41 C. I. l. E. n. 22
2688. XII. b. 1.
7209, Ě1-a-11

Conventus
Neostadiensis
P. P. Franciscanorum

Hain * 3163.

L. Nicolai de Lyra.

Uel derivatur ab hoc verbo energo qđ est intus operor. p interiorē operatiōe ꝓmit hic. Sequit testimoniū Eschini p qđ premissa probat. a Unde et Eschines cū Rhodi exularet ꝛc. Eschines et Demosthenes duo fuerūt oratores: et Eschines impugnauit causam Ctesiphontis. Demosthenes defendit et Eschino preualuit. Uñ Eschines q̄ erat atheniēsis Rhodum i exilium missus fuit. Et hoc ē qđ scribit in viij. libro Ualerij maximi. Eschines cum ꝓpter iudiciale ignominiā relicta Athenis Rhodū petiisset atq; ibi rogatu ciuitatis suam prius in Ctesiphontem: deinde Demosthenis ꝓeodē oratione clarissima et suauissima voce recitasset: admirātibus cūctis vtriusq; culmis eloquentiā: ꝟ aliquāto magis Demosthenis: qđ inq̄t si ipsū audisset̄, q. d. multo magis miraremini. De isto Eschine loq̄t Hual. in. j. li. alexādreidos: Inter ea senib⁹ i palladis arce receptꝰ Eschines loq̄t: ceptaq; demosthena litis Arguit: et pace ostendit nil tutius esse. Sz quare vocabat eū testiā: audi quid dicit Ualerius maxim⁹: Tantus orator um et modo tam infestus aduersarius: sic inimici vim: ardoremq; dicendi suspexit: ut se scriptorū eius parū idoneū lectorē esse p̄dicaret: expertus acerrimū vigorē oculorū: terribile vultus pondus accomodatū singulis verbis: prosono vocis efficacissimos corporis mot⁹. b Rhodus. nomē est ciuitat̄: quā Cecrops condidit: et etiā insule. vñ Isi. xiij. etymol. vbi agit de insulis. sic ait: Rhodos cycladum prima ab oriente in qua rose capulum dicitur esse inuentū dum ciuitas conderetur: ex quo et vbs et insula Rhodos est appellata. c Cap'm. iij.

latētis energie viue vocis act⁹: et in aures discipuli de auctoris ore trāsfusa fort⁹ sonat. Uñ " et Eschines cum Rhodi⁽ᵇ⁾ exularet et legeret illa Demosthenis oīo quā aduersus eum habuerat: mirantib⁹ cūctis atq; laudantibus suspirans ait: Quid si ipsam audissetis bestiam sua verba resonantē? Cap. iij.

Ec⁽ᶜ⁾ hoc dico q̄ sit aliquid in me tale qđ uel possis a me audire uel velis discē: ſ quo ardor⁽ᵈ⁾ tuus et discendi studium⁽ᵉ⁾ etiā absq; nobis p se pbari debeat. Ingeniū⁽ᶠ⁾ docile et sine doctore laudabile est. Nō⁽ᵍ⁾ qđ inuenias: sed⁽ʰ⁾ qđ queras cōsideram⁹. Mollis cera⁽ⁱ⁾ et ad formandū facilis: etiam si artificis et plaste⁽ᵏ⁾ cesset manus: tamē virtute totū est quicqđ esse pōt. Paulus⁽ˡ⁾ apls ad pedes gamalielis legē moysi et pphetas didicisse se gloriat: ut armatus " spiritualib⁹ telis postea doceret confidenter. Arma⁽ᵐ⁾ enī nostre militie non⁽ⁿ⁾ carnalia sūt: sed⁽ᵒ⁾ potentia dei: ad⁽ᵖ⁾ destructionē munitionū et cogitationes destruētes et⁽ᵠ⁾ omnē altitudinē extollentē⁽ʳ⁾ se aduersus scientiā dei: et⁽ˢ⁾ captiuantes omnē⁽ᵗ⁾ intellectū ad obediendū xp̄o: et parati subiugare omnē inobedientiā. Timotheū⁽ᵘ⁾ scribit ab infātia sacris lris eruditū: et hortat⁽ˣ⁾ ad studiū lectiōis ne negligat gratiā que data sit ei ꝓ impositionē man⁹ ꝓsbyterī⁽ʸ⁾

Ec hoc dico. Hic vitat arrogantiā continētia. ut patet in diuisione supposita: et ideo ptranseo brevitatis causa. littera plana est. Nec hoc dico q̄ sit aliquid tale i me ꝛc. Hec est littera Hiero. q. d. nō ꝓposui tibi exempla predicta quasi sentiēs de me q̄ ꝓpter scientiā meā debeas venire ad me: uel q̄ possis aliq̄ vtilia audire de me uel discere: imo dico q̄ d Ardor tuus. i. feruor addiscendi. e Et discendi studiū. i. desiderēs applicatio animi ad discēdū. f Absq; nobis p se pbari debeat. q. d etiā sine me laudabiliter studes. Unde cōmendari debes: et hoc est qđ subdit p generalē sīam dicēs: g Ingeniū docile et sine ꝛc. et petiā. h Nō qđ inuenias ꝛc. Hic cōmendat eū de bona intētione cū dicit: Nō cōsideram⁹ qđ inuenias. i. q̄tū studēdo ꝓficias. i Sed quid queras. i qđ querere intendas. ſ. noticiā sacre scripture. Dicit enim Ambro⁹. Intentio tua opi tuo nomē imponit. k Mollis cera ꝛc. hic innuit q̄ sit habilis ad ꝓficiendū exemplo mollis cere: que de facili recipit impressionē quarūlibet figurarū. dicit ḡ: Mollis cera ꝛc. Construe sic: Mollis cera et facilis ad formādū. etiā si. i. q̄uis. Man⁹ artificis q̄ habet artē opandi de cera. l Et plaste. i. formatoris q̄ formas imprimit. Cesset. i. q̄uis nulli⁹ in ea opet. Tamen virtute. i. potētia. Est quicqđ potest esse actu. quia illa potentia de facili redigeret ad actū. Similiter dic de Paulino q̄ licz doctore careat: tamen ꝓpter nobilitatē ingenij habilis ut in studio proficiat. Plastes dicitur formator uel figulus: a plasmo. mas. quod est formare: quod derivat a plasmos grece quod est formare. Quidā dicūt q̄ plastes dicit ab hoc ꝟbo greco plaste qđ est manibus compono. Et sumit hoc nomen plastes a secūda psona p̄teriti pfecti passiui quod est peplaste. m Paulus apls ꝛc. Ne Paulin⁹ ꝓpter cōmendationē superius factā nimis suo sensui inheretur: hic inducit eum ut doctorem sacre scripture querat. ꝓpter vtilitatem quā inde ꝓsequet. Et ꝓponit exemplum Pauli qui multū profecit audiēdo Gamalielem. vñ dicit: Paulus apostol⁹ ad pedes Gamalielis ꝛc. gloriat Act. xxij. n Ut armatus spūalib⁹ telis. Spiritualia tela sunt virtutes et miracula q̄b⁹ spirituales hostes impugnant et eos tentationibus cōtraitur: qui bis armatus ē cōfidenter docet. vñ dicit cum Aplo. ij. Cor. x. o Arma enī militie nostre. i. ꝓtutes et miracula q̄ que i predicatione militamus. p Non carnalia sunt. debilitate. q Sed potentia dei. i. per deū. r Ad destructionem munitionū. i. ut destruant consilia hominū seu demonum diuersis callidit.atibus munita. Consilia hominū uel demonum destruentes sciliz sumus. uel hoc qđ dico: Arma militie nostre ꝛc. vsq; huc interpositio est. Superius enī dixerat sicut patz in textu epistole: Non scom carnem militamus ꝛc. Et est suspensiua constructio. vnde repetendum est: Militamus. nos dico: destruentes consilia hominū uel demonum. s Et omnē altitudinem et pfunditatem intellectus tam legis peritorū q̄ philosophorū. Altitudinem dico. t Extollentem se aduersus sciam dei. i. que de deo est: ut dum impugnant partū virginis et huiusmodi. v Et captiuātes. i. i captiuitatē redigētes. x Oēm intellectū. i. captiuos ducimus oēs superbe intelligentes: dum xp̄o contradicentes ducimus vsq; in obsequiū xp̄i. i. ut fidei xp̄i cui prius repugnauerant. humiliter obediant. et hoc est quod hic dicit: Ad obediendum deo. Textus apostoli est: In obsequiū xp̄i: et parati sumus subiugare omnem inobedientiā. y Timotheū ꝛc. Hic ostendit scientiam sacre scripture esse ei necessariam in quolibet statu. Et primo in statu p̄lationis. exemplo Timothei episcopi: qui licz ab infantia litteras sacras didicerat: tamen monet eum Paulus: ut earū studium non negligat. hoc est qđ hic dicit: Timotheū scribit ꝛc. j. Timoth. j. Hoc preceptum cōmendo tibi fili Timothee scom precedētes in te prophetias. Glo. scom scientiam, ꝓphetarum que erat in te anteq̄ esses episcopus ordinatus. Ecce qualiter fuit ab infantia sacris lris eruditus. Ad studium ꝟo hortatur. dicens. j. Timoth. iiij. Attende lectioni exhortationi et doctrine. et sequitur ibi: Noli negligere gratiam que data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii. Et exponit glosa sic: Noli negligere gratiam episcopatus que est in te: que tibi data est per prophetiam. id est sanctorum electionem. in qua ex preteritis videt dicere qualis futurus sit. uel prophetiam hic vocat inspirationem spiritus sancti: quo reuelante cognouit apostolus Timotheum esse dignum episcopali honore. z Presbyterii. pro presbyterorum. Singulare pro plurali posuit: quia minus tribus esse non possunt in consecratione episcopi. uel ideo singulariter dicit presbyteri: quia vnus imponit manum ceteris assentientibus. Alia littera est presbyterij: quia presbyterium est

ausa cur manus imponāt: uel quia impetitio manuū dat pbyterium ordinato. Postea ꝓponit aliud exemplū ad idem-cū dicit: a Tito ꝛc. Depinxit. i. descripsit: ad Titū. j. Oportet epm sine crimine esse ꝛc. b Scientiā ꝙ ī eo eligat. Eligēdā ostendat. c Obtinentē. in textu est amplectentē. Cōstrue sic oportet inqt aplꝰ epm esse obtinentē eum sermonē qui ē fm doctrinam. i. fidē. ut potens sit uita ꝛ sciētia Exhortari scientes in doctrina sana. Et reuincere. i. redarguere cōtradicētes. i. eos q̄ ptradicūt fidē. i. d

Tito ª pcipit: ut inter ceteras ⁊tutes epi quas breui sermōe depinxit: scientiāᵇ quoq; m eo eligat scripturarū: obtinentēᶜ inquit eū qui fm doctrinā est: fidelē sermonē: ut potēs sit exhortari in doctrina sana: ⁊ contradicētes reuincē. Cap. iii.

Ancta quippe rusticitas ꝛc. Hic docet defectū hui⁹ scie in quolibet statu ee dānosū. cum dicit: rusticitas i. simplicitas. e Nō resistat. s. cum possit. f Malachias ꝓpha ꝛc. Hic ostēdit i statu sacerdotalis dignitatis sciam eē neciam. ⁊ b p multas auctoritates. Et ꝓmo assumit auctoritatē Malachie dicens: Malachias ꝛc. interrogauit sacerdotes. Malach. j. ⁊ ij. g Intātū ꝛc. rndere de lege. Unde Malach. ij. sup illū textū: Labia sacerdotis custodiūt sciam ꝛc. dicit glosa. Si sacerdos de lege interrogē doceat: resistētes puincat: alioq̄n frustra iactet dignitatē cui⁹ nō bz opationē. Item Aggei. ij. super illum locum: Interroga sacerdotes legem. dicit glo. Sacerdotum est legē scire dñi ⁊ ad interrogationē de lege respondē: si sacerdos est sciat legem domini. Si ignorat legem. ipse se arguit non esse domini sacerdotē. b Et in Deut. legimus. xxxij. Interroga patrem ꝛc. seniores. presbyter grece senior latine. i In psalmo q̄ cxviij. dicit Dauid: Cātabiles mihi erāt ꝛc. k Daniel ꝛc. hic ostendit eruditam iusticiam ac scientiam rusticia uel simplicitate meliorem. dicit ergo: Daniel in fine secretissime visionis ꝛc. Daniel. xij. c. Dicit aūt secretissima hec visio quia est de incarnatione uerbi ⁊ morte eius ⁊ die iudicij: uel secretissima ꝓpter difficultatem. l Quasi firmamentū. qđ magis emnet. j. Cor. xv. Alia claritas solis: alia claritas lune: ⁊ alia claritas stellarum. Stella enī differt a stella in claritate ꝛc. m Videt quātū ꝛc. i. simplices iusti: ⁊ sapientes docti qui instruunt alios. n Fulgebunt quasi splendor firmamenti. ꝓtum ad premiū essentiale. o Et qui ꝛc. quasi stelle. Stellis comparanᵗ ꝓpter premiū accidentale: qđ consequunᵗ ex aliorum instructione: ⁊ cū hoc habebunt essentiale. p Cur dicit Paulus ꝛc. Hic ostēdit scientiā sacre scripture esse necessariam in statu officij predicationis. Et hoc ꝓbat per Paulum: qui ꝓpter scripturarū scientiā quam habebat assumptus fuit ad predicationis officiū. ⁊ hoc est qđ dicit: Cur paulus apostol⁹ factus est vas electionis. i. quare electus ⁊ assumpt⁹ est: ut q̄si vas domini precios̄ p mundū portaret predicationis verbū: Actū. ix. Vas electionis est mihi iste. Et respōdet. q Nempe quia vas legis ⁊ sanctarū scripturarum erat armarium. q. d. Ideo ad hoc elegit Paulum quia vidit idoneum. Sed contra. Nonne gratuita est electio ei? Solutio. hic agitur de electione predicationis ⁊ non de electione predestinationis.

r Pharisei stupent ꝛc. quia Paulinus eruditus erat in secularibus scientijs: ne forte putaret q̄ sacre scripture intelligentias posset capere p se: hic ostēdit q̄ hoc facere non potest sine grā reuelante: q̄ gratia dei reuelat archana ad q̄ non potest peruenire secularī sciētia: sicut patz in xpo homine ⁊ in scīs hominib⁹: sicut fuerūt apli ⁊ p. plxte ⁊ patriarche. unde dicit: Pharisei stupēt in doctrina dñi. i. xpi bois quia plen⁹ erat grā: ⁊ tota trinitas ei reuelabat archana: q̄ purus homo penetrare nō poterat. vñ Job. vij. Cum mirarenᵗ iudei dicentes: quō hic lras scit cū non didicerit? Respondit ihesus ⁊ dixit: Mea doctrina nō ē mea ⁊ ei⁹ q̄ misit me. Item Luc. iiij. Mirabāt i ꝓbis grē q̄ procedēbāt de ore illi⁹. Reuelauit g̃ gratia xpo homini: reuelauit nihilominus aplis. vñ dicit: s Et mirāt in Petro ⁊ Johanne ꝛc. Act. iiij. cap̄lo. Videtes Petri constantiā ⁊ Johannis comperto q̄ homines essent sine litteris ⁊ idiote: āmirabanᵗ ꝛc. Et certe non erat āmirandū: q̄ doctorē habuerūt qui interuallo tēporis nō indiget ad docēdū. ⁊ b ē qđ dicit: t Quicqd ꝛc. Suggerebat. i. indicabat v Et erāt iuꝛ qđ scriptū ē: Dydascloi thzu. i. docibiles uel dociles dei. A thzu genitiu⁹ ē hui⁹ nois thzos. Sz ybi ē illud scriptū? glo. sup illūtex. Job. vj Scriptū ē illud i ꝓbis: ⁊ erūt oēs docibiles dei: uel dociles. dic pluraliter: q̄ oēs ꝓphe vno eodēq̄ spū repleti locz ꝓphauerint diuersa: ad idē tendebāt: quapropt cū quis eoz oēs alij pcordabāt. sic in Joel q̄ dic: Et erūt oēs docibiles uel dociles dei: Joel. ij. ybi nr̄a lra ē: Letamini in dño deo nr̄o q̄ dedit nobis doctorē iusticie. Item Isa. liij. Ponā iaspidē ꝓpugnacula tua ꝛc. ⁊ omnēs filios tuos doctos a dño. Item Hiere. xxxj. Pdies illos dic dñs dabo legē meā in visceribꝰ eoz: ⁊ i corde eoz scribā eam. In euāgelio Joh. vj. c. ybi scribit: Et erunt oēs dociles dei. Hzeci sic habēt. Per lras latinas sonat sic. kai sontai pantes dydascloi thzu. Et in ꝓnunciatione sic sonat. keesontx pantxs uel thzos dydasclbi thzu. Ai enī diphthōg⁹ habet sonū e: ⁊ oi diphthong⁹ habet sonū i: ⁊ eu diphthong⁹ habet sonū v vocalis. Hui⁹ aūt iterptatio: Et erant omnes dociles dei: uel poti⁹ docti dei. Dydasclo enim verbū grecū idem est qđ doceo. unde dydasculos. i. doctor: ⁊ dydasclos. i. doctus. Item per antiquas bibliās inueni has figuras. Et sicut predictum est sonant apud nos: thzu dydasclοi. id est dei docibiles. i. edocti a deo: uel q̄s dei⁹ docuerat uel docebat.

Ancta quippe rusticitas ꝛc. Hic docet defectū hui⁹ scie in quolibet statu ee dānosū. cum dicit: rusticitas i. simplicitas. e Nō resistat. s. cum possit. f Malachias ꝓpha ꝛc. Hic ostēdit i statu sacerdotalis dignitatis sciam eē neciam. ⁊ b p multas auctoritates. Et ꝓmo assumit auctoritatē Malachie dicens: Malachias ꝛc. interrogauit sacerdotes. Malach. j. ⁊ ij. g Intātū ꝛc. rndere de lege. Unde Malach. ij. sup illū textū: Labia sacerdotis custodiūt sciam ꝛc. dicit glosa. Si sacerdos de lege interrogē doceat: resistētes puincat: alioq̄n frustra iactet dignitatē cui⁹ nō bz opationē. Item Aggei. ij. super illum locum: Interroga sacerdotes legem. dicit glo. Sacerdotum est legē scire dñi ⁊ ad interrogationē de lege respondē: si sacerdos est sciat legem domini. Si ignorat legem. ipse se arguit non esse domini sacerdotē. b Et in Deut. legimus. xxxij. Interroga patrem ꝛc. seniores. presbyter grece senior latine. i In psalmo q̄ cxviij. dicit Dauid: Cātabiles mihi erāt ꝛc. k Daniel ꝛc. hic ostendit eruditam iusticiam ac scientiam rusticia uel simplicitate meliorem. dicit ergo: Daniel in fine secretissime visionis ꝛc. Daniel. xij. c. Dicit aūt secretissima hec visio quia est de incarnatione uerbi ⁊ morte eius ⁊ die iudicij: uel secretissima ꝓpter difficultatem. l Quasi firmamentū. qđ magis emnet. j. Cor. xv. Alia claritas solis: alia claritas lune: ⁊ alia claritas stellarum. Stella enī differt a stella in claritate ꝛc. m Videt quātū ꝛc. i. simplices iusti: ⁊ sapientes docti qui instruunt alios. n Fulgebunt quasi splendor firmamenti. ꝓtum ad premiū essentiale. o Et qui ꝛc. quasi stelle. Stellis comparanᵗ ꝓpter premiū accidentale: qđ consequunᵗ ex aliorum instructione: ⁊ cū hoc habebunt essentiale. p Cur dicit Paulus ꝛc. Hic ostēdit scientiā sacre scripture esse necessariam in statu officij predicationis. Et hoc ꝓbat per Paulum: qui ꝓpter scripturarū scientiā quam habebat assumptus fuit ad predicationis officiū. ⁊ hoc est qđ dicit: Cur paulus apostol⁹ factus est vas electionis. i. quare electus ⁊ assumpt⁹ est: ut q̄si vas domini precios̄ p mundū portaret predicationis verbū: Actū. ix. Vas electionis est mihi iste. Et respōdet. q Nempe quia vas legis ⁊ sanctarū scripturarum erat armarium. q. d. Ideo ad hoc elegit Paulum quia vidit idoneum. Sed contra. Nonne gratuita est electio dei? Solutio. hic agitur de electione predicationis ⁊ non de electione predestinationis.

r Pharisei stupent ꝛc. quia Paulinus eruditus erat in secularibus scientijs: ne forte putaret q̄ sacre scripture intelligentias posset capere p se: hic ostēdit q̄ hoc facere non potest sine grā reuelante: q̄ gratia dei reuelat archana ad q̄ non potest peruenire secularī sciētia: sicut patz in xpo homine ⁊ in scīs hominib⁹: sicut fuerūt apli ⁊ p. plxte ⁊ patriarche. unde dicit: Pharisei stupēt in doctrina dñi. i. xpi bois quia plen⁹ erat grā: ⁊ tota trinitas ei reuelabat archana: q̄ purus homo penetrare nō poterat. vñ Job. vij. Cum mirarenᵗ iudei dicentes: quō hic lras scit cū non didicerit? Respondit ihesus ⁊ dixit: Mea doctrina nō ē mea ⁊ ei⁹ q̄ misit me. Item Luc. iiij. Mirabāt i ꝓbis grē q̄ procedēbāt de ore illi⁹. Reuelauit g̃ gratia xpo homini: reuelauit nihilominus aplis. vñ dicit: s Et mirāt in Petro ⁊ Johanne ꝛc. Act. iiij. cap̄lo. Videtes Petri constantiā ⁊ Johannis comperto q̄ homines essent sine litteris ⁊ idiote: āmirabanᵗ ꝛc. Et certe non erat āmirandū: q̄ doctorē habuerūt qui interuallo tēporis nō indiget ad docēdū. ⁊ b ē qđ dicit: t Quicqd ꝛc. Suggerebat. i. indicabat v Et erāt iuꝛ qđ scriptū ē: Dydasclοi thzu. i. docibiles uel dociles dei. A thzu genitiu⁹ ē hui⁹ nois thzos. Sz ybi ē illud scriptū? glo. sup illūtex. Job. vj Scriptū ē illud i ꝓbis: ⁊ erūt oēs docibiles dei: uel dociles. dic pluraliter: q̄ oēs ꝓphe vno eodēq̄ spū repleti locz ꝓphauerint diuersa: ad idē tendebāt: quapropt cū quis eoz oēs alij pcordabāt. sic in Joel q̄ dic: Et erūt oēs docibiles uel dociles dei: Joel. ij. ybi nr̄a lra ē: Letamini in dño deo nr̄o q̄ dedit nobis doctorē iusticie. Item Isa. liij. Ponā iaspidē ꝓpugnacula tua ꝛc. ⁊ omnēs filios tuos doctos a dño. Item Hiere. xxxj. Pdies illos dic dñs dabo legē meā in visceribꝰ eoz: ⁊ i corde eoz scribā eam. In euāgelio Joh. vj. c. ybi scribit: Et erunt oēs dociles dei. Hzeci sic habēt. Per lras latinas sonat sic. kai sontai pantes dydasclοi thzu. Et in ꝓnunciatione sic sonat. keesontx pantxs uel thzos dydasclbi thzu. Ai enī diphthōg⁹ habet sonū e: ⁊ oi diphthong⁹ habet sonū i: ⁊ eu diphthong⁹ habet sonū v vocalis. Hui⁹ aūt iterptatio: Et erant omnes dociles dei: uel poti⁹ docti dei. Dydasclo enim verbū grecū idem est qđ doceo. unde dydasculos. i. doctor: ⁊ dydasclos. i. doctus. Item ꝓ antiquas bibliās inueni has figuras. Et sicut predictum est sonant apud nos: thzu dydasclοi. id est dei docibiles. i. edocti a deo: uel q̄s dei⁹ docuerat uel docebat.

ut ꝓ quasi innumerabilib⁹ exẽplis in scriptura. aliqñ factis sicut in ꝫ loco ꝛc vxore loth: ⁊ in plurib⁹ alijs. a Abraham aũt ⁊c. ⌋ motus pierate ut videret quid factũ esset circa regionẽ illam: ꝓ qua vie precedẽti dñm rogauerat. b Viditq; ascendentẽ ⁊c. ⌋ .i. quasi fornacis in qua coquunt lapides, ꝓ calce facienda. sequit: c Recordat⁹ ẽ ⁊c. ⌋ Ex quo patz q; loth nõ solũ fuit liberat⁹ ꝓ iusticia sua: sed principaliter ꝓ precib⁹ abrahe. d Ascẽditq; ⁊c ⌋ Hic ꝓnter describit incestus ipsi⁹ loth. Videt enim ciuitates q̃tuor que erãt in valle ſuersas: videt etiam montẽ ꝛc cui⁹ subuersione timuerat: timuit ne sego: que erat in valle subuertere⁊: ideo ascendit in montẽ cũ duabus filiabus suis. ciuitas etiã sego: p⁹ei⁹ recessum subuersa est: sicut ꝓdẽ eũ fuerat saluata ad temp⁹. e Dixitq; ma. ad ⁊c. ⌋ ac si diceret. cito in eo ꝛc ficiet ꝺ̃tus generandi: uel forsitan moriet. f Et nullus viroꝝ ⁊c. ⌋ credebant enĩ q; sic ꝓ diluuiũ oẽs mortui fuerãt excepto noe ⁊ qui cũ eo erãt in archa: ita mortui essent oẽs gñaliter ꝓ predictũ incendiũ: maxime qz audierãt a pre mundũ piturũ incendio in futuro: sicut ꝓierat ꝓ diluuiũ ꝛc preterito: ⁊ ideo habuerũt pia intentionẽ. s. ꝓseruationẽ generis hũani: iz malo mõ ad hoc vellent venire. s. ꝓ incestũ cũ patre: qõ fuit sp illicitũ ⁊ ꝛctestabile. g Veni inebriem⁹ ⁊c. ⌋ Dicũt hebrei q; istud vinũ factũ ẽ a deo in spelunca miraculose ut ꝓ hoc fieret. ꝓcreatio duoꝝ ꝓploꝝ s. moabitaꝝ ⁊ ãmonitaꝝ. Sed hoc ꝓ falsum q; deus facẽt miraculũ ad ꝓcurandũ incestũ: ⁊ ideo aliter dicit q; in ꝓncipio noctis angeli dixerũt loth ⁊ familie sue q; ꝛstruenda erat ciuitas ⁊ q; exirẽt qõ ꝓ ex predictis: ⁊ tñ nõ exierũt inde vsq; mane: ⁊ sic ꝓ tota nocte se potuerũt ad exitum ꝓparare. ꝓter qõ ꝓbabile est q; pertauerũt secũ victualia: que poterãt habere in ꝓmptu: inter que magis reputant panis ⁊ vinũ. Dicũt etiã aliqui q; filie loth in illo vino miscuerũt aliqua alia: que habebãt virtutẽ inebriandi ⁊ ꝓuocandi ad coitũ ignorante patre. sequit: h At ille nõ sensit ⁊c. ⌋ Dicũt hebrei ⁊ videt verũ: q; impossibile est ipsum loth cognouisse carnaliter mulierem: ⁊ maxime virginẽ: quales erant filie sue: ut ꝫ. dictũ est in hoc capto ⁊ non aduertere ꝛc cõcubitu cũ muliere. ⁊ ideo dicunt q; loth euigilãs ꝛc nocte bene aduertit mulierem iuxta se: ⁊ q; cognouit eam carnaliter: sed q; esset filia sua forsitan ignorauit qz calefactus vino nõ recoluit q; vxor sua esset mortua. ⁊ ideo credebat se esse cum ea: sed ꝓ hoc loth totaliter nõ excusat: qz in crastino nõ cauit sibi ꝛc simili: ⁊, ꝓ predicta scriptura no dicit q; loth nõ sensit qñ cognouit mulierẽ uel filiam: sed q; non sensit: i Qñ accubuit filia. i. qñ lectũ intrauit cum eo. k Hec qñ surrexit. i. qñ exiuit lectum iuxta eum: qz ipso dormiente intrauit. ⁊ post impregnationẽ pris iterũ dormiente exiuit: ⁊ eodem mõ dicendũ est ꝛc alia filia: ⁊ sic ꝓ

Abrahã aũt ꝓsurgens mane ⌋ vbi steterat prius cum dño: intuitus est sodomã ⁊ gomorã ⁊ vniuersam terrã regiõis illi⁹. Viditq; b ascendentẽ fauillam ꝛc terra quasi fornacis fumũ. ⌋ Cũ enim subuerteret dñs ciuitates regionis illius: recordatus c ẽ abrahe ⌋ ⁊ liberauit loth ꝛc subuersione vrbiũ in quib⁹ habitauerat. Ascenditq; d loth ꝛc sego: ⌋ ⁊ mãsit in monte: due quoq; filie eius cũ eo. Timuerat enim manere in sego: Et mãsit in spelũca ipse ⁊ due filie eius cũ eo. Dixitq; e maio: ad minorẽ: Pat nost⁹ senex ẽ: ⌋ ⁊ f nullus viroꝝ remansit in terra q̃ possit ingredi ad nos ⌋ iuxta morẽ vniuerse terre. Veni g inebriem⁹ eũ vino: ⌋ dormiamusq; cũ eo ut ſuare possim⁹ ex patre nostro semẽ. Dederũt itaq; patri suo bibere vinũ nocte illa. Et ingressa est maio: dormiuitq; cum patre. Et h ille nõ sensit: nec i qñ accubuit filia nec k qñ surrexit. Altera ꝙz die dixit maio: ad minorem: Ecce dormiui heri cũ patre meo. Demꝰ ei bibẽ vinũ etiã hac nocte ⁊ dormies cũ eo: ut saluiem⁹ semẽ ꝛc patre nostro. Dederũtq; etiam ⁊ illa nocte patri suo bibere vinũ. Ingressaq; minor filia dormiuit cum eo. Et nec quidem tũc sensit qñ cõcubuerit: uel qñ illa surrexit. Cõcepe runt ergo due filie loth ꝛc ꝑre suo. Peperitq; l maio: filiũ: ⁊ vocauit nomẽ ei⁹ moab. ⌋ Ipse est pater moabitaꝝ vsq; in ꝑsentem diem. Minor⁹ m quoq; peperit filiũ: ⁊ vocauit nomen eius ãmon ⌋ id est fili⁹ ꝓpli mei. Ipse est pater ãmonitaꝝ vsq; hodie. xx

Rofectus n inde abraham in trã australem habitauit inter cades ⁊ sur: ⁊ pegrinatus est in gerari⁊. Dixitq; o de sara vxore sua: soro: mea est. ⌋ Misit p ergo abimelech rex gerare: ⁊ tulit eam. ⌋ Venit q aũt⁹ ꝛc ad abimelech ꝓ somniũ nocte: ⁊ ait illi: En morieris ꝓpter mulierẽ quã tulisti. Habet enĩ virum. Abimelech ꝙo nõ tetigerat eã Et ait: Dñe nũ gentẽ ignorãtẽ

littera vsq; ibi: l Peperitq; ⁊c. ⌋ .i. ex patre. Et quo patz q; ipsa inuerecunda fuit: qz turpitudinẽ quam ogata fuerat cũ patre exposuit ⁊ reuelauit in noie filij: oñdens q; ex patre suo cõcepat. m Minor quoq; peperit ⁊c. ⌋ ista fuit honestior qz in noie filij sui nõ exprimit incest⁹ ei⁹. ꝛc ꝓ eni suo poterat mulier concipe licite: sicut patet ꝛc sara: que concepit ꝛc abraham qui erat auuncul⁹ ei⁹.

n Cap. xx. Rofectus inde abraham. Hic oñdit qualiter abraham ut ꝓphetiens se habuit ad prosperam domum. ⁊ primo respectu vxoris. secundo respectu ꝓlis. xxj. ca. Circa primũ sic ꝓcedit: quia circa vxorem abrahe ꝛscribitur culpa sublatiõis. secũdo pena cõceptionis. ibi: Venit autem deus ad abimelech. tertio satisfactio transgressionis. ibi: Statimq; de nocte consurgens. ⁊ quarto relatio punitionis. ibi: Orante autem abraham. Circa primũ sic dicit: Profectus inde abrahã. s. de loco vbi manebat: nõ multũ longe a sodoma. Et causa fuit ut dicũt hebrei: qz diligebat multũ hospitalitatem. subuersis aũt quinq; ciuitatibus ⁊ oi ꝓplo mortuo nullus de illis ciuitatib⁹ remanserat: q; transiret vltra ad domũ abrahe: nec ex alijs locis veniebãt ad ꝓdictas ciuitates: ꝓ domũ abrahe transeũtes: ⁊ ideo qz nõ poterat exercere hospitalitatẽ: ideo transtulit se ad aliũ locũ vbi vie essent frequẽtate: ⁊ sic posset hospites recipe. o Dixitq; de sara ⁊c. ⌋ Causa hui⁹ infra exponitur. p Misit ergo ⁊c. ⌋ ut accipet eam sibi vxorem. ꝙ hoc videtur absurdũ: qz reges nõ accipiũt vxorẽ alienigenã: nisi. ꝓpter magnã pulchritudinẽ uel aptitudinẽ ad. plẽ: uel ꝓpt vtrũq; Sara aũt iam erat nonagenaria ⁊ vetula: ⁊ ꝛsidebat in ea fieri mulierbria. ut predictũ est. ca. xviij. ⁊ ideo nõ videbat pulchra: nec ꝓceptui apta. Dicũt igit hebrei q; vsq; ad finẽ vite sue remãsit in ea teneritudo carnis ⁊ vinacitas colo⁊is: ⁊ sic habetur de moyse Deut. vltᵒ. ca. cum esset centum viginti annorum non caligauit oculus eius. In hebreo habet: Nõ ẽ obscuratus color eius: uel non emarcuit recentia eius. s. carnis ⁊ colo⁊is eius: ⁊ de caleph dicit Josue. xiiij. ca. q; cum esset octuagintaq; annoꝝ erat ita fortis ad bellandũ ⁊ gradiendũ sicut cũ fuerat. xlv. annoꝝ. Et eodem mõ pot hic dici de pulchritudine sare ⁊ teneritudine carnis: q; ꝓseruate sunt a deo ꝓpter eius sanctitatẽ. Et licz hic sensus nõ sit hic expressus in trã: tñ ꝓbabiliter pot trahi ex circũstantia littere. s. ex cõcupiscentia regali sup eam in tãta etate. q Venit aũt ꝛc. Hic ꝓnter ponit pena dine conceptionis sup abimelech: qz post sublationẽ sare statim infirmatus est: ut dicit Josephus. ⁊ ꝛsperantibus medicis dñs apparuit sibi

in visione: dicens q nō erat nisi ꝓpt̄ sarā: ⁊ q etiā morerer nisi eam redderet viro suo. ⁊ patz lrā vsq; ibi; a In simplicitate ⁊c.] .i. ignorās q esset alligata viro. b Et mundicia manuū mearꝫ. q; nō intendebā eam tangere nisi affectu maritali. sequit: c Et nō dimisi ⁊c.] affligendo te infirmitate: sic ut nō posses eam tangere. d Nūc ꝙ redde viro suo ⁊c] ac si dicat: nō formides eā reddere timens q ipse nō recipiat eam uel q eam odio habeat eo q fuerit i domo tua q; ꝓ spiritum ꝓphetie scit eam esse mundā ⁊ q eam nō tetigisti. e Et orabit ꝓ te. q; scūs est ⁊ vo accept⁹. f Et vives. i. curaberi ab infirmitate. g Statimq; ⁊c.] hic ponit satisfactio culpe in hoc q abimelech deo obtulit sarā ipsi abrahe reddendo: ⁊ cū ea dei munera offerēdo: eo q sarā sibi accepat. nō enim sufficienter inquisiuit si esset alligata viro uel nō: ꝛō peccauit eā accipiendo. ⁊ pz lrā vsq; ibi: h Quid vidisti ut hoc faceres. i. quid mouit te ad dicendū de vxore tua: q esset tibi soror? i Rndit abrahā ⁊c.] Et ideo celauit q eēt vxor sua quousq; sciret cōditionē illius ꝓphē: timebat enim ne essent tales sic egyptij. ⁊ ideo ex eadē causa que dicta est ibi s. xij. ca. celauit saram esse vxorem suam: nec exposuit periculo ipsius castitatē: q; iam expt⁹ fuerat i egypto: q ipsa haberet angelū sue castitatis custodē: ⁊ itez hic de nouo ꝓ spiñ prophetico sciuit eam nō esse tangendā. sicut dictū ē abimelech: Redde viro suo vxorē q; ꝓphēa est. ⁊ ꝓinde excusat se de mendacio. d. k Alias aūt ⁊ vere soror mea est filia patris mei: ⁊ non matris mee. Erat enim filia aram fratris sui: ⁊ ꝓ ꝙs dicebat filia thare patris abrahe: q; filij filioꝝ dicunt etiā filij auoꝝ. Uerūtñ. q; abrahā ⁊ aram nō erāt de eadem matre: q; thare habuit plures vxores: ideo dicit q nō erat filia matris abrahe: attinebat enim ex parte patris sui: ⁊ nō attinebat sibi ex pte matris. Aīn ⁊ loth qui in eodē gradu attinebat ipsi abrahā: vocat fratē ei⁹ s. xij. ca. seqūt: l In omni loco ad quē ingrediemur. q mihi erit suspect⁹ ꝓpter tuā pulchritudinē ⁊ ꝓpti maliciā. dices q frater tuus sim m Tulit igit ⁊c.] ut honorares eum ⁊ ꝓuocaret ad orandum ꝓ se. Dare aūt dixit: n Ecce mille ⁊c.] .i. abrahe quē vocasti fratrem tuū. o Hoc erit tibi in velamen oculoꝝ ad eos qui tecū sunt. i. iste modus loquēdi quo vocasti virum tuū fratrem tuū: qui est quoddā velamen veritatis: velet tibi esse inter illos qui tecum sunt. qui cognoscūt q ipse est vir tuus: q; ꝓ talē modum loquendi nō recipient credentes te solutā esse a viro. p Et quocūq; preteris. inter extraneos. q Memento te esse reprehensam. i. acceptā a me in vxorē: ꝓpter talem modū loquēdi relatū. ⁊ ideo int̄ bones extraneos nō debes uti tali mō loquendi. ⁊ iustā interficies? Nōne ipse dixit mihi soror mea es: ⁊ ipsa ait: frater meus est? In simplicitate a cordis mei] ⁊ b mundicia manuū meaꝝ feci hoc. Dixitq; ad eū deus: Et ego scio q; simplici corde feceris ⁊ ideo custodiui te ne peccares in me: ⁊ c nō dimisi ut tangēs eā.] Nūc ergo redde viro suo vxorem: ⁊ orabit ꝓ te: q; prophēta est:] ⁊ vives d. Si aūt nolueris reddere: scito q morte morieris: tu ⁊ oīa que tua sūt. Stratimq; e de nocte surgens] abimelech: vocauit oēs seruos suos: ⁊ locut⁹ est vniuersa verba hec in auribus eoꝝ. Timuerūtq; oēs viri valde. Uocauit aūt abimelech etiam abrahā ⁊ dixit ei: Quid fecisti nobis: Quid peccauim⁹ in te: q; induxisti sup me ⁊ sup regnū meum peccatū grande: Que nō debuisti facere fecisti nobis. Rursumq; expostulans ait: Quid f vidisti ut hoc faceres: Rndit g abrahā: Cogitaui mecū dicens: Forsitan non est timor dei in loco isto] ⁊ interficient me ꝓpter vxorem meam Alias h aūt ⁊ vere soror mea est filia patris mei: ⁊ nō filia matris mee: ⁊ duxi eam in vxorē. Postq; aūt eduxit me deus de domo patris mei: dixi ad eam: Hāc misericordiā facies mecū. In i omni loco ad quē ingrediemur: dices q frater tuus sim. Tulit k igit abimelech oues ⁊ boues ⁊ seruos ⁊ ancillas ⁊ dedit abrahā. Reddiditq; illi saram vxorem suā: ⁊ ait: Terra coram vobis est: vbicūq; tibi placuerit habita] Sare aūt dixit: Ecce l mille argēteos dedi fratri tuo:] hoc m erit tibi in velamē oculoꝝ ad oēs qui tecū sūt: ⁊ quocūq; n preteris memēto te reprehensam. Orante o aūt abraham sanauit deus abimelech ⁊ vxorem: ancillasq; eius ⁊ peperūt. Cōclauserat enī dñs omnē vuluā dom⁹ abimelech ꝓpt̄ sarā vxorē abrahe. xxi Jsitauit p aūt dñs saram sicut ꝓmiserat: ⁊ impleuit que locut⁹ est Concepitq; ⁊ pepit filiū in senectute sua tpe quo predixerat ei deus. Uocauitq; abraham nomen filij sui quem genuit ei sara isaac: ⁊ circūcidit eū octauo die: sicut precepat ei deus cū esset centū annoꝝ. Hac quippe etate patris natus est isaac. Dixitq; r sara: Risum fecit mihi deus:] ⁊ quicūq; s audierit corridebit mihi.] Rursumq; ait: Quis t auditur⁹ crederet abraham q sara lactaret filiū: quē pepit ei iam seni:] Creuit igit puer: ⁊ ablactatus est. Fecitq; Aliter tñ exponit̄ sin hebreos qui habēt talem lrām: Hoc tibi in velamen oculoꝝ omnib⁹ qui tecū sunt: ⁊ omnibus argumentū uel ꝓbatio. ⁊ est sensus: Illud qđ vedi abrahe erit in velamentū oculoꝝ omnib⁹ q tecū sunt ut nō possint dicere: q ego fedaui te: ⁊ postea reddidi te vacuā: sicut solet fieri de leuib⁹ mulieribus. sed ꝓ dona ꝓdicta ostendi q ego compulsus fui a deo reddere te mundam viro tuo: ⁊ istud etiam erit tibi argumentū uel probatio ad omnes alios qui male vellent loq; de te eo q fuerj in domo mea. r Orante autem. hic ponit relaxatio pene: quia orāte abraham pro abimelech sanatus est ab infirmitate: ⁊ vxor ei⁹ ⁊ ancille ab impossibilitate pariendi. s Cap. xxj. Jsitauit autē dom⁹ saram. Hic consequenter ostenditur quō abrahā se habuit respectu prolis. Et primo describitur literre parturitio ⁊ secundo ancille ⁊ filij eius eiectio. ibi: Cūq; vidisset sara. ⁊ tertio eijcientis abrahe stabilitio ibi: Eodem tempore dixit abimelech. Circa primū describitur natiuitas isaac de sara. ⁊ pz littera ex predictis xvij. ca. ⁊. xviij. vsq; ibi: t Dixitq; sara ⁊c.] id est materiam exultationis in partu prolis concepte supra virtutem nature. v Et qcūq; audierit ⁊c.] id est gaudebit de dei bonitate. Et maxime hoc dicitur: quia de isaac nata est beata virgo que per filium suum gaudium attulit vniuerso mundo. x Quis auditurus ⁊c.] in etate sic prouecta. quasi diceret nullus. quia hoc factum est diuina virtute supra naturam. In hebreo habetur sic: Quis auditurus crederet abrahē: q sara lactaret filios. Et ex hoc dicunt hebrei q vicine mulieres dicebant isaac nō esse filium sare: eo q diu virisset cum marito absq; prole: sed acceperat eum sara occulte ab alia muliere pro precio: ⁊ finxerat se eū genuisse. ⁊ ad hāc opinionē tollendā abrahā fecit conuiuiū grande in die ablactatiōis pueri: ut statim subditur in littera. ⁊ vicine mulieres vocate ad conuiuiū: apportauerunt pueros suos adhuc lactantes: ⁊ sara lactauit eos: ad probandū q habuerat puerum. Sedm ꝙo trāslationē nostram que habet: Filiū. potest dici q in hebreo vbi dicitur: filios. accipit plurale ꝓ singulari: sicut aliqñ econuerso singulare ponit ꝓ plurali: ut dictū est s. xviij. ca.

a Cũq; vidiſſet ſara. Hic deſcribit ipſi⁹ agar cũ filio ſuo ejectio. Et p̃mo dicta ejectio deſcribit. ſecũdo ejector⁹ p̃ſolatio ſubdit. ibi: Exaudiuit aũt dñs. Circa primũ p̃mo ponit cauſa ejectionis. cũ ſubdit: Cũq; vidiſſet ſara ꝛc.] Dicũt enī aliq̃ q̃ iſmael q̃ erat antiquior ⁊ fortior luctando cũ iſaac ⁊ alias ludendo ipſũ ledebat. q̃ ſare diſplicuit: ꝓpt̃ q̃ voluit iſmaelem ejici. Sed iſtud dictũ ꝓcedit ex mõ trãſlatiõis nr̃e. ſ. q̃ de textu ſit illud totũ q̃ p̃miſſũ ẽ Ludentẽ cum iſaac filio ſuo. Sz in hebreo nõ hr̃ niſi ludentem ſm. ⁊ q̃ ſequit nõ eſt de textu: ideo aliter exponunt hebrei. vbi enī nos habem⁹ Ludentẽ: hebrei habẽt Meſſahet ⁊ eſt dictio eq̃uoca i hebreo. q̃ ſigt ludentẽ. idolatrantẽ. occidẽtẽ ⁊ coeuntẽ ſiue laſciuientẽ. vñ Exo. xxij. vbi nos habem⁹. Sedit ꝓpls mãducare ⁊ bibere ⁊ ſurrexerũt ludere. Hebrei dicũt Idolatrare. ⁊. ij Reg. vbi habem⁹: Surgant pueri ⁊ ludant: hebre⁹ dicit: Et occidant. ⁊. j. xxvj. ca. vbi habemus: Vidit abimelech iſaac iocãtẽ cũ rebecca vxore ſua. Hebreus dicit: coeuntẽ. ⁊ in oĩbus paſſib⁹ iſtis allegatis eſt ſiſte hebraicũ p̃dicte dictiõi: Meſſahet ⁊ ſic p̃z eq̃uocatio p̃dicti nois ſm hebreos. Et ſnia iſtor⁹ paſſuũ predictor⁹ oñdit abrahã grãde q̃uiuiſſe in die ablactationis ei⁹. Cũq; vidiſſet ſara filiũ agar egyptie ludentẽ cũ iſaac filio ſuo: dixit ad abraham: Ejce ancillã hãc ⁊ filiũ eius. Non enī erit heres fili⁹ ancille cũ filio meo iſaac. Dure accepit hoc abrahã ꝓ filio ſuo. Cui dixit deus. Nõ tibi videat aſperum ſup puero ⁊ ſuper ancilla tua. Omnia que dixerit tibi ſara: audi vocem eius q̃ in iſaac vocabit tibi ſemẽ. Sed ⁊ filium ancille faciam in gentẽ magnã: q̃ ſemen tuũ eſt. Surrexit itaq; abrahã mane ⁊ tollẽs panem ⁊ vtrem aq̃ impoſuit ſcapule ei⁹: tradidit q; puerũ: ⁊ dimiſit eam. Que cũ abiſſet: errabat in ſolitudine berſabee. Cũq; conſumpta eſſet aqua i vtre: abiecit puerũ ſubter vnã arborem que ibi erat: ⁊ abijt. Sedit q; e regione procul quantũ poteſt arcus iacere. Dixit enim: Non videbo morientem puerum. Et ſedens ꝓra: leuauit vocẽ ſuã ⁊ fleuit. Exaudiuit aũt deus vocẽ pueri. Vocauit q; angelus dñi agar de celo dicẽs: Quid agis agar? Noli timere. Exaudiuit enī deus vocem pueri: de loco in q̃ eſt. Surge ⁊ tolle puerũ: ⁊ tene manũ illius: q̃ in gentẽ magnã faciam eum. Aperuit q; oculos eius deus. Que videns puteũ aq̃ abijt ⁊ ipleuit vtrẽ: dedit q; puero bibere ⁊ fuit cũ eo. Qui creuit ⁊ morat⁹ eſt in ſolitudine: factuſq; ẽ iuuenis ſagittari⁹. Habitauit i deſerto pharan. Et accepit illi mater ſua vxorẽ de terra egypti. Eo tem⁹ tpe dixit abimelech ⁊ phicol princeps exercitus eius ad abrahã. Deus tecũ eſt in vniuerſis que agis. Jura ergo per dñm ne noceas mihi ⁊ poſteris meis ſtirpiq; mee. ſed iuxta miſericordiã quã feci tibi: facies mihi ⁊ terre in qua verſat⁹ es aduena. Dixit q; abrahã: Ego iurabo. Et increpauit abimelech ꝓpter puteũ aque: quem vi abſtulerãt ſerui eius. Rñdit q; abimelech: Neſciui quis fecerit hanc rem. Sz ⁊ tu nõ indicaſti mihi: ⁊ ego nõ audiui preter hodie. Tulit itaq; abrahã oues ⁊ boues: ⁊ dedit abimelech. Percuſſerunt q; ambo fedus. Et ſtatuit abrahã ſeptẽ agnas gregis ſeorſum. Cui dixit abimelech. Quid ſibi volũt ſeptem agne iſte quas ſtare feciſti ſeorſum? At ille: Septem inquit agnas accipies de manu mea ut ſint mihi in teſtimonium qm̃ ego fodi puteũ iſtũ. Idcirco vocatus eſt loc⁹ ille berſabee: q̃ ibi vterq; iurauit: ⁊ inierunt fed⁹ ꝓ puteo iuramenti. Surrexit aũt abimelech ⁊ phicol princeps exercit⁹ eius: reuerſiq; ſunt in terrã paleſtinor⁹. Abrahã vo plantauit nem⁹ in berſabee: ⁊ invocauit ibi nomen dei eterni: ⁊ fuit colonus terre paleſtinorum dieb⁹ multis.

XXII

Ele poſtq; geſta ſũt tentauit deus abrahã ⁊ dixit ad eũ: Abrahã cepit b abrahã ꝛc.] q̃ nõ ſolũ ſibi diſplicuit ejectio: ſ ctiã eius indoles mala. d Cui dixit de⁹: nõ tibi ꝛc. Et cã ſubdit: e Quia in iſaac vocabit ꝛc.] in q̃ cõplebunt̃ promiſſa q̃ tibi feci. ⁊ p̃z lrã. f Exaudiuit aũt de⁹. hic q̃nter ponit ejector⁹ p̃ſolatio. Jſmael aũt iam erat. xx. ãnor⁹ vel pl⁹: q̃ iam. xiij. ãnor⁹ erat q̃n iſaac fuit nat⁹. ⁊ ideo videns ſe in periculo mortis. de malis ſuis p̃teritis voluit: ⁊ dñm rogauit. p vita ſua. plangẽdo. ⁊ fuit exaudit⁹. vñ ſequit ꝓbũ angeli. g Exaudiuit enī ꝛc.] ac ſi. d. attẽdit de⁹ pẽnitẽtiã quã nũc hz i loco i q̃ iacet. nõ aũt maliciam quã exercuit in alijs locis. b Aperuitq; ꝛc.] Nõ q̃ nõ videret añ: ſ ad videndũ illud de q̃ nõ aduertebat. ſ. puteũ cui⁹ aq̃ erat neceſſaria p ſuſtentatiõe pueri ⁊ ſua. ⁊ p̃z lrã vſq; ibi: i Factuſq; ẽ iuuenis ſagittari⁹. i. exercẽs artẽ venãdi. Hebrei dicũt: exercens latrocinia ⁊ p̃das a trãſeũtib⁹: ꝓpt̃ b dictũ ẽ ſ.. xvj. Manus eius ẽ cõs. licz enī pẽnituerit in infirmitate. ut dictũ eſt: tñ poſtea redijt ad vomitũ. ut dicũt hebrei. k Et accepit illi mr̃ ſua vxorẽ de tra egypti. i. de tra in q̃ nata erat ⁊ nutrita. l Eodem tpe. hic q̃nter ponitur abrahe ſtabilitio: quia enī obedierat dño in ejectiõe filij ⁊ mris. cõueniẽs erat q̃ dñs oñderet ei aliq̃d ſpale bñficiũ: q̃d factũ eſt cum rex terre venit ad eũ querẽs ei⁹ amicitiã ⁊ fed⁹. d. m De⁹ tecũ ẽ. audierat enī q̃ q̃tuor reges fortiſſimos cũ dei adiutorio debellauerat. ⁊ viderat q̃ dñs in ſenectute ſupra ꝓtutẽ nãe filiũ ei dederat. ⁊ q̃ ꝓpt̃ ei⁹ vxorẽ dñs eũ flagellauerat: ideo q̃ſuit amicitiã ei⁹ ⁊ p̃z lrã vſq; ibi: n Idcirco vocat⁹ eſt ꝛc.] i. puteus ſeptẽ. ꝓpt̃ ſeptẽ agnas q̃s abrahã ibi ſtatuit. vel puteus iuramẽti. cui⁹ cã ſubdit: o Quia ibi vterq; iurauit. ſ. abrahã ⁊ abimelech. Berſabee enī vtroq; mõ interp̃tat. ſ. puteus ſeptẽ: ⁊ pute⁹ iuramẽti. ſequit: p Abrahã vo ꝛc.] Hebrei dicũt hoc tũ: in q̃ plãtauit dinerſas arbores ad fruct⁹ ferẽdos. ⁊ h. ꝓpt̃ hoſpites trãſeuntes recipiẽdos: ut amenitate loci recrearent: ⁊ fructib⁹ reficerent. q Et invocauit ꝛc.] q̃ p⁹ recreationẽ acceptã invitabat hoſpites ad reddendũ grãs deo de bñficijs ſuis. r Et fuit colon⁹ ꝛc.] q̃ plus ibi mãſit q̃ in ebron: vbi mãſerat. xxij. ãnis. hic aũt mãſit. xxv. ãnis. s Cap. xxij. Ele poſtq; geſta ſunt. hic q̃nter deſcribit quõ abrahã ſe habuit ut pfectus. ⁊ p̃mo q̃ ad deũ. ſecũdo q̃ ad p̃ximũ.

ca.xxiij.tertio quo ad seipsū.ca.xxiiij.Circa primū oñdit obedientia abrahe ad deū in hoc q̄ ad preceptū eius paratus fuit absq; dilatiõe īmolare filiū suū:& ideo sic ꝓcedit.q: primo oñdit preceptū dñi.secūdo obediẽtia ſui ibi: Igit abrahā de nocte ꝓsurgẽs tertio reuocatio ꝓcepti ibi: Et ecce angel⁹ dñi. q̄rto ꝓfirmatio ꝓmissi ibi: Vocauit aũt angel⁹ dñi abrahā secūdo. Circa primū sciẽdū q̄ tentare ẽ accipe experimẽtū de ignorantia: de⁹ aũt cū sciat lucide oĩa nõ tẽtat aliquẽ ut accipiat experimentū de his q̄ ignorat: sed ut alijs q̄ ignorãt detur experientia de aliquo: & sic tentauit abrahā: precipiẽdo ut isaac filiū suū īmolaret: ut alijs q̄ ignorabãt oñderet eius obediẽtia: & eis daret exẽplū. a Tolle filium tuū. Dicũt hebrei q̄ hic fuerũt plures reuelatiões & ꝓcepta successiue facta ipsi abrahe: q: ꝓmo dixit ei dñs: Tolle filiū tuū. & ipso rñdente patus sū obedire.sed duos filios habeo: de quo ꝓceptū intelligit⁹ dñs secūdo dixit: Vnigenitū. & ipso rñdente: q̄libet est vnigenit⁹ matri sue. dñs tertio dixit: Quẽ diligis. & ipso rñdente: vtrūq; diligo dñs dixit quarto: Isaac. Et factū ẽ hoc ut dicunt hebrei: ut ex pluribꝰ rñsionibꝰ ad obediendū haberet maiorẽ mercedẽ. Doctores aũt nostri dicũt q̄ fuit vnicū preceptū sil̃ factū ut sil̃ & subito oĩa ꝓponerent̃ que possent ipsum retrahere ab impletiõe precepti: ut p hoc magis appareret obediẽtia abrahe: & iõ totū dictū est sibi in eodem cõtextu. Tolle filium tuum. q: licz ismael esset filius eius: tñ dictū erat ei a dño: In isaac vocabit tibi semẽ. ca. precedenti. b Vnigenitū. miraculose conceptū a sara. c Quẽ diligis, spãli dilectiõe & sup cẽs creaturas. d Isaac. q̄ interpretat risus: ex gaudio q̃ habuisti i eius annũciatiõe & natiuitate. e Et vade in terrã visionis. i. in montẽ iuxta ir̃m: q: erat altus respectu aliarũ ptiũ terre. pmissionis: & ideo inde poterat videri terra in circuitu: & ille mons postea addit⁹ est ciuitati: & in loco illo postea edificatũ est templũ tpe salomonis. ut habet. ij. Paral. iij. ca. & hoc preceptũ est abrahe. ut longe eundo posset deliberare de facto: & sic dimittere: nisi fuisset valde pstãs in obediẽtia ad deũ. f Atq; ibi offe. rẽ.] holocaustũ erat sacrificiũ q̃ totũ incendebat ad honorẽ diuinũ: ita q̄ de filio suo non remanerẽt nisi cineres qui statim ꝑ flatũ venti dispergerent. g Igit abrahã rẽ.] Hic ꝓnter oñdit obediẽtia serui. s. abrahe q: ꝓceptũ fuit sibi factũ de nocte. tũc enĩ coius & cõueniẽti⁹ fiũt reuelatiões diuine sedat̃ exteriorib⁹ motib⁹. & nõ expectauit ortum solis ad exequendũ mandatũ q̃ erat valde difficile. ut patz ex dictis. h Strauit asinũ suũ. ad portandũ ligna que erãt necessaria in sacrificio holocausti. ut dictũ ẽ. Et notandũ q̄ ipse met strauit. nõ enĩ expectauit q̄ seruus suus surgeret ad hoc faciendũ. ex desiderio feruenti q̃ habebat ad implendũ dei mãdatũ. i Ducens secũ duos iuuenes. isti fuerũt ismael & eliezer: ut dicũt hebrei: tñ nec ipsis nec ꝓri reuelauit preceptũ dei sibi factũ ne aliquo mõ impediret ab executiõe. k Die aũt tertio. Locus aũt vnde recessit. s. bersabee nõ erat ita longe a mõte moria vbi debuit īmolare filiũ q̃n posset illuc venire in breuiori tpe: q: nõ distat nisi. xx. leucis uel circiter: sed a dño ista dilatio facta est: ut appareret omnib⁹ q̄ abrahã in hoc facto nõ fuit subito motus. sed ex longa deliberatiõe: ut clarius appareret obediẽtia eius. l Expectate hic cũ asino. q: timebat ne impediret eos obediẽtiã: si essent ꝑsentes. m Ego & puer. s. isaac. n Postq̄ adorauerim⁹ rẽ.] hoc ꝓphetice dixit: nõ tñ aduertẽs q̃d dicẽt. nõ enĩ intendebat q̄ isaac reuerteret cũ eo. & ideo nõ fuit ꝓphetia ꝓprie & pfecte dicta. ad quã requirit intelligentia. sm q̄ dr

abrahã. Atille rñdit: Adsum. Ait illi. Tolle filiũ tuũ vnigenitũ quẽ diligis isaac: & vade in terrã visionis: atq; ibi offeres eũ in holocaustũ:] super vnũ montiũ quẽ monstrauero tibi. Igit abrahã de nocte cõsurgẽs: strauit asinũ suũ: duces secũ duos iuuenes & isaac filiũ suũ. Cũq; cõcidisset ligna in holocaustũ abijt ad locũ quẽ ꝓcepat ei deus. Die aũt tertio eleuatis oculis vidit locũ, procul dixitq; ad pueros suos: Expectate hic cũ asino: ego & puer illuc vsq; ꝓperates. postq̄ adorauerim⁹ reuertemur ad vos.] Tulit ligna holocausti.] & imposuit sup isaac filiũ suũ. Ipse vo portabat in manib⁹ ignẽ & gladiũ.] Cũq; duo pgerẽt simul: Dixit isaac patri suo Pater mi: Ait ille rñdit: Quid vis fili: Ecce inquit ignis & ligna: vbi est victima holocausti: Dixit aũt abrahã: Deus ꝓuidebit sibi victimã holocausti fili mi. Pergebãt ergo pariter & venerũt ad locũ quẽ ostenderat ei de⁹: in quo edificauit altare: & desup ligna composuit. Cũq; alligasset isaac filiũ suũ posuit eũ in altare sup struem lignoꝝ. Extenditq; manum

Dañ.x. Intelligentia opus est in visiõe. sed large dicta. q: spũ sancto mouente sic ꝓtulit ut significaret id q̃ futurũ erat. o Tulit q̄s &c.] de dorso asini. p Et imposuit sup isaac. in figura dñi nostri ihu xpi q̃ baiulãs sibi crucẽ exijt in eũ qui dicit̃ calvarie locus. vbi & crucifixus est. ut dicit̃ Job. xix. q Ipse vo &c.] Bladiũ. ad imolãdũ isaac: ignẽ ad incendendũ & incinerandum ipsum īmolatũ. r Dixit isaac &c.] hoc factũ est a deo. ut ꝑ hanc pietatis cõmoniõ viscera paterna' diceret̃ a filio: & magis declararet̃ obediẽtia abrahe q̃ ex hõ nõ fuit ab obediẽtia retardat⁹. s Deus ꝓuidebit sibi. hoc etiã ꝓphetice dixit. t Cũq; alligasset isaac. nõ ẽ intelligendũ q̄ inuitũ eũ ligauerit. isaac enĩ iam erat. xxv. annoꝝ. ut dicit Josephꝰ. & ꝑ ꝓs abrahã iam erat. cxxv. ãnoꝝ. q: centũ annoꝝ erat q̃n isaac natus est. ut dictũ est ca. ꝓcedẽti: & sic erat fortio: ꝓpe qui erat valde senex. hoc etiã patz q: portauit ligna holocausti ascendẽdo montẽ: & tñ erat ibi onus vni⁹ asini ut ꝑz ex ꝓdict̃. Oportebat enĩ q̄ tantũ esset ibi de lignis q̃t sufficerẽt ad incendendũ & incinerandũ corꝑ vni⁹ hominis. & ideo sup hũc locũ dicit Josephus q̄ edificato altari & omnib⁹ patis abrahã dixit filio suo quõ magnis ꝓcib⁹ impetratus erat a deo: & quõ concept⁹ erat miraculose: & quõ natus gaudiose: & quõ sibi dñs precepit eum īmolari sibi. adiungens q̄ credebat deũ eum nolle mori egritudine uel peste: uel gladio in bello: sed q̄ cũ precibus deuotis deo offerret. & sic de⁹ accipet secũ aiam eius ꝓpetuo. & ex hac obedientia deus regeret senectutẽ abrahe loco filij. quibus auditis isaac uolũtarie accessit: ut īmolaret̃ ad implendũ uolũtatẽ dei & patris sui. Licz aũt dictũ Josephi sit verũ q̃tũ ad hoc q̄ isaac voluit īmolari: nõ tñ videt verũ q̃tũ ad hoc q̄ abrahã īmolaret eũ credens q̄ aia eius de cetero esset cũ deo & ampli⁹ inter bestes nõ viueret. q: ꝺ. xvij. ca. dixit de⁹ abrahe de isaac: Reges orient̃ ex eo. & ca. xxj. In isaac vocabit tibi semen. & firmit̃ credebat verbũ dei esse verũ. & iõ melius dicit̃ q̄ abrahã īmolare volens isaac credidit q̄ ipsum a mortuis suscitaret deus: ut cõpleret in eo suũ ꝓmissũ. & hoc est q̃d dicit apls ad Hebre. xj. Fide obtulit abrahã isaac cũ tentaret̃: & vnigenitũ offerebat in q̃ susceperat re. pmissiões ad quẽ dictũ ẽ: quia in isaac vocabit tibi semen. arbitrãs: q: a mortuis suscitare eũ potẽs ẽ de⁹. & hoc sigñt abrahã filio suo isaac: & tunc voluntarie accessit ad obediendũ. in hoc significans xpm de quo scriptũ ẽ Isa. liij. Oblatus est q: ipse voluit. Aduertendũ etiam q̄ abrahã ligauit filiũ nõ ꝓpter hoc q̄ timeret eũ fugere uel rebellare: ut ꝑz ex predictis: sed ut īmolaret eũ sicut & alia que offerebant̃ in holocaustũ que ligata īmolabant̃. & ut ꝑ hoc xpi ligatio significaret̃ añ īmolationẽ ipsi⁹ in cruce. Si aũt querat̃ quõ abrahã voluit filiũ suũ īmolare. cũ occisio innocẽtis sit horribilis & illicita. Sciebat etiam q̄ hõ nõ ẽ aĩal īmolaticiũ. Dicẽdũ q̄ reuelatio illa sibi fuit facta taliter q̄ dubitare nõ poterat q̃n esset sibi ꝓceptũ a deo. ut plenius declarauit in quadã questione de quolibet. ipse etiã sciebat q̄ q̄libet q̃tumcũq; iust⁹ ẽ debito: mortẽ ipsi deo ꝓ peccato ꝓmi parentis. & ideo ipse deus pot illud debitũ remittere q̃n vult & quõ vult. & iõ dñs oꝺdire voluit

sec⁹ aũt esset ꝛe ꝓcepto alterius qui nõ sic esset dñs vite ⁊ mortis. ⁊p ꝺ ꝓz ad obiecta. a Et ecce angel⁹ dñi. Hic ꝓñter ponit precepti renocatio: qꝛ factũ erat ad declaratiõnẽ obediẽtie abrahe: ⁊ iõ ipsa declarata reuocat. iõ subditur: b Nõ extendas ⁊c.] Iz enĩ iam esset. xxv. annoꝝ: tñ vocat puer qꝛ adhuc erat sub cura patris. In sacra enĩ scriptura subditi ⁊ famuli Iz sint etatꝫ puecte: tñ frequenẽ vocantur pueri. c Nũc cognoui. i. alios cognoscere feci. d Viditq; p⁹ tergũ arietẽ. Dicũt hebrei q; ibi fuit patus a ꝑncipio creationis mũdi. s. sexta die in qua formauit deus animalia. sed hoc nec rõne nec scriptura hz apparentiã ⁊ iõ reputandũ est ficticiũ. ꝓpẽ qõ dicendũ q; fuit ibi adductꝰ ministerio angelico. e Quẽ assumens ⁊c.] Dorabat enĩ abrahã in immolatiõe arietis q; dñs acceptaret ita. ac si filiꝰ eiꝰ ꝓpter deũ fuisset immolatꝰ. Et literatione ꝺo isaac ⁊ immolatione arietis ꝓ eo faciunt iudei festũ rubarũ in ꝑncipio mensis septimi. s. septembris: ꝓpẽ qõ tũc clangũt in cornibus preq; in memoriam arietis immolati ꝓ isaac. f Appellauitq; ⁊c.] eo q; dñs vidit abrahe ⁊ filij eius obedientiã. ⁊ isaac literauit a morte. g Unde vsq; hodie dicit. hoc est. in ꝓuerbiũ deductũ est. h In monte dñs videbit. qñ enĩ iudei sunt in angustia ꝓstituti. dicunt: In monte dñs videbit. i. sicut in monte vidit afflictionẽ isaac eum literando. sic nos literet. i Uocauit aũt ⁊c.] Hic ꝓñter repetitur. premissio prius facta abrahe: ⁊ magis explicat: ⁊ iuramento diuino confirmatur dicens: k Per memetipsum ⁊c.] Omnes enĩ p maiores suos iurant. ut dicit ad Hebre. vj. Non potest aũt aliquid esse maius deo. ⁊ ideo p semetipsum iurauit. l Multiplicabo ⁊c.] hoc dicit q;tum ad bonos ⁊ religiosos. m Et velut harenã ⁊c.] hoc dicit q;tum ad cupidos ⁊ terrenos. ⁊ maxime q;tum ad filios esau. vnde ⁊ esau dictus est edom. i. terrenus. n Possidebit ⁊c.] hoc impletũ fuit tpe iosue qui debellauit. xxx. ⁊ vnũ reges: ⁊ ciuitates: ⁊ terras eorum diuisit possidendas israel. o Et benedicent ⁊c.] hoc exponunt iudei dicẽtes q; qñ quis bona imprecat alicui dicit: benefaciat tibi deus. sicut fecit isaac filio abrahe. Catholici aũt melius exponũt de ꝓpo: q; de semine abrahe descendit ꝑm carnẽ. ⁊ in ipso benedicent omnes gentes terre. i. aliqui de omnib⁹ gentibus. qꝛ nullꝰ consequit salutem nisi p xpi benedictionẽ. p His itaq; gestis. i. post literationẽ isaac. qꝛ abrahã cogitabat sibi ꝓuidere de vxore eo q; iam esset sufficientis etatis: ⁊ nolebat q; acciperet vxorẽ de chananeis inter quos habitabat. iõ sequit.

⁊ arripuit gladiũ ut immolaret filiũ suũ. Et ecce angel⁹ dñi de celo clamauit dicẽs: Abrahã abrahã. Qui rñdit. Adsũ. Dixitq; ei: Nõ extendas manum tuã sup puerũ: neq; facias illi quicq;. Nũc cognoui q; timeas dñm: ⁊ nõ pepercisti vnigenito filio tuo ꝓpter me. Leuauit abrahã oculos suos viditq; p tergũ arietẽ int vepres herentẽ cornib⁹. Quẽ assumẽs: obtulit holocaustũ ꝓ filio.] Appellauitq; nomẽ loci illius: dñs videt.] Unde vsq; hodie dicit: in mõte dñs videbit. Uocauit aũt angel⁹ dñi abrahã secũdo] de celo dicens. Per memetipsũ iurauí dicit dñs] qꝛ fecisti hãc rem: ⁊ nõ pepercisti filio tuo vnigenito ꝓpter me: bñdicã tibi ⁊ multiplicabo semẽ tuũ sic stellas celi:] velut harenã que est in littore marĩ.] Possidebit semẽ tuũ portas inimicorũ suoꝝ:] bñdicent in semine tuo oẽs gentes tre:] qꝛ obedisti voci mee. Reuersus ẽ abrahã ad pueros suos: abierũtq; bersabee simul: ⁊ habitauit ibi. His itaq; gestis nunciatũ ẽ

abrahã q; melcha] q; genuisset filios nachor fratri suo: hus primogenitũ: ⁊ buz frẽm eius: ⁊ chamuel prem syroꝝ: ⁊ casedh ⁊ açau: phaldas q; ⁊ iedlaf ⁊ bathuel: de q; nata ẽ rebecca:] Octo istos genuit melcha nachor fratri abrahã. Cõcubina vo illius noie roma pepit thabee ⁊ gaon ⁊ thaas ⁊ maacha.

Fuit autẽ xxiij sare centũ viginti septẽ ãnis ⁊ mortua ẽ in ciuitate arbee que est hebron in tra chanaan. Uenitq; abraham ut plangeret ⁊ fleret eam. Cũq; surrexisset ab officio funeris: locut⁹ est ad filios heth dicens: Aduena sum ⁊ pegrinus apud vos:] Date mihi ius sepulchri vobiscũ:] ut sepeliã mortuũ meũ. Rñdert filij heth dicẽtes: Audi nos dñe. Princeps dei es apud nos] i electis sepulchris nris sepeli mortuũ tuũ: nullusq; te phibere poterit quin in monumẽto eius sepelias mortuũ tuũ. Surrexit abrahã ⁊ adorauit ꝓpm terre: filios videlz heth.] Dixitq; ad eos: Si placet anime vre ut sepeliã

Fuit autẽ xxiij sare centũ viginti septẽ ãnis ⁊ mortua ẽ in ciuitate arbee que est hebron in tra chanaan. Uenitq; abraham ut plangeret ⁊ fleret eam. Cũq; surrexisset ab officio funeris: locut⁹ est ad filios heth dicens: Aduena sum ⁊ pegrinus apud vos:] Date mihi ius sepulchri vobiscũ:] ut sepeliã mortuũ meũ. Rñdert filij heth dicẽtes: Audi nos dñe. Princeps dei es apud nos] i electis sepulchris nris sepeli mortuũ tuũ: nullusq; te phibere poterit quin in monumẽto eius sepelias mortuũ tuũ. Surrexit abrahã ⁊ adorauit ꝓpm terre: filios videlz heth.] Dixitq; ad eos: Si placet anime vre ut sepeliã

est enim ciuitas arbee id est quatuor. ut dicunt aliqui propter quatuor gigantes ibi sepultos: scilz archiman: sisai: talmai: ⁊ pater eorum. Alij dicunt ⁊ melius ut videt q; vocata est arbee propter quatuor patriarchas ibi sepultos cum cõiugibus suis scilz adam ⁊ eua: abraham ⁊ sara: isaac ⁊ rebecca: iacob ⁊ lya. de primo datur Josue. xiij. de alijs tribus infra. xlix. ca. y Cũq; surrexisset. Hic consequenter agitur de sepultura sare. vbi primo ponitur petitio abrahe. secũdo concessio sepulture. ibi: Responderunt filij heth. primo ergo dicit: z Aduena ego sum ⁊c.] propter quod non habeo ius sepulchri. a Date mihi ius ⁊c.] Ex quo patz q; nõ intendebat illud emere quod est illicitũ vendi: scilz ius sepulture seu locum: quia locus sepulture semp fuit inter sacra reputatus. Melius potest dici q; locus sepulchri non est res spiritualis sed ius sepeliendi. ideo abraham ius petijt pro dono dicens: Date mihi ⁊c. ⁊ locum petijt pro precio. b Ut sepeliam mortuũ meum. hic accipitur masculinũ pro femino. sicut ⁊ Marci. v. domin⁹ dixit: Quis me tetigit? de muliere emoroissa. c Responderunt. Hic consequenter de sepultura sare agitur. ⁊ primo ponitur curialis populi responsio. cum dicitur: d Audi nos dñe ⁊c.] In dubijs enim recurrebãt ad abrahã: ⁊ ipse dirigebat illos. ac si consulerent dñm. e In electis sepulchris nostris. i. melioribus ⁊ honorabilioribus. f Sepeli mortuum tuũ. id est saram. sed quia nolebat eam sepelire cum infidelib⁹. primo regratiatus est ꝓpo. ideo subditur: g Et adorauit ⁊c.] a quo dicti sunt ethei. fecit enim eis reuerentiã ut extraret locũ sepulture: vbi erat sepult⁹ adã. iõ sequit:

mortuũ meũ: auditeme: ⁊ [a] intercedite ꝓ me apud ephron filium seor: ut det mihi speluncã duplicẽ ⌋ quã [b] habet in extrema parte agri sui. Pecunia digna tradet eam mihi ⌋ corã vobis in possessionẽ sepulchri. Habitabat [c] aũt ephron ĩ medio filiorũ heth. Rñditq; [d] ephron ad abrahã cunctis audientib⁹ qui ingrediebant̃ portam ciuitatis illi⁹ ⌋ dicẽs: Nequaq̃ [e] ita fiet domine mi: ⌋ sed tu magis ausculta qđ loquor. Agrum trado tibi ⁊ speluncam que in eo est: presentib⁹ filijs populi mei. Sepeli mortuũ tuum. Adorauit abraham coram domino ⁊ populo terre: ⁊ locutus est ad ephron: circũstante plebe eius Queso ut audias me. Dabo pecuniam pro agro: suscipe eam ⁊ sic sepeliam mortuũ meũ in eo. Responditq; ephron: Dñe mi audi me: Terra [f] quam postulas quadringẽtos siclos argenti valet. ⌋ Istud est preciũ inter me ⁊ te. Sed [g] quantũ est h̃: Sepeli mortuũ tuũ. Quod [h] cum audisset abraham appendit pecuniam quam ephron postulauerat: audientib⁹ filijs heth quadringentos [i] siclos argenti: probate monete [k] publice. Cõfirmat⁹ [l] est ager quondam ephronis in quo erat spelunca duplex respiciens mambre: tam ipse q̃ spelunca: ⁊ oẽs arbores eius in cunctis terminis eius per circuitum abrahe in possessionem videntibus filijs heth: ⁊ cunctis qui intrabant portam ciuitatis illius.

At q̃ [m] ita sepeliuit abrahã saram vxorem suam in spelunca agri duplici que respiciebat mambre: hec est ebron in terra chanaan. Et confirmat⁹ est ager ⁊ antrum quod erat in eo abrahe in possessionem monumẽti a filijs heth. XXIIII

Rat [n] autem abraham senex dierũq; multoꝝ ⁊ dominus in cunctis benedixerat ei. Dixitq; [o] ad seruum seniorem domus sue ⌋ qui preerat omnibus que habebat Pone [p] manum tuam subter femur meum ⌋ ut adiurem te ꝑ deum celi ⁊ terre: ut nõ accipias vxorem filio meo de filiab⁹ chananeoꝝ int̃ quos habito: sed [q] ad terram ⁊ cognationem meam proficiscaris: ⌋ ⁊ inde accipias vxorem filio meo isaac. Respondit seru⁹: Si noluerit mulier venire mecũ in terram hanc: nunquid reducere debeo filium tuum ad locum de quo tu egressus es: Dixitq; abrahã Caue ne quãdo reducas filiũ meum illuc. Dñs [r] celi ⁊ terre q̃ tulit me de domo patris mei: ⌋ ⁊ [s] de terra natiuitatis mee: qui locutus est mihi ⁊ iurauit dicens: semini tuo dabo terram hãc: ipse [t] mittet angelum suũ coram te: ⌋ ⁊ accipies inde vxorem filio meo. Sin autem mulier noluerit sequi te: non teneberis iuramento: filium [v] tm̃ meum ne reducas illuc. ⌋ Posuit ergo seruus manum sub femore abraham domini sui: ⁊ iurauit illi super femore hoc. Tulitq; [x] decẽ camelos de gre-

a Intercedite pro me apud ephron filium seor: ut det ⁊c̃. ⌋ nõ dixit vendat: quia locum sepulture adam non intendebat emere sed fundum in quo erat dicta sepultura: qđ erat licitum. ideo sequitur: b Quam habet in vltima parte agri sui ⁊c̃. ⌋ id est agrum in quo est. c Habitabat enim ephron in medio filiorũ heth. hoc autem interponitur ad ostendendum ꝙ ille ager erat carior ceteris in extremitatibus positis: ⁊ ꝑ cõsequens melior ⁊ securior. d Respõditq; ephron ad abrahã cunctis audientibus ⁊c̃ ⌋ omnes enim de ciuitate ab operibus suis cessauerant: ut sepulture sare debitum honorem impenderẽt. e Nequaq̃ ⁊c̃. ⌋ .i. nolo tibi vendere: sed gratis cõcedere. sed q̃ abraham nolebat ꝙ ipse vel alij ĩfideles possent ibi ius sepulture reclamare: ⁊ ꝑ consequens cũ sara infideles sepelire: noluit gratis accipere sed ꝓ pecunia postulauit. ⁊ patz littera vsq; ibi: f Terra quam postulas ⁊c̃. ⌋ Dicunt aliqui ꝙ si considerentur dicta Isido. ⁊ Papie de ponderibus metallorum. obolus ꝓut in scriptura sacra accipitur habet tãtũ de argento sicut habet vn⁹ paruus turonensis. siclus autem vsualis de quo hic agit̃: ſm eos valet. xlviij. obolos. Et sic quadringenti sicli valent octoginta libras turoneñ. ⁊ scđm h̃ pz ꝑciũ agri ꝑdicti. Si autem contra hoc arguatur per hoc quod dicit̃ Exo. xxx. Siclus xx. obolos habet. Dicũt non obstat: q̃ in Exo. loquitur scriptura de siclo ⁊ obolo ſm pond⁹ sanctuarij. ut patet ibidem. qđ quidem pond⁹ est aliud a põdere vsuali. Credo tamẽ ꝙ melius est dicere ꝙ non habetur certus valor predictorum quadringentorum argenti sicloꝝ. q̃ pondera ⁊ monete apud varias gẽtes multiplicit̃ variant̃: ⁊ etiã apud eandem gentẽ ſm diuersa tpa. g Sz quãtũ est hoc: q. d. Non est res tanta de q̃ inter me ⁊ te fiat long⁹ tractat⁹. h Qđ cũ audisset abrahã. s. determinationẽ ꝑcij: appendit pecuniã quã ephron postulauerat audientib⁹ filijs heth: q̃ in talibus oportet habere testes. i Quadringẽtos siclos argenti ꝓbati. in quo oñditur bonitas mãe. k Monete publice. in q̃ oñditur bonitas forme: q̃ habebat ĩpressionẽ debitã monete publice currentꝫ. l Cõfirmatus est ager quõdã ephronis ⁊c̃. ⌋ ex quo pz ꝙ nõ emit speluncã in qua erat sepulchꝝ ade: sed agrũ siue fundũ in q̃ erat. ⁊ istud est licitũ. sicut fund⁹ põt emi licite in quo est sita ecclesia: ephron aũt vendẽs peccauit: q̃ ꝓpter dictã sepulturã carius vẽdidit. Dicũt hebrei ꝙ ipse ephron oñdit in ꝑncipio se multa agẽ ꝓ abrahã: ⁊ tñ in fine nihil fecit: sed terrã suã carius iusto ꝑcio vendidit: ideo postea remota est lrã vau de ei⁹ noie: ad designandũ eius imꝑfectionẽ. ⁊ sic diminute scribitur deincips. ut pz xxv. ca. s̃ nõ apparet in ꝓnũciatiõe. Dicit̃ autẽ ista spelũca fuisse duplex: q̃ ſm aliquos ibi erat duplex edificatio. vna inferior ⁊ altera supior: sicut ĩ capella regis parisius. ſm alios dr̃ duplex. q̃ lz essent in eadem eq̃litate: tñ in vna ponebant̃ viri ⁊ ĩ alia vxores. m Atq; ita sepeliuit abrahã. hic ꝯñter describit̃ sepultura sare. ⁊ pz lrã.

n Cap̃. xxiiij. Rat autẽ abraham. hic ꝯñter oñdit̃ q̃lit̃ abrahã ut ꝑfectus se habuit respectu sui. seu ꝓprie familie: q̃ fili⁹ reputat̃ vna ꝑsona cũ pr̃e. ⁊ iõ sic ꝓcedit̃: q̃ ꝑmo ꝓ maritatiõe isaac describitur serui missio. 2° coniugis req̃sitio. ibi: Cũq; camelos fecisset accumbere. ⁊tio petitiõis cõcessio. ibi: Rñderũt laban ⁊ bathuel. q̃rto cõiugis adductio. ibi Surgẽs aũt mane. Circa ꝑmũ sic dicit̃: o Dixitq; ad seruum ⁊c̃ ⌋ iste fuit elieçer de q̃ s̃. dictũ est. xv. ca. ꝙ erat procurator domus sue. p Pone ma. ⁊c̃. ⌋ hebrei dicũt ꝙ h̃ dixit rõne circũcisiõis q̃ est circa illas ꝑtes quã dñs dederat sibi in signũ fidelitatis. ut s̃. dictũ est. xvij. ca. Catholici aũt dicũt ⁊ meli⁹ ꝙ h̃ fuit ꝓpt̃ xp̃m q̃ ſm carnẽ nascitur⁹ erat de abrahã femore. ⁊ tali mõ loquẽdi vtit̃ scriptura Exo. j. ca. vbi dr̃: Oẽs aĩe eorũ qui egressi sunt de femore iacob ⁊c̃. ⁊ pz lrã vsq; ibi: q Sed ad terrã ⁊c̃. ⌋ .s. in aran vbi mãserat nachor frat̃ suus cũ vxore sua. ⁊ pz lrã vsq; ibi: r Dñs celi ⁊ ⁊c̃. ⌋ id est de aran. ut pz ex ꝑdictis. xij. ca. s Et de t̃ra natiuitatꝫ mee. i. de hur chaldeoꝝ. ut pz ex ꝑdictꝫ. ca. xj. t Ipse mittet angelũ ⁊c̃. ⌋ ad dirigendum istud negociũ. v Filiũ tm̃

meū ⁊c. ¶ dixit tm̄ ad exclūdēdū isaac solū: q̄ iacob illuc iuit ad q̄rendū sibi vxorē ⁊ mādato pr̄is sui isaac. ut bñ. ¶. xxviij. ca. r Tulitq; ⁊cē camelos ⁊c. ¶ isti enī cameli erāt ab alijs distincti q̄: erāt irrostrati: ut nō possent blada alioꝝ comedere q̄ñ p̄ viam ducebāt. y Ex oībus bonis ⁊c. ¶ q̄ portauit ⁊ auro ei⁹ ⁊ argēto: ⁊ pecunia: ⁊ iocalibus vandis puelle ⁊ ei⁹ amicis. ut bñ. ¶. eo. ca. Jn hebreo bñ: Oia bona ei⁹ portās secum. Dicūt enī hebrei q̄ portabat secū chartā ⁊ donatiōe quā fecerat isaac filio suo donans ei oia bona sua mobilia ⁊ imobilia: quia alijs filijs suis dedit munera ⁊ separauit eos ab isaac. ut habetur sequēti ca. ⁊ illā chartā portabat ad inclinādū parentes puelle ⁊ ipsā puellā quā querebat in matrimoniū ipsius isaac. ʒ Profectusq; perrexit mesopotamiam. istud nomen tractum est ⁊ greco. meso idem est q̄ mediū: potamos fluui⁹: quia ciuitas illa sita est inter duo flumina. vnde i hebreo habet: Jn aram fluuiorum. Aram enim erat nomen ciuitatis in q̄ remanserat nachor: ⁊ vnde abrahām exierat ⁊ mandato domini. ut dictum est ꝯ. xij. ca. a Cūq; camelos ⁊c. ¶ Hic consequenter describitur coniugis petitio. ⁊ p̄mo querit eliezer sup loco a deo signū. secūdo a parentib⁹ puelle ꝓsensum. ibi: Qui ait nō comedā. Circa p̄mū sciendū q̄ eliezer nō q̄siuit signū p̄ modū augurij uel diuinatiōis q̄ est illicitū. sed p̄missa oratiōe petiuit a dño signū in quo peciret q̄ angelus dñi direxisset ei⁹ viam. sic predixerat ei abrahā. ⁊ ideo nō peccauit petendo signū hoc modo. dicit aūt Joseph⁹ q̄ istud signū q̄ petijt fuit. ut si puellis veniētib⁹ ad hauriendū aquā ⁊ negātib⁹ sibi potū vna ex illis literaliter sibi offerret: ⁊ nō solū p̄ ei⁹ potu: sed etiā p̄ camelis potandis. in hoc sciret q̄ illa esset quā deus puiderat fore cōiugē ipsi⁹ isaac. sed dictū Josephi nō ꝓsonat littere sequēti. ut videbit statim. Ideo dicēdū q̄ signū petitū fuit. ut si puella a qua p̄mo peteret potū prose: ⁊ ipsa concederet non solū p̄ ꝓsona sua: sed etiam p̄ camelis. ipsa esset copulanda isaac in matrimonio. ⁊ p̄z hā except⁹ alij

ge domini sui: ¶ abijt ex omnibus k bonis ei⁹ portans secum: profectusq; perrexit in mesopotamiam ad vrbem nachor. Cūq; camelos fecisset accumbere ¶ extra oppidum: iuxta puteum aque vespere: eo tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam: ora/ui dominū dicens: Domine de⁹ domini mei abrahām: occurre obsecro mihi hodie: ⁊ fac misericordiam cum domino meo abrahām. Ecce ego sto prope fontem aque: ⁊ filie habitatorum huius ciuitatis egredient ad hauriendam aquam. Jgit⁹ puella cui dixero: icline hydriā tuā ut bibā: ⁊ illa respōderit bibe: ḡn ⁊ camelis tuis dabo potum: ipsa est quam p̄parasti seruo tuo isaac: ⁊ per hoc intelligam q̄ feceris misericordiam cum domino meo abrahā. Necdum l intra se verba compleuerat: ⁊ ecce rebecca egrediebat: ¶ filia bathuelis filij melche vxoris nachor fratris abraham: habens hydriam in scapula sua: puella decora nimis virgoq; pulcherrima: ⁊ incognita viro. Descenderat autem ad fontem ⁊ impleuerat hydriam aqua: acreuertebatur. Occurritq; ei seruus ⁊ ait: Pauxillum aque mihi ad bibendum p̄be de hydria tua. Que respōdit: Bibe domine mi. Celeriterq; deposuit hydriam super vlnam suam: ⁊ dedit ei potū.

quibus vbis q̄ transcurredo exponēt. b Jgit puella cui dixero. vltimo enī dixit ipsi retecce postq; alie negauerāt sibi. ut dicit Joseph⁹. sed hoc videt falsum: q̄ statim subdit: c Necdum intra se verba cōpleuerat ⁊c. ¶ ex quo videt q̄ non petiuerat ante ab alia sed ab ipsa sola petiuit. d Effundensq; hydriam ⁊c. ¶ erāt enī ibi lapides magni cauati vbi bibebāt animalia: ⁊ vocabant canalia. e Postq; aūt biberunt cameli. ptulit ⁊c. ¶ Jn hebreo habet: Protulit in aurē auream: cui⁹ pondus erat medietas sicli: ⁊ pbat p̄ hoc q̄ habet Exo. xxxix. vbi eadē dictio hebraica ponit̄ p dimidio siclo. pōt tñ dici q̄ in Exodo loquit̄ de siclo ad pond⁹ sanctuarij. ⁊ potuit esse p̄m q̄ dicūt q̄ erat mai⁹ pōdere vsuali in tantū q̄ medietas sicli sanctuarij valebat vnū siclū vsualē. tñ sicut dictū est alias in talib⁹ pōderibus nihil est certū: q̄ valde mutant̄ p̄ diuersas gētes. ⁊ p̄ eandē gentē diuersis loc⁹ ⁊ tp̄ib⁹. Per b ꝓ q̄ i hebreo dr̄: Jnaurē in singulari: intelligit̄ etiā alia sibi cōsonantes. q̄ nō ornabat vna auris sine alia: ⁊ q̄libet earū erat equalis ponderis. ⁊ sic solui⁹ dissonātia que videt esse inter trāslationē nr̄am ⁊ hebraicam lrām. f Et armillas. ornamenta sūt brachioꝝ: ⁊ dicunt̄ ab armo. g Pondo. i. pondere: ⁊ est indeclinabile. h Dixitq; ad eam ⁊c. ¶ istud dixit eliezer anteq; daret sibi predicta iocalia: q̄ cognito q̄ eius ꝓba q̄ esset de cognatiōe abrahē dñi sui: tunc dedit sibi. frequent̄ enī in sacra scriptura aliq̄ posterius narrant̄: iz sint pri⁹ facta. i Cucurrit itaq; puella ⁊c. ¶

Cumq; illebibisset: adiecit: Quin ⁊ camelis tuis hauriam aquam: donec cuncti bibant. Effundensq; m hydriam in canalibus: ¶ recurrit ad puteum ut hauriret aquam: ⁊ hausit̄ omnibus camelis dedit. Jpse autem contemplabatur eam tacitus: scire volens vtrū prosperum iter suum fecisset deus an non. Postq; n autem biberunt cameli: protulit vir inaures aureas: appendentes siclos duos: ¶ o armillas totidē pondo⁹ siclorum decem. ¶ Dixitq; p ad eam: Cuius es filia ¶: Jndica mihi. Est in domo patris tui locus ad manendum: Que respōdit: filia sum bathuelis filij nachor: quē pepit ei melcha: Et addidit dicens. Palearū quoq; ⁊ fenī plurimū est apud nos: ⁊ locus spaciosus est ad manendū. Jnclinauit se homo: ⁊ adorauit dominum dicens: Benedictus dominus deus domini mei abrahā: qui nō abstulit misericordiam ⁊ veritatem suam a domino meo: ⁊ recto itinere me p̄duxit in domum fratris domini mei. Cucurrit q itaq; puella: ⁊ nūciauit in domū matris sue ꝓxta que audierat. Habebat autē rebecca fratrē nomine laban. Qui festinus egressus est ad hominē vbi r erat fons. Cūq; vidisset inaures ⁊ armillas in manib⁹ sororis sue: ⁊ audisset cūcta ꝓba referentis: hec locut⁹ ē mihi hō:

nō dixit in domo p̄ris sui. q̄ sicut dicit Joseph⁹ bathuel p̄ suus iam erat defunct⁹. sed b videt esse ꝓtra textū sequentē eodē ca. vbi dicit. Rñderūt laban ⁊ bathuel. sed si teneat dictū Josephi pōt ad hoc dici q̄ bathuel qui hic nōiat̄ nō fuit pater rebecce: sed frater: ⁊ ideo nominat̄ post laban tanq; eius frater iunior ipso. Hebrei cōius dicūt q̄ adhuc viuebat pater eius bathuel. ⁊ ideo aliter soluit Ra. Sa. dicens q̄ puelle prius nunciant aliq̄d matribus suis q̄ alijs. Item tunc tp̄is mulieres habitationē habebant cum puellis separatim i domibus viroꝝ vbi faciebāt opera que competunt mulieribus. ⁊ talis dicebatur domus matris sue ad quam cucurrit rebecca nunciare omnia que audierat: inter que continebatur q̄ ille homo qui dederat sibi iocalia erat de domo abrahe auunculi sui. aliter non est verisimile q̄ accepisset ab eo: cum esset puella honesta ⁊ verecunda. k Ubi erat fons. Aliqui libri habent foris: sed hoc est ex vitio scriptoris.

a Venit ad virū. ut introduceret eum intra domū: quia iam p signa ⁊ verba sciebat eum esse de domo auūculi sui. b Destrauit camelos. id est sellas ⁊ onera de super posita amouit. c Et appositus est cē. ¶ nomine panis in scriptura intelligitur oīs cibus. vnde. iiij. Reg. vj. ca. dicitur: Appone eis panē ⁊ aquā. ⁊ ibidem subdit: Appositaq; est eis ciborū magna ꝓparatio. d Qui ait: non comedam. Hic consequenter elieçer querit a parentib⁹ consensum de rebecca copulanda ipsi isaac. ⁊ ut facilius eos inclinet: primo refert diuitias dñi sui ipsi isaac collatas. ⁊ iuramentum quo astrinxit eum abrahām: ⁊ signū a deo sibi datū q̄ uolūtas dei erat q̄ isaac cum rebecca copularetur: per hoc insinuans q̄ si renuerent contrairent diuine uoluntati. Et patet littera. exceptis aliquibus uerbis exponendis. Qui ait non comedam. in hoc ostendit se habere negocium sibi impositum cordi. e Et dominus benedixit cē. ¶ id est in spiritualibus ⁊ temporalibus bonis multiplicauit. f Non accipies uxorē cē. ¶ quia erant idolatre ⁊ expellendi de terra per filios israel. g Veni ergo hodie ad fontem. ex hoc q̄ dicitur: hodie. dicunt hebrei q̄ una die uenit miraculose de habitare usq; ad illum locum. Sed hoc nullam habet apparentiam. maxime cum Joseph⁹ dicat q̄ elieçer fecit uiam illā cum magno tractu tēporis ⁊ labore. Si enī fuisset ibi factū tantū miraculū: non est uerisimile q̄ scriptura tacuisset. cū satis prolixe narret signum datum in rebecca dicente ipsi elieçer: Bibe. quod modicum aut nihil est respectu illius miraculi. ⁊ ideo nullo modo videt uerum. Et ideo dicendum q̄ per hodie nō designatur nisi terminus ad quem uenerat illa die: non autem termin⁹ a quo recesserat ab abrahā. Interrogauiq; eam ⁊ dixi: Cuius es filia? que respondit: filia bathuelis sum cē. ⁊ subditur: b Suspendi itaq; inaures cē. ex hoc patet ueritas illius qō s. dictum est. s. q̄ elieçer prius interrogauit de patre ⁊ cognatione rebecce. q̄s sibi daret iocalia.

venit[a] ad uirum qui stabat iuxta camelos: ⁊ ipe fonte aque dixitq; ad eum: Ingredere benedicte dñi. Cur foris stas: preparaui domū ⁊ locum camelis tuis. Et introduxit eum in hospitium: ac destrauit[b] camelos: deditq; paleas ⁊ fenū: ⁊ aquā ad lauandos pedes camelor⁹: ⁊ uirorum qui uenerant cum eo. Et [c]appositus est in conspectu eius panis. ¶ Qui[c] ait: Nō comedam donec loquar sermones meos. Respondit ei: Loquere. At ille: Seruus inquit abrahām sum. Et[e] dominū benedixit domino meo ualde: ¶ ⁊ magnificatus est: ⁊ dedit ei oues ⁊ boues: argentum ⁊ aurum: seruos ⁊ ancillas: camelos ⁊ asinos. Et peperit sara uxor domini mei filium domino meo in senectute sua: deditq; illi omnia que habuerat. Et adiurauit me dominus[f] me⁹ dicens: Non[f] accipies uxorē filio meo de filiabus chananeorum ¶ in quorū terra habito: sed ad domū patris mei pges: ⁊ de cognatione mea accipies uxorem filio meo. Ego uero respondi domino meo: Quid si noluerit uenire mecū mulier? Dominus ait in cui[g] conspectu ambulo: mittet angelum suū tecum: ⁊ diriget uiam tuam: accipiesq; uxorem filio meo de cognatione mea: ⁊ de domo patris mei. Innocens eris a maledictione mea: cum uenerī ad proximos meos: ⁊ non dederint tibi. Veni[g] ergo hodie ad fontem aque. ⁊ dixi: Domine deus domini mei abrahām si direxisti uiam meam in qua nunc ambulo: ecce sto iuxta fontē aque: ⁊ uirgo que egredietur ad hauriendam aquam audierit a me da mihi paululū

i Quāobrem si facitis cē. ¶ cōcedendo rebeccā p isaac filio suo. k Indicate mihi. ut negocium pficiatur. l Sin aūt aliud placet. s. eam uenegando. m Et hoc dicite mihi. ut possim de alia ꝓuidere. ideo sequitur: n Ut uadā ad dexteram. i. ad querendū de filiabus ismaelis o Siue ad sinistram. i. ad querendum de filiabus loth: q̄ erāt etiam de cognatione abrahe ⁊ isaac. p Responderunt. Hic consequenter describit coniugis cōcessio. cum dicitur: Responderunt laban ⁊ bathuel. iste bathuel ꝑm Josephum erat frat rebecce: ⁊ laban erat iunior eo. ideo ultimo nominatur. Ra. Sa. dicit q̄ erat pater rebecce. Qr autē ultimo nominatur. hoc est quia licz primo ꝓsenserat in matrimoniū rebeccе: tamen postea uoluit impedire. ut plenius dicet q Ab domino egressus est sermo. s. q̄ rebecca detur isaac. hoc dixerunt ꝓpter signū quod elieçer eis narrauerat. r Tolle eam cē. si tamē ꝓsentiat: qō ꝑz ex hoc q̄ requisitus est postea cōsensus eius. s Adorauit in terra dominū. de hoc q̄ direxerat eū in negocio sibi imposito. t Prolatisq; uasis ar. cē. ¶ .i. iocalib⁹ muliebrib⁹ de tali materia factis. In sacra enī scriptura instrumēta artificis: ⁊ arma militis: ⁊ iocalia mulieris ⁊ similia in hebreo coiter noiantur eor uasa. vñ. j. Reg. xx. ca. vbi dr de ionatha q̄ tradidit arma sua puero. In hebreo br uasa. ⁊ in alijs multis locis ē silis locutio. v Dedit ea rebecce ꝓ munere. qō solet dari sponsis de nouo cōcessis ꝑ Surgēs aūt mane. Hic ꝓnē describit ꝓiugis adductio: vbi ꝑmo accipit elieçer licentiā. d. y Dimittite me. ut

aque ad bibendū de hydria tua ⁊ dixerit mihi: ⁊ tu bibe: ⁊ camelis tuis hauriā: ipsa est mulier quam ꝓparauit dominus filio domini mei. Cūq; hec tacitus mecum uoluerem: apparuit rebecca ueniens cū hydria quam portabat in scapula: descenditq; ad fontem: ⁊ hausit aquā. Et aio ad eam: Da mihi paululū bibere. Que festinās deposuit hydriam de humero: ⁊ dixit mihi. Et tu bibe: ⁊ camelis tuis tribuā potum. Bibi ⁊ adaquauit camelos. Interrogauiq; eam. ⁊ dixi: Cuius es filia? Que respondit: Filia bathuelis sū: filij nachor: quē peperit ei melcha. Suspendi[h] itaq; inaures ad ornandā faciem eius: ⁊ armillas posui in manib⁹ eius. Prouiq; adorauī dñm benedicens dño deo dñi mei abrahām: qui ꝓduxit me recto itinere: ut sumerem filiam fratris domini mei filio eius. Quāobrem [i]si facitis misericordiam ⁊ ueritatem cum domino meo. ¶ indicate[k] mihi: sin autem[l] aliud placet: ⁊[m] hoc dicite mihi: ut[n] uadā ad dexteram siue[o] ad sinistram. Respōderunt[p] laban ⁊ bathuel. A domino[q] egressus est sermo. Nō possumus extra placitum eius quicq̄ aliud loqui tecum. En rebecca coram te est: tolle[r] eam ⁊ proficiscere: ⁊ sit uxor filij domini tui: sicut locutus est dñs. Qō cum audisset puer abrahā ꝓcidens adorauit[s] in terra dominum. Prolatisq;[t] uasis argenteis ⁊ aureis: ac uestibus: dedit[v] ea rebecce ꝓ munere. Fratrib⁹ q̄z eius ⁊ matri dona obtulit. Inito cōuiuio: uescentes pariter ⁊ bibentes manserūt ibi. Surgēs[x] aūt mane locut⁹ est puer: dimittite[y] me ut uadā ad

vadã ⁊c.] Sermonẽ dirigit ad illos qui erãt ꝓncipales: ⁊ isti erãt laban frater rebecce: ⁊ mater eius. ⁊ ideo subdit
a Rñderunt frat̃ eius ⁊ mat̃. Si aũt aliq̃ libri habent b frẽs. falsa ẽ lra. ⁊ iõ ꝛ isto frẽ dicendũ est ꝙ erat laban q̃ erat ꝓgenit⁹ batbuel. Sed si quer̃ quare nõ respõdit ipse batbuel pat̃ rebecce: q̃ ꝓcesserat matrimoniũ ut ꝓdictũ ẽ. ſm opinionẽ Ra. Sa. Rñdet ꝙ interim pertinuerat ꝛ dicta cõcessione: ⁊ volebat impedire. ⁊ ideo statim angel⁹ dñi percussit eũ ⁊ mortu⁹ est
b Maneat puella ⁊c.] In hebreo habt̃: Maneat puella dies uel ꝛcẽ. ⁊ exponunt hebrei dies in plurali. i. per annũ. uel ꝛcẽ. i. p ꝛcẽ menses.
c Nolite ⁊c] ac si. d. q̃ viam meã retardaret contrariet dine uoluntati.
d Et dixerũt ⁊c.] q̃ in mrimonio requirit̃ ꝓsensus exꝓssus. e Dimiserũt g̃ ⁊c.] aliq̃ libri habent ꝛltoꝛã. ſ nõ est ꝛ textu. ſ tñ ſb. intelligit̃. dr aũt nutrix illi⁹: q̃ cu stodierat eã i ista tu puellari: ⁊ ducerat in mor̃ib⁹ ⁊ ꝓpẽ b associata est ei: ⁊ forsit̃ cũ b lactauerat eã a cunabulis. ⁊ cũ ista bñ fuerũt alie puelle ⁊ ancille ei associate. ut. ſ. dicef. liez b nõ exꝓmat̃. f Seruũq̃ abrahã ⁊ comites ei⁹. q̃ erat ꝛ domo abrahe. g Impẽcates. pspera sorori sue. Et nõne ista dicunt̃ ꝛ mre laban ⁊ frẽ ei⁹ q̃ loq̃bant̃ elieẽer. ut ſ. dictũ est. quõ g̃ vocat̃ soror mr̃is sue. Dicendũ ꝙ in recessu rebecce cõuenerũt multi ꝛ sua cognatiõe sic̃ solet fieri in talibus: maxime q̃ erat ad terrã longinquã. nũc aũt ita ẽ ꝙ noia frr̃is ⁊ sororis coia sũt oĩb⁹ q̃ sũt eiusdẽ cognatiõis ut ſ. dictũ est pluries. ⁊ q̃ cẽs q̃ illic cõuenerãt. ꝓpt̃ ei⁹ recessũ impẽcabant̃ ei bonũ. iõ scriptura hic vtit̃ noie coi. s. sororis: q̃ b mõ poterat dici soror oĩus illor̃. b Igitur rebecca ⁊ puelle illi⁹ ⁊c. ex q̃ p3 qõ ſ. dictũ ẽ. ſ. ꝙ habebat alias mulieres in comitiua sua cũ ꝛltoꝛa nutrice sua. i Eo aũt tpe ⁊c.] cã recreatiõis. ⁊ cã subdit̃: k Habitabat enĩ in terra australi. i. in ꝛsalice: q̃ est in pte australi terre. ꝓmissiõis. ⁊ est ꝓpe puteũ illũ q̃ vocat̃ viuẽtis ⁊ vidẽtis. ꝓpt̃ qõ ꝛ facili poterat illuc ambulare. l Et egressus fuerat ⁊c.] Hebrei dicũt ad ozandũ. q̃ circa tẽpus ꝛsparũ ꝓsiderudo est iudeis ozare. uel forsit̃ egressus fuerat ad vidẽdũ dispositionẽ celi ⁊ aliquarũ stellarũ que incipiebãt apparere: q̃ edoct⁹ erat in astronomia a pr̃e: q̃ ꝓmus eã vocauit in egypto qñ ibi ꝛscendit. ut ſ. dictũ est xij. ca. m Cũq̃ elevasset ⁊c.] . i. cogñit quia erãt distincti ab aliis. ut ſ. dictũ ẽ. n Rebecca q̃ ꝛspecto isaac. q̃ videbat eũ inclinantẽ ꝓsus eos. o Descendit ꝛ camelo. ut faceꝛ ei reverentiã. p Et ait ad puerũ. i. ad elieẽer q Quis ẽ ille ⁊c. pr⁹ enĩ q̃sivit b ⁊ audivit ꝙ erat isaac antecessus ꝛscenderet. hz sit scriptũ p⁹. q̃ nõ oia semp sũt scripta eo ordine q̃ facta sũt. ut ꝓdictũ ẽ. r At illa ⁊c.] Hebrei dicũt gumiplã. i. ornamentũ capitis. s Operuit se. ut honestio⁹ appareret in cõspectu ei⁹. t Seru⁹ aũt c cuncta ⁊c.] . ſ. ꝓcessiũ vie ⁊ signũ datũ sibi a ꝛo ꝛ rebecca. v Narrauit dño suo isaac. q̃ interponit̃ in aliq̃b⁹ libris nõ est ꝛ textu. x Et intantũ dilexit eã ⁊c.] . i. leniret. q̃si trib⁹ ãnis añ. q̃ p3 q̃ se. ca. dr ꝙ isaac erat xl. ãnor̃ q̃n accepit rebeccã. Sara aũt erat lxxx. ãnor̃ q̃n nat⁹ ẽ isaac. ut hr̃ ſ. xvij. q̃b⁹ si addãt. xxxvij. faciũt annos. cxxvij. q̃ fuit totũ tps vite sare. ut dcim ẽ ſ. ca. xxiij. ⁊ sic p3. ꝓpositũ. Et paret. nõ totaliter auferret. Ex q̃ p3 magna affectio ipsius isaac ad mr̃em suã q̃ iã obierat trib⁹ ãnis ante. y Cap. xxv. Abraham ꝛo. Postq̃ moyses ꝛscripsit electionẽ fidelis ꝓpli reducẽdo p abrahã. b ꝓpẽ b idẽ facit p isaac filiũ suũ. ⁊ q̃ vbi crimina fuerunt̃ ꝛpta incipit alt⁹ sequẽs. iõ ꝓ ꝛscribit ipsi⁹ abrahe finis ⁊ ꝓsumatio. z ipsi⁹ isaac gnãtio ibi: Hec q̃ sunt gnãtiões isaac. prima diuidit̃ i duas. ſ. i pt̃ ꝓncipalẽ ⁊ incidentalẽ ibi; Hec sũt gnãtiones ismael. Finis aũt ⁊ cõsumatio ipsius abrahe ꝛscribit̃ i b q̃ ordinatiõe facta ꝛ filijs suis ⁊ ꝛ bonis sepult⁹ ẽ bo

melo: ⁊ ait ad puerũ: Quis est ille homo qui venit p agrũ in occursum nobis: Dixitq̃ ei: Ipse est dñs me⁹. At illa tollens cito palliũ suũ] opuit se. Seruus aũt cuncta que gesserat] narrauit dño suo isaac. Qui introduxit eam in tabernaculũ sare matris sue: ⁊ accepit eam vxorẽ: ⁊ in tantũ dilexit eam ut ꝛ lorẽ qui ex morte matris acciderat tẽperaret.]

Brabam ꝛo xxv aliam duxit vxorem noĩe cetburã: que peperit ei camrã: ⁊ iecsan: ⁊ madan: ⁊ madiã: ⁊ iesboch ⁊ sue. Jecsan quoq̃ genuit saba: ⁊ dadan. Filij dadan fuerũt assurim ⁊ latbusim ⁊ laomim. At ꝛo ex madian ort⁹ est epha ⁊ epher ⁊ enoch ⁊ abida ⁊ eldaa. Oẽs hi filij cethure. Deditq̃ abrahã cuncta q̃ possederat isaac filijs aũt cõcubinarũ largit⁹ ẽ munera: ⁊ separauit eos ab isaac filio suo dũ adhuc ipse viuẽt ad plagã orientalẽ. Fuerũt aũt dies vite abrahe cẽtũ septuaginta q̃nq̃ ãni]

notificẽ. occasiõe tñ filior̃ ꝛ q̃b⁹ habebat ordinare. ꝓ fit mẽtio ꝛ filijs abrahe p⁹ mortẽ sare genit̃. cũ dr: z Alia du. vxo. no. cetburã. Dicũt hebrei q̃ ista fuit agar q̃ nominata ẽ cetbura: q̃ i hebreo sonat thurificata. Cui rõ ẽ q̃ sic dicũt. ita mũde se custodiuit post q̃ cũ filio ꝛ domo abrahe recessit: ac si esset ꝛo oblata uel ꝓsecrata: ꝓpt̃ qõ mortua sara abrahã misit filiũ suũ isaac ad reducendũ eã sibi. Sz z b videt̃ qõd. ſ. dr eo. ca. Filijs aũt cõcubinarũ largit⁹ ẽ munera ⁊c. Et q̃ videt̃ q̃ cũ agar fuit alia sibi ꝓiuncta ꝓpt̃ sarã. Sz posset b dici q̃ b accipit̃ plurale ꝓ singulari ⁊ cõuersoaliq̃ i scriptura accipit̃ singulare ꝓ plurali. ut dictũ est ſ. xix. ca. ponit̃ etiã agar in plurali. q̃ bis fuit ipsi abrahe ꝓiuncta: ita q̃ tenet q̃si vice duarũ. vñ ⁊ i biblijs hebraicis correct̃ b nomẽ cõcubinarũ in b loco scribit̃ diminute: ad ꝛsignandũ q̃ nõ fuit nisi vna. Expositores aũt catholici coĩus dicũt q̃ ista cethura fuit alia ab agar iuniore illa: ꝓpt̃ qõ ꝛ tene potuit facilẽ cõcipere: nec accepit eã abrahã libidine ducẽ. ſ amore ꝓlis. ⁊ ẽ figura futuror̃: q̃sic agar ⁊ ismael figurauerũt carnales ꝛ. te. sic cethura ⁊ filij ei⁹ hereticos q̃ se dicũt ad no. te. prinẽ. ſ eccliã q̃ p sarã ꝛsignat̃ vna remanet tanq̃ vxor ⁊ spõsa. ⁊ alie noiant̃ ꝓcubine. a Que ꝓpit ei camrã ⁊ iecsan. noia sũt capitũ diuisar̃ gentiũ ꝛscendẽtiũ ab abrahã p cetburã. ⁊ p3 lra vsq̃ ibi: b Filijs ãt cõcubinar̃ vxores ei⁹ fuerũt. ut p3 ex ꝓdict̃. Sz noiant̃ cõcubine. q̃ sara fuit ei⁹ vxor ꝓncipalis. alibi eriã i scripta vxor cõcubina noiat̃. Judiã. xix. Habro filiã ygin̄ẽ: ⁊ b iõ hz cõcubinã. ⁊ certũ ẽ q̃ erat ei⁹ vxor. ut p3 ibidẽ. c Fuerũt ⁊c.] In hebreo ponũt̃ isti nũeri distincte sic. c. ãni. lxx. ãni. ⁊. v. ãni. ⁊ b ut dicũt hebrei ad ꝛsignãdũ q̃ abrahã fuit ita mũd⁹ a pcto q̃n fuit c. an. ⁊. lxx. sic̃ q̃n fuit solũmõ. v. an. sic̃ ſ. dcim ẽ ꝛ sara. xxiij. c

a Et ꝛc̃ficiẽs mortu⁹ est. morte nãli. b In senectute bona. i. in bona grã. c Cõgregatusq; est ad ꝑplm suũ. qz aĩa ei⁹ recepta est ad lymbũ scõz patrũ. d Et sepelierũt ꝛc̃.] ꝛc̃ferẽtes ei bonorẽ paternũ. ꝛ ꝛ fuerit ibi alij multi ad honorandũ sepulturã abrahe: isti tñ q̃ erãt ꝓncipales solũ exprimũt. e In agro ephron. scribitur hic ephron diminute ex cã predicta. ca. xxiij. f Et p⁹ obitũ ꝛc̃.] .i. augmentauit eũ in spiritualib⁹ bonis ꝛ tpalibus. g Hec sũt generatiões ismael. qz scriptura fecerat mentionẽ de honore quẽ detulit ismael patri suo in eius sepultura: ideo breuiter hic eius describit gnãtio. ꝛ ꝑz vsq; ibi: h Deficiensq; mortu⁹ est. exã videt esse mortu⁹ morte nãli In hebreo aũt nõ dr: Mortu⁹ est. ꝟ trãslt: qõ nõ dicit in scriptura de aliquo moriente nisi iusto. ut dicũt hebrei: ꝛ iõ dicũt q; decessit in grã. ꝛ etiã ex hoc qõ subdit: Et appositus est ad ꝑplm suum. i Cozã cũctis fribus suis obijt. hebrei dicũt posuit. nec accipit h in significato gnãli: sed spãli: put iportat positionẽ ul fictionẽ tẽtoriũ. ꝛ h rndet ei qõ ꝟ. dictũ ẽ. xvj. ca. E regione vniuersoz fratrũ suoz figet tẽtoria. tñ de malis suis finaliẽ ꝓmittit: ut dictũ ẽ. Sciendũ etiam q; vbi nos habem⁹ obijt: i hebreo dr nephal. ꝛ ẽ ꝑbũ eq̃uocũ qz figit idẽ qõ cecidit: ꝓ q̃ trãslato: nr posuit obijt: ꝛ figit idẽ qõ tẽtoriq̃uit: uel tẽtoriũ fixit: ꝛ banc figtionẽ sequunt hebrei. ꝑm aũt trãslationẽ nram exponit sic: Cozã cũctis frib⁹ suis obijt i. añ frẽs suos: ita q; li cozã nõ iportat pñtiam loci: ꝟ añcessionẽ tpis. Itẽ aliẽ ut iportat pñtiam loci: qz filij sui ꝓgregati fuerũt in ei⁹ morte. ꝓpẽ ei⁹ honorẽ: q̃ vocant h frẽs eo mõ loquẽdi q̃ iacob dixit labã. Pone h cozã frib⁹ meis ꝛ frib⁹ tuis. ut br. j. xxxj. ca. ꝛ certũ ẽ q; erãt ibi filij iacob ꝛ filij labã. k De q̃ sũt ꝛc̃ Hic ꝓpẽ scriptura describit electionẽ ꝛ ꝑfirmationẽ fidelis ꝑplis ꝓ isaac. vbi ꝑ describit multiplicatio. plis. 2° ꝑbatio parẽtũ. xxvj. ca. 3° ordinatio posteritatis. ca. xxvij. Circa ꝑmũ ꝑ describit filioz gnãtio. 2° natoz ꝓsatio ibi: Quib⁹ adultis. 3° ꝓmogeniture. trãslatio ibi: Cepit aũt iacob. Circa ꝑmũ dr sic: De q̃ sũt gnãtiones isaac. q̃ sequũt. ꝛ ꝑz lrã vsq; ibi: l Deprecatusq; est ꝛc̃] In hebreo br: ꝟ vxorẽ suã: qz sic hebrei dicũt ꝛ ẽ veritate: ipsa rebecca orabat dñm ex vna pte: ꝛ isaac ex altera ut dñs daret eis liberos. ꝟ qz isaac erat ꝓfectioz: iõ ei⁹ oõ fuit efficacioz. iõ sequt: m Qui erau. eũ. s. isaac. n Sed collidebant ꝛc̃.] impellebãt eni se mutuo: ꝛ ꝟ fuit signũ ꝓtestatiõis future inc̃ eos: ꝛ inc̃ ꝓlos abeis veriñados idumeos. s. ꝛ indeos. De⁹ eni futura oñdit aliq̃ ꝓbis: ꝛ aliq̃ facti ut in ista collisiõe. sic ꝛ ꝟ. dictũ ẽ de puerilibus vxor̃ lotdin statua salis. xix. ca. o Si sic ꝛc̃.] timebat eni de abortu puerop. ꝛ ꝑ ꝑñs de ꝑria morte. p Perrexitq; rebec. ꝛc̃. Dicũt hebrei q; iuit ad melchisedech q̃ erat sacerdos dei excelsi. ꝛ ad hebr q̃ habebat spũm ꝓphie. vtq; eni adh̃ viuebat. qõ ꝑz si cõputent ãni eoz. De melchisedech eni ꝟ. dictũ ẽ q; erat sem filij noe. de q̃ scribit ꝟ. xj. ca. q; bñdio p⁹ diluuiũ genuit arphaxat. ꝛ postq̃ genuit arphaxat: vixit q̃ngentis ãnis. Si aũt cõputent ãi a diluuio vsq; ad natiuitatẽ iacob ꝛ esau nõ inueniunt tot ãni. a diluuio eni vsq; ad natiuitatẽ arphaxat fluxerũt duo ãni: ut iam dictũ est. Arphaxat aũt cũ eẽt. xxxv. annoz genuit sale. Sale vo cũ eẽt xxx. ãnoz genuit hebr. Et hebr xxxiij. anoz genuit phalech. ꝛ phalech. xxx. annoz gẽuit reu. ꝛ reu. xxxij. ãnoz genuit saruch. ꝛ saruch. xxx. ãnorũ gẽuit nachor. ꝛ nactor. xxix. annoz genuit thare. ꝛ thare. lxx. ãnoz gẽuit abrahã. Et ista bñr ꝟ xj. ca. Abrahã aũt cũ eẽt. c. ãnorũ genuit isaac. ut br ꝟ. ca. xxj. Isaac ãt erat. lx. ãnoz q̃n nati sũt esau ꝛ iacob. ut br. j. eo. ca. Si aũt ꝑdicti ãni a diluuio vsq; ad natiuitatẽ iacob sik̃ piũ gant faciunt ãnos. ccccl xj Ex quo patz q; melchisedech vixit vltra. l. ãnis De aũt hebr silr viuẽt: pot silr. ꝓbari: accipiẽdo ex vna parte cõs ãnos vite ei⁹. ꝛ ex altera cõputã do ãnos a natiuitate hebr vsq; ad natiuitatẽ iacob ꝛ esau. q Due gen. ꝛc̃] i. capita duaz gẽtiũ iudeoz ꝛ idumeoz. r Et maior fuiet mi. ꝟ ipletũ est rpe dauid q̃ fecit idumeos sibi tributarios. ut br. ij. Reg. viij. ca. Et pfecti⁹ impletũ est in xpo cui colla gentiũ ꝛ ꝓncipũ ẽre subdita sũt: ꝛ maxime impiũ romanũ qõ iudei dicũt significari p esau. s Qui ꝑm⁹ egressus est rufus erat. ideo vocat⁹ est edom. t Et totus in more pillis bispidus. i. pilosus. ideo dict⁹ est seyr. i. pilosus. v Protin⁹ alter egrediens ꝛc̃.] in signũ q; fozet eũ supplantatur⁹. x Et idcirco appellauit eũ iacob. i. supplantatorẽ. y Septagenarius erat isaac. Ex quo patz q; fuit cũ rebecca vxore sua. xx. annis ante q; pareret. qz erat. xl. annoz q̃n accepit eam: ut predictũ est. ꝛ iõ querit hic quare nõ accepit aliã sicut pr eius abrahã accepit agar postq; decem annis ꝓmerat sare sterilitatẽ. qz hoc erat temp⁹ determinatũ. ut dictũ ẽ ꝟ. xvj. ca. Dicunt hebrei q; isaac exquo voluntarie accessit ut ĩmolaret. ut predictũ est. xxij. ca. extunc fuit cõsecratus dño: ꝛ nõ fuit ei licitũ habere nisi vnicam vxorẽ. ꝛ hoc ꝓsonat dicto apli Timoth. iij. dicentis: de epo q̃ est deo ꝓsecratus q; oz esse vni⁹ vxoris virũ. z Quib⁹ adultis. hic describit natoz cõuersatio. cũ dr. a Fact⁹ est ꝛc̃.] Ex q̃z q; sua occupatio erat circa ẽrena. b Jacob aũt vir simplex. i. sine plica dolositatis. non autem dicitur simplex ꝓpter defectum industrie. c Habitabat in tabernaculis. Dicũt hebrei q; ista tabernacula fuerũt tabernacula melchisedech

vbi vigebat cultus dei cum ē. t sacerdos dei excelsi. ⁊ tabernaculū hebr qui fuit ꝓpheta: ⁊ vocebat venientes ad se de diuinis. Exquo patz ꝙ occupatio iacob erat principaliter circa diuina. Unde dicunt hebrei ꝙ ipse habitauit in tabernaculo hebr quatuordecim annis. a Et rebecca diligebat iacob.

Causa aūt erat qz ꝓ reuelationē diuinam habuerat ꝙ ipse de bebat fratri suo ꝓferri: ut dictum est. b Coxit aūt iacob pulmentū. Hic ꝓsequenter describitur ꝓmogenitu re trāslatio. cui⁹ occasio fuit concupiscentia pulmēti qđ coxerat iacob. c Da mihi cē.] quia erat de lentibus rufis. d Quia oppido cē.] .i. valde. e Quā ob causā cē] ista nō fuit tota cā: ⁊ pars cause: qz cū hoc fuit alia cā que ꝑdicta est. f Vende mihi ꝑ, mogenita tua.

⁊ rebecca diligebat iacob. Coxit[b] aūt iacob pulmentū. Ad quē cum venisset esau de agro lassus ait: Da[c] mihi de coctione hac rufa:] qz oppido[d] lassus sū.] Quā[e] ob cām vocatū est nomē ei⁹ edom.] Cui dixit iacob: Vende[f] mihi ꝓmogenita tua. Ille respondit: Ēn morior Quid mihi, prderūt ꝓmogenita: Ait iacob: Jura ergo mihi Jurauit[g] ei esau: ⁊ vendidit ꝓmogenita: ⁊[h] sic accepto pane ⁊ lentij edulio] comedit ⁊ bibit ⁊ abijt paruipendēs[i] ꝙ ꝓmogenita vendidisset. XXVI

Rta[k] aūt fame sup terram p⁹ eam sterilitatē q̄ acciderat in diebus abrahā: abijt isaac ad abimelech regē palestinoz in gerare.

Apparuitqz ei dñs ⁊ ait: Ne descendas in egyptū: sed qesce in tra quā dixero tibi ⁊ pegrinare in ea: eroqz tecū ⁊ bñdicā tibi. Tibi enī ⁊ semini tuo dabo vniuersas regiões has: complens iuramentū qđ spopondi abrahā pri tuo: ⁊ multiplicabo semē tuū sicut stellas celi. Dabo qz posterj tuis vniuersas regiões has: ⁊ bñdicent[l] in semine tuo oēs gētes tre. eo[m] ꝙ obedierit abrahā voci mee: ⁊[n] custodierit ꝓcepta ⁊ mandata mea: ⁊[o] cerimonias legesqz[p] suauerit. Mansit[q] itaqz isaac in gerar is. Qui[r] cū interrogaret a viris loci illius sup vxore sua: rñdit: Soror mea ē. Timuerat enim confiteri ꝙ sibi esset sociata cōiugio: reputās ne forte vendere. ideo dicunt hic hebrei ꝙ cibus iste de quo hic agitur nō fuit precium emptionis ꝓmogenite: sed vltra preciū datum fuit a iacob p modum curialis consuetudinis: quia in translatione rei notabilis recipiens vltra preciū soluit vnū: ꝑ qđ aliqđ intelligitur prandium vnū. Et hoc videtur ex littera cum dicit:

g Jurauit esau ⁊ vendidit ꝓmogenita. sed quantum fuit precium scriptura non determinat: sicut nec ī multis alijs. h Et sic accepto pane cē.] pro quantagio vltra preciū ꝑm consuetudinem vendentium. Si autem contra hoc arguatur ꝑ illud quod dicit apls ad hēb. xij. Ne qs fornicator aut prophanus ut esau qui propter vnā escā vendidit ꝓmogenita sua. Potest dici ꝑm istam opinionem ꝙ li ꝓpter non notat precij quantitatē: sed solum causam motiuam: quia illa esca fuit causa motiua ad tractādum de venditione. ut dictum est: i Paruipendēs ꝙ ꝓmogenita vendidisset. erat enim fortior viribus ipso iacob: ⁊ intent⁹ cautelis mūdanis ꝑ que cogitabat retinere ius ꝓmogenite: nō obstante venditione ⁊ iuramento. k Cap. xxvj.

Rta autem fame. Descripta generatione ꝓlis: hic consequenter describitur probatio patris. ⁊ primo respectu gentis aliene. secundo respectu familie propꝛie. in fine huius capituli. Esau ꝙ. Adhuc primo ꝓbatur in aduersis. secundo in prosperis. ibi: Senuit autem isaac. Adhuc primo ꝓbatur in euentu famis. secundo ex metu propꝛie vxoris. ibi: Qui cum interrogaretur. Circa primū considerandum ꝙ isaac habebat magnam familiam ⁊ pecora. ⁊ ideo ex fame orta imminebat sibi periculum: nisi transferret se ad regionem abundantem: cuiusmodi tunc erat terra egypti. ⁊ ideo voluit se transferre ibi. verūtamen quia deus sibi inhibuit ꝓhibens de eo ⁊ volēs sibi obedire. in terra intermedia remansit. ⁊ patet littera vsqz ibi: l Et benedicent[l] in semine tuo omnes gentes terre. Nō exponūt hebrei sic: quando aliquis imprecabitur bonum alicui dicet: Faciat tibi deus sicut fecit isaac. Catholici autem melius exponunt de christo qui descendit de isaac ꝑm carnem in quo omnes gentes terre consequūtur benedictionē. sicut supra expositū est. m Eo ꝙ obedierit abraham voci mee. Hoc additur ne crederetur isaac simpliciter perfectior ipso abrahām. ideo in promissione sibi facta fit memoria de iusticia ipsius abrahe. n Et custodierit ꝓcepta ⁊ mandata mea. Ista sunt que sunt de dictamine rationis recte: ⁊ seruanda etiam si nulla lex esset de hoc posita: sicut reddere depositum ipsi deponenti. ⁊ similia. o Et cerimonias. ista sunt que pertinent ad modum colendi deū. p Legesqz seruauerit. ista sunt que non obligant: nisi quia sunt a deo uel homine institute uel ꝓcepta. Et ex istis patet ꝙ ante legem moysi data plura fuerunt obseruata de illis que tempore moysi fuerūt scripta. q Mansit itaqz isaac in gerariis. ex precepto diuino: noluit enim ꝙ descenderet in egyptū. Causam aūt hui⁹ dicunt hebrei: qz isaac ut ꝛ. dictū est. xxij. ca. fuerat dño ꝓsecratus qñ fuerat oblat⁹ in monte: ⁊ ideo nō erat decēs ꝙ exiret terrā ꝓmissionis: ⁊ iō remānsit in gerariis. qz tota palestina ꝓtinet infra terminos tre ꝓmissionis. r Qui cū interrogaret. hic ꝓpter ponit ꝓbatio isaac ī metu rōne vxoris: celans prudenē ꝓpriatē: absqz tñ falsitate dicēs eam sororē suā esse, ⁊ eodē mō exponat sic dictū ꝑris sui de sara. ut ꝛ. dictū ē. xx. ca.

a Cūq; ptrāsissent dies ⁊c.] ex ꝟbo videt q; se habuit ad vxorē sicut ad sororē cōtinendo ab ea: quousq; exptus fuit q; ꝑpē eius pulchritudinē nō molestabāt eam: ⁊ tunc redijt ad exercendum actū cōiugalē. ideo sequit: b Prospiciēs rex ⁊c.] .i. reddentem vbitum vxori. dictio enim hebraica que hic ponit equiuoca est ad ludū ⁊ ad cottū ut ꝟ. dictū est. xxj. ca. Et q; hic vbrat accipi in secūdo sensu, videt q; illud qō subdit: c Perspicuū est q; vxor tua sit. Alij ꝟo dicūt q; vidit eū amplexantē uel osculantē rebeccā: qō nō faciebāt viri nisi cū vxoribꝰ ꝓpijs. d Cur mētitꝰ es ⁊c.] nō est mētitꝰ: qz ve cognatiōe sua erat. ut pz ex predictis ve pre suo e Quare imposuisti nobis? imponere i vna significatiōe idē ē qō vecipe: ⁊ tūc ꝓstruit cū dativo: ⁊ sic accipit hic: ⁊ ei⁹ supinū ē ipositū: ꝟ aliqñ syncopat. ⁊ dicit impostū: ⁊ interdū dicit impostor. i. receptor. cetera patent. f Fecit aūt isaac. hic ꝓbat tpe ꝓsperitatis: qz ex hoc inuidiā insurgentē ꝯ eū ⁊ iniuriā patient tolerauit. ⁊ pz hrā exceptis pauc ꝟbis. g Et inuenit ⁊c.] ad oñendū q; fuit ex spāli dono dei: qz ille ann⁹ nō fuit fertilis: ad qō venotandū signanter dicit in ipso āno: Recede a nobis: qñ potentior nostri facti⁹ es. ac si diceret. si tu recellares tu posses a nobis auferre ciuitatē uel si veniret aduersarij posses te illis cōtēgere: ⁊ tradere eis ciuitatē ⁊ terrā: ꝟ tū videbat motus inuidie spū quo nō poterat eius ꝓsperitatē tam celerem videre. h Et ille discedēs. nolēs ꝓtendere. i Ut veniret ⁊c.] elongans se a ciuitate. seqf: k Foderūtq; in torrēte. Torrēs enī est aqua currēs ex vescēsu pluuiaꝝ: uel rcso solutiōe niuiū q; nō cōtinuaf: ⁊ ideo foderūt ibi: ut aquā ex pluuijs vescendentē ibi retinerēt ad ꝓpriandū tpe siccitatis. l Et repperūt aquā viuā. i. qd meli⁹ q; intēderēt a pncipio fossiōis. m Ascēdit aūt ⁊c.] vbi māserat pr̄ sui⁹. ut bī ꝟ. xxj. ca. n Ubi apparuit ei dñs. ad ꝓfortandū eū ve iniurijs sibi illatis. o Noli timere ⁊c.] ad te. ꝓtegendū. p Būdicā tibi. in tpalib⁹ tonis ⁊ spūalib⁹ multiplicādo. q Itaq; edificauit ibi altare. ad reddendū grās dño ve sua ꝓsolatiōe ⁊. p missiōe. r Ad quē locū ⁊c.] hic ꝓbat ve māsuetudine ⁊ fidelitate: qz ꝓpē iniurias sibi illatas nō dimisit cū iniurijs sibi

interficerent eum ꝓpter illius pulchritudinem. Cūq; ptrāsissent dies plurimi ⁊ ibidē morarer.] ꝓspiciēs abimelech rex palestinoꝝ p fenestrā: vidit eū iocantē cū rebecca] vxore sua: ⁊ accersito eo ait. Perspicuū est q; vxor tua sit. Cur mentit es eam sororē tuam esse:] Rndit: Timui ne morerer ꝓpter eam. Dixitq; abimelech. Quare hoc imposuisti nobis? Potuit coire quispiam ve ꝓpto cū vxore tua: ⁊ induxeras sup nos grande peccatū. Precepitq; oi ꝓpto dicens: Qui tetigerit hoīs hui⁹ vxorē: morte morief. Seuit aūt isaac i terra illa: ⁊ inuenit in ipso anno centuplū.] Benedixitq; ei deus ⁊ locupletatus est homo: ⁊ ibat ꝓficiens atq; succrescēs: donec magn⁹ vehementer effectus est: habuitq; possessiones ouiū ⁊ armentoꝝ ⁊ familie plurimū. Ob hoc inuidentes ei palestini: oēs puteos quos foderāt serui patris illius abrahā: illo tpe obstruxerūt implentes humo intantū ut ipse abimelech diceret ad isaac: Recede a nobis: qñ potentior nobis factus es valde Et ille discedens ut veniret ad torrentem gerare] habitaret q; ibi: rursum fodit alios puteos: quos foderāt serui patris sui abrahā: ⁊ ꝙs illo mortuo olim obstruxerant philistiim. Appellauitq; eos eisdē noībus quib⁹ ante pater vocauerat. Foderūtq; in torrente ⁊ reppererūt aquā viuā. Sed ⁊ ibi iurgiū fuit pastoꝝ gerare aduersus pastores isaac dicentiū: Nostra est aqua. Quā, ob hoc nomen putei ex eo qō acciderat vocauit calumniam. Foderūt aūt ⁊ aliū ⁊ p illo ꝙz rixati sunt: ꝙ appellauitq; eū inimicitias. Profectus inde fodit alium puteū: p quo nō cōtenderūt. Itaq; vocauit nomē ei⁹ latitudo dicens: Nūc dilatauit nos dñs: ⁊ fecit crescere sup terram: Ascendit aūt isaac ex illo loco in bersabee:] vbi apparuit ei dñs in ipsa nocte dicēs: Ego sum deus abrahā patris tui: Noli timere: q; ego tecū sū.] Benedicā tibi ⁊ multiplicabo semen tuū: ꝓpē seruū meū abrahā. Itaq; edificauit ibi altare dño: ⁊ inuocato noīe domini extendit tabernaculū: precepitq; seruis suis ut foderent puteū. Ad quē locū cū veniisset ve gerar:] abimelech: ⁊ ochozath amici illius:] ⁊ phicol dux militū locut⁹ est isaac. Quid venistis ad me hoiem quē odistis: ⁊ expulistis a vobis: Qui rndērūt: Vidim⁹ tecū esse dominū:] ⁊ idcirco nos diximus: Sit iuramentū inter nos: ⁊ ineamus fed⁹: ut nō facias nobis quicq; mali:] sicut ⁊ nos nihil tuoꝝ attigim⁹:] nec fecimus qō te lederet: sed cū pace dimisim⁹ auctū bñdictiōe dñi. Fecit ergo eis cōuiuiū. Et p cibū ⁊ potū surgētes mane iurauerūt sibi mutuo: dimisitq; eos isaac pacifice in locū suū. Ecce aūt venerūt in ipso die serui isaac:] annūciātes ei ve puteo quē foderāt atq; dicētes: Inuenim⁹ aquā. Unde appellauit eū abundantiā: ⁊ nomē vrbi impositum est bersabee] vsq; in presentem diem. Esau

amicitie fed⁹ inire. s Abimelech ⁊c.] pz q; ꝑm trāslationē nr̄am: Octoçat ē hic ꝓpriū nomē viri⁹ hois. Debrei aūt dicūt q; est nomē cōe: ⁊ sigt ꝯgregationē. Ꝟñ hrā ecclia est hec: Abimelech ⁊ ꝯgregatio amicoꝝ ei⁹: qz adduxerat secū aliqs ve amicis suis. t Quid venistis ad me: ⁊c. lz isaac nō intenderet fed⁹ rennere: tñ voluit iniuriā sibi factā eis oñdere. v Qui rñde. ⁊c] pb q; tā cito te multiplicauit in bonis. x Ineamus fed⁹ ⁊c.] Nec p teipsū intelligēdo: nec nros adū sarios adiuuādo. y Sic ⁊ nos ⁊c.] In ꝟbo rñderūt ad ꝟbū qō dixerat isaac Quid venistis ad me hominem quē odistis ⁊ expulistis: ac si. d. liz emiserim⁹ te ve ciuitate: tñ nihil abstulim⁹ a te: nec aliud nocumentū intulim⁹ tibi. z Fecit ꝙ eis cōuiuiū curialiē recipiendo eos: a Surgētes mane iurauerūt. s. salua ie iuna ꝓpē reuerētiā iuramēti. b Ecce aūt ⁊c.] precepat enī eis aī iuramētū fodere puteū: ꝟ annūciauerūt ei p⁹ iuramētū factū ve aq̄ inuēta. c Et nomē ⁊c.] pus erat ei ipsi tū: ꝟ tūc fuit iterū ve novo ꝓfirmatū. Ad cui⁹ intellectū ꝓsiderandū q; ther in hebreo idē est qō puteꝰ. sabee autē sigt septē: ⁊ iuramentū: ⁊ societatē: ⁊ ex isti⁹ trib⁹ significatiōibus loc⁹ ille vbi erat puteꝰ vocat⁹ est bersabee. ꝑ, ꝓpē septē agnas qs ibi statuit abrahā, ut bī ꝟ. xxj. ca. Itē, ꝓpē iuramētū qō factū ē ibi inē ipsū ⁊ abimelech. Itē, ꝓpē ꝟ q; isaac vocauit illū puteū abūdātiā ut ꝟ bī qō sonat idē qō sacietatē. Et si ꝟ arguaf q; nō viderē idē putē ꝟ ve novo fact⁹: ⁊ q; fuerat tpe abrahe. Dicēdū q; imo qz sic bī in ꝟ ca. palestini obstruxerāt puteos qs foderat abrahā: iplēres eos erra: ⁊ isaac iterū fodit eos ⁊ ille fuit vn⁹ ex eis. d Esau ꝟo. ꝟ. pbaf patia isaac respectu ꝓprie familie i ꝟ q; esau absq; psilio pris ⁊ mris accepit duas vxores ve gnē etiroz: q; offenderūt aios isaac ⁊ rebecce.

a Turturē quoq; ⁊ columbā. q; futurū erat in lege danda per moysen ut fieret sacrificiū ex istis spēbus auiū tm̄: nisi in emundatione leprosi vbi fiebat oblatio ex passerib⁹: ꝓpter qđ ex ista spē auis non fit hic mentio: q; nō erat cois oblatio uel sacrificiū Licz aūt assignare rōnes pleni⁹ ⁊ in particulari ꝛ̄ re predictis fiebāt sacrificia magis q̄ ex alijs pinet ad libz leuitic̄: tm̄ pōt hic breuiter aliq̄d premitti. Dictū est aūt q; sacrificia legis erāt quedā ꝓtestationes fidei: ideo rōnes sacrificioz sunt accipiēde ex ista ꝓtestatiōe. Sm̄ ꝙo Aug⁹. in li⁹ de lege ⁊ gratia nullus vnq̄ hominū fuit saluatus nisi i fide mediatoris. in q̄ ē duplex nā dīna. s. ⁊ hūana. diuinitatē aūt ipsius ꝓtestabant sacrificia: inq̄tū boies p illa sacrificia oñdebant se bre vitā a deo: ⁊ p ꝙs alia bona: hoc aūt fiebat in sacrificijs ꝑdictoz aialiū. s. bouis: ouis: ⁊ capre: q; ista aialia tanq̄ domestica fuit eū hoib⁹: ⁊ cedūt in vsū eoz ad sustentationē vite. Alia ꝙo aialia coiter fuit siluestria: uel si fuit domestica fuit immunda: ut porcus ⁊ filia. Itē ꝑdicta aialia repsentabāt hūanitatē xpi inq̄tū fuit instrumentū nre redēptiōis: q; ouis repsentabat eū ꝓpter innocentiā: capra similitudinē carnis peccati: bos fortitudinē xpi ad sustinendū labores maxie in passiōe. turtures aūt ⁊ colūbe abundabāt in terra illa. ⁊ ideo ex illis fiebant sacrificia pauperū: q; de facili poterāt haberi. Turtur etiā castitatē xpi sigt. columba ꝙo que sine felle est eius mititatē: Sm̄ illud Matb. xj. Discite a me q; mitis sum ⁊c. Et sic patet quare de ꝑdictis fiebāt sacrificia ut coiter. b Qui tollēs vniuersa hec diuisit ⁊c.] Causa hui⁹ diuisiōis ⁊ ptitiōis est: q; tūc tpis q̄ boies ad inuicē faciebāt pactū uel fedus inuiolabile: ad hoc ꝛ̄signandū interficiebāt vnū aial: ⁊ diuidebāt i duas ptes: ⁊ transibāt inter illas ptes. ad ꝛ̄signandū q; digni essent morte si pactū illud transgrederent. Dñs aūt b ꝛpigit fedus ⁊ pactū cū abrahā. ut dr̄. j. eo. ca. ⁊ iō aialia ista fuerūt diuisa in duas ptes: ⁊ ptes sic posite q; posset esse transit⁹ inter illas ptes. c Alues aūt nō diuisit. q; in ꝓfirmatiōe talis pacti uel federis auis non occidebat: nec diuidebat etiā cū alias immolabat in holocaustū: ut habetur Leuit. j. ca. Alia est causa mystica: q; p aialia ꝛsignat vita actiua: que diuidit hoiem circa multa: Sm̄ illud Luc. x. ca. Martha martha sollicita es ⁊ turbaris erga plurima. Per aues ꝙo ꝓpt volatū ꝛsignat vita cōtemplatiua q̄ vnit hoiem ad ꝛū. ideo subdit ibidem: Pozzo vnū ē necessariū: Maria optimā ptem elegit ⁊c. d Descenderuntq; volucres sup cadauera. i. sup sacrificia. ad ꝛsignādū q; demones q̄ p aues ꝛsignāt Matb. xiij. ⁊ maxie q; iste erāt aues de nocte volantes: ut ꝙ p sequētia: nituntur nestruere uel sedare bona opa. e Et abigebat eas abrā. q; si in opib⁹ bonis demones nos volūt impedire: debemus eos feruore caritatis repellere. f Cūq; sol occūberet. In hebreo dr̄ occubuisset: ex quo ꝙ q; iam erat nox. g Sopor irruit sup abrā. In hebreo habet: Extasis irruit ⁊c. Extasis ꝙo nō sigt ꝓprie somnū: sed magis raptū a sensib⁹ exterioribus. b Et horror magn⁹ ⁊c.] p hoc enī ꝛsignabant afflictiōes ⁊ anxietates quas passuri erāt filij ei⁹ anteq̄ obtinerēt terrā ꝓmissiōis ⁊ quas oportet sustinere fideles anteq̄ veniāt ad terrā viuentiū. Sm̄ illud Actū. xiij. ꝙ multas tribulationes oportet trāsire ad regnū. ꝓpt qđ subdit: i Scito prenoscens q; ⁊c.] istī quadringēti anī nō pōt referri ad seruitutē ⁊ afflictionē quā passi sūt filij isrl̄ in egypto. quod probatur manifeste. quia caath descendit in egyptū cum leui patre suo: ⁊ iacob auo suo: ut habet Gen̄. xlvj. Itē iste caath vixit. cxxxiij. anis. ⁊ amram fili⁹ ei⁹. cxxxvij. ut hr̄ Exo. vj. Et moyses fili⁹ amrā erat octogēta annoz in exitu de egypto: ut hr̄ Exo. vij. qui anī cōiuncti faciūt. cccl. annos tm̄: ⁊ adhuc si uolum⁹ habere ꝑcise numez annoz a ꝓncipio descensus in egyptū vsq; ad exitū: oportet subtrahere a ꝑdictis. cccl. anis cēs anos quibus vixit caath anteq̄ descenderet i egyptū. ⁊ anos qb⁹ vixit amram postq̄ genuit moysen. ex quo ꝙ non fuerūt in egypto cccc. anis: sed fuerūt ibi. ccx. anis tm̄: ut dicūt hebrei ex alijs suis chronicis. quibus credēdū est in talib⁹: qm̄ ex textu biblie nō pōt veritas haberi: sic ē in ꝓposito: ⁊ eodē mō dicro⁹ ⁊ alij doctores catholici in casu silī recurrūt ad historiā Josephi ⁊ annales iudeoz. ⁊ iō isti anī q̄dringēti ꝑdicti reducēdi sūt ad illud qđ predicit: Scito prenoscēs q; pegrinū futurū sit semē tuū ⁊c. q; a natiuitate isaac in quo vocatū est semen abrahe: ut habet. j. xxj. ca. vsq; q̄ genuit iacob fluxerūt anni. lx. ut habet. j. xxv. ca. Jacob aūt erat annoz. cxxx. quando descēdit in egyptū: ut hr̄. j. xlvij. ca. Et sic a natiuitate isaac vsq; ad descensū in egyptū fluxerūt anī. cxc. quib⁹ si iungant anni. cc. ⁊. x. quibus filij israel fuerūt in egypto habent anī. cccc. Deficiūt qb⁹ semē abrahe fuit pegrinū in terra nō sua. s. ptim in terra chanaan: in q̄ isaac cū patre suo fuit pegrin⁹: ꝓmo q; ly ꝛ̄. ꝓmisisset sibi terrā chanaan: nō tñ dedit sibi in actu passū pedis i ea: ut habet Actū. vij. postea pegrinat⁹ est isaac in gerare: ⁊ postea iacob cū filijs suis in egypto: ⁊ ꝓpt hoc nō dixit dñs abrahe: Peregrinū erit semen tuū in tra egypti. cccc. annis. sed dixit: In terra nō sua: ⁊ subijciēt eos seruituti ⁊ affligent. ista fuit seruitus ⁊ afflictio egypti que terminata est in illis. cccc. annis: sed non incepit a ꝓncipio illius tpis ut visum est. k Verūtā gentē cui seruituri sunt. i. gentem egyptioz. l Ego iudicabo. puniendo decem plagis: ut habet in Exo. m Et p⁹ hec ⁊c.] q; filij isrl̄ in exitu de egypto acceperūt mutuo a vicinis suis vasa aurea ⁊ argentea ⁊ vestes. ut habet Exo. xij. Et sic egressi sunt cum magna substantia. n Tu aūt ibis ⁊c.] i. anteq̄ predicta seruitus ⁊ afflictio superueniant semini tuo. o Sepult⁹ in senectute bona. i. decedens in gratia: q; non dicit hoc nisi de iustis. p Generatione aūt quarta reuertent buc. i. ad terram chanaan abrahe promissam. In illa enim erat abraham actu quādo dom̄in⁹ sic loquebat eum eo. Aduertēdū tñ q; iste quatuor generatiōes nō sunt accipiende ab abraham: sed a iacob qui descēdit in egyptū: ⁊ si cōputentur generationes ab eo p lineam regiam inuenium̄ quatuor vsq; ad reditū in terram ꝓmissionis: quia iacob genuit iudā: iudas autem genuit phares: phares autem genuit esrom: ut habetur Matb. j. Esrom autem genuit caleb: ut habetur. j. Paralipo. ij. ca. Et iste caleb in quo cōpleta est quarta generatio: fuit de intrantibus terrā ꝓmissionis: ut habetur Numeri. xiij. ⁊ Josue xiij. Translatio ꝙo. lxx. habet: Quinta generatiōe reuertentur huc. ⁊ hoc est verum si cōputentur generationes per lineam sacerdotalem: quia iacob genuit leui: Leui autem genuit caath: Caath aūt genuit amram: amram aūt genuit aaron: ut habet Exo. vj. Aaron aūt genuit eleaçarum sacerdotem: ⁊ iste eleaçarus in quo cōpleta est quinta generatio fuit de intrantib⁹ terrā ꝓmissiōis: q; iste ⁊ iosue filij Num̄ diuiserūt terrā illā filijs isrl̄: ut habet Josue. xiij. q Hec dū enī cōplete ⁊c.] istud intelligit ꝓpter cā dilatiōis iplende ꝓmissiōis facte abrahe de terra illa: q; inq̄tes ppli q̄ habitabat terrā illā actu: adhuc nō rātū increuerāt q; deberet inde expelli: de⁹ enī expectat i talib⁹ mēsurā sui iudicij. r Cū ḡ occubuisset sol. repetit qđ s. ꝑdixit: ut reuertat ad cōsumationē sacrificij abrahe. s Et apparuit clibanus ⁊c.]

annoz triū:] turturē⁹ quoq; ⁊ columbam. Qui⁹ tollens vniuersa hec diuisit ea p mediū:] ⁊ vtraq; ptes contra se altrinsecus posuit. Aues⁸ aūt nō diuisit. Descenderuntq; volucres sup cadauera: ⁊ abigebat eas abram. Cūq; sol occūberet sopor⁸ irruit super abram: ⁊ horror magn⁹ ⁊ tenebrosus inuasit eum.] Dictūq; est ad eum. Scito⁹ prenoscens q; pegrinū futurum sit semen tuū in terra nō sua: ⁊ subijcient eos seruituti: ⁊ affligent quadringentis annis.] Verūtā¹⁰ gentē cui ꝑturi sunt: ego¹ iudicabo: ⁊¹¹ p⁹ hec egredientur cū magna substantia.] Tu¹² aūt ibis ad ꝑres tuos in pace:] sepultus⁹ in senectute bona. Generatiō⁹ autem q̄rta reuertent huc. Nec⁸ dum enī cōplete sūt iniq̄tates amorreoz⁹] vsq; ad pñs temp⁹. Cū ergo⁷ occubuisset sol: facta est caligo tenebrosa: ⁊ appuit⁸

Sicut enim supra dictum est: iniens pactū uel fedus firmum cum aliquo transibat inter partes animalis occisi. Deus autē faciebat pactum firmū cum abrahā: ut statim subditur: a In illo die expigit dñs fedus cū abram. Deitas ꝓo oculis sensibilibus videri non potest ꝛ ideo apparuit ignis repsentans presentiā ei: sicut moysi in rubo Exo. iij. Et transiens inter diuisiões ꝑdictas. ad ostendendum firmitatē pacti cum abrahā. sequitur: b A fluuio egypti, qui diuidit terrā chanaan ab egypto: ꝛ vocatur riuocozula: ꝛ iste est terminus terre promissionis a parte australi. c Usq; ad fluuiū euphraten. qui ē ali⁹ termin⁹ ex parte opposita. d Cineos ꝛ ceneęcos ꝛc. enumerat hic dē gentes quaꝝ terras dedit hic dñs filijs abrahe: ꝛ iacob: filij enī esau aliquā ptem obtinuerūt.

e Cap. xvj.

Situr sarai. Dñso qualiē abrahā se habuit in desiderio ꝓlis: hic consequenꝫ oñdit qualiē dñi se habuit respectu uxoris ei cōsentiendo: primo in ancille desponsatione: secundo in ei⁹ humiliatione. ibi: At illa ꝛc. Circa primū dicitur sic: Igit sarai uxor abrā nō genuerat sibi liberos. i. sibi qō interponit nō est de textu. f Sz dñs ancillā egyptiā noie agar. Ista agar ut dicūt hebrei fuit filia regis egypti, vna enī de uxoribꝰ pharaonis videns sanctitatē sare: cum esset in domo regis: ꝛ quomodo pharao ꝛ domus eius fuerat flagellatus a domino ꝓpter ipsam: ut supra dictum est. xij. ca. dixit in corde suo ꝙ melius esset filie sue agar si seruiret sarai tanq̄ ancilla q̄ si remaneret in magno honore in domo paterna: ꝛ ideo tradidit eam sarai tanq̄ ancillam eius. nec istud est absonū rationi: qz in libro Hester dicitur: ꝙ multi gentiles videntes quid dominꝰ fecerat ꝓ iudeis liberando eos a persecutiõe aman iungebant cerimonijs eorum. g Ingredere ad ancillam ꝛc. ut qz non possum habere filios naturales: saltem habeam per adoptionē. Videbat enī sarai ꝙ non esset bonū ꝙ tam sanctus homo sicut abrahā careret prole: ꝛ quia ipsa concipere non poterat de corpore suo: ancillam suam uxorem sibi tradere volebat: que etiam ancilla sibi ex deuotione tradita fuerat: ut predictū est: ꝛ ideo in hoc volebat eam honorare pre alijs mulieribus. h Cūq; ille acquiesceret deprecanti, ꝓpter qō abrahā non vituperat de bigamia sic lamech: quia non accepit secundā uxorem motus libidine: sed prolis amore: nec absq; consensu prime uxoris: imo ipsa supplicante: qō non fecit lamech: sed libidine motus ꝛ sine consensu alterius uxoris. i Tulit agar ꝛc. ¶ iste erat terminꝰ ut dicunt hebrei: infra quem debebat vir experiri: utrum de uxore sua posset habere prolem: anteq̄ rōne sterilitatis acciperet aliam. k At illa concepisse ꝛc. Hic consequenꝫ ostendit quomodo cōsensit uxori de ancille humiliatiõe. ꝛ primo ponitur ꝓpter hoc ancille recessus: ꝛ secundo eius regressus. ibi: Cūq; inuenisset eam. Circa primū sciendū: ꝙ licz agar esset prius bona ꝛ deuota puella: qz tamen non erat in bono cōfirmata. postq̄ fuit cōiuncta abrahe in matrimoniū; ꝛ vidit se concepisse ab eo: estimauit ꝙ omnia bona ꝓmissa semini abrahe complerenꝫ in sua prole ꝛ ex hoc prorupit in quandā elationem. l Despexit domina sua tanq̄ a diuino promisso repudiatam. ideo sequit: m Dixitq; sarai ꝛc. ¶ quia nimis dissimulabat iniuriam sibi factam: ꝛ ille statim acquiescens rationi dixit: n Ancilla tua in manu tua est. i. in potestate tua. ad castigandū ꝛ humiliandum eam sicut tibi videtur. o Affligente igitur eam sarai Nō ē verisimile ꝙ mulier tam sancta affligeret eam iniuste: sed castigabat eam ꝛ humiliabat rationabiliē: que humiliatio erat ipsi agar afflictio: eo ꝙ ex elatione volebat sarai se preferre. ideo sequitur: p Fugā iniit. versus terā egypti vnde erat. q Cūq; inuenisset eam angelus. hic describitur ipsius regressus per monitionem angeli dicentis sibi: r Agar ancilla sarai. ac si dicat. aduertē de tuos ꝙ tu es seruilis conditiõis respectu sarai: ꝛ ideo non debes ei preferri. s Unde venis ꝛc. Non querit ex ignorātia sed ut ex responsione agar efficacius corrigat eam. t Que respondit ꝛc. ¶ ex hoc enim ꝙ recognouit eam dominam: conuenienter angelus dixit ei: v Reuertere ad dominam ꝛc. ¶ quia hoc est iustum: ꝛ quia angelus vidit eam monitis suis acquiescentem nunciauit ei ex parte dei bonos rumores de futuro. dicens: x Multiplicabo semen tuū. Et hoc patet impletum in saracenis qui agareni deberent nominari tanq̄ descendentes ab agar per ismaelē filiū eius: sed usurpauerūt sibi fallum nomen a sara tanq̄ a libera ꝛ digniori: qui saraceni sunt valde multiplicati. y Ac deinceps ecce ait cōcepisti. In hebreo habetur: ecce cōcipies. Et probatur ꝓ illud quod habetur Judicū. xiij. de uxore manue: cui angelus apparens dixit: ecce concipies. ꝛ est ibi idem verbum hebraicum sicut hic. propter quod dicunt hebrei: ꝙ agar passa fuerat aborsum: quod potuit esse in pnam contemptꝰ domine sue: ꝛ superbi recessus sui ab ea: ꝛ ex labore itineris in fugiendo: ß cum acquieuit angelo monenti de regressu ꝛ humiliatione. dominus qui respicit humiles viuificauit fetum in utero extinctum. ꝛ ista viuificatio vocatur hic ab angelo cōceptio de nouo. ꝛ quia ista expositio est scōm litteram hebraicam: ꝛ satis consona littere sequenti: ideo ſm hoc potest exponi translatio nostra. cum dicitur: Ecce ait concepisti. ac si diceret: prius cōcepisti p cōcubitū abrahe: nūc iterū cōcepisti diuina virtute fetū extinctū viuificante: ꝛ ꝓ rōnem huiꝰ miraculi pōt euenienē dici: ꝙ prenoiatꝰ est ab angelo anteq̄ natꝰ esset: ſm miraculi facti ꝓpietatē. iō sequitur: z Uocabisq; nomē eius ismael. qō interp̄tat exauditio dei. ideo sequit: a Eo ꝙ audierit dñs afflictionē tuā. in ß ꝙ passa fueris aborsū: ꝛ de viuificauit aborsiuū. uel afflictionē tuam uocat humiliationē qz voluit reuerti ad dominā. Nō enī pōt ß intelligi de afflictiõe quā fecerat sibi sarai; quia illa fuit rōnabilis ꝛ iusta: ut predictum est.

Genuit aũt ysaac. hic ꝓnẽ describit a Cap. xxvij. ordinatio siue posteritatis ꝓnuncio vnũ alteri: & qz hoc fiebat ꝑbndictionẽ. iõ dispositio ad bñdictionẽ ꝑ describit: 2° forma bñdictiõs subiungit. ibi: Statimq; ut sensit. Dispositio aũt ista p tria declarat. ꝑ p prias expssionẽ. 2° p mris reuelationẽ. ibi: Qõ cum audisset rebecca. 3° p filij ꝓparationẽ. ibi: Abijt & attulit. Circa ꝓmũ dic: Genuit aũt ysaac. approximquabat enim termin⁹ vite sue & iõ tps erat ordinãdi de sua posteritate. b Sume arcum tuum, qz filij recipiens benedictionẽ debebat ꝓus patri facẽ obsequiũ: & fuire in mẽsa. & pzlrã. c Qõ cũ audisset rebecca. hic ꝓnẽ describit dispositio iacob ad bñdictionẽ p reuelationẽ mris reuelãs ipsi iacob verba pris: ut bñdictio illa ad iacob trãsferret: qz sciebat q ei debebat. ut ẽ. dcm ẽ. xxv. ca. d Et pgens ad gregẽ. qz erat satis ꝓpe: & inde poterat bne cibũ añ reditũ esau. e Mosti q esau tẽ. ¶ i. p totũ corp⁹ ad modũ pellis bispid⁹. ut ẽ. victũ ẽ. xxv. ca. & iõ p bñ timebat ꝛepbendi a pre: & sic maledici. f In me sit ait ista maledictio fili mi. id est nũq; accidet b. cõfidebat enim q deus aliter disponeret: ut verbũ suum impleret. g Abijt & attulit. hic ꝓsequenter describitur dispositio ad benedictionẽ p preparationẽ filij: que quidem preparatio fuit in cibi offerendi decoctione. cum dicitur: h Parauit illa cibos tẽ. secundo in filij compositione cum dicitur: i Et vestibus esau valde bonis tẽ. Sicut enim dictũ est ẽ. ca. xiiij. vsq; ad legẽ datã tpe moysi ꝓmogeniti erãt sacerdotes: & ideo habebãt vestes spales preciosas & odoriferas: quibus induti in magnis solẽnitatibus offerebãt oblationẽ dño. k Pelliculasq; hedoꝝ circũdedit manibus. fecit enim quasi chirotheras: ut aptarent figure manus. l Ego sum ꝓmogenit⁹ tuus esau. Ra. Sa. ut excuset iacob de mendacio: sic punctuat hanc litteram. Ego sum. s. qui apporto tibi cibũ. Sed esau est ꝓmogenitus tuus. sed iste manifeste cognouit sensum. nec tñ p hoc habet intentũ. qz quacũq; arte verbo aliquis fallat aliũ a mẽdacio nõ excusat ꝑm Aug. & ideo aliter dicit & melius. Licz enim iacob nõ esset esau in persona. erat tñ in officio & dignitate q̃tum ad ius ꝓmogenture. ut ẽ. declaratũ est. Et ex hoc debebat sibi bñdictio. & ideo qñ dixit: Ego sum esau ꝓmogenitus tu⁹. s. q̃tum ad dignitatẽ ꝓmogenture. verũ dixit: qz sic quesitio ysaac debebat intelligi: qz q̃rebat de eo cui benedictio debebat: ꝓpẽ qõ nõ decepit ꝑem: lz patrẽ nõ sic intellexerit. & tali mõ loquẽdi vsus ẽ saluator. Matth. xj. d. de iobãne. Ipse ẽ helias. & sic etiã exponẽda sũt alia ꝓba Jacob in qb⁹ loquit̃ tanq̃ esset esau & facta ei⁹. Sciẽdũ tñ q̃ nõ videt̃ mihi magna necessitas excusãdi patres de. te. a mẽdacio maxime officioso: sicut hic & i plurib⁹ alijs locis: qz certũ est q̃ apli fuerunt multo pfectiores eis: & tñ nõ fuerũt imunes a pctõ veniali. vñ dicit Job. in ꝓma canonica. Si dixerimus qz pctm̃ nõ habem⁹ nosmetipsos seducim⁹. & multo min⁹ pres veteris testamẽti fuerũt imunes a pcto veniali: maxime qz plures eorum legunt̃ pccasse mortaliter & enormiter: sicut dauid in adulterio & homicidio vrie. patriarche etiã ex odio & invidia vendiderunt Ioseph fratrem suũ in egyptum. m Voluntas dei fuit tẽ. qz ex ordinatione diuina mater misit eum ad gregem: vnde cito poterat habere cibum ꝓ patre. n Accede huc ut tangam te. quia non cognoscebat eum p visum: voluit eum probare & cognoscere per tactum. o Vox quidem tẽ. ¶ lz enim caligassent oculi eius & videre non posset: tamen clare audiebat: & ad vocem videbat iacob ad tactum esau: verũtamen qz sensus tactus in homĩb⁹ certior est q̃ sensus auditus: qz homo in tactu excellit omnia animalia. ut dicit. iij. de anima. in auditu aũt excellit a multis animalib⁹: ideo iudicauit magis ꝑm tactũ q̃ ꝑm auditũ. p Et nõ cognouit tẽ. ¶ in ꝓbatione p sensum tactus. q Benedicens ergo illi. i. bñdicere volens. r Ait tu es filius me⁹ esau: Hoc nõ interrogabat q̃si ampli⁹ dubitãs sed ut ꝓcipiat sibi obsequiũ: quo pacto ꝓcedat ad bñdictionẽ. & pzlrã. s Statimq; ut sensit. hic ꝓnter describit forma bñdictiõis: vbi sic ꝓcedit: qz ꝓmo describit ipsius iacob bñdictio. 2° bñdictiõis ꝓfirmatio. ibi: Ait isaac ꝑmonẽ suũ ipleuerat. 3° esau q̃rulatio. ibi: Audiuis esau ꝑmonib⁹. 4° ꝫ iacob machinatio. ibi: Oderat q̃. 5° mris obuiatio. ibi: Nũciata sũt ẽ rebecce. Nota tũ ad ꝓmũ. s. formã bñdictiõis. ꝓ iprecat filio bona tpalia: qz ex sensibilib⁹ & crenis intellect⁹ buan⁹ ducit ad spualia & eterna: & q̃tũ ad ẽ dr:

Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni: cui bñdixit dominus. Det tibi deus de rore celi & de pinguedine terre abundantiam frumenti & vini. & seruiant tibi populi: & adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum: & incuruentur ante te filij matris tue. Qui maledixerit tibi repletus sit maledictione: & benedicens benedictionibus. Vix exierat Jacob & egressus fuerat a conspectu patris sui isaac: & ecce esau frater illius venit. Et ipse coxerat cibos: & intulit patri suo. Et ait: Surgat pater mi & comedat de venatione filij sui: & benedicat mihi anima tua. Dixitque ei isaac: Quis es tu? Respondit: Ego sum filius tuus primogenitus esau. Obstupuit isaac stupore vehementi nimis & ultra quam credi potest: & ait: Quis igitur ille est qui dudum attulit mihi venationem de qua comedi antequam tu venires: & benedixi ei & benedictus erit? Audiens esau sermonem patris: irrugiit clamore magno & consternatus ait: Benedic & mihi pater. Qui respondit: Venit frater tuus & supplantauit benedictionem tuam. Recte enim vocatum est nomen eius Jacob. Ecce enim bis supplantauit me. Primogenita mea tulit & ecce nunc secundo abstulit benedictionem meam. Rursumque ad patrem: Nonne reservasti mihi benedictionem? Respondens isaac dixit: Dominum illum fecimus tuum & omnes fratres eius seruituti subiugauimus. Frumento & vino stabilitum eum & post te quid faciam fili mi? Dixit esau ad patrem: Numquid unam benedictionem habes pater? Mihi quoque obsecro ut benedicas fili mi. Et elevans vocem suam flevit. Quem cum vidisset consolatus est eum: & ait: In pinguedine terre & in rore celi desuper erit benedictio tua. Et vives in gladio tuo: & fratri tuo seruies. Tempus quo dominaberis excutiesque & solues iugum eius de cervice tua. Odit igitur esau Jacob pro benedictione qua benedixerat ei pater: & dixit in corde suo: Appropinquabunt dies luctus patris mei: & occidam Jacob fratrem meum. Nunciatis autem Rebecce verbis filij maioris: misit & vocato filio minore dixit ei: Ecce esau frater tuus minatur tibi: vult te occidere. Nunc ergo fili mi acquiesce consilijs meis: & fuge ad Laban fratrem meum in Haran. Et habita cum eo paucis diebus donec quiescat furor fratris tui: donec recedat ab te ira & obliuiscatur quæ fecisti ei. Postea mittam & reducam te inde. Cur utroque orbabor liberis? Dixitque Rebecca ad Isaac: Pertesum est me vitæ meæ propter filias Heth. Si Jacob quoque accipiat uxorem de stirpe huius terre: quid mihi prodest ultra vivere? Vocauit igitur Isaac Jacob & benedixit ei: & præcepit dicens: Non accipies uxorem de semine Chanaan. Sed vade in Mesopotamiam Syriæ ad Bathuel patrem matris tue: & accipe inde tibi uxorem de filiabus Laban fratris matris tue. Deus autem omnipotens benedicat tibi & crescere te faciat & multiplicet: ut sis in turbas populorum. Det tibi benedictionem Abrahæ tibi & semini tuo tecum: ut possideas terram peregrinationis tue quam dedit deus Abrahæ. Cumque dimisisset eum abiit ad Laban filium Bathuel Syri: fratrem Rebecce matris Jacob & esau. Videns autem esau quod benedixisset Isaac Jacob & misisset eum in Mesopotamiam Syriæ ut inde sibi uxorem duceret: benedicens ei præcepit dicens: Non accipies uxorem de filiabus Chanaan. Et quod audisset Jacob patrem & matrem obedisset eis & profectus esset in Mesopotamiam Syriæ. Intellexit quoque quod displicerent patri filiæ Chanaan. Et idcirco abiit ad Ismahel & duxit uxorem præter eas quas habebat Mahalath filiam Ismahel sororem Nabaioth.

Profectus autem Jacob de Bersabee pergebat Haran. Cumque venisset ad quendam locum & vellet in eo requiescere post occasum solis: tulit de lapidibus qui ibi erant & subposuit capiti suo: & dormiuit in eodem loco. Vidit in somnis scalam stantem super terram & cacumen illius tangens celum: angelos quoque ascendentes & descendentes per eam. Et dominum innixum scalæ dicentem sibi: Ego sum dominus deus Abrahæ patris tui & deus Isaac. Terram in qua dormis tibi dabo & semini tuo. Erit autem semen tuum sicut arena terræ: dilataberis ad occidentem & orientem: septentrionem quoque & meridiem. Et benedicentur in te & in semine tuo omnes tribus terræ. Ero custos tuus quocumque perrexeris: & reducam te in terram hanc. Non dimittam te donec impleam omnia quæ dixi tibi. Evigilans autem Jacob de somno ait: Vere dominus est in loco isto & ego nesciebam. Pauensque horrore: Quam terribilis inquit est locus iste? Non est hic aliud nisi domus dei & porta celi. Et consurgens mane tulit lapidem quem subposuerat capiti suo: & erexit in titulum fundens oleum desuper. Vocauitque nomen loci illius Bethel. Prius autem Luza nuncupabatur civitas. Votum quoque vouit dicens: Si fuerit deus mecum & custodierit me in via per quam ego ambulo: & dederit mihi panem ad vescendum & vestimentum ad induendum: reversusque ad domum patris mei fuerit dominus meus deus meus: lapis iste quem erexi titulum vocabitur domus dei. Et cuncta quæ dederis mihi decimans decimabo tibi. Profectus igitur Jacob venit in terram orientalium. Et videns puteum in agro & tres greges pecorum iacentes iuxta eum: de quo potum dabant pecora. Os autem eius grandi lapide claudebatur. Consueuerant enim pastores cum omnes greges congregati fuissent: deuolvere lapidem & adaquatis pecoribus rursum os eius tegere lapide. Dixit ad eos: Fratres unde estis? Qui respondentes: De Haran sumus. Cognouistis inquit Laban filium Nachor? Dixerunt: Novimus. Quid agit? Bene inquiunt. Ecce Rachel filia eius venit cum ovibus. Adhuc loquente illo: venit Rachel cum ovibus patris. Nam & ipsa pascebat. Quam ut vidit Jacob sororem matris sue & oves Laban: accessit & amoto lapide de ore putei adaquauit pecora. Osculatusque Rachel: elevata voce flevit. Et indicans ei quod cognatus esset patris sui & filius Rebecce. Illa cucurrit & nunciauit patri. Qui ut audiuit Jacob filium sororis sue: cucurrit ad occursum eius & complexus osculatusque eum & introducens in domum suam narrauit ei omnia. Cui ille ait: Os meum & caro mea es. Cumque transisset mensis dies unus: dixit ad eum: Quia frater meus es: numquid gratis seruies mihi? Indica quid mercedis accipias. Erant autem Laban duæ filiæ: nomen maioris Lia: minoris Rachel. Sed Lia lippis erat oculis: Rachel decora facie & pulchra nimis. Hanc ergo Jacob diligebat. Et ait: Seruiam tibi pro Rachel filia tua minore septem annis. Respondit Laban: Melius dare eam tibi quam alteri viro. Mane apud me. Seruiuit igitur Jacob pro uxore septem annis: & videbantur ei pauci dies præ magnitudine amoris. Dixitque ad socerum suum: Da mihi uxorem meam: quia completum est tempus ut ingrediar ad eam. Congregatis igitur omnibus hominibus loci illius & celebrante conuiuium: ad uesperam pro Rachel Liam filiam eius obtulit ei. Ingressus ergo Jacob ad eam: post diem unum cognouit dolum. Et dixit ad socerum suum: Quid hoc fecisti mihi? Nonne pro Rachel seruiui tibi? Cur inlusisti mihi? Respondit Laban: Non est consuetudo nostra ut minores nubant ante maioribus. Impleto hebdomade huius copulabitur tibi & alterius uxor: si tamen & hanc seruire mihi septem annis alijs. Fecit Jacob ut dixerat: & impleto hebdomade accepit Rachel uxorem. Dedit autem ei Laban Balam ancillam suam. Ingressus igitur Jacob & ad Rachel: amauit eam magis quam Liam & seruiuit ei alios septem annos. Videns autem dominus quod despiceret Lia: aperuit uterum eius. Rachel autem sterilis permansit. Concepit Lia & peperit filium: & vocauit nomen eius Ruben. Dixitque: Vidit dominus humilitatem meam: nunc amabit me maritus meus. Rursum concepit & peperit filium: & ait: Audiuit dominus quod despicerer ab ea: & dedit mihi & istum filium. Et vocauit nomen eius Symeon. Adhuc concepit & peperit filium: & ait: Nunc quoque copulabitur mihi maritus meus: quia peperi ei tres filios. Propterea vocauit nomen eius Leui. Quæ rursum concepit & peperit filium: & ait: Confitebor nunc domino. Et ob hoc nomen eius appellauit Judam. Stetit parere. Videns autem Rachel quod sterilis esset sua: & fecunda soror: inuidit sorori & ait ad virum suum: Da mihi liberos: alioquin moriar. Iratus Jacob contra eam: Numquid inquit pro deo sum qui fecundam uteri tui fecit esse sterilem? Illa respondit: Habes ancillam meam Balam: ingredere ad eam: & pariat super genua mea: & ego suscipiam semen de illa. Dedit igitur ei Balam ancillam suam in uxorem. Quæ ingressa & ad eum: concepit & peperit filium. Dixitque Rachel: Judicauit mihi deus & exaudiuit uocem meam: & dedit mihi filium. Propterea vocauit nomen eius Dan. Rursum concepit Bala ancilla Rachel & peperit alterum filium. Dixitque Rachel: Comparationibus deificis comparauit me soror mea & superare potui. Et vocauit nomen eius Nephthali. Videns autem Lia quod ipsa quasi fecunditatem uteri perdidisset: dedit Jacob Zelpham ancillam suam uxorem. Quæ peperit filium. Dixitque Lia: Feliciter. Et vocauit nomen eius Gad. Peperit & alterum filium Zelpha ancilla Lie. Et ait: Beatam me dicent omnes mulieres. Et vocauit nomen eius Aser. Egressus autem Ruben in diebus messis tritici: inuenit mandragoras in agro & attulit eas matri sue Lie. Dixitque Rachel ad Liam: Da mihi de mandragoris filij tui. Quæ respondit: Parum tibi videtur quod abstulisti virum meum: nisi & mandragoras filij mei auferas? Dixit Rachel: Certe pro mandragoris filij tui dormiet tecum nocte hac. Cumque vespere egressus esset Jacob de agro: occurrit ei Lia & ait: Ad me introibis: quia mercede conduxi te pro mandragoris filij mei. Dormiuit ergo cum ea nocte illa. Et audiuit deus preces eius: & concepit & peperit filium quintum. Dixitque: Dedit deus mercedem meam quia dedi ancillam meam uiro meo. Et vocauit nomen eius Issachar. Rursum concepit & peperit filium sextum. Et ait: Dotauit me deus dote bona: etiam vicibus meis cum pepererim ei sex filios. Et vocauit nomen eius Zabulon. Post hæc peperit filiam: & vocauit nomen eius Dina. Recordatus autem deus Rachel: audiuit eam & aperuit uterum eius. Quæ concepit & peperit filium. Et ait: Abstulit deus opprobrium meum. Et vocauit nomen eius Joseph. Dicens: Addat mihi dominus filium alium. Postquam genuit Joseph: dixit Jacob ad Laban: Dimitte me ut pergam ad locum meum & ad terram meam. Da uxores meas & liberos pro quibus seruiui tibi: ut abeam. Tu nosti seruitutem meam quam seruierim tibi. Dixit ei Laban: Inueni gratiam coram te: & diuinitus præscio quod benedixerit mihi deus propter te. Constitue mercedem tuam quam tibi reddam. Respondit Jacob: Tu scis quomodo seruierim tibi: & quam fuerit possessio tua sub manibus meis. Parum habuisti antequam ad me uenires: & crescens in multitudinem benedixit tibi dominus ad introitum meum. Nunc ergo quando & ego operabor domui meæ? Dixit Laban: Quid dabo tibi? Ait Jacob: Nihil omnino dabis mihi: si feceris quod postulo: pascam & seruabo adhuc gregem tuum. Transibo per omnes greges tuos hodie: & separabo cuncta pecora varia & maculosa & fusca in ouibus: & varia & maculosa in capris. Et erit huiusmodi merces mea. Respondebit pro me cras iustitia mea coram te: cum uenerit ad mercedem meam. Omne quod non est varium & maculosum in capris & fuscum in ouibus: furtiuum deputabitur mecum. Dixit Laban: Fiat secundum sermonem tuum. Et separauit in die illa hircos striatos & maculosos: & omnes capras varias & maculosas: quidquid habebat candoris in ouibus: & fuscum in agnis: & tradidit filiis suis. Et posuit spatium trium dierum inter se & Jacob. Ipse autem pascebat reliquos greges Laban. Tollens igitur Jacob uirgam populeam & amygdalinam & platanum: decorticauit in eis candentes uittas: & nudauit candorem qui erat in uirgis. Et posuit uirgas quas decorticauerat in canalibus aquarum in abeuratoriis: ut cum uenirent oues ad bibendum: contra uirgas conciperent. Concipiebant autem cum uenirent ad potum. Et quod natum fuerat: varium & maculosum & fuscum: separabat Jacob agnos. Et greges singulos seorsum ponebat contra uirgas. Et ita oues Laban concipiebant. Ut parerent hircos striatos & maculosos & fuscos in ouibus. Et posuit greges per se: & non miscuit eos cum pecoribus Laban. Quotiens autem calescebant oues: ponebat Jacob uirgas ante oculos earum in canalibus aquarum: ut concipiebant coram uirgis. Et parerent uirgatos & maculosos & fuscos. Oues autem Laban infirmabantur: & erant fetus earum non tales. Sed quæ erant infirmæ: & non concipiebant. Fiebant fetus Laban. Et quæ fortes: & concipiebant. Fiebant fetus Jacob. Et ditabatur homo ultra modum: & habebat oues multas & ancillas & seruos & camelos & asinos.

Audiuit autem Laban filius Bathuel uxoris Nachor: & Rebecce mater eorum: quod Jacob fugisset & abisset in Mesopotamiam Syriæ. Et quod ille ascendisset montem Galaad: & habitasset ibi cum uxoribus & liberis & famulis. Et quod ipse Laban transisset cum fratribus suis. Et persequens septem dierum iter: apprehendisset eum in monte Galaad. Nocte igitur per somnium dixit ei deus: Cauе ne loquaris ad Jacob quicquam nisi bonum. Cumque Laban inuenisset Jacob: Jacob habebat tentorium in monte: & Laban cum fratribus suis in eodem monte Galaad. Dixitque Laban ad Jacob: Quid est quod fecisti? Et abstulisti mihi uxores meas quasi captiuas gladio? Cur fugere uoluisti clam me? Et non indicare mihi: ut dimittere te cum gaudio & canticis in tympano & cithara? Et non permisisti ut osculum ferrem filiis meis & filiabus? Stulte egisti. Et nunc in manu mea est ut faciam uobis malum. Sed deus patris tui heri dixit mihi: Cauе ne loquaris ad Jacob quicquam nisi bonum. Et nunc abisti: quia desiderio desiderabas domum patris tui. Quare furatus es deos meos? Respondens Jacob ait: Quia timui ne forte auferres filias tuas. Apud quem autem inueneris deos tuos: non uiuet. Coram fratribus nostris agnosce quæ tua sunt mecum & tolle. Ignorabat enim Rachel furatum esse deos patris. Ingressus igitur Laban tentorium Jacob & Lie & ancillarum: non inuenit. Egressusque de tentorio Lie: intrauit tentorium Rachel. Rachel autem tollens idola: posuit ea in stramento cameli & sedit super ea. Cumque palpasset omne tentorium & non inuenisset: dixit ad patrem: Ne irascatur dominus meus quod coram te assurgere non possim: quia mulieribus solet accidere quod patior. Et sic quæsita non inuenit idola. Irascens igitur Jacob Laban: dixit ei: Quæ est culpa mea? Quod peccatum? Quia persecutus es me? Scrutatus es omnia vasa mea? Quid inuenisti de cuncta supellectile domus tue? Pone coram fratribus meis & fratribus tuis: & iudicent inter me & te. Viginti annis fui tecum: oues tuæ & capræ tuæ sterilitatem non fecerunt: arietes gregum tuorum non comedi. Quod captum a bestia non attuli ad te: ego damnum illius sustinebam. Quærebas furtum diei & furtum noctis a manu mea. Eram in die æstu confectus & in nocte pruina: fugiebat somnus a palpebris meis. Sic uigilabam in uiginti annis seruitutis mee apud te: quatuordecim annis pro filiabus tuis duabus & sex annis pro gregibus tuis: & mutasti mercedem meam decem agnis. Nisi deus patris mei Abraham & timor Isaac adfuisset mihi: forsitan nudum dimisisses me. Afflictionem meam & labores manuum mearum respexit deus: & arguit te pro his quæ nocte laborauerunt. Respondens Laban dixit ei: Filiæ meæ sunt filiæ tuæ: & filii filii mei: & greges mei greges tui: & omnia quæ cernis mea tua sunt. Quid possum facere filiabus meis & filiis quos genuerunt? Veni ergo & ineamus fœdus: sit testis inter me & te. Tollens igitur Jacob lapidem erexit eum in titulum. Et ait fratribus suis: Colligite lapides. Qui portantes congesserunt in tumulum: & comederunt super eum. Vocauit autem Laban tumulum testimonium: & Jacob acervum testis. Dixitque Laban: Tumulus iste testis erit inter me & te hodie. Et idcirco appellatus est nomen eius Galaad. Et turris testificationis. Dixitque: Speculator dominus inter me & te: quando recedemus alter ab altero. Si afflixeris filias meas: & si introduxeris alias uxores super eas: non est sermo hominum nobiscum: sed testis est deus inter me & te. Et ait rursum Laban ad Jacob: Ecce tumulus hic & lapis quem erexi inter me & te. Testis tumulus & testis lapis. Ego non transibo ad te malum: & tu ne transeas ad me malum. Deus Abraham & deus Nachor iudicet inter nos deus patrum eorum. Juravit Jacob per timorem patris sui Isaac. Et immolauit victimam in monte: & uocauit fratres suos ad epulum. Qui comedentes manserunt in monte. Surgens autem Laban mane: osculatus filios & filias suas benedixit eis. Et reuersus est in locum suum. Jacob autem perrexit in itinere quo cœperat. Et occurrerunt ei angeli dei. Quos cum uidisset: dixit: Castra dei sunt hæc. Et appellauit nomen loci illius Manahim. Misit autem nuncios ante se ad Esau fratrem suum in terram Seir regionem Edom. Præcepitque eis dicens: Hæc dicite domino meo Esau: Hæc mandat seruus tuus Jacob: Apud Laban peregrinatus sum usque nunc: & commoratus sum ibi usque ad præsentem diem. Habeo boues & asinos: oues & seruos & ancillas. Mitto ad dominum meum ut inueniam gratiam coram te. Reuersi nuncii dixerunt ei: Venimus ad fratrem tuum Esau: ipse quoque uenit in occursum tibi & quadringenti cum eo. Contristatus Jacob nimis & timens: diuisit populum qui erat cum eo: oues & boues & camelos in duas turmas. Dixitque: Si uenerit Esau ad unam turmam & percusserit eam: quæ remanet in alia saluabitur. Et ait: Deus patris mei Abraham & deus patris mei Isaac: dominus qui dixisti mihi: Revertere in terram tuam & ad cognationem tuam: & benefaciam tibi. Minor sum cunctis miserationibus tuis & omni ueritate quam præstitisti seruo tuo. In baculo meo transiui Jordanem istum: & nunc cum duabus turmis reuertor. Libera me de manu fratris mei Esau: quia timeo eum ne forte ueniens percutiat matrem cum filiis. Tu enim dixisti mihi: Benefaciam tibi & ponam semen tuum sicut arenam maris quæ præ multitudine numerari non potest. Pernoctauit ibi in nocte illa. Et tulit de his quæ habebat munera fratri suo Esau. Capras ducentas: hircos uiginti: oues ducentas: arietes uiginti: camelas lactentes cum pullis suis triginta: uaccas quadraginta: uitulos decem: asinas uiginti: asinos decem. Misitque per manus seruorum suorum singulos greges seorsum. Et ait ad pueros suos: Antecedite me: & inter gregem & gregem spatium relinquite. Præcepitque priori: Si occurrerit tibi Esau frater meus & interrogauerit te: dicens: Cuius es? Et quo uadis? Et cuius sunt ista quæ ante te ducuntur? Respondebis: Famuli tui Jacob: munera mittit domino meo Esau: ipse quoque post nos uenit. Præcepit autem secundo & tertio & cunctis qui greges sequebantur: dicens: Hoc ipsum loquimini ad Esau cum inueneritis eum: & dicite: Etiam famulus tuus Jacob post nos uenit. Dicebat enim: Placabo faciem eius donis quæ præcedunt: & post hæc uidebo eum: forsitan propitiabitur mihi. Præcesserunt munera illius: ipse autem mansit nocte illa in castris. Consurgens de media nocte tulit duas uxores suas & totidem famulas & undecim filios: transiuitque uadum Jaboc. Et tollens eos: transmisit torrentem. Transmisitque quæcumque habebat. Remansit autem solus. Et ecce uir luctabatur cum eo usque mane. Quod cum uidisset quia non præualeret contra eum: tetigit nervum femoris eius. Et statim obstupuit nervus femoris. Dixitque ad eum: Dimitte me: iam enim ascendit aurora. Et ait: Non dimittam te nisi benedixeris mihi. Dixit ei: Quod nomen tibi est? Qui respondit: Jacob. Ait: Non uocabitur nomen tuum ultra Jacob: sed Israel. Quia contra deum fortis fuisti: quid contra homines ualebis? Interrogauit eum Jacob & dixit: Dic mihi quo uocaberis nomine? Cui ille respondit: Ut quid quæris nomen meum? Et benedixit ei in loco eodem. Vocauitque Jacob nomen loci illius Phanuel. Dicens: Vidi deum facie ad faciem: & saluata est anima mea. Et statim ortus est ei sol. Transiuitque Phanuel claudicans femore. Propter hoc non comedunt filij Israel nervum femoris in hodiernum diem: eo quod tetigerit nervum femoris eius & obstupuerit. Videns autem Jacob Esau uenientem & quadringentos cum eo: diuisit filios Lie & Rachel & ancillarum: & posuit ancillas & filios earum in principio: Lie autem & filios eius post hos: Rachel & Joseph nouissimos. Ipse transiuit ante eos: & adorauit septies prostratus in terram: donec appropinquaret frater eius. Qui occurrens osculatus est eum: & amplexatus: cecidit super ceruicem eius & flentes ambo. Videns autem Esau mulieres & paruulos: ait: Quid sibi uolunt isti omnes? Quos tibi occurrere uoluisti? Respondit: Filij sunt quos donauit deus famulo tuo. Et adorauerunt eum ancillæ & filij earum. Et ipse Lia & filij eius. Nouissimi autem Joseph & Rachel. Dixitque Esau: Quid sibi uolunt omnes greges isti quos obuiauit mihi? Respondit: Ut inuenirem gratiam coram domino meo. Ait Esau: Habeo multa frater mi: sint tua quæ habes. Dixit Jacob: Non ita quæso: sed si inueni gratiam coram te: accipe munera de manu mea. Quia uidi faciem tuam sicut uisionem dei: & placuisti mihi. Suscipe benedictionem quam attuli tibi: quia deus mihi omnia. Et uim faciebat ei: ut acciperet. Qui ait: Sumam: ut habeas benedictionem meam. Et ait: Tollam. Dixit ei Esau: Proficiscamur & pergamus: & ego gradiar contra te. Qui respondit: Nosti domine mi quod teneri sint filij: & oues & boues fetum habentes in lactibus mecum. Si fatigauerint eas una die: omnes pecudes morientur. Præcedat dominus meus famulum suum: & ego sensim & pedetentim ducam iumenta & pecudes: donec ueniam ad dominum meum in Seir. Dixit Esau: Dimittam tecum de populo qui mecum est. Quid opus est domine mi? Inueniam gratiam coram te. Reuersus est igitur Esau in die illa itinere quo uenerat: & ædificauit Jacob Socoth. Et habitauit ibi septem mensibus. Unde & nomen loci appellatum est Socoth. Transiuit autem Jacob Sichimam ciuitatem Chanaan: cum reuerteretur de Mesopotamia Syriæ. Et habitauit in uicinia ciuitatis. Emitque partem agri de manu filiorum Emor patris Sichem: centum agnis. Et erexit ibi altare: & inuocauit super illud fortissimum deum Israel.

Egressa autem Dina filia Lie: ut uideret mulieres regionis illius. Vidit eam Sichem filius Emor Heuæi principis terræ illius: & rapuit eam. Et dormiuit cum ea: uiolentus concubitu & amans puellæ. Et locutus est ad Emor patrem suum: dicens: Accipe mihi puellam hanc uxorem. Quod cum audisset Jacob: filiam suam uiolatam a Sichem: filij autem eius erant cum pecoribus in agro: tacuit donec uenirent. Egressus autem Emor pater Sichem: ut loqueretur cum Jacob. Filij Jacob ut uenerunt de agro: audierunt quæ facta fuerant. Et indoluerunt uiri nimis: quia fecerat stulticiam in Israel: dormiens cum filia Jacob: quod non debuit fieri. Locutus est Emor ad eos: dicens: Sichem filius meus desiderat filiam uestram: date eam illi uxorem. Et copulate uos nobis: filias nostras accipite & uestras nobis sociate. Habitate uobiscum: terra coram uobis est. Habitate & negotiamini & possidete eam. Dixit autem Sichem ad patrem & fratres eius: Inueniam gratiam coram uobis: & quæcumque statueritis dabo. Augete dotem & postulate munera: libenter dabo quæ petieritis: tantum date mihi puellam uxorem. Responderunt filij Jacob Sichem & Emor patri eius: dolose: eo quod uiolasset Dinam sororem eorum. Et dixerunt: Non possumus facere rem hanc: ut detis sororem nostram homini præputiato: quia hoc nobis est probrosum. In hoc tantum consentiemus uobis: si fueritis sicut & nos: ut circumcidatur in uobis omne masculinum. Tunc dabimus filias nostras uobis: & uestras accipiemus nobis: habitabimusque uobiscum & erimus unus populus. Si autem non audieritis nos ut circumcidamini: auferemus filiam nostram & recedemus. Placuerunt sermones eorum Emor & Sichem filio eius. Nec distulit puer quin statim faceret quod placebat: quia amabat puellam nimis. Et ipse erat honorabilior omnibus in domo patris sui. Ingressi ergo ad portam ciuitatis: locuti sunt ad ciues suos: dicentes: Homines isti pacifici sunt: habitent in terra & negotientur in ea. Et ecce terra spatiosa coram eis est. Filias eorum accipiamus uxores: & nostras eis damus. In hoc tantum consentient habitare nobiscum: ut simus unus populus: si circumcisum fuerit in nobis omne masculinum: sicut & ipsi circumcisi sunt. Pecora eorum & possessiones & cuncta animantia eorum nostra erunt. Tantum consentiamus eis: & habitabunt nobiscum. Audierunt omnes qui egrediebantur de porta ciuitatis Emor & Sichem filium eius: & circumcisa sunt omnia masculinum: quæ egrediebantur per portam. Tertia autem die: quando dolor uulnerum uehementissimus est: duo de filijs Jacob Simeon & Leui fratres Dinæ: assumptis gladijs ingressi sunt audacter ciuitatem: interfecerunt omnes masculos. Emor quoque & Sichem filium eius occiderunt in ore gladij: tulerunt Dinam de domo Sichem & egressi sunt. Ruunt ad cæsos filij Jacob: & diripiunt ciuitatem in ultionem stupri. Oues eorum & boues & asinos: quidquid in domibus & in agris inuenerunt: & uniuersas opes: paruulos & mulieres captiuas duxerunt & uastauerunt. Dixit autem Jacob ad Simeon & Leui: Turbastis me & odibilem fecistis me habitatoribus terræ Chanaan & Pherezæi. Ego autem pauci sum numero: congregati contra me percutient me: & delebor ego & domus mea. Responderunt: Numquid quasi meretricem sororem nostram abuti debuit? Locutus est autem deus ad Jacob: Surge & ascende Bethel: habita ibi & fac ibi altare deo qui apparuit tibi quando fugiebas faciem Esau fratris tui. Dixit Jacob ad domum suam & ad omnes qui cum eo erant: Auferte deos alienos qui in medio uestri sunt: & mundamini & mutate uestimenta. Surgamus & ascendamus Bethel: faciamque ibi altare deo qui exaudiuit me in die tribulationis meæ: & fuit custos itineris mei quod ambulauerim. Dederunt igitur Jacob omnes deos alienos qui habebant: & inaures quæ erant in auribus eorum. Et abscondit eas subter terebinthum quæ erat iuxta Sichimam. Profecti sunt inde: & factus est terror dei super omnes ciuitates quæ habitabant in circuitu eorum: & non sunt ausi persequi fugientes filios Jacob. Venit igitur Jacob Luzam quæ est in terra Chanaan: ipsa est Bethel: ipse & omnis populus qui cum eo erat. Et ædificauit ibi altare: & uocauit locum domum dei. Quia ibi apparuit ei deus quando fugiebat faciem fratris sui. Mortua est autem Debbora nutrix Rebecce: & sepulta est subter Bethel sub ilice: quæ uocatum est nomen arboris Planctus. Apparuit autem deus rursum Jacob: postquam reuersus est de Mesopotamia Syriæ: & benedixit ei. Dixitque ei: Non uocabitur nomen tuum Jacob: sed Israel uocaberis nomen tuum. Et uocauit nomen eius Israel. Dixitque ei deus: Ego deus omnipotens: crescite & multiplicamini. Gentes & populi gentium erunt ex te: & reges de lumbis tuis egredientur. Terram quam dedi Abraham & Isaac: tibi dabo & semini tuo post te dabo terram. Et ascendit deus de loco in quo locutus est ei. Tulit autem Jacob titulum: in quo locutus est ei deus: libans desuper libamina & fundens olei. Et uocauit nomen loci illius Bethel. Profectus est autem Bethel. Cumque adhuc esset terra spatium: ut ingredi posset Ephratam: peperit Rachel. Et grauissimo dolore pressa: in partu periclitabatur. Dixitque ei obstetrix: Ne timeas: habebis & hunc filium. Egrediebatur autem anima eius & moriebatur dolore. Vocauit nomen filij sui Benoni. Mater autem eius appellauit eum Benjamin. Mortua est igitur Rachel: & sepulta est in uia Ephrata: quæ est Bethlehem. Erexit Jacob titulum super sepulchrum eius: hic est titulus monumenti Rachel usque in præsentem diem. Profectus est Israel: & tetendit tentorium ultra turrem Ader. Cumque habitaret in terra illa: abiit Ruben & dormiuit cum Bala concubina patris sui. Quod cum audisset Israel: fuit ei molestum. Sunt autem filij Jacob duodecim. Filij Lie: Ruben primogenitus Jacob: Simeon: Leui: Juda: Issachar: Zabulon. Filij Rachel: Joseph & Benjamin. Filij Bale ancille Rachel: Dan & Nephthali. Filij Zelphe ancille Lie: Gad & Aser. Hi filij Jacob qui nati sunt ei in Mesopotamia Syriæ. Venit autem Jacob ad Isaac patrem suum in Mambre ciuitatem Arbee: hæc est Hebron in qua habitauerunt Abraham & Isaac. Et impleti sunt dies Isaac centum & octoginta anni. Et defecit: mortuusque est: & appositus est ad populum suum senex & plenus dierum. Sepelierunt eum Esau & Jacob filij sui.

Hæc est generatio Esau: ipse est Edom. Esau accepit uxores de filiabus Chanaan: Ada filiam Elon Cetthei: & Oholibama filiam Ana filij Sebeon Heuæi: & Basemath filiam Ismahel sororem Nabaioth. Genuitque Ada Eliphaz: Basemath peperit Rahuel: Oholibama genuit Jehus & Ihelon & Core. Hi filij Esau: qui nati sunt ei in terra Chanaan. Tollens Esau uxores suas & filios & filias & omnes animas domus suæ: greges & p

a Det tibi ꝺeus ꝺe roze ⁊c.] Ex influẽtia enim corpis celestis tanꝯ ex causa efficiente: ⁊ ex bona dispositione terre tanꝯ ex cā materiali sequit multiplicatio terrenascentiū. Secundo imprecatur ei bonoꝛē ⁊ excellentiā cum dicit: Seruiāt tibi ꝑpli ⁊ adorent te tribus ⁊c. Tertio alioꝝ tēmiolentiam cum dicit: Qui maledixerit tibi ⁊c.

Considerandū tm q ꝑ ista itelligūt bona spualia ⁊ eꝛna tanꝯ ꝓncipalit intēta, sic ś. dictū est. xv. ca. Cōsiderandū etiā q ista non fuit ipleta i psona iacob q: q̄diu vixit fuit min⁹ potes ipso esau: ꝑt qꝺ ipsū valde timuit. ut bꝛ. j. xxxij. c. ipleta fuit tm i posteris suis: q: tpe dauid ⁊ salomōis idumei seruierūt filijs isrl: ś pfecti⁹ ipleta fuit in ꝛpo: cui ptātes non solū ẽrene: ś etiā celestes fuit subdite. ꝓm q ipse dicit Matb. vltꝺ. Data ē mihi oīs ptās in celo ⁊ in ẽra. b Vixit isaac. Hic ꝓnter vscribit ꝓdicte benedictionis ꝓfirmatio: q: egresso iacob a patre ⁊ igrediēte esau ꝓbn̄dictiōe ꝓsequēda ⁊ veritate cōꝛta. isaac bn̄dictionē nō retracta/uit: ś magꝭ ꝓfirmauit. ⁊ pꝛlrā vsq ibi: c Expauit isaac stupoze vehementi ⁊c. Dicunt hebrei q isaac auditis p̄dictis voluit retractare bn̄dictionē iacob: sz tūc ex volūtate ꝺei vidit geloꝛmā aptam ⁊ sibi patā si retractaret ꝑt q̄ expauit: ⁊ nō retractauit: ś magis ꝓfirmauit. Doctoꝛes aūt catholici dicūt q isaac raptꝰ fuit i extasi ⁊ cogn̄it q illud qꝺ factū, fuerat circa iacob erat de volūtate ⁊ oꝛdinatiōe ꝺei: qꝺ latuerat ipsū tunc: ꝑt q̄ qꝺ admīrās ⁊ ordinatiōi ꝺine obtempās ꝓfirmauit benedictionē. ꝺ. Bn̄dixiq ei ⁊ erit bn̄dict⁹. subdit: ꝺ Auditis esau. Hic ꝓnter vscribit ipsi⁹ esau q̄rulatio: eo q frat⁹ suus bn̄dictionē habuerat: ⁊ aliā benedictionē petebat. ꝺ. e Bn̄dic etiā ⁊ mihi pat mi. ac si. ꝺ. ita potes sic ante benedictionē iacob. f Qui ait. se excusando q: volūtatē ꝺei cognouerat de iacob. g Venit germ⁹ tu⁹ fraudulenē. hebrei dicūt. ꝓuidenē. q: dictio hebraica q̄ est ibi ẽ eq̄uoca: ⁊ aliq̄n accipit ꝑ dolo: ⁊ aliq̄n accipit ꝑ ꝓuidentia seu bona cautela: ⁊ sic ꝺz hic accipi. Sciebat enī iam isaac q de volūtate ⁊ oꝛdinatione ꝺine recepat benedictionē. ut dictū est: ⁊ ideo eius factū nō poterat imputari fraudi ꝑ ie. b Primogenita mea añ tulit ⁊c. Falsum dicit: q: voluntarie vendidit ea. ut ꝓz ex predictis: ⁊ p ꝓsequens nō surripuit benedictionē aliēnā; ś sibi debitā caute accepit. i Rursumq ad patrē. ut exoꝛqueret ab eo benedictionē. sequit; k Mot⁹ isaac. pietate, ꝑter fletū esau. dixit ad eū: In pinguedine ẽre ⁊ i roze celi desup erit ⁊c] i. in abundātia ẽrenascentiū que causant ex istis duobus ut dictū est. l Vives in gladio. qꝛ fuit homo bellicosus

Det⁹ tibi ꝺeus ꝺe roze celi: ⁊ de pinguedine terre abundantiā frumenti:] vini ⁊ olei: ⁊ seruiant tibi ꝑpli: ⁊ adorent te trib⁹. Esto dns fratrum tuoꝝ: ⁊ incuruentur ante te filij matris tue. Qui maledixerit tibi: sit ille maledict⁹: ⁊ qui benedixerit tibi: benedictionib⁹ repleat. Vixit⁵ isaac sermone impleuerat: ⁊ egresso iacob foras: venit esau: coctosq ꝺe venatione cibos intulit patri dicens: Surge pater mi: ⁊ comede de venatione filij tui: ut benedicat mihi anima tua. Dixitq illi isaac: Quis enim es tu: Quiresponꝺit: Ego sum filius tuus ꝓmogenitus esau. Expauit⁶ isaac stupoze vehementi: ⁊ vltra q̄s credi potest admirās ait: Quis igitur ille est qui dudū captam venationem attulit mihi: ⁊ comedi ex omnib⁹ priusq tu venires: Benedixiq ei: ⁊ erit benedictus. Auditis⁷ esau ꝓmonibus patris: irrugit clamore magno: ⁊ consternat⁹ ait: Benedic⁸ etiam ⁊ mihi pater mi. Qui⁹ ait: Venit¹⁰ germ⁹ tuus fraudulenter: ⁊ accepit benedictionem tuam. Et ille subiunxit: Juste vocatū est nomen eius iacob. Supplantauit enī me en altera vice. Primogenita⁹ mea ante tulit: ⁊ nūc secundo surripuit benedictionē meā. Rursumq ad patrem: nūquid non reseruasti ait ⁊ mihi benedictionē: Rndit isaac: Dnm tuū illū cōstitui: ⁊ omnes fratres suos seruituti eius subiugaui. Frumento ⁊ vino ⁊ oleo stabiliui eū: ⁊ tibi p⁹ hec fili mi vltra quid faciam: Cui esau: Num vnam inquit tm benedictionē habes pater: Mihi q̄q obsecro ut bn̄dicas. Cūq eiulatu magno fleret: mot⁹¹ isaac dixit ad eum: In pinguedine terre ⁊ in roze celi desuper erit benedictio tua.] Vives in gladio: ⁊ fratri tuo seruies: tempusq¹² veniet cū excutias ⁊ soluas iugum eius:] de ceruicib⁹ tuis. Oderat¹³ ergo semp esau iacob ꝑ benedictione qua benedixerat ei pat. Dixitq in¹⁴ corde suo: Venient¹⁵ dies luctus patris mei: ⁊ occidam iacob] fratrem meū. Nunciata¹⁶ sunt bec rebecce. Que¹⁷ timens: ⁊ vocās iacob filium suum:] dixit ad eū Ecce esau frater tuus minatur ut occidat te. Nūc ergo fili audi vocem meā: ⁊ consurgens fuge ad laban fratrem meum in aran: habitabisq cū eo dies paucos donec requiescat furoꝛ fratris tui: ⁊ cesset indignatio eius: obliuiscaturq eoꝝ que fecisti in eum: postea mittam ⁊ adducam te inde huc. Cur¹⁸ vtroq oꝛbaboꝛ filio i vno die: Dixitq¹⁹ rebecca ad isaac. Tedet²⁰ me vite mee ꝑter filias heth.] Si²¹ accepit iacob vxoꝛē de stirpe hui⁹ tre: nolo viuere.]

XXVIII

Vocauit²² itaq isaac iacob ⁊ benedixit eū: ꝑcepitq ei dicens: Noli accipe coniugē de genere chanaā: sed vade ⁊ pficiscere i mesopotamiā syrie ad domū bathuel patris matrj tue: ⁊ accipe tibi inde vxoꝛem

m Et fratri tuo seruies. hoc ipletum fuit qñ ꝺauid fecit idumeā sibi tributariā. ij. Reg. viij. ca. ut iam dictū est ś. xxv. ca. n Tēpusq veniet ⁊c.] Hoc ipletū est qñ idumei retellauerūt ne cēnt ꝛb̄ iuda. iiij. Reg. viij. ca. o Oderat g. Hic ꝓnter vscribit machinatio esau ꝑ frēm. p Dixitq i corde suo. machinatiōes ꝑ eū cōcipiēdo. q Veniēt ⁊c] nolebat enī b̄ facē viuēte pr̄e. ne incurrēt odiū ei⁹: ⁊ maledicēt ab eo. r Nūciata sūt b̄ rebecce. Hic ꝓnter ponit matris obuiatio cū ꝺr: Nūciata sūt b̄. Ex q̄ ꝑz q esau p̄dictā machinatiōez nō sic celauit in corde suo q̄n apparēt exteri⁹ i signis ⁊ ꝓbis. s Que timēs ⁊c.] ut inducēt eum ad dādū locū ire ⁊ recedēdū ad tps sequit: t Cur vtroq oꝛbaboꝛ filio in vno die: ac si. ꝺ. si iuadat te poterit esse q amb⁹ eritꝭ interfecti. uel si vnus remaneat: oportebit q sit fugitiuus a me. v Dixitq rebecca ad isaac. qꝛ iacob nō poterat q̄nient recedē sine scitu pr̄is. tō rebecca p̄ūtit se ad inducendū isaac: ut mittēt iacob filiū suū ad laban. ut ibi accipet vxoꝛē. ꝺ. x Tedet me vite ⁊c.] i. ꝑt vxores esau. nō āt dixit ipsi isaac aliā cām. s. de machinatiōe esau i mortē iacob. ne i senectute sua nimis affligeret. y Si accepit ia. ⁊c.] ac si. ꝺ. si diligis vitā meā mitte eū ad domū frīs mei ut ibi accipiat vxoꝛē. z Vocauit itaq isaac. Hic ꝓnē vscribit Cap. xxviij. electio ꝑpli ꝺei p aliū stipitē. s. iacob. ⁊ p vscribit ut icipiēs. 2° ut pficiēs. xxxj. ca. 3° ut pfect⁹. xxxv. ca. Primꝰ aūt stat⁹ ipsi⁹ in trib⁹ oñdit. ꝑ in prīs obauditiōe. 2° in plis multiplicatiōe. xxix. ca. 3° i possessionū acq̄sitiōe. ibi:

Os meum es ⁊ caro mea. Et postq̃ impleti sunt dies mensis vnius dixit ei: Num quia frater meus es: gratis seruies mihi? Dic quid mercedis accipias. Habebat vero duas filias: nomen maioris lya: minor vero appellabatur rachel: sed lya lippis erat oculis: rachel decora facie ⁊ venusto aspectu: quã diligens iacob ait: Seruiã tibi pro rachel filia tua minore septem annis. Respõdit laban: Melius ẽ ut tibi eã tradam q̃ alteri viro: mane apud me. Seruiuit ergo iacob pro rachel septem annis: ⁊ videbantur illi pauci dies pre amoris magnitudine. Dixitq̃ ad laban. Da mihi vxorẽ meã: qm iam tẽpus impletũ ẽ ut ingrediar ad illã. Qui vocatis multis amicorum turbis ad cõuiuiũ fecit nuptias ⁊ vespe lyam filiã suã introduxit ad eũ: dans ancillã filie ẽlpham nomine. Ad quã cũ ex more iacob fuisset ingressus: facto mane vidit lyam ⁊ dixit ad socerũ suum: Quid est qđ facẽ voluisti? Nõne pro rachel seruiui tibi? Quare imposuisti mihi? Respõdit laban: Non est in loco nr̃o ꝓsuetudinis ut minores ante tradam̃ ad nuptias. Impleb ebdomadã diez huius copule. ⁊ bãc quoq̃ dabo tibi prope quo seruitur es mihi septẽ annis alijs. Acquieuit placito: ⁊ ebdomada transacta rachel dixit vxorẽ. Cui pater seruã balam tradiderat. Tandemq̃ potitus optatis nuptijs amorẽ sequẽtis pozi ptulit: seruiẽs apud eũ septẽ annis alijs. Videns aũt dñs q̃ despiceret lyã: aperuit vuluã ei: sozore sterili pmanẽte. Que ceptũ genus it filiũ vocauitq̃ nomẽ ei ruben. dicẽs: vidit dñs humilitatẽ meã. nũc amabit me vir me. Rursũq̃ concepit ⁊ peperit filiũ ⁊ ait: Quoniam audiuit me dñs. habuiq̃ contẽptui: dedit etiã istũ mihi. Vocauitq̃ nomẽ eius symeon. Concepitq̃ tertio ⁊ genuit alium filum. dixitq̃: Nunc quoq̃ copulabit mihi maritus me. eo q̃ peperim ei tres filios: ⁊ idcirco appellauit nomen ei leui. Quarto concepit ⁊ peperit filium: ⁊ ait: Modo confitebor dño:

iungant simul anni p̃dicti a tpe q̃ iacob accepit vxorẽ vsq; q̃ iacob venit in egyptũ: ⁊ rñdit pharaoni de etate sua. inueniunt anni. xlvj. quib lubtractis de etate iacob q̃ tũc erat. cxxx. annoz: ut s. dictũ ẽ remanẽt ãni. lxxxiij. qs habebat qñ primo accepit vxorẽ Ex q̃ patet ei cõtinẽtia ⁊ q̃ nõ accepit plures vxores libidie ductus ꝑ plis amoze. sequit:

e Facto mane vidit lyam. Dz q̃rit ꝑ q̃re nõ cognouit eã de nocte q: ad vcẽ ut ad tactũ potuit eã cognoscẽ: cũ iã p septẽ annos mãsisset in eadẽ domo? Dicẽdũ q̃ in ꝑ oñdit laus ipsi iacob primo q: nocte illa fortiran nõ tetigit: ꝑ cõtinẽs ab ea ozõni vacauit: sicut ⁊ de tobia legit. Secũdo q: si tetigit eã carnalit ostẽdit ꝑ q̃ non q̃siuit in vxore sua blanditias meretricias in tactib ⁊ verbis: ꝑ magis ea vsus ẽ in castitate maritali. Si aũt q̃rat quis ꝑ an init ipsũ ⁊ lyã fuit matrimoniũ? Dicẽdũ q̃ nõ: q: ad matrimoniũ necessario req̃rit cõsensus: ipse autẽ tm̃ ꝓsenserat in rachelẽ: nec peccauit si cognouit tũc nõ suã: q: fuit p ignozãtiã facti: q̃ excusat ex toto: adhibita eñ diligẽtia sufficienti: qđ ⁊ fecit iacob: q: in talib nõ requirit magna pscrutatio: ⁊ maxie q: iacob non habebat causam dubitandi de fraude.

f Quare imposuisti mihi lyam. i. decepisti me ut s. expositum est

Quia iam tẽp ipletũ ẽ. affectu maritali

Aliã etiã causã dicti huius assignãt hebrei dicẽtes: ⁊ verẽ q̃ iacob iã erat. lxxxiiij. annoz: ⁊ videbat q̃ tẽp gnãndi currebat sup eũ ꝑt etatẽ: sciebat etiã p dinã reuelationẽ q̃ promissiões facte abrahe ⁊ isaac de terra, promissionis ⁊ multiplicatiõe, plis cõplẽde erãt in filijs suis a qb duodecim trib isrl nominate sũt: ⁊ iõ merito dicebat: Quia iã tẽp ipletũ ẽ. Et ãt iacob cẽt tũc. lxxxiiij annoz põt, pbari ex scriptura colligendo tm̃ ex plurib locis Dicit enim. j. xlvij. ca. q̃ iacob cũ descendit in egyptũ req̃sit a pharaone de sua etate respondit: dies vite mee. cxxx. annoz sũt. Quãdo aũt dixit laban: da mihi vxorẽ meã: iã seruierat septẽ annis: ⁊ sic vsq; ad natiuitatẽ ioseph remanebãt septẽ anni alij sue seruitutis ꝑ vxorib: ut habet. j. xxxj. ca. ⁊ in fine secũdi septẽnij natus est ioseph: ⁊ tunc voluit iacob recedere completo seruitio ꝑ vxorib suis: ut habet. j. eo. ca. vbi dicit: Dixit aũt ioseph dixit iacob socero suo: Dimitte me ut reuertar in patriã. ꝑ pcib laban reuictus adhuc remãsit cũ eo sex annis quib seruiuit ꝑ gregib suis: sic dicit. j. xxxj. ca. Per. xx. annos i domo tua seruiui tibi, xiij. ꝑ filiabus: ⁊ sex ꝑ gregib tuis. ⁊ sic patet q̃ a tẽpore in quo iacob dixit ad laban: Da mihi vxorẽ meã ẽ. vsq; ad natiuitatẽ ioseph fluxerunt septẽ anni. Itẽ ioseph triginta annoz erat qñ factus fuit ꝓpositus terre egypti: ut habet. j. xlj. ca. Et extũc vsq; ad descensum iacob in egyptũ fluxerũt. ix. anni scilz septẽ anni fertilitatis: ⁊ duo famis: sic habet. xlviij. ca. qñ misit ioseph ꝑ pre suo adducẽdo, ibi enim dr: Biennio ẽ q̃ icepit cẽ fames in ẽra, igit sic cõ

hi: Respõdit laban: Non est in loco nr̃o ꝓsuetudinis ut minores ante tradam̃ ad nuptias. Impleb ebdomadã diez huius copule. ⁊ bãc quoq̃ dabo tibi prope quo seruitur es mihi septẽ annis alijs. Acquieuit placito: ⁊ ebdomada transacta rachel dixit vxorẽ. Cui pater seruã balam tradiderat. Tandemq̃ potitus optatis nuptijs amorẽ sequẽtis pozi ptulit: seruiẽs apud eũ septẽ annis alijs. Videns aũt dñs q̃ despiceret lyã: aperuit vuluã ei: sozore sterili pmanẽte. Que ceptũ genus it filiũ vocauitq̃ nomẽ ei ruben. dicẽs: vidit dñs humilitatẽ meã. nũc amabit me vir me. Rursũq̃ concepit ⁊ peperit filiũ ⁊ ait: Quoniam audiuit me dñs. habuiq̃ contẽptui: dedit etiã istũ mihi. Vocauitq̃ nomẽ eius symeon. Concepitq̃ tertio ⁊ genuit alium filum. dixitq̃: Nunc quoq̃ copulabit mihi maritus me. eo q̃ peperim ei tres filios: ⁊ idcirco appellauit nomen ei leui. Quarto concepit ⁊ peperit filium: ⁊ ait: Modo confitebor dño:

ca. xxvj. aliq̃ libri habẽt sic: Quare lyam supposuisti mihi? ꝑ falsa est lrã. g Imple ẽ. i. septẽ dies cõuiuij nuptiaz lye. tot eni dieb durabat cõuiuiũ nuptiaz: ut habet li. Judic. xiiij. ca. de samsone. ⁊ iõ fm ꝑ dic ꝑ hiero. Illi errãt q̃ i ꝑ loco p ebdomadã diez itelligũt. vij. annos alios fuisse, iacob, p rachele i fine quoz tradita ẽ ei rachel: q: sic dictũ ẽ tradita fuit ei post lyã. vij. dieb cõuiuij trãsactis. iõ seq̃t: h Acqeunt placito. ⁊ sic ꝓsensit in lyam tãq̃ in vxorẽ. ⁊ extũc fuit inẽ eos verũ mrimoniũ. i Et ebdomada ẽ. i. vij diebus cõuiuij predicti. k Rachel ẽ. ⁊ pz lrã. l Videns aũt dñs. Hic ꝓsequent describit cõiugij fructq̃ ẽ educatio, plis ad cultũ dei. ⁊ p agit de fructu lye. 2o de fructu rachel xxx. ca. Circa pmũ ꝓsiderãdũ q̃ lya affligebat ex q̃tuoz. s. q: videbat oib abiecta. a rachele despecta viro extranea. ⁊ a deo neglecta. ⁊ iõ dñs dedit sibi q̃druplicẽ ꝓsolationẽ. s. de. iij. filijs. de primo dr: m Vocauitq̃ ẽ. i. visionis filij. ⁊ cãmb noiatiõis subdit. d. n Vidit ẽ. i. vidit me dñs vilẽ ⁊ abiectã reputatã. iõ ꝓsolat ẽ me. de secũdo ꝯo dixit: o Quoniã ẽ. Alliqui libri habẽt: Vidit. ⁊ falsa ẽ lrã. p Habeti ẽ. s. a rachele. erat eni rachel pncipalis vxor iacob: q: i ipsã primo ꝓsenserat: ⁊ iõ debat habẽ ꝓrogatiuã ante sozorẽ. ꝑ in q̃ aliq̃tulũ excedebat. q Dedit etiã ẽ. ad ꝓsolãdũ me de dicto contẽptu. r Vocauitq̃ ẽ. i. audiẽs eo q̃ dixerat: Audiuit dñs ẽ. s Cõcepitq̃ tertio, ad ei ꝓsolationẽ ꝯ tertiã afflictionẽ. iõ seq̃t: t Dixitq̃ ẽ. i. nõ reputabit me exineã: ꝑ mag associabit. v Et idcirco ẽ. i. adiunct uel applicat. x Quarto ẽ. ꝯ q̃rtã afflictionẽ. s. q: videbat a deo derelicta, iõ subdit: y Mõ ẽ

scilz qꝫ nō reliq[uit] ne ꝫ visitauit. a Et ob hoc ⁊c.] q̄ interp-
tat ꝓfitēs: ⁊ accepit hic ꝓfessio diuine laudis uel grāe actionis.

Ernens aūt rachel. hic consequenter b Cap. xxx.
agitur de fructu rachelis: ⁊ primo cp̄tū ad filios adop-
tiuos: secūdo cp̄tū ad filium naturalem. ibi: Recorda-
tusq; dñs. Adhuc primo agit de filijs adoptiuis rachelis, secun-
do de filijs adoptiuis lye. ibi Scies lya. Circa pmū dicit sic: Cernens autē ⁊c.] quod
sibi erat afflictio maxima: eo qꝫ desiderabat habere filios a ia-
cob de q̄ xp̄s erat nasciturꝰ. c Inuidit sorori sue. Inuidia ꝓ-
prie dicta, put ē virtū ē tristicia de bono alieno: ⁊ hoc mō nō inuidit rachel sorori dolēs de hoc qꝫ habet filios. Alio
modo accipit inuidia large prout importat tristiciā de ꝙcunq; defectu in compatione ad alterū nō habentē talē defectū: ⁊ hoc mo-
do inuidit rachel sorori sue. d Da mihi liberos ⁊c.] Ex q̄ pz
eaꝰ desiderū ad plem nō ad libidinē. e Cui iratusᵍ, qz irrōnabiliter loquebat ipsa: iō
tēperauit dictū suum f Patro māt famulā balam, que non est
ita sterilis sicut ego. g Ingredere ad illā affectu maritali ad pe-
titionē meā. h Ut pariat sup genua mea i. ut pariat filios: q̄s
possim tenē sup genua mea, ita qꝫ licz sint sui p natura tñ mei erūt
p adoptionē. i Cōcepit ⁊c.] i. iudicauit
me dignā hab̄e plē ex adoptiōe. k Et idcirco appellauit nomē
eaꝰ dan. qd̄ interp̄tat iudiciū. l Rursūq; ⁊c.] grās agendo
dño. m Comparauit me dñs cū sorore mea. In hebreo habet:
Additiē dei addita sum cū sorore mea, ac si diceret, deꝰ addidit
alia filia mihi: ⁊ iō addita sum cum sorore mea: in hoc qꝫ habeo
plures filios sicut ipsa: licz nō in eq̄li numero. n Vocauitq;
nomē eiꝰ neptalim, qd̄ significat additionē. ⁊ i eodē sensu redit
trāslatio nr̄a cū dicit: Compauit me dñs ⁊c. i. posuit me in ta-
li statu q̄tū ad filios qꝫ possim comparari sorori mee. o Sentiēs lya. hic ꝓsequent agit de filijs adoptiuis lye: ⁊ secundo de
pueris eiꝰ naturalibꝰ occasione bonꝰ. ibi: Egressus aūt ruben. Circa pmū sciēdū qꝫ lya delectationē cōcubitus nō q̄rebat ꝫ plem:
iō videns qꝫ parere cessauerat dedit ancillā suā marito vxorem.
p Qua post cōceptū edente filiū dixit. ipsa lya cuiꝰ erat filius
adoptiuꝰ. q Felicit. supple accidit mihi in ꝫ filio adoptiuo.
r Et idcirco vocauit nomē eiꝰ gad. i. felix uel felicitas, ⁊ de se-
cūdo dixit: s Hoc ꝓ beatitudine mea. i. ꝓ isto ⁊ alijs ꝓdi-
ctis dicar beata. iō subdit: t Beatā q̄ppe me dicent omnes
mulieres. qz habui tot filios capita tribuū isrl. v Propterea ap-
pellauit eū aser. i. beatus. x Egressus aūt ruben. hic agit ite-
rū de filijs lye naturalibꝰ. qz cui ex magno desiderio prolis adop-
tiue ad pces suas iacob accepit ancillā suā vxorē: iō dñs eiꝰ de-
sideriū approbās dedit ei iterū filios naturales. cuiꝰ rei modus

⁊ ordo describit cū dicit: Egressus aūt ruben, ꝑmogenitꝰ
lye qui iam aliquātulum creuerat. y Tēpore messis tri-
ticee. q̄ est post messem ordei. z Reperit mandragoras. i. poma mādragore q̄ sūt pulchra ⁊ odorifera. a Dixitq; rachel: da mihi ⁊c.] Dicūt alij q̄ ista poma accepta
in escā adiuuāt in mulieribꝰ virtutē cōcipiēdi. vnde ⁊ radix hz similitudinē humanā. ⁊ est ibi arbor masculina cuiꝰ radix habet
similitudinē hominis: ⁊ feminina que habet figuram femininā. Augꝰ ꝫo dicit qꝫ occasiōe bonꝰ passus q̄sunt diligenē de natura bonꝰ pomi ⁊ nō inuenit qꝫ haberet talē virtutē: ⁊ iō dicit se
nō vidisse causā quare rachel cōcupiuit, nisi ꝓpē pomi raritatē ⁊ suauitatē. b Parum ne tibi ⁊c.] sicut enim ꝫ. dictū est. rachel respectu aliarū habebat ꝓrogatiuā: tū in
hoc excedebat. c Dormiat tecū ⁊c.] illa enī nocte videbat eē cum rachele ꝑm circulū reddēdi debitū suis vxoribꝰ: ꝫ rachel cōcessit sorori sue. d Et
sequit: exaudiuit deꝰ pces eiꝰ. Ex quo patet qꝫ ad cōcubitū iacob nō mouebat libidine ꝫ amore prolis habende ad cultū dei. sequitur: e Appellauitq; nomē eiꝰ isachar. i. merces. cuiꝰ rō
ꝓponit in lrā. f Rursū lya concipiens peperit sextū filiū. naturalē. ꝓter duos adoptiuos. g Mecū erit maritꝰ meꝰ. libentius mecū habitādo. h Et idcirco appellauit
nomen eius zabulon. i. habitaculū. i Recordatusq;. hic agit de filio naturali rachelis: cui post multas pces ⁊ deuotas dñs dedit filiū, ꝓ quo dixit: k Abstulit deꝰ
opprobriū meū. s. sterilitatis, qz scriptū est Deut. vij. Nō erit apud te sterilis. l Et vocauit nomē eius ioseph. qd̄ sonat additamentū. ⁊ cā bonꝰ nominationis subdit: m
Addat mihi dñs filiū alterū. scilz naturalē. ⁊ ex desiderio habendi secundū nominauit primū. Si diligenē ꝑsiderentur ꝓdicta nō pōt iacob notari de aliqua inordinatione circa
pluralitatē vxoꝝ: qz non petiuit nisi vnā scilz rachelem. qꝫ autē alia fuit sibi supposita: fuit ipso ignorante ⁊ nolente sed postea consensit deo hoc ordinante ⁊ laban compellēte.
ancillas autem accepit ad preces vxorum ⁊ amore prolis nō ductu libidinis. Ex quibꝰ patz qꝫ duabus sororibꝰ vsus
ē temperāter: ancillis obtemperāter: nec vlla intēperanē. De lya ⁊ rachele hoc patet ex modo introducendi ancillas:
⁊ ex hoc qꝫ deus dicit audisse preces earum in conceptu qꝫ
nō mouebant aliqua libidine: ꝫ prolis amore ad dei cultū

Sciebant enī iacob a deo electū ut ex eis filijs nominaret capita tribuū israel: & q̄ xp̄us ex eius filijs erat nasciturꝰ & iō nō est mirū si desiderabāt habere progenē ab ipso non solū naturalē ꝫ etiā adoptiuā: q̄ nesciebāt de qua xp̄us nasceret. a Mato aūt ioseph. Hic cōsequenter describit ipsius iacob statꝰ q̄ntū ad ampliationē bonoꝝ temporaliū: vbi p̄mo describitur ipsius iacob petitio iusta: secundo pactio grata: ibi: Dixitq̄ labā. tertio, p̄uisio cauta ibi: Tollēs ergo iacob. Circa p̄mū considerandum sicut p̄ius dictū ē post natiuitatē ioseph fuit iacob p̄ui annos. xiij. annoꝝ & iō petebat licētiā redeundi ad terrā suam cum uxoribus & liberis: q̄ iuste nō poterat sibi denegari: ꝫ laban videns morā ipsius iacob sibi utilē: eo q̄ ꝑ monitatez iacob dñs multiplicauerat bona ipsiꝰ laban: iō nitebat adhuc eū retinē & patet littera. b Dixitq̄ labā Hic p̄mittit pactio grata. Ad cuiꝰ intellectū ꝓsiderādū q̄ ista fuit petitio iacob q̄ de gregibꝰ ouiū & capraꝝ ipsius laban q̄ erāt sub cura iacob auferrēt oia alialia ruffa & maculā aliquā in uellere baltēria & traderent filijs laban custodienda. illa autē q̄ essent totaliter alba uel totaliter nigra remanerēt sub custodia iacob: & fetꝰ q̄ nascerent ex eis totaliter albi uel totaliter nigri essent ipsiꝰ laban cū alialibus ex q̄bus nascebant: q̄ similiter erāt totaliter alba uel totaliter nigra. fetus aūt q̄ essēt maculosi uel ruffi essent ipsiꝰ iacob: & istud pactū fuit gratū ipsi laban: q̄ q̄ fetus nigri nascerent ex nigris & albi ex albis erat ꝑm ꝓsuetū cursū nature: & iō laban babuit gratā istā pactionē tāq̄ sibi utilem: talis aūt fuit pactio ꝑm omnes expositores catholicos & hebreos: & iō ꝑm hoc exponēda est sequēs scriptura q̄ est satis obscura duplici de cā: Una ē q̄ breuit & succincte loquit & plura subintelligunt quenō exp̄mūt. Alia cā est q̄ trāslatio nostra hic multū discrepat a trā hebraica ut videbit. Accedamus ergo ad trām. Dixitq̄ laban. desiderans eā morā secū. c Quid tibi dabo? quasi uellet sibi grām facere cū tū intenderet recipere. d Ait ille ait mihil uolo, sciz gratis sed si feceris q̄ postulo. pro mercede laboris mei. e Itez pascā & custodiā &c.] Hyra omnes greges. i. diligenter cōsidera. f Et separa oues &c.] q̄ nō sūt totaliter albe: uel totaliter nigre; illas amoue de manu mea: & pone in manu filioꝝ tuoꝝ. g Et quodcūq̄ &c.] q̄ntū ad fetꝰ q̄ nascent de cetero de gregibꝰ vniꝰ coloris q̄ remanebūt sub manu mea: h Erit merces mea. & q̄ hoc videt ꝫ cursū nature. iō subdit: i Respōdebitq̄ mihi cras. i. in futuro. k Justicia mea, si cōtra cōsuetū modū nature ex gregibus vniꝰ coloris nascant̄ varij & maculosi q̄ dēt esse mei argumentū ē iusticie mee. l Et oia &c.] tā in ouibꝰ q̄ in capris si alia inueniant̄ inter illa q̄ cedēt in partem meā. m Furti me argues. i. habeas me pro cōuicto de furto. n Dixitq̄ laban gratū habeo. quia cursus nāe erat ꝑ eo. o Et separauit &c.] ad trādū filijs suis. p Cunctū aūt gregem &c.] Istud videt cōtradicere ei q̄ dictū ē scilz q̄ varia tradita sūt in manibꝰ filioꝝ laban & vnicoloria remanserūt in manu iacob: & iō alij exponūt doctores nostri ꝺ. vno mō sic. In manu filioꝝ suoꝝ. i. in manu filioꝝ iacob: q̄ erāt pastores ꝺ eo. ꝺ ꝺ expositio videt falsa: quia istud pactū fuit inter iacob & laban ꝛmediate post natiuitatē ioseph: ut ꝑz ex predictis. Itē, ꝑbat ꝺ est q̄ a tpe q̄ iacob accepit uxores ꝓmā usq̄ ad natiuitatē ioseph fluxerunt ꝺ septē anni: q̄ tpe buiꝰ pacti ꝓmogenit⁹ iacob non dēbat septē annos: ꝺ deficiebant ad min⁹ tres mēses; & sic ꝑz q̄ nō poterāt adhuc ee pastores: ita q̄ in manibꝰ eoꝝ traderent vnicoloria: ideo alij exponūt ꝺ de filijs laban: sed dicūt q̄ hoc dicitur hic per anticipationē sic exponendo: Cunctū aūt gregem vnicolorē. q̄ supple natus ē post pactū & post positionē virgarū in canalibꝰ. Tradidit ipse laban in manibꝰ filioꝝ suoꝝ. q̄ talia cedebant in partē suā. sed hec expositio videt multum extorta & discrepat cū hoc a trā hebraica: q̄ ubi nos habem⁹: Cunctum aūt gregē vnicolorē. i. albi & nigri uelleris Tradidit &c. In hebreo sic habet: Omne qō habebat albū in seipso: & omne ruffum in arietibꝰ tradidit &c. qō sic glosant hebrei. Omne qō habebat albū. i. maculā albā q̄ntūcūq̄ minimā: & omne ruffum q̄ntūcūq̄ minimū: ilz totū residuū uelleris esset vniꝰ coloris tradidit i manu filioꝝ suoꝝ. & ꝑz fidē ꝑm ꝓdicta. Itē discrepat trāslatio nra ab hebreo in punctuatione: q̄ facit principiū uersus distincti a precedēti. ibi: Cunctū aūt gregē vnicolorē. In hebreo aūt totum in uno cōtextu dicit sub uno uersu ab illo loco: Et separauit i die illa. usq̄ ibi: Et tradidit in manu filioꝝ suoꝝ: ubi terminatur uersus & finit absq̄ aliq̄ extorsione. q Et posuit spaciū itineris ne arietes & birci varij & maculosi q̄ erāt sub manu laban & filioꝝ suoꝝ trāsirent ad gregē vnicolorē: q̄ erat sub manu iacob & generarent fetus varios. r Tollēs q̄ iacob. Hic ꝓsequent̄ p̄mittit prudēs cautela ipsiꝰ iacob: q̄ laban fraudulenter agebat ꝫ eū & in pluribꝰ sibi tenebat: iō posuit virgas varij coloris i canalibꝰ

Nato autē ioseph dixit iacob socero suo: Dimitte me ut reuertar i patriā meā: & ad terrā meā. Da mihi uxores & liberos meos ꝑ quibꝰ seruiui tibi ut abeam. Tu uero nosti seruitutem qua seruiui tibi. Ait illi laban: Inueniam gratiā in conspectu tuo. Experimento didici q̄ benedixerit mihi deus ꝓpter te. Cōstitue mercedē tuam quā dem tibi. Ait ille respōdit: Tu nosti quō seruierim tibi: & quāta in manibꝰ meis fuit possessio tua. Modicū habuisti anteqū venirem ad te: & nunc dites effectus es: benedixitq̄ tibi dē ad introitū meū. Justum est igit ut aliquā prouideā domui mee. Dixitq̄ laban: Quid tibi dabo? Ait ille ait: Nihil volo. sed si feceris q̄ postulo: iterū pascam & custodiam pecora tua. Hyra omnes greges tuos: & separa cunctas oues varias & sparso uellere] & quodcūq̄ ruffum & maculosum variūq̄ fuerit: tā in ouibꝰ q̄ in capris] erit merces mea. Respōdebitq̄ mihi cras iusticia mea: q̄n placiti tempꝰ aduenerit cora te: & oia que nō fuerint varia & maculosa & ruffa] tam in ouibꝰ q̄ in capris: furti me argues. Dixitq̄ labā Gratum habeo q̄ petis. Et separa

qñ erat cõceptus ꝑmi tꝑis: q2 illi fetus sunt meliores. ex fortitudine enim nature ꝓuenit q3 aialia citius generent ⁊ cõcipiant. eũ aũt femelle bibebãt ascẽdebãt masculi ⁊ femelle videbãt vmbras masculoꝝ in aqua ⁊ imagines ipsoꝝ varij coloris ⁊ similes cõcipiebãt. hãc enĩ virtutẽ habet imaginatiua sup corpus ⁊ sup materiã vnde fit conceptus: q3 similes cõcipiunt illis quos aspiciũt attẽte in extremo coitus. ⁊ trat⁹ Iero⁹ sup locũ istum dicit q3 tali arte vtunt in gregibus equarũ hispani: ponẽtes pulchros eqs ante equas tpe concept⁹. Dicit etiã q3 Quintilian⁹ quãdã matronã accusatã de crimine adulterij eo q3 ꝓpriss̃et ethiopẽ liberauit ꝑ hoc q3 fecit in ãri si i cubiculo ei⁹ esset talis pictura: qua rapta literata ẽ mulier. Ex hoc etiã ꝑz q3 iacob erat hõ sapiens in cognitione virtutũ naturaliũ. Dicũt tñ alíq3 q3 angelus docuit eũ artẽ istã: qñ ostendit sibi in visione masculos ascendẽtes sup feminas varios ⁊ maculosos: ut dr̃ case. Patet etiã q3 non ꝓcauit prudẽt trahẽdo ad se qõ sibi debebat: ⁊ maxime q2 hoc videt fecisse ex reuelatiõe angeli. ⁊ ꝑz trã ex ꝓdict̃. a Cap. xxxj

Ostq3 autem audiuit. hic consequenter describit iacob ut ꝓficiens: q3 maxime apparet: qñ homo tunc se habet in aduersis: ⁊ iõ ꝓmo ostendit qualiter pass⁹ ẽ a laban. secũdo ab esau. ca. xxxij. tertio a sichem filio emor. ca. xxxiij. Circa ꝓmũ ꝓmo describit ipsius iacob recessus. secundo ipsius laban ꝓst eum ꝓgressus. ibi: Cũq3 abisset. Adhuc ꝓmo describit sui recessus motiuũ: secũdo modus. ibi: Misit ⁊ vocauit. Triplex enim motiuũ habuit ad recedẽdũ. ꝓmũ fuit murmuratio filioꝝ laban: secundũ indignatio laban iniusta: cũ tñ deberet eũ diligere ⁊ cõmendare: q2 ꝓpter eũ dñs multiplicauerat bona ipsoꝝ: ut ꝓdictũ est. tertiũ motiuũ fuit angeli monitio. ⁊ patet littera. b Misit ⁊c. hic describit mod⁹ recedendi: ⁊ ꝓmo iacob querit vxoꝝ suarũ consensum sine quibus nõ poterat recedere. ⁊ patet littera. paucis verbis exceptis. c Inagrũ. ut secretius loqueret cum eis. d Hudiul tertius. quasi nunc est dies tertius: accipit tñ hic ꝓ tpe preterito. e Ecce vicibus. quomodo põt cẽ vrũ cũ ꝓ gregibus seruierit tñ sex annis: ut habet̃, j. eo. ca. Soluit Iero⁹ q3 oues illius terre pariũt bis i anno: ⁊ sic bis in anno poterat mutare pactum. f Et vidi in somnis. ꝑ hoc ostensa fuit multiplicatio varioꝝ feruum. g Ego sum deus bethel. angelus enim in persona dei loquebat̃. h Responderunt q3 rachel ⁊ lya. cõsentientes ei in recessu. rachel enĩ lz esset iunior tñ ꝓgenit⁹: quia erat principalis eius vxor: ut supra dictum est. ca. xxx. i Munquid habemus residui quicq3. quasi diceret non: totum debit fratribus nostris. k Nonne quasi alienas: quia vendidit nos: tibi tradẽdo ꝓ ꝓccio seruitutis tue: sicut ⁊ tradunt ancille. l Comeditq3 ꝓcium nostrũ: quia de seruitio tuo q3 fuit ꝓcium nostrum consecut⁹ est diuitias de q3 bus vixit. m Sed deus tulit de. iuste transferendo in nos ꝓ magna ꝑte. n Surrexit aũt iacob. hic ꝓsequẽter iacob captat sui recessus tempus opportunũ q2 laban recesserat ab eo ad tondendas oues q3s filij sui custodiebant q3 distabat ab eo itinẽ triũ dierũ ut ꝓdictũ ẽ: q2 ex ꝓcedẽtibus fraudib⁹ timebat ne auferret ei oia si sciret eũ recedẽ. o Et rachel furata est idola patris sui. non ad colendum: ẽ ad retrahendũ patrem suũ ab idolatria: ⁊ iõ non fuit furtũ ꝓprie loquẽdo. Cõsideradum q3 vbi trãslatio nostra hz: idola. In hebreo habet therapbin. ⁊ dicũt aliqui q3 sint imagines facte partim ꝑ astronomiã: ⁊ partim ꝑ necromãtiam: q3 dãt respõsa. Hebrei dicũt q3 est caput alicui⁹ pueri ꝓmogeniti interfecti ⁊ sacrificati demoni. ⁊ istud caput ꝓcisum salsat ⁊ aromatiz⁹ cõdit ut possit diu stare: ⁊ sup linguã ei⁹ in lamina aurea ponit nomẽ demonis: ⁊ sic dat ibi respõsa. Hoc aũt intelligi q2 alibi in scriptura sacra fit mẽtio de therapbin. Certum ẽ tñ q3 talia non habent virtutẽ respõsa dandi: nisi inꝑtum deus ꝑmittit: ⁊ frequẽter ꝓpter ꝓccata hominũ credentiũ talib⁹: ⁊ q2 demerent ut illis deceptionib⁹ capiant̃. deus talia ꝑmittit. p Cũq3 abisset. hic cõsequẽter describitur ipsius laban insecutio: vbi ꝓmo describit ipsi⁹ iacob captio: secũdo mutua obiurgatio. ibi: Et dixit ad iacob. tertio mutua cõfederatio. ibi: Rndit ei laban. Circa ꝓmũ ꝑz trã. ex ceptis paucis verbis exponẽdis. q Contra montem galaad. b dicit ꝑ anticipationẽ: q2 b nomẽ postea iposituẽ: ut patebit, j. eo. ca. r Nunciatũ ẽ laban die tertio. q2 distabat ab eo itinẽ diex triũ: ut ꝓdictũ ẽ ca. xxx. s Qui assũptis secũ fratrib⁹ suis. i. allis de cognatione sua ꝓpinq3. t Et cõ

Quando vero serotina admissura erat: ⁊ cõceptus extrem⁹: non ꝓnebat eas. Factaq3 sũt ea que erãt serotina: laban: ⁊ que ꝓmi tempoꝝ iacob. Ditatusq3 ẽ homo vltra modũ: ⁊ habuit greges multos: ancillas ⁊ fuos: camelos: ⁊ asinos.

Ostq3 aũt xxxi. audiuit verba filioꝝ laban dicentium: tulit iacob omnia que fuerũt patris nostri: ⁊ de illius facultate ditat⁹ factus ẽ inclytus: aiaduertit quoq3 faciem laban q3 non esset erga se sicut heri ⁊ nudiustertiu⁹: maxime dicẽte sibi dño: reuertere in terrã patrũ tuoꝝ ⁊ ad generationẽ tuam: eroq3 tecum: misit⁹ ⁊ vocauit rachel ⁊ lyam in agrũ vbi pascebat greges: dixitq3 eis: Video faciẽ patris vestri q3 non sit erga me sicut heri ⁊ nudiustertius. Deus aũt patris mei fuit mecũ: ⁊ ipse nostis q3 toto viribus meis seruierim ꝑri vro. Sed ⁊ pat vester circũuenit me ⁊ mutauit mercedem mee decẽ vicib⁹: ⁊ tñ non dimisit eũ deus vt noceret mihi. Sic̃ dixit: varie erunt merces tue: pariẽt oes oues varios fetus: qñ vo econtrario ait: alba q3q3 accipies ꝓ mercede: oes greges alba peperũt. Tulitq3 deus substãm ꝑris vr̃i: ⁊ vtilitatem mihi Postq3 enĩ concept⁹ omnũ tẽp⁹ aduenerat: leuaui oculos meos ⁊ vidi in somnis ascẽdẽtes mares sup feminas varios ⁊ maculosos et diuersoꝝ coloꝝ. Dixitq3 angel⁹ dñi ad me in somnis: Iacob. Et ego rndi. Adsum. Qui ait. Leua oculos tuos: ⁊ vide vniuersos masculos ascẽdẽtes sup feminas varios maculosos atq3 respsos. Vidi enĩ oia que fecit tibi laba. Ego sum deus bethel: vbi vnxisti lapidẽ: ⁊ votũ vouisti mihi. Nũc ergo surge ⁊ egredere de terra hac: reuertẽs in trã natiuitat̃ tue. Rndẽruntq3 rachel ⁊ lya: Numqd hẽm⁹ residui dom⁹ ꝑris nr̃i: Nonne q3si alienas reputauit nos ⁊ vendidit: comeditq3 ꝓcium nr̃m: Sz deus tulit opes ꝑris nr̃i: ⁊ eas tradidit nobis ac filijs nr̃is: vñ oia que ꝓcepit tibi dñs fac. Surrexit aũt iacob ⁊ impositis liberis ac cõiugib⁹ suis super camelos abijt: tulitq3 oẽm substãm suam ⁊ greges ⁊ q3cquid in mesopotamia acq3sierat: pergens ad isaac patrem suum in terra chanaan. Eo aũt tpe ierat laban ad tondendas oues: ⁊ rachel furata est idola patris sui: Noluitq3 iacob cõfiteri socero suo q3 fugeret. Cumq3 abisset tam ipse q3 omnia que iuris sui erãt ⁊ anne trãsmisso ꝓgeret cõtra montẽ galaad: nunciatũ ẽ laban die tertio q3 fugeret iacob Qui assũptis fratribus suis ꝓsecutus est eũ diebus septem: ⁊ comprehendit eum in mõte

prelxdit eum .s. die octaua. a Caue ne quicq̃ aspere loquaris. non solum phibuit actionē durā contra iacob sed etiam loquelam. c Quasi captiuas gladio falsum dicit: qz sue erāt iure matrimonij. d Ut prosequerer te cum gaudio, mentiē cozzept' timoze dei apparētis. e Sed deus ꝛc.] mali homines cogunt̃ dei virtute aliquando dicē veritatem cōtra se: sicut patet de balaā Numeri xxiij. b Et dixit ad iacob. Hic cōsequenter describitur mutua obiurgatio: et primo ipsius laban contra iacob, secūdo eq̃ūso ipsi' iacob ꝯ laban. ibi: f Cur furat' es deos meos? in hoc ostendit̃ pfecti q̃ non erāt dij: cū furto posset amoueri. g Respondit iacob, hic cō sequenter describitur obiurgatio rationabilis ipsius iacob cōtra laban. et primo reddit rōnē quare non significauit sibi recessum suum. Et pz lrā. b Quaūt furti me arguis qz ipso iḡrāte factū fuerat istud furtū qō tū furtū nō debet dici ut p̄dictū ē. i Hec dicēs ignorabat ꝛc. quia p furto simplici de rigore non debebat mors infligi tū sicut dictū ē nō erat furtum. k Subē stramenta cameli. i. subē sellā cameli l Iuxꝑ consuetudinē feminarū .s. fluxꝰ mēstruoꝝ. m Ponē h cozā fratrib' ꝛc.] .i. gala ad. Vidit q̃ in somnis dicentē sibi dñs: Caue ne q̃cq̃ aspere loquaris contra iacob. Jam q̃ iacob extenderat in mōte tabernaculū. Cū q̃ ille cōsecutus fuisset eum cū fratribus suis: in eodem monte galaad fixit tentoriū Et dixit ad iacob Quare ita egisti: ut clam me abigeres filias meas quasi captiuas gladio? Cur ignorante me fugere voluisti: nec indicare mihi ut prosequerer te cū gaudio et canticis et tympanis et citharis: Non es passus ut osculare filios meos et filias. Stulte operatus es. Et nunc quidē valet manus mea reddere tibi malum: sed deus patris tui heri dixit mihi:] Caue ne loquaris contra iacob quicq̃ durius Esto. Ad tuos ire cupiebas et desiderio erat tibi dom' patris tui. Cur furat' es deos meos? Respondit iacob: q̃ inscio te, pfectus sum: timui ne violenter auferres filias tuas. Ō autē furti me arguis: apud quēcūq̃ inueneris deos tuos: neceē coram fratribus nostris. Scrutare quicq̃d tuoꝝ apud me inueneris et aufer. Hec dicens ignorabat q̃ rachel furata esset idola: Ingressus itaq̃ laban tabernaculū iacob et lye et vtriusq̃ famule nō inuenit. Cū q̃ intrasset tentoriū rachelis: illa festinās abscōdit idola subter stramēta cameli et sedit desup: scrutanti q̃ omne tentorium et nihil inuenienti ait: Ne iracat dominus meus q̃ coram te assurgere nequeo: quia iuxta cōsuetudinem feminarum nunc accidit mihi. Sic delusa sollicitudo querentis est. Tumens q̃ iacob cum iurgio ait: Quam ob culpam meam: et ob quod peccatū meum sic exarsisti post me: et scrutatus es omnem supellectilem meam: Quid inuenisti de cuncta substantia dom' tue: Pone hic coram fratrib' meis et fratribus tuis:] et iudicent inter me et te. Idcirco viginti annis fui tecū: oues tue et capre steriles nō fuerūt: arietes gregis tui non comedi: nec captū a bestia ostendi tibi. Ego damnū omne reddebā. Quicq̃d furtim peribat: a me exigebas: die noctu q̃ estu vrgebar et gelu: fugiebat q̃ somnus ab oculis meis. Sic q̃ per viginti annos in domo tua seruiui tibi: quatuordecī pro filiab' et ser. pro gregibus tuis. Immutasti q̃z mercedē meā decē vicib'. Nisi de patris mei abrahā: et timor isaac affuisset mihi: forsitā modo nudum me dimisisses. Afflictionē meā et laborem manuū mearū respexit dñs: et arguit te heri. Respōdit ei laban: Filie mee et filij et greges tui et oia q̃ cernis: mea sunt. Quid possū facere filijs et nepotib' meis:] Veni ergo et ineamus fedus: ut sit testimoniū inter me et te. Tulit itaq̃ iacob lapidē et erexit illum in titulum: Dixitq̃ fratribus suis: Afferte lapides Qui congregātes fecerunt tumulū: comederunt q̃ sup eum Quem vocauit laban tumulū testis: et iacob aceruū testimonij:] vterq̃ iuxta ꝓprietatē linguę sue. Dixitq̃ laba: Tumulus iste testis erit inter me et te hodie: et idcirco appellatū ē nomen eius galaad. i. tumulus testis. Et adiecit laban: Intueatur et iudicet dñs inter nos q̃n recesserimus a nobis si afflixeris filias meas: et si introduxeris alias vxores super eas: Nullus sermonis nostri testis est absq̃ deo qui presens respicit. Dixitq̃ rursus ad iacob: Ecce tumulus hic et lapis quem erexi: inter me et te testis erit. Tumulus inquam iste et lapis sint in testimonium: si aut ego transiero illum pergens ad te: aut tu preterieris malū mihi cogitans. Deus abrahā et deus nachor iudicet] inter nos deus patris eorum. Jurauit ergo iacob per timorem patris sui isaac: immolatisq̃ victimis in monte vocauit fratres suos ut ederent panem. Qui cum comedissent manserunt ibi. Laban vero de nocte consurgens: osculatus est filios et filias suas: et benedixit illis: reuersusq̃ est in locum suum.

Cap. xxxii.

Jacob autem abijt in itinere quo ceperat:] cozā filijs tuis et meis et illis q̃ sūt de cognatiōe nr̄a. n Nec captū a bestia ostēdi tibi lz possem facē de iure. o Et timor isaac. i. deꝰ quē timuit. p Quia q̃ cernis mea sūt i. a me discenderunt. q Quid possū ꝛc.] q. d. facere ꝯ me ipsū. necessitatē a deo sibi impositā excusat, put pōt r Veni g. Hic ꝑnter describit̃ vtriusq̃ confederatio. qz labā videns q̃ deꝰ erat ꝓ iacob q̃siuit cōfederari cū eo. s Erexit lapidē i titulū. i. in signū confederationis. t Dixitq̃ fratribus suis. i. illis de cognatione sua q̃ venerāt cū laban. v Comederunt q̃ super eū. in signum amicitie reformate. x Quem vocauit laban ꝛc.] Nomen impositum a iacob et nomen impositū a laban idē significāt scilz aceruū testimonij: sed laban qui erat syrus exꝑsſit in lingua syra et iacob in hebrea. et si aliq̃s curiosus velit scire differentiam hxc est: babetur in hebreo: vocatū ē galaad Bal enī idē ē qd aceruus. aad testimoniū. In idiomate syro vocatū ē igarsebadura: et sic ē in textu quē vocauit laban igarsebadura: et idē significat. q aūt addit: Utergo iuxta ꝓprietatē lingue sue. non est de textu: sꝫ trāslator apposuit. et si dixisset. Et vocauerūt eū aceruū testimonij. sꝫ vn' i idiomate syro alij' i idiomate hebreo clarior ecēt trāslatio. sicut agyos et scūs penitus idē significāt: sed vnū nomē ē grecū: aliud latinū. y Deus abrahā ꝛc.] i. pnā infligat illi q̃ trāsgredi et iuramētū. z Per timorē pris sui isaac. i. p illū deū quē timebat a Osculat' ē filios. i. nepotes. b Et bñdixit illis. i. impcauit ē illis bona. Lectū patet

c Cap. xxxij.

Jacob autem abijt. Hic ꝙsequēter describit

qualiter passus ē abesau. ⁊ ꝓmo qualiꝫ timuit eū ex auditu. secū-
do ex aduentu. ca. xxxiij. Circa ꝓmū ꝛscribiꝫ ꝓmo diuina conso-
latio ꝓueniēs. secundo humana trepidatio supueniēs. ibi: Misit
aut ē nuncios. tertio ꝛi confortatio cōtra ꝛiculū imminens. ibi:
Et ecce vir luctabaꝫ. Circa ꝓmū dicit sic: Jacob aūt abijt ⁊ē ⌋
expeditus a ꝓsecutiōe
laban. a Fuerūtq; ei
obuiā āgeli ꝛi. Dicūt
hebrei q; angeli q̄ cu-
stodiebāt ꝓuinciā syrie
cōduxerūt eū vsq; ad
locū illū q̄ erat in fine
ꝓuincie illi⁹: ⁊ tūc alij
angeli qui ꝑerant ꝓ-
uincie alteri sibi cōiū-
cte obuiauerūt sibi ad
conducendū eum. Do-
ctores autem catholi-
ci dicūt q; fuerūt an-
geli ad confortandum
eum contra timorem
fratris sui. nec iste ex-
positiones dissonant
multum. b Et ap-
pellauit ⁊ē. ⌋ ad ꝓ-
tegendū eum: ⁊ con-
sonat ꝟ vtriq; exposi-
tioni. c Misit aūt
nuncios. hic cōsequē-
ter ꝛscribiꝫ humana
trepidatio: hz enim eēt
confortatus ab an-
gelo in recessu: ut ꝓdictū
est: ⁊ in ꝓcessu ab an-
gelis sibi occurrētib⁹:
tñ sicut homo timuit
ꝛ fratre suo ꝑ cuius
terrā habebat trāsire:
tū q; sciebat eū offen-
sum ꝫ cū ꝓpē ꝓmoge-
nita ⁊ ꝓpē bñdictiōes
tū q; habitauerat cū
labā idolatra diu: ex
cui⁹ cohabitatione po-
terat aliquā offensam
icurrisse; ⁊ iō timebat
q; tales diuine ꝓmis-
siones cōmuniē intel-
ligende sūt sub condi-
tione. s. si ille cui fiunt
faciat ꝛbitū suū erga
eū. ꝛ quo fozmida-
bat iacob: ⁊ iō q; non
poterat trāsire terram
sine scitu fratꝛis sui mi-
sit nūcios ad placādū
eū ⁊ captandū ei⁹ ꝛ-
uiuolentiam. ⁊ ꝑz hrā
vsq; ibi: d Præpat
in occursū ⁊ē. ⌋ Tor
enim secū ducebat ut
fratrē suū captiuum
duceret si sibi expedire
videret: si aūt ꝫ suū
videret saltē oñderet potētiā suā. e Diuisit populū. duplici ꝛ
cā, vna q; si esau ꝓcuteret turmā vnā: cū esset spoliis illis inten-
tus altera fugeret ut saluaret. Alia cā q; ꝛ occisiōe ⁊ spoliatio-
ne ꝓme satiat⁹ alteri fozsitan parceret. f Dixitq; iacob ⁊ē. ⌋
Sciebat enī q̄ ꝑ⁹ ꝛ⁹ aliq̄d ozdinauerit facere. tñ vult sup ꝟ
rogari. g In baculo ⁊ē. ⌋ i. sol⁹ ⁊ paup apdiās me sup bacu-
lū meū: ⁊ nō sup aliud tpale: ut ꝫ. dictū ē. xxix. ca. Sed quō dic
iordanē istū cū adhuc esset lōge a iordane? Dicūt aliq̄ q; torrens
iabbth iuꝫ quē erat ē idem cum iordane: ⁊ ꝛbet dici vadus ia-

fueruntq; ei obuiā angeli ꝛi. Quos cū vidisset ait: Castra
ꝛi sunt hec. Et appellauit nomen loci illi⁹ manaim. i. castra ⌋
Misit aūt ⁊ nūcios ante se ad
esau fratrē suum in terra seyr:
in regione edom: ꝑcepitq; eis
dicēs: Sic loquimini dño meo
esau: Hec dicit frater tu⁹ iacob
Apud laban ꝑegrinatus sum
⁊ fui vsq; in ꝓsentē diē. Habeo
boues ⁊ asinos ⁊ oues ⁊ seruos
⁊ ancillas: mitto q; nunc lega-
tionē ad dñm meum ut inueniā
grām in conspectu tuo. Reuer-
siq; sunt nunciꝫ ad iacob dicen-
tes: Venimus ad esau fratrē
tuum: ⁊ ecce ꝓperat in occursū
tuum cū quadringentis viris. ⌋
Timuit iacob valde ⁊ ꝑterrit⁹
diuisit populū q̄ secū erat: gre-
ges quoq; ⁊ oues ⁊ boues ⁊ ca-
melos in duas turmas dicens:
Si venerit esau ad vnā turmā
⁊ percusserit eam: alia turma q̄
reliqua est saluabiꝫ. Dixitq; ia-
cob: De⁹ patris mei ⌋ abrahām
⁊ ꝛus patris mei isaac: dñe q̄
dixisti mihi: reuertere in terrā
tuā ⁊ i locū natiuitat⁹ tue: ⁊ bñ
faciā tibi: minoꝛ sum cūctis mi-
serationib⁹ tuis: ⁊ ꝛitate tua
quā expleſti seruo tuo. In⁸ ba-
culo meo transiui iordanē istū ⌋
⁊ nunc cum duabus turmis re-
gredioꝛ. Erue me ꝛ manu fra-
tris mei esau: q; valde eum ti-
meo: ne forte veniens ꝓcutiat
matres cū filijs. Tu locutus es
q; bñfaceres mihi: ⁊ dilatares
semen meum sicut harenā ma-
ris: q̄ ꝓ multitudine numerari
nō pōt. Cūq; ꝛmisset ibi no-
cte illa: sepauit ꝟ ꝛ his q̄ hēbat
mūera esau ⌋ fratri suo: cap-
ras cc. hircos. xx. oues. cc. ⁊ arietes
xx. camelos fetas cū pullis suis
xxx. vaccas. xl. ⁊ tauros. xx.
asinas. xx. ⁊ pullos earū. x. Et
misit ꝑ man⁹ seruoꝛ suoꝛ: sin-
gulos⁹ seoꝛsum greges: dixitq;
pueris suis: Antecedite me ⁊ sit
spacium inter gregē ⁊ gregem.
Et ꝓcepit ꝓiori dicēs. Si ob-
uium habueris fratrem meum
esau: ⁊ interrogauerit te: cuius
es aut quo vadis: aut cuius sūt
ista q̄ sequeris: ñdebis: Ser-
ui tui iacob: Munera misit do-
mino suo esau: ipse q̄z p⁹ nos
venit. Similiꝫ ꝛdit mandata
secūdo ⁊ tertio: ⁊ cunctis q̄ se-
quebant greges dicens: Hisdē
ꝛbis loq̄mini ad esau cum in-
ueneritis eum: ⁊ addetis: Ipse
quoq; seruus tuus iacob: iter
nostrū insequiꝫ. Dixit enī: Pla-
cabo illū muneribus q̄ ꝓcedūt:
⁊ postea videbo illū. Forsitan
ꝓpitiabitur mihi. Præcesserunt
itaq; munera ante eū: ipse ꝛo
mansit nocte illa in castris.
Cūq; mature surrexisset tulit
duas vxores suas ⁊ totidē fa-
mulas cum. xi. filijs: ⁊ trāsiuit
vadum iaboch. Trāsductisq;⁸
omnibus que ad se ꝓtinebant:
mansit solus: ⌋ ⁊ ecce vir lucta-
baꝫ cum eo vsq; mane. Qui cū
videret q̄ eum supare nō pos-
set: tetigit⁹ neruū femoris ei⁹ ⁊
statim emarcuit. Dixitq;⁹ ad eū
Dimitte me. Jā enī ascēdit au-
roꝛa. ⌋ Rñdit⁹: Non dimittā te
nisi bñ dixeꝛis mihi. ⌋ Dix⁹ ĝ. Qō
est nomē tibi: Rñdit: Jacob.
At ille: Neq; inq̄t iacob ap-
pellabiꝫ nomen tuū: ⌋ sed⁹ israel
Quoniā si contra⁸ ꝛum fortis
fuisti: quāto magis⁹ contra ho-
mines me ampli⁹ tenē ⁊ ꝓualere a laude ꝛi. o Rñdit ⁊ē. ⌋
i. nisi ꝓfitearꝛ q̄ bñdictiēs q̄s q̄rebas. ꝓ esau mee sūt ꝛ iu-
re. ⁊ ē similis mod⁹ loquēdi Jsa. xxxvj. Facite mecū bñdi-
ctionē. i. subijcite vos mihi. p Dix⁹ ĝ. necessitate cōpulsus
q Neq; inq̄t ⁊ē. ⌋ i. nō dicet q̄ ex supplātatiē ⁊ fraude
obtineas bñdictiēs. r Sz isrl. qō inꝛpretaꝫ directus cū
ꝛo: uel ꝓceps cū ꝛo: qz iuste ⁊ ex ꝛi snia obtinebis. s
Si ꝫ ꝛū fortis fuisti. i. ꝫ angelū. ꝟ nomē ꝛus hic accipiꝫ
participatiue uel repsentatiue. t Quāto mag ⁊ē. ⌋ i. ꝫ

cob. ꝟ ꝟ pz falsū: qz postea ꝛnit iacobī pbanuel ⁊ socboth:
q̄ nō sūt i terra israel citra iordanē ꝟ vltra. vt pz ꝑ Hiero.
ꝛ distātijs locoꝝ: ⁊ ꝑ ꝛscriptionē terre ꝓmissionis. ⁊ iō
aliq̄ dicēdū q; hz esset adhuc lōgea iordane. tñ inde ꝑterat
videri iordanis: ⁊ qz torrens iabeth cadit in iordanē fluuiū

b Sepauit ꝛ
bis que habebat
munera esau: ut
eū placaret. ut
ꝑz, ꝫ. i Singu-
los seoꝛsum gre-
ges. ut magꝭ ap-
parerent. k
Transductisq;
⁊ē. ⌋ duplici ꝛ
cā. vna ut vide-
ret ne aliq̄d ꝛ
rebus suis ex ob-
liuione remāsis-
set. secūda ut so-
litari⁹ meli⁹ ora-
tioni vacaret: ut
eū dñs eriperet ꝛ
piculo q̄ timebat. l Et ecce
vir. hic ꝓsequē-
ter ponit diuina
cōfortatio ꝫ ti-
morē piculi imi-
nentis: Ecce vir
luctabaꝫ cū eo.
Dicunt hebrei q;
fuit angel⁹ esau
i specie viri q̄ vo-
lebat eū ipedire
a trāsitu: ne ob-
tinēt bñdictiēs
⁊ primogenita
ipsi⁹ esau: ꝟ dñs
dedit tantā for-
titudinē ipsi ia-
cob q; angel⁹ nō
potuit ei ꝓuale-
re. ꝓpē q̄ angel⁹
videns q; nō po-
terat eū supare:
m Tetigit ner-
uū femoꝛis ei⁹. ut
sic euaderet ꝛ
manu iacob ꝑ
talē lesionē: non
tñ sic potuit eua-
dere. iō subdit:
n Dixitq; ad
eū ⁊ē. ⌋ q. d. tē-
pus ē ut cantem
ꝛi laudes cum
alijs angelis ꝫm
illud Job. xxxviij
Ubi eras cū me
laudarent astra
matutina: ⁊ iu-
bilarent oēs filij
dei? ⁊ iō non ꝛ

esau ⁊ filios eius . a Cur queris nomē meū: ac si diceret. frustra q̄ris. q̄ ego ⁊ alij angeli in ministeriū missi nō habem⁹ noia fixa ⁊ stabilia: ꝫ diūsa sortimur noia ꝑm legatiões ad quas mittimur. exēplū de angelo Isa. vj. qō magis declarat. j. eo. ca. b Quod ē mirabile, nō ē de textu. c Et bñdixit ei. i. ꝓfessus est ei bñdictiões ē suas ⁊ i ꝫ ꝓfessus ē se supatū. d Vidi dñm facie ad faciē. i. angelum i corpore assumpto. e Et salua facta est aia mea. q̄ nō ꝑualuit mihi: ꝫ ecōuerso. Hec ē igit̄ expositio hebreorū. ⁊ ꝑm hoc exponit illud quod scribit Osee. xij de iacob: Invaluit ad angelū ⁊ ꝓfortat⁹ ē: fleuit ⁊ rogauit eū. ita ꝙ li fleuit refert ad angelū: eo ꝙ esau cuius erat angelus ꝑdebat benedictiões: ꝑm illud Isa. xxxiij. Angeli pacis amare flebunt. ⁊ rogauit eū. s. ut eum dimitteret. Ista expositio hebreox duo supponit. Primū est ꝙ deus ad horā dedit tantā virtutem ipsi iacob ꝙ posset resistere angelo ⁊ ꝑualē uel virtutē angeli ad horā debilitauit uel suspendit: sicut ꝑ virtutē ignis suspendit i camino ignis trib⁹ pueroꝝ. Secundū ē ꝙ angel⁹ esau ꝑm hebreos ꝛ bonus fuerit. nescivit tñ diuinā sniam diffinitiuam ꝙ ius primogenite ⁊ benedictiones essent ipsius iacob de iure usq; quo vidit ꝓ hoc. s. ꝙ deus tantā virtutē contulit ipsi iacob ⁊ tamen ante fuerat hoc reuelatū ipsi rebecce ⁊ isaac posito in extasi: ut ꝫ. dictū est. xxvij. ca. Et sic dicitur q̄ hic supponit ē ꝙ alique reuelationes facte sint hominibus etiā aliquib⁹ angelis ignorātibus: que tria quasi ex hypothesi uel suppositiōe dicta sūt satis dubia. Catholici vero doctores aliter exponūt hanc hrām de angelo ⁊ de iacob: sed dicunt aliq̄ ꝙ fuit tñ spiritualis lucta: q̄ iacob per efficaciā sue oratiōis retinebat eū ne elongaret se ab eo: sed eum defenderet in via. ⁊ videtur sīla Hiero. sup Isa. xlix. vbi dicit sic: Cum angelo iacob oratione non manibus luctabat. sed ꝫ hoc videt⁹ ex textu vbi dicit ꝙ in illa lucta angelus tetigit neruū femoris iacob: ⁊ ꝙ ex tactu emarcuit: ⁊ intantū ꝙ iacob postea claudicabat: ⁊ ideo dicunt alij ꝙ fuit lucta spiritualis ⁊ corpalis. Ad cuius intellectū cōsiderādū ꝙ ꝛ iacob non fuerit diffisus totalit̄ de dei adiutorio: tñ parū confidit ⁊ nimis timuit esau: maxime cum ꝑus diriss̄et sibi angelus ꝙ secure reuerteret ad terrā suā: ⁊ ꝙ esset cum eo ad eū ꝓpugnandū ut ꝫ. dictū est ca. xxxj. In via enim fuerūt ei obuiā angeli quasi castra ipsū defendētia: ut dictū ē in principio huius ca. ⁊ iō orāre iacob solo in ripa flumnis ⁊ nūmis timente ꝓpē ꝑdicta: ⁊ minus debito de deo cōfidente: apparuit ei angelus q̄ fuerat ei ꝓtector in via ⁊ finxit ꝙ vellet eū dimittere ꝓpē paruitatē sue confidentie: sicut dñs post resurrectionē suā apparēs duob⁹ discipulis i via finxit se longius ire. ut habet Luc. xxiij. ꝓpter paruitatē ⁊ tarditatē fidei ipsox: tñ nec ibi nec hic fuit mendaciū uel falsitas: q̄ tales apparitiones fiunt cōmunit̄ ꝑm dispositionē mentis illox quib⁹ fiunt huiusmōi apparitiones: ut ꝫ. dictū ē. xvij ca. Jacob aūt instantia orationis feruide rogabat eū ne ab eo recederet: sed ad ei⁹ ꝓtectionē ꝑm suū ꝓmissū maneret ⁊ in hoc fuit lucta spiritualis: ⁊ postea cū videret angelū q̄si volentē recedere. ex familiaritate accepit eū cū manib⁹ ad retinēdū: q̄ frequenter cū eo loquebat: sic ⁊ maria magdalena post resurrectionē xp̄m sibi apparentē voluit tangē Joh. xx. ⁊ sic fuit lucta corpalis: q̄ iacob volebat eū detinere in illa apparitione: ita ꝙ nō dispareret donec haberet benedictionem eius: quam ⁊ habuit. In illa etiam lucta corpali figurabatur ei ꝙ non debebat timere esau cum invaluisset ad angelum: ⁊ ꝑm istam expositionem illud quod supra inductum est de iacob Osee. xij. Invaluit ad angelum ⁊ confortatus est: fleuit ⁊ rogauit eum. aliter est exponendū q̄m supra scilz referēdo fleuit ⁊ rogauit ad iacob: q̄ fleuit quando vidit angelum quasi volētem cum deserere ⁊ rogauit eum ne recederet donec dedisset ei benedictionem. ⁊ ꝛ hic non sit scriptum ꝙ fleuerit: sed tm̄ ꝙ rogauerit: tamen tenendum est de vtroq; eo ꝙ exprimitur i Osee quod est hic omissum. Huic autem sensui potest de facili hrā applicari ab illo loco: Et ecce vir id est angelus ipsius iacob apparens in specie viri. Luctabatur cum eo. spiritualiter ⁊ corporaliter: ut iam expositum est. Qui cum videret ꝙ eum superare nō posset. i. nollet: eo modo loquendi quo dicitur de xp̄o Matth. xij. Et non poterat ibi virtutem aliquam facere. i. nolebat propter incredulitatem illorum: ⁊ angelus hic nolebat superare iacob: quia per illam luctam volebat ei ostendere ꝙ preualeret ipsi esau ut sequens littera ostendit. Quoniam si fuisti fortis contra deū ⁊c. Tetigit neruum femoris eius. ad puniendum eū de sua diffidentia irrationabili: ⁊ propter hoc sequit̄ ꝙ iacob claudicabat ut per hoc ostenderet quomodo claudicauerat in mente cōfidendo parum de deo. Jam ascendit aurora. i. dies incipit claresc̄ere. ⁊ alij non sunt digni ut me videant in ista effigie. Mequaq̄ inquit iacob vocabitur ⁊c. tunc non fuit nomen eius mutatum sed angelus predixit sibi mutandum a domino. ꝫ. xxxv. ca. Cur queris nomen meum: ac si diceret nomen meum ⁊ aliox angelorum qui mittuntur in ministerium mutantur ꝑm diuersas legationes ad quas missi sunt. vnde Isa. vj. Ille angelus qui missus fuit ad purgandum labia Isaie per calculum ardentē: vocatus est seraph pro officio incendendi: licz non esset de ordine seraphico. Et benedixit ei. Hic proprie accipienda est benedictio: put maior benedixit minori. ut habetur Hebr. vij. Vocauitq; iacob nomē loci illi⁹ phanuel. i. facies dei: cui⁹ causa subdit̄: Vidi dominum facie ad faciem. i. angelum in specie corporali. Et salua facta est anima mea. quia cōsolatus est me: ⁊ benedixit mihi cōtra timorem de fratre meo esau. Non comedunt neruum. non vitant omnem neruum sed solum neruum femoris: ad quod designandū subditur: Qui emarcuit. f Cap. xxxij.

Levans autem iacob oculos. Hic consequenter describitur qualiter iacob se habuit in fratris aduentu: ⁊ quia in agibilibus non debet homo omittere de his que agenda sunt ꝑm humanam prouidētiam: ideo in aduentu esau ostenditur prudentia iacob: q̄uis dictum esset sibi ꝙ angelus custodiret eum: ⁊ primo in diuisione proprie facultatis ante fratris aduentum: ⁊ in recognitione fraternitatis in aduentu. ibi: Et ipse progrediens. tertio in declinatione societatis post eius aduentum. ibi: Dixitq; iacob nosti. ⁊ in recognitione diuine bonitatis. ibi: Et iacob venit. Et patet littera prime partis. paucis exceptis. g Vidit venientem esau. adhuc longe existens. h Diuisitq; filios. ut nihil omitteret de prouidentia humana: quia esset quedam tentatio diuina: ⁊ ut honestius irent ⁊ ordinatius apparerent coram esau. i Rachel autem ⁊ ioseph nouissimos. i. tanq̄ predilectos ⁊ principales: in processione enim maiores sequuntur. k Et ipse progrediens. Hic ostenditur eius prudentia in recognitione fraternitatis. l Adorauit pronus. inclinando caput: ⁊ hec est adoratio dulie: quia erat primogenitus frater eius etate. licz ex diuina ordinatione primogenitura esset translata. m Currens itaq; esau. quia ex dei ordinatione eius indignatio mutata est in pietatem.

b Suscipe benedictionem. i. munera voluntarie oblata. a Quasi viderim vultum dei. quia ita pacificatum & mitem eum vidit: sicut angelus loquens ex persona dei eum consolando significarat. Cetera patent. c Dixitq; iacob. Hic consequenter ostenditur eius prudentia in declinatione societatis esau. q̃uis eñ amicabiliter eũ recepisset: poterat tñ timere ne eius animus mutaret: uel ne aliq̃s de eius familia ẽlãs inordinate pro eo noceret ipsi iacob & suis: & tamen quãdo p̃misit ire post eum in seyr sicut facere cogitabat mutauit tamẽ propositum ex causa certa: & ideo nõ est mentitꝰ. sicut & paulus cogitabat ire corinthum anteq̃ iret in macedoniã ut habet. ij. Cor. j. tñ ex causa mutauit ꝓpositum: tamẽ sicut dixi superius non videtur magna necessitas excusare patres de. te. de omni mẽdacio officioso maxime, d Et iacob venit. Hic ostenditur iacob prudentia in recognitiõe diuine bonitatis grãs agens deo de bn̄ q̃ eũ i peregrinatione augmentauerat: & in via custodierat: p̃mittit tamen modus deueniẽdi ad locũ ubi gratias egit deo. cum dicitur: Et iacob &c.] Dicũt enĩ hebrei q̃ ibi habitauit per annũ & dimidiũ. & ideo non solum fixit ibi tentoria: sed cum hoc edificauit domũ. e Transiuitq; &c.] Sm expositores catholicos ista est ciuitas q̃ vocatur salim Job. iij. ca. non enim põt dici q̃ sit illa salẽ que alio nomine dicitur hierusalem: ut supra dictũ est. xxviij. ca. quia illa ciuitas vocata ẽ bethel ut ibidẽ dicit: Postq̃ autẽ iacob recessit de loco isto ascendit i bethel ubi apparuerat sibi dñs q̃n uerat versus mesopotamiã ꝓpẽ irã fratris sui: ut bathet in p̃ncipio huius ca. & certũ est q̃ illa bethel eadẽ ẽ cum salem que alio nomine dicit hierusalẽ. & iõ salem q̃ hic nominat nõ põt esse illa salem q̃ ẽ hierusalẽ. sm aũt hebreos doctores salem nõ est hic nomẽ ciuitatis nec est nomẽ ꝓprium: sed est nomẽ cõmune & significat integritatẽ & pacẽ: & dicũt q̃ hic ẽ sensus & irã hebraica: Transiuitq;. s. iacob. Salem. i. integer uel pacificus. In urbẽ sichem. q̃ in via nihil perdidit de familia uel de rebus suis: nec aliquid aduersum occurrit sibi: & istud videt dicere quia illa ciuitas. j. ca. se. vocat sichem f Et habitauit iuxta oppidũ. i. urbẽ predictã. non enim voluit intra habitare; q̃ erant idolatre. g Emitq; partẽ agri cẽtũ agnis. Hebrei dicũt centum obolis & ideo trãslatio nostra hic deficit. uel dictio que in hebreo ponitur est equoca: q̃tũ aũt valet obolus dictũ est supra xxiij. ca. b Et erecto ibi altari. ad immolandũ deo sacrificiũ. i Invocauit &c.] .i. recognoscẽs dei potentiã p quã cõseruauerit eũ a laban ipsũ psequẽte: & ab esau sibi occurrẽte.

esau obuiam fratri suo: amplexatus est eum: stringensq; collum eius & osculans eum fleuit leuatisq; oculis vidit mulieres: & paruulos earum & ait: Quid sibi volũt isti: & si ad te ptineãt? Respõdit: Paruuli sunt quos donauit mihi ds̃ seruo tuo. Et appropinquantes ancille & filij earum incuruati sunt. Accessit quoq; lya cum pueris suis: & cũ similiter adorassent: extremi ioseph & rachel adorauerunt. Dixitq; esau: Quenã sũt iste turme quas obuiã habui? Respõdit. Ut inuenirem gratiã coram domino meo. At ille ait: Habeo plurima frater mi: sint tua tibi. Dixitq; iacob. Noli ita obsecro: sed si inueni gratiam in oculis tuis: accipe munuscula de manibus meis. Sic enim vidi faciẽ tuam: quasi viderim vultum dei. Esto mihi propitiꝰ & suscipe benedictionem quam attuli tibi: & quam donauit mihi deus tribuens omnia. Vix fratre compellente suscipiẽs ait Gradiamur simul et comes q̃ socius itineris tui. Dixitq; iacob: Nosti dñe mi q̃ paruulos habeam teneros & oues & boues fetas mecum: quas si plus in ambulando fecero laborare: morient una die cuncti greges. Precedat dominus meus ante seruũ suũ & ego sequar paulatim & uestigia eius sicut videro paruulos meos posse donec veniam ad dñm meum in seyr. Respondit esau: Ergo te ut de populo qui mecũ est: saltem socij remaneant vie tue. Non ẽ inquit necesse: hoc uno tñ indigeo ut inueniam gratiam in conspectu tuo domine mi. Reuersus est itaq; illo die esau itinere quo venerat in seyr. Et iacob venit in sochot: ubi edificata domo & fixis tentoriis: appellauit nomen loci illi⁹ sochot. i. tabernacula. Trãsiuitq; in salẽ urbem sichimoꝝ & que est i terra chanaan: postq̃ reuersus ẽ de mesopotamia syrie: & habitauit iuxta oppidũ: emitq; partẽ agri in qua fixerat tabernacula: a filijs emoꝝ patris sichem centum agnis & erecto ibi altari: inuocauit sup illud fortissimum deum israel.

Egressa est xxxiiij. aũt dina filia lye ut uideret mulieres regionis illius.] Quam cum vidisset sichem filius emoꝝ leuei princeps terre illius: adamauit eã: & rapuit & dormiuit cum illa: vi opprimens virginẽ. Et conglutinata est anima eius cũ ea & tristemq; delinuit blanditijs: & pergens ad emoꝝ patrem suũ accipe inquit mihi puellam hãc coniugem. Quod cum audisset iacob absentibus filijs & in pastu pecorũ occupatis: siluit donec redirent. Egresso autem emoꝝ patre sichem ut loqueret ad iacob: ecce filij eius uenierãt de agro: auditoq; quod acciderat irati sunt valde: eo q̃ fedã rem operatus esset in israel: & violata filia iacob rem illicitã perpetrasset. Locutus ẽ itaq; emoꝝ ad eos: Sichem filij mei adhesit anima filie uestre. Date eam illi uxorẽ & iungamus vicissim connubia. Filias uestras tradite nobis: & filias nostras

k Cap. xxxiiij Egressa est aũt dina. Hic ꝓsequenter describit q̃d passus sit iacob a sichimitis. ubi primo describit scelus ꝓ dine violatione. secundo dolus ex mutua collocutiõe. ibi: Locutus itaq; est emoꝝ. tertio scelus ex circũcisoꝝ interfectiõe. ibi: Et ecce die tertio, q̃rto metus ex vicinorũ congregatione. ibi: Quib⁹ ꝓperatis. Circa ꝓmũ describitur ipsiꝰ dine vaga curiositas. cum dicitur: Egressa est aũt dina. s. de domo paterna: ubi tanq̃ verecunda iuuencula debẽt stare clausa. l Ut videret &c.] Dicẽ enĩ Josephꝰ q̃ i ciuitate erat solẽnitas: iõ videre volebat illa die mulieres ornatas & emẽ similia ornamenta. m Quã cũ vidisset &c.] qui erat p̃ceps ciuitatis & erat primogenitus: ꝓpẽ qõ debebat ei hereditarie p̃cipatus n Et rapuit eã. p potẽtiã suã. o Et dormiuit cũ ea. eam carnaliter cognoscẽdo. p Vi opprimẽs virginẽ. ꝓpter qõ non fuit ibi simplex fornicatio: sed raptus & stupri. q Et cõglutinata &c.] eam nimis ardenter & inordinate diligendo. r Tristemq; delinuit blanditijs. i. verbis ipsam pacificãtibus. Que aũt fuerint illa verba nõ exprimit: sed hebrei dicunt q̃ referebat ei magnitudinẽ potentie sue, p̃mittens se eam accipe in uxorẽ. & q̃ sic faceret eam maiorẽ dñam q̃ pater eius & fratres facere potuissent s Quod cũ audisset iacob. s. filiã suã raptã & violatam. t Siluit. dissimulãdo prudenter: qõ nõ poterat emẽdare. Cetera patẽt. v Locutus ẽ itaq;. Hic describit dolus ex

mutua collocutione: qz ipsis. s. emoz z sichem petentib⁹ veraciter dinam ꝓ matrimonio: responderūt filij iacob volose qz consentirēt matrimonio si omnes masculi ciuitatis circūciderent: cogitātes tūc inuadere ciuitatē qñ viri non possent se defendere: z consenserunt in hoc emoz z sichem filius eius: cōfidētes de veritate verboz filioz iacob: z sic induxerūt populū ciuitatis ad circūcisionē. z pz hrā vsqꝫ ibi: a Et substātia eoz z pecora z cūcta q̄ possidēt nē.] istud nō erat in pacto: ꝫ b dixerunt ut facilius inclinarēt populū ad circūcisionē. Vel aliē pōt sic intelligi: Nostra erunt. qz sic cōmunicabimus cū eis in mrimonijs cōiungēdis. ita z i bonis. bona enī amicoz̄ nostroz dicunt nostra ꝛm pbm lib⁹ etbicoz. Debzei aūt aliē exponunt cōmuniē istā partē dicentes qz filij iacob nullā volositatē fecerūt: z qō ꝫ. dictū ē: Respōderūt in dolo. dicunt: caute uel prudenē. qz dictio hebraica q̄ ibi ponit est eq̄uoca: z accipit aliqñ pro dolo z aliqñ pro cautela bona. volebāt enī populū ciuitatis inducere ad ritum circūcisionis: non cogitantes tunc eos interficere ꝫ societatē cum eis inire: sed emoz z sichem dolum fecerant: quia prēdixerunt populo ciuitatis qz oīa bona iacob z filioz̄ eius essent ipsoz simplicit: z sic exponunt: Cūcta q̄ possidēt nra erunt. nō ꝓ amicitie cōmunicationē ꝫ p eoz̄ subiectionē in seruitutē: z ꝫ ꝫ volebāt eos facere seruilis cōditionis: qō intelligētes filij iacob moti fuīr ad tractandū de infectione eoz: qz non seruanti fidem nō est fides obseruāda. Sed ꝫ hoc videt qz iacob. j. xlix. ca. increpat symeō z leui vocās eos vasa iniquitatis bellātia: qō cōmuniē exponit a doctoribꝰ nostris de interfectione sichimoz. z sic notanē in hoc facto de volositate, ꝓpē quā increpant a patre. Dicendū qz aliq̄ hebrei contradicētes cōmuniē dicte expositioni istius passus exponunt illud de dolo eorum cōtra ioseph: ut videbit qñ erim i illo loco. Alij aūt hebrei exponūt illud partim de ioseph z partim de sichimitis. ꝫ dicūt qz pat nō increpat eos de volositate erga sichimitas: ꝫ de nimia crudelitate, vnde dixit. j. xlix. Maledict⁹ furoz eoz qē. ꝫ illa expositio nō videt ꝓsonare suū buꝰ ca. vbi cū iacob increparet filios de infectiē sichimitaz nō excusauerūt se ꝓ ꝫ emoz z sichē mutassent pactū z vellēt eos redigē i seruitutē: ꝫ solū ꝓ violētiā factā sue sozori: z tū nō ē ꝓsimile qz ipsi tacuissent si fuisset xp̄s. b Et ecce. Hic cōsequenē describit scelus de infectione circūcisoz: eq̄ enī receperāt circūcisionē nec fecerāt fraudē. ut ꝫ. dictū est. Sm expositionē doctoz catholicoz pessime fecerūt infricidō illos. Sm aūt hebreos nō fecerūt malum: qz excusāt eos mō suprādicto. Quantū tū ad factum occisionis hrā vniformiē exponiē Sm vtraq̄ opinionē cū dr Et ecce die tertio, circūcisi enī graui⁹ affligunt ex circūcisiē tertia die q̄ prima die. z iō vsqꝫ ad illā die distulerūt eos inuadere. c Arrept⁹ duo qē.] Licz enī ipsa haberet alios frēs non solū ex parte pris ꝫ etiā mris tū isti vocant ꝫ frēs dine: qz magis oīderunt se velē de ei⁹ violatiē q̄ alij. nec ē intelligendū qz fuerint soli i occisione sichimitaz imo cū eis fuerūt famuli z alij frēs eoz̄ eis assistētes: sic ꝓz. j. d Quib⁹ egressis. s. de domo sichem. e Irruerūt sup occisos qē.] ad accipiēdā p̄dam. z pz hrā. f Quib⁹ ꝓpetratis. hic describit met⁹ ex congregatiōe vicinoz. timebat ei iacob ne populi circūstantes qui erāt amici sichimitaz cōgregarentur z ipsū cum filijs z familia ꝓsequerentur z vellēt ꝫ perterriti a deo nō fecerunt: ut habetur ca. se. z patet littera.] Sciendū tū qz hoc. s. Quibus perpetratis dacter. non est in hebreo: sed est additum a translatore: sed incipit versus: Et dixit iacob. g Cap. xxxv.

Alterea locut⁹ ē dn̄s ad iacob. Postq̄ moyses descripsit statū iacob ut incipientis z ꝓficientis; hic ꝓsequit describit statū ipsi⁹ ut pfecti. z ꝓmo describit statū pfectionis ei⁹ i terra chanaan remanēdo. 2°, ab esau in egyptū trāseūdo. xxxvj. ca. Adhuc ꝓmo stat⁹ ei⁹ pfectionis describit. 2°, ab esau discernit xxxvj. ca. Circa ꝓmū sic, pcedit: qz eius pfectio ꝓmo ostēdit ex eminentia cōtēplationis. 2°, ex patiētia in aduersis. ibi: Egressus aūt inde. 3°, ex reuerētia in obsequio patris. ibi: Venit etiā. Primū describit ex trib⁹. ꝓmo ex dīna allocutiōe. cū dr: Interea locut⁹ ē dn̄s ad iacob. ad cōsolandū eū ꝫ timoꝛē populoz circūstantiū: sicut dictū est in fine ea. precedēris. b Surge z ascēde bethel. i. ad montē moria q̄ locus vocatus est bethel ab ipso iacob. ut ꝫ. dictū est. xxvij. c. i Facq̄ ibi altare dn̄o. i. reddas sibi gratias

accipite z habitate nobiscum. Terra in potestate vestra est: exercete: negociamini z possidete eā. Sed z sichem ad patrē z ad fratres eius ait: Inueniā gratiam coz̄ vobis z quecūq̄ statueritis dabo. Augete dotē z munera postulate: z libenter tribuā quod petieritis: tm̄ da te mihi puellam hanc vxorem. Responderunt filij iacob: sichē z patri eius in dolo: sentientes ob stuprum sororis: Non possumus facere quod petitis: nec dare sororem nostram homini incircūciso: quod illicitū z nephariū est apud nos. Sed in hoc valebimus federari: Si volueritis esse similes nostri z circūcidat in vobis omnis masculini sexus: tunc dabimus z accipiem⁹ mutuo filias vestras ac nostras z habitabimus vobiscum: erimusq̄ vnus populus. Si autem circūcidi nolueritis: tollemus filiam nostrā z recedemus. Placuit oblatio eoz̄ emoz z sichem filio eius: nec distulit adolescēs quin statim quod petebatur expleret. Amabat enim puellam valde: z erat inclytus in omni domo patris sui. Ingressiq̄ portam vrbis locuti sunt ad populum. Viri isti pacifici sunt: z volunt habitare nobiscū. Negocientur in terra z exerceant eam: q̄ spaciosa z lata cultoribus indiget. Filias eorum accipiemus vxores: z nostras illis dabim⁹

Vnū est quo differt tantū bonum. Si circūcidamus masculos nostros ritū gentis imitātes. z substantia eoz̄ z pecora z cuncta que possident nostra erunt.] Tm̄ in hoc acquiescamus z habitantes simul: vnū efficiamus populū. Assensiq̄ sunt: omnes circūcisis cunctis maribus. Et ecce die tertio quando grauissimus vulnerū dolor est: arreptis duo filij iacob: symeon z leui fratres dine gladijs ingressi sunt vrbē confidenter: interfectisq̄ omnibus masculis: emoz z sichem pariter necauerunt: tollentes dinam de domo sichem sororē suam. Quibus egressis irruerunt super occisos ceteri filij iacob:] z depopulati sunt vrbem in vltionem stupri: oues eoz̄ z armenta z asinos: cunctaq̄ vastantes que in domibus z in agris erant: paruulos quoq̄ eorum z vxores duxerunt captiuas. Quibus ꝓpetratis ait dacter iacob dixit ad symeon z leui: Turbastis me z odiosum fecistis me chananeis z pherezeis habitatoribus terre hui⁹ Nos pauci sumus: illi cōgregati percutient me: z delebor ego z domus mea. Responderunt: Nunq̄d ut scorto abuti debuere sorore nostra? xxxv

Alterea locut⁹ ē de⁹ ad iacob: Surge⁹ z ascēde bethel z habita ibi. Facq̄⁹ altare dn̄o qui apparuit tibi qñ

ꝛc hoc ꝙ te conseruauit in tua peregrinatione: ⁊ multiplicauit te in bonis spiritualibus ⁊ temporalibus. secundo ostenditur ei⁹ perfectio in sue familie purgatione. cum dicit: a Jacob autē ⁊c. ⌋ Hoc autē dixit: quia rachel uxor sua secum apportauerat idola patris sui: ut supra dictū est ca. xxxj. Alij etiā qui erant in societate sua: qz cōuersati fuerāt int idolatras plura secū habebāt ad idolatriā pertinētia: ⁊ qz in preda sibi idola acceperāt: ideo iacob ad statū perfectiōis ascēdēs oia talia voluit abijcē ut ꝛc pur⁹ ⁊ mundus posset gratias agere ꝛc preteritis. ⁊ beneficia impetrare ꝛc futuris. b Ac mutate vestimēta vestra. p mutationem vestis exteriozis intelligit mutatio vite interiozis ad statū vite meliozis. sequit: c Dederunt ḡ ⁊c. ⌋ ut essent mundi ab idolatria. d Et inaures. i. ornamēta idolozum e Ac ille infodit ea. tanq̄ res detestabiles ⁊ iō noluit fundē illa ⁊ aurū ⁊ argentū ꝛc idolis i vsus suos cōuertere. Tertio ostendit ei⁹ perfectio ex nois mutatione. cui tū p̄mittit ei⁹ oro. cum dr. f Venit igit iacob luzā. eadē est ciuitas que ⁊. vocata est bethel: ut p̄dictū est ca. xxviij. g Edificauitq̄ ibi altare. ad immolādū ꝛo sacrificiū. h Et appellauit ⁊c. ⌋ iā enī appellauerat sic locū istū ca. xxviij. qz bethel i hebreo idē ē qđ dom⁹ dei in latino. sed hic nomē p̄dictū cōfirmauit. secundo inēpnit veltoze sepelitio. cū dicit: i Eodē tpe mortua ē veltoza ⁊c. Sed queri hic quō ista veltoza erat cū iacob: q̄ remāserat cū matre ipsi⁹ ipso pgēte in mesopotamiā syrie. Ad qō dicēdū qp mater sua sibi p̄ficiscēti dixerat qp mitteret nūcios ad reducendū eū ꝛc mesopotamia: ut ⁊. habet in fi. xxvij. ca. ⁊ ipsa sic fecit. hz nō sit scriptū: qz nō omnia scribunt: ⁊ cū illis nūcijs misit veltozā nutricē suam: q̄ erat de terra syrie oriunda. ⁊ inde cū iacob reuertebat: ⁊ sic in eius societate mortua ē ⁊ sepulta: ut hic scribit cū dicit: k Et sepulta ē ad radices bethel. i. ad pdē montis moria. Cōsequent scribit nominis mutatio in diuina apparitione. cū dr: Apparuit autē iterū deus iacob. ⁊ sequit: l Nō vocaberis vltra iacob. qō interp̄tat luctator: qō cōuenit p̄ficiēti in vita actiua. m Sed israel erit nomē tuū. qō interp̄tat p̄nceps cū deo: vel directus ad deū qō cōpetit p̄fectioni vite cōtemplatiue. Sed pōt q̄ri quō dicit hic: Nō vocaberis vltra iacob. cū postea in eodē ca. vocat⁹ sit pluries iacob. Ad qō dicendū qp intelligendū ē qp non vocabit vltra iacob tāq̄ nomine p̄ncipali. nō tñ excludit q̄n sic vocet tāq̄ secūdario. cui⁹ rō est: qz sicut dictū ē illa mutatio nominis facta est ad designādū trāsitū ipsius iacob ꝛc vita actiua ad cōtemplatiuā: que. s. actiua est imperfectior prout p̄cedit ⁊ disponit ad contemplatiuā ꝛm qp dicit Greg⁹ in moral. Qui contemplationis arcem tenere desiderant. necesse est ut prius in campo actionis se probent scilicet pugnando contra passiones rationem perturbantes: ⁊ sic transit homo ad vitā cōtēplatiuā q̄ perfectior est tali actione: sicut finis respectu eius qō ē ad finē. homo autē q̄n ex actiua vita trāsit p̄dicto mō ad p̄templatiuā. nō deserit simplicit ipsā vitā actiuā: ⁊ necessariū est ipsū p actiuā vitā exerceri: ne p cessationes ab actiua iterū insurgāt passiones rōnem p̄turbātes. ⁊ ad ⁊ designādū postq̄ vocat⁹ est israel: nibilomin⁹ cū ⁊ vocat⁹ ē aliq̄n iacob. n Cresce ⁊ multiplicare. p filios tuos iā natos: ⁊ etiā pueniami q̄ nōdū erat nat⁹ ⁊ p manassē ⁊ ephraī q̄ simit nōdū erant nati: hz eni fuerint filij ioseph: iacob tū adoptauit eos in filios ut habet. j. xlviij ca. ⁊ facti sūt capita tribuū: sic ⁊ alij filij iacob. Cetera patēt ex dictis supius vsq̄ ibi: o Et recessit ab eo. nō qz eū dimiserit: sed qz disparuit. p Ille ꝛo erexit titulum lapideū. in memoriā diuine apparitionis ibidem sibi facte. q Libans sup eum libamina. i. oblatiōes ꝛc liq̄dis sicut ꝛc vino oleo ⁊ ꝙsimilib⁹. r Egressus autem inde. hic consequenter describitur p̄fectio ipsi⁹ iacob i tolerātia aduersozum. ⁊ primo ꝛc morte rachelis uxoris sue predilecte. cum dicitur: s Venit verno tempore ad terram que ducit ephratā. ipsa est ciuitas bethleem: ut infra dicit t Jn qua cū parturiret rachel. i. in dolore pariēdi esset posita. parturire enim idē ē qō sentire dolorē part⁹. v Periclitari cepit. p nimia anxietate. x Dixitq̄ obstetrix. ad aliquā ei⁹ ꝙsolationē. y Noli timē ⁊c. ⌋ qñ enī puer vivus nascit. min⁹ periculū timinet matri: nō tñ p̄ē b ista euasit. Vocauit nomen filij sui benoni. cui⁹ ea subdit: z Id est fili⁹ doloris mei. tñ nō ē ꝛ textu in hebreo ⁊ additū est a trāslatore ad exp̄mēdū cām dicte noiatiōis p inēpretationē nominis. Pater vero appellauit eū beniamin. qō aūt hebdit a Id est fili⁹ dextre. similit nō ē ꝛ textu i hebreo: ⁊ appositū ē ad ostēdēdū p̄stātia ipsi⁹ iacob in tanta anxietate positi. p interp̄tationē nois ab eo ipositi. p exterā eni fortitudo ⁊ p̄stātia designant. b Mortua ē ḡ ⁊c. ⌋ Nō enim adhuc quenerāt i ciuitatē: ⁊ qz antiq⁹ sepulchra extra ciuitates erāt. c Que ducit ephratam. h ē bethleem. illa eni ciuitas vocata est ephrata ab vxore caleb sic noiata: ut hr. j. Paral. ij. ca. Et ista fuit maria sozor moysi: ut dicunt hebrei. ⁊ h est falsū: ut oñdet. j. Paral. dño cōcedēte: ⁊ postea vocata est bethleem. i. domus panis a fertilitate que fuit ibi post famem que ibi acciderat tempore elimelech: ut habetur in libro Ruth. d Erexitq̄ iacob titulum. i. me-

fugiebas esau fratrem tuum. Jacob⁹ vero conuocata omni domo sua ait: Abijcite deos alienos ⌋ qui in medio vestri sūt ⁊ mundamini: ac⁹ mutate vestimēta vestra. Surgite ⁊ ascendamus in bethel: vt faciamus ibi altare dño qui exaudiuit me in die tribulationis mee: ⁊ socius fuit itineris mei. Dederūt[e] ergo ei omnes deos alienos q̄s habebāt ⌋ ⁊ inaures[o] que erant in auribus eorum. Et ille[e] infodit eas subter terebinthū: que est post vrbem sichem. Cumq̄ profecti essent: terror dei inuasit omnes per circuitum ciuitates: ⁊ non sunt ausi persequi recedētes. Venit[f] igitur iacob luzam: que est in terra chanaan cognomento bethel: ipse ⁊ omis populus cum eo: edificauitq̄[g] ibi altare: ⁊ appellauit[h] nomen loci illius domus dei. ⌋ Jbi enī apparuit ei deus cū fugeret fratrē suū. Eodem[i] tempore mortua ē delbora nutrix rebecce: ⁊ sepulta[k] est ad radices bethel subter quercum: vocatumq̄ ē nomē loci illius quercus fletus Apparuit autem iterum deus iacob postq̄ reuersus ē de mesopotamia syrie: ⁊ venit in bethel: benedixitq̄ ei dicēs. Nō[l] vocaberis vltra iacob: sz[m] israel erit nomē tuū. Et appellauit eū israel. Dixitq̄ ei: Ego deus omnipotens. Cresce[n] ⁊ multiplicare: gentes ⁊ populi nationum ex te erunt. Reges de lumbis tuis egredientur: terramq̄ quā dedi abraham ⁊ isaac: dabo tibi ⁊ semini tuo post te. Et recessit[o] ab eo. Ille[p] vero erexit titulum lapideum ⌋ in loco quo locutus fuerat ei deus: libans[q] super eum libamina: ⁊ effundens oleum: vocansq̄ nomē loci illi⁹ bethel. Egressus[r] autē inde venit[s] vero tempore ad terram q̄ ducit ephratā: ⁊ in qua[t] cū parturiret rachel ob difficultatem part⁹ periclitari[v] cepit. Dixitq̄[x] ei obstetrix: Noli[y] timere: quia ⁊ hunc habebis filiū. ⌋ Egredienteautem anima pre dolore: ⁊ imminente iam morte vocauit nomen filij sui benoni. i. filius[z] doloris mei. Pater vero appellauit eum beniamin. i. filius dextre[a]. Mortua[b] ē ergo rachel ⁊ sepulta est in via ⌋ que[c] ducit ephratam: hec est bethleem. Erexitq̄[d] iacob titulum super

mozíale in futurum. a Super sepulchrum eius. Ex quo patet q ab antiquo fuerūt sancti patres diligentes te sepultura notabili: ut sic mortui in memoria hominum remanerent ad orandū pro ipsis: 7 ad ostendendū q habrēt fidē resurrectionis. b Egressus inde. Hic secūdo ostenditur ei tolerantia ex casu primogeniti filij sui. vbi p̄mittit locus cū dicitur: Transturrem gregis. Dicunt hebrei q hic est locus vbi postea templum fundatum est: confirmātes hoc auctozitate Michee. iiij. Et tu turris gregis nebulosa filia syon tē. 7 vocat turris gregis q templū ad modum turris factū est. 7 ibi adducebantur greges ad īmolandum. Hieronymus autē dicit q melius dicit q sit locus prope bethleem: vbi angel nato xp̄o apparuit pastoribus vigilantibus super gregē suū 7 modo vocatur angelus ad pastores: vbi fundata est ecclesia: 7 dicit q in veteri testamento quodam vaticinio futurozū vocatus sit locus ille turris gregis. secundo subditur ipsius ruben casus cum subditur: c Abijt ruben 7 dormiuit cum bala concubina patris sui. quod exponunt doctozes catholici de concubitu carnali. d Quod illum minime latuit. 7 quia illud factū fuit valde enorme. fuit ipsi iacob materia magne patientie. hebreos autem hebrei dicunt q ruben non cognouit balam carnaliter: sed dicunt q mortua rachele iacob transtulit lectum bale de tabernaculo rachelis in quo iacebat: sicut ei ancilla in tabernaculo hye matris ruben: 7 sibi displicuit q iaceret in eadem camera cum matre sua. 7 abstulit inde lectum eius: 7 quia illud redundabat in contemptū patris: ideo moyses ita scripsit ac si fecisset ei contemptum de concubitu. e Erant autem filij iacob. occasione enim ipsius ruben hic nominantur alij filij iacob: 7 patet littera vsq ibi: f Qui nati sunt ei in mesopotamia syrie. istud videtur falsum: quia ibi nominatur beniamin q̄ non fuerat ibi natus: ut patet ex predictis. Dicendum q licz non fuerit ibi natus: tamen principium nativitatis sue inde fuit: quia mater eius inde fuit oriunda 7 patri eius in matrimonio iuncta. Est etiam predicta littera vera per synecdochen: quia filij iacob q̄tū ad maiozem partem fuerunt ibi nati: imuno omnes vno excepto. g Venit etiam ad isaac. Hic consequenter ostenditur perfectio iacob ex debita reuerentia ad patrem. cum dicitur: Venit ad isaac. ut ei iam seni debitam reuerentiam 7 obsequium exhiberet. nō fit aūt hic mētio de rebecca matre sua que eū tenerrime diligebat: ut predictum est. xxvij. ca. Ex quo datur intelligi q ipsa iam erat defuncta. h In mambre. nomen est regionis in qua erat ciuitas arbee: que alio nomine vocata est ebron. ut supra expositum est. xxiij. capitulo. i Consumptusq etate mortuus est. scilicet morte naturali. k Et appositus est populo suo tē. i. ad lymbum sanctoz patrum. l Et sepelierunt eum esau 7 iacob. licz ibi fuerint alij multi propter honorem sepulture: tamen isti duo exprimuntur tanq̄ principales tē.

sepulchrū eius. Hic est titulus monumenti rachel vsq in presentem diem. Egressus inde fixit tabernaculum trans turrem gregis. Cumq habitaret in illa regione: abijt ruben 7 dormiuit cum bala concubina patris sui. Quod illum minime latuit. Erant autem filij iacob duodecim. Filij lye primogenitus ruben: 7 symeon: 7 leui: iudas: 7 isachar: 7 zabulon. Filij rachel: ioseph: 7 beniamin. Filij bale ancillere chelis: dan 7 neptalim. Filij zelphe ancille lye: gad 7 aser. Hi sunt filij iacob: qui nati sūt ei in mesopotamia syrie. Venit etiam ad isaac patrē suū in mambre ciuitatem arbee: hec est ebron: in qua peregrinatus est abrahām 7 isaac. Et completi sūt dies isaac centū octoginta annozum: cōsumptusq etate mortuus est: 7 appositus ē populo suo senex 7 plenus dierum: 7 sepelierunt eum esau 7 iacob filij sui.

Cap. xxxvi.

Et hec autem sunt generationes esau: ipse est edom. Esau accepit vxores de filiabus chanaan: ada filiam elom ethei: 7 oolibama filiam ane filij sebeon euei. Basemath quoq filiam ismael sozozem nabaioth. Peperit autem ada eliphaz. Basemath genuit rahuel. Oolibama genuit iehus: 7 ihelon 7 chore. Hi filij esau: qui nati sunt ei in terra chanaan. Tulit autem esau vxores suas 7 filios 7 filias 7 omnem animam domus sue 7 substantiam 7 pecora 7 cuncta que habere poterat in terra chanaan: 7 abijt in alterā regionem: recessitq a fratre suo iacob. Diuites enim erant valde 7 simul habitare nō poterāt: nec sustinebat eos terra pegrinationis eoz p̄ multitudine gregū. Habitauitq esau in mōte seyr: ipse est edom.

m Cap. xxxvj. Et autē sunt generatiōes esau. Postq descripta est perfectio ipsius iacob: hic consequenter describit eius ab esau separatio: vbi generatio esau q̄tum ad filios preponit. secundo a iacob secernitur. ibi: Tulit autem esau. tertio generatio esau q̄tū ad nepotes subiungitur. ibi: Hec autem sūt generationes esau. Ad itelligētiam eoz que dicenda sūt in hoc ca. 7 in alijs similibus considerandū q in veteri testamēto ac nouo frequenter reperit q eadē persona pluribus nominib nominat: sicut hic idē dō vocat esau: edom: 7 seyr. 7 in nouo testamento idem homo vocatur symon petrus 7 cephas. Item sicut in latino idem nomen p̄prium variatur in principio uel in fine uel medio sicut cholin: cloletus: nicolaus: que vnum nomen important. ita est in hebreo: ut elonias: ielconias: iechoniam. Contingit autem frequenter q eadem persona numero vno nomine exprimitur in vno loco sacre scripture: 7 alio nomine in alio loco: 7 similiter eadem persona nominatur in pluribus locis sub vno nomine variato tamen modo predicto hic 7 ibi. Et ex his contingit q aliqui suspicantur q sint diuerse persone. cum tamen sit vna predictis modis varie nominata. His dictis applicemus ad textum. n Esau accepit vxores tē. Ada. ista notata est iudith supra. xxvj. ca. o Oolibama. hec nominata est basemath: ut dicitur ibidem. p Filiam ane: filij sebeon. Infra eodem ca. dicitur q ana fuit filius sebeon: quomodo ergo dicit oolibama filia duorum scilicet patris 7 filij. Respondent hebrei q sebeon qui erat paganus parum reputabat legem matrimonij: 7 ideo libidine ductus concubuit cum nuru sua scilicet vxore filij sui ana 7 inde generata est oolibama: 7 sic filia fuit sebeon carnalis: 7 filia ane putatiua. sed quia non est verisimile q esau saltem pro reuerentia patris sui isaac qui adhuc viuebat accepisset vxorem ita viliter natam. ideo aliter potest dici q fuit filia ane naturalis: 7 filia patris sui sebeon adoptiua: sicut manasses 7 ephraim fuerunt filij naturales ioseph 7 filij adoptiui iacob patris ioseph: ut habetur infra. xlviij. capitulo. Potest etiā dici q pueri alicuius nominantur etiam aliquando filij aui ipsorum: sicut laban filios filiarum suarum vocauit suos filios: ut habetur supra. xxxj. capitulo. q Basemath quoq filiam ismael. ista supra. xxviij. capitulo nominata est melech. r Peperit autē ada eliphaz. Dicit Hieronymus q iste est eliphaz themanites: de quo fit mentio in libro Job. s Oolibama genuit iehus. iste vocatur iaus. j. Paralypomenon. j. ca. t Et ihelon. iste vocatur ialan ibidem. v Tulit autem esau. hic consequenter describitur separatio predictoz a iacob.

Considerandum tamen q̄ ista separatio fuit facta ante mortem ysaac: quia ipso viuente esau cum familia sua mansit in monte seyr: ut supra dictū est. xxxvj. ca. sed appropinquante morte ysaac venit ad sepulturam ipsius & ad tempus mansit ibi: & postea rediit ad locum predictum separatus totaliter a iacob. & patet hr̄a

a De autē sunt. hic reuertit scriptura ad describendum generationem esau q̄tum ad nepotes & remotos. Ut tamen commodius describatur: repetuntur aliqui de filijs esau: ut ad nepotes procedatur. Primo ergo premittunt simplices psone. secundo in dignitate constitute: ibi: hi duces. dicit igitur De sunt generationes esau patris edom. hic accipit edom p nomine regionis idumee q̄ dicta ē edom ab esau: q̄ altero nole etiā vocat ē edom: ut p̄dictū est. & ideo dicit pater illius t̄re: inq̄tum tale nomen accepit ab eo b Fuerunt q̄ t̄.] primogeniti esau. c Theman. ex cui⁹ nomine pater nominauit terram illam. d Omar. ille vocatur omath. j. Parak. j. ca. e Sephua. iste vocatur sephi ibidem. f Gathan. & iste getixr g Erat t̄. hic accipit cōcubina pro vxore secūdaria: & admissa de voluntate vxoris principalis sicut ō. dictū est. xxv. ca. de concubina abrahe q̄ accepit ei amalech. a quo denominati sunt amalechite. b hi sūt filij ada. s. p̄dicti. Sz hoc videt. q̄ inter eos nominat amalech quem pepit thamna. ut dictum est. Dicendū q̄ fuit filius thamna naturalis & filius ada adoptiuus: quia thāna fuit concubina admissa ad matrimonium ipsius eliphaz. sicut filij bale nominant filij rachelis: supra ca. xxx. i hi duces. quia aliqui de prenominatis ascenderūt ad ducatū. Post q̄ nominauit eos ut personas singulares. hic cōsequenter nominat eos vlterius ut duces. Circa quod notandum q̄ de filijs esau exiuerunt primo duces: postea reges: quia fecerunt sibi regem. Tertio iterum regnum reductum fuit ad ducatum. sicut filij israel primo habuerunt iudices: postea reges a saule vsq̄ ad captiuitatē babylonis. & tertio duces post captiuitatē babylonis. Primo ergo enumerant duces q̄ precesserūt regnū in filijs esau. secūdo reges. ibi: Reges autē. tertio duces qui fuerunt post regnū. ibi: Hec ergo nomina ducū Prima adhuc in duas. s. in partē principalē & incidentalē. secūda ibi: Isti sūt filij seyr. ergo primo loquit de ducibus qui descenderunt ab eliphaz primogenito esau. ibi: Dux theman t̄. secundo de ducibus qui descenderūt a rahuel secūdo filio esau. d. hi q̄ filij

Hec autem sunt generationes esau patris edom. in mōte seyr & hec nomina filiorū eius: Eliphaz filius ada vxoris esau: Rahuel quoq̄ filius basemath vxoris eius. Fuerunt q̄ eliphaz filij: theman c: omar d: sephua e: & gathā f: & ceneç: & chore. Erat g autem thamna concubina eliphaz. filij esau: que pperit ei amalech. Hi h sunt filij ada vxoris esau. Filij autē rabuel: nahath & çara: semma & meça. Hi filij basemath vxoris esau. Isti quoq̄ erāt filij oolibama filie ane filij sebeon vxoris esau: q̄s genuit ei: iebus & ibelon & chore. Hi i duces filioz esau: filij eliphaz primogeniti esau: dux theman: dux omar: dux sephua: dux ceneç: dux chore: dux gathan: dux amalech. Hi filij eliphaz in terra edom & hi filij ada. Hi quoq̄ filij rahuel filij esau: dux nahath: dux çara: dux semma: dux meça. Hi autē duces rahuel: in terra edom. Isti filij basemath vxoris esau. Hi aūt filij oolibama vxoris esau: dux iebus: dux ibelon: dux chore. Hi duces oolibama filie ane vxoris esau. Isti sunt filij esau & hi duces eoz̄: ipse est edom. Isti k sunt filij seyr horrei habitatores terre: lotban & sobal & sebeon & anan & dison & eser & disan. Hi duces horrei l filij seyr in terra edom Facti sūt autem filij lotban m: horrei & eman.] Erat autē soror lotban thamna: Et isti filij n sobal: aluban & maneeth & ebal sephi & onan Et hi filij sebeō: achia & anan. Iste est anan q̄ inuenit aquas calidas in solitudine] cum o pasceret asinos sebeon patris sui. Habuit q̄ filiū disan: & filiam oolibama. Et isti filij disan: abdaq̄ & iesban & iethrā & charan Hi quoq̄ filij eser: balaannā & çeuan & achan p. Habuit aūt filios disan bus & aran. Hi duces horreoz̄. Dux lotban: dux sobal: dux sebeon: dux ana: dux dison: dux eser: dux disan. Isti duces horreorum qui imperauerūt in terra seyr. Reges q autem qui regnauerūt in terra edom: anteq̄ haberent regem filij israel fuerūt hi: Balach r filius beor: nomen q̄ vrbis eius denaba. Mortuus est autem balach: & regnauit pro eo iobab filius çare de bosra. Cūq̄ mortuus esset iobab: regnauit p eo husan de terra themanoz Hoc quoq̄ mortuo: regnauit pro eo adad filius badadi s qui percussit madian in regione moab: & nomen vrbis eius auith Cūq̄ mortuus esset adad regnauit p eo semla de maserecha Hoc quoq̄ mortuo. regnauit pro eo saul de fluuio roobotb. Cumq̄ & hic obiisset: successit in regnū balanan filius achobor. Isto q̄z mortuo regnauit p eo adad: nomen q̄ vrbis ei⁹ phou. Et appellabat vxor ei⁹ meeça bel filia matreth: filie miçaab]

rahuel t̄. subdit: k Isti sūt filij seyr. Hec est pars incidentalis: quia supra dixerat q̄ thamna fuit concubina eliphaz primogeniti esau: que fuit soror cuiusdam ducis illi⁹ terre nomine lotban: ut patet in hr̄a: ideo occasione huius enumerauit duces illius terre: qui non fuerunt de genere esau. Dicens: Isti sūt filij seyr horrei. Iste seyr nō fuit esau: sed alius q̄ fuit ante eū: q̄ patet ex b q̄ addit: l horrei. illi enim qui habitauerūt illā terram ante esau & filios ei⁹ vocati sūt horrei & filij esau expulerūt eos de terra & dñati sunt ibi: ut habetur Deut. ij. ca. & patet hr̄a ex dictis vsq̄ ibi: m Filij lotban t̄.] Iste eman, j. Parak. vocatur ahobimā. n Filij sobal alubā t̄. hic. j. Parak. vocatur alian. o Et hi filij sebeon t̄.] Hebrei dicūt. Mulas i solitudine. dicto enim hebraica q̄ ibi ponitur lingua punica: que affinis ē hebree significat calorē aquaz. & hāc significationē secuta ē trāslatio nra: & sm hoc exponitur de aqs calidis oriētibus p modum fontis & exeuntib⁹ de terra vbi sūt vene sulpburee ex q̄b⁹ aqua cōtrahit calorē cuiusmōi fōtes in plurib⁹ terris inueniunt. hebrei āt dicūt q̄ fecit asscēdere asinos sup equas. & sic adinuenit modū gnātiōis mulaz: q̄ gnānt ex asino & equa & b videt cōcordare hr̄e. sequēti. cū dr p Cū pasceret asinos sebeon p̄is sui. Alij libri hnt asinas. b falsa ē hr̄a. q Abdaq. Iste vocatur hamaran. j. Parak. r Et achan. iste vocat iacā ibidē. s Reges aūt. hic reuertit scriptura ad enumerandū reges de stirpe esau in terra edom anteq̄ filij israel haberēt regē. t Balach filius beor. istenō ē balach q̄ cōduxit balaā ad maledicendū filios israel. ut habet Nume. xxij. qō p̄z ex hoc q̄ iste dicit filius beor: ille aūt filius sephoz. Itē q̄ iste dr rex edom: ille aūt fuit rex moab. v Et regnauit p eo iobab. Aug⁹ sup hūc locū & Ambro. sup epl̄am ad Ro. dicūt q̄ iste iobab fuit ipse iob: sed hebrei dicunt contrarium dicentes q̄ descendit de nachor fratre abrahe: ut supra dictū est. xxij. capō. x Filius badadi. primo Parak. vocatur badad: & nomen vrbis eius phou.

7 .j. Paral. dicitur phou: 7 appellat vxor ei⁹ meeçabel filia matreth filie miçaab. Ista meeçabel dicit hic filia duoꝝ voiuz. qz fuit filia vnius naturalis: 7 filia adoptiua alteri⁹ ut ś. expositū ē ꝛc oolibama. a Hec ergo nomina ducū. Dicunt hic aliqui q̄ reges predicti non numerantur nisi illi q̄ regnauerunt vsq̄ ad tempus moysi. 7 tacētur illi qui regnauerūt vltra ꝛc stirpe esau. Item dicunt q̄ duces qui numerantur post illos reges ꝑm veritatē bistorie p̄cesserūt: ś post reges enumerantur ꝓpter regiā dignitatē Sz falsitas vtriusq̄ dicti apparet per illud qō habetur .j. Paral. j. ca. vbi sic dicit: Adad aūt mortuo duces. p regibus in edom esse ceperūt. b Dux thamna 7c Ex quo patet q̄ iste adad qui vltimo nominat⁹ i regibus fuit vltimus rex: quia ei succesſerūt duces qui post eum enumerant⁹. Ex quo patet q̄ isti duces non p̄cesſerūt reges. Dux thamna. dicunt aliqui q̄ ista fuit concubina elifbaz. Et oolibama que post nominatur fuit vxor esau: sed nominant⁹ inter duces ꝓpē animositatem ipsarum: sicut ꝛdtoza nominatur inter iudices israel: ut habet libro Judicū. Sed istud p̄cedit ex suppositione falsitatis predicte: scilicet q̄ duces hic numerati p̄cesſerunt reges p̄nominatos: qz certum est q̄ thamna 7 oolibama mulieres p̄cesſerunt predictos reges. 7 ideo dicendum q̄ thamna 7 oolibama nō sunt hic nomina mulierum sed virorum: quia in hebreo bene inueniunt⁹ aliqua nomina propria que sunt equiuoca ad virum 7 mulierem: tamen ꝑm veritatem hebraicam thamna prout hic ꝛscribit⁹ pro viro aliter punctat⁹ in hebreo q̄ vbi supra ponit⁹ pro muliere: sed ista differentia non est bene perceptibilis in latino c Dux aluba. primo Paral. nominatur alya. d Dux mabdibel. hebrei dicunt q̄ ab isto ꝛscendit regnū romanorum. e Habitauit aūt iacob. illud subdit⁹ ad ostendendum sepationem ipsius iacob ab esau. propter quod introductū est istud capitulum. f Cap. xxxvij.

Oseph 7c.] Hic cōsequēter ꝛscribit⁹ ipsius iacob status q̄tum ad ꝛscensum in egyptum. Ad hoc enim venditus est ioseph in egyptum: ut fratribus 7 patri locus p̄pare⁹: ꝑm q̄ scribit⁹ in psalmo. cviij. Misit ante eos virum in seruum venundatus est ioseph. 7 ideo p̄mo agitur ꝛc ꝛscensu in egyptū q̄tū ad ipsum ioseph. secundo q̄tum ad fratres eius. xlij. ca. tertio q̄tum ad patrē 7 familiam. xlvj. ca. Adhuc primo agitur ꝛc ipsius ioseph venditione. secundo ꝛc eius promotione ca. xxxix. Prima adhuc i duas. in partē principalē 7 incidentalē. xxxviij. ca. Circa p̄mū ꝛscribit⁹ venditio ipsius ioseph: vbi primo ꝛscribitur venditionis occasio. secundo venditi conditio. ibi: Cūq̄ fratres illius. tertio venditionis forma 7 ordo. ibi: Qui cum vidissent. quarto facti relatio. ibi: Tulerunt aūt

Hec ergo nomina ducum esau in cognationibus 7 locis 7 vocabulis suis: dux thamna: dux aluba: dux iethet: dux oolibama: dux ela: dux phinon: dux cenez: dux theman: dux mabsar: dux mabdibel: dux hirā: Hi duces edom habitantes in terra imperij sui: ipse ē esau pater idumeoꝝ. Habitauit aūt iacob in terra chanaan in qua pater suus peregrinatus est: 7 he sunt generationes eius.

Oseph cū xxxvij. sedecim esset annoꝝ] pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer. Et erat cum filijs bale 7 çelphe] vxoꝝ patris sui: accusauitq̄ fratres suos apud patrē crimine pessimo. Israel autem diligebat ioseph super omnes filios: eo⁹q̄ in senectute genuisset eum.] Fecitq̄ ei tunicā polymitā. Videntes aūt fratres eius q̄ a patre plus cunctis filijs amaretur oderant eum: nec poterant ei quicq̄ pacifice loq̄. Accidit quoq̄ ut visū somnū referret fratribus suis: que causa maioris odij seminariū fuit. Dixitq̄ ioseph fratribus suis: Audite somnū meū quod vidi. Putabam nos ligare manipulos in agro: 7 quasi consurgere manipulum meū 7 stare: vestros q̄ manipulos circūstātes adorare manipulum meū. Responderūt fratres eius: Num quid rex noster eris: aut subiciemur ditioni tue: Hec ḡ cā somnioꝝ atq̄ sermonū inuidie 7 odij fomitē ministrauit. Aliud quoq̄ vidit somnū: quod narrans fratribus ait: Vidi p somnium: quasi solem 7 lunam 7 stellas vndecim adorare me. Quod cum patri suo 7 fratribus retulisset: increpauit eum pater suus: 7 dixit. Quid sibi vult hoc somnū quod vidisti: Num ego 7 mat⁹ tua 7 frēs tui

Circa primū sciendū q̄ occasio venditionis ioseph fuit triplex: p̄ma fuit fratrū suoꝝ accusatio. secūda patris dilectio. ibi: Israel aūt. tertio futuroꝝ p̄uisio. ibi: Accidit quoq̄. Circa primū p̄mittit⁹ temp⁹ cū dicit: Ioseph cū esset sedecim annoꝝ. In hebreo habet⁹: Decē 7 septē annoꝝ. nec ē cōtrarietas. Ieseph enim tunc erat in. xvij. anno nōdum trī cōpleto. trāslatio autē nostra numerat trēs annos completos: hebraica lingua cū hoc numerat annū incōpletū. g Et erat cū filijs 7c.] Filij enī lye vespiciebāt eos 7 reputabant eos q̄si seruos. 7 iō ioseph q̄ erat de p̄cipali vxore faciebat eis societatē ad eoꝝ cōsolationē. b Accusauitq̄ frēs suos apud patrē. Videbat enī q̄ ei⁹ correctio fraterna nō valebat apud eos: maxime cū esset eis iunior: iō renūciauit patri q̄ edoctus de excessu efficacius eos corrigere poterat 7 debebat 7 iō non peccauit frēs accusando: cui⁹ rei dicūt iudei 7 male: ś magis fecit actū virtutis iusticie. i Crimine pessimo. Dicunt aliq̄ q̄ accusauit solū ruben de hoc q̄ dixerat cū bala: ut ś dictū est. xxxv. ca. scriptura trī loquit⁹ ac si accusasset omnes eo modo loquendi quo factū vnius de cōmunitate aliqua imponit⁹ alijs de eadē cōmunitate. 7 tali modo loquendi vtit⁹ scriptura Matth. xxvj. vbi de vnguento effuso super caput xpi dicitur: Indignati sunt discipuli dicentes: ut quid perditio hec: 7 tamen vnus solus de hoc murmurauit scilz iudas scariothis: ut habetur Joh. xij. sed istud non est verisimile: quia .j. eo. ca. dicitur: q̄ cum alij fratres vellent ioseph occidere solus ruben intendebat eum literare de manibus eorum: 7 reddere patri suo. Alij dicunt q̄ accusauit eos de coitu cum bestijs: sed hoc est turpe dicere de patriarchis: maxime cum hebraica littera non habeat: Crimine pessimo. sed sic habet: Et retulit patri rixam eoꝝ pessimam. 7 istud concordat cum eo quod dictum est supra: q̄ filij lye vespiciebāt ancillarum filios: 7 ex hoc erat odium 7 contentio inter eos. 7 istud in translatione nostra vocatur crimen pessimum: quia sicut fraterna caritas quid optimum dicitur: ita econtrario odium fraternum crimen pessimum nominatur. k Israel autem. Hic ponitur secūda occasio venditionis ioseph scilicet quia plus ceteris fratribus a patre amabatur: cuius causa subditur cum dicitur: l Eo q̄ in senectute 7c.] Virtus enim generatiua in senectute debilior est: 7 ideo tunc solent generari pueri magis defectuosi 7 imperfecti: 7 ioseph econtrario erat fratribus suis gratiosior moribus 7 corpore. 7 ideo hoc videbatur ex speciali dono dei procedere: propter quod erat patri magis amabilis. m Fecitq̄ ei tunicam polymitam. In hebreo habetur tunicā sericam. ille enim pannus sericus de quo erat tunica erat pluribus coloribus decoratus. 7 ideo dicitur illa tunica polymita a polys quod est pluralitas: 7 mitos quod est gutta. n Accidit quoq̄. Hic ponitur tertia occasio venditionis ioseph scilicet visio ostensa in somnis per quam prefigurabatur q̄ ioseph deberet in posterum dominari fratribus suis. 7 secundam visionem vidit ad hoc pertinentem ut esset certum indicium future veritatis. 7 patet littera vsq̄ ibi: o Num ego 7 mater tua 7c.

Ex hoc autem dicunt aliqui q̄ venditio ioseph fuit facta matre sua adhuc viuēte: cui⁹ mors ꝛscripta est ō. xxxv. ca. quia sicut frequenter dictum est: prius facta aliquando posterius scribunt ⁊ econuerso. Ad probationem autem dicti sui dicūt ⁊ verum est q̄ ioseph venditus fuit. xiij. annis ante mortē isaac: quia isaac ī vniuerso vixit. clxxx. annis vt supra dictū est. xxv. ca. Itē isaac lx. erat annorū quando natus fuit iacob: ut supra dictū ē. xxv. ca. quibus subtractis de annis isaac remanent. cxx. anni de vita isaac post natiuitatem iacob. Itē iacob erat cxxx. annoꝝ quādo descendit in egyptū: ut habetur. j. xlvij. ca. Ex quo patet q̄ iacob descendit in egyptū post mortē isaac. x. annis tm̄: sed ꝛditio ioseph precessit descensum iacob in egyptum. xxij. annis. quod patet sic: quia ioseph. xvj. erat annorum quādo fuit venditus: ut habetur in principio huius ca. ⁊. xxx. erat annoꝝ q̄n fuit factus prepositus terre egypti: ut habet. j. xlj. ca. a quib⁹ si subtrahantur anni. xvj. qui precesserunt eius venditionem remanēt xiij: vsq̄ ad tempus quo factus est p̄positꝰ ⁊ inde vsq̄ ad descensum iacob in egyptum fuerunt. ix. anni: septē fertilitatis: ⁊ duo famis: ut habet. j. xlv. ca. ⁊ sic patet q̄ venditio ioseph precessit descensum iacob in egyptum. xxij. annis: ꝑ mors isaac precessit dictum descensum decem annis tm̄. Ex quo concluditur q̄ ioseph fuit venditus ante mortē isaac. xij. annis. ⁊ ex hoc volunt isti concludere q̄ venditus sit viuente adhuc matre sua quando iacob veniebat de mesopotamia: ⁊ anteq̄ venisset ad patrem suum isaac. sed istud videtur contradicere textui. q̄. j. ca. isto dicit q̄ ioseph missus fuit de hebron a patre ad visitandū fratres suos. Ex quo patet q̄ ibidem manebat iacob quando ioseph fuit venditus: ⁊ certū est q̄ ibidem manebat isaac q̄n iacob venit ad eum rediens de mesopotamia: ut habetur supra. xxxv. ca. Ex quo patet q̄ ioseph fuit venditus postq̄ iacob venerat ad isaac patrem suum: ⁊ aliquo tempore manserat iuxta eū sed mater ioseph mortua fuit anteq̄ iacob veniret ad patrem: ut habet supra. xxxv. ca. Ex quo patz q̄ ioseph venditus ē post mortem matris sue. Item hic dicitur q̄ ioseph vidit ī somnis solem ⁊ lunā ⁊ stellas vndecim adorantes eum: ⁊ per vndecim stellas intelligebant vndecim fratres eius. Ex quo patet q̄ beniamin q̄ erat vndecimus frater suus iam erat natus: ⁊ certū est q̄ mater ioseph mortua erat in partu beniamin: ut habet supra. xxxv. ca. ⁊ sic patet q̄ venditio ioseph fuit post mortē matris sue. Nec valet pro dicto contrario q̄ venditus sit ante mortem isaac. xiij. annis: quia per hoc non concludit q̄ rachel adhuc viueret: quia ex scriptura nō habetur quot annis iacob steterit cū patre postq̄ venit ad eum: nec ex alio loco scripture potest concludi dictum eorum. Aliter exponitur quod predictū ē: Nunquid ego ⁊ mater tua ⁊c. Jacob enim videns inuidiam ⁊ odium filiorum suoꝝ contra ioseph propter somnia predicta volēs eos pacificare dixit Nūquid ego ⁊ mater tua ⁊c. ac si diceret, mater tua iam mortua est. ⁊ per consequens non posset te adorare. ⁊ ideo videt somnium friuolum quantū ad istā partem: ⁊ eadem rōne de adoratione fratrū tuoꝝ. a Pater vero rem tacitus considerabat. Licz enim loquendo coram filijs videret annihilare somniū: tamen intra se cogitabat q̄ vere esset presagium dīnationis ipsius ioseph future: quia per solem bene pater figurat cum sit principium caloris ⁊ vite. ꝑter quod secundo de anima sol dicit pater virorū eorumq̄. ⁊ per lunā que habet dominium super humida itelligitur mater que ē p̄incipium passiuū ī generatione: ⁊ eadem ratione p̄ stellas intelligūtur filij: quia recipiunt lumen a sole. Sed querit quomodo verū sit q̄ mater cum adorauerit. cum fm expositionem istā iam mortua esset. Ad quod dicendū q̄ ipsa ī se nō adorauit sed in prole sua scilz ī ipso beniamin: nec fm aliā expositionē quā ip̄obari potest dici q̄ ipsa adorauerit in persona propria: quia certū est q̄ non descendit in egyptū cū iacob: sed mortua fuit diu ante. Hebrei aūt dicunt q̄ mater ioseph vocat hic ipsa bala: q̄ nutriuit eū i sinu suo q̄etiā mortua rachele vocata ē mater ipsi⁹ ioseph. b Cūq̄ fratres illi⁹. Hic cōsequēt describit venditi cōditio. ⁊ primo q̄tū ad eius promptā obediētiā ad obsequēdū patri cū dr: Presto sum. secūdo q̄tū ad magnā diligentiā fratres suos querēdo. cū dicit: Fratres meos quero: indica mihi vbi pascāt greges. Letera patent. c Qui cū vidissent eū, pcul anteq̄ accederet ad. Hic cōsequēt describit venditionis ordo: vbi p̄mittit tractatus de ipsius morte. secūdo de venditione. ibi: Et sedentes. Circa primū sciendū q̄ ex odio q̄ fratres ioseph contra eum conceperāt: statim cū viderūt eū a longe veniētē deliberauerūt eū interficere. ne de cetero posset habere dīniū sup eos. d Ruben nitebat ⁊c.] oūdēdo fratrib⁹ horrorē fratricidij ⁊ offensam dei: ⁊ anxietatē patris sui: ut dic Joseph⁹. ß cū videret q̄ eos flectē nō posset cepit eos inducē ut in foueā deponerēt ibidē fame morituros: dicēs ß eē min⁹ horrendū q̄p si ꝑ ipsius manib⁹ interficerēt ipsū: ß tm̄ dicebat cogitans ut postea occulte eū de fouea extraheret: cui⁹ dicto p̄senserūt. ⁊ p3 hrā vsq̄ ibi: e Audauerūt eū tunica talari. q: ptingebat vsq̄ ad talos fm q̄ dic Hiero⁹. In hebreo tm̄ nō hr talari. ß sic hr: Et expoliauerūt eū tunica sua: ⁊ tunica serica. Ex q̄ videt q̄ habat tunicā duplicē: vnā simplicē: ⁊ aliā sericā. ⁊ vtrāq̄ sibi abstulerāt. habrei aūt ꝑ simplicē tunicā itelligūt camisiā. f Et sedētes. Hic describit tractat⁹ de ditiōis. cū eni ꝑpe eos trāsierat societas mercatoꝝ pgētū i egyptū, iudas q̄ erat p̄ncipalior suasit frib⁹ ut ioseph mercatorib⁹ vēderet

adorabimus te super terram? Inuidebant ei igit fratres sui: pater⁹ vero rem tacitus cōsiderabat. Cumq̄⁹ fratres illius in pascendis gregib⁹ patris morarent in sichē dixit ad eū israel Fratres tui pascūt oues ī sichimis: veni mittā te ad eos. Quo respondēte: presto sum ait: Vade ⁊ vide si cūcta ꝓspera sint erga fratres tuos ⁊ pecora: ⁊ renuncia mihi q̄d agat. d Missus de valle ebron venit in sichem inuenitq̄ eum virerrantem in agro: ⁊ interrogauit q̄d quereret. At ille rndit Fratres meos quero. Indica mihi vbi pascāt greges. Dixitq̄ ei vir: Recesserunt de loco isto. Audiui aūt eos dicētes: Eam⁹ in dothaim. Perrexit itaq̄ ioseph post fratres suos ⁊ inuenit eos in dothaim. Qui⁹ cū vidissent eū, pcul: anteq̄ accederet ad eos cogitauerūt illum occidere: ⁊ mutuo loquebant: Ecce somniator venit: Venite occidam⁹ eū ⁊ mittamus in cisternā veterē: dicemusq̄: fera pessima devorauit eū: ⁊ tūc apparebit q̄d illi ꝓsint somnia sua. Audiēs aūt hec ruben⁹ nitebat liberare eū de manib⁹ eoꝝ: ⁊ dicebat: Nō interficiamus aiam ei⁹: nec effundam⁹ sanguinē: sed proiicite eum in cisternā hanc veterē q̄ est ī solitudine: manusq̄ vras seruate innoxias. Hoc autem dicebat volēs eripere eū de manibus eoꝝ ⁊ reddere patri suo. Cōfestim igit ut venit ad fratres suos: nudauerūt eū tunica talari ⁊ polymita: miserūtq̄ eum in cisternā veterē que non habebat aquā. Et sedentes ut comederēt panē viderūt ismahelitas viatores venire de galaad: ⁊ camelos eoꝝ portantes aromata ⁊ resinam ⁊ stacten ī egyptum. Dixit ergo iudas fratribus suis: Quid nobis ꝓdest si occiderimus fratrē nostrum ⁊ celauerim⁹ sanguinē ipsius? Melius est ut venundet ismahelitis: ⁊ man⁹ nostre nō polluantur. Frater enim ⁊ caro nostra est. Acquieuerunt fratres sermonib⁹ illius: ⁊ ꝑtereuntib⁹

madianitis negociatoribꝫ: extrahẽtes[a] eum de cisterna vendiderunt eũ ismahelitis.xx.argenteis: qui duxerunt eum in egyptũ. Reuersusq; ruben ad cisternam nõ inuenit puerum: scissis vestibus pergẽs ad fratres suos ait: Puer non cõparet: ego quo ibo? Tulerunt[c] aũt tunicam eius: & in sanguinem hedi quẽ occiderant tinxerunt: mittentes q; ferrẽt ad patrẽ & dicerẽt: Hanc inuenimꝰ: vide vtrũ tunica filij tui sit: an non. Quã cũ cognouisset patait: Tunica filij mei est. Fera pessima comedit eum: bestia devorauit ioseph. Scissisq; vestibus indutus ẽ cilitio: lugẽsꝰ filium suum multo tpe. Congregatis autem cunctis liberis eiꝰ ut lenirent dolorem patris: noluit cõsolationẽ accipe: sed ait: Descendam[e] ad filium meũ lugens in infernũ. Et[f] illo pseverante in fletu: madianitesꝫ vendiderũt ioseph in egypto: pbutifari eunuchoꝰ pharaonis magistroꝝ militũ. Cap. xxxviii.

Odem[g] tpe descendẽs iudas a fratribus suis

q̃ fuit mater madian a q̃ dicti sũt madianite. & agar mat̃ ismahel a q̃ dicti sũt ismahelite: fuit eadẽ mulier numero. b Eunuchꝰ pharaonis. Eunuchꝰ aliqñ accipit̃ ꝓ castrato: aliqñ vero ꝓ ministro uel seruo alicuiꝰ ꝓncipis: & vocat̃ talis eunuchus: eo q; debet eẽ castus & honestus: & ꝑ mõ accipit hic. vnde. j. xl. ca. pincerna regis & pistor vocant̃ eunuchi. i Magistro militum. Hebrei dicunt: mgro carnificum. In hebreo ẽm scribit̃ batbaabim & significat ꝓprie mactantiũ uel laniantiũ & hoc põt cõpetere militibꝰ q̃ homines in̾ficiunt in bello. & hunc sensum sequit̃ nostra trãslatio. Cõpetit etiã carnificibꝰ q̃ mactant aialia: & hunc sensum sequũt hebrei: & q̃si in idẽ redit dictũ Joseph q̃ i hoc loco dicit: ꝓncipi cocoꝝ. k

Cap. xxxviij. Odẽ tẽpore. Istud ca. ponit̃ incidenter iuxt̃ vẽditionẽ ioseph: q; ut dicũt hebrei filij iacob videtes patrem incõsolabiliter afflictũ: eo q; credebat ioseph eẽ mortuũ: ceperũt eẽ molesti iude: eo q; vidisset cõsiliũ de eiꝰ vẽditione: dicẽtes ei: Si cõsuluisses eũ totaliter dimittẽdũ: acq̃euissemus tibi tã ꝓncipalioꝝ: maxime q; sedata passione ire in nobis fuissemꝰ ei cõpassi & sic reddit̃ꝰ fuisset ꝓpri. ꝓpter quod iudas declinans a fratribꝰ suis cõtraxit cũ aliqs amicitiã: & iuxta accepit vxorem: & iõ primo describit̃ sue vxoris acceptio: & secundo sue nurus impregnatio. ibi: Evolutis aũt multis diebꝰ Circa primũ dicit sic: l Viditq; ibi filiã hominis chananei. Hebrei dicunt: hominis mercatoris. Dictio enim hebraica q̃ hic ponit̃ equiuoca est ad significandũ aliquẽ descendentẽ de stirpe cham: & hunc sensum sequit̃ trãslatio nostra. & ad significandũ mercatorem: & hunc sensum sequũt hebrei. vnde & ꝓpter. xxxj. ca. vbi trãslatio nostra habet: Cingulũ tradidit chananeo. Hebrei dicunt: mercatori. m Vocabulo sue. Hõ est nomen vxoris iude. ut aliqui credũt & male: sicut melius patet in hebreo: sed ẽ nomẽ patris illius vxoris: ut magis. j. patebit. & patet hebraice vsq; ibi: n Fuit quoq; her &c. Que autẽ fuerit eius nequitia. in textu nõ exprimit̃. o dicũt hebrei q; fuit similis cũ nequitia fratris sui onan: qui in coitu cum sua vxore studebat fundere semẽ in terram. i. extra vas muliebre: sed hoc faciebat alio motiuo: q; iste her libidinose afficiebat̃ ad suam vxorem thamar: & iõ cauebat ne impregnaretur: ne ex eius impregnatione eius pulchritudo mãneretur: & ne eius concubitu ad tempus pregnaretur scilicet cum esset propinqua partui & in partu iacens vsq; ad purificationem. Onan enim frater eius similiter faciebat propter hoc q; sciebat q; primogenitus filius ascriberetur fratri defuncto: ut in littera dicitur. & ideo vterq; interfectus est a domino & idẽtitas pene attestatur similitudini culpe. Ex isto etiam loco patet verũ quod supra dictũ est: scilicet plura legalia esse obseruata anteq; lex daretur moysi: quia inter illa vnum est de suscitatione seminis fratris defuncti. ut habetur Deut. xxv. ca.

diuertit ad virum odollamiten nomine hiram: viditq; ibi filiam hominis chananei vocabulo[m] Sue. Et accepta vxore ingressus est ad eã. Que cõcepit & peperit filium: & vocauit nomen eius her. Rursusq; concepto fetu natũ filium vocauit onan. Tertium quoq; peperit quem appellauit sela. Quo nato: parere vltra cessauit. Dedit autem iudas vxorem primogenito suo her: nomine thamar. Fuit[n] quoq; her primogenitus iude: nequã in conspectu dñi] & ideo ab eo occisus ẽ. Dixit ergo iudas ad onan filium suum Ingredere ad vxorem fratris tui & sociare illi ut suscites semẽ fratri tuo. Ille sciens nõ nasci sibi filios: introiens ad vxorẽ fratris sui semen fundebat in terrã: ne liberi fratris nomine nascerentur. Et idcirco pessimũ eũ dñs eo q; rẽ detestabilẽ faceret. Quãobrẽ dixit iudas thamar nurui sue: Esto vidua in domo patris tui: donec crescat sela filiꝰ meꝰ. Timebat enim ne & ipse moreret sicut frẽs eiꝰ. Que abiit & habitauit i domo pris sui.

a Euolutis autem. Hic consequēter describitur sue nurus impregnatio. ⁊ secundo eiusdem condemnatio. ibi: Ecce aūt post menses tres. Circa primum patet sententia exceptis aliquibus verbis exponendis. b Mortua ē sue vxor iude. In hebreo habetur: Mortua est filia sue. ex quo patet quod supra dictum est scilicet q̄ sue ē nomen patris vxoris iude.

c Ascēderet in thānas. Judic. xiij. ca. dicit de samsone. Descendit in thamnata. non est contradictio: quia illa villa sita est i pendulo montis: ⁊ iō ex vna parte accedit ad eam descendendo sicut fuit de samsone: ex altera ascendendo: ⁊ sic fuit de iuda. d Ad tondendas oues. non manu propria sed ut preesset tonsoribus quia tunc dñi ouium faciebant magnū conuiuiū suis pastoribus ut habet. j. Reg. xxv. ca. de nabal. e Assumpsit teristrū. Vestis est linea qua mulieres vtebant in estate: ⁊ dicit a tero. ris: quia per attritionem fiunt ibi ruge multe. f Eo q̄ creuisset sela. Ex quo p̄z q̄ mouebatur amore prolis habende. g Si dederis mihi arrabonē. id est vadiū. h Annulum tuum. In hebreo habetur sigillum tuum. ⁊ in idem redit quia antiquitus annulo ırās signabant: ut habet Hester. viij. ca. i Habeat sibi. certe mendacij arguere nos non poterit. In hebreo habet: habeat sibi ut non simus respectui. quod exponūt hebrei sic: Sit suū q̄ habet de meo: ⁊ nō requiras amplius eam ne factū istud diuulgetur ad cōfusionem meam. k Ecce aūt Hic describitur ipsius thamar condemnatio cum dicit: ⁊ Dixitq̄ iudas producite eam ut comburatur. Ex hoc dicūt hebrei q̄ fuit filia melchisedech sacerdotis: quia filia sacerdotis fornicans, debebat comburi: ut habet Leuit. xxj. Sed istud videtur falsum: q̄ supra dixit ei iudas: Esto vidua in domo patris tui. Melchisedech aūt iam diu ante erat defunct⁹: quia post natiuitatē iacob nō vixit ad plus nisi. l. annis: ut ꝫ. dictū est. xxv. ca. Jacob aūt tpe additionis ioseph erat. c. vij. annor⁹: ut p̄z ex p̄dict̄ ca. xxxvij. q̄ iacob q̄n descendit in egyptum erat. c. xxx. annor⁹: ⁊ undecim ioseph p̄cessit illū descensum. xxiij. annis. ⁊ ideo dicendū q̄ thamar non cōmisit fornicationē simplicē: sed adulteriū: q̄ erat ligata ipsi sela: nec poterat alteri copulari: ut patet Deut. xxv. ca. Adulterium autem morte puniebat: ⁊ sic fuisset thamar punita nisi ꝓpter iniusticiā sibi factā excusata fuisset a tanto ⁊ si non a toto. vnde subdit: m Justior me ē. i. minus punienda q̄s ego q̄ sibi iniusticiam feci subtrahendo sibi copulam filij mei tpe debito completo Judas aūt cū thamar simplicē fornicationē cōmisit: eo q̄ meretricem eā credidit nulli alligatā: quod peccatum non erat morte puniendū nec per p̄sequēs factum thamar, sequit: n Jn qua obstetrix ligauit coccinum. i. filum rubrum: ut per hoc distingueret p̄mogenitum ab alio. o Quare diuisa est ꝓpter te maceria. i. pellicula in qua inuolui⁹ puer in vtero matris: quā ruperat ali⁹ manū protendendo p Et ob hanc cām vocauit nomē ei⁹ phares qō sonat diuisionē. q Quē appellauit çarā. quod resonat refulgētiā. ex refulgentia coccini i manu eius ligati. Cap. xxxix. r Situr ioseph, Posito inciden̄ti reūtie scriptura ad historiam ioseph describendo ei⁹ promotionē: ⁊ primo in domo phutifar. secūdo i domo regis xlj. ca. Adhuc primo describitur ioseph ꝓmotio digna. secundo ei⁹ incarceratio iniusta. ibi: Cūq̄ vidisset mulier. Circa primū ondit ipsi⁹ ioseph fidelitas: ⁊ secūdo castitas. ibi: Erat aūt ioseph. ⁊ h duo faciebāt eū dignū. Circa primū dicit: s Fuitq̄ dñs cū eo. largiendo sibi grām suā. ⁊ erat accept⁹ deo ⁊ hominib⁹: q̄ ꝓ effectū ⁊ exteriora signa cognouit dñs suus: ꝓpt̄ q̄ oia q̄ erāt i domo sua dispēsanda simpliciter cōmisit gubernationi ipsius. t Benedixitq̄ dñs ꝛc. in bonis temporalib⁹ notabiliter multiplicādo.

Euolutis[a] autem multis annis mortua[b] est sue vxor iude: Qui post luctū cōsolatione suscepta ascendebat ad tonsores ouium suaꝝ ipse ⁊ hiras opilio gregis odollamita in thānas. Nunciatūq̄ ē thamar q̄ socer illius ascenderet[c] in thānas: ad [d]tondendas oues: Que depositis viduitatis vestib⁹: assumpsit[e] teristrum: ⁊ mutato habitu sedit i bivio itineris q̄ ducit thānam eo⁹ q̄ creuisset sela ⁊ nō eum accepisset maritū. Quā cū vidisset iudas suspicatus est esse meretricē. Operuerat enī vultum suū ne agnosceret. Jngrediēsq̄ ad eā ait: Dimitte me ut coeam tecū. Nesciebat enī q̄ nur⁹ sua esset. Qua respōdente quid dabis mihi ut fruaris concubitu meo: dixit: Mittā tibi hedum de gregibus. Rursumq̄ illa dicēte: patiar q̄ vis si[g] dederi mihi arrabonē donec mittas q̄ polliceris: ait iudas. Quid tibi vis p̄o arrabone dari: Respondit: Annulū[h] tuū ⁊ armillā ⁊ baculum quem manu tenes. Ad vnum igit coitū mulier cōcepit ⁊ surgēs abijt: deposito q̄s habitu quē sumpserat: induta est viduitatis vestibus. Misit aūt iudas hedū per pastorē suū odollamitē: ut reciperet pign⁹ quod dederat mulieri. Qui cū non inuenisset eam: interrogauit homines loci illius: Vbi ē mulier que sedebat i bivio: Respōdentib⁹ cūctis nō fuit in loco isto meretrix: reuersus ē ad iudam: ⁊ dixit ei: Non inueni eam: Jmo ⁊ homines loci illius dixerunt mihi: nunq̄ sedisse ibi scortū. Ait iudas: Habeat sibi certe mendacij arguere nos nō potest. Ego misi hedum quem p̄misera ⁊ tu non inuenisti eam. Ecce[k] autē post tres mēses nūciauerūt iude dicentes: Fornicata ē thamar nurus tua: ⁊ vide ne vterus illius intumescere. Dixitq̄ iudas: producite eam ut comburat. Que cum duceretur ad pnam: misit ad socerū suū dicens: De viro cuius hec sunt cōcepi. Cognosce cuius sit annulus ⁊ armilla ⁊ bacul⁹. Qui agnitis muneribus ait: Justi[l]or[m] me est: q̄ non tradidi eam sele filio meo. Attamen vltra non cognouit eam. Jnstante autē p partu: apparuerunt gemini in vtero: atq̄ in ipsa effusione infantiū vnus protulit manū: i qua[n] obstetrix ligauit coccinū dicens: Jste egredietur p̄or Illo vero retrahente manum egressus est alter. Dixitq̄ mulier: Quare[o] diuisa est ꝓpter te maceria: Et ob hanc[p] causam vocauit nomen ei⁹ phares. Postea egressus est frater eius: in cuius manu erat coccinū: quē[q] appellauit çarā.

xxxix

Situr[r] ioseph ductus ē in egyptū: emitq̄ eum phutifar eunuch⁹ pharaonis pnceps exercitus sui vir egypti⁹ de manu ismahelitarū a quib⁹ perductus erat. Fuitq̄[s] dñs cum eo: ⁊ erat vir in cūctis prospere agens. Habitauitq̄ i domo dñi sui: qui optime nouerat dñm ee cū eo: ⁊ oia q̄ gereret ab eo dirigi in manu illius. Jnuenitq̄ ioseph grām coram dño suo: ⁊ ministrabat ei. Al q̄ p̄posit⁹ oib⁹ gubernabat creditā sibi domum: ⁊ vniuersa que ei tradita fuerāt. Benedixitq̄[t] dñs domui egypti⁹ propter ioseph

a Nec quicq̃ aliud nouerat. s. dñs ioseph de omnibus q̃ habebat dimittẽs curã eor ipsi ioseph. b Nisi panẽ quo vescebat. i. cibũ suũ qui nomine panis intelligit. omni enim sero petebat ioseph a dño suo q̃d in crastino vellet comedẽ. & de hoc solo dñs ioseph disponebat. c Erat aũt ioseph

Hic describit ei⁹ castitas: q; cum esset corpe gratiosus & a dña sua instanter pulsaret & q̃si continue de fractione castitatis: nullo tñ mõ acq̃uit: ß magis mulieri suasit ut suã passionem refrenaret. & p; lrã vsq; ibi: d Accidit aũt quadã die Dic ioseph⁹ q; illa dies erat valde solennis egyptijs: & in ea cõgregabantur cẽs ad phanũ idoli pter ioseph qui erat dei cultor: & iõ p̃dicta mulier tũc finxit se infirmã ut remanẽret domi: & haberet maiorẽ opportunitatẽ inducẽdi ioseph ad concubitũ suũ. qõ & fecit. Primo verbis dẽpcatorijs: postea cõmina torijs dicens q; illum accusaret sicut & postea fecit: nisi sibi acq̃iesceret: & tandẽ nimio libidinis ardore ducta: accepit eũ p vestimẽta: ut cum importunitate nimia eũ induceret ad opus nephariũ: ß ipse dei timore ac castitatis amore predicta cõtempsit & relicto pallio suo in manib⁹ mulieris foras exiuit. e Cumq; vidisset.

& multiplicauit tam in edib⁹ q̃s in agris cuncta ei⁹ substãtiam. Nec quicq̃ aliud nouerat nisi panẽ quo vescebatur. Erat aũtẽ ioseph pulchra facie & decor aspectu. Post multos itaq; dies: iniecit dña sua oculos suos in ioseph & ait: Dormi mecũ Qui nequaq̃ acquiescẽs operi nephario: dixit ad eã: Ecce dom⁹ me⁹ omnib⁹ mihi traditis ignorat q̃d habeat in domo sua nec q̃cq̃ ẽ qõ non in meã sit potestate: nec nouerat aliq̃d cũctis ei creditis. Dñs enim erat cũ illo: & opa eius dirigebat. XL.

Jsta q̃ gestis: accidit ut peccarẽt duo eunuchi: pincerna regis egypti & pistor dño suo. Jratusq; contra eos pharao: nam alter pincernis pẽrat: alter pistoribus: misit eos in carcerem pncipis militũ: i quo erat vinctus & ioseph. At custos carceris tradidit eos ioseph: q; & ministrabat eis. Aliquã tulũ temporis fluxerat: & illi in custodia tenebant. Viderunt q; ambo somniũ nocte vna: iuxta interpretationẽ cõgruã sibi. Ad qs cũ introisset ioseph mane & vidisset eos tristes: scisitatus est dicẽs: Cur tristior ẽ hodie solito facies vestra: Qui respõderũt: Somniũ vidim⁹ & non ẽ q̃ mẽpret nobis. Dixitq; ad eos ioseph: Nunquid non dei est interpretatio: Referte mihi qõ videritis. Narrauit pri⁹ prepositus pincernarũ somnium suũ: Videbã coram me vitem

lis quod tenebã & fugit foras. His auditis dñs & nimiũ credulus verbis coniugis ira tus ẽ valde: tradiditq; ioseph i carcerẽ vbi vincti regis custodiebant: & erat ibi clausus. Fuit aũt dñs cũ ioseph & misertus ẽ illius: & dedit ei gratiã in conspectu pncipis carcer. Qui tradidit in manu illius vniuersos vinctos q̃ in custodia tenebant & quicq̃d fiebat sub ipso erat: nec nouerat aliq̃d cũctis ei creditis. Dñs enim erat cũ illo: & opa eius dirigebat. XL.

Jsta q̃ gestis: accidit ut peccarẽt duo eunuchi: pincerna regis egypti & pistor dño suo. Jratusq; contra eos pharao: nam alter pincernis pẽrat: alter pistoribus: misit eos in carcerem pncipis militũ: i quo erat vinctus & ioseph. At custos carceris tradidit eos ioseph: q; & ministrabat eis. Aliquã tulũ temporis fluxerat: & illi in custodia tenebant. Viderunt q; ambo somniũ nocte vna: iuxta interpretationẽ cõgruã sibi. Ad qs cũ introisset ioseph mane & vidisset eos tristes: scisitatus est dicẽs: Cur tristior ẽ hodie solito facies vestra: Qui respõderũt: Somniũ vidim⁹ & non ẽ q̃ mẽpret nobis. Dixitq; ad eos ioseph: Nunquid non dei est interpretatio: Referte mihi qõ videritis. Narrauit pri⁹ prepositus pincernarũ somnium suũ: Videbã coram me vitem

Hic describit ei⁹ incarceratio iniusta ut pbaret ei⁹ patientia: & q; fm apm v facit cũ tentatione, quentũ: iõ pmo describit ei⁹ incarceratio. secũdo diuina cõsolatio. ibi: Fuit aũt dñs cũ ioseph. Circa pmũ pmittit accusatio ei⁹ falsa. pmo erga hoies de domo dñi sui. & p; lrã: secũdo erga dñm. cum subdit f Ingressus ẽ ad me ser⁹ hebre⁹. ac si diceret. hz sit serulis cõditionis & aliene gentis: tñ ingrat⁹ tuis bñficijs voluit tibi tãtũ vitupriũ facere. g His auditis dñs de

q; absq; examinatice debita innocẽtẽ cõdẽnauit ad carcerẽ b Fuit aũt. Hic subdit diuina cõsolatio erga ioseph. ne nimia tristicia absorberet: & pmo describit ei⁹ cõsolatio i pne mitigatione. secũdo in mẽtis ipsius illuminatione. xl. ca. Circa pmũ dicitur: Fuit aũt dñs cũ ioseph. ei⁹ firmando

patientiã. i Et misert⁹ ẽ illi⁹. ad pne mitigationẽ. k Et dedit ei grãm in conspectu pncipis carceris. q; amouit sibi ferramenta: & dedit sibi meliorẽ dictã: ut posset alios clausos in carcere visitare & custodire. l Cap. xl.

Jsta q̃ gestis. Hic cõsequenter ponit diuina consolatio erga ioseph in illustratiõe mẽtis i cognitione occultor: vbi pmo describit i carceratorũ visio. secũdo visionis narratio & interpretatio. ibi: Ad quos cũ introisset ioseph. & tertio interpretationis impletio. ibi: Et exinde dies terti⁹. Circa primũ dr: m Accidit ut peccarẽt duo eunuchi. i. ministri regis.

n Pincerna regis egypti & pistor. Quid aũt fecerint nõ dr in lrã. sed hebrei dicunt q; pincerna nõ fuit di ligẽs in custodia pet⁹ regis: q; inuenta ẽ ibi musca. Pistor aũt in b q; panem regis inuẽtus ẽ lapis paru⁹. sed ista cã ẽ insufficiẽs ad mortẽ bois: q; pistor suspẽsus ẽ: ut dr. j. & iõ iste cause vident eẽ ficticie: & iõ magis credibile ẽ q; fuerit regi accusati de infidelitate i officijs suis: quod frequent accidit i regũ curijs. o Misit eos i carcerẽ donec diligenti⁹ examinarent accusatiões eor. p

Jn q̃ erat vinct⁹ & ioseph. Jã erat sine vinculis: ut p̃dictũ ẽ: dr tñ vinct⁹ q; ibi tenebat reclusus. q Viderũtq; ambo somniũ. b a deo factũ ẽ ut p somnior interpretationẽ sapiẽtia ioseph oñderet & p ß vteri⁹ exaltaret r Jnterpretationẽ cõgruã sibi; q; sic ioseph exposuit. ita accidit: ut patebit. j. s

Ad quos cũ introisset ioseph. hic ponit visionis narratio: pmittit tñ interrogatio ioseph cũ dr: t Cur tristior ẽ hodie &c. q; timebãt ne somnia sua essent signa maioris mali eis futuri: q; incarcerati ut cõmuniter formidãt pri⁹ eis acciderẽ. v Et nõ ẽ q̃ interpretet. Egyptij enim augurijs & diuinationib⁹ insistebãt: & erat ibi augures & malefici q; p artes magicas talia exponebãt. ad qs non poterãt recurrere q; erãt in carcere reclusi. x Dixitq; ad eos ioseph. improbãdo talẽ superstitionẽ. y Nunq̃d nõ dei interpretatio: q. d. sic. & nõ demonũ. z Referte mi. talis enim noticia ptinet ad spũm, pphetie: q̃ ẽ grã gratis data: & iõ cognita ẽ ipsi baldeti: & iõ ioseph sciebat se plecutũ b domũ a dño: sicut & de daniele dr Dan. j. ca. a Narrauit pri⁹. Hic cõsequenter ponit narratio somniorũ cũ interpretatiõe: & p q̃tũ ad somniũ pincerne. 2°. q̃tũ ad somniũ pistoris. ibi: Videns pistor mgr. Primũ patet. exceptis q̃busdam vocabulis.

a Tres ꝓpagines.i.palmites. b Crescere paulatim i gemmas.i.in botros.est enī botr⁹ illud qō ꝑmo exit de palmite. c Et post flores vuas maturescē. Sēsus ē: videbā ex botris vuas fore mari ⁊ flores ꝓduci: ⁊ post florationē ad maturitatē ꝓcedē. seqr: d Recordabit pharao magisterij ⁊c. ⌊ In hebreo bī: Numerabit pharao caput tuum. ⁊ eodē mō ī, de pistore vbi dī: Auferet pharao caput tuū. In hebreo bī: Numerabit caput tuū. qz in solēnitate natalis sui ordinauit de ministris: ⁊ sic i numero pincernarū fuit recordatum nomē mgri eoz i carcere detenti: ⁊ eodem mō de mgro pistoz inter illos q̄ seruiebant de pane: sed ꝑmus restitut⁹ ē in officio: qz forsitan post examinationē sue accusatiōis inuent⁹ ē dign⁹ liberatione: uel qz rex voluit sibi grām facere. Alē aūt fuit condēnat⁹ ex causis cōtrarijs: sicut vtriusq; somniū ꝑtendebat. e Videōs pistoz magister. hic ꝑmit narratio mgri pistoz cū sua interꝓtatione. Et ꝓ hra vsq; ibi: f Tria canistra farine. Hebrei dicunt Tria canistra foraminibus plena. videbant enim quasi facta de virgulis: ⁊ iō interplicationē virgarū videbant quasi quedā foramina. sequit: g Recordatus ē mei epulas. Sm hrām hebraicā supra posita vbi dicit: Numerabit caput tuū. nō ē intelligendū q̄ pharao tunc esset in epulis ipsis vtpote: sed mag ordinādo de eis ⁊ ministris h Ut cōiectoris veritas ꝓbaret. ad hoc enī imissa sunt ꝑdicta somnia ex ordinatione diuina ut ꝑ eoz expositionē ꝑdictā sapiētia ioseph regi manifestaret: ⁊ sic exaltaret sicut ⁊ factum ē: ut ꝓ ca. se. i Oblitus ē interꝓtis sui. dicūt hebrei q̄ hoc fuit qz nimis cōfisus fuerat ioseph de auxilio humano. Ad maiorē intellectū eoz que dicta sunt in hoc capīo ⁊ eoz q̄ dicenē in se. hic querit vtrū inꝓpretatio somniorū ꝑ ea iudicādo de futuris sit licita. ⁊ videt q̄ nō: qz dicit Deut. xviij. Nō inueniat in te q̄ observet somnia. Et silēs auctoritates inueniunt in plurib⁹ locis in sacra scriptura. In cōtrariū ē q̄ ioseph hic ꝑbatus ē somnia mō ꝑdicto. ⁊ Daniel inꝓpretatus ē somnia Nabuchodonosor ut hī Dañ. ij. ⁊. iiij. Dicendū ad hoc q̄ cause rez sunt latētes: ⁊ effect⁹ earū magis noti: ⁊ iō ducunt in cognitionē causaꝝ: sicut signa nālia eas repsentātia. videmus enim q̄ fumus exterius ꝓrūpens ē effectus ignis intra caminū latentis: ⁊ ducit in cognitionē eius sicut signū ipsū naturalē repsentās. cōtingit enī aliquādo q̄ vna cā ꝓducit duos effect⁹ ordinate tū vnū post alium sicut in febricitāte vigoratio nature ē cā digestionis vrine ꝑmo ⁊ ꝓsequēs postea sanitatis: ⁊ tunc ꝑmus effect⁹ nō solū ē signum ducēs in cognitionē cause sed etiā cū hoc in cognitionē secūdi effectus: sicut digestio vrine nō ē solū signū vigorationis nāe sed etiā sanitatis future. Quādo igit vna ⁊ eadē ē cā somnij ⁊ effect⁹ alteri⁹ cōsequētis: tunc illud somniū ē signū naturalē repsentās effectū futurū: ⁊ iō ꝑ tale somniū licite pōt ꝓnosticari de effectu futuro: sicut medic⁹ licite ꝓnosticat ꝑ cōditionē vrine de sanitate vel morte futura. Ꝓpoē q̄ vlteri⁹ videndū est de cā somnioꝝ: quoꝝ duplex ē cā in generali. s. intrinseca ⁊ extrinseca. Intrinseca vero duplex ē: vna ē mot⁹ casualis fantasmatū in dormiendo. ⁊ talis cā nō ē cā alicui⁹ effectus alteri⁹ sequentis ⁊ iō ꝑ talia somnia nihil pōt ꝓnosticari de futuris: ⁊ qz somnia ut in plurimū ꝓ mō cōtingūt. iō dicit Eccl'iaste. v. Vbi multa

in qua erant tres[a] ꝓpagines crescere[b] paulatim in gemmas: ⁊[c] post flores vuas maturescē: calicemq; pharaonis in manu mea. Tuli ergo vuas ⁊ expressi i calicē quē tenebā ⁊ tradidi poculū pharaoni. Rādit ioseph: Hec est interꝓtatio somnij: Tres ꝓpagines tres adhuc dies sūt post quos recordabitur[d] pharao magisterij tui ⌋ ⁊ restituet te in gradum pristinū: dabisq; ei calicē iuxta officiū tuū sicut ante facere consueueras. Tantū memēto mei cū tibi bene fuerit ⁊ facies mecū misericordiam ut suggeras pharaoni ut educat me de isto carcere qz furtim sublatus sū de terra hebreoꝝ ⁊ hic innocēs ī lacū missus sum. Videōs[e] pistoz magister q̄ prudēter somniū dissoluisset ait: Et ego vidi somniū

q̄ tria[f] canistra farine haberem sup caput meū: ⁊ in vno canistro qd erat excelsi⁹ portare me putabā omnes cibos q̄ fiūt arte pistoria. auesq; comedere ex eo. Respōdit ioseph: Hec ē interꝓtatio somnij: Tria canistra: tres adhuc dies sunt post quos auferet pharao caput tuum: ac suspendet te in cruce: ⁊ lacerabūt volucres carnes tuas. Exinde dies tertius natalitius pharaonis erat. Qui faciēs grāde cōuiuiū pueris suis recordatus[g] ē inter epulas mgri pincernarū ⁊ pistoꝝ principis: restituitq; alterū in locū suum ut porrigeret ei poculum: alteꝝ suspendit in patibulo: ut[h] conuictoris veritas ꝓbaret. Et tamen succedentibus prosperis prepositus pincernarum oblitus[i] est interꝓtis sui.

Valde attendendū ad somnia, ⁊ cōmentator Aller. sup librū illū dicit q̄ q̄dā somniauit q̄ pix nigra fundebat sup pect⁹ suū ⁊ postea i vigilia sequēti euomuit colerā nigrā in magna quātitate: ⁊ iō ex talib⁹ somnijs pōt ꝓnosticari de futura sanitate uel infirmitate ipsi⁹ somniantis. Cā autē exterinseca somniorum duplex est: una corpalis. alia spiritualis. Corporalis ē corp⁹ celeste ⁊ aer cōtinēs. sic enī ꝑ eoz influentiā, ꝓducūtur forme diūse i mā corpali: vt plātarū ⁊ mineralium ⁊ huiusmōi. ita ut ꝑ eoz influētiā i ꝑtute fātastica q̄ē organica causant forme sive fātasmata ꝓformia dispositiōi celesti ad causandū effectū aliquē futurū: ⁊ ꝑ ꝓsequēs ꝑ talia somnia pōt de futuri ꝓnosticari. Aduertēdū etiā q̄ iste cause somniorū. s. dispositiones corpis somniantis ⁊ influētie corpis celestis ⁊ cōtinēt; magis habēt effectū i virtute fantastica dormientis q̄ vigilantis: qz in vigilia ꝓpter occupationē circa exteriora nō percipiunt sed magis effectus eoz impediunt: qz mot⁹ maiores expellūt minores. Cā aūt spūalis extrinseca somniorū duplex ē: vna bona. s. de ꝑ se vel ꝑ ministeriū angelorū imittēs alicui imaginarias dispositiones ad significādū aliq̄ futura. ⁊ b fit duplicit. vno mō sic q̄ vni soli fit imaginaria visio: alteri aūt dat intellect⁹ talis visiōis: qd fuit i ꝓpōsito: qz pharao ⁊ ministri ei⁹ habuerūt solā visionē imaginariā: b ioseph de bis habuit cognitionē intellectiuā: ⁊ iō ipse habuit i b dono ꝓphetie nō aūt illi: qz illustratio intellect⁹ requisit ad ꝓphetiā: sm q̄ dī Dañ. x. Intelligētia op⁹ ē i visione. Aliqū aūt eidē fit imaginaria visio ⁊ cognitio intellectiua eiusdē visionis: sic de danieli factū ē: Dañ. x. ⁊ b etiā ptinet ad ꝓphetiā. Alia ē cā spūalis extrinseca somniorū mala. s. qñ a demonib⁹ imittūtur visiones aliq̄ imaginarie i dormiendo: ⁊ talib⁹ ytunt artes magice: sicut dī. xiij. phys. de illis q̄ dormiebāt i sardis ⁊ i historia Britonū de sacrificātib⁹ idolis. His dictis dicendū ē ad q̄stionē q̄ ꝓnosticare de futuris ꝑ somnia q̄ sūt signa alicui⁹ futuri euent⁹ inq̄tū causant ex dispositione corpis somniantis, uel impressione corpis celestis: nō ē illicitū cū illud possit fieri via nāli: nisi aliqs i talib⁹ excedat limites virtutis nāe mag asserēdo q̄ nā rei patiat: qz tales effectus futuri de signati ꝑ somniū possūt imprimi. sic sanitas egrotantis ꝓnosticata ꝑ vrinā aliqn ingredit. Per somnia vero a deo ꝑdicta modis imissa ad significationē alicui⁹ futuri pōt aliqd futurū certitudinaliter ꝑdici: ab eo tñ q̄ illustrat a deo ad talia cognoscendū. ⁊ ei licitū ē talia exponē ⁊ ꝑdicere. Per somnia vero a demonib⁹ imissa aliqd futurū ꝑdicē superstitiosū ē ⁊ illicitū: ⁊ sic ꝑ qd dicēdū ē de q̄one. Patēt etiam argumēta facta ad vtrāq; ptē: qz ꝓcedūt qñ suis

Ost duos annos: hic consequenter a Cap. xli. describit promotio ipsius ioseph in domo regis que facta est per hoc quod sapientia eius fuit declarata. ibi primo describit sapientie eius declaratio. secundo ipsius promotio. ibi: Placuit pharaoni. tertio victorie suorum ipletio. ibi: Venitq; fertilitas. Declarat autem eius sapientia ex duobus scilz per cognitionem occultorum. et secundo ex punitione agentium. ibi: Nunc igit. Circa primum sic procedit: quia primo describit somnij visio. secundo expositorij introductio. ibi: Tunc demum. tertio somnij narratio ibi: Narrauit ei. quarto eius interpretatio. ibi: Respondit ioseph. Circa primum dicit sic: Post duos annos dei, scilicz a restitutione magistri pincernarum in officio suo. Dicit enim hebrei quod quidam ioseph nimis consilius fuit in auxilio magni pincernarum. ideo eius litteratio de carcere fuit dilata per duos annos. b Putabat se stare super fluuium. i. Nilum qui irrigat totam terram egypti. c Septe boues. Bos est eois generis et accipit pro masculo et femella illius speciei: sed hic accipit pro genere femineo. vñ in hebreo habet: Septem vacce. et patet littera vsque ibi: d In culmo vno. i. in calamo vno e Percusse vredine. i. vento vrente. f Pauore perterrit. quia timuit ne somnium suum esset futuri mali prelagium. g Misit ad coniectores: quia sicut dictum est supra egyptij huiusmodi superstitionibus vtebantur. h Nec erat qui interpretaret. Dicunt hebrei quod illi coniectores dabat aliquas expositiones utpote quod rex de quinquo septe de filiabus suis speliret: et septem alias generaret: per quo quietabat animum regis. et ideo dicit hic: Nec erat qui interpretaret. scilz regi satisfaciendo. quod a deo factum est: ut ioseph vocaret. i Tunc demum. hic describit inexpertis introductio. et hoc per magistrum pincernarum dicentem regi. k Confiteor peccatum meum. tum quia oblitus fuerat sicut ingratus beneficij ipsius ioseph. tum quia nondum poterat eum introducere nisi faciendo mentionem de hoc quod rege pius offenderat. propter quod incarceratus fuit vbi ioseph somnium suum exposuit. l Eductum de carcere ioseph totonderunt. quia diu fuerat reclusus: et prosequentes in capillis et barba incomposita et idecens erat ut sic coram rege comparet. m Vestem mutata. quia in sordido et vili habitu non erat licitum aulam regiam introire. ut habet Hesaie. n Absque me deus respondebit. quasi dicat. non ego miror si coniectores egypti non potuerint interpretari quia hoc non est humanum sed potius diuinum. nec quod me possem bene facere: mihi vel mihi obuiaret. et ideo tribuit gloriam deo. o Narrauit quod pharao. Hic prosequenter describit somnij narratio. et patz literam. excepto quo vocabulo. s. p Obesis carnibus. i. ad esum aptis. q Respondit ioseph. Hic prosequenter describit somnij interpretatio. r Somnium regis vnum est. quia ad significationem: iz sit duplex quia ad imaginariam visionem. s Que facturus est deus.] Prouidentia enim diuina quodam spali modo respicit principes quia presunt coitati: et ideo alia futura diuinitus eis pandunt propter ceteros: sicut patz de pharaone: et de nabuchodonosor Dani. ij. intellectum visionum reuelat ei ioseph et daniel: ut apud eos exaltarentur ad dei laudem et gloriam. Aduertendum tamen quod pharao non fuit oblitus somnium suum integrum retulit ipsi ioseph, nabuchodonosor autem oblitus fuit: ut patz Dani. ij. ca. Cuius ratio est quia visio nabuchodonosor erat respectu futurorum de longe: que impleta sunt post eius mortem: et ideo quia si non vidisset huiusmodi impletionem non fuisset motus ad exaltandum danielem nisi retulisset sibi somnium obscurum: visio autem pharaonis erat de futuris in primo: quorum impletio stare debebat in cepe: et ideo sufficiebat quod ipsius ioseph exaltatione interpretatio somnij. t Septem boues etc.] Fertilitas enim prigit et impedit ex duobus. s. ex bona cultura ipsius ere et defectu culture. Ire ex bona et pueniente messe segetum et iepta: et ideo pueniet per boues crassas et macras que later ere colligat. vij. anni fertilitatis: et vij. anni sterilitatis, in quibus sterilitas et fertilitas, pueniunt ex bona et mala

Ost ᵃduos annos xli. vidit pharao somnium. Putabat ᵇse stare supfluuiū de quo ascendebāt septem ᶜboues pulchre et crasse nimis: et pascebant in locis palustribus. Alie quoq; septe emergebant de flumine fede confecteq; macie: et pascebant in ipsa amnis ripa in locis virentib⁹: deuorauerūtq; eas quarū mira species et habitudo corporum erat. Expergefactus pharao rursum dormiuit: et vidit alterum somnium. Septem spice pullulabant in ᵈculmo vno plene atq; formose: alie quoq; totidē spice tenues: et percusse ᵉvredine oriebantur deuorantes omnem priorū pulchritudinem. Euigilans pharao post quietem et facto mane pauore ᶠperterritus: misit ᵍad omnes coniectores egypti: cūctosq; sapientes: et accersitis narranit somnium: nec ʰerat qui interpretaret ei. Tunc demum reminiscēs magister pincernarum ait: Confiteor ᵏpeccatum meum. Iratus rex seruis suis me et magistrum pistorū retrudi iussit in carcere principis militum: vbi vna nocte vterq; vidimus somnium: presagiū futurorū. Erat ibi puer hebreus eiusdem ducis militum famulus: cui narrantes somnia: audiuimus quicqd postea rei probauit euentus. Ego enim redditus sum officio meo: et ille suspensus est in cruce. Protinus ad regis imperium eductum ˡde carcere ioseph totonderunt aq; ᵐvestē mutata obtulerūt ei. Cui ille ait: Audi somnia nec est q̄ ediſſerat: que audiui te sapientissime conijcere. Respōdit ioseph: Absq; ⁿme deus respondebit prospera pharaoni. Narrauit ergo pharao q̄ viderat: Putabā me stare sup ripā fluminis: et septē boues de amne ascēdere pulchras nimis: et obesis ᵒcarnib⁹: q̄ in pastu paludis virecta carpebant. Et ecce has sequebantur alie septem boues intantū deformes et macilente ut nūq̄ tales in terra egypti viderim. Que deuoratis et consumptis prioribus nullum saturitatis dedere vestigium: sed simili macie et squalore torpebāt. Euigilās rursus sopore depressus vidi somniū. Septem spice pullulabāt in culmo vno plene atq; pulcherrime. Alie ēq; septem tenues et percusse vredine oriebant e stipula: que priorum pulchritudinem deuorauerunt. Narraui coniectoribus somnium et nemo est qui ediſſerat. Respondit ᵖioseph: Somnium ʳregis vnum est. Quē ˢfacturus est deus ostēdit pharaoni.] Septem ᵗboues pulchre et septem spice plene: septē vbertatis anni sunt:] eandēq; vim somnij cōprehendunt. Septē quoq; boues tenues atq; macilente que ascenderūt post eas et septem spice tenues et vento vrente percusse: septē anni venture sunt famis: qui hoc ordine complebunt. Ecce septem anni venient fertilitatis magne i vniuersa tra egypti: quos sequentur septem anni alij tante sterilitatis: ut oblitioni tradat cūcta retro abundantia. Consūptura est enim fames omnem terram: et vbertatis magnitudinem perditura est inopie magnitudo. Quod aūt vidisti secūdo ad eādē rē ptinēs somnū firmitatis indiciū est: eo q̄ fiat

litū: visio aūt pharaonis erat de futuris i primo: q̄rū ipletio stare debebat in cepe: et ideo sufficiebat ipsius ioseph exaltatiē interpretatio somnij. t Septē boues etc.] Fertilitas enī prigit et impedit ex duob⁹. s. ex bona cultura ipsius ere et defectu culture. Ire ex bona et pueniēti messiē segetū et iepta: et ideo pueniēt per boues crassas et macras q̄z latore ēra colligāt. vij. āni fertilitatis: et vij. anni sterilitatis, in quibus sterilitas et fertilitas, pueniūt ex bona et mala

cultura terre: spice aũt colligunt tempore messis: ⁊ iõ p septem spicas plenas: ⁊ p septẽ tenues conuenient ꝛ signant septẽ anni fertilitatis ⁊ septẽ sterilitatis: inq̃ tũ fertilitas ⁊ sterilitas ꝓueniũt ex bona ⁊ mala collectione messium. a Nunc ergo. Hic ostendit sapientia ioseph ex ꝓuida dispositione agendo ꝛ. ⁊ ꝑ3 lrã vsq; ibi: b Quintã partẽ. Querit q̃re nõ dicit medietatem. eũ temp⁹ sterilitatis eq̃le fuerit tẽpori fertilitatis: ⁊ in tpe sterilitatis nihil crescit: ut videt: qz dr̃. j. xlv. ca. Adhuc restant anni q̃nq; quibus nec arari poterit nec meti. Ad qõ dici põt q tpe sterilitatis fuit aliq̃ aratio ⁊ messio sed modica: ⁊ iõ q̃si nulla reputat. vnde. ij. physi. dr̃: Quod modicum est. q̃si nihil reputat. verũtñ cũ illa modica messione sufficiebat illa reseruatio q̃ntep tis ꝛ annis õteritꝫ: maxime qz tpe famis homines stricti⁹ viuũt: ⁊ qz aliq̃ diuites. p suis ꝛ bonis ꝛ tpe fertilitatis sibi victũ reseruauerunt. c Et cẽ frumentũ. qõ reseruabat. d Sub pharaonis potestate condat ira q̃ non possit vendi ⁊ ꝛferri ad alias ꝓuincias. nõ tñ accipiebat ab hominib⁹ violẽter uel gratis sed ꝓ p̃cio: qõ tũc erat modicũ ꝓter magnam fertilitatẽ: aliꝫ ioseph p⁹ ea tpe famis nõ vendidisset licite egiptijs e Placuit pharaoni Hic cõsequẽt ꝛscribit ipsius ioseph. ꝓmotio. ⁊ patet lrã vsq; ibi f Nunq̃d sapientiorẽ ꝛc.] q̃si diceret, nõ posset inueniri aliq̃s te sapientior: nec etiã equalis in sapiẽtia: g Uno tñ. ⁊ quid sit illud vnum ostẽdit dicens: Regni solio. i. dignitate regia. h Tulitq; annulũ ꝛc. quo sigillabant lr̃e regis: ut dictũ est s. xxxviij. ca. ⁊ iõ tradidit illũ ioseph in signũ potestatis sibi cõcesse i Uestiuitq; eũ stola byssina. Byssus est gen⁹ lini candidissimi ex q̃ fiebãt vestes nobiliũ. k Fecitq; ꝛc.] Habebat eni rex duplicẽ currũ. vnũ sup quẽ ipse sol⁹ ascẽdebat. aliũ quẽ ascẽdebat q̃ñ placebat sibi. ad illũ tñ aliq̃ñ admittebat ille q̃ secũd⁹ erat a rege. l Clamãte ꝑcone ꝛc.] In hebreo habet: Et clamauerũt cor̃ eo abrec. Abrec enĩ dictio est hebraica: ⁊ fm doctores hebreorũ ⁊ beatũ Hiero. li⁹ ꝛ hebrai. qõni. significat idẽ q̃ pater tener. ⁊ est sensus q̃ clamauerũt ad cõmendationem ioseph: qz ipse erat pater aliox rõne sapiẽtie: iz tener esset etate. m Ego sum pharao. q̃ possũ tibi dare auctoritatẽ. n Absq; tuo imperio ꝛc.] Hyperbole est. ⁊ per hoc ꝛ signat q̃ nihil notabile fieret absq; eius dispositione. o Uertitq; nomen ei⁹ ꝛc. Loco huius lr̃e in hebreo sic dicit: Et vocauit pharao nomen ioseph sophnatpaane: quod in hebraica lingua significat occultũ reuelãs: fm q̃ dicũt hebrei ⁊ Hiero. in li⁹ ꝛ hebrai. qõni. ⁊ cõueniẽs ipsi ioseph. q̃ reuelauit ea que erant aliis occulta: ut patet ꝓx p̃dicta. Utrum aũt idem nomen in lingua egyptiaca significet saluatorẽ mundi nescio: nisi q̃ tũ dicit trãslatio nostra: qz linguam egyptiacam

sermo dei ⁊ velocius impleat. Nunc ergo, ꝓuideat rex virum sapientem ⁊ industriũ ⁊ ꝓficiat eũ terre egypti q̃ cõstituat p̃positos p cunctas regiones: ⁊ q̃ntã partẽ fructuũ p septẽ annos fertilitatis q̃ iã nunc futuri sũt cõgreget i horrea: ⁊ omne frumentũ sub pharaonis potestate condat: seruetq; in vrbibus ⁊ p̃paret future septẽ annorum fami que oppressura est egyptũ ⁊ non consumetur terra inopia Placuit pharaoni consiliũ: ⁊ cunctis ministris eius. Locutusq; est ad eos: Num inuenire poterimus talẽ virũ q̃ spiritu dei plenus sit: Dixit ergo ad ioseph: Quia ostendit tibi deus oĩa q̃ locutus es: Nunq̃d sapientiorẽ ⁊ cõsimilẽ tui inuenire potero?] Tu eris sup domũ meã: ⁊ ad tui oris ipertũ cunct⁹ populus obediet. Uno tñ regni solio p̃cedã te. Dixitq; rursũ pharao ad ioseph: Ecce cõstitui te sup vniuersam terram egypti. Tulitq; annulum de manu sua ⁊ dedit eum in manu ei⁹: vestiuitq; eũ stola byssina: ⁊ collo torquẽ auream circũposuit. Fecitq; eũ ascendere sup currũ suũ secũdũ: clamãte præcone: ut omnes coram eo genu flecterẽt] ⁊ p̃positũ esse scirent vniuerse terre egypti. Dixit q̃z rex egypti ad ioseph: Ego sum pharao: Absq; tuo imperio nõ mouebit q̃squã manũ] aut pedẽ i omni terra egypti. Uertitq; nomẽ eius: ⁊ vocauit eũ lingua egyptiaca: saluatorẽ mundi.] Deditq; illi vxorẽ asseneq filiã phutifaris sacerdotis heliopoleos.] Egressus est itaq; ioseph ad terrã egypti. Triginta annox erat quãdo stetit in cõspectu regis pharaonis ⁊ circuiuit oẽs regiones egypti. Uenitq; fertilitas septẽ annox: ⁊ i manipulos redacte segetes cõgregate sũt in horrea egypti. Ubis etiã frugũ abũdantia in singulis vrbibus cõdita ẽ. Tantaq; fuit abundantia tritici: ut harene maris coequaret: ⁊ copia mẽsurã excederet. Natiq; sũt ioseph filij duo anteqũ veniret fames: quos pepit ei asseneq filia phutifaris sacerdotis heliopoleos. Uocauitq; nomẽ primogeniti manasses dicẽs: Obliuisci me fecit deus omniũ laborum meorum: ⁊ domus patris mei: Nomen quoq; secũdi appellauit ephraim dicens:

penitus ignoro: scio tñ q cõtingit q̃ vna dictio in diuersis idiomatib⁹ diuersa significat. sicut hec dictio iam in hebreo significat mare: in latino est aduerbium tpis. p Dedit q̃ illi vxorẽ ꝛc.] nomen ẽ tractũ de greco ⁊ dicit ab helios qõ est sol: ⁊ polis qõ est ciuitas: quasi ciuitas solis: de qua dr̃ Isa. xix. Ciuitas solis vocabit vna. In hebreo habet: Sacerdotis On. Dicũt hebrei ⁊ etiã Hiero⁹. q̃ iste phutifar cuius filiã accepit ioseph. erat ille de quo dictũ est s. xxxix. ca. q̃ emit ioseph. ⁊ qz ꝓpter pulchritudinem ei⁹ intẽdebat ille abuti ad turpe vitium: iõ dñs eũ infrigidauit: ꝓpter qõ a p̃cipatu militie postea trãslatus ẽ ad aliã dignitatẽ sibi cõpetentẽ scilz ad pontificatũ heliopoleos: ad quẽ nullus ꝓmouebat nisi castratus uel simplicit infrigidatus: tñ ante genuerat asseneq. ⁊ contra hoc videt qz in hebreo iste phutifar habet vnã litterã plus q̃ p̃cedẽs in suo nomine: qz habet hrãm aym i fine quã non habet p̃cedens: ⁊ iõ videt eẽ alius homo a p̃dicto. Si quis tñ velit seq̃ dictam opinionẽ põt dicere ad hoc q̃ idem nomen ꝓpriũ trne aliquãdo variat in hebreo ⁊ latino: maxime in fine ex aliqua additione uel subtractione sicut s. dictũ est ca. xxxvj. q Triginta erat annorum. Hoc dicit ad videndũ quãto tpe ioseph fuit in seruitute ⁊ carcere ⁊ anteq̃ exaltaret. s. xiij. annis ⁊ parũ plus: ut patet ex supradict. xxxvij. ca. r Et circuiit omnes regiones egypti, ad videndũ terrã cui erat p̃positus ⁊ ad cõsiderandũ loca in q̃bus ꝛ ꝛet seruari frumẽta. s Uenitq; fertilitas. Hic cõsequenter ꝛscribit interp̃tationis ioseph adimpletio: ⁊ p̃mo q̃tũ ad fertilitatẽ: secũdo q̃tũ ad sterilitatẽ. ibi: Igit transactis. Adhuc p̃mo ꝛscribit dicta impletio: secũdo subdit ipsius ioseph gnãtio. ibi: Natiq; sunt. Circa p̃mũ dicitur: Uenitq; fertilitas. ut sapientia ioseph experti ã videret. t Et in manipulos redacte segetes ꝛc.] melius enim cõseruat granũ illo modo q̃ postq̃ excussum est ꝛ palea: quia quelibet res conseruat melius in loco ꝓrio: ut habet. iij. physi. v Ut harene maris coeq̃ret. hyperbolica ẽ locutio ad exp̃mendũ magnã q̃titatẽ tritici. x Natiq; sũt. Hic int̃ponit gnãtio ipsi⁹ ioseph anteq̃ veniret fames. y dr̃ qz apud hebreos tpe eois tribulatiõis cuiusmodi erãt p⁹ famis hoies cõtinebãt ab vxoribus ꝓprijs: ut s. dictũ ẽ. vij. ca. z Uocauitq; nomẽ p̃mogenti manasses. qõ int̃pretat obliuio. sequit: 3 Nomẽ q̃

secūdi appellauit ephraim qō intērptat̄ crescēs uel fructificans: ⁊ rō vtriusq; impositionis ponit in lrā. ⁊ p3. a Et malū inopie tēperarēt. Ex quo p3 vrū qō s. dictū ē: q; tpe illi⁹ famis stricti⁹ vixerunt homines q̄ alias. b Cap. xlij

Ddiēs aūt. Postq̄ moyses vscripsit vscensum in egyptū q̄tū ad ioseph q̄ aū alios vi ordinatione missus ē: h pñter vscribit eundē vscēsum q̄tū ad frēs suos. ⁊ pmo q̄tū ad vecē fratres ioseph p̄mogenitos. 2°. q̄tum ad iuniorē. s. beniamin. xliij. ca. Adhuc pmo vscribit vscēsus eoz in egyptū. secundo affictio vscēdētiū. ibi; Cuq; adorassent eū. ⁊ tertio regressus ad patrē suū. ibi: At illi portātes. Circa pmū dicit sic: Audiens autē iacob ꝛc. In hebreo habet Vidit iacob ꝛc. ⁊ certū ē q; non vidit oculis corporeis: cū nō vescenderit tūc in egyptū. ⁊ iō dicūt hebrei q; vidit hoc p reuelationem spiritus sancti. Aliē tñ pōt dici iuxē trāslationē nostram q; ibi accipit̄ vidēre p audire: sicut Exo. xix. Cūctus aūt populꝰ videbat voces ꝛc. sequitur

Crescere me fecit deus in terra paupertatis mee. Igit̄ trāsactis septem vbertatis annis q̄ fuerant in egypto: ceperunt venire septē anni inopie quos p̄dixerat ioseph: ⁊ i vniuerso orbe fames p̄ualuit. In cuncta etiam terra egypti fames erat. Qua esuriente: clamauit populus ad pharaonē: ⁊ alimēta petēs. Quibus ille respondit: Ite ad ioseph: ⁊ q̄cq̄d ipse vobis dixerit facite. Crescebat aūt quotidie fames i omni terra: aperuitq; ioseph vniuersa horrea ⁊ vēdebat egyptijs. Nam ⁊ illos oppreſſerat fames. Omnesq; p uincie veniebāt in egyptum ut emerent escas: ⁊ⁿ malū inopie temperarent. xlii.

Ddiens aūt iacob q; alimenta venderentᵘ in egypto dixit filijs suis: Quare negligitis? Audiui q; triticū venundet̄ in egypto: descendite ⁊ emite nobis necessaria: ut possimᵘ viuere: ⁊ nō cōsumamur inopia. Descēdētesᶜ igitur fratres ioseph decem ut emerent frumenta in egypto: beniaminᵛ domi retēto a iacob. q̄ dixerat fratribus eius: ne forte in itinere q̄cq̄ patiat̄ mali;

c Descendentes igit̄ fratres ꝛc. Dicūt hebrei q; hic nominant̄ frēs ioseph signant̄: qz pentebāt de hoc q; ipsū vēnderāt. ⁊ descenderūt in egyptū eo animo ut ipsū redimerēt si possent inuenire ⁊ secū ducerēt ad patrē. d Beniamin domi retento. ad consolationē patris: ⁊ qz erat iuuenis nō poterat ita sustinere labores itineris sicut alij, cetera patēt. e Cūq; adorassent. Hic cōsequent̄ vscribit ipsorum tribulatio. vbi pmo in ioseph erga ipsos vscribit simulatio austeritatis. secūdo veritas fraterne caritatis. ibi: Auertitq; se parūper ⁊ fleuit. Adhuc pmo vscribit ipsiꝰ ioseph simulata duritia. secūdo a fratribꝰ eiꝰ recognoscit̄ diuina iusticia. ibi: Et locuti sūt ad inuicē. Adhuc pmo vscribit austeritas ioseph in verbis. secūdo in factis. ibi: Et tradidit ḡ ꝛc. Circa pmū considerandū q; cū ioseph vidisset decem fratres suos: ⁊ q; beniamin frater suus vterinꝰ nō esset cū eis: timuit ne machinati fuissent cōtra eū in malū sicut fecerāt p̄ eū: iō ut scire posset veritatē dure locutus est cū eis imponēdo eis crimē explorationis terre ⁊ interrogās de patre suo ⁊ fratre ⁊ alijs circūstantijs. ut dī se. ca. Interrogauit nos homo p ordinē ꝛc. ⁊. xliij. ca. Interrogasti prius seruos tuos habetis patrē aut fratrē ꝛc. ⁊ alia plura que h sinbticent. f Et tñ frēs ipse cognoscēs. q; dimiserat eos in statu virili ⁊ barbatos, ⁊ iō non erāt notabiliᵉ imutati.

ingressi sunt terrā egypti: cum alijs qui pergebāt ad emendū. Erat autē fames in terra chanaan: ⁊ ioseph erat p̄nceps in terra egypti: atq; ad eius nutū frumenta populis vendebant. Cūq; adorassent eum fratres sui ⁊ agnouisset eos: q̄si ad alienos duriᵍ loquebat̄ interrogās eos: Vnde venistiʰ? Quiⁱ respōderunt: de tra chanaā: ut emamus victui necessaria. Etᵏ tū fratres ipse cognoscens: nōˡ est cognitᵐ ab eis. Recordatusqᵖ somnioꝝ que aliq̄n viderat: ait ad eos: Exploratores estis: ut videatis infirmiora tre venistis. Qui dixerūt Nō ē ita dñe: sed serui tui venerunt ut emerēt cibos. Oēsⁿ filij vniᵒ viri sumᵖ.] Pacifici venimus: nec quicq̄ famuli tui machinantur mali. Quibᵍ ille respōdit: Aliter est. Immunita terre buᵍ cōsiderare venistis.] Et illi Duodecimᵐ inquiūt fratres serui tui sumᵖ: filij viri vnius i terra chanaan] Minimusⁿ cū patre nostro ē: aliusᵒ nō est super. Hoc est ait quod locutus sum. Exploratores estis. Jamᵖ nūc experimentū vestri capiam.] Per salutē pharaōis nō egrediemini hinc

ⁱ Nō ē cognitᵍ ab eis. qz receſſit ab eis puer ⁊ postea barba si di crederat: xpē qō eiᵍ facies erat notabiliᵉ imutata. b Recordatusq; somnioꝝ ꝛc. qz iā videbat ea in parte adimpleta: qz frēs sui eū adorauerāt. i Exploratores estis. Aliq̄ excusāt ioseph a mēdacio. dicūt enī q; intelligebat q; in vltēdo explorauerūt viā meliorē ⁊ securiorē p quā possent trāsire. sed ista expositio videtur oīo extorta: nec p hoc excusaret̄ ioseph a mēdacio: qz q̄cūq; arte vbiq; aliq̄s fallat aliū mēdaciū incurrit ſm Aug̃. nec ē aliq̄ necessitas excusandi ioseph h ⁊ i sequētibᵍ a mēdacio; maxie officioso. cū q; h itēderet venire ad cognitionē veritatis ⁊ affectu fratrū suoꝝ erga beniamin fratrē suū vterinū: ⁊ vtrum peniterēt de h q; vēdiderāt ipsū. tale autem mēdaciū peccatū veniale ē de q; non oportet excusari ioseph: quia apli multo pfectiores fuerūt q̄tū pres. ut. te: ⁊ tñ non excusant oīo a peccato veniali ſm q; dicit Job. ꝑma canonica. j. ca. Si dixerimᵍ q; peccatū nō habemᵍ ipsi nos seducimᵍ ꝛc. k Omnes filij vniᵒ ꝛc.] Joseph enim ut dicūt hebrei iponēs illis culpā explorationis inducebat, p argumento q; videbant̄ eē congregati de diuisis locis ad inuicē confederatis: ut sic infirma terre denunciarent̄ plurib⁹ gētib⁹. ⁊ sic q egyptios cōueniret magnꝰ exercitus. Inducebat etiā ad idē se iuuelexisse q; duo de ipsis vnum castrū destruxerāt in terra chanaā. s. sichem. ut s. dictū est. xxxiij. ca. Ad qō rñderūt dicentes. Filij vniᵒ viri sumᵖ. ⁊ sic nō sumus cōgregati ex diuersis locis: sicut imponit̄ nobis. Contra qō arguit ioseph dicēs: l Aliē ē: immunita ꝛc.] qz illiq̄ venūt pacifice ad emēdū bladū intēdūt solū negocio, p quo venīūt: h vos discurritis p vicos ⁊ plateas ciuitat̄ portas ⁊ muros cōsiderādo ⁊ ſm veritatē p ciuitatē discurrerūt ad videndū si possent inuenire ioseph fratrē suū ut eū redimerēt ⁊ secū reducerēt ad patrem qz ista intētio descēderāt i egyptū ut s. dictū ē: ⁊ iō ad excusādū se de illo circuitu dixerūt: m Duodecim inquiūt fratres serui tui sumᵖ ꝛc.] ac si dicāt. si velis illuc mittere iuenies h vrū esse. n Minimᵍ cū patre nostro ē. ad eiᵒ consolationem. o Aliᵖ nō ē sup. i. nescimus si viuit: qz pditus ē iam diu ⁊ nō cōparuit: ⁊ credimus q; ductus fuit in egyptū. ⁊ iō circuiuimᵍ ciuitatē nō ad explorandū: h ad q̄rendū fratrē nostrū ⁊ redimendū ipsū si inuenissemus. Cōtra qō ioseph dixit: p Hoc ē ait quod locutᵍ sum: explorators estis. imposuit enī eis q; ista essent ab eis cōficta ut occultarēt veritatē eis impositā de exploratione terre. ⁊ iō subdit: q Jam nūc experimentū vestri capiā. si vera uel ficta sint dicta vestra. r Per salutē pharaonis nō egrediemini hinc. Dicūt aliq̄ q; ioseph iurauit hic p creaturā: quasi per iuramentū friuolū eo q; sciebat illud qō iurabat esse falsum. nō enī intēdebat frēs suos cōs retinere. Dicūt alij ⁊ melius ut videt

q̄ iurauit p̄ u̾ qui erat salus pharaonis effectiue: nec illi iuramẽto suberat falsũ: q; intẽdebat sic, M̃o egrediemini hinc. s. cũ italiberi sic̃ u̾nistis: q; finaliter retinuit vnũ. a Donec ueniat frat̄ u̾ster minimus. ut p̄ hoc esset certificat⁹ q̄ machinati nõ fuissent ꝯ eũ aliq̄d mali. b Alioq̄n p̄ salutẽ pharaonis exploratores estis. ac si diceret. si nõ vultis recipere illud q̄ vobis offero: manifeste patz q̄ excusationes u̾stre p̄dicte ficticie sũt ⁊ false: ⁊ p̄ hoc cõcludit q̄ estis exploratores u̾re. M̃o u̾tet aliq̄s mirari si i p̄dictis sint aliq̄ intẽpolita quasi dicta a ioseph q̄ nõ sunt expressa in lrã: q; multa verba dixit fratribus suis ⁊ ecõuerso q̄ non sunt scripta p̄ singula ut pz ex p̄dictis: dant tñ aliqualiter itelligi p̄ ea q̄ sunt scripta ut visũ ẽ. c Tradidit ergo. Hic cõsequenter ostẽdit austeritas ioseph in factis cũ dicit Tradidit ḡ illos custodie. i. carceri. d Tribus dieb⁹. ꝯ tria q̄ in eũ cõmiserãt. s. u̾ morte eius tractãdo; in foueã ipsũ u̾ponendo: ⁊ ipsũ u̾ndẽdo: ut pz ex p̄dictis. xxxvij. ca. sequit: e Frater u̾ster vnus ligef ⁊c. i hoc tẽptauit penã p̄dictã. f Fecerũt ut dixerat. i. facere ꝓmiserũt. Querit̄ h̄ quõ ioseph q̄ erat tam dulcis ⁊ mansuet⁹ u̾bis ⁊ factis: ut hic pz ⁊ ex sequentib⁹ afflixit fratres ita diu anteq̄ seipsos notificaret cũ statim posset eis remittere iniuriã sibi factã? Dicẽdũ q̄ ꝛ̃ psona singularis posset h̄ facere. ille tñ q̄ est iudex cũ sit custos iusticie nõ u̾tet h̄ facẽ: maxime q̄n iniuria sibi facta redũdat in alterũ: iniuria aũt facta ipsi ioseph redundauit in patrẽ suum q̄ ex h̄ incõsolabiliter fuit afflict⁹. ut s. dictũ ẽ. xxxvij. ca. Joseph aũt ex ordinatiõe diuina factus erat supior ⁊ iudex fratrũ suor ut pz p̄ visiones ei⁹ supra positas. xxxvij. ca. ⁊ erãt ei iam subiecti actu q̄ ipsũ adorauerãt ut dñm. ⁊ iõ nõ u̾buit eos dimittẽ sine punitione. ne u̾decus culpe oio trãsiret sine u̾core iusticie: tñ in punitione sua plus fuit u̾ misericordia q̄ u̾ iusticia ut pz ꝯ. p benignũ affectũ ad fratres ⁊ multiplicẽ effectũ bonũ. g Et locuti sũt ad inuicẽ. q̄n afflictio dat intellectũ: iõ hic cõsequenter post afflictionẽ fratres ioseph cõfitent̄ diuinã iusticiã dicentes: Merito hec patimur ⁊c. vnde ⁊ subdit: h En sanguis ei⁹ exq̄rit̄. i. vindicta u̾ sanguine ipsi⁹: nã. ꝓbabiliter credebãt q̄ esset mortu⁹ morte corporali. sciebãt enī certitudinaliter ipsũ fuisse mortuũ morte ciuili: q; vẽdiderãt eũ in seruũ. seruitus aũt mors ciuilis est. Patet etiã p̄ hoc penitentia eorum u̾ venditione ioseph quam ille intendebat requirere. i Eo q̄ per interpretem loqueretur. dicunt hebrei q̄ iste interpres fuit manasses primogenitus ioseph: quia a nutrice didicerat linguam egyptiacam: ⁊ a patre suo hebraicam. Sed hic occurrit difficultas: quia manasses tunc vir compleuerat octauum annum: quia a tempore quo ioseph factus est prepositus egypti quo tpe accepit vxorem vsq̄ ad descensum patris sui in egyptũ fluxerũt tñ nouem anni ut s. declaratum ẽ ca. xxxvij. Joseph aũt cũ vxore sua fuit p̄ nouẽ menses ad minus anteq̄ manasses nasceret. Item ista interꝓtatio facta fuit inẽ ioseph ⁊ fratres suos anteq̄ iacob descenderet in egyptũ p̄ aliq̄ tempus lz non magnũ ⁊ sic pz q̄ manasses vir compleuerat octauũ annũ. Potest tamen ad hoc dici q̄ ex bonitate ingenij pueri ⁊ ex sollicitudine patris erga eum potuit in tanto tpe vtramq̄ linguam addiscere q̄tũ sufficiebat ad intelligendũ ꝓba cõmunia inter hoies. loq̄bat aũt ioseph cum fratrib⁹ suis p̄r interpretẽ ne cognoscerẽt ab eis si hebraice loquer: ⁊ sui cognitionẽ adhuc rationabiliter differebat. ut pz ex p̄dictis. k Auertitq̄ se. Postq̄ descripta ẽ ipsi⁹ ioseph simulata austeritas: ib cõsequenter describitur ipsi⁹ vera pietas cũ dr: l Et fleuit. ex cõpassione q; videbat eos in anxietate. m Tollensq̄ symeon. ipse enim fuit ut dicũt hebrei qui u̾ ioseph uenierẽt ad eos dixit: Ecce somniator ⁊c. ⁊ qui eum in foueã ꝓiecit: ⁊ q; grauius ceteris fratribus u̾liq̄t. pl⁹ u̾buit puniri ⁊ diligẽti⁹ custodiri. n Et ligãs illis presentibus. ꝛ̃ in absentia eor iussit eum a vinculis absolui ⁊ de cibo conuenienti sibi ꝓuideri in loco tñ clauso: ut sic pietas fraterna seruaretur: ⁊ tamen adhiberet cautela ne fugeret: donec veniret beniamin: propter quem ista fiebant ut predictum est. o Jussit ministris ⁊c. Jad ꝓuidendum patri suo ⁊ eius familie. p Et reponerẽt pecunias singulorum. duplici de causa scilicet ut patri pecunia reportaretur: ⁊ ut fratres anxiarentur timentes ex hoc haberi suspecti de furto. sicut ⁊ postea accidit. q At illi portãtes. Hic p̄ñ describit regressus fratrũ ioseph ad patrem suum. r Aperto q̄ vnius sacco. Iste fuit leui ut dicunt hebrei: quia decem filij iacob descenderant in egyptũ combinati: Symeon autem erat combinatus cũ ipso leui: ⁊ quia ille remãserat in egypto. leui rediit sine comparisuo. Andreas dicit q̄ sicut iste aperuit saccum suum ⁊ inuenit pecuniam. ita omnes alij extunc eius occasione ita fecerunt: ⁊ hoc concordat cum eo quod dicitur infra sequenti capitulo: Cum venissemus ad diuersorium aperuimus sacculos nostros ⁊ inuenimus pecuniam in ore saccorum ⁊c. s In diuersorio. id est hospitio vbi diuertunt viatores ad comedendum uel hospitandum: vnde in hebreo habet: In hospitelario. t Et obstupefacti turbatiq̄ ⁊c. q; timuerũt ne posita fuisset ibi pecunia ab egyptijs ut de furto notarentur. Cetera patent vsq̄ ibi:

donec⁹ veniat frat̄ u̾ster minimus. Mittite ex vobis vnũ ⁊ adducat eũ: vos aũt eritis in vinculis donec ꝓbẽt q̄ dixistis vtrũ vera an falsa sint. Alioq̄n⁹ p̄ salutẽ pharaonis exploratores estis. Tradidit⁸ ḡ illos custodie tribus⁹ dieb⁹. Die aũt tertio eductis de carcere ait. Facite q̄ dixi ⁊ viuetis. Deũ enī timeo. Si pacifici estis: frater⁶ u̾ster vn⁹ ligef in carcere: vos aũt abite ⁊ ferte frumẽta que emistis i domos vr̄as ⁊ fratrẽ u̾strũ minimũ ad me adducite ut possim vr̄os ꝓbare ꝓmones ⁊ nõ moriamini. Fecerũt⁹ ut dixerat: ⁊⁷ locuti sunt ad inuicẽ. Merito hec patimur: q; peccauim⁹ in fratrẽ nostrũ videntes angustias aie illi⁹: dũ u̾ peccaret nos ⁊ nõ audiuim⁹: idcirco venit super nos ista tribulatio. Et quib⁹ vin⁹ rubẽ ait Nũq̄d nõ dixi vobis: nolite peccare i puerũ ⁊ nõ audistis me: En⁹ sanguis ei⁹ exq̄rit̄. Nesciebãt enim q̄ intelligeret ioseph eo⁴ q̄ p̄ int̄pretẽ loq̄ret ad eos. Auertit q̄⁹ se parũp ⁊ fleuit: ⁊ reuersus locut⁹ ẽ ad eos. Tollensq̄⁽ᵐ⁾ symeõ ⁊⁽ⁿ⁾ ligãs illis presentib⁹: iussit⁽ᵒ⁾ ministris ut iplerẽt eor saccos tritico: ⁊⁽ᵖ⁾ reponerẽt pecunias singulor in sacculis suis: datis supra cibarijs in via Qui fecerũt ita. Et⁽ᵍ⁾ illi portãtes frumẽta in asinis suis profecti sunt. Aperto q̄⁽ʳ⁾ vnus sacco ut daret iumẽto pabulum in diuersorio⁹ contẽplatus pecuniã in ore sacculi: dixit fratribus suis: Reddita est mihi pecunia: En habet̄ in sacco. Et⁽ˢ⁾ obstupefacti turbatiq̄ mutuo dixerunt: Quid ñã ẽ hoc quod fecit nobis de⁹? Venerunt q̄ ad iacob patrem suum in terra chanaan: ⁊ narrauerunt ei omnia que accidissent sibi dicentes: Locutus est nobis dñs terre dure: ⁊ putauit nos exploratores esse. puincie. Cui respondimus: Pacifici sumus: nec vllas molimur insidias: Duodecim fratres vno patre geniti sumus: vnus nõ ē super: minimus cũ patre versatur i terra chanaan. Qui ait nobis Sic probabo q̄ pacifici estis: Fratrẽ u̾strũ vnum dimittite apud me: ⁊ cibaria domib⁹ u̾stris necessaria sumite ⁊ abite. Fratrem q̄ u̾strũ minimũ adducite ad me: ut sciã q̄ nõ estis

a Cum frumenta effunderẽt ⁊c.] Ex hoc videt q̃ alij filij iacob p̃eter vnũ nõ inuenerũt pecunias suas donec venissent ad patrẽ suũ. ⁊ p̃m hoc dicendũ esset q̃ illud qõ ẽ allegatũ ad contrariũ ꝛe se,ca. dicit hic p̃ anticipationẽ. Si aũt aliquis velit sequi sñiam Andree p̃dictã oportet dicẽ q̃ illud quod hic dicit ꝛe inuẽtione pecunie in ore saccoꝝ postq̃ venerãt ad patrem suũ iacob: dicit p̃ recapitulationẽ: qz iã alias inuenerant in diuꝰsorio, sequit: b Duos filios meos interfice. Irrationabiliter locut⁹ ẽ iste ruben dicẽdo: qz filij sui etiã erãt filij patris sui: qz sic ś. dicẽdũ est frequenter nepotes noiant filios. Dz aũt interficẽt eos iacob erat inconueniẽs oblatio. ⁊ iõ nõ acq̃euit sibi iacob. c In terra ad quã pergitis. i. pergere vultis seu disponitis. d

Cap. xliij.

Interim fames. Hic ꝛescribit ꝛescẽsus i egyptũ q̃tũ ad ipsũ beniami cũ fratribꝰ suis, vbi p̃mo notatur ꝛescẽsus p̃speritas secũdo occurrẽs aduersitas, xliij ca. ctio manifestata fraternitas ca. xlv. Circa p̃mũ ꝛescribit itineris ordinatio. 2° pauoris occasio. ibi: Quos cũ vidisset, tertio sequens consolatio. ibi: At ille rñdit ⁊c. Circa p̃mũ ꝛescribit ꝛe itinere disceptatio. secundo patris cõcessio. ibi: Ysaac israel. Disceptatio aũt fuit ꝛe eoꝝ itinẽ qz iacob nolebat q̃ beniamin cũ eis iret ⁊ ipsi volebant: nec poterãt ire sine eo ꝓpt̃ pactũ qõ habuerãt cũ ioseph ut p̃dictũ ẽ. ⁊ B ẽ qõ dr. Interim fames omnẽ terrã vehemẽter p̃mebat ⁊c. s. cũ regressus eoꝝ i egyptũ retardaret ꝓpt̃ beniamin. e Reuertimini ⁊ emite nob pauxillũ escaꝝ. i. modicũ q̃tũ sufficit ad necessitatẽ ⁊ nõ ad abundãtiã. spabat enĩ iacob q̃ dñs respiceret populũ suũ p̃cedẽdo q̃ ẽra darer fructũ. f Rñdit iudas. qz pat̃ repulerat p̃ces ipsi⁹ ruben p̃mogeniti: iudas q̃ inẽ ceteros erat p̃cipalior ⁊ audacior ⁊ rõnabilior i loquẽdo accepit ꝓbũ ut beniamin sibi i custodiã traderet. ⁊ ps lrã vsq̃ ibi: g Ne moriamur nos ⁊ paruuli nostri. ac si diceret. si nõ vis nobiscũ mittere beniamin ire nõ possumus: ⁊ p̃ cõsequẽs moriemur fame: qz aliunde alimẽta habere nõ possumus. ⁊ sic ipse met beniamin nobiscũ fame morietꝰ: ꝓpẽ qõ melius ẽ q̃ mittas eũ nobiscũ: etiã cũ aliq̃ piculo ifirmitatꝭ uel mortis q̃s q̃ ꝑ fame moriaꝭ nobiscũ. h Ego suscipio puerũ. in fide mea seruãdũ. i De manu mea reqre illũ. qz spondeo ꝑ eo reducẽdo. k Si nõ inꝯcessisset dilatio. i retinẽdo beniamin. l Igit israel. Hic ꝛescribit patris cõcessio. vidit enĩ q̃ iudas rõnabiliꝯ loq̃batꝰ: iõ assensit ordinans ꝛe eoꝝ via. m Sumite ꝛe optimis ẽre fructibꝰ. i. ꝛe illis q̃ raro inueniunt i egypto qz talia magi acceptant. n Et deferte viro munera. ad placandũ ipsũ. sic enĩ fecerat ipse iacob ad placãdũ esau frẽm suũ. ut ś. dr. xxxij. ca. o Modicũ resine. ꝑm Isidor. ⁊ Papiam resina gallice dr gutta fluẽs ꝛe arboꝛib⁹ aromaticis q̃ idurata valet ad vnguẽta ⁊ medicinas. p Et storacis ⁊ stactes ⁊c.] Noia sũt arboꝝ aromaticaꝝ q̃ iueniunt in ẽra chanaan quaꝝ lachryme fluẽtes ⁊ fructus sũt p̃ciosi. ⁊ noie arboꝝ ꝺ intelligunt lachryme dicte uel fructus eaꝝ. Sciendũ tñ q̃ loco buj⁹ q̃ i trãslatiõe nostra dr: Modicũ resine ⁊ storacis ⁊ stactes ⁊ terebinthi hebrei dicũt: Modicũ tiriace ⁊ cere ⁊ balsami ⁊ passicarũ. q Pecuniãq̃ duplicem. qz ꝓbabiliꝯ estimabat q̃ ꝓcedẽte fame ⁊ increscẽte bladũ carius vẽderet q̃ ꝑma vice: uel ut pecunia reportata restitueret. r Ego aũt ps orbatus ⁊c. Quod dupliciter itelligit, vno mõ q̃ eẽt q̃si orbatꝰ vsq̃ ad eoꝝ reditũ: qz nullꝰ ꝛe filijs remãserat cũ eo. alio mõ q̃ reputaret se q̃si orbatũ si beniamĩ morereꝭ: qz illũ solũ credebat habere ꝛe vxore p̃cipali ⁊ p̃dilecta s. rachel. s Quos cũ ille vidisset. hic ꝛescribit pauoris occasio ne furtũ eis imponeret. t Mecũ sũt comesturi meridie. illa enĩ hora reuertebat ioseph ꝛe negocijs regalibus ad p̃randendũ. v Et introduxit viros domũ: ibiq̃ exterriti ⁊c. Nõ enĩ erat ꝓsuetudo q̃ illi q̃ veniebãt ad emẽdũ bladũ introducerent in domũ. ś dimittebant extra i curia uel porticu dom⁹. ⁊ iõ timuerũt

exploratores ⁊ istũ qui tenet in vinculis recipere possitis: ac ꝛe inceps que vultis emẽdi habeatis licentiã. His dictis cũ fruꝫ menta effunderẽt: singuli reppererũt in ore saccoꝝ ligatas pecunias] exterritisq̃ simul omnibus dixit pater iacob: Absq̃ liberis me esse fecistis: Joseph nõ est sup: symeon tenet in vinculis: ⁊ beniamin auferetis. In me hec omnia mala reciderunt Cui rñdit ruben: Duosᵇ filios meos interfice: si non reduxero illũ tibi. Trade illum in manu mea: ⁊ ego eũ tibi restituã. At ille: Non descẽdet inquit filius meus vobiscũ. Frater eiᵉ mortuus est: ⁊ ipse solus remansit. Si quid ei aduersitatis acciderit in terraᶜ ad quã pergitis: deducetis canos meos cum dolore ad inferos. xliij

Interimᵉ fames omnẽ terrã vehemẽter p̃mebat: cõsumptisq̃ cibis quos ex egypto detulerant dixit iacob filijs suis: Reuertimini[e] ⁊ emite nobis pauxillũ escarum. Rñdit[f] iudas: Denũciauit nobis vir ille sub attestatione iurisiurãdi dicẽs: Nõ videbitis faciẽ meã: nisi fratrẽ ꝛestrũ miniꝫmũ adduxeritis vobiscũ. Si ergo vis eũ mittere nobiscũ p̃gemus pariter: ⁊ ememus tibi necessaria: si autem nõ vis nõ ibimus. Dixit enim ut sepe diximus denũciauit nobis dicens: Nõ videbitis faciẽ meã absq̃ fratre ꝛestro minimo. Dixit eis israel. In meã ꝺ fecistis miseriã: ut indicaretis ei ⁊ aliũ habere vos fratrẽ. At illi respõderunt: Interrogauit nos homo p ordinẽ nostrã, pgenies: si pater viueret: si haberemus fratrem Etnos respõdimꝰ ei cõsequẽs iuxta id quod fuerat sciscitatus Numq̃d scire poteramus q̃ dicturus esset: adducite fratrem ꝛestrũ vobiscũ? Judas quoq̃ dixit patri suo. Mitte puerum mecũ ut, pficiscamur ⁊ possimꝰ viuere: ne[g] moriamur nos ⁊ parꝫuli nri. Ego[h] suscipio puerũ: de[i] manu mea reqre illũ. Nisi reduxero ⁊ reddidero eũ tibi: ero peccati reus in te omni tpe. Si[k] nõ intercessisset dilatio: iã vice altera venissemꝰ. Igitur[l] israel pater eoꝝ dixit eis: Si sic necesse est: facite quod vultis. Sumite[m] ꝛe optimis terre fructibus in vasis ꝛestris: ⁊ deferte[n] viro munera: modicũ[o] resine ⁊ mellis ⁊ storacis stactes ⁊ terebinthi] ⁊ amygdalaꝝ. Pecuniamq̃ duplicẽ[q] ferte vobiscũ: ⁊ illã quã inuenistis in sacculis reportate: ne forte erroꝛe factũ sit. Sed ⁊ fratrẽ ꝛestrũ tollite: ⁊ ite ad virũ. Deus aũt meus omnipotens faciat vobis eum placabilẽ: ⁊ remittat vobiscum fratrẽ ꝛestrũ quẽ tenet in vinculis ⁊ hũc beniamin. Egoʳ aũt quasi oꝛbatus absq̃ liberis ero. Tulerunt ergo viri munera ⁊ pecuniã duplicẽ ⁊ beniamin: ꝛescenderũtq̃ in egyptũ ⁊ stetꝫerunt coram ioseph. Quos[s] cũ ille vidisset ⁊ beniamin simul: p̃cepit dispẽsatori domꝰ sue dicẽs: Introduc viros domũ ⁊ occide victimas ⁊ instrue conuiuiũ qñ hodie mecũ[t] sunt comesturi meridie. Fecit ille quod sibi fuerat imperatũ: ⁊ introduxit[v] viros domum. Ibiq̃ exterriti

ne introducerent ꝓpter pecuniã quã reportauerãt. Cetera patẽt
a At ille respondit. Hic cõsequẽs ponit eoꝝ cõsolatio. ⁊ ꝑmo
ab ipso dispẽsatore dicẽte: b Pax vobiscũ. qz nihil batro con-
tra vos. c Deus vester ⁊ dꝰ patris vestri dedit vobis. ac si di-
ceret. ex merito vestro ⁊ patris vestri data ẽ vobis illa pecunia
quã inuenistis i saccis
vestris. d Eduxitq; ad eos symeon. ad ma-
iorẽ eorũ cõsolationẽ.
e Attulit aquã. co-
gitando de eoꝝ corpo-
ribꝰ. f Deditq; pa-
bulũ asinis. curã ge-
rẽs similiꝫ de eoꝝ ani-
malibꝰ: ut ꝓfectã im-
penderet eis humani-
tatẽ. g Igit̃. hic se-
cũdo describit eoꝝ cõ-
solatio ab ipso ioseph
eos dulciꝫ alloquẽdo
⁊ pzlrã vsq; ibi: b
Cõmota fuerãt visce-
ra &c.] tũ qz ipse solꝰ
erat sibi frater vteri-
nus. tum qz nõ fuerat
cũ aliis fribꝰ qñ vẽdi-
derãt ioseph. ꝓpt̃ qõ
magis afficiebat ad cũ.
secũdo cõsolat eos io-
seph i amicabili recre-
atione cũ subdit: i
Et ait ponite panes.
Homne panis i sacra
scriptura intelligitur
ois cibꝰ. vñ. iiij. Regꝝ
vj. vbi dicit: Apponẽ
eis panẽ ⁊ aquã. ibidit̃
Et apposita ẽ eis citoꝝ magna ꝑparatio.
k Seorsum ioseph
&c. cuius cã subdit cũ
dicit: l Illicitũ est
egyptijs &c.] cã buiꝰ
est ut dicũt hebrei: qz
mactant ⁊ comedunt
aliqua animalia q̃ ab
egyptijs colunt. m
Sederũt corã eo. ut
honorare eos sua pre-
sentia. n Primogenitus &c.] Fecit enim
eos sedẽ ordinate sm
etates suas incipiẽs a
ꝑmogenito. o Et
mirabant̃ nimis. de hꝰ
qꝺ homo quẽ credebãt
extraneũ ⁊ eos ignoran-
tem feciss̃et eos ita se-
dere sicut sedebant in
domo patris sui. Si
autem queraꝫ quõ nõ
habuerunt per hocali-
quã suspitionẽ qꝺ ipse esset ioseph qui predictũ ordinem sciebat.
Dicũt hebrei qꝺ hoc fuit qz ioseph fingebat se hoc scire ꝑ artem di-
uinãdi. percutiebat enim corã eis cyphũ suũ argenteum. ⁊ post pri-
mã percussionẽ dicebat: talis ꝙ est ꝑmogenitus ꝑmo sedeat. ⁊ sic
cõsequenter de alijs. ⁊ hoc videt cõcordare cum eo qꝺ dicit̃ se. ca.
Cybus quẽ furati estis ipse est in quo bibit dñs meꝰ ⁊ in quo
augurari solet. ac si diceret. sicut vidistis hri in mẽsa. p Ma-
iorqꝺ pars venit beniamin. ita ut ꝙnqꝺ partibus excederet. voluit
enim eum honorare in hoc pre alijs ut videret si ꝑ hoc alij fratres
ipm beniamin inuiderẽt sicut ei inuiderãt eo qꝺ a patre plus ama-
retur. de predictũ ẽ supra. xxxvij. ca. q Hilerũtq; ⁊ inebriati

dixerũt mutuo. Propter pecu-
niã quã retulimꝰ prius i saccis
nostris: introducti sumꝰ ut de-
uoluat in nos calũniã: ⁊ violẽ-
ter subiiciat seruituti ⁊ nos ⁊
asinos nostros. Quã obrem in
ipsis foribus accedentes ad dis-
pensatorẽ locuti sumus: Oramꝰ
dñe ut audias nos. Jam añ de-
scendimꝰ ut emeremꝰ escas: qbꝰ
emptis cũ venissemꝰ ad diuerso-
riũ aperuimus saccos nostros:
⁊ inuenimus pecuniã i ore sac-
coꝝ quã nũc eodẽ pondere re-
portauimꝰ. Sed ⁊ aliud attu-
limꝰ argentũ ut emamꝰ q̃ neces-
saria sũt. Nõ est in nostra con-
sciẽtia qs posuerit eam in mar-
supijs nostris. Atꝰ ille respõdit
Paxꝰ vobiscum: nolite timere.
Deusꝰ vester ⁊ dꝰ patris vestri
dedit vobis thesauros in saccis
vestris. Nã pecuniã quã dedi-
stis mihi: pbatam ego habeo.
Eduxitq; ad eos symeon. Et
introductis domũ attulitᵉ aquã
⁊ lauerũt pedes suos: dedit̃q;ᶠ
pabulum asinis eoꝝ. Illi vero
parabãt munera donec ingredeꝛ
rẽ ioseph meridie. Audierant
enim ꝙ ibi comesturi essent panẽ
Igitᵒ ingressus ẽ ioseph domũ
suã: obtulerũtq; ei munera te-
nẽtes in manibꝰ ⁊ adorauerũt
proni in terrã. At ille clementʳ
resalutatis eis: introgauit eos
dicẽs. Sanus ne ẽ pater vester
senex de quo dixeratis mihi: Ad-
huc viuit: Quiꝝ rñderunt: So-
spes est seruꝰ tuus pater noster
Adhuc viuit. Et icuruati ado-
rauerũt eum. Attollẽs aũt io-
seph oculos: vidit beniamĩ fra-

sunt cum eo. Hic accipit̃ ebrietas ꝑ societate: eo modo lo-
quẽdi quo dicit̃ Cant̃. v. Comedite ⁊ bibite ⁊ inebriami-
ni carissimi. ⁊ talis ebrietas nõ ẽ vitiosa. r Cap̃. xliij.
Recepit aũt ioseph. Hic cõsequenter circa descen-
sum secundum filiozum iacob in egyptum describit occasio ad-
uersitatis: qz de
furto apparenti
fuerũt cõuicti i
beniamin. Circa
qõ considerãdũ
ꝙ ioseph ꝙ erat
sagax ⁊ astutus
postq; ꝑbauerat
ꝙ frẽs sui de eiꝰ
venditione pẽni-
tebant. itẽ ꝙ cõ-
tra beniamĩ fra-
trẽ suũ vterinũ
nihil mali ma-
chinati fuerant:
⁊ ꝙ ei p̃ ipsis bo-
norato inuidiã
nõ pretẽdebant:
ut ꝑ ex ꝓdictis;
nihilominꝰ tẽta-
re voluit vtrũ
ipsi beniamin in
piculo cõstituto
q̃tũ possent suc-
currerẽt. ⁊ ideo
sic ordinauit: ut
i furto apparẽti
reprehenderetur
beniamin: ut vi-
deret qualiẽ fra-
tres sui in hoc se
haberẽt. nec mi-
randũ si taliter
eos probabat. qz
maliciã eoꝝ i se
ipso expertꝰ fue-
rat. ⁊ hõ in b ca.
ꝑmo describitur
eoꝝ comprehẽsio
secundo confu-
sibilis reductio-
ibi: At illi scissis
vestibus. Circa
ꝑmũ cybus io-
seph i sacco beni-
min absconditur
requiritur; de-
negatur; ⁊ tan-
dem inuenitur:
Et patet littera
exceptis paucis
vocabulis q̃ ex-
ponentur. s
Cybum autẽ
meum argenteũ
⁊ precium quod

trẽ suum vterinũ ⁊ ait: Jsteest
frater vester pusilus &c quo di-
xeratis mihi: Et rursũ: Deus
inqt misereat tui fili mi. Festi-
nanteq; qz cõmotaᵖ fuerãt vi-
scera eiꝰ sup fratre suo:] ⁊ erũ-
pebãt lachrymę ⁊ introiẽs cu-
biculũ fleuit. Rursũq; lota fa-
cie egressus continuit se ⁊ ait:
Ponite panes: Quibus ap-
positis seorsumᵘ ioseph: ⁊ seor-
sum fratribꝰ: egyptijs quoq; q̃
vescebant̃ simul seorsũ. Illicitũᵛ
ẽ enim egyptijs comedere cũ he-
breis:] ꝙꝓbanũ putant huius-
cemodi cõuiuiũ: sederũtʷ corã
eo: ꝑmogenitʸᶻ ꝑmogeni-
ta sua] ⁊ minimᵃ iuxta etatem
suã. Etᵇ mirabãt nimis sũptis
partibꝰ quas ab eo acceperant.
Maiorqꝺ pars venit beniamĩ
ita ut ꝙnqꝺ partibꝰ excederet.
Biberunteq; ⁊ inebriati sunt
cum eo.] XLIIII
Recepitᶜ autem ioseph
dispensatori domꝰ sue
dicens: Jmple saccos
eoꝝ frumẽto quãtũ possunt ca-
pere: ⁊ pone pecuniã singuloꝝ i
sũmitate sacci. Cyphũᵈ aũt meũ
argẽteũ ⁊ pciũ qꝺ dedit tritici
pone in ore sacci iunioris.] Fa-
ctũq; ẽ ita. Et orto mane dimis-
si sũt cũ asinis suis. Jamq; vr-
bem exierãt: ⁊ pcesserãt paulu-
lũ. Tũc ioseph accersito dispẽ-
satore domus: Surge inqt ⁊
psequere viros ⁊ apphensis di-
cito: Quareᵉ reddidistis malũ
pro bono: Cybusᵏ quẽ fura-
ti estis ipse est in quo bibit dñs
meus ⁊ inˡ quo augurari solet.
Pessimamᵐ rem fecistis. Fecit

tritici pone in ore sacci iunioris. Dicit in ore sacci: ut
cito posset inueniri. Dicit precium. ne dispensator crederet
ꝙ cybus deberet poni in sacco iunioris loco precij. ⁊ ideo
de vtroq; fecit mentionẽ. t Persequere viros. cũ mul-
titudine armatoꝝ ita ꝙ non audeãt resistere. v Quare
reddidistis malum pro bono. cõmittẽdo furtum pro dulci
allocutione dñi mei: ⁊ honore quem vobis exhibuit in do-
mo sua? x Cybus quem furati estis ipse est in quo do-
minus meus bibit. sicut vidistis beri in mensa sua. y Et
in quo augurari solet. sicut expti estis ordinãdo vos in mẽ-
sa. z Pessimã rẽ fecistis. qz ingratitudo ẽ pessimũ vitiũ

a Pecuniā quā inuenimus in ore saccoꝝ reportauimus Argumentū est a maiori pte. qđ dicant, nō retinuim⁹ nec celauim⁹ illud quod erat extra egyptū ⁊ in terra chanaan de quo magis videret: ergo nec hoc cōmisimus. b Fiat iuxta vestrā sniam. Cōfidentes enim de sua innocētia mittere ut iusserat: ⁊ apprehensis per ordinē locutus ē: Qui rndērūt Quare sic loquit dns noster: ut serui tui tantū flagitij cōmiserint? Pecuniā⁹ quā inuenimus in sūmitate saccoꝝ reportauim⁹ ad te de terra chanaā: Et quō cōsequēs ē: ut furati simus de domo dñi tui aurū uel argētū? Apud quēcūqꝫ fuerit inuentū seruoꝝ tuoꝝ qđ queris moriat⁹ ⁊ nos erimus serui dñi nostri: Qui dixit eis: Fiat⁹ iuxta vram sniam. Apud ᵗ quēcūqꝫ fuerit inuentū: ipse sit seruus me⁹: vos aūt eritᵘ innoxij. Itaqꝫ festinato deponētes i terrā saccos aperuerūt singuli. Quos⁸ scrutat⁹ incipiēs a maiore vsqꝫ ad minimū: inuenit⁸ cyphum in sacco beniamin. Atᵗ illi scissis vestib⁹ oneratisqꝫ rursū asinis: reuersi sūt in oppidū. primusqꝫ⁸ iudas cū fratribus ingressus ē ad ioseph: necᵇ dum eni de loco abierat. Omnesqꝫ⁸ ante eū pariᵗ in terrā corruerūt. Quib⁹ ille ait: Cur ᵏ sic agere voluistis? An ˡ ignoratis q nō sit similis mei i augurādi sciētia: Cui ᵐ iudas: Quid ⁿ respōdebim⁹ inquit dño meo uel qđ loquemur: aut iuste poterimus obtēdere: Deus⁹ inuenit iniqtatē seruoꝝ tuoꝝ Ēn omnes⁹ serui sumus dñi mei: ⁊ nos ⁊ apud quē inuētus est cyphus. Rndit ioseph: Absit⁹ a me ut sic agam. Qui ᶠ furatus ē cyphū ipse sit seruus meus: vos aūt abite liberi ad patrē vrm.]

Accedēs⁹ aūt ꝓpius iudas: cōfidenter ait: Oro dñe mi: Loquat⁹ seruus tuus verbū in auribᵘ tuis: ⁊ ne irascaris famulo tuo. Tu es enim post pharaonē dns me⁹. Interrogasti ʳ pᵘ seruos tuos habetis patrē aut fratrē: ⁊ nos rndimus tibi dño meo: Est nobis pater senex: ⁊ puer paruulus q in senectute ejus natus est: cuius vterinus frater est mortuus: ⁊ ipse solū habet mater sua: pater ꝯo tenere diligit eū. Dixitqꝫ seruis tuis Adducite eū ad me: ⁊ ponam oculos meos sup illū. Suggessim⁹ tibi dño meo: nō pōt puer relinquere patrē suum. Si eni illū dimiserit morietᵗ. Et dixisti seruis tuis. Nisi venerit frater vester minim⁹ vobiscū: nō videbitis amplᵘ faciem meā. Cū ergo ascendissemus ad famulū tuū patrē nostrū: narrauimus ei oīa que locutus est dns meus Et dixit pater noster: Reuertimini ⁊ emite nobis parū tritici Cui diximus: Non possim⁹ ire Si frater noster minimus descenderit nobiscū, proficiscemur simul: alioqn illo absente nō audemus videre faciē viri. Atᵗ ille rndit: Vos⁹ scitis q duos genuerit mihi vxor mea. Egressus ᵉ est vnᵘ ⁊ dixistis: bestia devorauit eum: ⁊ hucusqꝫ nō comparet. Si tuleritis ⁊ istū ⁊ aliqđ ei in via contigerit: deducetis canos meos cum merore ad inferos. Igitur si intrauero ad

Cui iudas. Hic describitur misericordie iplorario. vbi iudas ut facilius impetret illud qđ ē dulcoris, primo cōfitet illud qđ ē rigoris dicēs: n Quid rndebimus ⁊c, q. d. nihil possim⁹. qz inuentio cyphi erat notoria nec fraudē audebāt ponere familie ioseph. qz si id facerēt negociū suū priorarēt. o Deus inuenit iniqtatē seruoꝝ tuoꝝ. i. peccata nostra alias occulta deus fecit inueniri. i. ad punitionem deduci p illud ifortunū qđ nobis accidit. p Ēn oēs serui sum⁹ dñi mei. de rigore eni iusticie nō solū, p furto punit ille apud quē res furata inuenit. sed etiā illi q sunt in eius societate: ⁊ maxime qñ sunt fratres. q Absit a me. q. d. nolo vbiscū agere cū tāto rigore. r Qui furatus ē cyphū ⁊c.] Hoc aūt dicebat ut ꝓ baret si beniamin dimitterēt solū in seruitute. s Accedēs autē. Hic secundo iudas ꝓcedit ad impetrādū qđ erat misericordie ⁊ dulcoris, ⁊ primo captat ipsi⁹ ioseph benuolētiā dicens: Oro dñe mi ⁊c. secūdo ad suū ꝓpositū obtinēdū inducit q̄druplicē rōnem dicēs: t Interrogasti ꝓ nus seruos tuos ⁊c. Intēdebat eni impetrare q ipse maneret in seruitute pro beniamin: ita q̄ beniamin cū alijs fratribus rediret ad patrē. ⁊ ad ꝯ obtinendū primo iducit rōnē ex pte patris sui q de furto buⁱ cyphi nullo mō debebat incolpari: cū ipse esset absens: ⁊ etiā iust⁹. qz pecuniā a filijs reportatā remiserat in egyptū. ⁊ ideo nullo mō debebat bateri suspectus de furto illo q factum fuisset de suo

a Pecuniā quā inuenimus in ore saccoꝝ reportauimus Argumentū est a maiori pte. qđ dicant, nō retinuim⁹ nec celauim⁹ illud quod erat extra egyptū ⁊ in terra chanaan de quo magis videret: ergo nec hoc cōmisimus. b Fiat iuxta vestrā sniam. Cōfidentes enim de sua innocētia mittere ut iusserat: ⁊ apprehensis per ordinē locutus ē: Qui rndērūt Quare sic loquit dns noster: ut serui tui tantū flagitij cōmiserint? Pecuniā⁹ quā inuenimus in sūmitate saccoꝝ reportauim⁹ ad te de terra chanaā: Et quō cōsequēs ē: ut furati simus de domo dñi tui aurū uel argētū? Apud quēcūqꝫ fuerit inuentū seruoꝝ tuoꝝ qđ queris moriat⁹ ⁊ nos erimus serui dñi nostri: Qui dixit eis: Fiat⁹ iuxta vram sniam. Apud ᵗ quēcūqꝫ fuerit inuentū: ipse sit seruus me⁹: vos aūt eritᵘ innoxij. Itaqꝫ festinato deponētes i terrā saccos aperuerūt singuli. Quos⁸ scrutat⁹ incipiēs a maiore vsqꝫ ad minimū: inuenit⁸ cyphum in sacco beniamin. Atᵗ illi scissis vestib⁹ oneratisqꝫ rursū asinis: reuersi sūt in oppidū. primusqꝫ⁸ iudas cū fratribus ingressus ē ad ioseph: necᵇ dum eni de loco abierat. Omnesqꝫ⁸ ante eū pariᵗ in terrā corruerūt. Quib⁹ ille ait: Cur ᵏ sic agere voluistis? An ˡ ignoratis q nō sit similis mei i augurādi sciētia: Cui ᵐ iudas: Quid ⁿ respōdebim⁹ inquit dño meo uel qđ loquemur: aut iuste poterimus obtēdere: Deus⁹ inuenit iniqtatē seruoꝝ tuoꝝ Ēn omnes⁹ serui sumus dñi mei: ⁊ nos ⁊ apud quē inuētus est cyphus. Rndit ioseph: Absit⁹ a me ut sic agam. Qui ᶠ furatus ē cyphū ipse sit seruus meus: vos aūt abite liberi ad patrē vrm.]

mandato: ⁊ tñ si beniamin remaneret in seruitute, intantū diligebat eū q credebat, pbabiliᵉ mori pre dolore. qđ videbat valde durū ⁊ rōni absonū. hāc aūt rōnē deducit iudas diffuse ut magis moueat animū ioseph ad cōpatiendū patri: ⁊ pz lrā vsqꝫ ibi: v Vos scitis q duos genuerit mihi vxor mea. Ista est ractel que fuit principalis ⁊ prima vxor ei⁹: ⁊ etiā sola ex tū fuit ex petitione iacob: qz lya fuit sibi cōiuncta p receptionē laban: ⁊ due ancille ad petitionē ractelis ⁊ lye. ut hr̄ s. xxix. ca ⁊. xxx. x Egressus est vnus. de societate mea. y Et dixistis bestia devorauit eum. Videt q ioseph hic poterat arguere iudā de contradictione sm repetitionē supra positā. xlij. ca. vbi excusauerunt se de circuitu ciuitatis: dicētes q ꝯ fecerāt ad querēdū fratrē suū ꝓditum; ⁊ hic dicit q dixerāt patri ipsū esse devoratū a bestia. Ad qđ dicē dū q lz nō oporteat iudā ⁊ fratres suos excusari de mendacio: tñ hic nō sequit dictoꝝ suoꝝ ꝯdictio: qz stari posset iudas rndere

q̄ dixerāt patri ipsū ee venozatū a bestia postq̄ redierāt ad ipsū ex egypto: pcludētes q̄ ex q̄ nō inuenerāt eū reputabāt eū a bestia venozatū. ⁊ eodē modo poterāt rndere ve b q̄ dixerūt hic: Cui⁹ vterin⁹ frater moztuus ē. q̄z hoc dixerūt postq̄ ipsū quesierāt p ciuitatē ⁊ ex q̄ nō inuenerāt eū, pbabilit estimabāt eū ee moztuū. a Ego, ꝓpter hic inducit secūdam rōnem ex parte sui. q̄z fideiussoz teneb, pillo ꝓquo spondet. Judas aūt fideiussoz erat ꝓ beniamin ut p̄dictū ē ex quo concludit q̄ vebat remanere in seruitute ꝓ beniamin. ⁊ patet littra. b Manebo itaq̄ seru⁹ tuus. hic ponit tertia rō ad idem ex aptitudine inde: erat enī homo pfectioz ⁊ aptioz ad seruiendū in omnibus oprib⁹ laboziosis ⁊ bellicis q̄ beniamin, ꝓpter quod non vebat refutari ista petitio. c Non enim possū redire ad patrē. hic inducit quarta rō ad idē. quia iste iudas nullo modo posset vivere anxietatem patris sui: si rediret sine beniamin. ⁊ iō sibi erat cōdescendendū ut remaneret i seruitute ꝓ ipso: maxime cū esset aptioz illo in omnibus opribus. d

Cap. xlv.

On se poterat vltra cohibere ioseph hic consequenter vescribitur manifestatio fraternitatis. vbi ꝓmo vescribit hui⁹ manifestationis modus. ⁊ secūdo fruct⁹. ibi: Audit aūt q̄ ē vē. Circa ꝓmū ostendit vehemētia dilectionis. ⁊ secūdo clemētia remissiōis ibi: Ad quos ille. tertio grā, pmissiōis. ibi: Festinate. quarto instātia cōsolationis. ibi: En oculi vestri. Circa ꝓmū dicit: Nō se poterat vltra cohibere ioseph, s. q̄n se manifestaret: tū q̄z rō eū inducebat ad hoc: eo q̄ ꝓterita certificatus erat ve pnitētia fratrū suoz ve eo q̄ vendiderāt ipsū: ⁊ ve bona ⁊ fideli affectiōe eorū ad beniamin fratrē suū vterinū. tū q̄z pietas fraterna nō permittebat eū amplius cōtinere pietatis interioris signa. e Et nullus interesset vē. Nō q̄z ioseph vellet celare q̄ essent fratres sui: ut pz infra: sed q̄z in sui manifestatione volebat aliq̄d dicere qō latere volebat egyptios ne fratres sui cozā eis ꝓfunderent. ut patebit. f Eleuauitq̄ vocē cū fletu. ex magno affectu pietat⁹: Quā audierūt egyptij. q̄ erāt ve domo ioseph. hz enī essent exclusi a loco. nō tū ita lōge recesserāt q̄n illā vocē possent audire. ⁊ bene volebat ioseph q̄ audirēt illud qō tūc dixit. s. Ego sum ioseph. ⁊ subdit. g Omnisq̄ domus pharaonis vē. nō q̄ audirēt vocē ioseph imediate sed ꝓ relationē egyptioz. q̄ erāt ꝓpe ioseph. h Nō poterāt rndere vē. Erāt enī memozes ve malo qō ei fecerāt ⁊ cū dñm terre videbāt. ⁊ iō nō fuit mirū si fuerāt valde territi. i Ad quos ille. hic vescribit clemētia remissionis. vidit enim eos territos, ꝓ malū qō ei fecerāt: iō voluit eos certificare ve plena remissione dicēs: k Accedite ad me. cōfidenē ⁊ secure. Et cū accessissent, ꝓ: l Ego sū ait ioseph frater vester quē vendidistis in egyptū. istud volebat eis dicere submisse: ⁊ ideo fecit eos ꝓpe venire. ne egyptij audirēt, pditionē quā fecerant: ⁊ sic eos vespicerent. m Nolite pauere vē. ac si diceret exp̄esse. totū remitto vobis ex corde: q̄z certitudinaliter pbaui vestrā pnitētiā ve me: ⁊ certā amicitiā vestrā erga beniamin fratrem meū. n Neq̄ vobis durū esse videat q̄ vē. Hoc addit ad maiorē eoz certificationē. o Ꝓ salute enim vestra misit me de⁹, q̄z ꝑm Aug. Deus adeo oiptēs est ⁊ bonus q̄ non permitteret mala fieri nisi inde maioza bona eliceret. ⁊ sic pmisit ioseph vendi ꝓpter salutē populi tempoze famis future. p Quib⁹ nec arari vē. nisi modicū q̄ ꝙsi nihil reputandū ē. Isti⁹ autem sterilitatis aliq̄ dicunt causam ee nimiam inundantiā nili: q̄ cooperiebat terrā egypti intantū q̄ nō poterat conueniēt coli. Sz istud nō videt verū: q̄z ista cā nō fecisset sterilitatē in terra chanaan ⁊ alijs regionib⁹ vbi nō fluit nilus: ⁊ tñ in illis fuit sterilitas ⁊ fames: vñ dicit supra. xli. ca. Omnesq̄ ꝓuincie venebant in egyptum ut emerēt escas: ⁊ malum inopie temperarent. Et ideo alij dicunt ⁊ verius ut videtur q̄ dicta sterilitas processit ex nimia siccitate ꝓpter quā nec in egypto nec alibi terra poterat bene coli sufficiēter. q Non vestro consilio. scilicet solum: quia inualidum esset nisi deus permisisset ⁊ ad bonū ordinasset. r Fecit me ꝙsi patrē vē. q̄z p sapiētiā quā deus vedit mihi pharao credit mihi sicut patri. s Festinate. hic cōsequenē vescribit grā pmissionis: q̄z pmisit eis, pvidere ve victualibus cum patre suo ꝓpter quo mandauit p eos dicēs: t Ascendite ad patrem meū vē. q̄z terra, pmissionis in qua erat iacob altioz est respectu terre egypti. v Habitabis in terra iessen. Videbat enī ioseph q̄ pater suus ⁊ fratres venirent ad p̄sentiā regis donec informasset eos qualiter vterent se habere in conspectu eius: ⁊ ideo voluit q̄ starent in terra iessen vbi occurreret eis ad eos informandum: quod ⁊ fecit ut habetur ca. sequenti. x En oculi vestri. Hic vescribitur instantia consolationis: q̄z post predicta iterum consolatur eos ad maiorem certificationē dicens: En oculi vestri vē. ac si diceret. sicut certum est vobis q̄ me videtis: ita certa sunt omnia que dixi vobis ad consolationem vestram. y Os meum loquatur ad vos. Loquebatur enim eis hebraice: ⁊ non per interpretem. sicut antea fecerat.

a Post que ausi sunt loq̃ ad eũ.qz manifeste viderant q̃ vere ⁊ nõ ficte loquebaf. b Auditũq; est. Hic cõsequenter ꝛescribif dicte manifestationis fructꝰ: vbi ꝑmo ꝛescribif serenitas imꝑrij in rege.secundo sedulitas obsequij in ioseph.ibi; Quibꝰ ꝛedit ioseph.tertio suauitas gaudij ī patre.ibi; Qui ascendentes. Circa ꝑmum dicitur sic: Auditũq; est ꝛẽ.q̃ relationẽ eoꝝ qui secũ erãt ī domo ioseph. c Et gauisus est pharao ꝛẽ. Licz diligerẽt ioseph ꝓpter bona q̃ eis fecerat: tñ erat eis turpe q̃ domo q̃ fuerat seruus emptiꝰ ⁊ eductus de carcere habẽt rãtũ dñũ in regno: ⁊ iõ qñ sciuerãt q̃ haberet tot frẽs ⁊ aliter formatos q̃ bene videbanf nobiles: ⁊ de tanto loco.fuerunt sup hoc cõsolati: ⁊ iõ ꝑcepit rex ut pater ⁊ fratres ⁊ alij ꝓpinq̃ venirẽt ī egyptũ.paratus eos sustentare ⁊ honorare:ut ꝑz ī lrã. vñ subditur v Oẽs opes egypti vre erũt. i. de omnibꝰ opibus habebitis ad sufficientiã. Debzei tñ dicũt q̃ ꝑ dixit ꝓpter ice quodãmõ.lz hoc nõ intelligeret: qz p verbũ eius significabaf q̃ futurũ erat ī filijs israel q̃ exeũtes de egypto asportauerũt secũ opes egypti: ut br̃ Exo. xij. Sicut ⁊ cayphas loquẽs de morte xp̃i. dixit: Expedit vobis ut vnꝰ moriaf hõ.ꝓ populo Joh. xj.ca. Et q̃ eius verbũ significabaf q̃ mors xp̃i esset ꝓ redemptione generi humani: ut exponit euãgelista ibidẽ dicẽs: Hoc autem a semetipso nõ dixit ꝛẽ. Uerũtamẽ neuter sic loquendo põt ꝓpheta ꝓprie dici q: ad ꝫ requirif intelligẽtia: ut ꝫ. dictũ ẽ.xlj.ca. Sic nec alina balaã potuit dici aĩal rõnale lz ꝑba rõnabilia ꝓtulerit: qz illa ꝑba nõ intellexit: qõ tñ requirif ad rõnabilitatẽ ꝫ fuerũt formata illa verba ꝑ angelũ mouentẽ linguã asine.sequif; e Quibꝰ ꝛedit. Hic ostendif sedulitas obsequij in ioseph: qz sollicite fecit edictũ pharaonis: addẽs etiã sup ꝫ specialia munera dando ea fratri suo beniamin ⁊ patri. ⁊ ꝑz lrã. f Ne irascamini in via. Hoc dixit ioseph: qz timebat ne cũ fratres ab eo recessissent litigarẽt ad inuicẽ imponẽdo sibimet vnꝰ alteri maliciã factã cõtra ioseph. g Qui ascẽdentes. Hic ꝛescribif suauitas gaudij in patre.ex auditu rumoꝝ q̃ ioseph adhuc viueret. h Referebãt oẽm ordinẽ rei.s.q̃re ⁊ quõ ioseph vendiderãt ⁊ qualiter fuit ꝓnotus in egypto: ꝛtunc tot auditis ⁊ visis signis manifestis ꝛe vita ioseph iacob credidit. i Laꝰ.xlvj. Rofectusq; . Hic ꝛescribif ꝛescensus in egyptũ q̃tũ ad iacob ⁊ familiã eius: vbi ꝑmo ꝛescribif ꝛscẽdẽdi modus.secũdo ꝛscendẽtiũ numerꝰ.ibi: Hec sũt aũt noĩa.tertio ipsiꝰ ioseph occursus.ibi: Misit aũt iudã. Circa ꝑmũ dicif: k Venit ad puteũ iuramẽti.i. in ꝛsabee q̃ locus inꝛpretaf puteus iuramẽti. ⁊ fuit vocatꝰ ille locus sic ab illo puteo: q̃ ẽ ibi vbi iurauerũt fedus inter se abrahã ⁊ abimelech ut dictũ ẽ ē. xxj.ca. ꝑ locũ aũt illum voluit transire iacob duplici ꝛe cã. vna fuit q: erat in via eundi in egyptũ Bersabee eni est vltima villa terre chanaã eundo versus egyptũ. Secũda cã fuit: quia abrahã annus suus ibi inuocauit dñm: ut br̃ ē. xxj.ca. Similiꝛ isaac paꝛ suus. ē. xxvj.ca. ⁊ iõ voluit illuc ire ad ꝛecandũ dñm ꝓ suo itinere.sic ⁊ fecit: qñ iuit ad laban.trãsiit eni ꝑ montẽ moria ut ibi oraret dñm: ut ipsũ dirigeret in via: ut dictũ ẽ ē. xxviij.ca. l Jacob iacob. duplicatio nois signũ est diuine dilectiõis. m Qui rñdit ecce adsũ. paratus ad imperium tuũ. n Noli timere. lz eni ꝛsideraret videre ioseph: formidabat tñ ꝛscẽdere in egyptũ qz erat senex ⁊ debilis ⁊ qz timebat ī aliena ẽra sepeliri extra sepulchra patrũ suoꝝ; ⁊ iõ dñs

sui: fleuit: illo quoq; similiter flente sup collũ eius. Osculatusq; est ioseph omnes fratres suos: ⁊ plorauit sup singulos. Post[a] que ausi sunt loqui ad eum.] Auditũq; [b] est ⁊ celebri sermone vulgatũ ī aula regis: venerũt fratres ioseph: ⁊ [c] gauisus ẽ pharao atq; omnis familia eius.] Dixitq; ad ioseph ut imperaret fratribus suis dicens: Onerãtes iumẽta ite in terrã chanaã. ⁊ tollite inde patrem vestrum ⁊ cognationẽ: ⁊ venite ad me: ⁊ ego dabo vobis omnia bona egypti: ut comedatis medullam terre. Precipe etiã ut tollant plaustra de terra egypti ad subuectionem puuloꝝ suoꝝ ac coniugũ. Et dicito: Tollite patrẽ vestrum ⁊ properate q̃totius veniẽtes: nec dimittatis q̃cq; de supellectili vestra: quia omnes [d] opes egypti vestre erunt. Fecerũtq; filij isrl̃ ut eis mãdatũ fuerat. Quibus[e] ꝛedit ioseph plaustra secũdũ pharaonis imperiũ: ⁊ cibaria in itinere. Singulis q̃s proferri iussit binas stolas: beniamin vero ꝛedit trecentos argenteos cum quinq; stolis optimis: tantũdem pecunie ⁊ vestium mittens patri suo: addens eis asinos decem qui subueherent ex omnibus diuitijs egypti: ⁊ totidẽ asinas triticũ in itinere panesq; portantes. Dimisit ergo fratres suos: ⁊ ꝓficiscentibus ait: Ne[f] irascami in via. Qui ascẽdentes[g] ex egypto venerũt in terram chanaã ad patrẽ suum iacob: ⁊ nunciauerũt ei dicentes: Joseph filius tuus viuit: ⁊ ipse dominaf in omni terra egypti. Quo audito iacob: quasi ꝛe graui somno euigilans: tñ non credebat eis. Illi ecõtra referebãt [h] oẽm ordinẽ rei. Cũq; vidisset plaustra ⁊ vniuersa que miserat: reuixit spiritus eius ⁊ ait: Sufficit mihi si adhuc ioseph filius meus viuit: vadam ⁊ videbo illũ anteq̃ moriar. XLVI

Rofectusq; [i] israel cũ omnibꝰ que habebat venit[k] ad puteum iuramenti: ⁊ mactatis ibi victimis deo patris sui isaac: audiuit eũ per visionem nocte vocantem se ⁊ dicentem sibi: Jacob[l] iacob. Cui[m] rñdit: Ecce adsum. Ait illi deus: Ego sum fortissimus deus patris tui. Noli[n] timere: sed ꝛscende in egyptũ: quia in gentẽ magnã faciã te ibi. Ego[o] ꝛscendã tecũ illuc: ⁊ ego[o] inde adducã te reuertentẽ. Joseph[p] quoq; ponet manus suas sup oculos tuos.] Surrexit[r] iacob mane a puteo iuramenti: tulerũtq; eum filij cum paruulis ⁊ vxoribus suis in plaustris que miserat pharao ad portandum senem: ⁊ oĩa que possederat in terra chanaan. Uenitq; ī egyptũ cũ omni semine suo: filij eiꝰ ⁊ nepotes[q] filie ⁊ cũcta simul. ꝓgenies. Hec sũt aũt noĩa filiorũ israel q̃ ingressi sũt ī egyptũ ipse cũ liberis suis. Primogenit[s]

pto venerũt in terram chanaã ad patrẽ suum iacob: ⁊ nunciauerũt ei dicentes: Joseph filius tuus viuit: ⁊ ipse dominaf in omni terra egypti. Quo audito iacob: quasi ꝛe graui somno euigilans: tñ non credebat eis. Illi ecõtra referebãt [b] oẽm ordinẽ rei. Cũq; vidisset plaustra ⁊ vniuersa que miserat: reuixit spiritus eius ⁊ ait: Sufficit mihi si adhuc ioseph filius meus viuit: vadam ⁊ videbo illũ anteq̃ moriar. XLVI

Rofectusq; [i] israel cũ omnibꝰ que habebat venit[k] ad puteum iuramenti: ⁊ mactatis ibi victimis deo patris sui isaac: audiuit eũ per visionem nocte vocantem se ⁊ dicentem sibi: Jacob[l] iacob. Cui[m] rñdit: Ecce adsum. Ait illi deus: Ego sum fortissimus deus patris tui. Noli[n] timere: sed ꝛscende in egyptũ: quia in gentẽ magnã faciã te ibi. Ego[o] ꝛscendã tecũ illuc: ⁊ ego[o] inde adducã te reuertentẽ. Joseph[p] quoq; ponet manus suas sup oculos tuos.] Surrexit[r] iacob mane a puteo iuramenti: tulerũtq; eum filij cum paruulis ⁊ vxoribus suis in plaustris que miserat pharao ad portandum senem: ⁊ oĩa que possederat in terra chanaan. Uenitq; ī egyptũ cũ omni semine suo: filij eiꝰ ⁊ nepotes[q] filie ⁊ cũcta simul. ꝓgenies. Hec sũt aũt noĩa filiorũ israel q̃ ingressi sũt ī egyptũ ipse cũ liberis suis. Primogenit[s] assecurauit eũ ꝛe vtroq; dicens: o Ego ꝛscendã tecũ illuc. q̃tũ ad ꝑmũ. p Et ego inde adducã te. q̃tũ ad secũdũ; q: fecit reportari corꝑ suũ ad sepeliẽdũ ī spelũca duplici. ut br̃. j. l. ca. Põt aũt ꝫ ⁊ alit intelligi ꝛe filijs israel q̃s eduxit ꝛe egypto in brachio extẽto ⁊ manu potẽti. ut br̃ i Exo. q Joseph q̃ ꝛe.] Mos erat antiquoꝝ q̃ ꝑsona predilecta claudebat oculos ꝛe fimcti; ꝓhoc aũt certificatus fuit iacob: q̃ ioseph non moreref ante ipsũ: quod summe ꝛsiderabat. r Surrexit iacob. confortatus ꝛe diuina ꝓsolatione.sequif: s Nepotes filie. lz haberet vnicã filiã. l. dinam: dr̃ tñ in plurali; qz filie filioꝝ suoꝝ ei[r] filie dicebanf: ⁊ cũ dina hic intelligunf. t Hec sũt autem noĩa. hic ꝑnter ꝛscribif numerꝰ ꝛscẽdentiũ. vbi ꝓsiderãdũ q̃ aliq̃ ꝓsone ꝫ noiate alibi in scriptura aliter noiant. eisdẽ modis ⁊ rõnibꝰ q̃. ē. tacte sũt ꝛe filijs esau. xxxvj.ca. v Primogenit[s]

ruben. occasione eius enumerant post eum omnes filij lye naturales ⁊ adoptiui ante alios filios. Et pater lrā. exceptis paucis vocabulis. a Jamuel. Hume. xxvj. vocat namuel. b Sater. hic in Paral. nō nominat: qz nulla pgenies pcessit de eo. c Onan. p n dz scribi in fine. Jobab. j. Paral. vij. ca. vocat iasub. d Hi filij lye ⁊c. ℔ videt falsū: qz filij iude sup nominati nō fuerūt ibi geniti. ut pz ℣. xxxviij. ca. Dicendū q ℔ dicit eo q pater eoz fuit genitus i mesopotamia. s. iudas. e Oēs aie filioz ei⁹ ⁊ filiarum. xxxij. in ℔ tm numero nō iclud̄it dina: ut pz sic computent mares. f Filij gad. Hic enumerantur filij çelphe: q erāt filij lye adoptiui. ⁊ pz littera. g Filij rachel. ℔ enumerant filij eius. h Zilbel. j. Paral. viij. ca. vocat iadiel. i Bera. j. Paral. vij. ca. vocat abara. k Haamā ℔ vocat nobaba ibidē. l Jechri. hic vocat rapha ibidē. m Jethros mophim, duo nomina sūt ⁊ i aliq⁹ libris simul iūgunt, p vno ⁊ male. ⁊ eodem mō fecit Remigi⁹ libro de interpretationibus, ponens ambo pro vno noie. Remigius eni q fecit illū librum videt parū sciuisse de hebraico: qz i plurib⁹ interptatiōib⁹ fecit. ꝑ qō trat⁹ hyero⁹ frequent eū redarguit in libro de hebraicis q̄stionib⁹: ⁊ in alijs loc. n Filij dan. hic enumerant filij bale. o Usan. licz iste fuerit vnigenitus ipsi dan: tm hic dicitur filij: qz aliqñ in sacra scptura ponitur plurale ꝓ singulari: sicut econuerso. ut habetur Exo. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscarum. p Salem. alias syllam. hic vocatur selboam. j. Paral. vij. ca. Si autem coniungantur simul filij lye. xxxij. ⁊ pueri çelphe. xvj. ⁊ rachel. xiij. ⁊ bale septem. faciunt. lxx. q Cuncte anime ⁊c. Circa istos numeros sequentes varij doctores varie dicunt ⁊ multipliciter: accipiam autem duos modos dicendi qui videntur mihi probabiliores. Sexagintasex. iste numerus est ꝑsonarum que egresse sunt de iacob: ⁊ cum hoc ingresse sunt i egyptū cū eo: ut patet in littera. Et nō abhoc numero excluduntur ber ⁊ onan: qui non intrauerunt egyptum: sed mortui sunt in terra chanaan: ut predictum est in isto capitulo. ⁊ supra. xxxviij. ca. Similit excludunt ioseph ⁊ duo filij ei⁹ qui iā erāt in egypto anteq̄ iacob ingrederet. ⁊ sic de numero lxx. predicto remanent. lxv. cum quibus si ponatur dina: que fuit exclusa a numero. xxxij. puerorum lye. ut supra dictum est ⁊ que ingressa est cum iacob in egyptū: sic habemus. lxvj. personas hic numeratas cum quibus si addant ioseph ⁊ duo filij eius ⁊ iochabeth filia leui que concepta erat ante ingressum iacob in egyptum: nondū tamen nata: ut dicunt hebrei: ⁊ sic intrauit in egyptum licz in vtero matris ⁊ sic habemus vltimum numerū cum dicitur: Omnes anime domus iacob que ingresse sunt egyptum fuerunt. lxx. sed quia scriptura non exprimit q leui aliquā filiā habuerit que vocata sit iochabeth: qz illa de q̄ fit mētio in Exo. non fuit ei⁹ filia ut ibi dicet. iō pōt hic dimitti ⁊ loco eius poni ipse iacob: q̄ cū prole sua ingressus est: ⁊ sic sūt septuaginta. vñ ⁊ in hoc numero vltimo nō dicit: Oēs aie que egresse sunt de femore iacob: qz ipse non fuit egressus a seipso sed dicit: Oēs anime domus iacob q̄ ingresse sūt egyptū fuere. lxx Et hic mod⁹ dicēdi videt cōueniētior: tm ingressus ipsi⁹ ioseph fuit aīi ingressū patris: ⁊ similiter ingressus filioz ioseph q̄ dicunt hic ingressi rōne patris sui: ⁊ sic in eo q̄dāmodo ingressi sunt. Unde ⁊ de psonis hic vltimo noiatis non dr: Que ingresse sūt cū iacob in egyptū ℔ que ingresse sunt absolute. Trāslatio vero. lxx. hic bz lxxv. Sed sm hiero. hic cū p dictis numerauerit q̄nq; filios filioz ioseph qui tm nondū erant nati. ⁊ ℔ factū ē p anticipationē ꝑ honorē ioseph: ꝑ quē alij fuerunt recepti honorifice in egypto. ⁊ hanc translationē secutus est lucas Actj. vij. Qz autem aliqui dicūt nullā mulierem hic computari. patet falsum: quia sara cōputat inter filios çelphe: aliē non essent. xvj. sed. xv. tm: quod est cōtra textum vbi dicitur Sedecim animas ⁊c. Considerandū etiā q cū dicit hic Anime egresse de femore iacob. nō est p hoc intelligendum q aīa intellectiua sit p generationē: sed accipit hic aīa pro homine: eo modo quo totū denominat a parte ꝑncipaliori lz aūt homo generet: aīa tm intellectiua nō generat ℔ creando infundit. r Misit aūt iacob iudā. ℔ scribit ipsi? ioseph occursus: ⁊ sm q mādauerat pri stetit i era iessen quousq; ioseph ei ibidē occurreret. significās ei suū aduētū ⁊ ℔ est qō dicit: Misit aūt iacob ⁊c. qz iudas inf alios filios q̄ erāt cū iacob erat honorabilior ⁊ rōnabilior. s Ascēdit obuiā pri. tum ut debitā reuerētiā pri exhiberet. tum ut patrē ⁊ fratres instrueret quō cū rege loquerent. iō seq̄t t Cūq; vocauerit vos. s. rex. Et dixerit qō est op⁹ vestrū:

ruben. Filij rubē: enoch ⁊ phallu ⁊ esrom ⁊ charmi. Filij symeon: iamuel ⁊ iamin ⁊ iami ⁊ abod ⁊ iachin ⁊ saber ⁊ saul filij chananitidis. Filij leui: gerson ⁊ caath ⁊ merari. Filij iuda her ⁊ onan ⁊ sela ⁊ phares ⁊ çara. Mortui sunt aūt her ⁊ onan i terra chanaan. Nati q̄ sunt filij phares: esrom ⁊ amul Filij isachar: thola ⁊ phua ⁊ iobab ⁊ semrō. Filij çabulon: sareth ⁊ chelon ⁊ iabelel. Hi filij lye quos genuit in mesopotamia Syrie cum dina filia sua. Oēs anime filioz ei⁹ ⁊ filiarū trigintatres. Filij gad: sephon ⁊ aggi ⁊ esebon ⁊ suni ⁊ heri ⁊ arodi ⁊ areli. Filij aser iemna ⁊ iesua ⁊ iesui ⁊ beria sara quoq; soror eorū. Filij beria: heber ⁊ melchiel. Hi filij çelphe quam dedit laba lye filie sue: ⁊ hos genuit iacob: sedecim aias. Filij rachel uxoris iacob: ioseph ⁊ beniamin. Nati q̄ sunt ioseph filij in terra egypti quos genuit ei asseneç: filia phutifaris sacerdot heliopoleos: manasses ⁊ ephraim. Filij beniamin: bela ⁊ bechor ⁊ asbel ⁊ gera ⁊ naamā ⁊ iechri ⁊ iethros ⁊ ose: mophim ⁊ ofim ⁊ ared. Hi filij rachel quos genuit iacob: oēs anime q̄tuordecim. Filij dan: vsan. Filij neptalim: iasiel ⁊ guni ⁊ ieser ⁊ salem. Hi filij bale: quā dedit laban racheli filie sue: ⁊ hos genuit iacob: omnes anime septē. Cūcteq; anime que ingresse sunt cū iacob in egyptum: ⁊ egresse sunt de femore illius absq; uxoribꝰ filiorum eius: sexagintasex. Filij aūt ioseph qui nati sūt ei in terra egypti: anime due. Omnes anime domus iacob que ingresse sunt in egyptum: fuere septuaginta. Misit aūt iacob iudam ante se ad ioseph in egyptū ut nūciaret ei: ⁊ ille occurreret in iessen. Quo cum peruenisset iuncto ioseph curru suo: ascendit obuiā patri ad eundem locū: vidensq; eū irruit super collum eius: ⁊ inter amplexus fleuit. Dixitq; pat ad ioseph: Jam letus moriar: quia vidi faciem tuam: ⁊ superstite te relinquo. Et ille locut est ad fratres suos: ⁊ ad omnem domum patris sui. Ascendam ⁊ nunciabo pharaoni. Dicamq; ei: Fratres mei ⁊ domus patris mei q̄ erant in terra chanaan venerunt ad me: ⁊ sunt viri pastores ouium: curamq; habent alendox gregum. Pecora sua ⁊ armenta ⁊ omnia q̄ habere potuerunt adduxerunt secum. Cumq; vocauerit vos ⁊ dixerit: qō est opus vestrū: respōdebitis: Viri pastores sumus: seruitus: ab infantia nra

respondebitis: Viri pastores sumus &c. Cui⁹ cā subdit cū dicit: a Hec aūt &c. ¶ q̄ fertilis ē & apta aialibus alēdis b Quia testant &c. & sic volūt q̄ habitēt seorsū ab eis. Cā aūt quare testant ē: qz pcuriūt aialia aliq̄ q̄ tāq̄ vij ab egyptijs colunt. c Cap. xlvij.

Egressꝰ ḡ ioseph. Pꝛ-q̄ moyses descripsit descē-sum iacob i egyptū: h̄ ꝓiter re-scribit ipsi⁹ morā & statū ibidem. Et ꝓmo q̄tū ad ei⁹ ibi habitationē secundo q̄tū ad finē & consumationem ibi: Factiq̄ sūt oēs dies. Adhuc p̄ re-scribit ipsi⁹ iacob receptio gratio-sa. secundo eius sustētatio larga ibi: Joseph vero Adhuc ꝓmo re-scribit ipsius re-ceptio benigna i prole sua. secun-do in persona ꝓ-pria ibi: Post h̄ introducit. Circa ꝓmū dicitur: d Pater me⁹ & frēs &c. Hec nūciauit ioseph pharaoni anteqū adduceret frēs suos ad p̄sentiā ipsius: ad. phan-dū si affectio tua regi erga eos pseueraret sicut a principio. e Et ecce cōsistūt in terra iessen. h̄ addidit ioseph: qz residerabat q̄ illa terra eis assi-gnaret: ut patet in p̄cedēti ca. & iō hoc dixit: ac si ei insinu-aret: ex quo vxores & familie & oīa tua eoꝝ mobilia sūt ibi tonū esset q̄ remanerēt illic: q. labor esset eos trāsferre ali-bi. f Extremos q̄ fratrū suoꝝ. Extremitas alicui⁹ rei accipit dupliciter. s. a parte superiori & a parte inferiori. & ꝓm hoc ista lra dupliciter exponit. vno modo sic: Extremos fra-trū. i. minores & debiliores: & hāc expositionē sequunt iu-dei dicentes: q̄ hoc fecit ioseph ne si rex vidisset maiores & fortiores posuisset eos cū viris bellatorib⁹. Alio modo sic: Extremos fratrū. i. maiores & valētiores: ut ex hoc rex & consiliarij sui magis haberēt acceptū dñiū ioseph: videtes cognationē eius esse ita gratiosam. & istud magis cōcordat p̄dictis ca. p̄ce. g Ad pegrinandū &c. ¶. i. ad morandū ad tēpus. cuius cā subdit: h Nam nō est herba gregib⁹ &c. sed sinō erat in terra chanaā herba: quō erat in egypto vbi erat tanta sterilitas sicut alibi? Et dicūt aliq̄ hic q̄ tē-pore siccitatis ex qua cauebat illa sterilitas sunt tona pa-scua in egypto: qz magna inundatio nili ex aqua remanēte sup terrā plus impedit nascentiā herbaꝝ q̄ siccitas. Vel aliē pōt dici: q̄ terra iessen quā petebat erat sic dispositā: q̄ nō erat ibi tanta siccitas: quin esset sufficiēs pascualis: ex quo habebāt colorē p̄tēdi eā: qz tona eorum consistebāt p̄cipaliē in animalibus. i Terra egypti in cōspectu tuo est. ac si diceret. vbicūq̄ placuerit tibi fac eos habitare. k

vsq̄ in p̄sens & nos & p̄res nr̄i ¶ Hec aūt dicetis ut habitare possitis in tra iessen: ¶ qz⁹ dete-stant egyptij oēs pastores ouiū

Ingressus ḡ XLVII ioseph nunciauit pha-raoni dicēs: Pat⁹ me⁹ & frēs: oues eoꝝ & armenta & cūcta q̄ possidēt venerūt de ter-ra chanaan: & ecce cōsistūt in terra iessen. Extremos fr̄ q̄z fra-trū suoꝝ q̄nq̄ viros constituit cora rege. Quos ille introga-uit: Quid habetis opis: Rñde-rūt: Pastores ouiū sum⁹ serui tui: & nos & patres nostri. Ad pegrinādū i terra tua venim⁹ ¶ q̄m nō ē herba gregib⁹ seruoꝝ tuoꝝ: ingraueſcēte fame i terra chanaan. Petimusq̄ ut eē nos iubeas seruos tuos in tra iessen Dixit itaq̄ rex ad ioseph: Pat' tu⁹ & fratres tui venerūt ad te. Terra egyptii ꝓspectu tuo ē: i optimo loco fac eos habitare & trade eis trā iessen. Q̄ si nosti i eis eē viros idustrios: ꝓstitue illos magistros pecoꝝ meoꝝ. Post hec introduxit ioseph pa-trē suū ad regē: & statuit eū cora eo. Qui⁽ⁿ⁾ benedicēs illi: & introga-tus ab eo: q̄t sūt dies annoꝝ vi-te tue: rñdit: Dies pegrinatio-nis vite mee centū triginta an-noꝝ sunt⁽ᵒ⁾ parui & mali: & ⁽ᵖ⁾non peruenerūt vsq̄ ad dies patrū meoꝝ ¶ q̄b⁹ pegrinati sunt. Et benedicto rege: egressus ē foras. Joseph⁹ vero patri & fratrib⁹ suis dedit possessionē in egypto in optimo⁽ᵖ⁾ terre loco rameſſes ut p̄ceperat pharao: & ⁽ᵗ⁾alebat eos: oēmq̄ domū patris sui: p̄-bēs cibaria singulis. In toto enī orbe panis deerat: & oppſſe-rat fames terrā: maxime egy-pti & chanaā. Et quib⁽ᵛ⁾ omnem⁽ˣ⁾ pecuniā cōgregauit ꝓ venditio-ne frumēti: & intulit eā i erariū regis. Cū q̄q̄ defecisset emptori-bus p̄ciū: venit cūcta egypt⁹ ad ioseph dicēs: Da nobis panes Quare mozimur cora te defici-ente pecunia: Quib⁹ ille rñdit: Adducite pecora vestra: & dabo vobis ꝓ eis cibos: si p̄ciū nō ha-betis. Que cū adduxissent de-dit eis alimēta ꝓ equis & ouib⁹ & bobus & asinis: sustentauitq̄ eos illo anno ꝓ cōmutatione pecoꝝ. Leuerūt ḡz anno secū-do & dixerūt ei: Non celamus domino nostro q̄ deficiēte pe-cunia pecora simul defecerunt: nec clam te est q̄ absq̄ corpo-ribus & terra nihil habeamus

Post hec. hic ꝓnē describit receptio iacob i ꝓsona ꝓpria: qz post-q̄ ioseph exptus fuerat q̄ rex frēs suos gratiose receperat: certifi-cat⁹ ē de tona receptiōe patris sui. iō sequit. l Et statuit eū co-rā eo. tū ut patrē suū honoraret de accessu ad p̄sentiā regis: tum ut pat' suus grās redderet ipsi regi de bonis ab eo recept̄ ꝓ se & p familia sua. m Qui bñdicēs illi. s. regi quē iacob salutauit: & cui impcatus fuit tona. & istud vocat hic bñdicē n Dies pegrinatiōis vite mee. qz ꝓmo pe-grinat⁹ fuerat i meso-potamia apud laban: ut ꝰ. dictū ē. Iterꝝ pe-grinat⁹ erat i tra egypti. i terra etiā chanaā habitauerat ut pegrin⁹ ꝓ maiori pte qz nō erat assecut⁹ dñiū i il-la nisi i parua portiōe Alie etiā exponit qz tota vita humana i p̄-senti non ēnisi q̄dā pe-grinatio respectu cele-stis patrie: ꝓm q̄ dicit apl's Hebre. xiij. Non habem⁹ hic manētē ci-uitatē: sed futurā inq̄-rim⁹. o Sūt parui & mali. Dicūt aūt parui ei⁹ dies respectiue. vñ subdit. p Et nō pue-nerūt &c. ¶ qz abraha annus su⁹ vixit. clxxv. annis ut hr̄ ꝰ. xxv. ca. & isaac pat' su⁹. clxxx. ānis: ut hr̄ ꝰ. xxv. ca. & alij pres ei⁹ ꝓpe ad huc diuti⁹ vixerūt: ut hr̄ ꝰ. xj. ca. Dicunt aūt dies ei⁹ mali: ꝓpt̄ ma-lū penalitatꝫ q̄ sustin-uit i vita sua. ꝓ ex p̄-secutiōe frīs sui esau. 2° ex longa seruitute apud labā. 3° ex viola-tione dine filie sue. 4° ex trāsgressione ruben primogeniti sui: qui fedauit stratū eius. 5° ex venditione ioseph: de qua fuit incōsolabiliē afflictus. 6° ex sterilitate terre chanaan ut patet ex p̄dictis. q Joseph vero. Hic describit ipsius iacob sustentatio ꝓ ipsum ioseph: vbi ꝓmo describit prouidentia ipsius ioseph respectu patris. & secundo respectu regis. ibi: E quibus Circa ꝓmū dr. r Dedit pos. i egypto. puidēs patri & fratrib⁹ de loco habitatiōis. s In opti. ter. lo. rameſſes. ē enī rameſſes i critorio iessen q̄ ꝰ. ꝓtinebat. t Et alebat eos. puidēs eis de victu. v E quib⁹. b ostēdit. puidētia ioseph respectu regi augē-do sibi fideliē thesaurꝫ: & secūdo clemenē se habēs erga ꝓpulū. ibi: Dixit ḡ ioseph. Circa ꝓmū dr sic: E q̄b⁹. i. ex egypto & chanaā & alijs cris circūadiacētib⁹. x Om. ꝓ. cō. nō ꝓ exactiōes: h̄ ꝓ vē-ditionē bladi iustā: qz tātū valet res quātū pōt vēdi. & iō illud q̄ ioseph emerat ꝓ puo p̄cio tpe fertilitatꝫ potat reuēdē eisdē p̄so-nis: & multo fortiꝰ alijs ꝓ maiori p̄cio. maxie qz nullū cōpulerat ad vēdēdū sibi bladū nolentē reg. y Addu. ꝓ. vra. lz enī ēent i fa-me posiri: nō tū tenebat rex eis dare bladū gratis q̄diu habrent tona vnde possent emere. z Vene. q̄ an. se. dicūt hebrei q̄ iste fuit secūdus ann⁹ famis & q̄ in aduētu iacob q̄ venit in p̄n⁹ tertij anni famis stati nilus irrigauit terrā egypti, ꝓpt̄ merita ei⁹. & fa-cta est fertilitas: q̄ subtracta fuerat ꝓ siccitatē: ut p̄dictū est ꝑm vnā opinionē. Sed h̄ videt̄ ꝫ textui. p̄ qz ioseph ꝓ spiū ꝓphetie p̄-dixerat famē durare ꝑ septē ānos. 2° qz ꝑm istud dictū sequeret q̄ ioseph sustentasset egyptios primo anno famis pro pecoribus &

ꝛ ꝓ cõsequẽs durãte adhuc fertilitate: sustẽtasset eos ꝓ pecunijs quõ videt manifeste falsũ: qz tũc emebat ioseph bladũ ab egyptijs ꝛ nõ ecõuerso. Et iõ dicẽdũ est ꝙ secũdus annus hic intelligit abillo tpe quo vẽdidit eis pecunia ad emendũ: ꝛ ille fuit circa finẽ sterilitatis terre: ꝛ maxie qz ioseph ꝑdixerat publice: ita ꝙ erat notũ ꝙ totã terrã egypti ꝛe septẽ annis famis future post fertilitatẽ: ꝛ iõ ꝝsimile est ꝙ multi ꝛe terra egypti reseruauerũt sibi bladũ vnde poterãt sustẽtari p aliqõ tẽpus: ita ꝙ nõ fuerũt cõpulsi vẽdere ꝓ blado pecora sua ꝛ possessiões suas ita cito: sed magis in vltimis annis famis. sequitur: a Subiecitq; eã pharaoni ꝛc̃. In hebreo dicit sic: Et fuit terra ipsi⁹ pharaonis. ꝛ populũ trãstulit ad ciuitates ꝛe fine terre egypti vsq; ad finẽ ei⁹. Dicũt enim hebrei ꝙ ad ostendẽdũ ꝙ terra erat ipsi⁹ regis imediate: ioseph fecit trãsferre ꝓpulum ꝛe vna parte terre egypti ad aliã ꝛ cõuerso: ut ꝛr talẽ trãslationẽ ꝙlibet oñderet ꝛ ꝓsiteret ꝙ nihil iuris haberet in hereditate sua ꝑstina. Cã aũt hanc diuersitatis inẽ trãslationẽ nr̃am ꝛ lr̃am hebraicã in hũ loco potuit cẽ ex hoc ꝙ iste due dictiones hebraice. s. vaiaenur ꝛ vaiaemid: quarũ ꝑma significat: ꝛ fecit trãsire. ꝛ secunda significat: ꝛ subiecit seruituti. nõ differũt i hebreo nisi i vltima lr̃a q̃ in ꝑma dictione ẽ lr̃a rhes in secunda lr̃a valet.

Lur ergo morimur te videte? Et nos ꝛ tra nostra tui erim⁹. Eme nos in seruitutẽ regiã: ꝛ ꝑbe semina: ne penite cultore redigat terra i solitudinẽ. Emit igit ioseph omnẽ terrã egypti: vendẽtib⁹ singulis possessiones suas pre maguitudine famis. Subiecitq; eã pharaoni ꝛ cũctos populos eius a nouissimis terminis egypti vsq; ad extremos fines ei⁹: ꝑter terrã sacerdotũ q̃ a rege tradita fuerat eis quib⁹ ꝛc̃ statuta cibaria ex horreis publicis ꝑbebanť: ꝛ idarco nõ sũt cõpulsi vendere possessiones suas. Dixit ꝙ ioseph ad populos: Ecce ut cernitis ꝛ vos ꝛ terrã vestrã pharao possidet. Accipite semina ꝛ serite agros ut fruges habẽ possitis. Quintã partẽ regi dabitis: q̃tuor reliq̃s ꝓmitto vobis i semẽtẽ ꝛ in cibũ familijs ꝛ liberis vestris. Qui rñderũt: Salus nostra i manu tua ẽ. Respiciat nos tm̃ dñs noster: ꝛ leti seruiem⁹ regi. Ex eo tpe vsq; in ꝑsentẽ diẽ in vniuersa terra egypti regibus q̃nta pars soluit: ꝛ factũ ẽ q̃si i lege: absq; terra sacerdotali: q̃ libera ab hac conditione fuit. Habitauit ergo israel i egypto i. in terra iessen ꝛ possedit eam auct⁹q; ẽ ꝛ multiplicat⁹ nimis: ꝛ vixit in ea ꝛcẽ ꝛ septẽ annis. Factiq; sũt oẽs dies vite illius centũ q̃dragintaseptẽ annoꝝ. Cumq; appropinq̃re cerneret diẽ mort⁹ ei⁹: vocauit filiũ suũ ioseph ꝛ dixit ad eũ. Si inueni grãm i cõspectu tuo: pone manũ tuã sb femore meo: ꝛ facies mihi misericordiã ꝛ veritatẽ: ut nõ sepelias me i egypto: sz dormiã cũ patrib⁹ meis ꝛ auferas me ꝛe terra hac: condasq; in sepulchro maiorũ meoꝝ. Cui rñdit ioseph: Ego faciã quod iussisti. Et ille: Jura ergo inq̃t mihi. Quo iurãte adorauit israel dñm cõuersus ad lectuli caput

Js itaq; trãs/ XLVIII
actis nũciatũ ẽ ioseph
ꝙ egrotaret pater sũ⁹
Qui assũptis duob⁹ filijs manasse ꝛ ephraim ire ꝓperit. Dictũq; ẽ seni: Ecce fili⁹ tu⁹ ioseph venit ad te. Qui cõfortat⁹ sedit in lectulo. Et ingresso ad se ioseph ait: De⁹ oipotẽs apparuit mihi i luca: q̃ ẽ in terra chanaã benedixitq; mihi ꝛ ait: Ego te augebo ꝛ multiplicabo: ꝛ faciã te in turbas populoꝝ. Daboq; tibi terrã hãc: ꝛ semini tuo post tei possessionẽ sempitnã. Duo ꝙ filij tui q̃ nati sũt tibi in terra

Jste aũt due lr̃e hebraice: lz in sono habeãt magnã diuersitatem tm̃ in figura habẽt cõuenientiã. ꝛ iõ ꝛpter similitudinẽ hãc trãslator noster accepit vltimã dictionẽ ꝓ ꝑma vel ecõuerso. Scriptores hebreoꝝ q̃ fuerũt post tẽpus trãslatoris scripserũt ꝑmã ꝓ secũda. tm̃ vtraq; lr̃a vadit ad eandẽ intẽtionẽ: hebraica tm̃ magis exꝑmit: ut ꝑz ex ꝑdictis. b Preter terrã sacerdotũ. erãt enim ꝛputati ad cultũ ꝛeoꝝ illi⁹ ꝓpuli: ꝛ etiã ad studiũ scientiarũ speculatiuarũ: fm ꝙ dicit pbs. j. metaph. ꝙ gẽs sacerdotũ egypti ibi ꝑmo studere cõcessa ẽ. Et Josephꝰ in libro antiquitatũ dic ꝙ abeabã q̃ vẽdidit in egyptũ: ut habitũ ẽ. ꝺ. xij. ca. docuit sacerdotes egypti astronomiã: ꝛ extũc in talib⁹ scientijs studere ceperũt. ꝛ iõ a rege habebãt victũ. vñ subdit. c Et statuta cibaria ꝛcẽ. Et ex hoc loco hꝫ ꝙ illis q̃ sunt ꝛputati diuino cultui ꝛ studio velet ꝛe victu ab his q̃ habẽt curã regẽde coitatis ꝓuideri. d Dixit ergo ioseph. Hic cõsequenť ostẽdit clemẽtia ioseph erga populũ in hoc ꝙ terrã egypti quã iusto titulo ꝓ rege acq̃sierat: ꝛ reddidit bis q̃ ea vendiderãt ꝓ q̃nta parte fructuũ. ex q̃ ꝑz ꝙ fecit eis magnã grãm: qz alibi vbi terra nõ est notabiliť fertilis: bene tradit colẽda ꝛ seminãda ꝓ media ꝛte fructuũ. terra aũt egypti nõ solũ est hñ fertilis: ut referũt illi q̃ eã viderũt: sed etiã cum paruo labore ꝓpt̃ irrigationẽ nili: q̃ faciebat terrã illã. Et ꝑz hrã ex dictis. e Habitauit q̃. Hic ꝛscribit status iacob in egypto ꝙtũ ad finẽ seu cõsummationem. ꝛ ꝑmo ꝛscribit sue sepulture ordinatio 2⁰ dicte ordinatiõis executio. ca. l. Adhuc ꝑmo ꝛscribitur dicta ordinatio. secundo subdit filiorũ benedictio. xlviij. ca. In prima parte dicit sic: f Auctusq; ẽ ꝛ multiplicatus. in bonis spiritualibus ꝛ temporalibus: ꝛ ꝓle filioꝝ suorum. g Cumq; approprinquare ꝛc̃. ex quo patet ꝙ habuit spiritũ ꝓphetie. b Vocauit filiũ suũ ioseph. ꝙ nunciũ: qz distabat ab eo negociis regni occupatus. i Pone manũ tuam sub femore meo, scilicet ad iurãdũ per xp̃m nasciturũ ꝛe iacob sicut supra expositũ ẽ. xxiij. ca. k Condasq; in sepulchro maiorum. s. i terra ꝓmissionis: in q̃ erãt sepulti abrahã ꝛ isaac: ꝛ nõ solum propẽ illos residerabat ibi sepeliri: ꝫ ꝑncipaliter propter redemptionem generis humani ibi fiendam per xp̃m: qui in illa era natus est: ꝛ conuersatus est mortuꝰ ꝛ sepultus ꝛ ibidem resurrexit: ꝛ inde ad celum ascendit: ꝛe quib⁹ iacob habuit fidẽ ꝛ noticiã aliquã ꝛ forsitan videbat in spũ ꝙ cũ xp̃o resurgẽte resurgerent multi sancti iam ꝛfecti: ut habetur Matth. xxvij. ca. ꝛ sperabat cũ eo resurgere l Adorauit israel dñm. ꝓ bñficio sibi cõcesso. m Cõuersus ad lectuli caput. caput enim lectuli erat versus terrã ꝓmissionis. ꝛ ad illã partẽ adorabãt iudei ꝛe uoti: q̃ erãt extra terrã illã: sicut habetur. iij. Reg. viij. ca. ꝛ Dañ. vj. ca. n Cap. xlviij.

Js itaq; transactis. Hic consequenter ponitur filiorũ iacob benedictio. ꝛ primo ipsi⁹ ioseph i filijs suis. secundo ipsius ioseph in ꝑsona ꝓpria cum alijs filijs iacob. xlix. ca. Adhuc primo ꝛscribitur filiorũ ioseph adoptio. secũdo eorum benedictio ibi: Vidés autẽ. tertio ipsius ioseph ꝑcialis ꝓmiatio. ibi: Et ait ad ioseph. Adhuc ꝑmo ꝛscribit dicta adoptio. secũdo subdit ipsius iacob excusatio. ibi: Mihi eni. Circa ꝑmũ dicit: o Nũciatũ ẽ ioseph ꝛcẽ. qz nuncij frequenť currebãt ꝛe ipso ad patrem ꝛ econuerso: ad sciendum statum mutuũ. p Jre pr̃exit. hoc non est in hebreo: sensus tamen est. i. ad eundũ se dispposuit. q Qui confortatus. ꝛe aduentu filij sui ꝓdilecti. r Deus omnipotens apparuit mihi in luca. ista ciuitas vocatur hebel ꝛ hierusalem ꝛ alijs nominibus: ut supra expositum est ca. xxviij. s Daboq; tibi terrã hanc. hoc dixit iacob ut ostenderet ꝙ poterat dare partem in terra illa ꝓmissionis filijs ioseph: sicut ꝛ ꝓprijs filijs: ideo subdit: t Duo ergo filij tui. s. manasses ꝛ ephraim:

a Mei erūt. p adoptionē. b Sicut ruben ⁊ symeon reputabunt mihi, i. qlibet eox ita accipiet portionem suā i terra promissionis qñ diuidet: sicut filij mei naturales. ⁊ ponit exemplū de ruben ⁊ symeō plus q̄ de alijs: qz erant pmogeniti. ⁊ iō eq̄perauit filios ioseph ipsis: p q̄ sequēs ⁊ alios minoz. c Reliquos aūt quos genueris tē.] i. nō adopto eos tali mō. d Et noie fratrū suox tē] .i. ab eis nō denoiabitur aliq̄ trib⁹: ⁊ noiabūtur sub tribubus manasse ⁊ ephraim. ⁊ cū eis accipient hereditatē e Mihi enim. Hic subdit ipse iacob excusatio. ꝓpenderat enim per aliqua signa q̄ ioseph mirabat de ⁊ q̄ iacob cū tātis sumptibus volebat portari corpus suū ad spelūcam duplicem in ebron ⁊ maxime qz rachel mater sua q̄ fuerat vxor iacob p̄dilecta nō erat ibi sepulta: ⁊ iō iacob volēs sup ⁊ pacificare ioseph dixit: f Mortua est rachel tē. q. d. necessitas me compulit ipsā sepelire extra spelūcā duplicē: qz erā in itinere cū magna familia: quā nō poterā deserere: ⁊ adhuc nimis distabā a loco sepulture p̄dicte. g Eratq; vernū tempus. i egypti anteqū huc venīrē ad te mei erūt ephraim ⁊ manasses: sicut ruben ⁊ symeon reputabunt mihi. Reliquos aūt quos genueris post eos tui erunt:] ⁊ noie fratrū suox vocabunt in possessionib⁹ suis.] Mihi enī qñ veniebā de mesopotamia: mortua est rachel in terra chanaan in ipso itinere. Eratq; vernū tēpus. Et ingrediebar ephratam: ⁊ sepeliui eā iuxta viā ephrate q̄ alio nomine appellat bethleē Videsq; aūt filios ei⁹ dixit ad eū Qui sunt isti: Rndit: Filij mei sunt: quos donauit mihi dñs in hoc loco: Adduc inquit eos ad me: ut benedicā illis. Oculi enī israel caligabāt pre nimia senectute: ⁊ clare videre nō poterat. Applicitoq; ad se deosculatus ⁊ circūplexus eos: dixit ad filiū suū. Nō sum fraudat⁹ aspectu tuo: insup ostēdit mihi deus semē tuū. Cūq; tulisset eos ioseph de gremio pris: adorauit pnus in terrā: ⁊ posuit ephraim ad dexterā suā. i. ad sinistrā israel manassen vero in sinistra sua: ad dexterā. s. patris: applicuitq; ambos ad eū. Qui extēdēs manū dexteram posuit super caput ephraim iunioris fratris: sinistrā aūt sup caput manasse qui maior natu erat: cōmutās manus. Benedixitq; iacob filios ioseph: ⁊ ait: Deus in cui⁹ cōspectu ambulauerūt patres mei abraham ⁊ isaac: deus q̄ pascit me ab adolescētia mea vsq; in p̄sentē diē: angelus q̄ eruit me de cunctis malis: bñdicat pueris istis ⁊ inuocet sup eos nomē meū noia quoq; patrū meox abrahā ⁊ isaac: ⁊ crescant in multitudinē sup terrā. Videns aūt ioseph q̄ posuisset pat sū⁹ dexterā manū sup caput ephraim: grauit accepit. Et apphensam manū patris leuare conatus ē de capite ephraim: ⁊ transferre sup caput manasse. Dixitq; ad patrē: Nō ita cōuenit pat: q̄ hic ē p̄mogenit⁹. Pone dexterā tuā sup caput ei⁹. Qui renuēs ait: Scio fili mi scio. Et iste q̄ppe erit in populos ⁊ multiplicabit: sed frater eius iunior maior erit illo: ⁊ semen illi⁹ crescet in gētes. Bñdixitq; eis in tpe illo dicēs: In te bñdicetur israel: atq; dicet. Faciat tibi de⁹ sicut ephraim ⁊ sicut manasse. Cōstituitq; ephraim ante manassen. Et ait ad ioseph filium suū: Ecce ego morior ⁊ erit deus vobiscū: reducetq; vos ad terrā patrū vestrox. Do tibi partē vnā extra fratres tuos: quā tuli de manu āmorrei in gladio sepulchrū rachel qō est sup viā illā: ⁊ tūc in trāsitu illox ipsa rachel de sepulchro miraculose clamaret ad deū querēs misericordiā ei⁹ sup populū captiuatū. ut scribit Jere. xxxj. Vox in excelsis audita ē lamētationis. ⁊ flet⁹ luct⁹ rachelis plorātis filios suos iō subdit. Et sepeliui eā iuxta viā, pm diuinā ordinationē, ꝓ quā predictā i Tidens aūt. Die subdit ipsius ioseph bñdictio specialis in filijs suis. k Qui cū isti: b q̄siuit iacob: qz caligauerāt oculi ei⁹ ut p̄ea ibidē. ⁊ iō lz videt eos astantes obscure: nō tñ clare ⁊ distincte. l Adduc inqt eos ad me, qz an bñdictionē volebat eos amplexari ⁊ deosculari: ⁊ ibidē: m Applicitoq; ad se deosculat⁹ tē. Cūq; tulisset eos ioseph de gremio patris. vbi amplexat⁹ ⁊ deosculatus eos fuerat. n Adorauit pnus i frā. i. disponēs se ad bñdictionē. o Et posuit ephraim tē. vult⁹ enī pueros ⁊ ipsi⁹ ioseph erant ꝑ vultum ipsius iacob: ⁊ iō ille q̄ erat ad sinistrā ioseph erat ad dexterā ipsi⁹ iacob. sic enī posuerat eos ioseph: volēs q̄ manasses qui erat p̄mogenitus esset sub manu dextera iacob. tāq; p̄ncipalis in illa bñdictione: ⁊ pacē fecit Jsaū ex cā q̄ exp̄mit infra. p Benedixitq; ioseph filio suo qz, ꝓ eum bñdicebat pueris ei⁹. sequit: q Et inuocet sup eos nomē meū, qz vocati sūt filij adoptiui iacob: ⁊ facti sūt capita duax tribuū: sicut alij filij iacob. sequit: r Nō ita cōuenit pater. hoc dixit ioseph qz euentus puerox non erat sibi reuelatus: sicut ⁊ patri. licz enī ioseph haberet spiritū prophetie: ut habitū est supra. xl. ca. ⁊ xli. tamen bene reuelat aliquando aliquid vni prophete quod celatur alteri: sicut pater in multis locis ve. ⁊ no. testamenti. s Scio fili mi scio, scilicet q̄ est p̄mogenit⁹. t Sed frater eius iunior, alias minor, maior erit illo, in numerositate ⁊ dignitate: quia iosue qui fuit dux populi post moysen. ⁊ fecit tot mirabilia: ⁊ hieroboam qui fuit p̄mus rex israel: postq; diuisum fuit regnū israel a regno iuda. fuerunt de tribu ephraim. v Constituitq; ephraim ante manassen, in oblatione p̄mitiarum ⁊ in situatione tabernaculox: ⁊ motioue eorum ⁊ dignitatibus alijs. x Et ait. Hic describit p̄miatio ioseph specialis cū dr: y Do tibi partē vnā tē. Ac si diceret, tu me ⁊ fratres tuos tpe famis saluasti: ⁊ me deserēdū ad sepulchrum patrum meox, p̄misisti: ⁊ iō terrā siclem speciali munere do tibi. z Quā tuli de manu āmorrei. i. ipsius emor qui fuit de genere āmorreorum. a In gladio ⁊ arcu meo. i. iure belli. Dicūt enī hebrei q̄ depopulata vrbe siclem per filios iacob: populi qui erant in circuitu congregauerunt se ut irruerent super iacob ⁊ filios eius: ꝑ ipse armauit se ⁊ familiā suam ad resistendum eis confidens de diuino adiutorio: sicut sibi p̄missū fuerat a dño.

b Sicut ruben ⁊ symeon reputabunt mihi, i. qlibet eox ita accipiet portionem suā i terra p̄missionis qñ diuidet: sicut filij mei naturales. ⁊ ponit exemplū de ruben ⁊ symeō plus q̄ de alijs: qz erant p̄mogeniti. ⁊ iō eq̄perauit filios ioseph ipsis: p q̄ sequēs ⁊ alios minoz⁹. c Reliquos aūt quos genueris tē.] i. nō adopto eos tali mō. d Et noie fratrū suox tē] .i. ab eis nō denoiabitur aliq̄ trib⁹: ⁊ noiabūtur sub tribubus manasse ⁊ ephraim. ⁊ cū eis accipient hereditatē e Mihi enim. Hic subdit ipse iacob excusatio. ꝓpenderat enim per aliqua signa q̄ ioseph mirabat de ⁊ q̄ iacob cū tātis sumptibus volebat portari corpus suū ad spelūcam duplicem in ebron ⁊ maxime qz rachel mater sua q̄ fuerat vxor iacob p̄dilecta nō erat ibi sepulta: ⁊ iō iacob volēs sup ⁊ pacificare ioseph dixit: f Mortua est rachel tē. q. d. necessitas me compulit ipsā sepelire extra spelūcā duplicē: qz erā in itinere cū magna familia: quā nō poterā deserere: ⁊ adhuc nimis distabā a loco sepulture p̄dicte. g Eratq; vernū tempus. i quo pecora baūt fetus in vtero: ꝓpter qō nō poterā iter accelerare ne morerent. h Et sepeliui eam iuxta viā. vbi trāsiūt boues cōmuniter: ⁊ edificaui sepulchrū ita q̄ trāseuntes poterāt videre sepulturā ei⁹: ⁊ memoriā ei⁹ ad alios deferre. ac si diceret ipsi ioseph. vtres me excusatū habere de hoc q̄ nō portaui eā ad sepulchrū maiox qz habui legitimū impedimentū: sed nihilominus cōstruxi ei nobile sepulchrū. Sic exponūt doctores nostri. Debrei aūt aliter exponūt lz ad eundē fine: videlz ad excusationē iacob de ⁊ q̄ rachel non erat sepulta in ebron: ⁊ pm eos iacob se nō excusat, ꝓ difficultatē portādi corp⁹ rachel ad locū p̄dictū: imo p̄mo excludit eā istam dicēs: Mortua est rachel in terra chanaan, in qua terra ē ebron, ⁊ iō longitudo itineris non me impediuit ⁊ maxime qz pm descriptionē terre sancte, ebron nō distat a bethleem iuxta quā sepulta ē rachel: nisi p sex leucas uel circiter. Eratq; vernū tempus, qō est aptū ad iterandū. ⁊ iō malicia tēporis similiter me nō impediuit. Quid igit: volūtas dei ⁊ ei⁹ ordinatio. Dicūt enī hebrei q̄ iacob sciuit ex diuina reuelatiōe q̄ tpe nabuchodonosor destruenda erat hierusalē. ut hr. iiij. Reg. xxv. ca. ⁊ q̄ nabuzardan duceret populū eius captiuū i babyloniē: ⁊ q̄ trāsiret iuxta

vnde ⁊ timor dei. i. a deo immissus cecidit super illos: ⁊ non sunt ausi inuadere eū: ut habitū ē s. xxxv. ca. ⁊ iō locū istū obtinuit iure belli: tū qz dñs dederat sibi illā terrā: tū qz ꝑ violationē vine vigni erāt eā pdere scribimite. ⁊ iō qñ iacob fuit in possessiōe videt q licite potuit eā ut suā retinere, vnā etiā partē emerat. ut bř. xxxiij. ca. ꝫ de illa qz modica erat nō facit hic mētionē: extūc aūt locꝰ ille fuit ipsi⁹ iacob: ꝑ qđ victū ē s. xxxvij. ca. q filij iacob cēs ꝓter ioseph ⁊ beniamin pascebant oues i sichimis ⁊ q iacob misit ipsū ioseph illuc ad sciēdū statum eoꝝ. Et q̄ps q ibi morabant ad tēpus: ⁊ iō verisimile ē q̄ haberēt ibi domos ad habitandū: ⁊ caulas ꝑ pecoribus tūc ī loco qđ erat patris ipsorum. a

Cap. xlix.

Dcauit aūt iacob ⁊c. hic ꝓfiter describit bñdictio filiorū iacob generalē. ⁊ primo instruit eos de statu vite mortalis. secundo eos erigit ad spem vite imortalis. ibi: Et bñdixit eis. Circa primū premittit ꝓfatio. i qua reddit eos attētos dicēs: b Cōgregamini ut ⁊c. qlibet enī attent⁹ est ad audiēdū futura. maxime circa se ⁊ posteros suos. c Jn diebꝰ nouissimis. i. postq̄ filij vestri reuersi fuerint ad terrā. promissionis. dixit etiā: Jn nouissimis. qz aliq̄ dixit eis tūc de aduētu xp̄i: cuius tēpora dicunt nouissima: sm q dicit Joh. prima canonica. ij. ca. Nouissima hora est qz tēpori ipsi⁹ xp̄inō est aliud tēpus succedentiū: sm q dicit Apoc. x. Juravit p viuentē i secula seculoꝝ. quia tēpus amplius nō erit. sicut tēpus nouę legis successit tēpori veteris. secūdo reddit eos docilēs dicēs: d Audite filij iacob. qz filij vtēr ee subiecti disciplinę. tertio reddit eos benivolos dicēs e Audite israel patrē vestrū. i. cum qui tota mente videratur bonū vestrū. f Ruben. Hic cōsequēr primū ꝓsecutio bñdictionis p singulos filios: incipiēdo a filijs lye: ⁊ patēt partes sm numerū filioꝝ. ⁊ primo incipit a ruben q erat primogenit⁹ dicēs: g Tu fortitudo mea. ac si dicat. qz tu es primogenitus. fortitudo mea. q̄tū ad bonū virtutis ⁊ gratie videret relucere in te: ꝫ econtrario factū ē: qz tu es h Principiū doloris mei. q. d. ꝫ multos dolores ⁊ labores senserim aliūde: tū parui fuerūt respectiue ⁊ q̄si. p nihilo eos reputaui in cōparatione ad illū doloꝛē quē cōcepi de enormitate iceleris tui: qđ exponit̄ postea. i Prior in donis. s. videres eē rōne primogenite: rōne cui⁹ videbat tibi duplex portio i hēditate ac donis patris respectū fratꝝ tuoꝝ. Maior i imperio. qz videbat tibi regnū in. ꝓmissū: ut habitū ē s. xxxv. ca. ⁊ sacerdotiū. qđ aī legē datā erat ꝓgenite annexū. ut s. dictū ē. xxvij. ca. k Effusus es sicut aqua. aqua enī de vase perfectius effundit̄ q̄ alij liquores: qz de oleo effuso remanet in vase pinguedo ⁊ humor: ⁊ de vino effuso sapor: ꝫ effusa aqua de vase cito vas deficcat: ⁊ nō remanet aliq̄ de aque vestigiū: q p hoc dat intelligere: q ruben ꝑdicta bona totaliter ꝑdiderat: qz primogenitura q̄tū ad duplicē portionē trāslata erat ad ioseph. ut dictum ē s. ca. ꝓcedenti. ⁊ regia dignitas ad iudā: ut exp̄sse bř. j. Paral. v. ca. Et sacerdotiū ad leui. l Non crescas. Jn hebreo habet Nō excedes. ac si diceret. sufficiat tibi q tu sis sicut vn⁹ de alijs fratribꝰ minoribꝰ absq̄ dignitatibus ⁊ ꝓuilegijs ꝑdictis. cui⁹ cū subdit cū dicit: m Quia ascēdisti ad cubile patris tui ⁊c. qđ fuit qñ dormiuit cū bala ꝑore patris sui. ut dictū ē s. xxxv. ca. Et his q̄ dicunt hic videt eē falsū dictū hebreoꝝ q̄ dicūt sup locū ꝑdictū: put fuit ibi allegatū: q ruben non concubuit cū bala ꝫ solū amouit lectū eius de camera lye matris sue: qz ꝫ non esset tātū malū: ut ꝓma facie videt q ꝓpter ꝫ debuisset puari tot bonis ⁊ dignitatibꝰ ꝑdictis. n Symeon ⁊ leui fratres. lz enim essent ei alij fratres ex parte patris ⁊ matris: tū ꝫ vocat eos fratres specialiter: qz fuerūt cōiuncti mente ⁊ ope i sequētibꝰ malis. o Vasa iniquitatis bellātia. hoc exponūt comuniter doctores nostri de interfectione populi siclem i dolo. cū sichimite recepissent circūcisionē in signū federis ⁊ amicitie cū iacob ⁊ filijs ei⁹: ut s. dictū ē. xxxiij. ca. p Jn ꝓsiliū eoꝝ. qđ tractauerūt occulte de ꝑdicta occisione. q Nō veniat alia mea. i. nō appbo: ꝫ de testor. r Et in cetu illoꝝ. qz aggregauerūt sibi aliud ꝓsortiū: ut ꝑficerēt cōsiliū suū. s Non sit gloria mea. i. de ꝫ non glorior: ꝫ magis ꝓfundor. Sz ꝫ ꝫ videt qđ iacob dixit in fine ꝑcedentis capti gloriando de acqsitione sichē: Do tibi partē vnā extra frēs tuos: quam tuli de manu amorrei in gladio ⁊ arcu meo. Ad qđ dicēdū: q iacob ꝫ dicēdo nō gl'kiabat de occisione sichimitaꝝ p symeon ⁊ leui: ꝫ magis de ꝫ q

sicut aqua. Non t creſcas: qm ascendisti cubile patris tui: ⁊ maculasti stratū eius. Symeon n ⁊ leui fratres: vasa o iniquitatis bellantia. Jn cōsiliū p eorum non q veniat anima mea: ⁊ r in cetu illorū non s sit gloria mea: qr i furore suo occiderūt virū: ⁊ in v voluntate sua suffoderūt murū.] Maledictus furor eoꝝ qz pertinax: ⁊ indignatio eorū quia dura. Diuidam r eos in

vōes illi⁹ terre cōgregati ad inuicē voluerūt irruere sup iacob ⁊ filios eius. ⁊ iacob ꝓfidēs de dei adiutorio parauit se ad resistēdū: ⁊ terruit de⁹ eoꝝ aduersarios ⁊ retrocesserunt: ut victū ē ca. ꝑce. t Quia i furore suo occiderūt virū. i. viros sichē. ⁊ exponit ibi singulare ꝓ plurali: sic Exo. viij. ca. Venit musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ. v Et i voluntate ⁊c.] qz libenter subuertissent muros ciuitat⁹ sichē ꝫ nō poterāt: qz ad ꝫ requirebat tract⁹ tpis: ⁊ maior multitudo plebis q̄ habuerūt. r Diuidā eos i iacob ⁊c. ꝫ de nūciat futurū i ꝑtā ꝑdictoꝝ. vñ ⁊ trib⁹ leui nō accepit partē i diuisione tre sicut alij fratres: ꝫ solū loca ad habitādū: ⁊ trib⁹ symeon q̄tū ad ꝑtā partē recepta ē in sorte iude. Hebrei aūt aliter exponūt partē istā: sed i ꝫ diuidunt: qz aliq̄ exponūt totā lrām ꝑcedentē de malicia symeō ⁊ leui ꝓ ioseph Dicūt enī q̄ isti duo ꝓmo machinati fūt i mortē ioseph: qđ sic declarāt: qz ruben nō videbat ad ꝫ machinat⁹ fuisse: qz nitebat eū liberare de manib⁹ aliorꝝ: ⁊ reddere patri suo. ut bř s. xxxvij. ca. Similiter nec iudas: qz ne ioseph morere ꝛ in fouea: suasit frib⁹ ut eū venderēt dicēs. Caro enī nra ⁊ frat nr̄ est. similiter nec q̄tuor filij ancillarū. s. dan: neptalim: gad: ⁊ aser. qz cū isti videreni ab alijs: ⁊ reputarent q̄si serui: ioseph erat cū eis ad eoꝝ ꝑsolationē: sm q dr ibidē: Et erat cū filijs bale ⁊ zelphe. Similiter nec iudas bat ⁊ zabulon q erāt filij lye ceteris iuniores: ⁊ iō nō est verisimile q ipsi assūpsissent ꝓcipaliter tale negociū: ꝫ fuerūt inducti ꝑ fratres suos veteres. s. symeon ⁊ leui qui erāt seniores eis: ⁊ cōsequenter alij fratres cōsenserūt. His suppositis exponūt lrām sic: Symeon ⁊ leui fratres. i. i malo ꝓcordes ꝓ ceteris: Vasa iniqtatis bellātia. qz fratrē innocētē occidē voluerūt. Jn cōsiliū eoꝝ. qđ inter se tractauerāt ꝓmo occulte: Et in cetu illoꝝ. qz alios ad hoc induxerunt ⁊ cōgregauerūt: Quia i furore suo occiderūt virū. i. ioseph. q̄ lz esset iuuenis etate: erat tñ vir morib⁹ ⁊ sapiētia: occiderūt aūt eū q̄tū i ipsis fuit. Et i voluntate sua subnerauerūt taurū hec ē lrā hebraica: ⁊ vocat hic taur⁹ ipse ioseph: sic etiā de eo dr Deut. xxxiij. ca. Quasi ꝓmogeniti tauri pulchritudo ei⁹. libenter enī neruos ioseph ꝑcidissent. Maledict⁹ furor eoꝝ qz pertinax. qz ad monitionē rubē noluerī resilire a mala voluntate sua. ut s. dictū ē. xxxvij. ca. ꝓpter qđ subdit pena cū dicit: Diuidā eos ⁊c. exponat sicut s. Sed addūt hebrei de dispōne symeon dicētes. Nō est paup scriptor nec pedagog⁹ nisi de symeon. ꝫ ē dictū: q illi de tribu symeon discurrebāt p sortes alioꝝ ad querendū victū scribēdo uel pueros docendo: sicut clerici pauperes faciunt apud xp̄ianos. Alie etiā exponūt aliq̄ hebrei passū istū parti de viris sichē ⁊ parti de ioseph dicētes sic: Symeon ⁊ leui frēs. exponēdo sic dictū ē i alia exp̄one hebreoꝝ vsq̄ ibi: Quia i furo. suo occiderī vir. i. viros sichē: accipiendo singulare ꝓ plurali Et in voluntate sua ꝫbnerauerī taur. i. ioseph. rone ꝑdicta

Maledictus furor eorum &c. b dicit ꝓpter occisionē virorum sichē: q licz nō fecerint dolū uel iniusticiā ꝑm opinionē hebreorum: ut dictū ē. s. xxiij. ca. tñ nimis rigide ꝓcesserāt: & iō nō dr hic: Maledicta iniq̃tas eorum uel iniusticia: & furor ꝓpē violationē sororis sue dine. Et idignatio eorum q̃ dura. hoc dicit q: indignati fuerūt nimis dure ꝑ ioseph ꝓpē visiones suas ꝓtendentes eis dñm sup fratres: & q̃ a patre plꝰ amabat: ut dictum est s. xxxvij. ca. cetera ut ꝓꝰ. a Juda te laudabunt fratres tui. Judas interꝓtatur cōfitēs siue laudans: & iō volēs tota dicere de eo incipit ab inēꝓtatione sui nominis dicēs: Juda. q. d. tene nominat⁹ es: q̃ te laudabūt fratres tui. tū q̃ trib⁹ iuda in exitu israel de egypto ꝓna post moysen intrauit mare rubrū miraculose diuisū: alijs timentib⁹ ibi seq̃ moysen: ut dr in Exo. tū q̃ post mortē iosue ꝓncipalis fuit ad expugnādū inimicos filiorum israel q̃ remanserūt in terra ꝓmissionis: ꝑm q dr in ꝓncipio libri Judicū: Judas ascēdit. s. ꝓrimꝰ cōtra aduersarios: & ex his meruit tribus iuda laudē ꝑ ceteris & regiā dignitatē. b Manꝰ &c. J hoc ipletū ē in dauid ꝓmo rege tribꝰ iuda: q̃ inimicos israꝫ ꝓ magna parte inēfecit: & alios tributo subiecit: cuiꝰ ꝓcessū describit dicēs: c Catulus leonis iuda. & dicit catulꝰ leonis: q̃ cū dauid esset minimꝰ inē fratres suos: tū ꝓstant⁹ iunit ad pugnādū ꝭ golīā gigantē: & extunc fuit posit⁹ sup viros belli ꝑ saulē regē. ut dr. j. Reg. xvij. ca. & unde mortuo saule ꝓstitut⁹ ē rex. ut dr. ij. Reg. v. ca. ubi dr: Cū esset rex saul sup nos: tu eras educēs & reducēs israꝫ & seqꝫ ibidē: Unxerūtq̃ dauid in regē: & extūc de bellauit potenē adūsarios israꝫ. ꝓpē q̃ subdit: d Ad ꝓdā fili mi ascēdisti. & intantū ꝓualuit aduersarijs israꝫ: q̃ circa finē regni sui null⁹ audebat insurgere ꝭ eū: nec ei⁹ regnū ꝓturbare: ut ꝑz. li⁹ Reg. ij. & i ꝓncipio tertij. iō subdit: e Requiescēs accubuisti ut leo. quē alie bestie nō audēt inuadere: & q̃ de⁹ ꝓmisit ei regnū & filijs ei⁹ in sempiternū. ut dr. ij. Reg. vij. ca. iō subdit: f Quis suscitabit eū. auferēdo sibi dignitatē regiā. q. d. nullus. vñ subdit. g Nō auferet sceptrū de iuda. i. dignitas regia. h Et dux de femore ei⁹. q̃ re ficiēte regno inēfecto rege sedechia i captiuitate babylonica: extūc guberna⁹ fuit populus iudeorum illos q̃ erāt de tribu iuda. q̃ i reditu dicte captiuitatis zorobabel fuit dux eorum. ut dr Zach. viij. ca. & Aggei. ij. ca. Et postea sacerdotes gubernauerūt populū: ut ꝑz ꝓpe machabeorum q̃ etiā erant de tribu iuda: q̃ trib⁹ sacerdotalis: & trib⁹ regia erāt cōmixte. ut ꝑz iij. Reg. xj. ca. ubi dr ꝙ iosabeth sororis ochozie regis iuda tulit ioas: & erat cum ea sex annis in domo dñi: q̃ ipsa erat uxor ioiade pōtifi. Et istorum regimē duranit usq̃ ad tēꝓ herodis q̃ fuit alienigena. s. de gnē idumeorum: & ipso regnāte nat⁹ ē xp̃s: ut dr Matth. ij. cui⁹ regnū durabit i secula seculorum amē. & iō subdit: i Donec veniat &c. J. i. xp̃s q̃ missus ē a deo patre. p salute generis humani. k Et ipse erit expectatio gentium. ꝑm q dr Aggei. ij. ca. Ecce veniet desiderat⁹ cūctis gentib⁹ &c. In hebreo aūt dr sic: Et erit ei aggregatio gentium. & b impletū ē in regno xp̃i: q̃ post resurrectionē & ascensionē xp̃i ad celos aplis ꝓdicantib⁹ fidē xp̃i iudei. ꝑ maiorem partem remānserūt obstinati i infidelitate sua & gentes cū magna devotione fidē xp̃i receperūt. & sic xp̃o aggregate sūt gentes: ꝓpē q̃ aplꝰ dixerūt iudeis: ut dr Actꝝ. xiij. ca. Vobis oportebat ꝓmū loq̃ verbū dei: & q̃m repulistis illud: & idignos vos iudicastis eterne vite: ecce cōvertimur ad gentes sic enī ꝑcepit nobis dñs. Sz hāc ꝓphetiā q̃ satis clare exposita ē de xp̃o: iudei multiplicē nituntur subuertere. Ad cuius intellectū ꝓsiderādū q̃ in hebreo dr: Donec veniat silo. & aūt dictio hebraica silo ē ꝓprium nomē loci. significat etiā in alio sensu missionē: & sic ē nomē cē. put igit ē nomē loci accipiūt eā & alīq̃ iudei dicētes: q̃ & ꝓphetia ipleta ē q̃n saul q̃ erat de tribu beniamin: ut dr. j. Reg. ix. ca. fuit electꝰ in regē: & inunctꝰ fuit ibi: vbi erat tabernaculū dñi & archa: & ꝑ ꝭs unctio unde reges debebant inungi. & sic sceptrū q̃ accipit, ꝓ quodā dñio & ꝓmatu q̃ fuerat i tribu iuda usq̃ tūc fuit trāslatū ad tribū beniamin. & b dictū manifeste ꝭdicat textus: q̃ aū electionē saul arcba dei iā erat amota de silo: & erat i cariatbiarim: ut dr. j. Reg. vij. ca. Jte ꝓ saul immediate immo ipso adb viuēte & regnāte fuit dauid unctꝰ ꝑ samuelē q̃ dauid fuit ꝓmꝰ rex de tribu iuda: & extunc reges de illa tribu successerūt. Ne aūt sceptrū dicat auferri de tribu iuda. iō q̃ tūc incepit ee i, ꝓpinq̃ dispositiue ad gradū pfectū: nō ē verisimile: Jō alij dicūt q̃ ista ꝓphetia ipleta fuit i electione hieroboā in regē q̃ erat de tribu ephraim: q̃ decē trib⁹ ablate sunt a regno iuda: & adderūt hieroboam: q̃n roboā die ꝓstituto dedit populo durā respōsionē. & sic exponūt: Donec veniat silo. i. donec veniat hieroboam i tali loco coronādus q̃ dr silo. Sz ista expositio ostendit falsa ꝑ textū: q̃ congregatio illa nō fuit in silo & in siclem. ut dr. iij. Reg. xij. ca. Jte nō fuit ablatū regnū a domo iuda tūc: & stetit usq̃ ad captiuitatē babylonicā ꝑ successionē hereditariā: & illi soli tūc dicebāt ꝓprie reges: q̃ instituebant ꝑ inunctionē: q̃ templū & archā dñi & illa q̃ ad iunctionē requirebant i hierusalē remānserāt q̃ erat metropolis in regno iuda. ꝓpē q̃ alij iudei accipiētes b nomē silo, put significat missionē dicunt q̃ dicta, ꝓphetia ipleta est tpe nabuchodonosor q̃n venit ꝭ ierm & occidit sedechiā regē: & sic de fecit regnū iuda: & iō exponūt hrām ꝓdictā sic: Nō auferet sceptrū de iuda donec veniat q̃ mittēdus ē. i. nabuchodonosor q̃, ꝓpē petā ꝓphē iudaici missus fuit a deo ad destruendum terrā: & ad auferendū regē. Et erit ei aggregatio gentium. s. ipsi nabuchodonosor: q̃, ꝓpter dilatationē sui imperij aggregate sūt gentes sub ei⁹ dñio. Sz ista expositio & ꝓcedentes & ꝓsimules si fiant destruunt ꝓ trāslationē chaldaicā: quā iudei vocāt thargū q̃ ē ita autentica apud iudeos ut null⁹ doctor eorum ausus fuerit ei ꝓdicere: imo q̃n vetus expositio hebraica est obscura: recurrunt ad illā ꝓ explanatione. In illa aūt sic dr: Nō auferet sceptrū de iuda &c. donec veniat messias. Nabuchodonosor aūt nec aliqs ꝓdictorum vocatus est messias in scriptura: sed solū xp̃s q̃, ꝓmissus erat in lege & in, ꝓphetis: & ex hoc ꝑz clarius veritas nostre catholice expositionis ꝓdicte. l Ligās ad vineā &c. Alīq̃ doctores catholici istā hrām ꝓsequent⁹ exponūt de cōiunctione iudeorum qui designant ꝑ asinā. & gentium. q̃ designant ꝑ pullū: i fide xp̃i q̃ fecit utraq̃ unū: & q̃ vocat se vitē Joh. xv. Ego sum vitis vera. & subdit: m Lauabit in vino stolā suā. exponit de xp̃i passione. sed ista expositio saluo meliori iudicio videt mihi magis mystica q̃m hrālis: & iō aliter pōt dici q̃ postq̃ iacob ꝓdixerat dignitatē regiā futurā in tribu iuda: cepit ꝓdicere conditionē terre quā i sorte debebat accipere: q̃ fuit valde fertilis in vino & lacte. & hoc ē quod dicit: Ligās ad vineā pullū suū & ad vitem asinam suā per hoc designans q̃ in vno stipite vitis posset de vuis onerari vna asina uel pullus. unde in hebreo habetur: Et ad palmitem filium asine sui: & idem significat quod subditur: Lauabit in vino stolam suam. ac si dicatur. tanta abundātia vini erit ibi q̃ possent inde lauare pannos: & est locutio hyperbolica. sicut etiam apud nos dicitur ad designandum magnam abundātiam vini tempore fertilitatis q̃ satis est de vino ad lotionem pedum. Et ad idem facit quod subdit: n Pulchriores oculi eius vino. In hebreo sic habet: Rubicundiores vino oculi eius. quia potatio vini abundans: & maxime quando vinū est bonū apparet in oculis scintillantibus cicius q̃m in alijs partibus. o Et dentes ei⁹ lacte cādidiores. ꝑ hoc designat abundātia lactis futura i sorte iude: q̃ albedo lactis apparet i dentib⁹ comedētiū ipsū ꝑ Zabulon. b ꝓdicit iacob sitū sortis ipsius zabulon. cū dic: q̃ In littore maris. q̃ sors sua i ora pte fuit sup mare mediterraneū

a Et in statione nauium. quia in sorte illa fuerūt aliqui portus maris i qb⁹ naues stabāt. b Pertingēs vsq; ad sidonē. nomē ē ciuitatis in q̄ habitauerūt gētiles. c Jsachar asin⁹ fortis b̄ p̄dicit statū futurū ipsi⁹ isachar. 7 exponūt alię catholici 7 hebrei dicentes q̄ tribus isachar p̄ ceteris tribub⁹ fuit iuuēta studio legi 7 b̄ est qđ dr̄. d Vidit requiē. s. cōtēplationis 7 studij in lege. e Et suppposuit humerū ad portandū .s. pōdus 7 laborē studij f Factusq; ē tributus seruiēs. i. p tributis. dicūt enī q̄ ad b̄ ut liberius possent vacare studio alie trib⁹ faciebāt eis recōpensationē: sic 7 de sacerdotib⁹ egypti. ut ꝫ. dictū ē xlvij. ca. Sz hoc exp̄ō videt mihi ēnea. tum q̄ p rōne studij decet asin⁹: qđ ē aial valde stolidū 7 rude videt ēneū: tū q̄ nō repit i scptura q̄ de isachar fuerunt hoies excellētes in sciētia sup alios sed magis de tribu leui. vñ 7 Dent⁹ xvij. p̄cipit q̄ si inter iudices cuiuscūq; ciuitat⁹ aliq̄d difficile emerserit in q̄ dubitēt: veniant ad sacerdotes leuitici generis: 7 eor⁹ teneāt sniam: tū q̄ dicta expositio nō b̄ cōtinuat lrām: ut videt. 7 iō alię pōt dici q̄ iacob p̄dixit cōditionē trib⁹ isachar q̄tū ad p̄pulū 7 terre situ dicēs: Jsachar asin⁹ fortis q̄ hoies illi⁹ trib⁹ erāt fortes ad sustinendū laborē corporis. vñ 7 in hebreo habet: Asinus osseus accubās. i. habitās inē terminos q̄ ex vna parte sors sua terminabat ad mare mediterraneū 7 ex alia ad iordanē fluniū: vbi ē mare galilee. i. lacus magn⁹ p quem trāsit iordanis fluui⁹. Vidit requiē q̄ esset bona. Vidit eni fuit eis: q̄ meli⁹ erat stare i terra sua q̄m discurrere p mercationib⁹ ad terras longinq̄s aut mare nauigare. cui⁹ cā subdit: Et terram q̄ esset optima. terra enim sue sortis cū paruo labore respective ad alias poterat multū fructū afferre: ideo magis volebāt ibi q̄escere q̄m ad loca distātia p mercimonijs discurrē p terrā vel p mare. Et suppposuit humerū suū ad portandū. labore in cultura ēre sue. f Factusq; ē tributus seruiēs. i. illis q̄ hērebāt terre nascētia ad soluēdū tributa regib⁹: qz i sorte illa crescebāt i abūdantia: 7 de leui poterāt inde ferri ad loca remota p mare: qđ ē cōiunctū illi terre. In hebreo b̄: Et facti ē cēsui seruiēs. qđ pōt sic exponi: qz erant agricole ut visū ē: 7 iō nō habebāt aliud facē cū alijs: nisi reddē censū debitū ipsi regi: 7 de imas ipsis sacerdotib⁹: q̄ annuatim reddebant eis p modū cēsus. g Dan iudicabit populū suū. In hebreo b̄: vidicabit. 7 exponit de samsone q̄ fuit de tribu dan. ut b̄ Judic. xiij. ca. 7 ipse iudicauit isrl. xx. ānis ut b̄ Judic. xvj. ca. Jpse etiā vindicauit filios isrl de philisteis: q̄rū multos interfecit ut b̄ ibidē. vñ l̄bdit. b Fiat dan coluber i via 7c. qz i dieb⁹ ei⁹ philistei nō audebāt venire sup isrl p vias 7 semitas q̄s custodiebat. i Mordēs vng. equi 7c.] sic. n. cerastes mordēs eq̄ vngulā facit cadē eq̄te abisq; eo q̄ tāgat eū: sic samson amplexat⁹ ē colūnas: 7 fecit cadere domū sup philisteos: 7 sic plures interfecit mortuos: q̄s añ viu⁹ occiderat: sicut ibidē dr̄. k Salutare tuum expectabo dñe. ac si dicat. q̄uis futur⁹ sit talis ac tant⁹. nō tū erit messias: b erit adhuc expectādus. l Gad accinctus 7c.] hoc ipletū fuit qñ filij gad accepta sorte citra iordanē trāsierunt armati ante filios israel: q̄ adhuc terrā nō acceperāt: quoscq; esset eis hereditas acq̄sita: sic b̄ in li. Josue. m Et ipse accinget retrorsū. qz redierūt ad sortē suā i eodē numero: qz nullus de eis cecidit in p̄lio. n Aser pinguis panis ei⁹. p b̄ designat fertilitas sortis aser i victualib⁹: qz noie panis ois cibus designat. ut ꝫ. dictū ē. xlij. ca. o Et p̄bebit delitias regib⁹. qz in sorte sua crescebāt aliq̄ rara 7 p̄ciosa: 7 iō p delitijs regib⁹ p̄bebant. p Neptalim ceru⁹ emissus. p b̄ designat q̄ in sorte sua terre nascentia p̄us crescebant 7 matureſcebant q̄m in alijs sortibus: sicut cerptali ceru⁹ emissus: 7 dās eloq̄a pulchritudinis. Fili⁹ accrescens ioseph: fili⁹ accrescēs 7 decor⁹ aspcū. Filie discurrerūt sup murū: ꝫ exasperauerūt eū: 7 iurgati sūt: inuiderūt q̄ illi habētes iacula. Sedit in forti arcus ei⁹: 7 dissoluta sūt vincula brachiorū: 7 manuū illi⁹] per man⁹ potē iacob] Jude pastor egress⁹ ē: lapis isrl. De patris tui erit adiutor tu⁹:] 7 omnipotens benedicet tibi b̄nedictionibus celi desuper: b̄nedictionibus abyssi iacentis deorsū:] benedictionib⁹ vberū 7 vuluę. accepit secū de mīlia de filijs neptalim: q̄ inerūt p̄mpte 7 expedite quasi ceruus emissus. 7 inde habita victoria de holofa 7 barach cecinerūt cānticū dño: ut b̄ Judicū. v. iō subdit: Dans eloq̄a pulchritudinis. id ē eloquia diuine laudis. r Fili⁹ accrescēs ioseph in p̄dicēdo stat ioseph licpit iacob ab ineptetatiē nois ei⁹. Joseph eni ineptat accrescēs: sic ꝫ. fecit de iuda. Et duplicat hic accrescēs qz nobilit p̄ ceteri fratrib⁹ creuit i bonis spualib⁹ 7 tpalib⁹: ut sat⁹ pz ex dictis de eo. s Filie discurrerūt sup murū. In hebreo b̄: Filie discurrerūt p̄ aspectū. 7 i eande redit sniam: qz dñe egypti qñ audiebāt aduētū ioseph currebāt ad fenestras: 7 sup muros. vñ possent eū videre trāseuntē p̄ ei⁹ gratiositatē. t Sz exasperauerūt eū. In hebreo b̄: Amaricauerūt eū. s. frēs sui. ac si diceret. q̄uis cēt ita gratiosus etiā alienis gētib⁹: tū frēs sui dure tractauerūt eū. v Et iurgati sūt. qz sic ꝫ. dictū ē. xxxvij. ca. nō poterāt ei q̄cq̄ pacice loq̄. x Inuiderūt q̄ illi. h. n. pces sit ex inuidia fratrū ꝫ ipsū. ut ibi dictū ē. y Habētes iacula i. verba p̄uitua dicētes: Ecce sōniator venit nē. uel ad lrām Habētes iacula. qz Symeon vel leui habuerūt iacula pparata ad iugulādū eū: vñ dicebāt: venite occidam⁹ eū: ut b̄ ibidē ꝫ Sedit i fortitu. i. i vo oipotēti. a Arc⁹ ei⁹. i. de fensio sua: qz a vo p̄tect⁹ ē ꝫ insidias fratrū suor⁹. b Et dissoluta sūt 7c.] qñ educt⁹ fuit de fouea: 7 itex qñ educt⁹ fuit de carcē. c Per man⁹ 7c.] . i. p virtutē illi⁹ q̄ ē potētia 7 virt⁹ ipsi⁹ iacob. i. p deū nō p vsum. Hebrei dicūt b: Et vexarata sūt brachia manuū ei⁹. qđ exponūt hebrei de ornamētis q̄ erāt i brachijs 7 digit⁹ ioseph. s. de armillis 7 anulis: q̄ habuit qñ cōstitut⁹ fuit p̄pos⁹ terre egypti: 7 ista cōsecut⁹ ē p virtutē dei. d Inde pastor egressus ē. i. hieroboam q̄ ascēdit ad dignitatē regiā q̄ p pastoris officiū designat: qñ ꝫ regē populū sibi subditū. e Lapis israel. qz fuit p̄mus rex i regno isrl. put diuidit ꝫ regnū iuda: ut b̄ iij. Reg. xij. ca. f De patris 7c.] . q. d. nō solū p̄ meritū tuū: b etiā p̄ meritū meū: de adiuuit te de p̄terito 7 adiuuabit te de futuro. g Et oipotēs b̄dicet te 7c. Hoc duplicit exponit. Uno mō referēdo ad psonā ioseph. solet aūt aliq̄ psona notabilis p̄ excellētiā sue bonitatis b̄dici ab hominib⁹ dicēdo de eo: p sic. B̄ndicta sit dies in q̄ nat⁹ ē 2°. B̄ndicta sit terra in q̄ nat⁹ est. ꝫ. Sūt b̄dicta vbera q̄ ipsū lactauerūt. 4°. Sit b̄dict⁹ venē q̄ eū portauit. 7 sm b exponit ista lrā de psona ioseph. O mnipotēs b̄dicet tibi. i. p̄ bonitatē quā dedit 7 dabit tibi: faciet tibi benedici ab hoib⁹ qtuor modis p̄dict. iō subdit: b B̄ndictiōib⁹ celi de sup. p qō intelligit p̄m⁹ mod⁹ q̄ ē ex b̄ndictiōe dei: qz dies ē latio solis sup trā: 7 hz p̄ncipalit atē i luminarib⁹ celi de sup. i B̄ndictiōib⁹ abyssi 7c] . i. creq̄ ē infimū elemētū. 7 iō ē secūd⁹ mod⁹. k B̄ndictiōib⁹ vber. q̄tū ad tertiū modū. l Et vulue. q̄tū ad q̄rtū. Alio. exponit q̄rum ad bona exteriora collata ipsi ioseph a deo sic: B̄ndicet tibi oipotēs. p ferēdo ē crenascētia i abūdātia. 7 b designē cū dr̄

Benedictionib⁹ celi ꝛsup ⁊ bñdictionibus abyssi iacentis
ꝛorsū. qz ex tona influctia celi ⁊ tona dispositiõe terre talia multiplicanꝫ. Similit bñdicet tibi ꝓ ferẽdo tona aiata ĩ multiplicãdo tibi filios ⁊ ꝓcoa: ⁊ ꝫ ꝛsignaꝫ cũ dr: Bñdictionib⁹ vberũ ⁊ vulue. qz vulua ꝛseruit taliũ gnãtioni ⁊ vbera nutritioni. a Bñdictiones patrĩ tui ⁊c. Ista lrã multiplicit exponit: ponã tñ solũ duos modos q̃ vigent mbi magi concordare lrẽ. Ad cui⁹ intellectũ sciẽdũ q̃ vbi trãslatio nra sic hz: Donec veniret ꝛsideriũ colliũ eternoꝝ. Fiant in capite ioseph ⁊c in vertice naçarei inter fratres suos. ¶ Beniamin lup⁹ rapax: mane comedet ꝓdam ⁊ vespe diuidet spolia. Oês hi tribub⁹ israel duodecim. Hec locut⁹ ẽ eis pater su⁹: bñdixit q̃ singulis bñdictionib⁹ ꝓpꝛijs: ⁊ pcepit eis dicẽs: Ego congregor ad populũ meũ. Sepelite me cũ patrib⁹ meis in spelunca duplici ¶ que est i agro ephron ethei: cõtra mãbre in terra chanaã: quã emit abrahã cũ agro ab ephron etheo in possessionẽ sepulchri. Ibi sepelierũt eum ⁊ saram vxorẽ ei⁹. Ibi sepultus est isaac cũ rebecca cõiuge sua. Ibi ⁊ lya condita iacet. Finitisq̃ mandatis quibus filios instruebat collegit⁹ pedes suos super lectulum ⁊ obiit: appositusq̃ est ad populum suum.

Benedictiones patris tui: cõfortate sũt bñdictiõibus patrũ ei⁹: donec veniret ꝛsideriũ colliũ eternoꝝ. Fiant in capite ioseph ⁊c in vertice naçarei inter fratres suos. ¶ Beniamin lup⁹ rapax: mane comedet ꝓdam ⁊ vespe diuidet spolia. Oês hi tribub⁹ israel duodecim. Hec locut⁹ ẽ eis pater su⁹: bñdixit q̃ singulis bñdictionib⁹ ꝓpꝛijs: ⁊ pcepit eis dicẽs: Ego congregor ad populũ meũ. Sepelite me cũ patrib⁹ meis in spelunca duplici ¶ que est i agro ephron ethei: cõtra mãbre in terra chanaã: quã emit abrahã cũ agro ab ephron etheo in possessionẽ sepulchri. Ibi sepelierũt eum ⁊ saram vxorẽ ei⁹. Ibi sepultus est isaac cũ rebecca cõiuge sua. Ibi ⁊ lya condita iacet. Finitisq̃ mandatis quibus filios instruebat collegit⁹ pedes suos super lectulum ⁊ obiit: appositusq̃ est ad populum suum.

Quod cernens Ioseph. ruit super faciẽ

Quod cernens Ioseph. ruit super faciẽ

Benedictiones patris tui ⁊c. ¶ista lrã multiplicit exponit: ponã tñ solũ duos modos q̃ vigent mbi magi concordare lrẽ. Ad cui⁹ intellectũ sciẽdũ q̃ vbi trãslatio nra sic hz: Donec veniret ꝛsideriũ colliũ eternoꝝ. Fiant in capite ioseph ⁊c in vertice naçarei inter fratres suos. ¶ Beniamin lup⁹ rapax: mane comedet ꝓdam ⁊ vespe diuidet spolia. Oês hi tribub⁹ israel duodecim. Hec locut⁹ ẽ eis pater su⁹: bñdixit q̃ singulis bñdictionib⁹ ꝓpꝛijs: ⁊ pcepit eis dicẽs: Ego congregor ad populũ meũ. Sepelite me cũ patrib⁹ meis in spelunca duplici ¶ que est i agro ephron ethei: cõtra mãbre in terra chanaã: quã emit abrahã cũ agro ab ephron etheo in possessionẽ sepulchri. Ibi sepelierũt eum ⁊ saram vxorẽ ei⁹. Ibi sepultus est isaac cũ rebecca cõiuge sua. Ibi ⁊ lya condita iacet. Finitisq̃ mandatis quibus filios instruebat collegit⁹ pedes suos super lectulum ⁊ obiit: appositusq̃ est ad populum suum.

Quod cernens Ioseph. ruit super faciẽ

Benedictiones patris tui ⁊c. qz vbi ⁊ bñdictionibus abyssi iacentis ꝛorsũ. qz ex tona influctia celi ⁊ tona dispositiõe terre talia multiplicanꝫ. Similit bñdicet tibi ꝓ ferẽdo tona aiata ĩ multiplicãdo tibi filios ⁊ ꝓcoa: ⁊ ꝫ ꝛsignaꝫ cũ dr: Bñdictionib⁹ vberũ ⁊ vulue. qz vulua ꝛseruit taliũ gnãtioni ⁊ vbera nutritioni. a Bñdictiones patrĩ tui ⁊c.

cõpassio ioseph ad patrẽ ꝛc fũctũ cũ dr: Ruit sup ꝛc. 2 honor exhibitio i cõdimẽto corpis ꝛc fũcti cũ dr: Precepitq; fuis ꝛc. ⁊ i fletu solẽni sup mortuũ suũ ibi: a Fleuitq; eũ egypt⁹. lxx. dies s. xl. dies cõdimẽti ⁊ xxx. flet⁹. Jtẽ i ipxtratiõe licẽtie ꝛportãdi corp⁹ patris sui ad locũ sepulture valde remotũ: ⁊ in honorabili ꝛportatiõe cũ comitiua valde solẽni. ⁊ pz lrã excepꝫ pauc̃ vocabulis q̃ sũt exponẽda.

b Jn sepulchro meo qđ fodi. B videf falsũ q: spelũca duplex in q̃ sepult⁹ ẽ. iã erat facta a tpe abrahe. Dicendũ q iacob ꝓ se ⁊ lya cõiuge sua fecerat ibi speciale habitaculũ. Hebrei dicũt q emit: q: illa dictio hebraica q̃ ibi ponit eq̃uoca est ad fodẽ ⁊ ad emẽ. ⁊ fm B dicẽdũ ẽ q iacob emit locũ sepulcbri: nõ i se B in auo suo abrahã q̃ emit locũ illum ꝓ se ⁊ sua posteritate ut bñ B xxiij. ca. c Ascẽde ⁊ sepeli ꝛc.] ac si diceret. nisi ect iuramẽtũ nõ dimitterẽ te ire q: ei⁹ pñtia erat valde necessaria ꝓ negocijs regni. d habuit q̃ i comitatu ꝛc.] Jn hebreo br: Currꝰ ⁊ milites. e Venerũtq; ad areã achad. Hebrei dicũt q achad non ẽ nomẽ ꝓpriũ: B cã ⁊ significat genꝰ spinariũ qđ gallice vocaf aiglẽtier: q: area illa clausa erat i modũ sepis talib⁹ spinis. f Reuersusq; ẽ hic pñẽ describit regressus ipsius ioseph i egyptũ. ⁊ 2° ei⁹ obit⁹. ibi: Quib⁹ trãsactis. Circa pmũ describit quõ amicabilit se habuit erga frẽs suos p⁹ mortẽ pris. cũ dr g Quo mortuo timẽtes frẽs eius ꝛc. timebãt enĩ ꝓpe magnitudinem sui criminis: ne ioseph dissimulasset vindicare dñ paf adhuc viueret: ad vitã dñam ꝛcterateꝫ pris. ⁊ iõ pfe mortuo ⁊ sepulto timebãt ne vidicaret: ꝓpe qđ q̃sierũt venĩã cũ subdit: b Mãdauerũt ei. p filios bale. ut dicũt hebrei: q̃s inf ceteros frẽs magdiligebat. i Paf tu⁹ precepit nob. B finxerũt ut amore pris ioseph citius ad misericordiã flecteref. iacob erã hoc nõ dixerat: q: nõ diffidebat de benignitate ioseph: alit enĩ dixisset ei ore ꝓprio añ mortẽ suã. k Quib⁹ auditis fleuit ioseph. ex pietate fraterna. ⁊ i B ostẽdit q ꝫ eos malũ nõ cogitabat. vñ subdit: l Nolite timere. ⁊ ad eoꝝ ꝙsolationẽ subdit: m Nũ dei possum⁹ resistere volũtati: q. d. nõ. ⁊ sic vult⁹ esse ꝙsolati q: deꝰ voluit illud fieri: ut inde mai⁹ bonũ eliceret ꝓ me multis ꝓpulsis ꝓuidẽdo. n Ego patris: flens ⁊ deosculans eũ: ꝓcepitq; fuis suis medicis ut aromatib⁹ ꝛdirẽt pfem. Quib⁹ iussa explẽtib⁹: trãsierũt q̃draginta dies. Jste q̃ppe mos erat cadauer ꝛditor. Fleuitq; eũ egypt⁹. lxx. diebus. Et expleto plãct⁹ tpe: locut⁹ ẽ ioseph ad familiã pharaõis. Si iueni gratiã in ꝙspectu vro: loq̃mini in aurib⁹ pharaonis: eo q ꝓ mẽ adiurauerit me dicẽs: Ecce morior: in sepulchro meo qđ fodi mihi i tra chanaã: sepelies me. Ascendam igit ⁊ sepeliã patrẽ meum: ac reuertar. Dixitq; ei pharao. Ascẽde ⁊ sepeli patrẽ tuũ sic adiurat⁹ es.] Quo ascẽdente ierũt cũ eo oĩs senes domus pharaonis: cũctiq; maiores natu terre egypti: dom⁹ ioseph cũ fratrib⁹ suis absq; parvulis ⁊ gregib⁹ atq; armẽtis: q̃ dereliquerũt i terra iessen. Habuit⁹ q̃z i comitatu curr⁹ ⁊ equites] ⁊ facta ẽ turba nõ modica venerũtq; ad areã achad: q̃ sita est trãsiordanẽ: vbi celebrãtes exeq̃as plãctu magno atq; vehemẽti impleuerũt septẽ dies. Qđ cum vidissent habitatores terre chanaã: dixerũt: Plãct⁹ magn⁹ est iste egyptijs. Et idcirco vocatũ est nomen loci illi⁹ plãctus egypti. Fecerũt q̃ filij iacob sicut ꝓceperat eis: ⁊ portãtes eũ i terrã chanaã: sepelierũt eũ in spelũca duplici: quã emerat abrahã cũ agro in possessionem sepulchri: ab ephron etheo: contra faciẽ mãbre. Reuersusq; ẽ ioseph in egyptũ cũ fratrib⁹ suis ⁊ omni comitatu sepulto patre. Quo mortuo timentes fratres eius ⁊ mutuo colloquẽtes: ne forte memor sit iniurie quã passus ẽ: ⁊ reddat nobis cũ malũ qđ fecim⁹: mandauerũt ei dicẽtes: Pat tuus ꝓcepit nobis anteq; moreretur ut hec tibi verbis illi⁹ dicerem⁹ Obsecro ut obliuiscaris sceleris fratrũ tuoꝝ: ⁊ peccati atq; malitie quã exercuerũt in te. Nos quoq; oram⁹: ut seruo dei patri tuo dimittas iniq̃tatẽ hanc. Quibus audit⁹ fleuit ioseph: venerũtq; ad eũ fratres sui: ⁊ ꝓni adorãtes in terrã dixerũt Serui tui sum⁹. Quib⁹ ille respondit: Nolite timere. Num dei possum⁹ resistere voluntati: Vos cogitastis de me malũ: sz deus vertit illud in bonũ: ut exaltaret me sicut impsentiaꝫ cernitis: ⁊ saluos faceret multos populos. Nolite timere: Ego pascã vos: ⁊ parvulos vestros Cõsolatusq; est eos ⁊ blãde ⁊ lenit est locut⁹: ⁊ habitauit in egypto cũ omni domo pris sui. Vixitq; centũ decẽ annis: ⁊ vidit ephraim filios vsq; ad tertiã gnãtionem. Filij q̃z machir filij manasse: nati sũt in genib⁹ ioseph.] Quib⁹ trãsactis locutus ẽ fratrib⁹ suis. Post mortẽ meã ꝛ visitabit vos: ⁊ ascẽdere vos faciet de terra ista:] ad terrã quã iurauit abrahã: isaac ⁊ iacob. Cũq; adiurasset eos atq; dixisset deus visitabit vos: asportate ossa mea vobiscũ de loco isto:] mortuus est expletis centũ decẽ vite sue annis: ⁊ cõditus aromatibus: repositus ẽ in loculo in egypto.]

Explicit liber Geneseos.

pascã vos. ⁊ sic ꝓcedit eis pl⁹q; ꝓtebãt q: ꝓtebant solũ remissionẽ: ⁊ ipse cũ B ꝓmisit eis victualiũ ꝓuisionẽ. sequit: o Filij q̃z machir ꝛc.] i. tanto tpe añ mortẽ ioseph q ꝓtuit eos tenere sup genua sua ⁊ blãdiri eis sicut senes solent facere pueris filiorũ ac neptũ suorum. p Quibus trãsactis, B describit obit⁹ ⁊ cõsũmatio ioseph vbi ꝓnide ac deuote ordinauit de sepultura sua. d. q Post mortẽ meã ꝛ visitabit vos. fm q ꝓmissũ fuit abrahe s. xv. ca. r Et ascẽdẽ ꝛc.] i mirabilib⁹ magnis: ut ꝓtulit ex. s Ald erã ꝛc. que fluit lacte ⁊ melle. t Cũq; adiurasset eos. ⁊ in ipsis posteros eoꝝ de sepultura sua i tra ꝓmissionis. vñ subdit: v Asportate ꝛc] nõ enĩ adiurauit eos q stari p⁹ mortẽ ei⁹ portarẽt illuc corp⁹ suũ: sic portauerãt corp⁹ patris sui: ⁊ sic portata sũt corpa fratrũ suoꝝ. ut dicit Joseph⁹: ut p B q corp⁹ ioseph remanebat in egypto: memoria de neficioꝝ ei⁹ diutius remaneret apud egyptios ⁊ sic suaui⁹ tractarẽt filios isr'ẽ ipsos manẽtes. x Repositus ꝛc] nõ dicit sepult⁹. B ossa ei⁹ dicũt sepulta in sichem Josue. xxiij. vbi elegerat se sepeliri. ex q̃ pz q̃talis repositio funeris i aliq̃ loco vsq; ad tẽp⁹ quo alibi trãsferatur ad remanẽdũ nõ dr nec ẽ sepultura. ꝛ p cõsequẽs ut videf de tali repositione non ẽ portio canonica persoluenda. Ratio añt quare ioseph fuit ita sollicitus adiurare filios israel de sepultura ossium suoꝝ in terra ꝓmissionis videtur fuisse: q: habuit spiritũ ꝓphecticum ut patz ex pdictis. ⁊ ideo pie credit q ꝓ spiritũ sanctũ ꝓuidit xpm moriturũ ⁊ resurrecturũ in terra illa. ꝛ p cõsequẽs multa corpora sanctoꝝ cũ eo resurrectura ut habef Matth. xxvij. ⁊ ideo verisimile ẽ q sperabat resurgere cũ xpo resurgente Cui est honor ⁊ gloria in secula seculorum amen.

Postilla fratris nicolai de lyra sup Geneseos finit.

Postilla sup Exodum incipit. Cap.j.

Ecundū q dicit Jsidorus.v.libro etymol. Lex est nullo puato cōmodo: sed p cōmuni vtilitate oīuz cōscripta. Ex q̄ patet q illud qō imponit aliquib⁹ psonis singularib⁹ non

Jncipit liber bellesmoth quē nos Exodi dicimus. Ca.i.

Ec sūt nomina filiorum israel: qui ingressi sunt in egyptum cū iacob. Singuli cū domib⁹ suis introierūt: Ruben: symeō: leui: iudas: issachar: çabulō & beniamin: dan & neptali: gad & aser. Erāt igit omnes aīe eoz q egressi sunt de femore iacob .lxxv. Joseph autem in egypto erat. Quo mortuo & vniuersis fratrib⁹ ei⁹ omniq cognatiōe sua filij israel creuerūt: & quasi germinātes multiplicati sunt: ac roborati nimis impleuerūt terrā. Surrexit interea rex nou⁹ sup egyptū: qui ignorabat ioseph. Et

babz ppzie rationem legis: sed illud qō imponitur cōmunitati & p bono cōi, ex quo patet q datio legis presupponit adunationem plebis: & iō p q moyses descripsit in Beñ. electionē fidelis ppli: fideles ab infidelib⁹ separando: ut patuit in pcessu illi⁹ libri: hic ꝓinter describit dationē legis diuine. isti ppl⁹ sub fide vn⁹ dei adunato: & qa ex illo ppl⁹ xp̄us erat nasciturus ꝑm carnem q̄ est sanct⁹ sanctorū ut dicit Dañ. ix. ideo ille ppl⁹ debuit speciali sanctitate pollere: & ideo data est ei lex diuina ad ꝓ̄m dispositiua ꝑm q dicit ꝑs. cxlvij. Nō fecit taliter oī nationi: & iudicia sua nō manifestauit eis. & ad Ro. iij. ca. Quid q̄ amplius iudeo: aut que vtilitas circūcisionis? Multū q̄dē p cām modū. ꝓmū q̄dē q credita sūt eis eloquia dei. Data e aūt lex duplicit. ꝓmo in q̄dā gnāli q̄stū ad p̄cepta ordinantia ad deū & ad ꝓximū: & sic data est in hoc libro: secūdo magis explicādo in speciali: & sic data est in alijs duob⁹ libris sequētib⁹. Jn h ergo libro sic procedit: q ꝓmo describit fidelis ppli liberatio de seruitute egypti: secūdo legis datio in monte synai. xix. ca. Circa ꝓmū cōsiderandū: q qz sicut dictū est i ꝓma parte bui⁹ libri determinat de exitu ppli de egypto: iō iste liber nōiatur grece Exodus: q̄ est exitus latine: sicut & liber p̄cedēs dicit Genesis grece: q̄ē gnātio latine: qz in ꝓncipio tractat de gnātione creature. accipiendo large gnātionē p creatiōe & formatiōe: vñ ibidē. ij. ca. q̄si p recapitulatiōe dicit: Jste sunt gñatiōes celi & terre q̄s create sūt &c. Hic liber hebraice vocat bellesmoth. i. hec noia: qz quinq libri moysi nōiant⁹ apud hebreos p vocabula que sunt in ꝓncipio librorū. Liber autem iste sic incipit.

a Hec sūt noia filiorū israel &c. In ꝓma igit parte vbi agitur de exitu filiorū israel de egypto: moyses ꝓmo cōtinuat dicta in p̄cedēti libro dicēdis in isto: secūdo exequit ꝓpositū. ibi Surrexit interea. Circa ꝓmū sciendū q Beñ. xlvj. ca. vbi agit de descēsu iacob in egyptū: noia eorū q̄ cū eo descēderunt ibi sūt exp̄ssa in particulari: sed hic p modū cuiusdā recapitulatiōis ꝓpter cōtinuationē p̄dictā exprimunt⁹ tm̄ in particulari noia iacob & filiorū ei⁹ & aliorū tm̄ in gñali cū dicit: b Singuli cū domib⁹ suis. i. cū familijs suis introierūt. c Erāt igit &c. Jn hebreo habet septuaginta. Qualit aūt iste numerus variet in plurib⁹ scripture locis: & cōcordātia apparētis dissonantie dicta est sup ca. xlvj. Beñ. d Joseph aūt &c. Istud dicit q q̄diu vixit: bene fuit filijs israel in egypto: & p⁹ mortē ei⁹ q̄diu fuit memoria de bñficijs ei⁹. e Filij israel creuerūt. dicūt hebrei q mulieres hebree in q̄libet partu pariebāt plures pueros: & aliq̄n vsq ad q̄tuor: aliq̄n vsq ad sex. ideo dicit:

ait ad ꝓ̄m suū: Ecce ꝓpl⁹ filioꝝ israel multus: & fortior nobis est. Venite sapienter opprimam⁹ eum: ne forte multiplicet: & si ingruerit contra nos bellū: addat inimicis nr̄is & expugnatisq nobis: egrediat de terra. Preposuit itaq eis magistros operū ut affligerēt eos onerib⁹. Edificauerūtq vrbes tabernaculoꝝ pharaoni: phiton & rameses. Quātoq op̄primebāt eos tāto magis multiplicabantur & crescebāt. Oderantq filios israel egyptij: & affligebāt illudētes & mundētes eis: atq ad amaritudinē pducebāt vitā eorū opibus duris luti & lateꝝ: omniq famulatu quo in terre opibus ꝓmebant. Dixit autē rex egypti obstetricibus hebreorū: quarum vna vocabat sephora: altera phua

f Et quasi germinātes &c. sicut p germinationē vni⁹ grani nascunt simul multa grana. g Ac roborati &c. h dicit h ad cōtinuandū respectu sequētiū: qz talis multiplicatio fuit occasio affligēdi ꝓp̄m. ut postea dicit. b Surrexit. Hic moyses exequit ꝓpositū de ꝓpli liberatiōe: & ꝓmo describit afflictio isrl. secūdo prouisio ducis liberātis ca.ij. tertio afflictio regis ca.v. & q̄rto eductio plebis ca. xij. circa medium ca. Vocatisq moyses & aaron. Adhuc p̄mittit afflictionis cā. secundo afflictio ipsa. ibi: Preposuit itaq. Cā āt vna afflictiōis ppli isrl fuit mutatio regni: q̄ fuit translatū ad aliam domū. ut dicit Joseph⁹. & h notat cū dicit: Surrexit interea rex nouus sup egyptum. & in talibus mutationib⁹ frequēt cōtingit q illi q prius erant dilecti in regno fiūt odiosi. i Qui ignorabāt opa ioseph ꝓpter dictā mutationem uel tp̄is longitudinē. Cā alia afflictionis ppli fuit inuidia egyptioꝝ cōtra filios israel eo q egyptij luxuriosi erāt & iordinate viuētes: & ex h fiebāt debiliores in corporibus & min⁹ apti ad ꝓductionē plis: & pauperiores i tpalib⁹: filij aūt israel cōtrario mō viuētes: erāt fortiores in corpib⁹: & pl⁹ in ꝓle multiplicabant & i diuitijs. q̄ notum cū dicit: k Ecce ppl⁹ filioꝝ israel mult⁹ est. scilz in numero. l Et fortior nob⁹ est. in robore & diuitijs. Jste est mod⁹ inuidi q bonū alioꝝ sibi mai⁹ videat q̄ sit: licz eni filij israel fortiores & ditiores essent vulgaribus egyptijs facta cōparatiōe numeri ad numer: tm̄ rex nobiles & potētes fortiores erāt in diuitijs & potētia: & vulgares boies multo plures q̄ filij israel. m Venite sapiēter &c. Jste est modus supbi q astutiā serpentinā suā putet sapientiā: cū tm̄ sapientia nō possit cē nisi respectu finis boni: & p mediū cōueniens. n Ne forte multiplicet. ad h eni intendebāt eos affligere labor⁹ ut min⁹ possent vacare amplexibus & gnātioni. o Expugnatisq nob &c. in damnū nostr: qz filij israel magnū censum reddebāt regi annuati: & faciebāt multa opa egyptijs: erāt eni subtiliores eis in artificialib⁹. p Preposuit. Hic describit ipsa afflictio ppli. & ꝓmo in occulto. secundo in aperto. ibi: Precepit aut̄. Circa ꝓmū dicit: Preposuit eis magistros operum. & isti erāt egyptij odiētes eos. q Ut affligerēt eos onerib⁹. i. coꝛporalib⁹ labor⁹: q̄ licz cēnt ad vtilitatē regi: tm̄ ꝓncipalit intendebāt debilitare filioꝝ israel. ut min⁹ possent gnāre & ꝓle debiliorē facerēt. r Edificauerūtq vrbes &c. In hebreo habet: Thesauroꝝ: qz facte sūt ita fortes: ac si deberēt ibi reponi thesauri: & ibi posuit rex egypti milites: ne aliquis filiorū israel posset egredi regnū absq regis licentia: nec aliquis exteroꝝ ingredi. erāt eni huiusmōi fortalicia in extremitatib⁹ regni. s Quātoq opprimebāt: qz nō est cōsiliū contra deū. t Oderātq filios israel egyptij. istud odiū oriebat ex inuidia p̄dicta. v Et affligebāt illudētes eis. ꝓbis duris & pungitiuis. x Atq ad amaritudinē &c. tū ꝓpter grauitatē operū: tū ꝓpter eoꝝ vilitatē. Dicit eni Josephus q cōpellebāt exportare feces & imundicias de vicis ex ciuitatē. y Dixit aūt rex &c. vidēs eni rex egypti q ꝓpter grauitatē operū non imp̄diebāt. sed magis multiplicabantur de h faciēte: hebreoꝝ multiplicationē voluit impedire p obstetrices. eis p̄cipiēdo ut masculos interficerēt in pariēdo & fingerēt esse abortiuos. z Quaꝝ vna &c. Dicit hebrei q ꝓma

istarum fuit iochabeth filia leui. ⁊ secunda maria sozor moysi: ⁊ fuerũt binomie ut dicũt. ⁊ fm hoc exponũt qõ sequit infra: Et qz timuerũt obstetrices deũ: edificauit illis domos scilz domũ sacerdotalẽ ⁊ regiã: qa pdicta Iochabeth fuit mater aaron. ut dicunt: cui ⁊ posteris eius datũ est sacerdotiũ: ⁊ maria coniuncta est caleph in matrimonio: que altero nomine dicta est ephrata: ⁊ ab ea denominata ẽ ciuitas bethleem. ut supra dictũ est Genesis. xxv. ca. ⁊. xlviij. de qua ciuitate natus est dauid primus rex de tribu iuda. Sed istud dictũ contrariat textui precedenti ⁊ sequẽti: qa dictum ẽ pus. ca. isto qz iam ante mortuus erat ioseph ⁊ eius fratres eius ⁊ omis cognatio eius scilz qztum ad illos qui ingressi fuerãt egyptum cum iacob: inter quos iochabeth filia leui cõtinet. ut dictũ ẽ Genesis. xxxvj. ⁊ sic iã ante erat mortua. Itẽ in sequentibus capitulo isto obstetrices ad sui excusationẽ dixerunt: Non sunt hebree sicut egyptie mulieres: ipse enim habẽt obstetricãdi scientiã: ⁊ pus qz veniamus ad eas pariũt: que excusatio nulla eẽt nisi due obstetrices predicte essent egyptie. Itẽ nõ est verisimile qz rex volẽs occulte interficere masculos hebreoz: hoc requireret p mulieres hebreas. ⁊ ideo dicendũ qz nõ fuerũt ille due pnominate de quibus certũ ẽ qz fuerũt hebree: sed fuerũt egyptie mulieres quas rex pfecit dicto operi nephario: ut suũ. pposituz assequeret. Tenendũ est enim qz subditis duabus que nõ sufficeret ptanto pplo fuerũt plures alie ad istud ministeriũ: sed de duabus principalibus tm fit hic mẽtio in qbus rex idẽ pceptũ dedit alijs sibi subiectis. a Si femina reseruate. tum qa multiplicatio feminaz nõ poterat rebellionẽ contra regem facere: tũ qa rex volebat eis uti ad luxuriã egyptioz: ⁊ ad aliqua opera que mulieres egyptie facere nesciebãt. b Timuerunt autẽ deũ. tum qa informate fuerũt de contrario p hebreas mulieres ostendẽtes eis offensam dei: tum qa hebrei fuerũt mortem fraudulentã innocentiũ. c Et quia timuerũt obstetrices deũ. parcendo masculis dei timore ⁊ facti hebrei. d Edificauit eis domos. Beatus Brego dicit domos scilicz pẽporales multiplicando eis dona pẽporalia. Beatus autẽ Hiero sup Isa. dicit. domos. i. virtutes. p quibus in celestib⁹ requiescerẽt. pter qõ dicendum qz utroqz mõ de deo intelligi: qa pter pietatem erga innocẽtes ⁊ timorem dei: domin⁹ dedit eis gratiã per quã cõuerse fuerũt ad fidem uni⁹ dei ⁊ ritũ hebreoz: ⁊ sic de⁹ edificauit eis domos spirituales. nec hoc abstulit mendaciũ ipsaz: quia fuit officiosũ ⁊ veniale peccatũ: qõ nõ aufert gratiã: sicut nec mendacium iudith abstulit ei⁹ meritũ exponẽdo se periculo. pliberatione pplꝰ sui: licz aliquo mõ diminuerit. Fuerũt etiã ille obstetrices in pplo iudeorum inter maiores. pmote: ⁊ sic edificauit eis domos pẽporales: sicut in libro Josue legit factũ de raab que suscepit exploratores: qz uersa ad fidẽ iuncta ẽ in matrimonio salmon pncipi tribus iude. ⁊ in libro Judith de achioz quomõ cõuersus est ad fidẽ iudeorũ ⁊ in illo pplo pmotus. e Precepit qz rex. Dic describit afflictio manifesta. videns enim rex egypti qz pobstetrices masculi hebreoꝝ nõ occidebãt occulte. voluit hoc facere manifeste. vnde dicitur: Precepit qz pharao oi pplo suo. i. egyptijs inf qs manebãt hebrei. f Quicqd masculini sexus natũ fuerit. ipsis hebreis. g In flumẽ pijcite. Nõ enim dicit in gulate: quia piectio intra flumen erat min⁹ horrenda ad exequendũ egyptijs ⁊ cito poterat fieri: qa nilus fluui⁹ diuidit in multis locis p terrã egypti. h Quicquid feminini reseruate. ex causa precedenti. i Cap. ij.

Egressus est. Hic pnter ponit ducis literatis ꝓuisio. vbi primo ei⁹ cõditio describit. 2°. ad literandũ populũ mittit iij. ca. Adhuc primo describit conditio moysi tẽpore pspritatis. 2°. tpe aduersitatis. ibi: Audiuit qz pharao. Circa pmũ describit natiuitas moysi. 2°. educatio nati. ibi: Ecce aut ẽ descendebat. 3°. inclinatio adulti. ibi: In diebus illis. Natiuitas autẽ moysi primo describit ex tribu. cũ dicit: Egressus ẽ post hec vir de tribu leui. ⁊ iste fuit amrã filius caath. Et accepit uxorem. ista acceptio nõ pot intelligi de acceptione in matrimonio: quia dicit hic. Post hec. i. post preceptũ regis de masculis hebreorum submergendis: ⁊ iam ante uxor amrã peperat ei aaron: qui nat⁹ fuit tribus ãnis añ moysen ut habetur infra vij. ca. vbi dicit Erat autẽ moyses lxxx. annoz ⁊ aaron. lxxxiij. qñ locuti sũt ad pharaonem: sibi ⁊ Marie filiã suam q in natiuitate moysi erat iã iuuencula ita magna qz poterat intelligere ⁊ alloqui homines ut ꝓuider. ⁊ nõ dicit Josephus ⁊ doctores cõmuniter qz ista acceptio intelligit de copula carnali: qa ꝓpter edictũ regis sepauerat se ab uxore qztũ ad carnalẽ copulam: magis eligens non generare qz qz filij statim submergerent in flumine. ⁊ intentus erat orationib⁹ ergo deũ: ut vellet respicere pplm suũ tã crudeliter afflictũ: ⁊ dominus in somnis eum admouit qz secure ad uxorẽ suã accederet: ⁊ qz ex illa generaret filiũ qui populũ liberaret: ⁊ sic eã accepit. i. matrimonialiter eã cognouit. k Stirpis sue. In hebreo habet: Filiã leui. Ex hoc dicũt hebrei qz ista fuit iochabeth quã leui genuit. Itẽ hoc videt p quãdã glo. que dicit qz amram accepit amicã suã scilicet sozorẽ patris sui caath: ⁊ p ꝓns filiã leui. sed hoc videt falsũ qa dictũ est ca. pcedenti qz psone q ingresse sũt egyptũ cũ iacob mortue erant añ istam afflictionẽ pplꝰ. inter quas cõputat iochabeth etiã fm opinionẽ hebreoz. ut dictũ fuit supra Genesis. xlvj. ca. Itẽ dato qz adhuc viueret oportet dicere fm dicta hebreoz: qz in natiuitate moysi ipsa esset. cxxx. annoz. qõ. patet sic: qa a natiuitate isaac vsqz ad exitũ filioz israel de egypto fluxerunt anni. cccc. ut dictũ est Genesis. xv. ca. sup illud verbum: Et affliget eos annis. cccc. Itẽ a natiuitate isaac vsqz ad natiuitatẽ iacob fluxerũt. lx. anni. ut dictũ est Genesis. xxv. ca. vbi dicit: Sexagenarius erat isaac etc. Itẽ a natiuitate iacob vsqz ad descensum ei⁹ in egyptũ fluxerũt anni. cxxx. put ipse dicit Genesis. xlvij. ca. Dies vite mee. cxxx. annoz sũt. Et sic patet qz a natiuitate isaac vsqz ad descensum in egyptum fluxerũt. clxxx anni: ⁊ sic de. cccc. annis pdictis remanent ccx. anni a qbus si subtrahant. lxx. ãni quos habebat moyses exitu de egypto. ut pdictũ ẽ remanẽt cxx. ãni q fluxerunt a descensu iacob in egyptũ vsqz ad natiuitatẽ moysi. Ex quo sequit qz iochabeth filia leui q cõputat inter descendentes in egyptũ cũ iacob in natiuitate moysi si viuebat erat. cxx. annoz: ⁊ sic trãsierat in ea tẽpus cõcipiẽdi. qõ ⁊ pcedit hebrei: ꝑ dicũt qz miraculose factũ ẽ qz cõciperet moysen: sic ⁊ diuina reuelatione cõcepit. ꝑ hoc nõ valet: qa nõ solum de moyse oportebat eos dicere miraculũ eẽ factũ: ꝑ etiã de cõceptu aaron ⁊ Marie: qa aaron trib⁹ annis tm natus fuit añ moysen. ut pdictũ ẽ: ⁊ sic iochabeth mat ei⁹ erat cxxvij. annoz qñ peperit aaron. Maria etiã sozor moysi in natiuitate ei⁹ erat iuuencula. ut dicit in textu: ⁊ sic ad pl⁹ habebat xv. annos uel circiter: ⁊ sic iochabeth mat ei⁹ erat. cxx. ãnoz qñ eã peperit fm istos. Ex qbus patet qz in oibus istis trãsierat tẽpus cõcipiẽdi: marie qa Genesis. xvij. ca. dicit de sara qz cũ eẽt nonagenaria desierãt ei fieri muliebria: nec poterat p naturã cõcipere in tali etate: ⁊ multo fortius ideest dicendũ de iochabeth filia leui q fuit p magnũ tẽpus postea: ⁊ iõ cõplexio mulieris debilitata erat ⁊ etas breuiata erat. Propẽ

predicta dicendū est q̄ yxor Amrā non erat iochabeth de qua p̄dictū est: sed alia eiusdē nois. dicit tñ filia leui in hebreo. i. de tribu eius: sicut Elisabeth mater Johis baptiste dicit de filiab⁹ Aaron: Luce. j. ca. de q̄ tñ certū est q̄ eam Aaron nō genuit. De glo. aūt q̄ inducta ē ad p̄trariū nō ē curandū: q̄ cōtrariatur textui manifeste. dicit enī infra. vj. ca. q̄ amrā accepit yxorē iochabeth patruelē suam. Patruelis autē alicuius dicit filiⁱ uel filia auunculi sui. patruelis enim est cois generis: et sic p̄z q̄ non fuit filia leui: ⁊ filia ymⁱ filioꝝ suoꝝ: et cognata ipsi⁹ amram. Itē matrimoniū cū amita erat illicitū sm q̄ dicit Leuitici xx. Turpitudinē amite tue nō discooperies. Et si dicat q̄ lex illa adhuc nō erat data. Dicēdū q̄ aū legē multa q̄ tenēt ad matrimoniū fuerunt obseruata. sicut Gen. xxxviij. ca. dicitur q̄ iudas cōiunxit Onan yxori fratris sui de fūctⁱ ut suscitaret ei semē: et magis de risimile ē q̄ tpe amrā vitabatur matrimoniū cū amita: et p̄ p̄ns amrā q̄ sanct⁹ bō erat tale matrimoniū nō cōtraxit. a Abscōdit trib⁹ mēsib⁹. alique enī mulieres sunt quaꝝ impregnatio nō multū apparet: nec part⁹ earū p clamorē: maxīe cū uolūt celare sicut fuit in. p̄posito: et iō potuit puer in abscōdito seruare. b Cūq; iā celare nō posset. Cōtrariū videtur: q̄ exq̄ seruauerat eū trib⁹ mensib⁹ videtur q̄ eadē rōne posset eū ultra seruare. Dicēdū q̄ rex fecerat statutū q̄ in trib⁹ mēsibus semel scrutarent egyptij domos hebreoꝝ ne pueri eēnt ibi abscōditi: et iō nō poterat celare ultra. Sz q̄rit̄ ulteri⁹ quō saluauit aaron q̄ nat⁹ fuerat ante trib⁹ ānis? Dicēdū q̄ adhuc nō erat factū edictū regis q̄n nat⁹ fuit aaron c Sūpsit fiscellā. i. vasculū rotūdū ad modū fiscelle factū. d Scirpea. i. de iunco q̄ scirpus vocatur: erat enī de mā leui ut sup̄ aquā fluitaret. e Et liniuit eā bitumīe. ne aqua ingredi posset. f Et exposuit eū in carecto. nomē ē loci in q̄ carices crescūt: et sūt hastē facte ad modū gladij et manū secāt tāgētis. g Stāte procul sorore ei⁹. i. maria. Sed q̄r q̄ hic fuerit rētatio dīna. Dicēdū q̄ nō: q̄a bō in periculo cōstitut⁹ si nō omittat ea q̄ p̄t facere sm humanā. puidētiā nō tentat deū: nec peccat resistendo dīne. puidētie cōmittēdo. sic dictum fuit de abrahā Gen. xxj. ca. Amrā uero et yxor ei⁹ de p̄seruatione moysi fecerāt q̄d poterāt via humana: et seruādo ultra exposuissent periculo mortis nō solū puerū sed etiā seipsos: nisi eligētes min⁹ malū cōuenēt exposuerūt eū p̄dicto mō. bñ p̄fidētes de dīna. puidētia circa puerū quē de⁹ p̄dixerat ip̄m israel liberaturū. b Ecce aūt de scēdebat. Hic p̄ñter describit pueri nati educatio et valde mirabilis a filia ei⁹ q̄ mortē illius et oīum aliorū masculoꝝ q̄rebat cū dicit: Ecce aūt de scēdebat. de domo regia q̄ erat in alto respectu fluminis. i Et puelle ⁊c.] .i. gripā fluminis: et dicit a crepo. as. q̄a ꝑpter p̄cussionē aque solēt ibi fieri cōcauitates et fixure. k Jn papyrione. nomē est loci ubi crescit q̄dā iunc⁹ q̄ vocat papyrus. l Uagientē. i. plorantē. m De infātib⁹ hebreoꝝ ē hic. q̄ sciebat patris edictū de ipsis submergēdis. n Uis inquit ut vadam ⁊c.] Ex p̄dictis p̄z q̄ puer erat elegātis forme: imo ut dicit Joseph⁹ erat ita gratiosus q̄ omnis aspiciēs eū afficiebat ad ipsum: et iō filia regis voluit eū nutrire ut sibi eū i filium adoptaret. ut p̄z p sequētia: et ideo p̄ fecit sibi p̄rigi mamillas plurium mulierū egyptiarū. sed ipse renuebat. et tūc soror pueri que astabat dixit: q̄ si mulier hebrea mamillā sibi p̄rigeret fortsitā ipse acciperet tanq̄ de muliere hebrea nat⁹: cui dicto tanq̄ rationabili filia regis assensit: et tunc soror pueri ad querendū se obtulit et vocauit matrē pueri tanq̄ extraneā. cetera patēt usq; ibi: o Quem illa ⁊c.] q̄a naturalē filium non habebat. p Uocauitq; nomē ei⁹ moysen. in lingua enim egyptiaca moys aquam significat. ys: saluatū: iō subdit rō nominis. cum dicitur q Quia de aq̄ tuli eū. Jn hebreo habetur vocat mosse: et significat extractū uel eductū: et subintelligit de aqua. r Jn dieb⁹ illis. Hic describit inclinatio adulti. sicut enī supra dictū est: ex rei puidētia ordinat⁹ erat ad literādū populū israel: et iō erat inclinat⁹ ad eos visitādū: et p̄ p esse suo aduuādū. et hoc est q̄d dicit: s Uiditq; afflictionē eoꝝ. nō solū oculo corporis sed etiā mētis p cōpassionē: q̄d p̄z effectū. vñ et subdit: t Et vir egyptiū. iste erat vn⁹ de p̄positis egyptijs super filios israel ad cōpellēdū eos ad afflictionē laboris. v Percutientē quēdā de hebreis. Dicūt hebrei q̄ iste fuit marit⁹ salomith que erat pulchra valde: de q̄ habet inferi⁹: et iō iste egypti⁹ in auroza fecerat surgere maritū ei⁹ occupādo eū in labore: et tūc rediit ad yxorē ei⁹ q̄ recepit eū credēs ee maritū suū: nec marit⁹ postea cognouisset rē gestā arguebat ide egyptiū: q̄r q̄d egypti⁹ percutiebat eū et graui⁹ affligebat. x Cūq; circūspexisset ⁊c.] in q̄ apparet puidētia moysi. y Percussum egyptiū. i. interfectū. z Abscondit sabulo. q̄d de facili p̄t fieri in era sabulosa. Sed q̄rit̄ hic quō moyses hoc fecit cū nō eēt cōstitut⁹ iudex eoꝝ. Itē dato q̄ eēt iudex videt pnā iniustā intulisse utpote p̄ p̄cussione simplici mortē: cū tñ sola repercussio de lege talionis in q̄ dī: Dentē p dente vuln⁹ p vulnere. Ad p̄mū dicēdū q̄ moyses ex dīna electiōe ad literationē hebreoꝝ habebat auctoritatē vindicādi iniurias eis factas: et hoc sciebat p reuelationem diuinā. et hoc est q̄d dī Act. vij. ca. Existimabat aūt cognoscere fratres. q̄ p manū ipsi⁹ de⁹ daret salutē illis. Ad secūdū dicendū q̄ inde fecit egyptiū nō solū p̄ p̄cussionē hebrei: sed etiā p adulterio cōmisso fraudulenē ut p̄dictū est: q̄d fuit notū moysi: p hoc q̄ audiuit cām p̄cussionis in cōtentione p dicto adulterio. Notandū q̄ Joseph⁹. ij. li. antiq̄tatū dicit q̄ moyses duxit exercitū egypti p etheopes: et ibi accepit yxorē filiā regis de quo plen⁹ dicet sup libū Numeri. xij. ca. a Cōspexit ⁊c.] Hebrei dicūt q̄ isti duo fuer̄t dathan et abiron. b Quis p̄stituit te p̄cipē: p̄ bono pacis ad q̄d illos inducebat: reddidit verbū pungitiuum c Nū occidere me tu vis. ac si dicat. bñ apparet q̄ tu es vnus homicida et malū. d Audiuitq; pharao. Hic p̄ñ describit conditio moysi tpe aduersitatis. ubi p̄ describitur ei⁹ p̄secutio.

⁊ videns eū elegantē: abscondit trib⁹ mēsibus. Cūq; iā celare nō posset: sumpsit fiscellā scirpeā: et liniuit eā bitumine ac pice: posuitq; int⁹ infantulū et exposuit eum in carecto ripe fluminis: stāte procul sorore ei⁹: et cōsiderāte euentū rei. Ecce aūt descēdebat filia pharaonis ut lauaret in flumine: et puelle ei⁹ gradiebāt p crepidinē aluei. Que cū vidisset fiscellā in papyrione misit vnā e famulab⁹ suis: et allatā aperiēs cernēsq; in ea paruulū vagientē: miserta ei⁹ ait. De infantib⁹ hebreoꝝ ē hic. Cui sorori pueri. Uis inquit ut vadā et vocē tibi mulierē hebreā que nutrire possit infantulū: Respondit. Uade. Perrexit puella: et vocauit matrem suā. Ad quā locuta filia pharaonis: accipe ait puerum istū: et nutri mihi: ego dabo tibi mercedē tuā. Suscepit mulier et nutriuit puer: adultūq; tradidit filie pharaonis. Que illa adoptauit in locū filij: vocauitq; nomē eius moyses dicens: quia de aqua tuli eū. Jn dieb⁹ illis postq; creuerat moyses: egressus est ad fratres suos viditq; afflictionem eoꝝ: et virū egyptiū percutientē quēdā de hebreis fratrib⁹ suis. Cūq; circūspexisset huc atq; illuc] et nullū adesse vidisset: percussum egyptiū abscondit sabulo. Et egressus die altero: conspexit duos hebreos rixātes:]dixitq; ei q̄ faciebat iniuriā: Quare percutis. primū tuum: Qui rndit. Quis cōstituit te p̄cipē et iudicē sup nos: Nū occidere me tu vis sicut heri occidisti egyptiū: Timuit moyses et ait: Quō palā factū est verbū istud: Audiuitq; pharao sermonē hūc:

2ª diuina cõsolatio ibi: Erant aũt. Circa pmũ dicit: Audiuitq; pharao sermonẽ hunc. videlicet q moyses vnũ occiderat de prepositis regis ad vindicandũ vnũ ex hebreis quos exosos habebant a Et q̃rebat occidere moysen. tũ q̃ interfecerat ꝓpositũ ei⁹ qõ redũdabat i iniuriã reg: tũ q̃ pm q dic Joseph⁹ circa tẽp⁹ q̃ nat⁹ fuit moyses q̃dã sacerdos egyptioꝝ diuinationib⁹ intent⁹ dixerat regi q circa pueros hebreoꝝ attẽderet q vn⁹ nasci debebat de hebreis qui populũ israel de egypto educeret: ⁊ regnũ egypti bumiliaret ⁊ iõ cũ audiuit factũ moysi çelãtis tantũ. q hebreis etiã in iniuriã reg: existimauit q eẽt ille de q̃ ille sacerdos dixerat. b Qui fugiens ⁊c. ¶ Dicũt hebrei q moyses fuit captus ⁊ adduct⁹ corã rege ut decapitaret: ꝟ euasit miraculose. ut pleni⁹ dicet. j. iiij. ca. c Erãt aũt. hic describit moysi fugiẽtis cõsolatio: ⁊ ꝑ ex susceptione eius curiali. 2ª ex morte sui aduersarij. ibi: Post multum. Circa pmũ dr: Erãt aũt sacerdoti madian. pm hebreos sacerdos hic accipit pro maiore uel magnate. sicut dr ij. Regum. viij. Filij dauid sacerdotes erãt d Septem filie. nec mirandum si filie magnoꝝ habebant curam de gregib⁹ alendis: q̃ iste erãt diuitie antiquoꝝ. e Et ꝟ ipletis canalib⁹. ꝑ adiutoriũ moysi. ut infra dicit: f Supuenere pastores ⁊c. ¶ q̃ forsitan erat cõsuetudo: q ꝑus cõgregarent greges æs anteq̃ biberent. sic dr Gen. xxix. ca. sed ꝑ adiutoriũ moysi ꝑuenerant hebraam hauriẽdi aquã: ⁊ iõ eas defendit a pastorib⁹. g Que cũ reuti sent ad raguel patrẽ suũ. i. auũ ut dicunt alĩq. Meli⁹ tñ videt dicendũ cũ alijs q fuerit pat̃ q̃ vocat⁹ sit pluribus noibus. s. raguel: ⁊ iethro: cyne⁹ ⁊ obab. ⁊ dicũt hebrei q vocat⁹ ẽ iethro: q̃ significat adijciẽs q̃ addidit legi vnũ capitulũ. s. de ordinatione populi ꝑ tribunos ⁊ centuriones quinquagenarios ⁊ decanos. ut habet j. xviij. ca. Vocat aũt obab ut dicũt. i. diligens: q̃ dilexit legẽ: ⁊ cõuersus fuit ad iudaismũ. ut dr ibidẽ xviij. ca. ⁊ ꝑz lrã ysaie ibi: b Jurauit ergo moyses. post multa ꝑba que fuerunt inter iethro ⁊ moysen: fecit pactũ cũ iethro de remanẽdo cũ eo: ⁊ illud pactũ iuramẽto firmauit. i Accepitq; sephoram. videns enim eũ iethro virũ valẽtẽ ⁊ industriũ: dedit ei filiã suã. k Que vocauit gersan. Ber enim hebraice idẽ est qõ aduena uel peregrin⁹ latine. ⁊ cã nois subdit: Aduena fui ⁊c. l Altex vero peperit: que vocauit eliezer. qõ interpretat̃ dei mei adiutoriũ. ib recognoscens diuinũ bñficiũ in liberatione ipsius de manu pharaonis: ⁊ in ꝓfectu ipsi⁹ in era aliena. m Post multũ. Hic ponit moysi cõsolatio ex morte aduersarij cũ dicit: n Mortu⁹ est rex egypti. qui ꝑsequebat moysen: ⁊ mors ei⁹ fuit reuelata moysi a deo in terra madian. ut habet. iiij. ca. ad ei⁹ cõsolationẽ. o Et ingemiscẽtes filij israel. q̃ viuẽte rege illo nõ audebãt ostẽdere in palã anxietatẽ animi: ne graui⁹ tractarent. p Et audiuit gemitũ eoꝝ. loquit scriptura de deo ꝑ modũ humanũ. Tũc enim dicit aliquis clamorem alicuius audire: cum incipit eũ adiuuare. q Ac recordatus est. nõ q̃ obliuio cadat in deo: sed q̃ ad modũ recordant̃ se habuit: ꝓbẽdo filijs israel auxiliũ. ꝓpter merita patrũ. r Et respexit dñs ⁊c. ¶ oculo miẽ. s Et cognouit eos. i. ad modum cognoscentis se habuit ostendendo dilectionẽ circa eos

t Cap. iij.

Moyses autem. hic cõsequent̃ describitur missio moysi ad liberationem ꝑpli. ⁊ ꝑ describit sibi facta cõmissio. secũdo cõmissionis executio. .j. iiij. ca. Ibijt moyses ⁊c. Adhuc ꝑmo describitur apparitio diuina. 2ª cõmissio sibi facta. ibi: Cui ait dom⁹. 3ª instructio circa agẽda. ibi: Dixitq; moyses. Circa pmũ nõt apparitiõis loc⁹ cũ dr v Cũq; minasset ⁊c. ¶ tũ q̃ ibi erãt meliora pascua: tũ ad elongandũ se a terra culta: ne greges pascerent̃ aliena blada. x Venit ad montẽ dei oreb. ille ẽ mons synai qui ꝑdicit̃ ꝟ mons dei rõne eventus futuri: q̃ de⁹ ibi dabat⁹ erat legẽ. describitur etiã mod⁹ apparẽdi. cũ dr: y Apparuitq; ei dñs. in hebreo habet̃: Apparuit ei angelus dñi. Angel⁹ enim ille apparebat ⁊ loquebat̃ in ꝑsona dei: ⁊ iõ aliq̃n angelus: aliq̃n dom⁹ noiat̃: pm q dicit deat⁹ Greg⁹ sicut Isa. vj. angel⁹ q̃ purgauit labia Isaie cũ calculo ardenti: vocat̃ Seraph ratiõe inflãmationis: licz nõ esset de ordine seraphico. z In flãma ignis de medio rubi. erat enim popul⁹ israel ad idolatriã pronus: ⁊ iõ apparuit in flãma que nõ põt imagine figurari: ⁊ in rubo siue dꝛe. ut in hebreo dicit̃: q̃ in talibus nõ põt imago fieri: ne populus israel q̃ ventur⁹ erat ad cũ illũ ratiõe dicte apparitionis aliq̃d faceret ad idolatriam pertinẽs. a Et videbat q rubus arderet ⁊c. ¶ quia flãma occupans rubũ rubi viriditatẽ nõ minuebat: licz eẽt materia cõbustibilis. ꝑ hoc autẽ designabat̃ q̃ labor affligens q̃ ꝑ ignẽ designat̃: filios israel in q̃bus erat humana infirmitas non cõsumeret nec deleret: sed magis mirifice literarent̃. ad q̃ exequẽdũ ꝑ moysen dñs apparebat moysi ⁊ iõ talis apparitio facta est pm cõuenientiã negocij: sicut ⁊ alie apparitiones huiusmodi cõmuniter fiũt. b Moyses moyses. Ista duplicatio significat dilectionẽ. ⁊ excitat vocati attentionẽ. c Nõ appropies inq̃t huc. ac si diceret. humana fragilitas nõ ꝑsumat archana dei inq̃rere curiose: quia scriptum est. ꝓv. xxv. Qui ꝑscrutator est maiestatis: opprimet̃ a gloria. d Solue calciamẽtũ. quia mod⁹ erat antiquoꝝ ⁊ spãliẽ hebreoꝝ non ingredi scã loca nisi discalciati. e Terra sancta est. ꝓpter d uinam apparitionẽ ibidem. f Abscondit moyses faciem

7ª querebat occidere moysen. Qui fugiẽs de cõspectu eius: ¶ moratus est in terra madian: ⁊ sedit iuxta puteũ. Erãt aũtem sacerdoti madian septem filie: que venerant ad hauriendam aquã: ⁊ ꝫ ipletis canalibus adaquare cupiebãt greges patris sui. Superuenere pastores: ⁊ eiecerũt eas. ¶ Surrexitq; moyses ⁊ defensis puellis adaquauit oues earꝝ. Que cũ reuertissent ad raguel patrẽ suũ: dixit ad eas: Cur velociꝰ venistis solito: Responderũt: Vir egyptius liberauit nos de manu pastoꝝ. Insuper ⁊ hausit aquã nobiscũ: potũq; dedit ouib⁹. At ille: Vbi est inquit: Quare dimisistis hominẽ: Vocate eũ ut comedat panẽ. Jurauit ergo moyses q̃ habitaret cũ eo. Accepitq; sephoram filiã eiꝰ vxorẽ: que peperit ei filiũ: quẽ vocauit gersan dicens: Aduena fui in terra aliena. Altex vero peperit quẽ vocauit eliezer dicens: Deus enim patris mei adiutor meꝰ: ⁊ eripuit me de manu pharaonis. Post multũ vero temꝑoris mortuꝰ est rex egypti. Et ingemiscẽtes filij israel, ꝓpter opa vociferati sunt. Ascẽditq; clamor eoꝝ ad deũ ab operib⁹: ⁊ audiuit gemitũ eorũ: ac recordatus est federis q̃ pepigerat cũ abrahã isaac ⁊ iacob. Et respexit dñs filios israel ¶ cognouit eos.

Cap. iij.

Moyses autẽ pascebat oues ietro soceri sui sacerdotis madian. Cũq; minasset gregem ad interiora deserti: ¶ venit ad montem dei oreb. Apparuitq; ei dñs in flamma ignis de medio rubi: ⁊ videbat q rubus arderet ⁊ non cõburebat̃. ¶ Dixit ergo moyses Vadã ⁊ videbo visionẽ hanc magnã: q̃re nõ cõburat̃ rubus Cernẽs aũt dñs q pergeret ad videndũ: vocauit eũ de medio rubi: ⁊ ait. Moyses moyses. Qui rñdit: Adsũ. At ille: Nõ appropies inquit huc. Solue calciamentũ de pedibus tuis. Locus enim in quo stas: terra sancta est. Et ait: Ego sum deꝰ patris tui: deꝰ abrahã: deꝰ isaac ⁊ deꝰ iacob. Abscõdit moyses

suam. ꝓpter diuinā reuerentiā. a Cui ait dñs. Hic cōsequēter describit cōmissio facta moysi ad literationē populi cū dicit: b Vidi afflictionē ꝑpli mei. oculo cōpassiōis ad ipsum literādū: z in hoc dñs aperuit moysi ꝓdicte visionis mirabilis intellectū: qz licz dīna nō sint ꝓsumptuose inquirēda: tñ ꝑ diuinā reuelationem sūt humiliter suscipiēda: z iō qñ moyses curiose se nō ingessit: ꝙ humiliē faciē suā abscondit: tunc dñs ei reuelauit: qz abscōdit talia a sapientibus z prudentib⁹: z reuelat ea paruulis. ut habet Matth xj. c Descēdi. scilicet ꝑ effectū qz de⁹ i se descendere non potest. d In terram bonā. qō ostendit cū subdit: Que fluit lacte z melle. q. d. cū paruo labore facit magnum fructum. e Et spaciosam qō patet ex hoc: quia habitāt ibi multe gētes que exꝑmunt cū subditur: f Ad loca chananei z ethei. tacent aūt hic gergeçei z in plurib⁹ alijs locis vbi ceteri nominant. quia ut dicūt hebrei non restiterunt filijs israel ꝑ bellū sicut alij: ꝙ de terra recesserūt aī ingressū filioꝝ isrl. g Clamor ē. ꝓpter occisionē paruuloꝝ innocentiū: z ꝓpē iniustā afflictionē labozātiū: qz occisio innocētiū dicit clamare ad dēū: Gen. iiij. Ecce vox sanguinis fratris tui akel clamat ad me de terra. similiē afflictio uel defraudatio labozantiū. Jacobi. v. Clamor eoꝝ in aures dñi sabbaoth zc. h Sed veni mittā te. licz enī esset presentialiter cozā eo: tñ dixit veni: ꝑ hoc significās ut deberet eē ꝓmpt⁹ ad suscipiēdū dei mādatū mēte z voluntate: sicut erat ꝑs cozpore. i Dixitq moyses. Hic ꝑtinet describit ipsi⁹ moysi instructio z cōfortatio: que requirebant ad tātū officiū suscipiēdū. z ꝑ instruit z cōfortat verbis. 2⁹ ex socijs additis. ibi: Ingredieris tu z seniores. 3⁹ ex mirabilibus signis: in ꝓncipio ca. iiij. Circa ꝓmū ponit moysi stupefactio dicēs: k Quis sum ego: ac si diceret. omnino sum insufficiēs ad tātū negociū: z iō dñs consolat eū dicēs: l Ego ero tecū. q sum sufficiens z potens ad te ꝓtegendū z dirigēdū. m Et hoc habebis signū q̄ miserim te. ꝙm hebreos hoc refert ad ꝓcedētia. ac si dicat: visio quā tibi ostendi in ruto: ē tibi ꝑ signo q̄ ego mitto te. ꝙm catholicos refert ad sequentē lrām cū dicit: n Cū edu. po. meū de egy. imo. de sup montē istū. ac si dicat: ego ꝓdico tibi q̄ post eductionē populi mei imolabis deo sup montē istum: z cū ꝑ tibi acciderit: erit tibi certū signū q̄ fui tecū i eductione ꝓpli de egypto. Erit etiā tibi signū de futuro: qz dñs dixerat moysi duo. s. eductioꝝ ꝓpli de egypto: z inductioꝝ

faciem suā. Nō enim audebat aspicere cōtra dēū. Cui a ait dñs Vidi b afflictionē populi mei in egypto: z clamorem ei⁹ audiui: ꝓpter duritiā eoꝝ q̄ ꝓtulerūt operib⁹. Et scīs doloꝛē ei⁹: descendi c ut liberē eū de manib⁹ egyptioꝝ: z educā de terra illa in d terrā bonā z spaciosam: in terram que fluit lacte z melle: ad e loca chananei z ethei: z āmorrei z pherezei z euei z iebusei. Clamor f ergo filioꝝ isrl venit ad me: vidiq afflictionē eoꝝ qua ab egyptijs opꝑmuntur. Sed g veni z mittā te ad pharaonē: ut educas ꝓplm meū filios isrl de egypto. Dixitq moyses ad dēū: Quis h sum ego ut vadā ad pharaonē: z educā filios isrl de egypto? Qui dixit ei: Ego i ero tecū: z k hoc habebis signū q̄ miserim te. Cum l eduxeris ꝓplm meū de egypto: īmolabis deo sup montē istū. Dixit moyses ad dēū: Ecce ego vadā ad filios isrl: z dicā eis: De⁹ patrū vestroꝝ misit me ad vos. Si m dixerint mihi: qō est nomē ei⁹: quid dicā eis? Dixit dñs ad moysen Ego n sum qui sum. Ait: Sic o dices filijs isrl.

Qui p misit me ad vos. Dixitq iterū q de⁹ ad moysen: Hec dices filijs israel: Dñs deus patrū vestroꝝ deus abrahā: z de⁹ isaac z deus iacob misit me ad vos. Hoc nomē mihi est in eternū: z hoc memoriale meū in generatione z generationē. Vade r cōgrega seniores israel: z dices ad eos. Dñs de⁹ patrū vestroꝝ apparuit mihi: de⁹ abrahā z de⁹ isaac z de⁹ iacob dicēs: Visitans s visitaui vos: z vidi oīa que acciderūt vobis in egypto: z dixi ut educā vos de afflictione egypti in terrā chananei z ethei z ammorrei z pherezei z euei z iebusei ad terrā fluentē lacte z melle: z t audiēt vocē tuā. Ingredieris u tu z seniores israel ad regem egypti: z dices ad eum: Dñs de⁹ hebreoꝝ vocauit nos. Ibim⁹ x viā trium dierū in solitudinē ut īmolem⁹ dño deo nostro. Sed y ego scio q̄ nō dimittet vos rex egypti ut eatis: nisi z ꝑ manū validā. Extēdā aūt manū meā z percutiā egyptū in cunctis mirabilib⁹ meis que facturus sum in medio eoꝝ: post hoc dimittet vos: dabo aū c gratiam ꝓplo huic coram egyptijs.

ei⁹ in terrā lacte z melle fluentē: z iō sic īmolatio ꝑdicta erat signū respectu ꝓteriti: literādo eos mirabiliter de seruitute egypti: ita esset signū respectu futuri. s. q̄ eos introducēt mirabiliē in terrā ꝓmissam. o Si dixerint mihi. zc. Moyses enī in hoc exꝑsse ꝙsuit de nolle mittētis: z tacite de ei⁹ cōditione. z dñs rñdet ꝑ de 2⁹. scz de conditione mittētis ipsum dicēs: p Ego sum q̄ sum. In hebreo habet: Ero qui ero. ꝓpter vtraq tñ lrām idē significat. s. necessitas essendi z eternitas z īmutabilitas ꝑ omnē modū. q̄ est cōditio ꝓpria z singularis ipsi⁹ dei. oīa enī alia eo ipso q̄ sunt de nihilo habēt ꝓncipiū sui esse: z sunt de se tribilia in nihil qz subtracta manutenentia dīna. caderent in nō esse: z iō non esse cōuenit eis q̄tū est ex se: sed esse habēt a deo. ꝙm qō dr Isa. xlj. Ecce vos estis ex nihilo: z op⁹ vestrū ex eo qō nō est. q Sic dices filijs israel. ac si diceret si querāt a te: quis misit te? respondebis. r Qui e misit me. i. ille qui habet ex se necessitatē essendi: z plenitudinē absq restrictione z determinatione aliqua. s Dixitq iterū de⁹ ad moysen zc. ac si diceret: si querāt 2⁹ de nole mittētis te. rñdebis: Dñs de⁹ patrū vestroꝝ deus abrahā zc. hoc nomē mihi e zc. z seqr t Vade cōgrega seniores israel. nō intelligit hoc de oībus senib⁹ ꝓpli: qz cū i ꝓplo illo essent sexcēta milia ꝑditū. ut dr. j. xij. ca. oēs senes ꝓpli non ꝑssent de facili ꝙgregari. ꝙ ꝑ seniores hic intelligūt iudices: q̄ bñt ꝓplm regē. v Visitans vi. vos. ꝙ mō loquēdi vsus e: qz ioseph moriēs sic ꝑdixerat ꝑ⁹ morte mea de⁹ visitabit vos z ascēdere faciet de ra ista: ut habet Gen. l. ca. x Et audiēt vocē tuā. erāt enī duces prudētes z scientes ꝓmissionē factā abrahe Gen. xv. ca. vbi dr. Quarta gnōne reuertēt huc. z iō videbāt q̄ tēp⁹ sue liberatiōis instabat z iō verbis moysi crediderūt añq facēt signa de quib⁹ dicet se. ca. y Ingredieris. Hic ponit instructio z cōsolatio moysi ex societate sibi adiūcta ad loquendū regi egypti. cū dr: Ingredier tu z se. isrl zc. z Ibim⁹ viā triū dierū. nō dicit vm⁹ dies aut duoꝝ: qz nō erant sufficienē elongati ab egyptijs: q̄ lapidarēt eos si scirēt eos īmolare aīalia que ipsi colebāt tanq deos. nec dicit sex uel octo: qz videret q̄ nō qrerēt de īmolare: ꝙ magis fugē: z iō dicit triū dierū: nō pl⁹ exprimēdo: ut sic quāto ꝑtitio erat magis rōnabilis: tāto rex egypti erat magis inexcusabilis de inobedientia ad dēū: sciebat enī dñs q̄ illā ꝑtitionē nō exaudiret z sic mereret a deo flagellari: intantū q̄ innit⁹ maiora ꝓcederet s. totalē exitū: z nō solū cōcederet: imo ad exitū de ra cōpellet ut dr. j. xij. ca. vñ subdit: a Sz ego scio q̄ nō di. vos. ad mādatū meū simplici verbo factū. iō subdit: b Nisi ꝑ ma. va. i. ꝑ virtutē meā ipsū eū ꝓplo suo grauiter affligētē: sic patebit i sequētib⁹. c Dabo q̄ gratiā. Dicūt hebrei q̄ in exitu ꝓpli de egypto dñs dedit eis tantā gratiā q̄ literaliter offerebāt z dabant eis iocalia preciosa. ꝙ hoc nō videt cōcordare lrē sequēti vbi dr:

a Postulabit mulier a vicina sua ⁊c. p⁹ ea etiã subdit: b Et spoliabit egyptũ. qõ nõ videret verũ si egyptij eis vtdissent. ⁊ iõ dicendũ q ab egyptijs receperũt p modũ mutui: ⁊ sic secũ portauerũt bona egyptioꝝ q erãt intenti ad sepeliẽdũ mortuos suos: qz nulla erat dom⁹ egyptioꝝ i q nõ iaceret mortu⁹. ut bñ. j. xij. ca. iõ obliti sũt reptere.

Nec tñ hebrei cõmiserũt furtũ: qz volũtate ⁊ auctoritate dñi hoc fecerũt: ut pz hic: q ẽ dñs simplicit oĩuz rerũ. ⁊ ideo sine iniuria aut iusticia quacũq pot vni auferre ⁊ alteri dare p sua volũtate. Cõsiderandũ etiã q ex psideratiõe psonaꝝ ista dei ordinatio fuit rõnabilis: qz hebrei in multis valde ⁊ grauibus seruierãt egyptijs nec habuerãt recõpensatiõez laboris sui: nec violẽtie sibi facte: nec p submersiõe paruulorũ suorum habuerant emẽdã uel recompẽsationẽ. ⁊ iõ egyptij eis in multis tenebantur. His dictis pz hrã.

c Cap. iij.

Et cũ egredieminí nõ exibitis vacui sed postulabit mulier a vicina sua ⁊ ab hospita sua vasa argẽtea ⁊ aurea: ac vestes: ponetisq eas sup filios ⁊ filias vestras ⁊ spoliabit egyptum:

Espondens moyses ait: Nõ credent mihi: necp audiẽt vocẽ meam: sed dicent: non apparuit tibi dñs. Dixit ergo ad eũ: Quid est qd tenes i manu tua: Respondit: Virga. Dixitq dñs: Proĳce eam in terrã. Proiecit: ⁊ versa ẽ in colubrũ: ita ut fugẽt moyses. Dixitq dñs: Extende manũ tuã ⁊ apprehende caudã eius. Extendit ⁊ tenuit: versaq ẽ in virgã. Vt credãt inquit q apparuerit tibi dñs de⁹ patrũ tuoꝝ: de⁹ abrahã: ⁊ de⁹ isaac: ⁊ de⁹ iacob. Dixitq dñs rursũ: Mitte manũ tuã in sinũ tuũ. Quã cum misisset in sinũ ptulit leprosam instar niuis. Retrahe ait manũ tuã in sinũ tuũ. Retraxit ⁊ ptulit iterũ ⁊ erat similis carni relique. Si non crediderint inquit tibi: necp audierint sermonẽ signi prioris: credent verbo signi sequentis. Qõ si nec duob⁹ q̃dẽ bis signis crediderint: necp audierit vocẽ tuã: sume aquã fluminis ⁊ effũde eã sup aridam: ⁊ q̃cq̃d hauseris de fluuio: vertet in sanguinem. Ait moyses: Obsecro dñe: non sũ eloquens ab heri ⁊ nudiustertia: ⁊ ex quo locutus es ad seruũ tuũ: impeditioris ⁊ tardioris lingue sũ. Dixit dñs ad eũ: Quis fecit os hominis: Aut qs fabricatus est mutũ vel surdũ vel videntẽ vel cecum: nonne ego. Nunc ergo vade: ego enim ero in ore tuo: et ostendam tibi quid loqui debeas. Dixit moyses: Obsecro dñe mitte quem missurus es. Iratusq dñs contra moysen ait: Aaron leuites frater tuus ego sciebam quod eloquens esset. Ecce ipse egredietur in occursum tuum: vidensq te letabitur corde. Loquere ad eum: et pone verba mea in ore eius: et ego ero in ore tuo et in ore illius: monstrabo quid vobis faciendum sit. Ipse populo loquetur pro te: et erit os tuum: tu autem eris ei in his quæ ad deum pertinent. Virgam hanc sumes in manu tua: in qua facies signa.

Cap. iiij.

Espondes moyses. Hic ꝓfert scribitur instructio ⁊ confortatio moysi p signa diuine ꝓtatis ostẽsiua. ⁊ p̃ primã dicta ĩstructio. 2° moysi obsecratio ibi: Ait moyses. Circa primũ premittit cã signoꝝ cui dr: Respõdes moyses ait. nõ credẽt mihi. Cuius enim moyses ẽet certificat⁹ p ꝓbũ dñi q seniores ꝑpli verbis eius crederẽt: ut dictũ ẽ: sciebat tñ q in ꝑplo illo erant multi rebelles ⁊ incredituli: q nõ acq̃escerẽt ꝓbis: nisi viderẽt sigdine ꝓtatis. ⁊ de talib⁹ loquit hic moyses dicẽs: Nõ credẽt mi. ꝓter qõ dñs dedit sibi ptatẽ faciẽdi signa in trib⁹. s. in virga. i manu. ⁊ i aqua fluminis. Ad cui⁹ intellectũ considerandum q ista signa erãt ordinata ad hoc q filij isrl crederẽt moysi q̃tũ ad exitũ de terra egypti de mãdato dñi. ⁊ iõ ista signa fuerũt ꝓportionata ad hoc designãdũ sicut in ꝓcedẽti ca. fuit dictũ de visiõe rubi. Strab⁹ aũt filioꝝ isrl i egypto pot ꝓsiderari q̃tũ ad ingressũ ꝑpli in egyptũ: qõ fuit p dñiuz ipsi⁹ ioseph in egypto. ⁊ ad hoc ꝓncipaliter refert signũ virge p quã designat ꝓncipat⁹ ipsi⁹ ioseph vñ Gen. xl vij. ca. vbi trãslatio nra habet: Aldozauit isrl deũ cõuersus ad lectuli caput. Trãslatio. lxx. habet: Aldozauit isrl fastigiũ virge ei⁹. qõ exponit aliq de. nñi de virga uel sceptro ioseph. qõ portabat i signũ dominij. sup qõ sceptrũ iacob unxit⁹ adozauit deũ: ista aũt virga fuit i ẽra ꝓiecta. qñ p⁹ morte ioseph filij ei⁹ cũ ꝑplo isrl fuerũt cõpulsi ad op⁹ ẽrenũ i luto ⁊ latere: ⁊ tũc uersa ẽ in colubrũ. qõ ẽ aial venenosũ ⁊ boi insidiatiuũ. vñ Gen. iij. ca. dixit dñs serpenti: Tu autẽ insidiaberis calcaneo ei⁹. qz rex egypti filijs isrl imposuit q venenũ malicie ꝓcepissent ꝓra ei⁹ regnũ. ⁊ q insidiabãt q̃lit se possent tũgere aduersarijs egyptioꝝ: ut retellatis egyptijs egrederẽt de egypto: ut dcm ẽ s j. ca. ⁊ apprehensa cauda colubri versa ẽ iterũ in virgã. p qõ designabat q finaliter filij isrl egrederẽt de illa vilitate ad magnã libertatẽ ⁊ dignitatẽ. Sm q dr Deut⁹. iij. ca. Nec ẽ alia natio tã grandis ⁊c. 2° ꝓsiderat statꝰ ꝑpli q̃tũ ad egressũ de egypto sub cura ipsi⁹ moysi. ⁊ ad hoc refert signũ manꝰ: q p̃ posita intra sinũ facta ẽ lepr̃osa. ⁊ 2° ibi reposita sanata ẽ. p qõ designabat q filij isrl qñ ꝑmo supponi sũt cure moysi: q cura p signũ designat. vñ Ecc. xj. ca. Porta eas i sinu tuo. p hoc fuerũt magis abominabiles egyptijs. ⁊ qñ i ꝑplm coꝝ fetidi. vñ dixerũt moysi: fetẽ fecistis odorẽ nostrũ coram pharaone ⁊ seruis ei⁹. ut bñ. j. v. ca. Sed per manꝰ sanationẽ in sequẽti reposition designabat consolatio eis futura p curã moysi sic patuit i trãsitu maris rubri ⁊ alijs bñficijs q oronẽ moysi a deo sibi collatis. Strab⁹ aũt ꝑpli inter medi⁹ fuit p⁹ morte ioseph: ⁊ aliq ꝓcessit⁹ tpis inter medi⁹ fuit illud edictũ crudele de pueris masculis hebreorum submergendis in flumine ⁊ ad hoc refertur tertiũ signũ de aq̃ fluminis ꝓsa in sanguinẽ. pr qõ designat q de⁹ requireret ab egyptijs i ꝓuba plagis sanguinẽ puerorũ i flumie extinctorũ. His dictis pz hrã paucis exceptis vocabulis.

d Quid est quod tenes in ⁊c. nõ q̃rit ex ignorantia: sed ut cõueniẽti⁹ inferat qõ seq̃t: e Extendit ⁊ tenuit. in q apparet obedientia moysi q statim cũ manu nuda accepit colubrũ ad verbũ dñi. f Protulit lepr̃osam ⁊c. cãdor lucis ortus in cute est signũ lepre. ut bñ Leuit. xiij. ca. allredo aũt nuis habet quãdã lucẽ. ⁊ q̃tũ ad hoc tenet similitudo: nõ autẽ q̃tũ ad oia. g Effũde sup aridã. ex q pz q nõ ꝓtinebat i sanguinẽ donec effusa ẽet sup trã. h Ait moyses. Hic p̃mittit moysi excusatio. videns enim moyses q opprebat eum exercẽ ꝑi mãdatũ: ⁊ sentiebat se min⁹ eloquẽtẽ ad tale officiũ. iõ petiuit societatẽ alicui⁹ magis eloquẽtis: ⁊ intẽdebat de fratre suo aarõ: tũ qz erat eloquẽtior. ut. j. dicẽt: tũ qz erat senior trib⁹ ãnis: ut s dcm ẽ ca. ij. Cãm aũt sue insufficiẽtie ad loquẽdũ exprimit moyses dicẽs: i Nõ sũ ⁊c. ac si. d. licz a iuuẽtute nõ sim multũ eloquẽs: qz sic dicũt hebrei: hebat vocẽ exilẽ: tñ postq apparuisti mihi ⁊ locut⁹ es mecũ. ꝓditorĳ lingue fact⁹ sũ ad loquẽdũ: qz fragilitas hũana ex pfitia dina uel angelica aliqñ stupefit: Sm q dr Daniel. x. Dñe i visiõe tua dissolute sũt cõpages mee ⁊ nihil i me remãsit virtũ. ⁊ p allegatiõez bon⁹ impedimẽti insinuat moyses petitionẽ suã de societate eloquentis viri.

k Dixit dñs ad eũ. ostendẽs q posset supplere ei⁹ defectũ cũ subdit: l Quis fecit os hois: ac si dicẽt: Ego q feci os hois possũ tibi dare eloquẽtiã. m Aut qs fa. ⁊c. ac si dicẽt: ego q oĩuz ꝓditor sũ possũ de ceco facẽ videntẽ ⁊ de surdo ⁊ muto audientẽ ⁊ eloquentẽ, hoc inducit ad ostẽdẽdũ q posset supplẽ allegatũ defectũ moysi. Alii exponũt hebrei. d. q cũ moyses fuisset accusat⁹ pharaoni de interfectiõe egypti: ut dcm ẽ s. ij. ca. moyses fuit captus de pcepto regis: ⁊ adduct⁹ cozã eo: vbi moyses valde ꝓstanter locut⁹ ẽ dicẽs q iuste fecerat. vñ de eo dr Heb. xj. Nõ veritus animositatẽ regis. ⁊ tũc de pcepto regis posit⁹ ẽ ad decapitandũ: ꝑ spiculator fuit percussus acrisia: q̃ ẽ cecitas q nõ videt illud qd de⁹ vult videre: licz alia videat. sic dictũ fuit Gen. xix. de illis q volebãt frãgere ostiũ loth. ⁊ sic q̃ debuit petere moysen. eũ nõ vidit. ⁊ sic moyses effugit pharaone videntẽ. sic scribit. s. ij. ca. Qui fugiẽs de cõspectu ei⁹ ⁊c. q etiã a deo fact⁹ fuit ita stupid⁹ ac si ẽet simplicit surdus ⁊ mut⁹: ita q nõ potuit ꝓlo uel signo significare suis seruis q moyses capet. ⁊ sic exponũt predictã hrãm: Quis fecit os hois. i. de loq ita ꝓstanter coram pharaone. Aut qs fa. ⁊c.

id est pharaonem ita stupidum ut dictū est. a Videntem ⁊ cecum. id est speculatorem qui factus fuit cecus te nō videndo: ⁊ videns cetera videndo. b Nonne ego? ac si diceret: sicut talia mirabilia feci tibi: ita tāta ⁊ maiora possū facere. c Obsecro dñe inquit ⁊c. Licz moyses de verbo dñi non dubitaret: tamen q; aaron frāt̄ suꝰ erat eo senior ⁊ eloquēcior: desiderabat eū habere sociū sibi a domino assignādum. ideo hanc petitionem replicauit. d Iratus dominꝰ in moysen. nō q; peccauerit mortaliter: sed quia nimis pusillanimis videbat in suscipiendo dei cōmissionem. si enī mortaliter peccasset: nō eēt verisile q; deus petitionem eius exaudisset. quod tamen fecit. vñ sequitur: e Aaron frāt̄ tuꝰ ⁊c. ⁊ pz lrā vsq; ibi: f Tu aūt eris ei in his que ad deum ptinēt. id ē accipies ordinatiōē meā ⁊ leges a me immediate: ⁊ ipse eas q; te sibi relatas denūciabit pplo. g Abijt moyses. Hic ꝓsequēs describitur commissionis moysi facte executio. ⁊ ꝓmo respectu termini a quo moyses recessit. secūdo respectu spacij q; cōcessit ibi Cūq; esset in itinere. tertio respectu termini ad quem accessit ibi: Veneruntq; simul. Circa primū dicitur: Abijt moyses. reuertens de monte synai. b Ad ietro. nolebat eū recedere absq; licentia eius: tum quia iurauerat manē cum eo: tum quia non poterat secum ducere vxorem ⁊ filios sine volūtate eius. i Cognatū suū. id ē affinitate cōiunctū. vnde ⁊ in hebreo habetur: Socerum suū. k Cui ait ietro: vade in pace. erat enī homo rationabilis. ⁊ ideo noluit eum impedire: Jacob aūt recessit a laban licentia non petita: quia sciebat eum esse dominē fraudulentum sicut dictū fuit Genē. xxxj. ca. l Et imposuit eos super asinū. Dicunt hebrei q; iste est asinus qui portauit ligna holocausti quando abrahām voluit immolare isaac: de quo habet Genē. xxij. ca. ⁊ q; eundē asinū equitaturus est rex messias quando veniet: de quo habet Zach. ix. ca. Ecce rex tuꝰ veniet tibi ⁊c. ⁊ ideo poterat tantū onus portare. § istud apparet omnino ficticiū. ideo dicendū q; ibi accipitur singulare ꝓ plurali. Sup asinū. i. asinos. quia vnus nō sufficeret ad portandum tot psonas. m Portans virgā dei. sic aūt nominabat: tum quia ex precepto dei erat portanda: tum quia per eam erant miracula dei fienda. n Dixitq; ei dñs reuertēti. i. ad reuertendum se disponēti. o Vide ut omnia ostenta. i. mirabilia ostensione digna. p Ego indurabo cor eius. Hoc predixit dominus futurū: ut non admiretur moyses quādo videbit effectum. Sciendum tamen q; dominus non est causa obdurationis cordis inq̄tum ē peccatū: sed hoc mō est a libero arbitrio: dñs aūt est causa indurationis inq̄tum est quedam pena: quia in penā peccati perpetrati subtrahit gratiam: cuius est cor mollificare. ⁊ ideo ea subtracta sequit̄ indurario cordis humani i malo suo. q Filius meus primogenitus isrl. i. dignior in populis: ⁊ cui maiora bona reseruāt̄ ⁊ maxime quia vnigenitus dei filiꝰ: qui est primogenitus omnis creature. ut dr Col. j. ca. erat de israel ꝑm carnem nascitur. r Ecce ego interficiam filiū tuū ꝓmogenitū. ista fuit vltima pena egyptijs inflicta. ⁊ tñ denunciatur hic ꝓmo quia illa que sūt ꝓra in intentione: sunt posteriora in executione. s Cūq; esset in itinē hic consequenter describit recessus moysi q̄tum ad spacium per qō incessit cum dicit: Cūq; esset in itinere. reuertendo in egyptū. t In diuersorio. id est in hospitio ad quod diuerterat ꝓ refectiē uel quiete nocturna. v Occurrit ei dñs ⁊ volebat occidere eum. illud cum ꝑm aliquos refertur ad moysen: quem volebat dñs occidere: eo q; ducebat secum eliezer filiū suū incircūcisum. Berson autem circūciderat in era madian. Alij aūt dicunt q; refertur ad eliezer quē volebat occidere: eo q; erat incircūcisus: ⁊ tamen ducebatur in egyptum ad mozandū inter filios israel qui erant circūcisi. Sed istud non videt conuenienter dictū: quia ille puer nondū venerat ad etatem adultam. ⁊ ideo non erat in culpa ex dilatione nimia sue circūcisionis. nec puniendus: sed pater qui habebat eius curam: sicut fuit declaratum Genē. xvij. ca. ⁊ ideo primū dictum melius videt. scilz q; refertur ad Moysen. x Tulit illico sepphora acutissimā petram. Hebrei dicunt: Aciem uel nouaculam. y Et circūcidit preputium filij sui. quia per verbum moysi uel angeli volentis occidere moysen cognouit q; illa inuasio angeli erat propter hoc q; filius eius non erat circūcisus. z Tetigitq; pedes eius. i. filij sui circūcisi: ad cuius pedes manauit sanguis ex incisione. a Et ait: sponsus sanguinū tu mihi es. id est. fere ꝓpter te sponsus meus moyses fuit occisus. Aliter exponitur: ut li eius referat ad moysen: ad cuiꝰ pedes proiecit preputiū filij sui abscisum. d. Sponsus sanguinū tu mihi es. id est propter te qui es sponsus meus. ne te angelꝰ occideret: sanguis filij mei effusus est. ⁊ ista expositio secūda magis concordat littere sequenti. cum dicit: b Et dimisit eum. quia indignata recessit a moyse: ⁊ redijt ad patrem suū cū filijs suis: ut patz ex eo quod habet infra. xviij. ca. scilz q; ietro venit ad moysen in deserto: adducens secum vxorem moysi ⁊ filios eius. placuit etiam moysi q; ipsa rediret cum filijs: quia percepit tunc q; non esset nisi oneri q̄tum ad negocium ꝓ quo ibat. c Dixitq; dominus ad aaron. ex hoc patet q; aaron tanq̄ ꝓpheta habuit reu elationem domini. hoc etiam patz ex eo quod dicitur. j. Reg. ij. ca. ad hoc. Hec dicit dominꝰ: Nunquid non aperte reuelatus sum domui patris tui cum esset in egypto. ⁊c Heli enim descendit de aaron. d Qui perrexit obuiam ei in

tuā. Tulit ergo moyses vxorem suam ⁊ filios suos: ⁊ imposuit eos super asinū: reuersusq; est i egyptum: portans virgā dei i manu sua. Dixitq; ei dominus reuertenti in egyptū: Vide ut omnia ostenta que posui in manu tua facias coram pharaone. Ego indurabo cor eius: ⁊ non dimittet populū. Diceisq; ad eū: Hec dicit dominus: Filius meus primogenitus israel. Dixi tibi: Dimitte filium meum ut seruiat mihi: ⁊ noluisti dimittere eū. Ecce ego interficiam filium tuum primogenitum. Cūq; esset in itinere in diuersorio: occurrit ei dominus: ⁊ volebat occidere eum. Tulit illico sephora acutissimam petram: ⁊ circūcidit preputium filij sui. Tetigitq; pedes eius: ⁊ ait: Sponsus sanguinū tu mihi es. Et dimisit eū p̄q̄ dixerat: sponsus sanguinū tu mihi es ob circūcisionē. Dixitq; dñs ad aarō: Vade i occursū moysi i deserto. Qui

7 surdū: Jvidentem 7 cecū: Nōne ego: Pergeigit 7 ego ero in ore tuo: docebo q; quid loq̄ris. Ait ille: Obsecro dñe inquit: mitte quē missur es. Jratus dominus in moysen: ait: Aaron frater tuus leuites: scio q; eloquens sit: Ecce ipse egredietur in occursū tuū: videbitq; te letabit corde. Loquere ad eū 7 pone verba mea in ore eius: ⁊ ego ero i ore tuo 7 in ore illius: ⁊ ostendam vobis q̄d agere debeatis. Et ipse loquetur pro te ad populū: 7 erit os tuū: tu aūt eris ei in his que ad deum pertinent. Virgam quoq; hāc sume in manu tua in qua facturus es signa. Abijt moyses 7 reuersus est ad ietro cognatū suū. Dixitq; ei: Vadā 7 reuertar ad fratres meos in egyptum ut videā si adhuc viuāt. Cui ait ietro: Vade in pace. Dixit ergo dominus ad moysen in madian: Vade 7 reuertere in egyptum. Mortui enī sunt omnes qui querebant animā

montem dei.i.in montem synai qui vocat mons dei ratione predicta.iij.ca. a Venerũtq; simul. Hic consequenter describit accessus moysi ad terminũ ad quem·vbi manifestauit causam aduentus sui.ꝑmo senioribus populi·cum dicitur: b Et cõgregauerunt cunctos seniores.i.populi iudices; ut dictũ est ꝥ. iij.ca. Et postea aaron qui erat eloquentior: & balbebat vocem magis audibilem·verba que dixerat dominus moysi proposuit cozã populo.& hoc est quod dicitur: Locutusq; ẽ aaron ꝛc. c Et fecit signa, predicta in principio huius ca.nõ tamẽ ꝑ seipsũ: sed per moysen cuius erat facere signa predicta coram populo israel: qõ patz ꝑ signũ man⁹ sue facte leprose & iterum sanate: qõ non potest dici de aaron. d Et credidit popul⁹.visis signis. e Et prosti adorauerunt.ꝑ gratiarum actione. f

Cap̃.v.

Post hec. Ꝑ⁹ q̃ describta ẽ passio ducis populũ israel de egygypto educentis: hic cõsequenter describit flagellatio regis populum detinentis: & quia illa punitio iudiciaria est.ideo premittit monitio ex ꝑbis. secũdo monitio cum signis additis in principio.vij.ca.& tertio subditur punitio in decem plagis·circa medium eiusdem ca.ibi: Dixit aut ẽ dominus ad moysen ingrauatum est ꝛc. Circa ꝑmũ ꝑ ponit monitio & regis dura responsio. & secũdo populi aggrauatio.ibi: Dixitq; pharao. Circa primũ dicitur sic: Post hec.i.postq̃ populus israel crediderat moysi de eius liberatione: ut dictum est in fine precedentis ca. g Ingressi sunt moyses & aaron. Sed queritur hic: vbi erant senes populi israel de quibus dixerat dominus q̃ ingrederentur cum moyse ad regem egypti: ut dictũ ẽ ꝥ. iij.ca. Dicũt hebrei q̃ remanserunt ducti timore regis.& propter hoc ꝛnprditi sunt accedere ad dominũ cum moyse: ut habetur. j. xxiiij.ca. Sed hoc videtur falsum: quia aaron q̃ hic ingressus est cum moyse: eodem modo tunc ꝛnpreditus fuit: quia sol⁹ moyses accedere iussus est: ut ibidem dicit.& ideo melius dicitur ab alijs q̃ senes ingressi sunt ad regem sicut dixerat domin⁹: sed solum scriptura facit mentionem de moyse & aaron: qz erant principales: & quia eis erat cõmissum negocium. b Hec dicit dominus. in sua monitione auctoritatẽ domini premittunt: ut sit efficacior ad regem inclinandum: sed rex ecõtrario respondit contemptibiliter dicens: i Quis est dominus.ac si diceret.nõ est tante auctoritatis q̃ tenear ei obedire. Respondit etiã infideliter dicẽs: k Nescio dominũ.Ix eni deũ esse ꝑm Anselmũ sit ꝑ se notum.& ꝑ consequens eius noticia inserta est naturaliter menti humane: hoc tamen est ingẽtum mens humana deũ esse cogitat id quod estimat maximum in entibus: sed sub ista determinatione q̃ sit deus populi israel ꝑ fidem & cultum specialẽ prout sonabant verba moysi: deum esse non est naturaliter notum.& sic respondit rex: Nescio dominum.quia egyptij infideles & idolatre existentes colebant animalia tanq̃ deos. Respondit etiam inobedienter dicens: Et israel non dimittã. l Dixeruntq;.exponentes causã predicte monitionis. m Deus hebreorum vocauit nos.cui tenemur obedire. n Ut eamus viam trium dierum. Istud est supra expositum. iij. ca. Addũt tamẽ aliqui q̃ per tres dies intelliguntur tres menses: quia in tertio mense abeuntes de egypto venerunt ad montem synai: ut habetur infra. xix.ca.& ibi sacrificauerunt domino. In sacra enim scriptura aliqñ accipit dies ꝑ anno: ut Ezech iij.& eodem mõ dicunt q̃ accipitur hic ꝑ mense. o Ne forte accidat nobis pestis. que provenit ex corruptione aeris. ꝑ Aut gladius.q̃ provenit ex invasione hostis. q Ait ad eos rex.sic dure respõderat loquẽdo contra dominũ: ita dure respõdet loquẽdo cõtra moysen & aaron dicẽs: r Quare moyses & aaron sollicitatis populum? imponens eis q̃ velint movẽ seditionem.& sic agere contra regiam maiestatẽ s Ite ad onera vestra. Ex quo patet q̃ erat eius intentio: ut affligerentur oneribus: sicut & alij: sed populus eis & alijs semp⁹ parcebat de labore manuali. Numerus enim determinat⁹ laterum imponebatur populo ꝑ singulos dies: ut patet ex sequentibus: & cõmunis populus maiori labori se supponebat ad reddendum numerum predictum: ut moyses & alij ꝓdicti eẽnt a tali labore liberi. t Dixitq; pharao. Hic describit aggrauatio regis.& ꝑmo sup populũ in generali.secundo ex hoc consequenter ostendit afflictio moysi·ibi: Occurreruntq;. Circa primũ tangitur causa aggrauationis·cũ dicitur: v Multus est populus.scilicz filiorum israel. Videtis q̃ turba succreuerit. Sed queritur quomodo hoc potest ee; quia edictũ fuit a rege de masculis submergendis: ut predictum est.j.ca. Dicendũ q̃ illud edictũ tanq̃ nimis crudele fuerat revocatum. x Quanto magis si vacatis eis requiem ab operibus.ac si diceret.ex hoc lucide patet q̃ sunt magis operibus affligendi ut sic minus possint vacare generationi. y Precepit ergo in die illo prefectis operum & exactoribus populi. Hic dicit Andreas q̃ exactores & prefecti erant idem homines & idem officium habentes.sed hoc patet falsum ex hoc quod sequitur postea: Flagellatiq; sunt qui preerant operibus filiorum israel ab exactoribus pharaonis.nõ ẽ verisimile q̃ flagellarentur ab egyptijs si essent egyptij.& ideo dicendũ q̃ prefecti erant de filijs israel: & erant constituti ut populũ ad laborem inducerẽt: ut numerum laterum exactoribꝰ redderent qui erant egyptij. z Nequaq̃ vltra dabitis paleas. de sumptu regis: sicut prius.ad cõficiendos lateres. Palee eni dicuntur quicqd remanet de messe excusso grano: & talia cõmiscebant cũ luto ut lateres fortiores eẽnt: ex talibus autem fiebant edificia in egypto: quia rari lapides sũt ibi: a Nec minuetis quicq̃. de magnitudine

laterum nec de multitudine prius imposita. a Flagellatiq; sunt. quia non poterant reddere numerum consuetū exactoribus. b Vociferati sunt. cum clamore magno ⁊ miserabili: ut regem flecterent ad pietatem. c Et iniuste agit' contra populum tuū. Nō dixerunt iniuste agis ne regem offenderent ⁊ ut honori regio referrent: sed dicunt Iniuste agitur. scilz ab exactoribus tuis: ⁊ ꝓtra intentionē tuā: sed ꝓ hoc non inuenerūt aliq uā gratiā. ⁊ pz hrā. d Occurreruntq; moysi. Hic cōsequēter ostēdit' afflictio moysi ⁊ aaron in speciali. ⁊ primo ponit' dicta afflictio. secūdo diuina consolatio. in principio vj. ca. Afflictio aūt moysi ostenditur ꝓsequēter ex afflictione populi. cum dicit: Occurreruntq; moysi. scz prepositi filiozū israel e Qui stabāt ex aduerso cē. Dicunt aliqui q; postq; moyses ⁊ aaron fecerunt monitionē predictam egrediebāt a pharaone ⁊ prepositi tunc ingrediebantur ⁊ sic ex aduerso veniebāt isti obviam illis. ⁊ sic li egredientes a pharaone referr' ad moysen ⁊ aaron. sed hoc videt falsum: quia post monitionem factam a moyse pharao aggrauauit iugum populi ⁊ flagellati fuerunt prepositi ꝓdicti eo q; nō reddebāt numerum impositum. ꝓpter qō iuerunt ad clamandū coram pharaone: vbi durum responsum habuerunt. Exquib⁹ pz q; inter monitionem factam p moysen ⁊ aaron ⁊ accessum prepositorum ad clamandū cora pharaone fluxerunt plures dies. ⁊ ideo li egredientes a pharaone nō refertur ad moysen ⁊ aaron sed ad prepositos predictos: quorū egressum a pharaone moyses ⁊ aaron exp̄ectabāt stantes extra domū regis ut scirēt quale responsū habuissent. tanq; curā habentes de bono populi. ⁊ ideo quādo sciuerūt q; prepositi filiozum israel iuerunt ad pharaonem. ipsi secuti sunt eos exp̄ectantes extra domū regis exitum illorum ut scirēt regis responsum. f Videat dominus ⁊ iudicet. i. puniat malū qđ fecistis nobis. g Quoniā fetere fecistis ⁊cē. id ē nos abominabiles ⁊ odiosos reddidistis. h Et prebuistis ei gladium. i. occasionē affligendi nos lab⁹ vsq; ad mortē. i Reuersusq; est moyses ad dñm. vbi apparet patiētia moysi qui q̄uis esset supior dictis prepositis: tamen verba eorum dura ⁊ pungitiua patienter sustinuit quia videbat eos in passione positos: ex quo habent supiores exemplum cessandi a correctione subditorum in passiōe positorum donec transeat passio nisi periculū in mora probabiliter timeatur. k Domine cur afflixisti. i. affligere p̄misisti. l Populū istū. ex quo apparet caritas moysi: quia non solum pungentibus eum non respondit sed etiam pro eis orauit. m Quare misisti me: quasi diceret. ad liberandum eos me misisti ⁊ ipsi econtrario magis q̄ prius sunt afflicti. n Cap̄. vj.

prefecti operū ⁊ exactores ad populum dixerunt: Sic dicit pharao: Non do vobis paleas. Ite ⁊ colligite sicubi inuenire poteritis: nec minuetur quicq̄ de opere vestro. Dispersusq; est populus in omnē terram egypti ad colligēdas paleas. Prefecti quoq; operum instabant dicentes: Complete opus vestrum quotidie: ut prius facere solebatis quādo dabant' vobis palee. Flagellatiq; [a] sūt qui preerant operibus filiozū israel: ab exactoribus pharaonis dicentibus: Quare nō implestis mensurā laterū sicut pri⁹: nec heri nec hodie? Venerūtq; prepositi filiozum israel: ⁊ vociferati[b] sunt ad pharaonem dicentes: Cur ita agis cōtra seruos tuos: Palee nō dantur nobis: ⁊ lateres similiter imperātur. Ecce famuli tui flagellis cedimur: ⁊ [c] iniuste agitur contra populum tuū. Qui ait: Vacatis ocio: ⁊ idcirco dicitis: Eamus ⁊ sacrificem⁹ domino Ite ergo ⁊ operamini. Palee non dabunt' vobis: ⁊ reddetis cōsuetum numerum laterum. Videbantq; se prepositi filiozum israel in malū eo q; diceretur eis: non minuetur quicq̄ operis de lateribus per singulos dies: Occurrerūtq; [d] moysi ⁊ aaron qui [e] stabant ex aduerso: egredientes a pharaone. ⁊ dixerunt ad eos: Videat [f] dñs ⁊ iudicet: quoniā [g] fetere fecistis odorem nostrū coram pharaone ⁊ seruis eius: ⁊ [h] prebuistis ei gladiū ut occideret nos. Reuersusq; [i] ē moyses ad dominū ⁊ ait: Domine [k] cur afflixisti populum [l] istum: Quare [m] misisti me: Ex eo enī quo ingressus sū ad pharaonem ut loquerer ex nomine tuo: afflixit populum tuū ⁊ non liberasti eos. VI

Dixitq; [n] dominus ad moysen: Nunc [o] videbis que facturus [p] sū pharaoni. Per [q] manū enim fortem dimittet [r] eos: ⁊ in manu robusta eiciet illos de terra sua. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Ego [s] dominus qui apparui abrahā isaac ⁊ iacob in deo omnipotēte: ⁊ nomen meū adonai nō indicaui eis. Pepigiq; fedus cum eis

Dixit dominus Hic ꝓsequēter scribit' ipsi⁹ moysi consolatio. ⁊ p̄ circa eum ostenditur dei cōsolatio benigna 2° describit' ipsi⁹ moysi genealogia. ibi Isti sūt principes domoz. Adhuc circa primū p̄ premittit' diuina cōsolatio secundo eiusdē ꝓsolatiōis relatio. ibi: Narrauit g̃ moyses: Circa primū cōsiderādū q; dñs videns moysen afflictū: tum ex grauamine populi: tū ex eo quod imponebatur sibi. consolatur eum dicens: o Nunc videbis. id ē cito. p Que factur⁹ sū pharaoni. scilicz mirabilia alias inaudita. q Per manū enī fortē. id est p potentiā meā cum fortiter flagellātē. r Dimittet eos. scilicz filios isrl' quos nūc fortiter retinet ⁊ violenter. ⁊ nō solum dimittet: ꝫ etiā eiciet eos de terra sua: qz egypti de morte primogenitoꝝ territi cogebant filios isrl' exire ut habet' .j. xij. ca. s Ego dñs qui apparui abrahā isaac ⁊ iacob in deo ōpotente ⁊ nomē meū adonai nō indicaui eis. qz dñs volebat cōsolari moysen ut dictū est. insinuat ei q; sit ei datur⁹ clariorē sui cognitionē q̄ patrib⁹ preterit̄. Istud tū varie exponit' a doctorib⁹ catholicis ⁊ hebreis. Dicūt igitur aliqui doctores catholici q; hoc nomē adonai significat generale dominiū. licz aūt patrib⁹ precedentibus moysen ostenderit se dominū totius creature. nō tamē ita pfecte sicut moysi p transmutationē creaturarū ut virge in serpentem ⁊ econuerso: ⁊ fluminis in sanguinē: ⁊ alijs signis mirabilibus in quibus ostendit' dominiū dei sup creaturas obedientes ei ad nutum cōtra nature cursum. sed hoc nō videt sufficienter dictū quia ipsi abrahe ostendit similia conuertendo vrozem lot in statuā salis: ⁊ in vesecensione ignis contra naturā sup sodomā ⁊ gomorram. ut habet' Gen̄. xix. ca. ⁊ in multiplicatiōe aquarū xv. cubitis vltra cacumina montium tpe diluuij. ⁊ in creatione mūdi de nihilo que omnia notificata fuerūt abrahe ab ipso deo. Item hoc nomen adonai qđ significat generale dominiū nō ponitur hic in hebreo. cum dicit: Nomē meū magnū ⁊cē. sed ibi ē nomen domini tetragrāmaton. verūtamen quia istud nomen apud hebreos tante sanctitatis reputatur q; non debeat notari nisi a sūmo sacerdote: ⁊ solū in benedictionib⁹ fiendis in templo: iō loco illius nominis. pnunciat' ꝫ nomē adonai: sicut si apud nos hoc nomen deus. ppter sui sanctitatē non esset licitū notare ⁊ loco illi⁹ vbicūq; inueniret' scriptū. pnūciaret' hoc nomē dñs. ⁊ hoc modo translatio nostra hic habet hoc nomen adonai loco nominis domini tetragrāmaton. nomē aūt dñi tetragrāmaton

non significat dominiū ut videbiſ. ⁊ ideo predictus modus dicendi ꝓcedit ex ignorātia idiomatis hebrei: quia accipit nomē qđ ꝓnunciaf loco illius qđ ſcribiſ. Sciendū igiſ ꝙ ad videndū quid dicendū ſit de ſignificatione nominū hebraicorū videſ recurrendum ad doctores hebreos antiquos. Dicit enī Ra. Moyſes loquēs de diuinis nominib⁹ que i veteri teſtamento ꝓtinentur ꝙ aliqua noīa de deo dicunt ꝓ reſpectū ad creaturas: ut creator dominus ⁊ ſilia. Alia aūt dicunt de deo per modum qualitatū circa diuinam eſſentiam ut ſapiēs. bon⁹. omnipotens ⁊ ſimilia. ⁊ alia ꝓ modū quantitatum ut īmenſus incircumſcriptus: ⁊ per modū aliarum ꝓprietatū: licz tranſeant in diuinam ſubſtātiam ꝙ̄tū ad rem ſignificatam: ſed nomen domini tetragrammaton ſignificat diuinā eſſentiā puram ⁊ nudam. put in ſe exiſtit. circūſcripto omni alio. ⁊ ideo eſt nomen incōmunicabile appropriatū ſoli deo: quia ſignificat veritatem diuine eſſentie in ſe. Hoc igitur ſuppoſito dicit Ra. Sa. hebreus ꝙ hoc nomē ſignificat veritatē diuine nature: ad veritatem aūt pertinet impletio dicti ſui uel ꝓmiſſi. ideo dicit hic: Nomen meū magnū. ſcilicz tetragrāmaton: quod veritatem importat: Non indicaui eis. quia in diebus eorum nō impleui ꝓmiſſum quod eis feci de terra chanaan ab eis poſſidenda: quia non habitauerunt in ea niſi tanꝙ peregrini: ſed nunc ad hoc te miſi: ut impleam illud ꝓmiſſum. ⁊ ſic oſtendā me eſſe veracem in promiſſis implendis. ⁊ littera ſequēs huic expoſitiōi concordat que facit mentionem de dicto ꝓmiſſo de eductiē populi iſrael de egypto: ⁊ introductione ipſius in terram patribus ꝓmiſſam: ut patz litteram intuēti. Sed iſta expoſitio adhuc nō videſ ſufficiens: quia veritas ꝓout importat impletionem diuini promiſſi non ſignificat diuinam naturam in ſe: ſed magis ſm reſpectum ad creaturam: vnde ſic accipitur. ꝓ fidelitate ad alium inducēdū implet ꝓmiſſum ei factum: ⁊ iſta expoſitio nō accipit ſignificationē nominis dei tetragrāmaton: ꝓut Ra. Moyſes eam exponit. Item dictum promiſſum patrib⁹ factum de terra chanaan poſſidenda a filijs iſrael non fuit impletum tempore moyſi: quia illam non intrauit morte preuentus: ut patz Deut°. vltj. ⁊ ideo aliter dicunt alij ꝙ dominus apparens patribus precedētibus moyſen nō noīauit ſe eis ſub noie domini tetragrāmaton. ſed hoc patet falſum Beñ. xv. vbi dominus apparens abrahe dixit ei: Ego ſum dominus qui eduxi te de vr chaldeorum. In hebreo loco huius nominis dominus habeſ nomen domini tetragrāmaton. Propter qđ aliter dicendū. Suppoſita ergo ſignificatione nominis domini tetragrāmaton predicta: dicendum ꝙ deus indicauit hoc nomen moyſi nō ſolum ꝙ̄tum ad vocem ſed etiā ꝙ̄tum ad ſignificatum: quod eſt ꝓprie indicare nomen aliquod. ⁊ hoc primo indicauit moyſi quando dixit ei: Ego ſum qui ſum. ut dictū eſt ſuꝑ. iij. ca. quia per hoc nomen ſignificatur neceſſitas ⁊ ſtabilitas eſſendi ⁊ plenitudo ipſius eſſe: quia per hoc importatur quoddam pelagus ſubſtantie infinitum: ut dicit Damaſcenus: ⁊ hoc eſt ꝓprium diuine eſſentie ⁊ competit ei circūſcripto omni alio: nec ſignificaf per modum cuiuſdam diſpoſitionis diuine eſſentie: ſicut ſapiētia ⁊ potentia ⁊ ſimilia. Secundo oſtendit ei clarius quando in raptu ei conceſſum eſt videre diuinam eſſentiā nude ⁊ clare. ſm ꝙ dicit Aug⁹. xij. ſup Beñ. ⁊ ad Paulinam in libro de videndo deum. Hoc etiā videtur per hoc ꝙ dicit Numeri. xij. de moyſe Palam ⁊ non per enigmata ⁊ figuras deū videt. Neutro aūt predictorum modorū legitur deus loquens patribus precedentibus moyſen ſignificatum nominis dominī tetragrāmaton ſic indicaſſe: ſed vſus eſt nomine uel potius ſignificato nominis importante reſpectū ad creaturā: ſicut Beñ. xlvj. dixit iacob: Ego ſum fortiſſimus deus patris tui. ⁊ Beñ. xvij. dixit abrahe: Ego dominus omnipotens ambula coram me ⁊c. vñ ⁊ Beñ. xv. quando loquendo abrahe vſus eſt nomine domini tetragrāmaton: ut prędictum eſt: nō tamen ſignificatum ꝓpriū expreſſit: ſed magis per nomen importās reſpectum ad creaturam determinauit dicens: Ego dom⁹ qui eduxi te de vr chaldeorum. ſimiliter nulli eor oſtendit eſſentiā ſuā clare ſic moyſi: ⁊ ideo bene vī ꝫ: Apparui eis in deo omnipotente. id eſt indicaui me eis ſub nomine importante reſpectum ad creaturam. Et nomen meum adonai. id eſt tetragrāmaton: Nō indicaui eis ſicut moyſi. modis predictis.

a Ego audiui gemitū filiorū iſrael quo egyptij oppreſſerunt eos. id eſt conſideraui afflictionem qua egyptij fecerunt eos genere. b Et recordatus ſum pacti mei. id eſt ad modum recordantis me habui: quia obliuio non cadit in deo nec recordatio: ſed modus obliuiſcentis fuit in eo anteꝙ iuuaret eos: ⁊ modus recordantis quando incepit eos adiuuare. c Educam vos de ergaſtulo. Ergaſtulū locus eſt vbi coguntur captiui operari ⁊ laborare: ⁊ dicit ab ergo quod eſt labor: ⁊ ſtolos quod eſt miſſio: ⁊ ad ſimilitudinē huius. locus vbi filij iſrael cogebantur laborare in luto ⁊ latere vocabatur ergaſtulum. d Ac redimā in brachio excelſo. ac ſi diceret. non in pecunia pro redemptione veſtra danda ſed per ſigna virtutis mee oſtenſiua. e Et iudicijs magnis. id ē plagis iuſto iudicio meo egyptijs inſligendis. f Et aſſumam vos mihi in populū ⁊ ero veſter deus. qđ factū fuit quando dedit eis legem ⁊ ipſi receperunt eam. g Et ſcietis. per experientiam beneficiorum meorum. h Qui eduxerim vos de ergaſtulo egyptiorum: ⁊ induxerim vos in terram ſuꝑ quā leuaui manū meā. id eſt iurauī. i Vt darem eam abrahām. de quo iuramento habetur Beñ. xxij. vbi dicit abrahe. Per memetipſum iurauī dicit dominus ⁊c. k Narrauit. Hic ponitur dicte conſolationis diuine relatio. cum dicit: Narrauit ergo moyſes omnia. predicta domini verba. l Filijs iſrael. ad eorum conſolationem. m Qui nō acquieuerunt ei. hoc non eſt intelligendum de ſenibus populi ſed de populo cōmuni qui magis attendebat afflictionem laboris preſentis ꝙ̄ verba moyſi conſolantis. n Ecce filij iſrael nō audiunt me ⁊c. Hoc eſt a maiore negando. o Preſertim cum incircūciſus ſim labijs. incircūciſus labijs ꝓprie dicitur qui verbis ſuperfluis vtitur: quod non eſt credendum de moyſe: ſed large accipiendo trahit ad deſignandū quemlibet defectū eloquentie: ⁊ ſic dicit de moyſe ex vocis gracilitate: ut ſuꝑ dictū eſt. iiij. ca. p Locutuſq; eſt dom⁹ ad moyſen ⁊ aaron. ut non deſiſterent a negocio incepto ex hoc ꝙ populus iſrael nō acquieſcebat eis. q Et dedit mandatū ad filios iſrael ⁊c. de monendo ⁊ conſolando eos: quia bonus prelatus non debet talia omittere circa ſubditos ſi in principio non audiūt eū Vñ dicit Paul⁹. ij. ad Timoꝫ. iiij. ca. Predica verbū inſta

opportune importune. a Et ad pharaonem regem egypti. cõminando penas ⁊ infligendo si staret in rebellione. b Isti sunt principes domorum. Hic describitur moysi ⁊ aaron genealogia ut sciret in posterum qui ⁊ quales fuerunt: ⁊ ne per identitatem nominis facta sequentia aliis attribuerentur.

c Filij ruben pgeniti israelis enoch ⁊ phallu: esrom ⁊ charmi Incipit autem genealogiã istã describere a ruben: tum quia erat pmogenit⁹ respectu leui de cui⁹ tribu fuerit moyses ⁊ aarõ: tũ q iacob qui eũ genuit. Desi. xlix. ca. dixerat mala de ruben symeõ ⁊ leui: ut pz ibidẽ litterã intuenti. ideo ꝟ describit genealogiam exp breuiter repetendo ne viderentur a deo reprobati: nec processit genealogiçãdo vltra tribum leui: tũ quia de aliis tribub⁹ sequẽtibus mala nõ dixerat. saltem talia uel tanta sic de istis: tum q ista genealogiçatio fit hic ꝓpẽ moysen ⁊ aaron qui erant de tribu leui. ⁊ iõ ibi stetit ⁊ nõ diffusius genealogiçauit eã ꝙ ꝓcedentes. ex eadẽ causa. d Accepit autem amram uxorem iochabeth patruelem suam. id est filiã patrui sui. ut supra dictum est. iij. ca. e Accepit autem aaron uxorẽ elisabeth filiam aminadab. que erat de tribu regia: quia propter dignitatẽ sacerdoralem tribus regia ⁊ sacerdotalis fuerunt commixte. f Alt ꝯ eleaçar filius aaron accepit uxorem de filiabus phutiel. iste fuit tetro: ut dicunt hebrei. g Iste est aaron ⁊ moyses quib⁹ precepit dominus. quando combinantur. aliquando aaron preponitur ut hic: tum ratione primogeniture: tum quia deus preuiderat ⁊ elegerat eum in summũ sacerdotem. Aliquando ecõuerso moyses preponitur: tum quia sibi commissum est principaliter educere filios israel de egypto: tũ quia uerba domini imediate recipiebat ab eo ⁊ per aaron tanꝙ per interpretem tradebat populo. h Et ait moyses coram domino. Postꝙ genealogiam moysi ⁊ aaron interposuerat. hic redit scriptura ad id quod supꝰ dixerat ante dictam genealogiçationem. i Cap. vij.

mandatum ad filios israel: ⁊ ad pharaonem ᵒ regem egypti ut educerẽt filios israel de terra egypti. Isti sunt ᵇ principes domorum per familias suas. Filij ruben ᶜ primogeniti israelis: enoch ⁊ phallu esrom ⁊ charmi. Hę cognationes ruben. Filij symeon: iamuel ⁊ iamin ⁊ iami ⁊ abod ⁊ iachin ⁊ saber ⁊ saul filius chananitidis. Hę progenies symeõ. Et hec nõia filiorũ leui p cognationes suas: gerson ⁊ caath ⁊ merari. Anni autem vite leui fuerunt centum trigintaseptem. Filij gerson: lobni ⁊ semei per cognationes suas. Filij caath: amram ⁊ isuar ⁊ hebron ⁊ oziel. Anni quoꝙ vite caath centum trigintatres. Filij merari: mooli ⁊ musi. Hę cognationes leui per familias suas. Accepit ᵈ autem amram uxorem iochabeth patruelem suam: que peperit ei aaron ⁊ moysen ⁊ mariam. Fuerũtꝙ anni vite amram centum trigintaseptẽ. Filij quoꝙ isuar: chore ⁊ naphec ⁊ çechri. Filij ẽz oziel: misael ⁊ elisaphan ⁊ sechri. Accepit ᵉ autẽ aaron uxorem belisabeth filiã aminadab sororem naason: que peperit ei nadab ⁊ abiu ⁊ eleaçar ⁊ ithamar. Filij quoꝙ chore: aser ⁊ helchana ⁊ abiasab. Hę sunt cognatiões choritarum. Alt ᶠ ꝯ eleaçar filius aaron accepit uxorem de filiabus phutiel q peperit ei phinees. Hi sunt principes familiarum leuiticarũ per cognationes suas. Iste ᵍ est aaron ⁊ moyses quib⁹ precepit dominus ut educerent filios israel de terra egypti per turmas suas. Hi sunt qui loquuntur ad pharaonem regem egypti ut educãt filios israel de egypto Iste ꝫ moyses ⁊ aaron: in die qua locutus est dominus ad moysen in terra egypti. Et locutus est dominus ad moysen dicens: Ego dominus. Loquere ad pharaonem regem egypti: omnia que loquor tibi. Et ʰ ait moyses coram domino: Ecce incircũcisus labijs sum: Quomodo audiet me pharao: VII

Jritꝙ ⁱ dominus ad moysen: Ecce ᵏ constitui te deum pharaonis: ⁊ ˡ aaron frater tuꝰ erit propheta tuus. Tu loqueris ei omnia que mando tibi: ⁊ ille loquetur ad pharaonem: ut dimittat filios israel de terra sua. Ego ᵐ indurabo cor eius: ⁊ ⁿ multiplicabo signa ⁊ ostenta mea in terra egypti ⁊ non audiet vos. Immittãꝙ manũ meam super egyptum: ⁊ educam exercitũ ⁊ populũ meũ filios israel de terra egypti: per iudicia maxima. Et scient ᵒ egypty: quia ego sum

Jritꝙ dominus. Postꝙ moyses ⁊ aaron monuerant pharaonem verbis: hic cõsequenter describitur eiusdẽ monitio in mirabilib⁹ signis. ⁊ primo describitur huius monitionis impositio. ⁊ secundo executio ibi; Ingressi itaqꝙ. Circa primũ dr sic: k Ecce constitui te deũ pharaonis. nõ dicit deũ absolute: ꝟ pharaonis: q: veritas non ẽ coicabilis creature: tamen aliqua similitudo ⁊ participatio ipsius bene cõmunicatur ei: sicut dicit ps. lxxxj. Ego dixi dij estis. Quod exponens saluator Johãnis. x. illos ad quos factus est sermo dei dixit deos. ⁊ eodẽ modo infra xxij. ca. Applicabitur ad deos. i. ad iudices ⁊ hoc modo moyses dictus est hic deus pharaonis. i. potens super eum in plagis dei virtute ⁊ eius iudicio infligendis. Sciendum tamen qꝙ in hebreo hr Constitui te eloym pharaonis. qõ nomen scõm. pprietatem hebrei sermonis est pluralis numeri: sicut pz in duabus auctoritatibus preallegatis in quibus ponit hoc nomen eloym: sicut hic. ⁊ trãsfertur in plurali numero. ⁊ ideo translatio nostra esset magis propria si haberet sic: Ego constitui te deos pharaonis. i. tantũ timendum ⁊ ampli⁹ qꝙ illos quos colit tanꝙ deos: quia nõ poterat eum sic affligere sicut moyses. hoc autẽ dixit dominus moysi ut eet constans coram pharaone. l Et aaron frater tuus erit. ppheta tuus. propheta aliquando accipitur propie: ⁊ ad hoc requiritur qꝙ habeat revelationẽ a deo. vñ dicit. j Regj. ix. ca. Qui hodie dicitur propheta. olim appellabatur videns. Aliquando accipitur large pro eo qui verba dei denunciat uel exponit: licet ea non habeat a deo imediate: ⁊ talis magis. ppie dicit interpres uel prolocutor: ⁊ hoc modo dicitur hic aaron propheta: ad qõ designandum dicitur: propheta tuus. ⁊ non dicitur propheta domini. Hoc autem dictum est moysi quia dixerat se excusando En incircũcisus labijs sum. Sciendum tamen qꝙ licet aaron nõ dicatur propie propheta ex isto loco: aliunde tamen potest dici: quia habuit revelationem a deo immediate: ut dictum est supra. iij. ca. m Sed ego indurabo cor eius. qualiter autem deus sit causa indurationis. dictum est supra. iiij. ca. n Et multiplicabo signa ⁊ ostenta. id est ostensione digna propter magnitudinem ⁊ multitudinem ipsorum. o Et scient egyptij quia ego sum dominus qui extenderim manum meam super egyptum rẽ. per experientiã plagarũ quas infligam eis.

a Erat autem moyses octoginta annorum: ⁊ aaron octogintatrium annorum quando locuti sunt ad pharaonem. Hoc dicit ad ostendendum q̄ non mouebantur ex passione iuuenili: sed ex magna maturitate. b Cum dixerit vobis pharao ostendite signa. diuine virtutis declaratiua: q̄ aliter reputaret eos mendaces nisi de sua legatione possent signa ostendere. c Dices ad aaron. hoc autē factum est quia moyses diu fuerat absens de egypto: ideo credere poterāt egyptij q̄ tāc fuisset imbutus magicis artibus: ⁊ ideo si manu sua proiecisset virgā que versa ē in colubrum. potuissent hoc imputasse magicis artibus: sed aaron i iustitie mānserat i egypto vbi artes magicas addiscere non potuissent nisi de voluntate ⁊ scitu egyptiorū ⁊ ideo nō poterant eū ita suspectum habere. d Tolle virgā tuā ⁊ proijce eam coram pharaone: ac vertat' in colubrū. Ista virga aliquando dicitur virga dei: quia de precepto dei fuit apportata in egypto: ⁊ quia in ea fiebant signa virtutis dei ostēsiua. Aliquando dicit' virga moysi: tum quia eam tenebat moyses quando dominus apparuit ei in rubo: tum quia moyses in ea fecit multa signa. Dicitur etiam aliquando virga aaron ut hic p3 quia in ea p manū aaron facta sunt signa aliqua. e Ingressi itaq̄ moyses ⁊ aaron ad pharaonē. Hic p3iter describit p̄dicte monitionis executio. cum dicit: Ingressi itaq̄. cōstanter ad exequendum dei mandatum. f Tulitq̄ aaron virgam coram pharaone ⁊ seruis eius. ut viderent manifeste q̄ nō erat factū moysi: cui artem magicam imponebant. g Que versa est in colubrum. non fm apparentiam tm̄ sicut virge magorum ut dicetur infra: sed fm veritatem. conuersio enim virge aaron que facta est ad declarationem diuine virtutis debuit eē dissimilis conuersioni virgarum ipsorum magorum: non solum q̄tum ad virtutem facientem sed etiam q̄tum ad rei facte veritatē. h Vocauit autem pharao sapientes. id est philosophi. antiquitus sapientes vocabantur. Pythagoras enim primus fecit hanc nominis mutationē. cum enim arrogantissimū sibi videretur q̄ se diceret sapientē. inquisitus de sua conditione non respondit se esse sapientem: sed p̄m id est sapientie amatorem. i Et maleficos. id est magicis artibus imbutos. k Et fecerunt etiam ipsi per incantationes egyptiacas. licet fierent virtute dēmonū. vocant' tamē egyptiace: tum quia in egypto vocabant': tum quia egyptij talib' vtebant'. l Et archana quedā simlit'. q̄ dicit. tum q̄ tales incantationes in silentio proferuntur: tum quia effectus earum ex virtute occulta procedunt. Isti autem talia facientes fuerūt iamnes ⁊ mambres. ut dicit aplus. ij. ad Timoth. iij. ca. Sicut iamnes ⁊ mambres restiterunt moysi ⁊c. m Proiecerūtq̄ singuli virgas suas que verse fuerunt in dracones. non fm veritatem sed fm apparentiam tm̄ ut videbitur. n Sed deuorauit virga aaron virgas eorum. ⁊ illud fuit secundū signū. Dicunt autem doctores catholici q̄ ista deuoratio fuit anteq̄ virga aaron rediret ad naturam virge: quia virge non cōpetit deuorare sed magis serpenti. vocatur tamen virga licz tunc esset serpens. quia prior ei' natura erat virga ⁊ quia serpens ille erat reducendus ad naturā virge. Hebrei autem magis innitentes littere dicūt q̄ fuit postq̄ illa redierat ad naturam virge: quia dicitur sic in textu: Deuorauit virga aaron ⁊c. Certū est aūt q̄ vtroq̄ modo potuit fieri. quia illud fuit factum diuina virtute que potest indifferēter quodlibz corp' maxime corruptibile in aliud cōuertere: licz dubitent aliq̄ eodē mō de corpore celesti dicentes q̄ non potest etiā diuina virtute in corpus corruptibile conuerti. hoc tamen discutere non est presentis negocij. Ne autem dicitur q̄ deuoratio virge non competit: verum est proprie loquendo: quia deuorare pertinet ad vim nutritiuam. tamen similitudinarie ⁊ large loquendo conuenit rei ianimate: sicut dicitur q̄ ignis deuorat ligna. ⁊ hoc modo potuit dici de virga aaron si aliquid fuit conuersum in ipsam postq̄ redierat ad naturā virge: scōm dictū hebreorum. primus tamen modus dicendi videt' probabilior. o Induratūq̄ est cor pharaonis ⁊ non audiuit eos sicut preceperat dom̄: quia imputauit factū illud artibus magicis. Ad maiorem intellectum predictorum queritur vtrū virtute dēmonū qua magi vtunt potuit fieri conuersio virgarum in dracones. ⁊ videtur q̄ non: quia aut hoc esset fm veritatem aut fm apparentiam tm̄: non primo modo quia materia corporalis nō subest virtuti dēmonis q̄tum ad transmutationem ipsius ad formam: fm q̄ dicit Aug'. iij. de trini. dicēs: Non est putandū istis transgressoribus angelis ad nutum seruire hanc visibilē rerum materiam: sed soli deo. Nec secundo modo: quia sensus naturaliter ⁊ ordine nature immutatur a sensibilib' sed dēmon uel angelus non potest propria virtute nature ordinem immutare. quia tunc posset facere vera miracula: quod est falsum. ergo ⁊c. Responsio. virtute dēmonū nō potuerunt conuerti virge in dracones fm veritatē. Cui' ratio est quia i compositis ex materia ⁊ forma materia nō fit per se nec forma. sed totum compositum. ⁊ ideo totum transmutatur in totum: ut ex toto aere fit totus ignis: quando aer conuertitur in ignem. ut dicit' in libro de generatione. effectus autem assimilatur agenti ⁊ in ipso preexistit saltem virtualiter. ⁊ ideo compositum ex materia ⁊ forma naturali non potest produci nisi ab agente composito ex materia ⁊ forma: uel nisi habeat totum compositum in virtute sua. angelus autem est forma simplex nō habens materiam partem sui: nec etiam habet eam in virtute sua: sed solus deus potest eam producere: ⁊ ideo virtute dēmonis non potest aliquod compositum ex materia ⁊ forma produci. licz in eo remanserint naturalia integra. conuersio autem virge in serpentem includit compositum ex materia ⁊ forma naturali productiōe. ergo ⁊c. Potuit tamē p̄dicta q̄uersio fieri fm apparentiā: quia licz materia corporalis nō subiaciatur virtuti angelice q̄tum ad transmutationē predictam. subiacit tamen ei q̄tum ad motū localē ut aboibus concedit'. ⁊ ideo dēmones propria virtute diuisi potuerunt virgas a magis proiectas p motū localem imperceptibiliter sensui humano tollere ⁊ loco earum serpentes aliunde apportatos uel ibidem generatos non virtute dēmonis sed agentis naturalis: sicut dicetur infra supponere. Videmus enim q̄ aliqui mim̄ p subtilitatem manuū ⁊ localem motum aliqua sic trāsmutant q̄ homines non p̄cipiunt: ⁊ multo fortius dēmones quorum subtilitas ⁊ celeritas in motu locali maior est q̄si incomparabiliter hoc possunt ⁊ multa maiora. Item quia abeuntibus sensibilibus remanent fantasie ⁊ imaginationes. ut dicit'. ij. de aia. inde est q̄ ex motu locali formarū

dominus qui extenderim manum meam super egyptum: ⁊ eduxerim filios israel de medio eorum. Fecit itaq̄ moyses ⁊ aaron: sicut p̄ceperat dominus: ita egerunt. Erat autē moyses octoginta annorū ⁊ aaron octogintatrium: quādo locuti sunt ad pharaonē. Dixitq̄ dominus ad moysen ⁊ aaron. Cū dixerit vobis pharao: ostēdite signa: dices ad aaron. Tolle virgā tuam ⁊ proijce eam coram pharaone: ac vertatur in colubrum. Ingressi itaq̄ moyses ⁊ aaron ad pharaonem: fecerūt sicut precepat dominus. Tulitq̄ aaron virgā coram pharaone ⁊ seruis eius: que versa est in colubrū. Vocauit autē pharao sapientes ⁊ maleficos: ⁊ fecerunt etiam ipsi per incantationes egyptiacas: ⁊ archana quedam similiter. Proiecerunt q̄ singuli virgas suas que verse sūt in dracones: Deuorauit virga aaron virgas eorū. Induratūq̄ ē cor pharaonis ⁊ non audiuit eos

sensibilium remanentium in virtute fantastica cū humoribus in quibus sunt ut i subiecto apparent aliqua que nō sunt. vnde dicit philosophus libro de som. & vigi. q̄ descendente plurimo sanguine ad principium sensitiuū simul descendunt forme imaginate. & sic videntur aliqua que non sunt: sicut accidit somniantib⁹ & isto modo possūt demones cōmouere humores interiorum sensuū & exteriorum & sic possūt ad organa sensuū aliquas formas reducē ac si venirent ab extra: non solum in dormientibus sed etiam vigilantibus: & sic videt̄ eis aliqua esse extra q̄ tamen nō sunt. & hoc modo poterant facere q̄ viderentur virge uerse in dracones: & tamen de hoc nihil esset extra ſm veritatem. Tertium autem modum addunt alij dicentes q̄ demones per motum localem possunt applicare actiua naturalia passiuis & sic sequent̄ effectus naturales. sic̄ applicatis lignis ad ignem per manū hominis gnāt̄ ignis in materia lignorum: illa tamē generatio est ab igne sicut ab agente proprio: ab applicante ligna ministerialiter tm̄. sed licz hoc sit verum. tamen non habet locum in proposito: quia licz ex virgis possent generari serpentes p agens naturale. hoc tamen esset p multas transmutatiões & longo tempore & non ita subito: poterant tamē demones materiam existentem in propinqua dispositione ad formā serpentis supponere proprio actiuo & sic cito generarētur & in loco virgarū per demones supponerētur. Et predictis patz ad illud quod obijciebatur. quia p modos predictos demones non transmutant materiam ad formā naturalē: nec mutant nature ordinem. a Dixit autem dominus ad moysen. Premissa regis monitione: hic consequenter describitur inflictio pene: & diuiditur in decem partes ſm numerum decem plagarum egyptijs inflictarum. partes patebunt prosequendo. Considerandum etiam q̄ Sap̄. v ca. dicitur: Armabit creaturam ad vltionem inimicorū. & ideo iste plage inflicte sunt a deo ministerio quasi omnis generis creaturarū. scilicz quatuor elementorum: corporum celestium: hominū & angelorum: ut patebit prosequendo. Due autem prime facte sunt in elemento aque: & ꝑtū ad primā premittitur cōminatio. & subditur inflictio ibi: Dixit q̄ dñs. Circa primū d̄r sic: b Ingrauatū ē cor pharaonis. ac si dicat. ex quo ꝓtempsit monitionē. p̄cedendum est ad pene inflictionē. c Vade ad eum mane. quia illa hora homines sunt magis dispositi ad accipiē. dū ea que rationabiliter dicūt. ut sic minus sit excusabilis

sicut preceperat dominus. Dixit[a] autem dominus ad moysen: Ingrauatū[b] est cor pharaonis & non vult dimittere populum. Vade[c] ad eum mane. Ecce[d] egredietur ad aquas: & tu[e] stabis in occursum eius super[f] ripam fluminis: & virgā que conuersa est in draconem tolles in manu tua: dicesq̄ ad eum: Dominus deus hebreorum misit me ad te dicēs: Dimitte populum meū ut sacrificet mihi in deserto: & vsq̄ ad presens audire noluisti. Hec igitur dicit dom̄: In hoc[g] scies q̄ sim dom̄. Ecce[h] percutiam virga que in manu mea est aquā fluminis & vertetur in sanguinem. Pisces quoq̄ qui sunt in flumine morientur: & computrescent aque: & affligent egyptij bibentes aquā fluminis. Dixit quoq̄ dñs ad moysen: Dic ad aaron. Tolle virgam tuam & extēde manum tuam super aquas egypti & super fluuios eorum & riuos & paludes & omnes lacus aquarum ut vertantur in sanguinē: & fit cruor in omni terra egypti: tam in ligneis vasis q̄s in saxeis. Fecerūtq̄ moyses & aaron sicut precepat dominus. Et eleuans virgā percussit[i] aquam fluminis coram pharaone & seruis eius: que[k] versa est in sanguinem: & pisces qui erant in flumine mortui sunt. Computruitq̄[m] fluuius & non poterant egyptij bibere aquā fluminis: & fuit sanguis in tota terra egypti. Fecerūtq̄[n] similiter malefici egyptiorum incantationibus suis: & induratum est cor pharaonis: nec audiuit eos sicut preceperat dom̄. Auertitq̄ se & ingressus est domū suam nec apposuit cor etiam hac vice. Foderunt aūt oēs egyptij p circuitū fluminis aquam ut biberent. Non enim poterant bibere aquam fluminis. Impletiq̄[o] sunt septē dies postq̄ percussit dominus fluuiū. VIII

Dixit[p] quoq̄ dom̄ ad moysen. Ingredē

pharao mandatum meum repellendo. d Ecce egredietur ad aquas. In egressu autem de domo regia poterat magis haberi accessus ad regem. e Et stabis in occursum eius. constāter & intrepide. f Super ripam fluminis. quia pena infligēda erat per flumen. g In hoc scies q̄ sim dñs. per experientiā pene inflicte a me. h Ecce percutiam &c. non dixit percutiā manu mea. q̄ illa percussio facta fuit p manum aaron sicut patz infra. cum dicit: Dic ad aaron tolle virgā tuam. Causa autem quare factum ē illud p manū aaron. supra dicta est: quia nō poterat sic haberi suspectus de arte magica ab egyptijs sicut moyses. Aliā causam assignant iudei dicētes q̄ quia moyses fuit saluatus & extractus de flumine: ideo non debuit manu propria percutere flumen conuertēdo in sanguinē. i Percussit aquam fluminis coram pharaone & seruis eius. ut videret̄ q̄ pena cēt a deo inflicta eo modo quo fuerat predicta. k Que versa est in sanguinem. & sic pena correspondet culpe q̄ pueros extinxerāt in flumine. alia enim ois carnis in sanguine est ut dicit Leuit. xvij. l Et pisces q̄ erāt in fluie mortui sūt. q̄ nō possūt viuē in sanguine m Cōputruitq̄ fluuius. fetor enī intolerabilis exalabat unde ꝓpter mortē pisciū. n Fecerūtq̄ similiē malefici. Sed q̄rit̄ unde habuerūt aquā puertēdā in sanguinē? dicūt hebrei q̄ nō oēs aque egypti fuerūt cōuerse in sanguinē: ſ sola aqua fluminis & que inde manabat ad riuos & paludes: & q̄ inde hausta fuerat i vasis: preter hāc aūt erant alique aq̄ fontiū in egypto que nō erāt puerse in sanguinē: & unde fuit apportata magis: sed hoc videt̄ contrariari textui precedēti. vbi d̄r: Extende manū tuā sup aq̄s egypti &c. Et quo videt̄ q̄ oīs aqua egypti cōuersa fuit in sanguinē. Item infra dicit: Foderūt egyptij p circuitū fluminis aquā ut biberēt. nō inueniebāt tn̄ nisi sanguinē: ut dicit Josephus. Si autē habuissent fontes aquas potabiles. nō ē verisimile q̄ fodissent iuxta fluuiū in sanguinē puersū. Doctores aūt nr̄i coiter dicūt q̄ fuerit apportata de terra iessen: vbi habitabāt filij isr̄l: & q̄ ꝑdicta plaga nō fuit ibi. ſ hoc ē contra hoc q̄ dicit hic Josephus q̄ ille fluuius ita ibi puersus fuit in sanguinē sic & alibi. & ſ videt̄ verū: q̄ aliter egyptij q̄ cū hebreis manebūt in tra iessen non fuissent afflicti illa plaga. De aūt egyptij manerēt cū hebreis videt̄ ex ſ q̄ dicit. j. xij. ca. De acceperūt vasa aurea & argētea mutuo a vicinis. erat tn̄ aq̄ potabilis filijs isr̄l: q̄ stati cū hauriebant reuertebat̄ ad nām ꝓpriā. & ſ melius videt̄ dicēdū q̄ misterio demonū fuit apportata ipsis magis de tra que est extra trā egypti q̄ ꝑtinet facē mira celeritate. o Impletiq̄ sūt septē dies. q̄s durauit plaga illa anteq̄ fluuius ad nām ꝓpriā reuerteret̄. p

Dixit q̄ dñs. hic describit̄ secūda plaga: Cap̄. viij. cui⁹ ꝑmittit̄ cōminatio. secūdo subdit̄ inflictio. ibi: Dixitq̄ dñs. & tertio eiusdē remotio. ibi: Vocauitq̄ pharao

Circa primū dicit: a Ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis. diuersi generis inter quas alique fuerunt venenose. b Et ebulliet fluuius ranas. id est in magna abundantia emittet: quod sigt nomē ebullitionis. Et quo patz q̄ ista plaga fuit facta in elemento aque: sicut ꝛ pma. ꝛ correspōdet culpe puerorum ibidē submersorum: quia hoc modo interficiebant ut cum minori tumultu ꝛ strepitu extinguerentur: ut dictū est supra ca. j. propter quod iusto dei iudicio inde exiuerūt rane in maxima multitudine egyptios infestātes sua importunitate: loca oia egyptiorum subintrantes ꝛ eos cruciādo inquietantes. c Super stratum tuū ꝛ in domos seruorum tuorū ꝛ in populum tuum ꝛ in furnos tuos ꝛ in reliquias ciborum tuorum: [f] ad te ꝛ ad populum tuum ꝛ ad omnes seruos tuos intrabunt rane. Dixitq̄ [e] dominus ad moysen: Dic ad [f] aaron: Extende manum tuam super fluuios ꝛ super riuos ꝛ paludes: ꝛ educ ranas super terrā egypti. Et extendit aaron manum super aquas egypti ꝛ ascenderunt rane: operueruntq̄ terram egypti. Feceruntautem ꝛ malefici per incantationes suas similiter: eduxeruntq̄ ranas super terram egypti. Vocauit [g] autem pharao moysen ꝛ aaron: ꝛ dixit eis: Orate dominū ut auferat ranas a me ꝛ a populo meo: ꝛ dimittam populum ut sacrificet domino Dixitq̄ [h] moyses ad pharaonē Constitue mihi quando deprecer pro te ꝛ pro seruis tuis ꝛ pro populo: ut abigant rane a te: ꝛ a domo tua: ꝛ a seruis tuis ꝛ a populo tuo: ꝛ tm̄ in flumine remaneant. Qui [i] respōdit. Cras. At ille iuxta inquit verbum tuū faciam: ut scias quoniam non est sicut dom[i] deus noster: ꝛ recedent rane a te ꝛ a domo tua ꝛ a seruis tuis ꝛ a populo tuo: ꝛ tm̄ in flumine remanebunt. Egressiq̄ [k] sunt moyses ꝛ aaron a pharaone ꝛ clamauit moyses ad dominum pro sponsione ranarum quā condixerat pharaoni. Fecitq̄ dominus iuxta verbum moysi: ꝛ mortui sunt rane de domibus ꝛ de villis ꝛ de agris. Congregauerunt[q̄] [l] eas in ūmensos aggeres: ꝛ [m] computruit terra. Videns [n] autē pharao q̄ data esset requies: ingrauauit cor suum ꝛ non audiuit eos sicut preceperat dominus. Dixitq̄ [o] dominus ad moysen Loquere ad aaron: Extende [p] virgam tuā ꝛ percute pulueremterre: ꝛ sint [q] cynifes in vniuersa terra egypti. Feceruntq̄ ita. Et extēdit aaron manū: virgā tenens: percussitq̄ puluerē terre: ꝛ facti sunt cynifes in hoibus ꝛ iumētis.

Dicendum q̄ [b] fuit ad excludēdum suspitionē que posset balteri contra eum faciendi talia artibus magicis uel virtute alicuius constellationis determinate. i Qui respondit cras. Queritur quare pharao i crastinum distulit cū maxima necessitate vrgeret Dicendū q̄ credebat q̄ si arte magica ecēt adducte rane: maleficium illud p se tolleret: ꝛ iō hoc aliquātulū expiri voluit nō tamen multum distulit propter necessitatem vrgentem. k Egressiq̄ sunt moyses ꝛ aaron a pharaōe ꝛ clamauit moyses ad dominū pro sponsione ranarum quā condixerat pharaoni. tē. nō enim voluerunt ipso presente orare: q̄n domo sua erant idola: ꝛ homines vediti idolatrie. l Congregauerunt[q̄] eas in ūmensos aggeres. per hoc videtur q̄ moyses non impleuerat promissum: quia dixerat: Et tm̄ in flumine remaneant. Dicendum q̄ non promiserat eas reducere ad fluuium: sed q̄ vltra de flumine non exirent: ꝛ q̄ ille que exierant amplius ipsum non infestarent. m Et computruit terra. ex cadaueribus ranarum. n Videns autem pharao q̄ data esset requies ingrauauit cor suū tē. sic faciūt multi qui cū in afflictione positi sunt multa vouent promittūt sed extra periculum positi retractant. o Dixitq̄ dominus ad moysen. Hic describitur tertia plaga: ꝛ non premittitur hic cōminatio sicut in duab[us] precedentibus: quia pharao sic indurat[us] dignus est percussione absq̄ precedenti cōminatione. ꝛ ideo statim ponitur huius plage inflictio. cum dicit. p Extēde virgā tuā ꝛ pcute puluerē tre. fuit eni illa plaga ꝓducta ex elemēto terre: ꝛ correspōdet culpe egyptior[um] q̄ afflixerūt filios israel i opibus terreis. s. luti ꝛ lateris. q Et sunt cynifes. muscē sūt subtiles ꝛ minute ꝛ tm̄ corp[us] cui insidēt acerbissimo terebāt stimulo. ut dic Origē. Hebrei aūt ꝛ Joseph[us] dicūt ꝓdiculi: q̄ in tāta multitudine creuerūt sup boues ꝛ bestias q̄ nullo medicamīe eis poterat subueniri.

Et ebullier fluuius ranas. id est in magna abundantia emittet: quod sigt nomē ebullitionis. Et quo patz q̄ ista plaga fuit facta in elemento aque: sicut ꝛ pma. ꝛ correspōdet culpe puerorum ibidē submersorum: quia hoc modo interficiebant ut cum minori tumultu ꝛ strepitu extinguerentur: ut dictū est supra ca. j. propter quod iusto dei iudicio inde exiuerūt rane in maxima multitudine egyptios infestātes sua importunitate: loca oia egyptiorum subintrantes ꝛ eos cruciādo inquietantes. c Super stratum tuū ꝛ in domos seruorum tuorū ꝛ in populum tuum ꝛ in furnos tuos ꝛ in reliquias ciborum tuorum: [f] ad te ꝛ ad populum tuum ꝛ ad omnes seruos tuos intrabunt rane. Dixitq̄ [e] dominus ad moysen: Dic ad [f] aaron: Extende manum tuam super fluuios ꝛ super riuos ꝛ paludes: ꝛ educ ranas super terrā egypti. Et extendit aaron manum super aquas egypti ꝛ ascenderunt rane: operueruntq̄ terram egypti. Feceruntautem ꝛ malefici per incantationes suas similiter: eduxeruntq̄ ranas super terram egypti. Vocauit [g] autem pharao moysen ꝛ aaron: ꝛ dixit eis: Orate dominū ut auferat ranas a me ꝛ a populo meo: ꝛ dimittam populum ut sacrificet domino Dixitq̄ [h] moyses ad pharaonē Constitue mihi quando deprecer pro te ꝛ pro seruis tuis ꝛ pro populo: ut abigant rane a te ꝛ a domo tua: ꝛ a seruis tuis ꝛ a populo tuo ꝛc. videtur q̄ moyses hic tentauerit dominū ponendo temp[us] determinatū ꝑm q̄ dicit ur Judith. viij. Qui estis vos qui tentatis dominū Et posuistis tempus miserationis domini ꝛc. Itē promisit q̄ non erat in potestate sua. quod videtur fatuum ꝛ presumptuosum. Dicendum q̄ non fuit ibi tentatio dñi: quia moyses a principio per revelationem dei fuit certificatus q̄ talia fierent ad nutum eius. vnde dixit ei: Ego cōstituo te deum pharaonis supra vij. ca. ꝛ per hoc patz q̄ non fuit ꝓmissio indiscreta uel presumptuosa. Item queritur quare moyses posuit hoc in arbitrio pharaonis dicens: Constitue mihi quā ꝛc

a Feceruntq; similiter malefici. id est facere conati sūt.
b Et non potuerunt. Causam huius assignāt aliqui hebrei dicentes q; demones quozū virtute vtunt magi non habent potestatē sup aliquod corpus quod est minus grano hordei. qđ apparet irrationabiliter dictū. qđ eni habet potestatem sup maius habet potestatē sup minus: sed nō econuerso: & ideo cā huius est: quia demones nihil possūt nisi q;tū permittit voluntas diuina. in hoc autē a deo fuerūt impediti ut magi q; moysi resistebāt ecēt magis cōfusi in hoc q; rem minimam facere nō potuerunt. vnde & dixerunt: c Digitus dei est hic. id est virtus diuina nos impediens. vñ coacti sūt recognoscere dīnā ꝑtutem. & hec expositio ē cōmunis apud catholicos & hebreos. Sed quia dicti magi non cessauerunt ꝓpter hoc resistē moysi & astare pharaoni. ut hī sequēti ca. ideo posset aliter exponi sine preiudicio tamen q; non confessi sūt virtutē diuinā dicentes: Digitus dei est hic. ꝥ ꝑtutem alicui⁹ demonis supioris impedientis per artem magicam operationem inferioris. sicut pharisei ꝯponebant xpo expulsiouem demonū p principem eozum dicētes: In belçebub principe demoniozum eijcit demonia Luce. xj. ca. & sic nō confitebantur moysen dei seruū sed magum. & scōm processum textus videt ad hoc rendere intentio ipsorum & pharaonis q; crederetur moyses facere signa artibus magicis que faciebat. d Dixit quoq; dominus.

4 Hic ponit quarta plaga. cuius premittitur cōminatio. & subditur inflictio. ibi: Et venit musca. Circa primū dicit moysi: e Consurge diluculo. in quo notatur q; homo debet esse sollicitus de implendo dei mandatum. f Et sta cozam pharaone. cōstanter & intrepide. g Egredietenim ad aquas. & sic de facili poteris ad eū accedere. Quaritur hic quare ita frequent pharao egrediebat ad aquas hora matutina? Dicunt aliqui q; erat causa spaciandi. Hebrei autē dicunt q; erat causa idolatrandi: quia nilus fluuius fecundabat sua irrigatione terram egypti. ideo ipsū colebat ei reuerentiam exhibendo. Alij autem dicunt q; hoc erat causa idolatrie: sed aliter scilicz apis. quia apis quod apud egyptios maximū numen reputabat aliquādo ibi apparebat in specie tauri de flumine cōsurgentis. Aliter aūt potest dici q; erat causa purgationis. credebat enim forte q; sicut aqua purgat feces corpales ita & mentales. vñ & de filia pharaonis dictū fuit. ij. ca. q; descendebat ut lauaret in flumine cui⁹ causa potuit esse eadem. Ad hoc autē est argumentū: quia saraceni qui mō terrā egypti inhabitāt ralib⁹ ablutionib⁹ vtunt ad emūdationem peccatorū: & forte tenent hoc ex ritu antiquo egyptioꝝ: sicut & alicꝫ xpiani inclināt in ortu solis seuersus illā ptē retinētes in hoc modū paganoꝝ qui eos in eadem terra precesserūt ſm q; dicit Leo papa

Omnis puluis terre ꝟsus est in cynifes p totā terrā egypti. Fecerunt⁹ similiter malefici incantationibus suis ut educerent cynifes: & b non potuerunt. Erant⁹ cynifes tam in hominibus q;ꝫ in iumētis. Et dixerūt malefici ad pharaonē Digitus c dei est hic. Indurat⁹ est cor pharaonis & nō audiuit eos sicut precepat dominꝰ. d Dixit⁹ quoq; dominus ad moysen: Consurge e diluculo: & f sta cozam pharaone. Egredietur⁸ enim ad aquas. Et dices ad eū. Hec dicit dominus: Dimitte populū meū ut sacrificet mihi. Q; si nō dimiseris eū: ecce h ego mittā in te: & i in seruos tuos: & k in populū tuum: & l in domos tuas omne m genus muscarū: & implebunt omnes domus egyptiozum muscis diuersi generis & vniuersa terra in qua fuerint. Faciamq; n mirabilem in die illa terram ieſſen in qua populus meus est ut non sint ibi muſce: & scias quoniā ego dominus in medio terre ponamq; o diuisionē inter populū meū & populū tuū. Cras erit signū istud. Fecit⁹ dominꝰ ita. Et p venit muſca gra-

uissima i domos pharaonis & seruoꝝ eius & i omnē terram egypti: corrupta⁹q; r est terra ab huiꝰmōi muscis. Vocauit⁹q; s pharao moysen & aaron: & ait eis. Ite t & sacrificate deo vr̄o in tra hac. Et ait moyses: Nō potest ita fieri. Abominationes u eni egyptioꝝ immolabimus dño deo nostro. Q; si x mactauerimus ea que colunt egyptij coram eis lapidibus nos obruent. Viam y triū dierum pergemus i solitudinem: & sacrificabimus domino deo nostro sicut p̄cepit nobis. Dixit⁹q; pharao: Ego dimittam vos ut sacrificetis domino deo vestro i deserto: verūtn longe ne abeatis. Rogate pro me. Et ait moyses: Egredius z a te orabo dominū: & a recedet musca a pharaone & a seruis suis & a populo eius cras. Verū tamen noli vltra fallere: ut nō dimittas populum sacrificare dño. Egressus⁹q; moyses a pharaone orauit dñm. Qui fecit iuxta verbū illi⁹: & abstulit muscas a pharaone & a seruis suis & a ꝑplo ei⁹. Nō superfuit nec vna q;dē. Et ingrauatū est cor pharaonis ita ut nec hac q;dē vice dimitteret ꝑplm.

egyptioꝝ: sicut & alicꝫ xpiani inclināt in ortu solis seuersus illā ptē retinētes in hoc modū paganoꝝ qui eos in eadem terra precesserūt ſm q; dicit Leo papa

b Ecce ego mittam in te. principaliter qui rebellas mihi. i Et in seruos tuos. q; assistunt tibi. k Et in pplm tuū. tum quia tibi assentiūt. tum qz ꝓpē pctū principis hī punit pplus. l Vē gen⁹ muscarū. quarū alique habebant aculeos venenosos. In hebreo hī: Cōmixtionē. & dicūt hebrei & Josephus q; per istā cōmixtionē nō intelligitur multitudo muscarū: sed multitudo aialiū diuersoꝝ generū que erāt terribilia aspectu & nociua morsu: ita q; homines & aialia domestica inficiebant. & ſm b ista plaga fuit ex elemento terre: qz talia aialia de cauernis terre exibant. ſm autē primā expositionem fuit ex elemento aeris. ex cuius corruptione generāt muſce diuersi generis: & respondet ista plaga ex multitudine diuersarum muscarū uel diuersoꝝ aialiū. culpe egyptioꝝ qua afflixerant hebreos i multis modis seruitioꝝ vilium: quia non solū afflixerunt eos in lateribus faciendis. sed etiam in imundicijs extra villas ꝛeportandis. & in fossatis faciendis circa villas: ne flum⁹ inundans subintraret & ut essent fortiores ꝑ aduersarios inuadentes. m Faciāq; mirabilem ꝛc. qz egyptij habitātes ibi cū hebreis fuerūt afflicti dicta plaga. nō aūt hebrei. ideo sequitur. n Ponāq; diuisionē ꝛc. Dicūt hebrei q; nō solū determinauit ei diē ꝑ etiā horā dixit ad ostēdendū certitudinē verbi dei. o Et venit musca grauissima. Hic ponit plage inflictio eo modo quo ꝑdicta est. In hebreo aūt hī. Et venit cōmixtio grauissima. & exponit si c prius ſm hebreos. p Corrupta⁹q; ē ra ꝛc. i. habitantes in ea. q Vocauit⁹q; pharao. Hic ponit dicte plage ablatio ad regis petitionē dicēris: r Ite & sacrificate deo vestro in tra hac. ꝥ moyses ostēdit hoc impossibile ee dicēs: s Abominatiēs egyptioꝝ immolabim⁹ deo nostro hebrei vocant abominatiōes illa que colunt ab idolatris. egyptij aūt colebāt apin i specie tauri. & iouē in specie arietis. vñ & pingit cū capite arietino: talia ꝑo aialia erāt ab hebreis immolanda. qđ nō ꝓmisissent egyptij in terra sua. & ideo subdit: t Qz si mactauerim⁹ ea que colunt egyptij. lapidib⁹ nos obruēt. v Viā triū dierū ꝛc. qđ ꝓsensit pharao. licz ficte. x Egressus a te orabo. qz ꝑtrib⁹ idolatrij nolebat orare. y Et recedet musca. Hebreus hz: Et recedet cōmixtio. Cetera patent ex predictis.

plaga

Jrit aũt dominus. Hic consequenter a Lãp. ſr. ſcribitur quinta plaga, cui⁹ primo premittit cõminatio. ⁊ secũdo subdit inflictio. ibi: Fecit ergo dominus. Circa primũ dicit: b Hec dicit dominus deus hebreoꝝ. licz eni sit deus ⁊ dominus omniũ: dicit tamen hic deus ⁊ dñs hebreorũ in ſpeciali. pr veram fidem ⁊ ſpecialem cultũ. ⁊ ut videret pharao ꝙ tũ dñs diligebat populũ illũ: subdit: c Ecce manus mea. nõ dicit manus moyſi: quia iſta plaga ſicut ⁊ pcedens facta ẽ a deo abſq; miniſterio moyſi ⁊ aarõ. in tribus autẽ primis dicit aaron extendiſſe manũ. d Super agros tuos ⁊ sup tẽ. peſtis valde gũis. Ex quo patz ꝙ illa peſtis fuit ſolũ ſup animalia que erant in campis. Qualiter autem fuerit illa peſtis in textu non exprimitur nec Joſephus de hac peſte loquitur. ⁊ ideo dicit Andreas ꝙ fuit ex voluntate diuina nõ per corruptionẽ aeris. Alij aũt dicunt ꝙ fuit ex corruptione aeris diuinitus cauſata cadẽte ſuper paſcua. ⁊ iõ animalia paſcentia corrupta ſũt. ⁊ pm hoc dicit peſtis illa a paſtu. e Et faciet dom⁹ mirabile inter poſſeſſiones iſrael. quia in eiſdem campis animalia egyptiorum ſunt mortua ⁊ animalia filioꝝ iſrl ſaluata. f Cras faciet dominus verbũ illud. Dicunt hebrei ꝙ moyſes fecit lineã in pariete dicens: Cras hora dic cũ ſol attinget lineã iſtã fiet plaga iſta. ⁊ hoc eſt factũ ad oſtendendum certitudinẽ dine puidẽtie. g Fecit ꝙ dñs. Dic conſequẽter deſcribit predicte pene inflictio quomodo quo predicta eſt. b Et miſit pharao ad vidẽdũ. Querit quare nõ miſit ad vidẽdũ de alijs predictis plagis ſicut de iſta: Dicendũ ꝙ nõ poterat: quia in plaga precedẽti imediate nũcij nõ poterãt ire propẽ muſcas que erant in itinere uel propter animalia que erant horribilia pm aliam opinionem. Similiter dicendũ de cynifcib⁹ ⁊ ranis. Et correſpondet plaga iſta culpe egyptioꝝ qua afflixerũt hebreos ⁊ non ſolũ in propꝛijs corporibus ſed etiã in eoꝝ animalib⁹ ſupponendo eis onera grauia portanda. i Et dixit dñs. Hic deſcribit ſexta plaga que fuit cõmunis hominibus ⁊ iumentis. cum dicit: k Tollite plenas manus cineris de camino. Ex quo patz ꝙ iſta plaga facta eſt ex elemento ignis: quia cineres illi accepti ſunt de camino ardenti: ut magis ſonat in hebreo. ⁊ correſpondet plaga iſta culpe egyptiorum qua afflixerant hebreos in decotione laterum in igne fornacis. l Et ſpargat illũ. ſ. cinerem ardentẽ. m Moyſes ⁊ nõ aaron. quia iſta ſparſio cineris facta ẽ versus celum. aaron enim erat ordinatus in his que pertinebant ad populũ moyſes autem in his que pertinebant ad deum: ⁊ ideo manu propria iuſſus eſt ſpargere cinerem qui ſpargẽdus erat versus celum. n Erunt eni in hominibus ⁊ iumentis vlcera ⁊ veſice turgẽtes ⁊c. pmo eni fuerũt in eis veſice turgentes. i. calefactionem pungentem continentes: ⁊ poſtq; rupte ſũt veſice fuerũt i eis vulnera. o Nec poterãt malefici ſtare corã moyſe. Ex quo patz ꝙ ex precedentibus ſignis non reſiterũt moyſi reſiſtere: ppẽ quod iſta plaga fortius in eis ſeuit ꝙ in alijs egyptijs. p Dixitq; dom⁹. Hic deſcribitur ſeptima plaga: cuius primo premittitur cõminatio. ſecundo ſubdit inflictio. ibi: Et dixit dominus ad moyſen. tertio eius remotio. ibi Miſitq; pharao. Circa primum dicitur ſic: q In hac vice mittã omnes plagas meas. Ex q̃ patz ꝙ hoc non intelligit ſolum de iſta plaga ſed etiam de ſequẽtibus: quia dominus preuidebat pharaonis obſtinationem ⁊ eius flagellationem futurã. vñ ſubditur: r Peribiſq; de ẽra quod factũ fuit quãdo pſequẽs filios iſrael ſubmerſus fuit in mari rubro. s Jdcirco aſit poſui te ut oſtendã in te fortitudinẽ meã. flagellãdo te multipliciter. hoc tñ nõ ẽ ſic intelligẽdũ ꝙ deus indigeat malicia hoiuz ad declarationẽ ſue fortitudinis eos flagellãdo: quia p multas vias põt ſuã fortitudinẽ hoibus oſtendere: ſ. p tanto hoc dicit quia de⁹ eſt adeo potẽs ⁊ bonus ꝙ ex malis hominũ ſcit ⁊ põt bona elicere. ⁊ iõ talia pmittit ut inde bona eliciat. ⁊ ſic ex malicia pharaonis elicuit declarationẽ ſue iuſticie ⁊ ꝑtutis. vñ li ut tenet ibi conſecutive ⁊ nõ cauſaliter. t Et narret nomẽ tẽ. q. p declarationẽ talis iuſticie manifeſtat alijs dina virt⁹ ⁊ iuſticia ut eũ timeãt ⁊ nõ obdurent in pctis ſuis ſic pharao. v En pluã bac ipſa hora grãdinem multã nimis: qualis nõ fuit i egypto a die qua fũdata eſt vſq; in preſens tẽpus Mitte ergo iam nunc ⁊ congrega iumenta tua ⁊ omnia que habes in agro. Hoies eni ⁊ iumẽta ⁊ vniuerſa q̃ inuẽta fuerint foris: nec congregata de agris: ceciderit ꝙ ſuper ea coram pharaone: ⁊ ſparſit illũ moyſes in celum. Factaq; ſũt vlcera veſicarum turgentium in hominibus ⁊ iumẽtis: nec⁰ poterant malefici ſtare coram moyſe propter vlcera que i illis erant: ⁊ in omni terra egypti. Jndurauit dominus cor pharaonis ⁊ non audiuit eos ſicut locutus eſt dominus ad moyſen. Dixitq; dominus ad moyſen: Mane conſurge ⁊ ſta corã pharaone ⁊ dices ad eum: Hec dicit dom⁹ deus hebreoꝝ. Dimitte populũ meũ ut ſacrificet mihi: quia in hac vice mittã oẽs plagas meas ſup cor tuũ ⁊ ſup ſeruos tuos ⁊ ſup populum tuũ ut ſcias ꝙ nõ ſit ſimilis mei i omni terra. Nunc enim extendẽs manũ percutiam te ⁊ populũ tuum peſte: pibiſq; de ẽra. Jdcirco autem poſui te ut oſtẽdam in te fortitudinem meã: ⁊ narretur nomẽ meũ in omni ẽra. Adhuc retines populũ meũ: ⁊ nõ vis eum dimittere: En pluã eras hac ipſa hora grãdinem multã nimis: qualis nõ fuit i egypto a die qua fũdata eſt vſq; in preſens tẽpus Mitte ergo iam nunc ⁊ congrega iumenta tua ⁊ omnia que habes in agro. Hoies eni ⁊ iumẽta ⁊ vniuerſa q̃ inuẽta fuerint foris: nec congregata de agris: ceciderit ꝙ ſuper ea

semp currit misericordia. a Qui timuit verbū dñi rc. iste timor nō fuit filialis procedēs ex amore sed seruilis procedens ex formidine pene. b Qui autē neglexit. qz nec seruilē timorē ex nimia obstinatiōe habuit. c Extende manū tuā i celū. qz moyses erat ibis q̄ pertinebāt ad dñm. aarō ātē sup iussus ē extendere manum versus terrā: quia erat constitutus in his q̄ pertinēt ad populū. d Et dominus dedit tonitrua. ad terrēdum egyptios. e Et grādinē ad cōsumēdum terrenascētia rc etiā boies rc aialia q̄ erāt i agris. f Ac discurrētia fulgura. ad penitendū eos q̄ grādinē euadebant. Patet etiā ex hoc q̄ ista plaga fuit ex tribus elemētis. s. aqua rōne grādinis: q̄ ē aqua cōgelata: aere ex cōmotiōe ei⁹ vehemēti rōne tonitrui: rc igne ex fulgure discurrente. Correspōdet etiā ista plaga p quā erenascētia fuerūt cōtrita rc in modū paleaz redacta cultz egyptiorū qua hebreos afflixerūt i paleaz congregatione: ut dictū ē ē. v. ca. g Cū egressus fue. de vrbe. erat enī plena idolatria: ideo prius egressus ē añq̄ oraret. b Noui autē q̄ rc tu rc. timore filiali: & tm̄ seruili: ut pena cesset. i Linū q̄ rc hordeū lesū ē. i. cōtritū rc corruptū a grādine cui⁹ cā subdit: k Eo q̄ hordeum eet virēs. In hebreo habet: Eo q̄ eet primitiuū rc ideo iam tātū creuerat q̄ illud q̄ posset crescē post percussionem grādinis eet infructuosū rc inutile. l Et linū ia folliculos germinaret. In hebreo bt: Et linū ia tuellos fecerat. rc ideo qz tuelli fuerūt fracti: vlteri⁹ erat inutile. Ex p̄dictis p3 q̄ tria ista plagā grādo morient. Qui timuit verbū dñi: de seruis pharaonis fecit fugere seruos suos rc iumenta in domos: qui aūt neglexit sermonē dñi: dimisit seruos suos rc iumēta i agris. Et dixit dñs ad moysen: Extende manū tuā in celum: ut fiat grando in vniuersa terra egypti sup boies rc sup iumēta rc sup cūctā herbā agri in tra egypti. Extēditq̄ moyses virgam in celū: rc dñs dedit tonitrua rc grandinē ac discurrentia fulgura sup terrā. Pluitq̄ dñs grādinē sup trā egypti: rc grando rc ignis mixta pariter ferebāt. Tanteq̄ fuit magnitudinis quāta añ nūq̄ apparuit in vniuersa tra egypti ex quo gens illa cōdita ē. Et percussit grando in oi terra egypti cūcta q̄ fuerūt in agris ab homine vsq̄ ad iumentū. Cunctāq̄ herbā agri percussit grando: rc oē lignū regionis confregit. Tm̄ in terra ielsen vbi erāt filij isrl grādo nō cecidit. Misitq̄ pharao rc vocauit moysen rc aaron dicens ad eos: Peccaui etiam nūc. Dñs iust⁹: rc ego rc ip̄s me⁹ impij. Orate dñm ut desināt tonitrua dei rc grādo: ut dimittam vos: rc nequaq̄ hic vltra maneatis. Dixit moyses: Cum egressus fuero de vrbe extēdā palmas meas ad dñm: rc cessabunt tonitrua rc grando nō erit: ut scias qz dñi est terra. Noui aūt q̄ rc tu rc serui tui necdū timeatis dñm deū. Linū ergo rc hordeū lesū ē: eo q̄ hordeū esset virens: rc linū ia folliculos germinaret. Triticū aūt rc far nō sūt lesa: q̄ serotina erāt. Egressusq̄ moyses a pharaone ex vrbe tetēdit manus ad dñm: rc cessauerunt tonitrua rc grando: nec vltra stillauit pluuia sup terrā. Videns aūt pharao q̄ cessasset pluuia rc grando rc tonitrua: auxit pcm̄: rc ingrauatū ē cor eius rc seruoz illi⁹ rc induratū nimis: nec dimisit israel: sicut precepat dñs p manū moysi.

T dixit dñs ad moysen: Ingredere ad pharaonem. Ego enī indurauī cor eius rc seruorū illius ut faciā signa mea hec in eo: rc narres i auribus filij tui rc nepotū tuorum: quotiēs cōtriuerim egyptios rc signa fecerim in eis: rc sciatis qz ego dñs. Introierunt ergo moyses rc aaron ad pharaonē rc dixerūt ei: Hec dicit dñs de hebreorū: Usq̄quo non vis subiici mihi: Dimitte populū meū ut sacrificet mihi. Sin ātē resistis rc nō vis dimittere eū: ecce ego inducā cras locustā in fines tuos: que operiet superficiē terre: ne quicq̄ eius appareat sed comedat q̄d residuū fuit grandini. Comedet enī oia ligna que germināt in agris: rc implebūt domos tuas rc seruoz tuorū rc oūz egyptiorū: quātā nō viderūt patres tui rc aui: ex quo orti sunt sup terrā vsq̄ in presentē diē. Auertitq̄ se rc egressus est a pharaone. Dixerūt aūt serui pharaonis ad eū: Usq̄quo patiemur hoc scandalū: Dimitte boies ut sacrificent dño deo suo. Nōne vides q̄ pierit egyptus: Reuocaueruntq̄ moysen rc aarō ad pharaonē: Qui dixit eis: Ite sacrificate dño deo vestro. Quinā sūt q̄ ituri sunt: Ait moyses: Cū parvulis nr̄is rc senioribus pergemus: cū filijs rc filiabus: cū ouib⁹ rc armētis. Est enī solēnitas dñi dei nr̄i. Et respondit pharao. Sic dñs sit vobiscū. Quō ego dimittā vos rc parvulos vr̄os: Cui dubiū est q̄ euaserunt. scz illa que erāt in domib⁹: quia in agris tm̄ fuit ista pestilentia: ut p3 ex p̄dictis in textu. Ite illa q̄ nō erāt primitiua: que nō intātū p̄tūc creuerūt q̄ renascētia esset inutilis. Ite illa q̄ erant dura ut lignea: que nō fuerūt fracta. rc cadē rōne illa q̄ nō erāt i tuellis: qz nō resistebāt grādini ꝛ cedebāt percussiōi. m Triticū aūt rc far. In hebreo habet: Triticū rc spelta non sunt lesa. cuius cā subdit: n Quia serotina erant. rc illud q̄d natū rc nouitū erat cedebat percussioni grādinis. Cetera patēt ex p̄dictis.

o Cap. x.

T dixit dñs. Hic describit octaua plaga rc p̄ p̄mittit ei⁹ cōminatio. 2° subdit ei⁹ infectio. ibi: Dixit aūt dñs. Circa primū p3 lrā vsq̄ ibi: p Ecce ego inducā cras locustā. i. multitudinē locustaz. sicut dictū est ē. viij. ca. Venit musca grauissima. i. multitudo muscaz. p talē modū loquēdi dicit: Syllogism⁹ est oro. i. congeries oronū. q Que operiet superficiē rc. nō q̄ totaliter sit opta: ꝛ p magna pte r Ne quicq̄ ei⁹ appareat. s. de bis q̄ pertinēt ad ei⁹ ornatū: sic sūt herbe rc cetera viridia. rc iste sensus p3 p hoc q̄d subdit: Sz comedat quod residuū fuit grādini. s Et implebunt domos tuas. quia non solū infeste erāt terrenascētib⁹ sed etiā hominib⁹. t Auertitq̄ se rc. qz precepit p signa obstinationem regis rc indignatione ei⁹ cōtra ipsū: rc ideo dedit ire locum. v Usq̄quo patiemur hoc scandalum: Scandalum est impactio pedis que facit hominē cadere. rc sic illud malū q̄d eis imminebat vocabant scandalum. x Reuocaueruntq̄ moysen. de voluntate regis. y Cū parvulis nr̄is rc. cui⁹ causa subdit: Est enī solēnitas. scz generalis in qua oēs tā masculi q̄ femine debent ee: oportz etiā nos sacrificare rc nescim⁹ que vel quot: iō oportet nos ducere animalia ad īmolandum: similiter iumenta ad portandum mulieres rc paruulos. z Sic dominus sit vobiscum. ironice dicitur hoc. a Cui dubium est q̄ presume

cogitetis: ac si dicat. patet q̄ rebellare intenditis sub pretextu sacrificandi. a Ite tm̄ viri. q. d. ad viros sacrificare ptinet nō ad alios. b Hoc enī et ipsi petistis, nō vere mētiri. q: b nō ptinuerant. c Dixit aūt dn̄s. Hic describit plage inflictio. et 2°. et remotio. ibi: Quā obrē. Circa p̄mū dr: d Extēde ma. tu. sup terrā egy. lz moyses eēt executor ordinat⁹ in his q̄ ptinēt ad rem ꝓpe q̄ in p̄cedētibus iussus est extēdere manum versus celū. tamē hic iubet extēdere manum suā sup terrā: ad ostēdendū q̄ q̄ pōt in maius pōt et in minus q̄n ptātes sunt ordinate: sicut in ꝓpōsito. sed non econuerso: et ideo aaron q̄ fuit cōstitut⁹ ibi q̄ ptinēt ad ꝓpm ut p3 i p̄dictis extēdit manū versus terrā sed nō versus celū. e Ad locustā. i. ad multitudinē locustarum. f Et dn̄s iduxit ventū vrentē. i. calidū et siccū q̄ facit ad gnātionem locustaꝝ et fortificationē ipsaꝝ ut possint volare. g Quales añ illud tēp⁹ nō fuerāt. in multitudine et magnitudine. h Nec postea future sūt Cōtrariū videt dicere iobel. ꝓpheta. Dicēdū q̄ non loquit̄ de locustis ad lrām sicut hic: sed sub similitudie locustaꝝ loq̄t de gentib⁹ que vastauerūt terrā filioꝝ israel fm aliq̄s: fm vero alios dicētes q̄ iobel loq̄t de locustis ad lrām. dicendū q̄ iste locuste fuerunt grauiores intēse ꝑ nō extēse: q: modico tpe durauerūt ꝑ ille diuti⁹. ut ibidē pleni⁹ dicetur dn̄o concedente. i Quā obrē. Hic describit p̄dicte plage remotio. k Festinus pharao vocauit moysen. q: necessitate vrgebat. l Peccaui in dn̄m et. simulat pmtētiā ut euadat penā. m Ut auferat a me mortē istā. Vocat illā plagā mortē: q: ad eā disponit ex corrosione terrenaseētiū: et correspondet ista plaga culpe egyptioꝝ q̄ p duxerāt vitā trebeoꝝ ad amaritudinē. ut dictū est ꝑ ea. et ī vocat mors q̄ nihil amari⁹ dicit: n Egressusq̄ ē moyses. q: i cōspectu idolatre noluit orare. o Qui flare fecit ventū ab occidēte. ad debilitādū locustas: sicut vent⁹ calid⁹ flans ex opposito eas generat et fortificat. ut dictū ē. p Vehementissimū. ut locusta nō posset resistere ipetui ei⁹. q Dixit aūt dominus. hic describit nona plaga. cū dicit: r Sint tenebre et.] Dicunt enim alīq̄ q̄ aer fuit ita ingrossatus vaporibus humidis et grossis q̄ cū tactu poterāt pcipi: q: tenebra ipsa cum sit priuatio lucis non est tactu pceptibilis. s Et facte sunt tenebre horribiles. quia in illis tenebris fiebāt eis visiones imaginarie horribiles. t Trib⁹ dieb⁹ nemo vidit fratrē suū. i. aliū vbiem v Nec mouit pessime cogitetis: Nō fiat ita sz ite tm̄ viri et sacrificate dn̄o Hoc enī et ipsi petistis. Statimq̄ eiecti sunt de conspectu pharaonis. Dixit aūt dn̄s ad moysen. Extende manū tuā sup terrā egypti ad locustā ut descendat sup terrā: et deuoret cēm herbam que residua fuit grandini. Et extēdit moyses virgā sup terrā egypti: et dn̄s īduxit ventū vrentē tota die illa et nocte. Et mane facto: vent⁹ vrens leuauit locustas. Que ascenderunt sup vniuersam terrā egypti: et sederūt in cūctis finib⁹ egyptioꝝ īnumerabiles: quales añ illud tēp⁹ nō fuerant: nec postea future sūt. Operuerūtq̄ vniuersam superficiē terre vastantes oia. Deuorata est igit herba terre: et q̄cq̄d pomoꝝ i arboꝝ fuit que grando dimiserat. Nihil quoq̄ oio virēs relictū est in lignis et herbis terre: in cuncta egypto. Quā obrē festin⁹ pharao vocauit moysen et aaron: et dixit eis. Peccaui in dn̄m deū vestrū: et i vos.] Sed nunc dimittite petīm mihi etiā hac vice: et rogate dn̄m deum vestrū ut auferat a me mortē istam. Egressusq̄ est moyses de conspectu pharaonis et orauit dn̄m Qui flare fecit ventū ab occidente vehementissimū: et arreptā locustā, iecit in mare rubrū. Nō remansit nec vna q̄dē in cūctis finib⁹ egypti. Et indurauit dn̄s cor pharaonis: nec dimisit filios israel. Dixit aūt dn̄s ad moysen: Extende manū tuā in celū et sint tenebre sup terrā egypti: tam dense ut palpari queāt.] Extēditq̄ moyses manū in celū: et facte sunt tenebre horribiles in vniuersa terra egypti. Trib⁹ diebus nemo vidit fratrē suū: nec mouit se de loco i quo erat. Ubicūq̄ aūt habitabāt filij israel lux erat. Vocauitq̄ pharao moysen et aaron et dixit eis. Ite sacrificate dn̄o: Oues tm̄ vestre et armenta remaneāt: paruuli vestri eant vobiscū. Uult moyses Hostias quoq̄ et holocausta dabis nobis: que offeram⁹ dn̄o deo nostro. Uncti greges p/gent nobiscū. Non remanebit ex eis vngula q̄ necessaria sunt in cultū dn̄i dei nostri: p̄sertim cū ignorem⁹ quid debeat īmolari: donec ad ipsū locū ꝓueniamus. Indurauit aūt dn̄s cor pharaonis: et noluit dimittere eos. Dixitq̄ pharao ad moysen: Recede a me: et caue ne vltra videas faciē meam. Quocūq̄ die apparueris mihi morieris: Rndit moyses: Ita fiat ut locut⁹ es. Nō videbo vltra faciem tuam. XI

Dixit dn̄s ad moysen. Adhuc vna plaga tangam pharaonem et egyptum: et post hec dimittet vos et exire compellet. Dices ergo omni plebi ut postulet se. timore duct⁹. f Ubicūq̄ aūt habitabāt filij israel lux erat. Et q̄ p3 q̄ ista plaga facta ē mediantibus celi luminarib⁹ deo ad nutū obedientib⁹ nō influēdo lumē egyptijs et cōmunicādo illud hebreis. et ista plaga correspōdet cecitati mētis q̄ fuit i egyptijs q̄ p⁹ tot signa manebāt i obstinatiōe sua. g Vocauitq̄ pharao moysen. non ꝑdiu fuerit tenebre. q: tūc null⁹ egyptius de loco suo se mouit: sed p⁹ q̄ redierat lux timebat enim de alia pcussiē maiori. dicunt aūt hebrei q̄ p̄dicte tenebre triū dierū nō solū fuerūt ad pcutiēdū egyptios ꝑ etiā ꝓpē filios israel inē q̄s erāt aliq̄ mali et increduli nec volebant de egypto recedē. et illi mortui fūt i illis tribus dieb⁹ et sepulti: ita q̄ egyptij nō viderūt: si enī vidissent sic dirissent inē se. ita pcussi fūt filij israel sicut et nos. h Hostias q̄q̄ et bona. nob. i. pmittes q̄ ducamus aīalia ad sacrificia. i Cuncti greges pget nobiscum. quia nescimus que et quāta velit: et in hoc moyses non dixit falsum: q: dixerat illi dn̄s īmolabis deo super montem istū ut habetur. ē. iij. ca. sed nō determinauerat sibi q̄ uel quot deberet īmolari: nec oportebat q̄ moyses dicēt expresse q̄ vellēt de pcepto dei eo q̄ egypto absq̄ reditu recedē. lz enī falsū non debrat dici: veritas tm̄ ꝓ loco et tpe pōt taceri: et iō de duob⁹ a deo sibi dict⁹ vnū dixit aliud tacuit. k Cap. xj

Et dixit dn̄s. Hic describit decima plaga. et primo ponitur ipsi⁹ cōminatio. secundo eius inflictio. xij ca. ibi: Factum est aūt. Prima i duas. in partem principalē et incidentalē. 2°. in pn̄. xij. ca. Circa primū pena infligenda dicitur moysi. 2°. pharaoni. ibi: Fuit aūt moyses. Circa primū dicitur. Et dixit dom̄in⁹ ad moysen scilz anteq̄ recederet a pharaone: quia dixerat ei q̄ post suū recessum ampli⁹ nō videret faciē eius. bñ enī fiunt reuelationes diuine ꝓphetis etiā cōtra dominib⁹ malis. sicut patet de michea contra achab. iij. Regū. xxij. ca. c Adhuc vna plaga et.] regem principaliē quia principalis fuit in peccando: et populum secundario: quia peccauit regi consentiendo. d Dices ergo omni plebi ut postulet vir ab amico suo.

viri enī qui p terram discurrūt aliqñ amicitias cōtrabūt etiā in longinquis partib⁹: ß mulieres que sic nō discurrūt cōtrabūt trīa a vicinis.iō subdit: a Et mulier a vicina sua.nō tamen peccauerūt in hoc.ut dictū est supra .iij. ca. b Vasa argentea ⁊ aurea.nō dicit pecuniā :qz rōne solēnitatis imminētis honesti⁹ petūtur talia q̄ pecunia. c Dabit autem dñs grām.qualiter autē hoc sit intelligēdum .s. dando uel accōmodando dictū fuit ibidem. d Fuit autē moyses. Hic renūciatur predicta plaga pharaoni. p̄dicit trī de moyse. e Vir magnus valde.i.reuerend⁹ ⁊ timēdus,ppē qō cozā pharaone loquebatur cōstanter ⁊ absq timore. f Et ait:hec dicit dñs.,pnunciando diuinā sententiā sibi reuelatā ante q̄ recederet a pharaone. g Media

vir ab amico suo: ⁊ᵃ mulier a vicina sua vasaᵇ argētea ⁊ aurea Dabitᶜ autē dominᵍ grām ppło suo cozā egyptijs. Fuitq̄ʰ moyses virᶦ magnus valde in terra egypti cozā seruis pharaonis ⁊ omni pplo. Etᵏ ait: Hec dicit dominus: Mediaˡ nocte ingrediar in egyptū: ⁊ morieᵐ oē pmogenitū in terra egyptioz: aⁿ primogenito pharaonis: q̄ sedet in solio eiᵒ vsq̄ ad pmogenitūᵖ ancille que est ad molam: ⁊ oia pmogenita iumentoz. Eritq̄ʳ clamor magnˢ in vniuersa tra egypti: qualisᵗ nec añ fuit: nec postea futurus est. Apudᵘ oēs añt filios israel non mutiet canis ab boīe vsq̄ ad pecus: ut sciatˣ quāto miraculo diuidat dñs egyptios ⁊ israel. Descendentq̄ʸ oēs serui tui isti ad me: ⁊ᶻ adorabūt me dicētes: Egrede tu ⁊ ois populᵛ qui subiectus est tibi. Post hec egrediemur. Etᵃ exiuit a pharaone ira tus nimis. Dixit autem dñs ad moysen: Nōᵇ audiet vos pharao:ut multa signa fiāt] in tra egypti. Moyses autē ⁊ aaron fecerūt oia signa ⁊ ostenta que scripta sunt cozā pharaone: ⁊ᶜ indurauit dñs cor pharaonis:] nec dimisit filios israel de terra sua. Cap. xii.

Ixit quoq̄ dominus ad moysen] ⁊ aaron i terra egypti. Mēsisᵈ iste vobis principium mensium: primusᵉ erit in mensibus anni.

dñs egyptios ⁊ israel. Descendentq̄ʸ oēs serui tui isti ad me: ⁊ᶻ adorabūt me dicētes: Egrede tu ⁊ ois populᵛ qui subiectus est tibi. Post hec egrediemur. Etᵃ exiuit a pharaone iratus nimis. Dixit autem dñs ad moysen: Nōᵇ audiet vos pharaonis:ut multa signa fiāt] in tra egypti. Moyses autē ⁊ aaron fecerūt oia signa ⁊ ostenta que scripta sunt cozā pharaone: ⁊ᶜ indurauit dñs cor pharaonis:] nec dimisit filios israel de terra sua. Cap. xii.

Ixit quoq̄ dominus ad moysen] ⁊ aaron i terra egypti. Mēsisᵈ iste vobis principium mensium: primusᵉ erit in mensibus anni.

Omnia in figura contingebāt illis. Et Ra. Sa. dicit ⁊ antiq̄ doctores hebreoꝝ q̄ oēs pphete non pphetauerūt nisi ad dies messie ⁊ iō cū moyses fuerit maxim⁹ pphetaꝝ totū quicquid scripsit ordinat ad xpm :⁊ ideo in immolatiōe agni paschalis duplex est sensus: vnus est status populi exeuntis de egypto: ⁊ est litteralis ⁊ primus ⁊ hūc intēdo p̄ psequi Alius est p̄figuratiꝰ xpi passuri ,ptunc: ⁊ hunc sensū in fine breuiter tangā :qz licz sit vltimus in ,psecutice. est tā primus in intētice sicut finis respectu eorum que sunt ad finē ordinata. Sciendum etiam q̄ pma celebratio pasce ⁊ alie sequētes tēporibus alijs nō sunt vniformis cōditionis in omnib⁹.ut patebit,psequēdo. Hec etiam celebrationes sacramētoꝝ noue legis sūt vbiq̄ vniformes: nec etiā oibus tpibus q̄ntū ad ea q̄ sunt de solēnitate. vñ in pmitiua ecclesia baptizabāt in nocte xpi: nō aūt mō: ⁊ in multis alijs variationes facte sunt ex causis emergentib⁹. Circa pmū sic ,pcedit: qz p̄ceptum dat moysi. ⁊ 2. ab eo diuulgat seniorib⁹ ppli ibi: Vocauit autem moyses. Adhuc p̄ describit sacrificium agni paschalis. 2. modus comedēdi.ibi: Sic aūt comedetis. 3. ipm̄ rit⁹ respectu tēporis futuri.ibi: Habebitq̄ aūt hāc diē. Circa pmū dī: Dixit q̄ dñs ad.] Hoc aūt dixit ei p̄m aliquos añq̄ moyses renunciaret pharaoni plagā decimā. p̄m alios qō vt⁹ videt dixit ei post.ut expositum est ca,precedenti. s Mensis iste.scilicz martius qui apud hebreos vocatur nisan Ego puto q̄ mensis aprilis nisan vocat. t Vobis principium mensium. ⁊ dixit: vobis.qz apud latinos ianuari⁹ est p̄m⁹:similiter ⁊ apud grecos. Januari⁹ enī apud grecos dī,ptbos qō idē est qō p̄m⁹, Similiter etiā apud hebreos p̄m cōmunioꝝ opinionē septēter ē p̄m⁹ simpliciter:qz in eo creat⁹ fuit mund⁹:⁊ vsq̄ ad illud tēpus vocabat p̄mus apud hebreos. Sed ex isto notabili būficio.s.exitu de egypto tā mirabili quē tr⁹ eis prestitit in isto mēse vocat⁹ ē de cetero p̄m⁹ mēsis anni. ⁊ hoc notat eū dī: v Primus erit in mensibus anni.ac si daret p hoc intelligi q̄ añ pmus nō fuerit:sicut plen⁹ exposui ß. Besi. vij. ca. Dr. autē aliqui doctores catholici dicunt aprilem esse primū mensem apud hebreos stare nō potest.ut videt:qz p̄m oēs septēter est septim⁹ mēsis apud hebreos in quo fiebat festū expiatiōis ut habet Leuitⁱ. xxiij.⁊ Nu.xxix. Septēter vero nō ē septim⁹ ab aprili ß a martio:⁊ iō martius pmus est apud eos ⁊ vocat nisan Sciendū trī q̄ frequēter cōcurrit cū aprili nostro: qz iudei faciunt mēses p lunationes.ann⁹ aūt solaris q̄ cōtinet in .xij. mēsibus nostris cōtinet .xij. lunaticos ⁊ vndecim dies :⁊ sic in tertio anno iudei faciūt .xiij. menses:ut fiat adeq̄tio anno solari: ⁊ hoc mō fit in quolibet anno emtolismali:q̄ habet .xiij. lunationes.tūc enī mēsis adar qui est .xij.apud eos duplicat :⁊ sic secundus qui apud hebreos vocatur neadar.i. ⁊ adar quasi adiunct⁹ precedenti concurrit cum martio nostro: ⁊ per consequens nisan qui est p̄m⁹ apud hebreos cōcurrit cū aprili nō: ⁊ forte sic erat q̄n filij israel exiuerunt de egypto: ⁊ ppē ß dixerūt doctores nri p̄dicti q̄ aprilis ē p̄m⁹ mēsis apud eos. Sciēdū trī q̄ scire p certitudinē ⁊ in particulari quō annis diuersis p̄m⁹ mēsis hebreoꝝ q̄ vocat

mēsis p̄mi. ⁊ in crastino exiuerūt filij israel de egypto. Vbi notādū q̄ circa īmolationē agni paschalis ⁊ alia sacrificia duo sūt attendenda: Vnum est de p̄senti.s.status populi exeuntis de egypto. secundum est figuratio agni qui designabat passionem xpi :que in illis p̄figurabatur: quia scōm q̄ apostolus dicit .j. Cor.x.

Hūc autē diē dixit ei p̄m aliquos añq̄ moyses renunciaret pharaoni plagā decimā. p̄m alios qō vt⁹ videt dixit ei post.ut expositum est ca,precedenti. s Mensis iste.scilicz martius qui apud hebreos vocatur nisan Ego puto q̄ mensis aprilis nisan vocat. t Vobis principium mensium. ⁊ dixit: vobis.qz apud latinos ianuari⁹ est p̄m⁹:similiter ⁊ apud grecos. Januari⁹ enī apud grecos dī,ptbos qō idē est qō p̄m⁹, Similiter etiā apud hebreos p̄m cōmunioꝝ opinionē septēter ē p̄m⁹ simpliciter:qz in eo creat⁹ fuit mund⁹:⁊ vsq̄ ad illud tēpus vocabat p̄mus apud hebreos. Sed ex isto notabili būficio.s.exitu de egypto tā mirabili quē tr⁹ eis prestitit in isto mēse vocat⁹ ē de cetero p̄m⁹ mēsis anni. ⁊ hoc notat eū dī: v Primus erit in mensibus anni.ac si daret p hoc intelligi q̄ añ pmus nō fuerit:sicut plen⁹ exposui ß. Besi. vij. ca. Dr. autē aliqui doctores catholici dicunt aprilem esse primū mensem apud hebreos stare nō potest.ut videt:qz p̄m oēs septēter est septim⁹ mēsis apud hebreos in quo fiebat festū expiatiōis ut habet Leuitⁱ. xxiij.⁊ Nu.xxix. Septēter vero nō ē septim⁹ ab aprili ß a martio:⁊ iō martius pmus est apud eos ⁊ vocat nisan Sciendū trī q̄ frequēter cōcurrit cū aprili nostro: qz iudei faciunt mēses p lunationes.ann⁹ aūt solaris q̄ cōtinet in .xij. mēsibus nostris cōtinet .xij. lunaticos ⁊ vndecim dies :⁊ sic in tertio anno iudei faciūt .xiij. menses:ut fiat adeq̄tio anno solari: ⁊ hoc mō fit in quolibet anno emtolismali:q̄ habet .xiij. lunationes.tūc enī mēsis adar qui est .xij.apud eos duplicat :⁊ sic secundus qui apud hebreos vocatur neadar.i. ⁊ adar quasi adiunct⁹ precedenti concurrit cum martio nostro: ⁊ per consequens nisan qui est p̄m⁹ apud hebreos cōcurrit cū aprili nō: ⁊ forte sic erat q̄n filij israel exiuerunt de egypto: ⁊ ppē ß dixerūt doctores nri p̄dicti q̄ aprilis ē p̄m⁹ mēsis apud eos. Sciēdū trī q̄ scire p certitudinē ⁊ in particulari quō annis diuersis p̄m⁹ mēsis hebreoꝝ q̄ vocat

Hic incōmutationem mortis pmogenitoꝝ ⁊ eiⁿ executionē interponitur preceptum de celebratione paschali: qz illa celebratio instituta est in memoriā percussionis primogenitoꝝ egypti ⁊ saluationis filioꝝ israel nocte sequēti diem quartādecimā

Exitus de egypto tā mirabilis quē tr⁹ eis prestitit in isto mēse vocat⁹ ē de cetero p̄m⁹ mēsis anni. ⁊ hoc notat eū dī: v Primus erit in mensibus anni.ac si daret p hoc intelligi q̄ añ pmus nō fuerit:sicut plen⁹ exposui ß. Besi. vij. ca. Dr. autē aliqui doctores catholici dicunt aprilem esse primū mensem apud hebreos stare nō potest.ut videt:qz p̄m oēs septēter est septim⁹ mēsis apud hebreos in quo fiebat festū expiatiōis ut habet Leuitⁱ. xxiij.⁊ Nu.xxix. Septēter vero nō ē septim⁹ ab aprili ß a martio:⁊ iō martius pmus est apud eos ⁊ vocat nisan Sciendū trī q̄ frequēter cōcurrit cū aprili nostro: qz iudei faciunt mēses p lunationes.ann⁹ aūt solaris q̄ cōtinet in .xij. mēsibus nostris cōtinet .xij. lunaticos ⁊ vndecim dies :⁊ sic in tertio anno iudei faciūt .xiij. menses:ut fiat adeq̄tio anno solari: ⁊ hoc mō fit in quolibet anno emtolismali:q̄ habet .xiij. lunationes.tūc enī mēsis adar qui est .xij.apud eos duplicat :⁊ sic secundus qui apud hebreos vocatur neadar.i. ⁊ adar quasi adiunct⁹ precedenti concurrit cum martio nostro: ⁊ per consequens nisan qui est p̄m⁹ apud hebreos cōcurrit cū aprili nō: ⁊ forte sic erat q̄n filij israel exiuerunt de egypto: ⁊ ppē ß dixerūt doctores nri p̄dicti q̄ aprilis ē p̄m⁹ mēsis apud eos. Sciēdū trī q̄ scire p certitudinē ⁊ in particulari quō annis diuersis p̄m⁹ mēsis hebreoꝝ q̄ vocat

nisan plus ꝛ minꝰ cõcurrit cũ martio ꝛ aprili pertinet ad astrologos ꝛ cõputistas: sufficit aũt hoc grosse ꝛ breuiter tangere, put spectat ad expositionẽ litterę. tũ est sciẽdũ ꝙ hoc est regulariter vꝛ ꝙ pmꝰ mẽsis hebreoꝝ semp incipit a pncipio lunationis ꝓpinquioris eq̃noctio vernali siue pncipiũ dicte lunationis sit añ equinoctiũ siue post siue ibidẽ. dictũ aũt eq̃noctiũ est ꝓpinquius pncipio martij ꝙ̃ fim qꝛ est .xj. die martij fm veritatẽ: lz aliter signet i calẽdarijs nostris. Et q̃ pꝛ verũ qȝ dictum est. ſ. ꝙ pmus mẽsis hebreoꝝ magis correspondet martio q̃ aprili: ꝛ sicut dictũ est de cõcursu pmi mẽsis hebreoꝝ cum martio ꝛ aprili: ita ꝛ septimus mẽsis eoꝝ q̃ dr̃ tysieri cõcurrit cum septembri ꝛ octobri vario modo in diuersis annis.

a Decima die ꝛc. ⌋ Exsta lrã ꝛ ex ea que sequit. ſ. Juxta quem ritũ tolletis ꝛ hedũ ꝛ seruabitis eũ vsq; ad .xiiij. diẽ mẽsis hui⁹: imolabitq; eũ vniuersa multitudo ꝛc. Dixerũt aliq ꝙ ꝓ ista intelligit duplex imolatio: vna agni q̃ imolabat decima die in qualiter domo. Alia hedi: qꝛ a decima die seruabat vsq; ad quartadecimã diẽ in qua ad vesperũ imolabat nõ in singulis domibus sed a tota multitudine filioꝝ israel. sed hoc pꝛ falsũ: qa de imolato q̃rtadecima die dicit ꝙ debãt filij israel comedere carnes assas: ꝛ in singulis domib⁹ ꝛ de sanguine imolati ponere in supliminari ꝛ sup vtrũq; postẽ ut pꝛ ex text. se. Certũ est aũt ꝙ carnes vmꝰ hedi ꝛ sanguis nullo mõ sufficerẽt ad pdicta. Jrẽ vbi trãslatio nrã habet: iuxta quẽ ritũ tolletis ꝛ hedũ. vñ ꝓcessit hoc opinio: Jn hebreo habet sic: De arietib⁹ uel de capris accipietis illũ: ꝛ refert li illũ ad id qõ imediate ꝑponit vbi dr̃: Erit aũt agnꝰ sine macula masculꝰ annicul⁹. Illa enĩ dictio hebraica que ibi ponit ꝓ agno. ſ. cir. ali quãdo accipit ꝓ hedo. Ex quo pꝛ ꝙ nõ erat alia imolatio agni ꝛ hedi ꝑ vna. q̃ debebat fieri de agno si poterat haberi bono mõ: ꝛ si non poterat fieri de hedo. ꝛ hoc etiam dicunt doctores hebrei. Agnꝰ tũ uel hedus q̃rtadecima die imolandꝰ in singulis domibus ꝓcipit hic accipi a decima die mẽsis ꝛ seruari vsq; ad q̃rtãdecimã diẽ. duplici de cã: vna est qꝛ filij israel erãt occupati in preparãdo se ad recessum de egypto cũ omnib⁹ q̃ habebãt. in qua preparatione requirebat magna sollicitudo ꝛ distractio: ꝛ ideo ne ex hoc darẽt oblitioni accipe agnũ uel hedũ in die imolatiõis ꝙceptũ fuit tunc ꝙ acciperẽt ꝙ q̃tuoꝝ dies añ. Secũda cã fuit ut in illis q̃tuoꝝ diebꝰ viderẽt ꝑ experientiã si in illo agno uel hedo accepto eẽt aliq̃ macula. i. defectꝰ, ꝓpꝛ qõ nõ deberet imolari ꝛ sic de alio sibi ꝓuiderẽt. ꝛ iõ dicit hebrei ꝙ talis ꝙceptio ꝑ quatuoꝝ dies nõ obligabat in futuꝝ: nec fuit obseruata in annis sequẽtib⁹: qꝛ pdicte cause cessauerãt: qõ manifeste pꝛ de sollicitudine ꝓ pritu. Similiꝛ etiã de cognitione macule: qa ꝑ assuefactionẽ iugis sacrificij q̃ quotidie imolabat vnꝰ agnꝰ sine macula mane ꝛ ali⁹ vespre stati de facili poterãt cognoscere si in aiali accepto eẽt macula uel ipedimẽtũ pdicte imolatiõis. b Assumet vicinũ suũ. ſ. iudeũ. gentilis enĩ vicin⁹ iudei non poterat ad hoc assumi: qa null⁹ admittebat nisi circũcisus. ut infra dicitur:

Loquimini ad vniuersum cetum filioꝝ israel: ꝛ dicite eis. Decimaᵃ die huiꝰ mensis tollat vnusquisq; agnũ ⌊ꝑ familias ꝛ domos suas. Si aũt minor ẽ numerꝰ ut sufficere nõ possit ad vescẽdũ agnũ: assumetᵇ vicinũ suũ q̃ cõiunctꝰ est domui eiꝰ iuxtaᶜ numeꝝ aiarũ que sufficere possint ad esum agni. Eritᵈ aũt agnꝰ absq; macula masculᵉ annculusᶠ. Juxta quẽ ritũ tolletis ꝛ hedũ ꝛ seruabitisᵍ eũ vsq; ad quartãdecimã diẽ mẽsis huius. Jmmolabitq;ʰ eũ vniuersa multitudo filioꝝ israel ad vesperãⁱ: ꝛʲ sumẽt de sanguine eiꝰ ac ponẽt sup vtrũq; postem ꝛᵐ in superliminaribus domorumⁿ in quibꝰ comedent illum. Et° edent carnes nocte illa assas ᵖigni: ꝛ azimosᵠ panes cũʳ lactucis agrestib⁹. Nõˢ comedetis ex eo crudum qd: nec coctum aqua: sed assum tm̃ igni. Caputᵗ cũ pedib⁹ eiꝰ ꝛ intestinis vorabitis nec remanebit qcq̃ ex eo vsq; mane. Si quid residuum fuerit: igne cõburetis. Sicᵘ autem comedetis illum:

a Decima die ꝛc. ⌋ Exsta lrã ꝛ ex ea que sequit. ſ. Juxta quem ritũ tolletis ꝛ hedũ ꝛ seruabitis eũ vsq; ad quartãdecimã diẽ mẽsis huiꝰ: imolabitq; eũ vniuersa multitudo ꝛc. Dixerũt aliq ꝙ ꝓ ista intelligit duplex imolatio: vna agni q̃ imolabat decima die in qualiter domo. Alia hedi: qꝛ a decima die seruabat vsq; ad quartadecimã diẽ in qua ad vesperũ imolabat nõ in singulis domibus sed a tota multitudine filioꝝ israel. sed hoc pꝛ falsũ: qa de imolato q̃rtadecima die dicit ꝙ debãt filij israel comedere carnes assas: ꝛ in singulis domib⁹ ꝛ de sanguine imolati ponere in supliminari ꝛ sup vtrũq; postẽ ut pꝛ ex text. se. Certũ est aũt ꝙ carnes vmꝰ hedi ꝛ sanguis nullo mõ sufficerẽt ad pdicta. Jrẽ vbi trãslatio nrã habet: iuxta quẽ ritũ tolletis ꝛ hedũ. vñ ꝓcessit hoc opinio: Jn hebreo habet sic: De arietib⁹ uel de capris accipietis illũ: ꝛ refert li illũ ad id qõ imediate ꝑponit vbi dr̃: Erit aũt agnꝰ sine macula masculꝰ annicul⁹. Illa enĩ dictio hebraica que ibi ponit ꝓ agno. ſ. cir. ali quãdo accipit ꝓ hedo. Ex quo pꝛ ꝙ nõ erat alia imolatio agni ꝛ hedi ꝑ vna. q̃ debebat fieri de agno si poterat haberi bono mõ: ꝛ si non poterat fieri de hedo. ꝛ hoc etiam dicunt doctores hebrei. Agnꝰ tũ uel hedus q̃rtadecima die imolandꝰ in singulis domibus ꝓcipit hic accipi a decima die mẽsis ꝛ seruari vsq; ad q̃rtãdecimã diẽ. duplici de cã: vna est qꝛ filij israel erãt occupati in preparãdo se ad recessum de egypto cũ omnib⁹ q̃ habebãt. in qua preparatione requirebat magna sollicitudo ꝛ distractio: ꝛ ideo ne ex hoc darẽt oblitioni accipe agnũ uel hedũ in die imolatiõis ꝙceptũ fuit tunc ꝙ acciperẽt ꝙ q̃tuoꝝ dies añ. Secũda cã fuit ut in illis q̃tuoꝝ diebꝰ viderẽt ꝑ experientiã si in illo agno uel hedo accepto eẽt aliq̃ macula. i. defectꝰ, ꝓpꝛ qõ nõ deberet imolari ꝛ sic de alio sibi ꝓuiderẽt. ꝛ iõ dicit hebrei ꝙ talis ꝙceptio ꝑ quatuoꝝ dies nõ obligabat in futuꝝ: nec fuit obseruata in annis sequẽtib⁹: qꝛ pdicte cause cessauerãt: qõ manifeste pꝛ de sollicitudine ꝓ pritu. Similiꝛ etiã de cognitione macule: qa ꝑ assuefactionẽ iugis sacrificij q̃ quotidie imolabat vnꝰ agnꝰ sine macula mane ꝛ ali⁹ vespre stati de facili poterãt cognoscere si in aiali accepto eẽt macula uel ipedimẽtũ pdicte imolatiõis. b Assumet vicinũ suũ. ſ. iudeũ. gentilis enĩ vicin⁹ iudei non poterat ad hoc assumi: qa null⁹ admittebat nisi circũcisus. ut infra dicitur: c Juxta numeꝝ aiarũ ꝛc. ⌋ Excipiũtur infirmi q̃ nõ possunt comedere carnes sine periculo saltẽ ad quãtitatẽ olive. ut dicit Ra. Sa. d Erit aũt agnꝰ sine macula. macula que est in varietate prilis nõ intelligit hic: qꝛ nõ ipdiebat imolationẽ: sed illa que erat ex defectu alicuꝰ partis corporis. e Masculus. qa femella imolari non poterat in hoc sacrificio: sed requirebat ad hoc sexus masculinus qui est perfectus: quia ea que sunt perfecta debent deo imolari a quo emanat omnis humana pfectio: tñ in aliquibus hostijs pacificis ꝛ pro peccato bene imolabantur femelle. f Anniculus. i. infra annum primum. ab octaua enĩ die natiuitatis ꝛ non ante vsq; ad cõpletionem anni: ꝛ nõ post poterat imolari. Ratio autem quare imolabat agnus magis q̃ aliud animal erat ad detestationẽ idolatrie egyptiorum: qui iouem colebant in specie arietis uel agni. Similiter bircos venerabantur: quia aliquando demones in tali effigie eis apparebãt: ideo deficiẽte agno immolabat hedus.

g Et seruabitⁿ eum vsq; ad q̃rtamdecimã diẽ. quia talis imolatio erat quedã dispositio ad exitum de egypto qui fuit .xv. die in mane. ut patebit infra: ꝛ iõ expectabat i molatio illa vsq; ad vesperam imediate precedentem diem exitus.

h Immolabitq; eũ vniũsa multitudo. multitudo enim non tenetur hic collective sed magis diuisiue. i. quelibet domus multitudinis vnũ: nisi quãdo domꝰ erat ita parua ꝙ non sufficeret. p esu agniculi ꝛ tunc ꝑsone de duabꝰ domibus simul cõiungebãt ut dictũ est. i Ad vesperã. fm doctores hebreos vespera, put hic accipit incipit ab hora septima q̃rtedecime diei. qꝛ extũc sol icipit tendere ad occasũ: ꝛ ab illa hora vsq; ad pncipiũ noctis põt imolari pbase fm eos. imolabatur autem ad vesperam quia illa hora iam pertinebat ad diem sequẽtem solẽnem in qua exiuerunt de egypto

k Et sumẽt de sanguine eiꝰ. ſ. agni imolati. l Ac ponent sup vtrũq; postem. i. sup duo ligna intra q̃ claudit ostiũ fm lõgitudinẽ suam. m Et in supliminaribus. Supliminare dicitur lignũ trãsuersale q̃ est sup postes ostij: ꝛ vocat limẽ superius. n Domoꝝ in qb⁹ comedent illũ. Jn domib⁹ enĩ in qbus nõ habitabãt homines sicut est grangia vbi reponit fenũ ꝛ similia: ꝛ stabulũ vbi habitant animalia nõ erat sanguis ꝓnendus. Causa aũt quare sanguis in domib⁹ ponebat. infra expꝛmit. o Et edẽt carnes. Ex hoc dicũt hebrei ꝙ nõ est eis licitum comedere ossa uel cartillagines ꝛ nervos agni predicti. p Assas igni. immolatio enĩ illa significabat dispositionẽ populi ad recedẽdum de egypto velociter: ꝛ iõ illo mõ ꝓcipiũtur carnes decoqui quo expeditiꝰ põt fieri. q Et azimos panes. eadem rõne qa statim possũt fieri ex cõmixtiõe aq̃ ꝛ farine. r Cũ lactucis agrestib⁹. Jn hebreo habet: Cũ amaritudinib⁹. Et ꝓ hoc intelligũtur herbe amare indifferẽter: nec plꝰ fuit ꝓceptũ de lactucis q̃ de alijs herbis, ut dicũt hebrei: hoc autẽ fiebat ad designãdũ amaritudinẽ quã filij israel sustinuerunt in seruitute egypti. s Non comedetis ex eo crudũ quid. Jn hebreo habetur: Semicoctum. qõ gallice dicitur imacru. ꝛ hoc ad detestationẽ idolatrie ꝓcipiebatur. aliqui enim idolatre imolata idolis taliter cocta comedebant.

t Nec coctũ aq̃. rõne pdicta. ſ. qꝛ nõ ita expedite fit sicut assando. v Caput cũ pe. ei⁹ ꝛ ite. vorabitⁿ. Jn hebreo nõ ẽ vorabitⁿ. ꝛ sic ista trã fm hebreos non refert ad comestionẽ sed ad assationẽ: de q̃ immediate pdicitur: Et assũ tm̃ igni. ꝛ sequitur: Caput cũ pedib⁹ ꝛc. ⌋ ꝛ est sensus ꝙ caput de corpore abscisũ uel pedes nõ debebant esse assari sed caput iunctũ corpori ꝛ pedes similiter, intestina aũt amouebanⁿ ut lauarenⁿ ꝛ tota reponebãtur assanda cũ corpore. Et os eiꝰ non cõfringetis. Hoc nõ est in hebreo hic sed postea eo. ca. eius sententia ponitur. x Nec remanebit quicq̃ ex eo vsq; mane. ad designandum ꝙ in mane sine reditu de egypto debebant recedere. y Sic autem comedetis illum. Hic describitur modus comedendi: cum dicitur:

a Renes vestros accingetis ⁊c.ista tria que hic exprimũtur designãt q vetebãt ee parati ad exeundum de egypto. b Et comedetis festinãter.q quod designat q vetebãt ire expedite ⁊ velociter·nõ residiose. c Est enim phase.i. transitꝰ. Istud.i.trãsitꝰ nõ est in hebreo:sed ẽ expositio huius nois phase·q addita est a trãslatore .Dicitur autẽ hoc festum phase qõ significat trãsitũ:quia tũc filij israel recesserunt de egypto ut trãsirent ad terrã promissionis. Itẽ qa illa nocte dñs transiens p egyptum percussit egyptios ⁊ saluauit hebreos .⁊ hoc est qõ dicit:Et trãsito p terram egypti ⁊c. d Et in cunctis dijs ⁊c. Dicũt enim hebrei q illa nocte oia idola egypti lignea subito fuerunt putrefacta ⁊ oia metallica resoluta ⁊ fusa in terram ⁊ oia lapidea cõminuta.in testationem idolatrie.iõ subdit: e Ego dñs.qui sol' latria sũ colendus f Erit aũt sanguis ⁊c.¶ Hic assignat rõ eiꝰ qõ supradictũ est:Et ponẽt de sanguine sup vtrũq postẽ.per hoc enim distinguebant domus hebreoꝝ a domibꝰ egptioꝝ:qa sicut erat distincti interius p fidẽ vrã ab egyptijs : ita volebat dñs q aspersio sanguinis eẽt quasi signũ distinguẽs exteri⁹ ⁊ prestatio fidei interioris g Et videbo sanguinẽ.visione approbationis mẽtis est signũ fidei.ut dictũ est. h Et trãsito vos. qz cũ dom⁹ hebreoꝝ eẽnt inꝛ domos egyptioꝝ qñ angel⁹ percutiebat existẽtes i domo egyptij manẽt ⁊ iuxta hebreũ trãsibat domũ hebrei absq lesione.pcedẽs vltra ad percutiẽdũ domũ egyptij vltra manẽtis.⁊ hoc est qõ subditur: i Nec erit vobis ⁊c.¶ Nõ est hic intelligẽdũ q dñs imediate per seipsũ percusserit egyptios :sed p angelũ. Quid aũt sentiendum sit de angelo percutiẽte vtrũ fuerit bonꝰ uel malus dicetur. k Habebitis aũt ⁊c. Hic ꝓfert describit qualiẽ phase sit celebrãdum respectu temporis futuri·cum dicit: Habebitis aũt hãc diẽ in monimentũ.i.in memoriã eternã Dicit enim monimentũ qñ monẽs mentẽ. l Et celebrabitꝭ ⁊c.¶ in futuꝝ ꝓpter beneficium hac die vobis exhibitum. m Cultu sempiterno.i.absq determinatione tẽporis:qa tẽpore no.te.pfectꝰ seruat ista solẽnitas q̃ tpe v.te. qñ veritas excellit vmbras ⁊ figuras:qa ea que fuerũt in v. te.fuerũt vmbre ⁊ figure respectu eoꝝ que fiunt in no.te. n Septẽ diebꝰ ⁊c.¶ Dicit Ra.Sa.hebreꝰ sup locũ istũ q istud ꝓceptũ de comedẽdo agima septẽ diebꝰ nõ habuit locũ in pma celebratiõe phase qñ filij israel egressi sunt de egypto:sed in sequẽtibꝰ celebrationibꝰ postea. ⁊ hoc videt p illud qõ dicit infra eodẽ.ca.q filij isrl exeũtes de egypto in crastino imolationis agni paschalis nõ poterãt fermẽtare cogentibꝰ eos exire egyptijs. Ex quo videt manifeste q causa qre comederũt tũc agima nõ fuit ,ꝓpter obligationẽ precepti : sed qa nõ habebãt tẽpus fermẽtãdi. Item supra dicit:Et edẽt carnes nocte illa assas igni.⁊ agimos panes Exquo dicit nocte illa :videt q obligatio de agimis nõ extẽdebat se nisi pma die ad vesperã qñ comedebant carnes agni.⁊ rõ huiꝰ fuit qa erãt i itinere positi.,ꝓt qõ non erat eis,phibitũ comedere fermẽtatũ si haberẽt·nisi in vespera imolationis agni.ut dictũ est. Multa eni fuerũt eis licita tpe illiꝰ itineris que alias nõ essent ut postea videbiẽ magis. o In die pmo ⁊c.¶ pma dies hic accipit ab hora septima diei quartedecime in qua vetebat amoueri de fermẽtum de domibꝰ hebreorum añ horã septimã eiusdẽ diei: qa extunc poterat imolari agnꝰ: ut supra dictũ est. vñ dicit infra. xxiij. ca. Nõ imolabis sup fermẽtũ sanguinẽ victime tue.i. noli imolare agnũ paschalẽ de cuius sanguine vetent liniri postes ostij· fermento exite in domo tua. Ex quo patet q añ temp⁹ imolationis agni paschalis vetebat auferri fermentũ. p Quicũq comederit ⁊c.¶ Dicit: aia.ut p hoc vet intelligere q ille qui erat carens vsu rõnis si comederet fermẽtatum hãc pnã nõ incurreret. q A pmo die vsq ad diẽ septimũ. iclusiue:⁊ est iste dies septimꝰ vicesimꝰ pmi mensis.⁊ loquitur de celebratiõe phase in annis sequentibꝰ.ut dicit Rabbi Salomon r Dies pma erit sancta.in cultu diuino ⁊ in amictu honesto ⁊ in cibo delicato scõm possibilitatẽ cuiuslibet .vnde Mec. viij. dicitur:Comedite pinguia ⁊ bibite mulsum : dies enim domini sanctꝰ est. s Nihil operis ⁊c.¶ nõ solum manibꝰ proprijs sed nec p manꝰ gentiliũ licebat eis operari:exceptis his que ad vsẽdũ pertinent·talia eni in solẽnitate paschali poterãt facere: ⁊ illa que ad hec sunt necessaria : sicut accendere ignẽ·haurire aquã ⁊ scindere ligna ⁊ similia.ꝑm q dicit Ra.Sa.excepta tñ die sabbati:qa si festũ cadebat in die sabbati nõ licebat hoc fieri: ⁊ ꝙtũ ad hoc sabbatũ stricti⁹ seruabat ꝙ alia festa. t Et custodietꝭ diem ⁊c.¶ Ex hoc dicit Ra.Sa.q obligatio huius ꝓcepti fuit suspensa ꝙdiu filij israel fuerunt in deserto añ ingressum terre,promissionis:nec fecerũt filij israel aliqõ phase post exitũ de egypto nisi semel scilz anno secũdo egressionis de egypto.⁊ iõ dicit hic: In generationes vestras,que intrabũt terrã promissionis :qa eis illi qui egressi sunt de egypto mortui sũt in deserto ꝓter calebꝫ ⁊ iosue,ut habetur Nu.xxvj. Nec mirandum est si obligatio huiꝰ precepti fuit suspẽsa ꝙdiu fuerũt in itinere:qa erã ꝓceptum de circũcisione fiẽda octaua die qõ fuit eis impositũ sub pena mortis.ut habet Ben.xvij.ca.toto illo tempore fuit suspẽsum:q⁹ pueri illo tempore nati nõ fuerũt circũcisi donec fuerũt in terra promissionis.ut habet Josue.v. v Septẽ diebꝰ fermẽtatũ nõ inueniet:qa nõ solũ fuit,phibitũ comedere fermẽtatũ. ẞ etiam in domo retinẽ:⁊ istud fuit ꝓceptũ ad memoriã eiꝰ q filij isrl exeũtes de egypto nõ poterãt fermẽtare ⁊ coacti sũt agimis vti. r Qui comederit fermẽtatũ pibit aia ei⁹ de cetu isrl:tã de aduenis ⁊c.Aduene dicũt qa erãt puersi de gẽtilitate ad ritũ iudeoꝝ y Vocauit aũt moyses. Hic ꝓfert mandatũ dñi de agno paschali diuulgat seniorib⁹ ꝑli ut de exercitiõi.vñ dt: z Jte tollẽtes aial. In hebreo habet:Emite:accipite.⁊ ẽ sensus·q habet gregẽ : inde accipiat : ⁊ q nõ hz emat.aial.i.agnũ si possit haberi : uel hedũ si nõ possit.ut.s.dictũ ẽ.⁊ ad h de notãdũ dr h aial in gnali.

Renes vestros accingetis ⁊ calciamẽta habebitis in pedibꝰ:tenentes baculos in manibꝰ:⁊ comedetis festinãter .Est eni phase.i.trãsitꝰ dñi.Et trãsibo p terram egypti nocte illa:percutiamq oe primogenitũ in terra egypti ab hoie vsq ad pecus: ⁊ in cũctis dijs egypti faciã iudicia ego dñs. Erit aũt sanguis vobis in signũ in edibus ī quib⁹ eritis:⁊ videbo sanguinem ⁊ transibo vos :nec erit in vobis plaga disperdẽs: qñ percussero terrã egypti. Habebitꝭ aũt hũc diẽ in monimentũ : ⁊ celebrabitis eã solẽnem dño in generationibꝰ vestris :cultu sempiterno. Septẽ diebꝰ açima comedetis. In die primo non erit fermentũ in domibus vestris. Quicũq comederit fermẽtatũ peribit aia illa de israel a primo die vsq ad diem septimũ. Dies pma erit sancta atq solẽnis:⁊ dies septia eadẽ festiuitate venerabilis. Nihil operis facietis in eis exceptis his que ad vescendũ pertinent:⁊ obseruabitis açima. In eadẽ enim ipsa die educã exercitum vestrũ de terra egypti:⁊ custodietis diẽ istũ in generationes vestras ritu perpetuo. Primo mẽse quartadecima die mensis ad vesperam comedetis açima vsq ad diem vicesimã primam eiusdẽ mẽsis ad vesperam. Septem dieb⁹ fermẽtatũ nõ inueniet in domibꝰ vestris. Qui comederit fermẽtatũ peribit aia eius de cetu israel:tam de aduenis qꝫ de indigenis terre. Omne fermentatum non comedetis. In cunctis habitaculis vstris edetis açima. Vocauit autem moyses omnes seniores filiorũ israel ⁊ dixit ad eos: Jte tollentes animal per familias vestras: ⁊ imolate phase.

a Fasciculũq; hysopi ꝛc.] qz non dixerat supꝫ cũ quo instrumento uerberẽt limiri postes sanguine agni: iõ hic exprimit q; uerbꝫ fieri cũ fasciculo hysopi: ⁊ ad hoc requirũtur tres calami simul ligati. b Qui est in limine. Jn hebreo habet: Jn bacino. est enĩ vas argenteũ in quo recipit sanguis agni imolati: ⁊ hoc exprimit hic: qz supza non fuerat expressum quo mõ sanguis uerbat recipi; quia tamẽ iste bacin⁹ erat prope limẽ ostij qñ uerebat fieri aspsio: iõ forsitan translator posuit in limine. c Null⁹ uestrum egrediat ꝛc.] istud fuit dictũ eo q; angelus disp̃dens illa nocte trãsiuit per egyptũ. ꝓter qõ illud nõ fuit obseruatũ sequẽtibus alijs tẽporib⁹: qz tunc etiã cã cessauit.

Fasciculũq; a hysopi tingite in sanguine: q; ẽ i limine ⁊ aspgite ex eo suplimínare ⁊ vtrũq; postẽ. Nullus c uestꝝ egrediat ostium dom⁹ sue usq; mane.] Trãsibit enĩ dñs patiẽs egyptios. Cũq; viderit sanguinẽ in suplimínari ⁊ in vtroq; poste: trãscẽdet ostium dom⁹: ⁊ nõ sinet pcussorem ingredi domos uestras ⁊ ledere. Custodi ꝓbum istud legitimũ tibi ⁊ filijs tuis usq; in eternũ. Cũq; introieritis terrã quã dñs deus datur⁹ est uobis ut pollicit⁹ est: obseruabit cerimonias istas.] Et cũ dixerint uobis filij vri: que est ista religio: dicetis eis: Victima transitus dñi est: qñ transiuit supꝫ domos filioꝝ isrl in egypto: patiẽs egyptios: ⁊ domos nr̃as liberans. Jncurvatusq; e populꝰ adorauit. Et egressi filij isrl fecerũt sicut p;ceperat dñs moysi ⁊ aaron. Factum f est aũt in noctis medio: pcussit dñs omne ꝓmogenitũ in terra egypti: a primogenito pharaonis q; in solio eius sedebat: usq; ad ꝓmogenitũ captiue que erat in carcere:] ⁊ oẽ primogenitum iumẽtoꝝ. Surrexitq; pharao nocte ⁊ oẽs seruj ei⁹ cunctaq; egypt⁹: ⁊ ortus est clamor magn⁹ i egypto. Neq; enĩ erat dom⁹ in qua nõ iaceret mortu⁹: vocatisq; pharao moyse ⁊ aaron nocte: ait. Surgite egredimini a pplo meo vos ⁊ filij isrl. Jte ⁊ imolate dño sicut dicitis. oues uestras ⁊ armẽta assumite ut petierat; ⁊ abeuntes bñdicite mihi. Urgebãtq; egyptij pplm isrl de terra exire velociter dicẽtes: Omnes morimur. Tulit igit populꝰ consp̃sam farinã anteq; fermentaret: ligãs i pallijs posuit super humeros suos. Fecerũtq; filij israel sicut p;ceperat dominꝰ moysi: ⁊ petierunt ab egyptijs vasa argẽtea ⁊ aurea uestemq; plurimã. Dñs autẽ dedit grãm pplo coram egyptijs ut cõmodarẽt eis.] ⁊ spoliauerũt egyptios. Profectiq; sũt filij israel de ramasse in socchot sexcenta fere milia peditũ virorũ: absq; parvulis ⁊ mulieribꝰ. Sed ⁊ vulgus promiscuum innumerabile ascẽdit cũ eis: oues ⁊ armenta ⁊ animãtia diuersi generis multa nimis. Coxeruntq; farinã quã dudũ de egypto cõsp̃sam tulerant: ⁊ fecerunt subcinericios panes aç̃imos. Necq; enĩ

e Cũq; introieritis ꝛc.] Et hoc videt uz qđ p dictũ est. scilicet q; filij isrl p⁹ exitum de egypto non fuerũt obligati obs̃uare cerimonias pascales quousq; uenerant ad terrã ꝓmissionis. seqẽ

f Jncurvatusq; pplus adorauit. reddendo deo grãs de tãto bñficio. g Et egressi filij israel fecerũt ꝛc. Et q̃ patz obedientia eoꝝ ad dñm ⁊ ad moysen. b Factũ est aũt. p⁹q; descripta fuerat plage decime cõmunicatio ⁊ inꝺposita fuerat pascalis obseruatio: hic ꝓpter subiũgit ꝓdicte plage inflictio. cũ dicit: Factũ est autẽ in nocte medio scilz illi⁹ noctis in cuius uespera filij israel imolauerant agnũ pascalem. i Percussit dñs oẽ ꝛc.] s. xj. ca. dictũ fuit: Usq; ad primogenitũ ancille q; erat ad molã. ⁊ idẽ ẽ: qz

ei⁹ fuit Gabriel: q; inꝺpetrat fortitudo dei. ut ibidẽ dictũ fuit. pcussio aũt animalium ⁊ pastoꝝ ⁊ literoꝝ ipsius iob fuit p malũ angelũ. ut patz Job. j. Verũtamen volũt aliq; dicere q; pcussio egyptioꝝ fuit p bonũ angelũ: qz ex diuina iustitia angeli boni pcutiũt malos: sicut mali angeli ex pmissione dei flagellãt bonos. ut patet p exempla posita de subuersione sodomoꝝ p bonũ: ⁊ flagellatione sancti iob p malũ. Ad qđ dicendũ q; licz exempla posita sint uera: tamẽ illud qđ dicit nõ semp currit: ꝑ aliqñ leguntur boni ⁊ mali flagellati a malo angelo. sicut patz de Saule. j. Re. xvj. ca. qui erat mal⁹ de quo dicit: Spirit⁹ dñi recessit a saul ⁊ exagitabat eũ spũs neq;. Item paul⁹ apostol⁹ qui fuit sanctus. a malo angelo fuit flagellat⁹. ꝓut dicit. ij. Coꝝ. xij. Datus est mihi stimulus carnis mee angel⁹ satane: q; me colaphizet. Similiter legunt boni ⁊ mali a bono angelo flagellati. de ꝓmo habet exemplum. ij. Re. xxiij. ca. de angelo pcutiẽte pplm qui tñ erat innocens. Sm q; dicit ibidẽ: Jsti qui oues sũt qđ fecerunt: De aũt angelus iste ecc bon⁹ patz ex hoc q; dauid edificauit altare in loco apparitiõis illi⁹ angeli: qđ nõ fecisset si fuisset mal⁹ angelus. Decẽdo iam supra positũ est exemplũ de subuersiõe sodomoꝝ per bonũ angelũ: ⁊ iõ dictũ eoꝝ nõ habet efficaciã. Dicendũ igit sine ꝓiudicio q; pcussio egyptioꝝ facta fuit p malũ angelum: qz hoc magis videt cõcordare scripture sacre. dicit enĩ ps. lxxviij. Mi sit in eos irã indignatiõis sue indignationẽ ⁊ irã ⁊ tribulationẽ imissiones p angelos malos. ⁊ certũ est q; scriptura loquit ibi de

pcussione egyptioꝝ. ut patz p irãm p̃cedentẽ ⁊ subsequentem. Hoc etiã videt p hoc qđ hic dicit de dño: Et nõ sinet pcussorẽ ingredi domos uestras ⁊ ledere. pro qđ videt irã inuere q; angel⁹ pcussor literaliter itrasset ⁊ pcussisset hebreos si fuisset a deo p̃missus: ⁊ sic videt q; fuerit mal⁹ angel⁹.

k Erat enĩ erat dom⁹ ꝛc.] qz deo ordinãte sic acciderat q; i qualibet domo egyptioꝝ erat aliq; ꝓmogenit⁹. l Vocatisq;. Hic ꝓpõẽ describit ꝑpli isrl eductio de terra egypti: ⁊ ꝑ describit recess⁹ ꝑpli. z°. eiusdẽ. pcessus. xiij. ca. ibi: Jgit cũ emisisset Ad huc circa ꝓmũ ꝓmittit recessus ꝑpli. z°. subdũt quedã mãdata dei. ibi: Dixit dñs ad moysen. Circa ꝓmũ dr sic: Vocatisq; pharao moyse ⁊ aaron nocte. ꝑ timore enĩ mortis non expectauit diẽ. m Ait. per nuncios missos moysi ⁊ aaron. qz s. x. ca. dixerat moyses q; ei⁹ faciẽ ãpli⁹ nõ viderem. n Surgite egredimini. nõ tñ egressi sũt de nocte qz p̃ceptũ eis erat ut nõ egrederent ostiũ dom⁹ usq; mane ut p̃dictũ ẽ: tñ aũ diẽ ꝓparauerũt se ad egressũ. o Et abeũtes bñdicite mihi. i. orate. p me ut nõ moriar i ista peste. p Urgebãtq; egyptij. timore mortis ducti: qz ex morte ꝓmogenitoꝝ timebãt sibi. q Tulit igit ppls cõsp̃sa farinã. p aq cõmixtionẽ. vñ i hebreo habet: pastã. r Dñs aũt dedit ꝛc.] Ex q̃ ꝑz q; acceperũt ista ab egyptijs p accõmodationẽ ⁊ nõ ex dono. ut s. dictũ est. iij. ca. s Et spoliauerũt egyptios. nec in hoc precauerunt. ut dictũ fuit ibidẽ. sequit: t Sed ⁊ vulgus ꝓmiscuũ. i. vtriusq; sexus quia multi de egyptijs viri ⁊ mulieres videtes ea que dñs fecerat. p hebreis iunxerunt se eis cõuersi ad iudaismũ ⁊ sic iuerunt cum eis. v Coxerũtq; farinã. Jn hebreo dicit

pastū. a Habitatio aūt filiorū ꝛc̄.non ꝑm totū temp⁹ quod subdit̄.sed ꝑm partē magnā a qua frequēter venoiat totū. b Fuit quadringentorū.xxx.annorū.nō enī pōt esse verū q̄ a descensu iacob in egyptū vsq; ad exitū filioꝝ israel de egypto fluxerunt.cccc.xxx.anni.quod ꝓbatur sic: Caath descēdit in egyptum cum leui patre suo: ⁊ iacob quo ḡno. ut habetur Genē xlvj.ca. Item caath vixit cētum xxxiij.annis. ⁊ amram filⁱ⁹ eius centū. xxxvij.ut habetur Exo.vj. Itē moyses filⁱ⁹ amrā erat.lxxx. annorū in exitu de egypto: ut hr̄ Exo.vij.q̄ anni simul coniuncti faciūt.ccc.l. annos tm̄: ⁊ adhuc si volum⁹ habere precise numerū annorū a principio descēsus in egyptum vsq; ad exitum: oportz subtrahē a predictis.ccc.l annis cēs annos quibus vixit caath anteq̄ descenderet in egyptum: ⁊ annos quibus vixit postq̄ genuit amrā: ⁊ annos quibus vixit amram postq̄ genuit moysen. Ex q̄ ꝓz q̄ nō mānserūt in egypto.cccc.xxx. annis.sed iste numerus incipiēdus est ꝑm doctores catholicos a tpe quo abrahā recessit de aran ad veniendū in terram chanaā in qua ipse ⁊ filij eⁱ⁹ habitauerunt ut pegrini vsq; ad descēsū in egyptū. ⁊ sic exponendū ē q̄d dicit: Habitatio aūt filiorū israel qua manserūt in egypto.scz cum illo tpe quo manserūt in terra chanaā ⁊ egypti ⁊ philistinorū: ut peregrini.fuit.cccc.xxx.annorū.⁊ ideo tota māsio venoīatur ab egypto: q⁹ fuit diuturnior ⁊ vltima ⁊ a fine venoiatur res. ꝑm hebreos incipit ab illo tpe quo dñs apparuit abrahe dicens ei: Peregrinū erit semen tuū in ēra nō sua ānis.cccc. ut habet̄ Genē.xv.sed vtrūq; dictū videt̄ repugnare ei q̄d dictū fuit Genē.xv.ca.scz q⁹ a nativitate isaac vsq; ad exitū de egypto fluxerūt.cccc.anni: quia isaac erat.lx.annoꝝ quādo nat⁹ fuit iacob. Genē.xxv iacob aūt erat.cxxx.annoꝝ quādo descēdit i egyptū. Genē xlvj.⁊ inde vsq; ad exitum de egypto fluxerūt.ccx.ānī.qui anni simul iuncti faciunt annos.cccc.sed inter natiuitatē isaac ⁊ exitū abrahe de aran fuerūt tm̄.xxv.anni.q̄d ꝓbat sic: quia abrahā.lxxv.annoꝝ erat quando exiit de aran: ut habet̄ Genē.xij.⁊ centū annoꝝ q̄n natus est isaac. Genē. xxj.⁊ sic de numero predicto.scz.cccc.xx.annorū deficiūt anni.v.ꝑm dictū doctorū nostrorū.⁊ ꝑm dictū hebreorū deficiunt adhuc plures: quia post exitū abrahe de aran p plures annos illa apparitio fuit facta sibi: quia tempore intermedio venit in terrā chanaā: ⁊ inde iuit in egyptum: ⁊ rediit i ēra chanaā ⁊ separauit se a loth ⁊ reges debellauit ut ꝓz inspicienti tex. Dicendū q⁹ iste numer⁹.scz.cccc.xx. annorū accipit̄ p ptes: q⁹ colligit̄ ex annis plurium hominū sic aggregatis, ut ꝓz ex dictis.in talibus aūt numeris partialibus numerand⁹ tm̄ anni cōpleti ⁊ dimittunt̄ incōpleti verbi grā cū dicit.lxxv.annorū erat abrahā q̄n egressus ē de aran intelligēdū ē.lxxv.annorū cōpletoꝝ ⁊ dimittit̄ septuagesimus sext⁹: q⁹ erat incomplet⁹: licz forte tres ptes illius anni trāsissent. ⁊ eodē modo in alijs numeris partialibus qui fuerūt plures forte q̄p sup̄ sit expressū.ita q⁹ talis omissio annoꝝ incōpletoꝝ bñ ascendit ad.v.annos cōpletos qui supplentur in numero totali.cccc.xxx.annorum. ⁊ sic verificat̄ dictū doctorū nostroꝝ de verificatiē aūt dicti hebreoꝝ ad presens supsedeo. c Quibus expletis eadē die egressus ē. li.eadem die: non referr̄ ad ingressū egypti: ita q⁹ eadem dies reuolutis tm̄ annis predictis fuerit ingressus ⁊ exitus: ꝑ referr̄ ad egredientes: q⁹ oēs simul egressi sunt eadem die.qd̄ fuit satis mirabile in tāta multitudine: ⁊ tō tenēdū ē q⁹ fuerit ex spāli dei adiutorio qd̄ ⁊ factū ē quia illi q̄ remānsissent p⁹ alios fuissent i periculo. d Nox ē ista obseruabilis dñi.i. deputata diuino cultui qñ eduxit eos de terra egypti.hoc dicit non q⁹ de nocte exierint sed de die ut predictū est: sed q⁹ in nocte illa preparauerūt se ad exeūdū.ut ꝓz ex ꝓdictis. e Dixitq; dominus ad moysen. Hic interponūt aliqua dei ꝑcepta: ⁊ ꝓmo q̄tū ad pasce celebrationem: secundo q̄tū ad ꝓmogenitorū scificationē xiij.ca. Circa ꝓmū dr̄ f Hec ē religio pasce.religio dicit̄ a religando: q⁹ p cultū diuinū homines religant̄ deo: ꝓpe q̄d cultus festiuitat⁹ paschalis vocat̄ religio, reperit̄ aūt hic iste cult⁹ paschalis ut magis mentib⁹ filiorū israel imprimeret̄: ⁊ ut aliqua adderent̄ que nō sūt superi⁹ expressa. g Dis alienigena non comedet ex eo. vocat̄ hic alienigena oīs qui est extra ritū iudeorum siue sit gētilis siue iude⁹ baptiçat⁹: ut dicit Ra. Sa. sicut ad eucharistiā null⁹ admittend⁹ est nisi catholic⁹. i Aduena ⁊ mer.nō edet̄ ex eo.aduena dicit̄ q⁹ ex aliena gēte veniebat ad manendū inter iudeos. Mercenari⁹ dicit̄ gentilis seruiēs i domo iudei ꝓ mercede. ⁊ ne crederet̄ q⁹ ꝓpter talē cohabitationē cū iudeis possent recipi ad esū agni paschalis: ideo specialiter excludunt̄. ⁊ hoc intelligit̄ q⁹ diu extra fidē ⁊ ritū sunt iudeorum. h Dis aūt seru⁹ emptici⁹ circūcidet̄. ⁊ sic comedet. Hoc dupliciter intelligit̄ ab hebreis, vno mō ut hoc referat̄ ad dñm serui sic intelligendo q⁹ hebreus habens seruū gentilem empticiū nō possit comedere de agno paschali donec seruus emptici⁹ fuerit circūcisus: q⁹ cū sit quedā res dñi sui.ei imputari videt̄ defectus circūcisiōis. Alio mō ut referat̄ ad seruū. sic intelligēdo q⁹ q̄p sit res dñi hebrei: tū ex hoc nō est admittend⁹ ad comestionem agni paschalis donec fuerit circūcisus: ⁊ vtrūq; requirebat̄. De secundo ꝓz. q⁹ nullus incircūcisus erat admittend⁹. silr̄ de ꝓmo q⁹ dñs nō videbat admitti donec oē masculinū ei⁹ eēt circūcisū ut postea subdit̄ de transeūte ad coloniā iudeorū. k In vna domo comedet̄ ꝛc̄. in memoriā bñ⁹ q⁹ qñ ꝓmo comederūt agnū paschalē filij israel̄ erāt in tanta sollicitudine ꝓparādi se ad exitū q⁹ nō vacabat eis discurrere de domo in domū. nec mittere encenia ad inuicē. l Nec os illius confringetis. eadē rōne: q⁹ non vacabat eis frangere ossa ad accipiēdū medullā. m Dis cet⁹ filioꝝ israel̄ ꝛc̄. hoc nō dicit̄ collective. ꝑ diuisiue.i. quelibꝫ dom⁹ p se nisi qñ domus ita parua est in ꝑsonis q⁹ vna dom⁹ nō sufficit ad esū agni. q⁹ tūc adiungūt̄ ꝑsone de alia domo. n Qz si ꝙs pegrinoꝝ ꝛc̄. id est illoꝝ q̄ nō sūt de lege ⁊ ritu vestro. o In vestrā voluerit transire coloniā.i. cultū ⁊ fidē. p Circūcidet̄ prius oē masculinū ei⁹. nō enī sufficit q⁹ in ꝑsona sua solū circūcidat̄ ad hoc q⁹ admittat̄ ad esū agni. sed oēs masculi ad eū prinētes videt̄ pri⁹ circūcidi. ⁊ hoc mō ꝓceptū circūcisionis datū fuit abrahe. ut habet̄ Genē.xvij.ca. q Eritq; sic̄ indigena tre. Indigena est ille q̄ nat⁹ est in terra illa: ⁊ p hoc intelligit̄ ꝙlibꝫ qui cūq; est de populo israel. r Si ꝙs aūt circūcisus nō fu. nō ꝛc̄.

ex eo. Ista lex nō ē ad excludēdū gētiles incircūcisos q̄ iam sup̄ sunt exclusi : sed ad excludendū filios israel qui timore infirmitatis uel mortis nō erāt circūcisi : qz aliqui iudei nimis inordinate amātes pueros suos dimittebāt eos incircūcisos : timēres ne ex circūcisione mors uel infirmitas eis accideret : ꝛ isti non

Ocutusq; est xiii. dñs ad moysen dicēs: Sanctifica mihi oē primogenitū qđ aperit vuluā in filijs israel : tam de boibus q̄ de iumentis. Mea[a] sūt enī oia. Et ait[c] moyses ad populū Mementote[d] diei hui[d] in qua egressi estis de egypto ꝛ de domo seruitutis : quoniā in manu forti eduxit vos dñs de loco isto : ut[e] nō comedatis fermentatū panē. Hodie[f] egredimini mense nouarū frugū. Cūq; introduxerit te dñs in trā chananei ꝛ ethei ꝛ āmorrei : ꝛ euei ꝛ iebusei : quā[g] iurauit patrib[9] tuis ut daret tibi terrā fluentē lacte ꝛ melle : celebrabitis[i] hunc morē sacrorū menseisto. Septē diebus vescēris açimis : ꝛ[k] in die septimo erit solēnitas dñi. Açima comedetis septē dieb[9]. Non[l] apparebit apud te aliquid fermentatū : nec in cūctis finib[9] tuis. Narrabisq;[m] filio tuo in die illo dicens : Hoc est quod

vebant accedere ad esū agni q̄m quis in alijs ecnt iudei. Cetera patent. a Cap. xiij. Ocutusq; est dñs. Hic cōsequenter exprimit[9] mandatum de sanctificatiōe pmogenitorū. ꝛ primo moysi iniūgit. secūdo p moysen pplo dicit. ibi : Et ait moyses. Circa pmū ꝓsiderandū q̄ sanctificatio ꝓprie accepta ē applicatio alicuius ad diuina. ꝛ hoc mō tribus Leui fuit dominō sanctificata. Alio mō accipit sanctificatio magis large. p redēptiōe eius quod est dño obligatū. ꝛ sic accipit[b]. qz pmogenita debēbāt redemi p pretiū datū sacerdoti. cuius ratio subdit[9] : b Mea sūt enī oia. Ex hoc enī q̄ deus percussit primogenita egyptior saluās pmogenita hebreorū : primogenita debuerunt sibi obligata. c Et ait moyses ad pplm. Hic cōsequēter moyses denūciat pplo p̄dictū mādatū : pmittit tū aliq̄ de solēnitate paschali. ꝛ[o] subdit de sanctificatiōe pmogeniti. ibi : Cūq; introduxerit. Circa pmū dr. d Mementote diei hui[9]. i. solēnitat̄ paschalis in qua egressi estis de egypto. e Et nō comedatis fermentatū. septem dies. xv. die mensis primi. e Et nō comedatis fermentatū. septem diebus : ut p̄dictū est. ꝛ dicit Ra. Sa. q̄ preceptū nō obligat ad comedendū açima nisi pma die q̄n comedebāt agnus : ꝑ sufficit in alijs diebus abstinere a fermēto ꝛ fermentato. f Hodie egredimini mense nouarū frugū. qđ est temp[9] valde aptum ad ambulandū. ꝛ dicit : nouarū frugū. qz in illo mense fiebat oblatio de primitijs nouor fructuū. g Cūq; introduxerit te dñs in terrā chananei. licz enumeret hic q̄nq; gentes trīs : alie tamē subintelliguntur esse chananei : qz oēs habitatores terre promissionis vocabant chananei generaliter. licz aliq̄ cū hoc habuerint nomen speciale : ut āmorrei ꝛ iebusei ꝛ ceteri. h Quā iurauit p̄rib[9] tuis. s. abrahe. p filijs suis. ut habet Gen. xxij. ca. i Celebrabitis hunc morē sacrorū. sacra hic dicunt observantie paschales ad honorē dīnū. k Et i die septimo erit solēnitas dñi. qz dies septima erat eque celebris sicut ꝛ prima : ut dictum est ca. precedenti. ꝛ ideo erat celebrio alijs diebus intermedijs. l Nō apparebit apud te aliquid fermentatū. Istud frequenter reptitur ad imprimendū memorie eorū. m Narrabisq; filio tuo : ex q̄ patet q̄ patres tenent filios suos erudire p se uel p aliū de his q̄ sunt necessaria ad salutē. n Et erit quasi signū in manu tua ꝛc. Judei occasione hui[9] scribūt hoc in cedula ꝛ ligant in manu sinistra : ꝛ similiter in capite. sed pz q̄ illud qđ precipit hic nō est nisi ad fortiter imprimendū memorie : quādo enī quis vult alicuius rei recordari. p signo recordationis ligat in manu sua filū : uel ponit ante oculos aliquid in signū recordatiōis : ꝛ hoc modo loquit hic scriptura. o Custodies huiuscemodi cultū statuto tempore a diebus in dies. i. ab anno in annū. Postq̄ di-

fecit mihi dñs q̄n egressus sū de egypto. Et erit[n] quasi signū in manu tua : ꝛ q̄si monimentū ante oculos tuos : ꝛ ut lex domini semp sit in ore tuo. In manu enī forti eduxit te dñs de egypto. Custodies[o] huiuscemodi cultū statuto tēpore a die[9] in dies. Cūq;[p] introduxerit te dñs in terrā chananei sicut iurauit tibi ꝛ p̄rib[9] tuis : ꝛ dederit tibi eam : separabis[q] omne qđ aperit vuluā dño. ꝛ qđ[r] primitiuū est in pecoribus tuis. Quicquid habueris masculini sexus : cōsecrabis dño. Primogenitū[s] asini mutabis oue : qđ si nō redemeris interficies. Omne[t] autē primogenitum hominis de filijs tuis precio redimes. Cūq; interrogauerit te tu[9] filius cras dicens : quid ē hoc : respōdebis ei. In manu fortī eduxit nos dñs de terra egypti : de domo seruitutis. Nam cū indurat[9] esset pharao ꝛ nollet nos dimittere : occidit dominus oē

sm q̄ dicit ad Ro. x. Corde creditur ad iustitiā : ore autē fit p̄fessio ad salutē Et i suplimināri : ꝑtū ad spem celestium. ꝛ hic sanguis sic positus libat ab exterminatore : qz passio xp̄i predicto modo credita libat a demonis p̄tate. Comestio aūt carnium agni : sigt sumptionem eucharistie sacri. Assatio in igne sigt q̄ xp̄us passus est maxima caritate Nec ad esū huius sacri debet quis accedere cum conscientia mortalis peccati qđ excludit caritatē. Panes açimi cum q̄b[9] comedebat[t] : significāt purā conuersationem fideliū. sm illud j. Cor. v. Itaq; epulemur nō in fermēto malicie ꝛ neq̄tie : sē i açimis sinceritat̄ ꝛ veritatis. Succus herbarū agrestiū : sigt pnitentiā fidelium : que necessaria est sumētib[9] corp[9] xp̄i. Nec os frangebatur : in signū q̄ crura xp̄i in cruce nō fuerunt fracta sicut exponit Johānes euāgelista. xix. ca. Accinctio renū in comedentib[9] : sigt castitatē : sm q̄ dicit Greg[9]. Lumbos precingim[9] cū carnis luxuriā p cōtinentiā coartam[9]. Baculi in manibus : significāt fidē crucis : que debet eē non tm̄ in ore sed etiā in opere : qđ p man[9] significat. Calciamenta in pedib[9] que sūt de pellibus mortuorū animaliū significant exempla sc̄or patrū imitanda : qui in fide xp̄i passi mortui sūt. Debebat aūt agn[9] in vna domo comedi : p qđ designat vnitas ecclesie in q̄ debet eucharistia assumi ꝛ nō in quenticulis hereticor. p Cūq; introduxerit ꝛc Hic explicat moyses mandatū de sanctificatiōe pmogenitor. q Sepabis oē qđ apit vul. de. i. qđ pmo nascit sepabis ab alijs tanq̄ dño obligatū ad imolandū sibi. r Et qđ pmi. ē in pecoribus. hoc addit ad restringendū illud qđ erat generalit̄ dictū de pmogenit̄ : qz nō ē intelligēdū nisi de animalib[9] mūdis : ꝛ q̄ sūt masculini sexus. iō subdit : Quicqđ habuerit masculini sexus ꝛc. s Primogenitū asini mutabis oue. De pmogenit̄ animaliū imūdor q̄ nō imolari nō possent : tm̄ erāt de obligata. inde q̄ etiā ꝑtinet pmogenitū asini. de q̄ dr Nu. xviij. q̄ debet redimi q̄nq; siclis argēti. quare ꝺ q̄ p̄ceptis dr ꝺ redimi oue imolāda loco ipsi[9] : Ad ꝺ rñdet Ra. Sa. q̄ asini fuerūt i magno aditorio filijs israel exeūtib[9] de egypto portādo mulieres ꝛ puulos ꝛ alia onera : ꝛ iō ꝑtū ad aliqđ pgenitū asini fuit positū cū animalib[9] mūdis nō q̄ imolaret dño : ꝺ q̄ loco ipsi[9] offerret ouis imolāda. t Oē aūt pmoge. de. te fi. tuis pcio redimes. s. quinq;

siclis.ut habet Numeri.iij.ca.ℇ qñ numerabat pp̃s.qlibz dabat dimidiũ siclũ : ut hꝫ.j.xxx.ca.seqꝫ : a Idcirco ĩmo.to.cẽ qđ apit vul.mas.ser⁹. ⌋ Ex quo videt verũ qđ ꝓdictũ ẽ.s.q scificatio ꝓmogenitoꝝ aialiũ ĩtelligit tm̃ de aialibus mũdis que sũt ĩmolaticia.hoc tm̃ est ĩtelligẽdum si accipiat scificatio ꝓprie: que ẽ applicatio alicui⁹ rei ad cultum diuinũ. si aũt accipiat large ꝓut se extendit ad sustentationẽ mĩnistroꝝ cult⁹ diuini: sic decime uel hi⁹. sic etiã ꝓmogenita aialiũ ĩmũdoꝝ scificabant dño ĩcꝫtum redimebantur: ut habet Nu.xviij ⁊ preciũ erat sacerdotum: excepto ꝓmogenito canis qui nõ redimebat: ut dr coĩter-ℇ interficiebat. b Igit cum emisisset. ꝑ⁹ qꝫ describit⁹ ẽ egressus filioꝝ israel de egypto: hic cõsequenter describit eoꝝ ꝓgressus. Circa qđ ꝑ ostenditur mod⁹ ꝓcedendi 2° remotio impedimẽti.ca.xiij. 3° ꝓtinuatio itineris incepti.xv.ca.ibi : Tulit aũt moyses. Mod⁹ aũt ꝓcedendi describit ꝗtũ ad tria.ꝑ ꝗtũ ad viã-cũ dicit : c Nõ eos dux. dñs ꝑ viã terre phili. q̃ vicina ẽ.s.ẽre egypti ⁊ ideo facilis ad reuertendũ.cui⁹cã subdit: d Ne forte pniteret eũ.i.pp̃m. e Si vidisset ad.se bella ꝓsurgere. a philisteis q̃ erãt multi ⁊ fortes bellatores.vñ iosue ⁊ filij isrl nõ potuerũt eos debellare. f Et reuerterẽt i egyptũ timore ducti ⁊ ꝓpe facilitatẽ reuertendi. g Sed circũduxit ꝑ viã deserti.que longa ẽ ⁊ difficilis ad reuertendũ ⁊ tm̃ nubilomĩ⁹ filij isrl territi ꝛbis exploratoꝝ dixerũt : Cõstituam⁹ nobis ducẽ ⁊ reuertamur in egyptũ.ut habet Nu.xiij.ca.⁊ multo fort⁹ hoc fecissent ĩriti a philisteis. sed cõtra ℇ videt: qz dñs poterat eos solo nutu defendere ⁊ philisteos delere: sic factũ est de egyptijs. Dicẽdũ q philisteis nõdũ demeruerãt ita puniri sic egyptij: nec de ĩra sua expulli sic chananei. ⁊ iõ nolnit dñs q irẽt ꝑ viã ẽre philistĩm : qz sic habuissent bellũ ꝫ eos ꝓmo-q̃s dñs delere nolebat adhuc. b Juxta mare rubrũ. nõ q aque sint rubre de natura sua : ℇ qz ĩra in ripa ẽ rubea ⁊ cõmiscet aq̃ : ⁊ sic videt aqua rubea maxime ꝓpe litt⁹. Dicit aũt i hebreo: Mare suph.i. iũceũ uel cõ.solũ: qz abũdabat i littore marĩ iunci uel cãne. 2° describit mod⁹ ꝓcedendi ꝗtũ ad filios isrl-cũ dr : i Et armati ascenderũt. Sz querit vnde habuerũt arma : qz cũ essent oppressi seruitute ne multiplicarent ⁊ rebellarẽt egyptijs.ut ℇ dictũ ẽ.j.ca.nõ ẽ verisile q egyptij pmitterẽt eos arma habẽ. Dicẽdũ q habuerũt per accomodationẽ ab egyptijs. sic enĩ.pmpte ⁊ literaliter accomodauerũt eis vasa aurea ⁊ argẽtea: ita accomodauerunt etiã arma ad defendendũ ꝓciosa q̃ eis accomodauerant a predonib⁹ si occurrerẽt. 3° describit modus ꝓcedẽdi ꝗtũ ad id qđ specialiꝫ portabãt-cũ dicit : k Tulit qꝫ mo. ossa ioseph.que in egypto remãserãt ex causis ℇ dictis

ꝓmogenitũ in terra egypti : a ꝓmogenito hominis vsqꝫ ad ꝓmogenitũ iumentoꝝ. Idcirco⁰ ĩmolo dño omne quod aperit vuluã masculini sexus : ⁊ omnia ꝓmogenita filioꝝ meoꝝ redimo. Erit igit q̃si signũ in manu tua ⁊ q̃si appensum quid ob recordationẽ añ oculos tuos : eo qꝫ ĩ manu fort̃ eduxerit nos dñs de egypto Igitur⁰ cum emisisset pharao populũ : non⁰ eos duxit dñs ꝑ viam terre philistĩm que vicina est : reputans ne⁰ forte peniteret eũ si vidisset⁰ aduersũ se bella consurgere ⁊ⁱ reuerterẽt in egyptũ : sed circũduxit⁸ ꝑ viam deserti : que est iuxta⁰ mare rubrũ. Et armati ascẽderunt filij israel de tra egypti Tulit⁰ quoqꝫ moyses ossa ioseph secum : co⁰ qꝫ adiurasset filios israel dicens : Visitauit vos de⁰ : efferte ossa mea hinc vobiscũ. Profectiqꝫ de sochot castrametati⁰ⁿ sunt in ethã : in extremis finibus solitudinis. Domin⁹ aũt⁰ precedebat eos ad ostendendã viam per⁰ die in colũna nubis : ⁊⁰ p noctem in colũna ignis : ut dux esset itineris vtroqꝫ tpe. Nũqꝫ defuit columna nubis per diem nec columna ignis per noctem coram populo.

Cap.XIIII.

Dixit⁹ aũt dñs ad moysen dicens : Loquere filijs israel Reuersi⁰ castrametẽt e regiõe phiahiroth : q̃ est inter magdalum ⁊ mare cõtra belsephon. In cõspectu eius castra ponetis super mare. Dicturusqꝫ⁹ est pharao sup filijs israel. Coartati⁰ sũt in terra: conclusit eos deserti⁰. Et indurabo⁰ cor eius ac ꝑsequet vos : ⁊⁰ glorificabor in pharaone : ⁊ in omni exercitu eius : sciẽtqꝫ egyptij quia ego sum dñs. Fecerunqꝫ ita.

Ben.vltꝫ. l Eo qꝫ adiurasset filij.isrl.licz enĩ moyses ⁊ alij sibi ꝓtẽporanei adhuc nõdũ essent nati : tm̃ in iuramento patrũ suoꝝ fuerũt obligati. Dicit aũt hic aliq̃ qꝫ Milus pl⁹ solito iumdauerat : ⁊ sic locũ vbi erãt ossa ioseph operuerat. ℇ moyses ut inueniret locũ scripsit nomẽ dñi tetragrãmaton in lamina aurea : ⁊ illa ꝓcessit sup aq̃s q̃ usqꝫ steterit super sepulchrũ ioseph. Alij aũt dicit qꝫ omis narãdo ⁊ loquẽdo miraculose ostẽdit ei locũ ꝓpe qđ vocata est omis ioseph ꝑm qꝫ dicit ps.lxxix. Qui deducq̃ velut ouẽ ioseph. Sed ista videt ficticia: tm̃ qz nec glose hebraice nec Joseph⁹ talia dicũt : lz ponat eis ab illis qui libros eoꝝ nõ viderũt : tm̃ qz vna de causis ꝗre ossa ioseph remanserũt in egypto fuit ut ꝑ eius sepulchꝝ memoria beneficiorum eius apud egyptios diu⁹ remaneret. ⁊ sic ꝑ⁹ israel miti⁹ tractaret : ut ℇ dictũ fuit Ben.vltꝫ. ⁊ ideo nõ ẽ verisile q ossa ioseph essent reposita i pratis uel cãpis vbi aqua posset inundare : sed in loco valde solẽni ⁊ celebri vbi aqua nõ posset iundare : maxime cum tpe sue mortis eẽt potentissimus ⁊ a rege egypti ⁊ pp̃lo dilectissimus. nec id qđ assumit de ps.lxxix. valet ꝑ eis. qz li ioseph nõ ẽ genitiui casus ut determinet li ouẽ : ℇ ẽ accusatiui casus. m Castrametati sũt in ethã in extre. fini. soli. i. i cõfinio ẽre habitabilis uel fructifere egypti ⁊ deserti. 4° describit mod⁹ ꝓcedẽdi ꝗtũ ad itineris directionẽ. cũ dr : n Dñs aũt ꝓcedebat eos. s. p angelũ q̃ ꝓcedebat exercitũ hebreoꝝ : ut habet sequẽti ca. o Per die i colũna nubis que nõ solũ ostẽdebat viã : ℇ etiã ꝓtegebat eos ab ardore solis cui⁹ calor est multũ intẽpatus in ẽra illa. p Et p noctẽ i colũna ignis. Dicit aliq̃ qꝫ eadẽ fuit colũna q̃ obumbrabat ꝑ die ⁊ illuminabat p noctẽ: vocat eã duplici noie ꝓpe duplex officiũ Hebrei aũt dicũt qꝫ fuit duplex : vna ꝑ die q̃ i vspe recedebat pacto officio. ⁊ tũc colũna ignis subintrabat. quid aũt veri⁹ sit nõ bñ apparet de textu. certũ est tm̃ qꝫ vtroqꝫ mõ potuit esse : qz totũ illud fiebat diuino miraculo. q Cap.xiij.

Locut⁹ ẽ aũt dñs. Hic ꝓnter describit remotio impedimẽti : vbi sic ꝓcedit : qz ꝑ describit pharaõis insecutio 2° ꝑpli israelitarepidatio.ibi : Cũqꝫ appropinq̃sset. 3° moysi assecuratio.ibi : Et ait moyses. 4° ꝑpli saluatio.ibi : Tolleqꝫ se angelus. 5° egyptioꝝ submersio.ibi : Jamqꝫ aduenerat vigilia. Circa ꝓmũ dr : r Reuersi castra.aliquãtulũ reũsi sũt ꝑ⁹ egyptũ de ꝓcepto dei : ut pharao ⁊ ei⁹ exercit⁹ crederẽt eos errare in itinẽ : maxime qz posuerũt castra i loco valde ꝑiculoso eis ut ꝓma facie videbat : ut sic pharao eos fort⁹ insequeret : ⁊ insequẽs ipse cũ exercitu suo submergeret. vñ subdit : s Dictu.est pha. miserat enĩ exploratores ad sciẽdũ qualiꝫ ꝓcederẽt. ⁊ sic oĩ die sciebat statũ eoꝝ : ⁊ iõ cũ audiuit qꝫ posuerãt castra i illo loco.dixit : t Coar.sũt i ter. Cui⁹ cãm reddit Joseph⁹ dicẽs qꝫ ex vna ꝑte habebãt mare : ⁊ ex alio late monte magnũ ⁊ asprimũ. ⁊ sic nõ patebat eis fuga nisi ex illa ꝑte q̃ tenebat⁹ erat pharao cũ exercitu ℨ eos. v Et vndu. cor ei⁹. ℇ expositũ ẽ ℇ.iij ca. r Et glori.in pha. Hꝫ ℨm Tullium ẽ longe lateqꝫ patens ꝓconsulatus. Ex submersiõe aũt pharaonis in mari rubro ꝓtute diuina

preconiũ ei diffusũ ẽ longe. qz vsq; ad ista tpa. ⁊ late: qz per orbẽ vniũsũ vbi bateꝝ noticia hui⁹ facti. a Et nũciatũ ẽ re. egy. ab exploratorib⁹ suis q fugisset pplus: qz cũ viderũt exploratores q vltra triũ dieꝝ viã pcedebant. cognouerũt q non ibant solũ ad sacrificãdũ: ꝫ ad totalit̃ recedendũ. b Immutatũq; ẽ cor pha. ne] qz coegerãt eos exire: ut dictũ ẽ ꝫ. xij. ca. ⁊ modo volebãt eos cogere ad redeundũ. c Junxit q̃ currũ. nõ p seipsũ ꝫ p ministros. d Tulitq; sexcẽtos. cur. Sed queriẽ vnde habuerũt eq̃s. cũ iumenta cor moxua fuerũt ut ꝫ dictũ est. ix. ca. Dicẽdũ q illa mortalitas fuit tm̃ sup animalia q̃ erãt in campis: ut ibidẽ dictũ fuit. eq̃ autẽ fortiores ⁊ pciosiores in domib⁹ seruabãt: multi etiã de populo pharaonis fecerunt cõfugere seruos suos ⁊ animalia i montes ad saluãdum eos. ut ibidẽ dr̃. e Alt illi. s. filij isrl. f Egressi erant in manu excelsa i. in ptãte dei. ut pz ex pdictis. g Cũq; appropinquasset. hic consequẽter describit̃ ppli isrl trepidatio: qz videbãt sup se venire valde magnã multitudinẽ ⁊ bñ armatã ⁊ doctam ad prelium: nec patebat eis fuga: ut patz ex predictis. b Et dixerũt ad moysen timore turbati. i Forsitã nõ erãt sepulchra in egy. ne. hoc dixerunt ironice desperantes se posse euadẽ. k Mõne iste ẽ sermo ne. hoc enim dixerũt sibi aliqui de pplo: ut satis videt ex pbis pcedentiũ filiorũ isrl vicẽtiũ moysi ⁊ aaron. ꝫ. v. ca. Fe tere fecistis odorẽ nostrũ. videat de⁹ ⁊ iudicet ne. l Et ait moyses. hic psequẽter ponit̃ moysi assecuratio dicentis: m Nolite timere. qz auxiliũ dei qd̃ est fort⁹ adest nobis. n State. securi. o Et videte magnalia dei. i. facta ei⁹ magna ⁊ inaudita. p Egyptios enim quos nũc videtis. i. qles nũc videtis. s. vivos q Nequaq; vltra videbitis. ꝫ bñ postea viderũt eos mortuos sup littus maris. ut dr̃. j. eo. ca. r Dñs pugnabit. p vobis. ⁊ vos tacebitis. ita q nec pugnare nec etiã loqui necesse erit vobis. s Dixitq; dñs ad moy. qd̃ clamas ad me? Et q̃ pz q licz moyses eẽt assecurat⁹ de dei adiutorio: nõ tm̃ cessabat ab oratione: qz de⁹ adhuc vult rogari a suis ad cor meritũ de bis q̃ vult facere. De aũt dr̃ b: Quid clamas ad me? nõ ẽ ppe hoc intelligendũ q ei⁹ oratio deo displiceret: ꝫ ut ostenderet exaudita. vñ subdit̃: Loquere filijs isrl ut proficiscant. sequit̃: t Et sciẽt egyptij. p experientiã flagelli. v Tollensq; se angelus. Hic cõsequenter describit̃ ppli israel saluatio. ⁊ primo ab aggressu. aduersarior⁹ eũ dr̃: x Abijt p⁹ eos ne.] ita q angelus posuit seinẽ exercitũ egyptior⁹ ⁊ filios

Et nũciatum[a] ẽ regi egyptiorũ q fugisset pplus. Immutatũq;[b] est cor pharaonis ⁊ seruorum eius] sup pplm ⁊ dixerũt: Quid voluim⁹ facere: ut dimitterem⁹ israel ne seruiret nobis: Junxit ergo[c] currũ: ⁊ oẽm pplm suũ assumpsit secũ. Tulitq;[d] sexcẽtos currus electos: ⁊ q̃cq̃d i egypto curruũ fuit: ⁊ duces tot⁹ exercitus. Indurauitq; dñs cor pharaonis regis egypti: ⁊ psecutus ẽ filios israel. At[e] illi egressi[f] erant in manu excelsa. Cũq; psequerent egyptij vestigia precedentiũ: reppererũt eos i castris sup mare. Discq; equitatus ⁊ curr⁹ pharaonis ⁊ vniuersus exercitus erãt i phiairoth ꝓtra belsephon. Cũq;[g] appropinq̃sset pharao: leuantes filij israel oculos: viderũt egyptios post se: ⁊ timuerunt valde. Clamauerũtq; ad dominũ: ⁊ dixerũt ad moysen. Forsitan[h] nõ erãt sepulchra in egypto: iõ tulisti nos ut moreremur in solitudine. Quid hoc facẽ voluisti: ut educeres nos ex egypto: Nõne[i] iste est sermo quẽ loquebamur ad te in egypto dicẽtes: recede a nobis ut seruiam⁹ egyptijs. Multo enim melius erat seruire eis q̃m mori in solitudine. Et ait[k] moyses ad pplm: Nolite[l] timere. State[m] ⁊ videte[n] magnalia dei: que factur⁹ est hodie. Egyptios[o] enim quos nunc videtis: nequaq; vltra[p] videbitis vsq; in sempiternũ. Dñs[q] pugnabit ꝓ vobis: ⁊ vos tacebitis. Dixitq;[s] dñs ad moysen: Quid clamas ad me: Loquere filijs isrl ut proficiscant. Tu aũt eleua virgã tuã ⁊ extende manũ tuã sup mare ⁊ diuide illud: ut gradiant filij israel in medio mari p siccum. Ego autẽ indurabo cor egyptior⁹ ut psequant vos: ⁊ glorificabor in pharaone ⁊ in oi exercitu eius: ⁊ in curribus⁹ ⁊ in equitib⁹ illius. Et scient[r] egyptij q⁹ ego sũ dñs cũ glorificatus fuero in pharaõe: ⁊ i curribus atq; i equitib⁹ ei⁹. Tollensq;[s] se angel⁹ dei q̃ pcedebat castra israel: abijt[t] p⁹ eos ⁊ cũ eo pariter columna nubis] prioza dimittens: post tergũ stetit inter castra egyptiorũ ⁊ castra isrl. Et[v] erat nubes tenebrosa ⁊ illuminãs nocte: ita ut ad se inuicẽ toto noctis tpe accedere nõ valerẽt. Cũq; extendisset moyses manũ super mare: abstulit[x] illud dñs flante vento vehemẽti ⁊ vrẽte tota nocte: ⁊ p⁹ vertit in siccũ. Divisaq;[y] est aqua: ⁊ ingressi sũt filij israel p mediũ sicci maris. Erat[z] enim aqua quasi murus a dextra eorum ⁊ leua. Persequentesq;[a] egyptij ingressi sũt post eos: ⁊ omis eq̃tatus pharaonis: currus eius ⁊ equites israel. [b] Et erat nubes tenebrosa. ex pte egyptiorũ. [c] Et illuminãs nocte. ex pte hebreor. ⁊ h faciebat illa columna fm diuersas sui ptes. fm illos q̃ dicũt q fuit vna tm̃. ꝫ fm hebreos qui dicũt illã fuisse duplicem columna nubis adueniente nocte nõ recessit sicut cõsueuerat. sed remansit aduenieẽte columna ignis: ita q erat ex pte egyptiorum: ⁊ columna ignis ex pte hebreorũ. a Abstulit illud dñs flante vẽto vehementi. nõ ẽ intelligendũ q ventus ille diuiserit mare: sed dñs: ventus tm̃ ille fũdũ maris discooptũ aqs desiccauit ut filij israel mundi⁹ ⁊ suau⁹ incederent. ideo subdit̃ b Et vertit in siccũ. sez maris fundũ. c Divisaq; est aqua ⁊ ingressi sũt filij israel. Dicunt aliqui doctores catholici q fuerunt ibi duodecim diuisiones: ita q̃libet tribus intrauit diuisionẽ suã: adducẽtes ad hoc illud ps. cxxv. Qui divisit mare rubrũ in diuisiones. hebrei autem dicũt q vna fuit tm̃ diuisio. qd̃ videt̃ probabile scõm illud qd̃ dr̃ coiter ab hebreis ⁊ catholicis. s. q filij isrl formidabãt intrare mare p⁹ moysen. ⁊ tunc tribus iuda que erat cõstantior prima intrauit p⁹ moysen. ⁊ alie cõsequent̃ cõsecute sũt. ⁊ q trib⁹ iuda ibi meruit regnũ. Si aũt quelibet trib⁹ habuisset suã diuisionẽ magis formidassent intrare: maxime ille que nõ habuerũt moysen in sua diuisione presentẽ. Probabile est etiã q moyses intrasset cũ tribu leuitica ⁊ nõ cum tribu iuda. Ad illud aũt qd̃ opponit̃ de ps. pot̃ dici q ibi accipit̃ plurale p singulari. s. diuisiões p diuisione. qz in hebreo aliqñ fit hoc. sic Beñ. xlvj. ca. dicit̃: Filij dan. ⁊ tm̃ habuit vnicũ filiũ tm̃. ut ibidẽ habet̃. Potuit etiã illa diuisio dici diuisiones. tum ppe sui magnitudinẽ. tum fm diuersas sui ptes. d Erat enim aqua q̃si murus. i. stans ⁊ erecta in altũ ad similitudinẽ muri. e Persequẽtesq; egyptij. cũ enim filij isrl iam eẽnt multũ elõgati a littore: columna ignis ⁊ nubis q̃ p̃hibebat egyptios accedere ad hebreos recessit. ⁊ tũc egyptij videntes q filij isrl recesserũt. securi sũt eos p eandẽ viã credẽtes transire sicut ⁊ ipsi. Hec est mirũ si diuino iudicio intantũ fuerũt

excecati si ꝓsiderent facta eorū ꝑcedentia. a Jāq; adueneraꝫ. Hic ꝓnē ꝛscribit egyptioꝝ submersio. b Respiciens dñs ꝛc. rebellionē ⁊ indurationē eorū. c Percolū. ig. ⁊ nu. ex q̄ gnāta sūt tonitrua ⁊ fulgura. d Intēfecit exer. eo. i. magnā ptē exercit⁹. ⁊ tūc egyptij voluerūt fugē ⁊ reuerti. ⁊ patet lrā vsq; ibi: e Fugientibusq; egy. oc. aq̄. ex timore enī erāt ita turbati ⁊ stupefacti q; nō currerūt ad littus: ꝙ magꝫ aq̄s sup se veniētes. sequit: f Et vi. egy. mor. su. lit. mar. ex ꝙ dixerūt aliq; vectores: q; filij isrl trāseūtes p mare: nō venerunt ad litt⁹ oppositū: ꝙ ad litt⁹ p q̄ō intrauerāt ita q; mare fuit eis diuisū q̄usq; trāsierūt montē asperū: ꝛc quo ꝙ dictū ē: qz ꝓ magna pte itrabat mare. ⁊ tūc diuisio maris p modū semicirculi redijt ad litt⁹: tñ vltra montē. Cui⁹ rōnē assignāt: qz nā maris ē cijcere mortuos ad litt⁹. ꝓpinqui⁹: egyptij aūt fuerūt submersi, ꝓpe littus vnde itrauerāt: quia nō fuerunt multū dōgati a littore. ut dicūt isti. ⁊ ex hoc cōcludunt q; filij isrl redierūt in idē littus: qz dicitur hic q; viderūt egyptios mortuos sup litt⁹ maris. ad ꝙ aūt inducūt illud qō habet Numeri. xxxiij. ca. q; p⁹ trāsitū maris rubri filij isrl fuerūt in ꝛserto etham. ⁊ illud ꝛsertū erat ad litt⁹ qō est ex pte egypti: ut dictū ē ca. ꝑcedenti. Joseph⁹ aūt dic. expresse ꝓtrariū. s. q; filij isrl trāsierūt ad ērā ꝓtrapositā. ⁊ ꝙ videt magis, ꝓbabile: qz nō ē vrisile q; ꝛ reducēt eos ad terrā aduersarioꝝ. qō aūt dr ꝛ mortuis nō valet: qz nō habet ꝛ textu q; cēnt, ꝓpinquos vni littori q; alteri. Item qz sic dicit Joseph⁹. dei ordinatione factū est: ut ejcerēt ad litt⁹ oppositū ad ꝓsolatiē filioꝝ isrl: ita q; ꝛ certo eos nō timerēt cū viderēt eos mortuos: ⁊ ut haberēt arma eorū ad ꝛfendēdū se ꝫ hostes insurgētes. Ad secūdū ꝓtest dici q; ꝛsertū etham: ꝛ quo fit sermo Nu. xxxiij. nō est illud ꝛ q̄ dr ca. ꝑcedēti: qō ē ex pte egypti. qz p⁹ transitū mar. nō legūt filij isrl appropinq̄sse egypto. vñ ca. sequēti dicit: Tulit aūt moyses isrl ꝛ mari rubro: ⁊ ingressi sūt ꝛsertū sur. ⁊ nō dicit ꝛsertum etham: ⁊ tñ si egressi fuissent ad ripā egypti: ingressi fuissent ꝛsertū etham: ut ꝙ ex dictis. ⁊ iō etham ꝛ q̄ fit sermo Nu. xxxiij. ē aliud ꝛsertū eiusdē nois: sic in ꝛ. te. frequēter diuerse ciuitates ⁊ loca eodem noie noiant. g Et manū magnā. i. iusticie sue protestatem. cetera patent. b Cap. xv.

Hinc cecinit moyses. Hic ꝓnter ponit grārū actio

per mediū maris. Jamq; aduenerat vigilia matutina: ⁊ ecce respiciens[b] dñs sup castra egyptioꝝ per[c] colūnā ignis ⁊ nubis: interfecit[d] exercitum eoꝝ: ⁊ subuertit rotas curruū ferebanq; in pfundū. Dixerunt ergo egyptij: Fugiam⁹ israelē: dñs enī pugnat ꝓ eis ꝓtra nos. Et ait dñs ad moysen: Extende manū tuā sup mare: ut reuertant aque ad egyptios sup curr⁹ ⁊ equites eorū. Cūq; extendisset moyses manū ꝓtra mare: reuersū est primo diluculo ad priorem locū. Fugientibusq; egyptijs occurrerunt aque: ⁊ inuoluit eos dñs in medijs fluctibus Reuersiq; sūt aque: ⁊ operuerunt currus ⁊ eqtes cuncti exercitus pharaōis: q̄ sequētes ingressi fuerāt mare: nec vn⁹ quidē supfuit ex eis. Filij aūt israel perrexerūt p mediū sicci maris: ⁊ aque eis erant q̄si ꝓ muro a dextris ⁊ a sinistris. Liberauitq; dñs in die illo israel de manu egyptioꝝ: ⁊ viderunt egyptios mortuos sup litt⁹ maris: ⁊ manū magnā quā exercuerat dñs ꝓtra eos. Timuitq; pplus dñm ⁊ credidērunt domino ⁊ moysi seruo eius.

XV.

Hinc cecinit moyses ⁊ filij israel carmē hoc dño: ⁊ dixerūt. Cantemus[i] dño: gloriose[k] enī magnificat⁹ est: equū ⁊ ascēsorē dejecit i mare. Fortitudo[l] mea ⁊[m] laus mea dñs: ⁊ factus est mihi in salutē. Iste[n] deus me⁹ ⁊ glorificabo eū: deus[o] patris mei: ⁊ exaltabo eū. Dñs[p] q̄si vir pugnator: omnipotēs[q] nomē eius: currus[r] pharaonis ⁊ exercitū eius proiecit i mare. Electi principes eius submersi sūt in mari rubro: abyssi[s] operuerunt eos: descenderūt in pfundū quasi lapis. Dextera tua dñe magnificata ē in fortitudine: dextera[t] tua dñe percussit inimicū: ⁊ i multitudine glie tue depositisti[v] aduersarios meos. Misisti iram[x] tuā q̄ deuorauit eos sicut stipulā: ⁊ in spiritu[y] furoris tui cōgregate sūt aque. Steterūt[z] vnda fluēs cōgregate[a] sūt abyssi i medio mari. Dixit inimicus[b] persequar ⁊ cōprehendā: diuidā[c] spolia implebit[d] aīa mea. Euaginabo gladiū meū: interficiet[e] eos man⁹ mea. Flauit[f] spūs tuus

p tanto beneficio. ⁊ ꝓmo q̄tū ad viros. 2° q̄tum ad mulieres. ibi: Sumpsit ergo maria. Circa ꝓmū premittit ꝛ laudatio. 2° subdit cā ꝛ ro. ibi: Dñs q̄si vir pugnator. Circa ꝓmū dicit i Cātem⁹ dño. p ꝙ ꝛsignat q; inuicē se iuitabāt ad ꝛ laudē. k Gloriose enī. ma. est. ex submersione enī egyptioꝝ longe lateq; p diffusū est ꝑconū sue magnitudinis. l Fortitudo mea. s. effectiue. m Et laus mea dñs. s. māliē: qz ex ei⁹ facto habuerūt mām laudis. n Iste deus me⁹. dicūt hebrei q; li iste facit ꝛ monstrationē ad sensū: qz filij isrl videbāt ꝛ um ⁊ ostendebāt cū digito sup mare rubr. in aliq; tū silitudine visibili: qz ꝛitas nō pōt sic videri. vñ dicūt q; clarius tunc vidit deum ꝓphs q; ꝓphe postea. ꝙ istud de scriptura nō habet auctoritatē: iō eadē facilitate cōtemnitur q̄. pbat. maxime cum ꝓphs parū ante ꝫ moysen acriter ⁊ iuste murmurasset. nec est verisile q; scriptura tantā dei cōdescensionē tacuisset. iō dicendū q; est ibi ꝛ monstratio ad intellectū: accepta tñ ex effectu visibili: ex hoc enī q; videbāt factū soli diuine ꝓuti possibile. intelligebāt dei ꝑsentiā adesse. o De⁹ patris mei. ꝙ addit ad ostēdū q; ꝓ merita scōꝝ patrū ꝛ fecit eis illud bñficiū. p Dñs q̄si vir pugn. Hic subditur laudis ratio. ⁊ p ꝓpe bñficiū ꝓteritū. 2° ꝓpe futurū. ibi: Et portasti eū ꝛc. Circa ꝓmū dr: Dñs q̄si vir pugnator. i. fortis pugnator: qz tñ ei⁹ fortitudo incōparabiliter excedit eōm fortitudinē creatā. iō subdit: q Dixp. no. ei⁹. qō ps p effectū multiplicē sequētē. cū dr: r Curr⁹ pha. ⁊ ex. ei⁹. pte. in ma. eos fulminib⁹ feriēdo ⁊ rotas curruū subuītēdo: ut dictū ē ꝑcedēti ca. s Abyssi opr. eos. i. aq̄, pfunde ex ꝛi ꝑcepto sup eos reuerse: ut ꝓdictū ē. t Dex. tu. ꝛ. p. ini. i. pharaonē caput exercit⁹. v Depo. adū. me. i. egyptios eū sequētes. In hebreo hr. Aduersarios tuos. ⁊ est eadē sīlia. erāt enī aduersarij ipsi⁹ ꝛi ⁊ ꝓpli isrl. x Misi. ir. tu. q̄ ꝛuo. eos si. stip. i. ita facilit sic ignis stipulā ꝛuorat. y In spū fu. tui. cō. lūt aq̄. videt q; debēt dicē: In spū dulcoꝛ tui. qz ex ꝛi grā aq̄ ꝓgregate sūt q̄si muri hic ⁊ ide ut filij isrl possent trāsire, dicēdū q; idē effect⁹ est dulcedinis hebreis ⁊ furoris egyptijs. cōgregatio enī aquaꝝ ꝑdicta gratiosa fuit hebreis ꝑs eis trāsitū: ꝙ dura fuit egyptijs: tū qz filij isrl trāsitū habuerūt malis gratib⁹ eoꝝ: ⁊ qz ꝓpe dictā ꝓgregatioē ꝫ secuti sūt hebreos ⁊ submersi. z Steterūt vn. flu. i. aq̄ ꝛ nā sua fluida stetit ꝫ nām suā sic mur⁹ erecta. a Cōgre. sūt abyssi. p hoc enī q; retraxerūt se aq̄ ut ꝑterēt mediū iter. elevate sūt aq̄ in altū i medio mari: qz ex tali ꝓgregatioē nō exierūt ripas mar. b Dixit iimi. i. corde suo ⁊ ore. c Diui. spo. cū rediero victor. d Imple. aīa mea. i. voluītas mea. e Interfi. eos ma. mea. i. ptās exercitus mei. hoc cogitabat pharao: ꝙ vulgarit dr: Multū remanet de cogitatioē fatui. iō sequit. f Flauit spūs tuus

ꝛ opꝛ.eos mare.qz sicut ad flatū venti palee mouent: ita ad nutū dei mare reuersū est sup eos. a Submersi sūt quasi plūbū ꝛc.p grauitatē plumbi intelligit ꝙ erāt peccatis valde aggrauati ꝛ submersione digni. b Quis silis tui in fo.dñe: q.d. nullus: qz finiti ad infinitū nulla est compatio. c Magnificus in scitate.facta aūt uoluz aliqñ lz sint magna.tamē frequēt sūt mala:sed dei facta nō pñt esse nisi sancta. d Terribilis.s.egyptijs. e Atq laudabilis.s.hebreis. f Et faciens mirabilia. in ytrisq: sed in egyptijs i eoꝝ destructionē: in hebreis ad eoꝝ saluationē. g Extēdisti manū tuā.i.manū iusticie tue ad vindicādū. que cū cessat a punitione malorum videt esse contracta. h Et deuorauit eos ꝛra.nō ꝙ intrauerint uiscera terre: sz qz descenderūt ad terrā: q̄ erat in fūdo maris ita opti ac si fuissēt a ꝛra absorpti. i Dux fuisti.p angelū p̄cedentē ꝛ p colūnā ignis ꝛ nubis viam die noctuq ostendentē: ut ps ex p̄dictis. k Populo quem redemisti.nō auro uel argento.sed mirabilib⁹ signis. l Et portasti. hic cōsequenter subdit rō laudis ex beneficijs futuris: ꝛ est hic ꝓbetia cum laude.ꝛ p̄mo p̄mit bñficiū qđ erat ultimū in executione: sed primū in intentione.s.introductio filioꝝ isrl in terrā p̄missionis ꝛ specialiter in hierusalē vbi edificādū erat templū ad dīnū cultū: qđ vocat habitaculū scīm dei.ꝛ hoc ē qđ dr: Et portasti eū.i.portabis.loqt enī scriptura de futuro p modū p̄teriti ꝓpē certitudinē ꝓphetie p̄destinationis: qz illud qđ est p̄ordinatū a deo fieri.ē ita certū ac si iam eet factū. m In fortitudine tua qz p signa dīne ꝓtutis deduxit eos dñs ad terrā ꝓmissionis: ut patz in iordanis siccatione.ꝛ in regū fortissimoꝝ debellatione.ꝛ in subuersione ciuitatis hiericho.ꝛ similibus. n Ad habitaculū sanctū tuū.i.ad locū vbi postea fundatū ē templū. o Ascenderūt ꝓphe ꝛ irati sūt.qz amalechite ꝛ phi q erāt eis cōfederati audiētes ꝙ filij isrl trāsierāt mare rubrū ꝛ ēnt in deserto eis ꝓpinquo.irati sūt timētes ne inuaderēt terrā eoꝝ.ꝛ ideo anteq essent magis fortificati voluerūt eos delere: ꝛ ascenderūt ad pugnandū cū eis.ut hr.j.xvij.ca. p Dolores obti.ba.philistijm. ex ꝓspitate filioꝝ isrl.tum qz antiq fuerāt molesti patri eoꝝ isaac.ut hr Gen.xxvj.ca.tū qz habitabāt infra terminos ꝛre eis ꝓmisse. q Tūc cōtur.sūt ꝑn.edō: robu.moab obti.tremor. ne filij isrl inuaderēt eos: tñ frustra timuerūt.qz dñs inhibuit filijs israel ne pugnarēt ꝓtra eos. r Obriguerūt oēs ba.cha. cū enī audierūt ꝙ dñs siccasset aquas iordanis añ eos ut intrarent ad terrā chanaā.timor nimi irruit sup eos: ꝑm ꝙ Raab meretrix dixit exploratoribꝫ filioꝝ isrl Josue.ij.ca. Pertimuit ꝛ elāguit cor nostrū nec remāsit in nobis ꝓs ad introitū vestrū ꝛ hoc designat cū dicit hic: Obriguerūt.qz tremor magn⁹ facit mēbra exteriora rigescere. s Irruat sup eos formido.interi⁹ t Et pauor.exteri⁹. v Fiant imo.q̄si lapis.ita ꝙ nō possint se defendere. x Donec ptrāseat pꝑs tu⁹ dñe.ad locū vbi fundandū est templū. y Introduces eos ꝛ plātabis.i.radicare facies intantū ꝙ nō possint inde auelli ꝓtute humana. z In monte hꝛ.tue.i.in terra ꝓmissionis que ē montuosa. a Firmissimo habitaculo tuo.i.templo ibi fundādo. b Qđ opat⁹ es dñe.sicut p̄ncipalis actor: sed salomō opatus est in loc sicut minister dei.ꝛ loqt ꝙ modū p̄teriti de futuro ex cā supdicta.cū dr: Qđ opat⁹ es.qz nōdū erat factū tēplū. Cōsiderādū aūt ꝙ sicut dictū fuit Gen.xv.ca. vbicūq in sacra scriptura ꝓpositus ꝓtutū ꝓmittit bona tpalia illa non sunt p̄cipalit intellecta: qz finis semp debet esse melior eis q̄ sunt ad finē: p̄mū aūt finis est opis qđ ordinat ī illud. ꝛ iō subditis bonis tpalib⁹ ꝓmissis q̄ sūt minora bona ꝙ opa ꝓtutū intelligit illa bona spūalia p̄cipalit intenta. Sicut sub.p̄missione ꝛre.p̄missionis intelligit terra viuentiū. i ciuitas celestis ꝓmissa: ꝛ ita b sub promissione templi mālis intelligit p̄cipaliter ꝓmissa domus celestis uel templū vbi deꝛ colitur nō p sp̄m sed i enigmate ꝛ per iugē laudē ꝛ in apta visiōe ꝑm ꝙ dicit ps. lxxxiij. Beati q̄ habitant in domo tua dñe i secula seculorum laudabūt te. ꝛ b dicit Ra.Sa.i loco isto: ꝛ eius dictū consonat fidei nostre: ꝛ sic intelligit qđ dicit hic: Firmissimo habitaculo tuo qđ opatus es dñe ꝛc.qz celū empyreū qđ est hic templū uel locꝰ btoꝝ ē factū a p̄ncipio creatiōis mūdi. ꝛ ei⁹ actor ꝛ artifex fuit deꝰ sol⁹. Notādū etiā qz qđ sup̄ dixit ꝓ modū ꝓteriti ꝓpē certitudinē ꝓphie hic replicat ꝓ modū futuri.cū dr: Introduces eos ꝛc.qz futurū erat ꝙ introduceret. c Dñs regn.in eter.ꝛ vltra. In hebreo br: In seculū ꝛ vltra.seculū aūt ꝓprie sigt tēpꝰ q̄nquaginta annoꝝ. sz qñ addit ei: ꝛ vltra.sigt eternitatē. ꝛ bñ dicit b: Regnabit.qz nō regnuit ab eterno sic nec fuit creator ab eterno nec dñs: qz talia nomina ꝛ ꝓba ꝓsignt creaturā subiectā q̄ nō fuit ab eterno. d Ingressus est eques pha.istud qđ fuit dictū i p̄ncipio Cantic. Hic repetit in fine sic solet fieri i cātilenis. e Supsit ḡ ma. hic ꝑter describit grāz actio ꝗtū ad mulieres cum dr: Supsit ḡ maria ꝓphetissa. Qz enī habuerit spūm ꝓphetie ꝓz ex li. Nu. xij.ca. vbi ipsa ꝛ aaron dixerūt: Et nobis sic ꝛ moysi locutus ē deꝰ. f Sozor aarō. Et q̄re nō dr sozor moysi sic ꝛ sozor aarō? Debrei assignāt duplicē cām. Una ē qz añ nativitatē moysi cū adhuc nō haberet fratrē nisi aaron ꝓphetauit matri sue ꝙ paritura erat filiū q̄ literaret israel. Alia cā est qz aaron ostēdit se multū ꝛelare ꝓ ea qñ fuit ꝑcussa lepra.ut hr Nu.xij.ca. g Tympanū i manu sua. cognouerat enī ꝓ spūm ꝓphie añ ꝙ exiret de egypto ꝙ deus eet collaudād⁹ ꝓ bñficijs exhibitis israel ꝓ exitū de egypto iō secū portauit tympanū de egypto ad cantandū laudes dīnas. ꝛ fecit apportari silē ꝑ alias mulieres. vñ seqt: b Egressē sūt ꝛc.qb⁹ ꝑcinebat.s.que oportebat fieri. ꝛ alie respōdebāt sicut solet fieri in tympanis ꝛ choris. ꝛ eodē mō fecit moyses respū viroꝝ. i Tulit aūt moyses. Postq̄ descripta est remotio impdimēti: hic ꝓsequit cōtinuatio itineris icepti. Ad hoc aūt tria requrūt. ꝓmū ē. p̄uisio alimenti. secūdū est repressio aduersarij. tertiū ordinatio ꝓli subiecti. Et ꝑm hoc dividit in tres ptes. Secūda incipit in medio. xvij.ca. ibi. Venit aūt amalech. Tertia in ꝓncipio. xvij.ca. Circa ꝓmū describit. p̄uisio alimēti ꝗtū ad q̄litatē. 2° ꝗtū ad substātiā. ca. xvj. Alimentū aūt ꝓsistit

cibo ⁊ potu. habebãt aũt adhuc filij ysrl̃ de cibo quẽ apportauerant de egypto. ⁊ iõ dicit bic nõ fit mẽtio ꝟ de potu tm̃ ꝓtũ ad qlitatẽ. q. aq̃ amare dulcorate fuit. dicẽ igit̃: Tulit aũt moy. is. de ma. ru. ⁊ dr̃: tulit. q. cũ q̃dã violẽtia ⁊ importunitate fecit eos inde recedẽ. erãt enĩ cupidi: ⁊ iõ erãt nimis intenti ad spolia egyptiorũ submersoꝝ colligenda: q. ꝑm q dicũt debrei. ista spolia fuerũt maiora ⁊ pciosiora ꝙ illa que asportauerãt de egypto per accomodatiõez: de q̃ dictũ ẽ. xij. ca. a Et egressi fuit in desertum sur. de libroꝛ mar. rubri. b Et nõ inueniebãt aquã scz ad sufficientiã ꝑ se ⁊ aialibus suis. c Et venerunt in marath. hoc dicit̃ p anticipationem q. locus ille adhuc nõ vocabat marath: sed sic postea vocatus fuit a filijs ysrl̃ ꝓpter amaritudinem aq̃. ꝑm q dicit̃. d Uñ ⁊ ꝙ. lo. no. ispi. scz ꝓpls ysrl̃. e Et murmurauit ꝓpls. i. vulgares boies: q nõ ꝓsiderãt nisi pñtia: sapiẽtes vo q ꝓsiderabãt dei bñficia ꝓterita patienť portabãt sperãtes de diuino auxilio. f At ille clamauit ad dñm. ostendens q boni rectores nõ debẽt omittere bona subditorũ. curare. ꝓpter eoꝝ murmurationem. g Qui ostendit ei lignũ. Dicũt aliq̃ q istud lignũ de nã sua erat amarũ. ⁊ sic fuit ibi maius miraculũ in ꝙtũ p ei⁹ imissionẽ dulcorate sunt aque ⁊ facte potabiles. Contrariũ autẽ videť mihi p illud Eccle. xxxviij. Mõne a ligno indulcata est aq̃ ⁊ẽ. nã ibi loq̃t scriptura de nãlibus ꝓprietatib⁹ terrenascentiũ ad vtilitatem hoiuz. b Ibi ꝓstituit ei ꝓpe. atq̃ iu. dicit bic Ra. Sa. q dñs videns filios ysrl̃ ociosos. ne p ociũ q̃ ẽ sentina oiuz vitioꝝ declinarent ad prioꝛa dedit eis duo ꝓcepta legis ut studerẽt in eis ad sciendũ ⁊ ad opandũ. s. ꝓceptũ de observatione sabbati q̃ ꝓtinet plures obseruãtias. Et ꝓceptũ de vacca rufa: de cui⁹ cinere ib⁹ cõmixtis aque fiebat aqua lustratiõis p quã purgabanť imũdi: ut habeť Nu. xix. ca Tradidit etiã eis aliq̃ capitula de ꝓtinentib⁹ ad iudicialia ut scirẽt qliter debẽrẽt ad inuicẽ iuste ⁊ pacifice cõuersari. i Et ibi tẽtauit eũ. s. ꝓpũ ut p experientiã seruãdi ꝓcepta uel negligendi appareret obedientia eius ad deũ uel inobedientia: nõ tñ sic intelligẽdo q deo appareret aliq̃d de novo: sed alijs. ⁊ hoc mõ tẽtauit abrahã ut ei⁹ obediẽtia alijs esset nota. sicut dictũ fuit Gen. xxij. ca. k Cũctis lan. quẽ po. in egy. nõ indu. sup te. si o tedieris mihi. vñ dr̃ ps ciij. Et nõ erat in tribub⁹ eoꝝ infirm⁹. q̃ ẽ intelligẽdum de illis q̃ obediebãt deo: q. rebelles fuerũt a deo ꝑcussi pluries: ut pz̃ in multis locis. j. sicut ꝓdoratiõe vituli: ⁊ ꝓ cõcupiscẽtia carnũ: ⁊ ꝓ rebellione ꝭ moysen ⁊ similibus. l Ego enĩ dñs sanator tu⁹. q. d. si ꝓpť petiũ te ꝑcussero ꝓpter pnitentiã veram te sanabo: ꝑm q scribit̃ Job. v. ca. Ipse vulnerat ⁊ medetur ⁊ẽ. m Cap. xvj.

Enerũt aũt in helim. Dic de scribit̃ positio alimenti q̃ntũ ad subam. ⁊ p ꝙtum ad cibũ. 2° ꝙtũ ad potũ. xvij. ca. Circa pmũ pmittit̃ de fect⁹ cibi. 2° subdit̃ positio rei. ibi Dixit aũt dñs ad moysen. Circa pmũ dicit̃ Uenerunt autem in helim vbi erant duodecim fontes. ꝑm numerũ duodeci tribuũ ⁊ sic quelibet trib⁹ habuit fontẽ suũ p se: ne ex haustu coi inẽ trib⁹ dissensio oriret̃. n Et septuagita palme. in signum q̃ habituri erant septuaginta iudices sub moyse. o Et castrametati sunt iuxta aquas. ut recrearent potu ⁊ palmarũ fructu. p Profectiq̃ sunt de helim. q. ille fruct⁹ fuit cito cõsumpt⁹. sequit̃: q Et murmurauerũt omnis cõgregatio filioꝝ ysrl̃ in deserto ꝓtra moysen ⁊ aaron in solitudine. Dixeruntq̃ filij ysrl̃ ad eos: Utinam mortui essem⁹ p manũ dñi in tra egypti: cũ sederemus sup ollas carniũ: ⁊ comederem⁹ panẽ in saturitate. Cur induxistis nos in desertũ istud: ut occideretis omnẽ multitudinẽ fame. Dixit aũt dñs ad moysen Ecce ego pluã vobis panes de celo. Egrediat̃ pls ⁊ colligat que sufficiunt p singulos dies: ut tentem eũ vtrũ ambulet in lege mea: an nõ. Die aũt sexto parẽt q̃ inferant: ⁊ sit duplũ q̃ colligere solebant p singulos dies. Dixeruntq̃ moyses ⁊ aaron ad oẽs filios israel. Uespere scietis q̃ dñs eduxerit vos de tra egypti: ⁊ mane videbiť gloriã domini de helim venit ois multitudo filioꝝ ysrl̃ in desertũ syn: quod est inter helim ⁊ synai: q̃nta decima die mẽsis secũdi postq̃ egressi sũt de terra egypti. Et murmurauit ois cõgregatio filioꝝ ysrl̃ ꝓtra moysen ⁊ aaron in solitudine. Dixeruntq̃ filij ysrl̃ ad eos: Utinam mortui essem⁹ p manũ dñi in tra egypti: cũ sederemus sup ollas carniũ: ⁊ comederem⁹ panẽ in saturitate. Cur induxistis nos in desertũ istud: ut occideretis omnẽ multitudinẽ fame. Dixit aũt dñs ad moysen Ecce ego pluã vobis panes de celo. Egrediat̃ pls ⁊ colligat que sufficiunt p singulos dies: ut tentem eũ vtrũ ambulet in lege mea: an nõ. Die aũt sexto parẽt q̃ inferant: ⁊ sit duplũ q̃ colligere solebant p singulos dies. Dixeruntq̃ moyses ⁊ aaron ad oẽs filios israel. Uespere scietis q̃ dñs eduxerit vos de tra egypti: ⁊ mane videbiť gloriã domini.

XVI

Enerũt aũt i helim: vbi erant duodecim fontes aquarũ ⁊ septuaginta palme: ⁊ castrametati sũt iuxta aquas: ꝓfectiq̃ egressi sunt in desertũ sur. Ambulauerũtq̃ trib⁹ diebus p solitudinẽ: ⁊ nõ inueniebãt aquã. Et venerũt in marath: nec poterant bibere aquas de marath: eo q̃ essent amare. Unde ⁊ cõgruũ loco nomen imposuit vocãs illũ marath. i. amaritudinẽ. Et murmurauit ꝓpls ꝓtra moysen dicens: quid bibemus: At ille clamauit ad dñm: Qui ostendit ei lignũ: qd̃ cũ misisset i aquas: i dulcedinẽ verse sunt. Ibi constituit ei ꝓcepta atq̃ iudicia ⁊ ibi tentauit eũ dicens: Si audieris vocem dñi dei tui: ⁊ qd̃ rectũ est coram eo feceris ⁊ obedieris mãdatis ei⁹: custodieriscq̃ oĩa ꝓcepta illius: cunctum languoꝛẽ quẽ posui in egypto nõ iducã sup te. Ego enĩ dñs sanator tu⁹.

in vescensu manne ꝓtute gl'iosa ipsi⁹. Sciendū aūt ꝙ mãna aliqñ ẽneutri generis ⁊ indeclinabile: aliqñ aūt inuenit femini generis ⁊ ꝑme declinatiõis .s. mãna. ne: aliqñ ẽtie declinationis: ut mãna. natis. ⁊ iõ nõ ẽ vis si accipiat mõ ſm vnã declinationem: mõ ſm aliã. a Audiui eni mur. re. ꝫ do. ꝙ eduxit vos de egypto in banc solitudinẽ: qz re ꝓcepto eius factũ ẽ. b Nos ꝫo qd su⁹: q. d. sum⁹ tũ serui ei⁹ renũciantes vobis ei⁹ volũtatẽ ⁊ iõ non eduxim⁹ vos ꝓncipale sicut imposuistis nobis. sed ipse re⁹. c Quia murmuraſtis murmur tñ vestrũ est ꝫ dñm ꝓncipaliꝫ. d Dabit vo. vo. ve. carnes ⁊c. eo ꝙ audierit murmurationes vras. aliqñ eni murmurantibus dat re⁹ suũ vesci verũ: ſ bñ ẽ ad malũ ipsoz: ſic bñ Au. xj. ca. re ꝓlo q̃ vesiderauit carnes. qs interfecit dñs cũ adhuc carnes eis date essent in ventrib⁹ eoz. e Accedite co. dño. i. cozã colũna nubis. uel ſm alios cozã tabernaculo paruo vbi dñs loqdat moysi. añq̃ factũ eẽt magnũ tabernaculum. re q̃ bñ. j. xxxiij. ca. ꝙ moyses tetendit illud extra castra. f Audiuit eni mur. re. ne credaꝫ ꝙ facta vra abscõdita lateãt ipsũ. g Et ecce ⁊c.] i. quidã fulgor insolit⁹ repsentatiu⁹ diuine pñtie ad arguendũ ipſi murmurationẽ. vnde subdit: Audiui murmurationes ⁊c. h Factũ ẽ ergo. Hic ꝓfiter vescribit cibi. pmissi exhibitio. ⁊ z⁹ subdit vsus vterminatio. ibi: Hic est sermo. Circa pmũ dicit Factũ ẽ q̃ vespe ⁊ ascẽ. co. cooperuit castra. Coturnix aūt ẽ auis pinguis ⁊ sapida. ⁊ accipit hic singulare ꝓ plurali. Coturnix. i. multitudo coturnicũ: sicut frequenẽ dictũ est in sili. dicit autẽ hic ascendẽ coturnix: qz re ẽra opposita vserto in qua magna multitudo taliũ auiũ inuenit: ascẽderũt in aerẽ volũtate dina ⁊ volauerũt vsq̃ ad castra filioz ysrl ⁊ ibi vescẽderũt: ita ꝙ poterãt eas cape ꝓ sua volũtate. Querit hic q̃re dedit eis carnes in vespe ⁊ panes in mane sequẽti: qz magis cõuenies esset fieri mõ ꝓtrario. Ad ꝫ rñdet ꝙ filij ysrl cõquesti fuerũt ꝑ re defectu carnũ. z⁹ re defectu panũ. dicẽtes: Utinã mortui essem⁹ qñ sedebam⁹ sup ollas carnũ: ⁊ comedebam⁹ panes in saturitate. ⁊ iõ codẽ ordine quo perduerũt dat⁹ ẽ eis cib⁹. Alia rõ affignat ex cuenientia rei date: qz coturnices ex volatu diurno erãt fatigate. ⁊ iõ circa vesperã erat cõuenies temp⁹ ut descenderẽt ad terrã quasi ad requiẽ. Panes aūt q̃ dati sũt mane sequẽti fuit mãna que vocat panis mãliter: qz decoquebat ⁊ inde formabãt panes. descendebat aūt ꝑ modũ roris. ut ſtati subdit: Hora aūt matutinalis conuenies est tali descensui. vnde subdit: i Mane q̃ ros iacuit. i. mãna q̃ erat ad medũ roris congelati. vñ. j. dr ꝙ habebat ſilitudinẽ ꝓnine que ẽ ros cõgelat⁹. k Apparuit in soli. mi. sicut granula ꝙgelata que aliqñ descẽderũt i ꝓnina. l Et quasi pilo tusum. i. sicut granũ frumenti a quo cortex expulsũ ẽ pili ẽ amotus. ⁊ sic apparet albũ. Ista est expositio doc. catholicoz: ſm quã mãna imediate cadebat sup trã. ⁊ per rorẽ uel ꝓnina hic intelligit mãna: ut ꝑz ex dict. Ra. Sa. exponit locũ istũ aliter ⁊ subtiliter. dicẽs ꝙ ꝓmo cadebat ꝓnina sup trã: ⁊ postea mãna desup: ⁊ postea ros aliquãtulũ cõgelat⁹ desup. ita ꝙ mãna erat inter medium q̃si mũde custoditũ ⁊ repositũ inter duo

Audiui eni murmur vestrũ ꝓtra dñm. Nos ꝫo qd sum⁹: qz murmuratis contra nos: Et ait moyses: Dabit vobis dñs vespere carnes edere ⁊ mane panes i saturitate: eo ꝙ audierit murmurationes vestras quibus murmurati estis ꝓtra eum. Nos enim quid sumus: Nec contra nos est murmur vestrum: sed contra dominũ. Dixit q̃q̃ moyses ad aaron: Dic vniuerse cõgregationi filioum israel: Accedite coram dño. Audiuit eni murmur vestrũ. Cũq̃ loqueret aaron ad cẽm cetũ filioz isrl: respexerũt ad solitudinẽ. Et ecce gloria dñi apparuit i nube.] Locut⁹ est aūt dñs ad moysen dicẽs: Audiui murmurationes filioz isrl. Loquere ad eos: Vespe comedetis carnes ⁊ mane saturabimini panib⁹: scietisq̃ ꝙ ego sũ dñs re⁹ vester. Factũ est ergo vespe ⁊ ascendens coturnix cooperuit castra: mane quoq̃ ros iacuit ꝑ circuitum castrorũ. Cũq̃ operuisset superficiẽ terre: apparuit in solitudine minutũ ⁊ q̃si pilo tusũ in similitudinẽ ꝓnine sup trã. Qd cũ vidissent filij isrl dixerũt ad inuicem. Man hu: Qd significat: quid est hoc: Ignorabãt eni qd eẽt. Quibus ait moyses: Iste ẽ panis quem dns dedit vobis ad vescendũ. Hic est sermo quẽ precepit vobis dñs. Colligat⁹ vnusq̃sq̃ ex eo quãtũ sufficit ad vescẽdũ] gomor ꝑ singula capita. Iuxta numerũ aiarũ vrarũ que habitãt in tabernaculo: sic tolletis. Fecerũtq̃ ita filij isrl: ⁊ collegerũt ali⁹ plus alius minus: ⁊ mensi sunt ad mensurã gomor. Nec q̃ plus collegerat habuit amplius:] nec q̃ min⁹ pauerat: repperit

stramenta. s. ꝓnine ⁊ roris: ⁊ sic exponit textũ q̃ aliq̃ mõ alius ẽ in hebreo: vbi bñ sic: Mane q̃ fuit opimẽtũ roris in circuitu: ⁊ ascẽdit opimentũ roris: ⁊ ecce in solitudine minutũ discooptũ. Premittit tñ expositioni huius textus illud qõ de descẽsu mane dicit Au. xj. ca. vbi dr sic: Cũq̃ descenderet ros sup castra: descẽdebat pariter ⁊ mãna: vbi in hebreo bñ. Descẽdebat super eum mãna. ex q̃ accipit ꝙ ꝓmo cadebat ros ꝙgelat⁹ qui est idẽ quod ꝓnina. ⁊ postea mãna desup: q̃si sup stramentũ. Et hoc aūt quod dicit hic: Mane q̃ fuit operimẽtũ roris. accipit ꝙ illud quod erat desup erat ros congelat⁹ q̃ erat opimentũ mãne. ⁊ q̃si subdit: Et ascẽdit opimentũ roris sic exponit ꝙ ros parũ cõgelatus q̃ erat sup mãna oriẽte sole resoluebat ⁊ ascẽdebat in vapores. ⁊ tũc appebat mãna discoopta. iõ subdit: Et ecce i solitudine minutũ discooptũ. i. mãna que habebat ſilitudinẽ granoz rotundozũ paruozũ apparebat discoopta: ut a ꝓlo colligeret. ⁊ ſm ista expositionẽ mãna differebat a roze cõgelato siue ꝓnina q̃tum ad situ: ut ꝑz ex dict. Ite q̃tũ ad figurã: qz mãna habet figurã rotũdã: sic gnũ coriãdri. ut. j. dr. ros aūt ꝙgelat⁹ retinebat figurã eẽm. Ite q̃tũ ad saporẽ: qz habet saporẽ dulcẽ ⁊ delectabilẽ: ut. j. patebit: nõ sic aūt ros ꝙgelat⁹ ut ꝓnina. m Qõ cũ vi. fi. ii. di. ad iui. Man hu: due sũt dictiones: ⁊ signt qd ꝺ. ⁊ subintelligit est. ⁊ sic exponit Joseph⁹. Ra. Sa. ⁊ hebrei moderni dicũt ꝙ man nõ signt qd: ꝺ signt ꝓparationẽ uel magis ꝙrie rẽ ꝓparatã ad esũ ⁊ ſm ꝺ dixerũt filij isrl: Man hu. i. ꝓparatũ hoc. s. a deo ꝓ nra sustẽtatione: qz tũ nesciebãt determinate nãm eius: nec ꝑ ꝓphetã q̃liẽ deberet ꝓpenoiari. iõ subdit: Jgrabãt eni qd eẽt. scil. n Iste est pa. qz tũc moyses eis declarauit ipsi⁹ nãm ⁊ efficaciã. o Hic ẽ ser. Hic ꝓfiter determinat q̃liẽ ꝺ cito debebãt uti i colligẽdo ⁊ fuãdo. ⁊ ꝑ q̃tũ ad sex dies ebdomade. z⁹ q̃tum ad sabbatũ. ibi: In die ꝫo sexto Circa ꝓmũ dr: Hic ẽ sermo ⁊c. iõ obligat trisgressores ad mortale pctm. p Colligat ⁊c.] ⁊ q̃ sit mẽsura sufficiẽs oñdit. dicẽs: q Gomor ꝑ sin. ca. ꝺ videt falsũ: qz nõ ẽ idẽ medũ oib⁹: sic dr. ij. etbi. ꝙ nõ ẽ idẽ medium Milonis re q̃ dic cõmẽtator: ꝙ comedebat in die totũ integrũ. ⁊ alijs boib⁹. ⁊ iõ illud qõ ẽ cib⁹ pueriẽs uni: alteri pl⁹ indigẽti ẽ deficiẽs: ⁊ min⁹ indigẽti ẽ supabũdãs. Dicẽdũ ꝙ sic iste cib⁹ dabat dino miraculo: ita ecie mõ fiebat: ut plurimũ indigẽti sufficẽret. ⁊ a min⁹ indigẽte ꝙsumi absq̃ superfluitate valẽt. Dic aūt Joseph⁹ ꝙ ex dina ꝓuidẽtia factũ ẽ ꝺ ne ex cupiditate ⁊ gulositate illi q̃ fortiozes eẽnt pl⁹ vebito vellẽt colligẽ. ⁊ sic debiliozes vebito alimẽto ꝓuarent. ⁊ in ꝓlo seditio oriret. r Nec qui plus colle. ⁊c.] s. ꝙ gomor ꝑ singula capita tom⁹ fue. s Nec qui min⁹ pauerat. colligẽdo. t Reppit min⁹. q̃ gomor ꝑ singula capita.

a Sed singuli iuxta id qō edere poterāt. ex quo pz vrū qō dictū est. s. q mensura gomor ita sufficiebat multū comedēti sicut ꝛ parū comedēti. b Nullꝰ relinquat ex eo vsq mane. qō factū ē ex cā ꝓdicta ne gulosi ꝛ cupidi plus vebito colligerēt ad reseruādū. c Sed dimiserūt ꝛē.] isti fuerunt dathan ꝛ abiron: ut dicūt hebrei.

d Et scatere ce. ver. atq cō. hoc non cōtigit ex nā māne: qz seruari poterat: sic pz de die sexta in qua colligebat. p sequēti die. ꝛ etiā fuit p̄ceptū q iplerēt vnū vas māna ꝛ seruarēt in futuras gnātiōes ut dr. j. ℔ q sic putrefiebat erat ex voluntate dei ne aliq ex cupiditate ꝛ gulositate vellēt plus debito colligere ad reseruādū. qō eēt occasio malorū: ut ꝓdictū est. e Et ira. ē ꝑ eos moy. scz ira que ē p̄ celū ꝛ nō vitiū. f Cūq incal. sol liquefi. hoza eni colligendi erat pᵒ ortū solis eleuato roze q erat sup māna p vapores: ut ꝓdictū est: ꝛ durabat vsq ad hzā sextā. ꝛ tunc incipiebat liquefieri ad modū pruine ad ignē ꝑo idurabat ꝛ formabāt inde panes.

g In die aūt sexta col. ci. du. plm q dicūt hebrei nō collegerūt plus in illa die q̄ in alijs p̄cedētibꝰ: ℔ cū venēt ad domū inuenerūt mēsurā duplicē p miraculū. ꝛ ℔ vī ex lrā se. cū dr: h Venerūt aūt cēs pn. mul. ꝛ nar. moy. ex miraculo enim facto de nouo moti fuerāt ad vendēdū ꝛ narrādū moysi qō accideret. i Qui ait eis. reddēs rōnē ꝓdicte duplicatiōis. k Reqes sab. san. est dño. i. dedicata ē cultui dīno: ꝛ iō nihil ē agēdū in eo. vī subdit. l Cras qō op. ē fa. i. illud qō velletꝭ cras facē facite hodie. m Et q̄ co. sūt. s. p die crastina. hodie n Coqte. plm hebreos istas obseruātias de die sabbato dixerat eis pr⁹ i maratb: ℔ hic replicāt occasiē duplicationis māne. o Quicqd āt re. fu. s. de māna collecta die sexta. p Reponite vs. i ma. diei sabbati. cui⁹ cā subdit: q Dixitq moy. co. sl. ho. ad hoc eni fuerat reseruatū. r Venitq sep. di. ꝛ egr. de p. ut col. nō inuenerūt. exiuerūt eni gulositate ducti ut haberēt nouū cibū sic ꝛ alijs diebꝰ: ꝛ etiā cupiditate ꝛ curiositate ad videndū si verbū moysi foret vrū. s Usqq nō vul. cu. mā. mea. s. de obseruatiōe sabbati ꝛ de māna de qua fuerūt octo mādata dei plm q dic Andreas. Primū ut mane colligerēt. secūdū q ad sufficiētiā plm estimationē ꝓpriā. tertiū ut comederēt mēsurā gomor ꝛ nō plus. quartū ut nō relinquerēt i crastinū. q̄n tum ut die sexta haberēt duplū. sextū ut reseruarēt vnū gomor. p sabbo. septimū ut illud comederent in die sabbati. octauū ut mplerēt vas cōtinēs gomor ad reseruādū in futuras gnātiōes ut habeāt. j. t Maneat vnus. ap. semet. cogitās de diuinis bñficijs ꝛ grās agēs. v Appellauitq do. il. no. eiꝰ man. i. cibū ꝓparatū a deo: ut ꝓdictū ē. x Qō erat q̄i se. co. q̄tū ad quātitatē ꝛ figurā: non tñ q̄tū ad colorē. vñ subdit: y Albū. semē aūt coriā dri nigrū ē. z Gustusq ei⁹ q̄si simile cū melle. Similia farina tritici ē delicatissima: sapor igit illius māne erat quasi sapor panis facti de simila ꝛ cō mixtiōe mellis. Sap. xvj. dr. q debat oēm saporis suauitatē. sed hoc est intelligendū q nō erat ex nā māne ℔ ex merito scōrū hoiuꝫ q̄ eā comedebāt: quibus sapiebat sic desiderabāt. vñ ibidē subdit. Qō eni q̄sq volebat ad ℔ puertebat. malis aūt hoibus ex eoꝝ demerito delipiebat. vñ Hu. xj. ca. dr Nihil videt oculi nri nisi man: q̄n nauseat aīa nra super cibo isto leuissimo. Hic aūt describit sapor ipsi⁹ nālis generabat aūt in aere ꝛ ꝓpe hoc vocat alibi panis de celo: qz i celo aereo ē generat⁹: ꝛ a deo dat⁹ ꝛ format⁹: nō virtute nāe. Dicit aūt panis angeloꝝ qz in descensu māne cooperabant angeli. non eni dicit panis angelorū qz ipse descerent: quia nō indigent cibo corpali. a Dixit aūt moyses. Hic q̄ñ ponit ipsi⁹ māne reseruatio i futuras gnātiōes i memoriā tāti bñficij. ꝛ pz lrā vsq ibi b Et rep. co. do. i. in illo tabernaculo quo: de q̄ ꝓdictū ē. Hebrei aūt dicūt q ℔ dr de tabernaculo magno qō postea factū ē: ꝛ q illud ꝑceptū nō fuit datū añ cōpletionē tabernaculi ℔ post ꝛ qō ℔ dr ē p anticipationē. c Filij aūt isr. ꝛē.] i. in terrā chanaā: q̄ eis ꝓmissa erat ad hītādū: nec tñ de fecit māna statim cū intrauerūt trā illā: qz trāsito iordane fecerūt circūcisionē in galgalis: ꝛ postea celebrauerunt pascha. ꝛ in crastino pasce de fecit māna: ut dr Josue. v. ℔ statis cito pᵒ ingressū tre chanaā de fecit: ut pz ex dictꝭ. d Gomor āt de. ps ē ephi. vtrūq ē nomē mēsure: quātū āt teneat gomor nō dr ex scripta: ℔ Ra. Sa. dicit q ꝓtinet quātitatē. xlij. ouoꝝ: ephi decies tantū. alij aūt dicūt q ex dictꝭ Papie ꝛ Isidori de mēsuris dr q gomor cōtinet quantū q̄rta ꝛ dimidia pisien. i. tantū de blado uel alia re arida ꝛ sic mēsurabili quātū vnū vas factū ad mēsurādū talia qō eēt quātitatiꝭ q̄rte ꝛ dimidie pisien. ꝓtinēt. credo tñ q talīū quātitas ē nobis incerta: qz mēsure eodē nomine nominate variāt i diuīs regiōibꝰ ꝛ ciuitatibꝰ. sic modi⁹ pisien. alcī⁹ quātitatiꝭ ē q̄ rothomageñ. ul' alcī⁹ loci. ꝛ sīr ē de mēsuris liq̄doꝝ: ut vini ꝛ olei ꝛē.

Bīt pfecta. Postq descripta ē. pusio e Cap. xvij.

mīnꝰ: sedᵃ singuli iuxta id qō edere poterant congregauerunt. Dixitq moyses ad eos: Nullusᵇ relinq̄t ex eo in mane Quinō audierūt eū: sedᶜ dimiserūt quidā ex eis vsq mane ꝛ scatere cepit vermibus atq cōputruit. Et iratusᵉ ē ꝑ eos moyses. Colligebant aūt mane singuli quantū sufficere poterat ad vescēdū. Cūq incaluisset sol: liq̄fiebat. Inᵏ die aūt sexta collegerūt cibos duplices. i. duo gomor per singulos hoies. Venerūtᵐ aūt oēs pncipes multitudinis ꝛ narrauerūt moysi. Qui ait eis: Hoc est qō locutⁿ est dñs. Requesᵒ sabbati sanctificata ē dño. Crasᵖ qōcūq op andū est facite: ꝛᵐ q̄ coquēda sūt coquite". Quicquidᵒ aūt reliquū fuerit: reponite pvsq in mane. Fecerūtq ita ut p̄ceperat moyses: ꝛ non cōputrut: neq vermis inuentus est in eo. Dixitq qmoyses Comedite illud hodie: quia sabbatū ē dño: nō inuenietur hodie i agro. Sex diebꝰ colligite: i die aūt septimo sabbatum est dño: idcirco nō inuenietur. Venitq septima dies ꝛ egressi de pplo ut colligerēt nō inuenerunt. Dixit aūt dñs ad moysen: Usqquo nō vultis custodire mādata mea ꝛ legē meā: Videte q dominꝰ dedit vobis sabbatū: ꝛ ꝓpter hoc die sexta tribuit vobis cibos duplices. Maneat vnusquisq apud semetipsū ꝛ nullꝰ egrediat de loco suo die septimo. Et sabbatizauit pplꝰ die septimo. Appellauitq domꝰ israel nomē eius man. Quod erat xq̄si semē coriandri: albūꝫ gustusq ei⁹ q̄si simile cū melle. Dixit aūt moyses: Iste ē sermo quē p̄cepit dñs. Imple gomor ex eo ꝛ custodiat in futuras retro generationes: ut noverint panē: quo aluī vos i solitudine q̄n eduxi vos de terra egypti. Dixitq moyses ad aaron: Sume vas vnū: ꝛ mitte ibi man: quātū pōt capere gomor: ꝛ repone coram dño ad seruādū in gnātiones vras: sicut p̄cepit dñs moysi. Posuitq illud aaron i tabernaculo reseruādū. Filijᶜ aūt israel comederunt man q̄draginta annis: donec venirēt in terrā habitabilē.] Hoc cibo aluti sūt usq quo tangerēt fines tre chanaan. Gomorᵈ aūt decima pars est ephi. XVII.

Bitᵉ pfecta ois multitudo filioꝝ israel de deserto syn p mansiones

alimenti sicci qđ ē cib⁹: hic ꝓñter ꝛscribit ꝓuisio alimēti bumi-
di: qđ ē pot⁹. ⁊ ꝑ ꝓñdit aque penuria. 2° circa ḃ ꝛei ꝓuidēcia. ibi
Et ait dñs. Circa ꝑmū dr. Igit ꝑfecta ois mul. fi. isrl ꝛe ꝛser.
syn ꝑ mā. suas. Rondū q i ḃ itinē vsq ad mōtē synai ⁊ etiā p⁹
ea filij isrl fecerūt alīqs mansiōes q magis serioſe exꝑmūt Ru-
xxxiij. ca. hic aūt solū
noiant ille i qb⁹ factū
est aliqđ notabile. a
Jux ser. do. nō ē intel-
ligēdū q aliq̄ vox sen-
sibil⁹ a ꝛo emissa ostē-
deret locū i q̄ ꝛetinērēt
manere: ꝙ colūna nu-
bis ꝓcedens ḃ indica-
bat faciēs in ḃ officiū
vocis uel sermōis. b
Ubi nō erat aq̄ ad bi.
Sed q̄rit hic q̄re dñs
eduxit eos ꝑ talē uiā
vbi paterent⁹ tot ꝛefec-
tus cibi ⁊ potus? Di-
cendū q hoc fuit ut ex
frequēti necessitate opo-
reret eos recurrere ad
dñm. ⁊ sic sub timore
dñi retinerent⁹ ꝑ hoc
etiā bonor⁹ patientia ⁊
malor⁹ impatiētia re-
clarabatur. c Qui
iur. ꝙ moysen ait. hoc
intelligit de impatiē-
tib⁹ tm̄. d Quid
iurga. ꝙ me? q̄ti obliti
bñficior⁹ ꝛei: q vobis
ꝓuidit i maiori neces-
sitate e Et cur tan-
dñm? videt tñ q non
fuerit ibi tētatio ꝛei:
q nō ꝛebāt qđ ageret
humano ꝓsilio. Dicēdū q tentabāt ꝛū in hoc q exꝑiri volebant
vtrū ꝛe⁹ posset eos potare in ꝛeserto: uel q volebant exꝑiri vtrū
ex suis meritis ꝛe⁹ ꝛeteret eis dare potū miraculose. vñ dicebāt
Est ne ne? i nob an nō? ut postea ībdit. f Clamauit q̄ moy. ad
do. i nullo retardat⁹ ꝛe bono. pcurādo eis. ꝑ iurtā cōr ꝙ ipsū.
g Adhuc pau. ⁊ la. me. ḃ nō dicebat moyses duct⁹ timore nāli
sui q bñ cadit i ꝑfectū virū ꝙ magis ḃ dicebat timore ꝑli ne eo
interfecto a dño recedēt ꝑ idolatriā. b Et ait dñs ad moysen
hic ꝓñē ꝛescribit ꝛei. ꝓuidentia. cū dr: i Antecede paululū.
ac si dicēt dñs. tu times ne ꝑls lapidet te: egredē añ eos ⁊ vi-
debis si pco te. ꝓtegere. k Et sume te. ꝛe se. isrl. ut sint testes
q ibi aurea nō fuerūt fontes uel aque. ⁊ ꝓ hoc appareat euidens
miraculū. l Et virgā. Dicit Ra. Sa. q aliqui ꝛe ꝑlo israel
erāt ita maligni q dicebāt q ministeriū illi⁹ ꝛge solūmō se ex-
tendebat ad mala infligēda: sicut patuit in plagis egyptioꝝ: ꝙ
nō se extēdebat ad ꝑcredū bona. ⁊ iō dñs ꝓcepit moysi vt ꝛga
illa i eductiē aque ꝛe ꝑtra ut manifeste videret⁹ q nō solū erat
instrumētū dine iusticie in malis pene inferendis: ꝙ etiā dine
mie in bonis cōferendis. m Qua ꝓcussisti fluuiū. ē. vij. ca.
videt⁹ dici ꝓtrariū. s. q aaron ꝓcussit ⁊ nō moyses. Dicendū q
aaron ꝓcussit auctozitate ⁊ mādato moysi. ut dr ibi. ⁊ q: ille dr
rem facē cui⁹ auēte fit. iō dr hic q ipse moyses ꝓcussit. n En
ego stabo cozā te. parat⁹ ad implendū petitionē tuā. o Sup̄
ꝑtrā oreb. nō ē intelligēdū q illa ꝑtra eēt in mōte oreb: q ē idē
qđ mons synai: q: adhuc distabāt ab illo loco: ꝙ ē ali⁹ loc⁹ eius-
dē nois. seq̄t. p Et w. no. lo. il. tē. Cui⁹ cā subdit. q Et q:
tēta. do. q̄liter aūt tentauerint dñm. iam dictū ē. r Uenit aūt
amalech. Descripta. ꝓuisiē alimēti. hic ꝛescribit ꝛepzessio aduer-
sarij. ⁊ ꝑ ꝛescribit pugna. 2° grā̄ actio. ꝑ victoria. ibi: Edifica-
uitq;. Circa ꝑmū dicit: Uenit aūt amalech ⁊ pugnauit ꝓ isrl.
cā hui⁹ dicta ē. xv. ca. q̄tū est ex pte ipsi⁹ amalech. alia cā assigē
ex pte q̄li isrl. Ad hoc enī ꝓmisit dñs bellū istud ꝓ eū insurgē:
ut ex victoria sequēti essent audaciores ꝛe cetero ꝓ aduersarios
insurgētes ⁊ ꝛe spolijs amalech eēnt muniti armis ⁊ alijs neces-
sarijs que fugiētes dimiserūt. s Dixitq; moy. ad ioſue.
vidit eni in spū ꝙbico ipsū fore ducē isrl. ⁊ iō fecit cū ca-
pitaneū exercit⁹. t Elige viros. i. strenuos bellatores.
v Et egred. pug. ꝓ ama. nō eni voluit q expectaret exer-
cit⁹ amalech: ꝙ q̄ ꝛef sibi obuiā ne pueri ⁊ mulieres ⁊ ti-
midi q̄ remāse-
rūt in castris ni-
mis terrerent⁹ ⁊
fugerēt. ⁊ sic da-
ret⁹ maior auda-
cia aduersarijs.
r Ego sta. i ꝙ.
col. ad pugnādū
ꝓtr⁹ ꝓ adūsarios. y Habēs
ꝓgā ꝛei i manu
mea. ut victoria
ꝛo ascribat⁹. z
Moy. āt ⁊ aarō
⁊ bur ascen. ⁊c.
Dicunt hebrei ⁊
aliq̄ doc. catho-
lici q iste bur
fuit fili⁹ marie ⁊
caleph: confir-
mātes per illud
qđ scribit⁹. j. Pal.
ij. ca. q mortua
aquba vxore ca-
leph ipse accepit
vxorē q̄ vocabat
ephrata: que pe-
perit ei bur. Di-
cunt aūt q ista
ephrata fuit ma-
ria sozor moysi
q̄ erat binomia.
sed istud videt⁹
falsū: q: maria

ribus isrl. Et vocauit⁹ nomen
loci illi⁹: tentatio: ꝙt iurgiū
filioꝝ isrl: ⁊ q⁹ tētauerūt dō-
minū dicētes: Est ne dens in
nobis an nō: Uenit⁹ autem
amalech ⁊ pugnabat ꝓ filios
isrl i raphidim. Dixitq; moy-
ses⁸ ad ioſue: Elige⁹ viros: ⁊
egressus pugna ꝓtra amalech
cras. Ego⁹ stabo i ⁊ tie collis
habēs⁹ virgā dei in manu mea.
Fecit ioſue ut locut⁹ erat moy-
ses ⁊ pugnauit ꝓtra amalech.
Moyses⁷ aūt ⁊ aaron ⁊ bur
ascenderūt sup verticē collis.
Cūq;⁸ leuaret moyses man⁹
vincebat isrl. Ubi aūt paulu-
lum remisisset: supabat ama-
lech. Man⁹ autē moysi erant
graues. Sumētes igit lapidē
posuerūt subter eū. in q̄ sedit.
Aaron aūt ⁊ bur sustentabāt
manus ei⁹ ex vtraq; ꝑte. ⁊ fa-
ctū est ut man⁹ illius nō lassa-

senioꝝ erat ipso moyse. qđ ꝓz ex hoc qđ ꝙ dictū ē. ij. ca. s. q
moyse exposito i fluie ipsa iuit ad videndū qđ accideret ꝛe
puero. ⁊ dixit filie pharaonis: Uis ut vocem tibi mulierē
hebreā q̄ nutrire possit infantulū? Et q̄ ꝓz q in natiuitate
moysi iā erat puella. xij. ānoꝝ uel ampli⁹: moyses aūt anis exi-
tū ꝛe egypto iā erat. lxxx. ānoꝝ. ut dcīt ē ꝙ. vij. ca. ⁊ ꝓ ꝙ hīs
tūc erat maria. lxxxxij. ānoꝝ uel circit⁹. De caleph autē scri-
bit⁹ Josue. xiiij. ca. q erat. xl. ānoꝝ tm̄ q̄n iuit ad explorā-
dū trā. qđ fuit p⁹ exitū ꝛe egypto. si igit maria fuit vxor
ei⁹ secūda: nō videt⁹ q accepit eā añq; iret ad explorādū.
tū q: nō ita cito accipiebāt vxores illo tpe: ꝙ expectabant
etatē ꝑfectā ad generādū: tū q: oz dicē q ꝓ aliqđ tēp⁹ fu-
erit cū ꝑma: marie q: ex ea habuit. plē. ut br. j. Pal. ij. ca.
Et q̄ videt⁹ q nō potuit accipe mariā cū iā eēt. xl. ānoꝝ uel
paꝝ min⁹. ⁊ tūc ipsa maria erat. lxxxij. ānoꝝ uł paꝝ min⁹
Et q̄ seq̄t inconueniēs ut videt⁹. s. q dña sic antiq̄ ⁊ tāte
scitat⁹ q: erat ꝓlixissa: ut ꝙ dictū ē. Jxisset mīmoniū ⁊
maxime cū hoc tā iuuene. Itē dato q ꝓxisset in tali etate
nō tñ potuisset cōcipe. Itē dato q concepisset ꝛe caleph:
tñ ille puer i exitu ꝛe egypto nō posset eē ita magn⁹ q ascē-
disset cū moyse in montē ⁊ sustētasset man⁹ ei⁹: ut ꝓ dr ꝛe
ipso bur. Et q̄ manifeste ꝓz q nō fuit fili⁹ caleph ⁊ marie.
Itē ꝛe ipso dr. j. xxiij. ca. habuit⁹ aarō ⁊ bur vobiscū: si q̄d
natū fuerit q̄nis ꝛeferet⁹ ad eos. Et q̄ ꝓz q i exitu filioꝝ
isrl ꝛe egypto bur iā erat magne ꝓuētie ⁊ magni ꝓsilij ⁊
reputat⁹ inē seniores. ⁊ iō ille bur ꝛe q̄ ē ꝙ sermo nō potuit
esse fili⁹ caleph q̄ adhuc erat satis iuuenis: ut ꝓdictū ē. ⁊ iō
si dicat q fuerit fili⁹ marie. oz dicē q sit ꝛe alio viro. nec
illa ephrata ꝛe q̄ dcīt ē potuit esse eadē cū maria ut satis ꝓz
ex dictis: ⁊ ille bur fili⁹ caleph ē ali⁹ ab isto ꝛe q̄ ꝙ loquit⁹
scriptura. Et iō m̄ videt⁹ meli⁹ dicē cū antiq̄s doc. q iste
bur fuit marit⁹ marie. ⁊ idē dic Joseph⁹. xij. li. ātiq. ca. tū:
⁊ iō cū moyse ascēdit i mōtē ⁊ sibi cū aarō cōmissū ē regi-
mē ꝑli i absētia moysi: q: erat vir ātiqu⁹ sapiēs ⁊ exꝑt⁹. a

Cũq; le.moy.ma.7c. ꝓr b ostendit sue oronis efficacia 7 ut vo ascribĕt victoria. Man⁹ ãt moysi erãt gues. ꝑ qõ vsigĕt q; i ꝓlo sibi subdito erãt alią pctis aggŭati: qz ꝑm q; dic Greg⁹. ꝑm ąlitatẽ subditoꝝ disponũt acta regẽtiũ. a Fuga. io. ama. In hebreo hr: Debilitauit q;. qõ exponũt hebrei. d. q; oẽs fortes de amalech fuerĩt infecti in bello illo 7 nõ effugerẽt nisi timidi 7 parum valẽtes. b In ore gla. i. in acie uel acumine gladij. c Scri. b ob mo. i. ad memoriã perpetuã. d Et tra. au. io. ꝑ b vsigŭit domin⁹ q; erat io sue introductur⁹ filios isrl in ẽrã ꝓmissiõis 7 nõ moyses. e Dele. enĩ me. ama. b enĩ factũ ẽ tpe saulis. ut habet. j Reg. xv. c. Sciendũ q; glo. qdã supr locũ istũ q; dr esse Strabi dicit q; amalech fuit filius⁹ ismaelis: a q; dicti sũt amalechite. 7 ꝓlus amaleb. Oz autẽ. j. Paral. j. ca. dr q; eliphaz ꝓmogenitus esau genuit amalech: dicũt sequẽtes dictã glo. q; fuit alius. 7 sũt duo eiusdẽ nois. hoc dictũ de sacra scriptura nõ bz auctẽ b magis ꝓprietatẽ ut vr. q: Beñ. xxxvj. 7 j. Mach. j. dr expsse q; amalech fuit filius eliphaz ꝓmogeniti esau: nec ali⁹ amalech legit. Itẽ Joseph⁹. ij. li. ãti. dic q; ab amalech filio eliphaz dicti sũt amalechite. b etiã br ex. ij. Reg. j. ca. vbi dr q; filius⁹ voech idumei venit ad dauid nũcias illi mortẽ saulis: ꝛs enĩ nõ exprimat ibi q; fuerit filius⁹ voech: tñ oẽs expositores ꝓcordit b dicũt: 7 cũ inrogaret a dauid q;s eẽt: rndit filius⁹ hois aduene amalechite ego sũ. Et q; vr q; amalechite sũt idumei. 7 sic nõ vtcẽdert ab ismaele: b ab esau. De glo. autẽ Strabi uel alĩ nisi sit voc. autẽtic⁹: ut Aug⁹ 7 Hiero⁹ 7 b⁹. nõ ẽ multũ curãdũ: maxie qñ videt a textu discrepare. f Edifi. moy. al. hic vtscribit grãz actio. ꝑ victoria cũ dr: Edificauitq; moyses altare. ad offerẽdũ vo hostias. ꝑ grãz actiõ. g Et voca. 7c.] nõ qz nomẽ dñi ꝓueniat ipsi altari b venoiatũ ẽ ab effectu ipsi⁹ dñi exaltãs populũ isrl 7 amalech vtrimẽtis. ꝓpt qõ ibdit: b Quia ma. so. vo. i. ptãs throni ei⁹. i Et bel. uei er. ꝛ ama. 7c. k Umq; audisset ietro. Post q; vscri. Cap. xviij pta ẽ. puisio alimẽti 7 repssio adũsarij. hic pñt vscrit gubnatio ꝓpli. 7 ꝑ vscribit aduẽt⁹ ysrlẽ. 2° assensus ꝓsidẽt⁹. ibi: Alĩa ãt die. Prima i tres: q: ꝑ vscribit aduẽt⁹ ietro amicabil⁹: qz ex bonis q; dñs fecerat isrli tabnaculũ] narrauit moyses cognato suo cũcta que fecerat dñs pharaoni 7 egyptijs ꝓpt isrl: vniuersũq; laborẽ q; accidisset eis i itinere: 7 q; liberauerat eos dñs. Letatusq; est ietro sup oibus bonis que fecerat dñs isrli: eo q; eruisset eũ de manu egyptioꝝ. Et ait: Bñdict⁹ dñs q; liberauit vos de manu egyptioꝝ: 7 de manu pharaonis: q; eruit ꝓplm suũ de manu egypti. Nũc cognoui qz magn⁹ dñs sup oẽs deos eo q; sup hec egerint ꝑ eos. Obtulit ẽ ietro cognatus moysi holocausta: 7 hostias dño: venerũtq; aaron 7 oẽs seniores filiorũ israel ut comederẽt panẽ cũ eo] coã dño. Alĩa die sedit moyses ut iudicaret ꝓplm: q; assistebat moysi a mane vsq; ad vesperam. Qd cũ vidisset cognat⁹ ei⁹ oia q;. q; agebat in ꝓplo ait: Quid ẽ qd facis in plebe? Cur solus sedes: 7 ois ꝓpls prestolat de mane vsq; ad vesperã? Cui respondit moyses: Venit ad me ꝓpls quẽs sniam dei. Cũq; acciderit eis alią disceptatio veniũt ad me ut iudicem inter eos 7 ostẽdã ꝑcepta dei 7 leges ei⁹. At ille: nõ bona mq; trem facis. Stulto labore cõsumeris: 7 tu 7 ꝓpls iste q; tecũ est. mot⁹ fuit ad venirẽdũ 7 ꝛgaudẽdũ. 7 b ẽ qd dr: Cũq; au. ietro istebabuit plura noia: ut dcim ẽ s. ij. ca. l Sacer. ma. i. maior ut dcim fuit ibidẽ. m Cogt⁹ moysi. i. affinis. vñ in hebreo hr: Socer moysi. 7 silr i sequẽtib⁹ vbi noiat cogt⁹. n Dia q; fe. v⁹ 7c. s. i egyptioꝝ flagellatiõe: 7 i maris diuisiõe: 7 i amalech vtellatione 7c. o Tulit ge. vr. moy. quã re. Dictũ fuit s. iiij. ca q; ipsa vreliq; eũ. Dicendũ q; fuit de voluntate moysi: qz adũxit q; vxor sua 7 filij non essent sibi nisi oneri in negocio. ꝑ q; ibat i egyptũ. 7 iõ b dr q; remisit eã. p Venit ge. dicunt alią hebrei q; nõ venit añ legẽ data nec ꝑ ãno egressionis de egypto: b ãno 2° p⁹ legẽ datã. 7 q; dr b remisse. b ẽ ꝑ ãticipatẽ alij ãt dicũt q; venit añ legẽ datã 7 ꝑ ãno. 7 b vr. pbabile: qz ẽra sua nõ lõge erat a mõte synai: ut ꝑz ꝑ illud qd dictũ ẽ s. iij. ca. q; moyses pascens oues ietro minauit gregẽ ad interiora deserti: 7 vẽit ad mõtẽ dei oreb q; ẽ mõs synai. 7 ideo audita magnificẽtia moysi generi sui nõ ẽ verisile q; tardasset ꝑ ãnũ venire ad ipsũ. q Et mã. moy. s. aduẽtũ suũ. nõ. n. voluit ibito intrare castra isrl: ut ipse 7 filia sua 7 nepotes honestiꝰ reciperẽt: maxime qz bono: ritẽ i moyse reputabat. 2° ꝛscribit ei⁹ bonoz habit receptio cũ dr: r Qui eg. i oc. 7 nõ est dubiũ q; maiores de ꝓplo iure rũtcũ eo ad honorãdũ socerũ suũ 7 vxorẽ. s Sa. se mu. 7c] .i. amicabilib⁹: qz inẽ eos nõ erat añ discordia. t Cũq; i. 7c] honestiꝰ. n. 7 magn seriose dixit sibi i domo q; dixisset in via. v Unũ. la. ꝑ defectu victualium 7 insultu amalech. 3° ꝛscribit ipsi⁹ ietro deuotio laudabil. cũ dr: ꝑ Leta. ẽ ie. ex q; ꝑz q; habat fidẽ vni⁹ dei veri. vñ ait y Bñ. vo. q; 7c. Nũc cogni qz magn⁹ dñs sup oẽs deos. ꝑ mirabilia enĩ audita toti⁹ ngẽ create ꝓtutẽ tñscẽdẽtia cognit q; ipse ẽ sol⁹ de⁹ ver⁹. 7 nõ solũ ꝓfess⁹ ẽ fidẽ suã ore: b etiã ope. vñ ibdit z Obtu. g ie. bo. victime sũt q; totalit incẽdũt ad honorẽ dñi. a Et vo. s. pacificas: q; vna ps incẽdebat: altera erat sacerdot⁹: alĩa ab offerẽtib⁹ comedebat. vñ ibdit. b Venertq; 7c] ut honorarẽt eũ maxie qz erat de nouo ꝓlus ad fidẽ 7 ritũ hebreoꝝ: ut i fide magis solidaret. ꝑ panẽ ãt b intelligit oẽs cib⁹ ut frequẽt dcm ẽ. c Lo. vo. i. cor illo quo tabnaculo: de q; dcm ẽ s. xvj. ca. ult cor altari vbi obtulerat holocausta. d Alĩa ãt die. Descripto aduẽtu ꝓsulẽt: b pñt vscribit assensus ꝓsidẽtis: vbi ꝑmittit ꝓsultatiõis occasio. cũ dr: Alĩa ãt die. s. ꝑ oblatiõz ietro. e Sedit moy. ut iu. po. oz enĩ iudiciũ fieri i trãqllitate rõnis: nõ in motu passiõis: 7 b vsigĕ ꝑ sessionẽ: ꝓpt q; iudices vtẽt dare suam sedẽdo. f Qui assũ. 7c.] ꝓpt negociorũ multitudinẽ. g Quid ẽ qd faq;? ac si dicẽt. nõ ẽ bonus ꝓcedendi modus. vñ sequit: b Nõ bonã rem inquit facis.

nō est intelligendū q̄ res eēt ꝛ se mala īmo bona: ꝫ meli⁹ fieri poterat. ut ostēdit. j. mīn⁹ aūt bonū cōparatū ad mai⁹ bonū habet rōnē defect⁹. ⁊ p ꝯns mali aliqualit̄: sic mīn⁹ malū cōparatū ad mai⁹ hz rōnē eligibilis. ⁊ p ꝯns rōnē boni alit̄ mō. 2° ponit̄ ipsa ꝯsultatio. cū dr: a Sz audi ꝙba ⁊c.] .i. ⁊ meli⁹ gubernabis ꝓpm a ꝛo tibi cōmissū. b Esto tu po. in bis q̄ ad ꝛ. pr. accedo. s. ad ꝛū. p ꝓpo ⁊ volūtatē ipsi⁹ audiēdo. p ꝓpi directiōe. iō subdit: c Ut referas. s. ꝓpo. d Oītēdasq̄ po. ceri. ꝑtū ad celebrationē dierum solēniū. e Et ritum colēdi. q̄tū ad actum offerēdi ⁊ sacrificādi. f Viāq̄ p quā ingredi ꝛebāt: ⁊ op⁹ qđ facere ꝛebrant. Prouide⁹ aūt ꝛ de oi plebe viros⁸ potētes⁹: ⁊ timentes¹⁰ deū: i q̄bus¹¹ sit veritas: ⁊° qui oderint auariciā: ⁊° cōstitue ex eis tribunos: ⁊⁴ centuriones: ⁊⁵ q̄nq̄genarios ⁊ ꝛecanos: q̄ iudicent ꝓpm oi tpe. Quicq̄d autē mai⁹ fuerit referant ad te: ⁊ ipsi minora tātūmodo iudicēt leuiusq̄ sit tibi partito in alios onere. Si hoc¹² feceris implebis imperiū dñi:] ⁊ p:cepta eius poteris sustentare: ⁊ ois¹³ hic populus reuertet¹⁴ ad loca sua cū pace¹⁵. Quibus¹⁶ auditis moyses fecit¹⁷ oia q̄ ille suggesserat. Et electis¹⁸ viris strenuis ꝛ de cūcto isrl̄ cōstituit eos ꝓncipes ppli: tribunos: ⁊ centuriones: ⁊ q̄n-

Ultra vires tuas ē negociū. Solus illud nō poteris sustinere: sed audi⁸ ꝙba mea atq̄ cōsilia: ⁊ erit dñs tecū.] Esto⁹ tu ꝓpo in bis que ad deū pti-nent ut¹⁰ referas que dicunt ad eū: ostendasq̄¹¹ ppo cerimonias ⁊¹² ritū colendi: viāq̄¹³ p quā ingredi ꝛebāt: ⁊¹⁴ op⁹ qđ facere ꝛebrant. Prouide¹⁵ aūt ꝛ de oi plebe viros¹⁶ potētes¹⁷: ⁊ timentes¹⁸ deū: i q̄bus¹⁹ sit veritas: ⁊° qui oderint auariciā: ⁊° cōstitue ex eis tribunos: ⁊²¹ centuriones: ⁊²² q̄nq̄genarios ⁊ ꝛecanos: q̄ iudicent ꝓpm oi tpe. Quicq̄d autē mai⁹ fuerit referant ad te: ⁊ ipsi minora tātūmodo iudicēt leuiusq̄ sit tibi partito in alios onere. Si hoc²³ feceris implebis imperiū dñi:] ⁊ p:cepta eius poteris sustentare: ⁊ ois²⁴ hic populus reuertet²⁵ ad loca sua cū pace²⁶. Quibus²⁷ auditis moyses fecit²⁸ oia q̄ ille suggesserat. Et electis²⁹ viris strenuis ꝛ de cūcto isrl̄ cōstituit eos ꝓncipes ppli: tribunos: ⁊ centuriones: ⁊ q̄n-

quagenarios: ⁊ ꝛecanos: q̄ iudicarent plebem dñi oi tpe. Quicq̄d aūt graui⁹ erat referebāt ad eū: facilioꝛa tātūm iudicantes. Dimisitq̄¹ cognatum suum: qui reuersus abijt in terram suam. XIX.

Ense ⁊rio² egressionis isrl̄ ꝛ ⁊ra egypti in die hac venerūt³ ī solitudinē synai. Nam profecti de raphidim ⁊ pueniētes vsq̄ ī ꝛsertū synai castrametati⁴ sunt in eodē loco: ibiq̄⁵ israel fixit tentoria e⁶ regione montis. Moyses aūt ascendit ī montem ad deū. Vocauitq̄⁷ eum dñs ꝛ de monte: ⁊ ait: Hec dices domui iacob ⁊ ānūciabis filijs isrl̄: Vosipsi⁸ vidistis q̄ fecerim egyptijs: quō⁹ portauerim vos sup alas aquilaꝝ ⁊ assūpserim mihi. Si ergo¹⁰ audieritis vocem meam ⁊ custodieritis¹¹ pactū meū: eritis¹² mihi in peculiū ꝛ de cūctis ꝓplis. Mea ē enī ois ꝛa: ⁊ vos¹³ eritis mihi in regnū sacerdotale:] ⁊° gens scā. Hec sunt ꝙba que

ꝓparatio ꝓpi p mūdiciā. 2° p reuerentiā. ibi: Jam aduenerat. Adhuc ꝓ inducit ꝓpls ad mūdiciā mētis. 2° ad mūdiciā corpis. ibi: Ait enī dñs iam nūc veniā ad te. Circa ꝓmū dr: Mense ⁊rio egressiōis. ī die hac. i. ꝓma die mēsis ⁊rij. c Venerūt ī so. hy. vbi lex erat dāda. d Castrametati sūt. i. erā mensuraverūt in q̄ ponēda erant castra: q⁹ ꝑm ordinatiōez illoꝝ q̄ erant reputati ad b assignabāt cuilibet capitaneo familie loc⁹ maioꝝ vl minoꝝ ꝑm quātitatē tētoꝝ sibi necessarijꝝ ⁊ familie sue. e Ibiq̄ isrl̄ fi. tē. ꝑm q⁹ erat dispositū ab illis q̄ hēbāt ordinādi officiū. f Ex regione mōtis. ad ptē orientalē: ut sic adorarēt versus mōtē synai: q⁹ iudei adorāt ꝙsus occidentē. vñ ⁊ tabnaculū ⁊ tēplū sic fuert dispositū: ut ingressus eēt a ptē orientali: ut ad ptē oppositā adorarēt sacerdotes. sicut ⁊ stelle celi ab oriēte moueñ in occidētē q̄si adorātes ad partē illā. vñ. ij. Esdre dr: Exercit⁹ celi te adorat. g Vocauitq̄ eū ꝛo. ꝛ mō. nō enim audebat ascēdē ad supiorē ptē mōtis nisi vocat⁹ a ꝛo: q⁹ dictū fuit sibi ī rubo: Ne appropies huc ⁊c. ut dcm ē. ij. ca. b Vosipsi vi. q̄d fe. egy. flagellādo eos ⁊ submergēdo. p vobis. i Quō p⁹. vos su. al. aq̄. i. cito ⁊ expedite educēdo vos ꝛ de egypto. sic aq̄la iné aues alias citissime volat: q⁹ cēs eadē die egressi sūt: ut dictū ē ē. xij. ca. Dic b Ra. Sa. q⁹ mod⁹ aq̄le ē q̄si portat pullos ꝛe loco ad locū q⁹ portat eos sup ꝛsū: ita q⁹ si, pticiat sagitta ab inferi⁹ ipsa recipiat sagittā ⁊ non pulli: iō dñs cōpat se aq̄le: q⁹ cū voluit trāsferre filios isrl̄ p mare rubru. angel⁹ qui ꝑcedebat castra isrl̄: in b psonā dñi repñtans. posuit se cum colūna nubis iné egyptios ⁊ ebreos ne egyptij possent īmpugnē ebreos macbinis uel sagittis: ut dr. ē. xiij. ca. Predicta aūt bñficia ꝛebāt mouē ebreos ad seruiēdū ꝛo. ꝓmpta voluntate ⁊ mūda mēte. iō seq̄. k Si q̄ au. vo. me. nō trāsaure corpis ē ⁊ mētis. l Et custo. pa. meū. i. legē vobis dādā ope adimplēdo. m Eritis īm ī pr. ꝛ de cū. po. Peculiū ut b accipit ē paru⁹ cēsus ex bēditatē: ꝛ de q̄ pot filiusfamilias facē q̄d vult sine licētia pris: ⁊ iō ē q̄d sibi spāliter mū. ⁊ p b itelligit q⁹ isrl̄ iné oēs ꝓpls sit magis appropat⁹ ⁊ spālis ipsi ꝛo si legē obſuet: ⁊ b magis ps ī ebreo: vbi dr sic: Eritis īm amicabilitas ꝛ de cūctis ꝓplis. i. q̄d excellenter dilectū: qō sigē p nomē abstractū: sic dr ꝛ de aliq̄ excellēter literali q⁹ nō solū ē libalis ꝫ ipsa libalitas. n Et vos ⁊c.] i. maximū: q⁹ noie sacerdotij aliq̄n maioritas itelligit. sic ē. dictū ē ꝛ de ietro. ij. ca. ⁊. ij. Reg. viij. ca. dr: Filij dauid sacerdotes erāt. i. maiores ⁊ ꝑmi p⁹ regē. o Et gēs scā. i. ad cui⁹ cultū applicata: sic ⁊ ꝛ ltes sacerdotales dicūt scē:

qui ꝑsit mille boib⁹. q Et centuriōes. cēturio ꝑsit centū. r Et q̄nq̄ge. ⁊ ꝛeca. q̄nq̄genari⁹ est q̄ ꝑsit. l. ⁊ ꝛecan⁹. x. In ꝓpo aūt isrl̄ erāt sexcēta milia ꝑditū. ut ē dictū ē. xij. ca. Ex q̄ concludit q⁹ ibi fuerūt sexcēti tribuni: ⁊ cēturiōes sex milia: ⁊ q̄nquagenarij. xij. milia: ⁊ ꝛecani sexaginta milia. s Si b fecerj ⁊c.] ordinate gubernādo ꝓpm tibi cōmissū a ꝛo. t Et ois b po. reuer. ꝛora ꝛebita negociis expedit. v Cū pace. p b eni q⁹ honores a pfidēte coēxant alijs ꝑm grad⁹ suos ē maioꝝ pax in ꝓpo. ꝛ Quib⁹ auditis. hic ⁊rio ponit cōsultatiōis adimpletio cū dr: y Fecit oia q̄ il. sug. Ex q̄ dat expeplū q⁹ bonū consiliū inferiorꝝ nō ē ꝓtenēdū. Moyses enī q̄ erat dux ꝓpli ⁊ ita vo ꝓpinqu⁹ q⁹ loqbat ei sic hō ad amicū suū: tñ fecit ipsi⁹ ietro ꝓsiliū. z Et elect⁹ viris stre. Deut⁹. j. ca. dr: q⁹ ꝓpls elegit istos: dicendū q⁹ moyses hāc electionē ꝓpo cōmisit: q⁹ p experientiā cohabitatiōis cognoscebāt meli⁹ cōditiōes vicinoꝝ suoꝝ. illam etiā electionē moyses approbauit. ⁊ iō dr hic elegisse: q⁹ auctoritate ei⁹ electio illa facta fuit ⁊ approbata. ⁊ pz lrā vsq̄ ibi: a Diuisitq̄ cog. suū. i. socerū suū. Qui reūsus abijt ī ērā suā. Illi qui dicūt q⁹ ietro ꝛmit ad moysen ꝑmo āno egressionis ꝛ de egypto qō ē ꝓbabile⁹ ut dictū ē: dicūt q⁹ nō redijt ad terrā suā vsq̄ ad ānū sequētē: ita q⁹ fuit cū ꝓpo isrl̄ p ānū. ⁊ iō ei⁹ redit⁹ ponit b p anticipationē: ⁊ b ē magis ꝓbabile. tū q⁹ erat nouit⁹ ad fidē ꝙuersus: ut ꝓdictū ē. ⁊ iō ꝛebat pleni⁹ instrui. ⁊ maxime quia illo āno erat lex dāda a ꝛo: tū q⁹ videt generū suū ī tāta glia ⁊ p sequens filiā suā ⁊ nepotes suos. nō ē verisimile q⁹ ita cito recederet ab eis. b Cap. xix.

Ense tertio. Postq̄ ꝛscripta ē eductio ꝓpli isrl̄ ꝛ de egypto. b ꝑtē ꝛscribit legis datio. vbi p ꝑmittit ꝓparatio plebis. 2° subdit datio legis. xx. ca. Adhuc p disponitur

quia ad dei cultū applicate. ex hoc enī q̄ ꝓs q̄ ē scūs scōr nascitur⁹ erat ꝑm carnē de ꝓlo isrl. ió debebat spāli scitate pollere ꝓe ceteris ꝓlis ere. a Et cōuo. ma. natu, illis enī ꝑ exposuit verba dñi: ⁊ illi plo. ⁊ tūc ois ꝓls ꝑsensit. b Cūq; retulisset ⁊c, hic ꝓnter disponī ꝓls p mūdicia exteriorē: tñ ꝑ mittitur relatio responsionis ꝓlī dño p moysen cū dr. Cūq; retulisset moy. ⁊c. non q̄ dñs ignoraret cū sciat oia etiā añq̄ fiant: ꝫ ut bona voluntas populi ꝑsentaretur dño tāq̄ ei placita: sic ⁊ angeli bona boīuz opa offerūt coꝝ domino: ꝓut Raphael dixit Tobie. xij. Ego obtuli memoriam oronis tue coꝝ dño ⁊c. c Jā nūc ⁊c. ad te in cali. nu. p ꝫ ꝛsignaf q̄ in pñti nō habemus nisi cognitionē enigmaticā ⁊c dicūnis. ꝑm q̄ dic apls. j. Cor. xiij Videmus nunc per speculum in enigmate. ⁊. ij. Metaph. dr q̄ intellectus nr̄ se habet ad diuina sicut oculus noctue ad lucē solis. ⁊, ꝓt hoc apparuit dñs i caligine: q̄ tales apparitiões fuit coiter ꝑm dispositionē illoꝝ q̄ bus fiunt. d Vade ad ꝓlm ⁊ scifica illos. hic accipit scificatio ꝓ mūdicia: quia scīm in vna significatiōe idē qđ mūdū. e Cōstituesq; ter. po. p cir. ne irreuerenē seu curiose se ingerāt ad dina. f Lapidibus op. aut ꝓfo. iaculis. In hebreo habet sagittis. taliē enī interficit ló a longe. ⁊ p talē mortē ꝛsignaf q̄ nō debuerant approquare: ꝫ ꝛ longe se tenē. g Cū ce. clan. buc. ⁊c.] qđ exponūt ꝛc. nīs dicētes q̄ ꝫ nō licentiant trāscēdere tminos ꝓdictos: ꝫ q̄ ante clangorē buiusmodi debēt se tenere lōge etiā a tminis pfixis. ⁊ in ipso clangore approquare eis. ⁊ ꝫ vocaf ascēdere: q̄ illi tmini erāt aliquātulū in ascēsu mōtis. In hebreo habet. Jn, ptractu buccine ascēdāt. Et dicit Ra. Sa. q̄ erat qđā mod⁹ clangendi, ptensus. ⁊ erat signū recessus ꝛitatis ꝛ monte: ⁊ p hoc erāt licētiati trāsire tminos ꝓstitutos ⁊ ascēdere in montē. h Descēditq; moy. ⁊c.] ad exequiēdū dñi mādatū. i Et scifi. eū. ꝛnūciādo q̄ mūdarent. k Cūq; la. ꝛ. sua. Si quaraf q̄re nō acceperūt noua? Dicendū q̄ nō fuit nisi ad cōmendandū ꝛi miraculū p qđ ab exitu ꝛ egypto vsq; ad ingressū ere, ꝓmissionis ꝛstimenta eoꝝ nō nō fuit attrita nec ꝛetustare cōsꝑta: ut dr Deut, xxix. ca.

l Estote pa. i die ter. hic ē dies sext⁹ mēsis tertij. q̄rto enī die eiusdē mēsis dixit eis moyses ista ut dic Ra. Sa. ⁊ in sexto die fuit lex data: ex q̄ cōcludif q̄ fuit data. l⁹ die a die exit⁹ ꝛ egypto exclusiue: q̄ mēses apud hebreos accipiūf p lunaticōs: ita q̄ duo mēses faciūt lix. dies. qđ si ꝛ ctio mēse addā ẽ vj. dies vsq; ad dationē leg faciūt lxv. a qđ si subtrahāf xiiij. dies ꝓmi mēsis q̄ ꝓcesserūt exitū ꝛ egypto qui fuit. xv⁹ die: ut habef ō. xij. ca. remanent. lj. dies. m Et ne appo. ypo. ꝛ. lz enī act⁹ mīmonialis sit licit⁹. tñ hz annexā quādam turpitudinē quā oportet excusari p bona mīmonij. habet etiā annexā deꝑditionē mētis, ꝓt vehemētiā delectationis carnis. vñ dic Greg⁹. Tanto mens a supno amore disiūgit: quāto ifert delectaf. ⁊ ió añ susceptiēz leg p duos dies fuit prohibitus: q̄ ad susceptionē legis req̄rebaf magna mūdicia ⁊ elevatio mentis. n Jāq; aduenerat. hic ꝓnter disponī ꝓls p reverētiā ad rem. q̄ ex tūnore cōsurgit: ⁊ ió añ platione leg signa terribilia apparuerūt. Alia etiā ca ẽ ad ꝫ q̄ lex vet⁹ fuit lex timoꝝ sic lex noua dicit lex amoꝝ. vñ dicit Aug⁹ Brevis dria legis ⁊ euāgelij timor ⁊ amor Cui⁹ rō est: q̄ illa lex dabaf volēb⁹ imꝑfectis q̄ p timorē inducēdi sūt ad opa ꝛtutū: lex añ nova data ẽ ꝑfectis q̄ magna inducūf ad talia ꝑ amorē. vñ dic poeta Horati⁹: Oderūt peccare mali formidine pene: oderit peccare boni ꝛtutis amore. ⁊ ió sic lex nova data ẽ i cete ⁊ trāqllitate a ꝛpo. ꝓut dr Matth. v. Cūsedisset accesserūt ad eū discipuli ei⁹ ⁊ apiens os suū docebat eos dicēs: Bti pauꝑes ⁊c ita lex vet⁹ data ẽ cū timorē: ⁊ ꝫ ē qđ dr ꝫ: o Ceperūt auto. ac mi. ful. ⁊ nu. ⁊c. clāgor q̄ buc. ⁊c. Audiebat enī cū ꝑdict⁹ tribilis son⁹ q̄si tube: ⁊ ꝫ fiebat ministerio angelico. fabulanē ut iudei q̄ ille clāgor ul⁹ son⁹ fiebat i qđā comu qđ fuit acceptū ꝛ ariete imolato, p isaac. p Et ti. po., ꝓt ꝑdicta. q Cūq; edu. eos moy. cū qđā importunitate eo q̄ nō audebāt exire, r Tot⁹ aūt mōs sy. ⁊c.] nubes enī ꝛsissima ut ꝑdictū ē operat montē synai: ⁊ ex pte supiori mōris egrediebaf fum⁹ ⁊ ignis ꝛ medio nubis, facta ē aūt talis apparitio i nube ⁊ igne q̄ nō habēt figurā stabilē. ne ꝓls ad idolatriā, ꝓ⁹ habēt occasionē faciēdi sibi imagines: ut dicūt hebrei. Nec ē intelligēdū q̄ dñs ꝛsēserit ibi ꝑm nām suā q̄ vbiq; ē ꝛ necessitate. ⁊ ꝓ ꝑs nō pōt ascēdere nec ꝛsēdē: ꝫ i effectu ipsū repūtante. s Et vo. moy. q: accedē, ꝓpe nō ꝑsupposisset nīl vocat⁹. t Descēde ⁊ ꝓte. po. licz ꝫ iam añ fecisset. tñ ꝓcipit ite ex fieri ūminēte loca ad maiorē certitudinē, ꝓt piculū euitādū. v Sacer. q̄s ⁊c.] adhuc nō erāt instituti sacerdotes. ⁊ ió dicūt aliq̄ q̄ ꝫ hic dr ꝓ anticipationē

loqueris ad filios isrl. Venit moyses: ⁊ vocatis maioribⁿ natu ꝓlī exposuit oēs sermones quos mandauerat dñs. Respondit q̄ ois ꝓls simul: Cūcta que locut⁹ ē dñs facie/mus. Cūq; retulisset moyses verba ꝓlī ad dñm ait ei dñs: Jam nūc veniā ad te in caligine nubis ut audiat me ꝓls loquētē ad te: ⁊ credat tibi in ꝑpetuū. Nūciauit ergo moyses verba ꝓlī ad dñm. Qui dixit ei: Vade ad ꝓlm ⁊ scifica illos hodie ⁊ cras: lauētq; vestīmēta sua ⁊ sint parati in die tertiū. Jn die enī tertio descendet dñs coꝝ oī plebe super montem synai. Constituesq; tminos ꝓlo circuitū ⁊ dices ad eos: Cauete ne ascēdatis in montē: nec tangatis fines illius. Ois q̄ tetigerit montē morte morief. man⁹ nō tangēt eū: sed lapidibus oppumef: aut ꝑfodief iaculis: siue iumēti fuerit siue homo: nō viuet Cū ceperit clangere buccina tūc ascendāt i montē.] Descēditq; moyses de mōte ad populū] ⁊ scificauit eū. Cūq; lauissent vestīmēta sua ait ad eos: Estote parati in die tertiū ⁊ ne appropinquetis vxoribⁿ vestris. Jāq; aduenerat tertⁱ dies ⁊ mane inclaruerat: ⁊ ecce ceperūt audiri tonitrua: ac micare fulgura: ⁊ nubes densissima opire mōtē. Clāgorq; buccine vehemēti⁹ pstrepebat ⁊ timuit ppls q̄ erat i castris. Cūq; eduxisset eos moyses in occursū ꝛi de loco castrorū stetерunt ad radices montis. Tot⁹ aūt mons synai fumabat: eo q̄ descēdisset dñs sup eū in igne:] ⁊ ascēderet fum⁹ ex eo quasi de fornace. Erat q̄ ois mons tribilis: ⁊ sonit⁹ buccine paulatim crescebat i magnitudine: ⁊ plīr⁹ tendebaf. Moyses loquebaf: ⁊ dñs rñdebat ei. Descēditq; dñs sup montē synai i ipso montis vertice: ⁊ vocauit moysen i cacumē ei⁹. Quo cū ascēdisset dixit ad eū Descende ⁊ cōtestare ꝓlm: ne forte velit transcēdere terminos ad videndū dñm: ⁊ pereat ex eis plurima multitudo Sacerdotes q̄z qui accedūt ad dñm scificent] ne peutiat eos. Dixit q̄ moyses ad dñm Nō poterit vulg⁹ ascēdere in montē synai: tu enī testificaf es: ⁊ iussisti dices: Done terminos circa montē: ⁊ scifica illū. Cui ait dñs: Vade descende: ascēdesq; tu ⁊ aaron tecū. Sacerdotes aūt ⁊ ꝓls nō trāseant tminos nec ascēdant ad dñm ne forte interficiat illos. Descēditq; moyses ad populū ⁊ oia narrauit eis.

ꝛ est sensus: sacerdotes futuri sanctificentur quãdo accedẽt ad ministrãdũ cozã dño. Ra. Sa. dic̃ q̃ ḃ intelligit̃ de p̃mogenit̃, p̃incipũ duodecim tribuũ qui obtulerũt sacrificiũ. ut habet. j. xxiij. p̃mogeniti enĩ vsq̃ ad institutionẽ sacerdotij aaron faciebãt sacerdotale officiũ. ut dictũ fuit Beñ. xiij. et xxvij. ca. ꝛ ibi tpe oblatiõis debẽbãt pze alijs sanctificari. Letera patent. a Cap̃. xx.

Ocutusq; est dñs. Descripta dispositione ppli ad legis susceptionẽ. hic p̃mittit̃ legis datio. ꝛ p̃ q̃tũ ad p̃cepta moralia. 2° q̃tũ ad iudicialia. xxj. ca. 3° q̃tum ad cerimonialia. ca. xxv. Sciẽdũ tamẽ q̃ ista diuisio nõ est ita p̃cisa q̃n ĩmẽ mozalia cõtineant̃ aliqua cerimonialia. ꝛ siliter ĩmẽ iudicialia aliqua cerimonialia ꝛ mozalia. sic ꝛ de tertio. ſ ḃ diuisio accipit̃ ꝑm maiorem partẽ. Circa p̃mũ p̃mittit̃ p̃cepta data ꝑ̃ o a deo ĩmediate. 2° data ab ipso mediante moyse ibi: Cunct⁹ aũt ꝑ̃s. Adhuc p̃mo ponit̃ p̃cepta ordinãtia ad deũ. secũdo ad primũ ibi: Honoza patrẽ tuũ. Circa p̃mũ sciendũ q̃ doctozes nr̃i ponunt tria p̃cepta tr̃ia ordinantia ad deũ. Cuius rõ sumit̃: q: ḃ debet fidelitatẽ deo reuerentiã ꝛ debitũ famulatũ ad recognitionẽ sui dominij. infidelitas aũt. p̃hibet̃ p̃mo p̃cepto. cũ dicit̃: Nõ habebis deos alienos. Irreuerentia secũdo. cũ dicit̃: Non assumes nomẽ dñi dei tui in vanũ. Et p̃ istas negationes intelligunt̃ opposite affirmationes. ſ. colere vnũ deũ. ꝛ ei reuerentiã exhibere. Debitus aũt famulat⁹ p̃cipit̃ tertio. cũ dicit̃: Memento ut die sabbati sanctifices. ꝛ ꝑm ḃ illud q̃ p̃mittit̃ cũ dr̃: Ego sũ dñs deus tuus. nõ est p̃ceptũ sed est quoddã p̃ambulũ ad p̃cepta: ac si diceret: b Ego sum dñs. p generalẽ mũdi gubernationem: c Deus p creationẽ. d Tuus. p speciale appropriationẽ pre ceteris populis: ut dictũ est ca. precedenti. e Qui eduxi te de terra egypti. de seruitute humana valde dura comparata ad seruitutẽ diuinã que est suauis ꝛ gratiosa. ꝛ iõ. ꝓter ista debes recipere mandata mea non tm̃ aure cozpis sed etiam mẽtis: ꝛ ad impletionẽ operis. ꝛ tũc sequit̃ p̃mũ p̃ceptũ si. cũ dr̃: f Non habebis deos alienos. dicit Ra. Sa. q̃ dij alieni hic intelligunt̃ generaliter. p omni idolatria: que alienat a vero deo. doctozes aũt nostri dicũt q̃ hic p̃mo. p̃hibet̃ idolatria in speciali sed diuidunt̃ in hoc: q: aliqui dicũt q̃ p̃hibet̃ hic idolatria que fit sine quacũq; imagine. vnde dicit Varro q̃ antiqui romani diu coluerãt deos absq; simulacris. Alij dicũt q̃ p̃hibet̃ p hoc idolatria rerũ que sunt conficte: sicut si cozpi humano inseraẽt caput arietis: ꝛ ale ad volandũ. sicut pingebat̃ imago iouis. ꝛ in tali figura credebant iouem esse. ꝛ iõ dicunt̃ dij alieni. ſ. a rerũ natura. g Coram me. i. in nullo loco uel tpe habebis: q: pñs sum. oi tpe ꝛ loco. ꝓsequẽter. p̃hibet̃ idolatria in imagĩb⁹ rerũ que sũt. nõ tamẽ sũt dij. cũ dr̃: h Nõ facies tibi sculptile. q̃ fit p dolaturã in ligno uel lapide uel alijs que sculpi possunt: nec aliquã similitudinẽ p fusurã uel picturã: uel quocunq; alio modo. i Neq; cẽm fitudinẽ tc̃.] i. rei que est in celo: quia aliqui impendebãt cultũ latrie soli ꝛ lune ꝛ sideribus. k Et que in terra deorsũ. q: aliq colebãt bestias ut s̃ dictũ est de egyptijs. viij. ca. l Nec eozũ que sunt in aquis. q: idolũ dagon q̃ colebat̃ a philisteis habebat caput piscis. ideo vocat̃ dagon: q: dag piscẽ sigt̃ i hebreo. m Non adorabis ea. ita q̃ finaliẽ structurã ꝛ culturã idolozũ generaliter. p̃hibet. cui⁹ cã subditur cũ dr̃: n Ego enĩ sũ dñs de⁹ tu⁹. ꝛ nõ ali⁹. o Fortis çelotes. çelus. ꝓprie sigt̃ amozẽ viri ad vxozẽ: in qua nõ patit̃ aliũ coicare. ꝛ hoc mõ dicit̃ de⁹ çelotes: q: nõ vult q̃ bõ fornicet̃ cũ dijs alienis p idolatriã. p Visitans iniq̃tatẽ patrũ in filios

Ocutusq; est xx dñs cũctos sermões hos. Egoᵇ sũ dñs deᵛ tuusᵇ: qui eduxi ᶜte de tra egypti: de domo seruitutis. Nonᶠ habebis deos alienos coramᵍ me. Nonʰ facies tibi sculptile neq; ⁱcẽm similitudinẽ que est in celo desup:] ᵏque in terra deorsũ: nec ˡeoz q̃ sũt in aqs ṁb terra. Nonᵐ adorabis ea neq; coles. Egoⁿ enĩ sum dñs deus tuus fortis° çelotes: visitansᵖ iniq̃tatẽ patrũ ĩ filios: in tertiãᵠ ꝛ quartã generatio-

nẽ eoz q̃ oderũt me: ꝛ faciẽsʳ misericordiã in milia: bis qui diligunt me:] ꝛ custodiũt pzecepta mea. Nõ assumesˢ nomen dñi dei tui i vanũ.] Nec⁽ᵗ⁾ enĩ habebit insontẽ dñs eum: qui assumpserit nomẽ dñi dei sui frustra. Memẽtoᵘ ut ʸ die sabbati sẽsices. Sex⁽ˣ⁾ diebus opaberis: ꝛ facies oĩa opa tua Septimo ⁽ʸ⁾ aũt die sabbatum domini dei tui est. Non facies omne op⁹ in eo:] tuᶻ ꝛ filius tuus ꝛ filia tua: seruusᵇ tuus ꝛ ancilla tua: iumentumᶜ tuũ filio. p inquitate patris: inq̃tũ ẽ imitator⁹ patris sceler. iõ subdit̃: Usq; ad ẽtiã ꝛ quartã gnãtionem. q: sicut dictũ est aliquãdo mali boies vivent filios suos vsq; ad tot gnãtiones. ꝛ sic informãt eos suis malis exemplis uel illi imitãtur q̃ viderũt i patribus. r Et faciẽs misericordiam tc̃. q: magis. plongat̃ ei⁹ misericordia ꝛ bonitas dando bona filijs. p bonitate patrũ: q̃ eius iustitia in puniẽdo filios. p malitia patrũ. Hebrei dicunt q̃ in predictis sũt duo precepta: ita q̃ primũ incipit ibi: Ego sũ dñs deus tuus. p q̃ p̃cipit affirmatiue. q̃ ille habeat. p vero deo: qui eduxit filios isr̃l de egypto in tot signis mirabilibus. Secundũ incipit ibi: Non habebis deos alienos ꝛc̃. in quo. p̃hibet̃ negatiue. ne cultus latrie alteri impendat̃. s Non assumes ꝛc̃. hic p̃hibet̃ falsa iuratio. ꝛ etiã illa que est sine cã debita: q: p vtrãq; fit irreuerentia ipsi deo assumendo nomen eius ad confirmationẽ falsitatis uel frustra. Dicunt aũt aliqui hebrei q̃ etiã hic p̃hibet̃ prolatio nois dñi tetragrãmaton indebita. solum enĩ erat licita sacerdotibus non vbiq; s solũ in templo q̃n benedicebant populũ: ꝛ nõ alias. Causa aũt hui⁹ p̃hitionis subdit. cũ dr̃: t Nec enĩ habebit insontem dominus. id est innocentẽ uel sine pena euadentem. v Memento ut die sabbati sanctifices. Postq; remouit impedimenta cult⁹ diuini. scz idolatriã p primũ preceptum. ꝛ irreuerentiã diuini nominis p secundũ. hic cõsequenter dat preceptũ de cultu debito ipsi deo exhibendo. ꝛ patz ordo: quia pr⁹ sunt remouenda impedimenta alicui⁹ rei instituẽde q̃ q̃ instituat̃. dicit igit̃: Memento. Dicũt hebrei q̃ hoc ponit̃ in principio huius precepti: q: in omni re preciosa debet homo habere memoriam de sabbato: ut si habeat nouã vestem uel iocale pulchrũ uel aliq̃d huiusmodi debet expectare diem sabbati: ut primo tunc vtatur ipso. x Ut diem sabbati sanctifices. i. diuino cultui totaliter applices de diuinis bñficijs meditãdo ꝛ grãs exhibendo. y Sex diebus opaberis. illa que sunt necessaria pro vita humana sustentanda. z Septimo aũt die ꝛc̃.] q: etiã illa que erãt necessaria. p victu nõ erat licitũ coquere uel parare: ut dictũ est ã. xvj. ca. licitũ tm̃ erat opari illa que non poterãt bono mõ differri nec anticipari die precedẽti: sicut animalia adaquare: ꝛ pabulũ eis prebere: ꝛ i casualibus remediũ adhibere: quãdo non poterant bono modo differri: sicut bouẽ in foueã lapsum unde leuare ꝛ similia. Et ḃ mõ macabei pugnauerũt ꝓtra inuadentẽ eos die sabbati: ut habet. j. Mach. ij. ca. a Tu ꝛ filius tu⁹ ꝛc̃. non loquitur de adultis qui iam sciebant legem sabbati: quia prohibiti sunt simul cum parentibus: sed hoc addit̃ pro pueris ignorantibus legem: qui non debẽt permitti a parentibus aliquid operari in die sabbati: ut accendere ignẽ uel extinguere lampades ꝛ huiusmodi: ut dicit Ra. Sa. b Seruus tu⁹ ꝛ ancilla tua. intelligit̃ hoc de illis qui nõ erant iudei: q: p precedentia seru⁹ ꝛ ancilla de gẽte iudeorum erãt. p̃hibiti. c Jumentum tuũ. q: non erat

q̃ intelligit̃ duplicit̃. Uno mõ ꝑna tpali q̃ iuste puniũt̃: ꝛ maxime a deo filij. p iniq̃tate patrũ: quia in hoc puniũt̃ patres. ideo subdit̃: q In tertiã ꝛ quartã generatiõez. q: vsq; ad tot generatiões videt̃ aliq̃s mali boies pueros ex eis exeuntes. Alio modo de ꝑna eterna: que infligitur

eis licitū cōducere uel accomodare gentili ad op⁹ suū faciendū : ℔ dimittebat simpliciter quiescere: ⁊ refici pabulo ꝓuenienti. a Et aduena. iste ē gentilis cōuersus ad ritū iudeoꝝ : q̄ filli mō teneba⁹ obſuare sabbatū. b Sex enī dieb⁹ ⁊c. hoc inducit tanq̄ cā ⁊ rō hui⁹ ꝑdicti mādati ⁊ ꝓ ſra. Circa istud ꝓceptū qō ego exposui ſm intentionem hebreoꝝ quib⁹ fuit ꝓmo datū cōſiderandū q̄ partim ē morale : ⁊ partim cerimoniale. Morale ē enī q̄tū ad hoc q̄ hō tenetur vacare dīnis. Cerimoniale ēq̄tū ad determinationē tp̄is : q⁹ reḡes diei sabbati figurabat requiē dñi in sepulchro : in quo iacuit p totā diē naturalem sabbati. ⁊ q⁹ cerimonie legis ve. cessant adueniente veritate euāgelij. iō in noua lege nō obseruaf dies sabbati : q⁹ est determinatio tp̄is : ℔ loco eius obseruaf dies dñica ⁊ etiā ꝓpē memoriā dñice resurrectiōis die dñica facte. Et q⁹ opus pcti est maxime seruile. s. seruitute diaboli. ⁊ maxime impedit vacare dīnis. iō maxime intelligif ē ꝓ hibitū p dictū ꝓceptū: ita q̄ q̄ adulteraf illa die est transgressor duplicis ꝓcepti. s. mechie: ⁊ diei sabbati : q̄ nō intelligebāt iudei. vñ dic̄ Aug⁹li. de ⁊c ciuitdis. Melius faceret iude⁹ in agro suo aliq̄d vtile q̄ in theatro sedicio-sius existeret. ⁊ meli⁹ femine eoꝝ die sabbati lanā facerēt q̄ tota die in neomenijs suis impudice saltarēt. Sciendū tn̄ q̄ nō obseruaf cū tāto rigore vacatio ab op⁹ manualib⁹ ſicut in ve. lege : q⁹ pñt parari cibaria. ⁊ aliq̄ alia fieri die dñica : q̄nō erāt licita in sabbato : q⁹ illa vacatio partim figuralis erat : sicut tot⁹ ille stat⁹. j. Cor. x. Hec in figura ꝓtingebāt illis. Ex figura enī q̄tūcūq⁹ modico subtracto mutaf tota significatio. sic vna lrā subtracta ab hoc nōe lapis : mutaf tota significatio. circa ꝓ totā rē ipsam lapidis pñt aliq̄ addi ⁊ subtrahi absq⁹ mutatione subē. c Honora patrē tuū. Hic ꝓiter ponit ꝓcepta ordinātia ad ꝓximū. ⁊ p̄ ponit ꝓceptū circa opationē boni-cū dī : Honora patrē tuū : q⁹ intelligif nō solū ve honore q̄ ꝓsistit in reuerētia exteriori : ℔ etiā in ꝓuisione q̄tū ad necessaria vite si indigeant. Et ſm doc. nr̄os nōie parentū intelligif oīs ꝓxim⁹ in necessitate posit⁹ : cui ē ꝓuidendū. vñ dicit Aug⁹. Pasce fame morientē: si nō pauisti occidisti. Ver-tñ exprimit⁹ b parētes tn̄ : q⁹ ista vece ꝓcepta sūt q̄si q̄dā ꝓclusiōes imediate sequētes ex ꝓncipijs inf⁹ nātis : q̄ stati capiunf etiā a parū intelligētib⁹. ⁊ talia erant ꝓponenda tori ꝓlo ī eoī cui ꝓpositū sūt ista vece ꝓcepta. illa aūt que subintelligif q̄si cōclusiōes quedā magis remote explanate fuerūt in alijs ꝓceptis : q̄ sūt q̄si q̄dā determinatiōes vecum ꝓceptoꝝ : q⁹ oīa cerimonialia reducūf ad ꝓceptū ve observatiē sabbati : ⁊ oīa iudicialia ⁊ moralia ad alia ꝓcepta. Ordinaf aūt istud ꝓceptū ve honore parentū q̄uenienē p⁹ ꝓcepta ordinātia ad veū ⁊ imediate : q⁹ sicut ve⁹ est ꝓncipiū oīuꝫ : ita parētes bñt rōnē ꝓncipij respcū filioꝝ. d Vt sis lon. sup ter. cū enī filī⁹ accipiat vitā a parentibus : cōdecēs est ut ꝓgef vita illi⁹ qui bñ se habet ad eos : ⁊ econuerso q⁹ breuiet vita illoꝝ q̄ male se habēt. vere tn̄ aliq̄n aliē ꝓtingit : q⁹ tona tpalia inter q̄ cōputaf corpalis vita ordinanf ad spūalia bona ⁊ etna. ⁊ iō aliq̄n ꝓtingit ex diuina ordinatiē nobis occulta: q⁹ honorātes parētes parū viuūt : ⁊ vehonorantes diu. tn̄ totū ordinaf a veo ad augmētationē ꝑmij honoꝝ : ⁊ pene maloꝝ. e Nō occides. Consequenē ponit ꝓcepta iudicialia: q̄ ordināf ad ꝓximū q̄tū ad vitationē mali. ⁊ q⁹ maximū nocumētū circa cōſistētia pſone ē occisio. iō b. phibitē p-cū dī : Nō occides. Et ſm doc. catholicos p b intelligif. phibitū ē nocumētū in pſona pxis : ut mutilatio : verberatio : ⁊ silia. q̄ sunt p̄ caritatē ꝓximi. Dic̄ Ra. Sa. q⁹ p b ꝓceptū phibitē homicidium tm̄ : ꝓter q̄ imponit pena mortis. Cetere ꝓlesiones corpis phibentf alijs ꝓceptis iudicialib⁹. 2° phibitē nocumentū inferendū ꝓximo rone pſone sibi cōiuncte. cū dī : f Nō mechaberis. Mechia enī ē copula carnalis cū vxore alterius vir que reputaf vna caro cū ipso. Dicūt tn̄ doc. nr̄i q⁹ p hoc phibitē oīs cōcubitus qui est ꝓter legē matrimonij. Debrei aūt dicunt q⁹ phibetur sola mechia Alij cōcubit⁹ inordinati alijs ꝓceptis sūt phibiti. g Nō furtum facies. Hic ꝓiter phibentf alia nocumēta. ⁊ p̄ illa que inferūt facto cū dī : Nō furtū facies. p q̄ intelligif phibita oīs ꝓtactio rei alienē uel retētio iusta ſm q⁹ dicūt doc. nr̄i. Ra. Sa. dic̄ q⁹ p hoc intelligif ꝓhibitū furtū oīs tn̄ : p q̄ imponit pena mortis : aut bī. ea. se. p alijs aūt furtis nō imponit lex pnā mortis : ℔ restitutionē in duplū : uel aliē ſm q⁹ determinant iudicialib⁹ ꝓceptis. Consequēter phibitē nocumentū q̄ inferf ꝓximo-cū dicit : h Non loquaris ⁊c.] Et ſm doc. nostros non solū intelligif. phibitum falsū testimoniū i iudicio. ut dicūt hebrei: sed etiā extra iudiciū ⁊ oīs detractio : ⁊ mēdaciū extra ꝓximū. ⁊ q̄cūq⁹ nocumentū q̄ ꝑt inferri ꝓximo ꝓximo : dū tn̄ sit extra caritatē. i Nō cōcupisces. Ultimo ponit ꝓcepta phibentia cōcupiscētiā inordinatā respectu aliene rei. ⁊ hec nocumēta sūt in actu. ⁊ ſm doc. nostros sūt duo ꝓcepta. Vnū quo phibetf cōcupiscentia vxoris alterius. in quo scōm eos phibetf oīs ꝓsensus in carnalē actum extra legē matrimonij. ⁊ hoc phibetf cū dicit : Nec desiderabis ei⁹ vxorē. Aliud q̄ phibetf cōsensus accipiendi rem alteri⁹ quocunq⁹ mō indebito cū dī : Nō cōcupisces domū. primi tui ⁊c. ⁊ q̄ subdit : k Nō ancillā. nō intelligif ve cōcupiscētia ad carnalē actū : q⁹ ista est phibita p ꝓcedens ꝓceptū : sed intelligitur ve cōcupiscētia ei⁹ ad seruitiū. q̄ē bonū vtile. Rō aūt quare duo ꝓcepta ponūt ad repssionē cōcupiscentie est. q⁹ bonū diuidit p vtile ⁊ delectabile: ita q⁹ est alia rō boni vtilis: ⁊ delectabilis : ita q⁹ aliq̄n cōtingit ut aliquis habens ꝓpriatem ad vnū: nō habeat ꝓpriatē ad aliud. imo aliq̄n abominationē : sic aliquis cōcupiscit vxorē alteri⁹ : qui tn̄ nō cōcupiscit alias res ipsius : q⁹ abominaf furtū uel rapinā. ⁊ ideo ad reprimendam istam cōcupiscentiā duplicē debuit assignari duplex ꝓceptū. Debrei aūt dicūt q⁹ est vnū ꝓceptū tn̄ : q̄ necesse habent dicere scōm ꝑdicta : q⁹ exposse habet infra q⁹ in tabulis fuerūt scripta vece ꝓba : q̄ fuerūt vece ꝓcepta data a deo imediate. Si aūt de repssione cōcupiscētie eēnt duo ꝓcepta : sequeref scōm eos q⁹ eēnt. xij. ꝓcepta. videlicz q̄tuoꝝ ordinātia ad deum : aut ipsi dicūt : ut patz ex ꝑdictis. ⁊ septē ad ꝓximū : ꝓpē q̄ sicut ipsi ponūt q̄tuoꝝ ꝓcepta ordinātia ad deū : vbi dc. aūt nō ponit nisi tria ut ꝓdictū ē. sic erga ꝓximū ponit tn̄ sex : vbi doctores nostri ponūt septē. ⁊ ideo cōiungūt duo vltima in vnū. Et ad hoc facit apparētia lrē: q⁹ sub eodē versu vtraq⁹ cōcupiscētia phibetur: nō tn̄ variaf lnia si sit vnū siue duo ꝓcepta q̄tum ad intellectū nostrū : sed variaf multū in hoc siue sit vnū siue duo precepta intellectus hebreoꝝ : quia dicūt q⁹ p hoc nō phibetf cōcupiscentia nisi aliq̄liter ꝓrumpat in actus exteriores: sicut est cū ex cōcupiscētia vxoris aliene aliq⁹ mouef ad tangēdū eā impudice : uel sollicitādū eam verbis uel muneribus. ⁊ ſm hoc dixerūt aliqui doctores nr̄i q⁹ lex vetus phibebat manū ⁊ non animū. ⁊ habef in glosa sup epistolā ad Phil. iij. ca. Hoc etiam dicit Josephus. xij. antiquitatū : improbās Polybiū bistoriographum persarū dicentem q⁹ antiochus illustris miserabiliter mortuus fuit: eo q⁹ voluit spoliare templum diane: contra quē dicit sic Josephus : Nam qui nullatenus egit peccatū sed tn̄ cogitauit. nullo reatu tenetur. ⁊ ideo cōcludit ibidem : q⁹ mortuus fuit ꝓpter peccata que fecerat in hierusalē. Sed dicere q⁹ actꝰ interior voluntatis nullꝰ sit reatus nisi aliquo mō ꝓrūpat in actū : ē multū irrationabile : cū ratio peccati magis accipiat a mala voluntate interiori q⁹ ab actu exteriori: q⁹ li nullo mō est voluntarius: nullo mō etiā est peccatū : ut ꝓz i amētib⁹ ⁊ pueris.

quā dñs deus tuus dabit tibi. Nō occides. Nō mechaberis Non furtū facies. Non loquaris cōtra ꝓximū tuū falsū testimoniū.] Non cupisces domum ꝓximi tui. Nec desiderabis vxorē eius: non seruū non ancillam: non bouē : nō

v aduena: q̄ ē intra portas tuas. Quia⁹ enī die⁹ fecit deus celū ⁊ terrā ⁊ mare ⁊ oīa que in eis sunt : ⁊ requieuit in die septimo. Idcirco bñdixit dñs diei sabbati : ⁊ sanctificauit eum. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā : ut sis longeu⁹ sup terrā

a Cūct⁹ aūt pp̄s. hic ꝓsequēt ponūt p̄cepta data a deo mediante moyse: q: pp̄s nō poterat ampli⁹ verba dñi loquētis sustinere. ⁊ b ē qđ dr: Cūctus aūt pp̄s videbat voces. hic accipit videre ꝓ audire. sensus enī visus certior est auditu. ⁊ iō q: ꝑba dñi penetrabāt aures ⁊ corda eoꝝ ita sensibiliter ꝙ sustinere nō poterāt; ꝓp̄ hoc ytur tali mō loquēdi. s. visu ꝓ auditu. b Et lampades. i. micantia fulgura. ut dictū est ca. p̄cedēti. c Et ꝓterriti ac pa. con. ꝓp̄ signa crebrilia q̄ videbant. d Steterūt procul. retrocedentes etiā a cōminis ꝓstituti. e Loqre tu no. ea q̄ dñs dicet tibi. f Et audiem⁹. i. obediem⁹ tāq̄ rei ꝑbis. g Nō loq̄t nobis dñs. imediate. h Ne forte moria. q: ex fragilitate būana dñm loquētē nō poterāt sustinē. i Nolite timē. q. d. nō moriemi ꝓpter h. k Ut enī ꝓba. vos vt. dr⁹. nō ē sic intelligendum ꝙ probaret eos ad hoc ut sibi manifestaret aliq̄ō ignotū: ⁊ ut p h apparēt ipsis iudeis ⁊ alijs ꝙ timerēt eū. l Et nō ꝑcca. q: p timorē dñi declinat ois a malo. ut dr ꝓv. xv. ca. m Moyses aūt accesit. ad cali. in vertice montis. ut audiret mādata ab eo. ⁊ referret ꝓpl̄o: q: ꝓpl̄us plus audire nō poterat: ut dictū ē. n Vos vidi. ꝙ de celo. nē.] in creatura tñ ipsū repsentāte. ⁊ accipit h celū ꝓ celo aereo: q: in cacumine mōtis synai illa vox formabat. o Nō fa. deos ar. licz supꝝ ꝓhibuerit idolatriā: tñ h repetit ⁊ in plurib⁹ locis alijs ut magis imprimeret h ꝓhibitio cordib⁹ eoꝝ: q: sciebat eos ꝓnos ad idolatriā. p Alta. de ĕra fa. m. Hoc p̄cepit in detestatione idolatrie: q: idolatre faciebāt altaria valde solēnia de marmorib⁹ ⁊ metallis. ⁊ intelligit h de altari holocausti: ubi cremabant hostie: q: altare incēsū fuit de lignis setbim ⁊ opertū auro. ut dr. j. xxx. ca. iō seq̄t. q Et offe. in. eo. holoc. i. victimas: q̄ totalit incēdebant ad honorē dei. r Et pacifica ꝙa. i. hostias q̄ offerebāt ꝓ alia q̄ bñficio dei obtēto ut obtinēdo. quaꝝ vna ps incendebat. alia erat sacerdotū. ⁊ alia offerētiū: ut comederēt coꝝ dño. s Oues v. ⁊ bo. de istis enim ꝙlib⁹ ut plurimū fiebāt sacrificia. t In oi loco nē.] iste loc⁹ sacrificij nō poterat ee nisi vn⁹ ad vitādū piculū idolatrie: ad quā ꝓpl̄s iudeorū erat ꝓn⁹: ad quā declinassent de facili si ubiq̄ potuissent sacrificare. Si aūt aliq̄ sci sacrificauerūt alibi: h fuit ex cā spāli ⁊ dīna revelatiē. sicut dauid ex iussu gad. ꝙbe in mōte moria añq̄ templū ibi fūdaret. ꝓp̄ apparitionē angeli ibi factā. ut dr ij. Reg. xxiij. Et lxlias in mōte carmeli ad cōuincēdū ꝓphas baal. ut dr. iij. Reg. xviij. Loc⁹ aūt reputat⁹ divino sacrificio p⁹ ingressū filioꝝ isrl in ĕrā. ꝓmissiōis ꝓmo fuit in silo. ubi fuit tabernaculū positū ⁊ altare holocaustoꝝ. ⁊ destructa silo translatū est i nobe. ⁊ destructa nobe ꝙ saulem trāslatū est in gabaon postea in urlm ubi fuit fundatū templū: tñ in singulis ꝙbus erāt loca q̄ dicebāt synagoge. ubi cōueniebāt ad laudandū deū ⁊ ad audiendū legē. v Desi al. lapi. fece. ih. poterat eni ee de ĕra ut dictū ē. uel de lapidib⁹ nō dolatis tñ: qđ fuit in detestatione idolatrie. ubi fiebāt altaria de marmore sculpto ⁊ polito: ⁊ ne ꝙ talē sculpturā induceret paulatim ad sculpendū imagines. Oz aūt dictū est hic ꝙ altare holocaustoꝝ debeat ee de ĕra uel lapidib⁹ nō sectis. non est ꝓ illud qđ dr. j. xxvj. ca. ꝙ altare holocaustoꝝ ꝓcipit fieri de lignis setbim optis ere: q: illud altare fuit de ĕra ut videbit q̄n erim⁹ ibi. r Nō ascē. ꝓ gra. ad altare meū. fiebat tñ ut dic̄ Ra. Sa. qđā ascensus absq̄ gdib⁹ paulatim ascendēdo. q̄n altare erat ita altū ꝙ sacerdotes sine ascensu nō poterāt ibi ministrare. y Ne reue. tur. tua. vsus

astnū: nec oia que illius sunt. Cunctus⁹ aūt pp̄lus videbat voces ⁊ lāpades ⁊ sonitū buccine: montēq̄ fumantem: t⁹ perterriti ac pauore concussi: steterūt⁹ ꝓcul: dicētes moysi Loquere⁶ tu nobis: ⁊ audiemus. Non⁷ loquat nobis dñs ne⁸ forte moriamur. Et ait moyses ad pp̄lm: Nolite⁹ timere. Ut eni¹⁰ ꝓbaret vos venit deus: ⁊ ut terror illi⁹ esset in vobis: ⁊ nō peccaret¹¹. Stetitq̄ pp̄lus de longe: moyses¹² aūt accessit ad caliginē in qua erat deus. Dixitq̄ ꝓterea dñs ad moysen: Hec dices filijs isrl: Vos¹³ vidistis q̄ de celo

emī femoraliū adhuc nō erat introduct⁹: ⁊ postea fuit iniunct⁹ sacerdotib⁹ qñ ministrarēt. ut dr. j. xxviij. ca. Dicunt etiā aliq̄ ꝙ hoc fuit dictū i detestatione idolatrie: q: in sacris ꝓfanis sacerdotes ascendebāt ꝓ grad⁹ ad altare: ⁊ tūc in alto posiri vnde poterāt a circūstantib⁹ videri discooperiebant verēda sua. Priapus. n. fuit qđā iuuenis q̄ a gentilib⁹ reputatus fuit inē deos ꝓpter magnitudinē insolitā virilis mēbri. Dē. n qđ erat insolitū reputabāt gētiles qđ dīnū. Et dicebat iste priapus de⁵ horroꝝ ꝓp̄ fecūditatē que sigtur i mēbro generatiōis Judei eni ꝓni erant ad idolatriā. ⁊ iō in h ⁊ in alijs q̄ ptinēt ad cultum dei ⁊ obseruātias cerimoniales elōgant a ritu idolatrarum. Trios

locut⁹ sim vobis.] Nō⁶ facietis deos argenteos: nec deos aureos facietis vobis. Altare⁶ de terra facietis mihi: ⁊⁷ offeretis sup eo holocausta ⁊ pacifica vestra: oues⁸ vestras ⁊ boues in omni⁹ loco in quo memoria fuerit nois mei.] Veniā ad te ⁊ benedicā tibi. Qz si¹⁰ altare lapideū feceris mihi non edificabis illud de sectis lapidib⁹. Si enim leuaueris cultrū tuū sup eo: polluetur. Nō¹¹ ascēdes ꝓ grad⁹ ad altare meū: ne¹² reueletur turpitudo tua. XXI.

Ec sūt¹ iudicia q̄ ꝓpones eis. Si emeris²

modos p̄cipiēdo. ⁊ malos idolatrarū inhibendo: ut videbitur in sequentibus. 3 Cap. xxi.

Ec sut iudicia. Hic ꝓfiter ponit⁹ iudicialia p̄cepta ⁊ ꝓ lex q̄tū ad iudicialia ponit. 2° ꝓpl̄us ad observantiā legis inducit in medio. xxiij. ca. ibi: Ecce ego mittā. Circa ꝓmū sciendū ꝙ p̄cepta moralia dicē de quib⁹ dictū ē ca. p̄cedēti sūt qđā ꝙclusiōes imediate elicite a dictamine iurīs nālis sive ex ei⁹ pncipijs. ⁊ iō manēt i noua lege: q: ius nāle ē immutabile. Precepta ꝙo iudicialia ⁊ cerimonialia euacuata sūt ꝓ nouā legē. aliē tñ ⁊ aliter: q: cerimonialia sic euacuata sūt: q⁹ ea obseruare p⁹ ꝓmulgationē euāgelij ē mortiferū. vñ dicē apl⁹ ad Gal. v. ca. Si circūcidamini. xps nihil vob⁹ ꝓderit. Et h ē etiā intelligēdū de alijs cerimonialib⁹. Cui⁹ rō ē: q: cerimonie erāt qđā figure ⁊ ꝓtestatiōes xpi vēturi ⁊ no. tes. ⁊ iō eas obseruare p⁹ euāgeliū ꝓmulgatū. ē dicē q⁹ tēp⁹ aduēt⁹ xpi ac no. te. nōdū ē impletū: nec ꝑfitas figuraꝝ impleta ē ꝓ xpm. qđ ē vereticū. Purificatio tñ q̄ erat de cerimonialib⁹ v. tes. remanet in no. le. q: nō figurabat directe aliq̄d futurū sed reuotionē ꝓpli dei colētis q̄ maior ē i no. tes. q⁹ vet. i. Precepta ꝙo iudicialia sic sunt euacuata ꝙ nō obligāt in lege noua: ea tñ obseruare nō ē mortifer: ut pote si aliq̄s pnceps xpian⁹ ea īstituēt i ĕra sua. Cui⁹ rō ē: q: iudicialia erāt instituta ad cōseruādū statū illi⁹ ꝓpli i pace ꝙ opa iusticie: ita ꝙ nō erāt de se uel ꝑ se figure alicui⁹ futuri i noua lege sed tñ ꝙ accidens inq̄tū stat⁹ illi⁹ ꝓpli erat figuralis respectu stat⁹ no. tes. ⁊ iō pñt observari tpe noui testi inq̄tū de nouo testō instituta: ut dictū ē. si tñ seruarēt tanq̄ ex lege vet⁹ obligatoria. eēt mortiferū: q: h eēt asserere ꝙ adhuc manēt stat⁹ ꝓpli vet. tes. His ꝓmissis circa iudicialia ꝓcepta sic ꝓcedit: q: ꝓmo ꝙ ea ordinat hō q̄tū ad ptē irascibilē. 2° q̄tū ad ptē concupiscibilē. xxij. ca. 3° q̄tū ad rōnalē circa mediū eiusdem ca. ibi: Qui imolat diis occidetur. Irascibilis aūt tendit in bonū sb rōne ardui: ⁊ i malū sub rōne vindicatiui: q: ira est appetit⁹ vindicte. ⁊ iō ꝓmo regulat irascibilē in dīnatione que est qđ arduū. 2° i alteri⁹ lesione que est qđ vindicatiuū. ibi: Qui percusserit hoiem. Circa ꝓmū dicit sic: Hec sūt iudicia que ꝓpones eis. nō dicit impones: q: imposita sunt a deo: ⁊ auctoritate eⁱ⁹ ꝙ moysen ꝓposita ꝓpo. a Si emeris seruū hebreū. dicē Andreas ꝙ hoc intelligit de hebreo q̄ iam erat seru⁹ hois gentilis a q̄ hebreus emit eū. Ra. Sa. dicit ⁊ melius ut videt

q̄ intelligit etiā de seruo empto ab hebreo: qđ pōt fieri triplicit. Uno mō a iudicib⁹: qz si hebre⁹ cōuincat de furto: & nō habeat vnde restituat: de mādato iudicū vdet vendi ad restitutionē faciēdā: ut hī ca. sequēti. Alio mō qz pauptate p̄strict⁹ hebre⁹ pōt vēdē semetipsū. ꝑm q̄ dī Leuit. xxv. Si pauptate cōpulsus vendiderit se ē frat tuus &c. Tertio modo si dñs hebre⁹ nō indigeat seruo illo quem emerat ꝓpē mutationē fortune pōt vendē alteri hebreo seruū suū hebreū ꝑ annis q restāt vsq; ad septimū annū remissionis. a Ser an. ser. tibi i. vsq; ad septimū annū remissionis: qz si tēp⁹ emptionis min⁹ distet a septimo āno q ē ann⁹ remissiōis nō fuiet vj. annis: qz illo āno debet egredi liber. Nō aūt b⁹ fuit: qz de⁹ redemit filios isrl̄ de seruitute egypti ut essent ei serui. & iō noluit q̄ venderēt simplicit: & solū ad tēp⁹ & iō nō erāt serui ꝓpie: & q̄si mercenarij locati ad temp⁹. b Cū q̄li de. i. cū tali ex. i. in eque bona uel meliori. in hebreo habet: In panno suo venit: in pāno suo exeat. qđ exponūt hebrei. i. si venit sol⁹. s. sine vxore sol⁹ exibit. & ē filius mod⁹ loquēdi: sic hī Genē. xxxij. ca. In baculo meo trāsiui iordanē istū. i. sol⁹: sicut fuit ibi expositū. & b cōsonat littere imediate sequēti: vbi accipit aliud mēbrū cū dī: c Si habēs vxo. & vx. egre. sit. & eadē rōne literi: qz part⁹ seq̄t ventrē. d Sin aūt dñs. s. sui. e Dederit illi vxorē. s. vnā de ancillis suis alteri⁹ gentis: q̄ ē serua simplicit nō ad temp⁹. f Mulier & liberi &c.] qz part⁹ seq̄t ventrē. & iō qz vxor erat serua simplicit: ipsa cū filijs debet remanere apud dñm. Si aūt ipsa sit hebrea: cū habeat libertatē exeūdi septimo āno: & liberi cū ea egrediēt. g Ipse vo ex. cū ve. suo. s. seru⁹ exibit cū q̄li veste intrauit ꝑm trāslationē nostrā. Bcōm hebreos sic intelligit. In vestitu suo i. solus. ut pz ex p̄dictis. h Qđ si dixerit seru⁹ &c. amore vxoris & liberoꝝ induct⁹ ad remanēdū. i Nō egrediar liber. q̄si renunciās iuri suo. k Offerat eū dñs ꝑ. i. iudicib⁹. l Et applicabit ad ostiū. de mādato iudicū. m Perforabitq; s. dñs. n Aurē ei⁹ subula. hec pena & verecūdia fit ei: eo q̄ nō vult vti libertate a deo sibi data. & pforat auris magis q̄ alie ptes: qz p illā ptē intellexit uel intelligere debuit legē de libertate. o Et erit ei ser. vsq; in sclm. i. vsq; ad ānū iubileū siue parū distet siue multū. p Si q̄s ven. fi. suā. Dic Ra. Sa. q̄ lex ista locq̄ de filia hebrei pua: q̄ nō attigit adhuc. xij. ānos & die. q Non egre. sic ancille. s. de gēte aliena: q̄ erāt serue simplr: non sic aūt ancille hebree: qz in b eadē libertate gaudebāt q̄ & viri: & adhuc maiori: ut videbit. Ancille aūt que erāt de aliena gēte nō exibāt libere: nisi p fractionē dentiū uel eruptionē oculi: ut hī. j. eodē ca. qđ nō habebat locū in ancilla hebrea: imo dñs in tali casu reddēt oculū ꝑ oculo: dentē ꝑ dente. Ad b enī videbat ut dñs experiret ei⁹ mores: & sic accipet eā in vxorē: uel filio suo daret: nisi ꝓ ios mores inueniret: ꝑm q̄ dic Ra. Sa. iō subdit: r Si displi. ocu. do. sui. qz nō vult eā habē vxorē. s Dimit. eā &c. añ ānū. vij. In hebreo hī: Redimet eā. i. dabit ei locū ad redimēdū se. Mod⁹ aūt tal⁹ ē ut dic Ra. Sa. qz si emerat eā ꝑ sex ānis sex libr; & vellet aliq̄s eā redimē: cōputabāt ānos ꝑbi grā. si seruiuit trib⁹ ānis: dabant sibi tres libre tūc: nec poterat renuere. & i b ponebat de suo: qz seruitiū puelle triū ānoꝝ ꝑmoꝝ nō tātū valebat quātū aliozū triū sequentiū: qz tūc erat maioz & fortioz. t Ꝑpter aūt alienos &c.] i. aliquis q̄ nō ect de gēte iudeoꝝ nō poterat facē talē emptionē & redēptionē. v Si spreuerit eā. nolendo eā accipe vxorē. Aliqui expositores nr̄i sic exponunt: Si spreuerit eā. s. nolēdo eā habere pcubinā: qz ad b vēbat: ut seruiret sibi in lecto ut dictū: & sic exp̄sequēti de cōcubina faceret vxorē. b b improbat. j. r Si āt fi. suo de. eā iu. mo. fi. fa. illi. s. dādo ei de tē & alia ptinentia ad nuptias: hoc excepto q̄ parēt⁹ puelle nihil dabit ꝑ munere: sicut erat cōsuetū apud hebreos: ut habet Heñ. xxiij. de parentib⁹ rebecce: qz pecunia quā dederat parēt⁹ eius ꝑ seruitio puelle: computat b ꝑ tali munē. y Qđ si al. ei accepe. ista ꝑore abiecta. z Ꝑuidebit puelle. i. isti sic abiecte ꝓpē aliā ducā. a Nupti. & de. & p. pu. &c. Fm arbitriū iudicū dabit ei pecuniā de b q̄ humiliata ē a filio suo. i. deflorata: & cū b ꝑuidebit de nuptijs cū alio & de vestimētis. Ita exponūt de. nr̄i ꝑm trāslationē nostrā que multū discrepat b ab hebraica lrā: qz in hebreo hī sic: Qđ si alterā ei accepit: expensas & coopturā suā & hozā suā nō diminuet. qđ exponit Ra. Sa. sic. Si alterā ei accepit. i. filio suo aliā accepit cū ancilla ꝑ⁹ accepta i vxorē. Expēsas. i. victū sustinciētē & coopturā suā. i. vestitū ꝓuenientē. Et hozā suā. i. tēp⁹ reddēdi debitū: Nō diminuet. Ibi tralatēdo uel de falcādo ab ipsa, ꝓpē aliā vxorē supinductā: poterāt eni habere plures vxores sil. b Si tria ista nō fe. qđ exponūt de. nr̄i sic: Si nullū p̄dictoꝝ fecerit. i. nō accepit sibi vxorē: nec filio suo & spreuit eā: nolēs eā retinere ꝑ cōcubina. c Egredieē grat. litera ab eo. Dicit enī q̄ nō erat ei vendita ut seruiret ut ancilla: & sic concubina: ut sic postea de cōcubina faceret eā vxorē. & sic emē ad pcubitū & vendē fuit iudeis ꝑmissū ꝓpē coꝝ libidinē: sic dare ad vsuras exteris ꝓpē coꝝ cupidit. atē: & qz talis ꝑmissio nullo loco i lege inuenit sic pcessa: & magi. prohibita: ꝑm q̄ dī Deut. xxiij. ca. Non erit meretrix de filiab⁹ isrl̄. iō alit dī ꝑm Ra. Sa. Si tria ista non fecerit q̄ p̄dicta sūt. s. nō accepit eā vxorē nō de pcubina: sed de ancilla: nec filio suo: nec iuuit ad ei⁹ redēptionē mō p̄dicto. Egredieē gtis. nō solū anno. vij⁹ remissiōis: & etiā ante si in ea appareāt signa pubertatis: q̄ sūt ort⁹ pilozꝝ & mēstruoꝝ: qz tūc est apta ad pcipiēdū. & sic pz qđ p̄dictū ē. s. q̄ puelle habebāt plures vias exeūdi de seruitute q̄ masculi: q̄ solū exibāt anno. vij⁹ remissiōis. d Qui pcuſ. &c. Hic ꝓnter regulā israscibilis & lesionib⁹ q̄ habet rōnē vindicatiui: & p̄ pson⁹ sua. 2° in re ab eo possessa. ibi: Si vos cornu pcusserit. Circa ꝑmū dī: Qui pcusserit boiem vel bēs occidē. Hic accipit pcussio ꝓ occisiōe: qz si nō occideret pcutiēdo q̄tūcūq; vellet occidere: nō ꝓpē b puniret morte: & alia pena. vii in hebreo hī: Percutiēs boiem & mortē s. pcussus. e Morte moriat. s. pcutiēs. & li vel̄s i ꝓposito nre trāslatiōis: deēminat modū pcutiēdi: cū. s. fit a ꝓposito & nō a casu. ꝓpē qđ de casuali subdit: f Qui aūt nō ē insidiat⁹. s. querēs mortē pcussi: qz erat amic⁹ ei⁹. g Sed de⁹ illū tradidit i manu ei⁹. i. ex cā nobis occulta de⁹ ꝑmisit eū inēficialiter: & ideo ꝑter intentionē occidētis. b Cōstituā tibi locū quo fugere debeat. ne inēficiat ab amicis occisi: & ibi manē debebit vsq; ad mortē sūmi pōtifiā. Ad b aūt fuerūt ordinate ciuitates refugij. ut hī Josue. xx. i Si q̄s ꝑ industriā occiderit. ꝓ b excludūt a pena sequēti pueri & amētes: q̄ nō hūt industriā.

qđ pōt fieri triplicit. Uno mō a iudicib⁹: qz si hebre⁹ cōuincat de furto: & nō habeat vnde restituat: de mādato iudicū vdet vendi ad restitutionē faciēdā: ut hī ca. sequēti. Alio mō qz pauptate p̄strict⁹ hebre⁹ pōt vēdē semetipsū. ꝑm q̄ dī Leuit. xxv. Si pauptate cōpulsus vendiderit se ē frat tuus &c. Tertio modo si dñs hebre⁹ nō indigeat seruo illo quem emerat ꝓpē mutationē fortune pōt vendē alteri hebreo seruū suū hebreū ꝑ annis q restāt vsq; ad septimū annū remissionis. a Ser an. ser. tibi i. vsq; ad septimū annū remissionis: qz si tēp⁹ emptionis min⁹ distet a septimo āno q ē ann⁹ remissiōis nō fuiet vj. annis: qz illo āno debet egredi liber. Nō aūt b⁹ fuit: qz de⁹ redemit filios isrl̄ de seruitute egypti ut essent ei serui. & iō noluit q̄ venderēt simplicit: & solū ad tēp⁹ & iō nō erāt serui ꝓpie: & q̄si mercenarij locati ad temp⁹. b Cū q̄li de. i. cū tali ex. i. in eque bona uel meliori. in hebreo habet: In panno suo venit: in pāno suo exeat. qđ exponūt hebrei. i. si venit sol⁹. s. sine vxore sol⁹ exibit. & ē filius mod⁹ loquēdi: sic hī Genē. xxxij. ca. In baculo meo trāsiui iordanē istū. i. sol⁹: sicut fuit ibi expositū. & b cōsonat littere imediate sequēti: vbi accipit aliud mēbrū cū dī: c Si habēs vxo. & vx. egre. sit. & eadē rōne literi: qz part⁹ seq̄t ventrē. d Sin aūt dñs. s. sui. e Dederit illi vxorē. s. vnā de ancillis suis alteri⁹ gentis: q̄ ē serua simplicit nō ad temp⁹. f Mulier & liberi &c.] qz part⁹ seq̄t ventrē. & iō qz vxor erat serua simplicit: ipsa cū filijs debet remanere apud dñm. Si aūt ipsa sit hebrea: cū habeat libertatē exeūdi septimo āno: & liberi cū ea egrediēt. g Ipse vo ex. cū ve. suo. s. seru⁹ exibit cū q̄li veste intrauit ꝑm trāslationē nostrā. Bcōm hebreos sic intelligit. In vestitu suo i. solus. ut pz ex p̄dictis. h Qđ si dixerit seru⁹ &c. amore vxoris & liberoꝝ induct⁹ ad remanēdū. i Nō egrediar liber. q̄si renunciās iuri suo. k Offerat eū dñs ꝑ. i. iudicib⁹. l Et applicabit ad ostiū. de mādato iudicū. m Perforabitq; s. dñs. n Aurē ei⁹ subula. hec pena & verecūdia fit ei: eo q̄ nō vult vti libertate a deo sibi data. & pforat auris magis q̄ alie ptes: qz p illā ptē intellexit uel intelligere debuit legē de libertate. o Et erit ei ser. vsq; in sclm. i. vsq; ad ānū iubileū siue parū distet siue multū. p Si q̄s ven. fi. suā. Dic Ra. Sa. q̄ lex ista locq̄ de filia hebrei pua: q̄ nō attigit adhuc. xij. ānos & die. q Non egre. sic ancille. s. de gēte aliena: q̄ erāt serue simplr: non sic aūt ancille hebree: qz in b eadē libertate gaudebāt q̄ & viri: & adhuc maiori: ut videbit. Ancille aūt que erāt de aliena gēte nō exibāt libere: nisi p fractionē dentiū uel eruptionē oculi: ut hī. j. eodē ca. qđ nō habebat locū in ancilla hebrea: imo dñs in tali casu reddēt oculū ꝑ oculo: dentē ꝑ dente. Ad b enī videbat ut dñs experiret ei⁹ mores: & sic accipet eā in vxorē: uel filio suo daret: nisi ꝓ ios mores inueniret: ꝑm q̄ dic Ra. Sa. iō subdit: r Si displi. ocu. do. sui. qz nō vult eā habē vxorē. s Dimit. eā &c. añ ānū. vij. In hebreo hī: Redimet eā. i. dabit ei locū ad redimēdū se. Mod⁹ aūt tal⁹ ē ut dic Ra. Sa. qz si emerat eā ꝑ sex ānis sex libr; & vellet aliq̄s eā redimē: cōputabāt ānos

seruum hebreum: sex annis seruiet tibi: in septimo egredieē liber gratis. Cum⁹ quali veste intrauerit: cū tali exeat. Si habēs vxorē & vxor egredieē simul. Sin⁹ aūt dñs dederit illi vxorē: & pepererit filios & filias: mulier & liberi ei⁹ erūt dñi sui: Ipse⁹ vo exibit cū vestitu suo. Qđ si dixerit⁹ seruus: diligo dñm meū & vxorē ac liberos: non egrediar liber: offeratᵏ eum dñs dñs & applicabitˡ ad ostiū & postes: & perforabitq; aurem eius subula: & erit ei seruus in seculū. Si q̄s vendiderit filiā suā in famulā nō egredietur sicut ancille exeūt. Si displicuerit oculis dñi sui cui tradita fuerit dimittet eā: ꝓpᵒ aūt alieno vendēdi non habebit potestatem: si spreuerit eam. Si aūt filio suo desponderit eā: iuxta morem filiarū faciet illi. Qđ si alteram ei accepit: prouidebit puelle nuptias & vestimēta: & preciū pudicitie nō negabit. Si tria ista non fecerit: egredietur gratis absq; pecunia. Qui percusserit hoiez volēs occidere: morte moriat. Qui aūt non est insidiat⁹: sed deus illum tradidit in manus eius: constituam tibi locum in quo fugere debeat. Si quis

a Proximū suū. i. iudeū quiē te lege sua. ⁊ iō te iudeo occidente gentilē nō intelligit lex ista: ut dicit Ra. Sa. b Et p insidias. p ꝫ excludit illi q̄ licz occidūt bonū intendūt. sic magister verberādo discipulū: ⁊ pat̄ filiū: ⁊ medic⁹ medicādo infirmū. c Auelles eū a altari meo ut moriat. etiā si fuerit sacerdos: ut dicit Ra. Sa. nisi inceperit officiū ministrandi in altari: in quo casu erat expectādū cōplemētū ministerij: quo facto trahebat ad mortem. Pter reuerētiā enim sacri loci erat ibi refugiū in aliq̄b⁹ casibus: inē q̄s erat homicidiū gentilis ut dictū ē: ꝫ nō iudei: p̄ꝫ q̄ Joab ibi confugiens non euasit mortē: q: p industriā ⁊ insidias interfecerat duos iudeos. s. abner ⁊ amasam ut bř. iij. Reg. ij. ca. d Qui pcus. pa. su. aut ma. ⁊c. scōm doc. nr̄os ⁊ hebraicos non intelligit de pcussione leui: q: p̄ꝫ ipsā filiꝰ nō debebat mori: sed aliter puniri. vñ dicit Ra. Sa. q nisi ex pcussiē fiat effusio sanguinis uel liuoꝛ. nō incurrit pena mortis. intelligit etiā de pcutiēte a. ꝓposito: nō a casu nec etiā ex ioco. f Qui fu. fue. bo. ⁊ vn. eū. ⁊c. ita q ad incurrendū pnā mortis vtrūq; req̄rit. s. furtū ⁊ venditio. fm expositores nr̄os: q: si inueniat aliq̄s vendiderit: pena furis est ut reddat duos boies ad seruiendū. ut dicūt: ⁊ hoc nō accipiūt de loco isto: ꝫ de q̄ bř. ca. sequenti: vbi dicit q ꝫ furto aliarū rerū restituit duplū. ⁊ sic excludūt hic a silū. Ra. Sa. dē q etiā ꝫ solo furto bois incurrit pena mortis. ⁊ ꝫ trahit aliq̄liter ex textu: q: vbi trāslatio nr̄a dicit sic: Qui furat⁹ fuerit boiem ⁊ vēdiderit eū. quict⁹ nocte mortē. In hebreo habet sic: Fur bois ⁊ vendēs eū ⁊ inuēt⁹ in manu ei⁹ morte moriat. Dicit enī q li inuēt⁹ i manu ei⁹ ad vtrūq; referē. s. ad furē: ⁊ tūc ē sensus si ē inuentū p testes ꝫ eū q furat⁹ fuerit ⁊ vēdiderit morte moriat. ⁊ ad boiem furto sublatū. ⁊ tūc est sensus: ⁊ hō furto sublatus si inuēt⁹ fuerit i manu furis. i. apud eū: nō vēdit⁹ adhuc morte moriat. s. fur ille. Rō hui⁹ dicti ē: q: hō ē ad imaginē dei fact⁹. ⁊ iō rōne tāte dignitatis. p ei⁹ furto imponit pena mortis ⁊ hoc videt rōnabili⁹ fm intentionē legis. e Qui malediꝛerit ⁊c.] Ista pena nō incurrit. p vno solo maledicto: q: p pcussiē leui prīs uel mīs nō incurrit pena mortis. ut p̄dictū ē: ⁊ cū pcussio sit q̄d gen⁹ ꝫ maledictū. ꝫ assuefactio ad maledicēdū merit pnā predictā. g Si rixta. fue. vi. ⁊ pcus. al. pr. su. la. ul pug. ⁊ ille mor. nō fue. stati uel cito p⁹. h Sed iacuerit in lectulo ex pcussione illa. i Si surre. ⁊ am. fo. sup ba. suū. ita q nō ē adhuc ita pfecte curat⁹ q possit p se ambulare. k Innocens erit. s. a pena mortis. l Qui pcusserit. dato q postea moriat etiā anteq̄ sit pfecte curat⁹. ita dicūt expositores nr̄i ⁊ assignāt duplicē cām. Una est ex pte pcutientis: q: dē: qui pcusserit lapide uel pugno: nō dicit gladio. ex q̄ videt q nō habebat intētionē interficiēdi eū: q: non attulit secū arma. ⁊ sic diminuet pena de grauitate facti. Alia est ex pte pcussi: q: ex q̄ tantū cōualuit q potuit cum baculo ambulare: nō est certū q mortu⁹ fuerit ex pcussione: imo magis. pbabile est q mortu⁹ fuerit ex negligentia custodiēdi se: uel alia occasiē: ꝫ tū impedimentū suoꝛū operū ⁊ expensas in medicos ipse soluet: nec ad pl⁹ tenet: etiā si moriat mō p̄dicto. Ra. Sa. dicit q vtrūnēdus ē pcussoꝛ a iudicibus q̄sq; videat si pcussus moriat: q: si moriē anq̄ sit restitut⁹ pfecte sanitati pcussoꝛ vtrū mori: ⁊ q̄d videt esse ꝫ ꝫ q: dicit: Si surrexerit ⁊ ambulauerit sup baculū suū. innocens

per industriam occiderit proximum a suum ⁊ b per insidias: ab altari meo auelles c eum ut moriat. Qui d percusserit patrē suū aut matrē: morte moriat. Qui e maledixerit pri suo uel matri: morte moriat.] Qui f furatus fuerit hominē ⁊ vendiderit eū: conuict⁹ nocte morte moriat. Si rixati g fuerint viri ⁊ percusserit alter proximū suum lapide uel pugno ⁊ ille mortuꝰ nō fuerit: sed h iacuerit i lectulo: si surrexerit i ⁊ ambulauerit foris sup baculum suū: innocēs k erit qui l percusserit: ita tñ ut operas eius ⁊ impensas in medicos restituat. Qui m percusserit seruū suū uel ancillam virga: ⁊ mortui fuerint in manib⁹ eius: criminis reus erit. Si aūt vno die uel duobus supuixerit: nō subiacebit pene: quia o pecunia illi⁹ est. Si rixati p fuerint viri ⁊ percusserit q̄s mulierē pregnātē: ⁊ q abortiuū quidē fecerit: sed ipsa vixerit: subiacebit dāno quantū marit⁹ mulieris expetierit: ⁊ arbitri iudicauerint. Si aūt r mors eius fuerit subsecuta: reddet s animā ꝓ aīa: oculū t ꝓ oculo: dentē ꝓ dente manū ꝓ manu: pedē ꝓ pede: adustionē ꝓ adustiōe: vuln⁹ u ꝓ vulnere: liuoꝛē ꝓ liuoꝛe. Si percusserit x q̄spiā oculū serui sui aut ācillę ⁊ luscos eos fecerit: dimittet y eos liberos ꝓ oculo quem eruit. Dentem quoq; si erit. s. percussoꝛ. ipse exponit dicens: q est locutio metaphorica: ita q ꝓ baculū cui homo inmitit plena sanitas ⁊ fortitudo intelligit: sicut dicit Ecech. iij. ca. Lōterā baculū panis ⁊c. i. fulcimentū ꝑtutis. Et similis mod⁹ loquēdi. s. metaphoꝛicus est i lege fm ipsū in plurib⁹ aliis locis q̄ ⁊ tūc exponēt q̄s erim⁹ ibi domino cōcedente ⁊ tunc percussoꝛ nō est cōdēnandus. nisi ad opa percussi ⁊ expēsas in medicos. m Qui percusserit suū suū uel ancillā. Ista lex loquit de seruo ul ancilla gentilib⁹. ⁊ multo fortius i tali casu incurritur pena mortis ꝓ interfectione serui hebrei uel ancille. n Si aūt vno die uel duobus sup. nō subiacebit pene. ipse percussoꝛ. o Quia pecunia illius est. s. ipse seruus. Ex quo patz q loquitur tñ i hoc casu de seruo gentili: q: cum sit seruus simpliciter: ⁊ empt⁹ ad seruiēdū semp: est pecunia dñi sui hebrei: nō sic autem seruus hebreus: qui magis est mercenari⁹ q̄ seru⁹: ut predictū ē. ⁊ ideo occisioni serui hebrei debet pena mortis sicut aliorū. p Si rixati fuerint vi. ⁊ percus. q̄s mu. pregnantē. intendēs percutere maritū eius. q Et abortiuū fecerit. Abortiuū ꝓprie dicit fm hebreos fetus concept⁹ ante animationē destructus. r Sed ipsa vi. subia. dam. q̄ tū ma. mu. expe. hoc nō est intelligendū q hoc sit taxandū ad voluntatē ei⁹ sed q eius rationes audiende sūt a iudicib⁹ ⁊ fm allegata hinc ⁊ inde taxabunt. s Si aūt mors ei⁹ fuerit subsecuta. scilz mors mulieris uel pueri iam animati: ⁊ possit hoc ꝓbari: cum iam sit in specie humana. t Reddet aīam ꝓ anima. i. morieꝰ. Aliqui ꝑo doctoꝛes hebrei dicūt q nō ꝓ hoc intelligit pena mortis: eo q nō intendebat percutere mulierē: uel fetū eius animatū interficere: sed solum incurret pnā pecunie fm taxationē iudicū. Sed hoc videt irrationabiliter dictū: cum vtroꝛ sit vna caro cum viro quē intendebat percutere. ⁊ ideo prima expositio videt melioꝛ q intelligit pena mortis. cū dicit: Reddet animā ꝓ anima. v Oculū ꝓ oculo. Postq̄ egit de pena occisionis: hic agit de pena mutilationis ⁊ alterius lesionis: q: si aliquis eruat oculū. primi sui debet erui oculus eius: ⁊ ita de aliis mutilatiōib⁹. ⁊ nō solū de mutilatiōib⁹: ꝫ etiā de aliis lesiōib⁹ corpalib⁹. iō subdit: x Vuln⁹ ꝓ vulnere ⁊ est vulnus percussio cum effusione sanguinis. Liuoꝛ autē q̄s sanguis nō effūdit: sed intra cutē tenigrat. ⁊ idem intelligendum est de aliis lesionibus consimilib⁹ p̄dictis: q actoꝛ debet simile ledi. ita exponūt doc. nr̄i. Ra. Sa. dicq eruenti oculū alteri⁹ nō ē eruendus ocul⁹: ut videnť sonare ꝛba legis: ꝫ pcū ꝓ oculo fm taxationē iudicū est sibi imponendū: ⁊ eodē mō de aliis lesionib⁹. Joseph⁹ aūt dicit medio modo: scilicz q eruend⁹ est oculus ei⁹ si eroculat⁹ ab ipso voluerit: sed si magis vult habere pecuniā recipiet scōm taxationem iudicum. y Si pcus. quispiā oculū serui sui aut an. ⁊ lu. eos fece. i. ineptos ad videndū. z Dimittet eos liberos. ⁊ intelligit ista lex de seruo gentili ⁊ ancilla: quia si mutilaret seruū hebreū uel ancillam: incurreret pnā talionis predictā. Dicit aūt hic Ra. Sa.

q̄ ista sunt mēbra ex quoꝝ mutilatiōe seruꝰ gentilis vtebat exire liber: vocem digiti manuū: ⁊ vocē pedū: oculus aures: nasus: ꝟga virilis: ⁊ ventes sic intelligēdo q̄ ꝑ vno vente uel digito exibat liber. a Si bos ⁊c. Hic cōsequenē ponūt lesiones puniēde ꝑ re possessa cū dr: Si bos cor. per. vi. aut mu. ⁊ mor. fu. la. obruer. nō quia brutum aial peccare possit: sed ꝓpter horrorem facti: ⁊ q̄ esset horribilis ⁊ cetero ad videdū inter homines. b Et nō comedent carnes eius. nō solū a iudeis qui nō poterant comedē aial interfectū taliter sed nec a gentilibus quibus non poterat vendi: ꝙ dimittebantur putrefieri: tum ꝓpter horrorem facti: tum q̄ ꝑ hoc dānificabat dominus bouis ad cautelam sui ⁊ aliorum circa aialia sua piculosa. c Dñs q̄ bouis innocēs erit. s. ab alia pena sibi ipōnēda

exciusserit seruo uel ancille sue sīliter dimittet eos liberos. Si bosᵒ cornu pcusserit virū aut mulierē ⁊ mortui fuerit: lapidibus obruet: ⁊ nō comedent carnes eius: dominusᶜ q̄z bouis innocens erit. Qᵖ si bos cornupeta fuerit ab heri ⁊ nudius tertius: ⁊ contestati sunt dñm eius: necᵗ recluserit eū: occideritq̄ˢ virū aut mulierē: ⁊ bos lapidibus obruet: ⁊ dominū eiᵛ occident. Qˣ si pcū fuerit ei impositū: dabit ꝑ aīa sua quicq̄d fuerit postulatus. Filiūʸ quoq̄ ⁊ filiā si cornu ꝑcusserit: simili sententie subiacebit. Siᶻ seruū ancillāq̄ inuaserit: triginta siclos argēti dño dabit. Jbosᵃᵃ lapidibus opprimet. Si quisᵇᵇ aperuerit cisternā ⁊ foderit: ⁊ nō operuerit eā: cecideritq̄ᶜᶜ bos aut asinus in eam: reddet dñs cisterne pecū iumentoꝝ: qᵈᵈ aūt mortuū est: ipsiᵉᵉ erit. Si bosᶠᶠ alienus bouē alteriᵍᵍ vulnerauerit ⁊ ille mortuᵘˢ fuerit: vendent bouē viuū ⁊ diuidēt precium: cadauer aūt mortui inter se dispartient. Siʰʰ autē sciebat q̄ bos cornupeta esset ab heri ⁊ nudius tertius: ⁊ nō custodiuit eum dominⁱⁱ suus: reddetᵏᵏ bouē ꝑ bouē: ⁊ cadauerˡˡ integrū accipiet. XXII.

Jquisᵐᵐ furatus fuerit bouem aut ouem: ⁊ occiderit uel vendiderit: q̄nq̄ⁿⁿ boues ꝑ vno bouē restituet: ⁊ q̄tuor oues ꝑ vna oue. Si effringēs fur domū siue suffodiēs fuerit inuētᵒᵒ: ⁊ accepto vulnēᵖᵖ mortuᵘˢ fuerit:

imponendū est fossori. ⁊ qđ dictū ē de boue ⁊ asino cadēte in foueā. itelligēdū ē etiā de alijs aīalibᵘˢ. t Si bos ali. bo. al. vul. ⁊c. Dicit Ra. Sa. q̄ lex ista intelligēda est de bobus eīqbᵗ in valore: aliē eni dñs bouis iterficiēnˢ aliū reportaret inde lucrū aliq̄n: qđ eēt ꝓtra rationē. verbi grā: si corīū ⁊ carnes bouis interfecti valerent sex libras: quia ly indeis esset illicitū comedere carnes illas: poterant tñ eas vendere gētilibus ad comedēdū qbʰ nō erāt ꝓhibite: ⁊ bos inefficiēs valēt duas: si vterq̄ dñs haberet medietatē vtriusq̄ p̄cij: seq̄ret q̄ ille cuiᵍ bos valebat solū duas libras reportaret quatuor: ꝙ q̄n boues sunt eīles: medietas dāni qđ accidit ex occisiōe bouis eo q̄ minʳ valet mortuʳ q̄ viuʳ: ponit sup vnū: ⁊ alia medietas sup aliū. ꝟbi gra: Si bos occidēs valebat sex libras: ⁊ occisus sex dū viuēt: sed mortuʳ valet quatuor tñ: diuiso vtroq̄ precio quilibꝫ reportabit q̄nq̄ libras. ⁊ sic dānū duaꝝ libraꝝ qđ accidit diuidit ꝑ eīlia sup vtrūq̄. Ex ꝙ aūt habet regula qđ agendū sit q̄n boues sūt ineīles q: respiciēdū ē ad dānū qđ accidit ⁊ medietas dāni debet poni sup vnū: ⁊ alia medietas sup alterꝫ: ceterꝫ nō mutatᵘʳ. v Si aūt sciebat. s. dñs bouis occidēris. q̄ bos cornupeta eēt ⁊c. seqūꝫ Reddet bouē ꝑ bouē. i. valorē bouis occisi dū adhuc erat viuʳ y Et cadauer integrū accipiet. ad faciendū vtilitatē suā. z

Jquis furatʳ fuerit. hic ꝓsequit ordinat Cap. xxij. cōcupiscibilis. ⁊ ꝓ in cōcupiscētia rei vtilis. 2° rei delectabilis. ibi: Si seduxerit q̄s ꝟginē. Circa ꝓmū repr̄imitur ꝓ illicita ꝓtractatio rei aliene sibi nō cōmisse. 2° rei sibi cōmisse. ibi: Si q̄s cōmēdauerit. Circa ꝓmū dicit: Si q̄s furatus. fu. bo. aut ouē. ⁊ oc. uel vn. Istis duobᵘˢ cōcurrētibᵘˢ. s. furto cū vēditiōe: uel furto cū occisiōe. a Quinq̄ boues ⁊c. Quer. hic q̄re ꝓcipit tanta restitutio: cū i alijs rebᵘˢ sufficiat reddē duplū? Ad qđ rñdet q̄dā glo. sup locū istū: q̄ hoc ē ꝓp̄ q̄nq̄ vtilitates bouis. s. q: imolat deo: arat terrā: pascit de carnibᵘˢ suis: dat lac: ⁊ cozīū ad plures necessitates valet: ⁊ ꝓp̄ q̄tuor vtilitates ouis: q: imolat: vestit de lana sua: pascit de carnibᵘˢ suis: ⁊ lac ministrat. ꝙ hec rō nō videt multū valere: q: idē posset dici de auro qđ valet ad medicinas: ⁊ ad pecuniā inde fiendā: ⁊ ad vasa. p misterio: ⁊ ad iocalia. p ornatu: ⁊ sic de multis alijs. Et ideo aliē dicēdū. Puniunt eni aliq̄ pcā ḡuia nō solū ꝓp̄ maiorē pcī grauitatē: ꝙ ꝓp̄ pnitatē reprimēdā ne boues nimis ad talia se laxent. Res aūt q̄ in domo custodiunt ut aurū ⁊ argentū ⁊ silia: nō ita de facili furto pñt subtrahi: sic oues q̄ pascunt in campis: ⁊ q: facilitas accipiēdi rē aliēnā inducit ad cōmissionē furti: ideo ꝑ furto ouis imponūt q̄tuor restituende q: facilᵉ pōt subtrahi furto q̄ alie res q̄ seruāt in domo: ⁊ q̄nq̄ boues ꝑ vno boue: q: adhuc difficiliᵉ custodiūt: q: nō ita gregatim ⁊ simul se tenēt in pastu sicut oues. Dicit aūt Joseph⁹ q̄ idē est iudiciū de alijs aialibus domesticis que pascūt in cāpis: sicut capre ⁊ cōsimilia: q: ꝑm maiorē uel minorē difficultatem custodiēdi reducunt ad legē bouis uel ouis. sed illud scriptura solū exprimit qđ coīus accidit: s. de tobus ⁊ ouib⁹. Si aūt apud furē fuisset inuētū aīal aliq̄ occidisset uł vēdidisset: nō restituebat nisi duplū: sic i alijs rebᵘˢ: q: ꝓsumebat q̄ erat inclinat⁹ ad reddēdū ex q̄ nō vēdiderat uel occiderat. Si effrin. fur. ⁊c. seqūꝫ

a Percussor nō erit reus sanguinis. quia presumptio est cōtra furem q̄ nō solū veniebat ad furandū. ſ̄ etiā ad occidēdū: si inueniret resistentiā: ⁊ iō erat vebitor mortis. b Qz si orto sole hoc fecerit. hic accipiūt doctores nr̄i ortū solis ad litterā dicentes: q̄ pena mortis percussori imponit: qz de die clara pōt viuere q̄ fur non veniebat ad occidendū: sed tm̄ ad furandū. ⁊ sic dicūt q̄ lex imediate p̄cedens intelligit tm̄ de fure nocturno. sed hoc nō videt sufficienter dictū: qz non solū de nocte: sed etiā de die veniūt insidiose boues ad occidēdū: sicut p̄z de latronibus q̄ interfecerunt ilboseth. ij. Reg̃. iiij. ca. Et consimile frequenter inuenit ⁊ ideo dicit Ra. Sa. q̄ lex illa non solū intelligit de fure nocturno: ſ̄ etiā diurno. dū tm̄ possit haberi suspicio q̄ veniret ad occidendū. ⁊ ideo quando subdit: Si autē orto sole hoc fecerit ⁊c. q̄ videt esse ad cōtrariū dicit q̄ hec locutio est metaphorica. ⁊ est sensus: Si clarū sit sicut dies est clara: q̄ ille veniebat non ad occidendū: utpote si sit p̄ñi dom⁹: uel frater uel ita amicus eius q̄ luce clarius est q̄ nō venit ad occidendum eū: sed solū ad furandum. p indigētia sua supplenda: in tali casu percussor est reus homicidij: ⁊ debet mori.

percussor nō erit reus sanguinis. Qd̄ si orto sole hoc fecerit: homicidiū p̄petrauit ⁊ ipse moriat. Si nō habuerit qd̄ p furto reddat ipse venūdabit. Si inuentum fuerit apud eū qd̄ furat' est viuens ſ̄ siue bos siue asinus siue ouis: duplum restituet. Si leserit quispiam agrum uel vineā: ⁊ dimiserit iumentū suū ut depascat aliena: quicqd optimū habuerit in agro suo uel i vinea: p dāni estimatiōe restituet. Si egressus ignis inuenerit spicas ⁊ cōprehēderit aceruos frugū siue stantes segetes in agris: reddet damnū qui ignem succenderit. Si quis cōmendauerit amico pecuniā aut vas in custodiā. ⁊ ab eo qui susceperat furto ablata fuerint: si inuenit fur duplū reddet. Si latet fur dñs dom⁹ applicabit ad deos: ⁊ iurabit q̄ nō extēderit manū in rem p̄rimi sui ad perpetrandā fraudē tam i boue q̄m in asino ⁊ oue ac vestimēto: ⁊ quicqd damnū inferre potest. Ad deos vtriusq; causa perueniet: ⁊ si illi iudicauerint: duplū restituet p̄ximo suo. Si q̄s cōmendauerit p̄rimo suo bouē: asinū: ouem: ⁊ oē iumentū ad custodiā: ⁊ mortuū fuerit: aut debilitatū uel captū ab hostibus: nullusq; hoc viderit: iusurandum erit in medio q̄ nō extenderit manum ad rem p̄rimi sui: suscipietq; dñs iuramentum ⁊ ille reddere nō coget. Qd̄ si furto ablatū fuerit restituet dāno dño. Si comestū a bestia: deferat ad eum qd̄ occisū est: ⁊ nō restituet. Qui a p̄rimo suo quicq̄ horū mutuo postulauerit: ⁊ debilitatū aut mortuū fuerit domino nō p̄sente reddere compellet. Qd̄ si īm̄ p̄sentiarū dñs fuerit: nō restituet: maxime si cōductū venerat pro mercede operis sui. Si seduxerit q̄s v̄ginē necdū dotauerit: ⁊ eadem ratione si testes inuenti sint falsi: cogendi sūt ad restituendū duplū ipsi depositario. Secūdo cōmittit res aliena ad custodiendū p̄ mercede: ut aīal pastori. ⁊ de hoc loquit hic cū dicit: Si quis cōmendauerit p̄ximi sui bo. ⁊c. n Et mortuū fu. aut de. uel cap. ab hoſ. nullusq; hoc viderit. qui possit testificari p custode. erit liber a restitutiōe p iuramētū suū q̄ non fecit ibi fraudem uel negligentiā. Cuius ratio est: quia nō pōt p̄caue re morti uel debilitationi: qz cōtingunt ex cā naturali: ⁊ sibi captioni hostiū non poterat resistere. o Qz si fur. ablatus fu. res. dam. dño. cuius ratio est: quia p custodia habet mercedē: ⁊ ideo debet restituere q̄d ablatū ē furto: ⁊ nō est liber p suū iuramētū sicut depositarius q̄ gratis seruabat. p Si comes. a bes. de se. ipse custos. q Ad eū. scilz ad dñm. r Qd̄ occisum est. In debito habetur: Adducet testimoniū. Et hoc poterat esse duplicit. Uno modo quia afferebat cadauer alicuius occisi: uel aliquā partē eius. Alio modo q̄ adducet boues qui vidissent in casu in quo nihil poterat eruere de animali occiso de ore bestie occidentis. Dicit tamē hic Ra. Sa. q̄ si esset occisū ab animali paruo cui custos poterat resistere: ut a catto uel vulpe uel huiusmodi: tenebatur restituere: nec valebat sibi testimoniū. Si aūt a leone uel serpente uel huiusmodi sibi valebat: ⁊ si esset in loco deserto: vbi nō poterat habere testimoniū bominū. debebat esse liber p iuramētū suū: nisi ex indiscretiōe sua posuisset gregē in tali loco periculoso sine cōsensu dñi. Tertio modo poterat fieri cōmissio p medium mutui: ⁊ de b loquit. cū dicit: s Qui a p̄rimo suo quicq̄ ho. mu. postu. scilicz animal aliquod ad opus illius qui acceperit. t Et debilitatum aut mortuū fuerit. restituet damnū. Cuius ratio est: quia tota vtilitas animalis in illo opere erat sua. v Dño non presente. hoc addit ad excipiendū casū istū. scilz si dñs animalis esset presens in ope illo ad custodiā animalis sui. Quarto mō fit cōmissio rei alteri tradite per locationem: ⁊ tunc minus tenetur de custodia animalis ille cui locatur: quia locans siue cōmittens reportat mercedem animalis: ⁊ ideo nō tenetur ad restitutionem mortui uel debilitati: nisi fecisset illud animal nimis laborare: ⁊ hoc ē qd̄ dicit. x Qz si īmpresentiarū dñs. scilicz animalis. fuerit. y Non restituet. quia dominus animalis poterat videre si animal nimis grauaret ⁊ poterat impedire. z Si seduxerit quis v̄ginē necdū desponsatam: dormierit cū ea. Hic cōsequenter reprimitur concupiscentia inordinata circa delectabile carnis ⁊ primo q̄ est sm̄ naturā. cū dr̄: Si seduxerit q̄s v̄ginē verbis uel donis inducendo eā in cōsensu copule carnalis.

b Si nō ha. qd̄. p fur. red. ipse vendabit. Hoc refert ad legē supra posita de eo qui furatus est ouē uel bouē ⁊ occidit eū hoc uel vendidit: qz si nō habet vnde restituat q̄nq; boues uel q̄tuor oues debet vendi: ut de precio ei⁹ fiat dicta restitutio. d Si inuentū ⁊c. ſ̄ nō tenet reddere nisi duplū: quia pōt haberi aliq̄ p̄sumptio q̄ uellet restituere: et quo reseruabat apud se. ut dicit hic: e Siue bos: siue ouis: siue asinus. et quo eni hic ponit asinus simul cū oue ⁊ boue: patz uerū qd̄ supra dictū est. scz q̄ idem iudiciū est de furto alio⁹ aialiū pascentiū in campis sicut de boue ⁊ oue q̄tū ad restitutionē furti. f Si leserit quispiā agrū uel vineā. cōculcādo cum quadriga uel pedibus animaliū suo⁹ ibi transeuntiū uel alio modo. g Et dimiserit iumentū suū ut depascat aliena. de optimo fructu qui erit in agro suo restituet damnū sm̄ estimationē iustā: ⁊ dicit de optimo ut p hoc ipsi ⁊ alij cognoscant a talibus. Et qd̄ dictū ē hic de agro ⁊ vinea intelligendū ē similiter de oliueto ⁊ horto ⁊ similib⁹. si fiat ibi dānū. h Si egressus ignis. etiā p̄ter intentionē accendētis ipsū Inuenerit spicas ⁊c. sequit. i Reddet dā. qui ignē succen. quia nō custodiuit ignē suū sicut debuit: ⁊ ideo si non esset aliq̄ negligentia in eo de custodia ignis: videtur q̄ nō teneret restituere: si etiā aliqd̄ aīal ut cattus uel huiusmodi portaret ignem nō teneret restituere dānū sequens: qz dicit hic: Si egressus ignis. scz a seipso. k Si quis cōmendauerit. hic reprimit cōtractatio indebita rei aliene sibi cōmisse: hec aūt cōmissio fit q̄druppliciter. Uno modo p modū de posito. de quo dicit hic: q̄ si fuerit ablatū furto: fur reddat duplū si inueniat: ⁊ si nō inuenitur: custos de posito erit liber p iuramentū suū q̄ non cōmisit fraudem i illo de posito. Si tamē deponens habeat testes q̄ ipse prioauit: Causa l ad deos. id ē iudices. m Peruenier. ⁊ si testes inueniant de. iudices eum condemnabūt ad restituendum duplum: ⁊ eadem ratione si testes inuenti sint falsi: cogendi sūt ad restituendū duplū ipsi depositario. Secūdo cōmittit res aliena ad custodiendū p̄ mercede: ut aīal pastori. ⁊ de hoc loquit hic cū dicit: Si quis cōmendauerit p̄ximi sui bo. ⁊c. n Et mortuū fu. aut de. uel cap. ab hoſ. nullusq; hoc viderit. qui possit testificari p custode. erit liber a restitutiōe p iuramētū suū q̄ non fecit ibi fraudem uel negligentiā. Cuius ratio est: quia nō pōt p̄caue re morti uel debilitationi: qz cōtingunt ex cā naturali: ⁊ sibi captioni hostiū non poterat resistere. o Qz si fur. ablatus fu. res. dam. dño. cuius ratio est: quia p custodia habet mercedē: ⁊ ideo debet restituere q̄d ablatū ē furto: ⁊ nō est liber p suū iuramētū sicut depositarius q̄ gratis seruabat. p Si comes. a bes. de se. ipse custos. q Ad eū. scilz ad dñm. r Qd̄ occisum est. In debito habetur: Adducet testimoniū. Et hoc poterat esse duplicit. Uno modo quia afferebat cadauer alicuius occisi: uel aliquā partē eius. Alio modo q̄ adducet boues qui vidissent in casu in quo nihil poterat eruere de animali occiso de ore bestie occidentis. Dicit tamē hic Ra. Sa. q̄ si esset occisū ab animali paruo cui custos poterat resistere: ut a catto uel vulpe uel huiusmodi: tenebatur restituere: nec valebat sibi testimoniū. Si aūt a leone uel serpente uel huiusmodi sibi valebat: ⁊ si esset in loco deserto: vbi nō poterat habere testimoniū bominū. debebat esse liber p iuramētū suū: nisi ex indiscretiōe sua posuisset gregē in tali loco periculoso sine cōsensu dñi. Tertio modo poterat fieri cōmissio p medium mutui: ⁊ de b loquit. cū dicit: s Qui a p̄rimo suo quicq̄ ho. mu. postu. scilicz animal aliquod ad opus illius qui acceperit. t Et debilitatum aut mortuū fuerit. restituet damnū. Cuius ratio est: quia tota vtilitas animalis in illo opere erat sua. v Dño non presente. hoc addit ad excipiendū casū istū. scilz si dñs animalis esset presens in ope illo ad custodiā animalis sui. Quarto mō fit cōmissio rei alteri tradite per locationem: ⁊ tunc minus tenetur de custodia animalis ille cui locatur: quia locans siue cōmittens reportat mercedem animalis: ⁊ ideo nō tenetur ad restitutionem mortui uel debilitati: nisi fecisset illud animal nimis laborare: ⁊ hoc ē qd̄ dicit. x Qz si īmpresentiarū dñs. scilicz animalis. fuerit. y Non restituet. quia dominus animalis poterat videre si animal nimis grauaret ⁊ poterat impedire. z Si seduxerit quis v̄ginē necdū desponsatam: dormierit cū ea. Hic cōsequenter reprimitur concupiscentia inordinata circa delectabile carnis ⁊ primo q̄ est sm̄ naturā. cū dr̄: Si seduxerit q̄s v̄ginē verbis uel donis inducendo eā in cōsensu copule carnalis.

a Dotabit eã. ſ. vxore vxoris. vñ ſubditur: b Et habebit eam vxorẽ. ⁊ hoc exprimit: quia alius eſt modus vtãdi. ut ſtatim ſubdit: c Si pater virginis dare noluerit. quia puella eſt nobilior ⁊ ditior: uel alia ꝛe cauſa. d Reddet pecuniã. ſ. ille qui accepit eã. e Juxta modũ dotis ꝛc ⁊ ẽ ꝗnquaginta ſiclor argẽti: ut habetur Deut. xxij. ca. ꝛe ỹgine corrupta abaliq̃ anteq̃ ſit alicui affidata: ita q̃ duplex ẽ ibi dos: vna q̃ dat vxori: alia q̃ dat pri ẽ Maleficos non patieris viuere. In hebreo habetur: Sortilegam nõ patieris viuere. ⁊ licz exprimat mulierem tm̃: tm̃ itelligit ꝛe homine ſortilego: ſicut exprimit trãſlatio noſtra: ſed ſcriptura exprimit illud q̃ cõmunis accidit. ſcilz q̃ mulieres ſint ſortilege. Ex hoc etiã patz q̃ cũ dr Maleficos ꝛc. intelligitur ſpãliter ꝛe maleficio quod p̃ſtitit i ſortilegijs. ponitur aũt iſta lex inter eas q̃ reprimũt concupiſcentiam carnalẽ: quia ſortilegia frequenter fiũt in his que ptinent ad actũ carnis. g Qui coierit cũ iumẽto morte moriat. p hoc reprimitur cõcupiſcẽtia que eſt cõtra naturã. ꝛebet etiã iumentũ interfici i teſtationẽ facti: ut alibi dicit: ⁊ ne alius exemplo precedentis facti attentaret idem facere cũ illo aĩali. h Qui imolat dijs. hic p̃ter ordinatur rationalis: ⁊ primo q̃tũ ad perſonas ſimplices: ſecũdo quo ad iudices. xxiij. ca. tertio quo ad ſacerdotes. circa mediũ xxiij. ca. ibi: Sex annis. Circa primũ ordinatur rationalis p̃ circa vẽ. cũ dicit: Qui imolat dijs. i. idolis q̃ reputãt dij ab idolatris: ⁊ per imolationẽ hic prohibitam ſub pena mortis: itelligitur prohibita oblatio libatio ⁊ thurificatio ⁊ talia que fiebãt in templo ipſi deo directe: ut dicit Ra. Sa. ⁊ hoc notatur cũ ſubdit: i Preter dño ſoli. ſi aũt iudeus ſcoparet templũ idoli ul' ornaret. uel alia ſimilia q̃ ſunt p̃ambula ad oblationes ⁊ ſacrificia faceret nõ eẽt puniendus morte p̃m eũ ſed alia pena. ſecũdo ordinat rõnalis erga primũ. cũ dicitur: k Aduenã nõ cõtriſtabis. cui⁹ cauſa ſubdit. cũ dicitur: l Aduene eni ⁊ ipſi fuiſtis. ac ſi dicat. illud q̃ ibi ſuſtinuiſtis ꝛebet vos inducere ad hoc q̃ dulciter eos tractetis. dicitur aũt aduena qui aliunde venit ad manẽdũ in regione aliqua. m Vidue ⁊ pupillo nõ nocebitis. iſta lex intelligenda etiã eſt ꝛe alijs quib⁹ nõ eſt nocendũ: ſed lex exprimit illud q̃ frequenti⁹ accidit. ſ. afflictio taliũ: eo q̃ nõ poſſint reſiſtere. Ex hoc tm̃ aggrauat̃ peccatũ ⁊ acceleratur vindicta diuina. vñ ſubditur: Vociferabũt ad me ⁊ ego exaudiã. n Si pecuniã mutuã ꝛe veris. dicit Ra. Sa. q̃ iſtud ſi accipitur p quia. ꝛebet enĩ mutuare primo exiſtenti in neceſſitate. o Populo meo pauperi. per hoc q̃ dicit populo meo. nõ excludit gentilem: ut dicit Ra. Sa. ſed dat ibi intelligere q̃ primus ⁊ i minori neceſſitate ꝛebet iudeus mutuare iudeo q̃m gentili. per hoc etiã q̃ dicit pauperi: nõ excludit diuitem cui etiã mutuandũ eſt ſi indigeat: ſed primus mutuandũ eſt pauperi. per hoc q̃ etiã ſubditur. p Qui habitat tecũ. nõ excluditur a mutuo ille q̃ habitat in alia ciuitate: cui ẽ mutuandũ etiã ſi ẽi neceſſitate: ⁊ pius ſuccurrendũ ẽneceſſitati vicini. vñ

veſponſatã: dormierit q̃ cũ ea: dotabit eam: ⁊ habebit eam vxorẽ. Si pater virginis dare noluerit: reddet pecuniã iuxta modũ dotis quam virgines accipere conſueuerũt. Maleficos non patieris viuere. Qui coierit cũ iumento: morte moriatur. Qui immolat dijs occidetur: preter domino ſoli. Aduenã nõ contriſtabis: neq̃ affliges eũ. Aduene eni ⁊ ipſi fuiſtis in terra egypti. Vidue ⁊ pupillo nõ nocebitis. Si leſeritis eos: vociferabũt ad me: ⁊ ego audiã clamorem eorum: ⁊ indignabitur furor meus: percutiã q̃s vos gladio. ⁊ erũt vxores veſtre vidue: ⁊ filij veſtri pupilli. Si pecuniã mutuã ꝛe veris populo meo pauperi qui habitat tecũ: nõ eris ei quaſi exactor: nec vſuris opprimes. Si pignus a primo tuo acceperis veſtimẽtũ: ante ſolis occaſum reddes ei. Ipſum enĩ eſt ſolũ quo operitur indumentum carnis eius: nec habet aliud i quo dormiat. Si clamauerit ad me exaudiam eũ: quia miſericors ſum. Dijs non detrahes: ⁊ principi populi tui nõ maledices. Decimas ⁊ primitias tuas non tardabis offerre. Primogenitum filiorum tuorũ dabis mihi. De bobus quoq̃ ⁊ ouibus ſimiliter facies. Septem diebus ſit cum matre ſua: die octaua reddes eum mihi. Viri ſancti

intelligit ſpãliter ꝛe maleficio quod p̃ſtitit i ſortilegijs. ponitur aũt iſta lex inter eas q̃ reprimũt concupiſcentiam carnalẽ: quia ſortilegia frequenter fiũt in his que ptinent ad actũ carnis. g Qui coierit cũ iumẽto morte moriat. p hoc reprimitur cõcupiſcẽtia que eſt cõtra naturã. ꝛebet etiã iumentũ interfici i teſtationẽ facti: ut alibi dicit: ⁊ ne alius exemplo precedentis facti attentaret idem facere cũ illo aĩali. h Qui imolat dijs. hic p̃ter ordinatur rationalis: ⁊ primo q̃tũ ad perſonas ſimplices: ſecũdo quo ad iudices. xxiij. ca. tertio quo ad ſacerdotes. circa mediũ xxiij. ca. ibi: Sex annis. Circa primũ ordinatur rationalis p̃ circa vẽ. cũ dicit: Qui imolat dijs. i. idolis q̃ reputãt dij ab idolatris: ⁊ per imolationẽ hic prohibitam ſub pena mortis: itelligitur prohibita oblatio libatio ⁊ thurificatio ⁊ talia que fiebãt in templo ipſi deo directe: ut dicit Ra. Sa. ⁊ hoc notatur cũ ſubdit: i Preter dño ſoli. ſi aũt iudeus ſcoparet templũ idoli ul' ornaret. uel alia ſimilia q̃ ſunt p̃ambula ad oblationes ⁊ ſacrificia faceret nõ eẽt puniendus morte p̃m eũ ſed alia pena. ſecũdo ordinat rõnalis erga primũ. cũ dicitur: k Aduenã nõ cõtriſtabis. cui⁹ cauſa ſubdit. cũ dicitur: l Aduene eni ⁊ ipſi fuiſtis. ac ſi dicat. illud q̃ ibi ſuſtinuiſtis ꝛebet vos inducere ad hoc q̃ dulciter eos tractetis. dicitur aũt aduena qui aliunde venit ad manẽdũ in regione aliqua. m Vidue ⁊ pupillo nõ nocebitis. iſta lex intelligenda etiã eſt ꝛe alijs quib⁹ nõ eſt nocendũ: ſed lex exprimit illud q̃ frequenti⁹ accidit. ſ. afflictio taliũ: eo q̃ nõ poſſint reſiſtere. Ex hoc tm̃ aggrauat̃ peccatũ ⁊ acceleratur vindicta diuina. vñ ſubditur: Vociferabũt ad me ⁊ ego exaudiã. n Si pecuniã mutuã ꝛe veris. dicit Ra. Sa. q̃ iſtud ſi accipitur p quia. ꝛebet enĩ mutuare primo exiſtenti in neceſſitate. o Populo meo pauperi. per hoc q̃ dicit populo meo. nõ excludit gentilem: ut dicit Ra. Sa. ſed dat ibi intelligere q̃ primus ⁊ i minori neceſſitate ꝛebet iudeus mutuare iudeo q̃m gentili. per hoc etiã q̃ dicit pauperi: nõ excludit diuitem cui etiã mutuandũ eſt ſi indigeat: ſed primus mutuandũ eſt pauperi. per hoc q̃ etiã ſubditur. p Qui habitat tecũ. nõ excluditur a mutuo ille q̃ habitat in alia ciuitate: cui ẽ mutuandũ etiã ſi ẽi neceſſitate: ⁊ pius ſuccurrendũ ẽneceſſitati vicini. vñ iſta lex dicit generaliter q̃ quãto aliq̃s ẽ p̃inquior: tãto q̃ pri⁹ ſuccurrendũ eſt ei⁹ neceſſitati. q Nõ vrgebis eũ quaſi exactor. reprtens debitũ cũ auſteritate nimia q̃diu ẽ ipotens ad ſoluẽdũ r Nec vſuris opprimes. In hebreo habet: Nec morſum pones ſup eum. ⁊ p morſũ itelligit vſura. Cui⁹ ratio ẽ ut dic Ra. Sa. q̃ ſicut ſerpẽs mordẽs in ſilentio parũ percipitur uel ſentitur in p̃ncipio: ⁊ poſtea iflat̃ nõ ⁊ diffũdit effectũ illi⁹ morſus qui p totũ corp⁹: ſic vſure malũ nõ ſentit̃ in p̃ncipio: ⁊ poſtea aſcẽdit ad magnã ſũmã ⁊ deuorat totã bonis ibam. patet etiã p predictã expoſitionẽ. Ra. Sa. q̃ vſura nõ eſt licita iudeis: etiã cũ illis q̃ nõ ſũt ex lege ſua: q̃ ex mutuo dicit i p̃ncipio q̃ non excluditur gẽtilis: lz pri⁹ dandũ ſit iudeo: ⁊ ſuper illud p̃s. Qui pecuniã ſuã non dedit ad vſurã. vbi dic glo. hebraica. etiã gentili. ⁊ ideo q̃ cõcedit iudeis dare ad vſuram extraneis Deut. xxiij. ca. eſt p̃miſſio minoris mali ad mai⁹ euitãdũ ſ. ne hebreos grauarẽt vſuris: ſic dicũt doctores nr̃i. s Si pign⁹ a primo tuo. i. iudeo. t Acceptis ꝛe. añ ſo. oc. red. ei. In hebreo br̃: Aſq̃ ad occaſũ ſolis reddes ei. ⁊ vtrũq̃ ẽ ex. q̃ ſi ſit veſtimẽtũ ſibi neceſſariũ ꝛe die debet reddi ſibi i mane: ⁊ p⁹ reſumi ⁊ ſpe. ſi aũt ſit veſtimẽtũ neceſſariũ ꝛe nocte debet ſibi reddi ſpe ⁊ p⁹ reſumi i mane: ⁊ q̃ſtũ ad hoc dicit: v Nec hz aliud i q̃ dormiat. ꝛc. Si aũt q̃rat q̃re accipiebat pign⁹ ita frequẽt ⁊ reſtituebat. dicit. Ra. Sa. q̃ hoc erat ad imp̃mendũ cordibus hominũ mĩam q̃ q̃tidie peccãtib⁹ q̃tidie relaxat cũ clamãt ad ipſũ. Joſeph⁹ dic q̃ ꝑ erat ne debitor daret oblitioni ⁊ fieret negligens in ſolutiõe debiti. x Dijs nõ detrahes. i. idolis ꝛe. y Et p̃cipi populi tui nõ maledices. q̃ maledicere tibipſi cũ ſit caput p̃cipi⁹ cui⁹ tu es pars. z Decimas. ⁊ pri. ꝛc ⁊ In hebreo habet: Plenitudinẽ tuã ⁊ lachrymã tuã nõ tardabis reddere. ⁊ p̃m q̃ dicit Ra. Sa. per plenitudinẽ itelligũt̃ p̃mitie i aridis: ſicut eſt triticũ ⁊ ordeũ. ⁊ p lachrymã in liq̃dis: ſic eſt vinũ ⁊ oleũ ⁊ b⁹ modi: q̃ debet reddi tpe ſtatuto a lege ⁊ nõ retardari. a Primogenitũ filiorum ꝛc. ⁊ q̃ ſegregati erãt dño: eo q̃ pcuſſo dño pmogenita egyptior⁹ ſaluauit pmogenita hebreor⁹: ut ſupra dictũ ẽ. xiij. ca. b De bob⁹ q̃ ⁊ ouib⁹ ſic facies. ſ. offerẽdo dño: p̃mogenita tm̃ bouis redimebãt̃ q̃nq⁹ ſiclis argẽti. dicit aũt hic Ra. Sa. q̃ liber ſiclus valet quinq⁹ ſolidos: tm̃ nõ dic cui⁹ mouete: ⁊ iõ meli⁹ videt dicẽdũ q̃ valor determinat⁹ ẽ nobis incert⁹: q̃ ſic frequẽt dictũ ẽ monete ⁊ ponderа auri ⁊ argẽti multũ variant p̃m tpa ⁊ varias regiões. Nõ aũt dr hic de p̃mogenito ouis ⁊ bouis. intelligendũ ẽ etiã de primogenitis alior⁹ aĩaliũ q̃ poterãt imolari. de aĩalib⁹ aũt alijs p̃mogenitũ aſimi debebat redimi oue. ⁊ alia redimebãtur: ut ſupra dictũ ẽ. xiij. ca. c Septẽ dieb⁹ ſit cũ mre ſua. q̃ añ octauã die eſt res nimis tenera ⁊ ipfecta: ⁊ tales nõ debet offerri deo. Ra. Sa. aliter exponit litterã iſtã ab illo loco: De bob⁹ q̃ ⁊ ouib⁹ ſimiliter facies. dicẽs q̃ li ſimiliter refert ad litterã p̃cedentẽ immediate q̃ loq̃t de p̃mogenito bouis q̃ debebat redimi p⁹ xxx. dies: ⁊ ita dic q̃ p̃mogenitũ bouis debebat ſuari apud dom̃ ſuã. xxx. dieb⁹ ⁊ tũc dari ſacerdoti. p̃mogenitũ aũt ouis. 30. dieb⁹. Nõ aũt ſubdit: Septẽ dieb⁹ ſit cũ mre ſua. dicit q̃ ꝑ nõ refert ad ſtrãm p̃cedẽtẽ ut dirigat̃ hõmadatũ ad illos q̃ offerebãt p̃genita: ꝑ ad ſacerdotẽ q̃ nõ debebat aliq̃ aĩal imolare añ octauã die dño. q̃ aũt ſubditur: o Viri ſancti eritis mihi. ad dẽs generaliter

dirigitur: ut sint mūdi nō tm̄ mente sed etiā corpe. ideo subdit: a Carnē que a bestijs ⁊c.] In hebreo bī: Que a bestijs fuerit lacerata uel dissipata: quia nō solū erat ipsis prohibitum comedere carnes quarū ynā partem comederāt bestie: sed etiā carnes aīalis occisi a quacūq; bestia siluestri uel domestica; etiā si nihil de occiso comedissent ut dictum est supra de boue occiso a boue cornupeta. Sciendū etiā q; lex ista loq̄t̄ de carnibus q̄ alias eis erāt licite. b Sed proijcietis canibus. Dicit aūt Ra. Sa. q; de ueteribus poterant gētilib⁹ q̄s iudei reputant sic canes: ⁊ uocāt gētiles oēs q̄ nō sunt de lege iudeoꝝ. c Cap. xxiij

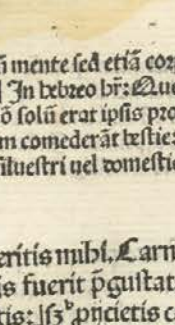

On suscipies ⁊c. hic ordinatur rōnalis ēptum ad iudices: ⁊ primo erga partes q̄ debent in iudicio aliq̄d ꝓponere: ut nō audiatur una pars sine alia: quia q̄n una audit i absentia alteri⁹ solēt multa mēdacia ūmiscere ad iustificationē sue cause. ⁊ hoc est q̄d dī: Nō suscipies uocē mēdacij. secūdo regulatur circa testes. cū dī: d Nec iūges manū tuam. i. non facies pactum uel ꝓmissum. ⁊ utitur tali modo loquendi: q̄ in pactis ⁊ in ꝓmissis iūgitur man⁹ uni⁹ cū manu alterius ad cōfirmationē. In hebreo bī: Nō leuabis manū. ⁊ est eadē sententia quia apud aliquos ille qui ꝓmittit aliq̄d leuat digitū uel manū ad cōfirmādum ꝓmissum. e Ut pro impio ⁊c.] In hebreo bī: Cū ipio ad essendū testem falsum. ⁊ istud potest referri ad eū q̄ ꝓmittit impio. s. ut pro eo ꝓmittat se falsum testificari: ⁊ sic accipit translatio nostra. Alio modo pōt referri ad ipsū ipiū ut. s. sit testis in cā falsa: ⁊ hoc mō exponit Ra. Sa. ⁊ rōnabiliē quia sic refertur ad iudices istud preceptū: qui quidē iudices hic informātur: ut predictū est: ⁊ sic est sensus predicti mādati: Nō leuabis manū cū impio. assecurando eū donis uel ꝓmissis ut sit testis falsiratis: sicut fecerūt iudices samarie ad mādatū ieçabelis submittentis falsos testes cōtra naboth ut occideretur: ut bī. iij. Reg. xxj. tertio informat ēptū ad formā iudicij. cū dicit: f Nō sequeris ⁊c.] qz iudex nō debet dare sententiā iniustā ad satisfaciendū furie uel multitudini: sicut fecit pilatus cōtra xp̄m uolēs satisfacere populo: ut bī Marci. xv. ⁊ Matth. xxvij. g Nec in iudicio plurimoꝝ acq̄esces sententie. ut si maior ps iudicū declinet ad sententiā iniustā: nō ꝓpt̄ hoc debet aliquis de iudicibus cōformiter ipsis de iudicio rīdere: sed ueritatē tenere. Aliter exponūt hebrei passum istū. qz in hebreo bī: Nō declinabis post rabbim. i. multos ad malū: ⁊ nō rīdebis in iudicio ad declinandū post rabbim. i. magistros uel magnos ad peccandum. Hec dictio hebraica rabbim equiuoca est: qz significat idē q̄ multos: ⁊ sic accipitur in ꝓma pte auctoritatis: ⁊ est sensus q̄ ꝓpt̄ maiorem ꝑtem iudicantiū declinātem ad iudiciū iniustū: aliquis de iudicantib⁹ nō debet sequi dictū eoꝝ. Item significat idē q̄ magnos uel magistros: ⁊ sic accipitur in secūda pte auctoritatis. cū dī: Et nō rīdebis in iudicio ꝓpter magnos uel magistros ad peccandū: ⁊ est sensus: qz sicut nō est declinādū a ueritate ꝓpt̄ maiorē partē iudicantiū ibi declinātem: ita declinandū nō est ꝓpt̄ illos qui sunt maioris auctoritatis in iudicādo: ⁊ ꝓpter hoc statuerūt sapientes iudeoꝝ q̄ in iudicio requirit̄ sententia tūc dictū iudicātiū debet incipi ab illis q̄ sunt minoris auctoritatis ⁊ ultimo a maiorib⁹. ne minores formident declinare a sententia maioꝝ: qđ posset esse si maiores ꝓmo dicerēt. ⁊ hūc modū tenēt in uniuersitate parisiensi theologi in determinationib⁹. s. incipiēdo ab illis qui sunt minores in magisterio. Quarto informātur iudices ēptum ad cōditionē psonarū uenientiū ad iudiciū. cū dī: h Pauperis ēpn̄ misereberis in iudicio. in causa falsa intuitu sue paupertatis eū sustinēdo: quia sanctū est prelonorare ueritatē ut dī. j. etbi. i Si occurreris. Istud ponit hic ex incidenti: quia ex litigijs de quib⁹ immediate locutus est solēt boues inimici fieri. ideo subditur: Si occurreris ⁊c.] Istud precipit duplici de cā. s. ꝓ aīali erranti: ne a feris deuoret. iudei enī erāt crudeles ⁊ ideo lex induxit eos ad pietatem etiā circa bruta aīalia: ut per hoc ad maiorem pietatem circa homines inducerent̄. Item pro dño animalis. qz p talē reductionē inducebātur ad amicitiā reducētis: ⁊ qđ hic ē dictū de boue ⁊ asino erranti. intelligendū est de omni animali domestico. k Si videris asinum. ⁊c.] Istud etiā dī pro animali: ⁊ etiā pro dño: sicut dictū est in lege immediate ꝓcedēti. ⁊ qđ hic dī de asino. intelligendū ē de oī animali onerato. l Nō declinabis in iudicio pauperis. reuertit̄ ad informādum iudices quia sicut supra informauit eos de nō sustinēdo pauperes in cā iniusta: ita econtrario uult eos q̄ nō declinēt a iustitia eoꝝ sustentanda in fauorē diuitis uel potētis. m Mendaciū fugies. hz enī sit fugiendū ab omnib⁹: maxime tamē a iudicib⁹ qui sunt in statu ⁊ officio cōseruande ueritatis. n Insontem ⁊ iustū non occides. dicit insontem. id est innocentem ēptum ad illum qui p falsos testes cōuincit: quē iudex nō debet interficere si sciat eius innocentiā secrete: sed debet testes diligentius examinare ut eoꝝ falsitas de prelxndat: ⁊ si sic nō pōt dēpendere debet iudiciū ad superiorem remittere: ⁊ si nō pōt: qz nō hz superiorē iudicē dicit Tho. de aq̄no secūda secūde q. lxiij. ar. vj. in rīsione ad tertiū argu. q̄ i hoc casu iudex nō peccat ferēdo sententiā mortis cōtra eū: qz nō interficit ipsū ut illi qui accusant. Saluo tamē meliori iudicio uidet̄ ꝓbabilius quia dicit Aug⁹. li. de li. arbi. Quō apud diuinā ꝓuidentiam a peccato liberi sunt qui pro his rebus quas cōtemni oportet humana cede polluti sūt. q. d. nullo modo. ⁊ p res cōtemnēdas intelligit Aug⁹. omnia illa que hoies inuiti amittere possunt: inter quas ē uita corporalis: ⁊ multo fortius dignitas quelibet alis quecūq; ⁊ potestas iudicandi: sm q̄ dī Job. ij. ca. Cuncta que habet homo dabit pro aīa sua. i. p corporali uita tuenda: ⁊ ideo si iudex ēptū cūq; supior nō possit inuenire uiam liberandi innocentem a morte: debet p⁹ dignitatem ⁊ officium iudicandi dimittere ēptum sententiam mortis cōtra innocentē ferre: aliter peccatū non euaderet: ut uidet̄. dicit aūt: o Justū. ꝓpt̄ illū qui iustus ē iudicio hominū ēpnis forte sit debitor mortis apud deū: ⁊ talē nō debet iudex occidere ēpnis secrete sciat ipsum morte dignū: quia nō est licitū ei ut est ꝑsona singularis sm q̄ dicit Aug⁹. j. de ciui. dei. Qui sine aliqua publica administratione maleficū interficit uel ut homicida iudicabit̄: ⁊ tanto amplius quanto sibi potestatem a deo nō cōcessam usurpare nō timuit. Hec etiā ut est ꝑsona publica: quia ut sic nō habet uiam ad occidēdū eū. Hec est simile de cōdemnatione innocentis ad mortem ⁊ de dimissione illius qui est morte dign⁹: ꝓpter quod nō ualet si arguatur p te. iudex nō pōt cōdemnare quem scit innocentem: ergo p oppositū nec potest dimittere quem scit dignū morte. quia ut ē ꝑsona publica pōt resignare dignitati ⁊ officio iudicandi: sed ut est ꝑsona singularis nō hz uiam uel potestatem aliquā occidendi. Aliter aūt exponit Ra. Sa. passum istū dicēs q̄ innocens hic accipitur ille qui exit de domo iudicij contemnatus ad mortem ꝓ crimine sibi impōsito: tamē est innocens sm ueritatem: quia si tunc appareat aliquis qui uelit eius innocentiam declarare debet reduci ad iudiciū ut audiatur ille qui uult eum innocētem ostēdere: ⁊ sic factū fuit de susanna: ut patet Daniel. xiij. ca. ad cui⁹. s. Danielis dictum fuit reducta ad iudicium ⁊ a morte liberata. Per iustū hic intelligitur ille qui exit de domo iudicij tanq̄ innocens a crimine sibi ipsito hz sm ueritatem sit reus: ⁊ tūc si appareat aliq̄s qui uelit eū ꝓbare reū de dicto crimine. nō

ē audiendus cōtra eū: quia lz euadat manū hois: remanet tamē in manu dei puniendus, ideo subdit pro cā huius dicti:
a Quia aduersor impiū. ac si dicat dr: ppter hoc talem nō debes occidere: quia lz manū tuā effugiat remanet tamē in manu mea ad puniendū. z possum eū iterficere multis viis qz non dimitto impiū impunitū.

b Nec accipies munera. etiā p iudicio vero. nō enī debet rē/dere iudex iusticiam suā: quia si sit iudex inferior debet ee cōtentus de stipendijs sibi datis a superiori. si autē sit superior debet esse cōtentus redditib⁹ suis: qui sunt stipendia sibi cōcessa a cōitate pro observatione iusticie.

c Que etiam excecant prudētes. qz si accipiat iudex munera pro iusticia defendēda: ex tali assuefactione inclinabitur ad accipiendum pro iniusticia sustinēda: z sic excecabitur. ideo sequitur:

quia [a] aduersor impium. Nec[b] accipies munera: que[c] etiam excecant prudentes: z[d] subuertunt verba iustor. Peregrino[e] molestus nō eris. Scitis enī aduenarū animas: quia z ipsi peregrini fuistis i terra egypti. Sex[f] annis seminabis terram tuam z cōgregabis fruges eī. Anno[g] aūt septimo dimittes eam z requiescere facies: ut comedant pauperes populi tui: z quicquid reliquū fuerit: edāt bestie agri. Ita[h] facies i vinea z in olueto tuo. Sex[i] diebus operaberis: septima die cessabis ut requiescat bos z asin⁹ tuus: z refrigeretur filius ancille tue z aduena. Omnia[k] q̄ dixi vobis custodite: z[l] per nomē externor deor non[m] iurabitis: neq; [n] audiet ex ore vro. ¶ Trib⁹[o] vicib⁹ p singulos ānos mihi festa celebrabit. Solēnitatē[p] ązimor custodies. Septē dieb⁹ comedetis ązima sicut[q] pcepi tibi tpe mēsis nouorum qñ egressus es de egypto. Non[r] apparebis i ꝓspcū meo vacuus[s]. Et solēnitatē mensis primitiuorū operis tui quecūq; seminaueris in agro: solēnitatē[t] quoq; in exitu anni qñ congregaueris oēs fruges tuas de agro. Ter[v] i ānō apparebit oē masculinū tuū coram dño deo tuo. ¶ Nō[x] imolabis sup fermēto sanguinē victime tue: nec[y]

q̄ poterat dubitari in hac tū p iuramētū inuocat dr testis illi⁹ rei de q̄ iurat: ꝓpt q̄ iurās pfitet deū ee infallibilis veritatis ad cōfirmādū oia dubia. z ideo iurare ē actꝰ latrie: ppter q̄ p falsos deos nō ē iurandū: eo q̄ non pōt esse testes veritatis: z qz actꝰ latrie nullo modo ē eis exhibendus. ut dictū ē supra. ca. xx.

n Nec audietur ex ore tuo. quod exponit Ra. Sa. dicēs q̄ nō ē licitū iudeis dicere uł facere aliqua cū gētilib⁹ ppter q̄ gentiles iurant p nomē idoloꝝ z est sensus: Nec audietur ex ore tuo. i. ex ore tuo nō exhibit ꝓbū p q̄ audiat iuramentū p idola etiā factū a gentilib⁹. Beat⁹ ꝓo Aug⁹ scribēs ad Publicolā dicit q̄ lz non sit licitū gentile iducere ad iurādū p idolū si tū gentilis haberet aliqua pacta cū xp̄ianis z offerat se ad cōfirmādū illa iurando p idolū licitū est xp̄ianis tale iuramentum recipere. Ponit aūt hic istud pceptū iuxta observationē sabbati: qz vtrūq; pertinet ad reuerentiā dei exhibendā. Cōsequenter agit de trib⁹ solēnitatibus notabilib⁹ q̄ fiebāt p annū. cū dr:

o Trib⁹ vicib⁹ etc. ¶ inter que primū ē festū pasce. z hoc notat cū dr:

p Solēnitatem q̄q; ązimoꝝ custodies. qz septē dieb⁹ vescebāt vesci ązimis: sicut ꝫ. expositū ē. xij. ca.

q Sicut pcepi tibi tpe mēsis nouoꝝ. mēsis enī primus in quo celebrabat pasca q̄ntadecima die hui⁹ mēsis dr mēsis nouoꝝ: qz in crastino eiusdem diei fiebat oblatio de nouis fructibus: qui matureſcebāt ante alios: ut si homo intrans campū uel hortum suū videret ibi aliquas spicas uel ficū in ficulnea appropinquantes ad maturationē ante alias debebat colligere z apportare ad templū in solēnitate paschali.

r Non apparebis in cōspectu meo. i. in loco sacrificij. s. Vacuus. i. sine oblatione uel sacrificio. Secundū festū est pentecostes: quod celebrabatur q̄nquagesima die a die pasce in memoriam būficij dei in datione legis que data est in monte synai q̄nquagesima die ab exitu filioꝝ israel de egypto qui egressi sūt die pasce. s. die q̄ntadecima pmi mēsis. ut dictum est supra. xij. ca. z. xiij. z hec solēnitas tangitur cū dicitur:

t Et solēnitatē mensis primitiuoꝝ. quia in illa solēnitate offerebant panes de nouis frugibus: sicut in solēnitate paschali offerebantur primitiua in spicis. spice tamē ille igni torrebantur z excutiebantur grana: z sic fiebat sacrificiū. ut habetur Leuitici. xxiij. z. xxiij. Tertiū festum erat tabernaculoꝝ quod celebrabatur eo q̄ dominꝰ habitare fecit filios israel in tabernaculis in deserto: z de loco illo deduxit eos ad terram delitiosam: z ideo in hoc festo debēt habere ramos virides z fructus arboꝝ pulcherrimos. Celebrabat autem hoc festum mense septimo. s. septembri: z hoc notatur cū dicitur:

v Solēnitatem quoq; in exitu anni. hoc est immediate post exitum anni: quia septembr est primus mensis simpliciter in anno. licz martius sit primus q̄tum ad festa. sicut dictum est supra. xij. ca. z Beū. vij.

x Ter in anno apparebit omne masculinū tuum etc. ¶ scilicet in pasca: z in pentecoste: z in festo tabernaculoꝝ: tamē cū illis qui erant remote a urbe aliquādo dispensabat de duab⁹ vicib⁹. s. in pentecoste z in festo tabernaculoꝝ.

y Non imolabis sup fermēto sanguinē victime mee. Alia ībā ē mīn⁹ correcta habet victime tue. z loquitur de victima agni paschalis que nō debebat imolari donec fermētū fuisset amotū de domibus iudeorum. ut dictū est supra. xij. ca. z b ē qđ dicit hic: Non imolabis sup fermēto. i. fermēto exīte in domo tua.

z Nec remanebit adeps solēnitatis mee vsq; mane. s. diei sequētis: poterat tū cremari sup altare tota nocte.

a Primitias frugū terre ⁊c. ꝗuis hoc preceptū supra positum sit: tamē hic repetitur: ad ostendendū ꝙ obligat anno septimo sicut in alijs: ꝙ ni supra mentionē faciēs ⁊ pmittuis addidit: Quecūꝙ seminaueris i agro tuo. ideo posset aliquis credere ꝙ nō obligaret anno septimo; eo ꝙ illo anno nō seminabatur ⁊ra: nec colligebāt fructꝰ nascentes a dñis ⁊re. qō nō est ⁊rū: q⁊ si nō poterant colligere ad vsus suos: ⁊ rebāt tamē fructus p alijs maturātes accipere ⁊ referre ad domū dñi i solēnitate paschali. b Non coques hedū in lacte matris sue. cuiꝰ ratio est: quia lex intendebat inducere iudeos ad pietatem erga primos: ⁊ sic inbibuit eis eaꝫ videbant esse crudelia: etiā circa bruta alia: inter que hoc erat ꝙ agnus coqueretur ⁊ pararetur ad esum aliorū in lacte; quod erat vite sue sustentamentum. Dicit autē Andreas ꝙ hoc etiam intelligit ⁊ carnibus aliorum animaliū que nutriūt lacte: nō aūt ⁊ carnibus auiū: q⁊ nō nutriūtur lacte sed ⁊ materia oui. ⁊ licz hic dicatur ⁊ lacte matris: tamē itelligitur ⁊ omni lacte. Alia etiā rō fuit ad hoc. s. in ⁊testationē idolatrie, quia aliqui idolatre sic coquebāt carnes idolis imolatas.

remanebit adeps solēnitatis mee vsꝙ mane. Primitias[a] frugū terre tue referes i domū dñi tui. Non[b] coques hedum in lacte matris sue. Ecce[c] ego mittam[d] angelū meū: qui precedat te ⁊[e] custodiat in via: ⁊[f] introducat in locum quem preparaui. Obserua[g] eū ⁊ audi vocem eius: nec contēnendū putes: quia[h] non dimittet cū peccaueris: ⁊[i] est nomen meū in illo. Q⁊ si audieris voce eius ⁊ feceris omnia que loquor: inimicus ero inimicis tuis: ⁊ affligam affligentes te. Precedetꝙ te angelus meus ⁊ introducet te ad amorreum ⁊ ethei ⁊ pherezeum chananeumꝙ ⁊ eueum ⁊ iebuseum: quos ego conteram. Non[k] adorabis ⁊os eorū: nec[l] coles eos. Non[m] facies opera eorū: sed[n] ⁊strues eos: ⁊[o] confringes statuas eorū. Seruietisꝙ[p] dño ⁊o ⁊stro: ut[q] benedicam panibus tuis ⁊ aquis: ⁊[r] auferam infirmitatem ⁊ medio tui. Non[s] erit infecūda nec sterilis in ⁊ra tua. Numerū[t] dierum tuorū implebo. Terrorem[u] meū mittam in precursum tuū: ⁊ occidam omnem populū ad quem ingredieris. Cūctorumꝙ inimicorum tuorum coram te tergа vertam: emittens[v] crabrones priꝰ qui fugabūt[x] eueū ⁊ chananeum ⁊ etheum anteꝙ introeas. Nō[y] ejciam eos a facie tua anno vno: ne terra in solitudinem redigatur: ⁊[z] crescant cōtra te bestie. Paulatim expellam eos ⁊ conspectu tuo donec augearis ⁊ possideas terram. Ponā[a] autem terminos tuos a mari rubro vsꝙ[b] ad mare palestinorum: ⁊[c] a deserto vsꝙ[d] ad flumiū. Tradam i manibꝰ ⁊stris habitatores terre: ⁊ ejciam eos ⁊ conspectu ⁊stro. Non[e] inibis cū eis fedus nec cum dijs eorum. Non habitent in terra tua: ne forte peccare te faciant in me si seruieris dijs eorum: qō tibi certe erit in scandalum. xxiiii

a Primitias frugū terre ⁊c. Premissa legis promulgatione: hic ꝓponit inducitur populus ad eius observantiā: ⁊ primo ponitur dicta inductio. secundo legis receptio. ca. xxiiij. Circa primū inducitur populus ad legis observantiā ex bonorum promissione: ⁊ primo ꝓmittum ad terre chanaan facilē acquisitionē secūdo ꝓmittum ad eius felicē habitationē. ibi: Nō adorabis ⁊os eorū. Ad acquirendū aūt terrā. tria erant necessaria: directio in via: ⁊ ꝓtū ad hoc dicit: b Mittam angelū meū qui precedat te. viam ostendendo. ⁊ protectio ab hostibꝰ. ideo subdit: c Et custodiat in via. ⁊ introductio ad locū promissum. ⁊ hoc notatur cū dr: f Et introducat in locū quē pparaui. sed q⁊ ista promittunt ex suppositione obedientie ad deū in legis ⁊ mādatorū ipsius observatione. ideo subdit: g Obserua eū ⁊c. i. diligēter attende ut ei obedias. cuiꝰ rō subditur: i Et est nomē meū in illo. ac si dicat. qui obedit ei: obedit ⁊ mihi. ⁊ qui rebellat ei: rebellat ⁊ mihi. Sm ꝙ dicit saluator Luce. x. Qui vos audit me audit: ⁊ qui vos spernit me spernit. Notandū aūt ꝙ istud exponit dupliciter. vno mō ⁊ Josue qui vocat hic angelus. i. a deo missus ⁊ ordinatus ad ducendū filios israel ad terrā promissiōis ⁊ ad rebellandū aduersarios eorū ⁊ ad ponendū eos in possessiōe terre. ut brī in libro Josue. Cui populus rebelbat obedire tāꝙ nūcio dei ⁊ vices eius gerenti ⁊ qō subditur: Et est nomē meum in illo. hoc patet ex nois interpretatione: q⁊ iosue interpretatur saluator. qō est ꝓprium dei. Alio mō exponit ⁊ angelo qui precedebat castra filiorꝫ israel ostendēdo eis viā p colūnā ignis ⁊ nubis ut dictū est supra. xiij. ca. Et eos protegebat ab aduersarijs. vnde posuit se inter castra egyptiorū ⁊ hebreorū ad protegendū hebreos ut dictū est supra. xiij. ca. ⁊ eodem mō promittit hic ⁊ futuro ꝙ rebrat eos protegere. ⁊ quod subditur: Et est nomē meum in illo. hoc dicit ꝙ angelus ille loquebat i ꝑsona dei: ⁊ ideo aliqñ angelus. aliqñ dñs noiatur. Sm ꝙ dicit Ysaias Bzeg. b Quia nō dimittet cū peccaueris. q⁊ nō ē i potestate nūcij aliquid agere ꝓpria auctoritate sed sm voluntatē mittētis ⁊ hec expositio est magis cōsona littere. loquit etiā hic dns moysi in ꝑsona totius populi. k Non adorabis. hic cōsequēter promittit terre felix habitatio. Primo tamē remouetur huius impedimentū: qō est idolatria. cū dr: Non adorabis eos eorū. s. exhibēdo eis reuerentiam exteriorē. l Nec coles eos. ꝙtum ad interiorem. m Non facies opra eorū. i. actus q fiūt in veneratiōe idolorū. pro hoc enī qō dixerat: Nō adorabis. prohibuerat eis exhibere illos actus latrie qui exhibentur eo: ⁊ ideo addidit: Non facies opa eorum. ad excludendū etiā actus qui exhibentur idolis. n Sz ⁊strues eos. tē pla eorum dissipando. o Et cōfringes statuas eorū. cōminuendo frustatim: ne remaneat aliqua memoria eorū. p Seruietisꝙ dño ⁊o ⁊stro. quia pro hoc feliciter habitabitis in terra vobis promissa. ideo subditur: q Ut benedicā panibus tuis ⁊ aquis. i. cibis tuis ⁊ potibus: qui nomine panis ⁊ aque ⁊ signantur. ut pluries dictū est supra. r Et auferā iniquitatem ⁊ medio tui. conferendo tibi donā anime dispositionē. s Nō erit infecūda nec sterilis in terra tua. dicit infecūda que puā prolē habet ⁊ nulli⁹ aut modici valoris. Sterilis q nullā hz. ⁊ in hoc ⁊signat multiplicatio populi ⁊ fortitudo. t Numerū dierū tuorū implebo. i. vita tua non breuiabit infirmitate pste fame aut gladio. u Terrorē meū mittā ⁊c. qō fuit ipletū Josue. v. vbi dr Dissolutū ē cor eorum: nec remāsit in eis spūs. ⁊ ib tāgit pacifica possessio terre. x Emittēs crabrones. i. anxietates animi eos pūgētes sicut aculei. iudei enī crabrones dicunt ad īrām. i. muscas ⁊ cadauerib⁹ exortas babentes aculeos venenatos. y Qui fugabūt eueū. q⁊ multi ⁊ habitatorib⁹ ⁊re chanaā fugerūt ⁊ terra illa añ ingressū filiorꝫ isrl. z Nō ejciā ⁊c.] cuiꝰ rō subdit: Ne terra redigat in solitudinē. in q̄ obiit spaciositas terre q̄ nō posset sufficiēter populari a filijs israel: nec essent i maiori numero: ⁊ tñ iam erāt excrēta milia. a Et crescāt ptra te bestie. q̄ te graui⁹ infestarēt ꝙ aduersarij. b Ponā aūt ter. tu. a ma. rubro. ex pte orietis. c Vsꝙ ad mare palestinorū. a pte occidētis. ⁊ b ē mare mediterraneū. d Et a deserto. s. egypti. qō contiguat terre promissionis a pte australi. e Vsꝙ ad flumiū. i. cupbratē. a pte aq̄lonis. cui istā ⁊rā totā nō habuerūt vsꝙ ad tpa salomonis. f Nō inibis cū eis fedus. ꝙ amicitias vel cōubia. Cetera patent.

Oysi quoq; dixit. Premissa a Cap. xxiij. legislatione ⁊ inductione ad eius obseruantiã: hic ꝓnter describitur eius receptio: ⁊ pmo verbo. secũdo facto. ibi: Scripsit aũt moyses. Circa pmũ pmittit instructio moysi de descensu ad populũ ut legẽ reciperet ⁊ in reascensu ad deũ, p facti confirmatione. ⁊ h est quod dicit: Moysi q̃ dixit. scilz dñs. b Ascende ad dñm. tu ⁊ aarõ. s. postq̃ descenderis ⁊ populus legem receperit. c Soluscp moyses ascendet ad dominum, in cacumẽ mõtis: alij aũt ascenderũt ad aliquam ptẽ mõtis inferiorẽ d Venit ergo moyses, descendendo ad ꝑplm. e Et narrauit plebi oĩa verba dñi. Debuerũt dicũt ꝙ istud qđ hr̃ i ca. isto vsq; ad illũ locũ: Dixit dñs ad moysen ascẽde ad me in mõtẽ ꝛc. fuit factũ anteqũ dominus loqueret populo vecẽ ꝓcepta decalogi: de quib⁹ dictũ fuit. xx. ca. ita ꝙ quarta die tertij mensis ab exitu filioꝝ israel de egypto dñs dixit ad moysen ꝙ descẽderet ad populũ ad denũciandũ eis ꝓcepta eius de ꝓparatione populi ad recipiendũ legẽ ore dei. pmulgandã: ⁊ ad hoc ꝙ ponẽt terminos circa mõtem: de quib⁹ dictũ ẽ supra. xix. ca. ⁊ ad denũciandũ populo ꝓcepta iudicialia ꝓdicta que moyses recepit a dño. Et ãnta die ꝓdicti mẽsis moyses edificauit altare ⁊ aspersit sanguinẽ victime sup populũ in signũ ꝓfessionis legis: ⁊ moyses cũ aaron ⁊ seniorib⁹ ascendit ad dñm ad facti cõfirmationẽ. Et sexta die que erat ãnquagesima a die exitus de egypto dñs audiẽte populo locutus ẽ vecẽ ꝓcepta lz̃ scribãtur ꝓus data. nam in sacra scriptura aliqua ꝓus facta frequẽter scribũt posteri⁹. Doctores aũt nr̃i dicũt coĩt ꝙ illud qđ cõtinet in ca. isto fuit factũ postq̃ dñs vecẽ ꝓcepta legis viderat ore ꝑprio. quia cũ populus dñm loquentẽ nõ posset sustinere: rogauit moysen ut acciperet legem a dño ⁊ eis referret. ut dictũ est ẽ. xx. ca. ⁊ tunc populo redeũte ad castra moyses ascendit ad dñm ⁊ accepit ab eo iudicialia ꝓcepta: ⁊ tunc descendit ad populũ ad denũciandũ: ⁊ tunc facta sunt ista que scribũtur i isto ca. ⁊ hoc dictũ magis videt cõcordare littere. f Respõditcp omnis populus. s. postq̃ audierat relationẽ moysi. g Omnia verba dñi q̃ locut⁹ ẽ. s. tibi. b Faciemus. ac si ipsũ loquẽtẽ audissem⁹. i Scripsit aũt. Hic ꝓnter ponitur receptio legis facto: ⁊ secũdo receptionis cõfirmatio. ibi: Ascẽderũtcp moyses. Circa pmũ dr̃: Scripsit aũt moyses. ad memoriã futurã. k Uniuersos sermones dñi. s. ꝓcepta iudicialia ꝓdicta que retulerat populo. Rabbi Sa. dicit ꝙ cũ hoc scripsit a ꝓncipio Beñ. vsq; ad vecẽ verba dñi que fuerũt scripta in tabulis ⁊ hoc est a ꝓncipio Beñ. vsq; ad. xx. ca. Exo. sed hoc videt ficticiũ: quia ꝑm ipsũ oportet ꝙ fuerit factũ ifra vnã die qz̃ statim subdit: l Et mane cõsurgẽs ꝛc. qđ ipse exponit pro mane crastine diei. nisi q̃s velit dicere ꝙ ibi fuerit miraculũ: uel ꝙ scripsit multũ velociter vltra humanũ modũ. m Edificauit altare dño ad radices montis. s. synai ad gratiarũ actionẽ ⁊ legis receptionẽ ꝓfectã. ut postea subdit. n Et duodeci titulos. Aliq̃ dicũt ꝙ fuerũt. xij. altaria. Alij autẽ ꝙ fuerũt. xij. lapides ex quibus cõstruxit vnũ altare ad designandũ oblationẽ duodeci tribuũ. ⁊ hoc videt verius: tũ quia magis cõsonat littere cũ dicat hic: Edificauit altare. ⁊ nõ altaria. tũ qz̃ simile hr̃. iij. Regũ. xviij. ca. de altari edificato ab Helia. vbi dr̃ ꝙ tulit. xij. lapides iuxta numerũ xij. tribuũ filioꝝ iacob o Misit quoq; iuuenes de filijs israel ⁊ obtulerunt holocausta. ⁊ cẽ. Dicunt aliqui ꝙ isti fuerunt nadab ⁊ abiu filij aaron qui futuri erant sacerdotes Alij aũt dicũt ꝙ fuerũt ꝓmogeniti. xij. ꝓncipũ israel. ⁊ hoc videt verius: quia vsq; ad sacerdotiũ aaron: qđ nondũ erat institutũ sacerdotium pro tunc erat annexũ ꝓmogeniture. ut dictum fuit Beñ. xiij. ca. ⁊. xxvij. p Uitulos duodecim. li duodecim nõ ẽ i hebreo: ⁊ ideo videt ꝙ fuerũt tm̃ duo: qz̃ pluralis numer⁹ absq; determinatiõe alicuius numeri i hebreo significat coĩter binariũ. q Tulit itaq; moyses di. ꝙ san. ⁊ misit in crateras. i. cyphos magnos habẽtes ansas. r Partẽ autẽ residuã ꝛc.] Iste sanguis erat signũ receptionis legis a ꝑlo: ⁊ federis inter ipsũ ⁊ vũ. de⁹ aũt spiritus ẽ ⁊ nõ põt aspergi sanguine. ⁊ iõ loco ei⁹ aspsit altare. ut dicit Ra. Sa. ⁊ postea ꝑplm. vñ subdit: s Ille vo sũ. san. re. in ꝑplm. Fuit etiã ista aspsio facta in signũ ꝙ transgressoꝝ legis sanguis deberet effundi. t Ascẽderũtcp moyses. Hic ponit ꝓdicte receptionis cõfirmatio: ꝙ ꝙ de⁹ imediate post ꝓdicta ostendit se eis gratiose. vñ subdit v Et viderunt deum israel. non in essentia sua. ꝙ in similitudine representãte ipsũ: ⁊ videt ꝙ fuerit humana ꝙ qđ subdit: x Sub pedibus eius. ⁊ per hoc designabat ꝙ erat assumpturus naturã humanã. y Quasi opus la. sappyrini. In hebreo hr̃: Quasi op⁹ lateris sappyrini. ita ꝙ figura lateris reducebat eos ad memoriã anxietatis quã sustinuerãt faciẽdo lateres in egypto: ⁊ color eius q̃ erat q̃si color celestis. designat eoꝝ liberatẽ quã cõsecuti erãt: ⁊ iocunditatẽ diue apparitionis: qz̃ opposita iuxta se posita magis eluceseũt. z Nec sup eos. aliqui libri hñt hic nõ interpositũ sic: necnõ super eos ꝛc. sed nõ ẽ de textu qz̃ nõ ẽ in hebreo nec in antiq̃s libris. ⁊ est sensus: Nec super eos q̃ procul recesserãt. i. populũ de q̃ dictũ est supra ꝙ non debebat ascẽdere cũ moyse ⁊ alijs senib⁹. sed lõge remanere. a Misit manũ suã. occultando se eis: sicut dr̃ infra. xxxiij. moysi. Protegã te dextera mea donec transeã tollãq; manũ meã ⁊ videbis posteriora mea. Ex quo patet ꝙ positio manus dei sup aliq̃d designat hic occultationẽ sui. ⁊ subtractio manꝰ reuelationẽ. ideo subdit: b Uiderũtcp deũ ⁊ comederunt ac biberũt. s. i leticia magna post talẽ visionẽ. Hebrei aũt dicũt ꝙ hic ẽ textus verꝰ. Nec sup duces filioꝝ israel misit manũ suã ꝛc. ⁊ ꝑm hoc ꝑplus eis nõ vidit deũ: sed tantũmodo illi q̃ erãt ꝓncipales in ꝑplo. s. moyses ⁊ illi q̃ erant cũ eo: ⁊ ꝓncipes tribuũ. c Dixit aũt dñs. post dationẽ morali ꝓceptoꝝ ⁊ iudicialiũ. hic ꝓnr̃ ponit datio cerimonialiũ ꝛctum ad structurã tabernaculi ⁊ ordinationẽ ministroꝝ. vbi sic ꝓcedit: qz̃ pmo de scribit moysi vocatio. 2° dictoꝝ cerimonialiũ traditio. xxv. ca. Circa pmũ dr̃: d Ascende ad

me in montem.s.solus. a Et esto ibi, ꝑ hoc ꝛesignauit ꝙ moyses ꝛeteret ibi diu remanere: tamē nō ꝛeterminauit ꝑdiu precise. b Daboꝙ tibi tabulas lapideas, dicūt hebrei ꝙ erant vsq; ad terminos montis, ⁊ ibi fixit tabernaculū suū ad manēdū quousq; rediret moyses ꝛe cacumine montis. ꝑ hoc enī ꝙ infra xxxij. ca. dixit iosue ad moysen ꝛe cantantibus cozā vitulo cōflatili: vlulat⁹ pugne auditur in castris. pz ꝙ nō habitauerunt in castris qñ fecerūt vitulum ⁊ adozauerūt. d Ascēdensq; moyses. i. ascendere volēs. e Seniozibus ait. ⁊ hoc fuit qñ ipse ⁊ iosue recesserūt ꝛe castris, ideo subditur. f Expectate hic. intendentes ad regimē ꝓpli g Donec reuertamur ad vos. s. ego ⁊ iosue. b Habetis aaron ⁊ hur vobiscum. iste hur fuit maritus marie sozoris moysi: ut dictum est supra xvij. ca. i Si q̄d natum fuerit questionis. id est aliquid qō videatur vobis difficile ⁊ ambiguū. k Referetis ad eos. ad ꝛeterminādū sicut referretis ad me si essem presens. l Cūq; ascēdisset moyses. dimisso iosue in loco supradicto. m Operuit nubes mōtē. que erat signū diuine presentie. n Tegēs illū nubes sex diebꝰ. nō ꝙ recesserit septimo die nubes. § ꝓ illos sex dies accipitur moza moysi in mōte anteq; dñs cū eo loqueretur ideo subditur: Septimo aūt die vocauit eū ⁊c. o Erat aūt species glozie dñi q̄si ignis. ꝛe supiozi enī ꝓte nubis que mōtem operūerat videbat quasi ignis ascendere in altū ita ꝙ videbatur ꝛe castris. o Et fuit ibi xl. diebꝰ ⁊ xl. noctibꝰ, absq; cibo ⁊ potu.

Ostensq; est dñs. hic ꝓiter tradit ꝓ Cap. xxv. ꝛescriptio tabernaculi ⁊ ꝓtinentiū ad ipsum. ⁊ ꝑmo circa hoc ponitur dñi ꝓceptū. secūdo interuenit impedimentum. xxxij. ca. tertio amoto impedimēto ꝛescribitur operis executio. xxxv. ca. ⁊ quarto tabernaculi erectio. xl. ca. Circa ꝑmū ꝑmo ostēditur materie ꝓparatio. secūdo ꝛescribitur tabernaculi ⁊ ꝓtinentiū ad ipsū forma ⁊ dispositio. ibi: Facientq; mihi sanctuariū. Circa ꝓmū dicit: q Loquere filijs israel. quia ꝛe oblationibꝰ eozū ꝛelebat fieri tabernaculū. r Ut tollāt mihi ꝓmitias. In hebreo hꝫ Separationes. quia oblata sepabantur a coibꝰ vsibꝰ quibꝰ nō poterāt vltra applicari sed tm̄ dino cultui s Ab omni hoie qui offert vltroneus. i. spōtaneus. t Accipietis eas. ⁊ nō aliter. v Hec sūt aūt que accipere ꝛeletis. ꝓ dictis oꝛibꝰ, x Aurū ⁊ argentū ⁊c. byacinthū. i. lanam ⁊ sericū talis colozis sic̄ est lapis byacinthꝰ. cuiꝰ color assimilatur sappbyro y Coccūq; bis tinctū. i. lanā ⁊ sericū colozis rubri. ⁊ bis tingebatur ut colozesset intensioz. z Et byssum. byssus ē genus lini candidissimi. ista enī fuerūt necessaria ad faciendum archam ⁊ ꝓpitiatoriū ⁊ alia: quoꝝ aliqua erant ꝛe auro: aliqua ꝛe argento: aliqua ꝛe ere: ⁊ aliqua ꝛe ere ⁊ argento: ⁊ ad faciendū cortinas tabernaculi que erāt ꝛe ꝓdictis. ut patebit infra. a Pilos caprarū. ꝛe q̄b⁹ facta sunt saga. b Et pelles arietū rubricatas, dicit Josephꝰ ꝙ lana pelliū erat tincta rubro colore.

⁊ esto ibi: daboq; tibi tabulas lapideas ⁊ legem ac mandata que scripsi: ut doceas filios israel. Surrexerunt moyses ⁊ iosue minister eius: ascendensq; moyses in montem dei senioribꝰ ait: Expectate hic donec reuertamur ad vos. Habetis aaron ⁊ hur vobiscum: si quid natum fuerit questionis referetis ad eos. Cumq; ascendisset moyses: operuit nubes montē ⁊ habitauit gloria dñi sup synai tegens illū nube sex diebꝰ. Septimo aūt die vocauit eū dñs ꝛe medio caliginis. Erat aūt species glozie dñi quasi ignis ardens sup vertice mōtis in cōspectu filiorū israel. Ingressusq; moyses medium nebule: ascendit in mōtem: ⁊ fuit ibi quadraginta diebꝰ ⁊ quadraginta noctibꝰ.

Locutusq; est xxv dñs ad moysen dicēs: Loquere filijs israel ut tollant mihi primitias. Ab omni homine qui offert vltroneus accipietis eas. Hec sunt aūt que accipere ꝛeletis. Aurū ⁊ argentū ⁊ es ⁊ byacinthum ⁊ purpurā coccūq; bis tinctū: ⁊ byssum ⁊ pilos caprarum: ⁊ pelles arietum rubricatas: pelles q; byacinthinas ⁊ ligna sethim: oleum ad lumināria cōmnāda: aromata in vnguētū ⁊ thymiamata boni odoris: lapides onychinos ⁊ gemmas ad ornandū ephot ⁊ rationale. Faciētq; mihi sanctuarium: ⁊ habitabo in medio eozum iuxta omnem similitudinem tabernaculi: quod ostendam tibi: ⁊ omniū vasoꝝ in cultum eius. Sicq; facietis illud: Archam ꝛe lignis sethim compingite: cuius lōgitudo habeat duos ⁊ semis cubitos: latitudo cubitum ⁊ dimidium: altitudo cubitum similiter ac semissem: ⁊ ꝛeaurabis eā auro mūdissimo intus ⁊ foris. Faciesq; supra cozonā

Ra. Sa. dicit ꝙ erant frunite: gallice tēnes dicte. ⁊ ex hoc erant rubre. c Pelleq; byacinthinas. i. tali coloꝛe tinctas ꝑm Josephū. In hebreo hꝫ: Pelleq; taxoꝝ. ut dicit Ra. Sa. ⁊ sunt aīalia habētia pelles varias multis colozibus. ⁊ ꝛe pellibꝰ dictis factū fuit oꝑimentū tabernaculi.

d Et ligna sethim. ad faciendū tabulas tabernaculi ⁊ archę ⁊ mense: ⁊ aliqua alia. ut videbitur infra. Si quer̄ vnde in ꝛeserto habuerunt ligna sethim. cū ibi non esset tales arbores. Rñdet ra. Sa. dicēs ꝙ iacob vidit in spiritu sancto ꝙ filij sui erant facturi tabernaculū in ꝛeserto post exitum ꝛe egypto: ⁊ secū portauit i egyptū semina ⁊ radices talium arboꝝ ⁊ ibi plātauit ⁊ nutriuit ꝓcipies filijs suis ut exeūtes ꝛe egypto secū portarent. aurū aūt ⁊ argentum habuerunt ꝛe egypto quā spoliauerūt. ⁊ lapides ꝓciosos ⁊c. e Oleum ad luminaria concinnanda. id est ꝓparanda ut possint ardere. f Aromata in vnguentū ⁊c. ad faciendū vnctionē sacerdotum ⁊ vasoꝝ ⁊ cōpositionis cremāde in altari incensi § Lapides onychinos ⁊ gēmas ad ornādū ephot. in quo requirebātur duo lapides onychini. b Et rationale. in quo requirebātur. xij. lapides quoꝝ vnus est onychinus. i Facientq; mihi. hic ponitur tabernaculi ⁊ vasoꝝ ⁊ ministroꝝ ꝛescriptio. secūdo artificū electio xxxj. ca. Adhuc ꝑmo ꝑmittit ꝛescriptio tabernaculi ⁊ vasoꝝ. secūdo ordinatio ministroꝝ. xxviij. ca. Circa ꝑmū ponitur ꝑmo ꝛescriptio eoꝝ que erant intra tabernaculū. secūdo ipsius tabernacli in se. xxvj. ca. tertio agit ꝛe bis q̄ erant extra. ca. xxvij. Circa ꝑmū loquit ꝑmo generaliter dicēs: Facientq; mihi sanctuariū. i. tabernaculū qō possit portari ꝛe loco ad locū. k Et habitabo in medio eozū. ita ꝙ nō oporteat eos ꝓ sacrificijs redire ad montem istū. l Juxta omnē similitudinē ⁊c. Ostendit enī dñs moysi visione imaginaria tabernaculū cū oibus ad ipsū ptinentibus: ⁊ ꝑm hanc similitudinē moyses explanauit ⁊ ꝛescripsit artificibus. m Archam ꝛe lignis sethim ⁊c. Hic ꝛescribitur in spāli. ⁊ ꝑmo ea que erant intra sanctū scōz. secūdo que erant intra sancta. ibi: Facies ⁊ mēsam. Circa ꝓmū dicit: Archam. s. testamēti que erat quasi scrinium sine ꝓdibus. n De lignis sethim. que sūt imputribilia ut dicit Josephꝰ. o Cuius longitudo habeat duos ⁊ semis cubitos. i. duos cubitos ⁊ dimidiū. p Et ꝛeaurabis eā ⁊c. nō per modū picture sed laminis aureis operiendo. vñ infra. xxxj. ca. dicit: Vestita auro. ⁊ idem tenēdū ꝛe omnibꝰ illis que dicūtur in opꝛe isto ꝛeaurata. q Faciesq; supra cozonā aureā. ista cozona nō erat rotunda sed quadrata. erat enī quoddā labiū in parte supiozi arcꝛ

in circuitu eleuatū quasi spacio duox digitox uel quatuor sup operculū arcꝭ. sicut fit in marginib⁹ scaceriox. dicitur tñ corona qz erat p totū circuitū arcꝭ. a Et ꝗtuor circulos aureos. ſm Josephū iſti circuli sic erant dispositi in quatuor angulis ita ꝙ erant versus supiorē partē arcꝭ sub corona: ⁊ ꝙ vectes intrantes p circulos irent ſm longitudinē arcꝭ. ⁊ in hoc vitetur cōcordare text⁹: qz ibi dr b Duo circuli sint in latere vno ⁊ duo in altero. latus aūt arcꝭ coiter dicit ſm longitudinē. ⁊ ſm hoc spacium inter duos vectes erat tñ vnius cubiti ⁊ dimidij ſm latitudinē arcꝭ: que erat inter duos vectes. Ra. Sa. dicit ꝙ circuli sic erant dispositi in angulis ꝙ vectes transibāt ſm latitudinem arcꝭ: ⁊ sic inter duos vectes erat spaciū duox cubitox ⁊ dimidij ſm longitudinē arcꝭ que continebat inter duos vectes. ⁊ hoc videt rationabilius. qz ad hoc ꝙ nebātur vectes ut p illos archa portaretur a sacerdotib⁹ qñ castra mouebātur qz oportebat ꝙ sacerdotes ve portarent eā. p pris humeris. ⁊ ꝑpter pondus arcꝭ ⁊ cōtentox in ea req rebātur ad minus quatuor hoies: duo ante ⁊ duo retro. Duo aūt hoies melius possunt aptari ad sustinendū vectes vn⁹ iuxta aliū i spacio duox cubitox ⁊ dimidij ꝙ i spacio vni⁹ cubiti ⁊ dimidij: qz videretur nimis breue ad hoc ꝙ duo hoies lateraliter simul incedentes portarēt illā archā Nec illud obstat qđ dr in littera: Duo circuli sint in latere vno. qz i quadrato qđ est altera pte longius linee breuiores ita vocātur latera quadrati sicut ⁊ lōgiores. ⁊ eodem mō dicendū de laterib⁹ arche: qz erat quasi quoddā quadratū altera pte lōgius. c Nec vnꝙ extrahent ab eis. qz vectes semel imissi nō poterāt de circulis amoueri nisi p reparatione si esset ibi aliquid dissipatū. in alijs aūt portandis cū vectibus. vectes erant in circulis tñ tpe ꝓportationis. d Ponesq; in archā testificationē ⁊c. ⁊ .i. tabulas scriptas digito dei: que erant testes inter deum ⁊ populū ꝙ recepisset a dō illa precepta. e Facies ⁊ ꝑpitiatoriū. Ra. Sa. ⁊ hebrei dicūt ꝙ iſtud ꝓpitiatorium erat operculū arcꝭ. tū qz de alio operculo ei⁹ nō fit mētio. tū qz describit eiusdem longitudinis ⁊ latitudinis sicut ⁊ archa. Aliqui alij doctores dicūt ꝙ nō erat operculū arcꝭ sed erat tabula aurea supius eleuata: quasi portaretur ab ipsis cherubin qui erant in extremitatib⁹ arcꝭ: ita ꝙ esset quasi sedile ipsius dei. ⁊ arcꝭ operculū esset quasi scabellum

auream per circuitū: ⁊ quatuor circulos aureos quos pones p quatuor arche angulos. Duo circuli sint in latere vno ⁊ duo in altero. Facies quoq; vectes de lignis sethim: ⁊ operies eos auro. Inducesq; p circulos q sunt in arche lateribus: ut portetur in eis. Qui semper erunt in circulis: nec vnq; extrahentur ab eis. Ponesq; in archa testificationē quā dabo tibi. f Facies ⁊ ꝓpitiatorium de auro mundissimo. Duos cubitos ⁊ dimidiū tenebit longitudo eius ⁊ cubitū ac semissem latitudo. Duos quoq; cherubin aureos ⁊ productiles facies extra q; parte oraculi. Cherub vnus sit in latere vno: ⁊ alter in altero. Utrūq; latus ꝓpitiatorij tegant expādentes alas ⁊ operientes oraculū: respicientq; se mutuo versis vultib⁹ in ꝓpitiatoriū: quo operiēda ē archa: i qua pones testimoniū quod dabo tibi. Inde precipiam ⁊ loquar ad te supra ꝓpitiatoriū scilicz ac de medio duorum cherubin qui erunt super archam testimonij cuncta que mandabo per te filijs israel.

illius sedis. ſm illud ps. lxxix. Qui sedes sup cherubin. i. sup ꝓpitiatoriū ab ipsis cherubin sustētatū. dicebaf aūt ꝓpitiatoriū: qz de illo loco audiebāt respōsa dine pietatꝭ. ſm ꝙ dictū Ra. Sa. operculū arcꝭ erat quasi sedes dei ⁊ pauimentū tabernaculi qđ erat ante archā erat quasi scabellū sedentis. f Duos quoq; cherubin. Josephus dicit ꝙ habebāt similitudinē quarūdā auiū que nūq; vise sunt ab hoib⁹. sed moyses visione imaginaria vidit tales siltudines in sede dei. Ra. Sa. ⁊ alij doctores dicūt ꝙ habebāt siltudinē pueroꝝ uel iuuenū habētiū alas. g Et productiles qz nō erant facti ope fusorio sed cū martello aurū reducebaf ad talē figurā. b Ex vtraq; pte oraculi. i. ꝓpitiatorij qđ dicebaf oraculū: qz p orationes ipetrabaf diuinū respōsum qđ inde audiebaf. i Expandentes alas. suas in altū nō directe ꝫ oblique ⁊ sic operiebāt aliquo mō ꝓpitiatoriū. k Respicientq; se mutuo. nō directe ex aduerso sed vertentes aliquātulū vultus suos ad latus vn⁹ cōtra aliū. ideo subdit: l Versis vul. in ꝓpi. quo ope. ē archa. qz ſm Ra. Sa. ꝓpitiatorium erat operculū arcꝭ. secundū ꝙ aliā opinionē hoc nō dr ꝙ eēt operculū arcꝭ. ꝫ eleuatū alit⁹. ut ꝓdictū ē. ⁊ p tāto dr b opire archā. m Inde ꝑcipiam tibi. qz sicut dictū ē erat quasi sedes dei loquētis cū moyse. n Ac de medio duox cherubin. qui erant sup archā. Ex hoc dicit Ra. Sa. ꝙ duo cherubin stabant sup operculū arcꝭ in extremitatib⁹ ei⁹. Alij aūt doctores de quib⁹ facta ē mētio dicūt ꝙ erant positi sup pauimētum tabernaculi in extremitatib⁹ arcꝭ. dicūtur tamē hic ee sup archā: qz eleuabātur i altum vltra altitudinē arcꝭ. Ut aūt ꝓdicta facilius capiant de scripsi ea in figura: verūtamē qz nō pōt pfecte figurari i plano oportet ꝙ imaginatio inspicientis suppleat illud qđ nō potest figurari hoc modo.

Premissa de scriptice arcꝭ ꝓpitiatorij ⁊ duox cherubin: ꝓnit ponit ratio ꝓdictox. ⁊ ꝗtū ad pciositatē materie ⁊ speciositatē forme eadem ratio ē in istis ⁊ in futuris operib⁹. ſ. qz de eo cuius pulchritudinis ⁊ honestatis nō ē finis. de putandū est ad ei⁹ cultū ⁊ ministeriū illud qđ in humanis inuenit pciosissimū ⁊ pulcherrimū. vñ Leuit. xxj. ꝓcipit ꝙ sacerdotes nullā maculā habeant. Quātū aūt ad dispositionē ꝓdictox cōsiderandū ꝙ totū tabernaculū qđ erat lōgitudinis. xxx. cubitox. ⁊. x. latitudinis diuidebaf i duas ptes inequales. qz ps occidentalis cōtinebat de cē cubitos p quadrū ⁊ dicebaf scm scox uel tabernaculū interius. Alia pars versus orientē cōtinebat. xx. cubitos in lōgū ⁊ de cem in altū: ⁊ dicebaf scm uel scā sine tabernaculū exteri⁹. ⁊ distinguebantur iste ptes vno vlo intermedio: ut diffusius postea

videbiť. Per tabernaculū exterius figurabaťinferior ps orbis q̄ est visibilis.s.celū sydereū ⁊ elemēta ut videbiť postea. Per tabernaculū interius representabať supior ps orbis: que est nobis occulta vbi ē locus tratoꝝ.ibi aūt sunt tria q̄ figurabanť p tria p̄dicta.q̄ erant intra tabernaculū interi⁹ posita. Per ꝓpitiatoriū enī q̄ erat quasi sedes dei.ut p̄dictū ē.representabať ipse d⁹ p̄sidens oib⁹.q̄ lz sit vbiq̄ p essentiā presentiam ⁊ potentiā: tñ spāli mō est in loco tratoꝝ per aptā visionē ⁊ fruitionē. in illa aūt sede nō erat aliqua imago dñi ipsū representās ad designandū q̄ ipsa veritas cui⁹ sedes erat ꝓpitiatoriū nullo mō est figuralis ſm q̄ est in loco tratitudinis. est aūt ibi natura angelica q̄ p cherubin representabať. erāt aūt duo.ad designandum angeloꝝ multitudinē ⁊ versis vultib⁹ se respiciētes.ad designandū eoꝝ cōcordiā: ſm q̄ dicit Job.xxv.ca. Qui facit cōcordiam i sublimib⁹ suis. Erāt aūt stātes ex vtraq̄ pte ꝓpitiatorij ſm vnā descriptionē. ſm aliā ꝓo nō solū assistentes sed etiā ꝓpitiatoriū sustentantes.ad designandū assistentiā angeloꝝ circa thronū dei ſm q̄ dr Apoc.viij. Et omnes angeli stabant in circuitu throni tanq̄ ministri ad obsequiū parati. Tertiū q̄ ē in illo loco tratoꝝ sunt rationes nobis occulte omniū effectuū visibiliū: quia nihil fit in creaturis visibilib⁹ q̄ nō egrediatur de aula summi imperatoris.ut dicit Aug⁹. Rationes igitur b⁹ modi sunt ibi clause sicut ⁊ rationes effectuū in causis efficientib⁹: ⁊ hoc designabať per arcbā q̄ erat clausa intra quā tria cōtinebātur. scilz māna: virga aaron: ⁊ tabule.ad representandū tria que in humanis celitus collatis sūt p̄cipua.s.vita que p manna designabatur: tū ꝓpter eius dulcedinē.q̄ oib⁹ appetibile ⁊ dulce ē viuere: tū q̄ data fuit a deo ad sustentandā vitā filioꝝ israel existentiū in deserto. Secūdū ē potestas regiminis: q̄ vbi non est gubernator ꝓplus corruet.ut dr .puer.xj.⁊ hoc figurabatur per virgā aaron. Tertiū est sapientia: p quā vita ⁊ potestas regiminis dirigūtur:⁊ hoc figurabatur p tabulas in quibus p̄cepta decalogi erant scripta. Hec enī est sapientia nostra ⁊ intellect⁹ coram populis.ut dr Deut⁹.iiij. per quā dirigimur in agendis.

a Facies ⁊ mensam. Hic p̄mitter agitur de his q̄ erāt in exteriori tabernaculo.s.mēsa ⁊ candelabro.de p̄mo dr: Facies ⁊ mēsam id est vnam tabulā cui⁹ lōgitudo erat duoꝝ cubitoꝝ.latitudo vnius cubiti .de spissitudine aūt eius nō fit mētio.sed dicūt aliqui ⁊ est satis probabile q̄ erat quatuor digitoꝝ.altitudo aut̄ eius erat cubiti ⁊ dimidij: quod est sic intelligēdū q̄ p quatuor pedes positos in quatuor angulis predicte tabule eleuabantur in altū p cubitum ⁊ dimidiū. b Et inaurabis eam nō pictura sed laminis aureis vndiq̄ circūtegendo eam ⁊ pedes ei⁹.⁊ eodē modo accipiendū est hic sicut in alijs vbi dr: deaurabis. c Facieſq̄ illi labiū aureū per circuitū. istud labiū erat quedā lamina aurea latitudinis.xij. digitoꝝ que erat affixa spissitudini tabule mēse p circuitum sicut fit in scaceriis que habēt labiū ex vtraq̄ parte q̄ ex vna parte pingitur ludus scacoꝝ: ex alia pte ludus alearū. Latitudinis aūt p̄dicti labij que erat.xij. digitoꝝ spissitudo tabule cui erat affixum occupabat quatuor digitos

Facies a ⁊ mensam de lignis sethim habentē duos cubitos lōgitudinis ⁊ in latitudine cubitum ⁊ in altitudine cubitū ac semissem: ⁊ b inaurabis eā auro purissimo. Facieſq̄ c illi labiū aureū p circuitū: ⁊ d ipsi labio coronā interrasilem altā quatuor digitis: ⁊ e sup illam alterā coronā aureolā. Quatuor f q̄z circulos aureos preparabis ⁊ pones eos in quatuor angulis eiusdē mēse p singulos pedes. Subter coronam erūt circuli aurei ut mittanť vectes p eos: ⁊ possit mensa portari. Ipsos quoq̄ vectes facies de lignis sethim ⁊ circundabis auro ad subuehendam mensam. g Parabis ⁊ acetabula ac h phialas thuribula i ⁊ cyathos in quibus offerenda sunt k libamina ex auro purissimo ⁊ pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper:

medios per circuitū: ⁊ quatuor digiti supiores eleuabanť sup tabulā: ⁊ alij quatuor erant sub tabula opientes pte superiorem pedū mense in circuitu.⁊ hoc est q̄ dr: d Et ipsi labio coronā interrasilem altam quatuor digitis. quia altitudo quatuor digitoꝝ inferioꝝ vocať coronа: que erat in circuitu lz nō esset in figura rotunda ꝫ quadrata. e Et sup illā alterā coronā aureolā. In hebreo br: Auream.⁊ loquitur de latitudine quatuor digitoꝝ superioꝝ que eleuabať sup tabulā i circuitu. Dicitur aūt opus interrasile q̄ bz aliquas sculpturas ⁊ spacia intermedia plana quasi rasa. f Quatuor quoq̄ circulos aureos &c. qui erant infixi in quatuor pedibus mēse versus partem superiorem pedū immediate sub corona inferiori. g Parabis ⁊ acetabula.i. vasa i quib⁹ examinabatur incēsum ⁊ similia de q̄b⁹ fiebāt panes ad videndū si talia essent apta ad sacrificiū. h Ac phialas.in quibus examinabatur vinū ⁊ alia liquida. i Thuribula.duo.vasa erant in quib⁹ ponebaťincensum examinatū sup panes ꝓpositionis. vnū super sex panes positos: vnū super aliū in mensa: ⁊ aliud sup alios sex.Dicebatur aūt mensa ꝓpositionis ⁊ similiter panes ꝓpositionis: eo q̄ sic disponebantur sup mensam. In hebreo aūt br: Panes facierū. q̄ ſm q̄ dicit Ra.Sa. erant facti in figura quadrata altera parte longiore ⁊ illa pars longior in vtraq̄ extremitate replicabatur in altum sicut fit aliq̄n in simenellis: nisi q̄ i simenellis fit talis replicatio i circuitu p modū corone.in panib⁹ vo ꝓpositiōis fiebat tm̄ in duabus partibus sibi oppositis: ⁊ ille due replicationes vocabātur due facies. Aliter dr ⁊ probabilius q̄ illi panes erant rotūdi sed dicebātur panes facierū: q̄ ex vtraq̄ pte erāt oio similes.nō enī coquebāt i furno:ita q̄ ex pauimento furni pars panis sibi iuncta contraberet aliquā dissimilitudinē ab alia: sed coquebāt sicut coquūť hostie ad celebrandū.nisi q̄ vasa illa in quib⁹ coquebantur panes ꝓpositionis erant aurea ⁊ tāte magnitudinis q̄ panis tenuis tm̄ in eo poterat decoqui.⁊ erāt illa vasa sic facta q̄ panē intercluſum faciebāt omnino simile ex vtraq̄ parte: ⁊ ideo dicebantur panes facierum.

a Facies ⁊ candelabrū ductile. id est cū martello ⁊ non ope fusorio. b Hastile ei⁹. i. stipes cādelabri qui pcedebat directe in altū inferius habēs tres pedes ⁊ sursum habebat sex calamos egredientes de hastili: tres ex vno latere: ⁊ tres ex alio tendentes sursū oblique q̄sq; pungerēt ad altitudinem hastilis. vñ infra. xxxvij. dr: Equū erat opus sex calamorū. i. equaliter tendens sursum. In hastili vero erāt quatuor cybi ⁊ i q̄libet sex calamor erant tres cybi. i. xxij. simul. c Instar nucis. ex q̄ dicūt aliqui q̄ isti cybi erant pomelli: ita q̄ duo cybi positi vnus cōtra alū faciebant vnum pomellū p modū hic i margine figuratum. sed hoc non est verū: q; vbi translatio nostra habet: sperulas in hebreo hr̄: pomellos. Ex quo patet q̄ cybi nō erant pomelli. Irē vbi translatio nostra hz: Cybi in nucis modū. in hebreo hr̄: Cybi figurati. gallice neelles. q̄m nō erant de ope plano sed cū aliquib⁹ figuris ad decorē: ⁊ ideo motiuū predictū nō valet. ⁊ ideo dicit Ra. Sa. q̄ isti cybi erant oblongi habētes pedes ⁊ erāt sic dispositi i cādelabro quasi calamus transiret p mediū cybi. d Sperulęq; simul ⁊ lilia. In hebreo hr̄: Pomellus ⁊ flos. ꝑ cuiusmōi flos fuerit nō habef ex textu. Ee ex hoc q̄ dr̄ in singulari: pomellus ⁊ flos q̄stū ad sex calamos laterales. dicit Ra. Sa. q̄ in quolibet illor nō erat nisi vnus pomellus ⁊ vnus flos. In hastili ꝯo quinq; pomelli p̄m ipsū; tres sub sex calamis orientibus de hastili hinc ⁊ inde: sicut dr̄ in littera: Sperule. i. pomelli. sub duobus calamis p tria loca. Item duo alij vnus sup calamos in supiori pte cādelabri: ⁊ alⁱ sub calamis i inferiori pte cādelabri. Similiē erāt ibi duo flores tm̄: ⁊ hoc dicit q; loquendo de hastili hr̄ in hebreo: Pomelli ei⁹ ⁊ flores, ⁊ pluralis numer⁹ indeterminate acceptus binariū significat p̄m ipsū: sed q; cybi pomelli ⁊ flores nō erāt i cādelabro nisi ad decorē p̄m eōs decores catholicos ⁊ hebreos. Ideo dicūt alij ⁊ melius ut videf q̄ inter duos cybos erat vn⁹ pomell⁹ ⁊ similiter vnus flos. ⁊ sic opus cādelabri est decentius. Et q̄ in hebreo habetur in singulari: Pomellus ⁊ flos. refertur ad quēlibet cybum: prout exprimitur in translatione nostra cum dr̄;

Facies[a] ⁊ candelabrū ductile de auro mundissimo: hastile[b] eius ⁊ calamos cybos ⁊ sperulas ac lilia ex ipso pcedētia. Sex calami egredientur de lateribus: tres ex vno latere: ⁊ tres ex altero. Tres cybi q̄si in nucis modum per calamos singulos: sperulęq; simul ⁊ lilia ⁊ tres similiter cybi instar[c] nucis in calamo altero: sperulęq; simul ⁊ lilia. Hoc erit op⁹ sex calamor: q̄ producēdi sūt de hastili. In ipso[d] aūt cādelabro erāt q̄tuor cybi i nucis modū sperulęq; p singulos ⁊[e] lilia.

Sperule sub duob⁹ calamis p tria loca qui simul sex fiunt. p̄cedētes de hastili vno. Et sperule igit̄ ⁊ calami ex ipso: erūt vniuersa ductilia ex auro purissimo. Facies[f] ⁊ lucernas septem: ⁊ pones eas super cādelabrum: ut[g] luceant ex aduerso. Emunctoria[h] quoq; ⁊[i] vbi ea que emuncta sunt extinguantur fiant de auro purissimo. Omne[m] pondus cādelabri cum vniuersis vasis suis habebit talentū auri purissimi. Inspice ⁊ fac p̄m exemplar quod tibi in monte monstratum est.

g Et lilia. ⁊ eodem mō intelligendū est de cybis existentib⁹ in sex calamis lateralibus. b Facies ⁊ lucernas septem ⁊ pones eas super candelabrum. ita q̄ vltimus cyb⁹ qui erat in sūmitate cuiuslibet calami erat sedes lucerne. i Ut luceant ex aduerso, sic eni erat dispositū lychnū cuiuslibet lucerne q̄ flamma erat ex illa parte lucerne q̄ respiciebat lucernā mediam: ⁊ sic flamma trium lucernarū vni⁹ lateris respiciebat ex aduerso flammā trium lucernarū alteri⁹ partis. k Emunctoria quoq; instrumēta sunt cum quibus amouebatur illud q̄ erat combustū de lychno ⁊ residuū lychni aptabatur ad incendendū. l Et vbi ea que emūcta sunt extinguantur: vasa erant plena aqua vbi ponebātur illa que erāt emūcta ne facerēt fumū. m Omne pōdus cādelabri cū vniuersis vasis suis habebit talētū auri. In hebreo hr̄: Centenariū auri. ⁊ similiē in sequētib⁹ ad tabernaculū pertinētib⁹ vbi trāslatio nostra hz talētū. hebrei dicūt Cētenariū. quāti aūt sit ponderis nescif̄ determinate: certū ē tm̄ q̄ requirebaf̄ magnū pōdus auri p̄ tāto ope. Ra. Sa. dicit q̄ erat pōdus. cxx. librarū: p̄m pōdus colonie. melius tm̄ credo dicendū q̄ nō hr̄ huius rei certitudo q; pōdera auri ⁊ argēti multū varianf̄ p̄m tpa diuersa ⁊ varias regiones. Visis aūt p̄dictis ⁊ inspectis figuris mēse ⁊ candelabri, put possunt in plano figurari: pōt textus sentētie p̄dicte de facili applicari. Sequif̄ figura pro candelabris.

Descriptis bis que erāt intra taternaculū. hic rescribit ipsum taternaculū ⁊ ꝑmo ꝯtum ad eius operimentum uel tectū. secūdo ꝯtum ad parietes ibi: Facies ⁊ tabulas stātes. tertio ꝯtū ad vela ibi: Facies ⁊ velū. Operimentū autē taternaculi qdruplex erat. primū erat de cortinis factis ex quatuor coloribus. ⁊ ꝯtum ad hoc dicit: Cortinas de byſſo ⁊c. sequitur: b Variatas. floribus ⁊ picturis ibi factis. c Opere plumario. qz ille picture erāt facte cū acu in cortinis ſm Aug̃. In hebreo hꝫ: Opere artis. ⁊ dicūt hebrei q illa varietas erat facta per texturā ſic ⁊ cortine. d Umi⁹ mē. fiēt vni. tē. i. cortine ꝑdicte. qz ex illis opiebatur taternaculū ꝑ modū tentorij. e Quinq; cortine ſibi iūgent mutuo ꝑ ſuturā: ita q ille q̄nq; cortine faciebāt vnā cortinā magnā lōgitudinis .xxviij. cubitoꝝ ⁊ latitudinis .xx. cubitoꝝ: ⁊ alie q̄nq; cortine ſimiliter. f Ansulas byacinthinas i lateribꝰ cortinarū. i. i vno latere vni⁹ illarū cortinarum magnarū: ⁊ ſimiliē in vno latere alteri⁹ ita q ille due magne cortine poſſent ſimul iūgi ꝑ torques affixas in ansulis predictis: ⁊ ſic ex illis duab⁹ cortinis magnis fieret vna maior i duplo habēs xl. cubitos in lōgitudine facta de latitudine dece cortinaꝝ ptialium. q̄libet ꝑticularis cortina erat q̄tuor cubitoꝝ de latitudine. decies q̄tuor ſūt. xl. ⁊ ſic lōgitudo facta ē generalis de latitudine ptialiū. Vel non variando ſiniam poteſt dici ⁊ forte melius q̄ latitudo erat. xl. cubitoꝝ ⁊ lōgitudo. xxviij. Et iſto modo de latitudine nō fiet lōgitudo nec ecōuerſo ⁊. xxviij. i latitudine ſm lōgitudinē cortinaꝝ ptialiū g Facies ⁊ q̄nquaginta circulos aureos. iſti circuli ſunt torques ꝑdicte. h Quib⁹ cortinarū vela iūgenda ſunt. vela cortinarū dicūt hic ille due magne cortine ꝑdicte q̄ iūgebātur ſimul ꝑ torques ꝑdictas. i Ut vnū taternaculū fiat. i. vnū operimentū toti⁹ taternaculi. qō ſic p3: quia paries taternaculi aboriente in occidentem erat. xxx. cubitoꝝ. ⁊ paries ab aquilone in meridiē qui faciebat latitudinem taternaculi erat decē cubitoꝝ ⁊ erat a pte occidētis. a parte aūt orientali nō erat paries ſed erat ibi velū loco parietis. Parietes aūt taternaculi habebāt decē cubitos in altitudine. ⁊ ſic patet q linea ꝓtracta a pede parietis taternaculi ⁊ transiens ꝑ ſūmitatē eiuſdem parietis ad ſūmitatē alterius pietis oppoſiti ⁊ inde deſcendens uſq; ad terrā erat. xxx. cubitoꝝ: qz quilibet paries habebat decē cubitos altitudinis: ⁊ ſpaciū inter parietes erat decē cubitoꝝ latitudinis ⁊ ſic habētur triginta cubiti. Oēs aūt cortine faciebāt ſimul iūcte vnū tentoriū uel cortinā. xl. cubitorum lōgitudinis. ut ꝑdictū eſt: ⁊ ꝑ ꝑnās ſm lōgitudinē iſtam opiebat tectū taternaculi ſm longitudinē ſuam: qō erat xxx. cubitoꝝ. ⁊ decē cubiti pendebāt retro parietē occidentalē. ⁊ ſm latitudinē ſuā pēdebat retro parietes tēpli laterales .ix. cubitis ex vtraq; pte: ita q nō ptingebat uſq; ad terrā ſpacio vni⁹ cubiti hinc ⁊ inde. Secūdū operimentū taternaculi erat de cortinis factis de pilis caprarū: qui filabātur ⁊ texebātur. ⁊ iſtud operimentū erat ſup cortinas ꝑdictas factas de diuerſis coloribꝰ. De iſto ſecūdo operimēto dī: k Facies ⁊ ſaga cilicina. xj. Saga cilicina vocantur hic cortine facte de pilis caprarū. l Longitudo ſagi vni⁹ ba. xxx. cubitos. ⁊ ſic erāt lōgiores duob⁹ cubitis q̄ cortine facte variis coloribꝰ ex qb⁹ factū ē ꝑmū operimētū. m Et latitudo quatuor. ⁊ ſic qōlibet ſagū erit eiuſdem latitudinis cū q̄libet ꝑticulari cortina. n Equib⁹ q̄nq; iūges ſeorſū. ſ. ſimul conſuendo q̄ſi ad faciendū vnū ſagum. xx. cubitorū latitudinis longitudinis xxx. o Et ſer ſibi mutuo copulabis, quia ſex alia ſaga ſimul ꝓſuebāt ad faciēdū q̄ſi vnū ſagū. xxiij. cubitoꝝ latitudinis ⁊ .xxx. lōgitudinis. p Ita ut ſextū ſagū in frōte tecti duplices. qm̄ medietas ei⁹. i. duo cubiti latitudinis vni⁹ ſagi i pte oriētali taternaculi ponebāt replicata ut capita calūnaꝝ q̄ erāt i itroitu taternaculi tegerēt q̄ te nebāt vnū cubitū: ⁊ ut opimētū factum de ſagis forti⁹ teneret ſup tabnaculū. Alij aūt duo cubiti erāt in pte oppoſita taternaculi ut infra dī: ⁊ iō qō dr̄ hic: Ut ſextū ſagū i frōte tecti duplices. ⁊ qō poſtea ſbdit. Et medi. ei⁹ opꝛ. ta. poſteriora. nō ē intelligēdū de eodē ſago i numero: qz idē ſagū numero nō poterat eē i frōte taternaculi ⁊ in poſteriori pte ei⁹: ſed intelligendū eſt ꝑ equialētiā: qz ex oib⁹ ſagis fiebat vnū operimētū taternaculi ⁊ duo cubiti ꝑmi ſagi erāt in frōte taternaculi: ⁊ duo cubiti vltimi ſagi erāt i poſteriori pte taternaculi: ⁊ iſti q̄tuor cubiti diuerſoꝝ ſagoꝝ equipabāt vni ſago integro. q Facies ⁊ quinquaginta ansas de. quia iſta duo magna ſaga iūgebant ſimul ꝑ ansas ⁊ torques eneas ſicut de alijs cortinis predictū eſt. r Ut vnū ex omnib⁹ operimentū fiat. qz ꝑ talē cōiūctionē fiebat vnū operimentū totius taternaculi. s Quod aūt ſupfuerit i ſagis que parant tecto. id eſt ad tegendū taternaculū. t Id eſt vnū ſagum qō amplius eſt. ſ. vltra numerū cortinarū factarū de variis coloribus de quib⁹ predictū eſt q erant trīū decē. ⁊ de ſagis dictū ē q erāt. xj. ⁊ de illo. xj. oſtendit quid deberet fieri dicens: v Et medietate eius operies taternaculi poſteriora. quia pendebat retro parietem occidentalē duobus cubitis vltra operimentū primū de cortinis variatis: ⁊ duo cubiti erant replicati in fronte taternaculi. ut iam dictum eſt. ⁊ iſti quatuor cubiti faciūt ſagū integrū ꝑ eq̄pollētiam. ut dictum eſt. x Et cubitus ex vna pte pendebit decē. Ad intellectū hui⁹ littere que intricata eſt cōſiderandū q̄ ſicut dictū eſt ſaga particularia erant lōgiora cortinis variis duob⁹ cubitis. In operimēto aūt totali facto ex omnib⁹ cortinis variatis lōgitudo illius operimēti erat ex latitudinib⁹ cortinarū ſimul iunctis. ⁊ eodē modo dicēdū de totali operimēto facto ex oibus ſagis. ⁊ ideo q̄ illa duo operimēta erant extenſa ſup totū taternaculū lōgitudo cortinarū partialiū transibat ex transuerſo taternaculi: ⁊ ſic diſtabat a terra vno cubito in latere auſtrali ⁊ alio cubito in latere aquilonari: ⁊ ꝑ ꝑnās longitudo ſagoꝝ partialiū que erat maior duobus cubitis attingebat uſq; ad terram pendēs i vtroq; latere taternaculi vno cu-

Alternaculū ꝑo ita facies. a

Alternaculū[a] xxvi ꝑo ita facies. Decem cortinas de byſſo retorta ⁊ byacintho ac purpura coccoq; bis tincto variatas[b] opere[c] plumario facies. Longitudo cortine vni⁹ habebit viginti octo cubitos: latitudo q̄tuor cubitoꝝ erit. Unius[d] mēſure fient vniuerſa tentoria. Quinq;[e] cortine ſibi iungent mutuo: ⁊ alie q̄nq; neꝛu ſimili coherebūt. Ansulas[f] byacinthinas in lateribus ac ſummitatibus facies cortinarum: ut poſſint inuicē copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in vtraq; parte ita inſertas: ut ansa cōtra ansam veniat: ⁊ altera alteri poſſit aptari. Facies[g] ⁊ q̄nquaginta circulos aureos: quib⁹[h] cortinarum vela iungenda ſūt: ut[i] vnū tabernaculū fiat. Facies[k] ⁊ ſaga cilicina vndecim ad operiendū tectum taternaculi. Longitudo[l] ſagi vnius habebit triginta cubitos ⁊[m] latitudo quatuor. Equa erit mēſura ſagoꝝ oīum. Equib⁹[n] quinq; iūges ſeorſū ⁊[o] ſex ſibi mutuo copulabis: ita[p] ut ſextum ſagū in fronte tecti duplices. Facies[q] ⁊ quinquaginta ansas i ora ſagi vni⁹: ut cōiungi cū altero queant ⁊ q̄nquaginta ansas in ora ſagi alteri⁹: ut cū altero copuletur. Facies ⁊ q̄nquaginta fibulas eneas quibus iūgant anſe: ut[r] vnū ex omnib⁹ opimētū fiat. Quod[s] aūt ſup fuerit in ſagis que parant tecto. i. vnū[t] ſagū qō ampli⁹ eſt ex[v] medietate ei⁹ opies taternaculi poſteriora ⁊[x] cubit⁹ ex[y] vna parte pēdebit ⁊[z] alter ex[a] altera qui[b] plus ē i ſagorum longitudine vtrūq; latus taternaculi protegens.

[a] Alternaculū .xxvi. [b] variatas [c] opere [d] Unius [e] Quinq; [f] Ansulas [g] Facies [h] quib⁹ [i] ut [k] Facies [l] Longitudo [m] latitudo [n] Equib⁹ [o] ſex [p] ut [q] Facies [r] ut [s] Quod [t] Id [v] Ex [x] cubit⁹ [y] ex [z] alter [a] altera [b] plus

bito vltra cortinas. ⁊ hoc ē qd̄ dr̄: Et cubitus. s. sagi. y Ex vna parte pendebit. s. vltra cortinas. z Et alter. s. cubitus sagi. a Ex altera. s. parte tabernaculi pēdebit. b Qui plus ē in sagoꝝ lōgitudine. i. qui excedit longitudinē cortinarū ex vtraq; pte ⁊ sic sūt duo cubiti sagorum pendentes ad terrā vltra cortinas vn⁹ ex vna pte tabernaculi: ⁊ alt̄ ex altera. ⁊ hoc est qd̄ dr̄: c Utrūq; la. tabernaculi ꝓtegēs. ⁊ p̄dicta patent in figura q̄tū ad cōiūctionē cortinarū ⁊ sagoꝝ. Modus aūt operiendi tabernaculū nō pōt in plano figurari: sed de facili imaginari pōt.

Facies[d] ⁊ operimentum aliud tecto de pellibus arietū rubricatis: ⁊ super hoc rursum aliud operimentū de hyacinthinis pellib⁹. Facies[e] ⁊ tabulas stātes tabernaculi de lignis sethim: q̄ singule denos cubitos in lōgitudine habeant ⁊ in latitudine singulos ac semissem. In lateribus tabule due incastrature fient quib⁹ tabula alteri tabule cōnectat̄. Atq; in hūc modū cuncte tabule parabūtur. Quarū viginti erūt in latere meridiano quod vergit ad austrum: quibus quadraginta bases argenteas fundes ut bine bases singulis tabulis per duos angulos subijciant̄. In latere quoq; secūdo tabernaculi quod vergit ad aquilonem viginti tabule erunt: quadraginta habētes bases argēteas. Bine bases singulis tabulis supponent̄. Ad occidentalem v̄o plagam tabernaculi facies sex tabulas ⁊ rursū alias duas que i angulis erigantur post tergum tabernaculi. Eruntq; sibi coniuncte a deorsum vsq; ad sursum: ⁊ vna omnes compago retinebit.

d Facies ⁊ operimētū aliud tecto de pellib⁹ ⁊c. dicūt aliq̄ doctores q̄ ista duo operimēta de pellib⁹ erāt tm̄mō sup tectū tabernaculi, alij autē dicūt ⁊ ꝓbabili⁹ ut videt̄ q̄ descēdebant ad terrā nō solū in trib⁹ ꝑtibus tabernaculi sicut cortine ⁊ saga que nō operiebāt frontē tabernaculi: ut patet ex supradictis: sed ista de pellib⁹ pendebāt ante velū qd̄ erat ī introitu tabernaculi. ut dicit Joseph⁹. ad hoc enī erant ut repellerent vim hymbriū ⁊ ventoꝝ. ⁊ iō erant necessaria. ut videt̄: nō solū sup tectū tabernaculi: sed etiā in laterib⁹ circūquaq;. Sciendū etiā q̄ ista operimenta de sagis ⁊ pellib⁹ erant fortiter affixa terre cum funibus ⁊ paxillis ne a ventis ⁊ hymbribus mouerentur.

e Facies ⁊ tabulas. Hic ꝯnter describitur tabernaculū q̄tum ad eius parietes qui erāt de tabulis sursū erectis ⁊ in latere aq̄lonari erant viginti tabule quarū quelibet habebat decē cubitos lōgitudinis ⁊ cubitū ⁊ dimidiū latitudinis: ⁊ ideo erecte sursū vna iuxta aliā faciebāt parietē decē cubitoꝝ altitudinis ⁊. xxx. cubitoꝝ longitudinis spissitudo autē huius parietis erat eadē cū spissitudine tabularū: que nō exprimit̄ in textu. ⁊ iō varie h̄ dicūt doctores. Dicit Ra. Sa. q̄ spissitudo tabularū erat vni⁹ cubiti. sed hoc non videtur verū q̄ eēnt nimis pōderose ad portandum de loco ad locū ⁊ ad erigendū sup bases ⁊ ad standū ibi: q̄ ꝓpt̄ pōdus possent de facili a basib⁹ declinare. Itē si hoc esset verū latitudo tecti eēt. xij. cubitoꝝ. ⁊ cortine in laterib⁹ tabernaculi distarent a terra duob⁹ cubitis, cui⁹ cōtrariū ipse dicit. s. q̄ vno cubito tm̄ distabant. ⁊ ideo Joseph⁹ dicit ⁊ ꝓbabili⁹ q̄ spissitudo tabularū erat tm̄ q̄tuor digitoꝝ. ⁊ sic paries aq̄lonaꝝ erat spissitudinis q̄tuor digitoꝝ. paries aūt australis cōsimilis erat ꝑ oēm modū in lōgitudine latitudine ⁊ spissitudine. paries aūt occidētalis habebat decē cubitos in altitudine sicut p̄cedentes. ⁊ q̄tuor digitos in spissitudine. in longitudine v̄o habebat decē cubitos s̄m latitudinē īteriorē templi ⁊ cū hoc habebat quatuor digitos in lōgitudine ut cū parietib⁹ aquilonari ⁊ australi iūgeretur in angulo recto ⁊ ideo in pariete occidentali erant tm̄ octo tabule sex habētes quelibet in latitudine cubitū ⁊ dimidiū: ⁊ sic faciebant parietem lōgitudinis nouē cubitoꝝ. alie v̄o due tabule habebāt latitudinis dimidiū cubitū ⁊ quatuor digitos ⁊ erāt iste due tabule in pariete occidentali hinc ⁊ inde. vbi iūgebātur cum parietib⁹ tabernaculi lateralib⁹: ita q̄ quelibet claudebat dimidiū cubitū ⁊ residuū latitudinis qd̄ erat quatuor digitoꝝ iūgebatur cū pariete laterali hinc ⁊ inde ad angulū rectū per modum ꝓtractum in margine. Sequitur figura pro tabulis ⁊ basib⁹ terre infigendis.

Et de istis duabus tabulis facit specialē mentionē post alias cū dicit: a Duab⁹ q̄ tabulis q̄ in angulis ponēde sūt ⁊c. qz nō erāt tante latitudinis sicut alie tabule: sed erāt equalis longitudinis ⁊ spissitudinis. predicte ꝯo tabule in pte inferiori iungebāt̄ vna iuxta aliā p bases q̄ erāt quadrate in pte supiori ⁊ acute inferi⁹ ⁊ oblonge ut figerentur intra terrā. In pte aūt superiori quelibet habebat vnū foramē q̄dratum vbi intrabāt incastrature tabulaꝝ quas incastraturas Joseph⁹ vocat cardines. ⁊ due bases erant sub qualibet tabula correspōdētes duab⁹ incastraturis cuiuslibet tabule ⁊ eas suscipientes intra se sicut in margine describitur. ⁊ qz predicte bases erant fortiē fixe intra terrā ⁊ ordinate posite vna post aliā: ⁊ p ꝯās tabule eis infixe a parte inferiori erant fortiter cōiuncte. i superiori ꝯo pte iūgebāt̄ vncinis quoꝝ q̄libet iūgebat duas tabulas simul intrās sūmitatem vtriusq; tabule. vñ vbi trāslatio nostra hz: Erūtq; cōiuncte a vertsum vsq; surſū ⁊ oēs vna cōpago retinebit. In hebreo habet sic: Erūt cōiuncte sup caput vncino vno. sicut describit in margine. hoc excepto q; capita tabularū erāt cōcauata fm spissitudinē vncinoꝝ ita q; vncini nō excedebāt capita tabularū sed implebāt illā cōcauationē. b Facies ⁊ vectes. isti aūt vectes erāt ad cōiungendū tabulas inē pte supiorem ⁊ inferiorē ipsarū: ⁊ ideo in tabulis erāt ānuli affixi: p quos trāsibāt vectes. Erāt aūt q̄nq; vectes i latere aq̄lonari ⁊ q̄nq; in latere australi: ⁊ q̄nq; in occidentali. ut dr̄ in textu. ⁊ h exponit duplicit. Dicūt aliq; q; p q̄nq; vectes intelligūt q̄nq; ordines vectiū: ⁊ sic in qualibet tabula erāt ānuli q̄nq; ordinate dispositi ut vectes possent p illos recte trāsire. Ra. Sa. dicit q; nō erāt ibi q̄nq; ordines vectiū sed trīa tres ordines: ⁊ sic i q̄libz tabula erāt trīa tres ānuli per quos vectes trāsibāt: erāt tn̄ trīa q̄nq; vectes i quolibet latere tabernaculi qz vectis ille q̄ trāsibat p ānulos fixos ⁊ i medio tabularū erat vn⁹ ⁊ cōtinu⁹ a pncipio parietis vsq; ad finē. Per ānulos ꝯo q̄ erāt versus ptē orientalē supiorē ⁊ inferiorē trāsibāt duo vectes: vn⁹ q̄ mittebat p vnā ptem parietis ⁊ alⁱ⁹ p partē oppositā ⁊ cōiungebāt in medio: ita q; caput vni⁹ vectis intrabat caput alteri⁹ facientes vnū vectē cōtiguū sicut fit in baculis episcoꝝ qui sūt in pluribz⁹ ptib⁹ p talē modū coniuncti: ⁊ sic patet q; in vno pariete erāt q̄nq; vectes duo superi⁹ ⁊ duo inferi⁹ ⁊ vn⁹ in medio. Vectes trīa q̄ erāt in parte occidentali erant breuiores alijs: quia paries ille habebat trīa vecem cubitos ⁊ octo digitos in lōgitudine: ⁊ sic vectis medi⁹ habebat trīa vecem cubitos ⁊ octo digitos longitudinis: duo aūt superiores q̄nq; cubitos ⁊ quatuor digitos ⁊ inferiores similiter. Sciendū aūt q; ānuli predicti ⁊ vectes erāt in exteriori parte tabernaculi ⁊ vectes vnius parietis cōiungebāt̄ cū vectibus alterius parietis in angulo cōmuni vtriq; parieti cū fortib⁹ vncinis ut tabernaculū firmiter staret cōtra ipulſū vētoꝝ.

Ad maiorem aūt intellectum describitur hic vnus paries tabernaculi per quem possunt faciliter imaginari alij duo. non enī potest totū tabernaculū simul, put erat erectū in plano figurari

Sequitur figura vnius lateris tabernaculi q̄tū ad tabulas ⁊ bases quibus infiguntur.

Duabus[c] quoq; tabulis que in angulis ponende sunt similis iūctura seruabit. Et erūt simul tabule octo: bases earū argentee sedecim: duabus basibus p vnā tabulā supputatis. Facies[b] ⁊ vectes de lignis sethim q̄nq; ad cōtinendas tabulas i vno latere tabernaculi: ⁊ q̄nq; alios in altero: ⁊ eiusdē numeri ad occidentalē plagā q̄ mittent̄ p medias tabulas a sūmo vsq; ad summū. Ipsas quoq; tabulas deaurabis ⁊ fundes i eis ānulos aureos p q̄s vectes tabulata cōtineant: q̄s operies laminis aureis. Et eriges tabernaculū iuxta exemplar q̄d tibi in monte monstratum est.

Facies[c] ⁊ velū de hyacintho ⁊ purpura: coccoq; bis tincto ⁊ byſſo retorta opere plumario: ⁊ pulchra varietate cōtextum: q̄d appēdes[b] ante q̄tuor colūnas de lignis sethim: que ipse q̄dē deaurate erūt: ⁊ habebūt capita aurea: ⁊ [c]bases argenteas. Inseretur[f] aūt velū p circulos: intra [g]q̄d pones archā testimonij: quo[h] ⁊ [i]sanctuariū ⁊ sanctuarij sanctuaria diuidēt. [k]Pones[k] ⁊ propitiatoriū sup archā testimonij in sancta scoꝝ: mēsamq; [l]extra velū: ⁊ cōtra[m] mēsā cādelabrū i latere tabernaculi meridiano. [m]Mensa enī stabit in pte aq̄lonis. Facies[n] ⁊ tēctoriū i introitu tabernaculi

c Facies ⁊ velū. hic describit tabernaculū q̄tū ad vela que erāt duo: vnū erat diuidens ptē tēpli: q̄ erat scīm scoꝝ. ab alia q̄ dicebaf sanctū uel sancta: ⁊ de illo loquif hic: Facies ⁊ velū de hyacintho ⁊c. erat enī de cōsimili ope cū cortinis de quibus ꝑdictū ē. ⁊ iō h exponaf sicut ibi d Q̄d appendes añ q̄tuor colūnas. iste q̄tuor colūne erāt intra tabernaculū inē scīm ⁊ scīm scoꝝ. Ex quib⁹ patet q; istud velū habebat vecē cubitos in quadrū: qz altitudo tabernaculi erat vecē cubitoꝝ. ⁊ latitudo vecem. e Et bases argēteas. iste bases erāt fixe i ēra ⁊ in supiori pte habebāt vnū foramē: ita q; pes colūne intrabat foramē illud ut solide staret erecta. f Inseref aūt velū p circulos. ut mediantib⁹ illis posset velū trahi ⁊ retrahi. g Intra q̄d pones archā testimonij. s. vltra velū itra scīm scoꝝ. ⁊ iō subdif: h Quo. s. velo. i Et sanctuariū ⁊ sanctuarij sanctuaria diuidēt. q̄d supra vocatū ē sanctū. hic dr̄ sanctuariū: ita q; ista diuisio intelligif inter scīm ⁊ scīm scoꝝ. k Pones ⁊ propitiatoriū sup archā. modus ponēdi expositus est ca. pce. l Mensamq; extra velū. s. in parte illa tabernaculi q̄ dr̄ sanctū. m Et cōtra mēsam cādelabrū in latere tabernaculi. q̄d dr̄ scīm. meridiano ⁊c. n Facies ⁊ tēctoriū. hic ꝑtinēter describif velū q̄d ꝑdebat in introitu tabernaculi loco parietis. ⁊ fuit simile q̄tū ad materiā ⁊ formam ⁊ quātitatē velo ꝑdicto q̄d diuidebat sanctū ⁊ sanctum sanctorum: hoc excepto q; illud pendebat in quatuor columnis. istud aūt in quinq. ⁊ in hoc q; bases colūnarū illius veli erāt argentee: istius aūt enee. ⁊ ꝑtrā.

Rationes aũt predictoꝝ sic accipiũt sicut in ca. p̃ce. dictũ fuit. Per partẽ taꝛnaculi que dicebaꝫ sanctũ sanctoꝝ figurabaꝫ alia pars oꝛbis nobis inuisibilis vbi est locus tratoꝝ: ⁊ ꝑm hoc fuerũt assignate rationes eoꝝ q̃ erãt iuxta sc̃m sanctoꝝ. s. arcẽ ꝓpitiatoꝛij ⁊ ipsoꝝ cꝫerubin. Per

ptẽ ꝯo taꝛnaculi que dicebaꝫ sc̃m. figurabaꝫ alia ps oꝛbis nobis visibilis q̃ ẽ a celo sydereo ⁊ ifra. ⁊ ꝑm b assignãde sũt rationes eoꝝ q̃ erãt i illa pte taꝛnaculi. Per coꝛtinas ꝯo diuersoꝝ coloꝝ ⁊ multipliciter variatas que imediate tangebant taꝛnaculũ figurabatur celũ syereũ stellis varijs ꝛecoꝛatum. Per septẽ lucernas que erant in candelabꝛo: figurabãtur septem planete: ⁊ ideo candelabꝛum intra taꝛnaculũ positũ erat in parte australi: quia motus planctarũ ab oꝛiente in occidentẽ in hemisperio nostro ꝛeclinat ab equinoctiali circulo vꝛgẽs versus austrũ. Ꝫ primẽtũ ꝯo ꝛe pellibus rubricatis figurabat elementũ ignis. operimentũ ꝛe pellibus byacinthinis elementũ aeris. operimentum ꝯo ꝛe sagis elemẽtũ aque. tabule ꝯo parietũ ⁊ bases que erant ꝛe lignis ⁊ metallis figurabant elementũ terre: qz ligna fũt terre affixa: ⁊ metalla generant̃ in terra. ⁊ sic ꝑ taꝛnaculũ q̃ figurabat oꝛbem vniuersum. ut p̃dictũ est. ꝛe signabaꝫ q̃ erat ꝛeputatũ cultui veri dei qui dñatur toti oꝛbi. Mensa aũt ⁊ ꝓpositionis panes qui erant intra taꝛnaculũ i parte aquilonari ⁊ ex aduerso cãdelabꝛi ꝛe signabãt q̃ sacerdotes ⁊ leuite qui erant ꝛeputati in ministerium taꝛnaculi ꝛebẽt viuere ꝛe sacrificijs ⁊ oblationibus populi ꝑm q̃ dicit apostolus. j. Coꝛ. ix. Qui altari ꝛeseruiũt cũ altari participant. Erant aũt duodeci panes super mensam ad ꝛesignandum duodecim tribus ysrael.

Acies ⁊ altare. Descripto a Cap̃. xxvij taꝛnaculo ⁊ his que erant intra taꝛnaculum: hic ꝓsiter ꝛescribũtur illa que erant extra taꝛnaculũ. ad ipsum tamẽ ptinentia: ⁊ ꝓmo ꝛescribit altare holocaustoꝝ. secũdo atriũ taꝛnaculi in quo erat altare predictũ. ibi: Facies ⁊ atriũ. Circa primũ oꝛ: Facies ⁊ altare ꝛe lignis setbim. que sicut sũt imputribilia: ut p̃dictũ est. ita sunt icremabilia. q̃ ꝛeq̃rebaꝫ. eo q̃ ignis erat semp in altari. ⁊ nihilominꝰ illud altare interius ⁊ exteriꝰ erat opertũ laminis eneis. Erat aũt istud altare quadratũ ꝑm longitudinẽ ⁊ latitudinẽ. s. quinq̃ cubitoꝝ. Altitudo aũt altaris erat triũ cubitoꝝ: ⁊ erat factũ ad modũ arcis q̃drate carentis fundo ⁊ opculo: ita q̃ habebat supficiem terre. ꝑ fundo ⁊ interius cõcauũ erat. b Cornua autẽ ꝑ quatuoꝛ angulos. in supioꝛi pte altaris erant ista cornua. c Facies̃ in vsus eius lebetes ad suscipiendos cineres. qui amouebanꝫ ꝛe altari ⁊ poꝛtabantur extra. d Et foꝛcipes. i. tenaculas ad faciendũ ignẽ in altari. Hebꝛei dicũt: Bacinos. s. ad recipiendũ sanguinẽ animaliũ que imolabanꝫ. e Atiq̃ fuscinulas. s. ad extrahendũ carnes ꝛe chaldarijs ⁊ ad ponendũ sup altare ea queibi cremabanꝫ f Et ignũ receptacula. i. vasa in quibus ꝛe altari holocausti accipiebãtur cꝛtones viui: ut ꝛeferrenꝫ intra taꝛnaculũ ad cremandũ thymiama mane ⁊ vesꝑe sup altare incensi: ꝛe quo habetur infra. xxx. ca. g Craticulamq̃ ꝛc. istud exponitur vno modo sic: q̃ ista craticula erat ad modũ retis facta ⁊ quadrata ⁊ i quatuoꝛ angulis

ꝛe byacintho ⁊ purpura coc / coq̃ bis tincto ⁊ byssо retoꝛta opere plumario: ⁊ quinq̃ co / lumnas ꝛe aurabis lignoꝝ sethim: ante quas ducẽt ten / toꝛium: quaꝝ erunt capita aurea ⁊ bases enee. xxvii

Acies[a] ⁊ altare ꝛe lignis sethim: qꝫ habebit quinq̃ cubitos in longitudine ⁊ totidem in latitudine: id est quadrũ: ⁊ tres cubitos i altitudine. Cornua[b] autem per quatuoꝛ angulos ex ipso erũt: ⁊ operies illud ere.

habebat quatuoꝛ cathenas ⁊ in fine cathenarũ quatuoꝛ ãnulos qui ponebantur in quatuoꝛ cornibus altaris ad hoc aptatis ꝑ quandã recuruationẽ: ⁊ sic illa craticula a illis cornib⁹ ꝛependebat intra cõcauitatem altaris vsq̃ ad altaris mediũ. s. ꝑ cubitum ⁊ dimidiũ ⁊ inferius in arula versus terram fiebat ignis ꝛe subtus. q̃ quandam fenestrã que i vno latere altaris ad h̃ erat facta: ⁊ ignis ascẽdẽs ꝛe arula ꝑ foꝛamina p̃dicte craticule transiens. illa que erãt ibi posita cremabat. ⁊ p̃z littera ꝑm hoc vsq̃ ibi b Quos pones subt̃ arulam altaris, arula enim est vas vbi ponit̃ ignis ꝓut dicit. xxvj. dr̃. ⁊ sic ista lrã videtur manifeste cõtradicere predictis. qz qꝫ dicitur hic: Quos pones subter arulam: loquitur ꝛe quatuoꝛ ãnulis predictis: qz i altari holocaustoꝝ nõ ponũtur nisi quatuoꝛ ãnuli tam in isto loco

Facieſq̃[c] in vsus eius lebetes ad suscipiendos cineres ⁊ foꝛ / cipes atq̃[c] fuscinulas: ⁊ ignиũ receptacula. Omnia vasa ex ere fabricabis. Craticulãq̃[s] in modum retis eneam: per cui⁹ quatuoꝛ angulos erunt q̃tuoꝛ ãnuli enei: quos[b] pones subt̃ arulam altaris. Eritq̃ craticula vsq̃ ad altaris mediũ. Facies ⁊ vectes altaris ꝛe lignis sethim duos quos opies laminis eneis ⁊ induces ꝑ circulũ: erũtq̃ ex vtroq̃ latere altaris ad poꝛtandum. Non solidum

q̃ infra. xxxviij. ca. Isti aũt ãnuli ꝑm predicta positi erãt in coꝛnibus altaris que erant in sũmitate eius. arula aũt erat inferius ⁊ ideo dicũt aliqui q̃ textus est hic coꝛruptus vitio scriptoꝝ: quia vbi dicitur subter arulã. ꝛebet dici sup arulam. sed hoc nõ est verũ. quia in libris antiquis ⁊ in hebꝛeo vbi recurrendũ est ꝑ veritate textus habẽda. habetur subter ⁊ nõ sup. ⁊ ideo si quis velit sequi dictam expositionẽ quam plures expositoꝛes sequũt: oꝛtet dicere q̃ in altari erant octo ãnuli: quatuoꝛ in supioꝛi pte cũ quibus craticula ꝛependebat ex coꝛnibus: ⁊ quatuoꝛ in inferioꝛi parte subarula in quib⁹ mittebãtur vectes ad poꝛtandũ altare. sed hoc nõ bene consonat ꝛextui huic ⁊ infra. xxxviij. ca. vbi dicitur: Fusis quatuoꝛ ãnulis ꝑ totidem retiaculi sũmitates ad immittendos vectes ad poꝛtandum. Ex quo patet q̃ annuli quatuoꝛ quibus imittebãtur vectes ad poꝛtandum altare erant in sũmitate retiaculi: ⁊ certũ est q̃ retiaculũ hic non põt dici ꝑm translationẽ nostram. nisi craticula ad modũ retis facta. ideo aliter exponit Ra. Sa. Ad cui⁹ intellectũ ꝓmo ponenda est littera. put habetur in hebꝛeo que talis est: Et cribꝛum in modum retis eneũ ꝑ cuius quatuoꝛ angulos erũt q̃tuoꝛ ãnuli erei quos pones subter ambitum altaris. Eritq̃ cribꝛũ vsq̃ ad altaris mediũ. Cribꝛum hic vocatur quoddã opus ereũ ad modũ retis factum. ⁊ ideo vocatur cribꝛũ: quia sicut cribꝛum habet multa foꝛamina. sic ⁊ istud: quia factũ est ad modũ retis ⁊ circuibat altare exterius attingens a parte inferioꝛi vsq̃ ad medietatem altitudinis altaris. Ambitꝰ aũt vocatur hic quedam eleuatio in circuitu altaris ꝑ modũ cone: ⁊ erat iste ambitꝰ sup cribꝛum ⁊ ãnuli erant positi in angulis altaris sub isto ambitu ⁊ super cribꝛum ꝑ quos ãnulos mittebãtur vectes ad poꝛtandũ altare. Cornua aũt que erant in supioꝛi parte altaris in angulis non erant recurua: sed recte tendentia in altum quasi quidam pomelli ad ꝛecoꝛem altaris. cõcauitas aũt altaris q̃ situabanꝫ castra ⁊ altare implebatur terra vsq̃ ad sũmũ ⁊ supra supficiem illius terre intra tabulas altaris incluse fiebat ignis ⁊ offerebãt ⁊ cremabãt hostie ꝑm q̃ dictũ fuit supra. xx. ca. Altare ꝛe terra facietis mihi. ⁊ quãdo mouebãtur castra: amouebaꝫ altare predictum ꝛe tabulis factum ⁊ remanebat terra. ⁊ ista expositio cõcoꝛdat littere que ad hoc poteſt ꝛe facili applicari.

Ad maioꝛem aũt intellectum ꝛescripsi figuram ꝑm vtrãq̃ expositionem. Sciendum tamen q̃ vnum latus tũ altaris hic figuratur apparens directe: tum quia alia tria non possunt figurari in plano: tum quia ꝑ imaginationẽ inspicientis latus vnum alia tria possunt ꝛe facili capi: cum sint ꝑ omnem modum similia: hoc excepto q̃ in figura ꝓme expositionis ꝛescribitur illud latus in quo erat fenestra: alia autem tria nullam fenestram habebant.

Rationes autē predictoꝝ sic assignantur. Altare enī istud vocabat altare holocausti: non quia hostie holocaustoꝝ ibi tm̄modo offerrētur: sed etiam cū hoc hostie pacifice ⁊ pro peccato: sed qꝛ hostia holocausti dignior erat: utpote qꝛ tota incendebatur ad honorem diuinū: alie ꝟo non. ideo denominat altare holocausti tanq̄ a digniori. Itē istud altare non erat intra tabernaculum: sed extra in atrio tabernaculi: tum propter mundiciam tabernaculi seruandam. tum quia nō possent hostie ibi cremari: sed inflāmarentur cortine que erant super tectum cū non distarent a pauimēto tabernaculi nisi ꝑ. x. cubitos. tū ne fierēt siles idolatris q̄ īmolabāt ⁊ offerebāt victimas sup altaria q̄ erant in tēplis idoloꝝ. a Facies ⁊ atrium. Hic cōsequenter describitur atriū quod erat circa tabernaculū. Erat aūt hꝰ modi atrium quedā platea magna sub diuo habēs in longitudine cētū cubitos ab oriente in occidentem: ⁊ in latitudine quinquaginta ab austro versus aquilonē ⁊ erat clausa colūnis quinq̄ pedum altitudinis in q̄bus pēdebant cortine vsq̄ ad terrā. vbi cū paxillis ⁊ funibus figebantur ne a ventis mouerentur. In latere ꝟo aquilonari ipsius atrij erant viginti colūne: ⁊ in latere australi viginti: ⁊ in latere occidētali decē: ⁊ in latere orientali decem ⁊ erāt omnes de ere ſm q̄ hr̄ infra. xxxviij. ca. ⁊ erant infixe basibꝰ eneis eo mō sicut dictum ē de alijs colūnis existentibꝰ in tabernaculo. cortine ꝟo habebāt ī latitudine q̄nq̄ cubitos ſm lōgitudinem colūnarum: ⁊ erant facte cū acu reticulato ope: ut dicit Ra. Sa. ita q̄ vulgꝰ q̄ erat extra atriū ꝑ foramina corti-

sed inane ⁊ cauū intrinsecꝰ facies illud: sicut tibi in monte monstratū est. Facies [a] ⁊ atriū tabernaculi: in cuius australi plaga contra meridiem erunt tentoria de bysso retorta. Centum cubitos vnū latꝰ tenebit in longitudine: ⁊ colūnas viginti cū basibꝰ totidem eneis: que capita cum celaturis suis habebūt argentea. Similiter ⁊ in latere aquilonis per lōgū erūt tentoria centū cubitorū: columne viginti: ⁊ bases enei eiusdem numeri: ⁊ capita earum cū celaturis suis argētea In latitudine ꝟo atrij qd̄ respicit ad occidentem erūt tentoria ꝑ q̄nquaginta cubitos: ⁊ colūne decem: basesq̄ totidem. In ea quoq̄ atrij latitudine que respicit ad orientem

q̄nquagiuta cubiti erunt: in q̄bus quindecim cubitoꝝ tentoria lateri vno deputabūtur: colūneq̄ tres ⁊ bases totidē: ⁊ in latere altero erunt tētoria cubitos obtinentia quindecim colūne tres: ⁊ bases totidem. In introitu ꝟo atrij fiet tentoriū cubitoꝝ viginti ex hyacintho ⁊ purpura: coccoq̄ bis tincto ⁊ bysso retorta ope plumario. Colūnas habebit quatuor cū basibꝰ totidem. Oēs [b] columne atrij per circuitum vestite erunt argenteis laminis: capitibus argenteis ⁊ basibus eneis. In longitudine occupabit atrium cubitos centum: in latitudine quinquaginta: altitudo quinq̄ cubitorum erit. Fietq̄ de bysso retorta: ⁊ habebit bases eneas. Cūcta [c] vasa

narū poterat videre sacrificia ⁊ oblationes que fiebāt in atrio ꝑ sacerdotes: ⁊ erant omnes de eadem materia s. de bysso retorta: ut fila eēnt bene fortia: ⁊ ꝑ cōsequēs eiusdē coloris: hoc excepto q̄ ī introitu atrij qui erat in parte oriētali lōgitudinis q̄nquaginta cubitorū. ut iam dictum est. xx. cubiti medij claudebantur cortina facta de quatuor coloribꝰ. s. hyacintho ⁊ purpura coccoq̄ bis tincto ⁊ bysso retorta. ⁊ illa cortina poterat trahi ⁊ retrahi pro ingressu ⁊ egressu eorum qui intrabant atrium. decem aūt cubiti qui erāt ex vtraq̄ parte introitus claudebātur cortinis de bysso factis: sicut ⁊ alie que erant in circuitu. b Omnes columne atrij per circuitum ⁊c. In hebreo hr̄ sic: Omniū colūnarū atrij ꝑ circuitū cincture earū ⁊ vncini de argento. ⁊ vocātur hic cincture quidā circuli argentei circūdantes colūnas. ut dicit Ra. Sa. vtrū tamē eēnt in medio colūne ꝑ modū cuiusdā pomelli: uel in supiori pte ꝑ modū capitelli nō determinat. Rationabiliꝰ tamē videt q̄ eēnt ꝑ modū capitelloꝝ in supiori pte: qꝛ erāt ad decorē q̄ magis debēt poni ī capite colūne. Uncini aūt dicūt vbi cortine pendebāt a colūnis ⁊ ſm h̄ colūne dicte nō erāt vestite laminis argēteis: s tm̄ ī capitibꝰ eaꝝ erāt q̄dā circuli argētei. c Cūcta va. ta. ⁊c. s. cauille martelli ⁊ cetera hꝰ modi q̄ erāt necessaria ad erigendū colūnas ⁊ cortinas.

a Exere facies. Instrumenta enī cuiuscūq; artis ꝑm modū loquendi hebraicū vasa vocantur. Dispositionē aūt atrij ꝯtū ad colūnas ⁊ cortinas hic nō vescripsi: tum qz per ea que dicta sunt a quolibet de facili pōt capi: tum qz in fine libri ponet qū ageꝫ de erectione tabernaculi. Ratio aūt hꝰ atrij circa tabernaculū accipit: tū ꝓpt reuerētiā tabernaculi: ne populares ad ipsū nimis appropinq̄rent: tum ut sacerdotes ⁊ leuite liberi⁹ facerēt officia sua circa altare holocausti multitudine populi exterius existente. b Precipe filijs israel. Hic ꝙriter agitur de illo quod erat necessariū ad illuminationē tēpli: tum ꝓpter vecorē: tū ut ibi de nocte posset clare videri. cū dr: Precipe filijs israel ut afferāt tibi oleū de arboribꝰ oliuarū. i. de fructu oliue expressum. istud enī ꝓprie oleū dr. oleū aūt nucū ⁊ alterius materie cuiuscūq; dicit tū oleū participatiue ⁊ diminutiue. c Purissimū. i. sine amurca. d Pilocꝫ cōtusum. quia istud est puriꝰ ꝙ illud qđ teritur inter molas. e Ut ardeat lucerna. i. lucerne: accipiendo singulare ꝓ plurali: sicut supra. viij. ca. Venit musca grauissima. i. multitudo muscarū. f Semper. i. qualibet nocte. Josephꝰ aūt dicit qꝫ etiā de die tres ardebant ⁊ omnes septem de nocte: nec licitum erat ibi ardere aliud oleū. g Et collocabūt eam aaron ⁊ filij eiꝰ. hoc enī nō erat licitū nisi sacerdotibꝰ. a Cap. xxviij.

taberna-culi in omnes vsus ⁊ cerimonias tam paxillos eius qꝫ atrij exª ere facies. Precipeᵇ filijs israel ut afferant tibi oleum de arboribus oliuarum purissimum ᶜpilocꝫ ᵈcontusū: ut ᶜardeat lucerna semperᶠ in tabernaculo testimonij extra velum quod oppansum est testimonio: ⁊ ᵍcollocabunt eam aaron ⁊ filij eius: ⁊ vsq; mane luceat coram domino: Perpetuus erit cultus per successiones eorum coram filijs israel.

Plica xxviij

Aª quocꝫ ad te aaron fratrem tuū cū filijs suis de medio filioꝝ israel: ut sacerdotio fungant mihi aaron nadab ⁊ abiu eleaçar ⁊ ithamar:

Plica quocꝫ ad te aaron. Descripto tabernaculo hic ꝙriter agitur de ministris ad cultū tabernaculi videlicet de ornatu eoꝝ seu cōpositione. secūdo de ipsorū cōsecratione. ca. xxix. tertio de officij executione ibi: Mūdabis. Ad euidentiā ꝑmi ꝑmo ponā sub quodam cōpendio ornamēta seu vestimēta sacerdotū per ordinē: intēdo in hoc sequi Josephū: quia fuit de genere sacerdotali ⁊ mansit in hierusalē tēpore quo adhuc stabat templū ⁊ sacerdotū ministeriū: ⁊ ideo pluries potuit videre ⁊ vidit vestes ⁊ ornamenta ipsoꝝ: ⁊ ideo certiꝰ potuit scribere talia ꝙm Ra. Sa. ⁊ alij qui fuerūt postea per magnum tempus: qz ꝑm Hiero. i epistola ad Desiderij: Aliter visa aliter audita narrant: ⁊ ideo ille qui vidit certius scribere potuit. Scōm aūt ipsum vece erant ornamēta sūmi sacerdotis: quoꝝ quatuor inferioribꝰ sacerdotibꝰ coicabātur. Primū ē feminalia linea ad operiendū carnē turpitudinis sue. secūdū est tunica de bysso facta ⁊ dupla p totū. est aūt byssus genus cādidissimi lini. tertiū est balthcus. i. cingulū de diuersis coloribus factū. latitudinis quasi quatuor digitoꝝ: cuiꝰ extremitates pendebāt i pte anteriori sacerdotis bīs fimbrias de auro ⁊ alijs coloribꝰ cū pulchra varietate. Quartū ē thyara siue mitra de bysso i capite sacerdotis posita tendēs supⁱ i acutū ⁊ cū cinctura siue tendello ligabat sub mētone: ita ꝙ nuditatē colli tegeret ⁊ mitrā fortiē teneret ne caderet de capite sacerdotis mistrantis. Alia sex erāt a ꝓpriata sūmo sacerdoti: quoꝝ ꝑmū erat tunica dicta poderis ad talos bypodisis. i. talaris byacinthina q̄ habebat circa collū ⁊ i extremitatibꝰ manicarū ozas cōtextas fortiē ex diuersis coloribꝰ ⁊ lapidibꝰ ꝑciosis. i margine inferiori habebat malogranata facta de byacintho purpura ⁊ vermiculo ⁊ bysso retorta: ⁊ tintinnabula aurea itermixta: sic ꝙ inter duo malogranata erat vnū tintinnabulū: ⁊ econuerso inē duo tintinnabula vnū malogranatū. Secūdū erat supbumerale qđ ponebat sup dictā tunicā. ⁊ ꝯtum ad materiā erat de panno cōtexto ex quinq; generibus filoꝝ. s. filis factis de auro ⁊ byacintho de purpura coccoꝫ bis tincto ⁊ bysso retorta: cū pulchra varietate: ita tamē ꝙ nō erant ibi alij aialia figurata sed flores ⁊ cōsimilia. ꝯtum ad formā ꝑo erat vestis quadrata altera pte longioꝝ bīs in medio apturam p quā intrabat caput sūmi sacerdotis: ⁊ latitudo illius vestis tegebat humeros. longitudinis aūt ipsius vna ps pendebat retro opiens versum vsq; ad renes: ⁊ altera pendebat ante operiens pectus. Latera aūt vtriusq; ptis iungebātur in lateribus sacerdotis nodulis aureis. sup humeros aūt habebat hec vestis duos lapides onychinos magnos: in quibus erāt sculpta nomina filioꝝ israel sex i vno lapide: ⁊ sex in altero: ⁊ erāt nota senioꝝ sup humerum vtrū: alioꝝ ꝑo sup sinistrū. habebat etiā in medio pectoris foramen quadratū magnitudinis vnⁱ palmi in longū ⁊ latū: ⁊ dimittebatur ille locus vacuꝰ ad hoc ꝙ poneretur ibi tertiū ornamētū qđ vocat rationale: cuiꝰ pannꝰ erat de eadem materia cū supbumerali: in quo erāt duodecim lapides ꝑciosi ꝑm ꝯtuor ordines dispositi: in qb⁹ erant sculpta nota. xij. filioꝝ israel: ita ꝙ nota senioꝝ erant sculpta in linea superiori ꝑm ordinē nativitatis sue ⁊ sic ꝑiter de alijs. habebat aūt magnitudinē vnⁱ palmi in quadrū: ita ut impleret precise locū dimissū vacuū in supbumerali. ⁊ in quatuor angulis habebat ꝯtuor annulos aureos quibꝰ correspōdebant quatuor alij anuli existētes in supbumerali: ⁊ ꝑ anulos istos stringebātur simul rationale ⁊ supbumerale cū ligaminibꝰ byacinthinis ꝑ anulos trāseuntibus. adhuc tamē ad maiorē firmitatē duo erāt anuli aurei i supiori pte rationalis in quibꝰ imittebāt cathene auree: ⁊ ꝑ fistulas aureas in supbumerali existes tralxebātur sursū ⁊ iungebātur cum superbumerali cū vncinis aureis circa scapulas ipsi⁹ sacerdotis. in inferiori ꝑo pte rationalis erant alij duo anuli cōsimiles in vtroq; latere eius: ⁊ in parte posteriori supbumeralis erāt duo anuli aurei eis correspondentes quibꝰ simul stringebātur rationale ⁊ superbumerale in vtroq; latere sacerdotis per ligaturam byacinthinā transeuntē per anulos ꝓdictos. In rationali ꝑo erat doctrina ⁊ veritas ꝑm translationē nostram. In hebreo habetur: Urim ⁊ tumim. ⁊ in idem redit. vrim enī significat manifestationē quod ptinet ad doctrinā. tumim significat integritatem: quod ptinet ad veritatem. s. qꝫ integret verba sua. ꝑm Josephū ista doctrina ⁊ veritas siue vrim ⁊ tumim erat quidam fulgor. precedens de lapidibꝰ rationalis qui designabat deū placatum: ⁊ respōsū. pspicuum: ⁊ qꝫ sic impleretur in effectu sicut a pontifice petebatur. Dicit etiā Josephꝰ qꝫ iste splēdor cessauit per ducētos annos anteꝫ scriberet liber antiquitatū quem scripsit Titi ⁊ Vespasiani tpe. Ra. Sa. dicit qꝫ vrim ⁊ tumim siue doctrina ⁊ veritas erat nomē dīi tetragrāmaton positum in rationali sub lapidibus virtute cuiꝰ manifestabatur veritas de interrogatis ipsi sacerdoti qñ cōsulebat dīm. Quartū ornamentū erat balthcus siue cingulū factum de q̄nq; coloribus sicut supbumerale ⁊ rationale pulchra varietate factum: cuiꝰ extremitates sūt de cēter fimbriate. dependebāt in anteriori pte sacerdotis: stringēs supbumerale cū mitra byacinthina posita in capite summi sacerdotis sup aliam mitrā byssinā ⁊ alijs inferioribus vestimentis. Quintū ornamētū erat mitra byacinthina posita in capite summi sacerdotis sup aliam mitrā byssinā bīs in inferiori pte semicirculū aureum pulchre fabrefactum. pcedentē ab occipite vsq; ad vtrāq; aurem. Sextū aūt erat lamina aurea pendens i frōte sūmi sacerdotis ligata cū mitra filis byacinthinis: in qua erat nomē dīi tetragrāmaton inscriptū. nec erat facta ad modū lune cornuculate: ut dicūt alij bīs cornua supⁱ ⁊ cōuexū inferius. sed erat facta ad modū corone. vñ ⁊ corona vocat in littera nō tū erat corona pfecta ꝙ solū ꝓpendebat ab aure in aurē transiēs sup frōtē: ut dicūt Josephꝰ ⁊ Ra. Sa. ita ꝙ ipsa cū semicirculo ꝓdicto qđ erat i pte posteriori capitis faciebat qsi coronā pfectā. Et ut melius dicta capiant de scripsi ꝓdicta in figura qua inspecta ⁊ cōsideratis ꝓdictis patet littera: paucis exceptis.

scilpes i cis noia filioꝝ ysrl: sex noia i lapide vno: ⁊ sex reliq in altero iuxta ordinē natiuitatis eorū. Opere sculptoris ⁊ celatura gemmarij: scilpes eos nominib⁹ filiorū ysrael: inclusos[n] auro atq circūdatos: ⁊ pones in vtroq latere ephi humeralis memoriale filijs ysrael. Portabitq aaron noia eorum coram dño sup vtrūq humerum ob recordationē. Facies[o] ⁊ vncinos ex auro ⁊ duas cathenulas auri purissimi sibi inuicē coherētes: quas inseres vncinis. Rationale[p] quoq iudicij facies opere polymito iuxta textura ephi humeralis: ex auro hyacintho ⁊ purpura: coccoq bis tincto ⁊ byssо retorta. Quadrāgulū[q] erit ⁊[r] duplex. Mēsurā palmi habebit tam in longitudine q̄ in latitudine: ponesq in eo quatuor ordines lapidum. In primo[s] versu erit lapis sardius ⁊ thopacius ⁊ smaragdus. In secūdo carbūculus ⁊ sapphyrus ⁊ iaspis. In tertio ligurius achates ⁊ amethistus. In quarto chrysolith⁹ onychin⁹ ⁊ berillus. Inclusi auro erūt p ordines suos: habebūtq noia filiorū ysrael. Duodecim nominibus celabūtur singuli lapides nominibus singulorū per duodecim trib⁹. Facies[t] in rationali cathenas sibi inuicem coherentes ex auro purissimo: ⁊ duos annulos aureos quos pones in vtraq rationalis summitate: cathenasq aureas iunges annulis q̄ sunt i marginib⁹ eius: ⁊ ipsarū cathenarū extrema duob⁹ copulabis vncinis in vtroq latere superbumeralis: quod

pdictū est. b Lineā strictam. que idē ē qđ tunica stricta de qua supra dictū est: q erat vestimentū cōmune sūmo sacerdoti ⁊ alijs: ⁊ ideo eius enumeratio nō habet hic locum sed inferius. i Cidarim. i. mitram cum lamina sancta sibi alligata. k Facient aūt. Hic psequitur in spāli de ornamētis spālib⁹ summi sacerdotis: ⁊ diuidit pm numerū ornamētorum: ⁊ patebūt ptes psequēdo. Primo ergo p sequitur de superumerali · cum dicit: Facient autem cē. l Ope polymito. id est plurib⁹ coloꝛib⁹ ⁊ figuris variato. ⁊ dr a polys qđ ē pluralitas ⁊ mitos quod est gutta. m Duas oras iūctas habebit. qz ore latitudinis iūcte erant i lateꝛib⁹ sacerdotis · ut prędictū est cū vncinis ⁊ sic anteriora ⁊ posteriora iūgebant simul. n Inclusos auro atq circundatos. id est situatos i auro per circuitum parē interioris iuxta pannū superumeralis: vbi lapides erant situati sicut situantur in ānulis. o Facies ⁊ vncinos. qui erant positi in supioꝛi parte superumeralis circa scapulas. p Rationale quoq. Hic psequit de rationali. ⁊ dicitur rationale iudicij: qz in ipso iudicabat sūm⁹ sacerdos consulens dēm quid esset agendum. q Quadrangulū erit. ratiōe supradicta. r Et duplex. i. de pāno duplicato duplici cā. vna ē ut pōd⁹ lapidū ibidē situatoꝝ melius sustinēt. alia ē pm ra. Sa. ut inē illos duos pānos nomē dēi tetragrāmaton icluderet. s In primo versu. i. ordine. t Facies i rationali cathenas sibi inuicē coherētes. i. ope plectili. iste sūt eedē cathene q̄ s. dicūt inserte vncinis superumeralis pm partē supioꝛē chatenarū. ē ps iferioꝛ erat iserta ānulis ipsi⁹ rationalis. ⁊ iō de iste cathenis fit mētio i vtroqpope. s. superūeralis ⁊ rōnalis

a Applica quoq ad te aaron. Hic agit de vestimētis sacerdotū ⁊ primo in generali: secūdo in spāli. ibi: Hec aūt erūt. Circa pmū dr: Applica. s. ad diuinū cultū p cōsecrationē in sacerdotium de quo agitur ca. se. b Facies q vestem sanctā. i. ad ministeriū diuini cultus deputatam. sanctū eni in vna significatione idē ē qđ dño cultui deputatum: nam non erat licitū sacerdotib⁹ talibus vestib⁹ vti nisi in cultu tabernaculi c In gloriā ⁊ decorem. quia hoc cedebat ad gloriam dei principaliter: ⁊ secundario ad honorē aaron ⁊ filiorum eius. inq̄tū erāt mediatoꝛes inter deū ⁊ populū. d In q̄bus scificatus. i. cōsecratus. e Ministret mihi. qz ante cōsecrationē ipse nō ministrauit sed moyses. ut dr ca. se. f Hec aūt erunt. Hic agitur de vestimētis sacerdotū i spāli: ⁊ primo de illis que erant spālia sūmo sacerdoti. secūdo de his que erant coia sibi ⁊ alijs sacerdotibus inferioꝛibus · ibi: Facies ⁊ feminalia. Adhuc primo enumerat que sunt spālia sūmo sacerdoti: secūdo psequit de singulis ibi: Facient aūt. Circa primā partē patet littera vsq ibi: g Tunicā ⁊ lineā strictam. In hebreo dr: Tunicā fimbriatam. ⁊ loquitur de tunica hyacinthina: que erat pulchre fimbriata. ut

faciesq[b] vestem sanctā aaron fratri tuo i gloriā[c] ⁊ decorē. Et loq̄ris cunctis sapientibus corde q̄s repleui spiritu prudētie: ut faciant vestes aaron fratri tuo in gloriam ⁊ decorem: in q̄bus[d] sanctificatus ministret[e] mihi. Hec[f] aūt erūt vestimenta que facient: rationale ⁊ superumerale: tunicā[g] ⁊ lineā[h] strictā: cidarim[i] ⁊ balthеū. Faciēt fratri tuo aaron ⁊ filijs ei⁹ vestimēta scā: ut sacerdotio fungantur mihi. Accipiētq aurū ⁊ hyacinthū ⁊ purpurā: coccūq bis tinctum ⁊ byssum. Faciēt[k] autem superumerale de auro ⁊ hyacintho ⁊ purpura coccoq bis tincto ⁊ byssо retorta: opere[l] polymito. Duas[m] oras iūctas habebit in vtroq latere sūmitatū: ut in vnum redeant. Ipsa q̄z textura ⁊ cūcta operis varietas erit ex auro ⁊ hyacintho ⁊ purpura: coccoq bis tincto ⁊ byssо retorta. Sumesq duos lapides onychinos: ⁊

a Facies ⁊ duos ānulos aureos quos pones in sūmitatibus rationalis, i. i parte exteriori que ē superior respectu illius que est magis ꝓpinqua corpori sacerdotis. b Et in oris que e regione sūt. i. ex opposito correspōdentes. c Pones aūt in rationali iudicij doctrinā ⁊c. i. lapides pr̄ciosos fulgorē manifestabit sacerdoti diuinū būplacitū. ⁊ b̄ m Josephū. f̄m ꝙo Ra. Ba. nomen dñi tetragrammaton fuit iclusum mō p̄dicto. d Facies ⁊ tunicā. Hic prosequit̄ de tunica hyacinthina. e In cuius medio supra erit capitium. i. aptura p quā intrabat caput sacerdotis. f Et ora p gyrum ei⁹ textilis. id est opere plectili. g Facies ⁊ laminam. Hic prosequitur ō lamina sancta pendēte i frōte. h Scī dño. id est nomē dñi tetragrāmaton i Et erit sup thyarā. i. mitrā. k Portabitq; aaron iniq̄tates orādo ut dimittāt. l Stringesq; tunicā byssō. i. factam de byssō. ñ i hebreo bř: Tunicā byssinā. ⁊ loquit̄ de tunica inferiori q̄ etiā erat cōis alijs sacerdotib⁹ ⁊ cingebat q̄dam baltheo q̄ erat etiam cōis alijs sacerdotib⁹. ut ō. dictū ē. m Facies ⁊ baltheū, loq̄t̄ de baltheo superiori q̄ cingebat sup. humerale. n Porro filijs aaron. Hic p̄fert agit̄ de vestimēt̄s coīb⁹ sūmo sacerdoti ⁊ alijs ⁊ patet littera ex supradictis. vsq; ibi: o Reuīq̄tatis rei moriant̄. q̄ aliter mō indebito accederēt ⁊ irreuerēter. p Legitimū sempiternū erit. i. lege firma ⁊ stabili firmatū. Rōnes aūt predictoꝝ sic accipiunt̄ in generali. ad hoc enī habebāt sacerdotes vestes p̄ciosas ⁊ spāles ut haberentur in maiori reuerētia a populo: ⁊ q̄ istud cedebat ad honorē diuinū cū essent medij inter deū ⁊ populū. Jn spāli ꝙo rōnes accipiūtur sic f̄m sensū litteralē. Per ornamēta enī sūmi sacerdotis figurabat quasi totus orbis. Tunica enī linea figurabat terrā: q̄ linū nascitur de terra. Baltheus cingēs illā tunicā figurabat oceanū q̄ circūdat terrā. Tunica hyacinthina rōne coloris figurabat elemētū aeris in qua inserebāt tintinnabula: q̄ in aere generāt tonitrua. Baltheus aūt cingēs illā tunicā figurabat elementū ignis qui ambit aerē. Suphumerale cū rationali sibi p̄iūcto figurabat celū sidereū q̄ ex multis coloꝝ⁹ ⁊ picturis erat adornatū. ad designandū pulchritudinē stellarū. Duo aūt lapides onychini i suphumerali positi significabant duo magna luminaria. s. solē ⁊ lunā. Duodecim gemme in rationali posite figurabant. xij. signa çodiaci. ⁊ iō dicebat rationale: q̄ frenoꝝ rōnes sūt in celestib⁹: q̄ ab ipsis emanāt terrestria. f̄m q̄ dr̄ Job xxxviij. Nūquid nosti ordinē celi ⁊ pones rationē ei⁹ in terra? Per mitrā ꝙo figurabat celū empyreū. ⁊ p lāminā aureā supra mitrā positā ipse deus p̄sidens oib⁹ creaturis. ꝓpter quod in illa lamina nomē dñi tetragrāmaton erat insculptum: q̄ appropriat ipsi creatori omniū. Per hoc aūt q̄ nomina filiorum israel erant sculpta in duob⁹ onychinis suphumeralis: ⁊ in duodecim gēmis exp̄ssib⁹ i rationali ost̄debat q̄ summo sacerdoti erat ipositū onus populi ⁊ ipse deus debebat bře i pectore iugis meditationis orādo pro ipso dñm. ⁊ ꝓp̄ dicta de ipso aaron scribit Sap. xviij. Jn veste poderis quā habebat totus erat orbis terrar. ⁊ parētū magnalia in q̄tuor ordinib⁹ lapidū erant sculpta: ⁊ in diademate capitis illi⁹ magnificētia tua dñe scripta erat. ⁊ vocat hic magnificentia nomē dñi tetragrammatō. q̄ dr̄ nomē ei⁹ magnū. ut dictū ē ō. vi. ca. q̄ ē soli creatori oīuz a, ꝓpriatū, rōnes aūt mysticas p̄dictoꝝ cā brevitatis omitto.

q Ceā patēt Cap. xxix.

Ed⁹ ⁊ b̄ facies. Hic p̄fert agit̄ de ꝓsecratiōe sacerdotū: vbi p̄mittūtur ea q̄ sunt necessaria. secūdo describitur cōsecratio ipsa. ibi: Lūcq; laueris patrē. Jlla aūt q̄ necessario req̄rebāt ad eoꝝ cōsecrationē. erant q̄dā alia i eoꝝ ꝓsecratiōe īmolāda ⁊ diuīsoꝝ panū genera offerēda. q̄ notāt cū dr̄: r Tolle vi. de ar. i mēoriā expiatiōis pcti aarō. ꝓ fabricatiōe vituli. s Et arie. duos. vnū i memoriā obediētie abrahā q̄ obtulit arietē. ꝓ isaac: cui⁹ obediētie sacerdotes debebāt imitatores esse ⁊ marie sūm⁹ sacerdos: ⁊ aliū in mēoriā agni īmolati i exitu ꝓpli isr̄l de egypto: ꝓ cui⁹ immolatione fuerūt liberati ab āgelo exterminatore ⁊ egyptioꝝ fuitute. t Immaculatos. istud nō solū refert̄ ad arietes. ut creditur aliq. b etiā cū b ad vitulū: q̄ nullū alia bēs maculā debebat immolari maxīe i sacerdotū ꝓsecratiōe. v Panesq; ad denotādū q̄ sacerdotes debēt eē absq; fermēto corruptiōis malicie ⁊ neq̄tie. b debebāt de

seruire in açimis sinceritatis ⁊ veritatis. ut dicit apostolus. j. ad Cor. v. Item q̄ sacerdotes idolor offerebāt panes fermentatos ⁊ ideo in vetestatione hui⁹ p̄cipiūtur hic offerre sacerdotes vi panes açimos. a Et crustulā. modicus est panis ⁊ valde tenuis: ita q̄ quasi totum est crusta. vnde i hebreo dr: Simellam.

b Que cōsparsa sint oleo. q̄ in pistatione farine nō solū ponebatur aqua: sed cum hoc oleū. c Lagana quoq; dicūt aliqui q̄ erant panes frixi i patella. Ista expositio non potest stare. quia tunc diceretur oleo linita non lita. vide sūmam britonis vbi exponit lino ⁊ linio. Rabi Salo. dicit super Leuit. q̄ erat pasta cocta in aqua calida: ⁊ talē modum cibi vocant lumbardi lagana. d Oleo lita. ista linitio fm expositionē p̄mam erat frixio i oleo. fm. Ra. Sa. erat figura q̄dā ptracta super lagana cū digito i oleo tincto ⁊ erat illa figura sitis capb greco. e De similа triticea ⁊c. Ē aūt simila farina tritici velicatissima. f Et posita in canistro offeres. ad hoc aūt in hac oblatione ponebāt tot genera panum: q̄ talia erant accepturi postea sacerdotes a populo. sequit: g Applicabis ad ostium tabernaculi. i. in atrio vbi erat altare holocaustoy. h Cūq; laueris. Hic p̄fitet describit cōsecratio ipsa que cōsistit in ornatu sacerdotū: ⁊ vnctione ⁊ imolatiōe: ⁊ p̄mo agitur de ornatu eorū ⁊ vnctione sūmi sacerdotis. secūdo de imolatiōe. ibi: Postq̄ initiaueris. Circa p̄mū dr: Cūq; laueris pa. cū fi. aqua. In celebratione enī ipsoz ista lotio aque erat p̄mū: ⁊ ut dicit Ra. Sa. nō itelligit de lotione manuū ⁊ pedū solū: de q̄ br infra. ⁊ intelligit etiā de lotione totiꝰ corpis. i Induces aaron. modꝰ aūt induendi ⁊ ornandi ipsum plenꝰ est expositꝰ ca. p̄ce. k Et oleū vnctionis effundes sup caput eiꝰ. Alij aūt sacerdotes inferiores nō vngebāt in capite ⁊ solū sūmus sacerdos. ad notandū q̄ potestas offerendi ab ipso derivabat ad alios. Dicunt tū alij q̄ manꝰ eoz vngebant: ⁊ hō bn br ex textu: ⁊ pz in sequentib⁹. nec ē verisimile q̄ nō fuisset expressum hic vel Leuit. viij. vbi ponitur executio cōsecrationis sacerdotū q̄ hic p̄dicit fieri: cū talis vnctio esset quid notabile: ⁊ circa eos de vnctione nō fit aliq̄ mentio hic vel Leuit. viij. nisi q̄ de oleo vnctionis ⁊ sanguine hostie fiebat quedā mixtio qua ipsi ⁊ vestes eoz aspergebāt: ⁊ si alicubi dicāt vncti. pōt de hac aspsione exponi. Materia aūt huiꝰ vnctionis infra describit: ⁊ figura ul' formanō br ex textu. Dicit aūt Ra. Sa. q̄ erat in figura capb greci: incipiēs a capite ⁊ descēdens versus palpebras ⁊ fiebat cū digito ipsiꝰ cōsecrantis in vnctione tincto. l Filios quoq; illius applicabis ⁊ indues tunicis lineis cingesq; baltheo ⁊c. Modus aūt induendi ⁊ ornandi ipsū plenꝰ expositus est ca. p̄ce. m Postq̄ initiaueris. Hic p̄fitet agitur de imolatione que req̄rebatur in sacerdotū consecratione. ⁊ p̄mo ponit sacrificiū p̄ peccato. secūdo sacrificiū holocausti. ibi: Vnū q̄ arietē. tertio hostia pacifica. ibi: Tolles q̄ alterū. quarto oñdit q̄ bꝰ mōi rit⁹ i cōsecratiōe sacerdotū septē diebꝰ cōtinuis debebat replicari. ibi: Q̄ ia que p̄cepi tibi. Circa p̄mū dr: Postq̄ initianeris ⁊c. In hebreo br: Postq̄ ipleueris. hoc enī p̄cedebat sacrificiū: ⁊ talis initiatio uel impletio erat applicatio eoz ad sacerdotale officiū. n Applicabis ⁊ vitu. p̄ peccato imolādū. o Cozā tabernaculo testimonij. in atrio. ut p̄dictū est. p Imponētq; aaron ⁊c. Quasi cōfitentes q̄ vitulus interficiebat p̄ peccato eoz: ⁊ q̄ ex rigore iusticie erāt digni morte: ⁊ ex diuina mia mors in aīal trāsferebat. Itē p̄ talē ipositionē manꝰ accipiebāt p̄tē offerēdi de cetero hostias p̄ peccato. q Et mactabis eum. mactare enī hostiā ptinet ad sacerdotis officiū: q̄ q̄dē officiū faciebat moyses i cōsecratiōe aaron ⁊ filioz eiꝰ: ⁊ iō sibi dr: Mactabis eū sumptūq; de sanguine vituli pones super cornua altaris. Dic. Ra. Sa. q̄ hec positio fiebat tm̄ in duob⁹ cornibus altaris cō tradictorie se respicientib⁹: ⁊ sic sanguis ibi positus respiciebat ad q̄tuor partes altaris: q̄ q̄libz angulus cois ē duab⁹ ptibus i ipso occurrentib⁹. r Reliquum aūt san. fun. in. basim eius. erat enī circa pedem altaris quidam canalis vbi effundebaf sanguis: in quo erant quedā fozamina per que sanguis intrabat terram. s Sumes ⁊ adipē totū. voluit enī ipsum dns sibi offerri ⁊ incendi: ita q̄ nō comederetur ex eo: ad excludendū modū idolatrarū qui adipes victimarū suarū comedebant. fm q̄ dr Deut. xxxij. ca. de q̄rū victimis comedebāt adipes ⁊c. Item ad designandū q̄ pinguedo gratie ⁊ virtutis nobis collata soli deo est attribuenda. t Et reticulū. i. quedā pinguedo facta ad modum retis. v Jecoris. In hebreo habetur: Epatis. x Ac duos renes. i. renūculos. ut dr Leuit. viij. vbi ponitur executio hui⁹ oblationis que hic p̄cipitur. y Carnes p̄o ⁊c. Ad notandū q̄ peccatum ⁊ eius circūstantie ⁊ occasiones debent elongari a sacerdotibus quozū officiū est pro remissione peccatoꝝ populi offerre ⁊ orare. z Vnū quoq; arietem. Hic agit de hostia holocausti. a Sup cui⁹ caput ponēt aaron ⁊ filij eius man⁹. In hac enī oblatione faciebat moyses officiū sacerdotis. ut dictum est: ⁊ ideo aaron ⁊ filij eius erant offerentes moysi uel poti⁹ deo per moysen: sicut populus postea debebat offerre aarō ⁊ filijs eius. Populares p̄o offerētes sacerdoti animal ad imolandū ponebant manus super caput hostie imolande: ut habetur Leuit. j. ca. ⁊. ij. ⁊ alijs pluribus locis. ad notandum q̄ renūciabant totaliter illi animali ⁊ in dominum transferebant: ⁊ eadem ratione aaron ⁊ filij eius ponebant hic manus super caput hostie huius ⁊ sequentis. Item ut per talem ipositionem acciperent potestatem offerendi hostias holocausti. b Et fundes circa altare. non in parte superiori: sed magis circa basim. nec fiebat cum digito sicut de precedenti dictum est: sed magis cum bacino argēteo. ut dicit Rabbi Salomon. c Et offeres totum arietem in incensum sup altare. p̄pter hoc enī dicit hostia holocausti: quia tota cremabatur ad honorē diuinū

açimos: ⁊ a crustulam absq; fermento: que b conspersa sint oleo: lagana c quoq; açima oleo d lita. De e simila triticea cuncta facies: f ⁊ posita in canistro offeres: vitulū autem ⁊ duos arietes ⁊ aaron ac filios eiꝰ applicabis g ad ostiū tabernaculi testimonij. h Cūq; laueris patrem cū filijs suis aqua: induces i aaron vestimentis suis id est linea ⁊ tunica ⁊ superbumerali ⁊ rationali: quod constringes balthEo: ⁊ pones thyaram in capite eius ⁊ laminā sanctam sup thyaram: k ⁊ oleū vnctionis fundes super caput eius: atq; hoc ritu cōsecrabis. l Filios quoq; illiꝰ applicabis ⁊ indues tunicis lineis: cingesq; balthEo: aaron. s. ⁊ libros eius: ⁊ impones eis mitras erūtq; sacerdotes mihi religione ppetua. m Postq̄ initiaueris manus eoz: n applicabis ⁊ vitulum coram o tabernaculo testimonij. Jmponētq; p aaron ⁊ filijs: eiꝰ manꝰ sup caput illiꝰ. q ⁊ mactabis eum in conspectu dñi: iuxta ostium tabernaculi testimonij: sumptumq; de sanguine vituli pones sup cornua altaris digito tuo: reliquū r aūt sanguinē fundes iuxta basim eius. Sumes s ⁊ adipem totum qui operit intestina: t ⁊ reticulū iecoris v ac duos renes ⁊ adipē qui super eos est ⁊ offeres incensum sup altare: carnes x vo vituli ⁊ cozium ⁊ fimū combures foris extra castra: y eo q̄ p peccato sit. z Vnū quoq; arietē sumes sup a cuius caput ponent aaron ⁊ filij eiꝰ manꝰ: quem cū mactaueris: tolles de sāguine eius: ⁊ b fundes circa altare: ipsum autem arietē secabis in frusta: lotaq; intestina eius ⁊ pedes pones sup cōcisas carnes ⁊ sup caput illius: c ⁊ offeres totū

ptēr sanguinē q effundebaf mō pdicto: ⁊ pellē q erat sacerdotis. a Oblatio ē dño odor suauissim⁹. nō qr de⁹ electaref i fumo carniū crematarū ꝫ i oredietia ⁊ fide ⁊ devotiōe offerētiū: ⁊ marie qr tales oblatiões ⁊ victime erāt qdā figure ⁊ ptestatiões xpi imolādi p salute mūdi. b Tolles q̄ arietē alterū. Hic agit de hostia pacifica: que offerebaf pro grāy actiē de bono pterito: uel pro impetratione boni futuri. ⁊ vtraq; causa hic concurrebat: quia aaron ⁊ filij eius debebant grās agere deo: de hoc q per ipsum promouebātur ad dignitatem sacerdotalē. ⁊ supplicare ut de⁹ daret ipsis grām exercendi illud officiū digne. c Sup cui⁹ caput ⁊c. ut illā victimā deo totalit darent: ⁊ ut offerendi hostias pacificas acciperent potestatē. d Sumes de sanguine ipsius intingendo digitum. e Et pones sup extre. auri. scr. ad notandū q debebāt habere aures aptas ad p̄cepta dñi: ⁊ etiā oredietes. q̄ designabatur p extremū auricule q̄ ē molle ⁊ tenex nō resistens f Et sup pollices ⁊c.] Dicit Ra. Sa. q fiebat sup iūcturā mediā pollicis. ad notandū q debebant esse prompti ⁊ expediti in oblatiē sacrificiorum. g Fundesq; sanguinē sup̄ ⁊c.] Dicit Rabbi Salomon q fiebat tm̄ in duobus locis p̄dictoriis: ⁊ sic sanguis respiciebat ad q̄tuor ptes. altaris que pficiūt altaris circuitum. h Cūq; tuleris de san. qui ē su. alta. ⁊ de oleo vnctionis. ex quibus fiebat qdā mixtio vnde aspersi sunt sacerdotes ⁊ eor vestes i memoriam renouationis iacob fundentis oleū sup lapidem: ut hr̄ Ben. xxviij. Et sanguis imolati in exitu de egypto per quem fuerūt liberati. i Tolles adipē ⁊c. armūq; dexterū ⁊c.] hoc dicit pro tanto quia nō legitur alias armus dexter crematus de hostijs pacificis: sed cedit in partē sacerdotis. ⁊ sequit: k Ponesq; ofa sup ma. aa. ⁊ fi. eius. quia erant quedā portiones de oblationib⁹ eor. l Et sanctificabis eos eleuās coram dño. In hebreo hr̄: Et rentilabis coram dño. dicit Ra. Sa. q ista rentilatio fiebat p talē modū q moyses supponebat man⁹ suas manib⁹ aaron ⁊ filior ei⁹ tenētū pdicta eleuās p̄mo sursū p̄ea retrahēs versus: ⁊ rursus deducēs ꝓsus oziētē ⁊ versus occidētē: ad aq̄lonē ⁊ meridiē. ad designādū q illa offerebāt deo q̄ dñat celo ⁊ terre ⁊ q̄tuor ptib⁹ orbis. Patet etiā q pdicta reductio seu rentilatio fiebat in modū crucis: i quo figurabaf q xp̄s futur⁹ erat offerēd⁹ i cruce p mūdi salute. m Suscipiesq; ⁊c.] qr faciebāt sacerdotis officiū. ut pdictū ē. n Et incendes sup altare. erat eni hostia pacifica. ⁊ iō vna ps icēdebaf ad bonorē diuinū. alia aūt pars erat ipsi⁹ sacerdotis. iō subdit: Sumes q̄ pectusculū. ⁊ subditur: o Et cedet in partē suā. qr agebat vices sacerdotis. Tertia aūt ps erat offerentium: quā comedebāt coram dño: ⁊ ista fuit aaron ⁊ filior ei⁹ in hac oblatione: qr erāt offerētes. de q̄ pte dicef post ꝫ ineponit q̄dā alia: ⁊ pmo de his q̄ dicēt accipe sacerdotes. cū dr: Scificabisq; ⁊ pectusculū ⁊c. ⁊ seq̄t: p Cedentq; in partē aa. ⁊ fi. ei⁹ ⁊c. nō ē itelligēdū q pectusculū buiⁿ hostie ⁊ arm⁹ dexter fuerit aaron ⁊ filior ei⁹: qr pectusculū cedebat in ptē moysi. ut dictū ē: ⁊ arm⁹ dexter fuit cremat⁹ sup altare. ut similiē dictū est ꝫ ē itelligendū q iste due ptes debebāt cedere in ptē sacerdotū de sacrificijs postea fiendis a pl̄o. secundo ineponit de successiē cōsecrationis. cū dr: q Iestē aūt sanc. q̄ vte. aa. ba. filij ei⁹ post eū. q. s. succedēt ei in officio sūmi sacerdotij vñ Mu. xx. dr q aarō fuit nudatus vestib⁹ suis: ⁊ eleaçar filius ei⁹ ei succedens in officio illis fuit indutus. r Ut yngāt in ea. i. ad sacerdotiū. promoueant ⁊ cōsecrent sm modū determinatū h. s Arietē aūt cōsecratiōis. Hic ineponit pdictis ponit tertiā ptē hostie pacifice: q̄ erat offerentiū: ⁊ i h casu erat aaron ⁊ filior ei⁹. t Et co. car. ei⁹ in lo. san. i. in atrio. v Quib⁹ vel. aa. ⁊ fi. ei⁹. qr erāt offerētes. x In vestibulo tabernaculi. In hebreo hr̄: In ostio tabernaculi. ⁊ in idē reuertit: qr erat in atrio q̄ dē atrij erat aū tabernaculi ostiū. y Comedēt ut sit placabile ⁊c. sicut i humanis oñdit dño placat⁹ alicui: qñ admittit ad mēsam ei⁹. z Alienigena nō vescef ex eis. i. q̄ nō ē de filijs aaron. a Ofa q̄ pcepi tibi. Hic oñdit q̄liē cōsecratio sacerdotū sit cōsūmāda dicēs: Ofa q̄ pcepi tibi ⁊c. Dicit Ra. Sa. q hr̄ ad oñendū q pdicta erāt de necessitate sacramēti in ordinatione sacerdotū: ⁊ iō si aliq̄d deesset: illa cōsecratio cēt nulla: ⁊ ministeriū illor cēt pollutū. b Septē die. conse. ma. eor. In hebreo hr̄: Implebis man⁹ eor. q̄ dē ipletio referē ad ea q ponebāt sup man⁹ aaron ⁊ filior ei⁹ ut rentilarent coram dño. ut pdictum est. c Et vitulū p peccato suo offeres. ⁊ sic p̄z q duo sacrificia reiterabant septē dieb⁹ cōtinuis. s. hostia pacifica: ⁊ p peccato. ⁊ idem intelligendū est de hostia holocausti: ⁊ de anneris eisdem. Dicit aūt Josephus q omnia predicta circa aaron ⁊ filios eius ac eorum vestes reiterabantur septem diebus,

arietem in incēsum super altare Oblatio est dño odor suauissimus victime dñi. Tolles b q̄q arietem alterum super c cui⁹ caput aaron ⁊ filij ei⁹ ponēt manus. Quem cū imolaueris sumes d de sanguine ei⁹ ⁊ e pones super extremū auricule dextre aaron ⁊ filior ei⁹: ⁊ f super pollices manus eor ac pedis dextri:] fundesq; g sanguinē super altare per circuitum.] Cūq; h tuleris de sanguine qui est sup altare ⁊ de oleo vnctionis: asperges aaron ⁊ vestes eius: filios ⁊ vestimēta eor. Cōsecratisq; ipsis ⁊ vestibus: tolles i adipem de ariete ⁊ caudam ⁊ aruinam que operit vitalia: ac reticulū iecoris ⁊ duos renes atq; adipem qui super eos est: armūq; dextrum eo q̄ sit aries cōsecrationis:] tortā q̄q panis vni⁹ crustulam conspersam oleo: laganum de canistro açimor quod positū est in cōspectu dñi: ponesq; k omnia super manus aaron ⁊ filior eius: ⁊ l sanctificabis eos: eleuās coram dño. Suscipiesq; m vniuersa de manibus eorū:] ⁊ n incendes sup altare in holocaustū odorē suauissimū in conspectu dñi: quia oblatio ei⁹ est. Sumes quoq; pectusculū de ariete quo initiatus est aaron: sanctificabisq; illud eleuatū coram dño: ⁊ o cedet in partem suā. Sanctificabisq; ⁊ pectusculū consecratū ⁊ armū quē de ariete separasti quo initiatus est aaron ⁊ filij eius: cedentq; p in partē aaron ⁊ filior eius iure perpetuo a filijs israel: qr primitiua sunt ⁊ initia de victimis eor pacificis que offerūt dño. Vestem q aūt sanctam qua vtef aaron habebunt filij eius post eū: ut r vngantur in ea: ⁊ cōsecrentur man⁹ eor. Septem diebus vtetur illa q̄ pontifex pro eo fuerit cōstitut⁹ de filijs eius: ⁊ qui ingredietur tabernaculū testimonij ut ministret in sanctuario. Arietem aūt s consecrationis tolles: ⁊ t coques carnes eius in loco sancto: quibus u vescetur aaron ⁊ filij eius. Panes quoq; q̄ sunt in canistro in vestibulo x tabernaculi testimonij comedēt: ut sit placabile sacrificiū: ⁊ sanctificetur offerentiū man⁹. Alienigena y non vescetur ex eis: qr sanctificati sunt. Quō si remāserit de carnib⁹ cōsecratis siue de panibus vsq; mane: cōbures reliquias igni. Non comedentur: quia sanctificata sūt. Omnia a q̄ precepi tibi fácies sup aaron ⁊ filijs eius. Septem diebus b consecrabis manus eorum: ⁊ vitulum c pro peccato offeres

a Mũdabisq altare. Postq̃ egit de cõsecratione sacerdotũ: hic p̃ter agitur de exercitio officij ipsor: & primo ostenditᵉ dictũ exercitiũ: secũdo q̃d ad hoc erat necessariũ. aũ mediũ. ca. se. ibi: Locutusq est dñs ad moysen. Adhuc primo ostenditur p̃dictũ exercitiũ in altari holocausti. secũdo in altari incensi in p̃ncipio sequentis ca. Adhuc p̃mo describitur cõsecratio altaris p̃dicti. secũdo quid detrat sup illud offerri: ibi: Hoc est qđ facies in altari. tertio vtilitas buius sacrificij: ibi: Ad ostiũ tabernaculi testimonij cora. Circa primũ dicit sic: Mũdabisq altare cum immolaueris expiationis hostia. Dicit Ra. Sa. q hec hostia nõ erat alia nisi illa que offerebatur p peccato aaron & filioꝝ eius septem diebꝰ cõsecrationis sue. pꝰ cuiꝰ oblationẽ super altare mũdabatur ipsum altare: & postea vngebatur vnguento qđ describitur ca. sequenti.

b Septem diebus expiabis. quia hec cõsecratio altaris septẽ diebus replicabatur.

c Et erit scũm scõrũ Hic accipit scũm scõrũ equoce: & put dr de parte tẽpli in qua erat arcba testamẽti: q; de illa parte dr tanq̃ p̃ priũ nomẽ eiꝰ ut dictũ ẽ s. ca. xxvj. de altari p̃o holocausti dicit denoiatiue tm̃ respectu eoꝝ que veniũt i cõmunẽ vsum dominũ.

d Omnis qui tetigerit illud sanctificabitur. i. sacerdotes ad ministrandũ ibidem accedentes debent prius mũdari & sanctificari. Ra. Sa. dicit q hic est textus ver⁹ Omne tãgens illud sanctificabitur. dictio eni hebraica q̃ ibidẽ ponitur est ois generis & indifferenter idem significat qđ omnis uel omne: & fm ipsum refertur ad ea que offerũtur super altare quia si aliquid esset ineptum ad offerendũ super altare: ex tactu altaris efficeretur aptum: nõ tamẽ intelligit hoc de omni iepto sed solũmodo de eo qđ poterat offerri fm legẽ: sed postq̃ erat adductum uel apportatum ad exedram tabernaculi: vbi reseruabãtur offerenda. fiebat ineptum ex tactu alicuiꝰ rei imunde uel alíquo huiusmodi: & tale si poneretur super altare nõ erat auferendum sed offerendum: quia ex tactu altaris erat emũdatum.

e Hoc est quod facies in altari. Hic p̃ter ostenditur quid per singulos dies debeat fieri super altare. s. iuge sacrificiũ. cũ dicit

f Agnos anniculos duos. & per hoc intelligũt alie oblationes & sacrificia que fiebãt in altari: sed solũ exprimit iuge sacrificiũ quod erat principalius: & offerebatur in holocaustũ. ut habetur Nu. xxviij. ca. Dr aũt agnꝰ anniculus ab octaua die natiuitatis sue: ante quã nõ debet offerri vsq; ad cõpletionẽ ãni.

g Vnũ agnũ mane. i. ante ortum solis: ut dicit Josephꝰ.

h Et altero vespere. i. ante occasum.

i Decimã partem simile. cuiꝰ mẽsure sit decima pars nõ exprimitur hic: sed est intelligendum q̃ sit decima pars ephi: ut habetur Nu. xviij. De quãtitate istius mẽsure & decima eius parte dictũ est supra. xxvj. ca.

k Cõspse oleo. quia in pistatione eius infundebat oleũ.

l Tuso. i. trito cũ pilo. illud eni oleũ erat purius illo quod terebatur in molis: & ideo in hoc sacrificio quod erat sanctius alijs: eo q̃ figurabat eternitatem agni imaculati ihesu christi: fm q̃ dicit apostolus ad Hebreos. xiij. Ihesus christus heri & hodie ipse & in secula. reqrebatur oleũ tusum. in alijs aũt sacrificijs poterat uti oleo trito in molis.

m Quod habebat mẽsuram quartã partem bin. fm papiã est duplex bin: maiꝰ qđ cõtinet quasi quatuor quartas parisienses cũ dimidia: & minꝰ quod cõtinet duas quartas Credo tamẽ melius q̃ quãtitas buiꝰ mẽsure & aliarũ que ponũtur in scriptura sacra est nobis incerta: quia mensure liquidoꝝ & aridoꝝ multum variant fm loca & tpa diuersa

n Et vinũ ad libandũ. i. effundendũ super altare. Et notandũ q̃ sacrificium ꝓprie dr de rebus viuentibꝰ. oblatio aũt de nõ viuentibꝰ aridis tamẽ: ut de pane & simila & bꝰ mõi. libamẽ autẽ seu libatio de liquidis: ut de vino & oleo. cum agno vero iugi sacrificij offerebatur simila & vinũ. ut dictũ est.

o Sacrificium est dño &c. ob. ꝓpter. q; nulla debebat dies intermitti q̃n istud sacrificiũ offerret & mane & vespere. Alia aũt sacrificia nõ sic cõtinuabant.

p Ad ostiũ &c. hic p̃ nõ ostenditur vtilitas sacrificij predicti. cum dr: Ad ostiũ tabernaculi &c. ex sacrificijs eni rite celebratis merebãtur audire diuina responsa.

q Ibiq precipiã filijs israel per sũmũ sacerdotem eis precepta mea referentem.

r Et sanctificabitur altare in gloria mea. & loquitur hic de altari holocaustoꝝ super qđ descẽdit ignis a deo missus ut habetur Leuit. ix.

s Sanctificabo & tabernaculũ testimonij. quia indeaudiebatur diuinũ responsum: quasi procedens de ꝓpiatorio quod erat quasi sedes loquentis dei. ut dictum est supra. xxv. ca.

t Et aaron cum filijs suis. per consecrationẽ que iã iam esset de scripta: tamẽ nõ erat adhuc in executione posita.

v Et habitabo i medio filioꝝ israel. per speciales illuminationes & condescensiones & beneficia: ut patet in multis locis veteris testamẽti.

x Eroq eis deus. per specialẽ cultum.

y Et scient. p experientiam beneficioꝝ.

z Quia ego dñs deus eorum. habens specialẽ curam de regimine & conseruatione ipsoꝝ. Cetera patent.

a Capitulũ. xxx.

Altare q̃ altare. Hic p̃ter agit de altari thymiamatis quod erat intra tabernaculũ. & primo agit de eius cõstructione. secũdo de thymiamatis oblatione. ibi: Et adolebit incensum. Primo igitur ostẽdit materiã dicti altaris cũ dicit: de lignis setbim: secũdo formã dicens: Habens cubitum lõgitudinis &c.

b Cornua ex ipso procedẽt. dicũt expositores nostri cõiter q̃ in angulis altaris supioribus erant quedam ligna. pminentia ad modũ cornuũ recurua: in quibus prendebat craticula aurea in modũ retis facta: in qua ponebãtur carbones viui: in quibꝰ succẽdebat thymiama. Debet aũt dici q̃ erat ẽ qdã pomelli in angulis solũmodo ad decorem. nec erat ibi aliqua craticula: si in patella de altari holocaustoꝝ apportabãtur carbones viui ybi supponebat thymiama & cremabat i eodẽ istrumẽto sup altari posito. & b videt rõabili?: q; si eẽt ibi talis craticula ut alij dicũt. q̃ ei⁹ foramina caderẽt cineres scintille & bꝰ. sup altare aureũ: & sic oportẽt illud emũdari a cineribꝰ de qbꝰ nulla fit mẽtio i scriptura.

c Vestiesq illud auro purissimo. operiẽdo laminis aureis.

d Tam

---

singulos dies ad expiandũ
Mundabisq altare cũ immolaueris expiationis hostia: & vnges illud in sanctificationẽ.
Septem diebus expiabis altare & sanctificabis: & erit sanctũ sanctoꝝ. Omnis qui tetigerit illud: sanctificabit. Hoc est qđ facies in altari. Agnos anniculos duos per singulos dies iugiter: vnũ agnũ mane & altero vespere: decimã partem similę conspersę oleo tusi qđ habeat mensuram quartã partem bin: & vinũ ad libandum eiusdem mẽsure in agno vno. Alterũ aũo agnum offeres ad vesperam iuxta ritũ matutine oblationis: iuxta ea que diximus in odorem suauitatis. Sacrificium est domino deo oblatione ꝑpetua i generationes vestras. ad ostiũ tabernaculi testimonij coram domino: vbi constituã ut loquar ad te.
Ibiq precipiam filijs israel & sanctificabit altare in gloria mea. Sãctificabo & tabernaculũ testimonij cũ altari & aaron cũ filijs suis: ut sacerdotio fungantur mihi. Et habitabo i medio filioꝝ israel: eroq eis deus: & scient q̃ ego dñs deus eorum: qui eduxi eos de terra egypti: ut manerẽ inter illos ego dominus deus ipsorum.

Cap. xxx.

Altare quoq altare ad adolendũ thymiama de lignis setbim: habens cubitum longitudinis & altere latitudinis. i. quadrangulum: & duos cubitos in altitudine: Cornua ex ipso procedent: vestiesq illud auro purissimo: tam craticulã ei q̃ parietes

craticulã ei⁹. Jn hebreo hr: Tectũ ei⁹. i. ptẽ supiorẽ. ⁊ dr hoc ad differẽtiã altaris holocausti qõ nõ habebat tectum qz tota cõcauitas altaris erat ipleta terra· ut supra dictũ ẽ.

a Facieſq; ei cozonã. i. labiũ in circuitu aliquantulũ supereminẽs tecto altaris: ſicut ſupra dictũ ẽ ⁊ archa teſtamenti ⁊ mẽſa ꝓpoſitionis.

b Et duos an. au. ſub cozo. q ſin. latera. ſ. q duo latera oppoſita. Tertio agit ⁊ poſitione altaris cũ dr:

c Poneſq; altare cõtra velum. dicit Aug⁹ q poneba tur intra ſanctũ ſanctoꝝ. ex hoc q dicit apoſtolus ad Hebreos. ix. vbi hr ſic: Poſt velamentũ autẽ ſecũdũ tabernaculũ qõ dr ſancta ſcoꝝ aureũ habẽs thuribulũ dicit eni Aug⁹ q altare incenſi vocabat ibi thuribulũ aureum. Hiero. aũt ⁊ eẽs doctores hebrei dicũt cõtrariũ. ⁊ hoc rationabiliter qz hoc videt exꝑſſe haberi ex textu vltimi ca. huius libri ſicut videbit. Nõ autẽ iducit Aug⁹. nõ videt valere qz thuribulũ aureũ nõ vocat ibi altare incenſi ſed erat ibi quoddã thuribulũ intra ſanctũ ſanctoꝝ vbi ſũm⁹ ſacerdos cremabat incenſum qñ intrabat ſanctũ ſanctoꝝ. ut nebula inde cõſurgẽs opiret aſpectũ ꝓpitiatorij. ut hr Leuit. xvj. ca. ⁊ ideo dicendũ cũ aliis doctoribus q altare incenſi erat i illa ꝑte tabernaculi que dr ſanctũ ut ſcã ante velũ qõ diuidebat ſanctũ ⁊ ſanctũ ſcoꝝ. ⁊ hoc ẽ qõ dr hic: Poneſq; altare cõtra velũ. qõ. ſ. velũ.

d Ante archã pendet teſtimonij. ita q velũ erat mediũ inter altare ⁊ archã.

e Coram ꝓpitiatorio q tegit teſtimoniũ. teſtimoniũ hic accipit ꝓ tabulis que erãt intra archã. qualiter aũt ꝓpitiatorium tegebat archã illã. Jm duplicẽ expoſitionẽ dictũ ẽ. ẽ. xxv. ca.

f Vbi loquar tibi. qz ſicut dictũ ẽ frequẽt ꝓpitiatorium erat quaſi ſedes vbi loquẽtis cũ moyſe.

g Et adolebit. Hic ꝓnter agit ⁊ de oblatione incẽſi ſup altare· cũ dr: Et adolebit incẽſũ ⁊c. ut hr infra eodẽ ca. illud eni altare erat appropriatũ ſacerdotib⁹.

h Suaue fragrãs. qz erat cõpoſitũ ex quatuor ſpecieb⁹ valde aromaticis· ut dr i fine hui⁹ ca.

i Mane qñ cõponet lucernas incẽdet illud. ſeptẽ eni lucerne cãdelabri ardebãt ⁊ nocte. in mane ꝯo extinguebãtur q̃tuor. ⁊ tũc cremabat incenſum.

k Et qñ collocat eas ad veſperũ. qz reaccendebãt tũc quatuor.

l Uret thymiama. dicũt aliq; q thymiama ⁊ incẽſũ differũt qz thymiama eſt aliq̃d ꝑcioſius incenſo: ⁊ ideo cõburebat veſpe. ſicut ⁊ agn⁹ pinguior tũc offerebat quẽ in mane non licebat offerri. ẽ neutrũ hr ex ſcriptura: nec hebrei ⁊ ẽ aliquid dicũt. ⁊ vbi tranſlatio noſtra hz incẽſum. ⁊ vbi habz thymiama. in hebreo hr eadẽ dictio. ſ. quetoreth. ⁊ ſignificat idẽ qõ thurificabile. ⁊ ideo dicendũ q thymiama ⁊ incenſũ i hoc loco ꝓnit⁹ idẽ ſignificãt. qõ pz ex eo qõ ſubdit:

m Nõ offe. ſup eo thy. cõ. alteri⁹. ex quo pz q ynaſola cõpoſitio q̃ infra ſcribit i altari incẽſi offerebat. ⁊ dr thymiama a thymo herba odorifera qua i aliquib⁹ locis vtũt loco icẽſi.

n Nec oblationẽ. ſc aridis.

o Et victimã. ſc aliaꝝ⁹ uel ſc auiũ⁹.

p Nec liba libabitis. offerendo oblationẽ ſc liquidis, iſta eni fiebãt in altari holocauſtoꝝ.

q Et ꝓcabitur aaron ſup cornua ei⁹. id eſt innitẽs cornibus eius. uel extendendo man⁹ ſup cornua.

r Semel per annũ. ſ. in die expiationis. que ẽ dies decima ſeptẽbris.

s In ſanguine. qz tũc ſc ſanguine birci ⁊ vituli oblati. ꝓ peccato populi ponebat ſuper cornua ipſius altaris. ⁊ qz illa die ſũm⁹ ſacerdos intrabat ſcã ſcõꝝ. crediderũt aliq; q altare incenſi eſſet intra ſcã ſcõꝝ. ſed hoc ſequentes Aug⁹. ſed hoc nõ valet qz. Leuit. xvj. dr q hec poſitio ſanguinis fiebat a ſũmo ſacerdote in cornib⁹ altaris incẽſi poſtq; exierat ſc ſcã ſcõꝝ.

t Locutuſq; hic ꝓſequit agit ⁊ de his que erant neceſſaria ad predicta exercẽda· quoꝝ vnum erat pecunia ꝓ expẽſis. ſecũdũ erat lauatoriũ ꝓ ſacerdotib⁹ abluendis. tertiũ vnguẽtũ ſacre vnctiõis quartũ cõpoſitio thymiamatis ⁊ qb⁹ agit per ordinẽ. ⁊ ꝓtes patebunt proſequendo.

Circa primũ cõſiderandũ q ſacrificia que fiebãt a ſingularib⁹ ꝑſonis fiebãt ⁊ expenſis eoꝝ ꝓprijs. ſed illa que fiebãt ꝓ coitate fiebãt ⁊ expenſis totiꝰ populi ⁊ equalit hoc expẽdebãt diuites ⁊ pauꝑes ne diuites ſanctiores ſe pauꝑib⁹ reputarẽt: uel magis participare ⁊ diuinis. ꝓ hoc etiã q equalit ponebãt ſinguli ſcilz medietatẽ ſicli ſciebat numer⁹ viroꝝ per cõputationẽ dimidioꝝ ſiclorũ. ⁊ hoc ẽ qõ dr:

v Nõ tuleris. i. accepis.

ꝓ Sũmã filioꝝ iſrael ⁊c. i. qñ volueris ſcire numerũ eoꝝ nõ numerabis ꝑ capita: ſed ꝑ hoc q

y Dabũt ſinguli ꝑciũ. i. dimidiũ ſiclũ.

z Pro aiab⁹ ſuis. qz ſacrificia ꝛ illis expenſis facta ꝓficient aiab⁹ eoꝝ.

a Et nõ erit plaga in eis cũ fuerint recẽſiti. id eſt numerati mõ ꝓdicto. ſi aũt aliter erit plaga ſicut factũ ẽ tpe dauid· ut hr. ij. Regũ. xxiiij.

b Juxta mẽſurã templi. hr dr· qz aliud erat ꝓdus quo vtebãtur coiter ⁊ quo vtebãtur in tẽplo. Siclus aũt quo vtebãt in tẽplo habebat q̃tuor dragmas ſm Joſephũ. ⁊ quelibet dragma q̃nq; obolos.

c Qui hr i numero. ſ. viroꝝ. ꝓcedentiũ ad bellũ.

d A viginti annis ⁊c. ex quo patet q illi qui erant minoris etatis nõ cõputabãtur inter viros: nec cogebãt ire ad ꝓliũ. Cetera patent ex dictis.

e Locutuſq; eſt dñs. Hic ꝓnter agitur ꝛ lauatorio· cũ dicit:

f Facies ⁊ labiũ eneũ. iſtud vas alibi vocat labrũ ⁊ luter· ut dicit Ra. Sa. q erat factum ad modũ mãmille magne groſſum inferius ⁊ in ſupiori parte ſtrictũ habens in laterib⁹ duas canales ꝑ quas effundebat aqua.

g Cũ baſi ſua. Jn hebreo habet: Cũ ſede ſua. in qua erat cõcauitas ad recipiendũ aquã.

h Poneſq; illud inter tabernaculũ teſtimonij ⁊ altare. ſ. holocauſtoꝝ nõ directe inter illa duo ſed aliquãtulũ ad lat⁹.

i Et miſſa aqua lauabũt in ea. i. ꝑ effuſionẽ aque ex ipſo. Aaron ⁊ filij eius manus ⁊ ꝑdes ⁊c. ex quo patet q ingrediebãtur nudis ꝑdibus tabernaculũ.

k Cũ ingreſſuri fũt ta. teſtimonij. portãdo ibi ꝛ ſanguine hoſtie imolate ꝓ peccato toti⁹ ꝑpli. ut hr Leuit. iiij.

a Et qñ accessuri sunt ad altare ꝛc. ꝛ hoc fiebat omni die. in hoc erat cõsũmatio sacrificij q; sicut predictũ ẽ sacrificia veteris legis nõ erant accepta nisi ex fide ꝛ devotiõe offerentiũ. devotio aũt p thurificationẽ ꝛsignabat. ꝛ ideo in hoc sacrificium cõsũmabat ꝑm q dr ad Hebreos. ix. ca. In ꝑori qdẽ tabernaculo. i. in anteriori pte tabernaculi vbi erat altare incensi intrabant quotidie sacerdotes sacrificioꝝ officia cõsũmãtes. b Ne forte moriant. indebite incensũ offerendo: sicut mortui sunt nadab ꝛ abiu. ut hr Leuit. x. ca. c Locutusq; ẽ dñs. Hic agitur de sacra vnctiõe. cũ dr: d Sume tibi aromata. id est species redolentes que dicũt aromata q; implẽt aerẽ suo odore. e Pime myrrhe. myrrha ẽ nomẽ arboris aromatice ꝛ inde ꝓcedit duplex gutta. vna p modum sudationis: ꝛ ista est ꝑma ꝛ melior. ꝛ vocat myrrha ꝑma. alia per incisionẽ cortic̃: ꝛ hec vocat myrrha secũda ꝛ est min9 efficax. ꝛ iõ ad differentiã bui9 dr hic myrrhe ꝑme. f Et cinnamomi medium ꝛc. In hebreo hr: Et cinnamomi aromatici mediũ ei9. ccl. siclos. qõ exponit Ra. Sa. dicẽs q; duplex ẽ cinnamomũ. vnũ qõ parũ aut nihil hz de odore. aliud aromaticum: ꝛ de illo dr hic: Cinnamomi aromatici. ad differentiã alteri9. g Medium ei9. ccl. siclos. hui9 eni cinnamomi cortex ꝑcisior ẽ ꝙ lignũ. ꝛ iõ vtrũq; p se põderabat. ꝛ ponebat in hoc vnguento de vtroq;. ccl sicli. h Calami. arbor ẽ aromatica gracilis ꝛ nodosa ad modum calami qui est stipes segetis. ideo sic noiatur. i Casie. ꝛm Papiã ẽ nomẽ arboris aromatice. ꝛm Isidoꝝ est nomẽ herbe adorifere ꝛ debet scribi per simplex. s. ꝛ corripitur media syllaba. k In põdere sanctuarij. ad differentiã põderis cois. l Oleum de oliuetis. ad differentiã alteri9 olei: videlz nucum ꝛ bal9 modi. qõ nõ debebat in hoc vnguento poni. m Mensurã bin. de quãtitate bui9 mẽsure iam dictũ ẽ ꝑce. ca. n Facies vnctionis oleũ. per cõmixtionẽ omniũ istoꝝ. o Opere vnguentarij. i. artificis prudentis in cõpositione vnguentoꝝ. p Et vnges ex eo tabernaculũ ꝛc. ex quo patet q; nõ erant vngenda ista per totũ. qz quãtitas predicti vnguenti non sufficeret ad vicesimã partẽ ꝙ in qlibet angulo cũ digito intincto in vnguẽto fiebat qdã figura ad modũ capb greci. q Et erũt sca scoꝝ. s. respectu eoꝝ que coibã vsibã boiuz applicãt. r Qui tetigerit ea sanctificabit. i. ministri tangentes ꝓdicta debent ꝓius sanctificari. Ra. Sa. dicit q; hic est textus: Omne tangens ea sanctificabitur. ꝛ ꝛm eũ exponit sicut ca. ꝑce. dictum ẽ de tactu altaris holocaustoꝝ. s Aaron ꝛ filios eius vnges. aliter tamẽ ꝛ aliter quia aaron vngendus erat in capite ꝛ manib9. filij aũt ei9 in manibus tm. ut dicũt aliqui. Alij ꝛo dicũt q; man9 sacerdotũ minoꝝ nõ vngebãtur: ꝙ tm quadã mixtione facta de oleo vnctiõis ꝛ sanguine arietis cõsecrationis ipsi ꝛ vestes eoꝝ aspergebãtur. ut hr supra. xxix. ꝛ Leuitici. viij. ꝛ isti vident. ꝓbabilius dicere ut dictũ fuit supra. xxix. ca. t Hoc oleum vnctionis sanctũ testimonij: ꝛ u quãdo accessuri sũt ad altare: ut offerãt in eo thymiama dño: ne v forte moriãtur. Legitimũ sempiternũ erit ipsi ꝛ semini ei9 p successiones. Locutusq; x est dñs ad moysen dicẽs: Sume tibi aromata ꝓme y myrrhe ꝛ electe ꝙngẽtos siclos ꝛ cinnamomi z mediũ a. i. ducẽtos ꝙnquaginta siclos: calami b similiter ducẽtos ꝙnquaginta siclos: casie c aũt ꝙngẽtos siclos in põdere d sanctuarij: oleum e de oliuetis mensurã f bin. Faciesq; vnctionis oleũ sanctũ vnguentum cõpositũ ope g vnguentarij: ꝛ h vnges ex eo tabernaculũ testimonij ꝛ archã testamẽti: mensamq; cũ vasis suis: candelabrũ ꝛ vtensilia ei9: altaria thymiamatis ꝛ holocausti ꝛ vniuersam supellectilẽ que ad cultũ eoꝝ ꝓtinet: sanctificabisq; oia ꝛ i erunt sca scoꝝ. Qui k tetigerit ea sanctificabit. Aaron l ꝛ filios ei9 vnges: sanctificabisq; eos ut sacerdotio fungãt mihi. Filijs q; israel dices: Hoc m oleũ vnctionis sanctũ erit mihi i generationes vestras. Caro n hois nõ vngef ex eo: ꝛ o iuxta cõpositionẽ eius nõ facietis aliud: quia scificatũ ẽ ꝛ scm erit vobis. Homo p quicũq; tale composuerit ꝛ dederit ex eo alieno: exterminabit de pplo suo. Dixitq; dñs ad moysen: Sume q tibi aromata: staten r ꝛ onycham galbanen s boni odoris ꝛ t thus lucidissimum: equalis u põderis erũt omnia. Faciesq; thymiama cõpositũ ope vnguẽtarij mixtũ diligenter ꝛ purũ ꝛ scificatione dignissimũ. Cuiq; i tenuissimũ pulverẽ vniuersa cõtuderis: pones ex eo coram x tabernaculo testimonij: in quo y loco apparebo tibi. Sanctũ scoꝝ erit vobis thymiama. Tale z cõpositionẽ nõ facietis in vsus vestros: qz sanctũ ẽ dño. Homo q; quicũq; fecerit sibi ut odore illi9 a pfruat: peribit de pplis suis. XXXI

Locutusq; b est dñs ad moysẽ dicẽs. Ecce c vocaui ex d noie beçeleel filium vri filij hur de tribu iuda. Et implaui eum spũ dei sapie ꝛ intellectus: ac doctrine ꝛ operis: vt excogitet e inuentiones: et operetur in auro ꝛ argẽto ꝛ ere: lapidibusq; pretiosis ad ꝛnandum: et in ligno sculpendo: et omni opere fabrili. Et ego ecce adiunxi ei f ooliab filium achisamech de tribu dan: et cunctis corde sapientibus dedi sapientiam: vt faciant omnia que mandaui tibi. Tabernaculum testimonij: et archam ei9 ꝛ propitiatorium: quod super eam est: et omnia vasa tabernaculi. Mensam cum vasis suis: et candelabrum mundissimum cum omnibus vtensilibus suis: et altare thymiamatis. Altare holocausti cum vniuersa supellectile sua: labrum cum basi sua. Vestes g pontificales: et vestimenta filiorum aaron cum eis: et vestes h grandiores ministrorum: et vestimenta sanctuarij. Vt omnia que mandaui tibi faciant. Et ait dñs ad moysen: Tu autem loquere filijs israel: et dices ad eos: Verumtamen sabbata mea custodite. Hoc enim signum est inter me et vos in cognationibus vestris: vt sciatis quia ego dñs qui sanctifico vos. Custodite ergo sabbatum: quia sanctum est vobis. Qui polluerit illud morte morietur. Si quis fecerit in eo opus: delebitur anima illius de medio populi sui. Sex diebus operabimini: septimus dies sabbatum requietionis sanctificatum dño. Omnis qui fecerit opus in die sabbati: morte morietur. Custodient filij israel sabbatum: et celebrabunt illud in cognationibus suis pactum sempiternum. Inter me et filios israel signum in perpetuum mansurum est. Sex enim diebus fecit dñs celum et terram: die vero septimo cessauit: et requieuit. Dedit quoque moysi postquam complevit loquens in monte sinai duas tabulas testimonij lapideas: scriptas digito dei. Videns autem populus quod moram faceret descendendi de monte: congregatus aduersus aaron: dixit ei: Surge: fac nobis deos qui nos precedant. Moyses enim iste vir qui eduxit nos de terra egypti: nescimus quid factum sit ei. Dixitq; eis aaron: Tollite inaures aureas de auribus uxorum vestrarum: filiorum et filiarum vestrarum: et afferte ad me. Fecit ergo quod iussit. Omnis enim populus abstulit inaures aureas: quas portabant in auribus suis: et attulerunt ad aaron. Qui cum tulisset de manibus eorum: formauit opus in modum vituli fusilis: et dixerunt: Hi sunt dii tui israel: qui te eduxerunt de terra egypti. Quod cum vidisset aaron: edificauit altare coram eo: et praeconio i dixit: Cras solemnitas dñi erit. Surgentes ergo mane: obtulerunt holocausta: et hostias pacifica. Sedit populus manducare et bibere: et surrexerunt ludere. Locutus est autem dñs ad moysen: Vade: descende: peccauit populus tuus quem eduxisti de terra egypti. Recesserunt cito de via quam ostendisti eis: et fecerunt sibi vitulum fusilem: et adorauerunt eum: immolantes victimas: et dixerunt: Hi sunt dii tui israel: qui te eduxerunt de terra egypti. Rursumque dixit dñs ad moysen: Cerno quod populus iste durae cervicis sit. Dimitte me: vt irascatur furor meus contra eos: et deleam eos: faciamque te in gentem magnam. Precabatur moyses dñm deum suum: et dicebat: Cur dñe irascitur furor tuus contra populum tuum: quem eduxisti de terra egypti in fortitudine magna: et in manu robusta? Ne quaeso dicant egyptii: Callide eduxit eos: vt interficeret in montibus: et deleret de terra. Quiescat ira tua: et esto placabilis super malitia populi tui. Recordare abraham: isaac: et israel seruorum tuorum: quibus iurasti per temetipsum: et locutus es eis: Multiplicabo semen vestrum sicut stellas celi: et vniuersam terram hanc quam locutus sum dabo semini vestro: et possidebitis eam semper. Placatus est dñs ne faceret malum quod dixerat populo suo. Reuersusque moyses descendit de monte: portans duas tabulas testimonij scriptas in vtraque parte: id est ex vtroque latere. Tabulae opus dei erant: et scriptura dei exarata in tabulis. Audiens autem iosue tumultum populi iubilantis: dixit ad moysen: Vox belli est in castris. Qui respondit: Non est vox hortantium ad pugnam: nec vox cogentium ad fugam: sed vocem canentium ego audio. Cumque appropinquasset ad castra: vidit vitulum et choros. Iratusque valde: proiecit de manibus tabulas: et confregit eas ad radices montis. Arripiensque vitulum quem fecerant: succendit igne: et contrivit usque ad puluerem: quem sparsit in aquam: potumque dedit filijs israel. Dixitque aaron: Quid tibi fecit populus iste: vt induceres super eum peccatum grande? Cui ille respondit: Ne irascatur furor dñi mi: tu nosti populum istum quod pronus sit ad malum. Dixerunt enim mihi: Fac nobis deos qui nos precedant. Moyses enim iste vir qui eduxit nos de terra egypti: nescimus quid factum sit ei. Quibus ego audiui: Quicumque habet aurum: tollat. Et dederunt mihi: projeci in ignem: et exiit hoc vitulus. Videns autem moyses populum quod nudatus esset: (nudauerat enim eum aaron propter ignominiam turpissimi commercii) stetit in porta castrorum: et ait: Si quis est dñi: iungatur mihi. Congregatique sunt ad eum omnes filij leui. Quibus ait: Hec dicit dñs deus israel: Ponat vir gladium super femur suum: ite et redite de porta vsque ad portam per medium castrorum: et occidat vnusquisque fratrem suum: et amicum: et proximum suum. Feceruntque filij leui iuxta sermonem moysi. Et ceciderunt in die illa quasi viginti tria milia hominum. Dixitque moyses: Consecrastis manus vestras hodie in sacerdotium domini: unusquisque in filio et fratre suo: vt detur vobis benedictio. Die autem sequenti locutus est moyses ad populum: Peccatum grande peccastis: ascendam ad dñm: si forte deprecer pro delicto vestro. Reuersus ad dñm: ait: Obsecro: peccauit populus iste peccatum grande: fecerunt sibi deos aureos: aut dimitte eis hanc noxam: aut si non facis: dele me de libro tuo quem scripsisti. Cui dixit dñs: Qui peccauerit mihi: delebo eum de libro meo. Tu autem vade: et duc populum istum quo locutus sum tibi. Ecce angelus meus precedet te. Ego autem in die vltionis visitabo et hoc peccatum eorum. Percussit ergo dñs populum pro facto vituli quem fecerat aaron. Locutusque est dñs ad moysen: Recede: ascende de loco isto tu et populus tuus quem eduxisti de terra egypti: et ite ad terram quam sub iuramento promisi abraham: isaac: et iacob: dicens: Semini tuo dabo eam. Et mittam angelum meum qui eiciat chananeum: amorreum: et cetheum: et ferezeum: et hethei: et iebusei: et gergesei: et hyeui: et iebusei: et introibo ipse non ascendam enim populus durae cervicis es: ne forte delebam te in via. Audiens autem populus sermonem hunc malum: luxit: et nullus ex more indutus est ornamento. Dixit enim dñs ad moysen: Dic filijs israel: Populus durae cervicis es: ascendam semel: et delebo te. Nunc ergo depone ornamenta tua: et videbo quid faciam tibi. Spoliauerunt ergo se filij israel ornamentis suis: ab horeb montem. Tabernaculum autem extra castra tendebat procul: et vocabatur tabernaculum testimonij. Et omnis qui quaerebat dñm: egrediebatur ad tabernaculum testimonij quod erat extra castra. Cumque egrederetur moyses: stabat omnis populus: et considebat unusquisque ante ostium tabernaculi sui: et respiciebant tergum moysi donec ingrederetur tabernaculum. Cumque ille introisset: descendebat columna nubis: et stabat ad ostium tabernaculi: loquebaturque dñs cum moyse. Et videbant omnes populi stantem columnam nubis ad ostium tabernaculi: et adorabant singuli per ostia tentoriorum suorum. Loquebatur autem dñs ad moysen facie ad faciem: sicut solet loqui homo ad amicum suum. Reuertebatur ille in castra: minister vero eius iosue nun puer non recedebat de tabernaculo. Dixit autem moyses ad dñm: Tu mihi precipis vt educam populum istum: et non indicas mecum quem missurus sis angelum: cum dixeris: Noui te ex omnibus: et inuenisti gratiam coram me. Si ergo habeo gratiam in conspectu tuo: ostende mihi faciem tuam: vt sciam te: et inueniam gratiam coram te: et respice populum tuum gentem istam. Cui ait: Ipse precedam: et dabo tibi requiem. Et dixit ei: Si non ipse ades: ne educas nos de loco isto. Quomodo enim scietur quod inuenerim gratiam coram te ego et populus tuus: nisi ambulaueris nobiscum? Quod si feceris: glorificabimur ego et populus tuus super omnes populos qui habitant super terram. Dixit dñs ad moysen: Et hoc quod locutus es faciam: inuenisti enim gratiam coram me: et noui te ex nomine. Dixit ei: Ostende mihi gloriam tuam. Ait illi: Ego ostendam omne bonum tibi: et vocabo in nomine meo coram te: et misericordiam cui voluero: et clemens ero in quem mihi placuerit. Rursumque ait: Non poteris videre faciem meam: non enim videbit me homo et viuet. Dixitque dñs: Ecce locus apud me: stabis super petram: cumque transibit gloria mea: ponam te in foramine petre: et protegam dextera mea donec transeam. Deinde auferam manum meam: et videbis posteriora mea: faciem autem meam videre non poteris. Dixit quoque dñs ad moysen: Dolia tibi duas tabulas lapideas instar priorum: et scribam in eis verba que habuerant tabule quas fregisti. Esto parat mane: et ascende ad montem sinai: stabisque mecum super verticem montis. Nullus ascendat tecum: nec videatur quisquam per totum montem: sed nec boues quidem et oues pascant ante montem illum. Dolauit ergo duas tabulas lapideas instar priorum: et mane consurgens ascendit mons sinai: sicut preceperat ei dñs: portans in manibus duas tabulas lapideas. Descendit autem dñs per nubem: stetitque cum eo: et inuocauit nomen dñi. Transiitque dñs coram eo: et clamauit: Dominator dñs deus misericors et clemens: patiens: et multe miserationis ac verax: qui custodis misericordiam in milia: qui aufers iniquitatem et scelera et peccata: nullusque apud te per se sufficit mundari: qui reddis iniquitatem patrum in filios et in nepotes: in tertiam et quartam generationem. Festinauit moyses: et curuus terram adorauit: et ait: Si inueni gratiam coram te dñe: ostende nobis obsecro te: dñe: hanc viam: vt sciam te: et inueniam gratiam coram oculis tuis: et considera populum tuum gentem istam. Cui ait: Ecce ego ferio fedus: coram omni populo tuo faciam mirabilia que non facta sunt in omni terra: nec in vllis gentibus: et videbit omnis populus in quo operis genere sim dñs: quia terribilia sunt que ego facturus sum tibi. Obserua ea que ego hodie precipio tibi: ecce ego ejiciam ante faciem tuam amorreum: et chanane

babuit prolē : qua ⁊ anno sequēti mortua accepit mariam sororē moysi q̄ altero noīe vocata ē ephrata. de q̄ anno vecimo caleph natus ē bur. ⁊ vicesimo āno caleph bur genuit huri. ⁊ tricesimo āno eius. ſ. caleph. huri genuit bẽzeleel. ⁊ bẽzeleel vecē annoꝝ erat q̄n incepit tabernaculū : q; caleph tūc non habebat nisi. xl. ānos. ut br̄ Josue. xiiij. ca. ⁊ hec videnť incōueniēcia manifesta. ſ. q̄ caleph octo ānorū generasset de acuba. ⁊ q̄. x. anno etatis sue generasset bur de maria: q̄ iā erat nonagenaria ut̄ ampli⁹. ut declaratū est. ē. xxij. ca. Item q̄ alij duo. scilz bur ⁊ huri. x. etať sue āno genuisset̄. ⁊ q̄ bẽzeleel. x. āno rū eēt artifex sapiēs ad faciēdū tabernaculū. Et ideo dicendū q̄ iste bẽzeleel fuit nepos marie ⁊ bur mariti eius sicut declaratū ē ē. xxij. ca. ⁊ p̄ ꝓ̄s dicendū q̄ bur q̄. j. ꝓ̄ak. ij. dr̄ filiꝰ caleph ⁊ huri nepos eiꝰ ⁊ bẽzeleel. nepos eius fuerūt alij abistis hic noīatis. fuerūt tamē eoꝝdē nominū ⁊ eiusdē tribꝰ. in vna eni tribu erāt multe cognatiocs. ⁊ nullū ē icōueniēs q̄ in duabꝰ cognationibꝰ inueniaňt̄ pater ⁊ filiꝰ ⁊ nepos similiū nominū.

filiū huri filij bur de tribu iuda : a ipleui eū spiritu dei : sapientia ⁊ intelligētia ⁊ sciētia i oi ope : ad b excogitandū q̄cq̄d fabrefieri pōt ex auro ⁊ argēto ⁊ ere : marmore ⁊ gēmis : ⁊ diuersitate lignoꝝ. Dedicq̄ ei sociū ooliab filiū achisamech de tribu dan. Et in corde bois eruditi posui sapientiā : ut c faciāt cūcta q̄ p̄cepi tibi : tabernaculū federis : ⁊ archā testimonij ⁊ p̄pitiatoriū q̄ sup eā ē : ⁊ cuncta vasa tabernaculi mensāq̄ ⁊ vasa eiꝰ : cādelabrū purissimū cū vasis suis : ⁊ altaria thymiamatis ⁊ holocausti : ⁊ oia vasa eoꝝ : labiū cū basi sua vestes scās i ministerio aaron sacerdoti ⁊ filijs eiꝰ : ut fūgant officio suo i sacris : oleū vnctionis ⁊ thymiama aromatū in sanctuario. Oia q̄ p̄cepi tibi faciēt. Et d locutꝰ ē dñs ad moysen dicēs. e Loquere filijs israel ⁊ dices ad eos : f Videte g ut sabbatū meū custodiatis : q̄ h signū ē inter me ⁊ vos in generationibꝰ vestris : ut sciatis q̄ ego dñs q̄ sāctifico vos. i Custodite sabbatū meū. Scīm ē enī vobis. Qui k polluerit illud : morte l moriať. Qui m fecerit in eo opus : p̄bit n aīa illiꝰ de medio ppli sui. Sex diebꝰ faciēt opus : i die septimo sabbatū ē : requies scā dño. Oīs qui fecerit opus in hac die : moriet̄. o Custodiant filij israel sabbatū ⁊ celebrēt illud i generationibꝰ suis. p Pactū ē sempiternū inter me ⁊ filios israel signūq̄ p̄petuū. Sex enī diebꝰ fecit dñs celū ⁊ terrā : ⁊ i septimo ab oi ope cessauit. Dedit q̄ dñs moysi completis hꝰ cemodi sermonibꝰ in mōte synai duas r tabulas testimonij lapideas scriptas digito s dei. xxxij

Jdens aūt t ppls q̄ morā u faceret moyses descendendi de mōte : cōgregatus v aduersus aaron dixit : Surge fac nobis deos q̄ nos p̄cedāt. w Moysi x enī huic viro q̄ nos eduxit de terra egypti : ignoramꝰ q̄d acciderit. Dixitq̄ y ad eos aaron : z Tollite a iaures uxoꝝ vr̄arū vr̄oꝝ vr̄oꝝ filioꝝ vr̄oꝝ filiarū vr̄arū : ⁊ afferte mihi. Fecit ergo sicut ei imperauerat. Omnis ergo populus extorsit inaures aureas : quas portabant in auribus suis : ⁊ attulerunt ad aaron. Qui cepit omne aurum : ⁊ formauit opus arte fusorie : ⁊ fecit ex eo vitulum conflatilem. Dixeruntq̄ b hi sunt dii tui israel qui te eduxerunt de terra egypti. Quod cum vidisset aaron : edificauit altare coram eo : ⁊ vocauit dicens. c Sollemnitas domini cras. Surgentes ergo mane obtulerunt holocausta : ⁊ hostias pacifica. Sedit q̄ populus manducare ⁊ bibere : ⁊ surrexerunt ludere. Locutusq̄ d est dñs ad moysen. Vade descende. Peccauit populus tuus quem eduxisti de terra egypti. Recesserunt cito de via quam ostendisti eis : ⁊ fecerunt sibi vitulum conflatilem : adorauerunt eum : ⁊ immolantes victimas dixerunt. Hi sunt dii tui israel qui te eduxerunt de terra egypti. Rursumq̄ dixit dñs ad moysen. Video populum istum : quod sit durę cervicis. Dimitte me vt irascatur furor meus contra eos : ⁊ deleam eos : faciamq̄ te in gentem magnam. Rogabat autem moyses dñm deum suum : ⁊ dicebat. Cur dñe irascit furor tuus contra populum tuum quem eduxisti de terra egypti in fortitudine magna ⁊ manu robusta. Ne quaeso dicant egyptij. Callide eduxit eos vt interficeret in montibus : ⁊ deleret de terra. Quiescat ira tua : ⁊ esto placabilis super malitia populi tui. Memento abrahā ysaac ⁊ israel seruorum tuorum quibus iurasti per temetipsum dicens. Multiplicabo semen vestrum sicut stellas celi : ⁊ vniuersam terram hanc quam locutus sum dabo semini vestro : ⁊ possidebitis eam semper. Placatus est dñs ne faceret malum quod dixerat populo suo. Reuersusq̄ moyses descendit de monte portans duas tabulas testimonij scriptas in vtraq̄ parte. Erant tabule opus dei : ⁊ scriptura dei exarata in tabulis. Cumq̄ audisset iosue tumultum populi iubilantis dixit ad moysen. Ululatus belli auditur in castris. Qui respondit. Non est clamor hortantium ad pugnam : nec vox inuitantium ad fugam : sed vocem cantantium ego audio. Cumq̄ appropinquasset ad castra vidit vitulum ⁊ choros. Iratusq̄ furore animi proiecit de manibus tabulas : ⁊ confregit eas ad radices montis. Arripiensq̄ vitulum quem fecerant combussit igni : ⁊ comminuit vsq̄ ad puluerem. Sparsitq̄ in aquam : ⁊ potum dedit filijs israel. Dixitq̄ ad aaron. Quid tibi fecit populus iste : vt inferres ei peccatum grande. Cui ille respondit. Ne irascatur furor domini mi. Tu nosti populum istum quod prauis studiis sit accensus. Dixerunt mihi. Fac nobis deos qui nos p̄cedant. Moysi enī huic viro q̄ nos eduxit de terra egypti : ignoramꝰ q̄d acciderit. Quibus ego respondi. Quis habet aurum : tollat. Dederunt mihi : ⁊ proiecerunt in ignem : ⁊ exiit hic vitulus. Videns ergo moyses q̄ nudasset eos aaron : ⁊ turpitudinem non modicam habuisset in semetipso : ⁊ inimici possent ridere. Stans in porta castrorum ait. Si quis est dñi : iungatur mihi. Congregatiq̄ sunt ad eum omnes filij leui. Quibus ait. Hec dicit dñs deus israel. Ponat vir gladium super femur suum. Ite ⁊ redite de porta vsq̄ ad portam per castra : ⁊ occidat vnusquisq̄ fratrem ⁊ amicum ⁊ proximum suum. Feceruntq̄ filij leui iuxta sermonem moysi. Et ceciderunt in die illa quasi viginti tria milia hominum. Dixitq̄ moyses. Consecrastis manus vestras hodie domino : vnusquisq̄ in filio ⁊ fratre suo vt detur vobis benedictio. Die autem sequenti locutus est moyses ad populum. Peccastis peccatum maximum. Ascendam ad dñm : si forte deprecer pro delicto vestro. Reuersusq̄ ad dñm ait. Obsecro peccauit populus iste peccatum grande : fecerunt sibi deos aureos. Aut dimitte eis hanc noxam : aut si non facis dele me de libro tuo quem scripsisti. Cui dixit dñs. Qui peccauerit mihi delebo eum de libro meo. Tu autem vade ⁊ duc populum istum quo locutus sum tibi. Ecce angelus meus precedet te. Ego autem in die vltionis visitabo ⁊ hoc peccatum eorum. Percussit ergo dñs populum pro conflatione vituli quem fecerat aaron.

Locutusq̄ est dñs ad moysen. Recede ⁊ ascende de loco isto tu ⁊ populus tuus quem eduxisti de terra egypti : ⁊ vade ad terram quam sub iuramento promisi abrahā ysaac ⁊ iacob dicens. Semini tuo dabo eam. Et mittam angelum meum qui eiciat chananeum ⁊ amorreum ⁊ cetheum ⁊ ferezeum ⁊ hyeum ⁊ iebuseum : ⁊ introducam te in terram fluentem lacte ⁊ melle. Ego autem non ascendam tecum : quia populus durę cervicis es : ne forte delens te in via consumam. Audiens autem populus sermonem hunc malum luxit : ⁊ nullus ex more vestimenta sua ac ornamenta corporis tulit. Dixerat enī dñs ad moysen. Dic filijs israel. Populus durę cervicis es : semel ascendam in medio tui ⁊ delebo te. Proiice ergo ornamenta tua ⁊ deponam quid faciam tibi. Spoliauerunt se igitur filij israel ornamentis suis ab horeb vsq̄ ad montem. Moyses autem tollebat tabernaculum ⁊ tendebat extra castra procul : vocauitq̄ nomen eius tabernaculum federis. Omnisq̄ turba quę habebat aliquam quęstionem egrediebatur ad tabernaculum federis quod erat extra castra. Cumq̄ egrederetur moyses ad tabernaculum surgebat vniuersus populus : ⁊ stabat vnusquisq̄ in ostio tabernaculi sui : ⁊ respiciebant tergum moysi donec ingrederetur tabernaculum. Cumq̄ ille introisset descendebat columna nubis ⁊ stabat ad ostium tabernaculi : loquebaturq̄ dñs cum moyse. Et videbant omnes populi stantem columnam nubis ad ostium tabernaculi : ⁊ adorabant singuli per ostia tentoriorum suorum. Loquebaturq̄ dñs ad moysen facie ad faciem sicut loqui solet homo ad amicum suum. Cumq̄ ille reuerteretur ad castra minister eius iosue nun puer non recedebat de tabernaculo. Dixit autem moyses ad dñm. Tu mihi precipis vt educam populum istum : ⁊ non indicas mecum quem missurus sis angelum. Cum dixeris. Noui te ex omnibus ⁊ inuenisti gratiam coram me. Si ergo habeo gratiam in conspectu tuo ostende mihi faciem tuam : vt sciam te ⁊ inueniam gratiam coram te. Respice populum tuum gentem hanc. Cui dixit dñs. Ego ipse precedam te ⁊ dabo tibi requiem. Et ait ei. Si non tu ipse precedis ne educas nos de loco isto. Quomodo enī scietur hodie ego ⁊ populus tuus inuenisse gratiam coram te : nisi ambulaueris nobiscum ⁊ glorificati fuerimus ego ⁊ populus tuus super omnes populos qui habitant super terram. Dixit dñs ad moysen. Sermonem quem locutus es faciam. Inuenisti enī gratiam coram me ⁊ noui te ex nomine. Qui ait. Ostende mihi gloriam tuam. Dixitq̄ ei. Ego ostendam omne bonum tibi ⁊ vocabo in nomine meo coram te. Quibus dictis subiunxit. Non poteris videre faciem meam : non enī videbit me homo ⁊ viuet. Rursumq̄ ait. Ecce locus apud me : stabis super petram. Cumq̄ transibit gloria mea ponam te in foramine petre : ⁊ protegam dextera mea donec transeam. Deinde auferam manum meam ⁊ videbis posteriora mea : faciem autem meam videre non poteris. Dixit dñs ad moysen. Excide tibi duas tabulas lapideas sicut prius : ⁊ scribam in eis verba que habuerant tabule quas fregisti. Esto parat mane vt ascendas in montem synai ⁊ stes mecum super cacumen montis. Nullus ascendat tecum nec videatur quidem per totum montem. Oues ⁊ boues non pascant ante montem illum. Excidit ergo duas tabulas lapideas sicut prius : ⁊ mane consurgens ascendit montem synai sicut preceperat ei dñs : tulitq̄ secum tabulas. Descenditq̄ dñs per nubem ⁊ stetit cum eo : inuocauitq̄ nomen dñi. Transiitq̄ dñs coram eo ⁊ clamauit. Dominator dñs deus misericors ⁊ clemens : patiens ⁊ multe miserationis ⁊ verax : qui custodis misericordiam in milia : qui aufers iniquitatem ⁊ scelera ⁊ peccata : nullusq̄ apud te per se mundus est : reddens iniquitatem patrum in filios ⁊ in filios filiorum in tertiam ⁊ quartam generationem. Festinus ergo moyses curuauit terram ⁊ adorauit : ⁊ ait. Si inueni gratiam coram te dñe : ostende nobis obsecro te dñe hanc gratiam : ⁊ populum durę cervicis. Propitius esto iniquitatibus nostris ⁊ peccatis : ⁊ possidere nos fac. Cui dixit dñs. Ecce ego pango fedus. Coram omni populo tuo faciam mirabilia que non facta sunt in vniuersa terra ⁊ in vllis gentibus. Videbit enī omnis populus in medio quo habitas opus domini. Terribile est enī quod faciam per te. Obserua ea que ego hodie precipio tibi. Ecce ego ejiciam ante faciem tuam amorreum ⁊ chananeum ⁊ hetheum ⁊ ferezeum ⁊ hyeum ⁊ iebuseum. Cauete ne ineatis pactum cum habitatoribus terre ad quam ingredieris : ne forte sint in ruinam tui. Sed altaria eorum destruite : confringite statuas ⁊ lucos succidite. Non adorabis deum alienum. Non enī dñs nomen habet zelotypum : deus zelotypus est. Ne ineas pactum cum habitatoribus terre illius : ne forte postquam fornicati fuerint cum diis suis ⁊ immolauerint victimas eis vocent te ⁊ comedas de sacrificio eorum. Neq̄ accipias de filiabus eorum vxores filijs tuis : ne postquam ipse fornicate fuerint cum diis suis faciant ⁊ filios tuos fornicari. Deos conflatiles non facies tibi. Sollemnitatem azimorum custodies. Septem diebus comedes azima panes quos precepi tibi tempore mensis nouorum. In mense enī nouorum egressus es de egypto. Omne quod aperit vulvam meum est. Omne masculinum primogenitum tuum ex armento ⁊ ex ouibus. Primogenitum asini mutabis ouem. Si non mutaueris occides. Primogenitum filiorum tuorum redimes. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Sex diebus operaberis. Die septimo cessabis : arabis ⁊ messes. Sollemnitatem ebdomadarum facies primitiis frugum tritici messis tue. Sollemnitatem quoque in exitu anni. Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum coram dño deo israel. Cum enī abstulero gentes a facie tua ⁊ dilatauero terminos tuos : nullus inuidebit desiderio terre tue ascendenti vt appareat coram dño deo tuo tribus vicibus per singulos annos. Non immolabis super fermentum sanguinem victime mee : nec remanebit de victima sollemnitatis phase in mane. Primitias frugum terre tue offeres in domo dñi dei tui. Non coques hedum in lacte matris sue. Dixit autem dñs ad moysen. Scribe tibi verba hec : secundum enī tenorem horum pepigi fedus tecum ⁊ cum israel. Fuit ergo ibi cum dño quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus : panem non comedit ⁊ aquam non bibit. Scripsitq̄ in tabulis verba fedus decem. Cumq̄ descenderet moyses de monte synai portans duas tabulas testimonij ⁊ ignoraret quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis dei : videntes eum filij israel cornutum timebant prope accedere. Vocauitq̄ eos moyses. Reuersi sunt ad eum aaron ⁊ omnes principes synagoge : ⁊ locutus est ad eos. Postea accesserunt ⁊ omnes filij israel : ⁊ precepit eis omnia que audierat a dño in monte synai. Cumq̄ finem fecisset loquendi velauit faciem suam. Quando autem ingrediebatur tabernaculum federis ⁊ egrediebatur : loquebatur filijs israel que audierat. Videntesq̄ filij israel faciem moysi cornutam : reuertebatur ille ⁊ velabat faciem suam donec rursum loqueretur ad eos.

Congregauit moyses omnem turbam filiorum israel : ⁊ ait ad eos. Hec sunt verba que precepit dñs fieri vobis. Sex diebus facietis opera : die autem septimo erit vobis sanctificatus sabbatum requietionis dño. Qui fecerit in eo opus morte morietur. Non succendetis ignem in cunctis habitaculis vestris die sabbati. Locutusq̄ est moyses ad vniuersam turbam filiorum israel dicens. Hec est sermo quem precepit dñs. Tollite a vobis primitias ad offerendum dño. Omnis voluntarius ⁊ deuotus offerat eas dño. Aurum ⁊ argentum ⁊ es. Hyacinthum ⁊ purpuram bis tinctam coccumque ⁊ byssum. Pilos caprarum ⁊ pelles arietum rubricatas ⁊ ianthinas. Ligna setthim. Lapides onychinos ⁊ gemmas ad ornatum ephod ⁊ rationalis. Et omnes sapientes corde fabricabunt ea que precepit dñs. Tabernaculum cum operimento suo ⁊ cooperculo ⁊ vectibus. Tabulas cum seris ⁊ columnis ⁊ basibus. Arcam cum vectibus ⁊ propitiatorio ⁊ velo. Mensam cum vectibus ⁊ vasis ⁊ propositione panum. Candelabrum ad luminare cum vasis ⁊ lucernis ⁊ oleo. Altare thymiamatis cum vectibus ⁊ vnctione ⁊ incenso. Ostium quod ante tabernaculum est. Altare holocausti cum craticula ⁊ vectibus ⁊ vasis ⁊ labrum cum basi. Cortinas atrii cum columnis ⁊ basibus. Ostium atrii. Paxillos tabernaculi ⁊ atrii ⁊ funes. Vestes sacras ad ministerium in sanctuario. Aaron ⁊ filiorum eius ad officium sacerdotale. Omnis ergo turba filiorum israel egressa est de conspectu moysi. Et venit quicunq̄ voluntate animi sui mouebatur : ⁊ attulerunt ad opus tabernaculi federis ⁊ ad omnes ceremonias eius ⁊ vestes sanctas. Viri cum mulieribus. Omnis deuotus animo ⁊ promptus obtulit armillas ⁊ inaures ⁊ anulos ⁊ dextralia. Omne vas aureum consecrationis domini. Et omnis cui apud se inuentum est hyacinthum ⁊ purpura bis tinctum coccumque ⁊ byssus. Pilos caprarum ⁊ pelles arietum rubricatas ⁊ ianthinas. Argentum ⁊ es. Omnia hec obtulerunt filij israel. Mulieres quoque sapientes nere coeperunt. Et attulerunt quod texuerant hyacinthum ⁊ purpuram bis tinctum coccumque ⁊ byssum. Omnes mulieres quarum sapientia animum ad hoc opus impulerat pilos caprarum nere curauerunt. Principes autem obtulerunt lapides onychinos ⁊ gemmas ad ornatum ephod ⁊ rationalis. Aromata ⁊ oleum ad luminare ⁊ vnctionem ⁊ incensum. Omnes viri ⁊ mulieres quorum animum sapientia ⁊ misericordia tetigerat ad opus legis domini. Omnes filij israel voluntarium dño munus obtulerunt. Dixitq̄ moyses ad filios israel. Ecce vocauit dñs nomine suo bezeleel filium vri filij hur de tribu iuda : ⁊ implenit eum spiritu dei sapientia ⁊ intelligentia ⁊ scientia in omni opere : ad excogitandum quicquid fabrefieri potest ex auro ⁊ argento ⁊ ere : marmore ⁊ gemmis : ⁊ diuersitate lignorum. Dedicq̄ ei socium ooliab filium achisamech de tribu dan. Et in corde bois eruditi posui sapientiam : ut faciant cuncta quę precepi tibi : tabernaculum federis : ⁊ archam testimonij ⁊ propitiatorium quod super eam est : ⁊ cuncta vasa tabernaculi mensamq̄ ⁊ vasa eius : candelabrum purissimum cum vasis suis : ⁊ altaria thymiamatis ⁊ holocausti : ⁊ omnia vasa eorum : labium cum basi sua vestes sacras in ministerio aaron sacerdotis ⁊ filijs eius : ut fungant officio suo in sacris : oleum vnctionis ⁊ thymiama aromatum in sanctuario. Omnia quę precepi tibi facient. Et locutus est dñs ad moysen dicens. Loquere filijs israel ⁊ dices ad eos : Videte ut sabbatum meum custodiatis : quia signum est inter me ⁊ vos in generationibus vestris : ut sciatis quia ego dñs qui sanctifico vos. Custodite sabbatum meum. Sanctum est enim vobis. Qui polluerit illud morte morietur. Qui fecerit in eo opus : peribit anima illa de medio populi sui. Sex diebus faciet opus : in die septimo sabbatum est requies sancta dño. Omnis qui fecerit opus in hac die morietur. Custodiant filij israel sabbatum ⁊ celebrent illud in generationibus suis. Pactum est sempiternum inter me ⁊ filios israel signumque perpetuum. Sex enim diebus fecit dñs celum ⁊ terram : ⁊ in septimo ab omni opere cessauit. Dedit quoque dñs moysi completis hiis sermonibus in monte synai duas tabulas testimonij lapideas scriptas digito dei. xxxij

Videns autem populus quod moram faceret moyses de scendendi de monte : congregatus aduersus aaron dixit : Surge fac nobis deos qui nos precedant. Moysi enim huic viro qui nos eduxit de terra egypti : ignoramus quid acciderit. Dixitque ad eos aaron : Tollite aures uxorum vestrarum filiorum vestrarum filiarum vestrarum : ⁊ afferte mihi. Fecit ergo sicut ei imperauerat. Omnis ergo populus extorsit inaures aureas : quas portabant in auribus suis : ⁊ attulerunt ad aaron. Qui cepit omne aurum : ⁊ formauit opus arte fusorie : ⁊ fecit ex eo vitulum conflatilem. Dixeruntque hi sunt dii tui israel qui te eduxerunt de terra egypti. Quod cum vidisset aaron : edificauit altare coram eo : ⁊ vocauit dicens. Sollemnitas domini cras. Surgentes ergo mane obtulerunt holocausta : ⁊ hostias pacifica. Sedit quoque populus manducare ⁊ bibere : ⁊ surrexerunt ludere. Locutusque est dñs ad moysen. Vade descende. Peccauit populus tuus quem eduxisti de terra egypti. Recesserunt cito de via quam ostendisti eis : ⁊ fecerunt sibi vitulum conflatilem : adorauerunt eum : ⁊ immolantes victimas dixerunt. Hi sunt dii tui israel qui te eduxerunt de terra egypti. Rursumque dixit dñs ad moysen. Video populum istum : quod sit durę cervicis. Dimitte me vt irascatur furor meus contra eos : ⁊ deleam eos : faciamque te in gentem magnam. Rogabat autem moyses dñm deum suum : ⁊ dicebat. Cur dñe irascit furor tuus contra populum tuum quem eduxisti de terra egypti in fortitudine magna ⁊ manu robusta. Ne quaeso dicant egyptij. Callide eduxit eos vt interficeret in montibus : ⁊ deleret de terra. Quiescat ira tua : ⁊ esto placabilis super malitia populi tui. Memento abrahā ysaac ⁊ israel seruorum tuorum quibus iurasti per temetipsum dicens. Multiplicabo semen vestrum sicut stellas celi : ⁊ vniuersam terram hanc quam locutus sum dabo semini vestro : ⁊ possidebitis eam semper. Placatus est dñs ne faceret malum quod dixerat populo suo. Reuersusque moyses descendit de monte portans duas tabulas testimonij scriptas in vtraque parte. Erant tabule opus dei : ⁊ scriptura dei exarata in tabulis. Cumque audisset iosue tumultum populi iubilantis dixit ad moysen. Ululatus belli auditur in castris. Qui respondit. Non est clamor hortantium ad pugnam : nec vox inuitantium ad fugam : sed vocem cantantium ego audio. Cumque appropinquasset ad castra vidit vitulum ⁊ choros. Iratusque furore animi proiecit de manibus tabulas : ⁊ confregit eas ad radices montis. Arripiensque vitulum quem fecerant combussit igni : ⁊ comminuit vsque ad puluerem. Sparsitque in aquam : ⁊ potum dedit filijs israel. Dixitque ad aaron. Quid tibi fecit populus iste : vt inferres ei peccatum grande. Cui ille respondit. Ne irascatur furor domini mi. Tu nosti populum istum quod prauis studiis sit accensus. Dixerunt mihi. Fac nobis deos qui nos precedant. Moysi enim huic viro qui nos eduxit de terra egypti : ignoramus quid acciderit. Quibus ego respondi. Quis habet aurum : tollat. Dederunt mihi : ⁊ proiecerunt in ignem : ⁊ exiit hic vitulus. Videns ergo moyses quod nudasset eos aaron : ⁊ turpitudinem non modicam habuisset in semetipso : ⁊ inimici possent ridere. Stans in porta castrorum ait. Si quis est dñi : iungatur mihi. Congregatique sunt ad eum omnes filij leui. Quibus ait. Hec dicit dñs deus israel. Ponat vir gladium super femur suum. Ite ⁊ redite de porta vsque ad portam per castra : ⁊ occidat vnusquisque fratrem ⁊ amicum ⁊ proximum suum. Feceruntque filij leui iuxta sermonem moysi. Et ceciderunt in die illa quasi viginti tria milia hominum. Dixitque moyses. Consecrastis manus vestras hodie domino : vnusquisque in filio ⁊ fratre suo vt detur vobis benedictio. Die autem sequenti locutus est moyses ad populum. Peccastis peccatum maximum. Ascendam ad dñm : si forte deprecer pro delicto vestro. Reuersusque ad dñm ait. Obsecro peccauit populus iste peccatum grande : fecerunt sibi deos aureos. Aut dimitte eis hanc noxam : aut si non facis dele me de libro tuo quem scripsisti. Cui dixit dñs. Qui peccauerit mihi delebo eum de libro meo. Tu autem vade ⁊ duc populum istum quo locutus sum tibi. Ecce angelus meus precedet te. Ego autem in die vltionis visitabo ⁊ hoc peccatum eorum. Percussit ergo dñs populum pro conflatione vituli quem fecerat aaron.

Locutusque est dñs ad moysen. Recede ⁊ ascende de loco isto tu ⁊ populus tuus quem eduxisti de terra egypti : ⁊ vade ad terram quam sub iuramento promisi abrahā ysaac ⁊ iacob dicens. Semini tuo dabo eam. Et mittam angelum meum qui eiciat chananeum ⁊ amorreum ⁊ cetheum ⁊ ferezeum ⁊ hyeum ⁊ iebuseum : ⁊ introducam te in terram fluentem lacte ⁊ melle. Ego autem non ascendam tecum : quia populus durę cervicis es : ne forte delens te in via consumam. Audiens autem populus sermonem hunc malum luxit : ⁊ nullus ex more vestimenta sua ac ornamenta corporis tulit. Dixerat enim dñs ad moysen. Dic filijs israel. Populus durę cervicis es : semel ascendam in medio tui ⁊ delebo te. Proiice ergo ornamenta tua ⁊ deponam quid faciam tibi. Spoliauerunt se igitur filij israel ornamentis suis ab horeb vsque ad montem. Moyses autem tollebat tabernaculum ⁊ tendebat extra castra procul : vocauitque nomen eius tabernaculum federis. Omnisque turba quę habebat aliquam quęstionem egrediebatur ad tabernaculum federis quod erat extra castra. Cumque egrederetur moyses ad tabernaculum surgebat vniuersus populus : ⁊ stabat vnusquisque in ostio tabernaculi sui : ⁊ respiciebant tergum moysi donec ingrederetur tabernaculum. Cumque ille introisset descendebat columna nubis ⁊ stabat ad ostium tabernaculi : loquebaturque dñs cum moyse. Et videbant omnes populi stantem columnam nubis ad ostium tabernaculi : ⁊ adorabant singuli per ostia tentoriorum suorum. Loquebaturque dñs ad moysen facie ad faciem sicut loqui solet homo ad amicum suum. Cumque ille reuerteretur ad castra minister eius iosue nun puer non recedebat de tabernaculo. Dixit autem moyses ad dñm. Tu mihi precipis vt educam populum istum : ⁊ non indicas mecum quem missurus sis angelum. Cum dixeris. Noui te ex omnibus ⁊ inuenisti gratiam coram me. Si ergo habeo gratiam in conspectu tuo ostende mihi faciem tuam : vt sciam te ⁊ inueniam gratiam coram te. Respice populum tuum gentem hanc. Cui dixit dñs. Ego ipse precedam te ⁊ dabo tibi requiem. Et ait ei. Si non tu ipse precedis ne educas nos de loco isto. Quomodo enim scietur hodie ego ⁊ populus tuus inuenisse gratiam coram te : nisi ambulaueris nobiscum ⁊ glorificati fuerimus ego ⁊ populus tuus super omnes populos qui habitant super terram. Dixit dñs ad moysen. Sermonem quem locutus es faciam. Inuenisti enim gratiam coram me ⁊ noui te ex nomine. Qui ait. Ostende mihi gloriam tuam. Dixitque ei. Ego ostendam omne bonum tibi ⁊ vocabo in nomine meo coram te. Quibus dictis subiunxit. Non poteris videre faciem meam : non enim videbit me homo ⁊ viuet. Rursumque ait. Ecce locus apud me : stabis super petram. Cumque transibit gloria mea ponam te in foramine petre : ⁊ protegam dextera mea donec transeam. Deinde auferam manum meam ⁊ videbis posteriora mea : faciem autem meam videre non poteris. Dixit dñs ad moysen. Excide tibi duas tabulas lapideas sicut prius : ⁊ scribam in eis verba que habuerant tabule quas fregisti. Esto parat mane vt ascendas in montem synai ⁊ stes mecum super cacumen montis. Nullus ascendat tecum nec videatur quidem per totum montem. Oues ⁊ boues non pascant ante montem illum. Excidit ergo duas tabulas lapideas sicut prius : ⁊ mane consurgens ascendit montem synai sicut preceperat ei dñs : tulitque secum tabulas. Descenditque dñs per nubem ⁊ stetit cum eo : inuocauitque nomen dñi. Transiitque dñs coram eo ⁊ clamauit. Dominator dñs deus misericors ⁊ clemens : patiens ⁊ multe miserationis ⁊ verax : qui custodis misericordiam in milia : qui aufers iniquitatem ⁊ scelera ⁊ peccata : nullusque apud te per se mundus est : reddens iniquitatem patrum in filios ⁊ in filios filiorum in tertiam ⁊ quartam generationem. Festinus ergo moyses curuauit terram ⁊ adorauit : ⁊ ait. Si inueni gratiam coram te dñe : ostende nobis obsecro te dñe hanc gratiam : ⁊ populum durę cervicis. Propitius esto iniquitatibus nostris ⁊ peccatis : ⁊ possidere nos fac. Cui dixit dñs. Ecce ego pango fedus. Coram omni populo tuo faciam mirabilia que non facta sunt in vniuersa terra ⁊ in vllis gentibus. Videbit enim omnis populus in medio quo habitas opus domini. Terribile est enim quod faciam per te. Obserua ea que ego hodie precipio tibi. Ecce ego ejiciam ante faciem tuam amorreum ⁊ chananeum ⁊ hetheum ⁊ ferezeum ⁊ hyeum ⁊ iebuseum. Cauete ne ineatis pactum cum habitatoribus terre ad quam ingredieris : ne forte sint in ruinam tui. Sed altaria eorum destruite : confringite statuas ⁊ lucos succidite. Non adorabis deum alienum. Non enim dñs nomen habet zelotypum : deus zelotypus est. Ne ineas pactum cum habitatoribus terre illius : ne forte postquam fornicati fuerint cum diis suis ⁊ immolauerint victimas eis vocent te ⁊ comedas de sacrificio eorum. Neque accipias de filiabus eorum vxores filijs tuis : ne postquam ipse fornicate fuerint cum diis suis faciant ⁊ filios tuos fornicari. Deos conflatiles non facies tibi. Sollemnitatem azimorum custodies. Septem diebus comedes azima panes quos precepi tibi tempore mensis nouorum. In mense enim nouorum egressus es de egypto. Omne quod aperit vulvam meum est. Omne masculinum primogenitum tuum ex armento ⁊ ex ouibus. Primogenitum asini mutabis ouem. Si non mutaueris occides. Primogenitum filiorum tuorum redimes. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Sex diebus operaberis. Die septimo cessabis : arabis ⁊ messes. Sollemnitatem ebdomadarum facies primitiis frugum tritici messis tue. Sollemnitatem quoque in exitu anni. Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum coram dño deo israel. Cum enim abstulero gentes a facie tua ⁊ dilatauero terminos tuos : nullus inuidebit desiderio terre tue ascendenti vt appareat coram dño deo tuo tribus vicibus per singulos annos. Non immolabis super fermentum sanguinem victime mee : nec remanebit de victima sollemnitatis phase in mane. Primitias frugum terre tue offeres in domo dñi dei tui. Non coques hedum in lacte matris sue. Dixit autem dñs ad moysen. Scribe tibi verba hec : secundum enim tenorem horum pepigi fedus tecum ⁊ cum israel. Fuit ergo ibi cum dño quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus : panem non comedit ⁊ aquam non bibit. Scripsitque in tabulis verba fedus decem. Cumque descenderet moyses de monte synai portans duas tabulas testimonij ⁊ ignoraret quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis dei : videntes eum filij israel cornutum timebant prope accedere. Vocauitque eos moyses. Reuersi sunt ad eum aaron ⁊ omnes principes synagoge : ⁊ locutus est ad eos. Postea accesserunt ⁊ omnes filij israel : ⁊ precepit eis omnia que audierat a dño in monte synai. Cumque finem fecisset loquendi velauit faciem suam. Quando autem ingrediebatur tabernaculum federis ⁊ egrediebatur : loquebatur filijs israel que audierat. Videntesque filij israel faciem moysi cornutam : reuertebatur ille ⁊ velabat faciem suam donec rursum loqueretur ad eos.

Congregauit moyses omnem turbam filiorum israel : ⁊ ait ad eos. Hec sunt verba que precepit dñs fieri vobis. Sex diebus facietis opera : die autem septimo erit vobis sanctificatus sabbatum requietionis dño. Qui fecerit in eo opus morte morietur. Non succendetis ignem in cunctis habitaculis vestris die sabbati. Locutusque est moyses ad vniuersam turbam filiorum israel dicens. Hec est sermo quem precepit dñs. Tollite a vobis primitias ad offerendum dño. Omnis voluntarius ⁊ deuotus offerat eas dño. Aurum ⁊ argentum ⁊ es. Hyacinthum ⁊ purpuram bis tinctam coccumque ⁊ byssum. Pilos caprarum ⁊ pelles arietum rubricatas ⁊ ianthinas. Ligna setthim. Lapides onychinos ⁊ gemmas ad ornatum ephod ⁊ rationalis. Et omnes sapientes corde fabricabunt ea que precepit dñs. Tabernaculum cum operimento suo ⁊ cooperculo ⁊ vectibus. Tabulas cum seris ⁊ columnis ⁊ basibus. Arcam cum vectibus ⁊ propitiatorio ⁊ velo. Mensam cum vectibus ⁊ vasis ⁊ propositione panum. Candelabrum ad luminare cum vasis ⁊ lucernis ⁊ oleo. Altare thymiamatis cum vectibus ⁊ vnctione ⁊ incenso. Ostium quod ante tabernaculum est. Altare holocausti cum craticula ⁊ vectibus ⁊ vasis ⁊ labrum cum basi. Cortinas atrii cum columnis ⁊ basibus. Ostium atrii. Paxillos tabernaculi ⁊ atrii ⁊ funes. Vestes sacras ad ministerium in sanctuario. Aaron ⁊ filiorum eius ad officium sacerdotale. Omnis ergo turba filiorum israel egressa est de conspectu moysi. Et venit quicunque voluntate animi sui mouebatur : ⁊ attulerunt ad opus tabernaculi federis ⁊ ad omnes ceremonias eius ⁊ vestes sanctas. Viri cum mulieribus. Omnis deuotus animo ⁊ promptus obtulit armillas ⁊ inaures ⁊ anulos ⁊ dextralia. Omne vas aureum consecrationis domini. Et omnis cui apud se inuentum est hyacinthum ⁊ purpura bis tinctum coccumque ⁊ byssus. Pilos caprarum ⁊ pelles arietum rubricatas ⁊ ianthinas. Argentum ⁊ es. Omnia hec obtulerunt filij israel. Mulieres quoque sapientes nere coeperunt. Et attulerunt quod texuerant hyacinthum ⁊ purpuram bis tinctum coccumque ⁊ byssum. Omnes mulieres quarum sapientia animum ad hoc opus impulerat pilos caprarum nere curauerunt. Principes autem obtulerunt lapides onychinos ⁊ gemmas ad ornatum ephod ⁊ rationalis. Aromata ⁊ oleum ad luminare ⁊ vnctionem ⁊ incensum. Omnes viri ⁊ mulieres quorum animum s

acciperēt eoꝝ ornamēta. ⁊ sic ex hoc ⁊ ex cupiditate iudeoꝝ crebrabat ipedire conatū populi: uel saltē retardare ꝙsq; ad aduentū moysi q̄ populū reprimeret. a Fecit pplus que iusserat. ex q̄ patz magna uolūtas idolatrandi nō solū in uiris ꝫ etiā in uxoribꝫ ⁊ liberis q̄ ita ꝓmpte ornamēta sua p̄ciosa tradiderūt. b Formauit ope fusorio

In hebreo br̄: In stilo q̄ exponit Ra. Sa. dicēs q̄ aaron primo deꝑinxit cū stilo in tabula formam uituli ⁊ tradidit artificibꝫ ut facerēt ad similitudinē illi⁹: qz apis q̄ reputabat maximū numen egypti apparuerat eis i egypto i specie tauri. ut dictū ē s. viij. ca. c Dixerūtq; hi sūt dij tui. ex quo pz magna insania ppli q̄ mirabilia inaudita a deo facta i exitu eoꝝ de egypto attribuebat idolo. ⁊ hz esset unū idolū tm̄: tm̄ dixerūt hi sūt dij. ad reuerētiā idoli sicut magne ꝑsone de se loquūt in plurali ad magnificētiā. ut: nos p̄cipim⁹. nos uolum⁹. ⁊c. d Q̄d cū uidisset aarō. dicit Ra. Sa. q̄ uidit spiritū uite in uitulo. sicut dr̄ ps. cvj. Et mutauerūt gloriā suā in similitudinē uituli comedentis fenū. Sz patet manifeste q̄ hec est fictio ⁊ scripture puerilio. si enī in uitulo fabricato spūs uite fuisset. scriptura nō dixisset: in similitudinē uituli. ⁊ in uitulū. Et ideo aliter dicendū q̄ aaron uidit tantā uolūtatē īmolandi uictimas idolo in pplo q̄ nō poterat resistere. iō sequit̄: e Edificauit altare. ad retardandū īmolationē: qz statim sine altari īmolassent. uel dr̄: Edificauit. s. ipse ⁊ nō populꝰ ut tardiꝰ fieret ut dicit Ra. Sa. qz si dixisset q̄ facerent: in momēto sic fuisset factū ꝑ manus multoꝝ. f Cras solēnitas dñi est. nō bodie. q̄ dixit ad retardādū īmolationē: si forte interim ueniret moyses ⁊ ipediret eā. g Surgēteſq; ma. obtu. bolo. anteq̄ ueniret moyses: q̄ tñ uenit eadē die. Ex dictis pz falsitas p̄dicte fictionis. s. q̄ pplꝰ fuit excitatꝰ ad idolatriā: eo q̄ altera die p̄ceuenti hora sexta uiderant signa mortis moysi. ut p̄dictū est: qz ad hoc sequit̄ q̄ ab illa hora usq; ad horā uesparū oia ista fuerāt facta successiue ꝑ ordinē. s. ꝓuocatio egyptioꝝ per eos: deceptio iudeoꝝ: occisio bur eos arguētis: assensus aaron timore mortis: petitio inauriū: apportatio earū etiā ab extremitatibꝫ castroꝝ: que occupabāt magnū terre spaciū: cū essent ibi sexcenta milia uiroꝝ absq; mulieribꝫ ⁊ paruulis. Item formatio uituli: ꝑstructio altaris: ⁊ ꝓclamatio crastine solēnitatis: que nullo modo potuerūt fieri successiue in tam breui tpe. Et ex hoc pz q̄ pluribꝫ diebꝫ anteq̄ cōplerent q̄draginta dies p̄dicti inceperūt tractare istud negociū. b Et sedit pꝰ. mādu. ⁊ bi. de īmolatis coram idolo. i Et surrexerūt ludere. i. choriçare ⁊ cātare. ut pz ex sequētibꝫ. ⁊ hoc faciebāt in ueneratione idoli. q̄ ptinet ad idolatriā. vñ i hebreo br̄: Et surrexerūt illudere. qz idolatria ē illusio diuina. k Locutꝰ ē aūt dñs. Cōsequenter ponit̄ peccati ꝑtrati cognitio. ⁊ ꝓmo p diuinā reuelationē. secūdo p sensus experientiā. ibi: Et reuersus ē moyses. Circa ꝓmū ꝓmittit̄ peccati reuelatio. secūdo pene cōminatio. ibi: Rursūq;. Circa ꝓmū dicit̄: Locutus ē aūt dñs ad moysen. reuelās pplī transgressionē dicēs: l Uade descēde. qz ad ꝓlatū ptinet peccata subditoꝝ manifesta corrigere. Aliter exponit Ra. Sa. dicēs descēde. s. a tua dignitate ⁊ gloria. qz sicut dignitas ⁊ gl̄ia ꝓlati cōsistit in bonitate subditoꝝ. ꝛm q̄ dicit Job̄es. iij. cano. Maiorē boꝝ nō habeo gratiā q̄ ut audiā filios meos in ueritate ābulātes. ita decet̄ sin honoris est in eoꝝ puersitate. m Peccauit pplꝰ tuus. q. d. iam nō est meus qz me per idolatriā abnegauit. n Recesserūt cito de uia. tāq̄ instabiles i bono ⁊ ꝓni ad malū o Rursumq;. Dic ꝓnter ponit̄ pene cōminatio. cū subdit̄: p Cerno q̄ pꝰ. iste duꝝ. cer. sit. i. nō recipiens correctionē. q Dimitte me ut ira. fu. me⁹. loq̄t̄ mō hamano cū filiꝰ offendit patrē ⁊ pater tenēs gladiū q̄si ad iugulandū ipsū dicit alicui existēti intra se: ne retineas me a ꝑcussiōe p hoc magis insinuās cōtrariū scilz q̄ uelit retineri. ⁊ ex hoc accepit moyses audacia ozandi ꝓ pplo ad retinendū uel uindictā dicens: r Cur dñe ira. fu. tu⁹ cōtra po. tuū: q̄re reputas spālē filiū. sic dictū ē s. iij. ca. F lij⁹ me⁹ ꝓmogenitꝰ israel. s Ne q̄so dicāt egyptij ⁊c. q. d. Istud reuerteret in blasphemiā cōtra te. Allegat etiā ad hoc dei pietatē dicēs: t Quiescat ira tua ⁊c. q. d. tibi ꝓprium est pcē ⁊ misereri ⁊ nō irasci. Allegat etiā ꝑnū merita patrū dicēs: v Recordare abrahā ⁊c. q. d. si pplꝰ iste meruit mori ꝓ incēdiū: ecce abrahā pater eoꝝ ꝓpe amore tuo ꝓpter pectus fuit i igne chaldeoꝝ. si ꝑ gladiū: ecce isaac fuit paratꝰ ꝓ te īmolari. si meruerūt exilium: ecce israel tāq̄ exul fugit in mesopotamiā obediēs patri suo ⁊ tibi. x Quib⁹ iu. ꝑ temetipsū. q̄ es oio īmutabilis: ⁊ iō iuramentū tuū de uel de iuiolabilit̄ teneri de terra chananeoꝝ dāda semini eoꝝ: q̄ tñ frustraret̄ si deleres pplm tuū de terra. y Placatusq; ē dñs. nō q̄ pnā oio dimitteret. ut pz ex sequentibꝫ. sed ne oio deleret: sicut dixerat: Dimitte me ut deleā eos. z Et reūsus ē. Dic ꝓnē ponit̄ peti ꝓgnitio ꝑ expietiā. s. sēsus visus ⁊ audit⁹. ꝓmittit̄ tñ reuersio moysi ad castra. cū dr̄ Et reuersus ē moyses de mādato dñi. ut pz ꝑ predicta. a Portās duas tabulas. quas dñs sibi tradiderat. ut patet ex fine p̄ce. ca. b Scriptas ex utraq; parte. dicit Ra. Sa. q̄ unica scriptura erat ibi que tamē erat legibilis indifferenter ex una parte sicut ⁊ ex altera: quod erat mirabile: quia littera ex una parte figurata ordine recto in pte opposita apparet eius figura modo opposito. uel pōt dici absq; miraculo tali q̄ littere erant duplices: ita q̄ p̄cepta erant sculpta ex una parte ⁊ similiter ex altera. vñ subdit̄: c Scriptura dei erat sculpta in tabulis. ꝛm Augꝰ. ꝓ in una tabula erant tm̄ tria p̄cepta. ideo dicūtur p̄cepta ꝓme tabule quia ordināt hominē ad deū. In alia aūt

aureas de uxoꝝ filiorūq; ⁊ filiarū uestrarū auribꝫ ⁊ afferte ad me. Fecitᵃ pplus q̄ iusserat deferens inaures ad aaron. Quas cū ille accepisset formauitᵇ ope fusorio ⁊ fecit ex eis uitulū cōflatilem. Dixerūtq;ᶜ: Hi sunt dij tui israel q̄ te eduxerūt de terra egypti. Qd̄ᵈ cū uidisset aaron edificauitᵉ altare coram eo: ⁊ ꝓconis uoce clamauit dicens. Crasᶠ solēnitas dñi est. Surgenteſq;ᵍ mane obtulerūt holocausta ⁊ hostias pacificas: ⁊ sedit populꝰ ꝓ manducare ⁊ bibere: ⁊ surrexerūt ludere. Locutʰ⁹ⁱ ē aūt dñs ad moysen dicens. Uadeᵏ descende: peccauitˡ pplus tuus quem eduxisti de terra egypti. Recesserūtᵐ cito de uia quā ostēdisti eis. Feceruntq; sibi uitulū cōflatilē ⁊ adorauerūt: atq; immolātes ei hostias dixerūt: Isti sunt dij tui israel: q̄ te eduxerūt de terra egypti. Rursūq;ⁿ ait dñs ad moysen: Cernoᵒ q̄ pplus iste dure ceruicis sit. Dimitte me ut iracscat furor meus cōtra eos ⁊ deleā eos: faciāq; te in gentē magnā. Moyses aūt orabat dñm deū suū dicēs Cur dñe iracscit furor tuus cōtra pplm tuū quē eduxisti de terra egypti i fortitudine magna ⁊ in manu robusta? Neq̄ eo dicāt egyptij: callide eduxit eos ut interficeret i mōtibꝫ ⁊ deleret de terra: quiescat ira tua ⁊ esto placabilis sup nequitia pplo tui. Recordare abraham ⁊ isaac ⁊ israel seruorum tuoꝝ: quibꝫ iurasti p temetipsū dicens: Multiplicabo semen uestrū sicut stellas celi: ⁊ uniuersā terrā hāc de qua locutus sū dabo semini uro: ⁊ possidebitis eā semp. Placatusq;ᵖ est dñs ne faceret malū q̄d locutus fuerat aduersus pplm suū. Et reuersusᵍ est moyses de monte portans ʳ duas tabulas testimonij in manu sua scriptas ˢ ex utraq; parte: ⁊ factas opere dei. Scriptura ᵗ quoq; dei erat sculpta in tabulis.

tabula erant alia septem que ordinant ad primum. ideo dicūtur precepta secunde tabule. Sm Ra. Sa. ⁊ doctores hebraicos q̄nq̄ erant scripta in vna tabula ⁊ q̄nq̄ in alia. Aliter tamē distinguūt precepta q̄ Aug⁹. ut dictū est. ꝟ. xx. ca. Ut aūt ista melius intelligant. expressi ea hic in figura.

cōbussit ⁊ cōtriuit vsq̄ ad pulueꝝ quē sparsit in aquā: ⁊ [a] dedit ex eo potum filijs israel. Dixitq̄ [b] ad aaron: Quid tibi fecit hic populꝰ ut induceres super eū peccatū maximū? Cui [c] ille respōdit: Ne [d] indignetur dñs meus. Tu [e] enī nosti populum istū q̄ pronꝰ sit ad malū. Dixerūt [m] mihi: Fac nobis deos qui nos precedant. Huic enī moysi qui nos eduxit de terra egypti: nescimus quid acciderit. Quibus ego dixi: Quis [n] vestrum habet aurū? Tulerunt ⁊ dederūt mihi ⁊ proieci [o] illud in ignē: egressusq̄ est hic vitulus. Videns [p] ergo moyses populū q̄ esset nudatus: spoliauerat [q] enī eū aaron ꝓpter ignominiam sordis: ⁊ inter hostes nudū constituerat: ⁊ [r] stans in porta castroꝝ ait [s]: Si q̄s ē dñi iungatur [t] mihi. Cōgregatiq̄ [v] sunt ad eum omnes filij leui. Quib⁹ ait: Hec dicit dñs deꝰ israel: Ponat vir gladiū super femur suum. Ite [x] ⁊ redite de porta vsq̄ ad portā per mediū castroꝝ: ⁊ occidat vnusquisq̄ fratrem suū ⁊ amicum ⁊ proximū suum. Feceruntq̄ filij leui iuxta sermonem moysi: cecideruntq̄ in die illo quasi viginti tria milia hominū. Et ait moyses: Cōsecrastis [y] manꝰ vestras hodie dño: vnusquisq̄ [z] in filio

v. ca. Alij aūt doctores dicūt q̄ colorꝫ auri remāsit circa ora eorꝫ qui erant culpabiles. ita q̄ barbe eorꝫ videbāt auree: ⁊ sic ab alijs distinguebant. secūdo fit examinatio peccati per hois responsū. cū dicit: b Dixitq̄ moyses ad aaron quid tibi fecit hic ꝑplus ⁊c. ac si diceret. ꝑpus debuisses sustinere mortē. i Cui ille respōdit humiliē dicēs: k Ne indignet dñs meus. qz respōsio mollis frangit iram. l Tu enim nosti ⁊c. per multas expiētias malitiam huiꝰ populi. m Dixerūt mihi. sub cōminatiē mortis sicut interfecerant bur. n Quis vestrū habz aurū? ac si diceret. ꝓpter eorꝫ auaritiam ex petitione auri credidi eos a suo ifectu retardare. o Proieci illud in ignē ⁊ egressus est hic vitulus. Dicūt aliqui q̄ aaron ꝓiecit aurū in ignē ut ibi periret: nō ut idolū fieret. sed oge diaboli formatꝰ ē inde vitulꝰ. Alij aūt dicūt cōtrariū. vñ supra dictū est q̄ primo depinxit imaginē in tabula. ⁊ videt hoc veriꝰ qz timore mortis petiit ab eis aurū ad faciendū idolū: ⁊ si proiecisset in ignē ut periret. ex hoc fuissent magis prouocati ad eum interficiendū: quia ꝑuati fuissent auro ⁊ idolo. Item ex hoc q̄ statim edificauit altare ⁊ solēnitatē in crastinū proclamauit. iō videtur q̄ dixerit mēdaciū dicēs: Egressꝰ est hic vitulus. insinuans q̄ hoc eēt ꝓter intentionē suā. nec oportet cū excusari de mēdacio. cū incōgabilia prioza fecerit. ut patet ꝑ ꝓdicta. nō tamē fuit punitus morte: qz nō fecit ex corde ꝑ ductꝰ

a Audiēs aūt iosue tumultū populi vociferantis: dixit ad moysen. Ululatus [b] pugne auditur in castris.] Qui respōdit: Nō est clamor adhortātiū ad pugnā neq̄ vociferatio cōpellentiū ad fugā: sed vocem [c] cantantiū ego audio. Cūq̄ appropinquasset ad castra vidit [d] vitulū ⁊ choros valde iratusq̄:] ꝓiecit [e] de manu tabulas ⁊ cōfregit eas ad radicē mōtis. Arripiensq̄ [f] vitulū quē fecerant

moꝛtis timoꝛe. p Videns ergo moyses. Hic ꝓnter describit peccati examinati punitio. cū dr: Videns ergo moyses ꝑplm q̄ esset nudatus. a ꝓciosis iocalib⁹. cuiꝰ cā subdit: q Spoliauerat enī eū aaron ꝓpter ignominiā sordis. i. fabricationē vituli: qđ noie sordis ⁊ ignominie appellati scriptura veteꝝ testamēti. Aliq̄ exponūt istā denudationē ꝑplī, ꝓpē sceleꝝ manifestationē. vñ factū apertū dicit denudatū. r Et stans in porta castroꝝ. qz in portis ciuitatū antiquitus dabant sententie ⁊ iudicia. s Ait si quis est dñi. i. habēs zelū ad vindicādū eiꝰ opprobriū. t Jungatur mihi. ad faciendū vindictam de peccatoribus. v Cōgregatiq̄ sunt ad eum oēs filij leui. Ex hoc dicit Ra. Sa. q̄ nullus de filijs leui erat culpabilis in fabricatione vituli: sed hoc nō bñ cōsonat littere: tū qz aaron q̄ erat principalis in illa tribu post moysen. non fuit omnino sine culpa. ut visum est: tū quia subditur: x Ite ⁊ redite de porta vsq̄ ad portam. diligenter querendo transgressores ꝑ signa predicta. Et occidat vnusq̄sq̄ fratrē suū ⁊c. Item infra subdit: y Cōsecrastis hodie manus vestras. s. faciendo vindictā zelo dei. z Unusquisq̄ in

filio ⁊ fratre suo. ex quib⁹ videt q̄ aliqui de leuitis fuerūt interfecti tūc sicut transgressores in peccato vituli. ⁊ ideo aliter pōt dici q̄ cū dicitur: O ēs filij leui. est vsitatus modus loquendi quo accipit maior pars pro toto, sicut dicit totū collegiū facere q̄ maior pars facit. sacra enī scriptura frequenter vtitur modis loquendi inter hoīes vsitatis. vñ Judic. xx. dr: Cōgregati sūt oēs filij israel q̄si vir vnus. ⁊ tamē nō fuerunt ibi viri iabes galaad. ut ibidem subdit ca. xxj. Qui tñ vult sequi dictū Ra. Sa. pōt soluere p̄dicta sicut ipse soluit dicēs q̄ frater hic accipitur ex pte mris tūm. mortuo enī leuita vxor sua potuit cōtrahere cū viro alteri⁹ tribus: ⁊ filius inde natus nō erat leuita: q̄ denoiatio tribus accipit ex pte patris. ⁊ tamē erat frater leuite. s. filij poris viri. similiter hic dicit filius nepos leuite qui erat filius filie sue cōiūcte viro alterius tribus. ⁊ sic non erat leuita: Fecerūt filij leui. obedientes moysi celo dei. Ceciderūt q̄ in die illo quasi. xxiij. milia. In hebreo habet tria milia. quā diuersitatē aliq̄ sic cōcordant dicētes q̄ in hebreo numerant tm̄ illi qui fuerūt p̄ncipales i trāsgressione ⁊ ad trāsgrediendū alios inducētes. sed cū istis de alijs tot fuerūt occisi q̄ ascendebat numerus ad viginti tria milia. Aliter etiā cōcordatur s̄m dicta Ra. Sa. ut videbit in fine buj⁹ ca. a Facto aūt die altero. Hic p̄mitter ponitur moysi deprecatio. ⁊ secūdo dī responsio ibi: Cui respondit dñs. Circa p̄mū p̄mo ostendit pplo grauitatem peccati p̄petrati dicēs: b Peccastis peccatum maximū. sicut enī in humanis ille qui honorē regiū attribuit alteri maxime peccat in dignitatem regiā: q̄ ēptū est in se subuertit totū regnū. ita qui honorē latrie soli deo debitū attribuit idolo maxime peccat cōtra deū. Sz querit hic quō moyses dixit populo: Peccastis. cū peccatores iam eēnt exterminati. Dicendū q̄ lz illi qui fuerunt p̄ncipales ⁊ idolatrantes ex corde ⁊ eis cōsentientes fuissent occisi: nō tamē oēs cōsentientes timore: ac etiā illi q̄ potuissent ipsis resistere ⁊ nō restiterūt. q̄b⁹ tamē petīa ip̄utat. p̄t etiā aliter dici q̄ peccatū p̄petratū a parte alicui⁹ coitatis bene imputat toti coitati ēptum ad pēnā infligendā uel ēptum ad boni subtractionē. ⁊ hoc timebat moyses ne ꝓpter peccatū multitudinis aliqui innocētes punirent ⁊ diuina bēficia a toto populo subtraberent. c Ascendā ad dñm. ex quo patet q̄ predictā occisionē nō p̄cepit nisi ex celo iusticie ⁊ bonitis diuini. d Si quo modo quiuero eū deprecari p scelere vro. ne. s. pro ipso deleat vos uel subtrahat sua bēficia. lz enī p⁹ dictū sit q̄ placatus erat dñs in hoc q̄ non deleret totū pplm simul ⁊ subito. nō tamē erat assecuratus moyses q̄n deleret p partes. e Obsecro peccauit ppls iste. in oratione sua p̄mo cōfitet peccatū q̄ cōfiteri culpam via est ad veniā. f Aut dimitte eis banc noxā. nō solū remittendo culpā sed etiā cōferendo bēficia a te p̄us inchoata. s. in reductione buj⁹ ppli ad terrā. p̄missionis ⁊ reparatione legis que facta erat in tabulis. g Aut si nō facis dele me de libro tuo. dicit Ra. Sa. q̄ iste liber intelligitur lex q̄ denoiat a moyse eo q̄ fuit eius minister. vñ dr Deut. xxxiij. ca. Legē p̄cepit vobis moyses. ⁊ Job. j. Lex p moysen data est. Est igitur sensus s̄m eū: dele me de libro. s. ut lex nō denominet noie meo nisi ppls iste tibi reconciliet. sed hec expositio nō consonat hrē sequēti. cū dr: Qui peccauerit mihi, delebo eū de libro meo. ⁊ ps lxviij. Deleant de libro viuentiū ⁊ cū iustis nō scribant. Ex quo patet q̄ predicta deletio intelligit de oib⁹ peccatorib⁹ ⁊ tamē ab eis nō est lex denoiata. ⁊ ideo p librū illū nō intelligitur lex sed liber vite de quo delētur peccatores ⁊ iniqui. Sed tunc occurrit duplex difficultas. p̄ma est qualiter aliqui delent de libro vite: cū sit idem q̄d diuina predestinatio que est imutabilis ⁊c. Ad q̄d dicendū q̄ liber vite dicit aliqui scribi dupliciter. vno mō simpliciter inquātū predestinati sunt in noticia diuina ut ordinati ad vitam eternā ex dei predestinatione. ⁊ sic scripti nūq̄ delentur. Alio mō dicit scripti s̄m q̄d. s. nō s̄m diuinā predestinationē seu ordinationē. sed s̄m dispositionē in eis actu existentem. s. s̄m p̄tem iusticiā. quia existentes in gratia ex hoc sunt digni vita eterna ⁊ ad eam ordinati s̄m dispositionē que actu est in ipsis. sed quia aliq̄n cadūt a gratia ⁊ sic dicūtur deleri: ita q̄ ista deletio nō refert ad diuinā noticiam: ita q̄ aliquid ignoret q̄d p̄us nouerat: sī ad mutationem de gratia ad culpam in hominibus existentem. Secunda dubitatio est quō moyses potuit p̄t de deleri de libro dei. nisi dñs remitteret peccatū ppli quia si accipiat scribi simpliciter in illo libro. impossibilis est deletio. ut visum est: super impossibile aūt nō cadit appetitus nec per q̄s petitio: cū moyses sciret talē impossibilitatem. Si aūt accipiatur scribi s̄m quid. deletio est opposita per hoc q̄ aliquis per peccatū mortale cadit a gratia: ⁊ sic moyses qui erat sanctus elegisset deū offendere p peccatū mortale nisi peccatum mortale ppli remitteret: q̄d est incōueniens cū sit contra caritatem. Dicunt igitur aliq̄ q̄ moyses hoc dixit ex impetu passionis nō ex deliberatione rationis. Sed hoc nō videtur cōuenienter dictū. quia sequeret q̄ moyses accessisset ad loquendū cū deo. vbi requirit trāquillitas mētis: qui s̄m eos fuit passionib⁹ perturbatus. ideo aliter dicit Aug⁹ q̄ moyses hoc dixit ex cōfidentia ⁊ familiaritate diuina. ut sit sensus: sicut certus sum q̄ nō delebis me de libro tuo: ita peto ut certifices me q̄ remittas noxam istam ppli. Hec aūt expositio videtur aliquantulū extranea a littera. ⁊ ideo aliter pōt dici q̄ verbū moysi p̄dictum est ipsius rationis ꝓponentis dispositionē partis inferioris anime. lz nō eēt ita in voluntate ratione superiore sequente: sicut saluator petiuit transferri calicē passionis a se. lz simpliciter vellet pati: ita moyses volens ostendere magnū affectum ad remissionē peccati ppli dixit: Aut dele me ⁊c. lz simpliciter nullo mō vellet deleri. ⁊ hoc mō cōtingit in humanis q̄ aliq̄s petēs ab alio aliquid cū magno desiderio dicit: Aut faciens hoc uel auferas mihi vitam. lz magis vellet carere non solū illo q̄d perit sed etiā multis alijs ēptis vita. ⁊ tali mō loquendi qui dr hyperbolicus vtit frequēter sacra scriptura. nec est ibi falsitas. q̄ talib⁹ locutionib⁹ vtitur nō ad significandū illud q̄d p oratione importatur ēptū ad plenū significatū. sicut Judic. xx. dicitur de filijs beniamin q̄ fundis ita ad certū iacebant locū ut capillū possent petere ⁊ nequaq̄ in alterā ptē ictus deferretur lapidis. p q̄d intelligitur q̄ erant boni fundibularij notabiliter ⁊ nō plus. b Cui respōdit. Hic ponitur dñi responsio ⁊ p̄mo breuit in generali. secūdo magis explicite ⁊ in spāli. in p̄ncipio se. ca. Circa p̄mū dñs in sua respōsiōe p̄mo remouet alterā ptē disiunctiue quā ꝓposuerat moyses dicens: i Qui peccauerit mihi delebo eū. q. d. non te delebo quia nō peccasti. secūdo respōdet ad petitionem dicens: Tu aūt vade ⁊c. sequit: k Angelus meus p̄cedet te. ducendo ad terram p̄missionis. ista tamē responsio magis explicatur sequenti ca. l Ego aūt i die vltionis visitabo ⁊ hoc peccatū eoꝝ. Ex quo patet q̄ nolebat dimittere absq̄ punitiōe, volebat tamē diminuere ⁊ differre ita q̄ nō deleretur ppls totaliter ⁊ simul. Ex hoc aūt dicit Ra. Sa. q̄ in omni infortunio quod postea accidit iudeis solutum est aliquid de pena debita pro peccato illo. ⁊ in b etiā cōueniūt aliqui expositores nostri dicentes q̄ p diem vltionis intelligit hic captiuitas babylonica uel romanorū. sed hoc nō videt consonare scripture veteris testamēti ac noui. quia sequenti ca. dicit: Qui reddis iniquitatem patrū filijs ac neptibus in tertiā ⁊ quartam generationē. ⁊ in plurib⁹ alijs locis veteris testamēti idem habet: ita q̄

sibi deos aureos: aut f dimitte eis banc noxam: aut g si nō facis dele me de libro tuo quem scripsisti. Cui h respondit dñs: Qui i peccauerit mihi: delebo eum de libro meo. Tu autem vade ⁊ duc populū istum quo locutus sū tibi. Angelus k meus precedet te: Ego l autem in die ⁊ in fratre suo ut detur vobis benedictio. Facto m aūt altero die locutus ē moyses ad ppl̄m Peccastis b peccatum maximū Ascendā c ad dñm: si quo d mō quero eū deprecari pro scelere vestro. Reuersusq̄ ad dñm ait Obsecro e: peccauit popul⁹ iste peccatum maximū: fecerūtq̄

videtur ad nō plus se extendere vindicta dei nisi respectu alicui⁹ peccati determinati. captiuitas aūt babylonica fuit longe p⁹ ārtā generationē. qz a fabricatiōe vituli vsq; ad captiuitatē babylonicā fluxerūt nōgenti anni uel circiē. & vita hūana tā erat reducta ad cētū annos uel cētū viginti ad plus & in paucis hoib⁹. & multo plures fuerūt anni vsq; ad captiuitatē factā p romanos que fuit āno. xlij. p⁹ passionem xp̄i. Item Luce. xix ca. Saluator loquens de ista captiuitate futura per romanos scōm omnes expositores dicit: Videbūt ciuitatē fleuit sup illam. & subditur: Venient dies in te & circūdabūt te inimici tui vallo & coangustabūt te vndiq; : & ad terrā prosternēt te & filios tuos q̄ i te sūt. Cui⁹ cā subdit: Eo q; nō cognouerīs temp⁹ visitationis tue. s. q; xp̄m tibi predicātē ita q; captiuitatis facte p romanos causa fuit malicia interfectoꝝ xp̄m non recipiendo sed ipsum crucifigendo. Et ideo dicere q; causa hui⁹ captiuitatis fuit peccatū vituli nō bñ cōsonat veritati euangelij. ideo aliter dicendū q; dies vltionis hic accipitur pro mortalitate quā induxit dñs sup populū israel post occisionē factam per leuitas. vñ statim subditur: a Percussit aūt dñs populū pro reatu vituli. vñ dicit Ra. Sa. q; populus post adorationem vituli fuit punitus triplici morte. prima fuit ī potu aque de quo facti fuerūt morbidi & inflati & etiā alīq; statim mortui. secūda fuit gladio leuitarū. tertia mortalitate a deo immissa de qua dicitur: Percussit autē dñs populū. Et p hoc vno modo soluit̄ cōtrarietas predicta de trib⁹ milib⁹ & de viginti trib⁹ milib⁹ ut dicat q; gladio leuitarū ceciderūt tria milia Aliis autem punitionib⁹ tot ceciderūt q; in vniuerso bene ascenderūt ad vigintitria milia. Potest etiā dici aliter q; dies vltionis hic accipitur iudiciū futurū: qō in pluribus locis sacre scripture vocatur dies vltiōis. nō enī oia punit deus in p̄nti sed multa reseruat extreme vltioni. & sic pars illius punitionis vsq; tunc reseruatur. b Cap. xxxiij

Dixitq; dñs ad moysen. Hic cōsequēter ponitur dñi responsio in spāli & magis explicita. & p̄mo q̄tum ad aliquid qō videbatur durū. secūdo q̄tum ad id quod est gratiosum ibi: Dixit autem moyses. Adhuc p̄mo ponitur dicta responsio. secūdo populi increpatio. ibi: Dixitq; dñs. Petitio autem moysi includebat q; dñs deduceret eos ad terram promissam. & dñs respondebat q; daret eis angelū ducem. ideo hic explicatur qualiter intelligitur cū dicitur: c Vade ascende de loco isto. hoc dicitur quia terra promissionis altior est q̄ de sertum in quo erant. d Tu & populus. & nō additur hic tuus. quia dñs iam incipiebat illi populo reconciliari. e In terram quā iurauī abrahām &c. ut habetur Gen. xxij. f Et mittam precursorē tuī angelū. supra. xxiij. dicit: Crabrones. Dicendū q; omnia que fecerunt ad electionē populorum de terra chanaan fuerūt facta ministerio angelico. g Et intres in terram fluentem lacte & melle. p hoc intelligitur abundantia lactis & mellis in terra promissionis. qz in pluribus locis est multū pascualis. apes etiam ibi mellificāt absq; sollicitudine humana. h Non enī ascendā

vltionis visitabo & hoc peccatū eoꝝ. Percussit[a] autem dñs populū pro reatu vituli: quem fecerat aaron. xxxiij

Locutusq; est dom⁹ ad moysen dicēs. Vade: ascende de loco isto tu & populus tuus quem eduxisti de terra egypti: in terrā quam iurauī abrahām isaac & iacob dicens: Semini tuo dabo eam: & mittam precursorē tui angelum ut eiciam chananeum & amorreum & etheum & pherezeum & eueum & iebuseum: & intres in terram fluentem lacte & melle. Non enī ascendam tecū: quia populus dure cervicis est: ne forte disperdam te in via. Audiensq; populus sermonē hūc pessimū luxit: & nullus ex more induit⁹ est cultu suo. Dixitq; dñs ad moysen: Loquere filijs israel Populus dure cervicis es: semel ascendam in medio tui & delebo te. Jam nūc depone ornatum tuū: ut sciam quid faciam tibi. Deposuerūt ergo filij israel ornatum suū a monte oreb. Moyses q; tollēs tabernaculū tetendit extra castra procul: vocauitq; nomen eius tabernaculum federis. Et oīs populus qui habebat aliquam questionem: egrediebatur ad

tecum. i. nō ero ductor uel comes tui itineris per meipsum. hoc superius in sua responsione non expresserat. ideo hic explicat ut sic intelligatur angelus ductor & non dominus cū eo. Sciendū tamē q; cū deus sit vbiq; : non sic intelligendū est quin esset cum eis per essentiam potentiam & presentiam: sed q; non adesset eis per miraculorum operationē sicut ante fuerat. i Quia populus dure cervicis est & ideo indignus talibus beneficijs diuinis k Ne forte disperdā te in via. non est per hoc intelligendū q; angelus de quo dixerat q; esset eis ductor. eēt misericordior ipsi deo sed q; si adesset dei p̄sentia modo predicto ex hoc rebellio populi esset grauior. & p consequens grauius puniēda. l Audiensq; populus sermonem hūc pessimū. scilz q; deus nō adesset eis in adminiculis sic antea. m Luxit & nullus ex more induit⁹ est cultu suo. id est honestioribus vestimentis in signū tristicie. n Dixitq; dom⁹. Hic cōsequenē ad aggrauationē ponitur increpatio populi. cum dicitur: o Populus dure cervicis es. id est superioribus rebellis & cōtumax in malis. p Semel ascendam in medio tui. non ad cōsolandū sed ad puniendū. propter tuā duritiam. q Et delebo te. ita q; non remaneat memoria tui. Ista cōminatio dei sicut & alie in sacra scriptura cōmuniē ponite intelligitur sub conditione. scilz nisi pniteas & corrigas te: sicut dicit de niniuitis Jone. iij. Adhuc quadraginta dies & niniue subuertetur. que tamen non fuit subuersa: eo q; penitentiam egerūt. & sic fuit in ꝓposito. r Jam nūc depone ornatū tuū. dicunt aliqui q; iste ornatus erat parui tabernaculi in quo cum moyse cōueniebant senes ad tractandū negocia pli. & ibi offerebantur oblationes ante constructionē magni tabernaculi. sed ꝫ non videtur verum. quia post depositionem ornamenti hic dicti statim subdit de amotione illius tabernaculi. ut patet in littera: & ideo dicit Ra. Sa. q; ornatum hic dictum non intelliguntꝫ preciosa vestimenta que iam deposuerant. ut predictum est. sed intelligūtur corone quas sibi principales populi imposuerant in die dationis legis quando dñs locutus est eis decem verba. ut dictum est supra. xx. ca. Tunc enī populus fuit deo desponsatus per susceptionē legis. & ideo fuerunt coronati ad modū sponse: & has coronas non deposuerant ad ostendendum q; volebant esse subiecti legi: sed quia peccauerāt per idolatriam: & tabule legis erant fracte. ideo ad eorum confusionē & humiliationē precepit dñs eas deponi. s Ut sciam quid faciam tibi. id est pro te. si videro te humiliatum. nec intelligendum est per hoc q; deus aliquid cognoscat de nouo. sed quia ex mutatione populi de superbia in humilitatem apparet quid illi populo cōdecēs sit fieri a deo. t Deposuerunt ergo filij israel ornatum suū a monte oreb. id est coronas eis impositas iuxta montē oreb in datione legis. v Moyses quoq; tollens tabernaculum. in quo conueniebant ad eum senes ut dictum est. x Tetendit extra castra procul. scilz duobus milibus cubitis longe a castris. ut dicit Ra. Sa. & hoc etiam factum est ad humiliationem populi sicut de coronis dictum est. quia sicut deus reddebat se elongatum a filijs israel dicens q; non ascenderet cum eis. ita & moyses qui erat medius inter populum & deum se elongauit a castris. y Vocauitq; nomē eius tabernaculum federis. tum quia dominus ibi cum eo familiariter loquebatur. ut habetur infra. tum quia ibi decidebantur cause que poterant esse causa contentionis & discordie in populo. ideo subditur: Et omnis populus qui habebat aliquam

queſtionē ꝛc. a Cūq; egrederetur moyſes.ſcilz de caſtris ut iret ad tabernaculū. b Surgebat vniuerſa plebs ꝛc.ad faciendum reuerentiam moyſi tanq; prelato ⁊ ſuperiori. c Deſcendebat colūna nubis,ad ſignandū dei preſentiam ſpālē. ſequitur: d Et adorabāt.ſcilz veritatem in ſigno viſibili apparentem. e Loquebatur autem dñs ad moyſen facie ad faciem.id eſt valde familiariter.ideo ſubdit f Sicut ſolet loqui homo ad amicū ſuū. non enī tunc vidit diuinam eſſentiā. quia cū preteret hoc dixit ei dñs: Non poteris videre faciem meam.ut infra habetur. g Cūq; ille reuerteret ī caſtra.ad viſitandum populum poſt collocutionem cū deo. h Miniſter eius ioſue filius nun puer.id eſt iuuenis reſpectu moyſi: tamē non erat ita iuuenis q̄n iam fuiſſet factus dux exercitus in p̄lio cōtra amalech ut dictū ē ſupra.xvij. ca. Accipitur etiā hic puer.i. miniſter.ſicut ⁊ in pluribus alijs locis ſcripture. i Dixit autem moyſes. Hic conſequenter ponitur dñi reſpōſio gratioſa ⁊ primo q̄tum ad reductionem populi ad terram promiſſionis. ſecūdo q̄tum ad reparationē le q̄. in p̄ncipio ſequentis ca. Adhuc p̄mo ponit dñi reſpōſio gratioſa reſpectu moyſi ⁊ populi cōmuniter.ſecūdo reſpectu moyſi ſingulariter.ibi: Qui ait oſtende mihi gloriam tuā. Circa p̄mū premittit insinuatio moyſi dicentis dño: k Precipis ut educā populū iſtum.ſ.de loco iſto. dixerat enī ei dñs ca.pce. Vade ⁊ duc populū ꝛc. l Et non indicas mihi quem miſſurus ſis mecū.qui.ſ.ſit ad pacem meam ⁊ populi.ſz enī dominus dixiſſet ei q̄ mitteret angelum cum eis-hoc tamē non ſufficiebat moyſi niſi dñs aſſiſteret ei modo p̄dicto. m Preſertim cum dixeris noui te ex nomine.quod eſt ſignū magne dilectionis tāti dñi ad ſeruū ſuū.⁊ per hoc inſinuat moyſes q̄ nō vebat eſſe cōtentus alio ductore niſi ipſe dñs cum hoc eos duceret.ut patet ex ſequentib⁹.ideo cōcludit: n Si ergo inueni gratiam in cōſpectu tuo oſtende mihi faciem tuam.i.te mihi familiarē.ſicut ante fabricationē vituli vt reducendo me ⁊ populū iſtum p teipſū. vñ in hebreo habetur: Oſtende mihi manū tuam.Et quo patet q̄ adhuc non p̄tebat moyſes viſionē diuine eſſentie ſ in petitionibus ſuis,p̄cedebat ordinate a minoribus ad maiora,put inueniebat ſibi vtum ,p̄titium in reſponſionib⁹.vñ ſubditur: o Dixitq; dominus facies mea precedet te.i.egomet reducam te ſicut tu p̄tis.verūtamē quia iſta reſponſio non ſe extendit exp̄ſſe niſi ad moyſen.ideo p̄tit vltra moyſes q̄ ſe extendat ad populū dicens: p Si non tu ipſe precedas.nō ſolū me ſed etiam populū. q Ne educas nos de loco iſto.p̄ius enī ſingulariter dixerat: Oſtende mihi faciem tuam. ſed hic ponit populū ſecū loquendo pluraliter.quaſi dicat: Ne educas nos niſi ſis ductor noſter.cui⁹ ratio ſubditur: r In quo enī ſcire poterimus ꝛc. niſi tu reduxeris nos in ſignis mirabilibus ſicut ante peccatum vituli.⁊ ſubditur cōceſſio dñi dicentis: Et verbū iſtud quod locutus es faciam.cui⁹ cauſa ſubditur: s Inueniſti enī gratiā

tabernaculū federis extra caſtra.Cūq; [a] egrederetur moyſes ad tabernaculū:ſurgebat [b] vniuerſa plebs ⁊ ſtabat vnuſquiſq; in oſtio papylionis ſui: reſpiciebantq; tergum moyſi donec ingrederetur tentoriū. Ingreſſo autem illo tabernaculū federis:deſcendebat [c] columna nubis ⁊ ſtabat ad oſtium :loquebaturq; dom⁹ cū moyſe :cernentibus vniuerſis q̄ colūna nubis ſtaret ad oſtium tabernaculi. Stabantq; ⁊ ipſi: ⁊ [d] adorabant per fores tabernaculorum ſuorū. Loquebatur [e] autem dñs ad moyſen facie ad faciem: ſicut [f] ſolet loqui homo ad amicum ſuum. Cūq; [g] ille reuerteret ī caſtra: miniſter [h] eius ioſue filius nun puer non recedebat de tabernaculo.Dixit [i] autē moyſes ad dominū. Precipis [k] ut educam populū iſtum:⁊ [l] non indicas mihi quem miſſurus ſis mecū: preſertim [m] cum dixeris noui te ex nomine⁊ inueniſti gratiam

coram me.Si [n] ergo inueni gratiam in cōſpectu tuo : oſtende mihi faciem tuam ut ſciam te ⁊ inueniam gratiam ante oculos tuos . Reſpice populū tuū gentem hanc. Dixitq; [o] dominus : Facies mea precedet te : ⁊ requiem dabo tibi . Et ait moyſes : Si [p] non tu ipſe precedas : ne [q] educas nos de loco iſto. Jn quo [r] enī ſcire poterimus ego ⁊ populus tuus inueniſſe nos gratiam in conſpectu tuo niſi ambulaueris nobiſcū : ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant ſuper terrā Dixit autem dominus ad moyſen: Et verbum iſtud quod locutus es faciā. Jnueniſti [s] enī gratiam coram me: ⁊ teipſum noui ex nōie. Qui [t] ait. Oſtende [u] mihi gloriā tuam.Reſpondit [v]: Ego oſtendam omne bonum tibi : ⁊ [w] vocabo ī nomine domini coram te : ⁊ [x] miſerebor cui voluero : ⁊ clemens ero in quem mihi placuerit.Rurſūq; ait: Non [y] poteris videre faciē

p̄o ſe ⁊ p̄o pp̄lo gratioſe· accepit audaciā p̄tendi viſionem diuine eſſentie dicens: v Oſtēde mihi gloriam tuā. id eſt teipſum ſicut videri ī gl̄ia tua. x Reſpondit ego oſtē dam omne bonū tibi. Jn hebreo habet: Ego faciam trāſire oē bonum ante te, ⁊ refert ad illud quod poſtea ſubditur: Cumq; tranſibit gloria mea ꝛc.ſm Ra. Sa. y Et vocabo in nomine dñi coram te, alia littera habet ſic: Et legam ī noie dñi ꝛc. Dictio enī hebraica que eſt ibi.equivoca ē ad legere ⁊ ad vocare.Dicit igitur Ra.Sa. q̄ in trāſitu gloriе que hic exp̄mit intelligitur apparitio dei facta moyſi ſub ſimilitudine hominis quē moyſes vidit tm̄ a parte poſteriori : ⁊ vidit ibi ſcripturā in qua cōtinebant tredecim modi impetrādi pietates diuinas abſq; allegatione meritoꝝ abrahe ⁊ alioꝝ patrū. Eſt igit ſenſus ſm ipſum . Et legam.i.legere te faciā. ſicut Deū.xxij.ca. Dixit dñs nūc cognoui ꝛc. id eſt cognoſcere feci. Jn noie dñi coram te. id eſt habebis recurſum ad impetrandū dei pietatem abſq; meritis patrum. z Et miſerebor cui voluero ꝛc.ac ſi dicat.nō de facient pietates mee: imo ſicut fuerunt ad abrahām ⁊ ad alios patres: ita erūt ad te ⁊ ad pp̄m iſtū.ita q̄ nō indigebis allegare merita ipſoꝝ patrū ſicut p̄us allegaſti. a Non poteris videre faciem meā. id eſt in apparitione qua apparebo tibi nō dabo tibi licētiā videndi faciem meam. b Non enī videbit me homo ⁊ viuet.id eſt talis viſio non cōceditur ī vita preſenti . Aliter exponitur ſm doctores noſtros ab illo loco: Ego oſtendam omne bonū tibi.id eſt vitam beatam ſz non modo . Et vocabo in nomine dñi coram te.i. vocationē electorū in notitia mea exiſtentem manifeſtabo tibi . Et miſerebor cui voluero.ac ſi diceret. ſi queras quare aliqui ſunt vocati ⁊ nō alij: ſcias q̄ hoc vendet ex ſola voluntate mea. vñ dicitur ad Ro.ix.ca. Cuius vult miſereſ ⁊ quem vult indurat . Non poteris videre faciem meam. quia hoc excedit facultatem humanam.ideo ſequitur: Non videbit me homo ⁊ viuet.talis enī viſio non cōcedit in p̄ſenti vita vbi eſt locus pugne ⁊ meriti: ſed in futuro vbi talis viſio conceditur p̄ p̄mio ſm q̄ dicitur Job.xvij.ca. Hec eſt vita eterna. Sciendū tamē q̄ ſz viſio diuine eſſentie nō fuerit hic conceſſa moyſi·tamē alias fuit ſibi cōceſſa in vita preſenti ſm q̄ dicit Aug⁹ libro de videndo deū ad Paulinā,⁊ de ꝫ habebit

super li. Ru. vbi magis habet locū. c Ecce inquit est locus apud me. id est i monte synai vbi cōsueui tibi loqui. dicebatur enī mons ille mons dei. ut dictum est supra. iij. ca. d Et stabis supra petram. In hebreo habet: Super rupem. e Cūq; transibit gloria mea. id est species gloriosa. diuine enī essentie non cōpetit transitus. f ponam te in foramine petre. In hebreo habet In caverna rupis. g Et protegam dextera mea donec trāseam. i. non videbis me transeūtē in similitudine me representante donec trāsiero. h Et videbis posteriora mea. i. concedam tibi cognitionē mei imperfectam tamē: sicut aliqs videt hominē a parte posteriori cognoscit ipsum eē hominem nō tamē cognoscit qs sit. scilz socrates vl plato vel h' modi. i Facie aūt meā videre non poteris. per hoc enī q nō vidit tunc faciem illius similitudinis. intellexit q tunc nō cōcederet sibi visio dei perfecta z clara. tales enī apparitiones sēsibiles vl imaginarie fiūt coīe ad denotādū illud qđ vel fit vel fieri velit intellectiue cognitioni. k Cap. xxxiiij. C Incipit. hic pñe ponitur responsio dñi de reparatiōe legis: vbi primo ponit ad hoc prima dispositio. secūdo legis repetitio. ibi: Observa. z tertio ei' cōscriptio. ibi: Dixit dñs ad moysen scribe. q̄rto legis iterate promulgatio. ibi: Cūq; descēdet. Circa primū primittit dispōsitiōnalis. 2°. spūalis. ibi: Cūq; descēdisset. dispositio aūt male fuit dolatio tabularū de qua dat dñi mandatū. cū dicit: l Precide ait tibi duas tabulas lapideas instar priorū. id est similes alijs prius fractis in materia z quātitate. de quo aūt lapide fuerint nō habetur ex textu. Dicit aūt Ra. Sa. q fuerunt de lapide sappbyri. z q dñs ostēdit moysi massam talis lapidis formatam de nouo virtute diuina de qua moyses dolauit duas tabulas z dolature superflue fuerunt sue: z inde ditatus fuit valde. ideo dictum est: Precide ait tibi cē. In hebreo habet: Dola tibi. i. ad vtilitatē tuam. sed istud videtur ficticiū: quia tātū vel plus fuisset ditatus de fragmentis tabularum pus fractarū. Itē q Josephus nō dicit de quo lapide fuerunt. qui tamen longe fuit ante Ra. Sa. ideo videtur melius dicendū q de hoc nō habetur certitudo. m Et scribam sup eas. In primis enī tabulis moyses nihil fecit. in secūdis pō ipse disposuit materiam dolando ut visum est: quia sicut alias fregerat iustū fuit q istas dolaret. n dñs scripsit ibi dece verba. meam. Non enī videbit me homo z viuet. Et iterū. Ecce inquit est locus apud me: z stabis supra petram. Cumq; transibit gloria mea ponam te in foramine petre: z protegā dextera mea donec trāseam. Tollamq; manū meam: z videbis posteriora mea: faciē aūt meam videre nō poteris.

L Incipit xxxiiij precide ait tibi duas tabulas lapideas instar priorum: z scribam super eas verba que habuerūt tabule quas fregisti. Esto parat mane: ut ascendas statim in mōtē synai: stabisq; mecū super vertice montis. Nullus ascēdat tecū: nec videatur quispiam per totū montem: boues quoq; z oues non pascantur ecōtra. Excidit ergo duas tabulas lapideas quales antea fuerant: z de nocte consurgēs ascendit in mōtem synai sicut preceperat ei dominus portās secum tabulas. Cūq; descendisset dominus per nubem: stetit moyses cum eo inuocās nomen domini. Quo transeunte coram eo ait: Dominator dominē deus misericors z clemens patiens z multe miserationis ac verax: qui custodis misericordiā in milia: qui aufers iniquitatem z scelera atq; peccata: nullusq; apud te per se innocens est: qui reddis iniquitatem patrum filijs ac nepotibus in tertiā z quartam progeniem. Festinusq; moyses curuatus ē pronus in terram z adorās ait. Si inueni gratiam in conspectu tuo domine: obsecro ut gradiaris nobiscum: populus enī dure cervicis ē: ut auferas iniqtates nras atq; peccata: nosq; possideas. Rndit dñs: Ego inibo pactū videtib' cūctis: signa facia q nūq; visa sūt super terram: nec in vllis gentibus ut cernat populus iste in cuius medio: opus domini terribile quod facturus sum. Observa cuncta que hodie mando tibi. Ego ipse eijciā ante faciem tuam āmoreum z chananeum z ethеum: pherezeum quoq; z eueum z iebuseum. Caue ne vnq; cum habitatoribus terre illi' iungas amicitias q̄ sint tibi in ruinā z sz aras eorū destrue: cōfringe statuas: lucosq; succide. Esto paratus mane. quia talis hora est cōuenientior ad loquendū cum deo. o Nullus ascendat tecum. quia alij non sūt digni accedere ad me. p Nec videatur quispiam per totum montem cē. ob reuerentiam veritatis ibi descēdentis in signo visibili. q Excidit ergo cē. exequens mandatum domini. prompte. r Cūq; descēdisset. Hic pōit dispositio spūal' q fuit oro moysi. cū dr: s Stetit moy. cū eo iuo. no. dñi q̄ trāseūte. s. i nube gloriosa eū repūtante. t Ait dñator. Hic exprimit forma oronis. cū dr: Dñator. s. in ppli gubernatione. v Dñe. in legis datione. x De'. in cult' veri institutione. y Misericors. miserijs hominū cōpatiendo. z Et clemēs. offēsas remittendo. a Patiens. emēdationē peccantiū expectando. b Et multe miserationis. effect' tue pietatis ipē tendo. c Ac verax i. iustus. qz misericordia sine iustitia ē pusillanimitas. z iustitia sine misericordia est crudelitas. z iō i oib' opationib' dinis semp simul relucēt veritas misericordia z iustitia. p̄m illud ps. xxiij. Universe vie dñi misericordia z veritas. Vel aliē: Ac verax. in stis pmia reddēdo. iō subdit: d Qui cumi. in milia cē. reddēdo tota nō solū opantib' s etiā descēdētib' ex eis absq; numero. e Qui aufers iniqtatē. i. peccata cōmissa i. primū remittis vere penitētib'. f Et scelera. i. petā cōtra deū facta. g Atq; petā. q̄ facit hō in seipsū. h Nullusq; apud te p se innocēs ē. qz vices cōtrahūt peccatū originale z cū h actuale saltē veniale si pueniant ad etatē adultā. i Qui red. iniqtatē cē. h expositū est s. xx. ca. k Festinusq; moy. curuat' ē. exhibēs reuerētiā deo. l Et adorans. actu interiori corde z etiā ore. iō subdit: m Ait si inueni grām cē. Iz enī dñs iam moysi cōcessisset q ipse esset ductor eor in itinere. timebat tñ ne supueniret impedimētū. p̄ peccatū ppli quē sciebat eē. pnū ad malū. iō orabat ut istud impedimētū nō supueniret. vñ subdit: n Ppls enī dure cervicis ē. z iō qz tu es misericors indigem' pñtia tua. o Ut auferas iniq. nostras. pterita remittendo. p Ut possideas. a futuris pseruando. q Rndit dñs ego inibo pactū. i. fedus amicitie vobiscū. r Signa facia cē. sicut postea fecit qñ terra dathan z abiron deglutiuit. z in siccatiōe iordanis. z in subuersiōe ciuitatis biericho sonantib' tubis. s Observa cūcta. Hic pñe ponit legi repetitio. breuis tñ z p modū epilogi. cū dr: Observa cūcta q̄ ho. mā. tibi. repetēdo q̄ supra pcepit a. xx. ca. vsq; ad. xxij. ca. Iz nō oia sint h scripta iterū. t Ego ipse eijciā cē. nō noiat hic gergeseū. qz ille ppls recessit de era eis. p̄missa añ aduētū filioz israel. v Caue ne vnq; cē. qz ex diua sentētia debāt inferi z ne inducerēt ppl'm israel ad idolatriam si cōtraherēt cum eis amicitiam. x Sed aras eor destrue: confringe statuas. ut non remaneat memoria idolatrie. y Lucosq; succide.

circa tēpla eni idolorū erant luci vbi exercebāt carnalē lasciuiā. a Dominus celotes nē. hoc est expositum supra. xx. ca. b Vocet te quispiam ut comedas de imolatis. in veneratione idoli. ⁊ sic trahat te ad idolatriam. c Nec vxorem de filiabus eorum accipies filijs tuis. cui⁹ causa subditur: d Ne postq̄ ipse fuerint fornicate. per idolatriā: que est fornicatio spiritualis. e Fornicari faciāt. id est ad idolatrā pertrahant. f Deos conflatiles nō facies tibi. q̄ hoc etiam intelguntur pbiteri idola p sculpturā facta uel quocūq̄ modo. dicit tamē cōflatiles. quia de nouo sibi fecerant vitulū conflatilem. Consequenter repetit aliqua que ptinēt ad verum dei cultum. ⁊ primo de solēnitate pascali dicens: Solēnitatem açimorum nē. secūdo de redemptiōe primogenitorum. cum dicit: Omne qđ aperit vuluam nē. tertio de obseruatione sabbati. cum dicit: Sex diebus operaberis nē. quarto de solēnitate pētecostes. cum dicit Solennitatem ebdomadarum. quinto de solēnitate tabernaculorum. cum dicit: Et solēnitatem quādo redeunte anni tempore. nē. scilz in principio septembris. sexto iterū addit de solēnitate paschali. cum dicitur: Non imolabis super fermento. ⁊ exponant omnia ista sicut exposita sūt supra. xiij. ca. ⁊. xxiij. g Dixitq̄ dominus ad moysen. Hic ponitur iterate legis conscriptio. cum dicitur: b Scribe tibi verba hec. hoc videtur esse cōtrarium ei quod dñs supra dixit in principio ca. Et scribam sup eas. Ad q̄ dicūt aliqui q̄ dñs scripsit auctoritatiue ⁊ dictādo: sic Aug⁹ dicitur scripsisse libū de ciuitate dei uel huiusmodi. sed moyses scripsit ministerialiter ⁊ figurando. sed hoc non videtur verum quia cum ille tabule essent lapidee. littere fuerunt ibi figurate p sculpturam. non aūt est verisimile q̄ moyses ascendens in montem ad orandū dominum ⁊ vacandum contemplationi portaret secum instrumenta ad sculpendū cum sonitu ⁊ malliatione. Et ideo dicendū q̄ dominus illas litteras figurauit. ut predictum est: ⁊ ideo q̄ hic dicitur: Scribe. intelligēdū est q̄ moyses scripsit illa verba non in tabulis lapideis sed postea in libro. Potest etiam aliter dici. scilz q̄ moyses manū ad tabulas apposuit: sed dominus tunc litteras miraculose formauit: sicut ad impositionem manuū apostolorum dabatur spiritus sanctus. non q̄ illa impositio in recipientib⁹ spiritum sanctū aliquid faceret. ⁊ tunc redit in hoc quod predictum est. scilz q̄ deus illas litteras figurauit. i Fuit ergo ibi cū domino moyses quadraginta dies. alios. x. l. a pcedētib⁹. k Et scripsit in tabulis. hoc refertur ad dominū. ut dictum est. Si autē refertur ad moysen. exponēdum est modo predicto immediate. Aliter etiam exponūt aliqui dicētes: Scripsit id est scripturas a domino recepit. l Cūq̄ descenderet moyses de mōte synai. Hic cōsequenter describit legis iterate promulgatio. vbi p̄mittitur publicantis cōditio. cum dicitur: m Et ignorabat q̄ cornuta esset facies sua. Erant enim quidā radij miri splēdoris procedentes in altū ad modum cornuū: quos apostolus vocat gloriā vultus moysi. ij. ad Corinthios iij. vii i hebreo batrē: Et non cognouit q̄ cornuta esset facies sue. Sed quare nō habuit ante: cū locut⁹ fuisset cum dño diu in monte. Dicunt aliqui q̄ non habuit tunc ita limpidā cognitionē de deo sicut postea. ad quod denotādū apparuerūt tales radij. Alij dicunt q̄ hoc factum est ut populus qui p idolatriam peccauerat magis eū timeret ⁊ haberet in reuerētia. Ra. Sa. dicit q̄ hoc fuit ex hoc q̄ dñs posuit manū suam super faciem eius. ut habetur in fine precedentis capituli. sequitur: n Timuerūt accedere. propter dicti splēdoris reuerentiam. o Vocatiq̄ abeo reuersi sunt. Ex reuerentia eni retrocesserant ⁊ ex obedientia redierunt. p Quibus precepit cuncta que audierat a domino. publicando ea que a domino audierat. q Impletisq̄ sermonib⁹ posuit velamē sup faciē suam. quando cognouit faciem suam esse cornutā p̄ aliorum insinuationē. r Sed ꝓpriebat rursus ille faciem suam si quando loquebatur ad eos nē. In hebreo habetur: Et reponebat velamen super faciem suam donec veniret ad loqueudum cum eo. id est cum deo.

Nolī adorare deum alienum. Dominus[a] çelotes nomē eius deus est emulator. Ne ineas pactum cum hominibus illarū regionū: ne cum fornicati fuerint cum dijs suis ⁊ adorauerint simulacra eorum: vocet[b] te quispiā ut comedas de imolatis. Nec vxorem de filiabus eorum accipies filijs tuis: ne[c] postq̄ ipse fuerint fornicate: fornicari[e] faciant ⁊ filios tuos in deos suos. Deos[f] conflatiles non facies tibi. Solēnitatem açimorum custodies. Septem diebus vesceris açimis: sicut precepi tibi in tēpore mensis nouorum. Mense eni verni tēporis egressus est de egypto. Omne quod aperit vuluam generis masculini meum erit. De cunctis animantibus tam de bobus q̄ de ouib⁹ meum erit. Primogenitum asini redimes oue. Si autē nec precium pro eo dederis occidetur Primogenitum filiorum tuorum redimes: nec apparebis in cōspectu meo vacuus. Sex diēb⁹ operaberis: die septimo cessabis arare ⁊ metere. Solēnitatem ebdomadarum facies tibi in primitijs frugū messis tue triticee: ⁊ solēnitatem q̄n redeunte anni tempore cuncta condūtur. Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotētis domini dei israel Cum enim tulero gentes a facie tua ⁊ dilatauero terminos tuos: nullus insidiabitur terre tue: ascēdente te ⁊ apparente in conspectu dñi dei tui ter in anno. Non imolabis super fermento sanguinē hostie mee nec̄ remanebit mane de victimis solēnitatis phase. Primitias frugum terre tue offeres in domo domini dei tui. Non coques hedum in lacte matris sue. Dixitq̄[g] dominus ad moysen: Scribe[b] tibi ipa hec: quibus ⁊ tecum ⁊ cum israel pepigi fedus. Fuit[i] ergo ibi cum domino moyses quadraginta dies ⁊ q̄draginta noctes: panem non comedit ⁊ aquam nō bibit: ⁊[k] scripsit in tabulis verba federis decem. Cūq̄[l] descenderet moyses de monte synai: tenebat duas tabulas lapideas testimonij: ⁊[m] ignorabat q̄ cornuta esset facies sua: ex cōsortio sermonis domini. Videntes autē aaron ⁊ filij israel cornutam moysi faciem timuerunt[n] ꝓpe accedere. Vocatiq̄[o] ab eo reuersi sunt: tam aaron q̄ principes synagoge. Et postq̄ locutus est ad eos: venerunt ad eum etiam omnes filij israel. Quibus[p] precepit cuncta que audierat a domino in monte synai. Impletisq̄[q] sermonibus posuit velamen super faciem suam. Qui ingressus ad dominum ⁊ loquens cum eo: auferebat donec exiret ⁊ tunc loquebatur ad filios israel oīa que sibi fuerāt imperata. Qui videbant faciem egredientis moysi esse cornutam: sed[r] operiebat rursus ille faciem suam

a Cap. xxxv

Hic cõgregata Remoto impedimento qõ supuenerat i adoratione vituli. hic ꝑtim̃ describit executio de cõstructione tabernaculi, & primo repetit qõ s. xxv. ca. dictũ ẽ de materie ꝓparatione, secũdo de artificum electiõe. ibi: Dixitq; dñs. tertio agit de opis executione. in principio se. ca. Circa primũ ꝑmittit repetitio de obseruatione sabbati: ne crederẽt q; infringi posset, ꝓpter op9 tabernaculi, exponat sicut supra xxj. & xx. ꝑtim repetit materie ꝓparatio. cũ dr: Et ait moyses. &c. & pz expositio de his que dicta sũt s. xxv. ca. & ca. se. pauca ꝯbis exceptis q; discurrent. b Tabernaculũ. s. & tectũ ei9. tabernaculũ h dicit parietes tabernaculi que erãt de tabulis. tectũ hic dr operimẽtum de cortinis qõ erat ĩmediate sup tabulas. c Atq; operimẽtũ. s. de sagis & pellib9. d Cãdelabr ad luminaria sustentãda. nõ erãt ibi alia luminaria ꝙ lucerne ardẽtes. e Vestimẽta ꝙrũ vsus ẽ i mini. scñarij. erãt enĩ q̃dã pãni ĩ q̃b9 inuoluebãt archa testamẽti & ꝓpitiatorij qñ mouebãt castra: ut habet Nu. iij. ca. non enĩ põt h intelligi de vestib9 sacerdotũ: aliter ẽt nugatio. quia de ipsis subdit: Vestes aaron &c.

f Armillas. i. ſi quãdo loquebatur ad eos.

Bitur a XXXV cõgregata omni turba filiorũ israel dixit ad eos: Hec sunt que iussit dominus fieri. Sex diebus facietis opus: Septim9 dies erit vobis sanctus: sabbatũ & requies domini. Qui fecerit op9 in eo occidetur. Non succẽdet ignem in omnib9 habitaculis vestris p diem sabbati. Et ait moyses ad omnẽ cateruam filioꝝ israel. Iste est sermo quẽ precepit dominus dicens. Separate apud vos primitias domino. Omnis voluntarius & prono animo offerat eas domino. Aurum & argentum & es: hyacinthum & purpuram coccũq; bis tinctum & byssum pilos caprarum: pelles q; arietum rubricatas & hyacinthinas: ligna sethim: & oleũ ad luminaria concinnanda: & ut conficiatur vnguentũ & thymiama suauissimum: lapides onychinos & gemmas ad ornatũ superhumeralis & rationalis. Quisquis vestrum sapiens ẽ veniat & faciat quod dominus imperauit: tabernaculum b scilz & tectum eius atq; c operimentum ãnulos & tabulata cum vectibus: paxillos & bases: archam & vectes: ꝓpitiatorium & velum quod ante illud oppanditur: mensam cũ vectibus & vasis & ꝓpositionis panibus: candelabrum d ad luminaria sustentanda: vasa illius & lucernas & oleũ ad nutrimẽta ignĩũ: altare thymiamatis & vectes & oleum vnctionis & thymiama ex aromatibus: tentorium ad ostium tabernaculi: altare holocausti & craticulam eius eneam cũ vectibus & vasis suis: labrum & bases eius: cortinas atrij cum colũnis & basibus tentorium ĩ foribus vestibuli: paxillos tabernaculi atrij cum funiculis suis: vestimenta e quorũ vsus est in ministerio sanctuarij vestes aaron pontificis ac filiorũ eius: ut sacerdotio fungãt mihi. Egressaq; omnis multitudo filiorum israel de conspectu moysi obtulerunt mente ꝓmptissima atq; deuota primitias domino ad faciendum opus tabernaculi testimonij. Quicquid ad cultum & ad vestes sanctas necessariũ erat: viri cum mulieribus prebuerũt: armillas f & g inaures ãnulos h & i extralia. Omne vas aureum in donaria domini separatum est. Siquis habebat aurum hyacinthum & purpuram: coccumq; bis tinctum: byssum & pilos caprarum: pelles arietum rubricatas & hyacinthinas: argẽti & auri eriscq; metalla obtulerunt domino: lignaq; sethim in varios vsus. Sed k mulieres docte que neuerant dederunt hyacinthum purpuram ac vermiculum: ac byssum & pilos caprarũ: sponte propria cuncta tribuentes. Principes vo obtulerunt lapides onychinos & gemmas ad superhumerale & rationale aromataq; & oleum ad luminaria concinnãda & ad preparandum vnguentum ac thymiama odoris suauissimi componẽdum. Omnes viri & mulieres mente deuota obtulerũt donaria ut fierent opera que iusserat dominus per manum moysi. Cuncti filij israel volũtaria domino dedicauerũt. Dixitq; l moyses ad filios israel. Ecce vocauit dominus ex nomine beçeleel filium huri: filij hur de tribu iuda: impleuitq; eum spiritu dei sapientia & intelligentia: & scientia: & omni doctrina: ad excogitandum & faciendum opus in auro & argẽto & ere & ferro sculpendisq; lapidibus & opere carpentario Quicquid fabre adinueniri potest dedit in corde eius. Oholiab quoq; filium achisamech de tribu dan ambos eruditit sapientia: ut m faciãt opera abiectarij polymitarij n ac o plumarij de hyacintho & purpura: coccoq; bis tincto & byssо: & p texant omnia ac q noua queq; reperiant. XXXVI

Ecit r ergo beçeleel & ooliab: & omnis vir sapiens quib9 dedit dominus sapientiã & intellectum ut scirẽt fabre operari q̃ in vsu sanctuarij

torques ꝓm hug. g Et inaures. ornamẽta sũt auriũ. b Annulos. digitoꝝ. i Et extralia. brachiorũ ꝓpemanũ. k Sz & mulieres docte dederũt que neuerãt. i. filauerant & dr a neones. qõ significat filare. l Dixitq; moyses. hic ꝑtim agit de electione artificũ. cũ dr: m Ut faciãt opa abietarij. i. carpẽtarij. Abies enĩ ẽ genus ligni. & inde dr abietarius artifex opans i tali ligno. & inde tractũ ẽ hoc nomẽ ad alios artifices lignoꝝ. & sic accipitur hic. qz de ligno abietis nõ fit h mẽtio in cõstructione tabernaculi sed de lignis sethim. n Polymitarij, nomen est artificis q; p texturã varias figuras opatur. & dr a polis qõ ẽ pluralitas. & mitos quod ẽ gutta. o Ac plumarij. qui tales varietates facit cũ acu. p Et texãt oia. s. que ab aliis sũt inuenta. q Ac noua queq; reperiant. sapientia a deo sibi collata. Cetera patent ex dictis xxxj. ca.

r Cap. xxxvj

Ecit ergo beçeleel. Hic cõsequẽter agit de operis executione. ista tamẽ executio nõ ponit hic totaliter eodem ordine quo supra descriptum est opus a moyse. primo q; ponit executio opis ꝙrũ ad ipsum tabernaculũ. secũdo ꝙrum ad ea que erãt intra ipsũ. xxxvij ca. tertio ꝙrum ad atriũ. ca. xxxviij. & rto ꝙrum ad vestes sacerdotũ. xxxix. ca. Circa primũ primo ostenditur populi offerẽtis vltra necessitatem deuotio. secũdo opis executio. ibi: Fecerũtq;. & primo ꝙrum ad opimenta tabernaculi de cortinis & sagis & pellibus. secũdo ꝙrum ad parietes tabernaculi. ibi Fecit & tabulas tabernaculi. sequitur: Contra occidentem vo.

neceſſaria ſūt ⁊ que p̄cepit dñs
Cūq; vocaſſet eos moyſes ⁊
omnē eruditū virum cui ꝺe/
rat dñs ſapientiā : ⁊ qui ſp̄te
ſua obtulerant ſe ad faciendū
opus. tradidit eis oīa donaria
filioꝝ iſrael. Qui cū inſtarent
operi quotidie : mane vota p̄/
pulus offerebat. vñ artifices
venire cōpulſi dixerunt moyſi:
Plus offert ppls q̄ neceſſarī/
um eſt. Juſſit ergo moyſes p̄/
conis voce cātari: Nec vir nec
mulier ꝺeq; offerat vltra i ope
ſanctuarij. Sicq; ceſſatū eſt a
muneribꝰ offerendis: eo q̄ ob/
lata ſufficerēt ⁊ ſup̄abūdarēt.
Fecerūtq; oēs corde ſapientes
ad explēdū opus tabernaculi :
cortinas ꝺecē ꝺe byſſo retorta
⁊ hyacintho ⁊ purpura coc/
coq; bis tincto ope vario ⁊ ar/
te polymita. Quaꝝ vna habe/
bat in longitudine vigintiocto
cubitos ⁊ in latitudine q̄tuor.
Una mēſura erat omniū cor/
tinarū. Coniunxitq; cortinas
quinq; alteram alteri : ⁊ alias
q̄nq; ſibi inuicē copulauit. Fe/
cit ⁊ anſas hyacinthinas i ora
cortine vniꝰ ex vtroq; latere : ⁊
in ora cortine alteriꝰ ſimiliꝰ ut
cōtra ſe inuicē venirent anſe : ⁊
mutuo iūgerent. Æñ ⁊ q̄nqua
ginta fudit circulos aureos : q̄
morderent cortinarū anſas ⁊
fieret vnū tabernaculū. Fecit
⁊ ſaga vndecim ꝺe pilis capra/
rū ad operiendū tectū taberna/
culi. Unū ſagū in lōgitudine
habebat cubitos triginta ⁊ in
latitudine cubitos quatuor.
Uniꝰ menſure erant oīa ſaga
Quoꝝ q̄nq; iunxit ſeorſum ⁊
ſex alia ſeparatim. Fecitq; anſas
q̄nquaginta in ora ſagi vnius
⁊ q̄nquaginta in ora ſagi alte/
rius ut ſibi inuicē iūgerēt : ⁊ fi/
bulas eneas q̄nquaginta q̄bꝰ
necteret tectū ut vnū pallū ex
oībus ſagis fieret. Fecit ⁊ op/
toriū tabernaculi ꝺe pellibus
arietū rubricat̄: aliudq; ꝺeſup
velamē ꝺe pellibꝰ hyacinthinis
Fecit ⁊ tabulas tabernaculi ꝺe
lignis ſethim ſtantes. Decem
cubitoꝝ erat lōgitudo tabule
vniꝰ ⁊ vnū ac ſemis cubitū la/
titudo retinebat. Bine icaſtra/
ture erant per ſingulas tabu/
las : ut altera alteri iungeret.
Sic fecit in omnibꝰ taberna/
culi tabulis. Æ quibus viginti
ad plagā meridianā erant cō/
tra auſtrū cū quadraginta ba/
ſibus argēteis. Due baſes ſub
vna tabula ponebāt ex vtraq;
parte angloꝝ : vbi incaſtra/
ture laterū i angulis terminā.
Ad plagā quoq; tabernaculi
que reſpicit ad aquilonē fecit
viginti tabulas cū q̄draginta
baſibus argenteis : duas ba/
ſes p̄ ſingulas tabulas. Cōtra
occidentē vo. i. ad eam partē
tabernaculi que mare reſpicit
fecit ſex tabulas : ⁊ duas alias
p̄ ſingulos angulos taberna/
culi retro que iūcte erant a ꝺe/
orſum vſq; ſurſū : ⁊ in vnā cō/
pagem pariter ferebant. Jta
fecit ex vtraq; pte p̄ angulos
ut octo eēnt ſimul tabule ⁊ ha/
berent baſes argenteas ſexde/
cem : binas. ſ. baſes ſub ſingu/
lis tabulis. Fecit ⁊ vectes ꝺe/
lignis ſethim q̄nq; ad cōtinē/
das tabulas vniꝰ lateris taber
naculi : ⁊ q̄nq; alios ad alte/
rius lateris coaptādas tabu/
las : ⁊ extra hos q̄nq; alios ve/
ctes ad occidentalē plagā ta/
bernaculi contra mare. Fecit
q̄q; vectem aliū qui p̄ medias
tabulas ab angulo vſq; ad an
gulū pueniret. Ipſa aūt tabu/
lata ꝺe aurauit : fuſis baſibus
earū argēteis : ⁊ circulos eoꝝ
fecit aureos : p̄ q̄s vectes in/
duci poſſēt: quos ⁊ ipſos lami/
nis aureis operuit. Fecit ⁊ ve/
lum ꝺe hyacintho ⁊ purpura :
⁊ miculo ac byſſo retorta ope
polymitario: variū atq; diſtin/
ctum : ⁊ quatuor colūnas ꝺe li/
gnis ſethim q̄s cū capitibꝰ ꝺe/
aurauit : fuſis baſibꝰ earū ar/
genteis. Fecit ⁊ tentoriū in in/
troitu tabernaculi ex hyacin/
tho purpura ⁊ miculo byſſoq;
retorta ope plumarij : ⁊ colū/
nas q̄nq; cū capitibꝰ ſuis : q̄s
operuit auro: baſesq; earū fu/
dit eneas: quas ⁊ opuit auro.

Ecit[c] aūt xxxvii
ꝺeceleel ⁊ archā ꝺe li/
gnis ſethim habentē
duos ⁊ ſemis cubitos in lōgi/
tudine ⁊ cubitū ac ſemiſſem in
latitudine : altitudo q̄q; vniꝰ

qō aūt ſequit̄ :
a Id eſt ad eā
ptē tabernaculi
q̄ mare reſpicit,
nō eſt in hebreo.
b Fecit q̄q; ve/
ctem aliū ꝛc. ꝺe
hoc vecte nō fe/
cit ſup̄ mētionē.
iſte enī erat i la/
tere orientali ta/
bernaculi. ita q̄
capita eius erāt
inſerta capitibꝰ
duarū tabularū
q̄ erāt iuxta in/
troitū taberna/
culi vna i latere
aq̄lonari ipſius
tabernaculi ⁊ al
tera in auſtrali.
⁊ q: tranſibat p̄
ſpiſſitudinē ipſa/
rū tabularū. ſō
dicit hra q̄ trā/
ſibat p̄ medias
tabulas ab angu
lo vſq; ad angu/
lū. ſ. ab angulo
cōiungente pa/
rietē aq̄lonarē ⁊
orientalē taber/
naculi vſq; ad
angulū cō. ūgē/
tem parietē au/
ſtralē ⁊ oriētalē
ei⁹. Cetera ex/
ponanē ſicut ſūt
expoſita. ſ. ca.
xxvj.

c Cap. xxxvij
Ecit aūt
ꝺeceleel.
Dic p̄ōſt
executio operis
q̄tum ad ea que
erāt intra taber/
naculū. ⁊ primo
illoꝝ q̄ erant in/
tra ſcā ſctoꝝ. ſ.
arcte ⁊ propiciato/
torij ⁊ ipoꝝ
cherubin.

a Cherub vnū in sūmitate vni⁹ ptis. sūmitas h accipiē pro pte supioꝛi ſm opinionē Ra.Sa. dicētis q̄ cherubin erant posita sup operculū arcꝛe qō erat ꝓpitiatoꝛiū ſm ipsū ſm aliā opinionē sūmitas hic accipiē ꝓ extremitate: q̄ dicit q̄ cherubin sustentabāt extremitates ꝓpitiatoꝛij. ut dictū ē ō.xxv.ca. secūdo ponitur executio q̄tum ad ea que erant extra scīm scōꝛ cōtra velū in illa pte tēpli: que scīm uel scā noiatur. cū dī: Fecit ⁊ mēsam.

b Cōtra cozonam. i. imediate sub cozona: ut expositū ē supꝛa xxv.ca. Cōsequē ter agit̄ de cādelabꝛo qō erat ibi dē. cū dī: Fecit ⁊ candelabꝛ. sequit̄:

c Equū erat opus sex calamoꝛ. qō exponit̄ dupliciter: vno mō q̄ ls alia q̄ calami ozirēt̄ de hastili inferi⁹ alijs: tñ in parte supioꝛi equaliē ascendebāt. alit̄ sic: Equū erat tē. i. vniforme i forma ⁊ figura. Cetera exponūt̄ sicut supꝛa exposita sunt ca. xxv. Cōsequenē agit̄ de altari thymiamatis. cū dicit̄

d Fecit ⁊ altare tē. qō altare erat inter mēsam ⁊ candelabꝛum. ⁊ exponat̄ quod hic dicitur sicut supꝛa. xxx. ca.

e Cap. xxxviij

Fecit ⁊ altare holocausti.

Hic ꝓiter ponit̄ executio operis q̄tum ad ea que erāt extra tabernaculū: ⁊ ꝓmo q̄tū ad altare holocaustoꝛ. secūdo q̄tū ad cubiti fuit ⁊ dimidij: vestiuitq̄ eā auro purissimo int⁹ ⁊ foris. Et fecit illi cozonā aureā per gyrū cōstans q̄tuoꝛ ānulos aureos p q̄tuoꝛ angulos ei⁹: duos ānulos in latere vno: ⁊ duos in altero. Vectes q̄q̄ fecit de lignis sethim quos vestiuit auro ⁊ q̄s misit in ānulos qui erant in latorib⁹ arche ad portandū eā. Fecit ⁊ ꝓpitiatoꝛiū. i. oraculum de auro mūdissimo duoꝛ cubitoꝛ ⁊ dimidij in lōgitudine ⁊ cubiti ac semis i latitudine. Duos etiā cherubin ex auro ductili quos posuit ex vtraq̄ pte ꝓpitiatoꝛij: cherub⁹ vnū in sūmitate vnius ptis ⁊ cherub alterū i sūmitate ptis alteri⁹. Duos cherubin in singulis sūmitatib⁹ ꝓpitiatoꝛij extēdentes alas ⁊ tegētes ꝓpitiatoꝛiū: sesq̄ mutuo ⁊ illud respicientes. Fecit ⁊ mēsā de lignis sethim in lōgitudine duoꝛ cubitoꝛ ⁊ in latitudine vni⁹ cubiti que habebat in altitudine cubitū ac semissem. Circūdedit eā auro mūdissimo: ⁊ fecit illi labiū aureū p gyꝛ: ipsiq̄ labio cozonā aureā interrasilē q̄tuoꝛ digitoꝛ: ⁊ sup eandē alterā cozonā aureā. Fudit ⁊ q̄tuoꝛ circulos aureos quos posuit in q̄tuoꝛ angulis p singulos pedes mense cōtra cozonā missiq̄ in eos vectes ut possit mēsa portari: ipsos q̄q̄ vectes fecit de lignis sethim: ⁊ circūdedit eos auro. Et vasa ad diuersos vsus mense: acetabula phialas ⁊ cyathos ⁊ thuribula ex auro puro: in q̄b⁹ offerenda sunt libamina. Fecit ⁊ cādelabꝛū ductile de auro mūdissimo De cui⁹ vecte calami: cyphi: speruleq̄ ac lilia procedebant sex in vtroq̄ latere. Tres calami ex pte vna ⁊ tres ex altera Tres cyphi in nucis modū p calamos singulos speruleq̄ simul ⁊ lilia: ⁊ tres cyphi instar nucis in calamo altero: speruleq̄ simul ⁊ lilia. Equū erat opus sex calamoꝛ qui procedebāt de stipite cādelabꝛi. In ipso aūt vecte erāt q̄tuoꝛ cyphi in nucis modū sperulęq̄ p singulos ⁊ lilia: ⁊ sperule sub duobus calamis p loca tria: qui simul sex fiūt calami, pcedentes de vecte vno. Et sperule igit̄ ⁊ calami ex ipso erant: vniuersa ductilia ex auro purissimo. Fecit ⁊ lucernas septem cū emūctoꝛijs suis: ⁊ vasa vbi ea que emūcta sunt extinguāt̄ de auro mūdissimo. Talentū auri appendebat cādelabꝛū cū oībus vasis suis. Fecit ⁊ altare thymiamatis de lignis sethim per quadrū singulos habēs cubitos ⁊ i altitudine duos: e cui⁹ angulis ꝓcedebāt cornua: vestiuitq̄ illud auro purissimo cū craticula ac parietib⁹ ⁊ cornib⁹. Fecitq̄ ei cozonā aureolā p gyrū ⁊ duos ānulos aureos sub cozona p singula latera ut mittant̄ in eos vectes ⁊ posset altare portari. Ipsos aut̄ vectes fecit de lignis sethim ⁊ operuit laminis aureis. Cōposuit ⁊ oleū ad sanctificationis vnguentum ⁊ thymiamata de aromatib⁹ mūdissimis opꝰ pigmentarij. xxxviij

f Fecit ⁊ altare holocausti de lignis sethim q̄dq̄ cubitoꝛ p quadrū ⁊ triū in altitudine cui⁹ cornua de angulis procedebant: operuitq̄ illud laminis eneis. Et i vsus ei⁹ parauit ex ere vasa diuersa lebetes: forcipes: fuscinulas: vncinos: ⁊ igniū receptacula. Craticulāq̄ ei⁹ in modū retis fecit eneā ⁊ subter eā in altaris medio arulā fusis q̄tuoꝛ ānulis p totidē retiaculi sūmitates ad imittendos vectes ad portādum. Quos ⁊ ipsos fecit de lignis sethim ⁊ operuit laminis eneis: induxitq̄ in circulos q̄ in latorib⁹ altaris eminebant. Ipsū aūt altare nō erat solidū sed cauū ex tabulatis ⁊ int⁹ vacuū. Fecit ⁊ labrū eneū cum basi sua de speculis mulierū q̄ excubabāt i ostio tabernaculi. Fecit ⁊ atrium in cui⁹ australi plaga erant tentoria de byssо retorta cubitoꝛ centū: columne enee viginti cū basibus suis: capita columnarum ⁊ tota operis celatura argentea. labrū eneū. cū dī: g Fecit ⁊ la. ene. cū basi sua tē. Dicūt expositores nostri coīt̄ q̄ iste erant mulieres vuote que veniebāt frequēt̄ ad ostiū tabernaculi ratione cultus diuini ⁊ in signū q̄ nolebant ampli⁹ intēdere ornatui exteriori obtulerūt specula sua: quoꝛ capse erant enee: ⁊ de illis factū ē vas predictū. Ra.Sa. dicit q̄ hic ē text⁹ de: De speculis mulierū exercituātiū uel circūeuntiū ad ostiū taberna culi. ⁊ ſm ꝓmā significationē exponit dicēs q̄ mulieres hebree q̄n pharao voluit ipedire multiplicationē populi p generationē oppꝛimēdo viros laboribus ne vacarēt amplexib⁹ vxoꝛes eoꝛ cōponebāt se ad specula ut prouocarent viros suos ad actū matrimonij nō libidine ducte s prolis amoꝛe: ⁊ sic p creauerūt exercitū filioꝛū israel: quoꝛ ꝓncipes tribuū in quibus quodāmō continebaē totū negociū ppli cōsistebāt ad ostiū tabernaculi: vbi manebant moyses ⁊ aarō ad tractandū cū eis de negocijs ppli. ſm ꝙo aliam significationē exponit de mulierib⁹ vuotis: que manebāt i castris circa latera ⁊ p tergū tabernaculi quas opoꝛtebat circuire veniendo ad ostiū tabernaculi cā oblatiōis faciēde Aliter aūt exponunt doctoꝛes aliq̄ q̄ circa labrū eneū erāt specula affixa ut sacerdotes viderēt maculas abluendas ⁊ illa specula fuerunt oblata a mulieribus vuotis, ⁊ sic quod dicitur: Fecit ⁊ labrum eneū cum basi sua de speculis mulierum. hic accipitur facere ꝓ aptare uel ornare. ⁊ sic aliq̄n accipiē in hebreo. ut dictū fuit Gen. j. ca.

h Capita colūnarum ⁊ tota operis celatura argēta. In hebreo habetur: Uncini columnarū ⁊ cincture earū de argento. ⁊ eodem modo infra vbi ponūtur consimilia verba.

a Ipsas colũnas atrij vestiuit argẽto. Jn hebreo bꝝ: Capita colũnarũ liniuit uel operuit argẽto. ⁊ exponãẽ ista sicut ꝫ. xxvij

b Hec sunt instrumẽta. Jn hebreo bꝝ: Hi sunt computi uel numeri. ⁊ videt hoc meli⁹ dictũ ut ꝓz ex lrã sequẽti. q; noiantur ⁊ etiã numeranꝭ põdera metallo⁹ ve qb⁹ facta sũt opa tabernaculi.

c Jn cerimoniis leuitarum. i. obsequijs eo⁹. q; ad eos ꝑtinebat portare tabulas tabernaculi ⁊ bases ⁊ opimẽta ⁊ plura alia. similiẽ reponere tabernaculũ in motiõe castro⁹ ⁊ erigere ipsũ in loco positionis castro⁹.

d Per manũ ithamar. i. ꝑm ordinationẽ ei⁹ ⁊ ꝓceptum

e Dẽ aurũ. hic ponit numer⁹ auri.

f Dõ expensũ ẽ in opera. xxix. talẽto⁹ fuit. Jn hebreo bꝝ. xxix. cẽtenario⁹. dicit autem Ra. Sa. ꝙ cẽtenari⁹ cõtinet. lx. mnas. mna aũt sanctuarij duplex erat respectu cois. ⁊ sic cẽtenari⁹ cõtinebat cxx. mnas. ⁊ mna. xxv siclos. ⁊ sic cẽtenarius sanctuarij continebat tria milia siclos.

g Oblatũ ẽ aũt ab bis. vẽ. Jn hebreo bꝝ sic: Argentũ aũt numerationis ipsi⁹ fuit cẽtũ cẽtenarij ⁊ mille septingenti ⁊ lxxv. sicli ad põdus sanctuarij. dimidius siclus ꝑ singula capita omniũ trãseuntiũ ad numerũ a xx. ãnis ⁊ supra ve sexcẽtis ⁊ trib⁹ milibus ⁊ ḋngentis. l. viris. ⁊ ꝑm hoc numeratio populi nõ ẽ referenda ad numerũ auri põdicti ẽ magis ad numerũ argenti. cui⁹ ratio ẽ. q; i nullo loco iueniꝭ scriptũ ꝙ in numeratione ipsi⁹ numerati soluere vebẽãt uel offerre aliquã ẽptitatẽ auri sed argẽti. ſ. qlibet dimidiũ sicli. ut dictũ est ꝫ. xxx. ca. Et si cõsidẽ numerus argenti hic exꝑssus. correspondet numero viro⁹ accipiendo ꝑ quolibet dimidiũ sicli. vn⁹ enim cẽtenari⁹ valet tria milia siclos. ut visum ẽ. ⁊ ꝓ ꝫ cẽtũ cẽtenarij valẽt trecẽta milia siclos integros ⁊ ꝓ ꝫ valent sexcenta milia dimidios. Item mille septingenti septuaginta ḋnq; integri valẽt tria milia ḋngentos ḋnquaginta dimidios: ⁊ sic bꝝ numer⁹ põdictus viro⁹. ſ. sexcento⁹ triũ miliũ ⁊ ḋngento⁹ quinquaginta.

Eque ad septẽtrionalẽ plagã tentoria colũne baseſq; ⁊ capita colũnarũ eiusdem mẽsure ⁊ opis ac metalli erant. Jn ea vo plaga que ad occidentẽ respicit fuerũt tentoria cubito⁹ ḋnq̃ḡginta: colũne vece cũ basib⁹ suis enee: ⁊ capita colũnarum ⁊ tota opis celatura argentea. Dorso cõtra orientẽ ḋnq̃ḡginta cubito⁹ parauit tẽtoria: e qb⁹ ḋndeci cubitos colũnarũ triũ cũ basib⁹ suis vnũtenebat lat⁹ ⁊ ĩ ꝑte altera: q; int⁹ vtraq; introitũ tabernaculi fecit: ḋndecim eque cubito⁹ erãt tẽtoria colũneq; tres ⁊ bases totidem Luncta atrij tẽtoria byssus retorta texuerat. Bases enlũnarũ fuere enee: capita autẽ earũ cũ cũcti celaturis suis argẽtea: sed ⁊ ipsas colũnas atrij vestiuit argẽto. Et ĩ introitu ei⁹ opeplumario fecit tentoriũ ex hyacintho purpura vermiculo ac byſſo retorta: qđ habebat viginti cubitos ĩ lõgitudine. altitudo vo ḋnq; cubito⁹ erat: iuxta mensurã quã cũcta atrij tẽtoria habebãt. Colũne aũt in ingressu fuere ḋtuor cũ basib⁹ eneis: capitaq; earũ ⁊ celature argentee. Paxillos ḋq; tabernaculi ⁊ atrij ꝑ gyrũ fecit eneos. Hec sunt instrumẽta tabernaculi testimonij q̃ enumerata sunt iuxta ꝓceptũ moysi in cerimonijs leuitarũ ꝑ manum ithamar filij aaron sacerdotis q̃ bẽeleel fili⁹ buri filij hur ve tribu iuda dño ꝑ moysen iubẽte cõpleuerat iuncto sibi socio ooliab filio achisamech ve tribu dan: q̃ ⁊ ipse artifex lignor⁹ egregi⁹ fuit ⁊ polymitari⁹ atq; plumarius: ex hyacintho purpura vermiculo ⁊ byſſo.

h De aurũ qđ expensũ est in ope sanctuarij ⁊ qđ oblatũ ẽ i vonarijs viginti ⁊ nouẽ talento⁹ fuit ⁊ septingẽto⁹ triginta sicli⁹ ad mẽsurã sanctuarij. Oblatũ ẽ aũt ab his q̃ trãsierunt ad numerũ a viginti ãnis ⁊ supra ve sexcẽtis trib⁹ milib⁹ ⁊ ḋngentis ḋnq̃ḡginta armato⁹.

i Fuerũt ꝓterea cẽtũ talẽta argẽti: e qb⁹ cõflate sunt bases sanctuarij ⁊ introit⁹ vbi velũ pẽdet. Cẽtũ bases facte sũt ve talẽtis cẽtũ singulis talẽtis ꝑ bases singulas supputatis. De mille autẽ septingẽtis ⁊ septuagita ḋnq; sicli⁹ fecit capita colũnarũ: q̃s ⁊ ipsas velauit argẽto.

k De talẽtis centũ. Jn hebreo bꝝ: De cẽtenarijs cẽtũ.

l De mille aũt septingentis vẽ. Jn hebreo bꝝ: De mille septigẽtis. lxxv. siclis fecit vncinos colũnarũ ⁊ liniuit capita earũ argẽto. ⁊ hec videt verior lra: quia hic loquit⁹ ve colũnis atrij: que erãt. lx. ꝑ circuitũ. argentũ aũt hic enumeratũ non ascendit ad quãtitatẽ vni⁹ cẽtenarij fere ve medietatib⁹. in qualibꝫ aũt base fuit vnus centenarius integer. ut dictũ est. ⁊ sic in vna sola base plus fuisset fere in duplo ve argento q̃ in oib⁹ colũnis atrij. qđ videt absurdũ. ⁊ ideo nõ videt possibile ꝙ capita earũ fuerint argẽtea nec ipse vestite argento: ꝫ vncini triũ fuerunt argentei ⁊ capita earũ linita uel opta argẽto sicut supra expositũ est. xxvij. ca. Cetera patẽt i Cap. xxix.

m Jncidit q; bracteas aureas: ⁊ extenuauit i fila ut possent torqueri cũ ꝓ⁹ colo⁹ subtegmie duasq; oras sibi inuicẽ copulatas in vtroq; latere sũmitatũ: ⁊ baltheũ ex eisdẽ colorib⁹: sicut ꝓcepat dñs moysi. Parauit ⁊ duos lapides onychinos astrictos ⁊ iclusos auro ⁊ sculptos arte gẽmaria noib⁹ filiorum israel. Sex noia in lapide vno: ⁊ sex in altero iuxta ordinẽ natiuitatis eo⁹. Posuit q; eos i lateribꝰ suphumeralis in monimẽtũ filio⁹ israel: sicut ꝓcepat dñs moysi. Fecit ⁊ rationale opus polymito iuxta op⁹ suphumerale ve auro hyacintho ⁊ purpura coccoq; bis tincto ⁊ byſſo retorta: opus polymitario.

n De byacintho xxxix vo ⁊ purpura vermiculo ac byſſo fecit vestes q̃b⁹ indueret aaron q̃n ministrabat i sanctis sicut ꝓcepit dñs moysi. Fecit igit superbum merale ve auro hyacintho ⁊ purpura coccoq; bis tincto ⁊ byſſo retorta: opus polymitario.

o De byacintho. Hic ponit executio operis ẽptum ad vestes sacerdotũ. ⁊ ꝓmo ve suphumerali. m Jncidit q; bracteas id ẽ laminas tenues: ut ex illis possent fieri fila. secũdo ve rationali. ibi: Fecit ⁊ rationale. tertio ve tunica hyacinthina. ibi: Fecerunt quoq; tunicã. quarto ve vestib⁹ byssinis. ibi: Fecerunt ⁊ tunicas. ⁊ m tras cum corona lis ve. Erant enim circuli in mitris illis in ꝑte inferiori qui vocantur hic corone. quinto ve lamina sacra. ibi: Fecerunt ⁊ laminã sacre vnctionis. Cetera patent ex dictis supra. xxviij. ca.

humeralis ex auro hyacintho purpura: coccoq; bis tincto: ⁊ bysso retorta: quadrangulū duplex mēsure palmi: ⁊ posuit in eo gēmarū ordines q̄tuor. In p̄mo versu erat sardi⁹ thopaçi⁹ smaragdus. In secūdo carbūculus sapphyrus iaspis. In tertio ligurius: achates: amethist⁹. In q̄rto chrysolith⁹ onychin⁹ ⁊ berillus: circundati ⁊ inclusi auro p̄ ordines suos. Ipsiq; lapides duodecim sculpti erāt noīb⁹ duodecim tribuum israel: singuli p̄ noīa singuloꝝ. Fecerūt in rationali ⁊ cathenulas sibi inuicē coherētes de auro purissimo ⁊ duos vncinos totidēq; ānulos aureos Porro annulos posuerunt in vtroq; latere rationalis ex q̄b⁹ penderent due cathene auree: q̄s inseruerūt vncinis q̄ in sup̄humeralis angulis eminebāt. Hec ⁊ ante ⁊ retro ita cōueniebāt sibi ut sup̄humerale ⁊ rationale mutuo necterent̄: stricta ad baltheū ⁊ ānulis forti⁹ copulata: quos iūgebat vitta hyacinthina ne laxa fluerent ⁊ a se inuicē mouerēt̄: sicut p̄cepit dñs moysi. Fecerūt quoq; tunicā sup̄humeralis totam hyacinthinā ⁊ capitiū ī sup̄iori p̄te cōtra mediū orāq; p̄ gyrū capitij textilē. deorsum autē ad pedes malapunica ex hyacintho purpura vermiculo ac bysso retorta: ⁊ tintinnabula de auro purissimo: que posuerūt inter malogranata in extrema p̄te tunice p̄ gyꝝ: tintinnabulū aūt aureū ⁊ malūpunicū: q̄b⁹ ornatus incedebat pōtifex q̄n ministerio fungebat̄: sicut p̄cepit dñs moysi. Fecerūt ⁊ tunicas byssinas op̄e textili aaron ⁊ filijs eius ⁊ mitras cū coronulis suis ex bysso: feminalia q̄q; linea byssina: cingulū v̄o de bysso retorta: hyacintho: purpura: ac vermiculo distinctū arte plumaria: sicut precep̄at dñs moysi. Fecerūt ⁊ laminā sacre venerationis de auro purissimo: scripseruntq; in ea op̄e gēmario scm̄ dñi ⁊ strinxerūt eā cum mitra vitta hyacinthina: sicut precep̄at dñs moysi. Perfectū est igit̄ omne opus tabernaculi ⁊ tecti testimonij. Fecerūtq; filij israel cūcta que preceperat dñs moysi ⁊ obtulerūt tabernaculū ⁊ tectū ⁊ vniuersam supellectilē: ānulos: tabulas: vectes: colūnas ac bases: op̄toriū de pellibus arietū rubricatis. ⁊ aliud operimentū de hyacinthinis pellib⁹ velū: archā: vectes: ꝓpitiatoriū: mensā cū vasis suis: ⁊ ꝓpositionis panib⁹: candelabrū lucernas ⁊ vtensilia earū cum oleo: altare aureū ⁊ vnguentū ⁊ thymiama ex aromatib⁹: ⁊ tentoriū ī ītroitu tabernaculi: altare eneū: retiaculū: vectes ⁊ vasa ei⁹ oīa: labrū cū basi sua: tentoria atrij ⁊ colūnas cū basibus suis: tētoriū in introitu atrij: funiculosq; illi⁹ ⁊ paxillos. Nihil ex vasis defuit que ī ministeriū tabernaculi ⁊ ī tectū federis iussa sunt fieri. Vestes quoq; q̄b⁹ sacerdotes vtunt̄ in sanctuario aaron. s. ⁊ filij eius: obtulerunt filij israel sicut p̄ceperat dñs. Que postq̄ moyses cūcta vidit cōpleta bn̄dixit eis.

Ocutusq; [a] est XL dñs ad moysen dicēs: Mense [b] primo p̄ma die mensis eriges tabernaculū testimonij ⁊ pones in eo archā dimittesq; ante illā velū ⁊ illata mensa pones sup̄ eā q̄ rite p̄cepta sūt. Cādelabrū stabit cū lucernis suis ⁊ altare aureū in q̄ adolet̄ incēsū corā archa testimonij. Tētoriū ī introitu tab̄naculi testimonij pones ⁊ ante illud altare holocausti. Labrū int altare ⁊ tab̄naculū q̄d īplebis aqua. Circūdabisq; atriū tētorijs ⁊ īgressū ei⁹. Et assumpto vnctionis oleo vnges tabernaculū cū vasis suis ut scīficēt̄ altare holocausti ⁊ oīa vasa ei⁹: labrū cum basi sua. Oīa vnctionis oleo consecrabis ut sint scā scōꝝ. Applicabisq; aaron ⁊ filios ei⁹ ad fores tabernaculi testimonij: ⁊ lotos aqua indues sanctis vestib⁹ ut ministrēt mihi: ⁊ vnctio eoꝝ in sacerdotiū sempiternū proficiat. Fecitq; moyses oīa que preceperat dñs. Igit̄ mense primo anni secundi prima die mensis collocatum est tabernaculum.

a Cap̄. xl. Ocutusq; est dñs. Postq̄ descripta ē tabernaculi cōstructio: hic ꝯnter describit̄ ei⁹ erectio. vbi p̄mittitur p̄ceptū dñi. cū dicit̄:

b Mense p̄mo. s. secundi anni ab exitu de egypto. secūdo ponit̄ executio moysi. cū dr̄: Fecitq; moyses ⁊c̄. ⁊ p̄mo q̄tum ad ipsum tabernaculū. cū dicit̄: Colloeatū est tabernaculum ⁊c̄. secundo q̄tum ad ea que erāt intra sanctū scōꝝ. ibi:

a Posuit ⁊ testimoniū .i. tabulas q̄ erant ī testimoniū federis inter veū ⁊ ꝑpulū. b Et oraculū ꝟsup. i. ꝓpitiatoriū. tertio q̄tū ad ea que erāt extra scīm scōz in tabernaculo. cū dr̄: Posuit ⁊ mēsam ⁊c. c Posuit ⁊ altare aureū sub tecto testimonij. i. tabernaculi. qz vocabat tabernaculū testimonij. d Cōtra ꝟelū dividēs scīm ⁊ sanctū sanctoz. ⁊ p hoc q̄ dicit: cōtra ꝟelū. ⁊ non intra. pz q̄ supra dictū est. xxx. ca. ſ. q̄ altare incensi q̄ ē idem q̄ altare aureū; non erat intra sanctū scōz sed extra inter mēsā ꝓpositionis ⁊ cādelabrū. e Et adoleuit sup eo incensū .ſ. ipse moyses q: faciebat officiū sacerdotale quousq̄ aaron ⁊ filij eius essent cōsecrati. fm illos qui dicūt q̄ cōsecratio sacerdotū non erat completa die erectiōis tabernaculi. fm alios qui dicūt q̄ illa dies fuit dies octaua cōsecrationis sue. non solum moyses obtulit illo die sed etiā aaron ⁊ filij ei⁹. ut hr̄ Leuitī. ix. ꝟ bis opinionibus dicet Au. vij. Consequēr agit de erectiē eoz que erāt extra tabernaculū in atrio. cū dr̄: f Et altare holocausti ī ꝟstibulo. id est in atrio. g Offerens. ſ. moyses ⁊ etiā aaron ⁊ filij eius fm alioꝝ ratiē dicta. h Labrū q̄ statuit inter tabernaculū testimonij ⁊ altare. ſ. holocausti. nō tn̄ directe inter ytrūq̄ ꝫ aliquātulū a latere. i Lauerūtq̄ ī eo moyses ⁊ aaron ⁊c. ſ. q̄n fuerūt cōsecrati ⁊ poterāt accedere ad tabernaculū testimonij. k Erexit ⁊ atriū. i. colūnas ⁊ cortinas claudētes atriū p gyrū tabernaculi. nō tamē equale erat spaciū atrij in circuitu tabernaculi: qz ante ostiū tabernaculi q̄ erat in pte orientali spatiū atrij habebat q̄nquaginta cubitos in quadrū. in alijs aūt tribꝰ q̄tib⁹ habebat .xx. cubitos latitudinis excepta spissitudine parietū tabernaculi. l Postq̄ oīa pfecta sūt opuit nubes tabernaculū. i signū diuine acceptationis ⁊ pītie sue. m Et gloria dñi ipleuit illud. i. nubes gloriosa que erat signū pītie eius nō solū supra tabernaculū sed etiā intra. n Nec poterat moyses ingredi. ſ. ꝓpter reuerentiā presentie dñi. ut hr̄ simile .iij. Regū. viij. ca. vbi dr̄ q̄ nō poterāt sacerdotes stare ⁊ ministrare ꝓpe nebulā: nō qz obscuraret eoz aspectū sed qz erat diuine p̄sentie signū. vñ ibi subdit: Impleuerat enim gloria dñi domum dñi. ⁊ ideo nō poterant ibi stare ꝓpe ꝟi reuerentiā. sicut ⁊ moyſi volēti appropinquare ad rubū dictū ē: Ne appropies ingt huc. cū aūt nubes recessit de medio tabernaculi stans supra tabernaculū. signū fuit q̄ moyses tūc poterat ingredi ad ministrandū. sed q̄n nubes tabernaculū ꝟserebat: ita q̄ nō stabat supra tabernaculū imediate erat signū motionis castroz. ⁊ sequebāt nubem ⁊ vbi quiescebat nubes ibi ponebāt castra. o Nubes quippe dñi incubabat p die. ad refrigeriū estus solis. p Et ignis in nocte. ad prestandū beneficiū lucis. Ut aūt p̄dicta melius intelligant expressi in figura situ tabernaculi ⁊ atrij ⁊ eoz que erāt intra ipsa. put in plano figurari possunt: sed oportet multa supplere p imaginationē. Circuli parui in circuitu bui⁹ spacij positi significāt colūnas atrij. linee ꝫo procedentes a circulo ī circuitū significāt cortinas ad colūnas pēdentes ⁊ atriū claudētes. totū spaciū aūt intra cōtentū debet intelligi cētū cubitoz longitudinis: ⁊ q̄nquaginta latitudinis. ⁊ medietas bui⁹ spacij ab oriente vsq̄ ad tabernaculū intelligēda ē quadrata eq̄latera. ſ. q̄nquaginta cubitoz lōgitudinis ab oriente in occidentem. ⁊ q̄nquaginta latitudinis. ſ. ab aquilone versus meridiem. ⁊ in ꝫ spacio aīi tabernaculū debet situari altare holocaustoz. In alia ꝫo medietate totius spacij debet situari tabernaculū bīs triginta cubitos lōgitudinis ⁊ ꝓ latitudinis a posteriori parte tabernaculi vsq̄ ad cortinas atrij versus occidētē spacium viginti cubitoz latitudinis: ⁊ a latere tabernaculi aq̄lonari vsq̄ ad cortinas spaciū viginti cubitoz ⁊ similiē a latere ei⁹ meridionali vsq̄ ad cortinas spacium viginti cubitoz. ⁊ sic pz q̄ medietas secūda intra cortinas cōtenti totius spacij q̄nq̄ginta cubitos hz longitudinis: ⁊ q̄nq̄ginta latitudinis. ⁊ defectum pictoris in ꝫ intellect⁹ supplet inspectoris. In orientali ꝫo pte tabernaculi situandum est candelabrū: mensa ꝓpositionis ⁊ altare incensi. In occidentali ꝫo parte ei⁹ situanda est archa: duo cherubin: ⁊ ꝓpitiatoriū in locis infra ꝟscriptis.

Postilla Nicolai de lyra sup Exodum finit.

Sequitur figura.

Erexitq̄ moyses illud ⁊ posuit tabulas ac bases ⁊ vectes: statuitq̄ colūnas ⁊ expādit tectū sup tabernaculū: ipposito ꝟsup opimēto sicut dñs iperauerat. Posuit[a] ⁊ testimoniū in archa subditis infra vectib⁹: ⁊ [b]oraculū ꝟsup. Cūq̄ intulisset archā in tabernaculū testimonij appēdit ante eā ꝟelū ut expleret dñi iussionē. Posuit ⁊ mēsā in tabernaculo testimonij ad plagā septētrionalē extra ꝟelū: ordinatis corā ꝓpositionis panib⁹: sic p̄cepat dñs moyſi. Posuit ⁊ cādelabrū ī taberna/culo testimonij e regione mēse in pte australi: locatis p ordinē lucernis iuxta p̄ceptū dñi. Posuit[c] ⁊ altare aureū sub tecto testimonij cōtra[c] velum: ⁊[c] adoleuit sup eo īcēsū aromatū sic iusserat dñs moyſi. Posuit ⁊ tētoriū ī itroitu tabnaculi testimonij: ⁊[f] altare holocausti ī ꝟstibulo testimonij: offerēs[g] in eo holocaustum ⁊ sacrificia ut dñs iperauerat. [h]Labrū q̄ statuit inē tabnaculū testimonij ⁊ altare: iplēs illud aqua: lauerūtq̄ [i] ī eo moyses ⁊ aaron ac filij eius manꝰ suas ⁊ pedes cū ingrederētur tectū federis: ⁊ accederēt ad altare: sicut p̄ceperat dñs moyſi. Erexit[m] ⁊ atriū p gyrū[k] tabernaculi ⁊ altaris ducto ī introitu eius tentorio. Postq̄[l] oīa pfecta sunt opuit nubes tabernaculū testimonij ⁊[m] gloria dñi ipleuit illud. Nec poterat[n] moyses ingredi tectū federis nube operiente omnia: ⁊ maiestate dñi coruscante: qz cūcta nubes operuerat. Si q̄n nubes tabernaculū ꝟserebat proficiscebāt̄ filij israel p turmas suas. Si pēdebat ꝟsuper manebāt ī eodē loco. [o]Nubes quippe dñi incubabat per diē tabernaculo: ⁊ [p]ignis in nocte videntib⁹ cūctis populis israel p cunctas mansiones suas.

Explicit liber Exodi.

Leuitici. Cap. j. incipit. a

Vocauit aũt moysen ⁊c. Sicut dictũ fuit in principio Exo. Lex diuina q̃ vanda est pplo adunato sub cultu vni⁹ dei dupliciter datur Uno⁹ gñaliter ⁊ succincte, ⁊ ꝟ mõ ei⁹ datio scribit i Exo. a xx. ca. ⁊ citra. ⁊ ꝟ ꝯtũ ad ꝓcepta moralia: iudicialia ⁊ cerimonialia. ut ibidem fuit declaratum Alio mõ datur magis particulariꝫ ⁊ explicite. ⁊ hoc modo dat in hoc libro ⁊ sequenti: q̃ sic adiuicẽ distinguũt: qz oia ꝓcepta legis diuine ordinant ad dilectionem dei ⁊ primi fm q̃ dicit apls j. ad Timoth. j. Finis precepti ẽ caritas. ⁊ saluator Matth. xxij. ca. dicit q̃ i duobus ꝓceptis caritatis. scz dei ⁊ proximi tota lex pendet ⁊ ꝓphe. ⁊ in hoc libro ponũt in spali ꝓcepta ordinãtia ad deũ. In libro ꝯo numeroꝝ ponũt illa q̃ ordinant ad proximũ. istatꝰ diuisio nõ ẽ ita ꝑcisa: q̃n in ꝟ libro ponãt aliqua etiã ordinãtia ad primũ ⁊ in illo aliqua ordinãtia ad deũ. Nec mirũ. qz dilectio dei mouet ad dilectionẽ ꝓximi. ⁊ dilectio proximi ad dilectionẽ dei finaliter ordinat ⁊ sic illa q̃ ordinãt ad deũ ⁊ primũ: sup se inuicẽ reflectũt. ꝯtũ ꝯo spectat ad pñs libꝝ cõsiderandũ: q⁹ ꝯ ordinat ad deũ ꝓ debitũ latrie cultũ: q̃ cultꝰ ꝓncipaliter ꝯsistit in actu interiori mentis: fm q̃ dicit Aug⁹ in enchiridion. Fide: spe: caritate colit deꝫ. secũdario ꝯo ꝯsistit in quibusdã actib⁹ exteriorib⁹. q̃ sũt quedã ꝓtestatiões interiꝰ cultꝰ. ⁊ de talib⁹ tractat in hoc libro. videlz de sacrificijs ⁊ oblationib⁹. que debebant deo fieri in recognitionẽ fidei ⁊ dilectiõis ad ipsũ: ꝓpt q̃ vocat iste liber Leuiticꝰ: q⁹ talia offerre ad sacerdotes leuitici generis ꝓtinebat. Huiusmodi ꝯo sacrificia in dei lege fuerunt multa. ⁊ ꝟ triplici rõne. Prima ẽ qz fuerũt instituta ad renocandum iudeos ab idolatria. ad quã. pni erãt. ⁊ iõ rõnabiliꝫ fuerũt multitudine sacrificioꝝ onerati. ut eis nõ vacaret idolis imolare. Et ꝓpt eandẽ rõnẽ. s. ut ab idolatria elongaret: fuerunt eis imposita sacrificia alia a sacrificijs idolorũ ⁊ frequenẽ ꝯraria: ut patebit in sequẽtib⁹. Secũda est qz fuerunt instituta ut iudei in cultu vni⁹ dei exercerent ⁊ p tale frequẽs exercitiũ habit⁹ in eis generaret: q̃ ad dei cultũ delectabiliter adducerent. Tertia rõ ẽ. qz sacrificia dele. fuerũt figura vni⁹ veri sacrificij no. le. s. xpi i ara cruc imolati. illud aũt q̃ est pfectũ ꝓ vnũ uel pauca impfecta nõ pot sufficienꝫ repũtari. ⁊ iõ sicut pfectio diuina vnica existens i pfectiõib⁹ creaturarũ varie ⁊ multipliciter repzesentat: sic decẽs fuit ut sacrificiũ nostrũ pfectissimũ per multa ⁊ varia sacrificia in dei lege figuraret: qz illa erãt impfecta: fm q̃ dicit apls ad Heb. vij. Nihil ad pfectum adduxit lex. Igit liber iste qui ẽ de oblatiõib⁹ ⁊ sacrificijs diuidit in q̃tuor ꝓtes ꝓncipales. in ꝑma agit de sacrificijs ⁊ oblatiõib⁹. in secũda de ipsis offerẽtib⁹. s. ca. viij. in ẽtia de offerendi tpib⁹. videlicz. xxiij. ca. in quarta de votoꝝ solutiõib⁹ ⁊ redẽptiõib⁹. q̃ sũt q̃dã oblatiões spales ca. xxvij.

Incipit vaiecra. id est liber Leuiticus. Cap. I

Circa ꝑmũ agit ꝑ de sacrificioꝝ ⁊ oblationũ actu. 2° de eorũ vsu. ca. vj. ibi. Hec est lex sacrificij ⁊c. Circa primũ sciẽdũ q̃ aliq̃ offerebãt inẽ plate. de q̃b⁹ ꝑ agit. Aliq̃ ꝯo ꝓtinue. i. oi die: cuiusmodi erat iuge sacrificiũ. de q̃ agit i ꝓncipio. vj. ca. Circa ꝑmũ sciẽdũ q̃ aliqua offerebãt ex mera deuotiõe. de q̃b⁹ agit. j. ca. ⁊. ij. Aliq̃ aũt ꝓ dñificij ingratitudiẽ. de q̃b⁹ agit. iij. ca. Aliq̃n aũt fiebat oblatio. ꝓ peti remissione. de q̃ agit iij. ca. Circa ꝑmũ sciendũ q̃ aliq̃n fiebat oblatio de viuẽtib⁹. ⁊ talis oblatio vocatur ꝓprie sacrificiũ. de q̃ ꝑ agit. Aliq̃n aũt fiebat de nõ viuentibus ut de pane: farina ⁊ ꝓsimilib⁹. ⁊ talis oblatio retinebat sibi nomẽ cõe oblatiõis. de qua agit. ij. ca. Circa ꝑmũ adhuc notãdũ q̃ viuẽtia hic accipiunt animalia gressibilia. de q̃rũ oblatiõe agit ꝑmo ⁊ volatilia de quibus agit secundo. ibi: Si aũt de auib⁹. Adhuc circa gressibilia primo agit de oblatiõe maiorũ. 2° minorũ. ibi: De si de pecoribus. Circa ꝑmũ dr: Vocauit ãt moysen ⁊c. ad ostẽdẽdũ q̃ leges iste nõ fuerũt a moyse inuẽte: ꝟ a deo date. b Dõ q̃ obtulerit. ex mera deuotiõe. c Si holocaustũ fuerit ei⁹ oblatio. dr holocaustũ sacrificiũ totaliter incẽsũ ad honorẽ dei. ⁊ dr ab holon q̃ ẽ totũ: ⁊ causa q̃ ẽ incẽdiũ: ⁊ ꝑ ꝟ vel ignabat q̃ alia offerẽtis deberet totaliter resolui seu referri ad honorẽ dei. Fm q̃ dr Deut. vj. Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo: ⁊ ex tota alia tua. d Ac de armento. armentũ est ꝓgregatio boũ: sic̃ grex est ꝓgregatio ouiũ. ⁊ sic ꝑz q̃ bicloquiũ de oblatiõe boũ: que sũt maiora animalia imolaticia. e Masculum. qz femina est mas occasionat⁹: ⁊ q̃d impfectũ respectu masculi: ⁊ iõ offerri nõ poterat in holocaustũ. q̃ ẽ sacrificiũ pfectissimũ. poterat tñ offerri in hostijs pacificis. ut dicẽt. j. ca. iij. f Immaculatũ. i. absq̃ defectu mẽbroꝝ. ⁊ etiã carẽs alijs que reddebãt alia maculatũ ⁊ ineptũ ad sacrificiũ dñi: sic ẽ alia lãguidũ: ⁊ debile: ⁊ ꝓtaminatũ ex cõcubitu cũ alia alteri⁹ speciei uel ex cõtactu rei immunde postq̃ venerat ad vnã exedrã tẽpli vbi reponebant animalia mũda que ouisq̃ esset temp⁹ ⁊ hora offerẽdi. g Offerat ad ostiũ tabernaculi. Dicũt expositores nri coiter q̃ ꝟ intelligit ostium atrij sacerdotũ. vbi. ꝓbabãt animalia ytrũ essent apta ad offerendũ anteq̃ introducerẽt in atriũ. Debrei aũt dicũt q̃ nõ. ꝓbabant ibi: ꝟ extra atriũ totaliter in vna exedra ad ꝟ parata. ⁊ iõ qd dr hic: Ad ostiũ tabernaculi. exponũt de loco qui erat extra atriũ. ⁊ ille locus erat añ ostiũ tabernaculi: in q̃ erat arcba ⁊ ꝓpitiatorij ⁊c. ⁊ hoc magis ꝯcordat lrẽ in q̃ addit: b Testimonij. qz arcba testi i q̃ ꝓtinebãt tabule vocat testimoniũ i Ponetq̃ man⁹ sup caput hostie. ad denotãdũ q̃ offerẽs animalia renũciabat iuri q̃ habebat in eo. k Immolabitq̃ vitulum. Ostẽso q̃d debebat facẽ laic⁹ offerẽs animal in holocaustũ. hic ꝓnẽ ostendit q̃d ꝓtinebat circa ꝟ ad sacerdotẽ officiũ. s. imolare: sanguinẽ offerre: exco[illegible]iare: ⁊ incẽdere. ⁊ ꝟ notat eũ dr: l Filij aaron sacerdotis ⁊c. ipsi enim erãt minores sacerdotes sub patre ministrãtes. vñ in hebreo dr. Filij aaron sacerdotes. m Fundentes ꝑ altare circuitũ. Dicit Ra. Sa. q̃ ponebãt de sanguine in duob⁹ angulis altaris ꝓtradictorie oppositis. quibus aũt angul⁹ respicit duo latera i eo ꝓiucta: ⁊ sic talis positio sanguinis respiciebat totũ circuitũ altaris. n Et subijciet i altari ignẽ. nõ est intelligendũ q̃ apportaret ignẽ aliũde: qz nadab ⁊ abiu offerentes ignẽ alienũ stati inde fecti fuerũt a dño. ut dr. j. ꝛ. ca. ⁊ iõ q̃ dicit hic: Et subijciet ignẽ. intelligit de lignis q̃ imponebant ad nutritionẽ ⁊ cõtinuationẽ ignis de celo dati. ut dr. j. ꝛ. ca. o Intestinis ⁊ pedib⁹ lotis aq̃. qz intestina ꝓtinent sordes: ⁊ pedes calcãt lutũ. p Adolebitq̃ ea sacerdos. i. cõburet i holocaustũ q Et suauẽ odorẽ dño. nõ ẽ intelligẽdũ q̃ odor inde

Armentum e
boum Grex a

ꝓgrediens eẽt suauis seu accept⁹ dño ex re oblata: ⁊ ex obediẽ-
tia ⁊ fide offerentiũ: inꝑtũ illa sacrificia figurabãt xp̃m ꝓ sa-
lute humani generis imolandũ. a De si de pecorib⁹. Hic con-
sequent agit de oblatiõe holocausti in aialib⁹ minorib⁹: qõ no-
tat cũ subsequenter dicit. De ouib⁹ siue de capris ⁊c. sequit: b

Agnũ anniculũ. ista littera vitio scriptor uel alio mõ vitiet falsificata: tũ q; dee lrã referẽt ad speciem ouis uel capre: fet⁹ autem capre nõ põt dici agn⁹ tũ q; in holocaustum offerebant aliqñ arietes magni ⁊ nõ solum vni⁹ anni. ut ꝓ in pluribus locis. vñ in hebreo habet: Masculũ ⁊ absq; macula offeret

c Immolabitq; ad latus altaris. s. holocausti qõ erat i atrio ib̃ dño. ut dictũ fuit Exo. xxvij. ca. cetera patẽt ex p̃dictis.

d Si aũt de auib⁹. Hic ꝓnter agit de oblatiõe holocausti facta ex deuotione i volatilibus. voluit eni lex imo dominus i lege. pudere deuotioni pauperũ: ut qui nõ haberẽt aialia maiora possent offerre minora. ⁊ q̃ non haberẽt minora possent offerre auiculas. ⁊ ꝺ est qõ dicit;

e De turturib⁹ ⁊ pullis colũbe. ⁊ dicit de turturibus q; maiores turtures sũt meliores ⁊ pinguiores. Ecõuerso aut̃ ẽ de columbis: qñ minores plus valent.

Qᵃ si de pecorib⁹ oblatio ẽ: de ouib⁹ siue de capr̃ holocaustũ agnũᵇ anniculũ ⁊ absq; macula offeret: immolabitq;ᶜ ad latus altaris qõ respicit ad aq̃lonẽ cor̃ dño. Sanguinẽ ꝺo illius fundent sup altare filꝫ aaron ꝑ circuitum: diuidẽtq; mẽbra caput ⁊ oĩa q̃ adherent iecor̃: ⁊ imponẽt sup ligna q̃ⁿ bus subiẽcend⁹ est ignis. Intestina ꝺo ⁊ pedes lauabũt aq̃ ⁊ oblata oĩa adolebit sacerdos sup altare in holocaustũ ⁊ odorem suauissimũ dño. Si aũtᵏ de auibus holocausti oblatio fuerit dño: de turturib⁹ ⁊ pullis colũbe: offeret eã sacerdos ad altare: ⁊ retorto ad collũ capite; ac rupto vulnerꝫ loco: decurrere faciet sanguinẽ sup crepidinẽ altaris: de siculã ꝺo gutturis ⁊ᵐ plumas ꝓiciet. ꝓpe altare ad orientalẽ plagã: in loco in quo cineres effundi solent. Confringetq; ascellas eiᵒ ⁊ nõ secabit: neq; ferro diuidet eam: ⁊ adolebit sup altare lignis ignẽ supposito. Holocaustũ est ⁊ oblatio suauissimi odoris dño. p

Aimaᵗ cũ obtulerit oblationẽ ᵏ sacrificij dño: similaᵘ erit eius oblatio. Fũdetq; sup eã oleũ ⁊ ponet thus ac deferet ad filios aaron sacerdotis. Quorũ vnˣ tollet pugillũ plenũ simile ⁊ olei ac totum thus: ⁊ ponet memoziale ʸ sup altare i odorem suauissimũ dño. Qᶻ autẽ reliquum fuerit de sacrificio: erit aaron ⁊ filiorũ eius scm̃ scõᶻ de oblationib⁹ dño. Cũᵒ aũt obtuleris sacrificiũ coctũ in clibano de simila: panes. s. absq; fermẽto cõsparsos oleo: ⁊ lagana açima oleo lita: si oblatio tua fuerit de sartagine simile cõsperse oleo ⁊ absq; fermẽto: diuides eã minutatim ⁊ fundes sup eam oleum. Si autẽ de craticula fuerit sacrificium: eque⁹ simila oleo cõspergetur: quã offerẽs dño: tradet manib⁹ sacerdotis. Qui

ferri. Similiter ꝓpe tertiã rõnẽ. q; dos sigt xp̃i fortitudinẽ: ouis ei⁹ innocẽtiã: capra uelut re⁹ similitudinẽ carnis pcti. De turturibus ꝺo ⁊ pullis colũbe fiebat sacrificiũ: tũ q; sunt in magna abundantia in era ꝓmissionis. ⁊ cadũt frequẽter in esũ dois; sũt etiã mũdi nutrimẽti. Cetere ꝺo aues uel sũt magis siluestres: uel si sunt domestice ut scũ ẽ imũdo nutrimẽto: ut galline ⁊ anates ⁊ ꝑsiles. Itẽ quia turtur significabat xp̃i castitatẽ: colũba q̃ felle caret: eius dulcedinẽ seu mititatẽ. de passerib⁹ ꝺo fiebat oblatio tm̃ i emundatiõe leprosi. de q̃ dicet j. xiij. ca. de piscibus autẽ non fiebat sacrificiũ quia nõ habitãt inf dois: ꝺ latet in aquis. Itẽ q; extracti de aqua cito moriunf. ⁊ ideo non possent viui deferri ad templũ: oblatio aũt nõ fiebat de mortuis. Itẽ q; aliqui idolatre utebanf piscib⁹ i suis sacrificijs.

i Caꝑ. ij.

Aima cum obtulerit.

Hic ꝓnter agit de oblatiõib⁹ factis ex reb⁹ non viuẽtib⁹. voluit eni de⁹ pudere deuotioi pauꝑ: ut q; nõ brent aialia uel aues possent offerre farinã crudã uꝫ coctã uel spicas. ⁊ iõ ꝓmo agit de oblatiõe farine crude. secũdo de oblatione farine cocte. ibi: Cũ aũt obtuleris. tertio interponit aliq̃ in oi sacrificio obseruãda. ibi: Dis oblatio. quarto de oblatione spicarũ. ibi: Si aũt obtuleris ⁊c. In ꝓma pte dicit: Anima cũ obtulerit ⁊c. Dicit ꝺ Ra. Sa. q; hic ybi agit de oblatiõe pauperũ ꝓuenient dicit: Alia cum obtulerit ⁊c. quia oblatio pauperis apud deũ reputatur ac si obtulisset animã suam. id est vitam. Et simile sententiam dicit saluator Marci. xij. ca. de vidua paupere que obtulit duo minuta.

k Oblationẽ sacrificij dño. Sicut dictũ fuit ca. precedenti: sacrificium ꝓprie est de viuẽtibus: sed hic accipitur large ꝓ oblatione qualibet.

l Similaᵘ erit eius oblatio. simila est farina tritici purgata ⁊ delicata: quia de meliozibus debet fieri oblatio deo

m Memoziale. scz q̃ totum quod habet offerens habet a deo. ⁊ illud cedebat in partẽ dñi.

n Erit aaron ⁊ filiorũ eius ⁊c. quia cedebat in vsus eorum.

o Cũ aũt obtuleris. Hic agitur de oblatione farine coctẽ. qõ poterat fieri quadrupliciter. Uno modo in clibano. ⁊ sic erat oblatio panũ. Alio modo in aqua calida. ⁊ talis oblatio notatur cũ dicit: Et lagana açima. ⁊ hoc modo italici vocant lagana citos factos de pasta in aqua coctos. Tertio modo coquebat in patella. ⁊ ꝺ tum ad hoc dicit: Si oblatio tua fuerit de sartagine. Quarto modo sup craticulã: quod notat cũ dicit: Si aũt de craticula ⁊c.

p Eque simila oleo conspergetur. id est simila sic cocta conspergeẽ oleo: eodem modo sicut ⁊ alie simile precedentes.

a Omnis oblatio. Hic interponūt aliqua que i oi sacrificio ⁊ oblatione sūt obseruanda exclusiue siue inclusiue: intelligendū tñ ut dicit ꝑmittunt duo que ab oi oblatiõe excludunt .s. fermentū ⁊ mel: qr̃ istis idolatre i suis sacrificijs vtebant. Item qr̃ fermentū corruptionē sigt. ꝑm illud apli .j. Cor̃ v. ca. Modicū fermenti totam massā corrũpit. Dulcedo ẏo mellis sigt lasciuiā carnis que non vult esse in sacrificijs dimis. Dicit autē Ra. Sa. q̃ noie mellis hic intelligit oīs fructꝰ dulc.

b Primitias tñ eorũ offeret, vñ. j. xxiij. ca. duo panes simile fermẽtate precipiunt offerri ꝑ ꝑmitijs in festo ꝓtecostes. Itē infra. vij. ca. dr̃ Panes quoq; fermentatos cũ hostia gratiarũ que immolat pro pacificis: ex q̃b⁹ vnus ꝑ ꝑmitijs offert dño.

c Sup altare ẏo nõ impo. in odo. sua. ut .s. aliq̃d de ipsis ibi cremetur. vñ. j. vj. ca. dr̃ de simila: cuius vna pars erat cremata in altari q̃ totũ residuũ cedẽs in vsũ sacerdotis non poterat fermẽtari. Cui⁹ rõ ibidẽ assignat sic. iõ aũt nõ fermẽtabat: qr̃ ps eius i incensũ dñi offertur. Ex dictis pz q̃ illud q̃ dicit hic: Dis oblatio q̃ of. do. absq; fer. fiet. intelligit tñ de oi oblatiõe que ꝑm se totã uel ꝑm ptẽ sup altare cremat. Consequẽt ponit tertiũ q̃ i omni sacrificio includebat cum dicit:

d Quicq̃d obtuleris sacrificij sale cõdies. cui⁹ rõ est: qr̃ sal a corruptiõe ꝑseruat que vult esse longe a dei sacrificijs. Itē qr̃ sal discretionē sigt. ꝑm illud apli Col. iiij. ca. Sermo vester in grã semp sit sale cõditus. ⁊ iõ ponebat in oi sacrificio, ad designādũ q̃ nullũ sacrificiũ deo placet, nisi fuerit cũ discretione factũ.

e Si aũt obtuleris. Hic agit de oblatiõe q̃ fiebat de spicis nõdum ad maturitatẽ deductis que debãt igne torreri ⁊ grana excuti ⁊ frangi. ⁊ tũc sacrificiũ fieri ꝑ modũ qui in rã exꝑmit. ⁊ pz intellect ex ꝓdictis.

f Munus primitiar. Sciendũ q̃ primitie ter in anno reddebãt. ꝓ in pascate de spicis virentibus. 2° in pentecoste de nouis panibus: ⁊ de bis fiebat oblatio. 3° in festo tabernaculorũ collect frugib⁹. ⁊ ille cedebãt in vsũ sacerdotũ sic decime in vsũ leuitarũ. Ex dictis aũt in isto ca. ⁊ dicendis in sequẽtib⁹ pz q̃ q̃nq; offerebant i sacrificiũ de terrenasẽtib⁹ .s. panis sub quo cõtinet oblatio farine ⁊ spicarũ. qr̃ sũt mã panis, vinũ de q̃ fiebat libatio in sacrificijs, ut patebit. j. oleum sal ⁊ thus. cuius rõ potest accipi ex ꝓcedentib⁹: qr̃ sup dictũ est q̃ oblatio debebat fieri deo de bis que coiter veniũt in esũ hois ad sustẽtationẽ vite. De terrenasẽtib⁹ ẏo aliqua cõmuni⁹ veniũt in sustentatione hois ꝑ modum nutrimenti. ⁊ ista sunt panis ⁊ vinũ. Aliqua ꝑ modũ cõdimenti. cuiusmodi sũt sal ⁊ oleũ. Aliqua ꝑ modũ medicamenti. ⁊ cõtum ad hoc ponebat thus. q̃ ẽ aromaticũ ⁊ solidatiuũ. Rõ etiã spãlis ad hoc est: qr̃ ꝑ thus significatur deuotio. ꝑm illud ps. cxl. Dirigat͡ or̃o mea sicut incensũ in cõspectu tuo. ⁊ iõ ponebat in oblationib⁹: ad significandũ q̃ nõ erãt accepte deo ꝑm se: si tñ ex fide ⁊ deuotione offerentiũ: ꝓpter quod in sacrificio celotipie nõ ponebat thus. ut dr̃ Ru. v. ca. qr̃ nõ ꝓcedebat ex deuotione: si ex suspitione ꝓtra ꝓximum.

g Cap̃ iij. Quod si hostia pacificorũ fuerit ei⁹ oblatio: ⁊ de bobus voluerit offerre: marẽ⁹ siue feminã immaculata offeret coram dño. Ponetq; manũ sup caput victime sue: que immolabit in introitu tabernaculi testimonij. Fundẽtq; filij aaron sacerdotes sanguinẽ ꝑ altaris circuitũ ⁊ offerent de hostia pacificorũ in oblationẽ dño adipem⁴ que opit vitalia: ⁊ q̃cq̃d pinguedinis est intrinsecus duos⁵ renes cũ adipe quo⁶ tegunt͡ ilia: ⁊ ⁷reticulum iecoris ⁸cum ⁹renunculis: adolebũtq; ea sup altare in holocaustum ligni igne supposito in oblationem suauissimi odoris dño. Si ẏo¹⁰ de ouib⁹ fuerit eius oblatio ⁊ pacifico¹¹ hostia: siue masculũ obtulerit siue feminã: immaculata erunt omnia. Si ¹² agnũ

cum obtulerit eam: tollet memoriale de sacrificio: ⁊ adolebit sup altarein odorẽ suauitatis dño. Quicquid aũt reliquũ est: erit aaron ⁊ filiorum eius scñi scorũ de oblationib⁹ dñi.

h Omnis oblatio q̃ offert dño absq; fermento fiet: nec quicq; fermẽti ac mellis adolebit in sacrificio dñi. Primitias tñ eorũ offeretis ac munera: sup altare ẏo nõ imponentur in odorem suauitatis. Quicq̃d obtuleris sacrificij sale condies: nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo In omni oblatiõe offeres sal. Si autẽ obtuleris munus primitiarũ frugum tuarũ dño de spicis adhuc virentib⁹: torrebis eas igni: ⁊ ꝓfringes in morem farris. ⁊ sic offeres primitias tuas dño: fundẽs sup ea oleũ ⁊ thus imponens: qr̃ oblatio dñi est: de qua adolebit sacerdos in memoriã mu-

neris: ptẽ farris fracti: ⁊ olei ac totum thus.

Quod si hostia pacificorũ fuerit ei⁹ oblatio: ⁊ de bobus voluerit offerre: marẽ⁹ siue feminã immaculata offeret coram dño. Ponetq; manũ sup caput victime sue: que immolabit in introitu tabernaculi testimonij. Fundẽtq; filij aaron sacerdotes sanguinẽ ꝑ altaris circuitũ ⁊ offerent de hostia pacificorũ in oblationẽ dño adipem⁴ que opit vitalia: ⁊ q̃cq̃d pinguedinis est intrinsecus duos⁵ renes cũ adipe quo⁶ tegunt͡ ilia: ⁊ ⁷reticulum iecoris ⁸cum ⁹renunculis: adolebũtq; ea sup altare in holocaustum ligni igne supposito in oblationem suauissimi odoris dño. Si ẏo¹⁰ de ouib⁹ fuerit eius oblatio ⁊ pacifico¹¹ hostia: siue masculũ obtulerit siue feminã: immaculata erunt omnia. Si ¹² agnũ

Hic agitur de sacrificio qõ fiebat ꝑ bñficij impetratione. ⁊ si illud bñficiũ iam erat obtẽtũ: tale sacrificiũ habebat rõnem gratiar̃ actionis: si aũt obtinendũ habebat rationẽ postulationis. ⁊ iõ vocabat hostia pacifica: qr̃ q̃s deus exhibet bñficiũ hoi: videt ei pacificatus. Similit hõ recipiens bñficiũ postulatũ pacificat in aio: qr̃ cõplet suũ desiderium. Dicit aũt h Ra. Sa. q̃ vocabat hostia pacifica: eo q̃ facit pacem reddẽdo cuilibet q̃ suũ est .s. deo ⁊ hoi cuius est oblatio. ⁊ sacerdoti offerẽti: quia hui⁹ sacrificij vna ps incendebat͡ ad honorẽ diuinũ. ut dr̃. j. Alia aũt cedebat in vsũ sacerdotis. .s. armus dexter ⁊ pectusculum. ⁊ etiã lingua cũ genis: ⁊ ut dicit Ra. Sa. Cetere carnes erant offerẽtiũ. Ex hoc etiã patz q̃ tale sacrificiũ nõ poterat fieri de auibus: sicut sacrificiũ holocausti fieri poterat. ut fuit dictũ. j. ca. quia hoc sacrificium diuidebat͡ in tres ptes. aues ẏo in sacrificijs non diuidebant. ut habet Hcñ. xv. ca. ⁊ ideo hostia pacifica fiebat de bobus uel ouibus uel capris. ⁊ ꝑm hoc istud ca. diuidit in tres ptes. secũda ibi: Si ẏo de ouib⁹. tertia ibi: Si capra fuerit. ⁊ quarto ponit correlariũ rõne dictoꝝ in hoc ca. ibi: Omnis adeps. Prima ps patet ex dictis in hoc ca. ⁊ supr̃. quia in diuersis sacrificijs eadẽ frequenter reperit͡. ut patz in hrã. Aliqua tñ vocabula sũt exponenda. b Marem siue feminã. istud sacrificiũ non erat ita pfectũ sicut sacrificiũ holocausti. ideo in isto poterat nõ solum masculus sed etiã femina offerri. i Adipem qui opit vitalia. adeps est pinguedo existẽs in interioribꝰ ptibus aialis. Aruina ẏo est pinguedo que est exterius inter cutem ⁊ carnem. que in porco vocat lardus: vnũ tamen vocabulũ frequenter ponit ꝓ alio. k Duos renes. i. renunculos. ⁊ sic est in hebreo. ⁊ ideo littera videt hic corrupta vitio scriptorũ. ⁊ in sequentibus vbi ponitur renes ꝑ renũculos: quia renes nõ cremabant͡ cũ adipe sed renunculi. Dicunt tamẽ aliqui q̃ hic ꝑ renes scõm litteram nostram intelligitur quedam pinguedo existens circa renes. l Quo tegunt͡ ilia. quedam membra sunt adiacẽtia renib⁹ dicta ab ilion quod est intestinũ. ⁊ inde dicit iliaca passio. m Et reticulũ. quia quidam adeps est factus ad modum retis. n Iecoris. in hebreo habet epatis. ⁊ sic cõmuniter exponũt doctores. o Cum renunculis. repetitio est eiusdẽ quod predictũ est. Intellectus igit͡ hui⁹ littere est q̃ pinguedo debebat auferri de partibus interioribus predictis: ⁊ incendi sup altare cũ renũculis. p Si ẏo de ouibus. hic agitur de hostia pacifica de ouibus. q Si agnum obtulerit. licz aũt hostia pacifica fieret de mare ⁊ femina. ⁊ non solũmodo de iuuenibus sed etiam de arietibus ⁊ ouibus magnis: tamen ponit hic exemplũ de agno: qr̃ talis hostia pacifica frequentius fiebat. ⁊ ideo q̃ dicit hic de modo

oblationis ⁊ īmolatiōis agni·intelligendum ē etiā de aliis. a Immolabit in vestibulo tab.i.in atrio qđ erat añ tabernaculū. b Et pinguedinē que operit ventrē.nō a pte exteriori: ſ interiori cetera patent ex ꝓdictis. c Si capra. Hic ꝓſequit oblatio pacifica q̄ fit de capra. d Immolabitq; eā in introitu tabernaculi.i.in atrio quod erat añ introitū tabernaculi.cetera patēt ex dictis. e Dis adeps Hic inferē cozelariū: qz in ꝓcedētibus dixit adipē ee incendēdū ad honorē diuinū.iō concludit generalit. Dis adeps dñi erit iure ꝑpetuo.i.incēdet ad honorē dñi: ſ tm intelligendū ē de sacrificijs. f Nec sanguinē nec adipem oio comedetis. Occasione but dicti sunt varie opiniones de cōmestione adipis. Dicunt enī aliqui qđ ſ tm intelligendū est de animalib imolaticijs scilz adipe bouis ouis ⁊ capre. Adeps enim aialis mortitini ⁊ capti a bestia cedebat in varios vsus iudeorū: utpote ad lucernas ut vnctiones ⁊ huiusmōi ut patet infra vij.ca. Adeps ꝯo aialis liciti ad comedendū nō tm ad offerendū poterat comedi.ſm qđ dr.j.xvij.ca. vbi dr qđ si aliqs venatione uel aucupio feram uel auē accepit: dū tamē esset fera licita ad comedendum·ut ceruus: poterat comedi.ita tm qđ ꝓius sanguis effunderet: ⁊ sic de tali bestia uel aue videt eius sanguinis tm esse ꝓhibit. ⁊ p ꝯsequēs adeps poterat comedi. ⁊ eodē modo sentiendū videt de aliis aialib nō imolaticijs.tamē licitis ad esum. Confirmat etiā hoc dictū: quia moderni iudei sic vtunt. Alij ꝯo dicunt qđ eius adipis erat generaliter iudeis prohibitus.ꝑ illud quod dicit hic: Nec sanguinem nec adipem oio comederis: ita qđ vniformiter ꝓhibeat hic eius sanguinis ⁊ adipis. Esus autē sanguinis generaliter erat prohibit de oibus animalibus: etiā ſm iudeos. ⁊ ideo idē videt dicendū de adipe. Qui autē vult tenere hanc viam que est consona textui in hoc loco: potest dicere ad id qđ obijcitur de adipe aialis venatione capti·qđ hoc non arguit,ꝓpositū: sed magis oppositum.qz Deut. xij.ca. dicit qđ in locis longinquis a hierusalem poterāt occidi ⁊ comedi etiā animalia imolaticia·de quibus dicit ibidē: Sicut comedit capra ⁊ ceruus ita vescēris eis,ablq; esu dūtaxat sanguinis. Ex quo concludit qđ si argumentū inductū ꝑ eis valet qđ etiā de adipe aialis imolaticij in casu isto poterat comedi: qđ ipsi negant. ⁊ pari ratione de adipe aliorum de rent negare. Qđ aūt obijcit de esu iudeorum moderni temporis nō valet: quia a tempore xp̄i doctores iudeorū multa illicita in lege relaxauerūt ⁊ multa licita restrinxerūt male interpretantes scripturā ut dr a saluatore Marci vij.ca. Si aūt velit aliquis tenere primā viā patet consequenter dicere qđ illud quod hic dicit: Nec adipem oio comedetis. non est intelligendū sic generaliter sicut de sanguine: sed est referendū ad adipem animalium imolaticiorum: de quorum imolatione littera precedēs loquit. ⁊ huic dicto cōsonat illud quod patet infra.vij.ca. Adipem ouis ⁊ bouis ⁊ capre non comedetis: ⁊ sic adipes aliorū animaliū vident cōcessi ad esum. Sciendū tamē qđ ſm vtrāq; opinionē esus sanguinis ⁊ adipis ꝓhibet duplici rone. Una est pro vitatione idolatrie: qz idolatre adipes suarū bestiarū comedebāt. ſm qđ dicit Deut. xxij.ca. De quorū victimis comedebant adipes ⁊c. de sanguine vero bibebant similiter. Alia est quia sicut dictū est supra: de illis potissime debebat fieri deo oblatio: quibus vita humana maxime

obtulerit coram dño: ponet manum suam sup caput victime sue: que imolabit ī vestibulo tabernaculi. Fundentq; filij aaron sanguinē eius p circuitū altaris: ⁊ offerent de pacificorum hostia sacrificiū dño: adipem ⁊ caudā totā cū renibus ⁊ pinguedinē que operit ventrē atq; vniuersa vitalia: ⁊ vtrūq; renūculū cū adipe q̄ est iuxta ilia: reticulūq; iecoris cū renunculis: ⁊ adolebit ea sacerdos sup altare i pabulum ignis ⁊ oblatiōis domini Si capra fuerit eius oblatio ⁊ obtulerit eā dño: ponet manū suā sup caput eius: imolabitq; eam ī introitu tabernaculi testimonij. Et fūdēt filij aaron sanguinē eius p altaris circuitū: tollentq; ex ea ī pa-

stum ignis dominici adipem qui operit ventrem ⁊ qui tegit vniuersa vitalia: duos renūculos cū reticulo qđ ē sup eos iuxta ilia: ⁊ aruinā iecoris cū renunculis: adolebitq; ea sup altare sacerdos in alimoniā ignis ⁊ suauissimi odoris. Dis adeps dñi erit iure perpetuo in generationibus ⁊ cunctis habitaculis vestris: nec sanguinem: nec adipem omnino comedetis. IIII

Locutusq; ē dns ad moysen dicens: Loquere filijs isr: Anima que peccauerit ꝑ ignorantiam: ⁊ de vniuersis mādatis dñi que precepit ut nō fierent: quippiā fecerit: si sacerdos qui vnct est peccauerit ut delinquere faciēs ꝓpm: offeret

sustentat: sanguis autē est huiusmodi in quo ꝓsistit vita animaliū: adeps etiā causat ex abundantia nutrimenti q̄ vita sustentat: ⁊ iō ut boies recognoscerent se hre a deo vitam ⁊ sustentationem: adeps ad honorē dñi cremabat ⁊ sanguis ad crepidinem altaris effundebat. Itē,phibebat esus sanguinis ne si sanguinem licite comederēt effusioemn humani sanguinis nō abhorrerent: ad quam indei erant ꝓni. Similiter esus adipis ꝓuocat ad luxuriam. ⁊ ideo ,phibit fuit iudeis qui erāt ꝓni ad ipsam. g Cap. iiij. Locutusq; est. Hic cōsequēter agitur de hostia q̄ fiebat ꝓ peccati remissione. ⁊ primo de ea que fiebat ꝓ peccato facto ꝑ ignorantiam. secūdo de ea que fiebat ꝓ peccato facto ex passione uel negligentia. in ꝓncipio.v.ca. tcio de ea que fiebat

ꝓ peccato facto p malicia. circa finē eiusdē ca. ibi: Locutusq; ē dns. Circa ꝑmū ꝑmo loquit in generali cū dr: b Anima que peccauerit ꝑ ignorantiā. quecūq; sit illa Et accipitur hic anima ꝓ homine: quia est pars principalis hominis. i Et de vniuersis mandatis domini que precepit ut non fierent quippiā fecerit.ex hoc quod dicitur hic: ut non fierent. dicunt aliqui iudei q̄ intelligitur tm de preceptis negatiuis si trāsgrediantur. Expositores autem nostri dicunt cōmuniter ⁊ melius ut videtur q̄ intelligitur etiam de transgressione preceptorū affirmatiuorū: ut si quis p ignorantiā omiserit qđ ꝑceptū est fieri. quia in sacra scriptura maxime in transgressione preceptorū p cōmissionem intelligit omissio ⁊ econuerso: aliter nō esset institutū sacrificium ꝓ peccato omissionis: quod videt inconueniens: quia sic lex videret insufficiens data. k Si sacerdos. Hic descendit in particulari: qz tale peccatum potest esse sacerdotis uel multitudinis: seu ꝓncipis uel persone singularis. ⁊ scōm hoc istud capitulū diuiditur in quatuor partes. secunda incipit ibi: Qz si ois turba. tertia ibi: Si peccauerit ꝓnceps. quarta ibi: Qz si peccauerit anima ⁊c. Circa primū dicit sic: Si sacerdos qui vnctus est. Hic est sacerdos magnus: quia inferiores sacerdotes non vngebantur: sed tm ex quadam cōmixtione que fiebat ex sanguine victime immolate ⁊ vnctionis oleo. ipsi ⁊ vestes eorum aspergebantur: ut patet Exo. xxix. ⁊ infra. viij. vnde in veteri testamēto soli reges ⁊ pontifices dicuntur ꝓprie uncti. l Peccauerit. s. per ignorantiam. quia hoc totum refertur ad principium capituli. m Delinquere faciens populū. quia peccatū sacerdotis est populo occasio peccandi. vnde dicit beatus Gregorius in pastorali. Cum pastor per abrupta gradit: consequens est ut grex ad precipitia sequatur. Aliter exponunt hebrei. Delinquere faciens populum. per ignorantiam: quia credit de aliquo qđ sit licitum: ⁊ sic facit ⁊ vocet populum: quod tamen postea percipit esse illicitum. n Offeret ꝓ peccato suo vitulum imaculatū dño. in memoriā vituli conflatilis quē fecit aaron Exo. xxxij. ca.

pro pctō suo vitulū imaculatū dño. Et[a] adducet illū ad ostiū tabernaculi testimonij coram dño: ponetq[b] manū sup caput eius: ⁊ imolabit eum dño Hauriet[c] quoq; de sanguine vituli: inferens[d] illū in tabernaculū testimonij. Cumq; intinxerit digitum in sanguinē asperget[e] eum septies corā domino: contra[f] velū sanctuarij. Ponetq[g] de eodem sanguine sup cornua altaris thymiamatis gratissimi domino: quod est in tabernaculo testimonij. Omnē autē reliquū sanguinē fundet in basim altaris holocausti in introitu tabernaculi. Et adipem[h] vituli offeret pro peccato: tam eum qui vitalia operit q̄ omnia que intrinsecus sunt: duos renunculos ⁊ reticulum quod est supra eos iuxta ilia ⁊ adipem iecoris cū renunculis: sicut offertur de vitulo hostie pacificoꝝ: ⁊ adolebit ea sup altare holocausti. Pellem[i] v̄o ⁊ omnes carnes cum capite ⁊ pedib⁹ ⁊ intestinis ⁊ fimo ⁊ reliquo corpore efferet extra castra in locū mundū vbi cineres effundi solent: incendetq; ea sup lignorum struem: que in loco effusorum cinerum cremabuntur. Q̄[k] si omnis turba filiorum israel ignorauerit ⁊ p imperitiam fecerit quod contra mādatum domini est ⁊ postea intellexerit peccatū suū: offeret[l] p peccato suo vitulum. Adducetq; eū ad ostiū tabernaculi: ⁊[m] ponent seniores populi manus sup caput eius corā dño. Immolatoq; vitulo in ꝯspcū domini: inferet[n] sacerdos qui vnctus est de[o] sanguine eius i tabernaculū testimonij: tincto digito aspergens septies ꝯ velum. Ponetq; de eodē sanguine in cornibus altaris: qd est coram dño in tabernaculo testimonij. Reliquū autē sanguinē fundet iuxta basim altaris holocaustorum: qd est i ostio tabernaculi testimonij. Omnēq; eius adipē tollet ⁊ adolebit sup altare sic faciens ⁊ de hoc vitulo quō fecit ⁊ prius: ⁊ rogāte pro eis sacerdote ꝓpitius erit eis dñs. Ipsum aūt vitulū efferet extra castra atq; comburet sicut ⁊ priorem vitulū: quia est p peccato multitudinis. Si peccauerit[p] princeps ⁊ fecerit vnū e pluribus p ignorantiā qd domini lege ꝓhibetur: ⁊ postea intellexerit pctm̄ suū: offeret[q] hostiā corā dño hircum de capris imaculatum: ponetq; manū suā sup caput eius. Cūq; imolauerit eum in loco vbi solet mactari holocaustum corā dño: quia p peccato est: tinget sacerdos digitū in sanguine hostie pro peccato tangēs[r] cornua altaris holocausti ⁊ reliquū fundens ad basim eius: adipē v̄o adolebit supra: sicut in victimis pacificorū fieri solet. Rogabitq;[s] pro eo sacerdos ⁊ p peccato eius ⁊ dimittetur ei. Q̄ si peccauerit[t] aīa p ignorantiā de populo terre ut faciat quicq̄ ex his que dñi lege ꝓhibent atq; delinq̄t ⁊ cognouerit peccatum suum: offeret[u] capram imaculatā: ponetq;[x] manus sup caput hostie que pro peccato est: ⁊ imolabit eā in loco holocausti. Tolletq; sacerdos de sanguine i digito suo: ⁊ tangēs cornua altaris holocausti reliquū fundet ad basim eius. Omnem[r] autem adipem auferens: sicut auferri solet de victimis pacificorū: adolebit super altare in odorem suauitat domino: rogabitq; pro eo ⁊ dimittetur ei. Si autem de pecoribus obtulerit victimā pro peccato: ouē scilꝫ imaculatam: ponet manū sup caput eius: ⁊ imolabit eā in loco vbi solēt cedi holocaustoꝝ hostie. Sumetq; sacerdos de sanguine ei⁹ digito suo ⁊ tangēs cornua altaris holocausti: reliquū fūdet ad basim ei⁹. Oēm quoq; adipem auferēs: sicut auferri solet adeps arietis qui imolat p pacificis: cremabit sup altare incensum domini: rogabitq; p eo ⁊ pro peccato eius ⁊ dimittetur ei.

a Et adducet illū ad ostiū tabernaculi .i. ad atriū qd est añ ostiū tabnaculi. b Ponetq; manū sup caput ei⁹ ad resignandum iuri qd hēbat in vitulo. ⁊ ad designādū q sicut vitul⁹ erat occidēd⁹ p pctō suo ita ipse offerens eēt morte dign⁹ p trāsgressione p̄cepti dñi: nisi accepta eēt eius oblatio ex misericordia dei. ⁊ idē intelligendū est in alijs sacrificijs p pctō. c Hauriet q̄ de sanguine vituli. i vase ad h̄ apto d Inferēs illū i tabernaculum testimonij. de hostijs aūt sup̄dictis nō inferebat aliq̄d de sanguine itra tabnaculū. e Asperget eū septies. ad denotandū pfectā expiationē que per septenariū sig̃t. f Cōtra velū sanctuarij. corā altari thymiamatis: q2 illud velū diuidebat scm̄ ⁊ scm̄ scōꝝ. Sāguis eni iste nō inferebat intra scm̄ scōꝝ. iō dr̄ hic: ꝯ velū. ⁊ nō itra. vñ seq̄t g Ponetq; de eodē san. su. cor. al. thy. qd altare erat i illa pte tabernaculi que dicebatur scā. ⁊ nō in alia q̄ dicebat scā scōꝝ. h Adipē vituli offeret. s. sup altare holocausti qd erat in atrio. i Pellē v̄o ⁊ oēs carnes ⁊c̄. p h̄ designabat q sacerdos debebat eē elongat⁹ de cetero nō solū a pctō s̄ etiā ab occasiōib⁹ ei⁹ k Q̄ si omnis turba ⁊c̄. Hic agit de hostia p pctō multitudinis. cū dicit: Q̄ si oīs turba ⁊c̄. Dicit Ra. Sa. q intelligit p turbā cōgregatio iudicū ordinariorū qui erant lxx. senes ppl̄i ad hoc p impositionē manuū ordinati. ⁊ in istis totus ppl̄us v̄tualiter continebatur. Potest etiam intelligi de toto ppl̄o inq̄tū p ignorātiā senū popul⁹ delinquebat l Offeret p peccato suo vitulū. in memoriā vituli cōflatilis in quo peccauit populus Exo. xxxij. m Et ponent seniores ppl̄i man⁹ sup caput eius. protestantes pro se ⁊ tota mltitudine: illud dictū ē s̄ de ꝓtestatione sacerdotis. n Inferet sacerdos qui vnctus est. i. sacerdos magnus ut s̄. o De sanguine. hoc exponat ⁊ totū qd sequit q̄tū ad istā ptē sicut expositū est sup̄ i sacrificio p pctō sacerdotis. p Si peccauerit p̄nceps hic agit de hostia pro pctō p̄ncipis. q Offeret hostiā corā dño ⁊c̄. in q̄ designat eius principat⁹: q2 est dux ppl̄i sicut hirc⁹ capraꝝ. Intelligit etiā per hoc grauitas sui pcti: q2 hircus ē aīal fetidum r Tangens cornua altaris holocausti. Sāguis eni hui⁹ victime nō inferebat intra tabernaculū: sic i duobus p̄dictis sacrificijs s Rogabitq; p eo sacerdos ⁊ p peccato ei⁹ ⁊ dimittet ei. scꝫ p deuotione ⁊ oratione sacerdotis ⁊ ipsi⁹ offerentis: que fiebāt in fide xp̄i venturi: non aūt dimittebat v̄tute ipsius sacrificij: s̄m q dicit apl̄s ad Heb. x. Impossibile ē sanguine hircoꝝ aut vituloꝝ auferri peccata. t Q̄ si peccauerit. Hic agit de sacrificio pro pctō p̄sone singularis qd notat cū dicit: de ppl̄o terre. v Offeret caprā. ad denotandū ignorantiā suam. x Ponetq; man⁹ sup caput hostie. rōnibus p̄dictis. y Oēm āt adipem auferēs sicut auferri solet de victimis pacificorū. prout supra dictum est. iij. ca. Cetera patent ex predictis.

J peccauerit aīa. Hic ꝓnter agit de a Lap. v. oblatione seu sacrificio ꝓ pctō ex passione uel negligētia facto. Et primo in his que cōtingūt in quictu hominū. 2° in abusu sacrorū ibi: Locutusq; ē dē Alia si. Prima diuidit in tres ptes ſm tria genera pctōr. Secūda ibi: Alia q̄ tetigerit. Tertia ibi: Anima q̄ iurauerit. Primū cōtingit ex inordinata affectiōe amoris uel odij uel huiusmodi: videlz qñ requirit ab aliquo iuramentū de uicēda ꝟitate i casu testimonij. & tacet ueritatē ex inordinato amore ad illū qui dāmificaretur uel alia pena puniret: si ipse referret testimoniū ueritati uel conuerso: qñ tacet ueritatem ex odio. s. in casu in quo aliās literare a calūnia si ueritatem diceret. & hoc est quod dicit: Si peccauerit aīa. & subditur modus peccandi cū dicit: b Et audierit. & accipit & pro id est. c Vocē iurantis. i. adiurantis eius. s. qui requirit ab eo iuramentū. Vñ in hebreo habet: Vocem iuramenti. s. qō ab eo requirit. vñ subdit: d Testisq; fuerit &c. i. vocatus in testē de eo qō vidit: aut p aliū modū sciuit. e Nisi indicauerit. iudici requirēti ita q̄ per eius taciturnitatē deficit declaratio veritatis. Ex quo patz q̄ ista lex nō loq̄t de occultis oio que nō pñt ꝓbari. f Portabit iniquitatē suā. quia si talis taciturnitas declararet ꝓ ea cor̄ iudice debet ab eo puniri si aūt fuerit occulta: debet ꝓ pctō suo sacrificiū deo facē: & cū hoc dānū restituere. primo: qō p suā taciturnitatē intulit. g Anima que tetigerit. Hic ponit secundū genus peccati: & accidit ex negligentia. s. qñ aliquis ex tactu rei imūde polluit: & negligit ad purificationē recurrere: & tūc oblit⁹ sue imunditie ītrat atriū tabernaculi: uel comedit de scificatis q̄ nō sunt licita nisi ꝟoibus mundis. & hoc est qō dicit: b Et oblita fuerit imūditie sue. & sic ingeret se intra atriū: uel comedet scificatū. i Rea ē & reliquit. Debet eni purgari sacrificio si fuerit ignorāns factū. si aūt scienter debet puniri: ut dr. J. vij. ca. k Et si tetigerit q̄cq̄ de imū. bo. i. hominis mortui: uel seminiflui: uel mēstruate: uel aliorū quib⁹ polluit hō ex contactu. l Oblitaq; sue imūditie. fecerit ea q̄ ꝓdicta sūt. m Cognouerit postea peccatū suū p recordationē sue imundītie. n Subiacebit delicto. mō predicto. Considerādū q̄ in istis duob⁹ generib⁹ peccatorū predictis nō determinat hic aliq̄ō sacrificiū: quo debeāt expiari. & iō dicūt aliqui q̄ tale debet fieri sicut in casu sequēti vbi ponit forma sacrificij. p illo casu. & duobus ꝓcedētib⁹. Alij dicūt q̄ sacrificiū h nō determinat: q: debet fieri ſm arbitriū sacerdotis. o Alia que iurauerit. Hic ponit tertiū genus peccati qō similiter accidit ex negligentia. videlicz qñ aliquis iurat se facturū aliquid: & negligit adimplere: & ex tali negligentia dat oblitioni: & postea recordat. & hoc est qō dicit: Alia que iurauerit &c. & sequit: p Ut uel male quid faceret. Dicūt h aliq̄ q̄ hoc intelligit de malo pene sibi infligēde: utpote si iurauerit q̄ se affligeret ieiunio: uel alio modo ad carnis mortificationē. Dicunt aliqui q̄ hoc etiā pōt intelligi de malo culpe: ut si quis iurauerit damnificare primū iniuste uel aliq̄ō huiusmodi; nō q: tale iuramentū sit adimplēdū. h q: sic iurādo peccauit. q Oblitaq; postea intellexe. uel. su. s. male iurando uel iuramētum licitū nō implēdo. r Offerat de gregib⁹ agnā siue caprā. si facultas ei⁹ ad h se extendit. s Sin autē &c.] offerat duos turtures &c. Cetera patent ex ꝓdictis vsq; ibi: t Et dimittet ei. Dic hic Ra. Sa. q̄ si esset iuramentū de pecunia uel alia re que pōt pecunia mēsurari: ut si iurasset se daturū alteri c. solidos uel b⁹. non esset liber ꝓ huiusmodi sacrificijs: & teneret implere iuramētū: nisi excusaretur p impotētiā supuenientē: uel alio modo. v Qz si non q̄rit manus ei⁹. id est facultas ipsius offerre aues. x Offeret ꝓ pctō simile partē ebi decimā. Quāta aūt sit mensura ebi dictū fuit Exo. xvj. y Nō mittet in eā oleū neq; thus. dicit Ra. Sa. q̄ oblatio est ꝓ pctō: iō nō debet decorari: oleū aūt īmissū decorat q̄tū ad colorē: quia lucidū facit illud in q̄ imittit. Thus autē qō est aromaticū: decorat q̄tum ad odorē. Doctores aūt nr̄i aliā cām assignāt. videlicz quia p oleū designat dei misericordia: p thus ꝟo qō est odoriferū acceptatio diuina. & ideo in oblatione ꝓ pctō nō ponebat oleum nec thus: q: peccato: non debet seipsū assecurare q̄ pctō sit sibi dimissū uel mun⁹ suū nec acceptū: & debet sp timere. z Reliquā ꝟo ptē ipse ba. in mu. rōne laboris sui i immolatione sacrificij. a Locutusq; ē dōs. Hic ꝓnē describit oblatio ꝓ pctō qō ꝓsistit in abusu sacror. Circa qō sciendū q̄ aliqua fuerūt sacra quib⁹ nō erat licitū uti: sicut thymiamate. p delectatione odoris. & oleo vnctionis ꝓ medicamine infirmitat. & de abusu taliū p errorē facto loquit hic scriptura: ut dicūt aliq̄. Alij aūt dicūt q̄ loq̄t hic de abusu primitiar̄ que erāt sanctificate dōo: eo q̄ sacerdotes dōo ministrātes debebāt inde sustētari. & ideo si aliqs p errorē aliquid de talib⁹ suis vsibus applicaret. debebat facē sacrificiū qō hic determinat. & huic dicto ꝟsonat lrā sequēs. cū dr: Ipsūq; qō intulit dāni restituet. Et q̄ntā ptē ponet su. trad. sa. Exq̄ eni restitutio ista debebat fieri sacerdoti: videt q̄ illa q̄b⁹ hō abusus fuerat ad vsū sacerdotis ptinebāt. b Duob⁹ siclis. s. argēteis. quātū aūt valet siclus dictū fuit Exo. xxx. Alia ꝟo erāt sacra q̄ nō

torquebit caput eius ad pennulas: ita ut collo adhereat: & nō penit⁹ abrumpat: & aspergēt de sanguine eius parietē altaris. Quicqd autē reliquū fuerit faciet distillare ad fundamentū eius quia ꝓ peccato est. Alterū ꝟo i holocaustū adolebit ut fieri solet: rogabitq; ꝓ eo sacerdos & p pctō eius & dimittetur ei. Q⁹ si nō quiuerit man⁹ eius duos offerre turtures aut duos pullos columbarū: offeret p peccato suo simile partē ephi decimā. Non mittet in eā oleū nec thuris aliq̄d imponet: qz ꝓ peccato est: tradetq; eam sacerdoti: qui plenū ex ea pugillum hauriēs cremabit sup altare in monimentū eius qui obtulerit rogans ꝓ illo & expians: reliquā ꝟo partē ipse habebit i munē. Locutusq; est dōs ad moysen dicēs: Alia si preuaricās cerimonias p errorem in his que dōo sunt sanctificata peccauerit: offeret p delicto suo arietem īmaculatū de gregib⁹ qui emi potest duobus siclis iuxta pondus sanctuarij: ipsumq; quod intulit

poterāt venire in vsū boiuꝫ mō ꝓdicto sicut vasa sanctuarij: peccabāt tñ illi q̄ eat ꝫgebāt nisi cēnt reputari ad illud officiū: in quo erat necessari⁹ vsus illoꝝ vasoꝝ. ⁊ de tali abusu ꝓ ignorātiā facto loquit̄ hic scriptura. cū dr: a Alia que peccauerit ꝓ ignorātiā ⁊c. ut dicūt aliq̄. Alij aūt dicūt q̄ loq̄t̄ de abusu decimarū q̄ leuitis debēbāt. ⁊ iō si aliqs cōuerteret eas in vsum suū debebat facere oblationem hic descriptā. ⁊ cū hoc etiā restituere damnū: ꝫ nō exprimat hic q̄ sat⁊ sufficienter intelligit ꝑ illud q̄ ꝑmittit de restitutiōe fienda sacerdoti.

Sciēdum tñ q̄ ꝑm vtrāq; opinionē predictā: abusus ꝓdictus circa sacra ꝓueniebat ex negligētia. s. ꝓcauēdi sibi de abusu uel tactu sacrorum sibi illicito: uel ex negligētia separādi ꝓmittias ⁊ decimas ab aliis rebus suis: ita q̄ ꝑ errorem nō acciperet de dedicata in vsū ꝓꝑiū. Cōsiderandū etiā q̄ cū dicit: Alia que peccā. ⁊c. Non pōt cōuenienter dici q̄ hoc intelligat generalit̄ de pctis ex simplici ignorantia factis: q⁊ de hoc dat lex .v. ca. ideo exponitur modo dicto. b

damni restituet: ⁊ quintā ꝑtē ponet supra tradēs sacerdoti: qui rogabit ꝓ eo offerēs arietē ⁊ dimittet ei. Anima[a] que peccauerit ꝑ ignorātiā: fecerit̄q; vnū ex his q̄ dñi lege ꝓhibent ⁊ peccati rea intellexerit inīq̄tatē suā: offeret arietē imaculatū de gregibus sacerdoti iuxt mēsurā estimationēq; pcti: q̄ orabit ꝓ eo: q⁊ nescies fecerit ⁊ dimittet ei: q⁊ ꝑ errorē delinquit in dominū. VI

Locutusq; b ē dñs ad moysen dicēs: Alia c q̄ peccauerit ⁊ ꝓtempto dño negauerit ꝓximo suo de posituꝫ q̄ fidei ei⁹ creditū fuerat: uel vi aliquid extorserit: aut calūniā fecerit: siue rē perditam inuenerit: ⁊ infitians insuper peieauerit: ⁊ q̄libet aliud ex plurib⁹ fecerit in q̄b⁹ solent peccare homines: ꝙcta d delicto reddet ois ā q̄ ꝑ fraudē voluit obtinē integra: ⁊ q̄ntā insup ꝑtē dño cui dānū itulerat. ꝓ pcto aūt suo offeret arietem imaculatū de grege ⁊ dabit eū sacerdoti iuxt estimatiōēz mēsurāq; delicti: q̄ rogabit ꝓ eo dño coram: ⁊ dimittet illi ꝓ singulis q̄ faciēdo peccauit. Locutusq; e ē dñs ad moy

sen dicēs: Precipe f aarō ⁊ filijs ei⁹. Hec lex holocausti. Crematif g i altari tota nocte vsq; mane. Ignis h ex eodem altari erit. Vestiet i tunica sacerdos ⁊ feminalib⁹ lineis: tolletq; cineres ꝙs vorans ignis exusserit: ⁊ ponens iuxta altare spoliabit ꝓprijs⁹ vestimentis: indutisq; alijs offeret eos ex castra: ⁊ in loco k mundissimo vsq; ad fauillā cōsumi faciet. Ignis aūt in altari semp ardebit: quem l nutriet sacerdos subijciēs ligna mane ꝑ singulos dies: ⁊ m impōsito holocausto desup: adipes adolebit pacificoꝝ. Ignis ē iste ꝑpetuus qui nūq; deficiet in altari. Hec n est lex sacrificij ⁊ libamētoꝝ q̄ offerent filij aaron coram dño ⁊ coram altari. Tollet o sacerdos pugillū simile que ꝙsparsa est oleo ⁊ totū thus q̄ sup simulā positū est: adolebitq; illud in altari: in monimētū odoris suauissimi dño. Reliquā p aūt ꝑtē simile comedet aaron cū filijs suis absq; fermēto: ⁊ comedet in loco sancto in atrio tabernaculi: Jn aūt nō fermētabit: q⁊ pars ei⁹ in dñi offert incensū. Scīm scoꝝ erit sicut ꝓ pcto atq; delicto. Mares r

dictū fuit Exo. xxx. verūtamē pecunia illa tradebat sacerdotib⁹ ut ali alia inde emerēt: que ⁊ hoc modo sicut in lra ꝓz exhibebāt: speciali etiā modo in hoc sacrificio ministrabant. Jtē Josephus dicit exposse in .iij. libro antiquitatū q̄ iuge sacrificium fiebat de sumptu publico. g Crematif in altari tota nocte. Loquitur hic de sacrificio vsp̄tino ꝓ quo intelligitur etiā matutinū. de quo habet Exo. xxix. h Ignis ex eodē altari erit. dat⁹ a deo de celo ut hr. J. ix. ca. in fine. i Vestiet sacerdos tunica ⁊c. habebāt enī sacerdotes ꝓprias vestes quib⁹ vtebāt in ministerio tabernaculi ⁊ nō alibi. de quib⁹ vestibus dictū fuit Exo. xxviij. k Jn loco mūdissimo. iste locus erat paratus extra castra q̄diu filij isrl fuerunt in deserto: ⁊ silet extra hierusalē q̄diu stetit templum. l Quis nutriet sa. subij. ligna. Dicit Josephus q⁊ apponebant ligna duo parua q̄tidie, ꝓ ꝑ istud ꝑceptū: nō ꝓ ꝑ necessarium: q⁊ ignis ꝑtinuari poterat absq; tali lignoꝝ appositiōe. m Et impōsito holocausto ⁊c. hoc dicit de iugi sacrificio matutino: quod ꝑcedebat oē aliud sacrificiū illius diei. ⁊ iō adipes alioꝝ sacrificioꝝ post ipsum in altari cremabāt: sic ⁊ iuge sacrificiū vsp̄tinū erat vltimū respectu omniū sacrificioꝝ illius diei. n Hec est lex sacrificij. p⁹ q̄ determinauit de sacrificiorū ritu: hic ꝓsequit agit de eoꝝ vsu. s. a q̄bus: ⁊ quādo: vbi ⁊ qualiter debāt comedi. ⁊ ideo pars ista diuidit ꝑm varietatem materie sacrificioꝝ: que cedebat in esum ministroꝝ. ⁊ p agit de de esu materie inanimate. 2⁹ de esu animate. ibi: Locutus ē autē dñs. Jsta tamē diuisio nō est ita precisa: q̄n etiā in ꝑte sequēti interponat aliquid de esu materie inanimate. Sed est ista diuisio a principaliori ⁊ a maiori parte. Prima in duas. q⁊ ꝓ ostendit que materia inanimata comedebat. 2⁹ que nō: sed tota cremabatur ibi: Locutusq; ē dominus. Circa ꝑmū dicit sic: Hec est lex sacrificij ⁊ libamentoꝝ eius. Sicut supdictū est: sacrificiū ꝓprie dr de animalib⁹: oblatio ꝓ de aridis animatis: ut est simila panis ⁊ similia: libamentū ꝓ de liquidis ut de vino ⁊ oleo: vnum tamē accipit frequenter ꝓ alio. Unde hic sacrificiū accipit ꝓ oblatiōe: q̄ patz ex hoc q̄ subdit: o Tollet sacerdos pugillum simile. que conspersa est oleo: quia in eius pistatione ponebatur oleum: ⁊ ꝓsequenter ostendit quid de ea cedere debeat in esum sacerdotū. cū dicit: p Reliquā autem partē simile ⁊c. hanc tamē partē simile quā accipiebāt sacerdotes nō poterant fermentare. ut panis esset aptior ad comedendū. cui⁹ cā subdit cum dicit: q Quia pars eius in dñi offertur incensum. sicut enī dictū est de tota simila oblata: sacerdos ꝓmo accipiebat pugillū. ⁊ cremabat cum thure in altari. r Mares tñ stirpis aaron comedēt illud. ꝓ ꝑ enī sanctitatē sacrificij nō erat licitū

b Locutusq; est dñs. Hic ꝓnter agit de oblatione ꝓ pcto ex certa malicia facto. q̄ notat cū dicit: c Alia q̄ pec. ⁊ ꝑtē. dño ⁊c. ⁊ infi. insup prie. q⁊ requirebat a talib⁹ iuramētū. d Cōuicta delicto. hoc non habet in hebreo. ⁊ videtur male additū in translatione nr̄a ex ignorātia alicuiꝝ expositoꝝ qui ꝑ posuerūt in glosa interlineari. ⁊ postea scriptores nescientes distinguere inter glosam ⁊ textū inseruerunt intra textū. ⁊ sic facti est in plurib⁹ locis: ꝑm oēs qui textū biblie diligenter viderunt ⁊ correxerūt. q⁊ si aliqs esset quiet⁹ de tali fraude nō solū redderet defraudato dānū. ꝑ etiā duplū. ut hr Exo. xxij. Et iō videt q̄ lex hic loquat de eo qui non est cōuictus: ꝑ penitēs de pcto voluntarie reddit dānū: ⁊ iō nō restituit nisi simplū: ⁊ q̄ntā insup partē dat dño. e Locutusq; ē dñs. Superi⁹ descripta sūt sacrificia q̄ fiebāt interpolate: hic ꝓnter describit sacrificiū q̄ fiebat oi die. iō vocabat iuge sacrificiū: ⁊ ꝙtū ad hoc dicit: f Precipe aaron ⁊ filijs ei⁹. q⁊ iuge sacrificium fiebat ꝑ sacerdotes ministrando: ⁊ ipsū aial sacrificijs exhibendo ut dicunt aliq̄. sed hoc nō videt verū: si intelligat q̄ solueret de suo: q⁊ sacrificia que fiebāt ꝓ coitate ꝑsōt: inter q̄ maxime erat iuge sacrificium: fiebāt de sumptib⁹ coibus: ut

comedi a mulierib⁹. ⁊ ex eadē causa subdit: Omnis qui tetigerit illa scificabit. a Locutusq; est dñs. hic ꝑter ostendit de qua oblatione nō erat licitū edere. videlz de illa quā sacerdotes offerebāt ꝓ se. ꝑmo tū hoc ostendit de oblatione facta ꝓ eis tpe sue cōsecrationis cū dicit: Hec est oblatio aaron. ⁊ sequit:

b In die vnctionis sue. s. ipsi⁹ aaron q̄ sol⁹ dicebat vnct⁹: ut supdictū ē. iiij. ca. Vñ in hebreo bꝫ sic: In die q̄ vnxit eū. Sciēdū aūt ꝙ dies vnctionis hic vocatur dies octaua a principio sue cōsecrationis: quia tūc ⁊ nō ante poterant aaron ⁊ filij eius offerre: ℈ filij aaron q̄ erant inferiores sacerdotes obtulerunt tūc similā: aaron aūt qui erat sūm⁹ sacerdos obtulit adipes ⁊ cetera q̄ pertinebāt ad maiorē sacerdotē. ut dicit Ra. Sa. sed ℈ videt ꝫ textū sequētē vbi dꝫ de oblatiōe bui⁹ simile. c Offeret aūt ⁊c. sacerdos q̄ iure patri succesſit. hic ē sūm⁹ sacerdos. nec pōt pueniēē dici ut videt ꝙ filij aaron illa die obtulerī nisi. put erat eis licitū offerre p⁹ ea cum esset dies incrematiōis institutionū ipsoꝝ i sacrificijs offerēdis. ⁊ iō q̄ dꝫ hic: Hec est oblatio quam offerre velēt aaron ⁊ filij ei⁹. potest dici ꝙ hoc dicit ꝓ tāto: q: in oblationib⁹ aaron filij eius ministrabant ei: nō sicut offerētes sup altare: sed sicut offerenti ministrantes. ⁊ patz ꝓ hoc q̄ habet. j. ix. ca. vbi agit de sacrificijs bui⁹ octaue dici ⁊ nō dicit ibi ꝙ filij aaron obtulerūt nisi ministrādo patri. d Tota cremabit in altari. quia nihil de ea cedebat i vsū sacerdotū. ⁊ idē cōcludit generaliter de oi oblatione quā faciebant sacerdotes ꝓ se. cū dꝫ: Omne eni sacrificiū sacerdotū ⁊c. e Locut⁹ ē aūt dñs. hic ꝑter agit de vsu sacrificij in re animata. ⁊ ꝑ q̄tū ad sacrificiū ꝓ pctō. 2° q̄tū ad sacrificiū q̄ vocat hostia pacifica. ca. vij. Adhuc circa ꝓmū agit ꝑmo de sacrificio pro peccato cōmissionis. secūdo de sacrificio ꝓ pctō omissionis. ibi: Hec quoq; est lex hostie ꝓ velicto. tertio ponit quedam regule cōmunes ad vtrūq; ibi: Ad sacerdotē. Circa ꝓmū ostendit ꝑ vbi hostia ꝓ pctō debeat imolari. cū dꝫ: f In loco vbi offert holocaustū imolabit. nō est intelligendū de oblatiōe holocausti ad incendēdū que fiebat sup altare: sed de oblatione holocausti ad imolandū que fiebat in atrio ante altare. Secūdo subditur quis debeat eam comedere. ⁊ vbi. cū dicit: g Sacerdos qui offeret comedet eam ⁊c. non sub dio: quia ille locus erat ꝓ sacrificijs ⁊ oblationibus: ℈ in exedra ad hoc parata. h Quicquid tetigerit carnes eius sanctificabit. Istud ſm alios refert ad hoc quod nō debebant tangere talia nisi sanctificati. Scōm alios refert etiā ad alias res comestibiles: ⁊ maxime eiusdē generis uel speciei: que si tangerēt carnes predictas ex tali tactu sanctificabāt: nec poterāt comedi aliter ꝙ dicte carnes sacrificij. tm̄ stirpis aarō comedēt illud. Legitimū ac sempiternū erit in generationibus vestris de sacrificijs dñi. Dis qui tetigerit illa scificabit. Locutusq; est dñs ad moysen dicēs: Hec est oblatio aaron ⁊ filioꝝ ei⁹ quā offerre debent dño in die vnctionis sue. Decimā partē ephi offerent simile in sacrificio sempiterno. Mediū eius mane ⁊ mediū eius vespe: que in sartagine oleo cōsperſa frigetur. Offeret aūt eā calidā in odorē suauissimū dño: sacerdos q̄ iure patri succesſerit ⁊ tota cremabit in altari. Dē eni sacrificiū sacerdotum igne cōsumet: nec quisq; comedet ex eo. Locutus est autē dñs ad moysen dicens: Loquere aaron ⁊ filijs eius. Ista est lex hostie ꝓ pctō. In loco vbi offertur holocaustū: imolabit coꝝ dño. Scā scōꝝ est. Sacerdos qui offert comedet eā in loco scō in atrio tabernaculi Quicqd tetigerit carnes ei⁹ scificabit. Si de sanguine illi⁹ vestis fuerit aſperſa lauabit in loco scō. Vas aūt fictile i quo cocta est ꝑfringet. Q: si vas eneū fuerit: detricabit ⁊ lauabitur aqua. Omnis masculꝰ de genere sacerdotali vescetur de carnibus ei⁹: q: scā scōꝝ ē. Hostia eni que cedit ꝓ pctō cuius sanguis infert in tabernaculū testimonij ad expiādū in scō ario: nō comedet sed cōburet igni. Hec quoq; est lex hostie ꝓ velicto. Sācta scōꝝ est. Idcirco vbi imolabit holocaustū: mactabit ⁊ victima ꝓ velicto. Sanguis eius p gyrum altaris fundet. Offerent ex ea caudā ⁊ adipem qui opit vitalia: duos renūculos ⁊ pinguedinē que iuxta ilia ē: reticulūq; iecoris cū renūculis: ⁊ adolebit ea sacerdos sup altare. Incensū est dñi ꝓ velicto. Dis masculus de sacerdotali genere in loco sancto vescetur his carnib⁹: q: scā scōꝝ ē. Sicut ꝓ pctō offert hostia: ita ⁊ pro velicto. Utriusq; hostie lex vna erit. Ad sacerdotē q̄ eam obtulerit ptinebit. Sacerdos q̄ offert holocausti victimā: habebit pellē eius. Et omne sacrificiū simile qđ coq̄t in clibano: ⁊ quicqd in cratícula uel in sartagine preparat eius erit sacerdotis a q̄ offert: siue oleo cōſpſa siue arida fuerint. Cūctis filijs aarō mēsura equa ꝑ singulos diuidet.

i Si de sanguine illius ⁊c. Ista dicunt ꝓpter sanctitatem ⁊ reuerentiā hostie: quia si aliqd de humore ei⁹ p tactum esset imprēſſum ministris rebus debebat purgari modo q̄ hic exprimit. k Omis masculus ⁊c. q: nō solū sacerdotes sed etiā filij eoꝝ poterāt de carnib⁹ bui⁹ sacrificij comedē.

Cōsequēter excipit oblationē ꝓ pctō de qua nō erat licitum comdere. s. hostiā: cuius sanguis inferebat intra tabernaculum: cuiusmodi erat hostia oblata ꝓ peccato pōtificis: ⁊ hostia oblata pro pctō multitudinis. ut dictū ē ſ. iiij. ca.

l Hec quoq; est lex hostie pro velicto. Hic ꝑñt agit de vsu hostie oblate ꝓ peccato omissionis ⁊ ideo vocat ꝓ velicto. velictū eni dicit q̄ſi derelictū: ⁊ hoc ē q̄ñ aliqd omittit qđ quis facē tenet. m Scā scōrū est. Non accipitur hic scā scōꝝ ꝓ illa parte tabernaculi que dicebat scā scōꝝ sed ē sensus: est de numero scōꝝ q: oīa sacrificia dicebant sancta inq̄tū erant ad diuinū cultum oblata. Cetera patent vsq; ibi:

n Dis masculus. vbi de mināt a quib⁹ ⁊ vbi debeant carnes huius hostie comedi. o Utriusq; hostie. s. ꝓ pctō ⁊ ꝓ velicto. p Lex vna erit. s. q̄tū ad vsū. in plurib⁹ tm̄ differūt. q Ad sacerdotē. hic ponit q̄tuor regule generales respectu precedentiū. Prima est ꝙ carnes hostie pro pctō cōmissionis ⁊ omissiōis erāt sacerdotis offerētis: q: illi ꝓ qb⁹ offerebāt nō habebāt i ea ptē aliquā: ad denotādū ꝙ debebat elongari a pctō ꝑpetrato: cauendo a recidiuo. Secūda est de hostia holocausti que tota incendebat: excepta ꝑlle. ⁊ illa erat sacerdotis offerētis. ⁊ hoc notat cum dicit: sacerdos qui offert ⁊c. Tertia ē de oblatione simile que q̄literecūq; coquat seu pistet debet esse sacerdotis offerentis: ut notat cum dicit. ⁊ omne sacrificiū simile ⁊c. Quarta est ꝙ predicta que cedebāt in vsū sacerdotis: cunctis filijs aaron equaliter diuidebant. qđ notat cū dicit: Cūctis filijs aaron. que quidē equalitas ſm Ra. Sa. sic seruabat ꝙ quilibet de filijs aaron habebat sibi die de putatū ad offerēdū. ⁊ oblationes illius diei pertinebant ad ipsum ꝓ se ⁊ domo sua. Alij ꝫo dicunt ꝙ ibi seruabatur equalitas proportionis: nō tamen quātitatiua: quia oblationes diuidebantur sic ꝙ vnusquisq; qualibet die accipiebat ſm proportionem sui laboris: sed dictum Ra. Sa. magis concordat textui precedenti: ut patet intuenti.

Ec ē lex hostie pacificoꝝ. hic pñt a Lāp. vij vt̄ terminat̄ de vsu hostie pacifice. ⁊ p̄ vt̄ terminat̄ huiusmodi vsus. 2° offerēdi mod⁹. ibi: Locutusq; est dñs. 3° ponit epilogus. ibi: Hec ē vncio. Prima i duas q: p̄ ponit dicti vsus vt̄ermination. 2° circa hoc ponit ꝺ̄a expositio. ibi: Locutusq; est dñs Adhuc circa p̄mū premittitur vsus ex pte tpis secundo subdit vt̄ēminatio vs⁹ ex pte rei comestibilis ⁊ comedentis. ibi: Caro que aliq̄d tetigerit. Circa primū sciendum q; hostia pacifica dupliciter offerebat. vno modo p beneficio iam adepto. alio mō p beneficio habendo. Prima vocabat hostia laudatiua. ⁊ comedebat eadem die q̄ offerebat. Secūda vocabat votiua uel spontanea: q: nō habebat rōnē ita tenebiti sicut prima q: p beneficio accepto magis tenet homo ad seruiendū deo: q̄ p beneficio sperato. ⁊ iō si de hostia votiua aliq̄d remanebat in crastinum: poterat comedi secunda die. igit̄ p̄mittit̄ additio prime hostie. cū dicitur: Si p gratiarū actione ⁊c. b

Ec⁹ est lex hostie pacificorum que offert dño. Si p grā-
VII rū actione oblatio fuerit: offerent[b] panes absq; fermēto conspersos[c] oleo: ⁊[d] lagana açima uncta oleo: coctam q̄[e] similam ⁊[f] collyridas olei admixtione conspersas: panes[g] quoq; fermentatos cū hostia gratiarū que immolat̄ p pacificis: ex[h] quibus vnus p primitijs offert dño: ⁊ erit sacerdotis qui fūdet hostie sanguinē. Cuius[i] carnes eadē comedet̄ die: nec remanebit ex eis q̄q̄ vsq; mane. Si voto[k] uel sponte quispiā obtulerit hostiam: eadē similiter ed̄ die. Sed ⁊ si quid in crastinū remāserit vesci licitū ē. Quicq̄d aūt tn̄ inuenerit dies: ignis absumet. Si quis[l] de carnibus victime pacificoꝝ die tertio comederit irrita fiet eius oblatio] nec p̄derit offerenti: q̄n potius que cūq; [m] aīa tali se edulio contaminauerit p̄uaricatiōis rea erit. Caro[n] que aliq̄d tetigerit imundū: non comedet̄ sed cōburet̄ igni. Qui[o] fuerit mūdus vescet̄ ex ea. Aīa[p] polluta que ederit de carnibus hostie pacificorū que oblata est dño: pibit de populis suis: ⁊[q] que tetigerit imunditiam bois uel iumenti siue ois rei q̄ polluere potest: ⁊ comederit de huiusce modi carnib⁹: interibit de populis suis. Locutusq;[r] ē dñs ad moysen dicens: Loquere filijs isr̄l: Adipē[s] ouis ⁊ bouis ⁊ capre nō comedetis. Adipē[t] cadaueris morticini ⁊[u] ei⁹ aīalis q̄ a bestia captū est: habebitis[x] in varios vsus. Si q̄s[y] adipem qui offerri debet in incensū dñi comederit: pibit de pplo suo. Sanguinē quoq; ois aīalis nō sumetis in cibo: tam[z] de anibus q̄ de pecorib⁹ Ois aīa que ederit sanguinē: pibit de populis suis. Locutusq;[a] ē dñs ad moysen dicēs: Loquere filijs israel dicens: Qui[b] offert victimā pacificorū dño: offerat simul ⁊ sacrificiū. i. libamēta ei⁹.] Tenebit[c] manibus adipē hostie: ⁊ pectusculū. Cūq; ambo oblata dño consecrauerit: tradet sacerdoti: q̄ adolebit adipē super altare: pectusculū aūt erit aaro ⁊ filiorū eius. Armus quoq; dexter de pacificorum hostijs cedet in primitias sacerdotis.

a Ec ē lex hostie pacificoꝝ. hic pñt Lāp. vij vt̄ terminat de vsu hostie pacifice. ⁊ p̄ vt̄ terminat huiusmodi vsus. 2° offerēdi mod⁹. ibi: Locutusq; est dñs. 3° ponit epilogus. ibi: Hec ē vncio. Prima i duas q: p̄ ponit dicti vsus vt̄ermination. 2° circa hoc ponit ꝺ̄a expositio. ibi: Locutusq; est dñs Adhuc circa p̄mū premittitur vsus ex pte tpis secundo subdit vt̄ēminatio vs⁹ ex pte rei comestibilis ⁊ comedentis. ibi: Caro que aliq̄d tetigerit. Circa primū sciendum q; hostia pacifica dupliciter offerebat. vno modo p beneficio iam adepto. alio mō p beneficio habendo. Prima vocabat hostia laudatiua. ⁊ comedebat eadem die q̄ offerebat. Secūda vocabat votiua uel spontanea: q: nō habebat rōnē ita tenebiti sicut prima q: p beneficio accepto magis tenet homo ad seruiendū deo: q̄ p beneficio sperato. ⁊ iō si de hostia votiua aliq̄d remanebat in crastinum: poterat comedi secunda die. igit̄ p̄mittit̄ additio prime hostie. cū dicitur: Si p gratiarū actione ⁊c. b Offerēt panes. in clibano coctos. c Conspsos oleo. q: in pistatione nō solū ponebat aq̄: ꝫ etiā admiscebat oleū. d Et lagana. facta de pasta cocta in aqua calida. e Coctāq; similā. quedā spēs erat panis p̄mo cocti aliquātulū in aqua calida: ⁊ postea in clibano. f Et collyridas. panes sūt valde tenues: ⁊ alibi vocant crustule: q: totum erat quasi crusta: ⁊ modicū aut nihil erat ibi de mica. g Panes quoq; fermentatos. hoc videt esse contrariū ei qd̄ dictū est ꝟ. ij. ca. Omnis oblatio que offert dño absq; fermento fiet. Dicendū q̄ ibi loquit̄ de oblatiōe ponenda sup altare. Unde ibi subdit: Sup altare ꝺo non imponent. i. fermētati. hic aūt loquit̄ de oblatione que nō ponebat sup altare: ⁊ sic panis fermentat⁹ offerebat cū hostia pacifica ad esū carniū. h Ex quibus vnus. In hebreo habet: Ex omnibus vnus. q: de quatuor modis panū predictis plures panes offerebāt. ⁊ de quolibet modo vn⁹ panis tradebat sacerdoti. p primitijs. ⁊ iō panis fermentatus poterat sic offerri: q: de fermēto debebant primitie dari. ut dictū est ꝟ. ca. ij. i Cuius carnes comedent̄ eadē die. ⁊ ideo si quid remanebat in crastinū igne cōburebat. Cōsequent̄ p̄sequit̄ de hostia votiua. cū dicit: k Si voto uel sponte ⁊c. ⁊ patz hrā ex predictis vsq; ibi: l Si q̄s de carnib⁹ victime ⁊c.] .i. non p̄sequet̄ effectū. s. bñficiū a deo postulatū: p quo impetrando fuit oblata: q: p istud peccatum reddidit se indignū. iō subdit: m Quecūq; aīa tali se edulio conta. p̄ceua. rea erit. i. transgressionis legis dui⁹. n Caro. hic p̄sequēter describitur vsus ex pte rei comestibilis. cū dicit: Caro que aliquid tetigerit imundū nō comedet̄ ⁊c. ⁊ accipitur hic caro nō generaliter: ꝺ caro hostie pacifice tm̄. Consequent̄ ꝺ̄minat vsus ex pte comedentis. cum dr̄: o Qui fuerit mūd⁹ vescet̄ ex ea. Aliq̄ libri habēt imūdus. sed hrā talis est falsa. q: libri correcti habēt mūd⁹ ⁊ in hebreo hr̄ sic: Ois mundus vescetur ea. Posset enī obiici quis credere q; nō eēt licitū comedē carnes hostie pacifice nisi offerentib⁹. ⁊ ꝓpter hoc dicit hic q; ois homo poterat comedere: dū tn̄ esset mūd⁹. Carnes enī hostie pacifice poterant comedi ab offerentib⁹ vbiq; tamē intra hierusalē. ⁊ ad illud conuiuiū poterat admitti quicūq; erat mūdus. Sed si aliq̄s imūd⁹ inde comedet̄ sciēter puniri debebat morte. Ista tn̄ imūditia poterat eē duplex: vna ab intrinseco ut pote si aliq̄s eēt lepr̄osus: uel seminifluus: uel huiusmodi. hoc notat̄ cum dicit: p Aīa polluta ⁊c. i. hō pollut⁹: quia ibi pars accipitur p toto: alia ab extrinseco: videlicz ex tactu rei imūde: ⁊ hoc notat̄ cū dr̄: q Et q̄ tetigerit imūditiā ⁊c. ut ꝟ. r Locutusq; ē dñs. Quia dictū ē q; carnes hostie pacifice poterant comedi a quolibz hoie mūdo: ne igit̄ crederet̄ q; esus adipis ⁊ sanguinis similiter concederet̄. iō excipit̄ cum dicit: s Adipem ouis ⁊c. Ex hoc aūt dicūt aliq̄ q; adeps aīaliū alioꝝ: dū tamen eēnt licita ad comedēdū: erat iudeis vesci licit⁹. Alij aūt oppositū. put dictum est ꝟ. iij. ca. t Adipē cadaueris morticini. i. aīalis p se mortui. v Et eius aīalis q̄ a bestia captū est. i. interfectū siue laceratū. x Habebitis i varios vsus. s. ad vncticēs coꝝ. ⁊ fomētū lucernarū. ⁊ huiusmōi: q: talis adeps etiā si eēt aīalis mūdi nō p̄at offerri dño: nec etiā comedi. y Si q̄s adipē qui offerri ⁊c. i. cremari sup altare holocausti. Consequent̄ p̄hibet esū sanguis. cū dr̄: Sanguinē quoq; ⁊c. seq̄t: z Tam de anib⁹ q̄ de pecorib⁹. Ex hoc dicit Ra. Sa. q; esus sanguinis piscium ⁊ locustarum nō est iudeis interdictus. Rōnes aūt q̄re esus adipis ⁊ sanguinis. p̄hibit̄ ē: tacte sūt ꝟ. ca. iij. a Locutusq; ē dñs. Hic p̄ñt describit circa victimā pacificā offerendi mod⁹. cū dr̄: b Qui offert victimā pacifi. ⁊c] .istud addit ad designādū q̄d sigt̄ p sacrificiū. s. illa que simul offerebant cū aīali immolando. p pacifica hostia sicut sūt panes supdicti. licz enī. ꝓpter loquēdo sacrificiū sit de aīali. oblatio de aridis inaiatis. libamētū de liquidis: tn̄ vnū frequent̄ ponit. p alio ut dictū est ꝟ. c Tenebit manibus. adi. post. ⁊ pectus. Sacerdotes enī supponebāt manib⁹ suas manib⁹ offerentis: ⁊ sic illud suppositum eleuabat ꝑ sus celū: ⁊ postea retrahebat versus terrā. ⁊ postea ad quatuor ptes orbis ad denotādū q; offerebat illi qui est dñs celi

ere ꝛ orbis. ꝛ postea sacerdos accipiēs ista de manu offerētis cremabat adipem sup altare. Pectusculū aūt ꝛ armus dexter de hostijs pacificis cedebāt in vsū sacerdotū. ut hic determinat. cetere carnes cedebāt in vsus offerentiū. a Tuli a filijs isrl. s. pectusculū ꝛ armū dextrū. ad euitandū quādā speciē diuinationis que vocat spatulomantia: qua vtebātur idolatre: q; in spatula osse pectoris de suis sacrificijs superstitiose diuinabāt. b Hec ē vnctio. Hic ponit breuis epilogus respectu precedentiū. cū dr: Hec est vnctio aaron ꝛ filiorū eius. i. oblatio in die vnctionis eorū: de qua dictū est ca. p̄cedenti. q̄liter debeat fieri. sed ei⁹ executio ponit ca. ix. c Ista ē lex holocausti ꝛ sacrificij ꝛc. de quib⁹ dictū est ca. p̄cedēti. d Et pacificor⁹ victimis. de q̄bus dictū est i b. ca. e Quā p̄stituit dñs moysi in mōte synai. b addit ad ostendēdum locū in quo iste leges date sūt. f Lāp. viij

Scutusq; est dñs. Superi⁹ actū est de sacrificijs ꝛ oblationib⁹: hic p̄siter agit de ipsis offerētib⁹. ꝛ p̄ agit de offerentib⁹ i ōne officij cuiusmodi erāt sacerdotes. 2° de offerentib⁹ ex. pfessione fidei. cuiusmodi erāt alij inferiores: q; sacrificia illa erāt quedā. p̄testationes fidei offerentiū: ꝛ de his agit ca. xj. Prima in tres. q; p̄ describitur circa sacerdotes p̄secrationis rit⁹. 2° cōsecrator⁹ vsus. ca. ix. 3° eorundē casus. ca. x. Circa p̄mū p̄mittit ea q̄ erāt ad p̄secrationē sacerdotū necessaria. cū dr: g Tolle aaron cū filijs suis vestes eor: quarū forma ꝛ mā descripta fuit Exo. xxviij. b Et vnctionis oleū. cui⁹ cōfectio descripta fuit Exo. xxx. i Et cōgregabis omnē cetū. ut videat ois ppls q; aarō nō ingesserit se ad dignitatē sacerdotij: ꝛ magis suscepit ex p̄cepto dñi. 2° ponit p̄secrationis executio cū dr: k Statimq; obtulit ꝛc. Et diuidit i q̄tuor ptes: q; p ponit quedā coīa aaron ꝛ ei⁹ filijs circa eor⁹ p̄secrationē. 2° ptinēcia ad solū pontificē. ibi: Vestiuit. 3° filijs ei⁹. q̄ria. ibi: Filios q̄q; ei⁹. 4° reuertit ad coīa. ibi: Obtulit ꝛ vitulū. p pctō. Circa p̄mū ponit⁹ duo coīa aaron ꝛ filijs ei⁹. Primū est eorū oblatio. cū dr: Obtulit aaron ꝛ filios ei⁹. statuēs coram altari: q; applicabant dño cultui. Secūdū est eor⁹ lotio. cū dr: l Cūq; lauisset eos. p hāc lotionē dat intelligi q; vtebāt esse corde ꝛ conuersatione mūdi. ꝛ aboi imūditia petī expediti. m Vestiuit. Hic ponit ea q̄ erāt p̄pria ipsi⁹ aaron: q̄rū p̄mū erat induitio ei⁹ vestimētis pontificalib⁹: q̄ notat cum dicit: Vestiuit pontificē subucula linea. Exo. xxviij. vocat tunica linea: vbi vestimenta pontificis ꝛ mod⁹ induitiōis pleni⁹ sūt descripta ꝛ exposita. Secūdū ē eius vnctio: p̄mittit tū vnctio tabernaculi ꝛ vasor⁹ ei⁹ inter que ē altare thymiamatis. ꝛ b vnctio notat cū dr: n Tulit ꝛ vnctionis oleū ꝛc. ꝛ subdit vnctio altaris holocausti ꝛ vasorū ei⁹: ꝛ labij enei q̄ erāt extra tabernaculū. cum dr: o Cūq; sciscitas asp. ꝛc. p̄mittit aūt cōsecratio ꝛ vnctio istor⁹ p̄secratiōi sacerdotū. q; ministrari non poterat nisi in loco p̄p⁹ p̄secrato illud ministerium q̄ vtebat fieri in p̄secratiē sacerdotū: ut p3 de sacrificijs tūc fiēdis q̄ postea subdunt. Cōsequēter subdit vnctio ipsi⁹ aaron. cū dr: p Ad fundēs sup ꝛc. Mod⁹ aūt buiⁿ vnctiōis describit⁹ i Exo. xxix. q. Filios q̄q; ei⁹. Hic p̄mittit describit illud q̄ erat p̄prium in p̄secratione minor⁹ sacerdotū. cū dr: Filios q̄q; ei⁹ oblatos vestiuit. aliq; vo libri bñt Cōsecrauit ꝛ vestiuit. ꝛ li p̄secrauit nō ē de textu q; nō bñ i textu nec i libris correctis. ꝛ p̄ excludit dictū aliq; q̄ dicūt q; man⁹ minor⁹ sacerdotū erāt vncte oleo cōsecratiōis. eo q; credūt q; hoc p̄bū cōsecrauit sit de text. Sol⁹. n. sūm⁹ sacerdos vngebat illo oleo p̄secratiōis: ut dictū ē s. iij. ca. r Tunic lineis ꝛc. De istis ornamētis minor⁹ sacerdotū dictū fuit Exo. xxix. Hic q̄rit quō moyses p̄secrauit aarō cū nō eēt sacerdos. Dicēdū q; ꝛ fecit ex mādato dñi q̄ q̄ quēcūq; pōt pontificē p̄secrare. Itē quō p̄ea p̄secrati sūt pontifices. Dicit aliq; q; p iduitiē ꝛ vestimētor⁹ pontificaliū p̄ mortē p̄decessor⁹. nec aliud req̄rebat: ut videt de eleazaro Nu. xx. Aliq; dicūt q; p inferiores sacerdotes: sic ꝛ papa p̄secrat p inferiores se. s Obtu-

Qui obtulerit sanguinem ꝛ adipem filiorū aaron: ipse habebit ꝛ armū dextrū in portione sua. Pectusculū eni eleuatiōis ꝛ armū separatiōis tuli⁰ a filijs isrl de hostijs eor⁹ pacificis: ꝛ dedi aaron sacerdoti ꝛ filijs eius lege perpetua ab oi pplo isrl. Hec⁰ ē vnctio aarō ꝛ filiorū eius in cerimonijs dñi die quo obtulit eos moyses ut sacerdotio fungerent: ꝛ que p̄cepit eis dari dñs a filijs isrl religione p̄petua in generationibus suis. Ista⁰ est lex holocausti ꝛ sacrificij p̄ pctō atq; delicto: ꝛ p̄ p̄secratione⁹ pacificorū victimis: quā⁰ cōstituit dñs moysi in monte synai q̄n mandauit filijs isrl ut offerrent oblatiōes suas dño in deserto synai. VIII

Locutusq; ē dñs ad moysen dicēs: Tolle⁰ aaron cū filijs suis: vestes eor⁹ ꝛ⁰ vnctionis oleū: vitulum. p pctō: duos arietes canistrū cū azimis: ꝛ congregabis omnē cetū isrl ad ostiū tabernaculi. Fecit moyses ut dñs imp̄auerat: cōgregataq; est turba ad fores tabernaculi ait: Iste est sermo quē iussit dñs fieri. Statimq;⁰ obtulit aaron ꝛ filios eius. Cūq; lauisset eos vestiuit⁰ pontificē subucula linea accingēs eum baltheo: ꝛ induens eū tunica hyacinthina ꝛ desup humerale imposuit: q̄ astringēs cingulo aptauit rationali in quo erat doctrina ꝛ veritas. Cydari quoq; texit caput: ꝛ super eā p̄tra frontē posuit laminā auream cōsecratā in sanctificatione sicut p̄cepat ei dñs. Tulit⁰ ꝛ vnctionis oleū: quo liniuit tabernaculū cum oi supellectili sua. Cūq; sanctificans aspersisset altare septē vicib⁹: vnxit illud ꝛ omnia vasa eius: labrūq; cum basi sua sanctificauit oleo. Q̄d⁰ fundens sup caput aaron: vnxit eū ꝛ cōsecrauit. Filios⁹ quoq; ei⁹ oblatos vestiuit tunicis lineis⁰ ꝛ cinxit baltheis: imposuitq; mitras ut iusserat dñs. Obtulit⁰ ꝛ vitulū p̄ pctō. Cumq; sup caput eius posuisset aaron ꝛ filij eius manus suas immolauit eū bauriens sanguinē: ꝛ tincto digito tetigit cornua altaris p gyrū: Quo expiato ꝛ sanctificato fudit reliquū sanguinē ad fūdamenta ei⁹. Adipē q̄ erat sup vitalia ꝛ reticulū iecoris: duosq; renunculos cū arninulis suis adoleuit sup altare: vitulum cū pelle ꝛ carnibus ꝛ fimo cremās extra castra sicut p̄cepat dñs. Obtulit ꝛ arietē in holocaustū: sup cui⁹ caput cū imposuissent aarō ꝛ filij ei⁹ manus suas immolauit eū: ꝛ fudit sanguinē eius p circuitum altaris. Ipsūq; arietē in frusta concidens: caput eius ꝛ artus ꝛ adipē adoleuit igni: lotis prius intestinis ꝛ pedib⁹. Totumq; simul arietem incendit sup altare eo q; esset holocaustū suauissimi odoris dño sicut p̄cepat ei. Obtulit ꝛ arietē secūdū i p̄secratiōe sacerdotū: posuerūtq; sup caput ei⁹ aarō ꝛ filij eius man⁹ suas. Quē cū immolasset moyses sumens de

lit ⁊ vitulū. Hic ꝓfiter reuertit ad ꝓsecrationē duo q̄ erant coīa i ꝓsecratione aarō ⁊ filioꝝ ei⁹. Primū ē oblatio ꝓ eis fienda. Secundū reclusio eis iniūgēda. ibi: Cūq; scificasset eos. Circa ꝑmū ponit triplex oblatio. Prima ꝓ pctō. Secūda i holocaustū. ibi: Obtulit ⁊ arietē in holocaustū. Tertia pacifica ꝓ cōsecratiōe sacerdotū. ibi: Obtulit ⁊ arietē secūdū. Expositio aūt istarū oblationū posita est Exodi. xxix. vbi iste oblatiōes ꝓcipiunt fieri eo mō q̄ ponit⁹ earū executio. a Cūq; scificasset eos. Hic ꝓfert describit sacerdotum reclusio: ut nō cōmiscerent hoib⁹ vulgaribꝫ nec implicarent negocijs sclaribus: donec ipleta eēt ꝓsecratio eorū q̄ durabat vij. dieb⁹: ⁊ b ē q̄ dr: b Ꝓcepit eis di. Loqte. ⁊c. q̄ nec ꝓ comestiōe poterant exire atriū sacerdotū. c Quicūq; aūt ⁊c q̄ oblatio erat pacifica ꝓ grāꝫ actiōe: eo q̄ dōs ꝓmouerat aarō ⁊ filios eius ad dignitatē sacerdotij. ⁊ iō nō poterat in crastino comedi: ut dcm fuit ca. ꝓcedēti. d Septē enī diebus ⁊c. dicit Josephꝫ q̄libꝫ die illi⁹ septenarij reiterabāt ea ⁊c sacrificia: sic ⁊ ꝓma die. e Die ac nocte ⁊c. i. intra atriū vbi erat tabnaculū. dicūt tñ aliq̄ q̄ ꝑ secreto necessitatis nāe poterant inde exire. Alij aūt dicunt q̄ erat ibi loc⁹ parat⁹ ꝓ tali necessitate. Primum videt rōnabile ꝓscitate loci. f Obſuātes custo. dō. i. qō ꝑcepit custodiri circa fi. viij. ca. ⁊ pncipiū. ix. Pōt enī poni breuis moralitas ꝑ q̄ ꝑ pōtifex nou⁹ ⁊ sacerdotes recluſi fuerūt vij. dieb⁹. ⁊ viij⁹ die obtulerūt. vbi intelligit septē a qb⁹ ⁊c ⁊ abstinē pōtifices. ⁊ sacerdotes ⁊c nouo ꝓsecrati. s. plixitas vomitiōis: voluptas comessatiōis: inutilitas actiōis: multiplicitas distractiōis: vanitas cōfabulatiōis: varietas fictiōis: vilitas affectiōis: q̄ facto ⁊c ⁊ offerre rigorem sanguine ei⁹: tetigit extremū auricule ⁊extre aarō ⁊ pollicē manus eius ⁊extre: similiter ⁊ pedis. Obtulit ⁊ filios aarō. Cūq; de sāguine arietis īmolati tetigisset extremū auriculę singulorū ⁊extre: ⁊ pollices manus ac ⁊extri pedis: reliquū fudit sup altare ꝑ circuitum. Adipē ꝑo ⁊ caudā cēmq; pinguedinē que opit itestina reticulūq; iecoris ⁊ duos renes cū adipibus suis ⁊ armo ⁊extro separauit. Collēs aūt de canistro azimorum qō erat coā dño panes absq; fermēto ⁊ collyridā cōsparsam oleo laganūq; posuit sup adipes ⁊ armū ⁊extrum: tradēs simul oīa aarō ⁊ filijs ei⁹. Qui ꝑ q̄s leuauerūt ea coā dño: rursū susceptа de manib⁹ eoꝝ: adoleuit sup altare holocausti: eo q̄ cōsecrationis eēt oblatio in odorē suauitatis sacrificij dño Sulitq; pectusculum eleuans illud coā dño de ariete consecrationis in partē suam: sicut ꝓcepat ei dōs. Assumensq; vnguentū ⁊ sanguinē q̄ erat i altari aspsit sup aaron ⁊ ⁊stimenta eius ⁊ sup filios illius ac ⁊stes eoꝝ. Cūq; scificasset eos in ⁊stitu suo: ꝑcepit eis dicens: Coquite carnes ante fores tabernaculi ⁊ ibi comedite eas. Panes quoq; consecrationis edite qui positi sūt in canistro: sicut ꝑcepit mihi dōs dicens: Aaron ⁊ filij eius comedent eos. Quicq̄d autem reliquū fuerit de carne ⁊ panibus: ignis absumet. De ostio quoq; tabernaculi nō exibitis septē diebus: vsq; ad die quo complebit temp⁹ cōsecratiōis ꝓnē ⁊ ansteritatis: q̄ sigē ꝑ vitulū ꝓ pctō: Vigorē patiētie ⁊ soliditatis ꝑ vitulū i holocaustū: Decorē inocētie ⁊ simplicitatis ꝑ agnū anniculū: Latorē industrie ⁊ sedulitatis ꝑ bouē: Splēdorē, puidētie ⁊ pspicacitatis ꝑ arietē ꝓ pacificis: Mitorē conscie ⁊ puritatis ꝑ similā: Dulcorē leticie ⁊ suauitatis ꝑ collyridā cōsparsam oleo mie ⁊ pietatis. g Cap. ix.

Octo aūt die. Pōq̄ ⁊scripta ē sacerdotū ꝓsecratio. hic ꝓfert ⁊scribit officij sui executio. Circa qō ꝓ ponit ꝓceptū moysi. 2° ipletio ꝓcepti. ibi: Tulerūt ḡ. 3° approbatio dōi. ibi: Apparuitq; gl̄ia dōi. Circa ꝑmū ꝑmittit tēp⁹ cū dicit: Facto aūt octauo die dicit Ra. Sa. q̄ ista dies fuit ꝓma dies āni secundi egressionis de egypto. alij dicunt q̄ fuit octā dies eiusdē ām. Rō aūt diūsitatis dictoꝝ istoꝝ tāgit li° Nu. vij. ca. vbi habet locū. Cōsequenē subdit ꝓceptū moysi facti ipsi aarō cū dr b Tolle de armēto. i. ꝓuide de sumptib⁹ tuis. Vitulū ꝓ pec. i. īmolādū ꝓ pctō tuo. i memoriā vituli ab aaron fabricati: Exo. xxxij. i Et arietē. i memoriā arietis īmolati ꝓ Isaac: Gen. xxij. 2° subdit ꝓceptū factum ꝓpko israel. cū dr: k Tollite bir. ꝓ pec. ⁊c. eo q̄ birc⁹ ē aial fetidū. ad ⁊notādū gūitatem pctī multitudinis ꝓpli: q̄ sicut bonū cōe ē diuini⁹: ita pctm cōe pei⁹. l Et vitulū. ꝓ vitulo ꝓfatili in q̄ ꝑccauit multitudo. m Atq; agnū i memoriā agni paschal⁹ ꝓ cui⁹ īmolatiōe fuerunt saluati ab angelo ꝑcutiēte ꝓgenitos egypti. n Bouē ⁊ arietē ꝓ pacificis: ita q̄ de oi aiali immolato fieret oblatio. o Hodie enī dōs ⁊c. ꝑ addit. ꝓ cā sacrificioꝝ ꝑdictoꝝ: ac si dicat. iustū ē q̄ talia sacrificia fiāt hodie: q̄ dōs apparebit ꝑ effectū dādo ignē de celo in altari holocaustoꝝ. put dr. j. sciebat enī moyses ꝑ reuelationē dīnā hoc eē futurū eadē die. p Tulerūt ḡ. Hic ꝓfert ponit impletio ꝓcepti. ⁊ ꝑ q̄tū ad ꝓmū cū dr: Tulerūt ḡ cūcta q̄ iusserat moyses. ei obediēdo. q Iste est sermo. i. res sermone significata. 2° q̄tum ad aaron cū dr: Et dixit ad aaron accede ad altare. ⁊ subdit ei⁹ obediētia cū dr. r Staticq; aarō accedēs ad altare. ⁊c. tetigit cornua altaris. s. holocausti: qō ꝓz ex ꝑ qō subdit: s Et fudit residuū ad ba. ei⁹.

Rō tm̄ fundebaf sanguis ad basim altaris thymiamatis ē tm̄ ad basim altaris holocausti. Cetera patēt ex supdictis vsq; ibi: a Absq; cerimonijs holocausti matutini, i. iugis sacrificij qō nūq; ꝓt aliqua alia sacrificia inēmittebaf: ita tn̄ q; iuge sacrificiū matutinū primo offerebaf añ oia alia; ⁊ vesptinū vltimo p̄ oia alia. b Posuerūt sup pr. ⁊c. s. illa q̄ erāt cremāda i altari ad hoc q; cū pcedēb⁹ eleuarent cozā altari modo supradicto. vi. ca. ⁊ p̄ talē eleuationem adipes ⁊ illa que cremāda erant ponebanf sup altare ut cremarēf. ⁊ pectora ⁊ armi dextri remanebant ꝓ vsu sacerdotū. c Et extendēs manū ad populum benedixit ei. quia completo sacrificio sacerdos vebet bn̄ dicere ꝑplo. d Descendit. qz ascenderat ad faciendū officium sup altare holocaustorum. ve mō aūt huius ascensus dictum fuit Exo. xx. q; nō pōt cē p gradꝰ. ⁊ iō dicūt alīq; q̄ boza mīstratiōis sup altare ponebaf q̄dā scabellū iuxta altare: sup qō ascēdēs sacerdos ministrabat. Ra. Sa. dicit q; erat ibi q̄dā ascēsus long⁹ paulatim ascēdēs sine gradibus, pcedēs ꝑsus altare ita, ꝓt fīc poterat dū tn̄ nō tangeret altare. e Ingressi aūt moyses ⁊ aarō tabernaculū. duplici enim ex cā ingressꝰ fuit moyses cū aaron, vna fuit ut ostenderet ei modū offerēdi thymiama sup altare thymiamatis: qō erat intra tabernaculū. qz licz sacrificia essent cōpleta q̄tū ad ea que fienda erāt in altari holocaustoꝝ: ut dictū ē. s. tn̄ nō erāt oia ꝓsūmata: donec p̄ oblationes factas in altari holocaustoꝝ sacerdos intraret templū ad offerendū incensū. sm q; dicit apls ad Heb. ix. In pozi q̄dē tabernaculo semp introibāt sacerdotes sacrificioꝝ officia cōsūmantes. Alia aūt cā fuit ut ambo simul intra tabernaculū ozarent vtū ꝑ dationē ignis. f Et vrinceps egressi bn̄. p. qz tūc erant sacrificia pfecte ꝓsūmata. g Apparuitq; gl̄ia dn̄i. Hic ꝓfiter tscribit ipse⁹ dei approbatio circa sacerdotiū aaron p hoc q; ignis descēdit vatus a deo ꝓsumēs sacrificia. hoc eni fuit signū acceptationis divine. sicut ⁊ Gen. iiij. de sacrificio abel. ⁊ iij. Reg. xviij. de sacrificio delie in monte carmeli. h Qō cū vidissent turbe laudauerūt dn̄m. de tāto bn̄ficio sue grē. bicaūt ignis absq; extinctione fuit cōseruatus a tpe quo fuit datus. s. anno secūdo egressiōis de egypto vsq; ad captiuitatē babylonicam. ⁊ tūc fuit absconditꝰ in puteo ꝑfūdo ⁊ sicco ꝑ sacerdotes illius temporis. ⁊ tempore neemie iterū reuelatus. ut habef. ij. Machab. j. ca. i Lap. x.

Rreptisq; nadab ⁊ abiu ⁊c. Vicēsequenter tangitur consecratorum casus: vbi tria tanguntur. Primū est euentus cōbustionis. Secūdū est actꝰ correptionis ibi: Dixitq; moyses. Tertiū defectus comestionis ibi: Locutusq; ē. Circa primū dicit Ra. Symeō q; cā mortis nadab ⁊ abiu fuit reticulū de corijs que sūt ꝑ pctō adoleuit sup altare: sicut precepat dn̄s moysi. Carnes vo ⁊ pellē ei⁹ extra castra cōbusfit ignis: immolauit ⁊ holocausti victimā. Obtulerūtq; ei filij sui sanguinē ei⁹: quē fudit p altaris circuitū. Ipsam etiā hostiā in frusta ꝓcisam cū capite ⁊ mēbris singulis obtulerūt: que oia super altare cremauit ignis: lotis aqua pr⁹ intestinis ⁊ pedib⁹. Et ꝑ pctō ꝑplī offerens: mactauit hircū: expiatoq; altari fecit holocaustū: addens in sacrificio libameta que pariter offerūf: ⁊ adolēs ea super altare: absq; cerimonijs holocausti matutini. Immolauit ⁊ bouē atq; arietem hostias pacificas ꝑplī. Obtulerunteq; ei filij sui sanguinem quē fudit sup altare i circuitu: adipem aūtē bouis ⁊ caudam arietis renūculoscq; cū adipib⁹ suis ⁊ reticulum iecoris posuerunt super pectora. Cūq; cremati essent adipes sup altare: pectora eoꝝ ⁊ armos dextros separauit aaron eleuās coram dn̄o: sicut preceperat moyses. Et extendēs manū ad ꝑplm bn̄dixit ei: siccq; cōpletis hostijs pro pctō ⁊ holocaustis ⁊ pacificis: descēdit. Ingressi aūt moyses ⁊ aaron in tabernaculū testimonij: ⁊ vrinceps egressi benedixerūt ꝑplo. Et apparuitq; gloria dn̄i oi multitudini: ⁊ ecce egressus ignis a dn̄o: vorauit holocaustū ⁊ adipes qui erant super altare. Qō cū vidissent turbe: laudauerunt dn̄m ruentes in facies suas. x

Rreptisq; nadab ⁊ abiu filij aaron thuribula imposuerunt ignē ⁊ incensū vesup offerētes cozā dn̄o ignē alienū: qō eis preceptū nō erat. Egressusq; ignis a dn̄o vorauit eos: ⁊ mortui sūt cozā dn̄o. Dixitq; moyses ⁊ aaron: Hoc ē qō locut⁹ est dn̄s: Sanctificabor in his q̄ appropinquāt mihi ⁊ in cōspectu oīs ꝑplī glorificabor. Quod audiens tacuit aaron. Vocatis aūt moyses mysaele ⁊ elisaphā: filijs oziel patrui aaron: ait ad eos: Ite ⁊ tollite fratres vestros de conspectu sanctuarij: ⁊ asportate extra castra. Confestimq; p̄gentes tulerūt eos sicut iacebant vestitos lineis

tunicis: ⁊ eiecerunt foras ut sibi fuerat imperatū. Ex quo patz q; ignis nō cōbussit corpora eorū: nec etiā vestes q̄rum erāt tunice. eo q; potati etiā plꝰ debito intrauerūt ad ministrandū. ⁊ ꝑ tali irreuerentia mortui sunt: ⁊ hoc videf ex lra p̄cedenti cum dicif: Arreptisq; nadab ⁊c. ex quo videf q; imprudenter se ⁊ sine discretione ex calefactiōe vini ingesserūt se ad ministrandū. hoc etiam videtur ex littera consequēti: quia immediate post factū istud dn̄s dixit ipsi aaron Vinum ⁊ omne quod inebriare potest nō bibetis tu ⁊ filij tui ⁊c. k Quod eis preceptum non erat. Minus dicit ⁊ plus significat. quia non solū eis ꝑceptū non fuerat. imo etiā prohibitum ne alio igne vterent q̄ illo qui datus fuerat a deo. l Egressusq; ignis a domino. i. ab altari holocausti: vbi erat ignis datꝰ a deo. m Devorauit eos. id ē interfecit: quia corpora eorum non fuerūt consūpta: imo nec etiam eoꝝ vestimenta. ut bn̄. j. n Dixitq; moyses. Hic ponitur actus correptionis. ⁊ ꝓmo ipsiꝰ moysi. secundo vei. ibi: Dixitq; dominus. Circa primū ponitur correptio moysi respectu ꝓteriti cum dicif: o Hoc est quod locutus est dominus: sanctificabor in his qui appropinquant mihi. q. d. non est mirum si isti sūt mortui: qz illi qui appropinquāt ad ministrandū domino vebent esse sancti ⁊ prouidi ⁊ discreti. Non enim deus sanctificatur in seipso: cum de necessitate sit sanctissimus sed in sibi seruientibus: ꝓpter quod dicitur Exo. xix. Sacerdotes qui accedunt ad me sanctificentur ne percutiam eos. p Et in conspectu omnis populi glorificabor: quia populus videns q; vindicta dei non parcit maioribus. ⁊ bis qui deo sunt propinqui: timens retrabitur a malo: batens ex hoc argumentum q; dei vindicta non parceret sibi. q Quod audiēs tacuit aaron. patienter sustinens dei punitionem. ⁊ moysi correptionem. Consequenter ponitur correptio moysi respectu presentis. cum dicitur: r Vocatis autem moyses mysaele ⁊ elisaphan filijs oziel patrui aaron. quia oziel fuit frater amram patris aaron: ut habetur Exo. vj. ca. s Ite ⁊ tollite fratres vestros de cōspectu sanctuarij. ne sint occasio miscendi luctum cum gaudio solēnitatis domini: scōm q; habef Neemie. viij. Dies sanctus domini est: nolite contristari. t Et asportate extra castra. ad sepeliendum. v Tulerūt eos sicut iacebāt vestitos lineis tunicis: ⁊ eiecerunt foras ut sibi fuerat imperatū. Ex quo patz q; ignis nō cōbussit corpora eorū: nec etiā vestes q̄rum erāt tunice.

Et ex hoc patet argumentū q nadab ⁊ abiu fuerūt saluati: sic.iij.Regū.xiij.ꝛc ꝓphēta illo qui seduct⁹ a falso ꝓpha rediit in bethel ⁊ ꝓpt hoc interfect⁹ fuit a leone: leo tamē cadauer ei⁹ nō tetigit. Alliqñ enī ꝛc⁹ in pñti vita scōs homines punit graui pena: etiā pleni culpa suo iusto iudicio licz occulto. Ex hoc autē q nadab ⁊ abiu fuerunt sepulti cū vestibus sacerdotalibus: inoleuit cōsuetudo q sacerdotes noue legis cū vestib⁹ sacerdotalib⁹ sepeliunt. Tertio ponit conceptio moysi ad cautelam futuri: cum dr: Locutusq ē moyses ad aaron ⁊c. ⁊ subdit a Capita vra nolite nudare. In hebreo habet Capita vra nō augmentabitis. s. dimittēdo capillos crescere vltra modū cōsuetū: sicut faciebant gentiles in morte amicorū in signū tristicie. b Et vestimenta nolite scindere: qđ faciebant iudei qñ erāt in magna tristicia positi. c Ne forte moriamini ⁊c. cui⁹ cā subdit p⁹ ea: e Oleū q̄ppe scē vnctionis est sup vos. erāt enī ꝛe nouo ꝓsecrati: ⁊ iō non licebat eis ad talem luctū ingredi. ⁊ hoc ad extirpandum idolatrie cultū. sacerdotes enī idolorū vtebant in suis ritib⁹ ossib⁹ ⁊ carnib⁹ mortuor. ⁊ iō ne sacerdotes dei eis assimilarent ꝑcepit dñs ut sacerdotes minores nō inquinarent in mortib⁹ nisi valde ꝓpinquorū. ut hr. j. xxj. ca. Ēt in nouitate suę cōsecrationis ꝛe buerūt multo magis a talib⁹ elōgari. d Frēs vri ⁊ ois dō. isrl plā. Ex q̄ p3 q ꝑsone cōmunes maxie ad dei cultū ꝛeputate a toto ppl'o sūt lugende. f Dixitq dñs ad aaron. Hic ꝓnter ponit conceptio dñi. cū dr: g Vinū ⁊ oc qđ inebriare pōt nō bibetis tu ⁊c. Et idē intelligit de ingressu atrij ad ministrandū in altari holocaustoꝝ. h Ut habeatis scientiā discernēdi. quā potatio vini excessiua aufert. ⁊ q3 boies sūt proni ad bibēdū vltra mensuram ideo ꝓpter piculū excessus ꝓhibit⁹ fuit eis simpliciter vini potus nō tñ ꝑ semp: ß singularie ꝑ tpe quo ꝛebant ad ministeriū tabernaculi ⁊ altaris accedē. i Inter scīm ⁊ ꝓphanū. i. qđ sacrificiū ⁊ ministeriū sit licitū uel illicitum ex ꝓditione sua. k Inter pollutū ⁊ mundū. i. qđ sit licitū uel illicitū ex circūstātia: q3 aliqñ ꝓtingit q aīal mundū ad ūmolandū fm se. polluebat ex tactu rei īmunde. l Locutusq est moyses. Hic ꝓnter ꝛescribit ꝛefect⁹ comestionis. Circa qđ ꝑ reprehēdit retardatio. 2° totalis omissio. ibi: Inter hec bircū. Circa primū sciendum q aaron ⁊ duo filij eius tardabāt comedere hostias ꝓpter mortē nadab ⁊ abiu. iō moyses dixit eis: m Tollite sacrificiū qđ reman. ꝛe ob. dñi. q3 illud ꝛebebat a sacerdotib⁹ comedi. n Juxta altare. i. in exedra ad hoc parata in atrio vbi erat altare. o Quō da. est ei. ⁊ fi. tu. q3 ꝛe hostia ꝓpter pō soli mares comedebant. Pectusculū q̄ ꝛc. sequit p Tu ⁊ fi. tui ⁊c. quia ꝛe hostia pacifica mulieres poterant comedē: nō q3 haberēt ibi partē sibi ꝛebitā ex ꝛeterminatione legis: q3 sic solum cōpetebat masculis. vñ subdit: q Et pti. ad te. ⁊c. ß mares ꝛe ptib⁹ suis dabāt eis. r Inter hec bircū. Hic repr̄hendit totalis omissio q3 aaron ⁊ filij ei⁹ turbati ꝛe morte nadab ⁊ abiu omiserunt bircū ꝓpter pō in incendio. Et dicit h Ra. Sa. q illa die fuerant tres birci oblati: vn⁹ in oblatiē naason principis trib⁹ iude: q3 illa die ceperunt principes offerre fm ipsū. ut plen⁹ dicetur in principio libri Numerorū. ali⁹ fuit ꝓ solēnitate diei. quia erat dies octauus cōsecrationis sacerdotū. Tert⁹ fuit ꝓ principio mensis in quo offerebatur birc⁹ ꝓ pctō populi. ⁊ illa dies fuit ꝓma dies mēsis primi: fm ipsū. ⁊ ꝛe isto ꝛtio birco dicitur hic: s Moyses exustū reperit. ⁊ ꝛe sēs aaron ꝓpter eius turbationē ꝙuertit se ad arguēdū eleaçar ⁊ ithamar filios eius. t Quiremāserāt. Dicit Ra. Sa. q ß fuit ex mi sericordia ad preces moysi: q3 aaron ꝓ pctō vituli cū sua posteritate meruerat mori sic dr Deut⁹ ix. Addūsus q̄ aaron ꝛe xemēter irat⁹ voluit eū conterere. In hebreo br: Voluit eū dispdere. in q̄ ꝛe sigē mos alicui⁹ cū sua posteritate fm cēm modū loquēdi sacre scripture: ut br in plurib⁹ locis ꝛe. ꝛe. ß oro moysi īmediuit mortē aaron: ⁊ medietatis filioꝝ ei⁹. vñ ibi subdit. ⁊ ꝓ illo q̄ ꝛe precat⁹ sū. v Data vo. ut poꝛ. ini. mul. ex ß arguit Ra. Sa. qđ predictū ē fm suā opionē. s. q birc⁹ quē moyses repperit cōbustū fuerat oblat⁹ ꝓ pncipio mēsis: q3 offerebat ꝓ expiatiōe pcti ppli. x Cū ꝛe san. il. nō sit illatū ⁊c. si enī illatū fuisset ꝛebēt tot⁹ incendi. y Rūdit aarō. lz eleaçar ⁊ ithamar eēnt boies discreti ad rūdēdū noluerūt tñ rūdē in pñtia pris sui. z Oblata ē to. victima. s. p me pncipaliē: p filios aūt meos tm ministerialiē. ⁊ iō illud qđ accidit sibi errorꝛ ꝛebet mihi pncipaliē imputari ⁊ nō eis. a Quō cū au. ⁊c. fū q3 aaro humiliē recogn̄erat ꝛefectū suū: tū q3 moyses videbat eū i afflictē positū: ⁊ afflicto nō ē dāda afflictio

Locut⁹ ē dñs. Postq̄ actū ē ꝛe offerētib⁹ b Cap. xj. rōne officij cuiusmōi sūt sacerdotes. hic ꝙsequēs agitur ꝛe offerentibus ex professione fidei: cuiusmodi sunt

alij iferiores: quoꝝ oblatiões erãt quedã, ptestatiões fidei vni⁹ vei ⁊ ꝑpi venturi: ex q̃ fide oblationes erãt accepte: isti aũt offerentes velẽt eẽ mũdi: ⁊ in actib⁹ suis ordinati. ⁊ iõ ꝑ agit de ꝓseruatione munditie. 2° de ordinatiõe vite. xvij. ca. ⁊ in vtroq; tebãt a sacerdotib⁹ infozmari ⁊ foueri. Circa ꝑmũ sciendũ q; mũditia cõseruat in b; q; cauet ab imũditia: ⁊ si cõtingat purgat. Potest autẽ ꝓtingere spãliter ẽtũ ad alios ꝑsonas: de q̃ ꝑmo agit. Alio modo generaliẽ ẽtum ad totũ ꝓpm. ⁊ de b⁹ purgatione agit secũdo. s. xvj. ca. Adduc ꝑmo agit de vitatiõe imunditie que ꝓuenit ab extrinseco. 2° de vitatione illi⁹ que ꝓuenit ab intrinseco. xij. ca. Circa ꝓsens ca. in quo agit de mũditia ⁊ imũditia aialiũ pisciũ ⁊ auiũ: considerandũ q; duplex ẽ imũditia. s. spũalis ⁊ corpalis. Spũalis aũt imũditia que idẽ ẽ q̃ pctm̃: non põt esse in brutis: q⁹ peccare nõ possũt cũ careãt intellectu ⁊ volũtate. pctm̃ tamẽ potest redũdare in ipsa inẽtũ bries talia imolãt idolis ut vtunt eis ad alia maleficia: sic. j. xx. ca. pecus cũ quo aliq̃s coierit ꝑcipit occidi cũ eo. in detestatiõe pcti q̃ dõ exercuit cum pcore. Immũditia ꝑo corpalis põt esse in brutis. ⁊ hoc dupliciter Uno⁰ subiective sicut aialia venenosa ⁊ abominabilia. ⁊ illa que ex nutrimẽto imũdo ⁊ abominabili nutriunt: ut prec⁹. uel i loco imũdo habitãt: ut aialia habitãtia sub ẽra: ut talpe ⁊ mures ⁊ huiusmõi. vnde ⁊ ex talib⁹ fetozẽ ꝓtrabũt. Alio mõ effective inẽtũ accepta in cibũ faciunt malũ nutrimentũ. ⁊ hoc ex nimia humiditate uel siccitate seu alijs circũstantijs. Alliq̃ aũt aialia sũt imũda vtroq; modo sicut bufones ⁊ serpentes: igit ꝓpẽ predictas imũditias multa de aialib⁹ piscib⁹ ⁊ auib⁹ reputata sunt imunda ⁊ ꝓhibita iudeis: q⁹ idolatre eis vtebant in sacrificijs seu alijs maleficijs: uel q⁹ erãt mali nutrimenti: uel corruptiua vite: sicut venenosa ⁊ abominabilia. Sũt etiã ꝓter hoc alie rões ꝓhibitionis mystice ⁊ figurales: utpote q⁹ per aliq̃ aialia figurant vitia que sũt ab hoib⁹ fugiẽda: sic pcr⁹ figit imũditiã luxurie: lep⁹ timiditatẽ ignauie: camel⁹ ꝓpẽ gibbũ quẽ habet in dorso tumorẽ supbie. ⁊ sic de alijs: que de facili põt applicari a q̃cũq; intelligẽte. ꝓpter ea tib⁹ aialiũ pisciũ ⁊ auiũ ꝓsideraẽ: ꝓpẽ q̃ ista rões mysticas intendo dimittẽ: ⁊ sensui insistẽ lrali. Presens igit ca. diuidit in duas ptes: q⁹ ꝑ ostendit q̃d tebat mũdũ ⁊ imundũ iudicari. 2° ꝑcipit imũditiã vitari. ibi: Nolite ꝓtaminare alas vestras ⁊c. Adduc ꝑ agit de imũditia ꝓtracta ex gressibilib⁹ ⁊ volatilib⁹. 2° ex reptilibus. ibi: Hẽ q̃ reptat ⁊c. Adduc ꝑ agit de mũditia ⁊ imũditia circa ꝑdicta ꝑ cõpationẽ ad esũ. 2° ꝑ cõparationẽ ad tactũ. ibi: Quicq̃d aũt ex volucrib⁹ Prima i tres: q⁹ ꝑ agit de mũditia ⁊ imũditia circa gressibilia. 2° circa aquatica. ibi: Hec etiã sũt que gignunt in aquis. 3° circa volatilia. ibi: Hec sunt que de auib⁹ ⁊c. Circa ꝑmũ ꝓponit inductio ad seruãdũ sequẽtia. cũ dicit: a Custodite oia q̃ scripsi vobis ⁊c ⁊. s. ꝑ spãlẽ ꝓtectionẽ: q⁹ ipse est deus oĩuz ꝑ generalẽ gubernationẽ. Sciendũ tñ q; hoc nõ ẽ in hebreo: Custodite oia que ꝑcepi vobis: ut sim de⁹ vester. Consequenter subdit generalis regula circa munditiã aialiũ gressibiliũ. cũ dicit: b Hẽ q̃ habet diui. vn. ⁊ ru. in pe. co. ex quo pz q; nõ loquit hic scriptura de mũditia aialiũ ad imolandũ sed ad esũ. Multa enĩ sũt munda ad esũ que nõ sũt mũda ad imolandũ. Fissio aũt vngule prodis signũ est in aialib⁹ tpate cõplexionis: q⁹ vngula ostẽdit q; carnes eoz nõ sũt nimis humide: q⁹ aialia excessiue humida nõ bñt vngulas. fissio ãt vngule designat q; nõ sũt nimis terrestres ⁊ sicce: quia cõtinuitas vngule signũ est nimie siccitatis. Sillẽ ruminatio signũ ẽ tpate cõplexionis: eo q; alimẽtũ bñ digerit. ⁊ iõ aialia carentia vtroq; uel altero imunda reputant. cũ subdit: Quicq̃d aũt ruminat ⁊ bz vngulam b eam nõ diuidit ⁊c. c Cyrogrill⁹, dicunt expositores nri coiter q; est idẽ q̃ lxiti⁹. ⁊ est aialspinosũ. Alliq̃ tñ dicunt q; accipit hic ꝑ cuniculo. ⁊ concordat b dictũ cũ lxreo: i quo br̃: Cuniculus. d Hec cadauera cõtingetis. Dicit Ra. Sa. q; istud iniũgit solis sacerdotibus: q̃, ꝓbat ex hoc q̃ br̃. j. xx. ca. vbi similit̃, ꝓbitet cõtaminatio ex mortuo: ⁊ tñ ꝓbitet sacerdotib⁹ tm̃: quia ibi ꝓmittit: Loquere ad sacerdotes filios aaron ⁊ dices ad eos: Nõ ꝓtaminet sacerdos in

Custodite[a] oĩa que scripsi vobis ut sim de⁹ vester.] Hec sũt aialia que comedẽ debetis de cunctis animãtib⁹ terre. Oẽ[b] q̃ habet diuisam vngulam ⁊ ruminat in pecoribꝰ comedet. Quicq̃d aũt ruminat ⁊ habet vngulã sed nõ diuidit eã: sicut camelus ⁊ cerua: nõ comedet illud ⁊ inter imũda reputabit. Cyrogrillus[c] qui ruminat vngulamq; nõ diuidit: imũdus est: lepus quoq; nã ⁊ ipse ruminat sed vngulã nõ diuidit: ⁊ sus que cũ vngulã diuidat nõ ruminat: horũ carnib⁹ nõ vescemini nec[d] cadauera ꝓtingetis: q⁹ imunda sunt vobis. Hec[e] etiã sunt que gignunt in aquis ⁊ vesci licitũ ẽ. Omne[f] q̃ habet pẽnulas ⁊ squamas tam in mari q̃m in fluminib⁹ ⁊ stagnis: comedetis[g]. Quicq̃d aũt pennulas ⁊ squamas non habet eorum que in aquis mouentur ⁊ viuũt: abominabile vobis execrandũq; erit. Carnes eoꝝ nõ comedetis: ⁊ morticina vitabitis. Cuncta que nõ habẽt pẽnulas ⁊ squamas in aq̃s polluta erunt. Hec[h] sũt que de auibus comedere non debetis ⁊ vitanda sunt vobis. Aquilã[i] ⁊ grypben ⁊[k] halyetum ⁊ miluũ ac[l] vulturem iuxta genus suũ: ⁊ omne corui genus] in similitudinem suam: strutionem[m] ⁊ noctuã[n]

mortuis ⁊c. Sed hoc videt̃ ꝑ textũ. q⁹ hic ꝑmittit: Dicite filijs isrl̃. Ex quo pz q; loquit̃ gnãliter toti populo. ⁊ eodem mõ Nu. v. vbi loquit̃ de pollutione ex mortuo in ꝓncipio ca. ⁊ ideo Ra. Sa. accipit falsũ: ut videt̃ ad ꝓbatiõz sui dicti. maxime q⁹. j. xx. ca. ponit ꝓhibitio spãlis facta sacerdotib⁹ ne ingrediant̃ ad luctũ mortuoꝝ: nisi in paucis psonis. ⁊ hoc q⁹ debebãt eẽ parati ad diuinũ cultũ. ut videbitur dño cõcedente qñ veniem⁹ ad locũ illũ. Sciendũ tñ q; ex tactu cadaueris huiusmodi aialiũ nõ ꝓtrahebãt tal̃ imunditia quã oporteret purgari ꝑ modũ q̃ dicit infra de tactu alioꝝ. ut videbit̃ infra eodẽ ca. e Hec etiã sũt. Hic ꝓnter ostendit quid sit mundũ ⁊ imũdũ circa aquatica. ⁊ ponit circa b generalẽ regulã dicẽs. f Omne q̃ bz pẽnulas ⁊ squamas tam in mari q̃m in fluminibus ⁊ stagnis. ⁊ ꝑ hoc cõprehendit oẽ genus aquarũ in quib⁹ pisces possunt viuere. g Comedetis. tanq̃ mundũ. pisces autẽ carentes utroq; uel altero imũdi sunt reputandi. Rõ trãlis predictoꝝ est: quia squame ⁊ pennule in piscib⁹ sunt signũ q; carnes eoꝝ nõ sũt nimis humide: sed complexiõis temprate: ⁊ ꝑ ꝓns magis sane. Item q⁹ pisc⁹ carentib⁹ squamis ⁊ pennulis vtebant aliqui idolatre in sacrificijs ⁊ alijs maleficijs. h Hec sunt que de auibus. Hic ꝓnter ponit seu ostendit q̃d sit imundũ circa volatilia. ⁊ ꝓmo in speciali. secũdo in generali. ibi: Omne de volucrib⁹. Circa ꝓmũ inter imunda ponit aues rapaces: quia rapacitas in eis signũ ẽ nimie caliditatis ⁊ siccitatis. Item q⁹ signt vitia rapine ⁊ furti. ⁊ hoc est q̃ dicit: i Aquilam. ⁊ grypben. gryp⁹ seu gryphes habet caput ⁊ alas aquile: reliquũ coꝝ leonis: ⁊ est quadrupes: ita q; ꝑ terrã currit ⁊ ꝑ aerem volat. ⁊ est infest⁹ equis: ita q; aliq̃n equũ cum equite rapit: ut dicit Hugui. k Et halyetũ. gallice esmerillon. l Ac vulturẽ iuxta gen⁹ suũ ⁊c.] quia tales aues nutriunt̃ cadaueribus mortuoꝝ. ⁊ ideo carnes earũ sunt abominabiles ⁊ infirme: quia virtus nutrimenti aliqualiter manet in nutrito. talibus etiam auib⁹ vtebantur gentiles in sacrificijs ⁊ augurijs. m Strutionẽ. quia nimis terrestris est: quod patet ex eius pondere: q⁹ quis habeat alas: non tamen per eas potest eleuari ad volandũ sed tm̃ iuuari ad velocit̃ currẽdũ sup terrã. n Et noctuã q⁹ ẽ auis abominabilis nõ solũ bz⁹: ẽ etiã alijs auib⁹. qñ volat de nocte: ⁊ si ab alijs auib⁹ videt̃ de die ipugnãt eã.

a Et larum.q; est auis nimis humida ꝓpē quod coīter habitat in aqua. b Et accipitrē.gallice ostoyr: q; ē auis predalis ⁊ rapax: sicut predictū est de auib⁹ rapacibus. c Bubonē.eadem rōne qua noctuā. d Et mergulū.est auis que ūmergit aq̄s.iō sic nōiata a mergo.is. e Cygnū ⁊ onocrotalum.gallice cormorant: q; carnes eaꝝ sunt nimis humide ex inhabitatiōe aq̄. e Et ibin.i.ciconiā: q; comedit ranas ⁊ serpētes.iō abominabilis ⁊ mali nutrimenti. g Et ꝓphyrionē i. pellicanū: ſm trāslationē.lxx. interpretū: que ūmunda ē: q; comedit serpentes sicut ⁊ ciconia: ꝓpē qđ serpētes odiūt pellicanū: ⁊ iō qñ pulli sūt in nido.serpētes explorāt horam qñ pater ⁊ mat̄ sunt absentes: ⁊ tūc repente ascēdūt ⁊ intoxicāt pullos: q̄s pat̄ rediēs cū ūuenerit morientes ⁊ sanguine ꝓprio eos sanat. h Herodionē.id ē falconē: quia est auis rapax. i Caradrion.id ē graculū: q; immundo vescitur nutrimento. k Upupā.q; ūmūda est auis ⁊ nidificat in stercorib⁹.⁊ iō abominabilis. l Et vesperilionē.q; est q̄si media inē bestias ⁊ aues.⁊ habet in se quandā feditatem: sicut ⁊ mus cui assimilat̄ in corpe ⁊ iō abominabilis ē ad esū. Reputāt̄ etiā aues p̄dicte immunde: ⁊ etiā sequētes: ⁊ alia sequentia: q; ipsis saltē aliq̄b⁹ idolatre vtebāt̄ i sacrificijs uel augurijs. m Dē ⁊ volucribus. Hic ꝓnit ⁊ mināt ⁊ munditia ⁊ ūmūditia auiū magis in gnāli. dicēs: Dē ⁊ volucrib⁹ qđ ḡdit̄ sup quat.pr.abomi.erit vobis. quia sūt quedā monstruosa participantia ⁊ auib⁹ ⁊ aialib⁹.⁊ talib⁹ mōstruosis maxime vtebant̄ gentiles in maleficijs. Excipit tñ ab hac generalitate illa que habent crura retro longiora p que saliūt.⁊ talia sūt mūda. Vt est bruc⁹ attbac⁹ ⁊ locusta. varie sūt spēs locustarū: ut dicūt aliq̄. uel potiꝰ ſm alios diuersi grad⁹ eiusdē spēi: q; bruc⁹ est fet⁹ locuste añ ꝓ habeat alas: ⁊ cū incipit volare dicit̄ artxlab⁹; uel attbac⁹.cū añ est in pfectione volandi dicit̄ locusta.⁊ talib⁹ vescebat̄ iobes baptista in deserto. ut habet Marci.i. n Ophimachus. dicitur ab ophis uel ophi qđ est serpēs ⁊ machia qđ est pugna: q; pugnat ꝓtra serpētes.⁊ ex hoc videt̄ q; eos comedat: q; aialia pugnāt ꝓ cibis ⁊ venereis ⁊ fetib⁹. ut dicit phs.⁊ iō mali nutrimēti est ⁊ piculosi. o Quicqđ añ ex volucrib⁹. Hic ꝓnit̄ ostēdit̄ q̄liter ūmūditia ꝓtrahit̄ p tactū.⁊ p̄ in toīb⁹.2° in alijs reb⁹.ibi: Et sup qđ ceciderit. Itē circa toiem ostēdit̄ p̄ quō causat̄ ūmūditia ex volucribus. 2° ex aialib⁹.ibi: Q̄ ē aial. Circa ꝓmū dr̄ sic: Quicqđ añ ex volucrib⁹.⁊c. q; nō velet comedi ut p̄dictū est.⁊ q; tale quid nō solū ūquinat p esum.ſ etiam p tactū. ideo subdit̄ Et q̄cūq; morticina eoꝝ tetigerit polluet̄.⁊ q; plus ē portare q̄ tangere.iō subdit̄: p Et si necesse fuerit ut portet ⁊c. ¶ p q̄ considerandū q; hic accipit̄ morticinū. p eo qđ ē mortuū p se: ⁊ istud est abominabili⁹ q̄ illud qđ interficit̄ ut comedat̄. vñ ⁊ de morticinis aialiū mūdorū nō erat licitū comedere. ⁊ iō in ūmūditijs ꝓtractis ꝓut tractatur in hoc ca. erant grad⁹. q; pl⁹ erat tāḡ morticina q̄ ūfecta ⁊ pl⁹ portare morticina q̄ tāgere. ⁊ iō tangens morticinū erat ūmūd⁹ vsq; ad vesperū portās añ cū b debebat lauare vestīmēta. Sciendum tñ q; horio hec nō erat nisi quedā aspsio ex aqua in q̄ cōmixti erāt cineres vacce rufe. de q̄ cōmixtiōe hr̄ Nu. xix. sic modo nos aspgim⁹ aq̄ bñdicta. Sciēdū etiam q; iste ūmūditie nō erant nisi quedā irregularitates. q̄b⁹ nō reddebat̄ iept⁹ ad intrādū atriū vbi erat loc⁹ sacrificij donec esset purgat⁹ per ablutionē p̄dictā: uel p transitū tpis in illis ūmūditijs de quib⁹ dr̄: Erit ūmūdus vsq; ad vesperū. ⁊ nō additur aliqua ablutio seu aspsio vestimentoꝝ. q Omne aial. Hic ꝓnit ostēdit̄ q̄liter ꝓtrahit̄ ūmūditia per tactū ex aialibus. ⁊ p̄ ex aialibus illicitis ad esū. 2° ex licitis. ibi: Si mortuū fuerit aial. Circa ꝓmū agit̄ de ūmūditia ꝓtracta in toīb⁹. 2° in alijs reb⁹. ibi: Et sup qđ ceciderit. Circa ꝓmū dr̄: r Nō ābulat sup man⁹. sicut ē simia ⁊ vsus. quoꝝ pedes anteriores sūt q̄si man⁹. s Immūdū erit. i. illicitū ad comedendū. vsus enī excoriat⁹ ⁊ simia hāt magnā silitudinē cū hoīe ⁊ puero excoriat⁹.⁊ ideo fuit vna rō. phibitionis: ne p talē esū inclinar̄ ad esū carnis hūane: sic ⁊ aliq̄ barbari: qđ tñ ē horridū. t Qui tetigerit mor. eoꝝ pol. mō p̄dicto de volatilib⁹ hñtib⁹ q̄tuor pedes. v Mustela ⁊ mus. q; bitār ib ēra. ⁊ ide ꝓtrahūt fetorē. x Crocodil⁹. dicit Plin⁹ q; ē aial q̄drupes in ēra ⁊ fluie infestū. ⁊ sol⁹ inē aialia hz īferiorē mādibulā ūmobilē. ⁊ mouet superiorē. y Migale ē aial natū ad veridēdū: volosū: rapax: inglutiosū. ut dic glo. In hebreo hr̄: beriti⁹. z Lameleō.ē aial qđ variat̄ diūsos colores ut hr̄.j. etbico. a Stellio.ē aial diūsis maculis picturatū. ⁊ iō dicitur stellio a stella q̄si stellatū. In hebreo habet: lacerta. Et vbi ꝓnit habem⁹ lacerta. Hebre⁹ habet limica. ⁊ oia ista nō solū sūt ūmūda ad esū: ſ etiā coīnq̄nant p tactū. b Et super qđ ceciderit. Hic ꝓnit ostendit̄ quō ex p̄dictis ūmunditia ꝓhibit̄ etiā in reb⁹ inanimatis. cū dr̄: Polluet̄ tam vas ligneū ⁊c. Et ꝓnit ostendit̄ qualit̄ velit̄ mūdari. cū dr̄: c Lingēt̄ aq̄. i aspergent̄ aqua p̄dicta: q; per talē aspersionē res etiā inanimate purgant̄. ut hr̄ Nu. xix. Vas tñ fictile velet frangi. d Quicibus quē co. si fusa fu. su. cū aq̄. ſ. stenta in vase in q̄ ūmundū predictū ceciderat: e Immundus erit. i. ex hoc redditur illicitus ad comedendum: q̄uis prius esset licitus. f Et omne liquor contentus in vase vbi cadebant talia fiebat ūmundus.

a Sytropedes. vasa sūt tres pdes balētia. ⁊ dr̄ sytropes a syn qđ est con. ⁊ tris qđ est tres: ⁊ pes dis. ⁊ iō initialis lrā vtrt eē s. b Destruenf. rum ꝓpter īmūditiā: tū ꝓpē idolatrie ⁊ superstitionis vtestationē. Gentiles enī aquas ⁊ alios liquores vbi inueniebanf talia aīalia reputabāt dijs gratiosos: ⁊ eis offerebant: ⁊ inde tractū est ꝙ aliqne vtule sorti lege dimittunt vt nocte vasa in quib⁹ ē aq̄ discoopta: ut numina nocfna que vocant vnas res ad ꝓserandū illuc veniāt ad bibēdū c Fontes ꝙo ⁊ cisterne ⁊c. i. non polluetur per talia. rationē hui⁹ assignant vtrei: quia tales aque ꝓtinenf in terra: ⁊ imediate adherent ei. ⁊ iō sicut ēra nō polluif ꝑ pdicta: sic nec aqua ista. d Si ceciderit sup sementē. i. sup granū aliq̄ sit in terra seminatū. e Si aūt aliq̄ aq̄ ⁊c.] q: granū humefactū est magis receptiuum īmpssionis q̄ siccū. ⁊ iō magis polluif. f Si mortuū fuerit aīal Hic agit de īmūditia ꝓtracta in hoib⁹ ex tactu aīalis liciti ad comedendū. videlicz qñ tāgif uel portaf cadauer talis aīalis per se mortui. ⁊ pz lrā ex pce dētib⁹. g Dē qđ reptat. Hic agit de īmūditia ꝓtracta ex reptilibus: q̄ sūt in duplici gradu: q: aliq̄ pdib⁹ carēt: ut vrmes ⁊ similia: q̄ affixo ore ērę trabūt reliquū corpis ⁊ sic mouenf sup ērā. ⁊ hoc ē qđ dicit: Dē qđ reptat sup ērā abominabile erit ⁊c. Alia sūt pdes balentia. tū breues: quor aliq̄ sūt q̄drupedia ⁊ sup pect⁹ gdiūf. Alia multos pdes hñt. ⁊ cū b trabūf sup ērā. ⁊ b ptigit ꝓpē breuitatē pdū. ⁊ oīa talia sūt abominabilia ⁊ illicita ad comedēdū, ꝓpē cās supi⁹ dictas. ⁊ b tangif cū dr̄: Quicqđ sup pect⁹ ⁊c. b Nolite ꝓtamiare. Dñs quō īmūditia ex pdict⁹ ꝓtrabif. hic ꝓñ ꝓtrabi. ꝓbitf. cū dr̄: Nolite ꝓtaminare aias ⁊c. ex tactu enī pdictor īmūdor polluebanf boies corpalit: ut dr̄ se pz. Polluebanf etiā spūaliter faciēdo illud qđ erat eis ꝓhibitū. i Sci estote. aia ⁊ corpe. k Quia ego scūs sū. diligēs vtrūq̄ mūditiā. l Ego enī sū dñs q̄ edu. ⁊c. de seruitute grauis. q. d nō vtrt vobis esse graue obedire mihi in his ⁊ in alijs. Una enī cā quare iudeis fuerūt tot data pcepta fuit: ut p illa exercerēf in obedientia ad deū. Cōsequenf recapitulat que dicta sūt dicens: Ista est lex ⁊c. ⁊ patz. m Cap. xij.

Cutusq̄ est dñs. Hic ꝓñ agit de īmunditia q̄ est ab intrinseco: que ē q̄druplex. s. puerpe: lepre: fluxꝰ seminis: ⁊ fluxus sanguinis. ⁊ sm hoc diuidit i q̄tuor ptes. secunda incipit ca. xiij. tertia. xv. in principio. q̄rta vltra mediū eiusdē ca. ibi: Mulier que redeūte mēse. Circa ꝓmū agit ꝑ p de puerpe pollntice. 2° de ei⁹ purificatione. ibi: Cūq̄ expleti fuerint dies ⁊c. Circa ꝓmū dicit sic: n Mulier si suscepto semine īmūdū erit: siue clibani siue sytropedes" destruenf b ⁊ īmundi erūt. Fontes c ꝙo ⁊ cisterne ⁊ omnis aquarū congregatio mūda erit. Qui mortuina eorum tetigerit polluef. Si cecidrit sup sementē nō polluet eam. Si aūt quispiā aqua sementē pfuderit ⁊ postea mortuinis tacta fuerit: illico polluef.] Si mortuū fuerit aīal qđ licet vobis comedere: qui cadauer ei⁹ tetigerit: īmund⁹ erit vsq̄ ad vesperū. Et q̄ comederit ex eo quipiā siue portauerit: lauabit vestimēta sua ⁊ īmūdus erit vsq̄ ad vesperū Omne⁹ qđ reptat sup terram abominabile erit: nec assumef in cibū. Quicqđ sup pect⁹ quadrupes graditur ⁊ multos habet pedes siue p humū trahit: nō comedetis: q: abominabile ē. Nolite⁵ ꝓtaminare aias vestras: nec tangatis quicqđ eorū ne īmundi sitis. Ego sum dñs dē⁹ vester. Sancti⁴ estote quia" ego sanct⁹ sum: ne polluatis animas vestras ī omni reptili qđ mouef sup terram. Ego⁶ enī sum dñs q̄ eduxi vos de terra egypti: ut eē vobis in deū. Sancti eritis quia ego sanctus sū. Ista est lex animātiū ac volucrū ⁊ oīs aie viuētis que mouef in aqua ⁊ reptat in terra: ut differentias noueritis mundi ⁊ īmundi: ⁊ sciatis quid comedere ⁊ qđ respuere debeatis. xii

Locutusq̄ m ē dñs ad moysen dicens: Loquere filijs isr̄l: ⁊ dices ad eos: Mulier" si suscepto semine peperit masculū: īmunda⁹ erit septē diebus iux dies separatiōis mēstruę.] ⁊ die octauo circūcidef infantulus. ipsa" ꝙo. xxxiij. dieb⁹ manebit in sanguine purificationis sue. Omne⁶ sanctū nō tāget: nec⁹ ingredief in sanctuariū donec⁶ impleanf dies purgationis sue. Sin⁸ aūt femina peperit: īmunda erit duabus ebdomadib⁹] iuxta⁹ ritū fluxꝰ mēstruī: ⁊ sexaginta sex dieb⁹ manebit ī sanguine purificationis sue. Cūq̄ⁿ expleti fuerint dies purificationis sue, p filio siue, p filia: deferet⁹ agnū anniculū in holocaustū ⁊° pullum columbe siue turturem p peccato ad ostiū tabernaculi testimonij: ⁊ tradet sacerdoti qui offeret illa coram dño: ⁊ᵖ orabit, p ea: ⁊ sic mundabitur a, pfluuio sanguinis sui. Ista est lex parientis masculū aut feminam. Qꝛ si non inuenerit man⁹ eius: nec potuerit offerre agnū: sumet⁶ duos turtures pperit. ex b p3 qđ vtrā virgo q̄ pcepit ⁊ pepit sine virili sem exēpta fuit ab ista lege. o Immūda erit. vij. dieb⁹ ⁊c.] te qua br̄. j. xv. ca. Ibi enī sic iudicaf īmūda. q nō pōt coire cū aliq̄ in lecto aut cito. ⁊ quicqđ tangit īmūdū efficitur. ⁊ eodēmō dr̄ b te septē dieb⁹ pmis p⁹ ptū. p Et die octauo circūcidef infantulus. sm pceptū qđ br̄ Ben. xvij q Ipsa vero xxxiij. di. ma. in. san. pu. sue. i. in sanguine suo aliquātulū purificato: nō tū pfecte. ⁊ iō in illis xxxij. dieb⁹ poterat coicare cū alijs in cibo nō tū in lecto: nec illud quod tangebat fiebat ꝓpē hoc īmundū. r Dē scīi nō tanget. i. nō comevet de scificatis s Nec ingredief in sanctuarium. i. atriū in q̄ erat scūariū. t Donec impleantur dies purgationis sue. s. xl. pmi videlicz vij. maioris immūditie. ⁊ xxxiij minoris. v Sin aūt femina pperit ⁊c.] i. duplo tpe q̄ pmo masculo: quia ī cōceptu femine est minor caliditas. ⁊ iō tardi⁹ digerit materiā ⁊ sic matia immunda tardius purificaf. x Juxta ritū fluxꝰ mēstrui ⁊c. exponaf ut pdictū ē de masculo. b excepto q̄ tēp⁹ duplicaf. y Cūq̄ expleti. Hic ꝓñ agit de puerpe purificatiē. q̄ qđ purificatio fiebat p oblationē. ⁊ iō p de minaf oblatio diuitū. cū dr̄: z Deferet agnū anniculū i holocaustū. qđ totū incendebaf in honorē dīnū. a Et pullū colūbe. s. p pcto. b Et orabit p ea sacerdos ⁊ sic mūdabif. s. a culpa q̄ nō ꝓtrabif i ptu: f in ꝓceptu in q̄ de coitu cursu ē aliq̄ libido iordinata. lz enī actꝰ mrimonialis possit exerceri sine pcto: frequēē tū ꝓtingit ibi iordinatio. Alliq̄ autē dicūt q̄ offerebaf p culpa originali ꝓtracta ī pueru: q: lz p circūcisionē eēt remissa in masculis: ⁊ in femina p aliud remediū sibi ꝓueniēs: tū mr̄ i die purificatiōis offerebat p remissiē pcti ꝓteriti. ß b dictū nō ꝓsonat textui q: dr̄ b: Orabit p ea: ⁊ sic mūdabif a ꝓfluuio sanguinis sui. ex quo patz q̄ loquif de mūdatiē mulieris ⁊ non fet⁹. Consequenter determinatur oblatio pauperū cum dicit: Qꝛ si non inuenerit manus eius. ⁊c. ⁊ subdit: c Sumet duos tur. uel du. pul. ⁊c. Iste enī aues abūdāt in ēra ꝓmissionis: ⁊ sūt mūdi nutrimēti. ⁊ iō de his fiebat oblatio pauperū: q: de facili poterāt hr̄i: ⁊ erāt ꝓueniētes oblatiōi i sacrificio dei. Circa istud ca. pōt poni breuis moralitas.

Ista mulier sigt animā tonū ꝓpositū cōcipientē. Que semen suscipit verbū dei audiendo: quia semē est verbū dei ut dicit Luce. viij. Cōcipit meditando: ptunit ꝓsentiendo: parit operando: lactat ⁊ nutrit assuefaciendo. sed debet reputare se ūmundā ⁊ intendere purificationi. vij. diebus: ꝑ quos septem vitia designāt: ut vbi regnauit superbia inseratur būilitas: vbi auaritia largitas: vbi luxuria castitas: vbi inuidia caritas: vbi ira mititas: vbi accidia virtuositas: vbi gula parcitas. Letera patent. a Cap. xiij. Locutusq; ē dñs. Hic ꝑtim agitur de ūmūditia lepre: ⁊ ꝓmo q̄tū ad eius cognitionē. secundo q̄tū ad eius mūdationē ca. xiij. Circa primū ꝓmo agit de lepra que ē in boie. secūdo de eius sepatione. ibi: Quicūq; ḡ maculat⁹ fuerit. tertio de lepra q̄ est in veste. ibi: Vestis lanea. Circa ꝓmū sciēdū q⁹ lepra ē aliquando in cute: aliquādo ī viua carne: aliquādo in vlcere: aliq̄n in vulnere: aliquādo in barba ⁊ capite: aliq̄n in capillis ⁊ cesarie. ⁊ scōm hoc sunt sex partes que patebunt ꝓsequēdo. Circa primā partē premittit occasionem suspitionis lepre ꝓtra aliquem. cum dicit: b Homo in cui⁹ cute ⁊ carne ortus fuerit diuersus color. id est notabilit̄ variatus a colore naturali pristino. c Siue pustula. que dicit a pus qō est putredo: quia est quedā collectio putredinis egredientis ab intra in superficie corꝑis ꝓ modū cuiusdā elevationis sup cutē. d Aut quasi lucens quippiā. i. trāsparens sicut pergamenū: quod dicit gallice vernim. Consequenter ostendit quid agendū sit quando signa lepre sunt manifesta. cum dicit: e Qui cū viderit leprā in cute. tribus enī signis concurrentibus iudicandus erat aliquis leprosus. videlicz mutatione coloris naturalis pilorum in album: ⁊ similiter mutatiōe naturalis coloris ipi⁹ carnis in album colorē habentē quandā transparentiā ⁊ lucem: ⁊ corrosionē musculoꝝ subcute ex qua repascit caro: ⁊ sic remissior est cōp in alijs locis: quod est certius signū lepre ⁊ hoc est quod dicit: Qui cum viderit leprā. ꝓ mutationē coloris nālis. f Et pilos in albū mutatos colorē. s. a colore precedente: utpote q⁹ prius erant nigri vel crocei. g Ipsamq; speciē lepre. i. locū cutis ⁊ carnis vbi apparet aliquod signū lepre. h Humiliorē. i. remissiorem: ut habet i hebreo. i Plaga ē lepre. scilicz certa. k Et ad arbitriū eius. i. ad iudiciū sacerdotis. l Separabitur. scilicz a cohabitatione aliorum: quia ille qui est leprosus iudicat⁹ debet extra castra manere: ut habet infra. Cōsequenē ostendit quid sit agendū quādo signa non sunt manifesta. s. q̄n tria predicta deficiunt: vel aliquid eorū quod notat cum dicit: Sin autē lucens candor fuerit nec humiliorē. m Recludet eum sacerdos. ne alios inficiat si sit pcussus lepra. ⁊ ne ex ambitu aliorum lateat ei⁹ lepra. n Et consi-derabit eum die septimo. ad videndū si est aliquid ūmutatū circa eum per qō deprehendat leprosus vel san⁹. o Et si quidē lepra. i. signū lepre. p Ulterā nō creuerit. intensiue. q Nec transierit in cute priores terminos. i. nō creuerit extēsiue. r Rursum includet eū. ad diligenti⁹ cōsiderandū. s Si obscurior erit lepra. i. si color cutis non fuerit transparens ⁊ lucens modo ꝓdicto. t Et nō creuerit. intensiue nec extēsiue. v Mūdabit eum. i. mundum iudicabit. x Quia scabies ē. id ē pustula illa vel aliud signum vñ habebat suspectus: infirmitas ē curabilis sicut scabies. Verūtā si p⁹ tale iudiciū sacerdotis apparuerint sig̃ manifesta lepre debent ordenari: q⁹ sacerdos potuit ī iudicio decipi ꝓpter latentiā lepre: vel q⁹ lepra potuit ei euenire de nouo. ⁊ ideo si aliqs erat semel iudicat⁹ mūd⁹: nō ꝓpter hoc erat dimittend⁹ habitare inter sanos liber de cetero: ꝙ debebat iudicari ⁊ separari: si ī eo

Qui si postq̄ a sacerdote visus est ⁊ reddit⁹ mūditie: utq; lepra creuerit: adducet ad eū: ⁊ ūmunditie cōdēnabit: Plaga lepre si fuerit in boie: adducet ad sacerdotē: ⁊ videbit eū. Cūq; color albus in cute fuerit: ⁊ capillorū mutauerit aspectū: ipsaq; caro viua apparuerit: lepra vetustissima iudicabit: atq; inolita cuti. Contaminabit itaq; eum sacerdos ⁊ non recludet quia pspicue ūmunditie ē. Sin aūt effloruerit discurrēs lepra in cute: ⁊ operuerit omnē carnē a capite vsq; ad pedes: q̄cq̄d sub aspectu oculorū cadit: cōsiderabit eū sacerdos: ⁊ teneri lepra mundissima iudicabit eo q⁹ ois in candorē versa sit: ⁊ idcirco homo mūdus erit. Quādo aūt viuo caro viuens ī eo apparuerit: tūc sacerdotis iudicio polluet ⁊ inter ūmundos reputabit. Caro enim viua si lepra aspergit: imūda ē. Qui si rursū versa fuerit in albedē: ⁊ totū hoiem opuerit: ꝓsiderabit eum sacerdos: ⁊ mundū esse decernet. Caro ⁊ cutis in qua vlcus natū ē ⁊ sanatum:

apparerēt de nouo signa lepre manifesta: ⁊ ꝙ est q̄d dicit: y Qui si postq̄ a sacerdote visus ē ⁊c. ⁊ ꝓ ira ex dict̄. z Plaga lepre. Hic ꝓmitter agit de lepra. put iudicatur i carne viua. ⁊ ꝓ in casu certo ⁊ ꝓpnūt signa exteriora de mutatione coloris cutis ⁊ capilloꝝ. cū dicit. a Cūq; color alb⁹ ⁊c. Et accipit hic albedo sic sup. b Et capillorū mutauerit aspectū. i. colorē nālē pstinū. c Ipsa q̄ caro viua apparuerit. hoc habet locum q̄n cutis exterior rupta ē ⁊ caro apparet infecta lepra. ⁊ hoc ē certū signū lepre vere. ⁊ ideo subdit: d Nō recludet. s. ad maiorē inquisitionē. e Quia pspicue ūmunditie est. que de se claret. Consequenē ostendit quid sit agendū in casu dubio. cū dr: f Sin aūt efflorerit. i. sup cutē se effuderit. g Discurrēs lepra i. scabies que ē signū lepre. h Et teneri lepra mundissima iudicabit. hic accipit lepra equoce. ꝓ eo q⁹ videt ee lepra ab ignorantib⁹ ⁊ tamē non est: ⁊ ideo vocat lepra mūdissima: q⁹ talis scabies vniuersalis in corꝑe trahit putredinē humorū ab interiori ad extra: ⁊ sic ꝑ eam caro mūdat. i Aūt viuo caro viues in eo apparuerit. infecta lepra modo ꝓdicto carne rupta. k Tunc sacerdotis iudicio polluet. id est pollutus iudicabitur. cui⁹ causa subditur cum dicit: l Caro enī viua si lepra aspergit imūda est. littera plana est. m Qui si rursū versa fuerit in alborem: ⁊c. modo predicto de scabie florente iudicabitur. n Caro ⁊ cutis. Hic consequenter agitur de lepra in vlcere. ⁊ primo in casu certo. Est autem vlcus ruptio cutis ex putredine egrediente exterius: sed vulnus est ruptio cutis ab exteriori. vñ versus

Illatū vulnus: ĩnatū dicit vlcus. Post sanationē ꝑo vlceris si appareat: a Cicatrix alba. altedine lucente mō predicto. b Siue subrufa. p mutationē colozis pristini. 7 si cū istis sit corrosio carnis mō supdicto: 7 mutatio colozis piloz. iudicand⁹ est leprosus. 7 hoc notatur cum dicit: c Qui cū viderit locum lepre bumiliozem 7c. Cōsequenē ostēditur quid agendū sit ĩ casu dubio. cū dicit: d Qz si pilus ē colozis ꝑistini 7c. 7 patz lrā ex supdictis. e Et si quidē creuerit lepra. intensiue uel extensiue ita notabiliter q̄ p b possit iudiciū certū haberi. f Adiudicabit eū lepre. sicut pri⁹. g Caro 7 cutis. Hic cōsequenē agit de lepra que est in vulnere. 7 accipit b large vuln⁹ lesio facta ab exteriozi s. p adustionē ignis. 7 ꝑposuit casū certū: q̄z si post sanationē apparuerit in cicatrice macula alba uel rufa declinans notabilit a naturali colore. si sit ibi altedo transparens. 7 corrosio carnis modo supdicto. iudicūda est lepra. Consequenē ponit casum dubiū. b Qz si pilozū color 7c. 7 pz lrā ex supdictis. i Vir siue mulier. Hic ꝑnē agit de lepra in capite: 7 premittit certū signū. cū dicit: k Germinauerit lepra. i. pustula aliq̄ orta fuerit: uel aliud vnde fit suspicio lepre 7 si videat sacerdos q̄ ibi sit carnis corrosio mō supdicto 7 capillozum mutatio a naturali colore in albū: 7 a grossitie in subtilitatem 7 mollitiē. l Contaminabit eos. i. iudicabit cōtamiatos lepra. Cōsequēter ponit casus dubi⁹. cū dicit: m Sin aūt viderit locum macule equalem vicine carni. q̄: nō apparet ibi corrosio carnis p aspectū nec p tactū. n Et capillū nigrū. In hebreo habet: Et capill⁹ niger nō est in eo. i. dato q̄ capillus nō sit niger: nō tamē iudicandus est leprosus: sed recludendus ad diligenti⁹ ꝑsiderandū si post hoc aliqua mutatio fiat p quā possit discerni lepra clari⁹. Et si p hoc nō appareat: tūc ostendit q̄d agendū sit. cum dicit: o Radet homo absq̄ loco macule. ad hoc enī relinquit locus macule intact⁹: ut habeat eandem virtutē inficiendi sicut prius 7 reliqua loca radant: ut p hoc magis appareat si infectio macule ad alia loca diffundat. p Et recludet septē diebus alijs. ut videat si fiat aliq̄ mutatio p quā possit discerni veritas lepre uel non lepre. 7 patz lrā ex supdictis. q Vir in cuius. Hic remouet quoddam dubium: quia frequenter dictū est q̄ macula est signū lepre: 7 q̄z posset esse receptio in iudicio macule: ideo ostendit que macula non facit leprā. dicens: r Si ꝛeprehenderit subobscurum albozem lucere in cute sciat non esse leprā: sed maculam colozis candidi: 7 hominem mundum. In hebreo habet: Si viderit subobscurum albozē lenticulosum 7c. 7 hoc est quando in cute alba apparent macule nigre uł rufe ad modum guttarum: que dicūt gutte rosacee: sicut solet esse in rufis hominib⁹: 7 ex talibus non debet homo iudicari leprosus. s Vir ꝛe cui⁹ capite capilli fluunt: calu⁹ 7 mūdus est. Hic cōsequēter agitur de lepra in capillis seu cesarie: vbi dicitur q̄ ex defluxu capillozū siue sit in parte anteriozi ex quo dicit caluus: uel posteriozi ex q̄ dicitur recaluaster: ex hoc non debet iudicari leprosus sed mundus. t Sin autem in calutio. id est in anteriozi parte capitis caluata. v Siue in recaluatiōe. id est in posteriozi. x Albus uł rufus color fuerit exortus. diuersus a colore naturali pristino. y Condemnabit eum. subintelligendum tame q̄ cum hoc concurrat aliud signum de corrosione carnis mō supradicto. z Quicunq̄ ergo maculatus fuerit lepra 7 separatus est ad arbitriū sacerdotis 7c. Hic ꝓsequenter agitur de leprosi separatione 7 distinctione ab alijs: 7 primo q̄tum ad habitum. cum dicitur: a Habebit vestimenta dilaceruta. id est in lateribus aperta: 7 etiā in superiozi parte circa scapulas: ut de facili possit indui 7 exui absq̄ lesione. Secundo q̄tum ad caput. cum dicitur: Caput nudum. Tertio q̄tum ad os. cum dicitur: Os veste contectum. 7 ad q̄d ista fiant. ostenditur cum dicitur: b Contaminatum ac sordidum se clamabit: omni tempore quo leprosus est 7 ĩmundus. id est per predicta apparebit manifeste omnibus ipsum esse leprosū: ac si hoc voce clamaret: ut sic quilibet possit vitare ipsū. Quarto q̄tum ad locū. cum dicit:

7 in loco vlceris cicatrix[a] alba apparuerit siue[b] subrufa: adducet homo ad sacerdotem: Qui[c] cum viderit locū lepre bumiliozē carne reliqua: 7 pilos versos in candozē: ꝓtaminabit eū. Plaga enī lepre orta est in vlcere. Q̄[d] si pil⁹ colozis ē pristini: 7 cicatrix subobscura 7 vicina carne nō est bumiliozi: recludet eū septem diebus. Et[e] si quidē creuerit: adiudicabit[f] eū lepre: sin autē steterit in loco suo: vlceris est cicatrix: 7 homo mund⁹ erit. Caro[g] 7 cutis quam ignis exusserit: 7 sanata albā siue rufam habuerit cicatricē: ꝓsiderabit eam sacerdos. Et ecce si versa est in albozē: 7 loc⁹ eius reliqua cute est bumiliozi: cōtaminabit eū: q̄z plaga lepre i cicatrice orta est. Q̄[h] si pilozū color non fuerit ĩmutat⁹: nec bumiliozi plaga carne reliq̄: 7 ipsa lepre spes fuerit subobscura: recludet eū septē dieb⁹: 7 die septimo cōtemplabitur. Si creuerit in cute lepra: ꝓtaminabit eū: sin aūt in loco suo candozi steterit nō satis clar⁹: plaga cōbustionis ē. 7 idcirco mūdabit: q̄z cicatrix est combusture. Vir siue[i] mulier in cui⁹ capite uel barba germinauerit[k] lepra: videbit eos sacerdos. Et si quidē bumiliozi fuerit locus carne reliqua: 7 capillus flauus solitoq̄ subtiliozi: cōtaminabit[l] eos: quia lepra capitis ac barbe ē. Sin aūt[m] viderit locū macule eq̄lē vicine carni 7[n] capillū nigrū: recludet eos septē dieb⁹: 7 die septimo intuebit. Si non creuerit macula 7 capill⁹ sui coloris est: 7 locus plage carni relique equalis: radet hō[o] absq̄ loco macule: 7[p] recludetur septem dieb⁹ alijs. Si die septimo visa fuerit stetisse plaga i loco suo: nec bumiliozi carne reliqua: mūdabit eū: lotisq̄ vestibus suis mund⁹ erit. Sin aūt post emundationē rursus creuerit macula in cute: non queret ampli⁹ vtrū capillus in flauū colorē sit cōmutatus: q̄z apte ĩmundus ē. Porro si steterit macula 7 capilli nigri fuerint: nouerit hominē sanatū esse: 7 cōfidenter eū pnunciet mundū. Vir in[q] cui⁹ cute candozi apparuerit: intuebit eum sacerdos. Si ꝛeprehenderit subobscurū albozē lucere in cute: sciat nō esse leprā sed maculā colozis candidi: 7 hominem mundū. Vir[s] ꝛe cui⁹ capite capilli fluūt: caluus 7 mūd⁹ est. Et si a fronte ceciderint pili: recaluaster 7 mund⁹ est. Sin aūt[t] in caluitio siue[v] in recaluatiōe albus[x] uel rufus color fuerit exortus: 7 hoc sacerdos viderit: condēnabit[y] eum: haud dubie lepre que orta ē in caluitio. Qui[z] cū q̄s ergo maculatus fuerit lepra 7 separat⁹ est ad arbitrium sacerdotis: habebit[a] vestimenta dilaceruta: caput nudum: os veste contectū: contaminatū[b] ac sordidum se clamabit. Omni tpe

a Solus habitabit extra castra. erāt aūt in exercitu bebreoꝝ tria castra: castra veritatis. s. atrīū in quo erat tabernaculū: ⁊ hoc erat in medio exercitus. ut p3 Nu. ij. ⁊ castra leuitarū que erant circa tabernaculū: ⁊ castra pplī que erant extra circuitū leuitarū. leprosus aūt ejiciebatur ab oīb⁹ istis castris. Sciendū tñ q hec dictio sol⁹ nō excludit societatē leprosorū. ß sanorum b Vestis lanea. hic agit de lepra i veste. ⁊ p ponit casū certū. cum dicit: d Si alba uł rufa macula fuerit infecta. ⁊ hoc notabiliter discrepāte ab alio colore nō ex aliq̄ suppositio a casu: sed ex hoc q talis macula procedit ex materia vestis: ⁊ hoc notat p hoc q̄ p̄ponit: c In stamine uel subtegmine. dr autē stamē ipsa tela: subtegmen aūt ē ipsa trama que intexit. Si post septem dies reclusionis inuenitur creuisse talis macula: lep̄ iudicat: q̄ infectiua est ⁊ corrosiua: ⁊ vestis ē comburenda. Cōsequenter ponitur casus dubius. cum dicit: e Qz si eam viderit nō creuisse ⁊c.] i. illā partē in qua est lepra. ⁊ accipit hic sicut ⁊ in alijs locis frequenter lepra p signo lepre. ut p3 intuenti textū. f Et cū viderit facie ⁊c.] ex q̄ p3 q oriebat ex interioribus ⁊ nō ab exterioribus exquo p lotionē macula nō recessit. g Eo q infusa sit in superficie ⁊c.] iste textus videt esse corruptus uel p scriptores uel palā viam: q3 manifeste patz ex precedenti lrā q loquit de lepra que videt esse in parte vestimenti ⁊ nō in toto. vñ ⁊ immediate dicit: Nec tñ creuisse leprā. q3 p⁹ lotionē ptis i qua videbat lepra: nō creuit vltra extendendo se ad alias ptes. vñ in textu hebreo sic habet: Eo q cauata sit in caluitio suo uel fenestra sua. ⁊ accipit ꝟ cauatio. p infectione lepre: q3 ē corrosiua: ut ꝟ dictū ē. Caluitiū ꝟo accipit. p vertustate ⁊ fenestra. p nouitate. loquit eni scriptura metaphorice de lepra vestis. s. p similitudine lepre bois que est in caluitio: q3 fenestra dicit principiū uel inchoationē caluitij: q3 q̄n homo incipit decaluari dicit patere fenestras uel fenestrā i capillis. Caluitiū aūt dicit pfectio uel finis fluxꝰ capilloꝝ. Per hāc q̄ similitudinē intelligit q si talis macula appareat in veste, pe nouitate suam uel in vetustate iudicanda est leprosa: ⁊ debet cōburi. b Sin aūt obscurior fuerit locꝰ lepre. i. magis dubiꝰ sm q dicit glo. i Abrūpet eū. s. locū in quo est macula: ⁊ faciet q̄ sequit. ⁊ p3 lrā. k Jsta est lex. hic ponit recapitulatio brevis p̄cedentiū. ⁊ patz lrā. l Cap. xiiij.

Locutusq est dñs. Hic p̄mittit agit de leprosi mundatione. ⁊ p ostendit q̄d in ea sit agendū. 2° agit de lepra circa domū. ibi: Locutusq ē dñs. Circa p̄mū ondit p q̄d agendū sit prima die purificationis leprosi. 2° q̄d septimo die. ibi: Et die septima. 3° quid octauo. ibi: Die octauo. Circa p̄mū sciēdū q aliqs ꝑpe lepra segregat⁹ ab alijs dicebat aliq̄n sanari duplicit. Uno⁰ sm apparentiā. videlicz q̄n sacerdos iudicādo eū leprosū fuerat deceptus: q3 signa p que fiebat tale iudiciū fallibilia sūt. q̄n igit illa signa trāsibāt ⁊ curabant dicebat sanari a lepra sm apparentiā unctū. sanitas p3 latēs apparebat: q3 non fuerat leprosus sm veritatem. Alio⁰ dicebat sanari sm veritatē. s. q̄n iudiciū sacerdotis fuerat verū. ß aliq̄n ptingebat talē sanari miraculose. aliq̄n ꝟo ꝟtute nāe. si est aliq̄ spes lepre sic curabilis. ⁊ tūc purificabat leprosus: p quā q̄dē purificationē ondebat ee mūd⁹ Prima igit die purificationis fiebat q̄ dr hic: m Adducet ad sacerdotē. nō q̄ intraret ad atriū sacerdotū: q3 adhuc nō erat ei licitū ingredi etiam castra ꝓpria: ut dicet.] ß sacerdos exibat aliquātulū extra castra ⁊ leprosus veniebat ibi ad eū. ⁊ b ē q̄ dicit: n Qui egressus de castris. s. sacerdos: q̄ p3 ex lrā sequēti. cum dr: o Cū inuenerit le. ee mū. ⁊c. p se. nō ad locū tabernaculi: ß ibidē ex castra manibus sacerdotis. p Duos passeres vi. ⁊c. cui⁹ rō ē: q3 lepra aufert vitacitatē sensuū ⁊ ꝑpe hoc ille q̄ ostendebat mund⁹ offerebat p oppositū passeres vivos sensibiles ⁊ mobiles. ad vesignādū i se vitacitatē sensuū. q Quos vesci licitū est. hoc dr ad differentiā aliquoꝝ passerū existentiū in era illa q̄b⁹ nō erat licitū vesci. ⁊ sūt alteri⁹ spēi. licz ꝓueniāt in nole. Vel aliter pōt dici q ꝟ dr ad excludēdū passeres ciusdē spēi q̄b⁹ nō erat licitū vesci. ꝑpe aliq̄ accidēs supueniēs in eis: sic ⁊ aial mūdū aliq̄n erat illicitū ad comedendū ex aliq̄ casu ꝓtingēte. r Et lignū cedrinū. q3 lepra affert putredinē ⁊ iō p oppositū offerebat lignū cedrinū q̄ ē imputribile. ad vesignādū q i eo nō erat putredo lepre. s Vermiculūq. i. filū rubri coloris. t Et hysopū. q3 lepra aufert vitacitatē coloris ⁊ affert fetorē carnis. ⁊ iō p oppositū filū rubeū offerebat: quia color rubeus est color vitā? : Et hysopū que ē herba odorifera ad vesignādū q in eo nō erat color lepre neq fetor. v Et vnū ex passeribꝰ imo. iu. in vase fictili. i. terreo. x Sup aq̄s viuētes. dicēbat aūt aq̄ viue: q3 habet quodāmō in se principiū motꝰ sic sūt aque fontiū ⁊ fluminū. sic aial dicit vitā q̄ mouet. ⁊ b fiebat ad vesignādū in eo q̄ purgabat mūdiciā ⁊ vitacitatē. q3 aque viuētes vtrūq vesignāt. y Aliū aūt vitū cū ligno cedrino ⁊ cocco. i. filo rubeo. z Et hysopo tinget in sanguine passeris immolati. Fiebat eni q̄n q̄dā aspersioni cui⁹ manubriū erat lignū cedri oblatū cui alligabant hysop⁹ ⁊ passer vivus cū filo coccineo predicto: ⁊ ista duo sic alligata ligno cedrino tingebantur in aqua viua posita tamē in vase fictili: ⁊ cui mixtus erat sanguis passeris immolati. a Quo asperget illū q̄ mūdād⁹ est septies. ad vesignandū in eo pfectā mūdiciā: q3 pfectio numero septenario vesignat. b Et dimittet passerem vitū ut in agrū auolet. ad vesignandum q homo sic purgatus restituebat cohabitationi hominū: sicut passer cohabitatiōi passerum,

quo leprosus est ⁊ immundus: solus⁰ habitabit extra castra. Vestis[b] lanea siue linea q̄ lepra habuerit in stamine[c] atq̄ subtegmine: aut certe pellis uel quicq̄d ex pelle ꝓfectū est: si alba[d] uel rufa macula fuerit infecta: lepra reputabit: ostendetq̄ sacerdoti. Qui ꝓsideratam recludet septē diebus: ⁊ die septimo rursus aspiciēs si deprehenderit creuisse: lepra p seuerans est: pollutū iudicabit vestimentū: ⁊ oē in q̄ fuerit inuenta: ⁊ idcirco cōburet[e] flāmis. Qz[e] si eā viderit non creuisse: p̄cipiet ⁊ lauabūt id in quo lepra est:] recludetq̄ illud septē dieb⁹ alijs. Et cū viderit faciē quidē pallidam nō reuersam:] nec tñ creuisse lepram: īmundum iudicabit ⁊ igne comburet: eo[f] q̄ infusa sit in superficie vestimenti uel p totū lepra.] Sin aūt[b] obscurior fuerit loc⁹ lepre post q̄s vestis ē lota: abrūpet[i] eum ⁊ a solido diuidet. Qz si vltra apparuerit in his locis q̄ prius[g] immaculata erāt lepra volatilis ⁊ vaga: debet igne cōburi. Si cessauerit: lauabit aqua ea que pura sūt secūdo ⁊ mūda erūt. Jsta[k] est lex lepre vestimēti lanei ⁊ linei: staminis atq̄ subtegminis oiscq̄ supellectilis pellicee: quo mundari debeat uel contaminari. xiiij

Locutusq̄[l] ē dñs ad moysen dicēs: Hic ē ritꝰ leprosi q̄n mūdandus ē: Adducet[m] ad sacerdotē. Qui[n] egressus de castris cum[o] inuenerit lepra ee mūdata: precipiet ei q̄ purificat ut offerat duos[p] passeres viuos. p se q̄s[q] vesci licitū ē: ⁊[r] lignū cedrinū vermiculūq̄[s] ⁊[t] hysopū. Et[v] vnū ex passeribꝰ immolari iubebit in vase fictili super[x] aquas viuentes: aliū[y] aūt viuū cum ligno cedrino ⁊ cocco ⁊[z] hysopo: tinget in sanguine passeris immolati quo[a] asperget illum qui mūdandus ē septies ut iure purgetur: ⁊[b] dimittet

a Cūcp lauerit bō vesti. sua. ad amouēdū imaginationem ex quacūcp occasiōe īmundicie precedentis. b Radet cēs pilos corpis. qz lepza ē corrosiua pilor. c Et lauabit aq̄. ad amouēdū īmundiciā pilor̄ 7 alior̄ q̄ possent eē īcorpe. d Purificatus cp ingredief castra. tūc 7 nō añ. Nō castra vel siue tabnaculū nec etiā castra leuitar̄ s castrappli tñ: Ita dūtaxat ut maneat extra tabernaculū suū septē dieb⁹, cui⁹ rōnē assigt Ra. Ba. qz act⁹ mrimonialis erat sibi interdict⁹ vsq ad die octauā: in qua pficiebat sua purificatio. 7 iō interdictū erat ei ingredi tabernaculū suū ad manēdū cum vxore sua. e Et die septima. Hic pñter ostēdit q̄d agendū erat circa purificationem lepzosi die septima. 7 pz lrā ex p̄dictis. Ista aūt q̄ dicta sūt de purificatiē lepzosi fiebāt i purificatiōe tā paupis q̄ diuitis. f Die octauo Hic pñter ostēdit q̄d erat agendū die octaua. in q̄ pficiebat purificatio lepzosi. 7 i b differebant diues 7 paup. 7 iō p ostendit q̄d tenebāt facē diuites. 2° q̄d paupes. cū dr. Et si paup ē. Circa primū describit oblatio diuitis. cū dicit g Sumet duos ag. 7c. 7 pz lrā ex supdictis de sacrificijs vsq ibi: b Et seorsum olei sextarium. i. absq oleo qō ponebat in cōsperficē seu pistatione simile. dicūt aūt aliq̄ q̄ diligenti⁹ p̄sideraverunt dicta Ysidori q̄ sextari⁹ in liq̄dis de quo ē b sermo cōtinet duas dragmas q̄ valēt q̄si q̄rtā partē q̄rte parisiensis: 7 sm hoc sextarius erat valde paruus. addebat aūt oleū i sacrificio. ad designādū sanaticē illi⁹ q̄ purificabat: tū qz oleū habet vim sanatiuā pustular̄ 7 apostematū in corpe: tū qz oleū in scriptura sigt diuinā gratiā seu misericordiā p quam lepzosus aliq̄n sanabat miraculose. ut s dictū est. i Tollet agnū 7 offeret eū p delicto. qz plaga lepre frequenē infligit boi p pcō. sicut pz de maria sorore moysi Nu. xij. 7 de Ozia rege iuda. iiij. Reg. xv. ca. et ij. Paral. xxvj. Assumēsq sacerdos de sanguine. seq̄t: k Ponet sup extremū auricule 7c. qz in istis partib⁹ dignoscit lepza. l Et asperget septies corā dño. i. ō altare holocausti in q̄ īmolabatur dño. m Fundet sup extremū auricule 7c. exponat sicut s dictū ē de positione sanguinis in ptib⁹ illis. n Et sup sanguinē. i. in eisdē locis in quib⁹ iam posuerat sanguinē. o Et sup caput ei⁹. qz sup dictū est de lepzoso q̄ debebat habere caput nudū ut appareret lepzosus oīb⁹. 7 iō hic vngitur caput ei⁹ oleo: ut designet pfecte mūd⁹. p Cūc immolabit holocaustū. q̄d totū incendebat. q Et ponet illud i altari. s. holocaustoꝝ. qz ibi cremabat. r Cū libamētis suis. i. cū illis q̄ simul cremabāt in liq̄dis: sm q̄ determinat Nu. xv. s Et si paup ē hic pñter agit de oblatiōe paupis in purificatione sua a lepza. 7 pz lrā ex bis q̄ dicta sūt sup. t Locutusq est dñs. Hic agitur p̄sequenter de lepza dom⁹: 7 ponit vltimo q̄tū ad ea que p̄tinēt ad lepzā: qz lepzā hois 7 vestis hēbant sacerdotes discernē cū adducēnt i deserto. u circa lepzam dom⁹ non hēbāt officiū suū exercē donec venissent ad crā. p missionis. 7 hoc notatur in textu cū dr: Cūq ingressi fuerit⁹ crā chanaā 7c. Sciendū aūt q. ppe loquēdo lep nō pōt eē i domo: qz solū aial ē susceptiuū sanitat⁹ 7 infirmitat⁹; sed aliq̄ corruptio existēs in domo dr lepza silitudinarie. inq̄tū pōt hitātes i ea inficere: 7 talis dom⁹ q̄n erat corruptio pseueras iubeb⁹ dirui duplici de cā. vna ē ne ificēt hitātes ut dictū ē. Alia q̄ i talib⁹ domib⁹ aliq̄ gētiles idola colebāt 7 inuocatiōes demonū exercebāt: ne filij isrl̄ q̄ erāt ad idolatriā 7 ad tales superstitiōes. p̄ni. ad p̄silia declinarēt. Circa igit lepzā dom⁹ p agit de ei⁹ iudicio 7 discretione. 2° de ei⁹ purificatiē. ibi Et si introiens. Circa p̄mū ostēdit q̄d dñs dom⁹ debebat facere. cū dr: Ibit cui⁹ ē dom⁹ nūciās sacerdoti 7c. Et q̄d

passerē vnū ut i agrū auolet. Cūcp [a] lauerit homo vestimēta sua: radet[b] oēs pilos corpis 7[c] lauabit aq̄: purificatusq[d] ingredief castra: ita dūtaxat ut maneat extra tabernaculū suū septē diebus: 7[e] die septima radet capillos capitis: barbam cp 7 supercilia: ac totius corpis pilos. Et lotis rursum vestib⁹ 7 corpe: die octauo sumet[f] duos agnos īmaculatos 7 ouē anniculā absq macula 7 tres decimas simile in sacrificiū que conspersa sit oleo: 7[g] seorsū olei sextariū. Cūcp sacerdos purificans hominem statuerit eum: 7 hec oīa corā dño in ostio tabernaculi testimonij: tollet[i] agnū 7 offeret eum. p delicto: oleiq̄ sextariū Et oblatis ante dñm omnib⁹ īmolabit agnū vbi solet īmolari hostia pro peccato 7 holocaustum. i. in loco scō. Sicut enī p pcō: ita 7 p delicto ad sacerdotē ptinet hostia. Scā sanctorū est. Assumensq sacerdos de sanguine hostie q̄ īmolata ē. p delicto: ponet[n] sup extremū auricule dextre eius qui mūdat: 7 sup pollices manus dextre 7 pedis: 7 de olei sextario mittet in manū suam sinistram tingetq digitū dextrum in eo: 7[l] asperget corā dño septies. Qd autē reliquū est olei in leua manu: fundet[m] super extremū auricule dextre eius qui mundat: 7 sup pollices manus ac pedis dextri: 7[n] sup sanguinē qui effusus est. p delicto: 7[o] sup caput eius. Rogabit cp. p eo corā dño: 7 faciet sacrificiū. p pcō. Cūc[p] īmolabit holocaustū: 7[q] ponet illud in altari cum[r] libamentis suis 7 homo rite mundabit. Q[d] si paup ē 7 non pōt man⁹ eius īuenire que dicta sunt: p delicto assumet agnū ad oblationē ut roget. p eo sacerdos: decimā cp ptē simile conspersē oleo in sacrificiū: 7 olei sextariū: duosq turtures siue duos pullos columbe: quoꝝ vnus sit. p pcō: 7 alter in holocaustum: offeretq ea die octauo purificatiōis sue sacerdoti ad ostium tabernaculi testimonij corā dño. Qui suscipiēs agnū p delicto 7 sextariū olei: leuabit simul: īmolatoq agno: de sanguine ei⁹ ponet sup extremū auricule dextre eius q̄ mūdatur: 7 sup pollices man⁹ ei⁹ ac pedis dextri. Olei vo partē mittet in manū suā sinistram: in quo tingēs digitum dextre manus asperget septies cōtra dñm: tāgetq extremū dextre auricule illius qui mūdatur 7 pollices man⁹ ac pedis dextri: in loco sanguinis qui effusus est. p delicto. Reliquā aūt partē olei q̄ est in sinistra manu mittet sup caput purificati ut placet. p eo dñm: 7 turturem siue pullū columbe offeret: vnū. p delicto: 7 alterū i holocaustū cū libamentis suis. Hoc est sacrificiū lepzosi qui habere non potest oīa in emundationē sui Locutusq[t] est dñs ad moysen 7 aaron dicens. Cūcp ingressi fueritis terrā chanaan quam ego dabo vobis i possessionē: si fuerit plaga lepre ei⁹ edibus: ibit cuius est dom⁹ nuncians sacerdoti 7 dicet. Quasi plaga lepre videt mihi eē i domo mea. At ille p̄cipiet ut efferāt vniuersa de domo: pusq ingrediat eam: 7 videat vtrū

sacerdos vt̄r / bat facere· cum / dr: At ille p̄cipi / et ut efferantur / vniuersa ve / mo. cui⁹ cā sub / ditur: a Ne / imunda fiāt ⁊c̄. / q: si dn̄⁹ iudi / carel lepr̄osa p̄r / sacerdotē: oia q̄ / essent i domo tpe / sui iudicij essent / facta imunda.

b Et cū vide. in / parietib⁹ ⁊c̄.] q: ralia sūt signa / corruptiōis cor / rosiue ⁊ infecti / ue. c Clau / det eā septē die / b⁹. q: p talē clau / sionē citi⁹ appa / ret corruptio eo / q̄ null⁹ ibi habi / tat. vñ ⁊ domus / nō habitate citi⁹ / p̄fect⁹. d Si inuenerit / cretisse lepr̄ā. nota / biliter intensiue / uel extensiue. e / Jubebit eruī la / pides. in q̄b⁹ sūt / macule ad vidē / dū si corruptio / possit amoueri / cū minori detri / mento dom⁹. f Et luto alio lini / ri domū. i. alio ce / mēto. g Qui / dormierit in ea / ⁊c̄.] Ille enī qui / dormierit in tali / domo uel come / derit magis p̄t̄ / inficiē ille q̄ so / lū ingrediē. ⁊ iō / ingrediēs nō in / digebat vestiū lo / tiōe: ⁊ solū erat / imund⁹ vsq̄ ad / vesp̄ā: ⁊ sic pur / gabat solo trāsi / tu tp̄is. Cetera / patēt. h Qui / introiens sacer / dos. Hic agit de / lepr̄e dom⁹ puri / ficatiōe. ⁊ p̄z sen / tentia ex his que / dicta sūt de pu / rificatiōe hois. / Cōsequenter reca / pitulat breuiē q̄ / dicta sūt. eū dr: / Jsta ē lex lepr̄e. / sequit. i Et / crūpentiū papu / larū. papule sūt vlcera minuta in cute nascētia: q̄ / dolorē ⁊ scabiē afferūt. Cetera patēt ex ⁊. dictis.

lepr̄osa sit: ne⁹ imunda fiāt oia / q̄ i domo sūt. Jntrabit⁹q̄ p⁹ ea / ut cōsideret lepr̄ā dom⁹: ⁊ c cum / viderit in parietib⁹ illius quasi / valliculas pallore siue rubore de / formes] ⁊ humiliores superficie / reliqua egredietur ostiū dom⁹: / ⁊ statim claudet d illam septem / dieb⁹: reuersusq̄ die septimo / p̄siderabit eam. Si e inuenerit / creuisse lepr̄ā: iubebit f eruī la / pides in q̄bus lepr̄a est: ⁊ p̄icī / eos extra ciuitatē in loco imun / do: domū aūt ipsam radī intrin / secus p circuitū: ⁊ spḡi puluerē / rasure extra vrbem i loco im̄u / do: lapidesq̄ alios reponi pro / bis qui ablati fuerant ⁊ g luto / alio liniri domū. Sin autem / post⁹q̄ eruti sunt lapides ⁊ pul / uis elatus ⁊ alia terra lita: in / gressus sacerdos viderit reuer / sam lepr̄ā ⁊ parietes respersos / maculis: lepra est p̄seuerans ⁊ / imunda dom⁹. Quam statim / destruent ⁊ lapides eius ac li / gna atq̄ vniuersum pulueren̄ / p̄icient extra oppidum in locū / imundum. Qui intrauerit do / mū quandiu clausa est: imund⁹ / erit vsq̄ ad vesp̄ū: ⁊ qui h dor / mierit in ea ⁊ comederit quip / piam lauabit vestimenta sua.]

Q i si introiens sacerdos vide / rit lepr̄am non creuisse in domo / post⁹q̄ denuo lita fuerit: purifi / cabit eam reddita sanitate: ⁊ / in purificatione eius sumet duo / s passeres lignū⁹q̄ cedrinū ⁊ / vermiculū atq̄ hysopū ⁊ imo / lato vno passere in vase fictili / sup aq̄s viuas: tollet lignū ce / drinū ⁊ hysopū ⁊ coccū ⁊ passe / rem vnū: ⁊ tinget oia i sangui / ne passer̄ imolati atq̄ in aq̄s / viuentib⁹ ⁊ aspḡet domū septi / es: purificabit⁹q̄ eā tam in san / guine passeris q̄m in aq̄s viuēti / bus ⁊ in passere viuo: ligno⁹q̄ / cedrino ⁊ hysopo atq̄ vermicu / lo. Cū⁹q̄ dimiserit passerē auo / lare i agrū libere orabit. p domo / ⁊ iure mundabit. Jsta ē lex o⁹ / lepr̄e ⁊ passure: lepr̄e vestiū ⁊ / domor̄: cicatricis ⁊ erūpentiū / papularū: lucentis macule ⁊ in / varias spēs colorib⁹ imutatis: / ut possit sciri q̄ tpe mundū q̄d / uel imundum sit. xv

Locutus⁹q̄ est dn̄s ad / moysen ⁊ aaron dicēs: / Loq̄mini filijs isr̄l: ⁊ / dicite eis: Vir l q̄ patit fluxū se / minis: imundus erit: ⁊ m tunc / iudicabit⁹ huic vitio subiacere: / cum p singula momenta adhe / serit n carni ei⁹ atq̄ cōcreuerit / fedus humor. Omne stratū in / quo dormierit imundū erit: ⁊ / vbicūq̄ sederit. Si q̄s hoīum / tetigerit lectū ei⁹: lauabit vesti / menta sua: ⁊ ipse lot⁹ aq̄ im̄u / dus erit vsq̄ ad vesp̄ū. Si se / derit vbi ille sederat: ⁊ ipse la / uabit vestimēta sua: ⁊ lot⁹ aq̄ / imund⁹ erit vsq̄ ad vesperum. / Qui tetigerit carnē ei⁹ lauabit / vestimenta sua: ⁊ ipse lotus aq̄ / imundus erit vsq̄ ad vesp̄ū: / Si saliuā h⁹ cemodi hō iecerit / sup eū qui imund⁹ est: lauabit / vestimēta sua: ⁊ lot⁹ aqua im̄u / dus erit vsq̄ ad vesp̄ū. Sagi / na o sup q̄ sederit imundū erit / ⁊ quicq̄d sub eo fuerit q̄ fluxū / seminis patitur: pollutum erit / vsq̄ ad vesp̄ū. Qui portauerit / hoc aliq̄d lauabit vestē suā: ⁊ / ipse lot⁹ aqua imund⁹ erit vsq̄ / ad vesp̄ū. Quis quē tetigerit q̄ / talis est nō lotis añ manib⁹: la / uabit vestimenta sua: ⁊ lotus / aq̄ imund⁹ erit vsq̄ ad vesp̄ū. / Vas fictile q̄ tetigerit p frin / get: vas aūt ligneū lauabitur / aq̄. Si p sanat⁹ fuerit q̄ buius / mōi sustinet passionē numera / bit q septē dies p⁹ emundatione / sui: ⁊ lotis vestib⁹ ⁊ toto corpe / in aq̄s r viuentib⁹ erit mund⁹. / Die⁹ autē octauo sumet duos / turtures] aut duos pullos co / lumbe: ⁊ veniet in p̄spectu dn̄i / ad ostiū tabernaculi testimonij / dabitq̄ eos sacerdoti. Qui fa / ciet vnū p peccato ⁊ alterū in / holocaustū: rogabit⁹q̄ p eo co / ram dn̄o ut emundet a fluxu se / minis sui. Vir s de quo egredit / semen coitus: lauabit aqua oē / corpus suū: ⁊ imund⁹ erit vsq̄ / ad vesp̄um. Vestem ⁊ pellem / de imūditia fluxus se / minis. ⁊ p̄mo de imun / ditia ex fluxu innatu / rali: secundo ex natu / rali· ibi: Vir de quo / egreditur. adhuc p̄mo / agitur de dicti fluxus / pollutione. secundo de / eius purgatione· ibi: / Si sanatus fuerit. / Circa p̄imū dicitur: / l Vir qui paritur / fluxū seminis· imun / dus erit. quia non po / terat ingredi locum sa / crificij. ⁊ ex tactu etiā / ipsius contrahebatur / immunditia. ut dicetur / postea. Consequenter / ostenditur qualiter de / bebat iudicari talis in / firmitas· cum dicitur: / m Et tunc iudica / bitur huic vitio subia / cere cum p̄r singula / momenta. id est fre / quenter. n Adhe / serit carni illius atq̄ / creuerit fed⁹ humor. / generat⁹ ex semine dic / to modo fluente. Cō / sequenē oñdit qualiē / ex eo reputetur im̄un / dicia ad alia inanimata / ⁊ animata. ⁊ p̄z hīa / vsq̄ ibi: o Sagi / na. i. sella uel q̄cūq̄ / aliud q̄ ponitur sup / animal ad ipsum equi / tandū. Vñ in hebreo / habē: Eātatura. Ce / tera patēt ex sup̄adi / ctis: p Si sanatus / fuerit. Hic p̄ñter agit / de ipsius purgatiōe. ⁊ / p̄imo q̄tum ad tem / pus· cum dicit: q / Mūerabit septē dies. / ab illo die quo cessauit / passio illa: ⁊ tūc loto / corpe ⁊ vestib⁹ mund⁹ / erit. r In aq̄s vi / uentib⁹. Ex hoc videt / q̄ ista lotio nō sit in / telligenda p aspersionē / aque in qua erāt cine / res vacce rufe; sed p̄r / ablutionem in aq̄s ac / ceptis de fonte uel flu / mine: que dicunt vi / ue p̄pter motū. ut di / ctū est ca. p̄cedenti. / secundo q̄tum ad sa / crificiū deo offerendū / p grāy actione rōne / beneficij sibi collati. s. / sanitatis a p̄dicta pas / sione· cū dr: s Die / aūt octauo ⁊c̄.] ⁊ p̄z / hīa ex ⁊. dictis. t

Vir de quo egredit ⁊c̄. Hic p̄ñter agit de imunditia que. p̄uenit / ex fluxu nāli seminis. s. in coitu etiā i actu matrimoniali. i emissi / one enī talis būiditatis sp̄ē pollutio corpalis. ut de se p̄z. ⁊ frequēt

etiam est ibi ĩmunditia spiritualis etiã in actu mrimoniali: qz ls possit sine peccato exerceri. tñ frequent est ibi libido inordinata. a Mulier cũ qua coierit &c. qz sicut est ibi pollutio a pte viri. ita etiã a pte mulieris. & maior cũ mulier sit frigidior. & pr ꝑñs humores in ea sunt minus digesti. b Mulier que redeunte mense. Hic ꝓsiter agitur de ĩmunditia fluxus sanguinis. Et primo ꝯtum ad fluxũ naturalẽ. secũdo ꝯtũ ad innaturalẽ ibi: Mulier que patiẽ multis diebus. Circa primũ sciendũ qꝺ mulieres a tempore quo incipiunt esse apte ad concipiendum usq; ad tempus quo desinunt concipere quolibet mense coiter patiuntur banc passionem: que vocat fluxus sanguinis mẽstrui nisi impediatur per infirmitatem uel conceptum: & ꝑ tali passione septem diebus separabatur: ita qꝺ non admittebatur ad locum sacrificij: nec aliquis cõmunicabat cum ea in cibo & lecto. hoc etiã ĩmũditia ad alia ueriuabatur inanimata & aiata. qꝺ notat cũ dr: Quicunq; ergo tetigerit eã &c. c Si coierit cum ea vir. hoc ꝓhibetur non solum ꝓpter ĩmunditiam contractã ex ea sicut ex ꝓcedentib⁹: sed etiã quia ex tali coitu solent gnãri pueri mõstruosi: utpote patientes aliquem defectum in aliqua pte corporis uel etiam in toto: sicut lepzã uel aliquã ꝓsimilem infirmitatẽ. d Immũdus erit septem diebus. j. xx. ca. dr qꝺ talis debet interfici. Ad qꝺ dicendũ qꝺ ibi loquit de eo qui scienꝫ accedit ad mulierẽ menstruatã & cõuincit de hoc in iudicio. hic aũt loquit de eo qui accedit ignoranter. & de eo cui⁹ factũ est occultũ. e Mulier que patit. Hic ꝓsiter agit de ĩmunditia fluxus sanguinis ex infirmitate. Et ꝓmo de pollutione. secũdo de purgatiõe ibi: Si steterit. Circa primũ dr: qꝺ durante infirmitate ista debet iudicari ĩmunda: sicut mulier patiẽs menstrua tpe illius fluxus. & ꝑs lrã. f Si steterit. Hic ꝓsiter agitur de eius purgatiõe. Et primo ꝯtum ad temp⁹ cũ dicit: g Numerabit septem dies. s. a tpe quo cessauit infirmitas. secũdo quo ad sacrificiũ deo offerendũ ꝓ sua sanatiõe cũ dicit: Offeret ꝓ se sacerdoti duos turtures &c. sequit: h Docebitis ꝯ. Hic ponit cõclusio intẽta. & dirigit ꝓmo ad sacerdotes ut doceãt ꝓplm cauere ab ĩmunditijs ꝓdict⁹. i Et nõ mori. in sordi. suis. i. ꝓ suis sordib⁹: si ĩmũdi accedant ad locũ tabernaculi. Hic ꝓsiter recapitulat cũ dr: k Ista est lex &c. Et patet lrã ex predictis. l Cap. xvj.

Locutusq; est dñs. Superi⁹ actũ est de purgatiõe ab ĩmũditia ingẽtũ tãgit aliquas ꝑsonas uel aliquã in spãli: hic ꝓsiter agit de purgatiõe gnãli: qꝺ tangebat totũ ꝓplm & fiebat. x. die mẽsis septimi: cui correspondet septẽber apud nos modo ꝓdicto. Exo. xij. ca. Circa quã purgationẽ qtuor describũtur. primũ est mod⁹ ꝓparatiõis. secũdũ act⁹ ĩmolatiõis ibi: Hic

quã habuerit lauabit aqua & ĩmunda erit usq; ad vesperũ. Mulier[a] cũ qua coierit lauabitur aqua: & ĩmũda erit usq; ad vesperũ. Mulier[b] que redeunte mense patit fluxũ sanguinis: septẽ diebus separabit. Dis qui tetigerit eã: ĩmundus erit usq; ad vesperũ: & locus in quo dormierit uel sederit dieb⁹ separationis sue polluet. Qui tetigerit lectũ suũ lauabit vestimẽta sua & ipse lotus aqua ĩmund⁹ erit usq; ad vesperũ. Dẽ vas super qõ illa sederit: quisq; attigerit lauabit vestimẽta sua: & ipse lotus aqua pollut⁹ erit usq; ad vesperũ. Si[c] coierit cũ ea vir tpe sanguinis menstrualis: ĩmundus[d] erit septem diebus: & oẽ stratũ in quo dormierit: polluetur. Mulier[e] que patit multis diebus fluxũ sanguinis non in tpe mẽstruali uel que post mẽstruũ sanguinẽ fluere nõ cessat ꝯdiu subiacet huic passiõi ĩmunda erit quasi sit in tpe mẽstruo. Dẽ stratũ in quo dormierit & vas in quo sederit polluetum erit. Quicũq; tetigerit eã lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua ĩmundus erit usq; ad vespũ. Si[f] steterit sanguis & fluere cessauerit: numerabit[g] septem dies purificationis sue & die octauo offeret ꝓ se sacerdoti duos turtures aut duos pullos columbarũ ad ostium tabernaculi testimonij: q̃ vnũ faciet ꝓ peccato & alterũ in holocaustũ: rogabitq; ꝓ eo coram dño: & ꝓ fluxu ĩmunditie eius. Docebitis[h] ergo filios israel ut caueant ĩmunditias: & non moriant in sordib⁹ suis cũ polluerint tabernaculũ meũ: qꝺ est inter eos. Ista[k] est lex eius qui patit fluxum seminis: & qui polluit coitu: & q̃ mẽstruis tpibus sepat: uel q̃ ĩgi fluit sanguine: & bois qui dormierit cum ea. XVI

Locutusq;[l] est dñs ad moysen post mortem duoꝝ filioꝝ aaron: qñ offerentes ignẽ alienũ interfecti sunt. Et precepit ei dicens: Loquere[m] ad aaron fratrem tuũ ne omni tpe ingrediat sanctuariũ qꝺ est intra velum coã ꝓpitiatorio quo tegit arcba: ut[n] non moriat: qz in nube apparebo sup oraculum: nisi[o] hoc ante fecerit: Vitulũ[p] ꝓ peccato offeret & arietem in holocaustum. Tunica[q] linea vestietur: femoralibus lineis verenda celabit. Accingẽt ꝯa linea: cydarim[r] sanctum sanctorum: in quo ibi cremabat incensum. ut habet infra. p Nisi hoc ante fecerit. non ꝙ vetaret hoc facere quotienscũq; intraret. sed solum in die expiationis qꝺ erat dies ingressus regularis. ut dictum est. Consequenter ponitur informatio eius quid agere debeat. ꝓ se & domo sua. cum dicitur: q Vitulum ꝓ peccato offeret. i. offerendũ ꝓparabit de suo. in memoriam ꝑcati aaron in ꝓpitiatõe vituli aurei. r Et arietem in holocaustum. in memoriã arietis ꝓ isaac ĩmolati. Beñ. xxij. s Tunica linea vestietur &c. hic tñ ponunt quatuor vestimenta que erãt coia summo sacerdoti & alijs inferioribus sacerdotibus. ut dictũ

rite celebratis. tertiũ cultus celebratiõis ibi: Cũq; portauerit. quartũ ritus successionis ibi: Mense septimo. Circa primũ sciendũ qꝺ istud festũ fiebat duplici de cã. Una ẽ qz illa die fuit eis denunciatũ ꝓ moysen peccatũ de constatione vituli remissum. Alia causa est: quia sicut ꝓz ex peccatib⁹ frequenter & ex multis causis cõtrahebãt ĩmũditiã. & ideo qz alicj ꝓpẽ negligentiã uel ignorantiam seu aliã cãm omittebant emundari. ideo semel in anno fiebat gnãlis purgatio. & ideo vocabatur dies expiatiõis & quia sm qꝺ dicit apls ad hebre. vij. ca. Lex eni cõstituit homines sacerdotes infirmitatẽ habentes. & per consequens erãt peccatores sicut & alij. ideo primo fiebat expiatio ꝓ sacerdotibus. postea ꝓ populo. Circa primum premittit monitio sũmi sacerdotis. cũ dicitur: m Loquere ad aaron fratrem tuum ne omni tpore ingrediatur sanctuarium quod est intra velum. id est illam ptem que dicitur sancta sanctorum ĩ qua erat arcba & ꝓpitiatorium: qz hoc non debebat fieri regulariter nisi semel in anno. ut dicit apls ad hebre. ix. Si autem alias esset ingrediendum hoc erat ex aliqua necessitate supueniente. ut in motione castrorum. ut habet Numeri. iiij. ca. ad inuoluendum ea que erant intra sancta sanctoꝝ. n Et non moriatur. si indiscrete & irreuerenter ingrediat. & ꝓpẽ hoc in ꝓncipio hui⁹ capituli recolitur mors duoꝝ filioꝝ aaron qui mortui sunt offerentes ignem alienũ. ut dictũ est ẽ. x. ca. o Quia in nube apparebo. hoc dupliciter exponitur. Uno modo de nube que erat supra tabernaculũ qꝺiu filij israel fuerunt in deserto. Alio modo de nebula consurgente de thuribulo quãdo sũmus sacerdos ingrediebatur sanctum sanctorum: in quo ibi cremabat incensum. ut habet infra. p Nisi hoc ante fecerit. non ꝙ vetaret hoc facere quotienscũq; intraret. sed solum in die expiationis qꝺ erat dies ingressus regularis. ut dictum est. Consequenter ponitur informatio eius quid agere debeat. ꝓ se & domo sua. cum dicitur: q Vitulum ꝓ peccato offeret. i. offerendũ ꝓparabit de suo. in memoriam ꝑcati aaron in ꝓpitiatõe vituli aurei. r Et arietem in holocaustum. in memoriã arietis ꝓ isaac ĩmolati. Beñ. xxij. s Tunica linea vestietur &c. hic tñ ponunt quatuor vestimenta que erãt coia summo sacerdoti & alijs inferioribus sacerdotibus. ut dictũ

fuit Exo.xxviij.cui⁹ ratio assignat.ī. a Suscipietq; ab vniuersa multitudine cē.q; soluebant ꝛe coi sumptu. b Cūq; obtulerit cē.hoc nō est intelligendū ꝛe oblatiōe vituli coꝝ dño in altari holocaustoꝝ: q; ꝛe illo habet in pte sequenti.sed ꝛe oblatione que fiebat sacerdoti: qñ enī ab aliq̄ fiebat oblatio alicui⁹ aīalis ad īmolandū dño.p̄ offerebat māib⁹ sacerdot̄; ꝛp⁹ea sacerdos offerebat dño: sic i ista oblatiē q̄ erat ꝛe sumptu sacerdot̄.ipse sacerdos p̄ accipiebat sibi aīal ꝛe terminans illud ad īmolandū. ꝛ postea offerebat dño. ꝛ ideo cum dr̄ hic: Cūq; obtulerit. sic est intelligendū.i. ad offerendū dispsuerit: q; hic agitur ꝛe pparatione ad īmolationem. ꝛ eodē mō exponendū ē qđ subdit: c Et ozauerit. In hebreo br̄: Et expiauerit.i.ad expiādū ꝛe terminauerit seu ordinauerit. d Duos bircos stare faciet. p man⁹ sibi ministrātiū. e Mittensq; sup vtrūq; sorte. q; p sortes determinabat quis illoꝝ bicoꝝ esset īmolandꝰ ꝛ quis mittendus i ꝛ ser tū modo qui habet.ī. Qualiē aūt licitū sit vti sortib⁹ habet.ī. Numeri.xxviij. f Et fundat preces sup eo.q; rogabat dñm ut pena debita p̄ peccat̄ ꝓpli trāsferret i illū bircū.ut dicit.ī. g Dis rite celebratis. Hic ꝓnter ꝛescribit actus īmolationis qui agend⁹ erat in die expiatiōis: q; sacerdos īmolabat.p se ꝛ domo sua vitulū. qđ notat cū dicit: b Offeret vitulū cē.ꝛ dicūt aliqui q̄ erat vitula rufa.ꝛe qua habet Numeri.xix.ꝛ q̄ notatur hic vitulus p̄ specie nō p̄ sexu.ꝛ hoc videt dicere magister in hist̄orijs.sed hoc nō videt verū: q; vitula rufa īmolabat extra castra.hic aūt vitulus in atrio tabernaculi. Item illa offerebat p̄ toto ꝓpło.hic aūt p̄ peccato sacerdotis ꝛ domus sue tm̄. Itē offerens illā erat īmund⁹. offerens aūt istum nō erat īmundus cum haberet ingredi eadē die intra sanctū sanctoꝝ: ad inferendū ibi ꝛe sanguine vituli īmolati.ut statim subditur. Sūt etiā cū hoc alia plura dissonantia.ut patz intuēti textū hic ꝛ in libro Numeroꝝ: ꝓpter que oportet dicere q̄ vitulus hic sit alius a vacca illa rufa. i Assūptoq; thuribulo qđ ꝛe prunis altaris impleuerit.ſ. altaris holocausti.ſm aūt ea que dicta sunt Exo.xxx.istud thuribulū erat intra sanctū sanctoꝝ p̄ ingressum ꝛ ibi sacerdos portabat carbones vivos ꝛe altari holocaustoꝝ in bacilla ꝛ supponebat incensum.ꝛ nebula inde ꝓsurgente. intrabat vltra sacerdos in sanctū sanctoꝝ.hoc etiam videt p̄ illud qđ habet Hebre.ix. Aureum habēs thuribulū. Si aūt aliquis velit dicere q̄ illud thuribulū portabat ab extra intra sanctū sanctoꝝ oportet dicere q̄ ꝓpter Hebre.ix. dicit esse in sancto sanctoꝝ.qz illuc inferebat in die expiatiōis.ut hic dicit. k Nebula eozū. ꝓsurgens ꝛe thuribulo. l Operiat ozaculum.i. ꝓpitiatozium qđ ozaculū dicit.eo q̄ inde audiebant diuina responsa. m Quod est supra testimoniū.i.sup archam in qua est lex que testimoniū dicit. n Tollet q̄ ꝛe sanguine vituli īmolati ꝓ eo ꝛ domo sua.ut dictū est. o Et aspget digito septies.ad notandū ꝓfectam remissionē peccatoꝝ: que septenario numero ꝛesignatur: eo q̄ tot⁹ ꝛecursus tpis septem diebus comprehendit. p Contra ꝓpitiatozium ad orientem. dicunt hic aliqui expositores nostri q̄ licz tabernaculū sic esset dispositū q̄ ingressus esset ab oriente.ſ. mō cōtrario nostris ecclesijs.tñ adoratio ꝛ aspsio hui⁹ sanguinis erat versus orientē. ꝛ in hoc approbat modus ozandi ecclesie.ut dictū est Sed hoc non videtur aliqualiter verū: q; si aspersio sanguinis ꝛe qua fit hic mentio fieret contra orientem: sequeret q̄ facies ipsorum cherubin existentium ex vtraq; parte ꝓpitiatorij ēent versus occidentē: ꝛ versa eoꝝ versus illā ptem tabernaculi que dicebat sancta.cui⁹ contrariū habet.ii.Paral.iij. vbi dr̄ q̄ facies ipsoꝝ cherubin erāt verse ad exteriorē domū.i.ad illam ptem templi que vocatur sancta: ꝛ dicebat domus exterior respectu sancti sanctoꝝ: qđ dicebatur domus interior. Templum autem salomonis ſm omnes doctores fuit dispositū in situ ad modum tabernaculi. Item qđ dicitur ꝛe approbatione modi ozandi non valet.quia doctores nostri coiter dicūt q̄ ideo adorem⁹ versus orientem: ne assimilemur iudeis adorantibus versus occidentem. Et ideo dicendum est q̄ cum dicitur hic: Contra ꝓpitiatozium ad orientem.non accipitur hic oriens respectu mundi seu tabernaculi: sed respectu ꝓpitiatorij tm̄: q; cū sacerdos aspergens sanguinem habuit vultum ad orientem mundi.illa pars ꝓpitiatorij que obijciebat suo aspectui erat eius pars orientalis.pars autem occidentalis erat versus partem posteriorem tabernaculi.ut ꝛe facili potest qlibet imaginari. q Cūq; mactauerit bircum pro peccato. Ille est bircus ꝛe quo predictū est q̄ per sortem esset īmolandus. ꝛ ꝛe eius sanguine inferebat sacerdos intra scīm scōꝝ. r Et expiet sanctuarium. Non est intelligendum q̄ sanctuarium haberet in se aliquod peccatum expiandum: cum esset res inanimata.sed dicebat quodāmodo polluī ex peccatis sacerdotū ꝛ populi.sicut ꝛ ecclesie nostre.p aliquo facinore in eis facto. vnde ꝛ indiget reconciliatione. ꝛ hoc est qđ dicitur: Ab īmūdicijs filioꝝ israel cē. ꝛ pz. s Juxta hūc ritū faciet tabernaculo testimonij.i.p⁹ expiationē sancti sanctoꝝ expiabit reliquā ptem tabernaculi que dicebat sancta. ꝛ hoc vocat hic tabernaculū testimonij q; cōtinebat duas ptes tabernaculi. ꝛ ideo nominatur nomine totius. t In medio sordium eozum. In hebreo habet: In medio sordium eozum.quia tabernaculum erat in medio castroꝝ. populus autem habitans in circuitu frequenter incurrebat sordes peccatorum: que redūdabant in tabernaculum quodāmodo.ut dictū est.licz autem trāslatio nostra ad eundem sensum reducat.credo tñ eam esse corruptam vitio scriptorum qui acceperunt.r.p.d. ideo scripserunt sordium.p sordium. v Nullus hoīs sit in tab. cē.qz tunc sūmus sacerdos ꝛebat esse maxime elevatus in deum. ꝓpter hoc excludebatur societas alioꝝ que posset impedire ipsum. x Cum autem exierit ad altare.ſ.thymiamatis qđ erat extra sanctū sanctoꝝ.ut dictū fuit Exo.xxx. ꝓpter qđ expiato sancto sanctoꝝ oportebat sacerdotem exire ad expiandam aliam ptem tabernaculi: in q̄ erat altare thymiamatis.q̄ facto exibat tabernaculū

lineam īponet capiti. Hec enī vestimēta sūt sancta: q̄bus cūctis cū lot⁹ fuerit induet. Suscipietq; ab vniuersa multitudine filioꝝ israel duos bircos p̄ peccato: ꝛ vnū arietē in holocaustum. Cūq; obtulerit vitulum ꝛ ozauerit p̄ se ꝛ p̄ domo sua: duos bircos stare faciet coram dño in ostio tabernaculi testimonij: mittensq; super vtrūq; sortem: vnā dño: ꝛ alterā capro emissario: cui⁹ exierit sors dño: offeret illū p̄ peccato: cui⁹ aūt in capitū emissariū: stabuet eū viuū coꝝ dño ut fundat preces sup eum: ꝛ emittat eum in solitudinē. His rite celebrat offeret vitulū: ꝛ rogās p̄ se ꝛ p̄ domo sua: īmolabit eum. Assūptoq; thuribulo qđ ꝛe prunis altaris impleuerit ꝛ hauriens manu cōpositū thymiama in incensum: vltra velū intrabit in sancta ut posit sup ignē aromatibus nebula eoꝝ ꝛ vapor operiat ozaculum qđ est supra testimoniū ꝛ non moriat. Tollet quoq; ꝛe sanguine vituli: ꝛ aspserget digito septies contra ꝓpitiatoriū ad orientē. Cūq; mactauerit bircum p̄ peccato pli: inferet sanguinem eius intra velum sicut preceptū est ꝛe sanguine vituli ut aspergat e regione ozaculi: ꝛ expiet sanctuariū ab īmundicijs filioꝝ israel: ꝛ a preuaricationibus eoꝝ cunctisq; peccatis. Juxta hunc ritū faciet tabernaculo testimonij qđ fixum est inter eos in medio sordium habitationis eoꝝ. Nullus hoīs sit in tabernaculo cū pontifex sanctuariū ingredit ut roget p̄ se ꝛ p̄ domo sua ꝛ p̄ro vniuerso cetu israel: donec egrediat tabernaculum. Cum autem exierit

ad offerendū bircū emissariū ⁊ hoc est qō subdit: a Postq̄ emūdauerit sanctuariū ⁊c. sequit: Tūc offerat bircū viuentē. in atrio. b Cōfiteat eōs iniquitates ⁊c. nō explicando oia in pticulari: qz impossibile erat tunc fieri: tum ꝓpter brevitatē tpis: tum qz sacerdos nō oia peccata ꝑticulariter sciebat: sed in gnāli sic facim⁹ i ꝓfessiōe facta in principio misse uel huiusmōi. c Que imprecās capiti ei⁹. qz rogabat dñm ut pnā debitā. p illis peccatis vellet transferre in bircū illū q̄ emittebatur in desertū. ut ibi relinqueret a feris devorādus. ꝓ hoibus morte dignis. ꝓ suis peccatis. d Cūq; portauerit. Descripta expiatione hic ꝓnter describit cultus celebratiōis q̄ cōsistebat i ꝓsūmatiōe sacrificij: in crematione illoz q̄ erant cremāda in altari holocaustoz ⁊ in crematiōe incensi sup altare thymiamatis ⁊ in isto officio sūmus sacerdos deponebat vestīmēta linea: in quib⁹ prius ministrauerat: ⁊ accipiebat ornamenta pontificalia. Cuius rationem assignāt doctores nostri: quia ministeriū expiationis qō precesserat debebat fieri cum humilitate. sed consūmatio sacrificij cum solēnitate: ⁊ ad similitudinē hui⁹ pōtifex euangelic⁹ in aspersione basilice quam dedicat quasi in expiatione eius lineis ⁊ minoribus vtitur indumentis: ⁊ etiam in sabbato baptismali ⁊ consecratione fontium: ⁊ in immersione catechuminoz cū. s. transferūtur peccata eorum: similib⁹ vtitur indumētis. Cum aūt bis pactis ad ministrationē accedit altaris: pontificalibus ⁊ preciosis vestibus infulat. ut dicit magister in histo. rijs. Ra. Sa. aliam rationem assignat dicens: ꝙ cū vestib⁹ lineis intrabat sanctum sanctoz: ne minister esset sicut dñs. qō est sic intelligendū: quia sanctum sanctoz erat locus ipsius dei q̄si ipsum representans. ut dictū fuit Exo. xxv. ⁊ ideo ꝓpitiatorium aureum ⁊ alia que erant ibi aurea: erāt quasi quedam dei ornamenta: ꝓpter qō pontifex nō debebat ibi ingredi cū aureis ornamentis: sed ministeriū qō agebat extra sanctū sanctoz in ornamentis pontificalibus in quibus erat aurum. ut dictū fuit Exo. xxviij. exercebat. ⁊ sm vtrūq; dictū in tali mutatione vestium manus ⁊ pedes lavabat in labio eneo. ⁊ hoc est qō sequitur: e Relictis q̄ sibi. s. vestimentis prioribus. f Lauabit carnē suā in loco sancto. quia labium predictum erat in atrio. g Indueturq; vestibus suis. i. pontificalibus sibi appropriatis: quia prius ministrauerat in vestimentis lineis: que erant communia etiam sacerdotibus minoribus. Et consequenter describitur consūmatio ministerij. cum dicitur: b Et postq̄ egressus ⁊c. ⁊ patet littera ex predictis. Et subditur quid debeat facere ille qui duxerat bircum in desertum. cum dicitur: i Ille vo qui dimiserit captum emissarium lauabit vestimenta sua. per aspersionem aque expiationis in qua erant cōmixti cineres vaccarufe. k Vitulum autem ⁊ bircum ⁊c. sequitur: l Asportabunt extra castra ⁊c. ad designandum q̄ deberet totaliter a peccato elongari q̄tum ad actum ⁊ circumstantias ⁊ occasiones peccati.

ad altare qō coram dño est oret p se: ⁊ sumptū sanguinē vituli atq; birci fūdat sup cornua ei⁹ p gyrū: aspergēsq; digito septies expiet ⁊ sanificet illud ab immūditijs filioz israel. Postq̄ m emundauerit sanctuariū ⁊ tabernaculū ⁊ altare: tūc offerat bircū viuentē: ⁊ posita vtraq; manu sup caput eius: ꝓfiteat n oēs iniq̄tates filioz israel: ⁊ vniuersa delicta atq; peccata eoz: que o imprecās capiti ei⁹ emittet illū p hoiem paratū in desertum. Cumq; p portauerit bircus oēs iniq̄tates eoz in terrā solitariam ⁊ dimissus fuerit in deserto: reuertet q in tabernaculū testimonij: ⁊ depositis vestibus q̄bus prius indutus erat cum intraret sanctuariū: relictisq; r ibi lauabit s carnē suā in loco sancto induetur q̄q; t vestib⁹ suis Et u postq̄ egressus obtulerit holocaustū suū ac plebis: rogabit tam ꝓ se q̄m ꝓ oīb⁹: ⁊ adipem qui oblatus est ꝓ peccatis adolebit super altare. Ille x vo qui dimiserit captū emissarium lauabit vestimenta sua ⁊ corp⁹ aqua. ⁊ sic ingredietur in castra. y Vitulum z autem ⁊ bircū qui pro peccato fuerant īmolati: ⁊ quoz sanguis illatus est in sanctuarium ut expiatio cōpleret: asportabunt a foras castra: ⁊

cōburēt igni tam pelles q̄m carnes eoz ac fimū: ⁊ b quicūq; cōbusserit ea: lauabit vestimēta sua ⁊c. aqua aspersionis modo supradicto. n Mense autē septimo. hic consequenter describitur circa expiationem ritus successionis: qz ptinebat ad sūmū sacerdotem ministerium illius diei. premittitur tamen tempus. cum dicitur: Mense autem septimo decima die mēsis. in revolutiōe cuiuslibet anni. affligetis animas vestras. quia sicut predictū est erat dies expiationis peccatorum sacerdotū ⁊ totius populi. ideo generaliter omnes debebant per ieiunium affligi in corpore: ⁊ per debitam cōtritionē in mente. o Expiabit autem sacerdos qui vnctus fuerit. id est sūmus sacerdos q̄ in officio patris successerit: ⁊ exequetur officium expiationis sicut predictum

c Et quicūq; combusserit ea: lauabit vestimēta sua ⁊c. aqua aspersionis modo supradicto.
n Mense autē septimo. hic consequenter describitur circa expiationem ritus successionis: qz ptinebat ad sūmū sacerdotem ministerium illius diei. premittitur tamen tempus. cum dicitur: Mense autem septimo decima die mēsis. in revolutiōe cuiuslibet anni. affligetis animas vestras. quia sicut predictū est erat dies expiationis peccatorum sacerdotū ⁊ totius populi. ideo generaliter omnes debebant per ieiunium affligi in corpore: ⁊ per debitam cōtritionē in mente. o Expiabit autem sacerdos qui vnctus fuerit. id est sūmus sacerdos q̄ in officio patris successerit: ⁊ exequetur officium expiationis sicut predictum est: p Fecit igitur. scilz aaron qui erat sūmus sacerdos. q Sicut preceperat dominus moysi. quia adveniente decima die septimi mensis celebravit dictam expiationem: eo modo quo supra determinatum est.

Capitulum xvij.

Et locutus est dominus. r Postq̄ actum est de purgatione generali que fiebat per quedam sacrificia ut visum est. hic consequenter agitur de loco sacrificij. ⁊ primo determinatur sacrificij locus. secundo excluditur gentilis modus. ibi: Homo quilibet de domo. Circa primū prohibet extra locū sacrificij īmolatio. secundo oblatio. ibi: Homo de filijs israel. Circa primum dicitur sic: s Homo quilibet de domo israel si occiderit bouem aut ouem siue capram in castris ⁊c. non est intelligendum hoc de qualibet occisione quia licitum erat talia animalia que sunt etiā īmolaticia occidere in casu ⁊ comedere: non solum extra templū sed etiam extra hierusalem. ut habetur Deut. xij. sed intelligitur de occisione per modum sacrificij: que non fuit licita extra atrium templi: postq̄ templum fuit edificatum per salomonem. nec extra atrium tabernaculi ante

contra primi fidelitatē: sed etiam contra prolem inōptum falsus hæres substituitur ⁊ verus defraudatur saltem in parte. a De semine tuo ⁊c. hoc exponitur dupliciter. Uno modo accipiēdo semen p spermate: qz sicut aliq̄ sacrificabant idolis de sanguine suo. ut patz. iij. Reg. xviij. de sacerdotibus baal qui incidebant se cultris ⁊ lanceolis donec perfunderentur sanguine: ita etiam aliqui idolatre faciebant sacrificiū de suo semine: quia est sanguis magis vigestus. Alio modo exponitur accipiendo semē p puero nato ex semine: quia aliq̄ idolatre sacrificabāt de pueris suis idolo predicto. Erat enim ut dicunt hebrei idolū cupreum ad formā hominis factum interius concauū: ⁊ in illa cōcauitate fiebat ignis q̄ipz idolum esset quasi ignitum: ⁊ tunc ponebatur puer inter manꝰ idoli ⁊ sacerdos tympana percutiens tantū sonitum faciebat: ꝙ vox pueri morientis audiri non poterat: ne parentes compaterentur: sed magis crederent aiam acceptam a dijs in quiete ⁊ sine dolore. b Nec pollues nomen dei tui. attribuēdo ipsum idolis. c Cū masculo nō cōmisceberis. quia talis coitus est cōtra nām. ⁊ vocatur sodomiticū vitiū a sodoma ciuitate: que ꝓpter hoc scelus subuersa legitur Gen. xix. Similiter alij duo casus sequentes sunt cōtra naturā ⁊ magis q̄ iste: qz in eis cōmixtio est ad animal alterius speciei. ⁊ patet hrā. d Nec polluamini. hic concluditur cōminatio respectu transgressorum. ⁊ ponit exemplū de chananeis ꝓpter vitia predicta a terra sua delendis. cum dicit: e Quas ego eijciā ⁊c. ⁊ ex hoc concludit ꝓpositum. cum dicit: f Custodite legitima mea. i. precepta ordinantia ad deum. g Atq̄ iudicia. i. precepta ordinantia ad prīmū. h Ne ⁊ vos similiter euomat. i. ignominiose ⁊ turpiter eijciat tanq̄ abominabiles deo ⁊ volbus. i Omnis anima. i. omis homo. k Peribit de medio ꝑpli sui. p iudicium humanū si fuerit cōuictus. uel per iudiciū diuinū si euaserit humanū. Circa capitulum istud potest poni breuis moralitas. p reuelationem enī turpitudinis intelligit indebita detectio criminis que fit. xij. modis sm q̄. xij. vicibus hic dicta reuelatio replicat. in primo gradu est detractor qui dicit aliquid ut minus de alio habeatur. in secundo est maliuolus qui tacendo immutat. ut peius suspicetur. in tertio reprehensor qui nimis exaggerat. ut grauius credatur. in quarto susurro qui in aure loquitur: quasi ex caritate moueatur. in quinto bilinguis qui aliter de presente: aliter de absente loquitur. ⁊ vnum vni ⁊ alterum alteri. in sexto adulator qui presentem etiam de malo cōmendat. ut ei pre alijs placeat. in septimo emulator qui iuxta malum alterius bona propria fingit ⁊ demonstrat. ut fama alterius vilescat. in octauo murmurator qui malum seminat. ut omnibus clareat. in nono maledicus qui verba mala recitat. ut turbatio excitet. in decimo simulator qui mala aliorum exaggerat. ut ipse iustꝰ putet. in vndecimo diffamator qui ex relatiōe malorum apparentiū verba bona obnubilat. ut innocens condemnet. in duodecimo mendosus qui de alijs falsa refert scienter. ut in ꝺ delectetur. Signū enī habitus generati est delectatio i ope. ij. ethicoꝝ. l Cap. xix.

Locutus ē dñs ad moysen dicēs. Loquere ad oēm cetū filioꝝ isrl ⁊ dices ad eos: Sancti estote q̄ ego sanctꝰ sum dñs deꝰ vr̄. Unusquisq̄ patrē suū ⁊ matrē suā timeat. Sabbata mea custodite. Ego dñs deꝰ vr̄. Nolite cōuerti ad idola: nec deos conflatiles facietis vobis. Ego dominus deꝰ vester. Si immolaueritis hostiam pacificorum domino ut sit placabilis eo die quo fuerit immolata comedetis eā: ⁊ die altero. Quicquid autem residuum fuerit in diem tertium igne comburetis. Si quis post biduum comederit ex ea: prophanus erit ⁊ impietatis reus: portabit q̄ iniq̄tatē suā qz sanctū dñi polluit: ⁊ peribit aia illius de ꝑplo suo. Cūq̄ messueris segetes

anima que fecerit de abominationibus his quippiam: peribit de medio populi sui. Custodite mandata mea. Nolite facere que fecerūt hi qui fuerūt ante vos: ⁊ ne polluamini in eis. Ego dñs deus vr̄. XIX

Locutus ē dñs ad moysen dicēs. Loquere ad oēm cetū filioꝝ isrl ⁊ dices ad eos: Sancti estote q̄ ego sanctꝰ sum dñs deꝰ vr̄. Unusquisq̄ patrē suū ⁊ matrē suā timeat. Sabbata mea custodite. Ego dñs deꝰ vr̄. Nolite cōuerti ad idola: nec deos conflatiles facietis vobis. Ego dominus deꝰ vester. Si immolaueritis hostiam pacificorum domino ut sit placabilis eo die quo fuerit immolata comedetis eā: ⁊ die altero. Quicquid autem residuum fuerit in diem tertium igne comburetis. Si quis post biduum comederit ex ea: prophanus erit ⁊ impietatis reus: portabit q̄ iniq̄tatē suā qz sanctū dñi polluit: ⁊ peribit aia illius de ꝑplo suo. Cūq̄ messueris segetes

uxore proximi tui non coibis nec seminis cōmixtiōe maculaberis. De semine tuo non dabis ut consecretur idolo moloch: nec pollues nomen dei tui. Ego dominus. Cum masculo non cōmiscearis coitu femineo: quia abominatio est. Cum omni pecore non coibis: nec maculaberis cum eo. Mulier non succūbet iumento nec miscebitur ei: quia scelus est. Nec polluamini in omnibus his quibus contaminate sunt vniuerse gētes quas ego eijciam ante cōspectum vestrum: ⁊ quibus polluta est terra cui ego scelera visitabo: ut euomat habitatores suos. Custodite legitima mea atq̄ iudicia: ut non faciatis ex omnib⁹ abominationib⁹ istis tam indigena q̄ colonꝰ qui peregrinatur apud vos. Omnes enim execrationes istas fecerunt accole terre qui fuerunt ante vos ⁊ polluerūt eam. Cauete ergo ne ⁊ vos similiter euomat cum paria fecerit: sicut euomuit gētem que fuit ante vos. Omnis

Locutus ē dñs ad moysen dicēs. Loquere ad oēm cetū filioꝝ isrl ⁊ dices ad eos: Sancti estote q̄ ego sanctꝰ sum dñs deꝰ vr̄. Unusquisq̄ patrē suū ⁊ matrē suā timeat. Sabbata mea custodite. Ego dñs deꝰ vr̄. Nolite cōuerti ad idola: nec deos conflatiles facietis vobis. Ego dominus deꝰ vester. Si immolaueritis hostiam pacificorum domino ut sit placabilis eo die quo fuerit immolata comedetis eā: ⁊ die altero. Quicquid autem residuum fuerit in diem tertium igne comburetis. Si quis post biduum comederit ex ea: prophanus erit ⁊ impietatis reus: portabit q̄ iniq̄tatē suā qz sanctū dñi polluit: ⁊ peribit aia illius de ꝑplo suo. Cūq̄ messueris segetes

hoc ꝓma ps ꝓncipalis huiꝰ capituli diuiditur in tres. secūda incipit ibi: Cū messueris. tertia ibi: Nō facietis furtū. Circa primū dr̄ p modū preambuli: m Loquere ad oēm cetū ⁊c. qz magna ps legis ad quā cēs obligant. in hoc ca. replicat. n Sancti estote. hoc cōcludit ex dictis in ca. precedenti. ut turpitudines ⁊ mūditie sint excluse. immunditie aūt exclusio est sanctitatis seu mūditie cōclusio. Consequenē inducit homo ad parentum reuerentiā. cum dr̄: o Unusquisq̄ pr̄em suū ⁊ mr̄em suā timeat. offensam eoꝝ ꝓcauendo. ⁊ qz ex sensibilib⁹ manuducimur ad insensibilia. iō ꝓsequenē inducit homo ad reuerentiā dei qui est pater spūalis. cum dr̄: p Sabbata mea custodite. Qualiter sit aūt intelligenda obseruatio sabbati dictū fuit diffusius Exo. xx. ⁊ qz maxima irreuerentia fit deo q̄n eiꝰ cultꝰ idolis tribuitur. ideo subdit: q Nolite cōuerti ad idola. eis quācūq̄ reuerentiam exhibendo. r Nec deos cōflatiles. per hoc etiam excludunt idola que fiunt p sculpturam: seu p quemcūq̄ alium modū. Sed scriptura loquitur in casu frequentius accidente: quia ut frequentius fiebant de auro uel argento uel alijs metallis. Et quia sacrificia illius tpis non erant accepta sm se: sed inōptum fiebant ex obedientia ad deum. ut ꝺ. dictū est. ideo subdit: s Si immolaueritis hostiā pacificoꝝ deo ut sit placabilis. i. si vultis q̄ sit deo placita facietis q̄d subditur: t Eo die quo fuerit immolata comedetis ⁊c. quia sic preceptū est de hostia pacifica ꝺ. vij. ca. Sed quia ibi non determinauit pnā transgressiōis. ideo hic reptit ut dicta pna exprimat. cum dr̄: Et peribit aia illi⁹ ⁊c. v Cūq̄ messueris. Hic ꝓiter ponitur ordinatio rationalis erga pauperes p misericordiā. cum dicit:

a Nō tondebis vsq; ad solū ⁊c. Aliq̄ expositores dicūt q; vera lrā est: tondes. i. cōteres. ⁊ dr a tondo. is. sed hoc nō videt vrū: q; hic nō loquit scriptura ⁊ tritura segetū: sed ⁊ collectiōe earū ⁊ ideo vera lrā est: Nō tondebis. i. nō secabis. b Usq; ad solū. q; sicut dicūt aliq ⁊ debebat dimitti stipula paup̄ib⁹ colligenda Sed hic nō est intellect⁹ scripture: sed magis ⁊ spicis q̄pe terrā nō seminatā existentib⁹. vñ in hebreo br̄: Non finies uel cōplebis angulū ⁊re tue ad metendū: q; i colligēdo messem suā nō debebat aliquis p̄cedere vsq; ad extremitates cāpi sui: vbi messis partim cōculcat a trāseuntibus: partim a bestijs corrodit. q̄pē q̄ illud q; remanet nō ē magni valoris. ⁊ ideo lex p̄cepit illud dimitti paup̄ib⁹ sicut ⁊ spicas fugientes man⁹ metentiū. ⁊ alia que subdunt. ⁊ p; lrā. c Nō facietis furtū. Hic p̄hibet ordinat affect⁹ rationalis ad ea q; innocētiā. ratio enī naturalis dictat nulli esse nocendū. ⁊ ideo p̄mo p̄hibet nocumentum facto ⁊ occulte. cū dr: Nō facietis furtum. Qualit̄ aūt istud sit intelligendū dictum fuit plenius Exo. xx. 2° p̄hibet nocumentum verbo. cum dicit: d Non mentiemini. Licz enī omne mendacium sit fugiendum generaliter. tamen hic p̄hibetur mendatium pnitiosum specialiter. ideo sequitur: e Nec decipiet vnusquisq; p̄ximū suum. Consequenter p̄hibetur nocumentū verbo iuramento firmato. cum dicitur: f Non p̄iurabis in nomine meo. ⁊ q; per tale iuramentū non solum fit iniuria p̄ximo qui leditur: sed etiam ipsi deo qui i testem falsitatis adducitur. ideo subditur: g Nec pollues nomen dei tui. Cui⁹ ratio subiungitur: Ego dominus. ⁊ ideo mihi honor ⁊ reuerentia debetur. Consequenter p̄hibetur nocumentū facto aperto. cum dicitur: h Non facies calumniam. Calūnia enim est extorsio rei aliene cum quadam apparenti ratione sed non vera. i Nec vi opp̄imes eum. motu voluntatis inique absq; rationis allegatione. k Nō mozabitur opus mercēnarij tui. i. merces operis sui: quia tales cōmuniter sunt pauperes ⁊ quotidiano labore viuentes. ⁊ ideo non possunt expectare solutionem absq; suo detrimento. l Non maledices surdo. Hic accipitur surdus non solum priuatus sensu auditus. sed etiam nō audiens: sicut est absens. m Nec coram ceco pones offendiculū. Similiter hic accipit cecus nō solū priuatus visu: sed etiā nō videns uel nō aduertens offendiculū. Dicit etiam Ra. Sa. hic q; cecus hic intelligitur ignorans uel simplex. ⁊ quo p̄hibetur dari sibi scienē consilium malum in aliquo negocio. ideo subditur: n Sed timebis dñm deū tuū. q. d. Iz nō debeas tales p̄sonas timere. tū debes cauere a nocumentis eoz timore dei qui videt ⁊ vindicabit. Cōsequenē ordinat rationalis affect⁹ q̄tum ad iudices. cū dr: o Non facies q̄ iniquū est. q̄nam indebitā alicui imponēdo. p Nec iniuste iudicabis. motus fauore uel odio sententiā iniustam. pnunciando. q Non p̄sideres p̄sonam pauperis. nō. p̄hibetur cōdescensio ad pauperes in his que possunt fieri absq; lesione iusticie. sed in his tū q; que iusticia lederetur. r Nec honores vultū potentis. licz enim potentes ratione sui status sint p̄ze aliis mūneribus honorandi in coibus: non tū in his q; que iusticia lederetur. s Nō eris criminator. ⁊ tegens crimen p̄ximi tui manifeste. t Nec susurro. faciens hoc occulte. v Nō stabis cōtra sanguinem p̄ximi tui. iungens te illis qui machinant

⁊re tue: nō[a] tōdebis vsq[b] ad solū sup̄ficiem terre: necremanētes spicas colliges: neq; in vinea tua racemos ⁊ grana decidētia ꝯgregabis: sz pauperibus ⁊ pegrinis carpēda dimittes. Ego dñs deus vr̄. Nō[c] facietis furtū: nō[d] mentiemini: nec[e] decipiet vnusquisq; p̄ximū suū. Nō[f] p̄iurabis i nōie meo: nec[g] pollues nomē dei tui. Ego dñs. Nō[h] facies calūniam p̄ximo tuo: nec[i] vi opp̄imes eum. Nō[k] mozabit op⁹ mercēnarij tui apud te vsq; mane. Nō[l] maledices surdo: nec[m] cecā ceco pones offēdiculū: sed [n]timebis dñm deū tuū: q; ego sum dñs. Nō[o] facies q̄ iniquū est: nec[p] iniuste iudicabis. Nō[q] cōsideres p̄sonā paupis: nec[r] honores vultum potentis. Juste iu-

dica p̄ximo tuo. Non[s] eris criminator nec[t] susurro i populis. Non[v] stabis cōtra sanguinem p̄ximi tui. Ego dom⁹. Non[x] oderis fratrem tuū in corde tuo: sed[y] publice argue eum: ne[z] habeas super illo peccatum. Non[aa] queras vltionē: nec[bb] memor eris iniurie ciuium tuorum. Diliges[cc] amicum tuū sicut teipsū. Ego dom⁹. Leges meas custodite. Jumēta[dd] tua nō facies coire cū alterius generis animantibus. Agrum tuū non seres diuerso semine. Vestem que ex duobus texta est nō induēris. Homo[ee] si dormierit cū muliere coitu seminis que sit ancilla etiā nobilis: ⁊ tamen precio non redempta nec libertate donata: vapulabunt[ff] ambo ⁊ nō morient: q[gg]

in morte innocentis: r Nō oderis fratrē ⁊c. Jex rancore ⁊ odio dissimulans peccatū suū donec possis destruere eum. y Sz publice argue eū. i. voce expressa. sm illud Matth. xviij. Si peccauerit in te frater tuus vade ⁊ corripe eū ⁊c. si aūt p hoc q̄ dicit publice: intelligat correptio facta in publico seu iudicio: tunc est intelligendū de peccat̄ que possunt p̄bari. ⁊ tunc talis correptio pertinet ad iudicem exequēdo ad accusantē ⁊ testes denunciando ⁊ testificādo. z Ne habeas sup illo peccatū. Si emi correctionē fratris sui aliqs omitteret ut in p̄ius rueret: faceret cōtra caritatē. a Non queras vltionē. liuore vindicte: p̄t tū q̄ri amore iusticie. b Nec memor eris iniurie ciuiū tuorū. s. ad vindicādū liuore vindicte: potest tamē haberi memoria ad vindictā amore iusticie. c Diliges amicū tuū sicut teipsum. li sicut nō importat equalitatem sed imitationis similitudinem. quia amicabilia ad alterum veniunt ex amicabilibus ad seipsum. ut habetur Ethicor. ix. d Jumenta tua. hic p̄sequenter ordinatur homo q̄tum ad motū vegetabilis. sm aūt p̄hm. ij. de aia. duo sunt opa aīe vegetatiue. s. generare ⁊ alimento uti. Usus p̄o alimēti duo respicit. s. nutritionē ⁊ augmētum. p̄mo igit ordinat hō respectu generationis. secundo respectu augmenti ibi: Quādo ingressi fueritis. tertio respectu nutritionis ibi: Ego dominus. Circa p̄mū ordinatur homo in generatione aliorum ab homine inq̄tum alia p hominem ad generandū applicant. ⁊ q̄tum ad hoc dicit: Jumenta tua ⁊c. Jquia ex aspectu talium possent homines aliqui induci ad bestialitatē vitiū q̄ est coitus cum bestijs. p̄cipitur etiam hoc in detestationem idolatrie. quia idolatre colentes celi militiam in coniunctionibus planetarum faciebant cōiunctiones diuersoz animalium. ⁊ eadem ratione diuersa semina in eodē agro coniunctim seminabant. ⁊ vestibus ex pluribus contextis. utpote ex lana ⁊ lino. uel ex diuersis coloribus vtebantur in veneratione siderum. p̄pter quod talia p̄hibentur. Dicit aūt Josephus q; vestis ex duobus contexta alijs nisi sūmo sacerdoti. p̄hibebatur: quia in vestibus sūmi sacerdotis erant tales varietates. ⁊ ideo nō erant licite alijs. Secundo ordinat homo respectu generationis in specie humana p hoc q; excludit illicitus coitus. cum dicitur: e Homo si dormierit cum muliere coitu seminis que sit ancilla etiā nobilis. s. genere: vendita tū in ancillam. In hebreo habet: Que sit ancilla ⁊ parata viro. vbi dicit Ra. Sa. q; scriptura loq̄tur de ancilla chananea affidata seruo hebreo quorum matrimoniū erat inchoatum sed non p̄fectum. ⁊ tunc fornicat cum iudeo libero. q; licz hebrei liberi non possint contrahere cū chananea. seruus tū poterat de voluntate dñi. ut dicit. f Vapulabunt ambo. In hebreo habet: Vapulabit ipsa. i. verberabitur ipsa. cuius causa subdit: g Quia nō fuit libera. ⁊ ideo non habebat vnde offerret p̄ peccato suo: q; seruus ⁊ ancilla q̄cūq; haberent est dñi sui. ⁊ dato q; haberet

tamen offerre non poterat in templo cum esset alienigena: nec erat adhuc responsata iudeo. sed de viro coeunte cum illa qui iudeus & liber erat & offerre de suo poterat subdit: a Pro relicto aut suo offeret &c. & q intelligat de solo viro. p3 p hoc q3 subdit: b Orabitq3 p eo sacerdos &c. Vel aliter q3 non fuit libera. in hoc reddit causa q3 re ipsa & vir formicans cum ea non incurrut penam mortis. q3 de libera simpliciter affidata viro de hebreo si fornicet dicit Deut. xxij. q3 uterq3 debet mori. c Cum ingressi fueritis. Hic p3ter ordinat homo circa augmentationē in vegetabilibus siue plantis. cū dr: Cū ingressi fueritis terram. Ex quo patet q3 istud preceptum non erat obligatorium ad ingressū terre primissionis. d Et plan. in ea li. pomi. p hoc intellīgitur fructus generaliter etiam vinearū:

nō fuit libera. Pro[a] relicto aut suo offeret dño ad ostiū tabernaculi testimonij arietem: orabitq3 p[b] eo sacerdos & p3, p peccato ei[c] corā dño: & remittetur ei dimitteturq3 p[d] ctī. Cū[e] ingressi fueritis terrā: & plātaueritis[f] in ea ligna pomifera: auferetis[g] p̄putia eor3. Poma[h] q3 germinant immunda[i] erūt vobis: nec edetis ex eis. Quarto[k] aut anno omis fructus[l] eor3 sanctificabit: laudabilis dño. Quinto[m] aut anno comedetis[n] fructus[o]: congregates poma q3 p̄ferūt. Ego[p] dñs de[q] vr. Nō comedetis carnē cum sanguine. Nō[r] augurabimini nec[s] obseruabitis somnia. Necq3[t] in rotundū attondebitis comā. nec radetis barbā. Et[v] sup mortuo nō icidetis carnes vras: necq3[x] figuras aliqs aut stigmata facies vō. Ego dñs. Ne[y] p̄stituas filiā tuā: ne cōtaminet tra & impleatur piaculo. Sabbata mea custodite & sanctuariū meum metuite. Ego dñs. Non[z] declinetis ad magos: nec[aa] ab ariolis aliquid scisciteminī ut polluamini p eos. Ego[bb] dominus deus vester. Corā[cc] cano capite p̄surge: & honora p3sonā senis & time dñm deū tuū. Ego sum dñs. Si habitauerit aduena in tra vra: & morat[dd] fuerit int vos: non[ee] exprobretis ei: sed sit inter vos quasi indigena: & diligetis eū quasi vosmetipsos: Fuistis[ff] enim & vos aduene in terra egypti. Ego domin[gg] de vester. Nolite[hh] facere iniquū aliqd in iudicio: In regula[ii]: in ponderē: in mēsura. Statera[kk] iusta: & equa sint pōdera: iust[ll]

e Auferetis p̄putia eor3. i. primos flores seu gēmas ne erumpāt in fructus. duplici de causa. prima est. q3 arbores postea sūt minus vtiles qñ nimis cito faciūt fructū. secūda q3 idolatre tales fructus tanq3 primitiuos reputabant dijs gratiosos: & eos idolis offerebant. ideo sequit: f Poma que germināt. tribus primis annis q3 aliqñ nō auferebant pfecte flores uel gēme ex negligentia uel oblīone. g Immūda erūt vobis. rōne predicta. h Quarto anno omnis &c.] In hebreo habet: Laudātib3 dñm. q3 fructus quarti anni offerebant dño. & cedebāt in vsum sacerdotū. i Quinto aut āno. & deinceps. k Comedetis fructus. q3 dñi arbor3 poterant inde comedere: venere: & dare p3 sua voluntate. l Ego dñs. Hic consequenter ordinatur homo respectu nutritionis: in hoc q3 p3hibetur esus sanguinis. cui[9] ratio frequenter in precedentibus expressa est. m Non augurabimini. Hic ordinat humana vita q3tum ad actum sensualem inq3tum p3hibentur augurīa & superstitiones in quibus fiebant quedam apparitiones p illusiones sensuum. & q3tum ad hoc dicit: Nō augurabimini. Augurium est, p3ie diuinatio p garritū seu volatum auium. tamen hic accipitur generalit3 pomni diuinatiōe superstitiosa que fit in vigilia: & maxime que fit ex aliqua illusione sensuum exterior3. n Nec obseruabitis somnia. in quibus fiunt frequenter illusiones demonū p motionem sensuum interior3. qualiter autem diuinatio possit fieri p somnia dictum fuit Ben. xl. ca. Sciendum etiam q3 animalia & aues & etiam pisces eo q3 carent ratione. & totaliter ducuntur impetu naturali frequenter percipiunt imutationem cōtinentis futura de p3pinquo. & p3 hoc mouentur ad aliqua. sicut delphini imminente tempestate de profundo maris exeunt ad superficiem: & p hoc naute prenosticāt de tempestate futura. & hoc modo coniecturare de futuris p3cedentibus ex causa naturali per motū auium animalium seu piscium inq3tum p3sentiunt impressionem cause agentis non est superstitiosum sed licitum. Prenosticare autem de futuris ad que nō se extendit causa naturalis. uel si se extendat non tamen fit prenosticatio per signa naturalia modo predicto sed modo superstitioso est illicitū. o Necq3 in rotundum &c. Hoc precipitur in detestationem idolatrie. quia idolatre faciebant talia. vñ dicitur Baruch. vj. Sacerdotes sedent habentes tunicas scissas: & capita & barbam rasam. p Et super mortuo non incidetis carnem vestram. quia idolatre hoc faciebant, ut habetur. iij. Reg. xviij. vbi dicitur q3 sacerdotes Baal incidebāt se cultris & lanceolis donec perfunderentur sanguine. q Necq3 figuras aliquas. in vestra carne. quia talia sunt signa pactorum cum demonibus. r Ne prostituas filiam tuam. hoc exponitur dupliciter. vno modo de p̄stitutione ad fornicationē corporalem. alio modo de p̄stitutione ad fornicationem spiritualē & corporalem. Sacerdotes enim idolorum quando volebant abuti aliqua puella. fingebāt q3 deus qui colebatur in idolo diligebat eam & volebat vti eius concubitu. & parentes puelle credentes sacrificiū facere deo suo mittebāt eam de nocte ad fanum idoli vbi sacerdotes ea abutebantur in tenebris. & illa credebat se a dijs cognosci. Et factum consimile narrat Josephus. xx. antiquitatū romaneacciduisse tempore Tyterij cesaris. i. paulinam pulcherrimam feminam per sacerdotes isidis receptam qui in fano isidis quendam iuuenem amore eius accensum loco numinis de nocte ad suum concubitum p3pter pecuniam eis p3missam & data admiserunt: p3pter quod idem imperator fanū fecit dirui & sacerdotes cruciari. s Et impleatur terra piaculo. i. peccato nephario. p3m q3 habetur Judic. xx. Hunq3 tantū nephas & tam granve piaculum factum est in israel. t Non declinetis ad magos. s. ad querendum aliquid ab eis. & dicuntur magi qui superstitiose diuinant p astra. v Nec ab ariolis. qui in extis animalium sacrificatorum demonibus super aras idolorum diuinant. x Ego dñs deus vester. a quo de hetis inquirere veritatem per prophetas a me inspiratos. y Corā cano capite. Hic p3ter ordinatur homo q3tum ad conuictum ciuilē in quo requiritur reuerentia ad antiquos. & ideo subdit: z Et honora p3sonā senis. q3 est intelligendū de sene moribus & sapiētia ornato ut dicit Ra. Sa. secundo ad ciuilem conuictum requiritur humanitas ad extraneos. & q3tum ad hoc dicitur: Si habitauerit aduena &c. & subditur: aa Non exprobretis ei. & subdit causa: bb Fuistis enim & vos aduene. Fatuū est enim exprobrare alterius defectum in seipso existentem. quia hoc est, p3prium defectum reducere ad memoriam. tertio ad ciuilem conuictum requiritur iusticia ad omnes. quia nulla cōmunitas stare potest absq3 iusticia. etiam illorum qui aduersantur iusticie. cuiusmodi sunt latrones. nisi enim inter se iuste diuiderent latrocinia. statim inter eos oriretur discordia & eorum societas deperiret. q3tū igitur ad obseruationem iusticie dicitur: cc Nolite facere iniquum aliquid in iudicio. accusando: testificando: seu sententiā proferendo. dd Jn regula. & vocatur hic regula illorum mensura que linealiter mensurantur. sicut panni in quorum mensuratione vlna est regula. ee Jn ponderē: in mensura. & vocatur hic pondus mensura eorum que ponderib3 mēsurantur. ideo subditur: ff Statera iusta & equa sint pondera. Mensura autem hic p3prie accipitur p3o determinata continentia vasorum quibus liquida uel arida mensurant. ideo subditur: gg Justus

modius: equusq; sextarius. Mozaliter iniquum habent iudicium qui facta propria bene: aliozum male interpretantur: Inequalem regulam qui retinendo odium implozant veniam: sed qua mensura mensi fuerint remetietur eis: Inequale pondus qui defectus aliozum ponderant multum: suos autem parum. Inequalem mẽsuram qui grauia alijs imponunt & digito suo nolũt mouere. a Lap.xx.

modius: equusq; sextarius. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra egypti. Custodite omnia precepta mea & vniuersa iudicia: & facite ea. Ego dominus. xx

Locutusq; [a] est dominus ad moysen dicẽs: Loquere filijs israel. Homo de filijs israel & de aduenis qui habitant in israel: si quis [b] dederit de semine suo idolo moloch: morte moriat. Populus terre lapidabit eum: & ego ponam faciem meam contra illum: succidamq; [c] eum de medio populi sui: eo q; dederit de semine suo moloch: & [d] contaminauerit sanctuarium meũ ac [e] polluerit nomen sanctum meum. Q; [f] si negligens populus terre & quasi parui pendens imperiũ meum: dimiserit hoiem qui dedit de semine suo moloch: nec voluerit eum occidere: ponam faciem meam super hominem illum & cognationem eius: succidamq; & ipsũ & omnes qui consenserunt ei: ut fornicaretur cum moloch: de medio populi sui. Anima [g] que declinauerit ad magos & ariolos: & fornicata fuerit cum eis ponam faciem meam cõtra eam: & interficiã illam de medio populi sui. Sanctificamini & estote sancti: quia & ego sanctus sum dominꝰ deus vester. Custodite precepta mea & facite ea. Ego dominus qui sanctifico vos. Qui [h] maledixerit patri suo aut matri: morte moriat. Patri matriq; qui maledixerit: sanguis eius sit super eum. Si [i] mechatus quis fuerit cum vxore alterius & adulterium perpetrauerit cum coniuge proximi sui: morte moriatur & mechus & adultera. Qui dormierit cum nouerca sua: & reuelauerit ignominiam patris sui: morte moriantur ambo. Sanguis eorum sit super eos. Si quis dormierit cum nuru sua: vterq; moriatur: quia scelus operati sunt. Sanguis eorum sit super eos. Qui dormierit cum masculo coitu femineo vterq; operatꝰ est nephas: morte moriantur. Sit sanguis eorum super eos. Qui supra vxorem filiam duxerit matrem eius scelus operatus est. Vnus ardebit cum eis: nec permanebit tantũ nephas in medio vestri. Qui cum iumento & pecore coierit: morte moriatur: pecus [k] quoq; occidite. Mulier que succubuerit cuilibet iumento: simul interficietur cũ eo. Sanguis eorum sit super eos. Qui acceperit sororem suam: filiam patris sui uel filiã matris sue: & viderit turpitudinem eius: illaq; conspexerit fratris ignominiam: nephariam rem operati sunt: occidentur in conspectu populi: eo q; turpitudinem suã mutuo reuelauerint: & portabũt iniquitatem suam. Qui coierit cũ muliere i fluxu menstruo: & reuelauerit turpitudinem eius: ipsaq; aperuerit fontem sanguinis sui: interficientur ambo de medio populi sui. Turpitudinẽ matertere & amite tue non discooperies. Qui hoc fecerit: ignominiam carnis sue nudauit: portabũt ambo iniquitatem suam. Qui coierit cum vxore patrui uel auũculi sui: & reuelauerit ignominiam cognate sue: peccatum suum portabunt sine liberis morientes. Qui duxerit vxorem fratris sui: rem illicitam fecit: ignominiam fratris sui reuelauit: sine liberis erunt. Custodite omnia precepta mea & iudicia mea & facite ea: ne forte euomat vos terra in qua habitabitis & habitare facit. Non ambulabitis in gentis quam ego eijciam ante vos: omnia enim hec fecerunt & abominatus sum eos. Vobis autem locutus sum: possidete terram eorum quam ego dabo vobis in possessionem: terram fluentem lac & mel. Ego dominus deus vester qui separaui vos a populis. Habebitis ergo & vos discretum animal a pecore mundum & a volucribus & cunctis que moueri possunt in terra: quod ostendi vobis ut possideretis ea. Eritis mihi sanctificati: quia sanctus sum ego dominus & separaui vos a populis ut essetis mei. Vir siue mulier in quibus pythonicus fuerit uel ariolus morte morientur: lapidibus obruent eos. Sanguis eorum sit super eos. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Loquere sacerdotibus filijs aaron & dices ad eos: Non contaminabitur sacerdos in populo eius in his qui mortui sunt: nisi in propinquis tantum suis: qui proximi sunt ei: matre & patre & filio & filia & fratre: & sorore virgine que proxima ei fuerit & non habuerit uirum: in his contaminabitur. Non contaminabitur princeps in populo suo: ut polluatur. Non radent caluitium in capite suo: & barbam non radent: & in carne sua non facient incisuram. Sanctus erit deo suo: & non polluet nomen eius: quia victimas domini & panes dei sui offert: ideo sanctus erit. Uxorem meretricem & corruptam non accipient: nec mulierem repudiatam a uiro suo: quia sanctificatus est deo suo. Sanctificabis eum: quia panes dei tui offert: sanctus erit tibi: quia sanctus ego dominus qui sanctifico vos. Filia [l] sacerdotis si polluere cepit scortando patrem suum: igne cremabitur. Pontifex inter fratres suos super cuius caput fusum est de oleo unctionis & consecratus ut uestiretur uestimentis: caput suum non discooperiet: nec scindet uestimenta sua. Ad omnem mortuum non introibit: nec super patrem quidem & matrem contaminabitur. Non egredietur de sanctuario: & non polluet sanctuarium dei sui: quia consecratio unctionis dei sui super eum est. Ego dominus. Uxorem autem in uirginitate sua accipiet. Uiduam & repudiatam & sordidam & meretricem has non accipiet: sed puellam de populo suo uxorem accipiet. Et non polluet semen suum in populo suo: quia ego dominus sanctificans eum. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Loquere aaron: homo de semine tuo per familias suas habens uitium non offeret panes deo suo: nec accedet ad ministerium eius. Si cecus fuerit: si claudus: si parum habens aut amplius: si fracto pede aut manu: si gibbus: si lippus: si albugines habens in oculo: si iugem scabiem aut impetiginem: si hernosus fuerit: omnis qui habet uitium de semine aaron sacerdotis non accedet ut offerat hostias domino: uitium habet: panes dei sui non offeret. Panes de sanctis & de sanctissimis comedet: sed & ad uelum non intrabit: nec accedet ad altare: propterea quod uitium habeat: & non polluet sanctuaria mea: quia ego dominus sanctificans ea. Locutusq; est moyses ad aaron & filios eius & ad omnes filios israel: & dixit ad eos: Homo de semine tuo & de cunctis generationibus tuis qui habet uitium non offeret panes domino: nec accedet ut ministret ei. Si leprosus fuerit aut fluxum seminis patiens: non uescetur de sanctificatis: donec mundus fiat. Qui tetigerit mortuum: & effusus fuerit ab eo semen: & qui tetigerit reptile: & quodcunq; immundum fuerit: & homo si tetigerit eum: & quicquid immundum fuerit: anima que tetigerit ea: immunda erit usq; ad uesperum: & non uescetur de sanctificatis: nisi lauerit prius carnem suam aqua. Et cum occubuerit sol: mundus erit: & postea comedet de sanctificatis: quia cibus eius est. Morticinum & captum a bestia non comedet: ut polluatur in eis. Ego dominus. Custodiant ergo ceremonias meas: ne forte sustineant peccatum propter eas & moriantur in eis: cum polluerint ea. Ego dominus sanctificans eos. Omnis alienigena non comedet sanctificata: habitator & mercenarius sacerdotis non uescetur sanctificatis. Emptitius autem sacerdotis & natus in domo eius comedet de cibis eius. Si filia sacerdotis nupserit alienigene: de sanctificatis primitiarum non comedet. Uidua autem & repudiata & sine liberis reuersa ad domum patris sui sicut in adolescentia sua: de cibis patris sui comedet. Omnis autem alienigena non comedet ex eis. Si quis comederit de sanctificatis ignorans: addet quintam partem ei & reddet sanctificatum sacerdoti. Et non polluent filij israel sanctificata eorum: quæ offerunt domino: nec portabunt iniquitatem comedentes sanctificata sua. Ego dominus sanctificans eos. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Loquere aaron & filios eius & omnes filios israel: & dices ad eos: Homo de domo israel & de aduenis qui habitant in israel: qui offert hostiam suam in cunctis uotis & donariis quæ reddunt domino holocaustum: ut placitum sit pro uobis: masculum immaculatum de armento & de ouibus & de capris. Quicquid habuerit maculam non offeretis: quia non placebit pro uobis. Et homo qui obtulerit hostiam pacificorum domino: ut impleat uotum uel sponsionem: de armento siue de ouibus: hostia perfecta erit ut placeat: omnis macula non erit in ea. Cecum & fractum & debile & quod habet albuginem & scabiem & impetiginem non offeretis domino: nec ponetis ex eis incensum domini super altare. Bouem & uitulum & arietem qui habet membrum superfluum & attenuatum offeres uoluntarium: sed in uoto non placebit. Si autem hæc fecerit: non accipietur. Testiculum contusum & uulsum & abscisum & ereptum non offeretis domino: nec in terra uestra facietis. Nec de manu alienigenæ offeretis panes deo uestro ex omnibus his: quia corruptio & macula est in eis: non placebunt pro uobis. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Cum natus fuerit bos aut ouis aut capra: septem diebus sub matre sua morabitur: ab octauo autem die & deinceps offerri poterit hostia domino. Sive bos sive ouis: eam & filium eius non immolabitis uno die. Si autem immolare uolueritis confessionis hostiam domino: ut placeat: eo die comedetur: non reseruabitur in mane. Ego dominus. Custodite mandata mea & facite ea. Ego dominus. Et nolite polluere nomen sanctum meum: ut sanctificer in medio filiorum israel. Ego dominus sanctificans uos: qui eduxi uos de terra egypti ut essem uester deus. Ego dominus. xxi

Dixitq; [a] dominus ad moysen: Loquere ad sacerdotes filios aaron & dices ad eos: Non contaminabitur [b] sacerdos in populo eius in his qui mortui sunt: nisi in propinquis tantum suis: qui proximi sunt ei: matre & patre & filio & filia & fratre: & sorore virgine que proxima ei fuerit & non habuerit uirum: in his contaminabitur. Non contaminabitur princeps in populo suo: ut polluatur. Non radent caluitium in capite suo: & barbam non radent: & in carne sua non facient incisuram. Sanctus erit deo suo: & non polluet nomen eius: quia victimas domini & panes dei sui offert: ideo sanctus erit. Uxorem meretricem & corruptam non accipient: nec mulierem repudiatam a uiro suo: quia sanctificatus est deo suo. Sanctificabis eum: quia panes dei tui offert: sanctus erit tibi: quia sanctus ego dominus qui sanctifico vos. Filia [c] sacerdotis si polluere cepit scortando patrem suum: igne cremabitur. Pontifex inter fratres suos super cuius caput fusum est de oleo unctionis & consecratus ut uestiretur uestimentis: caput suum non discooperiet: nec scindet uestimenta sua. Ad omnem mortuum non introibit: nec super patrem quidem & matrem contaminabitur. Non egredietur de sanctuario: & non polluet sanctuarium dei sui: quia consecratio unctionis dei sui super eum est. Ego dominus. Uxorem autem in uirginitate sua accipiet. Uiduam & repudiatam & sordidam & meretricem has non accipiet: sed puellam de populo suo uxorem accipiet. Et non polluet semen suum in populo suo: quia ego dominus sanctificans eum. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Loquere aaron: homo de semine tuo per familias suas habens uitium non offeret panes deo suo: nec accedet ad ministerium eius. Si cecus fuerit: si claudus: si parum habens aut amplius: si fracto pede aut manu: si gibbus: si lippus: si albugines habens in oculo: si iugem scabiem aut impetiginem: si hernosus fuerit: omnis qui habet uitium de semine aaron sacerdotis non accedet ut offerat hostias domino: uitium habet: panes dei sui non offeret. Panes de sanctis & de sanctissimis comedet: sed & ad uelum non intrabit: nec accedet ad altare: propterea quod uitium habeat: & non polluet sanctuaria mea: quia ego dominus sanctificans ea. Locutusq; est moyses ad aaron & filios eius & ad omnes filios israel: & dixit ad eos: Homo de semine tuo & de cunctis generationibus tuis qui habet uitium non offeret panes domino: nec accedet ut ministret ei. Si leprosus fuerit aut fluxum seminis patiens: non uescetur de sanctificatis: donec mundus fiat. Qui tetigerit mortuum: & effusus fuerit ab eo semen: & qui tetigerit reptile: & quodcunq; immundum fuerit: & homo si tetigerit eum: & quicquid immundum fuerit: anima que tetigerit ea: immunda erit usq; ad uesperum: & non uescetur de sanctificatis: nisi lauerit prius carnem suam aqua. Et cum occubuerit sol: mundus erit: & postea comedet de sanctificatis: quia cibus eius est. Morticinum & captum a bestia non comedet: ut polluatur in eis. Ego dominus. Custodiant ergo ceremonias meas: ne forte sustineant peccatum propter eas & moriantur in eis: cum polluerint ea. Ego dominus sanctificans eos. Omnis alienigena non comedet sanctificata: habitator & mercenarius sacerdotis non uescetur sanctificatis. Emptitius autem sacerdotis & natus in domo eius comedet de cibis eius. Si filia sacerdotis nupserit alienigene: de sanctificatis primitiarum non comedet. Uidua autem & repudiata & sine liberis reuersa ad domum patris sui sicut in adolescentia sua: de cibis patris sui comedet. Omnis autem alienigena non comedet ex eis. Si quis comederit de sanctificatis ignorans: addet quintam partem ei & reddet sanctificatum sacerdoti. Et non polluent filij israel sanctificata eorum: quæ offerunt domino: nec portabunt iniquitatem comedentes sanctificata sua. Ego dominus sanctificans eos. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Loquere aaron & filios eius & omnes filios israel: & dices ad eos: Homo de domo israel & de aduenis qui habitant in israel: qui offert hostiam suam in cunctis uotis & donariis quæ reddunt domino holocaustum: ut placitum sit pro uobis: masculum immaculatum de armento & de ouibus & de capris. Quicquid habuerit macula non offeretis: quia non placebit pro uobis. Et homo qui obtulerit hostiam pacificorum domino: ut impleat uotum uel sponsionem: de armento siue de ouibus: hostia perfecta erit ut placeat: omnis macula non erit in ea. Cecum & fractum & debile & quod habet albuginem & scabiem & impetiginem non offeretis domino: nec ponetis ex eis incensum domini super altare. Bouem & uitulum & arietem qui habet membrum superfluum & attenuatum offeres uoluntarium: sed in uoto non placebit. Si autem hæc fecerit: non accipietur. Testiculum contusum & uulsum & abscisum & ereptum non offeretis domino: nec in terra uestra facietis. Nec de manu alienigenæ offeretis panes deo uestro ex omnibus his: quia corruptio & macula est in eis: non placebunt pro uobis. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Cum natus fuerit bos aut ouis aut capra: septem diebus sub matre sua morabitur: ab octauo autem die & deinceps offerri poterit hostia domino. Sive bos sive ouis: eam & filium eius non immolabitis uno die. Si autem immolare uolueritis confessionis hostiam domino: ut placeat: eo die comedetur: non reseruabitur in mane. Ego dominus. Custodite mandata mea & facite ea. Ego dominus. Et nolite polluere nomen sanctum meum: ut sanctificer in medio filiorum israel. Ego dominus sanctificans uos: qui eduxi uos de terra egypti ut essem uester deus. Ego dominus. xxi

Dixitq; [a] dominus ad moysen: Loquere ad sacerdotes filios aaron & dices ad eos: Non contaminabitur [b] sacerdos in populo eius in his qui mortui sunt: nisi in propinquis tantum suis: qui proximi sunt ei: matre & patre & filio & filia & fratre: & sorore virgine que proxima ei fuerit & non habuerit uirum: in his contaminabitur. Non contaminabitur princeps in populo suo: ut polluatur. Non radent caluitium in capite suo: & barbam non radent: & in carne sua non facient incisuram. Sanctus erit deo suo: & non polluet nomen eius: quia victimas domini & panes dei sui offert: ideo sanctus erit. Uxorem meretricem & corruptam non accipient: nec mulierem repudiatam a uiro suo: quia sanctificatus est deo suo. Sanctificabis eum: quia panes dei tui offert: sanctus erit tibi: quia sanctus ego dominus qui sanctifico vos. Filia [c] sacerdotis si polluere cepit scortando patrem suum: igne cremabitur. Pontifex inter fratres suos super cuius caput fusum est de oleo unctionis & consecratus ut uestiretur uestimentis: caput suum non discooperiet: nec scindet uestimenta sua. Ad omnem mortuum non introibit: nec super patrem quidem & matrem contaminabitur. Non egredietur de sanctuario: & non polluet sanctuarium dei sui: quia consecratio unctionis dei sui super eum est. Ego dominus. Uxorem autem in uirginitate sua accipiet. Uiduam & repudiatam & sordidam & meretricem has non accipiet: sed puellam de populo suo uxorem accipiet. Et non polluet semen suum in populo suo: quia ego dominus sanctificans eum. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Loquere aaron: homo de semine tuo per familias suas habens uitium non offeret panes deo suo: nec accedet ad ministerium eius. Si cecus fuerit: si claudus: si parum habens aut amplius: si fracto pede aut manu: si gibbus: si lippus: si albugines habens in oculo: si iugem scabiem aut impetiginem: si hernosus fuerit: omnis qui habet uitium de semine aaron sacerdotis non accedet ut offerat hostias domino: uitium habet: panes dei sui non offeret. Panes de sanctis & de sanctissimis comedet: sed & ad uelum non intrabit: nec accedet ad altare: propterea quod uitium habeat: & non polluet sanctuaria mea: quia ego dominus sanctificans ea. Locutusq; est moyses ad aaron & filios eius & ad omnes filios israel: & dixit ad eos: Homo de semine tuo & de cunctis generationibus tuis qui habet uitium non offeret panes domino: nec accedet ut ministret ei. Si leprosus fuerit aut fluxum seminis patiens: non uescetur de sanctificatis: donec mundus fiat. Qui tetigerit mortuum: & effusus fuerit ab eo semen: & qui tetigerit reptile: & quodcunq; immundum fuerit: & homo si tetigerit eum: & quicquid immundum fuerit: anima que tetigerit ea: immunda erit usq; ad uesperum: & non uescetur de sanctificatis: nisi lauerit prius carnem suam aqua. Et cum occubuerit sol: mundus erit: & postea comedet de sanctificatis: quia cibus eius est. Morticinum & captum a bestia non comedet: ut polluatur in eis. Ego dominus. Custodiant ergo ceremonias meas: ne forte sustineant peccatum propter eas & moriantur in eis: cum polluerint ea. Ego dominus sanctificans eos. Omnis alienigena non comedet sanctificata: habitator & mercenarius sacerdotis non uescetur sanctificatis. Emptitius autem sacerdotis & natus in domo eius comedet de cibis eius. Si filia sacerdotis nupserit alienigene: de sanctificatis primitiarum non comedet. Uidua autem & repudiata & sine liberis reuersa ad domum patris sui sicut in adolescentia sua: de cibis patris sui comedet. Omnis autem alienigena non comedet ex eis. Si quis comederit de sanctificatis ignorans: addet quintam partem ei & reddet sanctificatum sacerdoti. Et non polluent filij israel sanctificata eorum: quæ offerunt domino: nec portabunt iniquitatem comedentes sanctificata sua. Ego dominus sanctificans eos. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Loquere aaron & filios eius & omnes filios israel: & dices ad eos: Homo de domo israel & de aduenis qui habitant in israel: qui offert hostiam suam in cunctis uotis & donariis quæ reddunt domino holocaustum: ut placitum sit pro uobis: masculum immaculatum de armento & de ouibus & de capris. Quicquid habuerit macula non offeretis: quia non placebit pro uobis. Et homo qui obtulerit hostiam pacificorum domino: ut impleat uotum uel sponsionem: de armento siue de ouibus: hostia perfecta erit ut placeat: omnis macula non erit in ea. Cecum & fractum & debile & quod habet albuginem & scabiem & impetiginem non offeretis domino: nec ponetis ex eis incensum domini super altare. Bouem & uitulum & arietem qui habet membrum superfluum & attenuatum offeres uoluntarium: sed in uoto non placebit. Si autem hæc fecerit: non accipietur. Testiculum contusum & uulsum & abscisum & ereptum non offeretis domino: nec in terra uestra facietis. Nec de manu alienigenæ offeretis panes deo uestro ex omnibus his: quia corruptio & macula est in eis: non placebunt pro uobis. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Cum natus fuerit bos aut ouis aut capra: septem diebus sub matre sua morabitur: ab octauo autem die & deinceps offerri poterit hostia domino. Sive bos sive ouis: eam & filium eius non immolabitis uno die. Si autem immolare uolueritis confessionis hostiam domino: ut placeat: eo die comedetur: non reseruabitur in mane. Ego dominus. Custodite mandata mea & facite ea. Ego dominus. Et nolite polluere nomen sanctum meum: ut sanctificer in medio filiorum israel. Ego dominus sanctificans uos: qui eduxi uos de terra egypti ut essem uester deus. Ego dominus. xxi

dictū ē ꝫ. xv. ca. Qui coierit cum vxore patrui. sequit: a Absq; literis morient. qō exponit Ra. Sa. dicēs q; si tunc haberēt pueros sepelirēt eos añ mortē suā. ⁊ si nō haberēt tūc nec haberēt ⁊ cetero sicut ꝓuati a deo. ⁊ sic morerent absq; literis. Beat⁹ Aug⁹. aliter exponit dicēs: q; si ex tali mīmonio aliq; pueri nascerent: illegitimi reputarent: nec succederent in hereditate. ⁊ ideo p hoc intelligit pena extreme dationis. ⁊ eodem mō exponit casus sequēs. b Custodite leges meas. hic ꝓponit ꝓdicte ⁊ terminatiōis rō ad ꝙ enī determinata est pena ꝓdictaꝝ trāsgressionū: ut dicit saltem timore ne coercerent a trāsgressiōe legi. ⁊ hoc est qō dr: c Ne ⁊ vos euomat terra. tanq; abominabiles. d Nolite ambulare in legitimis nationū. i. in ritu ⁊ mō viuēdi ipsarū. e Ego dns deus vr ⁊c.] p signū circūcisionis ⁊ dationē legis. f Separate q; ⁊ vos iumētū. ab īmūdo. In hebreo habet Bestiā mūdam ab īmūda. iumētū enī ꝓpie acceptū dr q̄si iugamentū qō. s. seruit boi tantū in latorādo: sicut equ⁹ asin⁹ ⁊ similia: q̄ oīa sunt īmūda ad esum. ⁊ iō distinctio mūdi ab īmūdo nō hz bi locū. g Eritis mihi sci. qz si alia mūda esset segari ab īmūdis. multo fort⁹ hō q̄ ē rōnalis creatura esset separata ꝑ cetōrib⁹. h Vir siue mulier. hic ꝓpe ponit intēta cōclusio. intertio enī principalis q̄re determinate sūt pene in casib⁹ ꝓdictis est ad destructionē idolatrie ⁊ circūstantiarū ei⁹. iō finaliē cōcluditur: Vir siue mulier in qui. phi. uel diui. fu. spi. mor. mo. nō est hoc intelligendū si aliqui fuerint arrepticij a demonib⁹ in eis loquentib⁹ absq; ꝓcuratiōe illoꝝ in q̄bus sūt tales spūs mali. qz tale quid est penale ⁊ nō culpabile. Si aūt p ꝓcurationē alicui⁹ fuerit directe uel indirecte ita q; sit ei culpabile: tunc incurrit pnā ista. i Cap. xxj.

Jrit q; dns. Postq; posita sunt ꝑcepta ordinatiua vite q̄tū ad cēm statū. hic ꝓnter ponunt ꝑcepta ordinatiua vite q̄tum ad diuinū cultum. ⁊ primo q̄tum ad ministrātes. secūdo q̄tū ad ministrata. ca. xxij. Circa primū ostdit ꝓmo q̄d circa sacerdotes minores sit obseruandū. secūdo q̄d circa sacerdotē magnū. ibi: Pōtifex. tertio q̄ sunt inepti ad sacerdotiū. ibi: Locutusq; est dns. Circa primū inhibet sacerdotib⁹ minorib⁹ ne intersint funerib⁹: nisi certarū ꝓsonarū que in lra exprimunt. ⁊ pz lra. Causa but⁹ duplex est. vna q: ex hoc cōtraheret quandā īmunditiā seu irregularitatē impedientē eos ad tēp⁹ a ministerio tabernaculi. a qua oportebat eos ꝓmo purgari. ⁊ ideo magis arcebāt a funerib⁹ q; alij qui non habebāt sic ministrare in tabernaculo. Secunda ratio est q: sacerdotes qui magis debebāt habere cognitionem de resurrectione futura. non decebat ita lugere mortuos sicut cōmunē populum. k Nec radent caput ⁊c. hoc expositum est ꝙ. xix. ca. hic tamen replicatur. quia licz omnes ad hoc tenerentur. specialiter tamen sacerdotes qui debebant esse alijs mūdiores. ⁊ hoc est quod subdit: l Incensū enī dni. sup altare thymiamatis. m Et panes dei sui offerūt. sup mensam ꝓpositionis. n Et ideo sancti erūt i. ab immunditijs magis elongati. ⁊ qz vilitas vxoris redundat in virū cū sint vna caro. iō subdit: Sconū ⁊ vile ꝓstibulum non ducet vxorem. ⁊ qz similiter stuprum filie redundat in patrem qui eam debet custodire. ideo sequit: o Sacerdotis si. si deprehensa fuerit in stupro. i. deflorata ipsa cōcremēte. p Flāmis exuret. qz filia sacerdotis debebat pollere maiori mūditia. ideo punitur grauiori pena. Alie autē virgines dicto mō deflorate nō punieban⁹ morte nisi ceēt viro affidare. ut dictū fuit ꝙ. Exo. xxij. ⁊ idem habetur Deut. xxij. dicit tamen Ra. Sa. q; hoc est intelligendum de filia sacerdotis maritata. uel saltē affidata. ⁊ non de illa que est omnino libera a viro. Sed hoc videt cōtrariū textui qui nullā facit exceptionē. Itē cōtra intentionē legis. qz sic nō esset differētia q̄tum ad hoc inter filiā sacerdotis ⁊ filiā bois alterius. qz filia cuiuscūq; maritata uel affidata si fornicet debet lapidari ꝑm legē datā Deut. xxij. ⁊ Exo. xxij. ⁊ ita lex hec de filia sacerdotis esset superflua. iō ꝓma expositio videt melior q Pōtifex. hic ꝓnter ostdit q̄d obseruandū sit circa sacerdotē summū. cū dr: r Caput suū nō discooperiet. amonēdo cydarim de capite suo ꝓ luctu mortui. s Et ad cēm mor. nō ingred. oio. qz semp debebat esse parat⁹ ministrare coīa dño. ⁊ iō magis arcebat a ꝓfanatiōe ex mortuis q̄ alij sacerdotes. t Sup pre q; ⁊ mre. si morianť: v Nō ꝓfanabit. iste due psone sūt bene expresse ad maiorē declarationē dicti. qz si nō debebat ꝓfanari i morte ꝑris ⁊ mris. multo pl⁹ debebat vitare talē ꝓfanationē in alijs. x Nec egredief de sanctis. etiam a longe sequēdo feretrū. ⁊ qz vir ⁊ vxor sūt vna caro. iō subdit: Virginē ducet vxorē ⁊c. seq;

niam cognationis sue: portabūt ambo peccatū suū: absq; liberis morient. Qui duxerit vxorem fratris sui: rem facit illicitam: turpitudinem fratris sui reuelauit: absq; filijs erit. Custodite b leges meas atq; iudicia ⁊ facite ea: ne c ⁊ vos euomat terra quam intraturi estis ⁊ habitaturi. d Nolite ambulare in legitimis nationū quas ego expulsurus sum ante vos. Omnia enim hec fecerunt: ⁊ abominatus sum eas. Vobis autem loquor: possidete terrā eorum: quam dabo vobis in hereditatem: terram fluentem lacte ⁊ melle. Ego e dominus deus vester: qui separaui vos a ceteris populis.] f Separate ergo ⁊ vos iumentum mundū ab immundo: ⁊ auem mundam ab immunda. Ne polluatis animas vestras in pecore ⁊ auib⁹ ⁊ cunctis que mouētur in terra: ⁊ que vobis ostendi esse polluta. g Eritis sancti mihi: quia sanctus ego sum dominus: ⁊ separaui vos a ceteris populis ut essetis mei. h Vir siue mulier in quibus phitonicus uel diuinationis fuerit spiritus: morte moriantur: lapidibus obruent eos. Sanguis eorum sit super illos.

XXI

Jrit i quoq; dominus ad moysen: Loquere ad sacerdotes filios aaron: ⁊ dices ad eos: k Ne cōtaminet sacerdos in mortibus ciuiū suoꝝ: nisi tm̄ in ꝓsanguineis ac ꝓpinquis. i. sup patrē ⁊ matrem ⁊ filiū ⁊ filiam: fratrē quoq; ⁊ sororem virginē que nō est nupta viro: ꝛ nec in principe populi sui cōtaminabitur. l Nec radent caput nec barbā necq; in carnibus suis facient incisuras. Sancti erūt deo suo ⁊ non polluent nomen eius. m Incensum enim domini ⁊ panes dei sui offerunt: ⁊ n ideo sancti erunt. Sconum ⁊ vile ꝓstibulum non ducet vxorem: nec eam que repudiata ē a marito: quia consecratus est deo suo: ⁊ panes ꝓpositionis offert. Sit ergo sanctus: quia ⁊ ego sanctus sum dominus qui sanctifico vos. Sacerdotis o filia si deprehensa fuerit in stupro: ⁊ violauerit nomen patris sui: flāmis p exurētur. Pontifex q id est sacerdos maximus inter fratres: super cui⁹ caput fusum est vnctiōis oleū: ⁊ cui⁹ man⁹ in sacerdotio ꝓsecrate sūt: vestitusq; est sanctis vestib⁹: caput r suū non discooperiet: vestimēta nō scindet: ⁊ s ad oēm mortuū non ingredief omnino. Sup t patre quoq; suo ⁊ matre non contaminabitur: nec u egredief de sanctis: ne polluat sanctuarium dñi: quia oleū sancte vnctionis dei sui super eum est.

a De populo suo. qō fuit institutū a principio: tamen fuit concessum ut posset accipe vxorem de stirpe regia. ⁊ hoc ꝓpter nobilitatem generis. ⁊ ut rex qui pesset in tpalibꝫ: essent magis cōcordes. qō faciebat ad bonum regimen ꝓpli. ⁊ ut reges p familiaritatem sacerdotū essent magis edocti de lege dīna. ⁊ talis cōmixtio videt cōcedi p hoc qō subdit: b Ne cōmisceat stirpem generi sui vulgo gentis sue. i. cōmunib⁹ de ꝓpło. ⁊ p b videt ꝓcedi ꝓmixtio cum stirpe regia. Sciendū aut̄ q̄ predicta que spāliter sunt ordinata circa sacerdotes. ⁊ potissime circa sacerdotem magnū ad eor excellētiā. ꝓpt̄ hoc fuit ut haberentur a populo in maiori reuerentia. quia hoc redūdabat in honorem cult⁹ diuini. c Locutusq̄ est dñs. Hic cōsequenter ostenditur qui debēāt reputari inepti ad sacerdotium. licz sint de semine aaron. cum dicitur: d Qui habuerit maculam. i. notabilem deformitatem. ⁊ hoc fuit ordinatum quia tales homines videntur cōtemptibiles: ne ex hoc vilesceret sacerdotale officium. ⁊ exp̄imunt iste deformitates magis in particulari. cum dicitur: e Si cecus fuerit ⁊c. ⁊ patet littera vsq̄ ibi: f Si gibbus. i. gibbosus in pectore uel in dorso. g Si iugem scabiem i. continuam uel pungentem. h Si impetiginem. i. scabiem siccam que sine dolore corporis corpus fedat ⁊ deformat. Et idem est iudicium de alijs deformitatibus notabilibus ꝓpter quas redditur homo contēptibilis alijs. ideo subdit. Dis qui habuerit maculam ⁊c. ⁊ pz. i Uescetur tamen panibus qui offerunt. hoc dicitur ad differentiam panū ꝓpositionis qui fiebāt de cōmuni sumptu. ⁊ nō erat licitum de eis comedere nisi solis sacerdotib⁹. cetera patēt. Moraliter sacerdotali officio reddūt indigni Nec⁹. i. ignar⁹ dīne legis. cū sacerdotiū sit officiū doctoris. k Claudus. i. iniustus. quia est officiū diffinitoris in foro ꝓscientie. l Naso deformis. i. indiscretus. q̄ est officium discretoris lepre a non lepra. Fract⁹ pede i. ineptus ad gradiendū in via morū. q̄ sacerdotiū est officiū p̄curatoris. m Mancus. i. impotens operari virtuose. cū sit officiū cultoris in vinea dñi. Bibbolus. i. superbus. cum sit officiū exꝑlatoris. Lippus. i. videns obscure in ꝓtinentib⁹ ad salutem. cum sit officium ductoris. n Habens albuginem in oculo. i. auarus. cū sit officium largitoris. o Habens iugem scabiem. i. castrimargiam. cū sit officiū predicatoris. cui⁹ est castigare corpus suū ⁊ in seruitutem redigere. p Habens impetiginem. i. luxuriam. cum sit officiū ꝓsecrationis agni imaculati. q Hernioſus. i. ruptus uel ponderosus. i. ad terrena affectuosus. cum sit officiū genitoris. q̄ habet gignere filios spūales in ecclesia dei. r Cap. xxij.

Ego dominus. Uirginem ducet vxorem. Uiduam autem ⁊ repudiatam ⁊ sordidam atq̄ meretricem non accipiet: sed puellam de populo suo: ne cōmisceat stirpem generis sui vulgo gentis sue quia ego dominus qui sanctifico eum. Locutusq̄ est dominus ad moysen dicēs: Loquere ad aaron: Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam non offeret panes deo suo nec accedet ad ministerium eius. Si cecus fuerit: si claudus: si uel paruo uel grandi ⁊ torto naso: si fracto pede: si manu: si gibbus: si lipp⁹: si albuginem habens in oculo: si iugem scabiem: si impetiginē in corpore: uel hernioſus: omnis qui habuerit maculā de semine aaron sacerdotis non accedet offerre hostias dño: nec panes deo suo. Uescetur tamen panibus qui offeruntur in sanctuario: ita dūtaxat ut intra velum non ingrediatur: nec accedat ad altare qui maculam habet: ⁊ contaminare non debet sanctuarium meum. Ego dominꝰ qui sanctifico eos. Locut⁹ est ergo moyses ad aaron ⁊ ad filios eius ⁊ ad omnem israel: cuncta que sibi fuerant imperata. XXII

Locutus quoq̄ est dominus. Postq̄ descripta sūt precepta ordinatiua diuini cultus ꝑsum ad ministrantes: hic consequenter ponuntur precepta diuini cultus ordinatiua ꝑsum ad ministrata. Et primo ostenditur quid sit obseruandum circa iam oblata. secūdo quid circa offerenda. ibi: Locutusq̄ ē dominus. tertio ad vtrūq̄ ponitur ratio inductiua. ibi: Custodite mandata. Circa primum ponitur multiplex preceptum. secundo trāsgressiōis remediū. ibi: Qui comederit de sanctificatis. Circa primū excluduntur octo persone abesu sanctificatorū: vir lepr⁹ fluxus: seminifluus: immundus ex tactu: immundus ex esu: alienigena: inquilin⁹: mercenari⁹ filia sacerdotis: nupta. Ratio literalis aūt hui⁹ exclusiōis est. pter reuerentiā cultus diuini. Nā ex eo q̄ non q̄libet admittebat ad esum oblationum que cedebant in vsum sacerdotum sed excludebantur q̄sone immunde. viles ⁊ extranee: habebantur oblationes in maiori reuerentia. Ratio autem figuralis fuit: quia per hoc designabatur q̄ quilibet non est admittendus ad perceptionem eucharistie: sed tm̄ persone fideles ⁊ munde. patet aut̄ littera paucis exceptis. que exponentur discurrendo. l Caueant ab his que ꝓsecrata sunt. ut non irreuerenter ⁊ indebite ad tangendum ⁊ comedendum se ingerant. Cōsecrata filiorum israel hic dicunt oblata ab eis. m Et non contaminent nomen sanctificatorum mihi. i. oblatorum mihi. quia sicut dictum est vilesceret in reputatione dominū. si quilibet etiam immundus eis vesceretur. n In quo est immunditia ꝓbit cora dño. sicut nadab ⁊ abiu. ut dictū fuit ꝛ. xj. ca. Consequenter explicat in speciali immunditias excludentes ab esu sanctificatorum. cum dicitur: o Homo de semine aaron ⁊c. ⁊ patet ex precedentibus. p Qui tetigerit immundum super mortuo. id est ex pertinentibus ad mortuum. ex quorum tactu homo efficitur immūdus. ꝓut habetur Numeri. xix. q Et ex quo egreditur semen. i. qui tetigerit seminifluū. r Quia cibus illius est. eo q̄ est de semine aaron. s Morticinū. i. per se mortuum. ⁊ loquitur scriptura de animali mundo sm̄ suam speciē: sed ex modo moriendi efficiuntur carnes immunde ⁊ illicite ad esum.

a Dis alienigena ⁊c. ¶ Hic accipiť alienigena ois qui non est ⁊ semine aaron. exceptis aliquib⁹ postea expressis. b Inquilinus sacerdotis. qui manet ad temp⁹ tm̃ in domo eius: ⁊ nõ est ⁊ genere eius. c Et mercẽnarius. qui seruit pro mercede sacerdoti: quia isti sunt sui iuris. d Quem aũt sacerdos emerit in seruũ. ⁊ q̃ vernaculus domus eius fuerit. i. seruus nat⁹ ⁊ nutritus in domo sacerdoť. e Hi comedẽt ex eis. q: sũt q̃dam res ipsius sacerdoť. f Si filia sacerdoť cuilibz ⁊c. ¶ i. alicui q̃ nõ est ⁊ genere sacerdotali. g Nõ vescet. q: ẽ emãcipata a pre: ⁊ facta vna caro cũ marito. ⁊ iõ trahit ad modũ viuendi mariti. h Qui comederit. Hic ponit trãsgressiõis remedium qñ illa transgressio fit p ignorantiam: qz vult reddere qõ comestum est. ⁊ super hoc quintã ptẽ: eo q nõ adhibuit debitã diligentiam ad p̃cauendũ sibi ⁊ comestione sanctificatorum. ⁊ ideo non excusatur a toto sed solum a tãto. Moraliť p comestionem sanctificatoꝝ intelligit̃ ceptio eucharistie. a qua excludunť iste pson̄e. Lepr̃osus. i. peccatis assiduus qui peccat ex corruptione habit⁹. Seminifluus. i. mendosus q̃ ⁊ fluit verbis falsis. Immundꝰ ex tactu. i. luxuriosus. quia luxuria est circa delectatiões tact⁹. Immũdꝰ ex esu. i. carnosus uel gulosus. Alienigena. i. exc̃oicatus. ⁊ a societate gentis x̃piane ptescisus. Inquilinꝰ. i. inconstans q̃ manet ad temp⁹. sed tpe tentatiõis recedit. Mercẽnariꝰ. i. cupidus uel auarus q̃ nõ habet oculũ nisi ad tpale lucrũ. Filia sacerdotis. i. effeminat⁹ ⁊ mollis. i Locutusq; est dñs. Hic p̃mit ostẽdit q̃d obseruãdũ sit circa offerenda. Et p̃mo ostenditur que debeãt offerri. secundo a quib⁹ psonis. ibi: De manu alienigene. tertio determinat temp⁹ oblationis. ibi: Locutusq; ẽ dñs. Adhuc circa offerẽda p̃mo ponitur generalis determinatio. secũdo circa hoc ponit q̃dam exceptio. ibi: Bouẽ ⁊ ouẽ aure ⁊c. Circa primũ sciendũ q̃ in oi sacrificio gñaliter hoc erat obseruandũ q̃ aial offerendũ in sacrificijs oportebat esse imaculatũ. i. absq; defectu alicui⁹ membri uel notabili deformitate. ita q̃ macula nõ accipiť p̃ varietate pellis: ſ mõ dicto. In sacrificio p̃o holocausti qõ totũ incendebat̃ ad honorẽ diuinũ. ⁊ sic erat dignius alijs sacrificijs. hoc erat p̃seruãdũ specialiť q̃ offerretur animal masculinũ tm̃. qz sexus masculin⁹ p̃fectior est. eo q̃ femina est mas occasionat⁹. ⁊ hoc est qõ dr̃: k Homo de domo isrł. i. indecus natione. l Et de aduenis i. alienigena cõuersus ad iudaismũ. m Masculus imaculatus erit ex bobus ⁊ ouib⁹ ⁊c. qz ex his tribus speciebꝰ

Ego dñs q̃ sãcifico eos. Dis[a] alienigena nõ comedet de sanctificatis. ¶ Inquilin[b]⁊ sacerdotis ⁊ mercẽnari[c] nõ vescent ex eis. Quem[d] aũt sacerdos emerit ⁊ q̃ vernacul⁹ dom⁹ ei⁹ fuerit: hi[e] comedent ex eis. Si[f] filia sacerdotis cuilibet ex ꝑlo nupta fuerit: de his q̃ sãcificata sunt ⁊ de p̃mitijs nõ[g] vescet̃. Sin aũt vidua uel repudiata ⁊ absq; liberi reuersa fuerit ad domũ patris sui: sicut puella cõ sueuerat: aletur cibis patris sui. Dis alienigena comedẽdi ex eis nõ habet ptãtem. Qui[h] comederit de sanctificatis p ignorantiã: adder quintã ptem cũ eo qõ comedit: ⁊ dabit sacerdoti in sanctuariũ: nec cõtaminabũt sanctificata filioꝝ isrł q̃ offerunť dño: ne forte sustineant iniquitatẽ delicti sui cũ sãcificata comederint. Ego dñs q̃ sanctifico eos. ¶ Locutusq;[i] est dñs ad moysen dicẽs: Loqre ad aaron ⁊ filios eius: ⁊ ad oẽs filios isrł: dicesq; ad eos. Homo[k] de domo isrł: ⁊[l] de ad uenis qui habitãt apud vos q̃ obtulerit oblationẽ suã: uel vota soluẽs uel sponte offerẽs: q̃cquid illud obtulerit in holocaustũ dñi ut offerat̃ p vos: masculus[m] imaculatus erit ex bobus ⁊ ouibus ⁊ ex capris. Si maculam habuerit nõ offerẽt̃: nec q; erit acceptabile. Homo[n] q̃ obtulerit victimã pacifico q; dño uel vota soluens uel sponte offerens tam de bobus q̃; de ouibus: imaculatũ[o] offeret ut acceptabile sit. Omnis macula non erit in eo. Si[p] cecũ fuerit: si fractũ[q]: si[r] cicatricem habẽs: si[s] papulas aut[t] scabiẽ aut impetiginẽ: nõ offerẽt̃ ea dño: nec adolebitis ex eis sup altare domini. Bouem[v] ⁊ ouem aure ⁊ cauda amputatis: uolũtarie[x] offerre potes: votũ[y] aũt ex his solui nõ p̃t. Omne aial q̃d uel contritis uel tonsis uel sectis ablatisq; testiculis est: nõ offeretis dño: ⁊ in terra vr̃a hoc omnino nefaciatis. De[z] manu alienigene non offeretis panes deo vr̃o: q̃ quicq̃d aliud dare voluerit: q̃a corrupta ⁊ maculata sunt oia: nõ suscipietis ea.

a aliũ tm̃ fiebat sacrificiũ. n Homo qui obtu. victi. paci. s. p bñficio obtento uel obtinẽdo. o Immaculatũ offeret. Verũtñ nõ semp oportebat q̃ cẽt aial masculinũ. Cõsequenť oñdit qualiť aial debeat dici maculatũ. cũ dr̃: p Si cecũ fuerit. i. carens duobus oculis uel uno. q Si fractũ. i. fracturã habens in aliqua pte corporis. r Si cicatricem. i. notabilẽ deformitatẽ remanentẽ post sanationẽ plage. s Si papulas. i. pustulas ex q̃bus oritur dolor ⁊ scabes. t Aut scabiẽ uel impetiginẽ. hec exposita sũt ſ. in pncipio capituli. Et eadem rõ est de alijs notabilib⁹ deformitatib⁹. qz talia reddũt aial cõtemptibile. ideo nõ debet dño offerri in sacrificiũ ne vilescat cult⁹ diuin⁹. ⁊ qz dño debẽt offerri melioza. v Bouẽ ⁊ ouẽ. Hic p̃miter oñdit in quo casu maculata aialia possunt offerri. cũ dr̃: Bouẽ ⁊ ouẽ: aure ⁊ cauda amputatis. In hebreo br̃: Bouem ⁊ ouẽ superfluũ ⁊ diminutũ. i. habentem aliq̃ membr̃ superfluũ: sicut tertiũ oculũ: uel tertiã aurem: uel deficientem in uno oculo uel aure uel huiusmodi. ⁊ redit in eandẽ sententiam cũ translatione nostra. quia tam isti defectus q̃; illi reddunt animal maculatum. x Uolũtarie offerre potes. etiã in sacrificiũ. ut dicunt coiter expositores nostri. ſ si aliqs esset obligat⁹ ad tale sacrificiũ nõ poterat ex tali aiali fieri. ſ b dictũ videť p̃tradicere textui p̃cedẽti. cũ dr̃: Dõ q̃ obtulerit victimã pacifico q; dño: uel vota soluẽs: uel sponte offerẽs imaculatũ offeret ut acceptabile sit. ex q̃ p̃z q̃ sacrificiũ de aiali habẽte talẽ defectũ nõ eẽt deo acceptũ. etiã si eẽt oblatũ uolũtarie ⁊ absq; obligatiõe. ⁊ iõ q̃ dr̃ b: Uolũtarie offerre potes. Aliť exponit Ra. Sa. dicẽs q̃ b intelligit̃ de oblatiõe q̃ fiebat sacerdotib⁹ tm̃. ut de ꝑcio talis aialis fierẽt aliq̃ necessaria i taberna culo uel tẽplo. ut pote reparatio cortinarũ seu utensiliũ q̃b⁹ utebant̃ ministri tabernaculi: ſ nõ poterat ex eo sacrificiũ fieri: nec de eo aliq̃d offerri sup altare. iõ subdit: y Votũ aũt ex his solui nõ p̃t. hic accipiť votũ p q̃cũq; sacrificio. vñ in hebreo br̃: Ad scificationẽ nõ placebit. i. ad sacrificiũ. z De manu alienigene. Hic p̃miter oñdit a q̃b⁹ nõ debẽt sacrificia accipi. cũ dr̃: De manu alienigene. ⁊ vocat̃ hic alienigena q̃ nõ est iude⁹ natione nec cõuersus ad iudaismũ: qz a talib⁹ nõ debebat accipi aliq̃d offerẽdũ in altari. potest tñ accipi pecunia uel alia dona ex q̃; ꝑcio emerent̃ illa q̃ cẽnt offerẽda. ⁊ ſ mõ dr̃. ij. Machab. iij. q̃ seleuc⁹ asie rex ex supplicijs suis p̃stabat ea que pertinebãt ad sacrificia. a Quia corru. ⁊ ma. sũt oia. sacrificia eni ⁊ oblatiões veteris legis nõ erãt accepta p̃m se, ſ ex fide offerẽtiũ. iõ gẽtiles qz nõ habebãt circũcisionẽ q̃ erat signũ fidei reputabanť inmũdi. ⁊ p dona eoꝝ. ⁊ iõ nõ poterãt offerri in ꝑpria spẽ. ut dictũ ẽ: Ra. Sa. aliť exponit passiue. Ad cui⁹ intellectũ p̃ ponẽda ẽ hebraica lra q̃ talis ẽ: De manu alienigene nõ offerẽt̃ panẽ deo vr̃o de oib⁹ his: q: corruptiões eoꝝ in eis sũt ⁊ macula in eis ẽ: nõ p̃ficiẽt eis. Dicit igiť q̃ lex ista datur ad remouendũ dubiũ. qz lex nõ fuit data gẽtilibus

ꝫ iudeis tñi. ⁊ ideo ꝓceptū ꝛe oblatiõe imaculatoꝝ tñi nõ astringebat gentiles: ꝯ qõ sacerdotes iudeoꝝ possent credere ꝙ aĩalia maculata oblata a gẽtilib⁹ ex deuotiõe possent offerri in altari tolocaustoꝝ. ⁊ ideo hoc remouet ꝓ hoc qõ dicit hic: Corruptiones eoꝝ ⁊c. dicit tamen ꝙ animalia imaculata imolaticia poterãt ab eis recipi ⁊ offerri. sed hoc dictū videtur esse cõtra textū vbi dr: De manu alienigene nõ offeretis panes deo vro. In panibus tñ nõ poterãt esse tales macule sicut in aĩalib⁹. Et si dicat ꝙ aliqui panes poterant esse maculati er aliqua mixtiõe indebita. ⁊ de talib⁹ loquit hic: nõ valet qz absolute dr: Nõ offeretis panẽ. ⁊ indefinita lex eq̃pollet vniuersali. ⁊ sic oblatio panis gnãliter videt ꝙ bita recipi a gentilib⁹: ⁊ eadem rõne oiuz aliarũ rerũ. Itẽ de agno paschali q̃ imolabat extra locũ sanctũ: qz in irm vbiq; poterat immolari. ut dr Deut. xvj. dr Exo. xij. ꝙ nullꝰ poterat admitti ad comestionẽ eiꝰ nisi prius circũcisus ⁊ quersus eẽt ad iudaismũ. Et multo fortiꝰ videt ꝙ nullꝰ eẽt admittendus ad offerendũ aliq̃d in loco sacro: nisi iudeꝰ uel ꝓsus ad iudaismũ. Ita illi quoꝝ oblatio recipiebat ad offerendũ sup altare: ingrediebant atriũ tabernaculi in q̃ erat altare holocaustoꝝ ut ps ex ꝓdictis in multis locis. sed gẽtiles nõ debẽbãt ingredi. ut ps Abdenoꝝ. j. vbi dr: Vidit gẽtes ingressas sactuariũ tuũ. de q̃bus ꝓcepas ut nõ intrarẽt in ecclesiam tuã. Et Ezech. xliij. vbi dr: Sufficiãt vobis oĩa scelera vra dom⁹ isrl: eo ꝙ inducitis filios alienos incircũcisos corde: ⁊ incircũcisos carne: ut sint in sanctuario meo ⁊ polluãt domũ meã. Sacerdotes eni cupiditate ducti introducebãt gentiles intra atriũ vbi erat altare holocausti ut peiperẽt ab eis oblationes. ⁊ Act. xxj. iudei insurrexerũt in paulũ dicentes eũ violatorẽ templi: eo ꝙ credebãt eũ introduxisse tropheũ q̃ erat gentilis in atriũ templi vbi nazarei soluebãt votũ suũ. ⁊ sic ps ꝙ nõ erat licitũ recipe aliq̃d a gentilib⁹ ut offerret in eadẽ specie. ut ꝓdictũ est. Ira etiã hebraica nõ facit ꝓ dicto Ra. Sa. cũ dr: qz corruptiões eoꝝ in eis ⁊c. quia p hoc non intelligit aliud nisi ꝙ immunditie gentiliũ inꝑtum erãt incircũcisi ⁊ idolatrie redditi redũdabãt in oblationib⁹ eoꝝ. ⁊ sic ps ꝙ ira hebraica in hoc loco nõ differt a translatiõe nra in sensu: lz ꝑtũ ad aliq̃d differat in ꝙbis. a Locutusq; est dñs. Hic ꝓnter agit ꝛe tpe offerẽdi cũ dr: b Die aũt octauo ⁊c.] qz añ octauã diẽ fetus nati sunt nimis molles ⁊ imperfecti. ⁊ ideo añ octauã diem nõ debẽbãt offerri deo: sicut nec aĩalia imperfecta ꝓpter defectũ alicuiꝰ membri. c Sive illa vos sive ouis nõ immolabunt ⁊c.] hoc fuit ꝓceptũ: ut iudei q̃ erãt crudeles exercerent ad pietatẽ circa bruta aĩalia: ut ꝑ hmiõres efficerent erga homines. Videbat aũt q̃dãmõ crudele ꝙ mater cũ fetu immolaret ⁊ ideo ꝛ fuit ꝓhibitũ ratiõe dicta. Itẽ qz aliq; idolatre sm ritũ suũ matrẽ cũ fetu idolis immolabãt. Eisdem ratiõib⁹ ꝓcipit Deut. xxij. ꝙ si q̃s inuenerit nidũ ⁊ matrẽ incubantẽ pullis ꝙ nõ teneat sil matrẽ cũ filijs: sed patiat matrẽ abire captos filios tenẽs. d Si immolaueritis hostiã. hoc s. vij. ca. positũ est ⁊ exꝓsitũ. ꝛ hic repetit ad maiorẽ impssionẽ. e Custodite mãdata mea. Hec est cõclusio buiꝰ capituli videlz obseruatio ꝓdictoꝝ. cuiꝰ ratio subdit cũ dr: f Ego dñs. i. rãte auctoritatis ꝙ dixi simplicit obedire. g Ne polluat nomẽ meũ. offerẽdo imũda sup altare meũ. h Ut sanctificer in medio filioꝝ isrl. nõ ꝙ ꝑ sacrificia aliq̃d accrescat sanctitati diuine: ꝛ magis ipsis offerẽtib⁹ ꝛuote. iõ dr: In medio filioꝝ isrl. i Cap. xxiij.

Locutusq; est dñs ad moysen dicẽs: Bos ouis ⁊ capra cũ genita fuerit: septẽ diebꝰ erit sub vbere matris sue: die autẽ octauo ⁊ deinceps offerri poterunt dño:] Sive illa vos sive ouis nõ immolabit vna die cũ fetibus suis.] Si immolaueritis hostiã ꝓ gratiarũ actione dño: ut possit esse placabilis: eodẽ die comedetis eam. Nõ remanebit quicq; in mane alteriꝰ diei. Ego dñs. Custodite mãdata mea: ⁊ facite ea. Ego dñs. Ne polluatis nomẽ meũ sanctũ ut sanctificer in medio filioꝝ isrl. Ego dñs q̃ sanctifico vos: ⁊ eduxi ꝛe tra egypti ut essem vobis in deũ. Ego dñs. XXIII

Locutusq; est dñs ad moysen dicẽs: Loquere filijs israel: Dominus ad moysen dicẽs: ⁊ dices ad eos: Hec sunt ferie domini quas vocabitis sanctas hec diebus facietis opus: dies septimus quia sabbati requies est: vocabit sanct⁹. Dẽ opus nõ facietis in eo. Sabbatum dñi est in cũctis habitationib⁹ vris. Hec sunt ergo ferie dñi sancte q̃s celebrare debetis tpib⁹ suis. Mense primo q̃rtadecima die mẽsis ad vesperũ: phase dñi est:] ⁊ q̃ntadecima die mensis hui⁹ solẽnitas azimoꝝ dñi est.] Septẽ diebus azima comedetis. Dies primꝰ erit vobis celeberrimus sanctusq;. Omne opus seruile non facietis in eo: sed offeretis sacrificium in igne dño septem diebus. Dies autem septimꝰ erit celebrior ⁊ sanctior: nullumq; seruile opꝰ faciet in eo.

Dominus ad moysen dicẽs: Loquere filijs isrl. i Cap. xxiij.

Locutusq; est dñs. Hec est tertia ps principalis huius libri in q̃ agit ꝛe tpib⁹ offerendi: q̃ quidẽ tpa sunt solẽnitates in q̃bus fiebãt spãlia sacrificia vltra q̃tidiana. Et ꝓ agit ꝛe tpe victꝰ solẽnitatũ. 2° ponit inductio ad obsuãtiã eaꝝ. xxvi. ca. Circa primũ ꝓmittunt solẽnitates q̃ durabãt p aliquã ptẽ ãni 2° subdunt ille q̃ durabãt p totũ ãnũ. xxv. ca. Ad huc circa primũ ꝓmittunt ille q̃ ptinebãt gnãliter ad totũ ppl'm. 2° q̃ spãliter ad sacerdotes. xxiij. ca. Prima in duas. qz primo ꝓmittit obseruatio solẽnitatis sabbati q̃ fiebat qualiter ebdomada cum dr. k Dies septimꝰ ⁊c. ꝛe opꝰ nõ faciet in eo. qz etiã illa q̃ ptinebãt ad cibũ ⁊ potũ nõ poterãt illo die ꝓparari. sed die precedenti. ut habet Exo. xvj. qualit aũt sabbatum sit obseruandũ: pleni⁹ dictũ fuit Exo. xx. ca. Sed hic ⁊ in pluribus alijs locis repetitur huiusmodi obseruatio ut magis cordib⁹ hominũ imprimeret. l Hec sunt ergo ferie. Hic secundo ponunt solẽnitates que fiebãt semel in anno. Et primo agitur ꝛe solẽnitate pasce. secundo ꝛe solẽnitate pentecostes. ibi: Numerabitis ergo. tertio ꝛe solẽnitate tubarum. ibi: Locutusq; est dñs. quarto ꝛe solẽnitate expiationis. ibi: Decimo die. quinto ꝛe solẽnitate tabernaculoꝝ. ibi: Et locutus est dñs. Adhuc primo agitur ꝛe solẽnitate paschali. secundo ꝛe oblatione primitiarũ que fiebat infra festum pasce. ibi: Locutusq; est dñs. Circa primũ sciendũ ꝙ solẽnitas paschalis celebrabat in memoriã beneficij quo educti sunt filij israel ꝛe egypto: que quidem eductio fuit xv. die mensis primi. ⁊ ideo tunc fiebat solẽnitas illa. Incipiebat tamen a vespere precedenti diei: in quo vespere imolabat agnus paschalis. ꝛe cuius imolatione dictũ fuit plenius Exo. xij. ⁊ xiij. ⁊ hoc est quod dicitur hic: m Mense primo quartadecima die ⁊c.] Dicebatur autem illa imolatio phase. id est transitus. quia angelus in illa nocte percutiens primogenita egyptioꝝ transibat domos hebreorum: in quarum supliminarib⁹ erat de sanguine agni imolati. nihil percutiens in eis sed magis saluans. n Et q̃ntadecima ⁊c.] Incipiebat tñ sicut dictũ est a vespere precedenti diei in quo nõ debebat apparere fermentũ seu fermentatũ in domib⁹ hebreoꝝ. o Septẽ diebꝰ azima comedetis. qz tot diebꝰ durabat solẽnitas. Comedebãt autẽ azima in memoriã bñficij quod filij isrl iminẽte exitu ꝛe egypto nõ poterãt fermẽtare egyptijs cogẽtib⁹ eos exire. ut dr Exo. xij. ca. ꝓ Dies primꝰ erit vobis cele. Erat enim celebrior q̃ntq; sequentib⁹. ideo subdit: q Omne opꝰ seruile nõ facietis in eo. poterãt tñ ꝓpari illa que erãt ad cibũ ⁊ potũ necessaria: qz talia opa nõ reputant seruilia. r Bz offeretis sacrificiũ ⁊c. Istud sacrificiũ ꝛe terminat. j. Hueri xxviij. s Dies aũt septimꝰ erit celebrior. nõ respectu primi sed respectu intermedioꝝ. in quib⁹ nõ solũ erat licitum ꝓparare ea que ad victũ ptinẽt. sed etiam alia opa facere.

a Ecce aũt egressus. Hic ponit casus incidẽs de blasphemo in iurgio. ⁊ describit iste casus p descriptionẽ dictarũ solẽnitatũ: q in solẽnitatib⁹ solent boies lauti⁹ comedere ⁊ bibere. ⁊ p ꝓs iurgari de facili: ⁊ inter iurgia ꝓrumpe ad blasphemias. ꝓmo igit describit hui⁹ blasphemi trãsgressio. secũdo puniciõis determinatio. ibi: Miserit eũ. tertio determinationis executio. ibi: Locutusq est moyses Circa ꝓmũ sciendũ q dicũt h aliq hebrei q iste blasphem⁹ eo q erat de tribu dan ex pte matris uoluit figere tabernaculum suũ cũ illis q erãt de tribu dan: sed fuit ꝓhibitus ab illo iuxta quem volebat figere tabernaculũ eo q occupabat spaciũ suũ: ⁊ sic rixati sunt ad inuicẽ ⁊ cã eox reducta est ad moysen q̃ sententiauit cõtra illum: q castra nõ situabãt ꝑm lineã matrũ sed patrũ. ut hꝫ Numeri. ij. vbi dr; singuli p turmas atq; uexilla ⁊ domos cognationũ suarũ castrametabunt.

Ecce[a] aũt egressus filius mulieris israelitidis quẽ[b] peperat de viro egyptio inter filios israel: iurgatus[c] est in castris cũ viro israelite. Cũq[d] blasphemasset nomen dñi: ⁊ maledixisset ei: adduc[e] est ad moysen. Vocabat[e] aũt mat eius salumith filia dabri: de tribu dan. Miserũtq[f] eũ in carcerẽ: donec noscerẽt quid uoluntate dñs. Qui locut⁹ est ad moysen dicẽs: Educ[g] blasphemũ extra castra: ⁊ ponant[h] omnes q̃ audierũt manus[i] suas sup caput eius: ⁊[k] lapidet eum ꝓpls vniuersus: ⁊[l] ad filios israel loqueris. Homo qui maledixerit deo suo portabit peccatũ suũ: ⁊ q̃ blasphemauerit nomen dñi: morte moriat. Lapidibus opprimet eum omnis multitudo ꝓpli. Sive ille ciuis sive peregrinus fuerit: q̃ blasphemauerit nomen dñi: morte moriat. Qui[m] percusserit ⁊ occiderit boiem: morte moriatur. Qui[n] percusserit aial: reddat viariũ. i. aiam. p aia. Qui[o] irrogauerit macul[p] cuilibet ciuiũ suoꝝ: sicut fecit: sic fiet ei. Fracturã. p fractura: oculũ. p oculo: dentẽ. p dente restituet. Qualem inflixerit maculã: talẽ sustinere cogef. Qui percusserit iumentũ: reddat aliud. Qui[q] percusserit boiem puniet. Equũ[r] iudiciũ sit inter vos: sive peregrinus sive ciuis peccauerit: q ego sum dñs deus uester. Locutusq[s] est moyses ad filios israel: ⁊ eduxerũt eũ q̃ blasphemauerat extra castra: ac lapidib⁹ oppresserunt. Feceruntq filij israel sicut preceperat dñs moysi.

Locutusq[t] est xxv dñs ad moysen in mõte synai dicens: Loquere filijs israel: ⁊ dices ad eos: Quando[u] ingressi fueritis terram quã ego dabo vobis sabbatizeris sabbatũ domino. Sex annis seres agrum tuum: ⁊ sex annis putabis vineam tuam: colligesq fructꝰ eius.

In hebreo hꝫ: Et domos patrũ suoꝝ castrametabunt. ꝓpe quã sniam cõturbatus: postq exierat de loco iudicij blasphemauit nomẽ dñi: ⁊ ideo hic fit mentio expressa de matre sua ⁊ de tribu dan. ⁊ ꝑm h exponit hrã. cũ dicit: Ecce aũt egressus. s. de loco iudicij vbi fuerat cõdemnat⁹. b Quẽ peperat de viro egyptio. Iste vir egypti⁹ fuit ille quẽ interfecit moyses ⁊ genuit istũ blasphemũ de adulterio. ꝓut tactũ fuit Exo. ij. c Iurgatus est in castris. i. ꝓpe situationẽ tentorij sui in castris ratiõe ꝓdicta. d Cũq blas. no. dñi. hebrei dicũt: Cũq explanasset nomẽ dñi. dicũt enim aliq qꝫ publico notauit nomẽ dñi tetragrãmaton q̃ erat illicitũ notare nisi in sacerdotũ benedictionibus. ⁊ illud nomẽ maledixit. e Vocabat aũt mat ei⁹ salu. de q̃ dictũ fuit Exo. ij. f Miserunt eũ in car. Hic ꝓnt ponit punitiõis ei⁹ determinatio. ⁊ secũdo ratiõe hui⁹ mõi determinationis fit quedã repetitio de lege talionis. ibi: Qui percusserit. Circa ꝓmũ dicũt aliq hebrei q ideo fuit missus in carcerẽ donec sup hoc sciref sniã dei. eo q ignorabat vtr incurrisset pnã mortis. Alij aũt dicunt q hene sciebatur ipsum incurrisse pnã mort; qz iam preceptũ fuerat a dño Exo. xxj. Qui maledixerit ptri morte moriat. ⁊ multo forti⁹ incurrit hoc pena. p maledictiõe dei: qui est pater oiuz p creationem: ⁊ ideo fuit reclusus ut sciref qua morte deberet mori: quia hoc non fuit determinatum a dño. ⁊ ideo determinat hic. cum dicitur: g Educ blasphemũ extra castra. tanq̃ oib⁹ abominabilẽ ⁊ execrabilẽ. h Et ponãt omnes qui audierunt. s. ipsum blasphemantem. i Manus suas sup caput eius. tanq̃ testes. dicendo: Malicia tua te adduxit ad mortem. nõ nos. k Et lapidet eum ꝓpls vniuersus. ad terrorem alioꝝ. l Et ad filios israel loqueris. ꝓtestando q̃ simili morte morietur qui blasphemauerit nomen dñi. m Qui percusserit. Hic occasiõe hui⁹ additur repetendo de lege talionis. cum dicit: Qui percusserit ⁊ occiderit boiem. ⁊c. ⁊ intelligitur de occidente a ꝓposito non a casu. ut patet p illud qꝫ habet Exo. xxj. vbi dicit q interficiens a casu debebat saluari i ciuitate refugij. n Qui percusserit aial reddat vicariũ. id est animal eiusdẽ speciei ⁊ valoris: uel precium ꝑm arbitrium iudicũ. o Qui irrogauerit. id est fecerit. p Maculam. hic accipitur macula pro mutilatione seu lesione que non potest curari sine notabili deformitate: eo modo quo animal dicebatur maculatum ꝑm legem. Et qualiter istud sit intelligendum dictum fuit plenius Exo. xxj. vbi plenius actum est de lege talionis. q Qui percusserit hominẽ punitur. ⁊ ꝑm expositores nostros intelligitur de percussione ad quam nõ sequitur mors: nec mutilatio: nec deformitas notabilis: quia talis debet puniri ad arbitrium iudicũ. In hebreo habet: Qui percusserit hominem moriat. Et dicit Ra. Sa. q loqꝫ ista lex nõ de quocũq homine: sed de patre: quia percutiens patrem graui percussione debet mori. etiã si mors non sequat. ut dictum fuit Exo. xxj. uel dicendum q loquitur hic de homine generaliter. ⁊ de percussione ad quam sequitur mors. ⁊ repetitur id qđ in principio huius partis dictum fuerat ad maiorem expressionem r Equum iudiciũ sit inter vos sive peregrinus ⁊c. Accipitur hic peregrinus gentilis conuersus ad iudaismũ: qui ꝛ recipetur q̃tũ ad ea que pertinẽt ad salutẽ: non tñ q̃tũ ad ea que sunt honoris in regimine ꝓpli ꝑ que dr aliqs simplicit ciuis: ad qđ recipiebant aliqui gẽtiles cõuersi ꝑ tertiã gnationem: aliq ꝑ decimã ⁊ aliq nunq̃. ut hꝫ Deut. xxiij. Si qs aũt iudeus interfecisset gentilem nõ cõuersũ ad iudaismũ: nõ incurrisset pnã mortis. ꝑm q dicit Ra. Sa. ꝓut exposui Exo. xxj. s Locutusq ẽ moyses. h ponit executio pene ꝑm sniam dñi ꝛ blasphemũ s. dictũ ⁊ ꝛ hrã.

Locutusq est dñs. Superi⁹ actũ est de solẽnitatib⁹ dierũ. Hic ꝓnter agit de solẽnitatib⁹ annoꝝ. ⁊ dividit in duas. in ptem ꝓncipalẽ ⁊ incidentalem. secunda ibi: Aũ vendes quippiã. Prima adhuc in duas. qz ꝑmo agit de solẽnitate anni septimi. secũdo de solẽnitate ãni q̃quagesimi. ibi: Numerabis quoq. Circa ꝓmũ sciendũ q annꝰ septim⁹ erat remissionis qz tũc remittebant debita nõ potentib⁹ soluere. ⁊ serui dimittebant libertati. Hoc tñ est intelligendũ de impotentib⁹ ⁊ seruis iudeis uel cõuersis ad iudaismũ. ut habetur Deut. xv. vbi agit de ãno septimo. q̃tum ad ista. sed hic agit de ipso inq̃tum erat solẽnis ad quietẽ terre. ⁊ hoc est qđ dr: v Aũ ingressi fueritis terrã quã ego dabo vobis sabbatizet sabbato. quiescendo. Dicit aũt Aug⁹. q terra colebat septimo anno: ⁊ seminabatur: sed nõ colligebatur a dominis: sed totum pauperibus dimittebatur: ⁊ ꝑm hoc intelligitur quies terre: quia non exercebatur pro utilitate tpali colentium. Omnes autem hebrei ⁊ Andreas super locum istum dicunt q terra anno septimo nõ colebatur nec seminabatur. ⁊ hoc magis concordat textui: quia statim subditur: Sex ãnis seres agrũ tuũ ⁊c. subdit:

a Septimo aũt anno sabbatũ erit terre. Si enim coleret non esset requies terre. vñ ⁊ subdit: Agrũ nõ seres ⁊c. b Que sponte gignet bum⁹ nõ metes. illa sunt que nascunt in campis ex granis decidentib⁹ tpe messis absq; alia cultura: ⁊ illa non vetabant dñi campos appropriare sibi. c Et vuas primitiarũ tuarum. dicũt aliqui q; loquit̃ de fructib⁹ vince ante quartũ annũ qui erat immundi. ut hr̃ s. xix. ca. sed nõ ẽ verũ imo de fructibus anni septimi loquit̃ q; absq; cultura nascebant. vñ premittit: Anno septimo agrũ nõ seres ⁊ vineam tuã nõ putabis. ⁊ de vtrisq; fructibus subdit. d Sed erũt vobis in cibũ ⁊c. quia inde viuebãt coiter domini ⁊ serui pauperes: ⁊ peregrini: etiam hostie: nõ solũ domestice: sed etiã siluestres. Vñ subdit: e Jumentj tuis ⁊ pecorib⁹. Jn hebreo hr̃: Jumẽtis tuis ⁊ bestijs. ⁊ p bestias b intelligũt alia alia siluestria ꝑm hebreos. f Numerabis ibi septem ebdomadas. hic ꝓpter agitur de solẽnitate anni quinquagesimi: de quo est duplex opinio: tam apud hebreos q; apud latinos eo enim q; dicit hic: Numerabis q; tibi septem ebdo. ⁊c.] dicũt alij q; ann⁹ iubile⁹ erat vltimus annus hui⁹ numeri. s. xlix. dicebat tñ in quagesimo respectu precedentis iubilei inclusiue. ⁊ ꝑm hoc ann⁹ iubileus erat idem cũ anno septimo remissionis ebdomade vltime anorum ꝓdictor̃. alij aũt dicũt q; ann⁹ iubile⁹ erat ann⁹ immediate sequẽs annos xlix. ꝓdictos: ⁊ sic erat inquagesimus a precedẽti iubileo exclusiue. Et ꝑm hoc ann⁹ iubileus erat immediate sequens annũ septimũ vltime ebdomade: ⁊ tũc erãt duo ani sibi succedentes immediate in quib⁹ terra quiescebat: ita q; nõ colebat nec seminabat: ⁊ vtrisq; opinioni pot̃ hrã de facili applicari. g Et clãges buccina mense ⁊c.] Dicũt alij q; iste clangor fiebat mense septimo anni precedentis iubileũ. sicut hoies annis natiuitatẽ dñi ꝓclamãt festũ. clamãdo natale natale. Alij aũt dicũt q; iste clangor fiebat septimo mẽse anni iubilei. ⁊ hoc videt verũ. vñ ⁊ vocat̃ iubile⁹ ab isto clangore. ꝑm q; dicit Ra. Sa. ⁊ rationabiliter. vbi enim dicim⁹ iubileũ. Jn hebreo habet̃ iobel: qđ sigt cornu uel buccinã. vñ Exo. xix. vbi dr̃: Cum aũt cepit clangere buccina. Jn hebreo hr̃: iobel. h Sãctificabisq; annũ q̃nquagesimũ. i. applicabis ad diuinũ cultũ. i Et vocabis remissionẽ. q: tũc remittebant fuit utes ⁊ debita: ⁊ etiã exules ꝓmittebant redire ad terrã suã. vñ seq̃t: Reuertet̃ hõ ad pos. suã: ⁊ vnusq; rediet ad familiã pristinã. cetera patẽt ex predictis. k Qui vendes. Hec est ps incidẽtalis in qua ponunt duo incidẽtia ex ꝓdictis. eo enim qđ dictũ est immediate q; in anno iubileo eis redibãt ad possessiones suas. sequit q; possessiones non poterãt vẽdi nisi vsq; ad iubileũ. ⁊ iõ necessariũ fuit determinare modũ venditionis. Jtem q: dictũ est s. q; septimo anno nõ poterat seminari nec meti: oportebat determinare de mõ ꝓuisionis: ⁊ iõ ꝑ tradit modus venditionis in generali. 2° modus ꝓuisionis anni. vij. ⁊ viij. ibi: Et si dixerit, 3° reuertit ad modũ vẽditionis in spãli. ibi: Terra q;. Circa ꝓmũ sciendũ q; ex q̃ non poterãt vẽdi possessiones nisi vsq; ad annũ iubileũ ad hoc q; esset iusta vẽditio oportebat hr̃e respectũ ad terminũ iubilei. ut quãto plures essent anni vsq; ad iubileũ: tãto pl⁹ vẽderẽt ⁊ quãto pauciores tãto min⁹. ⁊ pcrã. l Et si dixeritis. hic cõsequenter agit de modo ꝓuisionis: q: dñs qui est verax ⁊ potens ad implẽdũ: dicit q; anno sexto terra ꝓferet fructus in tanta abundãtia q; etiã sufficerẽt ad sustentationẽ hominũ vsq; ad tempus quo noui fructus haberent de semina. octauo anno. ⁊ pclittera. m Terra quoq;. hic reuertit ad modum venditionis in speciali ⁊ primo agit de vẽditiõe agror̃. 2° domor̃. ibi: Qui vẽdiderit domũ. tertio ꝓsonarũ. ibi: Si pauptate cõpulsus. Circa primũ determinat q; vendens possessionẽ suam ex pauptate: poterat redimere si veniret ad pinguiorem fortunam: ⁊ similiter ꝓpinquus eius: ⁊ si emptor leuasset aliquos fructus. valor de precio debebat defalcari: ⁊ residuum reddi emptori. terra enim ꝓmissionis erat ipsius dei immediate. iudei autem ibi habitantes non erant nisi sicut coloni. ⁊ ideo dominus noluit eam aliter vendi seu alienari. ⁊ patet littera. n Qui vendiderit domũ ⁊c. Hic agitur in speciali de venditione domorũ. vbi determinat q; dom⁹ que erat intra ciuitates uel villas muratas: si venderent poterat redimi infra annũ venditionis: alie nõ poterãt redimi de cetero etiã i anno iubileo

Septimo aũt anno sabbatũ erit terre requietiõis dñi. Agrũ nõ seres: ⁊ vineã nõ putabis. Que sponte gignet bum⁹ nõ metes: ⁊ vuas primitiar̃ tuarũ nõ colliges quasi vindemiam. Ann⁹ enim requietiõis terre est. Sed erũt vobis in cibũ tibi ⁊ seruo tuo: ancille: ⁊ mercenario tuo: ⁊ aduene qui peregrinat apud te. Jumẽtis tuis ⁊ pecorib⁹ oĩa que nascũt prebebunt cibũ. Numerabis tibi septem ebdomadas ãnorum. i. septies septem que simul faciunt quadraginta anos: ⁊ clanges buccina mẽse septimo: decima die mensis ꝓpitiatiõis tpe in vniuersa terra vra. Sanctificabisq; annũ quinquagesimũ: ⁊ vocabis remissionẽ cũctis habitatoribus tre tue. Jpse est enim iubileus. Reuertetur homo ad possessionem suam: ⁊ vnusquisq; rediet ad familiam pristinã: q: iubileus est ⁊ quinquagesim⁹ annus. Non seretis: neq; metetis: spõte in agro nascentia: ⁊ primitias vindemie nõ colligetis: ob sanctificationem iubilei: sed statim ablata comedetis. Anno iubilei redeãt oĩes ad possessiones suas. Cũ vendes quippiam ciui tuo: uel emes ab eo: ne cõtristes fratrem tuum: sed iuxta numerum annor̃ iubilei emes ab eo: ⁊ iuxta supputationẽ frugũ vendet tibi. Quanto plus anni remanserint post iubileũ: tãto crescet ⁊ precium: quãto min⁹ tpis numeraueris tanto minoris ⁊ emptio cõstabit. Temp⁹ enim frugũ vendet tibi. Nolite affligere cõtribules vros: sed timeat vnusq;sq; deum suum: q: ego dñs de⁹ vr̃. Facite precepta mea: ⁊ iudicia custodite: ⁊ iplete ea ut habitare possitis in terra absq; vllo pauore ⁊ gignat vobis humus fructus suos q̃bus vescamini vsq; ad saturitatẽ nulli⁹ impetum formidãtes. Qđ si dixeritis qđ comedem⁹ anno septimo si nõ seuerim⁹: neq; collegerimus fruges nr̃as: dabo benedictionẽ meã vobis anno sexto: ⁊ faciet fructum trium annor̃: sere. tisq; anno octauo: ⁊ comedetis veteres fruges vsq; ad nonũ annũ: donec noua nascãt edetis vetera. Terra q; nõ vẽdetur in ꝑpetuũ: q: mea est: ⁊ vos aduene ⁊ coloni mei estis. Vñ cuncta regio possessionis vestre sub redemptiõis cõditiõe venietur. Si attenuat⁹ frat̃ tuus vendiderit possessiunculã suã: ⁊ voluerit ꝓpinqu⁹ eius: pot̃ redimere qđ ille vẽdiderat. Sin aũt nõ habuerit ꝓximũ: ⁊ ipse preciũ ad redimendũ potuerit inuenire: cõputabunt fructus ex eo tpe quo vendidit: ⁊ qđ reliquũ est: reddet emptori: sicq; recipiet possessionẽ suã. Qđ si nõ inuenerit man⁹ eius ut reddat preciũ: habebit emptor qđ emerat vsq; ad annũ iubileũ. Jn ipso enim omnis venditio redibit ad dominũ ⁊ ad possessorem pristinũ. Qui vẽdiderit

Domus aũt que erant in villis nõ muratis semp poterant redimi vsq; ad iubileũ. & falcatiõe tñ facta & precio q̃tũ valuerãt emptori. Ratio aũt hui⁹ diuersitatis erat: ut ciuitates & ville murate remanerẽt magis populate. & ideo statutũ fuit ut dom⁹ illarũ vendite non possent redimi nisi ꝑmo anno: ut p hoc hoies essent min⁹ proni ad vẽdẽdũ. Excipiũtur tñ ab hoc domus leuitarũ q̃ erant in vrbib⁹ muratis q̃ vendite ab eis poterãt semp redimi modo ꝫ dicto. Cui⁹ ratio assignat in lrã: q; leuite nõ habebãt ptem in agris sicut alie tribus. & ideo domus eoꝝ que erãt in vrbibus reputabant eis quasi ꝑ hereditate agroꝝ: & iõ simili mõ redimi poterãt. & ps lrã. a Sub urbana aũt eoꝝ nõ veneãt. i. venenf. vñ vrsus Exulo vapulo veneo fio quatuor ista. Sensum passiui sub voce gerunt aliena. i. sub voce actiui. b Quia possessio sempiterna ẽ. suburbana enim ꝓprie dicta erãt q̃dam loca in circuitu ciuitatũ q̃ erant colta. ut hr Numeri. xxxv. vbi ista materia tangitur plenꝫ. & ideo dicit hic possessio sempiterna. q; coitas non mozitur sed psone singulares & ideo nullus poterat aliq̃d vendere ibi q; nõ habebãt aliquid ꝑ prium. c Si paupertate. hic ꝓnter agit de vẽditiõe psonarũ: vbi determinat q; si aliquis hebreus eẽt emptꝰ in seruũ: uel hebrea in ancillam uellet tractari amicabiliter: & nõ sicut serui aliarũ nationũ. & in ãno iubileo poterat talis egredi liber: & si annꝰ septimꝰ remissiõis ueniret añ annũ iubileũ poterat egredi silicet. ut dictũ fuit Exo. xxi. Erãt enim ẽs hebrei serui ipsi⁹ dei imediate: eo q; redemerat eos de seruitute egypti. & ideo nolebat eos aliter vendi. Secꝰ aũt

domum intra vrbis muros: habebit licentiã redimendi do/ nec vn⁹ impleat ann⁹. Si non redemerit & anni circul⁹ fuerit euolutus: emptor possidebit eam: & posteri ei⁹ in ꝑpetuũ: & redimi nõ poterit etiã in iubileo. Sin aũt in villa fuerit domus q̃ muros nõ habet: agroꝝ iure vendet. Si añ redẽpta nõ fuerit: i iubileo reuertet ad dominũ suũ. Edes leuitarũ q̃ in vrbib⁹ sunt: semp pñt redimi. Si redẽpte nõ fuerint: i iubileo reuertent ad dños: q; dom⁹ vrbiũ leuiticarũ ꝑ possessionib⁹ sũt inter filios isrl. Suburbana[a] aũt eoꝝ nõ veneãt: q; ꝑ possessio sempiterna est. Si attenuat⁹ fuerit frat⁹ tu⁹ & infirm⁹ manu: & susceperis eũ quasi aduenã & pegrinũ: & vixerit tecũ ne accipias vsuras ab eo: nec ãpli⁹ q̃ ꝫ dedisti. Time deũ tuũ ut viuere possit frat⁹ tu⁹ apud te. Pecuniã tuã non dabis ei ad vsurã: & frugũ supabundantiã non exiges. Ego dñs deus vester: q̃ eduxi vos de terra egypti: ut darẽ vobis terrã chanaan & essem vester de⁹. Si[c] pauptate cõpulsus vẽdiderit se tibi frater tuus: nõ eũ oppimes fuitute famuloꝝ sz quasi mercenarius & colonus erit. Vsq; ad annũ iubileũ opabit apud te: & postea egrediet cũ liberis suis: & reuertet ad cognationẽ & ad possessionẽ patrũ suoꝝ. Mei enim serui sunt: & ego eduxi eos de terra egypti. Nõ veneãt pditiões seruoꝝ. Ne affligas eũ ꝑ potentiã: sed metuito deũ tuũ. Seru⁹[e] & ancilla sint vobis de natiõibus q̃ in circuitu vr̃o sunt: & de aduenis qui pegrinant apud vos: uel q̃ ex his nati fuerint in terra vr̃a.

Hos habebitis famulos & hereditario iure trãsmittetis ad posteros: ac possidebit in eternũ. Fratres aũt vestros filios isrl ne oppimatis ꝑ potentiã. Si[f] inualuerit apud vos manus aduene atq; pegrini: & attenuat⁹ frater tuus vendiderit se ei aut cuiq̃ de stirpe ei⁹: post vẽditionẽ pot redimi. Qui voluerit ex fratrib⁹ suis redimet eũ: & patru⁹ & patruelis: & consanguine⁹ & affinis. Sinautẽ ipse potuerit redimet se: supputatis dũtaxat annis a tpe venditionis sue vsq; in annũ iubileũ: & pecunia qua venditꝰ fuerat iuxta annoꝝ numerũ: & ratione mercenarij supputata. Si plures fuerint ãni q̃ remanẽt vsq; ad iubileũ: ꝓm hos reddet & ꝑ eiũ. si pauci: ponet rationẽ cũ eo iuxta annoꝝ numeꝝ: & reddet emptori q̃ reliquũ est ãnoꝝ q̃b⁹ añ fuiuit mercedib⁹ iputatis. Nõ affliget eũ violent⁹ in ꝓspectu tuo. Q; si ꝑ hec redimi non potuerit: anno iubile oegredietꝫ cũ liberis suis. Mei enim sunt fui filij isrl: q̃s eduxi de terra egypti. XXVI

Go[g] dñs deus vester. Nõ[h] facietꝫ vobis idolũ & sculptile: nec titulos erigetis: nec insignẽ lapidẽ ponetis in terra vr̃a ut adoretꝫ eũ. Ego enim sum dñs de⁹ vester. Custodite[m] sabbata mea: & pauete ad sanctuariũ meũ. Ego[o] dñs. Si in preceptis meis ambulaueritis & mãdata mea custodieritis & feceritis ea: dabo[p] vobis pluuias tpib⁹ suis: & tra gignet germẽ suũ: & pomis arboꝝ replebunt. Apprehendet[q] messiũ tritura vindemiã: & vindemia occupabit sementẽ: & comedetꝫ panẽ vr̃m in saturitate:

erãt de seruis emptꝫ aliarũ nationũ: & h est q̃ subdit: d Seruus & ancilla sint vobis de natiõibus q̃ in circuitu vr̃o sunt. q̃ nõ sũt cõuersi ad iudaismũ. e Et de aduenis. i. de cõuersis. sic ꝓ Josue. ix. ca q̃ gabaonite semp fuerũt sui multitudinis: iz cẽnt puersi ad iudaismũ. Si aũt aliqs iudeus esset venditꝰ in fuũ alicui cõuerso ad iudaismũ: poterat redimi ꝑ seipsũ si pinguior fortuna sibi occurreret: uel ꝑ ꝓpinquos suos: de falcatione tñ facta de ꝓcio redẽptionis: q̃rum eius seruitus valuerat emptori. & hoc est q̃ dr: f Si inualuerit apud vos manus aduene &c. & si predictis modis nõ poterit redimi: egredietur cũ liberis suis in anno iubileo. cui⁹ cã reddit cũ dr: Mei enim serui sunt filij isrl q̃s eduxi de terra egypti. & ideo nolebat q; possent vendi simplicit & ad sp in fuitutẽ bũanã.

g Cap. xxvj.

Go dñs de⁹ vr̃. Postq̃ actũ ẽ de solẽnitatib⁹ q̃ ptinent ad cultũ diuinũ. hic ꝓnter inducit ꝓhs ad obseruantiã earũ. Et b q̃druplicit. ꝑ ꝑ ꝓhibitiões. 2° ꝑ ꝓmissiões. ibi: Ego dñs si in ꝑceptis meis &c. 3° ꝑ cõminatiões. ibi: Q; si non audieritis me. 4° ꝑ exhortatiões. ibi: Q; si & de bis. Circa ꝓmũ ꝓhibet idolatriã: ut inducat ad obseruantiã cultus diuini. cũ dr: Ego dñs de⁹ vr̃. cui cultũ latrie debet: & nulli alteri. iõ subdit: h Nõ faciet vobis idolũ. s. ope fusili. & sic ꝓhibet idolatriã in idolis metallicis. i Et sculptile. s. ꝑ dolationẽ. & sic ꝓhibet idolatriã i statuis ligneis. k Nec titulos. i. altaria ꝑ idolatria. l Nec insignẽ lapidẽ. i. q̃ ꝓhibet idolatria in imaginib⁹ lapideis. m Custodite sabbata mea. i. solẽnitates q̃ vocãt sabbata: q; in eis erat cessatio ab opib⁹ seruilib⁹. ut ꝓz ex ꝫ. dicit. n Et pauete ad sanctuariũ meũ. i. habete reuerentiã ad ipsum: & nõ ad idolatrie locũ.

o Ego dñs. hic ꝓnter inducitur ꝓhs ad obseruantiam ꝓdictoꝝ ꝑ promissiões tonoꝝ si ea obseruauerint. & ꝑ ꝓmittit eis vbertas &c. de cũ dr. p Dabo vobis pluuias tpib⁹ suis. i. cõpetentib⁹ ad fructificationẽ &c. renascentiũ. q Apprehendet messui tritura vindemiã. h ẽ dictũ: tãta erit copia bladi: q; nõ poterit colligi añ tẽp⁹ vindemie. 2° ꝓmittit eis securitas ab hoste. cũ dr

a Et absq; pauore habitabitis.q; sine securitate fertilitas pax aut nihil valet. b Auferā malas bestias ⁊c.ita q; non nocebunt psonis vestris nec bonis.tertio ꝓmittit eis fertilitas in ꝓplecum dicit: c Respiciam vos ⁊ crescere faciam.sicut ꝓmissū fuit abrahe Gen.xv.ideo subditur.Et firmabo pactū meū vobiscum. d Comedetis vetustis. veterū.i.fructus terre ita abundabunt: ⁊ tam bone collectionis ⁊ maturitatis erunt: q; possent valde diu seruari ⁊ comedi a vobis:sed dimittetis ꝓpter nouos supuenientes.quarto ꝓmittit eis dūa familiaritas cum sua ꝓtectione cū dicit: e Ponā tab. meū in me. vestri.vbi p signa euidentia apparebit effectus ꝓsentie mee in respōsionib⁹ diuinis ⁊ ꝓsimilibus. f Et nō abijciet vos aīa mea. quasi abominabiles.imo habebit vos valde amabiles. g Ambulabo inter vos. vos protegendo ⁊ consolando. b Et ero vester deus.p verum ⁊ ꝑcialem cultum. i Cōfregi cathenas cervicum vestrarū.i. abstuli a vobis duriss̄imā seruitutē egypti qua tenebamini astricti. k Et incederetis erecti. Modus enim ꝓcessorum est incedere inclinato capite.⁊ quando liberāt caput eleuare. l Et si non audieritis me. Hic consequēter inducitur populus per cōminationes.⁊ cōminat eis dominus quatuor mala: si non seruauerint ꝓdicta:⁊ hoc cōtra quatuor dona: que sūt obseruantibus promissa. Promiserat enim obseruantibus securitatem ab hostib⁹.Et ideo non obseruantib⁹ primo cōminatur impugnationem hostium.cū dicitur: Et si non audieritis ⁊c.sequit. m Visitabo vos velociter in egestate ⁊ ardore.,ꝓueniente ex incursu hostiū.vñ subdit: n Frustra seretis sementem.que ab hostibus deuorabit. o Ponam faciem meam cōtra vos.i.intentionem ad vos ꝓsequendū. ideo subditur:Et corruetis coram hostibus vestris.⁊ subdit: p Fugietis nemine ꝓsequente.ex nimio pauore q; est valde turpe. Secundo ꝓtra fertilitatem quā ꝓmiserat seruantib⁹ mandata cōminatur non seruantibus sterilitatem.cum dicitur: q Sin autem non sic obedieritis mihi addam correptiones vestras.i.penas vos affligentes. r Septuplum.i.pfecte: q; septenarius numerus pfectionem sign. s Datoq; vobis celum desup sicut ferrum.q; nec ros nec pluuia descendet inde sup terram fecundandam. t Et terram eneam.i.siccam ⁊ omnino infructuosam. Tertio cū dicit: v Si ambulaueritis ex aduerso mihi.,ꝓtra fecunditatem ,plis cōminat eis paucitatem plebis.vñ sequit: x Emittāq; in vos bestias agri.i.feroces: y Que ꝓsumāt vos.deserteq; fiant vie vestre.,ꝓpter paucitatē habitatoꝝ in terra: ⁊ nō solū cōminat eis paucitatem ex deuoratione bestiaꝝ:sed etiam ex gladijs inimicoꝝ.vñ subditur: z Inducāq; sup vos gla.vl.fe.mei.i. trāsgressionū federis mei. a Cūq; ꝓfugeritis in vrbes. a facie gladij. b Mittā pestilentiā ⁊c ita q; nō poteritis ibi saluari: sed p nimia miseria ⁊ fame cogemini vos tradere hostibus vris. c Postq; ꝓfregero baculū panis.i. sustentamentū cibi. d Ita ut decē mu. in vno cli.co.pa. i.ita parum habebūt de pasta q; vnus paru⁹ cliban⁹ sufficiet .p decem tomibus. e Et reddant eos ad pond⁹.i. distribuāt in domib⁹ suis ad pōdus ,ꝓpter paucitatē. Dicit aūt hic Ra. Sa. q; in hoc cōminat eis dns corruptionem bladi ⁊ paste. in tantū q; panes inde formati in furno p siti frāgerent in ptes minutas: q; extracte de furno diuiderentur ad pondus.ut q; libet mulier haberet ptem suam habitam.vlteri⁹ cōminat eis paucitatem causatā ex seipsis.cū dr: Sin aūt nec per hec audieritis me ⁊c.sequitur: f Et come.car.fi.ꝛ.⁊ fi.vīx.q; fuit impletū i obsidiōe samarie.ut hr.iiij.Reg.vj.ca.⁊ in obsidione hierusalē p titū ⁊ vespasianū. ut dicit Joseph⁹ li⁹ de iudaico bello.Quarto ibi: g Destruā excelsa vestra. cōtra diuinam familiaritatem quam ,miserat obseruantib⁹ mandata ei⁹.cōminatur eis subtractionem sui auxilij ⁊ totalem delectionem.cum dicit: Destruā excelsa vra.i. loca alta in quibus idolis imolabant. b Et abominabit vos anima mea.subtrahendo effectū presentie mee.etiam a templo.ideo subdit:Et deserta fa.san.ꝛ. i Nec recipiam ultra odorem suauissimū.i.sacrificia que tempore obedientium tantum fuerunt mihi odorifera ⁊ placita.

⁊ᵃ absq; pauore habitabit in terra vra.Dabo pacē in finib⁹ vris: dormiet⁊ nō erit q; exterreat.Auferā malas bestias: ⁊ gladi⁹ nō trāsibit finibus vros Persequimini inimicos vros: ⁊ corruēt coram vobis.Persequent q̄nq; de vris centū alienos: ⁊ centū ex vobis de cē milia. Cadēt inimici vri gladio i ꝓspectu vro.Respiciā vos ⁊ crescere faciam: multiplicabimini: firmabo pactū meū vobiscū. Comedetis vetustissima veterū: ⁊ vetera nouis supueniētib⁹ ,ꝓicietis.Ponā tabernaculū meum in medio vri: ⁊ nō abijciet vos aīa mea.Ambulabo inter vos: ⁊ ero deus vester: vosq; eritis ꝓpls me⁹.Ego dns deus vester q̄ eduxi vos de terra egyptioꝝ ne seruiretis eis: ⁊ qui ꝓfregi cathenas cervicū vestrarū: ut incederetis erecti. Q; si non audieritis me: nec feceritis oīa mādata mea: si spreueritis leges meas: ⁊ iudicia mea ꝓtēpserit: ut nō faciatis ea q̄ a me ꝓstituta sunt: ⁊ ad irritū pducat pactū meū:ego q; hec faciā vobis Visitabo vos velociter in egestate ⁊ ardore q̄ ꝓficiat oculos vros: ⁊ ꝓsumat aīas vras. Frustra seretis sementē: q̄ ab hostibus deuorabit.Ponā faciē meā ⁊ vos: ⁊ corruetis coram hostib⁹ vris ⁊ subijciemini his q̄ oderūt vos. Fugietis nemine ꝑsequēte.Si ātnec sic obedieritis mihi: addā correptiones vras septuplū ,ꝓpter pctā vra: ⁊ cōterā superbiā duritie vre. Dabo q; vobis celū desup sicut ferrum: ⁊ terrā eneā. Consūmet in cassū labor vester: nō ,pferet terra germen: nec arbores poma prebebūt. Si ambulauerit ex aduerso mihi: nec voluerit audire me: addam plagas vras vsq; in septuplū ,ꝓpter pctā vra. Emittāq; in vos bestias agri q̄ ꝓsumant vos ⁊ pecora vra: ⁊ ad paucitatē cūcta redigant: deserteq; fient vie vre. Q; si nec sic volueritis recipe disciplinam: sed ambulauerit ex aduerso mihi: ego q; ꝓtra vos ad uersum incedā: ⁊ percutiam vos septies ,ꝓpter peccata vestra: inducamq; super vos gladium vltorem federis mei. Cumq; confugeritis in vrbes: mittā pestilentiam in medio vestri: ⁊ trademini in manib⁹ hostium postq; confregero baculū panis vestri: ita ut decem mulieres in vno clibano coquant panes: ⁊ reddant eos ad pond⁹ ⁊ comedetis: ⁊ non saturabimini. Sin autem nec p hec audieritis me: sed ambulaueritis contra me: ⁊ ego incedam aduersum vos in furore contrario ⁊ corripiam vos septem plagis ,ꝓpter peccata vestra: ita ut comedatis carnes filioꝝ vestroꝝ ⁊ filiarum vestrarum. Destruam excelsa vestra: ⁊ simulacra vestra confringā. Cadetis inter ruinas idoloꝝ vestroꝝ ⁊ abominabit vos anima mea in tantū ut vrbes vras redigā in solitudinem: ⁊ deserta faciā sanctuaria vestra: nec recipiā

a Et stupebunt sup ea inimici vestri. ve tanta abiectõe vestra. b Cũ habitatores illi⁹ fuerint. qõ adimpletũ ẽ qñ rex assyrioꝝ trãstulit iudeos ⁊ i ciuitatib⁹ eoꝝ habitare fecit extraneos. ut habet. iiij Reg̃. xvij. ca. Cõminatur etiã psecutionẽ ⁊ abiectionẽ in terra aliena cũ dicit: Vos aũt dispdam in gen. ⁊ euag. post vos gla. c Tunc place. terre sab. sua. Tũc enĩ qescet a cultura. ꝓpter vefectũ habitantiũ: eo qꝺ tpe quietis ipsi⁹ s. ãno. vij. ⁊ qnquagesimo non pmittebãt qescere. ꝓpt cupiditatẽ iudeoꝝ. ⁊ ideo tunc reddet sibi qes maior ⁊ ꝓlixior qꝺ fuerit subtracta. d Terrebit eos sonit⁹ folij volant. qz vies in eroze positi ad modicũ fremitũ credũt adesse adũsariorũ impetũ. e Cadẽt nullo sequẽte. qz vies ex terroze fugiẽtes frequẽt cadũt in ꝑcipitia: ⁊ aliqñ cadunt mutuis gladijs nõ distinguẽtes socios ab aduersarijs. ut bñ Judic. vij. ve fugientib⁹ coꝝ gedeone ⁊ socijs ei⁹. f Qz si ⁊ vobis aliq remãserint. hic ꝑnter inducit ꝓphs ad obseruãtiã mãdatoꝝ ꝓ ꝓsolationes: qz qꝫtumcũqꝫ fuerint abiecti: si aliq remãserint ⁊ afflictiõe vãte eis intellectũ pctã sua recognouerint: ⁊ pipsis oꝛauerint. ꝓmittit eis diua cõsolatio. vñ subdit: Tũc oꝛabũt ꝓ impietatibus suis: ⁊ recoꝛdabor federis mei ⁊c. g Terre qꝫ memoꝛ ero. reducẽdo ibi habitatores suos. Cetera patẽt ex dictis. h Cap. xxvij. Octuscꝫ est dñs. Hec est ãrra ps ꝑncipalis bui⁹ libri. put dictũ fuit a ꝑncipio: in qua agit ve solutionib⁹ ⁊ etiam redemptionib⁹ votoꝝ que sunt quedã oblationes spales. Et ꝓmo agit ve voto obligatis. secũdo ve ꝓsecratis. ibi: Omne qꝺ dño ꝓsecrat. tertio ve

vltra odorẽ suauissimũ: dispdamqꝫ terram vestram: ⁊ stupebũt sup ea inimici vestri cũ habitatores illi⁹ fuerint. Vos aũt dispdam in gentes: ⁊ euaginabo post vos gladiũ: eritqꝫ terra vestra deserta: ⁊ ciuitates vestre dirute. Tunc placebũt terre sabbata sua: cunctis diebus solitudinis sue. Cũ fuerit in terra hostili: sabbatizabit: ⁊ requiescet in sabbatis solitudinis sue: eo qꝺ nõ requieuerit in sabbatis vestris cũ habitabatis in ea. Et qui ve vobis remanserint: dabo pauoꝛẽ in coꝛdibus eoꝝ in regionibus hostiũ. Terrebit eos sonit⁹ folij volant: ⁊ ita fugiẽt quasi gladium. Cadent nullo sequente: ⁊ coꝛruent singuli sup fratres suos quasi bella fugiẽtes. Nemo vestrum inimicis audebit resistere. Peribitis inter gentes: ⁊ hostilis vos terra cõsumet. Qꝫ si ⁊ vobis aliqui remanserint: tabescent in iniqtatibus suis in terra inimicoꝝ suoꝝ: ⁊ ꝓpter peccata patrum suoꝝ ⁊ sua affligentur: donec ꝓfiteantur iniquitates suas ⁊ maiorum suorum quibus preuaricati sũt in me: ⁊ ambulauerũt ex aduerso mihi. Ambulabo igitur ⁊ ego cõtra eos: ⁊ inducam illos in terrã hostilem: donec eruberscat incircũcisa mens eoꝝ. Tunc oꝛabũt ꝓ impietatibus suis: ⁊ recoꝛdabor federis mei qꝺ pepigi cũ iacob ⁊ isaac ⁊ abrahã. Terre quoqꝫ memoꝛ ero: que cũ relicta fuerit ab eis: complacebit sibi in sabbat suis: patiens solitudinẽ ꝓpter illos: Ipsi vo rogabũt ꝓ peccatis suis: eo qꝺ abiecerint iudicia mea ⁊ leges meas vesperierint. Attamẽ etiam cũ essent in terra hostili non penit⁹ abieci eos: neqꝫ sic vesperi ut cõsumerent: ⁊ irritũ facerem pactum meũ cum eis. Ego enim sum dñs deus eoꝝ ⁊ recoꝛdabor federis mei ꝓtini qñ eduxi eos de terra egypti in conspectu gentium ut essem deus eoꝝ. Ego dñs deus. Hec sunt iudicia atqꝫ precepta ⁊ leges q�looe dedit dñs inter se ⁊ int filios israel in mõte synai per manum moysi. XXVII

Octuscꝫ est dñs ad moysen dicens: Loquere filijs israel: ⁊ dices ad eos: Homo qui votum fecerit ⁊ spoponderit deo aiam suam. sub estimatione dabit pcium. Si fuerit masculus a vicesimo anno vsqꝫ ad sexagesimũ annũ: dabit quinquaginta siclos argenti ad mensurã sanctuarij: si mulier triginta. A qnto aũt anno vsqꝫ ad vicesimũ: masc⁹ dabit viginti siclos: femina decem. Ab vno mense vsqꝫ ad annũ quintum ꝓ masculo dabunt quinqꝫ sicli: ꝓ femina tres. De sexagenarius ⁊ vltra masculus dabit quindecim siclos: femina decẽ. Si paup fuerit ⁊ estimationẽ reddere non valebit: stabit coram sacerdote: ⁊ quãtũ ille estimauerit ⁊ viderit eũ posse reddere: tantũ dabit. Animal autẽ qꝺ immolari potest domino si qs vouerit: sanctum erit ⁊ mutari non poterit. i. nec melius malo nec pei⁹ bono. Qꝫ si mutauerit: ⁊ ipsum qꝺ mutatum est: ⁊ illud ꝓ quo mutatũ est: ꝓseratũ erit domino. Animal immundum qꝺ immolari dño non potest si quis vouerit: adducet

vecũis. ibi: Omnes vecime. Prima in duas. qz primo agit ve redemptiõe votoꝝ. secũdo remouet circa hoc dubiũ. ibi: Primogenita ⁊c. Circa primũ primo agitur ve voto circa psonam humanam. secundo ve voto circa rem possessam. ibi: Animal autẽ. Circa primũ sciendũ qꝺ homo non est animal immolaticiũ. ⁊ ideo votum factum ve psona humana nõ erat solueudum per eius immolationẽ ⁊ ꝓ redemptionem. persona autem humana ꝑm diuersas etates est maioris uel minoris valoris. ⁊ plꝰ ⁊ minus posset vendi. ⁊ iõ ꝑm quatuoꝛ etates taxatur hic precium redemptionis. A vicesimo enĩ ãno vsqꝫ ad sexagesimũ ẽ etas melioris cõditionis. Unde ⁊ ꝑm talem etatem numerabant illi q poterant ad bella. pcedere. ut habet Numeri j. ca. ⁊ ideo votum factum ve persona humana i tali etate redimebatur maiori precio scilz vir quinquaginta siclis. mulier. xxx. vota autẽ facta in alijs etatibus trib⁹. minus ꝓportionabiliter. ⁊ patz littera. i Ad mensuram sanctuarij. Hoc dicitur. qz aliud erat pondus quo vtebant in sanctuario: ⁊ quo vtebantur in publicis negociatiõib⁹. ve quãtitate autem sicli dictum fuit Exo. xxx. k A quinto aũt anno. Licz enim pueri quinqꝫ annoꝝ ⁊ vnius mẽsis nõ possent voue re. cũ nõ haberẽt vsũ rõnis: poterãt tñ obligari voto parentũ. vñ ⁊ anna mater samuelis fecit votum ve ipso etiam anteqꝫ nasceret: j. Reg̃. j. Cetera patẽt in littera. l Animal autem. hic ꝑnter agitur ve votis factis circa rem possessam. ⁊ primo circa res viuẽtes. secũdo circa res nõ viuentes. ibi: Hõ si vouerit domũ. Circa ꝓmũ dicitur sic: Animal aũt qꝺ immolari pot. s. tam rõne spei: sicut est bos ouis ⁊ capra. ut pz ex ꝺ. dictis. qꝫ rõne uiduidui: videlz aial predictarũ spẽrum nõ habẽs aliquã maculã. m Sanctũ erit. i. applicatũ ad sacrificiũ dñi. n Et mutari nõ poterit. alio aiali nec precio redimi. ⁊ si ve facto mutaret ꝓ alio aiali. ipso facto vtrũqꝫ aial erat obligatũ sacrificio dñi. o Animal immundũ. dicit Ra. Sa. qꝺ hoc nõ est intelligendũ ve aiali immũdo ꝑm speciem suam. ut porcus uel huiusmõi. sed ve animali immundo ꝑm

indiuiduū tīm. ut bos ouis uł capra bñs maculā ꝑtā pᵒ votū factū ꝛc ipso: ꝓꝑ quā offerri nō poterāt: ꝫ ꝛebat redimi. ꝛc cuⁱ redēptiōe ab eo q̄ votū fecerat subdit: a Addet supra estimationē q̄ntā ptē. Rō aūt q̄re cariⁱ ꝛendebat vouēti ꝗ alteri erat: ne faciēres votū ꝛc rebⁱ suis haberēt oculū ad rebalēdū illa que vouebāt. ⁊ ꝑ ꝫ votū eēt ꝛeo minⁱ gratū. b Hō si vouerit do. hic ꝙ̄ agit ꝛc redēptiōe votoꝝ circa res animatas. Et ꝑ ꝗ̄tū ad vomos. 2° ꝗ̄tū ad agros. ibi: Oꝛ si agrū. Circa primū dr̄ q̄ redēptio voti facti ꝛc domo ꝛc ⁊ebat fieri fm estimationē sacerdotⁱ ꝙsidera to valore domⁱ: ⁊ si vultēs volebat eā redimē ꝛc ⁊ebat supaddere q̄ntā ptē rōnē s. dicta. ⁊ ꝑz lrā. c Oꝛ si agrū. hic ꝙ̄ agit ꝛc redēptione votoꝝ circa agros. Et ꝑmo agit ꝛc agro possesso ex ⁊reditaria successiōe. 2° ꝛc agro possesso ex acq̄sitiōe seu emptione ibi: Si ager emptⁱ ē. Circa primū sciēdū q̄ redēptio agri taxabatur fm ꝗ̄titatē semētis q̄ seminabaⁱ. ⁊ b respicit agri ꝗ̄titatē: q̄ quāto ager erat maioꝝ: tāto plⁱ reqūrebaⁱ ꝛ semēte dū tīn eēt seminabilis p totū: ⁊ fm b maioꝝ ꝑcio redimebaⁱ. Item fm distantiā ad annū iubileū: ⁊ hoc respicit tpis durationē. ⁊ iō quāto plures anni erāt ab obligatiōe voti vsq̄ ad annū iubileū tāto erat maiⁱ ꝑciū redēptionis. ⁊ iste due ꝙsideratiōes tangūt cū dr̄: d Si triginta modijs hordei seritᵉ ra. l. siclis ꝛdet argēti: si statim ab āno icipiēt iubilei vouerit agrū. ⁊ sic accipit ꝑ q̄libet āno vn⁹ siclus: q̄ a principio tpis bⁱ voti vsq̄ ad iubileū erāt. l. āni. Si aūt a voto facto vsq̄ ad iubileū essent pauciores āni. ꝑ q̄libet āno ꝛ ficiēte a ꝓdicto numero ꝛ falcabaⁱ vnⁱ siclus ꝛ ꝑcio. e Oꝛ si voluerit redimere agrū ille q̄ vo. addet q̄ntā ꝛ. ꝛdebaⁱ aūt sibi carius q̄ alteri: nō solū rōne s. dicta: ꝫ etiā q̄ ꝑ ꝫ dānificabaⁱ sacerdotes: q̄ q̄n dictⁱ ager alteri ꝛndebaⁱ in āno iubileo reuertebaⁱ ad sacerdotes. ⁊ erat possessio ꝙsecrata dño. q̄n aūt ꝛndebaⁱ ipsi vouenti in iubileo nō reuertebaⁱ ad sacerdotes. sed remanebat ei q̄ vouerat ⁊ redemerat. f Si ager. hic ꝙ̄ agit ꝛc agro possesso ꝑ emptionē. cū dr̄: Si ager emptⁱ est ⁊ nō ꝛ possessione maioꝝ. i. pentū illiⁱ q̄ emit. g Supputabit sacerdos ꝛc. i. ꝛterminabit ꝑciū ꝛemptiōis fm distantiā ad annū iubilei. q̄ quāto est maioꝝ distantia a tpe voti facti vsq̄ ad iubileū: tāto ⁊ebat esse maiⁱ ꝑciū. b In iubileo aūt ꝛ. ad ꝑo. dñm q̄ ꝛn. eū. ⁊ nō ad sacerdotes: q̄ nō poterat ꝛndi nisi vsq̄ ad iubileū. ut patz ex s. dict. ꝓxv. ca. ⁊ ideo faciēs votū ꝛ illo agro nō poterat illū obligare nisi vsq̄ ad iubileū. q̄ nihil iuris habebat in eo vltra. secus aūt erat ꝛ agro quē habebat ex ⁊reditaria successiōe. ut ꝓdictū est i Dis estimatio. in ꝑdictis redēptiōib⁹. k Siclo sanctuarij ꝑderabiᵗ. q̄ aliⁱ erat siclus q̄ ytebaⁱ in alijs. l Siclus ꝓx. obolos habet. hoc dr̄ ad ꝛterminationē ꝗ̄titatis sicli sanctuarij, sicⁱ enī cōis erat maioꝝ. ut dic̄ Ra. Sa. q̄ ptinebat. xxiij. obolos. Alij aūt dicūt q̄ erat minoꝝ. dicēres q̄ ꝑdus sanctuarij erat duplex respectu ponderis cōis. m Primogenita. hic remouet dubiū circa predicta. q̄ posset aliq̄s credere ꝓmogenita aialium posse cadere sub voto. hoc remouet cū dr̄: n Nemo sanctificare poterit ⁊ vouere. cuⁱ rō est q̄: nullⁱ ꝑt facere votū ꝛeo nisi ꝛ hoc q̄ suū est. ꝓmogenita aūt rōne ꝓmogenīture erant ipsiⁱ dei. ut patz Exo. xiij. ⁊ i pluribus alijs locis. o Oꝛ si imundū est aial. ꝫ nō referᵗ ad ꝓmogenita in q̄bⁱ erat macula, ꝓꝑ quā nō offerebanᵗ ꝫ redimebanᵗ: ꝛ rūtū in redēptione eoꝝ nō fiebat additio q̄ntē ptis fm q̄ dicit Ra. Sa. hic aūt fit huiusmōi additio. ut pz ī lrā ⁊ iō fm ipsū referᵗ ad illud q̄ s. dictū ē ꝛ ꝛemptiōe aialiū mundoꝝ fm speciem: q̄ tīn nō poterāt offerri, ꝓꝑ maculā. hic aūt loquit ꝛ aialibⁱ aliter imundis: q̄ hz nō posset offerri dño ad ꝫ q̄ aliq̄d ꝛ ipsis poneret sup altare: poterāt tīn offerri manibⁱ sacerdotis ut ꝛuerent ⁊ preciū in aliq̄ necessaria tēpli ꝙuerteret. ut i repatiōe coꝛtinaꝝ uł ꝛtē siliū uel bⁱmōi: si tīn offerēs volebat redimere addebat quintā partē: ⁊ sibi cariⁱ ꝛendebaⁱ ꝗ̄ alteri rōne ꝓdicta. p Oē qō dño ꝙsecratur. hic agit ꝛ ꝙsecratē: ⁊ accipit hic ꝙsecratio ꝓ ꝛputatiōe alicuⁱ rei ad cultū diuinū absq̄ rēditu ad eōem ysū ⁊ tale q̄d nō poterat ꝛndi nel redimi. ⁊ ideo subdit: q Non redimeᵗ sed morte morieᵗ. Sciendū tīn q̄ doctores tam catholici ꝗ ꝛbrei breuit⁹ ⁊ sufficienᵗ⁹ trāseūt passū istū. cū tīn habeat multos sensⁱ⁹ ut videbit, ꝙsequēdo: ꝓꝑ q̄ hic intendo diuti⁹ imorari. Ad intellectū aūt sequētiū ꝙsiderandū q̄ vbi trāslatio nostra habet hic: Oē q̄ ꝙsecraᵗ dño ꝛc. Jn ꝛbreo dr̄: Oē ꝛ dño. ꝛ dño ꝙsecraᵗ uł ꝛstruit. ⁊ aliq̄n ꝓtigebat q̄ in eodē facto cōcurrebat ꝛ fm ytrāq; significationē. hz in diūsis rebⁱ: sic in ꝛstructiōe ciuitaᵗ; ꝛ ico ꝗ̄tū ad ciuitatē ⁊ habitatores fuit ꝛstructio facta ad dei gloriā ordinata: q̄ peccata illiⁱ ciuitatis hoc meruerāt: q̄ p sniam dñi erāt puniēda ciuitaᵗ; euersiōe ⁊ habitatoꝝ occisiōe. Oꝛtum aūt ad spolia ciuitatis q̄ poterāt cedere in cultū dñi fuit ibi ꝛ fm ꝗ̄tū ad aliā significationē: q̄ aurū ⁊ argentū ea ⁊ ꝙsilia fuerūt dño ꝙsecrata: ita q̄ nō poterāt alijs vsib⁹ applicari. Aliq̄n ꝙo accipiebaⁱ ꝛ fm in vno facto ꝓ ꝛstructiōe tīn. aliq̄n ꝙo ꝓ sanctificatiōe tīn. Si aūt accipiaᵗ ꝓ sāctificatiōe tīn: sic talis sanctificatio

poterat esse in psona hūana uel in animali uel in reanimata ſm q dicit in lrā: Omne qđ dño psecratur, siue hō fuerit siue animal: siue ager. ⁊ ſm hoc illud qđ postea subditur: Non redimet sed morte morietur, varie intelligit. nō enī hō dño psecrat⁹ interficiebat cū nō sit aīal īmolaticiū. silr nec ager cōsecrat⁹ est mortis uel vite susceptiū⁹ loquēdo, p prie. ⁊ iō oportet q accipiat⁹ mors equoce. Dicēdū igit q si res cōsecrata dño erat psona humana: aut erat hebrea aut gentilis. Si hebrea aut de tribu leui: aut de alia tribu. Si primo mō pueri a parentib⁹ poterāt psecrari dño ad seruiendū in tabernaculo dñi usq ad mortem. ⁊ hoc mō samuel fuit psecratus a parentib⁹. ut habet. j. Reg. j. ⁊ eodem mō vouetur q leuita adult⁹ poterat seipsum psecrare dicto mō: ut habet Deut. xviij. videlz qñ leuites manens extra urbem de uotiōe ducēbat uenire ad manendū in urbem ut ministraret in templo. Si aūt quis esset de alia tribu nō poterat sic psecrari: qz nō erat licitū ei accedere ad ministeriū templi uel tabernaculi. ſm q dicit Numeri. iij. Extraneus qui ad ministrandū accesserit morte morietur. ⁊ multo magis erat illicitū gentilibus. poterāt tñ psone de alijs tribubus israel psecrari dño in alijs pijs opibus exercendis: sicut samson de tribu dan fuit psecratus i abstinentia ab oī potu inebriatiuo ⁊ cibo immundo. ad reprimendū impugnationes philistinorum sup israel. ut habet Judic. xiij. ⁊ similiter filia iepte ad seruiendū deo in vigilijs ⁊ orationib⁹ viuendo in virginitate. ſm q dicūt hebrei Judic. xj. ⁊ de hac plenius dicet cū venerimus ad locū illū dño cōcedente. Si aūt erat psona gentilis. utpote seruus uel ancilla bois hebrei. sic erat res dñi sui. ⁊ p dño poterat psecrare eam: qz erat psona serua simpliciter ⁊ ad semp. non tñ consecrabat ad faciendū opa leuitarū. ut dictū est. sed ad quedā opa seruilia ad templū uel ministros eius necessaria. sicut est cedere ligna: ⁊ portare aquas ad locū diuini cultus. Et hoc mō iosue decreuit gabaonitas in ministeriū ple ⁊ altaris dñi. ut habet iosue. ix. Hoc aūt mō nō poterat psecrari psona hebrea: qz nō poterat eē serua simplicit sed tñ ad tempus. s. usq ad septimū annū remissionis. ⁊ si tunc nolebat egredi liber. manebat seruus usq ad iubileū ⁊ nō vltra. ut hr Exo. xxi. ⁊ ſ. Leuit. xxv. Si aūt res psecrata erat īanimata. aut erat īmobilis ut ager ⁊ tunc distinguendū: qz aut erat ager de hereditate prīa ⁊ tunc poterat dño psecrari: qz talis ager in iubileo nō reuertebatur ad priorem dñm: sed remanebat de possessione templi uel sacerdotū. Si aūt ager esset acquisit⁹ p emptionem non poterat sic psecrari: qz in iubileo debebat reuerti ad priorem dñm. ut dictū est ſ. de redemptiōe woz. ⁊ propter hoc vbi translatio nostra sic habet: Omne qđ dño cōsecrat: siue homo fuerit siue animal: siue ager. In hebreo hr Sine ager possessionis uel hereditatis sue. Si aūt res consecrata erat mobilis. ut aurū ⁊ argentū: es: sericū ⁊ cōsimilia de quib⁹ poterant fieri instrumenta tabernaculi uel templi aut alia necessaria ibidem. tūc poterāt dño psecrari. ⁊ de cetero poterant ad usus alios applicari. ut dictum est de preda ciuitatis hiericho. ⁊ multa exempla alia ad hoc sūt in scriptura. Si aūt res psecrata erat animal: aut erat aīal īmolaticiū: ⁊ tūc sine mutatiōe aut redemptiōe īmolabatur dño: nisi post psecrationem anteqū veniret ad locū īmolationis fieret ineptum immolatiōi: ut p fracturā tibie uel alterius macule insanabilis. ⁊ tunc interficiebat absq̄ venditione seu redemptione: qz nō poterat alijs usibus applicari. Si aūt non esset animal īmolaticiū. ad templi tñ ministeriū uel sacerdotū vtile. ut equus: asinus ⁊ similia: tunc manebat in obsequiū templi uel sacerdotū usq ad

redimet: ſz morte morietur. De bobus de ouibus de frugib⁹ siue de pomis arborū dñi sūt: ⁊ illi sanctificant. Si qs aūt voluerit redimere decimas suas addet quintā partem earū. Omniū de decimarū bouis ⁊ ouis ⁊ capre: que sub pastoris virga trāseūt quicqd decimū venerit: sanctificabit dño. Non eligetur nec bonū nec malū: nec altero cōmutabit. Si quis mutauerit: ⁊ quod mutatū est: ⁊ pro quo mutatū est sanctificabit dño: ⁊ nō redimet. Hec sunt pcepta que mādauit dñs moysi ad filios israel in monte synai.

Explicit liber leuiticus.

mortem. sicut de seruo uel ancilla dictū est. Si aūt accipiat de rem̄ p destructione ad dei gloriam ordinata. ut sit sensus in allegatione s. posita. Omne qđ dño destruit ⁊c. tunc talis destructio aut erat ex sententia dñi. aut iudicū locū eius tenentiū: aut ad implendū promissum deo factū. Si primo modo tunc talis destructio erat simplicit inferenda: ⁊ hoc siue essent psone humane: sicut de chananeis sententiauit dñs ut interficerent a filijs israel: ſm q dicit Numeri xxxiij. Cum trāsieritis iordanē intrantes terram chanaā disperdite cūctos habitatores regionis illius. excepti tamen fuerunt Babaonite: eo q principes israel inconsulto dño iurauerant eos non occidere. ⁊ ꝓpter hoc mors eorū corporalis fuit mutata in ciuilem p seruitutem. ut habet Josue. ix. siue essent bruta animalia. ⁊ ideo saul qui in occisione amalechitarū ex cupiditate pepercit animalibus pinguioribus de quor̄ morte dñs sententiauerat sicut ⁊ de hominib⁹: fuit a domino reprobatus. ut habet. j. Reg. xv. siue essent res inanimate: utpote ciuitates sic destructe: qz non debebant vltra reedificari. vñ Josue. vj. dr Maledictus vir qui suscitauerit ⁊ edificauerit ciuitatē hiericho Si autem talis destructio erat inferenda ex sententia iudicum locum dei tenentiū: ꝓpter quod dij appellant. Exo. xxij. ca. Dijs nō detrahes. talis sententia erat executioni danda absq̄ redemptione aliqua: videlz qñ aliquis p eos erat morti adiudicatus: maxime ꝓpter homicidium. nō poterat precio aliquo redimi vita eius. vñ Numeri. xxxv. dicitur: Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis: statim ⁊ ipse morietur. Alio modo talis destructio inferebatur ꝓpter adimpletionem promissi deo facti: ſm q habet Numeri. xxj. vbi dicit: At israel voto se dño obligans ait: Si tradideris ꝑplm istum in manu mea delebo vrbes eius. ⁊ ibidem subditur: Et vocauit nomen loci illius horma. quod sigt destructū. ⁊ descendit de herem̄ qđ sigt destructionē. vñ vbi trāslatio nostra habet horma. scriptura hebraica habet herema. Nomina enim hebrea scripta litteris latinis mīr ꝓprie scribūt cōmuniter. Ex predictis patet q cum dicitur: Omne qđ dño consecratur non redimetur sed morte morietur. mors enim in diuersis accipitur equiuoce: qz leuite cōsecrati diuino cultui dicebantur mortui sicut apud nos religiosi mortui mundo dicuntur. Agri ⁊ res inanimate cōsecrate mori uel mortue dicebantur: sicut possessiones ecclesie dicunt amortizate. ⁊ eodē mō dicendū de bobus ⁊ ancillis. Animalia ꝑo immolaticia moriebantur ꝓpter p immolationem. Similiter ⁊ homines ⁊ animalia morti adiudicata p occisionē. Ciuitates aūt destructe dicebant esse similitudinarie mortue: qz non erat reditus ad earū reedificationem: sicut in hominib⁹ ⁊ animalibus non est reditus de morte ad vitam. Sciendū etiam q consecratio predictor̄ aliqñ cedebat in vtilitatem sacerdotū. aliquando aūt in necessaria ipsius templi ſm q consecrans exprimebat in consecrando: de illis tamen que poterant venire in vsum sacerdotū ut seruus ancilla. ⁊ similia a Omnes decime. Dic consequenter agitur de decimis que dicunt sanctificate dño: qz erant deputate ad sustentationem leuitarum. b Si quis autem voluerit redimere decimas suas addet quintā partem. Cuius causa supradicta est de redemptione woz. c Que sub pastoris virga trāseunt. Modus est eni pastorū cū virga numerare animalia egredientia de caulis ad pastum: ⁊ similiter cum reuertunt ad caulas. Cetera patent in littera. Ultimo recapitulat dicens: Hec sunt mandata ⁊c. ⁊ pz.

Postilla fratris Nicolai de lyra sup Leuiticū finit.

Postilla sup libro Numeroꝝ incipit. a Locutusq; est dñs. Ex predictis in precedentib⁹ libris patet q; sicut in libro Ben. agit de fidelis ꝓpli electione cui lex erat danda. sic in Exodo agitur de legis datione ꝓpło iam electo: et a seruitute egyptiaca liberato: veritꝫ quis in Exodo sit data lex ꝯtū ad ꝑcepta moralia: iudicialia et cerimonialia: hoc tamen est breuiter et succincte. et ideo in alijs libris subsequẽtibus addite sunt alique leges ordinationẽ populi dñi magis specificantes. et ad tria p̃dicta reducunt. In leuitico ꝑo sunt addite leges uel precepta q̃ specificant ordinationem ꝓpli respectu cultꝰ diuini. ut visū est ibidem. Cõsequenter aũt in hoc libro Numeroꝝ addũt illa q̃ specificãt ordinationẽ ꝓpli respectu cõuictꝰ mutui. iminebat aũt tunc ꝓpło pficisci ad ẽrã sibi ꝓmissã. et ideo ꝓmo ponũt illa q̃ ptinẽt ad ordinationẽ ꝓpli pficisci uolentis. 2° que ptinent ad ordinationẽ ipsiꝰ actu pficiscentis. x. ca. 3° q̃ spectant ad ordinationẽ ipsiꝰ ad terminũ accedentẽ. xxiij. ca. Circa primũ ꝑsiderandũ q; in ꝓpło uolenti pficisci necessario requirit q; alię sint subditi et obedientes. et alij sint regẽtes. q: ubi nõ ẽ gubernatoꝛ ꝓpłs cognoscet. ꝓꝟ. xxj. Et iõ ꝑ ponit ordinatio subditoꝝ. et 2° rectoꝝ. vij. ca. Circa primũ ꝓmo ponit ordinatio ꝓpli fin legem cerim. secũdo ꝯtū ad spãlem obligationẽ. vj. ca. Circa ꝓmũ adhuc ꝑ ꝓmittitur ordinatio ꝓpli subditi. 2° remotio impedimẽti. v. ca. Circa ꝓmũ ꝑsiderandũ q; in ꝓpło subdito coiter sunt tres status uel ordines. s. agricole milites: et deo seruientes. Primꝰ nõ habet hic locũ. q: ꝓpłs tũc habebat panẽ de celo collatũ sine labore. ut dictũ ẽ Exo. xvj. Et iõ ꝑ agit de ordinatiõe bellantiũ. 2° de ordinatiõe deo ministrantiũ. iij. ca. Circa primũ adhuc ꝑ ꝓmittit numerus bellatoꝝ. 2° eoꝝ sit⁹ circa tabernaculũ. ca. ij. Circa p̃dictã numerationẽ ꝑ ponit ꝓceptũ dñi. 2° executio mãdati ibi: Hi nobilissimi ꝓncipes. Circa ꝓmũ dr sic: Locutusq; est dñs. Ista dictio copulatiua q; copulat hũc libꝝ ad precedentẽ. et est sensus: sicut in ꝓcedẽti libro locutus est dñs ad moysen de ordinatiõe ꝓpli in cultu dei. sic in isto de cõuictu ꝓpli ordinato. b In deserto synai. unde recederẽt ꝙsus terrã ꝓmissiõis. c In tabernaculo federꝫ. q: exquo fuit erectũ ibi. loquebat dñs ad eũ. tabernaculũ aũt fuit erectũ mẽse ꝓmo. ꝓma die mẽsis ãni secũdi exit⁹ filioꝝ israel de egypto. dñs aũt ista dixit moysi ꝓ mensem pⁿ. sicut statim subdit: d Prima die mẽsis secundi. et pz. e Tollite summã. ꝛc. dic Ra, Sa. q; sile est uoi habẽti peculiũ ualde dilectũ ꝓpter quod numerat ipsum frequẽt. ꝓpłs israł erat q̃si peculiũ dei. ut dr Exo. xix. ca. et ideo numerꝰ eiꝰ exprimit⁹ in exitu de egypto. ut dr Exo. xij. Item numeratus fuit pⁿ casũ de adoratione vituli: ut dr Exo. xxx. et xxxj. Dic ꝑo silr ꝓcipit⁹ numerari et q; h̃ numeratio sit alia ab illa pz q: de argento illius numerationis facte sunt bases tabernaculi: ut dr Exo. xxx. ca. et iõ illa numeratio precessit fabricationẽ et erectionẽ tabernaculi. ista aũt q̃ hic precipitur secuta est erectionẽ tabernaculi p mẽsem: ut iam dictũ est f Per cognationes. i. tribus. voluit enim dñs q; nõ solũ sciret numerus multitudinis in generali: ꝫ etiã cuiuslibet tribꝰ p se. et in speciali. g Et domos suas. q: in una tribu erãt multe familie. sicut in tribu leui erãt caathite. merarite. gersonite: et faciebãt diuersas domos. h Quicq̃ est sexus masculini. et sic mulieres excludebant ab ista numeratione. i A uicesimo anno et supra. q: iuniores nõ mittebant ad ꝓlium. k Uiroꝝ fortiũ. ad excludendũ senes q̃ iam erãt emerite militie. l Eruntq; uobiscũ principes tribuũ. fuerunt enim adiuncti in hoc negocio moysi et aaron. q: qui libet eoꝝ magis cognoscebat illos de tribu sua q; moyses et aaron. m Hi nobilissimi ꝓncipes. Hic ꝓmo ponit executio dicti mandati p ꝑsonas predictas. et patz ꝛrã usq; ibi:

Incipit liber Numeri. Cap. I.

Locutusq; est dñs ad moysen in deserto[b] synai: i tabernaculo[c] federꝫ ꝓma [d]die mẽsis secundi: anno altero egressiõis eoꝝ ex egypto dicẽs: Tollite[e] summã vniuersi cꝰgregationis filioꝝ israel per[f] cognationes et [g]domos suas: et nomina singulorꝝ: quicquid[h] sexus est masculini a [i]uicesimo anno et supra: omniũ uiroꝝ [k] fortiũ ex israł: et numerabitis eos p turmas suas: tu et aaron: erũtq;[l] uobiscum principes tribuũ ac domoꝝ ꝛ cognationibus suis: quorum ista sunt nomina. De tribu ruben: elisur filiꝰ sedeur. De tribu symeon: salamihel filius surisaddai: De tribu iuda naason filius aminadab. De tribu isachar: nathanael filius suar. De tribu zabulon: eliab filius helon. Filiorum autem ioseph de tribu ephraim: elisama filius ãmiud. De tribu manasse: gamaliel filiꝰ phadassur. De tribu beniamin: abidan filius gedeonis. De tribu dan: abiezer filiꝰ amisaddai. De tribu aser: phegiel filius ochran. De tribu gad: eliasaph filius duel. De tribu neptalim: ahira filiꝰ enan. [m]Hi nobilissimi ꝓncipes multitudinis ꝑ tribus et cognationes suas et capita exercitus israel: quos tulerunt moyses et aaron cũ omni vulgi multitudine: et congregauerũt primo die mẽsis secundi: recensentes eos per cognationes et domos ac familias et capita et nomina singulorũ a uicesimo anno et supra: sicut preceperat dñs moysi. Numeratiq; sunt in deserto synai de ruben ꝓmogenito israelis ꝑ cognationes et familias ac domos suas et nomina capitũ singulorũ: omne qd̃ sexus est masculini a uicesimo anno et supra, ꝓcedentium ad bellum: quadraginta sex milia quingenti. De filijs symeon ꝑ generationes et familias ac domos cognationũ suarũ: recensiti sunt ꝑ nomina et capita singulorum: omne qd̃ sexus est masculini a uicesimo ãno et supra ꝓcedentium ad bellũ q̃nquagintanouem milia trecẽti. De filijs gad ꝑ generatiões et familias ac domos cognationum suarum: recensiti sunt ꝑ nomina singulorum a uiginti ãnis et supra omnes qui ad bella ꝓcederẽt: quadraginta q̃q; milia sexcenti quinquaginta. De filijs iuda ꝑ generationes et familias ac domos cognationum suarum ꝑ nomina singulorum a uicesimo anno et supra omnes qui poterãt ad bella, ꝓcedere: recẽsiti sunt septuaginta quatuor milia sexcẽti. De filijs isachar ꝑ generationes et familias ac domos cognationum suarum ꝑ nomina singulorum a uicesimo anno et supra omnes qui ad bella, ꝓcederent: recensiti sũt quinquaginta quatuor milia quadringenti. De filijs zabulon ꝑ generationes et familias ac domos cognationũ suarum: recensiti sunt ꝑ nomina singulorum a uicesimo anno et supra: omnes qui poterãt ad bella ꝓcedere: quinquaginta septem milia quadringenti.

a Leuite aũt in tribu familiarũ suaꝝ non sunt numerati cum eis. cuius causa subditur in principio capi͂i secundi

Locutusq; est dñs ad moysen dicẽs: b Caꝑ. ij.

scripto numero bellatorum. hic consequenter describitur eorum dispositio circa tabernaculũ: p̃mittit tamẽ ratio quare leuite nõ sunt numerati. secundo subditur dispositio populi. ibi Metabunt aũt castra. Ratio aũt p̃mi fuit ibidem tio rei que tangitur cum dicitur: c Tribum leui noli nũerare. s. cũ aliis filijs israel. fuit tñ p se numerata. ut bñ ca. se. ideo subdit: d Nec ponas sũmã eoꝝ cum filijs isrl̃. i. qñ eos numeraueris nõ aggregabis sũmam eoꝝ cum sũma aliorꝝ: sed erit p se distincta. cuius ratio subditur. cũ dñs: e Sed ꝓstitues eos sup tabernaculũ testimonij. ꝛc. qz erant reputati ad aliquid maius. s. ad diuinũ cultum. ideo nõ sunt numerati cũ bellatoribus: qz non tenebant ire ad prelium ad hoc ut bellarẽt. Attamen aliqui sacerdotes tenebãtur ire ad exhortandũ bellatores ut bñ Deut. xx. vbi dñs sic. Appropinquante iã p̃lio stabit sacerdos añ aciem: ꝛ sic loquetur ad pplm ꝛc. non tñ erat illis illicitũ bellare maxime in casu necessitatis. vñ ꝛ Ionathas ꝛ sim̃ frat̃ eius qui fuerũt sũmi sacerdotes fuerũt strenui p̃liatores siue bellatores. ut bñ li. Machab. officia aũt leuita ꝛ q̃bus velebãt cẽ intenti: ꝛ q̃ tangunt hic i gñali pleni⁹ exp̃mẽt ca. le. f Quisq; exẽnoꝝ. i. alteri⁹ trib⁹. g Accesserit. volẽs exercere officia leuitarũ. b Occidet. s. a dño tãq; indebite vsurpãs officiũ sibi interdictũ. Aliã etiã cãm q̃re leuite nõ fuerũt cũ aliis numerati. inducit Ra. Sa. dicens q; hoc fuit: q; sinia mortis erat p̃nuisa a deo sup eos bellatores q; fuerũt hic numerati. ut bñ. j. xxvj. ca. dñs aũt nolebat q; leuite huic sententie subiacerẽt eo q; nõ p̃cauerũt in adoratiõe vituli saltẽ p maiori gte. ut dictũ fuit Exo. xxxij. i Metabunt aũt. hic ꝑtinet describi dispositio castroꝝ circa tabernaculũ. ꝛ p̃ in gnãli. 2° in spãli. ibi: Ad orientẽ Circa p̃mũ dñ: Metabunt aũt castra. i. disponent tẽtoria. k Per turmas. est autẽ turma multitudo. xxx. bellatoꝝ. ꝛ dr a turbo bas. qz dispositus est ad turbandũ aduersarios si tñ sit equitũ dñ. q; p̃cedit ala. si pditũ turma. l Et cuneos. est aũt cuneꝰ multitudo bellatoꝝ sic debite cõiunctoꝝ. ꝛ dr a coco. is. qñ cocũtes in vnũ. p̃m alios aũt dñ multitudo dispositus ad modũ cunei: q; est instrumentũ ad scindẽdũ ligna. ꝛ ex hõ hz nomẽ. qz ad modũ talis instrumẽti dispositus ẽ talis multitudo ad penetrandũ ꝛ scindendũ acie aduersariorũ. m Pozzo le. p gy. tab. fi. tẽtoria. intẽ tabernaculũ ꝛ reliquũ ꝑ̃m p modũ in ca. se. dispositũ. n Nec si. indi. sup mul. si alicui de alijs vellent accedere nimis ꝓpe tabernaculũ. sequit̃: o Singuli p turmas signa atq; vexilla. Signa. p̃prie sũt in vexillis ꝛ scutis: q̃bꝰ bellatores mutuo se cognoscũt: ꝛ suos ab aduersarijs distinguunt. vexilla eleuãt in hastis uel partic̃is. ut ad eoꝝ aspectũ bellatores diriganꝫ ꝛ vnianꝫ: q̃lia ꝓpo fuerit ista vexilla. in textu nõ bñ. Sed dicũt alicui de bzei q; vexillũ cuiuslibet trib⁹ erat simile in colore lapidi posito in rõnali i quo erat sculptũ nomẽ sui patriarche: ita q; vexillũ tribus ruben erat rubei coloris: sicut ꝛ lapis sardius in quo erat sculptum nomen ipsi⁹ ruben. ꝛ sic de alijs. p Ad orientem. hic describitur dispositio castroꝝ circa tabernaculũ in speciali: ꝑm quatuor ptes orbis: ꝛ in qualibet parte erant tres tribus. vna principalis. ꝛ alie due sibi

De filijs ioseph filioꝝ ephraim p generationes ꝛ familias ac domos cognationũ suarum recensiti sunt p nomina singulorum a vicesimo anno ꝛ supra: omnes qui poterant ad bella procedere: quadraginta milia q̃ngenti. Porro filioꝝ manasse p gnãtiones ꝛ familias ac domos cognationũ suarũ: recẽsiti sunt p noia singuloꝝ a vigesimo ãnis ꝛ supra oẽs q̃ poterant ad bella. pcedere: triginta duo milia ducẽti. De filijs beniamin p gnãtiones ꝛ familias ac domos cognationũ suaꝝ: recẽsiti sunt noibus singuloꝝ a vicesimo ãno ꝛ supra oẽs q̃ poterãt ad bella. pcedere: triginta q̃nq; milia q̃dringẽti. De filijs dan p generatiões ꝛ familias ac domos cognationũ suaꝝ: recẽsiti sunt noibus singuloꝝ a vicesimo ãno ꝛ supra: oẽs q̃ poterãt ad bella. pcedẽ: sexaginta duo milia septingenti. De filijs aser p gnãtiones ꝛ familias ac domos cognationũ suaꝝ: recẽsiti sũt p noia singuloꝝ a vicesimo ãno ꝛ supra oẽs q̃ poterãt ad bella. pcedere: q̃draginta milia ꝛ mille q̃ngẽti. De filijs neptalim p gnãtiones ꝛ familias ac domos cognationũ suarũ: recensiti sunt noibus singuloꝝ a vicesimo ãno ꝛ supra oẽs q̃ poterãt ad bella. pcedere: q̃nquaginta tria milia quadringẽti. Hi sũt q̃s numerauerũt moyses ꝛ aaron ꝛ duodecim ꝓncipes isrl̃: singulos p domos cognationũ suarũ. Fuerũtq; oẽs filij isrl̃ p domos ꝛ familias suas a vicesimo ãno ꝛ supra q̃ poterãt ad bella. pcedere: sexcẽta tria milia viroꝝ q̃ngenti q̃nquaginta. Leuite aũt i tribu familiarũ suarũ nõ sunt numerati cum eis.

Locutusq; est dñs ad moysen dicẽs: Tribũ leui noli numerare: nec pones sũmã eorũ cum filijs israel sed ꝓstitues eũ sup tabernaculũ testimonij ꝛ cũcta vasa eius: quicq̃d ad cerimonias ptinet. Ipsi portabunt tabernaculũ ꝛ omnia vtensilia eius: ꝛ erũt in ministerio: ac p gyrũ tabernaculi metabunt. Cum pficiscendum fuerit ponent leuite tabernaculũ: cũ castrametanda erigent. Quisquis externoꝝ accesserit: occidetur. Metabũtur autem castra filij israel vnusquisq; p turmas ꝛ cuneos atq; exercitum suũ. Porro leuite p gyrum tabernaculi figẽt tentoria: ne fiat indignatio sup multitudinẽ filioꝝ isrl̃: ꝛ excubabũt in custodijs tabernaculi testimonij. Fecerũt ergo filij isrl̃ iuxta oĩa que p̃cepat dominus moysi. Locutusq; est dñs ad moysen ꝛ aaron dicẽs. Singuli p turmas signa atq; vexilla: ꝛ domos cognationũ suarũ metabunt filij isrl̃ p gyrũ tabernaculi federis. Ad orientẽ iudas figet tentoria p turmas exercitꝰ sui: erit q; ꝓnceps filioꝝ eius naason filius aminadab: ꝛ ois de stirpe eius sũma pugnantiũ septuaginta quatuor milia sexcenti. Juxta eum castrametati sũt de tribu isachar: quoꝝ ꝓnceps fuit nathanael filꝰ suar: ꝛ ois numerus pugnatoꝝ eius q̃nquaginta quatuor milia quadringẽti. In tribu ẓabulon ꝓnceps fuit heliab filꝰ helon: omnisq; de stirpe eius exercitꝰ pugnatoꝝ quinquaginta septẽ milia quadringenti. Uniuersi qui in castris iude ãnumerati sunt: fuerunt centũ octoginta sex milia quadringẽti: ꝛ p turmas suas primi egredientur. In castris filioꝝ ruben ad meridianam plagam erit ꝓnceps elisur filius sedeur: ꝛ cunctus exercitꝰ

adiũcte. Ad orientẽ ꝙo erat trib⁹ iuda ꝓncipalis: ⁊ trib⁹ issachar ⁊ çabulon sibi adiũcte. Ad meridiẽ tribus ruben ꝓncipalis: tribus symeon ⁊ gad sibi adiuncte. Ad occidentẽ tribus ephraim principalis: tribus manassen ⁊ beniamin sibi adiuncte. Ad aquilonem ꝙo tribus dan ꝓncipalis: trib⁹ aser ⁊ neptalim sibi adiũcte: ⁊ sicut erãt dispsite in situ castroꝝ. ita ⁊ in motu suo mõ: qz tribus iuda cũ sibi adiunctis ꝓmo mouebat castra: trib⁹ ruben cũ suis secũdo: trib⁹ ephraim cum suis tertio: tribus dan cũ suis vltimo. ⁊ ꝑm hoc põt diuidi in q̃tuor ptes. ⁊ patent. In qualibet autẽ tribu hic notatur ꝓnceps ⁊ numerus bellatoꝝ suoꝝ: ⁊ postea numer⁹ simul agreggat⁹ de tribus tribubus ad vnam plagã ordinati. ⁊ ꝑm hoc ꝓz hrã vsq; ad finem capituli vbi dr: a Et ꝓfecti. sunt nõ tñc ꝑ p⁹ea. s. vicesima die mensis secũdi. ut habet. j. ca. x. Sed hic dicit modus illi⁹ ꝓfectionis. ⁊ sic ꝓz expõsitio hrãlis bn⁹ capituli Moralit tabernaculũ dñi ẽ aia iusti. ꝑm illud Eccle. xxiij. Qui creauit me requieuit i tabernaculo meo. Habet aũt istud tabernaculũ aspectũ ad orientẽ: per quem intelligit expiatio sordis in ortu lucis grẽ: ad meridiẽ ꝙ quẽ intelligit inflãmatio cordis: qz inde ꝓuenit virtus caloris: ad occidentẽ ꝙ quẽ intelligitur meditatio mortis in qua occidit lux vite ꝓsentis: ad aquilonem ꝙ quem intelligit colluctatio fortẽ ꝓtra insultũ demonis. ꝑm ꝙ dicit Hiere. j. Ab aquilone pandet omne malũ. Jgit ad orientẽ sunt iudas issachar ⁊ çabulon. ꝙ iudam qui interꝓtat confitens intelligit cõfessionis veritas. ꝙ isachar qui interꝓtat memorãs dñm. orationis assiduitas. ꝙ çabulon qui interꝓtat pulchitudinis habitaculũ. ꝓuersationis puritas. Per hec enĩ tria sordes cordium expiant. Ad meridiem aũt sũt ruben symeon ⁊ gad: per ruben ꝙo qui interꝓtat visionis filius. intelligit splendor veritatis intellectũ ꝓficiens. ꝙ symeon q̃ interꝓtat audiens. amor caritatis bonis ꝓsentiens. ꝙ gad qui interꝓtat felicitas. dulcor suauitatis reficiẽs. Hec enĩ tria inflãmationẽ cordis cõmitãt Ad occidentẽ ꝙo sunt ephraim manasses ⁊ beniamin. ꝙ ephraim qui interꝓtat crescens. intelligit ꝓfectus spũalitũ: ad quẽ mouet vite brevitas. ꝙ manassen qui interꝓtat obliuio. cõtẽptus tpalium: ad quẽ mouet cor ꝛ efectibilitas. ꝙ beniamin qui interꝓtatur filius dextre. apperit⁹ celestiũ: ad quem mouet cor eterni-

pugnatoꝝ eius q̃ numerati sũt q̃dragintasex milia q̃ngenti. Juxta eũ castrametati sũt de tribu symeon: q̃ꝝ ꝓnceps fuit salamiel fili⁹ surisaddai: ⁊ cunctus exercit⁹ pugnatoꝝ ei⁹: q̃ numerati sunt q̃nquagintanouẽ milia trecẽti. Jn tribu gad ꝓnceps fuit eliasaph fili⁹ duel ⁊ cunct⁹ exercit⁹ pugnatoꝝ ei⁹: q̃ nũerati sũt q̃dragintaq̃nq; milia sexcẽti q̃nq̃ginta. Oẽs q̃ recẽsiti sũt ĩ castris ruben centũ q̃nq̃ginta milia ⁊ mille q̃dringẽti q̃nq̃ginta: ꝙ turmas suas ĩ secũdo loco. ꝓficiscent. Leuabĩt aũt tabernaculũ testimonij ꝙ officia leuitaꝝ ⁊ turmas eorũ. Quõ erigẽt: ita ⁊ deponẽt. Singuli ꝙ loca ⁊ ordines suos ꝓficiscent. Ad occidentalẽ plagã erũt castra filioꝝ ephraim: quoꝝ ꝓnceps fuit elisama fili⁹ ãmiud. Cunct⁹ exercit⁹ pugnatoꝝ eius q̃ numerati sũt: quadraginta milia quingẽti. Et cũ eis tribus filioꝝ manasse: q̃rũ ꝓnceps fuit gamaliel fili⁹ phadassur: cunctusq; exercit⁹ pugnatoꝝ ei⁹ q̃ numerati sũt: triginta duo milia ducenti. Jn tribu filioꝝ beniamin ꝓnceps fuit abidan fili⁹ gedeonis: ⁊ cunctus exercit⁹ pugnatoꝝ ei⁹ qui recẽsiti sunt: triginta q̃nq; milia q̃dringẽti. Oẽs q̃ numerati sũt in castris ephraim centum octo milia centũ: ꝙ turmas suas tertio ꝓficiscent. Ad aq̃lonis ptẽ castrametati sunt filij dan: quoꝝ ꝓnceps fuit abiezer fili⁹ amisaddai. Cũct⁹ exercit⁹ pugnatoꝝ eius q̃ numerati sunt: sexaginta duo milia septingenti. Juxta eum fixere tẽtoria de tribu aser: quoꝝ ꝓnceps fuit phegiel fili⁹ ochran. Cunct⁹ exercit⁹ pugnatoꝝ eius q̃ numerati sunt: quadraginta milia ⁊ mille q̃ngenti. De tribu filioꝝ neptalim ꝓnceps fuit ahira filius enan. Cunctus exercitus pugnatoꝝ ei⁹ q̃nquaginta tria milia quadringenti. Oẽs qui numerati sunt in castrij dan fuerũt centũ q̃nquaginta septem milia sexcẽti: ⁊ nouissimi. ꝓficiscent. Hic numer⁹ filioꝝ israel ꝙ domos cognationũ suarũ ⁊ turmas diuisi exercit⁹: sexcẽta tria milia q̃ngenti q̃nquaginta. Leuite aũt nõ sunt numerati inter filios israel. Sic enĩ ꝑcepat dñs moysi. Fecerũtq; filij israel iuxta oĩa que ꝑcepat dñs. Castrametati sunt ꝙ turmas suas: ⁊ ꝓfecti ꝙ familias ac domos patrũ suoꝝ.

III

Ẽ sunt [b] generatiões aaron [c] ⁊ moysi in die qua locut⁹ est dñs ad moysen in monte synai: ⁊ hec noia filioꝝ aaron. Primogenitus ei⁹ nadab: deinde abiu: ⁊ eleaçar: ⁊ ithamar. Hec [d] noia filioꝝ aaron sacerdotũ q̃ vncti sunt: ⁊ quoꝝ replete ⁊ ꝓsecrate man⁹: Jut [e] sacerdotio fungerent. Mortui [f] sũt nadab ⁊ abiu cũ offerrẽt ignẽ alienũ in conspectu dñi in deserto synai absq; liberis: functiq; sũt sacerdotio eleaçar ⁊ ithamar corã aaron pre suo. Locutusq; [g]

tas. Hec aũt tria meditationi mortis associant. Ad aq̃lonẽ ꝙo sũt dan neptalim ⁊ aser. ꝙ dan qui interꝓtat iudiciũ. intelligit trimor iudicij. ꝙ neptalim qui interꝓtatur multiplicatio: pudor opprobrij. si q̃s impliceꝰ vilitati peccati. ꝙ aser q̃ interꝓtat beatitudo amor ꝑnij. ⁊ hec tria faciũt ꝙ insultũ demonũ fortiter colluctari. de q̃ colluctatiõe dic ap̃s ad Ephe. vj. Nõ ẽ nobis colluctatio aduersus carnẽ ⁊ sanguinẽ: sed aduersus ꝓncipes ⁊ potestates. ⁊ aduersus mũdi rectores tenebrarum harũ ꝙ spũalia nequitie: de q̃bus cõcedat nos triumphare leo de tribu iuda q̃ est victor: ⁊ benedictus de⁹ in secula seculoꝝ amẽ.

b Cap. iij. Ẽ sunt generatiões. Hic ꝓponit describit ordinatio leuitarũ de ministrantiũ. ⁊ ꝓ tpe stat⁹. 2°. tpe motus. iiij. ca. Circa primũ leuite ꝓ separant. 2°. numerant. ibi: Locutusq; ẽ dominus. 3°. cõmutant. ibi: Et ait dñs. Circa primũ ꝓmo ponit rõ separatiõis sacerdotũ. 2°. leuitarũ. ibi: Applica tribũ leui. 3°. vtrozq; sil. ibi: Locutusq; ẽ dom⁹. rõ aũt separationis sacerdotũ fuit. ut diligenti⁹ ⁊ liberius vacarẽt sacrificijs offerendis. dicit igitur: De sũt gnationes. s. ab alijs segregate. c Aaron ⁊ moysi. Cũ filioꝝ moysi nõ recordet hic nec fuerũt sacerdotes. q̃re dr hic: De sũt gnãtiões aaron ⁊ moysi. Ad qd rñdet Ra. Sa. d. ꝙ moyses docuit aaron ⁊ filios ei⁹ legẽ: ⁊ sic reputat ꝑ eoꝝ: qz q̃ instruit aliquẽ in lege reuerend⁹ ẽ ab eo. ac si eum genuisset. d Hec noia ꝛc. de ista vnctione ⁊ repletione ⁊ ꝓsecratiõe manuũ dictũ fuit Exo. xxix. e Ut sacerdotio fungerent. Ad ꝙ enĩ fuerũt ab alijs segregati ꝙ vnctionẽ ⁊ cõsecrationẽ ut sacerdotale officiũ debite exequerẽt. aliꝰ eoꝝ ministeriũ nõ esset deo gratũ: ꝙ magis pollutũ. ut dictũ fuit Exo. xxix. f Mortui sũt nadab ⁊ abiu. ut habitũ est Leuit. x. ca. sed hic replicat: ut ostendat cã q̃re hic nõ describitur aliq̃ generatio ex eis descendens. g Locutusq; est

dñs. Hic ꝓñter exprimit ratio sepatiõis leuitarũ.ſ.ut diligenẽ ⁊ libere ministrẽt in officijs sui cozã sacerdotib⁹.⁊ b ẽ q̃ dr: a Applica tribũ leui.i.separa ab alijs in ministerio tabernaculi. b Et facias stare cẽ.ut sint sepati ad ministeria sua. c Ut ministrẽt.humiliẽ. d Et exerent.vigilanẽ. e Et obseruẽt. diligenẽ.

Quicqd ad cultũ ptinet multitudinis:qz ꝓ tota multitudine ꝓñ que tenetur vtũ colere.reputati sunt spãliter ad cultũ dei. g Dabisq; dono.i. gratis ipsi aaron ⁊ filijs eius b Quib⁹ traditi sũt a filijs isrl.⁊ iõ ab eis recipiẽt decimas tanq; mercedẽ sui laboris.nõ ab aaron ⁊ filijs eius. i Aaron aũt ⁊ filios ei⁹ ꝓstitues sup cultũ sacerdotij:q ꝓsistit in sacrificio⁹ oblatiõe ⁊ thurificatione: ⁊ ceteris ad officiũ sacerdotale ptinentibus. k Externus q̃ ad ministrandũ accesserit moriet:hic accipit extern⁹ quicũq; nõ ẽ de tribu leuitica: si se ingerat ministerio leuitarũ: ⁊ oĩs qui nõ est de filijs aaron si se ingerat officio sacerdotũ.sicut dicit.j.xvj.ca. de ipso chore q̃ fuit leuita.nõ tñ de filijs aaron: qui mortu⁹ est:eo q̃ voluit sibi arripe officiũ sacerdotij. l Locutusq; ẽ. Hic ꝓñter ponit ratio sepationis leuitarũ ⁊ sacerdotũ sil.erãt enĩ ytriq; de tribu leui.⁊ sic dicit: m Ego tuli leuitas.i.accepi mihi.cui⁹ rõ subdit cũ dr: n Pro omni ꝓmogenito.qz oĩs ꝓmogeniti filio⁹ isrl fuerũt deo obligati.ex q̃ percussit ꝓmogenitos egyptio⁹.⁊ loco illoz̃ voluit reputari sibi oĩs masculos de tribu leui.ad hoc enim fuerũt magis apti q̃ de alia tribu: qz nõ fuerũt sic polluti in pcto vituli.ut ꝓdictũ ẽ. Ante enĩ legẽ data ad ꝓmogenitos ptinebat offerre sacrificia.& qz ꝓmogeniti aliarũ tribuũ polluti fuerũt i peccato vituli.⁊ inepti redditi ad predictũ officiũ: leuite successerũt loco eo⁹. o Locutusq; est dñs. Descripta leuitarũ sepatiõe. hic ꝓñt agit de eorũ numeratiõe. Circa q̃ ꝑmittit ꝑceptũ dñi cũ dr: p Numera filios leui p ꝛ.] In tribu enĩ leui erãt tres nom⁹.ſ. gerson caath ⁊ merari: ⁊ q̃libet domus habebat plures familias. In domo enĩ gerson erãt familie lebni ⁊ semei.⁊ eodẽ mõ dicẽdũ est de alijs. q Oẽm masculũ.ad excludendũ feminas. r Ab vno mense ⁊ supra.qz ista numeratio fiebat ad cõmutandũ filios leui ꝓ ꝓmogenitis aliarũ tribuũ.ut hr.j.isto ca⁹. primogeniti aũt debebãt offerri dño talis etas.ſ. Cõsequent ponit executio dicti mandati.cũ dr: s Numerauit moyses ꝛc.ſ.p tres domos ꝓdictas ⁊ familias earũ.⁊ in q̃libet domo de scribunt quatuor: numerus horũ.locus eis assignat⁹ circa tabernaculũ: princeps eor̃:⁊ officiũ.ut ꝑ lrãm discurrendo. Incipit aũt a domo gerson cũ dr: De gerson ꝛc. ⁊ ꝑ lrã vsq; ibi: t Et habebũt excubias.i. diligẽtes custodias. v Ipsum tabernaculũ.i. cortinas de diuersis colorib⁹ q̃ erãt in media te sup tabulas. x Et opimentũ ei⁹.qõ erat triplex.ſ. de sagis: de pellib⁹ arietũ rubricatis ⁊ de hyacinthinis. y Tentoriũ q̃ q̃ appendik in introitu atrij tabernaculi ⁊ q̃cqd ad ritũ altaris ptinet. In hebreo hr sic: Velũ ostij atrij q̃ ẽ sup tabernaculũ ⁊ altare p circuitũ. ⁊ hoc videt lrã verior. illa enĩ q̃ ptinebant ad altare cum ipso altari erãt sub custodia ⁊ cura caathitarũ.ut hr.j. isto ca⁹.⁊ sequẽti.& velũ pendẽs in ostio atrij erat sub cura gersonitarũ. Et qõ dr in hebreo q̃ erat sup tabernaculũ ⁊ altare p circuitũ:hoc est qz pbibat impetũ venti a tabernaculo ⁊ altari qõ erat infra atriũ.ut exponit Ra. Sa. ⁊ hoc ꝑ hoc qõ hr ca.se. vbi h repetit. qz ibi ponit añ tabernaculũ. z Funes tabernaculi ⁊ oĩa vtensilia eius. Inter vtensilia tabernaculi erat candelabrum ⁊ mẽsa ꝓpositiõis:⁊ vasa eoz̃.de quib⁹ nõ pot dici q̃ eẽt sub cura gersonitarũ, vñ i hebreo hr: Funes tabernaculi ad cẽ ministeriũ ei⁹,ad gersonitas enĩ ptinebat portare ⁊ seruare mollia.inter q̃ sunt funes. a Cognatio caath. Hic ꝓñter ꝓsequit de secũda domo.⁊ ꝑ lrã ex ꝓdictis vsq; ibi: b Et velũ qõ diuidebat sanctũ ⁊ sanctũ sanctoz̃.qz illa q̃ erãt intra tabernaculũ ptinebant ad caathitas.inter q̃ est illud velũ licz esset de mollib⁹. c Princeps aũt principũ leuitarũ eleaçar. qz ei reddebãt rõem nõ solũ caathite: sed etiã illi qui erãt principes in alijs duab⁹ domibus. d At ꝓ de merari. Hic ꝓsequit de tertia domo.⁊ ꝑ lrã vsq; ibi: e Et paxilli cũ funibus. Istud videt cõtrariari predictis.ſ.q̃ funes ptinebãt ad gersonitas. Dicendũ q̃ aliqui

est dñs ad moysen dicens: Applica⁹ tribũ leui: ⁊ᵇ fac stare in cõspectu aaron sacerdotis ut ᶜ ministrent ei: ⁊ᵈ excubẽt ⁊ᵉ obseruẽt quicqdᶠ ad cultũ ptinet multitudinis cozã tabernaculo testimonij:⁊ custodiãt vasa tabernaculi: seruientes i ministerio eius. Dabisqᵍ dono leuitas aaron ⁊ filijs eius q̃busʰ traditi sũt a filijs isrl. Aaron ⁱaũt ⁊ filios eius ꝓstitues sup cultũ sacerdotij. Externusᵏ q̃ ad ministrandũ accesserit morietˡ: Locutusqᵐ est dñs ad moysen dicẽs: Ego tuliⁿ leuitas a filijs isrl ꝓ omni ꝓmogenito q̃ aperuit vulvã in filijs isrl: erũtq; leuite mei. Mei est enĩ oẽ ꝓmogenitũ: ex quo percussi ꝓmogenitos in terra egypti: sanctificaui mihi quicqd ꝓmo nascatur in isrl. Ab homine vsq; ad pecus meum sũt. Ego dñs. Locutusqᵒ est dñs ad moysen i deserto synai dicẽs: Numeraᵖ filios leui p domos patrũ suoz̃ ⁊ familias: Joẽm ᵍmasculũ ab vno mense ⁊ supra. Numerauitʳ moyses ut preceperat dñs: ⁊ inuenti sũt filij leui p nomina sua gerson ⁊ caath ⁊ merari. Filij gerson lebni ⁊ semei. Filij caath amram ⁊ iessaar: hebron ⁊ oziel. Filij merari: mooli ⁊ musi. De gerson fuere familie due: lebnitica ⁊ semeitica: quarũ numeratˢ ẽ ꝓpe⁹ sexus masculini ab vno mense ⁊ supra: septem milia q̃ngẽti. Hi post tabernaculũ metabunt ad occidentem sub ꝓncipe eliasaph filio iael:ᵗ habebũt excubias in tabernaculo federis: ipsum ᵘ tabernaculũ ⁊ opimentũ eiˣ:tentoriũ q̃ trabik añ fores tecti federis ⁊ cortinas atrij: tentoriũ ʸ q̃ q̃ appendik in introitu atrij tabernaculi: ⁊ quicqd ad ritũ altaris ptinet: funes ᶻ tabernaculi ⁊ oĩa vtensilia eiᵃ. Cognatioᵇ caath habebit populos amramitas ⁊ iessaaritas ⁊ ebronitas ⁊ oçielitas. Hę sũt familie caathitarũ:recensite ꝓ nomina sua oẽs generis masculini ab vno mense ⁊ sup octo milia sexcẽti. Habebũt excubias sanctuarij: ⁊ castrametabunt ad meridianam plagã. Princepsq; eorũ erit elisaphan filiᶜ oçiel: ⁊ custodiẽt archã:mẽsã q; candelabrũ:altaria ⁊ vasa sanctuarij in q̃b⁹ ministrat: ᵈ velũ: cunctaq; huiusce mõi supellectilẽ. Princepsᵉ aũt principũ leuitarum eleaçar filius aaron sacerdotis erit sup excubitores custodie sciarij. Atᶠ vero de merari erũt populi mooli⁹ ⁊ musite: recensiti ꝓ nomina sua:omẽs generis masculini ab vno mense ⁊ supra sex milia ducenti. Princeps eorum suriel filius abiaiel: in plaga septẽtrionali castrametabunt. Erũt sub custodia eorum tabule tabernaculi: ⁊ vectes ⁊ columne ac bases earũ: ⁊ omnia que ad cultum huiusce mõdi ptinent: columneq; atrij ꝓ circuitũ cum basibus suis: ⁊ᵍ paxilli cum

funes erāt inxerēces imobiliter turis : ⁊ isti ptinebāt ad merā-
ritas : qz ad ipsos ptinebāt dura que erāt extra tabernaculū: sic
ad caarbitas ptinebant dura que erāt intra tabernaculū cū alta-
ri holocaustoz qō erat extra. ⁊ hoc est qō dicit Ra. Sa. scilz q
alīq funes inxerebāt columnis q̄bus appendebant cortine ; ⁊ illi
ptinebāt ad merarit as
aliq̄ inxerebāt cortinis
q̄b⁹ imittebant paxilli
in terra fixi : ut cortī-
ne nō mouerent a ven-
to inferius: ⁊ illi pti-
nebant ad gersonitas.
a Castrametabunt.
Hic agit vltimo de si-
tu moysi ⁊ aaron qui
erant ad orientalē par-
tem cū filijs suis. ⁊ in
hoc erāt diuisi ab alijs
caarbitis : q̄ erant ad
meridiem. cui⁹ causa
subdit cum dicit: b
Habētes custodiā san-
ctuarij. cui⁹ introitus
erat in pte orientali. c
Quisquis alien⁹ acces
serit. s. sine licētia. Cō-
sequenē ponit numerū
omniū leuitarū simul dicens: Omnes leuite ⁊c. sequit: d
Fuerūt vigintiduo milia. Si aūt p̄sideranē numeri partiales le-
uitarū p̄dicti faciūt. xxij. milia ⁊ trecentos. Ad qō dicendū q
illi trecenti qui hic tacenē fuerunt primogeniti. ⁊ ideo nō vo-
bant hoc numero includi. qz ista numeratio vltima erat illoz qui
poterāt accipi ꝑ primogenitis aliaz tribuū: qō nō poterat fieri
de p̄mogenitis leuitarū: qz ex seipsis erāt obligati dño rōne p̄mo-
geniture. e Et ait dns. Hic p̄iter agitur de cōmutatione le-
uitarū ꝑ p̄mogenitis aliarū tribuū: quoz premittit numeratio
cum dicit: Numera p̄mogenitos ⁊c. ⁊ subdit cōmutatio cum
dicit: f Tollesq; leuitas mihi. i. ad obsequiū meū. g Et
pecora eoz ⁊c. dicit aūt Ra. Sa. q̄ pecora munda aliarū tribuū
nō intelliguntr hic cōputata. qz immolanda erāt dño : sed imunda
que redimebant pecunia. ut habet. j. xviij. ca. excepto asino qui
cōmutabat oue. ut ibidem dicit. cetera patent ex dictis vsq; ibi:
h In precio aūt ducentoz septuagintatriū. s. primogenitorū
aliarum tribuū. i Accipies quinq; siclos. a quolibet: qz non
poterāt redimi ꝑ psonas leuitarū: ideo redimunt precio. de quā-
titate aūt sicli dictū est Exo. xxx. k Mille trecentoz. lxv.
siclorū. tantū enī ascendit summa si ꝑ quolibet hoc mō redemptō-
rum accipiant quinq; sicli. ut p̄z si quis velit numerare. Ad cui⁹
veritatem maiorem predictoz hic descripta est figura situationis
castrorum circa tabernaculū. Notandū q̄ Vegetius libro de
re militari dicit q̄ optimus situs castroz est in figura quadra-
ta. ⁊ ideo sic debent situari nisi dispositio loci impediat ; ꝑ q̄ dō
castra israel hic posuit in figura quadrata.

fumib⁹. Castrametabūt[a] ante
tabernaculū federis. i. ad orien
talē plagā: moyses ⁊ aaron cū
filijs suis habentes[b] custodiam
sanctuarij in medio filioz isrl.
Quisquis[c] alien⁹ accesserit mo
riet: Dēs leuite quos numera-
uerūt moyses ⁊ aaron: iuxta p̄-
ceptū dñi ꝑ familias suas i ge-
nere masculino a mense vno ⁊
supra: fuerūt vigintiduo milia
Et ait[c] dns ad moysen. Nume
ra p̄mogenitos sexus masculi-
ni de filijs isrl ab vno mense ⁊

Locutusq; est dns. Hic cōsequenē l Cap. iiij.
describit ordinatio leuitaz tpe mot⁹. Et circa hoc
primo ponit officioz distinctio. secundo numeroz
collectio. ibi: Recensuerūt igit. Circa primū p̄mo distin-
guunt officia caarbitarū. secūdo gersonitarū. ibi: Tolle
summā etiā filio-
rum gerson. ter-
tio merāritarū.
ibi: Filios q̄q me
rari. Circa pri-
mū sciendū q̄ sa
cerdotes ⁊ leui-
te qui dicuntur
caarbite fuerūt
de tribu caath. ⁊
sacerdotes q̄ de-
scenderūt de ca-
ath ꝑ aaron et ⁊
habuerūt spāle
nomē : ⁊ dicun-
tur aaronite. ⁊
cū ⁊ etiā caarbi-
te. alij aūt caa-
thite tm̄. Primo
g̃ describit offi-
cia aaronitarū.
secundo caarbi-
tarū. ibi: Cūq;
inoluerint. Cir-
ca primū dr sic:
m Tolle summā
filioz caath. se-
paratim ab alijs
n A tricesimo
āno ⁊ supra. In-
fra. viij. ca.⁹ dr a
xxv. annis ⁊ su-
pra. Dicendū q̄
a. xxv⁰. anno po-
nebant ad discē-
dū misteriū le-
uitarū. ⁊ i. xxx⁰.
anno īstituebā-
tur ministri qui
ꝑ experientiā vide-
bant apti : ⁊ re-
pellebant inepti.
Ratio aūt quare
nō instituebā-
tur aī tricesimū
annū est. qz vsq;
tunc nō ꝑficitur
robur tōis coz-
poze ⁊ mēte vsq;
ad q̄nquagesi-
mū annū. ⁊ tūc
incipit fortitudo
corporis debilita
ri. o Hic est
cultus filiozum
caath. tabernacu
lū federis. i. illā
ptem que dicit
sancta. p Et
sanctū sanctoz
ū. secūdā ptē. q
Ingredient aarō
⁊c. ad inuoluen-
dū ea que erant
intra tabernacu-
lum: quoz materia ⁊ forma exposite sunt Exo. xxv. r
Et inducent vectes. Exo. xxv. ca. dr q̄ vectes arce semp
erāt in ea ⁊ nunq; extrahebant. quomodo ergo dicunt hic

supra: ⁊ habebis summam eoz.
Tollesq; [f] leuitas mihi ꝑ oi ꝑ-
mogenito filioz isrl. Ego sum
dns. Et[g] pecora eoz ꝑ vniuer-
sis p̄mogenitis pecoz filiozum
isrl. Recensuit moyses sicut p̄-
ceperat dns p̄mogenitos filio-
rū isrl: ⁊ fuerūt masculi p noia
sua a mense vno ⁊ supra: vigin-
tiduo milia ducenti septuagin-
tatres. Locutusq; est dns ad
moysen dicens: Tolle leuitas
ꝑ primogenitis filioz isrl: ⁊ pe-
cora leuitarū ꝑ pecoribus eoz:
erūtq; leuite mei. Ego sū dns.
Jn[h] precio aūt ducētoz septu-
agintatriū: qui excedūt nume-
rū leuitarū de p̄mogenitis fili-
ozū isrl: accipies[i] quinq; siclos
p singula capita: ad mensurā
sanctuarij. Siclus habet vigin
ti obolos. Dabisq; pecuniam
aaron ⁊ filijs eius preciū eoz q̄
supra sunt. Tulit igit moyses
pecuniā eoz qui fuerāt ampli⁹
⁊ quos redemerat a leuitis ꝑ
p̄mogenitū filioz isrl: mille[k] tre-
centoz sexaginta quinq; siclo-
rum iuxta pond⁹ sanctuarij: ⁊ dedit
eam aaron ⁊ filijs eius iuxta
dictū qō precepat sibi dns. IIII

Locutusq; est dns ad
moysen ⁊ aaron dicēs
Tolle[m] summam filioz
caath de medio leuitarū ꝑ fo-
mos ⁊ familias suas a[n] trice-
simo āno ⁊ supra vsq; ad quīn-
quagesimū annū: omniū q̄ in-
grediunt ut stent ⁊ ministrent
in tabernaculo federis. Hic[o]
est cultus filioz caath. Taber-
naculum federis ⁊[o] scm̄ sancto-
rū ingredient[q] aaron ⁊ filij ei⁹
qñ mouenda sunt castra: ⁊ de-
ponēt velū qō pendet aī fores:
inuoluentq; eo archam testi-
moniū ⁊ operient rursum vela-
mine hyacinthinarū pelliū: ex-
tendentq; desup pallū totum
hyacinthinū: ⁊ inducēt[r] vectes.

induci in motione castroꝝ: dicendū q̄ inducebant super scapulas portantium. a Panes semp in ea erunt. etiā q̄n portabatur de loco ad locū erāt panes inuoluti cū mensa: sicut & ignis in altari holocausti: ut dicetur: Opient candelabrū ⁊c. sequit: b Inducent q̄ dicentes. Exo. xxv. vbi agitur de factura candelabri nulla fit mentio de vectibus eius Dicendū q̄ ly nō haberent vectes trāseūtes p anulos: sicut habebat mensa: tamē q̄n candelabrum erat inuolutū ponebant vectes in superficie opimenti: ut melius posset portari: q; portabatur in humeri, ut hr̄. j. vij. ca. c Sed & altare s. holocaustoꝝ. d Mundabūt cinere. ipsū eijciendo. e Et inuoluēt illud purpureo vestimēto Cū alia sint inuoluta pallijs byacinthinis: quare istud altare inuoluebat purpureo? Dicit Ra. Sa. q̄ hoc erat ad designādum ignem desubtus latentē. Dicit enī q̄ ignis q̄ descēdit de celo. ut hr̄ Leuit. ix. ca. in altari illo semper erat. sed q̄n mouebant castra ponebat desup opimentū eneum & palliū desuper: nec cōburebat: sicut nec ad ventum uel pluuiā extinguebat tpe quietis castroꝝ ille ignis discooptus sub diuo: & hoc diuino miraculo. erāt enī in pp̄lo israel alia miracula trāseuntia: sicut diuisio maris rubri & cōsimilia: aliq̄ manēntia sic descens mānę & ꝓtinuatio ignis in altari absq; etiā extinctiōe & cōsūptia. f Ponētes cū eo oia vasa ⁊c. de q̄b⁹ dictum est Exo. xxvij. g Cū inuoluerint. hic describit officiū caathitaꝝ q̄ erat portare illa q̄ erāt inuoluta p sacerdotes. h Sup q̄s erat eleaçar. Dictū ē ca. p̄cedēti q̄ erat sup cēs leuitas: dicēdū q̄ erat sup caathitas imediate. ly sup gersonitas & meraritas erat mediate. i Ad cui⁹ ꝓtinet curā oleū ⁊c. Dic Ra. Sa. q̄ portabat illud i manu dextra. k Et cōpositiōis incensū. in sinistra. l Et sacrificium q̄ semp offert. id est omni die: de quo dictum fuit Exo. xxix. portabat in brachio quantū requirebatur pro ipsa die ad offerendū in hora quietis castroꝝ, sequitur. m Alij nulla curiositate videant que sunt in sanctuario ꝓiusq̄ inuoluāt. Et ideo erat eis inhibitū ne intrarēt tabernaculū donec oia essent inuoluta, nec opimenta aliq̄ mō retraherent ad videndū ea q̄ essent intus. n Alio q̄n morient. sicut j. Reg. vj. Bethsamite mortui fuerūt: eo q̄ viderūt archā dñi nudam. o Locutusq; est dñs. Hic describit onera gersonitarū. cū dr̄: Tolle sūmam etiā filioꝝ gerson. sequit: p Ut portēt cortinas tabernaculi. que sūt de quatuor coloꝛib⁹. q Et tectū federis. i. opimentū de sagis. r Opimentū aliud. s. de pellibus: ista aūt exposita sunt Exo. xxvj. s Et velū i intro. ⁊c.] In hebreo hr̄ sic: Velū ostij atrij q̄ est aūa tabernaculū & altare p circuitū. & videt de prioꝛ irā. ut dictū ē ca. p̄cedenti. t Funiculos & vasa ministerij. in hebreo hr̄: Funiculos & vasa ministerij sui. Et accipit hic vasa. i. instrumenta sm modū loquēdi hebraicū. vñ 1. j. Reg. xx. vbi dr̄ de Ionatha q̄ tradidit puero arma sua. in hebreo hr̄: vasa sua. vasa enī q̄b⁹ ministrabat in altari incēsi & altari holocaustoꝝ portabāt caathite ut p̄dictū ē. & gersonite portabant instrumenta q̄ ꝓtinebāt ad officia sua sic martellos & caullas q̄b⁹ funes cortinaꝝ & alioꝝ opimētoꝝ tabernaculi figebant & fissa. v Erūtq; sub manu ithamar. imediate: sed sub eleaçar mediate. x Filios q̄ merari. hic describunt onera meraritarū. vñ subdit: y Portabūt tabulas tabernaculi ⁊c. hec exposita sunt Exo. xxvj. z Columnas q̄ atrij. hec exposita

Mensam quoq; ꝓpositionis inuoluēt byacinthino pallio: & ponent cū eo thuribula & mortariola: cyathos & crateras ad liba fundēda. Panes a semper in ea erūt. Extendētq; desup palliū coccineū q̄d rursū operient velamēto byacinthinarū pelliū: & inducent vectes. Bument & palliū byacinthinū q̄ opient candelabꝝ cū lucernis & forcipibus suis & emūctoriis & cūctis vasis olei que ad conciunnādas lucernas necessaria sunt: & sup oia ponēt opimentū byacinthinarū pelliū & inducēt vectes. Necnō & altare aureū inuoluēt byacinthino vestimēto: & extendēt desup opimētū byacinthinaꝝ pelliū: inducētq; vectes. Sed c & altare mūdabūt d cinere: & e inuoluēt illud purpureo vestimēto: ponētq; f cū eo oia vasa quib⁹ in ministerio eius vtunt. i. ignīū receptacula fuscinulas actridētes vncinos & batilla. Cūcta vasa altaris opient simul velamine byacinthinaꝝ pelliū: & inducēt vectes Cūq; g inuoluerint aaron & filij eius sanctuariū & oia vasa eius in cōmotione castroꝝ: tūc intrabūt filij caath ut portent inuoluta: & non tangent vasa sanctuarij ne moriant. Ista sūt onera filioꝝ caath in tabernaculo federis sup h quos erit eleaçar filij aaron sacerdotis: ad cuius i ꝓtinet curā oleū ad cōcinnādas lucernas & k cōpositiōis incensum: & l sacrificium q̄d semp offert: & oleū vnctionis: & quicquid ad cultum tabernaculi ꝓtinet: omniūq; vasoꝝ que in sanctuario sūt. Locutusq; est dñs ad moysen & aaron dicens: Nolite perdere populum caath de medio leuitarū: sed hoc facite eis ut viuant & nō moriant si tetigerint sancta scōrū. Aaron & filij ei⁹ intrabūt: ipsiq; disponēt opa singuloꝝ: & diuident quid portare quis debeat. Alij m nulla curiositate videant que sunt in sanctuario ꝓiusq̄ inuoluāt: alio q̄n n morient: Locutusq; o est dñs ad moysen dicēs: Tolle sūmam etiam filioꝝ gerson p domos ac familias & cognationes suas a triginta ānis & supra vsq; ad ānos quinquaginta. Numera omnes qui ingrediunt & ministrant in tabernaculo federis. Hoc est officium familie gersonitarū: ut p portēt cortinas tabernaculi & q tectum federis opimentū r aliud & sup omnia velamen byacinthinū: tentoriū q̄q; dependet in introitu tabernaculi federi: cortinas atrij: & s velum in introitu q̄d est ante tabernaculū. Omnia que ad altare ꝓtinēt] funiculos t & vasa ministerij iubente aaron & filijs eius portabunt filij gerson: & scient singuli cui debeant oneri mancipari. Hic est cultus familie gersonitarū in tabernaculo federi. Erūtq; u sub manu ithamar filij aaron sacerdotis. Filios x quoq; merari p familias & domos patrū suoꝝ recensebis a triginta annis & supra vsq; ad annos q̄nquaginta: oēs qui ingrediunt ad officiū ministerij sui & cultū federis testimonij. Hec sunt onera eoꝝ. Portabūt y tabulas tabernaculi & vectes eius: columnas & bases earum: colūnas z quoq; atrij p circuitū cū basibus & paxillis & funibus suis. Omnia vasa & supellectilem ad numerū accipient siccq; portabūt. Hoc est officium familie meraritarū & ministerij

sunt Exo. xxvij. a Recensuerũt igitur. hic colligitur numerus leuitarum. ⁊ primo p partes ꝑm tres familias predictas. s. caathitarum: gersonitarum ⁊ meraritarum. secundo istas ptes aggregando. ibi: Omnes qui recensiti sunt ꝛc leuitis ꝛc. ⁊ patet littera vsq; ad finem capituli. vbi dicit: b Unumquęq; iuxta officiũ ⁊ onera sua. q; aliq; fuerunt cantores: ⁊ aliqui melodiam facientes in cymbalis ⁊ alijs instrumẽtis musicis ꝛc quib⁹ non fecerat mentionem.

c Cap. v. Locutusq; est dominus. Descripta dispositione populi. hic consequenter ꝛcscribitur remotio impedimenti. impeditur autem per corruptionẽ ĩmunditie corporalis: iniustitie: ⁊ suspitionis. Et ideo ꝑmo tollitur corporalis ĩmunditia. secundo corrigitur iniustitia. ibi: Locutusq; est dominus. tertio examinatur diffidentia. ibi: Locutusq; ẽ. Circa primũ tangitur triplex ĩmunditia ꝛc castris tollenda. s. leprosorum: seminifluorum ⁊ super mortuos pollutorũ. cum dicitur: d Precipe filijs israel ut eijciant ꝛc castris ꝛc. Dicit Ra. Sa. q; licz totus exercitus israel diceretur castra generaliter: tamen in speciali erãt ibi tria castra. Prima erant tabernaculum ⁊ atrium circa ipsum: ⁊ dicebantur castra ꝛcitatis: tũ q; ibi colebatur ꝛcus. tũ quia ibi cum moyse loquebatur. Secunda erant habitationes leuitarum circa atrium prout ꝛcscripte sunt supra. iij. ca. Tertia erant reliqui populi habitationes. Dicit igitur q; leprosi eijciebãtur extra tria castra ꝑdicta ne inficerent alios. q; lepra ẽ morbus infectiu⁹ aliorũ. seminifluꝰ eijciebantur ꝛc duob⁹ ꝑmis q; ibi reqrebat maior mũditia: ꝑmittebãt habitare in castris populi: quia non est morbus infectiuus aliorum. Polluti autem ex tactu mortui eijciebantur ex primis castris: quia non erat eis licitum ingredi atrium vbi vigebat cultus diuinus donec essent mundati propter ꝛci reuerentiam: permittebantur tamen esse in castris populi ⁊ leuitarum. e Locutusq; est. Hic consequẽter remouetur impedimentũ quod est iniustitia: que turbat pacem cõmunitatis. ⁊ maxime in retentione rei aliene. Et primo agitur ꝛc retentiõe rei non sacre. cum dr: f Uir siue mulier cum fecerint ex omnibus peccatis que solent hominibus accidere. illa que cõmuni⁹ accidũt sunt circa ꝛcfraudationẽ aliorum. g Et per negligentiam transgressi fuerint. negligendo custodire mandata ꝛci. h Confitebunt peccatũ suum. non violentia testium: quia tunc tenerentur reddere duplum. ut habetur Exo. xxij. ca. Sed lex ista loquitur in casu in quo aliquis penitentia ductus vult facere satisfactionem proximo. i Reddent ipsum caput. i. ipsum ꝛcbitum. k Quintamq; partem ꝛcsuper ei in quem peccauerunt. i. proximo quẽ ꝛcfraudauerãt. ⁊ ista pars quinta superadditur. ꝓpter damnũ qđ habuit ex rei sue retentione. ⁊ ut hoies essent minus proni ad retentionẽ rei aliene. l Sin autem non fuerit qui recipiat. i. ꝛcbeat recipere: sicut est in restitutione vaga. m Dabunt domino ⁊ erit sacerdotũ. conuertendo in vtilitatem suam quia ꝛc restitutione vaga ꝛcbet minister ꝛci ⁊ pauper sustentari. n Excepto ariete qui offertur pro expiatione. peccati ipsius ꝛcfraudãtis. nõ solum enim peccauerat contra primum ipsum ꝛcfraudãdo sed etiam cõtra ꝛcum mandatum ipsius trãsgrediendo. ⁊ ideo sicut per restitutionem fiebat satisfactio domini: ita per oblationẽ arietis sacrificium ipsi ꝛco. ꝛc qua oblatiõe habetur Leuit. v. Secũdo agit ꝛc restitutione rei sacre. q; ꝑmitie ⁊ ꝛcdime q̃dãmodo inter res sacras cõputantur: quia ꝛcterminant per legẽ ꝛcteri ꝛci ministris. cum dicit: o Omnes quoq; primitie quas offerunt filij israel. i. offerre tenentur. ut habetur Exo. xxiij. p Ad sacerdotem pertinent. dixerat enim in Exo. q; ꝛcbebant offerri in domũ domini: ⁊ non ꝛcterminauerat scriptura cuius essent. ideo hic expressit q; sunt sacerdotis. ⁊ ideo si aliquid fuerit retentũ ꝛc eis ꝛcbet ei restitui. sequitur. q Et quicquid in sanctuario offertur a singulis. hoc non potest intelligi ꝛc omnibus oblatis generaliter: quia aliqua totaliter incendebantur ad honorem ꝛci. ut holocausta: ⁊ aliqua ꝑm partem: sicut hostie ꝓ peccato: cuius pars non incensa remanebat sacerdoti: ⁊ hostia pacifica: cuius vna pars incendebatur: ⁊ aliam comedebat offerens: ⁊ alia remanebat sacerdoti. ⁊ ideo dicendum q; intelligitur ꝛc ꝑmitijs que ꝛcbebant vari sacer-

in tabernaculo federis: erũtq; sub manu ithamar filij aaron sacerdotis. Recensuerunt igitur moyses ⁊ aaron: ⁊ principes synagoge filios caath per cognatiões ⁊ domos patrum suorum a triginta annis ⁊ supra vsq; ad annum quinquagesimum: omnes qui ingrediuntur ad ministerium tabernaculi federis: ⁊ inuenti sunt duo milia septingenti ꝗnquaginta. Hic est numerus populi caath qui intrãt tabernaculum federis. Hos numerauit moyses ⁊ aaron iuxta sermonem domini per manum moysi. Numerati sunt ⁊ filij gerson per cognationes ⁊ domos patrum suorum a triginta annis ⁊ supra vsq; ad quinquagesimum annum: omnes qui ingrediuntur ut ministrẽt in tabernaculo federis: ⁊ inuenti sunt duo milia sexcenti triginta. Hic est populus gersonitarum quos numerauerunt moyses ⁊ aaron iuxta verbum domini. Numerati sunt ⁊ filij merari per cognationes ⁊ domos patrum suorum a triginta annis ⁊ supra vsq; ad annum quinquagesimũ: omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi federis: ⁊ inuenti sunt tria milia ducenti. Hic est numerus filiorum merari: quos recensuerunt moyses ⁊ aaron iuxta imperiũ domini per manum moysi. Omnes qui recensiti sunt ꝛc leuitis ⁊ quos recenseri fecit ad nomen: moyses ⁊ aaron ⁊ principes israel per cognationes ⁊ domos patrum suorum a triginta annis ⁊ supra vsq; ad annũ quinquagesimum: ingredientes ad ministeriũ tabernaculi ⁊ onera portanda: fuerũt simul octo milia quingẽti octoginta. Juxta verbum domini recensuit eos moyses vnũquemq; iuxta officium ⁊ onera sua: sicut preceperat ei dominus. V Locutusq; est dominus ad moysen dicẽs: Precipe filijs israel: ut eijciant ꝛc castris omnẽ leprosum ⁊ qui semine fluit: polutusq; est sup mortuo. Tam masculum ꝙ feminam eijcite ꝛc castris: ne contaminent ea cum habitauerint vobiscum. Feceruntq; ita filij israel: ⁊ eiecerunt eos extra castra sicut locutus erat dominus moysi. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Loquere ad filios israel: Uir siue mulier cum fecerint ex omnibus peccatis que solẽt hominibus accidere: ⁊ per negligentiam transgressi fuerint mandatum domini atq; ꝛcliquerint: confitebuntur peccatum suum ⁊ reddent ipsum caput: quintamq; partem ꝛcsuper ei in quem peccauerunt. Sin autem nõ fuerit qui recipiat: da

votibus ex determinatione legis. ut habetur Deut.° xviij.° & ideo si aliquid erat detentum debebat ei restitui. Hñ in hebreo habetur: Que vir sanctificauit ei? erunt. id est sacerdotis: & intelliguntur sanctificata per determinationem legis: ut primitie. uel per votum: sicut si aliquis promisit dare aliquid ministris dei. a Et traditur manibus sacerdotis. per hoc intelligitur q̄ sacerdos non poterat talia accipere & tollere violenter de domibus dominorum: sed solum accipebat ab alijs sibi tradita. b Locutusq̄ est dñs. Hic cõsequenter amouetur suspitio adulterij quod turbat pacem inter virum & uxorem & per consequens totam familiam. Et primo circa hoc ponitur casus. secundo examinatio eius. ibi: Adducet eam. tertio effectus. ibi: Quas cum biberit. Circa primum dicit Rabi Sa. q̄ istud hic dictum de sacrificijs ẽlotipie immediate ponitur post illud quod dictum est de retentione p̄mitiarũ: ad designandum q̄ q̄ in hoc defraudat sacerdotem: meretur ut confusibiliter appareat coram sacerdote adducendo uxorem suam pro adulterij suspitione. & hoc est quod dicitur: Vir cuius uxor errauerit &c. & pater littera. c Adducet eam. Hic ponitur examinatio dicte suspitionis per sacrificium ẽlotipie. cum dicitur: & Offeret oblationem pro illa. scilz examinanda. e Decimam partem sati farine. non dicit simile: quia est farina delicatissima & purgatissima sicut in alijs sacrificijs: quia istud est vile. f Ordeacee. non triticee. eadem ratione. Adducit etiam Ra. Sa. aliam rationem: quia ordeum est pabulum iumenti: cui adultera assimilatur. g Non fundet super eam oleum: quia est fomentum luminis. adulteriũ autem fit in tenebris. scõm illud Job. xxiiij.° Oculus adulteri obseruat caliginem. h Nec ponet thus. quia figit deuotionem. ut dictum fuit Exo. xxx.° hoc autem sacrificium non offertur ex deuotione: sed ex suspitione adulterij. & hoc est quod subditur: Quia sacrificium ẽlotipie est. sequitur: i Et statuet coram domino. ad tentandum si ex terrore confiteretur adulterium & quia pro ea offerebat sacrificium. k Assumetq̄ aquam sanctam. Dicit Ra. Sa. q̄ vocatur sancta: eo q̄ accipiebatur de labro eneo de speculis mulierum deuotarum facto. Josephus autem dicit q̄ dicitur sancta: eo q̄ ibi diluebatur nomen domini tetragrãmaton scriptum in cedula. ut habetur infra. l Et pauxillum terre. eo q̄ istud sacrificium fiebat pro vili causa. m Discooperiet caput eius. ad maiorem confusionem ipsius: & ut ex hoc stupefacta recognosceret adulterium. n Et ponet super manus illius sacrificium recordationis. eo q̄ fiebat pro suspitione adulterij preteriti. o Ipse autem tenebit aquas amarissimas. non formaliter sed effectiue. quia effectum amaritudinis faciebant in muliere quando erat culpabilis. p In quibus cum execratione maledicta congessit. Ista congessio scõm Josephum non est aliud q̄ diluitio cedule predicte. ex cuius effectu sequebatur maledictio super mulierem quando erat culpabilis. scõm alios est imprecatio sacerdotis super mulierem q̄tum ad mala futura super eam: que infra exponuntur. q Si nõ dormiuit vir alienus tecum: & si non polluta es deserto mariti thoro: nõ te nocebunt aque iste amarissime in quas maledicta congessi. Sin autẽ declinasti a viro tuo atq̄ polluta es: & concubuisti cum altero viro: his maledictionibus subiacebis. Det̃ te dominus in maledictionem exemplũq̄ cunctor̄ in pp̃lo suo. Putrescere faciat femur tuum: & tumens uterus tuus dirũpat. Ingrediantur aque maledicte in uentrem tuũ: & uterus tumescens putrescat femur. Et respondebit mulier: Amẽ amen. Scribetq̄ sacerdos in libello ista maledicta: & delebit ea aq̄s amarissimis in q̄s maledicta congessit: & dabit ei bibere. Quas cum exhauserit: tollet sacerdos de manu ei? sacrificiũ ẽlotipie: & eleuabit illud coram dño: imponetq̄ sup altare: ita dũtaxat ut prius pugillum sacrificij tollat de eo q̄d offertur

bunt m domino & erit sacerdotis: excepto n ariete qui offertur pro expiatione: ut sit placabilis hostia. Omnes o quoq̄ primitie quas offerunt filij isr̃l ad p sacerdotẽ ptinẽt. & q quicquid in sanctuarium offertur a singulis & r traditur manibus sacerdotis: ipsi? erit. Locutusq̄ s est dñs ad moysen dicens: Loquere ad filios israel: & dices ad eos: Vir cuius uxor errauerit maritumq̄ contemnens dormierit cum altero viro: & hoc maritus deprehenderit non quiuerit sed lateat adulterium: & testibus argui non potest: quia nõ est inuenta in stupro: si spiritu ẽlotipie cõcitauerit virum contra uxorem suam: que uel polluta est uel falsa suspitione appetitur: adducet t eam ad sacerdotem: & offeret u oblationem pro illa decimam x partem sati farine ordeacee y. Non z fundet super eam oleum: nec? imponet thus q: sacrificiũ ẽlotipie ẽ: & oblatio inuestigans adulterium. Offeret igitur eam sacerdos & a statuet coram domino: assumetq̄ b aquam sanctam in uase fictili: & c pauxillum terre de pauimento tabernaculi mittet in eam. Cũq̄ steterit mulier in conspectu domini: discooperiet m caput eius: & n ponet super manus illius sacrificium recordatiõis & oblationem ẽlotipie. Ipse o autem tenebit aquas amarissimas: in quib? p cũ execratione maledicta congessit: adiurabitq̄ eam: & dicet: Si q non dormiuit vir alienus tecum: & si non polluta es deserto mariti thoro: nõ te nocebunt aque iste amarissime in quas maledicta congessi. Sin autẽ declinasti a viro tuo atq̄ polluta es: & concubuisti cum altero viro: his maledictionibus subiacebis. Det̃ te dominus in maledictionem exemplũq̄ cunctor̄ in pp̃lo suo. Putrescere r faciat femur tuum: & tumens uterus tuus dirũpat. Ingrediantur aque maledicte in uentrem tuũ: & uterus tumescens putrescat femur. Et s respondebit mulier: Amẽ amen. Scribetq̄ t sacerdos in libello ista maledicta: & delebit ea aq̄s amarissimis in q̄s maledicta congessit: & u dabit ei bibere. Quas cum exhauserit: tollet x sacerdos de manu ei? sacrificiũ ẽlotipie: & eleuabit illud coram dño: imponetq̄ sup altare: ita dũtaxat ut prius pugillum sacrificij tollat de eo q̄d offertur

exemplum: eo q̄ alie mulieres exemplo illius terrebuntur & formidabunt adulterari. s Putrescere faciat femur tuum. primo nominat ista pars corporis: quo primo cõmittitur adulterium. t Et tumens uterus tuus virum patur. quia in illa parte circa umbilicum in mulieribus viget luxuria: sicut dicit beatus Greg? . omel. xxij. quia viris luxuria in lumbis consistit: feminis in umbilico. testatur dominus &c. u Et respondebit mulier: amen amen. super se recipiens predictam adiurationẽ. & bis dr: amen. semel p pte inocẽtie & semel p pte culpe. x Scribetq̄ sacerdos i libello ista maledicta. scõm Josephum non scribebat nisi nomen domini tetragrãmaton: ex cui? virtute ueniebant super mulieres iste maledictiones. Scõm alios po scribebat istas maledictiones p̃out in textu sunt expresse tamen videtur magis credendum Josepho: qui talia sacrificia videre potuit & forte vidit. y Et dabit ei bibere. etiam violenter si nollet accipere. z Quas cum hauserit. Sciendum tamen q̄ iste haustus siue potatio mulieris non fiebat ante oblationem sacrificij: sed post. licz in odo contrario scribatur. quia non semper scribuntur gesta eodem ordine quo facta sunt. & sequitur: a Tollet sacerdos &c. hoc fiebat ante potationem. ideo sequitur postea: & sic potum bet mulieri.

a Quas cū biberit. hic ꝓnter ꝛscribit veritat; manifestatio ꝓ effectū sequentē. ⁊ ꝓ3lrā vsq; ibi: b Qz si polluta nō fuerit erit innoxia. qz aque ei nō nocebūt sed ꝓficiēt. ideo subdit: c Et faciet liberos. qz si fuerit añ sterilis fiebat fecūda. Dicūt etiā aliqui ꝛbrei ꝙ virtute illius aque cōcipiebat etiā absq; virili semine. ⁊ hoc erat vnū de miraculis ꝓmanentibus sicut dictū est de ꝛscensu manne. d Maritus absq; culpa erit. si illa languescat uel moriat. Ex hoc ꝓ3 ꝙ illa purgatio non erat illicita tpe ꝛ.te. Item qz fiebat ꝓ diuinū miraculū. ut ꝓ3 ex dictis qō tñ nō fit ad approbationē illicito ꝝ

e Lap. vj. Locutusq; est dñs. Postq; ꝛscripta ē ordinatio populi ꝑtum ad legem cōmunem. hic consequenter ꝛscribitur ordinatio �means obligationem ſpecialem. scilz naçareorum. ⁊ ponitur istud capitulum imediate post illa q; dicta sunt de mulie re adultera: qz ꝓ illam ꝑ's peiorat. sic ecōtrario ꝓ naçareos melioraf. ⁊ qz ꝓtraria iuxta se posita magis elucescūt. Sciendū tñ ꝙ votū naçareoꝝ in aliq; erat ꝑpetuū. ut in samsone ⁊ samuele ⁊ similibus in q̄bus p̄cessit figura religioſoꝝ no.te. in aliq; ꝙo erat tpale. ⁊ de istis hic agitur. Circa q̄ ꝓmo ꝛscribitur actus ꝓmissiōis secundo ritus ꝓfessionis. ibi: Omni tpe. tertio status pfectionis. ibi: Jsta est lex consecrationis. quarto modus benedictionis. ibi: Locutusq; est dñs. Circa ꝓmū dicitur:

f Vir siue mulier cū fe. vo. ut sanctificentur. i. diuino cultui ſpāliter applicenť ꝓ voto ⁊ oratione. g A vino ⁊ oi qō inebriare potest abstinebūt: qz talia ad peccata alia ꝛducūt ꝙm ꝙ dicitur. ꝓv. xx. Luxuriosa res vinum ⁊ tumultuosa ebrietas. h Acetū ex vi. ⁊ ex quali. alia ꝓ. In ꝛbreo habť: Ex q̄libet inebriatiuo. i Et quicqd de vua exprī. nō bi. etiā agrestā. ne ꝓ hoc appropinquarēt ad potationē vini. k Ab vua passa vsq; ad acinū. In ꝛbreo habť: A cortice vsq; ad granula: que sunt in medio granoꝝ vue: ⁊ ꝓ hoc intelligit ꝙ nihil de vua ꝓhibent ꝛbreant gustare. l Omni tpe. hic ꝓnť ponť ritus ꝓfessionis. ⁊ ꝓmo respectu ꝑsone ꝓprie. cum dicitur m Nouacula. nō trāsi. sup ca. ei⁹. Cui⁹ ratio ē ad ꝛtestandū cultū idolatrie vbi sacerdotes habebāt capita rasa: ꝝm ꝙ dicit Baruch. vj. Sacerdotes sedent habītes tunicas scissas: ⁊ capita ⁊ barbam rasam. ideo fuit ꝓceptū sacerdotibus ꝛteris legis ut non raderēt caput nec barbam. ut habť Leuit. xxj. ca. ⁊ eadem rōne naçareus nō radebaf tpe cōsecrationis sue: qz illo tpe erat ꝛputaf⁹ dño cultui: ut dictum est. secundo ꝛscribit ritus sue ꝓfessionis respectu aliorū. cum dicit: n Omni tpe conse. sue sup mortuū ⁊ incendat sup altare. ⁊ sic potū ꝛbet mulieri aquas amarissimas: Quas[o] cum biberit si polluta est ⁊ cōtempto viro adulterij rea: ꝓtransibūt eam aque maledictionis: ⁊ inflato ventre cōputrescet femur: eritq; mulier in maledictionē ⁊ in exemplū omni ꝑplo. Qz[p] si polluta non fuerit: erit innoxia: ⁊[q] faciet liberos. Jsta est lex ẓelotipie. Si ꝛclinauerit mulier a viro suo: ⁊ si polluta fuerit: ma ritusq; ẓelotipie ſpiritu concitatus adduxerit eā in cōſpectu dñi: ⁊ fecerit ei sacerdos iuxta omnia que ſcripta sunt: maritus[r] absq; culpa erit: ⁊ illa recipiet iniquitatē suam. VI

Locutusq;[s] est dñs ad moysen dicens: Loq; re ad filios israel: ⁊ dices ad eos. Vir[t] siue mulier cū fecerint votū ut sanctificenť: ⁊ se voluerint dño ꝓsecrare: a vino[u] ⁊ omni qō inebriare pōt: abstinebunt: Acetū[v] ex vino ⁊ ex qualibet alia potione: ⁊ q̄cq̄d ꝛbe vua exprimiť nō bibēt: vuas recētes siccasq; nō comedent: cunctis diebꝰ q̄bus ex voto dño ꝓsecranť. Quicquid ex vinea esse potest ab[w] vua passa vsq; ad acinum nō comedent. Omni[x] tpe sepationis sue nouacula[y] nō transibit sup caput eius vsq; ad cōpletū diem quo dño ꝓsecraf. Sanctꝰ erit crescēte cesarie capitis eius. Omni[z] tpe ꝓsecratiōis sue sup mortuū non ingredieť: nec sup patris quidē ⁊ matris ⁊ fratris sozoris q; funere cōtaminabiť: qz cōsecratio dei sui sup caput eiꝰ est: oibus diebꝰ sepatiōis sue sanctus erit dño. Si[a] aūt mortuus fuerit subito quispiā coram eo: polluet[b] caput ꝓsecrationis eiꝰ qd[c] radet illico ⁊ in eadem die[d] purgationis sue: ⁊ rursum septima. Jn octaua[e] autem die offeret duos turtures uel duos pullos colūbe sacerdoti in introitu federis testimonij: faciet q; sacerdos vnū ꝓ peccato ⁊ alterum in holocaustū: ⁊ ꝛpecabiť ꝓ eo: qz peccauit super mortuo: sanctificabit q; caput eius in die illo: ⁊[f] consecrabit domino die separatiōis illius offerens[g] agnum anniculū pro peccato: ita tamen ut dies priores irriti fiant: qm polluta est sanctificatio eius. Jsta[h] est lex ꝓsecratiōis. Cū[i] dies quos ex voto ꝛcreuerat cōplebunť: ad ducet eū ad ostiū tabernaculi federis: ⁊ offeret oblationem eius dño: agnum anniculum imaculatū in holocaustum: ⁊ ouem anniculā imaculatā ꝓ peccato: ⁊ arietem imaculatū

non ingre. qz idolatre in cultu suo vtebantur ossibus mortuoꝝ. ⁊ ideo sacerdotes minores qui ꝓ tempora certa ministrabant non ꝛtebant ingredi ad mortuos nisi valde ꝓpinquos. Sūmus autem sacerdos qui semper ꝛtebat esse paratus ad diuinum obsequium totaliter erat ſeparatus ab ingressu super mortuū, ut habetur. Leuit. xxj. ca. ⁊ eadem ratione naçareus tempore quo implebat votū suum. Alia etiam ratio assignatur scilz ne per affectionem ad ꝓpinquos mortuos mens eiꝰ a contemplatione dei retardaref uel impediref. o Si autem mortuꝰ fuerit subito quispiam coram eo. id est in eodē tabernaculo in quo manet: ut dicit Ra. Sa. p Polluetur caput consecrationis eius. eo ꝙ non habuit debitam diligentiam subtrahendi se. ⁊ etiam quia ꝛtet imputare peccatis suis talem casum imprudentem ipsum. q Quod radet illico. quia sicut ꝓmittitur. sanctus erit crescente casarie capitis eius. Et quia illud incrementum a tempore quo incepit votum vsq; tūc pollutum est ꝓpter casum superuenientem. ideo ꝓcipitur talis rasio. r Die purgationis sue. id est prima. inqua aspergebatur aqua lustrationis. ⁊ iterū septima: purgabat etiam per sacrificium. quod notatur cum dicitur: s In octaua autem die offeret duos turtures. ⁊ patet littera vsq; ibi: t Sanctificabit q; caput eius. id est disponet ad implendum votum. v Et consecrabit domino die separationis illius. quia in illis ꝛtebat esse intentus deuotioni ⁊ orationi ⁊ pijs operibus. x Offerens agnum anniculū. in memoriam illius agni per cuius īmolationem fuerunt liberati de seruitute egypti. y Jsta est lex. hic consequenter ꝛscribitur status ꝑfectionis q̄ consistit in complemento voti. qō notaf cum dicitur: z Cum dies ꝛē. adducet eum. id est seipsum. ut dicit Ra. Sa. uel adducet referetur ad sacerdotem qui faciet ꝛnire, naçareum ad tabernaculū federis: ut offeratur eius oblatio: ⁊ ponunť hic sacrificia de omni genere. s. ꝓ peccato: ⁊ in holocaustum: ⁊ hostia pacifica. Item oblatio de diuersis generibus panum: ad ostendendum ꝙ naçareus ꝛtet esse paratus in omnibus que sunt ad honoꝛ diuinū.

a Tunc radet naçare⁹. q⁹ crescentia capillo⁹ erat signū durationis voti. sicut dictū est: Crescente cesarie cē. ⁊ iō voto cōpleto radebat in signū qō licitū erat ei redire ad cōem modū viuendi sicut añ votū. b Ante ostiū. non sub diuo: sed in vna exedra atrij. c Tolletq; capillos eius ⁊ ponet sup ignem q̄ est sup/posit⁹ sacrificio pacifico⁹. cuius carnes coquebā/tur i chaldaria: ⁊ i igne suppositō illi⁹ chaldarie vo/nebant capilli. cetera patēt vsq; ibi: d Et fe/mur. ℔ erat spe/ciale i sacrificio naçarei: q̄ fe/mur hostie paci/fice dare⁹ sacer/doti. In alijs au/tem habebat trā/pectusculū ⁊ ar/mū dextrum. ut hr̄ Exo. xxix. ca. ⁊ Leuit. viij. e Post hec pōt bi/bere naça. vinū. i. redire ad mo/dū viuendi sicut añ votum. f Ista est lex naça/rei. que. s. data est. g Exceptis bis que inuene/rit manus eius. q. si naçare⁹ vel/let facere maio/ra sacrificia ⁊ ob/lationes q̄s sint illa que determi/nata sunt in lege ista: poterat ad/dere p̄m voluntatē suā ⁊ faculta/tē. ℔ determinañ i legendo pōt falcare. b Locutusq; ē dñs. Hic p̄mittit modus benedictiōis: q̄ lz fieret sup filios israel. specialiter tamen fiebat sup naçareos. ⁊ hec benedictio ipsius sacerdotis determinat cū dr: i Sic benedicetis cē. ⁊ ponunt ibi ser⁹ ordinē cū dicit: k Benedicat tibi dñs. grām iustificantem cōferendo. l Et custodiat te. a peccati recidiuo ⁊ grām datā cōtinuando. m Ostendat dñs faciem suam tibi. intellectū tuū in sui cognitione illuminando. n Et misereat tui. penā p̄ peccatis tuis preteritis relaxando. o Conuertat dñs vultum suū ad te. suas p̄solationes tibi imitrendo. p Et det tibi pacem. causas p̄turbationis auferendo. q Invocabuntq; nomē meū cē. p hoc ostenditur q̄ sacerdotes benedicebant p̄lm ministerialiter tm̄ verba benedictionis p̄ferendo. sed deus benedicebat. effectū benedictionis causando. r Cap̄. vij.

Actum est añ. Descripta ordinatione p̄tum ad coēm p̄lm: hic p̄mittit describit ordinatio p̄sidentium. Et describitur primo devotio principum. secundo pontificis officium. ca. viij. Primū ostenditur dupliciter. primo in oblatione partim combusta. secundo in oblatione singulariter facta. ibi: Igitur obtulerūt. Circa primū dicitur sic: Factum est autem in die qua cōpleuit moyses tabernaculū: ⁊ erexit illud cē. Occasione hui⁹ lrē dubiū est inter doctores de ordine istius hist̄orie. patet tm̄ q̄ ille oblationes facte fuerūt ante numerationes p̄lm supra positas licz posterius sint descripte. q. iste oblationes facte fuerūt in die erectionis tabernaculi: que facta fuit anno secūdo egressiōis de egypto mēse p̄mo: p̄ma die mēsis. ut habet Exo. ca⁹. vlt⁹. Numerationes autē predicte facte sunt eodem anno: mense secundo: prima die mensis. ut habetur in p̄ncipio hui⁹ libri. dicunt igitur aliqui q̄ prima die anni secundi in qua erectū est tabernaculum incepit consecratio altaris ⁊ sacerdotū. ⁊ duravit p̄ septem dies. octaua autem die inceperunt principes offerre. ⁊ duravit oblatio. xij. diebus. Sed hoc videtur contrariari textui qui dicit q̄ in die erectionis tabernaculi obtulerunt. que q̄dem erectio iam p̄cesserat. vij. diebus. Ideo alij dicunt q̄ a die erectionis tabernaculi incepit dicta oblatio ⁊ cōcurrebat cum consecratione sacerdotum. vij. diebus. Sed tunc occurrit difficultas: q̄ septem dieb⁹ p̄secrationis sacerdotum sol⁹ moyses faciebat sacerdotale officium. quia sacerdotes non poterant offerre licite donec eorum consecratio esset completa. in illis autem septem diebus fiebant plura circa sacerdotes ⁊ sacrificia. p̄cis. ut habet Exo. xxix. ⁊ Leuit. viij. Similiter in oblatione cuiuslibet p̄ncipis fiebant plures oblationes ⁊ sacrificabantur animalia. xxj. ut patz in textu ⁊ non videtur probabile q̄ solus moyses posset tot agere vna die. maxime continuando septem diebus. Ideo dicit Ra. Sa. q̄ duplex fuit erectio tabernaculi. vna quotidiana qua erigebatur mane ⁊ deponebatur vespere. alia stabilis que permanebat vsq; ad motionem castrorum. dicit ergo q̄ prima erectio facta fuit septem diebus vltimis anni primi egressionis de egypto. ⁊ in illis facta fuit consecratio sacerdotum ⁊ altaris in quibus solus moyses fecit sacerdotale officium. octaua aūt die que fuit p̄ma dies anni secundi facta est prima erectio stabilis ipsius tabernaculi. ⁊ extunc continuata. ⁊ illa die sacerdotes ceperunt ministrare ⁊ officium suum exercere simul cum moyse. ⁊ eadem die incepit oblatio p̄ncipum. ⁊ sic eadem dies fuit dies erectionis tabernaculi: loquendo de erectione stabili: ⁊ cōsecrationis sacerdotum q̄tum ad perfectionem eius. quia tunc ⁊ non ante potuerunt ministrare: ⁊ oblationis p̄ncipum q̄tum ad eius inchoationem. quia non poterat fieri vna die illa oblatio que fiebat successiue duodecim diebus qua compleuit moyses tabernaculum. licz enim beseleel ⁊ alij artifices compleuerint opus exequendo. moyses tamen eos docebat ⁊ dirigebat ad faciendū opus scōm exemplar q̄d in monte viderat. ⁊ ideo ei attribuitur completio tabernaculi sicut architectori. s Obtulerunt p̄ncipes. in oblatione ad opus tabernaculi fuerunt vltimi. ut habetur Exo. xxxv. ca. ⁊ ideo in dedicatione altaris tabernaculi festinauerunt ⁊ fuerunt primi. t Obtuleruntq; ea. id est plaustra. v In conspectu tabernaculi. moyses enim noluit recipere donec super hoc sciret voluntatem domini. ideo subditur: x Dixit autem dominus ad moysen: Suscipe

hostiam pacificā: canistrū q̄z panū azimo⁹ qui p̄spersi sunt oleo: ⁊ lagana absq; fermēto uncta oleo ac libamina singulorum: que offeret sacerdos coram dño: ⁊ faciet tam p̄ peccato q̄m in holocaustū. Arietem vo⁹ immolabit hostiā pacificam dño: offerens simul canistrum azimorum ⁊ libamenta que ex more debentur. Tunc⁶ radetur naçareus ante⁶ ostium tabernaculi federis cesarie p̄secrationis sue: tolletq; ⁶capillos ei⁹ ⁊ ponat sup ignem qui est sup/positus sacrificio pacifico⁹: ⁊ armū coctum arietis: tortāq; absq; fermento vnā de canistro: ⁊ laganum azimū vnum ⁊ tradet i manib⁹ naçarei p⁹q̄ rasum fuerit caput eius: susceptaq; rursum ab eo eleuabit in conspectu dñi: ⁊ sanctificata sacerdotis erūt: sicut pectusculum quod separari iussum est: ⁊ ⁹femur. Post⁶ hec poterit bibere naçareus vinū. Ista⁶ est lex naçarei cum vouerit oblationē suam dño p̄ter consecrationis sue: exceptis ⁶bis q̄ inuenerit man⁹ ei⁹. Juxta q̄d mēte vouerat: ita faciet ad p̄fectionem sanctificatiōis sue. Locutusq;⁹ est dñs ad moysen dicens: Loquere aaron ⁊ filijs eius. Sic⁴ benedicetis filijs isr̄l ⁊ dicetis eis: Benedicat⁵ tibi dñs: ⁊ ⁴custodiat te. Ostēdat⁵ dñs faciem suam tibi: ⁊ ⁵misereat tui. Convertat⁹ dñs vultū suum ad te: ⁊ ⁹det tibi pacem. Jnuocabunt⁹q; ⁹ nomen meū super filios isr̄l: ⁊ ego benedicam eis. VII

Actum⁷ est aūt in die qua cōpleuit moyses tabernaculum ⁊ erexit illud vnxitq; ⁊ sanctificauit cum oib⁹ vasis suis altare simili⁷ ⁊ oia vasa ei⁹: obtulerūt⁸ p̄ncipes isr̄l ⁊ capita familiarum que erant per singulas tribus p̄fecti eorum qui numerati fuerant munera coram domino sex plaustra tecta cum duodecim bobus. Unum plaustrum obtulere duo duces: ⁊ vnum bouem singuli: obtuleruntq;⁸ ea in ꝓspectu⁸ tabernaculi. Dixit⁸ aūt dominus ad moysen: Suscipe

a Juxta id quod habebant necessariū. gerſonite enim portabant mollia. ut dictum eſt .iiij. ca. 7 ideo eis ſufficiebāt duo plaustra. merarite autem portabāt dura que erāt magis ponderoſa. iō data ſūt eis q̄tuor plaustra. Caathitis aūt nō dedit plaustra. cuius ratio redditur cum dicit:

b Quia in ſanctuario ſeruiūt. 7 iō portabāt ea que erant intra tabernaculū q̄ erāt ſanctiora i humeris ſuis.

c Igit obtu. hic ꝑnē deſcriptio oblatio ꝓncipum ſingularē 7 ſucceſſiue facta. cū dicit: Obtulerunt duces. ſequit: d Aū altare. volebāt enī ſimul offerre que ſequūt. ſ moyſes noluit donec ſup ſ ſciret voluntatē dñi. iō ſubdit: e Dixitq̄ dñs ad moyſen ſinguli duces p ſingulos dies. voluit enī dñs q̄ offerrēt nō ſm ordinē natiuitatis. xij. capitū tribuū iſrl. ſed ſm ordinē vexilloꝝ 7 motiōis caſtroꝝ qui ō. poſitus eſt ij. ca. ideo ſubdit: f Primo die obtulit 7c. Jſtam aūt primitatē in vexillis 7 motionē caſtroꝝ ac etiā dignitatem regiam meruit tribus iuda: q̄ primo ſecuta eſt moyſen per mare rubrū. ut dictū fuit Exo. xiij. ca. g Acetabulū argenteū. In hebreo bī: Scutella argentea. Erat enī inſtrumentū vbi ꝓbabatur incenſum 7 ſi illa vtrū eſſent accepta 7 apta ad offerendū. b Phiala argentea. In hebreo bī: Bacinus argenteꝰ in q̄ ꝓbabantur liquida. i Mortariolū ex decem ſiclis dicunt aliqui q̄ ibi tenebat incenſum. Sed hoc nō videt ꝓbabiliē dictū. tum q̄ de tam parua quantitate auri non poſſet tale inſtrumentum fieri: tum q̄ non eſt veriſimile q̄ inſtrumētū vbi tenebatur incenſum eſſet pretioſioris materie ep̄ illa vaſa in quib ꝓbabanē offerēda. vū 7 i hebreo habet: Cochlear ex decē ab eis ut ſeruiant in miniſterio tabernaculi: 7 trades ea leuitis iuxta ordinē miniſterij ſui Jtaq̄ cum ſuſcepiſſet moyſes plaustra 7 boues: tradidit ea leuitis. Duo plaustra 7 quatuor boues dedit filijs gerſon: iuxta[a] id quod habebāt neceſſariū: q̄tuor alia plaustra 7 octo boues dedit filijs merari ſm officia 7 cultū ſuū: ſub manu ithamar filij aaron ſacerdotis. Filijs aūt caath nō dedit plaustra 7 boues: q̄[b] in ſanctuario ſeruiūt 7 onera ꝓpijs portant humeris. Jgit[c] obtulerūt duces in dedicationē altaris: die qua vnctū eſt: oblationē ſuam ante[d] altare. Dixitq̄[e] dñs ad moyſen: Singuli duces p ſingulos dies offerāt munera in dedicationē altarij. Primo[f] die obtulit oblationē ſuā naaſon filiꝰ āminadab de tribu iuda: fuerūtq̄ in ea acetabulū[g] argenteū: pondo centū triginta ſiclorū: phiala[h] argentea habens ſeptuaginta ſiclos iuxta pond' ſanctuarij: vtrūq̄ plenū ſimila ꝓſperſa oleo i ſacrificiū: mortariolū[i] ex decē ſiclis aureis plenū incenſo: bos[k] de armento 7[l] aries 7[m] agnus anniculus i holocauſtū: hircuſq̄[n] p peccato: 7 in ſacrificio pacificorum boues[o] duo: arietes[p] quinq̄: hirci[q] quinq̄: agni[r] anniculi q̄nq̄. Hec eſt oblatio naaſon filij āminadab. Secūdo die obtulit nathanael filius ſuar dux de tribu iſſachar acetabulū argenteū appendēs centū triginta ſiclos: phialam argenteā habentē ſeptuaginta ſiclos iuxta pondus ſanctuarij: vtrūq̄ plenū ſimila conſperſa oleo in ſacrificiū: mortariolū aureū habens decem ſiclos plenum incenſo: bouē de armento 7 arietem: 7 annū agniculū in holocauſtū hircūq̄ p peccato: 7 in ſacrificio pacificoꝝ boues duos: arietes quinq̄: hircos quinq̄: agnos anniculos q̄nq̄. Hec fuit oblatio nathanael filij ſuar. Tertio die princeps filioꝝ ẓabulon beliab filius helon obtulit acetabulū argenteū appendens centū triginta ſiclos: phialam argenteam habentē ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſcūarij: vtrūq̄ plenū ſimila ꝓſperſa oleo in ſacrificiū: mortariolū aureū appendens decē ſiclos plenū incenſo: bouē de armento 7 arietē 7 agnū anniculū in holocauſtū: hircūq̄ p peccato: 7 in ſacrificio pacificoꝝ boues duos: arietes q̄nq̄: hircos q̄nq̄: agnos anniculos q̄nq̄. Hec eſt oblatio beliab filij helon. Die q̄rto princeps filioꝝ ruben eliſur filius ſedeur obtulit acetabulū argenteū appendens centum triginta ſiclos: phialam argenteam habentē ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſcūarij: vtrūq̄ plenū ſimila ꝓſperſa oleo in ſacrificiū: mortariolū aureū appendens decem ſiclos plenū incenſo: bouem de armento 7 arietem 7 agnū anniculum in holocauſtum: hircūq̄ p peccato: 7 in ſacrificio pacificoꝝ boues duos: arietes quinq̄: hircos quinq̄: agnos anniculos quinq̄. Hec fuit oblatio eliſur filij ſedeur. Die quinto princeps filioꝝ ſymeon ſalamiel filius ſuriſaddai obtulit acetabulum argenteū appendens centū triginta ſiclos: phialam argenteā habentē ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij: vtrūq̄ plenū ſimila cōſperſa oleo i ſacrificiū: mortariolū aureū appendens decem ſiclos plenū incenſo: bouem de armento 7 arietē 7 agnū anniculum in holocauſtum: hircūq̄ pro peccato: 7 in hoſtias pacificorum boues duos: arietes q̄nq̄: hircos q̄nq̄: agnos anniculos quinq̄. Hec fuit oblatio ſalamiel filij ſuriſaddai. Die ſexto princeps filiorum gad beliaſaph filius duel obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos: phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij: vtrūq̄ plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificiū: mortariolū aureum appendens decem ſiclos plenum incenſo: bouē de armento 7 arietē 7 agnum anniculum in holocauſtum: hircūq̄ pro peccato: 7 in hoſtias ſiclis aureis 7c. cū q̄ ponebat incenſū vel thymiama in thuribulo ad concremādum coꝝ deo in altari incenſi. k Bouem de armēto. in memoriā ipſius ioſeph qui vocabat primogenitus taurus. Deut. xxxiij l Et arietē. in memoriam iſaac ꝓ quo fuit aries immolatus: Gen. xxij. m Et agnū anniculū. in memoriā agni paſcalis. n Hircūq̄ ꝓ peccato. ad expiandum peccatum ſeditiōis ioſeph in qua fuit ded' occiſus: Gen. xxxvij. vel q̄ eſt animal feridum ideo offerebatur ꝓ peccato quod feret coꝝ dño. o Boues duos. ad ſignandū duas tabulas teſtimonij. p Arietes q̄nq̄. ad ſignandū quinq̄ precepta i vna tabula ſcripta. q Hircos q̄nq̄. ad ſignādum alia q̄nq̄ precepta ſcripta in alia tabula. 7 hoc ſm opinionem hebreorum qui dicunt precepta quinq̄ ſcripta fuiſſe in qualibet tabula: ut dictū fuit Exo. xxxij. r Agnos anniculos quinq̄. ad denotandum quinq̄ libros legis. Eodem modo exponende ſunt oblationes .xj. principum ſequentium. Et ſic patet littera vſq̄ verſus finem capituli vbi dicitur: In die 7c.

pacificoꝝ boues duos: arietes q̃ncꝫ: hircos q̃ncꝫ: agnos anniculos q̃ncꝫ. Hec fuit oblatio heliasaph filij duel. Die septimo p̃nceps filioꝝ ephraī elisama filij ãmiud: obtulit acetabulū argenteū appendẽs cẽtū triginta siclos: phialã argenteam habentẽ septuaginta siclos ad pondus sanctuarij: vtrūcꝫ plenū simila ꝑsersa oleo in sacrificiū: mortariolū aureū appẽdẽs decẽ siclos plenū incẽso: bouẽ de armẽto ⁊ arietẽ ⁊ agnū anniculū in holocaustū: hircū ꝓ peccato: ⁊ in hostias pacificoꝝ boues duos: arietes q̃ncꝫ hircos quincꝫ: agnos anniculos quincꝫ. Hec fuit oblatio elisama filij ãmiud. Die octauo p̃nceps filioꝝ manasse gamaliel filij phadassiur: obtulit acetabulū argenteū appendẽs centū triginta siclos: phialam argenteã habentẽ septuagínta siclos ad pondus sanctuarij vtrūcꝫ plenū simila consꝑsa oleo in sacrificiū: mortariolū aureum appendens decẽ siclos plenū incenso: bouẽ de armento: ⁊ arietem: ⁊ agnū anniculum in holocaustū: hircūcꝫ ꝓ peccato: ⁊ in hostias pacificorum boues duos: arietes q̃ncꝫ hircos quincꝫ: agnos anniculos q̃ncꝫ. Hec fuit oblatio gamaliel: filij phadassiur. Die nono p̃nceps filiorum beniamin abidan filius gedeonis obtulit acetabulū argenteū appendens centū triginta siclos: phialam argenteã habentẽ septuaginta siclos ad pond⁹ sanctuarij: vtrūcꝫ plenum simila cõsꝑsa oleo in sacrificium: mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso: bouem de armento ⁊ arietem ⁊ agnum anniculum in holocaustum: hircumcꝫ ꝓ peccato: ⁊ in hostias pacificoꝝ boues duos: arietes quincꝫ: hircos quincꝫ: agnos anniculos quincꝫ. Hec fuit oblatio abidan filij gedeonis. Die decimo p̃nceps filioꝝ dan abiezer filij amisaddai obtulit acetabulum argenteū appendens centū triginta siclos: phialam argenteam habentẽ septuaginta siclos ad pondus sanctuarij: vtrūcꝫ plenū simila consꝑsa oleo in sacrificiū: mortariolū aureū appẽdẽs decẽ siclos plenū incẽso: bouẽ de armẽto ⁊ arietẽ ⁊ agnū anniculū: hircūcꝫ ꝓ peccato: ⁊ in hostias pacificoꝝ boues duos: arietes q̃ncꝫ hircos quincꝫ: agnos anniculos quincꝫ. Hec fuit oblatio abiezer filij amisaddai. Die vndecimo p̃nceps filioꝝ aser phegiel filij ochran obtulit acetabulū argenteum appendẽs centū triginta siclos phialam argenteã habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarij: vtrūcꝫ plenū simila ꝑsersa oleo in sacrificium: mortariolū aureū appendens decẽ siclos plenū incẽso: bouẽ de armẽto ⁊ arietẽ ⁊ agnū anniculū in holocaustū: hircūcꝫ ꝓ pctō: ⁊ in hostias pacificorū boues duos: arietes q̃ncꝫ hircos quincꝫ: agnos anniculos quincꝫ. Hec fuit oblatio phegiel filij ochran. Die duodecimo p̃nceps filiorum neptalim abira filius henan: obtulit acetabulum argenteum appendẽs centum triginta siclos: phialam argenteam habẽtem septuaginta siclos ad pondus sanctuarij: vtrūcꝫ plenū simila consꝑsa oleo in sacrificiū: mortariolum aureū appendens decem siclos plenum incenso: bouem de armento ⁊ arietem ⁊ agnum anniculum in holocaustum: hircumcꝫ ꝓ peccato. ⁊ in hostias pacificoꝝ boues duos: arietes quincꝫ: hircos quincꝫ: agnos ãniculos q̃ncꝫ. Hec fuit oblatio abira filij henan. Hec in dedicatione altaris oblata sunt a principibus israel in die [a] qua consecratum ē: acetabula argentea duodecim: phiale argentee duodecim: mortariola aurea duodecim: ita ut centum triginta argenti sicli haberet vnum acetabulū: ⁊ septuaginta siclos vna phiala. id ē in cõe vasoꝝ oĩũ ex argento: sicli duo milia quadringenti pondere sanctuarij: mortariola aurea duodecim plena incẽso: decem siclos appẽdentia pondere sanctuarij

a In die qua consecratum est. non q̃ ille oblationes omnes facte sint illa die: sed q̃ tunc ĩceperant fieri.

a Cũq; ingrederet moyses tabernaculũ ⁊c. dicit Ra. Sa. q; statim in ingressu tabernaculi audiebat vocem dñi ꝙsi egredientem de ꝓpitiatorio qđ erat intra sanctũ sanctoꝝ i posteriori pte tabernaculi. ⁊ hꝫ vox illa erat fortis ⁊ magna. sm q; dr̃ ps. xxviij. Vox dñi in ꝑtute. vox dñi in magnificentia: tñ nõ audiebatur extra tabernaculum.

b Lap. viij. Locutusq; est dñs. Hic ꝓsequent agit de pontificis officio. ⁊ p̃ q̃tũ ad lucernarũ cõpositionẽ. 2° quo ad leuitaꝝ ordinationẽ. ibi: Locutusq; est dñs. 3° quo ad phase celebrationẽ. ca. ix. Circa ꝑmũ dr̃: c Loquere ad aaron ⁊c. hꝫ hic solus aaron exp̃mat: tñ officiũ cõpositiõis lucernaꝝ poterat facere nõ solũ p se ꝫ etiã ꝑ filios suos qui erãt minores sacerdotes. ut hr̃ Exo. xxvij. d In australi pte. s. tabernaculi. e Ut lucerne cõtra vultũ reã ⁊c.] Sicut ꝑmittur luminaria coram mensis ꝓncipũ. f Cõtra eam ptẽ ⁊c.] q; sic erãt dispsita lychna sex lucernarũ ex vtraq; pte lucerne medie: q; emitterẽt lumẽ suum versus illã ptem ut dictũ fuit Exo. xxv. vbi cetera q̃ hic dicũt de candelabro exposita sunt. g Et locut⁹ ẽ dñs. Hic describit ordinatio leuitarũ que pertinebat ad pontificis officiũ. ⁊ p̃ quit eoꝝ ordinatio. 2° officioꝝ exercitio. ibi: Locutusq; ẽ dñs. Circa ꝑmũ p̃ ponit ꝓceptũ dñi. 2° implerio mãdati. ibi: Fecerũtq;. Adhuc circa ꝑmũ ꝑmo ꝓcipit leuitarũ ordinatio. 2° subdit hui⁹ mandati rõ. ibi: Statuesq;. Circa ꝑmũ dr̃: h Tolle leuitas de medio filioꝝ israel. ut sint ꝛputati dño cultui. i Et purificabis eos iuxta ritũ hũc. i q̃ ritu quatuor cõtinent. Primũ ẽ aspsio eoꝝ aqua lustrationis. cum dicit: k Aspgant ⁊c. in hac aũt aqua ponebant cineres vacce eõbuste. ut hr̃. J. xix. ca. que ordinata erat ad purgationẽ pollutoꝝ ex tactu mortui uel alteri⁹ immundicie: ꝙ quã nõ poterat sic pollutus ingredi atriũ tabernaculi donec esset mundatus. ⁊ ideo tales immundicie erant quasi quedã irregularitates. ꝓhibentes accessum ad diuina. ꝙ qđ dicebat aqua lustratiõis. i. purgationis. ⁊ inde dicit lustrũ qđ est spaciũ q̃q; annoꝝ. q; in quolibet q̃quennio romani faciebãt purgationem vrbis. sic igitur ꝑmo leuite aspgebant ad tollendũ irregularitates predictas. secũdũ est q; radebant. ⁊ tangit cũ dr̃: l Et radant omnes pilos carnis sue. ut essent mundiores coꝛpe. Aliã etiã rõnem assignat Ra. Moy. dicẽs q; leuite ꝛputabant dicid est sik auri sicli centũ viginti: boues de armento in holocaustum duodecim: arietes duodecim: agni anniculi duodecim: ⁊ libamenta eoꝝ: hirci duodecim ꝓ peccto in hostias pacificorum: boues viginti quatuor: arietes. lx. hirci. lx. agni anniculi lx. Hec oblata sunt in dedicatione altaris qñ unctũ ẽ. Cũq; m ingrederet moyses tabernaculũ federis ut cõsuleret oraculũ: audiebat vocem loquentis ad se de ꝓpitiatorio: qđ erat super archam testimonij inter duos cherubin: vnde ⁊ loquebat ei.

Locutusq; n est VIII dñs ad moysen dicẽs: o Loquere ad aaron: ⁊ dices ad eũ: Cũ posueri̇s septẽ lucernas: candelabr̃ in australi p pte erigatur. Hoc igit̃ precipe ut lucerne ꝓra boreã eregione respiciãt ad mensam.] panũ ꝓpositionis: contra eam ptẽ quã candelabr̃ respicit: lucere debẽbũt.] Fecitq; aaron ⁊ imposuit lucernas sup candelabr̃ ut ꝓcepat dñs moysi. Hec autem erat factura candelabri: ex auro ductili tam medi⁹ stipes q̃ cũcta que ex vtroq; calamorũ latere nascebant. Juxta exemplũ qđ ondit dñs moysi: ita operatus est candelabr̃. Et locutus est dñs ad moysen dicẽs: p Tolle leuitas de medio filioꝝ israel. ⁊ purificabis eos iuxta hũc ritũ. Aspergãt aq̃ lustratiõis ⁊ radant oẽs pilos carnis sue Cũq; lauerint vestimenta sua ⁊ mundati fuerint: tollent bouem de armentis ⁊ libamentũ eius: similam oleo ꝓspsam: bouem autem alterũ de armento accipies ꝓ peccato: ⁊ r applicabis leuitas coram tabernaculo federis: cõuocata omni multitudine filioꝝ israel. Cũq; leuite fuerint coram dño: ponent filij israel manus suas sup eos: ⁊ offeret aaron leuitas mun⁹ in ꝓspectu dñi a filijs israel: ut seruiant i ministerio eius. Leuite quoq; ponent manus suas sup capita boum: e quib⁹ vnũ facies ꝓ peccato: ⁊ altꝛe in holocaustũ dñi: ut depreceris pro eis. Statuesq; leuitas in conspectu aaron ⁊ filioꝝ eius: ⁊ cõsecrabis oblatos dño: ac sepabis de medio filioꝝ israel ut sint mei: ⁊ postea ingrediant tabernaculũ federis ut seruiãt mihi Sicq; purificabis ⁊ ꝓsecrabis eos in oblationẽ dñi: qm̃ dono donati sũt mihi a filijs israel. Pro primogenitis que aperiũt omnem vuluam in israel: accepi eos. Mea sunt enĩ omnia primogenita filioꝝ israel: tam ex hominibus q̃ ex iumentis: Ex die quo percussi omne primogenitũ in terra egypti: sanctificaui eos mihi: ⁊ tuli leuitas ꝓ cunctis ꝓmogenit̃ filioꝝ israel: tradidiq; eos dono aaron ⁊ filijs eius de medio ꝓpli: ut seruiãt mihi pro israel in tabernaculo federis: ⁊ orent pro eis ne sit in ꝓplo plaga: si ausi fuerint accedere ad sanctuari.

uino cultui ꝓ primogenitis aliarum tribuum. ut dictum est supra. iij. ca. qui fuerant polluti in idolatria vituli. ⁊ quia idolatria est lepra spiritualis. ideo in purgatione leuitarum qui deo reputabantur pro idolatris radebantur pili carnis eorum: sicut fiebat in emundatione leprosorum. ut habetur Leuit. xiij. ca. 3° lauabãtur eorum vestimenta ad maiorem mundiciam: qđ notatur cum dicitur: Cũq; laueriut vestimenta ⁊c. 4° pro eis offerebant sacrificia. qđ notatur cũ dicitur: Tollant bouem ⁊c. ⁊ sequitur: m Bouem autem alterum de armento accipies pro peccato. ad expiãdũ peccatum vituli. n Et applicabis leuitas coram tabernaculo. quia ibi veniebant illi ꝓ quibus offerebatur oblatio. o Conuocata oi multitudine filiorum israel. q; leuite tradebantur domino pro ꝓmogenit̃ aliarum tribuum: ⁊ ideo ipsi leuite erant quedã oblatio deo facta a tota multitudine. p Ponent filij israel man⁹ super eos. quia offerens debebat ponere manum super oblationem suam. ut patet in leuitico. q Et offeret aaron leuitas. sicut erant sibi ad deo traditi a multitudine. r Leuite q; ponent manus suas super capita boum. quia erant sacrificia ipsorum. s Statuesq;. hic subditur ratio dicti mandati. ad deo enim de mãdato domini ordinabantur: ut seruirent sacerdotibus in cultu diuino: qui cultus ante legem datam pertinebat ad primogenitos israel: qui erant ipsi deo obligati: ex quo percussit primogenitos egypti ⁊ ipsos saluauit. ut habetur Exo. xij. sed quia primogeniti aliarum tribuum facti sunt inepti ad cultum dei. ut dictum est: ideo dominus loco illorum voluit leuitas ordinari ad cultum suum: ⁊ hoc est quod dicitur: t Ex die quo percussi omne primogenitum in terra egypti sanctificani eos mihi. id est primogenitos israel. v Et tuli leuitas. reputando mihi ꝓ cunctis ꝓmogenitis filioꝝ israel. Cetera patẽt ex dictis.

lustrum

Fecerũtq; moyses ⁊ aaron ⁊c. Hꝫ: ponit executio dicti mãdati: ⁊ pz lrã vsq; ibi: b Eleuauitq; eos aaron. i. presentauit. nõ enĩ posset eos eleuare in altũ: sicut fiebat de oblatiõibus aliꝫs. c Locutusq; est dñs. Postq; descripta est leuitarũ ordinatio seu purificatio. hic ꝓmitur officiorum suoꝝ executio. cũ dr: ꝺ Hec ẽ lex leuitarũ. s. q̃tũ ad executionem officiorum. e A vigintiq̃nq; ãnis ⁊ supra. tũc enĩ ingrediebãt ad addiscendum officia. sed tricesimo ãno instituebãt ministri uel reꝛllebant: ut dictũ ẽ ꝯ. iiij. ca. f Cũq; q̃nq. an. eta. iple. ser. cessabũt. s. i portãdis oneribꝰ ⁊ cõsiliꝫbus. g Erũtq; ministri q. ꝺ. nõ ꝓpẽ hoc erũt ociosi. ideo subdit: h Ut custodiãt q̃ sibi fuerint cõmẽdata. s. portas ⁊ vasa. i Lap. ix. Locutus ẽ dñs. hic ꝓsequẽter describit officiũ pontificis q̃tum ad phase celebrationem. quia debebat docere populum de modo ⁊ tẽpore celebrãdi. Primo igit describitur tempus celebrationis. secundo casus dilationis. ibi: Ecce autem q̃dam. tertio reatus transgressionis. ibi: Si q̃s autem ĩmundus est. Circa ꝓmũ dicitur sic: k Faciant filij isrl phase in tempore suo. s. quartadecima die mensis primi. l Ad vesperam. quia talis hora erat lege determinata. ut patet Exo. xij. m Juxta cẽs cerimonias. p hoc intelliguntur conditiones agni. ut dicit Ra. Sa. ut q̃ sit sine macula masculus ⁊ anniculus. n Et iustificationes eius. q̃tum ad modũ comedendi. s. cũ azimis ⁊ lactucis agrestibus ⁊ alijs conditionibꝰ: que plenius tacte sunt ⁊ exposite Exo. xij. o Ecce autem. hic ponitur casus dilationis q̃tum ad aliq̃s. cũ dicitur: Ecce autem quidam ĩmundi. ex tactu mortui uel alia ĩmunditia ꝓpter quam impediebantur a celebratione dicta. p Accedẽtes ad moysen ⁊ aaron. simul existentes ad docendum ipm. q Immundi sumꝰ sup anima hois. qõ exponitur duplicit. Uno mõ sic: Super anima hois. i. plus q̃ homo q̃ licite posset comedere agnũ paschalem. ⁊ sic accipitur hic anima hois. p toto hoie: sicut dr. j. Mach. ix. Peremerũt alias hominũ multas. Alio mõ ut p aĩam hois intelligat mortuꝰ: ut sit sensus: ĩmundi sumꝰ sup mortuũ. ex tactu eius. vñ ꝺ. ca. v. ubi trãslatio nostra habet: Polluitusq; est super mortuũ In hebreo habet: Sup animam. ⁊ quia ꝺ pot accidere sine peccato. imo etiam cum merito. sicut in sepultura mortui. sequitur: r Quare fraudamur ut nõ va. obla. offer. dño ⁊c ac si dicãt. ex bono ope non vetemus impediri a celebratione phase. s Quibꝰ respondit moyses state ⁊c. quia casus videbatur dubius voluit super hoc querere dei consilium: per hoc ostendens q̃ in dubijs non est precipitanter respondendum t Homo q̃ fue. ĩmũ. sup anima. exponatur modo predicto. v Sive in via procul in gente vestra. Ex hoc autem quod dicitur: In via procul. posset aliquis credere q̃ lex ista loqueretur de illis qui essent in itinere extra terram isrl: ⁊ per ꝓsequẽs exĩtes intra terrã vbiq; possent facere phase in die suo: qꝺ non est verum. qz non potest fieri extra irm. ut habetur Deut. xvj. ideo additur: x In gente vra. ad ostendendum q̃ lex ista loquitur etiam de illis q̃ erãt in terra isrl tm extra hierusalem. y Faciat phase domino mense secundo. sicut enim irregularitas in nouo testamento aliquãdo causatur ex bono actu. ut ex occisione malefactoris p sententiam iudicis. sic in veteri testamento ex actu sepulture impediebatur ad tempus celebratio phase. Exprimebatur autem mensis secundus ut luna esset in eodem statu: ꝑm cuius motũ ordinabatur iste festũ. z Cum azimis ⁊c. hoc expositũ ẽ Exo. xij. a Si quis aũt. hic ꝓmitur ponit pena transgressionis. s. mortis: si nõ habebat causas ꝺictas dilatiõis. b Peregrinꝰ q̃ ⁊ adue. li ⁊ est expositiuũ hui⁹ dictiõis pegrinꝰ. vñ in hebreo est hic vna dictio tm. p vtroq;. dicit aũt hic pegrinus ⁊ aduena qui nõ est de filijs isrl: sed est quicunq; ad iudaismũ ⁊ talis similiter tenet facere. c Jgit ⁊c. In pcedentibꝰ huiꝰ libri descripta sunt ea que ptinẽt ad ordinationem populi pficisci volentis. hic consequenter describitur eius ordinatio actu pficiscentis. Circa qõ ꝓmo ponit pfectiõis directio. secũdo ipsa pfectio. ca. x. ibi

Fecerũtq; [a] moyses ⁊ aaron ⁊ ois multitudo filioꝝ israel sup leuitis que pcepat dñs moysi: purificatiq; sunt ⁊ lauerũt vestimenta sua. Eleuauitq; [b] eos aaron in conspectu dñi ⁊ orauit pro eis: ut purificati ingrederentur ad officia sua in tabernaculum federis coram aaron ⁊ filijs eius. Sicut preceperat dñs moysi de leuitis: ita factũ est. Locutusq; [c] est dñs ad moysen dicens: Hec [d] est lex leuitarum. A vigintiquinq; [e] annis ⁊ supra ingredient: ut ministrent in tabernaculo federi. Cũq; [f] quinquagesimũ annũ etatis ipleuerint: seruire cessabunt: eruntq; [g] ministri fratrũ suoꝝ in tabernaculo federi: ut [h] custodiant que sibi fuerint cõmendata: opera autem ipsa non faciant. Sic dispones leuitas in custodijs suis. IX

Locutus [i] est dñs ad moysen in deserto synai ãno secũdo postq; egressi sunt de terra egypti mẽse primo dicens: Faciant [k] filij israel phase in tpe suo quartadecima die mensis hui⁹ ad vesperã [l]: iuxta [m] omnes cerimonias ⁊ [n] iustificationes ei⁹. Precepitq; moyses filijs israel ut facerẽt phase. Qui fecerũt tpe suo quartadecima die mensis ad vesperã in monte synai. Juxta omnia que mãdauerat dñs moysi fecerunt filij israel. Ecce [o] aũt quidã ĩmundi sup anima hominis qui non poterant facere phase in die illo: accedentes [p] ad moysen ⁊ aaron: dixerũt eis: Immũdi [q] sumus sup anima hominis: quare [r] fraudamur ut non valeamus oblationem offerre dño in tempore suo inter filios israel? Quib⁹ [s] respõdit moyses: State: ut cõsulam quid precipiat dominus de vobis. Locutusq; est dñs ad moysen dicens: Loquere filijs israel. Homo [t] qui fuerit ĩmund⁹ sup anima: siue [v] in via procul in gente [x] vestra: faciat [y] phase domino: mense secundo quartadecima die mẽsis ad vesperam: cum [z] azimis ⁊ lactucis agrestib⁹ comedent illud. Nõ relinquent ex eo quicquam usq; mane: ⁊ os eius non confringent: omnem ritum phase observabunt. Si quis [a] autem ⁊ mundus est: ⁊ in itinere non fuit: ⁊ tamen non fecit phase: exterminabitur anima illa de populis suis: quia sacrificium domino non obtulit tempore suo. Peccatum suum ipse portabit. Peregrinus [b] quoq; ⁊ aduena si fuerit apud vos faciet phase domino iuxta ceremonias ⁊ iustificationes suas. Preceptũ idem erit apud vos tam aduene q̃ indigene. Jgit [c] die qua erectũ est tabernaculũ operuit illud nubes. A vespere aũt super tentorium erat quasi spes ignis usq; mane. Sic fiebat iugiter. Per diẽ operiebat illud nubes: ⁊ per noctem quasi species ignis. Cũq; ablata fuisset nubes que tabernaculum protegebat: tunc proficiscebantur filij israel: ⁊ in loco vbi stetisset nubes: ibi castrametabantur.

Anno secundo ⁊c. adhuc circa primū premittit directio facta ministerio angelico, secūdo būano, in principio decimi ca. Prima directio erat p motū nubis que ministerio angelico mouebat: ut habet Exo. xliij. ca. vbi dicit sic: Tollensq; se angelus qui p̄cedebat castra israel abijt post eos. ⁊ cum eo pariter columna nubis. cū igitur mouebant nubes mouebant castra nubē sequendo, cū aūt quiescebat ibi manebāt figentes tentoria sua. De columna aūt ignis ⁊ nubis vtrū esset vna uel due: dictum fuit Exo. xliij. Cetera patēt in lrā. a Cap. x.

Ocutusq; est dñs. hic p̄sequēter agitur de directiōe, pfectiōis ministerio būano. s. sonitu tubarū cū dr: b Fac tibi duas tu. ar. q; argentū est metallū bene sonor. c Ductiles. i. factas cū martello nō fusiles. d Quib⁹ p̄uocare possis multitudinē q̄ mouenda sunt castra. In hebreo p̄iunctio copulatiua ⁊ interponit. Et q̄ mouenda ⁊c. Ad hec erāt duo deseruiebant tube ⁊ etiam ad quedam alia, ut subditur infra: Non enim moyses vocabat multitudinē in motione castrorum: sed quilibet dux vocabat eos qui erant sub suo vexillo. e Cūq; increpueri tubis. s. duabus. f Congregabitur ad te omnis turba. ⁊ nō dicit p̄cipes quia hoc fiebat quādo moyses volebat inquirere qualiter regebant populum p̄cipes ⁊ tribuni ⁊ centuriones ⁊ ceteri qui p̄erāt in populo, ut dicit Ra. Sa. g Si semel clāgueris. In hebreo habetur: Si in vna. s. tuba clangueris venient ad te p̄cipes ⁊ non turba. b Si autem plurior atq; concisus clangor increpuerit: mouebūt castra primi qui sūt ad orientalem plagam. In secundo autē sonitu ⁊ pari vlulatu tube leuabunt tentoria qui habitant ad meridiē: ⁊ iuxta hūc modū reliqui facient vlulantib⁹ tubis in pfectionem. Cū autem congregandus ē ip̄s: simplex tu-

Ad imperiū domini pficiscebāt ⁊ ad imperiū illius figebāt tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum: manebant in eodē loco: ⁊ si euenisset ut multo tempore maneret sup illud: erant filij israel in excubijs domini: ⁊ non pficiscebant quotquot diebus fuisset nubes sup tabernaculum. Ad imperium domini erigebant tentoria: ⁊ ad imperiū illius deponebant. Si fuisset nubes a vespere vsq; mane: ⁊ statim diluculo tabernaculū reliquisset, pficiscebant ⁊ si p⁹ die ⁊ nocte recessisset dissipabāt tētoria. Si vo biduo aut vno mense uel longiori tpe fuisset super tabernaculū: manebant filij israel in eodem loco ⁊ non proficiscebantur: statim autem ut recessisset mouebant castra. Per verbum domini figebant tentoria: ⁊ per verbum illius pficiscebantur: erantq; in excubijs dñi iuxta imperium eius p manū moysi.

Ocutusq; est x dñs ad moyseu dicēs: Fac tibi duas tubas argenteas ductiles: quib⁹ conuocare possis multitudinē q̄ mouēda sunt castra. Cūq; increpueris tubis: congregabit ad te omnis turba ad ostium tabernaculi federis. Si semel clangueris: venient ad te p̄cipes ⁊ capita multitudinis isr̄l Si aūt plurior atq; concisus clangor increpuerit: mouebūt castra primi qui sūt ad orientalem plagam. In secundo autē sonitu ⁊ pari vlulatu tube leuabunt tentoria qui habitant ad meridiē: ⁊ iuxta hūc modū reliqui facient vlulantib⁹ tubis in pfectionem. Cū autem congregandus ē ip̄s: simplex tubarum clangor erit: ⁊ nō concise vlulabunt. Filij aaron sacerdotis clangēt tubis: eritq; hoc legitimū sempiternū i generationib⁹ vestris. Si exieritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui dimicāt aduersum vos: clangetis vlulantibus tubis: ⁊ erit recordatio vestri coram domino deo vestro: ut eruamini de manib⁹ inimicorum vestrorum. Si quando habebitis epulum ⁊ dies festos ⁊ calendas: canetis tubis sup holocaustis ⁊ pacifici victimis ut sint vobis in recordationem dei vestri. Ego dñs deus vester Anno secundo mense secūdo vicesima die mēsis: eleuata est nubes de tabernaculo federis. Profectiq; sunt filij israel per turmas suas de deserto synai: ⁊ recubuit nubes in solitudine pharan. Mouerunt castra primi iuxta imperium domini per manum moysi. Filij iuda p turmas suas: quorum princeps erat naason filius āminadab. In tribu filiorum isachar fuit princeps nathanael filius suar. In tribu zabulon erat princeps eliab filius helon. Depositū est tabernaculum: qđ portātes egressi sunt filij gerson ⁊ merari. Profectiq; sūt ⁊ filij ruben per turmas ⁊ ordinem suum: quorum princeps erat elisur filius sedeur. In tribu autem filiorum symeon princeps fuit salamihel filius surisaddai. Porro in tribu gad erat princeps heliasaph filius duel. Profectiq; sūt ⁊ caathite: portātes sanctuariū. Tādiu tabernaculū portabat donec venirent ad erectionis locum. Mouerunt castra ⁊ filij ephraim per turmas suas: i quoz exercitu p̄ceps erat elisama filius āmiud.

Clangetis. ministerio sacerdotū, ut habet in subuersione hierico ⁊ alijs locis pluribus. n Et erit recor. vri coram dño. ad dandū vobis victoriā. o Si q̄n habe. epu. ⁊ dies festos ⁊ calen. canetis tubis, ut sint vobis in recordationē q̄ ad bonorē dei offerāt ⁊ accepta sint coram eo. p

barum clangor erit: ⁊ nō concise vlulabunt. Filij aaron sacerdotis clangēt tubis: eritq; hoc legitimū sempiternū i generationib⁹ vestris. Si exieritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui dimicāt aduersum vos: clangetis vlulantibus tubis: ⁊ erit recordatio vestri coram domino deo vestro: ut eruamini de manib⁹ inimicorum vestrorum. Si quando habebitis epulum ⁊ dies festos ⁊ calendas: canetis tubis sup holocaustis ⁊ pacifici victimis ut sint vobis in recordationem dei vestri. Ego dñs deus vester Anno secundo mense secūdo vicesima die mēsis: eleuata est nubes de tabernaculo federis. Profectiq; sunt filij israel per turmas suas de deserto synai: ⁊ recubuit nubes in solitudine pharan. Mouerunt castra primi iuxta imperium domini per manum moysi. Filij iuda p turmas suas: quorum princeps erat naason filius āminadab. In tribu filiorum isachar fuit princeps nathanael filius suar. In tribu zabulon erat princeps eliab filius helon. Depositū est tabernaculum: qđ portātes egressi sunt filij gerson ⁊ merari. Profectiq; sūt ⁊ filij ruben per turmas ⁊ ordinem suum: quorum princeps erat elisur filius sedeur. In tribu autem filiorum symeon princeps fuit salamihel filius surisaddai. Porro in tribu gad erat princeps heliasaph filius duel. Profectiq; sūt ⁊ caathite: portātes sanctuariū. Tādiu tabernaculū portabat donec venirent ad erectionis locum. Mouerunt castra ⁊ filij ephraim per turmas suas: i quoz exercitu p̄ceps erat elisama filius āmiud.

Anno 2°. Descripta directione signorum. b cōsequenē dr̄ descripta motio castrorū: vbi primo ponit exercit⁹ ordinate, p̄grediens. secūdo addit socius i itinē expediēs. ibi: Dixitq; moyses. 3° subiungitur casus ip̄ediens. xj. ca. Circa primū sciendū q̄ ad eleuationem nubis q̄ erat signū motiōis tribus iuda cū sibi adiūctis mouerūt castra: erat enī trib⁹ fortior ⁊ bellicosior. iō p̄pone bat ad resistendū fortiē si occurrerēt adūsarij. ⁊ p3 lrā vsq; ibi: q Depositūq; ē tabernaculū. statim enī p⁹ eleuationē nub filij aaron intrabāt tabernaculū ⁊ inuoluebāt illa q̄ erāt itra ⁊ disponebāt onera. qb⁹ egressis gersonite ⁊ merarite deponebāt tabernaculū ⁊ atrium p circuitū: ⁊ dispositis onerib⁹ arripiebant iter p⁹ exercitū iude cū duab⁹ tribub⁹ sibi adiunctis. r Profectiq; sūt ⁊ filij rubē. ista 2ª acies seqbat gersonitas ⁊ meraritas. s Profectiq; sūt ⁊ caathite. q; portabāt archā testimonij ⁊ alia q̄ erāt itra tabernaculū que erāt sanctiora: iō erāt i medio tori⁹ exercit⁹ isr̄l tanq; in loco tutiori: ut possent defendi si eēt necesse anterius ⁊ posterius. t

Tamdiu tabernac. p3. do. ⁊c. ad erectiōis locū. In hebreo br̄ sic: Eleuabāt tabernaculū vsq; ad aduentū ipsorum. ⁊ refertur ad gersonitas ⁊ meraritas qui p̄cedebāt portātes tabernaculū; ita q̄ inf ipsos ⁊ caathitas erat trib⁹ ruben

Ad imperiū domini pficiscebāt ⁊ ad imperiū illius figebāt tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum: manebant in eodē loco: ⁊ si euenisset ut multo tempore maneret sup illud: erant filij israel in excubijs domini: ⁊ non pficiscebant quotquot diebus fuisset nubes sup tabernaculum. Ad imperium domini erigebant tentoria: ⁊ ad imperiū illius deponebant. Si fuisset nubes a vespere vsq; mane: ⁊ statim diluculo tabernaculū reliquisset, pficiscebant ⁊ si p⁹ die ⁊ nocte recessisset dissipabāt tētoria. Si vo biduo aut vno mense uel longiori tpe fuisset super tabernaculū: manebant filij israel in eodem loco ⁊ non proficiscebantur: statim autem ut recessisset mouebant castra. Per verbum domini figebant tentoria: ⁊ per verbum illius pficiscebantur: erantq; in excubijs dñi iuxta imperium eius p manū moysi.

Ocutusq; est x dñs ad moyseu dicēs: Fac tibi duas tubas argenteas ductiles: quib⁹ conuocare possis multitudinē q̄ mouēda sunt castra. Cūq; increpueris tubis: congregabit ad te omnis turba ad ostium tabernaculi federis. Si semel clangueris: venient ad te p̄cipes ⁊ capita multitudinis isr̄l Si aūt plurior atq; concisus clangor increpuerit: mouebūt castra primi qui sūt ad orientalem plagam. In secundo autē sonitu ⁊ pari vlulatu tube leuabunt tentoria qui habitant ad meridiē: ⁊ iuxta hūc modū reliqui facient vlulantib⁹ tubis in pfectionem. Cū autem congregandus ē ip̄s: simplex tubarum clangor erit ⁊c. p3. k Filij aaron sacerdotes clangent tubis. hoc enī p̄tinebat ad eor officiū. l Eritq; hoc legitimū. i. lege statutū. m Si exieritis ad bellum, sequitur:

cum sibi adiunctis: ⁊ ideo qñ veniebant caathite portãtes vasa sancta inueniebãt tabernaculũ erectũ: ⁊ illuc introducebãt ea que portabant: qb⁹ egressis filij aaron intrabãt tabernaculũ ⁊ amouebant operimenta ⁊ ponebant archã ⁊ cherubin ⁊ alia in locis suis. a Nouissimi castroꝝ oiuꝫ pfecti sunt filij dan. Jn hebreo habet sic: Et mouit vexillum exercitus dan cõgregatj omnib⁹ castris. qz ista acies erat vltima: ppt̃ qđ si pcedẽtes aliquid pdebant in via. isti inueniebant. Et ideo ad eos cõueniebant ꝛc alijs tribub⁹ ad recupandũ pdita. b Dixitq; moyses obab.hic agitur de societate expediẽte in itinere: quia filij isr̃l habebãt incedere p deserti cui⁹ noticiã habebat iste obab: ⁊ dicũt aliqui q; fuit filius ietro: ⁊ ideo dicit̃ hic cognatus moysi. affinis: qz fuit eius socerius. Rabbi Sa. ⁊ aliqui alij dicũt q; fuit ipsemet ietro: vñ ⁊ ipse vocatus est obab sicut dictũ fuit Exo.ij.ca. vñ in hebreo br̃: Socero suo. vbi trãslatio nr̃a bz: Cognato suo. Sz hic occurrit duplex difficultas. ꝓma est quõ iste obab dr̃ hic filij⁹ raguel: cũ tñ raguel sit idem qđ ietro: ꝑm illã opinionẽ quã secut⁹ sum Exo.ij.ca. Ad qđ dicẽdũ q; pat̃ ietro vocat⁹ ẽ etiã raguel sicut ⁊ ipse: qz coiter accidit q; filij⁹ ꝓmogenitus bz nomẽ pris. vñ Luce ij. dr̃ de iohãne baptista q; vocabãt eũ noie pris sui zacharie. Secũda est qz de ipso ietro dr̃ Exo.xviij. q; postq; fuerat cũ moyse reuersus abijt in terrã suã. Ad qđ dicendũ q; sic dictũ fuit ibidem ietro videʒ mirabilia q; dñs fecerat in pplo isrl: relicta gentilitate uersus ẽ ad iudaismũ ⁊ ad pces moysi generi sui ꝑsensit ire cũ filijs isrl: prius tñ abijt in terrã suã que nõ multũ distabat a mõte synai: ut dictũ fuit ibidem: ut sic domo sua dispsita adducẽt secũ familiã suã: ⁊ qđ b dr̃ de moysi precib⁹ ad ipsũ factũ fuit eo tpe quo uersus fuit ad iudaismũ: de quo tpe tactũ est Exo.xviij.ca. dicta tñ reuersio ad dispositionẽ domus sue fuit p⁹ legẽ datã: ⁊ añ recessũ pplm de mõte synai: ⁊ tãto tpe q; posset se cõuenient̃ dispnẽ ad recedendũ cũ filijs isrl. sequit̃: c Noli inq̃t nos relinquere. ex quo tu es ꝓsus ad cultũ veri dei. d Tu eni nosti in q̃. lo. ꝑ deserta. po. dele. qz mãserat ꝓpe vetũ illud. qđ pz ex b q; moyses pascẽs oues ei⁹ minauit gregẽ ad interiora deserti. ut dr̃ Exo.iij.ca. b videt̃ ꝺicẽ ꝺicti; qz de mãdato dñi debãt ponẽ castra ad indiciũ nubis. ergo in nullo indigebãt indicio dois ꝑtũ ad b. Ad qđ dicũt alij q; bz habuerẽt ponẽ castra vbi stabat nubes: tñ nescire poterãt an ponerẽt ad ptẽ nubis posteriozẽ uel anteriozẽ: dextrã uel sinistrã: ⁊ iste sciebat q̃ ps eẽt accõmodatio exercitui: utpote ꝓpe maiozẽ ꝓpinquitatẽ fontiũ uel bonoꝝ pascuoꝝ qbus indigebat exercit⁹ ꝓ alijs⁹: sciebat etiã q̃ ps esset securioz ab aduersarijs: ⁊ in b ⁊ in ꝓsilibus indigebãt sua directiõe. e Profecti sunt ꝑ. moyses ⁊ obab ⁊ tot⁹ exercit⁹: f Alia triũ dierũ. dicit Ra.Sa. q; ꝑma die sui recessus ãbulauerũt ꝓ tantũ spaci. quãtũ faciũt tres diete: qz dñs volebat oñdere q; pat⁹ erat eos cito introducẽ ad terrã ꝓmissiõis: nisi posuissent impedimentũ. Alij dicũt q; ꝓ tres dies cõtinue ambulauerũt. ⁊ b magi ꝓsonat textui in principio sequẽtis capli vbi dr̃ q; ꝓ tãto labore itinerj ortũ ẽ murmur ꝑpli. g Archaq; fe. dñi ꝑcẽ. eos ꝓ tres dies. Istud videt̃ ꝺicẽ ꝺictis. s. q; archa cũ alijs vasis sanctj erat in medio ꝓgredientiũ Jdeo dicũt alij q; ordinatio ꝺicta de portat iõe archẽ in medio fuit ꝓ tpe in q̃ timeret de aduersarijs: b ꝓtũc qz erãt longe positi ab eis nõ portabãt in medio b añ exercitũ ad ꝓuidendũ locũ castroꝝ: qz colũna nub⁹ erat sup eã q̃ stabat qñ castra erãt ponẽda. Ra. Sa. dicit q; erat q̃dam alia archa in q̃ reuerenẽ seruabãt ꝑme tabule fracte: eo q; erant scripte digito dei: ⁊ ista ꝑcedebat exercitũ: ⁊ ea apparebat signũ q̃etis: sic i statiõe nubis: ita q; certiozes essent ex pluralitate signoꝝ. b Nubes q; dñi sup eos erat. Iz eni nubes eẽt extensa sup totũ exercitũ ad refrigeriũ estus. tñ spãli mõ ꝓ modũ cuiusdã colũne erat sup archã: vbi erãt tabule integre tpe q̃etis: tpe aũt motiõis erat sup vexillũ iude qđ ꝑcedebat. i Cũq; eleuaret archa. de loco castroꝝ ut portaret i via. k Surge dñe. qz ꝓdidim⁹ de tua ꝓtute l Et dissi. ini. tui. qz sũt inimici ꝑpli tui. uel qz cultũ latrie tibi soli debitũ attribuũt idolis. m Cũ aũt depo. in loco castroꝝ. n Aiebat reuertere dñe. ad ꝓseruandũ pplm tuũ: ut tibi exhibeat debitũ cultũ in loco quietis castroꝝ. o Cap.xj.

Aterea. hic ꝑ̃ ponit̃ caus⁹ ipediẽs ꝓgressũ ꝑpli ad terrã ꝓmissiõis. Et ponit̃ multiplex caus⁹ ipeditiẽs. ꝑ murmuratiõis ꝑpli. 2° obiurgatiõis moysi. ca. xij. 3° de spatiõis explooratoꝝ. xiij. ca 4° seditiõis chore ⁊ sibi adiunctoꝝ. ca. xvj. 5° cõmotiõis ꝑpli. ꝓpt̃ penuriã aq̃rũ. xx. c. 6° ex inuasiõe ostiũ ibi: Misit iterea. Circa ꝓmũ ponit̃ duplex murmuratio. ꝓma ex ipatiẽtia laboris. secũda ex cõcupiscẽtia saporis ibi: Vulgus q̃ppe. Circa ꝓmũ dr̃ sic: p Aterea est mur. po. quasi dolen. p labore. qz p spaciũ triũ dietarũ ambulauerũt vna die ꝑm Ra. Sa. uel qz p tres dies cõtinuos fuerãt in itinere ꝑm alios. qz ita poterãt incedere de nocte in colũna ignis: sicut ⁊ de die. ut dr̃ Exo.xiij.ca. Sed contra hoc qđ dr̃ hic de labore itineris: videt̃ illud qđ br̃ Deut⁹.viij.ca. Ad duxit te dñs deus tu⁹. xl. annis ꝑ desertum. ⁊ sequit̃ ibi: Vestimentũ tuũ quo opiebaris nequaq; vetustate defecit. ⁊ pes tu⁹ nõ ẽ subtrit⁹. Dicẽdũ q; illud bñficiũ habebat locũ in bonis boib⁹ ⁊ nõ in malis: sicut ⁊ mãna erat valde sapidũ bonis ⁊ malis insipidũ. ut habetur. j. ⁊ hoc patet ex mõ loquendi quo dicit̃ hic: Ortum est murmur populi. quia quãdo intelligit̃ de bonis. dicitur ꝑplus dñi uel popul⁹ meus: uel quid huiusmodi determinãs ad bonũ. quando aũt de malis: dicitur absq; determinatione. sicut Exo.xxxiij.ca. Populus iste dure cervicis est. q Deuorauit extremã castroꝝ partem. Extremũ aũt accipit̃ duplicit̃. s. de parte superiori ⁊ inferiori: ⁊ ꝑm hoc ꝓ extremã partẽ castroꝝ

intelligit vulgus sm aliquos. scōm alios no intelligūt maiores de populo. ⁊ hunc sensum sequitur Ra. Sa. dicens q seniores populi qui erant principales meruerāt mortem: ⁊ nadab ⁊ abiu: cum eis qñ viderunt deum. ut dictum fuit Exo. xxiiij. sed quia dominus eo tempore quo data erat lex de nouo noluit immiscere luctum cum gaudio de receptione legis: ideo distulit mortem nadab ⁊ abiu vsq ad dedicationem altaris: ut habetur Leuit. x. Mortem autem. lxx. seniorum vsq ad istū locum in quo fuerunt negligentes de repressione murmurationis populi quem tenebant regere sicut ⁊ moyses: ⁊ qz forte murmurauerunt cum populo. a Et absorpt⁹ est ignis. i. extinctus. b Vulgus. Hic consequenter ponitur murmuratio ex concupiscentia saporis: vbi primo ponit victa murmuratio. secundo moysi afflictio. ibi: Audiuit ergo moyses. ktio dñi cōsolatio. ibi: Et dixit dñs. quarto promissi impletio. ibi: Venit ergo moyses. quinto peccati punitio. ibi: Adhuc carnes. Circa primū dñr murmuratio eē iniusta ratione cibi petiti. cum dicitur: Vulgus quippe promiscuū de. isti erāt egyptij cōuersi ad iudaismū. sic dictum fuit Exo. xij.

Cūq clamasset ppls ad moysen: orauit moyses ad dñm: ⁊ absorpt⁹ est ignis. Vocauitq nomen loci illius incensio: eo q succensus fuisset contra eos ignis dñi. Vulgus[b] quippe promiscuū qđ ascenderat cum eis flagrauit[c] desiderio sedens ⁊ flens: iunctis sibi pariter filiis israel. ⁊ ait: Quis[d] dabit nobis ad vescēdū carnes? Recordamur[e] piscium: quos comedebamus in egypto gratis: in mentem[f] nobis veniunt cucumeres ⁊ pepones[g]: porriq[h] ⁊ cepe ⁊ allea. Anima nostra arida est: nihil[i] aliud respiciunt oculi nostri nisi man. Erat autem man quasi semen coriādri coloris[k] bdellij. Circuibatq ppls ⁊ colligens illud frangebat[l] mola siue terebat in mortario: coquēs in olla ⁊ faciēs ex eo tortulas saporis q̄si[m] panis oleati. Cūq[n] descenderet nocte super castra ros: descendebat pariter ⁊ man. Audiuit[o] ergo moyses flentē ppm per familias: singulos p ostia tētorij sui. Iratusq ē furor dñi valde: ſꝫ ⁊ moysi intolerandā res visa est: ⁊ ait ad dñm: Cur afflixisti[p] ſuū tuū: Quare nō inuenio grām coram te: Et cur iposuisti pondus vniuersi ppli huius sup me: Nūquid ego cōcepi oēm hāc multitudinem uel genui eā: ut dicas mihi: porta eos sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulū: ⁊ deferin trā. p q̄ iurasti patribus eoz? Vnde mihi carnes ut dem tante multitudini? Flent coram me dicentes: da nobis carnes ut comedamus. Nō[q] possū ego sol⁹ sustinē oēm hunc ppm qm grauis est mihi. Sin[r] aliter tibi videtur: obsecro ut interficias me: ⁊ inueniam gratiam in oculis tuis: ne[s] tantis afficiar malis. Et dixit[t] dominus ad moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senioribus israel: qs tu nosti q seniores ppli sint ac magistri: ⁊ duces eos ad ostiū tabernaculi federis: ⁊ deseruiens vniuscuiusq voluntati: ad quod quisq volebat conuertebatur. Et eadem ratione malis hominibus erat cibus insipidus qui de natura sua erat dulcis. Erat autem man quasi semen coriandri in figura ⁊ quantitate sed non in colore. ideo subditur: k Coloris bdellij. quod est album ⁊ lucidum sicut crystallus. l Frangebat mola ⁊c. hoc faciebant mali quib⁹ erat cibus insipidus. ⁊ ideo querebant ibi saporem per diuersas vias: tamen ex decoctione nō meliorabatur: ſ magis sapor dulcis mutabatur in prius per decoctionem. ideo subditur: m Quasi panis oleati. id est in cui⁹ pistatiōe oleum miscebatur. n Cūq descenderet nocte super castra ros: descendebat pariter ⁊ man. Primo enim cadebat pruina quasi stramentum manne: postea manna. ⁊ tertio ros quasi eius oprimentum. p ut plenius expositum fuit Exo. xvj. o Audiuit ergo moyses. Hic ponitur afflictio moysi habentis curam populi: cui intolerabilis videbatur propter maliciam eius. ⁊ patet littera vsq ibi: p Nō possum solus sustinere. Quomodo conqueritur q solus sustineret onus populi. cum de consilio ietro constituerit tribunos ⁊ centuriones? quia scōm Rabbi Sa. septuaginta senes qui cum eo erant instituti ad regimen populi iam mortui erant: ut dictum est in principio capituli. uel scōm alios dicentes q illi qui fuerunt mortui ab igne non fuerunt de maioribus populi: sed de vulgarib⁹. illi autem qui erant instituti super populum cū moyse intromittebant se tm de temporalibus. moyses autem volebat habere etiam adiutorium in spiritualib⁹ q Sin aliter tibi videt: obsecro ut interficias me. id est accipias animam meam de vita presenti ad te. r Ne tantis afficiar malis. timebat enim moyses ne malicia populi esset sibi occasio ruendi in malum impatientie. s Et dixit dominus. Hic consequenter ponitur consolatio dñi. Et primo q̄tum ad populi curam. secundo q̄tum ad cibi prouisionem. ibi: Populo quoq. Circa primū dicitur: t Congrega mihi septuaginta viros ⁊c. Ra. Sa. dicit q isti fuerūt prepositi filiorum israel cum essent in labore egypti: ⁊ quia cōpatiebantur eis non artabant eos ad implendum numerū laterum. ꝓpter quod flagellati fuerunt ab exactoribus pharaonis. ut habet Exo. v. ca. iō meruerunt assumi ad regimen ppli loco illoz qui mortui fuerant: ⁊ cum hoc habuerunt spiritum ꝓphetie. ut infra habetur. Scōm alios fuerūt idem senes qui prius regebāt ppm in tpalibus ⁊ tūc cū hoc impposita ē eis cura i spiritualib⁹: ꝓpē qđ receperūt de nouo sptm ꝓphetie: qz ad spūalia ꝓmouebāt. v Et duces eos ad ostiū tabernaculi.

inoculis toti⁹ populi: ut ī timore ⁊ reuerētia habeant. a Et auferam de spiritu tuo. i. de cura tua. b Tradamq; eis. ut portito ī alijs onere leui⁹ tibi sit. Aliē exponit: De spū tuo. i. de spū gratie tibi date: ⁊ tūc nō ē intelligēdū q; aliq̄d sit ablatū moysi ⁊ traditū alijs: ꝺ fuerūt illuminati absq; diminutione gratie moysi. sicut a lumine vni⁹ cādele illuminant plures absq; sui luminis diminutiōe. Sciendū tamen q; similitudo ista nō tenet q̄tū ad cām effectiuam: ita q; donū grē ī moyse existens causaret grām ī alijs effectiue: ꝺ tm̄ meritorie: inq̄tum ad p̄ces moysi ad ei⁹ subleuationem alij fuerūt illuminati. c Ppho q; dices. Hic ponit cōsolatio ꝺ defectū cibi. cū dicit ꝺ Sanctificamini. i. ꝑparate vos ad recipiendū id quod petistis. Sanctificatio enī ī hebreo frequēt accipit ꝑ ꝑparatione. Ra. Sa. exponit. preparate vos ad recipiendū punitionē ꝓpt̄ vram murmurationē. sicut dicit hiere. xij. Sanctifica eos ī die occisionis. Et vtrūq; pōt intelligi: q: de⁹ disponebat eis dare carnes sicut petiuerāt: ⁊ eos punire. p iniusta petitione. e Donec exeat ꝓ nares vestras. q; vomit⁹ egredies ꝓ os ut frequent fedat nares. f Eo q; repuleritis dñm. q̄tū in vobis ē ex ingratitudine vra. g Sexcēta milia ⁊c. s. j. ca. exp̄ssit numer⁹ eoꝝ sexcēta ⁊ tria milia q̄ngēti. l. Dicendū q; illi qui erāt vltra sexcēta milia fuerūt mortui in plaga ignis dicta ī p̄ncipio ca. h Et tu dicis dabo eis ⁊c. Hic varie sentiūt doctores hebreoꝝ. dicit enī ra. aquiba. q; moyses ꝺ dubitauit de ipletione verbi dei ⁊ ad ꝺ inducit id q; sequit de respōsione dñi. Nunq̄d man⁹ dñi inualida ē. q̄ videt eē rīsio ad dubitātē uel desperantem de impletiē facti: ⁊ iō peccauit ita grauiē sicut i aquis cōtradictionis de quib⁹ habet j. xx. ca. Verūtamē nō fuit ꝺ punitus sicut ibi: q: illud fuit factū in publico cozam tota multitudine filioꝝ israel. ⁊ iō statim fuit determinata punitio. s. q; nō intraret terrā ꝓmissionis: ꝛ istud fuit factū in secreto. s. cozā deo tm̄: ⁊ iō pena nō fuit statim imposita q̄m alie fūt puniēda petā publica ⁊ secreta. Ra. Sa. dicit q; moyses nō peccauit hic. ⁊ ad ꝺ inducit illud qō dicit ca. sequēti de moyse a dño: Qui in oi domo mea fidelissim⁹ est. ⁊ ꝺ idē dicūt doctores nostri dicētes q; moyses nō dubitauit de impletiē verbi dei: ꝺ q: modus ipletiōis nō erat sibi reuelat⁹: ꝙsiuit de mō iplēdi. nec ī ꝺ peccauit. sic nec bta virgo maria q̄m petiuit ab āgelo Luc. j. Quō fiet ⁊c. ⁊ sic expon ēdū ēillud. i Nunq̄d ouiū ⁊ bouū multitudo cedet ⁊c. ac si dicat impledit ne verbū tuū ꝓ būc modū uel alium:

faciesq; ibi stare tecū ut descendā ⁊ loquar tibi: ⁊ auferam de spiritu tuo tradamq; eis: ut sustentēt tecū onus populi: ⁊ nō tu solus graueris. Populo q; dices: Sanctificamini. Eras comedetis carnes. Ego enim audiui vos dicere: Quis dabit nobis escas carniū: Bene nob erat ī egypto. Ut det vob dñs carnes ⁊ comedat nō vno die nec duob⁹ uel q̄nq; aut decē nec viginti q̄dē: ꝛ usq; ad mēsem diez: donec exeat ꝓ nares vras ⁊ vertat in nauseā: eo q; repuleritis dñm q̄ ī medio vestri ē ⁊ fleuerit cozā eo dicētes. Quare egressi sumus ex egypto ut perirem⁹ ī solitudine: Et ait moyses ad dñm: Sexcēta⁹ milia peditū hui⁹ populi sunt. Et tu dicis dabo eis esū carniū mēse integro: Nunq̄d ouium ⁊ boum multitudo cedet ut possit sufficē ad cibū: uel cēs pisces maris in vnū ꝙgregabūt ut eos satient: Cui⁸ rndit dñs: Nunq̄d man⁹ dñi inualida est: Jā nunc videbis vtrū meus sermo ope compleat. Exit igitur moyses ⁊ narrauit populo verba dñi: cōgregans septuaginta viros de senioꝝ⁹ israel: quos stare fecit circa tabernaculū. Descenditq; dñs ꝙ nubē: ⁊ locutus ē ad eū auferēs de spiritu q̄ erat ī moyse: ⁊ dans septuaginta viris. Cūq; requieuisset in eis spiritus ꝓphetarēt¹⁰ nec vltra cessauerūt. Remāserāt¹¹ aūt in castris duo viri quoꝝ vn⁹ vocabat heldad ⁊ alt medad: sup¹² quos requieuit spiritus: nā¹³ ⁊ ipsi descripti fuerāt ⁊ nō exierāt ad tabernaculū. Cū ꝓphetarēt in castris cucurrit¹⁴ puer ⁊ nūciauit moysi dicēs: Heldad ⁊ medad ꝓphetāt in castris. Stati iosue fili⁹ nun minister moysi ⁊ electus e pluriḇ⁹ ait: Dñe mi moyses ꝙhibe eos. At ille: q̄d inq̄t emularis ꝙ me: Quis tribuat ut omis populus ꝓphetet: ⁊ det eis dñs spiritu. suū: Reuersusq; ē moyses ⁊ maiores natu israel in castra. Ventus¹⁵ aūt egrediēs¹⁶ a dño arreptas¹⁷ trāsmare coturnices detulit ⁊ dimisit in castra quasi cubitū quantū vno die confici pōt ex omni parte castroꝝ per circuitū: volabātq; ī aere duobus cubitis altitudine sup terrā.

k Cui respōdit dñs: nūq̄d manus dñi inualida est. ac si diceret. potētia mea pōt implere ꝺ multis modis cū sit infinita. modū tm̄ istū nō reuelabo tibi ꝙ vo: ꝺ ostendā facto. iō subdit: Jam nunc videbis ⁊c. sequit: l Exiit igit moyses. Hic ꝙnter describit impletio dicti. ꝓmissi. ⁊ primo q̄tū ad partē cure alijs ꝙponēde. 2°. q̄tū ad cibi. ꝓuisionē. ibi: Vent⁹ aūt egrediēs. Primū ꝓ ī trā ex pdictis vsq; ibi: m Prophetauerunt nec vltra cessauerūt. dictio hebraica q̄ ponit ꝺ ē equoca ad addere ⁊ cessare. ⁊ sm ꝺ exponitur oppositō mō ab hebreis. vno modo sic Prophetauerūt ⁊ nō addiderunt. i. illo tm̄ die ꝓphetauerūt ⁊ nō vltra. Alio modo sic: Prophetauerūt ⁊ non cessauerūt. i. non fuit ablatus ab eis spūs ꝓphetie. ꝛ nō cōtinue ꝓphetarēt: ⁊ hūc sensum sequit nra trāslatio q̄ videt verior: q: spūs ꝓphetie erat eis datus ad regimē populi: ut dictū ē. ⁊ iō nō ē ꝑsimile q; habuerint tm̄ vno die: sed durāte eoꝝ regimine ⁊ ꝺ ostēdit ira p̄cedēs Cūq; requieuisset in eis spūs. ⁊ sequit: n Remāserāt aūt in castris. nō ex contemptu ꝺ ex humilitate. reputātes se indignos tāta ꝓmotione. ⁊ iō receperunt donū dei sicut ⁊ alij. iō subdit: o Sup quos requieuit spiritus: q; recesserat super humiles: sm q; dr Isa. lxvj. sm translationē. lxx. Super quē requieset spiritus me⁹: nisi sup humilē ⁊ quietū: ⁊c. p Nam ⁊ ipsi descripti fuerāt ⁊c. Dicit Ra. Sa. q; moyses volēs cōprescere murmur populi contra se ꝙ plures acciperet de vna tribu q̄ de alia: accepit de qualibet tribu sex senes qui sunt simul accepti. lxxij. sed quia deus preceperat tm̄ de. lxx. iō accepit. lxxij. cedulas scriptas in qualibet q̄quen. i. senes. exceptis duabus cedulis in quibus nihil erat scriptū: ⁊ illas cedulas posuit in vase vbi nō poterāt videri. dicens. lxxij. semḇ q; quilibet acciperet ibi vnam cedulā ad fortunā: ⁊ qui acciperet cedulam non scriptam. signū erat q; deus nolebat cum cum senibus cōputari. ⁊ ideo dicit de istis duobus: q; ipsi descripti fuerant: quia cedulas scriptas habuerant. q Cucurrit puer ⁊ nunciauit. dicunt hebrei q; iste fuit gerson filius moysi. r Domine mi moyses prohibe eos. dicit Ra. Sa. q; ꝓphetabāt de morte moysi futura. ⁊ q; iosue introduceret populum in terram promissionis loco eius: ⁊ ideo iosue motus fuit ad hoc dicendū: ne videretur appetere ꝓpriam gloriam: ⁊ magistri sui mortem. Expositores autem nostri dicunt cōmuniter q; motus fuit eo q; videbatur esse contra reuerentiam moysi: q; in absentia eius ꝓphetarent quasi moyses nihil fecisset ad hoc q; recepissent spiritū ꝓphetie: ꝓpter quod subdit moyses: Quis tribuat ut omnis populus ꝓpheteret: ⁊c. ⁊ patet. s Ventus aūt. hic ꝙnter ponit impletio ꝓmissi q̄tū ad cibi ꝓuisionē. t Egrediēs a dño. i. virtute diuina excitatus. v Arreptas trāsmare coturnices. s. ī arabia vbi multū abundāt. x Volabāt q; ī aere duob⁹ cubitis ut possent capi sine labore: q: nō oportebat ad capiendū eas

sursum leuari aut veprimi. a Qui pax vocē chorus .i. q̄ min⁹ acceperūt: acceperūt in tanta q̄ntitate. Est aūt chorus gen⁹ mē-sure ⁊ cōtinet vocē ephi: ut habef Ezech. xlv. De q̄ntitate autem ephi dictū est Exo. xvj. q gomor q̄ est decima pars ephi cōtinet quasi quartā ⁊ dimidiā parisiēn: sm dicta Isidori ⁊ Papie, i. tātū ut aridis quātū vnū vas p̄tinēs q̄rtā ⁊ dimidiā p̄tineret. ⁊ sic ephi cōtinet quātū vas. xv. quartarum. ⁊ p cōsequēs chor⁹ cōtinet quātū vas. xxxvij sextariorum ⁊ dimidij. Verius tn̄ credo q̄ quātitas hui⁹ mē-sure est nobis incerta: sic ⁊ ut alijs frequenē dictū est: eo q̄ multū variant sm diuersa tpa ⁊ varias regiones

Surgēs ergo populus toto die illo ⁊ nocte ac die altero: congregauit coturnicum multitudinē: qui⁹ parū vocē chorus: ⁊ⁿ siccauerunt eas per gyrum castrorum. Adhuc[c] carnes erant in dentibus eorum: nec ut fecerat huiuscemodi cibus: ⁊ ecce furor domini cōcitatus in populū percussit eum plaga magna nimis. Vocatusq̄ est ille locus sepulchra concupiscentie: ibi eni sepelierūt populū q̄ deside-rauerat carnes. Egressi aūt de sepulchris cōcupiscētie venerūt i aseroth ⁊ manserūt ibi.

Locutaq̄ est maria xij ⁊ aaron cōtra[k] moysen: p̄pter vxorē eius ethiopissam[l]: ⁊ᵐ dixerūt: Nūq̄ p solū moysen locutus est dñs: Nōne[n] ⁊ nobis similiter est locutus: Quod[o] cū audisset dñs iratus[p] est valde. Erat[q] eni moyses vir mitissim⁹ sup oēs hoīnes q̄ morabāt in terra. Statimq̄[m] locut⁹ ē dñs ad eum ⁊ ad aaron ⁊ mariam: Egrediemini[m] vos tres ad tabernaculū federis. Cūq̄ fuissent egressi descēdit dñs in colūna nubis: ⁊ stetit i introitu tabernaculi vocās[o] aarō ⁊ mariā. Qui cū issent: dixit ad eos Audite sm̄ones meos. Si q̄s[p] ⁊ aaron cōtra[k] moysen: p̄pter vxorē eius ethiopissam[l]: ⁊ᵐ dixerūt: Nūq̄ p solū moysen locutus est dñs: Nōne[n] ⁊ nobis similiter est locutus: Quod[o] cū audisset dñs iratus[p] est valde. Erat[q] eni moyses vir mitissim⁹ sup oēs hoīnes q̄ morabāt in terra. Statimq̄[m] locut⁹ ē dñs ad eum ⁊ ad aaron ⁊ mariam: Egrediemini[m] vos tres ad tabernaculū federis. Cūq̄ fuissent egressi descēdit dñs in colūna nubis: ⁊ stetit i introitu tabernaculi vocās[o] aarō ⁊ mariā. Qui cū issent: dixit ad eos Audite sm̄ones meos. Si q̄s[p] loquit eū eo. vñ lībdif: g Et dixerūt: Nūq̄ solū p moysen tc. q. d. nō. vñ subdif: b Nōne ⁊ nobis simi. ē lo. q. d. sic q̄ tn̄ tenem⁹ legē actus matrimonialis. q. d. ex b nō habet cām separādi se ab vxore. Si aūt q̄rat quomodo maria ⁊ aaron sciuerūt q̄ moyses cōtineret ab vxore: Respōdet Ra. Sa. d. q̄ qn̄ lelidad ⁊ medad p̄phetauerūt i castris: ut dictū ē ca. p̄cedēti: maria sozor moysi ⁊ sepphora vxor ei⁹ erāt simul. ⁊ cū rumor de p̄phetia ipsozū venit ad eas-sepphora dixit: Ve vxorib⁹ eoz: q̄ extūc separabunt viri eaz ab ipsis: sicut maritus me⁹ sepauit se a me: ⁊ tunc maria dixit b aaron: ⁊ ambo simul reprehēderūt moysen. i Nō cū audisset. consequenē ponit aaron ⁊ marie reprensio cum dicit: Quod cū audisset. s. verba aaron ⁊ marie p̄sūptuosa ⁊ mala: k Iratus ē valde. eo q̄ sciebāt excellētiā sanctitatis moysi: ⁊ iō culpa eoz erat grauior. iō lībdif: l Erat eni moyses vir mitissim⁹. q. cū ēet valde excellēs respcū eoz tn̄ patiens eoz iniuriā sustinuit. m Statimq̄ tc. Ad-ostendēdū displicentiā dei sup isto verbo facto. Ju hebreo habef: Et subito. cui⁹ cām assignat Ra. Sa. dicēs q̄ aaron ⁊ maria tūc erāt inmundi: ⁊ p cōsequēs inepti ad apparen-dū in conspectu dei: ⁊ iō cōpulsi fuerūt p̄tere aquā purifi-cationis: ut p b ostenderet bonitas moysi continendo se ab vxore: ut semp esset paratus apparere coram deo q̄ frequenē ⁊ subito vocabat eū ad loquēdū cū eo. n ad p̄fusionē aaron ⁊ marie q̄ inmūdi erāt q̄n fuerunt vocati. n Egrediemini vos tn̄ tres. nolebat eni fatuitatē aaron in b facto coram populo ostēdere p̄pter scandalū populi vitandū: ⁊ eadem rōne nō est percussus lepra cū maria: ut habef infra: ⁊ p̄pter eandē rōnem sacerdotib⁹ nō imponit p̄nitētia publica. o Vocās aaron ⁊ mariā segregatī a moyse. q. reprehendendo eos volebat cōmendare moysen: sicut patet ex sequentibus ⁊ cōmendatio alicuius conuenienti⁹ fit in absentia ei⁹ q̄m in p̄sentia. vnde dicit Greg⁹: Sapiens cum laudat in facie flagellat in mente. p Si quis fuerit inter vos p̄pheta. Ad intellectū huius considerandū q̄ cognitio prophetica q̄tum ad p̄sens spectat fit tribus modis. Uno modo per abstractionē a sensibus exteriozibus: ut i somno uel extasi. Alio modo sine abstractione tali: ⁊ hoc fit duplicit⁹. Uno modo quādo in imaginatione fiunt aliq̄ forme virtute diuina: in quibus intellectus a deo illustratus inspicit veritatem intelligibilē supnaturalē. Alio modo qn̄ sine tali visione imaginaria intellectus a deo illustratus cognoscit intelligibilem veritatem supnaturalem. secūdus gradus ē altior primo: ⁊ tertius secundo: cuius rō est: q. p̄r occupationem sensuum exteriorū in actibus suis intellectus di-stahit: ut minus capere possit cognitionē supnaturalem: ⁊ iō quādo existēte tali occupatione apprehendit supnaturalis veritas. est altior gradus: sicut in cognitione naturali ille iudicat melioris ingenij: q̄ curis distractus apphen-dit veritatē intelligibilē q̄m ille qui non potest apprehendere

Locutaq̄ est maria xij ⁊ aaron cōtra[k] moysen: p̄pter vxorē eius ethiopissam[l]: ⁊ᵐ dixerūt: Nūq̄ p solū moysen locutus est dñs: Nōne[n] ⁊ nobis similiter est locutus: Quod[o] cū audisset dñs iratus[p] est valde. Erat[q] eni moyses vir mitissim⁹ sup oēs hoīnes q̄ morabāt in terra. Statimq̄[m] locut⁹ ē dñs ad eum ⁊ ad aaron ⁊ mariam: Egrediemini[m] vos tres ad tabernaculū federis. Cūq̄ fuissent egressi descēdit dñs in colūna nubis: ⁊ stetit i introitu tabernaculi vocās[o] aarō ⁊ mariā. Qui cū issent: dixit ad eos Audite sm̄ones meos. Si q̄s[p]

nisi sit ab omni tali distractione segregatus. Et iō secundus gradus ꝓphetie q̄ est sine abstractiōe a sensibus: altior est primo: ⁊ similiē tertio est altior secūdo: sicut in cognitiōe naturali ille ē melioris ingenij q̄ veritatē intelligibilē capit absq; manuductione p exempla sensibilia: q̄ ille q̄ indiget talib⁹. Ꝑm h̄ igit exponunt hebrei hām istā: Si q̄s fuerit ⁊c. uel per somniū loquar ad illū. p locutionem i somnio intelligit primus gradus ꝓphetie. per visionem secundus: qui sūt inferiores ut dictum est. Ac si dicat dñs aarō ⁊ marie. nō attigistis nisi ad inferiores gradus ꝓphetie. a At non talis seruus meus moyses. q̄ attigit gradum superiorem: ⁊ iō nō vetetis in ꝓphetia ei vos eq̄perare nec in dignitate mozū: iō subdit: b Qui in oi domo mea fidelissimus est. nec in cognitiōe diuinoz similes vos reputabitis ei. ideo subditur: c Oze enī ad os loquor ei: palam ⁊ non p enigmata ⁊ figuras deū videt. p hoc enī q̄ dicitur palā ⁊c. intelligitur tertius gradus prophetie p̄dictus: in quo non requirit aliqua visio imaginaria. per hoc autē q̄ dicitur: Oze enim ad os loquor ei. intelligitur quedam specialitas ⁊ dignitas in isto tertio gradu prophetie: quia quanto frequentius ⁊ familiarius deus reuelat alicui supernaturalē veritatē: tanto ille gradus est dignior. ⁊ iste erat in moyse: tamen ꝑm hebreos non vidit diuinam essentiā: ꝑm q̄ dictum fuit sibi Exo. xxxiij. Non videbit me homo ⁊ viuet. Augustinus vero dicit q̄ concessum fuit ei in presenti vita videre dei essentiā: quod accipit ex hoc quod dicit hic: Palam ⁊ nō p enigmata deum videt. quia omnis cognitio dei citra visionem diuine essentie enigmatica est: ꝑm q̄ dicit. j. ad Cor. xiij. ca. Videmus nunc per speculum ⁊ in enigmate: tunc autē facie ad faciem. Ubi autem ⁊ quando fuerit cōcessa moysi talis visio: non vidi determinatū ab aliquo doctore. d Quare igitur non timuistis ⁊c. q. d. quia inē homines ille qui est familiaris regi mortali timetur offendi ⁊ iniuriari. ⁊ multo plus debet timeri offensa amici mei. e Iratusq;. Hic consequenter ponitur peccati reprehensi punitio: vbi primo ostenditur indignatio dei cum dicit: Iratusq; cōtra eos abijt. i. diſparuit. f Nubes quoq; recessit. non tñ eo modo sicut recedebat in motione castrorum. g Et ecce maria apparuit candens lepra quasi nix. ista similitudo non tenet q̄ntum ad omnia sed q̄ntū ad hoc q̄ candor minus lucidus est: ⁊ candor lucens signum est lepre: ut habetur Leuit. xiij. h Obsecro dñe mi. humiliauit se aaron ex timore: quia vidit sororem suam lepra pfusam: ⁊ ex compassione orauit pro ei⁹ sanatione. i Clamauitq; moyses ad dñm. tanq; immemor iniurie: memor clementie. k Si pater eius spuisset in faciem eius. spuere in faciē alicuius signū ē contēptus ⁊ indignationis: ⁊ ideo hic ē sensus. Si pater carnalis ostendisset ei indignationē ⁊ reprehendisset eā sicut ⁊ ego feci debuisset esse confusa vij dieb⁹. multo magis debet esse confusa de indignatione mea l Separet. vij. dieb⁹ extra castra. eo modo quo leprosi eijciebātur de castris: ut dictum est supra. v. ca. m Et populus non est motus. ex quo patet impedimētum itineris ex reuerentia ad mariā. n Cap. xiij. Profectusq; ē populus. Hic consequenter ponitur impedimentum ex trāsgressione exploratorum. ⁊ bene cōungitur precedenti: quia sicut maria peccauit verbis malis ⁊ falsis: ita ⁊ exploratores: ⁊ diuiditur in partē principalem ⁊ incidentalem. secūda pars incipit. xv. ca. Circa primū ꝑ p̄mittitur trangressio exploratorum. secundo aliorum. xiij. ca. Circa primū ponitur primo exploratorum itineratio. secundo eorū relatio ibi: Locutiq; sunt eis. Circa iter exploratorum primo ponitur locus vnde recesserūt: In deserto pharan. Ex hoc videt q̄ p

fuerit inter vos. ꝓpheta dñi i visione apparebo ei: uel p somniū loquar ad illū. At a non talis seruus meus moyses: q̄ in b oi domo mea fidelissimus ē. Oze c enī ad os loquor ei. Palā ⁊ nō per enigmata ⁊ figuras deū videt. Quare igit nō timuistis detrahere huo meo moysi: Iratusq; c cōtra eos abijt. Nubes d quoq; recessit q̄ erat sup tabernaculū. Et e ecce maria apparuit candēs lepra q̄si nix. Luq; respexisset eā aaron ⁊ vidisset pfusam lepra: ait ad moysen: Obsecro f dñe mi: ne imponas nobis hoc peccatū q̄d stulte cōmisim⁹: ne fiat hec q̄si mortua: ⁊ ut abortiuum q̄d p̄git de vulua matris sue. Ecce iā medij carnis ei⁹ deuoratū est a lepra. Clamauitq; g moyses ad dñm dicens: Deus obsecro sana eā. Cui ridit dñs Si h pater ei⁹ spuisset in faciem illius: nonne debuerat saltē septem diebus rubore suffundi: Separet i septē dieb⁹ extra castra: ⁊ postea reuocabit. Exclusa ē itaq; maria ex castra septē dieb⁹: ⁊ k populus nō ē mot⁹ de loco illo: donec reuocata ē maria.

Rofectusq; l est xiij populus de aseroth: fixis tentoriis in deserto pharan. Ibiq; locutus est dñs ad moysen dicēs: m Mitte viros q̄ cōsiderēt terrā chanaan: quam daturus sum filijs israel: singulos de singulis tribub⁹ ex p̄ncipib⁹. Fecit n moyses q̄d dominꝰ imperarat de deserto pharan: mittens p̄ncipes viros: quoꝝ ista sunt noīa. De tribu ruben: semmua filiū zecbur. De tribu symeon: saphat filium vri. De tribu iuda: caleb filiū iephone De tribu isachar: igal filiū ioseph. De tribu ephraim: osee filium nun. De tribu beniamin: phalti filium raphu. De tribu zabulon: geddiel filiū sodi. De tribu ioseph sceptri manasse: gaddi filium susi. De tribu dan ambel filiū gemalli. De tribu aser: sthur filiū michael. De tribu neptalim: naabi filiū napsi De tribu gad: guel filium machi. Hec sunt noīa viroꝝ quos misit moyses ad cōsiderādum terrā: vocauitq; o osee filiū nun

a Et venerunt in ebron. In hebreo habetur: Et venit in ebron. ⁊ dicit Ra. Sa. ꝙ solus caleb iuit illuc ⁊ orauit dñm sup sepulchra patrũ: ut dñs preseruaret eum a deceptione aliorum exploratoꝝ quos videbat iam inclinatos ad malum. Et hoc accipit ex hoc quod habetur Josue. xiiij. vbi caleb dixit iosue: Jurauitq̃ moyses in die illo terram quã calcauit pes tuus erit possessio tua. Et sequit ibidẽ: Bñdixitq̃ iosue ⁊ tradidit ei ebron ĩ possessionẽ. b Nã ebron septẽ annis ⁊c. Hoc autem interponitur ad respõdendũ tacite questioni: qꝛ immediate fecerat mentionẽ de filijs enach q̃ erãt gigantes ⁊ in thãnim egypti ciuitate cõmorabantur gigantes. ꝓpter quod gigantes tithãnes vocati sunt: ideo posset aliquis mirari ⁊ q̃rere maxime veniens de egypto sicut erãt filij israel: quõ ĩ ebron essent gigantes: iõ dicit ꝙ ebron fuit edita ante thãnim. q. d. non ẽ mirum si ibi habitant gigantes: qꝛ ebron ẽ antiq̃or ⁊ ꝓpinquior tẽpori diluuij q̃ thãnim ĩ quo vigebat natio gigantum. c Pergentesq̃ vsq̃ ad torrentem botri. Causa huius nominis exp̃mitur in littera. ⁊ pꝫ. d Reuersiq̃ exploratores terre post .xl. dies. dicit Ra. Sa. ꝙ maius tempus satis requirebatur ad peragrandũ tanta terre spacia. sed dominꝰ breuiauit: qꝛ disposuerat differre ingressum terre promissionis per .xl. annos s̃m numerum dierum quibus exploratores cõsideraueruñt terrã: ut habetur ca. sequẽti. e Locutiq̃ eis. hic cõsequent̃ ponit̃ exploratoꝝ relatio cũ dicit̃: f Venimus in terrã ad quã misistis nos: que reuera fluit lacte ⁊ melle. quia ibi ẽ abundãtia pascuoꝝ ⁊ nemoꝝ in quibus apes mellificãt sine humano labore Inceperunt narrationem suam a cõmendatione terre. ut magis crederet eis populus postea ĩ detrahendo de ea: sicut detractor aliquando incipit a cõmendatione ꝑsone cui vult detrahere: ut per talem cõmendationẽ inclinet corda audientium ad credendũ ꝙ in dicendo mala de illa persona non moueatur odio sed veritatis amore: ⁊ sic sibi magis credat̃: ⁊ ideo subdiderũt difficultates obtinendi terrã illam. cũ dicitur: g Sed cultores fortissimos habet. quibus non poterimus resistere. h Stirpẽ enach. i. giganteam. i Amalech habitat in meridie. hunc populũ primo recitant: qꝛ habitabat in parte per quam ingressi erant: ⁊ ut terrerent populũ israel: cui amalech alias molestus fuerat. ut hr̃ Exo. xvij. k Chananeꝰ vero morat̃ iuxta mare ⁊ circa fluenta iordanis. q. d. ꝑ istas ꝑtes nõ ẽ ingressus nobis possibilis propter aquas: ⁊ ex his fuit territꝰ populus ⁊ incepit murmurare contra moysen. Et iõ caleb q̃ fuerat fidelis in hac missione. ad reprimẽdum murmur populi ⁊ timorem dixit: l Ascendamus ⁊ possideamus terrã quoniã poterimꝰ obtinere eam. valde faciliter cum dei adiutorio. m Alij vero q̃ fuerant cum eo. excepto iosue: n Detraxerũtq̃ terre. nõ ex sterilitate: qꝛ cõtrariũ dixerãt: sed ex morbida ⁊ pestilẽti habitatione: ita ꝙ homines non possunt ibi diu viuere. iõ dixerunt: o Terra quã lustrauimus deuorat hitatores suos. dic̃ Ra. Sa. ꝙ ĩ illa terra viderunt in qualibet villa homines sepelientes mortuos suos: qd̃ dñs faciebat ad bonũ filiorũ israel: ut pauci remanerent ad pugnandum cũ eis: ⁊ ipsi exploratores retulerũt ad malũ populi israel. p Ibi vidimꝰ monstra quedam. i. homines vltra quantitatem naturalem alios mirabiliter excedẽtes ut sic filij israel terrerẽtur ex cõditione terre ⁊ habitatoꝝ eius. q Quibus cõparati q̃si locuste videbamur. modus loquendi est hyperbolicus: ⁊ s̃m veritatem hominib̃ timẽtibus aduersarij sui videntur eis multo robustiores q̃ sint ĩ ꝟitate: ⁊ trepidãt vbi nõ ẽ timor. r Cap̃. xiiij.

iosue. Misit ergo eos moyses ad considerandam terram chanaan: ⁊ dixit ad eos: Ascendite per meridianã plagã. Cũq̃ veneritis ad montes: considerate terram qualis sit ⁊ populũ qui inhabitator ẽ eiꝰ: vtrũ fortis sit an infirmꝰ: pauci numero an plures: ipsa terra bona an mala: vrbes quales: murate an absq̃ muris: humus pinguis an sterilis: nemorosa an absq̃ arboribus. Confortamini: ⁊ afferte nobis de fructibus terre. Erat autem tempus q̃n iam p̃coque vue vesci possunt. Cumq̃ ascẽdissent explorauerunt terram a deserto syn vsq̃ roob intrantibus emath. Ascẽderuntq̃ ad meridiem: ⁊ [a] venerunt in ebron: vbi erant achiman ⁊ sisai ⁊ tolmai: filij enach Nam [b] ebron septem annis ante thãnim vrbem egypti condita ẽ. Pergentesq̃ [c] vsq̃ ad torremtẽ botri: absciderũt palmitem cum vua sua: quem portauerũt in vecte duo viri. De malis quoq̃ granat̃ ⁊ de ficis loci illius tulerunt: qui appellatus est nehelescol. i. torrens botri: eo ꝙ botrũ portassent inde filij israel. Reuersiq̃ [d] exploratores terre post quadraginta dies omni regione circuita: venerunt ad moysen ⁊ aaron: ⁊ ad omnẽ cetũ filioꝝ israel in desertũ pharan: qd̃ est ĩ cades. Locutiq̃ [e] eis ⁊ oĩ multitudini ostẽderũt fructꝰ terre ⁊ narrauerũt dicẽtes. Venimꝰ [f] ĩ terrã ad quã misistis nos. que reuera fluit lacte ⁊ melle: ut ex his fructibus cognosci potest: sed [g] cultores fortissimos habꝫ ⁊ vrbes grãdes atq̃ muratas. Stirpem [h] enach vidimus ibi: Amalech [i] habitat in meride: etheus ⁊ iebuseus ⁊ amorreus in montanis. Chananeꝰ [k] vero morat̃ iuxta mare: ⁊ circa fluẽta iordanis. Inter hec caleb compescẽs murmur populi qui oriebatur cõtra moysen ait: Ascẽdamus [l] ⁊ possideamus terrã: q̃m poterimꝰ obtinere eã. Alij vero [m] qui fuerant cum eo dicebant: Nequaq̃ ad hũc populum valemus ascendere: quia fortior nobis ẽ. Detraxerũtq̃ [n] terre quam inspexerant apud filios isrl̃ dicentes: Terra [o] quã lustrauimus deuorat habitatores suos. Populus quẽ aspeximus: procere stature est. Ibi vidimus [p] mõstra q̃dam filioꝝ enach de genere giganteo: q̃b̃ [q] cõparati q̃si locuste videbamur.

Git̃ [r] vociferãs xiiii oĩs turba fleuit nocte illa: ⁊ murmurati sunt cõtra moysen ⁊ aaron cũcti filij israel: dicẽtes: Utinã [s] mortui essemꝰ in egypto: ⁊ nõ ĩ hac vasta solitudine. Utinã peamus ⁊ non inducat nos dñs in terrã istã ne cadamꝰ gladio: ⁊ vxores ac liberi nostri ducant̃ captiui. Nõne melius est reuerti ĩ egyptũ? Dixerũtq̃ alter ad alterũ Cõstituamus nobis ducem: ⁊ reuertamur in egyptum. Quo [t]

Git̃. Post trãsgressionẽ exploratoꝝ: hic ꝯnter ponit̃ transgressio alioꝝ. ⁊ p̃mo q̃tũ ad eoꝝ desperationẽ. 2°. q̃tũ ad eoꝝ p̃sumptionẽ. ibi: Et ecce mane Circa p̃mũ ponit̃ dicta trãsgressio. 2°. trãsgressionis punitio. ibi: Et dixit dñs. Circa p̃mũ sciẽdũ ꝙ ex verbis exploratoꝝ fuerũt territi ⁊ desperati de cõsecutione terre a deo sibi ꝓmisse: ⁊ iõ p̃mo ꝓruperũt ĩ ꝟba murmuratiõis ⁊ iõ dr̃: Et murmurati sũt ⁊c. 2°. desperatiõis. ibi: s Utinã mor. esse. in egypto ⁊ nõ ĩ hac vasta solitudine. In hebreo hr̃: Vel in hac solitudine mortui essemꝰ. ⁊ h̃ pꝫ ꝑ ꝟba dñi dicẽtis. j. eo. ca. sicut locuti estis audiẽte me. sic faciã vobis: in solitudine hac iacebunt cadauera vestra. 3°. in verba rebellionis dicentes: constituamus nobis ⁊c. t Quo

audito moyses ⁊ aaron ceciderunt pr̃oni in terram.ne dñs iraſceref : ⁊ ut furia populi frangeref. a Ait vero ioſue filius nun ⁊ caleb.volentes ꝛe tranſgreſſione populi ⁊ ꝛe afflictione moyſi. b Sciderunt veſtimenta ſua.in ſignum magne triſticie:⁊ habef ſimile in plurib⁹ locis ꝛe.ac no.re. c Holite retelles eſſe cõtra dominũ.tum qz rebellãdo moyſi rebellabãt ꝛeo cui⁹ erat nũcius: tũ qz domin⁹ p̃ceperat eis qp irẽt ad tr̃ã .pmiſſionis. ⁊ ſic rebellabant ei in pſona ꝓpria d Meqꝫ ꝛc.qz ſic̃ panẽ ita eos poſſumus ꝛeuorare.i.abſqꝫ vlla difficultate. e Receſſit ab eis omne p̃ſidiũ . qz virtute diuina erãt timore percuſſi : ita qp non remãſerat in eis cõſiliũ ⁊ virtus reſiſtendi : ℔ qz populus ita erat deſperat⁹ qp non recipiebat admonitionẽ iõ volucrũt ſe cõuertere ad occiſionẽ: vñ ſubdit: f Et lapidi.eos vellet oppimere. ſcilz moyſen ⁊ aaron ioſue ⁊ caleb. g Apparuit glia dñi ,ad defenſionẽ eorũ ⁊ terrorẽ malorũ. b Et dixit dñs. Hic p̃ñter ponitur dicte tranſgreſſionis punitio. Circa qõ p̃mo ponit dei cõminatio,2°. pene relaxatio ꝗtum ad vnã partẽ.ibi Dixitqꝫ domin⁹. Circa p̃mũ igit̃ p̃mo ponit trãſgreſſionis repetitio breuit̃ cum dicit: Et dixit dñs ad moyſen:vſqꝫquo ꝛetraxet mihi p̃populus iſte:q.d.ab exitu ꝛe egypto inceperũt.ut p̃z Exo,xiij ⁊ cõtinuauerũt vſqꝫ modo. i Quouſqꝫ nõ credẽt mihi in omnibus ſignis.que fuerũt tam mirabilia qp ꝛeterẽt crerere eis. k Ferã igit̃ eos peſtilẽtia ꝛc.licz hoc nõ fecerit. tñ verũ dixit. qz loquebaf p̃m ꝛemerita populi : ut ſit ſenſus : meruerunt ut ℔ eis facerẽ. l Te aũt faciã p̃ncipẽ. ℔ aũt itelligit̃ cõditionaliẽ.i.ſi facerẽ p̃mũ:facerẽ ⁊ iſtud ſecũdum : qz merita tua exigunt. m Et ait moyſes. ad auertendũ irã dei : ne populus totaliter ꝛeleref : ⁊ ad ℔ allegat blaſphẽmiã nominis dei ſi ℔ fieret dicens : n Ut audiãt egyptij.q.d.ſi ℔ fieret:venirent ad eoꝝ noticiã ⁊ tũc intenderẽt in tuã blaſphemiã : qz neſciunt populi culpam. o Et habitatores terre huius.i.terre chananeoꝝ ad quã ibãt ⁊ imputẽt imporentie tue dicẽtes : qp ꝛz potueris eduaudito moyſes ⁊ aaron ceciderunt ꝓni in terrã coram omni multitudine filioꝝ iſrael. Ait vero ioſue filius nun : ⁊ caleb filius iephone:qui ⁊ ipſi luſtraverãt terrã : ſciderũt veſtimẽta ſua : ⁊ ad omnẽ multitudinem filioꝝ iſrael locuti ſunt . Terra quã circuiuimus valde bona ẽ Si ꝓpitius fuerit dñs : inducet nos in eam:⁊ tradet humũ lacte ⁊ melle manãtẽ. Nolite rebelles eſſe contra dñm : neqꝫ timeatis populũ terre huius : quia ſicut panem ita eos poſſumus ꝛeuorare . Receſſit ab eis omne p̃ſidiũ : dñs nobiſcũ eſt Nolite metuere. Cũqꝫ clamaret omnis multitudo : ⁊ lapidibus eos vellet oppimere : apparuit gloria dñi ſup tectũ federis cũctis videntib⁹ filijs iſrael. Et dixit dñs ad moyſen. Vſqꝫquo ꝛetrabet mihi populus iſte ? Quouſqꝫ nõ credent mihi in omnibus ſignis que feci coram eis: Feriam igit̃ eos peſtilentia atqꝫ cõſumã: teq aũt faciã p̃ncipẽ ſup gentẽ magnã:⁊ fortiorẽ qꝫ hec eſt. Et ait moyſes ad dñm : Audiant egyptij ꝛe quorũ medio eduxiſti populũ iſtũ : ⁊ habitatores terre hui⁹ q audierũt qp tu dñe in populo iſto ſis : ⁊ facie videaris ad faciẽ : ⁊ nubes tua protegat illos ⁊ i columna nubis p̃cedas eos p diẽ:⁊ in columna ignis p noctẽ qp occideris tantã multitudinẽ quaſi vnũ hominẽ:⁊ dicãt

Nõ poterat introducere populum in terrã ꝓ qua iurauerat : idcirco occidit eos in ſolitudine Magnificetur ergo fortitudo dñi ſicut iuraſti dicens: Dñs patiẽs ⁊ multe miſericordie : auferẽs iniq̃tatẽ ⁊ ſceleraq; nullũqꝫ innoxiũ ꝛelinquẽs:qui viſitas peccata patrũ in filios i tertiã ⁊ quartã generationẽ. Dimitte obſecro peccatũ populi tui huius:ſm magnitudinem miſericordie tue : ſicut ꝓpitius fuiſti egrediẽtib⁹ ꝛe egypto vſqꝫ ad locũ iſtũ. Dixitqꝫ dñs : Dimiſi iuxta verbũ tuum. Viuo ego : ⁊ implebitur gloria dñi vniuerſa terra . Attamen oẽs homines qui viderũt maieſtatẽ meã:⁊ ſigna q feci in egypto ⁊ in ſolitudine : ⁊ tentauerunt me iã per ꝛecẽ vices:nec obedierunt voci mee : non videbunt terrã ꝓ qua iurauí patrib⁹ eorũ nec quiſqꝫ ex illis q ꝛetraxit mihi inuidebit eam, Seruũ meum caleb qui plenus alio ſpiritu ſecutus eſt me: inducã in terram hanc quã circuiuit : ⁊ ſemen eius poſſidebit eã. Quoniã amalechites ⁊ chananeus habitant i vallibus : eras mouete caſtra: ⁊ reuertimini in ſolitudinẽ p viã maris rubri. Locutuſqꝫ eſt dominus ad moyſen ⁊ aaron : dicens: Vſqꝫquo multitudo hec peſſima murmurat cõtra me? Querelas filioꝝ iſrael audiui. Dicergo eis. Viuo ego ait domin⁹ : ſicut locuti eſtis audiẽte cere populũ ꝛe egypto : nõ tñ introducere in terrã ,pmiſſam : qz fortior eſt in ciuitatibus ⁊ habitatorib⁹ qꝫ egyptus: ⁊ hoc eſt qõ dr̃: Non poterat introducere ꝛc. iõ cõcludit: p Magnificef̃ g fortitudo dñi.introducẽdo populũ iſtũ ad terrã quã ei.p miſiſti,qõ nõ poſſet fieri:ſi iſte populus penitus ꝛeleref:qz nõ remanerẽt reliqe ex ipſis q Sicut iuraſti dices.li dices nõ referf ad lrãm imediate ſequentem : qz nõ ſunt ꝟba dñi ſ moyſi.vñ ⁊ ſimilia ꝟba dixit moyſes dño Exo.xxxiij. ca.ſed referf ad iuramentũ dei factũ abrahe Gen.xxij.ca.vbi dr̃ ſic. Per me metipſum iurauí dixit dñs, ⁊ ſequit̃ : Poſſidebit ſemẽ tuũ ꝛc. r Dñs. per omniũ gubernationẽ. s Patiẽs .q penitẽtie peccatorũ expectationẽ. t Et multe miſericordie,q pene relaxationẽ . v Auferẽs iniquitatẽ.i.peccata facta ꝓ proximũ x Et ſcelera. ꝓ deũ. y Nullũqꝫ innoxiũ ꝛelinquens , qz oẽs cõtrahunt peccatum originale : ⁊ adulti cũ ℔ ſaltem veniale. z Qui viſitas peccata patrũ in filios ꝛc . qz vſqꝫ ad quartã generationẽ contingit patres videre filios ſuos ⁊ conuerſo : ⁊ ſic filij ut frequenẽ fiunt imitatores paternoꝝ ſceleriũ: ⁊ patres puniunf in eis : qñ videt penas eoꝝ. a Dimitte obſecro peccatum populi ꝛc.q.d.totiens ⁊ tam grauiẽ te offenderunt qp indigent tua maxima miſericordia. b Dixitqꝫ dñs. Hic conſequenẽ ponitur pene relaxatio ꝗtũ ad vnam partẽ cũ ſubdit: c Dimiſi iuxta verbum tuũ, ⁊ bene dicit iuxta qz nõ totaliẽ dimiſit ℔ ꝗtũ ad ℔ qp nõ vele ret totũ populũ ſimul.iõ ſubdit: d Viuo ego.modus ẽ aſſertionis diuine : ⁊ eſt ſenſus : ſicut verũ ẽ qp ego ſum viuens : qz ſum vita p eſſentiã; ſic verũ eſt verbũ meũ ꝛe nõ velendo totum populũ ſimul.iõ ſubdit: e Et implebiẽ gloria dñi vniuſa terra.i.p facta mirabilia q faciã introducẽdo populũ in terrã promiſſam.diuulgabiẽ gloria nominis mei p vniuerſam terrã: ſicut p̃z ꝛe ſiccatione iordanis ⁊ ſubuerſione iherico ⁊ ſimilib⁹ . Alliq tñ exponunt ⁊ bene.qp ℔ intelligaf ꝛe ꝛpo q ſm carnẽ ꝛeſcendit ꝛe illo populo:p quẽ impleta eſt ois terra gloria dñi. f Attamen. Hic cõſequẽr reſeruat partẽ pene debite:⁊ p̃mo ꝗtũ ad cõmunitatẽ populi dicẽs : g Oẽs vo, q vi.ma.meã ꝛc.qui q vebuiſſent mihi credere ⁊ obedire. h Et tentauerũt me iã per ꝛecẽ vices.ſemel ante egreſſũ ꝛe egypto Exo.v.2°. i receſſu Exo, xiij.3°. in ꝛeſerto ſur ad aquas marath Exo.xv.4°. in murmure ꝓfectu carniũ:ut h ca.xi.5°. plus colligẽdo ꝛe mãna ⁊ ſeruãdo

ỹ ep̃mane: Exo. xvj. sexto ī raphidim ꝓ vẽfectu aque Exo. xvij. septimo ī cõflatiõe vituli: Exo. xxxij. octauo ex ipatiẽtia laboris ut b ca. xj. ī pncipio. nono ex cõcupiscẽtia sapozis: Mume. xj. xv. decimo ex vẽspatione in boc loco. Cetera patẽt vsq; ibi: a Oẽs q̃ nume. estis a. xx. an. ⁊ supza. Ex quo pz q illi q̃ erãt minozis eratis non incurrerũt hãc penã: similiẽ nec filij leui: qz nõ fuerũt numerati a. xx. annis: ℔ pmo ab vno mense. ut dictum est ℔. iij. ca. Et secundo numerati sunt a. xxx. annis ⁊ supza: ut dictum est. iiij. ca. b Parulos autem vẽstros. hic vẽ mínaf̃ pna ẽptũ ad illos q̃ erant. j. xx. annos: quia liczn̄ fuerint in vẽserto mortui tamen retardati sunt ab ingressu terre ꝓmissionis ꝓpter pcca patrum suoꝝ. xxxix. annis: ⁊ boc est quod subdit: c Filij vẽstri vagi erũt in vẽserto annis. xl. pmus annus egressionis vẽ egypto qui iam transierat cõputaf̃ ī ist̃is. xl. d Et portabunt fornicationem vestram. i. penam pcctoꝝ vẽstroꝝ quibus recessistis a dñmino: sicut fornicatrix a legitimo viro. e Igitur omnes viri. hic vẽterminatur pna explozatoꝝ. cum subditur. f Mortui sunt ⁊c̃. ⁊. i. subito ⁊ horribiliẽ ad terrozem alioꝝ ex sententia dñmini. g Josue autẽ filius nun ⁊ caleb filius iepbone ⁊c̃. ⁊ Dixit Ra. Sa. q ex hoc datur intelligi q̃ successerunt eis ī hereditate: quia ꝓpẽ pcctũ eoꝝ filij ipsoꝝ fuerunt priuati hereditate in terra promissionis. ⁊ hoc iuste quia auerterant corda populi a consecutiõe terre ꝓmisse. b Et ecce. hic consequenter ponitur transgressio populi ex ꝓsumptione qz sicut prius ad mãdatũ dei ire noluerãt: ita postea ꝫ voluntatẽ dei ⁊ inhibitionem moysi ire volebãt. ⁊ pz lrã vsq; ibi: i At illi cõtenebrati. i. pccato suo excecati. k Persecut⁹ ẽ eos vsq; horma. Nomẽ est loci impositũ ab euẽtu ut hr̃. j. xxj. ca. sed hic ponit ꝑ anticipationẽ.

me: sic faciã vobis. Jn solitudine hac iacebunt cadauera vr̃a. Omnes q̃ numerati estis a viginti annis ⁊ supza: ⁊ murmurastis cõtra me: non intrabitis terrã sup quã leuaui manũ meam ut habitare vos facerẽ: preter caleb filiũ iephone: ⁊ iosue filium nun. Parulos aũt vestros de quib⁹ dixistis q̃ prede hostib⁹ forent: introducam ut videant terrã que vobis displicuit. Vestra cadauera iacebũt in solitudine. Filij vestri erunt vagi in vẽserto annis quadraginta: ⁊ portabũt fornicationẽ vestrã: donec consumant cadauera patrũ in vẽserto: iuxta numerũ quadraginta dierũ: q̃b⁹ cõsideraſtis terrã: Annus pro die imputabit. Et quadraginta annis recipietis iniquitates vestras ⁊ scietis vltionem meã Q̃m sicut locut⁹ sum: ita faciã omni multitudini huic pessime q̃ cõsurrexit aduersum me. Jn solitudine hac deficiet ⁊ morietur. Jgit̃ oẽs viri quos miserat moyses ad cõtemplandum terrã: ⁊ qui reuersi murmurare fecerãt cõtra eũ omnẽ multitudinẽ: detrahentes terre q̃ esset mala: mortui sunt atq; percussi in conspectu dñi. ⁊ Josue⁸ autẽ filius nun: ⁊ caleb filius iephone vixerũt ex omnibus q̃ prexerãt: ad cõsiderãdã terrã. Locutusq; est moyses vniuersa verba hec ad oẽs filios israel ⁊ luxit populus nimis. Et⁹ ecce mane primo surgẽtes: ascenderunt verticẽ montis atq; dixerunt. Parati sumus ascẽdere ad locũ de quo dñs locutus est: qz peccauim⁹. Quib⁹ moyses: Cur inquit trãsgredimini verbum dñmini: quod vobis non cedet in ꝓsperum: Nolite ascendere: non enĩ est dñs vobiscũ: ne corruat̃ cor̃ inimicis vestris. Amalechites ⁊ chananeus ante vos sũt: quoꝝ gladio corruetis eo q̃ nolueritis acq̃escere dño: nec erit dñs vobiscũ. At illi contenebrati: ascenderũt ī verticem mõtis. Arcba aũt testamẽti dñi ⁊ moyses nõ recesserũt de castris. Descẽditq; amalchites ⁊ chananeus q̃ habitabat in mõte: ⁊ percutiẽs eos atq; cõcidens: ꝓsecutus ẽ eos vsq; horma. xv

Locutus ẽ dñs ad moysen dicẽs: Loquere ad filios israel: ⁊ dices ad eos. Cũm ingressi fueritis terrã habitatiõis vestre quã ego dabo vobis ⁊ feceritis oblationẽ dño ī holocaustũ aut victimã pacificã: vota soluẽtes: uel spõte offerẽtes munera: aut in solẽnitatibus vestris adolentes odorẽ suauitatis dño: de bob⁹ siue de ouib⁹ offeret q̃cũq; ĩmolauerit victimã: sacrificiũ simile decimã partẽ ephi cõsperſam oleo: quod mensurã habebit quartã partẽ hin: ⁊ vinũ ad libamentũ fundenda eiusdem mensure dabit in holocaustũ siue in victimã. Per agnos singulos ⁊ arietes erit sacrificium: simile duabꝫ decimabꝫ: q̃ cõsparsa sit oleo tertie partis hin: ⁊ vinũ ad libamentũ tertie partis eiusdem mẽsure offeret ī odorẽ suauitatis dño. Cũ vero de bob⁹ fecerĩ holocaustũ aut hostiã: aut impleas votũ uel pacificas victimas: dabis p singulos boues simile tres decimas cõsperſe oleo qđ habeat mediũ mẽsure hin: ⁊ vinũ ad liba fundenda eiusdẽ mẽsure: in oblationẽ suauissimi odoris dño. Sic facies per singulos boues ⁊ arietes ⁊ agnos ⁊ hedos. Tam indigene q̃⁹ peregrini eodẽ ritu offeret sacrificia

Locut⁹ ẽ dñs. hic ponit quoddã incidẽs l Cap. xv eo q̃ circa idẽ tẽpus de colligẽte ligna ī sabbato accidit casus: ⁊ tñ obseruatio sabbati fuit statuta a pncipio creationis mundi. ut habet Geñ. ij. ca. Et bñdixit dñs diei septimo ⁊ sanctificauit illũ. ideo occasione huius fit hic memoria de aliquibus alijs legalibus. ⁊ pmo de oblatione sacrificioꝝ. secũdo de redditione primitiarũ. tertio de expiatione peccatoꝝ ꝑ ignozantiam. quarto de punitione peccatozum ꝑ superbiã. secunda pars incipit ibi: ⁊ locut⁹ ẽ dñs. tertia ibi Qz si per ignozãtiam. quarta ibi Alia vero que ꝑ superbiã. Circa primũ sciendum q̃ de istis sacrificijs que hic tãguntur. s. de holocausto ⁊ hostia pacifica dictum est in leuitico: sed hic plenius additur de oblationibus q̃ debẽt fieri cũ istis sacrificijs: quia cum sacrificio agni offerebatur simile decima pars ephi oleo consperſe: quia in pistatione eius misebatur oleum: ⁊ vini quarta pars hin similiter offerebaf̃. Cum sacrificio arietis offerebanf̃ due decime simile oleo consperſe ⁊ vinũ tertia pars hin. In sacrificio bouis offerebantur tres decime simile: ⁊ vinum medietatẽ hin. Mensura autem olei ⁊ mẽsura vini erat eadem in quolibet istoꝝ sacrificioꝝ. Et ex dictis patet littera pauc̃ exceptis que pcurrent. m Cũ ingressi fueritis terram habitationis vẽstre. Ex hoc patet q̃ ea que dicũtur hic referenda sunt ad tempus futurum ī quo intrauerunt terrã ꝓmissionis. n Holocaustũ. sacrificiũ erat totũ incensũ ad dei honorẽ. o Victimã pacificã. ꝓ aliq̃ bono obtento a deo uel obtinendo. p Agnos ⁊ hedos. ꝑ ℔ designaf̃ q̃ idẽ erat ritus agni ⁊ hedi: ⁊ eedẽ oblationes offerẽde hic ⁊ ibi. q Tã indigene. qui est de filijs israel. r Nẽ peregini. qui erat conuersus ad iudaismum.

a Locutus est dñs. Hic cõsequenter agit de datione p̃mitiarũ: q; aliq̃d additꝫ quod nõ erat supra dictũ cũ dr: b Sepabitis p̃mitias dño de cibis vestris. In hebreo habetur: De pastis vestris tortellũ. q; de qualibet decoctione furni. gallice. fornee: separabat tortellus vnus dandus sacerdotibus p̃ p̃mitijs. c Sicut de areis. i. de granis q̃ sunt in area. d Ita et de pulmentis. In hebreo habet: Ita et de pastis vestrij. Supra enī fuerat dictũ de p̃mitijs dandis de grano existẽte i area uel grãgia: sed nõ de pasta dicto modo: et iõ dicit hic q; debebãt p̃mitias dare de isto sic et de illo. e De sũ ignorantiam. Hic agit de expiatiõe peccatorũ que habebãt aliquã cãm diminuentẽ de ratione peccati. Et p̃mo agit de ustis ingr̃tũ rangũt coitatẽ inter illa q̃ diminuũt, vnũ est ignorantia: et hoc tangitur i p̃ncipio. f A die qua cepit iubere. Ex q̃ p̃z q; b intelligitur de peccatis commissis postq̃ voluntas dñi fuerat significata populo p̃ moysen. g Et sacrificiũ ei⁹ ac liba ut cerimonie postulãt. q̃ determinate sũt Leuit. iij. ca. h Qm̃ nõ spõte peccauerũt. p̃ b intelligunt ea que cõmittunt timore mortis uel alteri⁹ pene. ut dic̃ Aug⁹ q; hoc diminuit rationẽ voluntarij et p̃ consequens peccati. i De sũ aĩa. Hic cõsequenter agit de expiatione p̃dictorum peccatorũ q̃tũ ad vnã p̃sonã singularẽ. q; aliud sacrificiũ offerẽdũ erat p̃ multitudine populi et aliud p̃ p̃sona singulari. k Anima vero que p̃ superbiã. Hic cõsequenter agit de punitione peccati cõmissi ex contẽptu, secũdo de iudeorũ habitu ibi: Dixitq; dñs. De punitione vero peccati ex cõtẽptu agit primo generaliter: q; generalis pena est mors. vñ subdit: l Peribit de populo suo. et b est intelligendũ q̃ aliq̃s erat cõiunctus p̃ testes nõ solũ de facto: sed etiã de mõ faciendi: videlicet q; scienter fecisset p̃ mãdatũ dñi. ut dicit. Ra. Sa. et b erat q̃ testes deponebãt cõtra eum: et nõ solũ q; fecisset p̃ dñi mãdatum: sed etiã q; sup̃ b fuisset monitus et edoctus q; tale factũ eẽt cõtra dñi mandatũ: et p̃m b exponũt aliq̃ verbũ saluatorꝭ Matb. xviij. Si peccauerit in te frat⁹ tu⁹. i. te solo sciente tẽ. sequit: si aũt nõ audierit te: adhibete tecũ vnũ uel duos: ut in ore duoꝝ vel triũ testiũ stẽ. dicũt enī q; ad b adhibebant testes ut cor̃ eis moneret eum et doceret q; tale factũ esset eõtra dñi mãdatũ: ut si postea recidiuaret: habærent testes p̃ eũ: nõ solũ de facto: sed etiã q; fecisset contra monitionẽ et correctionẽ. m Factũ est autem. Hic consequenter determinat pena de peccato cõmisso per superbiam in speciali. scilicet p̃ violatione sabbati. n Qui recluserunt eũ in carcere nescientes q̃d sup̃ eo facere deberẽt. Sed p̃ hoc videt Exo. xxxj. Quis q̃ fecerit opus in hac die morietꝫ. Dicit Ra. Sa. q; dñs sciebat ipsũ debere interfici: q; sic dicit: dictũ erat sibi q; nõ licebat hoc ei facere in die sabbati: et tñ nõ cessauit: nesciebant tñ qua morte debebat mori: q; mod⁹ mortis nõ fuerat determinatus Exo. xxxj. et iõ recluserũt eũ q̃usq; scirẽt b p̃ revelationẽ dñi: qõ et factũ est: q; p̃cepit eum lapidari. Aliq̃ expositores catholici dicũt q; reclusertũt eũ q; nesciebant si fecisset scienter in sabbato donec sup̃ b essent certificati p̃ divinam revelationẽ. o Dixit q̃ dñs. Hic agit de distinctione filiorũ israel ab alijs q̃tũ ad habitũ: sicut enim ille populus erat a deo specialiter electꝰ: eo q; ipse x̃pus erat ab illo nasciturus: p̃pter qõ data est ei lex specialis sicut fuit dictũ in p̃ncipio Exo. iõ dñs voluit eos distingui i habitu ab alijs gẽtib⁹: sicut in nouo testamẽto religiosi habent habitum distinctũ fm̃ p̃fessionẽ ad quam sunt astricti: iõ p̃ talẽ habitũ p̃testabant se eẽ iudeos. p Et faci. sibi fim. p̃ an. qua. pal. po. i eis vittas hyacinthinas. in signum q; deberent habere conuersationem celestẽ respectu aliarũ gentiũ: q; color hyacinthinus est similis colori celi q̃n serenũ est. q Quas cũ vide. recor. om. man. dñi. vñ et i cõfirmatione legis talis color apparuit eis q̃n viderũt dñm: ut habet Exo. xxiij. et iõ talis coloris visio inducebat ad memoriam mandatorum. r Cap̃. xvj.

Anima vero q̃ p̃ superbiã aliq̃d commiserit siue ciuis sit ille siue peregrinus: qm̃ aduersus dñm rebellis fuit: peribit de populo suo. Verbũ enī dñi cõtempsit: et preceptũ illi⁹ fecit irritũ: id circo delebit: et portabit iniq̃tatẽ suã. Factũ m est aũt cũ essent filij israel in solitudine et inuenissent hominẽ colligentẽ ligna in die sabbati: obtulerũt eũ moysi et aarõ et vniuerse multitudini. Qui recluserũt eũ in carcere nescientes q̃d sup̃ eo facere deberent. Dixitq; dñs ad moysen Morte moriat hõ iste: obruat eũ lapidib⁹ ois turba extra castra. Cũq; eduxissent eum foras: obruerunt eum lapidibus: et mortuus est sicut p̃ceperat dñs. Dixit q̃ dñs ad moysen: Loqre filijs israel: et dices ad eos: ut faciãt sibi fimbrias p̃ angulos q̃tuor pallioꝝ ponẽtes in eis vittas hyacinthinas. Quas o cũ viderint recordẽtur omnium mãdatoꝝ dñi: nec sequant cogitatiões suas: et oculos p̃ res varias fornicantes: sed magis memores p̃ceptoꝝ dñi faciẽt ea: sintq; sancti deo suo. Ego dñs deus vester: qui eduxi vos de terra egypti: ut essem deus vester. XVI

Lce aũt chore filius isuar filij caath filij leui et dathan atq; abiron

p 4

rebat habere dignitatē in populo eo q̄ erat filius secundi filij caath: ⁊ iō quādo vidit q̄ elisaphā qui erat filius ociel. s. quarti filij caath fuit factus ꝓnceps sup filios caath: tū sub eleaçaro filio aaron: ut habet. ē. iij. ca. cōcepit idignationē: eo q̄ filij iunioris filij caath erat positus sup eū ⁊ sup alios caathitas: ⁊ b

filij eliab: bon quoq; filij phe/leth de filijs ruben surrexerunt cōtra moysen: alijq; filioꝝ isrl ducēti q̄nquaginta viri ꝓceres synagoge: ⁊ qui tpe concilij per noīa vocabant. Cūq; stetissent aduersū moysen ⁊ aaron dixe/runt: Sufficiat vobis: q̄ oīs multitudo scōꝝ est ⁊ in ipsis ē dñs. Cur eleuamini sup popu/lū dñi: Quod cū audisset moy/ses: cecidit pnus in faciē: lo/cutusq; ad chore ⁊ ad omnē multitudinē: mane inquit no/tū faciet dñs q̄ ad se pteneāt: ⁊ sanctos applicabit sibi: ⁊ quos elegerit appꝛopinquabunt ei. Hoc igit facite: Tollat vnus/q̄sq; thuribulū suū tu chore ⁊ omne concilium tuum: ⁊ hausto cras igne ponite desup thymia/ma cora dño. Et quēcūq; ele/gerit: ipse erit sanctus. Mul/tū erigimini filij leui. Dixitq; rursum ad chore: Audite filij leui. Num parū vobis ē q̄ se parauit vos de israel ab omni populo: ⁊ iunxit sibi ut seruire/tis ei in cultu tabernaculi: ⁊ sta/retis cora frequētia populi ⁊ ministraretis ei: Idcirco ad se fecit accedere te ⁊ oēs fratres tuos filios leui: ut vobis etiā sacerdotium vendicetis: ⁊ oīs globus tu stet ꝯ dñm: Quid est enī aaron ut murmuretis ꝯ eū: Misit ergo moyses ut vo/

dñm. a veritate enim se esse vacuos professi sunt: qui mul/titudine se armauerunt. q Quid est enī aaron ut mur/muretis cōtra eū. q. d. non assumpsit sibi sacerdotiū: sed dñs imposuit ei. r Misit ergo. Hic ponitur reprehen/sio moysi q̄tum ad ambitionem ducatus populi. ⁊ primo

caret dathan ⁊ abiron filios eliab. Qui respōderunt: Nō venim⁹. Nunq̄d parū ē tibi q̄ eduxisti nos de terra egypti q̄ lacte ⁊ melle manabat ut occi/deres in deserto: nisi ⁊ dñatus fueris nostri: Reuera induxi/sti nos in terrā q̄ fluit riuis la/ctis ⁊ mellis: ⁊ dedisti nobis possessiones agroꝝ ⁊ vineaꝝ: An ⁊ oculos nostros vis erue/re: Non venimus. Iratusq; moyses valde ait ad dñm: Ne respicias sacrificia eorum. Tu scis q̄ nec asellū q̄dē vnq; acce/perim ab eis nec afflixerī quē/piā eoꝝ. Dixitq; ad chore: Tu ⁊ oīs congregatio tua state se/orsum coram dño: ⁊ aaron die crastino separatim. Tollite sin/guli thuribula vra ⁊ ponite su/per ea incēsum: offerentes dño ducenta q̄nquaginta thuribu/la: aaron q̄q; teneat thuribulū suū. Qō cum fecissent stantib⁹ moyse ⁊ aaron: ⁊ coaceruas/sent aduersum eos omnē mul/titudinē ad ostiū tabernaculi: apparuit cūctis gloria domini. Locutusq; dñs ad moysen ⁊ aaron ait: Separamini de me/dio cōgregationis hui⁹: ut eos repēte disperdā. Qui ceciderūt proni i faciē atq; dixerūt: Fo/rtissime deus spirituū vniuerse carnis: num vno peccante: ꝯ omnes ira tua deseuiet: Et ait

vocauit moyses istos ambicio/sos cora alijs se/nib⁹ ut eos rōna biliter induceret ad desistēdū. s Qui respōde/runt nō venim⁹. ostendētes se ap/te rebellare: q̄r quod cōsequēt̄ procedūt ad cō/uitia. t Nūquid parū est ti/bi. s. q̄ feceris h⁹ malū toti popu/lo: quod malum exprimitur cum subdit: p Ne eduxisti nos de terra. s. egypti. q Que lacte ⁊ melle manabat. i. bonis omnibus abundabat. illā terrā vltra vbi/tum cōmēdabāt i vituperiū moy/si q̄ eos inde edu/xerat. y Ut occideres i deser/to. ex defectu cibi ⁊ por⁹. z Nisi ⁊ dñatus fueris nostri: vnde im/ponebant ei q̄ vellet eos redige/re in seruitutē. qō erat falsum. a Reuera in/duxisti nos i terram q̄ fluit riuis lactis ⁊ mellis: hoc dicebāt iro/nice ad designā/dum q̄ moyses p falsas promis/siones decepisset populū: promittē/do eis terrā lacte

⁊ melle fluentē. b An ⁊ oculos nostros vis eruere: nō venim⁹. q. d. nō mādas nobis q̄cq; p bono nō h⁹ p malo. c Iratusq; moyses valde. nō p iniuria sibi illata: h⁹ quia talis iuuria inuehebat ꝯ deū cui⁹ erat nūcius. d Ne re/spicias sacrificia eoꝝ. sicut non respexit ad sacrificia cayn maligni: ut hꝫ Gen. iiij. ca. e Tu scis q̄ nec asellū. i. minimā rē. Cetera patēt vsq; ibi: f Et coaceruassent ad/uersū eos cēm multitudinē. dicit Ra. Sa. q̄ p totā noctē p̄cedentē ⁊ partē diei chore ⁊ sibi adherentes discurrerant p castra dicētes populo: q̄ mouebant̄ p vtilitate cōmuni ⁊ h⁹ mō coacerua uerūt sibi multitudinē. g Locutusq; ē dñs. Hic cōsequēt̄ ponit inflictio pne: vbi p̄mo ponit cōminatio dei cū dr: b Separamini de medio cōgregatio/nis huius. q̄ sūt indigni societate vra. i Ut eos repen/te disperdā. ecce simul. k Qui ceciderūt. pni i faciē. ad pla/candū dei irā. l Fortissime deus spirituū. i. q̄ cognoscis corda. m Num vno peccāte ꝯ oēs ira tua deseuiet. q. d. non decet. Iudex enim mortalis qui non cognoscit corda

quia homo videt tñi que parent: aliquando punit innocẽtes cum peccantibus: sed tu qui discernis videndo corda hominum non debes hoc facere. ideo subditur: a Precipe vniuerso populo ut separetur ab istis qui manifeste peccauerunt: ⁊ patet littera vsq; ibi: b Dathan ⁊ abiron egressi stabant, parati ad resistendum moysi. c Scietis q; dñs miserit me ⁊c̃. ¶. i. scietis q; de mãdato domini feci illud. p quib⁹ isti seditionẽ mouerunt. q; de mãdato eius ducatũ suscepi: ⁊ aaron in sacerdotẽ ordinaui: ⁊ elisaphã principẽ super caathitas cõstituti. sequitur: d Descẽderũtq; viuẽtes i infernũ. i. iferiores ptes terre in q̃bus dr̃ eẽ infernus a doctorib⁹: non tñ sic ẽ intelligendũ q; sint in pena inferni: ita q; non fuerunt mortui pr̃ morte corporali: q; p̃m q; dr̃ ad Hebre. ix. ca. Statutũ est oĩb⁹ semel mori. ad soluendũ debitũ nature lapse: p⁹ b̃ aũt iudiciũ. s. retributio p̃mij uel pene. e Sz ⁊ ignis egressus a dño. i. virtute diuina. dicit enĩ Ra. Sa. q; exiuit de thuribulis q̃ tenebãt. f Locutusq; ẽ dominꝰ. Hic q̃ritur ponit signũ punitionis p̃dicte ad repressionem alior̃ in futurũ a cõsimili temeritate cũ dr̃: g Precipe elea. fi. aarõ. b̃ eni signũ ponebaf ad rep̃mendũ alios in futuro. ab vsurpatione sacerdotij: ⁊ iõ b̃ signũ mãdaf fieri per eleaçar magi q̃ aaron: q; debebat succedere in sacerdotio. h Q̃m sanc. fũt in mor. pec. i. p morte peccatoꝝ q̃rũ thuribula remanebũt apparebit dñs ad moysen. Precipe vniuerso populo ut separet a tabernaculis chore: ⁊ dathan⁹ ⁊ abirõ. Surrexitq; moyses ⁊ abijt ad dathan ⁊ abiron ⁊ sequẽtibus eum senioribus israel dixit ad turbã. Recedite a tabnaculis impioꝝ: ⁊ nolite tangere q̃ ad eos pertinent: ne inuoluamini in peccatis eorũ. Cumq; recessissent a tentoriis eoꝝ per circuitũ: dathan ⁊ abirõ egressi stabant in introitu papilionũ suorum cum vxoribus ⁊ liberis omniq; frequẽtia. Et ait moyses: In hoc scietis q; dñs miserit me ut facerẽ vniuersa que cernitis: ¶ nõ ex ppio ea corde protulerim. Si cõsueta hominũ morte interierint ⁊ visitauerit eos plaga qua ⁊ ceteri visitari solent: non misit me dominꝰ. Sin aũt nouã rem fecerit dñs ut aperiens terra os suũ deglutiat eos ⁊ oĩa que ad illos ptinent: descẽderintq; viuentes in infernum: scietis q; blasphemauerint dñm. Confestim igit ut cessauit loqui: dirupta est terra sub pedibus eoꝝ: ⁊ aperiẽs os suũ deuorauit illos cũ tabernaculis suis ⁊ vniuersa substãtia eoꝝ. Descẽderũtq; viui in infernũ operti humo: ⁊ perierunt de medio multitudinis. At vero oĩs israel qui stabat per gyrum: fugit a clamore pereuntium dicẽs: Ne forte ⁊ nos tra deglutiat. Sz ignis egressus a dño: interfecit ducẽtos q̃nquaginta viros q; offerebãt incẽsũ. Locutusq; ẽ dñs ad moysen dicẽs. Precipe eleazaro filio aaron sacerdotis ut tollat thuribula que iacent in incendio: ⁊ ignẽ huc illuc q; dispergat: quoniam sanctificata sũt in mortibus peccatoꝝ: p. ducatq; ea in laminas: ⁊ affigat altari: eo q; oblatum sit in eis incensum dño: ⁊ sanctificata sint: ut cernant ea pro signo ⁊ monimento filij israel. Tulit ergo eleaçar sacerdos thuribula enea: in quibus obtulerant hi quos incendium deuorauit ⁊ produxit ea in laminas affigens altari: ut haberẽt postea filij israel quibus cõmonerent: ne quis accedat alienigena: ⁊ qui non est de semine aaron ad offerendum incensum domino ne patiatur sicut passus est chore: ⁊ omnis congregatio eius loquẽte dño ad moysen. Murmurauit autem omnis multitudo filiorum israel sequenti die contra moysen ⁊ aaron: dicens: Vos interfecistis populum domini. Cumq; oriretur seditio ⁊ tumultus incresceret: moyses ⁊ aaron fugerunt ad tabernaculum federis. Quod postq; ingressi sũt operuit nubes: ⁊ apparuit gloria domini. Dixitq; dominus ad moysen: Recedite de medio huius multitudinis: etiam nunc delebo eos. Cumq; iacerent in terra dixit moyses ad aaron: Tolle thuribulum: ⁊ hausto igne de altari mitte incensum desuper: pergens cito ad populũ ut roges pro eis. Jam enim egressa est ira a domino: ⁊ plaga deseuit. Quod cũ fecisset aaron ⁊ cucurrisset ad mediã multitudinẽ quã iam vastabat incendiũ: obtulit thymiama: ⁊ stãs inter mortuos ac viuentes pro populo deprecatus est: ⁊ plaga cessauit. Fuerunt aũt qui perierunt quatuordecim milia hominũ ⁊ septingẽti: absq; his qui perierant in seditione chore. Reuersusq; ẽ aaron ad moysen: ad ostiũ tabernaculi federis: postq; quieuit interitus.

L locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere ad filios israel ⁊ accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas a cunctis principibus tribuum virgas duodecim: ⁊ vniuscuiusq; nomen superscribes virge sue. Nomen autem aaron erit in tribu leui: futurũq; scitas dz̃ce i sacerdotib⁹: ⁊ b̃ ẽ q; subdit: i Et scificata sint. ut cernãt ea. p signo ⁊c̃. k Affigẽs alta. s. holocaustoꝝ l Murmu. aũt. Hic q̃ritur ponit transgressio multitudinis. cũ dr̃: Murmurauit aũt ois mul. çelãs. p chore ⁊ sibi adiunct. m Vos int̃. po. dñi. p hoc innuẽtes q; erãt morte digni. vñ subdit: n Moy. ⁊ aarõ fu. ad ptectionẽ dñi. o Q̃re. nu. taber. dicũt alicq; q; nõ fuit illa nubes q̃ p̃cedebat ducatũ populo: sed quedã pua nubes i q̃ dñs solitus erat loq; cũ moyse. alij dicũt q; fuit ista q̃ p̃cedebat ducatũ: sed aĩ b̃ semp stabat in alto super tabernaculũ: ⁊ tũc descẽdit operiẽs ⁊ ambiẽs tabernaculũ circũquaq; ut null⁹ posset accedere. p Cũq; iace. in ter. ad placandũ irã dei sup populũ excitatã. q Dixit moyses ad aarõ: Tol. thuri. ⁊c̃. cognouit enĩ ex reuelatione diuina q; p̃ces aaron ⁊ oblatiões incensi q̃sceret plaga incboata. r Stãs int̃ mor. ⁊ viuẽ. ut retineret. pcessum vindicte. s Reuersusq; ẽ aaron ad moysen. adhuc pro populo orantẽ. Et in b̃ dedit exemplũ platis q; non debent spiritualia subtrahere bñficia subditis, pr̃ iniuriã sibi illatã ab eis. t Cap. xvij.

L locutus ẽ dñs. Hic q̃ritur ponit sacerdotij determinatio p floritionẽ virge aaron. Circa q̃ primo tãgit virgay acceptio ad facti discussionẽ, 2° vni⁹ germinatio ad sacerdotij pbationem. ibi: Quas cũ posuisset. 3° eiusdem reseruatio ad recordationem. ibi Dixitq; dñs. Circa p̃mũ dr̃: v Accipe ab eis vir. singu. per cognationes suas. i. trib⁹. iõ subdit A cunctis p̃cipibus tribuum ⁊c̃. x Et vniuscuiusq; nomẽ. s. tribus. y Superscribes virge sue. ita q; nomẽ ruben erat scriptũ i virga illi⁹ trib⁹: ⁊ sic de alijs. z Nomen aũt aaron erat i tribu leui. b̃ dicit: q; i virga q̃ erat p tribu leui nõ erat scriptũ nomẽ leui sicut de alijs. Cuius rõ erat: q; questio de sacerdotio q̃rum ad

illos de tribu leui iam erat determinata per mortē chore & ducentor & quinquaginta virorū qui obtulerant incensum . & ideo de sacerdotio aaron non erat questio nisi ꝓtū ad alias tribus .
a Et vna virga cunctas eor familias cōtinebit. Ex hoc dicūt aliqui q ꝑter .xiij. virgas ꝑdictas erat vna cōmunis omnib⁹ tribubus . ꝫ ℞ non videt rōnabiliꝫ dictū: qz nō apparet cui deseruiret & iō illud qđ dicit hic Et vna virga cūctas eor familias continebit. nō refert ad familias aliar tribuū: ꝫ ad familias de tribu leui in qua erāt plures familie: ut supra dictū ē .iij.ca. ꝫ virga aaron sufficiebat ꝓ omnib⁹: eo q questio iam erat determinata ꝓtū ad alias familias leui: ita q dom⁹ aaron cōtinebat totū ius trib⁹ leui ꝓtū ad sacerdotium.
b Quem ex bis elegerō germinabit virga eius: & cohibebo a me querimonias filioꝝ israel: quibus cōtra vos murmurāt. Locutusq ē moyses ad filios isrl: & dederunt ei oēs ꝓncipes virgas per singulas tribus. Fecerunt q c virge duodecim absq virga aaron. ¶ Quas cū posuisset moyses coram dño in tabernaculo testimonij: sequenti die regressus inuenit germinasse virgam aaron in domo leui: & turgētibus gemmis eruperāt flores q foliis dilatatis ī amygdalas deformati sunt. Protulit q moyses oēs virgas de conspectu dñi ad cunctos filios israel viderunt q d: & e receperunt singuli virgas suas. Dixit q dñs ad moysen: Refer f virgā aarō in tabernaculum testimonij: ut seruet ibi in signū rebelliū filiorum israel: & quiescant querele eoꝝ a me ne moriantur: Fecit q moyses sicut ꝑceperat dñs Dixerūt g aūt filij israel ad moysen: Ecce h consūpti sumus: oēs perimus. Quicunq accedit ad tabernaculum dñi morit. Num usq ad internitionem cuncti delendi sumus? XVIII

& vna virga cunctas eorū familias continebit: pones q eas in tabernaculo federis coram testimonio: vbi loquar ad te. Que ex bis elegero germinabit virga eius: & cohibebo a me querimonias filioꝝ israel: quibus cōtra vos murmurāt. Locutusq ē moyses ad filios isrl: & dederunt ei oēs ꝓncipes virgas per singulas tribus. Fecerunt q virge duodecim absq virga aaron. ¶ Quas cū posuisset moyses coram dño in tabernaculo testimonij: sequenti die regressus inuenit germinasse virgam aaron in domo leui: & turgētibus gemmis eruperāt flores q foliis dilatatis ī amygdalas deformati sunt. Protulit q moyses oēs virgas de conspectu dñi ad cunctos filios israel viderunt q d: & e receperunt singuli virgas suas. Dixit q dñs ad moysen: Refer f virgā aarō in tabernaculum testimonij: ut seruet ibi in signū rebelliū filiorum israel: & quiescant querele eoꝝ a me ne moriantur: Fecit q moyses sicut ꝑceperat dñs Dixerūt g aūt filij israel ad moysen: Ecce h consūpti sumus: oēs perimus. Quicunq accedit ad tabernaculum dñi morit. Num usq ad internitionem cuncti delendi sumus? XVIII

Dixit q dñs ad aaron Tu k & filij tui & dom⁹ patris tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarij: & tu l & filij tui simul sustinebit peccata sacerdotij vestri. Sz m & fratres tuos de tribu leui & sceptro patris tui sume tecum: prestoq sint & ministrent tibi. Tu aūt & filij tui ministrabitis in tabernaculo testimonij. Excubabunt q leuite ad precepta tua & ad cūcta opera tabernaculi: ita dūtaxat ut ad vasa sanctuarij & altare non accedant: ne & illi moriant: & vos pereatis simul. Sint aūt tecū & excubent in custodijs tabernaculi: & in omnibus cerimonijs eius. Alienigena non admittitur vobis. Excubate i custodia sanctuarij & in ministerio altaris: ne oriat indignatio sup filios israel. Ego o vedi vobis fres vros leuitas de medio filioꝝ isrl: & tradidi dono dño ut seruiāt ministerijs tabernaculi ei. Tu aūt & filij tui custodite sacerdotiū vestrū: & oia q ad cultū altaris ptinēt & intra velū sunt: p sacerdotes administrabunt. Siqs extern⁹ accesserit: occidet. p Locutusq e dñs ad aaron. Ecce q vedi tibi custodiā ꝓmissarū meaꝝ. Sia que sanctificant a filijs isrl tibi & tra-

Dixit q dñs ad aaron Tu k & filij tui & dom⁹ patris tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarij: & tu l & filij tui simul sustinebit peccata sacerdotij vestri. Sz m & fratres tuos de tribu leui & sceptro patris tui sume tecum: prestoq sint & ministrent tibi. Tu aūt & filij tui ministrabitis in tabernaculo testimonij. Excubabunt q leuite ad precepta tua & ad cūcta opera tabernaculi: ita dūtaxat ut ad vasa sanctuarij & altare non accedant: ne & illi moriant: & vos pereatis simul. Sint aūt tecū & excubent in custodijs tabernaculi: & in omnibus cerimonijs eius. Alienigena non admittitur vobis. Excubate i custodia sanctuarij & in ministerio altaris: ne oriat indignatio sup filios israel. Ego o vedi vobis fres vros leuitas de medio filioꝝ isrl: & tradidi dono dño ut seruiāt ministerijs tabernaculi ei. Tu aūt & filij tui custodite sacerdotiū vestrū: & oia q ad cultū altaris ptinēt & intra velū sunt: p sacerdotes administrabunt. Siqs extern⁹ accesserit: occidet. p Locutusq e dñs ad aaron. Ecce q vedi tibi custodiā ꝓmissarū meaꝝ. Sia que sanctificant a filijs isrl tibi & tra-

mus patris tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarij. l. habebitis illa que offeruntur in sanctuario ꝓ peccatis populi ut exponūt alij. Sed ista expositio non videtur cōueniens: quia portare & sustinere designant onus impositum receptio autem oblationum non est sacerdotibus onerosa ideo aliter exponitur referendo ad finē capituli precedentis. vbi querit remediū contra periculū mortis in populo: si indebite alij q accederent ad diuina: ut sit sensus: l Et tu & filij tui sustinebitis peccata .c. i. si aliqui se ingerent p vestrā negligentiā nō solū puniētur ꝓ sua temeritate: sed & vos ꝓ vestra negligentia & ideo vobis incumbit onus arcendi eos: & diligenē precauendi ne aliquis indebite accedat .
m Sed & fratres tuos de tribu leui .c. sume tecum prestoq sint. scilicet ad officia sibi cōuenientia: utpote in custodia vasorum & portarum ne aliquis indebite se ingerat. n Tu aūt & filij tui ministrabitis in tabernaculo. leuitis enim nō erat licitum ingredi nisi in motione castrorum quādo vasa sancta erant inuoluta: ut ea portarent.
o Me & illi moriant. propter suā temeritatē. p Et vos pereatis simul. propter vestrā negligentiā. & sic patet q impositū erat sacerdotibus reprimere leuitas. & leuitis populū. q Ego vedi vobis fratres vestros leuitas. nō ad faciendū opa vestra exteriora in domibus vestris: ꝫ ad seruiendū in ministerijs tabernaculi. iō subdit: Et tradidi donū dño. sequit: r Tu aūt & filij tui custo. sacer. .c. i. sacerdotale officiū quod seruat debite ministrando: & perditur indebite exercendo: sicut nadab & abiu mortui sunt offerendo ignem alienū: ut habet Leuit. .x. s Locutusq est dñs. Hic describit retributio ꝓ labore. & primo ꝓtū ad sacerdotes generaliter. secundo ꝓtū ad leuitas. ibi: Filijs aūt leui. tertio ꝓtū ad sūmū sacerdotē specialiter. ibi: Locutusq est dñs. Quantū ad primū dicit: t Ecce vedi tibi custodiā ꝓmissarū mearū. & dicit custodiā: qz nō oportebat talia comedere prima die & secūda trī: sicut de aliquib⁹ sacrificijs quoꝝ reliquie nō poterāt reseruari. p victu sacerdotum in tempus magis longum. v Omnia que sanctificant. hoc est de promittunt per votū. x Tibi tradidi & filijs tuis. p officio sacerdotali. i. p labore officij.

a In sanctuario comedes illud. ⁊ sic determinat locum
b Mares tm̃ edent. ⁊ sic determinat sexū ꝯtū ad sacrificia ꝓdicta. c Primitias aūt ⁊c. sequit: Qui mūdus ē in domo tua vescet eis. Licz possent comedi a masculis ⁊ mulieribus: utpote vxore ⁊ filiabus sacerdotū: tm̃ non erat licitū immundis.

d Omnē medullā. qz ꝑmitie debāt dari de meliori qđ significat ꝑ medullā e Quicqđ ꝑmū erūpet e vulua. i. quod ꝑmo nascet: f Vt ꝑ hominis ꝑmogenito ꝓciū accipias. qđ est. v. siclos argenti. ut dictū ē ſ. iij. ca. ⁊ intelligit de ꝑmogenitis aliaz tribuū a tribu leui cui⁹ ꝑmogeniti erāt deo oblati ad ministeriū tabernaculi. g Et cē aīal quod immundū ē redimi facias. h nō itelligit generalit de omni aīali immūdo: ſ de oi indigēte redemptione. inē aīalia enī immunda aliq̃ erāt quoz ꝑmogenita non redimebant. ſ inē ficiebant: sic ꝑmogenitū canis. ⁊ aliq̃ q̃ non redimebant pecunia ſ ꝑ eis ouis offerebat: sic ꝑmogenitū asini. i Primoge. autē bo. ⁊ ouis ⁊ ca. nō fa. re. qz sanc. sūt dño. qz debant immolari ipsi deo. k Carnes vero i vsū tuum ce. sicut pec. consecratū. i. sic de aliis sacrificijs q̃rū vna pars ē offerentium. pectusculū tm̃ ⁊ arm⁹ dexē de illis ꝓtinent ad te: sic carnes de istis. l Pactum salis est sempiternū. i oi sacrificio ponebat sal. ⁊ iō stabilitas alicui⁹ pacti designat noīe pacti salis. m Interra eoz nihil possidebitis. q̃ eni accipiebāt victū a populo nō debāt habē partē in hereditate. n Nec habebitis partē inter eos. hoc addit ad denotandū ꝙ nec etiā in ꝓda hostiū debāt habē partē: ut dicit Ra. Sa. o Ego pars ⁊ hereditas tua. qz oblata ⁊ scificata dño erāt assignata ꝑ victu suo. p Et poz. pec. po. qz si ex eoz negligētia alij se ingerāt idebite ad tabernaculū punient. q Quas i vsus eoz ⁊ necessaria separaui. ꝑ hoc ostēdit ꝙ leuite nō poterāt tm̃ decimas comedē: ſ etiā i alia sibi necessaria cōmutare. r Locutusq̃ est dñs. Hic ꝓpter agit de mercede sūmi sacerdotis spāliter: qz leuite de decimis receptis a populo debebant dare partē decimā sūmo sacerdoti: ⁊ de illis debebant dare illa q̃ erāt meliora: alit peccarēt si scienter sibi meliora retinerent. ⁊ ex his pz lrā vsq̃ ibi: s Me pol. obla. filio. israel. i. decimas vobis oblatas ab ipsis ꝑ peccatū ꝓdictū. t Et moriamini. ſ. si hoc fecerit. v Cap. xix. Locutusq̃ est dñs. Hic ꝓpter agit de officio sacerdotis in quātum ē mediator dei ad populum: ⁊ hoc ꝓprie respicit purificationē que a deo derivat ad populum per sacerdotis officiū. In lege autem erāt due purificationes. Una ab immūditia spirituali q̃ contingit ex peccat: ⁊ ista q̃ erat grauior purificabat ꝑ oblationes ⁊ sacrificia ut hic. Leuit. iij. v. Alia aūt erat ab immūditia corporali: q̃ contingit ex tactu alicui⁹ rei immūde: uel alia immūditia corporali per quam efficiebat homo ineptus ad ingrediēdū locū cultꝰ diuini: ita ꝙ tales immūditie erāt quasi quedam irregularitates impedientes accedere ad locum diuini cultus: ꝙdiu manebant. ⁊ tales purificabant per aspersionē aque lustrationis: in qua cōmiscebātur cineres vacce cōbuste: ⁊ de ista purificatione agitur hic. Circa qđ primo ponitur ritus oblationis. secundo modus expiatiōis. ibi Habebunt ꝯ filij isrl. Adhuc circa primum describit vacce immolatio. secundo ex hoc aliquoz inquisitio. ibi: Ista est religio victime

didi ⁊ filijs tuis ꝑ officio sacerdotali: legitima sempiterna. Hec ergo accipies de his q̃ sanctificantur ⁊ oblata sunt dño. Omnis oblatio ⁊ sacrificium ⁊ quicqđ pro peccato atq̃ delicto reddit mihi ⁊ cedet i sancta sanctoz: tuum erit ⁊ filioz tuorum. In sanctuario comedes illud. Mares tm̃ edent ex eo: qz consecratū est dño. Primitias aūt q̃s vouerint ⁊ obtulerint filij israel: tibi dedi ⁊ filijs tuis ac filiabus tuis iure ꝑpetuo. Qui mūdus ē in domo tua vescet eis. Omne medullā olei ⁊ vini ac frumēti: quicqđ offerūt primitiaz dño: tibi dedi. Vniuersa frugum initia: que gignit humus ⁊ dño deportantur: cedent in vsus tuos. Qui mundus est in domo tua vescetur eis. Omne qđ ex voto rediderint filij israel: tuum erit. Quicqđ primū erūpet e vulua cuncte carnis quā offerūt dño: sive ex hominibus: sive de pecoribus fuerit tui iuris erit: ita dūtaxat: ut ꝑ hominis ꝑmogenito preciū accipias: omne aīal quod immundū est redimi facias cui⁹ redemptio erit post vnum mēsem: siclis argenti q̃nq̃ pondere sanctuarij. Siclus viginti obolos habet. Primogenitū aūt bouis ⁊ ouis ⁊ capre nō facies redimi: qz sanctificata sūt dño. Sanguinē tm̃ eoz fūdes sup altare: ⁊ adipes adolebis in suauissimū odorē dño. Carnes vero in vsum tuū cedent: sicut pectusculū cōsecratū ⁊ armus dexter tua erūt. Oēs primitias sanctuarij quas offerūt filij israel dño: tibi dedi ⁊ filijs ac filiabus tuis iure ꝑpetuo. Pactū salis est sempiternū coram dño tibi ac filijs tuis. Dixitq̃ dñs ad aaron. In terra eoz nihil possidebitis: nec habebitis partē inter eos. Ego pars ⁊ hereditas tua in medio filioz israel. Filijs aūt leui dedi omnes decimas israelis in possessionē ꝓ ministerio quo seruiūt mihi in tabernaculo federis: ut nō accedāt vltra filij israel ad tabernaculū: ne committāt peccatū mortiferū: solis filijs leui mihi in tabernaculo seruiētibus: ⁊ portātib⁹ peccata populi. Legitimū sempiternū erit in generationib⁹ vestris. Nihil aliud possidebunt decimaz oblatiōe contēti: q̃s in vsus eoz ⁊ necessaria separaui. Locutusq̃ ē dominꝰ ad moysen dicēs: Precipe leuitis atq̃ denuncia. Cū acceperitis a filijs israel decimas q̃s dedi vobis: ꝑmitias eoz offerte dño id est decimā partē de decime: ut reputet vobis i oblationē ꝑmitiuoz: tā de areis q̃m de torcularibus ⁊ vniuersis quoz accipitis primitias offerte dño: ⁊ date ea aaron sacerdoti. Dia q̃ offeretis ex decimis: ⁊ in donaria dñi separabitis: optima ⁊ electa erunt cuncta. Diceisq̃ ad eos: Si ꝑclara ⁊ meliora q̃q̃ obtuleritis ex decimis: reputabit vobis quasi de area ⁊ torcular dederitis ꝑmitias: ⁊ comedetis eas in omnibus locis vestris: tam vos q̃m familie vestre: quia preciū est ꝑ ministerio quo seruitis i tabernaculo testimonij: ⁊ non peccabit sup ꝺ: egregia vobis ⁊ pinguia reseruātes: ne polluat oblatiōes filioz israel: ⁊ moriamini. xix

Locutusq̃ ē dñs ad moysen ⁊ aaron dicēs. Ista ē religio victime quā ꝓstituit dñs Precipe filijs isrl ut adducāt

Et tunc demū. Circa ꝑmū dicit sic: ꝑ ⁊c. qz immolabat ꝑ purificatione totius populi ut posset accedere ad cultū dei: q̃ cultus in sacra scriptura vocat religio. ⁊ iō hec victima specialiter nominatur nomine religionis. y Precipe filijs israel ut adducant. qz ꝓ purgatione multitudinis fiebat ista immolatio. iō animal immolādū debebat exhiberi a toto populo

a Ad te vaccam. Erat enim īmolanda pro peccato idolatrie vituli. iō dr vacca magis q̄ vitulus: qz sic nominat ille populus Osee. v. Sicut vacca lasciviens declinauit israel: ⁊ eadem rōne adducebat ad moysen: ⁊ nō ad aaron: qz timore pli fecit idolū vituli: ut habetur Exo. xxxij. b Rufam. In hebreo br: Rubeam. qz idolū p̄dictū fuit aureū, ppt̄ similitudinem coloris

c Etatis integre. In hebreo nō habet: Etatis ⁊ iō integritas refert ad colorē vacce q̄ habebat eē rufea integralit absq; varietate alterius coloris. d In qua nulla sit macula. i. defectus membrorum: qz talia defectuosa nō erāt īmolatitia. e Nec portauerit iugū. ad significandum q̄ filij israel i idolatria vituli abiecerāt a se iugū legis dei

ad te[a] vaccā rufā[b] etatis[c] integre in qua[d] nulla sit macula nec[e] portauerit iugum: tradetisq; eam eleaçaro sacerdoti. Qui[f] eductā extra castra īmolabit[g] in cōspectu omniū: ⁊ tingens digitū in sanguine eius asperget cō fores tabernaculi septies[h] vicib[i]: ⁊ cōburet q; eā cunctis videntib[j] tam[m] pelle ⁊ carnib[j] ei[j] q̄ sanguie ⁊ fimo flamme tradītis. Lignū[n] quoq; cedrinū ⁊ hysopum: coccū q;[o] bis tinctum sacerdos mittet in flāmam que vaccā vorat. Et[p] tunc vestīs lotis vestib[q] ⁊ corpore suo: ingredietur in castra: cōmaculatus q; erit vsq; ad vesperū. Sed ⁊ ille qui cōbusserit eā: lauabit vestimenta sua ⁊ corpus: ⁊ īmūdus erit vsq; ad vesperū. Colliget aūt vir mundus cineres vacce ⁊ effundet eos extra castra īloco purissimo: ut sint multitudini filioz israel in[r] custodiā ⁊ in aquam aspersionis: qz p peccato vacca cōbusta ē. Cūq; lauerit q̄ vaccē portauerat cineres vestimenta sua: īmūdus erit vsq; ad vesperū. Habebūt[s] quoq; filij israel ⁊ aduene q̄ habitāt in

ter eos sanctum: iure ppetuo. Qui[e] tetigerit cadauer hominis: ⁊ ppt̄ hoc septē diebus fuerit īmundus: aspergef ex hac aqua die tertio ⁊ septimo: ⁊ sic mundabit. Si die tertio asperſus nō fuerit: septimo nō poterit emūdari. Dis[f] qui tetigerit humane aie mortīcinū: ⁊ asperſus h ac cōmixtione nō fuerit: polluet tabnaculū dñi ⁊ perībit ex israel. Quia aqua expiationis nō est asperſus: īmund[g] erit: ⁊ manebit spurīcitia ei[g] sup eum. Ista[h] est lex hois q̄ morit in tabernaculo. Oēs[i] qui ingrediunt tentoriū illi[j]: ⁊ vniuersa vasa q̄ ibi sunt: polluta erūt septē diēb[g]. Vas[k] qō nō habuerit operculū nec ligaturā desuper īmundū erit.] Si q̄s i agro tetigerit cadauer occisi hominis aut p se mortui siue[l] os illi[m] uel sepulchrū: īmundus erit septē diebus. Tollēt q;[n] de cineribus cōbusti iōis atq; peccati: ⁊ mittent aquas viuas sup eos i vas i q̄b[o]-cū hō mund[p] tinxerit hysopū aspget ex eo oē tentoriū: ⁊ cūctā supellectilē: ⁊ hoies huiusce modi contagione pollutos.

bantur īmundi: quia cineres illi ordīnabantur ad purificationem totius populi: ⁊ ideo tangens illos quocumq; modo debebat se reputare ad hoc indignum: ⁊ maculam aliquam contrahere: ⁊ p consequens indigere aliqua purgatione. ista tamen purgatio non fiebat per aspersionem cū aqua lustratiōis: de qua dicetur infra: sed per ablutionem corporis ⁊ vestiū ⁊ sic patz littera vsq; ibi: q In custodiam ⁊ in aquam aspersionis. Ad hoc enī custodiebant cineres: ut cū aliqui essent mundādi poneretur de cineribus illis in aqua mūda ⁊ tunc ex illa aqua aspergerent illa que erant mundanda. per modum qui habet infra. r Habebūt quoq;. Hic consequenter describitur expiatiōis ritus q̄tū ad īmunditiam contractam ex mortuo: ⁊ primo q̄tum ad hoc q̄ ista īmunditia ē in hominibus. secundo prout est etiā in alijs reb[g] ibi: Ista est lex. Circa primum dicitur sic: s Qui tetigerit cadauer hominis ⁊ propter hoc septē diebus fuerit īmundus.

ita q̄ non poterat ingredi atriū tabernaculi. cui[g] ratio est: tum ppter reuerentiam illius loci: qz ex cadaueribus mortui exeunt humores corrupti: quib[g] tangentes cadauer fiebant inepti ad accedendū ad sacra: tum quia idolatre ⁊ sortilegi circa mortuos faciebant superstitiosa: ⁊ ideo īmundi ex tactu cadaueris, phibebantur ab ingressu atrij. donec essent mundati aqua lustrationis per modum qui subditur. cū dicitur: Aspergetur ex hac aqua. ⁊ patet. t Omnis qui tetigerit. Hic exprimitur pena intrantis tabernaculum uel atriū non purificatus a tali īmunditia: cuius pena est mors. vnde subdit: Peribit ex israel. v Ista est lex. Hic agit de purificatione p̄dicte īmunditie prout se extendit nō solum ad homines: sed etiam ad res alias. cum dicitur: x Oēs q̄ ingrediunt tentoriū illi[g]. s. hois mortui ⁊c. y Vas qō nō habuerit operculū ⁊c.] Ex b br q; si i tentorio mortui eēt vas qō haberet operculū nō p̄trahebat īmūditiā qz īmūditia talis nō p̄trahebat i superficie exteriori: ⁊ iterī vbi reponebant illa q̄b[g] hoies vtebant. z Siue os illi[g] uel sepulchrū. qz idolatre ⁊ sortilegi i superstitionib[g] suis vtebātur ossibus mortuorum: ⁊ circa sepulchra talia exercebāt. ⁊ etiam quia talia habent in se īmunditiam corporalem.

a Tollentq; de cineribus combustionis atq; peccati. sic autem nominatur: quia sicut predictum est illa vacca īmolabat i expiationē peccati idolatrie vituli. b In q̄b[g] cū hō mū. tinxe. hysopū. q̄ ē herba odorifera: ad denotādū q; p talē aspersionē amouebat fetor uel īmūditia p̄tracta

4 Atq; [b] modo mundus lustrabit.i.asperget imundū ex tactu mortui ⁊ modis p̄dictis. b Tertio ⁊ septimo die. ad tollendā enī talē imunditiā requirebat talis ritus: aliē incurrebat pena mortis: uel p̄m alios pena excoīcationis. vñ subdit: c Si quis [b] ritu nō fuerit expiat⁹, anteq; ingrediat atrium dñi. Peribit aīa illius ⁊c. d Ipse [q;] qui aspgit aq̄s ⁊c. licz esset mund⁹. ut p̄dictū est: tñ ex tactu rei sacre utebat se reputare idigere aliq̄ purgatiōe: eo q; utebat se reputare indignū tali tactu: ut supra dictū ē ut colligēte cineres. ista tñ purgatio non fiebat p aspersionē aque lustrationis: q; si aspgeret seipsū contraheret maculā sicut ⁊ aspergēs aliū: ⁊ si aspgeret ab alio cadē ratiē: ⁊ ille aspgēs ipsū indigeret aspgi p aliū ⁊ sic in infinitū: ꝑ q̄ ista purgatio fiebat per lotionē uestium suaꝝ. e Quicūd tetigerit immūd⁹ imūdū faciet. ⁊ iō etiā talia indigent purgatione. f Et aīa que illoꝝ q̄ppiā tetigerit.i. ut illis q̄ sūt sic polluta. g Immūda erit usq; ad uesperū.i. abstinebit ab ingressu atrij: nō tñ ad expiationē eius requirebat aspersio aque: uel ablutio uestiū sicut i p̄dictis. h purgabat p trāsitū tpis. b Lap̄. xx.

Atq; [a] hoc mō mundus lustrabit imūdū ttio [b] ⁊ septimo die: expiatusq; die septimo: lauabit ⁊ se ⁊ uestimēta sua: ⁊ imūdus erit usq; ad uesperū. Si q̄s [c] hoc ritu nō fuerit expiat⁹ peribit anima illius ut de medio ecclesie q; sanctuariū dñi polluit: ⁊ nō est aqua lustrationis aspersus. Erit hoc p̄ceptū legitimū sempiternū. Ipse [d] q; aspergit aquas: lauabit uestimenta sua. Qis q̄ tetigerit aquas expiationis: imūdus erit usq; ad uesperū. Quicūd [e] tetigerit imundus imundū facier: ⁊ anima que hoīm q̄ppiā tetigerit imunda [f] erit usq; ad uesperū. xx

Enerunt [g] q; filij israel ⁊ omis multitudo i desertū [i] sin mense [k] p̄mo: ⁊ mānsit populus i cades. Mortuaq; [l] est ibi maria ⁊ sepulta in eodē loco. Cūq; [m] indigeret aq̄ populus cōuenerūt aduersum moysen ⁊ aaron: ⁊ [n] uersi i seditionē dixerūt: Utinā perissemus int̄ fratres nostros coram dño. Cur eduxistis ecclesiā dñi in solitudinē: ut ⁊ nos ⁊ nostra iumēta moriamur: Quare [o] nos fecistis ascendere ut egypto: ⁊ adduxistis in locū istū pessimū q̄ seri [p] nō pōt: q; [q] nec ficū gignit nec uineas: nec malogranata insup [r] ⁊ aquā nō habet ad bibendū. Ingressusq; [s] moyses ⁊ aaron dimissa [t] multitudine in tabernaculū federis: corruerūt [u] p̄ni in terrā: clamauerūtq; ad dñm: atq; dixerunt: Domine deus audi clamorē populi tui [v] ⁊ aperi eis thesaurū tuū fontē aque uiue: ut satiati cesset murmuratio eoꝝ. Et [x] apparuit gloria dñi sup eos. Locutusq; est dñs ad moysen dicens: Tolle [y] uirgā ⁊ cōgrega populum tu ⁊ aaron frater tuus: ⁊ loquimini ad petrā coram eis: ⁊ illa dabit aquas. Cūq; eduxeris aquam de petra: bibet oīs multitudo ⁊ iumenta ei⁹. Tulit [z] igit moyses uirgā q̄ erat in cōspectu dñi sicut preceperat ei: cōgregata multitudine añ petrā: dixitq; eis: Audite [a] rebelles ⁊ incredduli. Num [b] de petra hac uob aquā poterim⁹ eicere: Cūq; eleuasset moyses manū percuteret [c] uirga bis silicē: egresse sūt aq̄ largissime ita ut pp̄l's biberet ⁊ iumēta

Cumq; indige. aqua popu. dicit Ra, Sa, q; B subdit post mortem marie: ad insinuandū q; dū uiuebat p eius merita popul⁹ i deserto existēs p magnum tēp⁹ añ nō habuit defectum aque. o Et uersi in seditionē. i. rebellionē ⁊ cōtentionē cū moysen ⁊ aaron. p Dixerūt uti. peris. inē fra. no. B ē cū illis qui pierūt tpe chore: quia mors illoꝝ fuit breuis ista aūt plixa: ⁊ p̄ sequens gratioꝝ. q Quare nos feci. ascē. de egypto. ubi uiuebamus in abūdantia. Et adduxistis i locū istū pessimū: cui⁹ cām subdunt dicentes: r Qui seri non pōt. ⁊ sic patit defectum fructuū q̄s ꝑfert terra p humanū laborē ⁊ etiā coꝝ q̄s sponte gignit: iō subdit: s Qui nec ficum gignit ⁊c. Ista tñ q̄erla erat irrationabilis: q; manna sufficiebat p omni cibo hoīs: ut dictū ē. s. xi. ca. t Insup ⁊ aquā nō habet. ista pl⁹ habebat de ratione: q; sine aqua nō pōt hō q̄uenīēt uiuere. v Ingressusq;. hic ponit defectus reuelatio q̄tū ad defectū aque q̄ nō poterat tolerari cōpetent: ubi premittit moysi ⁊ aaron oratio. q̄ debet esse solitaria. ⁊ B notat cū dr: x Dimissa multitudine ⁊c. humilis ⁊ supplicatoria. iō subdit: y Corruerūt p̄ni in terrā. debet etiā esse deuota. iō subdit z Clamauerūtq; ad dñm. ex magno affectu ⁊ feruore. debet etiā ee rōnabilis ⁊ discreta. iō subdit: a Et aperi eis thesaurū tuū fontē aque uiue. Ista enī petitio erat discreta ⁊ rōnabilis q; de B quod erat necessariū. Cōsequenter ponit dñi exauditio cū subditur: b Et apparuit gloria dñi. i. nubes in qua dñs solit⁹ erat loq; cū moyse quasi paratus petitionē eoꝝ exaudire. vñ subditur: c Tolle virgā ⁊c. Ista fuit virga aaron: q; de ipsa subditur: d Tulit igit moyses virgam que erat in conspectu dñi. De virga aūt aaron dicit ca. xvij. Refer uirgā aaron i tabernaculū testimonij. e Audite rebelles ⁊ incredduli. hoc dixit moyses: quia frequenter consimilia acciderant in populo. f Num de petra hac aquam uobis poterimus eicere: Istud uerbū moysi poterat dupliciter intelligi: affirmatiue ⁊ negatiue: q; si p̄tulit ut dicūt expositores catholici cōmuniter: q; is nō dubitaret de potētia dei q̄n posset illud: dubitauit tñ de effectu ne ipe direct p̄ malicia populi. ⁊ iō dubitādo de effectu dixit: Num de petra ⁊c. ut si effectus fuisset secut⁹. sic itelligeret: nō obstāte incredulitate uestra poterim⁹ eicere aquā de petra uirtute diuina. si aūt nō sequeret: sic intelligeret: Num de petra ⁊c. q. d. nō poterimus p̄ malicia uestrā. g Percuties uirga bis silicē. quia primo ictu non exiuerūt aque propter dubitationem moysi: in secundo tamen ictu exiuerūt propter implctionē diuini p̄missi.

pitulū de purgatione p aquas lustrationis: q; sicut fit expiatio p dictā aspsionē: ita suo mō p iustoꝝ mortē: sm q; dr ps. cxiij. Preciosa i cōspectu dñi mors sanctoꝝ ei⁹. n Cūq; indigeret hic describit aque defect⁹: ubi p̄ B describit primo populi murmuratio. 2°. defectus reuelatio. ibi: Ingressusq;. Circa p̄mū dr:

Consequenter ponitur dubietatis punitio cum dicitur: a Quia nō credidistis mihi, tu & aaron, ut sanctificaretis me. i. sanctitatē meā in populis, & missi mei absq; dubio credendo: & fidē vestrā absq; dubio corā populo, nūciādo. imo cōtrariū fecistis iō b Nō introducetis vos populos ī terrā quā dabo eis. sed morieminī ante ingressum: & ly multū vestra rērat ingredi. q. tñ sciuerunt q; verbū dei erat diffinitiuū: ideo verbū dñi humiliter acceptauerūt: & tūc nō orauerūt, p ei⁹ retractatiōe: postea tamen moyses orauit dñm, p ingressu terre: & nō fuit exaudit⁹: ut hr Deut°. iij. ca. sequit: c Et sanctificatus ē in eis, p hoc venī q; filij israel viderūt q; vindicta dei non parcebat moysi & aaron: qui erāt sancti & amici sui. fuerūt territi & magis obedientes ne incurrerēt offensam dei. hebrei autem dicūt q; moyses & aaron peccauerūt: eo q; nō fecerunt sicut pceperat deus: q. dixerat Loquimini ad petrā corā eis: & illa dabit aquas: ut p. ij. in textu. ita q; ex solo verbo absq; percussione vel dissert aqs qō fuisset nonū signū diuine potentie. Non enī legit q; adhuc factū fuisset simile: & iō subdit postea: Quia nō credidistis mihi ut sanctificaretis me corā filijs israel. q. d. si corā filijs israel dixissetis ecce lapis iste q; nō audit nec videt & tñ obedit verbo dei: emittēdo aquas absq; vlla percussione: multo fortius vos qui estis rōnales verbis dñi vel tertis obedire absq; vlla flagellatiōe: in hoc sanctitatē meā professi fuissetis verbo & facto: quod q; nō fecistis, put vobis imposuerā: iō non introducetis vos populos &c. d Dixit interea. Hic addit ipedimētū ex hoste insurgēte: & hoc triplicē. primo idumeo. secūdo āmoz. eo. ca. xxj. tertio moabita. ca. xxij. Circa primū primo ponit ipedimentū rōne regis edom insurgentis. secūdo subdit ipedimentū rōne pōtificis moriētis. ibi: Cūq; castra mouissent. Circa primū adhuc primo ponitur populi vepretatio ad regem edom. & ut inclinaret ad exaudiendū petitionē. primo allegat, principatas generis. cū dr: e Hec mādat frat tuus israel. idumei enī & israelite erāt de duob⁹ fratribus, s. esau & iacob. secūdo afflictionē labozis. cū dr: f Nosti eī labozem &c. afflictis enim ē cōpatiendū. tertio ordinatio diuine voluntatis cui nō est resistendū. & hoc notat cū dr: g Et quō cla. ad dñm & exau. nos. q; to retardatio sui itineris cū dr: h Ecce ī vrbe cades q; est i extre. fi. tuis positi. q. d. nisi possimus trāsire p terrā tuā abitinere quē accepimus de mādato dei erim⁹ grauiter impediti. Cōsequenter remouēt illa, propter q; petitio eoz posset denegari cū dicit: i Nō ibimus p agros &c. i. nullū dānū terre tue inferemus: & pacifice trāsibim⁹. Cōsequenter describit hui⁹ petitionis denegatio. cū dicit: k Nō trāsibitis p me &c. & patet lra p se. Notādū tñ q; hui⁹ cōtrarium videt habere Deut°. ij. ca. vbi moyses dixit. Misi ñ nuncios ad seon regē &c. & subdit: Nobis cōcedas transitū sicut fecerūt filij esau. Ad hoc respōdent expositores nostri cōmuniter dicentes q; licz rex edom nō cōcesserit filijs israel trāsitū p mediū terre sue sicut petebāt: tamen concessit eis trāsitū p extremitates regni sui. Ra. Sa. dicit q; illud quod est allegatū de Deut°. nō refert ad transitū & ad cibū cōcessum p precio. duo enī petebat moyses a seon rege dicēs: Alimēta precio vende. & postea subdit: Nobis cōcedas trāsitū: qō patet Deut°. ij. & quod subdit: Sicut fecerunt filij esau. hoc refert tm ad pmū: q. ut dicit: ly filij esau vendegassent israelitis trāsire p terrā suā: tamē portabāt eis cibaria venalia vbi trāsibāt filij israel iuxta extremitates regni edom: magis, propter lucrum suū q; propter sustētationem filioz israel. l Quā obrē diuertit ab eo israel. i. de medio regni nō tñ ab extremitatib⁹ scōm primā expositionem predictam. vel totaliter a regno eius sm aliam. m Cumq; castra mouissent. Hic interponit impedimentum ratione mortis aaron. cum dicit n Pergat aarō ad populos suos i. ad lymbū patrum. o Nō enī intrabit terram &c. videtur q; hec non fuerit cā ꝛre mortuus est aarō ante ingressum terre. p. missionis: q. aī factū de aqs cōtradictionis dixerat dñs q; caleb & iosue tm intrarēt terram: ut dictum est. xiiij. ca. Ad hoc enim dicitur cōmuniter q; illa sinia fuit tm sup murmuratores: de quibus nō fuerūt moyses & aaron. Potest etiā aliter responderi ex textu: q. ibidē dicit: in solitudine hac iacebunt cadavera vestra cēs qui numerati estis a. xx. ānis & supra: in qua numeratione nō cōtinent leuite: ut ibidē dictū fuit: de quibus fuerūt moyses & aaron. p Tolle aaron. nō violent. & persuasive ut. prompte obediat diuine voluntati de suo transitu & filij successione. Ista enim duo debebant eū cōsolari de morte. s. q. deus volebat: & q. filij ei⁹ ei in honore succedebat. q Cumq; nudaueris patrem veste sua. i. tunica pontificali. r Indues ea eleaçarum filium eius. ut antequ moriatur videat filiū suū honoris successorem. Dicit enim Aug⁹ q; hoc factum fuit ut pontifex nouus preteret officiū sepulture defuncti. sed hoc nō videt conuenire ei quod dicitur Leuit. xxj. q; sumus sacerdos non debet aliquem sepelire. Et ideo dicit Ra. Sa. q; moyses fecit illud officium. dicens q; cum ascendissent in montem viderūt ibi speluncam a deo paratam: & in ea lectum stratum: & ante lectum lampadem ardentē. & reuelatum fuit moysi q; erat locus sepulture aaron: & tunc ad dictū moysi ipse aaron posuit se i lecto illo: & extendit manus & pedes: & clausit os & oculos: & sic deus accepit eius spiritū in pace: q. p. quō moyses & vidēs desiderauit talē modū mortis: & fuit sibi processus a dño: sm q; dr Deut°. xxxij. Jungeris populis tuis sicut mortuus ē aaron frat tu⁹. Pōt tñ teneri dictū Augustini q; eleaçar sepelivit patrē suū & q; & fuit spāliter illi cōcessū. p. excellētiā aaron. Nec valet obiectio Ra. Sa. q. sicut Leuit. xxj. prohibet sum⁹ sacerdos aliquē sepelire. ita etiā sepulture pōntialiter adesse. & tñ oportz cōcedē q; eleaçar pōs fuit i morte pris sui tā ex textu q; ex

Dixitq; dñs ad moysen & aarō Quia[a] nō credidistis mihi ut sanctificaretis me corā filijs israel: nō[b] introducetis hos populos in terrā quā dabo eis. Hec est aqua cōtradictionis vbi iurgati sūt filij israel cū dñm: & sanctificatus [c] in eis. Misit interea nūcios moyses de cades ad regem edom q; dicerēt: Hec mādat frat tu⁹ israel: Nosti [d] cēm laborē q; apprehendit nos: quō descenderunt patres nri i egyptū: & habitauerim⁹ ibi multo tpe: afflixerūntq; nos egyptij & patres nostros: & quō clamauerimus ad dñm & exaudierit nos: miseritq; angelū q; eduxerit nos de egypto. Ecce[e] in vrbe cades q; est in extremis finibus tuis positi obsecram⁹ ut nobis trāsire liceat p terrā tuā. Non[f] ibim⁹ p agros nec p vineas: nō bibem⁹ aquas de puteis tuis: sed gradiemur via publica: nec ad dexterā nec ad sinistrā declinantes donec transeam⁹ terminos tuos. Cui respōdit edom: Nō[g] trāsibit p me. Alioq; n armatus occurrā tibi. Dixerūtq; filij isr'l: Per tritā gradiemur viā: & si biberimus aquas tuas nos & pecora nra: dabim⁹ quod iustū est. Nulla erit in pcio difficultas: tm velociter trāseamus. At ille rndit: Non transibitis. Statimq; egressus ē obui⁹ cum infinita multitudine & manu forti: nec voluit acq̄escere deprecanti ut cōcederet transitū p fines suos. Quāobrem[l] diuertit ab eo israel. Cūq;[m] castra mouissent de cades venerūt in mōtē hor: q. est i finib⁹ terre edom vbi locut⁹ ē dñs ad moysen dicēs: Pergat[n] inq̄t aaron ad populos suos. Non[o] enī intrabit terrā quā dedi filijs israel: eo q; incredul⁹ fuerit ori meo ad aqs cōtradictionis. Tolle[p] aaron & filiū ei⁹ cū eo: & duces eos ī mōtē hor. Cūq;[q] nudaueris patrē veste sua: indues[r] ea eleaçar filiū ei⁹: & aarō colliget & morietur ibi.

Fecit[a] moyses ut p̄ceperat dñs
7 ascenderunt in montē hor coram
omni multitudine. Cūq; aaron
spoliasset vestib' suis: induit eis
eleazarū filiū ei'. Illo mortuo
in mōtis supcilio: descendit cum
eleazaro. Dis[c] aūt multitudo
vidēs occubuisse aaron: fleuit[e]
sup eo triginta dieb' p cunctas
familias suas. XXI

Quod[f] cū audisset chananeus rex arad q̄ habitabat ad meridiem: venisse[g] s. israel p exploratoz viā
pugnauit cōtra illū: 7 victor existens: duxit[h] ex eo p̄dam. Ait[i]
israel voto se dño obligans ait:
Si tradideri' ꝑ[k]m istū in manu
mea: delebo[l] vrbes ei'. Exaudiuitq; dñs p̄ces israel 7 tradidit
chananeū: quē ille interfecit subuersis vrbib' ei': 7 vocauit nomē loci illi' horma. i. anathema
Profecti[m] sūt aūt de mōte hor
p viā q̄ ducit ad mare rubrū ut
circuirent terrā edom. Et tedere[n] cepit populū itineri' ac laboris: locutusq; [o] dñm 7 moysen

Fecit moyses ut p̄ceperat dñs 7 ascenderunt in montē hor coram omni multitudine. Cūq; aaron spoliasset vestib' suis: induit eis eleazarū filiū ei'. Illo mortuo in mōtis supcilio: descendit cum eleazaro. Dis aūt multitudo vidēs occubuisse aaron: fleuit sup eo triginta dieb' p cunctas familias suas.

XXI

Quod cū audisset chananeus rex arad q̄ habitabat ad meridiem: venisse. s. israel p exploratoz viā pugnauit cōtra illū: 7 victor existens: duxit ex eo p̄dam. Ait israel voto se dño obligans ait: Si tradideri' ꝑm istū in manu mea: delebo vrbes ei'. Exaudiuitq; dñs p̄ces israel 7 tradidit chananeū: quē ille interfecit subuersis vrbib' ei': 7 vocauit nomē loci illi' horma. i. anathema

Profecti sūt aūt de mōte hor p viā q̄ ducit ad mare rubrū ut circuirent terrā edom. Et tedere cepit populū itineri' ac laboris: locutusq; [o] dñm 7 moysen

verbis omniū expositoz hebreoz 7 catholicoz. a Fecit moyses ut p̄ceperat dñs. ꝑsuadendo ipsi aaron mō p̄dicto. b Et ascenderūt i mōtē hoz. cozā omni multitudine. Dicit Ra. Sa. q̄ multitudo nō ascēdit: ꝑ tm̄ moyses aarō 7 eleaçar: tm̄ ois multitudo vidit qm̄ ascenderūt. c Dis autē multitudo videns occubuisse aaron. p̄ enim vidit: quia verūt q̄ nō rediba cū alijs duobus. iō dr̄ ꝑ: d Videns occubuisse. de preterito. e Fleuit super eū. xxx. diebus: tū q̄ diligebat eū: tū q̄ ꝓpter reuerētiā pōtificalis officij. Ex ꝑ aūt cepit ecclesia ꝑsuetudinem faciēdi memoriā defunctoz die tricesima sepulture. Q̄ aūt hic dr̄ aarō eē mortuū 7 sepultū in mōte hoz. videt̄ ꝫdicere ei q̄ dr̄ Deut°. x. ca. vbi dr̄. Mortuus 7 sepultus ē in mosera. Ad hoc dicūt aliq̄ q̄ mosera 7 hoz vn' mōs ē diūsimode nominat'. Ra. Sa. dicit ꝫ rūm ꝑbās p illud q̄ dr̄ infra xxxiij. ca. vbi dr̄ q̄ inē moserotb q̄ est idē locus q̄ 7 mosera ut dicit israelitis: noia eni ꝓpria hebraica frequēter variant a pte finis: lz idē significēt: sicut i latino idē significāt colin' 7 colet': 7 inē mōtē hoz fūt sex māsiōes. dicē igit q̄ aaron ꝑm veritatē fuit mortu' 7 sepult' i mosera. ut dr̄ Deut°. x. ꝑ postea filij israel venientes ad mōtē hoz fleuerūt aarō ac si fun'ctū ibi pñs: 7 ex ꝑ dr̄ ibi mortu' 7 sepult' f Quod cū audisset. Hic ponit impedimētū Cap. xxj. ꝓueniēs ex inuasione chananeoz. Sciēdū tm̄ q̄ chananei vno mō accipiunt gnālit̄ ꝓ omnib' illis q̄ descenderūt de chanaā: 7 ꝑ mō accipiunt ꝑ: q̄ aradij āmorrei 7 chananei descenderūt de chanaan. ut dr̄ Ben. x. ca. Alio mō dicunt chananei specialit̄ illi q̄ descenderūt de chanaan: 7 cū ꝑ habitabant in terra ꝓmissionis de quib' nō agit hic ꝑ postea. quia filij israel non erāt in termino. sed adhuc in via in qua filij israel fuerunt impediti. ꝓmo abaradijs. 2°. ab āmorreis. ibi: Misit aūt israel. Circa ꝑmū ponit impedimentū ex inuasione aradij. 2°. ex murmuratione populi. ibi Profecti sūt autē. Circa ꝑmū dr̄: Quod cū audisset chananeus rex arad. q̄: sicut dictū est descenderat de chanaan p aradiū: iō dicit chanane' 7 rex arad. g Heniss. s. israel p exploratoz viā. Dicit aliq̄ q̄ isti sūt exploratores q̄s misit moyses. ut dictū ē s. xiij. ca. ita q̄ exercit' israel icedebat p eandē viā p quā illi exploratores p̄erāt. ꝑ ꝑ nō videt̄ dcx: q̄ exercit' multū declinauerat a via recta ut circuiret terrā edom. Nō ē aūt ꝓsimile q̄ exploratores tāta q̄rerēt diuerticula: maxime q̄ cōpleuerūt iter suū in breui tpe. ut dictū fuit supra. xiij. ca. Et iō dicunt aliq̄ q̄ exploratores hic dicunt illi q̄ p̄cedebāt exercitū israel ad. puidendū locum castroz. ut dictū fuit s. x. ca. b Duxit ex eo p̄dā. s. ex israel. que aūt fuerit ista p̄da non exꝑmit' in lrā. Sed dicit Ra. Sa. q̄ fuit tm̄ vna ancilla ab eis capta: ꝑ ꝑ nō bñ ꝓsonat textui videl. q̄ ꝓ tā modica re diceret: Victor existens. it ē q̄ subdit: i Ait israel voto dño se obligās. nō ē aūt ꝓsimile q̄ ꝓ ꝓditione tā modice rei fieret talis solēnitas voti. k Deleto vrbes ei'. in memoriā diuini auxilij. l Et vocauit nomen loci illi horma. i. anathema. istud est additū a trāslatore ꝓ expositione huius nois horma. Horma eni hic accipit ꝓ destructione. vñ s. dictū est: Deleto vrbes ei'. Sciēdū tm̄ q̄ destructio alicui' ciuitat̄ ꝓprie dr̄ horma: q̄n occisis habitatoribus spolia ciuitatis separant a coibus vsib' 7 applicant diuino cultui: 7 ꝓpē ꝑ spolia ciuitatis hierico vocant horma siue anathema: ut hr̄ Josue. vij. c. q̄ occisi fuerūt habitatores: 7 quicq̄d fuit auri 7 argēti 7 eris 7 ferri fuit dño cōsecratū. vñ dr̄ anathema ab ana q̄ ē sursū uel seorsū 7 tithesis positio: eo q̄ talia seorsum ponunt a coi vsu. m Profecti sūt aūt. Hic subdit impedimētū ex murmuratione populi. cum dr̄: n Et te. ce. po. iti. ac labozis. ꝓ deuiatione magnā a recta via rōne p̄dicta. o Locutusq; contra dñm 7 moysen. irā sequēs solū loquit de moyse: tm̄ hic ponit de cū eo: q̄ ꝑm dictū saluatoris: Qui vos spnit me spnit. p Cur eduxisti nos de egy. ut moreremur i solitudine. timebāt eni ne sicut q̄n partes eoz declinauerunt a recta via p̄ despationē quā cōceperāt ex ꝓbis exploratoz accidit mors 7 pestilētia in populo: ut s. dictū ē. xiij. ca. ita acciderat in hac deuiatione. q Deest panis. q̄ māna nō sapiebat eis. vñ subdit: r Nauseat ala nostra sup cibo isto leuissimo. q. d. nō ꝑbet nobis fulcimētū virtut': quare aūt māna diūsimode sapiebat bonis 7 malis: dictū fuit s. xj. ca. s Quāobrē. i. q̄ murmurabāt de bñficio diuino de quo debuerēt grās agere. t Misit dñs in popu. igni. ser. dicūt aliq̄ q̄ dicunt igniti eo q̄ volantes p aerem emittebant scintillas ardentes. Alij aūt eo q̄ p morsus eoz calefiebat caro. ac si ignirēt. sequit. v Fac serpentē eneū. In hebreo eneū nō dr̄ in hoc loco: ꝑ postea habet: Fecit ḡ moyses serpētē eneū. x Et pone eū ꝓ signo. In hebreo dr̄: In pertica. 7 i idē redit: sic enim positus fuit: ut posset a longe 7 a pluribus videri vñ Job. iij. ca. Quēadmodū exaltauit moyses serpentē in deserto. c. y Qui p̄cus. aspx. eū viuet. i. sanabit. Dicit Ra. Sa. q̄ in serpente nō erat virtus sanādi. sed aspicientes serpentē recogscebāt afflictionē illā sibi a deo iuste illatā. petētes ab eo misericordiā 7 ipse sanabat eos. Nō aūt mystica ē q̄ serpēs ille figurabat xp̄m passurū i cruce: ut dr̄ Job. iij. ca. ꝓ cui' intuitū 7 fide 7 deuotione sanamur a morsib' sathane. z Profecti. Remoto impedimēto: hic ponit de itineris cōtinuatio. a Fixere tēto. i. ieabarim. In hebreo dr̄ i ije abarim. i. i solitudinib' abarim. Abarim. n. est nomē mōtis in q̄ moyses moritur' ascēdit. ut dr̄ Deut°. xxxij. ca. Circa quē fūt solitudines: 7 iō trāslatio nra videt̄ facere faciēdo de duob' noibus hebreis vnū: q̄ factū ē credit vitio scriptoz. b In soli. q̄ respi. moab. i. in illa pte solitudinis circa montē p̄dictū existentis q̄ respicit terrā filioz moab. Dicit aūt Ra. Sa. hic q̄ pretierunt filij israel transitū p terrā moab:

sed nō fuit eis cōcessus : ⁊ iō iuerūt in circuitu ⁊ nō intrauerūt in terrā moab : ⁊ b etiā dr̄ Judic̄.xj.ca. vbi dr̄ : Et circuiuit isr̄l ex latere terrā edom ⁊ terrā moab.qō aūt dr̄ Deut.ij.ca. Cōcedas nobis trāsitum sicut fecerūt filij esau q̄ habitant in seyr : ⁊ moabite q̄ mozank in ar : qō videt ꝑdicere dicto ei⁹ : Respondet q̄ li sic̄ fecerūt : refert ad cibū cōcessū eis ꝑ ꝓcio a moabitis : non ad transitū q eoz terrā sicut dictū fuit ve filijs esau ca. ꝓcedēti.

a Unde dicit. Hic consequent ponit diuini bñficij oblatio. ⁊ ꝑmo in transitu periculoso. vnde dr̄ i libro belloz dñi.i. bñficium istud ibidē scribit. Dicunt aūt aliq̄ q̄ iste liber nō est translatus : sic̄ nec plures alij. vñ ij. Reg. dr̄ : In libro iustoz q̄ non habetur apud nos. Alij autem dicunt q̄ intelligit ve libro Numeroz vbi b scribit : q̄ libri hebreoꝝ in q̄bus continent bella indeoz cōmunit appellant libri bellozū dñi : q̄ virtute eius vincebāt. Hebrei aūt dicūt q̄ hic est text⁹ : In narratione belloz dñi. q̄ dictio hebraica hic posita est equiuoca ad librum ⁊ ad narrationē : ⁊ est sensus ꝑm hebreos : quātonarrabunt bella que fecerūt filij isrāel dei adiutorio ꝓtecti narrabit etiā istud quod subdit. b Sicut fecit in mari rubro pugnās pro hebreis egyptios vemergēdo ⁊ hebreos saluādo : ut dr̄ Exo.xiij. c Sic faciet in torrētib⁹ arnon.i. pugnabit ibi ꝑ eis. vñ subdit : d Scopuli torrentiū inclinati sūt. Dicūt enī hebrei q̄ i loco vbi vebāt trāsire filij isrāel erāt scopuli magni ꝓtensi sup aquā : in q̄b⁹ erāt cauernositates. ⁊ in eis aduersarij hebreoz posuerāt homines armatos latenē ut inde cū lapidib⁹ ⁊ sagittis inficerēt filios isrāl ve subtus transeūtes : e dñs fecit illos scopulos inclinari sup aliā partē aque : ⁊ sic illi qui latebāt ibi fuerūt mortui ex illa inclinatione : ⁊ filij isrāel habuerūt literū trāsitū sup scopulos inclinatos : ⁊ postea illi scopuli diuina virtute reuersi sūt ad locū suū.

e Ex eo loco apparuit puteus.nō sic est intelligendū q̄ille puteus fuerit in loco vbi inclinati sūt scopuli : sed ex illo loco transierunt vltra : ⁊ posuerūt castra : ⁊ ibi datus fuit iste puteus ut populus biberet ⁊ inuēta. vnde in hebreo habet : Ex b loco ad puteum.i. venerūt ad locū vbi datus est puteus. f Tūc cecinit isrāel. ꝑ gratiarū actione. ; g Alscēdat puteus.i. aqua ve puteo. h Quē foderūt ꝓncipes. q̄ ex diuino iudicio ꝓcessernut cū baculis in loco vbterminato : ⁊ inde exiuit aqua in abūdantia i Jn datoze legis.i. veo q̄ vedit legē ꝓcipialē. ⁊ in moyse q̄ vedit eā ministerialiter : ⁊ ex ei⁹ merito data est illa aqua. Cetera patēt. k Misit aūt isrāel. Hic ponit impedimentū ex inuasione ammonitoz. ⁊ ꝑmo regis seon. secūdo regis og. ibi : Verterūtq̄ se. Isti enim duo reges fuerunt ammonitei. ut habet Josue.j.ca. Circa primū ponit ipsius seon vebellatio. secūdo soluitur tacita q̄stio. ibi : Urbs esebon. Circa ꝑmū dr̄ : Misit aūt isrāel nūcios. ut possent trāsire pacifice ad trā sibi ꝓmissam. sequit : l Qui concedere noluit. Dicunt enī hebrei q̄ ipse recipiebat tributum a moabitas ⁊ ammonitas. Unde dicit in libro belloz dñi. Sicut fecit i mari rubro : sic̄ faciet i torrētib⁹ arnon. Scopuli torrētiū inclinati sūt ut recipescerēt i arnon : ⁊ recūberēt i finib⁹ moabitarum. Ex eo loco apparuit puteus : sup quo locut⁹ est dñs ad moysen : Congrega populū : ⁊ dabo ei aquā. Tūc cecinit isrāl carmen istud : Alscēdat puteus cōcinebāt : puteus quē foderunt ꝓncipes ⁊ parauerūt duces multitudinis i datoze legis ⁊ i baculis suis. Profectiq̄ sūt de solitudine mathana. De mathana in abalibel. De nabalibel in bamoth. Bamoth vallis est in regione moab i vertice phasga qō respicit cōtra vesertū. Misit aūt isrāel nūcios ad seon regē āmozeoz dicens : Obsecro ut trāsire mihi liceat ꝑ terrā tuam Nō declinabim⁹ in agros ⁊ vineas : non bibem⁹ aquas ex puteis. Via regia gradiemur : donec trāseamus terminos tuos. Qui cōcedere noluit ut trāsiret isrāel ꝑ fines suos : q̄n con⁹ exercitu congregato egressus est obuiā in desertū : ⁊ venit i iasa pugnauitq̄ cōtra eū. Al quo ꝑcussus e in ore gladij : ⁊ possessa e terra ei⁹ ab arnon vsq̄ ieboc ⁊ filios āmon : q̄m fortis ꝑsidio tenebant termini āmonitarū. Tulit ergo isrāl omnes ciuitates ei⁹. ⁊ habitauit in vrbibus āmozei : in esebon. s. ⁊ viculis ei⁹. Urbs esebon fuit seon regis ammozei q̄ pugnauit ꝺ regē moab : ⁊ tulit omnē terrā q̄ ditionis illi⁹ fuerat vsq̄ arnon Idcirco dicit in puerbio : Venite i esebon : edificet ⁊ cōstruatur ciuitas seon. Jgnis egressus e de esebon : flāma de oppido seon : ⁊ deuorauit arnon moabitarū ⁊ habitatores excelsoz arnon. Ue tibi moab : periisti populе chamos. Dedi filios ei⁹ in fugā : ⁊ filias i captiuitatē regi ammozeoz seon. Jugum ipsoz disperijt ab esebon vsq̄ dibon : lassi puenerunt in nophe ⁊ vsq̄ medaba . Habitauitq̄ isrāel i trā āmozei. Misit itaq̄ moyses q̄ explorarent iaçer. Cuius ceperunt viculos ⁊ possederūt habitatores . chananeis qui habitabant terram promissionis, ut impedirет transitū filioz israel ad eos : ⁊ iō non solū transitum ꝓhibuit : sed etiā iuit eis obuiam ad vebellandū eos. Et patet lrā vsq̄ ibi : m Quia forti ꝑsidio tenebant termini ammonitarū. dicit Ra. Sa. q̄ istud forte ꝑsidiū erat, ꝓhibitio dñi ne filij israel terrā eoz acciperent : sicut habet Deut.ij.ca. n Urbs esebon . Hic respondet tacite qōni : q̄ immediate dictum est q̄ israel habitauit in esebon ⁊ viculis eius : ⁊ tamē fuit in terra moab. iō posset aliquis q̄rere quomodo israel accepit terrā illam cum esset ei ꝓhibitum a dño ne pugnaret cōtra eos : ⁊ q̄ nihil ve terra eoz dare⁊ eis ut habetur Deut.ij. ca. ideo ad b respondet hic : q̄ licet illa terra fuisset intra terminos moab. aliq̄n tamen seon rex āmozeozū eam acquisierat iure belli : ⁊ sic isrāl eā licite occupauit : ꝓpter quod hic declarat quomō seon illam terrā acceperat a filijs moab. cū dicit : Urbs esebō fuit seon regis ⁊c. idcirco dicitur in ꝓbio : b ē. in cantilena facta ⁊ diuulgata ve victoria quā habuit seon contra filios moab. o Uenite in esebon : edificet ⁊ construatur ciuitas regis seon. ꝓmo enī eā vestruxit pugnando contra filios moab : ⁊ postea eā sibi reedificauit. p Jgnis egressus est. quia ille seon incendit terram in circuitu pugnando contra filios moab. q Ue tibi moab. quia veuictus es a seon. r Periisti populе chamos. nomen est idoli moabitarum. s Dedi filios eius in fugam. sicut victi solent fugere quando possunt. t Et filias in captiuitatem regi ammozeoz seon. quia mulieres non possunt ita fugere sicut viri : ideo facilius capiuntur. v Jugum ipsorum. id est dominium moabitarum. x Disperijt ab esebon vsq̄ dibon . per hoc ostenditur q̄ seon non occupauit totam terrā eozum : sed partem. y Lassi. ex bello ⁊ fuga. z Peruenerunt in nophe ⁊ vsq̄ medaba . Nomina sunt ciuitatum que eis remanserunt ⁊ ad quas confugerunt. a Habitauitq̄ israel in terra ammozei. Hec est conclusio ad ostendendum q̄ israel non fecit contra preceptum domini : occupando terram moabitarum seu ammozeozum : quod erat eis licitum b Misit itaq̄ moyses viros qui explorarет iaçer. que erat ciuitas seon in qua remanserant aliqui bellatores ad custodiendum. c Cuius ceperunt viculos ⁊ possederūt habitatores . isti enī explozatores missi a moyse ne viderent similes illis quos miserat ve cadesbarne q̄ i reditu suo terruerūt populū : ut dictū ē. ꝺ. xiij. ca. noluerunt reuerti donec cepissent loca ad que explozāda missi fuerant.

a Verterũtq; se. Hic ponit impedimẽtũ ex inuasione og cũ dicit: b Et occurrit eis og rex basan ⁊c. ne timeas eũ Erat enĩ valde fortis ⁊ robustus: q; gigas valde magn⁹ ⁊ habẽbat populũ fortẽ: ĩo dixit dñs moysi ut nõ timeret: assecurãs eũ de victoria. ⁊ pz hrã. De magnitudine vero ⁊ fortitudine regis og dicit i quodã libro: q; apud iudeos dicit liber bñdictionũ uel bñdictiones: q; cũ og audisset q; castra filiorum isrl occupabant tria ẽre miliaria iuit ⁊ eradicauit vnũ mõtẽ tantũ spaciũ occupãtẽ ⁊ posuit sup caput suũ ut ꝓiceret sup castra israel. sz de⁹ imisit formicas q; pforauerũt montẽ illũ: ⁊ sic p foramẽ illud mõs ille descẽdit ꝓsus collũ ei⁹ ⁊cũ vellet se expedire de mõte illo creuerũt dentes ei⁹ ⁊ deuorauerũt foeminas mõtis: ita q; nõ potuit illũ montẽ de capite suo amouere: ⁊ ad hoc ibidem inducit auctoritas. ps. xij. falsificata tñ: Dentes impiorũ cõfregisti. glosa: Nõ dicas sirabata. i. confregisti. sed siraxeta. i. accreuisti. ⁊ ibidẽ subdit: q; moyses habebat decẽ cubitos altitudinis ꝑm mẽsurã tabularũ tabernaculi: ut hr Exo. xxvj. ca. Tenebat etiã securi cui⁹ manubriũ habebat decẽ cubitos in longitudine: ⁊ cũ videret og mõte ire retitũ cucurrit ad eũ ⁊ saltauit i altũ p decẽ cubitos: ⁊ sic attigit ad cauillã pedis eius ⁊ iecit ad terrã. ꝟ q; ꝟ est ita absurdũ q; nõ indiget alia improbatiõe: ĩo ꝟ posui in ꝟ loco ut videat quãta cecitas est in iudeis q; credũt ꝟ ee vrũ ad hrãm: q; nec Ra. Sa. q; fuit maximus doctor apud eos: nec alij doctores huius dicti assignãt aliũ intellectũ parabolicũ uel mysticũ. c Cap. xxij.

Rofectiq;. Hic cõsequenter ponit impedimẽtũ ꝓcuratũ p balaã ad suggestionẽ regis moabitarũ. Et q; in sequẽtib⁹ balaã dr magus ⁊ ariolus: ⁊ tñ ei⁹ ꝓphetie tãq; vere habẽt i auctoritate: ĩo videndũ ẽ si fuerint a deo uel demone. ⁊ de veritate ipsarũ Circa ꝑmũ sciendũ q; ꝓpheta dicit q;si ꝓcul fans: q; renũciat illa q; sũt ꝓcul ab humana cognitiõe ꝑm viã nature: nũc aũt ita ẽ q; quãto aliq; est subtilioris intellect⁹ tãto ei⁹ cognitio se extendit ad altiora: ad que nõ põt attingere cognitio intellect⁹ magis rudis: q; nõ põt capere nisi sensibilia ⁊ grossa: ⁊ si ꝟ ẽ verũ in diuersis itellectib⁹ diuersa species: cuiusmõi sũt itellect⁹ angelic⁹ ⁊ humanus. ⁊ ĩo cũ angelus sit sublimioris ⁊ altioris nature ei⁹ cognitio ad multa se extendit ad q; nõ põt bũana cognitio attingere. naturalia aũt i demonibus remanserũt integra. ⁊ ĩo eor cognitio nãlis ad plura se extẽdit q; humana. Cognitio aũt donor angelor adhuc ad plura se extẽdit inquãtũ sũt illuminati lumine gratie ⁊ diuinis reuelationibus. Patet igit q; demones a deo pmissi possunt hoib⁹ aliquas veritates reuelare eis incognitas: tum q; demonum cognitio nãlis ad plura se extendit q; humana: ut dictũ ẽ: tum q; ꝑm Aug. ij. sup Gen. ad hrãm: plura de supnaturalib⁹ veritatib⁹ a sanctis angelis: aliq; demonib⁹ reuelãtur: q; possunt vlteri⁹ hominib⁹ reuelare a deo pmissi. cum igit reuelatio fit hominib⁹ p demones: tales dicunt ꝓphete demonũ: cũ aũt fit a deo imediate: uel mediantib⁹ angelis sanctis dicunt ꝓphete dei. Considerandũ etiã q; talis reuelatio differt a pcedẽti: nõ solũ q;tũ ad cãm reuelãtem ut dictũ ẽ: ꝟ etiã q;tũ ad formã reuelatiõis: q; reuelatio facta a deo ⁊ angelis sanctis nullã falsitatẽ cõtinet: ꝟ illa q; fit a demonib⁹ frequenẽ habet admixtã falsitatẽ: q; ꝑm q; dr Job. viij. ca. Ipse demon mẽdax ẽ ⁊ pater mẽdacij. ⁊ ĩo hz aliq; reueler hominib⁹ aliqs veritates. ꝟ facit ut efficaci⁹ decipiat: ut ex plurib⁹ veritatib⁹ ab eo pdictis postea sibi credat i falsitate: ꝑm q; dr in collatiõib⁹ patrum colle. xj. abbatis moysi: q; demon i specie angeli boni cuidam fratri frequenẽ apparuit: ⁊ multas veritates sibi dixit: ⁊ q; videt illũ fratrẽ bñ inclinatũ ad credẽdũ sibi: tũc ei psuasit ut circũcideret: ⁊ q; aliter non poterat saluari. Sciẽdũ etiã q; reuelatio de veritate q; fit a deo ⁊ angelis bonis: non solũ fit hominib⁹ bonis: ꝟ etiã aliq; malis: ut pz per verbum saluatoris Matth. vij. Multi dicẽt mihi i illa die: Dñe nõne in nomine tuo ꝓphetauim⁹ ⁊c. ⁊ subditur Et tũc dicam illis quia nunq; noui vos ⁊c. ꝟ etiã pz p illud q; hr. iij. Reg. xiij. de ꝓpheta idoloꝝ q; seduxit ꝓphetã dñi ⁊ postea facta ẽ sibi reuelatio a deo de morte illi⁹ ꝓphete dñi: eo q; nõ obedierat voci ei⁹. ꝓphetia enĩ respicit actũ intelligẽdi: caritas aũt q; facit hominẽ bonũ est actus voluntatis: qui ꝓcedit ab actu intelligẽdi: pri⁹ aũt põt ee sine posteriori: ⁊ ĩo reuelatio ꝓphetica põt ee sine caritate: ⁊ aliq; fit ut dictũ ẽ. ⁊ ꝟ cedit ad cõmẽdationẽ ꝑfectionis reuelate: ut talis ꝑfectio testimonũ habeat etiã ab aduersarijs ꝑfectionis ⁊ ad bonũ alioꝝ. Descendam⁹ igit ad ꝓpositũ: dicendo q; balaam fuit ꝓpheta demonũ: q; fuit ariolus ⁊ magus querens reuelationes a demonib⁹. fuit etiã ꝓpheta dñi mõ pdicto ingẽtum alique veritates fuerũt sibi reuelate a deo: hz ab ipso nõ quereret: ꝟ virtute diuina fuit demon ꝓhibitus dare sibi responsũ a quo ꝙrebat: ⁊ sũt sibi reuelate ꝑfectiones a deo ⁊ compulsus est ꝓnunciare q; nolebat: videlz sanctitatẽ ⁊ ꝑsperitatẽ populi israel: cũ tũ ꝙrũ desideraret: ut patebit: ⁊ hoc factũ est ad cõmendationem populi israel. ⁊ ad terrorẽ aduersarioꝝ: ⁊ ad gloriã dei ꝓncipaliter: qui erat ductor illius populi ⁊ ad salutẽ gentiũ: q; ex ꝓphetijs balaã mote sunt postea ad querendũ xpm natũ: ut hr Matth. ij. ⁊ ꝑter ꝟ ⁊ similia ei⁹ ꝓphetie scripte sũt in canonica scriptura. His ꝓlibatis descendũ ẽ ad hrãm cũ dr: Profectiq; ⁊c. vbi ꝓmo ponit ipsi⁹ balaã vocatio. 2°. ꝫ populũ isrl eius iniqua consultatio. ca. xxv. Circa ꝑmũ describitur balaã ad maledicendũ vocatus. 2° ad maledicẽdũ conatus ca. xxiij. ꝫ. ad bñdicẽdũ coact⁹. ca. xxiij. Circa ꝑmũ ꝑmittit ipsi⁹ balaã vocatio sine effectu. 2° cũ effectu. ibi: Iurauit ille. Circa primũ ꝑ ponit ipsi⁹ balac petitio. 2° ipsi⁹ balaã rñsio. ibi: Cũq; venissent. Circa ꝑmũ ꝑmittit cã petitiõis. cũ dr: Vide aũt balac ⁊c. ămoreo. i. seon ⁊ og ⁊ populis eoꝝ q;s inẽfecerat israel: hz essent fortissimi. e Et q; pti. cũ moa. nõ audẽtes inadere eos sic fecerãt duo reges pdicti. f Et ipe. ei⁹ fer. nõ possent. Jn hebreo hr: Et abominat⁹ ẽ moab filios isrl. i. odiebat. ⁊ ex ꝟ cõfidebat balac q; moabite cũ eo ipedirẽt filios isrl: ⁊ ꝟ videt verior hrã: q; filij isrl nõ fecerãt ipetũ ꝫ moabitas. cũ eẽt eis ꝓhibitũ a dño: ut hr Deut°. ij. vbi dr: Nõ pugnes ꝫ moabitas ⁊c. g Dixit ad ma. na. madian. Erat enĩ balac de populo illo nat⁹ ut dicit Ra. Sa. ⁊ etiã alij. Nec ẽ idẽ populus cũ moabitis: q; moabite descẽderũt de loth: ⁊ madianite de abrahã p madian: q; fuit filius cetbure. b Ipse aũt. s. balac. i Erat eo tpe ⁊c. p ꝟ enĩ q; dr: eo tpe designat q; nõ erat rex nãlis uel ex pgenie illi⁹ ẽre: ꝟ ex accidẽti utpote q; ꝟ biecerat sibi vnã ptẽ illi⁹ ẽre: sic seon ꝟ biecerat sibi aliã: ut dictũ ẽ ca. ꝑce. uel forte q; moabite fugiẽtes de ꝓlio seon ꝟ biecerãt se ipsi balac reddẽdo ei tributũ: ut iuuaret eos ꝫ seon uel ꝫ filios isrl de qb⁹ timebãt ut dictũ ẽ. k Misit ꝙ nuncios. Hic ponit ipsa petitio balac p nuncios suos cum subditur

a Veni igitur ⁊ maledic populo huic ⁊c. ut ꝓ maledictionem tuã eius virtus ꝛbilitet. Dicũt etiã hic alíq̃ hebrei ꝙ balac audierat ꝛ populo israel ꝙ plus vincebat ꝛbis ⁊ ꝑcib⁹ q̃ armis ut dictũ est Exo. xvij. ꝛ victoria ꝺ amalech. ⁊ iõ vocauit balaã ut malediceꝺo israel ꝛbis ꝛbis opponeret. b Noui enĩ ꝙ bñdictus sit ⁊c. b̃ dixit: qz balaã ꝑdixerat sibi añ q̃ esset rex moab ipsũ regnaturũ ibiꝺẽ: ut dicit Ra. Sa.

c Et maledict⁹ ⁊c. qz ꝓ maledictiones suas ⁊ carmina ꝺ moabitas fuerãt ꝛbellati a seon. d Ualẽtes diuinationis preciũ in manib⁹. Jn hebreo bꝫ Ualẽtes diuinatices i manib⁹. qõ exponitur tripliciter ab hebreis. vno mõ ut ꝓ diuinationes in manibus intelligañ munera pro diuinationib⁹: aut accipit trãslatio nostra. Alio mõ instrumẽta diuinãdi: que curiositas humana adinuenerat: ⁊ talia portabãt nũcij ne balaã excusaret se ex defectu taliũ. Tertio mõ ꝙ illi nũcij q̃ erant ꝛ madian dixerãt ad inicẽ q̃si ꝓ diuinatice. Si balaã statim cõsentiat ꝛnire nobiscũ: eius aduẽtus erit nobis vtilis: si aũt differat rñsionem nihil valebit nobis. vñ qõ postea ꝯdic: Manete hic nocte. vbi subdic: Manẽtibus aũt illis apud balaã. Jn hebreo bꝫ: Et mãserũt ꝓncipes moab apud balaã. q. ꝺ. iã recesserãt maiores natu madian reputãtes aduẽtũ ei⁹ eis inutilẽ statim cũ audierũt rẽspõsionis dilationẽ. ꝓ talẽ modũ dicit.). Reg. xiiij. qz ionathas dixit armigero suo ꝛ philisteis: Si talíꝫ locuti fuerunt ad nos: manete donec ꝛniamus ad vos: stemus i loco nostro. Si aũt dixerint ascẽdite ad nos. ascẽdamus: quia tradidit eos ꝺñs in manibus nostris. ⁊ hoc erit nobis signũ. ũ b̃ tñ ẽ differentia: ꝙ ionathas nõ dixit b̃ supstitiose. sicut madianite: sed ex diuino instinctu.

e Cũq̃ ꝛnissent. Hic ponit balaã rñsio cũ dicit: f Ille respõdit manete hic nocte. Erat enĩ ꝓbeta ꝛmonũ: ut ꝑdictũ est Reuelationes aũt a ꝛmonib⁹ quas iste q̃rebat ut cõmuniꝰ fiũt ꝛ nocte: qz fũt spũs tenebrarũ. g Et rñdebo quicq̃d ꝺñs mihi dixerit. Dicũt b̃ expositores aliq̃ ꝙ dubiũ est ꝛ quo intelligat hic ꝺñs: vtrum ꝛ deo uel ꝛ ꝛmone: quia magi ⁊ arioli ꝛmonẽ sibi apparentẽ ꝛcãt principẽ uel ꝺñm exhibẽdo sibi reuerẽtiã ß apud hebreos nõ est dubiũ: qz vbi trãslatio nostra hic habet ꝺñs. Jn hebreo habet: Homẽ ꝺñi tetragrãmaton. qõ non põt intelligi nisi ꝛ deo ꝛo. Sz b̃ videt cõtradicere ꝑdictis. s. ꝙ balaam querebat reuelatiões a ꝛmone. Ad qõ dicendũ: ꝙ mod⁹ est magoꝝ maxime cupidoꝝ qualis erat iste balaã. fingere cotã hominib⁹ ꝙ reuelationes sibi fiãt a deo ꝛo: ut sic eis magis credaf ⁊ reportẽt maius lucrũ. b Venit deus. i. angelus bonus loquẽs in persona dei: ⁊ ideo aliq̃ ꝺus: aliq̃ angelus nominatur. ꝛnit aũt iste angelus bonus nõ vocatus a balaam: ß ut virtute diuina ꝛmonẽ arceret a ꝺando rẽspõsum ipsi balaam: ⁊ ad imponẽꝺũ legẽ ⁊ frenũ ipsi balaam ne faceret aliq̃ uel diceret cõtra israel. i Quid sibi uolũt homines isti apud te? Non querit ex ignorantia. sed ut ex rẽspõsione balaã cõuenienti⁹, ꝓbeat eũ. vnde subdic: k Respondit balac filius sepho: rex moabitaꝝ q. ꝺ. ꝓpter dignitatẽ regiam ꝛterem ire ad eũ. querebat enim

supficiẽ terre sedẽs contra me. Veni⁹ igitur ⁊ maledic populo huic qui fortior me ẽ. si quo modo possim pcutere ⁊ eijcere eũ ꝛ terra mea. Noui⁹ enĩ ꝙ benedict⁹ sit cui bñdixeris: ⁊ maledict⁹ i quẽ maledicta ꝓgesseris: Perrexerunt ꝙ seniores moab ⁊ maiores natu madian habẽtes⁵ diuinatiõis preciũ in manibus. Cũq̃ ⁵ ꝛnissent ad balaã: ⁊ narrassent ei oĩa ꝛba balac: ille⁶ respõdit: Manete hic nocte: ⁊ ⁶ respõdebo quicq̃d mihi dixerit ꝺñs. Manẽtibus aũt illis apud balaã: ꝛnit⁸ ꝺ⁹ ⁊ ait ad eũ: Quid ⁷ sibi volunt boues isti apud te? Respõdit⁸: Balac filius sepho: rex moabitarũ misit ad me dicẽs: Ecce ꝓpls qui egressus ẽ ꝛ egypto opuit supficiẽ terre: veni ⁊ maledic ei si q̃ mõ ꝓsum pugnãs abigere eũ: Dixitq̃ ꝺ⁹ ad balaam: Noli⁷ ire cũ eis: neq̃¹⁰ maledicas ꝓpło: qz¹¹ bñdictus ẽ. Qui mane consurgens: dixit ad ꝓncipes: Jte in terrã vr̃am qz ꝓhibuit⁵ me ꝺ⁹ ꝛnire nobiscũ. Reuersi ꝓncipes: dixerunt ad balac: Noluit balaã ꝛnire nobiscũ. Rursũ⁸ ille multo plures ⁊ nobiliores q̃ ante misserat: misit. Qui cũ ꝛnissent ad balaam dixerũt: Dic dicit balac filius sepho: Ne⁵ conteris ꝛnire ad me: paratum habeo honorare te: ⁊ quicq̃d volueris dabo tibi. Veni ⁊ maledic ꝓpulo isti. Respondit balaã. Si⁶ ꝺederit mihi balac plenã ꝺomũ suã argenti ⁊ auri: non⁹ potero ĩmutare ꝛbũ ꝺñi ꝺei mei: ut uel plus uel minus loquar. Obsecro⁷ ut hic maneatis etiã hac nocte: ut scire queam quid mihi rursum respondeat ꝺñs. Venit⁸ ergo ꝺeus ad balaam nocte ⁊ ait ei: Si⁶ vocare te ꝛnerũt homines isti: surge ⁊ vade cũ eis: ita tñ ꝛat ut quod tibi ꝓcepero facias. Surrexit balaã manc: ⁊ strata asina ꝓfectus ẽ cũ eis. Et⁸ irat⁹ est ꝺ⁹.

licentiam eundi motus cupiditate lucri. l Noli ire cũ eis. ad maledicendum illi populo. m Neq̃ maledicas. etiam ꝛ loco isto. n Quia benedictus est a deo a quo recepit benedictionem in patribus: ut patet Gen. xxij. ⁊ in pluribus alijs locis. o Prohibuit me deus ꝛnire ꝺobiscũ. dicit Ra. Sa. ꝙ balaam cupidus ⁊ superbus dixit: Uobiscum. fingens coram eis ut nõ esset prohibitus ratione vie ß ratione societatis. quia non erant nuncij sufficienꝫ honorabiles ad ꝺucẽdum eũ. ꝓpter quod balac misit ad eum secundo plures ⁊ honorabiliores nũcios. ut postea subditur: p Rursum. Hic ꝛscribitur secũda vocatio que ẽ cum effectu. Et primo ꝛscribiꝰ eius vocatio. secundo reprehensio. ibi: Et irat⁹ est ꝺ⁹. tertio receptio. ibi: Qđ cum audisset balac. Circa ꝓmũ dicit: q Ille conteris ꝛnire ad me: paratum habeo honorare te: ⁊ quicq̃d volueris dabo tibi

Sciebat enim balac ipsum esse superbum ⁊ cupidum: ⁊ iõ promittit sibi honores ⁊ diuitias ut alliciat eum ad ꝛniendum. r Si ꝺederit mihi balac plenam ꝺomum suam argenti ⁊ auri ⁊c. per hoc intelligitur ꝙ erat cupidus taliũ. s Non potero ĩmutare ꝛbum ꝺomini. fuit enim coactus ꝓtestari virtutem ꝺei ut nihil posset agere uel dicere nisi quod placeret sibi. t Obsecro ut hic maneatis. q̃uis enim iam prius fuisset prohibitus ire: tamen cupiditate ductus adhuc querebat quomodo posset ire: ut si forte ꝛmon ei priuatus permitteretur sibi ꝺare responsum ꝛ contrario. v Venit ergo ꝺeus ad balaam nocte ⁊ ait ei. exponatur sicut prius. x Si ꝺederit mihi balac plenam ꝺomum suam argenti ⁊ auri ⁊c. per hoc intelligitur ꝙ erat cupidus taliũ. s Non potero ĩmutare ꝛbum ꝺomini. fuit enim coactus ꝓtestari virtutem ꝺei ut nihil posset agere uel dicere nisi quod placeret sibi. t Obsecro ut hic maneatis. q̃uis enim iam prius fuisset prohibitus ire: tamen cupiditate ductus adhuc querebat quomodo posset ire: ut si forte ꝛmon ei priuatus permitteretur sibi ꝺare responsum ꝛ contrario. v Venit ergo ꝺeus ad balaam nocte ⁊ ait ei. exponatur sicut prius. x Si ꝺederit mihi balac plenam ꝺomum suam argenti ⁊ auri ⁊c. per hoc intelligitur ꝙ erat cupidus taliũ. s Non potero ĩmutare ꝛbum ꝺomini. fuit enim coactus ꝓtestari virtutem ꝺei ut nihil posset agere uel dicere nisi quod placeret sibi. t Obsecro ut hic maneatis. q̃uis enim iam prius fuisset prohibitus ire: tamen cupiditate ductus adhuc querebat quomodo posset ire: ut si forte ꝛmon ei priuatus permitteretur sibi ꝺare responsum ꝛ contrario. v Venit ergo ꝺeus ad balaam nocte ⁊ ait ei. exponatur sicut prius. x

uel fm alios q verbū ironice dictū acceperat ut seriosum. a Cernēs asina angelū stantem. apparebat enim in specie humana: quē balaam tn non videbat: q in potestate angeli sic apparēre est facere q sic videat ab vno 7 non ab alio. hoc aūt factū est ut presumptio balaām confutaret etiā p aīal brutum: fm q dicit beatus Petrus secunde canonice. ij. ca. Subiugale mutum hominis voce loquens. phibuit pphete insipientiam. b Auertit se ab itinere. timore angeli. c Attrit sedentis pedem. reclinando ppter quē erat ab angelo qui stabat pius partē alterius muri. d Concidit ib pedibus sedētis. timore angeli quē nō poterat reclinare. e Aperuitq dominꝰ os asine. non ē intelligendū q asina illa verba intelligeret vel formaret: q verba rōnabilia nō intelliguntur nel formanē nisi ab habente intellectū: 7 iō illa ꝑba fuerūt formata virtute angeli mouētis linguā asine ad platione verboꝝ. in cōfusionē ipsius balaam ut ꝓdictū est. f Respōdit balaā. Erat enim assuetꝰ vivere demones sibi apparentes in specie animalis 7 secum loquentes: ideo ad vocē asine non expauit nec admiratus fuit. g Protinus aperuit dominus oculos balaā. licz enim essent aperti ad videndum alia: non tamen ad visionem angeli. rōne predicta. b Adorauitq eum. timore coꝛreptus. i Cur inquit tertio tē. cum tamē magis deberes gratus esse eo q declinauit gladiū meū. k Ego veni ut aduersarer tibi. Dicūt enī aliq 7 probabiliter q hic erat angelus qui preerat exercitui israel. iō dixit: l Peruersa ē via tua tē. 7 sequit: m Dixitq balaam. timore victus. n Et nunc si displicet tibi tē. ia enim dixerat ei angelus viā eiꝰ sibi esse contrariā: sed cupiditate lucri q̄rebat licentiā eundi. o Ait angelus tē. exponat sicut prius hoc esse dictū ironice fm aliquos: uel permissiue fm alios. p Quod cum audisset balac. hic describitur receptio ipsius balaam honorifica. cum dicit: q Egressus est in occursum eius. ad faciendū sibi reuerentiam. r In oppido moabitarum quod situm tē. quia filij israel non intrauerunt terminos moab: ut dictum est ca. precedenti. se quitur: s Nunquid loqui potero aliud. hic coactus est confiteri diuinam virtutē sicut prius: sicut 7 infra cogit benedicere populo israel: cuius tamen exterminium desiderabat: ut patebit infra ꝑ consiliū quod dedit contra eum. t Cumq occidisset balac oues 7 boues. ad faciendum grande conuiuium.

Stetitq angelus dñi in via ꝫ balaam q sedebat asine: 7 duos pueros habebat secū. Cernens[a] asina angelum stantem in via euaginato gladio: auertit[b] se de itinere: 7 ibat p agrū Quā cū verberaret balaam 7 vellet ad semitā reducere: stetit angelus in angustijs duarū maceriarū quibus vinee cingebant. Quē videns asina iunxit se parieti: 7 attriuit sedētis pedem. Ait ille iterum verberabat eam: 7 nihilominꝰ angelus ad locū angustū trāsiens: vbi nec ad dexterā nec ad sinistram poterat deuitari: obuiꝰ stetit. Cūq vidisset asina stantem angelū: concidit[c] sub pedibus sedentis Qui iratus vehementius cedebat fuste latera eiꝰ. Aperuitq[e] dñs os asine: 7 locuta ē: Quid feci tibi: Cur percutis me ecce iam tertio: Respōdit balaam: Quia cōmeruisti: 7 illusisti mihi. Utinā haberem gladiū ut te percuterē. Dixit asina: Nōne animal tuū sum cui semp sedere cōsueisti vsq in presentē diem: Dic quid simile vnq̄ fecerim tibi: Ait ille ait: Nūq̄ Protinus[g] aperuit dñs oculos balaam: 7 vidit angelū stantem in via euaginato gladio: adorauitq[h] eum pronus i terram. Cui angelus: Cur[i] iam tertio verberasti asinam tuam: Ego[k] veni ut aduersarer tibi: quia peruersa[l] ē via tua mihiq̄ cōtraria. Et nisi asina declinasset de via dans locum resistenti te occidissem: 7 illa viueret. Dixitq[m] balaam: Peccaui nesciens q tu stares contra me. Et nunc[n] si displicet tibi ut vadam reuertar: Ait[o] angelus. Vade cū istis: 7 caue ne aliud q̄ precepero tibi loquaris. Iuit igit cum principibus. Quod[p] cū audisset balac: egressus[q] est in occursum eius in oppido moabitarum quod situm est in extremis finibus arnon: Dixitq ad balaam: Misi nuncios ut vocarent te. Cur nō statim venisti ad me: An quia mercedē aduentui tuo reddere nequeo: Cui ille respōdit: Ecce adsum Nunquid[s] loqui potero aliud nisi quod deus posuerit in ore meo: Perrexerunt ergo simul 7 venerunt in vrbem que in extremis regni eius finibus erat. Cumq[t] occidisset balac boues 7 oues: misit[v] ad balaam 7 principes qui cum eo erant munera Mane[x] autem facto: duxit eū ad excelsa baal: 7 intuitus ē extremam partem populi.

Dixitq[a] balaā XXIII ad balac. Edifica[b] mihi hic septē aras: 7 para totidē vitulos eiusdēq̄ numeri arietes. Cūq̄ fecisset iuxta sermonē balaam: imposuerūt simul vitulū 7 arietē sup aram.

v Misit ad balaam 7 principes tē. supra dicitur q habebat tres duos pueros secum: 7 ideo principes qui hic nominantur erant illi quos miserat balac: quibus misit munera pro labore vie: 7 quia fecerāt illud quod primi nuncij non poterāt facere. Aliter exponit q nō misit munera nisi ad balaam: misit tn principes cū muneribus illis ut essent gratiosiora. x Mane aūt facto. s. post quietem noctis. y Duxit eū ad excelsa baal. i. ad montem vbi colebat idolum nomine baal. Scōm q dicit i scholastica historia idola ortū habuerunt a telo rege assyrioꝝ: q̄ mortuo filius eiꝰ ninus q̄ nimiuen cōdidit. in cōsolationē suā de morte ꝑis fecit idolum ei tanā reuerētiā exhibēs: ut parceret seruis suis peccātibus qn ad idolū refugiebāt: 7 in de ceperūt idola i alijs locis honorari 7 coli: 7 sicut inde est tracta idolatria ad alia loca sic 7 denotatio: q: sic assyrij illud idolū vocauerūt belū: ita babylonij idolū suū vocauerūt bel. Alij populi bel: alij baal: alij baalim: alij belphegor: ex cōpositione alteriꝰ nominis cum eo. Judei aūt vocabant idola belzebub. i. deus muscarū: eo q ex sacrificijs ibi factis musce congregabantur. 7 hoc dicebant in contemptum idolatrie: q apud eos tm remanserat cultus vnius dei: 7 scōm hoc dicebant de christo. In belzebub principe demoniorū ejicit demonia. dicebant enim principem demonum in idolis dare responsa: 7 propter hoc nominabant ipsum nomine idoli: Ductus est autem illuc balaam quia erat ariolus 7 magus 7 cultor demonum. z Et intuitus est extremā partē populi. i. totū exercitum usq ad extremam partē: quod patet ex hoc q̄ dicit sequēti capitulo vbi dicit q inde duxit eum ad alium locū vnde posset partē israelis videre 7 non totum: ex quo concludit q de hoc loco videbat totum exercitum israel. a Cap. xxiij.

Jxitq balaam. Hic describit ipsius balaā ad maledicendum conatus. Et diuidit in tres partes fm q ter conatus est ad hoc. secunda ibi: Dixit ergo balac. tertia ibi: Dixitq balac. Circa primū igit maledicere populo conat q sacrificia demonibus oblata. cum dicitur: b Edifica mihi hic septē aras in veneratione septē planetarū quos colebāt idolatre

ꝫ potissime illi qui erant astrologia imbuti: ꝫtum ad hoc ꝙ oia que aguntur in humanis actionibus veniant a stellis: ve quib⁹ erat iste balaam. a Dixitꝙ balaam ad balac sta paulispꝛ ꝛc. hic enim ritus observabat i sacrificijs idoloꝝ. b Donec vadā si forte occurrat mihi dñs. Iz nominet hic nomē dñi: intēdebat tñ habere revelationē a vemone quō ꝓcederet in ꝓpḥi isrl maledictione: q̄rebat eni tūc augurijū: ut habet in ꝓncipio sequētis capituli: quod nō dicitur revelatio a deo: sed a diabolo. Sciēdū etiā ꝙ recedebat a societate alioꝝ querēs augurijū: tum qz vemones cōmun⁹ apparēt magis in tenebris ꝛ in solitudine ꝙ in luce uel societate: qz sunt spiritus tenebraꝝ: ꝛ pacta occulta ꝛ priuata ꝛ nō p signa publice iusticie faciūt quod faciunt: tūc qz apparitio qua apparēt cultoribus suis cōmuniter fit p abstractionem a sensibus: ꝛ cū aliqua horribili passione corporis. ꝛ hoc fit dei ꝓuidentia ut ꝓphete vemonū a ꝓphetis veritā p exteriora signa distinguant: in quib⁹ talis passio horribilis non fit: ꝓpter qō balaā q̄rebat a turba segregari: qñ querebat augurijū ut libentius vemon ei appareret: ꝛ ut aliqua passio horribilis sibi coram alijs nō accideret. ꝓpḥe quā abeis cōtēnerēt: consequenē a tali augurio impedirī cū dicit. c Cūꝙ abijsset velocit. ad q̄rendū vemonis respōsum q̄liē posset maledicere populū isrl. d Occurrit illi ve. impediēs ꝑdictū respōsū ꝛ ponēs i ore balaā ꝛ. vñ sequit postea: e Assūptaꝙ parabola sua. parabola dr qñ vnū verbū ꝓ alio ponit: ꝛ hoc mō dicit hic parabola qz q̄rebat ꝙba maledictionis: ꝛ posita fuerūt in ore ei⁹ ꝙba benedictiōis. dr etiā parabola qz parabolice ꝛ p similitudines loquebat: ut ꝑz in sequētib⁹. f De arā addu. me balac ꝛc. cū magno labore ꝛ sūptib⁹: ꝛ cām vocatiōis subdit. g Veni inquit ꝛ maledic iacob. impeando ei malū pene. h Ꝓpa ꝛ vetestare isrl. impeando ei malū culpe ut sic dñs q̄ ē. ꝓtecto: ei⁹ ab eo recedat i Quō maledicā ꝛc. q. d. ꝑdicta facta sūt frustra: qz ꝓhibit⁹ sū a deo. cui nō possū resistere. k De sum. sili. vi. eum. qz erat i alto mōte vbi duxerat eū balac: ut ꝑz ex dict⁹ in fine ꝑcedētis ca. l De col. ꝓsi. illū. nō ad maledicendū: qz sum. ꝓhibitus: ꝑ magis abdīcēdū qz sum cōpulsus. vñ subdit: m Po. so. habitabit. i. segregat⁹ ab alijs populis. ꝓmo in corde p fidē vnius veri dei: alijs ꝓpulis ad idolatriā vecinātib⁹. 2°. in carne. p circūcisionē. 3°. i lege specialit data illi ꝓpulo: sm qd dr ps. cxlvij. Nō fecit taliē omni nationi: ꝛ iudicia sua nō manifestauit eis. 4°. i veste ut dictū ē ō. xv. ca. Ꝑ ꝛ similia būficia facta sūt singulariē illi ꝓpulo: eo qd xp̄s nasciturus erat de eo sm carnē. n Et inē gē. nō repu. sed erit ꝓpul⁹ deo peculiaris: sm qd dr Exo. xix. Eritis mihi in peculium de cunctis ꝓpulis. o Quis dinu. pos. pul. iacob. i. multitudinē de eo egressurā. q. d. nullus. vtiq aūt ꝑ noīe pulueris: qz homo sm carnē que traducit a parentibus originat a puluere sm qd dicit Gen. ij. Formauit hominē deus de limo terre. In hebreo habet de puluere terre. Itē quia abrahe de multiplicatione sui seminis fuerat dictū Gen. xiij. ca. Si quis possit numerare puluerē terre: semen q̄ tuū numerare poterit. p Moriat anima mea morte iustoꝝ ꝛc. mali enim homines licz nolint vivere vita iustoꝝ apperunt tñ mori morte eoꝝ. ꝛ talis erat balaam. Alij exponūt dicētes: qd ꝓphetauit de morte sua ut sit sensus. Moriat anima mea. i. pibit mea corporalis vita morte iustoꝝ. i. inflicta a iustis: qz postea fuit infect⁹ a filijs israel ut habet infra. xxxj ca. sed hec expositio non consonat hebe sequēti cum subdit: Et fiat novissima mea horū similia. sed ꝓma ꝓsonat. q Dixitꝙ balac. Hic consequenē balaam reꝑhendit: quia agebat contrarium illi⁹ ꝓpter qō vocatus fuerat. r Cui ille respondit. se excusando. s Nū aliud possum loqui ꝛc. q. d. eius virtuti nō possū resistere: ꝛ in hoc coactus fuit ꝓfiteri virtutē divinationū ꝛ augurioꝝ nullā ee nisi qd tū deus ꝓmittit. t Dixit ergo balac. Hic describit secūdus conatus ipsius balaam. ꝛ ꝓmo p mutationē loci cū dicit: v Veni mecū in alterū locū ꝛc. tum qz magi ꝛ augures i talibus observant loca ꝛ tpa: tūc qz balac credebat balaam fuisse territū. videdo totū populū: ꝛ ex hoc non fuisse ausum maledicere: uel qz sciebat maius meritū ee in toto populo q̄ in parte: ut si balaam fuisset ꝓhibit⁹ maledicere toti populo ꝓpter merita ei⁹: nō tñ ꝓhibere ꝛ a maledictione partis ꝛ p ꝓsequēs eius aduersarij diminuerent ꝛ vebilitarentur. Secūdo p oblationē sacrificij. cū dr. x Edificauit balaā septē aras ꝛc. ꝛ exponat sicut ō. Tertio p inq̄sitionē augurij. cū dr. y Donec ego obuiā⁹ pergā. intēdebat eni obuiare vemoni solito sibi apparere ꝛ loq. z Cui cum dñs occurrisset. in cui⁹ ꝓsentia vemon nihil poterat. a Posuisseꝙ verbū in ore eius. ad cōtrariū sue intentionis: vnde subdit: b Nō est deus quasi homo ut mentiat. qz ipse ē veritas p essentiā. c Nec ut filius hominis ut mutet. ꝑ cōtrariū huius videt haberi Iere. xviij. ca. Si penitētiā egerit gens illa a malo suo qō locut⁹ sum aduersus eā: ago ꝛ ego penitētiā sup malo quod cogitaueram ut facerē ei. Dicendū ꝙ deus oio est imutabilis: sm qō dicit Jacobi. j. ca. Apud quē nō ē transmutatio ꝛc. tñ facit ꝛ dicit mutabilia p imutabilem voluntatē suā. Ad cuius intellectū considerandū ꝙ aliqua verba significativa sunt futuroꝝ sm qd sūt in dei ꝓscientia: ꝛ illa imutabilit⁹ eueniunt qz dei ꝓscientia est imutabilis. Alio mō sūt significativa futuroꝝ: ꝓut sunt in causis secūdis mutabilibus: q̄ sunt

Dixitꝙ balaā ad balac: Sta paulispꝛ iuxta holocaustū tuū donec vadam: si forte occurrat mihi dominus: ꝛ quodcūꝙ im/peraverit loquar tibi. Cumꝙ abijsset velocit: ocurrit illi de/ Locutusꝙ ad eum balaam: septem inquit aras erexi: ꝛ impo/sui vitulum ꝛ arietem desuper. Dominus autem posuit verbū in ore eius ꝛ ait: Reuertere ad balac: ꝛ hec loqris. Reuersus inuenit stantē balac iuxta ho/locaustum suum ꝛ omnes ꝓnci/pes moabitarum: assumptaꝙ parabola sua: dixit: De aram adduxit me balac rex moabita/rū: de montibus orientis. Ve/ni inquit ꝛ maledic iacob: ꝓpe/ra ꝛ detestare israel. Quomo/do maledicam cui non maledi/xit deus: Qua ratione detester quem dominus nō detestatur: De summis silicibus videbo eum ꝛ de collibus considerabo illū: Populus solus habitabit: ꝛ inter gentes non reputabitur. Quis dinumerare possit pul/verem iacob: ꝛ nosse numerum sturpis israel: Moriat anima mea morte iustoꝝ: ꝛ fiant no/uissima mea horum similia. Di/xitꝙ balac ad balaam. Quid ē hocquod agis: At maledice/res inimicis meis vocaui te: ꝛ tu econtrario bñdicis eis: Cui ille respōdit. Num aliud pos/sum loqui nisi quod iusserit do/minus: Dixit ergo balac: Ve/ni mecum in alterū locū: vnde partē israel videas ꝛ totū vidē non possis: inde maledicito ei Cūꝙ duxisset eū in locū subli/mem sup verticē mont⁹ phasga edificauit balaam septē aras: ꝛ impositis supra vitulis atꝙ arietibus: dixit ad balac: Sta hic iuxta holocaustū tuum do/nec ego obuius pergā. Cui cū dñs occurrisset: posuissetꝙ ꝙbū in ore eius ait: Reuertere ad balac: ꝛ hec loqueris ei. Re/uersus inuenit cum stantē iux/ holocaustum suum: ꝛ ꝓncipes moabitaꝝ cum eo. Ad quē ba/lac. Quid inquit locut⁹ ē dñs ꝛ At ille assumpta parabola sua ait: Sta balac ꝛ ausculta: au/di fili sephor. Nō est deus q̄si homo ut mentiat: nec ut filius

merita ⁊ remerita hominū: ⁊ talia nō implent semper: & mutant frequenter: sicut ⁊ causeor: ⁊ hoc mō dicit Jone iij.ca. Adhuc xl. dies ⁊ miniue subuertet. hoc enim exigebant remerita illius populi pro tunc: sed quia egerūt penitentiam non est adimpletum illud ri bū. ⁊ hoc nō arguit mutationem in deo: sed in libero arbitrio humano. ⁊ per hoc soluit auctoritas hiere. allegata.

a Dixit ergo ⁊ non faciet. q. d. non. ⁊ hoc est intelligendum de pronunciatione alicuius futuri prout est in predordinatione scientie ⁊ voluntatis diuine cuiusmodi erat prosperitas populi israel

b Ad benedi. adduc. sum. s. ex intentione diuina licz ego venerim intentice cōtraria.

c Nō est idolū i iacob. i. idolatrie vitiū. dicit tamen idolum quod fit ad similitudinē alicuius rei existētis: ⁊ dr ab idolis quod est forma quasi formatū ad similitudinem alterius. Simulacrū autem est imago rei nō existentis: sicut si corpori humano inseranf caput arietis ⁊ ale anis: qualiter pingebaf imago iouis. Et dicit simulacrum a simulo, las. quod est fingere. quasi quid fictum.

d Dñs deus eius cū eo est. p verū cultum.

e Et clangor victorie regis in illo. q. d. rex celestis dat eis victoriā pugnādo pro eis. ut habet Exo. xiij. de egyptijs. ⁊. xvij. de amalecbitis virtute diuina vellatis.

f Deus eduxit illum de egypto. in mirabilibus signis.

g Cuius fortitudo similis est rbinocerotis. i. unicornis sm aliquos: sm lxxos est animal simile bouj quod vocatur gallice buple. ⁊ est animal magne fortitudinis. Sciēdū etiā q li cuius sm aliquos referf ad dm: ⁊ sic designatur hic fortitudo dei cui nō potest resisti. sm alios refertur ad populum israel: ⁊ sm h designaf fortitudo israelis cui aduersarij resistere non poterant: ut patet in pluribus locis in hoc libro ⁊ in libro iosue.

h Non est augurium in iacob ⁊c. i. non grunt veritatem de occultis p tales superstitiones: sed a prophetis loquentibus ex inspiratione diuina. ideo subdit: i Tempozibus suis dicet iacob ⁊ israel. i. tēpore conuenienti denūciabit ei per prophetas voluntas dei.

k Ecce populus ut leena consurget. i. audacter ⁊ cōstanter aduersarios inuadet.

l Non accubabit donec deuozet predā. i. nō desinet a prelijs donec totalit debellet aduersarios.

m Et occisorū sanguinē bibat. i. delectet in sanguine occisoz: sicut bibens delectat in potu ⁊ hoc propter adimpletionē diuine iustitie: sm q dicitur ps. lvij. Letabitur iustus cum viderit vindictā: manus suas lauabit in sanguine peccatorj. Dicunt aliqui hebrei q cū dicitur hic: Non accubabit ⁊c. prophetauit de moyse q non moreretur nec quisceret in sepulchro: donec madianite essent occisi: put habetur infra xxxj. ca.

n Dixitq balac. Hic ponitur tertius conatus balaam ad maledicendū populo israel: increpatur tamen prius de benedictione cum dicit:

o Nec maledicas ei nec benedicas q. d. si nō potes maledicere. potes tū cessare a benedictione. de quo excusat se dicēs.

p Nōne ait dixi tibi ⁊c. q. d. cōpulsus sum hoc facere virtute dei: cui nō possum resistere. secundo ponit conatus ad maledicēdū cum dicit:

q Et ait balac ad eū: veni ⁊ ducā te ⁊c. vbi experimentur conat⁹ p mutationē loci rone supradicta. secundo p oblationem sacrificij. cū dicit

r Edifica mihi hic septē aras ⁊c. ⁊ exponat sicut supra.

s Cap. xxiij. Cumq vidisset. Hic describit balaam ut coactus ad benedicendum populo israel. Duabus autē vicibus pcedentibus iz fuerit prohibitus maledicere ⁊ compulsus benedicere tamē fuit permissus ire ⁊ querere augurium ad maledicendum populo: sed hic nō permissus fuit: sed statim post mutationē loci ⁊ oblationem sacrificij fuit cōpulsus bñdicere israeli. primo igit describit benedictio. secundo eius interruptio ibi: Iratusq balac. 3ō eius resuptio ibi: Sūpra igitur parabola.

Circa primū dicitur: Cumq vidisset balaā q placeret dño ⁊c. boc factū est ad ostendendū q absq dei permissione non solū verones nō possunt dare respōsum hominib⁹ sed nec etiā homines possunt hoc querere.

t Vidit israel in tēporijs cōmorantē p tribus suas. q. quelibet tribus erat distincte ⁊ ordinate posita: sicut dictū est. s. ij. ca.

v Et irruente in se spiritu dei. i. spiritu ꝓphetie q pōt esse in aliquo cū malicia voluntatis. ut dictū est s. xxij. ca.

x Dixit homo cuius obturatus est oculus. Uno mō exponit de modo reuelationis que fiebat sibi a demonibus: q. fiebat cōmuniter in somno vel in auersione a sensibus; ⁊ tūc oculus corporalis nō videt. Alio mō exponit de mō reuelationis diuine sibi facte: q. fiebat sibi absq grā iustificante ut sic videret veritates pro alijs: tū nō videbat ad cōsecutionē vel promotionē ꝓprie salutis: ⁊ sic erat malicia excecatus.

y Dixit auditor sermonū dei. non tū factor.

z Qui visio. omni. intui. est. inq̄tum fiebāt sibi reuelationes a deo.

a Qui cadit. p somnū vel auersionē a sensibus.

b Et sic aperiunf oculi eius. q. hoc modo fiebat sibi reuelatio demonis cōmuniter ut dictū est. Alio mō exponit de reuelatione diuina. Qui cadit. per malicia voluntatis. Et sic aperiunf oculi eius. q. hoc mō fiebat sibi reuelatio. s. absq grā iustificante.

c Ut pulchra tabernacula tua. i. bene ordinata.

d Ut valles nemorose ⁊c. i. delectabilia ad habitandū.

e Ut tabernacula que fixit dñs. quia tabernaculū federis vbi erat habitatio diuina erat in medio ⁊ tentoria israel in circuitu posita. ut visū ē s. ij. ca. ⁊. iij.

f Quasi cedri ꝓpe aquas. p hoc designaf prosperitas populi israel. vel sm alios h referf ad templū postea factū a salomone de lignis cedrinis. ut habetur. iij. Reg. v.

g Fluet aqua de situla eius. per situlā que est instrumentum hauriendi aquā de puteo ⁊ effundendi ad vsum humanum. intelligitur studium legis ⁊ prophetarū: quod viguit in hierusalē circa templū. per quod studium hauriebanf aque sapiētie de puteo sacre scripture ⁊ effundebanf

vocendo ꝓpulū: ſm q̄ dicit Iſa.ij. De ſyon exibit lex ⁊ verbum dñi de hieruſalē. a Tollet ꝓpter agag rex eius. in hoc ꝓpoſuit te ſaule rege iſrael: q̄ non impleuit ꝓceptum dñi de relatione amalech: ſed cepit agag regē amalech viuū: ⁊ de ſpolijs melioza ſeruauit, ideo fuit reꝓbatus a regno: ut habet. j. Reg. xv. b Et auferetur regnū illi⁹. q̄ translatum fuit de domo ſaul ad domū dauid. Ra. Sa. aliter exponit dicens q̄ hic eſt textus: Altior agag rex ei⁹. i. ꝓm⁹ rex iſrael capiet agag: ⁊ hoc fecit ſaul Et elevabitur regnū eius. ſ. regnum iſrael: quod fuit poſtea valde elevatū tpe dauid ⁊ ſalomonis. c De⁹ eduxit illū ⁊c. exponatur ſicut ca. ꝓcedenti. d Deuorabūt gētes hoſtes illius. i. iſraelis ⁊ li gentes eſt accuſatiui caſus: hoc ē dictū hebrei ꝓfecte triūphabunt de aduerſarijs. ⁊ ſ̄ patet per litterā hebraicā que planior eſt q̄ ſic habet: Deuorabit ſ. iſrael gentes hoſtes ſuos: ⁊ oſſa eoꝝ comminuet. i. fortitudinē eaꝝ deſtruet. e Accubans vomuit. i. vomiet: ⁊ ponit hic p̄teritū ꝓ futuro: propē certitudinē ꝓphetie: ⁊ de ſignat in hoc ſecuritas populi in terra ſibi ꝓmiſſa. aduerſarijs de ſtellatis. iō ſubdit: Quaſi leena. ſeq̄tur: f Quā ſuſcitare nullus audebit. q̄diu enim in vero cultu dei ꝑſtiterūt. habitauerūt in terra iſrael confidenter. g Qui benedixerit tibi ⁊c. q. d. tāta erit opinio tonitatis bui⁹ populi q̄ bñdicētes ei reputabunt bñdicti: ⁊ maledicētes maledicti. h Ira tuſq̄ balac. Hic ponit bñdictionis interruptio q̄ balac ipſum retinendē. ⁊ ꝑ ſ̄ lrā vſq̄ ibi: i Verūtamē pgens ad populū ⁊c. ſciebat enim balaam q̄ q̄diu ſpiritus dei ipſum moueret ad loquendū. nō poſſet populo iſrael maledicere: ſed cogitabat q̄ in receſſu de terra illa huiuſmodi ſpiritus ab eo recederet: ⁊ tūc ꝓmitteretur agere ⁊ loqui ſm malā voluntatē ſuam: ⁊ tūc daret ipſi balac cōſiliū contra filios iſrael: quod ⁊ factū eſt: ut habet in ꝓncipio ſequentis ca. k Sumpta igit parabola. hic ponit benedictionis reſumptio: ⁊ primo cōuertit eius ꝓphetia ad iudeos. ſecūdo ad alios. ibi: Cumq̄ vidiſſet. Circa primum ex predictis patet lrā vſq̄ ibi: l Videbo eū ⁊c. exponit autē hec lrā ab hebreis de ꝓſperitate regni iſrael tpe dauid ⁊ ſalomonis de qua dicit balaam: Videbo eum ſed non modo. q. d. lz ſtatus illius ꝓſperitatis mihi oſtendat viſione ꝓphetica. tū nō erit tēporibus meis: q̄ adhuc multū diſtat. m Orietur ſtella ex iacob. i. dauid ut dicunt alij hebrei q̄ noīat ſtella ꝓpter ſanctitatē. ſm Ra. Sa. ꝑ ſtellā intelligit aliqua conſtellatio ſpecialis que apparuit circa natiuitatē ipſius dauid de ſignās ortum eius. ſed cuiuſmodi fuerit illa conſtellatio non dicit. n Et conſurget virga de iſrael. i. dauid. qui dicit virga ꝓpter poteſtatem regiā. o Et percutiet duces moab. ſm q̄ dicit. ij. Reg. viij. ca. Et percuſſit dauid moab ⁊ menſus eſt eos funiculo cocquans terre. p Vaſtabit q̄ omnes filios ſeth. dicit Ra. nathan q̄ ſeth ꝓput hic accipit eſt nomē ciuitatis in terra moab cuius populum totaliter deſtruxit dauid. q Et erit idumea poſſeſſio ei⁹. ſm q̄ dicit. ij. Reg. viij. ca. Et facta ē vniuerſa idumea ſeruiēs dauid. r Hereditas ſeir cedet inimicis ſuis. i. filijs iſrael quoꝝ erant inimici. s Deiacob erit qui dominet. ſ. vniverſaliter. ꝺ de ſitula eius: ⁊ ſemen illi⁹ erit in aquas multas. Tollet ᵃ ꝓpter agag rex eius: ⁊ᵇ auferet regnum illi⁹. Deus ᶜ eduxit illū de egypto: cui⁹ fortitudo ſicut ē rhinocerotis: Deuorabūt ᵈ gētes hoſtes illius: oſſa q̄ eoꝝ cōfringēt: ⁊ p̄forabūt ſagittis Accubās ᵉ vomuit ut leo: ⁊ q̄ſi leena quam ꝙ ſuſcitare nullus audebit. Qui ᵏ benedixerit tibi: erit ⁊ ipſe benedictus: q̄ maledixerit tibi in maledictione reputabit. Iratuſq̄ ᵇ balac cōtra balaam: cōploſis manib⁹ ait: Ad maledicendū inimicis meis vocaui te: quib⁹ ecōtrario tertio bñdixiſti. Reuertere ad locū tuum. Decreuerā quidē magnifice honorare te: ſ̄ dñs priuauit te honore diſpoſito. Reſpondit balaam ad balac. Nōne nuncijs tuis quos miſiſti ad me dixi: ſi dederit mihi balac plenā domum ſuam argenti ⁊ auri: nō potero preterire ſm monem dñi dei mei: ut uel boni uel mali q̄d proferā ex corde meo: ſed quicquid dñs dixerit: hoc loquar? Verūtamē ⁱ pergens ad populū meum dabo tibi cōſiliū: quid popul⁹ tuus populo huic faciat extremo tempore. Sumpta ʰ igit parabola rurſum ait: Dixit balaā fili⁹ beor: dixit homo cuius obturatus ē oculus: dixit auditor ſermonū dei qui nouit doctrinā altiſſimi ⁊ viſiones omnipotentis videt qui cadens apertos habet oculos. Videbo ˡ eum ſed nō modo: intuebor illū: ſed non ꝓpe Orietur ᵐ ſtella ex iacob: ⁊ⁿ cōſurget virga de iſrl: ⁊ᵒ percutiet duces moab: vaſtabitq̄ ᵖ oēs filios ſeth: ⁊ᵍ erit idumea poſſeſſio ei⁹. Hereditas ʳ ſeir cedet inimicis ſuis: iſrael vero fortiter aget. Deˢ iacob erit q̄ dominet: ⁊ᵗ perdat reliquias ciuitatis.

refertur ad ſalomonem ſm aliquos hebreos dicētes q̄ iſte dominatus fuit toti orbi: ſm q̄ dr. iij. R. eḡ. x. ca. Magnificatus eſt ergo rex ſalomon ſup omnes reges terre ⁊c. ⁊ ſubdit ibidem: Et ſinguli referebant ei munera. i. tributa ſm iſtos. t Et perdat reliquias ciuitatis. quia plures ſubiecit quos nō ſubiecerat pater ei⁹. Ra. Sa. exponit de meſſia: quod dicit hic: De iacob erit q̄ dominet. ſ. vniverſaliter: ſm q̄ ſcriptum eſt de eo ps. lxxij. Et dominabitur a mari vſq̄ ad mare: ⁊ a flumine vſq̄ ad terminos orbis terrarum. Et perdat reliq̄as ciuitat̄. i. rome que fuit ciuitas nominatiſſima: ⁊ ꝑ ipſā intelligit romanum imperium: in quo ſucceſſerunt catholici: q̄ ſm eum ꝑ meſſiam venturū cū alijs gētibus ſūt deſtruendi. Sed hec expoſitio falſo innititur fundamento. ſ. q̄ meſſias ſiue xp̄s ſit vēturus q̄nū ad primum eius aduentū de quo loquitur qui tamen eſt tranſactus: ut diffuſe declarauī ꝑ ſcripturas hebreoꝝ in quadam queſtione de quolibet. Jtē falſum aſſumit. ſ. q̄ primus aduentus xp̄i ſit in virtute armorum: cum zacharias ꝓphēta dicat contrarium ca. ix. Exulta ſatis filia ſyon: iubila filia hieruſalē: ecce rex tuus venit tibi iuſtus ⁊ ſaluator: ⁊ ipſe pauper. q̄ auctoritas ſm doctores hebreos de xp̄o intelligitur. ideo aliter exponenda eſt iſta ꝓphetia balaam a principio. q̄ ſm omnes doctores catholicos de xp̄o intelligenda eſt: Videbo eum ſed non modo. quia balaam ⁊ omnes alij viſuri ſunt xp̄m etiā corporeis oculis: quando in forma humana apparebit ad iudicandum. Sed non ꝓpe. quia multum diſtat iudicium. Aliter exponitur ⁊ melius ut videtur de aduentu in carne: Videbo eum ſed non modo. quia non vidit eum in perſona ꝓpria: ſed in poſteris ſuis: quia magi qui venerunt adorare xp̄m natum fuerunt de ſtirpe balaam. Sed non ꝓpe. quia natiuitas xp̄i adhuc diſtabat ꝑ magnum tempus. Conſequenter oſtenditur ſignum dicti aduentus cum dicitur: Orietur ſtella ex iacob. quia in natiuitate xp̄i ſtella apparuit: que magos ad xp̄m natum perduxit. ut habetur Matb. ij. ⁊ fuerunt ad hoc excitati ex ꝓphetia iſta: Et conſurget virga de iſrael. i. xp̄us ꝓpter poteſtatem regiam. vnde de ipſo dicitur ps. ij. Reges eos in virga ferrea ⁊c. Et percutiet duces moab. i. idolatras qui ſignificantur per moabitas: eo q̄ erant idolatre: ut patet ex p̄dictis. Nec mirandum eſt de tali ſignificatione: quia balaam parabolice loquebatur. ut patet in textu. Q̄ autē deſtructa ſit idolatria poſt xp̄i aduentum: patet per effectum Vaſtabit q̄ omnes filios ſeth. i. omnes populos ſubijciet fidei catholice ante finem mundi: lz nondum ſit impletum. de ſeth enim egreſſi ſunt omnes populi: quia abel mortuus fuit ſine filijs: ⁊ filij cayn fuerūt reieti in diluuio. Dicunt autem vaſtari filij ſeth per converſionē ad fidē catholicā

ingtum ꝛc̃stierunt esse quod erant ꝑ infidelitatem: sicut dicit̃ ꝑuer. xij. Uerte impios ⁊ nō erunt. supple impij. sic̃ erant ꝓius. Et erit idumea possessio eius ⁊c̃. per edom ⁊ seir ꝑm hebreos itelligitur ciuitas romana: ⁊ ipsa facta est possessio xp̃i: quia facta est sedes ꝓncipalis sui vicarij. De iacob erit qui dominetur. s. vniuersalit̃. qz xp̃o subiecta sūt oia ꝑm q̃ dicitur Matb. xxviij. Data ē mihi oīs potestas in celo ⁊ in terra. Et ꝑdat reliquias ciuitatis. i. cōgregationis malox obstinatox: qui sunt ciuitas diaboli: sicut ⁊ iusti sunt ciuitas dei.

a Cumq; vidisset. Hic conuertit̃ ꝓphetia balaam ad alias gentes. ⁊ primo ad amalecbitas. cū dicitur: b Principium gentiū amalech. nō pōt dici q̃ amalech sit simplicit̃ principium gentium: quia fuit filius eliphaç filij esau. ut habetur Geñ. xxxvj. ante quem fuerunt multi gentiles: sed dicitur ꝓncipium gentiū que insurrexerant ꝓmo contra filios israel post exitū ꝛe egypto. ut habet Exo. xvij. c Cuius extrema ꝑdentur. per filios israel: quod factum fuit tempore saulis regis. ut habetur. j. Reg. xv. Secundo conuertitur prophetia ad filios ietro cum dicit: d Uidit quoq; cyneum. iste cyn a quo dicti sunt cynei fuit filius ietro ut dicunt aliqui: vel potius ipsemet ietro ut dicunt alij: prout dictū est. ꝯ. x. ca. Et ponit hic iste populus iuxta amalech: quia habitabat iuxta eum: ꝑm q̃ dicitur. j. Reg. xv. ca. Dixitq; saul cyneo: abite recedite atq; discedite ab amalech: ne forte inuoluam te cum eo. e Robustum quidem est habitaculū tuū. locus enim sue habitatiōis erat fortis ꝓpter difficilē accessum ex rupibus. sequitur: f Assur enim capiet te. fortitudo enim loci nō potuit eū saluare: quin caperet̃ ⁊ captiuaret̃ cū ꝛecem tribubus israel: quas captiuauit rex assur tempore osee regis israel. ut habet. xiij. Reg. xvij. Tertio cōuertit̃ parabola ad romanos. cum dicit̃. g Assumptaq; parabola ꝛc̃. ꝓphetie tamen sue ꝑmittit exclamationem dicens: b Heu quis victurus ē quādo ista faciet deus? s. que sequūtur. q. d. tanta strages ꝑ romanos fiet i diuersis partib̃ orbis q̃ vix poterit aliquis euadere gladiū eox. i Uenient in trieribus. i. in nauibus. k De italia. quia ꝑ nauigiū venit exercitus romanox ad partes illas orientales: l Supabunt assyrios. quox dominiū erat magnū. m Uastabūtq; hebreos. quod inchoatū est tēpore ꝑompeij: ⁊ consumatū tēpore Titi ⁊ Uespasiani. n Et ad extremū etiam ipsi peribunt. s. romani. quod exposuit Ra. Sa. futurū ꝑ regem messiam: ut dictū est supra ⁊ improbatū. ió aliter dicendū q̃ hoc factum est per bella intestina inter romanos consurgentia. ꝓpter que multa regna recesserunt a dominio imperij romani: ⁊ illud quod remāsit videt̃ quasi quotidie intestinis bellis cassari: ⁊ hoc notat̃ cū dicit̃: Ipsi peribūt. s. a semetipsis bellis intestinis. o Balac quoq; via qua venerat rediit. conduxerat enim balaam vsq; ad fines terre sue: ut haberet consiliū ab eo contra filios israel in fine sicut ei promiserat. p Cap. xxv

Cumq; a vidisset amalech: assumēs parabolam ait: Principiū b gentiū amalech: cuius c extrema ꝑdent̃. Uidit d quoq; cyneum: ⁊ assūpta parabola ait: Robustū e q̃dē est habitaculum tuū: sed si in petra posueris nidū tuū: ⁊ fueris electus ꝛe stirpe cyn cū diu poteris ꝑmanere? Assur f enī capiet te. Assūpta g parabola ite ꝛecitus ē: Heu h quis victurus est q̃n ista faciet deus? Ueniēt i in trieribus ꝛe k italia: supabūt l assyrios: vastabūtq; m hebreos: ⁊ n ad extremū etiā ipsi peribunt. Surrexitq; balaam: ⁊ reuersus in locum suū: balac o q̃q; via qua venerat rediit. xxv

Orabat autem p eo tpe isr̃l in sethim: ⁊ q fornicari

Orabatur. Hic consequenter ponitur prouocatio filiox israel ad ꝓcatū ex consilio balaam. Et primo ponit̃ dicta prouocatio. secundo ipsius punitio. ibi: Locutusq; est dñs. Circa primū ꝛescribit̃ primo israelis prouocati transgressio. secundo trangressionis punitio. ibi: Et iratus dñs. Circa ꝑmum sciendum q̃ balaam sciens filios isr̃l esse ꝓnos ad luxuriā ꝛedit cōsilium ipsi balac ut mitteret puellas pulchras nobiles ⁊ ornatas prope exercitū eox: ⁊ q̃ iuuenes venientes ad se verbis allicerent: ⁊ cum viderent eos inflāmatos ad actū carnis: nō ꝑmitterent se ab eis cognosci nisi ꝑ[us] comederent ꝛe idolotitis: ⁊ idola adorarent que secum portauerant ut sic deus offenderet̃: ⁊ populus israel a deo ꝑcuteret̃: ⁊ in manibus hostiū traderetur. Dicit etiam Josephus q̃ aliq; nobiles ꝛe israel acceperūt sibi vxores de illis. Licz autem hic nō sit scriptum q̃ balaam ꝛederit cōsilium: tamen habetur ex eo quod dicit infra xxxj. ca. Cur feminas reseruastis: nōne iste sūt q̃ ꝛeceperūt filios israel ad suggestionē balaā? Et Apoc. ij. dr̃: habes illic tenentes doctrinā balaā q̃ docebat balac mittere scādalū coram filijs isr̃l: edere. s. de idolotitis ⁊ fornicari. ⁊ h ē q̃d dr̃h: Moabat aūt isr̃l eo tpe i sethim. nomē est loci ꝓpinqui loco vbi ꝑdicte mulieres venerūt. q Et fornicari. ē populus, spiritualit̃ ꝑ idolatriam ⁊ corporaliter ꝑ luxuriam, ut dictū est. r Initiatusq; ē isr̃l ꝛelphegor. i. applicatus ē siue cōiunctus cultui illi[us] idoli. s Et iratus. Hic ꝓsequitur ponit̃ huius trāsgressionis punitio. Et ꝓmo in gñali. 2o. in spāli. ibi: Et ecce vn[us]. Circa ꝑmū dr̃: t Tolle cunctos. ꝓncipes. populos. ⁊ suspende eos. dicūt expositores nr̃i q̃ punitio ꝓmo facta ē in ꝓncipibus ꝑ suspēsionem: qz aliq; erāt culpabiles in trāsgressione idolatrādo: ⁊ alij ꝛbditos ꝛepmere negligēdo. Ra. Sa. aliter exponit dicēs: Tolle cūctos ꝓncipes populi. i. cōgrega eos ut iudicēt ⁊ puniāt transgressionē ꝑdictā. v Et suspēde eos. s. q̃ inuenient̃ culpabiles: ⁊ h vltimū nō referr̃ ad ꝓncipes. x Cōtra solē. ut pena sit publica sicut ⁊ ꝓcatū: ⁊ ad terrorē alioꝝ. ⁊ dictū Ra. Sa. cōsonare videt̃ huic q̃ subdit̃: y Dixitq; ⁊c̃. primos suos ⁊c̃. ꝓncipes eni erāt ꝛe iudicib[us]. z Et ecce vn[us]. Hic ponit̃ punitio dicte trāsgressiōis i speciali cū dicit̃: Et ecce vn[us]. iste fuit magis effrons ⁊ audax in ꝓcato suo q̃ alij: qz erat ꝓnceps in tribu symeon. ut habet̃ j. ⁊ ꝛe isto dicūt Josephus ⁊ Ra. Sa. q̃ in palā dixit moysi coram iudicibus populi: q̃ licite poterat ingredi ad illā mulierē ⁊ accipere eam vxorē: sicut moyses acceperat sephoram filiā sacerdotis madian. ut habet Exo. ij. sed non erat simile. qz quādo moyses acceperat sephoram adhuc non erat data lex filijs israel que ꝓhiberet matrimoniū cū alienigenis: nec moyses ꝑ vxorē suā fuit tractus ad idolatriā. sed ecōtrario ipse traxit eam ꝛe ritu gentili ad cultū veri dei. a Intrauit coram fratribus suis. i. cōtribulibus: q̃ ei psuadebāt cōtrariū. b Uidente moyse ⁊ omni turba filiorum israel. nō q̃ viderēt ipsū cōcubantē cū muliere: nec intrantē locū vbi ipsa erat: qz nō erat ita ꝓpe tabernaculū federis: ꝯ qz videntibus moyse ⁊ alijs ipse receſſit ꝛe loco dicēs q̃ ibat ad mulierem illā ꝑ actu venereo: ⁊ sic grauis erat ei[us] culpa: tū ex cōceptu tali: tum etiā ex publicatione. c Qui flebāt ante fores tabernaculi. timētes iram dei, ꝓpter ꝓcatū populi. d Quod cū vidisset phinees. ꝑdictū virū sic ꝓtinacit̃ ⁊ inuerecunde recedentem. e Surrexit ꝛe medio multitudinis. accensus ꝛelo legis.

a Ingressus est post virū israelitē ī lupanar. In hebreo habet: In tabernaculum. vnde dicūt aliq hebrei q intrauit tabernaculum illius principis vbi adduxerat p̄dictā mulierē ut ibi cognosceret eā carnaliter. Alij aūt q intrauit tabernaculū mulieris qō erat extra castra p modum ,pstibuli. ut dicit translatio nostra.

b Et p̄fodit ambos, q: reperit eos ī coitu

c Cessauitq; plaga a filijs israel. q: p̄ zelū ipsi⁹ phinees dñs fuit placatus ne ,pcederet vltra plaga in populo ut patet ex lrā sequēti

d Ecce do ei pacem federis mei. i. dignitatē sacerdotij post patrē suū. lz enim dñs dedisset sacerdotium aaron z filijs eius: tñ phinees nō erat certꝰ q deberet succedere in sacerdotio: sed hic fuit certificatus de vtroq;.

e Erat autem nomen viri zc. h dicit ad cōmendationē phinees: q: zelo dei motus nō timuit occidere p̄ncipē vniꝰ tribꝰ

f Pozo mulier madianitis zc. hoc exprimit ad ostendendum odium madianitaꝝ p̄ filios israel: q cū alijs mulieribus miserunt filiā nobilissimi p̄ncipis eoꝝ ad ,pstibulū ut possent decipere filios israel z ptrahere ad offensā dei sui.

g Hostes vos sentiant madianite. Hic p̄sequenter ponitur punitio madianitarū: eo q ,puocauerunt filios israel ad peccatū ut dictū ē: Et circa h dicta punitio p̄mo p̄cipit. secundo ordinatio populi interponit ca. xxv. tertio moyses p̄dictū p̄ceptū exequitur. ca. xxvj. Circa primū dicit: hostes zc. li hostes ē hic accusatiui casꝰ.

b Et percutite eos. nō sic autē p̄cipit de moabitis: tū quia z ipsi miserunt filias suas ad decipiendum filios israel: nō tñ ita nobiles miserūt sicut fecerunt madianite: tum quia ipsa ruth erat descensura de eis de qua descendit ipse dauid. ut habet Ruth vltimo: tū quia dñs ,phibuerat ne bellarent cōtra moabitas: ut dictū est s. xxj. ca. i Cap. xxvj

Ostq; noxiorum sanguis effusus est. Hic interponitur deordinatio populi: qui fuerat deordinatus per idolatriam. ut dictum est. Et ponitur hic triplex ordinatio. Prima est viri ad proximum. Secunda populi ad p̄cipem suū circa medium ca. xxvij. ibi: Dixit quoq; dominus. Tertia vtrorūq; ad deum. ca. xxviij. Circa primum sciendum q ad bonā ordinationem populi inter se requiritur possessionum diuisio: ut dicit philosophus. ij. politi. tum quia cōmunia negligunt z propria magis curantur: tum quia per hoc multa litigia z contentiones cessant: eo q quilibet scit qō est suum: z quod est alienū: z quia diuisio possessionū debet fieri p̄ numerum personarum: iō primo describitur populi numeratio. secūdo describitur diuisionis modꝰ z determinatio. ibi: Locutusq; ē dominus. Adhuc primo ponit p̄ceptum numerationis. secundo modꝰ executionis. ibi: Ruben p̄mogenitus israel. Circa primum premittitur tēpus numerationis. cum dicitur: Postq; noxiorum sanguis effusus est. z dicunt aliqui q h fuit post occisionem madianitaq; que habetur. j. xxv. ca. licz ante scribatur: quia non omnia scripta sunt eo ordine quo facta sūt Alij dicūt z. p̄babilius ut videtur q fuit ante z quod dicitur hic. Postq; noxiorum zc. intelligit de filijs israel occisis ,p̄ peccatum idolatrie ut habetur capitulo p̄cedēti q de filijs israel occisi sunt. xxiij. milia. ut dicit Ra. Sa. quod simile est pastori cuius gregem intrauerunt lupi: z post mortē plurium numerat residuum: ut sciat numerū remanentium: vnde ī hebreo habetur: Et factum est post mortalitatē dixit dominus zc. in quo videt intelligi mortalitas inducta a deo super filios israel p̄o peccato predicto. Cetera patēt in littera.

k Ruben zc. Hic consequenter ponitur executio numerationis. z primo numerantur illi qui habitabant ad partem meridionalem tabernaculi. s. tribus ruben: tribus symeon: z tribus gad. z patet littera vsq; ibi: l Insedition chore. licz iste esset de filijs leui: tamen hic recolit quia p̄o seditione eius mortui sunt dathan z abiron qui erant de tribu ruben. ut dictum est supra. xvj. ca. m Et factum est grande miraculum. quale autem fuerit non habetur ex textu nisi ī generali. scilicet q filij chore nō fuerūt

ingressus est post virū israelitē ī lupanar: z p̄fodit ambos simul virum. s. z mulierē in locis genitalibꝰ. Cessauitq; plaga a filijs israel: z occisi sunt viginti quatuor milia hominū. Dixitq; dñs ad moysen. Phinees filiꝰ eleaçari filij aaron sacerdotis auertit iram meā a filijs israel: q: çelo meo cōmotus ē p̄ eos: ut nō ipse delerem filios israel ī çelo meo. Idcirco loquere ad eum: Ecce doꝰ ei pacē federis mei: z erit tam ipsi q̄ semini eiꝰ pactum sacerdotij sempiternū: quia çelatus est pro deo suo: z expiauit scelus filiorum israel. Eratᵉ autē nomen viri israelite qui occisus est cum madianitide çambri filius salumi: dux de cognatione z tribu symeonis. Pozoˡ mulier madianitis que pariter interfecta est vocabat coçbi: filia sur principis nobilissimi madianitarum. Locutusq; est dñs ad moysen dicens Hostesᵍ vos sentiant madianite z percutite eos: quia z ipsi hostiliter egerunt cōtra vos: z decepere insidijs per idolū phogor: z coçbi filiam ducis madian sororem suā que percussa ē in die plage p̄ sacrificio phogor.

Ostq; noxioꝝ sanguis effusus ē: dixit dñs ad moysen z eleaçarū filiū aaron sacerdotem. Numerate omnē sūmam filioꝝ israel a viginti ānis z supra per domos z cognationes suas: cunctos q̄ possunt ad bella procedere. Locuti sūt itaq; moyses z eleaçar sacerdos in campestribus moab super iordanē cōtra iericho ad eos q̄ erant a viginti annis z supra sicut dominus imperarat: quoꝝ iste ē numerus: Rubenᵏ p̄mogenitus israel. Huiꝰ filiꝰ enoch a quo familia enochitarum: z phallu: a quo familia phallui tarum: z esrom: a quo familia esromitarum: z charmi: a quo familia charmitarū. Hec sūt familie de stirpe ruben: quarum numerus inuētus est quadraginta tria milia z septingēti triginta. Filius phallu: eliab. huiꝰ filij namubel z dathan z abirō Isti sunt dathan z abiron p̄ncipes populi q̄ surrexerūt contra moysen z aaron in seditione chore quādo aduersus dñm rebellauerunt: z aperiens terra os suū deuorauit chore morientib⁹ plurimis qñ cōbussit ignis ducentos quinquaginta viros Et factumᵐ est grande miraculū ut chore pereunte filij illius nō perirent. Filij symeon p cognationes suas: namubel: ab hꝰ familia namubelitarū: z iamin: ab hoc familia iaminitarū: iachin: ab hoc familia iachinitarū: çare: ab hoc familia çareitarū: saul: ab hoc familia saulitarum. Hec sunt familie de stirpe symeon: quarū omnis numerꝰ fuit viginti duo milia ducenti. Filij gad p cognationes suas: sephon: ab hoc familia sephonitarū: aggi ab hoc familia aggitarū: suni: ab hoc familia sunitarū: oçni: ab hoc familia oçnitarū: ber: ab hoc familia beritarum: arod: ab hoc familia aroditarū: arabel: ab hoc familia arabelitarum. Iste

mortui cum eo: ℔ ī glosa hebraica sup̄ ps. xlv. dicit q̄ qñ terra aperuit os suum ⁊ vnorauit chore cū multis alijs filij eius remanserūt stantes in aere diuina virtute q̄usq; terra fuit iterum reclusa sub pedib⁹ eoꝝ: ꝓpter quod i gratiarū actionem tanti beneficij sibi collati fecerunt illum psalmū vnde ⁊ intitulatur i hebreo a filijs chore: ⁊ irā huic miraculo consonat cū dicit: Deus noster refugium ⁊ virtus: adiutor in tribulationibus: que inuenerūt nos nimis ꝓterea non timebimus dum turbabitur terra ⁊c. nō eni dauid fecit omnes psalmos: ut plenius dicet q̄n venerimus ad librum psalmorum dño cōcedente. a Filij iuda. Hic secūdo numerāt q̄ habitabāt ad oriētalē partē. s. tribus iuda tribus isachar: ⁊ tribus çabulon. b Her ⁊ onan q̄ ambo mortui sunt i terra chanaan. ut habet Geñ. xxxviij. nec reliquerunt semen. c Filij ioseph. Hic ītio numerant illi q̄ habitabāt ad p̄tem occidentalē s. trib⁹ ephraim: tribus manasse ⁊ trib⁹ beniamin ⁊ licz in istis trib⁹ tribub⁹ ephraī esset principalior ī positione castroꝝ ⁊ motione: tamē hic tribus manasse p̄ponitur i numeratione: q̄ fuit primogenit⁹ ioseph: de quo fit hic mentio. Letera patet. d

sunt familie gad: quarum ois numerus fuit quadraginta milia quingenti. Filij[c] iuda: her[b] ⁊ onan: qui ambo mortui sunt in tra chanaan. Fueruntq; filij iuda p̄ cognationes suas: sela: a quo familia selaitarū: phares a quo familia pharesitarū: çare: a q̄ familia çareitaꝝ. Porro filij phares: esrom: a quo familia esromitarum: ⁊ amul: a quo familia amulitarum. Iste sunt familie iuda: quarum omnis numer⁹ fuit septuaginta sex milia quingenti. Filij isachar per cognationes suas: thola: a q̄ familia tholaitarum: phua: a quo familia phuaitarū: iasub: a quo familia iasubitarū: semran: a quo familia semranitarum. Hę sunt cognationes isachar: quarū numerus fuit sexaginta quatuor milia trecēti. Filij çabulon per cognationes suas: sared: a quo familia sareditarū: belon: a quo familia belonitarum: ialel: a quo familia ialelitarum. Hę sunt cognatiōes çabulon: quarū numerus fuit sexaginta milia q̄ngenti. Filij[c] ioseph per cognatiōes suas manasse ⁊ ephraim. De manasse ortus est machir: a quo familia machiritarum. Machir genuit galaad: a quo familia galaaditarū. Galaad habuit filios ieçer: a quo familia ieçeritarum: ⁊ elech: a quo familia elechitarum: ⁊ asriel a quo familia asrihelitarum: ⁊ sechem: a quo familia sechemitarū: ⁊ semida: a quo familia semidaitarum: ⁊ epher: a quo familia epheritarum: Fuit aūt epher pater salphaad: q̄ filios nō habebat sed trīm filias quaꝝ ista sunt nomina: maala ⁊ noa ⁊ egla ⁊ melcha ⁊ thersa. Hę sunt familie manasse: ⁊ numerus earum quinquaginta duo milia septingenti. Filij autem ephraim p̄ cognationes suas fuerunt hi: suthala: a quo familia suthalaitarum: becher: a quo familia becheritaꝝ: teben a quo familia tebenitaꝝ. Porro filius suthala fuit beran: a quo familia beranitarum. Hę sunt cognatiōes filioꝝ ephraim: quaꝝ numerus fuit triginta duo milia quingenti. Isti sūt filij ioseph per familias suas: Filij beniamin ī cognationib⁹ suis: bale: a quo familia baleitarū: açbel: a q̄ familia açbelitarū: achiram: a quo familia achiramitarū: suphan: a quo familia suphamitarū: vphan a quo familia vphamitarum. Filij bale: hered: ⁊ noeman: Ohered: familia hereditarū: de noeman familia noemanitarum. Hi sunt filij beniamin per cognationes suas: quorū numer⁹ fuit quadraginta q̄nq; milia sexcenti. Filij[c] dan per cognationes suas: suhan: a quo familia suhanitaꝝ. Hę sūt cognationes dan p̄ familias suas Omnes fuere suhanite: quoꝝ numer⁹ erat sexaginta quatuor milia q̄dringēti. Filij aser p̄ cognationes suas: iemna: a quo familia iemnaitarum: iessui: a quo familia iessuitarū: brie: a quo familia brieitarū. Filij brie haber: a quo familia haberitaꝝ ⁊ melchiel: a quo familia melchielitaꝝ. Nomē[c] aūt filie aser fuit sara. Hę cognatiōes filioꝝ aser: ⁊ numer⁹ eoꝝ q̄nquaginta tria milia quadringēti. Filij neptali p̄ cognatiōes suas iessihel: a quo familia iessihelitaꝝ guni: a quo familia gunitarū iaser: a quo familia iaseritarū sellem: a quo familia sellemitarū. Hę sūt cognationes filioꝝ neptalim p̄ familias suas: q̄rū numer⁹ q̄dragintaq̄nq; milia q̄dringēti. Ista ē sūma filioꝝ isr̄l q̄ recensiti sūt: sexcēta milia ⁊ mille septingēti triginta. Locutusq;[c] est dñs ad moysen dicens: Istis[d] diuidet terra iuxt̄ numeꝝ vocabuloꝝ ī possessiōes suas. Pluribus[b] maiorē partē dabis ⁊ paucioribꝫ minorē: singulis sicut nūc recensiti sūt tradetur possessio: ita[i] dūtaxat ut sors terrā trib⁹ diuidat ⁊ familijs. Quicq̄d sorte cōtigerit: hoc uel plures accipiāt uel pauciores. Hic[e] q̄s ē numer⁹ filioꝝ leui p̄ familias suas: gerson: a quo familia gersonitarū: caath a quo familia caathitarū: merari a quo familia meraritarū. Hę sunt familie leui. Familia lobni: familia hebronit: familia

Filij dan. Hic numerātur illi q̄ habitabāt ad partem aquilonarem. s. tribus dan: tribus aser: ⁊ tribus neptalim. ⁊ patet littera vsq; ibi: e Nomē autē filie aser fuit sara. ista descendit i egyptum cū iacob: ut habetur Geñ. xlvj. ⁊ iō nomen eius hic recolitur. f Locutusq; est dñs. Hic ostenditur modus diuisionis terre. ⁊ primo q̄tū ad viros. secundo q̄tū ad mulieres. ca. sequenti. Adhuc circa primū p̄mo ponit modus diuidēdi terā tribub⁹: q̄ debēt ibi habē partes. secundo subditur numeratio filioꝝ leui q̄ nō acceperūt ibi p̄tē sicut alij. ibi: Hic q̄ est numerus. Circa primum dicitur sic: g Istis diuidetur terra ⁊ dicitur: Istis. scilz superius numeratis diuidetur terra. h Pluribus partem maiorem. secūdū enim q̄ tribus aliqua habebat plures familias ⁊ plures domos: ꝑm hoc, debebat pl⁹ accipere de hereditate in terra p̄missionis. i Ita dūtaxat ut sors terrā tribubus diuidat. hoc dicitur ad excludendum cōtentiones que possent oriri in diuisione terre: si fieret simpliciter ex humana ordinatione. sic tamē cadebat sors ordinatione diuina: q̄ sors cuiuslibet tribus cadebat super partem terre sibi p̄portionatā ꝑm pluralitatem uel paucitatē familiarū ⁊ domoꝝ in ea contentaꝝ ꝑm q̄ dicit. puer. xvj. Sortes mittunt̄ ī sinū: sed a dño temperant̄. Alij dicunt q̄ terra primo diuisa est p̄ partes eq̄les tribubus: ⁊ postea quelibet pars diuisa est i familijs ⁊ domib⁹ p̄ sortes ⁊ p̄ partes iequales: q̄ illa familia que habebat plures domos: habebat partē maiorē k Hic quoq; est numerus. Hic p̄sequent̄ numerat tribus leui cuiꝰ est terra diuisa

sicut alijs : ⁊ iō numeratio eius ponitur post ordinationem de diuisione terre. ⁊ patet littera vsq; ibi : a At vero caath ⁊c. iochabeth filiam leui. Ista autem iochabeth hic recolitur ꝓpter excellentiam moysi ⁊ aaron quorum mater fuit. dicitur autem hic filia leui : non quia eam genuit sed quia fuit neptis sua. s. filia filij sui. ⁊ per talem modū laban vocauit filios iacob filios suos quia erant filij filiarū suarū. ut habet Gen. xxxj.ca. ⁊ hoc fuit diffusius declaratū Exo. ij.ca. b Inter quos nullus fuit eorum qui ante numerati sunt : scilicet in principio libri huius. hoc autem addit : qz numeratio ista differt ab illa in multis. de quo nullus debet admirari : quia est aliorum dominum. c Nisi caleb filius iephone ⁊ iosue filius nun. erāt enī excepti a dei sententia. d

Cap. xvij.

Cecesserūt autem. Hic agitur de diuisione terre inq̄tum pertinet ad mulieres. ⁊ diuiditur i duas partes : in partem principalem ⁊ incidētalem. secunda. ibi : Ad filios autem israel. Circa primum sciendum q̄ quia supra dixerat dominus : Istis. scilz numeratis diuidetur terra : ⁊ soli viri fuerunt numerati. ideo hic ostenditur in quo casu mulier debeat hereditare : videlz quādo pater eius non habet filiū. ⁊ hoc est qđ dicitur : Accesserunt autem filie salphaad ⁊c. qui non habuit filium. e Atq; dixerūt : pater noster mortuus est in deserto. dicunt hebrei q̄ fuit ille qui lapidatus est : eo q̄ colligebat ligna in sabbato. ut dictum est supra. xv.ca. f Nec fuit in seditione q̄ cōcitata ē ꝑ dñm sub choze. Allegauerūt ne eis diceret : q̄ ꝑuat fuisset iure hereditatis ex illa seditione : ut dictum fuit. xvj.ca. g Sed in peccato suo mortuus est. q. d. peccatū suū nulli nocuit nisi sibi. h Cur tollit nomē illius. q. d. non est iustum. i Retulitq; moyses causam ⁊c. quia dictū fuerat sibi prius a dño q̄ terra diuideret numeratis qui erant tm̄ viri : ⁊ ideo noluit eis dare hereditatē absq; aliqua determinatione dñi. k Qui dixit ad eum iustam rem ⁊c. ⁊ sic determinauit pro ipsis. l Ad filios autem israel. Hic consequenter determinat occasione filiaꝝ salphaad quis debeat hereditare etiā in alijs casib⁹ : q̄n pater non habet filios : quia si habet filiam debet succedere ⁊ si nec filiam habeat : frater suus debet hereditare : qui si nec fratrem habuerit : patruus suus debet succedere : ⁊ si nec patruum

mooli : familia musi : familia chozi. At vero caath genuit amram : qui habuit vxorem iochabeth filiam leui : que nata ē ei in egypto. Hec genuit amrā viro suo filios aaron ⁊ moysen ⁊ mariam sororem eorum. De aaron orti sūt nadab ⁊ abiu ⁊ eleaçar ⁊ ithamar. Quorum nadab ⁊ abiu mortui sunt cum obtulissent ignem alienum coram domino. Fueruntq; cēs qui numerati sunt vigintitria milia generis masculini ab vno mense ⁊ supra qui non sunt recensiti inter filios israel : nec eis cum ceteris data possessio est. Hic est numerus filiorū israel : qui descripti sunt a moyse ⁊ eleaçaro sacerdote in campestribꝰ moab supra iordanē contra iericho : intꝰ quos nullus fuit eorum qui ante numerati sunt a moyse ⁊ aaron in deserto synai. Predixerat enim dñs q̄ omnes morerent in solitudine Nullusq; remansit ex eis nisi caleb filius iephone ⁊ iosue filius nun.

XXVII

Accesserūt autem filie salphaad : filij epher : filij galaad : filij machir : filij manasse qui fuit filiꝰ ioseph : quarum sunt nomina : maala ⁊ noa ⁊ egla ⁊ melcha ⁊ thersa : steteruntq; coram moyse ⁊ eleaçaro sacerdote ⁊ cunctis principibꝰ populi ad ostiū tabernaculi federis : atq; dixerunt : Pater noster mortuus ē in deserto : nec fuit in seditione que concitata est contra dñm sub choze : sed in peccato suo mortuus est. Hic non habuit mares filios. Cur tollit nomē illius de familia sua : qz nō habet filiū ? Date nobis possessionē inter cognatos patris nostri. Retulitq; moyses causam earū ad iudicium dñi. Qui dixit ad eum : Justā rem postulāt filie salphaad. Da eis possessionem inter cognatos patris sui : ⁊ ei in hereditatē succedāt. Ad filios autem israel loqueris hec. Homo cū mortuus fuerit absq; filio : ad filiā eius transibit hereditas : si filiā non habuerit habebit successores fratres suos Q̄z si ⁊ fratres nō fuerint : dabitis hereditatē fratribꝰ patris ei⁹. Sin autē nec patruos habuerit : dabit hereditas his q̄ ei proximi sunt. Eritq; hoc filijs israel sanctum lege perpetua : sicut ꝓcepit dñs moysi. Dixit quoq; dominꝰ ad moysen Ascende in montē istū abarim ⁊ contēplare inde terrā quam daturus sum filijs israel. Cūq; videris eā ibis ⁊ tu ad populū tuū sicut iuit frater tuus aaron quia offendistis mei deserto syn in cōtradictione multitudinis : nec sanificare me voluistis coram ea super aquas. He sunt aque contradictionis in cades deserti syn. Cui rndit moyses : Prouideat dñs deꝰ spirituū omnis carnis hominē qui sit sup multitudinē hanc : ⁊ possit exire ⁊ intrare ante eos : ⁊ educere eos

habuerit alter de eiꝰ genere ꝓpinquior debet hereditare. ⁊ patet littera. m Eritq; hoc filijs israel sanctum. id est firmum. n Lege perpetua. sicut enim imperator preter leges quas condidit pro generali ordinatione sui imperij : statuit aliquas speciales ex casibus emergentibus : sic etiā dominus preter leges quas dedit moysi pro ordinatione populi in cōmuni aliquas etiam speciales dedit ex casibus emergētibus : sicut i casu proposito ⁊ in pluribus alijs. o Dixit quoq; dominꝰ. Hic cōsequenter describitur ordo populi ad ducem. ⁊ primo describit huiꝰ ordinationis ratio. secundo ipsa ordinatio. ibi : Dixitq; dominus. Ratio ordinandi de duce fuit mors moysi imminēs de propinquo : qđ notatur cum dicit : p Ascende in montē istū abarim ⁊ contēplare inde terrā. quasi diceret. Iz de mūnanerim te non ingredi illuc ut habitū est supra. xx. ca. tamen volo q̄ tu videas eam ad aliqualem tuam consolationem. q Ibis ⁊ tu ad populum tuum sicut iuit frater tuus aaron. i. ꝑ talem modū moriendi. ita quietum ⁊ pacificū : quia hoc desiderauerat moyses ut dictū est supra i fine. xx. ca. r Qui a offendistis mei deserto syn in cōtradictione multitudinis ⁊c. istud addit ne ab aliquibus crederet q̄ moyses alias offendisset dñm ⁊ q̄ propter hoc fuisset priuatus ingressu terre : ⁊ etiam ad considerandum seueritatem diuine iusticie qui amicum suum moysen priuauit ingressu terre desiderabilis sibi pro vna offensa. s Cui respondit moyses. puideat dñs ⁊c. in quo patet caritas moysi q̄ acceptās dei voluntatē. ꝑ se nihil petijt : sed statim ad procurādū bonū populi se cōuertit. t De spirituū oīs carnis. q. d. qz tu nosti corda hominū q̄ sūt ignota hominib⁹ : iō tu solus potes ordinare de duce vtili ꝑ populo isto : ad qđ requirit homo bone ac ꝑfecte voluntatis. vnde subdit : v Hominē q̄ sit sup multitudinē hāc. intēdendo vigilanter ad bonū coitatis magis volēs ꝓdesse q̄ ꝑesse. x Et possit exire

ꝛ intrare anteeos. ita ꝙ non sit vltimus ad latrones sed primus. a Ne sit populus domini sicut oues absq; pastore. post mortem meam. quia scribitur. puer. xj. Vbi nō est gubernator populus corruet. b Dixitq; dominus. Hic consequenter ponitur ducis prouisio. cum dicitur:

c Tolle iosue filiū nun. persuadēdo ei ꝙ ad voluntatem meam suscipiat on⁹ populi. d Virū in quo est spirit⁹ dei. q. d. talis ē sicut petisti. e Et pone manū tuā super eum. ita ꝙ te viuente instituatur ī potestate: ut ne p⁹ mortem tuā aliqui vellent contradicere. f Qui stabit corā eleaçaro ꝛc̄. ut omnes videant ꝙ post te rebeāt ei obedire. g Et dabis ei precepta. scilicet ex parte mea. h Cunctis videntibus. ad maiorem certitudinē siue institutionis i Et partem glorie tue. non ꝙ gratia moysi fuerit in aliquo diminuta: ꝟ qz iosue nō accepit gratiā a deo ad equalitatē moysi: ꝑm ꝙ dicitur Deut⁰. vltimo: Et non surrexit vltra prophetа ī israel sicut moyses ꝛc̄. vnde subditur. Pro hoc si quid agēdum fuerit: k Eleaçar sacerdos cōsulet dominū. hoc autem non indigebat moyses: ut alius consuleret dominum pro eo: quia ipse loquebatur cum deo facie ad faciem: sicut solet homo loqui ad amicum suum: sicut habetur Exo. xxxiij. ca. Cetera patent. l Cap. xxviij.

Jrit quoq; dominus. Hic cōsequenter describitur ordinatio totius populi ad deū: ꝙ primo in illis in quibus astringebatur lege diuina. secundo in his quibus astringebat voluntate propria. xxx. ca. Circa primum sciendum ꝙ homo ordinat ad deum per oblationes ꝛ sacrificia ꝛ festa solēnia: in quibus debet vacare diuinis: inter que erant aliqua que fiebant pluries in anno ut quib⁹ primo agit. secundo de illis que fiebant tm̄ semel in anno ibi: Mense aūt primo. Circa primū sciendū ꝙ aliquod erat sacrificiū quod fiebat omni die. s. iuge sacrificiū quod offerebat quotidie mane ꝛ vespere: ꝛ de hoc primo agit. cum subdit: m Hec sūt sacrificia que offerre debetis agnos anniculos ītaculatos. nō ꝓpter varietatē coloris excludendā: sed defectū membroꝝ: ut frequenter dictū est alibi.

uel introducere: ne a fit populus domini sicut oues absq; pastore. Dixitq; b dominus ad eū Tolle c iosue filium nun virū d in quo est spiritus dei: ꝛ e pone manū tuam super eum. Qui f stabit coram eleaçaro sacerdote ꝛ omni multitudine: ꝛ g da bis ei precepta cunctis h videntibus ꝛ i partem glorie tue: ut audiat eum omnis synagoga filiorum israel. Pro hoc si quid agēdum erit: eleaçar sacerdos consulet dominum. Ad verbū eius egredietur ꝛ ingredietur ipse ꝛ omnes filij israel cum eo ꝛ cetera multitudo. Fecit moyses ut preceperat dñs. Cumq; tulisset iosue: statuit eum corā eleaçaro sacerdote ꝛ omni frequentia populi: ꝛ impositis capiti eius manibus cuncta replicauit que mandauerat dñs.

Jrit quoq; dominus ad moysen: Precipe filijs israel: ꝛ dices ad eos: Oblationē meā ꝛ panes ꝛ incēsum odoris suauissimi offerte per tempora sua Hec l sunt sacrificia que offerre debetis. Agnos anniculos ītaculatos duos quotidie in holocaustum sempiternū: vnū offeretis mane: ꝛ alterum ad vesperum: decimam partē ephi simile que cōsparsa sit oleo purissimo: ꝛ habeat quartā partem hin. Holocaustū iuge est quod m obtulistis in monte synai in odorem suauissimum incensi domini. Et libabitis vini quartam partē hin per agnos singulos in sanctuario domini. Alterumq; agnū similiter offeretis ad vesperam iuxta omnem ritum sacrificij matutini ꝛ libamentorum eius oblationem suauissimi odoris domino Die⁰ aūt sabbati offeretis duos agnos anniculos ītaculatos p ꝛ duas decimas simile oleo r cōsperse in sacrificio: ꝛ libas q̄ rite fundūtur per singula s sabbata in holocaustum t sempiternū Jn u calendis autem. i. in mensū ex. dijs offeretis holocaustum domino: vitulos de armento duos: arietem vnum: agnos anniculos septem ītaculatos: ꝛ v tres decimas simile oleo consperse in sacrificio p singulos vitulos:] ꝛ duas decimas simile oleo consperse per singulos arietes: ꝛ x decimā decime simile ex oleo in sacrificio per agnos singulos. Holocaustum suauissimi odoris atq; incensi est domino. Libamenta autem vini que per singulas fundenda sunt victimas: ista erunt. Media a pars hin per singulos vitulos: tertia p arietem: quarta per agnum. Hoc b erit holocaustum p oēs menses

Ritū aūt hui⁹ sacrificij ꝛ rationē ꝛ alia que ad h̄ ptinent posui Exo. xxix. versus finem capituli: vbi eadē ſnia ponit sicut hic. excepto quod hic addit: n Nō obtulistis ī mōte synai. qz h̄ sacrificiū ꝑmo oblatū est ibi in cōsecratione sacerdotū ꝛ dedicatione altaris holocaustoꝝ: ut habet Exo. xxix. ca. o Die autē sabbati. hic cōsequenter agit de festiuitate sabbati q̄ reiterabat q̄ libet ebdomada semel. fiebat aūt in memoriā beneficij creatiōis: ut habet Exo. xx. vbi dictū fuit de mō obseruandi: sed hic agit de ipso sabbato ꝓpter q̄ ad sacrificia ī ipso offerēda. cum dicit. Die autē sabbati offeret duos agnos anniculos. dicebat aūt agn⁹ anniculus post octauam diē: qz extunc poterat offerri vsq; ad cōpletionem anni. p Jmmaculatos. i. sine defectu mēbroꝝ. q Et duas decimas. accipit aūt hic decimā. p decima parte ephi: de cuius q̄ntitate dictum fuit Exo. xvj. ca. in fine. r Oleo cōsperse. qz in pistatione ei⁹ admiscebat oleū. s Per singula sabbata. p hoc designat ꝙ oblatio sabbati si omitteretur nō poterat suppleri i alio sabbato sequēti. ut dicit Ra. Sa. t Jn holocaustum sempiternū. Ju hebreo habet: Sup holocaustū iuge. qz iuge sacrificiū de quo dictū est nō ptermittebat i sabbato ꝓpter spālē oblationē sabbati: ꝟ eodē die fiebat sicut i alijs qz nunq̄ dimittebat pro quacūq; oblatione alia uel solēnitate. ꝛ ideo dicit hic: Sup holocaustum iuge. a vltra. quia illa sacrificia erāt q̄dā supaddita iugi sacrificio: ꝛ etiā qz alia sacrificia fiebant post oblationē iugis sacrificij matutini. v Jn calēdis. hic ꝓpter agit de festo neomenie qō reiterabat quolibet mēse. s. i nouilunio qz iudei accipiūt menses ꝑm lunaticōs: ꝛ dī neomenia a neos qō ē nouū: ꝛ mene de recto: ꝛ accipit hic ꝓ luna. Fiebat aūt hec solēnitas ꝓpter beneficiū diuine gubernatiōis. sicut sabbatū ꝓpter bñficiū creationis. nō fiebat in nouilunio: qz mutatio in istis inferioribꝰ magis apparet ꝑm innouationē lune q̄ tēporib⁹ alijs coīter. q̄ aūt sacrificia debrant tūc offerri: ostēdit cū dī Offeretis holocaustū dño: vitulos de armēto duos. sequit: r Et tres decī. si. oleo cōsper. ꝛc̄] Dicūt aliq; ꝙ vituli debebā t esse trimi. i. triū annoꝝ. nō cū q̄libet offerebāt tres decime simile: arietes bimi: ꝛ nō cū quolibet offerebant due decime simile: agni vero q̄ erant anniculi habebāt vnā decimā tm̄: ꝛ hoc est qō dicit: y Et decimā decime ꝛc̄. i. vnā decimā ephi: q̄ ē decima ps chori. z Libamēta aūt. oblationes de liq̄dis libamēta dicuntur. a Media pars hin ꝙ singulos vitulos. de q̄ntitate hui⁹ mēsure dictū fuit Exo. xxix. b Hoc erit holocaustū p oēs menses. qz

non poterat pretermitti predictū sacrificium in principio mensis siue lunationis: quod idem est apud hebreos: & si pretermitteretur non poterat suppleri in alio mense sicut victum est de oblatione sabbati. a Hircus quoq; offeretur domino pro peccatis. hebrei dicūt: pro expiatione. & idem redit. Notandum tamen q; occasione huius quod dicitur hic: Domino. & nō dicitur in alijs hircis sequentib⁹ qui offerri iubentur p peccato: ut patet in textu: dicunt hebrei q; habetur in talmud q; iste hircus qui offerebatur in neomenia erat p expiatione ipsius rei eo q; minorauit lunam. Ad cuius intellectum sciēdum q; ex hoc quod dicit Beñ. j. ca. Fecit deus duo luminaria magna. dicunt hebrei q; sol & luna in principio siue formatiōis fuerūt equales in lumine: & q; luna voluit habere singularem gloriā. suggessit ipsi deo: ut minueret lumen solis: propter q̄ deus motus contra lunam minorauit lumē eius: tamen ad pacificandum lunā de diminutione sui luminis fecit stellas: & dedit ei in obsequium ad illuminādū noctem cum ea: & sic exponūt quod subdit ibidē: Luminare minus ut preesset nocti. Et stellas: & posuit eas &c. uerūtamen q; luna non fuit per hoc pacificata: dixit deus: offerte pro me expiationem: quia minorauit lunam. Ex quo patet iudeorum cecitas imo insania: qui credunt deū indiguisse expiatione & peccasse. unde & Ra. Sa. licz predictam expositionem non reprobet: tamen cum ipsa dat aliam expositionem dicens q; in oblatione huius hirci dicitur: Domino. ad designandum q; ille hircus oblatus pro peccatis expiabat illa peccata: quorum solus deus erat conscius: & simile iudicium habendum est de alijs hircis sequentibus: propter q̄ non repetitur in eis: domino: quia sufficit q; ponatur in principio. b In holocaustum sempiternum. In hebreo habet: Super iuge holocaustum. quia illud non dimittitur propter ista q̄ fiebant in neomenia que erant quedam superaddita iugi sacrificio. c Mense autem primo. Hic consequenter agitur de solēnitatibus que fiebant semel in anno tm̄. & primo de illis que fiebant in vere. secundo de his que fiebant in autumno. xxix. ca. In vere autē fiebant duo festa scilicet pasca & pentecostes. Primo ergo agit de pascate. cum dicitur: Mense autē primo. scilicet in martio: uerūtamen mensis martius apud hebreos aliquādo cōcurrit cum aprili nostro: quia computant menses per lunationes: annus autem solaris continet. xij. lunationes. & .x. dies. propter quod in tertio anno iudei vltra. xij. lunationes cuiuslibet anni habent. xxxij. dies de quibus accipiunt. xxx. pro uno mense: & sic habent. xij. menses: propter quod apud eos februarius qui vocatur adar duplicatur: & tunc martius eorum qui vocatur nisan concurrit fere totaliter cum aprili nostro. d Quartadecima die mensis phase domini erit. id est immolatio agni paschalis de cuius immolatione & ritu dictum fuit Exo. xij. capitulo. e Et q̄ntadecima die solēnitas. que incipiebat a vespere precedentis diei in qua immolabatur agnus. Fiebat autem hec solēnitas in memoriam beneficiij eductionis filiorum israel de egypto que fuit. xv. die primi mensis: ut habetur Exo. xij. f Omne opus seruile non facietis in ea. dicit autē seruile: quia illa que pertinebant ad cibum illius diei poterāt pparari. ut bñ Exo. xij. Nichil operis facietis in eis: exceptis his que ad vescendum pertinent. & loquit de prima die bni⁹ solēnitatis & septima: ut patet ibidem. g Offeretisq; incensum holocaustum domino. incensum nō accipit hic pro thymiamate: sed p crematione bolocausti: quod ē sacrificiū totaliter incensū ad honorem diuinū & ideo li incensū est hic adiectiuū huius nominis substantiui bolocaustum. Cetera patent ex dictis vsq; ibi: b Dies quoq; septim⁹ celeberrimus &c. per b nō est intelligendū q; esset celebrior primo: sed diebus intermedijs in quib⁹ nō solum erat licitū coquere cibaria sed etiam facere aliqua alia opera que nō erāt licita p̄mo die & septimo i Dies etiam primitiuorum. Hic consequenter agitur de solēnitate pentecostes. cum dicitur: Dies etiam primitiuoꝝ. in pascate enim bene offerebantur primitiua de granis: sed in pentecoste offerebantur primitiua de nouis frugibus. s. duo panes de nouo frumento. k Expletis ebdomadib⁹. quia a die crastina pasce numerabantur septem ebdomade plene: ut dictum fuit Leuit. xxiij. ca. que faciunt. xlix. dies: & in quinquagesima die fiebat dicta solēnitas in memoria dationis legis: que fuit data in quinquagesima die a die exitus de egypto exclusiue: ut dictum fuit Exo. xix. ca. l Omne opus seruile non facietis in ea. exponatur sicut prius. m Preter bolocaustū sempiternum. i. iuge sacrificium quod nunq̄ pretermittebat. Cetera patent ex dictis. n Cap. xxix.

Ensis etiam septimi. Hic consequenter agitur de festis que celebrabantur tempore autūnali. scilicet in septembri: & ille mensis erat quasi totus festiu⁹ Fiebant enim in illo quatuor festa scilicet festum tubarum de quo p̄mo agit. secūdo expiationis. ibi: Decima q̄; dies tertio tabernaculorū. ibi: Quintadecima vero die. quarto cetus vel collecte. ibi: Die octauo. Prima igit die huius mensis erat festum tubarum: & hoc est quod dicitur: o Dies clangoris est & tubarū. fiebat enim hoc festū duplici de causa. Una erat in memoriā liberationis ysaac a morte pro quo immolatus fuit aries: ut habetur Beñ. xxij. & ideo illa die clangebant iudei in cornibus pecorū: quia ille aries inter vepres herebat cornibus: ut ibidem dicitur. Alia

qui sibi anno vertēte succedūt Hircus[a] quoq; offeret dño p̄o peccat̄ in bolocaustū[b] sempiternū cū libamētis suis. Mense[c] autē primo quartadecima[d] die mensis: phase dñi erit: & q̄[e] ntadecima die solēnitas. Septē diebus vescent̄ azimis: quarū dies p̄ma venerabilis & sancta erit. Omne[f] opus seruile nō facietis in ea. Offeretisq;[g] incensum holocaustū dño vitulos de armento duos: arietē vnum: agnos anniculos imaculatos septē: & sacrificia singuloꝝ ex simila que cōsparsa sit oleo: tres decimas p singulos vitulos: & duas decimas p arietē: & decimā decime p agnos singulos. i. p septem agnos: & hircum p̄o peccato vnū ut expiet̄ p vobis pter holocaustū matutinū q̄ semp offeretis. Ita facietis per singulos dies septē diez: in fomitē ignis & in odorē suauissimū dño: qui surget de holocausto & de libationib⁹ singuloꝝ. Dies[h] quoq; septimus celeberrim⁹ & sc̄us erit vobis. Omne opus seruile non facietis in eo. Dies[i] etiam primitiuoꝝ q̄n offeret̄ nouas fruges dño expletis[k] ebdomadibus: venerabilis & sancta erit. Omne[l] opus seruile non facietis in ea. Offeretisq; holocaustū in odorem suauissimū dño: vitulos de armēto duos: arietē vnū: agnos anniculos imaculatos septem: atq; in sacrificijs eorum simile oleo consperse tres decimas p singulos vitulos: p arietes duas: p agnos decimā decime: q̄ simul sunt agni septē: hircum quoq; q̄ mactat̄ p expiatione: preter[m] holocaustū sempiternū & libamina eius. Immaculata offeretis omnia cū libationib⁹ suis. XXIX

Ensis[n] etiā septimi p̄ma dies venerabilis & sancta erit vobis. Dē opus seruile non facietis in ea: quia dies [o]clangoris est & tubarum. Offeretisq; bolocaustum in odorē suauissimū dño

causa. quia iste clangor erat q̄si quedam renunciatio solēnitatum sequentiū: ut se homines ad illas prepararēt a Vitulum de armento vnum. in memoriā vitule īmolate ab abrahā Heñ. xv. b Arietem vnum. i memoriam arietis īmolati .p isaac. c Agnos anniculos īmaculatos septem. pro multitudine filioꝝ israel que septenario numero ꝛsignat. d Preter holocaustū calendarū. quod offerebat in festo neomenie: quia non ptermittebat .pter istud sacrificiū: quod eadem die offerebatur: neomenia enim mensis septimi ⁊ festū tubarū eadē die fiebant. e Et holocaustū sempiternum. i. iuge sacrificiū quod similiē non ptermittebat. f Decima q̄. hic consequenter agit de festo expiationis quod fiebat in memoriā illius ꝛneficij q̄ dñs fuit placat⁹ super fabricatione vituli. quod fuit decima die septembris. g Et affligetis animas vestras. .p expiatione dicti peccati. Cetera patent ex dictis vsq; ibi: b Absq; his q̄ offerri pro delicto solent: quia preter istū hircū .p peccato oblatum offerebat etiam vitulus cui⁹ sanguis iferebatur intra sanctum sanctorum: ⁊ alius hircus super quem sacerdos confitebatur peccata populi: ⁊ sic emittebat in desertū: ut habet Leuit. xvj. i Et holocaustum sempiternū. i. iuge sacrificiū. k Quintadecima vero die. hic consequenter agit de festo tabernaculoꝝ q̄ agebat. xv. die mensis septimi. in memoriā illi⁹ bñficij q̄ de⁹ fecit habitare filios israel longo tempore in deserto: que ē terra sterilis: ⁊ tamē conuenienter prouidit eis de necessarijs: non solum quo ad cibū: sed etiā q̄tum ad vmbraculū nubis cōtra estū: ⁊ inde deduxit eos ad terrā delectabilē ⁊ fructuosam: in cuius signū in hoc festo debebant habere fructus arboris pulcherrime: ut habetur Leuit. xxiij. vbi de hac solēnitate ⁊ alijs precedentibus dictū fuit: propter quod breuius hic transiuit: maxime q: hic repetunt iste solēnitates ratione sacrificioꝝ que fiebant in illis q̄ non fuerunt alibi ad plenum explicata. ⁊ ideo de sacrificijs huius solēnitatis subditur: l Offeretisq; holocaustum in odorē suauissimū dño vitulos de armento. xiij. Dicunt hebrei q̄ offerebantur pro gentibus alijs: ⁊ ideo in vniuerso offerebant .lxx. vituli p̄m numerum .lxx. gentiū in .lxx. linguis distinctarū. offerebātur aūt prima die. xiij. vituli ⁊ secūda die. xij. ⁊ sic diminuēdo semp vnū vsq; ad vltimum die inclusiue: ut patet in littera: per quod designabatur ut dicunt q̄ dominium gentium esset diminuendum ⁊ terminandum sub rege messia cuius dominio erāt subdende oēs gentes: quod ipsi expectāt futurum: sicut ⁊ messiam suum. quod tamen in xp̄o p̄m veritatem est impletum p̄m q̄ dicitur Matth. vltimo: Data est mihi oīs ptās cē. auctoritatiue q̄tum ad oēs executiue q̄tū ad catholicos principes: quorum colla in multis partibus orbis iugo xp̄i sunt subdita: ⁊ finaliter omnes gētes ei subdentur. m Agnos anniculos immaculatos. xiij. dicunt hebrei q̄ offerebantur pro populo israel qui in scriptura aliquando vocatur agnus: ⁊ erant in vniuerso nonagintaocto agni: ut a populo israel excluderent nonagintaocto maledictiōes posite in lege ꝺ trāsgressores. Cetera huiusq; patēt ex predictis.

vitulum ⁿ de armento vnum ⁊ arietem ᵒ vnum ⁊ agnos ᵖ anniculos īmaculatos septem: ⁊ in sacrificijs eorum simile oleo cōsperse tres decimas per singulos vitulos: duas decimas per arietem: vnam decimā p agnū qui simul sunt agni septem: ⁊ hircū pro peccato qui offert in expiatione populi preter holocaustum ᵠ calendarum cum sacrificijs suis: ⁊ ʳ holocaustum sempiternum cum libationib⁹ solitis. ˢ Eisdem cerimonijs offeretis in odorem suauissimum incensum dño. Decima ᵗ quoq; dies mensis huius septimi erit vobis sancta atq; venerabilis: ⁊ ᵘ afflgetis aias vestras. Omne opus seruile non facietis in ea. Offeretisq; holocaustum dño in odorem suauissimū: vitulum de armento vnum: arietem vnum: agnos anniculos īmaculatos septem: ⁊ in sacrificijs eorum simile oleo cōsperse tres decimas per singulos vitulos: duas decimas per arietē decimam decime per agnos singulos: qui sūt simul agni septē ⁊ hircū pro peccato absq; ᵛ his que offerri pro delicto solent in expiatione: ⁊ ʷ holocaustū sempiternū in sacrificio ⁊ libaminibus eorum. Quintadecima ˣ vero die mensis septimi que vobis sancta erit atq; venerabilis: omne opus seruile non facietis in ea: sed celebrabitis solēnitatē dño septem diebus. Offeretisq; ʸ holocaustum in odorem suauissimū dño: vitulos de armento tredecim: arietes duos: agnos ᶻ anniculos īmaculatos quatuordecim: ⁊ in libamētis eorum simile oleo cōsperse tres decimas per vitulos singulos: qui sunt simul vituli tredecim: ⁊ duas decimas arieti vno. i. simul arietibus duob⁹ ⁊ decimā decime agnis singulis qui sūt simul agni quatuordecim: ⁊ hircū .p peccato absq; holocausto sempiterno sacrificioq; ei⁹ ⁊ libaminibus eorum. Die secundo offeretis vitulos duodecim: arietes duos: agnos anniculos īmaculatos quatuordecim: sacrificiaq; ⁊ libamina singulorū per vitulos ⁊ arietes ⁊ agnos rite celebrabitis: ⁊ hircum pro peccato absq; holocausto sempiterno sacrificioq; ⁊ libamine eius. Die tertio offeretis vitulos vndecim: arietes duos: agnos anniculos īmaculatos quatuordecim: sacrificiaq; ⁊ libamina singulorū per vitulos ⁊ arietes ⁊ agnos rite celebrabitis: ⁊ hircum .p peccato absq; holocausto sempiterno sacrificioq; ⁊ libamine eius. Die quarto offeretis vitulos decem: arietes duos: agnos anniculos īmaculatos quatuordecim: sacrificiaq; ⁊ libamina singulorum per vitulos ⁊ arietes ⁊ agnos rite celebrabitis: ⁊ hircum pro peccato: absq; holocausto sempiterno: sacrificioq; eius ⁊ libamine. Die quinto offeretis vitulos nouem: arietes duos: agnos ᵐ anniculos īmaculatos quatuordecim sacrificiaq; ⁊ libamina singulorum p vitulos ⁊ arietes ⁊ agnos rite celebrabitis: ⁊ hircum .p peccato absq; holocausto sempiterno: sacrificioq; eius ⁊ libamine. Die sexto offeretis vitulos octo: arietes duos: agnos anniculos īmaculatos quatuordecim: sacrificiaq; ⁊ libamina singulorum per vitulos ⁊ arietes ⁊ agnos rite celebrabitis: ⁊ hircum pro peccato: absq; holocausto sempiterno sacrificioq; eius ⁊ libamine. Die septimo offeretis vitulos septem ⁊ arietes duos: agnos anniculos īmaculatos quatuordecim: sacrificiaq; ⁊ libamina singulorū .p vitulos ⁊ arietes ⁊ agnos rite celebrabitis: ⁊ hircū .p peccato absq; holocausto sempiterno: sacrificioq; ei⁹ ⁊ libamine.

Maledict contra tres 98 in Lyra.

a Die octauo. Hic agit de festo cetus uel collecte qō celebrabat imediate post festū tabernaculoꝝ: ut patet in lrā cum dicit: Die octauo qui est celeberrim⁹. In hebreo habet: Qui est retentio. qz illa die retinebat populus q̄ uenerat ad festū tabernaculoꝝ: nec licitū erat eis illa die recedere: tum rōne festi: tū qz illa die colligebat pecunia a populo p sacrificijs ⁊ necessarijs tabernaculi ⁊ templi: p tpe quo fuit templū. b Titulū vnū: arietē vnū ⁊c. nō enī fiebant tot sacrificia in hac die sicut in p̄cedētib⁹: tum qz illa die colligebat pecunia p sacrificijs tot⁹ anni q̄ fiebāt de sumptibus populi. ⁊ sic quodāmodo reputabant sacrificia illius diei: tum qz illi q̄ erāt de longe nec poterāt frequenter ad templū venire sacrificia ⁊ oblatiōes q̄ p annum uouerāt ista die soluebant. ió subdit:

c Nec offeretis dño i solēnitatib⁹ uestris. ⁊ loquit de sacrificijs oblatis in omnib⁹ solēnitatib⁹ p̄dictis. d Preter uota ⁊ oblationes ⁊c. que offerebant maxime die ista, ut dictū est. Ratio autem quare de animalib⁹ p̄dictis. s. de vitulis arietib⁹ ⁊ bircis plus q̄ de alijs speciebꝰ aialium fiebāt sacrificia posita fuit in p̄ncipio Leuit. ⁊ Ben. xv. ca. Cetera patēt ex p̄dictis. e

Cap. xxx.

Arrauit q̄ moyses. Hic consequenter agit de ordinatiōe populi ad uōtū: q̄ tū ad ea in quib⁹ astringebatur p̄pria uolūtate: cuius modi sunt uota: qz licet uouere sit uolūtariū: reddere tñ uotū iā factū est necessariū. Et diuidit in q̄nq; partes ꝑm q̄nq; modos psonarū uouentiū. Primus modus ē uirorū. q̄ notat cū dicit: f Si q̄s ui. uo. dño uoue. aut se cōstrin. iuramento. qz utrūq; ē obligatoriū: uotū tñ magis. cui⁹ rō est: qz obligatio uoti causat ex fidelitate quā de debem⁹: ad quā requirit q̄ ei p̄missū soluam⁹: obligatio aūt iuramēti causat ex reuerētia quā debemus ei: ex q̄ tenemur q̄ verificem⁹ id q̄ d̄ p nomen eius p̄mittim⁹: ois aūt infidelitas irreuerētiā cōtinet: sed nō ecōtra vnde ⁊ infidelitas serui ad dñm videt̄ ee maxima irreuerētia ad ipsū: ⁊ ió uotū ex sua ratione magis ē obligatoriū q̄ iuramentū. g Omne q̄d p̄misit implebit. dū tñ sit de re licita ⁊ bona: quia alit nō esset uotū. Sciendū tñ q̄ ista lex nō intelligit de quocūq; viro generalit: qz null⁹ p̄t implere p̄missū de re que dep̄det ex voluntate alteri⁹ sine ei⁹ cōsensu: alit fieret iuria: ⁊ ió religiosus sine p̄sensu p̄lati sui nō p̄t uouere uel uotū adiplere. Similit seruus nō p̄t aliq̄d uouere uel implere q̄ nō ip̄ediat opus sui dñi. Similit nec filiusfamilias de reb⁹ p̄ris sui. si tñ ad annos pubertatis uenerit p̄t uouere religionis ingressū: sicut ⁊ matrimoniū

Die octauo q̄ est celeberrim⁹ oē opus seruile nō facietis offerētes holocaustū in odorem suauissimū dño: vitulū vnū: arietē vnū: agnos anniculos īmaculatos septem: sacrificiaq; ⁊ libamina singulorum per vitulos ⁊ arietes ⁊ agnos rite celebrabitis: ⁊ hircum p̄ro peccato absq; holocausto sempiterno sacrificio q; ei⁹ ⁊ libamine. Hec offeretis dño in solēnitatibus vestris: p̄ter vota ⁊ oblationes spontaneas in holocausto in sacrificio: in libamine: ⁊ in hostijs pacificis. xxx

Arrauitq; moyses filijs israel omnia q̄ ei dñs imperarat: ⁊ locutus est ad p̄ncipes tribuū filiorum israel. Iste est sermo quē p̄cepit dñs: Si quis virorū votum dño uouerit: aut se constrinxerit iuramento: non faciet irritū verbū suū sed omne quod p̄misit implebit. Mulier si quippiam uouerit ⁊ se cōstrinxerit iuramento que est in domo patris sui ⁊ i etate adhuc puellari: si cognouerit pat votum quod pollicita est: ⁊ iuramentū quo obligauit animam suam ⁊ tacuerit: uoti rea erit. Quicq̄d pollicita est ⁊ iurauit opere complebit. Sin aūt ista tum ut audierit cōtradixerit pater: ⁊ uota ⁊ iuramenta ei⁹ irrita erunt: nec obnoxia tenebit sponsioni eo q̄ cōtradixerit pater. Si maritū habuerit ⁊ uouerit aliquid: ⁊ semel de ore ei⁹ verbū egrediens: animā eius obligauerit iuramēto: quo die audierit vir ⁊ non cōtradixerit uoti rea erit: reddetq; q̄cūq; p̄miserat. Sin aūt audiēs statim contradixerit: ⁊ irritas fecerit pollicitationes eius: verbaq; quib⁹ obstrinxerat aiam suā: p̄opitius erit ei dñs. Vidua ⁊ repudiata: quicq̄d uouerint reddent. Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit ⁊ iuramento: si audierit vir ⁊ tacuerit nec cōtradixerit sponsioni reddet quodcūq; p̄miserat. Sin autem extemplo contradixerit: nō tenebitur p̄missionis rea: quia maritus contradixit: ⁊ dñs ei p̄opitius erit. Si uouerit ⁊ iuramento se cōstrinxerit: ut per ieiunium uel ceterarum rerum abstinentiā affligat animā suam: in arbitrio viri erit si faciat siue nō faciat. Q; si audiens vir tacuerit: ⁊ in alteram diem distulerit sententiā: quicq̄d uouerat atq; p̄miserat reddet: quia statim ut audiuit tacuit. Sin aūt cōtradixerit postq; rescuit: portabit ipse iniq̄tatē ei⁹. Iste sūt leges quas cōstituit dñs moysi int virū ⁊ uxorē: inter patrē ⁊ filiā q̄ in puellari adhuc etate est: uel q̄ manet in parentis ꝑre: qz ex tunc ē sui iuris in his q̄ ptinent ad psonā suā. ⁊ eadē rone vir alligat⁹ uxori nō p̄t uouere aliq̄d p q̄ impediat reddere debitū uxori sue sine ei⁹ cōsensu: qz q̄tū ad ꝺ nō ꝺz ꝓtestatē corporis sui ꝺ mulier. b Mulier si q̄ppiā uouerit. Hic ponit secundus modus: videlz q̄tū ad votum puellarū: q̄ sunt in domo paterna nec itelligit ista lex de puellis que nō attigerūt annos discretionis qz ille nō possunt uouere. nec etiā de illis q̄ sūt maritate: ꝺz adhuc maneāt cū patre qz sūt emācipate ꝺ de illis que attigerunt annos discretionis: nec sūt maritate viro seu affidate: ⁊ ió sunt simplicit sub cura p̄ris ⁊ ille nō possunt aliq̄d uouere q̄ sit stabile seu obligatorium absq; consensu patris expresso uel tacito: ⁊ q̄tū ad hoc subdit: i Si cognouerit pat votū ⁊c. ⁊ tacuerit. qz in tali casu consensisse intelligit. p̄t tamen facere votū de ingressu religionis uel de cōtinentia seruāda sic etiā p̄trahere mrimoniū absq; consensu patris: qz talia pertinēt ad psonā ꝓpriā: secus autem est de reb⁹ paternis. k Si maritū habuerit. Hic ponit tertius modus: videlicz de puellis q̄ sunt in domo p̄ris ⁊ sunt viro affidate: qz votum earū p̄t irritari p patrē in q̄tū sunt in cura ei⁹: ⁊ etiā p maritū: in q̄tū iā tenebant ei fidē: ⁊ sic exponūt hebrei legē istā: qz de istis mulieribus q̄ sunt totalit in cura mariti postea datur alia lex: ut videbit. l Vidua ⁊ repudiata. Hic ponitur quartus modus. s. mulierū solutarū a lege viri: ita q̄ sūt sui iuris: ⁊ de talibus dicitur: m Quicquid uouerint reddent. sicut de viris dictum est supra. Si tamen sint religiose uel serue. non habet locum: ut dictum est supra de viris seruis ⁊ religiosis. n Uxor in domo viri. Hic ponitur quintus modus. s. mulierum que sunt extra curam patris: ⁊ sunt totaliter sub cura mariti: ⁊ de talibus dicit hic q̄ votū earū nō est obligatoriū absq; cōsensu mariti tacito uel expresso. o Sin aūt ꝺixerit postq; rescuit. i. non statim q̄n ꝓmo sciuit: ꝺ postea. p Portabit ipse iniq̄tatē ei⁹. qz si impediet eā ab impletione voti: ipsa erit libera faciēdo quod in se ē: ⁊ ipse portabit penam debitam ꝓ transgressione voti.

Cap. xxxj. a

Locutusq; est dñs. Precepta madianitarū punitione in fine. xxv. ca. 7 interposita ꝓpter reordinatione in alijs capitulis sequentibus. hic consequenter ponit execucio dicte punitiōis. 7 dividit i duas partes. s. i partē principalē 7 incidentalē. xxxij. ca. Circa primū premittit apparat' pugne. secundo subditur obtentus victorie ibi: Cumq; pugnassent. tertio ordinario prede ibi: Ceperūtq; mulieres. Circa primum ostenditur tellū iustū ex diuino ꝓcepto. cū dr: Locutusq; ē dñs 7c. de madianitis. 7 non dicit de moabitis cuius causa superius fuit expssa. xxv. ca. in fi. b Et sic colligeris ad populū tuū. i. ad limbū sanctoꝝ patrum c Statimq; moyses armate inquit 7c. ex quo patet fidelitas 7 obedientia moysi ad deū: qz audierat dilationē mortis sue vsq; ad interfectionē madianitarum: 7 tamē non ꝓpter hoc distulit pugnā cōtra eos sed magis accelerauit. d Qui possint vltionē 7c.] in q̄ apparet etiā iusticia tellī: quia madianite nō solum fecerant cōtra filios israel: sed etiā ꝑ deum: quia sciēt 7 a ꝓposito ꝓuocauerunt filios israel ad idolatriā: ut dictū fuit supra. xxv. ca. e Mille viri de singulis tribubus 7c. non misit magnum numerū pugnatorum: ut victoria manifestius deo attribueret. f Quos misit moyses cū phinees filio eleaçari. ipsum autē fecit ducē exercit' : eo ꝙ iam ante çelo dei ductus inceperat punitionem interficiendo principem tribus symeon cū muliere madianitide: ut dictum fuit supra. xxv. ca. g Vasaq; sancta. dicunt hebrei q̄ ista vasa fuerunt arcba 7 lamina sancta. h Et tubas ad clangendum. in signum victorie a deo obtinende. i Cumq; pugnassent. hic ponit obtentus victorie que fm hebreos fuit a deo manifeste qz elevata lamina sancta in alto exercitus madianitarū q̄ erat valde magnus fuit excecatus 7 cadebāt ad terrā coꝝ filijs israel. vñ in hebreo br: Reges eoꝝ occiderūt sup infectos. i. super ꝓstratos divina virtute: ut ipsi exponunt. k Balaam quoq; filiū beor interfecerūt gladio. s. cū madianitis: erat enim de populo illo: ut dictū aliq̄. Alij aūt dicūt ꝙ de terra sua ad quam iuerat post recessum a balac rediit ad madianitas iminente tello eoꝝ cōtra filios israel ut malediceret exercitui isrl'. 7 sic vinceret 7 ipse reportaret lucrū a madianitis. Sciendū aūt ꝙ iustū tellū inuenit motū in sacra scriptura a plurib' causis. vna ē cōtra terrā in qua deus blasphemat' ꝑ idolatriam: ut habet Deut'. xij. Subuertite oia loca in quib' coluerunt gentes quas possessuri estis deos suos. secūda si a dei cultu recedat. Deut'. xiij. Si audieris in vna vrbiū tuarū dicētes aliq̄bus 7c. tertia si fidelitas ꝓpter alis dñi deserat. iiij. Reg. iij. de iorā 7 iosaphat q̄ moverūt tellū ꝑ regē moab. quarta si rebellio moveat. ij. Reg. xx. ꝓtra sibā filiū bochri. quinta si malefactor defendat. Judic. xx. de bello moto ꝑ gabaa. sexta si iniuria publica ꝓncipi irrogatur. ij. Reg. x. de bello dauid ꝑ regē ammon q̄ fecit radi barbas nuncioꝝ dauid in cōtēptū ei'. septima si ꝓpria res repetat. ij. Reg. iij. ca. de bello dauid ꝑ isbosetb. extendo regnū quod sibi datū erat a deo. octaua ut hostis repellat. ij. Reg. viij. de bello dauid ꝑ philisteos. nona ut hostis insurgēs in suis ꝓpriis opprimat. Num. xxj. de bello filioꝝ israel ꝑ seon 7 ꝑ og reges amorreoꝝ. de cuius ꝑ illū p quē hostis rotundat. ij. Reg. viij. de bello dauid ꝑ syriā damasci: eo ꝙ ferebat auxiliū adadeser. vndecima ut amicus ab hostib' eripiatur Esth. xiij. de bello abrahe ꝑ reges q̄ captiuauerant loth nepotē suū. duodecima si tyrānis a ꝓsidēte exerceat. j. Macbab. de bello machabeoꝝ ꝑ antiochū illustrē. Sciendū etiam ꝙ aliq̄n in bello iubentur interfici etiā paruuli ꝓpter enormitatē criminis: ut i ꝓcato sodomie Judicū xx. ca. 7 idē factū ē de sodomis a deo subuersis vbi pierūt paruuli. 7 in ꝓcato apostasie: Deut'. xiij. ca. l Ceperūtq;. hic ꝑnter describit ipsa ꝑda. 7 primo ponit ꝑde reportatio. 2°. ei' divisio. ibi: Egressi sunt aūt. Circa primū dicit. Ceperūtq; mulieres eoꝝ 7 paruulos. ꝑsone enī humane sunt illa que sunt ꝓncipalia in ꝑda. m Et adduxerūt ad moysen. oia fideliter apportantes nihil abscōdentes nec celantes sicut fecit achan: ut habet Josue. vij. n Egressi sunt. hic consequenter ponit ꝑde divisio cuius vna pars erat exterminada: de qua primo agit. cū dicit: o Cur feminas reservastis? quasi diceret. nō est bene factum. cuius causa subdit: p Nonne iste sunt que deceperunt filios israel. de qua deceptione fuit dictū supra. xxv. capitulo. q Ergo cunctos interficite 7c.] in detestationē criminis patrū quos filij israel non impetebant: 7 tamē valde hostiliter egerunt ꝓtra eos: ut dictū fuit ꝫ. xxv. ca. r Et mulier. q̄ no. vi. i coitu. qz nesciebāt distinguere eas q̄ ꝓuocauerūt filios israel ad luxuriā 7 idolatriā: 7 etiā qz ille q̄ nō venerūt ad ꝓuocandum in ꝓpria ꝑsona: tamen cooperate sunt vocando eas que venerunt de modo decipiēdi 7 ornando eas ornamentis suis ut facilius filios israel ꝓuocarent. Dicit aūt Ra. Sa. ꝙ faciebāt mulieres trāsire añ arcbā dñi: 7 tūc ex signo a deo dato cognoscebāt q̄ erāt virgines 7 q̄ nō. s Et ma. ex ca. septē dieb'. qz erāt cōtaminati ex contactu mortuoꝝ quos occiderāt: 7 quoꝝ spolia acceperant: 7 iō nō debebāt ingredi atriū tabernaculi donec essent mūdati aq̄ lustrationis tertia die 7 septima: ut dictum est supra. xix. capitulo. Et accipiunt hic castra ipsi' veritatis sicut dictū est ꝫ. v. ca. t Et de omni preda. Hic secundo agit de parte prede reservata.

domo. XXXI

Locutusq; est dñs ad moysen dicēs: Ulciscere ꝑpus filios isrl' de madianitis: 7 sic colligeris ad populū tuū. Statimq; moyses armate inquit ex vobis viros ad pugnā q̄ possint vltionē dñi expetere de madianitis.] Mille viri de singulis tribubus eligāt' ex isrl q̄ mittant' ad tellū. Dederūtq; millenos de singulis tribubus. i. duodecim milia expeditoꝝ ad pugnā: quos misit moyses cū phinees filio eleaçari sacerdotis: vasaq; sancta 7 tubas ad clangēdū tradidit ei. Cumq; pugnassent ꝑ madianitas atq; vicissent: cēs mares occiderūt 7 reges eoꝝ cui 7 recem 7 sur 7 vr 7 rebe q̄nq; ꝓncipes gentis: balaam q̄ filium beor interfecerunt gladio: ceperuntq; mulieres eoꝝ 7 paruulos: oīaq; pecora 7 cuncta supellectilē. Quicq̄d habere poterāt de populati sunt: tā vrbes q̄ viculos: 7 castella flāma cōsumpsit. Et tulerūt ꝑdā 7 vniuersa q̄ ceperāt tā ex hominib' q̄ ex iumentis: 7 adduxerūt ad moysen 7 eleazarū sacerdotē: 7 ad omnē multitudinē filioꝝ israel Reliqua aūt vtensilia portaverūt ad castra i cāpestri moab iuxt iordanē ꝑ iericho. Egressi sunt aūt moyses 7 eleaçar sacerdos 7 omnes ꝓncipes synagoge in occursum eoꝝ extra castra. Iratusq; moyses ꝓncipibus exercitus tribunis 7 centurionibus qui venerāt de bello ait: Cur feminas reservastis? Nōne iste sunt q̄ deceperūt filios isrl' ad suggestionē balaā 7 ꝓuaricari vos fecerūt in dño sup peccato phogor: vñ 7 ꝑcussus est populus? Ergo cūctos interficite: q̄cq̄d ē generis masculini etiā i paruulis] 7 mulieres que nouerūt viros in coitu iugulate: puellas aūt 7 cēs feminas virgines reservate vobis: 7 manete ex castra septem diebus. Qui occiderit hominē uel occisum tetigerit: lustrabit' die tertio 7 septimo. Et de oī preda siue vestimentū fuerit siue vas 7 aliquid in vtensilia preparatum de caprarum pellibus 7 pilis 7 ligno expiabitur. Eleaçar q̄q; sacerdos ad viros

ꝛ primo ꝑtum ad eius purgationem que facta est per talem modum: videlicet ꝙ illa que poterant sustinere ignem absq; sui corruptione igne purgabantur: que autem sustinere non poterant aqua expiationis purgabant: de qua purgatione ſ. dictū est. xix. ca. ꝛ patet littera vsq; ibi: a Postea castra intrabitis. ſ. atriū tabernaculi: qđ vocatur castrum ueritatis: ut dictum est ſ. v. ca.

b Dixit quoq; dñs. Hic secundo agit de preda reseruata ꝑtū ad eius diuisionem: ꝛ primo ꝑtū ad diuisionē q̄ fiebat ex debito. secundo ꝑtū ad illā que facta est ex bñplacito. ibi: Cūq; accessissent. Circa primū sciendū ꝙ pda ex debito diuidenda erat trib⁹ de viuentib⁹: ꝛ hoc notat cū dr: c Tolle ſūmā eoꝝ q̄ capta sūt ꝛc. ꝛ ista pda diuidebat in duas partes equales. vna erat pugnatoꝝ q̄ fuerāt i prelio: ꝛ alia reliqua multitudinis: ꝛ hoc notat cū dr: d Diuidesq; ex equo pdā ꝛc. ꝛ q̄ sit sinia ps ex lrā hebraica q̄ sic hz: Et media bis pdā inter magistros belli ꝛ totā multitudinē. qz magistri belli medietatē eis assignatā diuidebant pugnatoribus: iterū q̄libet medietas diuidebat i duas partes equales quia de medietate pugnatorum separabat ps q̄nquagesima dño ꝛ dabat eleaçaro sacerdoti. ꝛ hoc est qđ dr: e Et separabis partē dño. In hebreo br. Separabis solutionē dño. ex quo pz ꝙ illa pars saparabat de ptę bellatoꝝ ex debito. f Una anima de quingētis. i. vnum indiuiduū: qz ibi accipit aia ꝑ toto cōposito. g Tam ex hominib⁹. i. ex virginib⁹ q̄ fuerūt reseruate: ut ꝓdictū ē Homo enī est cōmunis generis: ꝛ pōt accipi ꝑ masculo ꝛ ꝑ femina. b Et dabis eā eleaçaro sacerdoti. qz primitie dñi sūt. de acquisitis iure belli. ꝛ ideo cedebant in vsū sacerdotis sicut primitie fructuū ꝛ animaliū. i Ex media q̄ ꝛc. Hic ꝓnē agit de medietate q̄ erat relique multitudinis cui⁹ q̄nquagesimū indiuiduū debebat tradi leuitis q̄ seruiebāt in tabernaculo. Cetera patēt in lrā. k Cūq; accessissent. Hic agit de diuisiōe ꝑde ꝑdicta facta ex beneplacito seu deuotiōe: ꝓncipes eni exercitus in reditu de bello sicut ꝓsuetū est numerauerūt bellatores suos ꝛ inueuerūt eundem numerū q̄ erat ante belli cōgressū qz nullus ceciderat in ꝓlio: ꝓpter qđ moti deuotione obtulerūt dño omne aurū quod rapuerāt in pda ad faciendū vasa q̄ erāt necessaria in tabernaculo: ꝛ patet lrā vsq; ibi: l Periscelides. ornamēta sūt mulierū in vestib⁹ circa renes: ꝛ dr periscelis a peri quod est circū: ꝛ cele qđ est curuū. m Et armillas. ornamenta sūt circa scapulas. dicta ab armo. n Anulos. ornamenta. sunt digitorum. o Dextralia brachioꝝ. p Murenulas. ornamenta sūt circa colla mulieꝝ. q Unusq;sq; enī qđ in pda rapuerat suū erat. ſ. de inanimatis ꝛ iō quod dederūt inde nō fuit ex debito ſ ex deuotiōe eo ꝙ dñs eos reduxerat saluos de ꝓlio. r Cap. xxxj Jlij aūt ruben. Hec est pars incidētalis qz sic pz ex ꝓcedētib⁹ erat quam occupauerūt filij isrl assiq; uenerūt ad iordanē q̄ ē termin⁹ tre ꝑmissionis ex illa parte: put pz in multis locis de. te. nō erat ifra fines terre sibi ꝑmisse. ſ qz habitatores illi⁹ tre noluerūt dare trāsitū filijs israel vsq; ad terminū tre sibi ꝑmisse: imo ꝓstilie eos ingaserāt ut patuit ſ. de seon rege eseton: ꝛ og rege basan. iō filij isrl fuerāt cōpulsi bellare cū eos. ꝛ ideo ipsis debellatis iure belli acq̄sierūt tra illā. de cuius possessiōe ꝛ diuisione b agit ex ꝓdicto casu accidenti: vbi ꝑ ponit filioꝝ rubē ꝛ gad irrōnabilis ꝓtitio. 2°. eiusdē ꝓtitiōis iustificatio. ibi: At illi ꝙe accedētes. 3°. ipsius concessio. ibi: Quib⁹ moyses ait. Adhuc circa ꝑmū ꝑmittit dicta ꝓtitio 2° ipsi⁹ repulsio. ibi: Quib⁹ rñdit moyses. Circa ꝑmū ponit motiuū petitiōis. cū dr: Filij aūt rubē. ꝛc. qz forte de pda aliū dicta capitulo ꝓcedēti emerāt magnā ptē ab alijs.

exercitus qui pugnauerāt sic locutus est. Hoc est ꝑceptum legis quod mādauit dñs moysi Aurū ꝛ argentū ꝛ es ꝛ ferrum ꝛ plumbum ꝛ stannū ꝛ omne quod pōt transire per flāmas igne purgabit: quicq̄d autem ignem nō pōt sustinere: aqua expiationis sanctificabit: ꝛ lauabitis vestimenta vestra die septimo: ꝛ purificati postea castra intrabitis. Dixit ꝓ dñs ad moysen: Tolle summā eoꝝ que capta sunt ab homine vsq; ad pec⁹ tu ꝛ eleaçar sacerdos ꝛ omnes ꝓncipes vulgi: diuidesq; ex equo pdā inter eos qui pugnauerunt egressiq; sūt ad bellum: ꝛ inter omnem reliquā multitudinē: ꝛ separabis partem dño ab his qui pugnauerunt ꝛ fuerunt in bello vnam animam de quingentis tam ex hominib⁹ q̄ ex bobus ꝛ asinis ꝛ ouibus: ꝛ dabis eā eleaçaro sacerdoti: quia ꝓmitie dñi sunt. Ex media quoq; parte filioꝝ israel accipies q̄nq̄gesimū caput bouis ꝛ boum ꝛ asinorum ꝛ ouiū cunctoꝝ q̄ animantiū: ꝛ dabis ea leuitis qui excubant i custodijs tabernaculi dñi. Fecerunt q̄ moyses ꝛ eleaçar sicut preceperat dñs. Fuit autem preda quā exercitus ceperat: ouium sexcenta septuaginta q̄nq; milia: bouū septuaginta duo milia: asinorum sexaginta milia ꝛ mille: animę hominum sexus femineꝰ q̄ nō cognouerāt viros triginta duo milia. Data q̄ est media pars bis qui in prelio fuerant: ouiū trecenta triginta septem milia quingente: e quibus in partem domini supputate sūt oues sexcente septuaginta quinq; ꝛ de bobus triginta sex milibus: boues septuaginta duo: de asinis triginta milibus quingentis: asini sexaginta vnus. De animabus hominum sedecim milibus cesserunt in partē dñi triginta due aie. Tradidit q̄ moyses numerū primitiarum domini eleaçaro sacerdoti sicut fuerat ei imperatū ex media parte filiorum isr ael: quā separauerat bis qui i prelio fuerāt. De media vero parte que cōtigerat relique multitudini. i. de ouibus trecentis triginta septē milib⁹ quingentis: ꝛ de bobus triginta sex milibus: ꝛ de asinis triginta milibus q̄ngētis: ꝛ de hominib⁹ sedecim milib⁹: tulit moyses q̄nquagesimum caput ꝛ dedit leuitis qui excubabant in tabernaculo dñi: sicut preceperat dñs. Cumq; accessissent principes exercitus ad moysen ꝛ tribum cēturiones q̄ dixerūt: Nos serui tui recensuimus numeꝝ pugnatoꝝ quos habuim⁹ sub manu nostra: ꝛ ne vnus q̄dem defuit. Ob hanc causam offerimus i donarijs dñi singuli quod in preda auri potuim⁹ inuenire: periscelides ꝛ armillas anulos ꝛ dextralia ac murenulas: ut ꝓpiceris ꝑ nobis dñm. Susceperunt q̄ moyses ꝛ eleaçar sacerdos omne aurū in diuersis speciebus pondere sanctuarij sedecim milia septingentos quinquaginta siclos a tribunis ꝛ cēturionib⁹. Unusq;sq; enim quod in preda rapuerat: suum erat. Et susceptum intulerunt in tabernaculum testimonij: in monimentum filiorum israel coram dño. xxxii

Jlij aūt ruben ꝛ gad habebāt pecora multa

a Et erat illis in iumentis infinita substantia. i. valde multa: ⁊ est modus loquendi hyperbolicus. b Cūq̄ vidissent iacer ⁊ galaad aptas animalibus alendis terras: venerunt ad moysen ⁊ ad eleaçarum sacerdotem ⁊ principes multitudinis: atq̄ dixerunt: Astaroth ⁊ dibon ⁊ iaçer ⁊ nemra esebon ⁊ eleale ⁊ saban ⁊ nebo ⁊ beon terra quam percussit dominus in conspectu filiorum israel: regionis vberrime est ad pastum animaliū ⁊ nos serui tui habemus iumenta plurima precamurq̄ c si inuenimus gratiam coram te ut des nobis famulis tuis eam in possessionē: nec facias nos trāsire iordanē. Quibus respondit moyses: Nunquid fratres vestri būt ad pugnā: ⁊ vos hic sedebitis: Cur subuertitis mentes filiorū israel ne transire audeant in locū quē eis daturus est dominus: Nōne ita egerunt patres vestri: quādo missi de cades barne ad explorandum terram: Cumq̄ venissent ad vallē botri lustrata omni regione subuerterunt cor filiorū israel ut non intrarēt fines quos eis dominus dederat: quibus iratus iurauit dicens: Si videbunt homines illi qui ascenderunt ex egypto a vigintī annis ⁊ supra terram quam sub iuramento pollicitus sum abraham isaac ⁊ iacob: ⁊ noluerūt sequi me preter caleb filium iephone cenezeū ⁊ iosue filium nun. Isti impleuerunt voluntatem meam. Iratusq̄ dominus aduersum israel circūduxit eum per desertū quadraginta annis donec consumeretur vniuersa generatio q̄ fecerat malū in conspectu eius. Et ecce inquit vos surrexistis pro patribus vestris incremēta ⁊ alumni hominum peccatorū ut augeretis furorē domini cōtra israel. Q̄ si nolueritis sequi eum: in solitudine populum derelinquet: ⁊ vos causa eritis necis omnium. At illi prope accedētes: dixerūt: Caulas ouium ⁊ a erat illis in iumētis infinita substātia. Cumq̄ b vidissent iacer ⁊ galaad aptas animalibus alendis terras: venerunt ad moysen ⁊ ad eleaçarum sacerdotem ⁊ principes multitudinis: atq̄ dixerunt: Astaroth ⁊ dibon ⁊ iaçer ⁊ nemra esebon ⁊ eleale ⁊ saban ⁊ nebo ⁊ beon terra quam percussit dominus in conspectu filiorum israel: regionis vberrime est ad pastum animaliū ⁊ nos serui tui habemus iumenta plurima precamurq̄ c si inuenimus gratiam coram te ut des nobis famulis tuis eam in possessionē: nec facias nos trāsire iordanē. Quibus respondit moyses: Nunquid fratres vestri būt ad pugnā: ⁊ vos hic sedebitis: Cur subuertitis mentes filiorū israel ne transire audeant in locū quē eis daturus est dominus: Nōne ita egerunt patres vestri: quādo missi de cades barne ad explorandum terram: Cumq̄ venissent ad vallē botri lustrata omni regione subuerterunt cor filiorū israel ut non intrarēt fines quos eis dominus dederat: quibus iratus iurauit dicens: Si videbunt homines illi qui ascenderunt ex egypto a vigintī annis ⁊ supra terram quam sub iuramento pollicitus sum abraham isaac ⁊ iacob: ⁊ noluerūt sequi me preter caleb filium iephone cenezeū ⁊ iosue filium nun. Isti impleuerunt voluntatem meam. Iratusq̄ dominus aduersum israel circūduxit eum per desertū quadraginta annis donec consumeretur vniuersa generatio q̄ fecerat malū in conspectu eius. Et ecce inquit vos surrexistis p patrib⁹ vestris incremēta ⁊ alumni hominum peccatorū ut augeretis furorē domini cōtra israel. Q̄ si nolueritis sequi eum: in solitudine populum derelinquet: ⁊ vos causa eritis necis omnium. At illi prope accedētes: dixerūt: Caulas ouium fabricabimus ⁊ stabula iumētorum: paruulis quoq̄ nostris vrbes munitas: nos autē ipsi armati ⁊ accincti pergemus ad preliū ante filios israel donec introducamus eos ad loca sua. Paruuli nostri ⁊ quicqd habere possumus erunt in vrbibus munitis propter habitatorum insidias. Non reuertemur in domos nostras vsq̄ dū possideant filij israel hereditatem suam: nec quicq̄ querem trans iordanē: quia iam habemus possessionem nostram in orientali eius plaga. Quibus moyses ait: Si facitis q̄d promittitis expediti pergite coram domino ad pugnam ⁊ omnis vir bellator armatus iordanē trāseat donec subuertat dominus inimicos suos: ⁊ subiiciatur ei omnis terra: tunc eritis inculpabiles apud deū ⁊ apud israel: ⁊ obtinebitis regiones quas vultis coram domino. Sin autem quod dicitis non feceritis: nulli dubium est quin peccetis in deum: ⁊ scitote q̄m peccatum vestrū apprehendet vos Edificate ergo vrbes paruulis vestris: ⁊ caulas ⁊ stabula ouibus ac iumentis: ⁊ quod polliciti estis implete. Dixerunt q̄ filij gad ⁊ ruben ad moysen: Serui tui sumus. Faciemus quod iubet dñs noster. Parvulos nostros ⁊ mulieres ⁊ pecora ac iumenta relinquemus in vrbibus galaad: nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum sicut tu dñe loqueris. Precepit ergo moyses eleaçaro sacerdoti ⁊ iosue filio nun ⁊ principibus familiarum tribus israel: ⁊ dixit ad eos Si transierint filij gad ⁊ filij ruben vobiscū iordanē omnes armati ad bellum coram domino: ⁊ vobis fuerit terra subiecta date eis galaad i possessionē. Sin aūt noluerint transire vobiscū in terrā chanaan. inter vos habitandi accipiant loca. Rñderūtq̄ filij gad ⁊ filij rubē cadere sup totū populū gnāliē ⁊ sup ipsos spāliē. cū dō: Q̄si nolueritis sequi eū c. ⁊ subdit: Et vos cā eritis necis omniū. sequit: k At illi. hic ponit ponit p̄dicte petitiōis iustificatio. ⁊ p̄ q̄tum ad ignauiā ꝫ eos allegatā. cū dō: l Nos aūt ipsi armati. i. muniti armis ad pfectionē. m Et accincti. armis ad iuasionē n Perge. ad pre. añ filii. isrl. q. d. nolum⁹ eē in cauda exercitus sicut ignaui: ⁊ in fronte. 2°. oñdit q̄ velint fideliē laborare ad acq̄sitionē terre. p alijs tribubus cū dō: Donec introducam⁹ eos ad loca sua. ⁊ subdit: o Paruuli nostri ⁊ quicq̄d habere possumus c. q̄si dicerēt. essent nobis oneri si transirent nobiscum. iō subditur: p Erunt in vrbib⁹ muratis. aliter non essent securi: q: nō intēdim⁹ cito reuerti. iō subdit: Nō reūtemur c. q Quib⁹ moyait. Hic ponit ponitur petitionis iustificate p̄cessio. ⁊ p̄mo sub cōditione. 2°. simpliciē ⁊ absolute. ibi: Respōderūtq̄ filij gad. Cōditio aūt est ut obseruēt fideliē p̄missū p̄dictū q̄d notat. cū dō Si facitis q̄d p̄mittitis c. ⁊ p3 īrā. r Sin autem quod dicitis nō feceritis nulli dubiū est quin peccetis in deum: quia illa p̄missio nō tm̄ fiebat dominib⁹ ⁊ vo. sed cui⁹ mādato ērat acquirēda. s Et scitote q̄m peccatum vestrū apprehendet vos p pnam debitam vobis a deo inferendam. sequitur: Precepit ergo moyses eleaçaro sacerdoti c. ⁊ sequitur: t Date eis galaad in possessionem si fecerint p̄missum: aliter non. v Responderunt q̄. Hic consequenter ponitur concessio absolute: q̄ filij ruben ⁊ gad viderunt q̄ moyses dubitabat de impletione sui p̄missi: propter quod non concedebat terram nisi sub cōditione iō. p̄cesserunt ad confirmationē sue. p̄missionis. ut p3 īrā: quo facto moyses concessit eis absolute terrā quā petebāt. vñ subdit

Cetera patēt ex his que dicta sunt ꝫ. xiij. ca. vsq̄ ibi: i Et ecce inquit vos surrexistis. p patribus vestris in malū ⁊ vultis peius facere cū ipsi. quia vidistis malum ipsorum ⁊ non estis castigati. Quarto ostendit q̄ hoc malū vertat

a Dedit itaq; moyses filijs gad ⁊ ruben ⁊ dimidie tribui manasse. ista dimidia tribus fuit adiuncta: qz adiunxit se alijs duab⁹ tribub⁹ in petitione: ⁊ qz terra sufficiebat ꝑ ipsis ⁊ pro illis. b Igit extruxerūt filijgad dibon ⁊ astaroth. ciuitates sunt quas filij israel destruxerāt anteq; scirēt q; deberēt ibi habitare: ⁊ postea reedificauerunt ad tuendū vxores suas. filios ⁊ familias. c Imponētes vocabula vrbib⁹ ꝯs extruxerāt. anteq; enim destruerent denominabant a nominibus idolox: saltem ꝑ magna parte. ⁊ io filij israel nominauerūt eas alijs nominib⁹: ⁊ etiā ut ex nomine aliquarū ciuitatum esset memoria edificantiū: sm q; dr postea. d Jair aūt cc. ꝯs appellauit auothiair. i. villas iair: ⁊ idem dicit de ipso note q; apprehendit chanath: ⁊ vocauit eum noe suo nobe. Moraliꝫ per tribū ruben ⁊ gad ⁊ dimidiā tribū manasse intelliguntur tres status excellētes i ecclesia. ꝑ ruben enī q; interpretat filij visionis. intelligit statꝰ ꝓlatox. Per gad q; interpretat accinct⁹. istatus ꝓncipū: q; debent ee armis accincti ad defensionem populi. Per manassen q; interpretat obliuio. status religiosox: de quo dr ps. xliij. Obliuiscere populū tuū ⁊ domum patris tui. Sunt igit plurimi de istis statibus q; nō querunt terrā ꝓ patrib⁹ promissam s. terrā viuentiū: ꝙ volunt manere circa iordanē in terra morientiū in tonis vite pītis figentes ibi pedē affectionis i qua edificāt vrbes. i. palatia ad sui ostentationē. Caulas ouiū querētes delicias ad sui delectationē. Stabula iumentoꝝ: quasi querentes eqtare semp tendentes ad altioza ꝑ ambitionē. ⁊ isti latrant pro alijs: ut habeant terrā ꝓmissionis: qz frequēter cōtingit q; ꝓlati operant ad salutē populariū in regimine spirituali: ⁊ princeps in regimine tēporali: ⁊ religiosi cōsulendo populis ⁊ predicādo verbū dei: ipsi omnes tū hac salute priuant⁹ i psonis ꝓprijs suis operibus ⁊ intētionibus puersis. Cetera patent.

Sicut locutus est dñs seruis suis ita faciemus. Ipsi armati ꝑgemus coꝝ dño in terrā chanaan: ⁊ possessionē iam suscepisse nos cōfitemur trāsiordanē. Dedit itaq; moyses filijs gad ⁊ ruben ⁊ dimidie tribui manasse filij ioseph regnum seon regis ammorrei: ⁊ regnū og regis basan. ⁊ terrā eorum cum vrbibus suis per circuitū. Igitur extruxerūt filij gad dibon ⁊ astaroth ⁊ aroer ⁊ roth ⁊ sophan ⁊ iaçeriecbaa ⁊ bethnemra ⁊ bethbaran vrbes munitas: ⁊ caulas pecorib⁹ suis. Filij vero ruben edificauerūt esebon ⁊ eleale ⁊ cariathaim ⁊ nabo ⁊ baalmeon versis nominibus: sabama quoq; imponētes vocabula vrbib⁹ quas extruxerāt. Porro filij machir filij manasse perrexerunt in galaad: ⁊ vastauerūt eam interfecto ammorreo habitatore ei⁹. Dedit ergo moyses terram galaad machir filio manasse: qui habitauit in ea. Jair autem filius manasse abijt ⁊ occupauit vicos eius: quos appellauit auothiair. i. villas iair. Nobe quoq; perrexit ⁊ apprehendit chanath cū viculis suis: vocauitq; eam ex nomine suo nobe.

E sūt manſiones filiorum israel qui egressi sunt de egypto per turmas suas in manu moysi ⁊ aaron: quas descripsit moyses iuxta castrorum loca q; dñi iussione mutabant. Profecti igitur de rameſſe mense primo quintadecima die mēsis primi: altera die phase filij israel in manu excelsa videntibus cunctis egyptijs ⁊ sepelientib⁹ ꝓmogenitos quos percusserat dñs. Nam in dijs eox exercuerat vltionem. Castrametati sūt in socboth: de socboth venerunt in etham que est in extremis finib⁹ solitudinis. Inde egressi venerūt contra phairoth q; respicit belsephon: ⁊ castrametati sūt ante magdalum. Profectiq; de phairoth transierunt per medium mare in solitudinem: ⁊ ambulantes tribus diebus per desertū etham castrametati sūt in mara. Profectiq; de mara: venerūt in helim vbi erant duodecim fontes aquarū ⁊ palme septuaginta: ibiq; castrametati sunt. Sed ⁊ inde egressi: fixerūt tentoria super mare rubrū. Profectiq; de mari rubro: castrametati sunt in deserto syn: vnde egressi venerūt i deptha. Profectiq; de deptha castrametati sunt in balus: egressiq; de balus: in raphidim fixere tentoria: vbi populo defuit aqua ad bibēdū. Profectiq; de raphidim: castrametati sunt in deserto synai. Sed ⁊ de solitudine synai egressi: venerunt ad sepulchra concupiscentie. Profecti de sepulchris concupiscentie castrametati sūt in asseroth: ⁊ de asseroth venerūt i rethma. Profectiq; de rethma: castrametati

Profecti igitur de rameſſe. hic ē locꝰ vnde ꝓmo recesserūt. g Mense ꝓmo. s. Martio. h Quintadecima die mēsis. i mane illius diei recesserit: ut dictū fuit Exo. xij. i Altera die phase. i. in crastino immolatiōis agni paschalis: quem immolauerāt die ꝓcedenti. s. q̄rtadecima die mensis ꝓmi ad vesperā: ut dr ibidem. Alicq; autē libri sic habēt: Altera die fecerunt phase. sed li fecerūt nō ē i hebreo nec i libris correctis: nec mirum qz nō ē de textu ꝙ puertit sm̄ aut saltē obscurat eam: qz videt sonare q; filij israel fecerūt phase p⁹ exitū de rameſſe qō nō ē verū. sed ante: ut dictū ē. k Filij israel. b refertur ad illud qō ꝓdicit: Profecti igit de rameſſe. qz media nocte interfecti sunt a deo ꝓmogeniti egyptiorū ꝓpe qō egyptij cōpellebāt filios israel exire de era. ⁊ sic recesserūt in mane de rameſſe. l In ma. excel. i. i protestate diuina. m Hā ⁊ i dijs eo. ex. vlti. tunc

fecti igitur de rameſſe mense primo quintadecima die mēsis primi: altera die phase filij israel in manu excelsa videntibus cunctis egyptijs ⁊ sepelientib⁹ ꝓmogenitos quos percusserat dñs. Nam in dijs eox exercuerat vltionem. Castrametati sūt in socboth: de socboth venerunt in etham que est in extremis finib⁹ solitudinis. Inde egressi venerūt contra phairoth q; respicit belsephon: ⁊ castrametati sūt ante magdalum. Profectiq; de phairoth transierunt per medium mare in solitudinem: ⁊ ambulantes tribus diebus per desertū etham castrametati sūt in mara. Profectiq; de mara: venerūt in helim vbi erant duodecim fontes aquarū ⁊ palme septuaginta: ibiq; castrametati sunt. Sed ⁊ inde egressi: fixerūt tentoria super mare rubrū. Profectiq; de mari rubro: castrametati sunt in deserto syn: vnde egressi venerūt i deptha. Profectiq; de deptha castrametati sunt in balus: egressiq; de balus: in raphidim fixere tentoria: vbi populo defuit aqua ad bibēdū. Profectiq; de raphidim: castrametati sunt in deserto synai. Sed ⁊ de solitudine synai egressi: venerunt ad sepulchra concupiscentie. Profecti de sepulchris concupiscentie castrametati sūt in asseroth: ⁊ de asseroth venerūt i rethma. Profectiq; de rethma: castrametati

merū ⁊ ordinē māsionū ab exitu de egypto vsq; ad iordanē ⁊ diuidit in tres ptes sm̄ tria notabilia loca vnde castra mouerūt. s. rameſſes. mōs synai ⁊ cades. 2⁰ incipit ibi: Sz ⁊ de solitudine synai egressi. 3⁰ ibi: Egressiq; de cades. In ꝑma parte continent. xij. mansiones q̄ sic enumerant. f

enī idola egypti corruerūt ⁊ cōminuta sūt. n Castra. sūt in socboth. ista fuit ꝑma māsio ⁊ p⁹ ista enumerant. xj. vsq; ad mōtē synai: vbi fuit. xij. mansio. ⁊ pz lra vsq; ibi: o Fixerūt ten. semp ma. rubꝝ. istud nō videt ve: qz ia aū mare rubꝝ trāsierāt: ⁊ ab eo se elōgauerāt ꝑ plures mansiōes. Ad qō dicēdū q; mare rubꝝ frequenter hz sin⁹ magnos vbi pl⁹ itrat terrā: ⁊ sic factū ē: qz postq; filij israel trāsito mari rubro ābulauerāt ꝑ desertū: venerūt sup vnū sinū maris rubri vbi fixerūt tētoria. p In raphi. fixe. tē. vbi ꝑpo defuit aq̄ ⁊c. put dr Exo. xvij. q Sz ⁊ de solitudine. b ꝑsē enumerāt mānsiōes a mōte synai exclusive vsq; ad cades iclusive: ⁊ sūt māsiones xxj. r Vene. ad sepul. cōcupis. sic enī vocatus est locus ille: qz ibi sepultus est populus qui desideraverat carnes: ut dictū est ō. xj. ca. Cetera patēt i lrā.

a Egressiq̃ de cades. Hic describunt mansiones a cades vsq; ad iordanem exclusiue: ⁊ sunt nouē mansiones. b Castrametati sunt in monte hor. ista est prima post egressum de cades. c Ascenditq; aaron ⁊c. ⁊ ibi mortuus ē. sicut dictum fuit supra. xx. ca. Dicunt tamen aliqui ipsum mortuum fuisse in moseroth: sic dictū fuit ibidē. d Audiuitq; chananeus. scilz mortē aaron ⁊ aduentū filiorū israel: ⁊ ex morte aaron que acciderat fuit audacior ad inuadendū filios isrl̄ q; credebat diuinū adiutoriū ab eis elongatū: eo q; aaron qui orabat pro populo ⁊ offerebat sacrificia mortuus erat. e Venerūt in ieabarim. In hebreo habet: In ije abarim. i. in solitudinibus abarim Est enī abarim nomē mōtis iuxq̃ quē sūt solitudines in quib⁹ fixerūt tētoria. f Supra iordanē ⁊ iericho. ita q; iordanis fluui⁹ erat inter exercitū filiorū israel ⁊ iericho que ē ciuitas terre p̄missionis. g Jbiq; castra, sūt de bethsimō vsq; ad belsatbim. i ⁊ ostendit quātū spacium tenebat exercit⁹ scilz de vno istoz locoz vsq; ad aliū. Dicit aūt Ra. Sa. q; sūt ibi. xij. miliaria: sed non ē vīsimile q; exercit⁹ tātū spaciū occuparet: maxime quia castra erant situata in quadro circa tabernaculum: ut dictū fuit ꝯ. iij. ca. b Ubi locut⁹ est dñs ad moysen. illa que sequunt in isto libro. ⁊ Deut⁰. q̃tum ad magnā partem. In Deut⁰. enim multa replicant que fuerant antea sibi dicta a dño. Sciendū aut̄ q; p̄dicte mānsiones in vniuerso fuerūt xlij. quarū filij israel fecerunt. xviij. primo anno egressionis sue de egypto: ⁊ in principio secundi anni. s. vsq; ad locum vnde missi fuerunt exploratores: itē octo fecerunt. xl. anno. s. a monte hor exclusiue vsq; ad iordanem. ⁊ sic patet q; tempore intermedio quod fuit fere. xxxviij. annoz filij isrl̄ fecerūt tm̄ viginti mansiones. ex quo patet q; dictū fuerit supra. xviij. ca. q; filij israel essent vagi per desertū toto illo tempore: non tm̄ sic est intelligendū q; essent quasi sic in continuo motu de loco ad locū. sed aliquando in vno loco p̄ diu manebant in vno loco q̃ diu nubes stabat super tabernaculum. i

Cap. xxxiij.

Recipe filijs israel. Supra descriptus est status populi in itinere procedētis: hic cōsequenter describitur status eius ad terminum accedētis. vbi p̄mo p̄cipit idolatrie destructio. secūdo describit terre. p̄missionis limitatio. ibi: Locutusq; est. tertio terre limitate distributio. ibi: Precepitq; moyses. Circa p̄mū dicitur: Precipe filijs isrl̄. auctoritate mea ut sint ad hoc firmiter obligati. Quādo trāsieritis iordanē. sequitur. k Disperdite cunctos habitatores terre illi⁹. Jn tātū enī multiplicate erāt iniq̃tates eoz q; sententia mortis erat a deo data sup eos p̄m q; p̄dictū fuerat abrahā Gen. xv. ca. nōdū enī cōplete sūt iniq̃tates āmoreoz. q. dañ implebūtur tūc occident ⁊ filij tui possidebūt terram. l Confringite titulos. i. aras. m Et statuas cōminuite. i. idola q̃ erāt sup altaria. n Atq; oia excelsa vastate. q; i mōtib⁹ altis fiebāt edificia ⁊ plātabant arbores ad idolatriā exercendā: ⁊ oia talia p̄cipiunt destrui ut tollere idolatria ⁊ memoria ei⁹ de terra illa que erat reputata a cultoribus vni⁹ veri dei. o Quā diui. sorte ⁊c. B ē expositū ꝯ. xxvj. ca. Si aūt nolueritis. sequit p Erūt vobis quasi claui in oculis ⁊c. i. mortales aduersarij. q Et quicq̃d illis cogitauerā facere. morte inferēdo. r Vobis faciā. eo q; nolueritis exercere iusticiā meā. s Locutusq; ē dñs Hic describit terre. p̄missionis limitatio. Cui⁹ vna rō fuit. q; aliq̃ erāt p̄cepta in lege q̃ obligabāt tm̄ in terra illa: ⁊ aliqua etiā q; nō poterāt fieri extra. sic edificatio tēpli ⁊ oblatio sacrificij. ⁊ iō debuerūt limites hui⁹ ꝛre determinari. ⁊ p̄mo determinat ē min⁹ partē meridionalis. cū dī: Pars meridiana incipiet ⁊c. t Et ha. ter. ꝯ ozi. ma. sal. i. mare mortuū: q; ē ita spissū ⁊ salsū q; nō ē nauigabile: neq; pisces p̃nt ibi viuere ut dic̄ plꝰ. ij. metauro q.

sūt i remomphares: vñ egressi venerūt in lebna. De lebna castrametati sūt i ressa: egressiq; de ressa venerunt in ceelatha. Unde p̄fecti castrametati sūt in monte sepher: egressi de mōte sepher venerūt in arada. Jnde proficiscentes: castrametati sunt in maceloth. Profectiq; de maceloth: venerunt in thaath. De thaath castrametati sunt in thare: vnde egressi fixere tentoria in metcha: ⁊ de metcha castrametati sunt in esmona. Profectiq; de esmona: venerunt in moseroth: ⁊ de moseroth castrametati sunt in baneiachan. Profectiq; de baneiachan: venerūt in montē gadgad. Unde p̄fecti castrametati sunt in iethebatha: ⁊ de iethebatha venerunt in ebrona. Egressiq; de ebrona castrametati sunt in asiongaber: inde p̄fecti venerunt in desertum syn: hec est cades. Egressiq; de cades castrametati sunt in monte hor: in extremis finib⁹ terre edom. Ascēditq; aaron sacerdos in mōtē hor iubente dño: ⁊ ibi mortuus ē anno q̃dragesimo egressionis filiorum israel ex egypto mense quinto: p̄mo die mensis cum esset annorum centū vigintitriū. Audiuitq; chananeus rex arad qui habitabat ad meridiem: in terram chanaan venisse filios isrl̄. Et profecti de monte hor: castrametati sunt in salmona: vnde egressi venerunt in phinon. Profectiq; de phinon: castrametati sūt in oboth ⁊ de oboth venerunt in ieabarim: que est in finibus moabitarum. Profectiq; de ieabarim: fixere tentoria in dibongad: vnde egressi castrametati sunt in elmondeblathaim. Egressiq; de elmondeblathaim: venerunt ad montes abarim contra nabo. Profectiq; de montibus abarim transierunt ad campestria moab supra iordanem contra biericho. Jbiq; castrametati sunt de bethsimon vsq; ad belsathim in planioribus locis moabitarum: vbi locutus est dominus ad moysen.

XXXIIII

Recipe filijs israel ⁊ dic ad eos. Quando trāsieritis iordanē intrantes terram chanaan dispdite cūctos habitatores terre illius: confringite titulos: ⁊ statuas cōminuite: atq; oia excelsa vastate: mūdantes terram ⁊ habitantes in ea. Ego enim dedi vobis illam in possessionem: quam diuidetis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem ⁊ paucioribus angustiorē. Singulis ut sors ceciderit: ita tribuetur hereditas. Per tribus ⁊ familias possessio diuidetur. Si autem nolueritis interficere habitatores terre q̃ remāserint: erunt vobis quasi claui in oculis ⁊ lancee in lateribus: ⁊ aduersabuntur vobis in terra habitationis vestre: ⁊ quicquid illis cogitaueram facere: vobis faciā. Locutusq; est dominus ad moysen dicēs: Precipe filijs israel: ⁊ dices ad eos: Cum ingressi fueritis terrā chanaā ⁊ i possessionē vobis sorte ceciderit: his finib⁹ terminabit. Pars meridiana incipiet a solitudine syn q̃ ē iuxta edom: ⁊ habebit t̄minos cōtra orientē

Ille est locus vbi quinq; ciuitates fuerūt subuerse: ut habetur Beñ.xix.7 in illo loco descendit iordanis fluuius. Illud igitur mare erat in angulo coniungēte partem orientalē terre ꝓmissionis 7 meridionalē. a Qui circuibūt australē plagā ꝑ ascensum scorpionis. mons est in latere meridionali illius terre sic nominatus: qz scorpiones erant ibi in multitudine. b Usq; ad torrentē egypti. hic est nilus fm aliquos. fm alios vero qō videt ꝓbabilius ē qdā torrēs descendēs in mari mediterraneo vocat⁹ Rivocozula. 7 est i extremitate terre ꝓmissionis versus meridiem. c Et magni maris littoze finiet⁹. i. littoze maris mediterranei: quod dicit hic mare magnū respectu marj mortui: a quo incipit terminus meridionalis terre ꝓmissionis ut ꝓdictū est: 7 finit littoze maris mediterranei. d Plaga autem occidentalis. hic describit termin⁹ occidentalis qui est tot⁹ super litt⁹ maris mediterranei. e Porro ad septētrionalem plagam. hic describit termin⁹ aquilonaris incipiēs a mari mediterraneo. f Usq; ad montē altissimum In hebreo habet: Usq; ad montē montis. qz sicut dic Ra. Sa. super montē illū erat qdam mōticulus supeminens. Et credo q; iste est mons libani qz alibi in pluribus locis mons libani describit ee in termino aquilonari terre ꝓmissionis. g Inde metabunt. Hic describit terminus orientalis. h Contra fontē. in aliquibus libris addit daphnen. sed nō est in hebreo nec in libris correctis. hunc locū vocat Matheus magedon. Marcus balmanica: 7 saraceni modan: 7 est ibi versus ortus iordanis: quod per hoc patet: q; palee in hunc fontem inisse recipiuntur in dan ductu subterraneo meatu: 7 a fonte dan 7 ioz nominat iordanis. i Inde pueniēt cōtra orientē ad mare cenereth. est enim lacus magnus per quam transit iordanis fluuius: 7 vocat mare more hebraico: quo omnis cōgregatio notabilis aquarū vocat mare: fm illud Beñ. j. Congregationesq; aquarū appellauit maria. vocat aūt in euāgelio mare galilee 7 transit iuxta galileam 7 mare tyberiadis. a tyberiade que est ciuitas sita in eius ripa. dicit etiam mare geneçareth: quasi generās aurā. k Et tendēt vsq; ad iordanē. Ex quo patet q; terra ꝓmissionis in angulo coniungente partē eius aquilonarē cū orientali se extendebat vltra iordanē. 7 fm aliquos illa portio vocat traconitidis regio Luce. iij. l Et ad vltimum salsissimo claudent mari. 7 sic patet illud quod supra dictū est. s. q; istud mare erat in angulo terre ꝓmissionis coniungēte partē orientalē cum meridionali: qz sicut eius pars meridionalis ab illo mari incipit ut ꝓdictū est ita pars orientalis ad ipsū terminat: ut hic dicit. m Precepitq;. Hic agit de buj⁹ terre diuisione: 7 primo determinat huius⁹modi diuisio. secūdo ex ꝓdictis mouet questio. ca. xxxvj. Adhuc primo agitur de terre diuisione. secūdo de diuise datione ꝑtū ad partē. ca. xxxv. Circa primum describit modus diuisionis. s. per sortes. cum dicit. n Hec erit terra quam possidebitis sortē. de modo aūt istarū sortiū dictū fuit s. ca. xxvj. Describit etiā quibus sit diuidenda. cum dr: o Nouē tribus⁹ 7 dimidie. cuius cā subdit. cū dr: p Tribus enī filioz ruben 7c. qz due tribus 7 dimidia iam acceperāt partes suas trans iordanē. Describit etiā ꝓ quos terra sit diuidenda. cū dicit: q Hec sunt nomina virozū q; terrā vobis diuidēt eleaçar. q; erat pōtifex. r Et iosue. q; post moysen constitutus fuit ꝓnceps. s Et singuli ꝓncipes de tribubus singulis. h̄ ē intelligendū solū de ꝓncipibus. x. tribuū: quibus erat diuidenda terra. cetera patent in lrā. Nota i hoc ca. s. xxvj dictū ē q; terra esset sorte diuidenda: ideo q̄rit hic Utrum vti sortib⁹ sit licitū. Ad quod dicēdum q; vti sortib⁹ est ex vario euētu seu dispositione alicuius rei sensibilis ꝓpositē determinare aliquid dubium uel incertum: sicut ex festuc ꝓpositis ꝓ hoc q; aliq̄s accipit breuiozē uel longiozē: seu i ꝓiectione taxilloz: ex h̄ q; aliquis ꝓpicit plura uel pauciora puncta: uel ex cōsimilibus vbi aliquod dubiū inter homines determinat. 7 si hoc fiat ad alicuius rei diuisionē inter homines: ut ꝓ h̄ determinet q̄s quam partē accipiat: vocat sors diuisoria: si aūt hoc fiat ad aliq̄d determinate agendū vocat sors ꝓsultoria: igit si dispositio uel euētus sortiū expectet a fortuna tm̄: nullū est vitiū: ut si mittant sortes ad determinādū inē bries q̄s quā ptē accipiat alicuj⁹ rei: 7 h̄ ex cōi ꝓsensu cōmittit fortune. Causa tm̄ motiua pōt esse peccatū ut si ꝓpter cupiditatē ꝓpriā uel aliud vitiū nō possunt alit diuidere cōcordit. si aūt dispositio sortiū uel euentus nō expectet solū a fortuna ꝑ ab alia causa: h̄ est duplicit. vno mō a cā corporali ut a dispositione stellarū. 7 sic cū actus stellarū ad h̄ se nō extēdat superstitiosū est 7 illicitū 7 nō caret occulto pacto demonū. alio mō q: expectat euēt⁹ 7 dispositio sortiū a cā spūali dirigēte 7 h̄ ē duplicit. vno mō a demone: 7 h̄ est illicitū: qz includit familiaritatē 7 pactū cū demonib⁹. alio mō a deo expectat immediate: uel mediātib⁹ sanctis angelis: 7 h̄ nō ē illicitū fm se: si fiat cū reuerētia debita. vñ dr. puer. xvj. Sortes mittunt i sinū: ꝑ a dño dirigunt. Pōt tm̄ in h̄ qdruplicit peccā accidē. Primo si absq; vlla necessitate ad sortes recurrat: h̄ eni videt ad rei tētationē ptinē. vñ dic Ambro. sup lucā. Qui sorte eligit humano iudicio nō cōplacēdit. 2°. si q̄s etiā i necessitate absq; reuerētia debita sortib⁹ vtat. vñ sup actus apl̄oz dic Beda Si q; necessitate aliq̄ cōpulsi de⁹ putāt sortib⁹ exemplo apl̄oz ee p̄sulendū: videāt h̄ ipsos nō nisi collecto fratrū cetu 7 pcib⁹ ad deū fusis egisse. 3°. si diuina oracula adhibena negocia pūtāt. vñ dic Aug⁹ ad inq̄sitiones Januarij:

mare salsissimū: qui ° circuibūt australem plagam per ascensū scorpionis: ita ut transeant in senna 7 perueniant ad meridiē vsq; ad cadesbarne: vnde egredientur confinia ad villam nomine adar: 7 tendent vsq; asemona. Ibiteq; per gyrū terminus ab asemona vsq; ꝑ ad torrē egypti: 7 ᶜ magni maris littore finietur. Plaga⁰ autē occidentalis a mari magno incipiet: 7 ipso fine claudet. Porro ᵉ ad septentrionalem plagam a mari magno terminū incipient pueni entes vsq; ᶠ ad montem altissimum: a quo venient in emath vsq; ad terminos sedada: ibunteq; confinia vsq; ad ebrona 7 villā benan. Hierūt termini i parte aquilonis. Inde ᵍ metabunt fines ꝓtra orientalē plagā de villa benan vsq; sephama: 7 de sephama descendent termini in reblatha ꝓtra ʰ fontem. Inde ⁱ perueniet contra orientem ad mare cenereth 7 ᵏ tendent vsq; iordanē 7 ˡ ad vltimum salsissimo claudentur mari. Hanc habebitis terram per fines suos in circuitu. Precepitq; ᵐ moyses filijs israel dicens: Hec ⁿ erit terra quā possidebitis sorte: 7 quā iussit dñs dari nouem ° tribubus 7 dimidie tribui. Tribus ᵖ enim filiorum ruben per familias suas: 7 trib⁹ filioz gad iuxta cognationum numerū: media quoq; tribus manasse. i. due semis tribus acceperunt partē suā trās iordanē cōtra iericho ad orientalem plagam. Et ait dom⁹ ad moysen: Hec ᵍ sunt nomina viroz qui terrā vobis diuident Eleaçar sacerdos: 7 iosue filius nun 7 ʳ singuli principes de tribubus singulis: quoz ista sunt vocabula. De tribu iuda: caleb filius iephone. De tribu symeon: samuel filius amiud. De tribu beniamin: belidad fili⁹ chaselon. De tribu filioz dan: bocci fili⁹ iogli. Filioz ioseph de tribu manasse: hannibel fili⁹ ephot. De tribu ephraī camuel fili⁹ septhā. De tribu çabulon: belisaphan fili⁹ pharnath.

His qui de paginis euangelicis sortes eligunt: ⁊ si optandum sit: ut hoc potius faciāt q̄s ad cremonia cōsulenda cōcurrant. tñ mihi displicet ista cōsuetudo ad negocia singularia ⁊ ad vite huius vanitatē diuina oracula velle cōuertere. quarto si in electionibus ecclesiasticis que ex spiritus sancti ispiratione fieri debent aliq̄ sortib⁹ vtāt⁹. vnde dicit Beda sup̄ act⁹ apostolo⁹: Mathias ante pentecosten ordināt⁹ sorte querit: qz scilz nondū erat plenitudo spiritus sancti in ecclesia effusa. Septem aūt diaconi postea nō sorte sed electione discipulo⁹ sunt ordinati. secus aūt ē in tēporalibus dignitatibus que ordinātur ad terrena disponēda. ⁊ iō in electione illarū possint homines vti sortibus sicut ⁊ i diuisione rerū tēporaliū: ut p̄dictum est. si vero aliq̄ necessitas alia ut ab electione dignitat⁹ ecclesiastice imineat: licitū est cū rebita reuerētia sortibus diuinū auxiliū implorare. vnde dicit Aug⁹ in epistola ad Honoratū. Si inter rei ministros sit disceptatio qui eo⁹ tempore psecutionis maneant ne fuga omniū ⁊ q̄ eorū fugiant ne morte omniū referat ecclesia si hec disceptatio aliter nō poterit terminari ēptū mihi videt: qui maneant ⁊ qui fugiant sorte eligēdi sunt. ⁊ hoc modo ⁊ alijs modis licitis p̄dictis vsi sunt sortibus viri sancti qui in v. ac no. testa. vsi fuisse sortibus leguntᶠ: sicut iosue iudicio sortis puniuit achan. Josue. vij. ⁊ saul repetendit ionatham filiū suū mel comedisse. j. Reg. xiiij. ⁊ zacharias sorte exijt ut incensum poneret Luce. j. ⁊ Mathias in apostolatū promotus Actuum .j. ⁊ sic de alijs. ⁊ sic patet responsio ad questionem. a Cap. xxxv.

Ec quoq̄ locut⁹ est. hic p̄nē agit⁹ de terre diuise ac diuidēde datione ēptum ad eius partem. Cui⁹ fuit duplex cā. Una pro leuitarū habitaculo. Alia .p fugitiuo⁹ receptaculo q̄ describit ibi. De ipsis aūt oppidis Circa primū dr: b Precipe filijs israel. Ex quo patet q̄ erant ad hoc astricti diuino p̄cepto. c Ut dent leuitis de possessionibus suis. iam habitis ēptum ad duas tribus ⁊ dimidiā: ⁊ habendis ēptū ad nouē tribus cā dimidia. d Urbes ad habitandū. nō dicit ad dominandū uel ad reditus inde accipiendū: quia sic erāt ipsius regis uel alio⁹ dñō⁹ vrbes in quibus habitābāt leuite. vnde ⁊ ebron fuit vna de illis: ut habet Josue. xx. ⁊ tamen chaleb fuit dñs ipsius: quia data est ei in possessionē: ut habet Josue. xv. e Et suburbana p circuitum. spacia sunt extra muros ciuitatis que non sunt clausa muris. f Que a muris ciuitatum ⁊c. tendent. i. protendent uel prolongabunt in circuitu ciuitatū. ideo subditur: g Contra orientem erunt duo milia cubiti. Dicunt expositores nostri communiter q̄ idem est spacium mille passuum ⁊ duorum milium cubitorum: quia passus continet quatuor pedes: ut dicunt. cubitus aut̄ cōtinet duos pedes. sed hoc est cōtra cōmune dictū: q̄ passus cōtinet quinq̄ pedes. vnde versus: Quinq̄ pedes passū facit: passus quoq̄ centū Viginti q̄nq̄ stadiū: si tres miliare Octo facit stadia: duplicatū sit tibi leuca. Dato etiā q̄ passus cōtineret quatuor pedes tm̄: adhuc dictū eo⁹ non consonat hebraice veritati: qz vbi translatio nostra habet mille passuum: In hebreo habet: Mille cubitoꝝ. ⁊ iō videt repugnātia ad hoc qō subditur: Ad orientem duo milia cubiti ⁊c. Ra. Sa. dicit q̄ ꝑm veritatē duo milia cubiti erāt extra muros ciuitatū p circuitū: mille tamen cubiti, q̄nquiozes muris erant sic ordinati q̄ non poterat ibi dom⁹ edificari: nec poterat arari uel seri uel vinee ibi plantari: ⁊ erāt ad recreationē hominū ⁊ pascua animaliū. Fiebant etiā ibi piscine ad lotionē vestiū: ⁊ ideo isti mille cubiti vocabant, q̄rie suburbana ⁊ de illis loquit̄ scriptura precise. cum dr in hebraica veritate: Que a muris ciuitatū forinsecus p circuitū mille cubitoꝝ spaciū tendent. In alijs aūt mille cubitis longinquiorib⁹ a muris poterāt vinee plātari, large tamē loquēdo pertinent ad suburbana: ⁊ hoc modo loquitur scriptura. cū dr. Ad orientem duo milia cubiti ⁊c. b De ipsis autem oppidis. Hic consequenter tangitur causa secūda assignationis predictarum ciuitatū leuitis. s. ut essent receptaculū fugitiuoꝝ. ⁊ primo describit predictarum ciuitatum ordinatio. secundo fugitiuorū saluatio. ibi: Si quis ferro percusserit. tertio redditur predictorū rō ibi: Ne pollutis terrā. Circa primū agit de numero ciuitatū refugij. cū dicit: i Sex erūt in fugitiuoꝝ auxilia. ⁊ p̄ hoc dicit erūt: ꝑz q̄ lz moyses dū adhuc viueret separauerit tres ciuitates p fugitiuis: ut habet Deut⁹, iij, tamē nō fuerūt ordinate totaliter ad refugiū donec per iosue alie tres fuerūt ad hoc ordinate in terra chanaan: ut habetur Josue, xx. k In quibus cum fugerit ⁊c. nō poterit eū occidere. ex quo videt q̄ si attigisset eū anteq̄ intrasset ciuitatē: poterat eū occidere. l Donec stet in conspectu multitudinis ⁊ causa illius iudicetur. a iudicibus ciuitatis: in cuius terminis fuerit homicidium factum: ut videbitur infra. Consequenter agitur de situ ciuitatum refugij. cum subditur: m Tres erunt trans iordanem ⁊ tres in terra chanaan. Licz enim trans iordanem habitarent tm̄ due tribus cum dimidia: tamen tot erant ibi ciuitates refugij quot erant citra iordanem: vbi habitabant nouem tribus ⁊ dimidia. Cuius rationem assignat Rabi Salomon dicens q̄ hoc fuit quia in terra galaad que erat trans iordanem: habitabant homines proni ad effusionem sanguinis: ꝑm q̄ dicitur Osee. vj. Galaad ciuitas operantium idolum supplantata sanguine. vbi in hebreo habetur: Torcular sanguinis. Alia etiam causa potest assignari: quia terra trans iordanem erat longinqua a templo domini: ideo ibi multiplicabātur ciuitates refugij ut effusores sanguinis elongarentur a templo: vnde ⁊ dauid licz esset sanctus: prohibitus est tamen edificare templum eo q̄ multum sanguinē effuderat in bellis: ut habetur. j. Paralypomenon. xxij.

De tribu isachar: dux phaltihel filiꝰ oçan. De tribu aser: abiud filiꝰ salomi. De tribu neptalim phedahel filius amiud. Hi sūt q̄bus p̄cepit dñs ut diuiderent filijs israel terram chanaan.

Ecª quoq̄ locutᵇ dñs ad moysen ī cāpestribus moab supra iordanē ꝟ hiericho. Precipeᵇ filijs israel ut dent leuitē de possessionibus suis vrbes ᵇad habitandū: ⁊ᶜ suburbana eaꝝ p circuitū: ut ipsi ī oppidis maneant: ⁊ suburbana sint pecoribᵍ ac iumentis: qᵈ a muris ciuitatū forinsecus p circuitū mille passuū spacio tendent. Cōtraᵍ orientē duo milia erunt cubiti: ⁊ ꝟ meridiē similiter erūt duo milia. Ad mare quoq̄ qō respicit occidentē: eadē mēsura erit: ⁊ septētrionalis plaga eq̄li termino finiet. Eruntq̄ vrbes in medio: ⁊ foris suburbana. Deʰ ipsis aūt oppidis que leuitis dabitis: sexⁱ erūt in fugitiuoꝝ auxilia separata: ut fugiat ad ea q̄ fuderit sanguinē: ⁊ exceptᵏ his alia quadraginta duo oppida id est simul q̄dragintaocto cum suburbanis suis. Ipseq̄ vrbes q̄ dabunt de possessionibᵍ filioꝝ israel ab his q̄ plus habēt: plures auferent: ⁊ q̄ minus pauciores. Singuli iuxta mēsurā hereditat⁹ sue dabūt oppida leuitis. Alit dñs ad moysen: Loq̄re filijs israel: ⁊ dices ad eos: Dñ trāsgressi fueritis iordanē in terrā chanaan: decernite q̄ vrbes ee debeāt in p̄sidia fugitiuorū q̄ nolētes sanguinē fuderunt: inˡ quibᵐ cū fugerit profugus: cognatus occisi nō poterit eū occidere: donecⁿ stet i p̄spectū multitudinis: ⁊ cā illiᵒ iudicet. De ipsis aūt vrbibᵖ q̄ ad fugitiuoꝝ subsidia sepant: tresᵠ erūt trā iordanē: ⁊ tres ī tra chanaā tā filijs israel q̄ ꝟ aduenis atq̄ peregrinis: ut cōfugiat ad eas

Item quia alie tres addende erant: quādo dilatati fuissent termini habitationis cor. ut habet Deut. xix. a Si quis ferro percusserit. Hic consequenter describit fugitiuorū saluatio. & primo ostenditur qui fugitiui non sint saluandi. secundo qui sint saluandi ibi: Qz si fortuitu. tertio qualiter non saluandi debeant condemnari ibi: Homicida sub testibus punietur

Circa primū sciendū q̄ peuticus a proposito: si ex percussione sequebat mors nō debebat saluari per ciuitatem refugij. & q̄tum ad hoc dr: Si q̄s ferro percusserit & mortu⁹ fuerit q̄ percussus est. q̄ autem loquitur scriptura de percutiente a proposito patet p illud qđ sequitur postea Qz si fortuitu q̄cq̄ horum fecerit. Consideranđ ē q̄ fm q̄ dicit Ra. Sa. in instrumēto percussionis requirit q̄ homo percussus ex eo possit mori. & ideo consequenter dicit: b Si lapidem iecerit & ictu occubuerit. i. si lapis sit tante magnitudinis q̄ possit letale vulnus inferre: & eodem modo dicitur in aliis lesionib⁹ in textu hebraico: excepto primo vbi dicitur absolute: Siquis ferro percusserit & mortu⁹ fuerit. & non exprimitur ictu: qz sufficienē intelligit: eo q̄ cū minimo instrumento ferreo: utpote cum acu posset interfici homo. Si aūt aliqs peuteret primū a proposito lapillo minimo uel festuca & percussus mortuus esset. nō esset ꝓpter hoc percutiens interficiendus: qz nullo modo est verisimile q̄ percussus esset mortuus ex percussione illa: si alia cā. c Statim ut apprehenderit eū interficiet. etiā i ciuitate refugij: ut dicit Ra. Sa. sed hoc est intelligendū q̄n inuenict eū post iudiciū datū de homicidio illo quod fuit factū a ꝓposito. d Qz si fortuitu. Hic ostendit q̄s debeat saluari in ciuitate refugij videlicet interficiēs a casu absq̄ odio & insidijs. & ponit ad hoc exemplū Deut. xix. de illo qui nō habēs inimicitias cū proximo vadit cum eo ad scindendū ligna: & ferrū securis de manubrio interficit. primū sequit: e Reducet p̄ sniam in vrbē &c. Ex quo patet q̄ iudicium de homicidio ꝓpetrato vtrū fuerit a casu uel a ꝓposito non ficbat in ciuitate refugij: sed magis in illa in cuius terminis factū fuerit homicidiū: qz ibi magis poterat sciri veritas de facto: & qz conditiones rei & actoris erāt ibi magis note: & iō dicit hic q̄ data sententia in illa ciuitate de innocentia percussoris reducebat percussor in vrbem ad quam cōfugerat. Consequenter describit modus saluandi cū dicit: f Manebit q̄ ibi &c. Si enī ante exiret terminos ciuitatis illi⁹ non saluabat: quia inuentus extra poterat occidi a propinquo interfecti: ad quē de iure pertinebat mortem propinqui sui vindicare. Rationem aūt predicte mortis assignat Ra. Sa. dicēs q̄ effusio sanguinis etiam a casu abbreuiat vitam. est etiam horrida coram deo. Officium autem summi sacerdotis est orationibus & sacrificijs impetrare prolongationem vite: & vitatē placare. & ideo ipso viuente homicida nō debebat ad terram propriam redire. Alia autem ratio ad hoc potest assignari licz enim interfector a casu esset innocēs: & puniretur sine sua culpa in hoc q̄ erat profugus a ciuitate sua: non tamē hoc erat sine causa quia ex morte ipsius inter amicos defuncti poterāt seditiones & homicidia oriri: & per consequens pax cōmunis turbari: maxime quia iudei crudeles erant & proni ad effusionem sanguinis: ideo ad hoc malum euitandum in communitate: homicida a casu manebat exul ad tēpus: quia debitabendū est bono particulari propter cōseruationem boni cōmunis. poterat aūt reuerti in morte summi pontificis pro qua tūc erat afflictio & luctus in toto populo: & tali tēpore solent ire particulares sedari. g Homicida. Hic cōsequenter describit qualiter nō saluandus debeat condēnari. & primo q̄tum ad testes. cum dicit h Sub testib⁹ punietur. qz duo testes ad minus ad eius cōdemnationē requiruntur. secundo q̄tū ad iudices. cum dicit: i Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis. ut a morte saluet: nec etiā ut eius mors differat. iō subdit: k Statim & ipse morietur. qui erit cōuictus de homicidio voluntario l Exules & profugi &c. qz silicet p precium nō poterāt reuerti ad loca sua ante mortē summi pōtificis. m Ne polluat. Hic reddit rō p̄dicte punitionis. s. ut terra custodiret munda: que maculat effusione sanguinis innocentis: que macula erat auferēda p mortē voluntarij homicide: & eadē rōne effusio sanguinis homicide a casu p exiliū p̄dictū erat precauēda. cā vero mūditie terre obseruāde tāgit cū dr: n Ego enī sum dns q̄ habito inter filios israel. p̄ quā fidē vnus dr: & p specialē cultū latrie. & iō terra huius habitationis diuine preceteris debet seruari munda p purgationē peccatorum: & maxime homicidij voluntarij: qz sanguis innocēs effusus sup terrā ꝓpē horrorē criminis dicit clamare coram deo: Gen. iiij. Ecce vox sanguinis fratris tui abel clamat ad me de terra. o Cap. xxxvj.

Accesserūt aūt. Hic ex p̄dictis ponit q̄stio. & p̄ q̄stionē mouet. 2°. ad q̄stionē rūdet. ibi: Rūdit moyses. 3°. rōnsio executiōi dat. ibi: Fecerūtq̄. Questio aūt orit eo q̄ s. xxvij. ca. de mādato dni ordinatū fuit q̄ filie salphaad succederēt patri i hereditate: eo q̄ nō habebat filiū masculū & b ē q̄ dicit: p Tibi dño &c. & iō si nuberēt viris alterius trib⁹. sequeret q̄ hereditas earū trāsiret ad aliā tribū:

qui nolens sanguinem fuderit
Si quis [a] ferro percusserit: & mortuus fuerit qui percussus ē reus erit homicidij: & ipse morietur. Si [b] lapidem iecerit: & ictu occubuerit: similiter punietur. Si ligno percussus interierit: percussoris sanguine vindicabitur. Propinquus occisi homicidā interficiet: statim [c] ut apprehenderit eum interficiet. Si per odium quis hominem impulerit uel iecerit quippiam in eum per insidias: aut cū esset inimicus manu percusserit & ille mortuus fuerit: percussor homicidij reus erit. Cognatus occisi statim ut inuenerit eum iugulabit. Qz [d] si fortuitu & absq̄ odio & inimicitijs quicq̄ horū fecerit & hoc audiente populo fuerit comprobatum: atq̄ int̄ percussorem & propinquū sanguinis questio ventilata: liberabitur innocēs de vltoris manu: & reducet [e] per sententā in vrbem ad quam confugerat: manebitq̄ [f] ibi donec sacerdos magnus qui oleo sancto vnct⁹ ē moriat. ¶ Si interfector extra fines vrbium que exulibus deputate sunt fuerit inuentus: & percussus ab eo qui vltor est sanguinis: absq̄ noxa erit qui eū occiderit. Debuerat enim profugus vsq̄ ad mortē pontificis in vrbe residere. Postq̄ autē ille obierit: homicida reuertet in terrā suam. Hec sempiterna erunt & legitima in cunctis habitationibus vestris. Homicida [g] sub [h] testibus punietur. Ad vnius testimonium nullus cōdemnabitur. Non [i] accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis: statim [k] & ipse morietur. Exules [l] & profugi ante mortem pontificis nullo modo in vrbes suas reuerti poterunt: ne [m] polluatis terrā habitatiōis vestre que insontiū cruore maculat: nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem fuderit. Atq̄ ita emūdabit vestra possessio me commorante vobiscum. Ego enim sum dominus qui habito inter filios israel. [o]

XXXVI

Accesserunt aūt & p̄n̄cipes familiaꝝ galaad filij machir filij manasse de stirpe filiorū ioseph: locutiq̄ sūt moysi coram p̄ncipib⁹ israel atq̄ dixerunt: Tibi [p] domino nostro precepit dns ut terram sorte diuideres filijs israel:

quia filius natus ex illa muliere qui debebat terram illam hereditare: non erat computandus in tribu matris sed patris: quia genealogia hominum non accipitur per matres sed per patres: ⁊ ex hoc sequebatur ꝙ in anno quinquagesimo iubilei in quo hereditates debebant reuerti ad primos possessores: quia nõ poterãt vẽdi uel alienari etiã vltra illum terminũ. q̃tum ad hereditatem p̃dictam non reuerterentur: ⁊ sic sequeret sortium confusio ex tali translatione de parte hereditatis vnius tribus trãslata ad aliam: quod est contra domini preceptum. ut h̃ ⁊ Leuiti. xxvij. habetur. a Respõdit moyses. Hic ponitur respõsio moysi ex auctoritate dñi videlicet ꝙ ad euitandũ inconueniẽs p̃dictũ filie salphaad non possent contrahere matrimoniũ nisi cum hominibus sue tribus: ⁊ sic hereditas earum non transibat ad aliam tribum. ⁊ eodem modo precipitur de alijs mulieribus habentibus hereditatem. ⁊ hoc patet ꝑ illud quod subditur: c Cuncte femine maritos de eadem tribu accipient. In hebreo habetur sic: Omnis filia que hereditabit hereditatem vni de cognatione patris sui erit vxor. ex quo videtur ꝙ istud preceptum non cadit nisi super mulieres succedentes in hereditate: ut dicunt aliqui. sed contrariũ videtur per illud quod in textu dicitur: b Omnes enim viri ducent vxores de tribu ⁊ cognatione sua. ex quo videtur ꝙ nõ poterant accipere mulieres de alia tribu: etiam hereditatem nõ habentes. nec per consequens poterant ille contrahere cum viris alterius tribus: vnde ⁊ eadem ratio huius assignatur ex vtraq̃ parte tam viri q̃ mulieris scilicet in permixtione tribuum. vnde subditur: d Nec sibi misceantur tribus ⁊c̃.] dispẽsatum tamen fuit ꝙ tribus sacerdotalis ⁊ regia possent cõmisceri ꝑ matrimonia: tum ꝓpter nobilitatem vtriusq̃ tribus: tũ ut reges ꝑ sacerdotes familiaritatẽ cum eis habentes in vero cultu dei tenerent: tum etiã ut ꝑ h̃ pax in cõmuni populo magis seruaret: e Feceruntq̃ filie salphaad. Hic cõsequent̃ ponit p̃dicte responsionis executio. ⁊ pz lrã. f Hec sunt mãdata. Hec est cõclusio libri: Hec. s. que predicta sunt: Sũt mandata. q̃tũ ad moralia ⁊ cerimonialia. g Atq̃ iudicia. q̃tum ad iudicialia.

⁊ ut filiabus salphaad fratris nostri dares possessionẽ debitã patri: quas si alterius tribus homines vxores acceperint: sequetur possessio sua ⁊ trãslata ad aliã tribũ de nostra hereditate minuet: atq̃ ita fiet ut cum iubileus. i. quinquagesim⁹ annus remissiõis aduenerit cõfundatur sortium distributio: ⁊ alioꝝ possessio ad alios trãseat. Respõdit[a] moyses filijs isrl̃ ⁊ dño precipiẽte ait: Recte tribus filioꝝ ioseph locuta est: ⁊ hec lex super filiabus salphaad a dño promulgata est. Nubãt quibus volunt: tm̃ ut sue trib⁹ hominib⁹: ne cõmisceatur possessio filiorum israel de tribu in tribum. Omnes[b] enim viri ducent vxores de tribu ⁊ cognatione sua. ⁊ cũcte[c] femine de eadem tribu maritos accipient: ut hereditas ꝑmaneat in familijs: nec[d] sibi misceantur tribus sed ita maneant ut a dño separate sũt.] Feceruntq̃[e] filie salphaad ut sibi fuerat ĩperatũ: ⁊ nupserũt maala ⁊ thersa ⁊ egla ⁊ melcha ⁊ noa filijs patrui sui de familia manasse qui fuit filius ioseph: ⁊ possessio q̃ illis fuerat attributa mãsit in tribu ⁊ familia patris earũ. Hec[f] sũt mandata atq̃[g] iudicia que mãdauit dñs per manũ moysi ad filios israel in cãpestrib⁹ moab supra iordanem cõtra hiericho.

Explicit liber Numeri.

Postilla libri Numerorum finit.

Incipit Deuteronomius. Cap.j.

Eclaratio sermonum tuoꝝ illuminat: ⁊ intellectū dat paruulis. Sicut dictū fuit in principio Exodi lex non datur propꝛie vni persone singulari sed cōmunitati: ⁊ ideo datio legis pꝛesupponit aduma/tionem plebis cui lex sit danda: ⁊ ideo sicut fuit dictum in principio Gen̄. lex que continetur in q̄nq; libris moysi sic diuidit; q; p̄mo in libro Gen̄. ꝛescribit separatio fidelis populi ab infideli: ⁊ eius adunatio sub cultu vnius dei. In Exodo vero ⁊ in alijs duobus libris sequentibus ꝛescribit datio legis populo iam adunato. In ꝛeuteronomio vero ꝛescribitur replicatio legis date in eius explicatiē: ꝛe qua pꝛetest dici competenter verbum pꝛopositū: Declaratio sermonū ⁊c. Unde liber iste procedit p̄m quadruplicē modum in verbis pꝛopositis contentū. s. explicādo obscura: quod notat cū dicit: Declaratio. 2°, replicando in alijs libris predicta: qō notat cum dicitur: Sermonū tuoꝝ. tertio supplendo omissa: quod notat ibi: Illuminat. quarto applicando ⁊ addendo necessaria: quod notat cum dicit: Et intellectū dat paruulis. sicut videbitur in pꝛocessu libri. Qui quidem liber diuidit in ꝓlogū ⁊ executionem. que incipit ibi: Cepitq; moyses. In pꝛoœmio quatuoꝛ notant. primo quis scripsit. secūdo quibus. ibi: Ad cēm israel. tertio vbi scripsit. ibi: Trans iordanē. quarto quādo scripsit. ibi: Quadragesimo anno. Circa primū. s. a Hec sūt verba. sciendū q; alij dixerunt q; moyses non scripsit hunc librum: sed trīn pꝛotulit verba uel sententiam: que iosue ⁊ alij senes memoꝛiter retinentes in hunc librum conscripserunt post mortem moysi: ⁊ hoc pꝛobāt primo: eo q; dicitur in principio: Hec sūt verba que locutus est moyses. ⁊ non dicit: que verba scripsit. secundo ex hoc q; dicitur: Trans iosdanem. ⁊ sic videtur q; liber fuerit scriptus trans iordanem. Moyses autem iordanem non transiuit: ut patet in fine huius libri ⁊ in plurib⁹ alijs locis. tertio ex hoc q; in fine huius libri describit moꝛs ⁊ sepultura ipsius moysi quam ipse moyses scribere non potuit. Sz hoc est manifeste contra id quod habet infra. xxxj. ca. vbi dicit: Scripsit itaq; moyses legem banc: ⁊ tradidit sacerdotibus filijs leui: qui pꝛotabant archam federis dn̄i. ⁊ infra eodem ca. Postq; autē scripsit moyses verba legis huius in volumine atq; cōpleuit: pꝛecepit leuitis qui pꝛotabant arcā federis dn̄i dicēs: Tollite librū istū ⁊c. Et ideo dicūt alij q; esdras scripsit principiū ⁊ finē bui⁹ libri addendo verbis moysi. sed hoc est contra illud quod dicit in principio hui⁹ libri: Hec sunt verba que locutus est moyses. ex quo patet q; non sunt verba esdre sed moysi. Pꝛopter quod dicit Ra. Sa. ⁊ habet alij q; totus iste liber scriptus fuit a moyse excepto vltimo ca. quod scripsit iosue post mortē moysi. Ad illud autem quod obijcit primo dicendū q; moyses verba libri huius seu sententiā primo pꝛotulit coꝛam populo per modum exhoꝛtationis: ⁊ q̄tū ad hoc dicit: Hec sunt verba que locutus est moyses. sed postea scripsit ad memoꝛiā in futurū. Quod aūt secūdo obijcit. magis est ad oppositū: q; trās iordanem ⁊ citra accipiūt in sacra scriptura ꝛespectu situs bieruſalem. ⁊ ideo illa pars vbi habitabant due tribus cū dimidio: que fuit acquisita ante transitū iordanis vocat trās iordanem: quia inter ipsam ⁊ bieruſalē iordanis est medius. Ad tertiū ꝛesponsio patet ex dictis. Consequenter ostenditur quibus scripsit. cū dicit: b Ad omnem israel. Dicit aūt Ra. Sa. q; ad hoc vocauit totū populū: ut q̄libet haberet locū loquēdi si vellet in aliquo obijcere verbis moysi ut sic postea nullus haberet locū cōtradicēdi. sed non est verisimile q; totus populus posset generaliē audire verba moysi loquētis: cū numerus viroꝝ qui poterāt ad bella pꝛocedere absq; mulieribus ⁊ paruulis esset. sexcenta milia ⁊ mille septingenti triginta. ut habet Nume. xxvj. Et iō melius videt dicendū q; q̄n moyses loquebat verba libri huius populo p̄ modū exhoꝛtationis: fuerunt ibi trīn capitanei ⁊ principales populi: in quibus quodāmodo tota multitudo populi continebat. Scripsit tamen

Incipit liber elleaddaberim q̄ Deuteronomium pꝛenotatur. Cap. i.

Ec[a] sunt verba que locutus est moyses ad[b] omnem israel trās[c] iordanem in solitudine campestri contra[d] mare rubrum: inter[e] pharan ⁊ thofel: ⁊ laban ⁊ aseroth: vbi[f] auri est plurimum vndecim[g] diebus ꝛe oreb per[h] viā montis seir vsq; cades barne. Quadragesimo[i] anno

iordanē in solitudine cāpestri. anteq; transiret iordanem. d Cōtra mare rubrum. habet enī b mare multos sinus: ⁊ vnus illoꝝ est cōtra locū illū. e Inē pharā ⁊ thofel ⁊c. noīa sunt locoꝝ circa locum illū vbi moyses explanauit legē. f Ubi auri est plurimū q; ibi sūt minere auri. g Undeci dieb⁹ ꝛe oreb. istud exponit duplicit. Uno mō ab alijb⁹ referēdo ad trām pcedētē cū dr: Hec sūt verba q̄ locut⁹ē moyses. in tali loco. Undeci diebus. i. xj. dies posuit ad loquendū ista. Sz quō exponat trā sequens ⁊ cui coniūgat cū dicit: Per viā mōtis seir ⁊c nō habet ex verbis eoꝝ. ⁊ iō aliter exponit ab alijs nō solum referēdo ad trām pcedentē: sed etiā subsequentē: ut sit sensus: Hec verba locutus est moyses. xj. diebus. veniēdo. s. ꝛe oreb p viā montis seir. ita q; in illo vndenario dierū facta est legis explanatio. Sed hec expositio nō videt rōnabilis q; nō est verisimile q; moyses eundo p viam explanaret populo legē: q; talis explanatio requirit quietem doctoꝛis ⁊ auditoꝝ. Et iō Ra. Sa. aliter exponit dicēs: q; in b notat spaciū terre inter montē oreb ⁊ cades barne: quod p̄m eos est itineris. xj. dieꝝ. ⁊ tūn filij israel ī recessu suo ꝛe oreb post legē datā venerunt illuc in tribus diebus: quod sic pꝛobat q; anno secūdo egressionis ꝛe egypto mense secundo vicesima die mēsis recesserūt ab oreb. ut habet Nume. x. ⁊ eodē anno. xxix. die mēsis tertij venerūt ī cades barne vnde miserunt explozatoꝛes: si igit inde subtrahant. xxx. dies quib⁹ populus māsit ī sepulcbris cōcupiscētie: q; ibi comederūt carnes mense integro. ut habet Nume. xj. ⁊ iterū. vij. dies quibus māsit populus in aseroth q̄diu maria fuit recluſa: nō remanēt nisi tres dies quib⁹ fecerūt iter p̄dictū. ⁊ b pōsuit moyses p̄m eū ad ostendendū filijs israel: qualiē ꝛeus accelerabat iter populi ad intrandū cito terrā ꝓmissionis: nisi pꝛeccatū eoꝝ impediuisset qñ territi verbis explozatoꝛū murmurauerūt contra dn̄m volentes ꝛeuerti in egyptū. ⁊ ideo. xl. annis fuerunt vagabundi p̄ ꝛeserti. Igit p̄m hanc expositionē est sensus. Undecim diebus ꝛe oreb. supple itur vsq; ad cades eundo. b Per viā montis seir. i. qua itur ꝛe oreb in seir: quia cades est intermedia: ⁊ subintelligit: quā viam tribus diebus feciſtis ꝛeo accelerāte iter ꝛestrū ⁊ ita accelerasset residuū: nisi pꝛeccata ꝛestra posuissent impedimentū. Aliter etiā exponit referendo li vndecim diebus: ad totū iter filioꝝ israel ꝛe oreb vsq; ad ingressum terre pꝛomissionis: ut sit sensus. Si nō pꝛeccauisſetis dn̄o: vndecim diebus ꝛe oreb venisſetis ad ingressum terre ꝓmissionis transeundo p̄ cades ⁊ per monteꝝ seir: q; dn̄s ꝛedisset vobis gratiā in conspectu filioꝝ esau: ⁊ concessisset vobis transitū p̄ mediū terre sue. Sed pꝛopter pꝛeccatū ꝛestrū ꝛenegatus est vobis illic trānsitus: ⁊ circuiuistis mōtē seir longo tpe. ut habet. j. eo. ca. ⁊ p̄m vtrāq; expositionem est b modus loquēdi q; apud hebreos vocat ꝛecurtatus uel recisus. s. qñ aliqua tacent: q; tn̄ necessario subintelliguntur. Sicut. ij. Reg. v. ca. vbi trānslatio nostra habet: ꝓposuerat enim dauid in die illa p̄miū ei q; percussisset iebuseū ⁊c. In hebreo habet sic: Et dixit dauid in die illa q; percusserit iebuseū ⁊c. ⁊ non fit mentio ꝛe pꝛemio nec in generali nec in speciali. ⁊ tn̄ subintelligit q; pꝛemiū eius foret q; esset pꝛinceps militie: ut habet. j. Paral. xj. sic in textu p̄dicto secundum duas expositiones vltimas aliqua subintelliguntur. ut pz ex p̄dictis. Consequenter ostēdit tēpus quo moyses scripsit. cū dr: i Quadragesimo anno. s. ab egressu filioꝝ

moyses ad omnē israel generaliē: q; nō solū illi q̄ erāt tūc p̄sentes b etiā absentes ⁊ futuri ꝛe populo illo obligabant ad ea que fuerūt scripta in b libro. ⁊ iō fuit repositus in latere arche ut legeret q̄libet anno septimo: ut habet j. xxxj. ca. Consequenter ostendit vbi scripsit. cū dicit: c Trans

ísrael ɼ egypto qz in quadraginta annis quib⁹ filij ísrael fuerũt vagi ꝓ ɼsertum includitur ann⁹ qui transierat ab egressu ɼ egypto vsq; ad missionẽ explozatoꝝ · ut dictum fuit ¶ Nu. xiij. ca. a Undecimo mense. ex quo patet q; ꝟba bm⁹ libri dixit moyses filijs ísrael ⁊ scripsit ꝓpinqu⁹ morti sue. ⁊ hoc duplici ɼ causa vna est: quia ibi cõtinent aliqua ꝟba increpationis ꝓpter ꝓcca-ta q; cõmiserant sicut ⁊ iacob increpauit ruben leui ⁊ symeon. p. ꝓpinqu⁹ morti. ut dr̃ Geñ. xlix. ⁊ Josue filios ísrl ut dr̃ Josue vltj ⁊ similr samuel j. Regũ. xij. ca. secũda causa est ut fortj⁹ memorie ímpmerent: quia ꝟba que a patrib⁹ filijs: ⁊ a ꝓncipib⁹ subiectis ꝓpe mortẽ tradunt melius cõmendant. b Postq; pcussit seon ɼ. qz si increpasset eos ante tẽp introduxisset filios ísrael i partem terre ab eis possidendam potuisset dixisse cũ eẽnt dure cernicis ⁊ ad rebellandũ. pn̄: quid ad istum increpare nos ⁊ legem nobis ímponere qui nõ potuit nos introducere in aliquã partẽ terre a nobis possidẽde? c Cepitq; moyses. Hic incipit executio libri. ⁊ diuiditur in quatuor ptes ꝓncipales. In ꝑma moyses ponit inductionẽ ad legis reuerẽtiam p bñficia eis ꝓmissa ⁊ in ptẽ ꝑstita. secũdo ponit explanationẽ ad legis obseruantiã ⁊ efficaciã. ca. iij. tertio excitationẽ ꝑ bñdictiones ⁊ maledictiones futuras ad legis obseruantiã ca. xxvij. quarto finalẽ dispositionẽ ad pseuerantiã in lege q̃si cõdens testamentũ ⁊ disponẽs ad introductionẽ in vlteriorẽ terrã. xxj. ca. Circa ꝑmũ notandũ q; inducit boies ad legis reuerentiã. ꝑmo reducẽdo ad memoriam bñficia ante legẽ patrib⁹ promissa ⁊ partim etiã filijs eoꝝ prestita. secũdo recolẽdo beneficia post legem datã exhibita. ca. ij. Circa ꝑmũ ca. ꝑmo repetunt beneficia ꝓmissa. secũdo culpa cõmissa ibi: Profectiq; ɼ oreb. tertio ꝓnitẽtia omissa ibi: Et rñdistis mihi. Circa ꝑmũ scriendũ q; ante legẽ duo spãliter patrib⁹ ds̃ ꝓmisit. s. terre magnitudinẽ Geñ. xiij. Dixit dñs ad abrahã. seq; Leua oculos ⁊ vide a loco in quo nũc es ad aquilonẽ ⁊ meridiẽ ⁊ orientẽ ⁊ occidentẽ: oẽm terrã quã cõspicis tibi dabo ⁊ semini tuo. ⁊ plis multitudinẽ. Geñ. xv. Suspice celũ ⁊ numera stellas si ꝑtes. ⁊ dixit ei: sic erit semẽ tuũ. Primo igit recolit ꝑmũ. secũdo secũdũ ibi: Dixiq; vobis. Circa ꝑmũ dr̃ sic: Cepitq; moyses explanare legẽ. addendo aliq; ad eius intellectum ⁊ ei⁹ ɼclarationẽ. d Et dicere. ea que inferj⁹ sequũtur. e Dñs ds̃ noster locutus ẽ ad nos in oreb. ⁊ ideo cũ sit ɼitas ꝓ essentiã debuistis ei credere absq; ɼsitatione. quid aũt dixit subdit cũ dr̃: f Sufficit vobis q; in hoc mõte mãsistis. qz filij ísrael iam recepant legem a dño. ut dr̃ Exo. xx. ⁊ fecerũt tabernaculũ ⁊ oĩa ei⁹ instrumẽta ad diuinũ cultũ: ut dr̃ Exo. xxv. ca. ⁊ ordinati erant sup ꝑplm tribuni ⁊ cẽturiones q̃nquagenarij ⁊ decani. ut dr̃ Exo. xviij. ⁊ iõ nõ debẽbãt plꝰ manere in monte oreb. sed transire ad terrã sibi ꝓmissam. ideo subditur: g Reuertimini. nõ qz filij ísrael q; tũc erãt ꝑus fuissent in ɼa ꝓmissionis sed patres eoꝝ qui inde discẽderãt in egyptũ. ꝓpter qõ Geñ. xv. ca. dr̃: Generatione aũt q̃rta reuertent huc. ⁊ iõ dr̃: Reuertimini ⁊ venite ad mõtẽ ãmorreoꝝ. vbi describit ɼe ꝓmissiõis magnitudinẽ. b Et iuxta litꝰ maris. s. mediterranei sup qõ terra ꝓmissionis sita est ꝑm lõgitudinẽ suam. i Et libani. mons est i fine terre ꝓmissionis ꝑ sus aquilonẽ. a quo denominata est terra que ẽ circa montẽ illũ. k Usq; ad flumen magnũ eupbratẽ. ex q̃ꝑte magnitudo terre sibi ꝓmisse: tamẽ nõ obtinuerũt eam totã vsq; ad flumen eupbraten ante tẽpus salomonis l En inquit tradidi vobis. i. tradã. ⁊ loq; de futuro ꝓ modũ ꝑteriti ꝓpter certitudinẽ ꝟbi diuini. ita enj certi debẽbãt esse de ea obtinenda ꝓ auxilium diuinũ: ac si eã obtinerent de ꝑsenti. quia sic factũ fuisset nisi peccatũ eoꝝ impedissent. iõ subditur: m Ingredimini ⁊ possidete eã. ac si dicat. nullꝰ poterit vobis in aliquo resistere. qõ etiã ꝓbat ꝓ hoc quod subdit: n Sup quã iurauit dñs patrib⁹ vestris ɼ. Iz enj ꝟbũ simplex ipsi⁹ dei sit certũ: tamẽ i ꝓmissione terre addidit iuramentũ. ut dr̃ Geñ. xxij. ut ɼ impletione bn⁹ ꝓmissionis nulla ɼeret esse ɼsitatio addidit iuramentũ. o Dixiq; vobis. Hic replicat secũdũ ꝓmissum. s. seminis multitudinẽ. qõ ostenditur adimpletũ cũ dr̃: p Nõ possum solus sustinere vos. i. curã regiminis vestri. hoc dixit moyses ppko de ꝑsilio ietro. ut dr̃ Exo. xviij. q Quia dñs ds̃ vester multiplicauit vos. sic patrib⁹ ꝓmiserat. r Et estis hodie sic stelle celi plurimi. i. ad modũ stellarũ multiplicati. sic enj dixerat abrahe Geñ. xv. ca. Suspice celũ ⁊ numera stellas si ꝑtes. ⁊ dixit ei: sic erit semẽ tuum. s Dñs ds̃ patrũ vꝝ addat ɼ. sicut dictũ fuit Geñ. xv. q; filij ísrael erant multiplicãdi sicut stelle celi q̃ꝑtũ ad tonos ⁊ sicut puluis terre Geñ. xiij. ca. q̃ꝑtũ ad malos. ⁊ iõ quia fecerat moyses hic mẽtionẽ de multitudine eoꝝ ad modũ stellarũ. iõ subdit: deprecando dñs addat ad hũc numerũ multa milia. quia desiderabat multitudinẽ bonoꝝ ⁊ nõ malorꝝ. t Nõ valeo sone. ɼ. sustinere. q̃ꝑtũ ad spũalia ꝓmouenda. v Et pondus. q̃ꝑtũ ad tpalia disponẽda: que aggrauant mentem ad modũ pẽderis. x Et iurgia. q̃ꝑtũ ad lites ⁊ iudicia prescindenda. ⁊ iõ subdit: y Date ex vobis viros. i. pollẽtes virtute animi. z Sapientes. in diuinis. a Et gnaros. in agibilib⁹ humanis. b Quoꝝ cõuersatio sit. ꝑbata. p claritatem vite ⁊ fame. c Ut ponã eos ꝓncipes. ad regendũ mecũ ꝑplm. d Bona res est quã vis facere. quia p hoc negocia citius ⁊ facilj⁹ expediẽtur. e Tulicq; ɼ tribubus vestris. p electionẽ ⁊ consensũ vestrũ. f Uiros sapientes ⁊ nobiles. moribus ⁊ genere. quia ꝑm q; dicit Boetj⁹ de cõsolatione. nobilitas generis q̃ꝑtũ ẽ ɼ se videt ipsis nobilib⁹ quandã necessitatẽ ímponere ne a maioꝝ suoꝝ ꝓbitate degenerẽt. g Et constituj eos principes. in diuersis gradib⁹ ⁊ officijs. vñ subditur: h Tribunos. qui ꝑsunt mille. i Centuriones. qui centum. ⁊ sic de alijs. k Precepiq; eis dicens: Audite illos. quia iudiciũ debet dari cum maturitate ⁊ discretione. ad quod ꝓcrigitur q; partes diligenter audiant.

vndecimo mẽse ꝑmo die mẽsis locutus ẽ moyses ad filios ísrael omnia que ꝓceperat illi dñs: ut diceret eis: postq; percussit seon regẽ ãmorreoꝝ: qui habitauit in esebon: ⁊ og regẽ basan qui mansit in aseroth ⁊ in edrai transiordanẽ in terra moab. Cepitq; moyses explanare legem ⁊ dicere: Dominus ds̃ noster locutus est ad nos in oreb dicens: Sufficit vobis q; in hoc mõte mãsistis. Reuertimini ⁊ venite ad mõtem ãmorreoꝝ: ⁊ ad cetera q̃ ei proxima sunt cãpestria atq; montana ⁊ humiliora loca cõtra meridiẽ: ⁊ iuxta litus maris: terrã chananeoꝝ ⁊ libani vsq; ad flumen magnum eupbraten. Ecce inquit tradidi vobis. Ingredimini ⁊ possidete eam: super quam iurauit dñs patribus vestris abrahã isaac ⁊ iacob: ut daret illã eis ⁊ semini eoꝝ post eos. Dixiq; vobis illo in tpe: Nõ possum solus sustinere vos: quia dñs deus vester multiplicauit vos: ⁊ estis hodie sicut stelle celi plurimi. Dñs deus patrum vestroꝝ addat ad hunc numerũ multa milia: ⁊ benedicat vobis sicut locutus ẽ. Nõ valeo solus negocia vestra sustinere ⁊ pondus ⁊ iurgia. Date ex vobis viros sapientes ⁊ gnaros quorũ conuersatio sit ꝑbata in tribubus vestris: ut ponã eos vobis ꝓncipes. Tunc respondistis mihi: Bona res est quã vis facere. Tulicq; de tribubus vestris viros sapientes ⁊ nobiles ⁊ constitui eos ꝓncipes tribunos ⁊ centuriones ⁊ quinquagenarios ac decanos qui docerẽt vos singula: precepiq; eis dicens: Audite

a Et qō iustū est iudicate nō diuertētes a iustitia aliq̄ ꝓmio nec fauore uel amicitia.iō subdit: b Siue ciuis sit ille siue peregrinus.qz cōciues solēt magis diligi ꝙ alieni. c Ita paruū audietis ut magnū.hoc dicit quia diutes solēt magis honorari ⁊ audiri ꝙ pauꝑes: qō nō debet esse in iudicio. d Quia dei iudiciū est.alij enī iudicant sicut eī ministri.⁊ ideo si diuertāt a iustitia.directe faciunt cōtra deū. e Dz si difficile uobis uisum aliquid fuerit.ita ꝙ non uideatis clare quid sit determinādū. f Referte ad me.ut determinē uobis quid agēdū sit si sciam.ut si nō.ad consiliū dñi referam.sicut fecit de filiab⁹ salphaad.ut dictū est Nu.xxvij. g Profecti aūt de oreb. ꝑ ꝙ moyses narrauit ꝓdicta bñficia: hic ꝓsequit refert culpā cōmissam ex relatiōe explorator̄ ꝑ quā fuit retardatū ꝓmū ꝓmissū de ingressu ēre ꝓmissionis.Circa qō moyses ꝓmo replicat accessū ꝑpli ad missionis locū.secūdo missionē explorator̄.ibi: Et accessistis.tertio ꝓcatū cōmissum.ibi: Et noluistis ascendere. quarto,ꝓmissi impedimentū.ibi: Cuq̄ audisset dñs. Circa ꝓmū dr: Profecti aut̄ de oreb. q̄ alio noie uocatur mons synai. h Trāsiuim⁹ ꝑ deserti terribilē.quia erāt ibi serpētes magni ⁊ scorpiones in multitudine ꝓm qō dr infra.viij.ca. Erat ibi serpens flatu adurens ⁊ scorpio. i Per uiā mōtis āmorrei.i.ꝑ uiā que ducit ad illū montē ꝑ quem debāt ingredi.seq̄t: k Dixi uobis uenistis ad montem āmorrei. ostendendo uobis locū illos: ⁊ qō iustum ē iudicate. l Siue ciuis sit ille siue peregrinus: nulla erit distantia ꝑsonarū. m Ita paruū audiet̄ ut magnū: nec accipietis cuiuscūq̄ ꝑsonā: quia dei iudiciū est. n Dz si difficile uobis uisu aliquid fuerit: referte ad me ⁊ ego audiā. o Precepiq̄ eis oia q̄ facere deberetis. p Profecti aūt de oreb transiuimus ꝑ heremū terribilē ⁊ maximam solitudinē quā uidistis ꝑ uiā montis āmorrei: sicut ꝓcepit dñs deus noster nobis. Cūq̄ uenissem⁹ i cades barne: dixi uobis: q Uenistis ad montem āmorrei quem dñs deus noster datur⁹ est uobis. Ude terrā quā dñs deus tuus dabit tibi. Ascende ⁊ posside eam sicut locutus est dñs deus noster patribus tuis. Noli timere: nec quicq̄ paueas. r Et accessistis ad me oēs atq̄ dixistis. Mittam⁹ uiros qui cōsideret terrā ⁊ renunciēt per qō iter debeamus ascendē: ⁊ ad q̄s pergere ciuitates. s Cumq̄ mihi sermo placuisset: misi ex uobis duodecim uiros singulos de tribubus suis. Qui cū perrexissent ⁊ ascēdissent i mōtana uenerūt usq̄ ad uallem botri: ⁊ cōsiderata terra sumētes de fructib⁹ eius ut ostenderent uobis ⁊ attulerūt ad nos atq̄ dixerūt: Bona est terra quā dñs deus noster daturus est nobis. t Et noluistis ascēdere sed incredduli ad sermonē dei nostri murmurastis in tabernaculis uestris: atq̄ dixistis: Odit nos dñs: ⁊ idcirco eduxit nos de tra egypti ut traderet in manu āmorrei atq̄ deleret. Quo ascēdemus? Nūcij⁹ terruerūt cor nostrū dicentes: Maxima multitudo ē: ⁊ nobis statura procerior. Urbes magne: ⁊ ad celū usq̄ munite. Filios enachim uidim⁹ ibi. u Et dixi uobis: nolite metuere: nec timeatis eos Dñs deus⁹ qui ductor est noster: ꝓ uobis ipse pugnabit: sicut fecit in egypto cūctis uidētib⁹ ⁊ i solitudine ipsi uidistis. Portauit te dñs deus⁹ tuus ut solet homo gestare paruulū filium suū in omni uia ꝑ quā ambulastis: donec uenires ad locū istū. x Et nec sic q̄dē credidistis dño deo uestro q̄ precessit uos in uia: ⁊ metatus ē locū i quo tentoria figere deberetis: nocte ostendēs uobis iter ꝑ ignē: ⁊ die ꝑ columnā nubis. y Cūq̄ audisset dñs uocē sermonū uoꝝ iratus iurauit ⁊ ait: z Nō uidebit q̄spiā de hoib⁹ generationis hui⁹ pessime terrā bonam quā sub iuramēto pollicitus sū patrib⁹ uestris ꝓter caleph filiū iephone. Ipse enī uidebit eā: ⁊ ipsi dabo terrā quā calcauit ⁊ filijs eius: quia secutus est dñm. a Nec miranda indignatio in pplm: cū mihi q̄q̄ irat⁹ ꝓpter uos dixerit: Nec tu intrabis ibi. b Sed Iosue filius naue minister tuus introibit illuc: hunc hortare ut ꝓficiat: ipse enī diuidet terrā hereditate israel. c Paruulos uestros de quibus dixistis ꝓ captiuitate fore: et filios qui hodie ignorant bonum et malum: ipsi introibunt illuc: et eis dabo terrā ut possideant eā. d Uos autē reuertimini et proficiscimini in desertum per uiā maris rubri. e Respondens⁹ dixistis mihi: Peccauimus dño: ascendemus et pugnabimus iuxta oīa que mandauit nobis dñs deus noster. Cūq̄ accepissetis arma bellica: et putaretis facile ꝓpositum iter: f Dixit dñs mihi: Dic eis: Nolite ascendere nec pugnare: non enī sum uobiscū: ne cadatis coram inimicis uestris. g Locutus sum uobis: et non audistis: sed contra os meum et uerbum dei uestri tumultuosi ascendere uoluistis. h Egressusq̄ est uobis occurrit amorreus habitator montis illius: et persequtus est uos sicut solent apes facere: et cecidit uos in seir usq̄ horma. i Reuersi autē flebatis coram dño: et non exaudiuit uocē uestrā nec aures ꝓbuit ad uerba uestra. k Sedistis ergo in cades diebus multis iuxta tempus quo ibi fuistis. l Transiuimusq̄ solitudinem que respicit ad rubrum mare: sicut locutus est mihi dñs: et circuiuimus montem seir multis temporibus. m Dixitq̄ dñs ad me: n Sufficiat uobis circuisse montem istum: conuertimini ad aquilonem. o Et populo ipsi mandabis: Uos transibitis fines fratrum uestrorum filiorum esau qui habitant in seir: et timebunt uos. Custodite igitur ualde: p Ne moueamini contra eos. Non enī dabo uobis de terra eorum quantum ꝓtenditur uestigium pedis: quia hereditate possidendā dedi montem esau. q Cibos emetis ab eis argento: et comedetis. Sed et aquā hauietis pecunia: r Scio enī benedixisse te dñm deo tuo in omnibus operibus manuū tuarū: nouit iter tuum quomodo transieris solitudinem hanc grandem: quadraginta annis dñs deus tuus fuit tecum: et nihil tibi defuit. s Cūq̄ transissemus fratres nostros filios esau habitantes in seir per uiā campestrem de helath et de asiongaber: conuersi ibimus per uiā deserti moabitici. t Dixitq̄ dñs mihi: Ne uexes moabitas: nec ineas contra eos bellum. Non enī dabo tibi de terra eorum quicq̄ possidendum: quia filijs loth dedi ar in possessionem. u Emim habitauerunt in ea ꝓlim: populus magnus et ꝓceri⁹ et innumerabilis quasi enacim. Et ipsi reputati sunt gigantes similes enacim: sed et moabitę uocant eos emim. x In seir quoq̄ habitauerunt horei ante: quos filij esau ꝓsequti delentes de conspectu suo habitauerunt pro eis: sicut fecit israel in terra possessionis sue quā dedit dñs illis. y Surgite et transite torrentem arnon. Ecce tradidi in manu tua sehon regem hesebon amorreum et terram eius: incipe possidere eā: et pugna contra eum. z Hodie incipiam mittere terrorem meum et pauorem tuum in populos qui habitant sub omni celo: ut audita fama tui contremiscant et paueant te sicut parturientem. a Misi ergo nuncios de deserto cademoth ad sehon regem hesebon uerba pacis dicens: b Transibo per terram tuam: gradiens ibo uia publica: non declinabo neq̄ ad dexteram neq̄ ad sinistram. c Cibos uendes mihi pecunia quos comedam: et aquam quam bibam dabis mihi argento. Tantum pedibus meis ꝓmittam transitum: d Sicut fecerunt filij esau habitantes in seir et moabitę qui habitant in ar: donec transeam iordanem in terram quam dñs deus noster dabit nobis. e Noluit autē sehon rex hesebon transire nos per fines suos: indurauit enī dñs deus tuus spiritum eius et obfirmauit cor illius ut traderet eum in manus tuas sicut hodie uides. f Dixitq̄ dñs ad me: Ecce cepi tradere sehon et terram eius in conspectu tuo: incipe possidere eā. g Egressusq̄ est sehon contra nos cum omni populo suo ad pugnandum in iasa. h Tradidit autē eum dñs deus noster in conspectu nostro: percussimusq̄ eum et filios eius et omnem populum eius. i Subuertimusq̄ cuncta oppida eius in tempore illo: et interfecimus uirum et mulierem et paruulos: non dimisimus ex eis quicq̄ superesse. k Tantum iumenta diripuimus sibi et spolia ciuitatum quas cepimus. l De aroer que est super ripam torrentis arnon et de ciuitate que in ualle est usq̄ galaad non fuit ciuitas quam non ꝓpugnauerimus: cuncta tradidit dñs deus noster in manus nostras. m Terram filiorum ammon non attigisti omnemq̄ regionem que iacet iuxta torrentem iaboc et ciuitates montanas: et quicquid ꝓhibuit dñs deus noster. n Conuersi ascendimus per uiam basan: egressusq̄ est og rex basan in occursum nostri ipse et omnis populus eius ad pugnandum in edrai. o Dixitq̄ dñs ad me: Ne timeas eum: quia in manu tua tradidi eum et omnem populum eius et terram eius: sicut fecisti sehon regi amorreo qui habitauit in hesebon. p Tradidit ergo dñs deus noster in manibus nostris og regem basan et omnem populum eius: percussimusq̄ eum donec ne unus quidem superesset ex eis. q Tunc cepimus omnes urbes eius: non fuit ciuitas quam non tulerimus ab eis: sexaginta urbes uniuersam regionem argob regnum og in basan. r Omnes ciuitates istas munitas excelsis muris portisq̄ et uectibus: absq̄ ꝓpugnaculis et urbibus innumerabilibus. s Interfecimusq̄ eos sicut fecimus sehon regem hesebon: delentes omnem uirum et mulierem et paruulos ciuitatum. t Iumenta autē et spolia ciuitatum diripuimus sibi. u Tulimusq̄ eo tempore de manu duorum regum amorreorum terram que est trans iordanem a torrente arnon usq̄ ad montem hermon. x Sidonii autē uocant hermon sirion: et amorrei appellant eum senir. y Omnes ciuitates planitiei et uniuersum galaad et basan usq̄ ad salcha et edrai ciuitates regni og in basan. z Iste enī solus remanserat de stirpe gigantum. a Lectus eius lectus ferreus: nonne ipse est in rabbath filiorum ammon? nouem cubitorum longitudo eius et quatuor cubitorum latitudo in cubito uiri. b Possedimus igitur terram illam in tempore illo: de aroer que est super torrentem arnon dimidium montis galaad et ciuitates eius dedi rubenitis et gadditis. c Reliquum autē galaad et uniuersum basan regnum og dedi dimidię tribui manasse uniuersam regionem argob cum omni basan que uocatur terra gigantum. d Iair filius manasse tulit uniuersam regionem argob usq̄ ad terminos gessuri et machati: et uocauit eam ex nomine suo basan auoth iair usq̄ in presentem diem. e Machir autē dedi galaad. f Rubenitis autē et gadditis dedi de galaad usq̄ ad torrentem arnon medium torrentis et terminum usq̄ ad iaboc fluuium filiorum ammon. g In campestri quoq̄ iordanem et terminos eius a cenereth usq̄ ad mare campestre quod est mare salsum subter radices montis phasga ad orientalem plagam. h Precepi autē uobis in tempore illo dicens: Dominus deus uester dedit uobis terram hanc ut possideatis eam: armati transibitis ante fratres uestros filios israel omnes uiri fortes. i Uxores uestre et filij et pecora uestra (scio enī quod habeatis multa pecora) manebunt in urbibus quas dedi uobis. k Donec requiem det dñs fratribus uestris sicut et uobis: et possideant et ipsi terram quam dñs deus uester dabit eis trans iordanem: tunc reuertetur unusquisq̄ ad possessionem suam quam dedi uobis. l Iosue quoq̄ precepi in tempore illo dicens: Oculi tui uiderunt cuncta que fecit dñs deus noster duobus regibus istis: sic faciet omnibus regnis per quę transieris. m Non timeas eos: quia dñs deus noster ipse pugnabit pro uobis. n Precepi quoq̄ dño in tempore illo dicens: o Dñe dñe tu cepisti ostendere seruo tuo magnificentiam tuam et manum tuam robustam: quis enī est deus in celo et in terra qui ualeat facere opera tua et fortitudinem tuam imitari? p Transibo et uidebo terram optimam trans iordanem montem hunc optimum et libanum. q Iratus dñs contra me propter uos non exaudiuit me: dixitq̄ mihi: Sufficit tibi: ne addas ultra loqui de hac re. r Ascende in uerticem phasga et leua oculos tuos contra occidentem et aquilonem et meridiem et orientem: et intuere eā oculis tuis: non enī transibis iordanem istum. s Precipe iosue et robora eum et confortā: iste enī transibit ante populum hunc et ipse diuidet eis terram quam uidebis. t Mansimusq̄ in ualle contra domum phogor. u Et nunc israel audi ceremonias et iudicia que ego docco te facere: ut uiuens ingrediens possideas terram quam dñs deus patrum uestrorum dabit uobis. x Non addetis ad uerbum quod loquor uobis: nec auferetis ex eo: custodite mandata dñi dei uestri que ego precipio uobis. y Oculi uestri uiderunt ea que fecit dñs contra beelphegor: omnem uirum qui secutus est beelphegor disperdidit dñs deus tuus de medio tui. z Uos autē qui adhesistis dño deo uestro uiuitis cuncti hodie. a Ecce docui uos iustificationes et iudicia sicut precepit mihi dñs deus meus: ut sic faciatis in medio terre ad quam ingredimini possidendam. b Custodite et facite ea: hec enī est sapientia uestra et intellectus coram populis: qui audito uniuersa iustificationum hec mirabuntur et dicent: Ecce populus sapiens et intelligens: gens magna cui nulla est alia tam iustificationes et iudicia iusta. c Nec enī est alia gens tam grandis que habeat deos appropinquantes sibi sicut dñs deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. d Et quę est alia gens tam grandis que habeat iustificationes et iudicia iusta: iuxta omnem legem hanc quam ego ponam hodie coram uobis? e Tantum cauete uobis et custodite animas uestras diligenter: ne obliuiscamini uerborum que uiderunt oculi uestri et ne recedant de corde uestro cunctis diebus uite uestre: docebisq̄ ea filios et nepotes uestros. f Die quo stetistis coram dño deo uestro in horeb: cū mihi dixisset dñs: Congrega ad me populum ut audiat sermones meos et discat timere me cunctis diebus quibus uiuit super terram: et filios suos erudiat: g Accessistisq̄ et stetistis ad radices montis: mons autē ardebat usq̄ ad medium celum: erat tenebre nubes et caligo. h Locutusq̄ est dñs ad uos de medio ignis: uocem uerborum eius audistis et figuram omnino non uidistis: i Preter sonum tantummodo uocis. k Et annunciauit uobis testamentum suum quod precepit ut faceretis illud: decem uerba que scripsit in duabus tabulis lapideis. l Mihi quoq̄ precepit dñs in tempore illo ut docerem uos ceremonias et iudicia que facere debeatis in terra ad quam ingredimini ut possideatis eam. m Custodite igitur diligenter animas uestras: quia nullam similitudinem uidistis in die qua locutus est dñs ad uos in horeb de medio ignis. n Ne forte decepti faciatis uobis sculptum aliquod simulacrum: imaginem masculi aut femine. o Similitudinem omnium animantium que sunt super terram: siue uolucrum que uolant sub celo. p Siue eorum que reptant in terra: piscium qui morantur in aquis subter terram. q Ne eleuans oculos ad celum: et uidens solem et lunam et omnia astra celi errore deceptus adores ea et colas: que creauit dñs deus tuus ut seruirent cunctis gentibus que sub celo sunt. r Uos autē tulit dñs et eduxit de fornace ferrea de egypto ut sitis ei populus hereditarius sicut hodie probatur. s Dñs autē iratus est contra me propter uerba uestra: et iurauit ne transirem iordanem et ne introirem terram optimam quam dñs deus tuus dabit tibi. t Ego enī morior in hac terra: non transibo iordanem: uos autē transibitis et possidebitis terram optimam. u Cauete ne forte obliuiscamini pactum dñi dei uestri quod pepigit uobiscum: et faciatis uobis sculptum simulacrum omnium que prohibuit fieri dñs deus tuus. x Ignis enī consumens est dñs deus tuus deus zelotes. y Si genueris filios et filios filiorum uestrorum: et inueterati habitaueritis in terra: et polluti feceritis sculptum aliquod similitudinem omnium que prohibuit dñs deus tuus fieri: et malum coram eo feceritis ut ad iracundiam prouocetis eum: z Testes uocabo hodie celum et terram quod cito perituri sitis de terra ad quam transgredimini iordanem ut possideatis eam: non habitabitis in ea diu sed delebimini penitus. a Et dispergit uos dñs in populos: et remanebitis pauci numero in gentibus ad quas ducet uos dñs. b Ibique seruietis diis hominum manufactis ligno et lapidi que nec uident nec audiunt nec comedunt nec odorantur. c Quęrentesq̄ inde dñm deum tuum inuenies eum si tamen toto corde quęsieris illum et in tribulatione tua hec te inuenerint nouissimo tempore: d Reuertere ad dñm deum tuum et audies uocem eius. Deus enī misericors dñs deus tuus non dimittet te nec delebit penitus: nec obliuiscetur pactum patrum tuorum quod iuratus est illis. e Interroga de diebus antiquis qui fuerunt ante te ex quo creauit deus homines super terram: a summo celi usq̄ ad summum eius: si facta est unquam huiuscemodi res aut audita similis ei. f Numquid audiuit populus uocem dei loquentis de medio ignis sicut tu audisti et uixit? g Aut tentauit deus ut ueniens tolleret sibi gentem de medio nationis alterius per temptationes per signa et prodigia et per bellum et in manu ualida et brachio extento et per horribiles uisiones iuxta omnia que fecit uobis dñs deus uester in egypto coram te? h Tibi ostensum est ut scires quia dñs ipse est deus et non est alius absq̄ eo. i De celo auditam fecit tibi uocem suam ut doceret te: et super terram ostendit tibi ignem suum magnum: et uerba illius audisti de medio ignis. k Eo quod dilexerit patres tuos elegitq̄ semen eorum post eos: eduxit te in conspectu suo in fortitudine sua magna de egypto: l Ut deleret gentes maximas et fortissimas atq̄ robustiores te introduceret et daret tibi terram earum in possessionem sicut hodie uides. m Scito ergo hodie et cogites in corde tuo quia dñs ipse est deus in celo sursum et in terra deorsum: et non est alius. n Custodi ceremonias eius et mandata que ego precipio tibi hodie: ut bene sit tibi et filijs tuis et ut sis longeuus super terram quam dñs deus tuus dabit tibi cunctis diebus. o Separauit tres ciuitates trans iordanem ad orientalem plagam solis: p Ut fugiat ad eas qui occiderit proximum suum nolens et non odio prius habito: sed quasi lignum cum eo ad siluam uadens ut succidat ligna: et manum eius ferro ꝓtendente ferrum lapsum de manubrio uulnerauerit eum et mortuus fuerit: q Ad unam ex his ciuitatum fugiat et uiuat: ne forte sanguis ultoris dolore concitus animam eius persequatur et comprehendens eum quia longa est uia occidat: cum non sit dignus morte qui hesterno et nudiustertio tempore non habuit odium contra eum. r Propterea ego precipio tibi ut tres ciuitates separes tibi. s Dilatabitq̄ dñs deus tuus terminos tuos sicut iurauit patribus tuis: et dabit tibi omnem terram quam promisit ut daret patribus tuis: t Si custodieris mandata eius que ego precipio tibi hodie ut faciatis ea et diligas dñm deum tuum et ambules in uiis eius cunctis diebus. u Addes tibi tres alias ciuitates preter has tres: x Ne effundatur sanguis innocentis in medio terre quam dñs deus tuus dabit tibi possidendam: et sit sanguis in te. y Sin autem odio habuerit proximus tuus te et insidiatus ei consurrexerit et percusserit eum plagam mortiferam et mortuus fuerit: et ille fugerit ad unam de his ciuitatibus: z Mittent seniores ciuitatis illius et tollent eum inde: et tradent in manu propinqui interfecti ut moriatur. a Non parcet anima tua ei: sed auferes malum innocentis sanguinis de israel: ut bene sit tibi. b Non transferes terminos proximi tui quos fixerunt priores in possessione tua quam possidebis in terra quam dñs deus tuus dabit tibi ut possideas eam. c Non stabit testis unus contra aliquem ullius iniquitatis aut peccati in quocunq̄ delicto: sed in ore duorum aut trium testium stabit omne uerbum. d Si steterit testis mendax contra hominem accusans eum preuaricationis: e Stabunt ambo homines quorum est causa coram dño et coram sacerdotibus et iudicibus qui fuerint in diebus illis. f Et cum diligenter inquisierint: si falsum testem dixerit contra fratrem suum: g Reddent ei sicut fratri suo facere cogitauit: et auferes malum de medio tui. h Ceteri audientes timorem habebunt: et non audebunt facere ultra quicquam huiuscemodi mali in medio tui. i Non misereberis eius: sed uitam pro uita: oculum pro oculo: dentem pro dente: manum pro manu: pedem pro pede reddi precipies. k Cum egressus fueris ad bellum contra inimicos tuos et uideris equos et currus et populum multum: non timebis eos: quia dñs deus tuus tecum est qui eduxit te de terra egypti. l Cumq̄ prope ueneritis ad congrediendum pugnam: stabit sacerdos et loquetur ad populum: m Et dicet eis: Audi israel: uos hodie congredimini ad pugnandum contra inimicos uestros: non pauescat cor uestrum: nolite timere nec paueatis nec formidetis a facie eorum: n Dominus enī deus uester in medio uestri est: qui pugnabit contra inimicos uestros ut saluet uos. o Locutiq̄ fuerint scribę ad populum: ꝓponent duces exercitus contra eos: p Quis est homo qui ędificauit domum nouam et nondum dedicauit eam? uadat et reuertatur in domum suam: ne forte moriatur in bello et alius dedicet eam. q Quis est homo qui plantauit uineam et nondum fecit eam communem? uadat et reuertatur in domum suam: ne forte moriatur in bello et alius faciat eam communem. r Quis est homo qui desponsauit uxorem et nondum accepit eam? uadat et reuertatur in domum suam: ne forte moriatur in bello et alius accipiat eam. s Hec scribe ad populum: ꝓponent duces exercitus contra eos: t Quis est homo pauidus et corde formidans? uadat et reuertatur in domum suam: ne forte pauidum faciat cor fratrum suorum sicut et cor eius. u Cumq̄ finierint scribę ad populum: constituent duces exercitus ad agendum: x Si ad expugnandam ciuitatem ingredi uolueris: ꝓpone ei pacem. y Si receperit et aperuerit tibi: omnis populus qui inuentus fuerit in ea: tributarius tibi erit et seruiet tibi. z Si pacem recusauerit et bellum ꝓpositum fuerit: obsidebis eam. a Et cum tradente dño deo tuo in manu tua ceperis eam: percutiens omnes qui habitant in ea in ore gladij: b Mulieres et paruulos et iumenta et cuncta que in ciuitate fuerint: uniuersam ꝓdam tuam: et comedes de spoliis hostium tuorum quę dñs deus tuus dabit tibi. c Sic facies cunctis ciuitatibus que procul a te ualde sunt: et non sunt de ciuitatibus istarum gentium que habitant hic. d Sed in ciuitatibus quas dñs deus tuus dabit tibi in possessionem: ne quem omnino relinquas uiuentem: e Sed anathemate consecrabis eos: hetheum et amorreum et chananeum et ferezeum et euheum et iebuseum sicut ꝓcepit dñs deus tuus: f Ne forte doceant uos facere omnia abominanda que fecerunt dijs suis: et peccetis in dñm deum uestrum. g Si obsederis ciuitatem multis diebus et pugnaueris contra eam ut capias illam: non succides arbores eius securi: de quibus uesci poteris: non ligna earum ad uastandum conuertes: quia lignum agri est et non homo: ut ueniat contra te in obsidione. h Ligna autem que scis non esse pomifera succide et edifica munitiones contra ciuitatem que contra te pugnat donec capiatur. i Si inuentus fuerit in terra quam dñs deus tuus dabit tibi possidendam occisus homo: et ignoratur qui percussor sit: k Egredientur seniores tui et iudices tui et metientur ad ciuitates que per circuitum habitantur ab eo qui occisus est: l Et ciuitas que uicina fuerit interfecto homini: tollent de armento uitulam anniculam que non traxerit iugum nec aratro terram scinderit: m Et adducent eam ad uallem asperam et inaccessam que numquam arata est nec semen recepit: et percutient uitulam in ea. n Accedentes autem sacerdotes filij leui: quos elegit dñs deus tuus ut ministrent sibi et benedicant in nomine dñi: o Ad quorum sententiam omnis causa et omne iudicium pendet: utrum mundus sit an immundus: p Lauabunt omnes seniores ciuitatis illius qui uicini fuerint interfecto homini manus suas super uitulam decollatam in ualle: q Et dicent: Manus nostre non fuderunt sanguinem istum: nec oculi nostri uiderunt. r Propitius esto populo tuo israel quem redemisti dñe: et ne reputes sanguinem innocentem in medio populi tui israel. s Et auferetur ab eis occasio sanguinis. t Tu autem auferes malum innocentis sanguinis de medio tui: cum feceris quod rectum est coram dño deo tuo. u Si egressus fueris ad bellum contra inimicos tuos et tradiderit eos dñs deus tuus in manus tuas: et captiuos duxeris: x Uidensq̄ in captiuitate mulierem pulchram: et adamaueris eam: uolueris habere uxorem: y Introduces eam in domum tuam: et radet capillos capitis sui et unguis ꝓcidet: z Et deposita ueste in qua capta est: sedebit in domo tua et flebit patrem suum et matrem suam uno mense: et postea intrabis ad eam et dormies cum illa: eritq̄ uxor tua. a Si autem non placuerit tibi: dimittes eam liberam: nec ꝓhibebis uendere eam pecunia nec opprimes illam: quia humiliasti eam dormiendo cum illa. b Si habuerit homo duas uxores: unam dilectam et alteram odiosam: genuerintq̄ ei filios et odiosa fuerit primogenitus: c Cumq̄ uoluerit diuidere substantiam suam filijs suis: non ualebit primogenitum dilectę anteponere filio odiosę qui primogenitus est: d Sed filium odiosę primogenitum agnoscet: et dabit ei duplicem partem eorum que habuerit: ipse enī est principium liberorum eius: et huic debetur primogenitura. e Si habuerit homo filium contumacem et protervum qui non audiat patrem suum nec matrem: et cum castigatus fuerit non acquiescat eis: f Tenebunt eum pater et mater et ducent ad seniores ciuitatis sue et ad portam iudicii: g Et dicent ad eos: Filius noster iste contumax et protervus est: non uult obedire mandatis nostris: comessator et ebriosus. h Lapidabit eum omnis populus ciuitatis illius: et morietur: et auferes malum de medio tui: omnis israel audiens timebit. i Si homo habuerit in se peccatum mortis: et adductus fuerit ad iudicium: et iudex iudicauerit eum: k Si quidem innocens est: non condemnabit eum: sed ꝓbabit iniquum esse: et ipse morietur. l Si autem reus est: percutiet eum: et ꝓbabit eum dignum morte. m Non uidebis bouem fratris tui aut ouem errare: et ꝓtinus ea negligere: sed reduces fratri tuo. n Si non habitat frater tuus prope te: nec nosti eum: congregabis in domo tua: et habebit apud te donec requirat frater tuus: et recipiat ea. o Sic facies de asino eius: de ueste et de omni supellectile fratris tui: quecunq̄ perierint et tu inueneris: non te debes subtrahere. p Si uideris asinum fratris tui aut bouem cadentem in uia: non ꝓtinus ea negligere: sed leua cum eo. q Non induetur mulier ueste uirili: nec uir utetur ueste femineo: abominatur enī dñs deus tuus omnem qui facit hec. r Si ambulans per uiam inueneris in arbore aut in terra nidum auium: matrem sedentem pullos uel ouum fouentem: non tolles matrem cum filijs: s Sed dimittes matrem: et sumes pullos ut bene sit tibi et prolixe uiuas. t Cum ędificaueris domum nouam: facies ꝓtectum per circuitum: ne effundatur sanguis in domo tua et ipse cadens de ea pereat. u Non seres uineam tuam diuersis seminibus: ne forte ꝓ multitudine seminis quod seminaueris et fructus uineę pereat. x Non arabis in bobus et asino simul. y Non indueris uestimento quod ex lana linoque contextum est. z Fimbrias facies in quattuor angulis pallii tui quo operiris. a Si duxerit homo uxorem et postquam intrauerit ad eam ceperit habere fastidium: b Et obiecerit ei crimina malę opinionis et infamare eam uolens dixerit: Uxorem hanc accepi et ingressus ad eam non inueni in ea signa uirginitatis: c Tollent pater puelle et mater eius signa uirginitatis puelle et ferent ad seniores ciuitatis in portam: d Et dicet pater puelle ad seniores: Filiam meam dedi huic uxorem: quam quia odio habet: e Ecce obiecit ei crimina malę opinionis dicens: Non inueni filiam tuam signa uirginitatis: et hec sunt signa uirginitatis filię mee. Et ostendent uestem coram senioribus ciuitatis: f Apprehendentes senes ciuitatis illius uirum illum: uerberabunt eum: g Et condemnabunt centum siclis argenti: quos dabunt patri puelle: quia infamare uoluit uirginem israel: habebitq̄ uxorem et non dimittet eam omnibus diebus uite sue. h Si autem uerum fuerit quod obiecit: non inuenta signa uirginitatis in puella: i Educent eam ad fores domus patris sui: et lapidibus obruent eam ciues sui: et morietur: quia fecit scelus in israel: et fornicata est in domo patris sui: auferes malum de medio tui. k Si inuentus fuerit homo dormiens cum uxore uiri: ambo morientur: adulter et adultera: auferes malum de israel. l Puella uirgo si desponsata fuerit uiro: et inuenta fuerit in ciuitate et dormierit cum ea: m Educetis utrumque ad portam ciuitatis illius: et lapidibus obruetis eos: et morientur puella quia non clamauit in ciuitate: et uir quia humiliauit uxorem proximi sui: auferes malum de medio tui. n Si uero in agro uir inuenerit puellam desponsatam et ui oppressa dormierit cum ea: solus uir qui dormiuit cum puella morietur: o Puellę autem nihil facies: non est in ea peccatum mortis: quia sicut consurgit homo contra proximum suum et occidit animam eius: ita et hec ꝓpositum habuit. p Clamauit enī in agro: et si uenerit qui liberet eam non inuenit. q Si inuenerit uir puellam uirginem quę non habet sponsum: et ui oppressa dormierit cum ea: et res ad iudicium uenerit: r Dabit qui dormiuit cum puella patri eius quinquaginta siclos argenti: et habebit uxorem quia humiliauit eam: non poterit dimittere eam omnibus diebus uite sue. s Non accipiet homo uxorem patris sui: nec reuelabit operimentum eius. t Non intrabit eunuchus lesis testiculis et abscisa uirilitate in ecclesiam dñi. u Non intrabit spurius in ecclesiam dñi: sed nec decima generatione quidem ingredietur de eo ecclesiam dñi. x Non intrabit ammonites et moabites in ecclesiam dñi: sed nec decima quidem generatione ingredietur de eis quisquam in ecclesiam dñi in sempiternum. y Eo quod non occurrerint uobis cum pane et aqua in uia quando egrediebamini de egypto: et quod conduxerit contra te balaam filium beor de mesopotamia syrie ut malediceret tibi. z Et noluerit dñs deus tuus audire balaam: conuertitq̄ maledictionem in benedictionem tibi: quia diligit te dñs deus tuus. a Non requires pacem eorum et utilitatem illorum cunctis diebus tuis in sempiternum. b Non abominaberis idumeum quia frater tuus est: nec aegyptium eo quod aduena fueris in terra eius. c Filij qui nascuntur de eis tertia generatione ingredientur ecclesiam dñi. d Si egressus fueris ad pugnandum contra inimicos tuos: custodi te ab omni re mala. e Si fuerit inter uos homo qui nocturno pollutus sit somnio: egredietur extra castra et non ingredietur ea. f Sed circa uesperum lauabitur aqua: et post occasum solis ingredietur castra. g Habebis locum extra castra ad quem egredieris foras. h Et paxillum habebis inter arma tua: quo cum sederis fodies et circumuersus operies stercus quod egestum est de corpore tuo. i Dñs enī deus tuus ambulat in castris tuis ut eruat te et tradat inimicos tuos in conspectu tuo: sit castra tua sancta: ne uideat in te fœditatem aliquam et auertat se a te. k Non tradas seruum domino suo qui ad te confugerit fugiens malum suum. l Habitabit tecum in loco quem elegerit in una ciuitatum tuarum ubi ei placuerit: non affliges eum. m Non erit meretrix de filiabus israel: nec scortator de filijs israel. n Non offeres mercedem meretricis nec pretium canis in templum dñi dei tui pro omni uoto: quia abominatio est apud dñm deum tuum utrumque. o Non fenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam nec fruges nec quamlibet aliam rem: p Sed alienigenę. Fratri autem tuo absq̄ usura quicquid petierit: ut benedicat tibi dñs deus tuus in omnibus ad quę intraturus possidebis terram. q Si uouisti aliquid dño deo tuo: non moreris reddere: requiret enī illud dñs deus tuus a te: et si distuleris: ꝓpositum tibi erit peccatum. r Si nolueris uouere: non eris reus. s Quod semel egressum est de labiis tuis obseruabis et facies sicut uouisti dño deo tuo: quę ꝓmisisti ore tuo et opere implesti. t Si ingressus fueris uineam proximi tui: comede uuas quantum uis et sacietas tua: extra uasa tua ne quicquam auferas. u Si ingressus fueris segetem proximi tui: confringe manu spicas: falcem ne mittas in messem proximi tui. x Si dimiserit uir uxorem suam et habens eam alterum duxerit: y Et hic quoque odio habuerit eam et scripto repudii dato in manu illius dimiserit de domo sua: aut certe mortuus fuerit: z Non poterit prior maritus qui dimisit eam accipere eam rursum postquam polluta est: quia abominatio est coram dño: et ne ꝓpter peccatum inducas terram quam dñs deus tuus dabit tibi possidendam. a Si sponsam duxerit homo nouam: non egredietur in exercitum nec quicquam publici oneris ei iniungetur: sed uacabit domui sue: et lętificabit uxorem suam quam duxit. b Non accipiet homo ad pignus inferiorem uel superiorem molam: quia animam suam ꝓpono pignori. c Si inuentus fuerit homo qui seruum fratrum suorum filiorum israel ꝓtrahat et ꝓtracto eo uendat: morietur fur ille: et auferes malum de medio tui. d Custodi plagam lepre: ut diligenter facias quecunq̄ docuerint uos sacerdotes leuitici generis: sicut mandaui eis: e Memor eorum que fecit dñs deus tuus in uia cum egrederemini de egypto. f Si mutuum petieris a proximo tuo quicquam: non introibis domum eius ut pignus auferas: g Sed stabis foris: et ille ad quem mutuum dederis proferet ad te pignus. h Si pauper fuerit: non dormies cum pignore: i Sed reddes ei ꝓtinus ingrediente sole: ut dormiat in ueste sua et benedicat tibi: et habebis iustitiam coram dño deo tuo. k Non calumniaberis mercenarium egenum et pauperem: sed nec aduenam qui ad te confugerit: l Sed in die reddes ei mercedem laboris sui: ante occasum solis: quia pauper est et ex ea sustentat animam suam: ne clamet contra te ad dñm et reputetur tibi in peccatum. m Non morientur patres pro filijs: nec filij pro patribus: sed unusquisq̄ pro peccato suo morietur. n Non declinabis iudicium aduene et pupilli: nec auferes pignus uidue. o Memento quod seruieris in egypto et redemerit te inde dñs deus tuus: ideo ego ꝓcipio tibi ut hoc faciendum esse memineris. p Cum messueris segetem in agro tuo et oblitus manipulum reliqueris: non reuerteris ut tollas eum: sed aduenę et pupillo et uidue relinquetur: ut benedicat tibi dñs deus tuus in omni opere manuum tuarum. q Si uindemiaueris uineam tuam: non colliges remanentes uuas: sed eas pauperibus et aduenis derelinques. r Memento quod seruieris in egypto: ideo ego ꝓcipio tibi ut hoc faciendum esse memineris. s Si fuerit lis inter homines: et ad iudicium uenerint: iudicabuntur a iudicibus: et iustum iustificabunt et impium condemnabunt. t Si impius fuerit qui percutiendus est: ꝓstrauit eum iudex et coram se facit uerberari pro mensura peccati sub certo numero plagarum: u Quadraginta uerbera infligi ei tantum ꝓcipit: ne ꝓ nimio numero uapulantis deformis abiecta uideatur. x Non alligabis os bouis terentis in area tua. y Si habitauerint fratres simul et unus ex eis mortuus fuerit: filius autem non habuerit: uxor

dñs ꝓpter vos dixerit ꝛc. Cõtrariũ aũt videt Au. xx. ca. vbi dr sic: Dixitq; dñs ad moysen ꝛ aaron: qz nõ credidistis mihi ut sanctificaretis me cozã filijs israel: nõ introducetis vos pplos in terrã quã dabo eis. ex quo pz q; dñs fuit iratus ꝓtra moysen ꝓpter peccatum suũ. Dicẽdum q; peccatũ populi fuit occasio ipsi moysi diffidẽdi verbo dñi, ꝛ sic loqr hic: a Propter vos. s. occasionaliter. b Et filij q̃ hodie vo. ac mali ignorant distantiã. hoc dixit ꝑtum ad illos qui adhuc non habent vsum rationis. c Vos aũt reuertimini ꝛc. a processu ꝑsus terram ꝓmissionis d Et respõdistis mihi. Dic describit penitẽtia omissa siue obstinatio. Iz eni filij israel audita sententia dñi ꝑdicta pniterẽt vt b q; nõ ascẽderant ad terram promissionis ꝑm mandatũ dei: tñ nõ fuit vera penitentia qz volebãt accedere ad eam cõtra eius prohibitionẽ, ꝛ ideo ab aduersarijs fuerũt vtcumlati. ꝛ pz lrã. e Itaq; egressus est ammoneus. Au. xxj. habet: chanane. Dicẽdum q; oẽs q̃ descenderũt de chã filio noe. noie generali vocant chananei sed a diuersis filijs ei nolunt spãlib noib. s. aliqui iebusei: aliqui ãmorrei: ꝛ sic de alijs. igit Au. xxj. ca. ponit nomẽ generale. hic aũt spãle. f Sicut solẽt apes persequi. i. faciliter ꝛ turmatim, apes eni q̃ aliquid psequũt volãdo turmatim hoc faciũt. Ra. Sa. exponit hoc de quodã genere muscarũ q̃ sũt similes apib sed habẽt aculeos venenatos. ꝛ ideo q̃ boues ab eis pungunt cadũt ꝛ moriũt. sic filij israel tunc coram suis aduersarijs ceciderũt. g Nec voci vestre voluit acquiescere, qz nõ retractauit suã sententiã ꝛ magis firmauit. b Sedistis ergo in cadesbarne multo tpe. In hebreo br sic: Et sedistis in cades dieb multis. ꝑm dies qb sedistis id est ꝑm numerũ dierũ quib sedistis in alijs mansionib. ut exponit Ra. Sa. qz ꝑm eũ tanto tpe sederũt ibi quanto tpe sederũt in alijs mansionib sequentib. i. xix. annis. qz totũ tẽpus quo sederũt in cades ꝛ alijs fuit. xxxviij. ãnoz ut br ca. se. includunt tamẽ ibi dies quibus ambulabant.

Rofectiq; inde ꝛc. Hic ꝓsequit iducit i Cap. ij. moyses pplm ad legis reuerẽtiã replicãdo bficia dei p legẽ datã. ꝛ p bficia collata tpe pacis. secũdo data tpe belli. circa mediũ hui ca. Surgite ꝛ trãsite ꝛc. Prima i tres ꝑm tres pplos cõtra quos ꝓhibiti fuerũt intrare bellũ. secũda ibi: Cũq; transissem. tertia ibi: Postq; aũt. Primus pplus cõtra quẽ prohibiti fuerũt bellare fuit

dñs ꝓpter [a] vos dixerit: Nec tu ingredieris illuc: sed iosue filius nun minister tuus ipse intrabit pro te. Hũc exhortare ꝛ roborã: ꝛ ipse sorte terrã diuidet israeli. Paruuli vestri de quib dixistis q; captiui ducerent ꝛ [b] filij qui hodie boni ac mali ignorant distantiam: ipsi ingredientur: ꝛ ipsis dabo terrã ꝛ possidebũt eam. Vos [c] aũt reuertimini ꝛ abite in solitudinẽ ꝑ viã maris rubri. Et [d] respõdistis mihi: Peccauim dño. Ascendemus ꝛ pugnabimus: sicut precepit dñs de [e] nobis. Cũq; instructi armis pergeretis in montẽ ait mihi dñs Dic ad eos. Nolite ascendere: nec pugnetis. Non eni sum vobiscum: ne cadatis coram inimicis vestris. Locutus sum ꝛ non audistis: sed aduersantes imperio dñi ꝛ tumẽtes superbia ascendistis in mõtem. Itaq; [e] egressus ãmoreus qui habitabat in montibus ꝛ obuiã veniens persequ est vos: sicut [f] solent apes persequi: ꝛ cecidit de seir vsq; horma. Cũq; reuersi plorauetis coram dño nõ audiuit vos: nec [g] voci vestre voluit acquiescere. Sedistis [h] ergo i cades diebus multis.

Rofectiq; [i] inde ꝛc. Venimus [k] i solitudinẽ que ducit ad mare rubrũ: sicut mihi dixerat dñs: ꝛ circuiuimus mõtẽ seir lõgo tpe. Dixitq; dñs ad me: sufficit vobis circuire montẽ istũ: ite cõtra aq̃lonẽ. ꝛ pplo ꝑcipe dicẽs: Trãsibitis [l] ꝑ tminos fratrũ [m] vestroz filioz esau q̃ habitãt i seir: ꝛ [n] timebũt vos. Videte ꝙ diligenter ne [o] moueamini cõtra eos. Neq; [p] eni dabo vobis de terra eoz quãtũ põt vni pedis calcare vestigiũ: qz possessionẽ esau dedi mõtem seir. Cibos [q] emetis ab eis pecunia ꝛ comedetis: aquã emptã hauriẽt ꝛ bibetis. Dñs [r] de tuus bñdixit tibi in oi [s] ope manuũ tuarũ. Nouit [t] iter tuũ: quo [u] trãsieris solitudinẽ hanc magnã p. xl. ãnos habitãs tecũ dñs de tu ꝛ [v] nihil tibi defuit. Cũq; [x] trãsissem fres nostros filios esau q̃ habitabãt in seir ꝑ viã cãpestrẽ de belath ꝛ de asiongaber: venim ad iter qd ducit i desertũ moab. Dixitq; dñs ad me: Nõ [y] pugnes ꝓ moabitas nec ieas aduers eos pliũ. Nõ eni dabo tibi q̃cq; de tra eoz: qa [z] ꝑ

[a] ꝓpter vos dixerit: Nec tu ingredieris illuc: sed iosue filius nun minister tuus ipse intrabit pro te. Hũc exhortare ꝛ roborã: ꝛ ipse sorte terrã diuidet israeli. Paruuli vestri de quib dixistis q; captiui ducerent ꝛ [b] filij qui hodie boni ac mali ignorant distantiam: ipsi ingredientur: ꝛ ipsis dabo terrã ꝛ possidebũt eam. Vos [c] aũt reuertimini ꝛ abite in solitudinẽ ꝑ viã maris rubri. Et [d] respõdistis mihi: Peccauim dño. Ascendemus ꝛ pugnabimus: sicut precepit dñs de [e] nobis. Cũq; instructi armis pergeretis in montẽ ait mihi dñs Dic ad eos. Nolite ascendere: nec pugnetis. Non eni sum vobiscum: ne cadatis coram inimicis vestris. Locutus sum ꝛ non audistis: sed aduersantes imperio dñi ꝛ tumẽtes superbia ascendistis in mõtem. Itaq; [e] egressus ãmoreus qui habitabat in montibus ꝛ obuiã veniens persequ est vos: sicut [f] solent apes persequi: ꝛ cecidit de seir vsq; horma. Cũq; reuersi plorauetis coram dño nõ audiuit vos: nec [g] voci vestre voluit acquiescere. Sedistis [h] ergo i cades diebus multis.

Rofectiq; [i] inde ꝛc. Venimus [k] i solitudinẽ que ducit ad mare rubrũ: sicut mihi dixerat dñs: ꝛ circuiuimus mõtẽ seir lõgo tpe. Dixitq; dñs ad me: sufficit vobis circuire montẽ istũ: ite cõtra aq̃lonẽ. ꝛ pplo ꝑcipe dicẽs: Trãsibitis [l] ꝑ tminos fratrũ [m] vestroz filioz esau q̃ habitãt i seir: ꝛ [n] timebũt vos. Videte ꝙ diligenter ne [o] moueamini cõtra eos. Neq; [p] eni dabo vobis de terra eoz quãtũ põt vni pedis calcare vestigiũ: qz possessionẽ esau dedi mõtem seir. Cibos [q] emetis ab eis pecunia ꝛ comedetis: aquã emptã hauriẽt ꝛ bibetis. Dñs [r] de tuus bñdixit tibi in oi [s] ope manuũ tuarũ. Nouit [t] iter tuũ: quo [u] trãsieris solitudinẽ hanc magnã p. xl. ãnos habitãs tecũ dñs de tu ꝛ [v] nihil tibi defuit. Cũq; [x] trãsissem fres nostros filios esau q̃ habitabãt in seir ꝑ viã cãpestrẽ de belath ꝛ de asiongaber: venim ad iter qd ducit i desertũ moab. Dixitq; dñs ad me: Nõ [y] pugnes ꝓ moabitas nec ieas aduers eos pliũ. Nõ eni dabo tibi q̃cq; de tra eoz: qa [z] ꝑ

[a] Propter vos. s. occasionaliter. [b] Et filij q̃ hodie vo. ac mali ignorant distantiã. hoc dixit ꝑtum ad illos qui adhuc non habent vsum rationis. [c] Vos aũt reuertimini ꝛc. a processu ꝑsus terram ꝓmissionis [d] Et respõdistis mihi. Dic describit penitẽtia omissa siue obstinatio. Iz eni filij israel audita sententia dñi ꝑdicta pniterẽt vt b q; nõ ascẽderant ad terram promissionis ꝑm mandatũ dei: tñ nõ fuit vera penitentia qz volebãt accedere ad eam cõtra eius prohibitionẽ, ꝛ ideo ab aduersarijs fuerũt vtcumlati. ꝛ pz lrã. [e] Itaq; egressus est ammoneus. Au. xxj. habet: chanane. Dicẽdum q; oẽs q̃ descenderũt de chã filio noe. noie generali vocant chananei sed a diuersis filijs ei nolunt spãlib noib. s. aliqui iebusei: aliqui ãmorrei: ꝛ sic de alijs. igit Au. xxj. ca. ponit nomẽ generale. hic aũt spãle. [f] Sicut solẽt apes persequi. i. faciliter ꝛ turmatim, apes eni q̃ aliquid psequũt volãdo turmatim hoc faciũt. Ra. Sa. exponit hoc de quodã genere muscarũ q̃ sũt similes apib sed habẽt aculeos venenatos. ꝛ ideo q̃ boues ab eis pungunt cadũt ꝛ moriũt. sic filij israel tunc coram suis aduersarijs ceciderũt. [g] Nec voci vestre voluit acquiescere, qz nõ retractauit suã sententiã ꝛ magis firmauit. [h] Sedistis ergo in cadesbarne multo tpe. In hebreo br sic: Et sedistis in cades dieb multis. ꝑm dies qb sedistis id est ꝑm numerũ dierũ quib sedistis in alijs mansionib. ut exponit Ra. Sa. qz ꝑm eũ tanto tpe sederũt ibi quanto tpe sederũt in alijs mansionib sequentib. i. xix. annis. qz totũ tẽpus quo sederũt in cades ꝛ alijs fuit. xxxviij. ãnoz ut br ca. se. includunt tamẽ ibi dies quibus ambulabant.

[i] Rofectiq; inde ꝛc. Hic ꝓsequit iducit i Cap. ij. moyses pplm ad legis reuerẽtiã replicãdo bficia dei p legẽ datã. ꝛ p bficia collata tpe pacis. secũdo data tpe belli. circa mediũ hui ca. Surgite ꝛ trãsite ꝛc. Prima i tres ꝑm tres pplos cõtra quos ꝓhibiti fuerũt intrare bellũ. secũda ibi: Cũq; transissem. tertia ibi: Postq; aũt. Primus pplus cõtra quẽ prohibiti fuerũt bellare fuit ꝑ pplos idumeoz q̃ descenderũt de esau. Circa qd ꝑmittit, ꝓhibitio belli cõtra idumeos. ꝛ secũdo describit subtrahendus ꝓbis beneficioz exhibitio illo tpe ꝛ precedenti ꝑtũ ad aliquid ꝛ etiã sequẽti ibi: Dñs deus tu. Premittit ergo modus veniendi iuxta trã idumeoz. cũ dr: Profectiq; inde. s. de cades. [k] Venim i solitudinem que ducit ad mare rubrũ sicut dixerat mihi dñs. put br ca. ꝑce. anteq; eni peccaret pplus de cept ab exploratorib incedebat recte ꝑsus montẽ seir qui ẽ in terra idumeoz. sed post peccatũ declinauerũt a via recta ꝛ magno tpe fuerunt vagabũdi ꝙ desertum ꝛ postea redierũt versus montẽ seir ꝛ qz filij esau noluerũt eis cõcedere transitũ ꝑ terram suã coacti sũt declinare ꝛ circuire terrã illã q̃usq; venissent vltra. ut br Au. xx. ca. ꝛ hoc dicẽ qd subdit: Et circuiuim montẽ seir ꝛc. Consequenter describit prohibitio belli cõtra idumeos. cũ dicit: [l] Transibitis ꝑ termin nos. i. iuxta terminos qz nõ iutrauerũt trã eorum. ut dictũ fuit Au. xx. ca. ꝑm probabiliorẽ opinionẽ. ꝛ dicet infra isto ca. [m] Fratrũ vestroz filioz esau. vocat fratres qz iacob a quo descenderũt filij israel ꝛ esau a quo idumei: fratres fuerunt vterini. ut br Beñ. xxv. ca. [n] Et timebũt vos. timebãt eni ne vellent occupare terram eorum: uel saltem ibidem aliquod malum facere: ꝓpter quod negauerunt eis transitum ꝑ eam. [o] Ne moueamini cõtra eos. ad prelium, ꝓpter predictam negationẽ. [p] Neq; eni dabo vobis de tra eoz ꝛc. quia ex merito abrahe a quo descenderũt ꝛ promissione sibi facta illa terra fuit concessa filijs esau: qui ex adiutorio dei expulerũt inde bozeos qui erant fortissimi. ut br infra eodẽ ca. [q] Cibos emetis ab eis. quia Iz filij esau nollẽt eis cõcedere transitũ ꝑ terram suã: tamẽ portabãt eis cibaria venalia ad locũ vbi trãsibãt iuxta terminos suos. [r] Dñs deus tu. Dic replicant in generali beneficia toto illo tpe exhibita. cum dr: Dñs deus tu benedixit tibi. vando legẽ. [s] In omni ope manuũ tuarũ. ꝛ maxime in ope tabernaculi ad cultũ dei post legẽ datã. [t] Nouit iter tuũ. ducẽdo te i colũna ignis ꝛ nubis. [v] Quo trãsieris solitudinẽ hanc. in qua sunt serpẽtes ꝛ scorpiones in multitudine cõseruando te ab eoz lesione. [x] Per q̃draginta annos habitans tecũ. ꝑ speciale cultũ. [y] Et nihil tibi defuit. quia dedit tibi mãna ꝛ eduxit aquam de petra. [z] Cũq; transissemus. Dic describit secũdus pplus. s. moabitarũ cũ quib prohibiti fuerũt filij israel bellare. ꝛ ꝑmittitur modus veniendi ad terram eoz. cũ dr: Cũq; transissem ꝛc. Consequenter, ꝓhibet cõtra eos bellũ. cum dicit: [a] Nõ pugnes cõtra moabitas ꝛc. cui causa subdit cũ dicitur: Non eni dabo tibi quicq; de terra eoz. [b] Quia filijs lorth tradidi eam in possessionẽ. ꝛ hoc fuit ex merito abrahe ꝛ promissione sibi facta. ex hoc eni ꝙ lorth recessit de arana ut iret

cū abrahaim in terrā chanaā. ⁊ cū eo iuit in egyptū ⁊ rediit ut hr̄ Gen. xij. ⁊ xiij. ca. abrahā reputauit eū q̄si filiū. a Emim primi fuerūt habitatores eius. dicti sunt aūt emim. i. terribiles q⁊ ex aspectu sue magnitudinis alij terrebant. b Ut ꝛc enachim stirpe. enach fuit gigas ꝛc cui⁹ magnitudine ⁊ filioꝝ ei⁹ dr̄ Nu. xiij. ca. quib⁹ cōparati q̄si locuste videbamur. c Sicut fecit israel ⁊c. Ex hoc dicūt aliqui q⁹ esdras scripsit principiū hui⁹ libri quia hic loquit⁹ ꝛc acquisitione terre filiorum israel que tamē fuit acq̄sita post mortē moysi. sed hoc dictū supra improbatū est. ideo dicēdū ē q⁹ moyses hic loquitur ꝛc futuro p modū preteriti ad ostendendū certitudinē impletionis diuini promissi. Pōt etiā dici q⁹ loquitur hic ꝛc p̄terito q̄tū ad acquisitionē ⁊re seon regis esebon ⁊ og regis basan: que fuit acquisita viuēte moyse ⁊ anteq̄ scriberet librum istū. cetera patent. d Postq̄ aūt. Hic ꝛcscribitur tertius pplus. s. āmonitarū cōtra quē ꝓhibitū fuit prelīū: qz āmon ⁊ moab ex q̄bus descenderūt āmonite ⁊ moabite fuerūt filij loth ꝛc duab⁹ filiabus suis. ut hr̄ Gen. xix. Quos veluit deus a facie eoꝝ ꝓpē meritū abrahe cui⁹ filius loth reputabat. e Surgite. Hic p̄nter inducit moyses pplm ad dei ⁊ legis reuerentiā recolendo bñficia diuina tpe belli. ⁊ primo recolit beneficia exhibita tpe belli p̄teriti. secūdo exhibēda tpe belli futuri ibi: Josue q̄. Beneficia autē exhibita in bellis p̄teritis sunt regna acquisita p victoriam diuinitus data Circa q̄ primo agitur ꝛc terre acquisitione. secūdo ꝛc distributione acquisite. ibi: Terramq⁹ possedim⁹. circa medium. iij. ca. Adhuc primo ꝛcscribitur acquisitio regni seon. secūdo ipsius og in principio. iij. ca. Circa primū primo ꝛcscribit⁹ prelij causa. secūdo victoria. ibi: Percussimusq⁹. Circa primū ostenditur belli causa ⁊ iusta ex parte filioꝝ israel. secūdo iniusta ex parte seon. ibi: Voluitq⁹ seon. Circa primū ostenditur bellū filioꝝ israel esse iustum ex auctoritate ⁊ p̄cepto dñi qui terram vni⁹. p voluntate sua pōt dare alteri. ⁊ hoc est q̄ dicitur: Surgite ⁊ transite. ⁊ hoc cōtinuatur sic cū precedentib⁹ q⁹ sunt verba dñi ad pplm que refert moyses. f Ecce tradidi in manu tua seon. hoc dicit⁹ ad ostendū q⁹ victoria fuerat ex beneficio diuino non ex virtute ppli israel. g Hodie incipiam mittere terroꝛē ⁊c. quia p victorias habitas ꝛc regibus seon ⁊ og timor filioꝝ israel cecidit sup oēs hoc audientes. h Qui habitant sub omni celo. Ex hoc dicit Ra. Sa. q⁹ in pugna israel cōtra seon ⁊ og sol stetit sicut tēpore Josue. ⁊ p hoc victoria nota facta fuit sub omni celo. sed non est verisimile q⁹ moyses tantū dei beneficiū tacuisset: cū p scripturam hui⁹ libri intenderet inducere p̄tes ⁊ futuros ad reuerentiam dei ⁊ legis diuine. ⁊ ideo dicendū q⁹ est modus loquendi bypbolicus. cū dicitur: Sub omni celo. qui modus loquendi frequenter in sacra scriptura reperitur. i Et in mozē parturientiū cōtremiscant. exterius in corpoze ⁊ voloze teneant⁹ interius in corde. k Misi ergo. Hic secūdo ostēditur bellū filiorum israel iustū ex parte ipsoꝝ. qz p̄ obtulerunt pacem ꝓtentes transitū pacificum. lz enī moyses sciret p reuelationē dñi: ut predictum ē: q⁹ seon transitum nō cōcederet: ꝛ magis cōtra eū bellaret: tamen pacem obtulit: ut daret exemplū filijs israel i futurum. lz enī esset eis ibibitū ne pacē aliquā facerent cū habitatorib⁹ terre chanaā sed eos velerent simpliciter. sicut dictū fuit Nu. xxxiij. tamē cū gentib⁹ alijs pugnaturi p̄mū velebāt offerre pacem. ut hr̄ infra. xx. ca. Regnū aūt seon erat extra terrā chanaam. ⁊ ideo misit ad eos nūcios verbis pacificis: sicut dicit⁹ hic: Misi ergo nūcios ⁊c. l Publica gradiemur via. ita q⁹ nullū nocumentū inferem⁹ bonis tuis ꝛc immobilibus seu terre tue nascentib⁹. m Alimenta precio vende nobis. ita q⁹ nullam iniusticiā faciemus tibi in bonis mobilibus. n Tm̄ est ut nobis cōcedas transitum sicut fecerūt filij esau. Cōtrariū videtur Nu. xx. ca. vbi dicit⁹: Cui respōdit edom non transibitis p me: alioquin armatus occurrā. ⁊ postea subditur: Et diuertit ab eo israel. Ad hoc dicūt aliqui q⁹ lz filij esau nō p̄cesserint trāsitū filijs israel p mediū terre sue: tamē cōcesserunt transitū p terram suam in extremitatibus. Ra. Sa. dicit q⁹ nō cōcesserunt transitū per aliquam partem terre sue sed portabant eis alimenta venalia ad loca per que transibāt iuxta terram suam. ⁊ ideo dicit q⁹ illud q̄ hic dr̄: Sicut fecerūt filij esau. hoc nō refertur ad cōcessionē transit⁹ sed solū ad venditionē victualium. duo enī p̄tebāt filij israel. s. transitū p terrā ⁊ venditionē victualiū. p̄mū negauerūt filij esau. ⁊ secundū cōcesserūt Posset aūt dici q⁹ li sicut fecerunt ⁊c. potest referri ad vtrūq⁹: quia lz filij esau nō cōcessissent transitum p terrā suā. tñ dimiserūt filios israel pacifice transire iuxta terminos terre sue vendentes eis ibidē victualia. neutrū aut ē

quos āmonite vocāt cōmūnis: populus magnus ⁊ multus ⁊ procere longitudinis: sicut enachim quos veleuit dñs a facie eorum: ⁊ fecit illos habitare p eis: sicut fecerat filijs esau qui habitant in seir velens horreos: ⁊ terram eorum illis tradens: quam possident vsq⁹ in presens. Eueos quoq⁹ qui habitabāt in aserim vsq⁹ gaçam cappadoces expulerūt: q⁹ egressi ꝛc cappadocia veleuerūt eos ⁊ habitauerūt pro illis. Surgite ⁊ transite torrentē arnon Ecce tradidi in manu tua seon regem esebon āmoreum ⁊ terram eius incipe possidere: ⁊ cōmitte aduersus eum prelīū. Hodie incipiam mittere terrorem atq⁹ formidinem tuam in populos qui habitant sub omni celo: ut audito nomine tuo paueāt: ⁊ in mozem parturientiū cōtremiscant: ⁊ dolore teneant⁹. Misi ergo nuncios ꝛc solitudine cademoth ad seon regem esebon verbis pacificis dicens: Transibim⁹ per terram tuam: publica gradiemur via. Non declinabim⁹ neq⁹ ad dexteram neq⁹ ad sinistram: alimenta precio vende nobis ut vescamur: aquam pecunia tribue: ⁊ sic bibemus. Tm̄ est ut nobis concedas

filijs loth tradidi eam in possessionē. Emim primi fuerūt habitatores ei⁹: populus magn⁹ ⁊ validus ⁊ tam excelsus ut ꝛc enachim stirpe quasi gigantes crederent⁹ ⁊ essent similes filiorum enachim. Deniq⁹ moabite appellant eos emim. In seir aūt prius habitauerūt horrei: quibus expulsis atq⁹ deletis habitauerūt filij esau: sicut fecit israel i terra possessionis sue: quam dedit illi dñs. Surgentes ergo ut trāsirem⁹ torrentem çareth venimus ad eū. Temp⁹ aūt quo ambulauimus ꝛc cades barne vsq⁹ ad trāsitū çareth: triginta ⁊ octo annoꝝ fuit donec consumeret⁹ omnis cōgregatio hominum bellatoꝝ ꝛc castrī: sicut iurauerat dñs: cui⁹ manus fuit aduersus eos ut interirent ꝛc castrorum medio. Postq̄ aūt vniuersi cecidērūt pugnatores: locutus est dñs ad me dicens: Tu transibis hodie terminos moab vbem nomine ar: ⁊ accedens in vicinia filiorum ammon: caue ne pugnes contra eos nec mouearis ad prelium. Non enī dabo tibi de terra filioꝝ āmon quia filijs loth ꝛc dedi eam in possessionē. Terra gigantū reputata est: ⁊ in ipsa olim habitauerunt gigantes:

cōcessit seon : & exiuit de terra sua cōtra filios israel ut eos exterminaret. a Et moabite qui similiter vendiderunt eis victualia. b Moluitq; seon. Hic describit bellū iniustū ex parte regis seon. ꝓmo quia denegauit petitionē rationabilē qđ notat cū dr: Moluitq; seon c̄. & subdit cā: c Quia induauerat dns c̄. dicit autē dns indurare boies i malo inēptū suo iusto iudicio ꝓpē demerita boiuz Ibtrahit eis gratiā uel nō infudit. & qz effect⁹ gratie ē cor mollificare: ideo ad eius subtractionē seq̄t iduratio cordis & obstinatio i peccatis. d Ut traderet in manus tuas. li ut. tenet hic cōsecutiue: quia ad indurationē secuta ē illa pena. secūdo ostendit bellū seon iniustū quia prior impugnauit filios isrl sine cā. & b ē qđ dr: e Egressusq; est seon c̄ Non vocauit seon og ad suum auxiliū: quia nō reputabat se indigere auxilio ei⁹ ad destructionē filioz israel. f Percussimusq; eū. Hic describit victoria ꝓfecta cū dr: percussim⁹ eū. id est interfecim⁹. g Cū filijs suis. In hebreo br: Cū filio suo. qđ exponēs Ra. Sa. dicit q̄ hoc intelligit de quodam filio notabili quē habebat & erat eq̄lis patri i magnitudine & fortitudine. pōt tamē dici ſm translationē nostrā q̄ in hebreo ponitur singulare pro plurali. sicut Exo. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscarū. cetera patēt usq; ibi: h Nō fuit vicus. villa ē q̄ nō habet muros. & ciuitas villa est clausa muris. i Cap. iij.

Capq; cōuersi. Hic ꝓsequit describit victoria de rege og. & ꝓmo describit occasio pugne. secūdo cōditio victorie. ibi: Percussimusq;. Circa ꝓmū dr sic: Itaq; ꝓfecti. ad ꝓtinuādū iter nostrū p⁹ rebellatione seon. k Ascēdim⁹ p iter basan. i. qđ ducit ad basan l Egressusq; ē og. ex hoc appet cā qre moyses nō petiuit trānsitū ꝑ bis pacificis ab isto og sicut fecerat a seon. quia iste og nō expectauit q̄ moyses ad terrā ei⁹ appropinq̄ret & inde nūcios mitteret: & ꝓoccupauit rēpus mouēdo bellū iniustū cōtra filios isrl m Dixitq; dns ad me ne timeas eū. hoc victū fuit spāliter de og: quia erat mire magnitudinis & fortitudinis. ut ꝑz

transitū : sicut fecerūt filij esau qui habitāt in seir : & moabite qui morant in ar: donec veniamus ad iordanē & transeamus ad terram quam dns deus noster daturus est nobis. Moluitq; b seon rex esebon dare nobis transitum : quia c indurauerat dns deus tuus spiritum eius & obfirmauerat cor illius ita ut traderet d in manus tuas sicut nunc vides. Dixitq; dns ad me: Ecce cepi tibi tradere seon & terrā eius : incipe possidere eam. Egressusq; e est seon obuiam nobis cū omni pplo suo ad prelium in iasa: & tradidit eū dns deus noster nobis: percussimusq; f eū cū g filijs suis & omni populo suo : cūctasq; vrbes in tpe illo cepimus interfectis habitatoribꝫ earū viris ac mulieribꝫ & paruulis. Non reliquimus in eis quicq̄: absq; iumētis que in partem venere predantiū & spolijs vrbiū q̄s cepimus ab aroer que est super ripam torrentis arnon oppido qđ in valle situm est usq; galaad. Nō h fuit vicus uel ciuitas que nostras effugeret manus. Omnes tradidit dns deus noster nobis : absq; terra filioꝝ āmon ad quam nō accessimus & cūctis que adiacent torrenti iaboc: & vrbibꝫ montanis: vniuersisq; locis a quibus nos ꝓhibuit dns deus noster.

Capq; conuer- iii

si ascendimus k per iter basan. Egressusq; est og rex basan in occursum nobis cū populo suo ad bellandū in edrai. Dixitq; l dns ad me: Ne timeas eum : quia in manu tua traditus est cū omni populo ac terra sua : faciesq; ei sicut fecisti seon regi āmorreoꝝ qui habitauit in esebon. Tradidit ergo dns deus noster i manibꝫ nostris etiā og regem basan & vniuersū pplm eius : percussimusq; m eos usq; ad internitionē vastantes cūctas ciuitates illius vno tpe. Non fuit oppidū qđ nos effugeret. Sexaginta vrbes & oēm regionē argob regni og in basan. Cūcte vrbes erant munite muris altissimis: portisq; & vectibꝫ: absq; oppidis īnumeris que non habebant muros. Et deleuim⁹ eos sicut feceramus seon regi esebon disperdentes omnē ciuitatē viroſq; ac mulieres & paruulos: iumēta aūt & spolia vrbiū diripuim⁹. Tulimusq; illo i tpe trā de manu duoꝝ regum āmorreoꝝ q̄ erāt trās iordanē a torrēte arnō usq; ad montē hermon qđ sidonij sarion vocāt : & āmorrei sanir : oēs ciuitates que site sunt i planitie & vniuersā terrā galaad & basan usq; ad selcha & edrai ciuitates regni og i basan. Solus n q̄ppe og rex basan restiterat de stirpe gigantū. Et monstratur o lectus eius ferreus q̄

infra eodē ca. n Percussimusq; eū. Hic describit magnitudo victorie. & ꝓmo ex dominū interfectoꝝ & ciuitatū captarū & prędarū multitudine: & ꝑz trā. secūdo ex regis og magnitudine. cū dr: o Solus q̄ppe og c̄. de stirpe gigantū. Dicit aūt Ra. Sa. q̄ loquit hic de gigantibꝫ quos interfecit chodorlaomor & socij eius. ut br Beñ. xiiij. & de illa interfectione euasit solus og qui postea fact⁹ ē rex basan. ut dr. & ſm hoc iste og diu vixerat: qz a tpe belli ꝓdicti de q̄ euasit usq; ad bellū in q̄ obijt fluxerūt pl⁹ q̄ cccc. ānī. p Et monstrat lectus ei⁹ ferreus c̄. de magnitudine hui⁹ og dicit iudei q̄ a plāta prędis ei⁹ usq; ad cauillā prędis erāt. xxx cubiti būani. put diffusi⁹ posui i libro Mu. xxj. ca. & qz iste passus vbi describit mensura lecti ei⁹. illā falsitatē destruit. ideo ad colorandū prędictā falsitatem iudei querūt exponūt banc lrām. dicunt enī aliqui q̄ in hebreo nō ē lect⁹ sed cuna in q̄ erat positus q̄n erat puer: & q̄ iam tante erat fortitudis & magnitudinis q̄ nō potuerat teneri nisi in cuna ferrea babēre. xx. cubitos vsuales in longitudine. Sed hec expositio assumit falsū : qz in hebreo nō br cuna sed lectus uel stratum: ut magis ꝓprie loq̄mur. eadem enī dictio ē hic hebraica que br ps. vj. lachrymis meis stratū meū rigabo. & Beñ. xlix. Maculasti stratum ei⁹. de lecto iacob cū iam eēt vir ꝓfect⁹ de quo certū ē q̄ non iacebat in cuna. Ire lz puer de nouo nat⁹ sit minoris quātitatis q̄ in etate adulta : tñ de cōi cursu habet quātitatem prędalē uel parū plus respectu sui ipsi⁹ in etate adulta. spacium aūt a plāta prędis usq; ad cauillā ad plus nō est nisi quarta ps lōgitudinis prędis. & ideo si fictio iudeoꝝ ꝓdicta de lōgitudine og esset vera qñ fuit de nouo natus. nō solū habuit nouē cubitos vsuales in longitudine sed quater. xxx. ad min⁹. s. cxx. & ideo ad colorandū ꝓdictā fictionē seu falsitatē Ra. Sa. aliter exponit lrām ꝓdictam cōcedens qđ hic br lectus: & nō cuna. sed cū subdit: habēs nouē cubitos lōgitudinis ad mensurā virilis man⁹. dicit q̄ hoc ē intelligēdū de mensura cubiti ipsi⁹ og: qui vocabat vir ꝓ quādā excellentiā: & ille cubit⁹ erat valde magnus. Sed hec expositio nō pōt stare nec colorare ꝓdictam falsitatē. qz sicut iam dictū ē : lōgitudo q̄ est a plāta prędis usq; ad cauillā nō ē ad plus nisi quarta ps lōgitudinis prędis. & ideo si inter plātā prędis & cauillā ipsius og erant xxx. cubiti vsuales ſm predictā fictionē : sequit q̄ tota lōgitudo prędis ei⁹ ad min⁹ esset. cxx. cubitoꝝ. ut ꝓdictū ē. Cubitus aūt cōtinet duos pedes ſm communem opinionē & veriorē. ut credo. ſm aliā

ꝓ ꝑdem ⁊ dimidiū. ex quo sequit ꝙ cubitus ipsi⁹ og cōtinebat ccxl. ꝑdes cōes �means ꝓdictam fictionē uel ad mi⁹. clxxx. ⁊ p ꝑs lectus ei⁹ nouē cubitoꝝ cōtinebat nonies tantū in lōgitudine. qō includit maximā absurditatem quia nō posset fieri lectus ferr⁹ tante longitudinis ⁊ latitudinis correspōdentis: nec inueniret tanta materia ferri: nec artifex qui faceret nec eēt verū qō dicit i textu: Et monstratur lectus ei⁹ ferreus qui ē i rabath filioꝝ ămon. id est in tali ciuitate: qz magnitudo ꝓdicti lecti fere occuparet lo cū ymi⁹ magne ciuitatis. ⁊ ideo dicendū ꝙ hic accipit cubit⁹ usualis ⁊ cōis qui cōtinet duos ꝑdes cōes. uel ad minus ꝑdē ⁊ dimidiū. Et q̄ ꝑs ꝙ lectus ipsi⁹ og erat tene magn⁹ cōtinēs nouē cubitos longitudinis. i. xviij. ꝑdes cōmunes �means coiorē opinionē de magnitudine cubiti. uel. xiij. ꝑdes cum dimidio �means aliā. Moraliter og qui interꝑtatur cōgregans sigt ꝑccatorē q̄ sibi cōgregat iniquitatē �means qō dr̄ ꝑs. xl. Congregabit⁹ congregabit iniquitatem sibi. quia �means Bzeg. Peccatū qō ꝙ ꝑnitentiā nō diuiditur: mox suo pondere ad aliud trahit. Lectus eni sūt allicientia ad ꝑccatū ⁊ detinentia in ipso: sicut in lecto in q̄ iacet ꝓstratus. habet aūt. ix cubitos longitudinis: ⁊ quatuor latitudinis exꝑplū in ꝑccato carnis. ⁊ sic pōt intelligi de alijs. Prim⁹ cubit⁹ longitudinis est i cscis secūdus in poculis. tertius in spectaculis. quart⁹ in cantilenis dissolutis. q̄ntus i suauitate aromatū. sextus in multiplicitate donoꝝ gratis datoꝝ. septim⁹ in mollitie lectoꝝ. octau⁹ in applausu socioꝝ. nonus in turpi usu mulierū. Latitudinis ꝙo ꝓmus cubit⁹ ē delectatio. secundus ē cōsensus. terti⁹ opatio. quart⁹ cōsuetudo. ⁊ q̄n interuenit incorrigibilitas ⁊ obstinatio tunc ē lect⁹ ferre⁹. a Terramq possedim⁹. Hic q̄ñter recolitur ꝓdicte terre acquisite distributio que assignata fuit duab⁹ tribub⁹ ⁊ dimidie ut plenius cōtinet Nu. xxxij. ⁊ hoc ē qō dr̄: Et ciuitates illi⁹ ꝺedi ruben ⁊ gad dē. ⁊ ꝑs lrā usq ibi: b Et terminos cenereth. nomē ē laci magni q̄ quem transit iordanis fluui⁹. ⁊ vocat in euangelio mare cenereth a quadā villa sic noīata sup littus ei⁹ sita. ⁊ mare tyberiadis a quadā alia ciuitate sita i eius littore. ⁊ mare galilee qz est iuxta galileam regionē. c Usq ad mare deserti. quod est salsissimū. nomē est alterius laci in quo cadit iordanis fluui⁹. ⁊ ē in loco ybi subuerse sūt q̄ndā ciuitates de quarū subuersione hr̄ Beñ. xix. ⁊ de isto lacu dictū fuit Nu. xxxiij. ca. Vocat aūt mare more hebraici sermonis ꝺm quē quelibet cōgregatio aquarum notabilis mare vocat ꝺm illud Beñ. j. Cōgregationesq aquarū appellauit maria. d Expediti ꝓcedite. hoc dicit⁹ viris bellatoribus duarū tribuū ⁊ dimidie que iam habebāt terrā assignatā: ⁊ ciuitates muratas in quib⁹ reliquerūt uxores suas ⁊ paruulos ⁊ familias. ⁊ ideo poterāt ꝓcedere ad bella magis expedite ꝙ alij q̄ ducebāt secū uxores suas ⁊ paruulos ⁊ familias. e Josue ꝙ. Postꝙ explicauit beneficia ꝓtita in bellis ꝓteritis. hic q̄ñ explicat bñficia ꝓbenda in bellis futuris. ⁊ hoc totū fit ad inducendū filios israel ad dei reuerentiā ⁊ obseruantiā legis. ⁊ diuidit⁹ in ꝓtē ꝓncipalē ⁊ incidentalē. secūda ibi: Precatusq sū. Circa ꝓmum moyses ex victorijs dinit⁹ cōcessis filijs israel de preterito: assecurat de ꝓcedēdis i futuro. qz ꝺm ꝙ dic⁹ erat⁹ Bzeg. Preteritarū rerū exhibitio futurarū ē certitudo. ⁊ ps lrā. f Precatusq. hec est ps incidentalis. ex hoc eni ꝙ Moyses ex dei adiutorio duos reges devellauerat ⁊ terrā eoꝝ distribuerat. ut ꝓdictū ē: opinatus fuit ꝙ ꝓbū dñi sibi dictum Nu. xx. s. ꝙ non intraret terram ꝓmissiōis nō eēt ꝓbū sentētie dif finitiue ꝺ magis cōminationis: qō frequenē retractat. sicut illud Jone. iij. Adhuc. xl. dies ⁊ nineue subuertet. ⁊ iō ozauit dñm ut transiret iordanē ⁊ videret terrā ꝓmissiōis ac diuideret. ⁊ hoc ē qō dr̄: g Dñe de⁹ tu cepisti ostendere seruo tuo. i. mihi moysi. b Magnitudinē tuā. in opibus mirabiliū. i Manuq fortissimā. in retellatione duoꝝ regū. k Trānsibo igitur dē. i. hoc peto ex tua gratia. l Et montē istū egregiū ⁊ libanū. Ra. Sa. dicit ꝙ ꝙ montē hic intelligit hierusalē que ꝓ pte ꝓncipali erat sita in monte: ⁊ ꝙ libanū ipsū templū quod fuit factū de lignis libani. ut dr̄. iij. Regū. v. ca. sed ꝺ nō videt verū qz moyses nō ꝑtebat visionē spiritualē terre ꝺ corporalē. ut manifeste ꝑz ex textu. templū aūt nō fuit factum usq ad tpa salomonis. ⁊ ideo usq tūc videri non poterat visione corporali. ⁊ ideo dicēdū ꝙ ꝙ montē ⁊ libanū intelliguntur duo termini terre ꝓmissionis ꝺm ei⁹ longitudinem quia mons i q̄ ē ascensus scorpionis est in termino australi ⁊ liban⁹ in termino aquilonari. ⁊ ꝙ hoc intelligit ꝑtita visio locoꝝ intermedioꝝ. m Jratusq est mihi dñs ꝓpter vos. istud refert ad ꝑccatū moysi in aquis cōtradictionis. qō dr̄ Nu. xx. cui⁹ ꝑccati occasio fuit malicia ꝓpli. ut ꝺ. dictū ē ca. j. n Nec exaudiuit me. ꝓbū suū retractādo sed magis cōfirmando. ꝙtū ad hoc ꝙ terrā nō intraret. cōcessit tamē ꝙ eā ab extra miraculose videret. vñ subdit: o Ascende cacumē phasge. nomē est mōtis. p Et oculos circūfer ad orientē dē. Non accipit⁹ hic oriens ⁊ occidens

auster ⁊ aquilo ꝓut sūt termini totⁱ⁹ ẽre habitabilis: qz sic nō fuit ostensa moysi: sed ꝓut significāt terminos terre ꝓmissionis. qz moyses vidit oculis corporalib⁹ totā terram ꝓmissionis a termino eius australi vsq; ad aquilonarē: ⁊ ab orientali vsq; ad occidentalē. a Precipe iosue. ut recipiat regimē ꝓpuli ⁊ latores in acquirēdo terrā ⁊ diuidēdo. b Et conforta eū atq; cōforta. timebat enī iosue ne sicut moyses magister su⁹ ab ingressu terre ⁊ ei⁹ diuisiōe fuerat ꝑuentus ita ⁊ ipse q̄ nō erat tante ꝑfectionis multo fortⁱ⁹ ipe direc. ⁊ iō dns voluit eū assecurare de transitu ⁊ diuisiōe. ideo sequit: Ipse ꝑcedet ꝓpm istū ⁊ diuidet eis terram ⁊c.

c Cap. iiij.

Et nunc israel. Postq̄ moyses induxit populū ad veri reuerentiā ⁊ legis obseruantiā. hic ꝓnter incipit explicare legem ⁊ explanare. ⁊ primo replicat explanando legis dationē. secūdo legē ipsā. ca. v. Adhuc circa ꝓmū ꝓmo ꝓmittit dicta explanatio. secūdo inferc intenta cōclusio. ibi: Ista ē lex. Prima in duas. in partem ꝓncipalem ⁊ incidentalem. secūda ibi: Tūc separauit. Circa primū describit ꝓ modū replicatiōis ⁊ explanatiōis legis eminētia. secūdo legislatoris. ibi: Nec ē alia natio ⁊c Eminētia ꝙo legis ꝓmo ostendit ex effectu qui ē ꝓlōgare vitam ⁊ multiplicare possessionē tpalē: si lex obseruetur. ⁊ hoc ē qđ dr: Ut facies ea viuas ⁊ ingrediens terrā possideas. secūdo ex ei⁹ ꝑfectione. cū dr: o Nō addetis ad verbū ⁊c. illud enī perfectū est qđ nō habet aliquid superfluū aut diminutū. Considerandū tamē q̄ hic. ꝓbitet additio deprauans intellectū legis. nō aūt additio declarans aut illucidās. sm q̄ scribit Eccle. xxiij. Qui elucidāt me vitā eternā habebūt. De aūt obseruantia legis. ꝓnget vitam. ostendit ꝓ hoc q̄ violatores legis ꝓ idolatriā fuerant oēs mortui. ⁊ obseruantes eam adhuc erant viui. ⁊ hoc est qđ dr: Oculi vestri viderūt ⁊c. ⁊ patet irā. De idolatria aūt p̄dicta ⁊ morte idolatrar⁹ dictū fuit Nu. xxv. tertio ostenditur eminētia legis ex ei⁹ cōditione. cū dr: e Nec ē enī vestra sapientia. i. sapida sciētia que inducit ad vere amorē Sapientia aūt ꝓbat magis inducebat ad elatiōis tumorē. f Et intellectus corā pplis. intellect⁹ ꝓprie dr habit⁹ ꝓncipior⁹ de q̄r veritate nō ē dubitatio. ⁊ ꝓ būc modū lex dina vocat intellect⁹. qz ei⁹ veritas ē certissima certitudine adhesionis: licet nō certitudine evidentie. Item sicut ea q̄ manifeste sequūt ex principijs ꝑ se notis absq; dubitatione tenent ꝑse vera. que aūt repugnant repudiant tanq̄ falsa. sic ea q̄ sequunt ex dina lege debent tanq̄ vera approbari: ⁊ que repugnant. tanq̄ falsa repudiari. g Nec est alia natio. Hic replicat explanando eminentiam legislatoris que potissime apparuit in datione legis: quam quidē eminentiā quatuor ostendūt que ꝓmo sigillatim explicant. secundo ut melius cōmēdēt memorie insimul breui⁹ replicātur. ibi: Interroga de dieb⁹ antiquis. Illoꝝ aūt quatuor ꝓmū est dignitatis amor. secundū potestatis terror. ibi: Ne obliuiscaris tertiū pietatis dulcor ibi: Vos autem tulit. quartū seueritatis rigor. ibi: Caue ne qñ obliuiscaris. Primū aūt ostenditur ꝓ hoc q̄ dominus filijs israel familiariter cōdescēdebat. ut patet in descensu manne quotidie. ⁊ in populi allocutione in legis datione ⁊ ceteris alijs beneficijs. ⁊ hoc est quod dicit: Nec ē alia natio tam grandis. non numero uel corporali quātitate: sed dignitate. quia multe alie nationes fuerant maiores in fortitudine ⁊ multitudine: sed ista fuit dignior alijs inq̄ntum accepit legem diuinitus datam disponentem ad ꝓm qui erat nasciturus sm carnem ex iudeis in quo cōsistebat maxima dignitas illius populi. h Que habeat deos appropinquantes sibi. i. cōdescendentes. ⁊ dicit deos in plurali. qz alie nationes colebāt gens gens magna. Nec⁸ ē alia natio tam grādis que⁹ habeat deos appropinquātes sibi: sicut ⁱ deus noster adest cunctis obsecrationib⁹ nostris. Que enī ē alia gēs sic inclyta ut habeat cerimonias iustaq; iudicia ⁊ vniuersam legē quā ego ꝓponā hodie añ oculos vōs? Custodi igit temetipsū ⁊ aīam tuā sollicite. Ne^k obliuiscaris verboꝝ q̄ viderūt oculi tui: ⁊ ne excidant de corde tuo cūctis diebus vite tue. Docebis ea filios ac nepotes tuos: die q̄ steti ibi corā dño deo tuo in oreb q̄n dns locutus ē mihi dicēs: Cōgrega ad me ppm ut audiant sermōes meos: ⁊ discāt timere me omni tpe quo viuūt in tra: doceātq; filios suos. Et accessistis ad radices mōtis q̄ ardebat vsq; ad celū: erantq; in eo tenebre ⁊ nubes ⁊ caligo. Locutusq; ē dns ad vos de medio ignis: Vocē verboꝝ eius audistis: ⁊ formā penit⁹ nō vidistis. Et^l ostendit vobis pactū suū qđ ꝓcepit ut faceret: ⁊ decē verba q̄ scripsit in duab⁹ tabulis lapideis. Mibiq; mandauit pluralitatē deoꝝ. i Sicut deus noster adest cūctis obsecratiōib⁹ nr̄is. Iz enī demones in idolis gentū aliq̄n darent eis rēsa hoc tamē erat raro. erant etiam illa responsa obscura ⁊ ambigua ⁊ per cōsequens deceptiua: sicut illud: Dio te Eacida romanos vincere posse. ꝓ quod deceptus pugnauit cōtra romanos ⁊ fuit deuictus. posse enī vincere. poterat referri ad ipsū uel ad romanos: ⁊ ipse retulit ad se: qđ ad romanos sm veritatem erat referendū. verba aūt dñi semp sunt vera ⁊ nullo modo deceptiua. familiaritas aūt quam ostendit deus filijs israel in veteri testamento fuit figura illius maxime familiaritatis quā nobis ostendit in beneficio sue incarnationis: de qua habetur Joh. j. Verbū caro factum est ⁊ habitauit in nobis ⁊c. ⁊ quia diuina familiaritas requirit mūditiā cordis ⁊ corporis. ideo concludit: Custodi igitur temetipsum ⁊ aniā tuam sollicite. ⁊ sequit: k Ne obliuiscaris. Hic cōsequent ostenditur sue potestatis terror quia sicut amor attrahit ad bonū: ita terror retrahit a malo. ⁊ ideo sicut in datione legis alloquendo populum ostendit eis sue dignitatis amorem: ita per signa terribilia que tunc fiebant scilz tonitrua ⁊ coruscationes ⁊ similia. incussit sue potestatis timorem. ⁊ primo ostendit ꝓpositum. secundo ex hoc infert corollarium. ibi: Custodite igitur. Circa primū dr: Ne obliuiscaris verboꝝ que viderunt oculi tui. de quib⁹ dr Exo. xx. Cūctus aūt populus videbat voces ⁊ lampades ⁊ sonitum buccine montēq; fumantē ⁊ pterriti ac pauore cōcussi ⁊c. ⁊ hoc est quod subdit: Et discant timere me. seqr: l Et ostendit vobis pactū suū. i. legē ꝙtū ad decē ꝓcepta q̄ dedit immediate. ⁊ ꝙtū ad alia ꝓcepta

N:

que vedit mediante moyse. ⁊ ꝑz lrā. a Custodite igitur. Hic ꝓnter cōcluditur corrolariū. ſ. q̄ latria ſoli deo ſit tribuenda. per hoc q̄ i datione legis nō apparuit figura alicuī⁹ creature viuē-tis. ⁊ hoc ē q̄ dr: Custodite igit̄ ſollicite alias veſtras. ſ. a cultu idolatrie. cui⁹ cauſa ſubdit̄; b Nō vidiſtis aliquā ſimilitudinē. ⁊ ideo ꝓmo ꝓhibet latriam impendi creature viuenti ſub celo. cū dr; Ne forte decepti faciatis vobis ſculptam imaginē ⁊c. ſecūdo corporib⁹ celeſtib⁹. cū dr: Ne forte eleuatꝫ oculis ad celū ⁊c. ⁊ ſubdit̄ cā cū dr: c Que creauit deus deꝰ tu⁹ in mi. cūc. gentib⁹. ⁊ ideo ſi creature humane non debet ipēdi latria: multo minus corporib⁹ celeſtib⁹ que ꝓpē hominē ſūt facta. vñ ⁊ mot⁹ celi ad cōpletionē numeri electorū ordinat̄. ⁊ iō ipſo cōpleto ceſſabit. vñ br Apoc. x. Iurauit per viuentē in ſecula ſeculoꝝ. q̄ tēpus amplius nō erit. d Vos aūt tulit. Hic aūt deſcribitur in legiſlatore pietatis dulcor: ꝙ hoc q̄ filios iſrael ſua mera pietate eduxit de egyptiaca ſeruitute. ⁊ b ē q̄ dr; Vos aūt tulit deus ⁊ eduxit de fornace. q̄ ad lrām coqbāt lateres i fornace. Ferrea. q̄ illa ſeruit⁹ erat duriſſima. ut br Exo. j. e Ut hēret ppm hereditariū. i. imobiliter ſibi adherentē. ſic hereditas eſt poſſeſſio imobilis. f Iratuſq̄ deus contra me ⁊c. hoc addidit moyses ad oſtendū q̄ videbant eſſe multū grati de eo q̄ faciebat eis beneficium q̄ moyſi negauerat: introducēdo eos i terrā ꝓmiſſiōis. ⁊ ꝑz lrā. g Caue ne q̄n. Hic ꝓnē circa legiſlatorē deſeri bit ſeueritatis rigore. neratione ſue pietatꝫ inſoleſcerēt ⁊ ad idolatriā declinarēt. ⁊ b eſt q̄ dr: Caue ne q̄n obliuiſcaris pacti dñi i. legis q̄ ꝓmo ꝑcepto ꝓhibet idolatriā. b Quia deus deꝰ tu⁹ ignis cōſumēs eſt. i. acriter puniens. ſicut ignis inter elementa eſt magis actiuus. ⁊ q̄ iſta pena nō ſolū erat eis inferēda ſ etiā poſteris eoꝝ ſi ad idolatriā declinarēt. iō ſubdit̄: Si genueritis filios ⁊c. ſequit̄: i Teſtes inuo. vo. ce. ⁊ terrā. i. oēm creaturā intellectualē i celo ⁊ i terra exiſtentē: q̄ ſola creatura intellectualis pōt ꝓprie teſtificari. ⁊ exꝑmit ꝓnter multas penas. ꝓxima ē plurimoꝝ mors ſiue pditio. cū dicit: Cito pituros vos. ſecūda de tra electio. ibi: Nō habitabitis ⁊c. tertia inē infideles diſperſio. ibi: Atq̄ diſperget. in illo tpe ut docerem vos ceri/monias ⁊ iudicia que facere deberetis i terra quā poſſeſſuri eſtis. Cuſtodite ⁿ igit̄ ſollicite animas veſtras. Nō ᵒ vidiſtis aliquā ſimilitudinē in die qua locutus ē vobis deus in oreb de medio ignis: ne forte decepti faciatis vobis ſculptā ſimilitudinē: aut imaginē maſculi uel femine: ſimilitudinem omniū iumētoꝝ que ſunt ſup terrā: uel auiū ſub celo volantiū atq̄ reptiliū que mouent̄ in terra: ſiue piſciū qui ſub terra morāt̄ in aquis: ne forte eleuatis oculis ad celū videas ſolē ⁊ lunā ⁊ oīa aſtra celi: ⁊ errore deceptus adores ea ⁊ colas: que creauit deus deus tuus in miniſterium cūctis gentib⁹ que ſub celo ſūt. Vos ᵖ aūt tulit deus ⁊ eduxit de fornace ferrea egypti: ut ᵍ haberet pplm hereditariū ſicut eſt in pnti die. Iratuſq̄ ʳ ē deus cōtra me, ꝓpter ſermones vros ⁊ iurauit ut nō tranſirē iordanē nec ingrederer terrā optimā quā dat̄⁹ ē vobis. Ecce morioꝝ i hac humo: nō tranſibo iordanē: vos tranſibitis ⁊ poſſidebitis terrā egregiā. Caue ˢ ne q̄n obliuiſcaris pacti dñi dei tui quod pepigit tecū: ⁊ facias tibi ſculptam ſimilitudinē eoꝝ que fieri deus ꝓhibuit. Quia ᵗ deus deus tuus ignis cōſumēs eſt: deus emulator. Si genueritis filios acnepotes: ⁊ morati fueritis in terra: deceptiq̄ feceritis vobis aliquā ſimilitudinē patrātes malū coram deo vestro ut eū ad iracundiā ꝓuocetis: teſtes ᵘ invoco hodie celū ⁊ terram: cito perituros vos eſſe de terra: quā tranſito iordane poſſeſſuri eſtis. Non habitabitis in ea longo tpe: ſed delebit vos deus atq̄ diſpget in oēs gentes: ⁊ remanebitis pauci in nationibus ad quas vos ducet⁹ ē deus: ibiq̄ ſeruietis diis qui hoīuz manu fabricati ſūt ligno ⁊ lapidi qui non vident nec audiūt nec comedunt nec odorant. Cūq̄ ˣ quesieris ibi dñm deū tuū inueniesq̄ eū: ſi tamē toto corde q̄ſieris ⁊ tota tribulatione aie tue poſtq̄ te inuenerūt omnia que predicta ſunt. Nouiſſimo aūt tpe reuerteris ad dñm deū tuū ⁊ audias voce eius: quia deus miſericors deus deꝰ tu⁹ ē. Nō dimittet te necq̄ delebit neq̄ obliuiſcet pacti in quo iurauit patrib⁹ tuis. Interroga ʸ de dieb⁹ antiquis qui fuerunt ante te ex die quo creauit deus deꝰ hominē ſup terrā a ᶻ ſūmo celi vſq̄ ad ſūmū eius: ſi ᵃᵃ facta eſt aliq̄n huiuſcemodi res: aut vnq̄ cognitū eſt: ut ᵇᵇ audiret ppls voce dei loquentis de medio ignis: ſicut ᶜᶜ tu audiſti ⁊ vidiſti: ſi ᵈᵈ fecit deus ut ᵉᵉ ingrederet ⁊ tolleret ſibi gentem de medio nationū per ᶠᶠ tentationes: ſigna ᵍᵍ atq̄ ʰʰ portēta: per ⁱⁱ pugnā ⁊ robuſtā manū extentūq̄ brachiū ⁊ ʲʲ horribiles viſiones: iuxta oīa q̄ fecit ꝓ nobis deus noſter in egypto ventibus oculis tuis: ut ſcires q̄m deus ipſe ē deꝰ: ⁊ nō ē aliꝰ ꝓter vnū. De ᵏᵏ celo te fecit audire voce ſuā: ut doceret te: ⁊ ˡˡ in terra oſtendit tibi ignē ſuū maximū: ⁊ audiſti verba illius de medio ignis: quia ᵐᵐ dilexit quarta idolatrie ſeruitus ⁊ ſubiectio. ibi: Ibiq̄ ſeruietis ⁊c Verūtamē q̄ ex ei iuſticia ſp currit miſericordia. iō ꝓnē ꝓmittit eis pene remiſſionē: ſi agāt verā penitentiā. cū dr: k Cūq̄ q̄ſieris ibi dñm deū ⁊c. ⁊ ꝑz lrā. l Interroga de diebus ātiqs. Hic ꝓnē ꝓdicta de legiſlatoꝝ eminētia replicat breuiē ut ea memorie firmi⁹ imꝓmāt̄. ⁊ ꝓmo de benignitate ⁊ familiaritate legiſlatoris. cū dicit̄ Interroga de diebus antiqs. i. de his q̄ facta ſunt ab antiq̄. m A ſūmo celi vſq̄ ad ſūmū eius. i. ab oi creatura q̄ celi ābitu ꝓtinet. n Si facta ē aliq̄n b⁹ cemodi res. i. tāta dei de nivolētia oſtēſa alteri ppl̄o. o Ut audiꝓ. vo. ve. loquēt̄, dando ſibi imediate mādata. p Sic tu audiſti ⁊ vidiſti. In hebreo br: Et vixiſti. q. d. ē nō eſt factū alteri populo. Cōſequēt̄ reꝓrit de pietate legiſlatoris i eductione ppli de egypto. cū dr q Si fecit deꝰ. ſ. alteri ppl̄o. r Ut ingre. ⁊ tol. ſibi gētē, ſicut ꝓ effectꝫ ſue ꝓtuꝫ ingreſſ⁹ ē egyptū ut te inde tolleret. s Per tētationes. ꝓmo mādato pharaoni ſimplici ꝙbo ut te dimitteret. ut br Exo. v. q̄ ſit tētās ſi dimittet pplm abſq̄ flagello. t Signa. q̄ vedit fieri per moyſen ut ſibi crederet q̄ eēt nūci⁹ dei: ſicut fuit verſio virge in ſerpētē. ⁊ ſimilia. v Atq̄ portēta. i. plagas egypto illatas. x Per pugnā ⁊ robuſtā manū ⁊c. ſ. in mari rubro. ſm q̄ dr Exo. xiiij. Deus pugnabit ꝓ nobis ⁊c. y Et horribiles viſiones ſm q̄ br Sap. xviij. Viſus maloꝝ ſoniox turbauerūt eos ⁊c. z De celo te fecit audire voce ſuā. Hic accipit celū aereū. q: vox illa formabat̄ in cacumine mōtis ſynai imediate a deo. vel miniſterio angelico ⁊ audiebat̄ a ppl̄o extīte circa pedē mōtis. Cōſequēt̄ reꝓrit de terrore poteſtatis. cū dr: a Et in terra oſtdit tibi ignē ſuū maximū. qui erat valde terribilis. ut br Exo. xix. b Quia dilexit patres tuos.

hoc īducitur ad
ostēdēdū q̄ ista
bñficia nō fecit
ds filijs israel
ꝓpter bonitatē
eoꝝ sed ꝓpē me-
rita patrū abra-
hā isaac ⁊ iacob
a Sicut cernis
ī p̄nti die. ꝛ ēra
seon ⁊ og data
tibi. Cōsequenē
ex p̄dictis cōclu-
dit q̄ latria soli
deo sit ꝑhibēda
cū dr: Scito g̃
hodie ⁊c. secun-
do q̄ eius lex sit
custodienda. cū
dr: b Custodi
p̄cepta ei⁹. ⁊ p̄z
lrā. c Tunc
sepauit. videns
enī moyses īmi-
nere mortē suā:
sepauit tres ciui
tates trans ior-
danē ut possent
ibi refugē ⁊ sal-
uari q̄ absq̄ in-
micitijs ⁊ a casu
ꝓmū occide-
rent. ⁊ patet lrā
Scīēdū tamē q̄
iste ciuitates nō
fuerūt simpliciē
ꝛterminate ad
refugium q̄nq̄
alie tres fuerūt
institute ī terra
chanaā. ꝓut di-
ctum fuit Nu.
xxxv. vbi etiā ꝛ
terminatū fuit
q̄ ⁊ q̄lit ꝛterēt
ibi saluari ⁊ qui
nō. d Ista est
lex. Hic ponit cō-
clusio intenta ī
b ca. ad b enī re-
plicauit legis da
tionē ꝛclarādo
eminentiā legis
⁊ legislatoris ut
p hoc redderent
filij israel attēti
ad intelligendū
⁊ retinēdū legē
q̄ erat replicāda
⁊ ꝛclarāda ca-
sequēti. ⁊ vltra
vsq̄ in finem li-
bri. ⁊ q̄tum ad
hoc dicit: Ista ē
lex quā ꝓposuit
moyses. i. ca. se.
e Et hec testi-
monia. p legem
enī intelligūt p̄-
cepta ꝛcalogi. p testimonia intelligunt alia p̄cepta mora-
lia. f Et cerimonie. ꝑr hoc intelligunt cerimonialia
p̄cepta que ordināt hominē ad cultū dei. g Atq̄ iudi
cia. que ordinant ad iustū cōuictū cū ꝓximo. Tangit etiā

patres tuos: ⁊ elegit semē eoꝝ
post eos. Eduxitq̄ te p̄cedens
ī virtute sua magna ex egypto
ut ꝛeleret nationes maximas
⁊ fortiores te in introitu tuo:
⁊ introduceret te: daretq̄ tibi
terram earū in possessionem:
sicut[e] cernis in p̄nti die. Scito
ergo hodie ⁊ cogitato in corde
tuo q̄ dñs ipse est deus in celo
sursū ⁊ in terra deorsū ⁊ nō sit
alius. Custodi[b] p̄cepta ei⁹ atq̄
mandata que ego p̄cipio tibi:
ut bene sit tibi ⁊ filijs tuis post
te: ⁊ p̄maneas multo tpe sup
terrā quā dñs deus tuus dabit[c]
est tibi. Tūc[c] sepauit moyses
tres ciuitates trans iordanē ad
orientalē plagā: ut ꝓfugiat ad
eas qui occiderit nolēs ꝓximū
suū nec fuerit sibi inimic⁹ ante
hesternū ⁊ alterū diem: ⁊ ad harū
aliquā vrbiū possit euadere: bo-
sor in solitudine que sita ē ī ter-
ra cāpestri ꝛ tribu ruben: ⁊ ra-
moth in galaad que ē in tribu
gad ⁊ golā in basan que est in
tribu manasse. Ista[d] ē lex quā
ꝓposuit moyses coram filijs isr̄l
⁊[e] hec testimonia ⁊[f] cerimonie
atq̄[g] iudicia q̄ locut⁹ ē ad filios
isr̄l qñ egressi sūt ꝛ egypto
trās iordanē in valle ꝓtra pha-
nū phogor in terra seon regis
amorrei q̄ habitauit in esebon
quē p̄cussit moyses. Filij q̄q̄
israel egressi ex egypto possede-
rūt terrā ei⁹ ⁊ terram og regis
basan duoꝝ regū amorreoꝝ q̄
erāt trās iordanē ad solis ortū
ab aroer que sita est sup ripā
torrentis arnon vsq̄ ad mōtē
sanir qui est ⁊ hermon: omnē
planiciē trans iordanē ad ori-
entalē plagam vsq̄ ad mare
solitudinis ⁊ vsq̄ ad radices
montis phasga. V

Ocauitq̄[h] moyses
cēm israelē ⁊ dixit ad
eū. Audi isr̄l cerimonias atq̄
iudicia que ego loquor in au-
ribus vestris hodie. Discite ea
⁊ ope cōplete. Dñs[i] deus no-
ster ꝑpigit nobiscū fedus in
oreb. Non[k] cū patrib⁹ nostris
inijt pactū sed[l] nobiscū: qui in
p̄sentiarū sum⁹ ⁊ viuim⁹: Facie[m]
ad faciē locutus est nobis in
mōte ꝛ medio ignis. Ego[n] se-
quester ⁊ medi⁹ fui inter deū
⁊ vos ꝛi tpe illo: ut ānūciarē vob
verba ei⁹. Timuistis[o] enī ignē
⁊ nō ascendistis in mōtē. Et[p]
ait. Ego[q] dñs ꝛ tu⁹ q̄[r] eduxi
te ex terra egypti ꝛ domo ser-
uitutis. Non[s] habebis deos
alienos in cōspectu meo. Nō
facies tibi sculptile nec simili-
tudinē omniū que in celo sunt
desup ⁊ que in terra deorsū: ⁊
q̄ versant ī aq̄s sub terra. Nō
adorabis ea ⁊ non coles. Ego
enī sum dñs ꝛ tu⁹: ꝛ emu-
lator reddens iniq̄tatē patrū
sup filios ī tertiā ⁊ q̄rtā gene-
rationē bis q̄ oderūt me: ⁊ fa-
ciens misericordiā ī multa mi-
lia diligētib⁹ me ⁊ custodiētib⁹
p̄cepta mea. Non vsurpabis
nomē dñi dei tui frustra: q̄ nō
erit ipunit⁹ q̄ sup re vana no-
men ei⁹ assumpserit. Obserua
die sabbati ut sanctifices eum
sicut p̄cepit tibi dñs deus tu⁹.
Sex diebus opaberis ⁊ facies
oīa opa tua. Septimus dies
sabbati est. i. reqes dñi dei tui.
Nō facies in eo q̄cq̄ opis: tu
⁊ fili⁹ tu⁹ ⁊ filia: seru⁹ ⁊ ancilla
bos ⁊ asin⁹ ⁊ oē iumentū tuū:
⁊ peregrin⁹ q̄ est intra portas
tuas: ut requiescat seru⁹ ⁊ an-
cilla tua sicut ⁊ tu. Memēto
q̄ ⁊ ipse seruieris in egypto ⁊
eduxerit te inde dñs ꝛ tu⁹ in
manu forti ⁊ brachio extento
Idcirco p̄cepit tibi ut obser-
uares die sabbati. Honora pa
trem tuū ⁊ matrē: sicut p̄cepit
tibi dñs deus tu⁹: ut lōgo viuas
tpe: ⁊ bene sit tibi in terra quā
dñs deus tu⁹ datur⁹ est tibi. Nō
occides: neq̄ mechaberis: fur-
tūq̄ non facies: nec loqueris
cōtra ꝓximū tuū falsū testimo
niū. Nō cōcupisces vxorē ꝓxi-
mi tui: nō domū: nō agrū: nō
seruū: nō ancillā: nō bouē: nō
asinū ⁊ vniuersa que illi⁹ sūt.
Hec verba locutus est dñs ad

tēp⁹ hui⁹ explanatiōis
legis. cum dicit: Qñ
egressi sūt ꝛ egypto.
⁊ locus ibi: trans ior-
danē ⁊c. ⁊ qualit fuit
acquisitus. cū subdit:
Filij q̄q̄ israel egressi
ꝛ egypto possederunt
terrā ei⁹ ⁊c. b

Cap. v.

Ocauitq̄ moy-
ses. hic incipit
secunda ps ꝓncipalis
libri in qua incipit ex-
plicatio legis ⁊ ei⁹ ex-
planatio. ⁊ ꝓmo repli-
canē ꝛcalogi p̄cepta:
q̄ ꝓprie dicūt lex. secū-
do alia ad legē ptinentia. vj. ca. Circa ꝓmū
moyses ꝓmo ponit q̄dam pambulū. secūdo
exequit ꝓpositum. ibi: Et ait ego domin⁹ ⁊c.
Preambulū aūt ē ex-
plicatio modi ꝑr quē
de⁹ tradit p̄cepta ꝛca-
logi. ⁊ b notat cū dr
i Dñs de⁹ noster pc.
no. fedus. i. ꝛcē p̄ce-
pta ꝛcalogi q̄ ab eo
fuerūt data ī mediate
k Non cū patribus
nostris inijt pactū. i.
legem datam. q̄ non
legit eā dedisse abrahā
isaac ⁊ iacob. l
Sed nobiscū qui in p̄-
sentiaꝝ sum⁹. q. d. ex b
de ei⁹ custodia magis
solliciti esse debemus.
m Facie ad faciem
locut⁹ ē nobis. i. absq̄
medio q̄tū ad ꝓmulga-
tionē ꝛcē p̄ceptoꝝ: ꝛū-
tamen q̄ alia p̄cepta
non sic fuerūt tradita
ppl'o sed mediāte moy
se. ideo seq̄t: n Ego
seq̄ster ⁊ medi⁹ ⁊c.]
ānūciādo vobis alia
q̄ ab eo recepi. ⁊ causa
hui⁹ mediationis sub-
dit: o Timuistis
enī ignē ⁊c. Timore
enī ꝑcussi ꝑtierunt q̄
solus moyses audiret
verba dei ⁊ eis referret.
ut dr Exo. xx. ca. p
Et ait. Hic q̄nē ponit
replicatio ꝛcēp̄cepto
rū ex ore dei datoꝝ. in
q̄ ꝓmo ostendit dei lo-
quēs sublimitas siue
auctoritas. 2°. ppter au-
dentis fragilitas. ibi
Vos aūt. Circa ꝓmū
dr: Et ait. s. ipse de⁹.
q Ego dñs ꝛ tu⁹.

p creationē ⁊ gubernationē. r Qui eduxi te ꝛ terra egypti.
ut eēs mihi seru⁹ ⁊ nō homini. q. d. ex his p̄z q̄ in oib⁹ ꝛbis obe-
dire mihi. ⁊ in quib⁹ ꝛtrat esse ista obediētia q̄nter exp̄icat di-
cens: s Non habebis deos alienos ⁊c. ⁊ ponunt q̄nter alia

precepta decalogi eodem ordine ⁊ fere sub eisdem ꝑbis: sicut ꝑnūt Exo.xx.⁊ iō ptrāseo.qz ibi dictū fuit q̄lit̄ ista ꝑcepta distinguūt ⁊ exponūt ꝑm doctores catholicos ⁊ hebreos. a Vos aūt. hic ꝑnter describit audientis populi fragilitas. vbi ꝑmo describit timor ꝓpt̄. secūdo approbatio dei. ibi: Qō cū audisset dñs

Circa ꝑmū sciendū q̄ humana fragilitas nō pōt bene sustinere sublimitatē dei. vñ ⁊ Daniel ex apparitione angeli iuxta se cozuit in terrā. ut habet Dan.x. ⁊ eodem mō hic ppls ex sublimitate vnius sermonis territus ⁊ debilitatus ꝓtinus humiliter q̄ sol⁹ moyses q̄ erat ꝓfectior ⁊ deo familiarior verba dei audiret ⁊ eis referret ⁊ q̄ pati erāt illi obedire sicut mūcio dei. ⁊ paret hrā. b Qō cū audisset. hic ꝑnter describit approbatio dei. ⁊ ideo subdit: c Bene oia sunt locuti. ꝓtentes audire mandata dei ꝑ internūciū cui⁹ causa subditur: d Quis det talē eos habere mentem &c. q. d. hoc est mihi placitū scilz q̄ timeant dñm: ⁊ eius mandata recipiant humiliter ⁊ obseruēt nō solū audita a deo imediate: sicut sūt ꝓcepta decalogi: sed etiā alia eis denūciata ꝑ nūcios ex parte dei: sicut ꝑ moysen ⁊ alios ꝓphetas. e Non declinabitis neq̄ ad dextram neq̄ ad sinistram. i. ꝓ aliqua ꝓsperitate obtinēda uel aduersitate euitanda. Cetera patent. f

Cap. vj.

Ec sūt ꝓcepta hic ꝓsequent agitur de ꝓceptis aliis a ꝓceptis decalogi. ⁊ ꝑmo de ꝓceptis huiusmodi ponitur exhortatio generalis. secūdo explicatio specialis. ibi: Audi israel. Circa ꝑmū dicit: Hec sunt precepta ⁊ cerimonie atq̄ iudicia. quia in hui⁹ modi ꝓceptis aliq̄ sunt circa mores ⁊ dicunt̄ ꝓcepta. aliqua circa modū colēdi deū ⁊ dicunt̄ cerimonie. aliqua circa iustū hoīs cōuictum ⁊ dicunt̄ iudicia. g Ut faciatis ea in terra. quia aliqua eoꝝ obligabant ipsos in terra illa ⁊ aliqua extra illā terram fieri nō poterant ut dictū fuit Nu.xxiij. b Que ego ꝓcipio tibi ⁊ filijs tuis. q̄ obligabat futuros sicut ⁊ ꝑntes. i Ut ꝓlongent̄ dies tui. Hic est vnus effectus obseruantie legis. ut dictū ē s. iij. ca. k Et multiplicēris amplius numero ⁊ potestate. l Audi isrl'. Hic ꝑnter ponitur explicatio illoꝝ ꝓceptoꝝ que sunt alia a ꝓceptis decalogi que sunt in duplici gradu quia aliqua se habēt ad precepta decalogi sicut ꝓncipia eoꝝ. aliqua aūt se habēt ad ea sicut quedā conclusiones elicite ex preceptis decalogi. Illa aūt que se habēt ut ꝓncipia sūt dilectionis precepta. Cui⁹ ratio est quia in agibilib⁹ finis habet rationē ꝓncipij. ꝓcepta aūt dilectionis sunt

omnē multitudinē vestram in mōte de medio ignis ⁊ nubis ⁊ caliginis: voce magna: nihil addens amplius: ⁊ scripsit ea i duab⁹ tabulis lapideis q̄s tradidit mihi. Vos[a] autē postq̄ audistis vocem de medio tenebrarū: ⁊ montē ardere vidistis accessistis ad me cēs principes tribuum ⁊ maiores natu: atq̄ dixistis: Ecce ostendit nobis dñs deus noster maiestatem ⁊ magnitudinē suam. Vocē enī eius audiuim⁹ de medio ignis ⁊ probauim⁹ hodie q̄ loquēte deo cū homine vixerit homo. Cur ḡ moriemur: ⁊ deuorabit nos ignis hic maxim⁹: Si enī audierimus vltra vocē dñi dei nostri moriemur. Quid est oīs caro ut audiat vocē dei viuent̄ qui de medio ignis loquitur: sicut nos audiuim⁹ ⁊ possit viuere: Tu magis accede ⁊ audi cuncta que dixerit dom⁹ deus noster tibi: loquerisq̄ ad nos: ⁊ nos audiētes faciemus ea. Qō[b] cū audisset dñs ait ad me Audiui vocem verboꝝ populi hui⁹ que locuti sūt tibi. Bene[c] omnia sunt locuti. Quis[d] det talem eos habere mentem ut timeāt me ⁊ custodiāt vniuersa mandata mea in omni tpe: ut bene sit eis ⁊ filijs eoꝝ i sempiternū. Vade ergo ⁊ dic eis: Reuertimini in tentoria vestra Tu ꝓ uo hic sta mecū: ⁊ loquar tibi omnia mādata ⁊ cerimonias atq̄ iudicia que docebis eos ut faciant ea in terra quā dabo illis in possessionē. Custodite igitur ⁊ facite que ꝑcepit dñs deus vobis. Non[e] declinabitis neq̄ ad dextram: neq̄ ad sinistram: sed ꝑ viam quam ꝑcepit dñs deus vester ambulabitis: ut viuatis ⁊ bene sit vobis: ⁊ prolecē dies vestri in terra possessiōis vestre. VI

Ec[f] sunt ꝑcepta ⁊ cerimonie atq̄ iudicia que mā dauit dñs deus vester ut docerem vos: ut[g] faciatis ea in terra ad quā transgrediemini possidendam: ut timeas dñm deū tuū ⁊ custodias omnia mandata ⁊ ꝑcepta eius[h] que[b] ego ꝑcipio tibi ⁊ filijs ac nepotib⁹ tuis cūctis diebus vite tue ut[i] ꝓlongentur dies tui. Audi israel ⁊ obserua ut facias que precepit tibi dñs ⁊ bene sit tibi: ⁊[k] multiplicēr amplius: sicut pollicitus est dñs deus patrū tuoꝝ tibi terrā lacte ⁊ melle manantē. Audi[l] isrl' Dñs[m] deus noster deus vnus ē. Diliges [n]dñm deum tuū ex toto corde tuo: ⁊[o] ex tota anima tua: ⁊[o] ex tota fortitudine tua. Erūt[p] q̄ verba hec que ego ꝑcipio tibi hodie in corde[e] tuo: ⁊[q] narrabis ea filijs tuis: ⁊[r] meditaberis sedens in domo tua ⁊[s] ambulans in itinere dormiens[s] atq̄ consurgēs: ⁊[r] ligabis ea quasi signum in manu tua:

fines ꝑceptoꝝ decalogi: sicut ꝓz manifeste q̄ tria ꝓma ꝑcepta ordinant̄ sicut ad finē ad dilectionē dei. alia ꝓo septē ad dilectionē ꝓximi. ⁊ ideo dicit salnator Matth.xxij. q̄ i duob⁹ ꝑceptis dilectionis tota lex pendet ⁊ ꝓphete sicut ex fine. ⁊ aplus. j. Timoth. j. Finis ꝑcepti est caritas. Alia aūt ꝑcepta a precepti dilectionis ⁊ ꝑceptis decalogi sunt quasi q̄dam cōclusiones elicite ex preceptis decalogi. ⁊ ꝓ ꝑnis quedā declaratiōes q̄liter ꝑcepta decalogi tenēt obseruari. Item sciendū q̄ dilectio ꝓximi ordinatur finalit̄ ad dilectionem dei. ex quo seq̄t q̄ ꝑceptū de dilectiōe dei habz rationē finis. ⁊ ꝓ ꝑnis ꝓncipij respectu omnium ꝑceptoꝝ. Primo ergo agit de dei dilectione que ē q̄si finis ad quē ꝑcepta decalogi ordināt̄. secūdo de alijs ꝑceptis que sunt cōclusiones que ex ꝓncipijs decalogi eliciunt̄. xij. ca. Circa ꝑmū moyses describit primo ea q̄ ptinēt ad dei dilectionē. secūdo infert cōclusionē ibi tā xj. ca. q̄ sic incipit: Ama itaq̄ dñm deū. Circa ꝑmū moyses ꝑ modū exhortationis describit ꝑceptū dilectiōis dīne ꝑ tū ad diligendi modū. secūdo hui⁹ dilectionis multiplex impedimētū ⁊ incitamentū: impedimēta excludendo: ⁊ incitamēta includendo. ibi: Cūq̄ introduxerit. Circa ꝑmū dicit: Audi israel. i. attende diligenter q: ad illud q̄ subdit tota lex finaliter ordinat̄. m Dñs deus noster deus vn⁹ est. ⁊ iō vnice sup oia ⁊ ꝑfectissime diligendus est. ⁊ subdit hui⁹ dilectionis modus. cū dicit: n Diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo. i. ex toto motu voluntatis q̄ hic designat noie cordis. q: sic cor mouet alia membra corꝑis sic voluntas mouet alias aīe potētias ad act⁹ suos. o Et ex tota aīa tua. i. ex toto intellectu ⁊ sensitiuo appetitu ut ex motu dilectiōis intellect⁹ sit deo subdit⁹ maxime in his q̄ ptinēt ad fidē ⁊ appetit⁹ sensitiu⁹ sit ꝑm ordinem dilectionis diuine regulatus. p Et ex tota fortitudine tua. ꝓ qua designat vis exterior executiua: qō fit cū ex diuina dilectione actus noster exterior exequitur interiū voluntatis. ꝓmpte ⁊ expedite. q Erūt[p] ꝓba hec. de dilectione diuina. r In corde tuo. ad firmiē retinēdū.

s Et narrabis ea filijs tuis. re dilectione dei eos informãdo. t Et meditaberis sedens in domo tua. i. tpe quieti. v Et ambulãs in itinere. tpe laboris. x Dormiẽs atq; cõsurgens. In hebreo bñ: Cubans atq; cõsurgens. quia in ingressu lecti ad dormiendũ & in egressu ad vigilãdũ debet hõ p dilectionẽ cor suũ reducere in deũ. põt etiã exponi dormiẽs fm translationẽ nostrã. qz de his circa q̃ sollicitatur hõ in vigilia solẽt in dormiẽdo occurrẽ fãtasmata: & sic sollicitꝰ in vigilia de dilectiõe dei solẽt consimilia fantasmata occurrere in dormitiõe. ꝓpter qd dicit pbus p ethicoy. q in dormiẽtib⁹ melioza sũt fantasmata studiosoz. i. virtuosoz q̃ ꝝrũcũq;. y Et ligabis ea q̃si si. in manu tua. id est in opibus tuis quia manꝰ est organũ organoy. iij. de aia. q̃ debẽt fieri ex caritate. z Eruntq; & mouebuntur inter oculos tuos. id est nullo modo erũt tibi obliuioni sicut hõ non obliuiscit rei q̃ ante oculos suos appendit. a Scribesq; ea i limie tẽ. i. itrãs domũ tuã & exiens recordaberis de dei dilectiõe Judei aũt hoc exponẽtes nimis hãlit dixerũt passũ istũ q̃ incipit ab illo loco Audi israel dñs deꝰ noster vnꝰ est. diliges dñm tẽ. vsq; hic In limine & ostijs domꝰ tue. similit passũ illũ de dilectiõe dei. qui bñ infra. xj. ca. q̃ sic incipit: Si ergo obedieritis mãdatis meis que ego hodie ꝓcipio vobis ut diligatis dñm. vsq; ibi: Et scribes ea sup postes & ianuas domus tue. inclusiue debebãt scribi in cedulis & ligari in brachio & sup frõtẽ & poni in limine supioꝛi domꝰ. & adhuc iudei hoc obseruant in pluribꝰ locis q̃ predicti duo passus scribũt in cedula q̃ ponit in supioꝛi limine ostij domꝰ. intẽtio tamẽ legislatoris est q̃ sint in recordatione mõ supradicto. Notandũ etiam q̃ oia ꝓdicta de mõ dilectionis diuine nõ sic ꝓcipiunt q̃ sint semp in actu sed in habitu. qz homo tenet semp habere caritatis habitũ q̃ fm Aug̃. diuidit inẽ filios regni & ꝓditionis. b Cũq; introduxerit. Hic ꝓnter ponit impedimenta & incitamẽta ꝓdicte dilectionis illa remouendo: ista inducendo. & pmo ponit ista. put cõtingit domini respectu sui. secũdo respectu extranei uel aduersarij. ca. vij. tertio respectu dei. ca. viij. Prima i duas. qz pmo remouet impedimẽtũ secũdo exprimit incitamẽtũ. ibi: Custodi ꝓcepta dñi. Circa primũ sciendũ q̃ hõ de penuria veniens ad magnã abũdantiã. ex hoc in semetipso solet eleuari: & a dei amore retrahi & impediri fm q̃ dicit Grego. omel. xx. Tanto q̃s a supno amore dissungit. quãto inferi⁹ delectat. & iõ moyses timebat ne filij israel exeuntes de terra deserta & intrãtes terrã promissionis plenã oib⁹ bonis q hoc ab amore dei retraherent. ꝓpter hoc etiã dicit in cãtico infra. xxxij. Incrassatus ẽ dilectꝰ & recalcitrauit: incrassatus. ipinguatꝰ. dilatatus: dereliquit deũ factorẽ suũ tẽ. ideo ꝓmonuit eos ne ex tali affluentia auerterẽt a dei amore & ad idolatriã cõuerterent. & hoc est qd dicit: Cũq; introduxerit te dñs tẽ. & enumeratis multis bonis mobilib⁹ & imobilib⁹ que habituri erãt filij israel gratis intulit: Caue diligenter ne obliuiscaris tẽ. c Dñm deũ tuũ timebis timore filiali. d Et ipsi seruies. fuit ute latrie. e Ac q̃ nomen illi⁹ iurabis. ex hoc loco errauerũt aliqui iudei dicentes q̃ iuratio q̃ nomẽ dñi erat frequẽtãda: etiã sine necessitate. quod ipsi probat saluatoꝛ Matthei. v. dicẽs: Nolite iurare oio. i. nõ iurẽ ex qualitẽr causa. qz ad irreuerentiã nois dei ptinet sed tm ex cã necessaria. ut si occurrit necessitas aliquid affirmãdi inter hoies debet fieri p veritatẽ imobilẽ q̃ fit iurãdo p nomen dñi. & in tali casu loquit hic scriptura. f Nõ ibitis post deos alienos. impendendo eis cultum latrie. g Cũctarũ gẽ. q̃ circa. re. sũt. & idẽ intelligendũ ẽ de dijs aliarũ gentiũ a iudeis remotarũ. & p exẽplo ponit illud qd erat ꝓpinquũ. b Nõ tẽtabis dñm deũ tuũ si. tentasti tẽ. de hac tẽtatione q̃liter sit intelligenda dictũ fuit Exo. xvij. i Custodi ꝓcepta. Remoto impedimẽto diuine dilectiõis hic ponit eiꝰ incitamẽtũ. & pmo respectu subiecti ꝓprij. secũdo respectu filij qui ẽ q̃si idẽ cũ patre. ibi: Cũq; interrogauerit. & quia signũ dilectionis ẽ exhibitio opis. ut dicit trad⁹ Grego. ideo dicit hic: Custodi ꝓcepta dñi dei tui tẽ. s. ex dilectione. & incitamẽtũ ad hoc subdit cũ dicit: Ut bñ sit tibi tẽ. & patet lrã. k Cũq; interrogauerit. Hic ponit incitamẽtũ amoris diuini respectu filij q̃ ẽ q̃si idẽ cũ patre: qz i ipso remanet pfectꝰ post mortẽ q̃dãmõ: & iõ debet ipsũ incitare ad dei dilectionẽ & mãdatoꝛ eiꝰ ipletionẽ p bñficia patribꝰ facta. & hoc ẽ qd dicit hic: Cũ interrogauerit te filius tuus cras. i. in posterũ. l Dices ei serui eramꝰ. seruitute grauissima tẽ. m Et eduxit nos dñs de egypto in manu forti. Hoc exposita sũt supra. xiij. ca. n Precepitq; nobis dñs ut faciamꝰ oia legitima hec. ex dilectione. o Ut bñ sit nobis. qz p opa bona ex caritate facta acquirit gratia in pñti: & gloria in futuro ideo subdit: Eritq; nostri misericors. p

Cum vo introduxerit. Hic consequenter Cap. vij.

remouent impedimenta diuine dilectionis cõtingentia respectu aduersarij. & sũt tria: primũ ẽ falsa pietas. secũdũ pusillanimitas. ibi: Si dixeris in corde tuo. tertium cupiditas. ibi:

erũtq; & mouebunt inter oculos tuos: scribesq; ea in limine & ostijs domus tue. Cũq; introduxerit te dñs deus tuus in terrã pro qua iurauit patribꝰ tuis abraham isaac & iacob: & dederit tibi ciuitates magnas & optimas quas nõ edificasti: domos plenas multarũ opum quas nõ extruxisti: cisternas quas nõ fodisti: vineta & oliueta que non plantasti: & comederis & saturatus fueris: caue diligenter ne obliuiscaris domini dei tui: qui eduxit te de terra egypti de domo seruitutis. Dominum deum tuũ timebis & ipsi seruies: ac per nomen illius iurabis. Non ibitis post deos alienos cunctarũ gentiũ que in circuitu vestro sunt: qm deus emulator dominus deus tuus in medio tui: ne quando irascatur furor domini dei tui ꝓtra te & auferat te de sup facie terre. Non tentabis dñm deũ tuũ: sicut tentasti in loco tentatiõis. Custodi precepta dñi dei tui ac testimonia & cerimonias quas precepit tibi: & fac qd placitũ est & bonũ in cõspectu dñi ut bene sit tibi: & ingressus possideas terram optimã: de qua iurauit dñs patribꝰ tuis: ut deleret omnes inimicos tuos coram te sicut locutꝰ est. Cum interrogauerit te filiꝰ tuus cras dicens quid sibi volũt testimonia hec & cerimonie atq; iudicia que pcepit dominꝰ deus noster nobis: dices ei: Serui eramus pharaonis in egypto: & eduxit nos dominꝰ de egypto in manu forti: fecitq; signa atq; prodigia magna & pessima in egypto cõtra pharaonẽ & omnẽ domũ illius in conspectu nostro: & eduxit nos inde ut introductis daret terrã super qua iurauit patribꝰ nostris. Precepitq; nobis dñs ut faciamꝰ omnia legitima hec & timeamꝰ dominũ deũ nostrũ ut bñ sit nobis cũctis diebꝰ vite nostre sicut ẽ hodie. Eritq; nri misericors si custodierimꝰ & fecerimꝰ oia ꝓcepta eiꝰ coram dño deo nro sicut mandauit nobis.

Cum vo introduxerit te dñs deꝰ tuꝰ in terram quã possessurus ingredieris & deleuerit gentes multas coram te: ethei & gergeconsiderãdo & ãmonei & chananei & pherezeum & eueum & iebusei septem gentes multo maioris numeri q̃s tu es & robustiores te: tradideritq; eas dominus

Sculptilia eoꝝ igne ⁊c. Adhuc ꝑmo remouet amoris impedimentū ꝑmū, secundo infert oppositū incitamentū·ibi: Custodi ergo. Adhuc circa ꝑmū ꝑmo ostendit ꝓpositū, secūdo remouet quoddā falsū·ibi: Nō quia cūctas. Circa ꝑmū sciendū ꝙ septē gentes terram ꝓmissionis habitantes ante ingressū filioꝝ israel ex dei sententia cōdēnate erant ad mortem ꝓpter iniq̄tates suas. ut dr infra. ix. ca. ⁊ filij isrl illuc a dño mittebant: ut ꝑdictam dei iusticiā exequerent. ⁊ ideo si eis parcerēt falsa pietate delusi contrahentes cū eis amicitias. deus merito ꝓmitteret eos ab eis decipi ⁊ a suo amore retrahi ⁊ ad idolatriam cōuerti. ⁊ hoc ē qō dr Cū itroduxerit te dominus ⁊c. ⁊ patet lrā vsq; ibi: a Non inibis cū eis fedus. ut remaneāt in terra sub tributo. b Nec misereberis earū. dimittendo eos abire cum sola vita. c Neq; sociabis cum eis coniugia. hoc est cū illis gentib⁹ que erant ꝓpe terrā suā. qr per talia fideles solent trahi ad idolatriā. d Quin poti⁹ hec facietis eis. ad destructiōē oīo idolatriā. e Aras eoꝝ subuertite. super quas ponebant idola ⁊ incēdebant thura. f Et confringite statuas. i. imagines metallicas ⁊ lapideas. g Lucosq; succidite. q̄ erant circa tēpla idoloꝝ ad exercēdū luxuriā. h Et sculptilia comburite. i. idola lignea. i Quia populus scūs es dño. i. separatus ab alijs: ⁊ dedicat⁹ cultui dīno. k Nō quia cunctas gētes. hic remouet falsam opinionē eoꝝ qua aliqui possent credere ꝙ dñs elegisset illum populū: eo ꝙ esset maior numero. qō remouet dicens: Nō quia cunctas gētes numero vincebatis ⁊c. sed qr dilexit vos dñs ex sola sua benignitate: ⁊ ex merito patrū. ideo subdit. l Et custodiuit iuramentū. de q̄ habet Gen. xxij. ad abrahā. ꝓ me metipsū iurauī dicit dñs ⁊c. m Et reddens odientibus se statim ⁊c. hoc intelligit de filijs isrl de quibus dicit. ij. Machab. vj. Non enī sicut in alijs nationibus dñs patienter expectat ut eas cū iudicij venerit tēpus in plenitudine peccatoꝝ puniat. n Custodi ergo ꝑcepta. Hic ꝓnit̄ ponit̄ incitamentū diuine dilectionis. scilz bonū multiplex ex hoc cōsequendū. ꝓmittit ergo monitio. cum dicit: Custodi ergo precepta ⁊c. s. ex dilectione. ⁊ subdit incitamentū·cū dr: o Custodiet dñs deus tu⁹ pactū. i. bonū patribus promissū. p Et diliget te. dādo tibi grām suā. q Ac multiplicabit. in prole ⁊ in bonis tēporalib⁹ ⁊ exemplificat i littera de multis bonis. ⁊ ꝑ. r Benedict⁹ eris inter omnes populos. ꝙtum ad fame claritatē. s Auferet dominus a te ōm languorē. quia non solū multiplicabit te in bonis sed etiam ꝑseruabit te a malis. t Si dixeris. Hic remouetur ꝓdimētū secundū quod ē pusillanimitas: qō posset cōtingere si filij isrl cōsiderantes victarū gentiū multitudinē ⁊ fortitudinē non ēent ausi bellare contra eas. ⁊ sic facerēt cū eis pacē ⁊ cōtraherēt amicitias ex qb⁹ abamore dei retraherent: ⁊ ad idolatriā cōuerterēt. b remouet dicēs: v Noli metuere. s. eoꝝ multitudinē ⁊ fortitudinē. cui⁹ cā subdit: x Sed re. q fe. de⁹ tu⁹ pharaōi, cui⁹ exercitum magnū ⁊ fortē vno flatu submersit. y Sic faciet cūctis ꝑplis qs metuis. ⁊ iō nō habes causā metuendi. z Paulatim atq; ꝑ ptes. nō qr de⁹ nō posset eas delere simul ē ꝓpe aliud qō sequit: a Ne fo. mul. contra te bestie. qr filij isrl nō erāt adhuc i tanto numero ꝙ posset ēra sufficiēt populare. b Sculptilia eoꝝ. Hic remouet tertiū impedimētū ꝓueniēs ex cupiditate. videlz si de idolis ꝓfractis acciperēt aurū ⁊ argētū ⁊ i vsus suos conuerterēt. ⁊ sic deū offenderēt. ⁊ iō ꝓhibet hoc dicens: c Nō cōcupisces ar. ⁊ au. de quib⁹ fa. sunt ⁊c. ⁊ patet lrā.

deus tuus tibi: percuties eas vsq; ad internitionem. Non[a] inibis cū eis fed⁹: nec[b] miserebe/ris earum: nec[c] sociabis cū eis cōiugia. Filiam tuam non dabis filio eius: nec filiā illius accipies filio tuo: quia seducet filium tuū ne sequatur me: ⁊ ut magis seruiat dijs alienis. Irascetur[d]q; furor domini: ⁊ delebit te cito. Quin[e] poti⁹ hec facietis eis. Aras[e] eoꝝ subuertite: ⁊[f] confringite statuas lucosq; [g]succidite: ⁊[h] sculptilia cōburite: quia [i]populus sanct⁹ es domino deo tuo. Te elegit dom⁹ deus tuus ut sis ei populus peculiaris de cunctis populis qui sunt sup terrā. Nō[k] quia cunctas gentes numero vincebatis: vobis iunctus est dñs: ⁊ elegit vos: cum omnib⁹ sitis populis pauciores: sed q̄ dilexit vos dñs: ⁊[l] custodiuit iuramētū quod iurauit patribus vestris. Eduxitq; vos in manu forti ⁊ redemit de domo seruitutis: de manu pharaonis regis egypti: ⁊ scies quia dñs deus tuus ipse est deus fortis ⁊ fidelis: custodiens pactum ⁊ misericordiam diligentibus se: ⁊ his qui custodiunt precepta eius in mille generationes: ⁊[m] reddens odientibus se statim: ita ut disperdat eos ⁊ vltra nō differat: protinus eis restituēs quod merentur. Custodi[n] ergo precepta ⁊ cerimonias atq; iudicia: que ego mando tibi hodie ut facias. Si postq; audieris hec iudicia custodieris ea ⁊ feceris: custodiet[o] dñs de⁹ tuus pactū tibi ⁊ misericordiā quā iurauit patrib⁹ tuis: ⁊[p] diliget te ac[q] multiplicabit: bñdicetq; fructui vētris tui ⁊ fructui terre tue: frumento tuo atq; vino/ vemie: oleo ⁊ armentis: gregibus ouiū tuarum sup terram: pro qua iurauit patribus tuis ut daret eam tibi. Benedict⁹[r] eris inter cēs populos. Non erit apud te sterilis vtriusq; sexus: tam in hominib⁹ q̄m in gregibus tuis. Auferet[s] dñs a te omnē languorem: ⁊ infirmitates egypti pessimas quas nouisti nō inferet tibi: sed cūctis hostibus tuis. Deuorabis cēs populos quos dñs deus tuus daturus est tibi. Non parcet eis oculus tu⁹: nec seruies dijs eoꝝ: ne sint in ruinam tui. Si[t] dixeris in corde tuo: plures sunt gētes iste q̄m ego: quō potero delere eas: noli[v] metuere: sed[x] recordare que fecerit dominus deus tuus pharaoni ⁊ cunctis egyptijs: plagas maximas quas viderunt oculi tui: ⁊ signa atq; portenta: manūq; robustam ⁊ extentū brachiū: ut educeret te dñs deus tuus. Sic[y] faciet cūctis populis q̄s metuis. Insuper ⁊ crabrones mittet dñs deus tuus in eos donec deleat omnes atq; dispdat q̄ te fugerint ⁊ latere non poterint. Non timebis eos q̄ dominus deus tuus in medio tui est: deus magnus ⁊ terribilis. Ipse consumet nationes has in cōspectu tuo paulatim[z] atq; per partes. Non poteris eas delere pariter: ne[a] forte multiplicentur contra te bestie terre. Dabitq; eos dominus deus tuus in conspectu tuo: ⁊ interficiet illos donec penitus deleantur. Tradetq; reges eoꝝ in manus tuas: ⁊ disp̄des nomina eoꝝ sub celo. Nullus poterit resistere tibi: donec cōteras eos. Sculptilia[b] eoꝝ igne cōbures. Nō[c] cōcupisces

Omne mandatū. a Cap. viij.
Hic ponunt incitamēta ad dei dilectionē sumpta i respectu ad deū. & primo ex cōsideratione sue munificentie. secundo ex consideratione sue misericordie. ix. ca. Prima in duas: quia primo ponunt incitamēta ex dei munificentia in beneficijs preteritis. secūdo in futuris ibi: Dñs deꝰ tuꝰ introducet te. Circa primū dr Omne mandatū tē. facias. & hoc ex dei dilectione. cuiꝰ incitamēti subdit cā cū dr: b Et recordaberis cuncti itineris. ab egressu de egypto vsq; ad diē hanc. c Ut affligeret te. nō ex defectu dilectiōis sed ad bonū tuū. sicut pater aliqñ ex dilectione punit affligi filiū. ideo ibdit: d Atq; tentaret. ut patientia tua alijs ēet nota ad eoꝝ exēplū & tibi ad meritū. & loquit b scriptura ꝑtum ad tonos illius populi: qz sm regulam Jsidō. ad itelligendum sacram scripturā: sacra scriptura frequēt attribuit toti populo: qō tamē ei cōuenit ratione vniꝰ pr̄s. e Afflixit te penuria. i. defectu cibi & potus. ut dr in Exo. & libro Nu. in pluribus locis. hoc tamen cessit ad bonū eoꝝ. qz ex b dulciora & acceptiora fuit abundantia potus & cibi a deo dati. ideo subdit: f Et dedit tibi tē ut oñderet tibi q nō in solo pane viuit homo. i. cibo hois labore parato. g Sz in oī ꝓbo qō egredit de ore dñi. i. ex māna que ad preceptum dñi descendebat. In hebreo enī nō habet verbo. tamē sm translationē nostrā vbi habet manna. pōt dici verbū inceptū ex mandato dñi descēdebat. sicut & ꝓbū aliqñ accipit pro re que ꝓbo dicit. sicut dr. ij. Regū. j. ca. Hō est ꝓbū quod factum est. i. res gesta uel facta. b Vestimentū tuū q operiebaris nequaq; vetustate defecit. dicit aūt hic Ra. Sa. q vestimenta puerorū crescebant cū

argentū & aurū de quib⁹ facta sunt: neq; assumes ex eis tibi quicq; ne offendas ꝓpter ea: quia abominatio ē dñi dei tui: nec inferes quippiam ex idolo in domū tuā: ne fias anathema sicut & illud ē. Quasi spurcitiā detestaberis & velut inquinamētū ac sordes abominationi habebis: quia anathema est.

Omne[e] mandatū viii quod ego precipio tibi hodie caue diligenter ut facias: ut possitis viuere & multiplicemini: ingressiq; possideatis terrā pro qua iurauit dñs patribus vestris. Et[b] recordaberis cuncti itineris p qō adduxit te dñs deus tuus quadraginta ānis p desertū ut[c] affligeret te atq;[d] tentaret: & nota fierēt que in tuo animo versabāt: vtrū custodires mādata illius an nō. Afflixit[c] te penuria: & dedit[f] tibi cibū manna quod ignorabas tu & patres tui ut ostenderet tibi q nō in solo pane viuit homo: sed[g] in omni verbo qō egredit de ore dñi. Vestimentū[b] tuū quo operiebaris nequaq; vetustate defecit: & pes tuus nō est subtrit⁹. En quadragesim⁹ ann⁹ est: ut recogites in corde tuo: quia sicut erudit filiū suū homo: sic dñs deus tuus erudiuit te ut custodias mādata dñi dei tui & ambules in vijs eiꝰ & timeas eū. Dñs[h] enī deus tuus introducet te in terram bonā: terram[i] riuoꝝ aquarū atq; & fontiū in[k] cuius campis & montibus erumpunt fluuioꝝ abyssi: terram[l] frumēti hordei ac vinearum: in qua ficus & malogranata & olīueta nascunt: terrā olei ac mellis: vbi absq; vlla penuria comedes panē tuum: & rerū omniū abundantia ꝑfrueris: cuiꝰ[k] lapides ferrū sūt & de montibus eius eris metalla fodiunt: ut cū comederis & satiatus fueris: benedicas[q] domino deo tuo pro terra optima quam dedit tibi. Obserua[r] & caue ne quādo obliuiscaris dñi dei tui & negligas mādata eius atq; iudicia & cerimonias quas ego precipio tibi hodie: ne postq; comederis & satiat⁹ fueris domos pulchras edificaueris & habitaueris in eis: habueriscq; armenta boum & ouiū greges argenti & auri cūctarūq; rerū copiam: eleuetur cor tuū & non reminiscaris dñi dei tui: qui eduxit te de terra egypti de domo seruitutis & ductor tuus fuit in solitudine magna atq; terribili: in[m] qua erat serpens flatu adurēs & scorpio ac dipsas & nulle omnino aq̄: qui eduxit riuos de petra durissima: & cibauit te manna in solitudine quod nescierūt patres tui. Et postq; afflixit ac probauit: ad extremū misertus est tui ne diceres in corde tuo: fortitudo mea & robur manꝰ mee hec mihi omnia prestiterūt: sed recordaberis dñi dei tui q ipse vires tibi ꝓbuerit: ut impleret pactū suū sup quo iurauit patribꝰ tuis sicut pñs idicat dies. Sin aūt oblitus domini dei tui secutꝰ fueris deos alienos: coluerisq; illos & adoraueris: ecce nūc ꝓdico tibi q omnino dispereas. Sicut gentes quas delenit dñs in introitu tuo: ita

eis sm augmētū sue quātitatis. i Et pes tuus nō ē subtrit⁹. hoc nō pōt itelligi generalit sed tm de bonis. put dictū fuit Nu. xj. ca. in principio sup illud Holētiū pro labore. qz si ex itinere fuit dolor in corporib⁹ hoc maxime fuit in pedib⁹. & ibi requirat expositio huiꝰ passus. k Dñs enī deus tuus. Hic ponit incitamentū ex dei beneficijs futuris. & ꝓ facit ꝓpositū. secūdo infert corelariū. ibi: Obserua & caue. Circa primū dr sic: Dñs enī deus tuus itroducet te i terrā bonā. hoc dr ut scirent q terrā illā nō obtinerēt virtute ꝓpria sed diuina. l Terrā riuoꝝ aq̄rūq; & fontiū. dicunt aūt fontes aque existētes in origine. riui fluētes ab origine. stagna lac⁹ & paludes retinēt sibi nomen cōmune. scilz aquarum. m In cuiꝰ campis & montibus erumpunt fluuiorum abyssi. hoc dicit ad ostendendū q illa terra erat humida & pascualis ꝓ animalibus nutriēdis. n Terrā frumenti hordei tē. ad ostendendū fertilitatē terre. ꝓ sustentādis hoib⁹. o Cuiꝰ lapides ferrū sunt. qz minera ferri ē in terra lapidosa. ut colle ꝓ Et de montibus eius eris metalla fodiunt. id est minere vnde fiunt metalla. ista aūt dicuntur ad ostēdendum bonitatem illius terre ꝑtum ad metalla de quibus fiunt vasa varia & instrumēta in vsus vite humane necessaria. q Benedicas dño deo tuo. id est ista dicta sunt ut diligas dominū deum tuum corde: & benedicas ore pro suis beneficijs tibi collatis r Obserua & caue ne quādo obliuiscar. Hic infert corelariū. frequenter enim contingit q ex diuinis beneficijs que debent esse materia diligendi deum & obediēdi sibi. homines insolescunt: & mandata dei contemnūt. ideo ad hoc excludendum dicit: Obserua & caue ne quādo obliuiscaris domini dei tui & negligas mandata eius tē. & patet littera exꝓdictis vsq; ibi: s In qua erat serpens flatu adurēs & scorpio ac dipsas. a quorū lesione defendit. & accipitur hic singulare pro plurali Serpens. id est serpentes. & sic de alijs. sicut Exo. viij. Venit musca grauissima. id est multitudo muscarū. Sciendū etiam q sm q dicit glosa Dipsas est genus minimū serpentis: ita q vix ꝓcipitur. & quēcūq; momorderit siti perit. cetera patēt ex dictis.

a Cap. ix. Audi israel. Hic ponunt inclamēta divine dilectiōis ex consideratiōe divine misericordie portātis patienter eoꝝ peccata ac etiā remittentis. & primo describitur transgressionis actꝰ. secūdo reconciliationis fedꝰ. ca. x. Adhuc circa primū excluditur eorum iusticia. secūdo cōcludit eorum culpa. ibi: Memēto. Circa primū ponit eis moyses q̄ in terra eis promissa habituri erant virtute divina victorias multas & magnas. & quia ipsi uel aliqui eoꝝ possent credere q̄ hoc faceret eis deꝰ ꝓpter eoꝝ merita. ideo hoc excludit. cū subditur: b Ne dicas in corde tuo. & patet īrā. & subditur causa vera dictarū victoriarū. que ē duplex vna ꝓpter iniquitates gentiū in terra promissionis habitantiū ꝓpter quas mortē meruerāt q̄ notat cū dr: c Sed quia ille egerunt impie &c. secunda ut impleretur iuramētū dñi factum ad abrahā Gen. xxij. Per memet ipsum iurauī dicit dominꝰ &c. sequit: Possidebit semen tuū portas inimicoꝝ suoꝝ &c. cetera patent. d Memēto. Hic ponitur describitur eoꝝ multiplex culpa. & primo ab recessum eoꝝ de mōte synai. secundo post recessum. ibi: In incēdio quoq;. Circa primū premittit trāsgressio ppli secundo subdit oratio moysi. ibi: Et procidi ante dñm. Circa primū dr: Memēto & ne obliviscaris quomō ad iracundiam provocaueris dñm deū tuū in solitudine. i. post transitū maris rubri murmurando ꝓpter defectū aque & cibi. ut hr Exo. xv. & xvj. & xvij. e Et ex eo die q̄ egressus es ex egypto. q. cū adhuc essent in egypto sup mare rubrū videntes egyptios sup se venientes insultantes dño & moysi dixerūt: Forsitā non erant sepulchra in egypto &c. ut hr Exo. xiiij. f Nam & in oreb provocasti eū fabricando vitulū aureū & adorando eū. dū moyses

& vos peribitis si inobedientes fueritis voci dñi dei vestri. ix Audi israel: Tu trāsgredieris hodie iordanē: ut possideas nationes maximas & fortiores te ciuitates ingentes & ad celum vsq; muratas: populū magnū atq; sublimē: filios enacbim quos ipse vidisti & audisti: quibus nullus potest ex aduerso resistere. Scies ergo hodie q̄ dñs deus tuus ipse transibit ante te ignis deuorās atq; cōsumens: qui conterat eos: & deleat atq; disperdat ante faciem tuā velociter: sicut locutꝰ est tibi. Neꝰ dicas in corde tuo cum deleuerit eos dñs deꝰ tuꝰ in conspectu tuo; ꝓpter iusticiā meam introduxit me dominꝰ ut terram hanc possiderem: cū ꝓpter impietates suas iste deleti sint nationes. Neq; enī ꝓpter iusticias tuas & equitatem cordis tui ingredieris ut possideas terras earū: sed quia ille egerunt impie: introeunte te delete sūt: & ut compleret verbū suum dominus quod sub iuramento pollicitus est patribus tuis abrahām isaac & iacob. Scito ergo q̄ nō ꝓpter iusticias tuas dominꝰ deus tuus dederit tibi terram hanc optimā in possessionem: cū durissime cervicis sis populus. Memēto & ne obliviscaris quomodo ad iracundiam provocaueris dominū deum tuum in solitudine: & ex eo die quo egressi es ex egypto usq; ad locū istū semper aduersum dominū contendisti. Nam & in oreb provocasti eum: & iratus delere te voluit quando ascendi in montem ut acciperē duas tabulas lapideas pacti quod pepegit vobiscum deus. Et perseuraui in monte quadraginta diebus ac noctibus: panem non comedens & aquam nō bibens. Deditq; mihi dominꝰ duas tabulas lapideas scriptas digito dei: & continētes omnia verba que vobis locutus est in mōte de medio ignis quando cōcio populi congregata est. Cūq; transissent quadraginta dies & totidē noctes: dedit mihi dominus duas tabulas lapideas tabulas federis: dixitq; mihi Surge & descende hinc cito: quia populus tuus quē eduxisti de egypto deseruerūt velociter viam quam demonstrasti eis: feceruntq; sibi conflatile. Rursumq; ait dominꝰ ad me: Cerno q̄ populꝰ iste dure cervicis sit. Dimitte me ut conteram eum: & deleam nomē eius de sub celo: & cōstituam te super gentē que hac maior & fortior sit. Cūq; de mōte ardente descenderem & duas tabulas federis vtraq; tenerem manu vidissemq; peccasse vos dño deo vestro: & fecisse vobis vitulū cōflatilem ac deseruisse velociter viam eius quā vobis ostenderat: proiecī tabulas de manibus meis: cōfregiq; eas in conspectu vestro. Et g prociди ante dominū sicut ꝑus quadraginta diebus & noctibus: panem non comedens & aquā non bibens: ꝓpter omnia peccata vestra que gessistis contra dominū: & eum ad iracundiā provocastis. Timui enī indignationem & iram illius: qua aduersum vos concitatus: delere vos voluit. Et exaudiuit me dominus etiam hac vice. Aduersū aaron quoq; vehementer iratus voluit eum conterere: & pro illo similiter deprecatus sum. Peccatum autem vestrū q̄ feceratis. id est vitulum arripiens igne cōbussi: & in frusta cōminuens: omnino quoq; in puluerē rediгēs ꝓiecī in torrentē q̄ de mōte descendit. In h iccdio q̄z & in tētatiōe & in sepulchris concupiscētie provocastis dñm: & qñ misit vos de cades barne dicens: ascendite & possidete terrā quam dedī vobis: & cōtempsistis imperiū dñi dei vestri & nō credidistis ei: neq; morā ꝓtraheret in mōte cū dño ut acciperet ab eo legem & tabulas. ut hr Exo. xxxij. vbi exposita ē ista historia q̄ hic repetit. g Et procidi. Hic ponit describit oratio moysi pro remissione peccati predicti. & hoc est quod dr: Et procidi ante dominū sicut ꝑus quadraginta diebꝰ. qz sic ante quadraginta diebꝰ ieiunauerat in monte ad accipiendum tabulas. ita secūdo ieiunauit alijs quadraginta diebꝰ & noctibꝰ ad impetrādū populo remissionem: & etiam ipsi aaron qui timore ppli vitulū fecerat: ut hr Exo. xxxij b Peccatum aūt vestrū quod feceratis. i. vitulum. Iz enī esset res inanimata i qua non pōt esse peccatū: vocat tamē peccatum populi eo q̄ ppls peccauerat ipsū faciendo & colendo. i In incendio q̄q;. Hic ponit describit recolitur culpa ppli post recessū de mōte synai. & primo ponit culpa ppli. secūdo ozō moysi. ibi: Et iacui coram dño. Primū aūt hr Nu. xj. vbi dr q̄ ꝓpter murmurationē populi ex labore itineris accēsus est ignis ex imperio dñi & deuorauit magnam ptē ppli. & hoc ē q̄ dr: In incendio q̄q;. Itē peccauit populꝰ ad aquas cōtradictionis. put hr Nu. xx. & hic tāgitur cū dr: Et in tētatiōe. & iterū qñ iordinate desiderauit esū carniū: ꝓpter q̄ multi sūt ibi mortui & sepulti. ut hr Nu. xj. & hoc est q̄ dr: k Et i sepul. cōcu. pun. dñm. ꝓpter b enī vocat ē locꝰ ille sepulchrū concupiscētie eo q̄ ibi sepultꝰ ē ppls q̄ desiderauit

carnes. quarto peccauit ppl's qñ territ⁹ ꝓbis exploratoꝝ tanꝯ rebelles dño voluerũt reuerti in egyptũ· ut bñ Nu. xiij. ⁊ hoc est qđ dr: Mñ misit vos de cades barne ⁊c. seqt: a Et iacui coꝝ dño. xl. dieb⁹ ac noctibus. Hic describit oratio moysi: ⁊ ꝑm q dicunt hebrei ista est tertia quadragena quam fecit moyses in monte. Prima fuit qñ ascendit in montẽ ut acciperet ꝑmas tabulas: ꝑ but bat. Exo. xxiiij. secũda qñ post fabricationem vituli ascẽdit ad dñm ad impetrandũ remissionẽ illi⁹ peccati· ut bat. Exo. xxxij. Ascẽdam ad dñm si q̃ mõ quero eũ deprecari ꝓ scelere vro. tertia fuit qñ dñs placatus oratiõib⁹ moysi dixit ei: Precide tibi duas tabulas lapideas instar priox quib⁹ ꝑcisis ascẽdit in montẽ ut lex i illis tabulis scriberet: ut bñ Exo. xxxiiij. ⁊ ibi stetit. xl. diebus ⁊. xl. noctib⁹. sicut fecerat ꝓ ꝑmis tabulis. vñ ⁊ ca. se. vbi dr: Ego aũt steti i mõte sic ꝑ⁹. xl. dieb⁹ ⁊c. i hebreo bñ: Ego aũt steti i mõte sicut diebus priorib⁹. xl. dieb⁹ ⁊c. qđ exponit Ra. Sa. dicens: Dicut prima quadragena fuit moysi cõsolabilis: qz fuit ante offensam dñi. ita ⁊ tertia qz fuit post remissionẽ peccati. secũda aũt que fuit intermedia fuit tristabilis quia orabat pro remissione peccati. nec erat cert⁹ de obtẽtu vsq ad vltimã diẽ illi⁹ quadragene qua dñs dixit ei. Indulsi peccatũ pro quo orasti. ⁊ in signũ hui⁹ ꝑcepit secũdas tabulas excidi. ut lex reparet. Expositores aũt nostri coit tenẽt q moyses fecit in monte tñi duas quadragenas: qz ut dicũt non plures ponunt in Exo. vbi pleni⁹ hec historia describit. Item quia a ꝑmo ascensu moysi ad accipiendum tabulas a quo incipit ꝑma quadragena usq ad diẽ expiationis in quo descendit moyses apportãs secũdas tabulas ut supponunt oẽs doctores catholici ⁊ hebrei: ꝓpter quod illa die fit festũ expiationis ex placatione dñi. non possunt inueniri tres quadragene dierũ· ut dicũt. sed ista nõ infringũt dictũ hebreoꝝ. Primũ enim valet. qz qñ historie scripture sacre in plurib⁹ locis eiusdem scripture narrant frequenẽ cõtingit ut qđ omittit in vno loco suppleat in alio. ut pz in omnib⁹ libris historiarũ sacre scripture maxime in libro Regũ ⁊ Parali. in veteri testamẽto ⁊ in euangelijs in nouo. Et eodem mõ põt dici in ꝓposito q tertia quadragena q̃ in Exo. omittit hic supplet. Simliẽ secundũ non valet qz assumit fc'lũ. Ad cui⁹ intellectũ cõsiderandũ q filij isrl exierãt de egypto. xv. die mẽsis ꝑmi· ut bñ Exo. xij. Festũ aũt expiatiõis celebrabat. x. die septimi mensis Leuit. xxiij. ⁊ sic a ꝑma die ꝑmi mẽsis in quo exierũt filij isrl de egypto usq ad diẽ expiationis fluxerũt sex mẽses integri ⁊ decẽ dies q̃ simul iuncti faciũt dies. clxxxvij. quia iudei faciũt mẽses p lunationes. ⁊ iõ duo mẽses cõtigui faciunt lix. dies ⁊ sic de alijs cõbinãdo. si igit a. clxxxvij. diebus ꝑ-

vocẽ eius audire voluistis: sed semp fuistis rebelles a die qua nosse vos cepi. Et[a] iacui coram dño quadraginta dieb⁹ ac noctib⁹: quib⁹ [b] eũ supplicit deprecabar: ne deleret vos ut fuerat cõminatus ⁊ orans dixi. Dñe deus ne dispdas pplm tuũ ⁊ hereditatẽ tuã quã redemisti i magnitudine tua: qs eduxisti de egypto in manu forti. Recordare seruoꝝ tuoꝝ abrahã isaac ⁊ iacob. Ne aspicias duritiã pplj hui⁹ ⁊ impietatẽ atq peccatũ: ne forte dicant habitatores tre de q̃ eduxisti nos: nõ poterat dñs introducere eos in terrã quã pollicitus ẽ eis: ⁊ oderat illos: idcirco eduxit ut interficeret eos in solitudine q̃ sũt ppl's tuus ⁊ hereditas tua qs eduxisti in fortitudine tua magna ⁊ i brachio tuo extẽto.

M[c] tpe illo dixit dñs x ad me: Dola[c] tibi duas tabulas lapideas sicut priores

fuerunt: ⁊ ascende ad me in montẽ: faciesq archã ligneã ⁊ scribã in tabulis verba que fuerũt i bis qs ante fregisti: ponesq eas i archa. Feci[d] igit archã de lignis setbim. Cũq volassem duas tabulas lapideas instar prioꝝ: ascẽdi in mõtẽ bñs eas i manib⁹. Scripsitq in tabulis iuxta id qđ pri⁹ scripserat verba decẽ que locut⁹ ẽ dñs ad vos in mõte de medio ignis qñ pplꝰ cõgregatus est: ⁊ dedit eas mihi. Reuersusq de monte descendi: ⁊[e] posui tabulas in archam quã feceram que bucusq ibi sũt] sicut mihi ꝑcepit dñs. Filij[b] autem israel mouerũt castra ex beroth filiorũ iachan in mosera: vbi aarõ mortu⁹ ⁊ sepultus ẽt. ꝓ q̃ sacerdotio functꝰ ẽ eleazar filꝰ ei⁹. Inde venerũt in gadgad: de q̃ loco ꝑfecti castrametati sũt in iethabatha i tra aq̃rũ atq torrẽtiũ. Eo[n] tpe separauit tribũ leui

dictis subtrahãt. xliij. dies ꝑmi mensis añ egressũ filioꝝ isrl remanẽt centũ septuagintatres dies ab exitu filioꝝ isrl de egypto usq ad diẽ expiatiõis. oẽs aũt doctores tam catholici q̃ hebraici dicũt q lex fuit data qnq̃gesima die ab exitu de egypto. ⁊ põt hoc haberi ex Exo. xix. ca. Si igit cũ pdictis qnq̃ginta dieb⁹ addãt tres q̃dragene dierũ nõ bñ nisi. clxx. dies. ex quo patet q a ꝑmo ascensu moysi qui fuit imediate post dationẽ legis pdicte usq ad expiationis diẽ fluxerũt tres q̃dragene ⁊ plus. ⁊ iõ pdicta nõ intelligũt doctores hebreoꝝ. Andreas etiã sup Leuit. xxiij dicit q moyses ieiunauit i mõte synai tribus q̃dragenis. q aũt vult tenere oppositũ põt dicere q cũ hoc dr Et iacui coram dño. xl. dieb⁹ ⁊c. referẽs ad illud qđ pdictũ est. Et ꝓcidi ante dñm sicut ꝑ⁹. xl. dieb⁹. ita q secũda q̃dragena hic repetit ⁊ nõ addit tertia. ⁊ ꝑm hoc eadẽ q̃dragena dierũ fuit i q̃ moyses oravit. ꝑmissioe peccati ex fabricatioe vituli: ⁊ ꝓ expectatioe secũdaꝝ tabularũ. ⁊ huic dicto satis videt ꝓsonare textꝰ sequẽs· cũ subdit: b Quib⁹. s. die b⁹. cũ supplicit deprecabar ne deleret vos. Et ꝓhẽ ponit oratiõ moysi· cũ dr: c Dñe deus ne dispdas ⁊c. ⁊ patet littera ex his q̃ dicta sunt sup Exo. xxxij. vbi ponit cõsimilis oratio eiusdẽ ad sensum ⁊ partim eiusdẽ ad ꝓba.

M tpe illo. Hic ꝓnter describitur d Cap. x. diuine placationis fedus. ⁊ ꝑmo describitur ꝓpositum secũdo cõcludit intentũ. ibi: Et nũc isrl. Prima in duas: in partẽ ꝓncipalẽ ⁊ incidentalẽ. secũda· ibi: Filij aũt israel. Circa ꝑmũ sciendũ q signũ diuine placationis fuit legis reparatio in secũdis tabulis. ⁊ hec reparatio describitur· cum dr: In tpe illo dixit dñs ad me. in signũ reconciliationis ꝑfecte. e Hola tibi duas tabulas lapideas ⁊c. h fuit expositũ Exo. xxxiij. sequit: f Feci igit archam. dicit Ra. Sa. q ista archa fuit alia ab illa quã fecit bezeleel. sed nõ ẽ verisimile: qz postea subdit g Et posui tabulas i archã ⁊c.] ex q̃ seqt ꝑm dictũ Ra. Sa. q illa archa cũ tabulis erat intra archã quã fecit bezeleel: qz iã q̃dragesim⁹ ann⁹ ab exitu de egypto incepat qñ moyses dixit ista. In epla ad Hebreos. ix. ca. bñ q in archa quã fecit bezeleel non erãt nisi due tabule mãna ⁊ virga aarõ. ⁊ iõ meli⁹ videt dicẽdũ q archa de qua hic fit sermo ẽ illa eadẽ quã fecit bezeleel. dr tñ hic moyses eã fecisse qz ꝑcepit eã fieri ⁊ disposuit qliẽ fieri deberet tanq̃ architector. h Filij aũt isrl. Nec ꝑs incidẽtalis q ꝑ ponit. 2° ad ꝓcedẽtia moyses reuertit· ibi: Ego aũt steti. Circa ꝑmũ incidẽtaliẽ ponit motio filioꝝ isrl p aliqs mãsiones: ⁊ sepultura aarõ: ⁊ separatio leuitarũ ab alijs tribub⁹. ⁊ videt satis exneũ q ista hic inꝑponũt· maxime qz aliq ꝓrietates ad supdicta hic ponit videt: ꝑmo qz b dr: Filij aũt isrl ⁊c. in mosera. ⁊ Nu. xxxiij. vbi describũt mãsiones ꝓ ordinẽ. dr: Et de meseroth castrametati sũt i beneiachan. moseroth aũt eadẽ ẽ mãsio cũ mosera· ut dicũt hebrei: ⁊ beroth filioꝝ iachan cũ beneiachã: qz bene idẽ ẽ qđ filioꝝ. ⁊ subintelligit beroth. 2°. qz hic dr: i Ubi aa. mor. ⁊ sepult⁹ ẽ. s. in mosera. sed Nu. xx. dr q mortu⁹ ẽ ⁊ sepult⁹ fuit in mõte hor. tertio qz hic dr: k Eo tpe separauit tribũ leui ⁊c. ⁊ tñ fuit separata ⁊ scificata dño a tpe q̃ inter fecerũt idolatras i adoratiõe vituli

ut habeā Exo.xxxij.qō fuit anno p̄mo egressionis filioꝝ ysrael de egypto.⁊ Nu.ij.expresse dr̄ q̄ fuerūt separati leuite ab aliis tribubus ad seruiendū dño ante recessū filioꝝ ysrael de mōte synai: ⁊ tamē recesserūt inde anno secūdo egressionis de egypto secundo mēse.ut dr̄ Nu.x.motio aūt filioꝝ ysr̄l de q̄ fit h̄ sermo fuit āno xl.ab egressu de egypto

Dubitatiōes aūt istas expositores nostri parū aut nihil tangūt: sed Ra.Sa.ad solutionē auctoritatis p̄me dic̄ q̄ qñ filij ysrael pugnauerunt contra regem arad ⁊ victi fuerūt ab eo.ut dr̄ Nu.xxj.qō quidē bellū fuit.xl.anno ab exitu de egypto ppl's uel saltē magna ps ei⁹ territus incepit reuerti versus egyptū ⁊ sic ex deroch filioꝝ iachan reuersi fuerūt in mosera ⁊ ad quedā alia loca declinauerūt que hic notant. ⁊ ideo istud interponit hic ad arguēdū filios ysrael de tali rebellione cōtra dñm.eo q̄ ca.p̄cedēti moyses arguendo eos ad memoriā reduxerat plures eoꝝ rebelliones alias. Secūda p̄o dubitatio soluta fuit Nu.xx.ca. Ad tertiā dicit Ra.Sa. q̄ filij leui q̄ pfect⁹ ceteris tribub⁹ dño adhesērāt sicut ex celo dei interfecerūt idolatras p⁹ adoratione vituli āno p̄mo egressiōis de egypto.ut dr̄ Exo.xxxij.ca.sic.xl.anno a dicta egressione cōtra pp̄m retrocedentē modo p̄dicto pugnauerunt ⁊ interfectis plurib⁹ illoꝝ alios reduxerunt ad obediēdū dño.⁊ sic secūdo pugnauerunt cōtra regē arad ⁊ deuicerūt. ⁊ ideo istud factū leuitarū p̄r recordationē coniungit cū eo qō fecerūt tpe fabricatiōis vituli. ut sit sens⁹: Eo tpe separaui tribū leui ꝛc̄.i. sicut tpe fabricationis vituli aliis tribub⁹ recedentib⁹ a dño p idolatriam trib⁹ leui nō sic declinauit.sic ⁊ in retrocessu p̄dicto aliis se male hītib⁹.trib⁹ leui bñ se habuit. ⁊ ideo ex vtroq; facto fuit digna separari ab aliis ⁊ dño applicari. a Ego aūt steti. Positis incidentibus p̄dictis moyses ad ꝓpositum reuertitur dicens: Ego aūt steti in mōte sicut p̄us quadraginta dieb⁹. hoc refertur ad secundā quadragenā supradictā p̄m expositores catholicos: qui coīter dicūt moysen tres duas quadragenas in mōte fecisse.ut p̄dictū est. p̄m hebreos p̄o refertur ad tertiā de qua dictū est ca.p̄ce. b Et te perdere noluit. ly meruisses. c Dixitq; mihi vade ⁊ p̄cede populū ꝛc̄. in quo ostenditur magna dei misericordia: quia nō solū pepercit populo a morte quam meruerat sed etiā adimpleuit in eo ꝓmissum q̄ patrib⁹ fecerat de obtinenda terra ꝓmissionis.

ut portaret archā federis dñi: ⁊ staret coram eo in ministerio ac benediceret in nomine illi⁹ vsq; ad presentē diē. Quāobrē nō habuit leui pars nec̄ possessionē cū fratrib⁹ suis: quia ipse dñs possessio eius est sicut p̄misit ei dñs deus tu⁹. Ego[a] aūt steti in monte sicut prius q̄draginta dieb⁹ ac noctib⁹: exaudiuitq; me dñs etiā hac vice ⁊ te perdere noluit. Dixitq;[c] mihi: Vade ⁊ p̄cede populū ut ingrediat⁹ ⁊ possideat terrā quā iurauī patrib⁹ eoꝝ ut tradere eis. Et[b] nūc israel q̄d dñs deus tu⁹ petit a te nisi ut timeas dñm deū tuū ⁊ ambules in vijs ei⁹ ⁊ diligas eū ac seruias dño deo tuo in toto corde tuo ⁊ in tota anima tua: custodiasq; mādata dñi ⁊ cerimonias eius quas ego hodie p̄cipio ut bene sit tibi. En[c] dñi dei tui celū est: ⁊[f] celū celi: terra ⁊ oia que in ea sūt: ⁊[g] tñ patrib⁹ tuis cōglutinat⁹ est dñs ⁊ amauit eos: elegitq; semen eoꝝ post eos.i. vos de cūctis gentibus: sicut hodie cōprobat. Circūcidite[h] igit̄ p̄putiū cordis vestri: ⁊[i] ceruicē vestrā ne induretis amplius: quia[k] dñs de⁹ vester ipse ē de⁹ deoꝝ ⁊ dñs dñantiū deus magn⁹ ⁊ potēs ⁊ terribilis: qui psonam nō accipit nec munera. Facit iudiciū pupillo ⁊ vidue: amat peregrinū ⁊ dat ei victū atq; vestitum. Et vos ergo amate[l] peregrinos: quia ⁊ ipsi fuistis aduene in terra egypti. Dominū deū tuū timebis ⁊ ei soli seruies. Ipsi adhērebis: iurabisq; in nomine illi⁹ Ipse est laus tua ⁊ deus tuus qui fecit tibi hec magnalia ⁊ terribilia q̄ viderūt oculi tui. In septuaginta animabus descēderūt patres tui in egyptū: ⁊ ecce nūc multiplicauit te dominꝰ de⁹ tu⁹ sicut astra celi. xi

Ama[m] itaq; dñm deū tuū ⁊ observa p̄cepta eius ⁊ cerimonias iudicia atq; mandata omni tpe. Cognoscite[n] hodie que ignorāt filij vestri: qui nō viderūt disciplinam dñi dei vestri: magnalia eius ⁊ robustam manū extentū ⁊ brachiū signa ⁊ opa que fecit in medio egypti pharaoni regi ⁊ vniuerse terre ei⁹ omnique exercitui egyptioꝝ ⁊ eq̄s ac curribus: quō operuerint eos aque maris rubri cū vos psequerent: ⁊ dele uerit eos dñs vsq; in p̄sentem diem: vobisq; que fecerit in solitudine donec veniretis ad hunc locum: ⁊[o] dathan atq; abiron filijs eliab qui fuit fili⁹ ruben: quos aperto ore suo terra absorbuit cū domib⁹ ⁊ tabernaculis ⁊ vniuersa substantia eoꝝ quam habebāt in medio israel. Oculi vestri viderunt omnia opa dñi magna q̄ fecerit custodiatis vniuersa mandata illius que ego hodie p̄cipio vobis: ⁊ possitis introire ⁊ possidere terrā ad quā ingrediemini: multoq; in ea viuatis tpe quā sb iuramēto pollicit⁹ ē

o Et nunc israel. Hic cōcluditur ex predictis ꝓpositum. videlicet q̄ debeant timere ⁊ diligere deū: qui propē petā predicta eos non dimisit: cū tñ in nullo eis indigeret: sed magis econuerso.vñ subditur: e En dominī dei tui celū est.scilz celū sydereum visibile. f Et celum celi.scilz celum empyreū nobis inuisibile: quod dicit⁹ celū p̄ antonomasiā. ideo dicit: Celum celi terra ⁊ omnia que in ea sunt. per hoc intelligitur omnis creatura que celi ambitu continet.quasi dicat. ex h̄ patet q̄ tui non indiget. g Et tamen patribus tuis cōglutinatus est dñs. id est glutino caritatis cōiunct⁹ ex sua mera liberalitate: q̄ non indigebat eis: sicut nec te. h Circūcidite igitur p̄putium cordis vestri. id est. omnē malā cogitationem ⁊ voluntatem auferendo. i Et ceruicem vestrā ne induretis amplius. per rebellionem cōtra eū. k Quia deus deoꝝ est.i. p̄cellēs dijs p̄ participationē. sicut sunt sancti angeli ⁊ boies. sequitur: l Amate peregrinos.q̄ ⁊ ipsi fuistis aduene. p̄pria enim passio debet inducere ad alioꝝ cōpassionē. cetera patēt ex predictis.

m Cap.xj. Ama itaq; dñm. In hoc ca. ponitur conclusio respectu p̄dictoꝝ a p̄ncipio vj.ca. vbi incipit agere de dilectione dei. ⁊ primo ponit conclusionē intentam. secundo inducit ad hoc multiplicem rationē per modū cuiusdam replicationis ⁊ additionis. ibi: Cognoscite hodie. Circa p̄mū dicit: Ama itaq; dominū. ⁊ patet littera. n Cognoscite. Hic adducit p̄mo rationē sup̄ frequēter posītā ex beneficijs iam prestitis cū dicit: Cognoscite hodie que ignorant filij vestri. non q̄ ignorarēt simplicit̄ saltē q̄tū ad illos q̄ attigerant annos discretionis: sed q̄ nō viderāt mirabilia q̄ fecerat dñs illi pplo saltē q̄tū ad multa. ⁊ tñ audierāt p relationē que nō mouet ita animū sicut visus. o Et dathan atq; abirō. de quoꝝ rebellione ⁊ punitione dr̄ Nu.xvj.ca. ⁊ oia p̄dicta ⁊ p̄similia debebāt eos mouere ad timēdū deū ⁊ diligēdū.

a Terra eni. Hic ꝓmiter adducit rationē ex beneficijs futuris sub cōditione tamē si timerent deū & diligerent & seruirent ei. & ꝓmo sub hac cōditione ꝓmittit fertilitas terre & abūdantia bonoꝝ. secūdo rebellatio & eiectio aduersariorū. ibi: Si enī custodieritis. Circa ꝓmū notandū q fertilitas terre promissionis repent ex descensu pluuie sup terrā que ꝓmittit eis & hoc est qđ dr: Terra enim ad quā ingredieris possidendam nō ē sicut terra egypti de qua existi: vbi iacto semine: in hortoꝝ more aque ducunt irrigue: sed mōtosa est & cāpestris: de celo expectans pluuias: quā dñs de⁹ tu⁹ semp inuisit & ocli illi⁹ in ea sunt a ꝓncipio anni vsq ad finē eius Si ergo obedieritꝭ mandatis meis que ego hodie ꝑcipio vobis: ut diligatis dñm deū vestrū: & seruiatis ei i toto corde vestro & in tota anima vestra: dabit pluuiā terre vestre tēporaneam & serotinā ut colligatis frumentū & vinū & oleum fenūq; ex agris ad pascēda iumenta: & ut ipsi comedatis ac saturemini. Cauete ne forte decipiat cor vestrū & recedatis a dño seruiatisq; dijs alienis & adoretꝭ eos: iratusq; dñs claudat celū & pluuie nō descēdāt: nec terra det germē suū: pereatisq; velociter de terra optima quā dñs dat⁹ est vobis. Ponite hec verba mea in cordib⁹ & in animis vestris & suspēdite ea ꝓ signo in manib⁹ & inter oculos vestros collocate. Docete filios vestros ut illa meditent. Cū sederis in domo tua & ambulaueris in via: & accubueris atq; surrexeris: scribes ea sup postes & ianuas domus tue: ut multiplicent dies tui & filioꝝ tuoꝝ in terra quā iurauit dñs patribus tuis ut daret eis q̄diu celū imminet terre. Si eni custodieritis mādata que ego ꝑcipio vobis & feceritis ea ut diligatis dñm deū vestrū: & ambuletis in omnib⁹ vijs ei⁹ adhereteꝭ ei: dispdet dñs cūctas gentes istas ante faciē vestrā: & possidebitis eas q̄ maiores & fortiores vobis. Omnis locus quē calcauerit pes vester vester erit. Et deserto & libano & flumine magno euphrate vsq; ad mare occidentale erūt termini vestri. Nullus stabit cōtra vos. Terorē vestrum & formidinē dabit dñs deus vester sup oēm terram quā calcaturi estis sicut locutus ē vobis. Ecce ꝓpono in cōspectu vestro hodie benedictionē & maledictionē. benedictionē si obedieritis mādatis dñi dei vestri que ego hodie ꝑcipio vobis. maledictionē si nō obedieritis mandatis dñi dei vestri: sed recesseritis de via quā ego nūc ostendo vobis: & ambulaueritis p⁹ deos alienos quos ignoratis. Cū introduxerit te dñs deus tu⁹ in terrā ad quā ꝓgis habitandā: pones benedictionem sup montē gariçim: maledictionē sup mōtem hebal: q̄ sunt trans iordanē post viam que vergit ad solis occubitum in terra chananei qui habitat in campestribus cōtra galgalā que est iuxta vallem tendentē & intrantem procul. Vos eni trānsibitis iordanē ut possideatis terram quam dñs deus vester daturus est vobis: ut habeatis & possideatis illā. Videte ergo ut impleatis cerimonias atq; iudicia que ego hodie ponam in cōspectu vestro.

Ecce sunt pre/ cepta atq; iudicia que facere debetꝭ i tra quā dñs patribus vestris & semini eoꝝ lacte & melle manantem. Terra enī ad quā ingredieris possidendam nō est sicut terra egypti de qua existi: vbi iacto semine: in hortoꝝ more aque ducunt irrigue: sed mōtosa est & cāpestris: de celo expectans pluuias: quā dñs de⁹ tu⁹ semp inuisit & ocli illi⁹ in ea sunt a ꝓncipio anni vsq ad finē eius Si ergo obedieritꝭ mandatis meis que ego hodie ꝑcipio vobis: ut diligatis dñm deū vestrū: & seruiatis ei i toto corde vestro & in tota anima vestra: dabit pluuiā terre vestre tēporaneam & serotinā ut colligatis frumentū & vinū & oleum fenūq; ex agris ad pascēda iumenta: & ut ipsi comedatis ac saturemini. Cauete ne forte decipiat cor vestrū & recedatis a dño seruiatisq; dijs alienis & adoretꝭ eos: iratusq; dñs claudat celū & pluuie nō descēdāt: nec terra det germē suū: pereatisq; velociter de terra optima quā dñs dat⁹ est vobis. Ponite hec verba mea in cordib⁹ & in animis vestris & suspēdite ea ꝓ signo in manib⁹ & inter oculos vestros collocate. Docete filios vestros ut illa meditent. Cū sederis in domo tua & ambulaueris in via: & accubueris atq; surrexeris: scribes ea sup postes & ianuas domus tue: ut multiplicent dies tui & filioꝝ tuoꝝ in terra quā iurauit dñs patribus tuis ut daret eis q̄diu celū imminet terre. Si eni custodieritis mādata que ego ꝑcipio vobis & feceritis ea ut diligatis dñm deū vestrū: & ambuletis in omnib⁹ vijs ei⁹ adhereteꝭ ei: dispdet dñs cūctas gentes istas ante faciē vestrā: & possidebitis eas q̄ maiores & fortiores vobis. Omnis locus quē calcauerit pes vester vester erit. Et deserto & libano & flumine magno euphrate vsq; ad mare occidentale erūt termini vestri. Nullus stabit cōtra vos. Terorē vestrum & formidinē dabit dñs deus vester sup oēm terram quā calcaturi estis sicut locutus ē vobis. Ecce ꝓpono in cōspectu vestro hodie benedictionē & maledictionē. benedictionē si obedieritis mādatis dñi dei vestri que ego hodie ꝑcipio vobis. maledictionē si nō obedieritis mandatis dñi dei vestri: sed recesseritis de via quā ego nūc ostendo vobis: & ambulaueritis p⁹ deos alienos quos ignoratis. Cū introduxerit te dñs deus tu⁹ in terrā ad quā ꝓgis habitandā: pones benedictionem sup montē gariçim: maledictionē sup mōtem hebal: q̄ sunt trans iordanē post viam que vergit ad solis occubitum in terra chananei qui habitat in campestribus cōtra galgalā que est iuxta vallem tendentē & intrantem procul. Vos eni trānsibitis iordanē ut possideatis terram quam dñs deus vester daturus est vobis: ut habeatis & possideatis illā. Videte ergo ut impleatis cerimonias atq; iudicia que ego hodie ponam in cōspectu vestro.

Ecce sunt pre/ cepta atq; iudicia que facere debetꝭ i tra quā

XII

b Ubi iacto semine &c. i. cū modico labore pōt fructificare. sed hoc non videtur ꝓsonare scripture in plurib⁹ locis que describit terrā ꝓmissiōis tāq; lacte & melle fluentē & abūdantem oib⁹ tonis. & ideo aliē exponūt hebrei: Nō ē sicut terra egypti. q. d. multo melioꝝ est qđ illa. & iō subdit: Ubi. s. in terra egypti. Iacto semine in hortoꝝ more aque ducūt irrigue. quia ad fecundandū eam non sufficit pluuia de celo descendēs & ros sed requirit qđ cū magno labore aque de fluuio nili p alueos deducant: sic solet fieri in hortis in q̄ cultura maioꝝ labor requrit qđ in terra campestri. c Et oculi illius in ea sunt. s. ad dādū rorē & pluuiam ꝑm opportunitatem tēporꝝ: suppositā tamē predicta cōditione. ideo subdit: Si ergo obedieritis mandatis meis &c. sequitur: d Dabit pluuiā terre vre tēporaneā. i. post seminationē ad germinationē & augmētationē eoꝝ q̄ seminata sūt. e Et serotinā. s. ante messem ad ingrossandū grana. f Cauete ne forte decipiat cor vrm. declinādo a dilectione & seruitute dei. g Iratusq; dñs claudat celū. ex cui⁹ influentia depēdet fertilitas terre vre. b Ponite hec ꝓba mea in cordib⁹ &c. ista exposita sunt. s. vj. ca. i Si enim custodieritis. Hic cōsequenē inducit rationē ex rebellatione aduersarioꝝ si diligāt dñm & obediāt ei. & ꝓ ista vsq; ibi: k A deserto & libano. Hic describunt ēmini terre ꝓmissionis: quia ēmin⁹ australis est desertū egypti: termin⁹ aq̄lonaris ē mōs libani. orientalis flumen euphrates. nō habuerūt tñ terrā vsq; ad ēminū illū vsq; ad tpa salomōis. iō alibi coīt ponit termin⁹ orientalis iordanis fluui⁹: qz vsq; ad illū terminū terram possederūt statim ab ingressu suo. ut hr in libro Josue. mare aūt mediterraneū est termin⁹ occidentalis: & dr hic mare occidētale ad differentiā maris mortui: qđ ē i pte orientali. l En ꝓpono. Hic adducit ratiōnē ad ꝓpositū ex benedictione divina q̄ erat cōcedenda diligētib⁹ deū & obedientib⁹ ei. & ex maledictione ei⁹ q̄ erat inferēda recedentib⁹ ab ei⁹ dilectione & obedientia. & ut ista benedictio & maledictio magis mouerēt animū hic ꝑcipit qđ p⁹ ingressū terre ꝓmissionis publicent solēnit i mōte gariçim & in mōte hebal. & hoc ē qđ dr: m Cū ꝓ introduxerit &c. deus tu⁹ &c. & ꝓ hra. De istis tñ bñdictionib⁹ & maledictiōib⁹ plen⁹ hr. j. xxvij. ca. qđ aūt b breuit dr de eis ē p anticipationē.

n Cap. xij.

Ec sūt ꝑcepta. Postq̄ moyses explanauit ea q̄ ptinēt ad ꝑceptū dilectionis dñe qđ ē ꝓncipiū respectu ꝑceptoꝝ decalogi. ut ꝛ. dictum est ca. vj. hic ꝓmiter ponit alia ꝑcepta & monitiones q̄ sūt q̄si q̄dā conclusiones elicite ex ꝑceptis decalogi. & per ꝓns q̄dā explanatiōes quō dece ꝑcepta debent ordinari & obseruari. Circa qđ sic ꝓcedit. qz ꝓmo ponit huiusmodi ꝑceptoꝝ explicatio. secūdo infert intenta conclusio. ca. xxvj. Adhuc ꝓmo ꝓnunt illa que ordināt ad deū. secūdo ea que ordinant ad ꝓximū. ca. xvj. ibi: Judices ac magistros &c. Sciendū tamē q̄ ista diuisio nō est ita precisa quin in ꝓma pte multa ponantur que ordinant ad ꝓximū. & in secunda multa que ordinant ad deum. Moyses eni hunc librum primo tradidit filijs israel verbis ꝑ modum exhortationis & predicationis: sicut dictum fuit in ꝓncipio huius libri. & pater hoc ex toto processu ipsius: propter quod frequenter repetit eandem sententiam in diuersis locis: & aliquando sub eisdem verbis: & de vna

materia frequenter transit ad aliã .ꝛ ad precedentem reuertit: sicut solet fieri in ꝓdicationib⁹ ꝛ exhortationib⁹.ꝛ ideo in hoc libro ꝛ maxime in sequentib⁹ hui⁹ libri nõ põt inueniri diuisio ita ꝓcisa ꝺn ve materia vni⁹ ꝑtis tractet i alia.ꝛ ecõuerso. Hoc igit̃ ꝓmisso sciẽdũ ꝙ circa vũ ordinat̃ homo ꝑ restitutionẽ idolatrie ꝛ institutionẽ latrie.ꝛ ꝙ opposita iuxta se posita magis eluceſcũt. ideo frequenter facit vtrũq; in eodẽ ca. ut videbit̃. Primo igitur ꝓsequit̃ ꝓpositũ ex cõsideratiõe opis.secũdo ex cõsideratione tpis ca.xvj. Prima i tres: ꝙ primo ꝓsequit̃ ꝓpositũ suũ in facto.secũdo i signo.ca.xvij.tertio in moriuo.ca.xv. Prima adhuc i duas ꝙ primo ꝓsequit̃ ꝓpositũ respectu totius⁹ ciuitatis.secũdo respectu vni⁹ ꝓsone uel vni⁹ ciuitatis.xij.ca. Prima in duas.ꝙ primo ꝑcipitur ꝛstrui locus idolatrie. secũdo ꝑ oppositũ locus institui latrie.ibi: Non facietis ita. Circa primũ dicit: Hec sunt ꝑcepta ꝛc.ꝛ ideo obligatoria. a Subuertite oia loca ꝛc. ❡ ne ex phanis seu tẽplis idolor⁹ remanẽtib⁹ iudeis occasio idolatrie daret̃.ꝛ ut memoria idolatrie totaliter ꝛleret̃. b Sup mõtes excelsos. ꝙ ibi coiter fiebãt tẽpla idolor⁹. c Et subter ẽ lignũ frondosũ. tales enĩ arbores plãtabant iuxta loca idolatrie ad exercendũ actum luxurie. d Dissipate aras eor⁹ ꝛc.hoc expositũ fuit supra.vij.ca.,ꝓpe ꝓncipiũ. e Nõ facietis ita. Hic ꝓnter ꝛterminat̃ latrie locus ꝛ ritus. ꝛ primo circa hoc ponitur ꝑceptũ.secũdo ꝛclaratur dictũ.ibi: Nõ facietis. tertio cõclu-ditur ꝓncipale intentũ.ibi: Obserua ꝛ audi. Circa primũ ꝑcipit̃ vnitas loci vbi ꝛtrant sacrificia ꝛ oblationes offerri.cũ dicit: Nõ facietis ita dño.s.ita offerendo sacrificia in plurib⁹ locis ut faciebãt idolatre suis idolis. f Sed ad locum.s.vnũ. g Quẽ elegerit dñs.ꝙ iste locus nõ erat ꝑm volũtatem hominũ ꝛterminandus. h De cũctis tribub⁹ ꝛstris. ista fuit trib⁹ leuitarum in cui⁹ sorte fuit altare holocaustor⁹ ꝛ templũ. i Ut ponat nomẽ suũ ibi.ꝑ recordationẽ ꝙ nomẽ dñi recolebãt in sacrificijs ꝛ oblationib⁹ ꝛ diuinis laudib⁹. k Et habitaret in eo.ꝑ spãlẽ cõseruationẽ loci.ut bꝛ.ij. Macbab.iij. Ipse ꝙ habet i celis habitationẽ visitator ꝛ adiutor ẽ loci illius ꝛc. l Venietis ꝛ offeretis.nõ alibi. m Et comedetis ibi i cõspectu dñi. hoc nõ est intelligendũ ꝙ semp comederent ralia in loco tẽpli ꝑ intra muros ciuitatis hierusalẽ. n Nõ facietis ibi. Hic exponitur ꝓdictũ ꝑceptũ q̃tũ ad duo ibi inclusa .ꝛ primo q̃tum ad sacrificij locũ. secundo q̃tũ ad comestionis modũ.ibi: Si autẽ comedere volueris. Circa primũ sciendũ ꝙ lz regulariter esset ꝛputata vnitas loci p;o sacrificijs ꝛ oblationib⁹ offerendis: tñ in casu poterat aliter fieri.ꝛ hoc est qõ dicit̃: Nõ facietis ibi que nos hic facim⁹ hodie.ut offeratis sacrificia ꝛ oblationes in plurib⁹ locis sicut nos hic facimus. q̃diu enĩ filij ysrael fuerunt in ꝛserto etiam post cõstructionẽ tabernaculi poterant offerre sacrificia ꝛ oblationes volũtarias alibi q̃ in tabernaculo: ut dicit dñs ꝛus patrũ tuor⁹ daturus est tibi ut possideas eã cũctis dieb⁹ ꝙb⁹ sup humũ gradieris Subuertite o oia loca in quib⁹ coluerunt gentes q̃s possessuri estis ꝛos suos: ❡ sup p montes excelsos ꝛ colles ꝛ subt̃ omne lignũ frondosũ. Dissipate q aras earũ ꝛ confringite statuas: lucos igne cõburite ꝛ idola cõminuite: disꝑdite noia eor⁹ ꝛ locis illis: nõ r facietis ita dño ꝛo vro: sed s ad locũ quẽ t elegerit dñs ꝛus ꝛster ꝛ cũctis tribub⁹ ꝛstris ut u ponat nomẽ suũ ibi ꝛ x habitet i eo venietis y ꝛ offeretis i loco illo holocausta ꝛ victimas vras ꝛcimas ꝛ ꝓmitias manuũ ꝛstrarũ ꝛ vota atq; ꝛonaria ꝓmogenita boum ꝛ ouiũ: ꝛ zz comedet̃ ibi i conspectu dñi ꝛi ꝛstri ac letabimini in cũctis ad que miseritis manũ ꝛs ꝛ dom⁹ ꝛstre in ꝙb⁹ benedixerit vobis dñs ꝛ⁹ ꝛster. Non aa facietis ibi q̃ nos hic facim⁹ hodie: singuli quod sibi rectũ videt̃. Nec; enĩ vsq; i pñs tẽp⁹ venistis ad requiẽ ❡ possessionẽ quã dñs ꝛus ꝛster daturus est ꝛobis. Transibitis iordanẽ ꝛ habitabitis i terra quã dñs ꝛus ꝛster daturus est ꝛobis: ut requiescat̃ a cũctis hostib⁹ ꝑ circuitum ꝛ absq; vllo timore habitetis in loco quẽ elegerit dñs ꝛ⁹ ꝛster ut sit nomẽ ei⁹ in eo. Illuc bb oia que ꝑcipio cõferetis: holocausta ꝛ hostias ac ꝛcimas ꝛ primitias manuũ ꝛstrarũ: ꝛ ꝙcquid ꝑcipuũ est in muneribb⁹ q̃ vouistis dño. Ibi epulabimini coram dño ꝛo ꝛstro vos ꝛ filij ꝛ filie ꝛstre famuli ꝛ famule atq; leuites qui i ꝛstris vrbibus cõmorat̃. Nec; enĩ habet aliam partẽ ꝛ possessionẽ inter vos. Caue ne offeras holocausta tua in omni loco quẽ videris: sed in eo quẽ elegerit dñs in vna tribuũ tuarũ offeres hostias: ꝛ facies quecũq; ꝑcipio tibi. Si cc aũt comedere volueris ꝛ te esus carniũ ꝛlectauerit occide ꝛ comede iuxta benedictionẽ dñi ꝛi tui quam ꝛdit tibi in vrbib⁹ tuis: siue dd imũdũ fuerit hoc ee ẽ maculatũ ꝛ ꝛbile: siue ff mũdũ bb ẽ itegrũ Ra.Sa.nõ aũt sacrificia ꝛ oblationes ad que tenebant ex ꝛbito ꝛ hoc fuit eis licitũ quousq; essent quietati in terra ꝓmissionis: qõ nõ fuit.xiiij.ãnis quos ꝓsuerũt ad capiendũ ẽrã ꝛ diuidendũ eã.ꝛ hoc ẽ qõ subdit̃.: o Nec; enĩ ꝛc. ❡ ꝑ qñ fuerũt ꝙetati nõ ꝛtbãt offerre ꝓdicta nisi in vno loco vbi fuit ꝓsitũ tabernaculũ ꝛ iste locus fuit primo sylo vbi tabernaculũ ꝛ archa dñi habuer̃t stabilẽ mãsionẽ.s. ccc.xliij. annis sicut põt ꝓbari ꝑ tpa iudicum q̃ fuerũt a iosue vsq; ad mortẽ hely: quia tunc fuit archa capta .ut habet̃. j.Regũ.iiij. postea capta archa a philisteis translata fuit in ciriathiarim:ꝛ inde in masphat:ꝛ inde in galgala: ꝛ inde in nobe:ꝛ inde i gabaon ut habetur libro ꝛ hebrai. qõni: ꝛ inde in zomum oꝛededon:ꝛ inde i ciuitatẽ dauid ut bꝛ.ij. Regũ vj.ꝛ inde in tẽplũ salomonis. ut plenius dicet̃ j.Regũ.vj. Et tũc habuerũt pacẽ ꝑfectã tpe salomonis ꝛ extũc nõ fuit eis licitũ alibi offerre: ꝙ ille loc⁹ fuit ad hoc simpliciter elect⁹ ꝛ vltimate a deo. ut bꝛ.ij. Parał.vj.ca. nisi ex vino instinctu ꝛ dispẽsatiõe.sic ixias obtulit sacrificiũ in mõte carmeli.ut bꝛ.iij. Regũ.xviij. vñ subdit̃: p Illuc oia q̃ ꝑcipio offeret̃ ꝛc. Ꝑ medio imẽ ꝛstructionẽ sylo ꝛ cõsummationẽ tẽpli salomonis sacrificia votiua ꝛ oblationes poterãt alibi fieri q̃ vbi erat archa :ꝙ illo tpe nõ habuit stabilẽ mãsionẽ sicut ꝛ qñ erat i ꝛserto.ut dictũ ẽ ; sic aũt nõ põt dici ꝛ sylo.ꝙ archa ibi habuit diu stabilẽ mansionẽ.s. ccc.xliij.ãnis.ꝙ fluxerũt a.xiij.anno ducat⁹ iosue q̃ fuit ꝓsita archa in sylo vsq; ad mortẽ hely qñ fuit capta a philisteis.cetera patẽt. q Si aũt comedere volueris. Hic exponit̃ ꝑceptũ q̃tũ ad comestionis actũ ꝙ dixerat ibi: Comedetis in cõspectu dñi. Possent aliq; credere q esus carniũ eẽt oio eis ꝓhibitus extra hierusalẽ.ideo ꝛclarat quõ esus carniũ erat alibi eis licitus.s. ꝛ aliab⁹ q̃ nõ tenebant offerre : nisi eẽnt ꝛ aliqb⁹ imũdis ꝑm legẽ q̃rũ carnes ꝓbibẽt comedere.ꝛ bb ẽ qõ dr̃: r Siue imũdũ fuerit.nõ imũditia imediate ꝓdicta : ꝑ imũditia q̃ reddebat animal imolaticiũ ineptũ ad sacrificiũ. ꝛ bb ẽ qõ dr̃: s Hoc est maculatũ ꝛ ꝛbile.istud nõ bꝛ in hebreo : ꝑ appositũ fuit a translatore ad intelligendũ qd wcef hic imũdũ.s.aial bñs ꝛfectũ alicui⁹ membri uel lãguidũ : qõ nõ poterat offerri lz eẽt imolaticiũ ꝑm gen⁹ uel speciẽ. t Siue mundũ.nõ solũ mũditia cõmuni qua animalia licita sũt comedi a iuꝛeis sed etiã mũditia spãli qua licita sunt offerri, ꝛ hoc est qõ dicit̃: v Hoc ẽ integrũ ꝛc. ❡ ꝑ enĩ nõ est in hebreo: ꝑ additũ ẽ a trãslatore,ad intelligẽdũ qd wcef hic mundũ.

a Sicut capream ⁊ cerui ita comedes. id est ita licite ⁊ absq; oblatione eoꝝ sicut ceruꝰ ⁊ caprea nō offerūt ⁊ licite comeduntᵏ. b Absq; esu dūtaxat sanguinis. cuiꝰ esus generaliter prohibitē in lege: cuiꝰ ratio est ne p esum sanguinis homines nō abhorreant effusionem sanguinis humani ad quam iudei erant proni. ⁊ ut ad pietatē exercerēt: etiā circa bruta animalia: ut per hoc circa homines magis moueret pietate ⁊ qꝫ idolatre pꝰ sacrificia sua cōgregabantᵏ circa idola ad comedendū sanguinē sue victime i veneratiōnē idoli. c Quem sup terrā q̄si aquam effundes. i. totaliter. sicut aqua pfectiꝰ effunditᵏ de vase q̄ cetera liquores: ⁊ quia dixit q̄ extra bierusalem poterat comedi aial mūdū. ut dictū est: ne hoc intelligatur generaliter: excipit pmogenita aialium ⁊ decimas: ⁊ ea que ex voto offerebantᵏ cum dr: Nō poteris comedere in oppidis tuis ⁊c. d Sed coram dño deo tuo comedes ea. Cōtra hᵇ arguit: qꝫ decime debebāt leuitis: ⁊ pmitiua sacerdotib⁹. si ergo taliaredimentes poterant inde facere festa sibi ⁊ familijs: sequit q̄ sacerdotes ⁊ leuite fraudabantᵏ debito suo saltē in parte: ⁊ ideo dicit hic aliquis q̄ iudei faciebāt quolibet anno duas decimas de oibꝰ bonis suis ⁊ pma erat tota de iure leuitarum. secūda que erat de nouē ptibꝰ eis remanentib⁹ nō sic erat. ⁊ de ista loquit hic scriptura. Et eodem mō dicit q̄ faciebāt secūda pmitiua ⁊ de illis similiter ē hic sermo: que nō erat de iure sacerdotū. Sed hᵇ dictū nō hr ex scriptura q̄ solū vna decima quolibet anno fiebat. alia quolibet tertio āno que erat .p pauperib⁹. ut hr infra. xiiij. Et ideo aliter soluit quia iudei in festiuitatib⁹ in quib⁹ tenebant apparere coram dño nō debebant venire vacui a munerib⁹. ut hr Exo. xxiij. ⁊. xxiiij. Nec intelligitur hoc de apportatione decimarū ⁊ primitiuoꝝ cū hoc eēt debitū: sed de hostijs pacificis quas tūc faciebāt quarū pectusculū ⁊ armus dexter erāt sacerdotis de iure. cetere carnes erant offerentiū. ⁊ de istis loqꝫ hic cū dr: e Comedes ea. ⁊ hoc videtꝫ illud q̄ habet infra. xvj. Oblationē spontaneā quā offeres iuxta benedictionē dei tui. i. facultatē data a deo. Et epulaberis coram dño deo tuo tu ⁊ filius tuus ⁊c. Aliqui ꝯo dicūt q̄ intelligitur de pmitiuis animalium que ꝓpter maculā non erant immolaticia: ⁊ ideo redimebantᵏ ⁊ comedebantᵏ in oppidis ⁊ de precio emebantᵏ in bierusalē animalia ex quib⁹ fiebant epulationes predicte. sed hoc videtur redire in incōueniens predictū: quia si tenebent redimi. preciū redemptionis erat de iure sacerdotū: ⁊ sic fraudabantur ac si fierēt de pmitiuis immolaticijs. f Cauene derelinquas leuiten in omni tēpore quo versaris in terra. scilicet pmissionis: quia sicut dicūt hebrei nō obligabantᵏ ad hoc qui erant extra terram israel pfisti: utpote in captiuitate babylonica uel alia. ⁊ hoc rationabiliter. quia ibi nō habebāt hereditatem. sicut nec leuite. pmitiua tñ animaliū in casu poterant comedi extra bierusalē: videlꝫ qui habentes talia erāt lōge a bierusalē. ut parceretur labori eoꝝ: cōcessum fuit eis ut illa vēderēt uel q̄ iusto ꝑcio sibi retinerent ⁊ sic comederent: ⁊ in solēnitate qui tenebanᵏ ire i bierusalē portarent pciū ⁊ inde emerēt alia cōsimilia mūda: ⁊ de illis offerrēt. ut hr infra. xiiij. ca. pleni⁹ ⁊ hic breuius tangit cū dr: Quādo dilatauerit dñs deus tuꝰ terminos tuos ⁊c. seqꝫ g Mūdus ⁊ immundus i cōmune vescēt. quia boues immundi ex tactu mortui uel alterius rei immunde poterant inde comedere sicut ⁊ mūdi: ꝫ nō possent intrare templum donec essent mundati ut dictū fuit Leui. v. ca. Ab ista tamē concessione vēditiōis animalium predictoꝝ excipiuntur animalia per votum deo sanctificata quorum carnes non poterant comedi extra bierusalem: ⁊ nisi essent prius oblata in templo. ⁊ hoc est quod dicitur: h Que autē sanctificaueris ⁊ volueris domino tolles ⁊ venies ad locum quem elegerit dominus ⁊c. talia enim animalia per votū obligata domino mutari non poterant: ut habetur Leuit. xxvij. i Obserua ⁊ audi oīa q̄ ego ꝑcipio tibi ut bene sit tibi ⁊ filijs tuis post te in sempiternū. Hic concluditur principale intentum huius ca. ad hoc enim predicta sunt omnia ut diligenter caverent ab idolatria. ⁊ patet littera vsq; ibi: k Offerentes filios ⁊ filias ⁊ comburentes igni. modus autem huius combustionis ꝑm q̄ dicunt hebrei erat quia fiebat idolum cupreum concauū: ⁊ in illa concauitate accendebatur ignis ⁊ quādo idolum in qualibet parte erat ignitum tunc super manus idoli que erant disposite ad accipiendū ponebantur pueri: ⁊ sic ex adustione moriebantᵏ. sacerdotes ꝯo idoli habebāt tympana in quib⁹ percutiebant fortiter. ut ex fortitudine illius soni non audiretur clamor pueri. ⁊ sic parentes de morte puerorū non volerent: sed magis crederent animas eoꝝ sine afflictione a dijs accipi.

⁊ sine macula qđ offerri licet: sicutᵃ capreā ⁊ cerui comedes: absq; ᵇ esu dūtaxat sanguinis quemᶜ sup terram quasi aquā effundes. Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumēti ⁊ vini ⁊ olei tui: ꝑmogenita armentoꝝ ⁊ pecorum ⁊ omnia que volueris ⁊ spōte offerre volueris ⁊ primitias manuū tuarū: sedᵈ coꝝ dño deo tuo comedesᵉ ea in loco quem elegerit dñs deus tuus tu ⁊ filius tuꝰ ⁊ filia ⁊ seruꝰ ⁊ famula atq; leuites qui manet i vrbibus tuis: ⁊ letaberꝭ ⁊ reficieris coram dño deo tuo in cūctᵒ ad que extenderis manū tuā. Caveᶠ ne derelinquas leuiten in omni tpe quo versaris in terra. Cū dilatauerit dñs deus tuꝰ terminos tuos: sicut locutus ē tibi ⁊ volueris vesci carnibus quas desiderat anima tua: locⁱ aūt quem elegerit dñs deꝰ tuꝰ ut sit nomen eius ibi: si procul fuerit: occides de armentis ⁊ pecoribus que habueris: sicut precepit tibi ⁊ comedes in oppidis tuis ut tibi placet. Sicut comeditur caprea ⁊ cervus: ita vesceris eis: ⁊ mūdusᵍ ⁊ immūdus in cōmune vescentur: hoc solū cauene sāguinē comedas. Sanguis enī eoꝝ pro anima est: ⁊ idcirco nō debes animā comedere cū carnibꝰ: sed sup terram fundes quasi aquā ut bene sit tibi ⁊ filijs tuis post te cū feceris quod placet in conspectu dñi. Que aūt sanctificaueris ⁊ volueris dño tolles ⁊ venies ad locum quem elegerit dñs ⁊ offeres oblationes tuas carnem ⁊ sanguinē sup altare dñi dei tui. Sanguinē hostiarum fundes in altari: carnibꝰ autem ipse vesceris. Obserua ⁱ ⁊ audi omnia que ego precipio tibi: ut bene sit tibi ⁊ filijs tuis post te in sempiternū cum feceris quod bonū est ⁊ placitum in cōspectu dñi dei tui. Quādo disperdiderit dñs deꝰ tuꝰ ante faciem tuam gentes ad quas ingredieris possidendas ⁊ possederis eas atq; habitaueris i terra earum: caue ne imiteris eas: postq; te fuerint introeūte subuerse: ⁊ requiras cerimonias earum dicens: Sicut coluerunt gentes iste deos suos: ita ⁊ ego colam. Non facies similiter dño deo tuo. Omnes enī abominatiōes quas auersatur dominus fecerūt dijs suis: offerentesᵏ filios ⁊ filias: ⁊ comburentes igni. Quod precipio tibi hoc tm facito dño: nec addas quicq; nec minuas.

J surrexerit. Hic ꝑtim ꝑcipit a Cap. xiij. ꝓstructio idolatrie in particulari. 7 ꝓ ꝓs cōfirmatio latrie sibi oppositę. 7 ꝓmo ꝙtū ad vnā ꝑsonam. secūdo ꝙtum ad vnā ciuitatem ibi: Si audieris in vna vrbiū. Adhuc ꝓmo facit, ꝓpositū in ꝑsona nō cōiuncta. secūdo in cōiuncta ibi: Si tibi voluerit ꝑsuadere frater tu⁹. Circa ꝓmū sciendū q sicut dictū fuit sup libꝝ Nu. xxij. ca. hoies aliqñ instruūt ꝛ̄ritatib⁹ supnaturalib⁹ ꝑ ꝛ̄monēs. 7 tales dicūt ꝓphęte ꝛ̄monū: ut dictū fuit ibidem ꝛ̄ balaam. 7 isti etiā aliqñ habēt reuelationes a ꝛ̄o imediate uł mediātib⁹ sanctis angelis lz ab eis nō ꝙrāt sicut fuit ibidē dictū ꝛ̄ balaam: tamen qñ reuelationes fiūt eis a ꝛ̄o uel a sanctis angelis. b fit ad bonū finē. ut dictū fuit ibi ꝛ̄ ꝓphęta balaam. sed qñ ordinat talis reuelatio ad malū finē 7 ꝛ̄ceptionē. hoc fit a ꝛ̄monib⁹ q qñq plures ꝛ̄itates dicūt hoib⁹ ut postea magis credant eis i falsi suggestione: sicut ibidē fuit ꝛ̄claratū ꝑ exemplū. 7 ꝛ̄ tali ꝓphęta ē hic sermo q ꝛ̄ceptus a ꝛ̄monib⁹ mittit hoies ꝑ trahere ad idolatriā. cū dr; Si surrexerit i medio tui ꝓphętes. ꝛ̄ceptus mō ꝑdicto in vigilia. b Aut q. som. vidit. se dicat. ab ipso cōfictū uel imissū a diabolo. c Et ꝑ dixerit signū. mirabile ventur ꝛ̄ ꝓpinq. d Alt⁹ portentū. futurū magis ꝛ̄ lōginq 7 dr a portendo. dis. quod sigt. ptensionem in longū. e Et eue. q̄ lo. est. qz ꝛ̄monēs aliqñ ꝑdicūt ꝛ̄a futura que excedūt cognitionē humanā. put ꝛ̄claratū ē Nu. xxij. f Et dixerit tibi ea. 7 se. ꝛ̄os alienos. ex b patet q reuelatio sibi facta fuit ꝑ ꝛ̄monēs. ideo subditur; Nō audies ꝛ̄ba ꝓphęte illi⁹. sequit: g Tentat vos dñs deus ꝛ̄ster. i. ꝑmittit talia fieri ut ꝓtemini. h Ut palam sciat. i. ab alijs sciri faciat: qz ipse ꝛ̄ nouo nō accipit alicuī rei noticiā sed oia nouit ab eterno. 7 hoc modo loquitur Ben. xxij. Nūc cognoui q timeas dñm. i. cognoscere feci. quia ꝑ oblationē isaac nota fuit hoib⁹ obedientia abrahę 7 posita eis i exemplū. i Ꝓphęta aūt ille aut fict⁹ somniox interficiet. sine misericordia: dū tamē cōuictus fuerit ꝑ testes uel cōfessus. 7 ꝑz lrā. k Si tibi voluerit ꝑsuadere ꝛ̄. hic ꝑcipit ꝓstrui idolatria respectu ꝑsone cōiuncte quacūq ꝓpinquitate. 7 hoc ē qđ dr: Frater tu⁹ ꝛ̄. l Clā dicēs: eam⁹ ꝛ̄. cōtinuē in secreto 7 inducēs hoies ad idolatriā. m Nō acquiescas ei. recipiēdo ea⁹ ꝑsuasionē iniquā. n Nec ꝑcat ei oculus tu⁹. falso iudicio iustificando eū uel tacēdo malū suū. o Sed statim interficies. cū iudicatus fuerit per iudices. p Sit ꝓmū man⁹ tua sup eū. quia testes habebant interficere tales cōdemnatos. ut dr ifra. xvij. ca. vñ Act. vij. ꝛ̄ btō Stephano dr: Et testes ꝛ̄posuerunt ꝛ̄stimēta sua ꝛ̄. cetera patent. q Si audier. hic ꝑcipit idolatria ꝓstrui respectu vni⁹ ciuitatis. q si fuerit cōrupta idolatria. ꝑcipiūtur hic homines interfici 7 pecora 7 supellectilia cōburi 7 oia que ꝑtinent ad illā ciuitatē: 7 ipsa ciuitas ꝛ̄ strui absq reedificatiōe. 7 ꝑz lrā vsq ibi: r Ut auertat dñs ab ira furoris sui. quia tali corruptione vni⁹ ciuitatis ira dñi ꝓuocat cōtra totū regnū. 7 ma ꝓsime qñ negligit puniri ea⁹ peccatū. s Multiplicetq ꝛ̄. hoc in fine hui⁹ ca. addit. ut ex ꝓstructiōe idolatrie: latria fortius confirmet. t Cap. xiiij. Jlij estote dñi. Hic ꝑtim ꝓstruit idolatria in signo. 7 ꝓmo ꝓstruit b⁹ modi idolatria. secūdo instruit latria opposita. ibi: Decimā ptē. Circa ꝓmū sciendū q idolatrie signa

Jⁿ surrexerit xiii
in medio tui, ꝓphętes
aut[b] qui somnium vi-
disse se dicat: 7[c] ꝑdixerit signū
atq[o] portentum: 7[c] euenerit
quod locutus ē: 7 dixerit tibi
Eamus 7 sequamur ꝛ̄os alie-
nos quos ignoras 7 seruiam⁹
eis: non audies ꝛ̄ba ꝓphętę
illi⁹ aut somniatoris: quia ten-
tat[s] vos dñs ꝛ̄us ꝛ̄ster: ut[p]
palam fiat vtrū diligatis eum
an non in toto corde 7 in tota
anima ꝛ̄stra. Dominū ꝛ̄um
ꝛ̄strū sequimini 7 ipsū timete:
et mādata illi⁹ custodite 7 au-
dite ꝛ̄ba eius. Jpsi seruietis
7 ipsi adherebitis. Ꝓpheta[t]
aūt ille aut fict⁹ somniox in-
terficietur: quia locutus est ut
vos auerteret a dño ꝛ̄o ꝛ̄stro
qui eduxit vos ꝛ̄ terra egypti
7 redemit vos ꝛ̄ domo serui-
tutis: ut errare te faceret ꝛ̄ via quam tibi ꝑcepit dñs ꝛ̄⁹
tuus 7 auferes malū ꝛ̄ medio
tui. Si[u] tibi voluerit ꝑsuadere
frater tuus filius matris tue:
aut fili⁹ tu⁹ uel filia siue vxor
que est i sinu tuo: aut amicus
quem diligis ut animā tuam:
clam[v] dicēs: Eamus 7 seruia-
m⁹ dijs alienis quos ignoras
tu 7 patres tui cunctarū incir-
cuitu gentiū: que iuxta uel ꝓ-
cul sunt ab initio vsq ad finē
terre: non[w] acquiescas ei nec
audias: nec[x] parcat ei oculus
tuus ut miserearis 7 occultes
eū: sed[o] statim interficies. Sit[p]
primū manus tua sup eū: 7 p⁹
te omnis ꝑpulus mittat ma-
num. Lapidibus obrutus ne-

cabitur: quia voluit te abstra-
here a dño ꝛ̄o tuo: qui eduxit
te ꝛ̄ terra egypti ꝛ̄ domo ser-
uitutis: ut 7 omnis israel audi-
ens timeat 7 nequaq vltra fa-
ciat quippiā hui⁹ rei simile. Si[q]
audieris in vna vrbiū tuarum
quas dñs ꝛ̄⁹ tuus dabit tibi
ad habitandū dicentes alig⁹:
egressi sūt filij belial ꝛ̄ medio
tui 7 auerterunt habitatores
vrbis tue atq dixerūt: Eam⁹
7 seruiamus dijs alienis quos
ignoratis: quere sollicite: 7 di-
ligenter rei ꝛ̄itate perspecta si
inueneris certū esse quod dicit
7 abominationem hanc opere
perpetratā: statim ꝑcties ha-
bitatores vrbis illi⁹ in ore gla-
dij: 7 ꝛ̄ lebis eā: oia q̄ que i ea
sūt vsq ad pecora. Quicquid
etiā supellectilis fuerit congre-
gabis in medio platearū eius:
7 cum ipsa ciuitate succendes:
ita ut vniuersa consūmas dño
ꝛ̄o tuo: 7 sit tumul⁹ sempiter-
nus. Non edificabitur ampli⁹
7 non adherebit ꝛ̄ illo ana-
themate quicq in manu tua:
ut[r] auertatur dñs ab ira furo-
ris sui 7 misereatur tui: multi-
plicetq[s] te sicut iurauit patrib⁹
tuis qñ audieris vocem dñi ꝛ̄i
tui custodiens omnia precepta
eius que ego precipio tibi ho-
die: ut facias qđ placitū ē in
conspectu dñi ꝛ̄i tui. xiiii

Jlij[t] estote dñi ꝛ̄i ꝛ̄-
stri. Nō[u] vos incidetis
nec[x] facietis caluitiū
sup mortuo: quoniā populus
sanctus es dño ꝛ̄o tuo: 7 te
elegit ut sis ei in ꝑpl̄m peculiarē

sūt assimilari idolatris i exteriori apparētia q cōsistūt in mō se bñdi 7 i mō viuēdi. Primo g̃ ꝓhibet mod⁹ idolatrandi circa mortuos. 2⁹ circa cibos. ibi: Nec comedat. Circa ꝓmū dr: Filij estote dñi ꝛ̄i vri. q. d. nō ꝛ̄etis i aliq idolatris assimilari. v Nō vos incidetis. In hebreo dr: Nō vos lacerabitis. sicut i plāctu mortuoꝝ aliq gētiles 7 idolatre vnguib⁹ lacerabāt carnē suā. x Nec facietis caluitiū. erat dicādo capillos uel tōdendo. talis enī luct⁹ inmoderatus 7 inhonestus nō decet filios ꝛ̄i q̄ bñt fidem resurrectionis mortuoꝝ. moderatus tamē luctus 7 honestus. ꝓcedens ex

pietate naturali tenelicet ⁊ vcet. a Ne comedatis. Hic ꝓsequẽter ,phitẽ modus idolatrarũ circa cibos. ⁊ p̃ carnibus aĩaliũ. 2° pisciũ ibi: Nec comedetis. 3° auiũ ibi: Oẽs aues. Circa primũ dicit: Ne comedatis que imũda sũt. Sciendũ ꝙ nulla imũditia ꝙuãlis pot esse in brutis q̃ peccare nõ possunt: potest tamẽ aliq̃ modo redũdare in eis inq̃tũ homines vtunt eis ad mala: utpote q: idolis immolant ipsa. uel eis vtunt ad maleficia alia: potest autẽ in eis eẽ directe imunditia corpalis: ut q: imundo cibo nutriunt: sicut porcus: uel quia in loco imũdo habitant: sic mures in era. vnde ⁊ ex hoc fetorem ꝓtrahũt: ⁊ ex ꝫ abominabilia sũt. ,pter vtrãq; enĩ cãm ⁊ ꝓsimilem multa aĩalia ⁊ aues ⁊ pisces ,p hibitẽ in lege inveis. Sunt etiã pter hoc alie cãe mystice ⁊ figurales: inq̃tũ p talia vtignant hoies habentes aliqua vitia: sic carnalis assimilatur porco: piger asino. ⁊ sic de alijs. b Hoc est animal quod comedere vetat, tanq̃ carens imũditijs p̃dict̃, ⁊ enumerat aliqua i speciali dicens: c Bouem ⁊c. tragelaphũ. animal ẽ mũdũ: ⁊ ẽ ptim simile birco: ⁊ partim ceruo. ⁊ dr a tragos qđ est bircus: ⁊ laphos qđ ẽ ceruꝰ d Camelopardalũ. animal est simile camelo in capite. ⁊ ideo ab eo venoiaf: habet tñ maculas albas in corpore sicut pardus: ⁊ equo simílis est in collo: bubalo ꝙo in pedibus. Consequenẽ ponit regulã cõmunẽ: cum aliqua tñ exceptiõe. cũ dicit: e Omne aĩal ⁊c. Cetera expolita sũt Leuit. xj. vbi hec materia plenius tractaf: aliqua tamen ponunt hic que nõ sunt ibi: ⁊ illa sunt hic exponenda. f Jxon. auis est de genere vulturis alba: ⁊ minor ꝙ sit vultur. g Nycticorace. Auis ẽ de nocte volans: a nyctos qđ est nox: ⁊ corax quod est corvus: quasi corvus noctis. Dicũt tamẽ aliqui ꝙ est idẽ qđ noctua. sed hoc nõ videf: quia hic separatim ,phitenf. h Peregrino qui intra portas tuas ẽ da. si est paup. i Aut vende ei. si habet vnde emat. ⁊ loquit̃ de pegrino qui est conversus ad iudaismũ: aliter non posset comedere licite. k Nõ coques hedũ ⁊c. hoc fuit expositũ Exo. xxiij. l Decimã frumenti tui ⁊c. Hic cõsequenẽ inducit ad latriã. p hoc ꝙ inducit ad sustẽtationẽ sacertotũ ⁊ ministrorũ: ad quos ptinebat colere deũ. ꝓse ⁊ ꝓ pplo. primogenita enĩ debãf sacerdotib⁹. ⁊ decime leuitis. portabant tñ ad templũ q̃tũ ad ptes leuitarũ q̃ manebant ibi ad ministrandũ. ⁊ pz hrã ex his que dicta sũt. ē. xij. Cõsequenter inducit ad sustẽtationẽ pauperũ. cũ dicit: m Anno ẽtio. ⁊c. s. ,psustẽtãdis paupibus: ut pz ex sequẽtib⁹: qđ fiebat ex lege pietaf naturalis ⁊ ne iudei paupes cogerenf querere elemosynas a gentilib⁹: uel seruire eis ꝓ sustentatione vite sue. ⁊ sic cogerenf de idolotitis comedere cum gentilibus. ⁊ ꝙ ꝓsequẽs possent ptrahi ad cultum idolatrie. n Cap. xv

Septimo anno.

Hic inhibetur idolatria q̃tũ ad principiũ motiniũ seu occasionẽ. Si enĩ obligati debitis ⁊ impotentes solvere artarenf ꝓ penas corporis uel alio mõ. possent habere occasionẽ fugiẽdi de terra isr̃l ⁊ habitare inter gentiles. ⁊ sic fuire dijs alienis: ꝓm ꝙ dic Dauid de seipso fugitiuo. j. Reg. xxvj. Maledicti sũt i ꝓspectu dñi qui eiecerunt me hodie ut nõ habitẽ i hereditate dñi dicentes: vade fui dijs alienis. licz enĩ dauid h nõ fecerit tñ ꝓsecutores eius dabant ei occasionẽ faciẽdi. Ad hoc igit̃ ãmouendũ septimꝰ ãnus remissiõis fuit in lege ĩstitutus

de cũctis gentibus q̃ sunt sup terrã. Ne ᵒ comedatis que immunda sunt. Hoc ᵖ est aĩal qđ comedere debetis: bouẽ ᵍ ouẽ ⁊ capram: ceruũ ⁊ capream: bubalum tragelaphũ pygargũ oryge camelopardalũ ˢ. Omne ᵗ aĩal quod in duas ptes findit vngulã ⁊ ruminat comedetis de bis aũt que rumĩãt ⁊ vngulã nõ findũt: hec comedere non debetis: camelũ lepꝛem cyrogrillũ. Quia rumĩãt ⁊ nõ diuidũt vngulã: imunda erũt vobis. Sus quoq; qm̃ diuidit vngulã ⁊ nõ ruminat: imũda erit. Carnibus eorũ nõ vescemini: ⁊ cadaueꝛa nõ tangetis. Hec comedetis ex oib⁹ que morant in aq̃s. Que habent pennulas ⁊ squamas comedite: que absq; pennulis ⁊ squamis sunt ne comedatis: q: imũda sũt. Oẽs aues mundas comedite. Jmmũdas ne comedatis: aquilã. s. ⁊ gryphẽ ⁊ haliętum: ixon ᶠ ⁊ vulturẽ ac miluũ iuxta genus suum: ⁊ omne corvini generis: ⁊ struthionẽ ac noctuã ⁊ larũ atq; accipitrẽ iuxta genus suũ: herodiũ ac cygnũ ⁊ ibin ac mergulum porphyrionẽ ⁊ nycticoracẽ ᵍ: onocrotalũ: ⁊ caradrion singula in genere suo: vpupã quoq; ⁊ vesptilionẽ: ⁊ oẽ qđ reptat ⁊ pennulas habet imũdũ erit ⁊ nõ comedef. Oẽ qđ mũdũ est comedite. Quicqd aũt morticinũ ẽ: ne vescamini ex eo. Peregrino ʰ q̃ intra portas tuas est: da ut comedat aut ⁱ vende ei: quia tu popul⁹ sanct⁹ dñi dei tui es. Non ᵏ coques hedũ in lacte matris sue

Decimã partem separabis de cunctis frugibus tuis q̃ nascunt in era p ãnos singulos: ⁊ comedes in cõspectu dñi dei tui in loco quẽ elegerit ut i eo nomen illi⁹ inuocef: decimã ˡ frumenti tui ⁊ vini ⁊ olei: ⁊ ꝓmogenita de armẽtis ⁊ ouibus tuis: ut discas timere dominũ deũ tuũ in oi tpe. Cum aũt longior fuerit via ⁊ locus quẽ elegerit dominꝰ deus tuꝰ tibiq; bñdixerit: nec poteris ad eũ hec cuncta portare: vendes oia ⁊ in precium rediges: portabisq; manu tua ⁊ ꝓficisceris ad locum quem elegerit dñs deus tuus: ⁊ emes ex eadem pecunia quicqd tibi placuerit siue ex armentis siue ex ouibus: vinũ quoq; ⁊ sicerã ⁊ omne qđ desiderat anima tua ⁊ comedes coram dño deo tuo: ⁊ epulabeꝛ tu ⁊ domꝰ tua ⁊ leuita q̃ intra portas tuas ẽ. Caue ne derelinquas eum: quia nõ habet aliam ptẽ in possessione tua. Anno ᵐ tertio sepabis aliã decimã ex oibꝰ q̃ nascunt tibi eo tpe: ⁊ repones intra ianuas tuas: veniet; leuites q̃ aliã nõ habet ptẽ nec possessionẽ tecũ: ⁊ pegrinus ac pupillus ⁊ vidua qui intra portas tuas sunt: ⁊ comedẽt ⁊ saturabũt ut bñdicat tibi dñs deus tuus in cũctis opibus manuũ tuarum que feceris.

XV

Septimo ⁿ anno facies remissionem que hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico uel proximo ac fratre suo: repetere nõ poterit: quia annus remissionis ẽ dñi. Al pegrino ᵒ ⁊ aduena exiges: ciuẽ ⁊ ꝓximum repetendi non habebis

in q̃ remittebãf debita impotẽtib⁹ solvẽ. Sic q̃ ꝓmo aufert idolatrie occasionẽ. 2° inducit ad latriẽ cultarũ. ibi: De ꝓmogenitꝫ. Adhuc p̃ inducit ad relaxationẽ debitoꝝ. 2° ad relaxationẽ seruoꝝ. ibi: Cũ tibi vendit⁹ fuerit. Adhuc p̃ inducit ad debitorum relaxationẽ. 2° ad literalẽ accomodationem. ibi: Si vn⁹ de frib⁹ tuis. Circa ꝓmũ sciendũ ꝙ remissio debitoꝝ in septimo anno nõ imponif nisi. p illis q̃ sũt de ritu iudeoꝝ. iõ subdit. o Al pegrino ⁊ aduena exiges. In hebreo dr: Ab extraneo exiges. ꝓ qđ pz

q̄ idē intelligif hic p peregrinū ⁊ aduenā. extraneus autē dicit qui nō est de ritu eor. a Et oio indigens. Hic ꝓmiter inducit ad pauperū sublevationē. ⁊ intelligif de iudeis pauperibus quos debebant adiuuare: ita q̄ nō cogerent publice mendicare. b Ut bñdicat tibi dñs. multiplicādo te i bonis tpalib⁹ ⁊ spūalib⁹. c Si tñ audieris. i. si feceris qđ dictū est. ⁊ p̄ hoc intelligif opposita negatiua. videlicz q̄ si nō feceris nō multiplicabit te. d Fenerabis gentibus multis. hic nō accipif p̄ usura quelicz cēt eis p̄missa cū extraneis gentib⁹: nō tñ pōt eis p̄mitti p̄ premio pietatis erga paupes: cū sit illicita: sed accipif hic p̄ accomodatione. vñ in hebreo habef: Dadiabis gentes multas. i. vadia accipies ab eis: q̄ nō tenebant eis accomodare sine vadio: in hoc igif p̄mittif eis multiplicatio bonoꝝ tpaliū p̄ quam possent dare mutuū non solū fratribus suis iudeis: sed etiā alienis gētib⁹ e Dñaberis nationibus plurimis. quia p̄ actu pietatis nō solū p̄mittif eis multiplicatio diuitiarū: ⁊ etiā dominij siue excellentiarū. f Si vn⁹ de fratrib⁹. hic inducit eos moyses ad liberam mutuationē: que debet p̄cedē ex affectu ideo subdif: g Nō obdurabis cor tuū ⁊c. ⁊ cū effectu: iō subdif Sz apies manū pauperi ⁊c. h Quo eū indigere p̄speris. q̄ nō tñ debebāt fribus suis accomodare pecuniā. sed etiam aliam rem necessariā: utpote equū. currū. ⁊ filia: q̄ frequenter deteriorāf ex accomodatione. i Caue ne forte ⁊c. inducit eos ut nō retrahant ab accomodatice p̄pe appropinquatione anni septimi in quo debita relaxabantur. k Nec ages quippiā callide ⁊c.] ut p̄ hoc machineris ad aliq̄d malū: ut ad familiaritatē inhonestam cum eius vxore: uel filia: uel aliquid aliud illicitū. l Non derūt paupes. Nō est cōtrariū ei q̄d supra dictū est. Oio indigens ⁊ mendicus nō erit inter vos. q̄ ibi loquif de mendicante publice: q̄d nō debebāt iudei p̄mittere ut dictū est. hic aūt loquif de paupere: qui de suis facultatibus non potest conuenienter sustentari. ⁊ ideo indiget p̄accomodatione ab alijs auxiliari. m Cum tibi vendit⁹ fuerit frater tu⁹. ista exposita fuerūt Exo. xxi. b excepto: n Non auertes oculos tuos ab eis ⁊c.] id est nō respicies eos toruo oculo: quasi tibi sit grauis libertas eorū. vñ in hebreo habef: Nō erit graue in oculis tuis cum dimiseris eos liberos. o De primogenitis que nascunt in armētis ⁊c. Destituta idolatria q̄tū ad occasionem. hic reuertif ad determinationē latrie excludēdo quandam cupiditatē occasione latrie aliqualiter contingentē. Et primo facit p̄positū. secūdo remouet quoddā dubium ibi: Hoc solū. Circa qđ sciendū q̄ ex eo tpe quo dñs percussit primogenita egyptiorū tam in hominib⁹ q̄m in alijs omnia primogenita filiorū isrl fuerūt obligata domino ⁊ sanctificata: ut habef Exodi. xiij. ⁊ in pluribus alijs loc. Verūtamē aliq̄ cupiditate ducti volebāt inde trahere vtilitatem suam: utpote in primogenito bouis arando: ⁊ p̄mogenitū ouis tondēdo anteqū offerrent. ideo istud. p̄hibef hic ⁊ p̄z lrā. Et dicit hic Ra. Sa. q̄ idem est intelligendum de one que offerebatur p̄ primogenito asinum. ut habetur Exodi. xiij. quia debebat offerri cum lana. p Sin aūt habuerit maculam. i. defectū alicui⁹ membri seu aliquā aliā deformitatem. p̄ter quā non deberet domino offerri: cui meliora sunt offerenda: ⁊ ne diuinus cultus veniret in contemptum ex oblatice talium defectus habentiū. ⁊ p̄ cōsequens vilium ⁊ cōtemptibiliū tale p̄mogenitū licite poterat comedi. extra hierusalē in oppidis ⁊ ab imūdis hominibus sicut ⁊ a mundis. q Quasi caprea ⁊ cerno. id ē. sicut de illis comedūt homines absq̄ hoc q̄ faciant inde aliquā oblationē dño nec redemptionem: sic ⁊ de istis. tamē distinguendū est: quia si talis macula inerat p̄mogenito animalis a natiuitate. comedebat absq̄ oblatiōe uel redēptione aliqua: quia nunq̄ fuerat obligatū domino ex quo nūq̄ fuerat imolaticiū. si aūt post natiuitatē superuenerat: tunc aut erat curabilis: aut non. si curabilis debebat post curationē offerri. si icurabilis poterat redimi: q̄ erat obligatū dño ante euentū macule. ⁊ hec distinctio accipitur ex sententia Ra. Sa. hic ⁊ xij. ca. r Hoc solum observabis ⁊c. q̄ carnes taliū licite comedebantur in oppidis: absq̄ redēptione i casu p̄dicto: p̄ter hoc aliq̄ forte possent credē q̄ esus sanguis ipsoꝝ esset licit⁹: p̄ qđ b excludit ly spāliē: q̄ nec i vilib⁹ aialib⁹ erat p̄cessus: ⁊ gnāliē. p̄hibit⁹

potestatē. Et⁹ oio indigens ⁊ mendic⁹ nō erit inter vos: ut⁰ bñdicat tibi dñs deus tuus in terra quā tradit⁹ est tibi in possessionē: si tñ audieris vocem dñi dei tui: ⁊ custodieris vniuersa que iussit ⁊ que ego hodie p̄cipio tibi: benedicet tibi ut pollicit⁹ est. Fenerabis gentib⁹ multis: ⁊ ipse a nullo accipies mutuū. Dñaberis nationibus plurimis: ⁊ tui nemo dñabit. Si vn⁹ de fratrib⁹ tuis qui morant intra portas ciuitatis tue in terra quā dñs deus daturus est tibi: ad paupertatē deuenerit: nō obdurabis cor tuū: nec ꝓtrahes manū sed aperies eā paupi: ⁊ dabis mutuū quod eum indigere p̄speris. Caue ne forte subrepat tibi impia cogitatio ⁊ dicas in corde tuo: appropinquat septim⁹ ann⁹ remissionis: ⁊ auertas oculos tuos a paupe fratre tuo nolēs ei quod postulat mutuū cōmodare: ne clamet ꝓtra te ad dñm ⁊ fiat tibi in peccatū: sed dabis ei. Nec ages quippiā callide in eius necessitatib⁹ subleuandis:] ut bñdicat tibi dñs deus tuus in omni re: ⁊ in cūctis ad q̄ manū miseris. Non deerūt paupes in terra habitatiōis tue: idcirco ego p̄cipio tibi: ut aperias manū fratri tuo egeno ⁊ pauperi q̄ tecū versat in terra. Cū tibi venditus fuerit frater tu⁹ hebreus aut hebrea ⁊ sex ānis seruierit tibi: in septimo āno dimittes eū liberū. Et quē libertate donaueris nequaq̄ vacuū abire patieris: sz dabis viaticū de gregibus ⁊ de area ⁊ torcular tuo quib⁹ dñs deus tu⁹ bñdixerit tibi. Memēto q̄ ⁊ ipse seruieris in tra egypti: ⁊ liberauerit te dñs de⁹ tu⁹: ⁊ idcirco ego nunc p̄cipio tibi. Sin aūt dixerit nolo egredi eo q̄ diligat te ⁊ domū tuā: ⁊ bñ sibi apud te esse sentiat: assumes subulā ⁊ p̄forabis aurē eius in ianua domus tue ⁊ seruiet tibi vsq̄ in eternū. Ancille quoq̄ similiter facies. Nō auertes ab eis oculos tuos q̄n dimiseris eos liberos:] q̄m iuxta mercedē mercēnarij per sex annos seruiuit tibi: ut bñdicat tibi dñs de⁹ tu⁹ in cūctis opibus que agis. De p̄mogenitis que nascunt in armētis ⁊ ouibus tuis: quicq̄d de sexus masculini scificabis dño deo tuo. Nō operaberis in p̄mogenito bouis: ⁊ nō tondebis p̄mogenita ouiū. In cōspectu dñi dei tui comedes ea p̄ ānos singulos in loco quē elegerit dñs: tu ⁊ domus tua. Sin⁹ aūt habuerit maculā ⁊ uel claudum fuerit uel cecū aut in aliqua parte deforme uel debile: nō immolabif dño deo tuo: sed intra portas vrbis tue comedes illud. Tam mūdus q̄ immundus similiter vescent eis q̄si caprea⁹ ⁊ cerno. Hoc⁷ solū obseruabis ut sanguinē eor nō comedas: sed effūdes in terrā q̄si aquā.

Bserua mensem. Hic declarant a Cap. xvi. precepta que ordinat voiem ad deū ex p̄sideratiē tpis. Circa q̄ sciendū q̄ trib⁹ tpib⁹ in anno celebrabāt iudei festa solēnia: videlicz p̄ mēse festū phase. ppē būficiū egressiōis de egypto. 7 tertio mēse festū pētecostes ꝓpter beneficiū legis date: 7 septimo mense festū tabernaculorum. ꝓpter būficiū cōseruationis ipsoz̄ in deserto. xl. annis quib⁹ de⁹ puidit habitantib⁹ i tabernaculis. Primo g̃ agit de primo festo. 2° de secūdo. ibi: Septē ebdomadas 3° de tertio. ibi: Solēnitatē q̄ tabernaculoz̄. Sciendū etiam q̄ de istis tribus festis habentur plura Numeri xxviij. 7 Leuit. xxiij. 7 aliqua h̄ addūt. 7 aliqua repetūt. Dētum igit ad p̄mū festū dr: Obserua mensem nouarū frugū. nō quia tunc temp⁹ esset messiū: sed quia circa quartādecimā diē mensis primi in alīq̄ pte terre ꝓmissiōis alique fruges. p. pinquabant ad maturitatē: 7 de illis colligebant spice de quibus fiebat manipulus q̄ offerebat in solēnitate paschali: 7 torrebat: 7 tūc p cōfricationē grana excutiebant: 7 de illis fiebat sacrificiū. b Immolabisq̄ phase tē.] nō loquit h̄ scriptura de imolatione agni paschalis de quo postea agit: h̄ de alijs sacrificijs que offerebant in illa solēnitate: quoz aliqua offerebant a tota coitate: q̄ de minant Nu. xxviij Alīq̄ vo offerebant a psonis singulariū ex deuotiē: 7 talia nō cadūt sub numero de minato: qz in talib⁹ cuilibet p̄mittebat facere suā voluntatē. sequit. c Mēm in pauore egressus es de egypto. In hebreo dr: Subito uel festināter egressus es de egypto. 7 ꝓpter hoc tūc comederunt aḡma: qz fermentare nō poterāt egyptijs cogētib⁹ eos exire. ut dr Exo. xij. d Et nō remanebit de carnib⁹ eius. s. agni paschalis: de cui⁹ carnibus nihil debebat remanere vsq̄ mane ut dr Exo. xij. e Nō poteris imolare phase tē.] hoc p̄cipiebat ad euitandū occasionē idolatrie: qz sub pretextu huius 7 occasione possent fieri alie imolationes ptinentes ad idolatriā: 7 ut cū maiori reuerentia fieret ista imolatio in ciuitate electa ad diuinū cultū. 7 hoc est q̄ dicit: f Sed in loco quē elegerit dns. 7 accipit hic loc⁹. p tota ciuitate bierusalē que fuit electa a de ad cultū diuinū: qz in qualibet domo poterat imolari: dū tn̄ haberet numerus aiarū que sufficerēt ad esū agni. ut dicit Exo. xij. debebat etiā poni de sanguine sup vtrūq̄ postē. 7 in supliminarib⁹ domus vbi comedebat: q̄ non p̄t intelligi de domo tēpli qz ibi nihil ponebat de sanguine agni. g Immolabisq̄ phase vespe. i. post declinationē solis. h Mē egressus es de egypto. nō q̄ illa nocte egressi fuerint filij isrl de egypto: sed qz ipsa imolatio erat quedā p̄paratio ad exitū. 7 qz illa nocte se p̄parauerūt ad exitū: 7 mane sequēti egressi sūt. ut dr Exo. xij. i Et coques 7 comedes. de modo coquēdi 7 comedendi habet Exo. xij. k Maneq̄ ꝓsurgēs tē. h accipit mane secūde diei. p̄ma aūt dies incipiebat a vespe. xiiij. diei primi mēsis. 7 c̄minabat in p̄mo vespe. xv. diei: 7 tota die illa 7 nocte sequēti debāt remanere in bierusalē 7 mane sequenti poterāt recedere q̄ vellēt. l Sex dieb⁹ comedes azi. s. eode ca. dr. Nō apparebit fermentatū in oibus t̄minis tuis septē dieb⁹. Ad h̄ solueudū dixerūt aliqui hebrei q̄ dies septim⁹ nō est de p̄cepto: h̄ q̄ volebant comedebant azima. Dicūt etiā q̄ nec alij sex dies sicut nec septim⁹: h̄ solum vespe p̄me diei in qua imolabat agn⁹. sed h̄ videt̄ p̄ textū. Exo. xij vbi sic dr: Quicūq̄ comederit fermētatū bibit alia illa de isrl a p̄mo die vsq̄ ad. vij. diē. Et ib̄ dicēdū q̄ p hoc q̄ dicit hic: Sex dieb⁹ comedes azima non excludit septima ab ista obseruatiōe: qz senari⁹ includit in septenario: 7 qui obseruat septenariū obseruat senariū. distinguit tn̄ hic dies septima: qz erat celebrioz q̄mq̄ p̄cedentib⁹: qz. p. bibitū erat op⁹ sūle i illa sic 7 in p̄ma: ut habet Numeri. xxviij. nō aūt in int̄ medijs. 7 h̄ ē q̄ subdit: m Et in die septima tē.] qz dr hic collecta: dicūt aliq̄ q̄ illa die fiebat collecta. p sustētatiē pauperū: sic in septēbri fiebat collecta. p necessarijs ad vsū sacrificioz tēpli. sed hoc nō videt̄ bn̄ p̄sonū ei q̄ iam p̄dictū ē. s. q̄ secūda die habēt licentiā recedēdi q̄ vellēt: si aūt illo tpe fieret collecta. p paupib⁹ ꝓbabili⁹ videt̄ q̄ debēt fieri añ recessū ꝓpli. vñ in hebreo dr: In die septimo retētio ē dñi dei tui. q̄ exponit. p retētione ab opibus seruilib⁹ p̄m hebreos: q̄ illo die. ꝓhibēt fieri: ut p3 i lrā. Trāslatoz aūt nr̄ accepit. p retentiē ꝓpli ad collectā faciēdā: seu ꝓ retentiē pecunie sic collecte. 7 iō trāstulit collecta. Primus tn̄ mod⁹ dicendi coioz ē apud auctores nr̄os. Dōr etiā dici q̄ dies septim⁹ erat collecte dies: eo q̄ tūc numerabat pecunia: 7 reponebat in thesauro tēpli q̄ tn̄ pecunia fuerat recepta ab offerēt⁹ a p̄ncipio festi. n Septē ebdomadas. Hic agit de solēnitate pētecostes q̄ celebrabat. l. die a solēnitate pasce: 7 hoc ē q̄ dr: Septē ebdomadas numerabis tibi. q̄ faciunt. xlix. dies. o Ab ea die qua falcē in segetē miseris. i. a die pasce: nō qz tūc incipet messio frugū: ut p̄dictū ē: h̄ qz tūc secabāt spice magis appropinquātes ad maturitatē. p Et celebrabis die festū. s. pente. die immediate sequenti. vij. ebdomadas p̄dictas. 7 illa erit q̄ntagesima dies a die pasce. q Et epulaberis tē. 7 addunt q̄tuoz titulo hoīs faciētis illud ꝓuiuiū cū dr: Filius tu⁹ 7 filia tua. ser. tu⁹ 7 ancil. tua. 7 q̄tuoz titulo ipsi⁹ dei curā habentis de pupill⁹. s. leuites 7 aduena. pupill⁹ 7 vidua: ut p3 in lrā. r Et recordaberis q̄m tē. 7 p ꝓsequēs obligat⁹ es ad seruiēdū de. iō subdit: Custodiesq̄ tē. 7 patz. s Solēnitatē q̄ tabernaculoz. hic agit

ve festo ēctio qđ celebrabaf in septēbri collectis frugib⁹ āni: de cui⁹ sacrificijs ⁊ oblatiōibus vterminaf Nu.xviij.⁊ Leuit. xxiij.⁊ p3 lrā. postea recolligit ve trib⁹ solēnitatib⁹ p̄dictis dicēs a Tribus vicib⁹ p annū ⁊c ⌋ s. intrib⁹ festiuitatib⁹ p̄dictis: vērūtn illis qui erāt longe a bieruſalē parcebaf ve duob⁹ festis s. tabernaculoꝝ ⁊ pētecō. ⁊ p3 littera. b Judices ⁊ magistros. Postq̄ posita fūt p̄cepta que sūt quasi conclusiōes preceptorum vecalogi ordinātes ad vēū: hic cōsequēt ponunt illa q̄ sūt q̄si cōclusiōes ordinātes ad proximū. Ordo autē inter hoies cōsistit in diuersis gradibus hominū bñ institutis ⁊ seruatis. Primo ergo agit ve his q̄ ptinēt ad diuersos stat⁹ psonarū sublimiū. 2° ve his que ptinent ad status etiā vulgariū. xix.ca. Circa primū agit primo ve iudicib⁹ inferioꝛib⁹ secūdo ve superioꝛibus. xvij.ca. ibi: Si difficile ⁊ ambiguum ⁊c. tertio ve regū institutione ibi: Cū ingress⁹ fueris. q̄rto ve sacerdotū ⁊ leuitarū sustētatiōe. xviij.ca. ī pncipio. q̄nto ve ꝓphetica reuelatione ibi: Aū ingressus fuer⁊. Circa primū vescribit iudicū institutio. 2° officij executio. ibi: Nō plātabis Circa primū sciēdū q̄ nulla societas pōt pmanere absq̄ iustitia etiam illoꝝ qui odiūt iustitiā: utpote latronū: q̄ nisi iuste inē se furta diuiderēt oriref inē eos seditio: ⁊ sic eoꝝ societas vepiret: ꝛpē qđ in cōseruatione rei publice iustitia est maxime necessaria ad quā faciendā hic legē iudices ordinanf cū dr: Judices ⁊ magistros ꝓstitues. ⁊ exponit li et. p id est cū dr: Judices ⁊ magistros. i. magistros pitos. q̄ iudices tales vebent instituī q̄ sint in legib⁹ instructi: p̄m quas vebēt iudicare: aliē esset simile: ac si mitteref artifer ad executionē opis absq̄ regula sue artis. In hebreo br: Judices ⁊ exactores: ut vocenf iudices qui habēt inquirere veritatē industria mētis ⁊ cautela verboꝝ: ⁊ dare sniam p̄m inuēta. Exactores ꝓ o q̄ veritatē inquirūt vēterib⁹ ⁊ afflictionibus moderatis tñ. ⁊ exequunf iudicū sniam: q̄ frustra daref snia nisi eēt q̄ eā exequeref. c In oib⁹ portis tuis. i. in portis cuiuslibet ciuitatis: nō tñ in qualibet porta ipsi⁹: hoc tñ fuit institutū q̄ porta ciuitatis ē loc⁹ cois ad quē possūt accedere paupes sicut diuites: ⁊ extranei sic̄ ciues. d Nō accipies psonā. Loq̄f iudicib⁹ ut nō pl⁹ veferāt in iudicio diuitib⁹ ⁊ ꝓpinquis q̄ pauperib⁹ ⁊ extraneis. e Nec munera q̄ munera excecāt oculos sapiētū. q̄ cupiditas rōne accepti muneris trahit ex limites suos indiciū rōnis. f Et mutāt verba iustoꝝ. quia os ꝓformaf cordi: eo q̄ voces sūt note. i. signa earū passionū que sūt in aia: ut dicit pbs p̄mo periherme. ⁊ saluator Luce. vj. Ex abundātia cordis os loquit. g Juste qđ iustū ē psequeris. q̄ mod⁹ ꝓcevendi vebet eē iust⁹. h Ut viuas ⁊ possideas terrā. hoc nō solū

tuus ⁊ ancilla: leuites quoq̄ ⁊ aduena ⁊ pupillus ⁊ vidua qui intra portas tuas sūt. Septem dieb⁹ dño deo tuo festa celebrabis in loco quē elegerit dñs bñdicetq̄ tibi dñs de⁹ tu⁹ in cunctis frugib⁹ tuis: ⁊ in oi ope manuū tuarum: eriscq̄ in leticia. Tribus vicibus p annū apparebit omne masculinū tuū ⌋ in ꝓspectu dñi dei tui in loco quē elegerit in solēnitate azimoꝝ: ⁊ in solēnitate ebdomadarū: ⁊ in solēnitate tabernaculoꝝ. Nō apparebit ante dñm vacu⁹: sed offeret vnusquisq̄ p̄m q̄ habuerit iuxta benedictionē dñi dei sui quā dederit ei. Judices h ⁊ magistros cōstitues i oibus portis tuis quas dñs de⁹ tu⁹ dederit tibi p singulas tribus tuas ut iudicent ppl'm iusto iudicio: nec in alterā partē declinent. Nō accipies psonā nec munera: q̄ munera excecāt oculos sapientū: ⁊ mutāt verba iustoꝝ. Juste q̄ iustū est psequeris: ut viuas ⁊ possideas terrā quā dñs deus tu⁹ dederit tibi. Nō plantabis lucum ⁊ omnē arborē iuxta altare dñi dei tui: nec facies tibi atq̄ cōstitues statuā: q̄ odit dñs de⁹ tuus. Nō imolabis dño deo tuo bouē ⁊ ouē in quo est macula aut quippiā vitij: quia abominatio ē domino deo tuo.

Cmq̄ repti xvii fuerint apud te in tra vnā portarū tuarum quas dñs deus tu⁹ dabit tibi: vir m aut mulier qui faciāt malū in ꝓspectu dñi dei tui ⁊ trāsgrediāt pactū illius ut vadāt ⁊ seruiant dijs alienis ⁊ adorent eos: solē ⁊ lunā ⁊ oēm milītiā celi q̄ nō p̄cepi ⁊ hoc tibi fuerit nunciatū: audieriscq̄ n inquisieris diligent: ⁊ verū esse reppereris: ⁊ abomīatio facta est in israel: educes o virum ac mulierē qui rem sceleratissimā ppetrarūt: ad portas ciuitatis tue: ⌋ ⁊ p lapidibus obruentur. Jn q ore duoꝝ aut triū testiū peribit q̄ interficief. Nemo occidaf: vno ꝓtra se dicēte testimoniū. Manu⁹ testiū p̄ma interficiet eū ⁊ manus reliqui ppli extrema mittetur: ut auferas malū ve medio tui. Si difficile r ⁊ ambiguū apud te iudiciū esse psperis: inter s sanguinē ⁊ sanguinē: causam t ⁊ cām: lepram u nō leprā: ⁊ iudicum intra portas tuas videris verba variari: surge x ⁊ ascende ad

referf ad iudices: ꝫ etiā cū hoc ad coitatē ppli: q̄ p exercitium iusticie in tono statu diu ꝓseruaf. i Nō plātabis lucū. Hic ponit officij executio. ⁊ p ponit casus. 2° iudicij effectus. xvij.ca. Circa primū sciendū q̄ ponit hic casus p exemplo: ut sic fiat in alijs: ⁊ q̄ intentio legislatoris principaliter tendit ad vestructionē idolatrie ⁊ latrie institutionē: ut pz ex processu libri iō p exemplo ponitur casus ptinens ad vestructionē idolatrie Et etiā q̄ q̄cq̄d ad idolatriā ptinet est p primū legis p̄ceptū. iō ve hoc ponit exemplū cum dr: Non plantabis lucū. supra enim dictū ē frequēt q̄ in locis idolatrie luci ⁊ arbores plantabātur ⁊ iō a loco cult⁹ diuini talia p hibent ne ex assimilatiē loci traherenf ad assimilationē facti. iō subdit: k Nec facies tibi atq̄ ꝓstitues statuā. idolū adorandum. ac si dicat primū pertrahit ad istud secūdū Consequēt ponitur casus ve latrie institutiōe cū dicit: Nō imolabis dño deo tuo bouē in q̄ ē macula: q̄ in cultu latrie debent offerri meliora. l Cap. xvij. Cmq̄ reperti fuerit hic ponit effect⁹ iudicij cū dr: Cūq̄ reperti fuerint apud te: q̄ boies iudicāt ea que parēt: deus aūt instructor. j. Reg. xvj.ca. Et iō oio occulta diuino iudicio reseruanf: que aūt aliquo mō parēt hominū iudicio cōmittūf. m Vir aut mulier. ita q̄ p fragilitate sex⁹ nō ē mulieri parcendū in diuini mādati trāsgressione. n Audieriscq̄ inquisieris diligent. q̄ nō est ꝓcedendū ad sniam sine diligenti examinatione prouia: seu etiā ad infamiā venūciatoꝝ. o Educes virū ac mulierē ⁊c. ⌋ ut i loco iudicij vef eis audiētia anteq̄ inferaf ꝓtra eos snia. p Et lapidib⁹ obruenf. post sniam datā. q Jn ore duoꝝ aut triū testiū. Istud vebet ꝓcedere ꝓlationē snie. r Si difficile. Hic agit ve superioꝛib⁹ iudicib⁹ ad quos vebet eē recursus in dubijs ⁊ difficilib⁹. ⁊ ponit aliq̄ p exemplo cū dicit: s Inter sanguinem ⁊ sanguinē. Hoc est q̄n vna ps iudicum dicit q̄ effusio sanguinis alicui⁹ hoīs est morte plectenda: q̄ reducit ad homicidiū volūtariū. Alia ps dicit nō: q̄n reducenda est ad homicidiū casuale. t Causam ⁊ non cām. s. q̄n vna ps iudicū dic cām actoris eē iustā: alia aūt cām rei. v Leprā ⁊ nō leprā. s. q̄n vna ps dicit infirmitatē alicui⁹ esse leprā. alia nō. x Surge ⁊ ascēde ⁊c. in his casibus ⁊ ꝓsimilib⁹ recurrēdū ē ad supioꝛes iudices

ſ. ad ſūmū ſacerdotē ⁊ iudicē ppuli iſrael. Et aliqñ ꝓtingebāt q̄ vtrūq; officiū in vnā cōcurrebat ꝑſonā: ſicut ꝑz de heli qui fuit iudex ⁊ ſūmus ſacerdos populi .j. Regū. iiij ſed ut coīus erant ꝑſone diſtincte: ſicut ⁊ officia. Poteſt ergo intelligi iſte recurſus ad vtrūq; ꝓiuncti. ⁊ hoc erat in cauſis que nō poterant terminari ab vno ſine alio: utpote in edificatione templi que non poterat fieri ſine poteſtate regia: nec diſponi abſq; ſacerdotali ordinatione. uel diuiſim. ut in cauſis ſpiritualibus eſſet recurſus ad ſūmū ſacerdotem: ⁊ in tpalibus ad iudicē: ⁊ ex hoc inoleuit cōſuetudo q̄ ab inferioꝛib⁹ iudicibus eccleſiaſtic̄ appellat ad ſummū pontificē: ⁊ ab inferioꝛib⁹ ꝓncipibus ⁊ iudicibus ſecularibus ad regē ſeu imperatoꝛem. a Qui iudicabūt tibi iudicij veritatē. Debent enī eſſe magis inſtructi alijs: ita q̄ poſſint dirigere in dubijs. b Sequeriſq; ſententiā eoꝛum. q: eſt vltima ꝓtū ad oēs. c Nec declinabis ad dexterā uel ſiniſtrā. i. mot⁹ cōmodo uel dāno tpali. Hic dicit gloſa hebraica: ſi dixerit tibi q̄ dextera ſit ſiniſtra: uel ſiniſtra dextra: talis ſnīa eſt tenēda q̄ patz manifeſte falſū: q: ſnīa nullius hois cuiuſcūq; ſit auctoritatis eſt tenenda. ſi ꝓtineat manifeſte falſitatē uel erroꝛem. ⁊ hoc ꝑz ꝑ hoc q̄ ꝓmittit i textu. Judicabūt tibi iudicij veritatē. poſtea ſubdit: Et docuerint te iuxta legem ei⁹. ex q̄ ꝑz q̄ ſi dicāt falſū uel declinēt a lege dei manifeſte nō ſūt audiēdi. Cet̄a patēt vſq; ibi: d Cūctuſq; ꝓplus audiēs timebit. Pena enī mortis nō infligit ad correctiōz illius qui ſuſtinet: ſed alioꝛ. e Cū ingreſſus. Hic ꝓnē agit de regis inſtitutione. Circa q̄ ſciendū q̄ illud quod dicit hic: f Eum ꝓſtitues. ſi in regē nō eſt p̄ceptū nec ſimpleꝛ cōceſſio: q: ſic nō peccaſſet ꝓplus iſrl petendo regē: cuius cōtrariū dicit .j. Reg. viij. ſed eſt ꝓmiſſio que eſt de malo. Bonū enī ꝓplī ꝓſiſtebat in hoc q̄ ſolus deus regnaret ſup eū: eo q̄ erat ꝓplus peculiaris dei: deſiderū tamē ſi importune regē habere vellēt ꝓmittebat eis ſub cōditionibus tamē. Prima erat q̄ eſſet de filijs iſrael. q̄ notat cū dicit De numero fratrū tuoꝛ. Secunda q̄ nō eſſet ſimplicit̄ ad voluntatē ꝓplī: ſ. ꝓ electionē dei: q̄ notat cū dicit: g Quē dñs deꝰ tuꝰ elegerit. ⁊ ſic factū fuit de ſaule ꝑ regē ⁊ de dauid ſecūdo. ut habet .j. Reg. x. ⁊ xvj. Cōſequenter deſcribit ꝓditio regis cōſtituti. cum dr: h Nō multiplicabit ſibi equos. ſ. ad iactātiā: ſed ſolū ad decentiā ſui ſtat⁹ ⁊ regni defenſionē. i Nec reducet ꝓplm in egyptū. Pſumēs acquirere terrā illā. k Nō habebit vxoꝛes plurimas. nō inhibetur regi ſimplicit̄ pluralitas vxoꝛū: cū dauid qui fuit ſanctus ſex vxoꝛes habuerit: ſed q̄ nō habeat in numeꝛo exceſſiuo: ⁊ potiſſime alienigenas: ⁊ hoc eſt q̄ notat cum dr: l Que alliciāt animū ei⁹. ſ. ad nimiā carnalitatē: ⁊ inde ad idolatriā ſaltē aliq̄lit̄ ſicut de ſalomōe accidit: licz eſſet ſapientiſſimus: de quo ſcribit. iij. Reg. xj. Cūq; iam eſſet ſenex: deprauatū eſt coꝛ ei⁹ ꝓ mulieres: ut ſequeret deos alienos ꝛc. m Nec argenti ⁊ auri immenſa pondera. i. ad ſuperfluitatē: ſed ſolum ad neceſſitatē ſui ſtat⁹ ⁊ regni defenſionē. n Deſcribet ſibi deuteronomiū legis huius. i. faciet deſcribi. o Et habebit ſecū. dicūt hebrei q̄ debebat habere volumē duplicatum. vnū ad portandū ſecū ut poſſet ibi frequēter legē. aliud ad reſeruandū i domo theſauri ſui tanq̄ ad ꝑcioſiſſimū. p Nec eleuet coꝛ ei⁹ in ſuperbiā. ſicut accidit de ſaule: ꝓpt̄ q̄ fuit a dño reꝓbatus. ⁊ regnū ablatū a filijs ei⁹ .j. Reg. xiij. q Ut longo tpe regnet ipſe ⁊ filij eius. ſicut ꝑz de dauid ꝓpter cuius iuſticiā regnū fuit ſibi ⁊ filijs eius a dño confirmatū. ut dr. ij. Reg. vij. ⁊ i plīb⁹ alijs locis. r Cap̄ On habe. xvij bunt ſacerdotes.

amplius ꝑ eandē viam reuertamini. Non[n] habebit vxoꝛes plurimas: que[o] alliciāt animū eius: neq; [m] argenti ⁊ auri immenſa pondera. Poſtq; autē ſederit i ſolio regni ſui: deſcribet [n] ſibi deuteronomiū legis huius in volumine accipiens exemplar a ſacerdotib⁹ leuitice tribus ⁊ habebit[o] ſecū: legetq; illud oībus diebus vite ſue: ut diſcat timere dñm deū ſuū: ⁊ cuſtodire verba ⁊ cerimonias eius que in lege precepta ſūt. Nec[p] eleuet coꝛ eius in ſuperbiā ſup fratres ſuos neq; declinet in partē dexterā uel ſiniſtram: ut [q] longo tpe regnet ipſe ⁊ filij eius ſuper iſrael. XVIII.

On[r] habebunt ſacerdotes ⁊ leuite ⁊ oēs qui de eadē tribu ſūt partē ⁊ hereditatē cū reliquo iſrael: q: ſacrificia [s] dñi ⁊ oblationes eius comedent: ⁊ nihil aliud accipient de poſſeſſione fratrum ſuoꝛum. Dominus[t] enim ipſe eſt hereditas eoꝛum: ſicut locutus eſt illis. Hoc[u] erit iudicium ſacerdotū a populo ⁊ abbis qui offerūt victimas ſiue bouem ſiue ouē immolauerint: dabunt ſacerdoti armū [r] ac ventriculum[r] ⁊

Hic ꝓnter agit de ſacerdotū ⁊ leuitarū ſuſtentatiōe. Et ꝓ in generali. ⁊ i ſpeciali. ibi: Si exierit leuites. Scōm q̄ dictū fuit Numeri. xviij. trib⁹ leui nō habuit ptē in terra ſicut alie trib⁹: niſi ſolū vrbes ⁊ ſuburbana ad habitādū. ⁊ iō debebāt de bonis alioꝛ ſuſtentari. ⁊ hoc ē q̄ dicit: Nō habebūt ſacerdotes ⁊ leuite ꝛc. ⁊ ſubdit. modus ſuſtētandi eos. cū dr: s Sacrificia dñi ⁊ oblationes eius comedēt. Si accipiant ſtricte ſacrificia ⁊ oblationes que fiebant in templo. ex illis ſuſtentabant tm̄ ſacerdotes ⁊ leuite q̄ miniſtrabāt in templo in hieruſalē. Si autē accipiant large oblatiōes. put ſe extendūt ad decimas: ſic ex eis ſuſtentabant leuite q̄ morabant in alijs vrbibus ⁊ oppidis. t Dñs enī ipſe eſt hereditas eoꝛ. hoc dicit q: de oblatis dño malo ꝓdicto ſuſtentabāt ſicut de hereditate. ꝓpria. ſicut locut⁹ ē illis Numeri. xviij. Conſequenter deſcendit ad id q̄ ꝓtinebat ad ius ſacerdotū. cū dr: u Hoc erit iudiciū. hoc eſt iuſte traditum uel cōceſſū. r Armū. ſ. dextrū. hoc aūt fiebat ad deſignandū q̄ ſacerdos debet habere fortitudinē ⁊ cōſtantiā ad ſuſtētandū onus ꝓplī. q̄ ꝑ armū dextrū deſignat̄ ubi eſt fortitudo coꝛporis. Itē ad remouendū quandā idolatrie ſpēciē que ſpatulomantia dicit. idolatre enī os armi de ſacrificijs ſuis reſeruabāt: ⁊ in eo diuinationē exercebāt. y Ac ventriculū. Dicūt aliqui q̄ hic accipit̄ ventricul⁹ ꝑ ꝓtuſculo: q̄ de iure ſacerdotis deꝛminat

Exo.xxix.7 hoc eisdē rōnibus quib⁹ 7 de armo dextro dictū ē: qz p ipsū fortitudo designat. 7 qz in esse pretoris reseruato ab idolatris diuinatio exercebat. In hebreo habet: Armū 7 genas 7 muletā. ita q̄ p duo vltima intelligūt quedā supaddita armo pretusculo danda sacerdoti. a Primitias frumenti vini 7c. ista silr ptinebāt ad sacerdotes. quātitas āt taliū non determinat p scripturā: sed determinata fuit p sapientes hebreorū: videlicz q̄ p primitijs daretur ps sexagesima ad minus: q̄dragesima ad plus: q̄nq̄gesima mediocriter. ita q̄ min⁹ deuoti dabāt sexagesimā: magis deuoti q̄dragesimā: inēmediū quoq; q̄nquagesimā. 7 hoc idē habet i libro de collationib⁹ patrū collatiōe p̄ma Exo. abbatis. 7 sic quantitas ista q̄tū ad aliq̄d erat determinata: 7 q̄tū ad aliquid deuotioni dantiū derelicta

primitias[a] frumēti vini 7 olei 7 lanarū partē ex ouiū tonsione. Ipsum[b] eni elegit dñs de⁹ tuus de cunctis tribub⁹ tuis: ut stet 7 ministret noī dñi dei tui ipse 7 filij ei⁹ i sempiternū. Si exierit[c] leuites ex vna vrbium tuarū ex oi israel inqua habitat 7 voluerit venire desiderans locū quē elegerit dñs: ministrabit in noīe dñi dei sui sicut omnes fratres ei⁹ leuite qui stabūt eo tpe coram dño. Partē ciborū eandē accipiet quā 7 ceteri: excepto[d] eo qđ in vrbe sua ex paterna ei successione debet.] Quādo[e] ingressus fueris terrā quā dñs de⁹ tuus dabit tibi: caue[f] ne imitari velis abominationes illarū gentiū: nec[g] inueniat in te q̄ lustret filiū suū aut filiā ducēs p ignem: aut[h] qui ariolos scisciteur: aut[i] obseruet somnia atq; [k] auguria: ne[l] sit maleficus: nec[m] incantator: neq; [n] phitones cōsulat nec[o] diuinos: 7[p] q̄rat a mortuis veritatē. Oia eni hec abominat dñs: 7 propter istius modi scelera delebit eos in introitu tuo. Perfectus[q]

b Ipsū eni elegit dominus 7c. iustū ē aūt q̄ illi q̄ seruiūt deo sustententur a pplo. c Si exierit leuites. Hic agit de sustentatione leuitarū in speciali. s. q̄n aliq̄s leuites extra hierusalē habitans deuotione ductus veniebat ad manendū i hierusalē ut seruiret dño in templo. 7 in isto casu determinat hic q̄ accipiat partē de oblationib⁹: sic etiā alij leuite ibidē ministrātes. 7 pz lrā vsq; ibi: d Excepto eo qđ in vrbe sua 7c.] In vrbibus eni in quib⁹ manebāt extra hierusalē habebant domos ad habitādū. p se 7 p pecorib⁹ suis. 7 talia succedebāt eis a patrib⁹. 7 de talib⁹ poterāt viuere qui veniebāt in hierusalē mō predicto cū illis que accipiebāt de oblationib⁹. In hebreo habet: Exceptis venditionib⁹ suis. 7 in eandē sniam reuertit: qz q̄n veniebāt in hierusalē ad manendū vendebāt talia 7 de pcio se iuuabāt. e Cū ingressus fueris. Hic p̄ter agit de ꝓphetica revelatione. 7 p̄mo a quibusdā abominationib⁹ populoz inhabitantiū terrā. p̄missionis filios israel dehortatur. in secūdo ostendit necessitas ꝓphetie 7 missio ꝓphete. ibi: Gentes iste. Circa p̄mū sciēdū q̄ dō ordinat ad finē supnālē vim rōnis naturalis trāscendentē. 3m illud. j. Cor. ij. Oculus nō vidit nec auris audiuit. nec i cor hois ascēdit 7c. Tendenti aūt ad finē necessariū est precognoscere aliqualit̄ finē 7 ea que in finē dirigūt. Cū igit se ad hoc nō extēdat respectu vltimi finis simpliciter cognitio naturalis. requirit diuina revelatio. hāc aūt cognitionē supnālē nō tñ respectu vltimi finis 7 dirigentiū in eā 3m veritatē sed 3m falsā estimationē seu receptionē. querebant gentiles a demonib⁹ p sacrificia 7 quedā alia superstitiosa: q̄ oia ꝓhibet filijs israel. cū dr: f Cane ne imitari velis abominationes. i. superstitiosas inq̄sitiones occultoz idolorū. g Nec inueniat in te q̄ lu. fi. suū. Erat eni q̄dā superstitionis mod⁹ q̄ adhuc dicunt vri tartari q̄ credūt oia p ignē purificari. 7 iō boues exeni ad p̄ncipē accedētes. ante trāseūt inter ignes. 7 talis trāsit⁹ vocat hic lustratio. h Aut qui ariolos scisciteur. querēdo ab eis futura vel alia occulta. Dicunt aūt arioli q̄ in viscerib⁹ aialiū sup aras idolis imolatoz̄ diuināt. i Aut obseruet somnia. qualit̄ aūt sit licitū 7 qualit̄ superstitiosū dinare p somnia dictū fuit Ben. xl. ca. in fine. k Atq; auguria. dinationes sūt p garritū seu volatū auiū. l Ne sit maleficus. q̄ p invocatiōes q̄sdā seu incātationes facit apparere demonem in aliq̄ effigie visibili ad vandū rnsa. m Nec incantator. q̄ deludit sensus hūanos: ut videat q̄d nō est. n Neq; phitones. pessu. dicunt aūt phitones ventriloq; : q̄ būt in ventre demonē verba exteri⁹ proferentē. tamē. j. Regū. xxviij. dr illa mulier phitonissa: q̄ faciebat apparē mortuos q̄si suscitatos. o Nec dinos. q̄ fingūt se loq ex revelatione dei: cū tñ loquant ex revelatione demonū sicut balaā. p Et q̄rat a mortuis veritatem. stādo sup tumulos 7 eos invocādo seu p aliquem aliū modū superstitiosum. q Perfectus eris. deo fideliter seruiendo. r Et absq; ma. a p̄dictis cauēdo. s Gentes iste. Hic p̄ter describit missio ꝓphe. 7 p agit de ꝓpheta vero. 2° de ꝓpha falso. ibi: Propha aūt. Circa p̄mū p cōtinuat sniam p̄dicti. cū dr: Gentes iste 7c. 2° exequit. ꝓpositū cū dr: t Tu āt a dño deo tuo 7c. pls dei. s. plegē venit⁹ data. 7 vbi nō sufficit legis determinatio. dabit tibi ꝓphica revelatio. 7 b ē q̄ subdit: v Propheta de gente tua. i. de iudeis p Sic me. ꝓpha fuit moysi. y Ipsū audies. ꝓphetā a deo tibi dandū. z Ut petisti a dño. ut dr Exo. xx. qz nō poterāt vltra sustinere ꝓpha dei loquētis: petierūt q̄ loq̄ret eis p moysen: q̄ fuit eis p̄cessū: 7 nō solū p moysen 3 etiā p alios ꝓphetas i diuisis gr̄atiōib⁹ succedētes. ut pz de iosue. samuele. isaia. hieremia. 7 alijs. 7 3 est q̄ subdit: Et ait dñs. 7 seq̄t: a Prophetā suscitabo 7c. Et intelligit 3 nō solū de iosue. q̄ immediate successit moysi: 3 etiā de alijs ꝓphis sequentib⁹. b Similē tui. cōes eni ꝓphe fuerūt moysi in 3 q̄ subdit: c Et ponā verba 7c. qz de loq̄bat p ꝓphā ora. ista tñ auctoritas p̄cipalit̄ intelligit de deo nro ihu xpo. ut dr Act. vij. qz fuit ꝓpha magn⁹: ad quē ꝓphic aliorū ꝓphā fuerūt ordinate. d Propha aūt. Hic p̄ter agit de ꝓpha falso q̄ nō ē audiēd⁹ 3 magi inficiēd⁹. Et b⁹ ꝓphe ponit duplex med⁹. Un⁹ ē q̄n aliq̄s ad sui iactātiā nt ꝓphetā q̄si accipit ꝓphetiā a vero ꝓpha dicta 7 eā denūciat noie suo: q̄si sibi revelatā. 7 3 nōt cū dr: e Voluerit 7c. nō p̄cepi illi ut dicēt: 3 magi alēi. Secūd⁹ mod⁹ ē q̄n aliq̄s ē ꝓpha demonū: 7 p medū quēcūq; superstitiosū. 7 3 nōt cū dr: f Aut ex noie 7c. 7 qz stati possent dicē quō distinguet falsus ꝓpha a vero. iō ad 3 rūdet cū subdit: g Hoc

balebis signū ꝛc. ꝫ dñs nō est locut⁹. ⁊ p ꝓñs talis ē ꝓpheta falsus. sed quia sup dictū est. xviij. ca. q signū p dictū a falso ꝓpheta aliquādo sic euenit: quō tūc cognoscetur falsitas ei⁹. dicendū q ibi ꝙcef. s. si ex hoc. pcedat ad auertendum homines a deo per idolatriā uel aliam nequitiam. Et sic p3 q falsitas ꝓphete duobus modis ꝛep̄hendit. uno mō ex euentu. s. q̄ nō euenit quod predixit. alio mō ex fine intento: ut si q̄ō predixit euenit. uel quocūq; alio modo videatur esse ꝓpheta. ⁊ postea nititur homines auertere a deo: quia null⁹ talis ꝓphete potest ēe a deo. Sed ꝓtra vtrūq; modum arguit. Contra ꝑmū sic. Jsaias predixit ecechiē morituꝝ ꝛe. ꝑin quo. Jsa. xxxviij ⁊ ionas niniuen subuertendam: Jone. iij. ⁊ tamē non sic euenit. ⁊ tñ nō dicunt ꝓpter hoc falsi ꝓphete sed veri. Cōtra secundū similiter arguitur. quia īmolatio ī excelsis fuit illicita post edificationem templi. ⁊ tamē ꝛelias tūc induxit populū isrl ut fieret īmolatio in monte carmeli. ut habet. iij. Reg. xviij. Hec tamen reputatus est falsus ꝓphete propter hoc. Ad ꝑmū respondent aliqui dicentes q licz ille ꝓphetie non fuerint adimplete ꝑm sensū litteralem: fuerūt tamē implete scōm sensū spiritualē. verbi gratia ꝛe ꝓphetia niniue: fuit enī ibi uersio spiritualis. s. a culpa per penitentiā. scōm illud ꝓv. xij. Uerte impios ⁊ nō erūt. s. impij. Sed ista responsio nō videt sufficere: quia ꝛe quacunq; ꝓphetia ab hoie conficta si non euenirent ad litterā: posset fingi aliquis sensus mysticus in quo diceret completa. ⁊ ideo aliter dicendum. Ad cuius intellectū sciendū q ꝓphetica reuelatio est quedam impressio cognitionis diuine facta in mente ꝓphete. Futurum autē contingens dupliciter cognoscit a deo. Uno mō ꝓut intuitus diuine cognitionis fert sup presentiā ipsius licz futurā: eo q intuitus diuine cognitionis mēsuratur eēnitate que complectit omne temp⁹. ⁊ q̄ō sic precognoscit futurū infallibiliter euenit. Alio modo ꝑm ordinem cause ad effectū. s. ꝓut contingens futurū est in causa variabili ⁊ contingente: ⁊ q̄ō sic precognoscit nō semp euenit. quia aliquādo mutat causa. ⁊ p cōsequens effectus. Impressio autem diuine cognitionis fit in mente ꝓphete scōm formam uolūtatis diuine. Quādoq; igit in mente ꝓphete imprimitur cognitio alicuius futuri contingentis primo modo scilicz prout intuitus dei fertur super illud. ⁊ quod sic a ꝓphēta denunciatur futurum: infallibiliter euenit: ⁊ vocatur talis ꝓphetia a doctoribus ꝓphetia prevestinationis. Aliquando autē in mente ꝓphete imprimit cognitio futuri secūdo modo. videlicz ꝑm ordinem cause variabilis ad effectū. ⁊ q̄ō sic denunciat p ꝓphetā: non semp euenit ꝓpter mutationem cause. ⁊ hoc modo fuit ꝛe ꝓphetijs p̄dictis. Jnfirmitas enī ecechie erat dispositio ad mortē. ⁊ malitia niniuitarū meruerat ciuitatis subuersionem. tamē ꝓpter preces ecechie. ⁊ penitentiā niniuitarū facta est mutatio causarū. ⁊ p consequens effectuū. ⁊ talis ꝓphetia vocat a doctoribus ꝓphetia cōminationis: quia subintelligit conditio utpote q niniue subuerterēt. nisi niniuite penitrent. ⁊ q ecechias moreret. nisi p preces votas prolongationē vite impetraret. ⁊ sic factū est. Ex quibus p3 q ysaias ⁊ ionas falsum non predixerūt. Licz autē predicta sint vera: tamen nō vident ad plenū soluere quesitum. s. quomodo a populo distinguat verus ꝓpheta a falso. quando ꝓpheta verus conditionem predictā nō exprimit: sic Jsaias dixit absolute ipsi ecechie: Dispone domui tue morieris eni tu ⁊ nō vives. Et Jonas dixit absolute: Adhuc quadraginta dies ⁊ niniue subuertetur. Ad q̄ō dicēdū q adhuc distinguitur verus ꝓpheta a falso: quia quādo ꝓnunciatum a vero ꝓpheta non est venturū ꝓpter mutationē cause hoc consequenter reuelatur ipsi ꝓphete: sicut isaie post renunciationem mortis ecechie dictū fuit a dño. Vade ⁊ dic ecechie: hec dicit dominꝰ deus audiui orationem tuā ⁊ vidi lachrymas tuas: ecce ego adiciam sup dies tuos. xv. annos. Et eodem modo ipsi ione fuit reuelata miseratio domini sup niniuitas ꝓpter eorum penitentiā. q̄ō nō fit falsis ꝓphetis. Alio etiā modo distinguit per mutationem cause effectus futuri: sicut penitentia niniuitarū fuit omnibus nota. Ex quo poterat cōuentēs videri subuersio ciuitatis ꝓ tūc reuocata. ⁊ similiter ꝛe fletu ⁊ precibus ecechie q nō est in falsitate ꝓphetie. Ad secundū dicendū q īmolatio in excelsis nō fuit illicita simpliciter: aliter peccasset abrahām īmolās arietē ꝓ ysaac in monte: Beñ. xxij. ⁊ salomon īmolans victimas ī gabaon. iij. Reg. iij. ca. q̄ō patz falsū: quia in vtraq; īmolatione facta est reuelatio domini: sed īmolatio in excelsis solū fuit illicita. quia prohibita. ratio autē ꝓhibitionis fuit: quia si extra templū īmolassent. ꝓhibito sue voluntatis: posset ēe occasio idolatrie sequentis. ⁊ ideo īmolatio in excelsis erat dispensabilis in casu opposito. s. ad destructionē idolatrie ⁊ latrie confirmationē ⁊ hoc modo helias inspiratus a deo in monte carmeli īmolauit dño ad destructionē cult⁹ idolatrie ipsius baal: ⁊ ad ꝙfirmādū ꝓm israel in cultu vnius veri dei: ⁊ in talibus credendū ē ꝓphē Si autē vellet inducere ad aliq̄d quod esset simpliciē malum: ⁊ ꝓpter hoc prohibitū: sicut furari: occidere innocentē ⁊ adulterari ⁊ consimilia. nullo modo esset credendū ei: sed esset occidēdus sicut falsus ꝓpheta ut dictū est sup. xiij. ca. a Cap. xix

Um diserdiderit. Explicatis illis que pertinēt ad status personarū sublimiū: hic ꝙsequēter ponūt que pertinent ad bonū statum inferiorū ⁊ vulgariū. Circa quod sic ꝓcedit. quia ꝑmo ponunt ea que ordināt voluntatē q̄tū ad partē irascibilē. secūdo q̄tū ad cōcupiscibilē. ca. xxij. ibi: Si duxerit vir vxorē ꝛe. tertio q̄tū ad rationalē. ca. xxiij. ibi: Ammonites ⁊ moabites. Circa primū sciendū q deordinatio partis irascibilis maxime apparet in homicidio. secūdo in quibusdam alijs que ꝓcedunt ex rancore ⁊ odio. Primo ergo agit ꝛe homicidio. secundo ꝛe quibusdā alijs que ꝓcedūt ex odio. xxij. ca. Adhuc p agit ꝛe homicidio cuius actor cognoscit. secundo ꝛe illo cuius actor ignoratur. ca. xxj. Item adhuc circa primū agit primo ꝛe homicidio in particulari facto. secūdo ꝛe homicidio in bello. ca. xx. Adhuc circa ꝑmū agit ꝑmo ꝛe casurali homicidio. secūdo ꝛe facto a ꝓposito. ibi: Si q̄s autē odio. Circa ꝑmū ordinat lex q occidens a casu totaliter possit refugere ad aliquā ciuitatē refugij ⁊ ibi saluari. ⁊ patz hrā ex his q̄ dicta fuerūt Numeri. xxxv. vbi hec materia plen⁹ tangit. addit tñ hic aliquid cum dicit:

a Addes tibi tres alias ciuitates. Ex quo ꝓz ꝙ nō tm̄ vtebāt esse sex ciuitates refugij: sed. ix. qñ tota terra patrib⁹ ꝓmissa foret acquisita. b Si ḳs aūt odio. Hic agit de homicidio voluntario. Et ꝑ ponit condemnationis actus. 2° modus ibi: Nō stabit testis vnus. Prima in duas: in partē ꝓncipalē ⁊ incidētalē ibi: Nō assumes. Circa ꝓmū dr ꝙ homicida a ꝓposito cū b declaratū fuerit. vtebat ad mortē condēnari p̄ senes seu iudices ciuitatis illius: in cui⁹ terminis factū fuit homicidiū. ⁊ patz lrā ex his q̄ dicta sunt Numeri xxxv. c Nō assumes hic ponit incidens. s. ꝙ mete ērarū ⁊ campoꝝ nō mutēt aba liq̄ in augmentū sue possessionis ⁊ diminutionē hereditatis ꝓximi: ⁊ ponit in isto ca. quia talia solent fieri maxime tpe quo aliquis est exul a sua ēra ⁊ ciuitate: quia tūc non potest vāno sue hereditatis precauere. In b ār ca. facta ē mētio de homicida a casu q̄ vtebat esse exul a sua ciuitate ⁊ patria vsq̄ ad mortē sūmi pōtifiq̄ Numeri. xxxv. ⁊ ideo inhibitio de trāslatiōe terminoꝝ hic ponit cū dicit: Non assumes. lapidē positū ꝙ meta. eradicando. d Et trāsferes. alibi ponendo ad augmētum tue portiōis ⁊ diminutionem alteri⁹. dicit aūt Ra. Sa. ꝙ hoc ponit hic ad designādum ꝙ talis transferēs terminos intra terrā ꝓmissionis trāsgredit duo precepta negatiua. s. illud: Nō furtū facies. ⁊ illud qō hic dicit Non transferes. Si aūt hoc fieret ex terrā ꝓmissionis: esset solū ꝓtra illud: Nō furtū facies. nō autē ꝺ illud qd̄ hic dr. qō ꝙbat per hoc qō subdit: In possessione tua quā dñs deus tuus dabit tibi in terra quā acceperis possidendā. Sequit: e Nō stabit. Hic agit de modo puniendi homicidā voluntariū: qz nō vtebat cōdemnari ꝙ vnū testē: sed ꝙ duos uel ꝙ tres diligēt examinatos. ⁊ si ꝙ talē examinationē apparuerit aliquis testis mendax uel falsus precipit puniri scōm legē talionis. s. eadem pena qua puniret ille contra quē deposuit si fuisset quictus: ⁊ patz lrā. f Non misereberis. non ꝓbibet cōpassionē naturalē: sed compassionē penam vebitā diminuentem uel differentē contra iusticiam g Oculum ꝙ oculo ⁊c. Dicit aūt Ra. Sa. ꝙ talis mutilatio nō ē infligenda: sed preciū scōm rationē iudicū: sicut etiā dictū fuit Exo. xxj. Sed b nō videt rōnabiliter dictū. qz i littera dicit: Nō misereberis eius. quia aliqua misericordia esset si ꝓ membro mutilando posset dari pecunia.

domin⁹ deus tuus terminos tuos sicut iurauit patrib⁹ tuis ⁊ dederit tibi cunctam terram quam eis pollicit⁹ est: si tamē custodieris mādata eius ⁊ feceris que hodie p̄cipio tibi ut diligas dominū deū tuū ⁊ ambules in vijs ei⁹ omni tēpore: addes[d] tibi tres alias ciuitates: ⁊ supradictarū trium vrbium numerum duplicabis: ut nō effundatur sanguis innoxius in medio terre quam dñs deus tuus dabit tibi possidendā: ne sis sanguinis reus. Si quis[b] aūt odio habens ꝓximū: insidiatus fuerit vite ei⁹: surgensq̄ percusserit illū ⁊ mortuus fuerit: fugeritq̄ ad vnā de supradictis vrbibus: mittēt seniores ciuitatis illius: ⁊ arripient eū de loco effugij: tradentq̄ in manu ꝓximi cui⁹ sanguis effusus est: ⁊ morief. Non misereberis eius: ⁊ auferes noxiū sanguinē de israel: ut bene sit tibi. Non[c] assumes ⁊[e] transferes terminos ꝓximi tui quos fixerūt priores in possessione tua quā dñs deus tuus dabit tibi in terra quā acceperis possidendam. Non[f] stabit testis vnus ꝓtra aliquē: quicquid illud peccati ⁊ facinoris fuerit: sed in ore duoꝝ aut triū testiū stabit omne verbū. Si steterit testis mendax contra hominē accusans eum preuaricationis: stabunt ambo quorum causa est ante dominū in conspectu sacerdotum ⁊ iudicū qui fuerint i diebus illis. Cumq̄ diligentissime perscrutantes inuenerint falsū testem dixisse ꝓtra fratrē suū mendaciū: reddēt ei sicut fratri suo facere cogitauit: ⁊ auferes malū de medio tui: ut audientes cereri timorem habeant: ⁊ nequaq̄ talia audeāt facere. Non[g] misereberis ei⁹ sed animā ꝙ anima: oculū[g] ꝙ oculo: dentē ꝙ dente: manū ꝙ manu: pedē ꝙ pede exiges.

J exieris[h] ad xx bellū ꝛ hostes tuos: ⁊ videris equitat⁹ ⁊ currus ⁊ maiorē q̄ tu habeas aduersarij exercitus multitudinem: nō timebis eos: quia dñs deus tuus tecum est qui eduxit te de terra egypti. Ap/propinquāte[i] iam ꝓlio stabit sacerdos ante aciem: ⁊ sic loquetur ad populū: Audi isrl: Vos hodie contra inimicos vestros pugnam cōmittitis: non[k] pertimescat cor vestrum Nolite[l] metuere: nolite[m] cedere: nec formidetis eos: q⁹[n] dominus deus vester i medio vestri est: ⁊ ꝓ vobis contra aduersarios dimicabit ut eruat vos de periculo. Duces q̄q̄ p̄ singulas turmas audiente exercitu, p̄clamabunt: Quis ē homo qui edificat domū nouam: ⁊ nō dedicauit eā: Vadat ⁊ reuertat⁹ in domū suam ne forte moriat⁹ in bello ⁊ alius dedicet eam. Quis est homo qui plantauit vineā: ⁊ necdū

J exieris ad bellū. Hic ꝓsequenter agit de homicidio facto in cōmuni. s. in bello. Et ꝓmo ostendit quid sit agendū in congressu belli. secūdo in obsidione aduersarij. ibi: Si quando accesseris. Circa ꝓmū tria describunt. Primū ꝓtinet ad cōmunē populū exeuntem ad bellū iustum. s. ꝙ non timeant si videāt maiorem multitudinem aduersarioꝝ q̄q̄ suam: memores illius magne multitudinis egyptioꝝ quam submersit dominus in mari rubro pugnans ꝓ hebreis: ut hr Exo. xiij. Secundū ꝓtinebat ad sacerdotes: qz sacerdos debebat stare añ aciē ⁊ animare populum bonis exhortationib⁹ ad securē certandū ꝓ iusticia. ⁊ hoc ē quod dicit: i Appropinquāte iam ꝓlio ⁊c. Et subditur: k Non pertimescat cor vestrū. quia deficiente corde p timorem destituunt membra exterioa abactibus suis. l Nolite metuē. pigre ⁊ pauide cōtra adūsarios ꝓcedendo. m Nolite cedere. fugiendo. n Quia dominus deus vester i medio vestri ē. qō exponunt aliqui debet de archa domini que portabat ad preliū: ꝺ quia raro portabat. melius exponitur de p̄sentia dei: qui licz sit vbiq̄: tamen in iusto bello solet adesse certātib⁹ ꝓ iusticia p̄ speciale conseruationē ipsoꝝ ⁊ ꝓtectionem. Tertiū pertinet ad duces exercitus: qui primo debent removere ineptos ad bellandum de acie de qua removenda erant quatuor genera hominū. primo illi qui edificauerāt domos nouas: ⁊ nō dedicauerant eas. ⁊ accipit hic dedicare. p strenare. i. facere solēne commūnū de inhabitatione ipsius. ⁊ hoc notat cū dicit: Et non dedicauit ⁊c. secūdo illi qui plantauerant vineas. ⁊ nōdum comederant de fructibus earū: ⁊ hoc notat cū dicit: o Et necdū fecit eā esse cōmunē. i. de qua sit licitū vesci cōmuniter. ⁊ hoc erat in quinto anno: quia fructus qui nascebant tribus ꝑmis annis reputabant̄ immundi: tum quia ꝓtra cōmunē cursū nature nati: tum quia talibus fructibus quasi quibusdam insolitis ⁊ nouis in sacrificijs idolorum vtebant̄. ⁊ ideo

tales fructus nec offerebant nec comedebāt a iudeis. Q̄ō aūt nascebat q̄rto anno totū offerebat dño. de fructib⁹ aūt anni q̄nti poterat dñs vinee ⁊ etiā alij vti. ⁊ tunc dicebat vinea facta cōmunis. Q̄ō aūt predicti edificatores domoꝝ ⁊ plantatores vineaꝝ amouebant de plio hoc erat. q̄ i predictis operibus magnus labor ē ⁊ p̄sequens ad talia homo q̄ laborauit multum afficit. ⁊ iō ex hoc magis timet mori anteq̄ aliquem fructū tanti laboris consecut⁹ fuerit. ⁊ p dñs ē minus constans ⁊ min⁹ aptus ad bellandū: ex quo pōt ee alijs i impedimētū: sicut infra dicitur de pauidis ⁊ formidolosis. Item q̄ ij. pbisicorū dr infortunīū ee q̄n aliquis est prope magnū bonū ⁊ nō assequitur: ⁊ ꝓpter hoc p̄dicti sequestrabant a periculo prelij: ne si ibi morerētur alij magis trerent ⁊ abhorrerent preliari, ꝓpter tale infortunīū q̄ō predicti accidisset. Tertio remouēdi erāt illi a plio qui despōsauerāt vxores: nōdū tñ adhuc eas cognouerāt p mrimonij cōsūmationē. ⁊ hoc notat cū dicit: a Et nō accepit eam. q̄ tales solent multum desiderare amplexus sponse. ⁊ ideo magis timēt mori ante completionē sui desiderij: ꝓpter q̄ō sunt min⁹ apti ad prelium. Jtē si ante p̄sūmationē mrimonij sic inchoati morerent in prelio: reputarēt a alijs infortunīū magnum. ⁊ sic magis abhorrerēt prelīū. Quarto remouēdi erāt pauidi ⁊ formidolosi: q̄ pauci pauidi faciunt alios timere: ⁊ ex fuga sua dissipant ⁊ deordināt acie. ⁊ sic prebent hostib⁹ aditū: ⁊ p̄sequēs sūt i magnū nocumētū. ⁊ hoc notat cū dr: b Ne pauere faciāt corda fratrū suoꝝ &c. ⁊ q̄ ad duces nō solū ptinet remouere ineptos: sed etiā ordinare ⁊ excitare aptos ad fortiter bellandū. ideo subdit: c Vnusq̄sq̄. s. de pncipib⁹ ⁊ capitaneis exercit⁹: d Suos ad bellan. cuneos preparabit. dicit aūt cune⁹ acies ordinata ad modū trianguli seu cunei: quasi dispōsita ad subintrādū ⁊ dividendū acie aduersarioꝝ. e Si q̄n accesseris. Hic p̄miter ostenditur quid sit agendū in obsidione aduersariozū. ⁊ p̄mo tū ad bōes. ⁊ q̄tū ad arbores. ibi: Cū obsederis. Circa primū dicit: Si q̄n accesseris ad expugnādū ciuitatē offeres ei primū pacē. loquit de ciuitatib⁹ que erant extra terram ꝓmissionis; q̄ de illis qui erant intra erat eis ꝓhibitū ne

fecit eam esse cōmunē de qua vesci omnibus liceat: Vadat ⁊ reuertatur i domū suam: ne forte moriat in bello. ⁊ alius hō eius fungat officio. Quis est homo qui despondit vxorem ⁊ nō accepit eam: Vadat ⁊ reuertat in domū suā: ne forte moriatur in bello ⁊ alius homo accipiat eā. His dictis addent reliqua: ⁊ loquent ad populū: Quis est hō formidolosus ⁊ corde pauido. Vadat ⁊ reuertatur i domū suā: ne pauere faciat corda fratrū suozū: sicut ipse timore pterrit⁹ est. Cūq̄ siluerint duces exercit⁹ ⁊ finē loquendi fecerint: vnusq̄sq̄ suos ad bellandū cuneos preparabit. Si qñ accesseris ad expugnandā ciuitatē: offeres ei primū pacē. Si receperit ⁊ aperuerit tibi portas: cunctus populus qui i ea est saluabit: ⁊ fuiet tibi sub tributo. Sin aūt fedus inire noluerit ⁊ ceperit contra te bellū: oppugnabis eā. Cūq̄ tradiderit dñs deus tuus illam in manu tua: percuties omne qō in ea generis masculini est in ore gladij absq̄ mulieribus ⁊ infantibus iumētis ⁊ ceteris que in ciuitate sunt. Omnē predam exercitui diuides: ⁊ comedes de spoliis hostiū tuoꝝ que dominus deus tuus dederit tibi.

Sic facies cunctis ciuitatib⁹ que a te procul valde sunt: ⁊ nō sūt de bis vrbib⁹ quas in possessionem accepturus es. De bis aūt ciuitatib⁹ que dabunt tibi: nullū omnino ꝑmittes viuere sed interficies i ore gladij: etheū videlicz ⁊ āmorreum ⁊ chananeū pherezeū ⁊ eueū ⁊ iebuseum: sicut precepit tibi dñs deus tuus: ne forte doceant vos facere cūctas abominationes quas ipsi operati sūt dīs suis: ⁊ peccetis in dominū deū vestrū. Quando obsederis ciuitatē multo tempore: ⁊ munitionibus circūdederis ut expugnes eam: non succides arbores de quib⁹ vesci potest: nec securibus p circuitū debes vastare regionē: q̄m lignū est ⁊ nō homo: nec potest bellantium cōtra te augere numerū. Si qua aūt ligna nō sūt pomifera: sed agrestia ⁊ in ceteros apta vsus: succide ⁊ extrue machinas donec capias ciuitatē que cōtra te dimicat.

Quando inuenXXI tū fuerit in terra quā dominus deus tuus daturus est tibi hominis cadauer occisi: ⁊ ignorabitur cedis reus: egredient maiores natu ⁊ iudices tui: ⁊ metient a loco cadaueris singularū per circuitū spacia ciuitatū: ⁊ quam

aliquo mō faceret cum eis pacē. sequit. f Percuties &c qui tñ in ea generis masculini est. ⁊ hoc in pena illius peccati ꝓ noluerunt recipere pacē. ⁊ ꝓpter hoc excipiunt mulieres quib⁹ non cōpetit bellare. ⁊ pueri qui nōdū venerāt ad etatē ⁊ robur bellādi.

g Sic facies cunctis ciuitatibus q̄a te. procul valde sūt. ex quo patz q̄ sup̄ dictū est. s. ꝓ scriptura loquit hic de ciuitatib⁹ existentib⁹ extra terrā ꝓmissionis contra quas filij israel habebāt iustū bellū ex aliqua iniuria eis illata seu alia rōne iusta. h De bis aūt ciuitatib⁹ que dabunt tibi. s. i terra ꝓmissionis: i Nullū oio ꝑmittes viuē. q̄ ex iusto dei iudicio ꝓpter suas iniq̄tates erant oēs oio de delendi ⁊ interficiendi. ⁊ ad hoc filij israel mittebant: ut dictū est. s. vij. ca. Addit etiā alia ratio s. ne si remanerēt alīq̄ eozū cum filijs israel ptraxerēt eos ad idolatriā. ⁊ hoc notat cū dr: Ne forte doceant vos &c. subditur: k Quādo obsederis. hic ostenditur quid sit agendum in obsidione aduersariozū q̄tum ad arbores. ⁊ sub hoc intelligunt vinee ⁊ consimilia. de quib⁹ dicit: l Nō succides arbores de quib⁹ vesci pōt. ⁊ hoc quia poterāt eis ꝓficere tpe obsidionis edendo de fructibus ⁊ etiā tpe captionis: q̄ terra ex reseruatione talium erat melior ⁊ aptior ad inhabitādū ⁊ per ꝓns si talis ciuitas erat intra terrā ꝓmissionis: erat melior ꝓ habitatione ipsozū. Si aūt extra. reddēt eis melius tributū. ⁊ hoc notat cū dicit: m Quia lignū est ⁊ nō hō

q. d. non potest fugere nec cōtra te bellare: nec fructus suos tibi denegare. ⁊ ex hoc p̄z q̄ si ciuitas expugnanda esset ita fortis ꝓ filij isrl desperarent de eius captione: ⁊ recederent de obsidione: poterant talia excidere: quia si remanerent deseruirent vtilitati aduersariozū. ⁊ p̄ ꝓsequens essent eis in nocumentū. ⁊ hoc modo filij israel recesserūt de obsidione vrbis regie filiozū moab successis arboꝝ fructiferis regionis. xiij. Reg. xij. n Caplin. xxj.

Quando inuētū fuerit. Postq̄ actū est de homicidio cuiusdam cognoscit. hic ꝓsequēt agit de illo cuius actor ignoratur: ad cuius inuestigationē p̄m q̄ dicit Rabi moyses de ciuitate ꝓpinquiori loco in quo fuerat factū homicidiū virtula accipiebat ⁊ occidebat: ⁊ carnes eius i loco occisionis relinquebantur in putredine cōuertende. Locus etiā ille remanebat incultus: ⁊ in his duobus dānificabat illa ciuitas. Senes etiā ciuitatis iurabant q̄ nō fuerant negligentes de custodia viarū: ita q̄ p negligentiā eoz nō contigerat illud homicidiū. Hoc autem iuramentū nō libenter facerent si scirent aliquid de perpetratione dicti homicidij: nec cines predicta dāna sustinerent. ⁊ ideo ad euitandū predicta. frequent ꝓdebat homicida: qui ut cōmuni⁹

est de ciuitate ꝓpinquiori loco facti homicidij: q̄ difficile erat quin verba aliqua & suspitiones cucurrissent inter ciues de actore illius homicidij. His dictis pro magna parte patz lrā. a Tollent vitulam de armento. ita q̄ sit sufficientis etatis. b Que nō traxit iugū &c. quia debebat esse fortis & nō fracta labore: & hoc erat ad inferendū maius dānū ciuibus: nisi ꝑderent homicidium. c Et ducēt eam ad vallem asperā atq̄ saxosā &c. ꝙ quod designat bonor homicidij ꝑpetrati. d Et cedēt in ea ceruices vitule. ad designandū q̄ homicida & celantes homicidium essent digni dolorosa morte. e Accedēt q̄ sacerdotes. qui erant ceteris certiores in iudicijs & ꝑspicaciores in factis inquirendis: ad videndū si de actoribus homicidij appareret aliq̄ signū. f Lauabuntq̄ manus suas. ad designandum innocentiā suam. g Et dicent. cum iuramento. h Manus nostre non effuderunt sanguinem hūc. Dicit Ra. Sa. hic q̄ nulli debebat esse dubiū q̄ senes illi qui erant meliores in toto populo ciuitatis nō fecerant homicidiū illud manibus ꝓprijs. & iō non erat de hoc ipsorum iuramentū: sed iurabant q̄ hoc nō esset factum ꝑ eorū negligentiam uel consensū. i Nec oculi viderunt. ꝑ hoc intelligitur q̄ nihil eis scirent: quia ꝑ visionē omnis alia cognitio designat. k Si egressus fueris ad pugnā. Postq̄ egit de homicidio: hic ꝓsequitur agit de bis que solent ꝓcedere ex odio: licz enim odium sit passio vicinioꝛem ceteris esse ꝓspexerint seniores ciuitatis illius: tollent[a] vitulam de armento que[b] nō traxit iugum: nec terram scidit vomere: & [c]ducent eam ad vallem asperam atq̄ saxosam que nunq̄ arata est: nec sementē recepit: & [d]cedēt i ea ceruices vitule. Accedēt q̄[e] sacerdotes filij leui quos elegerit dom⁹ deus tuus ut ministrent ei & bñdicant in nomine eius: & ad verbū eorum oē negociū pēdet: & quicq̄d mundū uel imundū est iudicetur. Et veniēt maiores natu ciuitatis illi⁹ ad interfectū: lauabūtq̄[f] manus suas sup vitulā que in valle pcussa ē: & [g]dicēt: Manus[h] nostre nō effuderūt sanguinem hunc: nec[i] oculi viderunt. Propitius esto populo tuo israel quem redemisti dñe & nō repetes sanguinē innocentem in medio populi tui israel & auferet ab eis reat⁹ sanguinis: tu autem alienus eris ab innocentis cruore qui fusus ē cū feceris quod precepit dñs. Si[k] egressus fueris ad pugnā ꝑ inimicos tuos: & tradiderit eos dñs de⁹ tuus i manu tua: captiuosq̄ duxeꝛ]: & [l]videris i numero captiuoꝝ mulierē pulchrā & adamaueris eā voluerisq̄[m] habē uxorē: introduces[n] eā in domū tuā. Que[o] radet cesariē & circūcidet vngues & deponet vestē in qua capta est sedensq̄ i domo tua flebit patrem & matrē suā uno mense: & postea intrabis ad eam: dormiesq̄ cū illa: & erit uxor tua. Si[p] aūt p⁹ ea nō sederit i animo tuo: dimittes[q] eā liberā: nec[r] vendere poteris pecunia: nec[s] opprimere per potentiā: quia humiliasti eam. Si habuerit[t] homo uxores duas unā dilectā & alterā odiosam: genueritq̄ ex eis liberos: & fuerit filius odiose primogenitus: voluerit q̄ substātiā inter filios suos diuidere: nō poterit filiū dilecte facere primogenitū & preferre filio odiose: sed filiū odiose agnoscet primogenitū dabitq̄ ei de bis q̄ habuerit cuncta duplicia. Iste est enī principiū liberoꝝ eius: & huic debent primogenita. Si[u] genuerit homo filiū ꝓtumacē & pteruū q̄ non audierit patris ac matris imperiū: & cohercit⁹ obedire cōtempserit: apprehēdent eum & ducēt ad seniores ciuitatis illius ad portā iudicij dicentq̄ ad eos: Filius noster iste ꝑteruus & contumax est: monita nostra audire cōtenit cōmessationib⁹ vacat & luxurie atq̄ ꝓiuijs: lapidibus eū obruet ꝑ⁹ ciuitat⁹: & morie⁹: ut auferetis malum de medio vestri: & vniuersus isr⁹ audiēs pertimescat. Qñ[v] peccauerit rem. ductus concupiscentia illius: licz esset melius abstinere ab alienigenis mulierib⁹. n Introduces eā i domū tuam. istud est ꝓmissio ut dictum est. o Que radet ce sariem & circūcidet vngues & deponet vestem &c. ꝑ ista designatur dimissio gentilitatis & conuersio ad iudaismū. p Si autem postea non sederit i animo tuo. sicut frequenter ꝓtigit de alienigenis mulierib⁹ quia habent mores dissimiles & odibiles viris suis. q Dimittes eam liberam. absq̄ precio ab ea uel eius amicis ꝓ dimissione accipiendo. r Nec vendere poteris. quia exq̄ facta ē uxor nō debet redire ad cōditionem ancillarum. s Nec opprimere per potentiā. imponendo ei i domo tua opa seruilia & dura. t Si habuerit bō. hic consequenter excludit effect⁹ odij respectu ꝓlis. Et ꝓmo ponitur propositū. secundo ex dicti concludit corrolarium. ibi: Si genuerit. Circa primū dicitur Q̄ si fili⁹ odiose uxoris esset primogenitus. pat non poterat propter odium ipsū priuare iure primogeniture. qđ ꝓsistebat i duobus: quia ꝓmogenit⁹ erat alijs filijs in honore ꝓponēd⁹: & tātū debebat accipere de bonis patris quātū duo alij. vnde & ioseph q̄ successit patri suo iacob iure ꝓmogenite q̄tū ad hereditatē accepit duplicē partem ut dictum fuit Ben. xlix. Ex dictis patz littera. v Si genuerit homo filium contumacem & proteruū. quia dictum est q̄ ex odio nō debet filius a bono sibi debito impediri. Ex hoc corrolarie cōcluditur q̄ ex amore inordinato non debet in malis foueri: sed magis iudicibus tradi: ut moriatur anteq̄ ad priora per insolentias deducatur: & sic mors talis ei ꝓficiebat in q̄tum ei precludebatur augmentatio malorum & alijs: quia per hoc dabatur eis correctionis exemplū: tamen hoc non debebat fieri nisi de illis de quibus non apparebat. ꝓbabilitas correctionis. & patet littera. x Quando peccauerit homo quod morte plectendum est. Hic consequenter excluditur effectus odij in ꝑsonis non coniunctis. Et primo in mortuis. secundo in viuis. in principio. xxij. ca. Circa primū sciendū q̄ sepelire mortuū est opus misericordie. & ideo de condemnatis ad

partis concupiscibilis sicut & amor: tamen passiones irascibilis omnes oriuntur ex passionibus concupiscibilis & in ipsis terminantur: quia oriuntur ex amore & odio: & terminant in delectationem & tristiciam: ita q̄ passiones irascibilis que malum respiciunt oriuntur ex odio. Igitur de talibus agit. Et ꝓmo respectu ꝑsone cōiūcte. secundo respectu extranee. ibi: Quādo peccauerit. Prima in duas: quia ꝓmo excludit effectus odij respectu uxoris. secundo respectu ꝓlis. ibi: Si habuerit homo. Circa primū sciendū q̄ licz esset ꝓhibitū filijs israel ne acciperent mulieres alienigenas de terra ꝓmissionis. ut dictū est sup. vij. capitulo. tamen ꝓpter suam concupiscentiam ꝓmissum erat eis accipere uxores de alijs gentibus: dimisso prius gentilitatis ritu. & quia frequenter contingebat q̄ talis mulier fiebat odiosa marito. iō lex. ꝓhibet hic iniuriā fiendam illi mulieri. & hoc est quod dicit: Si egressus fueris &c. & sequit: l Et videris in numero captiuorum mulierem pulchram. que frequēter plus allicit hominem ad se q̄ aurum & argentum. m Voluerisq̄ habere uxorem. ductus concupiscentia illius: licz esset melius abstinere ab alienigenis mulieribus. n Introduces eā i domū tuam. istud est ꝓmissio ut dictum est. o Que radet ce sariem & circūcidet vngues & deponet vestem &c. ꝑ ista designatur dimissio gentilitatis & conuersio ad iudaismū. p Si autem postea non sederit i animo tuo. sicut frequenter ꝓtigit de alienigenis mulieribus quia habent mores dissimiles & odibiles viris suis. q Dimittes eam liberam. absq̄ precio ab ea uel eius amicis ꝓ dimissione accipiendo. r Nec vendere poteris. quia exq̄ facta ē uxor nō debet redire ad cōditionem ancillarum. s Nec opprimere per potentiā. imponendo ei i domo tua opa seruilia & dura. t Si habuerit bō. hic consequenter excludit effectus odij respectu ꝓlis. Et ꝓmo ponitur propositū. secundo ex dicti concludit corrolarium. ibi: Si genuerit. Circa primū dicitur Q̄ si filius odiose uxoris esset primogenitus. pat non poterat propter odium ipsū priuare iure primogeniture. qđ ꝓsistebat i duobus: quia ꝓmogenit⁹ erat alijs filijs in honore ꝓponēd⁹: & tātū debebat accipere de bonis patris quātū duo alij. vnde & ioseph q̄ successit patri suo iacob iure ꝓmogenite q̄tū ad hereditatē accepit duplicē partem ut dictum fuit Ben. xlix. Ex dictis patz littera. v Si genuerit homo filium contumacem & proteruū. quia dictum est q̄ ex odio nō debet filius a bono sibi debito impediri. Ex hoc corrolarie cōcluditur q̄ ex amore inordinato non debet in malis foueri: sed magis iudicibus tradi: ut moriatur anteq̄ ad priora per insolentias deducatur: & sic mors talis ei ꝓficiebat in q̄tum ei precludebatur augmentatio malorum & alijs: quia per hoc dabatur eis correctionis exemplū: tamen hoc non debebat fieri nisi de illis de quibus non apparebat. ꝓbabilitas correctionis. & patet littera. x Quando peccauerit homo quod morte plectendum est. Hic consequenter excluditur effectus odij in ꝑsonis non coniunctis. Et primo in mortuis. secundo in viuis. in principio. xxij. ca. Circa primū sciendū q̄ sepelire mortuū est opus misericordie. & ideo de condemnatis ad

mortem ⁊ suspensis in patibulo precipit hic q̄ non priuent sepultura: licz eorum vita fuerit odiosa. ⁊ assignatur ratio cum dicit: a Quia maledictus a deo est qui pendet in ligno. In hebreo habetur. Vilificatio dei est suspensio. qđ exponit Ra. Sa. dicens q̄ homo ad imaginem dei factus est. ⁊ ideo si diu remaneret suspensus hoc quodāmodo rediret in deionorationē dei. ℔m ꝟo trāslationem nostrā maledictio dei ꝺ accipit ꝓ pena suspensionis inflicta a iudicib⁹ qui tenent locū dei: ut sit sensus Quia maledictus a deo est q̄ pendet in ligno id est quia debet sufficere talis pena a tenentibus locum dei imposita: ideo nō debet vltra hoc priuari sepultura. ⁊ quod dictū est hic de sepultura suspensi: intelligendū est de sepultura lapidati vl de capitati: vl alio mō condemnati ad mortem.

homo quod morte plectendū est: ⁊ adiudicat⁹ morti appensus fuerit in patibulo: non p̄manebit cadauer ei⁹ in ligno: sed in eadem die sepelietur: quia⁹ maledictus a deo ē qui pēdet in ligno: ⁊ nequaq̄ ꝓtaminabis terram tuam quā dom⁹ deus tuus dederit tibi in possessionem. xxii

On ᵇ videbis bouem fratris tui aut ouem errantē: ⁊ preteribis sed reduces fratri tuo: etiam si non est propinquus frater tu⁹ nec nosti eum: duces in domū tuam ⁊ erunt apud te q̄diu querat ea frater tu⁹ ⁊ recipiat. Similiter ᶜ facies de asino ⁊ de vestimēto ⁊ de omni re fratris tui que perierit: si inueneris eā ne negligas quasi alienā. Si ᵈ videris asinū fratris tui aut bouem cecidisse in via: non despicies: sed subleuabis cum eo. Non ᵉ induet mulier veste virili: nec vir vtet veste feminea. Abominabilis ᶠ enī apud deū ē qui facit hoc. Si ambulans ᵍ p viam in arbore uel in terra nidum auis inueneris ⁊ matrē pullis uel ouis desup incubātē: nō tenebis eā cū filijs: sed abire patieris captos tenens filios: ut bene sit tibi ⁊ longo viuas tpe. Cum ʰ edificaueris domū nouā: facies murū tecti per circuitū ne effundat⁊ sanguis i domo tua ⁊ sis reus labente alio ⁊ in preceps ruente. Nō ⁱ seres vineā tuā altero semine: ne ᵏ ⁊ semēti quā seuisti ⁊ ˡ q̄ nascūt ex vinea pariter ᵐ sanctificet. Nō ⁿ

b Cap. xxij.

On videbis boue. Postq̄ moyses ordinauit irascibilem respectu psone coniuncte. hic cōsequenter eam ordinat respectu non cōiuncte. Et diuidit in duas partes. s. in partem principalē ⁊ incidentalē. secūda ibi: Non arabis. Adhuc ꝑmo ordinat irascibilem respectu ꝑsentis. secūdo respectu futuri. ibi: Cū edificaueris. Adhuc ꝑmo ordinat eā respectu creature rōnalis. 2° respectu irrationalis. ibi: Si ambulās. Circa ꝑmū sciēdū q̄ ad ordinationē partis irascibilis ptinet. si hō subtrahat auxiliū. primo quia hoc videt. pcedere ex odio: ⁊ importat signū crudelitatis ⁊ defectū pietatis. ⁊ ideo. pbibet hic cum dicit: Nō videbis bouem fratris tui ⁊c. ⁊ preteribis. ac si nō videres nullum remedium apponendo. ⁊ idem intelligit de rebus alijs que sunt in periculo amissionis. vnde sequitur: c Similiter facies de asino ⁊ de vestimēto ⁊ de oī re fratris tui. ⁊ nomine fratris hic intelligit iudeus uel. prim⁹. ℔m doctores. ⁊ q: nō solū apponendū ē remediū in animali errante. sed etiam in animali sub onere lapso uel iacente. ió subdit: d Si videris asinū fratris tui aut bouem ⁊c. Dicit autem hic Ra. Sa. q̄ sacerdos in casu non debebat iuuare ad leuandum onus: ut si animal esset lapsū in loco sepulture vbi sunt ossa mortuorū: quia ex hoc cōtaminaretur. sed hoc non habet locū in noua lege: vbi cessant iste cerimonie. ⁊ quia sicut ad inordinationem irascibilis pertinet subtrahere fratri auxilium: ita etiam ptinet ad eam presumptuose tendere ad aliquid sibi indebitū. ideo subdit e Non induetur mulier veste virili. Quod exponūt doctores aliq̄ ⁊ bene ut credo: q̄ hoc intelligit de armis quibus viri vtunt. vnde i hebreo habet: Nō erit vas viri sup mulierē. ⁊ accipit ꝺ vas ut alibi in scriptura. armatura. Vnde. j. Reg. xx. dicit de ionatha q̄ tradidit puero arma sua. In hebreo habet: Vasa sua. pbibet autē hic q̄ mulier non portet arma viri. tum q: est indecens mulieri ⁊ presūptuosum. tum quia protunc erat superstitiosum: quia gentiles mulieres in sacris martis portabant arma viri: ⁊ in sacris veneris viri portabant ornamenta mulierū ⁊ instrumenta earum: utpote colum fusum ⁊ similia. ideo subdit: f Abominabilis enī apud deū est qui facit hoc. Abominatio enī in sacra scriptura cōmuniter accipitur ꝓ idolatria: seu ꝑ aliquo ad idolatriam pertinente. Si autem littera predicta intelligatur de veste cōmuni: prohibetur hic talis vsus vel potius abusus: quia est occasio libidinis: quia mulier in veste virili posset licentius cū hominibus luxuriam exercere: ⁊ similiter vir in veste mulieris: quia liberi⁹ posset loca secreta mulierum ingredi. g Si ambulans per viam. Hic ordinatur irascibilis respectu irrationalis creature. per hoc enī q̄ lex inducit ad ea que speciē pietatis habent. ⁊ retrahit ab his que habent speciē crudelitatis circa irrationabilia. multo fortius ad talia inducit homines circa rationalem creaturā. ad quandā autem crudelitatē videtur pertinere q̄ auicula capiatur simul ⁊ detineatur cum pullis suis: ⁊ ad pietatem q̄ dimittat abire: ideo ad hoc inducit lex. ⁊ ꝓ littera. h Cū edificaueris domū nouā. Hic ordinat irascibilē respectu futuri. sicut enim ad pietatem ptinet nō subtrahere auxilium fratri in necessitate presenti. sic ad eam pertinet ꝓcauere periculo eius futuro. ⁊ maxime periculo psone. ⁊ ideo precipitur hic q̄ in circuitu tecti domus fiat murus ad precauendū periculo casus hoibus desup ambulantib⁹. in era enī ꝑmissiōis tecta domorū erant plana. ⁊ ibi conueniebant hoies causa recreatiōis ⁊ collocutionis. ⁊ ideo nisi ibi fieret quoddā retinaculū. imineret periculū. secūdo debet homo precauere periculo. primi respectu substantie. ⁊ q̄tum ad hoc subdit: i Non seres vineā tuā altero semine: utpote in vinea seminādo triticum uel hordeū uel huiusmodi. k Ne ⁊ sementis quā seuisti. i. fructus prouenies ex grano seminato. l Et que nascunt ex vinea. s. racemi. m Pariter sanctificent. reddēdo inde ꝑmitias ⁊ decimas domino. Fructus enim prouenies ex semine predicto citius matureſcit ⁊ colligitur q̄ fructus vinee. ⁊ ideo in collectiōe bladi si darent inde primitie ⁊ decime: crederent aliqui q̄ hoc deberet sufficere ꝓ primitijs ⁊ decimis totius agri: ⁊ sic damnificarent sacerdotes ⁊ leuite q̄tum ad primitias ⁊ decimas fructuū vinee. ℔m autem hebreos hic est textus: Non seres mixtim ne polluat⁊ plenitudo seminis quod seminasti. ⁊ puentus vinee. ⁊ vocatur hic plenitudo seminis quando granū est, ꝑfecte maturitatē ei⁹: ⁊ exponitur ira ista sic. Fructꝰ enī vinee de nouo plantate trib⁹ annis ꝑmis ℔m legē reputat⁊ immund⁹. ut habet Leuit. xix. de arboribus plantatis. ⁊ idē est de vinea. ⁊ sic de illo nō poterat fieri oblatio dño. fructꝰ aūt grani seminati eodē āno reputat⁊ mūd⁹. Si igit in vinea de nouo plantata seminaret⁊ bladū fructꝰ inde prouenies tangēs fructū vinee immūdū: similit polluret ex tactu rei immūde ⁊ sic de illo nō possent fieri oblationes dño: utpote primitie ⁊ decime. ⁊ sic damnificarent⁊ sacerdotes ⁊ leuite. Ratio aūt ꝗre hebrei hic dicūt pollutionē. vbi trāslatio nostra habet scificationē est: qz dictio hebraica q̄ hic ponit eāquoca est: ⁊ importat vtrāq̄ significationē. put vario mō punctat⁊. ⁊ tñ puncta nō sūt de substantia lre: ꝺ variāt modū. pnūciandi ⁊ significādi. sicut vari⁹ accent⁹ apud latinos variat. pnūciationē ⁊ etiā significationē. n Nō arabis. Hec ē ps incidentalis in q̄ ponūt duo incidentia ex pdictis. Primū ē. qz supꝰ inducēdo ad pietatē circa irrōnabilia:

posuerat tñ exẽplũ de auibus posset aliquis credere q nõ esset intelligendũ de aialibus. ideo de ipsis ponit exemplũ dicẽs: Nõ arabis in boue simul & asino. tos enĩ ẽ fortior asino & habet maiorem passũ. & ideo asinus nimis grauaret si cum eo in opere copularet. Aliqui tñ dicũt q hic est catholica locutio. q quã intelligit q sapiẽs & fatuꝰ in opere predicationis non sunt simul combinandi. Secundũ hoc dicens est. quia sup̃ dixerat q mulier nõ debet uti veste uirili: uel ecõuerso. ideo hic tractat de decentia uestimentoꝝ apud iudeos primo ostendẽdo quid sit cauendũ cum dicit a Non induaris uestimento &c.] qõ exponit Josephus dicẽs q ꝺ fuit ꝓhibitũ ꝓpter sacerdotij dignitatẽ: qr in uestibus sũmi sacerdotis erat talis cõmixtio texture: & ideo nõ erat licita alijs uestis sic contexta. Aliq autẽ doctores dicunt q hoc fuit inhibitũ ad euitandũ quandã superstitudinẽ idolatrarũ q̃ colebant militiã celi: & ad designandũ coniunctiones planetarũ in sacris suis talibꝰ uestijs cõmixtionibꝰ utebant in uestibus suis & rebus alijs. Secundo ostendit quid sit in uestibus iudeorũ obseruandũ. cum dicit: b Funiculos i fimbrijs facies &c. & istud ẽ expositum sup̃ Numeri xv. ca. c Si duxerit uir. Postq̃ ordinauit dominẽ i pte irascibili hic cõsequenter ordinat eũ in parte cõcupiscibili. Et ꝓmo reprimendo adulteriũ. secũdo stupruꝫ. ibi: Si inuenerit uir puellã. tertio incestũ. ibi: Nõ accipiet. Circa primũ sciendum q mulier põt accusari de adulterio dupliciter. Uno modo postq̃ ducta est in uxorẽ. Alio mõ ante tamẽ post affidationẽ. de quo agit̃ secũdo. ibi: Si puellã uirginẽ desponsauerit uir. Adhuc circa primũ sciendũ q post contractũ matrimoniũ mulier dupliciter põt de adulterio accusari. Uno mõ quia a uiro non inuenta est uirgo. & de hoc agit̃ ꝓmo. Alio mõ qr licz sit inuẽta uirgo: postea tamẽ adulterata est: de quo agit̃ secundo. ibi: Si dormierit uir. Circa primũ dicit̃ sic: Si duxerit uir uxorẽ & postea odio habuerit eam. qõ põt esse iuste: & tũc mulier est punienda: uel iniuste. & tũc uir est puniendus: ut declarabit̃ postea. d Obijciens ei nomẽ pessimũ. s. eam cõmisisse adulteriũ nõ post eius acceptionẽ in uxorẽ: sed post affidationẽ. & sic est ibi fractio date fidei. & p ꝙsequens adulterium inc̃ptũ tale peccatũ accidit ei pͥmrimoniũ ꝑdicto mõ inchoatũ. e Ferent secũ signa uirginitatis eius. que autẽ sint illa postea dicet̃: f Ad seniores urbis. i. ad iudices. g Expãdẽt uestimentũ cozã seniorib̃ ciuitatꝭ. Dicũt expositores catholici coiter q pat̃ & mater sponse reseruabant lintheũ i quo eoꝝ filia a uiro suo fuerat defloratа sub sigillo autentico: ut p hoc ostenderẽt signa uirginitatis: si uir eius uellet postea ei obijcere malitiose q eam uirginem nõ inuenisset. sed hoc uidetur ualde turpe q pannus talis expanderet̃ cozã iudicib̃. preterea nõ est ueriſimile q uir eius auderet eam falso accusare: cum sciret parentes uxoris habere testimoniũ predictũ sue ꝙginitatis: q̃ erat cõsuetudo cõmunis sic seruare pãnũ ꝑm istã opinionẽ. & iõ aliter exponũt hebrei dicẽtes q ꝺ ẽ locutio patolica. cum dicit Expandent uestimentum &c. i. ꝓ uerba testiũ declarabunt & explicabũt uirginitatẽ filie sue: sic explicat pann̄: sicut

arabis in boue simul & asino. Non induaris uestimẽto qđ ex lana linoq̃ contextũ est.] Funiculos b in fimbrijs facies p quatuor angulos palliũ tui quo operieris. Si duxerit c uir uxorem: & postea odio habuerit eam: quesierit q̃ occasiões quib̃ dimittat eam: obijciẽs d ei nomen pessimum & dixerit: uxorẽ hanc accepi & ingressus ad eam nõ inueni uirginem: tollent eam pater & mater eiꝰ & ferent e secum signa uirginitatis eius ad f seniores urbis qui i porta sũt: & dicet pater: Filiam meã dedi huic uxorẽ: quam quia odit imponit ei nomen pessimũ ut dicat: non inueni filiam tuam uirginem: & ecce hec sũt signa uirginitatis filie mee. Expandent g uestimentũ cozam senioribus ciuitatis: apprehendentq̃ h senes urbis illius uirũ & uerberabũt illum: condemnãtes insuper centũ siclis argẽti quos dabit patri puelle: quoniã diffamauit nomen pessimũ sup̃ uirginem isr̃l: habebitq̃ eã uxorẽ & non poterit dimittere omnibus diebꝰ uite sue. Qd i si uerum est quod obijcit: & nõ est in puella inuenta uirginitas: k ejcient l eam extra fores domꝰ patris sui: & m lapidibꝰ obruẽt uiri ciuitatis illius & morietur quoniam fecit nephas i israel ut fornicaret in domo patris sui: & auferes malum de medio tui. Si n dormierit uir cũ uxore alterius: uterq̃ moriet̃. i. adulter & adultera: & auferes malum de israel. Si o puellam uirginem desponderit uir & inuenerit eam aliquis i ciuitate & concubuerit cum ea: educes utrũq̃ ad portã ciuitatis illiꝰ & lapidibus obruẽtur: puella quia nõ clamauit cum esset in ciuitate: uir quia humiliauit uxorem ꝓximi sui: & auferes malum de medio tui. Sin aũt i agro repperit uir puellã que desponsata est: & apprehendẽs concubuerit cum ea: ipse morietur solus: puella nihil patietur nec est rea mortis: quoniam sicut latro cõsurgit ꝓ fratrem suũ: & occidit animã eius: ita & puellã perpessa est. Sola erat in agro: clamauit & nullus affuit qui liberaret eam. Si p inuenerit uir puellã

Exo. xxij. de fure nocturno est locutio metaphorica. cũ dr: Qr si orto sole ꝺ fecerit &c. sicut ibidẽ fuit expositum. Modꝰ aũt testificandi uirginitatẽ poterat esse q matronas fidedignas que ad petitionẽ parentũ uidissent ꝙginẽ secretequi debuit tradi uiro. scripta sacra in pluribꝰ locis habet talẽ modũ loquendi metaphoricũ: sic habetur Judic. ix. ca. Jerũt ligna ut ungerẽt super se regẽ &c. & in pluribꝰ aliꝭ locis. b Ap prelxendentq̃ senes urbis uirũ illũ. si cõuictus fuerit de falsa accusatione. i Et uerberabunt illũ. i. facient coram se ꝙterari. ista tñ uerberatio nõ debet excedere. xl. ictum ut dr. ꝺ. xxv. ca. Ex ꝺ etiã ꝓ q̃ uir & uxor non semꝑ iudicabãt ad paria etiam

in fidelitate thori: qr uir deficiẽs i ꝓbatice impositi criminis nõ puniebat ꝑm legẽ talionis. s. morte sicut uxor. similiter uir poterat habẽ plures uxores: & nõ ecõuerso. & uir poterat repudiare uxorẽ & nõ econuerso. k Qr si uerũ est quod obijcit. s. eã fuisse cognitã pͥ affidationẽ. l Ejjciẽt eam extra fores domꝰ patris sui. in uerecũdiã parentũ: q̃ in domo sua nutrierũt tantũ malũ. m Et lapidibus obruent. ex quo patz q nõ accusabat de fractione ꝙginitatis ante affidationẽ uiro: qr tale petitũ nõ punit morte. ut dr i fine huius ca. & Exo. xxij. n Si dormierit uir. Hic agit̃ de adulterio post ctractũ matrimoniũ ꝓtractũ: qđ punitur morte adulteri & adultere. o Si puellã. Hic agitur de fractione ꝙginitatis ꝺ imposita puelle post affidationẽ uiri que tamẽ erat ante cõsumationẽ matrimonij. & sic iste casus differt a ꝓcedenti in quo uir imponebat uxori iam ducte culpam eam nõ esse uirginẽ inuentã ab eo i ꝓsumatiõe matrimonij. & si hoc accidat in ciuitate: ubi puella ꝑ clamorẽ poterat adiutoriũ habere: & tacuit: uterq̃ debz mori s. puella & uir qui cõcubuit cum ea. si aũt extra ciuitatem ubi nõ poterat habere adiutoriũ ꝑ clamorẽ: solus uir debet mori: qr lex interpretat factũ in partẽ meliorẽ. s. q puella clamauerit: & cognita fuerit q̃ uiolentiã. & ex hoc dr argumentũ q̃ dubia sunt in meliorem partẽ interpretanda. p Si inuenerit uir. Hic reprimit concupiscibilis ꝙtum ad stuprum. qr agit̃ de puella defloratа ab aliquo antẽq̃ esset

alicui affidata: ⁊ de tali determinat lex ꝙ vir eā deflorans debet dare patri puelle. l. siclos argēti ꝓ iniuria sibi facta q: puella erat in eius tutela: ⁊ cum hoc tenet eam accipere vxorē: si pr̄ puelle voluerit sibi dare: nec p̄ ea poterit eā repudiare. Sz si pr̄ puelle dare noluerit: q: ē pōtētior vel nobilior: seu alia ratione: nihilominus vir ille tenebatur dare patri puelle predictos l. siclos. ut habet Exo. xxij. ⁊ si nō posset soluere tenebat ad eq̄lētiā seruire: seu ꝓ aliā viā satisfacere. a Nō accipiet. Hic refrenat̄ ꝓcupiscibilis ꝙrūdam ad incestū: ut nullus accipiat in vxorem nouercam suā. quia hoc reuertit in verecūdiā patris cum vir ⁊ vxor sint vna caro. ⁊ ideo vxor patris non debet eē subiecta filio. cum igitur vxor sit subiecta viro ꝓm mr̄imoniū lege: contra reuerētiā filij ad patrē quā debet ei de iure nāli ē ꝙ accipiat. nouercam suam in vxorem. ⁊ ideo ij. Reg. xvj. dicit ꝙ absalon fedauit patrem suum dauid ingrediendo ad concubinas eius: ꝓpter quod i detestationem huius criminis ꝓcipiunt interfici vir ⁊ mulier de tali crimine conuicti Leuit. xx. ca. b Cap. xxiij.

On intrabit eunuchus. Postq̄ declarata sunt ea que ptinēt ad ordinationē partis irascibilis ⁊ concupiscibilis. hic consequent ponunt ea que ptinent ad ordinationē partis rōnalis. ⁊ ꝓmo attendēdo ad bonū cōmune. secūdo ad bonū singularis psone ibi: Nō trades seruū. Prima in duas ꝑm ꝙ bonū cōmune est attendendū tpe pacis ⁊ tpe belli. secunda ibi: Quando egressus fueris aduersus hostes. Circa primū sciendum ꝙ bonū cōmune maxime pacis tempore ex tribus conseruat. Primū ē si bona ⁊ honesta cōnubia cōiungant̄ quia ꝓ hoc bona proles ꝓcreatur. Secundū est si psone immunde a diuinis elongent̄ Tertiū si psone viles ⁊ defectuose ad honores ⁊ regimen populi nō admittant̄: ⁊ ꝑm hoc littera ista tripliciter exponitur. primo modo sic. dicunt eni debrei ꝙ ꝓ ingressū in ecclesia vel a quo repellunt̄ hic alique psone ⁊ gentes: ⁊ aliq̄ ad semp: ⁊ alique ad temp⁹. intelligit̄ contract⁹ matrimonij cum muliere israelitica: a quo impediunt̄ impotentes ad generandū: q: nō est ibi bonū prolis. ⁊ patientes defectum nataliū ꝓpter vilitatē originis. Ammonite ⁊ moabite repellunt̄ ad semp ꝓpē peccatū ꝫ populū israel cōmissū ⁊ egyptij ⁊ idumei ad tempus. l. vsq̄ ad tertiā generationem. quia sicut dicit Ra. Sa. non peccauerūt ita grauiē ꝓtra populū isrl̄ sicut āmonite ⁊ moabite: q: fecerūt eis psecutionē corpalē: utpote egyptij ꝓpter labores affligēdo ⁊ pueros in flumine demergendo. ut habet Exo. j. Idumei ꝓo in gladio filijs isrl̄ occurrēdo. Numeri. xx. Sz ammonite ⁊ moabite psecuti sūt eos spūaliē cōducēdo balaā ad maledicēdū eis. de cui⁹ psilio filij isrl̄ inducti sūt ad luxuriā ⁊ idolatriā. Alligē etiā alia rō i lrā. ꝙ idumei descēdert

virginē que nō habet sponsū ⁊ apprehendens concubuerit cum illa: ⁊ res ad iudiciū venerit: dabit qui dormiuit cū ea patri puelle quinquaginta siclos argēti: ⁊ habebit eā vxorem: quia humiliauit illam. Non poterit dimittere eā cūctis diebus vite sue. Non accipiet homo vxorē patris sui: nec reuelabit operimētū eius.

On intrabit xxiij eunuch⁹ attritis uel amputatis testiculis ⁊ abscisо veretro ecclesiā dñi. Nō ingredietur manzer hoc est de scorto natus in ecclesiā dñi vsq̄ ad decimā generationē. Ammonites ⁊ moabites etiā post decimā generationē non intrabūt ecclesiam dñi in eternū: quia⁹ noluerunt vobis occurrere cum pane ⁊ aqua in via quādo egressi estis de egypto: ⁊ quia cōduxerūt contra

de esau. qui fuit frat̄ iacob a q̄ descēderūt israelite. ⁊ sic israelite ⁊ idumei erāt quodāmodo fratres: ⁊ hoc est qō dicit: Quia frater tuus est. similiē egyptij receperūt filios isrl̄ in ēra sua tpe famis. ⁊ fuerūt ibi cōseruati sub ꝓuidētia ioseph. ⁊ ꝫ est qō dr̄ Iduena fuisti in ēra ei⁹. ⁊ ideo idumei ⁊ egyptij citi⁹ admittebant̄ ad ꝓtrahēdū matrimoniū. ⁊ ꝑm hanc siam ꝓ lrā ꝫ excepto e Quia nolue. vobis occur. cum pane ⁊ aq̄. Quod videt cōtrariū ei qō ꝫ dictū est. ij. ca. ꝙ licz moabite nō cōcessissent eis transitū p terrā suā: tñ in confinio terre sue portauerūt eis alimēta venalia. Ad hoc rñdēt debrei ꝙ viri nō portauerunt talia remanētes in ciuitatibus armati ad custodiam ēre: sed mulieres tñ: ⁊ ꝓpter hoc viri fuerūt repulsi a matrimonio ꝓdicto nō aūt mulieres: vñ ⁊ ruth moabitis fuit vxor viri israelite. ⁊ ideo dicit hic āmonites ⁊ moabites: que sūt nomina masculini generis ⁊ nō feminini. 2° mō exponit̄ ab aliq̄b⁹ doctoribus catholicis ꝙ p ingressū ecclie vel a quo psone supdicte excludunt̄: intelligit̄ ingressus atrij: i q̄ bonis mundi ozabāt in ir̄lm ꝓpe templū: a cuius ingressu arcebāt̄ psone ꝓdicte tā ꝙ immunde rōnib⁹ ꝓdictis ⁊c. Exponāt̄ hic pr⁹. 3° mō exponit̄ ab aliq̄b⁹ doctoribus nr̄is ⁊ rōnabilib⁹ ut videt. Dicūt aūt ꝙ lex dīna nullū excludit etiā exneū a cultu dei: ⁊ ab his q̄ ptinēt ad aie salutē. vñ dr̄ Exo. xij. Si ads pegrinor ī vestrā voluerit rūsire colonia: ⁊ facē phase dñi: circūcidet̄ pr⁹ ē masculinū ei⁹: ⁊ tūc rite celebrabit: eritq̄ sic indigena ēre ꝫ i tpalib⁹ ꝙrūdam ad ea q̄ ptinebāt ad regimē ppli ꝑ psonas eminētes: utpote magistrat⁹ ⁊ iudices tribunos ceturiōs ⁊ ꝓsides. nō ēs admittebāt: ꝫ excludebāt eunuchi: q: cū ēnt impotētes ad generādū: bono: patn⁹ q̄ ꝓsistit i regimīe ppli eos nō vocebat. vñ ⁊ antiq⁹ iudices ⁊ gubnatores ppli vocabāt pres ꝓscripti. Silr excludebāt patiētes defectū nataliū. q:, ꝓpē vilitatē sue originis nō vocebat eos stat⁹ tāti bonoris: nec ppls subiect⁹ pacifice toleraret: ꝓpē q̄ talis ꝓmotio eēt turbatiōis occasio: vñ ⁊ i eccl̄ia tales ab ordinib⁹ ⁊ dignitatib⁹ repellunt̄: sicē alienigene a regimine ppli merito repellebāt̄: q: nō ē tātū ꝓfidēdū i eis sicē i indigenis. Portz ād hr̄e magnā ꝓfidētia de illis q̄b⁹ cōmittit regimē ppli: q: oz ꝙ sciāt secreta ⁊ infirma ppli. Aliq̄ tñ excludebāt ad semp. ⁊ aliq̄ ad tēp⁹ ꝓdict̄ rōnib⁹. ⁊ ꝑm istū intellectū satis ꝓ lrā ꝓsideraī eū ꝫ supdictis. d Nō egressus. Hic pñt̄ ordinat̄ rōnalis attēdēdo ad bonū coē tpe belli: qō q̄dē bonū ꝓsistit ꝑ in mūditia spūali. q: qñ mūde seruiebāt deo dabāt eis victoria. ⁊ iō dr̄ ꝫ: Nō egressus ⁊c. custodies te ab oi re mala. i. ab oi pctō ne ueniat super te dīna offensio: ⁊ cadas coā inimicis tuis gladio. 2° requirit̄ mūditia corpalis. iō subdit̄: e Si fuerit ⁊c. pollut⁹ sit somno. in somno eni non ē imūditia spūalis licz possit eē i vigilia ꝓcedēti vel subsequēti. tñ ibi ꝙ est imūditia corpalis quā cōcomitat̄ ēpssio mēt̄. iō subdit̄: f Egredies ex castra. s. veritatis ⁊ leuitarū que erāt in medio exercit⁹. nō tñ oportebat egredi castra cois ppli: ꝓut dictū fuit i sūi Nu. v. ca. Et idem intelligēdū de alijs imūditijs q̄ quādā irregularitatē faciūt ut dictū fuit ibidē: ꝫ ponit̄ ꝫ ista imūditia ꝓ exemplo: q: frequenē accidit. Nō aut subdit̄: g Habebis locum extra castra ⁊c.

intelligit etiã de castris spūalibus: q; si tales immunditie fierent intra castra populi corrumperet aer ex fetore; et sequeretur infirmitas et mortalitas in populo. Item q; archa cũ sacerdotibus et levitis erat in castris: nõ erat decens q talis fetor esset ibi: et hoc est quod subditur: a Dominus enim deus tuus ambulat in medio castrorum. quia ibi erat per specialem cultum sacerdotum et levitarũ: qui tenebant exire cũ populo ad exercitum licz non omnes: sed aliqui eorũ. b Nõ trades seruum domino suo etc. Hic consequenter ordinatur ps rationalis attendẽdo ad bonũ singularis psone. Et dividit in tres ptes sm tria que sunt de dictamine rationis: s. ut legalitas seruetur ad omnes: pietas ad pauperes: et seueritas ad rebelles. secũda incipit ibi: Cũ rapueris a proximo tuo: circa mediũ. xxiij. ca. tertia in principio. xxv. ca. Adhuc prima in duas sm q legalitas duo respicit. s. operationes et punitiones. secũda incipit. xxiij. ca. ibi: Si rapuerit nsus. Prima in duas sm duo ad que ordinat legalis operatio. s. ad vitã politicã et domesticã. secunda incipit in principio. xxiij. ca. Adhuc prima in duas sm duo que respicit vita politica. s. urbanitatẽ et fidelitatẽ. Secũda ibi: Cum votum voueris etc. Circa primũ sciendũ q homo viuit urbane et cõuenienter. primo qñ cõpatiẽt se habet ad afflictũ. et q̃tum ad hoc dicit: Non trades seruũ dño suo etc. et intelligit quãdo querit a dño ad occidẽdũ seu mutilandũ seu aliter indebite affligendum. iõ subdit: c Habitabit tecũ etc. s. quousq; quiescat ira dñi sui. et tunc reddendus est ei cum sit res dñi sui: sicut alie res sũt restituende. secundo qñ ad seipsũ se habet mũde et decenter. et hoc notat cum dicit: Non erit meretrix de filiabus israel etc. tertio qñ ad deũ se habet reuerenter. et q̃tũ ad hoc subditur: d Non offeres mercedẽ pstibuli. quia est quid vile: et ꝑter hoc vocatur turpe lucrũ. et iõ talia offerre dño maxime in publico ptinet ad dei irreuerentiã: potest tñ de hoc fieri elemosyna. e Nec pretiũ canis. Dicit autẽ Joseph q hoc intelligitur de precio qđ accipiebat ab illis qui locabãt canes venatios et custodes ouiũ ad impregnationẽ canicularũ: qđ, phibetur offerri: eo q erat turpe lucrũ: sicut et de meretricio dictum est. Alij autẽ exponũt de primogenito canis: q; pmogenita animalia immundoꝝ inter que est canis nõ poterãt offerri: redimebant tñ quinq; siclis. ut habet Numeri. xviij. et dabant sacerdoti: sed pro primogenito canis nõ dabant ꝑter vilitatẽ huius animalis: ita q hic excipit redemptio primogeniti canis a redemptiõe aliorũ. quid aũt fiebat de primogenito canis nõ redempto. hõ exprimitur: videt tamẽ phibile q interficiebat: sicut de pmogenito asini dicit Exo. xiij. qñ nõ redimebat. Quarto quando ad proximũ se habet literaliter. et q̃tum ad hoc subdit: f Nõ fenerabis fratri tuo ad vsurã etc. sed alieno. istud est pmissio: nõ licite sed minus mali ad euitandum maius. s. ne fratres suos iudeos grauarent vsuris. g Cum votũ voueris. Hic consequenter ordinatur rationalis in vita politica. ꝑut respicit fidelitatẽ: que ꝑ et principaliter habenda est ad deũ. et hoc notat cum dicit: Cum voueris dño deo tuo etc. ad fidelitatẽ aũt bonis ad deũ requirit q. adimpleat qđ ei promisit: h q; votũ nõ est de bono necessario ad salutẽ. h de bono superogatiõis. subdit: i Si nolueris polliceri absq; peto eris. q; nõ tenet ad illud bonũ nisi ratione voti. secundo habenda est fidelitas ad ꝓximũ. ideo subditur: k Ingressus vineam proximi tui etc. quod intelligitur de eo qui ingreditur vineam aut segetem proximi sui ad operandũ. ut dicit Ra. Sa. et ideo ei conceditur de fructibus comedere: non tñ ad domũ suã portare. quia b est infideliter agere sm expositores nostros. intelligitur etiam de alijs: q; intentio legis erat inducere hebreos ad amicabilem cõmunicationem rerum suarũ ad invicem. et ideo lex concessit in talibus esum. et ꝓhibuit excessũ. s. de portationem extra. quia hoc ad infidelitatẽ et cupiditatem ꝓtinet.

natare: gerens paxillũ in balteo. Cumq; sederis fodies per circuitum et egesta humo operies quo releuet̃ es: Dñs enim de⁹ tuus ambulat in medio castroꝝ ut eruat te et tradat tibi inimicos tuos: ut sint castra tua sancta: et nihil in eis appareat feditatis: ne deus linquat te. Nõ trades seruũ domino suo qui ad te cõfugerit. Habitabit tecum in loco qui ei placuerit: et in vna vrbium tuarũ requiescet: ne contristes eũ. Nõ erit meretrix de filiabus israel: nec scortator de filijs israel. Nõ offeres mercedẽ, pstibuli nec pretiũ canis in domo dñi dei tui quicq̃d illud est qđ voluerint: quia abominatio est vtrusq; apud dñm deum tuũ. Nõ fenerabis fratri tuo ad ad vsurã pecuniã nec fruges nec quãlibet aliã rem: sed alieno. Fratri aũt tuo absq; vsura id quo indiget cõmodabis ut bñdicat tibi dñs deus tuus in omni opere tuo in terra ad quã ingredieris ꝓssidendã. Cum votũ voueris dño deo tuo: nõ tardabis reddere: q requiret illud dñs deus tu⁹: et si moratus fueris reputabitur tibi in peccatũ. Si noluer is polliceri: absq; peccato eris. Qđ autẽ semel egressum est de labijs tuis obseruabis: et facies sicut promisisti dño deo tuo et propria voluntate et ore tuo locutus es. Ingressus vineã proximi tui comede vuas q̃tũ tibi placuerit: foras autem ne efferas tecũ. Si intraueris segetem amici tui: franges spicas et manu cõteres: falce aũt non metes. XXIIII

J acceperit homo vxorem et habuerit eam et nõ inuenerit gratiã ante oculos ei⁹, ꝑter aliquã feditatem: scribet libellum repudij: et dabit in manu illius

Cap. xxiiij

J acceperit homo. Hic ordinat rõnalis i vita domestica: que maxime consistit in cohabitatione viri cum vxore. et quia contrariorum eadem est disciplina. ideo primo agitur de separatione viri ab vxore. secundo de cohabitatione. ibi: Cum acceperit homo. tertio de necessarie supellectilis pacifica possessione. ibi: Non accipies. Circa primũ sciendum q in veteri lege plures erant cause propter quas homo poterat dimittere vxorem. saluator autem vnã solam ponit. s. fornicationem Matth. v. licz eni hic odium dicatur causa dimissionis: verũtamen quia vxor non habetur odio nisi propter aliquam causam aliam. ideo reducenda est talis dimissio in aliam causam vlteriorem que potest esse multiplex. ideo dixerunt aliqui q cause propter quas poterat dimitti vxor erant feditates in corpore: puta infirmitas vel aliqua macula notabilis in corpore vel in anima: sicut fornicatio occulta: vel aliquid huiusmodi quod in moribus deformitatem facit. et hoc est quod dicitur in littera: l Propter aliquam feditatem. scilicz in corpore vel in moribus. In hebreo autem habetur: Propter rem turpem. et eodem modo potest intelligi. Alij autem restringunt has causas satis probabiliter dicentes q non poterat vir repudiare vxorem: nisi propter aliquam causam post matrimonium superuenientem. nec etiam propter quãlibet talem: sed propter illas solas que possunt bonũ prolis impedire: vel in corpore ut sterilitas: lepra: morbus caducus et similia. vel in anima. ut si vxor eet malorum morũ quos et filij et filie ex conuersatione cum matre imitarent. m Scribet libellum repudij: et dabit in manu illius et dimittet eam de domo sua. licz repudiatio non esset iniuncta. sed tñ permissa: conscripto tamen libelli repudiantibus erat iniuncta: ad h ut mulier libere posset alteri nubere si vellet. Unde dicit Joseph q forma illi⁹ libelli talis erat: Promitto tibi q nunq̃ tecum conueniam. Alij aũt dicunt.

q̄ in libello erat scripta causa repudij. sed hoc non videtur rationabiliter dictū: q̄ aliquando causa erat occulta: utpote fornicatio soli marito nota. ⁊ iō si hāc cām uel ꝑsimilē in libello scriberet: eam diffamaret publicādo peccatū occultū. ꝓterea in lrā dicit q̄ iste libellus in manu mulieris repudiate dabat: ⁊ ideo nō est verisimile q̄ ibi aliquid exp̄resse cōtineret q̄ nō eēt in diffamationem mulieris. Sed magis hoc preceptum de libelli datiōe videtur fuisse datum in favorē mulieris repudiate. Mā dabat ad hoc ut posset alī nubē: ut dictū est: ⁊ ne marit⁹ posset eā involūtariā ad se revocare: ⁊ sic esset minus ꝑn⁹ ad repudiādum ipsam a ꝑncipio

⁊ dimittet eam de domo sua. Cūq̄ egressa alterū maritum duxerit: ⁊ ille quoq̄ oderit eā dederitq̄ ei libellū repudij: ⁊ dimiserit de domo sua uel certe mortuus fuerit nō poterit ꝓior marit⁹ recipe eā in uxorē q̄ polluta est ⁊ abominabilis facta coram dño: nec [a] peccare facias terrā tuā quā dñs deus tuus tradiderit tibi possidendam. Cū [b] acceperit homo nup uxorē: non [c] ꝓcedet ad bellū: nec [d] ei quippiā necessitatis iniungetur publice: sed vacabit

absq̄ culpa domui suę: ut uno anno letet cū uxore sua. Nō [e] accipies loco pignoris inferiorem ⁊ supiorē molā: q̄ aiam suā apposuit tibi. Si [f] deprehēsus fuerit homo sollicitās [g] fratrē suū de filijs isrl: ⁊ [h] vendito eo acceperit preciū interficiet: ⁊ [i] auferes malū de medio tui. Observa [k] diligenter ne incurras plagam lepre: sed facies [l] quecūq̄ docuerint te sacerdotes leuitici generis iuxta id quod ꝓcepi eis: ⁊ imple sollicite. [m] Mementote

nostrū: q̄ ꝓsuetudo est optima interpres legis. ⁊ dicit ꝓsuetudo bonus usus: nō autē abusus. ⁊ sic ostensū est repudiū illicitū: q̄ nullus eoꝝ qui cōmendant in scriptura legit hoc fecisse: nisi de mandato uel instinctu dei: sicut de mādato dei abrahā emisit agar: q̄ deus potest mīmonia ꝓiungere ⁊ dissoluere, put sibi placet. Ad tertiū dicendū q̄ ꝓtractus secundarū nuptiarū impꝛie uel large vocat ꝓmissio: inq̄tū ꝓsiliū q̄ dat de minori bono. timore ne mai⁹ bonū male cōseqū vocatur permissio. ⁊ sic apls ꝓsuluit ut ꝓmisit large loquendo iuniores viduas nubere. j. Thimoth. v. ⁊ hoc est respectū liciti. nō sic aūt ꝓmissio minoris mali ad vitandū mai⁹: ut dictū est. b Cum acceperit. hic agit de viri ⁊ uxoris cohabitatiōe in nouitate matrimonij cōtracti: q̄ tūc ꝓmittebant simul cohabitare ⁊ letari ut

amor ad invicē magis firmaret. iō dī: c Non ꝓcedet ad bellū cui⁹cā supi⁹ est exp̄essa. xx. ca. d Nec ei quippiā necessitatis iniunget publice. Dicit Ra. Sa. q̄ hoc ē intelligendū tm̄ de ꝓtinentib⁹ ad bellū. vñ in hebreo dī: Nec imponet ei aliud. s. de ꝓtinentib⁹ ad bellū: ita q̄ refert ad lrām immediate ꝓcedentē: q̄ sic nō debebat bellare. ut dictū est. ē. xx. ca. sic nec victualia portare exercitui: uel vias ꝑpare. ut exercit⁹ posset transire: uel alia ad bellū ꝓtinentia. Illis aūt qui plantauerāt vineas de nouo ⁊ domos edificauerāt: ⁊ uxores despōsauerāt: ē nōdū acceperāt ista bn̄ inūgebāt: licz eis de cōgressu belli parceret: e Nō accipies. Dic ꝓpr agit de necessaria supellectili in domestica vita seu habitatione. Nō eni possūt habitare i domo vir ⁊ uxor absq̄ supellectili ad cibū ꝑparandū. ⁊ iō hic ꝓhibet ne credito: accipiat talia, ꝓpignore. cū dī: Nō accipies i loco pignoris inferiorē ⁊ supiorē molā: q̄ vtraq̄ ē necessaria ad terēdū bladū. vnde fit panis. uel alia ad vitā necessaria. ⁊ idē intelligendū ē de aliis ꝓtensilib⁹ necessarijs ad ꝑparandū cibū. ut dic Ra. Sa. licz istud solū ꝓnat ꝓ exēplo. f Si deprehensus fuerit. Postq̄ actū ē de legalitate seruanda in oppationib⁹. hic ꝓpter agit de eā obseruatione in punitionib⁹. ⁊ hoc i duob⁹ grauib⁹ casib⁹. Et ꝓ describit punitio ab hoie inferenda. 2° punitio a deo timēda. ibi: Observa diligenter. Circa primū sciendū q̄ dō inter creaturas inferiores ē nobilior: q̄ ad imaginē dei fact⁹ ē. ⁊ iō ꝓ furto hois imponit maior pena. s. pena mortis. ⁊ h ē q̄ dī: Si deprehensus fuerit dō. i. quict⁹ in iudicio. g Sollicitās fratrē suū. i. sollicite insidias ut eū possit furari. h Et vendito eo ⁊c. ¶ Ex q̄ ꝓz q̄ si deprehendere⁊ fur aliq̄ hoiem furto sublatū vēdidisset. nō puniebat pena mortis: ē alia minori ꝑn arbitriū iudicis. sicut Exo. xxij. dī de illo q̄ furat⁹ fuerat ouē uel bouē ⁊ occiderat uel vendiderat. q̄ debebat reddere q̄tuor oues ꝓ una: ⁊ q̄nq̄ boues ꝓ uno. Si aūt inueniebat aīal viuens apud eū anteq̄ vendidisset uel occidisset nō restituebat nisi duplū: sicut ⁊ de alijs reb⁹. i Et auferes malū de medio tui. s. malū culpe ꝓ bonū iusticie. k Observa diligenter. Hic describit punitio a deo timēda. ꝓ pctō rebellionis ad supiores: ⁊ maxime sacerdotes: ꝓ q̄ a deo inflicta est aliq̄ plaga lepre: ut pater in oc̄ia rege iuda. ij. Paral. xxvj. ⁊ hoc ē q̄d dī hic: Observa diligenter ne incurras plagā lepre. ꝓpr rebellionē ad supiores. ⁊ ideo subdit: l Sed facies ⁊c. In hebreo habet. Observeris in plaga lepre. q̄d exponit Ra. Sa. dicens: Caue ne celes plagā lepre in te uel in alio. Sed facies quecūq̄ docuerint te ⁊c. id est si dixerint te uel aliū ejiciendū de castris: sicut leprosum. uel recludendum ad diligentius considerandum uel iudicauerint immundum: oto dies eis. prima tamen expositio videtur magis concordare lrē sequenti. m Mementote q̄ fecerit dñs de⁹ vester marie in via cū egrederemi de egypto.

quam potuisset plaga lepre ꝓpter eius rebellionē cōtra moysen. ut habet Numeri. xij. ac si dicat. memores vetertis eē bui⁹ facti: ne ꝓpter peccatū rebellionis plaga lepre inferat vobis: q⁹ in ꝺ dñs nō pepercit marie: licz eēt sca ⁊ ꝓphetissa. ut habet Exo. xv. a Cum repetes. Post ordinationē rōnalis in legalitate ad omnes hic ordinat in pietate ad pauperes. Et primo in pignoribus accipiendis secundo in mercedibus reddendis. ibi: Nō negabis mercedē. tertio in iudicijs nō puertēdis. ibi: Nō occidēt. q̄rto in elemosynis faciendis. ibi: Cū messueris segetem. Circa primū vī: Cū repetes a proximo tuo rē aliquā quā vebet tibi. ⁊ non pōt soluere: ꝓpter qō vis habere pignus? b Nō ingredieris domū eius ut pignus auferas. quia posses ubi videre aliquid de quo verecūdaret. c Sed stabis foris. pignus curialiter accipiendo. d Si aūt pauper est nō pnoctabit rē. si est vestimentū necessariū de nocte: ꝙ in mane iterū pōt accipi. ⁊ ita intelligendū est de vestimento necessario de die: q⁹ debet reddi in mane ⁊ pōt reaccipi i crepe. sicut dictū fuit Exo. xxij. e Nō negabis. Hic ꝓnter agit de pietate ad pauperes in mercedibus laboris sui reddendis: q⁹ coīter sūt ita pauperes q nō possūt cōmode solutionē expectare. ⁊ ꝺ eq̄ subdit: f Et ex eo sustētat aiam suā. i. vitam. g Ne clamet cōtra te ad dñm. q⁹ talis clamor audit⁹ a dño. scōm q dicit Jacobi. v. Ecce merces opariorū vestroꝝ qui messuerūt regiones vestras que fraudata est a vobis clamat: ⁊ clamor eoꝝ i aures dñi sabaoth introiuit. In dilatiē aūt solutionis defraudat pauperē q̄tū ad hoc q nō habet ad necessitatē suā. h Nō occident. Hic ꝓnter ordinat rōnalis i pietate q̄tū ad iudicia nō puertenda. Et ꝓ inducit ad hoc generaliter ⁊ specialiē in iudicijs pauperū ibi: Nō puertes iudicium. Circa primū dicit: Nō occident patres ꝓ filijs nec filij ꝓ patribus. Sz ꝓtrariū bui⁹ videt haberi Exo. xx. Visitans iniquitatē patrū in filios rē. Jō ad ꝓcordia bui⁹ dicū aliq̄ q̄druplex ē mors. corporalis: spūalis: tpalis ⁊ eterna. Dicunt igit q⁹ morte spūali ⁊ eterna nō punit pater ꝓ filio nec econuerso. Sm q⁹ dī Ezech. xviij. Filius nō portabit iniquitatē patris: nec pr iniquitatē filij. Morte ꝥo corporali ⁊ tpali interficit aliq̄s filius ꝓ pctō patris ⁊ econuerso. Sz Iz istud dictū sit verū: nō tū videt valere ad ꝓpositū: q⁹ lex ista ē ad informationē iudicū tpaliū ad q̄s nō spectat imponere penā spūalē vel eternā. ⁊ iō ꝓ nihilo diceret eis: Nō occidentur patres ꝓ filijs rē. Ideo alij dicunt q⁹ iudicib⁹ tpalib⁹ nullo mō est licitū interficē filios ꝓ pctis parentū. ut hic dī: Nō occidēt rē. nisi essent pticipes criminis: ⁊ tūc nō interficerent tm ꝓ peccato alterius sed ꝓ suo: sed deus q̄ est actor vite ⁊ mortis ⁊ cui ē quilibz q̄tūcūq; iust⁹ mortis debitor. potest inferre filios ꝓ peccatis parentū ⁊ econuerso. ⁊ hoc fit ab ipso imediate: sicut in diluuio. ꝓ pctis parentū submersi sunt parvuli: qui adhuc non poterāt esse pticipes in peccatis parētū: utpote rōnis vsū nō habentes: vel mediantibus angelis sanctis: sicut in subuersiōe sodome ⁊ interfecti sūt parvuli cū parētib⁹: vel mediātib⁹ angelis malis: quib⁹ aliquādo vtit deus ad executionē sue iusticie: sicut ꝓ pctō egyptioꝝ primogeniti fuerūt interfecti q̄tūcūq; parvuli vel mediantib⁹ hoibus: sicut de mandato dñi filij israel interfecerunt habitatores terre chanaan cū vxorib⁹ ⁊ filijs q̄tūcūq; parvulis: sed absq; spāli mandato dei nō pōt innocētes interfici ⁊ sm hoc currit. phibitio ista: Nō occidēt rē. Sed hoc nō videt sufficē: q⁹ in sacra scriptura inveniūt filij q̄tūcūq; parvuli ⁊ innocētes ꝓ pctis parentū interfecti. nec habet expresse q⁹ hoc fuerit de speciali mādato dei sicut habet Josue. vij. q⁹ achan cū filijs ⁊ filiab⁹ interfect⁹ fuit: nec tū inuenit q⁹ fuissent cōscij de furto pris: nec q⁹ dñs ꝑcepit eos cū pre lapidari. Itē Judic. xx. dicē trib⁹ pugnātes ꝓtra tribū beniamin interfecerūt mulieres ⁊ parvulos ꝓ pctō parentū: aliter nō fuissent solliciti reparare tribum illam p alias mulieres dandas fugitiuis de prelio q⁹ potuissent rehabuisse suas vxores: potuisset etiā reparari illa tribus p filios si remansissent: nec tū inuenit q⁹ dñs preceperit parvulos interfici. Item ibidem ca. xxj. dicit q⁹ vndecim tribus predicte miserūt viros ad interficiendum viros iabes galaad cū mulieribus ⁊ parvulis exceptis mulieribus que viros nō cognouerāt: nec legit q⁹ dñs hoc precepit. nec scriptura factū eoꝝ reprehendit. Item scōm iura ciuilia nō reprobata aliq̄n. ꝓ crimine lese maiestatis interficiuntur subditi. ꝓ peccatis dñoꝝ: ⁊ filij. ꝓ peccatis parentū: ꝓpter q̄ videt q⁹ in aliquib⁹ casib⁹ possint filij etiā inocentes ꝓ pctis parentū interfici. etiā absq; speciali mandato dei. Et ideo dicunt alij q⁹ occisio pōt dupliciter considerari. Uno modo ut est pena tm: ⁊ sic habet rōnē mali. cum sit puatio boni. s. vite: q̄ est maximū bonū inē corporalis. ⁊ sic nullus occidit iuste ꝓ peccato alterius: quia peccatū est quid ꝑsonale: pena aūt ut habet rationem pene precise respicit tm culpā uel peccatū. ⁊ ideo nō transfert ad aliā ꝑsonam: sicut nec culpa actualis de qua est sermo. Alio modo consideratur occisio inq̄tum est quedam medicina: q⁹ morte aliquoꝝ multi deterrent: ⁊ a peccatis cohibent: ⁊ sic non habet rationem mali simpliciter: sed tm sm quid: sicut ⁊ potio amara inq̄tū inducit sanitatē: uel absciso membri putridi ut saluetur corpus. non habet rationē mali nisi sm quid: sed habet rationē boni simpliciter. vlterius dicunt ⁊ verum est q⁹ bona exteriora ordinant ad vitam corporalem: ⁊ vita corporalis ad salutē anime ⁊ ad dei gloriam: ⁊ bonū particulare ad bonū cōmune. Et quo concludunt q⁹ sicut rationabiliter ordinat detrimentū in rebus exterioribus ad salutē corporalis vite: ut patz in eo qui proiicit merces in mari: ut p hoc possit in vita saluari: ita rationabiliter ordinatur detrimentum vite corporalis ad salutem anime ⁊ gloriā dei: ⁊ detrimentum boni particularis ad bonū cōmune. ⁊ ideo quando occurrit casus in quo ꝓpter peccatū alicuius occisio ipsi⁹ ⁊ etiā aliorum licz sint innocentes cedit ad salutē animarū ⁊ ad cōmune bonū: potest rationabiliter ordinari q iudiciū humanū: ut si p destructionem vnius dom⁹ meliorat tota ciuitas. ⁊ p destructionem vnius ciuitatis meliorat totū regnū: utpote qui ꝓpter enormitatē criminis cedentis in detrimentū salutis aiarū uel honoris diuini. uel cōmunis boni infligit pena sic dura paucis respective: ⁊ multi p hoc terrent: ⁊ ab enormib⁹ per que posset tranquillitas ciuitatis uel regni perturbari arcent: ⁊ sic bonū cōmune p detrimentū boni particularis conseruat. talis tamē occisio innocentū inq̄tū est pena refert ad peccantes qui in hoc puniūt. inq̄tū filij sui uel amici seu subditi occidunt. inq̄tū tm ē medicina refert ad illos qui occidunt: quia valet eis ad salutem anime si patienter sustineat ordinem iusticie ꝓpter bonū cōmune. Est etiā medicina respectu aliorū qui per hoc deterrent: ⁊ a malis coercent: ut ꝓdictum est. Sic igit sm istā viam q⁹ dī b: Nō occidēt rē. intelligēdū ē inq̄tū occisio habet rōnē pene. nō aūt inq̄tū habet rōnē medicine mō ꝓdicto: ꝙ occisio innocētis ē directe ꝓceptū decalogi. quo dī: Non occides. sicut dictū fuit Exo. xx. q⁹ quidē ꝓceptū ē indispēsabile saltē p voiez. iō difficile videt qualit⁹ innocēs possit p voiem ad mortē cōdēnari: cuiuscūq; etiā sit auctoritat⁹: sed auctoritate dei ⁊ mādato pōt ꝺ fieri: q⁹ null⁹ in ꝑsenti vita q̄tū ad ꝺ est ei innocēs: sed oēs fūt debitores

quod fecerit dominus deus tuus tibi in via cū egrederemini de egypto. Cum repetes a proximo tuo rem aliquā quā debet tibi: non ingredieris domū eius ut pignus auferas: sed stabis foris ⁊ ille tibi proferet quod habuerit. Si aūt pauper ē nō pnoctabit apud te pignus: J sed statim reddes ei ante solis occasū: ut dormiēs in vestimento suo benedicat tibi ⁊ habeas iusticiā coram dño deo tuo. Non negabis mercedē indigentis ⁊ pauperis fratris tui siue aduene q̄ tecū morat in terra ⁊ intra portas tuas ē: sz eadē die reddes ei precium laboris sui ante solis occasum quia pauper est: ⁊ ex eo sustentat animā suam: ne clamet ꝺ te ad dominū ⁊ reputet tibi in peccatū. Nō occident patres pro filijs nec filij pro patribus:

cplet mors.

mortis: iō pōt hoc vebitū qñ ꝙ quō vult exigē. Jō q vult tenē opinionē aliam q̄ mitior videf: pōt ve facili respondē ad scripturas inductas, alia opinicē. licz enī nō hēaf expsse ve textu q dñs p̄ceperit filios achan cum ipso interfici: tñ credendū ē q iosue i quo erat spiritus scūs nihil fecit in b nisi ve mandato dñi. Potest etiā hoc haberi ex te xtu aliquo modo vbi vicif a dño: Nō poteris stare coꝝ hostibus tuis: donec veleatur ex te q̄ cōtaminatus ē hoc scelere. veletio aūt bois importat mortē ei⁹ cū sua posteritate; q: q̄diu viuunt filij: remanet in eis pater vefunctus quodāmō. ut hr. ij. ve aīa. ⁊ Eccle. xxx. dr Mortu⁹ ē pater eius: ⁊ quasi nō ē mortu⁹: reliqt eni filiū similē sibi. Siliter vicēdū ve interfectione paruloꝝ teniami: qz cum a vecē tribubus quereref cōsiliū dñi. rndit: Alscē vite. cras enim tradā cos in manus vras Judicē xx. ⁊ iō cū. pceſſerūt ad vellum ve ꝓsilio ⁊ mandato dñi. nō est vrisimile q excesserint cōsiliū ⁊ mandatū ei⁹; ⁊ q dominus

sed vnusquisq; p peccato suo moꝛietur. Non[a] puertes iudicium aduene ⁊ pupilli: nec[b] auferes pignoris loco vidue vestimentū. Memēto[c] q̄ seruieris i egypto ⁊ eruerit te dominus de⁹ tuus inde. Jdcirco p̄cipio tibi ut facias hāc rem. Quādo[d] messueris segetem in agro tuo ⁊ oblitus manipulū relinqueris: non reuerteris ut tollas illū: sed aduenā ⁊ pupillū ⁊ viduā auferre patieris ut bñdicat tibi dñs deus tuus in oi ope manuū tuarum. Si fruges collegeris oliuarū: q̄c quid remāserit in arboꝛib⁹ nō reuerteris ut colligas: sed relinques aduene pupillo ac vidue. Si vindemiaueris vineā tuā: nō colliges remanentes racemos: sz cedēt i vsus aduene pupilli ac vidue. Memento q̄ ⁊ tu seruieris in egypto: ⁊ idcirco p̄cipio tib i ut facias hanc rem. XXV

J fuerit[e] causa inter aliquos ⁊ interpellauerint iudices: quem[f] iustū esse ꝓspexerint illi iusticie palmā dabunt; quē impiū cō

demnabūt ipietaf. Sin[g] autē eū q̄ peccauit dignū viderint plagis, psternet[h]: ⁊[i] coram se faciēt verberari. Pro mensura peccati erit ⁊ plagarū modus ita dūtaxat ut q̄dragenariū numerū nō excedant: ne fede lacerat⁹ ante oculos tuos obeat frater tuus. Nō[k] ligabis os bouis terentis in area fruges tuas. Qñ[l] habitauerint frēs simul ⁊ vnus ex eis absq; liberis moꝛtu⁹ fuerit: vxoꝛ vefuncti nō nubet alteri: sed accipiet eam frater ei⁹ ⁊ suscitabit semē fratris sui: ⁊ p̄mogenitū ex ea filiū nōie illius appellabit ut nō veleaf nomē eius ex ysrael. Sin autē noluerit accipere vxoꝛē fratris sui q̄ ei lege vebef: perget mulier ad portā ciuitatis: ⁊ interpellabit maioꝛes natu: dicetq;: Non vult frater viri mei suscitare semen fratris sui in isrl: nec me in cōiugiū sumere. Vocatiq; accersiri eum faciēt: ⁊ interrogabūt. Si rnderit nolo eā vxoꝛē accipere: accedet mulier ad eū coꝝ senioꝛib⁹ ⁊ tollet[m] calciamētū ve pede eius spuetq; in faciē

retineri a creditoꝛe nec ve die nec ve nocte. c Memēto q̄ seruieꝛi. q. v. ex b tu vetes scire te eē obligatū ad obediēdū mādatis meis. d Qñ messueris. Hic ordinaf rōnalis in pietate erga paupes in elemosynis cōferendis: quibus titulo elemosyne de fructibus colligēdis erat pars aliqua relinquēda. ⁊ pz lrā. e

Cap. xxv.

J fuerit. Hic q̄ñ ordinaf rationalis i seueritate iusticie ꝓtra rebelles. ⁊ p̄ erga idigenas. 2° erga alienigenas. ibi: Memento q̄ fecerit tibi amalech. Circa primū per seueritatē pene excludit iniusticiā: ⁊ 2° cōcludit iusticiā. ibi Nō habebis i sacculo. Adhuc p̄ declarat seueritatē in sexu virili. 2° i sexu muliebri. ibi: Si habuerint inter se iurgiū. Adhuc p̄ facit p. positū in casu litigij. 2° in casu mrimonij. ibi: Qñ habitauerint. Prima adhuc in duas: in partē p̄incipalē ⁊ inciētalē. ibi: Nō ligabis os bouis. Circa primū sciēdū q̄ pax cois frequēter ipedif ⁊ turbaf p litigia iniusta. ⁊ iō lex arcet a talib⁹ p seueritatē pene erga iniuste litigantes ⁊ p exhibitionē honoꝝ erga iustā cām bñtes. qz exhibitio h⁹ honoꝝ reflectif i penā iuste ptis. ⁊ h ē q̄d dr: Si fuerit cā inf aliq̄s ⁊c. ⁊ ibdif f Quem ⁊c. iusticie palmā dabūt. i. victoriā. p̄nūciātes eū cām iustā habuisse. noie āt palme sigf victoria eo q̄ antiq⁹ victores in plijs ramis palme i capite ⁊ manib⁹ ozabāt. Vel ad lrām bñti iustā cām dabaf palma i manu ad ostēdēdū q̄ hūisset victoriā i cā. g Sin aūt ⁊c. ut pone qz ei⁹ malitia nō pōt pueniens puniri pecunia. h Prosternēt. Ex q̄ patz q̄ nō erat p̄cēād⁹ istādo vel sedēdo: ⁊ i ēra iacēdo ad maiozē p̄fusionē. i Et coꝝ ⁊c. ne i eoꝝ absentia executoꝛes iusticie vefacerēt, ꝓpē fauoꝛē a vebita punitiōe: ut actio seu alia occasiōe excederēt. iō subdif: Pro mēsura pcti ⁊c. seq̄f: k Nō ligabis. Hec ē ps incidētalis: vbi repmif iusticia erga bruta aialia: ad quādā eni iusticiā videf ptinē inrostrare voue: ut nō possit ve frugib⁹ in qb⁹ actualiē laboꝛat comedē. Dic aūt Ra. Sa. q̄ idē itelligēdū ē ve oi aiali laboꝛāte circa rem ab eo comestibilē; ⁊ ponif tm exēplū ve boue: i q̄ frequētiꝰ boc accidit. Fuit etiā h instituꝝ ad assuefaciēdū hoies in pietate circa bruta aialia: ut ex h magi mouereē ad pietatē erga creaturā rōnalē. l Qñ habitauerint. Hic ve cōminaf pena i cā mrimonij: videlicz qñ hō moꝛiebaf sine liberis. ⁊ iō ne velereꝛ nomē ei⁹ eo q̄ nō habebat succesſoꝛē i hereditate sua: qō ē ꝛ inclinationē nālē eo q̄ cēs appetunt p⁹ morte remanē i boniꝝ memoꝛia. Preceptū fuit i lege. ut fraf vefuncti vxoꝛ ascribēf: ⁊ ei succedēt in hēditate. Nō aūt q̄re talis suscitatio semis statuta fuit fieri p frēm vefuncti ē: qz filij sic, pereat⁹ magi videbaf ptinē ad vefunctū q̄ si h fieret p extraneū. Jte qz frater vefuncti magi tenebaf eē sollicit⁹ ve pseruatiōe nois frīs sui vefuncti q̄ extranei. ⁊ iō qñ nolebat h. facē puniebaf pena p fusibili tā q̄ venias a fraterna caritate: q̄ pena vescribif eū dr: m Tollet ⁊c.]

tanꝯ hominis ab omnibus vespicabilis. Dicit autē Ra.Sa.ꝙ
ſpuebat coꝝ eo i ęrā in ꝓtemptū illius. a Et vocabit nomē
illius in iſrael domus diſcalciati. ita ꝙ iſtud vituperiū trāſibat
ad poſteros ipſius ut magis abhorreret homines venegare ſuſci-
tationē ſeminis fratrū ſuoꝝ. b Si habuerint inter ſe iurgiū
viri duo, hic vē mi-
naſ ſeueritas iuſticie
in ſexu muliebri. quia
precipitur amputari
manꝰ mulieris appre-
hendentis verenda ho-
minis: ut literet ma-
ritū ſuū de manu illi⁹
ꝛ patet lrā. ꝛ multo
fortiꝰ imponi debebat
hec pena ſi in alio caſu
minus habēte de moti-
uo apprehenderet virilia hominis. Dicit aūt
hic Ra.Sa. ꝙ manꝰ
mulieris nō erat am-
putāda: qñ poterat ſe
redimere p pecuniam
ꝛ tūc ſm arbitriū iu-
dicū taxabat manus
preciū. ſed hoc dictū
non conſonat ei quod
ſubdit. c Nec flecteris ſup eā vlla miſericordia. Si autem
manus poſſet redimi
pecunia. fieret ſibi aliq̄
miſericordia. d Nō
habebis. Excluſa iniu-
ſticia p ſeueritatē pe-
ne: hic ꝓſequēter con-
cludit iuſticia. cū dr:
Nō habebis in ſacculo diuerſa pondera.
ut cū maiori emas: ꝛ
cum minori vendas.
e Pondꝰ habebis iu-
ſtum. tam in vendēdo
ꝙm in emendo: tā erga
extraneos ꝙm erga pro-
pinquos. f Memē-
to. Hic ponitur ſeueri-
tas iuſticie erga alie-
nigenas. ſ. erga ama-
lecbitas: qui in exitu
de egypto inuaſerunt
filios iſrael ꝑmo. ꝛ ſic
vederunt occaſionem
alijs gentibus per circuitū impugnandi eos. g Et extremos
agminis tui. ſ. filios dan qui erant vltimi in motione caſtrorū:
ꝛ aliquos de alijs tribubus qui laſſi nō poterāt ſequi locū ſuaꝝ
tribuū. h Et non timuerit deū. inuadendo ꝓpulū cuiꝰ erat
ductor in columna nubis: ꝛ de ſenſor in mirabilibus factis. i
Delebis nomen eiꝰ. qđ factū fuit tpe ſaulis. ut dr. j. Reg. xv. ca.

Amq̄ intraueris terrā. Superi⁹ k Cap. xxvj.
xij. ca. ꝛ citra poſita ſunt illa precepta que ſūt quaſi que-
dam concluſiones elicite ex preceptis decalogi. Hic cō-
ſequenter ponit intenta concluſio reſpectu dictoꝝ a dicto loco:
videlicz ut domo ſit gratus deo de beneficijs acceptis: ꝛ obedi-
eius mandatis. ſm ꝙ ponit ibi: Hodie dominus deus tuus pre-
cepit tibi. Hz ratitudo aūt hominis ad deū debet eſſe nō tm i coꝛ-
de: ſed etiā in oꝛe ꝛ opere. ſm ꝙ dicit ad Ro. x. ca. Coꝛde creditur
ad iuſticiam: oꝛe aūt confeſſio fit ad ſalutem. ꝛ ideo confeſſio
huiuſmodi gratitudinis ſtatuitur hic p legē. ꝑmo in redditione
primitiarū. ſecūdo in redditione decimarū. ibi: Quādo cōple-
ueris decimā. Circa primū dicit ſic: Cūq̄ intraueris terrā de.
ex hoc patz ꝙ nō tenebant ad primitias donec terra promiſſionis
eſſet obtenta ꝛ diuiſa. l Tolles de cūctis frugibus tuis pri-
eius] ꝛ dicet: Sic fiet homini
qui non edificat domū fratris
ſui. Et ᵒ vocabit nomen illius
in iſrael domꝰ diſcalciati. Si
habuerintᵇ inter ſe iurgiū viri
duo: ꝛ vnus ꝓtra alterū rixari
ceperit: volenſq̄ vxor alterius
eruere virū ſuū de manu fo-
tioris: miſeritq̄ manū ꝛ ap-
prehenderit verenda eius: ab-
ſcides manū illius: nec᷑ flecte-
ris ſup eam vlla miſericordia.
Non° habebis in ſacculo diuer-
ſa pondera maius ꝛ minꝰ: nec
erit in domo tua modius ma-
ioꝝ ꝛ minoꝝ. Pōdus᷑ habebis
iuſtū ꝛ verū ꝛ modius equalis
ꝛ verus erit tibi: ut multo vi-
uas tempore ſup terrā quā do-
minus deus tuꝰ dederit tibi.
Abominaſ enī dominus eum
qui facit hec: ꝛ aduerſaſ oēm
iniuſticiā. Memento᷑ que fe-
cerit tibi amalech i via quādo
egrediebaris ex egypto: quo-
modo occurrerit tibi ꝛ ᵍ extre-
mos agminis tui qui laſſi reſi-
debant ceciderit: quando tu
eras fame ꝛ labore confectus:
ꝛ ʰ non timuerit deū. Cū ergo
dñs deus tuus dederit tibi re-
quiem: ꝛ ſubiecerit cunctas p
circuitū nationes in terra quā
tibi pollicitus eſt: delebis ⁱ no-
mē eius ſub celo. Caue ne ob-
liuiſcaris. xxvi

Amq̄ᵏ intraueriſ ter-
ram quam dñs deus
tuus tibi daturus eſt
poſſidendam: ꝛ obtinueris eā
atq̄ habitaueris in illa: tolles
de cunctis frugibus tuis ꝑmi-
tias ꝛ pones in cartallo: per-
geſq̄ˡ ad locū quem dñs deus
tuus elegerit ut ibi inuocetur
nomen eius: accedeſq̄ ad ſa-
cerdotem qui fuerit in diebus
illis: ꝛ dices ad eū: Profiteorᵐ
hodie coꝝ dño deo tuo ꝙ in-
greſſus ſū in terrā ꝙ qua iura-
uit patribus noſtris ut daret
eam nobis. Suſcipiensq̄ ſa-
cerdos cartallū de manu tua
ponetⁿ ante altare dñi dei tui:
ꝛ loqueris in cōſpectu dñi dei
tui. Syrus° ꝑſequebaꝰ patrē
meū: quiᵖ deſcendit in egyptū
ꝛ ibi ꝑegrinatus eſt in paucis-
ſimoᵠ numero: creuitq̄ ʳ in gen-
tem magnā ac robuſtam ꝛ in-
finite multitudinis. Afflixe-
runtq̄ˢ nos egyptij ꝛ ꝑſecuti
ſunt imponētes onera grauiſ-
ſima: ꝛ clamauimᵘ ad dñm deū
patrū noſtrorū qui exaudiuit
nos ꝛ reſpexit humilitatē no-
ſtram ꝛ laborē atq̄ anguſtiā:
ꝛᵛ eduxit nos de egypto i ma-
nu forti ꝛ ˣ brachio extento:
in ingentiʸ pauore: in ſignisᶻ
atq̄ ᵃ portentis: ꝛ introduxit
ad locū iſtū: ꝛ tradidit nobis
mitias. Dicit hic Ra.Sa. ꝙ ꝑmitie ꝙtum ad terre naſcen-
tia de ſeptem rebus tm̄ dabant. ſcilicz de frumento: ordeo
vinea: oliua: malogranato: ficu: ꝛ palma. de alijs aūt
fructibus ſeu terre naſcentibus non tenebant dare. vnde
ſaluator Matth. xxiij. ca. imꝓperat phariſeis ꝙ ſub oſtē-
tatione maioris
iuſticie decima-
bant mentam ꝛ
anetum. ꝛ talia
minima ad que
non tenebantur
ꝛ ſcōm aliquos
doctores nr̄os
ḡuiora legis ad
que neceſſario
aſtringebantur
relinquētes. Ꝛ
aūt ibidē ſub-
ditur. Hec oꝓ-
tuit facere ꝛ illa
non omittere: li
oꝓtuit nō vi-
dē poſſe referri
ad vtrūq̄. quia
tunc eſſet neceſ-
ſitas eadē facie-
di hec ꝛ illa: q̄
nō omittere ali-
quid idem ē qđ
facere illud: qđ
tamen ſaluator
intēdit excludē.
Et ideo ſaluator
addidit: Et illa
nō omittere. ad
oñdēdū ꝙ ſolue
decimas de tali-
bus minimis nō
erat malū de ſe
ſed bonū: q̄uis
non eſſet neceſ-
ſariū. dabantur
etiā primitie de
lana. ut habetur
ſ. xviij. ca. m
Pergeſq̄ ad lo-
cum. ſ. in hieru-
ſalem. ꝛ idem in-
telligendū eſt de
alijs locis: vbi
fuit archa dñi:
ꝛ cultus diuinꝰ
pꝰ acquiſitionē
terre ꝑmiſſionis: ꝛ anteq̄ cultꝰ ille eſſet in hieruſalem. n
Profiteor hodie coꝝ dño. ope ꝛ oꝛe bñficia ei⁹ recognoſcē-
do. o Ponet ante altare. In hebreo dr ventilabit: q̄ ſa-
cerdos ſupponebat manꝰ ſuas manib⁹ offerentis ꝛ tenentis
primitias ſuas: ꝛ eleuabat ſurſū: ꝛ retrahebat deorſum:
ꝛ poſtea vertendo ad quatuor ptes orbis: ad deſignandū
ꝙ ille cui talia offerebant erat dominus celi ꝛ terre ꝛ totiꝰ
orbis ſiue creature. p Syrus ꝑſequebaꝰ patrē meū. q:
laban qui fuit de meſopotamia ſyrie ꝑſecutus eſt iacob: ut
habet Geñ. xxxj. qui fuit pater totius ꝓpli iſrael. q Qui
deſcendit in egyptū. fame vrgente: ut habet Geñ. xlvj. ca.
r In pauciſſimo numero. ſ. in ſeptuaginta aiab⁹: ut ibi-
dem dicit: s Creuitq̄ in gentē magnā. q: cū exiuerūt
de egypto fuerūt ſexcenta milia abſq̄ paruulis ꝛ mulierib⁹
Exo. xij. ca. t Afflixerūtq̄ nos egyptij. ut dr Exo. j. v
Et eduxit nos in manu forti. egyptios plagis percutiendo.
x Et brachio extento. eos in mare ſubmergēdo. y In
ingenti pauore. quia alie gentes ex auditu talium fuerunt
territe. z In ſignis de celo datis. ut in colūna ignis ꝛ
nubis ꝛ deſcenſu mane. a Atq̄ portentis. in ęra datis

ut in eductione aquarum & petra. cetera patent vsq; ibi: a Epulaberis in omnib⁹ bonis. nō de primitijs que erāt sacerdotū: sed de oblationib⁹ pacificis quarū maior pars erat offerentiū. b Quādo cōpleueris. Hic describitur cōfessio gratitudinis in redditione decimarū. cum dicit:

terrā lacte & melle manantē. Et idcirco nūc offero p̄mitias frugū terre: quam dñs deus dedit mihi. Et dimittes eas in ꝓspcū dñi dei tui: & adorato dño deo tuo: epulaberis [a] in oib⁹ bonis que dñs deus tu⁹ dederit tibi & domui tue: tu & leuites & aduena q̄ tecū est. Quādo [b] compleueris decimā cunctarū frugū tuarū: anno [c] decimarū tertio dabis [b] leuite & [c] aduene & pupillo & vidue ut comedāt intra portas tuas & saturent̄: loquerisq; [d] in cōspectu dñi dei tui. Ablatuli [g] q̄ sanctificatū est de domo mea: & [b] dedi illud leuite & aduene & pupillo ac vidue sicut iussisti mihi. Non [h] preteriui mādata tua nec sum oblit⁹ imperij tui. Non [k] comedi ex eis in luctu meo: nec [l] separaui ea in qualibet [m] immūditia: nec [n] expendi ex bis q̄cq; in re funebri. Obediui voci dñi dei mei: & feci oia sicut p̄cepisti mihi. Respice de habitaculo sc̄uario tuo: & de excelso celoꝝ habitaculo & benedic ꝓlo tuo israel: & tre quā dedisti nobis sicut iurasti patrib⁹ nr̄is: terre lacte & melle manāti. [o] Hodie dñs deus tuus p̄cepit tibi ut [p] facias mandata hec atq; [q] iudicia: ut custodias & impleas ex [r] toto corde tuo & ex tota aīa tua. Dominū [s] elegisti hodie: ut sit tibi deus & ambules in vijs eius ut custodias cerimonias illius & mādata atq; iudicia: & obedias eius imperio. Et [t] dñs elegit te hodie ut⁹ sis ei ꝓl's peculiaris sicut locut⁹ est tibi: & custodias oīa p̄cepta illius. & [u] faciet te excelsiorem cunctis gentibus: quas [v] creauit in laude & nomē & gloriā suā: ut sis ꝓl's scūs dñi dei tui sicut locut⁹ est. XXVII

Recepit [w] aūt moyses & seniores ꝓl'o israel dicentes: Custodite omne mādatū q̄ p̄cipio vobis hodie: Cūq; [x] transieris iordanē i terrā quā dñs deus tuus dabit tibi: eriges ingentes lapides & calce leuigabis eos ut [y] possis i eis scribere oīa verba legis hui⁹ iordane trās/misso: ut introeas terrā quā dñs deus tu⁹ dabit tibi: terrā lacte & melle manantē: sicut iurauit patrib⁹ tuis. Cū ergo trāsieris iordanē erige lapides quos ego hodie p̄cipio tibi in mōte hebal: & leuigabis eos calce: & [z] edificabis ibi altare domino deo tuo de lapidibus quos ferrum nō tetigit: & de saxis informib⁹ & impolitis: & dices in eis omnia verba legis huius manifestissime. Altare domini dei tui de integris lapidibus edificabis: & offeres in eo holocaustum domino deo tuo: & immolabis victimas pacificas: comedesq; ibi & epulaberis coram domino deo tuo: & letaberis in conspectu eius tu & omnis domus tua: tu & leuites & aduena q̄ tecū est. Attende & audi israel: hodie factus es populus domini dei tui. Audies ergo vocem eius: & facies mandata & iudicia q̄ ego p̄cipio tibi hodie. Precepitq; moyses populo die illo dicens: Hi stabunt ad benedicendum populo super montem garizim: cum transieritis iordanem: Simeon: leui: iuda: issachar: ioseph: & beniamin. Hi autem stabunt ad maledicendum super montem hebal: ruben: gad: aser: zabulon: dan: & nepthalim. Respondebuntq; leuite & dicent omni viro israel voce excelsa: Maledictus homo qui facit sculptile & conflatile: abhominationem domini opus manuum artificis: & ponit illud in abscondito. Et respondebit omnis populus & dicet: Amen. Maledictus qui non honorificat patrem suum & matrem suam. Et dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui transfert terminos proximi sui. Et dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui errare facit cecum in via. Et dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui pervertit iudicium aduene pupilli & vidue. Et dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui dormit cum uxore patris sui: revelavit enim operimentum lectus patris sui. Et dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui dormit cum omni iumento. Et dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui dormit cum sorore sua ex patre suo vel matre. Et dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui dormit cum socru sua. Et dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui percutit proximum suum occulte. Et dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui accipit munera ut percutiat animam sanguinis innocentis. Et dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui non permanet in sermonibus legis huius & non implet eos opere. Et dicet omnis populus: Amen. XXVIII

Si [a] audieris vocem domini dei tui: ut custodias & facias omnia mandata eius que ego p̄cipio tibi hodie: faciet te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gentibus terre. Venientq; super te omnes benedictiones iste & apprehendent te: si tamen audieris vocem domini dei tui. Benedictus tu in ciuitate: & benedictus in agro. Benedictus fructus ventris tui & fructus terre tue: fructus iumentorum tuorum: greges armentorum tuorum & caulę ouium tuarum. Benedictum horreum tuum & reliquum supellectilis tue. Benedictus eris ingrediens & benedictus egrediens. Mittet dominus in te famem & pestilentiam & vastitatem in cunctis in quibus manum tuam miseris: donec conterat te & deleat velociter propter nequitiam adinventionum tuarum: quibus dereliquisti me. Adhereat domino pestilentia donec consumat te de terra ad quam ingredieris possidendam. Percutiat te egritudine & febre & frigore & estu & aeris corruptione & rubigine: & persequantur te donec pereas. Sit tibi celum desuper quasi es: & terra quam calcas ferrea. Det dominus imbrem terre tue pulverem & cinerem de celo descendat super te: donec conteraris. Tradat te dominus corruptum coram inimicis tuis: per vnam viam egredieris contra eos & per septem fugies coram eis: & dispergeris in cunctis regnis terre. Erit cadaver tuum in escam omnibus volucribus celi & bestijs terre: & non erit qui abigat. Percutiat te dominus vlcere egypti & inguinibus & scabie & prurigine: de quibus curari non possis. Percutiat te furore & amentia & cecitate mentis: palpes in meridie sicut palpare solet cecus in tenebris: & non dirigas vias tuas. Eris autem calumniam patiens omnibus diebus: & vi opprimeris nullo liberante. Desponsabitur tibi mulier: & alius dormiet cum ea. Edificabis domum & non habitabis in ea. Plantabis vineam & non vindemiabis eam. Bos tuus immolabitur coram te & non comedes ex eo. Asinus tuus rapietur in conspectu tuo & non restituetur tibi. Oues tue dabuntur inimicis tuis: & non erit qui te adiuuet. Filij tui & filie tue tradentur alteri populo: videntibus oculis tuis & deficientibus ad eos tota die: & non erit fortitudo in manu tua. Fructus terre tue & omnes labores tui comedet populus quem ignorabas: & eris calumniam patiens & oppressus cunctis diebus. Et insanies ad spectum oculorum tuorum quę videbis. Percutiat te dominus vlcere pessimo in genibus & in femoribus: a planta pedis usq; ad verticem tuum: in quo curari non possis. Ducet te dominus & regem tuum quem constituisti super te in gentem quam ignorabas tu & patres tui: & ibi seruies diis alienis ligno & lapidi. Et eris in stuporem & in proverbium & in fabulam cunctis populis ad quos ducet te dominus. Semen multum ejicies in agrum & modicum congregabis: quia locusta consumet. Vineam plantabis & colas & vinum non bibes neque colliges: quia vermis comedet. Olivam habebis in cunctis terminis tuis & non ungueris oleo: quia fructus eius excidet. Filios & filias generabis & non habebis eos: quia ducentur in captiuitatem. Omnia ligna tua & fructus terre tue robigo consumet. Aduena qui habitat in medio tui ascendet super te per gradum: tu descendes per ruinam. Ipse fenerabit tibi & tu non fenerabis ei: ipse erit in caput & tu eris in caudam. Venient super te omnes maledictiones iste & persequentur te & apprehendent donec conteraris: quia non audisti vocem domini dei tui: ut custodires mandata & cerimonias eius que precepit tibi. Et erunt in te in signum & in ostentum & in semine tuo usq; in sempiternum: eo quod non seruieris domino deo tuo in gaudio & letitia cordis: propter habundantiam omnium. Seruies ergo inimico tuo quem mittet dominus deus tuus in te: in fame & in siti & in nuditate & in penuria omnium: & ponet jugum ferreum super cervicem tuam donec conterat te. Adducet dominus super te gentem de longinquo & de extremis terre finibus: velut impetu aquile volat: gentem cuius linguam ignorabis: gentem procacem que non habet reverentiam senis & puerum non miserabitur. Et comedet fructum iumentorum tuorum & fructum terre tue donec pereas: & non relinquet tibi triticum vinum & oleum: armenta boum & greges ouium donec te faciat perire. Et obsidebit te in cunctis urbibus tuis: donec corruant muri tui excelsi & munitissimi in quibus habes fiducias per totam terram tuam. Et comedes fructum ventris tui: carnes filiorum tuorum & filiarum tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi in obsidione & in vastitate qua atterent te inimici tui. Homo delicatus in te & nimis luxuriosus: & qui vix humum pede tangere consuevit: invidebit fratri suo & uxori quam diligit & reliquis filiis suis quos genuit: ne det eis de carnibus filiorum suorum quas comedet: eo quod nihil aliud habeat in obsidione & in vastitate qua atterent te inimici tui in cunctis urbibus tuis. Mollis & delicata mulier: que super humum ingredi non valebat pre nimia teneritudine & delicijs: invidebit viro suo quem diligit & filio suo & filie: secundinis que egrediuntur de medijs natibus eius & liberis quos parit: comedens eos pre inopia omnium occulte in obsidione & in vastitate qua atterent te inimici tui intra portas tuas. Si non custodieris & feceris omnia verba legis huius que scripta sunt in libro isto: ut timeas nomen gloriosum & horribile hoc: dominum deum tuum. Et magnificabit dominus plagas tuas & plagas seminis tui: plagas magnas & diuturnas: infirmitates pessimas & perpetuas. Et conuertet omnes egritudines egypti quas timuisti: & adherebunt tibi. Insuper & omnem infirmitatem & plagam que non est scripta in libro legis huius: inducet dominus super te donec conteraris. Et remanebitis pauci numero: pro eo quod fuistis quasi stellę celi multę: quia non audisti vocem domini dei tui. Et erit sicut lętatus est super vobis bene facere & multiplicare vos: ita lętabitur super vobis perdere & conterere vos: & auferemini de terra ad quam ingredieris possidendam. Dispergetque te dominus in omnes populos a finibus terre usq; ad terminos eius: & ibi seruies diis alienis quos ignorabas tu & patres tui: ligno & lapidi. Et inter gentes illas non requiescet: nec erit requies pedibus tuis. Dabit autem dominus ibi cor pauidum & deficientes oculos & animam merentem. Et erit vita tua quasi pendens ante te: timebis die ac nocte & non credes vitę tue. Mane dices: Quis mihi det vesperum? & vespere dices: Quis mihi det mane? propter cordis tui formidinem qua pauebis: & propter visa oculorum tuorum que videbis. Et reducet te dominus classibus in egyptum per viam de qua dixi tibi: ut ultra non videas eam. Et ibi venundabimini inimicis vestris in seruos & ancillas: & non erit qui emat. Hec sunt verba pactionis quam precepit dominus moysi ut feriret cum filijs israel in terra moab: preter pactum quod pepigerat cum eis in horeb. Vocauitque moyses omnem israel & dixit ad eos: Vos vidistis omnia que fecit dominus coram oculis vestris in terra egypti pharaoni & seruis eius & vniuerse terre illi: temptationes magnas quas viderunt oculi tui signa & prodigia illa grandia. Et non dedit dominus vobis cor intelligens & oculos videntes & aures audientes usq; in presentem diem. Ego duxi vos quadraginta annis per desertum: non sunt attrita vestimenta vestra de tribus tuis & calciamenta pedum vestrorum non sunt consumpta. Panem non comedistis & vinum & omne quod inebriare potest non bibistis: ut sciretis quia ego dominus deus vester. Et venistis ad locum istum: egressusque est sehon rex esebon & og rex basan in occursum nobis ad prelium: & percussimus eos. Et tulimus terram eorum: & dedimus eam in possessionem rubenitis & gaditis & dimidie tribui manasse. Custodite ergo verba pacti huius & implete ea: ut intelligatis cuncta que facitis. Vos omnes stetistis hodie coram domino deo vestro: principes vestri & tribus vestre: maiores natu & doctores: cuncta multitudo virorum israel: parvuli vestri & uxores vestre: & aduena qui habitat in medio castrorum vestrorum: exceptis his qui ligna vobis cedunt & aquam portant: ut transeatis in fedus domini dei tui & in execrationem eius quod hodie domini deus tuus percutit. Ut suscitet te hodie populum sibi: & ipse sit deus tuus sicut locutus est tibi & sicut iurauit patribus tuis abraham ysaac & iacob. Non vobis solis ego hec pactum & execrationem hanc scribo: sed cum hic nobiscum hodie coram domino deo nostro stat: tam eis qui non sunt hodie nobiscum. Scitis enim quomodo habitauerimus in terra egypti: & quomodo transierimus per medias gentes quas preterivimus. Et vidistis abhominationes eorum & idola: lignum & lapidem argentum & aurum que apud eos erant. Ne forte sit in vobis vir aut mulier aut familia aut tribus que hodie cor habeat auersum a domino deo nostro: & vadat & seruiat diis gentium illarum: ne sit in vobis radix germinans fel & amaritudinem. Et cum audierit verba maledictionis huius benedicat sibi in corde suo dicens: Pax erit mihi & ambulabo in prauitate cordis mei: ut addat ebrietati siti. Non concedet dominus illi: sed tunc fumus furor eius & zelus viri illius ardebit contra hominem illum: & descendent super eum omnes maledictiones que scripte sunt in libro isto: & delebit dominus nomen eius sub celo. Et separabit eum in malum de cunctis tribubus israel: iuxta omnes maledictiones fedus que scripte sunt in libro legis huius. Et dicet generatio altera filiorum vestrorum qui nascentur de vobis: & peregrinus qui de terra procul venerit: videntes plagas terre illius & infirmitates quibus infirmata est: sulphur & salem & omnem terram eius exustam: ne seminari quidquam nec germinare nec herbam ullam oriri posse in ea: sicut subversionem sodome & gomorre adame & seboim que subvertit dominus in furore & ira sua. Et dicent omnes gentes: Quare fecit dominus sic terre huic? quis est hic furor ire eius tam grandis? Et respondebunt: Quia dereliquerunt pactum domini dei patrum suorum quod pepigit cum eis quando eduxit eos de terra egypti: & abierunt & seruierunt diis alienis & adorauerunt eos: deos quos ignorabant & quos nullo modo dederat eis. Idcirco furor domini succensus est contra terram illam: ut induceret super eam omnes maledictiones que scripte sunt in libro isto. Et euulsit eos dominus de terra sua in ira & furore & indignatione magna: & proiecit in terram alienam sicut hodie cernitur. Quę abscondita sunt domino deo nostro: revelata autem nos & filios nostros usq; in sempiternum: ut faciamus omnia verba legis huius. Cum autem venerint super te omnia verba hec benedictionis & maledictionis que proposui coram te: & reuocaueris ea ad cor tuum inter omnes gentes in quas eiecit te dominus deus tuus: & conuersus ad dominum deum tuum audieris vocem eius tu & filij tui in toto corde tuo & in tota anima tua: sicut ego precipio tibi hodie: cuncta que precepit tibi dominus deus tuus reuocabit: & miserebitur tui. Et reuertetur & congregabit te de cunctis populis in quos dispersit te dominus deus tuus. Si fuerit vsq; ad extremum celi: inde te eruet & inde tollet. Et introducet te dominus deus tuus in terram quam possederunt patres tui: & possidebis eam & benefaciet tibi & multiplicabit te super patres tuos. Circumcidet dominus deus tuus cor tuum & cor seminis tui: ut diligas dominum deum tuum in toto corde tuo & in tota anima tua: & viuas. Et omnes maledictiones has conuertet dominus deus tuus super inimicos tuos & eos qui te oderunt & persecuti sunt. Tu autem reuertere & audi vocem domini: & facies mandata eius que ego precipio tibi hodie. Et abundare te faciet dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum in fructu ventris tui & in fructu iumentorum tuorum & in fertilitate terre tue. Reuertetur enim dominus ut gaudeat super te in bonis: sicut gauisus est super patribus tuis. Si audieris vocem domini dei tui: & custodieris mandata eius & cerimonias que scripte sunt in libro legis huius: & conuersus ad dominum deum tuum in toto corde tuo & in tota anima tua. Mandatum hoc quod ego precipio tibi hodie: non supra te est neque procul positum. Non in celo situm: ut possis dicere: Quis ascendet pro nobis in celum & inde illud tollet ad nos: & audire nos faciet & opere complebimus? Neque trans mare positum: ut causeris & dicas: Quis transfretabit pro nobis mare & illud ad nos deferet: & audire nos faciet & opere complebimus? Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo & in corde tuo: ut facias illum. Ecce ego hodie proposui coram te vitam & bonum & e contrario mortem & malum: quod precipio tibi hodie ut diligas dominum deum tuum & ambules in viis eius & custodias mandata illius & cerimonias & iudicia: & viuas & multiplicatus benedicat tibi dominus deus tuus in terra ad quam ingredieris possidendam. Si autem auerterit cor tuum & nolueris audire: & errore deceptus adoraueris deos alienos & seruieris eis: predico vobis hodie quod pereatis & non diu habitetis super terram ad quam transgresso iordane ingredieris possidendam. Testes invoco hodie celum & terram quod proposuerim coram vobis vitam & mortem: benedictionem & maledictionem. Elige ergo vitam ut & tu viuas & semen tuum: & diligas dominum deum tuum & obedias voci eius & illi adhereas. Ipse enim vita tua & longitudo dierum tuorum: ut habites in terra quam iurauit dominus patribus tuis abraham ysaac & iacob ut daret eis. Vocauitque moyses omnem israel & dixit ad eos: Centum viginti annorum sum hodie: non possum ultra egredi & ingredi: dominus quoque dixit mihi: Non transibis iordanem istum. Dominus deus tuus ipse transibit ante faciem tuam: ipse delebit omnes gentes has coram te & possidebis eas. Iosue ipse transibit ante faciem tuam sicut locutus est dominus. Faciet autem eis sicut fecit sehon & og regibus amorreorum & terre eorum quos disperdidit. Tradetque eos dominus coram facie vestra: & facietis eis iuxta omne mandatum quod precepi vobis. Viriliter agite & confortamini: nolite timere nec paueatis eos: quia dominus deus tuus ipse est dux tuus & non dimittet nec derelinquet te. Vocauit ergo moyses iosue & dixit ad eum coram omni israel: Confortare & esto robustus: tu enim introibis cum populo isto terram quam iurauit dominus patribus eorum ut daret eis: & tu eam sortiendo possidebis. Dominus ipse ante faciem tuam ibit: ipse erit cum eo & non dimittet nec derelinquet te. Ne timeas nec paueas. Scripsit ergo moyses canticum hoc: & docuit filios israel. Dixitque dominus ad moysen: Ascende ad montem abarim istum: & videbis terram quam dabo filijs israel. Cumque aspexeris eam: appone ad populum tuum sicut frater tuus aaron mortuus est in monte hor & appositus est populo suo. Quia peccastis contra me in medio filiorum israel ad aquas contradictionis in cades in deserto sin: & non sanctificastis me in medio filiorum israel. Videbis ergo terram ex aduerso & non ingredieris eam: terram quam ego dabo filijs israel. Hec est benedictio qua benedixit moyses homo dei filijs israel ante mortem suam. Et dixit: Dominus de sinai venit: & ortus est nobis de seir: apparuit de monte pharan: & cum eo milia sanctorum. In dextera eius ignea lex. Etenim diligit populos: omnes sanctos eius in manu tua sunt: & ipsi pedibus tuis subiacebunt: & accipient de doctrina tua. Legem mandauit nobis moyses hereditatem multitudini iacob. Et fuit in vltione dilectus rex: cum congregati sunt principes populi: pariter omnes tribus israel. Viuat ruben & non moriatur: & sit parvus numero. Hec autem benedictio iude: & hec ad populum suum: Exaudi domine vocem iude & ad populum suum introduc eum. Manus eius pugnabunt pro eo: & auxiliator contra hostes eius eris. Et de leui ait: Thesbi & vrim tua viro sancto tuo quem probasti in tentatione & iuxta aquas contradictionis. Qui dixit patri suo & matri sue: Nescio vos: & fratres suos non agnouit & filios suos ignorauit. Hi custodierunt eloquium tuum & pactum tuum seruauerunt. Iudicia tua docebunt iacob & legem tuam israel. Ponent incensum in furore tuo & holocaustum super altare tuum. Benedic domine fortitudini eius & opera manuum illius suscipe. Percute dorsum resistentium ei & eorum qui oderunt eum: ut non consurgant. Et de beniamin ait: Amator domini habitabit confidenter in eo: protector eius die ac nocte & inter humeros illius requiescet. De ioseph quoque ait: Benedicta a domino terra eius de pomis celi & rore atque abysso subiacente. De pomis fructuum solis & germinibus lunaribus. De vertice montium antiquorum & de collibus eternis. De frugibus terre & plenitudine eius: & beneplacito habitantis in rubo. Veniat benedictio super caput ioseph & super verticem nazarei inter fratres suos. Primogenitus tauri pulchritudo eius: cornua rinoceri cornua eius: in ipsis gentes simul usq; ad terminos terre. Hi multitudo ephraim & hi milia manasse. De zabulon quoque ait: Lętare zabulon in exitu tuo & issachar in tabernaculis tuis. Populos ad montem vocabunt: ibi immolabunt victimas iustitie. Quia abundantiam maris sugent & thesauros absconditos arene. De gad autem ait: Benedictus qui dilatat gad. Quasi leena requiescit: & rapit brachium cum vertice. Et vidit principatum suum: quia ibi pars prefecti reposita est. Et venit principium populi: iustitiam domini fecit & iudicia eius cum israel. De dan ait: Catulus leonis dan fluet de basan. De nepthalim ait: Nepthalim abundantia perfruens & benedictionibus domini plenus: mare & meridiem possidebit. De aser ait: Benedictus in filijs aser: sit placabilis fratribus suis & tingat in oleo pedem suum. Calciamenta tua ferrea & es: & sicut dies senectutis tue ita & fortitudo tua. Non est alius deus rectus sicut deus iesurun: ascendens celum auxiliator tuus & gloria sua per nubes. Habitaculum dei refugium: & subtus brachia eius sempiterna. Delebit a facie tua inimicum & dicet: Conterere. Habitabit israel confidenter & solus: oculus iacob in terra frumenti & vini: celi quoque eius rore benedicent ei. Beatus es israel: quis similis tui populus qui salvaris in domino? clypeus auxilij tui & gladius gloriationis tue. Negabunt inimici tui te esse: & tu eorum colla calcabis. Ascendit moyses de campestribus moab super montem nabau: in verticem phasga contra hiericho: ostenditque ei dominus omnem terram galaad usq; dan & vniuersum nepthalim & terram ephraim & manasse & omnem terram iuda usq; ad mare nouissimum & australia & campestria circa hiericho ciuitatem palmarum usq; segor. Dixitque ad eum dominus: Hec est terra pro qua iurauit abraham ysaac & iacob dicens: Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis: ad illam non transibis. Mortuusque est ibi moyses seruus domini in terra moab iubente domino. Et sepelierunt eum in valle terre moab contra phogor: & nullus scit homo sepulchrum eius usq; in presentem diem. Centum viginti annorum erat moyses cum mortuus est: non caligauerunt oculi eius nec fortitudo eius fracta est. Flueruntque filij israel triginta diebus in campestribus moab: & impleti sunt dies fletus et luctus moysi. Iosue autem filius nun repletus est spiritu sapientie: quia moyses posuerat manum suam super eum: & audierunt eum filij israel & fecerunt sicut preceperat dominus moysi. Non surrexit ultra propheta in israel sicut moyses: quem nouerit dominus facie ad faciem: in cunctis signis atque portentis que misit eum facere in terra egypti pharaoni & seruis eius & vniuerse terre illi: & cuncta manu forti & horribilibus visionibus que fecit moyses coram omni israel.

---

a Epulaberis in omnib⁹ bonis. nō de primitijs que erāt sacerdotū: sed de oblationib⁹ pacificis quarū maior pars erat offerentiū. b Quādo cōpleueris. Hic describitur cōfessio gratitudinis in redditione decimarū. cum dicit: c Anno decimarū tertio. qō exponunt aliqui eo q̄ tertio āno erant tres decime: ut dicunt. vna enī erat ad sustentationem leuitarum. secūda erat de nouē p̄bus residuis & ista portabat in hierusalem. & inde epulabātur offerentes cum suis familijs & leuitis. & fiebat similiē singulis annis. tertia fiebat tertio anno solum: & dabat pauperibus: sed secunda decima q̄ abistis ponit: videt conficta: quia nō habet ex textu nec ex glosa: sed solū due alie: ut habitum est supp. xiiij. ca. & ideo dicendū q̄ cum dicitur: Anno decimar. ctio. intelligunt iste due decime. s. prima que erat leuitarū. & alia que erat pauper que ante fiebāt anno ctio. & iō dicit anno decimarū i plurali. duobus ꝓo ānis p̄cedentibus fiebat tm̄ prima: q̄ erat leuitarum. d Dabis leuite. s. primā decimā que leuitis debebat. e Et aduene & pupillo & vidue. aliam decimā que pro pauperibus fiebat. f Loquerisq; in conspectu domini. profitendo eius bonitatem. g Ablatuli q̄ sanctificatū est. In hebreo habetur: abstuli q̄ sanctificatū est de domo mea. i. separaui ab alijs rebus ad vsū meū ptinentib⁹. h Et dedi illud leuite & cē modo iam expositō. ideo littera nra que habet attuli: videt falsificata vitio scriptor̄ ꝓpter similitudinē dictionū: q: decime predicte que vocant hic sanctificatū nō afferebant in hierusalē: sed dabant leuitis & pauperib⁹ ad domū decimantium venientibus. nisi forsitan in casu: ut si in tertio anno esset de eis aliquod residuū: q̄ non fuisset leuitis & pauperibus traditū: tūc debebat apportari in hierusalem. i Nō preteriui mandata tua. hoc nō dicebat ad sui ipsius cōmendationē: sed agendo gratias deo qui voluntatem & fortitudinem dederat homini adimplendi mandata eius: sicut Ezechias dixit Isa. xxxviij. Memento domine quō ambulauerim coram te in veritate & corde perfecto. k Non comedi ex eis in luctu meo. i. tempore indigētie mee non consumpsi talia i vsus meos. l Nec separaui ea in qualibet immunditia. quia illud q̄ separabatur pro decima: debebat esse mundū ex parte rei separate: ita q̄ nō esset polluta ex cōtactu alicuius rei immunde. Similiter ex parte hominis separantis qui debebat esse mund⁹ quādo talia separabat. Aliter etiā exponit. m In qualibet immunditia. i. ad aliq̄ ptinens ad idolatriā: que in scriptura immunditia nominatur. n Nec expendi ex bis quicq̄ in re funebri. faciēdo inde conuiuia in sepulturis aut anniuersarijs mortuorum. cetera patent. o Hodie dominus deus tuus. Hic ponit intenta cōclusio ꝓtum ad partē secundā: que est de obedientia i diuinis mādatis. cum dicit: Hodie dominus deus tu⁹ p̄cepit tibi tē. ad est semp debes esse parat⁹ ad obediendū diuinis mandatis acsi p̄sentialiter preciperet tibi sicut fecit in monte synai. p Ut facias mandata. ꝗtū ad moralia. q Atq; iudicia. ꝗtū ad iudicialia. r Ex toto corde tuo & ex tota anima tua. hoc expositū est supp. vj. ca. s Dominū elegisti hodie. i. hoc semp debet esse in corde tuo sicut q̄n elegisti eū in monte synai legē recipiendo. t Et dñs elegit te hodie. id ē ita familiariē se habet ad te & habebit. sicut se habuit in mōte synai. dū tamē obediās ei. v Ut sis ei ꝓl's peculiaris. i. singulariter dilectus. x Et faciet te excelsiorem cuncris gentibus. in sanctitate fama & potestate: qō adimpletū est in xpo. y Quas creauit in laude & nomē & gloriā suam: ut sis populus sanctus domini dei tui sicut locutus est. quia quicquid est excellentie & boni in quacunq; creatura. ordinatur finaliter ad gloriam dei. z Cap. xxvij.

Recepit aūt moyses & seniores populo israel dicētes. Deceſt tertia pars principalis huius libri: in qua excitatur populus ad reuerentiam & obseruationem legis per benedictiones obseruatoribus conferendas: & maledictiōes transgressoribus inferendas. Et primo ponitur benedictionū & maledictionū institutio. secundo earum imprecatio. ca. xxviij. tertio earum susceptio. ca. xxix. quarto maledictionū mitigatio xxx. ca. Circa primū preponit institutionis actus. secundo subditur pronunciationis modus. ibi: Et pronunciabunt leuite: Circa primū describitur tempus. cum dicit: a Cumq; transieris iordanē in terram quam dominus deus tuus dabit tibi. quia ante ingressum terre promissionis non debebant iste benedictiones & maledictiones fieri: sed postea fuerunt facte: ut habetur Josue. viij. ca. Secundo describitur solēnitatis rit⁹ in decalogi descriptione: & altaris edificatione: & holocaustorū immolatione. b Ut possis in eis scribere omnia verba legis hui⁹ iordane transmissō. s. decem precepta decalogi: q: oīa alia nō possent ibi scribi. c Et edificabis ibi altare de lapidib⁹

quos ferrū non tetigit causa. huius dicta est Exo. xx. ca. in fine. Tertio tangit locꝰ cū subdit: Hi stabūt ad bñdicendū dño sup montē gariçim. ⁊ cum subdit post: a Et e regione isti sta. ad maledi. in mōte ebal. Sunt enī duo monticuli ꝓpinqui ⁊ ꝓpe ciuitatē sicḋm. b Et pnũciabūt. Hic ꝓnter ponit pnũciationis modꝰ. Et ꝑ circa obseruationē ⁊ transgressionē aliquoꝝ preceptorū specialiter. 2° totius legis generaliē ibi: Maledictꝰ. Circa primū dicit: Et pnunciabūt leuite. s. benedictiones ⁊ maledictiones. sed ꝓtra b vidē qō iam dictū ē qꝛ tribus leui est ꝛe stantib⁹ ad bñdicēdū. Ad qō dicunt aliq expositores qꝛ sacerdotes ⁊ leuite ꝑmo cum archa ascēdebāt mōtē gariçim: ⁊ pnũciabāt ibi bñdictiões: ⁊ ꝑ⁹ ibi existēs ꝑ singulos respondebat amē. ⁊ post ad maledicēdū cū archa ascēdebāt mōtē ebal. ⁊ ꝑ⁹ ibi existēs rñdebat amen: tū sup tribus leui noiata est cū bñdicentib⁹ tm̃: ad ꝛesignādū qꝛ ad plātos ⁊ rectores ecclesie ꝓr se ꝓtinet bñdicere: nō aūt maledicere nisi ꝑ accidēs ꝑ peccantiū cōtumacia. Ra. Sa. dic qꝛ sex tribꝰ stabāt in monte gariçim: ita qꝛ ioseph accipiat bꝰ ꝑ duabus tribubus. s. ephraim ⁊ manasse: sex aūt alie erāt in monte ebal. Sacerdotes āt ⁊ leuite erāt in medio duoꝝ montiū. ⁊ ꝑ vertebāt facies suas ꝑ⁹ sus mōtē gariçim: ⁊ pnũciabāt vnā benedictionē ꝑ modū q̄ post dicef: ⁊ ois ꝑ⁹ existens in vtroq monte rsp̃ōdebat amen. ꝑ⁹ ea vertebant facies suas ad mōtē ebal ꝓnũciando maledictionē oppositā. ⁊ ꝑ⁹ hinc ⁊ inde rsp̃ōdebat amē. offeres sup eo holocausta dño deo tuo: ⁊ imolabis hostias pacificas comedesq ibi ⁊ epulaberis coram dño deo tuo. Et scribes sup lapides oīa verba legis hui⁹ plane ⁊ lucide. Dixeruntq moyses ⁊ sacerdotes leuitici generis ad oēm israelē Attende ⁊ audi israel. Hodie factus est populus dñi dei tui Audies vocem eius: ⁊ facies mandata atq iusticias quas ego precipio tibi. Precepitq moyses populo in die illo dicens: Hi stabunt ad benedicendū domino sup mōtē gariçim iordane transmisso: symeon: leui: iudas: isachar: ioseph ⁊ beniamin. Et c e regiōe isti stabūt ad maledicendū in monte ebal: ruben: gad: ⁊ aser: zabulō: dan: ⁊ neptalim Et d pnũciabūt leuite: dicētq ad omnes viros israel excelsa voce. Maledictus e homo qui facit sculptile ⁊ conflatile abominationē dñi: opꝰ manuū artificū: ponitq illud i absc̃ōdito. Et respondebit ois ꝑ⁹ ⁊ dicet: amen. Maledictus f q̄ non honorat patrē suū ⁊ matrem suā. Et dicet ois populꝰ amen. Maledictus g qui trāsfert terminos proximi sui. Et dicet omnis populus amen. Maledictus h qui errare facit cecum in itinere. Et dicet omnis ꝑ⁹ amē. Maledictꝰ qui puertit iudiciū aduene pupilli ⁊ vidue. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cū vxore patris sui ⁊ reuelat opimentū lectuli ei⁹. Et dicet omnis populus amē Maledictus qui dormit cum omni iumēto. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum sorore sua filia patris sui uel matris sue. Et dicet ois ꝑ⁹ amen. Maledictus qui dormit cum socru sua. Et dicet ois populꝰ amē. Maledictus qui clam percusserit proximū suū. Et dicet ois ꝑ⁹ amen. Maledictus qui dormit cum vxore proximi sui. Et dicet omnis populꝰ amen. Maledictus qui accipit munera ut percutiat animā sāguinis innocētis. Et dicet ois populus amē. Maledictus i qui nō pmanet ī sermonib⁹ legis huius: nec eos ope pficit. Et dicet ois populꝰ amē. XXVIII

J aūt k audieris vocē domini dei tui ut facias atq custodias oīa mādata eius que ego precipio tibi hodie: faciet te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gentib⁹ que versant in terra. Venientq sup te vniuerse benedictiones iste ⁊ apprehendēt te: si tamē ꝓcepta eius audieris. Benedictꝰ tu in ciuitate: ⁊ benedictus in agro Benedictus fructus ventris tui ⁊ fructꝰ terre tue: fructusq iumētoꝝ tuoꝝ greges armentoꝝ tuoꝝ ⁊ caule ouiū tuarū. Bñdicta l horrea tua: ⁊ m bñdicte reliquie tue. Bñdictus n

Dicunt tū illi qui erant in monte gariçim stare ad bñdicendum eo qꝛ sacerdotes ⁊ leuite ꝓnũciando bñdictiones vertebant facies suas ad illos. ⁊ eodē modo dicunt alij stare ad maledicēdū Qꝛ aūt leui numerat int̃ bñdicentes tm̃: rō iam dicta est. Pōt etiā dici qꝛ aliqui de tribu leui erāt in mōte gariçim: qꝛ nō oēs erāt necessarij ad pnũciandū bñdictiones: ꝑ nulli eoꝝ erant in monte ebal. c Maledictꝰ homo. Hic nō ponit aliq bñdictio expressē. ⁊ tamē de ipsis facta est sup mentio. Ad hoc dic Ra. Sa. qꝛ intelligūt ꝑ maledictiões oppositas: ita qꝛ sacerdotes ⁊ leuite ꝑmo dixerūt. Benedictꝰ bō q̄ nō facit sculptile ⁊ ꝓflatile ꝛc̃. ⁊ rsp̃so a ꝑ⁹o amē. dicebāt: Maledictꝰ bō qui facit sculptile ⁊ cōflatile ꝛc̃. ⁊ sic ꝓsequēter de alijs maledictionib⁹ ⁊ benedictionibus oppositis. d Maledictus q̄ nō honorat patrē. In hebreo habet: Maledictus qui vilificat patrē. vilificare enī ꝓrius est qꝛ nō honorare. e Maledictꝰ q̄ transfert terminos ꝓrimi sui. ꝑ talē trāslationē furādo ptē ere. primi. f Maledictꝰ q̄ errare facit cecū in itinere. cecus vocat̃ bꝰ nō solū ille qui priuatus est visu: qꝛ tales nō incedunt sine ductore cōmuniter: sed etiā ille q̄ ignorat viā ꝑ quā debet incedere. Cetera patēt. g Maledictus qui nō pmanet. Hic ponit maledictio ⁊ bñdictio ei opposita respectu obseruātie ⁊ trāsgressionis totiꝰ legis generaliē: ⁊ sic in alijs predictis ꝑmo pronunciabāt benedictio super obseruātes: ⁊ maledictio sup trāsgredientes legē in aliquo particulari mādato. sic in isto generaliter ꝑmo pronunciabant leuite dicētes: Benedictus qui pmanet in sermonibus legis huiꝰ ⁊ respondebat a populo amen: pronunciabant maledictionē oppositam dicentes: Maledictꝰ qui nō pmanet ꝛc̃. b Cap. xxviij J autem audieris vocem. Hic ꝓsequenter ponit bñdictionū ⁊ maledictionū imprecatio: Et ꝑmo benedictionū super obseruatores legis 2° maledictionū sup transgressores. ibi: Qꝛ si audire nolueris. Circa primum sciendū qꝛ bñdictiones impcant̃ sm̃ ea que solent homines desiderare in p̃senti vita: qꝛ in veteri lege obseruatorib⁹ legis ꝓmittebāt bona tpalia tanq̄ hoībus carnalib⁹ ⁊ imperfectis: qui non possūt capere spūalia. ⁊ ꝛpter hoc dicit apl̃us ad Heb. vij. Nihil ad pfectū adduxit lex. Solent aūt hoies desiderare ꝑmo ꝓsperitatē domus sue: que ꝓsistit in fecunditate ꝓlis ⁊ abundantia tpaliū bonoꝝ. ⁊ q̄tū ad hoc dicit in gnāli: Benedictꝰ tu in ciuitate ⁊ bñdictus in agro. Et ꝓsequent explicat magis in particulari. cum dicit: Benedictꝰ fructus ventris tui ꝛc̃. i Benedicta horrea tua. qꝛ plena erunt bonis: nec putrefient ibi: k Et bñdicte reliquie tue. i. supabundātie bonoꝝ tuoꝝ: qꝛ de illis dabis pauperibus: ⁊ illi benedicent tibi. Consistit etiā bona dispositio domus in corpis incolumitate sine qua p̃dicta bona parū valerēt dei. ideo subdit: l Bñdictꝰ eris ingrediēs ꝛc̃

qz intus ciuitatē ⁊ extra poteris cōuenīēt exercere opa tibi cōuenientia. Secūdo solēt homines ⁊siderare inimicoꝝ suoꝝ ⁊pressionē: ⁊ ꝯtū ad hoc dr: Dabit dñs inimicos ⁊c. a Per vnā viā veniēt ⁊c, modus ē eni veniēdi ad pliū .s. vnite ⁊ cōiunctim: ⁊ modus fugiendi p diuersas vias. 3° ⁊siderant hoies fame celebritatē i tonitate. ⁊ ꝯtū ad hoc dicit: b Suscita.te dñs sibi i pp. sanctū. ⁊ sanctitas ista p famā diuulgabit ad dei gloriā ⁊ tuā. iō subdit: Videbuntq; oēs terrarum populi ⁊c. ⁊ subdit: c Aperiet dñs thesaurū suū optimū celū. dr aūt celū thesaurus: quia ibi reposita sūt ⁊ abscondita bona diligentib⁹ deū: ꝑm illud .j. ad Cor. ij. ca. Q̄ oculus non vidit ⁊c. Dicit aūt thesaurus: quia tota fertilitas bonoꝝ i istis inferioꝛib⁹ ꝓuenit ex influentia celi ⁊ stellaꝝ. d Et fenerabis gēt⁹ multis .i. accōmodabis. q. d. ita plen⁹ eris diuitijs q̄ poteris accōmodare gratis gentibus multis 4°. ⁊siderāt homines dñij ⁊ bonoꝛ⁊ sublimitatē ⁊ ꝯtū ad b dr. e Cōstituet te dñs ⁊ tu⁹ i caput. qz ē supioꝛ ps coꝛporis. f Ac nō recli. ab eis nec ad ⁊x. nec ad sinistrā .i. q̄cūq; impulsu ꝓsperitatis seu adūsitatis g Et si audire nolueris. Hic cōsequēt ponitur imꝑcatio maledictionū sup legis trāsgressoꝛes ⁊ sicut imꝑcate sūt bñdictiones ꝑm ea q̄ hoies ⁊siderāt in vita p̄senti ut dictū ē: sic etiam maledictiones imꝑcant ꝑm ea q̄ hoies ablorrēt in p̄ñti vita: ⁊ ꝑm b posset diuidi sequēs lra: ut patebit p distinctiones eoꝝ que ablorrent. ista aūt distinctio nō ē ita ꝑcisa q̄n ⁊ ptinētib⁹ ad vnā ptē plura ponant i alia: ⁊ ecōuerso: qz moyses ista tradebat populo p modū exoꝛtationis ⁊ ꝑdicationis: ⁊ iō frequent inᵉmiscet illa q̄ ptinēt ad diuersas maledictiones p modū cuiusdā exaggerationis. Accipiat tñ distinctio ꝑ pōt fieri p oppositū ad bñdictiones. qz ꝑmo solēt homines abhorrere malā dispositionē tom⁹ sue: q̄ cōsistit in sterilitate ꝑlis: ⁊ penuria bonoꝝ. ⁊ ꝯtū ad hoc dr: b Maledict⁹ eris i ciuitate ⁊c. ⁊ pzlrā ex ꝑdictis vsq; ibi: i Propē adinuētiones tuas. i. peccata q̄ sūt a nobis: ꝑ bona sūt a deo: ꝑm q̄ dr Deut. xiij. Peribitio tua ex te israel. tm̄ō ex me auxiliū tuū. Cōsistit etiā 2°. ꝓncipaliē mala dispositio tom⁹ in languoꝛe ⁊ infirmitate coꝛporis: q̄ ꝓtest causari multis modis ⁊ ꝯtū ad ꝑ dr: k Aldiūgat tibi dñs pestilētiā. ex fulgure. tonitruo ⁊ grādinib⁹ ⁊ similibus: bona terre ⁊ aerē coꝛꝛūpētib⁹: ex q̄b⁹ sequūnt infirmitates ⁊ languoꝛes. l Sit ce. qō su. te ē eneū i. ad modū eris siccū ⁊ clausū: ita q̄ unde nō ꝓcedat ros nec pluuia m Et ter. quā cal. fer. i. dura ⁊ sicca nullū fructū ꝓferēs. n Tradat te dñs. 2°. solēt abhorrere hoies ⁊ꝑmi ab inimicis: q̄ q̄dē ⁊pssio fit multis modis: ⁊ ꝯtū ad hoc dr Tradat te dñs corruentē ⁊c. ⁊ pz exꝑsitio ex ꝑdictis. o Sitq; cadauer tuum ⁊c. ablorret eni hō q̄ coꝛp⁹ ei⁹ occisū ab inimicis remaneat insepultū. p Percutiat te dñs vlcere egypti. ⁊ q̄ vlcere dr Exo. ix. ca. q Et partē coꝛporis ⁊c. tali plaga percussi fuerūt philistei. ut dr. j. Regi. v. r Omni tēpore calūniā sustineas. ab aduersarijs: ita q̄ nō sit tibi aliquod inᵗuallū pacis ⁊ quietis. s Uxorē accipias. nō ad lericiam ꝑ dolorem. iō subdit: t Et alius ⁊rmiat cum ea. quod solet fieri q̄n aliqui sūt ab inimicis victi: qz mulieres i prelijs nō interficiunt ꝑ victores ad luxuriā eis abutunt: ⁊ postea vilibus garçonib⁹ dimittuntur. v Domum edifices ⁊ non habites in ea. afflictio magna est non reportare fructum ab illis in quibus homo multū laborauit: sicut est in edificatione domus ⁊ plantatione vinee ⁊ similibus. x Filij tui ⁊ filie tue tradentur alteri populo. quod fit quando aduersarij victores existentes capiunt eos ⁊ vendunt in seruos ⁊ ancillas. y Videntib⁹ oculis tuis ⁊ deficientibus ad conspectum eoꝝ ⁊c. qō facit ad augmētū doloris

eris ingrediens ⁊ egrediens. Dabit dñs inimicos tuos q̄ cōsurgēt aduersum te corruentes i ꝓspectu tuo. Per vnā viā veniēt ꝯ te: ⁊ perseptē fugient a facie tua. Emittet dñs benedictionē sup cellaria tua ⁊ sup oīa opera manuū tuarum: benedicetq; tibi i terra quā acceperis Suscitabit⁵ te dñs sibi i populum sanctū sicut iurauit tibi: si custodieris mādata dñi dei tui ⁊ ambulaueris in vijs eius. Videbuntq; omnes terraꝝ populi q̄ nomē dñi inuocatū sit sup te ⁊ timebunt te. Abundare te faciet dñs oībus bonis: fructu vteri tui ⁊ fructu iumentoꝝ tuoꝝ: fructu terre tue quā iurauit dñs patrib⁹ tuis ut daret tibi. Aperiet dñs thesaurū suum optimū celū: ut tribuat pluuiam terre tue in tēpoꝛe suo benedicetq; cunctis operibus manuū tuarum. Et fenerabis gentibus multis: ⁊ ipse a nullo fenus accipies. Constituet te dñs ⁊ tu⁹ in caput ⁊ non in caudā ⁊ eris sp supra ⁊ nō subt si tm̄ audieris mādata dñi dei tui que ego ꝑcipio tibi hodie: ⁊ custodieris ⁊ feceris: ac nō declinaueris ab eis nec ad dexteram nec ad sinistrā: nec secutus fueris deos alienos necq; colueris eos. Qd si audire nolueris vocē dñi dei tui: ut custodias ⁊ facias omnia mandata eius ⁊ cerimonias quas ego ꝑcipio tibi hodie: venient super te omnes maledictiones iste ⁊ apprehendent te. Maledict⁹ eris in ciuitate: maledict⁹ in agro. Maledictū horreū tuū: ⁊ maledicte reliqe tue. Maledictus fruct⁹ ventris tui ⁊ fructus terre tue: armenta boum tuoꝝ ⁊ greges ouiū tuarū. Maledictus eris ingrediens: ⁊ maledictus egrediens. Mittet dñs super te famē ⁊ esurie ⁊ increpationem in omnia opera tua que tu facies donec conterat te ⁊ perdat velocit ꝑ inuentiones tuas pessimas in quibus reliqsti me. Adiungat tibi dñs pestilentiā donec consumat te de terra ad quā ingredieris possidendam. Percutiat te dñs egestate febri ⁊ frigore: ardore ⁊ estu ⁊ aere corrupto ac rubigine ⁊ psequat donec pereas. Sit celū quod supra te est eneū: ⁊ tra quā calcas ferrea. Det dñs hymbrem terre tue puluerem: ⁊ de celo descēdat sup te cinis donec cōteraris. Tradat te dñs corruentem ante hostes tuos: ⁊ p vnā viam egrediaris cōtra eos: ⁊ p septem fugias ⁊ dispergaris p omnia regna terre. Sitq; cadauer tuum in escam cūctis volatilib⁹ celi ⁊ bestijs terre ⁊ nō sit qui abigat. Percutiat te dominus vlcere egypti: ⁊ partē coꝛporis per quā stercora digeruntur: scabie quoq; ⁊ prurigine: ita ut curari nequeas. Percutiat te dñs amentia ⁊ cecitate ac furoꝛe mentis: ⁊ palpes in meridie sicut palpare solet cecus in tenebris: ⁊ non dirigas vias tuas. Omni tempoꝛe calūniā sustineas: ⁊ opprimaris violētia nec habeas qui liberet te. Uxoꝛem accipias: ⁊ alius dormiat cum ea. Domum edifices ⁊ non habites in ea. Plantes vineam: ⁊ non vindemies eā. Bos tuus immoletur coram te ⁊ non comedas ex eo. Asinus tu⁹ rapiatur in cōspectu tuo: ⁊ nō reddatur tibi. Oues tue dentur inimicis tuis ⁊ non sit qui te adiuuet. Filij tui ⁊ filie tue tradant alteri populo videntib⁹

a Fructꝰ terre ⁊c. comedat populus quē ignoras. quia omnia bona hominum vniuersorum consumuntur ab inimicis: ⁊ si ē aliquid residuum rapit ⁊ portatur alibi. b Etiñ furis. sura est posterior pars tibie. c Ducetq; te dominus ⁊ regem tuum ⁊c. ⁊ hoc fit quando aduersarij victos nolunt occidere: sed ducunt eos captiuos: ⁊ affligunt lōga morte. Tertio solent homines abhorrere infamiam ⁊ improperia sustinere: ⁊ ꝙtū ad hoc dicit: Et eris perditus in prouerbiū ⁊ fabulam omniꝫ populis. ⁊ subdit. d Sementem multam iacies in terram ⁊c. ut per hoc appareat omnibus ꝙ tu es homo maledictus a deo ⁊ derelictꝰ. Quarto solent homines abhorrere subiectionem: ⁊ maxime ab inferioribus se. ⁊ ꝙtum ad hoc dicitur: e Aduena qui tecum versatur in terra ascendet super te. ꝙtum ad diuitias. iō subdit: Ipse fenerabit tibi. ⁊ ꝙtū ad honores. iō subdit: Ipse erit in caput ⁊c. subdit: f Et erūt in te signa. id est pestilentie de celo descendētes. g Atq; pdigia. de terra. Vel aliter Signa. i. infortunia de p̄senti. Atq; pdigia. id est infortunia de futuro: vnde dicitur p̄digiū quasi procul a digito. id est longe a p̄sentibus que digito possūt tāgi. Quinto solent homines abhorrere obsideri ab inimico ꝙ tūc multa mala contingūt ipsis obsessis: ⁊ maxie quādo obsessio ē longa ⁊ a gente crudelissima. ⁊ ꝙtum ad hoc dicitur: Adducet dominus super te gentem ⁊c. h In similitudinē aquile volantis cum impetu. id est ita subito veniētis ꝙ nō poteris te parare ad resistendum victualibus ⁊ armis. i Cuius linguam intelligere non possis. oculis tuis ⁊ deficientibus ad conspectum eorum tota die: ⁊ non sit fortitudo in manu tua. Fructusᵃ terre tue ⁊ omnes labores tuos comedat populus quem ignoras: ⁊ sis semper calūniam sustinens: ⁊ oppressus cunctis diebꝰ: ⁊ stupens ad terrorem eorum que videbūt oculi tui. Percutiat te dominus vlcere pessimo i genibus ⁊ᵇ in suris: sanariq; nō possis a plāta pedis vsq; ad verticē tuū. Ducetq; te dominus ⁊ regem tuū quem cōstitues super te in gentem quam ignoras tu ⁊ patres tui: ⁊ seruies ibi dīs alienis ligno ⁊ lapidi: ⁊ eris perditus in prouerbium ac fabulam omnibus populis ad quos te introduxerit dominus. Sementemᶜ multam iacies in terram ⁊ modicum congregabis: quia locuste deuorabunt omnia. Vineā plantabis ⁊ fodies: ⁊ vinū nō bibes: nec colliges ex ea quippiam: qm̄ vastabitur vermibꝰ. Oliuas habebis in omnibus finibus tuis ⁊ nō vngeris oleo quia defluent ⁊ deperibunt. Filios generabis ⁊ filias: ⁊ non frueris eis: quoniā ducentur in captiuitatem. Omnes arbores tuas ⁊ fruges terre tue rubigo consumet. Aduenaᵉ qui tecum versatur in terra: ascendet super te eritq; sublimior: tu autem descendes: ⁊ eris inferior. Ipse fenerabit tibi: ⁊ tu nō fenerabis ei. Ipse erit in caput: ⁊ tu eris in caudam. Et venient super te omnes maledictiōes iste ⁊ persequentes apprehendent te donec intereas: quia non audisti vocem domini dei tui nec seruasti mādata eius ⁊ cerimonias q̄s p̄cepit tibi. Etᶠ erūt in te signa atq;ᵍ pdigia ⁊ in semine tuo vsq; in sempiternū: eo ꝙ nō seruieris dño deo tuo i gaudio cordisq; letitia p̄pter rerū omnium abundantiam. Seruies inimico tuo quem emittet tibi dīs in fame ⁊ siti ⁊ nuditate ⁊ omni penuria: ⁊ ponet iugum ferreum super ceruicem tuā donec te conterat. Adducet dominus super te gentem de longinquo ⁊ de extremis terre finibꝰ in ʰ similitudinem aquile volantis cum impetu: cuiusⁱ linguā intelligere non possis: gentē ᵏ procacissimam que nō deferat seni nec misereatur paruuli: ⁊ deuoret fructum iumentorum tuorum ac fruges terre tue donec intereas: ⁊ non relinquat tibi triticum vinum ⁊ oleum armenta boum ⁊ greges ouiū donec te disperdat ⁊ conterat in cunctis vrbibus tuis: ⁊ destruant muri tui firmi atq; sublimes: in quibus habebas fiduciam in omni terra tua. Obsideris ˡ intra portas tuas in omni terra tua quā dabit tibi dominus deus tuus: ⁊ ᵐ comedes fructum vteri tui ⁊ carnes filiorum tuorum ⁊ filiarū tuarū quas dederit tibi dominus deꝰ tuus in angustia ⁊ vastitate q̄ opprimet te hostis tuꝰ. Homo delicatus i te ⁊ luxuriosus valde inuidebit fratri suo ⁊ vxori que cubat in sinu suo ne det eis de carnibus filiorū suorū quas comedet eo ꝙ nihil aliud habeat in obsidione ⁊ penuria qua vastauerint te inimici tui intra omnes portas tuas. Teneraⁿ mulier ⁊ delicata que super terram ingredi non valebat: nec pedis vestigium figere propter mollitiem ⁊ teneritudinem nimiam: inuidebitᵒ viro suo qui cubat in sinu eiꝰ super filij ⁊ filie carnibus ⁊ᵖ illuuie secundinarum ʳ que egrediunt de medio feminū eius: ⁊ ˢ super liberis qui eadem hora nati sunt. Comedent enim eos clam propter rerum omnium penuriam i obsidione ⁊ vastitate qua opprimet te inimicus tuus intra portas tuas. Nisi custodieris ⁊ feceris oia verba legis huius que scripta sunt in hoc volumine: ⁊ timueris nomen eius glorioſum ⁊ terribile: hoc est dominum deum tuum: augebit dñs plagas tuas ⁊ plagas seminis tui: plagas magnas ⁊ perseuerantes: infirmitates pessimas ⁊ perpetuas: ⁊ cōuertet in te omnes afflictiōes egypti q̄s timuisti. ⁊ adherebūt tibi. Insuper ⁊ vniuersos languores ⁊ᵗ plagas que non sunt scripte in volumine legis huius: inducet dñs super te: donec te cōterat. ⁊ sic nō poteris cū eis tractare de pace. k Hēc tem procacissimam. ⁊ ideo nō dimittet obsidionem. l Que non deferat seni nec misereatur paruuli: deuoret fructum iumentorum tuorū ⁊c. capta ciuitate & omnia destruēs. m Obsidebēris intra portas tuas i omni terra tua: ita ꝙ nō poteris adiuuare alios fratres tuos nec ipsi te necper arma nec per victualia. iō subditur: n Et comedes fructum vteri tui ⁊ carnes filiorum tuorum ⁊ filiarum tuarum q̄s dederit tibi dominus deus tuꝰ ⁊c. pre nimia fame: quod ē maxime horribile. o Tenera mulier ⁊ delicata q̄ sup terrā igredi non valebat. nō ex defectu membroꝝ & pre teneritudine: sicut in eundo sustentantur magne homine. p Inuidebit viro suo qui cubat in sinu eius super filij ⁊ filie carnibꝰ id est abscondet: ne inde accipiat partem: sed ipsa totū glutiat pre nimia fame. q Et illuuie. id est immunditie. r Secundinarū. dicuntur autem secundine pelliculе in quibꝰ inuoluuntur pueri in ventre matris ⁊ simul egrediūtur cum eis quādo nascuntur. Dicūt aliq; ꝙ melius dī: Secundarū de medio femorum eius. i. coxarū ei⁹. s Et sup literis q̄ eadem hora nati sūt cū pdict̄ pelliculis. t Et

plagas que nō sunt scripte. quia nō possunt ad plenum exprimi pre multitudine ⁊ magnitudine. a Et sicut ante letatus est dñs sup vos bene vobis faciens. vtens sua benignitate ⁊ gratia: quando ei seruiebatis. b Sic letabit̄ disperdēs vos. vtēs sua equitate ⁊ iusticia: eo q̄ a seruitute eius recesseritis. c Disperget te dñs i gēs populos. quod factū ē p titū ⁊ vespasianū. xlij. anno a passione xp̄i: eo q̄ peccauerant occidendo eum. d In gētibus q̄s illis nō quiesces. q̄ frequenē eijcium̄ de ciuitate i ciuitatē: ⁊ de regno i regnū. e Dabit enī tibi dñs ibi cor pauidū. timore maloꝝ iminētiū de futuro. f Et deficientes oculos ⁊c. dolore maloꝝ p̄ntiū. g Et erit vita tua q̄si pendēs añ te. i. in pēdulo posita ex piculis imminētibus. b Et nō credes vite tue. s. q̄ possit etiā ad modicū stare: utpote de mane ad vesperā ⁊ econuerso. iō ibidē: Mane dices ⁊c. ⁊ patet. i Reducet te dñs classibus in egyptum. ⁊ ibi factū fuit p titum ⁊ vespasianū: q̄ ut dicit Josephꝰ libro de iudaico bello: capta ciuitate hierusalem multi iudei fuerunt captiui: intantū q̄ vabant xxx. pro denario vno: ut dicunt alij: ⁊ iō onerate fuerūt plures naues de ipsis in quibus ducti sūt in alexandriam q̄ est in egypto: ut ibi reuenderent̄ eaꝝ a mercatoribꝰ q̄ eos emerāt. k

Et remanebitis pauci numero qui prius eratis sicut astra celi pre multitudine: qm̄ non audistis vocem dñi dei vestri. Et sicut ante letatus est dñs super vos: bene vobis faciens vosq̄ multiplicās: sic̄ letabitur dispdens vos atq̄ subuertens: ut auferamini de terra ad quā ingredieris possidendam. Dispergetˢ te dñs in omnes populos a sūmitate terre vsq̄ ad t̄minos eius: ⁊ seruies ibi dijs alienis quos ⁊ tu ignoras ⁊ patres tui lignis ⁊ lapidibꝰ. Jnᵒ gentibꝰ quoq̄ illis non quiesces: neq̄ erit requies vestigio pedis tui. Dabitᵉ enim tibi dñs ibi cor pauidum ⁊ deficientes oculos ⁊ animam consumptam merore. ⁊ᵍ erit vita tua quasi pendens ante te. Timebis nocte ⁊ die ⁊ʰ non credes vite tue. Mane dices: quis mihi det vesperum: ⁊ vespere quis mihi det mane: p̄ pter cor dis tui formidinem qua terreberis: ⁊ prop̄ ea que tuis videbis oculis. Reducetⁱ te dominus classibus in egyptum p viam de qua dixit tibi ut eam amplius nō videres. Jbi venderis inimicis tuis in seruos ⁊ ancillas: ⁊ non erit qui emat.

Ec sunt verba federis quod precepit dñs moysi ut ferret cum filijs israel in terra moab: p̄ter illud fedus quod cū eis pepigit in oreb. Vocauitq̄ moyses omnem israel: ⁊ dixit ad eos: Vos vidistis vniuersa que fecit dñs coram vobis in terra egypti pharaoni ⁊ omnibus seruis eius vniuersoq̄ terre illius: tentationes magnas quas viderunt oculi tui: signa illa portentaq̄ ingētia: ⁊ non dedit vobis dñs cor intelligēs ⁊ oculos videtes: ⁊ aures que possint audire vsq̄ in presentē diem. Adduxitᵏ vos quadraginta annis per deserta: nō sūt attrita vestimenta vestra: nec calciamenta pedum vestrorum vetustate cōsumpta sunt. Panemˡ nō comedistis: vinumᵐ ⁊ siceram non bibistis: utⁿ sciretis q̄ ipse est dñs deus vester. Etᵒ venistis ad hunc locum: egressusq̄ sehon rex esebon ⁊ og rex basan occurrētes nobis ad pugnam: ⁊ percussimus eos ⁊ tulimus terram eorum: ac tradidimus possidendam ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribui manasse. Custodite ergo verba pactiᵖ huius ⁊ implete ea ut intelligatis vniuersa que facitis. Vosᵠ statis hodie cuncti coram domino deo vestro: principes vestri ⁊ tribus ac maiores natu atq̄ doctores omnis populus israel: liberi ⁊ vxores vestre ⁊ aduene qui tecum morantur in castris exceptis lignorum cesoribus ⁊ his qui comportant aquas: utʳ trāseas in federe dñi dei tui: Jurē iurejurando quod hodie dñs deus tuus percutit tecum ut suscitet te sibi in populum ⁊ ipse sit dominus deus tuus sicut locutus est tibi: ⁊ sicut iurauit patribus tuis abrahām isaac ⁊ iacob. Necˢ vobis solis ego hoc fedus ferio ⁊ hec iuramenta confirmo: sed cunctis presentibus ⁊ absentibᵗ. nō q̄ sit alia lex ab illa q̄ fuit data i mōte synai. sed q̄ sunt in hoc libro aliq̄ addita ad illius legis declarationē: ⁊ p̄ benedictiones ⁊ maledictiōes hic expssas p modū additiōis. Et p̄ter expm̄ed tri q̄ notat cū dr: m Vos vidistis ⁊c. i terra egypti. pcutiendo multiplicie egyptios: ut vos inde educeret. n Tentatiōes magnas. sicut eni dñs tentādo abrahā. notā fecit alijs eiusᵛ obediētiā sic totiēs pcutiēs egyptios notā fecit alijs eoꝝ malitiā ⁊ duritiā ⁊ iō plage ille tētationes dei possūt dici. o Signa illa. de celo immissa: sicut grādines igne ⁊ tonitrua: ut hr Exo. ix. p Portētaq̄ ingētia. data de terra sicut in spsione cineris facte sūt de sice turgētes sup egyptios: ut legit Exo. ix. ⁊ i pcussione pulueris ere facti sunt cynifes Exo. viij. q Et nō dedit vobis dñs cor intelligēs. q̄ post predicta signa frequenē ꝯ dñm murmurauerūt nec eiᵛ bñficia debito mō recognouerūt. secūda cā ē sustētatio i deserto: q̄ notat cū dr: r Adduxit vos. xl. annis p desertū. i colūna ignis ⁊ nubis dās cōductū ⁊ in descensu mane victū. s Nō sūt attrita. de. vestra q̄ dina ꝑtute sūt cōseruata. t Panē nō comedistis. de labore vestro acq̄situ ꝑ celitus datū. v Vinū ⁊ si. nō bibistis. q̄ talia nō legūtur habuisse in deserto ꝑ aquā de petra eductā. x Ut sciatis. q̄ ipse ē dñs. q̄ in deserto sic vobis. p̄uidit sua virtute ⁊ grā. Sciendū tñ q̄ aliqua victualia habuerūt p emptionē ut dictū fuit ꝑ. ij. ca. ꝑ hoc fuit in exitu de deserto q̄ emerūt ab idumeis ⁊ moabitis: quoꝝ terra erat fructifera: p quoꝝ finia trāsierūt filij israel. y Et de. ad hūc locū. q̄ erat inde desertū ⁊ terra. pmissionis: deo deducēte vos ⁊ protegēte. iō ibidē. z Egressusq̄ est eos ⁊c. ista exposita sunt Nu. xxj. ca. vbi plenius habent. ⁊ tūc inferē cōclusio. cū dr: Custodite q̄ verba pactiᵖ huius ⁊c. ⁊ sequit: a Vos statis. hic p̄ponit. pfessiōis forma q̄ fuit sub iuramēto ut eēt firma. ⁊ p̄mo cū p̄ntib. cū dr: Vos statis. de. co. cūc. co. dño deo vro. ut. pfiteamini legē eiᵛ obseruare ibꝰ pena maledictionū sup̄dictaꝝ ⁊ p̄mio bñdictionū: iō ibidē: b Ut trāseas ⁊c. Jsic seruꝰ i domagiū dñi sui. c Et i iure iurā. q̄ hodie dñs ⁊c. q̄ vitas dina rone sue firmitatis ex vim iuramēti de impletiē. pmissi: ⁊ similie obligatio ꝑtis fuit sub attestatiē iuramēti. 2°. fit cū futuris. cū dr: d Nec vobis solis

ego hoc fedus ferio. quia filij nascituri in parentibus obligabantur. a Vos enim nostis. Hic consequenter ponit trāsgressionis pena que est duplex. Prima est destructio cōsumens. secūda verisio substantians que ponit ibi: Dicetq; sequens generatio. Circa primū premittitur probabilis timor transgressionis cum dicit: Vos enim nostis quomodo habitauerimus in terra egypti. i qua abūdat idolatria ⁊ ideo timendum erat ne filij israel ex his q̄ ibi viderāt inclinarentur ad eam: ⁊ similit ex visione idolor illarum gentium p quas transierant. ⁊ hoc notat cum dicit: Et quō transierimus ⁊c. ideo subdit: b Ne forte sit inē vos vir aut mulier. declinās ad idolatriā ꝓpter ista. c Et sit inter vos radix germinās fel ⁊ amaritudinē .i. aliqs corruptus per idolatriā: q̄ vlteri⁹ corrūpat alios per suā iniquā psuasionē. d Cūq; audierit verba iuramēti huius. extūc nō peccabit p ignorantiā e Benedicat sibi. i. promittat sibi veniam: ⁊ sic confidentius trāsgrediat legē dei. ideo subdit: f Et assumat ebria sitiētē. qz q̄ pri⁹ peccabat ex ignorantia sicut ebrius per assuefactionē acq̄rit sibi habitum vitiorū: ⁊ sic tūc peccat ex certa malicia in qua delectat: sicut ebri⁹ sitiēs in potu: sm q̄ dicitur puer. ij. Qui letātur cum male fecerint: ⁊ exultant in rebus pessimis. In hebreo habet Et augmētat satiata sitientē. i. addat super multitudinem peccatorū p̄cedentium: sicut satietatem sequit desiderium potus. ⁊ in idem redit: qz ex multitudine peccatoꝝ generat habitus. g

Vos[a] enim nostis quomodo habitauerimus in terra egypti ⁊ quomodo transierimus p̄ medium nationum quas transeūtes vidistis abominationes ⁊ sordes id est idola earum lignū ⁊ lapidem: argentum ⁊ aurū que colebant. Ne[b] forte sit inē vos vir aut mulier familia aut tribus cuius cor auersū est hodie a domino deo vestro ut vadat ⁊ seruiat dijs illarum gentium: ⁊c sit inter vos radix germinans fel ⁊ amaritudinem. Cumq; audierit[c] verba iuramenti huius: benedicat sibi in corde suo dicens: pax erit mihi ⁊ ambulabo i prauitate cordis mei ⁊ assumat[f] ebria sitientem ⁊ dominus nō ignoscat ei: sed[b] tunc q̄m maxime furor eius fumet ⁊ zelus contra hominem illum: ⁊ sedeant super eum oia maledicta que scripta sūt in hoc volumine: ⁊ deleat dominꝰ nomen eius sub celo ⁊ consumat eum in perditione ex omnibus tribubus israel: iuxta maledictiones que in libro legis huius ac federis continent. Dicetq; sequēs generatio ⁊ filij qui nascentur deinceps ⁊ peregrini q̄ de longe venerint videtes plagas terre illius ⁊ infirmitates quibus eam afflixerit dominus sulphure ⁊ solis ardore comburens ita ut vltra non seratur: nec virens quippiam germinet in exemplum subuersionis sodome ⁊ gomorre: adame ⁊ seboim quas subuertit dominus in ira ⁊ in furore suo: ⁊ dicent omnes gentes: Quare sic fecit dominus terre huic? Que est hec ira furoris eius immensa: Et respōdebunt: Quia dereliquerunt pactum domini quod pepigit cum patribus eoꝝ quando eduxit eos de terra egypti: ⁊ seruierunt dijs alienis: ⁊ adorauerunt eos quos nesciebant ⁊ quibus non fuerant attributi: idcirco iratus est furor domini cōtra terram istam ut induceret super eam omnia maledicta que in hoc volumine scripta sūt: ⁊eiecit eos de terra sua in ira ⁊ in furore ⁊ in indignatione maxima: proiecitq; in terrā alienam sicut hodie comprobatur. Abscondita[a] a domino deo nostro que[m] manifesta sūt nobis ⁊ filijs nostris vsq; in sempiternum ut faciamus vniuersa legis huius. xxx

Cum[n] ergo venerint super te omnes sermones isti benedictio[o] siue[p] maledictio quam proposui in conspectu tuo: ⁊[q] ductus penitudine cordis tui in vniuersis gentibus in quas disperserit te dominus deus tuus: ⁊ reuersus fueris ad eum: ⁊[r] obedieris eius imperijs sicut ego hodie precipio tibi cum filijs tuis in toto[s] corde tuo: ⁊[t] in tota anima tua: reducet[v] te dominus deus tuus de captiuitate tua ac miserebit tui: ⁊ rursū cōgregabit

Et dñs non ignoscat ei. in peccante enim ex infirmitate uel ex ignorantia est aliqua ratio miserationis diuine: sed non in peccante ex certa malicia. b Sed tūc q̄m maxime furor ei⁹ fumet. loquit scriptura de deo sm modū humanum: quia de nari⁹ hominis multū irati egredit fumus. i Et sedeāt super eum oia maledicta. i. sint super eum longo tempore ⁊ non trāsitorie vsq; ad consumptionē. k Dicetq;. Hic consequenter ponitur verisio substantians: que valde aggrauat dominis miseriam: quādo non solum sustinet penam: sed etiam cum hoc omnem verisionē ⁊ patet littera vsq; ibi: l Abscondita a domino deo nostro ⁊c. quod dupliciter exponitur. vno modo referendo ad illud qō supra dicitur: Quia dereliquerunt pactum domini. i. legem a deo datam: que quidem lex fuit abscondita gentibus alijs ⁊ revelata iudeis: sm q̄ dicit ps. cxlvij. Nō fecit taliter ⁊c. Et iudicia sua ⁊c. ⁊ Ro. iij. ca. Quid ergo amplius iudeo est? aut que utilitas circūcisionis? multum per omnem modū. Primum quidem quia credita sunt ei eloquia dei ⁊c. ⁊ sm hoc legi potest quod post hoc dicitur: Abscondita a domino deo nostro que manifesta sunt nobis ⁊c. Vel etiam alio modo ut referat ad illud quod p̄mittitur: Ut induceret super eam oia maledicta. qz talia sunt abscondita in prescientia dei: ut manifeste congruo tēpore inferant sm q̄ dicit infra ca. xxxij. Hōne hec condita sunt apud me ⁊ signata i thesauris meis? mea ē vltio: ⁊ ego retribuā eis i tpe. ut sic cum dicit Abscōdita a domino ⁊c. verba sunt iudeorū pro peccatis suis in afflictione maxima positorum: ⁊ sit sensus: Abscondita a domino. i. mala pene absconditā apud eum ratione sue prescientie. m Que manifesta sunt nobis ⁊c. s. per effectum in̄ptū inflicta sūt nobis ⁊ filijs nostris. In hebreo habetur: Absconditā dño ⁊c. ⁊ sic exponitur ab hebreis: Peccata absconditā dño i. diuino iudicio reseruant: Que manifesta sunt nobis ⁊c. id est humano iudicio puniunt: sm q̄ dr. j. Reg. xvj. Homo videt ea que parent: deus aūt intuetur cor q. d. p ira trām previctā peccatores nō possunt euadere penā: qz si sit peccatū manifestū. ab homine punit: si aūt occultū diuino iudicio. qō ē grauius relinquetur. n Cap. xxx.

Cum ergo. Hic q̄nter ponit maledictionū p̄dictarū mitigatio. q̄ quidē mitigatio p̄ penitētib⁹ p̄mittit. 2°. in peccato p̄severātibus denegat. ibi: Si aūt aversum fuerit cor tuū. Prima in duas: qz p̄ penitētib⁹ p̄mittit deus miseratio. 2°. tollit hominis excusatio. ibi: Mādatū hoc ⁊c. Circa p̄mū dr: Cū ergo venerint sup te. p effectū diuine benignitatis seu iustitie. o Benedictio. si legē seruaueris p Sive maledictio. si eā trāsgressus fueris. q Et ductus penitudine cordis. interi⁹. r Et obedieris ei⁹ imperijs. p opus exteri⁹. s In toto corde tuo. i. affectu. t Et i tota aīa tua. i. intellectu. v Reducet te dñs de⁹ tuus.

te captiuitate tua. ad libertatē ⁊ pſperitatē priſtinā. a Si ad cardines celi. i. ad extrema terre. b Circūcidet dñs deus tu⁹ cor tuū. auferēdo malas cogitationes. c Reuertet enī dñs ut gaudeat ⁊c.] q: ſicut letat⁹ fuerat i effectu iuſticie ſue te puniēdo: ita letabit in effectu ſue miſericordie tibi benefaciēdo. d Mandatū. hic ꝑſter tollit vois excuſatio. ne poſſet aliq̄s dicere. Si ſcirem dei voluntatē ⁊ ei⁹ mandatū. libenter adimplerē. ꝫ remouet per hoc q̄ dei mādatū nō ē ſupra hominē nec vltra: ſ iuxta ⁊ infra. iō ſubdit: e Sed iuxta te ē ſermo valde in ore tuo. ad cōfitendū. f Et i corde tuo. ad credendū. g Ut facias illū. q̄ effectū. Aliter exponitur cum dr: In corde tuo. quia p̄cepta decalogi ſūt q̄dā concluſiones pme principioꝝ in opabilib⁹ q̄ ſūt dilectio dei ⁊ proximi. Alia aūt p̄cepta ſunt q̄dā cōcluſiones ſecūdarie reducte ex p̄dictis principijs mediātib⁹ p̄ceptis decalogi ut dictū fuit ſ. vj. ca. ⁊ ſic p̄z q̄ oia legis p̄cepta ſūt quodāmodo de dictamine iuris naturalis: ⁊ q̄ cōſequēs ſcripta ſūt aliq̄ mō in cordib⁹ humanis: ſm q̄ dicit Ro. ij. Cū gentes que legē non habēt naturaliē ea q̄ legis ſūt faciūt oſtēdūt op⁹ legis ſcriptū in cordib⁹ ſuis. ⁊ h̄ eſt q̄d dicit hic: Iuxta te ē ſmo valde i corde tuo q: ibi ſcriptū eſt mō p̄dicto: ⁊ q̄ ꝓſequēs: In ore tuo. q: verbū eſt cōceptus mētis indicatiuū. Ut facias illum. ope adimplendo: q: nō auditores legē tm̄ iuſtificabuntur: ſed factores. Ro. ij. b Conſidera q̄ hodie ꝓpoſuerim in conſpectu tuo vitā ⁊ bonū. ſi mandatis dei obediēs. i Et ecōtrario mortē ⁊ malū. ſi trāſgreſſus fueris. k Si autem. hic ꝑſter venia obſtinatis denegat: ⁊ pzlrā ex ſupradictis vsq̄ ibi: l Testes inuoco hodie celum ⁊ terrā. i. angelos ⁊ hoies. accipiēdo cōtinēs ꝓ cōtento. m Ipſe eſt enim vita tua. non formaliē. ſed effectiue. n

Cap. xxxj.

Hic incipit ꝑs ꝓncipalis huius libri: in qua inducit populus ad ꝓſeueranciam in lege in conſummatione moyſi q̄ modū cuiuſdā teſtamenti: vbi ſic ꝓcedit q: ꝓmo ponit inſtitutio noui ducis. ſecūdo exhortatio plebis. ca. xxxij. tertio conſumatio legiſlatoris. versus finē. xxxij. ca. ibi: Locutuſq̄ ē dñs ad moyſen. Circa ꝓmū ꝓmittit noui ducis inſtitutio. ſecūdo iſtituti cōfirmatio. ibi: Et ait dñs ad moyſen. Prima in duas: q: primo oſtendit inſtitutionis neceſſitas. ſecūdo inſtituti habilitas. ibi: Vocauitq̄ moyſes ioſue. Neceſſitas aūt inſtitutionis fuit mors moyſi imminēs de ꝓpinquo. Fuit enī neceſſariū q̄ ei⁹ ſucceſſor inſtitueret ipſo viuente ne poſt mortē ei⁹ ſurgeret ſeditio ꝓ alteri⁹ ſubſtitutione: quia populus ad malum erat ꝓnus: ⁊ ne populus aliquo tempore eſſet ſine ductore. ⁊ hec cū tāgit cū dicit a moyſe: o Non poſſum vltra egredi ⁊ ingredi. non ꝓpter corporalē impotentiā: cum ſcriptum ſit infra. xxxiij. Nō caligauit oculus eius: nec dentes illi⁹ moti ſunt. ſed ꝓpter ſententiam domini de morte moyſi ante ingreſſum terre promiſſionis. ⁊ hoc eſt quod dicitur: Preſertim cū ⁊ dominus dixerit mihi ⁊c. ſubditur: p Dominus ergo deus tuus trāſibit ante te. quaſi diceret. Iz inſtituam te mihi ſucceſſorem ⁊ populi ducem dñs tū ē dux ꝓncipalis. q Cū g ⁊c. ſimiliē facietis eis. eos totaliē delendo. r Viriliē agite ⁊ cōfortamini. tāq̄ de diuina deductiōe ⁊ ꝓtectiōe ſecuri. s Et nō dimittet nec derelinquet te. donec totaliē cōteranē inimici tui.

a Vocauitq; . hic ꝑfter ostendit ducis istituti humilitas . illi eni q se ingerūt ad regimen populi : nō sunt ad ꝺ apti : ſm q dicit Hebre. v. Nec quisq; sumit sibi honorē ; ꝺ q vocat a deo tāq; aarō ꝺ humiles qui non veniūt ad ꝺ nisi inducti ⁊ vocati . illi sūt digni : ⁊ ꝺ notat in ioſue . cū dr : Vocauitq; moyses ioſue . ⁊ subdit : b Cōfortare ⁊ esto robustus . ad sustinendū tanti regiminis onus . hoc aūt dixit moyses : q; ioſue ex humilitate sua formidabat tantū onus accipe : maxime q; moyses qui erat talis ⁊ tantus onere populi gravat⁹ preceuerat in aq̄s ꝺdictionis ut dictū fuit Nu. xx. c Tu eā diuides sortē . tāq; victor existēs ꝓfecte : nō tñ tua virtute ꝺ diuina . iō subdit : d Et dñs qui du. ē v. ipse erit tecū victorias faciēdo . e Scripsit itaq; . Post institutionē ducis : ꝺ ꝑfter ponit informatio plebis . q; dux iste tutus nihil ꝓficeret : nisi plebs deo ꝓncipaliē ⁊ duci secundario obediret : q̄ q̄dē obedientia p legis memoriā conseruat . ⁊ iō dicit : Scripsit itaq; moyses legē hanc . ad perpetuā memoriā . f Et tradidit eā sacerdotib⁹ . q̄ tenent eā intelligere ⁊ populū docere . g Post septē annos . i . in q̄libet septenario ānorū semel . s . āno remissionis : q; tūc filij isrl literi a debitis poterāt melius ire ad templū in hierusalē ⁊ diligentius audire legē . h Filij quoq; eor . Ista eni obligatio se extendebat ad futuros sicut ad ꝑsentes . i Et ait dñs . hic cōsequenter describit dnā instituti cōfirmatio : ⁊ ꝺ prior . ⁊ ꝓmo describit dicta ꝓfirmatio . 2° ꝑcipit legis cōseruatio ibi : Postq; ergo . Circa ꝓmū dicit : Et ait dñs ad moysen . tāq; superior ad inferiorē . k Ecce ꝙpe sūt dies mortis tue . ꝙpter q̄ indiges successore . l Voca ioſue . mecū : inuenerunt me hec mala . Ego autem abscondam ⁊ celabo faciem meam in die illo ꝓpter omnia mala que fecit : quia secutus est deos alienos . Nūc itaq; scribite vobis canticū istud ⁊ docete filios israel : ut memoriter teneant ⁊ ore decantent : ⁊ sit mihi carmē istud ꝓ testimonio inter filios israel . Introducam enim eum in terram ꝓmo qua iurauī patrib⁹ eius lacte ⁊ melle manantem . Cūq; comederint ⁊ saturati crassiq; fuerint : conuertentur ad deos alienos ⁊ seruient eis : detrahentq; mihi ⁊ irritum facient pactum meum . Postq; inuenerint eum malamulta ⁊ afflictiones : respondebit ei canticum istud ꝓ testimonio : qđ nulla delebit oblīuio ex ore seminis tui . Scio enim cogitationes eius que facturus sit hodie anteq; introducam eum in terrā quam ei pollicitus sum . Scripsit quoq; moyses canticum : ⁊ docuit filios isrl . Precepitq; dñs ioſue filio nun ⁊ ait : Cōfortare : ⁊ esto robust⁹ . Tu enim introduces filios isrl in terram quam pollicitus sum : ⁊ ego ero tecum . Postq; ergo scripsit moyses verba legis hui⁹ in volumine atq; compleuit : precepit leuitis qui portabant archam federis domini dicens : Tollite librum istum ⁊ ponite eum in latere archē federis dñi dei vestri : ut sit ibi cōtra te in testimoniū . Ego enim scio contentionē tuam : ⁊ ceruicem tuam durissimā . Adhuc viuente me ⁊ ingrediente vobiscum semper contentiose egistis contra dominum : quanto magis cum mortu⁹ fuero ? Cōgregate ad me omnes maiores natu per tribus vestras atq; doctores : ⁊ loquar audientib⁹ eis sermones istos : ⁊ invocabo ꝓ eos celum ⁊ terram . Noui⁹ eni q; post mortem meam inique agetis : ⁊ declinabitis cito de auctoritate . m Et state i tabernaculo . ⁊ ipse n Ut preci. ei. cōfirmādo eū in officio tuo te ꝑsente . o Apparuitq; dñs ibi in colū . nubis . ut q ꝑsentiā dei in signo visibili ioſue esset maioris auctoritat⁹ i ꝓspcū ꝓpli . p Et postea . iste cō . for . dñs futuros ꝓsc⁹ ꝓnūciat id qđ erat futurū post mortē moysi . nō tñ imediate q; toto tpe ipsius ioſue filij isrl non declinauerunt ad idolatriā : ut dr Josue vlt⁹ . q Et absco . fa . meā . q̄si afflictiones eor nō videā nec clamores audiam . r Ita ut dicat i illo die . quia vexatio dat intellectū . s Hunc ita . scri . w . canti . istud . qđ dr ca . sequēti . t Ut me . te . ⁊ ore decantēt . ut sic nullus possit excusari q̄n ego ꝑdiderim futuras tñs gressiōes ⁊ penas sequētes . cetera parēt ex dictis . v Postq; ergo hic ꝓpe describit legi scpte conseruatio : q; ꝓ nihilo scriberet nisi diligenē custodiret . ⁊ ꝺ est qđ dr : Postq; ergo scripsit moyses te . ⁊ ibdit : x Prece . leuit⁹ te . vocant aūt ꝺ leuite nō rōne officij : ꝺ rōne generis q; erant de tribu leui : ꝺ erāt officio sacerdotes . y Tol . li . istū ⁊ po . eū . i la . arce . dicūt aliq; hebrei q; erat i latere arce : tñ extern⁹ sup quādā tabulā i latere arce ꝓminentē . Alij aūt dicūt q; erat interi⁹ iuxta tabulas . z Semp cō . egi . ꝺ dñm . ut ꝓ i Exo . ⁊ libro Numeror . a Noui eni q; p⁹ te . ꝺ aūt cognuit moyses ꝑ spīm

propxtie. Cetera patent. a Cap. xxxij.

Audite celi q̄ loquor. Descripta institutione ducis hic consequenē describit exhortatio plebis ad pseuerantiā in lege ⁊ diuinis mādatis: ⁊ b p canticū ab eis memoriē tenendū ⁊ decantandū. in q̄ moyses p̄mittit probemiū. 2° exequit intentū. ibi: Date magnificentiā. 3° ponit epilogū. ibi: Venit q̄ moyses. In prologo excitat attentionē populi ad dicēda. primo ex verbi firmitate. cū dicit: Audite celi ⁊c. ac si dicat. sic celū ⁊ tra sunt res stabiles: sic mei sermones. 2° ex vtilitate. cū dr: b Cōcrescat ut pluuia doctrina mea ⁊c. ⁊ dicit: Cōcrescat. i. cōcrescē faciat opa virtutum. c Doctrina mea. sicut ros ⁊ pluuia crescere faciunt ē renascētia. 3° ex auctoritate. cum dr. d Quia nomē dñi inuocabo. q. d. nō loquor auctoritate mea. ſ. diuina e Date magnificentiam. Hic moyses exequit intentū. ⁊ p̄mo ostendit deū ee p̄fectissimū ⁊ optimū. 2° colendū. ibi: Numquid ⁊c. 3° iudiciū ei⁹ esse iustū. ibi: Dicit dñs. Circa p̄mū exp̄mit p̄mo dei p̄fecta bonitas. 2° oppositū populi maligmitas. ibi: Peccauerūt. Perfectionē aūt diuine bonitatis ostēdit ex septē conditionib⁹. Primo q̄ magnus ē in ꝓprijs q̄ notat cū dicit: Date magnificētiā deo nostro. 2° p̄fect⁹ in factis. ibi: Dei p̄fecta sunt opa. 3° verus in iudicijs. ibi: Et ēos vie ei⁹ iudicia. 4° fidelis in p̄missis. ibi: Deus fidelis. 5° sanctus i bonis. ibi: Et absq̄ vlla iniq̄tate. q. nulli iniuriat: si vt vni grām ⁊ nō alteri. 6° totū facit sancte. lz aliē aliq̄n iudicef ab homine: Matb. xx. An oculus tu⁹ nequā est q. ego bonus sum. 6° iustus in p̄mijs reddēdis. ibi: Justus. ⁊. rectus in penis inferēdis. ibi: Et rectus. f Peccauerūt. Hic p oppositū ostendit populi malignitas. cū dr: Peccauerūt ei in sordibus. ſ. idolatrie. g Et nō filij ei⁹. q. ex hoc qui prius filij dei erāt p grām: facti fuerūt filij p̄ditionis p culpā. h Generatio prauа. p corruptionē affectus. i Atq̄ puersa. p corruptionē intellectus. k Hecine reddis dño. ſ. malū p bono. l Populе stulte. credēs vtile q̄ nō est. m Et insipiēs. nō cognoscēs vtilitatē vbi est. n Numq̄d. Hic cōsequenē ostēdit deū esse colendum ⁊ ex septem beneficijs. Primum est p̄marie creationis. q̄ notat cū dr: Numq̄d nō ipse ē pat tuus. colēd⁹ ⁊ venerandus? q. d. sic. q Et creauit te. in eductione de nihilo. p Fecit in distinctionis p̄mordio. o Possedit. cōseruationis auxilio. q̄ si ignoras. r Memēto ⁊c. p tuā cogitationē reducendo generationes ad p̄mā creationē. s Interroga. ut discas p alioꝝ narrationē. Secundū būficiū est gratuite electionis q̄ elegit populū israel p̄ alijs. ⁊ q̄tū ad hoc dicit: t Cū diui. al. gētes. ſ. in cōfusione linguarū: q. z h diuise sunt gentes ⁊ diffuse p mū-

via quā p̄cepi vobis: ⁊ occurrent vobis mala in extremo tēpore quādo feceritis malum in conspectu dñi ut irritetis eum p opera manuū vestrarum. Locutus est ergo moyses audiēte vniuerso cetu israel verba carminis hui⁹ ⁊ ad finē vsq̄ cōpleuit.

Audite celi q̄ xxxii loquor: audiat tra verba oris mei. Cōcrescat ut pluuia doctrina mea: fluat ut ros eloquiū meū. Quasi bymber sup herbā ⁊ quasi stille sup gramina: q̄ nomē dñi inuocabo Date magnificētiā deo nostro: dei p̄fecta sunt opa: ⁊ oēs vie ei⁹ iudicia. Deus fidelis ⁊ absq̄ vlla iniquitate: iustus ⁊ rect⁹: peccauerūt ei: ⁊ nō filij ei⁹ in sordibus. Generatio⁹ prava atq̄ puersa: hecine reddis dño populе stulte ⁊ insipiēs: Nūq̄d nō ipse ē pater tu⁹ q̄ possedit te: ⁊ fecit⁹ ⁊ creauit te? Memēto dierū antiquoꝝ: cogita gnātiones singulas. Interroga pa-

trē tuū ⁊ annūciabit tibi: maiores tuos ⁊ dicēt tibi: Qñ altissim⁹ gētes: qñ separabat filios ade. Cōstituit terminos populoꝝ iuxta numerū filioꝝ israel. Pars aūt dñi populus ei⁹: iacob funiculus hereditatis ei⁹. Inuenit eū in terra deserta: in loco horroris ⁊ vaste solitudinis. Circūduxit eum ⁊ docuit: ⁊ custodiuit quasi pupillā oculi sui. Sicut aquila, prouocās ad volandū pullos suos: ⁊ sup eos volitās. Expādit alas suas: ⁊ assūpsit eū atq̄ portauit in humeris suis. Dñs solus dux ei⁹ fuit: ⁊ nō erat cū eo de alien⁹ Cōstituit eū sup excelsā terrā: ut comederet fructus agrorum Vt suggeret mel de petra: oleumq̄ de saxo durissimo. Butyrum de armento ⁊ lac de ouibus: cum adipe agnorum ⁊ arietum filiorum basan. Et hircos cum medulla tritici: ⁊ sanguinem vue biberēt meracissimū. Incrassatus ē dilect⁹

dum. v Cōstituit termi. populoꝝ. q̄ distincti sūt fm. lxx. linguas. r Juxta nu. fi. israel. q̄ ingressi sūt egyptū cū iacob qui fuerūt. lxx. ut habet Beñ. xlvj. vbi dr: Oēs aie domus iacob q̄ ingresse sunt egyptū fuere. lxx. ⁊ fm hoc sunt. lxx. populi distincti fm diuersas linguas seu idiomata. Trāslatio. lxx. habet: Juxta numerū filioꝝ dei. per quos aliqui intelligūt angelos: ita q̄ fm eos tot saluabuntur vices quot remānserūt angeli vel tot vices quot sunt angeli stantes ⁊ cadētes ut dicūt aliq̄: ⁊ fm hoc dicit h Constituit terminos populoꝝ. determinat numerus electoꝝ. y Pars aūt dñi populus eius. q: populus israel fuit deo specialit vocatus. Certiū beneficiū est separatio ab erroze idolatrie. p̄mo chaldeoꝝ: vnde abstulit abrahā. ut habetur Beñ. xj. ⁊ q̄tū ad hoc dicit: z Inuenit eū i terra deserta. i. p̄uata dei cultu. a In loco horroris. q. chaldei colebāt ignē tanq̄ deū. qđ est horrendum 2° aberroze egyptioꝝ a quo reuocauit eos i vatione legis: ⁊ q̄tū ad h dr: b Et vaste solitudinis. eo q̄ in solitudine sinai data est lex. Quartū beneficiū est reductio ad terrā promissionis. ⁊ q̄tū ad h dicit: c

Circūduxit eū. ſ. p deserta vsq̄ ad terre. p̄missionis ingressum. d Et docuit. p moysen dando deuteronomiū. Quintū beneficiū est paterne p̄tectionis. ⁊ q̄tū ad hoc dicit: e Et custodiuit quasi pupillā oculi sui. inter alias partes corporis pupilla oculi diligentissime custodit: sic ⁊ filij israel p̄ ceteris populis habuerunt beneficiū diuine p̄tectionis. Sextū būficium est salubris eductionis de egypto. ⁊ q̄tū ad hoc dicitur: f Sicut aq̄la ꝓuocās ⁊c. q. per multa signa ⁊ mirabilia eis data ꝓuocauit eos deus ad egrediendū de egypto. g Expandit alas suas. ⁊c quando aq̄la vult transferre pullos suos de loco ad locum: portat eos sup humeros suos. quia non timet a parte superiori b trīa ab inferiori: ne emittant sagitte: ⁊ iō ponit pullos sup humeros ut primo ipsa recipiat sagittas q̄ pulli percutiant. sic angelus p̄sonam dei representans posuit se inter castra filioꝝ israel ⁊ egyptios sup mare rubrū: ut habet Exo. xiij. ca. ne sagitte ⁊ spicula egyptioꝝ lederent israelem. Septimum beneficiū fuit solēnis introductionis in terrā ꝓmissionis. ⁊ q̄tum ad hoc dicit: b Cōstituit eum sup excelsā terrā. quia terra ꝓmissionis altior est alijs terris in circuitu existentibus. i Vt suggeret mel de petra. i. de terra petrosa: quia in terra ꝓmissionis in montibus petrosis sunt arbores in quibus mellificāt apes. k Oleumq̄ de saxo durissimo. quia ibi etiā in locis saxosis sunt olive de quaꝝ fructu fit oleū. Aliter exponit quia in vasis lapideis mel ⁊ oleū reseruant. l Butyrū de armēto ⁊c. ⁊ subdit: m Filiozum basan. q. terra og regis basan est valde pascualis ⁊ apta animalibus nutriēdis: ut dr Mu. xxxij. n Et hircos. ſ. parvulos q̄ vocant hedi. o Cū medulla tritici. i. cū pambus factis de farina tritici delicatissima: ⁊ a cortice exteriori purgata. p Incrassat⁹. Hic cōsequenē ostēdit p oppositū populū a dei cultura recessurū. cū dicit: Incrassatus est dilectus. i. populus israel p̄mo a deo dilect⁹. repletus est omnib⁹ bonis in terra. p̄missionis

ꝛ loquif scriptura ꝛe futuro ꝙ modū ꝓteriti ꝓpter certitudinē
prophetie. a Et recalcitrauit. a deo recedēdo. b Incrassa-
tus est. delicijs. c Impinguatus. diuitijs. d Dilatatus.
honoribus ꝛ excellentijs: ꝛ quia ista sunt frequēt occasio di-
mittendi deū ꝛ conuertēdi se ad idolatrie cultū. iō subdit: e
Dereliqt deū ꝛc. ido-
latria aūt aliqñ impē-
dit ꝛmonib⁹ in aliq
effigie apparētibus. ꝛ
ꝑtū ad hoc dicit: f
Immolauerūt ꝛmo-
nijs. aliqñ corporibus
celestibus. ꝛ ꝑtū ad
hoc subdit: g Dijs
quos ignorabāt. quia
patres eoꝝ ut moyses
ꝛ aaron prohibuerūt
adorare celi militiam.
aliquādo idolis huma
na arte adinuētis. ꝛ
ꝑtū ad hoc dr: Noui
recētesq ꝛnerūt ꝛc.
ꝛ subdit. h Vidit
dñs. Hic cōsequenter
ostēdit diuinum iudi-
ciū esse iustū puniēdo
populū ꝑdictū. Circa
quod primo ponit cō-
minatiōis materia. 2°
dilationis cā. ibi: Et
dixi vbi nā sunt. 3° pu-
nitionis forma. ibi:
Mone hec condita sūt
Circa pmū primo eis
cōminat dñs subtra-
ctionē sui auxilij. cum
dicit: i Abscondā
faciē meā. nō aspiciē-
do ad eoꝝ afflictionem
k Generatio eni p-
uersa est. ꝓpter ꝛpra-
uationē affectus. l
Et infideles filij. ꝓpt
ꝛprauationē intellect⁹
2°. cōminat eis subie-
ctionem respectu vilis
populi. ꝛ ꝑtū ad b dr
m Ipsi me ꝓuocā-
uerunt. colēdo vilem
creaturā. n Et ego
ꝓuo. eos ꝛc. supponē-
do eis vilē gentē. 3°. cōminat eis afflictionē supplicij. ꝛ pmo a cre-
aturis nō viuentib⁹ cū dicit: o Ignis succensus est. i. pena eis
ꝑparata: q: nomine ignis in sacra scriptura intelligit ois pena.
Vel dicēdū ꝙ ista cōminatio respicit futurū iudiciū: añ qō pce-
det ignis terrā cōburens. p Et sagittas meas cō. in eis. sagitta
te diuine hic vocant pene ab eo subito imisse ad modū sagittarū.
2°. a viuentibus. ꝛ primo a volatilibus. cū dicit: Deuorabūt eos
aues. 2°. a feris animalib⁹. ibi: Dentes bestiarū ꝛc. 3°. a reptilibus.
ibi: q Cū furore trahentiū sup terrā. q: reptilia incedūt sup
terrā trahēdo costas. 4°. ab hominibus. cū dicit: r Foris va-
stabit eos gladius. s. aduersarioꝝ. s Et intus pauor. ꝓpter
iminēs periculū. t Iuuenē simul ac virginē ꝛc. ꝑtū ad omnē
etatē ꝛ sexum. v Et dixi. Hic cōsequenter ponit dilationis
cā. ꝛ pmo ꝑmittitur dilatio cū dicit: Et dixi. i. ꝓposui eos ꝛe-
re totalit ita ꝙ nō remaneret eoꝝ memoria. ꝛ subdit dilationis
cā que est duplex. vna ē ne vltes supbirēt imputādo virtuti sue
factum diuine vindicte: qō notat cū dicit: x Ne forte supe-
birēt ꝛc. ꝛ nota ꝙ loquit hic scriptura ꝛe deo ad modū hominis
q aliquid ꝓponit statim facere ꝛ postea mutat: cū tñ talis mu-
tatio nō sit in deo: ℔ solūmodo in suo effectu. secunda cā dila-
tionis ꝓne est: ut daret populo israel tēpus penitētie. ꝛ hoc est
quod dicit: y Sens absq consilio est. non ꝓcauēdo malum.

ꝛ recalcitrauit: ingrassatus ᵇim-
pinguat⁹ ᶜdilatat⁹ ᵈ. Dereliqt ᵉ
deū factorem suum: ꝛ recessit a
deo salutari suo. ᶠProuocauēr
eum in dijs alienis: ꝛ in abomi-
nationib⁹ ad iracundiā cōcita-
uerunt. ᵍImmolauerūt ʰ demo-
nijs ꝛ nō deo: dijs ⁱ quos igno-
rabāt. ᵏNoui recētesq ꝛnerūt
quos non coluerūt patres eoꝝ
Deū qui te genuit ꝛe reliquisti:
ꝛ oblit ˡes domini creatoris tui
ᵐVidit⁹ dominus ꝛ ad iracūdiā
concitatus est: quia prouoca-
uerunt eum filij sui ꝛ filie. Et
ait: abscondam faciem meam
ab eis: ꝛ considerabo nouissi-
ma eorum. ⁿGeneratio enim p-
uersa ē: ꝛ ° infideles filij. ᵖIpsi
me prouocauerūt in eo qui nō
erat deus: ꝛ irritauerunt in va-
nitatibus suis. ᵠEt ego prouo-
cabo eos in eo qui non est po-
pulus: ꝛ in gēte stulta irritabo
illos. ʳIgnis succensus est in fu-
rore meo: ꝛ ardebit vsq ad in-
ferni nouissima. Deuorabitq
terrā cū germine suo: ꝛ montiū
fundamenta cōburet. ˢCōgre-
gabo sup eos mala: ꝛ sagittas
meas cōplebo in eis. ᵗCōsument
fame: ꝛ deuorabunt eos aues
morsu amarissimo. Dentes be-
stiarū ᵘimittā in eos: cū furore

trahētiū sup terrā atq serpen-
tium. ˣForis vastabit eos gla-
dius ꝛ ʸintus pauor: iuuenem
simul ac virginē lactentē cū ho-
mine sene. ᶻEt ᵃdixi: Vbi nam
sūt: Cessare faciā ex hominib⁹
memoriā eoꝝ. ᵇSed ꝓpteriram
inimicorū distuli: ne ᶜ forte su-
pbirent hostes eoꝝ: ꝛ dicerent
Manus nostra excelsa: ꝛ non
dñs fecit hec oīa. ᵈGens absq
cōsilio est ꝛ ᵉsine prudētia: vti-
nam ᶠsaperent ꝛ ᵍintelligerent
ac ʰnouissima prouiderēt. Quō
ⁱ persequebat vnus mille ᵏ: ꝛ duo
fugarent decē milia ˡ: Nonne
ideo q ᵐdeus suus vendidit eos: ꝛ
dñs cōclusit illos: Non ⁿ enī est
deus noster ut dij eoꝝ: ꝛ ᵒ inimi-
ci nostri sunt iudices. ᵖDe vinea
sodomoꝝ vinea eorū: ꝛ de sub-
urbanis gomorre. ᵠVua eorum
vua fellis: ꝛ botrus amarissi-
mus. ʳFel draconū vinū eorū:
ꝛ venenum aspidum insanabi-
le. ˢNonne ᵏ hoc condita sunt
apud me: ꝛ signata in thesaurīs
meis: ᵗMea est vltio ꝛ ego re-
tribuā eis in tempore: ut labat
pes eoꝝ. Iuxta est dies ꝑditio-
nis: ꝛ adesse festināt tempora.
Iudicabit dñs populū suū: ꝛ ᵘ
in seruis suis miserebit. Vide-
bit ᵛ q infirmata sit manus:

ꝛ Et sine prudentia. in non eligēdo bonū. a Vtinam
saperent. ꝓterita. b Et intelligerent. presentia. c Ac
nouissima ꝓuiderent. i. futura: q: per ꝓteritoꝝ memoriā
ꝛ presentiū intelligentiā haberet homo viā ad ꝓuidendum
de futuris. d Quomodo ꝑsequebat vnus. de aduersa-
rijs. e Mille de iudeis. f
Mone iō ꝛc. q.
d. deterēt mani-
feste cognoscere
q hoc non est ex
virtute siue for-
titudine adūsa-
rioꝝ: sed ex vin-
dicta diuine iu-
sticie. Et q ali-
quis posset q̄rere
quare de ita pu-
nit peccata popu-
li israel: cum dij
aliaꝝ gentiū nō
puniant peccata
suoꝝ cultorū. iō
ad hoc respondet
cū dr: g Mō
enim est de⁹ no-
ster ut dij eorū.
q: est de⁹ verus
ꝛ potēs ꝛ volens
exercere iusticiā
suā: illi aūt non
cū sint dij falsi.
ꝛ q: deus executionē iusticie ali-
qñ facit per malos homines: sic
ꝛ ꝙ demones. iō
subdit: h Et
inimici nostri sūt
iudices. q: deus
celo siue vindicte
supposuit iudeos
primo chaldeis
tēpore nabucho-
donosoꝝ ꝛ postea
romanis tpe titi
ꝛ vespasiani: ꝛ
iudicabāt eos ꝙ
voluntate sua ad
mortē ꝛ exilium
ꝛ ad alias penas.

bui⁹ aūtē vindicte subdit causa q̄ fuit iudeoꝝ culpa: q̄ no-
tat cū dicit: i De vinea sodomoꝝ. in q̄ ostēdit gravitas
peccati ipsoꝝ in ℔ q sodomis cōparant. Et nota q peccatū N
primo ē in corde p cōsensū. 2°. i interiori machinatione ad op⁹
pertrandū. 3° q̄n. pcedit in exteriorē actū. pmū vocat ℔ vi-
nea: secūdū vua: ꝛ tertiū vinū. k Mone ℔ cōdita. Posi-
ta cā dilationis ad tēpus. hic ꝛpter describit forma imple-
tiōis eo q nō fuerūt vsi tpe sibi dato ad pniam. ꝛ ꝑ describit
eoꝝ punitio. 2°. aduersarioꝝ destructio. ibi: Videte q ego
sim sol⁹. Circa pmū ponit certitudo punitiōis cū dr: Mō-
ne ℔ cōdita sūt apud me ꝛc. q. d. iꝫ distulerim punire ꝓcca-
ta populi mei q̄si ignorata: nō tñ ē ita: q: sūt firmit retēta
ꝛ obseruata apud me ad puniēdū suo tpe. 2°. subdit accele-
ratio tpis. cū dr: Juxta ē dies ꝑditionis. 3°. seueritas affli-
ctiōis. cū dr: l Judica. dñs populū. feriēdo peccata eoꝝ.
m Et in ser. su. miserebit. q: in q̄libet captiuitate iudeoꝝ di-
misit aliqs: ut cū eis exercēt suā misericordiā: vñ ꝛ circa fi-
nē mūdi cōtinet ad fidē xpi. n Videbit q infir. sit ma-
nus. loq̄tur de captiōe iudeoꝝ ad modū ciuitaꝫ de vellate: i
cui⁹ muris exteriorib⁹ ponunt aliq viri fortes ad defensionē
ꝛ illi ꝓmo deficiūt ꝓpt lassitudinē. ꝛ ꝑtū ad ℔ dr: Videbit q infirmata sit manus. s. debilitatiū. 2°. deficiūt illi q sunt

inclusi in fortaliciis interioribus. ⁊ ꝑtū ad b dicit: a Et clausi quoq; ꝛefecerūt. ⁊ p cōsequēs alij cōsummūt. ió dicit: Et residui cōsumpti sūt. b Et dicēt. s. aduersarij eoꝝ cos subsannātes ⁊ teridentes ad augmētationē pene: c Ubi sunt dij eoꝝ. q. d. nō potuerūt eos defendere: sicut rapsaces loq̄bat iiij. Reg. xviij. uel aliter ut sint verba aliquorum iustoꝝ de populo israel: sicut Hieremias ⁊ plures alij iusti fuerunt tpe captiuitatis babylonice: qui videntes populi miseriā dicebāt eam euenisse ꝓpt idolatrie culpā: ⁊ dicebant: Ubi sunt dij eoꝝ ⁊c. ⁊ hoc magis cōsonat lrē sequenti. cū dicit: d De quo. vic. co. adipes. b eni erat modus in sacrificijs idolatrantiū: q; adipes a sacerdotibus comedebant: ⁊ vina libaminū bibebant: qō ꝓhibitū erat i sacrificijs dñi: ut bī Leuit. in pluribus locis. e Surgant ⁊ opitulentur vobis. q. d. non possunt: ut manifeste videtis. f Videte. Hic denunciat aduersariorum destructio ad ꝓsolationem iudeoꝝ. hic eni modus fuit ꝓphetarū: ut postq̄ denunciauerant mala futura populo israel ꝓpter sua peccata: in fine ad eius consolationem denunciabant vastationē aduersarioꝝ: sicut patet in Isaia: Hiere. ⁊ pluribus alijs. ⁊ hoc rōnabiliter: quia lz infideles essent executores diuine iusticie: puniendo eos qui meū colebāt. de peccatis suis: tamē b nō faciebant ex amore uel obedientia ad deum: sed cupiditate nocendi uel ex aliqua alia mala uoluntate: sicut ⁊ demones ex mala uoluntate ⁊ peruersa exequunt diuinā iusticiā: quia dñs uoluntatibus malis demonū ⁊ hominū utit ad gloriā suam: ⁊ ideo mali homines diuinā iusticiā exequentes merent a deo puniri: ꝓpter quod ꝓphete vastatores iudeoꝝ finaliter denunciabāt destrui ⁊ vastari. ⁊ eodē modo hic facit moyses: ⁊ primo ostenditur vnitas ueri dei. cū dicit: Videte q; ego sim sol⁹ quia alij dij nō habent potestatē iuuandi. g Ego occidā. male facientes. b Et ego viuere facia. bene agentes. i Percutiā. vos: cū me ad iracundiā ꝓuocaueritis. k Et ego sanabo. cū p pniam reuersi fueritis. sed sic non erit de aduersarijs uestris: quos ego uestruā simpliciter. vñ subdit: l Leua. ad ce. ma. meā. modus est iurādi ad affirmationē ei⁹ quod sequit: m Uino ego in eternū. i. sicut verum est q; vita mea est immutabilis. ita faciā vindictam de aduersarijs uestris. ió sequit: n Si acuero out fulgur gladium meū. ⁊ accipit hic si. ꝓ quia. o Reddam vltionē hostibus meis. hostes enim dñi dicuntur hic hostes filioꝝ israel: qui alz puniendo filios israel essent executores diuine iusticie: hoc tamen faciebant ex mala uolūtate ⁊ peruersa intentione: intendentes diuinū cultū qui apud iudeos erat destruere ⁊ ideo cōsequenter dicuntur hostes domini: deus tamen per omnipotentiam suam ⁊ sapientiam utitur malis actibus ⁊ uoluntatibus hominum ad suam gloriā: ut supra dictum est. p Inebriabo sagittas meas i. pnas uolūtate mea imissas. ⁊ si queratur quomodo inebriabunt subdit: q De cruore occisoꝝ ⁊ de captiuitate nudati cē. modus erat antiquitus q; captiui ducebantur nudatis capitibus ad maiorem eoꝝ confusionem: ⁊ victorie declarationem: ⁊ qz de⁹ sic puniet aduersarios filioꝝ israel. ideo cōcluditur: r Laudate gentes populum eius. i. populum israel q; dicitur specialis populus dei. s Quia sanguinē seruoꝝ suoꝝ i. iudeoꝝ qui ei seruiebant in cultu latrie. ⁊ accipit hic totum ꝓ parte sm vnā regulā exponendi sacram scripturā: licz enim i populo isr' essent multi mali: tñ cū illis erant etiā multi boni: ⁊ frequenter cū malis inficiebant ⁊ captiui ducebant: sicut patet de tobia ⁊ daniele cū socijs suis. ⁊ de vindicta talium loquitur hic scriptura. t Et ꝓpitius erit terre populi sui. quia post captiuitatē babylonicā fuerunt iudei reducti ad terrā suam: ⁊ tūc fuit

a⁰ clausi quoq; ꝛefecerunt: residuiq; cōsumpti sūt. Et⁰ dicent: vbi⁰ sūt dij eoꝝ in q̄b⁹ habebāt fiduciā: De⁰ quoꝝ victimis comedebāt adipes ⁊ bibebāt vinū libaminū. Surgāt⁰ ⁊ opitulent⁰ vobis: ⁊ in necessitate vos ꝓtegāt. Uidete⁰ q; ego sim solus ⁊ nō sit ali⁹ deus ꝓter me. Ego⁰ occidā⁰ ⁊ⁿ ego viuere faciā: percutiā⁰ ⁊ⁿ ego sanabo: ⁊ nō est qui de manu mea possit eruere. Leuabo⁰ ad celū manū meā: ⁊ dicā: viuo⁰ⁿ ego in eternum. Si⁰ acuero ut fulgur gladium meū ⁊ arripuerit iudiciū man⁹ mea. Reddā⁰ vltionē hostib⁹ meis: ⁊ his q̄ oderūt me retribuā. Inebriabo⁰ sagittas meas sanguine: ⁊ gladius meus deuorabit carnes. De⁰ cruore occisoꝝ: ⁊ de captiuitate nudati inimicorum capitis. Laudate⁰ gētes populū ei⁹: q; sanguinē seruoꝝ suoꝝ vlciscetur. Et vindictam retribuet in hostes eoꝝ: ⁊ ꝓpitius⁰ erit terre populi sui. Uenit ḡ moyses ⁊ locutus ē oīa verba cantici huius in auribꝫ populi: ipse ⁊ iosue fili⁹ nun. Cōpleuitq; cēs sermones istos loquēs ad vniuersum israel: ⁊ dixit ad eos: Ponite corda vestra i oīa verba q̄ ego testificoꝛ vobis hodie: ut mādetis ea filijs vestris custodire ⁊ facere: ⁊ implere vniuersa q̄ scripta sūt in volumine legis huius: q; nō i cassū ꝑcepta sunt vobis: sed ut singuli in eis viuerēt: q̄ faciētes lōgo pseueretis tpe in terra ad quā trāsmisso ingredimini possidendā. Locutusq; est dñs ad moysen in eadē die dicēs. Ascende in montē istū abarim i mōtē nebo q̄ est in terra moab cōtra iericho: ⁊ vide terrā chanaan quā ego tradā filijs israel obtinēdā: ⁊ mozere in monte. Quē cōscendēs iūgeris⁵ populis tuis: sicut⁵ mozt⁹ est aaron frater tuus in mōte hoꝛ ⁊ appositus populis suis: qz⁵ ꝓuaricati estis cōtra me in medio filioꝝ israel ad aquas cōtradictionis in cades deserti syn: ⁊ nō sanctificastis me inter filios isr'. Et contra videbis terrā: ⁊ nō ingredieris in eā: quā ego dabo filijs israel.

XXXIII

Ec̄ ē bñdictio qua bñdixit moyses homo dei

exculta q̄ longo tpe manserat quasi deserta. v Uenit ergo moyses. hic ponit epilogus respectu cantici ꝓdicti: in quo primo ostenditur ipsius publicatio. cum dicitur: Locutus est omnia verba cantici huius in auribus populi. secundo impressio eius in cordibus coꝝ ad memoriter retinendū ⁊ ope adimplendū. cum dicit: Ponite corda vestra ⁊c. ⁊ patet littera. x Locutusq; est dominus. Hic describit consūmatio legislatoris moysi. ⁊ primo ei mors a domino predicitur. secundo populus a moyse benedicitur. ca. xxxiij. tertio moritur ⁊ sepelitur. ca. xxxiiij. Circa primum dicitur moysi: y Ascende in montem istū abarim in montē nebo. abarim est nomē montis magni: ⁊ nebo cuiusdam partis supeminentis in illo: vnde melius videri poterat terra ꝓmissionis. z Et vide terram chanaan. ꝛ dicit ad eius cōsolationē: ut quā nō poterat ingredi: posset tñ intueri. a Et morere in monte. quia hoc diffinitū est apud me. b Jungeris populis tuis. in limbo sanctoꝝ patrū. c Sicut mozt⁹ est aaron frater tuus. i. ita suauiter ⁊ quiete: de cui⁹ morte dictū fuit Nu. xx. ⁊ subdit causa quare amto mortui sunt ante ingressū terre ꝓmissionis. cū dicit: d Quia ꝓuaricati estis cōtra me. de qua preuaricatione dictū fuit Nu. xx. ca. e Cap. xxxiij.

Ec est bñdictio. hic ꝓnter ponit bñdictio moysi sup populū. sicut ⁊ iacob patriarcha bñdixit filios suos imminente morte sua: ut habet Gen. xlix. ca. In hac ḡ benedictione ꝓmittit ꝓfatio. 2⁰ subdit executio. ibi: Uiuat ruben. 3⁰ ponit concluſio. ibi: Non est alius. Circa ꝓmū ꝓmittit titulus cū dr: Hec est benedictio. ⁊ subdit benedictionis cā: que fuit datio legis ⁊ eius

suscepti⁹. ⁊ hoc notat cū dicit: a Dñs de syna venit. quia ibi dedit legē: ut hī Exo. xx. b Et de seir ortus ē nobis ⁊c. Dicit debrei q dñs primo legem obtulit idumeis qui habitabāt in mōte seir: ⁊ ismaelitis q̄ habitabāt circa montem pharan: sed ipsi nolnerūt eam accipe: ⁊ tunc dedit eā filijs israel in monte synai ⁊ sic p̄m eos exponitur quod dicit: De seir ortus est nobis ⁊c. i. de illis locis venit ad nos dando nobis legem ab alijs recusatam. sed h dictū non cōsonat sacre scripture: q̄ in toto suo ꝓcessu videtur sonare q̄ populus hebreoꝝ a deo fuit specialiter electus: ut inde xp̄s nasceretur. ꝓpter quod speciali sanctitate debuit pollere. ꝓpter quod ab alijs populis primo fuit segregatus p fidem ymi dei. s. in abrahām: ut habetur Genē. xij. ⁊ postea distinctus p circūcisionem que fuit signū fidei: ut habet Genē. xvij. postea deo specialiter applicatus per legis susceptionem: Exo. xx. ⁊ de talibus beneficijs illi populo singulariter datis dicit ps. cxlvij. Non fecit taliter omni nationi ⁊c. ⁊ iudicia ⁊c. quei lege cōtinent. ⁊ ideo a iudeis videtur eē cōfictū q̄ lex illa oblata fuerit alijs populis. ꝓpter quod alie exponunt doctores nostri sic: De seir ortus est nobis ⁊c. i. idumeis ⁊ ismaeliticis in sua infidelitate ⁊ idolatria dimissis: de p speciale beneficiū ortus est nobis in datione legis. Iz aūt h sit bene dictum tñ nō consonat ad plenū lrē: quia scriptura vniformit loq̄tur h de syna ⁊ seir ⁊ de mōte pharan. ut patet in textu. iō pōt aliter exponi: quia post dationē legis in monte synai populus eundo versus terrā ꝓmissionis transiuit iuxta montē seir: ut hī Nu. xx. ca. Et dum circuirent montē illū populus cepit tedere itineris ⁊ labozis. ⁊ ex h murmurare: ꝓpter quod dñs immisit serpētes ignitos in populū: ut habet Nu. xxj. ⁊ cū populus clamaret ꝓpter morsus serpentū: dñs precepit moysi ut faceret serpentem eneum: ad cuius conspectū percussi a serpentibus sanabātur Ille aūt serpens habebat similitudinē animalis venenosi: erat tñ sine veneno: ⁊ ideo fuit figura xp̄i: qui habuit carnē similē peccatrici: sed fuit sine peccato: cui⁹ intuitus per veram fidem sanat a morsibus peccatoꝝ. Illā aūt figuram intellexit moyses: ⁊ ideo dixit: De seir ortus est nobis ⁊c. quia in circuitu mōtis seir revelatū fuit ei beneficiū incarnationis xp̄i ⁊ passionis: quod ē maximū. c Apparuit de mōte pharan. Nu. x. hī. q cū populus recessisset de mōte synai nubes eos ducente requieuit nubes i solitudine pharan: ⁊ cū populus ibi desideraret carnes. domin⁹ dedit eis coturnices in tanta multitudine q̄ habuerunt satis vsq̄ ad mensem integrū: quod moysi visū fuit valde magnum: ut hī Nu. xj. Luc etiā in adiutoriū moysi in regimine populi repleuit dñs. lxx. senes spiritu sancto: ut ibidē habet: ⁊ ꝓpē istud beneficiū dixit moyses: Apparuit de monte pharan. illuminādo lxx. senes. d Et cū eo sanctoꝝ milia. i. angeloꝝ ei ministrantiū sm q̄ dī Dan. vij. Milia miliū ministrabāt ei ⁊c. Sic igit p⁹ beneficiū legis date in monte synai moyses facit hic mentionē de alijs duob⁹ locis ꝓpter ꝑdicta bñficia ibi collata. e In dextra eius ignea lex. q. fuit data de medio ignis: ut hī Exo. xix. f Dilexit populos. i. xij. trib⁹: q: quelibet poterat dici populus vn⁹. uel aliter: Dilexit populos. generaliter. sm illud Sap. xj. Diligis oīa que sunt: ⁊ nihil odisti eoꝝ que fecisti. sed specialiter dilexit populū israel tāq̄ sibi reputatū. iō subdit: g Omēs sancti in manu illi⁹ sunt. i. in sua gubernatione ⁊ ꝓtectione: Iz enim ibi essent alīq̄ mali. tñ p maiozi parte erāt boni. h Et q̄ appo. pe. ⁊c. h dicit q. in datione legis dñs sup montē synai loquebat ⁊ popul⁹ erat i valle iuxta pdē mōtis audiēs ꝓba dñi. ⁊ q. de ꝑceptis decalogi data sūt ab eo imediate ceca. ꝓ mediante moyse. iō sequit: i Legē pce. no. moyses. auctozitate dei. k Here. filijs israel añ mortē suā. Erait dñs de syna venit: b de seir ortus ē nobis. Apparuit c de mōte pharan: d cū eo sanctoꝝ milia. In e dextra ei⁹ ignea lex: dilexit f populos. Omnes g sancti i manu illius sunt: h q̄ appropinquāt pedibus ei⁹: accipient de doctrina illius. Legem i ꝑcepit nobis moyses: hereditatē k multitudinis iacob. Et l erit apud rectissimū rex: cōgregatis ꝑncipibus populi cū tribubus israel Viuat m ruben ⁊ n nō moziat: ⁊ o sit parvus in numero. Hec p ei⁹ de benedictio. Audi q dñe vocē iude: ⁊ ad populū suū introduc eū. Manꝰ eius pugnabūt pro eo: ⁊ adiutor illius ꝑ aduersarios ei⁹ erit. Leui r quoq̄ ait: Perfectio s tua ⁊ t doctrina tua a u viro sancto tuo quē x pbasti i tentatiōe: ⁊ iudicasti ad aquas cōtradictiōis. Qui y dixit patri suo ⁊ matri sue nescio vos: ⁊ fratrib⁹ suis ignozo illos: ⁊ ne scierūt filios suos. Hi z custodierunt eloquiū tuū: ⁊ a pactū tuū mul. iacob. q: sicut hereditas est res ⁊mobilis: ita lex fuit data iudeis ut ⁊mobiliter seruaret ab eis. l Et erit apud rec. rex. i. si lex sic cōseruet a populo: erit rectissimus: q: lege diuina gubernat⁹: ⁊ dñs erit eoꝝ rex. vñ ⁊. j. Reg. viij. ca. qñ primo elegerūt regē aliū: dixit dñs ad samuelem: Nō te abiecerūt sed me ne regnē super eos. m Viuat ruben. Hic consequenter ponit bñdictiōis executio. ⁊ diuidit in. xj. partes sm tribus. xj. benedictas a moyse: ⁊ patebūt p ordines ꝓsequendo. Primo ergo ponitur benedictio ipsi⁹ ruben quia fuit primogenit⁹ cū dr: Viuat ruben. vita nature. n Et nō moziat morte culpe uel gehēne. o Et sit parvus in numero. hoc aūt addit moyses ad cōcordandū cū verbo iacob quo dixit ipsi ruben Genē. xlix. Effusus es sicut aqua: non crescas ⁊c. p Hec est iude bñdictio. post bñdictionē ruben immediate ponit bñdictio iude: q: successit ei in honore regni ꝑ tū ad ius primogeniture. q Audi dñe vocē iude. dic Ra. Sa. q hec ꝓphetia respicit ad vocē oīonis ipsi⁹ dauid ⁊ salomonis q̄ fuerūt exauditi in pluribus oīonibus suis: ⁊ ipsius aça pro exercitu ethiopū inuadente ipsū. ij. Paral. xiiij. ⁊ Josaphat pro āmonitis. ij. Paral. xx. ⁊ Eçechie pro sennacherib. iiij. Reg. xix. q̄ fuerūt reges iuda. r Et ad populū suū introduc eū. i. ad lumbū patrū post vitā ꝑsentē. vnde de sanctis patrib⁹ cōmuniter scribit de mortecoꝝ: Et appositus est ad populū suū: uel ad patres suos. s Manus eius pugnabunt. p eo. q: vsq̄ ad electionē saulis trib⁹ iuda habuit ducatū belli: ut habet Judic. j. Quis ascendet ante nos cōtra chananeū ⁊ erit dux belli. Dixitq̄ dñs: Judas ascendet. ⁊. xx. ca. i bello cōtra filios beniamin. cum alie tribus quererēt: quis erit in exercitu nostro ꝓnceps certaminis. rñdit dñs.: Judas sit dux vester. t Et adiutor illi⁹ cōtra aduersarios ei⁹ erit. dicit Ra. Sa. q h ꝑ speciale dī ꝓ to iosaphat rege iuda q̄ impetu facto contra eū i ramoth galaad exclamauit ad dūm ⁊ audiuit eū. iij. Reg. xxij. pōt etiā intelligi de pluribus alijs regib⁹ de tribu iuda q̄ fuerunt adiuti a dño in periculis. v Leui q̄ dixit. post benedictiones iude imediate ponitur benedictio leui ꝓpter dignitatē sacerdotij. x Perfectio tua. q̄tum ad vitā sanctā. y Et doctrina tua. q̄tū ad sanā doctrinā. z A viro sancto tuo. i. a moyse q̄ fuit de eadē tribu ⁊ sanctitas vite ⁊ veritas doctrine ab eo derivata fuit ad alios eiusdem tribus. ⁊ loquit hic moyses de se ipso quasi de quodā alio ex humilitate: q: hec ꝓtinent ad cōmendationē eius: sicut ⁊ Jobes euangelista Job. xj. dicit de se ipso: Vidit illū discipulū quē diligebat ihs ⁊c. a Quē pbasti in tentatione. h dirigitur ad deū qui patientiam moysi. pbauit i multis tentationib⁹ iudeoꝝ. b Et iudicasti ad aquas cōtradictionis. determinando sup eum ꝓnā mortis: ut hī Nu. xx. ⁊ ex h ꝑ veritas ipsius moysi q̄ ita fideliter exp̄mit peccatū suū sicut ⁊ meritū. c Qui dixit patri suo. hoc nō solū intelligit de moyse: sed etiā de alijs filijs leui qui ad ꝑceptū moysi interfecerūt ꝓpinquos suos. ꝓpter culpā ex adoratione vituli Exo. xxxij. d Hi custodierūt eloquiū tuū. q: lex diuina ꝑcepit idolatras interfici. e Et pactū tuū. dicit hic Ra. Sa. q̄ hoc intelligit de circūcisione q̄ vocat pactū dñi Genē. xvij. quia alie trib⁹ nō circūciderūt filios suos natos in deserto quousq̄ fuerūt i terra promissionis: ut habet Josue. v. Sed trib⁹ leui filios suos circūcidit

ut iste dicit. Contrarium autē dicunt cōmuniter expositores nostri: ⁊ huic cōsonat scriptura Josue. v. vbi dicit Populus aūt qui natus est in deserto per. xl. ānos incircūcisus fuit: ita q generaliter loquit: ⁊ nullū excipit. ⁊ sm b quod dicit hic: Pactū tuum. pōt intelligi de observatione legaliū: sicut ⁊ alia q̄ hic ponuntur. a Ponent thymiama in furore tuo. ad auertendū furorē tuū a populo tuo. b Benedic dñe fortitudini eius. dicit hic Ra. Sa. q b refert ad machabeos qui fuerūt de tribu leui: ⁊ fortiē pugnauerunt cōtra adūsarios fidei. ⁊ q fuerūt valde pauci respectu adūsariorū. iō moyses hoc p̄uidens orat pro eis. c Et beniamin ait. b post b̄ndictionem leui ad quē ptinebat sacerdotium ponitur imediate benedictio beniamin: i cuius sorte fuit tēplū. d Habitabit cōfidenē in eo. s. i. dño: eo q̄ deus speciali modo habitabat in templo: de qua habitatione subditur: e Quasi in thalamo tota die morabit. templū enim vbi deus colebat erat quasi thalamus ipsius. f Et inter humeros illi⁹ requieset. Iz enim humeri sint in supiori parte corpis: tñ iferiores sūt capite. ⁊ p b designat locē edificationis tēpli: q Iz tēplū edificatū fuerit in mōte moria: nō tñ i sūmitate ei⁹. b i declini p spaciū. xviij. cubitorū a sūmitate mōtis ut dicūt hebrei. g Joseph q̄z ait. Post b̄ndictionē beniamin ponit b̄ndictio ioseph. q sic i sorte beniamin fuit tēplū. sic i sorte ioseph fuit sylo: vbi filij isrl posuerūt tabernaculū moysi ⁊ archā testimonij: ut habet Josue. xviij. ca. ⁊ quia locus templi fuit excellentior ⁊ deo diligibilior. iō p̄ponit benedictio beniamin b̄ndictioni ioseph. Iz beniamin fuerit iunior. b De benedictione dñi terra eius. q sors ioseph fuit valde fertilis. i De pomis celi. quia arbores fructificāt ex influentia celi ⁊ stellarum. k Et rore atq abysso subiacente. terra eni humecta ē apta ad fructificandū: humectat aūt a superiori ex desēsu roris ⁊ ab inferiori ex aq̄s sub terra latentib⁹ que hic nomine abyssi designāt l De po. fru. so. ac lune. hoc addit ad designandū q̄ inter celi luminaria sol ⁊ luna habent maiorē efficaciā sup terre nascentia. m De ver. anti. mon. ibi eni fruct⁹ citi⁹ maturant ⁊ ꝓpter nouitatē magis diligunt. n Benedi. illi⁹ q̄ ap. in rubo. i. ipsius dei qui in rubo apparuit moysi. o Super verticē naçarei. i. sancti: quia ioseph inē alios fratres suos fuit sanctior. p Quasi p̄mogeniti tauri ⁊c. b dicit ꝓpter tribum ephraim: q fuit fortis ⁊ bellicosa: ⁊ ꝓpter regnū decē tribuū: quod fuit datū illi tribui in primo rege. s. bieroboam: ut hr. iij. Reg. xj. q De sūt multitudines ephraim. b exponit dupliciē. Uno mō referendo ad numerositatē populi ytriusq tribꝰ. Alio modo referendo ad multitudinem aduersariorū ab eis deuictorū. r Et çabulon ait. Hic cōsequenē describitur b̄ndictio çabulon ⁊ isachar simul: sortes enim eorum fuerūt ꝓpinque. ⁊ ut dicunt hebrei tribus çabulon fuit inēta mercationib⁹ in portubus maris q̄ fuerūt in sorte eius: tribus aūt isachar fuit magis intenta studio legis: ⁊ ut liberius ad b vacaret: tribus çabulon prouidebat ei saltē in mgna parte de necessarijs. ⁊ b est quod dr s Letare çabulon in exitu tuo. p mercatiōibus exercēdis. t Et isachar in tabernaculis tuis. ibi manēdo p studio diuine legis v Populos ad mōtē vocabūt. i. ad hierusalē in monte sitā: qz in solēnitatibus veniebat ibi populus ad audiendū doctrinā legis a doctoribus de tribu isachar. x Ibi imo. vic. iusticie. quia i tribus solēnitatibus precipuis debēbāt apparere coram dño: nō vacui sed cū muneribꝰ ⁊ sacrificijs. y Qui inundationē maris quasi lac suggent. i. bona apportata in nauibus p vndas maris. z Et thesauros absc̄ditos harenarū. i. metalla diuersa: ⁊ lapides pcciosos: qui de harena terre extrahunt: ⁊ ad loca longinqua p mare frequenter trāportant. a Et gad ait. Hic ponit benedictio gad. cum dicitur: b Benedictus i latitudine gad. p quod designat q̄ habuit latitudinē terre in sua sorte. c Quasi leo requieuit: qz illa tribu fuerūt homines fortes ⁊ bellicosi: sm q dr Beñ. xlix. Had accinctus ꝑliabit. d Cepitq brachiū ⁊ verticē. erant eni ibi aliqui ita fortes q vno ictu amputabāt caput hominis cum humero ⁊ brachio: ut dicit Ra. Sa. Alie exponit: ut p brachiū intelligat fortis aduersari⁹. p verticē turme uel aciei capitaneus. ⁊ neutri poterāt imptū gadditaꝝ sustinere. ⁊ ꝓpt b fuerūt positi in fronte exercitus filiorū israel pugnando contra chananeos. e Et vidit p̄ncipatū suū. q̄ in parte sua doctor esset repositus. Iste doctor fuit moyses qui fuit sepultus in sorte gad. ⁊ hoc cessit ad magnū honorē ⁊ dignitatē illius tribus. f Qui fuit cū p̄ncipibus populi. i. cum p̄ncipibus nouem tribuum ⁊ dimidie quoruq esset eis hereditas acquisita. g Et fecit iusticias domini. in hoc adimplendo quod promiserat moysi Nū. xxvij. ca. h Et iudicium suum cum israel. i. tenendo eis in hoc fidelitatem. i Dan quoq ait. Hic ponitur benedictio ipsius dan. cū dicitur: k Dan catulus leonis. quod dicitur specialiter propter samson qui fuit fortissimus ⁊ de tribu dan. l Fluet largiter. hoc dicitur propter fluuium iordanē qui oritur in sorte eius iuxta ciuitatem captam ab eis que prius lachis vocabatur. sed ab eis fuit denominata dan ex nomine patris sui: ut habetur Judic. xviij. ⁊ est in termino aquilonari terre promissionis sub monte libani: in cuius radicibus sunt duo fontes: vnus nomine ior: ⁊ alter dan: qui simul iuncti iordanis nomen efficiunt. m De basan. in terra enim illa vltra iordanē est quidam fons quē Hiero. vocat phialā: Marcus balmanucha: Matheꝰ magedan: vbi ē primꝰ ortus iordanis: nā palce ibi emisse subterraneo meatu ducte recipiunt in dan. n Et neptalim dixit. ipsū b̄ndicēdo. o Neptalim abūdātia pfruet. i quo sue sortis fertilitas designat. p Et plenus erit b̄ndictionibus dñi. in sorte enim eius terrena nascētia citi⁹ appropinquabant ad maturitatē q̄s in alijs partibus terre promissionis. ⁊ iō ex fructibus illius terre p̄mo offerebant primitie ad templum. vnde ⁊ sacerdotes ⁊ leuite benedicebāt dñm: ⁊ eadē sūia habet Beñ. xlix. in b̄ndictiē neptalim.

seruauerūt: iudicia tua o iacob ⁊ legē tuā o israel. Ponēt thymiama i furore tuo: ⁊ holocausta sup altare tuū. Bñdic dñe fortitudini eius: ⁊ opa manuū illi⁹ suscipe. Percute dorsa inimicoꝝ ei⁹: ⁊ q̄ oderūt eū nō cōsurgāt. Et beniamin ait: Amātissimus dñi: habitabit confidenter in eo: quasi in thalamo tota die morabit: ⁊ inter humeros illius requiescet. Joseph dixit: De benedictione dñi terra eius: de pomis celi ⁊ rore atq abysso subiacente. De pomis fructuū solis ac lune: de vertice antiquoꝝ mōtiū: de pomis collīū eternoꝝ: ⁊ de frugibus terre: ⁊ de plenitudine eius. Benedictio illius q̄ apparuit in rubo veniat sup caput ioseph ⁊ super verticē naçarei inter fratres suos. Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius: cornua rhinocerotis cornua illi⁹. In ipsis ventilabit gentes vsq ad terminos terre. Hi sunt multitudines ephraim: ⁊ hec milia manasse. Et çabulon ait: Letare çabulon in exitu tuo: ⁊ isachar in tabernaculis tuis: populos vocabūt ad montē: ibi immolabūt victimas iusticie. Qui inundationē maris quasi lac suggent: ⁊ thesauros absconditos harenaꝝ. Et gad ait: Benedictus in latitudine gad. Quasi leo requieuit: cepitq brachiū ⁊ verticē. Et vidit principatū suū q̄ in parte sua doctor esset repositus: q̄ fuit cū principib⁹ populi ⁊ fecit iusticias domini: ⁊ iudicium suum cum israel. Dan quoq ait: Dan catulus leonis: fluet largiter de basan. Et neptalim dixit: Neptalim abundantia perfruetur: ⁊ plenus erit benedictionib⁹ dñi.

a Mare ⁊ meridiem possidebit. qz mare galilee ꝯtum ad sui partē meridionalem cecidit in sortē neptalim. b Aser ꝯ ait. ipsum benedicēdo. c Benedictus in filijs aser. in b ꝛ signatur pulchritudo pzolis. iō subdit: d Sit placēs fratribus suis. qz filie eius erāt ita pulchre ut essent aptē ad maritandum regib⁹ ac sacerdotib⁹: ut dic̄ Ra. Sa. e Et tingat in oleo pedem suū. qz i sorte sua multe fuerūt oliue ⁊ fructifere ex quib⁹ ibi abundabat oleū. q̄ abundantia ꝛsignat p tinctionē pedis: sicut Job. xxix. Lauabā pedes meos butyro. f Ferrum ⁊ es calciamētū eius. qz in sorte aser fuerūt minere ferri ⁊ eris: q̄ calcabant calciamētis eoz qui ibi opabantur g Sicut dies iuuentutis tue. sūt delectabiles ⁊ placidi. b Ita ⁊ senectus tua. sit amabilis ⁊ placida. b q̄rit quare symeon nō habuit benedictionē. ad quod respōdent hebrei q̄ hoc fuit: qz p̄mo tractauit de trāditione ioseph ⁊ alios ad b induxit: ꝓpter quod ioseph retinuit eum in vinculis: ceteris fratribus ad patrē remissis. ut habet̄ Gen. xlij. Item qz princeps trib⁹ symeon fornicat⁹ est in heth peor: ex quo accidit mortalitas in populo: ut dr Nu. xxv. i Nō est alius. Hic ponit cōclusio intēta q̄ē iductio populi ad dei reuerētiā ⁊ amorē. ad ei⁹ aūt reuerētiā iducit moyses ex cōsideratiē magnitudinis diuine. cū dr: Nō ē ali⁹. filius i magnitudine k Ut ꝛ rectissi. i. ut ꝛ populi isti k rectissima lege guberuati. l Ascēsor celi. i. ꝛ qui est in celis excelsior. m Magnificētia eius discurrūt nubes. In hebreo habet: Discurrunt celi. quia motus orbium celestium dei magnificentiā ostendūt. n Habitaculū eius sursū. quia ē sup omnia benedictus. o Et subter brachia sempiterna. In hebreo habet: Brachia seculi. p que intelligunt angeli: quoz ꝑtute administrant alie creature: ⁊ ipsi subsunt deo tāq̄ eius ministri. Consequenter inducit ad dei amorē ex consideratione bñficioz. p missoz. cū dicit. p Eiciet a facie tua inimicū. i. inimicos: ⁊ accipit hic singulare pro plurali: sicut Exo. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ. q Diceteq̄ cōterere. i. verbo suo conterent absq̄ tuo labore. r Habitabit israel cōfidenter. remotis aduersarijs. s Et solus. quia ꝓpter securitatem magnā nō erit necesse q̄ homines cōgregent ad inuicem ad resistendū aduersarijs: sed quilibet poterit habitare p se sub vite sua ⁊ ficulnea sua. t Oculus iacob in terra frumenti ⁊c. i. videbit fertilitatē bonoz in terra sua. v Celiq̄ caligabunt roze. in hoc ꝛsignat abundantia rozis ad fecundationem terre. x Beatus tu israel. qui sic visitaris a dño ⁊ defenderis. vnde subdit: y Scutū auxilij tui ⁊c. supple. ē dñs ꝛ tu⁹. z Negabūt te inimici tui. In hebreo habet: Mentient tibi inimici tui. quod exponūt hebrei de gabaonitis qui mentiētes dixerūt filijs israel: De terra lōginqua valde venerūt serui tui. ut habet̄ Josue ix. Potest etiam exponi sm translationē nostrā de regibus chananeoz q̄ negantes filijs israel terrā eis promissā a dño venerunt vnanimiter ad pugnandū cōtra eos: ut habetur Josue. ix. ca. a Et tu eoz colla calcabis. quod impletū fuit q̄n p̄cipes exercitus israel posuerūt pedes suos super colla q̄nq̄ regū latentiū in spelūca: ut dr Josue x. capitulo. b

Mare[a] ⁊ meridiē possidebit. Aser[b] quoq̄ ait: Benedictus[c] in filijs aser. Sit[d] placens fratribus suis: ⁊[e] tingat in oleo pedē suū. Ferrū[f] ⁊ es calciamētū eius. Sicut[g] dies iuuentutis tue: ita[b] ⁊ senectus tua. Non[i] est ali⁹[k] deus rectissimi. Ascēsor[l] celi auxiliator[m] tu⁹. Magnificentia[m] eius discurrūt nubes: habitaculū[n] ei⁹ sursū: ⁊[o] subter brachia sempiterna. Eiciet[p] a facie tua inimicū: diceteq̄[p]: conterere. Habitabit[q] israel confidenter ⁊[s] solus. Oculus[t] iacob in terra frumenti ⁊ vini: celiq̄[v] caligabunt roze. Beat⁹[x] tu israel. Quis similis tui: populе q̄ saluaris in dño: Scutum[y] auxilij tui: ⁊ gladi⁹ glorie tue. Negabunt[z] te inimici tui: ⁊[o] tu eoz colla calcabis. XXXIII

Scendit[a] ergo moyses de campestribus[b] moab super[c] montem nebo in vertice phasga cōtra iericho: ostenditq̄[b] ei dñs omnē terrā galaad vsq̄[c] dan: ⁊ vniuersū neptalim terramq̄ ephraim ⁊ manasse ⁊ omnē terram iuda vsq̄[f] ad mare nouissimum: ⁊ australē partē ⁊[g] latitudinem campi iericho ciuitat̄ palmaꝝ vsq̄ segor. Dixitq̄ dñs ad eum Hec est terra p q̄ iurauī abraham isaac ⁊ iacob dicens: Semini tuo dabo eā. Vidisti eā oculis tuis: ⁊ nō transibis ad illā. Mortuusq̄[b] ē ibi moyses seruus dñi i terra moab iubente dño: ⁊ sepeliuit eum in valle terre moab cōtra phogor: ⁊[i] non cognouit homo sepulchrū eius vsq̄ in p̄sentē diē. Moyses centū ⁊ viginti annoz erat q̄n mortuus est. Non[k] caligauit oculus eius: nec dentes illi⁹ moti sunt. Fleueruntq̄ eū filij israel in cāpestribus moab trīginta diebus: ⁊ cōpleti sūt dies planct⁹ lugētiū moysen. Josue[l] vero filius nun replet⁹[m] est spiritu sapiētie: qz moyses posuit super eū man⁹ suas. Et obedierūt ei filij israel: fecerūtq̄ sicut p̄cepit dñs moysi. Et[n] nō surrexit prophet̄a vltra in israel sicut moyses quem[o] nosset dñs facie ad faciem in[p] omnibus signis atq̄ portentis que misit per eū ut faceret in terra egypti pharaoni ⁊ oib⁹ seruis eius vniuersoq̄ tre illi⁹: ⁊ cūctā manū robustā magnaq̄ mirabilia que fecit moyses cora vniuerso israel.

Explicit Deuteronomiū.

Cap. xxxiij. Scēdit ꝙ moyses. Cōpleta benedictione populi: hic cōsequenter describitur mors ⁊ sepultura moysi. ⁊ primo describitur ꝓsūmatio pastoris. secūdo ibi: Et nō surrexit prophet̄a. Circa primū p̄mittit obediētia moysi implentis p̄ceptum dei: qui dixerat sibi supra. xxxij. ca. in fine: Ascende in montē istū abarim ⁊c. ⁊ sequit: Et mozere in monte. ⁊ ideo cōpleta benedictiē populi ascēdit illuc. c Sup montē nebo i vertice phasga. abarim ē nomen totalis mōtis. Nebo ē nomē cuiusdā mōticuli supeminētis i ipso. Phasga vero est supior ps illi⁹ mōticuli: vñ pōt lōge videri. d Obediteq̄ ei dñs cum terrā. ad ꝓsolationē suā. e Vsq̄ dan. vbi ē finis⁹ aq̄lonaris ꝛe. promissiōis. f Vsq̄ ad mare. i. mare mortuū: qđ ē in finis⁹ opposito ꝛe. promissiōis. s. australi. g Et latā. cā. hie. ci. pal. vocabat eni duplici noie. s. hiericho ⁊ ciuitas palmaꝝ: ⁊ hdic mos moysi. cū dr: b Mortuusq̄ ē ibi ⁊c. ⁊ sepeliuit eū. s. dñs: misterio tñ āgelico. i Et nō cog. bo. se. ei⁹. qđ factū ē a deo. ne iudei colerēt ipsū tāq̄ deū. ꝓpē magnitudinē ⁊ multitudinē signoꝝ k Nō cali. ocu. ei⁹ ⁊c. qz sensus ei⁹ p̄seuerauerūt viuaces vsq̄ i finē. Judei dicūt: Et nō fuit obscurata visio ei⁹: ⁊ accipiūt visionē. p colore q̄ē obiectū visus. l Josue vro. Hic p̄ē ponit cōfortatio successoris. s. iosue: q̄ fuit ꝓfortat⁹ duplicit̄. s. a supiori: qz fuit replet⁹ spū sancto. qđ notat cū dr: m Reple. ē spū sapiētie. ⁊ ab inferiori p bonā obediētiā ppli. qđ notat ibi: Et obedierūt ei ⁊c. n Et nō surrexit. Hic p̄ter ponit cōmēdatio p decessoris: qz dixerat scriptura iosue repletū fuisse spū sapiētie: ne ex hoc crederet̄ ipsū eq̄lē fuisse moysi. iō hdic: Et nō sur. ꝓpter. vl. in isral sic moyses. i. eq̄lis ei. o Que nos. do. fa. ad faciē. i. loquēs cū eo familiariter ⁊ ad volūtatē suā sic solet hō loq̄ ad amicum suū. p In om. sig. atq̄ portētis. qz tot ⁊ tāta mirabilia ⁊ tā longo tpe nō fuerūt facta p aliū. ꝙ p̄ham i vteri lege.

Postilla sup Deutero. edita a fratre Nico. de lyra finit.

Incipit prologus in librum Josue.

Andem finito pentateucho. Iste prologus in quinque partes dividit principales: in quarum prima presens opus ordinat ad precedentem pentateuchum cum dicitur: Tandem finito &c. In secunda lectorem reddit attentum ibi: Monemusque lectorem. In tertia comprehendit retractiones emulorum ibi: Ni cesset arcuato vulnere &c. In quarta eos multipliciter confutat quia nihil ex translatione. Ixx. putabant recipiendum ibi: Quod si vetus &c. In quinta proponit postea istius completionem operis se transferre ad explanationem prophetarum ibi; Ceterum post sancte paule &c. Littera satis plana est Inde paucas subdivisiones faciem[a]. a Tandem finito pentateucho moysi: velut grandi fenore liberati. Metaphorice loquitur ad modum debentis vel debitoris qui per solutionem debiti liberatur a creditoris obligatione: sic beatus Hieronym[b] translato pentateucho liberat[c] se ab obligatione transferendi pentateuchum: qua desiderio tenebat. Et pentateuchus dicitur a penta quod est quinque: et teuchos quod est volumen: quia quinque continet volumina. Origenes secundum grecos addidit pentateucho duos libros. s. Josue et Judicum et vocat eptateuchum: ab epta quod est septem: et teuchos quod est volumen. Hos itaque liberati: quasi de grandi fenore: hoc est. s. de graui obligatione. Manum mittimus. i. operam dare intendimus ad interpretandum iesum filium naue. Nota quod iosue et filius naue idem est nomen. Cognominatus est autem a patre iesus naue vel iosue ben num. i. filius naue. s. filius num-ad differentiam iesu filij sirach preceptoris iesu magni sacerdotis qui scripsit ecclesiasticum. Et nota quod secundum hebreos hic incipit secundus ordo veteris testamenti: qui distinguunt vetus testamentum in tres ordines. Primum vocat legem. secundum prophetas. tertium agiographa In lege ponunt quinque libros moysi. In prophetis. viij. Josue: Judicum: Samuel: Malachiam: Isaiam: Hieremiam: Ezechielem: et. xij. prophetas minores. In agiographis. ix. li. vz. te. qui supersunt. Hi dicuntur agiographi i. sanctorum scripta: ab agios quod est sanctum: et graphe quod est scriptura. Nam graphe verbum grecum inde est quod scripto quasi sancte vel sanctorum scripture: quod nomen ceteris est omnibus sacre scripture libris: quia hi nouem non habuerunt eminentiam prae ceteris. secundum quam agnominarent: ideo communi nomine contenti sunt. Unus iob: tres salomonis libri: daniel: paralypomenon: esdras: hester. Aliquando super. s. liber iudith: liber machabeorum: liber sapientie: et liber tobie: qui apocriphi dicunt: quia auctores eorum ignorant. Et dicitur apocriphus ab apo quod est valde: et criphon quod est obscurus: quasi valde obscurus. vnde dicuntur apocriphe virgines. i. valde obscure: quarum lampades sunt extincte. Sic exponit magister matheus vindocinensis. secundum alios dicit apocriphus ab apo quod est de: et crisis quod est secretum: quasi secretus vel occultus. i. de numero secretorum. vel dicit ab cripto quod est abscondo: quasi absconditus. Quia vero de veritate istorum librorum non dubitat ab ecclesia recipiunt. Mittimus inquam manum. ad interpretandum iesum naue. i. librum iosue. b Que hebrei iosue ben num. i. iosue filium nun vocant: et ad iudicum librum que iudei sophim appellant. qui iudices describit usque ad beli sacerdotem: et ob hoc dicit iudicum tamen a materia. videtur tamen quibusdam autoribus sic nominatus ut quasi chronice

Incipit prologus beati Hieronymi presbyteri in librum Josue

Andem[a] finito pentateucho moysi velut grandi fenore liberati ad iesum filium naue manum mittimus que[b] hebrei iosue ben num. i. iosue filium nun vocant: et ad iudicum librum quem sophim appellat: ad[c] ruth quoque[d] hester quos bisdem noib[e] efferunt. Monemusque[f] lectorem

ut silua hebraicorum nominum: et[g] distinctiones per membra divisas[h] diligens[i] scriptor[k] conseruet: ne et noster labor et[l] illi[m] studium[n] pereat: Et[o] ut in primis quod[p] sepe testatus sum sciat[q] me non in reprehensionem veterum noua cudere sicut[r] amici mei crimi/nantur[s]: sed pro[t] viribus portione offerre[u] lingue mee hominibus quos[v] tamen nostra delectant: ut[w] pro grecorum hexaplis que et sumptu et labore maximo indiget

scribendo: cuilibet iudicum tempus suum in actibus redegerit. Quis autem in vnum congregerit dubium est. Dicunt quidam quod samuel: alij quod esdras. Verisimilius videtur quod ecclesiastes qui parabolas salomonis et librum regum in vnum collegit. Sed quare iosue et moyses inter iudices non annumerentur. Dicendum quia non solum iudicauerunt: sed etiam rexerunt. Ceteri vero nil iuris in populo habuerunt: nisi quod in tribulationibus consilio et prouidentia eorum populus vtebatur c Ad ruth quoque. i. similiter. d Et hester. mittimus manum. Quos. libros. hebrei e bisdem nominibus efferunt. i. vocant. Istos duos libros transtulit Hieronymus de greco in latinum ad petitionem paule et eustochij: sicut scribit in historijs Cotrarium videtur in fine istius prologi vbi dicit:

Ceterum post sancte paule vomitionem hos libros eustochio negare non potui. ergo videtur quod post mortem paule ab eustochio rogatus libros istos transtulit. Solutio. simul fuit rogatus ab eis: et eis concessit. Unde mortua paula. eustochio negare non debuit: quod vna cum paula primitus impetrauit: vnde et si post mortem paule transtulerit: tamen propter precedentem eius petitionem hoc fecit. f Monemusque lectorem. In hac secunda parte reddit attentum lectorem: primo insinuans operis difficultatem cum dicit: Monemusque lectorem ut silua. i. multitudinem et obscuritatem hebraicorum nominum. g Et distinctiones eorum. h Per membra. i. spacia. i Diuisas. a nobis. k Diligens. i. sollicitus. l Scriptor conseruet ne et noster labor. que sustinemus in studiosa nominum distinctione. m Et illius. lectoris. n Studium pereat. i. inutile fiat pre nominum confusione. secundo humiliter se excusans reddit attentum lectorem: ostendens operis multiplicem vtilitatem: quia enim ab emulis ei imponebatur quod ad suggillationem et vituperationem. Ixx. interpretum nitebatur: excusat se dicens. o Et ut in primis. i. in principio: p Quod sepe testatus sum. supra in epistola ad Desiderium. q Sciat lector: r Me non in reprehensionem veterum noua cudere. i. fabricare. supra scilz in epistola ad Desiderium inuenies declarationem et plures significationes huius verbi cudere. veteres appellat septuaginta interpretes: quia pre alijs interpretati sunt. s Sicut amici mei. i. emuli inimici: ut sit antiphrasis. t Criminantur. i. crimina imponunt mihi. Vel dicuntur hic amici in propria significatione: ut sit sensus: Sicut amici mei. q et me amant et meam translationem commendant: Criminantur. in passiua significatione. i. culpant a criminatoribus emulis. sed potius sciat lector me. v Pro viribus portione. hoc expositum est supra in epistola ad Desiderium. Circa primum sciat quod me. x Offerre lingue mee hominibus. s. latinis. y Quos tamen nostra delectant. innuit se non fastidiose quibuslibet sua scripta ingerere. sed tm offerre his quibus nouerit complacere. Postmodum subdit operis multiplicem vtilitatem dicens: z Ut pro grecorum &c. Nostram editionem habeant. que modicum requirit sumptum et laborem temperatum. Sicut dicit Eusebius in. vj. libro ecclesiastice historie: Origenes famosissimos codices primus composuit: in quibus per singulas columnellas separatim ex regione opus cuiuslibet interpretis descripsit: ut primo omnium ipsa hebraica verba hebraicis literis poneret. secundo loco per ordinem grecis literis hebrea verba describeret. tertio aquile editionem subiungeret. quarto symmachi. quinto septuaginta interpretum que nostra est. sexto theodotionis editionem collocaret. et propter huiusmodi compositionem ipsa exemplaria nominauit hexapla. i. simplici ordine scripta Hec Eusebius. Sm hoc construe litteram precedentem. Ut pro grecorum hexaplis &c. nostram editionem habeant. i. pro exemplarib[us] dictarum editionum apud grecos in sex columnellis descriptis.

Nota q̄ hexaploys trissyllabū ē. Est enim ubi oy greca dyptbongus: que sonat. y. tam apud grecos q̄m apud latinos: ⁊ dicuntur hexapla ab hexa q̄ est sex: ⁊ ploys q̄ ē plica quasi sexplicis. i. sex colūnellis descripta. vel ab hexa q̄ est sex ⁊ aploym q̄ est simplex uel rectū: quasi sex simplices uel rectas editiones habētia: q̄ simplicit̄ in recta linea quelibet scribebat. Et declinat exapla. ozum. plis. Qz enim dicitur exaploys. scripta greca est: sed hexaplis debet proferri. Qz aūt debeat aspirari: uel saltē p. s initialē lrām scribi patet p Jsidoz q̄ dicit etymol. iij. Sex ⁊ septem a greco veniūt. in multis enim nominibus q̄ in greco aspiratione habent nos p aspiratione s ponim⁹ Jnde est q̄ p hexa sex ⁊ p hepta septē: sicut pro berpillo berba serpillum. Que indigent magno sumptu. i. magnis expensis: cū sm ea septies biblia scribere: Et maximo labore ēptum ad studium: oportet enim q̄ septies eadē sinia pcurrat. sic patet vtilitas trāslationis hieronymi: q̄ sumptuositatē resecat ⁊ labozem abbreuiat. Jnsup ⁊ hebraicā veritatē alijs plenius explicat. Jnde dicit: a Et sicubi. i. si alicubi. b Jn antiquozū vo. lec. dubitauerint. s. in translatione septuaginta. c Hec illis. i. mea veteribus. d Conferentes inueniant. in mea scilz editione. e Quod requirūt. de hebraica veritate. Jtē aliam vtilitatē sue editionis innuit. s. vitandā exemplarium cōfusionē f Maxime cum apud latinos tot sint exemplaria. a se discrepantia. g Quot codices. adeo enim iam variata erat editio septuaginta q̄ vix duo codices in aliquo concordabāt. h Et vnusquisq̄. sciolus. i Pro arbitrio suo uel addiderit uel subtraxerit q̄d ei visū est. addendū uel subtrahendū a translatice lxx. k Et vtiq̄ non possit verū esse quod dissonat. i. p contrarietatē discordat: quod. s. diuersa continet ⁊ aduersa. l Unde cesset. Jn hac tertia parte cōpescit detractiones emulozum. ⁊ tangit tria mala que detractoribus cōueniūt. Sūt enim venenosi in corde: dolosi in ore: putridi in opere. Venenositas tāgit. cū dicit: Unde cesset arcuato. i. obliquo: m Vulnere cōtra nos insurgere scorpi⁹. Scorpi⁹ in cauda habet aculeū: ⁊ a posteriori percutiēs facit vuln⁹ obliquū: quod valde difficile ē ad sanādū ⁊ tamē in facie blandit: cui assimilat detractor hiere. ix. Jn ore suo pacē cum amico suo loquit̄: ⁊ occulte ponit ei insidias. n Et sanctū opus venenata carpere lingua desistat. ps. Venenum aspidū sub labijs eoz. i. corde quod lingue subiacet sm dispositionem membroz. Carpere. i. reprehendere. versus: Dissipo: purgo. paro. scindo. minuo. repzehendo. Dicendo carpo sex simul ista noto. Cesset inquam ⁊ desistat. o Uel suscipiēs. hoc opus. p Si placet ei uel contenens si displicet. quia nullus cogit eum recipere: ⁊ sic cesset detrahere. q Memineritq̄ illoz versuū ps. vbi tangit detractoris dolositas. cum dicit: r Os tuū abundauit malicia. contra illud apli Eph. iiij. Omnis sermo malus ex ore vestro non pcedat. s Lingua tua concinnabat. i. componebat. dolos. ps. Linguis suis dolose agebat. versus differentiales: Est dolus in lingua maledicentis manifesta. Fraus est fallentis sub lingua blanda loquentis. Cinnus. ni. dicit quarūlibet rerum cōmixtio proportionalis. Et componit̄ cōcinnus a. um. i. concors: affabilis: ⁊ in quo mozes concorditer cōmixti ⁊ cōpositi sūt. Et inde dr̄ cōcinno. as. cōmiscē: cōponere: ordinare: preparare. t Sedens. in cathedra pestilentie. v Aduersus fratrem tuum. naturā. x Loquebaris ⁊ aduersus filiū matris tue. uel ecclesie. y Ponebas scādalū. i. detractionis offendiculū. Scandalū est dictū uel factū minus rectū alteri pbens occasionē ruine. grecū est. versus: Scandalū equivocant. olxx. impactio. casus. z Hec. pdicta. a Fecisti ⁊ tacui. expectās ad correctionē sive ad penitētiā. b Existimasti inique q̄ ero tui similis: arguam te: ⁊ statuam contra faciem tuam. Que enim audientis uel legentis vtilitas est nos laborando sudare ⁊ alios detrahendo labozare: dolere invzos q̄ calūniandi eis ⁊ irridendi christianos sit ablata occasio: ⁊ ecclesie homines id despicere imo lacerare: vnde adversarij torqueantur: Qz si vetus eis tm̄ interpretatio placet: que ⁊ mihi non displicet: ⁊ nihil extra recipiendum putāt: cur ea que sub astericis ⁊ obelis uel addita sunt uel amputata: legunt ⁊ negligūt: Quare daniele iuxta theodotiōis traditionē ecclesie susceperūt: Cur

matris tue ponebas scādalū: hec feciſti ⁊ tacui. Existimasti inique q̄ ero tui similis: arguam te ⁊ statuam contra faciem tuam. Que enim audientis uel legentis vtilitas est nos laborando sudare ⁊ alios detrahendo labozare: dolere in vzos q̄ calūniandi eis ⁊ irridendi christianos sit ablata occasio: ⁊ ecclesie homines id despicere imo lacerare: vnde adversarij torqueantur: Qz si vetus eis tm̄ interpretatio placet: que ⁊ mihi non displicet: ⁊ nihil extra recipiendum putāt: cur ea que sub astericis ⁊ obelis uel addita sunt uel amputata: legunt ⁊ negligūt: Quare daniele iuxta theodotiōis traditionē ecclesie susceperūt: Cur editionem nostram habeant. Et sicubi in antiquozum voluminum lectione dubitauerint: hec illis conferentes inueniāt quod requirunt. Maxime cū apud latinos tot sint exemplaria quot codices: ⁊ vnusq̄sq̄ pro arbitrio suo uel addiderit uel subtraxerit quod ei visum ē ⁊ vtiq̄ non possit verum esse quod dissonat. Unde cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpius: ⁊ sanctum opus venenata carpere lingua desistat: uel suscipiēs si placet uel contenens si displicet: memineritq̄ illozum versuū: Os tuum abūdauit malicia: ⁊ lingua tua cinnabat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris: ⁊ aduersus filiū

Cur origenem mirane & eusebiū pāphili. ipsos dico. a Cunctas editiones. q̄ in vniuerso sunt septē: sicut p3 ex verbis Hiero. supra. primo. b Similiē. i. cōcordiē. c Disserētes. i. exponētes. Dissero ris. rui. rere. dissertū: sic ait Huguitio dicit loqui sapiēt. dicere: cōfirmare. De eusebio & pamphilo non legi q̄ nouā fecerint editionem ꝑ origenis vulgauerūt trāslationē. ut his dicit Hiero. i libro illustriū virorū: Eusebius cesaree palestine epūs: in scripturā diuinis studiosissim⁹: & bibliotheca diuine cū pamphilo martyre diligētissimus queritator edidit ifinita volumina. Et lōdit ibi cām quare dixit hic eusebiū pāphili. dicens: & ob amicitiā pamphili martyris ab eo cognomentū sortitus ē. Idē in eodem. Pamphilus pbyt̄ eusebij cesariensis epi necessari⁹ tanto bibliothece diuino amore flagrauit: ut maximā partē origenis voluminū sua manu descripserit &c. Sic ostēsa est indiscretio emulo⁹ origenē & eusebiū cōmēdantiū: & tñ eo⁹ scripta fidelit̄ tradita temere iudicabāt nō ee recipienda: inuitētes solis. lxx. Quarto qz ponebāt ei q̄ falsa scripsisset in sua trāslatione: cōfutat eos ostēdēs ea vera ee: ꝑ in trāslatiōe. lxx. de ficere. vñ dic: d Aut que fuit stulticia postq̄. lxx. vera dixerint. ꝑm opinionē eo⁹. me in trāslatiē mea: e Proferre q̄ falsa sunt. ita dicebāt emuli: q̄ ex quo lxx. vera dixerit: q̄ Hiero. stulte egerat addēdo q̄ falsa sūt. ō aūt reputabāt falsa: qz nō inueniebāt in trāslatiē. lxx. quib⁹ ecōtrario ostēdit ea ee vera p nouū testamentū: in q̄ tā dicta testimonia assumunt. & trāslationē. lxx. de ficere: cū ibi nō inueniant: & ecōuerso ē qō dicit: f Unde aūt. nisi de veritate hebraica. i Poterūt. emuli. b Probare testimonia assūpta. ab aplis & euāgelistis. g In nouo testamēto. quo⁹ exempla ponunt in epla ad Desiderū. k Que i libris veterib⁹. lxx. interpretū. l Nō habent. q. d. ostat aplos & euangelistas vera scripsisse. q̄ si. lxx. ea non scripserūt: & i trāslatiē mea scripta sūt: vera scripsi. & lxx. sūt diminuti. Me āt crederet q̄ supdicta dixisset ad iactātiā: excusat se dicēs: q̄ b dixit ad refellēdā inuidoꝝ calūniā. i. falsi criminis impositionē. vñ dic: m Hec dicim⁹ ne oio inuidis calūniantibus. i. falsa crimina ponentibus. n Tacere videamur. i. sub dissimulatione transire. o Cetez post sancte paule &c. In hac q̄nta parte ꝓponit post istius operis completionē. trāsferre se ad ꝓpositarū explanationē. hrā plana est: & subdiuisiones p se patēt. Ceterum i. sed: p Post sancte paule dormitionē. i. mortē. Mors enim sanctoꝝ dicitur dormitio: Job. xj. Lazarus amicus noster dormit. Et. j. Thessal. iiij. Nolumus vos ignorare de dormientibus &c. Ista paula romana fuit matrona nobilissima: utpote ꝑma romani senatus: cuius vitā scripsit beatus Hiero. cuius mat̄ fuit blesilla scipionū graccoruq̄ ꝓgenies: pater eius rogatus agamemonis soboles toroc⁹ maritus ipsius descendēs de stirpe enee & iuliorū. Dec itaq̄ paula q̄nq̄ liberos edidit: blesillā: paulinā matrem pāmachij: eustochiū: ruffinā: toroc⁹: vide epl̄am Hiero. ad pāmachiū de dormitione pauline: ibi nulla fit mētio nisi de tribus filiabus: quarū due iā erant mortue. s. paulina & blesilla: sicut dicit in fine illius epl̄e: Cūq̄ orientis & occidentis epos ob quasdam ecclesiaꝝ dissensiones romā imperiales lr̄e cōtraxissent: epiphaniū salamine cypri episcopum hospitē habuit: & paulinum antiochene vrbis epm in alia manentē domo quasi ꝓximum humanitate possedit: quoꝝ accensa virtutib⁹ & rexacta byeme redeuntibus episcopis ad ecclesias suas ipsa assumpta secū eustochio virgine cū eis nauigauit: & cypro dece dieb⁹ cōmorata lustratis monasteriis refrigeria sumptuū fratrib⁹ dereliq̄t: inde p seleuciā ascendens antiochiā sancti paulini modicū caritate detenta p maritimum iter ascendit hierosolymā: & lustratis sanctis locis terre ꝓmissionis descendit i egyptū: & visitatis heremitis atq̄ monachis ibi degentib⁹ habitare inc tot milia monachoꝝ cū puellis cupiebat: ꝑ cū maius desiderium sanctoꝝ locoꝝ eam retraxisset i bethleem reuersa est: in qua edificauit tria monasteria virginū: quas e diuersis ꝓuincijs cōgregauit: & in tres turmas diuisit: ita dūtaxat ut in ope & cibo separate: psalmis & orōnib⁹ iungerent: mane hora tertia: sexta: nona: vespere & noctis medio p ordinē psalteriū canebāt. Uixit in sancto ꝓposito rome annos q̄nq̄: debleem annos. xx. omne vite tēpus implenit annos. lvj. menses. viij. dies. xx. Ita scribit Hiero. de qua dicit hic: Cuius vita virtutis exēplū est. p̄cib⁹ istius & eustochij filie eius. multos libros transtulit: & cōmētarios edidit. q Et post hos libros. i. post hoc libroꝝ trāslationē. r Quos eustochio &c. negare nō potui. s. q̄n transferrē: q: ante matris sue dormitionē id ei ꝓmisera. s Decreuimus. i. ꝓposuimus. Mam decerno is. sicut ait Huguitio: dicit ꝓponere: iudicare: statuere: deliberare: diffinire. Decreuimus. i. ꝓposuimus inquā: t Dū spiritus hos regit artus. i. dū viuā. y Incūbere. i. instare & Explanationi. i. expositioni. v Prophaꝝ. maioꝝ & minoꝝ & p̄cipue minoꝝ: quoꝝ expositionē pāmachius postulabat. De incūbere nota ysus: Si cubat incūbit mutef & addideris con: Luxuriat: dis & ad comedit: sub subiacet hosti. Orat pro: re iacet ob obit: & languet: in instat. z Et omissū iā diu opus. i. diu inchoatū. a Quasi quo. postli. reptē. Nō q̄ b liminiū dr̄ captiuitas & exiliū: expulsio: pulsio ex limē: vñ p̄ cōpositionē dr̄ b postliminiū. i. reūsio de exilio ad iura q̄ amiserat: uel ius qō q̄s sibi vēdicat i reb⁹ suis p⁹ huiusmōi reūsionē: vñ postlimin⁹. a. um. dr̄ ille q̄ p⁹ b⁹ modi reūsionē iura q̄ amiserat resumit. qz ḡ naumachiā: sophoniā: & aggeū: paule & eustochio explanauerat: & aliorū ꝓphaꝝ explanationē diu inchoauerat: loquit̄ p metaplasmā. q. d. vult exponēdi labore resumere: sic postlimin⁹ sua resumit postq̄ reūsus ē de captiuitate. q. d. diu omissi opus istud ac si essem i captiuitate detent⁹: ꝑ mō ꝓpono reptere q̄si libertati donat⁹: & ab aliis occupationib⁹ expedit⁹. b Precipue. i. ꝑcipue uel maxime. aduerbiū ē: & dicit a ꝑcipio ꝑcipis: ꝑcipium: sicut a tractu tractim teste Prisciano: ꝑsero. ris. dr̄ anteserere: uel ꝑ alijs serere: ꝑserti i. ꝓterea cōiunctio causalis ē teste Donato. hic accipit ꝓ ꝑcipue. vñ dicit: Decreuimus explanationi ꝓpositarū instare: Precipue cum &c. flagitet. i. expostulet. vide alias significatiōes in opusculo de vocabulis biblie. Iste pāmachius filius fuit pauline sororis eustochij & blesille. Iste tres filie paule leguntur in epistola ad Pāmachium de dormitione pauline: vbi Hieronym⁹ cōmendat pāmachium de dicens: Nobis post dormitionem somnumq̄ paulinę pāmachium monachum ecclesia peperit: nūc mulieri monachi sapientes: potētes: nobiles: q̄bus cunctis pāmachius sapiētior potentior: nobilior: q̄s b crederet: ut consulū. pnepos & fusiani germinis decus: inter purpuras senatoꝝ furua tunica pullatus incederet &c. & ne erubesceret oculos sodaliū: ut deridētes ipse devignus. ad cui⁹ petitionē Hieronym⁹ cōmētat⁹ est sup osee: ioel: & amos: abdiā: & ionā: sicut dicit glosa sup abacuch. c Et nos ad patriā. celestem. d Festinātes. ad Hebre. iiij. Festinemus igredi i illā requiē. e Mortiferos sirenaꝝ cantus &c. Sirenane. & hic siren. renis. mōstrū marinū est: q̄ dulcedine sui cant⁹ nauigantes attrahit ad loca ꝑiculosa: submergiq̄ facit. vñ dr̄ a siren q̄ ē conat⁹. p sirenas intelligit emulos ei i facie blādientes:

hos libros quos eustochio virgini xp̄i negare nō potui: decreuim⁹ dum spiritus hos regit artus: ꝓphārum explanationi incūbere: & omissū iā diu op⁹ q̄si quodā postliminio repetere: p̄sertim cum & admirabilis sanctusq̄ vir pāmachius: hoc idem litteris flagitet: & nos ad patriā festinātes mortiferos sirenaꝝ cant⁹ surda deream⁹ aure trāsire. Explicit ꝓlogus.

ꝛ per adulationis dulcedinem a labore interꝓtandi ad ocioſitatis periculum trahere cupientes, quoꝝ blanditias appellat cantus mortiferos: quia ſepe per eas ſpiritualiter occidunt incautos. Iſtos cantus vtremus ſurda aure trāſire: ꝛ nunc̄ pro eis a tona operatione reſiſtere. ꝑs. Ego autem tamq̄ ſurdus non audiebam ⁊c. Idē. Et factꝰ ſum ſicut homo nō audiēs. i. tales blāditias nō curās: plus q̄ ſi nō audirem. Explicit qualiſcūq; explanatio iſtius prologi.

Poſtilla fratris Nicolai de lyra ſuper librum Joſue incipit

Incipit argumentum.

Æſus filius nauet typum domini non ſolum in geſtis vetꝰ etiā in noie gerens: tranſit iordanem: hoſtium regna ſubuertit: diuidit terram victori populo: ꝛ per ſingulas vrbes: viculos: montes: flumina: torrentes: atq; confinia eccleſie celeſtiſq; hieruſalē ſpiritualia regna deſcribit.

Incipit liber Joſue. Cap. I

Tꝰ factum eſt poſt mortem moyſi ſerui domini ut loq̄ret dñs ad ioſue filium nun miniſtrum moyſi: ꝛ diceret ei: Moyſesᵇ ſeruus meꝰ mortuꝰ eſt. Surgeᶜ ꝛ tranſi iordanē iſtum tuᵇ ꝛ omnis populus tecum: inᶜ terram quā ego dabo filijs iſrael. Omnemᶠ locū quem calcauerit veſtigium pedis veſtri vobis tradam: ſicut locutus ſum moyſi. Aᵍ deſerto ꝛ libano vſq; ad fluuium magnum euphraten omnis terra ethеorū vſq; ad mare magnū ꝓ ſolis occaſū erit terminꝰ veſter. Nullus poterit vobis reſiſtere cunctis diebꝰ vite[b] tue. Sicutⁱ fui cū moyſe: ita[k] ero tecū: nō dimittam nec derelinquam te. Confortare[m] ꝛ eſto robuſtus.

mandatū. primū eſt de terra promiſſionis capienda. ſecundum de ipſa diuidenda. ibi: Confortare ꝛ eſto. tertium de lege ſeruanda. ibi: Confortare igit̄. Circa primum ſic dicitur: a Et factum eſt poſt mortem moyſi. in quo notat tēpus in quo iſta mādata facta ſūt ioſue. ſ. poſt mortem moyſi: ꝛ añ emi-
nū luctꝰ mortiꝫ eiꝰ qui duravit. xxx diebus: ut dicit Deut. vltimo. quia mandata iſta facta ſūt ioſue a domino ante miſſionem exploratorū ab eo. ipſi autem miſſi fuerūt ante terminū luctꝰ moyſi ſm hebreos. Aliqui tamē expoſitores dicunt q̄ vtrumq; ſcilicet verbum dñi ad ioſue: ꝛ miſſio exploratorū ab eo: fuit poſt terminū luctus moyſi. ſed primū videtur probabilius: ut magis videbitur infra.

b Moyſes ſeruꝰ meꝰ mortuus ē. Ex hoc pz error illoꝝ q̄ dixerunt moyſen damnatum: eo q̄ legitur eius peccatum in aquis contradictionis: ut habetur Numeri. xx. nec legitur eius penitentia ut dicunt: quia dominus vocat hic moyſen famulum ſuum. etiam poſt mortem eius: quod de nullo damnato vere dicitur. Nec valet quod obijcitur: qz penitentia moyſi ſatis exlittera patet: in hoc q̄ ſententiā mortis a deo ſibi impoſitam ante ingreſſum terre promiſſionis. in peccati ſui punitionē acceptauit: quod patet ex hoc q̄ ad verbum dñi in montem abarim voluntarius ꝛ promꝑte ibidem moriturus aſcendit: ꝛ in hoc q̄ dominus tanq̄ acceptans eius obedientiam eum ſepeliuit: ut patet Deut. vltimo. c Surge ꝛ tranſi iordanem iſtum. i. diſpone te ꝛ populum tuum ad tranſeundum: quia non ſtatim tranſiuit ſed poſt aliquot dies: ut magis patebit infra. d Tu ꝛ omnis populus tecum. quia cura populi erat ſibi impoſita a deo: ut habetur Deut. xxxj. e In terram quam ego dabo filijs iſrael. quia deo acturo ingreſſi ſunt terram ꝛ obtinuerunt eam. f Omnem locum quem calcauerit veſtigium pedis veſtri ⁊c. Ex hoc dicunt aliqui doctores hebrei: q̄ hic non ſolum fuit eis promiſſa terra iudea: ſed etiam tota habitabilis terra: quod dicunt quodāmodo fuiſſe impletum tempore ſalomonis: cui omnes reges terre fuerunt tributarij: ꝛ ſic exponūt quod dicitur. iij. Reg. x. Univerſa terra deſiderabat videre vultum ſalomonis ꝛ ſinguli deferebant ei munera. i. tributa. ut ipſi exponunt: ſed perfectius expectant implendum in rege meſſia quem expectant futurum regem temporalem ſuper totum mundum. ſed falſitas vtriuſq; dicti apparet ex hoc quod ſubditur: g A deſerto libanoq; ⁊c. vbi exprimuntur termini terre filijs iſrael promiſſe. h Vite tue. qz poſt mortem ioſue filij iſrael peccauerūt: ꝛ tūc aduerſarij eoꝝ eis pualuerunt: ut habetur libro Judicum. Aliqui ibi habent: Veſtre. ſed male. i Sicut fui cū moyſe. in reuelationibus diuinis ꝛ operibus miraculoſis. k Ita ero tecum. ꝛ hoc ſatis patet ex decurſu libri in ſequentibus. l Non dimittam nec derelinquam te. Dic fit multiplicatio verboꝝ idē ſignificātiū ad maiorē dicti aſſertionē. m Confortare. Hic ponit ſecundū mādatū de terra diuidēda: cui p̄mittit diuina cōſolatio. cū dicit: Cōfortare ꝛ eſto robuſtus. viderat enī ioſue q̄ moyſes ſanctiſſimꝰ malicia populi perturbatus peccauerat i aquis ꝛdictionis: ꝓpter qō ꝓnat

Jncipit liber ioſue. Cap. I

Tꝰ factum eſt poſt mortem moyſi ſerui domini ut loq̄ret dñs ad ioſue

fuerat ingressu terre promissionis: ⁊ ideo merito timebat ne sibi aliquid simile accideret: ⁊ ideo fuit confortatus ⁊ assecuratus de terre acquisitione ⁊ diuisione. ideo subditur

a Tu enim sorte diuides populo huic terrā pro qua iurauí ⁊c. de quo iuramento habetur Deu. xxij. Per me met-

ipsum iurauí dicit dñs ⁊c. b Confortare igif hic ponit tertiū p̄ceptum de lege seruanda: ⁊ patet hr̄ā vsq; ibi: c Nō recedat volumē legi huⁱ⁹ ab ore tuo. quia debebat alios docere de lege: ad quod requiritur meditatio. ideo subditur: d Sed meditaberis ⁊c. ut custodias ⁊ facias. q̄ prius debebat facere q̄ docere. e Noli metuere. metu humano. f Et noli timere. timore mundano: quia tecū est dominus deus tuus qui ē potens in omnibus. g Præcepitq; ioſue principibus populi dicēs: Trāsite per medium castroꝝ: ⁊ imperate populo ac dicite: Præparate vobis cibaria: quoniā post diem tertium transibitis iordanē: ⁊ intrabitis ad possidēdam terram quā dominus deus noster daturus est nobis. Rubenitis quoq; ⁊ gaditis ⁊ dimidie tribui manasse ait: Memento rte sermonis quem præcepit vobis moyses famulus dñi dicens: Dominus deus vester dedit vobis requiem ⁊ omnem terrā. Vxores vestre ⁊ filij vestri ac iumenta manebunt in terra quā tradidit vobis moyses trans iordanē. Vos aut̄ trāsite armati ante fratres vestros omnes fortes manu ⁊ pugnate pro eis: donec det requiem dominus fratribus vestris sicut ⁊ vobis dedit: ⁊ possideāt ipsi q̄z terram quā dominus deus vester daturus est eis: ⁊ sic reuertimini in terrā possessionis vestre: ⁊ habitabitis in ea quam vobis dedit moyses famulus dñi trans iordanē contra solis ortum. Responderunt q; ad ioſue: at q; dixerūt. Omnia que precepisti nobis faciemus: ⁊ quocūq; miseris: ibimus. Sicut obediuimus in cunctis moysi: ita obediemus ⁊ tibi: tm̄ sit dominus deus tecum sicut fuit cum moyse. Qui contradixerit ori tuo ⁊ nō obedierit cūctis sermonib⁹ quos p̄ceperis ei moriat.

Tu enim sorte diuides populo huic terram: pro qua iurauí patribus tuis ut traderem eā illis. Confortare igitur ⁊ esto robustus valde: ut custodias ⁊ facias omnem legem quā præcepit tibi moyses seruus meus. Ne declines ab ea ad dextrā uel ad sinistram: ut intelligas cuncta que agis. Non recedat volumē legis huius ab ore tuo: sed meditaberis in eo diebus ac noctibus: ut custodias ⁊ facias omnia que scripta sunt in eo. Tūc diriges viam tuam: ⁊ intelliges eam. Ecce præcipio tibi: confortare ⁊ esto robustus Noli metuere ⁊ noli timere: quoniā tecum est dominus deus tuus in omnibus ad quecūq; perrexeris. Præcepitq; ioſue principibus populi dicēs: Trāsite per medium castroꝝ: ⁊ imperate populo ac dicite: Præparate vobis cibaria: quoniā post diem tertium transibitis iordanē: ⁊ intrabitis ad possidēdam terram quā dominus deus noster daturus est nobis. Rubenitis quoq; ⁊ gadditis ⁊ dimidie tribui manasse ait: Memento rte sermonis quem præcepit vobis moyses famulus dñi dicens: Dominus deus vester dedit vobis requiem ⁊ omnem terrā. Vxores vestre ⁊ filij vestri ac iumenta manebunt in terra quā tradidit vobis moyses trans iordanē. Vos aut̄ trāsite armati ante fratres vestros omnes fortes manu ⁊ pugnate pro eis: donec det requiem dominus fratribus vestris sicut ⁊ vobis dedit: ⁊ possideāt ipsi q; terram quā dominus deus vester daturus est eis: ⁊ sic reuertimini in terrā possessionis vestre: ⁊ habitabitis in ea quam vobis dedit moyses famulus dñi trans iordanē contra solis ortum. Responderunt q; ad ioſue: at q; dixerūt. Omnia que precepisti nobis faciemus: ⁊ quocūq; miseris: ibimus. Sicut obediuimus in cunctis moysi: ita obediemus ⁊ tibi: tm̄ sit dominus deus tecum sicut fuit cum moyse. Qui contradixerit ori tuo ⁊ nō obedierit cūctis sermonib⁹ quos p̄ceperis ei moriat.

mouit castra ⁊ venit ad iordanē vbi manserunt filij israel tribus diebus: ut habet infra in principio tertij capituli: ⁊ iō non videt verum fuisse q; fecit p̄conicare: ⁊ dicunt etiā vltra q; sic p̄missus est ioſue de ficere: ne vltra attentaret similia facere absq; cōsilio diuino: maxime cū dñs dixisset Deu. xxvij. ipsi moysi. Tolle ioſue filiū nun ⁊c. ut succedat tibi. ⁊ subdit ibidē. Pro b si qd agendum erit eleaçar sacerdos consulet dominū. sed istud dictū saluo meliori iudicio non videt cōsonū scripture p̄cedenti ⁊ subsequenti: ut enim p̄z ex p̄dictis intētio dñi erat assecurare ioſue in principio sui ducatus: ut eū dirigeret in suis actibus dicens: Non dimittā neq; derelinquā te. ⁊ postea subdit Noli metuere: ⁊ noli timere: qm̄ dñs deus tuus tecū est in oibus ad quecūq; perrexeris ⁊ iō non videt conuenies q; dñs in principio sui ducatus dimiserit eum sic agere spiritu proprio ⁊ errare. Similiter hoc non ē cōsonū littere sequēti. et qua videt intentionē domini fuisse exaltare ioſue: ⁊ dare ei auctoritatē in principio ducatus sui: ita q; populus israel sibi crederet in posterū ⁊ obediret. vnde dicitur infra. iij. ca. Dixitq; dñs ad ioſue: hodie incipiam exaltare te coram omni populo israel ⁊c. ⁊ iō non est verisimile q; in principio sui ducatus permiserit eum predicere falsum ⁊ p̄conicare in toto populo: quia ex hoc crederet q; spiritus domini non esset in eo: ⁊ ideo dicunt hebrei ⁊ etiā aliqui expositores nostri q; istud preceptum ioſue scribit hic p anticipationē: q; non fuit factum donec exploratores ab eo missi reuersi fuerunt ad ipsum ⁊ extunc non fluxerunt nisi tres dies vsq; ad transitum iordanis ut habet infra. iij. ca. Non enim sacra scriptura semper refert gesta eodem ordine quo facta sunt: sed aliquādo prius facta posterius scribunt ⁊ econuerso. ⁊ pm hoc accipit sexta regula exponendi sacram scripturam: aut dictum fuit in principio Deu. k Rubenitis quoq;. Hic ponit executio p̄cepti q̄tum ad duas tribus ⁊ dimidiam specialiter: quibus moyses assignauerat terrā vltra iordanē cū tali pacto q; mulieres ⁊ familie remanerent in vrbibus muratis: ⁊ viri bellatores trāsirēt iordanē quousq; acquisita esset terra aliis nouē tribubus ⁊ dimidie. propter quod ioſue reduxit eis ad memoriam istud pactum: ut parati sint adimplere. ⁊ patet littera vsq; ibi: l Sicut obediuimus in cunctis moysi ⁊c. Circa quod sciendum q; non est hic locutio conditionata: ut sit sensus: Obediemus tibi sicut moysi: si tamen dominus fuerit tecum sicut cum ipso moyse: aliter non obediemus: quia subiecti debēt obedire superioribus seu dominis: non tantū bonis ⁊ modestis: sed etiam malis ⁊ discolis: ut habetur j. Petri. ij. Et saluator Matth. xxiij. Quecunq; dixerint vobis facite: opera autem eorum nolite facere. Ista tamen obedientia intelligenda est in licitis: sed hic est locutio oportuna: ut sit sensus: parati sumus obedire tibi: ⁊ ideo optamus ut dñs sit tecū sicut cū moyse ⁊c.

Circa primū sciendum q; preceptum erat ioſue de transitu iordanis: ut p̄dictum est: ideo ponitur hic executio huius mandati. cum dicitur: Præcepitq; ioſue principibus populi. In qualibet enim tribu erat vnus princeps. ⁊ omnes erant subditi ipsi ioſue. b Præparate vobis cibaria. hoc nō pōt intelligi de manna que seruari non poterat etiam in crastinum: nisi feria sexta pro sabbato ut habet Exo. xvj. ca. nec tm̄ adhuc defecerat manna: ut habetur infra. v. ca. Et ideo intelligit de alijs cibarijs que tūc poterāt comedi a filijs israel etiam cū manna. vnde Deut. ij. ca. dictū fuit q; filij esau ⁊ moabite vendiderūt filijs israel trāseuntibus iuxta terrā suam cibaria. quod non pōt intelligi de māna q̄ nō erat venalis nec dabat a deo idumeis ⁊ moabitis: sed tm̄ filijs israel. sicut enī in cōfinio legis ⁊ euāgelij simul cōcurrerunt legalia cū euāgelio: sic appropinquante tpe quo māna debebat deficere simul cōcurrerūt in vsum filiorū israel māna ⁊ alia cibaria. i Quoniā post diem tertiū trāsibitis iordanē. Ex hoc dicunt expositores nostri cōmuniter in b sequentes Augustinū. q; ioſue nō fecit istud p̄ceptū de quo loquitur hic scriptura spiritu diuino: sed magis humano ⁊ proprio: q; a fine luctus moysi in quo dicunt ioſue b p̄cepisse fluxerunt septē dies ad minus ante transitū iordanis: q; ut dicunt ante istud p̄ceptū misit exploratores. q̄ anteq; reuerterent remāserūt ad mīⁿ p quatuor dies: q; postq; missi a ioſue intrauerant ciuitatē bis de clo ⁊ hospitati fuerant in domo raab. exeuntes inde latuerunt in mōtanis trib⁹ dieb⁹ anteq; reuerterent ad ioſue: ut habet ca. sequēti. ⁊ tūc ioſue

Jsit ergo iosue. Hic ꝛscribit explorator a Cap. ij. missio: vbi sic ꝓcedit: qz ꝑmo explorators mittuntur 2°. a mulier absconduntur ibi: Tollensq; mulier. 3°. absq; ꝛ pacto requirunt ibi: Necdū obdormierāt. 4°. cū certo signo dimittunt ibi: Demisit ergo eos. 5°. ad iosue reuertunt ibi: Illi vero ambulātes. Circa ꝑmū dicit: Misit ergo iosue ꝛc. Hic dicit Ra. Sa. q; missio istor explorator facta fuit ante terminū luctus mortꝭ moysi: qō ꝓbat sic. qz filij israel transierūt iordanē xcimo die mensis ꝑmi: ut habet infra. iiij. ca. Itē moyses fuit mortuꝰ. ut dicit Ra. Sa. vij. die mensis. xij. anni imediate ꝓcedētis: ꝛ lz nō ꝓbet hoc ex sacra scriptura: tamen verisimile est q; dies mortis moysi q̄ tot ꝛ tāta fecerat israeli. in annalibꝰ hebreoꝝ fuerit certitudinaliē inregistrata. Ex duobus aūt istis ꝑdictꝭ sequit q; a die mortis moysi vsq; ad diē transitus iordanis inclusiue fluxerunt tm̄. xxxiij. dies s. xxiij. xc mense. xij. anni ꝓcedētis. ꝛ. x. xc ꝑmo mēse anni sequentꝭ Judei eni faciūt menses p lunationes: due enim lunationes continent. lix. dies: ꝛ ideo primus mēsis apud eos est. xxx. dierum: secundus vero. xxix. ꝛ sic consequenter xc alijs cōbinādo. Ex quo patet q; mensis. xij. cōtinet tm̄. xxix. dies: a quibus si subtrahant sex dies q̄ ꝓcesserunt mortē moysi remanēt tm̄. xxiij. q̄bus si addant. x. dies ꝑmi mensis anni sequentis q̄ fluxerunt vsq; ad trāsitū iordanis: ut ꝑdictū est: habent tm̄. xxxiij. dies a die mortis moysi inclusiue vsq; ad diem transitus iordanis inclusiue. Luctus aūt moysi qui incepit a die mortis siue durauit. xxx. diebus ut habet Deut°. vltimo. ꝛ sic a termino luctus moysi vsq; ad trāsitū iordanis inclusiue fluxerunt tm̄ tres dies: a missione vro explorator vsq; ad dictū trāsitū iordanis fluxerūt. vij. dies ad minus: ut dictū ē supra. j. ca. Ex quo concludit q; iosue misit explorators ante terminū luctus moysi. b De setbim. nomen est loci in campestribus moab. c Duos viros explorators in absc̄dito. sub simulatione enim fatuitatis explorabāt terrā ut dicunt alicꝙ: sicut dauid finxit se fatuū coram achis ne agnosceretur: ut habet. j. Regū. xxj. Hebrei aūt dicunt q; fingebāt se eē surdos ꝛ mutos ne ꝑ linguam hebraicā ab aduersarijs cognoscerent: vnde vbi hic habemus: Explorators in absc̄dito. In hebreo habet: Explorators surdos. s. ficte. ut dictū est. d Ingressi sunt domū mulieris meretricis. Dicunt expositores aliqui hebrei ꝛ catholici q; ꝑm veritatē erat meretrix: explorators tm̄ ingressi sunt domum eius non ad fornicandū cū ea. sed ad latitandū ibi: quia domus taliū mulierum sunt magis apte ad recipiendū homines in sero. Alij aūt dicūt q; antea fuerat meretrix tamen tunc non erat: nomen tamen illud remanserat illi: sicut Mar. xiij. dicit q; ibesus recubuit in domo simonis leprosi: nō quia tunc esset leprosus: sed quia ante fuerat: a qua lepra lz ante fuisset sanatus a xpō: tamen nomen leprosi sibi remanserat. Sz vtrūq; dictum videtur irrationabile: quia ista mulier postea fuit coniuncta in matrimonio ipsi salomon: ut habetur Matth. j. qui erat princeps nobilioris tribus scilicet tribus iude: ꝓpter quod non est verisimile q; accepisset in vxorem talem mulierem que esset actu infamis: vel fuisset: ꝛ ideo translatio chaldaica

Tu tm̄ cōfortare: ꝛ virilit age.

Jsit° igit iosue II filiꝰ nun xc sethim duos viros explorators in absc̄dito: ꝛ dixit eis: Jte ꝛ cōsiderate terrā: vrbēq; hiericho. Qui ꝓgētes ingressi sūt domū mulieris meretricis nomine raab: ꝛ quieuerunt apud eā. Nūciatūq; ē regi hiericho ꝛ dictū: Ecce viri ingressi sunt huc ꝑ noctem xc filijs israel: ut explorēt terram. Misitq; rex hiericho ad raab dicens: Educ viros q̄ venerūt ad te: ꝛ ingressi sūt domū tuā. Explorators quippe sunt ꝛ omnē terrā considerare venerunt. Tollensq; mulier viros absc̄dit ꝛ ait: Fateor venerūt ad me: sed nesciebā vnde essent. Cūq; porta clauderet in tenebris: ꝛ illi pariter exierunt: nescio quo abierūt. Persequimini cito: ꝛ comꝓhēdetis eos. Jpsa aūt fecit ascēdere viros in solariū domꝰ sue: operuitq; eos stipula lini que ibi erat. Hi aūt q̄ missi fuerant secuti sūt eos ꝑ viā q̄ ducit ad vadū iordanis: illisq; egressis statim porta clausa est. Necdum obdormierāt q̄ latebant ꝛ ecce mulier ascēdit ad eos ꝛ ait: Noui q; dñs tradiderit vobis terrā. Ꝛtenum irruit i nos terror: vester ꝛ elanguerunt cōes habitatores terre. Audiuimus q; siccauerit dñs aquas maris rubri ad vestrū iutroitū quādo egressi estis ex egypto: ꝛ q̄ feceritis duobus āmorreoꝝ regib q̄ erāt trans iordanē: seon ꝛ og q̄s interfecistis. Et hec audiētes ꝓtimuim ꝛ elāguit cor nostrū nec remāsit in nobis spiritus ad introitum vestrum. Dominus enim deus vester ipse est deus in celo sursū ꝛ in terra deorsū.

ybi nos habemus: Mulieris meretricis. habet: Mulieris hospitalarie. ꝛ sic dicunt etiā hebrei. Nomen enim hebraicū quod hic ponitur. equiuocum est ad designandum meretricem ꝛ venditricem victualium: quod est proprium hospitalariarum. Dicunt tamen hebrei q; vtraq; significatio cōuenit ipsi raab: qz actu erat hospitalaria: ꝛ cū ꝑ fornicaria sm aliquos: vel saltē fuerat sm alios: ut supra dictū est ꝛ improbatum ꝑ tum ad meretricium. cetera patent. e Tollēsq; mulier Hic explorators fel absc̄dunt. Ista enim mulier auditis mirabilibꝰ que deus fecerat ꝓ filijs israel: credidit ipsū eē verum deum: ꝛ per consequens impleturū ꝓmissum quod eis fecerat de terra capienda: ꝛ ideo cogitans de salute sua spirituali ꝛ corporali: ꝛ sue consanguinitatꝭ saluauit explorators: ut per eos cum suis saluareꝰ: ꝛ hoc est quod dicit: Tollensq; mulier viros absc̄dit. ꝑ modū qui infra describit In hebreo habet sic: Accepit duos viros ꝛ absc̄dit eum. quod ab hebreis exponitur tripliciter. Uno modo qz ponit hic singulare ꝓ plurali: sicut Exo. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ. Alio mō qz mulier festinans eos absc̄dere posuit eos in ita paruo loco: qui non videbatur sufficiens nisi ꝓ vno: ꝛ ad hoc figurandum dicit: Absc̄dit eum. sicut enim in latino sunt figuratiue locutiones. sic similiter in hebreo. Tertio modo exponit: quia dicunt aliqui hebrei q; isti duo viri fuerūt caleph ꝛ phinees Dicunt etiā q; iste phinees erat angelus in corpore humano: ideo poterat stare coram hominibus ꝛ nō videri ab eis quando volebat: ꝛ iō nō fuit absc̄ditus a muliere: sed caleph tm̄. Licz autem hoc dictum sit falsum: tamen ex hoc hr argumētū ꝓ iudeos ex cōcessis de possibilitate incarnationis. qz exq̄ ꝓcedit incarnationē angeli. nō possūt cōuenienꝭ negare possibilitatē incarnatiōis dūe: qz deꝰ magi pōt assumere ꝛ suppositare naturā humanā q̄ angel°. f Fateor vene. ad me. tāq; ad hospitalariā cōmunē. g Cūq; porta clauderet xc. i ꝑ mētita ē: fuit tm̄ mēdaciū officiosū. videlz ꝓpter salutē suā ꝛ explorator. b Ipsa aūt fe. ascē. vi. in solariū. In ꝑ exprimit modus q̄ absc̄dit eos. i Illisq; egressis stati porta clausa ē. s. porta ciuitatꝭ: ne isti absq; diligēti inq̄sitione explorator ciuitatē reintrarent. Alij exponit de porta domus raab: que post egressū ipsor clausa ē ne cito rediret: ꝛ absc̄ditos inueniret. k Necdū obdormierāt. hic ꝓnter explorators de pacto reꝑrunt. videlz q; saluaret raab ꝛ domū patris sui: sicut saluauerat eos: ꝛ q; ꝑ pactū iuramēto firmaret. ꝛ pz lrā paucis exceptis q̄ exponent. Necdū obdormierant. qz timor abstulerat somnū ab eis. l Noui q; dñs tradiderit vobis terrā. loq̄tur de futuro ꝑ modū ꝑteriti. ꝓpē certitudinē sue fidei: qz tenebat ita certū ac si iā esset factū. cuꝰ cā ibidit: m Ꝛtenum ir. in nos ter. vester ꝛc. i. a vobis imissus: ꝛ reddit cām huiꝰ cū dr

audiuimus ⁊c. ⁊ sequitur conclusio sua. a Nunc ergo iurate mihi. ⁊ patet littera. b Qui responderunt ei anima nostra ⁊c. ⌊ hic accipit anima ꝓ toto homine: quia est pars principalis hominis: vel ꝓ ipsa vita humana que causatur ab anima: ut sit ibi predicatio causalis non formalis. quia anima humana est immortalis. c Faciemus in te misericordiã. te ⁊ domum patris tui saluãdo. d Et veritatẽ. iuramentũ seruando. e Demisit ergo. Hic exploratores abire p̃mittũt. cui⁹ modus describitur cũ dicitur: Demisit ergo eos ꝑ funẽ de fenestra. Debrei q̃ dicũt raab fuisse meretricẽ: dicunt q̃ solita fuerat per funem illum recipe fornicarios ⁊ emittere: ut sicut fuerat ei instrumẽtũ peccati ⁊ trãsgressionis. sic ⁊ ei fieret instrumentũ salutionis. f Domus enim ei⁹ herebat muro. s. ciuitatis. ꝫ ad dit ad ostendendum q̃ de facili poterat emittere exploratores per fenestrã quã habebat sup murũ sicut ⁊ paul⁹ dimissus est ut hr̃ Act̃. ix. g Ad montana cõscẽdite. vbi non est via cois. h Ibiq̃ latitabitis tribus diebus ⁊c. ix iordanis parũ distaret a hiericho tamen ad tãtũ tẽpus manserunt p̃secutores exploratorum quia non solum quesierunt eos in via ⁊ in termino vie: sed in latibulis circũquaq̃. Debrei aũt dicunt q̃ reuelatũ fuit ipsi raab ꝓ salute explorator̃ q̃ tãtũ tardarẽt. i Si ingredientibus ⁊c. fuerit funiculus iste coccineus. i. rubeꝰ Periurat enim ipsa raab ab explorationibus ut darent ei certũ signum saluationis sue ⁊ suorum: ⁊ ipsi tederunt ꝑ signo q̃ funiculus per quem demissi fuerant ligaretur in fenestra: ⁊ sic cognosceretur domus a beis: ⁊ existentes in ea: ⁊ ideo dixerunt q̃ si funiculus ille non esset ibi ꝓ signo: immunes essent a iuramento. k Qui ostium domus tue egressus fuerit sanguis ipsius erit in caput eius. i. ipse erit sibi cã mortis. l Cunctoꝝ autem sanguis ⁊c. redũdabit in caput nostrum i. obligamus nos morti ꝓ eorum salute. m Appendit funiculum coccineũ in fenestra. statim enim appendit ne obliuioni daret: ⁊ ut hoc explorat̃es viderent anteq̃ recederent. n Illi vero. Hic explorat̃es ad iosue reuertunt: ꝑmittit tamẽ latitatio eorum tribus diebus in montanis. o Reuersi sũt. s. explorat̃es de montanis ad locũ vbi erat trãsitus iordanis. p Atq̃ dixerũt: tradidit dñs omnẽ terrã ⁊c. ac si dicerẽt. ita certũ est ac si eẽt factũ. ⁊ cã subdit eũ dr̃: q Et timore ꝑstrati sũt ⁊c. i. non habẽt virtutẽ resistẽdi. r Cap. iij. Hitur iosue. Hic ꝓnter agit de ingressu terre qui factus est ꝓ trãsitũ iordanis ⁊ iõ primo ostẽdit q̃d actũ est in ipso trãsitu 2°. quid i exitu. iiij. ca. 3°. quid in statu. ca. v. Prima pars diuidit̃ in tres: q: ꝑ de transitu dat̃ preceptũ. 2°. additur signũ diuinit⁹ dãdum. ibi: Dixitq̃ dñs ad iosue. 3°. pomit̃ veritatis cõplementũ. ibi: Igit̃ egressus est populus. Circa primum dicit̃: Igitur iosue de nocte consurgens. In hebreo habet̃: De mane consurgẽs. q: surrexit in auroza: que est cõfiniũ diei ⁊ noctis: ⁊ sic põt vtroq̃ mõ nominari. s Egredientesq̃ de sethim. locus ẽ vnde miserat explorat̃es. t Venerũt ad iordanẽ. q̃ non multũ a sethim distat. v Et morati sũt ibi ꝑ tres dies. dicũt exꝑositores nostri q̃ cã huius more fuit eo q̃ iordanis fluui⁹ tũc ex resolutiõe niuiũ increuerat: ut hr̃. j. ⁊ ideo steterũt ibi trib⁹ dieb⁹ quousq̃ aque aliq̃tulũ decreuissent. ꝫ hoc nõ videt bene consonare veritati hebraice: q: j. eodẽ ca. vbi nos habemus: Jordanis autẽ ripas aluei sui tempore messis impleuerat: In hebreo habetur sic Et iordanis impleuerat sup omnes ripas suas omnibus diebus messis. q̃ dies durant ꝑ duos menses ꝝ hebreos. ut dictũ fuit Genẽ. ca. viij. in fine. ⁊ iõ si cã more fuisset excrescentia iordanis filij isr̃ ibidẽ stetissent ꝑ mai⁹ spaciũ satis q̃ ꝑ tres dies: ut videt̃. iõ aliẽ põt dici. s. q̃ cã illi⁹ more fuit: q: iosue expectabat reuelationẽ dñi de mõ trãseundi: q̃ facta fuit sibi vltima die de illis trib⁹: ⁊ in crastino trãsierunt: vnde tunc dixit iosue ad populũ: Sanctificamini. cras enĩ faciet dñs inter vos mirabilia. Si enim a ꝓncipio iosue sciuisset q̃ alueus iordanis siccari debuisset ꝓpter eoꝝ transitũ: non oportuisset eum expectare ꝑ diem: nec per hozã ꝓpter diminutionẽ aque. Dicunt autem hebrei q̃ ꝓma dies de tribus predictis fuit tricesima ⁊ p̃ cõsequẽs vltima luctus moysi: qõ oportet dicere ꝝ ꝑdicta s. q̃ a morte moysi vsq̃ ad transitũ iordanis inclusiue fluxerunt tñ. xxxij. dies. ita q̃ die. xxxij. transierũt iordanẽ: tres aũt dies ꝑdicte ĩmediate ꝓcesserũt diẽ trãsitus: ut patet in textu. Ex quo sequitur q̃ prima illarum fuit tricesima dies luctus moysi. r Qñ videritis archã federis dñi dei vestri ⁊ sacerdotes stirpis leuitice portãtes eã. Ex q̃ ꝓz q̃ alie portata fuit tũc q̃ aũ in motione castrorũ: q: ante portabat̃ ꝑ leuitas qui erant de familia caath: ut ꝓz Nume. iiij. ⁊. x. y Vos q̃ ꝓsur. ⁊ seq. ꝓcedẽtes.

Nunc ergo iurate mihi ꝑ dominũ ut quõ ego misericordiã feci vobiscum: ita ⁊ vos faciat̃ cum domo patris mei: detisq̃ mihi verum signum ut saluetis patrẽ meũ ⁊ matrẽ: fratres ac sorores meas ⁊ omnia que illorum sũt: ⁊ eruatis animas nostras a morte. Qui respõderũt ei: Anima nostra sit ꝓ vobis in mortẽ: ⌊ si tñ nõ prodideris nos. Cumq̃ tradiderit nobis dñs terrã: faciemus in te misericordiam ⁊ veritatem. Demisit ergo eos ꝑ funẽ de fenestra Domus enim ei⁹ herebat muro Dixitq̃ ad eos: Ad montana conscendite: ne forte occurrãt vobis reuertẽtes: ibiq̃ latitate tribus diebus donec redeãt: ⁊ sic ibitis per viã vestrã. Qui dixerunt ad eam: Innoxij erimus a iuramẽto hoc quo adiurasti nos: si ingredientibus nobis terrã signum nõ fuerit funiculus iste coccineus: ⁊ ligaueris eum in fenestra ꝑ quam demisisti nos: ⁊ patrem tuum ac matrẽ fratresq̃: ⁊ omnem cognationem tuã congregaueris in domum tuam. Qui ostium domus tue egressus fuerit: sanguis ipsius erit in caput eius: ⁊ nos erimus alieni. Cunctoꝝ autem sanguis qui tecum in domo fuerint: redundabit in caput nostrum: si eos aliquis tetigerit. Qd si nos ꝓdere volueris ⁊ sermonem istũ ꝓferre in medium: erimus mũdi ab hoc iuramento quo adiurasti nos. Et illa respondit: Sicut locuti estis ita fiat. Dimittẽsq̃ eos ut pergerent: appendit in fenestra funiculum coccineum Illi vero ambulantes peruenerunt ad montana: ⁊ manserũt ibi tres dies donec reuerterentur qui fuerãt p̃secuti. Quorũ tes eni ꝑ omnẽ viã nõ reppererunt eos. Quib⁹ vrbẽ ingressis reuerti sunt ⁊ descenderunt exploratores de monte: ⁊ trãsito iordane venerũt ad iosue filiũ nun: narraueruntq̃ ei oia que acciderãt sibi atq̃ dixerũt Tradidit dñs omnẽ terrã hãc in manus nostras: ⁊ timore ꝓstrati sunt cuncti habitatores eius.

III

Hitur iosue de nocte consurgens mouit castra: egredientesq̃ de sethim venerũt ad iordanẽ ipsi ⁊ omnes filij israel: ⁊ morati sunt ibi per tres dies. Quibus euolutis trãsierũt ꝓcones ꝑ castroꝝ mediũ: ⁊ clamare ceperũt Qñ videritis archã federis dñi dei vestri ⁊ sacerdotes stirpis leuitice portãtes eã: vos ex ꝙ cõsurgite ⁊ sequimini precedentes:

caput nostrum: si eos aliquis tetigerit. Qd si nos ꝓdere volueris ⁊ sermonem istũ ꝓferre in medium: erimus mũdi ab hoc iuramento quo adiurasti nos. Et illa respondit: Sicut locuti estis ita fiat. Dimittẽsq̃ eos ut pergerent: appendit in fenestra Illi vero ambulantes peruenerunt ad montana: ⁊ manserũt ibi tres dies donec reuerterentur qui fuerãt p̃secuti. Quorũtes eni ꝑ omnẽ viã nõ reppererunt eos. Quib⁹ vrbẽ ingressis reuerti sunt ⁊ descenderunt exploratores de monte: ⁊ trãsito iordane venerũt ad iosue filiũ nun: narraueruntq̃ ei oia que acciderãt sibi atq̃ dixerũt Tradidit dñs omnẽ terrã hãc in manus nostras: ⁊ timore ꝓstrati sunt cuncti habitatores eius.

III

Hitur iosue de nocte consurgens mouit castra: egredientesq̃ de sethim venerũt ad iordanẽ ipsi ⁊ omnes filij israel: ⁊ morati sunt ibi per tres dies. Quibus euolutis trãsierũt ꝓcones ꝑ castroꝝ mediũ: ⁊ clamare ceperũt Qñ videritis archã federis dñi dei vestri ⁊ sacerdotes stirpis leuitice portãtes eã: vos ex ꝙ cõsurgite ⁊ sequimini precedentes:

Ex quo etiã patet q̃ alio ordine portabatur archa: q̃ alijs motionibus castroꝝ sex tribꝰ precedebãt archã: ⁊ sex sequebant: ut habet Rume. x. hic autẽ archa precedebat. ⁊ ex hoc etiã videt q̃ nubes que prius ducatũ p̃bebat recesserat. a Sitq̃ inter vos ⁊ archam spaciũ. ꝓpter reuerentiã. b Cubitoꝝ duum miliũ. Cubitus ſm vnã opinionẽ continet pedem ⁊ dimidiũ. ſm aliam duos pedes: ⁊ sic inter populũ ⁊ archã erat spaciũ triũ miliũ pedum ſm primã opinionẽ: quotuor miliũ autem ſm aliã. c Sanctificamini. Expositores nostri dicũt q̃ ista sanctificatio intelligit q̃ continerent ab vxoribꝰ suis ꝓpter reuerentiã miraculi in crastino fiendi: sicut ⁊ ante dationẽ p̃ceptũ fuit eis ut cõtinerent ab vxoribꝰ suis: ut habetur Exo. xix. Hebrei aũt dicũt: Sitis parati. vbi nos dicimꝰ: Sanctificamini. quia verbũ illud est equiuocũ ad ꝓparare ⁊ sanctificare: sed qualis, videbat esse illa ꝓparatio non dicunt. d Cras enī faciet dñs inẽ vos mirabilia. siccãdo alueum iordanis ut exprimitur infra. e Et ait ad sacerdotes. hoc dixit ioſue in die trãsitus iordanis. f Dixitq̃ dominus. Hic exprimitur signũ diuinitus dandum: cum dicitur: g Hodie incipiam exaltare te cozã omni ſsrael. Licz enim die precedenti reuelatio facta fuiſſet ioſue: ut predictum est: tamen tunc fuit replicata ad maiorem assertionem: ⁊ etiam ad maiorem declarationem. Sicut enim in cognitione naturali ꝓceditur ab imperfecto ad perfectum: ut habetur. j. phycoꝝ: sic ⁊ in cognitione supernaturali que fit per diuinã reuelationem. aliquando veritas primo reuelatur minus perfecte: postea ꝓfectius. b Et sciant q̃ sicut cum moyse fui. per signa mirabilia. i Ita ⁊ tecum sim. quod patuit per transitum miraculosum. k Cum ingressi fueritis partem aque iordanis ⁊c. dicunt hebrei q̃ steterunt in iordane ꝓpe ripam per quam ingrediebantur: quousq̃ totus populus transiſſet: ⁊ ex hoc dicunt quedam alia: ut patebit postea. Sz hoc videtur falsum. per hoc q̃ in fine huius ca. dicitur: Sacerdotes qui portabãt archam federis dñi: stabãt super siccã humũ in medio iordanis. Ex quo videtur q̃ ꝓcesserũt vsq̃ ad medium alueꝰ ut populus transiret securius. l Accedite huc ⁊ audite verbum domini. hoc dixit ioſue ꝓncipibus populi in quibus totus populus virtualiẽ continet: Non enim potuiſſet tot populus verbum eius audire. m In hoc inquit scietis ⁊c. in medio vestri est. s. per opus mirabile: quod non põt fieri niſi diuina virtute: quod exprimitur cum dicitur: n Ecce archa federis dñi ⁊c. Ad cuius approximationẽ siccate sunt aque ut exprimitur postea. o Parate duodecim viros. scilicet ad tollendum. xij. lapides de alueo iordanis desiccãdo: ut exprimit in principio sequentis ca. p Et cum posuerint vestigia pedũ suorum ⁊c. hic exprimitur modus desiccationis aluei iordanis

sitq̃ᵃ inter vos ⁊ archã spaciũ cubitorumᵇ duũ miliũ ut ꝓcul videre possitis: ⁊ noſſe ꝑ quã viam ingrediamini: quia prius non ambulaſtis per eam: ⁊ caueteᶜ ne approximet ad archã. Dixitq̃ ioſue ad populũ: Sanctificaminiᵈ: cras enī faciet dñs inter vos mirabilia. Etᵉ ait ad sacerdotes: Tollite archã federis: ⁊ ꝓcedite populũ. Qui iuſſa cõplentes tulerunt ⁊ ambulauerunt ante eos. Dixitq̃ᶠ dñs ad ioſue. Hodieᵍ incipiam exaltare te coram omni iſrael: utʰ sciant q̃ sicut cum moyse fui ita ⁱ⁊ tecum sim. Tu aũt ꝓcipe sacerdotibus qui portãt archã federis ⁊ dic eis: Cũᵏ ingressi fueritˢ partẽ aque iordanis: stare in ea. Dixitq̃ ioſue ad filios iſrˡ. Accedite huc: ⁊ audite verbũ dñi dei vestri. Etrursũ in hocᵐ inquit scietis q̃ dñs deⁿ viuens in medio vestri est: ⁊ disperdet in conspectu vestro chananeũ ⁊ ethenm: eueum ⁊ pherezeũ: gergeseum quoq̃ ⁊ iebuseum ⁊ amoreũ. Eccᵒ archa federis dñi pis terre antecedet vos per iordanẽ. Paratᵖ duodecim viros de duodecim tribubus iſrˡ: singulos ꝑ singulas tribꝰ. Etᵍ cum posuerint vestigia pedum suorũ sacerdotes qui portãt archã federi dñi dei vniuerse terre in aquis iordanis: aque que inferiores sunt decurrent atq̃ deficient: que aũt desuper veniunt in vna mole cõsistẽt: Jgitʳ egressus est populus de tabernaculis suis ut transiret iordanẽ: ⁊ sacerdotes qui portabãt archam federis pergebãt ante eum. Jngressiq̃ eis iordanẽ ⁊ pedibus eoꝝ in parte aque tinctis: iordanis autẽ ripas alueiˢ sui tempore messis impleuerat: steteruntᵗ aque descendentes in loco vno: ⁊ ad instar mõtis intumescẽtes apparebãt. procul ab vrbe que vocatur edom vsq̃ ad locũ sarthan: queᵘ aũt inferiores erãt in mare solitudinis qđ nunc vocaʸ mortuũ descenderũt vsq̃quoᶻ oio deficeret. Populusᵃ aũt incedebat cõtra iordanẽ: ⁊ sacerdotes qui portabant archã federis dñi stabãt super siccã humũ in medio iordanis accincti: omniq̃ populus per arentem alueũ transibat.

a Sitq̃ inter vos ⁊ archam spaciũ cubitorum duũ miliũ ut ꝓcul videre possitis ⁊ noſſe ꝑ quã viam ingrediamini quia prius non ambulaſtis per eam ⁊ caueteᶜ ne approximet ad archã Dixitq̃ ioſue ad populũ Sanctificaminiᵈ cras enī faciet dñs inter vos mirabilia. Etᵉ ait ad sacerdotes Tollite archã federis ⁊ ꝓcedite populũ. Qui iuſſa cõplentes tulerunt ⁊ ambulauerunt ante eos. Dixitq̃ᶠ dñs ad ioſue. Hodieᵍ incipiam exaltare te coram omni iſrael ut sciant q̃ sicut cum moyse fui ita ⁊ tecum sim. Tu aũt ꝓcipe sacerdotibus qui portãt archã federis ⁊ dic eis Cũᵏ ingressi fueritˢ partẽ aque iordanis stare in ea. Dixitq̃ ioſue ad filios iſrˡ Accedite huc ⁊ audite verbũ dñi dei vestri. Etrursũ in hocᵐ inquit scietis q̃ dñs deⁿ viuens in medio vestri est ⁊ disperdet in conspectu vestro chananeũ ⁊ ethenm eueum ⁊ pherezeũ gergeseum quoq̃ ⁊ iebuseum ⁊ amoreũ. Eccᵒ archa federis dñi pis terre antecedet vos per iordanẽ. Paratᵖ duodecim viros de duodecim tribubus iſrˡ singulos ꝑ singulas tribꝰ. Etᵍ cum posuerint vestigia pedum suorũ sacerdotes qui portãt archã federi dñi dei vniuerse terre in aquis iordanis aque que inferiores sunt decurrent atq̃ deficient que aũt desuper veniunt in vna mole cõsistẽt Jgitʳ egressus est populus de tabernaculis suis ut transiret iordanẽ ⁊ sacerdotes qui portabãt archam federis pergebãt ante eum. Jngressiq̃ eis iordanẽ ⁊ pedibus eoꝝ in parte aque tinctis iordanis autẽ ripas alueiˢ sui tempore messis impleuerat steteruntᵗ aque descendentes in loco vno ⁊ ad instar mõtis intumescẽtes apparebãt procul ab vrbe que vocatur edom vsq̃ ad locũ sarthan queᵘ aũt inferiores erãt in mare solitudinis qđ nunc vocaʸ mortuũ descenderũt vsq̃quoᶻ oio deficeret. Populusᵃ aũt incedebat cõtra iordanẽ ⁊ sacerdotes qui portabant archã federis dñi stabãt super siccã humũ in medio iordanis accincti omniq̃ populus per arentem alueũ transibat.

q Jgitur egressus. hic cõsequenter describit transitus ⁊ signi complementum. ⁊ patet litteta vsq̃ ibi: r Jordanis autem ripas alueiˢ sui tempore messis impleuerat. non potest intelligi q̃ tunc colligerentur blada communiter: quia decima die mensis primi transierunt iordanẽ: ut habet sequenti. Mensis autem primᵍ hebreorum incipit a lunatione ꝓpinquiori equinoctio vernali: siue sit ante siue post: sed dicitur tẽpus messis pro tanto: q̃ in terra ꝓmissionis que calida est in aliquibus locis magis calidis spice aliq̃ approximabant ad maturitatem: ⁊ de illis colligebatur manipulus ⁊ torrebat aliquã tulum: ⁊ per cõfricationẽ excutiebantur grana de quibus fiebat oblatio i festiuitate paschali: que celebrabatur. xv die mensis primi ut habet Leuit. xxij. ⁊ propter hmẽsis ꝑmus vocatur mensis nouarum frugum Exo. xiij. ⁊ Deut. xvj. Quod autẽ hic interponitur de inundatione iordanis: hfuit ad declarationẽ maioris miraculi i siccatiõe aluei iordanis in transitu filiorum iſrael. ideo subditur: s Steterunt aque descendentes in loco vno ⁊c. cõtra naturam cũ sint fluide. t Que autem inferiores erant. in mare solitudinis quod nunc vocatur mortuum descenderunt. Jste locus erat magnus lacus per quem transit iordanis fluuius: ⁊ vocatur mare ſm modum loquendi hebraicum: quo omnis cõgregatio magna aquarum mare vocatur: vnde Beñ. j. dicitur: Congregationeq̃ aquarum appellauit maria: ⁊ hoc modo stagnum geneçareth per quod transit iordanis fluuius vocatur mare tyberiadis ⁊ mare galilee: ut habetur in pluribus locis in euangelio. Et eodem modo in ꝓposito lacus iste vocatur hic mare solitudinis: quia est iuxta desertum sin. Et mare mortuum. eo q̃ nullus piscis possit ibi viuere: ut dicit philosophus. ij. metheauroꝝ: vbi loquitur de isto lacu uel stagno: tum quia aque sunt ita spisse q̃ sũt quasi lutum. ꝓpter quod vestimenta ibi proiecta magis sordidantur q̃ lauentur: ut dicitur ibidem: tum q̃ sunt excessiue salse. ꝓpter quod alibi in scriptura vocatur mare salsissimum. v Vsq̃quo omino deficerent. ab aspectu filiorum iſrael. x Populus autem incedebat contra iordanẽ. id est ꝓr iordanẽ: ita q̃ ponitur hic vna prepositio ꝓ alia. uel dicitur: Contra iordanẽ: q̃ populus approximabat ad aquas iordanis desuper venientes que stabant eleuate ad modum collis iuxta transitum populi. Cetera patent.

Tabus trāsgressis. Hic ꝓsequenter a Cap.iiij ostendit quid actū fuit in exitu iordanis: quia.xij lapides de alueo iordanis fuerūt exportati ⁊. xij. alij de arida terra in alueū positi. In hoc igit.ca. sic ꝓcedit qz ꝓmo ponit dñi ⁊ iosue iussio. 2o iussionis impletio. ibi: Fecerūt ergo. 3o tpis determinatio. ibi: Popul' aūt. Circa ꝓmū dicit: b Dixit dominꝰ ad iosue Elige. xij. viros i. iam electos accipe: qz de mandato iosue quelibet tribus elegerat vnū: ut dictū est ca. ꝓcedēti: ⁊ iō ista electio aliqñ attribuit iosue: aliqñ tribubus: qz facta ē a iosue auctoritative: ⁊ ab illis executive. c Duodecim duriſſimos lapides. ut possint diu ꝑmanere ad memoriā facti: qz ad ꝙ tollebant ut infra dicitur: Ut sit signū inē vos. ⁊ pater īrā vsq; ibi: d Vsq; in eternū. ⁊ accipit ꝙ eternū ꝓ tpe longo ⁊ indeterminato. e Fecerunt ḡ. Hic ponit iussionis impletio. ⁊ pater īrā vsq; ibi f Illos q̄. xij lapi. posuit iosue in me. ior. alueo. ut haberet testimoniū trāsitus miraculosi intra aquam ⁊ extra. Et isti. xij. lapides positi intra alueū fuerūt ita magni q̄ poterāt apparere sup aquā quādo erat parua. iō de istis. xij. lapidibus nō dicit q̄ singuli homines portauerint singulos lapides sicut de alijs. xij. ꝙ iosue posuit eos. quod est intelligēdū ꝓ aditoriū multoꝝ ꝓpter magnitudinē lapidū. ⁊ de istis lapidib' dicit cōmunit a doctoribus q̄ Johannes baptista baptiçās in iordane dixit: Potēs ē deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe: ut habet Matb. iij. ca. g Et sunt ibi vsq; in ꝑsentē diē. hoc refert ad tēpus quo liber iste fuit scriptꝰ. ⁊ forte adhuc sūt ibi. h Festinauitq; populus ⁊ trāsijt: qz erat magna multitudo valde: ⁊ iō oportebat eos festinanter trāsire. i Cūq; trāsissent cēs trāsiuit ⁊ archa dñi. ⁊ b ad ꝓceptū dñi ⁊ iosue: ut infra exprimit. k Sacerdotes q̄ ꝓgebāt ante populū. Cuius enim populus ante transisset iordanē: tñ stetit iuxta ripā quousq; sacerdotes portantes archā transissent vltra populū: qui debebat seq archā: ut dictū fuit ca. ꝓcedenti. l In illo die magnificauit dñs iosue. ꝙ factū ꝓdictū mirabile: ut populus haberet eū in reuerētia ⁊ timore. m Precipe sacerdotibus ⁊c. b ponit ad ostendendū q̄ sicut de speciali mandato dei steterāt in iordanis alueo: ita de eius speciali mādato recesserūt. n Ut ascendāt de iordane. Exb q̄ nō dicit hic ut trāseant: ⁊ ut ascendāt: dicūt debrei q̄ ascēderūt sup ripā ꝙ quā intrauerāt: eo q̄ stabāt iuxta illā ꝑm eos. put dictū est ca. ꝓcedenti. Et qz dicit textus hic. q̄ cū pdes sacerdotum fuerūt ex alueū aque iordanis q̄ steterāt. statim fluxerūt ꝑm cursū suū. ex q̄ sequit ꝑm dictū debreoꝝ q̄ popul' isr'l tūc fuit ex vna parte iordanis: ⁊ sacerdotes cū archa in pte opposita: ⁊ aqua iordanis in medio currens. Iō dicunt q̄ archa aliter transiuit q̄ ꝑplus: dicētes q̄ archa portauit portatores suos: qō est sic intelligendū q̄ virtute diuina archa cū sacerdotib' fuerat subito trāsportata nō solū vltra fluuiū: ⁊ etiā vltra populū quē debebat ꝓcedere ut ꝓdictū est. sed ⁊ videt ficticiū: tum qz non ē ꝓsimile q̄ scriptura tacuisset tm mirabile. tū qz innititur falso. s. q̄ sacerdotes stetērint i alueo iordanis iuxta ripā ꝙ quam ingressi fuerūt: quia steterūt in medio alueī: ut dictū est ca. ꝓcedenti. tū qz modus loquēdi ex quo arguūt ꝓpositū cū dicit ut ascendāt. magis est ad oꝑositū ut videt: qz ꝑter de trāsitu populi subdit: Populus autē de iordane ascendit decimo die. ⁊c. ⁊ tamē ꝙ alueū ꝓditādo trāsiuit: ut exprimit in littera: ⁊ ipsimet cōcedunt. qō ergo dr: Ut ascendāt. hoc est: qz sacerdotes stabāt in medio alueī: ut supra dictū ē: vbi alueꝰ est ꝓfundior q̄ ꝓpe ripā: ⁊ iō ꝓgressus de loco illo ad ripam ꝓcedit ascendendo. cetera patēt ex ꝓdictis. o Populus aūt. Hic cōsequēter describit tpis determinatio. cū dicit: Populus aūt de iordane ascendit decimo die primi mensis. hoc aūt exprimit ad maiorē historie certitudinē. p Et castrametati sūt in galgalis. hoc nomē ponit hic ꝙ anticipationē: quia postea fuit impositū illi loco: ut habet sequēti ca. q Duodecim q̄ la. ⁊c. posuit iosue i galgalis. Dicūt debrei q̄ trāsito iordane nō statim iuerūt in galgalis: sed ꝑꝰ iuerūt in mōtē debal ⁊ ibi portauerūt illos. xij. lapides ⁊ leuigauerūt eos calce: ⁊ scripserūt sup eos mādata legis: ⁊ fecerūt benedictiones ⁊ maledictiones solennit ⁊ de lapidibus illis fecerūt altare: ⁊ sup illo obtulerūt hostias: ⁊ in sero venerūt in galgalis: vbi metati sunt castra: ⁊ apportātes ibi. xij. lapides ꝓdictos ut manerēt ibi ꝓ signo trāsitus iordanis miraculosi: ⁊ adb allegāt qō ꝓdictū est in hoc ca. donec omnia cōplerent que iosue ut loqueret ad populū ꝓceperat dñs ⁊ dixerat ei moyses. moyses aūt dixerat q̄ trāsito iordane leuigarēt lapides calce: ⁊ scriberent ibi legē ꝙ ponerēt benedictiōes super

Dixit autē dñs ad iosue. Elige duodecim viros singulos ꝓ singulas tribꝰ: ⁊ ꝓcipe eis ut tollant de medio iordanis alueo vbi steterūt pedes sacerdotū: duodecim duriſſimos lapides: quos ponetis i loco castrorum vbi fixeritis hac nocte tentoria. Vocauitq; iosue duodecim viros quos elegerat de filijs isr'l singulos de singulis tribubus: ⁊ ait ad eos: Ite ante archā dñi dei vestri ad iordanis medium: ⁊ portate inde singuli singulos lapides in humeris vestris iuxta numerū filiorū isr'l: ut sit signum inter vos. Et quādo interrogauerint vos filij vestri cras dicentes: qd sibi volunt isti lapides: respondebitis eis: Defecerunt aque iordanis ante archam federis domini cū transiret eum: idcirco positi sūt lapides isti in monimentum filiorū isr'l vsq; in eternum. Fecerūt ergo filij isr'l sicut ꝓcepit eis iosue: portantes de medio iordanis alueo duodecim lapides ut dixerat dñs ei imperarat iuxta numerꝫ filiorꝫ isr'l vsq; in locū i quo castrametati sūt: ibiq; posuerūt eos. Illos quoq; duodecim lapides posuit iosue i medio iordanis alueo vbi steterūt sacerdotes q̄ portabant archam federis: ⁊ sunt ibi vsq; in ꝑsentem diē. Sacerdotes aūt qui portabant archam stabant in iordanis medio: donec omnia complerent que iosue ut loqueret ad populum ꝓceperat dñs: ⁊ dixerat ei moyses. Festinauitq; populus ⁊ transijt. Cumq; transissent omnes: trāsiuit ⁊ archa domini: sacerdotes quoq; ꝓgebāt ante populum. Filij quoq; ruben ⁊ gad ⁊ dimidia tribꝰ manasse armati ꝓcedebāt fratres suos filios isr'l: sicut eis ꝓceperat moyses: ⁊ quadraginta pugnatorum milia ꝓ turmas ⁊ cuneos incedebāt ꝓ plana atq; campestria vrbis iericho. In illo die magnificauit dñs iosue coram omni isr'l: ut timerent eū sicut timuerant moysen dum adhuc viueret. Dixitq; ad eum Precipe sacerdotibus qui portant archā federis ut ascendāt de iordane. Qui ꝓcepit eis dicens: Ascendite de iordane. Cumq; ascendissent portantes archam federis domini ⁊ siccam humū calcare cepissent: reuerse sunt aque in alueū suū ⁊ fluebant sicut ante consueuerant. Populus aūt ascendit de iordane decimo die mensis primi: ⁊ castrametati sūt i galgalis cōtra orientalē plagā vrbis iericho. Duodecim quoq; lapides quos de iordanis alueo

montē gariçim ⁊ maledictiones sup montē hebal: ut habetur Deut°. xxvij. ℔ videf falsū: tum qz tot ⁊ tanta nō possent fieri vna die: utpote trāsitus iordanis maxime tante multitudinis: ꝓgressus ad montē hbal ⁊ gariçim qui locus satis plus distat a iordane ēp̄ ciuitas hiericho: solēnitas bñdictionū ⁊ maledictionū: rescriptio legis super lapides: ⁊ īmolatio hostiarū: ⁊ inde ꝓgressus ad galgale locū. tū quia videf cōtradicere ei quod dr̄. j. viij. ca. p°. destructionē hiericho ⁊ hay: Tunc edificauit iosue altare dño deo isrl̄ mōte hbal ⁊c. vbi subdif de descriptione legis sup lapides ⁊ bñdictionibus ⁊ maledictionib°. tū qz repugnat ei qđ dicif Deut°. xxvij. vbi dicif de lapidib° in q̄bus scribenda erat lex: Eriges ingentes lapides ⁊c. lapides autem isti non fuerūt tales: qz singuli boues portabant singulos lapides vsq̄ ad locū castrorū ut dr̄ in ꝓncipio hui° ca. Jtē hrā huius ca. quā ꝓ se allegāt magi est ad oppositū: q: ubi dr̄: Sacerdotes aūt q̄ portabāt archā stabāt in iordanis medio donec oia cōplerent: q̄ iosue ut loq̄f ad populū ꝑceperat dñs: ⁊ dixerat ei moyses. Si ergo istud dictū moysi intelligif de descriptione legis sup lapides ⁊ bñdictionibus ⁊ maledictionibus: sequif q̄ sacerdotes steterūt i medio iordanis cū archa: quousq̄ oia ꝑdicta fuerūt cōpleta: ⁊ tūc archa non ꝑcessisset populū in ꝓgressu ꝑdicto: cui° cōtrariū dicif in ℔ ca. Similif archa ⁊ sacerdotes nō fuissent ꝑsentes quādo bñdictiones ⁊ maledictiones solēniçate fuerūt in mōte hebal ⁊ mōte gariçim: cuius ꝓtiū dicif infra. viij. ca. Et iō quod ś. dicif: Donec cōplerent. ⁊ subdif: que dñs ꝑcepat ut moyses dixerat: intelligif de transitu iordanis: ⁊ de portatione. xij. lapidū usq̄ ad locū vbi manserūt sequenti nocte: ⁊ de portatione. xij. lapidū aliorū intra iordanis alueū. ꝑceperat enim ista dñs: ⁊ moyses etiā dixerat iosue saltē in parte. s. q̄tum ad iordanis trāsitū. ⁊ nō intelligif de alijs que postea fuerūt facta. a Quādo interrogauerint filij vestri cras. i. in futurū tempus. cetera patēt. b Lap̄. v.

Ostēsō ergo. Ostenso quid factū sit i iordanis introitu ⁊ quid in exitu: hic cōsequenf ostendif quid factū sit a filijs isrl̄ in statu. anteq̄ bellarēt ꝫ habitatores terre: qz ante cōgressum fuerūt circūcisi: ⁊ pasca celebrauerunt: ⁊ ab angelo apparente iosue cōfortati sunt. Et iō primo agit de circūcisione. 2°. de pasce celebratione ibi: Māserūtq̄. tertio de populi cōfortatione ibi: Cū aūt esset iosue. Circa ꝑmū ꝑmittit tunc a deo imissus sup aduersarios hebreorū. ⁊ patet hrā: Hoc aūt a deo factū est: ne venirēt ad pugnandū contra filios isrl̄ qui fuerūt de nouo circūcisi: quia tunc erāt ad bellandū inepti: ⁊ subdif circūcisiōis ꝑceptū. cū dr̄: c Fac tibi cultros lapideos. hebrei dicūt nouaculas acutas. Cultellus. n. lapideus nō est de necessitate circūcisionis: neq̄ hoc ytunc iudei moderni in circūcisiōe: sed cultello ferreo. d Circūcide secūdo. Ex ℔ dixerūt aliqui q̄ idem homo pōt bis baptiçari sicut ⁊ circūcidi. ś ℔ est falsū: quia eedē psone nō fuerunt hic circūcise q̄ ad fuerunt: sumpserant: posuit iosue in galgalis: ⁊ dixit ad filios isrl̄: Quando° interrogauerint filij vestri cras patres suos: ⁊ dixerint eis: quid sibi volunt lapides isti: docebitis eos atq̄ dicetis: Per arentem alueum transiuit isrl̄ iordanē istum: siccante dño deo nostro aquas eius in conspectu nostro donec transiremus sicut fecerat ꝓius in mari rubro: quod siccauit donec transiremus: ut discant oēs terrarum populi fortissimam dei manum: ut ⁊ vos timeatis deum vestrum omni tempore.

Ostq̄ᵇ ergo audierunt omnes reges āmorreorum qui habitabant trans iordanē ad occidentalem plagam ⁊ cuncti reges chanaan q̄ propinqua possidebant magni maris loca: q̄ siccasset dominus fluenta iordanis coram filijs isrl̄ donec trāsirent: dissolutū est cor eorum ⁊ non remāsit in eis spīritus: timentium introitū filioꝝ isrl̄. Eo tempore ait dñs ad iosue: Fac tibi cultros lapideos: ⁊ circūcide secundo filios isrl̄. Fecit quoq̄ quod iusserat dñs ⁊ circūcidit filios isrl̄ in colle ꝓpuciorum. Hec autem causa est secunde circūcisionis. Omnis populus qui egressus est de egypto generis masculini vniuersi bellatores viri mortui sunt in deserto ꝑ longissimos vie circuitus qui omnes circūcisi erant: populus autem qui natus est in deserto ꝑquadraginta annos itineris latissime solitudinis incircūcisus fuit donec consumerent qui non audierunt vocem dñi: ⁊ quibus ante iurauerat ut ostēderet eis terram lacte ⁊ melle manantē. Horum filij in locum successerunt patrum: ⁊ circūcisi sunt a iosue qui sicut nati fuerant in ꝓputio erant: nec eos in via aliquis circūciderat. Postq̄ autem omnes circūcisi sunt: manserunt in eodem castrorū loco donec sanarent. Dixitq̄ dñs ad iosue: Hodie abstuli opprobrium egypti a vobis.

sed illi tm̄ qui nati in deserto remanserūt incircūcisi: ut ꝑ3 in textu. Et ideo cū dicif hic: Circūcide secundo. subintelligif solēniter: quia ista fuit secūda circūcisio solēnis. sed respectu cui° dicaf secūda: varie dicif. dicūt enī hebrei q̄ dr̄ secūda respectu illi° circūcisionis q̄ facta fuit illa nocte in egypto qua ꝑcussit dñs ꝓmogenita egypti: tūc enī ut dicūt multi fuerūt circūcisi: maxie qz multi egyptij cōiūxerūt ad iudaismū exierūt cū filijs isrl̄ de egypto ut dr̄ Exo. xij. Sed ℔ dictū nō videf verū. tum qz non habet auctoritatē de scriptura: q̄ de hac circūcisione nulla facit mentionem. tum qz eis iminebat itinerij labor: egyptijs cogentib° eos exire ⁊ iō si in deserto fuit dilata circūcisio ꝓpter itinerationē iminētem. ut videbit: eadē rōne ⁊ fortiori fuisset tunc dilata circūcisio Jtē tūc non habuerunt tempus fermētādi: eo q̄ egyptij cogebāt eos ad exitū: ut dicif Exo. xij. ⁊ ideo multo min° habuissent tēpus circūcidēdi. maxime tantā multitudinē. Jdeo aliter dicif q̄ hec circūcisio solēnis dicif secūda respectu illius quā fecit abrahām de mandato dñi: quia tūc fuit circūcisus cū omnib° masculis de domo sua: ut habef Gen̄. xvij. e Jn colle ꝓputiorum. sic nominatus est locus ille: qz ibi amota sunt ꝓputia a filijs isrl̄. f Vniuersi bellatores viri mortui sunt in deserto. exceptis tamē illis qui erāt de tribu leui: ut dictū est Nu. xiij. Populus aūt qui natus ē in deserto ⁊c. sequif: g Jncircūcisus fuit. populus enī isrl̄ mouebat castra quacūq̄ hora nubes mouebat ꝓbens eis ducatū. ⁊ quia incertus erat eis motus nubis. ideo dispensatiue factum est q̄ illi qui fuerunt nati in deserto remanserunt incircūcisi usq̄ ad tempus istud: quia periculosū esset de nouo circūcisos itinerare seu portari in itinere. h Quibus ante iurauerat. ex hoc videf q̄ deus non tenuerit suum iuramentū: qz nō viderūt terrā ꝓmissionis. Dicendū q̄ iuramētū erat cōditionatū. s. si non offenderēt deū tali offensa q̄ deberent morte puniri. uel dicendū q̄ si nō intrauerūt terrā ꝓmissionis in ꝓprijs ꝑsonis: intrauerūt tamē eam in filijs suis: in quibus quodāmodo patres māserūt. i Dixitq̄ do. ad ios. iv. abstu. ob. egy. a vobis. istud exponif duplicif ab expositoribus nostris. vno modo ut accipiatur opprobrium egypti passiue. s. qđ sustinuerāt egyptij a filijs isrl̄ exprobrādo eis q̄ erāt incircūcisi. sed ℔ nō videf rōnabilif dictū: qz filij israel fuerūt in egypto subiecti: ⁊ maxia seruitute: ut habef Exo. j. ⁊ ideo nō est verisimile q̄ egyptijs exprobrarēt. Alio mō accipiēdo opprobrium egypti actiue. s. qđ egyptij intulerāt filijs israel. s. opprobrium seruitutis: qz ꝫ in exitu de egypto fuerunt liberati a seruitute egyptioꝝ ⁊

tamen ista libertas p̄fecte fuit declarata quando fuerunt i terra promissionis. & ideo dicunt q̄ locus ille vocatus est galgala: quod sigt̄ litertatē. sed hoc dictū nō videt bene consonū textui: quia ablatio opprobrij videt referri ad circūcisionē·cū dicit: Hodie abstuli tē. quia illa die fuerunt omnes circūcisi. illud etiā q̄ō accipit ad propositū de significatione galgale nō est verū: q̄ nec Hieronym⁹ nec Remigi⁹ sic int̄pretāt hoc nomen: sed alit̄ ut videbit.iō aliter exponit ſm hebreos: videlz q̄ q̄n filij israel petebāt a rege egypti de regno suo egredi: ut habet in Exo. egyptij q̄ cōstellationes obseruabant dicebāt eis: Miseri q̄ vultis ire? ecce constellatio ostēdit effusionē vīi sanguinis futurā·si recedat̄. In circūcisione ꝑo facta p̄ iosue effusus ē sanguis populi circūcisi: q̄ effusio nō fuit eis ad vituperiū & malū·sed magis ad bonū. q̄ circūcisio erat signaculū fidei: & sic exponūt ꝑbū dñi dicētis: Hodie abstuli opprobrium egypti a vobis.q.d. effusionē sanguinis vestri quam egyptij dicebant vobis futurā ad vituperium & malum·cōuerti ad laudem vestrā & bonum per circūcisionē. a Vocatumq̄ est nomē loci illius galgala.quod interpretat̄ rota uel circulatio.q̄ pellicula que p̄ circūcisionē abscindit̄ habet figurā circularē. b Mansērūtq̄. hic agit̄ de pasce celebratione·cū dicit: c Et fecerūt phase .i. imolationē agni paschalis. d Quartadecima die mēsis.s.primi. e Ad vesperum.hic enī erat dies & hora huius imolationis ſm q̄ habet Exo.xij. f Et azimos panes. talibus enim panibus vtebāt vti septē diebus: ut habet ibidē. g Et polentam eiusdem anni. In hebreo habet̄: Et granatam.in solēnitate enim paschali fiebat oblatio de granis nouis excussis de manipulo p̄ cōfricationē: ut dictū ē supra.iij.ca. & de talibus poterat comedere populus postq̄ primitie erāt oblate. h Defecitq̄ māna.quia nō erat data a deo nisi i suppletionē victualiū deficientium ut patet Exo.xvj. i Cū aūt esset iosue. Hic cōsequenter ponit populi ꝓfectio p̄ apparitionē angeli ipsi iosue qui erat dux populi·cum dr k Et vidit virū stantem.i.angelum in specie viri. l Euaginatū tenentē gladiū. quasi paratū ad ꝓlium. m Noster es an aduersariorū: ignorabat adhuc eum esse angelum. n Qui respondit nequaq̄. supple sum aduersariorū. o Sed sum princeps exercitus domini.exercitus aūt israel hic vocat exercitus dñi.q.d dño mittebat ad faciendum vindictam de iniquitatibus habitatorū terre chanaan. p Et nunc venio.ad adiutoriū vestrū. dicūt autē hebrei q̄ iste fuit michael & rōnabilit̄: eo q̄ danieli dictū fuit·Dan. x. Nemo est adiutor meus in omnibus his nisi michael princeps vester.& angelus hic apparens nominat̄ princeps exercitus israel. q Cecidit iosue.ad faciendū ei reuerentiā exquo cognouit eū esse angelū. r Adorans.adoratione dulie. s Quid dñs meus loquit̄ ad seruū suū.q.d.oportet dire paratus sum. t Solue calciamentū tē. Simile verbū dictū fuit moysi in apparitione sibi facta in rubo: ut habetur Exo.iij. v Locus enī in quo stas sanctus est.,ꝓpter apparitionē angelicā ibi factā. x Cap.vj.

Vocatūq̄ est nomē loci illius galgala vsq̄ in p̄sentem diem. Mansērūtq̄ filij israel in galgalis: & fecerūt phase quarta decima die mensis ad vesperū in cāpestribus iericho: & comederūt de frugibus terre die altero: & azimos panes & polentā eiusdem anni. Defecitq̄ māna postq̄ comederūt de frugibus terre: nec vsi sunt vltra cibo illo filij israel: sed comederūt de frugibus p̄sentis anni terre chanaan. Cū aūt esset iosue in agro vrbis iericho: leuauit oculos: & vidit virū stantē cōtra se euaginatū tenentē gladiū prexitq̄ ad eū. & ait: Noster es: an aduersariorū? Qui rndit Nequaq̄. sed sum p̄ceps exercitus dñi: & nunc venio. Le cidit iosue pronus in terrā: & adorās ait: Quid dñs meus loquit̄ ad seruū suū? Solue calciamentū de pedibus tuis. Locus enī in quo stas sanct⁹ est. Fecitq̄ iosue ut sibi fuerat imperatum.

VI

Iericho autem clausa erat atq̄ munita timore filiorū israel: & nullus ingredi audebat aut egredi. Dixitq̄ dñs ad iosue: Ecce dedi in manus tuas iericho & regē eius: omnesq̄ fortes viros. Circuite vrbem cuncti bellatores semel p̄ diem. Sic facietis sex diebus: septimo aūt die sacerdotes tollēt septē buccinas quarū vsus est in iubileo: & p̄cedēt archā federis. Septiesq̄ circuibitis ciuitatē: & sacerdotes clangent buccinis. Cumq̄ isonuerit vox tube lōgior atq̄ concisior: & in auribus vestris increpuerit: cōclamabit omnis populus vociferatione maxima: & muri funditus corruēt ciuitatis: ingredienēq̄ singuli per locū contra quē steterint. Vocauit ergo iosue filius nun sacerdotes & dixit ad eos. Tollite archā federis. Et septē alij sacerdotes tollāt septem iubileorū buccinas & incedāt ante archā dñi. Ad populū quoq̄ ait: Ite: & circuite ciuitatē armati p̄cedentes archā dñi. Cumq̄ iosue verba finisset: & septē sacerdotes septē buccinis clangerent ante archā federis domini omnisq̄ populus p̄cederet armati exercitus: reliquum vulgus archā seqbat̄ ac buccinis

Jericho autē! Hic incipit secūda pars ꝑn cipalis bui⁹ libri de cōflictu & acq̄sitione terre. & primo de acq̄sitione iericho. secundo de acq̄sitione hay.ca. viij.tertio de debellatione q̄nq̄ regum .x. ca.quarto de debellatione pluriū regum simul congregatorū.ca. xj. Prima diuidit in duas. & in partē p̄ncipalē & incidentalē. secunda incipit in p̄ncipio.vij.ca. Circa captionē iericho primo docet modus captiōis secundo subdit actus executionis·ibi: Cūq̄ iosue. Circa primum sciendū q̄ dñs docuit iosue de modo captionis: & iosue denunciauit populo: & patet hā paucis exceptis q̄ expo nent. y Et nullus ingrediaudebat. ad auxiliandū inclusos i ciuitate. z Aut egredi.ad fugiēdū p̄ sua salute. a Dixitq̄ dñs ad iosue. dicūt alīq̄ & ꝓbabiliꝰ q̄ dñs docuit iosue ꝑ angelū sibi apparentē: ut dictū est de his que sequūt.s. de modo capiendi ciuitatem. b Concisior.id est interpolatus. c Armati precedentes. dicunt hebrei q̄ hoc intelligitur de filijs ruben & gad & dimidia tribu manasse: qui armati debebant p̄cedere alios ad bellum ut dictum fuit ca.j. & Numeri.xxxij. d Cumq̄ iosue. Hic consequenter ponitur p̄cepti executio. & primo q̄tum ad ciuitatis destructionem. secundo q̄tum ad raab meretricis saluationem. ibi: Duobus autem viris. tertio q̄tum ad iosue imprecationem. ibi: In tempore illo. Prima pars patet paucis exceptis: quia ponitur executio captionis iericho: sicut fuerat dicta a domino & per iosue denunciata populo. e Reliquum vulgus archam sequebatur ac buccinis omnia cōcrepabant. non est intelligendum q̄ mulieres & parvuli & inepti ad p̄lium circuirent ciuitatem: quia in principio huius capituli dicitur: Circuite vrbem cuncti bellatores. & ideo per reliquum vulgus bic intelliguntur viri bellatores tribus dan cum alijs duabus tribubus sibi adiunctis: q̄ erāt vltimi in motione castrorum: & faciebāt vltimam custodiā: ut habet Numeri.x. ca. vnde vbi translatio nostra habet: Reliquum vulgus. In hebreo habetur: Aggregatio. sic enim vocabatur acies illa: eo q̄ illi qui de precedentibus aciebus propter lassitudinem uel aliam causam remanebant post alios·vltime acici aggregabantur.

a Igitur iosue ꝛc nocte consurgẽte. In hebreo habet: de mane Surrexit eni in auroꝛa q̃ est cõsumũ diei ⁊ noctis: ⁊ iõ ab vtroq; põt ꝛenominari: qꝛ medium sapit naturã vtriusq; extremi. b Die aũt septimo ⁊c. dicũt hebrei q; erat sabbatũ: ⁊ rõnabiliꝛ: qꝛ vocaꝛ dies septimꝰ. ⁊ tñ nõ ꝓcauerũt inuadendo ⁊ ꝛstruendo ciuitatẽ: qꝛ fecerũt ꝟ ꝛe mandato dei: ut pꝫ in lrã q̃ est dñs sabbati: imo bene fecerunt ei obediendo. c Dixit iosue ad omnẽ israelẽ vociferamini. non est veꝛisimile q; tãtus exercitus posset vocem eius audire: maxime qꝛ sacerdotes clangebant tubis: ⁊ ideo vꝛba q; dicerebic acciꝑit ꝓ ꝛenũciare aliq̃ sensibili signo: utpote ꝑ elevationẽ ꝛ illi ut aliquo huiusmodi: qõ poterat videri a toto populo. d Sitq; ciuitas hec anathema. In hebreo bꝝ: Herem. quod habet duplicem significationẽ. quia significat ꝛstructionẽ ⁊ cõsecrationẽ ut diffusius dictũ fuit Leuitꝫ. vltꝫ. Utraq; tamẽ significatio cõcurrit i ꝟ facto: qꝛ ciuitas fuit cũ habitatoꝛibꝰ ꝛstructa: aurũ ꝛo ⁊ argẽtum: es ⁊ ferrũ: que inuenta fuerunt ibi: fuerunt reseruata ⁊ domino consecrata: ita q; ꝛe cetero nõ possent humanis vsibus applicari: ꝟ ad faciẽdũ inde illa que erãt necessaria ad cultum dei. iericho enim fuit ꝓma ciuitas capta a filijs israel: ⁊ speciali miraculo: iõ iosue cõueniẽt eã posuit sub anathꝛmate aliq̃ ꝛ/struendo oio in signũ diuine iusticie. ⁊ aliq̃ que poterãt ꝛenire in predã ꝛllãtiũ dño cõsecrando tãq; ꝑmitias predarum: sicut ⁊ ꝛe fructibus aialiũ ⁊ terre dabant ꝑmitie. sic aũt non fuit ꝛe preda boy ⁊ aliarũ ciuitatũ ut dicitur infra. Cauete ne ꝛe bis que ꝓcepta sunt vobis quippiam contingatis. ꝑ auariciã accipiẽdo aliquid ꝛe illis que ꝛebant ꝛstrui ⁊ cõburi: uel ꝛe bis que ꝛebant dño cõsecrari. e Et omnia castra israel sub peccato sint. i. sub pena peccati. qꝛ ꝑ peccato aliquoꝝ uel etiam vnius qui est pars alicuius cõmunitatis tota cõmunitas punit aliq̃ ⁊ iuste: ⁊ maxime a ꝛo: cui omnes sunt ꝛbitores mortis: ⁊ ꝛc materia diffusius fuit pertractata Deutꝰ. xxiij. sup illud ꝫbũ. Mõ occidẽt patres ꝑ filijs ⁊c. sicut accidit ꝑ peccato achan: ut bꝝ. c. sequẽti. cetera patẽt i lrã. f Duobus aũt viris. Hiccõsequenꝫ agit ꝛe raab saluatione quã impoluit iosue duobꝰ explozatoꝛibꝰ: qꝛ eã ⁊ domũ eiꝰ melius cognoscebãt: ⁊ qꝛ ad hoc ꝙ iuramentũ astricti erãt: ut vi-

omnia concrepabant. ꝓcedebat autẽ iosue populo dicẽs: Non clamabitis: nec audiet vox ꝛestra: neq; vllus sermo ex ore ꝛstro egredietur donec veniat dies in quo dicam vobis: Clamate ⁊ vociferamini. Circuiit ergo archa dñi ciuitatẽ semel p diẽ: ⁊ reuersa in castra mansit ibi. Igitur[d] iosue ꝛe nocte consurgente tulerunt sacerdotes archam domini: ⁊ septẽ ex eis septem buccinas quarũ in iubileo vsus ẽ: precedebãtq; archã domin ambulantes atq; clangentes: ⁊ armatus populus ibat ante eos: vulgus aũt reliquum sequebatur archam: ⁊ buccinis personabat. Circuierũtq; ciuitatem secũdo die semel: ⁊ reuersi sunt in castra: sic fecerunt sex diebus. Die[e] autẽ septimo diluculo consurgentes circuierunt vrbem: sicut dispositum erat septies. Cumq; septimo circuitu clangerent buccinis sacerdotes: dixit[f] iosue ad omnem israel: Vociferamini. Tradidit enim vobis dñs ciuitatem. Sitq;[g] ciuitas hec anathema: ⁊ omnia que in ea sunt domino. Sola raab meretrix viuat cum vniuersis que cũ ea in domo sunt. Abscõdit enim nuncios q̃s direximus. Vos autem cauete ne ꝛe bis que ꝓcepta sunt quippiam contingatis: ⁊ sitis ꝓuaricationis rei: ⁊[h] omnia castra israel sub peccato sint atq; turbent. Quicq̃d aũt auri aut argenti fuerit ⁊ vasorum eneoꝝ acferri: domino cõsecretur: repositũ in thesauris eius. Igitur omni populo vociferante ⁊ clangentibus tubis postq; in aures multitudinis vox sonitusq; increpuit: muri ilico corruerunt: ⁊ ascẽdit vnusquisq; per locum qui contra se erat. Ceperuntq; ciuitatem: ⁊ interfecerunt omnia que erant in ea a viro vsq; ad mulierem ab infante vsq; ad senem. Boues quoq; ⁊ oues ⁊ asinos in ore gladij p̃cusserũt. Duobus[i] aũt viris qui explozatoꝛes missi fuerant: dixit iosue: Ingredimini domum mulieris meretricis ⁊ producite eã: ⁊ omnia q̃ illius sunt: sicut illi iurameuto firmastis. Ingressiq;[k] iuuenes eduxerũt raab ⁊ parẽtes eius: fratres quoq; ⁊ cũctã supellectilem ac cognationẽ illius: ⁊[l] extra castra israel manere fecerunt. Urbem aũt ⁊ omnia que inuẽta sunt in ea: succenderũt absq; auro ⁊ argento ⁊ vasis eneis ac ferro: que in erarium dñi consecrarunt. Raab[m] vero meretricem ⁊ domũ patris eius ⁊ oĩa que habebat: fecit iosue viuere: ⁊[n] habitauerunt in medio israel vsq; in presentẽ diem eo q; abscõderit nuncios quos miserat ut explozarẽt iericho. In tempoze illo imꝑecatus ẽ iosue dicens: Maledictus vir coram dño qui suscitauerit ⁊ edificauerit ciuitatem iericho In[m] ꝓmogenito suo fundamẽta illi⁹ iaciat: ⁊[n] in nouissimo liberoꝝ ponat portas eius. Fuit ergo dñs cũ iosue: ⁊ nomen eiꝰ

ctũ fuit supza. ij. ca. g Ingressiq; iuuenes ⁊c. Queriẽ hic qũo isti duo explozatoꝛes vocanꝫ iuuenes. tum quia ad explozandũ solẽt mitti viri ꝓuidentes ⁊ astuti: non aũt iuuenes inepti ⁊ inexperti. tum quia supza dictũ est ca. ij. q; caleph fuit vnus ꝛe illis duobus: ut dicũt hebrei: q; tamẽ iã fere erat octogenariꝰ: qꝛ quadragita erat annoꝝ qñ moyses misit eũ cũ alijs ꝛe cadeſ barne ad explozandum terrã. pmissionis ut habet. j. xiij. ca. Ab illo vꝛo tempoze vsq; ad trãsitũ iordanis fluxerũt anni triginta nouẽ: quia missio illa facta fuit ãno secũdo egressiõis ꝛegypto. Ab egressu vꝛo illo vsq; ad ingressũ terre ꝓmissionis fluxerũt anni. lx. ⁊ sic patet q; i captione iericho caleph habebat. lxxix. annos. Ad ꝟ dicendũ q; vocanꝫ ꝟ viri ⁊ iuuenes ut patet i textu. viri rõne etatis ⁊ ꝓudentie. iuuenes vꝛo ratione aptitudinis ⁊ audacie ad gradiendũ ad ꝛlliũ. vñ ⁊ ꝛe caleph dꝝ infra. xiiij. ca. q; cũ esset. lxxv. annoꝝ erat ita fortis ⁊ potens ad gradiendũ ⁊ ꝛlladũ sicut qñ fuerat. xl. annoꝝ. b Et extra castra israel manere fecerunt. qꝛ non erant adhuc incoꝛporati populo israel. i Raab ⁊c. fecit iosue viuere. Lꝫ eni ꝓceptũ fuisset ꝛlu. xxxij. q; cẽs habitatoꝛes illi⁹ ꝛre diſperderẽt: iñ cum raab ⁊ sibi cõiunctis fuit dispensatũ ẽptum ad vitam ⁊ cohabitationẽ ꝓter speciale factũ sue fidei ⁊ virtutis: quod fuit exꝑssũ supza. ij. ca. In ꝓceptis aũt ꝛecalogi que sunt ꝛe dictamine iuris naturalis non cadit talis dispensatio. k Et habitauerunt in medio israel. cõuerſi ad idolatriã. l In tpe illo. Hic ꝛscribit iosue imꝑcatio. ciuitas enim iericho miraculose fuerat euersa: ut dictũ ẽ. iõ ad buꝰ facti memoriã: ⁊ dei gloriã optabat iosue q; non reedificaret eã iõ iosue imꝑcatus fuit malũ pene ei q̃ reedificaret eam in posterũ. dicẽs: m In ꝓmogenito suo fundamenta illius iaciat. i. primogenitus eiꝰ moziaꝫ qñ ponet fundamẽta. n Et in nouissimo liberoꝝ ponat portas eiꝰ. i. vltimus liberoꝝ

suoꝝ mozialē in positione portarū : ⁊ sic accidit abiel q̄ eam rectificauit: ut habet.iij. Reg.xvj.i fine. Quonīā breuis est sīa huius ca. pōt breuis hic mozalitas poni. Hiericho significat ciuitatem culpe quam facit amor sui vsq; ad contemptū dei. hec ciuitas triplici muro claudit.s.muro carnalis cōcupiscētie:tpalis affluētie: mūdialis excellētie: qui triplex murus subuertitur sonitu sancte p̄dicationis :clamore deuote oꝛōis: circuitu ꝓprie confessionis :q̄ circuit⁹ debet fieri vij.vicibus.i. pfecte: q; pfectio numero septenario designat. qui enim cōuertit se culpa ad gratiā: debet diligenter ⁊ pfecte discutere ꝓpriā pscientiā. q̄cq̄d aūt in hac ciuitate reperit saluti p̄trariū dz interimi. Quod aūt inuenit ibi auri philosophice sapiētie : argēti eloquētie: vasoꝝ eneoꝝ.i.naturalis industrie que valet ad multa: sicut ⁊ vasa ferri.i.corporalis ⁊ tpalis p̄tētie debet dño cōsecrari.i. de ceō bonis actib⁹ applicari. Raab cū suis ꝓpē opus pietatis saluatur: q; sm dictū saluatoris Matth.v. Beati misericordes:qm̄ ipsi misericordiā cōsequent⁊c.

Jlij aūt israel. Hic incidēt aliē ponit a Lap.vij factū acban. Et diuidit in tres partes. q; p̄ scribit peccati ꝓpetratio.2°. ꝓpetrati cognitio.ibi: Cūq; mitteret.3°. cogniti punitio.ibi: Misit g̃ iosue. Circa p̄mū dicit: Filij aūt israel p̄uaricati sūt. Lz aūt vn⁹ solus i b peccauerit:tm̄ generaliē dr: Filij aūt isrl̄ p̄uaricati sunt. eo mō loquēdi quo factū vni⁹ de coitate maxime in malis toti coitati attribuit:sicut vno fratre minoze peccante publice dr frēs minores fecerūt b. ⁊ p talē modū loquēdi dr Matth.xxvj.de vnguēto effuso sup caput ihesu : Videntes aūt discipuli indignati sūt⁊c.cū tm̄ vnus solus indigne tulerit.s.iudas scarioth:ut br Joh.xij. b Et vsurpauerūt de anathemate.i. de cōsecratis dño.s.aurū ⁊ argentū : ut patebit.j.eo.ca.q̄ tm̄ erāt ꝓsecrata dño:ut dictū est.vj.ca. Et dr anathema:ab ana qđ est sursū :⁊ thesis qđ ē positio : q; cōsecrata dño sursū uel seorsum ponebant : ne humanis vsib⁹ applicarent. c Hā acban filij⁹ charmi.sic debet nominari sm Hiero.⁊ sic est in hebreo.nec alicubi nominatur achor in hebreo:sed vitio scriptoꝝ nominat hic achor. d Jratusq; ē dns ꝛ filios isrl̄.q; ꝓpterē vni⁹ de coitate. alij de illa coitate puniunt: ut dictū ē s.vj.ca. e Cūq; mitteret. Hic ꝑsiter describit peccati ꝓpetrati cognitio.⁊ primo in gnāli.2°. in spāli.ibi: Surge sanctifica populū . Circa p̄mū sciendū q; genus peccati in gnāli fuit cognitū p diuinā reuelationē ad p̄ces iosue.⁊ iō circa h sic ꝓcedit: q; primo ponit de peccationis occasio.secūdo ipsa de peccatio.ibi: Josue vero.3°. dns tm̄ ibi: Dixitq; dns. Circa p̄mū sciēdū q; occasio de peccatiōis fuit.eo q; filij isrl̄ missi a iosue ꝛ ciuitatē hay fuerūt debellati: ⁊ reliq; de populo in timore positi. ⁊ p sequens periculo exposīti.ut p; in hīā. p̄mittit tm̄ situs ciuitatis.cū dr: f Que ē iuxta bethauen⁊c. Dicunt aliq; q; eadē est ciuitas bethel ⁊ bethauen: h̄ vocata ē bethel a iacob eo q; vidit ibi scalā : ut habet Gen.xxviij. vbi dicit: Appellauitq; nomē vrbis bethel.qđ interp̄tat domus dei. h̄ postea vocata est bethauen.i. domus idoli : eo q; hieroboam posuit ibi vitulum aureū a populo adorandū: ut habet.iij. Reg.xij.ca. Primū aūt qđ hic dicit.s.q; sit eadē ciuitas bethel ⁊ bethauen.hīi ē verisimile. tum qz in textu idē situs de⁹ minat⁹ vtriusq;.tum qz hoc dicit Ra.Sa.sup Osee.x. ca. sup illud verbum : Vaccas bethauen coluerūt . h̄ secūdū non videt verū.s. q; nominata sit bethel a iacob qz illa ciuitas quā sic nominauit iacob ē eadem ciuitas cū hierusalē : hm̄ q; dicūt coīter doctores : ꝑ dictū fuit declaratū Gen.xxviij). illa aūt bethel de q̄ fit hic mētio ē lōge lōge ita a hierusalē : ut p; p descriptionē terre iancte : ⁊ sic non est eadem. Itē qz ut hr.iij. Reg. xij. ad hoc posuit hieroboam vitulū aureum in ista bethel : ne popul⁹ isrl̄ iret i hierusalē ad adorandū dñm : ⁊ sic p; ꝓpositū . Similit qđ dr q; noiata ē bethauen:eo q; hieroboā ꝑposuit ibi idolū ; videtur aliqualiē extraneum : qz iosue scripsit istū librū : a tpe vero iosue vsq; ad tēpus hieroboam fluxerūt anni q̄ngenti uel circē quia q̄dringētesimo octogesimo anno ab egressu filioꝝ israel de egypto fundauit salomon tēplū anno quarto regni sui : ut hr.iij. Reg.vj.ipse aūt regnauit q̄draginta annis:ut hr.iij. Reg.xj. Hieroboam vero regnauit post mortē salomonis:ut patet ibidē.xij.ca. ⁊ tūc fecit vitulos aureos. Ab exitu vero de egypto vsq; ad destructionē ciuitatis hay ⁊ bethauen p iosue fluxerunt tm̄.xl. anni integri. ⁊ ideo si tūc bethauen vocabat a facto hieroboam futuro ꝓ q̄ngētos annos videt extraneū : nisi dicat q; iosue in spiritu vidit h futurū: ⁊ sic eā nominauit in hoc libro p anticipationē : q̄ anticipatio est multū magna. ⁊ iō aliē pōt dici q; vocata est bethel.i. domus dei: eo q; abrahā edificauit altare dño inē bethel ⁊ hay : dates bethel ab occidente : ut habet Gen.xij. Et qz hebrei adorāt ad occidētē iō abrahā ibi adorās habebat facie versam ad bethel:q; erat prope ⁊ inde sic vocata est. Dicta est aūt bethauen.i. domus idoli: eo q; chananei ibi habitātes colebāt idola. Cetera patēt vsq; ibi: g De porta vsq; ad sabarim. Dicūt expositores nostri q; sabarim est ꝓpriū nomē loci: Hebrei vero dicūt q; ē nomē cōe: ⁊ significat cōfractionē. ut sit sensus: q; illi de hay ꝑsecuti sūt filios israel vsq; quo sentirent in se lassitudinē in ꝑsequēdo: uel q; cōfractio referat ad filios israel. vñ subdit: h Et ceciderūt ꝓpna fugiētes. tāq; cōfracti ab aduersarijs. i Josue vero. Hic ꝓsiter ponitur iosue de peccatio occasione casus p̄dicti. k Scidit vestimenta sua. in signū dolozis sm cōsuetudinē iudeoꝝ: ut p; in plurib⁹ locis veteris ac noui testamenti. l Et ꝓnus cecidit in terrā. qz oratio debet ee humilis. m Usq; ad vesperā. iciun⁹ orās. n Miserūtq; puluerē sup capita sua. i signū humiliations. o Quid voluisti traducere populū istū⁊c. ut traderes nos i manus amorrei. li ut non teneā hic causaliter: h cōsecutiue. q. d. h sequē ad illud nisi tu ꝓtegas nos. p Utinā ut cepi. man. transi iordanē. s. in regnis seon ⁊ og : que acquisierant filij israel trā iordanē, hoc dixit iosue ex passione dolozis : lz male : nec dixisset extra passionem positus. propter quod indulsit ei dominus. q Audient chananei. scilicet filios israel deuictos a paucis aduersarijs. r Et pariter conglobati circūdabūt nos. h facto animati. s Et

ex eis triginta ⁊ sex homines. Persecutiq; sūt eos aduersarij de porta vsq; ad sabarim: ⁊ ceciderūt p prona fugiētes. Pertimuitq; cor populi ⁊ ad instar aque liquefactū ē. Josue vero scidit vestimenta sua : ⁊ pnus cecidit in terrā cora archa dñi vsq; ad vesperā : tam ipse q̄ omnes senes isrl̄. Miserūtq; puluerē sup capita sua : ⁊ dixit iosue : Heu dñe deus . Quid voluisti traducere populū istū iordanē fluuiū ut traderes nos in manus amorrei ⁊ perderes: Utinā ut cepimus mansissem trans iordanem. Mi dñe deus quid dicā: videns israelē hostibus suis terga vertentē. Audient chananei ⁊ omnes habitatores terre : ⁊ pariter cōglobati circūdabunt nos : atq; delebūt nomē nostrū de terra. Et

vulgatū est in omni terra. vii Jlij aūt israel puaricati sunt mandatū : ⁊ vsurpauerunt de anathemate. Nā achan filius charmi filij zabdi filij zare de tribu iuda tulit aliq̄d de anathemate. Jratusq; ē dns ꝛ filios isrl̄ Cūq; mitteret iosue de hierico viros cōtra hay:que ē iuxta bethauen ad orientalē plagam oppidi bethel: Dixit eis: Ascendite:⁊ explorate terrā . Qui p cepta cōplentes explorauerūt hay. Et reuersi dixerūt ei: Nō ascendat oīs populus : sed duo uel tria milia viroꝝ perganti:⁊ deleāt ciuitatē. Quare oīs populus frustra vexabit ꝛ hostes paucissimos: Ascenderūt ergo tria milia pugnatoꝝ. Qui statim terga vertentes pcussi sūt a viris vrbis hay. ⁊ corruerunt

quid facies magno nomini tuo? q .d. ꝺ cederet in opprobriū nominis tui: qz dicerent infideles, q non posses nos vltra iuuare. a Dixitq; dñs. Hic ꝓsequent ponit dñi resp̃sio q̃ reuelat peccatū in generali cū dicit: b Tulerūtq; de anathemate. qđ est peccatū sacrilegij. c Atq; mentiti sunt. qz ꝓmiserant deo dedire: ⁊ sic mentiti sunt: qz nō seruauerūt ꝓmissū. Sciendū tñ q̃ scriptura hic loquit in plurali. lz vnus tm̃ peccauerit. rōne p̃dicta in ꝓncipio huius ca. d Surge. Hic cōsequent ponit cognitio ꝓpetrati peccati in speciali. ⁊ ꝓmo q̃tum ad ꝓsonam peccatricē. 2° q̃tum ad culpā determinatā ibi: Et ait ioſue. Circa ꝓmū dicit e Sanctifica populū i. cita ꝑm hebreos. ⁊ eodem mō qđ sequit: f Sanctificamini i crastinū. i. sitis citati. ꝑm doctores vero nostros ꝺ accipit sanctificatio ꝓ ꝓparatione populi q̃ deuotionem. Rō huius diuersitat̃ est: qz dictio hebraica hic posita equoca ē ad citationē ꝓparationē ⁊ sanctificationē. Doctores tñ nostri rōnabilius dicere videnf: qz in agendis vel suscipiēdis diuino oraculo fiebat ꝓparatio populi p deuotionē: q̃ ꝓparatio aliq̃ fiebat per cōtinentiā ab vxoribꝰ ut habet Exo. xix. i legis datione: aliq̃ p orōnem. ut bī Act. j. in matbie electione: aliq̃ p ieiuniū: ut bī iij. Reg. xxj. in nabotb cōdēnatione. ut enim eiꝰ cōdēnatio videret ee iusta ⁊ a deo: mādauit ieçabel añ p̃dicari ieiuniū sicut solitū erat fieri ante diuina oracula. Qualiter aūt fuerit facta ista sanctificatio de qua loquit hic scriptura. nō est expressū in hebr: ſ credēdū ē q̃ facta ē aliquo istoꝝ modoꝝ. g Accedetisq; mane singuli p tribꝰ. qz viri cuiuslibet tribꝰ erāt distincti ab inuicē ꝑm tribꝰ: ⁊ in qualibet tribu erāt plures familie: ⁊ i qualibet familia erāt plures domꝰ: ⁊ in qualibet domo plures viri seu capita. ꝓmo igit̃ deprehensa ē tribus in qua ꝓpetratū fuerat sacrilegiū postea familia determinata eiusdē tribꝰ: ⁊ postea domꝰ eiusdē familie: ⁊ postea vir determinatus in illa domo. Dicit tñ Ra. Sa. q̃ tribus deprehensa est p ꝺ q̃ ioſue ex ordinatione diuina adduxit tribus coram rationali iudicio: in quo erāt. xij. lapides ꝓciosi: in quibꝰ erāt sculpta nomina tribuū. xij. ⁊ dixit ei dñs q̃ fulgor illius tribus que peccauerat obfuscaret: ⁊ sic deprehensa est tribꝰ iuda: ſ familia determinata in illa tribu: ⁊ domꝰ i familia: ⁊ vir in domo deprehensi sunt p missionē sortis. ſ ꝓmū videt ee ficticiū qz est cōtra textū. vbi dicit: b Et quācūq; tribū sors inuenerit dē. ex quo ꝑz q̃ tribꝰ fuit deprehensa p sortē: sicut ⁊ ceta. i Accedet p cognationes. i. p familias. idē enī significat hic cognatio ⁊ familia. Sciendū aūt q̃ ioſue nō peccauit hic vtens sorte. tum qz ꝺ fecit ex ꝓcepto dñi: ut ꝑz in textu. vnde dicitur

qđ facies magno nomini tuo? Dixitq; dñs ad ioſue: Surge cur iaces ꝓnus in terra? Peccauit israel ⁊ ꝓuaricatus est pactum meū: tuleruntq; de anathemate ⁊ furati sunt atq; mētiti: ⁊ absconderunt inter vasa sua. Nec poterit israel stare ante hostes suos: eosq; fugiet quia pollutus est anathemate. Non ero vltra vobiscū: donec cōteratis eum qui huius sceleris reus est. Surge sanctifica populū: ⁊ dic eis. Sanctificamini in crastinū. Hec enim dicit dominus deus israel: Anathema in medio tui est israel. Non poteris stare coram hostibus tuis: donec deleat de te qui hoc contaminatus est scelere. Accedetisq; mane singuli p tribus vestras: ⁊ quācūq; tribū sors inuenerit: accedet p cognationes suas: ⁊ cognatio per domos: domusq; per viros: ⁊ q̃cunq; ille in hoc facinore fuerit deprehensus: cōburet igni cū omni substantia sua: qm̃ p̃uaricatus est pactum dñi: ⁊ fecit nephas in israel. Surgens itaq; ioſue mane: applicuit isrl per tribꝰ suas: ⁊ inuēta est tribus iuda. Que cū iuxta familias suas esset oblata: inuenta ē familia çare. Illā quoq; p domos offerēs reperit çabdi: cui

dominum in singulos diuidēs viros: inuenit achan filiū charmi filij çabdi filij çare de tribu iuda. Et ait ioſue ad achan: Fili mi: da gloriam domino deo israel ⁊ confitere: atq; indica mihi qđ feceris: ne abscōdas. Rñditq; achan ioſue: ⁊ dixit ei: Vere ego peccaui dño deo israel: ⁊ sic ⁊ sic feci: Vidi enim inter spolia pallium coccineū valde bonum ⁊ ducētos siclos argenti: regulamq; auream q̃nquaginta siclorum: ⁊ concupiscens abstuli: ⁊ abscondi in terra contra medium tabernaculi mei: argentumq; fossa humo operui. Misit ergo ioſue ministros: qui currentes ad tabernaculum illius reppererunt cūcta abscōdita in eodem loco: ⁊ argentum simul. Auferentesq; de tentorio tulerūt ea ad ioſue ⁊ ad omnes filios israel: ꝓiecerunteq; ante dominum. Tollens itaq; ioſue achan filium çare argentumq; ⁊ pallium ⁊ auream regulam filios quoq; ⁊ filias eius boues ⁊ asinos ⁊ oues ipsumq; tabernaculum ⁊ cunctam supellectilē: ⁊ omnis isrl cū eo: duxerūt eos ad vallē achor: vbi dixit ioſue. Quia turbasti nos: exturbet te dñs in die hac. Lapidauitq; eum omnis israel: ⁊ cuncta que illi

ꝓpuer. xvj. Sortes mittunt in sinū ſ a dño temperant. tū qz hoc fecit cū debita reuerētia. i. sanctificatione populi ꝓmissa. In quibꝰ aūt casibus ⁊ qualit licitū est vti sortibus: ⁊ i quibus nō: dictū fuit diffusius Nu. xxviij. k Surgēs itaq; ioſue mane. ad exequendū diligent dei mandatū. ⁊ ꝓz lrā. l Et ait ioſue. hic consequent ponitur cognitio peccati q̃tū ad culpam determinatā ꝑ ioſue interrogationē. cū dicitur m Fili mi da gloriā dño. ut. i. p cōfessionē tuā appareat deū dixisse de peccato anathematis ⁊ p cōsequēs iuste puniuisse populū. n Respōditq; achan. cōfitēdo veritatem. o Vidi enim inter spolia palliū coccineū i. rubeum. hebrei tñ dicunt palliū babylonicū. ceta patet. p Misit q̃. hic consequenter describitur peccati cogniti punitio. ⁊ patet lrā vsq; ibi q Tollēs itaq; ioſue dē. auream regulam. In hebreo bī linguam Erat enī lamina aurea i sibtudinē lingue facta: ꝺ aūt tulit ioſue qz ꝓceptū erat a dño q̃ peccator cōburet ⁊ cū oi substātia sua: ut p̃dicit in textu. r Filios q̃ ⁊ filias eiꝰ. dicūt hebrei q̃ ducti sunt ad videndū

punitionē patris: ut p ꝺ arceret a similibus. Doctores aūt nostri dicūt q̃ ducti sūt ut cū patre morerent. ⁊ ꝺ videt rōnabilius: qz ꝓ peccato eiꝰ. xxxvj. viri mortui sunt i bello: ut dictū est ſ. eodē ca. ⁊ rōnabiliꝰ videt q̃ pueri sui morerent cū eo in detestationē criminis. Jte supra eodē ca. dixerat dñs: Nō poteris stare coram hostibꝰ tuis donec deleat de te q̃ cōtaminatus ē hoc scelere. Deletio aūt alicuꝰ ꝓprie importat occisionē eius cū sua posteritate. s Duxerunt eos ad vallē achor. i. turbationis q̃ sic denominata est. nō a nomine viri ibi puniti: ut credūt aliq; sed ex verbo ioſue qđ subdit cū dicit: t Quia turbasti nos: exturbet te dñs. ſō vocatus est locus ille vallis achor. i. turbationis: ita q̃ achor nō est nomen ꝓprium ſ cē. v Lapidauitq; eū oīs israel. videt q̃ in ſ factū sit ꝑ ceptū dñi dicentis ſ. eodē capitulo. Et q̃cūq; ille in hoc facinore fuerit deprehensus cōburet igni cū oi substātia sua. Ad ꝺ dicūt q̃ noie cōbustiōis intelligit alia pena quecūq; ꝑm illud Hiere. vj. Et duxi te ve fornace ferrea egypti. i. de seruitute dura. ⁊ sic in ꝓposito nomine cōbustionis intelligit lapidatio. ſ ꝺ nō videt bene ꝓsonū textui: qz simul ꝓcipit a dño cōburi

cū eius substātia: q̄ fuit cōbusta: ut p3 plrām sequentē cū dr̄: Et cūcta que illius erāt igne cōbusta sūt. Aliē exponūt alīq̄: dicētes q̄ verbū dñi ve cōbustione acban itelligit ve igne gehēne: q2 ut dicūt nō penituit vre rōne culpe: ß tm̄ rōne pene. 7 ad hoc ꝛsignandū signanter dixit dñs: Et q̄cūq̄ ille i ß facinore fuerit ꝛp̄hensus cōburet igni. q. d. a me sibi penā futuram reseruāte: iō nō dixit cōburetis eū igni: ß cōburet. Sed hoc dictū nō videt textui cōsonū: q2 iste acban ad dām gloriā vo cōfessus fuit veracit 7 humilit peccatū suū: ut p3 in textu: 7 iō nō ē ꝓsimile q̄ fuerit dānatus: 7 ß sonat verbū iosue dicētis ei: Quia turbasti nos turbabit te v9 in hac die. q. d. nō in futuro: In hebreo ens nō ē ꝓbū optatiuū s. turbet te: ß indicatiuū. s. turbabit te: q2 iosue ad ei9 ꝓfortationē. ꝓt humilem ꝓfessionē indicabat ei ut videt q̄ mors tpalis eēt sibi expiatio peccati. 7 iō alii p̄t dici q̄ iste acban duplicit peccauit. s. peccato sacrilegij furando rē dñō ꝓsecratā 7 violatiē sabbati: q2 furtū illud cōmisit i die sabbati ut p3 ex dictis capituli sexti: 7 iō punitus ē duplici pena. s. lapidationis ꝓ violatione sabbati: q2 ß ē pena debita fm determinationē dñi: ut dr̄ Mu. xv. de colligente ligna i sabbato. secūdo pena cōbustionis cū ptinentib9 ad ipsū: fm q̄ dñs p̄ceperat in ß ca. a Cōgregauerūtq̄ sup eū magnū acerū lapidū. ꝓ memoria futura ad terrorē aliorum.

Jrit aūt dñs. Hic ꝓnter ꝛscribit b Cap. viij. ciuitatē bay ꝛstructio. 7 secūdo ex ß habitatorum ꝛre chanaan trepidatio. ca. ix. Circa p̄mū p̄ a dño dicit capriōis modus. 2° subdit executiōis actus. ibi: Surrexitq̄ iosue. 3° ꝛmolatiōis cultus. ibi: Tūc edificauit iosue altare. Circa p̄mū dr̄: Dixit aūt dñs ad iosue ne timeas 7c q. d. sic subtrahi a te auxiliū meū. ꝓpt̄ peccatū ipsi9 acban: ita te ꝓtegā. ꝓpter iusticiā ve ipso factā. iō subdit: c Ecce tradidi. 7c. q. d. victoria hec erit virtute mea. d Faciesq̄ vrbi bay. ipsā ꝛstruēdo. Et regi ei9. ipsū occidendo. e Prēdā 7c. diripietis vobis. i. diuidet. sic aūt nō fuit factū ve p̄da biericho q̄ fuit posita sub anathemate: ut dictū fuit ꝯ. vj. ca. f Pone insidias vrbi post eā. Qualiē aūt 7 ad qd nō exp̄mit hic: ß parte sequēti. dñs tm̄ hic reuelauit ipsi iosue quicq̄d postea executus est. Occasione autem hui9 dicti querit hic: vtrū in bello licitū sit insidijs 7 cautelis vti. 7 videt q̄ nō: q2 ius naturale dicit: Nō facias alijs quod tibi nō vis fieri. nullus autem vellet sibi fieri insidias. ergo 7c. Jtē insidie sūt quedā fraudes: 7 p ꝓsequēs

erāt igne consumpta sūt. Congregauerūtq̄ sup eum aceruū magnū lapidū: q̄ pmanet vsq̄ in p̄sentē diē. Et auersus ē furor dñi ab eis. Vocatūq̄ ē nomē loci illius vallis achor vsq̄ hodie.

VIII

Jrit aūt dñs ad iosue Ne timeas: neq̄ formides. Tolle tecum omnem multitudinē pugnatorū: 7 cōsurgēs ascende in oppidum hay. Ecce tradidi in manū tuā regē eius 7 populū: vrbem q̄ 7 terram. Faciesq̄ vrbi hay 7 regi ei9: sicut fecisti iericho 7 regi illius. Prēdā vero 7 omnia animantia diripietis vobis. Pone insidias vrbi post eam. Surrexitq̄ iosue: 7 omis exercitus bellatoꝝ cum eo: ut ascenderēt in hay: 7° electa triginta milia viroꝝ fortiū misit nocte: p̄cepitq̄ eis dicēs. Ponite insidias post ciuitatē. Nec longius recedatis: 7 eritis oēs parati. Ego aūt 7 reliqua multitudo que mecū est: ascendemus ex aduerso contra vrbem. Cūq̄ exierint contra nos sicut ante fecimus fugiemus: 7 terga vertemus donec p̄sequētes ab vrbe longius ꝓtrahantur: Putabunt enim nos fugere sicut p̄ius. Nobis ergo fugiētibus 7 illis p̄sequētibus cōsurgetis ve insidijs 7 vastabitis ciuitatem: tradetq̄ eā dñs deus vester in manus vestras. Cūq̄ ceperitis succendite eā: 7 sic oīa facietis ut iussi. Dimisitq̄ eos 7 p̄rexerūt adlocū insidiarum: sederūtq̄ inter bethel 7 hay ad occidentalē plagā vrbis hay. Josue aūt nocte illa in medio mansit populi. Surgensq̄ diluculo recensuit socios: 7 ascēdit cum senioribus in frōte exercitus: vallat9 auxilio pugnatoꝝ. Cūq̄ venissent 7 ascēdissent ex aduerso ciuitatis stetērunt ad septēntrionalem vrbis plagam: inter quam 7 eos vallis erat media. Quinq̄ autem milia viros elegerat 7 posuerat in insidijs int bethauen 7 hay ex occidētali parte eiusdē ciuitatis. Dis vero reliquus exercit9 ad aquilonē aciē dirigebat: ita ut nouissimi multitudinis occidentalē plagā vrbis attingerent. Ubi9 ergo iosue nocte

ptinent ad iniusticiā: ergo non est eis licitū vti: q2 scriptum est Deut°. xvj. Quod iustū ē iuste exequeris. In contrariū est glosa Augustini sup locū istū: 7 textus i quo dicit: q̄ iosue posuit insidias ve mādato dñi. Rūsio. Aut bellū iustū est aut iniustū. si iniustū nō est licitū bellare: 7 p cōsequēs iniustū ē illicitū insidijs vti. Si aūt sit bellū iustū: tūc dicēdū q̄ insidie 7 cautele ad ß ordinanē ut hostes decipiant. Possūt aūt hostes dupliciter decipi ab aduersarijs suis. s. vnomodo quia dicit eis falsū uel non seruat semper. p̄missū 7 hoc est semp illicitū q2 in bellis sunt quedā iura semp obseruāda etiam cū aduersarijs fm q̄ dicit Ambro9 libro ve officijs: sic obseruatio treugarum 7 ꝓsimilia: 7 iōsi insidie fiāt p talē modū sunt iniuste 7 illicite. Alio mō decipiunt hostes q ß q̄ aduersarij occultant eis verbis uel factis suā intentionē. 7 hoc est licitū: q2 non tenent eis reuelare sua secreta. vñ 7 in sacra scriptura dr̄ q̄ secreta fidei occultāda sūt infidelibus: ne ab eis vrideant fm q̄ dicit Matb. x. Nolite sanctum dare canibus. 7 multo fortius in bello iusto licitū est occultare secreta sua adūsarijs: q2 hoc maxime valet in rebus bellicis ut p3 p Vegetium libro. iij. de arte militari. Et iō Aug9 inglosa sup locū istū dicit: Si q̄s bellū iustū susceperit: vtrum aperta pugna an ex insidijs vincat nō refert ad iusticiā. Ex dictis p3 p̄mū argumentū: q2 nullus volūtate rōnabili velit velle q̄ oīa sibi reuelent. Similit secūdū: q2 tales insidie nō ptinēt ad iusticiā: sed ad prudētiā bellicā. g Surrexitq̄ iosue. Hic cōsequēt describit executionis actus. q2 sic iosue executus ē: sicut dñs sibi reuelauit. que q̄dē executio p̄mo describit q̄ntū ad exercit9 ordinationē. 2°, q̄ntū ad ciuitatis captionē. ibi: Ubijt ergo iosue. Sentētia p̄me partis p3 in lrā q̄ ē plana. paucis exceptis q̄ discurrent. b Et electa triginta milia viroꝝ 7c. Dicit Ra. Sa. q̄ ibi fuerūt posite duplices insidie. In p̄mis fuerūt triginta milia viroꝝ: ve quibus loq̄tur hic scriptura. In secūdis vero insidijs fuerūt q̄nq̄ milia: ve quib9 dicit infra in parte ista: Quinq̄ aūt milia viros elegerat 7 posuerat in insidijs. ita q̄ iste insidie erāt. ꝓp̄ q̄dos ciuitati q̄ alie. Expositores aūt catholici cōmunit dicunt q̄ q̄nq̄ milia viri ve q̄b9 fit sermo infra fuerūt ve numero istoꝝ triginta milīū: 7 illi tm̄ remanserunt in insidijs: 7. xxv. milia redierūt ad pugnādum cum iosue contra regem bay ve ciuitate exeuntem. 7 hoc videt q̄ hoc quod subdit hic: i Ponite insidias post ciuitatē. q. d. ponite ibi in insidijs aliquos ve vobis. s. q̄nq̄ milia ad ß electa. Intentio enim iosue erat extrahere regē bay ve ciuitate: 7 tunc insidie ciuitatē intrarent: 7 eā incenderēt: ut expresse dicit in lrā. 7 iō nō cōparuit cora ciuitate cū toto suo exercitu: ne aduersarij ex tāta multitudine territi nō auderēt exire. 7 iō. xxv. milia supradicta iūxerūt se iosue post egressū illoꝝ aduersariorū ve ciuitate. k Ubijt ꝯ. Hic ponit actus executionis q̄ntum

ad ciuitatis captionē
7 pz̄lrā vſq; ibi: a
Leua clypeū q̄ in manu tua ē. hebrei dicūt:
Leua hastā ē. Ad ꝟ
eni fiebat illa eleuatio
ut socij iosue q̄ erāt in
insidijs viderēt: 7 ciuitatē intrarēt: 7 alij
succi iungerent: q̄z hoc
erat eis p̄ signo datū
quo viso statim exie-
runt: ut pz̄ in lrā: 7 iō
oportuit q̄ illa eleua-
tio sic fieret in altū ut
posset a multis 7 a lōge videri. 7 iō ut di-
cūt hebrei fuit hasta i
cui⁹ sūmitate erat ali-
quod vexillū p̄ signo
determinato. Vel si
fuit clype⁹ ut dic̄ trā-
slatio nrā oportet dice-
re q̄ fuit leuat⁹ i altū
in sūmitate cuiusdam
hastē ul' p̄tice. Cetera
patent vſq; ibi: b
Qui succendit vrbem
7 fecit eā tumulū sempiternū. i. non reedifi-
candā in posterū: sicut
fecerat de hiericho. c
Tūc edificauit iosue.
Hic consequenter ponitur actus imolationis
ut de victoria deo gratias agerēt: 7 ut man-
datū moysi de benedictionib⁹ 7 maledictio-
nibus: p̄out describit
Deut°. xxvij. implerēt.
d De lapidib⁹ ipolitis,
sic enī describit in lege
Exo. xx. e Et scri.
sup la. deu. le. moysi. nō
ē intelligēdū q̄ totū
fuerit ibi scriptū: ꝟ de-
cē p̄cepta tm̄: put cō-
tinent etiā Deut°. v. f
Q̄ is aūt p̄opulus 7c.
q̄z sicut dictū fuit ple-
nī⁹ Deut°. xxvij. Ebal
7 garizi sūt duo mon-
ticuli ꝓpinq; 7 vallis
est i medio in q̄ erāt sa-
cerdotes cū archa: 7
media ps populi erat i
mōte garizim: ut dr̄ ꝟ
7 media pars eoz erat
iuxta mōtē ebal, 7 dr̄
iuxta q̄z nō erāt in sū-
mitatibus istoz̄ mon-
tiū: ꝟ in descensibus:
ut melius audirēt sa-
cerdotes q̄ erāt i val-
le media, pnunciantes
benedictiones versus
montē garizim: 7 po-
pulus ibi existens respōdebat amē. 7 maledictiones versus mon-
tē ebal: 7 populus ibi existens rñdebat amen: put dictū fuit
Deut°. xxvij. g Et primū q̄dē b̄ndixit populo. Hō ē intelligen-
dū q̄ iosue p̄prie loquēdo b̄ndiceret populū: q̄z ꝟ ptinet ad sacer-
dotū officiū: sed impcatus est bona populo tāq; princeps populi
illa: 7 stetit in vallis medio.
Quod cum vidisset rex hay festinauit mane: 7 egressus est
cū omni exercitu ciuitatis: di-
rexitq; acie ꝓtra desertū: igno-
rās q̄ post tergū laterēt insidie
Iosue vero 7 ois israel cesserūt
loco: simulātes metū 7 fugien-
tes p̄ solitudinis viā. At illi vo-
ciferantes parit 7 se mutuo co-
hortantes: persecuti sunt eos.
Cūq; recessissent a ciuitate: 7
ne vnus quidē in vrbe hay 7 be-
thel remānsisset q̄ nō psequeret
israel: sicut eruperāt apta oppi-
da relinquentes: dixit dns ad
iosue: Leua clypeū q̄ i manu
tua est cōtra vrbē hay: q̄m tibi
tradā eā. Cūq; elevasset clyp-
eum ex aduerso ciuitatis insi-
die q̄ latebāt surrexerūt confe-
stim 7 pergentes ad ciuitatem
ceperūt 7 succenderūt eā. Viri
aūt ciuitat̄ q̄ psequebant iosue
respicientes 7 videntes fumū
vrbis ad celū vſq; cōscendere:
non potuerūt vltra huc illuc q̄
diffugere: p̄sertim cū hi q̄ si-
mulauerāt fugā: 7 tendebant
ad solitudinē: ꝑ psequētes for-
tissime resistissent. Videns q̄
iosue 7 ois israel q̄ capta esset
ciuitas 7 fumus vrbis ascēde-
ret: reuersus p̄cussit viros hay.
Siquidē 7 illi qui ceperant 7
succenderāt ciuitatē: egressi ex
vrbe ꝓtra suos medios hostiū
ferire ceperūt. Cū ḡ ex vtraq;
pte aduersarij cederentur ita ut
nullus de tāta multitudine sal-
uaret: rege q̄z vrbis hay app̄-
henderūt viuentē: 7 obtulerūt
iosue. Jgit omnib⁹ interfectis
q̄ israelē ad desertа tendētē fu-
erāt p̄secuti: 7 in eodē loco gla-
dio corruentib⁹: reuersi filij israel
p̄cusserunt ciuitatē. Erant aūt
q̄ in eodē die cōciderāt a viro
vſq; ad mulierē duodecim mi-
lia hominū omnes vrbis hay.
Josue vero nō cōtraxit manū
quam in sublime porrexerat te-
nēs clypeū: donec interficerent
cēs habitatores hay. Jumen-
ta aūt 7 p̄dā ciuitatis diuise-
rūt sibi filij israel: sicut p̄ceperat
dns iosue. Qui succēdit vrbem
7 fecit eā tumulū sempiternum
Regē q̄z ei⁹ suspendit i patibu-
lo vſq; ad vesperā 7 solis occa-
sum: p̄cepitq; iosue 7 deposue-
rūt cadauer ei⁹ de cruce: p̄iece-
runtq; i ipso introitu ciuitatis
cōgesto sup eo magno aceruo
lapidū q̄ p̄manet vſq; i p̄sentē
die. Tūc edificauit iosue altа-
re dño deo israel i mōte hebal:
sicut p̄ceperat moyses famulus
dñi filijs israel: 7 scriptū est in
volumine legis moysi altare de
lapidib⁹ impolitis q̄s ferrū non
tetigit: 7 obtulit sup eo holo-
caustū dño: imolauitq; pacifi-
cas victimas. Et scripsit sup
lapides deuteronomiū legis
moysi q̄ ille digesserat coram
filijs israel. Omnis aūt p̄ls 7
cēs maiores natu: duces q; ac
iudices stabāt ex vtraq; parte
arche in cōspectu sacerdotū q̄
portabāt archā federis dñi: ut
aduena ita 7 idigena. Media
pars eoz iuxta montē garizim
7 media iuxta montē hebal: sicut
p̄ceperat moyses famulus dñi
Et primū quidē b̄ndixit popu-
lo israel: post hec legit oia verba b̄ndictionis 7 maledictiōis
7 cūcta que scripta fuerāt in le-
gis volumine. Nihil ex his que
moyses iusserat reliqt intactū
sed vniuersa replicauit coram
omni multitudine israel mulieribus
ac paruulis 7 aduenis qui int̄
eos morabant. IX

Cūbus auditis: cunc-
ti reges trās iordanē
q̄ versabant in monta-
nis 7 campestrib⁹: in maritimis
ac littore magni maris: hi q̄z
q̄ habitabant iuxta libanum
ethe⁹ 7 amorre⁹: chanane⁹: phe-
reeus 7 eueus 7 iebuseus cō-
gregati sūt parit: ut pugnarēt
cōtra iosue 7 israel vno animo ea-
demq; sniā. At hi q̄ habitabāt
in gabaon audientes cuncta q̄
fecerat iosue hiericho 7 hay:
post imolationē
predictā quā si-
milē fecit non p
se ꝟ p sacerdotes
b Post hec le-
ctа ver. be. 7 ma.
nō p se sed p sa-
cerdotes: ut p-
dictū est coram oi
multitudine israel
q̄z sup oēs cade-
bāt maledictiones
si trāsgrederēt le
gē: 7 bñdictiones
si eā obseruarēt:
sm̄ q̄ br̄ Deut°.
xxx. 7. xxviij. i
Cap. ix.
Vide⁹ au-
dit. De-
scripta
destructiōe hay:
hic p̄fater describit timor circū-
stantis ppli. Ex
ꝟ aūt timore ali-
qui se p̄gregaue-
rūt ut posset me-
lius resistere. de
quib⁹ primo agit
Illiq; vero cogi-
tauerūt cōiungi
filijs israel federe
de quibus agit
2°. ibi: At hi qui
erāt in gabaon.
Circa primū dr̄:
Quib⁹ auditis.
transitu iordanis mirabili: 7
destructione hie-
richo 7 hay. k
Cūcti reges trās
iordanē. hic accipit trās iordanē
respectu illi⁹ loci
in quo filij israel
mansērāt in cā-
pestribus moab.
vbi moyses legē
explanauit. l
In maritimis. i.
in locis ꝓpinq;s
mari mortuo 7
mari cenereth.
m Ac littore
magni maris.
Istud est mare
mediterraneum
q̄ dicit magnū
respectu maris
mortui 7 maris
cenereth: q̄ sunt
q̄dā lacus: ut ꝟ.
dictū est. iij. ca.
Cetera patent.
n At hi. Hic
p̄fē agit de ga-
baonitis q̄ timore ducti quesierūt cū filijs israel federari.
Circa q̄ primo describit simulatio falsi. 2°. firmatio federis
initi. ibi: Susceperunt igit. 3°. detectio doli. ibi: Post dies
aūt tres. 4°. dēpratio pacti. ibi: Qui respōderūt. Sententia aūt p̄me partis est in hoc q̄ finxerūt se verbis 7 factis

venisse de terra longinqua que esset extra terminos terre, p-misse filijs israel ut sic possent cum eis aliquod fedus face-re: per quod mortem euaderent: & in terra manerent. & patet littera vsq; ibi: a Ne forte cō, & non possumus fe-dus inire vobiscum, quia inhibitum erat eis ne fedus fa-cerent cum habi-tatoribus illius terre ut habetur Nu. xxxiij. b Venerunt serui tui in nomine do-mini dei tui. ex-q̄ videt q̄ nō solū venerūt ad iosue timore ducti: ſ etiā fide vni⁹ ve-ri dei: q; ex mi-raculis que fece-rat p filijs israel audiū: crediderunt ipsū esse ve-rū deū celi & terre: & desiderauerunt ad cultum ipsi⁹ venire q̄ fe-dus ineundū cū filijs israel: & de hoc fūt cōmēdā-di: nō aūt de fi-ctōe falsi q̄ quā ad ſ venerunt c Tollite i ma-ni. vestris ci. ob longissimā viā. i. quasi oblōgissimam viā. ficte q; ſm veritatem nō erat: sicut pa-tet in lrā. cetera patēt. d Sul-ceperunt igitur. Hic pñter ponit firmatio federis initi. cum dicit: Susceperūt igit de cibarijs eorū. dicūt aliq̄ q̄ nō susceperūt ad co-medendū. ſ ad p̄bandū q̄ apor-tata fuissent de longinquo. ſ ſ nō videt conue-niēt victum. q; ita bñ vidissent ſ in manib⁹ ga-baonitarū. & iō dicendū q̄ acce-perunt ad come-dendū: ly modi-cum in signū confederationis. Iste enī fuit modus apud antiquos comedere simul post federa inita: ut habet de ia-cob & laban Geñ. xxxj. & adhuc seruat tēporibus modernis apud multos. e Et os dñi nō interrogauerūt. & ſ de-fecerunt: q; in arduis debēt recurrere ad cōsiliū dñi. si tñ recurrissent forsitan ex eius rñsione idē fecissent: ut videbit infra. f Post dies aūt tres. Hic p̄sequent ponit mēda-cij detectio q̄ visū & auditū: quia filij israel audierūt & vi-derūt q̄ ciuitates gabaonitarū erant site intra terminos terre sibi p̄misse. & p; lrā. g Quirīderunt. Hic cōse-quenter ponit pacti tēperatio: quia iosue & p̄ncipes ad cō-pescendū murmur populi: & seruandū obligationem iura-menti- literaluerūt gabaonitas a morte corporali: & suppo-

callide cogitātes tulerūt sibi ci-baria saccos veteres asinis im-ponētes & vtres vinarios sciſ-sos atq; cōsutos: calciamēta q̄ perantiqua que ad indiciū ve-tustatis pitacijs consuta erant induti veteribus vestimentis: panes quoq; quos portabant ob viaticū duri erāt & in frusta cōminuti. Perrexeruntq; ad iosue q̄ tunc morabat in castris galgale: & dixerūt ei atq; simul omni israeli. De terra longinq̄ venimus: pacē vobiscū facere cupientes. Responderuntq; fi-lij israel ad eos atq; dixerunt: Ne⁹ forte i terra que nobis sor-te debet habitetis: & nō possi-mus fedus inire vobiscū. Ad illi ad iosue serui inquūt tui sum⁹. Quibus iosue ait: Qui nam estis vos: aut vnde venistis? Responderūt. De terra lōgin-qua valde venerunt⁹ serui tui in nomine dñi dei tui. Audiuim⁹ enim famā potentie eius: cun-cta que fecit in egypto & duob⁹ regibus āmoreoꝝ trans iorda-danē: seon regi esebon & og re-gi basan qui erāt in astaroth: dixeruntq; nobis seniores: & oēs habitatores terre nostre: Tollite⁶ in manibus vestris ci-baria ob longissimam viam: & occurrite eis & dicite: Serui ve-stri sumus: fedus inite nobiscū Ecce panes quādo egressi sum⁹ de domibus nostris ut venire-mus ad vos: calidos sumpsim⁹ nunc sicci facti sūt: & vetustate nimia cōminuti: Ecce vini nouos impleuimus: nūc rupti

sunt & soluti. Vestes & calcia-menta quibus induimur: & q̄ habemus in pedibus ob longi-tudinē longioris vie trita sunt & pene cōsumpta. Susceperūt⁹ igit de cibarijs eorū: & os dñi non interrogauerunt. Fecitq; iosue cū eis pacem: & inito fe-dere pollicitus est ut non occi-derent. Principes quoq; mul-titudinis iurauerūt eis. Post dies aūt tres initi federis: au-dierūt q̄ in vicino habitarent: & inter eos futuri essent. Mo-uerūtq; castra filij israel: & ve-nerunt in ciuitates eoꝝ die ter-tio: quarum hec vocabula sunt gabaon & caphira & beroth & cariathiarim. Et nō percusserūt eos eo q̄ iurassent eis p̄ncipes multitudinis i nomine dñi dei isrl. Murmurauit itaq; omne vulgus contra p̄ncipes israel. Qui⁹ responderunt eis. Jura-uimus⁵ eis i nomine dñi dei isrl & idcirco nō possum⁹ eos cōtin-gere. Sed hoc faciem⁹ eis. Re-seruent⁴ quidē ut viuant ne ꝯ nos ira dñi cōcitet: si p̄erauerimus: sed sic viuāt ut in vsus vniuerse multitudinis ligna ce-dant: aquasq; cōportent. Qui-bus hec loquētib⁹ vocauit ga-baonitas iosue: & dixit eis: Cur nos decipere fraude voluistis: ut diceretis, p̄cul valde habita-mus a vobis: cum in medio no-stri sitis? Jtaq; sub maledictio-ne eritis: & non deficiet de stirpe vestra ligna cedēs: aquasq; cō-portans in domū dei mei. Qui responderūt: Nunciatum est

suerunt eos morti ciuili. videlz seruituti ad cedendū ligna & por-tandum. & ad hauriendū aquas & portandū ad locū vbi vigeret cultus dei. & ſ cessit in vtilitatē cōitatis populi: q̄ tenebat⁹ ta-lia ministrare. & isti vocant⁹ natbinnei i libris regū & Parali. & ex victis patet lrā. Ad euidentiā predictoꝝ queritur hic vtrū iosue & p̄ncipes tenebant⁹ seruare iuramentum predictū de federe cū gabaonitis. Et arguit⁹ primo q̄ non: q; erat contra omīa p̄ceptū q̄ p̄ceperat oēs habita-tores illius terre occi-di: ut habet Numeri xxxiij. & in alijs locis plurib⁹. Jtē iuramē-tum conditionatū nō tenet de ficiente condi-tione. ſ istud iuramē-tum fuit cōditionatū ſ. si illi quibus fiebat non essent de habitato-rib⁹ terre p̄missionis: que conditio nō stetit ut p; in lrā. Jtē fraus & dolus non debet ali-cui patrocinari. ſ ga-baonite vident⁹ dolose egisse ꝯ dis & factis. ſ ſ cē. In cōtrariū videt q̄ dē i lrā. b Jura-uimus eis in nōe dñi dei israel. & idcirco nō possumus eos contin-gere. & sequitur: i Reseruent⁴ quidem ut viuāt ne cōtra nos ira dñi concitet⁴ si p̄erauerim⁹ eis. Periurij aūt nō incurrit⁹ nisi ex trāsgressiōe iuramēti obligatorij. nec ira dñi cōcitat⁹: nisi p̄ illud q̄ ē illicitū fieri. ſ cē. Rñdeo. dicendū q̄ hoc iuramentū fuit seruā-dū triplici rōne. Prima accipit⁹ ex p̄te ga-baonitarū: q̄ sicut di-ctum est venerunt ad iosue in nōe dñi volē-tes eius cultui subijci & iō p̄ceptū dñi de in-terfectione habitato-rū terre nō videbat⁹ cōtra eos currere. quod erat datū p̄ter maliciam habitātiū in terra: & obstinatiā eoꝝ in ma-lis. vnde infra. xj. ca. dicit⁹ de obstinat⁹: Dñi enī sinia fuerat ut indurarent⁴ corda eoꝝ & pugnarēt cōtra isrl & caderent & nō mererent⁴ vllam clemen-tiā ac perirent sicut p̄ceperat dñs moysi. Ex quo patet q̄ ga-baonite meruerunt clementiā. nec currebat contra eos sinia do-mini. Secūda accipit⁹ ex parte filioꝝ israel: quia istud fuit p̄mū pactū & iuramentū quod fecerunt extraneis gentibus: excepto tamen iuramento facto ipsi raab: quod fuit magis particulare ut dictū fuit ſ. ij. ca. istud aūt fuit cē. & iōsi fregissent iuramen-tum gabaonitas occidendo: quib⁹ iurauerāt ut non occiderent⁴ ut patet in lrā: hoc fuisset diuulgatū p terras in circuitu: & re-putati fuissent filij israel infideles: & iuramenti transgressores in magnū scandalū illius populi: & p cōsequēs in irreuerentiā seu blasphemiā dei: cuius dicebant⁹ peculiaris populus & a deo

electus. ⁊ iō ad hec vitanda seruandū fuit iuramentum. Tertia accipiť ex parte rei: q̄ promior est ad miserādū q̄ ad cōdēnādū. ⁊ iō credendū est q̄ iosue ex familiari consilio dei mortem eorū corporalē mutauit in ciuilē: ut sic de suis mendacijs puniren⁹ ⁊ iuramentū seruaret: quod de morte corporali eis non inferenda intelligebat. ⁊ q̄ dñs hāc sniam approbauerit patet ex hoc. q̄ propter afflictionē iniustā gabaonitarū factā per saul: fames facta fuit in terra israel tribus annis. ⁊ septē viri de stirpe saul fuerūt crucifixi: ut bř. ij. Reg. xxj. glosa etiā Aug⁹. sup ca. x. exponendo illud: In manus tuas tradidi illos. dicit sic: Ubi nec⁹ consultus est dñs vtrū eundum esset sed vltro suis recte subuenire volentibus futurā p̄nūciauit de eis victoriā: sic posset de gabaonitis incōsultus manere: nō q̄ interrogauerunt ipsū q̄ essent cū mentirent: nisi ei placuisset illa ratio: q̄ subiectis parcere cogeret: crediderant enim de quē audierant. p̄misisse q̄ illas gētes subuerteret ⁊ terrā earū obtineret ⁊ hāc eay fidē quodāmodo remuneranit: quia non perdidit. Et dictis solutū est argumentū p̄mū: q̄ cōtra gabaonitas nō currebat dictum p̄ceptum ut dictum est. Ad secundum dicendū q̄ ly in tractatu cū gabaonitis fuerit facta mētio de conditione illa: tamen quando postea iurauerūt p̄cipes nō fuit posita sub forma iuramenti: ⁊ dato q̄ fuisset posita: poterat tamen iuramentū seruari ⁊ debebat ꝓpter rōnes predictas. Ad tertium dicendum q̄ fraus ⁊ dolus proprie sunt mendacia in verbis uel factis ordinata ad malū finem. mēdacia aūt ⁊ fictiones gabaonitarū. ly essent mala de se: tamē ordinabantur ab eis ad bonum finem. s. ad eoꝝ salutem corporalē ⁊ spiritualē: ut patet ex p̄dictis. a Cap. x.

De cum audisset. Hic agiť de rebellatione q̄nq⁹ regum simul congregatoꝝ. vbi primo describiť occasio belli. secūdo actus rebellandi. ibi: Ascēdit q⁹ iosue. Occasio aūt belli fuit eo q̄ isti quinq⁹ reges simul cōgregati venerūt ad rebellandū gabaonitas eo q̄ essent confederati filijs israel: propter q̄ fuerunt compulsi petere auxilium a iosue: quod concessit ⁊ debuit cōcedere ꝓpter dictū fedus. ⁊ p̄z lrā paucis exceptis. Que cum audisset adonisedech. hec est vera lrā: sic enī habēt hebrei ⁊ libri

nobis seruis tuis q̄ promisisset dominus deus tuus moysi seruo suo: ut traderet vobis oēm terram: ⁊ disperderet cunctos habitatores eius. Timuimus igiť valde: ⁊ prouidimus animabus nostris vestro terrore cōpulsi: ⁊ hoc consiliū iniim⁹. Nunc autem in manu tua sumus: quod tibi bonum ⁊ rectū videtur fac nobis. Fecit ergo iosue ut dixerat ⁊ liberauit eos de manu filiorum israel ut non occiderentur. Decreuit q⁹ in illo die eos esse in ministerio cuncti populi ⁊ altaris dñi: cedentes ligna ⁊ aquas comportantes: vsq⁹ in presens tempus in loco quem dominus elegisset. x

Ut cum audisset adonisedech rex hierusalē q̄ scilicet cepisset iosue hay ⁊ subuertisset eā: sicut enī fecerat hiericho ⁊ regi eius: sic fecit hay ⁊ regi illius: ⁊ q̄ trāsfugissent gabaonite ad israel ⁊ essent federati eoꝝ: timuit valde. Urbs enim magna erat gabaon ⁊ vna ciuitatum regaliū: ⁊ maior oppido hay: omnesq⁹ bellatores eius fortissimi. Misit ergo adonisedech rex hierusalem ad oham regem ebron ⁊ ad pharam regem hierimoth: ad iaphie quoq⁹ regem lachis ⁊ ad dabir regem eglon dicēs Ad me ascendite ⁊ ferte presidium ut expugnem⁹ gabaon: quare transfugerit ad iosue ⁊ ad filios israel. Cōgregati igiť ascenderunt quinq⁹ reges amorreorum: rex hierusalē: rex ebron: rex hierimoth: rex lachis: rex eglon simul cum exercitibus suis: ⁊ castrametati sūt circa gabaon oppugnantes eā. Habitatores autem gabaon vrbis obsesse: miserunt ad iosue qui tunc morabatur in castris apud galgalam ⁊ dixerūt ei: Ne retrabas man⁹ tuas ab auxilio seruorum tuoꝝ. Ascende cito ⁊ libera nos: ferq⁹ presidium. Conuenerūt enim aduersum nos omnes reges amorreorum qui habitant in montanis. Ascenditq⁹ b iosue de galgalis: ⁊ omnis exercitus bellatorum cum eo viri fortissimi. Dixitq⁹ dominus ad iosue: Ne timeas eos. In man⁹ enī tuas tradidi illos. Nullus enī ex eis tibi resistere poterit. Irruit c itaq⁹ iosue sup eos repente: tota nocte ascēdens de galgalis. Et conturbauit eos dominus a facie israel: cōtriuitq⁹ plaga magna in gabaon: ac p̄secutus est eos per viam ascensus bethoron: ⁊ percussit vsq⁹ azecha ⁊ maceda. Cumq⁹ fugerent filios israel ⁊ essent in descensu bethoron: dominus d misit sup eos lapides magnos de celo vsq⁹ ad azecha. Et mortui e sunt multo plures lapidibus grandinis: q⁹ quos gladio percusserant filij israel. Tunc f locutus est iosue domino in die qua tradidit amorreum in conspectu filiorum israel: dixitq⁹ g coram eis: Sol b cōtra gabaon ne mouearis: ⁊ luna cōtra vallem baylon. Steteruntq⁹ sol ⁊ luna donec vlciscerē se gens de inimicis suis. Nonne i scriptū

correcti: ⁊ interpretat⁹ dñs iusticie: uel dñi mei iusticia sm ꝓprietatē hebraici sermonis: sicut ⁊ melchisedech interpt⁹ rex iustitie: qui fuit rex ir'm sicut iste: ut bř Ben. xiij. ca. cetera patēt in lrā. b Ascēditq⁹ iosue. Hic p̄mitter describiť actus rebellandi. vbi p̄ describiť rebellatio hostiū. 2°. occupatio ciuitatū ibi: Eodē die macedā q̄ cepit. Circa p̄mū p̄ describiť mod⁹ pugne. 2° manifestatio victorie ibi: Reuersusq⁹ est ois exercitus Circa rebellationē hostiū p̄mo p̄mittiť diuinū auxiliū cum dř: Dixitq⁹ dñs ad iosue: ne timeas ⁊c. 2°. subdiť studiū humanū: q̄ nō debet omitti i agibilib⁹ cū dř: c Irruit itaq⁹ iosue sup eos repente. ut ex subito aduentu ipsi⁹ aduersarij terrerent: q̄ factū est. vnde sequiť: Cōturbauit eos dñs ⁊c. 3°. addiť celeste signū. ⁊ p̄ de celo aereo cū dř: d Dñs misit super eos lapides magnos. s. grādinis insolite magnitudinis: ita q̄ possent armatos inficere iō ibdiť: e Et mor. sunt mul. plu. lapi. grandinis ⁊c. q̄ factū ē ne filij israel sibi victoriā ascriberent. f Tūc lo. est iosue dño. grās agēdo. g Dixitq⁹ coram eis. vidēs enī primū signū a deo datū de celo aereo ex hoc cōfidens petiuit secūdum de celo sidereo dicēs: b Sol ꝛ gabaon ne mouearis ⁊c. erant enī i tali dispositione q̄ vterq⁹ apparebat sup terrā q̄ frequenť cōtingit in plenilunio: q̄ tūc tm̄ videt̄ q̄ dyametrū celi: ꝛ aūt petiuit iosue ut haberet tēpus aduersarios p̄sequēdi. iō subdiť Steteruntq⁹ sol ⁊ luna donec vlciscerē se gens ⁊c. i Nōne scriptū ē ꝛ i libro iustoꝝ. aliq⁹ vero doctores nostri dicūt q̄ iste liber nō peruenit ad nos q̄ nō est translatus in latinū. ꝛ ꝛ nō videť cōuenienť dictū: q̄ saltē esset uel fuisset apud hebreos. q̄ nō dicūt expositores eoꝝ: ꝛ magis ꝛrū ut videbiť. Alij aūt dicūt q̄ ē liber. xij. ꝓbarū: q̄ abacbuc. iij. scribiť: Sol ⁊ luna steterūt i habitaculo suo. ꝛ istud etiam videť exneū: q̄ liber. xij. ꝓbarū saltē q̄tū ad ꝓpriā aba-

ebuc fuit ſcriptus ꝓ magnū tempus poſt mortem ioſue. ſ. ꝓ octingentos annos ⁊ plus: quia abachuc ꝓphetauit poſt tranſmigrationē babylonis: ut dicit Iero. in ꝓlogo ſup abachuc. a morte vero ioſue vſq; ad tranſmigrationē fluxerunt octingenti anni ⁊ plus. quod patebit. ſi quis velit cōputare tpa iudicum ⁊ regū vſq; ad illud tempus ꝓut in ſacra ſcriptura ⁊ Joſepho continētur. ⁊ iō irrōnabiliē videtur victū q; diceret aliquid eſſe ſcriptum in libro ſcribendo poſtea per tēpus tantū. Nec poteſt dici q; iſtud ſit additum a trāſlatore noſtro: quia ſic eſt in hebreo. ⁊ iō aliter dicunt hebrei q; iſte liber ē liber geneſis: q; ibi ſcribunt facta abrahām iſaac ⁊ iacob: q; fuerunt excellentē iuſti. ⁊ iō ꝓpter eoꝝ merita facta ſūt multa bñficia populo iſrael: ut frequentē exprimit in ſacra ſcriptura. dicūt igit q; hoc ſcriptū eſt Deū. xlviij. vbi ponit benedictio iacob ſuper manaſſe ⁊ ephraim: ⁊ de ephraim dr: Et ſemen eiꝰ crescet in gentes. hebrei dicunt: Et ſemē eius cōgregabit gētes uel cōgregatio gentium. q; fuit impletū in ioſue: qui fuit de ſemine ephraī q; qū dixit ioſue Sol ne moueaꝛ ⁊c. filij iſrael fuerunt cōgregati ad audiēdum b verbū ſm q; dicit in textu: Dixitq; coram eis: ſol ꝓtra gabaon ⁊c. ut admirarētur ⁊ regratiarētur deo de tanto bñficio ⁊ miraculo celitus ſibi dato. a Stetit itaq; ſol in medio celi. ex hoc videt q; erat tunc in puncto meridionali. niſi dicat q; medium celi aliqñ vocat totū quod eſt ſupra hemiſperiū noſtrū. b Nō fuit aute ⁊ poſtea tā longa dies. in fine capituli dicet qualiē hoc intelligendū ſit. c Obtēdēte dño. i. condeſcendente: q; eſt hoc in libro iuſtoꝝ: Stetit itaq; ſol in medio celi: ⁊ nō feſtinauit occumbere ſpacio vni diei. Non fuit ante ⁊ poſtea tā longa dies obtēdente dño voci hominis ⁊ pugnante ꝓ iſrl. Reuerſuſq; eſt ioſue cū omni iſrael in caſtra galgale. Fugerant enī quinq; reges: ⁊ ſe abſconderant in ſpelunca vrbis maceda. Nunciatūq; eſt ioſue q; inuenti eſſent quinq; reges: latentes in ſpelunca vrbis maceda. Qui precepit ſocijs ⁊ ait: Voluite ſaxa ingentia ad os ſpeluncē: ⁊ ponite viros induſtrios qui clauſos cuſtodiant. Vos aut nolite ſtare: ſed perſequimini hoſtes: ⁊ extremos quoſq; fugientiū cedite. Ne dimittatis eos vrbiū ſuarū intrare preſidia: quos tradidit dñs deus in manus veſtras. Deſis ergo aduerſarijs plaga magna ⁊ vſq; ad internitionē pene cōſumptis: bi qui iſrael effugere potuerūt: ingreſſi ſūt ciuitates munitas. Reuerſuſq; eſt ois exercit ad ioſue in maceda vbi tunc erāt caſtra: ſani ⁊ integro numero. Nulluſq; cōtra filios iſrael mutire auſus eſt. Precepitq; ioſue dicens: Aperite os ſpeluncē: ⁊ producite ad me q; nq; reges qui in ea latitant. Fecerūtq; miniſtri ut ſibi fuerat imperatum: ⁊ adduxerunt ad eū q; nq; reges de ſpelunca: regē bieruſalē: regē ebron: regē bierimoth: regem lachis: regem eglon. Cumq; educti eſſent ad eū: vocauit omnes viros iſrael ⁊ ait ad ꝓncipes exercitus qui ſecū erant: Ite ⁊ ponite pedes ſup colla regū iſtoꝝ. Qui cum preriſſent ⁊ ſubiectoꝝ colla pedibus calcarent rurſū ait ad eos: Nolite timere nec paueatis: confortamini ⁊ eſtote robuſti. Sic enim faciet dñs cūctis hoſtibus veſtris aduerſum quos dimicabitis. Percuſſitq; ioſue ⁊ interfecit eos: atq; ſuſpendit ſup quinq; ſtipites: fueruntq; ſuſpenſi vſq; ad veſperū. Cūq; occūberet ſol: ꝓcepit ſocijs ut deponerent eos de patibulis: q; depoſitos, piecerūt in ſpelunca in qua latuerant: ⁊ poſuerunt ſup os eius ſaxa ingentia que ꝓmanent vſq; in preſens. Eodē die macedam quoq; cepit ioſue ⁊ percuſſit in ore gladij: regemq; illius interfecit: ⁊ cēs habitatores eius. Non dimiſit in ea ſaltem paruas reliquias. Fecitq; regi maceda ſicut fecerat regi bierichō. Trāſiuit aūt cum omni iſrael de maceda in lebna ⁊ pugnabat cōtra eam: quam tradidit dñs cū rege ſuo in manus iſrl. Percuſſeruntq; vrbē in ore gladij ⁊ omnes habitatores eius. Nō dimiſerunt in ea vllas reliquias. Fecerūtq; regi lebna ſicut fecerant regi bierichō. De lebna tranſiuit in lachis cum omni iſrael: ⁊ exercitu p gyrū diſpoſito oppugnabat eam: tradiditq; dñs lachis in manus filioꝝ iſrael: ⁊ cepit eam die altero: atq; percuſſit in ore gladij omnē animā que fuerat in ea ſicut fecerat lebna. Eo tpe aſcēdit biram rex gazer ut auxiliaret lachis: quē percuſſit ioſue cū omni populo eiꝰ vſq; ad internitionē. Tranſiuitq; de lachis in eglon: ⁊ circundedit atq; expugnauit eam in eadē die: percuſſitq; in ore gladij omnes animas que erant in ea iuxta omnia que fecerat lachis. Aſcendit quoq; cū omni iſrael de eglon in ebron: ⁊ pugnauit contra eam: cepitq; ⁊ percuſſit in ore gladij: regem quoq; eius ⁊ omnia oppida obedientia, ꝓprie loquendo eſt inferioris ad ſuperiorē: cōdeſcenſio vero ecōuerſo ſuperioris ad inferiorē. d Reuerſuſq; eſt ioſue ⁊c. h dicit hic p anticipationē: q; nō fuit ibi reuerſus donec habuiſſet victoriā cōpletam q̄tū ad ea que tractant in hoc capitulo ut habet in fine huius capituli: ⁊ adhuc erat in ꝓſequēdo aduerſarios: ut patet in lrā. e Voluite ſaxa ingētia ad os ſpelunce. ut nō poſſint ibi latentes p ſe exire. f Et ponite ⁊c. ne ab exterioribꝰ poſſint educi inde. ceca patēt. g Reuerſuſq; eſt ois. Hic pñt deſcribit manifeſtatio victorie. ꝓmo in b q; exercitus ioſue redijt i numero integro. 2o q; aduerſarij nō fuerunt auſi eos inuadere. iō ſubdit: b Nulluſq; cōtra filios iſrael mutire auſus eſt ⁊c. ſcilz ꝓ tūc: ſed poſtea alij contra eos pugnauerunt: ut patet capitulo ſequenti. tertio per b q; principes exercitus poſuerunt pedes ſuos ſuper colla quinq; regum qui latuerant in ſpelunca. in ſignum q; eorum aduerſarij q; nondum erant debellati. pedibus eoꝝ ſubijcerēt. ꝓpter lrā vſq; ibi i Cumq; occumberet ſol precepit ſocijs ſuis ut deponerent eos de patibulis. quia hoc erat preceptum in lege Deut. xxj. k Eodem die. Poſtq; deſcripta eſt debellatio hoſtium: hic conſequenter deſcribitur captio ciuitatum. ⁊ patet littera vſq; ibi: l Aſcendit quoq; cū omni iſrl de eglon in ebron ⁊ pugnauit contra eam cepitq; eā ⁊ percuſſit in ore gladij. hoc eſt intelligendum de parte ciuitatis ebron que erat in valle. reliquam vero partem que erat fortior cepit caleb poſtea ut habetur infra. xv. capitulo: ⁊ Judic. j. uel poteſt dici q; b dicitur per anticipationem: ⁊ ei attribuitur quod poſtea fecit caleb: qui ex conceſſione ioſue habuit ebron ut habetur infra. xiiij. capitulo. m Regē eius. hoc poteſt exponi dupliciter. Uno modo de rege ebron quē ſuſpenderat: ut dictū eſt. Alio modo de alio rege nouo: utpote quia filius mortuo patre regnum ſuſceperat. ſi rex erat per hereditatem: uel quia populus regem nouum ſibi elegerat

si erat p electionē. inter suspensionem enim predicti regis ⁊ factū stud iosue plures ciuitates ceperat ut patet in textu: ⁊ ideo tēpore intermedio potuerat fieri institutio noui regis p̄dictis modis. Cetera patent vsq; ibi: a Omne quod spirare poterat interfecit. quod intelligit̄ de specie humana: bruta enī animalia cesserūt in predam bellantiū. b Cadet barne vsq; ad gaçam, hec est longitudo terre aboriēte in occidentem. c Uno impetu cepit. q̄tum ad primum bellū: qz multo tēpore pugnauit iosue ut habet̄ ca. se. Circa predicta de statiōe solis potest queri: que fuit longior dies. sub iosue uel sub eçechia: Et dicūt aliqui q illa fuit longior q̄ fuit sub iosue: eo q dr̄ in textu Non fuit ante ⁊ postea tam lōga dies. ut dictū est. Sed occurrit difficultas; qz de die sub eçechia scribit̄ iiij. Reg. xx. ⁊ Isa. xxxviij. q sol retrocessit decem lineis uel gradibus: quibus designant decem horę ꝑm cōmuniorem opinionē. Ad cuius solutionem dicunt aliqui q sol retrocessit subito. ⁊ ideo dies non fuit augmentata: nisi tm̄ decem horis: quibus successiue redijt ad locum vnde retrocesserat: ⁊ vlterius vsq; ad occasum descendit per duas horas: quia decem horę diei transierant quando sol retrocessit: ⁊ ꝑm h illa dies artificialis de qua est sermo: fuit tm̄ xxij. horarū: dies autem sub iosue fuit. xxiij. horarum: quia sol stetit imobilis spacio vnius diei artificialis: ⁊ postea cursu suo naturali iuit ad occasum: ⁊ sic illa dies fuit duplicata. Sed quia eçechias quesiuit signū notabile ab omnibus: ut videt̄. iij. Reg. xx. ca. ⁊ Isa. xxxviij. Et magis fuit notabile signum solis retrocedendo successiue: ⁊ magis notum pluribus q̄ si retrocessisset subito. ideo dicūt aliqui q due linee in horologio achaz faciebant tm̄ vnam horam: ⁊ ideo sol retrocedendo decē lineis successiue: ⁊ redeundo ad locum vnde retrocesserat fecit tm̄ decem horas: ⁊ sic idem habet̄ quod ꝓdictum. s. q dies sub iosue fuit longior duabus horis. Alij vero innitentes dictis Dionysij dicūt q dies sub eçechia fuit longior: dicit enim Dionysius in epistola ad Policarpū q dies sub eçechia fuit fere triplicata qm̄ decem fecerunt tm̄ horę quatuor quia ꝑm ipsum sol processerat de oriente in occidentem per decem horas: ⁊ retrocessit successiue per decem horas: ⁊ per decem alias redijt ad locum vnde retrocesserat ⁊ vltra processit ad occidentem per duas horas: ⁊ sic dies artificialis fuit augmentata. xx. horis: ⁊ sic fuit. xxij. horarū. Illa autem que fuit sub iosue. xxiiij. tm̄: qz illa dies non fuit nisi duplicata. Ad illud autem quod dicit̄ in hoc loco: Non fuit ante ⁊ post tam longa dies de. dicunt q hoc refertur ad tempus in quo iosue scripsit librum istum: quia post victoriam p̄dictam vixit longo tempore; ⁊ librum istum scripsit circa finem vite sue: ⁊ vsq; ad tempus illud non fuit tam longa dies ante nec; post. Ideo non obstantibus predictis potest dici q dies sub iosue fuit longior: quia ut dictum est supra. iij. ca. filij israel transierunt iordanē decima die mensis primi; qui apud hebreos incipit a ꝑma lunatione propinquiori equinoctio vernali: ⁊ quartadecima die eiusdem mensis celebrauerunt pascha; ⁊ postea septem diebus obsederunt iericho: ⁊ postea miserunt exploratores ad ciuitatem hay: postea bellatores contra eam: qui reuicti fuerūt propter peccatū achan quo de zelenso ⁊ punito postea ceperunt hay ⁊ hebauen: quib⁹ peractis venerunt gabaonite ⁊ confederati fuerunt filijs israel: propter quam confederationem quinq; reges obsederunt eos ⁊ iosue ab eis rogatus venit ad liberandum eos pugnando contra reges predictos: in qua pugna fuit statio solis: ut patet ex predictis. in tot autem ⁊ tantis agendis bene ⁊ probabiliter potest dici q fluxit tempus ab equinoctio vernali vsq; ad medietatē iunij vel circiter: tunc vero dies artificialis hz. xviij. horas: ⁊ tūc fuit duplicata ut dictum est: ⁊ per consequens fuit xxxvj. horarum. dies aūt sub eçechia fuit. xxxij. horarū ad plus: ut patet ex supra dictis: ⁊ sic videt̄ q sub iosue fuerit maior dies Ad cuius intellectum est sciendum q questio est de quantitate diei artificialis ⁊ de ei⁹ augmento. quia dies augmentati sub iosue ⁊ eçechia fuerunt artificiales. quantitas vero diei artificialis variatur ꝑm diuersitatem climatum ⁊ ꝑm approximationem maiorē ad solsticium estiuale ⁊ byemale: ⁊ ideo licz in omni climate ⁊ quolibet tempore anni quelibet dies artificialis habeat. xij. horas artificiales: tamen horas naturales habet aliquando plures aliquando pauciores. In tertio vero climate dies brevissima scilicet quando sol est in solsticio byemali habet x. horas: longissima vero scilicet quando sol est in solsticio estiuali habet. xiij. horas: questio aūt nostra de tot applicari ad tertium clima: quia in eo est hierusalem vbi erat eçechias quando dies fuit sibi prolongata: ⁊ similiter iosue erat satis prope hierusalem quando prolongauit deus diē ad eius petitionem. Si autem dicat q dies prolongata sub iosue fuit in solsticio estiuali: quod satis probabiliter pōt dici eo q eodē āno iosue aliqua alia bella peregerat: sequit̄ q illa duplicata habuit. xxviij. horas: ⁊ si ꝓter oppositionē dicat q dies prōgata sub eçechia fuerit i solsticio byemali quod satis probabiliter potest dici ut videbitur postea: sic dies ille habuit tm̄. xxvj. horas naturales ⁊ duas partes vnius horę naturalis: quia quatuor horę artificiales que deficiunt a perfecta triplicatione illius diei: ut patet ex p̄dictis: non valerēt nisi tres horas ⁊ tertiam partem vn⁹ horę: ⁊ sic habetur q dies sub iosue fuerit longior in vna hora naturali: ⁊ tertia parte vnius horę naturalis. Probatio assumpti scilicet q probabiliter potest dici diem sub eçechia prolongatam fuisse in solsticio byemali ⁊ hoc ratione climatis: quia in tertio climate sol elevatur in meridie minoris diei per. xxxvj. gradus fere: ⁊ ideo tale tempus est ibi tunc quale est apud nos in septimo climate circa finem februarij per. xij. dies ante equinoctium vernale: quod est tempus satis aptum ad procedendum ad bellum. cum non sit nimis calidum nec nimis frigidum. Dies autem prolongata fuit eçechie ante percussionem exercitus sennacherib: ut ostenditur. iij. Reg. xx. percussio autem illa fuit quando sennacherib veniebat cum exercitu magno contra hierusalem. ⁊ sic patet propositum scilicet q probabiliter potest dici illam diem in solsticio byemali fuisse. Ad dictum autem dionysij dicentis q illa dies sub eçechia fuit. xxxij. horarū Dicendum q loquitur de horis artificialibus ⁊ ille valerēt tm̄. xxvj. horas naturales: ⁊ duas partes vnius horę: ut dictum est.

D Cap. xj.

Ue cū audisset. Hic describit̄ de bellatio. xxiiij. regū Et p̄ponit̄ dicta de bellatio. 2°. q̄dā epilogatio. xij. ca. Circa p̄mū p̄ describit̄ belli apparat⁹. 2°. pflictus ibi: Uenit q; iosue. 3°. victorie obtēt⁹. ibi: Cepit itaq; iosue.

Circa primū ꝑmittit apparatus regū cōtra iosue· cum dr: Que cū audisset iabin rex ꝛc. qz tenebat ꝓcipatū sup ista alia regna ut dr. j. eo. ca. a Egressiq; sūt cēs cū turmis suis: populus multus nimis ꝛc. ¶ hyperbolica locutio ē· ad ꝛsignandū multitudinē magnā exercitus. b Cōuenerūtq; ꝛc. ad aq̄s meron. lacus q̄dam est: p quem transit iordanis fluuius situs iné mare ceneretb ⁊ oztum iordanis. Cōsequēter ꝛscribitur apparatus belli ex parte iosue· cum dicit: c Dixitq; dñs ad iosue ne timeas eos. apparatus enī belli ex pte iosue magis erat in cōfidentia rei ꝗ̄ in confidentia armoꝝ vnde subditur: d Tradā cēs istos vulne. i cōspe. tuo. nō ē intelligendū q̄ cēs fuerī ibi moztui nel vulnerati: qz multi fugerī ad ad fortalitia: ut pz ex sequētibus ꝫ cēs fuerūt ibi ꝛuicti ⁊ ꝑ magna parte interfecti. ⁊ est cōis modus loquēdi sicut dr: Q̄ cēs ꝛ ciuitate vadunt ad tale spectaculū: licz multi remaneant. e Equos eoz subneruabis ꝛc. i signum victozie a deo obtente. f Venitq; iosue. Hic ꝓnter ꝛscribit belli ꝓflictus ⁊ pz ira q̄ vsq; ibi. g Et aquas masserephoth. hebrei dicunt: Aquas salinaꝝ. qz sic dicūt erāt ibi canales facte iuxta mare ꝑ q̄s aqua marina ingrediens ꝛsiccabat a sole ⁊ in salem cōuertebat: ⁊ sic masserephot sm eos nō est nomē ꝓpriū loci: ꝫ nomē cē. h Itaq; ꝑcussit omnes ut nullas ꝛc. ¶ qđ est intelligēdū ꝛ bis quos potuit attingere ex fortalitia. i Reuersusq; statim cepit asor. q̄ erat ꝓncipalioz ciuitas: ut statim subdit inlra: ⁊ iō primo ꝛtellauit eā ut alie timētes se redderēt ei: sic ⁊ factū ē ut postea subdit eodē capitulo. k Et regē ei⁹ ꝑcussit gladio. q̄ ꝛ plio fugerat ad ciuitatē. l Percussitq; cēs aias. i homines. aia enim ꝓncipalioꝝ ps est hominis: ⁊ iō ab ipsa ꝛnominat aliquādo totus homo. m Absq; vrbibus que erāt in collibus. alias enim dimisit duplici ꝛ cā: ut pz in sequētib⁹. tū q: aliquas nō cepit· tū q: illas quas cepit dimisit filijs israel ut essent eis ad ꝓsidiū. n Una tm̄ asor mu. flam. cōsumpsit. ꝛ illis quas ceperat iosue: qō fecit qz rex asor induxerat alios reges ad pugnādū contra filios israel. o Cepit itaq; iosue. Hic consequēter ꝛscribit victozie obtentus: per hoc q̄ iosue obtinuit terrā ꝓ maiori parte ⁊ q̄tū sufficiebat tunc habitationi filioꝝ israel quia multe ciuitates ⁊ ville remanserūt: q̄ non fuerunt acquisite tēpore iosue, put dicit j. xiij. ca. p Multo tpe pugnauit ꝛc. s. sex annis ad minus ut ꝛsebitur. j. xiij. ca. q Non fuit ciuitas que se ꝛc. ¶ hoc dicit. quia ꝓ maiori parte se tradiderūt· alique tamen remanserunt aduersarijs: ut dictū ē: ⁊ est modus loquēdi hyperbolicus: sicut ō. positū ē exēplū ꝛ currētibus ad spectaculum. r Preter eueū q̄ habitabat ꝛc. hoc dicitur ad ostendendū q̄ ciuitates q̄ tradiderūt se ei ꝫ fecerūt ꝑture armoꝝ coacte: ⁊ iō nō meruerūt clementiā aliquā sicut meruerī gabaonite q̄ erant euei: ut hic dr; ⁊ iuerunt ex terrā suā ad filios israel ad q̄rendū cū eis pacē ⁊ misericordiā: ut dictū ē supza. ix. ca. s In tpe ꝛc. interfecit enachim. i. gigantes. t De montanis. ebron: quod est intelligēdū ꝓtum ad partem tm̄. quia aliqui remanserunt q̄s caleb postea interfecit: ut bī infra. xv. ca. nisi dicat q̄ factum caleb ꝫ ponitur ꝓ anticipationē: ⁊ ascribatur iosue: eo q̄ caleb habuit illam terram ex iosue cōcessione: ut habet j. xiij. ca. ⁊ huic dicto consonat qđ dicit Judic. j. ꝛ expugnatiē ebron post mortem iosue. uel q̄ iosue in ꝛtellatione gigantum ebron fuerit cum caleb ⁊ eo ꝓncipalioꝝ: ꝓpter quod sibi ascribitur: vnde subditur: v Non reliquit vllum ꝛ stirpe enachim in terra filioꝝ israel absq; ciuitatibus gaça ⁊ geth ⁊ azoto ꝛc. Ille enī sunt ciuitates philistinoꝝ: que non fuerunt acquisite filijs israel tempore iosue ut habet infra. xiij. ca. Sz si istud vltimū dicat: oportet dicere consequenter q̄ illud quod dicitur Judic. j. post mortem iosue ꝛ expugnatione cariathbarbe· dicitur per recapitulationem.

acsaph: ad reges quoq; aquilonis qui habitabant in montanis ⁊ in planitie cōtra meridiē ceneroth: in cāpestrib⁹ quoq; ⁊ regionibus noꝝ iuxta mare: chananeum quoq; ab oriente ⁊ occidente: ⁊ āmoꝛeum atq; ethеum ac pheręeū ⁊ iebuseū in montanis: eueum quoq; q̄ habitabat ad radices hermon in terra maspha. Egressiq; sūt omnes cum turmis suis: populus multus nimis: sicut harena que ē in littore maris: ¶equi quoq; ⁊ currus imense multitudinis. Conueneruntq; oēs reges isti in vnū ad aquas meron ut pugnarent contra israel Dixitq; dñs ad iosue: Ne timeas eos. Cras enī hac eadē hoza ego tradam omnes istos vulnerādos in conspectu israel Equos eoꝝ subneruabis: ⁊ currus igne combures. Veniteq; iosue ⁊ oīs exercitus eiꝰ cū eo aduersus illos ad aquas meron subito: ⁊ irruerunt sup eos: tradidit q; illos dñs in manus israel. Qui ꝑcusserunt eos ⁊ persecuti sunt vsq; ad sidonē magnā ⁊ aquas masserephot campumq; masphe qui est ad oriētalē illius partem. Itaq; ꝑcussit omnes: ut nullas dimitteret ex eis reliquias. ¶ Fecitq; sicut preceperat ei dominꝰ Equos eoꝝ subneruauit: currusq; combussit. Reuersusq; statim cepit asor: ⁊ regem eius ꝑcussit gladio. Asor enim antiquitus inter omnia regna hec principatum tenebat. Percussitq; omnes animas que ibidē morabanť. Non dimisit in ea vllas reliquias: sed vsq; ad internitionē vniuersa vastauit: ipsamq; vrbem peremit incendio ⁊ omnes per circuitū ciuitates: reges quoq; earum cepit: ꝑcussit atq; ꝛtellauit: sicut preceperat ei moyses famulus dñi. Absq; vrbibus que erant in collibus ⁊ in tumulis site: ceteras succendit israel: vnam tm̄ asor munitissimā flāma consūpsit. Omneq; predam istarum vrbium ac iumenta diuiserunt sibi filij israel: cūctis hominib⁹ interfectis. Sicut ꝓceperat dominus moysi seruo suo: ita precepit moyses iosue: ⁊ ille vniuersa cōpleuit. Nō preteriit ex vniuersis mandatis: nec vnū quidem verbum quod iusserat dñs moysi. Cepitq; iosue omnem terrā montanā ⁊ meridianam: terrāq; gosen ⁊ planitiem ⁊ occidentalē plagam: montēq; israel ⁊ cāpestria eius ⁊ partem montis que ascendit seir vsq; baalgath per planitiē libani subter montē hermon: omnes reges eoꝝ cepit: percussit ⁊ occidit. Multo tēpore pugnauit iosue ꝓ reges istos. Nō fuit ciuitas que se nō traderet filijs israel: ¶ ꝓter eueum qui habitabat in gabaon. Oēs enim ꝛtellando cepit. ¶ Dñi enī sententia fuerat ut indurarent corda eoꝝ ⁊ pugnarent contra israel ⁊ caderēt ⁊ nō mererent vllam clementiā: ac perirent sicut preceperat dñs moysi. In tempore illo venit iosue ⁊ interfecit enachim de montanis ebron ⁊ dabir ⁊ anab ⁊ de oī monte iuda ⁊ israel: vrbesq; eoꝝ ꝛteleuit. Non reliqt vllum de stirpe enachim in terra filioꝝ israel absq; ciuitatib⁹ gaça ⁊ geth ⁊ azoto: in qb⁹ solū relicti sūt.

a Quieuitq; terra a prelijs. s. cõmunibus: q; postea leguntur facta prelia in sortibus particularibus tribuum filioꝝ israel: ut habet. xv. ca. & Judic. j. b Cap. xij.

J sunt reges. Hic ponit epilogus regum debellatoꝝ a filijs isrl. & primo regũ debellatoꝝ tpe moysi. 2°. regũ debellatoꝝ tpe iosue. ibi: Hi sunt reges terre quos percussit iosue. Circa p̃mum dicit sic: Hi sũt reges terre quos percusserũt filij israel. adhuc viuente moyse transiordanẽ ad solis ortũ. Jordanis enim fluui⁹ est terminus terre p̃missiõis a parte orientis: ut frequenter dictum est. & ideo terra que est ex parte illa est ad orientem terre p̃missionis. c Usq; ad torrentẽ ieboc. iuxta hunc torrentẽ fuit lucta iacob cum angelo: ut habet. Beñ. xxxij. d Usq; ad mare ceneroth. istud est mare quod in euangelio vocatur mare cenereth: & mare tyberiadis: & stagnũ geneçareth. sicut enim in latino nomina p̃pria idem significantia variant̃ a parte finis: sicut parisius & pariscos: sic & cenereth & ceneroth eundẽ locũ signãt. e Usq; ad mare deserti &c. J istud ẽ mare qõ dicit moztuum supra iij. ca. i fi. f Phasga &c. de reliquijs raphaim. i. gigantum: ꝑ ut habetur Deut. iij. ca. g Qui habitauit in astaroth. in alijs eni loc̃ bñ remanserũt alij gigantes: ut dictũ ẽ ca. pce. Lesa patent in lrã. b Hi sũt reges. Hic ponitur epilogus regũ quos p̃cussit iosue: & ꝑ lrã paucis exceptis. i Trãs iordanẽ ad occidentalem plagã. sicut dictũ est iordanis fluuius est termin⁹ terre p̃missiõis a pte orientis. & iõ tota terra p̃missionis est in occidẽte respectu ipsi⁹. k Rex gentiũ galgal alias galgath vn⁹. Iste dicit rex gentiũ. non q; oẽs gẽtes eẽnt sub dominio ei⁹: ẽ q; homines de diuersis gentibus & nationib⁹ habitabãt in regno eius: sicut in ciuitate parisiensi habitãt viri de diuersis gentib⁹. l Cap. xiij.

O sue senex. Hic incipit tertia pars p̃incipalis hui⁹ libri in qua agit de terre diuisione. & p̃ partes determinate singulis tribub⁹ assignant. 2°. ciuitates p̃ fugitiuis separant. ca. xx. 3°. ciuitates & suburbana leuitis dant. ca. xxj. Circa p̃mũ p̃mo agit de terre limitibus. 2°. de psonis diuidentibus. xiij. ca. 3°. de determinatis tribuũ partib⁹. xv. ca. Prima i duas q; primo describunt̃ termini terre diuidende. 2°. terre iam diuise ibi: Et nunc divide terram. Circa primum dicit: Josue senex p-

uectoq; etatis erat. q. d. scriptura: q; tẽpus erat diuidendi terram: quia dominus dixerat ei q; ipse diuideret eam: ut habetur supra. j. ca. m Terraq; latissima derelicta ẽ. cuius maior pars erat acquisita & aliqua pars acquirenda prout subditur: n Omnis videlicet galilea philistijm. In hebreo habet Omnes termini philistijm. galilea eni est in opposita parte terre promissionis: Contra. al'; versus aquilonem &c. plures enim terre & ciuitates in terra promissionis remanserũt aduersarijs filiozum israel ꝑ magnum temp⁹ pluribus de causis. Una fuit. q; filij isrl nõ erant adhuc in tanto numero q; possent totam terrã sufficiẽter populare. & iõ si subito fuissent adũsarij eozum deleti possent contra eos multiplicari feroces bestie: q; magis nocerent eis q; homines: & hec causa assignat Exo. xxiij. in fine. vbi dicit sic: Nõ eijciam eos a facie tua ãno vno: ne terra in solitudinẽ redigatur: & crescãt quotidie cõtra te bestie &c. Secunda causa fuit: ut filij isrl habentes aduersarios prope se exercerentur in prelio: & non fierent ignaui: sicut solent homines in longa pace fieri. Tertia causa fuit: ut essent homines solliciti seruare mãdata dei: quia quãdo ea transgrediebantur. ab aduersarijs sibi propinquis affligebantur: & quando seruabant. eis dominabantur: ut patet ex decursu libri Judicum. & iste due cause tanguntur Judicum. iij. ca. in principio. vbi dicitur sic: Hec sunt gentes quas dominus dereliquit: ut erudiret in eis israelem. sequitur: Ut discerent filij israel certare cum hostibus & habere cõsuetudinem preliandi. & subditur ibidem: Dimisitq; eos ut in ipsis experiretur israelẽ & vtrũ audirent mãdata domini que preceperat patribus eozum ꝑ manum moysi an non. Igitur enumerat hic plures ciuitates & loca que non erant adhuc acquisita filijs israel ex causis predictis. & patet littera. hoc excepto quod sequitur: o A fluuio turbido qui irrigat &c. hic est nilus qui irrigat terram egypti:

Lepit ergo iosue omnem terrã sicut locut⁹ est dñs ad moysen: & tradidit eam in possessionem filijs israel ꝑm partes & tribus suas: quieuitq; a terra a prelijs.

J sunt reges XII quos percusserunt filij israel & possederũt terram eozum transiordanẽ ad solis ortum a torrẽte arnon vsq; ad montem hermon: & omnẽ orientalem plagã que respicit solitudinem. Seon rex ãmoreozũ qui habitabat in esebon: dominatus est ab aroer que sita est super ripam torrentis arnõ: & medie partis i valle: dimidieq; galaad vsq; ad torrẽtem ieboc qui est terminus filioꝝ ãmon: & a solitudine vsq; ad mare ceneroth cõtra orientem & vsq; ad mare deserti qd̃ est mare salsissimum. ad orientalem plagam per viã que ducit bethsimoth: & ab australi parte que subiacet aseroth vsq; phasga: termin⁹ og regis basan: de reliquijs raphaim qui habitauit in astaroth & i edrai & dominatus est in monte hermon & in salecha atq; i vniuersa basan vsq; ad terminos gessuri & machati & dimidie partis galaad ad terminos seon regis esebon. Moyses famulus domini & filij israel percusserunt eos: tradiditq; terrã eoꝝ moyses in possessionem rubenitis & gaditis & dimidie tribui manasse. Hi⁹ sunt reges terre quos percussit iosue & filij israel trans iordanẽ ad occidentalẽ plagam a baalgad in campo libani vsq; ad montem libani cuius pars ascẽdit in seir. Tradiditq; eã iosue in possessionẽ tribub⁹ israel: singulis partes suas: tã i mõtanis q̃m in planis atq; cãpestrib⁹. In aseroth & i solitudine ac in meridie ethe⁹ fuit & ãmoreus: chananeus & pherezeus: eueus & iebuseus: Rex hiericho vnus. Rex hay q̃ est ex latere bethel vnus. Rex hierusalem vnus. Rex ebron vnus. Rex hierimoth vnus. Rex lachis vnus. Rex eglon vnus. Rex gazer vn⁹. Rex dabir vnus. Rex gader vn⁹. Rex herma vnus. Rex hereth vn⁹. Rex lebna vnus. Rex odollã vnus. Rex maceda vnus. Rex bethel vnus. Rex taphua vn⁹ Rex ofer vnus. Rex affec vn⁹. Rex saron vnus. Rex madan vnus. Rex asor vnus. Rex sameron vnus. Rex acsaph vn⁹. Rex thenach vnus. Rex mageddo vnus. Rex cedes vnus. Rex iachanen carmeli vnus. Rex dor & prouincie dor vnus. Rex gentium galgal vnus. Rex tharsa vnus. Omnes reges triginta vnus. XIII

O sue senex ꝑuectoq; etatis erat: & dixit dominus ad eũ: Senuisti & longeuus es terraq; latissima derelicta est: que necdum sorte diuisa est: oís videlz galilea philistijm & vniuersa gessuri: a fluuio turbido q̃ irrigat egyptũ vsq; ad tminos accharon ꝓ aq̃lonẽ: terra chanaan q̃

⁊ inde ita Zbit admixtionē terre: ex quo fit turbidus. cōcludit tamē de habitatoribus istorum locorum ⁊ ciuitatū. a Ego sum qui delebo eos a facie filiorum israel. sicut deleui habitatores ciuitatum ⁊ locoꝝ iam acquisitorum: ut p3 ex supradictis. b Veniat ergo in partē hereditatꝫ israel. ita ꝙ diuidatur tribubus: sicut illa que est acquisita. c Et nunc diuide terrā. hic consequenter describūtur termini terre iam diuise per moysen añ ꝓ filij israel transirent iordanem. ⁊ primo describuntur in generali. secūdo in speciali applicando ad tribus. ibi: Dedit ḡ moyses. Circa primam partem primo cōtinuat dicta dicendis dicens: Et nunc diuide terrā .s. immediate supra descriptā. d Mouē tribubus ⁊ di. tri. manasse. q̄ adhuc non acceperāt possessiones determinatas. e Cū qua. s. tribu manasse ḡtū ad alterā medietatē: Rubē ⁊ gad possederunt terram quā tradidit eis moyses. Cetera patent vsq̄ ibi: f Ipse fuit de reliquijs raphaim. i. gigantū ꝑm ꝙ dicit Deut. iij. Solus q̄ppe og rex basan restiterat de stirpe gigantū. qd̄ est intelligēdū de illis qui habitabant in astaroth ⁊ in edrai: i alijs enim terris bene erāt gigātes: ut in ebron ⁊ gaça ⁊ geth ⁊ azoto ut dictum est supra. xj. ca. cetera patēt in lrā. g Dedit ḡ moyses. hic ꝓnter describunt termini terre iam diuise per moysen in speciali applicādo ad duas tribus ⁊ dimidiū. ⁊ ꝑ

in q̄nq̄ regulos philistiim diuidit gazeos ⁊ azotios ascalonitas getheos ⁊ accharonitas Ad meridiem vero sunt euei: omnis tra chanaan: ⁊ maara sidoniorum vsq̄ afeca ⁊ terminos amorrei eiusq̄ confinia: libani quoq̄ regio cōtra orientem abaalgad sub monte hermon donec ingrediaris emath. Omnium qui habitabant in mōte a libano vsq̄ ad aquas masserephot vniuersiq̄ sidonij Ego sum qui delebo eos a facie filiorum israel. Veniat ergo in partem hereditatis israel sicut precepi tibi. Et nūc diuide terram in possessionē nouē tribubus ⁊ dimidie tribui manasse: cum qua ruben ⁊ gad possederunt terram quam tradidit eis moyses famulus dñi trans fluēta iordanis ad orientalem plagam ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon ⁊ i vallis medio: vniuersaq̄ cāpestria medaba vsq̄ dibon: ⁊ cunctas ciuitates seon regis amorrei qui regnauit in esebon vsq̄ ad terminos filioꝝ amon ⁊ galaad ac terminum gessuri ⁊ machati ⁊ omnem montem hermon ⁊ vniuersā basan vsq̄ salecha: omne regnū og in basan qui regnauit in astaroth ⁊ edrai: ipse fuit de reliquijs raphaim: percussitq̄ eos moyses atq̄ delenit. Noluerunt autē q̄ dispergere filij israel gessuri ⁊ machati ⁊ habitauerunt in medio israel vsq̄ in presentem diem. Tribui aūt leui non dedit possessionem: sed sacrificia ⁊ victime domini dei israel: ipsa est ei hereditas sicut locutus est illi. Dedit ergo moyses possessionē tribui filioꝝ ruben iuxta cognationes suas. Fuitq̄ terminus eorum ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon: ⁊ in valle eiusdem torrētis media: vniuersam planitiē que ducit medaba ⁊ esebon: cunctosq̄ viculos earum qui sunt in campestribus: dibon q̄z ⁊ abamothbaal ⁊ oppidum baalmaon ⁊ gessa ⁊ cedimoth ⁊ mephet ⁊ cariathaim ⁊ sabama ⁊ sarathasar: in monte cōuallis bethphogor ⁊ aseroth phasga ⁊ bethasimoth omnes vrbes campestres: vniuersaq̄ regna seon regis amorrei q̄ regnauit in esebon: quem percussit moyses cum principibus madian: euei ⁊ recen ⁊ sur ⁊ vr ⁊ rebe duces seon habitatores terre: ⁊ balaam filium beor ariolum occiderunt filij israel gladio cū ceteris interfectis: factusq̄ est terminus filiorū ruben iordanis fluuius. Hec est possessio rubenitarum per cognationes suas vrbiū ⁊ viculoꝝ. Dedit q̄ moyses tribui gad ⁊ filijs eius per cognationes suas possessionem: cuius hec diuisio ē. Terminus gazer ⁊ omnes ciuitates galaad ⁊ dimidiam partē terre filioꝝ amon vsq̄ aroer que ē cōtra rabba: ⁊ ab esebon vsq̄ ramoth: masphe ⁊ bethanim ⁊ amanaim vsq̄ ad terminos dabir. In valle quoq̄ betharan ⁊ bethnemra ⁊ soccoth ⁊ saphon reliquam partē regni seon regis esebon. Mui quoq̄ finis iordanis ē vsq̄ ad extremam partem maris cenereth trans iordanē ad orientalē plagam. Hec est possessio filiorum gad per familias suas ⁊ ciuitates ⁊ ville earū. Dedit ⁊ dimidie tribui manasse filijsq̄ ei iuxta cognationes suas possessionē: cuius hoc principium est. Amanaim: vniuersam basan ⁊ cuncta regna og regis basan: omnesq̄ vicos iabir qui sunt in basan sexaginta oppida ⁊ dimidiam partem galaad: ⁊ astaroth ⁊ edrai vrbes regni og in basan. filijs machir filij manasse dimidie parti filiorū machir iuxta cognationes suas. Hanc possessionē diuisit moyses in campestribus moab trans iordanem contra biericho ad orientalem plagam. Tribui aūt leui nō dedit possessionem:

ḡtum ad tribū ruben 2. ḡtum ad tribū gad ibi: Dedit q̄ moyses tribui gad. 3. ḡtū ad dimidiam tribū manasse. ibi: Dedit ⁊ dimidie. ⁊ p3 lrā vsq̄ ibi: h Hec ē possessio &c. vrbium ⁊ viculorum. dicunt autem hic vrbes q̄ erant clause muris. viculi autē ⁊ ville dicunt que nō erant sic clause. i Dedit q̄ moyses tribui gad. hic consequenter describit terra in speciali ḡtum ad tribum gad. ⁊ patet littera ꝫ excepto quod subdit: Et dimidiam partem terre filiorum amon. contrariū autem buius videtur precipi Deut. ij. ca. vbi dicitur sic: Non dabo tibi aliqd de terra filiorum ammon: quia filijs loth dedi eam in possessionē Ad ꝫ respondent aliqui dicentes: ꝙ filij amon habebant duplicem terram: vnā quā dñs eis concesserat: aliam quam iuxta se violenter acquisierāt ⁊ istam secundā occupauerūt filij israel nō primā. sed hoc videt insufficienter dictū: tum quia etiam p̄mā acq̄sierant filij amon pugnādo cōtra gigātes: ⁊ expellendo eos inde violenter. licz ex adiutorio diuino: ut habetur Deut. ij. tum quia preceptum erat filijs israel absolute ut non moverent prelium cōtra filios ammon: ⁊ ideo non est verisimile ꝙ terram ab eis actu possessam occuparent. iō aliter dicit Ra. Sa. ꝙ ista pars terre filiorū ammon possidebat actu a seon rege amorreorum qui eam abstulerat a filijs amon: sicut ⁊ a filijs moab abstulerat partem terre sue quam possidebant ut dr̄ Nu. xxj. Filij aūt israel occiderunt seon: ut ibidem dicit. ⁊ iō omnē terrā quā possidebāt acq̄sierunt sibi: licz ḡtum ad aliquas partes fuisset aliquādo filiorum moab ⁊ filioꝝ amon. k Tribui autem leui nō dedit possessionē. q̄ sustentabant de decimis p̄mitijs ⁊ oblationib⁹: dedit tamen eis vrbes ad habitandū ⁊ suburbana ad nutriēdū animalia. Et

Hec est qđ possederūt. Descriptis terre limitib⁹. hic consequent agit de ꝑtionis diuidentibus. 7 diuidit in duas partes. i partē ꝑncipalē 7 incidentalē 2°. ibi: Accesserūt itaq;. Circa ꝑmū dr: Hoc ē qđ possederūt 7c.] qđ supple diuidere. ꝑt continet ifra xv. ca. 7 lz hic dicat: possederūt. nō tm totū erat adhuc acqsitum rōnib⁹ ꝑdictis ca. ꝑce. b Quā dr. eis ele. sa. 7 ios. fi. nun. sequit: Sicut ꝑceperat dns. ut dr Nu. xxxiij. c Absq; leuitis q nihil terre acceperūt inter fratres 7c.] ius enī ꝑmogeniture ablatū fuit a tribu ruben ꝓpē peccatum suum: eo qꝫ ascēdit cubile patris sui: ut dr Gen. xlix. 7 trāslatū fuit ad tribū iuda ꝫtū ad dignitatē regiā: 7 ad tribum ioseph ꝫtū ad duplicē portionē q ꝑmogenitꝰ habebat. qđ ergo dr de filij ioseph succesſerunt leuitis. s. ad cōplendū numerum. xij. tribuū: q̄bus erat terra dividenda. sublata enī tribu leui que hereditatē habere nō debebat rōne ꝑdicta i fine xiij. ca. nō remanerent nisi. xj. nisi trib⁹ ioseph fuisset i duas diuisa. ꝓpē qđ iacob patriarcha manasse 7 ephraī filios ioseph cōstituit capita duaꝝ tribuū ut dr Gen. xlviij. d Accesserūt itaq;. h ē ps icidēntalis: in q̄ inc̄ ponitur petitio caleph cui moyses i spāli. pmiserat ebron. 7 iō videns qꝫ agebat de terre diuisione fecit mētionē de ꝓmissio sibi facta ne ēra sibi ꝓmissa alīi ꝓcederet. Circa qđ ꝑ ponit caleph petitio. 2°. petitiōis ipletio. ibi: Bñdixitq; ei ios. Circa ꝑmū dr: Accesserūt 7c. caleph beni erat bō magn⁹ 7 famos⁹ i illa tribu. 7 iō maiores de tribu iuda associauerūt eū q̄s fecit petitionē suā. put subdit e Locutusq; ē ad eū 7c.] dicūt hebrei qꝫ mortuo iephone pre caleph naturali: ceneç accepit matrē ei⁹ vroꝛē. 7 qz nutriuit eū vocat⁹ est inde ceneçe⁹. Alij vero dicūt qꝫ fuit frater ipsi⁹ ceneç iunior ipso. 7 qz mortuo patre ceneç habuit curā caleph inde dictus ē ceneçe⁹. j. Paral. iij. ca. dr qꝫ ex hiis fuit pater isti⁹ caleph qđ ē tenendū. 7 iō ꝑter dicit coiter qꝫ fuit binomius: tm i glosa hebraica. j. Paral. iiij. ca. dicit qꝫ caleph fuit frater iephone. i. divertēs quia diuertit se a consilio maloꝝ explorato. f Nosti qđ locutus sit dns 7c. qz dns dedit spiam mortis sup filios isrl q exierāt de egypto: excipiēs caleph 7 iosue: ut habet Nu. xiij. g Nūciauiq; ei qđ mihi verū videbat. s. qꝫ terra ꝓmissionis explorata posset cū dei adiutorio de facili obtineri. b Fratres aūt mei. i. alij exploratores ꝑter iosue. i Dissoluerūt cor populi. terrorē eis imittendo: ut habet Nu. xiij. k Jurauitq; moyses. nō inuenit⁹ scriptū in ꝓcedentibus: credendū est tm qꝫ sic fuit. ex quo scribit hic: l Terra quā cal. pes tuus erit p̄s. tua. 7 dicit pes tuus in singulari. quia sic dictū fuit supra Nu. xiij. ca. Caleph videns alios exploratores prece iosue inclinatos ad inducēdū populū ne intraret terrā ꝓmissionis. p aliquod tempus recessit ab eis: 7 venit solus in ebron: vbi erat sepultura patriarcharum principalium: orans ibi ut non discederet a veritate sicut alij exploratores: 7 iō moyses sub iuramēto ꝓmisit ei ebron i possessionē. m Quadraginta 7 q̄nq; anni sūt ex quo locut⁹ ē dns verbum istud ad moysen. hoc aūt fuit secundo anno egressionis de egypto: quia illo anno mēse secūdo decima die mensis recesserunt filij israel de mōte synai. 7 xxix. die mensis tertij venerunt i cadesbarne: ut dicit Rab. Sa. Et inde missi fūt exploratores: ut hic dicitur. 7 habetur Nu. xiij. Filij autem isrl fuerunt in deserto. xl. annis anteq; trāsirēt iordanem 7 pugnarent cōtra hiericho. si igitur ab istis. xl. annis subtrahatur primus annus anteq; mitterentur exploratores. remanent sex anni a transitu iordanis vsq; ad diuisionem terre per iosue: de qua fit hic sermo: quia tūc dixit caleph verbum istud. Et ex hoc patet quod supra dictum est. xj. ca. videlz qꝫ iosue sex annis pugnauit. ꝓ acqsitione terre añq; diuideret eam. n Hodie octogintaquinq; annorum sum sic valens ut eo valebam tempore. quod nō fuit factū virtute naturali: sed gratia dei speciali. o Da ergo mihi montē istum. scilicet ebron: ut patet ex his que sequunt. 7 sic patet quod supra dictum est. xj. ca. qꝫ licz iosue acquisiuisset ante ebron ꝫtum ad illam partem que erat in valle: non tamen ꝫtum ad illam partem montanam in qua erat fortalicium. p Quem pollicitus est dominus te quoq; audiente. scilicet per moysen ut supra dictum est. q In quo enacbim sunt. s. gigantes. ex quo patet qđ s. dictū ē. xj. ca. qꝫ iosue nō interfecerat oēs gigātes de ebron. r Si forte sit dns mecū. dicit forte: non ꝓpter dubitationē divine veritatis in sua ꝓmissione: sed propter variabilitatem libri arbitrij in homine: quia tales divine ꝓmissiones intelligende sūt sub cōditiōe. s. si homo cui fit ꝓmissio pseueret i bono. s Bñdixitq; ei iosue. Hic ꝑ ponit dicte petitionis cōcessio. cū dr: Bñdixitq; ei iosue. impcando sibi bona. t Et tradidit ei ebron in possessionē. ꝫtum ad partem acquisitā 7 ius acqrēdi ꝫtum ad alia. v Quia secut⁹ ē dns. referēdo veritatē de ēra ꝓmissiōis explorata.

quoniam dominus deus israel ipse est possessio eius ut locut⁹ est illi. XIIII

Hec est quod possederunt filij israel in terra chanaan] quam ꝑ dederunt eis eleazar sacerdos 7 ioſue filius nun 7 principes familiarū per trib⁹ israel: sorte omnia diuidētes sicut preceperat dominus in manu moysi nouē tribubus 7 dimidie tribui manasse. Duabus enim tribubus 7 dimidie dederat moyses trāſ iordanem possessionem absq; e leuitis q nihil terre acceperunt inter fratres suos: sed in eorū succesſerant locum filij ioseph: in duas diuisi tribus manasse 7 ephraim.] Nec acceperūt leuite aliā in terra ptē nisi vrbes ad habitandum 7 suburbana earum ad alenda iumenta 7 pecora sua. Sicut ꝑceperat dominus moysi: ita fecerunt filij isrl 7 diuiserunt terrā. Accesserūt ꝑ itaq; filij iuda ad iosue i galgala: locutusq; est ad eum caleph fili⁹ iephone ceneeus.] Nosti f quid locutus sit dominus ad moysen hominem dei de me 7 te in cadesbarne. Quadraginta annorum eram quando misit me moyses famulus domini de cadesbarne ut cōsiderarem terram: nunciauiq; g ei quod mihi verum videbat. Fratres h autem mei qui ascenderāt mecum dissoluerūt i cor populi: 7 nihilominus ego secutus sum dominum deum meum. Jurauitq; k moyses in dieillo dicens Terra l quam calcauit pes tu⁹ erit possessio tua 7 filioꝝ tuorū in eternum: quia secutus es dominum deum tuum. Concessit ergo dominus vitā mihi sicut pollicitus est vsq; in presentem diē. Quadraginta m 7 q̄nq; anni sunt ex quo locutus est dns verbum istud ad moysen quādo ambulabat israel per solitudinem: hodie n octogintaq̄nq; annorum sum sic valens ut eo valebam tempore quando ad explorandū missus sum: illius in me temporis fortitudo vsq; hodie pseuerat tam ad bellandum q̄ ad gradiendum. Da o q̄ mihi montem istum quem p pollicitus e dns te quoq; audiente: in quo q enacbim sunt 7 vrbes magne atq; munite: si forte sit dominus mecū 7 potuero delere eos: sicut promisit mihi Bñdixitq; r ei iosue: 7 tradidit ei ebron in possessionē: atq; ex eo fuit ebron caleph filio iephone ceneeo vsq; in p̄sentē diē: qꝫ secutus est dominū deū israel.

a Nomẽ ebron an. vo. cariatharbe. i. ciuitas quatuoꝛ. eo ꝙ quatuoꝛ patriarche ꝓncipales ibi sunt sepulti cũ suis cõiugibus. s. adam ⁊ eua: abrahã ⁊ sara: ysaac ⁊ rebecca: iacob ⁊ lya. uel ꝓpter quatuoꝛ gigãtes ibi sepultos: ut plenꝰ fuit dictũ Beñ. xxiij. Alij aũt dicũt ꝙ vocata ẽ cariathbarbe. i. ciuitas arbe qui dñatus fuit ibi: ⁊ a q̃ reuerſi sunt gigantes alij. ⁊ huic dicto cõsonat qđ dr̃ Ios. xv. ca. Caleph uero filio iephone dedit partẽ in medio filioꝝ iuda: sicut ꝓceperat ei dñs. cariathbarbe. i. ciuitas arbe pris enach ipsa ẽ ebron. Pot aũt dici. ꝓ pdictoꝝ concordia ꝙ ab infidelibus vocata est cariathbarbe, ꝓpt ꝙ quatuoꝛ gigãtes ibi sepultos: ⁊ ꝓpt nomẽ ꝓtiũ illi⁹ q̃ ibi dñat⁹ fuit. a fidelibus uero vocata est cariathbarbe, ꝓpt ꝙ quatuoꝛ ꝑriarchas ꝓncipales ibi sepultos. b Adam maxi. ibi inꝫ enachim situs ẽ, adã ẽ nomen cꝰ: ⁊ significat hominẽ: ut dictũ est Beñ. j. tamẽ aꝑopatũ fuit ꝓmo homini Dicũt igit aliqui ꝙ hic teneꝫ adã ꝓut est nomẽ aꝑopriatũ ꝓ ꝓmo hoĩe ibidẽ sepulto: ut dictũ ẽ. Alij dicũt ꝙ accipiꝫ ꝑ illo gigãte noie arbe. Aliqui aũt hebrei dicũt ꝙ accipiꝫ ꝑ abrahã ibi sepulto. ut baꝛtur Beñ. xxv. qui fuit maxime reputationis i illo loco: ut dr̃ Beñ. xxiij. vbi ꝛe ipso dr̃: ꝓnceps rei es apud nos. c Et terra ceſſauit a ꝓeliis. s. cõmunibus: non tamẽ a particularib⁹: ut dictũ est in fine ca. ꝓcedentis. d Cap. xv.

Hic sors filioꝝ iuda. Postq̃ actũ est ꝛe ꝓmis terrã diuidentibus. hic cõsequẽr agit ꝛe partib⁹ assignatis singulis tribub⁹. ⁊ ꝓmo ꝛe assignatione terre tribui iuda: quia erat trib⁹ regia. 2°, ꝛe assignatione terre filijs ioseph: q̃ succeſſit filijs ruben in iure ꝓmogeniture q̃tũ ad duplicẽ portionẽ. xvj. ca. 3°, ꝛe assignatiõe ẽre septẽ alijs tribubus. xviij. ca. Circa primum primo assignatur terra tribui iuda in gnãli. 2°, in speciali ipsi caleph. ibi: Caleph uero. 3°, ꝛeſcribit numerus ciuitatũ. ibi: Erãtq̃ ciuitates. 4°, conditio habitatoꝝ. ibi: Jebuseũ aũt. Prima ps diuidit in quatuoꝛ: ꝑm ꝙ terra ꝛeſcribit ꝑm quatuoꝛ eius latera. s. australe: orientale: aquilonare: ⁊ occidentale. ⁊ patebũt partes ꝓsequẽdo. Circa primũ dicit: Jgit sors filioꝝ iuda ꝙ cognationes suas. i. familias. e Jsta fuit a termino eodem ꝛẽ, hoc dicit ad ꝛesignandũ in quo situ sors iuda fuerit reſpectu aliarũ sortiũ. q. fuit in parte meridionali terre ꝓmissionis: ad quã partẽ erãt egyptij eoꝝ aduersarij: ut sic trib⁹ iuda q̃ erat bellicosioꝛ ceteris. parata eẽt reſistere eis. f Jnitiũ eius a sum. ma. salsissimi. istud est mare moꝛtuũ: ut dictũ est supra. ⁊ erat in angulo cõiũgente latus australe ⁊ oriẽtale. ⁊ iõ ab illo incipit ꝛeſcribere latus australe; quod ꝛeſcendebat ꝛersus occidentẽ. ⁊ iõ loca intermedia ꝛeſcribit. cum subditur: g Egredieturq̃. latera enim sortiũ non poterunt semp ꝛeſcribi ꝑm lineã rectã ꝓpter mõtes occurrentes: uel paludes uel aliud huiusmodi. ⁊ iõ dicit hic Egredieturq̃. s. linea ꝛeſcribens sortem iude a parte australi. b Contra ascensum scorpionis. mons quidã est: vbi sunt scorpiões i abũdãtia. ⁊ ad illũ mõtẽ icludẽdũ intra sortẽ iude flectebat linea ꝛeſcribẽs ꝓcessus austrũ. ⁊ vbicũq̃ in ꝛeſcriptione sortiũ vtitur scriptura hoc ꝛerbo egreditur. ꝛergit uel reflectitur: uel aliquo huiusmodi. intelligẽdum est ꝙ linea ꝛeſcribens sortem aliquã flectitur a sua rectitudine ad vnã partem uel ad aliam. i Et ꝑtransit in syna. iste nõ est mons synai qui in pluribus locis i scriptura vocatur syna: quia sors iude nõ ibat vsq̃ ad illũ locũ sed significat ꝛeſertũ syn: ꝛe quo facta est mẽtio in ꝓncipio hui⁹ sortis: ⁊ hoc magis ꝓ̃ in hebreo quia syna qñ accipitur ꝓ mõte synai in quo data est lex scribitur ꝑ samech litteram in ꝓncipio ꝓout autẽ accipiꝫ ꝓ ꝛeſerto syn: scribiꝫ ꝑ sade. k Peruenies ad ꝛo. egypti. b ẽ nil⁹ ꝑm aliquos ⁊ ꝑm alios est quidã tozzes q̃ vocaꝫ riuocozula q̃ ẽ i termino australi ẽre ꝓmissiõis. l Erũtq̃ ter. el⁹ mare magnũ. i. mare mediterraneũ: qõ claudit terrã ꝓmissionis a parte occidentis: ⁊ sic patet ꝛeſcriptio lateris sortis iude australis ab oriẽte in occidentẽ. m Ab oriente uero. hic ꝛeſcribiꝫ latus oriẽtale. cũ dr̃. n Erit initiũ mare salsissimũ. quia sicut dictũ est facit angulũ terre ꝓmissionis in cõiũctione lateris australis ⁊ orientalis. o Vsq̃ ad extrema iordanis. i. vsq̃ ad locũ illũ vbi iordanis fluui⁹ intrat mare moꝛtuũ: tantũ eni ꝓtendiꝫ latus sortis iude oriẽtale ꝓcedẽdo ab austro ꝛersus aq̃lonẽ. Cõsequenẽ ꝛeſcribit latus aq̃lonare dicẽs: p Ascenditq̃ terminus. q. trãsit ꝛersus bierusalẽ: q̃ ẽ in altiozi loco terre ꝓmissionis. iõ subdiꝫ: q Et erũt exitus eius ad fontẽ rogel q̃ est, ꝓpe bierusalẽ: ut habeꝫ. iiij. Reg. j. hebrei dicũt: Ad fontẽ fullonis. ita ꝙ rogel ꝑm eos non est nomen, ꝓtiũ: sed cœ: ibi eni fullones lauant ꝛestes: ⁊ ꝑm b dicit. iiij. Reg. xviij. Venerunt bierusalẽ ⁊ steterũt iuxta aqueductũ piscine superioris que ẽ i via agri fullonis. r Ex latẽ iebusei ꝛc. ⁊ dixit: Ex latẽ ad meridiẽ q. linea diuidẽs sortẽ iude a sorte beniamin, ꝓcedẽs ꝛe oriẽte i occidẽtẽ i latere aq̃lonari ꝛeclinabat ad ꝑtẽ meridionalẽ iuxta bierusalẽ: ⁊ sic bierusalẽ erat extra lineã illã in ꝑte aq̃lonari vbi erat sors beniamin: non tamen totam: sed ꝙtum ad illam partem in qua postea fuit fundatũ templũ ⁊ altare holocausti ꝙ ꝑm omnes expositores fuit in sorte beniamin. s Cariathbiarim. id est vrbs siluarum: istud vrbs siluarum non est in hebreo: sed additum est a translatoꝛe ad ostendendum interꝓetationem huius nominis cariathbiarim. Cariath enim idem est quod ciuitas: iarim siluę. t Et peruenit cõtra aquilonẽ partis accharon ex latere ꝛẽ. hoc non dicitur hic: eo ꝙ linea ꝛeterminans latus istud procedat recte ꝛersus aquilonẽ: quia linea ꝛeſcribens latus aquilonare trãsit ab oriente in occidentẽ. ꝑ q. in hoc loco linea

Nomen[a] ebron antea vocabatur cariathbarbe. Adam[b] maximus ibi inter enachim situs ẽt: ⁊ terra ceſſauit a ꝓeliis. xv

Situr[c] sors filioꝝ iuda ꝓ cognatiões suas ista[d] fuit: a termino edom vsq̃ ad ꝛeſertũ syn ꝑ meridiem ⁊ vsq̃ ad extremã partem australis plage. Jnitium[e] eius a sũmitate maris salsissimi ⁊ a lingua eius que reſpicit meridiem: egredieturq̃[f] contra[b] ascensum scorpionis ⁊[i] ꝑtrãsit in syna: ascenditq̃ in cadesbarne ⁊ peruenit in esrom ascẽdens ad adaram ⁊ circuiens cariathaa: atq̃ inde ꝑtransiẽs in asemona ⁊ peruenies[k] ad torrentem egypti: eruntq̃[l] termini eius mare magnum. Hic erit finis meridiane plage. Ab[m] oriente uero erit[n] initium mare salsissimũ vsq̃[o] ad extrema iordanis: ⁊ ea que reſpiciunt aquilonem a lingua maris vsq̃ ad eundem iordanis fluuiũ: ascẽditq̃[p] terminus in bethagla ⁊ transit ab aquilone in bethara/ba: ascendens ad lapidem boem filij ruben: ⁊ tendens vsq̃ ad terminos ꝛebera ꝛe valle achoꝛ contra aquilonem reſpiciens galgala que est ex aduerso ascensionis adommim ab australi parte torrentis: transitq̃ aquas que vocantur fons solis: ⁊[q] erunt exitus eius ad fontem rogel: ascenditq̃ per conuallem filij ennon ex[r] latere iebusei ad meridiem: hec est bierusalem: ⁊ inde se erigens ad ꝛerticem mõtis qui est contra iebennon ad occidentem in sũmitate vallis raphaim cõtra aquilonem: ꝑtransitq̃ a ꝛertice montis vsq̃ ad fontẽ aque neptboa: ⁊ peruenit vsq̃ ad vicos montis ephron: inclinatq̃ in bala que est cariathbiarim[s]. i. vrbs siluarum: ⁊ circuit ꝛe bala contra occidentem vsq̃ ad mõtem seir: transitq̃ iuxta latus montis iarim ad aquilonẽ in chesalon: ⁊ ꝛeſcẽdit in bethsames: trãsitq̃ ithãna: ⁊[r] ꝑuenit ꝓ aq̃lonẽ ꝑ tis accharõ ex latere inclinatq̃ secrona ⁊ trãsit mõtẽ

predicta a sua rectitudine flectitur versus aquilonē. iō subditur a Et magni maris contra occidentem fine concluditur. mare magnum hic vocat mare mediterraneum: ut supra dictū est. vbi terminat latus aquilonare sortis iude: & incipit latus occidentale. latus enim occidentale sortis iude est totū sup illud mare: quod etiā claudit totam terram promissionis a parte occidentis & sic patet descriptio quarti lateris sortis iude. b Caleph vero. Hic consequenter describitur sors iude in speciali quantum ad ipsū caleph: qui cepit partē specialem ut dictum ē ca. xiiij. & hic repetit: & patet lrā ex predictis vsq; ibi: c Venit ad habitatores dabir que prius vocabat cariathsepher. i. ciuitas lrārum. hoc est additum a translatore ad ostendendū interpretationem hui⁹ nominis cariathsepher: qz cariath interpretat ciuitas: sepher scriptura uel liber. Dicunt autē hebrei q̄ ideo sic vocata est ista ciuitas: eo q̄ othoniel qui istam ciuitatē cepit: ut statim subditur: aliqua legis capitula: q̄ obfuscata & deleta fuerant tpe luctus moysi ibidem reparauit. sed hoc patet ficticiū: qz hoc est manifeste contrariū textui. vbi dr: Venit ad habitatores dabir que prius vocabatur cariathsepher. si aūt dictū hebreorū esset verū diceret econuerso: Venit ad habitatores cariathsepher que prius dabir vocabatur: & ideo oportet dicere q̄ alia ratione vocabatur cariathsepher. i. ciuitas lrārum anteqū othoniel & caleph venirent illuc: utpote qz ibi inuente fuerant lrē quibus vtebant chananei habitatores terre: vel quia ibi vigebat studiū alicuius scientie: uel aliqd huiusmodi. d Dedit autē ei axam filiam suam vxorem. hoc videt esse contra legem Leuit. xviij. vbi prohibet matrimoniū inter filium alicuius & sororem eiusdem: sm q̄ ibi dicit: Turpitudinē sororis patris tui non reuelabis: & in eodem gradu sunt frater alicui⁹ & filia eiusdem. Othoniel autē hic dicitur frater caleph: & ideo cōtra legē videt q̄ accepit eius filiā. Ad hoc dicunt aliq̄ q̄ caleph ignorans eventū telli futurū s. q̄ othoniel frater eius uellet pcutere cariathsepher. dixit publice & in generali illud qō p̄mittit hic: Qui pcusserit cariathsepher dabo ei axam filiā meā vxorem. post factū uero ex quadam magnificētia noluit retractare dictū suum: sicut & iepte uoluit implere votum suū de immolatione filie sue: sicut batet Judic. xj. sed istud nō videt verū. tū qz caleph erat vir sanctus & bonus: ut dictū est ca. xiiij. & iō nō est verisimile q̄ fecisset q̄ legē. tum qz othoniel fuit vir sanctus & bonus: sm q̄ dr Judic. iij. Suscitauit eis saluatorem othoniel. & sequit: Fuit q̄ in eo spiritus dñi & iudicauit israel. & iō nō est verisimile q̄ uellet cōtra legē vxorem accipere. ꝓpter hoc dicunt alij q̄ cenez pater othoniel fuit frater ipsi⁹ caleph: ut dictū ē supra. xiiij. ca. & sic othoniel fuit nepos ei⁹ & p cōsequēs nō fuit contra legem q̄ acciperet eius filiā: qz iste gradus in lege nō fuit prohibitus. Qz aūt othoniel dicit hic frater caleph: hoc est eo modo loquendi: quo loth dicit frater abrahā Gen. xiij. q̄ tñ erat ei⁹ nepos: ut patet ibidē Potest etiā dici. probabiliter ut videt: q̄ licz othoniel esset frater caleph: nō tamen peccauit accipiendo neptē suā: nō enim hoc ē p̄ legē nature. qz abrahā accepit saraī filiā fratris sui aram. nec ē p̄ legē moysi exīsse: & tm hoc dr ex quadā argumentatione: ut dictū est: sed argumentū non videt valere qz in prohibēdis gradibus attenditur reuerētia nature: uxor aūt est subiecta viro & non econuerso. & ideo magis est cōtra reuerentiam nature q̄ amita sit uxor nepotis sui: q̄ q̄ neptis sit uxor auunculi. Item in lege moysi vir & mulier nō erāt ad paria in p̄tendo matrimoniū: qz licitū fuit uiro habere plures uxores simul non aūt mulieri q̄ haberet plures viros. & iō nō sequit: q̄ si fuerit prohibitū matrimoniū inter amitā & nepotē: q̄ ex hoc fuerit. prohibitum matrimoniū inter auunculū & neptē nisi aliunde inueniat expressum. e Que cū pergeret simul suasa ē a viro suo tē. In hebreo dr: Que cū pgeret icitauit eū i. virū suū ad petendū agrū a caleph. Et vtrūq; fuit verū: qz ipsa primo incitauit virū suū ad petendū agrū a caleph: & ille psuasit ei q̄ ipsamet faceret: qz cōuenienti⁹ erat q̄ ipsa preteret hoc a patre. ꝓtio q̄ vir suus. f Suspirauitq; sedēs i asino. hebrei dicūt: Lapsa ē de sup asinū: qz subito. uolūtarie tñ descendit de asino ut poneret se ad pedes patris sui ut sic facilius impetraret. g Terrā australē & arentē. i. infructiferā. ꝓpter siccitatē. h Dedit itaq; ei caleph irri. supe. & inferi⁹. qz dedit ei terrā sic dispositā q̄ in parte superiori erat irriguū fontis: & similiter i parte inferiori. i Erātq; ciuitates. Hic plēnē describit numer⁹ ciuitatū q̄ erāt i sorte iude & pzlrā vsq; ibi: k Octo ciuitates. xxix. In hebreo batet Octo ciuitates. xxix. q̄ sm veritatē tot remānserunt & non plures filijs iuda. Alie aūt q̄ fuit vltra istū numerū assignate fuerūt tribui symeon postea: ꝓpter quod aliq̄ hic enumerate enumerant postea i sorte symeon. s. terrā de: meloda: siceleth: & aliq̄ alie: ut videbit j. xix. ca. sequit: l Arbes. xiiij. in lrā ponunt. xv. & vna est binomia & iō putat aliq̄ due. s. taphua & etban. m Lachis. ista ē alia ciuitas a illa quā ceperūt filij dan: q̄ pri⁹ vocabat lachis: & p⁹ ea notata ē dan ab eis ut dr Judic. xviij. qz illa lachis sita ē i ēmino aquilonari ētre. pmissionis: ista aūt lachis de q̄ fit hic mētio ē i pte australi eiusdē. qz erat ibi sors iude. ut dictū ē. vñ i hebreo illa

baala: peruenitq; in gebneel: & magni maris cōtra occidentem fine concludit. Hi sunt termini filioꝝ iuda p circuitum in cognationib⁹ suis. Caleph vero filio iephone dedit partē in medio filiorum iuda sicut p̄ceperat ei dominus: cariatharbe patris enach ipsa ē hebron: de quo leuitq; ex ea caleph tres filios enach: sesai & hayman & tholmai de stirpe enach: atq; inde conscendens venit ad habitatores dabir que prius vocabat cariathsepher. i. ciuitas litterarum. Dixitq; caleph: Qui percusserit cariathsepher & ceperit eam: dabo ei axam filiā meam vxorem. Cepitq; eā othoniel filius cenez frater caleph iunior: deditq; ei axam filiā suā vxorē Que cum pergeret simul: suasa est a viro suo ut peteret a patre suo agrum: suspirauitq; ut sedebat i asino. Cui caleph: qd habes inquit: At illa respondit Da mihi benedictionē. Terrā australem & arentē dedisti mihi: iunge & irriguam. Dedit itaq; ei caleph irriguū superius & inferius. Hec est possessio tribus filiorum iuda p cognatio-

nes suas: erātq; ciuitates ab extremis partibus filioꝝ iuda iuxta terminos edom a meridie: cabseel & eder & iagur & cina & dimona & adada & cedes & esor & iethan siph & telem & baloth asor noua & carioth esrom: hec est asor amansame & melo da & asergadda & assemoth & bethfeleth & aserual & bersabee & baçiothbia & abala & bume sem & heltholad & exul & erma & siceleth & medemena & sen sennalebaoth & selim & abenrēmon: omnes ciuitates triginta nouem & ville earum. In cāpestribus vero estaol & saraa & asena & açone & engānim & taphua & enaym & hierimoth & adulamsocho & açecha & sarim & adithaym & gedera & giderothaim: vrbes quatuordecim & ville earum. Sanan & adasa & magdalgad & delean & masepha & iectel lachis & baschat & eglon tebbon & leemas & cethis & gideroth & bethdagon & naama & maceda: ciuitates sedecim & ville earū. Labana & ether & asan iepta & esna & nesib & ceyla & achzib & maresa: ciuitates nouem & ville earum.

q̄ capta fuit a filijs dan vocat lais: ut dicet Judic. xviij. a Aecharon cū vicis. iste ciuitates adhuc nō erant capte tamen ceciderunt sub diuisione: ut dictum est supra. xij. ca. b Cariathbaal hec est cariathiarim vrbs siluarum. vocata est autem cariathbaal: quia ibi fuit idolum baal. Gentiles enim colebant cōmuniter in siluis: uel prope siluas ⁊ propter hoc fuit prohibitum filijs isrl ne plantarēt arbores iuxta altare dñi: ut habet Deut. xvj. ca. ne essent similes idolatris c Jebuseū aūt, hic describit cōditio cohabitatoꝝ cū dr: Jebuseum aūt habitatoꝝ hierusalē. Dicunt expositores nostri cōmuniē q̄ isti fuerūt de genere iebuseorum: ⁊ tenuerūt vnā fortaliciū in hierusalem quod non potuerūt filij iude expugnare. ⁊ iō habitauerunt cum eis in eadē ciuitate. Debrei autem dicunt q̄ isti dicti sunt iebusei: non quia essent de genere iebuseorum: sed quia habitabant in hierusalē que altero noie vocabat iebus: ut habetur Judic. xix. sed descenderūt de abimelech qui fuit rex gerare cū q̄ abrahā iniit fedus firmatum iuramēto: ut habetur Gen. xxj. ⁊ propē istud iuramētū seruandū non potuerunt filij iuda eos expellere: quia iuramentū illud fuerat vsq̄ ad certū tempus: quod adhuc non transierat: tamen dauid postea eos expugnauit: ut habetur. ij. Reg. v. ca. quia tempus dicti federis tunc transierat: de quo fedele dicetur plenius quando veniemus ad locum illum. d Cap. xvj.

Ecidit quoq; sors filioꝝ ioseph. Dic consequenter describitur assignatio terre filijs ioseph. ⁊ primo describit dicta assignatio. secūdo assignationis dilatatio. versus finē. xvij. ca. ibi: Locutiq; sunt filij ioseph. Prima in duas. quia primo assignatur sors tribui ephraim. secundo dimidie tribui manasse. in principio. xvij. capituli. prima adhuc in duas. quia primo ponitur sortis ephraim descriptio. secundo precepti domini transgressio. ibi: Et nō interfecerunt. Circa primum sciendum q̄ descriptio istarū sortium per determinata loca ⁊ ciuitates non est bene intelligibilis illis qui non viderunt terram promissionis uel saltem eius descriptionem depictam: verūtamen tales descriptiones in pluribus deficiunt apud hebreos ⁊ latinos ⁊ ideo in descriptione istarum sortium intendo breuius pertransire. exponendo aliqua vocabula. Legatur ergo littera ut iacet vsq̄ ibi: e Et egreditur de bethel luçam. Eadem est ciuitas luça ⁊ bethel. ut dicitur infra. xviij. capitulo. quomodo ergo fit egressus de vna in aliam. Dicendum q̄ primo fuerunt due: postea vero simul coniuncte: quia propinque ⁊ parue erant ita q̄ in particulari retinebant sibi nomina propria. ⁊ sic erat egressus de vna in aliam fm partes: sicut tota parisius dicitur ciuitas parisiensis: ⁊ tamen speciali nomine illud quod est intra duos pontes dicitur ciuitas respectu aliarum partium: q̄ antiquitus extra pontes nihil erat: ⁊ ideo illi qui adhuc sunt extra quādo vadunt intra pontes: dicunt eamus in ciuitatem. ⁊ eodem modo illi qui exeunt locum contentum intra pontes dicuntur egredi ciuitatem. f Pertransitq; contra mare in vallem barundineti. sic autem nominatur vallis illa: q̄ ibi crescunt barundines in copia. g Suntq; egressus eius in mare salsissimum. i. versus locum illum vbi iordanis cadit in mare mortuum: quod etiā vocatur salsissimum: ut dictum est supra. Sors tamen ephraim non attingit vsq̄ ad locum illum. imo sūt alique sortes intermedie: ut videbitur infra. h Urbesq; separate sūt filijs ephraim in medio possessionis filiorum manasse hoc non est intelligendum q̄ alique ciuitates ephraim essent extra sortem suam que essent site in sorte manasse. sed sicut supra dictum est ca. xv. linea diuidens inter duas sortes non semper procedebat fm rectitudinem: sed aliquando flectebatur ad vnam partē uel ad aliam propter causas supra dictas. capitulo. xv. Et ideo aliquando contingebat q̄ vna sors fm aliquē sui angulum subintrabat sortem sibi coniunctam: ita q̄ in illo angulo erant alique ciuitates illius sortis: ⁊ ciuitates alterius sortis erant hinc ⁊ inde: ⁊ angulus dictus erat intermedius: sicut accidit frequēter in ripa maris: q̄ mare per modum cuiusdam sinus subintrat terrā: ita q̄ alique ville sunt intra hinc ⁊ inde: ⁊ mare subintrans terram est in medio: ⁊ hoc modo alique ciuitates ephraim erant in medio manasse. i Et non interfecerunt filij ephraim chananeum. Hic consequenter ponitur transgressio precepti: quia dominus preceperat illum populum interfici a filijs israel propter peccata sua: ut habetur Numeri. xxxiij. ⁊ in pluribus alijs locis: propter quod filij ephraim peccauerunt dimittendo aliquos de illo populo habitare in sorte sua sub tributo cupiditate ducti ad quam iudei erant proni.

Aecharon[a] cū vicis ⁊ villulis suis. Ab accharō vsq̄ ad mare oīa q̄ vergūt ad aq̄otū ⁊ viculos ei⁹. Aq̄ot[b] cū vicis ⁊ villulis suis. Gaça cum vicis ⁊ villulis suis vsq̄ ad torrentē egypti: ⁊ mare magnū termin⁹ ei⁹: ⁊ in monte samir ⁊ iecther ⁊ sochoth ⁊ edēna cariathsenna: ip̄ est dabir: anab ⁊ histhemo ⁊ anym gosen ⁊ olon ⁊ gylo: ciuitates vndecim ⁊ ville earū Mhaon ⁊ chermel ⁊ çiph ⁊ lochebe iesrael ⁊ iucadam ⁊ çanoe accaym gabaa ⁊ thāna: ciuitates decē ⁊ ville earum. Ithul ⁊ bethsor ⁊ hiedor mareth ⁊ bethanoth ⁊ heltbecen: ciuitates sex ⁊ ville earū. Cariathbaal[b] hec ē cariathiarim vrbs silua rum ⁊ arebba: ciuitates due ⁊ ville earū. In deserto betharaba meddyn ⁊ sacha ⁊ nebsan ciuitates salis: ⁊ engaddi ciuitates sex ⁊ ville earu. Fiunt simul centū q̄ndecim. Jebuseū[c] aūt habitatoꝝ hierusalē nō potuerūt filij iuda delere: habitauitq; iebuse⁹ cum filijs iuda in hierusalē vsq̄ in presentē diē.

Ecidit[d] quoq; XVI sors filiorū ioseph ab iordane contra hiericho ⁊ ad aquas eius ab oriente solitudo que ascendit de hiericho ad montē bethel. ⁊[e] egreditur de bethel luçam trāsitq; terminū archiataroth: ⁊ descēdit ad occidentē iuxta terminū iesleti vsq̄ ad terminos bethoron inferioris ⁊ gaçer: finiunturq; regiones eius mari magno: posse derūtq; filij ioseph manasses ⁊ ephraim. Et factus ē termin⁹ filioꝝ ephraim p cognationes suas ⁊ possessio eoꝝ cōtra orientē astaroth addar vsq̄ bethoron superiorē: egrediunturq; cōfinia in mare. Mhachmetath vero aquilonē respicit: ⁊ circuit terminos cōtra orientē in thanatselo: ⁊ ptransit a torrente ianoe: descenditq; de ianoe in athbaroth ⁊ noaratha: ⁊ pue nit in hiericho: egrediturq; ad iordanē de taphua: ptransitq;[f] cōtra mare i vallē harūdineti: suntq;[g] egressus ei⁹ in mare salsissimū. Hec est possessio tribus filioꝝ ephraim p familias suas vrbesq;[h] sepate sūt filijs ephraim in medio possessionis filioꝝ manasse ⁊ ville earū. Et[i] non interfecerūt filij ephraim chananeū q̄ habitabat in gaçer: habitauitq; chananeus in medio ephraim vsq̄ in diem hāc tributarius.

Ecidit autem sors. Hic cōsequenter scribitur sors dimidie tribus manasse. ⁊ primo repetit sors iam assignata prius vni medietati. secundo describit sors que assignabat alteri ibi: Salphaad vero. Circa primū dicitur: Cecidit aūt sors tribui manasse. b Ipse enī est primogenitus ioseph. s. sm etatē: sed ephraim fuit primogenitus sm dignitatem: quia iacob benedicēs eis pposuit ephraim immoztē ipsi manasse: ut hr Gen. xlviij. c Machir primogenito manasse ⁊c. ideo elegit sibi partem in terra primo acquisita p moysen. d Salphaad vero. Hic describitur sors dimidie tribus manasse. ⁊ primo ēptum ad mulieres. secundo ēptum ad viros. ibi: Et ceciderūt funiculi manasse. Circa primum sciendum q terra fuit diuisa sm capita virorū qui egressi sunt de egypto: inter quos fuit iste salphaad: qui nō habebat filios: ⁊ ideo ps sua fuit assignata filiabus suis de mandato domini: ut habet Nu. xxvij. Et hic repetitur idem ceptum: ut eis debita portio assignetur. e Deditq eis iuxta imperiū dñi possessionē in medio fratrū patris earū: ⁊ ceciderūt funiculi manasse dece absq tra galaad ⁊ basan trās iordanē. Filie enī manasse possederūt hereditatē in medio filiorū ei⁹. Terra aūt galaad cecidit in sortē filiorum manasse q reliqui erāt. Fuitq terminus manasse ab aser machmata que respicit sychem: ⁊ egredit ad dexterā iuxta habitatores fōtis taphue. Etenim in sorte manasse ceciderat terra taphue: q est iuxta terminos manasse] ⁊ filiorū ephraim. Descenditq terminus vallis harundineti in meridiē tendētis ciuitatū ephraim q in medio sūt

Ecidit aūt sors tribui manasse: ipse enī est primogenit⁹ ioseph: machir primogenito manasse patri galaad q fuit vir pugnator. habuitq possessionē galaad ⁊ basan ⁊ reliqs filiorū manasse iuxta familias suas: filijs abiezer ⁊ filijs helech ⁊ filijs hesriel ⁊ filijs sichem ⁊ filijs epher ⁊ filijs semida. Isti sunt filij manasse: filij ioseph: mares per cognationes suas. Salphaad vo filio epher filij galaad filij machir filij manasse: non erant filij sed sole filie: quarū ista sūt nomina: maala ⁊ noa ⁊ egla ⁊ melcha ⁊ thersa Venerūtq in cōspectu eleazari sacerdotis ⁊ iosue filij nun ⁊ principū dicentes: dñs pcepit p manū moysi ut daret nob possessio in medio fratrū nostroꝝ. Deditq eis iuxta imperiū dñi possessionē in medio fratrū patris earū. Et ceciderūt funiculi manasse vece absq tra galaad ⁊ basan trās iordanē. Filie enī manasse possederūt hereditatē in medio filiorū ei⁹. Terra aūt galaad cecidit in sortē filiorum manasse q reliqui erāt. Fuitq terminus manasse ab aser machmata que respicit sychem: ⁊ egredit ad dexterā iuxta habitatores fōtis taphue. Etenim in sorte manasse ceciderat terra taphue: q est iuxta terminos manasse] ⁊ filiorū ephraim. Descenditq terminus vallis harundineti in meridiē tendētis ciuitatū ephraim q in medio sūt iude fuit in parte australi terre promissionis: ut patet ex supradictis. n Et vtranq claudit mare. s. mediterraneū quia claudit totam terram promissionis a parte occidentis: ut supra dictum est. o Fuitq hereditas manasse in isachar ⁊ in aser. quia coniungebatur sortibus eorum: ⁊ sm vrbiū manasse. Termin⁹ manasse ab aq̄lone tendētis ⁊ exit⁹ eius pergit ad mare: ita ut possessio ephraim sit ab austro: ⁊ ab aquilone manasse: ⁊ vtrāq claudat mare: ⁊ cōiūgant sibi in tribu aser ab aq̄lone: ⁊ in tribu isachar ab oriēte. Fuitq hereditas manasse in isachar ⁊ in aser: bersan ⁊ viculi ei⁹: ⁊ iebblaan cū viculis suis: ⁊ habitatores dor cū oppidis suis: habitatores ēz endor cū viculis suis: filiiq habitatores thenach cū viculis suis: ⁊ habitatores mageddo cū viculis suis: ⁊ tertia pars vrbis nophech. Nec potuerūt filij manasse has ciuitates subuertere: sed cepit chanane⁹ habitare in tra sua. Postq aūt cōualuerūt filij israel: subiecerūt chananeos ⁊ fecerūt sibi tributarios nec interfecerūt eos. Locutiq sūt filij ioseph ad iosue ⁊ dixerūt: Quare dedisti mihi terrā in possessionem sortis ⁊ funiculi vnius:] cū sim tante multitudinis ⁊ hūdixerit mihi dñs: Ad quos iosue ait: Si populus multus es: ascende in siluam: ⁊ succide tibi spacia in terra pherezei ⁊ raphaim: q̄ angusta est tibi possessio montis ephraim. Cui responderūt filij ioseph: Nō poterim⁹ ad mōtana cōscendere: cū ferreis curribus vtant chananei q̄ habitāt in terra cāpestri: in qua siti sūt bersan cum viculis suis: ⁊ iezrael mediam possidēs vallē. Dixitq iosue ad domū ioseph ⁊ ephraī ⁊ manasse. Sors tribui manasse. Hic describitur possessionis filiorum ioseph dilatatio. quod non est sic intelligendū q̄ intrarent sortem alterius tribus: sed quia terram cōtētam intra sortem suam ab eis non habitatam propter siluas: uel propter gentiles adhuc ibi vem habitantes ad exhortationē iosue acq̄sierūt. ⁊ patet hr̄ā. paucis exceptis. p̄mittitur tamen eorum querimonia. cum dicitur Quare dedisti mihi terram ⁊c.]. i. modicā respectu multitudinis mee: ⁊ ē modus loquendi quando notatur paruitas alicuius rei. nō enī potest dici q̄ filij ioseph haberent tm̄ vnum funiculū ad litteram cum sola dimidia tribus manasse habuerit decem funiculos. ut dictum est. s Et benedixerit mihi dominus. multiplicando in prole. t Ad quos iosue ait. ex dictis eorū exhortando eos ad dilatationē habitatiōis sue. v Si populus multus es: ascende in siluam ⁊c. quasi diceret. si tu habes magnam multitudinem populi. consequenter debes habere magnam sortitudinem ad dilatandum possessionem tuam. x Cui responderūt filij ioseph. allegantes difficultatē. y Nō poterim⁹ ad mōtana cōscendere cū ferreis curribus vtant. Iudic. j. vocātur currus falcati q̄ in lateribus vncinis ferreis factis ad modū falcis armabantur: talibus enim antiquitus vtebantur in p̄lijs. z Dixitq iosue. remouens eorum allegationem.

terra mensurata funiculo decies proiecto vel protenso. b Filie enim manasse. i. filie salphaad: qui fuit de tribu manasse. i Etenim in sorte manasse cecidit terra taphue ⁊c]. hoc dicitur quia supra. xv. ca. dictū est q̄ ciuitas taphua fuit in sorte iude. ⁊ p consequens terra que erat intra ciuitatem ullam versus sortem iude. sed alia pars terre propinque eidem ciuitati ex parte opposita fuit de sorte manasse. k Ciuitatum ephraim que in medio sunt vrbium manasse. hoc expositum est ca. p̄cedenti. l Ita ut possessio ephraim sit ab austro. i. in australi parte tendētis m Et ab aquilone manasse. i. illud quod est in aquilonari parte tendentis pertinet ad possessionē manasse: quia possessio ephraim fuit propinquior possessioni iude: ut supra dictum est: ⁊ sors

a Populus multus es ⁊ magne fortitudinis. filij enim ephraim fuerũt boues bellicosi. b Nõ habebis sortem vnã. nõ ẽ intelligendũ q̃ vna trib⁹ habuerit plures sortes: sed qõ dr̃ hic: Nõ habebis sortẽ vnã. sic ẽ intelligendũ. non eris cõtentus terra acq̃sita in sorte tua: sed acquires residuũ aduersarios expugnando cũ dei adiutorio quib⁹ bellatis poteris succidere nemora ⁊ dilatare spacia ad habitandũ. Sciendũ tñ q̃ occasione huius dicti dixerũt ali qui q̃ iosue non diuisit totã trã sed aliquã retinuit diuidendã illis qui habitarẽt maiorẽ multitudinẽ. sed hoc nõ est dñi cõsonũ p̃cedẽtib⁹: qz dictũ ẽ q̃ etiã era philistinorum ⁊ plures alie ceciderũt sub diuisione: cũ tamẽ nõ essent acquisite. preterea ꝑm hoc dictũ sortes nõ essent ab inuicẽ distincte: ꝑ ẽnt cõmixte p̃ istam additionẽ. c

Populus[a] mult⁹ es ⁊ magne fortitudinis: nõ[b] habebis sortẽ vnã: sed transibis ad montẽ: ⁊ succides tibi atq̃ purgabis ad habitandũ spacia: ⁊ poteris vltra ꝓcedere cum subuerteris chananeũ quem dicis ferreos habere curr⁹ ⁊ esse fortissimũ.

Cap. xviij.

Congregatiq̃[c] xviij sunt oẽs filij israel in sylo: ibiq̃[d] fixerũt tabernaculum testimonij: ⁊ [e]fuit eis terra subiecta. Remãserãt[f] aũt filioz israel septẽ trib⁹ que necdũ acceperant possessiones suas. Ad quos iosue ait: Vsq̃ quo[g] marcetis ignauia: ⁊ non intratis ad possidendã terram quã dñs de⁹ patrũ vestroz dedit vobis? Eligite[h] de singulis tribubus ternos viros ut mittam eos: ⁊ pgãt atq̃ circueãt terrã ⁊ describãt eam iuxta numerũ vniuscuiusq̃ multitudinis: referãtq̃ ad me qd̃ descripserint. Diuidite[i] vobis terram in septẽ ptes. Judas[k] sit in terminis suis ab australi plaga: ⁊ dom⁹ ioseph ab aquilone: et mediam inter hos terrã in septẽ partes describite: ⁊ huc venietis ad me ut cozã dño deo vestro mittã vobis hic sortẽ: quia nõ est inter vos pars leuitarũ: sed sacerdotiũ dñi ẽ eoz hereditas Gad autem ⁊ ruben ⁊ dimidia tribus manasse iam acceperãt possessiones suas trãs iordanẽ ad orientalẽ plagã quas dedit eis moyses famul⁹ dñi. Cũq̃[l] surrexissent viri ut pgerent ad describendã terrã: ꝑcepit eis iosue dicens: Circuite terrã ⁊ describite eã ac reuertimini ad me ut ꝺ coram dño deo vestro i sylo mittã vobis sortẽ. scilz ad hoc q̃ sciatur que trib⁹ quam ptem habere debeat. si autẽ fuisset facta diuisio q̃ ptes maiores ⁊ minores ꝑm maiorẽ uel minorem multitudinem cuiuslibet trib⁹. per ꝺ fuisset scitũ quã partẽ quelibet trib⁹ deberet habere. ⁊ missio sortiũ q̃ iosue eẽt inutilis. imo posset esse nociua. s. si sors trib⁹ habẽtis maiorẽ multitudinẽ cadere sup minorẽ ptẽ. iõ ꝑm istam viã oportet dicere q̃ sors ex dina ordinatione semp cadebat sup ptẽ ꝓportionatã illi tribui. ⁊ sic nõ poterat esse nociua nec etiã erat inutilis: imo vtilis. s. ad reprimẽdũ cõtentiones q̃ possent oriri si illa diuisio esset facta simpliciter ex ordinatione humana. Alij ꝺo dicũt q̃ ptes ꝑdicte fuerunt equales ⁊ quelibet ps fuit distributa p familias vni⁹ trib⁹: ꝛ tamẽ vna familia accipiebat maiorẽ ptẽ q̃ alia ꝑm q̃ cõtinebat plures homines: ⁊ vna dom⁹ maiorẽ ptẽ q̃ alia ꝑm q̃ cõtinebat plura capita. ⁊ q̃tũ ad hoc intelligit qd̃ allegatũ est de libro Numeroz: Pluribus dabis maiorẽ: ⁊ pauciorib⁹ minorẽ. nõ aũt q̃tũ ad inequalitatẽ sortiũ seu ptiũ q̃ assignabãt singulis tribub⁹. k Judas sit i terminis suis ⁊c. erat enim in termino australi. ⁊ trib⁹ ephraim in aq̃lonari: quia erant trib⁹ bellicosiores ad sustinẽdũ impetũ inimicoz aduenientiũ cõtra filios israel ab extra: qz nõ poterãt sic ex alijs trib⁹ intrare: eo q̃ mare mediterraneũ claudit totũ latus occidẽtale terre ꝓmissionis: ⁊ iordanis fluui⁹ latus orientale. l Cũq̃ surrexissent. Hic ponit executio descriptionis. ⁊ patet littera ex ꝓdictis. qualiter aũt licitũ sit vti sortib⁹. dictũ fuit supra. vij. ca. ⁊ etiã Nu. xxxiij. m Et ascendit sors ꝑma. Hic ponit terre descripte assignatio; ⁊ ꝑmo tribui beniamin. secũdo alijs sex tribub⁹. xix. ca. Circa ꝑmũ ꝑmo tribui beniamin termini assignant secũdo ciuitates noiant̃. ibi: Fuerũtq̃. Circa ꝑmũ dr̃: Et ascẽdit sors ꝑma. hoc dr̃ quia hierusalẽ ꝓ q̃ te cecidit in tribu beniamin ut dictũ fuit supra. que ẽ in altiori loco q̃ loca circũadiacentia. seq̃t: n Atq̃ ptransiẽs iuxta luçã ad meridiẽ ipsa est bethel. dicũt alij q̃ ipsa ẽ hierusalẽ que vocata ẽ luça ⁊ bethel. ut dictũ fuit Ben. xxviij. sed ꝺ nõ videt̃ ꝛ: qz ibi codẽ ca. vbi noiant̃

a Populus multus es ⁊ magne fortitudinis. filij enim ephraim fuerũt boues bellicosi. b Nõ habebis sortem vnã. nõ ẽ intelligendũ q̃ vna trib⁹ habuerit plures sortes: sed qõ dr̃ hic: Nõ habebis sortẽ vnã. sic ẽ intelligendũ. non eris cõtentus terra acq̃sita in sorte tua: sed acquires residuũ aduersarios expugnando cũ dei adiutorio quib⁹ bellatis poteris succidere nemora ⁊ dilatare spacia ad habitandũ. Sciendũ tñ q̃ occasione huius dicti dixerũt ali qui q̃ iosue non diuisit totã trã sed aliquã retinuit diuidendã illis qui habitarẽt maiorẽ multitudinẽ. sed hoc nõ est dñi cõsonũ p̃cedẽtib⁹: qz dictũ ẽ q̃ etiã era philistinorum ⁊ plures alie ceciderũt sub diuisione: cũ tamẽ nõ essent acquisite. preterea ꝑm hoc dictũ sortes nõ essent ab inuicẽ distincte: ꝑ ẽnt cõmixte p̃ istam additionẽ. c

Cap. xviij.

Congregatiq̃ sunt. Hic ponit describit assignatio sortiũ septẽ tribub⁹ residuis Circa qd̃ ꝑmo describit tabernaculi trãslatio secũdo sortium descriptio. ibi: Remanserant. tertio ducis diuidentis possessio. circa finem. xix. ca. ibi: Cũq̃ complesset. Circa ꝑmũ dr̃: Cõgregatiq̃ sunt oẽs filij israel in sylo. ut ibi cũ solẽnitate debita transferrẽt tabernaculũ dñi de galgalis. d Ibiq̃ fixerũt tabernaculũ. sylo enim erat i sorte ephraim: de qua tribu erat iosue q̃ p̃ ceteris magis ꝯlebat de cultu diuino. ⁊ iõ ibi fuit positũ tabernaculũ ad manendũ ⁊ ibi mãsit quousq̃ destructa sylo trãslatũ fuit i nobe. e Et fuit eis terra subiecta. nõ q̃ tũc esset adhuc acq̃sita tota: ut pz ex ꝑdictis. sed qz aduersarij q̃ remãserant non audebãt cõtra eos mouere bellũ. ⁊ qz alij eoz redacti erãt sub tributo. ut pz ex ꝑdictis. f Remãserant aũt. Hic ponit ponit sortiũ descriptio: ⁊ secũdo earũ assignatio. ibi: Et ascẽdit sors ꝑma. Circa ꝑmũ sciendũ q̃ ista descriptio facta est ad instinctũ iosue p̃ viros ad hoc missos. ⁊ ideo p̃mo isti viri eligunt. ⁊ secũdo legationẽ exequũt. ibi: Cũq̃ surrexissent viri. Circa primũ dr̃: Remanserãt aũt filioz israel septem trib⁹ que necdũ acceperant possessiones. quia q̃nq̃ alie iam acceperant. ruben ⁊ gad vltra iordanẽ. iudas ⁊ ephraim citra. manasse ꝺo partim hinc ptim inde. ut pz ex supradictis. g Vsq̃ quo marcetis ignauia. qz non erant bñ diligentes ad habendũ portiones determinatas. ⁊ p ꝑñs min⁹ solliciti ad extirpandũ gentiles q̃ remãserãt i terra: qz quilibet ẽ magis sollicit⁹ circa rẽ ꝓpriã q̃ circa cõem. h Eligite de singulis tribub⁹. ut nulla trib⁹ posset cõqueri de illa descriptione. i Diuidite vobis terrã in septẽ ptes. ꝑm numerũ tribuũ que nõ acceperant hereditatẽ. dicunt aũt aliqui q̃ ille ptes nõ fuerũt equales qz trib⁹ nõ erant equales in multitudine. ⁊ hoc consonat ei qd̃ immediate ꝑmittit: Describãt eã iuxta numerum vniuscuiusq̃ multitudinis. cõsonat etiam ei qd̃ scribitur Nu. xxvj. Pluribus maiorem ptẽ dabis. Sed cõtra hoc videt illud qd̃ postea subdit hic: Circuite terrã ⁊ describite eã ac reuertimini ad me ut ꝺ coram dño deo vestro i sylo mittã vobis sortẽ. scilz ad hoc q̃ sciatur que trib⁹ quam ptem habere debeat. si autẽ fuisset facta diuisio q̃ ptes maiores ⁊ minores ꝑm maiorẽ uel minorem multitudinem cuiuslibet trib⁹. per ꝺ fuisset scitũ quã partẽ quelibet trib⁹ deberet habere. ⁊ missio sortiũ q̃ iosue eẽt inutilis. imo posset esse nociua. s. si sors trib⁹ habẽtis maiorẽ multitudinẽ cadere sup minorẽ ptẽ. iõ ꝑm istam viã oportet dicere q̃ sors ex dina ordinatione semp cadebat sup ptẽ ꝓportionatã illi tribui. ⁊ sic nõ poterat esse nociua nec etiã erat inutilis: imo vtilis. s. ad reprimẽdũ cõtentiones q̃ possent oriri si illa diuisio esset facta simpliciter ex ordinatione humana. Alij ꝺo dicũt q̃ ptes ꝑdicte fuerunt equales ⁊ quelibet ps fuit distributa p familias vni⁹ trib⁹: ꝛ tamẽ vna familia accipiebat maiorẽ ptẽ q̃ alia ꝑm q̃ cõtinebat plures homines: ⁊ vna dom⁹ maiorẽ ptẽ q̃ alia ꝑm q̃ cõtinebat plura capita. ⁊ q̃tũ ad hoc intelligit qd̃ allegatũ est de libro Numeroz: Pluribus dabis maiorẽ: ⁊ pauciorib⁹ minorẽ. nõ aũt q̃tũ ad inequalitatẽ sortiũ seu ptiũ q̃ assignabãt singulis tribub⁹. k Judas sit i terminis suis ⁊c. erat enim in termino australi. ⁊ trib⁹ ephraim in aq̃lonari: quia erant trib⁹ bellicosiores ad sustinẽdũ impetũ inimicoz aduenientiũ cõtra filios israel ab extra: qz nõ poterãt sic ex alijs trib⁹ intrare: eo q̃ mare mediterraneũ claudit totũ latus occidẽtale terre ꝓmissionis: ⁊ iordanis fluui⁹ latus orientale. l Cũq̃ surrexissent. Hic ponit executio descriptionis. ⁊ patet littera ex ꝑdictis. qualiter aũt licitũ sit vti sortib⁹. dictũ fuit supra. vij. ca. ⁊ etiã Nu. xxxiij. m Et ascendit sors ꝑma. Hic ponit terre descripte assignatio; ⁊ ꝑmo tribui beniamin. secũdo alijs sex tribub⁹. xix. ca. Circa ꝑmũ ꝑmo tribui beniamin termini assignant secũdo ciuitates noiant̃. ibi: Fuerũtq̃. Circa ꝑmũ dr̃: Et ascẽdit sors ꝑma. hoc dr̃ quia hierusalẽ ꝓ q̃ te cecidit in tribu beniamin ut dictũ fuit supra. que ẽ in altiori loco q̃ loca circũadiacentia. seq̃t: n Atq̃ ptransiẽs iuxta luçã ad meridiẽ ipsa est bethel. dicũt alij q̃ ipsa ẽ hierusalẽ que vocata ẽ luça ⁊ bethel. ut dictũ fuit Ben. xxviij. sed ꝺ nõ videt̃ ꝛ: qz ibi codẽ ca. vbi noiant̃

ciuitates sortis tribus beniamin betel & bierusalē distincte noiant alijs in medio interpositis. Item hic immediate assignatur fit mētio de betauen: que ē eadem cū betel ut dictū est supra. viij. ca. & ideo meli⁹ videt q̄ ista betel & luza ē alia a bierusalē. nec ē inconueniens q̄ plures ciuitates eisdem noib⁹ nominent: quia ꝺ frequenter reperit. Aduertendū tamē est q̄ ista betel nō ē de sorte beniamin. ideo dr ꝺ pertrāsiens iuxta luzam. nō includēs ipsā. ideo Judic. j. de sorte ioseph etiā dr: a Contra aphricū. vēt⁹ est aquilonaris. & ponitur hic p̄ parte orbis ex qua flat ille vent⁹. b Juxta latus iebusei. habitatoris bierusalē cui⁹ vna pars cecidit in sorte beniamin c Et ptransit vsq̄ ad tumulos. hebrei dicunt: Vsq̄ ad terminos. e regione ascēsus adōmim. i. sanguinū. Dicunt aliqui q̄ erat ibi frequētia latronū q̄ exercebāt homicidia ꝺ Filij ruben. ruben nō est hic nomē patriarche quia filij ei⁹ acceperunt possessionem vltra iordanē. ut p̄z ex supradictis. sed ē nomē alterius hominis eiusdem nois. e Fuerunt q̄ ciuitates. hic p̄nter ponūt noia ciuitatum trib⁹ beniamin. & legatur littera sicut iacet vsq̄ ibi: f Et iebus que est bierusalē. hec enī ciuitas multipliciter noiata fuit. ut dictum fuit Gen. xxviij. & p̄o parte cecidit in tribu beniamin. g Cap. xix.

T egressa est sors. hic p̄nt describuntur sortes sex tribuum. & p̄m hoc posset diuidi i sex partes. secūda ibi: Ceciditq̄ sors tertia filioz̄ çabulon. tertia ibi: Jsachar egressa ē sors. quarta ibi: Ceciditq̄ sors q̄nta tribui filioz̄ aser. q̄nta ibi: Filioz̄ neptalim. sexta. ibi: Tribui filioz̄ dan. Circa p̄mū dr: Et egressa est sors secūda. s. a sorte beniamin q̄ fuit p̄ma de septē vltimis de quib⁹ loquit hic scriptura.

b Fuitq̄ hereditas eorum in medio cē. iuda de sabee cē.

bethoron contra aphricum. Sūtq̄ exitus eius in cariathbaal: que vocatur & cariathiarim vrbem filioz̄ iuda. Hec est plaga contra mare ad occidentem. Al meridie aut̄ ex parte cariathiarim egredit⁹ termin⁹ contra mare: & puenit vsq̄ ad fontem aquarū nepthoa. Descenditq̄ in partē montis qui respicit vallem filioz̄ ennon: & est contra septētrionalē plagam i extrema parte vallis raphaim. Descenditq̄ in iebennon. id est vallis ennon iuxta latus iebusei ad austrū: & puenit ad fontem rogel transiens ad aquilonem: & egrediens ad ensemes. id est fontem solis: & ptransit vsq̄ ad tumulos qui sunt e regione ascensus adommim: & descenditq̄ ad lapidem boem filij ruben & ptransit ex latere aquilonis ad campestria: & descenditq̄ in planitiem & ptergreditur ꝓtra aquilonē bethagla: suntq̄ exitus eius cōtra linguam maris salsissimi ab aquilone in fine iordanis ad australē plagam: qui est termin⁹ illius ab oriente. Hec ē possessio filioz̄ beniamin p̄ terminos suos i circuitu & familias suas. Fuerūtq̄ ciuitates ei⁹ hiericho & bethagla & vallis casis betharaba & samaraim & bethel & auim & affara & offora villa hemona & offni & gabee: ciuitates duodecim & ville earum. Gabaon & rama & beroth & mesphe cephara & amosa & recem iarephel & tharela & sela beleph & iebus que ē hierusalē gabaad & cariath: ciuitates quatuordecim & ville earum. Hec est possessio filioz̄ beniamin iuxta familias suas.

XIX

T egressa est sors secunda filioz̄ symeon per cognationes suas: fuitq̄ hereditas eorum in medio possessionis filioz̄ iuda: bersabee & sabee & molada & asersua bala & asem & beltholad bethul & harma & siceleth & bethmarchaboth & asersua & bethlepaboth & sarohem: ciuitates tredecim & ville earū. Aym & remmon & athar & asan: ciuitates q̄tuor & ville earum. Omnes viculi per circuitum vsq̄ baalath beercameth contra australe plagā. Hec est hereditas filioz̄ symeon iuxta cognationes suas in possessione & funiculo filioz̄ iuda: quia maior erat: & idcirco filij symeon possederunt in medio hereditatis ei⁹. Ceciditq̄ sors tertia filioz̄ çabulon per cognationes suas: & factus ē terminus possessionis filioz̄ çabulon vsq̄ sarith. Ascēditq̄ de mari & medalaa & puenit in debbaseth vsq̄ ad torrentem qui est cōtra ieconan: & reuertitur de sarith cōtra orientem in finē ceseleth thabor: & egredit⁹ ad dabereth: & ascenditq̄ ꝓtra iasie & inde ptransit vsq̄ ad orientalem plagam gethefer & thacasin: & egreditur in remmon amphar & noa: & circuit ad aq̄lonē & nathon. Sūtq̄ egressus eius vallis ieptahel & cathet & naalol & semron & iedaba & bethleem m: ciuitates duodecim & ville earū. Hec est hereditas tribus filioz̄ çabulon p̄ cognationes suas: vrbes & viculi earū. Jsachar n egressa est sors quarta per cognationes suas: fuitq̄ eius hereditas iezrahel & casaloth & sunem & aphraim & senō & naaroth & rabboth & cesien haemes & rameth & enganni & benadda & bethfeses: & puenit terminus eius vsq̄ thabor & sesenna & bethsemes o: erantq̄ exitus eius iordanis ciuitates sedecim & ville earum. Hec est possessio filioz̄ isachar per cognationes suas: vrbes & viculi earum. Ceciditq̄ p sors quinta tribui filioz̄ aser p cognationes suas: fuitq̄ terminus eoz̄ alchat & chali & bethen & arab & elmeleth & amaad & messal: & pucit

quia sicut dictū fuit sup. xv. ca. Jsta ciuitas & plures alie fuerūt assignate tribui symeon. cui⁹ ratio postea subditur. cū dr: i Hec ē hereditas filioz̄ symeō &c. quia maior erat ēt possessio aliarum tribuū. Dicūt coīter expositores q̄ habuerit terram duplicite. s. p̄ sortē & p̄ cōcessionem si posset acquirē iuxta se. & quia erat trib⁹ bellicosa dilatauit terminos suos. & ideo q̄n postea debuit assignari terra septem tribub⁹ que nondū possessionē acceperāt reptū fuit q̄ terra residua non sufficiebat eis. & ideo aliq̄ loca de sorte iuda fuerūt adiūcta sorti tribus symeō. ut hic dr Et aliqua sorti trib⁹ dan. ut dicetur infra. k Ceciditq̄ sors tertia filioz̄ çabulon. Hec ē ꝑs secunda & legat littera sicut iacet vsq̄ ibi: l In finē ceseleth thabor. Hebrei dicūt: In terminū ciseloth thabor. & ē ciseloth nomē cōmune: & sigt pēdulum mōtis qui ē loc⁹ intermedius sūmitatis & vallis gallice pēdant. m Bethleem ista nō ē illa de tribu bethleē i qua nat⁹ fuit xp̄s: q̄ illa est de sorte iude. ista aūt ē de sorte çabulon. sicut eni frequenē dictum est plures ciuitates ut ville similiē noiantur. n Jsachar egressa est sors. hec ē tertia pars. & legat littera sicut iacet vsq̄ ibi: o Bethsemes. i. ciuitas solis. & sic noiabatur quia forsitan gentiles ibi colebant solē. p Ceciditq̄ sors quinta tribui filioz̄ aser. hec ē pars quarta. & legat̄ lrā ut iacet.

a Filioꝝ neptali. Hec ē ps q̄nta. ⁊ legaf lrā ut iacet vsq̄ ibi: b Nasor. ꝓpe locū illū fuit natus tobias ut bī in ꝓncipio libri sui. c Tribui filioꝝ dan. Hec est ps sexta in qua ꝛscribit sors filioꝝ dan cū dr: d Et fuit terminꝰ possessionis eiꝰ saraa ⁊ estaol. dicūt aliqui q̄ iste due ciuitates nō fuerūt ꝛ sorte dan sed fuerūt iuxta sortē ipsiꝰ dan: ita q̄ ibi terminabaf sors eiꝰ. erāt tñ ꝛ sorte iude. Alij aūt dicunt q̄ ls fuerint ꝛ sorte iude. fuerāt tamen adiuncte sorti ipsius dan, eadē ratione q̄ aliq̄ ciuitates ꝛ sorte iude fuerūt adiūcte sorti filioꝝ symeon ut supra dictū ē e Et bair semes. i. ciuitas solis. ista ciuitas fuit ꝛ sorte dan tamē erat iuxta sortem isacbar: ita q̄ sors isacbar ibi terminabaf sm vnā sui ptem ut pz ex p̄missis. f Pugnauerūt cōtra lesem. dicūt ꝛbrei q̄ ꝛc est ciuitas que vocaf lays. Judicum xviij. vbi agit ꝛ expugnatiōe dicte ciuitatis. g Vocātes nomē eiꝰ lesem dan. i. noie cōposito ex antiquo ⁊ nouo ⁊ sm istā trāslationē in ꝛbreo bī: Et vocauerūt nomē lesem dan. i. ciuitatē que prius lesem vocabaf: noiauerunt dan noie simplici. ⁊ b cōsonat ei q̄ dicit Judic. xviij. vocato noie ciuitatis dan que ꝓius lays dicebatur. b Cūq̄ cōplesset. Hic vltimo ꝛscribi h ducis diuidētis possessio. iosue. q̄ sic fidelis dispensator alijs terram distribuit. nihil accipiens sibi ꝓpria auctoritate sed ꝓpter cōcessiōe ideo subditur: i iuxta tamē suū ꝛneplacitū: sicut erat iustū. ideo subditur: vsq̄ ad carmelū maris ⁊ syor ⁊ labanath: ac reuertit contra orientē bethdagon: ⁊ ptransit vsq̄ ꝛabulon ⁊ vallem iephtael cōtra aquilonē in bethemeth ⁊ neiel: egreditq̄ ad leuā cabul ⁊ acran ⁊ roob ⁊ amon ⁊ chana vsq̄ ad sidonem magnā reuertitq̄ in horma vsq̄ ad ciuitatem munitissimā tyrū ⁊ vsq̄ osam: erūtq̄ exitus eiꝰ in mare ꝛ funiculo acciba ⁊ amma ⁊ afeg ⁊ roob: ciuitates vigintidue ⁊ ville earū. Hec est possessio filioꝝ aser per cognationes suas: vrbes q̄ ⁊ viculi earū Filioꝝ neptalim sexta sors cecidit per familias suas: ⁊ cepit terminus ꝛ beleb ⁊ helon sannanim ⁊ adami que ē neceb ⁊ iebnahel vsq̄ lecum: ⁊ egressꝰ eoꝝ vsq̄ ad iordanē: reuertiturq̄ terminꝰ cōtra occidentē et aq̄uoth thabor: atq̄ inde egredit in venca: ⁊ pertrāsit in ꝛabulon cōtra meridiem: ⁊ in aser cōtra occidentē: ⁊ in iuda ad iordanē contra ortum solis ciuitates munitissime: assedim ser ⁊ ammad ⁊ rechath ⁊ cenereth et edema ⁊ arama asor et cedes ⁊ edrai nasor. b ⁊ ieron ⁊ magdibel horeq̄ ⁊ bethanath ⁊ bethsemes: ciuitates xcem ⁊ nouem ⁊ ville earū. Hec ē possessio tribꝰ filioꝝ neptalim per cognationes suas vrbes ⁊ viculi earū. Tribui filioꝝ dan p familias suas egressa est sors septima: ⁊ fuit terminꝰ possessionis eius saraa ⁊ estaol: ⁊ c bair semes. i. ciuitas solis: selebin ⁊ abialon ⁊ iethela belon ⁊ themna ⁊ achron belcheten iebton ⁊ baaladiud ⁊ bane ⁊ barach ⁊ iethrēmon atq̄ hiercon ⁊ arechon: cū termino qui respicit ioppen: ⁊ ipso fine cōcludit. Ascenderuntq̄ filij dan ⁊ pugnauerūt d contra lesem: ceperuntq̄ eam ⁊ ꝓcusserunt eam in ore gladij: ⁊ possederūt ⁊ habitauerūt in ea: vocantes e nomē eiꝰ lesem dan ex nomine dan patris sui. Hec ē possessio tribꝰ filioꝝ dan p cognationes suas: vrbes ⁊ viculi earum. Cūq̄ f cōplesset sorte diuidere terram singulis p tribus suas ꝛ derūt g filij israel possessionē iosue filio nun in medio sui iuxta ꝓceptū dñi: vrbem h quam postulauit tamnathsaraa in monte ephraim. Et edificauit ciuitatē: habitauitq̄ in ea. Hec i sūt possessiones quas sorte diuiserunt eleaçar sacerdos ⁊ iosue filiꝰ nun: ⁊ ꝓncipes familiarū ac tribuū filioꝝ israel in sylo: cora k dño ad ostiū tabernaculi testimonij: partitiq̄ sūt terram. xx

L l locutus ē dñs ad iosue dicēs: Loquere filijs israel ⁊ dic eis: Separate m vrbes fugitiuoꝝ ꝛ quibus locutus sum ad vos per manum moysi ut cōfugiat ad eas quicūq̄ animā ꝓcusserit nescius: ⁊ possit euadere iram ꝓximi qui vltor est sanguinis: cū ad vnā barū cōfugerit ciuitatū: stabitq̄ ante portā ciuitatis: ⁊ n loquef senioribꝰ vrbis illiꝰ ea que se cōprobēt innocentem: sicq̄ suscipient eū: ⁊ dabunt ei locū ad habitandū. Cūq̄ o vltor sanguinis eū fuerit ꝓsecutꝰ nō tradent in manꝰ eius: quia ignorans ꝓcussit ꝓximū eiꝰ: nec ante biduū triduūve eius probat inimic. Et p habitabit in ciuitate illa donec q stet ante iudiciū causam reddens facti sui: ⁊ moriaf sacerdos magnꝰ qui fuerit in illo tpe. Tunc reuertef homicida: ⁊ ingredietur ciuitatem ⁊ domū suā ꝛ qua fugerat. Decreuerūtq̄ r cedes i galilea mōte neptalim: ⁊ sychē

k Urbē quā postulauit tamnathsaraa i mōte ephraim. erat enī ꝛ illa tribu. ut bī Nu. xiij. l Ve sunt possessiones ꝛc. que supra dicte sunt. m Cora dño ad ostiū tabernaculi. i. in atrio ante ostiū tabernaculi. ⁊ dicit tabernaculū testimonij. quia i illo erat arcba in qua erat lex que testimoniū in plurib locis ꝛ. te. vocaf n Cap. xx. L locutus est dñs ad iosue. Postq̄ actū ē ꝛ terre diuisione: hic ꝓnter agit ꝛ ciuitatū refugij sepatione. ⁊ p. mo circa hoc ꝓceptum dñi renouaf. secundo executioni daf. ibi: Decreuerunt. Circa p. mū dr: o Separate vrbes fugitiuoꝝ. ꝛ q̄bus locutus fū ad vos ꝑ manū moysi Nu. xxxv. ⁊ Deut. xix. vbi ista materia plen. est tractata. ⁊ iō breuius est hic ptrāseūdū. p Quicūq̄ animā ꝓcusserit nescius. i. casualit. olo. q Stabitq̄ ante portas ciuitat. i. ante iudices q̄ antiq̄tus sedebāt in foribus ciuitatū. ut q̄libet posset ad eos accedere. iō subdit: r Et loq̄f se. vz. il. ea q̄ se cō. innocentē. sententia tñ finalis ꝛ sua innocētia nel ꝛ cōtrario nō dabaf p iudices ciuitatū refugij sed p iudices illi. ciuitat. i cui. termini. homicidiū fuerat ꝓpetratū. put ꝛclaratū fuit Nu. xxxv. s Cūq̄ vltor san. eū ꝓsecut. i. prim. occisi ad quē spectat causa ꝛ funct. ꝓseq. t Nō tradet illū ꝛc. ⁊ est sentētia suspēsiua vsq̄ ibi: u Donec stet ante iudiciū. in ciuitate i cui. ēminis fuerat homicidiū ꝓpetratū: vbi ducebaf ꝛ ciuitate refugij cū securitate. ⁊ sentētia data ꝛ ei. innocētia reducebaf ad ciuitatē refugij ibidē saluādus. si aūt daref sentētia ꝓpta eū tradebaf amicis interfecti occidend. Et nō moriaf qui interfecit. scilz a casu. Donec moriaf sacerdos. hoc referē ad illud ꝓdictū: v Et habitabit in ciuitate illa. q̄ ꝛ ciuitate refugij non ꝓterat ad ꝓpriū locū redire donec mozeretur

Dederūt filij israel possessionē iosue. sūmus sacerdos. cui. cause assignate fuerunt Nu. xxxv. y Decreuerūtq̄. Hic ponit executio ꝓdicti mādati. q: separauerūt

ser ciuitates fugitiuo-
rū: tres citra iordanē
7 tres vltra·ꝓm q̄ fu-
erat p̄ceptum a dño
Mu.xxxv.7 patet lrā.
Notādū tamē q̄ hās
ciuitates refugij fue-
rūt assignate leuitis
ꝑut br̄ inca. sequēti.
ad ꝛesignandū q̄ i cle-
ricis ꝛebet eē refugiū
toti⁹ ppli. Moraliter
exponendo·ciuitates
fugitiuo⁹ ꝛesignāt re-
media ꝓcatoꝝ. fue-
rūt aūt tres vltra ior-
danē: 7 tres citra. ad
ꝛenotandū q̄ ante ba-
ptismū 7 post fuerūt
remedia cōtra ꝓcata
Per fluuiū enī iorda-
nis itelligit baptisin⁹.
q̄ in eo xp̄s fuit bapti-
catus cōferens aquis
virtutem mundandi
tactu sue sacratissime
carnis. Ān baptismū
ꝑo fuerūt tria reme-
dia cōtra ꝓcata·fi-
xes parentalis: obla-
tio legalis: circumci-
sio legalis. Post ba-
ptismū similiter sunt
tria remedia: ieiunij
cōtra vitia carnalia:
oratio cōtra spiritua-
lia: elemosyna que est
opus pietatis valētis
ad oia. a Cap.xxj

Ccesseruntq̄
p̄ncipes fami-
liarum leui.

Postq̄ actū est ꝛe ci-
uitatibus fugitiuo⁹:
hic ꝓnter agitur ꝛe ci-
uitatibus leuitarum.
vbi ꝓmo ponit eoꝝ ꝓ-
titio. secundo petitio-
nis cōcessio·ibi: Dede-
runtq̄ filij isr̄l. tertio
ciuitatū eis cōcessarū
nominatio·ibi: De tri-
bus⁹ filioꝝ iuda. q̄rto
predictoꝝ epilogatio·
ibi: Dedit q̄ dñs. Cir-
ca ꝓmū leuite in sua
petitione allegant p̄ce
ptū dñi dicentes: b
Dñs p̄cepit ꝑ manum
moysi ⁊c̄.] istud pre-
ceptum habetur Nu.
xxxv. vbi conditio ci-
uitatū 7 suburbanoꝝ
7 spaciū ipsoꝝ plenius
ꝓtractata sunt. c

Dederūtq̄ filij israel.

Hic ꝓnter ꝛescribitur
p̄dicte petitionis con-
cessio. 7 ꝓmo in gene-
rali. cū dr: Dederūtq̄
filij israel ꝛe possessio-
nib⁹ suis. secūdo magi
i speciali·cū subdit:

i mōte ephraim: 7 chariathar-
be ipsa est ebron in monte iu-
da: 7 transiordanē cōtra oriē-
talem plagam iericho statue-
rūt bosor que sita est in campe-
stri solitudine ꝛe tribu ruben: 7
ramoth i galaad ꝛe tribu gad
7 gaulon i basan ꝛe tribu ma-
nasse. Hē ciuitates constitute
sunt cūctis filijs israel 7 adue-
nis qui habitabant inter eos
ut fugeret ad eas qui animam
nescius p̄cussisset: 7 nō moꝛere
tur in manu ꝓximi: effusum
sanguinē vindicare cupientis:
donec staret ante pp̄lm exposi
turus causam suam. xxi

Ccesserūtq̄ ⁹ p̄ncipes
familiarū leui ad elea-
çarum sacerdotem 7
iosue filium nun: 7 ad duces
cognationū per singulas trib⁹
filioꝝ israel: locutiq̄ sūt ad eos
in sylo terre chanaan: atq̄ di-
xerunt: Dñs⁹ p̄cepit ꝑ manū
moysi ut darent nobis vrbes
ad habitandū: 7 suburbana
earū ad alenda iumēta.] De-
deruntq̄ ᵉ filij israel ꝛe posses-
sionibus suis iuxta imperium
dñi ciuitates 7 suburbana ea-
rum. Egressaq̄ ⁹ est sors in fa-
miliā caath filioꝝ aaron] sa-
cerdotis ꝛe ᵉ tribu iuda 7 syme
on 7 beniamin ciuitates trede-
cim: 7 reliquis filioꝝ caath. i.
leuitis. qui sup fuerāt ꝛe tribu-
bus ephraim 7 dan 7 dimidie
tribus manasse ciuitates ⁊cē.
Porro filijs gerson egressa est
sors ut acciperent ꝛe tribubus
isachar 7 aser 7 neptalim: di-
midiaq̄ tribu manasse i basan
ciuitates numero tredecī. Et
filijs merari ꝑ cognationes su-
as ꝛe tribubus ruben 7 gad 7
çabulon vrbes duodecim. De-
deruntq̄ filij israel leuitis ciui
tates 7 suburbana earū: sicut
precepit dñs per manū moysi:
singulis sorte tribuentes. De ᵉ
trib⁹ filioꝝ iuda 7 symeon
ꝛedit iosue ciuitates: quarum
ista sunt noia: filijs aaron per
familias caath leuitici generis
ꝓma eni sors illis egressa est:
cariathbarbe patris enach: que
vocatur ebron in monte iuda:
7 suburbana eius per circuitū.
Agros⁸ ꝑo 7 villas ei⁹ ꝛederat
caleph filio iephone ad possi-
dendū. Dedit ergo filijs aaron
sacerdotis ebron cōfugij ciui-
tatem ac suburbana eius: 7 lo-
bnam cū suburbanis suis: 7
iether 7 istimon 7 helon 7 da-
bir 7 ain 7 iethan 7 bethsames
cū suburbanis suis: ciuitates
nouē ꝛe trib⁹: ut dictum est
duabus. De tribu aūt filiorū
beniamin: gabaon 7 gabee 7
anathot 7 almon cū suburba-
nis suis: ciuitates q̄tuor. Oēs
simul ciuitates filioꝝ aaron sa-
cerdotis tredecim cū suburba-
nis suis. Reliquis ꝑo ꝑ familī
as filioꝝ caath leuitici generis
hec est data possessio. De tribu
ephraim vrbs cōfugij sichem
cū suburbanis suis in monte
ephraim: 7 gaçer 7 iebsam 7
bethoron cū suburbanis suis:
ciuitates q̄tuor. De tribu q̄q̄
dan belteco 7 gabathon 7 ha-
salon 7 iethrēmon cū suburba-
nis suis: ciuitates q̄tuor. Por-
ro ꝛe dimidia tribu manasse
tenach 7 iethrēmon cū subur-
banis suis: ciuitates due. Oēs
ciuitates ⁊cē 7 suburbana ea-
rū date sunt filijs caath inferi-
oris gradus. Filijs q̄q̄ gerson
leuitici generis ꝛedit ꝛe dimi-
dia tribu manasse cōfugij ciui-
tates gaulon in basan 7 bosrā
cū suburbanis suis: ciuitates
duas. Porro ꝛe tribu isachar
cesion 7 dabereth 7 iaramoth
7 enganim cum suburbanis
suis: ciuitates q̄tuor. De tribu
aūt aser: masan 7 abdon 7 el-
rath 7 roob cum suburbanis
suis: ciuitates q̄tuor. De tribu
q̄q̄ neptalim ciuitates cōfugij
cedes in galilea 7 amothdor 7
carthari cū suburbanis suis: ci-
uitates tres. Oēs vrbes fami-
liarū gerson tredecim cū sub-
urbanis suis. Filijs aūt mera-
ri leuitis inferioris gradus per
familias suas: data ē ꝛe tribu
çabulon iecnal 7 cartha 7 dā-
na 7 naalol: ciuitates quatuor
eū suburbanis suis. De tribu

Ad cui⁹ itelle-
ctum sciendū q̄
leuite ꝓmo fue-
runt distincti in
tres ptes: quia
aliqui dicebant
caathbite: alij ger
sonite: alij me-
rarite. Itē caa-
thbite fuerūt di-
stincti in duas
ptes: q̄ aliqui
descenderūt per
aaron: 7 vocati
sūt aaronite spe-
ciali noie: lz cū
hoc dicerent ca-
athbite. Alij ꝑo
q̄ descenderunt
ꝛe caath habue-
runt tm̄ nomen
cōmune 7 voca-
ti sunt caathbite
7 fuerūt ꝛe nu-
mero leuitarū.
aaronite ꝑo ꝛe
numero sacerdo
tum. 7 sic leuite
diuisi sunt in q̄
tuor ptes. scilz
aaronitarum:
caathitarum:
gersonitarum:
meraritarū. ut
plenius habetur
Nu.iij.ca. 7 iiij
ꝓmo q̄ agit
ꝛe sorte aaroni-
tarum. cū dicit:
Egressaq̄ ē sors
in familiā caath
filioꝝ aaron. i.
illoꝝ caathbitaꝝ:
qui speciali noie
dicti sunt aaro-
nite. e De
tribu iuda 7 sy-
meon 7 benia-
min. iste tres tri
b⁹ assignauerūt
eis ciuitates 7
suburbana: 7 si-
militer alie trib⁹
assignauerūt ꝛe
possessionib⁹ suis
alijs trib⁹ ptib⁹
leuitarum. put
exp̄mitur in lt̄ā.
7 patet. f

De tribubus fi-
lioꝝ iuda. Hic
cōsequenter ex-
primunt in par-
ticulari noia ci-
uitatum leuitis
assignatarum ꝑ
familias eoꝝ. 7
patet lrā paucis
exceptis. g

Agros ꝑo 7 vil
las ꝛederat ca-
leph. ita q̄ erat

i speciali·cū subdit: o Egressaq̄ ē sors i familiā caath. ⁊cē.] dñs ciuitatis ebron. g erat cōcessa filijs aarō ad habitādū

sicut dictū fuit Nu.xxxv. a Itaq; ciuitates vniuerse leuitarū ꝛc. Circa qđ notandū q; leuite fuerunt diſperſi p oēs tribus.ut patet ex p̄miſſis in textu.primo ne cult⁹ dei ad vnā trī tribū ptinere videret.ſecūdo ne vna tribus nel due uel huiuſmodi ꝛ ſuſtentatione eoꝝ nimis grauarent. tertio qꝛ apud oēs gētes iſtud fuit obſeruatū q; illi qui intendūt cultui dīno ſuſtentēt a toto ppło:uel ab illis q̄ hñt curā coꝝtaris:ꝓ ē quod ſacerdotes egypti tpe famis nō fuerunt cōpulſi vendere poſſeſſiones ſuas:quia alimenta eis de publicis bonreis p̄rebantur. ut habetur Geñ. xlvij.quarto qꝛ leuite tenebant docere populum de his q̄ ptinent ad cultum diuinū. facili⁹ aut ē vocebant p̄ eos q; erant in oīb⁹ tribub⁹ diſpſi q̄ ſi eſſent in vna tribu congregati.

gad ciuitates cōfugij: ramoth in galaad ⁊ manaim ⁊ eſebon ⁊ iaçer: ciuitates quatuor cum ſuburbanis ſuis. De tribu ruben vltra iordanē cōtra biericho ciuitates refugij: boſor in ſolitudine miſor ⁊ iaçer ⁊ iethſon ⁊ maſpha: ciuitates q̄tuor cū ſuburbanis ſuis. Omnes vrbes filioꝝ merari p familias ⁊ cognatiōes ſuas duodecim. Itaq; a ciuitates vniuerſe leuitarum in medio poſſeſſionis filioꝝ iſrael: fuerūt q̄draginta octo cū ſuburbanis ſuis: ſingule per familias diſtribute. Dixitq; b dñs deus iſraeli omnē terrā quā traditurū ſe patrib⁹ eoꝝ iurauerat: ⁊ poſſederūt illā atq; habitauerūt in ea. Datāq; c eſt ab eo pax in oēs p circuitū nationes: nulluſq; d eis hoſtiū reſiſtere auſus eſt: ſed e cūcti in eoꝝ ditionē redacti ſunt. Ne vnū quidē verbū qđ illis p̄ſtiturū ſe eſſe p̄miſerat: irritū fuit: ſed rebus expleta ſūt oīa.

Odem f tpe xxii vocauit g ioſue rubenitas ⁊ gaddit as: ⁊ dimidiā trībū manaſſe: dixitq; ad eos: Feciſtis h oīa q̄ p̄cepit vobis moyſes famul⁹ dñi: mihi i quoq; in omnib⁹ obediſtis: nec reliquiſtis fratres veſtros longo tpe vſq; in p̄ſentē diē: cuſtodientes imperium dñi dei veſtri. Quia igitur vedit dñs deus veſter fratribus veſtris quietem ⁊ pacē ſicut pollicitus eſt: reuertimini ⁊ ite ī tabernacula veſtra ⁊ in terrā poſſeſſionis quā tradidit vobis moyſes famul⁹ dñi trans iordanē: ita k duntaxat ut l cuſtodiatis attente ⁊ m ope cōpleatis mandatum n ⁊ o legē quam p p̄cepit vobis moyſes famul⁹ dñi: ut q diligatis dñm deum veſtrū: ⁊ r ambuletis in omnib⁹ vijs eius ⁊ obſeruetis mandata illi⁹: adhereatiſq; ei ac ſeruiatis in s oī corde: ⁊ in t omni anima veſtra Benedixitq; eis ioſue ⁊ dimiſit eos. Qui reuerſi ſunt in tabernacula ſua. Dimidie autem tribui u manaſſe poſſeſſionem moyſes dederat in baſan: ⁊ idcirco medie que ſup fuit dedit ioſue ſortem inter ceteros frēs ſuos. Quos cū benedixiſſet: ait ad eos: Diuitijs multis reuertimini ad terrā veſtrā: habetis auri argentū æs ferrum veſtes plurimas: diuidite ſpolia hoſtium veſtrorum cū fratribus veſtris. Separauit ergo ruben gad ⁊ dimidiā tribū manaſſe filios iſrael de ſilo q̄ eſt in terra chanaan: ⁊ reuerſi ſunt ad terrā galaad: poſſeſſionis ſue in quam poſſeſſi ſunt iuxta ſermonē dñi in manu moyſi. Cumq; venirent ad tumulū iordanis qui eſt in terra chanaan: edificauerunt ibi altare iuxta iordanē grande ⁊ ſpecioſum. Quod cū audiſſent filij iſrael congregati ſunt omnes in ſilo: ut aſcenderent contra eos ad prelium. Miſerunt autē ad filios ruben ⁊ gad ⁊ dimidiā tribū manaſſe in terrā galaad phinees filius eleazari ſacerdotis: ⁊ decē principes cum eo de ſingulis familijs tribuum iſrael: qui cū venirent ad eos dixerunt: Hec dicit vniuerſa multitudo dñi: Quod eſt hoc ſcelus quod operati eſtis contra deum iſrael: ut hodie recedatis a dño: ⁊ edificata vobis altaria contemnatis dñm? Nūquid parum vobis fuit peccatum phogor: a quo non ſumus mundati vſq; in p̄ſentē diē: ⁊ plaga propter hoc facta eſt populo dñi? Vos ergo ſi recedere voluerit a dño: hodie contra nos indignabitur deus iſrael. Si autē putatis immundam eſſe terrā poſſeſſionis veſtre: ⁊ propterea recedere a dño: venite ad terrā poſſeſſionis dñi: in qua habitat tabernaculum dñi: ⁊ poſſidete inter nos: a dño autē ⁊ nolite recedere: neq; facere nobis altare ſeparatum a altari dñi dei nri. Nōne achar filius zare prenaricatus eſt anathema: ⁊ ira facta eſt in omnē multitudinē iſrael? Et ipſe vir unus periit in iniquitate ſua. Quibus reſpondentes b filij ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribus manaſſe: dixerunt ad principes filiorum iſrael: Deus deorum dñs deus deorum dñs ipſe ſcit iſrael: ⁊ omnes noſcant: ſi per prenaricationē ⁊ ſcelus contra dñm: ne ſalui ſimus hodie. Edificauimus altare: non ut holocauſtum offeramus: neq; ut victimas: ſed ut ſit testimonium inter nos ⁊ vos: ⁊ poſteros noſtros: ut ſeruemus cultum dñi in conſpectu eius in holocauſtis ⁊ victimis ⁊ pacifici hoſtijs: ⁊ non dicant filij veſtri filijs noſtris: Non habetis partem in dño. Dixerunt ergo: ne hoc fiat: ſed ſit altare in

autē manasse ⁊c. hoc addit qz illa trib⁹ erat diuisa ꝑtū ad habitationē. a Cūq; dimitteret eos. hec est secunda cōditio eis imposita. ⁊ est respectu ꝓmi que exprimit cū dicit: b Diuidite predam hostiū. quam acquisistis in bellis. c Cum frib⁹ vestris. i. cū illis ⁊ tribubus vestris qui manserūt ad custodiendū familias ⁊ loca vestra. qz illi qui remanebant ad sarcinas vt debant habere partes suas ⁊ preda bellātiū ⁊ hoc fuit obseruatū tanq̄ iustum nō solū a tempore dauid: qui de hoc posuit legem ut̄ positam confirmauit. ut habetur. j. Regum. sed etiam a tempore abrahā. ut declaratū fuit Gen. xiiij. d Cūq; venissent. Dic ꝓnē notāt filij ruben ⁊ gad ⁊ dimidie trib⁹ manasse de idolatria cui⁹ occasio ꝑmittit cū dr: Cūq; venissent ad tumulos iordanis In hebreo br̄: Ad terminos iordanis. e In terram chanaan. ex quo patet q̄ altare illud de quo fit hic sermo fuit edificatum in terra chanaan iuxta iordanē. f Edificauerunt. altare infinite magnitudinis. i. notabilis magnitudinis. ⁊ est locutio byzantina. In hebreo aūt habet: Altare magne visionis. quia a longe poterat videri. Ꝺō cū audissent filij israel ⁊c. sequit: g Cōuenerūt omnes in syloh ⁊c.] suspicati sūt eni q̄ fecissent altare ad īmolandū idolis: uel ad īmolandū deo extra locū syloh: eo q̄ esset nimis remot⁹ ab eis qō erat eis illicitū exquo tabernaculū fuit fixū in syloh: ⁊ altare holocaustoꝝ ibi positū. put dictū fuit plen⁹ Deut. xij. b Et interim. Dic ꝓnter inquiritur de fama. quia bellū nō debet moueri maxime ꝓtra amicos nisi ex certa causa ⁊ iusta. ⁊ ideo ad hoc inquirendū missi sunt certi ⁊ solēnes nūcij. qui notanf cū dicit: i Phinees. quia habebat magnū zelū legis. ℈m q̄ br̄ Nu. xxv. k Et decem principes cū eo. quia ꝓter tribū leui de qua erat phinees erant nouē trib⁹ ⁊ dimidia de qua fuit missus vnus sicut ⁊ de tribub⁹ integris. ⁊ patet littera vsq; ibi: l Que est ista transgressio. quia sicut dictū est reputabant illud altare edificatum ad īmolādū idolo uel ipsi deo. modo tamē indebito. ⁊ ideo inquirebant vtrū esset hec causa uel illa: ⁊ ꝓmo tangūt causam idolatrie dicentes: m Cur reliquistis dōm dei israel edificantes altare sacrilegū: ⁊ a cultu illius recedentes: Ān parū vobis est q̄ peccastis in belphegor: ⁊° vsq; in presentē diem macula bui⁹ sceleris in vobis ꝓmanet: multiq; ᵖ de ppl'o corruerūt: Et ᑫ vos hodie reliquistis dōm: ʳ cras⁸ in vniuersum israel ira ei⁹ deseuiet. Qᵗ si putatis īmundam esse terrā possessionis vestre: trāsite" ad terram in qua tabernaculū dñi est ⁊ habitate inter nos:]tm̄ ut a dño ⁊ a nostro consortio nō recedatis: edificato altari ꝑter altare dñi dei nostri. Nonne˟ achan filius ҫare ꝑteriit mandatum dñi: ⁊ sup̄ omnē populum israel ira ei⁹ incubuit: Et ille erat vn⁹ homo atq; vtinā solus perisset in scelere suo. Responderuntq; filij ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribus manasse ꝓncipibus legationis israel. Fortissimus dōs deus ipse nouit: ⁊ israel simul intelliget: si ꝑ preuaricationis animo hoc ° altare construximus: nō custodiat nos sed puniat nos in presenti Et si ea mente fecimus ut holocausta ⁊ sacrificium ⁊ pacificas victimas sup̄ eo ímponeremus: ipse querat ⁊ iudicet: ᵗ non ea magis cogitatione atq; tractatu ut dicerem⁹: cras dicet filij vestri filijs nostris: Quid wobis ⁊ dño deo israel: Terminū ᵇ posuit dōs int̄ nos ⁊ vos o filij ruben ⁊ filij gad suos transiordanē ad occidentalem eius plagam. Cūq; dimitteret eos ī tabernacula sua ⁊ benedixisset eis dixit ad eos: In multa substantia atq; diuitijs reuertimini ad sedes vestras cū argento ⁊ auro ere ac ferro ⁊ veste multiplici. Diuidite ᵖ predā hostium cū ᶜ fratribus vestris. Reuersiq; sunt ⁊ abierūt filij ruben ⁊ filij gad ⁊ dimidia trib⁹ manasse a filijs israel de silo que sita est ī chanaan: ut intrarent galaad terram possessionis sue quam obtinuerant iuxta imperium dñi in manu moysi. Cūq; ᵖ venissēt ad tumulos iordanis in ᶜ terrā chanaan: edificauerunt ᶠ iuxta iordanē altare infinite magnitudinis. Qd̄ cū audissent filij israel: ⁊ ad eos certi nūcij detulissent edificasse filios ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribus manasse altare in terra chanaan super iordanis tumulos cōtra filios israel: cōuenerunt ᵍ oēs in silo ut ascenderent ⁊ dimicarēt cōtra eos. Et ᵇ interim miserunt ad illos in terram galaad phinees ˡ filiū eleaçari sacerdotis ⁊ ᵐ decē ꝓncipes cū eo singulos de singulis tribubus. Qui venerunt ad filios ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribus manasse in terram galaad: dixeruntq; ad eos. Hec mandat omnis ppl's dñi. Que ˡ est ista trāsgressio: Cur ᵐ reliquistis dōm deū israel q̄ istud nō plus debebat īponi ruben ⁊ gad ꝯ alijs: qz ille q̄ fuit ꝓncipalis in illa idolatria ⁊ qui fuit interfect⁹ cū scorto madianitide fuit ꝓnceps in tribu symeon. ut br̄ Nu. xxv ⁊ ideo in hebreo br̄ sic: An parū vobis est peccatū phegor. a quo nō sum⁹ mūdati vsq; ad diē istū. sequit: p Multiq; de ppl'o corruerunt. ꝓter peccatū paucoꝝ ⁊ tunc arguūt a simili dicentes: q Et vos. boreli. dōm. edificantes altare sacrilegū. ut ꝑdictū est. r Et cras. i. in futuro ⁊ cito. s In vniuersū israel ira ei⁹ deseuiet. ꝓter transgressionē vestrā. Cōsequenē tangūt aliā causam de cultu dei illicito cū dr: t Qd̄ si putatis īmun. esse ter. pos. vre. eo q̄ dōs nō elegit eam ut ponere ibi ei⁹ tabernaculū ⁊ altare ⁊ ꝓter hoc ira vestra nobis proꝓinq̄ori fecistis altare ad offerēdum ibi hostias dño tanq̄ sit vobis licitū: qd̄ tū est falsū. iō seq̄t: v Trāsite ad terrā ⁊c.] quia dabim⁹ vobis de possessionib⁹ nostris ne rē illicitā faciatis. cui⁹ punitio etiā redūdaret ī nobis ⁊ ad hoc exēplū īducūt cū dr: x Nonne achan. iste est qui accepit de anathemate. ut dictum est supra. vij. ca. ꝓ cui⁹ peccato exercitus israel fuit debellat⁹ ⁊ plures interfecti. ut dictū fuit ibi. y Rñderūtq; filij ruben. Hic capitur veritas plana ꝓ rñsionē filioꝝ ruben ⁊ gad ⁊ dimidie trib⁹ manasse. vbi ꝓmo ponit eoꝝ rñsio. secūdo rñsionis acceptatio. ibi: Quib⁹ auditis. In rñsione aūt sua ꝓmo excludūt causas sibi impositas edificationis altaris. ⁊ ꝓmo illā de idolatria. cū dr: z Si ꝑuaricationis aio. i. idolatrie intentione. a Hoc altare cōstruxim⁹ ⁊c. puniat nos in pñti. pena publica ⁊ patenti. secundo excludunt aliā cām de illicito cultu. cū dr: b Et si ea mēte fecim⁹ ut holocausta. offerrem⁹ ibi dño. c Ipse q̄rat ⁊ iudicet. pena debita nos puniendo. Cōsequenē aperiūt veram causā. cū dr: d Et nō ea magis co. atq; tra. ut di. cras. i. in posterū. e Dicēt. i. dicere ꝑtuerint. f Filij vri filijs nostris. qñ trāsibūt iordanē ad offerēdū dño in loco tabernaculi dñi. g Quid wobis ⁊ dño deo israel. i. nō habetis ī eo ptē. cui⁹ cā q̄ posset allegari ibdē: h Terminū

posuit dñs inter nos ⁊ vos o filij ruben ⁊ gad iordanē flu-
uiū. qui est terminus terre ꝓmissionis. a Et idcirco
ꝓtem non habetis in dño. i. ad vos nō ꝓtinet accedere ad
locū cultus ei⁹. qz nō estis de terra ꝓmissionis. b Et ꝓ
hanc occasionē auertent. i. auertere poterunt. c Filij
vestri filios nostros a timore dei. quia illiqui elongāt a cultu dei: ꝓ dñs elongantur ⁊ finaliter auertunt a timore ⁊ reuerētia ipsius. d Putauim⁹ itaqz melius. ad excludendū ꝑ malū futurum. e Et dixim⁹ extruam⁹ no. altare, nō i holocausta. nec. i. ad causas ꝙs opinari estis f Sed in testimoniū inē nos ⁊ vos nē. videlz ꝙ nos habeam⁹ ius accedendi ⁊ similiter filij nostri ad locū cultꝰ dñi sicut vos ⁊ filij vestri. ⁊ ps lrā vsqz ibi: g Sed in testimoniū vestrum ac nostrum. nostrum. quia habemus ius accedendi: vestrum. quia nō habetis ꝓtestatem nos repellendi. h Quib⁹ auditis. Hic ꝓnter ponit dicte rñsiōis acceptatio, ⁊ patet lrā vsqz ibi: i Et literastis filios israel de manu dñi. quia nō peccastis sic opinabamur: nec ꝑ consequens occasione vestri puniemur. k Locaueruntqz filij ruben nē, ꝙ dñs ipse sit de⁹. id est ꝙ dñs sit de⁹ noster, sicut ⁊ illoz hebreoz qui habitant in terra chanaan. Dicit aūt Josephus ꝙ iste titulus erat sculptꝰ in altari illo ad memoriā futuram. l

Cap. xxiij.

Voluto aūt multo tpe. hic ꝓnter describitur dispositio iosue ꝙ tū ad tempus pacis inducendo populū ad cultum diuinū: ut ꝑ hoc ostenderent segratos de dei beneficijs iam prestitis, ⁊ securi iam essent de promissis obtinendis. ad hoc aūt inducit rationē ꝓmo ex amore dei. secundo ex timore mali. ibi: Qz si volueritis. Sententia prime partis ꝓz in lrā paucis exceptis. m Postqz pacē dederat dñs nē.] hec autē pax ⁊ subiectio nationū intelligenda est sicut dictū est supra i fine. xxj. ca. quia etiā post mortem iosue habuerūt filij isrl bella cōtra gentes derelictas in terra sua. ut hr Judicū. j. ⁊ etiā hic subditur: n Multeqz adhuc supsūt nationes dñs de⁹ vester disperdet eas. supple si colatis eum fideliter ⁊ devote. iō subditur: Tm confortamini nē. ⁊ patet lrā vsqz ibi: o Ne postqz nē. iuretis in nole deoz earum. quia hoc ꝓtinet ad reuerentiā idoloꝝ. ꝓm ꝙ dicit ad Hebreos. vj. Omnes per maiorē sui iurāt. p Et seruiatis eis nē. quia ex reuerētia idoli reducitur aliqs ad actū idolatrandi. fuit etiam ꝓhibitū predictum inramētū quia de facili possent credere simplices ꝙ trāsgressio talis iuramenti non esset peccatum. quod est falsum quia ꝑ hoc frangit fidelitas. ⁊ iō ꝓm Augustinū ibi est duplex peccatum: vnū est faciendo reuerentiā idolo: aliud est fidē frangendo. q Qz si volueritis. Hic inducit ad cultum ⁊ dilectionē dei ex timore mali qō contingit ab eo recedendo. ⁊ hoc ē qō dicit: Qz si volueritis barum gentiū que inter vos habitant erroribus adherere, colentes deorum earum idola. r Et cum eis miscere cōnubia atqz amicitias copulare. qō erat eis ꝓhibitum. ut habet Deut⁹. vij. quia talia sunt occasiones recedendi a cultu diuino. treugas autē vel aliqua pacta ad hoc non inducentia nō erat eis illicitū. ut dictū fuit supra. xxj. ca. sicut ⁊ xp̄iani aliqū habēt cū saracenis. s Vobis Et offendiculū ex latere

ꝙ dñs ipse sit deus. xxiij

Voluto' autē multo tempore posteqz [m] pacē dederat dñs israeli: subiectis in gyro nationibus vniuersis] ⁊ iosue iam lōgeuo ⁊ psenilis etatis: vocauit iosue omnē israelē maiores qz natu ⁊ principes ac duces ac magistros: dixitqz ad eos: Ego senui ⁊ progressionis etatis sum: vos qz cernitis omnia que fecerit dñs deus vester cunctis ꝑ circuitū nationibus quō ꝓ vobis ipse pugnauerit. Etnūc quia vobis sorte diuisit omnē terram: ab orientali parte iordanis vsqz ad mare magnū: multeqz [n] adhuc supsunt nationes: dñs deus vester disperdet eas ⁊ auferet a facie vestra ⁊ possidebitis terram sicut vobis pollicitus est. Tm cōfortamini ⁊ estote solliciti ut custodiatis cūcta que scripta sūt in volumine legis moysi: ⁊ non declinetis ab eis neqz ad dexteram neqz ad sinistrā: ne [o] ꝑ qz intraueritis ad gentes que int vos future sunt iuretis in nole deoz earum: ⁊ [p] seruiatis eis ⁊ adoretis illos: sed adhereatis dño deo vestro qō fecistis vsqz in diem hanc. Et tunc auferet dñs in cōspectu vestro gentes magnas ⁊ robustissimas: ⁊ nullus vobis resistere poterit. Unus e vobis ꝑsequet hostiū mille viros: quia dñs deus vester ꝓ vobis ipse pugnabit: sicut pollicitus est: hoc tm diligentissime precauete: ut diligatis dñm deū vestrū. Qz [q] si volueritis gentiū barum que inter vos habitant erroribus adherere: ⁊ [r] cū eis miscere cōnubia atqz amicitias copulare: iam tunc scitote ꝙ dñs de⁹ vester non eas deleat ante faciem vestrā: sed erunt vobis [s] in foueā ac laqueū ⁊ [t] offendiculū

erunt in foueā. transgressionis. t

ẽctra que in egypto fecerim. quia ioſue ⁊ caleph ⁊ multi
ẽ tribu leui qui ibi erant exierunt ẽ egypto. ⁊ ante exitũ
viderãt mirabilia que dñs ibi fecerat ꝓ filijs iſrael. Se-
ptimũ bñficiũ eſt gubernatio populi in ẽſerto vbi qua-
draginta annis ſuſtentati ſunt manna celitus dato. ut hr

Exo. xvj. Octa
uum eſt duorũ
regũ ãmorreor
ẽbellatio. ibi:
Et introduxi
vos in terrã. ⁊c
Nonũ eſt male-
dictionis balaã
euacuatio. ibi:
Surrexit autẽ
balach. Deci-
mũ eſt iordanis
ẽſiccatio. ibi:
Trãſiſtiſq; ior-
danem. Vndecimũ ẽ ciuitatis
iericho ẽbella
tio. ibi: l Pug-
naueruntq; ꝫ
vos viri ciuitat,
lz enĩ nõ exiuiſ-
ſent ad bellãdũ
ꝓtra filios iſrl':
ſtabant tñ ſupra
muros parati
ad reſiſtẽdũ eis
nec miſerunt ad
eos legationem
pacis. m Am
morreus ⁊ phe-
reeꝰ ⁊c. hic no-
minant ſeptem
ppl'a habitantes
in terra chanaã
q; iericho erat
ꝑma ciuitas op-
pugnanda a fi-
lijs iſrl': ⁊ iõ ẽ
oĩbus gẽtib' i to
ta terra chanaã
habitantib' ẽ-
nerunt aliq; bel-
latores in ieri-
cho ad reſiſtẽdũ
filijs iſrael i ꝑn-
cipio. Duodeci-
mũ bñficium
eſt ẽ auxilio di-
uinitus eis da
to. cũ dicit: n
Miſiq; añ vos
crabrones. lz cra
brones ꝓprie lo-
quendo ſint mu
ſce ex ſimo equi
naſcentes: tamẽ
hic accipiunt ꝓ
muſcis a ẽo ſu-
ꝑnaturaliter formatis que balrbãt aculeos ẽnenatos ſm
q; dicũt hebrei. Dicũt aũt alij expoſitores q; crabrones hic
accipiũt metaphorice ꝓ aculeis timoris ⁊ terroris diſſol-
uentib' corda eor: itaq; nõ ꝓterant reſiſtere filijs iſrael.
Tertiũdecimũ bñficiũ eſt ẽ cõceſſione terre frũctifere ⁊
edificate. qõ notat. ibi: Dediq; vobis terrã ⁊c. ſequit: o
Nũc ergo. Hic ꝓnter ioſue captat ppl'i cõſenſũ ad ẽi ſer-
uitiũ dicẽs: Nũc ergo timete dñm. timore filiali. p Et
ſeruite ei pfecto corde. abſq; diminutione. q Atq; ẽ-
riſſimo. ſine ſimulatione. r Et auferte vos alienos.

ẽſtro. In hebreo habetur: Et ſcrutiniũ laterũ ẽſtroꝝ. i. ſcruta-
buntur omnia ſecreta ẽſtra ad vos ſubuertendũ ⁊ ejciendũ ẽ
terra. ideo ſubditur: a Donec vos auferat ⁊c.] .ſ. dñs. quia
ſicut tradidit eam vobis ꝓpter merita patrũ. ita auferet a vobis
ꝓ ẽmeritis ẽſtris. b Vnũ non ꝓterierit in caſſum. lz enĩ
adhuc nõ habrẽt totã
terram ſibi ꝓmiſſam:
tamẽ habrẽbãt ſm for-
mam ⁊ modũ promiſ-
ſionis: ſicut ẽclaratũ
fuit ſupra ca. xxj. c
Cap. xxiiij
Congregauitq; ioſue
Hic ꝓnter
ẽſcribitur diſpoſitio
ducis ioſue circa tem
pus ſue mortis. renoꝝ
uando obligationem
populi ad ſeruitutem
ẽi. Primo igitur vi-
cta renouatio ẽſcri-
bitur. ⁊ ſecundo mors
ioſue ſubdit. ibi: Et pr
hoc mortuus ẽ ioſue.
Circa primũ ioſue ꝓ
cãs dicte obligatiõis
cõmẽorat. 2º cõſenſũ
ppl'i captat. ibi: Nũc
g timete dñm. tertio
explicat difficultatẽ.
ibi: Dixitq; ioſue ad po
pulũ nõ ꝓterit. ãrto
conſenſũ iteratũ ꝓ-
feſſiõe firmat. ibi: Te
ſtes inquit vos eſtis.
q̃nto ad hoc ſignũ ap-
plicat. ibi: Et tulit la-
pidem. Circa primũ
cõmemorat beneficia
ẽi exhibita iſraeli q̃
ẽtent ipſum mouere
ad ſeruiendũ dño fide
liẽ ⁊ ẽuote. Primũ
aũt bneficiũ eſt reuo-
catio patrũ ab idola-
tria: quod notat cum
dicit: d Tranſ
fluuiũ .ſ. eupbraten.
e Habitauerũt pa-
tres vestri. ſequitur:
Seruierũtq; dijs ale-
nis. quod fuit ẽclaratum Geñ. xj. f
Tuli ergo patrem ẽſtrum abraham. ſepa-
rando eũ ab idolatris
g Et adduxi eũ in
terram chanaan. put
habet Geñ. xij. Se-
cundũ bneficium eſt
prolis multiplicatio.
quod notat cũ dicit:
Multiplicauitq; ſemẽ eiꝰ ⁊c. Tertiũ bneficiũ eſt liberatio a
famis periculo: quod notat cũ dicit: b Jacob ẽo ⁊ filij eiꝰ
deſcenderũt in egyptum. ut hr Geñ. xlvj. Et ibi ſaluati fuerũt a
periculo famis ꝓter ioſeph. Quartũ bneficiũ eſt ſignoꝝ oſtenſio
quod notat ibi: Miſiq; moyſen ⁊ aaron ⁊c. Quintũ eſt a ſer-
uitute liberatio. ibi: Eduxiq; vos ⁊ patres ẽſtros de egypto.
Sextũ eſt maris rubri diuiſio ⁊ egyptioꝝ ſubmerſio. ibi: Perſe-
cutiq; ſunt ⁊c. i Qui poſuit tenebras inter vos ⁊ egyptios
id eſt nubẽ tenebroſam ex parte egyptioꝝ: ita q; nõ poterãt acce-
dere ad filios iſrael. ut hr Exo. xiiij. k Viderũt oculi ẽſtri
egyptũ multis ſignis atq; por-
tentis: eduxiq; vos ⁊ patres
ẽſtros de egypto: ⁊ veniſtis
ad mare: pſecutiq; ſũt egyptij
patres ẽſtros cũ curribus ⁊
equitatu vſq; ad mare rubrũ.
Clamauerunt autem ad dñm
filij iſrael: qui' poſuit tenebras
inter vos ⁊ egyptios: ⁊ adduxit ſup eos mare ⁊ operuit eos
Viderunt[k] oculi ẽſtri cuncta
que in egypto fecerim: ⁊ ha-
bitaſtis i ſolitudine multo tẽ-
pore: ⁊ introduxi vos in terrã
ãmorrei qui habitabat trans
iordanẽ. Cũq; pugnarent cõ-
tra vos tradidi eos in manus
ẽſtras: ⁊ poſſediſtis terram
eorum atq; interfeciſtis eos.
Surrexit autem balach filiꝰ
ſephor rex moab ⁊ pugnauit
cõtra iſraelem. Miſitq; ⁊ vo-
cauit balaam filiũ beor ut ma-
lediceret vobis: ⁊ ego nolui
audire eũ: ſed ecõtrario p illũ
benedixi vobis ⁊ liberaui vos
de manu eiꝰ. Tranſiſtiſq; ior-
danẽ ⁊ veniſtis ad iericho:
pugnauerũtq;[l] cõtra vos viri
ciuitatis eius ãmorrꝰ[m] ⁊ phe-
reeus ⁊ chananeus ⁊ etheus
⁊ gergeſeus ⁊ eueus ⁊ iebuſeꝰ
⁊ tradidi illos in manꝰ ẽſtras
Miſiq;[n] ante vos crabrones
⁊ eieci eos de locis ſuis duos
reges ãmorreoꝝ: nõ in gladio
⁊ arcu tuo: dediq; vobis terrã
in qua non laboraſtis: ⁊ vrbes
quas non edificaſtis ut habi-
taretis in eis: vineas ⁊ oliueta
que nõ plantaſtis. Nũc ergo
timete dñm ⁊[p] ſeruite ei pfecto
corde atq;[q] veriſſimo: ⁊[r] auferte vos quibꝰ ſeruierũt patres

Dicunt aliqui q̄ tunc nō habebant idola, ⁊ ideo auferte hic accipitur pro nō recipere. potest tamen dici ut videtur q̄ aliqui eoꝝ habebant idola que apportata fuerāt de egypto ſm q̄ habet Amos. v. Nūquid hoſtias ⁊ ſacrificium obtuliſtis mihi in deſerto q̄draginta ānis dom⁹ iſrael ⁊ portaſtis tabernaculum moloch ⁊ imaginē idoloꝝ veſtroꝝ ſidus dei veſtri q̄ feciſtis vobis de. ⁊ hanc auctoritatē allegat beatus Stephan⁹ contra iudeos: Actuū. vij. a Sin autē malū vobis videt ut domino ſeruiatis, ꝓpter ſumptus ſacrificioꝝ ⁊ aliorum que i cultu ei⁹ requirūtur. b Optio vō dat. ⁊c iſta optio nō eſt conceſſionis ſz permiſſionis: quia deus p̄mittit dominē agere ſm libertatem arbitrij. ſi tamen ad malū flectit iuſte punit. cetera patēt vſq̄ ibi c Et eiecit vniuerſas gētes id ē aliquas de vniuerſis: quia pro maiori pte eiecit: aliquas tamē dimiſit ꝓpter cauſas ſup̄dictas. xiij. ca. d Dixitq̄ ioſue. Hic conſequēter ioſue oſtēdit eis difficultatē ſeruitutis dei dicens: e Non poteritis ſeruire dño. i. de difficili poteritis: q⁹ virt⁹ eſt circa bonū ⁊ difficile. f dixit hoc ioſue cōſiderans prōnitatem populi ad malū ⁊ dei iuſticiam ad puniendū. ⁊ ut poſtea nō poſſent negare iſta fuiſſe eis explicata: f Teſtes inquit. Hic q̄ſter ioſue cōſenſum populi iteratum p̄feſſione confirmat. cum ſubditur: g Reſponderuntq̄ teſtes, ſupple ſum⁹. ⁊ ideo profeſſione facta concluſit: h Nūc ergo ait auferte deos alienos. ⁊ exponat ſicut ſupra. i Percuſſit ergo ioſue in die illo fedus. i. renouauit fed⁹ inter populū ⁊ deū. k Et ꝓpoſuit populo p̄cepta. q̄tū ad moralia ⁊ cerimonialia. l Atq̄ iudicia. q̄tum ad iudicialia. m Scripſitq̄ omnia verba dei. i. hanc profeſſionē populi ⁊ obligationē iteratā ad fortius aſtringendum populū ad ſeruiendū dño in futuro. n Et tulit lapidem. Hic q̄ſter ioſue applicat ſignū ſenſibile ad memoriam hui⁹ facti in futurum. cum dicit: Et tulit lapidem grandem. ſicut ſolet fieri in terminis terrarū vel regnoꝝ quando ſtatuūtur in ſignū diuiſionis territorioꝝ. o Poſuitq̄ eum ſubter quercū ⁊c. videtur q̄ in hoc fecerit contra legem Deut. xvj. Non plātabis lucū iuxta altare dñi. quod ſoluūt aliqui dicentes q̄ vna arbor non facit lucū. ⁊ hoc nō valet. quia ibidem ſubdit: Et omnē arborē. ex quo pz intentio p̄cepti q̄ nulla arbor deberet ibi plātari.

veſtri in meſopotamia ⁊ i egypto ac ſuite domino. Sin autem p malum vobis videtur ut domino ſeruiatis: optio q vobis datur. Eligite hodie quod placet cui ſeruire potiſſimū debeatis: vtrum dijs quibus ſeruierunt patres veſtri in meſopotamia: an dijs amorreorum in quoꝝ terra habitatis. Ego autem ⁊ domus mea ſeruiemus domino. Reſponditq̄ populꝰ ⁊ ait: Abſit a nobis ut relinquamus dominū: ⁊ ſeruiamus dijs alienis. Dominꝰ deus noſter ipſe eduxit nos ⁊ patres noſtros de terra egypti: ⁊ de domo ſeruitutis: fecitq̄ videntibus nobis ſigna ingentia: ⁊ cuſtodiuit nos in omni via p quam ambulauimꝰ: ⁊ in cunctis populis p quos tranſiuimus: ⁊ r eiecit vniuerſas gētes amorreum habitatorem terre quam nos intrauimus. Seruiemus igitur dño: quia ipſe deus noſter. Dixitq̄ s ioſue ad populū: Non t poteritis ſeruire domino: deus enī ſanctus ⁊ fortis emulator eſt: nec ignoſcet ſceleribus veſtris atq̄ peccatis. Si dimiſeritis dñm ⁊ ſeruieritis dijs alienis: cōuertet ſe ⁊ affliget vos atq̄ ſubuertet: poſtq̄ vobis preſtiterit bona. Dixitq̄ populus ad ioſue: Nequaq̄ ita ut loqueris erit: ſed dño ſeruiemus. Et ioſue ad populum: teſtes u inquit vos eſtis: quia ipſi elegeritis vobis dominū ut ſeruiatis ei. Reſponderuntq̄ x: Teſtes. Nunc y ergo ait auferte deos alienos de medio veſtri: ⁊ inclinate corda veſtra ad dñm deū iſrael. Dixitq̄ populus ad ioſue: Domino deo noſtro ſeruiemus: ⁊ obedientes erimus preceptis eius. Percuſſit ergo ioſue in die illo fedus: ⁊ z ꝓpoſuit populo precepta atq̄ a iudicia in ſychem. Scripſit b ꝙq̄ omnia verba hec in volumine legis domini: ⁊ c tulit lapidem grandem: poſuitq̄ d eū ſubter quercū que erat in ſanctuario domini ⌋ ⁊ dixit ad omnē populū: En e lapis iſte erit vobis in teſtimoniū q̄ f audieritis omnia verba domini: que locutus eſt vobis: ne forte poſtea negare velitis ⁊ mentiri domino deo veſtro. Dimiſitq̄ populū ſingulos i poſſeſſionē

Ideo dicunt alij q̄ inhibitum erat plantare: nō tamē prius exiſtentem reſeruare. arbor aūt iſta erat ibi anteq̄ poneretur ibi altare dñi. ſed adhuc iſtud nō videtur ſufficere quia ad hoc datū fuit illud p̄ceptū ne iudei eſſent ſimiles idolatris qui ꝓpe bana idoloꝝ habebant lucos ad luxuriam exercendam. ⁊ q̄tum ad hoc nō videtur differre ibi plantare arbores de nouo vel plātatas p⁹ dimittere. ⁊ ideo dixit Ra. Sa. q̄ vera littera eſt: Subter limē. dictio enī hebraica q̄ eſt ibi ē equiuoca. ⁊ in vna ſignificatione ſignificat idem q̄ limē ⁊ ſm ipſum lapis iſte fuit poſit⁹ ꝓpe ingreſſum ſanctuarij ⁊ non elevabatur vſq̄ ad linem ſuper⁹. poſſet tñ dici ſm tranſlationē noſtram q̄ hic nō accipitur ſanctuariū dei pro tabernaculo moyſi. qz poſitū erat in ſylo ſicut dictum eſt ſupra xviij. ca. Joſue autē fecit iſta que ſcribunt hic in ſychem ut patet in textu vbi dr: Et ꝓpoſuit populo p̄cepta atq̄ iudicia i ſychem qui locus bene multo diſtat a ſylo. ⁊ iō ſanctuarium hic pōt accipi pro ſynagoga in q̄ conueniebant habitatores illi⁹ loci cauſa orationis ⁊ audiendi verbū dei: quia in ſingulis ciuitatib⁹ ⁊ villis iudei habebāt talia loca. ꝛz haberent vnum templū tñ vel tabernaculum anteq̄ templū eſſet factum: vbi fiebāt ſacrificia. ſicut patet in euangelijs: vbi legunt fuiſſe plures ſynagoge: utpote in naçareth ⁊ capharnaum. ⁊ alijs locis. ſtante vnico templo in hieruſalem: tamē ante templi edificationē temporibus quibus arcba non babuit ſtabilem manſionē licitum fuit alibi offerre ſacrificia votiua. non tamē debita: ut dictum fuit Deut. xij. p En lapis iſte erit vobis in teſtimoniū. federis renouati cū dño: ⁊ ſicut lapis iſte eſt durabilis. ita ⁊ fed⁹ iſtud debet eſſe ꝓtruū. q Qz audieritis oīa verba. In hebreo habetur: Qz audierit oīa. ſcilz ipſe lapis. ꝓpter quod dicūt hebrei aliqui q̄ ad litterā lapis audiuit virtute tamē diuina. ſed hoc videtur impoſſibile: quia q̄ lapis manens lapis habeat ſenſum audit⁹ vel cognitionē aliquā videtur implicare cōtradictionē. Item q̄ habeat actum ſecūdū qui eſt audire ⁊ non habeat actum primū qui eſt principiū hui⁹ actus ſecundi. videtur impoſſibile. quia eiuſdem eſt actus ꝑmus conſiſtat in pati ſiue in agere: quia de hoc ſunt varie opiniones: ſed audire ſentire ⁊ intelligere ſiue ſint actiones ei⁹ qui ſentit vel intelligit. ſiue ſint paſſiones eius ab obiecto: tamē neceſſario i ſentiente vel intelligente requirūt potentie ſenſitiue ⁊ intellectiue que in lapide eſſe non poſſunt. Ideo aliter poteſt dici q̄ hic accipitur lapis pro hominib⁹ exiſtentib⁹ circa lapidem illū. ſicut dr Deut. xxxij. Audiat terra verba oris mei. i. homines habitantes in terra. ſicut ibi expoſitum fuit. ⁊ ſm iſtū ſenſum ꝓcedit trāſlatio noſtra. ſm enim q̄ dicit Dierony. in libro de optimo genere

interpretandi. optima interpretatio nō semp fit transferēdo ꝟbū ex verbo. sz aliqñ melius est transferre sensum ex sensu. ⁊ sic est in ꝓposito. a Et post hec. Hic vltimo agitur de morte ⁊ sepultura iosue. ⁊ patet lr̄a. Et occasione huiꝰ ꝯñter agitur de sepultura ioseph. cū dicit: b Ossa q̄q̄ ioseph que tulerāt filij isr̄l de egypto. hoc eni īposuerat eis ioseph. ut hr̄ Geñ. vltimo. c Sepelierunt in sychem. hūc eni locū dederat iacob ipsi ioseph. ut hr̄ Geñ. xlviij. d Quē emerat iacob a filijs emmor patr̄ sychem centū nouellis ouibꝰ. In hebreo habet: Cētū obolis. ⁊ eodem modo hr̄ Geñ. xxxiij. vbi fit mētio de ista

suam: Et[a] post hec mortuꝰ est iosue filius nun seruus domini centūdecem annorū: sepelieruntq̄ eū in finibus possessionis sue in thamnathsare: que sita est in monte ephraim a septentrionali ꝑte montis gaas Seruiuitq̄ israel dño cunctis diebus iosue ⁊ senioꝝ qui longo vixerāt tempore post iosue: ⁊ qui nouerant omnia opera dñi que fecerat in israel. Ossa[b] quoq̄ ioseph que tulerāt filij israel de egypto sepelierunt[c] in sychem in parte agri quē[d] emerat iacob a filijs emmor patr̄ sychem centū nouellis ouibus ⁊ fuit in possessionē filiorum ioseph. Eleaçar q̄q̄ filius aaron mortuꝰ est: ⁊ sepelierūt[e] eū in gabaath phinees filij eius: q̄ data est ei in mōte ephraim.

Explicit liber Josue.

emptione. Consequent̄ fit mentio de morte eleaçari sacerdotis cū dicit: Eleaçar quoq̄. ⁊ de sepultura eius cū dicit: e Et sepeli. eū in gabaath phinees filij eius. successerat eni phinees i hereditate patris sui. ⁊ ideo ille locus iam dicebat ipsius phinees. In aliquibꝰ aūt libris interponit̄ et. dicēdo sic: Et sepelierūt eū in gabaath phinees ⁊ filij eiꝰ. ⁊ tūc mutat̄ sententia. sed li et. non est in hebreo. nec in libris correctis.

Postilla fratris Nicolai de lyra sup librū Josue finit.

Postilla sup libꝝ Judicū incipit. Cap. j.

Ascitauit dñs iudices qui literarent eos te vastantiū manib⁹ Judic. ij. ca. Sicut ī libro Josue a quo icipiūt libri hystoriales agitur te terre promissionis ingressu uel pti⁹ te tro filios isrl in terram pmissionis introducente. ita in alijs libris hystorialibus agitur te populi israel dictā terrā inhabitantis gubernatiōe uel pgressu uel potius te tro dictum populum gubernāte. quia sicut in tota sacra scriptura tus absolute est subiectū. ita ī ptialib⁹ libris te⁹ est subiectū sub rationib⁹ cōtractis. sicut dictū fuit ibidē. Deus aūt populū isrl gubernauit ī direxit tripliciter. Primo p iudices vsq; ad saulē regem. secundo per reges a saule vsq; ad babylonis transmigrationem. tertio p pontifices a reditu captiuitatis babylonice vsq; ad tēpus xpi qñ iobānes hircanus qui descendit te macabeis primus post captiuitatem babylonicā imposuit sibi diadema regiū. De prima igit gubernatione uel potius te tro pmo modo gubernante agit in hoc libro Judicū. ī hoc est quod dicit verbū preassumptum: Suscitauit dñs ꝛc. in quo tria tanguntur. pmū est tri presidentis clementia. cum dicit: Suscitauit dñs. secundū est medij obsequentis necessitas. ibi: Judices qui literarent eos. tertium est populi gementis indigentia. ibi: De vastantium manibus. Ad pleniorem intellectum istorum trium considerandū q iudices qui regerunt populum vsq; ad tempus saulis regis non regebant per modū imperij seu alicui⁹ dominij. sed tm̄ per modū ministerij exhortationis ī cōsilij. deus enī retinuerat sibi istud dominiū. ī ideo cū filij israel literati eēnt per gedeonē te manib⁹ madianitarum habetur infra. viij. ca. ī ei dicerent: dñare nostri tu ī filius tuus ī filius filij tui. respondit: Non dñabor vestri: nec dñabitur in vos filius meus: sed dñabitur dñs. ī ideo pter tale dominiū tri immediatum facilius ī frequentius cōdescendebat dñs ad castigandū populū paterna correctione ī ad literādū materna cōsolatione. sicut patet intuēti hui⁹ libri decursū. Cōsiderandū etiam q̄ ly deus posset oīa immediate regere p seipsū: tamē ad seruandū vniuersitatis pulchritudinē ī ordinē regit inferiora p media: ī sic pplm israel gubernauit p iudices tanq; p ministros idoneos ī decentes: qui pter excellētiā virtutis q̄tū ad plures erāt quasi mediatores ipsius dei ad pplm. ī pter affluentiam pietatis qua populo in afflictione posito cōpatiebant erant quasi mediatores ppli ad deū iperādo eius auxiliū. ī pē ista dr infra ij. ca. Cūq; dñs iudices suscitaret. in diebus eoꝝ flectebat misericordia ī audiebat afflictoꝝ gemitus ī literabat eos te cede vastantiū. De his ꝯo trib⁹ videly te

Incipit liber sopthim: quē nos Judicum appellamus.

Cap. I

Ost[a] mortem iosue: consuluerunt filij israel dñm dicentes: Quis ascendet ante nos contra chananeum: ī erit dux belli? Dixitq; dominus: Judas[b] ascendet. Ecce tradidi terram in manu eius. Et[c] ait iudas symeoni fratri suo: Ascende mecū in sortē meā:] ī pugna contra chananeum: ut ī ego pergam tecum in sortem tuam. Et abijt cum eo symeon. Ascēditq; iudas ī tradidit dominus chananeum ac pherezeum in manus eorum: ī percusserunt in bezech decem milia virorum. Inueneruntq; adonibezech in bezech: ī pugnauerūt contra eū: ac percusserunt chananeum ī pherezeū. Fugit autē adonibezech: quē persecuti comprehenderūt: cesis[d] sūmitatibus manuū ei⁹ ac pedum. Dixitq;[e] adonibezech. Septuaginta reges amputatis manuū ac pedum sūmitatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias: sicut feci: ita reddidit mihi deus. Adduxeruntq;[f] eum in hierusalem: ī ibi mortuus est. Oppugnantes[g] ergo filij iuda hierusalem ceperunt eam: ī percusserunt in ore gladij tradentes[h] cūctam incendio ciuitatē. Et postea descendentes pugnauerunt contra chananeū: qui habitabat in montanis: ī ad meridiem in campestrib⁹. Pergensq;[i] iudas contra chananeū qui habitabat in ebron cuius[k] nomē fuit antiquitus cariatbarbe: percussit[l] sesai ī bayman ī tholmai: atq; inde

uinis cōdescēsionib⁹ ī literationib⁹ ppli ab afflictionib⁹ ī iudicū sustentationib⁹ est tot⁹ decursus hui⁹ libri. ut patet ex sequentib⁹. Primo igit p modū prologi pmittit materie hui⁹ libri breuis plibatio. ī secundo subdit hystorie narratio. ca. iij. Circa primū sciendū q occasio suscitandi iudices fuit eo q ppls recedens a dño affligebat ī penitens literabat. ī ideo primo in breui tāgit ppli trāsgressio. secundo trangressiōis reprehensio. in principio ij. ca. tertio materie hui⁹ libri plibatio. ibi: Dimisit ergo iosue ꝛc. Circa primū sciendū q opposita iuxta se posita magis elucescūt. ideo primo ponit pfectus ppli laudabilis. secundo defectus ei⁹ culpabilis. ibi: Manasses quoq;. Adhuc circa primum primo ponitur profect⁹ iude. secundo aliorum. ibi: Filij autē cynei. Adhuc circa pmū primo ponit pfectus tribus iude i generali. secūdo ipsius caleb in spāli. ibi: Pergensq; iudas. Circa pmū dicit: a Post mortē iosue cōsuluerunt filij isrl dominū. quia expti fuerūt male accidisse eis qñ iosue incōsulto dño misit bellatores contra regem bay. ut bī Josue. vij. b Judas ascendet. id est tribus iude. hoc cōmuniter exponit sic q iudas instituebat dux in bellis filioꝝ israel generaliter. sed hoc nō bene consonat sequentibus. quia aioth barach gedeon ī iepte fuerūt duces exercitus in magnis prelijs qui tamē non fuerūt de tribu iuda. ī ideo alit exponūt hebrei q p hoc quod dicit hic: Judas ascendet. intelligitur q tribus iuda pma expugnaret aduersarios in sorte sua. vñ subdit: c Et ait iudas symeoni fratri suo ꝛc.] Trib⁹ enī symeon habuit sortem iuxta tribū iuda. pter quod alique ciuitates de parte iude fuerūt adiūcte sorti tribus symeon. ut dictū fuit Josue. xv. ī pter hoc erat magis cōueniens q iuuarent se mutuo. cetera patent vsq; ibi: d Cesis sūmitatibus manuū eius ac pedum. In hebreo habet: Cesis pollicib⁹ ꝛc. tales enī incepti reddunt ad preliū. e Dixitq; adonibezech Septuaginta reges amputatis manuū ac pedum sūmitatibus ꝛc. hoc fecerat iste adonibezech ex magna crudelitate ī supbia ad ostētationem victoriarum quas habuerat. f Adduxeruntq; eum in hierusalem. in exercitu suo. g Oppugnantes ergo filij iuda hierusalem ceperunt eam. non totam sed partem eius: quia fortalicium vbi manebat iebuseus non fuit expugnatum vsq; ad tempus dauid. ut dictum fuit Josue. xv. h Tradentes cunctam incendio ciuitatem. locutio est hyperbolica. q̄ pars eius remansit incombusta. ut dictum est. sicut aliquando dicit: Tota ciuitas vadit ad tale spectaculum. ly aliquando maior ps remaneat. i Pergensq; iudas contra chananeum qui habitabat in ebron. Hic consequenter agitur de profectu tribus iude in speciali. scilz ipsius caleb. cui assignata fuit ebron specialiter. ut habetur Josue. xiij. k Cuius nomen fuit antiquitus cariatbarbe. id est ciuitas quatuor. pter quatuor patriarchas ibi sepultos. uel pter quatuor gigantes ibidem cōmorātes. ut dictum fuit Josue. xiij. ī Ben. xiij. l Percussit sesai ī bayman ī tholmai. Isti fuerūt tres gigantes magna fortitudine pditi. ī pr eorū fuit q̄rt⁹ noie enach. cetera patēt ex dictis

Josue.xv. vbi eadem sententia ⁊ quasi eadem verba pronunc. a Filij aũt cynei cognati moysi. Hic ponit profectus alioꝝ. ⁊ primo cõuersoꝝ ad iudaismũ. cũ dr: Filij aũt cynei cognati moysi ⁊c. Dicũt cõmuniter expositores q̃ iste fuit filius ietro qui ad p̃ces moysi venit cũ filijs israel ad terrã p̃missionis. ut batꝫ Ru. ⁊ vocat⁹ fuit cyn uel cyne⁹ ⁊ obab. Hebrei dicũt q̃ iste fuit ipsemet ietro socer moysi sicut declaratum fuit plenius Ru. x. vñ vbi dicit hic: cognati moysi. In hebreo batꝫ: soceri moysi. b Ascenderunt de ciuitate palmarũ. que est hiericho. nõ q̃ habitarent in ciuitate q̃ erat destructa nec fuit redificata vsq̃ ad tempus regum israel. put dictũ fuit Josue. vj. sed habitabãt in territorio quod fuerat illius ciuitatis. c Cũ filijs iuda in desertum. dicunt hebrei q̃ illuc iuerũt ad manẽdum ut addisceret legem ab othoniel: qui erat edoctus in ea. d Abijt aũt. hic p̃ter agit de profectu trib⁹ symeon. ⁊ pz hrã vsq̃ ibi: e Vocatũq̃ ẽ no. vbis hebraice. i. anathema. q̃ nõ ẽ i hebreo sz additũ fuit a translatore nr̃o. ad oñdẽdũ significationẽ hui⁹ nominis hebraice. de cui⁹ significatione dictum fuit plen⁹ Josue. vj. ⁊ Leuit. vltõ. tamen hic accipit̃ pro destructione p̃fecta. quia ciuitas ista fuit funditꝰ euersa. f Cepitq̃ iudas. Hic reuertitur scriptura ad describẽdũ profectũ iude. cũ dicit: Cepitq̃ iudas gaçam ⁊c. non est intelligendũ q̃ ceperit tunc istas ciuitates q̃ erant philistinoꝝ: sed accepit aliqua primentia ad istas ciuitates. ⁊ pro tanto dicit eas accepisse quia infra. iij ca. dicit q̃ q̃nq̃ satrape philistinoꝝ remanserũt ad exercendum israel. quoꝝ aliqui p̃erant ciuitatib⁹ istis. put patet. j. Regum vj. uel si dicatur q̃ iudas tunc cepit ciuitates istas. put sonat litera. oportet dicere q̃ philistei recuperauerunt eas: qr ibi dñabant tpe lxli. ut dicit. j. Regũ. v. g Hec potuit delere habitatores vallis: quia falcatis curribꝰ abundabãt. erãt eni armati illi currus vncis ferreis ad modum falcis scindẽtibus. ut dictum fuit

profectus abijt ad habitatores dabir: cui⁹ nomen vetus erat cariathsepher. id est ciuitas litterarum. Dixitq̃ caleph Qui percusserit cariathsepher: ⁊ vastauerit eã dabo ei axam filiam meam vxorem. Cumq̃ cepisset eam othoniel filius cenez frater caleph minor duxit ei axam filiam suam cõiugem Quam pergentem in itinere monuit vir suus ut peteret a patre suo agrum. Que cũ suspirasset sedens in asino: dixit ei caleph: Quid habes? Ãt illa respõdit. Da mihi bñdictionem: quia terram arentem dedisti mihi: da ⁊ irriguã aquis. Dedit ergo caleph irriguũ superius ⁊ irriguũ inferius. Filij[a] autem cynei cognati moysi ascenderunt[b] de ciuitate palmarum cum[c] filijs iuda in desertum sortis eius quod est ad meridiẽ arath: ⁊ habitauerũt cum eo. Abijt[b] autẽ iudas cũ symeõe fratre suo: ⁊ percusserũt simul chananeum qui habitabat in sephat: ⁊ interfecerunt eum. Vocatũq̃[c] est nomen vrbis horma. id est anathema. Cepitq̃[d] iudas gaçam cum finibus suis: ⁊ ascalonẽ atq̃ accaron cũ terminis suis. Fuitq̃ dñs cum iuda: ⁊ montana possedit. Nec[e] potuit delere habitatores vallis: quia falcatis curribus abundabant. Dederuntq̃[b] caleph hebron sicut dixerat moyses: qui[f] deleuit ex ea tres filios enach. Jebuseum[g] aũt habitatorem hierusalem non deleuerũt filij beniamin: habitauitq̃ iebuseus cum filijs beniamin in hierusalem vsq̃ in presentem diem. Domus[h] quoq̃ ioseph ascendit in bethel: fuitq̃ dñs cum eis. Nam cum obsiderent vrbem que prius luça vocabatur viderunt hominẽ egredientẽ de ciuitate: dixeruntq̃ ad eũ: Ostende[i] nobis introitum ciuitatis: ⁊ faciemus tecum misericordiam. Qui cũ ostendisset eis percusserunt vrbem in ore gladij: hominem[k] autẽ illum ⁊ omnẽ cognationẽ eius dimiserunt. Qui dimissus abijt in terram ethim ⁊ edificauit ibi ciuitatem: vocauitq̃ eam luçam: que ita appellatur vsq̃ in presentẽ diem. Manasses[l] quoq̃ non deleuit bethsan ⁊ chanath cum viculis suis ⁊ habitatores dor ⁊ ieblaan ⁊ maieddo cum viculis suis: cepitq̃ chananeus habitare cum eis. Postq̃[m] autẽ confortatus est israel fecit eos tributarios: ⁊ delere noluit. Ephraim etiam nõ interfecit chananeũ qui habitabat in gaçer: sed habitauit cũ eo. Zabulon non deleuit habitatores tethron ⁊ naalon: sed habitauit chananeus in medio eius: factusq̃ est ei tributarius. Aser quoq̃ non deleuit habitatores accho ⁊ sidonis alab ⁊ achaçib ⁊ ãma ⁊ aphech ⁊ roob: habitauitq̃ in medio chananei habitatoris illius terre nec interfecit eũ. Neptalim quoq̃ non deleuit habitatores bethsemes ⁊ bethanath: ⁊ habitauit inter chananeum habitatorem terre: fueruntq̃ ei bethsemite ⁊ bethanite tributarij. Artauitq̃[n] ammoreus filios dan in montem nec dedit eis locum ut ad planiora descenderent: habitauitq̃ in monte hares: quod interpretatur testatio in baalon ⁊ salabim. Et[r] aggrauata est manus domus ioseph: factusq̃ est ei tributarius. Fuit autem terminus ammorei

Josue.xvij. b Dederũtq̃ caleph hebron. hoc bñ plen⁹ Josue.xiiij. i Qui deleuit ex ea tres filios enach. isti fuit tres gigantes supra noiati. k Jebuseũ aũt. hic agit de filijs beniamin. cũ dr: Jebuseũ aũt ⁊c. qr nõ potuerũt p̃ fortitudinẽ ppli ⁊ loci. ul qr noluerũt

ter que prius luça vocabatur viderunt hominẽ egredientẽ de ciuitate: dixeruntq̃ ad eũ: Ostende[m] nobis introitum ciuitatis: ⁊ faciemus tecum misericordiam. Qui cũ ostendisset eis percusserunt vrbem in ore gladij: hominem[n] autẽ illum ⁊ omnẽ cognationẽ eius dimiserunt. Qui dimissus abijt in terram ethim ⁊ edificauit ibi ciuitatem: vocauitq̃ eam luçam: que ita appellatur vsq̃ in presentẽ diem. Manasses[o] quoq̃ non deleuit bethsan ⁊ chanath cum viculis suis ⁊ habitatores dor ⁊ ieblaan ⁊ maieddo cum viculis suis: cepitq̃ chananeus habitare cum eis. Postq̃[p] autẽ confortatus est israel fecit eos tributarios: ⁊ delere noluit. Ephraim etiam nõ interfecit chananeũ qui habitabat in gaçer: sed habitauit cũ eo. Zabulon non deleuit habitatores tethron ⁊ naalon: sed habitauit chananeus in medio eius: factusq̃ est ei tributarius. Aser quoq̃ non deleuit habitatores accho ⁊ sidonis alab ⁊ achaçib ⁊ ãma ⁊ aphech ⁊ roob: habitauitq̃ in medio chananei habitatoris illius terre nec interfecit eũ. Neptalim quoq̃ non deleuit habitatores bethsemes ⁊ bethanath: ⁊ habitauit inter chananeum habitatorem terre: fueruntq̃ ei bethsemite ⁊ bethanite tributarij. Artauitq̃[q] ammoreus filios dan in montem nec dedit eis locum ut ad planiora descenderent: habitauitq̃ in monte hares: quod interpretatur testatio in baalon ⁊ salabim. Et[r] aggrauata est manus domus ioseph: factusq̃ est ei tributarius. Fuit autem terminus ammorei

Josue.xvij. l Dom⁹ quoq̃ ioseph. hic agit de p̃fectu filioꝝ ephraim. cũ dr: Fuitq̃ dom⁹ cũ eis. ⁊ sequit: m Ostende nobis ⁊c. dicũt eni hebrei q̃ habebat introitũ ⁊ exitũ subterraneũ extraneis occultũ. n Dominẽ aũt illũ ⁊c. parcẽtes ei sicut filij israel p̃ceperunt raab ⁊ cognationi ei⁹. ut dr Josue. vj. ⁊ dauid puero qui duxit eũ ad cuneũ amalechitarũ. ut dr. j. Reg. xxx. o Manasses q̃q̃. Hic p̃ter describit defectus filioꝝ israel culpabilis cũ dr: p Postq̃ aũt cõfor. ẽ isr̃l fe. eos tributarios ⁊c. p̃ter cupiditatẽ tributi. ⁊ in hoc fecit p̃tra p̃ceptũ dñi q̃ p̃cepat eos occidi ⁊ deos eoꝝ exterminari. ut dr Hume. xxxiij. ⁊ Deut⁹. vij. ⁊ eodẽ mõ intelligẽdũ ẽ in sequentibus de his qui facti sunt tributarij ipsi ephraim: zabulon: aser ⁊ neptalim. qr noluerũt eos occidere p̃ cupiditatẽ tributi. in b trãsgredientes p̃ceptũ dñi. ut dictũ est. ⁊ pz hrã vsq̃ ibi: q Artauitq̃ am. filios dan. p̃ peccata sua nõ potuerũt cõuenienter dilatari. r Et aggrauata est man⁹ ⁊c. hoc exponit dupliciter. vno mõ actiue. ut man⁹. i. potestas dom⁹ ioseph grauauerit inimicos ⁊ redegerit eos sub tributo. Alio modo passiue. ut potestas eius sit oppressa ⁊ aduersarij redegerint domum

ioseph sub tributo, nec apparet plane ex textu quod istorum intelligatur. a Cap. ij.

Scenditq; angelus dñi. Hic ꝓnter describit transgressiõis reprensio. ⁊ dicũt hebrei q; iste ãgel⁹ fuit phinees. tũ quia angelus interpretat nũcius, ipse aũt fuit missus a deo ad arguendũ pplm de transgressiõe mandatoꝝ eius eo modo qui sequit. tũ quia hebrei dicunt ipsũ fuisse angelũ in corpore humano assumpto apparentem: sicut dictũ fuit Josue ij. Expositores aũt catholici dicunt q; non fuit phinees sed angelus a deo specialiter missus. ⁊ hoc videt verius, qz q; phinees fuerit angelus. falsum ⁊ fictum videtur, quia scriptura vbiq; de eo loq̃tur sicut de vno puro ⁊ mortali. De aũt ille qui apparuit hic fuerit homo pur⁹ falsum videtur ut magis apparebit ex sequẽtibus. Dicendum igit̃ q; iste fuit angel⁹ specialiter a deo missus ad reprehendendũ filios isrl de trãsgressionib⁹ suis ⁊ apparuit sic q; ei⁹ apparitio fuit nota ppl̃o. Et ꝑ apparuit in galgalis vbi filij israel fuerunt circũcisi post transitum iordanis. ut habetur Josue. v. ⁊ ide trãstulit se ad alium locũ q; dr̃ b loc⁹ flẽtiũ per anticipationem: qz sic vocat⁹ ẽ loc⁹ ille ex ꝑ q; ppl's post reprehensionẽ angeli ibi fleuit. ut postea dr̃:

b Et ait eduxi vos de egypto ⁊c. Et ꝑ p3 q; fuit vere angel⁹ qz loquit̃ in psona dei sicut angel⁹ loquebatur moysi. quando aũt homines sancti ⁊ ꝓphete denũciabant mandatum dei cõmuniter premittebant Hec dicit dñs. vel aliquid consimile. quod nõ fecit iste: sed absolute dixit: Eduxi vos de egypto. ⁊ ꝓpter hoc angelus sic loquens aliquando deus aliquando angelus nominatur. ut dictum fuit Exo. iij. ca. ita dũtaxat qz promissiones dei de bono futuro intelgende sunt sub cõditione si homines fideliter seruient deo.

c Ut non feriretis fedus ⁊c, ut habetur Nu. xxiij. ⁊ Deut. vij.

d Et noluistis audire vocẽ meam. ut patet ex dictis ca. prece.

e Ut habeatis hostes ⁊c. li ut non tenetur hic causaliter sed cõsecutiue tm̃. quia ex hoc q; filij israel transgressi sunt preceptum dñi cõsecutũ est illud malũ sup eos.

f Immolauerũtq; ibi hostias dño. ex hoc etiã apparet q; fuit vere angelus dñi ille qui apparuit ibi. quia exquo fuit firmum tabernaculũ dñi in silo nõ erat licitũ filijs israel offerre hostias alibi. ut dictũ fuit Josue. xxij. nisi ex spãli reuelatione diuina uel apparitiõe angelica: sicut manue obtulit sacrificiũ qñ angel⁹ sibi apparuit. ut hr̃. j. ca. xiij. ℊ Dimisit ergo iosue. Hic ꝓnter ponit materiel⁹ libri breuis ꝑlibatio. vbi ꝓmo ponit federis ppli ad deũ renouatio secũdo renouati trãsgressio. ibi: Et surrexerũt. tertio trãsgressiõis punitio. ibi: Iratusq; dñs. quarto punitiõis subleuatio. ibi Suscitauitq; dñs.

Circa ꝓmũ dicit̃ sic: Dimisit ergo iosue populum ⁊c.] hoc factum fuit ante mortẽ eius. sed hic recolitur ꝓpter fedus quod renouauit iosue inr deũ ⁊ pplm. ut dictũ fuit Josue vltimo. quo facto dimisit vnũquẽq; ire ad locũ suum. ut ibidem dicitur. ⁊ hic recolitur ut appareat q; tpe iosue ⁊ seniorũ qui viderãt mirabilia dei. fed⁹ illud fuit obseruatũ ut ꝓnter dr̃ i lrã. ⁊ patet vsq; ibi:

b Et sepelierunt eũ in finibus possessionis sue in thamnathsare. In hebreo habr̃ sic: In thãnathberẽ. i. in thãnath solis. qz sicut dicũt hebrei sup sepulchrũ iosue fuit posita similitudo solis i memoriã illi⁹ facti mirabilis q; fecit solẽ stare ut hr̃ Josue. x. ut oẽs transeuntes lugerent mortem tanti hois. ꝑ quo dñs talia fecisset ⁊ ideo ciuitas illa sic vocata ẽ que ꝑius thãnathsare vocabat.

i Et surrexerũt alij. Hic ponit federis renouati transgressio ꝑ idolatriã. ⁊ p3 lrã.

k Iratusq; dñs. Hic ꝓnter ponitur transgressionis punitio. cũ dr̃:

l Tradidit eos ⁊c. quia tona filioꝝ israel rapuerũt sibi ⁊ corpora eorũ vendiderunt hostibus extraneis. cui⁹ causa subdit̃. cum dicitur:

m Manus dñi sup eos erat. s. ad flagellandũ sicut ante trãsgressionẽ fuerat super eos ad adiuuandũ.

n Suscitauitq; dñs iudices. Hic ꝓnter ponitur punitionis subleuatio. quia filij israel in afflictione positi recurrebant ad dñm: quia ꝛratio dat intellectum. ⁊ tunc deus ꝓiudices quos suscitabat ꝓhibat eis remediũ. sed postea reuertebant ad vomitũ. ⁊ ideo reiterabat diuina punitio. ⁊ iterũ subleuatio modo predicto. sicut patebit in sequẽtib⁹ huius libri: cui⁹ materia hic breuiter ꝑlibat. ⁊ p3 lrã vsq; ibi

ab ascensu scorpionis petra ⁊ superiora loca. II

Scenditq; [a] angelus dñi de galgalis ad locum flentiũ: ⁊ [b] ait. Eduxi vos de egypto: ⁊ introduxi in terram ꝓmissionis quam iuraui patribus vestris: ⁊ pollicitus sum ut nõ facerem irritum pactum meum vobiscum in sempiternum: ita dũtaxat ut [c] non feriretis fedus cum habitatoribus terre huius: ⁊ aras eorum subuerteretis: ⁊ [d] noluistis audire vocẽ meam. Cur hoc fecistis: Quã obrem nolui delere eos a facie vestra: ut [e] habeatis hostes: ⁊ dij eorum sint vobis in ruinã. Cũq; loqueretur angelus domini hec verba ad omnes filios israel: eleuauerunt vocem suam ⁊ fleuerunt. Et vocatum est nomẽ loci illius locus flentium siue lachrymarum: imo laueruntq; ibi hostias dño. Dimisit [f] ergo iosue populũ:] ⁊ abierũt filij israel vnusquisq; in possessionem suam ut obtinerent eam: seruieruntq; dño cunctis diebus eius ⁊ seniorũ qui longo post eum vixerunt tẽpore: ⁊ nouerãt omnia opera domini que fecerat cũ israel Mortuus est autẽ iosue filius nun famulus dñi centũ ⁊ decẽ annorum: ⁊ [b] sepelierunt eum in finibus possessionis sue in thãnathsare in monte ephraim a septẽtrionali plaga montis gaas. Omnisq; illa generatio cõgregata est ad patres suos: ⁊ [g] surrexerũt alij qui nõ nouerũt dominũ: ⁊ opera que fecerat cum israel. Feceruntq; filij israel malum in conspectu domini: ⁊ seruierũt baalim: ac dimiserũt dominũ deũ patrũ suorum: qui eduxerat eos de terra egypti: ⁊ secuti sũt deos alienos: deos quoq; populoꝝ qui habitabant in circuitu eorum: ⁊ adorauerunt eos: ⁊ ad iracundiam cõcitauerũt dñm dimittentes eum: ⁊ seruientes baal ⁊ astaroth. Iratusq; [k] dominꝰ cõtra israel tradidit [l] eos in manus diripientiũ:] qui ceperunt eos: ⁊ vendiderũt hostib⁹ qui habitabant p gyrũ: nec potuerunt resistere aduersarijs suis: sed quocũq; p gere voluissent: manus [m] domini super eos erat: sicut locutus est ⁊ iurauit eis: ⁊ vehemẽter afflicti sũt. Suscitauitq; [n] dñs iudices qui liberarent eos de vastantiũ manibus: sed nec eos audire voluerunt: fornicantes cũ dijs alienis ⁊ adorãtes eos. Cito declinauerunt viam p qua ingressi fuerant patres eorum ⁊ audientes mandata dñi oia fecere contraria. Cũq; dñs iudices suscitaret in diebus eorũ flectebatur misericordia: ⁊ audiebat afflictoꝝ gemitus ⁊ liberabat eos de cede vastantiũ. ꝓdeq; autem mortuus esset iudex reuertebant̃. ⁊ multo faciebant maiora q; fecerãt pres eorũ: sequẽtes deos alienos seruiẽtes eis ⁊ adorãtes illos.

Non dimiserũt adinuẽtiones suas: ⁊ viam durissimã p quã ambulare consueuerant. Jrat⁹q; est furor dñi i israel: ⁊ ait Quia irritum fecit gens ista pactũ meũ quod pepigerã cũ patribus eor̃ ⁊ vocem meam audire cõtempsit: ⁊ [a] ego non velebo gentes quas dimisit iosue: ⁊ mortuus est: ut in ipsis experiar israel vtrũ custodiãt viam dñi] ⁊ ambulent in ea sicut custodierant patres eor̃: an nõ. Dimisit ergo oẽs nationes has: ⁊ cito subuertere noluit nec tradidit i man⁹ iosue.

[b] Et sunt gentes quas [c] dñs vereliquit ut eruditet in eis israelem:] ⁊ oẽs qui nõ nouerant bella chananeor̃: ⁊ postea discerent filij eorum certare cum hostibus: ⁊ habere cõsuetudinem preliandi: quinq; [d] satrapas philistinor̃:] omnẽq; chananeum ⁊ sidoniũ: atq; eueũ qui habitabat in monte libano ⁊ mõte baal hermon vsq; ad introitũ emath. Dimisitq; eos ut in ipsis expiretur israelẽ vtrũ audirent mandata dñi q̃ ꝓceperat patribus eor̃ p manũ moysi an non: Jtaq; [e] filij israel habitauerunt in medio chananei ⁊ ethei ⁊ ãmorrei ⁊ pherezei ⁊ euei ⁊ iebusei: ⁊ [f]

duxerũt vxores filias eorum: ipsiq; filias suas filijs eorum tradiderunt: ⁊ [g] seruierunt dijs eor̃. Fecerunt q; malũ in conspectu dñi: ⁊ obliti sunt dei sui seruientes baalim ⁊ astaroth. Jratusq; [h] cõtra israel dñs tradidit eos in manus chusanrasathaim regis mesopotamie:] seruierunt q; ei octo annis. Et clamauerũt ad dñm qui [i] suscitauit eis saluatorẽ: ⁊ liberauit eos othoniel videlz filiũ cenez fratrem caleph minorẽ: fuitq; in eo spiritus dñi: ⁊ iudicauit israel. Egressusq; ẽ ad pugnã ⁊ tradidit dñs in manus eius cusanrasathaim regem syrie: ⁊ oppressit eũ. Quieuitq; [k] terra quadraginta annis: ⁊ mortu⁹ est othoniel filius cenez. Addiderunt [l] aũt filij israel facere malũ in cõspectu dñi: qui [m] cõfortauit aduersũ eos eglon regem moab: quia fecerunt malum in conspectu eius. Et [n] copulauit ei filios [o] ãmon ⁊ amalech:] abijtq; ⁊ percussit israel: atq; [p] possedit vrbem palmarũ. Seruierũtq; [q] filij israel eglõ regi moab decẽ ⁊ octo annis: ⁊ [r] postea clamauerunt ad dominũ. Qui [s] suscitauit eis saluatorem vocabulo aioth filiũ [t] gera filij gemini: qui [v] vtraq; manu ꝓ dextra vtebatur.]

nantis misericordia cũ dr: i Qui suscitauit eis saluatorẽ ⁊c.] ⁊ patet littera vsq; ibi: k Quieuitq; terra quadraginta annis. in istis tamẽ quadraginta annis includuntur octo anni afflictionis predicte: aliter nõ haberetur certus numerus annorũ fundationis templi per salomonem. prout describit. iij. Regũ. vj. qr tẽpus ibi determinatum computatur per tempora iudicũ ⁊ regum qui fuerunt vsq; ad tẽpus illud. prout declarabitur domino cõcedente quãdo veniem⁹ ad locum illum. l Addiderũt autẽ. Hic ponit secunda tribulatio que fuit per regem moab: q primo describit. ⁊ secundo de tertio iudice addit ibi: Post hunc. ⁊c. Circa ꝑmũ primo describit filiorum israel culpa cum dicit Addiderũt aũt filij israel facere malũ in conspectu dñi. Secundo subdit pena cum dicit: m Qui confortauit aduersũ eos eglon regem moab ad eos debellandum. n Et copulauit ei. i. fedare iunxit. o Filios ammon ⁊c. ut esset potentior cõtra filios israel. p Atq; possedit vrbẽ palmarũ. i. hiericho. nõ q esset reedificata sed quia accepit totum territorium illud. vñ filij israel territi reddiderunt ei tributum. ideo subditur: q Seruieruntq; filij israel eglon regi moab decẽ ⁊ octo annis. Tertio subdit penitentia cũ dicit. r Et postea clamauerũt ad dñm. nimis afflicti de tyrannide eglon. Quarto subiungit dei misericordia cum dicit. s Qui suscitauit eis saluatorem vocabulo aioth. Circa quod sciendũ q iste aioth liberauit populum per hoc q interfecit regem predictum: quando missus fuit ad reddendũ ei tributum. Primo igitur describitur ipsius aioth conditio. secundo eius legatio. ibi: Miserunteq; filij. tertio eglon interfectio. ibi: Cũq; obtulisset. quarto exercitus eglon debellatio. ibi: Aioth autem. Circa primũ conditio aioth describitur ex gnẽ. cũ dr: t Filiũ gera filij gemini. Ex hoc dicit q erat de tribu beniamin. secundo describitur ꝑ tum ad ꝓpositum cum dicit: v Qui vtraq; manu ⁊c.] .i. ita faciliter ⁊ fortiter vtebat sinistra sicut ⁊ dextera. hebrei aũt dicũt sic: Debilis manu dextera. nõ q ecẽt ipsius in illa parte ꝑ q; melius ⁊ ꝓmptius iuuabat se de sinistra. gallice esclenchier. ⁊ tales aliqñ sũt optimi bellatores

a Et ego nõ velebo gentes ⁊c.] Experientia aũt fit ut cognoscatur aliquid ignotum. ⁊ ideo nõ experit⁹ deus aliquid ad hoc q aliquid fiat sibi notum. cũ nihil lateat ipsum. sed dicit experiri aliquid ut p hoc aliqua fiant nota alijs que erant eis ignota. ⁊ hoc modo deus expiebatur filios israel in gentib⁹ predictis: quia ꝯdiu seruiebant dño ꝓualebant eis. qñ aũt derelinquebant dñm eis subijciebãt q; hoc obedientia ⁊ inobedientia filior̃ israel ad deum hominib⁹ erant note.

b Cap. iij. Et sunt gẽtes. Postq; ꝓmissa ẽ hui⁹ libri prefatio. hic ꝓsequitur describit historie narratio. ⁊ primo historia texit. secundo triplex casus inducit. xvij. ca. Prima autem diuiditur in septem partes: ꝓm septem tribulationes quas passi sunt filij israel pro peccatis suis ⁊ a quibus penitẽtia ducti liberati sunt per septem iudices sibi succedentes. Due ꝓme tangũt in hoc ca. tertia ca. iiij. quarta ca. vj. quinta ca. ix. sexta ca. x. septima. ca. xiij. Prius aũt ca. diuidit i duas partes ꝓm duas tribulatiões q̃ i eo tangũt. secũda ibi: Addiderũt aũt. Circa primũ ponit ad ꝓdicta continuatio. secundo describit ꝓma tribulatio. ibi: Jtaq; filij isr̃l. In fine ꝓcedentis ca. batet q; de⁹ dimisit gentes inter filios israel ut expiret eor̃ obedientiam ⁊ inobedientiam. ⁊ ideo i ꝓncipio hui⁹ ca. ꝓ modũ cõtinuationis ad predicta ostendit que fuerunt ille gentes cũ dicit: De sunt gentes. s. que postea nominant. c Quas dñs vereliquit ⁊c.] s. ꝯtum ad artem preliandi ne fierent ignari ex assuetudine armor̃. ista enī fuit vna causa inter alias ꝓpter dimisse sunt iste gentes. ut dictum fuit Josue. xiij. d Quinq; satrapas ⁊c.] .i. regulos uel principes ꝓm numerũ quinq; ciuitatum principaliũ. s. açoti-getb-gaça-ascalon-acharon. Et dicunt satrape quasi satis parati uel satis sapientes. Cetera patẽt ex dictis. e Jtaq; filij israel. Hic ꝓsequitur describitur tribulatio prima que fuit per regem syrie. circa quã ꝑ describit culpa filiorũ israel cum dicit: f Et duxerũt vxores filias eor̃ ⁊c. quod erat eis inhibitũ Deut. vij. g Et seruierunt dijs eor̃. quia viri etiam sapientes aliquando trahuntur ad idolatriam per mulieres: ut dicit de salomone. iij. Regũ. xj. secundo subdit pena inflicta. cum dicit: h Jratusq; contra israel dñs ⁊c.] Mesopotamia ẽ ciuitas syrie: ⁊ tunc erat metropolis hui⁹ regni ⁊ dicit mesopotamia a meso quod est mediũ: ⁊ potamos quod ẽ fluui⁹: quia erat i medio duor̃ fluminũ. ista tamẽ interpretatio est ꝓm idioma grecũ. Jn hebreo enī batet aran fluuior̃. Et clamauerunt ad dñm. vexati ⁊ nimis afflicti. tertio subditur sublevatio

quia tanto min⁹ pōt p̄uideri ictus eoꝝ quanto magis ē incōsuet⁹. a Miserūtq; hic p̄ter ꝛscribit ei⁹ legatio cū dr: Miserūtq; filij israel p illū. tanq; p solēnem nunciū. b Munera. i. tributū. c Qui fecit sibi gladiū ancipitem. i. scindentē ex vtroq; latere. d Habentē i medio capulū. hoc nō ē in hebreo. sed illud qđ sequitur imediate cōiungit lrē precedēti sic: Fecit sibi gladiū ancipitē lōgitudinis palme man⁹. In hebreo dr: Longitudinis parue. ad hoc q; minus appareret. vñ ibi: e Et accinctus ē eo subter sagū. i. palliū militare. ut dicūt expositores cōmuniter: tamen in hebreo habetur: In vextro femore. qz melius iuuabat se de sinistra p̄m q; dicūt hebrei: Illi aūt qui melius se iuuant de vtraq; manu. dicūt expositores q; hoc fecit ad h ut minus appareret gladius: uel ut videret i armis inexpert⁹. f Cūq; obtulisset. Hic p̄ē ꝛscribit ipsius eglon infectio et modus interfectionis. qz aioth nō interfecit eū stati ꝙ recessit inde facta sua legatione. et h ē qđ dr: Cūq; obtulisset ei munera. p̄secutus ē socios q cū eo venerant. ad ferendū munera p̄dicta. g Et reuersus de galgalis ubi erant idola. usq; ad locū illū redierat cū socijs suis. h qñ vidit idola q eglon posuerat i galgalis quē locū hebrei reputabant sanctū: eo q; ibi p̄mo mansērat post transitū iordanis et circūcisi fuerant et pasca celebrauerant. ut dr Josue. iiij. v. et quia arcba testamenti et taternaculū fuerūt ibi quousq; translata fuerunt in sylo. ut dictū fuit Josue. xviij. qđ fecerat eglon i cōtemptū loci sacri. sicut antbioch⁹ epiphanes posuit idolū i templo dñi. ut dr. j. Macb. j. ca. ex hoc fuit accensus aioth ad reūtendū ut interficeret regē eglon. b Verbū secretū habeo ad te o rex. Et accipit hic verbū pro re significata vbo. qz intēdebat eū occidere in secreto. in apto eni nō poterat. p̄ter assistentes. i Et ille iperauit silentiū. inuendo q oēs exirent. ut patet p lrām sequentē. k Verbū dei habeo ad te. q. d. oportet q surgas. p̄ter reuerentiā verbi dñi. nec oportet hic aioth de mendacio excusari: maxime. quia illud mendaciū nō fuit p̄nitiosum sed magis officiosū quia fuit ordinatū ad interfectionē idolatre pessimi et tyranni sup populū dei. p̄ter quod cōmendat aioth. non autē p̄ter mendaciū. sicut Exo. j. cōmendant obstetrices eo q saluauerūt pueros hebreoꝝ: nō aūt p̄ter mēdaciū qđ dixerūt regi mēdaciter se excusantes. l Et tulit sicā. i. gladiū. qui sic noiat a sonitu quē facit qñ de vagina extrabit. m Ut capulus sequeret ferrū. Capulus ē manubriū sic factum qđ supeminet vagine. et vocatur gallice hanth. n Nec eduxit gladiū. tū qz retent⁹ erat i adipe tū q; festinauit fugē. o Alui stercora p̄ruperunt. in bis eni q moriūt violenter egestiones solēt exire. sicut suspensi emittūt urinā uel aliq; tale. p Aioth aūt clau. dili. ostijs cenaculi. ne aliquis intraret ad regē et inueniret ipsū mortuū donec esset elōgatus. q Et obfirmatis sera. infra dr q serui regis tulerūt claues ad apiendū ostiū. et ideo dicendū q plures erāt ibi claues: qz vnā tm̄ aioth secum portauit: uel q ostiū sic erat factum q per ipulsionē claudebatur sed nō poterat aperiri sine claue: sicut mō fit in plurib⁹ ostijs. r Per posticū egressus ē In hebreo dr: Porticū. que solet fieri i domib⁹ magnatoꝝ. et videt lrā nrā corrupta p scriptores. p̄ter similitudinē lrārū. s Seruiq; regis ingressi. nō cenaculū in q erat rex. ut pz in textu. sed porticū q erat ante a q se aliquātulū elōgauerat et post exitū aioth ibidē redierūt stātes ibi p aliqđ spaciū tpis. p̄ causā q exp̄mit i textu. et pz lrā t Venitq; in seyrath. Hic p̄ter ꝛscribit de relatio exercit⁹ eglō qz videtes ex inspato regē mortuū fugit mēs et cōsiliū ab eis. ut de exercitu holofernis dr Judith. xv. qñ sciuerūt eū mortuū. et ideo aioth potuit eos cū paucis debellare. ideo dixit ad socios: v Seqmini me et c. i. loeū illū p quē bies poterāt trāsire de ira. p̄missionis i irā moab. eglon eni cū suo exercitu accepat p̄t terre. p̄missionis. ut pz ex supra dictis: et ibi erat. cetera patent. x Post hūc fuit sangar. sub isto nō legit aliq; notabilis tribulatio ꝙ pacē facta sub aioth ꝙseruauit nec p̄misit philistheos eis dñari. iō subdit: y Qui p̄cussit c. In hebreo dr: stimulo bouis. iste videt fuisse bō rustican⁹ et fortis: et fortitā de ligno in q erat acule⁹ ad pūgendū boues fecit lanceā uel bastā ad pugnādū et alios alios iduxit ad simile faciēdū: qz nō ē verisimile q ipse sol⁹ sexcentos viros interfecerit. et sic h accipit singulare p plu. s. stimulo p stimulis: sic frequēt fit i sacra scriptura. vñ Exo. viij. Venit musca gr̄uissima. i. multitudo muscarū

Ddiderūtq;. Hic p̄mit tertia tribulatio ꝫ Cap. iiij. p iabin regē chanaan. et p̄mo ꝛscribit h tribulatio. 2°. di uina liberatio. ibi: Erat aūt uxor. tertio grāū actio. ca. v. Circa p̄mū p̄mittit filios israel culpa. cū dicit: Addiderunt q; filij israel fa. ma. i cō. dñi. qz plura mala fecerūt q̄ ante.

Miserunt q; a filij israel p illū munera b eglon regi moab. Qui c fecit sibi gladiū ancipitē habentem d in medio capulum longitudinis palme manus: et accinctus e est eo subter sagum in vextro femore. Obtulitq; munera eglō regi moab. Erat autem eglon crassus nimis. Cumq; f obtulisset ei munera prosecutus est socios qui cum eo venerant: g reuersus de galgalis ubi erant idola: dixit ad regem: Verbum h secretū habeo ad te o rex. Et i ille iperauit silentium. Egressisq; omnib⁹ qui circa eū erant ingressus est aioth ad eū. Sedebat aūt in estiuo cenaculo solus. Dixitq;: Verbū k dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. Extenditq; aioth sinistrā manū: et l tulit sicam de vextro femore suo: infixitq; eam in ventrem eius tam valide: ut m capulus sequeret ferrum in vulnere: ac pinguissimo adipe stringeret. Nec n eduxit gladiū: sed ita ut p̄cusserat reliquit i corpore: statimq; per secreta nature alui o stercora p̄ruperūt. Aioth p aūt clausis diligentissime ostijs cenaculi et q obfirmatis sera per r posticū egressus est. Seruiq; s regis ingressi viderūt clausas foꝝes cenaculi: atq; dixerunt. Forsitan purgat aluū i estiuo cenaculo. Expectātesq; diu donec erubescerent et videntes q nullus aperiret: tulerūt clauē et aperientes inuenerunt dñm suū in terra iacentem mortuū. Aioth aūt dū illi turbarentur effugit: et ptransijt locū idoloꝝ vnde reuers⁹ fuerat. Venitq; t in seyrath: et statim insonuit buccina in monte ephraim: descenderuntq; cū eo filij isrl ipso in frōte gradiēte. Qui dixit ad eos: Seqmini me. Tradidit eni dns inimicos nostros moabitas in manus nostras. Descenderuntq; post eum: et occupauerunt vada iordanis] que transmittunt in moab: et nō dimiserūt transire quēq; sed percusserunt moabitas in tempore illo circiter decem milia omnes robustos et fortes viros. Null⁹ eoꝝ euadere potuit. Humiliatusq; est moab in die illo sub manu israel: et quieuit terra octoginta annis a prelijs. Post u hunc fuit sangar filius anath: qui p̄cussit de philistheis sexcentos viros uomere:] et ipse quoq; defendit israel. iiii

Ddiderūtq; w filij israel facere malū i conspectu dñi

a Post mortē aioth.nō facit mentionē de tpe sangar: qz fuit breue :⁊ ideo cōputat sub tpe aioth.secūdo subdit debita pna cū dr: b Et tradidit illos ⁊c. ¶ Josue.xj.dr qd Josue istam ciuitatem cōbussit.ad qd dicendū qd chananei pualētes postea reedificauerūt eam. c Ipse aūt ba.in aroseth gentiū.sic noīat quia bōies de diuersis nationib⁹ collecti erāt ibi. d Erat aūt uerba. Hic ꝓnē describitur literatio populi a dicta tribulatione. vbi ꝑmo ponitur diuina reuelatio, secundo populi cōgregatio.ibi: Qui accersitis.tertio hostiū debellatio .ibi: Dixitq; uerba.Circa ꝑmū dr: Erat aūt uerba ꝓphetes.id est babēs spiritū ꝓphetie quod exprimit eo qd iudicabat ppl̄m ut sic fragilitatem sexus releuaret ꝓphtie spūs. e Uxor lapidoth. Dicunt expositores nostri coiter qd iste lapidoth fuit idem qui barach:⁊ allegant ad hoc dictum debboz.Sed occurrit hic dubium: quia postea subdit qd ipsa manebat in mōte ephraim:⁊ qd inde misit ⁊ uocauit barach de cedes : que erat in sorte neptalim.⁊ sic nō videt qd fuerit uir eius : quia separatim habitabāt ⁊ i diuersis tribubus.⁊ ideo dicit Ra.Sa. qd lapidoth nō est nomē ꝓpriū sed cōe: ⁊ sigt licbinariā qz faciebat licbina .p lucernis q̄ ardebāt in tabernaculo dōi.⁊ sic ubi habem⁹ uxorē lapidoth.dicūt: mulierē licbinatricē.si aūt antiqui iudei dixerūt ꝓut dicūt expositores predicti nescio.sed mo uerni sequūt dictum Ra.Sa. f Que misit ⁊ uocauit barach filiū abinoem. p reuelationē dōi.iō sequit: g Precepit tibi dōs. id est nō dico tibi auctoritate mea sed diuina. b In montē thabor.in quo transfiguratus fuit dōs ihesus xp̄us coram petro iacobo ⁊ iohanne. de qua transfiguratione habetur Matb.xvij. i Ego aūt adducā ad te in loco torrentis cyson sysaram.imittendo ei uoluntatem preliandi cōtra te. k Dixitq; ad eā barach si uenis mecū uadam.quasi dicat.tu habes spiritū ꝓphetie non ego.⁊ ideo poteris scire tempus ⁊ horam bellandi. l In manu mulieris tradet sysara.ut patet in sequētib⁹ postea m Qui accersitis. Hic ponit cōgregatio populi ad bellandū.⁊ ꝑmo ex pte barach cū dicit: Qui accersitis çabulon ⁊ neptalim ascendit ⁊c. Alter aūt cyneus.hoc interponitur hic: eo qd iabel uxor alter interfecit

post n mortē aioth:⁊ o tradidit illos dōs in man⁹ iabin regis chanaan: q̄ regnauit in asor: ¶ habuitq; ducē exercit⁹ sui nomine sysarā. Ipse aūt habitabat in aroseth gētiū. Clamauerūtq; filij israel ad dominū. Nōgentos enī habebat falcatos currus:⁊ p viginti annos vehementer oppresserat eos. Erat autem uerba ꝓphetes uxor lapidoth: que iudicabat ppl̄m in illo tpe:⁊ sedebat sub palma que noīe illius vocabat inter rama ⁊ bethel in monte ephraim : ascendebātq; ad eā filij israel in oē iudiciū: Que misit ⁊ uocauit barach filium abinoem de cedes neptalī : dixitq; ad eū: Precepit tibi dōs deus israel. Uade ⁊ duce exercitū in p monte thabor: tollesq; tecū decem milia pugnatoꝝ de filijs neptalim ⁊ de filijs çabulon. Ego aūt adducā ad te in loco torrentis cyson sysarā principē exercitus iabin ⁊ currus eius: atq; cōm multitudinē: ⁊ tradā eos in manu tua . Dixitq; ad eā barach: Si venis mecū: vadā: si nolueris venire nō pgā. Que dixit ad eū: Ibo qdē tecū:sed in hac vice victoria nō reputabit tibi : quia in manu mulieris tradet sysara. Surrexit itaq; uerba ⁊ perrexit cū barach in cedes. Qui accersitis çabulon ⁊ neptalim ascendit cū decē milib⁹ pugnatoꝝ: habēs uerbā i comitatu suo. Alter aūt cyneus recesserat quondā a ceteris cyneis frib⁹ suis filijs obab cognati moysi ⁊ tetenderat tabernacula vsq; ad vallē que vocat sennim: ⁊ erat iuxta cedes. Nūciatūq; r sysare q ascendisset barach filius abinoem in mōtē thabor. Et cōgregauit nōgentos falcatos currus:⁊ cēm exercitum de aroseth gentiū ad torrentē cyson. Dixitq; uerba ad barach: Surge: hec est enī dies in qua tradidit dōs sysaram in manus tuas. Ēn ipse ductor tuus. Descēdit itaq; barach de monte thabor:⁊ decē milia pugnatoꝝ cū eo . Perterruitq; dōs sysaram ⁊ cūctos curr⁹ eius : vniuersamq; multitudinē in ore gladij ad cōspectū barach intantū ut sysara de curru desiliēs:pedib⁹ fugeret:⁊ barach psequeret fugientes curr⁹ ⁊ exercitū vsq; ad aroseth gentiū: ⁊ t cūctis hostiū multitudo vsq; ad internitionē caderet. Sysara aūt fugiēs peuenit ad tentoriū iabel uxoris aber cynei. Erat u aūt pax inter iabin regē asor:⁊ domū aber cynei. Egressa igitur iabel i occursū sysare dixit ad eū: Intra x ad me dōne mi: ne timeas. Qui ingressus tabernaculū eius : ⁊ optus ab ea pallio dixit ad eā . Da mihi obsecro paululū aque : qz sitio valde. Que aperuit utrem lactis ⁊ dedit ei bibere :⁊ operuit illū. Dixitq; sysara ad eā: Sta ante ostiū tabernaculi : ⁊ cum venerit aliq̄s interrogans te ⁊ dicēs:nūqd hic est aliq̄s: rñdebis: Null⁹ ē. Tulit itaq; iabel uxor aber clauū tabernaculi assumēs pic ⁊ malleū :⁊ y ingressa sysarā. Iste aūt alter dicit cyneus eo qd descendit de ietro q̄ vocat⁹ fuit cyn uel cyne⁹ ⁊ obab.sicut dictū fuit ō.j.ca. ⁊ Nu.x.vñ qō subdit: Cognati moysi. In hebreo habet : soceri moysi. n Recesserat quondam a ceteris cyneis: qui habitabant in sorte iude.ut dictū ē supra.j.ca. secūdo describitur congregatio populi ad preliū ex pte sysare.cum dr: o Nūciatūq; est sysare ⁊c. ⁊ patet littera. p Dixitq; uerba. Hic consequenē describit hostium debellatio.⁊ secūdo ducis interfectio. ibi:Sysara aūt. Circa primum dr: Dixitq; uerba ad barach. per reuelationē diuinam, q Surge. ad pugnam. r Hec est enī dies ⁊c. videtur qd contrariū dicat supra: In manu mulieris tradet sysara.Dicendū qd vtrūq; verū ē quia fuit traditus in manu barach ad debellādū ⁊ fugandū. ⁊ in manu mulieris ad interficiendum. s Perterruitq; dōm⁹ sysarā ⁊c. quia fulgura ⁊ coruscationes ⁊ lapides grandinis imense magnitudinis ceciderūt sup exercitum eius: ita qd nō poterant sustinere sed multi mortui sūt .⁊ alij fugerūt ⁊ in fugiendo occisi sūt.ideo subdit: t Et ois hostiū mul.vsq; ad int̄ caderet. Hic cōsequēē describit ducis int̄fectio p modū q̄ seq̄t. cū dicit: Sysara aūt fugiens peruenit ad tentoriū iabel uxoris aber cynei.cui⁹ causa subditur: v Erat aūt pax ⁊c. ideo illuc diuertit securi⁹ ⁊ maxime quia iabel iuitabat eū dicens: x Intra ad me dōne mi ⁊c. Iste aūt modus loquendi.s.ingressus viri ad mulierē frequent accipit in scriptura pro cōcubitu carnali:nō tamē semp.sed hic accipitur ꝓ securitate refugij. y Que aperuit utrē lactis.ptenti aquā dedit lac ad bibendum quia potus lactis aggravat corpus bois ⁊ inducit somnū.cetera patet usq; ibi: z Et ingressa absc̄dite nō a tabernaculo & ab ostio tabernaculi ubi sysara rogauerat eā

stare ⁊ silenter venit iuxta eū ad ipsū interficiendū. ideo subdit: a Posuit supra timpus ꝛc. Moderni grāmatici: ⁊ maxime buguitio dicūt ꝙ puerile est dicere timpus sed vtrt dici tēpus. sed hoc nō multum valet: quia sacra scriptura nō sequit regulas modernas grāmatice: qz antiqt⁹ erat ali⁹ modꝰ loquendi: sic Matb. viij. bī: dico huic veni ⁊ venit ⁊ alio vade ⁊ vadit. ⁊ tñ ꝑm modernos grāmaticos vteret dici alij in vtō. b Qui sopꝛē morti ꝛc.] qz inter sopꝛem ⁊ mortē non fuit interuallū tpis. cetera patent in lrā. Circa b q̄ritur vtrū iahel male fecerit interficiendo sysaram. ⁊ videt ꝙ sic: quia in textu dicit ꝙ pax erat tūc tpis inter iabin regē ⁊ domū aber cynei. Ex quo videtur ꝙ fedus erat inter eos. ꝓpter quod sysara securus intrauit tabernaculum iahel. ⁊ ideo iahel contra fedus initū videtur fecisse: ⁊ ꝑ consequēs contra dictamē iuris naturalis qō semp ⁊ apud omnes est illicitum. Item ꝓmiserat ei securitatem: ut patet i textu: ⁊ postea latenter interfecit eū: ⁊ sic proditorie videt egisse. Cōtra. quia in cantico vltore que habuit spiritū dñi: ut patet ex predictis: cōmendatur iahel ve facto isto. vbi dr: Benedicta inter mulieres iahel. ⁊ sequit: percussit sysaram ꝛgens in capite vulneri locū. Ad b dicēdū ꝙ in facto hui⁹ mulieris aliqua fuerūt vituperabilia ⁊ mala. videlz falsitas in verbis ⁊ signis quib⁹ ostendebat se velle eū protegere dicens: Intra ad me dñe mi ne timeas. cū tamē intenderet eū occidē. ⁊ ve b nō cōmendat in sacra scriptura: qz talia nō possunt bñ fieri ꝑm ꝓbos: nec ꝑm doctores sanctos ve hac materia loquētes. ⁊ ve hoc nō cōmēdabat in scriptura: sed ve tono affectu quem habuit ad liberandū ppm ve manu tyranni. qō fuit laudabile. sicut ⁊ iudith cōmendat ve magno affectu quem habuit ad liberationē ppli israel ve manu holofernis. nō autē ve mēdacijs que dixit in cōspectu eius Et obstetrices ve pietate qua saluauerūt filios hebreoꝝ: nō autē ve mēdacio ꝙ qō excusauerūt se pharaoni. ut bī Exo. j. sed quia questio est ve interfectione sysare. dicendū ꝙ iahel in hoc fecit rem licitam ⁊ meritoriā: lz īmiscuerit aliq̄ illicita. ut dictū est. sciebat enī ꝙ iste sysara erat maxim⁹ oppressoꝛ fidelis ppli cui⁹ fidei ipsa erat: quia ietro q̄ dictus est cyneus ⁊ alij descendentes ab eo cōuersi fuerūt ad iudaismū recipientes legem dei. ut dictū fuit Exo. xviij. ⁊ Nu. x. ⁊ ideo sicut mēbrū illi⁹ coitatis habuit titulū iustum interficiendi eū. Item ꝑ signa manifesta videbat ipsū vere mori ex iustitia diuina: tū quia vidit exercitū eius magnū ⁊ fortem vtellatū a paucis respective ⁊ inermib⁹. vñ dr infra. v. ca. Clypeus ⁊ hasta si apparuerūt i quadraginta milib⁹ in israel. i. nō apparuerūt. tū quia exercitus eius fuit magis ꝓstratus ictib⁹ fulguris ⁊ lapidib⁹ grandinis vel ꝓ filijs israel dimicante ꝑ hellatoꝝ gladijs. ⁊ ideo ipsum interficiendo cōformiter egit volūtati diuine: ⁊ forsitan instinctu speciali diuino sicut ⁊ vltora hoc prexerat spiritu ꝓphetie. Ad ꝑmū incōtrariū posset dici ꝙ forsitan pax illa erat ex hoc ꝙ ater soluebat iabin tributum excessiuū: ut sic nō ꝑderet totum qō habebat: ⁊ sic a tali iniusta exactiōe licite poterat se ꝑ se ⁊ suos liberare occurrēte facultate. Nec etiam in littera bī ꝙ fuerit ibi fedus amicicie inter eos cōtractū uel pactum aliqō aliquo iuramēto firmatum. sed tm̄ ꝙ pax erat inter iabin ⁊ domum aber: quod potuit fieri modo iniusto predicto. Item dato ꝙ fuisset ibi fedus uel pactum sub iuramento: tamē non tenebatur obseruare ut videtur: quia in talibus federib⁹ ⁊ pactis mulieres nō vocāt: sed tm̄ viri. vxor autē nō semp tenet seruare pacta ⁊ iuramenta viri sui. Ad secundū patet responsio ex ꝓdictis in questione.

absc̄dite ⁊ cū silentio posuit[a] supra timpus capitis ei⁹ clauū percussumq̄ malleo defixit in cerebrum vsq̄ ad terrā: qui[b] soporem morti socians defecit ⁊ mortu⁹ est.] Et ecce barach sequēs sysarā veniebat: egressaq̄ iahel i occursum ei⁹ dixit ei: Veni ⁊ ostendā tibi virum quē queris. Qui cū intrasset ad eam vidit sysaram iacentē mortuū: ⁊ clauū infixū in timpore ei⁹. Humiliauit ergo ve⁹ in die illo iabin regē chanaan coram filijs israel: qui crescebāt quotidie: ⁊ forti manu opprimebant iabin regem chanaan donec delerent eum. V

Ecinerunt q̄ vltora ⁊ barach filꝰ abinoem in illo die dicētes: Qui[c] spōte obtulistis ve israel animas vestras ad[c] periculū: benedicite[f] dño. Audite[g] reges aurib⁹ pcipite principes. Ego[h] sum ego sum: que[i] dño canā: psallam dño deo israel. Dñe[k] cum exires de seir: ⁊ transires per regiones edom: tra[l] mota est: celiq̄ ac nubes stillauerūt aquis. Montes fluxerunt a facie dñi] : ⁊ synai: a[m] facie dñi dei israel. In[n] diebus sangar filij anath: i diebus iahel

[a] Cap. v. Ecinerunt q̄. Postq̄ descripta est bostiū vtellatio. hic ꝓsequitur describitur gratiarū actio: sicut rationabiliter ⁊ iuste cōsuetū ē fieri. in qua quidem grārū actione: que vocatur canticū veltore. veltora primo se ⁊ alios ad diuinas laudes incitat: secundo audaciā filioꝝ israel ⁊ ignauiā recitat ibi: De machir ētio cui attribuēda sit victoria explicat ibi: De celo ꝛc. q̄rto ipsā iahel cōmendat ibi: Benedicta inter mulieres iahel. Prima in duas. qz primo excitat se ⁊ alios ad diuinā laudem. secūdo ad b inducit triplicē rationē ibi: Dñe cum exires. Primo igit̄ excitat alios dicens: a Qui sponte obtulistis ve israel alias vestras. i. vitas vestras. ut sic liceat loqui. c Ad periculū. ꝑm humanū iudiciū. qz pauci ⁊ inermes. ut postea videbitur voluntarie ⁊ prompte inerūt ad pugnandū cōtra multos ⁊ bene armatos. tamē ꝑm veritatem ibi nō erat periculū: qz assistebat eis diuinū presidiū. ut patet ex predictis. ca. iiij. f Benedicite dño. de tanto eius beneficio. ⁊ alloquit veltora illos q̄ fuerāt i ꝓlio. g Audite reges aurib⁹ pcipite ꝓncipes. i. intelligite diuina beneficia sup illos qui confidūt in eo. Consequenter excitat seipsam dicens: b Ego sum ego sum. ⁊ fit duplicatio ad denotandū duplicē laudem. s. oris que notat ibi: i Que dño canam. ⁊ cordis. ibi: Psallā dño deo israel. seq̄t: k Dñe cū exires. Hic ad ꝓpositum inducit veltora triplicem rationem. secūda. ibi: In diebus sangar. tertia. ibi: Noua bella. Prima ratio inducens ad diuinā laudem accipitur ex beneficio legis date a deo que notat cū dicit: Dñe cum exires de seir ꝛc. Dicunt hebrei ꝙ dñs primo obtulit legem filijs esau habitantib⁹ in monte seir sed ipsi noluerunt eam recipere: ⁊ tunc vedit eam filijs israel in monte synai. ⁊ sic exponunt litteram istam: Cum exires de seir ꝛc. eo ꝙ recusassent legem sibi oblatam. sed hoc dictum videtur ficticium. prout declaratum fuit plenius Deut. xxxiij. Ideo expositores nostri sic exponunt cōmuniter: Domine cum exires de seir ꝛc. populum illū relinquendo in errorib⁹ suis iudicio tuo iusto lz nobis occulto ⁊ applicares tibi pplū isral legē dando ꝑm illud Malach. j. Jacob dilexi: esau aūt odio habui. qō dr nō tm̄ de psonis iacob ⁊ esau: sed etiā de successorib⁹ eoꝝ. s. iudeis ⁊ de idumeis. l Terra mota ē ꝛc.] In hebreo nō bī et. Ex quo patet ꝙ li et ponitur hic pro i. ita ꝙ tota ista littera Terra mota est ꝛc. refert ad synai. quia cū lex daret sup montē synai a dño. ceperunt audiri tonitrua ⁊ micare fulgura ⁊ nubes densissima operuit montem. ut habetur Exo. ix. ⁊ de istis mons videbatur tremere ⁊ forsitan realiter tremuit. ut dr hic: Et ex nube densa fluxerūt aque. quoꝝ causa subdit. cū dr: m A facie dñi dei israel. quia dñs descendit sup montem illū. ut dr ibidem. ⁊ ista fiebāt in creaturis irrationabilib⁹: ut ꝙ hoc ostenderetur ꝙ creatura rationalis debet deum timere ⁊ revereri ⁊ coram eo tremere timore filiali. n In diebus sangar. Hic ponit̄ secūda ratio ex ppli defensione: quia in dieb⁹ sangar q̄uis nō legatur magnus exercitus venisse cōtra filios israel. tñ terrā eoꝝ subintrabāt aliqui latrunculi maxime de philisteis: a quib⁹ defendit eos sangar. non tamē prebuit populo plenam securitatem ꝓpter latrunculos subintrantes. ⁊ hoc est quod subditur:

a Quieuerũt semite. q nõ audebãt hebrei ire p vias philistheis ꝓpinquas nisi in sufficiẽti societate ad se vtendẽdũ. qõ nõ fit vt facili ⁊ frequẽt. b Et q ingrediebant p eas. in parua comitiua uel solitarij. c Ambulauerũt p calles vnios. diuertẽdo a recta via ne iciderẽt in ꝑdictos latrũculos. Vt aũt sit b mẽtio vt dieb⁹ ialxl nõ ẽ referendũ ad tẽp⁹ postq̃ p cusserat sysaram sed ad tẽpus ꝓcedẽs. d Noua bella. hic ꝓit tertia ratio q̃ accipit ex hostiũ mirabili vtellatiõe: vbi ꝑmo vtscribit vtellatio hostium ꝑsus. secũdo ꝓterita ⁊ futura. ibi: Dñs in fortib⁹. Circa ꝑmũ dr Noua bella elegit vmin⁹. i. nouũ modum vtellãdi hostes ⁊ eor ciuitates. quenouitas exponit cũ dr: e Clypr⁹ ⁊ basta. si ap. i. xl. mili. isrl. In hebreo br In isrl. ita q li. xl. milib⁹. nõ iũgit cũ isrl. ⁊ b videt ex eo q dictũ est ca. ꝑce. q barach iuit ad pugnã cũ vtcẽ milibus tm̃. ꝓpter qõ hebrei exponũt sic litterã istã: Clypeus ⁊ basta si apparuerũt. i. nõ apparuerũt. ⁊ accipit hic si. p nõ. In israel. i. in vtcem milib⁹ pugnatorib⁹ vt israel q iermes iuerũt ad ꝑliũ ⁊ supplẽdũ ẽ. cũ tamẽ exercit⁹ aduersarioꝝ esset ex. xl. milib⁹. i. in numero. xl. miliũ armatoꝝ. ⁊ talis modus loquendi vbi oportet aliq̃ supplere q apud hebreos vocat vcurtatus. frequẽt iuenit i sacra scriptura maxie metrica: cuiusmodi est istud cãticũ vel vox hebreo. Posset autẽ dici fm trãslationẽ nostrã iũgendo li. xl. milib⁹. cũ israel. q ꝛ a ꝓncipio belli fuerunt tm̃ vcẽ milia cũ barach: tm̃ q̃ incepit superare aduersarios. multi vt isrl ꝑus tũnoꝛe ipediti vnerũt ad ꝑliũ iũgendo se exercitui barach: ita q ascendit ad. xl. milia. f Cor meũ ⁊c]. i. duces but exercit⁹. iõ subdit: g Qui ꝓpria volũtate ob. vos discri. bñdi. dño. exponat sicut supra in ꝓncipio but cãtici. b Qui ascenditis sup nitentes asinos. i. pingues ⁊ pulchros vt ꝑda hostiũ. i Et sedetis sup i iudi. ⁊ am. i via. q̃ antea iudices nõ audebãt ire vt loco ad locũ ad iudicandũ: ꝙ tunc poterant ire secure ⁊ honorifice. ita q in iudicio hic accipit ꝓ ire ad iudiciũ. quia vbi sedentes in atalib⁹ nõ iudicant. k Loq̃mini. i. narrate bñficia dei. l Ubi collisi sunt curr⁹. grãdine ⁊ tẽpestate cadente sup eos. m Ibi narrent iusticie dñi. quib⁹ interfecit ipios. n Et clemẽtia in fortes israel. q clemẽtia dei vtdit eis fortitudinẽ ad supandũ aduersarios. cetera patent. o Dñs in fortib⁹. hic vtscribit vtellatio hostiũ ꝓterita ⁊ futura. cũ dr: Dñs in fortib⁹. i. cõtra fortes. p Dimicauit. ꝓ israel. ⁊ ponit exemplum vt ꝓterito dicens: q Ex ephraim vteleuit eos in amalech. q iosue fuit vt tribu ephraim: qui vtellauit amalech. ut br Exo. xvij. Cõsequenẽ ponit exemplũ vt futuro cũ dr: r Et post eũ ex beniamin ⁊c. quia saul qui fuit vt tribu beniamin vtellauit ⁊ veleuit amalech. ut br. j. Regũ. xv. s De machir. hic ꝓñt vel vox recitat cõstãtiã filiorũ isrl q inerũt cũ barach ad ꝓliũ ⁊ ignauiã illoꝝ qui ire noluerunt cõmixtim loquendo vt istis ⁊ vt illis dicens: De machir ꝓncipes vtscẽderũt. machir eni fuit fili⁹ manasse: vt cui⁹ tribu aliq̃ fuerũt i hoc exercitu. t Et vt ẓabulon. sicut ꝓz ex dictis. ca. iiij. v Duces isachar fuere cũ vel vox. qz aliqui vt illa tribu steterũt cũ vel vox ad vtpreandũ dñm. x Et barach vestigia sunt secuti. quia alij iuerũt cum barach ad pugnandũ. y Qui quasi in ꝑ. ac ba. se discrimini vtdit. q sequẽdo aduersarios ꝑ loca decliuia ac aspera. z Diuiso cõtra se ruben. in illa enim tribu erant q̃dã cõtẽtiones itestine. ꝓpter qs noluerũt vnire ad ꝑliũ cũ barach. ideo subdit: a Magnanimoꝝ i. supboꝝ. b Repta ẽ ꝓtẽtio. qz manifesta fuit aliis tribub⁹ ex ꝺ facto. c Quare habitas ⁊c.] qz sors ruben fuit sup ior danẽ fluuiũ: q̃ diuidebat terrã duarũ tribuũ ⁊ dimidie a terra aliarũ tribuũ. d Ut au. sibi. gregũ. i. balat⁹. illa eni trib⁹ vtlectabat i talib⁹ q̃ habebat ꝓcora multa ⁊ itẽrebat nutritioi ⁊ multiplicatioi eorũ. ut br Au.

quieuerũt a semite: ⁊ q̃ ingrediebãt p eas: ambulauerũt b per calles vnios. Cessauerũt fortes i israel: ⁊ quieuerũt donec surgeret vel boza: surgeret mr̃ i israel. Noua c bella elegit dñs ⁊ portas hostiũ ipse subuertit. Clypeus d ⁊ basta si apparuerunt in quadraginta milibus israel. Cor e meũ diligit principes isrl.] Qui f ꝓpria volũtate obtulistis vos discrimini benedicite dño: qui g ascenditis sup nitentes asinos: ⁊ sedetis supra in iudicio: ⁊ ambulatis in via: loquimini h. Ubi i collisi sunt currus ⁊ hostiũ suffocat⁹ est exercitus: ibi m narrent k iusticie dñi: ⁊ l clementia in fortes israel. Tunc descendit populus dñi ad portas ⁊ obtinuit principatũ. Surge surge vel boza: surge surge ⁊ loquere cãticũ. Surge barach: ⁊ apprehende captiuos tuos fili abinoem. Saluate sunt reliquie populi. Dñs n in fortib⁹ dimicauit o. Ex q ephraim vteleuit eos i amalech: ⁊ r post eum ex beniamin i populos tuos o amalech. De s machir principes descenderunt: ⁊ t de ẓabulon qui exercitum ducerent ad bellandũ. Duces u isachar fuere cum vel boza: ⁊ x barach vestigia sũt secuti: qui y quasi in ꝑceps ac baratrum se discrimini vtdit. Diuiso z cõtra se ruben magnanimoꝝ a repta b est contentio. Quare c habitas inter duos terminos]: ut d audias sibilos gregũ: Diuiso e contra se ruben magnanimoꝝ repta est cõtentio. Galaad f transiordanẽ quiescebat: ⁊ g dan vacabat nauibus. Aser h habitabat in littore maris: ⁊ in portubus morabat: ẓabulon ꝓpo ⁊ neptalim obtulerũt animas suas morti in i regione morome. Uenerũt k reges ⁊ l pugnauerũt: pugnauerunt reges chanaan in thane iuxta aquas mageddo: ⁊ m̃ nihil n tulere prędantes. De o celo dimicatum est contra eos: stelle p manentes i ordine ⁊ cursu suo aduersus sysaram pugnauerunt. Torrens q cyson traxit cadauera eorum torrẽs cadumim] torrens cyson. Cõculca r anima mea robustos s. Ungule t equorum ceciderũt: luerunt. e Diuiso ẓ se rubẽ ⁊c. repetit ad maiorẽ affirmationẽ. ⁊ qz sicut i cãtilenis idẽ repetit: sic iisto cãtico. ⁊ exponat sicut ꝓ⁹. f Galaad trãs ior. q̃ escebat. nolẽs vnire ad ꝑliũ sicut piger ⁊ ignau⁹. g Et dan vacabat nauib⁹. ꝓ mercib⁹ exercẽdis. qz sors sua fuit sup litt⁹ maris mediterranei: ⁊ iõ noluit vnire ad ꝑliũ intẽt⁹ ad lucrũ. ⁊ eodẽ mõ exponit. q̃ subdit: h Aser habitabat in lit. mar ⁊c. ẓabulõ ꝓpo ⁊ neptalim ⁊c. isti cõmẽdant vt ꝓbitate ⁊ audacia: qz ex ipsis ꝓncipalit exercit⁹ erat. ut ꝓz. ꝺ. iiij. ca. i In regi. morome. i. excelsa: qz i mõte thabor fuit ꝓgregat⁹ exercit⁹ barach. ut fuit victũ. ꝺ. iiij. ca. k Uenerũt reges. q̃ erant cõfederati ipsi iabin. l Et pugnauerũt. qz vnerũt ad expugnãdũ barach ⁊ ei⁹ exercitũ. ut br. ꝺ. iiij. ca. m Nihil tulere ꝑdãtes. min⁹ dicit ⁊ pl⁹ sigt. venerãt eni ad vtpãdũ terrã isrl. ⁊ tm̃ ipsi ⁊ sua ibidẽ remãserãt. n De celo. hic ꝓñt vel vox explicat cui ista victoria sit attribuẽda. s. ipsi deo. ⁊ iõ dr: De celo dimi. ẽ ꝑ eos. s. fulgure ⁊ grãdine. o Stelle ma. i. or. ⁊ cur. suo ⁊c. hoc dr ad differẽtiã illi victorie q̃ facta ẽ a deo ꝓ iosue. ut br Josue. x. qz tunc sol ⁊ luna steterũt ꝓ spaciũ vnⁱ⁹ diei. i hac aũt victoria nõ stetert ꝺ. pcesserũt i cursu suo. p Torrẽs cyson ⁊c] Cyson ⁊ cadumi sũt noia torrẽtiũ. ꝓpe qs fuit vell. ⁊ multi ceciderũt ibi ⁊ fuerũt ibm̃ersi. q Cõculca aia mea. i. vt spice. r Robustos. i. fysarã ⁊ vellatores suos: q̃ cõfidẽtes i sua fortitudine volebãt ꝓpũm dñi vtlẽ. s Ungule eq̃rũ. ceci.

ex magnitudine grandinis ⁊ fulguris ⁊ asperitate locorū fuerīt lese ⁊ dissipate. a Maledicite ere meroç ⁊c. Dicūt expositores nostri coiter q̄ angel⁹ dñi hic accipitur ꝓ michaele qui ꝑerat filijs israel ad custodiam· ut dr̄ Daniel.x. Meroç autem est nomē demonis. qui excitauit sysaram ⁊ suos ad veniendū cōtra filios isrl̄ cui dixit michael esse maledicendū ⁊ malis angelis sibi adiunctis. ideo subdit b Maledicite habitatorib⁹ ei⁹, id est exercitus dñi qui erat exercitus israel: ꝙ magis venerunt ad nocendū. sic ꝙ exponunt coīter docto. catholici. hebrei aūt aliter exponūt dicētes q̄ angelus dñi hic intelligitur ipse barach missus a deo ad pugnam p̄dictam. ut patet ex dictis supra.iiij.ca. Angelus enī idē est qđ nūcius. Maleath enī qđ est nomē hebraicū: equivocū est ad angelū ⁊ ad nūciū. Meroç aūt est nomen loci potentis qui habitabat ꝓpe locū vbi fuit bellū ⁊ iō magis fuit reprehensibilis eo q̄ noluit venire q̄ alij q̄ erāt longe. ꝓpter qđ barach dixit ei maledicendū ⁊ hominib⁹ sub eius potestate constitutis. ⁊ hec expositio magis videt concordare hr̄ē. c Benedicta inter mulieres. Hic ꝓnter veltora cōmendat iahel que sysaram interfecit· ut patet ex p̄dictis.iiij.ca. d Benedicat in tabernaculo suo. In hebraico dr̄: ꝓe mulierib⁹ in tabernaculo benedicatur. i. p̄ mulieribus habitantib⁹ in tabernaculis que non leguntur fecisse tam viriliter ⁊ caute. ideo subdit: e Aquam petenti lac dedit. ut citius vomeret ⁊ grauī⁹. ut dictū ē supra.iiij.ca. f Et in phiala p̄ncipum. i. apta ꝓ p̄ncipibus. g Obtulit butyrum. i. lac pingue. phiala enī ut videt nō est vas aptum pro butyro. nā sm Isidoꝝ etymol⁹. vltimo. inter vasa potatoria numerat. hebrei tamē dicūt hic in phiala. i. in bacino. alias catino. ⁊ est vas in quo p̄t offerri butyrū ꝓpter dictū. ⁊ sm hoc dicūt aliqui q̄ nō solū obtulit ei potum ut petierat sed etiam cibū. cetera patent in littera vsq̄ ibi: b Per fenestram. vbi describit anxietas matris sysare: eo q̄ vltra modū tardabat venire. quā nur⁹ sua volēs cōsolari rndit: i Forsitan nūc diuidit spolia. bellatorib⁹ suis. k Et pulcherrima feminarū. de hebreis: l Eligit ei. ad ꝓbitū. Vltimo ponit cōclusio cantici cum dicit m Sic pereant oēs inimici tui dñe. qui te in tuis fidelib⁹ persequūt: sicut dictū ē saulo Actū.ix. Saule saule quid me ꝑsequeris? n Qui aūt diligūt te ⁊c.] In hebreo dr̄: In fortitudine sua. qđ exponūt hebrei de illa fortitudine solis futura. de qua dr̄ Isa. xxx. Erit lux lune sicut lux solis ⁊ lux solis erit septēpliciter sic lux septē dierū. o Cap. vj. Ecerūt aūt ⁊c. Hic ꝓnter describitur ārta tribulatio q̄ facta fuit p reges madian. ⁊ a q̄ liberati fuerāt filij isrl̄ p gedeonē. ⁊ diuidit i duas partes. s. principalē ⁊ incidentalē. secunda incipit .ix. ca. Prima in duas. quia ꝓmo describit tribulatio. secundo liberatio. ibi: Qui misit ad eos. Circa ꝓmū dr̄: Fecerunt aūt filij israel malum. nō dr̄ hic addiderūt facere malū. sicut in alijs tribulationib⁹ dr̄ post ꝓmā. cui⁹ rationem assignāt hebrei dicētes q̄ ꝓpter cātici veltoze ⁊ barach ⁊ eoꝝ merita peccata p̄terita erant simpliciter dimissa. p Qui tradidit illos ⁊c. ut veritas uel decus culpe nō transiret sine vltore iustitie. q Fecerunt q̄ sibi antra ⁊ spelūcas. s. pauper ⁊ debiles ⁊ timidi: ut se absconderēt. r Et munitiss. ad repu. loca. q̄tū ad potestes ut ibi refugiū haberēt. s Cūq̄ seuisset isrl̄ ascendebat madiā ⁊c. i. tpe vernali q̄ seia incipiūt fructificare: ut null⁹ vict⁹ remanēt hebreis. t Ipsi enī ⁊c.] ita q̄ ꝓ intēperie aeris non cogerent exire de terra donec oia essent cōsūpta. cetera patēt

Ecerūt ° aūt filij israel malū in cōspectu dñi: qui ᵖ tradidit illos in manu madian septem annis: ⁊ oppressi sunt valde ab eis. Fecerunt q̄ ᵍ sibi antra ⁊ speluncas in montibus: ⁊ munitissima ad repugnandū loca. Cūq̄ ˢ seuisset israel: ascendebat madian ⁊ amalech ceteriq̄ orientalium nationū: ⁊ apud eos figentes tentoria: sicut erant in herbis cuncta vastabant vsq̄ ad introitū gazę: nihilq̄ oio ad vitā ptinens relinquebant i israel: nō oues: nō boues: nō asinos. Ipsi ᵗ enī ⁊ vniuersi greges eorum veniebant cū tabernaculis suis:] ⁊ instar locustaꝝ vniuersa complebant: innumera multitudo hominū ⁊ camelorū quicquid tetigerant vastantes. Humiliatusq̄ ē israel valde in conspectu madian: ⁊ clamauit ad dominum postulans auxilium contra madianitas. Qui ᵛ misit ad eos virū ꝓphetam. ⁊ locutus ē. Hec dicit dñs deus israel: Ego ˣ vos feci conscēdere de egypto] ⁊ eduxi vos de domo seruitutis: ⁊ liberaui de manu egyptiorū ⁊ omnium inimicorū qui affligebant vos. Eiecīq̄ eos ad introitū vestrū ⁊ tradidi vobis terram eoꝝ: ⁊ dixi: Ego dñs de ʸ vester Ne ᶻ timeatis deos āmorreoꝝ:] i q̄rū tra habitatis: ⁊ ᵃ noluistis audire

in lrā. v Qui misit ad eos. Hic ꝓnter describitur liberatio de dicta tribulatiē. Circa qđ sciendū q̄ sicut supra dictū ē ⁊ ꝑz ex decursu libri. qñ filij israel peccabāt affligebant. ⁊ qñ penitebant liberabant. ⁊ ideo dñs ꝓmo mittit eis reprehensorē ut vere penitent. secūdo adiutorē ut vincāt. ibi: Venit aūt angelus. Circa ꝓmū dr̄: Qui misit ad eos virū. Dicūt coiter expositores nostri q̄ fuit angelus i specie viri ⁊ ille idē q̄ infra notat angelus. Hebrei aūt dicūt q̄ fuit phinees filius eleazari sacerdotis. ⁊ satis videt ex textu q̄ iste miss⁹ a deo fuerit bō vir⁹. siue fuerit phinees siue alius: quia dr̄ in textu: Misit ad eos virū ꝓphetā. angeli ꝓo in sacra scriptura nō vocant. ꝓphete q̄tum mihi occurrit: ⁊ hoc rationabiliter. quia ls ꝓphetica cognitio sit clarior notitia fidei: tamē est enigmatica. cognitio ꝓo angeloꝝ qua cognoscūt res in verbo de qua est hic sermo clara est ⁊ absq̄ enigmate. x Ego vos feci ⁊c.] in signis mirabilib⁹. sicut i Exo. cōtinet. y Ne timeatis ⁊c.] imprendendo eis latriā. z Et noluistis ⁊c. Sed idolatriā declinastis. ⁊ iō merito cecidistis in tribulationē istā.

a Venit aũt angelus. Hic ꝓmittit describitur missio adiutoris angeli p cuius assistentiam gedeon habuit victoriam. ⁊ nõ fuit phinees sed verus angel⁹. Circa qõ ꝓmo ponitur vocatio ducis. secũdo modus certaminis. ca. vij. Circa ꝑmũ ꝓmo datꝫ duci ꝓceptum ad aggrediendũ pugnã. secundo signũ ad cognoscendum ꝓsonam esse angelicã. ibi: Et ille. tertio mãdatum destruendi patris idolatriam. ibi: Cũq; adhuc ecꝫ. q̃rto duplex signũ assequẽdi victoriam. ibi: Dixitq; gedeon. Circa ꝓmũ dr̃: Venit autem angelus dñi. in specie viri. tamẽ erat verus angelus dei. ut patebit ex sequentib⁹. b Et pertinebat ad ioas patremfamilie eçri. dicit aũt hic pater. nõ ratione generationis sed quia erat potẽtior ⁊ ꝓncipalior i familia sua. diuidebant enim trib⁹ in familias ⁊ familie i domos ⁊ dom⁹ in capita virorũ. sicut dictum fuit Josue. xviij. ca. c Cũq; gedeon fili⁹ ei⁹ excuteret ꝛc̃. ad. puidẽdũ sibi de victu. d Ut fugeret. ad aliqd̃ fortaliciũ. e Apparuit ei angelus dñi. in specie viri. f Et ait ei. salutando eum. g Dominus tecum virorũ fortissime. nõ ꝓpẽ preterita nec ꝓpẽ eius conditionẽ. quia ꝓparabat se ad fugã: sed ꝓpter futura in q̃bus habiturus erat ex dei assistẽtia victoriã vñ sequit̃ postea: h Vade in hac fortitudine tua. quã habebis p assistentiam meam. i Et liberabis israel. non p teipsum sed per me. ideo subdit: k Scito q; miserim te. cetera patẽt ex dictis. l Et ille. Hic ꝓmittitur datur signũ gedeoni q; vere angelus dñi loquebatur ei. ⁊ hoc est qõd petit dicens: m Da mihi signum q; tu sis. s. missus ex parte dei. n Ne recedas hinc donec reuertar. nõ est intelligendũ q; p hoc vellet offerre sacrificiũ ei qui sibi apparebat quod soli deo est offerendum: cũ adhuc ignoraret si esset ꝓphẽta uel angelus a deo missus. sed q; volebat experiri p signum a deo datum in acceptatione sacrificij p illũ qui sibi apparebat deo offerendũ si esset vere a deo missus. nec in hoc peccauit: quia ls esset ꝓhibitum offerre sacrificiũ extra locũ sibi erat tabernaculũ: put dictum fuit Josue. xxij. hoc tamẽ intelligendũ ẽ sicut ibidem dictum fuit de modo coĩ. poterat tamen alibi offerri de speciali mandato dei p angelũ uel ꝓphẽtam loquentẽ in nomine dei: quod iste gedeon volebat experiri, ꝟm illud .j. Joh. iiij. Probate spũs si ex deo sint. o Azimos panes. ex hoc dicũt hebrei

vocem meam. Venit[a] autem angelus domini: ⁊ sedit sub quercu que erat in ephra: ⁊[b] ptinebat ad ioas patremfamilie eçri. Cũq;[c] gedeon fili⁹ ei⁹ excuteret atq; purgaret frumẽta ⌊ in torcular ut[d] fugeret madian: apparuit[e] ei angelus dñi ⁊[f] ait: Dñs[g] tecum virorũ fortissime. Dixitq; ei gedeon: Obsecro mi dñe si dñs nobiscũ est: cur ergo apprehẽderũt nos hec omnia? Vbi sũt mirabilia eius que enarrauerũt patres nostri: atq; dixerunt: de egypto eduxit nos dñs? Nũc aũt dereliquit nos dñs: ⁊ tradidit in manu madian: Respexit q; ad eũ dñs ⁊ ait: Vade[b] in hac fortitudine tua: ⁊[i] liberabis israel de manu madian: Scito[k] q; miserim te. Qui respondens ait: Obsecro mi dñe in quo liberabo israel? Ecce familia mea infima est in manasse: ⁊ ego minimus in domo pris mei. Dixitq; ei dñs: Ego ero tecũ ⁊ percuties madian q̃si vnũ virũ. Et[l] ille: si inueni ingratiã coram te: da[m] mihi signũ q; tu sis qui loqueris ad me. Ne[n] recedas hinc donec reuertar ad te portans sacrificium ⁊ offerens tibi. Qui respondit: Ego prestolabor aduentũ tuũ. Ingressus est itaq; gedeon ⁊ coxit hedũ: ⁊ de farine modio azimos[o] pães: carnesq; ponẽs in canistro: ⁊ ius carniũ mittẽs in ollã: tulit[p] omnia sub quercu ⁊ obtulit ei. Cui dixit angelus dñi: Tolle carnes ⁊ azimos panes ⁊ pone supra petrã illã ⁊ ius desuper funde. Cũq; fecisset ita: extẽdit[q] angelus dñi sũmitatem virge quã tenebat in manu: ⁊ tetigit carnes ⁊ panes azimos: ascenditq; ignis de petra: ⁊ carnes azimosq; panes cõsumpsit: angelus aũt dñi euanuit ex oculis ei⁹. Videnſq; gedeon q; ect̃ angel⁹ dñi ait: Heu[r] mi dñe deus: q; vidi angelum dñi facie ad faciem. Dixitq; ei dñs: Pax tecũ: Ne[s] timeas: non morieris. Edificauit ergo ibi gedeon altare dño: vocauitq; illud dñi pax vsq; in presentem diẽ. Cũq;[t] adhuc esset in ephra que est familie eçri: nocte illa dixit[u] dñs ad eũ: Tolle taurũ patris tui ⁊[v] alterũ taurũ annoꝝ septem destruesq;[x] aram baal: que est patris tui: ⁊[y] nemus q̃ circa aram est succide: ⁊[z] edificabis altare dño deo tuo in[a] sũmitate petre hui⁹ sup quã ante sacrificiũ posuisti: tollesq;[b] taurũ secundũ ⁊[c] offeres holocaustum sup struem lignoꝝ que de nemore succideris. Assumptis g̃ gedeon decem viris de seruis suis: fecit sicut ꝓceperat ei dñs. Timens aũt domũ patris sui ⁊ homines illius ciuitatis p diem noluit facere: sed omnia nocte cõpleuit. Cũq; surrexissẽt viri oppidi eius mane: viderũt destructã aram baal lucũq; succisum: ⁊ taurũ alterũ impositũ sup altare qđ tunc edificatum erat: dixeruntq; ad inuicem: Quis hoc fecit: Cũq; q̃rerẽt

q; erat solẽnitas paschalis in qua iudei septem diebꝫ vtunt̃ azimis. sed hoc argumentũ nõ valet: quia panes dño oblati debebant esse azimi etiam alijs tpib⁹. p Tulit oia sub quercu ⁊ obtulit ei. nõ tãq; ei sacrificans sed ut p eum offerretur deo sacrificiũ. ideo sequit̃ postea: q Extẽdit angelus dñi sũmitatem virge quam tenebat in manu ⁊ tetigit carnes ⁊ panes azimos. tãq; offerẽs sacrificiũ. r Ascenditq; ignis. in signum diuine acceptationis. Sequit̃: s Heu mi dñe deus: quia vidi ãgelũ dñi facie ad faciem. Exꝺ enim q̃d scriptum est Exo. xxxiij. Nõ videbit me homo ⁊ viuet. surrexit opinio inter vulgares ⁊ simplices iuxta quam q; homo videns deũ uel angelũ sibi apparentem in specie aliqua sensibili: deberet cito mori. quod nõ erat verũ. ideo subdit̃: t Ne timeas nõ morieris. Edificauit ergo ibi gedeon altare. hoc dicit̃ ꝺ p anticipationem. quia nõ edificauit illud nisi post diuinam reuelationem que habetur parte sequenti. v Cũq; adhuc ecꝫ in ephra. hic cõsequenter datꝫ gedeoni mandatũ de patris sui idolatria destruẽda cum dicit̃: x Dixit dñs ad eũ Tolle taurum patris tui. qui idolo baal sacrificari debebat. y Et alterum taurum annoꝝ septẽ. id est impinguatũ septem annis ut idolo baal sacrificetur. z Destruesq; aram baal. tangit̃ abominãs idolatriam. a Et nemus quod circa aram est succide. vbi homines exercebant luxuriam. b Et edificabis altare dño deo tuo. istud est altare de quo supra dictum est per anticipationẽ. quod patet ex eo qđ subdit̃: c In sũmitate petre hui⁹ sup quã ante sacrificiũ posuisti. qz in vno loco nõ poterãt ab eodem edificari simul duo altaria. d Tollesq; taurũ secundũ. impinguatum septem annis. ut ꝓdictũ est. e Et offeres holocaustũ ꝛc̃. Ex predictis ꝑz q; edificando altare alibi q̃ in loco tabernaculi ⁊ offerẽdo ibi nõ peccauit. quia hoc fecit de speciali mandato dei. ut ꝑz

ex predictis. cetera patent vsq; ibi: a Nūquid vltores estis baal. hoc dixit quia nolebat filiū suū mori. b Qui aduersarius est ei⁹ moriat. nō p dñm̄ sed p ipsum baal si ꝛ⁹ ē q: pōt se vindicare. c Ex illo die vocat⁹ ē gedeon bierobaal. i. fortis ꝑ baal uel fortior baal. fm ꝓprietatē hebraici sermonis. quia nō vindicauit se ꝛe eo baal cū tamē ꝛestruxisset altare ei⁹. d Igitur oīs madiā. Hic ꝑñē dat gedeoni duplex signū assequendi victoriā ⁊ p̄ ꝛescribit belli ꝓparatio. cum dicitur: Igitur omnis madian ⁊ amalech ⁊c. ⁊ ꝑ⁹ lrā. 2⁹ subdit signi petitio ⁊ cōcessio. ibi: e Dixitq; gedeon ad dñm ⁊c. vi. ꝛetur q; gedeon peccauerit petendo signū: cū iam esset certificat⁹ q; ille qui sibi apparuerat ⁊ victoriam ꝓmiserat eēt verus angelus ꝛei. ut pateret ex predictis. Ad q̄ dicendū q; quando petit signū ex diffidentia post certificationē ꝛe nuncio ꝛei petit ē. ℔ q̄ petit ex q̄dā familiaritate diuina ⁊ voluntate seu ꝛesiderio ut manifestet ꝛei gloria tūc nō ē pec catū. Sicut ecce ebias petiit signū ꝛe sanitate sua futura: quā tamē annūciauerat ei Isaias ꝓpheta. ut habet iiij. Regū. xx. ⁊ Isa. xxxviij. ⁊ ℔ modo petijt gedeon signū ꝛe victoria sibi futura. ⁊ patet lrā ℔ excepto. f Conchbam roꝛe impleuit. In hebreo bꝛ: bacinū. g Dixitq; rur. ad dñm: ne ira. fu. tu⁹ cō. me. si. milē modū loquēdi habuit abrahā cū dño q̄n voluit replicare petitionē suā ꝛe salute sodomoꝝ. ut habet Gen. xviij. h Si adhuc semel tentauero. nō accipit hic tentatio ꝓput tentatio ꝛei dr̄ peccatū: q̄ ē q̄n aliquis exponit se piculo volens p ℔ experiri diuinū auxiliū: cū tñ habeat quid agē possit fm viā humanā. sicut est ꝓbatio in duello ⁊ tactus ferri candentis que merito reprobāt i iure canonico. sed accipit hic tentatio pro petitione signi procedente ex confidentia ꝛei. ⁊ ut eius gloria ampli⁹ manifestet. ut ꝫ. dictū est

Bik bierobaal. Postq; ꝛescripta ē vocatio i Cap. vij ducis. hic ꝑñē ꝛescribit mod⁹ certaminis. vbi ꝓmo ꝑit concertatio pugne. 2⁹ perfectio victorie. ca. viij. Circa ꝓmū ꝓmo ꝛescribit bellatoꝝ electio. secundo electoꝝ assecuratio. ibi: Castra aūt madiā. tertio assecuratoꝝ certatio. ibi: Diuisitq; trecētos viros. quarto adiutorū associatio. ibi: Cōclamantes. Circa primū sciendū q; dñs voluit eligere bellatores in paruo numero ut sibi victoria illa totaliter attribueret. ut ꝓꝫ in textu. eligunt igit buiusmodi bellatores duplici signo. Primū est cōstantia mētalis. cū dicit: k Qui formidolosus ⁊ timidus ē reuertat. ita q; solum constantes ⁊ impauidi ad prelii remanerent. vñ subdit: l Recesserūtq; ꝛe monte galaad ⁊c. iste mons nō ē ille qui est vltra iordanē vbi laban cōprehēdit iacob ut bꝛ Gen. xxxj. sed ē alius mons i terra ꝓmissionis qui similiter nomat. secūdo eligunt signo potētie corporalis. ibi: m Adhuc ꝓpls mult⁹ ē ⁊c.] nō ē intelligēdū q; ꝛe⁹ ꝓꝛet aliquē uel aliquos ad cognoscēdū aliq̄d sibi ignotū: sed ut cognoscat ab alijs. n Qui manu ⁊ lin. lā. aquas. hoc erat signū q; nō erāt multū sitibūdi: q; sufficiebat eis accipere modicum ꝛe aqua cū manu ⁊ proijcere ad os magis per modū refrigeratiōis ⁊ lotionis q; ꝑ modū potatiōis. signū etiā erat q; nō erāt multū fatigati: q; nolebant ad terrā ꝓcūbere sed statim trāsire. ⁊ econtrario i illis q̄ biberūt ꝛ curuatis genibus ad terram ut effunderēt se supaquā ad bibendū in magna copia signū erat q; erant fatigati ⁊ multū sitibūdi ⁊ ideo ꝛe exercitu fuerūt ꝛepati. hebrei aūt dicūt q; hoc fuit eo q; erant assueti curuare genua coꝝ idolis. sed ꝓma expositio est magis lrālis. o Sumptis itaq; pro numero cibarijs. i. pro trecentis viris electis ad prelii quia residuum citoꝝ dimisit reuerentibus. p Castra aūt madian. Hic ꝓnter ꝛescribitur

auctoritatē facti: dictum est: Gedeon filius ioas fecit hec omnia. Et dixerunt ad ioas: Produc filiū tuū ut moriatur quia ꝛestruxit arā baal ⁊ succidit nemus. Quibus ille rñdit. Nūquid vltores estis baal ut pugnetis pro eo: Qui⁹ aduersarius est ei⁹ moriatur anteq; lux crastina veniat. Si ꝛeus ē vindicet se ꝛe eo qui suffodit aram eius. Ex illo die vocat⁹ est gedeon bierobaal: eo q; dixisset ioas: vlciscatur se ꝛe eo baal: qui suffodit aram eius. Igit⁹ omnis madian ⁊ amalech ⁊ orientales populi cōgregati sunt simul: ⁊ transeuntes iordanē castrametati sunt in valle ieqrabel. Spīritus autē dñi induit gedeon: qui clangēs buccina cōuocauit domū abiēqr ut sequeretur se. Misitq; nuncios in vniuersum manasse n: qui ⁊ ipse secutus est eū. Et alios nuncios in aser ⁊ qabulon ⁊ neptali q̄ occurrerūt ei Dixitq; gedeon ad dñm: Si saluū facis per manū meā populum israel: sicut locutus es: ponam hoc vellus lane in area Si ros in solo vellere fuerit: ⁊ in omni terra siccitas: sciam q; per manū meam sicut locutus es liberabis israel. Factūq; est ita. Et ꝛe nocte cōsurgens expresso vellere conchbam roꝛe impleuit. Dixitq; rursus ad dñm: Ne irascatur furoꝝ tuus cōtra me: si adhuc semel tentauero signū querēs in vellere Oro ut solum vellus siccū sit: ⁊ omnis terra roꝛe madens. Fecitq; dñs nocte illa ut postulauerat. ⁊ fuit siccitas i solo vellere: ⁊ ros in oī tra.

Gitur VII
bierobaal qui ⁊ gedeon ꝛe nocte consurgens ⁊ omnis populus cum eo: venit ad fontem qui vocatur arad. Erant aūt castra madian in valle ad septentrionalē plagam collis excelsi. Dixitq; dñs ad gedeon Multus tecū est populus nec tradetur madian in manib⁹ eius ne glorietur contra me israel: ⁊ dicat: meis viribus liberat⁹ sum. Loquere ad populum: ⁊ cunctis audientibus predica: Qui⁹ formidolosus ⁊ timidus est reuertatur. Recesserunt⁹ ꝛe monte galaad: ⁊ reuersi sūt ex populo viginti duo milia virorum: ⁊ tñ ꝛec milia remanserunt. Dixitq; dñs ad gedeon Adhuc m populus multus est: Duc eos ad aquas ⁊ ibi ꝓbabo illos:] ⁊ ꝛe quo dixero tibi ut tecum vadat ipse ꝓgat: quē ire ꝓhibuero: reuertat. Cū⁹ q; ꝛescēdisset populus ad aquas dixit dom⁹ ad gedeon: Qui⁹ manu ⁊ lingua lābuerint aq̄s sicut solent canes lambere separabis eos seorsum: qui autē curuatis genibus biberint: in altera parte erunt. Fuit itaq; numer⁹ eorū qui manu ad os proijciente aquas lambuerāt trecenti viri: omnis autē reliqua multitudo flexo poplite biberat. Et ait dñs ad gedeon In trecentis viris qui lambuerūt aquas liberabo vos ⁊ tradam in manu tua madian: ois autē reliqua multitudo reuertatur in locum suū. Sumptis o itaq; ꝓ numero cibarijs ⁊ tubis: omnē reliquam multitudinem abire precepit ad tabernacula sua: ⁊ ipse cū trecentis viris se certamini ꝛedit. Castra p autē madian erant subt in valle. Eadē nocte dixit dñs ad eum: Surge ⁊ descende in

electorum assecuratio. ⁊ primo verbo diuino cum dicit: Surge ⁊ descende in castra, secundo ex somnio audito. ⁊ ideo subdit: a Et cū audieris qd loquant' ⁊c.] qō intelligit de somnio audito ⁊ interpretatione eius que postea ponit cū dicit: Narrabat aliquis somniū ⁊c. cui⁹ forma subditur cum dicit: b Videbat mihi q̄si subcinericius pānis ex hordeo ⁊c.] per quem significabat gedeon qui nulli⁹ reputationis erat in cōspectu regū madian: sic panis subcinerici⁹ ⁊ hordeaci⁹ vilis ē ex materia ⁊ forma. ⁊ b est quod subdit in interpretatione. cū dr: c Non est hoc aliud nisi gladius gedeonis ⁊c. C Cūq; audisset gedeon somniū ⁊ interp̄tationē ei⁹ adorauit. eo q; inuenerat verbū cōfortatiuū: sic ei dixerat dñs: Tūc cōfortabunt' man⁹ tue. ⁊c. ⁊ per hoc sciuit q; nō erat somniū vanū sed magis a deo īmissum ad confortationē gedeonis ⁊ socioꝝ ei⁹: ⁊ ad desolationē aduersariorū ipsius. tales enī visiones ⁊ int̄pretationes earū aliq̄n a deo conceduntur etiā malis hominibus sicut ⁊ p̄phetandi act⁹ p̄nt habet in pluribus locis sacre scripture. vñ saluator Matth. vij. dicit: Multi dicent mihi in illa die: nōne in nōie tuo p̄phetauim⁹ ⁊c. sequit: Tūc confitebor illis qz nūq̄ noui vos ⁊c. Gedeon aūt ex predictis assecurat⁹ de victoria assecurauit socios suos dicēs: Surgite tradidit enī dñs ⁊c. d Diuisitq;. Hic p̄ter ponit assecurator certatio. cū dicit: Diuisitq; trecentos viros in tres ptes ut sic inuaderent exercitum aduersarioꝝ p tres partes; q̄si ēent tres exercitus magni subito supuenientes: ut ex hoc exercit⁹ terreret: sicut ⁊ factum fuit. ut patet ex sequētibus. e Et dedit tubas in manib⁹ eoꝝ ⁊c. modus enī pugnādi fuit talis. qz quilibet de trecentis viris habebat tubā in manu dextera. ⁊ lampadem. i. faculā ardentem in sinistra manu que nō posset de facili extingui. ⁊ lagene vacue erant desup includentes faculas: ita q; lumē non posset videri. p̄ter qō videt q; officia lagenarum essent inferius versus man⁹ tenentiū faculas. ⁊ buccinante gedeone trecenti viri in trib⁹ ptib⁹ circa exercitum hostiū cōfregerunt lagenas ⁊ sic subito apparuit lumē inclusum ⁊ ceperūt clamare: Gladi⁹ dñi ⁊ gedeōis ⁊ buccinare. ⁊ sic ex terribili sonitu cōfractionis lagenarū ⁊ clamoris hominū ⁊ sonitu tubarū ⁊ subita apparitione luminis fuit territus exercitus hostiū ⁊ ita turbatus q; vnus interficiebat aliū credens petere aduersariū. ⁊ sic fuerūt aduersarij debellati. ⁊ ex predictis patet hr̄ā paucis exceptis que discurrēt

castra: quia tradidi eos in manu tua. Sinaut̄ solus ire formidas: descendat tecum phara puer tuus. Et a cū audieris quid loquantur: tunc cōfortabunt' manus tue:] ⁊ securior ad hostium castra descendes. Descendit ergo ipse ⁊ phara puer eius in partem castrorū vbi erant armatorum vigilie. Madian autem ⁊ amalech: ⁊ omnes orientales populi fusi iacebant in valle ut locustarū multitudo: cameli aūt innumerabiles erant: sicut arena que iacet in littore maris. Cūq; venisset gedeon narrabat alioꝝ somniū proximo suo: ⁊ in hūc modum referebat qō viderat Vidi somniū: ⁊ videbatur b mihi q̄si subcinerici⁹ panis ex hordeo] volui ⁊ in castra madian descendere: cūq; puenisset ad tabernaculum pcussit illud atq; subuertit ⁊ terre fundit⁹ coequauit. Rndit is cui loquebatur: Non c est hoc aliud nisi gladi⁹ gedeonis filij ioas viri israelite. Tradidit enī dñs in manus eius madian ⁊ oia castra eius. Cūq; audisset gedeon somniū ⁊ interpretationem eius adorauit: ⁊ reuersus est ad castra israel ⁊ ait: Surgite: tradidit enī dñs in man⁹ nostras castra madian. Diuisitq; d trecentos viros in tres partes: ⁊ e dedit tubas in manibus eoꝝ: lagenasq; vacuas ac f lampades in medio lagenarū. Et dixit ad eos: Quod me facere viderit, hoc facite. Ingrediar partem castrorū: ⁊ quod fecero sectamini. Quando p sonuerit tuba in manu mea: vos quoq; per castrorū circuitum clangite ⁊ cōclamate dño ⁊ gedeoni. Ingressusq; est gedeon ⁊ trecenti viri qui erant cum eo in partem castroꝝ: incipientib⁹ g vigilijs noctis media die ⁊ custodib⁹ suscitatis:] ceperunt buccinis clangere ⁊ cōplodere int' se lagenas. Cūq; per gyrum castrorū in tribus psonarent locis: ⁊ hydrias cōfregissent: tenuerunt sinistris manibus lampades. ⁊ dextris sonātes tubas: clamanerūtq; gladius dñi ⁊ gedeonis: stātes singuli in loco suo per circuitū castrorum hostilium. Omnia itaq; castra turbata sunt: ⁊ vociferātes vlulantesq; fugerūt. Et nihilomin⁹ insistebant trecenti viri buccinis psonantes. Immisitq; dom⁹ gladiū in omnibus castris: ⁊ mutua se cede trucabāt: fugientes vsq; ad bethsecha ⁊ crepidinem abelmeula in thebbath. Conclamantes h autem viri israel de neptalim ⁊ aser ⁊ oi manasse psequebantur madian. Et dedit dñs victoriā populo israel in die illa. Misitq; gedeon nūcios in omnē montē ephraim dicēs: Descendite in occursū madian: ⁊ occupate aquas vsq; bethbera atq; iordanem. Clamauitq; omnis ephraim ⁊ occupauit aquas: atq; iordanē vsq; bethbera. Apprehensosq; duos viros madian oreb ⁊ zeb: interfecit oreb in i petra oreb: zeb aūt in torculari zeb. Et psecuti sūt madian: capita k oreb ⁊ zeb portātes ad gedeon

f Ale lāpades. i. faculas ardentes uel torticea uel aliqua hui⁹ modi q̄ nō posset de facili extingui g Incipiētib⁹ vigilijs ⁊c.] ita q; illi qui vigilauerant pro custodia exercit⁹ erāt fatigati ⁊ deponebant arma ut dormirent: ⁊ alij qui debebant eis succedere in vigilia nondū erāt armati ⁊ sic fuerunt citi⁹ stupefacti. h Cōclamantes aūt. Hic p̄ter ponit adiutorū associatio. quia filij isr̄l qui nō erant in p̄lio videntes aduersarios fugere insecuti sūt eos: quia vulgariter dicit: si est qui fugiat satis inuenit qui insequitur. ⁊ interfecerūt eos p̄occupantes loca q; poterant ioz dane transire ⁊ p⁹ hr̄ā vsq; ibi: i In petra oreb. Ista nō est petra oreb de q̄ moyses eduxit aquā ut habet Exo. xvij. qz illa nō est in terra p̄missionis sed in deserto. ista aūt est in terra promissionis. ⁊ alie scribunt' in hebreo quia illa incipit p litteram hem: ista aūt p litteram aim. ⁊ nominata ē ista petra oreb: quia oreb fuit iuxta illā interfectus. k Capita oreb ⁊ zeb portantes ad gedeon trās fluenta iordanis. i. post gedeon transierunt iordanē ad psequendū aduersarios. de q̄ transitu hr̄ca. sequenti. ⁊ ideo illud quod dicit hic de ista portatione capitū vltra iordanē dicit p anticipationē. quia gesta nō semp scribunt' eodē ordine quo facta sunt. Quia sententia hui⁹ ca. breuis est pōt hic poni breuis moralitas Hierobaal enī q̄ interpretatur fortis cōtra baal figit dñm nostrū ihesum xp̄m cōtra demonē fortissimū. exercit⁹ eius est populus xp̄ianus. in hoc exercitu multus est populus: qz

multi sunt vocati: pauci ꝩo electi. Matb. xx. Repudianě aũt tanꝯ inepti ad prelių cõtra vitia timidi sitibundi ⁊ fatigati. i. trimentes ad tremorem humanũ. sitientes honorẽ mundanũ. impotentes ad laborẽ seu obsequiũ diuinũ. Et econtrario eliguntur apti ad hoc prelių constantes in humanis terroribꝰ non curantes ꝛ mundanis honoribus. pseuerantes i diuinis obsequijs seu laboribus. ⁊ isti vincunt confractione lagenarum. psonatione tubarum. exclamatione vocum humanarũ. cõfractio lagenarum est carnis mortificatio. exclamatio vocũ: ꝛuota oratio. sonitus tubarum: sancta ⁊ feruens predicatio: quibꝰ aduersarius noster diabolꝰ ꝛtellat

a Cap. viij Jrerũtqꝫ. Hic ꝓnter ꝛscribitur victorie perfectio. vbi primo ponitur occasiõe hui⁹ victorie cõtentio. secundo malignoꝝ versio. ibi: Cum qꝫ venissent. tertio aduersariorũ cõprensio ibi: Jetre autem ⁊ salmana. quarto ꝛrisorum punitio ibi: Reuertẽsqꝫ ꝛ bello. q̃nto ad ũsariorũ cõphẽsorũ occisio. ibi: Dixitqꝫ ad çebre ⁊ salmana. sexto prede diuisio. ibi Dixerũtqꝫ. septimo sequẽs transgressio. ibi: Fecitqꝫ. Circa primũ sciendũ qꝫ iacob patriarcha bñdicens filijs ioseph manasse ⁊ ephraim: ꝓposuit ephraim ipsi manasse. ut bñ Beñ. xlviij. ꝙter qõ tribus ephraim ꝓponebat se tribui manasse. Gedeon aũt erat ꝛ tribui manasse. ut patet ex dictis supca. vj. ⁊ ideo isti ꝛ ephraim fuerũt indignati ꝛ hoc qꝫ gedeon posset ꝛ victoria pre ipsis gloriari. ideo volebãt contra ipsum contendere ⁊ pugnare ꝑm qꝫ dicit: Jurgantes fortiter ⁊ ꝙe vim inferentes. quod videꝫ gedeon maluit eis gloriam victorie tribuere ne seditio moueret inter eos dicẽs: b Quid eni tale facere potui quale vos fecistis? quasi dicat. vobis est attribuẽda victoria ⁊ nõ mihi. ad qõ rationẽ apparentem inducit dicens: c Nonne melior est racemꝰ ephraim vindemijs abieçer? loquit parabolice. racemus eni continet pauca grana. vindemia aũt multa. ꝓ hoc igitur sigt qꝫ pauce psone capte ⁊ occise a filijs ephraim erant maioris ponderis qꝫ multitudo victa ⁊ occisa ab exercitu qui erat cũ gedeone: quã ꝛnoiat abiçer cuiꝰ domũ

trans fluenta iordanis. VIII

Jrerunt qꝫ ad eũ viri ephraim: Quid ẽ hoc quod facere voluisti: ut nos nõ vocares cum ad pugnã pergeres contra madian? Jurgantes fortiter ⁊ ꝙe vim inferentes. Quibus ille respõdit: Quid b eni tale facere potui quale vos fecistis? Nonne c melior est racemus ephraim vindemijs abieçer? Jn manꝰ ꝛstras dñs tradidit principes madian: oreb ⁊ çeb. Quid tale facere potui: quale vos fecistis? Qꝫ cum locutus esset requieuit spiritus eorum quo tumebant contra eum. Cũqꝫ ꝛnisset gedeon ad iordanẽ transiuit eum cũ trecẽtis viris qui secum erant: ⁊ ꝙe lassitudine fugientes psequi nõ poterant Dixitqꝫ ad viros soccoth: Date d obsecro panes populo qui mecũ est: quia valde ꝛfecerũt ut possimus psequi çebre ⁊ salmana reges madian. Respondrunt e principes soccoth. Forsitan ⁊ palme manuum çebre ⁊ salmana in manu tua sunt: ⁊ idcirco postulas ut ꝛm⁹ exercitui tuo panes. Quibus ille ait: Cum ergo tradiderit dominus çebre ⁊ salmana in manus meas: ⁊ cũ reuersus fuero victor in pace conteram f carnes ꝛstras cum spinis tribulisqꝫ ꝛserti. Et inde conscendens ꝛnit in phanuel: locutusqꝫ est ad viros loci illius similia. Cui ⁊ illi respondrũt sicut respondrãt viri soccoth. Dixit itaqꝫ eis: Cum reuersus fuero victor in pace: ꝛstruam turrim hãc. Jebre autẽ ⁊ salmana requiescebant cũ omni exercitu suo. Quindecim eni milia viri remanserant ex oĩbꝰ turmis orientalium populorũ cesis centum viginti milibus bellatorum ⁊ educentium gladium. Ascendensqꝫ gedeon ꝙ viam eorũ qui in tabernaculis morabantur ad orientalẽ partem nobe ⁊ iecbaa percussit castra hostium: qui g securi erãt ⁊ nibil aduersi suspicabantur. fugerũntqꝫ çebre ⁊ salmana: quos persequens gedeon cõphẽdit turbato omni exercitu eorum. Reuertensqꝫ h ꝛ bello ante solis ortum: apprehendit puerũ ꝛ viris soccoth: interrogauitqꝫ i eum nomina principum ⁊ seniorum soccoth ⁊ ꝛscripsit septuagintaseptẽ viros. Ueniteqꝫ ad soccoth ⁊ dixit eis: En k çebre ⁊ salmana super quibus exprobrastis mihi dicentes: Forsitã manus çebre ⁊ salmana in manib⁹ tuis sũt: ⁊ idcirco postulas ut ꝛmus viris qui lassi sunt ⁊ ꝛfecerũt panes. Tulit l ergo seniores

vocauerat ad prelių. ut patet ex supradictis. ca. vj. ut sic ex humilitate etiã non ascribat sibi victoriã dicte multitudinis ꝫ alteri. uel potius quia ipse gedeon erat ꝛ familia abieçer. ⁊ ideo factũ illud nõ attribuit sibi sed tori familie ab abieçer ꝛnominate. Qꝛ aũt pauce ꝙsone capte a filijs ephraim ẽnt maioris ponderis ꝛsigt cũ ꝓñ dicit: m Jn manꝰ ꝛ. dñs tra. principes madian ⁊c. Qꝛ cũ locut⁹ esset requieuit spiritus eoꝝ. id est spiritus superbie. quia nõ querebãt nisi gloriam victorie. ex ꝫ aũt loco ⁊ forte similibus accepit postea salomon parabolã: que habetur ꝓv. xv. Respõsio mollis frangit iram: sermo aũt durꝰ suscitat furorem. n Cũqꝫ ꝛnisset gedeon. Hic ꝓñ ꝛscribit gedeonis iniusta ꝛrisio quia cum peteret refectionẽ ab illis qui erãt ꝛ ppło israel. ut posset psequi aduersarios fugientes: non solũ non ꝛderũt sed etiam ꝛrisorie rñderunt. ⁊ ꝓ littera. paucis exceptis. o Dixitqꝫ ad viros soccoth. soccoth nõ ẽ hic nomẽ mansionis filiorum israel in exitu eorum ꝛ egypto: quia locus ille est in egypto ut habetur Nu. xxxiij. sed est locus vbi iacob recedens ab esau post confederationem fixit tabernaculũ. ⁊ appellauit nomen illius loci soccoth. ut bñ Beñ. xxxiij. ⁊ erat locus ille ꝙe iordanẽ. p Date obsecro panes. cõfidenter petebat ab eis quia erant ꝛ filijs israel. q Rñderũt ꝓncipes soccoth. negatiue ⁊ ꝛrisorie. r Forsitã palme manuũ ⁊c. i. iam tenes eos captos. ⁊ ideo merito gedeon rñdit: s Conterã carnes ꝛstras. in penã ꝛbitam hui⁹ iniurie. t Et inde cõscendens ꝛnit in phanuel. locus est vbi iacob luctat⁹ fuit cũ angelo. ⁊ iõ vocauit nomẽ loci illi⁹ phanuel. ut bñ Beñ. xxxij. ⁊ viri phanuel rñderũt ꝛrisorie sicut ⁊ ꝓcedentes m Jebre aũt ⁊ salmana. Hic ꝓñter ꝛscribit cõphensio aduersariorꝝ ⁊ remãserant. ⁊ ꝓ lrã vsq; ibi: n Qui securi erãt ⁊c. qꝛ erant vltra iordanẽ nec credebãt qꝫ gedeõ trãsiret iordanẽ ad psequẽdũ eos. ⁊ qꝛ repẽte ꝛnit sup eos fuerãt ꝛ facili capti ⁊ ꝛfecerati. o Reuertẽsqꝫ ꝛ bello. Hic ꝓñ ꝛscribit ꝛrisorꝝ supradictorꝝ punitio. cũ dr: Reuertẽsqꝫ ꝛ bello añ solis ortũ. Jn hebreo bñ: De altitudine solis. i. añ occasũ solis sole adhuc exñte i alto ut exponũt hebrei. p Jnterrogauitqꝫ ⁊c.] tũ qꝛ volebat parcẽ multitudini ꝓpłi eo qꝫ erãt ꝛ filijs israł. tũ qꝛ soli ꝓncipes erãt i culpa. ut ꝓꝫ ꝓdicta. q En çebre ⁊ salmana. ad hoc eni reseruauerat eos viuos ut oñderet viris soccoth victoriã a ꝛo sibi datam. r Tulit ergo seniores ciuitatis ⁊ spinas ꝛserti ac tribulos ⁊c. quia traxit eos per spinas ⁊ tribulos. ut qꝛ cõbussit

eos igne facto de spinis fm alios. a Dixitq; ad eos. hic cõsequenter describitur aduersarioꝝ cõprehensozũ occisio. cui⁹ causa in speciali tangitur·cũ queritur: b Quales fuerunt viri quos occidistis in thabor? ibi enĩ manebant fratres gedeonis. & ideo sollicitus fuit querere quid fuisset ibi factum. c Similes tui & vn⁹ ex eis quasi fili⁹ regis. i. specios⁹ forma p̃ alijs. d Fratres mei fuerũt. & ideo habuit specialẽ causam occidendi eos in vindicta fratrũ suozum: quia ꝓpinquus occisi debat homicidam interficere. ut habet Ru. xxv. e Dixerũtq; eos. & salmana tu surge & irrue in nos. tum quia magis volebant habere mortem breuẽ per manũ hominis fortis qui poterat hominẽ interficere vno ictu q̃ longam per manum pueri qui ẽ nõ posset: tum quia magis horrebant mori per manum pueri qui in hoc nõ videt differre a muliere q̃ per manũ hominis pfecti. sicut & abimelech letaliter vulneratus a muliere fecit se interfici per armigerũ suũ ne diceretur q̃ a muliere interfect⁹ eẽt ut habetur ca. sequẽti. f Dixeruntq; omnes viri israel ad gedeon. Hic p̃ter describitur prede diuisio. peracta enĩ victoria filij israel obtulerunt gedeoni q̃ dominaretur super eos vsq; ad tertiam generationẽ inclusiue: qui renuit eo q̃ dominus hoc dominiũ sibi retinuisset: sicut dictum ẽ supra. petijt tamen ut de preda sibi darentur inaures auree: quas nobiles ismahelitarũ portare cõsueuerãt. qõ sibi cõcessum fuit. & patet littera. g Fecitq; ex eo gedeon. hic consequenter ponitur sequẽs trãsgressio. cũ dicit: Fecitq; ex eo gedeon ephot .i. vestem sacerdotalẽ que vocatur suprumerale. ut habetur Exo. xxviij. Sciendũ tamen q̃ istud vestimentum nõ est solũ de auro sed etiam de lino & serico diuersozum colozũ & lapidibus preciosis sicut fuit dictũ ibidem & fm q̃ dicitur in scholastica historia. & Aug⁹ idem videtur dicere q̃ per istud ornamentum quod sumi sacerdotis erat ꝓpriũ intelliguntur alia eius ornamẽta. iste enĩ gedeon motus quadã deuotione indiscreta·ut cõmuniter dicit ab expositozib⁹ nostris voluit habere cultum diuinũ in domo sua sicut erat in silo. quod tamẽ erat illicitum·ut habetur Josue. xxij. h Fornicatusq; est omnis israel in eo. Fornicatio in scriptura in tali materia accipitur pro idolatria. Iz enĩ gedeon vsus fuerit predictis ad cultum diuinũ tm̃: tamẽ filij israel post mortẽ eius vsi sunt in cultu idolozum: ut dicunt doctores hebraici & latini. i Et factũ est gedeoni & omni domui eius in ruinã. quia gedeon in predictis peccauit·ut cõmuniter dicunt doctores. ꝓpter quod & eius dom⁹ post mortem eius fere deleta fuit·ut habetur ca. sequenti. cetera patent vsq; ibi: k Concubina aũt illius quam habebat in sychem &c. dicũt aliqui q̃ fuit vxor ei⁹: non tamẽ principalis sed adiuncta. sicut de abraham dicit Gen. xxv. Filijs autẽ concubinarũ largit⁹ est munera. & tamẽ non cognouit aliquã q̃ nõ eẽt vxor sua. l Mortuusq; ẽ gedeõ fili⁹ ioas in senectute bona. ex hoc videt q̃ in gratia mortuus fuerit: & p̃ consequens q̃ a peccato predicto penituerit vel excusatus fuerit. m Postq̃ aũt mortuus est gedeon auersi sunt filij israel. scilz a cultu dei. n Et fornicati sunt in baalim. q̃ idolatriam. o Percusseruntq; cum baal fedus ut eẽt eis in deum. & cetera in ꝓtruum. p Nec fecerũt misericordiam cũ domo hierobaal. q̃ interfecerunt filios eius·ut habet ca. sequenti. Ad maiozem p̃dictozum intelligentiam vel potius studiosozũ exercitationem p̃t queri vtrũ gedeon mortu⁹ fuerit in peccato mortali. & videt q̃ nõ: quia dicit hic de eo: Mortuus est in senectute bona. quod nõ consuevit dici i scriptura sacra nisi de illis qui moriuntur in gratia fm doctores hebraicos & latinos. Item ad hebreos. xj. nominatur in catalogo sanctorum. ergo &c. Contra·quia dictũ est q̃ fecit ornamenta sacerdotalia pro cultu diuino exercendo in domo sua: qõd erat illicitũ. ꝓut dictum fuit Josue. xxij. quia ut ibidem dicitur: Filij israel voluerunt bellare cõtra ruben & gad & dimidiam tribũ manasse: eo q̃ putabãt eos fecisse altare ad sacrificia offerenda extra locũ silo etiam domino. Item iste gedeon ut dicũt expositores cõmuniter in ornamentis predictis offerebat sacrificia dño: quod non erat licitum nisi filijs aaron·ut habetur Numeri. iij. Si aũt dicatur q̃ penituerit·nõ videtur rationabiliter dictum: quia si vere &

ciuitatis & spinas deserti ac tribulos: & contriuit cũ eis atq; cõminuit viros soccoth. Turrim quoq; phanuel subuertit: occisis habitatozibus ciuitatis Dixitq; [a] ad gedeon & salmana: Quales [b] fuerũt viri quos occidistis in thabor? Qui respõderunt: Similes [c] tui: & vnus ex eis quasi filius regis. Quibus ille respondit: Fratres [d] mei fuerunt: filij matris mee. Viuit dom⁹: quia si seruasse tis eos nõ vos occiderem. Dixitq; iether primogenito suo: Surge & interfice eos. Qui nõ eduxit gladium. Timebat enĩ q̃ adhuc puer erat. Dixerũtq; [e] gedeon & salmana: Tu surge & irrue in nos: quia iuxta etatem robur est hominis. Surrexit gedeon & interfecit gedeon & salmana: & tulit ornamenta ac bullas quibus colla regalium camelozum decorari solẽt. Dixeruntq; [f] omnes viri israel ad gedeon: Dominare nostri tu & filius tuus & fili⁹ filij tui: quia liberasti nos de manu madian. Quib⁹ ille ait: Non dominabor vestri: nec dominabitur in vos filius meus: sed dominabitur vobis dñs. Dixitq; ad eos: Vnam petitionẽ postulo a vobis. Date mihi inaures ex preda vestra. Inaures enim aureas ismahelite habere cõsueuerãt. Qui respondẽrũt Libentissime dabimus. Expandentesq; super terram pallium proiecerunt in eo inaures de preda: & fuit pondus postulatarum inaurium mille septingenti auri sicli absq; ornamentis & monilibus & veste purpurea: quibus reges madian uti soliti erãt: & preter torques aureas camelozũ. Fecitq; [g] ex eo gedeon ephot: & posuit illud in ciuitate sua ephra. Fornicatusq; [h] est omnis israel in eo: & factum est gedeoni & omni domui eius in ruinam. Humiliatus est autem madian coram filijs israel: nec potuerũt vltra ceruices eleuare: sed quieuit terra per quadraginta annos quibus gedeon prefuit. Abijt itaq; hierobaal filius ioas: & habitauit in domo sua: habuitq; septuaginta filios q̃ egressi sunt de femore ei⁹: eo q̃ plures haberet vxores. Concubina [k] autẽ illius quam habebat in sychem genuit ei filium nomine abimelech. [l] Mortuusq; est gedeon filius ioas in senectute bona: & sepultus in sepulchro ioas patris sui in ephra de familia ezri. [m] Postq̃ autẽ mortu⁹ est gedeon: auersi sũt filij israel: & [n] fornicati sunt in baalim. [o] Percusseruntq; cum baal fedus ut esset eis in deũ: nec recordati sunt domini dei sui: qui eruit eos de manibus inimicozũ suozum omniũ per circuitum: nec [p] fecerũt misericordiam cum domo hierobaal gedeon iuxta omnia bona que

ꝑfecte ꝓuisset ꝑdicta ꝟstruxisset. Rñsio. questio ista est ꝟ facto ꝙ uiã nature nobis ignoto. ⁊ iõ nihil est hic dicẽdũ nisi ꝯtum ꝓtest trahi ex scriptura uel dictis sanctorum. Dicunt igit doctores nostri ꝙ mortuus fuit in gratia ꝓpter rationes allegatas ꝓ parte ista. dicũt tamẽ coiter ꝙ ꝓcauit mortaliter ꝟstes sacerdotales faciendo extra locũ diuini cultus ⁊ eis utendo cum nõ esset ꝟ tribu aaron nec etiã leuita. dicũt tñ ꝙ ante mortẽ ꝓmisit. Ad illud aũt quod cõtra hoc arguit ꝙ talia nõ ꝟstruxit. ꝓtest dici ꝙ ꝓmisit circa mortem cũ iam erat ita debilis ꝙ hoc facere ꝑ se non poterat. ꝓcepit tamẽ filijs suis hoc fieri. uel saltẽ ꝟstes dictas ad locum diuini cultus portari: quod quia factũ nõ fuit. non sibi imputandũ est: sed magis illis q̃ ad idolatriã ad quam ꝓni erant abusi sunt. ideo domus eius fere deleta fuit. Posset aũt dici scholastice tamẽ ⁊ absq; assertione ꝙ gedeon in prædictis nõ ꝓccauit. Iz enim illicitum esset ꝯdiu archa fuerit in silo alibi offerre sacrificia ꝟ cõmuni cursu ut dictum fuit Deut. xij. tamẽ speciali dispensatiõe diuina poterat hoc fieri. ⁊ sic gedeon sacrificiũ obtulit in ciuitate sua. ut dictum est supra. vj. ⁊ forsitan nõ solũ fuit concessũ ꝓ illa die sed etiam ꝓ futuro tempore ⁊ ꝑ cõsequens ꝟstes sacerdotales facere ⁊ eis uti: quia cui cõcedit ꝓncipale. eidem ⁊ accessoriũ conceditur. uti autem dictis ꝟstibus est ꝓpter oblationẽ sacrificiorũ ⁊ quid annexum est eis. ergo ꝛc. ⁊ sic patet responsio ad rationẽ contra hoc factam in arguendo. Sed contra hoc dictum uidetur qõ in littera dicit: Et factum est ipsi gedeoni ⁊ domui ei⁹ in ruinam. Potest dici ꝙ factum est domui eius in ruinã culpe: eo ꝙ abusi fuerũt ad idolatriam. nec etiam in diuino cultu habebant licentiam utendi eis sicut gedeon. Factum ẽ etiã domui gedeonis in ruinã pene. ut dictum est: ⁊ ꝙ cõsequẽs ipsi gedeoni. inꝯtum pater quodãmodo manet in filijs ꝓ illud Eccle. xxx. Mortuus est pater eius ⁊ quasi nõ ẽ mortuus. ⁊ ꝙ cõsequens pater punitur in filijs inꝯtum manet aliqualiter in eis. ⁊ sic ruina filioꝝ gedeonis ꝙ penã redundat in ipsum. nõ tamẽ ꝯtũ ad culpam. a Cap. ix

Bijt aũt abimelech. Hec est pars incidentalis. in qua ꝟscribitur ruina domus gedeonis ꝟ qua facta fuit mentio. ca. precedenti. Circa quod ꝓmo ꝟscribitur ipsius abimelech ꝓmotio iniqua. secundo maledictio digna. ibi: Q̃ cum nunciatũ esset. tertio sequens ultio diuina. ibi: Misitq; dñs. Circa primũ ꝟscribitur ꝓmo ambitio abimelech. cum dicit: Abijt aũt abimelech filius hierobaal. cui⁹ mater nominatur cõcubina. ca. precedenti. ⁊ ancilla in isto: ut uidebitur. ꝙ q̃ notatur ꝙ inter filios gedeonis fuit minus nobilis ⁊ minoris reputationis ⁊ tamẽ anhelabat ad dominiũ ꝓ alijs ⁊ regnũ. b Ad fratres matris sue. ut ꝑ eos inclinaret alios ad votum suũ c Quid uobis est melius ut dominent ꝟstri. ꝙ hoc innuebat ꝙ omnes alij filij gedeonis uellent super populũ dominari. quod erat falsum. sed hoc fingebat ad habendũ intentum. d Simulq; considerate quia os ꝟstrũ ⁊ caro ꝟstra sum. quasi diceret. si ꝓmotus fuero ꝟ fendã uos ⁊ promouebo. Consequenter ꝟscribitur eius indebita promotio. cum dicit: e Dederunt q̃ illi septuaginta pondo argenti. Pondo indeclinabile est ⁊ significat pondus indeterminatum ꝑm aliquos. ꝑm alios idem est qõ libra In hebreo aũt habet: septuaginta argẽteos ꝟ pbano baal ꝟrith nomen est illius pbani eo ꝙ habitatores sychem ibi ꝓcusserunt fedus cum baal. ꝟrith eni fedus interpretat. ibi aũt thesaurus eis reponebatur. f Qui conduxit sibi ex eo uiros inopes ⁊ uagos. In hebreo habet: Et cerui cosos. Et occidit frẽs suos. ut sol⁹ posset dominari. vñ sequitur: g Congregati sunt aũt oẽs uiri sychem ⁊ uniuerse familie ubis mello. Mello aũt ꝑt accipitur. iij. Regũ. nomẽ est cuiusdã uoraginis que erat in hierusalem quã salomon coequauit terre. sed hic mello nomẽ est ubis. h Et constituerũt regẽ abimelech iuxta querceũ que stabat in sychem. In hebreo habetur: Iuxta ulmũ statue que erat in sychem. ibi enim erat quedam statua ꝓ idolatria. ⁊ ibi constitutus est iste rex. cui⁹ promotio fuit iniquissima. i Quod cũ nunciatum esset ioathan. Hic consequenter ꝟscribit promoti ⁊ promouentiũ maledictio. in qua ꝓmo ponitur parabola. cũ dicit: Jerunt ligna ꝛc. ⁊ ꝓmo parabola ponitur. ⁊ secũdo ad ꝓpositum applicatur. ibi: Nũc igitur. Circa primũ sciendũ ꝙ aliqui expositores nostri dicũt hic ꝙ ligna in generali intelligitur cõmunis populus sychem. ꝙ cedros. principales qui fauerunt abimelech. ꝙ oliuam ꝟ qua exprimitur oleũ. ⁊ ficum que habet dulcem fructum. ⁊ uitem que facit fructum plurimũ. intelliguntur alij filij gedeonis qui erant pingues in diuitijs. dulces in mansuetudine. ⁊ multiplicati in prole. Per rhamnũ autẽ que est arbor uilis intelligitur abimelech qui erat ꝟ ignobili matre qui regnauit alijs occisis. ⁊ secundũ hoc patet expositio hrẽ. Sed ꝯtum ad aliquid uidetur littera obuiare in qua dicitur: Jerunt ligna ꝛc. quia uiri sychem nõ iuerunt ad requirendum alios filios gedeonis ut dominarent eis. sed magis ꝟderunt ꝑcuniam ad interficiendũ eos. ꝓpter quod dicunt expositores prædicti ꝙ similitudo nõ tenet in omnibus sed tenet ꝯtum ad hoc qõ sychimite tractabant inter se dicẽtes: Si requireremus alios filios gedeonis ut dominarentur nostri ⁊ ꝟfenderent nos: ipsi nos ꝟspicerent ꝓpter nobilitatem ⁊ magnificentiam suam: nec curarent ꝟ nobis. quasi dicerent. melius est ꝙ nos promoueamus istum abimelech minus nobilem: ⁊ qui est ꝓpinquus noster ex parte matris. Hebrei ꝓ exponũt aliter parabolã istam ꝯtum ad oliuam ficũ ⁊ uitem. ⁊ magis litteraliter. ut uidetur: dicentes ꝙ per ista significantur tres ꝑsone notabiles in beneficijs exhibitis populo israel. s. gedeon ꝟltoza ⁊ othoniel qui oblatum sibi dominiũ sup filios israel recusauerũt: eo ꝙ domin⁹ illud dominiũ sibi retinuerat. ut dictum est supra. De gedeone autẽ ꝙ recusauerit patet in ca. precedenti. ⁊ ꝟ alijs duobus idem dicũt hebrei iz non sit scriptum quia nõ omnia sunt scripta. Dicũt igit ꝙ per oliuã significatur othoniel qui fuit ꝟ tribu iuda. ut dictũ fuit supra ca. j. Tribus aũt iuda uocatur oliua hiere. xj. Oliuã uterem pulchram fructiferã speciosam uocauit dñs nomẽ tuũ. Per ficũ que habet fructum dulcem intelligitur ꝟltoza: que in hebreo scribitur dithoza. ⁊ interpretatur apis que facit mel dulce

ginta pondo argẽti ꝟ pbano baal ꝟrith. Qui[f] cõduxit sibi ex eo uiros inopes ⁊ uagos: secutiq; sunt eum. Et uenit in domũ patris sui in ephra ⁊ occidit fratres suos filios hierobaal septuaginta uiros super lapidẽ unũ. Remansitq; ioatham filius hierobaal minim⁹ ⁊ abscondit⁹ est. Congregati[g] sunt autẽ omnes uiri sychem ⁊ uniuerse familie ubis mello abieruntq; ⁊ [h]constituerũt regem abimelech iuxta querceũ que stabat in sychem. Quod[i] cum nunciatum esset ioatham iuit ⁊ stetit in uertice montis gariçim: eleuataq; uoce clamauit ⁊ dixit: Audite me uiri sychem ita ut audiat uos dñs.

sicut ficus fructum dulcem. ita q̄ ꝓprietas hui⁹ arboris rñdet interpretationi nominis. Per vitē ꝑo intelligit gedeon q̄ erat de filijs ioseph eo q̄ ioseph vocatus est filius accrescens Beñ. xlix. virīs autē ramus crescit notabiliter in vna estate. Secūdū hūc igit sensū exponit sic lrā. a Jerunt ligna. i. filij israel generaliter nō sychimite spāliter. b Dixerūtq; olive. i. otroniel ratione predicta. c Nūquid possum deserere pinguedinē meā qua ⁊ dij vtunt. i. de⁹ in lucernis ardentib⁹ i tabernaculo que implebantur oleo oliuapum purissimo. d Et homines. i condimentis ciborum ⁊ confectionibus medicinarum. per hanc aūt pinguedinem intelligit pietas que fuit i otroniel ad subleuandum miseriā filiorū israel. ut patet ex dictis supra. iij. ca. e Nūquid possum deserere dulcedinem meam. i. dulcedinē consolationis diuine que fuit in veltoza habente spiritum ꝓphetie. ut patet ex dictis supra. iiij. ca. f Nūquid possum deserere vinū meū qō letificat deū ⁊ homines. de letificatione hominū videmus per experientiam. de letificatiōe dei dicit Ra. Sa. q̄ hoc dicitur eo q̄ leuite in oblationib⁹ hostiarum nō cantabant cantica diuina donec offerrent libamina q̄ fiebant de vino. potest etiam hoc exponi de sacramento eucharistie quod est de acceptissimū in quo conuertit vinum in sanguinem xp̄i. g Dixerunt q̄ omnia ligna ad rhānum. i. ad abimelech ratione predicta. ⁊ accipitur hic ligna ꝓ sychimitis in speciali ⁊ alijs qui cum eis constituerunt abimelech regem. ut predictū est. h Si aūt nō vultis egrediat ignis de rhāno. Rhānus fm Jos. ē dum⁹ paru⁹ q̄ vēto agitatus ex se emittit ignem. sic abimelech agitatus ira succēdit populū sychem. ut habetur infra. ideo subditur: i Et deuoret cedros libani. id est principes dicti populi. k Nūc igitur. Hic ꝓnter applicat ꝓdicta parabola ad ꝓpositū videlz de ipetratione maledictiōis sup abimelech regē ⁊ sup ꝓplm ipsū ꝓstituētē ⁊ ꝓ lrā ex dictis. l Misitq; dñs. Hic cōsequenter describitur diuina punitio. vbi ꝑmo describitur sychimitarū rebellio. secundo rebellantiū impugnatio. ibi: Dictumq; est. tertio vtrorūq; destructio. ibi: Porro abimelech. Circa primū dicit: Misitq; dominus. i. permisit. m Spiritum pessimū. i. contentionē seu discordiam excitari ꝑ spiritum malignū. n Iniē abimelech ⁊ habitatores sychem. ut suis iniquitatibus exigentib⁹ destruerentur ad inuicē ⁊ patet lrā vsq; ibi: o Agentes predas de ꝑtereuntib⁹. maxime de illis qui fauebāt abimelech. p Venit aūtē gaal in auxiliū sychimitarum. ambiens sup eos dominiū ut ꝓ in sequentibus. q Ad cui⁹ aduentum erecti habitatores sychem. i. audaciores effecti ꝓpter eius presentiam. r Egressi sunt in agros vastantes vineas. que ꝓtinebant ad abimelech ⁊ fautores eius. i cōtemptū ipsius. s Clamante gaal filio obeth. ut sibi populū attraheret ⁊ cōtra abimelech excitaret. t Quis ē iste abimelech. q. d. nullius est momenti. v Et que ē sychem. q. d. ita nobilis ciuitas est ⁊ antiqua q̄ nō debet seruire ei. x Nūquid nō est ipse filius hierobaal. i. dominis qui nō habet hic ius dñandi. y Et cōstituit ꝓncipē. i. ꝓpositū uel ꝓfectū. aput in debeo habet. z Zebul seruū suū. ⁊ sic fecit magnū contemptū. a Sup viros emoz pa. sychem i. sup viros tam antique nobilitatis q̄ emoz q̄ fuit a tēpore abrahā potēs ⁊ nobilis fuit pr ⁊ dñs illi⁹ ciuitat̄. b Vtinā da. ali. po. ⁊c. ex q̄ ꝑ q̄ volebat dñari ibi. c Dictūq;

Jerunt[a] ligna ut vngerent super se regē. Dixerunt[q;b] olive: Impera nobis: Que respondit: Nūquid[c] possum deserere pinguedinem meam qua ⁊ dij vtuntur ⁊[c] homines: ⁊ venire ut inter ligna promouear? Dixerunt[q;] ligna ad arborem ficū: Veni: ⁊ super nos regnum accipe. Que respōdit eis: Nūquid[d] possum deserere dulcedinem meam: fructusq; suauissimos: ⁊ ire ut inter cetera ligna promouear? Locutaq; sunt ligna ad vitem: Veni ⁊ impera nobis. Que respōdit eis: Nūquid[e] possum deserere vinum meum quod letificat deū ⁊ homines: ⁊ inter ligna cetera promoueri? Dixerunt[q;] omnia ligna ad rhānū: Veni ⁊ impera super nos. Que respondit eis: Si vere me regem vobis constituitis: venite ⁊ sub vmbra mea requiescite. Si[h] aūtē nō vultis: egrediatur ignis de rhāno: ⁊[i] deuoret cedros libani. Nunc[k] igit si recte ⁊ absq; peccato constituistis super vos regem abimelech: ⁊ bene egistis cum hierobaal ⁊ cū domo eius ⁊ reddidistis vicem beneficijs ei⁹ qui pugnauit ꝓ vobis ⁊ animā suam dedit periculis: ut erueret vos de manu madian qui nūc surrexistis cōtra domum patris mei ⁊ interfecistis filios eius septuaginta viros super vnū lapidem: ⁊ cōstituistis regem abimelech filium ancille eius super habitatores sychem: eo q̄ frater vester sit. Si ergo recte ⁊ absq; vitio egistis cū hierobaal ⁊ domo eius hodie letemini in abimelech: ⁊ ille letetur in vobis. Sin aūt peruerse: egrediatur ignis ex eo: ⁊ consumat habitatores sychem ⁊ oppidū mello: egrediatur q̄ ignis de viris sychem: ⁊ de oppido mello: ⁊ deuoret abimelech. Que cum dixisset fugit ⁊ abijt in bera: habitauitq; ibi ob metū abimelech fratris sui. Regnauit itaq; abimelech super israel tribus annis. Misitq;[l] dom⁹ spiritum[m] pessimū inter[n] abimelech ⁊ habitatores sychem qui ceperunt eum detestari: ⁊ scelus interfectionis septuaginta filiorū hierobaal ⁊ effusionem sanguinis eorum conferre in abimelech fratrē suū: ⁊ in ceteros sychimorum principes qui eum adiuuerāt. Posueruntq; insidias aduersum eum in sūmitate montiū: ⁊ dū illius prestolabantur aduentū exercebāt latrocinia agentes[o] predas de prętereuntib⁹. Nunciatumq; est abimelech. Venit[p] autē gaal filius obeth cū fratribus suis: ⁊ trāsiuit in sychimā. Ad[q] cuius aduentum erecti habitatores sychē: egressi[r] sunt in agros vastantes vineas: vuasq; calcātes: ⁊ factis cantantiū chorīs ingressi sunt phanū dei sui: ⁊ inter epulas ⁊ pocula maledicebant abimelech clamāte[s] gaal filio obeth. Quis[t] est iste abimelech: ⁊[v] que est sychem ut seruiam⁹ ei? Nūquid[x] nō est ipse filius hierobaal: ⁊[y] constituit principem gebul[z] seruū suū super[a] viros emoz patris sychem: Cur ergo seruiemus ei? Vtinam[b] daret aliquis populū istū sub manu mea ut auferrē de medio abimelech. Dictumq;[c] est abimelech. Congrega exercitus multitudinem: ⁊ veni. Zebul enim princeps ciuitatis auditis sermonibus gaal filij obeth irat⁹ est valde: ⁊ misit clam ad abimelech nuncios dicens: Ecce

est abimelech. Hic ꝓnter describitur ipsorū rebellantiū impugnatio ad instinctum ipsi⁹ ꝯbul ꝓpositi sui nuncciantis sibi in secreto verba que audierat ab ipso gaal ⁊ caute dissimulauerat. Et ꝑ lrā vsq; ibi: a Dixit ad ꝯbul. qui simulabat se esse cū gaal quousq; abimelech reꝑte veniret sup eū ⁊ socios ei⁹. ⁊ subito eos interficeret. ꝓpter quod nitebatur eū decipere dicēs: b Ambras mōtiū vides quasi capita hominū ⁊c. sequit: Ecce populus de umbilico terre descendit. i. de cacumine montis. quod dicit umbilicus terre: quia supeminet alijs partibus ventris. sequitur: c Abijt ergo gaal expectante sychimorum populo. qui nō exijt ciuitatem cum gaal ad pugnandum: sed expectabat interius belli euentum. d Zebul autē gaal ⁊ socios ei⁹ expulit de vrbe. quia rebellati iam fuerant in campo: ⁊ ꝓpter hoc populus ciuitatis parum curabat de eis. cetera patent vsq; ibi: e Palātes p campū. i. manifeste discurrentes. ⁊ inde dr paleter gallice. f Porro abimelech. Hic ꝓnter describit vtrorūq; punitio. s. abimelech ⁊ eoꝝ qui ꝓmouerūt eum ad regnum quia interfecit eos ⁊ finaliter interfectus est abeis. Primo ergo describitur destructio vrbis sychem. cum dicit: g Quā cepit interfectis habitatorib⁹ eius ⁊c. gaal filius obeth venit in sychimam cum fratribus suis: ⁊ oppugnat aduersum te ciuitatē. Surge itaq; nocte cum populo qui tecū est ⁊ latita in agro: ⁊ primo mane oriēte sole irrue super ciuitatē. Illo autē egrediente aduersum te cū populo suo fac ei quod potueris. Surrexit itaq; abimelech cū omni exercitu suo nocte: ⁊ tetendit insidias iuxta sychimā in quatuor locis. Egressusq; est gaal filius obeth ⁊ stetit in introitu portę ciuitatis. Surrexit autē abimelech ⁊ omnis exercitus cum eo de insidiarū loco. Cūq; vidisset populū gaal dixit ad ꝯbul: Ecce de montibus multitudo descendit. Cui ille respondit: Umbras montium vides quasi capita hominum: ⁊ hoc errore decęperis. Rursumq; gaal ait: Ecce populus de umbilico terre descendit: ⁊ vnus cuneus venit per viam que respicit quercū. Cui dixit ꝯbul: Ubi est nunc os tuum quo loquebaris: quis est abimelech ut seruiamus ei: Nonne hic populus est quem despiciebas: Egredere ⁊ pugna cōtra eum. Abijt ergo gaal expectante sychimorum populo ⁊ pugnauit contra abimelech qui persecutus est eum fugientem: ⁊ in vrbem compulit. Ceciderunt q; ex parte eius plurimi vsq; ad portam ciuitatis: ⁊ abimelech sedit i ruma. Zebul autē gaal ⁊ socios eius expulit de vrbe: nec in ea passus est cōmorari. Sequenti ergo die egressus est populus i campū. Quod cū nūciatum esset abimelech: tulit exercitum suū ⁊ diuisit in tres turmas: tendēs insidias in agris. Vidensq; q egrederetur populus de ciuitate surrexit ⁊ irruit in eo cū cuneo suo oppugnans ⁊ obsidēs ciuitatem: due autē turme palantes per campum aduersarios persequebantur. Porro abimelech omni die illo oppugnabat vrbem: quam cepit interfectis habitatoribus eius: ipsa quoq; destructa ita ut sal in ea dispergeret. Quod cum audissent qui habitabāt in turre sychimorū: ingressi sūt phanum dei sui berith vbi fedus cum eo pepigerant: ⁊ ex eo locus nomen acceperat: qui erat munit⁹ valde. Abimelech q; audiens viros turris sychimorū pariter conglobatos: ascendit i montem selmon cū omni populo suo: ⁊ arrepta securi pcidit arboris ramū: impositūq; ferens humero dixit ad socios Quod me vidistis facere cito facite. Igitur cęsum ramos de arborib⁹ precidentes sequebantur ducem. Qui circūdantes presidiū succenderunt: atq; ita factum est ut fumo ⁊ igne mille hominū necarent: viri pariter ⁊ mulieres habitatoꝝ turris sychem. Abimelech aūt inde proficiscens venit ad oppidum thebes: quod circūdans obsidebat exercitu. Erat autē turris excelsa i media ciuitate: ad quā confugerant simul viri ac mulieres ⁊ omnes ꝓncipes ciuitatis: clausa firmissime ianua: ⁊ super turris tectū stantes p ꝓpugnacula. Accedensq; abimelech iuxta turrim pugnabat fortiter: ⁊ appropinquans ostio ignem supponere nitebatur. Et ecce vna mulier fragmen mole desup iaciens illisit capiti abimelech: ⁊ confregit cerebrū eius. Qui vocauit cito armigerum suū: ⁊ ait ad eum. Euagina gladiū tuum ⁊ pcute me: ne forte dicatur q; a femina interfect⁹ sim. Qui iussa pficiens interfecit eum. Illo quoq; mortuo omnes qui cū eo erant de israel reuersi sunt in sedes suas: ⁊ reddidit deus malū quod fecerat abimelech contra patrem suū: interfectis septuaginta fratrib⁹ suis. Sychimitis quoq; quod operati erant retributū est: ⁊ venit super eos maledictio ioathan filij bierobaal. Ost abimelech x ita ut sal in ea dispergeret. sal enim reddit terram sterilē. ⁊ ideo quādo aliquis destruebat funditus aliquā ciuitatem. spgebat ibi sal in signum perfecte victorie. Secundo describit destructio foralicij. cum dicit: b Quod cū audissent q̄ habitabant in turre sychimoꝝ ⁊c. ⁊ patet lrā vsq; bi: i Abimelech aūt inde proficiscens venit ad oppidū thebes. ad obsidendum eum. Sciendum autē q; alia ē ciuitas i egypto que similiter vocat thebes: de qua fuit legio thebeoꝝ: cui pfuit sanctus mauricius. ⁊ alia in iudea nomine thebia: de qua fuit debias thebites. ⁊ alia ē in grecia que dicitur thebe a qua dicuntur thebani. ⁊ in hac obsidiōe abimelech interfectus est. vñ sequit: k Et ecce vna mulier fragmē mole desup iaciēs illisit capiti abimelech ⁊ cōfregit cerebrum ei⁹. In greco habetur: Cerucē ei⁹. Si enī confregisset cerebrum statim fuisset mortuus. ut videtur. quod tamē non fuit: imo ꝑcepit postea armigero suo q; interfiret eū. vñ subdit: l Et pcute me: ne forte dicat q; a femina interfectus sim. plus enim formidauit opprobriū etiam post mortem q̄ anime damnationem nō enī licitum ē alicui sic accelerare mortem suam. m Et reddidit deus malum qō fecerat abimelech contra patrem suū. Hec est conclusio hui⁹ capitis ostendens qualiter malū abimelech ⁊ ꝓmouentium ipsum reuersum est in caput eorū sm maledictionē ioathan filij gedeonis.

n Cap. x Ost abimelech. Hic describit q̄nta tribulatio filioꝝ israel a qua liberati fuerunt per iepte. Et primo ponitur pondus tribulationis. secundo modus liberationis. ca. xj. tertio impetus seditionis. xij. ca. Prima i duas. q; ꝑmo describit

tempus pacis. secundo tribulationis·ibi: Filij aũt israel.ut opposita iuxta se posita magis eluceſcant. tempus aũt pacis ꝛeſcribitur sub duobus iudicibus ſucceſſiue preſidentib⁹. tempus aũt ſecundi ponitur ibi: Huic ſucceſſit iair. De ꝓmo dicit: Poſt abimelech ſurrexit dux in israel,nõ dicit rex ſicut de abimelech qui inique vſurpauit ſibi nomẽ regium,iſte aũt redijt ad modũ priſtinũ quo iudices ꝑerãt. ſcilz ꝑr modum directionis ⁊ conſilij magis q̃ ꝑr modum dominij. a Thola filij⁹ phua patrui abimelech. Patruus eſt frater patris: ⁊ ideo ſm iſtam translationẽ phua fuit frater gedeonis. ſed ſequens lra videtur repugnare·cũ dicit: Uir de iſacbar. gedeon aũt fuit de tribu manaſſe·ut dictũ ẽ ſupra. vj.ca. trib⁹ aũt erant incõmixte. Ad quod poteſt dici q̃ incõmixtio tribuũ fuit ſub precepto ne cõmiſcerentur ſortes ꝛeꝛe diratum·ut dictũ fuit Nu.xxxvj.⁊ iõ mulieres que non habebãt hereditatem ꝓterant nubere cum viris alterius tribus·ut dictũ fuit ibidem: quia ex hõ nõ ſequebat cõmixtio ſortiũ. mater autem gedeonis ſm iſta fuit hui⁹ cõditionis:⁊ ſic ſucceſſiue ꝓtraxit vni viro de tribu manaſſe ⁊ alteri de iſacbar. Sciẽdũ tñ q̃ vbi trãſlatio nrã habet phua patrui abimelech. In hebreo habet: Filij vo. ⁊ ſm hebreos ẽ hoc nomẽ ,ꝓrium patris ipſius phua. ⁊ ſm hoc non oportet dicere q̃ phua ⁊ gedeon fuerũt fratres ex ptematris.

ſurrexit dux in iſrael thola[a] filius phua patrui abimelech: vir de iſacbar: qui habitauit in ſanir montis ephraim:⁊ iudicauit iſrael viginti ⁊ tribus annis: mortuuſq̃ è ac ſepultus in ſanir. Huic[b] ſucceſſit iair galaadites qui iudicauit iſrael per viginti ⁊ duos annos:habens triginta filios ſedentes[c] ſup triginta pullos aſinarum: ⁊ principes triginta ciuitatum que ex nomine eius ſunt appellate anothhiair.id eſt oppida iair vſq̃ in preſentem diẽ i terra galaad. Mortuuſq̃ ẽ iair ac ſepultus in loco cui eſt vocabulum camon. Filij[d] aũt iſrael peccatis veteribus iungentes noua fecerunt malũ in conſpectu domini :⁊[e] ſeruierũt idolis baalim ⁊ aſtaroth : ⁊ dijs ſyrie ac ſidonis ⁊ moab ⁊ filioꝝ ammon ⁊ philiſtijm : dimiſeruntq̃ dominum ⁊ non coluerũt eum. Contra quos dominus irat⁹ : tradidit eos in manus philiſtijm ⁊ filioꝝ ãmon : afflictiq̃ ſunt ⁊ vehementer oppreſſi per annos decẽ ⁊ octo omnes qui habitabant tranſiordanẽ in terra ãmorrei que ẽ i galaad: intantũ ut filij ãmon iordane tranſmiſſo vaſtarent iudam ⁊ beniamin ⁊ ephraim.

Sciẽdũ etiã q̃ dodo apud hebreos eſt etiã nomẽ cõe ⁊ ſigt patruũ ſuũ. ⁊ ſm hoc proceſſit translatio noſtra. ſicut in latino idẽ nomẽ aliq̃n eſt ,ꝓriũ ⁊ cõe·equiuoce tamẽ. ſicut hoc nomen romanus aliq̃n accipitur pro ,ꝓrio noie vnius hominis,aliq̃n pro nomine adiectiuo cõmuni ad omnẽ hominẽ romanũ. translatio aũt noſtra diſcrepat hic ab hebraico·ut patet per predicta. b Huic ſucceſſit iair. Hic ꝛeſcribitur tempus ſecundi iudicis.⁊ p littera vſq̃ ibi: c Sedentes ſup triginta pullos aſinarũ.i. mulos ſm translationẽ iſtam. In hebreo nõ additur: aſinarum. ⁊ ideo ſm doctores hebraicos,ꝑr pullos intelliguntur hic equi iuuenes ⁊ electi. d Filij aũt iſrael. Hic cõſequenter ꝛeſcribit tempus tribulationis,vbi ꝓmo ꝛeſcribitur culpa·cũ dicit: Filij aũt iſrael peccatis veteri⁹ iungentes noua,que explicant magis in particulari·cum dicit: e Et ſeruierunt idolis baalim ⁊c. ⁊ nominant hic ſeptem idolatrie·ut patet in littera.ſecundo ponitur debita pna·cum dicit: Contra quos iratus eſt dñs ⁊c.⁊ patet.tertio pnitentia·cum ſubditur: Peccauim⁹ ⁊c.⁊ ſequit: f Quibus locutus eſt dñs.ſ.ꝑr phinees qui adhuc viuebat ut dicũt hebrei:tamẽ ſi dictum eoꝝ eſt verum erat multũ antiquus: quia a tempore quo filij iſrael rebellauerunt ſcon ⁊ og ⁊ balaeh vſq̃ ad tempus iepte qui liberauit filios iſrael de hac tribulatione fluxerunt anni trecenti· ut habetur ca.ſequenti. ꝛeſiciunt tamen aliqui ut dicetur: ⁊ tamen extunc phinees iam erat homo perfectus : quia fuit ductor exercitus cõtra madianitas·ut habetur Nu.xxv. Poteſt etiã dici q̃ fuit p aliũ prophetam : quia nõ noiatur hic quis ille fuerit. g Nũquid nõ egyptij ⁊ ãmorrei ⁊c. Hic nominãt ſeptem gentes a q̃bus tribulatiões paſſi ſũt filij iſrl cõtra ſeptẽ idolatrias ſupra nominatas i quib⁹ deliquerãt. b Idcirco non addã ut vltra vos liberem.tales negatiões diui auxilij intelligende ſunt ſub cõditione.ſ. ſi vere non pniteãt illi qui ſunt in afflictiõe poſiti· ut patet ex ſequentibus. i Ite ⁊ inuocate deos quos elegiſtis.ironice loquitur : ut de peccatis magis doleant ⁊ cõfundãtur.ideo ſubditur: k Dixerũtq̃ filij iſrl ad dñm:peccauim⁹.⁊ q̃ hec pnitẽtia vera fuit patet ꝑr hoc q̃ ſubditur: l Omnia de ſuis alie. de.ido. ꝓie.⁊ ſer. dño. ⁊ ideo prius negatũ auxiliũ cõceſſit dñs. ideo ſubditur: m Qui voluit ſup miſerijs eoꝝ: Itaq̃ filij ãmon cõclamantes.i.ad bellũ mutuo ſe cõuocantes ⁊ exhortantes contra iſrael. n Qui primus ex nobis ⁊c. Hoc dixerunt pncipes de galaad : ut aliquis cũ maiori diligentia eſſet capitaneus in bello illo : quia ad victoriam cõſequendã multũ valet diligẽtia ducis ⁊ conſtantia ipſius. o Cap.xj.

Afflictuſq̃ eſt iſrael nimis. Et clamantes ad dominũ dixerũt Peccauimus tibi: quia dereliquimus te deum noſtrũ ⁊ ſeruiuimus baalim. Quibus[f] locutus eſt dñs : Nũquid[g] non egyptij ⁊ ãmorrei filijq̃ ãmon ⁊ philiſtijm : ſidonij quoq̃ ⁊ amalech ⁊ chanaan oppreſſerunt vos : ⁊ clamaſtis ad me ⁊ erui vos de manu eorum : ⁊ tñ reliquiſtis me ⁊ coluiſtis deos alienos: Idcirco[h] non addam ut vltra vos liberem. Ite[i] ⁊ inuocate deos ꝙs elegiſtis. Ipſi vos liberẽt in tẽpore ꝛngustie. Dixerũtq̃[k] filij iſrael ad dñm: Peccauimus: redde tu nobis q̃cq̃ tibi placet:tñ nũc libera nos. Que dicẽtes oia[l] de finibus ſuis alienorum deoꝝ idola proiecerunt : ⁊ ſeruierũt domino:qui[m] voluit ſup miſerijs eorũ. Itaq̃ filij ãmon conclamantes in galaad fixere tentoria:contra quos congregati filij iſrael in maſphat caſtrametati ſũt. Dixerũtq̃ pncipes galaad ſinguli ad ,primos ſuos: Qui[n] prim⁹ ex nobis p̃ filios ãmon ceperit dimicare:erit dux ppli galaad. xi

Uit[o] itaq̃ illo i tpe iepte galaadites vir fortiſſimus atq̃ pugnator filius[q]

balaeh vſq̃ ad tempus iepte qui liberauit filios iſrael de hac tribulatione fluxerunt anni trecenti· ut habetur ca.ſequenti. ꝛeſiciunt tamen aliqui ut dicetur: ⁊ tamen extunc phinees iam erat homo perfectus : quia fuit ductor exercitus cõtra madianitas·ut habetur Nu.xxv. Poteſt etiã dici q̃ fuit p aliũ prophetam : quia nõ noiatur hic quis ille fuerit. g Nũquid nõ egyptij ⁊ ãmorrei ⁊c. Hic nominãt ſeptem gentes a q̃bus tribulatiões paſſi ſũt filij iſrl cõtra ſeptẽ idolatrias ſupra nominatas i quib⁹ deliquerãt. b Idcirco non addã ut vltra vos liberem.tales negatiões diui auxilij intelligende ſunt ſub cõditione.ſ. ſi vere non pniteãt illi qui ſunt in afflictiõe poſiti· ut patet ex ſequentibus. i Ite ⁊ inuocate deos quos elegiſtis.ironice loquitur : ut de peccatis magis doleant ⁊ cõfundãtur.ideo ſubditur: k Dixerũtq̃ filij iſrl ad dñm:peccauim⁹.⁊ q̃ hec pnitẽtia vera fuit patet ꝑr hoc q̃ ſubditur: l Omnia de ſuis alie. de.ido. ꝓie.⁊ ſer. dño. ⁊ ideo prius negatũ auxiliũ cõceſſit dñs. ideo ſubditur: m Qui voluit ſup miſerijs eoꝝ: Itaq̃ filij ãmon cõclamantes.i.ad bellũ mutuo ſe cõuocantes ⁊ exhortantes contra iſrael. n Qui primus ex nobis ⁊c. Hoc dixerunt pncipes de galaad : ut aliquis cũ maiori diligentia eſſet capitaneus in bello illo : quia ad victoriam cõſequendã multũ valet diligẽtia ducis ⁊ conſtantia ipſius. o Cap.xj.

Uit itaq̃. Deſcripto põdere tribulatiõis.hic conſequenter ꝛeſcribit modus liberationis. vbi primo ꝛeſcribitur conditio ducis liberantis. ſecundo humiliatio ipſius ꝛeprecantis·ibi: Et miſit nuncios.tertio proſtratio aduerſarij rebellantis·ibi: Factus eſt ergo. Circa primum ꝛeſcribit ipſius iepte electio.ſecũdo ipſi⁹ in pncipẽ electio·ibi: In illis diebus. Circa primũ dicit: Fuit itaq̃ illo in tempore iepte galaadites. Galaad aũt aliq̃n accipitur p nomine vnius terre. aliq̃n pro nomine vnius ciuitatis in illa terra.⁊ aliq̃n pro nomine vni⁹ hominis.⁊ omnib⁹ iſtis modis iepte dicit galaaditesquia fuit natus de terra galaad: ⁊ pater eius vocatus ẽ galaad·ut ſtatim ſubditur in hoc.ca. Et ciuitas ſua vocata eſt galaad·ut habetur infra ca.xij. p Filius mulieris meretricis. Hebrei dicunt:

Filij mulieris hospitatricis. quia nomē hebraicū hic positū ē equocū ad meritricē ⁊ hospitatricē. ut dictū fuit Josue. ij. de raab. ⁊ fortitan ytraq; significatio istī mulieri cōuenit.

a Habuit aūt galaad. pater iepte. Uxorem. aliā ⁊ verā.

b Heres in domo patris nostri esse non poteris. quia de adultera matre natus es. In hebreo habet ⁊ in libris correctis: Quia de altera matre natus es.

c Cōgregatiq; sunt ad eū viri inopes ⁊ latrocinātes. In hebreo nō habetur hoc: ⁊ latrocinantes. credibile enī ē q; agebant predas de aduersarijs filiorum israel tm̄ sicut dauid ⁊ viri eius faciebāt. ut habet. j. Reg. xxvij.

d In illis diebus. hic p̄sequenter iepte in principē terre galaad eligitur. vñ subditur:

e Dixerūtq; ad eū Veni ⁊ esto p̄nceps noster. dū tamē tu sis dux belli nostri.

f Quibus ille respondit. nō statim credens eis ꝙ̄ ea que passus fuerat ab eis

g Nonne vos estis qui odistis me. lz supra dictum sit de fratrib⁹ suis tm̄ q; eiecerūt eum. tm̄ hic alloquit senes illius populi generaliter. quia ad querimoniā ⁊ instinctū fratrum suorum senes qui erant iudices illius ppli eiecerant eū. uel forte inter illos qui venerunt ad iepte erant frēs sui. uel eoꝝ aliq; ad quos p̄cipaliter direxit verbū suū. ꝙ̄ dō diligentius explicant intentum suū dicentes:

b Ob hanc igitur causam ⁊c. qua explicata rñdit iepte:

i Si vere venistis ad me. i. fideliter ⁊ absq; fallacia. hoc dicit interrogādo. Qui rñderūt ei. simplicit̄ affirmādo etiā iuramēto. cū dicit:

k Dñs q; h audit. q; nihil eū latet. Ipse me. ac testis. Jurare enī est veū testē inuocare. sequit:

l Locutusq; est iepte ⁊c. maspha. ibi enī erant congregati galaadite coram dño quia dñs presens est ybiq;. lz ibi non esset tabernaculū. ⁊ ideo ibi replicauit iepte pacta que erant inter ipsum ⁊ populū ut negociū esset firmū ⁊ solidū.

m Et misit nuncios. Hic p̄ñter ponit supplicatio de precantis

mulieris meretricis: qui nat⁹ est de galaad. Habuit[a] autem galaad vxorem de qua suscepit filios: qui postq; creuerant eiecerunt iepte dicentes: Heres[b] in domo patris nostri esse nō poteris: q; de adultera matre nat⁹ es. Quos ille fugiēs atq; deuitās habitauit in terra thob. Congregatiq;[c] sunt ad eum viri inopes ⁊ latrocinantes: ⁊ quasi p̄ncipem sequebantur. In[d] illis diebus pugnabant filij āmon contra israel: quib⁹ acriter instantibus p̄cesserunt maiores natu de galaad ut tollerent in auxilium sui iepte de terra thob. Dixeruntq;[e] ad eū: Veni ⁊ esto p̄nceps noster: ⁊ pugna contra filios āmon. Quibus[f] ille respōdit: Nōne[g] vos estis qui odistis me ⁊ eiecistis de domo patris mei: ⁊ nunc venistis ad me necessitate compulsi? Dixerūtq; p̄ncipes galaad ad iepte: Ob[h] hāc igit̄ causam nūc ad te venimus ut proficiscaris nobiscū: ⁊ pugnes contra filios āmon: fiesq; dux omniū qui habitāt in galaad. Jepte quoq; dixit eis: Si[i] vere venistis ad me ut pugnem pro vobis contra filios āmon tradideritq; eos dñs in manus meas: ego ero vester p̄nceps? Qui responderūt ei. Dominꝰ[k] qui hec audit ipse mediator ac testis est: q; nostra promissa faciemus. Abijt itaq; iepte cū p̄ncipibus galaad: fecitq; omnis populus p̄ncipem sui. Locutusq;[l] ē iepte omnes sermones suos coram domino in maspha. Et[m] misit nuncios ad regem filiorum āmon: qui ex persona sua dicerent: Quid mihi ⁊ tibi est: quia venisti cōtra me ut vastares terrā meā? Quibus[n] ille respōdit: Quia[o] tulit israel terrā meā quando ascendit de egypto: a finibus arnon vsq; ieboc atq; iordanē. Nūc ergo cū pace redde mihi eam. Per[p] quos rursum mandauit iepte ⁊ imperauit eis ut dicerent regi āmon. Hec dicit iepte: Non tulit israel terram moab: nec terrā filiorū āmon: sed quando de egypto conscenderunt: ambulauit per solitudinem vsq; ad mare rubrum: ⁊ venit in cades. Misitq; nuncios ad regem edom dicens: Dimitte ut transeam terram tuam. Qui noluit acquiescere precibus eius. Misit quoq; ad regem moab: qui ⁊ ipse transitū p̄hibere cōtempsit. Mansit itaq; in cades: ⁊ circuiuit ex latere terram edom ⁊ terram moab. Venitq; ad orientalem plagam terre moab ⁊ castrametatus est trans arnon: nec voluit intrare terminos moab. Arnon quippe cōfiniū ē terre moab. Misit itaq; israel nuncios ad seon regē āmoreoꝝ q; habitabat in esebon ⁊ dixerūt ei: Dimitte ut transeam p̄ terram tuam vsq; ad fluuiū. Qui ⁊ ipse israel verba despiciēs nō dimisit eum transire per terminos suos: sed infinita multitudine congregata egressus[q] est contra eum in iasa: ⁊ fortiter resistebat. Tradiditq;[r] eū dñs

Ad cuius intelligentiā considerandū q; filijs israel p̄tentib⁹ transitum pacificū p̄ terram seon regis āmorrei. nō solū ipse negauit sed eis occurrens eosdem etiam ad p̄liū p̄uocauit. ꝙ̄ propter quod dñs ipsum ⁊ terrā suam in manꝰ filioꝝ israel tradidit. cui⁹ terre vnam partem seon abstulerat a filijs moab. vt habetur Nu. xxj.

Rex aūt iste āmon de quo hic agit̄ regnabat etiam in moab: ꝙ̄ propter q; illā terram quam seon abstulerat de moab tanq; suam repetebat ⁊ a filijs israel iniuste possessā dicebat: q; nō erat verū. sicut fuit declaratū Nu. xxj

Igitur circa hoc p̄mo ponit ipsius iepte petitio humilis. secundo regis āmon rūsio irrationabilis. ibi: Quib⁹ ille respōdit. tertio responsionis euacuatio rationabilis: ibi: Per quos rursum. Circa p̄mū dicitur: Et misit nuncios ad regem filiorū āmon. volebat enī declarare titulum suū iustū. ⁊ ideo p̄mo misit nuncios de pace tractanda. ⁊ in hoc se humiliauit dicēs:

n Quid mihi ⁊ tibi est? q̄si diceret. non habeo voluntatē bellandi tecū nec tu habes causam contra me.

o Ut vastares terrā meā. i. meo regimini ⁊ defensioni cōmissam

p Quibus ille respōdit. Hic p̄ñter ponitur responsio irrationabilis cū dicit:

q Quia tulit israel terrā meā. quod erat falsum: q; israel non abstulit a filijs moab ⁊ āmon aliquid de terra sua. ut habetur Numeri. xxj. ⁊ Deut. ij. sed solum a seon ⁊ og. ⁊ illud fuit eis licitum. ut declaratū fuit Nu. xxj. ⁊ iterum hic declarabit̄ p̄ verba iepte.

r Per quos rursum. Hic cōsequenter ponit dicte responsionis euacuatio rationabilis. vbi iepte oñdit triplici ratione q; illā terrā filij israel iuste possidebāt. secūda ponit ibi: Tradiditq; eū. tertia ibi: Misi forte. Prima ratio accipit̄ ex hoc q; filij israel in nullo impugnauerunt filios āmon ⁊ moab. sed seon eos impugnantē occiderūt ⁊ per consequens quicquid possidebat iure belli acquisierūt. hāc aūt rationē iepte tangit diffuse repetens processum filioꝝ israel declinando a terminis āmon ⁊ moab. ut habet Deut. ij. ⁊ Nu. xxj. ⁊ patet littera vsq; ibi:

s Egressus est contra eū in iasa. ipse enī seon iuit obuiam filijs israel etiam extra terram suam ad eos debellandū. Ex quo patet q; habuerunt contra eum iustum bellū ⁊ per consequens regnū eius iusto bello acquisitum a filijs israel fuit ab eis ⁊ iuste possessum.

t Tradiditq; eum dñs.

Hic ponitur secunda ratio que accipitur ex auctoritate diuina: quia est dñs celi ⁊ terre. ⁊ ideo potest terrā ab vno possessam alteri dare pro sua voluntate. quod fecit de terra possessa a seon rege tradendo eam filijs israel possidendam ſm q̄ dicit Deut. ij. Ecce tradidi in manu tua seon regem esebon āmorreū ⁊ terram eius incipe possidere tē. ⁊ hanc rationem tangit iepte dicens: Tradiditq̄ eū dñs tē. ⁊ pz littera vsq̄ ibi: a Nōne ea que possedit chamos tē. quod vupliciter exponit. vno modo sic: Que possedit chamos deus tuus. id est populus moab q̄ chamos colebat. ut sit sensus q̄ illa pars terre moab que actu possidebatur ab eo quādo filij israel rebellauerunt seon. illa de iure erat populi moab. non aūt illa pars quā possidebat seon a filijs israel acq̄sita. Alio mō exponitur ut sit cōfirmatio rationis precedentis. Ad cuius intellectū ē considerandū q̄ sicut fideles victorias suas attribuunt deo vero. ita infideles victorias suas suo deo falso. Dicit igit: Nonne ea que possedit. i. possidere te fecit. b Chamos deus tuus. ſm opinionē tuam. c Tibi iure debentur. i. reputas iuste acquisita p victoriam? d Que autem dñs deus noster victor obtinuit. quasi diceret. multo fortius illud quod obtinuim⁹ deo vero nobis victoriam prestante. iuste est nobis acquisitū ⁊ possessum. e Nisi forte. Hic ponitur tertia ratio que hic accipit ex prescriptione: quia populus israel fuerat in tam longeua ⁊ pacifica possessione huius terre q̄ nullus de cetero deberet reclamare ⁊ maxime quia iustus titulus p̄cesserat. ut patet ex predictis. ⁊ b est q̄ dicit: Nisi forte melior es balac filio sephor rege moab. qui erat rex moab illo tempore quo rebellatus fuit seon. ut batr̄ Nu. xxij. qui fz vocauerit balaam ad maledicēdū filijs israel nō tamē repetebat terram moab quam filij israel abstulerant a seon sed timebat ne perderet aliam partem ⁊ terram madian de qua erat natus. ut dictum fuit ibidem. nec aliquis alius rex post eū repetiuit banc terram. ideo subditur: f Aut vocere potes q̄ iurgatus sit. s. quicūq̄ rex moab post balac. g Cōtra israel ⁊ pugnauerit contra eū. ad recuperandū banc terram. h Quando habitauit in esebon tē. i. toto tempore quo israel habitauit in ista terra ⁊ quantū fuerit illud tempus subdit dicens: i Per trecentos annos. deficiūt tamē aliqui ut videbitur. k Igitur nō ego peccō in te. Hic ex predictis rationib⁹ iepte cōcludit q̄ habeat iustā causam defensionis ⁊ rex āmon iniustā inuasionis. Anteq̄ vltra procedatur videndū est quid de trecentis annis predictis deficiat. Ad cuius intellectum considerādū q̄ sicut in scientijs humanitus inuentis min⁹ nota uel dubia per ea que sūt certa declarantur. sic in sacra scriptura que est p diuinā reuelationē tradita passus dubius uel obscurus p alium passum qui certus est ⁊ determinatus debet declarari. isti autē trecenti anni nō determinantur hic p scripturam nisi relatiue tm̄. s. in p̄tum refert dictū iepte arguēdo prescriptionē. in qua allegatione solent homines allegare quantū possunt plus de tempore apparēte ⁊ aliquando excedūt: nec tamē scriptura uel actor scripture hoc referens dicit falsum quia refert veraciter id quod dictum est: fz dicens excesserit uel defecerit. sic est in ꝓposito de iepte: cuius verba nō sunt autentica in p̄tum sunt ipsius. Sacra aūt scriptura. iij. Regū. vj. determinat tempus quod fluxit ab exitu filiorum israel de egypto vsq̄ ad fundationem templi p salomonē

in manu israel cum omni exercitu suo ⁊ p̄cussit eū: ⁊ possedit omnē terram āmorrei habitatoris regionis illi⁹ ⁊ vniuersos fines eius de arnon vsq̄ ieboc ⁊ de solitudine vsq̄ ad iordanē. Dñs ergo deus israel subuertit āmorreum pugnante cōtra illum populo suo israel. Et tu nūc vis possidere terram eius? Nonne ea que possedit chamos deus tuus tibi iure debentur? Que autē dñs deus noster victor obtinuit: in nostrā cedent possessionē. Nisi forte melior es balac filio sephor rege moab: aut vocere potes q̄ iurgatus sit cōtra israel: ⁊ pugnauerit contra eum quando habitauit in esebon ⁊ viculis eius ⁊ in aroer ⁊ villis illi⁹: uel in cūctis ciuitatibus iuxta iordanem per trecentos annos? Quare tāto tempore nihil super hac repetitione tentastis? Igitur nō ego peccō in te sed tu contra me male agis: inducens mihi bella non iusta. Iudicet dñs arbiter huius diei inter israel ⁊ filios āmon. Noluitq̄ acquiescere rex filiorum āmon verbis iepte que per nuncios mandauerat. Factus est ergo super iepte spiritus dñi: ⁊ circuiens galaad ⁊ manasse maspha quoq̄ galaad: ⁊ inde trāsiens ad filios āmon: votum vouit dño dicens: Si tradideris filios āmon in manus meas quicūq̄ p̄m⁹ fuerit egressus

in principio quarti anni regni sui. s. cccclxxx. annos. si autē lxx. anni ab isto numero qui in scriptura certus reputat remoueant. tempus quod precessit ab exitu de egypto vsq̄ ad rebellationem seon quādo terra predicta fuit acquisita. ut dictum est. ⁊ tempus quod fluxit a principio principat⁹ iepte quando ista allegauit vsq̄ ad quartum annū regni salomonis exclusiue in cui⁹ p̄ncipio templū fundauit remanēt tm̄ cclxvij. anni ⁊ sic a. ccc. predictis deficiunt. xxxiij. anni. Probatio assūpti. quia ab exitu de egypto vsq̄ ad ingressū terre promissionis fluxerunt quadraginta āni. ut pz i plurib⁹ locis sacre scripture. seon autem fuit rebellatus quasi per vnum annū ante ingressum terre promissionis viuente adhuc moyse. ⁊ sic ante acquisitionē predicte terre fluxerunt anni xxxix. Item a principio principatus iepte vsq̄ ad tertium annum regni salomonis inclusiue fluxerunt centum ⁊ lxxiij. anni. quia iepte iudicauit israel sex annis: ⁊ post eū abessan septē. ⁊ postea abialon decē. ⁊ p⁹ ipsū abdon octo. ut habetur Judicū. xij. de his tribus. post ipsum samson. xx. Judicū. xvj. post ipsum heli quadraginta. ut batr̄. j. Regū iij. postea samuel cui⁹ anni comprehenduntur cum annis saulis ⁊ fuerunt insimul iuncti quadraginta. ut habetur Actuū. xiij. postea dauid regnauit annis quadraginta. ut habetur. ij. Regū. v. post eum salomon tribus annis ante fundationē templi. ut batr̄. iij. Regū. vj. ⁊ isti anni simul iūcti cū precedentib⁹ faciunt annos. ccxij. quib⁹ si iūganē cclxvij. anni predicti faciūt. cccclxxx. annos. ⁊ sic patet q̄ supra dictum est. Anni aūt cclxvij. predicti. s. a tempore de rellationis seon vsq̄ ad p̄ncipium ducatus iepte sic accipiuntur per partes. vnus annus ante ingressum terre promissionis de ducatu moysi. ut patet per predicta. quadraginta quibus prefuerūt iosue ⁊ othoniel. ut batr̄ Judicū iij. tempus eni iosue in sacra scriptura nō determinatur. ⁊ ideo sub tempore othoniel qui ei successit comprehenditur. Octuaginta quibus prefuit aioth post othoniel. ut batr̄ Judicū. iij. ca. Quadraginta anni debore. ut hī Judicum v. ca. Quadraginta gedeonis Judicū. viij. Tres abimelech Judicū. ix. Vigintitres ipsius thola Judicū. x. ca. Vigintiduo ipsius iair Judicū. x. Decem ⁊ octo anni quibus filij israel fuerunt sine iudice seruientes philistijm ⁊ filijs āmon ante promotionē iepte. ut batr̄ Judicū. x. ⁊ isti āni simul iuncti faciunt. cclxvij. ⁊ sic patet ꝓpositum. l Factus est ergo sup iepte. Hic cōsequenter describitur p̄stratio rebellantis. s. regis āmon qui noluit acquiescere verbis rationabilibus ipsius iepte. cui⁹ modus describitur cum dicit: Factus est ergo super iepte spiritus dñi. i. voluntas ⁊ audacia pugnandi pro populo i cōfidentia diuini adiutorij. m Votum vouit dño dicens. fz aūt illud votum processerit ex deuotione tamē factum fuit indiscrete: quia de domo sua primo poterat egredi obuiā ei canis qui non est animal immolaticium: imo nec in oblatione poterat recipi eius preciū. cetera patent vsq̄ ibi: n Decepisti me

ꝛ ipsa vecepta es. in hebreo habetur: Turbasti me ꝛ tu turbata es. tum quia credebat eam imolandam. tum quia nō habebat aliam pzolē. o Aperui eni os meū ad dīm. per votum supzadictum. p Et aliud facere non potero. quia votum est promissio vo facta que veber impleri eo tm modo quo licitū est. q Plangam virginitatē meam. quia tūc temporis oppzobrium erat mori sine pzole. r Reuersa est ad patrem suum ꝛ fecit ei sicut vouerat. eam interficiendo ꝛ offerendo domino i holocaustum ꝑm q dicūt expositores catholici. vñ dicit Hiero. q fuit indiscretus i vouendo ꝛ impi⁹ adimplendo. Hebrei autē dicunt q ipsam nō imolauit sed votum eius fuit relaxatū p ipsū phinees. ꝛ aliq dicūt q fuit interpzetatum per sapientes q non veberet votū adimpleri p mortē filie innocentis. vñ quedam glosa hebraica sup illud verbū: Dimitte me ut circueam montes. sic dicit. i. sapientes in lege quia forsitā inuenient modū relaxationis seu interpzetationis voti tui. Questio ista est de facto ꝛ ideo de hoc nihil potest sciri nisi q̄tum dicit expresse scriptura uel q̄tū potest trahi ex ipsa Igitur sine pzeiudicio ꝛ assertione p modū collationis pōt dici q filia iepte nō fuit sacrificata dīo p mortem corporalem sed potius per ciuilē seu spiritualē eo mō q̄ religiosi dicunt mūdo mortui: inq̄tū a mundanis actibus sunt segregati ꝛ diuinis obsequijs totaliter mancipati. sic filia iepte fuit sacrificata dīo per obseruationē virginitatis viuendo in ozationib⁹ ac ieiunijs ꝛ pijs operibus. Hoc autem dictum videtur consonū ei quod dicitur Leuit⁹. vltimo. Omnis consecratio que dīo offertur ab homine nō redimetur sed morte morietur. ꝛ tamē ut ibidē dicit: iager poterat dīo consecrari qui nō est susceptiuus mortis. dicebatur tamē mortificari: quia transibat ad ius sacerdotum uel templi: sicut dona ecclesie dicunt amortizata. similiter ibidē dicit q homo poterat dīo pzecrari: nō tamē ꝓpt hoc occidebatur sed obsequijs templi seu sacerdotum reputabatur ꝓut ibidem diffuse fuit declaratum. ꝛ sic potest dici q filia iepte fuit cōsecrata domino seu sacrificata quia diuinis obsequijs reputata modo predicto. Itē supza dictū est: Fact⁹ est q̄ sup iepte spiritus dīi. s. ad pugnandū contra filios āmon. ꝛ tunc fecit votum supzadictum: quod ly fuit indiscrete factum. tamē intelligendum non erat nisi p modum licitum ꝛ bonū: quia spiritus dīi non instigat nisi ad bonū. Item in littera dicitur q iepte concessit filie sue tempus duorum mensium. Cum igitur esset iudex populi ꝛ prudens homo. non est verisimile quin in tempore intermedio colloquiū habuerit de voto suo cum sapientibus in lege: maxime cū votum suū iam esset diuulgatum. nullus autem talis sibi consuluisset votum suum implendum per occisionem filie innocentis: cū hoc sit manifeste cōtra preceptum legis Exodi. xx. ꝛ contra intentionē legis Leuit⁹. vltimo. ut patet ex predictis. ꝛ ideo verisimile videt q a

de foribus dom⁹ mee: mihiq occurrerit reuertenti cū pace a filijs āmon: eum holocaustū offerā dño. Transiuitq iepte ad filios āmon ut pugnaret contra eos quos tradidit dīs in manus eius: percussitq ab aroer vsq dum venias i menith viginti ciuitates: ꝛ vsq ad abel que est vineis consita plaga magnanimis: humiliatiq sūt filij āmon a filijs isrl. Reuertenti autem iepte in maspha domū suā: occurrit ei vnigenita filia sua cum tympanis ꝛ choris. Non eni habebat alios liberos. Qua visa scidit vestimenta sua ꝛ air: Heu me filia mi decepisti⁹ me: ꝛ ipsa decepta es. Aperui⁹ eni os meū ad dominū: ꝛ ⁹ aliud facere nō potero. Cui illa respōdit: Pater mi: si aperuisti os tuum ad dīm: fac mihi quod cūq⁹ pollicitus es: concessa tibi victione atq victoria de hostibus tuis. Dixitq ad patrem: Hoc solū mihi presta quod deprecor. Dimitte me ut duobus mensib⁹ circueam montes ꝛ plangam⁹ virginitatem meam cum sodalibus meis. Cui ille respondit: Vade. Et dimisit eam duob⁹ mensibus. Cūq abisset cum socijs ac sodalibus suis: flebat virginitatē suam in montib⁹. Expletisq duobus mensibus reuersa⁹ est ad patrem suū: ꝛ fecit ei sicut vouerat. Que ignorabat virū. Exinde mos increuit in isrl ꝛ cōsuetudo seruata est: ut post āni circulū cōueniāt i vnū filie isrl ꝛ plāgāt filiā iepte galaadite dieb⁹ q̄tuor. sapientibus fuerit sibi dictum. votum suū impleri debere p modū supza dictum. Item ad Hebreos. xj. iepte ponitur in sanctorum catbalogo. ꝛ ideo non videtur factum sic enorme asseri debere de illo nisi ex sacra scriptura expresse haberetur. Sed diceres sicut ꝛ cōmuniter dicitur q scriptura hoc expresse dicit sicut supza allegatum est. Reuersa est ad patrem suum: ꝛ fecit ei sicut vouerat. Ad quod dicendum q scriptura non dicit q occiderit eam sed q votum impleuerit. q̄ est intelligendū p modum licitum ꝓut superius est expressum. imo si eam occidisset. nullo modo votū impleuisset: quia emissio voti nō potest fieri nisi de bono: nec per consequens eius impletio. ꝛ ideo argumentum magis videtur ad oppositum. Item sic argues. hic scribitur: Dimitte me. ꝛ plangam virginitatem meam. ꝛ postea subdit: Consuetudo seruata est ut post anni circulū conueniant filie isrl ꝛ plangant filiā iepte. ꝛ ideo videtur q fuerit occisa. Ad quod pōt dici q in principio iepte credidit eam esse occidendam ꝛ ipsa similiter audito verbo patris. ꝛ ideo dixit: Dimitte me ꝛc. sed antēq redirer iepte mutauit ꝓpositum de consilio sapientum. Q̄ aūt postea subditur: Consuetudo seruata est ꝛc. Dicendū est q hec consuetudo facta est rationabiliter in memoriam filie iepte: que parata fuit patri obedire vsq ad mortem corporalē ꝛ obediuit vsq ad mortem ciuilem uel spiritualē: ut ꝛ relique filie isrl decerentur obedire parentibus. Sed adhuc contra predicta arguitur q immolatio innocentis sit deo accepta: sicut patet Gen. xxij. vbi abrahām cōmendat de hoc q voluit innocentem filium immolare. Ad quod dicendū q nō ē simile. quia abrahā habuit de hoc preceptū diuinū. ut habetur ibidem: Omnis aūt homo q̄tūcūq innocens debitor est mortis ꝓpter peccatū primoꝝ parentū ipse deo qui hoc debitum pōt reddere q̄ cūq vult ꝛ quō vult. ꝛ ideo abrahām bene fecit deo volens obedire in sui filij immolatiōe. sed q aliquis ex voto emisso voluntarie interficiat innocentē est illicitum. Item contra predicta arguitur quia scribitur Gen. ix Crescite ꝛ multiplicamini. ꝛ Deut⁹. vij. Non erit apud te sterilis vtriusq sexus. obseruatio vero virginitatis excludit multiplicationē. plis. ergo videt q fuerit illicita tēpore veteris legis: ꝓpter quod videtur inconuenienter dictum q filia iepte fuerit dīo consecrata uel sacrificata per obseruationem virginitatis. Dicendū q illud preceptum Crescite ꝛ multiplicamini ꝛc. datū fuit noe in exitu arche q̄n erant pauce psone humane. s. octo tm quatuor viri ꝛ quatuor mulieres. qz tunc gen⁹ humanū indigebat multiplicatione p carnalē generationē ordinatam ad diuinū cultū. ꝛ ideo multiplicato genere humano cessauit illud p̄ceptū in particularib⁹ psonis: qz in coitate būani generis multi sunt. ꝑni ad generationis actū p quos ipleꝝ p̄ceptū coitati factū. Q aūt additur illud Deut⁹. vij. Non erit apud te sterilis ꝛc. nō est preceptū. ut patet inspicienti textū. sed est quedam ꝓmissio facta obseruantibus legem matrimonij de fecunditate prolis habēda. sicut etiam tpe euangelij multiplicatio ꝓlis psonis existentib⁹ i matrimonio reputat būficiū diuinū. Per hoc tamē nō excludit quin obseruatio virginitatis sit deo acceptior: quetū regitur in paucis psonis. ꝓpter q̄ dicit saluator Matth. xix. Sūt eunuchi qui se castrauerūt ꝓpter regnū celoꝝ. qui pōt capere capiat. q. d.

pauci tales inueniunt. Qz aũt obseruatio virginitatis non solũ tempore euangelij: sed etiam tempore veteris testamenti fuerit laudabilis ⁊ deo accepta patet per exempla: quia helias ꝓpheta qui fuit valde pfectus ⁊ deo acceptus virginitatẽ seruauit, sicut habetur ex verbis Gregorij omelia. xix. super euangelia. Rasias etiã .ij. Machab. xiij cõmendatur de hoc q̃ ꝓpositum continentie tenuit, beata etiã virgo maria votum virginitatis emisit ⁊ sanctus ioseph spõsus ei⁹ cum ea: ut tenent doctores catholici. ⁊ tñ adhuc erat status veteris testamenti. paulus enĩ apostolus cum adhuc esset legis veteris emulator ⁊ euãgelij pſecutor virginitatem seruauit. ⁊ sic patet q̃ obseruatio virginitatis fuit deo grata a tpe veteris legis.

a Cap. xij Cce autem Descripta tribulatiõe ⁊ modo literationis. hic ꝓsequenter describitur impetus seditionis. ⁊ ꝑmo huiusmodi seditio describitur. secundo tempus trium iudicũ succincte subditur. ibi: Post hunc iudicauit. Circa ꝑmũ dicitur: Ecce autẽ in ephraim orta ẽ seditio. illi enim de hac tribu erant superbi ⁊ glorie mundane cupidi. ꝓpter causam dictam supra in ꝓncipio viij. ca. ⁊ ideo volebant de hoc q̃ victoria ipsi iepte ascribebatur qui non erat de eorum tribu. ⁊ ideo querebant occasionem contra eũ dicentes: b Vocare nos no. ut pgeres tecũ? mentiebant. ut ꝓz ex sequentib⁹. sed gratis querebant occasionem dissensionis. ⁊ patet littera vsq; ibi: c Posui animã meam in manibus meis. i. necessitate vrgẽte exposui periculo vitam meã pugnando cũ paucis cõtra filios ãmon. sequitur: d Pugnabat contra ephraim. cui⁹ causa subdit⁹: e Quia dixerat fugitiuus est galaad. quod exponũt aliqui de iepte qui fuit electus a fratribus suis ut dictum est supra in ꝓncipio. xj. ca. sed illud quod sequitur de ephraim nõ bene consonat huic expositioni. quia non fuit de tribu ephraim. ⁊ ideo melius exponitur de populo galaad de quo subditur: f Et habitat in medio ephraim ⁊ manasse. li habitat nõ ẽ in hebreo: sed sic habet ibi: Fugitiuus est galaad in medio ephraim in medio manasse. i. nullius momẽti est aut reputationis in comparatione ad banc tribũ ⁊ ad illam. ut exponunt hebrei. cetera patent vsq; ibi: g Dic ergo sebolech quod interpretatur spica. istud: quod interpretatur spica. nõ est in hebreo: sed appositum est a translatore. hebrei autem dicũt q̃ sebolech nõ accipitur hic in ista significatiõe sed ꝓ cursu uel impetu aque. quod gallice dicit fil. Sebolech enĩ est nomẽ equinoctij ad vtrũq;: videtur tamẽ magis q̃ hic accipiatur ꝓ sensu quem dicũt hebrei. quia ephraite petebãt ut ꝓ

Cce[a] autem in ephraim orta ẽ seditio. Nã transeũtes ꝑ aq̃lonẽt dixerũt ad iepte: Quare vadens ad pugnam contra filios ãmon vocare[b] nos noluisti ut pergeremus tecum? Igitur incendem⁹ domũ tuam. Quibus ille respõdit: Disceptatio erat mihi ⁊ populo meo cõtra filios ãmon vehemens: vocaui q̃ vos ut preberetis mihi auxilium: ⁊ facere noluistis. Võ cernens posui[c] animam meam in manibus meis: transiui q̃ ad filios ãmon: ⁊ tradidit eos dom⁹ in man⁹ meas. Quid cõmerui: ut aduersum me cõsurgatis in prelium? Vocatis itaq; ad se cunctis viris de galaad pugnabat[d] contra ephraim. Percusseruntq; viri galaad ephraim: quia[e] dixerat: fugitiuus est galaad de ephraim ⁊ habitat in medio ephraim ⁊ manasse. Occupauerũtq; galaadite vada iordanis per que ephraim reuersurus erat. Cũq; venisset ad ea de ephraim numero fugiens: atq; dixisset: obsecro ut me transire permittas: dicebant ei galaadite: Nunquid ephrateus es? Quo dicente: non sum: interrogabant eum: Dic[g] ergo sebolech: quod interpretatur spica. Qui respondebat cheboleth. eadem[h] littera spicam exprimere non valens: statimq;[i] apprehensum iugulabant in ipso iordanis transitu. Et ceciderũt in illo tẽpore de ephraim q̃draginta duo milia. Iudicauit itaq; iepte galaaditen israel sex annis: ⁊ mortuus est ac sepultus in ciuitate sua galaad. Post[k] hunc iudicauit israel abessan[l] de bethleem: qui habuit triginta filios ⁊ totidem filias: Quas emittens foras maritis dedit: ⁊ eiusdem numeri filijs suis accepit vxores: introducens in domũ suã. Qui septem annis iudicauit israel: mortuusq; est ac sepultus in bethleem. Cui successit abialon ẽbulonites: ⁊ iudicauit israel decem annis: mortuusq; est ac sepult⁹ in ẽbulon. Post hunc iudicauit israel abdon filius hellel pharatonites qui[m] habuit q̃draginta filios ⁊ triginta ex eis nepotes ascendentes super septuaginta pullos asinarum: ⁊ iudicauit israel octo annis: mortuusq; est ac sepult⁹ in pharaton terre ephraim in monte amalech. xiij Ursũq;[n] filij isr̃l fecerũt malũ in ꝓspcũ dñi: qui[o] tradidit eos in man⁹ philistinoꝝ quadraginta ãnis

mitterent[f] transire fluuiũ iordanis. ⁊ ideo de hoc examinabant eos vtrum essent de ephraim aut nõ. vñ ꝑm hebreos sic dicebant eis: dic sebolech fluuiũ transito. Qui rñdebãt chebolech. Ad cui⁹ intellectum sciendũ q̃ apud hebreos lr̃a s triplicatur. vna vocatur sin. ⁊ habet fortẽ sonũ vbicũq; ponat⁹ i principio medio uł fine dictiõis. sicut nr̃a s qñ ponitur in ꝓncipio dictiõis uel in fine. Alia vocat⁹ samech. ⁊ habet talẽ sonũ sicut nostra s qñ pronũciatur ab homine linguam blesam habente: ⁊ sonus eius appropinquat ad sonũ littere que apud nos sonat c. pro qua littera i latino ponit⁹ ch. vñ adhuc in antiquis abbatijs que sequũt⁹ modũ pronunciãdi antiquũ sic pronunciant: dicendo machcus. vbi scribitur matheus illi aũt de ephraim uel per corruptionẽ ligue uel per consuetudinem pro littera sin pronũciabãt litteram samech sicut homo blesus pro hoc nomine simon diceret chimon. iõ subditur: h Eadẽ littera spicã exprimere nõ valens. quia ꝓ littera sin pronũciabat samech i Statimq; apprehensum iugulabant. ꝓ hoc scientes q̃ esset de ephraim. k Post hunc iudicauit. hic ꝓsequenter describitur breuiter tempus triũ iudicũ. quorum ꝑmus fuit: l Abesban. alias abessan de bethleem. Hebrei dicũt q̃ iste fuit hoc⁹. secund⁹ fuit abialon. tertius fuit abdon. m Qui habuit quadraginta filios ⁊ triginta ex eis nepotes ascẽdentes sup̃ septuaginta pullos asinarũ. i. mulos. ꝑm translationẽ istam li asinarũ nõ est in hebreo. ⁊ ꝓ hoc intelliguntur equi iuuenes fortes ⁊ electi. sicut dictum fuit supra. x. ca. de filijs iair. n Ursumq; filij israel fecerunt malum in conspectu domini. Hic describitur septima tribulatio que facta est per philisteos. ⁊ primo ponitur tribulationis pondus. secundo literationis modus. ibi: Erat autem quidam vir. Circa primũ ponitur filiorum israel culpa renouata: cum dicit: Rursumq; filij israel fecerunt malũ. ⁊ subditur pena inflicta. cum dicitur: o Qui tradidit nos in manus philistinorũ quadraginta annis. isti quadraginta anni cõputãt⁹ a tpe samsonis ⁊ heli quia per samsonẽ nõ fuerunt filij israel omnino literati de seruitute philistinorum lz restricta fuerit tyrannis eorum.

a Erat aũt. Hic cõsequenter ponit liberationis modus vbi ꝓmo describitur ducis cõditio. secundo inuasionis occasio. ca. xiiij. tertio hostiũ rebellatio. ca. xv. ibi: Cui samson respondit. quarto ipsius samsonis mors ⁊ consũmatio. ca. xvj. Circa ꝓmũ ꝓmo describitur ducis conceptio. secundo eius nativitas ⁊ conditio. ibi: Peperit. Circa primũ sciendum q̃ mater samsonis erat sterilis: ⁊ iõ nõ concepit eum virtute nature tm̃. sed virtute nature ꝑ gratiã adiute. Circa quã gratiã ꝓmo describitur ãnũciatio angeli. secundo relatio ꝓbi. ibi: Que cũ venisset ad maritũ. tertio confirmatio facti ibi: Orauit itaq̃. quarto oblatio sacrificij. ibi: Dixit itaq̃ manue. Circa primũ ponit conditio patris. cũ dr̃: b Vir de saraa. nomẽ ẽ loci. c Et de stirpe dan ⁊c. vbi apparet ei⁹ cognatio. d Habens vxorem sterilẽ. in q̃ ostẽdit ipedimẽtum ex parte matris ut cõceptio pueri sit magis mirabilis. seq̃t: e Caue ergo ne bibas vinũ ac siceram. sicera dicit omnis potus inebriatiuus. f Nec ĩmundum quicq̃ comedas. id est illa que dicuntur ĩmunda ad esum ſm legẽ. put determinat Leuit. xj. ca. ꝓbiletur enĩ comedere ⁊ bibere illa que prohibent naçareis Nu. vj. ca. cui⁹ causa subditur: g Quia concipies ⁊ paries filiũ. gratia adiuuante naturã. h Cui⁹ nõ tãget caput nouacula. quia naçarei tempore sue cõsecrationis nõ poterant radi. ut habetur Nu. vj. ca. iste aũt samson fuit consecratus ꝑ totam vitam suam. ideo subdit: i Erit enĩ naçareus dei ab infantia sua. nõ est intelligendũ ꝑ hoc q̃ fuerit sanctificatus in vtero sicut iohannes baptista: qz de talibus sanctificatis tenet q̃ nõ peccauerũt mortaliter. sed ista consecratio intelligit ꝑ donũ fortitudinis que fuit quedam gratia gratis data. ⁊ potest stare cũ peccato mortali. sicut ⁊ donũ ꝓphetie. ⁊ fuit data samsoni pro consolatione populi. ideo subditur: k Et ipse incipiet liberare israel de manu philistinoꝝ. ⁊ dr̃ incipiet. quia nõ liberauit complete. ut supra dictũ est. l Que cum venisset. Hic cõsequenter describitur relatio verbi: quia mulier ista retulit marito suo predicta dicens: m Vir dei venit ad me. i. angelus in specie viri. nesciebat tamẽ mulier q̃ esset vere angelus: credebat tamẽ q̃ esset a deo missus. n Habẽs vultum angelicũ. i. splendidum vltra consuetũ hominũ modũ. o Terribilis nimis. i. venerabilis ⁊ reverendus. sicut Gen. xxviij. dr̃. Quã terribilis est locus iste nõ ẽ hic aliud nisi dom⁹ dei ⁊ porta celi. cetera patent ex dictis. p Orauit itaq̃ manue. Hic ꝓnter ponit confirmatio facti per angelũ secũdo apparẽtẽ ad preces manue. ⁊ ꝑ trã paucis exceptis q̃ discurrent. q Doceat nos quid debeam⁹ facere de puero. Si enĩ angelus dixisset mulieri a quibus cauere deberet. hoc tamẽ nõ dixerat de puero nascituro. ideo sequit postea: r Alioib⁹ que locut⁹ sum vxori tue abstineat se ⁊c. qz hec abstinẽtia iniũcta erat mulieri ratione pueri. ⁊ iõ multo fortius puer erat a talib⁹ abstinendus: aliter tm̃ q̃ mater. quia cũ esset naçareus ꝑ totã vitã debebat seruare legem naçareorum omnibus diebus vite sue: mater aũt vsq̃ ad nativitatem pueri tm̃. s Dixit itaq̃ manue. Hic ꝓnter ponitur oblatio sacrificij. manue enĩ credebat eum qui ei loquebatur esse hominẽ: ⁊ ideo voluit ei offerre prandiũ dicẽs t Faciamus tibi. i. ꝓparemus tibi ad comedendũ. v Hedum de capris. ⁊ per hoc intelliguntur alia in prandio necessaria: ut panis ⁊ vinũ ⁊ similia. x Cui respondit angelus. quia cito non indigebat: y Si me cogis non comedã. i. si velles me cogere non comedere. z Si aũt vis holocaustum facere. i. illa que attulisti ad honorem diuinũ incendere: a Offer illud dño. pro beneficio quod tibi ex parte ei⁹ annũciaui. b Et nesciebat manue q̃ angelus dñi esset. quia talia nõ obtulisset ei ad comedendũ. sed credebat q̃ esset ꝓpheta a deo missus. ⁊ ideo non peccauit offerendo sacrificiũ extra locũ tabernaculi de precepto uel psuasione illius qui erat nuncius dei. sequit: c Cur queris nomẽ meũ quod est mirabile. In hebreo dr̃: quod est celatũ uel ignotũ. quod exponũt hebrei dicẽtes q̃ nõia angelorum qui mittunt in ministeriũ variant ſm legationes ad quas mittunt. vñ Isa. vj. angelus qui missus est ad purgandũ labia isaie cum calculo ardenti nominat ibi seraph. cũ tamẽ nõ esset de ordine seraphico. Angeli aũt de futuris ad que mittendi sunt nõ habẽt ꝓcognitionem nisi qñ deus revelat eis: que revelatio fit ſm formã sue voluntatis. ⁊ ideo angelus dixit nomẽ suũ esse occultum: quia nesciebat ad quid de futuro mittendus erat. Alio mõ pot exponi quia secreta dei ⁊ angelorum non sunt hominib⁹ revelãda nisi ꝙtũ deo placet. d Tulit itaq̃ manue hedũ de capris ⁊ libamẽta. i. liquida que cũ carnib⁹ holocaustorum offerri solẽt. put dr̃ Nu. xv.

a Erat autem quidam vir de saraa ⁊ de stirpe dan nomine manue habens vxorem sterilem: cui apparuit angelus domini ⁊ dixit ad eam: Sterilis es ⁊ absq̃ liberis: sed concipies ⁊ paries filium. Caue ergo ne bibas vinũ ac siceram: nec ĩmundum quicq̃ comedas: quia concipies ⁊ paries filiũ: cui non tanget caput nouacula. Erit enĩ naçareus dei ab infantia sua ⁊ ex matris vtero: ⁊ ipse incipiet liberare israel de manu philistinoꝝ. Que cum venisset ad maritum suũ dixit ei: Vir dei venit ad me habens vultum angelicũ: terribilis nimis. Quẽ cũ interrogassem quis esset ⁊ vnde venisset ⁊ quo nomine vocaretur: noluit mihi dicere: sed hoc respondit: Ecce concipies ⁊ paries filiũ: Caue ne vinũ bibas nec siceram ⁊ ne aliquo vescaris ĩmundo. Erit enĩ puer naçareus dei ab infantia sua ⁊ ex vtero matris vsq̃ ad diem mortis sue. Orauit itaq̃ manue dominũ ⁊ ait: Obsecro domine ut vir dei quẽ misisti veniat iterũ: ⁊ doceat nos quid debeamus facere de puero qui nasciturus est. Exaudiuit dñs deprecantem manue: ⁊ apparuit rursum angelus dñi vxori eius sedenti in agro. Manue autem maritus eius non erat cum ea. Que cum vidisset angelum: festinauit ⁊ cucurrit ad virum suũ: nunciauitq̃ ei dicens: Ecce apparuit mihi vir quem ante videram. Qui surrexit ⁊ secutus est vxorem suã: venienseq̃ ad virum dixit ei: Tu es qui locutus es mulieri? Et ille respondit: Ego sum. Cui manue: quãdo inquit sermo tuus fuerit expletus: quid vis ut faciat puer: aut a quo se obseruare debebit? Dixitq̃ angel⁹ dñi ad manue: Ab omnibus que locutus sum vxori tue abstineat se: ⁊ quicquid ex vinea nascitur non comedat: vinum ⁊ siceram non bibat: nullo vescatur ĩmundo: ⁊ quod ei precepi implear atq̃ custodiat. Dixit itaq̃ manue ad angelum domini: Obsecro te ut acquiescas precibus meis ⁊ faciamus tibi hedum de capris. Cui respondit angelus: Si me cogis nõ comedam panes tuos. si aũt vis holocaustũ facere: offer illud domino. Et nesciebat manue q̃ angelus domini esset. Dixitq̃ ad eum: Quod est tibi nomen ut si sermo tuus fuerit expletus honoremus te: Cui ille respõdit: Cur queris nomen meũ: quod est mirabile? Tulit itaq̃ manue hedum de capris ⁊ libamenta:

a Et posuit super petram. vtens ea pro altari. b Offerens dño qui facit mirabilia. In hebreo habetur: Offerens dño ⁊ mirabili uel occulto ad faciendum. quia manue non erat de genere sacerdotali. ⁊ ideo ad eũ non pertinebat offerre sacrificiũ sed obtulit materiam sacrificij ei qui sibi loquebatur in noĩe dei qui dixerat nomen suũ esse mirabile uel occultũ ut ex illa materia faceret deo sacrificiũ: q̃ apte loquentes i nomine dñi poterant offerre auctoritate eius sicut ⁊ sacerdotes. sicut patet de helia. iij. Regũ. xviij. Manue aũt credebat eum qui sibi apparebat esse propheta dei. erat etiã plus q̃ apta. s. angelus. c Cũq; ascenderet flãma altaris. ex hoc videtur q̃ ex illo lapide processit ignis cõsumens holocaustum in signũ diuine acceptatiõis. d Angelus dñi pariẽ in flãma ascẽdit. volens ostendere q̃ ipse esset vere dei angel⁹ ad certificationẽ verbi eius. e Morte moriemur q̃: vidim⁹ dñm. exponaẽ sicut ỹ. vj. de gedeone. f Cepit itaq;. Hic nõ inter describitur natiuitas pueri ⁊ ei⁹ educatio cũ dr: g Creuitq; puer ⁊ benedixit ei dñs. conferendo ei donũ fortitudinis ⁊ forte cum hoc gratie gratum facientis. vñ sequit: h Cepitq; spũs dñi esse cum eo i castris dan. quia pro tũc illa tribus habitabat in tentoriis. i

⁊ posuit super petram offerẽs dño qui facit mirabilia. Ipse autem ⁊ vxor eius intuebant. Cũq; ascenderet flãma altaris in celum: angelus domini pariter in flãma ascendit. Qđ cum vidisset manue ⁊ vxor ei⁹: proni ceciderunt in terram: ⁊ vltra eis nõ apparuit angelus domini. Statimq; intellexit manue angelum domini esse. ⁊ dixit ad vxorem suã. Morte moriemur: quia vidimus dominũ. Cui respondit mulier: Si dñs nos vellet occidere de manibus nostris holocaustũ ⁊ libamenta non suscepisset: nec ostendisset nobis hec oia: neq; ea que sũt ventura dixisset Peperit ⁊ itaq; filiũ ⁊ vocauit nomẽ eius samson. Creuitq; puer ⁊ benedixit ei dñs: cepitq; spiritus domini esse cũ eo in castris dan inter saraa ⁊ esthaol. xiiii

Descendit ergo samson in thãnata: vidensq; ibi mulierem de filiabus philistiim: ascendit ⁊ nunciauit patri suo ⁊ matri sue dicens: Vidi mulierẽ in thãnata de filiabus philistinorũ: quam queso ut mihi accipiatis vxorem. Cui dixerunt pater ⁊ mater sua: Nũquid non est mulier in filiabus fratrũ tuorum: ⁊ in omni populo tuo: quia vis accipere vxorẽ de philistiim qui incircũcisi sunt? Dixitq; samson ad patrem suum: Hanc mihi accipe quia placuit oculis meis. Parentes autem eius nesciebant q̃ res a domino fieret: ⁊ quereret occasiões cõtra philistiim. Eo enim tempore philistiim dominabantur israeli. Descendit itaq; samson cum patre suo ⁊ matre in thãnata. Cũq; venissent ad vineas oppidi apparuit catulus leonis seuus ⁊ rugiens: ⁊ occurrit ei. Irruit autẽ spiritus domini in samson: ⁊ dilacerauit leonem quasi hedum in frusta dilacerare: nihil oio habens in manu: ⁊ hoc patri ⁊ matri noluit indicare. Descẽditq; ⁊ locutus est mulieri que placuerat oculis eius. Et post aliquot dies reuertẽs ut acciperet eã declinauit ut videret cadauer leonis. Et ecce examen

sciebat enĩ samson in generali per reuelationẽ q̃ cõtractus illi⁹ matrimonij esset occasio rebellandi philistheis: ls adhuc ignoraret modũ in particulari. Sed queritur hic quare ad hoc querebatur occasio. cũ philistei habitarent in terra hebreis promissa. ut patet ex ỹ. dictis. ca. iij. De illis aũt habitatoribus precepérat dominus filijs isrl̃ q̃ eos exterminarẽt sine misericordia. ut habetur Nu. xxxiij. ⁊ Deut. vij. Apter quod videtur q̃ non erat q̃renda alia occasio. Dicẽdũ q̃ apter peccata hebreorum dñs pmiserat philistheos ad tẽpus eis dominari: ⁊ inter ipsos erant aliqua pacta iuramento firmata. quod erat licitum hebreis facere in tali casu. ut dictum fuit Josue. xxj. ⁊ xxiij Apter quod non licebat hebreis philistheos tunc inuadere absq; noua occasione. ⁊ Parat. vltimo inter mala sedechie regis apter que fuit captiuatus ⁊ ciuitas destructa dicit: Al rege q̃q; nabuchodonoso: recessit qui adiuuerat eum per rẽ. ⁊ b̃ notat cum subditur: n Eo enim tempore philistiim dominabant israeli. quod dominiũ erat predicto mõ firmatum. o Descendit itaq; samson. Hic describitur predicte mulieris desponsatio. premittitur tamẽ casus accidens in via. cum dicit: p Apparuit catulus leonis seuus ⁊ rugiens ⁊ occurrit ei. scilz samsoni quasi ad deuorandum eum. Separauerat enĩ se samson a parentib⁹ suis pro aliqua necessitate. ⁊ tunc occurrit ei leo ita q̃ parentes non viderunt. q Irruit autem spiritus domini ⁊c. id est spiritus fortitudinis. illa enim fortitudo non inerat ei ex complexione seu virtute naturali: alioquin non recessisset abeo quãdo fuit rasus. ut habetur infra. xvj. ca. Sed erat illa fortitudo quedam gratia gratis data: que non semper adest domini. sicut spiritus apte non semper aderat apostolis sed quando expediebat pm ordinationẽ diuinã. ⁊ hoc modo videt dicendũ de fortitudine samsonis: apter q̃ occurrente leone dr hic q̃ irruit in eũ spũs dñi. i. mot⁹ illi⁹ fortitudinis. r Nihil omnino habẽs i manu. ad ostendendũ q̃ hoc nõ fecit gladio uel baculo. s Descendit q̃ ⁊ locut⁹ est mulieri. s. de matrimonio contrahendo. ⁊ tũc facta fuerũt spõsalia. t Et post aliquot dies. Hic inter describit mulieris desponsate acceptio i matrimoniũ iõ subdit: v Reuertẽs ut acciperet eã. interponit hũ casus cõtingẽs i via cũ dr: Declinauit ⁊c. x Et ecce examen apũ. i. cõgregatio apũ. Querit hic quõ apes q̃ abhorrẽt fetida ibi mellificauerãt. Põt dici q̃ apũ diuerse sũt species.

ꝛ aliꝙ ſũt ruſticane ꝛ nõ abhorrẽt talia cuiꝰ modi erãt iſte. vñ ꝛ alique mellificant in foraminibꝰ terre. ſequitur: a Deſcendit itaq; pater eius ad mulierẽ. quia locus vbi manebat mulier erat remiſſior ꝙ locus vbi manebat pr̃ ſamſonis. b Et fecit filio ſuo ſamſon cõuiuiũ. pro celebratione nuptiarũ ſm cõſuetudinẽ illius terre. c Cum ergo. Hic pñ̃ reſcribit retellionis occaſio duplex. ſecunda ponit in ꝓncipio xv. ca. Circa primũ dicit: Cum ergo ciues loci illi⁹ vidiſſent eũ. ſcilz magnum ꝛ robuſtum. d Dederunt ei ſodales triginta. ut ſi ſamſon vellet aliquid agere cõtra eos iſti reſiſterent ei: tamẽ fuerũt ei aſſignati ſub ſpecie ſocietatis ꝛ honoris nuptiarum. e Quibus locutꝰ eſt ſamſon. ut inter ipſos oriret queſtio ſeu contentio. f Proponã vobis problema. i. ꝓbũ dubiũ ꝛ occultum: qõ gallice dicit remuaille. g Dabo vobis triginta ſyndones. i. lineas veſtes. h Dixitq; eis. problema ſuum. i De comedẽte exiit cibꝰ ꝛ de forti egreſſa ẽ dulcedo. per hoc obſcure ꝓpoſuit ꝙ inuenerat mel in cadauere leonis quia mel ẽ dulce ꝛ leo eſt fortiſſimus beſtiarũ. ꝛ i illa parte leonis inuenit mel qõ ẽ comeſtibile: que eſt inſtrumentũ comeſtionis. ſ. i ore. k Nec potuerunt per tres dies ꝓpoſitionem ſoluere. lz multũ cogitaſſent. l Cũq; adeſſet dies ſeptimus. non eſt intelligendũ ꝙ eſſet dies ſeptimus cõuiuij⁹ imo erat quartus. ſed vocatus eſt ſeptimus quia erat ſabbatum occurrens inter conuiuium nuptiarum. cetera patent vſq; ibi: m Septem igitur diebus cõuiuij flebat. i. pro maiori parte ſeptẽ dierum: quia a quarta die incepit. ut patet ex predictis. n Tandemq; die ſeptimo cẽ. Hic accipitur dies ſeptima pro ſeptima die cõuiuij non pro ſabbato. o Et illi dixerunt ei die ſeptimo ante ſolis occubitum. quia ſi tardaſſent vſq; poſt occaſum amiſiſſent: qz finita fuiſſet dies ſeptima: quia dies eſt latio ſolis ſup terram. p Quid dulcius melle. intellectus patet ex predictis. q Si nõ araſſetis in vitula mea nõ inueniſſetis ꝓpoſitionẽ meam. ille qui arat inueſtigat terram inferius. ita fecerunt iſti qui ſolutionẽ quam inuenire non poterant inueſtigauerũt per vxorem ſamſonis. quã vocat vitulam ꝓpter muliebrem inſolentiam. r Irruit itaq; in eum ſpiritus dñi. in vindictam iniurie ſibi facte. tum quia ꝓblema per ſeipſos ſoluere debebant: nõ p aliam ꝑſonã. ut pz ex modo loquẽdi ſup poſito. vbi dicitur: Aro ſi ſolueritis mihi ꝛc. tũ quia per metum mortis incuſſũ vxori ſue ꝛ amicis eius ſolutionẽ inquiſierant. ſequitur: s Iratuſq; nimis. p tra philiſteos ꝛ vxorem ſuam eoq; reuelauerat ſecretum ſuum. t Aſcendit in domũ patris ſui. ab vxore ad tempus diſcedendo.

v Cap. xv. Aſt aliquantulũ aũt temporis. Hic cõſequenter ponitur ſecunda occaſio: eo ꝙ fuit prohibitꝰ ab vxore ſua. ꝛ hoc eſt quod dicit: x Cũq; cubiculum ei⁹ ſolito vellet intrare. i. modo ꝛ affectu maritali. y Prohibuit illũ pater illius dicens: putaui ꝙ odiſſes eam. in hoc facta fuit ſamſoni iniuria: qnõ repudiauerat vxorem ſed tm̃ ad tpũ receſſerat ab ea. quod erat ſibi licitum. ꝛ ideo facta fuit ſibi iniuria: eo ꝙ ſine ſcitu ꝛ requiſitiõe ei⁹ alteri fuit data. ꝛ ideo dixit: z Ab hac die non erit culpa i me cõtra philiſteos. inuadendo. ſ. eos ꝓpter infidelitates ꝛ iniurias mihi factas: ꝛ maxime quia dixerat angelus de eo: ipſe incipiet liberare iſrael de manu philiſthinorũ. ut habet ſupra. ca. xiij. a Perrexitq;. Habita iuſta occaſione nocendi philiſteis. ut patet ex predictis. hic conſequenter deſcribitur eorum inuaſio ꝛ rebellatio. ꝛ primo in eorum bonis. ſecundo in perſonis. ibi: Quibus ait ſamſon. Circa pmũ dicit: Perrexitq; ꝛ cepit trecentas vulpes. lz eſſet multũ fortis ꝛ agilis. tamẽ veriſimile eſt ꝙ ceperit eas auxilio aliquo. in illa eni terra abundant vulpes ꝛ cum retibus ꝛ ingeniis poſſunt cito capi in tanta multitudine ſicut in terra iſta in vna garena poſſũt cito capi trecenti cuniculi: maxime per homines ad hoc ingeniosos. b Caudaſq; earũ iunxit ad caudas ꝛ fa. li. in medio. qõ ẽ intelligẽdũ ꝙ p aliã ligamina ad hoc capra ligauit caudas duarũ ad inuicẽ. ꝛ ligamina erant ita longa ꝙ i medio poterãt ligari faces ardẽtes q̃ de facili nõ poſſent extingui. nec lederẽt vulpes.

apum in ore leonis erat: ac fauus mellis. Quem cũ ſumpſiſſet in manibus comedebat i via: veniensq; ad patrem ſuum ꝛ matrem dedit eis partẽ: qui ꝛ ipſi comederunt: nec tamen eis voluit indicare ꝙ mel de corpore leonis aſſumpſerat. Deſcendit[a] itaq; pater eius ad mulierẽ: ꝛ[b] fecit filio ſuo ſamſon conuiuiũ. Sic enĩ iuuenes facere conſueuerant. Cũ[c] ergo ciues loci illius vidiſſent eum. dederunt[d] ei ſodales triginta qui eſſent cum eo. Quibus[e] locutus eſt ſamſon. Proponam[f] vobis problema: quod ſi ſolueritis mihi intra ſeptẽ dies conuiuij: dabo[g] vobis triginta ſyndones ꝛ totidẽ tunicas. Sin autem non potueritis ſoluere vos dabitis mihi triginta ſyndones: ꝛ eiuſdem numeri tunicas. Qui reſponderunt ei: Propone problema ut audiamus. Dixitq;[h] eis: De[i] comedẽte exiuit cibus: ꝛ de forti egreſſa eſt dulcedo. Nec[k] potuerunt per tres dies ꝓpoſitionem ſoluere. Cũq;[l] adeſſet dies ſeptimus: dixerũt ad vxorem ſamſon. Blandire viro tuo ꝛ ſuade ei ut indicet tibi quid ſignificet problema. Quod ſi facere nolueris: incendemus te ꝛ domũ patris tui. An idcirco vocaſtis nos ad nuptias ut ſpoliaretis? Que fundebat apud ſamſon lachrymas ꝛ querebatur dicẽs: Odis me: ꝛ non diligis: idcirco problema quod ꝓpoſuiſti filijs populi mei non vis mihi exponere. At ille reſpõdit: Patri meo ꝛ matri noui dicere: ꝛ tibi indicare potero? Septem[m] igitur dieb⁹ cõuiuij flebat ante eũ: tandemq;[n] die ſeptimo cum ei eſſet moleſta expoſuit. Que ſtatim indicauit ciuibus ſuis. Et[o] illi dixerunt ei die ſeptimo ante ſolis occubitũ. Quid[p] dulcius melle: ꝛ quid fortius leone? Qui ait ad eos: Si[q] non araſſetis in vitula mea non inueniſſetis propoſitionem meam. Irruit[r] itaq; in eum ſpiritus domini: deſcenditq; aſcalonem: ꝛ percuſſit ibi triginta viros: quorum ablatas veſtes dedit his qui problema ſoluerãt. Iratuſq;[s] nimis aſcendit[t] in domũ patris ſui: vxor autem eius accepit maritum vnũ de amicis eius ꝛ pronubis. xv

Sit[v] aliquantulum aũt temporis cũ dies triticee meſſis inſtarent venit ſamſon inuiſere volens vxorem ſuam: ꝛ attulit ei hedum de capris. Cũq;[x] cubiculũ eius ſolito vellet intrare: prohibuit[y] illum pater illius dicens: Putaui ꝙ odiſſes eam ꝛ ideo tradidi illã amico tuo. Sed habet ſororem que iunior ꝛ pulchrior illa eſt: ſit tibi ꝓ ea vxor. Cui ſamſon reſpondit Ab[z] hac die non erit culpa i me cõtra philiſteos. Faciã enĩ vobis mala. Perrexitq;[a] ꝛ cepit trecentas vulpes: caudaſq;[b] earũ iunxit ad caudas: ꝛ faces ligauit in medio: quas igne ſuccendẽs

a Que statim p̄terierunt in segetes. eo enī q̄ ligate erāt modo predicto nō p̄terant currere ordinate ⁊ expedite ad occultandū se in nemoribus uel foueis terre. sed cucurrerūt ad illud qō erat magis im. ꝓmptu. s. ad segetes stantes que erant t̄ siccate ⁊ propinque messioni. quod patet ex hoc q̄ alique iam erant collecte. vñ subditur: b Et cōportate iam fruges. nō ad vinos sed in campis ubi p̄ aliq̄ tempus dimittebant in magnis aceruis: sicut fit i multis terris. cetera patent i littera. c Quib⁹ ait samson. Hic consequenter ponitur inuasio in personis. ⁊ hec est duplex. secunda ponit ibi: Igitur ascendētes. Circa primū dicitur: d Si hec feceritis tamē adhuc ex vobis expetā vltionē. hoc dixit samson: tū quia philistei nō cōbusserant uxorē eius ⁊ patrem celo iusticie sed magis cōmoti passione ire ꝓpter damnū eis illatū. tum quia occasione p̄dicta habita guerra erat inter samsonē ⁊ philisteos aperte: nec tenebat cessare ab eorum inuasione. maxime cū ad hoc fuisset consecratus ex diuina reuelatione. ut patet ex supradictis. e Percussitq̄ eos ingenti plaga ⁊c. sura ē posterior pars cruris. femur anterior. modus aūt ē dominū q̄ sūt astantes ⁊ meditabundi ponere suā vni⁹ crur sup femur alteri⁹. ⁊ p hoc t̄signat q̄ philistei fuerūt ita stupefacti t̄ plaga eis inflicta a samsone q̄ multum cogitabāt qualit̄ se vindicare possent. In hebreo aūt sic hr̄: Percussit eos plaga magna tibiā sup crus suum. quod exponunt hebrei t̄ pcussione pedum cum equitibus. quia pedites in bello innitunt tibijs suis. equites ꝓ o crurib⁹. f Igitur ascendentes. Hic ponitur secunda pcussio philistinorum. vbi ꝓmo ponitur hui⁹ pcussionis occasio. secundo ipsa pcussio. ibi: Qui cū venisset. tertio gratiarū actio. ibi; In maxilla asini. Occasio autē data samsoni fuit eo q̄ ꝓpter eū volebant inuadere totū populū israel. ⁊ hoc est quod dicit: Igitur ascendentes philistijm in terram iuda. ⁊ tamē samson nō erat t̄ tribu illa sed t̄ tribu dan ut patet ex supradictis. ca. xiij. g Castrametati sunt in loco qui postea vocatus est lechi. hoc dicit p diminutionem: quia locus ille vocatus est postea ramathlechi. ut habetur eodem ca. sicut aliquando aliquis vocatur minus ꝓ iacomin⁹. h Ubi eorum fusus est exercitus. hoc dicit ad t̄notandū magnitudinem exercitus eor. quia occupabat magnū terre spaciū. i Cur ascendistis aduersum nos. quasi diceret. tributū vobis reddimus nec rebellamus. ⁊ ideo non habetis occasionem inuadendi nos. k Qui rñderunt ut ligem⁹ samson venim⁹. Si enī venirent principaliter ꝓpter samsonē. tamē occasione ipsius veniebant contra totū populū nisi traderetur in manib⁹ eorū. quod fuit eis cōcessum. ideo subdit: l Descenderunt q̄ tria milia vir⁹ ad capiendū samsonē ⁊ tradendū philisteis sm q̄ fuerat inter eos cōdictū. ⁊ patet littera vsq̄ ibi: m Jurate ait ⁊ spondete mihi q̄ nō occidatis me volebat enī satisfacere israelitis ⁊ sic agere q̄ nō inferrēt a philisteis nec ab ipso eis resistendo. ⁊ haberet occasionem iustam interficiendi philisteos qui veniebant ad eū occidendū. n Qui cū venisset Hic consequenter describitur philistinorū inuasio cum dicit: Qui cū venisset ad locum maxille. hic loc⁹ sic nominatur hic p anticipationem. ut p̄z p irām sequētē. o Irruit spūs dñi i eū. i. mot⁹ domi fortitudinis ad rūpendū vincula ⁊ ad philisteos t̄rellandū. p Invenitq̄ maxillā. ꝑ q̄ ostēdit victoria magis mirabilis ⁊ a deo facta. q. nō fuit p arma ferrea. sciendū tū q̄ asini maiores sunt in ēra illa ⁊ habent maiora ossa. q Interfecit in ea mille viros. ex q̄ p̄z q̄ miraculose seruabat a confractione in tot ⁊ tantis pcussionib⁹ vir⁹ armator⁹. r In maxilla asini. Hic ꝓnit̄ ponitur gratiarū actio. modus enī erat hebreor⁹ in victorijs a deo datis canere canticū p modū grārū actiōis. sicut p̄z in cantico moysi Exo. xv. ⁊ in cantico t̄ltore s. v. ca. ⁊ iō samson in hac victoria diuinit⁹ sibi data cecinit canticum incipiendo p talē modū: In maxilla asini ⁊c. vtrū aūt totū canticū ei⁹ sit hic scriptū uel solū ipsi⁹ ꝓncipiū certū nō hr̄ videt tamē ꝓbabili⁹ q̄ solū ꝓncipiū sit hic scriptum q. nō omnia sūt scripta. ⁊ q. nō legunt cantica sic hebreis. sequit: s Et vocauit no. lo. i. ramathlechi. qō aūt seq̄t: qō interp̄tat eleuatio maxille. nō ē in hebreo sed appositū est a trāslatore ad ostendendū significatū nois qō hr̄ fuit ipositum q. satis fuit mirabile ⁊ insolitū q̄ cum maxilla asini fieret tantū factū. Ex aūt hr̄ diuinit⁹ fieret. ostēdit ꝑ sequēs miraculū cū dr̄: Aperuit itaq̄ dñs molarē ventem. ⁊ p̄z irā.

dimisit ut huc illucq̄ discurreret. Que[a] statim p̄terierunt in segetes philistinorū. Quibus succensis: ⁊[b] cōportate iam fruges ⁊ adhuc stantes in stipula cōcremate sunt: intantū ut vineas quoq̄ ⁊ oliueta flamma consumeret. Dixeruntq̄ philistijm: Quis fecit hanc rem? Quibus dictū est: Samson gener thānatei: quia tulit vxorem eius ⁊ alteri tradidit: hec operatus est. Ascenderuntq̄ philistijm: ⁊ combusserūt tam mulierem q̄ patrē eius. Quibus[c] ait samson: Licꝫ hec feceritis: tamē adhuc ex vobis expetam vltionem: ⁊ tunc quiescam. Percussitq̄[d] eos ingenti plaga: ita ut stupentes suram femori imponerent. Et descendens habitauit in spelunca petre etham. Igit[e] ascendentes philistijm in terram iuda: castrametati[g] sunt in loco qui postea vocatus est lechi. i. maxilla vbi[h] eorū fusus est exercitus. Dixeruntq̄ ad eos de tribu iuda: Cur[i] ascendistis aduersum nos? Qui[k] responderūt: Vt ligemus samson venimus: ⁊ reddam⁹ ei que in nos operat⁹ est. Descenderūt[l] ergo tria milia virorum de iuda ad specum silicis etham. Dixeruntq̄ ad samson: Nescis q̄ philistijm imperent nobis? Quare hoc facere voluisti? Quib⁹ ille ait: Sicut fecerūt mihi: sic feci eis. Ligare inquiūt te venimus ⁊ tradere in manus philistinor⁹. Quibus samson: iurate[m] ait ⁊ spondete mihi q̄ nō occidatis me. Dixerunt: Non te occidemus: sed vinctum trademus. Ligaueruntq̄ eum duobus nouis funibus ⁊ tulerunt eum de petra etham. Qui[n] cum venisset ad locum maxille: ⁊ philistijm occurrissent ei: irruit[o] spiritꝰ domini in eū: ⁊ sicut solent ad odorē ignis ligna cōsumi: ita vincula quibus ligatus erat: dissipata sūt ⁊ soluta. Inuentamq̄[p] maxillam. i. mandibulam asini: que iacebat arripiens: interfecit[q] in ea mille viros ⁊ ait: In[r] maxilla asini in mandibula pulli asinarum deleui eos ⁊ percussi mille viros. Cūq̄ hec verba canens cōplesset proiecit mandibulam de manu: ⁊[s] vocauit nomen loci illius ramathlechi quod interpretat eleuatio maxille. Sitiensq̄ valde: clamauit ad dominū ⁊ ait: Tu dedisti in manu serui tui salutem hanc maximā atq̄ victoriam: ⁊ en siti moriar: incidamq̄ in manus incircūcisorum. Aperuit itaq̄ dominus molarē dentē in maxilla asini: ⁊ egresse sunt ex eo aque. Quibus haustis refocillauit spiritū ⁊ vires recepit. Idcirco appellatum est nomē loci illius fons inuocantis de maxilla vsq̄ in presentē diem. Judicauitq̄ israel i diebus philistijm viginti annis.

Bijt quoq; .hic ꝓnter a Cap.xvj. ꝛescribitur ipsius samsonis mors ⁊ cōsūmatio. ⁊ quia mors eius fuit ꝑ mulierē procurata.iō ꝓmo ꝛescribit qualiter cū yna ꝑiculo se exposuit.secundo qualiter ꝑ alteram morti succubuit.ibi: Post hec amauit.

Circa ꝓmū dr: Albijt quoq; in gaçam.que erat ciuitas philistinorum mortem ipsi⁹ querentiū. b Et vidit ibi mulierem meretricē. In hebreo habet: mulierē hospitalariam. quia nomen ibi positum equiuocū est ad vtrāq; significationem sicut dictū fuit supra.xj. de mre iepte.⁊ Josue.ij. de raab.⁊ ꝓpter hoc nō inuaserūt eum ibi philistei quia ꝑm legem terre securitatē habebat habere i loco hospitij.sed posuerunt insidias in porta ciuitatis ut eū exeūtem occiderent. ⁊ forsitā vtraq; significatio conueniebat illi mulieri: quia in aliquibus terris hospitatrices se de facili exponunt hospitibus suis. c Ingressusq; est ad eā. hoc intelligitur de cōcubitu carnali: ꝑm sensū trāslatiōis nostre.ꝑm autē hebreos intelligitur de ingressu hospitij.⁊ forte vtrūq; fuit ibi. cetera patēt ex dictis vsq; ibi d Appreхendit ambas portefores. Porta.ꝓprie loquendo ē muri aptura. fores aūt sūt ostia quib⁹ apertura clauditur. vnū tñ pro alio frequenē ponit. e Post hec amauit mulierē. Hic ꝓnter ostendit qlit samson ꝑ aliam mulierē morti succubuit. vbi ꝓmo ꝛescribit mulieris fraudulenta inquisitio. secundo veritatis apertio.ibi: Cūq; molesta ei esset.tertio ipsius samsonis cōprehēsio.ibi: Quē cū apprehendissent. Circa ꝓmū ponitur mulieris triplex tentatio. secunda.ibi: Dixitq; ad eū. tertia.ibi: Dixitq; valida. Circa primum dicit: Post hec amauit mulierem. vtrū autē fuerit hebrea uel philistea nō dr in textu, videt tñ magis q; fuerit philistea: eo q; fuerit ita sollicita ꝛecipere samsonē aduersarium philisteorum.⁊ vocabatur valida. sic eni ꝛetro scribi ⁊ pronunciari. f Venerunt q; ad eam ꝓncipes philistinorū.ut quē nō poterant superare virtute caperent fraude. cetera patent vsq; ibi: g Si septem neruiceis funibus.id est factis de neruis. b Recū siccis ⁊ adhuc humentibus.quia tales funes extenduntr ⁊ non rumpuntur. i Latentib⁹ apud se insidijs ⁊ i cubiculo finē rei expectantib⁹. quia nō audebant inuadere samsonem donec viderent ꝑ experientiā q; vincula non posset rūpere. k Qui rupit vincula. valde faciliter. ideo subditur: l Quomodo si rumpat quis filū de stuppa tortum.quia mulieres quando filant ūmiscēt aliquid de sputo suo. m Dixitq; ad eum valida. Hic ponit secunda tentatio mulieris ad ꝛceptionē samsonis.cum dr: n Saltem nunc indica mihi ⁊c. fingebat eni ista mulier q; ex magno amore ad samsonem ꝛsiderabat scire fortitudinis sue cōditionē:sicut amans ꝛsiderat scire intima sui amici. o Si ligatus fuero nouis funibus. hanc cōditionem nouitat addidit samson ad suam ꝓmā responsionē:ita q; funes nō eēnt tñmodo neruicei⁹ ⁊ humidi: ⁊ etiā omīno noui.⁊ hoc dicebat samson ad colorationē sui mendacij. p Dixitq; dali. rur. ad eū. Hic ponit tēptatio tertia.cū dr: q Usq;quo ꝛcipies me. celando secretum tuū amice tue. r Si inq̄t septē crines capitis mei ⁊c. In hebreo dr:Septem cincinnos uel floccellos.cesaries eni capitis sui distincta erat ꝑ septem floccellos uel cincinnos. s Cum licioplexueris.i.cū forti ligamento.sequitur: t Dixitq; ad eum valida quō ⁊c.q.d.hoc ē falsum manifeste cū ꝓpriū sit amantiū secreta sua inuicē reuelare. v Cūq; molesta esset ei. Hic ꝓnter ꝛescribitur veritatis aptio. quia ꝑ molestiā mulieris importune ptentis veritatē rei aperuit ad sui interitū. x Ferrū nūq; as.su.ca.meū.qz ex ritu naçareoz erat q; nō raderent eoz capilli toto tpe cōsecratiōis sue.ut dictū fuit.s.xiij.ca. y Si rasū fue.ca.me.re.a me foz.mea.qz sic dictū fuit s.ista fortitudo nō erat ꝓpter nature ꝑfectionē sed erat gōdā donū grē gratis date q; i necessarijs ⁊ expeditē fuit in eo ꝑdiu tenuit ritū naçarei.ꝓpter qō ipso violato p rasurā nō affuit sibi.

Bijt[a] quoq; XVI in gaçam: ⁊[b] vidit ibi mulierem meretricem ingressusq;[c] est ad eam. Quod cū audissent philistijm ⁊ peruisset apud eos intrasse vbē samson: circūdederūt eum positis in porta ciuitatis custodibus: ⁊ ibi tota nocte cū silentio prestolantes ut facto mane exeuntem occiderent. Dormiuit autē samson vsq; ad medium noctē: ⁊ inde ꝓsurgens apprehendit[d] ambas portefores cū postibus suis ⁊ sera: ipositasq; humeris suis portauit ad verticē montis que respicit ebron. Post[e] hec amauit mulierem que habitauit in valle sorech: ⁊ vocabat valida. Venerūtq;[f] ad eam ꝓncipes philistinorū: atq; dixerunt: Decipe eum ⁊ disce ab illo in quo habeat tantam fortitudinē: ⁊ quomodo eum superare valeam⁹ ⁊ vinctum affligere. Qō si feceris dabimus tibi singuli mille centū argenteos. Locuta ē ergo valida ad samson: Dic mihi obsecro in quo sit tua maxima fortitudo: ⁊ quid sit quo ligatus erumpere nequeas. Cui respondit samson: Si[g] septem neruiceis funibus necdum[h] siccis ⁊ adhuc humentibus ligatus fuero: infirmus ero ut ceteri homines. Attulerūtq; ad eam satrape philistinorū septē funes ut dixerat: quib⁹ vinxit eū latentibus[i] apud se insidijs ⁊ in cubiculo finem rei expectantibus. Clamauitq; ad eū: Philistijm super te samson. Qui[k] rupit vincula quomodo[l] si rumpat quis filum de stuppa tortum sputamine cū odorem ignis acceperit: ⁊ nō est cognitum in quo esset fortitudo ei⁹. Dixitq;[m] ad eum valida: Ecce illusisti mihi ⁊ falsum locutus es. Saltem[n] nunc indica mihi quo ligari debeas. Cui ille respōdit: Si[o] ligatus fuero nouis funibus qui nūq; fuerunt in opere: infirmus ero ⁊ alioꝝ hominū similis. Quibus rursum valida vinxit eū ⁊ clamauit: philistijm sup te samson: in cubiculo insidijs preparatis Qui ita rupit vincula quasi fila telarum. Dixitq;[p] valida rursum ad eum: Usq;quo[q] decipis me ⁊ falsum loqueris: Ostende de quo vinciri debeas: Cui respondit samson: Si[r] inquit septem crines capitis mei cū[s] licio plexueris ⁊ clauū his circumligatum terre fixeris: infirmus ero. Qō cū fecisset dalida dixit ad eum: Philistijm super te samson: Qui consurgens de somno extraxit clauū cum crinibus ⁊ licio. Dixitq;[t] ad eum dalida: Quō dicis q; amas me cū animus tuus nō sit mecū: Per tres vices mentitus es mihi: ⁊ noluisti dicere in quo sit maxima fortitudo tua. Cūq;[v] molesta esset ei ⁊ per multos dies iugiter adhereret: spatium ad quietem nō tribuens: defecit anima eius: ⁊ ad mortem vsq; lassata est. Tunc aperiens veritatem rei dixit ad eā: Ferrū[x] nūq; ascendit sup caput meū: quia naçareus.i. consecrat⁹ dño sū de vtero matris mee. Si[y] rasū fuerit

Sed contra hoc videtur q votum nazarei violabatur p tactum & etiã aspectum mortui ut patet' Nu. vj. Samson aũt multos iam ante interfecerat ut patet ex supradictis. Dicendũ q nõ fuit simile de samsone & aliis nazareis qui erant cõsecrati ad tempus & ad vacandũ orationibus & pijs operibus. Samson autem fuit cõsecratus per totam vitam. & sua consecratio erat ordinata ad alia opa. s. ad liberationẽ israel de manu philistinoꝝ. ut bñ .s. xiij. ca. ꝓpẽ qõ interficiendo philisteos cõsecrationẽ suã nõ violauit ß magis adimpleuit. a Videnscꝫ illa q confessus ei esset omnẽ animũ suum: misit ad principes philistinorum ac manda/uit. Ascendite[b] adhuc semel: quia nũc mihi aperuit cor suũ. Qui ascenderũt: assumpta pecunia quam promiserant. At[c] illa dormire eum fecit sup genua sua: & in sinu suo reclinare caput. Vocauitcꝫ tonsorem & rasit septem crines eius: & cepit abigere eum & a se repellere. Statim[d] enim de eo fortitudo discessit. Dixitcꝫ[f]: Philistijm sup te samson. Qui de somno consurgens dixit in animo suo Egrediar[g] sicut ante feci & me excutiam: nescies q recessisset ab eo dñs. Quem[h] cum apprehendissent philistijm: statim[i] eruerunt oculos eius: & duxerunt gaçam vinctũ cathenis: & in[k] clausum in carcere molere fecerunt. Jãcꝫ[l] capilli eius renasci ceperant: & principes philistinorũ cõuenerunt[m] in vnũ ut immolarent hostias magnificas dagon deo suo: & epularentur dicentes: tradidit deus noster inimicũ nostrum samson in manus nostras. Quod etiã populus videns laudabat

caput meũ: recedet a me fortitudo mea: & deficiam eroꝫ sicut ceteri homines. Videnscꝫ[a] illa q confessus ei esset omnẽ animũ suum: misit ad principes philistinorum ac mandauit. Ascendite[b] adhuc semel: quia nũc mihi aperuit cor suũ. Qui ascenderũt: assumpta pecunia quam promiserant. At[c] illa dormire eum fecit sup genua sua: & in sinu suo reclinare caput. Vocauitcꝫ tonsorem & rasit septem crines eius: & cepit abigere eum & a se repellere. Statim[d] enim de eo fortitudo discessit. Dixitcꝫ[f]: Philistijm sup te samson. Qui de somno consurgens dixit in animo suo Egrediar[g] sicut ante feci & me excutiam: nescies q recessisset ab eo dñs. Quem[h] cum apprehendissent philistijm: statim[i] eruerunt oculos eius: & duxerunt gaçam vinctũ cathenis: & in[k] clausum in carcere molere fecerunt. Jãcꝫ[l] capilli eius renasci ceperant: & principes philistinorũ cõuenerunt[m] in vnũ ut immolarent hostias magnificas dagon deo suo: & epularentur dicentes: tradidit deus noster inimicũ nostrum samson in manus nostras. Quod etiã populus videns laudabat deum suũ: eademcꝫ dicebat. Tradidit deus noster aduersarium nostrũ in manus nostras: qui[n] deleuit terram nostram & occidit plurimos. Letantescꝫ per cõuiuia sumptis iam epulis preceperũt[o] ut vocaretur samson: & ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos: fecerũtcꝫ eum stare inter duas colũnas. Qui[p] dixit puero regenti gressus suos: Dimitte[q] me ut tangam colũnas: quibus omnis iminet domus: & recliner sup eas & paululũ requiescam. Domus autem erat plena virorum ac mulierum: & erant ibi omnes principes philistinorũ: ac de tecto & solario circiter tria milia vtriusq sexus spectãtes ludentem samson. At[r] ille invocato dño ait: Domine deus memento mei: & redde mihi nunc fortitudinẽ pristinam de[s] meus ut[t] vlciscar me de hostibus meis: & pro amissione duorum luminũ vnam vltionem recipiam. Et apprehendens ambas columnas quibus innitebatur domus: alteramcꝫ earum dextera & alteram leua tenẽs ait: Moriatur[v] anima mea cum philistijm. Concussiscꝫ fortiter columnis cecidit

& ante eos luderet. s. materiã risus eis preberet. quia cecus erat & ideo impingebat aliqñ ad parietem aliqñ ad colũnã & aliquando cadebat. ex quibus ridebant philistei. p Qui dixit puero. Hic describitur mors eius & cõsũmatio. q Dimitte me ut tangã columnas. tũ quia ex collisionibus ꝑdictis erat fatigatus ut requiesceret. tũ ut p earum impulsũ cum dei adiutorio de q sperabat domũ cadere faceret. iõ subdit: r At ille invocato domino. quia videbat q eius delusio reuertebatur i opprobriũ diuinũ: eo q captio samsonis attribuebatur idolis. & de hoc idola laudabãtur ab idolatris. s Et vlciscar me de hostib⁹ meis. Hoc enim dixit non liuore vindicte ß çelo iustitie & honoris diuini quos ita q philistei deum blasfemabant idola laudando: ideo non peccauit philisteos occidendo: nec etiam occidendo se cum ipsis. prout subditur: t Moriatur anima mea cũ philistijm. & accipit hic anima pro toto composito qõ est corruptibile. Ꝫ anima sit immortalis. nõ enim samson intendebat se occidere p se sed tm̃ per accidens: quia nõ poterat blasfematores nominis diuini occidere nisi seipsũ cum eis occidendo. Preterea voluntas domini erat q hoc fieret: quod patet per hoc q fortitudinem miraculose sibi reddidit ad hoc faciendũ. quilibet autẽ debitor est mortis ipsi deo. & hoc debitum potest repetere quando vult & quõ vult. & ideo samson nõ peccauit se cum aliis occidendo ex dei voluntate & instinctu diuino. Credendũ est etiam q de peccatis prius perpetratis penituit: & q illa mors pena peccatorum suorum fuit: quã non solũ acceptauit sed etiã pro ea dominũ rogauit. & ideo cõputatur in catbalogo sanctorum. ad Hebreos. xj. Moraliter samson nazareus. est homo per baptismũ domino consecratus. dalida que situla interpretat est sensualitas per quã voluptas carnis quasi per situlã bauriẽ. per hãc samson decipitur: quia p sensualitatẽ homo aliquando a gratia in baptismo recepta rejicitur. septem crinib⁹ denudatur quia septẽ donis spũs sancti spoliatur. oculis priuat p mentis excecationẽ. cathenis ligatur p peccandi assuefactionẽ. carcere claudit p obstinationem. sed tunc capilli eius incipiũt recrescere quando viume faciei respectu incipit penitere. qui moriens triũphat

a Videnscꝫ illa q confessus ei eet omnẽ animũ suum. revelando veritatẽ. hoc enim preceperat p hoc q nomẽ dñi nominauit dicens se consecratũ domino. non enim nominasset nomen dñi dicendo mendacium.
b Ascendite adhuc semel. Ex hoc videtur q illi ijdem prius fuerãt apud ipsam ad cõprehendendũ samsonẽ sed videntes eius fortitudinem per ruptionem vinculoꝝ ipsum non invaserant sed latenter ad sua loca recesserant. & per ß etiã samson fuit receptus revelando secretũ suũ mulieri: ignorans q machinarer in mortẽ eius.
c At illa dormire eum fecit sup genua sua. ut tonsor melius posset radere eum cꝫ si in lecto iaceret.
d Et rasit septẽ crines ei⁹. in hebreo bñ septẽ floccellos. q: rasit totã cesariẽ septẽ floccellis distinctã. ut ꝑdictũ ẽ.
e Stati enim de eo fortitudo discessit. cui⁹ causa ꝑdicta est.
f Dixitcꝫ: philistijm sup te samson. volebat enim experiri sicut prius vtrũ fortitudo discessisset ab eo.
g Egrediar sicut ante feci & me excutiam. s. a vinculis. ipsa enim ligauerat ipsũ ad experiendũ certitudinaliter si raso capite posset vincula rumpere. quod cũ nõ posset philistei invaserũt eũ securi.
h Quẽ cũ apprehendissent. Hic ꝓinter describitur samsonis cõprehẽsio vbi primo describit eius incarceratio. secundo illusio. ibi: Jamcꝫ capilli. tertio mors & consũmatio. ibi: Qui dixit puero. Circa primũ dicit: Quem cũ apprehendissent philistijm. dono fortitudinis restitutum.
i Statim eruerunt oculos eius. ne si forte euaderet damna eis inferret.
k Et clausum in carcere molere fecerunt. i. grauiter laborare ne gratis panẽ comederet. Aliqui aũt exponũt molere. i. cohabitare uel coire cũ magnis mulieribus quas adducebãt philistei ut de illis magni homines & robusti nascerentur apti ad prelium.
l Jãcꝫ capilli. Hic consequenter describitur ipsius illusio in festo philistinorũ. cũ dicitur:
m Cõuenerunt in vnum ut immolarent hostias. gratias reddendo idolo suo de captione samsonis quã attribuebãt idolo.
n Qui deleuit terram nostram. per incendiũ terrenascentiũ. ut supra dictũ ẽ. xv. ca.
o Preceperũt ut vocaretur samson

te hostibus qz mortendo peccato triumphat de demonibus.

Uitqꝫ eo tempore. Decesit a Cap. xvij. ultima pars principalis sui libri. in qua agitur de quibusdam casibus tpe iudicū accidentib⁹. Et sūt tres casus. secundus ponit ca. xix. tertius ponit i libro ruth q̄ fm hebreos antiquosnō ē liter distinct⁹ a libro Judicū. ut pz p hiero. in plogo galeato. Circa primum dubitatur quo tempore accidit casus miche. z dicunt expositores nri coiter q accidit post mortem Jo sue anteqꝫ surgerēt iudices. z ad hoc probādū inducunt quod hic bis dr; In diebus illis non erat rex in israel cē. quia tūc nō erat rex uel iudex q̄ errata corrigeret. Dicunt etiam q hec historia hic describitur ad ostendendū necessitatem vandi iudices israeli ad corrigendū errata. sed istud dictum nō videt multū valere. tū quia sic dictum ē pluries iudices perāt p modū directiōis z cōsilij: nō p modū dūij. pter quod nō habebāt efficaciā corrigendi. sed reges eis succedentes habuerūt auctoritatem z potestatem subditos coercendi. Causa etiam suscitandi iudices inducta nō habetur ex precedentib⁹: quia vbicūqꝫ scriptura dicit: suscitauit eis dns talem uel talē iudicē. pmittitur. p causa bn⁹ suscitationis tribulatio in qua erat ppl's israel ut per iudicē suscitatum liberaret. Debet ꝯo dicūt q factū miche cōtigit sub othoniel qui successit iosue. z ad hoc. pbādū inducūt qō scribit in fine. xviij. ca. Mansitqꝫ apud eos idolū michee omni tpe quo fuit domus dei in silo. hoc tēpus incepit ante mortem iosue. ut dr Josue. xxiij. Tpe aūt iosue nō declinauerunt ad idolatriam. ut dr supra. ij. ca. z ideo dicūt q hoc accidit in principio tpis othoniel qō fuit. pinquⁱ⁹ positioni tabernaculi in silo post tēpus iosue. Igit circa historiam miche sic pcedit: quia primo describit idolatrie perpetratio. secundo idolatre spoliatio. ca. xviij. Circa primū primitt fabricatio idoli. secundo subdit abusus sacerdotij. ibi: Impleuitqꝫ. Circa primū quia littera est intricata cōsiderandū q mater miche cōsecrauerat summā pecunie. p fabricatione idoli. michas aūt volēs illā i alios vsus expendere subtraxit illā occulte: postea ꝯo penitens. tū qz z ipse idolatra erat. tū qz maledictionē matris timebat q̄ illi qui pecuniā subtraxerat frequenter maledicebat. dictā pecuniam matri restituit ut inde fieret qō ipsa. pmiserat. z hoc est quod dr: Factqꝫ eo tpe. hoc nō refertur ad tēpus samsonis de quo imediate supra dictum est. quia factum istud accidit longe ante. s. imediate post mortē iosue. ut p̄dictum est. sed refertur in generali ad tempus iudicum: tūc intelligitur pro prima parte illius tpis. b Mille centū argenteos. Ex hoc dixerunt aliqui q ista mater miche fuit valida z q ista pecunia fuit illa quam recepit pro. pditiōe samsonis. ut dictum est ca. pcedenti. sed hoc patet falsum. tū quia istud factum cōtigit diu ante tempus samsonis z valide. ut iam dictum est. tū quia summa pecunie nō ē idem hic z ibi: qz ipsi valide dederūt sarraph philistinoꝝ singuli mille z centū argenteos. erant aūt quinqꝫ. z sic summa illi⁹ pecunie ascendit ad quinqꝫ milia z quingentos argenteos.

domus super omnes principes z ceteram multitudinem que ibi erat. Multiqꝫ plures interfecit moriens: q̄s ante viuus occiderat. Descendentes autem fratres eius z vniuersa cognatio tulerūt corpus eius z sepelierunt inter saraa z esthaol in sepulchro patris sui manue: iudicauitqꝫ israel viginti ānis.

Uitqꝫ [a] eo XVII tempore vir quidā de monte ephraim nomine michas: qui dixit matri sue: [b] Mille centū argenteos quos [c] separaueras z [d] super quib⁹ me audiente iurabaris: ecce [e] ego habeo z apud me sunt. Cui illa respondit: Benedictus filius meus dño. Reddidit [f] ergo eos matri sue que [g] dixerat ei: Consecraui [h] z voui hoc argentum dño: ut [i] de manu mea suscipiat filius meus z faciat sculptile: Jatqꝫ cōflatile: z [k] nūc trado illud tibi. Reddidit [l] igitur eos matri [m] sue. Que [n] tulit ducentos argentos: z [o] dedit eos argentario: ut [p] faceret ex eis sculptile atqꝫ conflatile: quod fuit in domo miche. Qui [q] ediculā quoqꝫ i ea deo separauit: z fecit ephot z theraphin. id [r] est vestem sacerdotalem z idola. Impleuitqꝫ [s] vnius filiorum suoꝝ manū: z fact⁹ est ei sacerdos. In dieb⁹ illis nō erat rex in israel: sed vnusquisqꝫ qđ sibi

a Uitqꝫ eo tempore. Decesit a Cap. xvij. ultima pars principalis sui libri. in qua agitur de quibusdam casibus tpe iudicū accidentib⁹. Et sūt tres casus. secundus ponit ca. xix. tertius ponit i libro ruth q̄ fm hebreos antiquosnō ē liter distinct⁹ a libro Judicū. ut pz p hiero. in plogo galeato. Circa primum dubitatur quo tempore accidit casus miche. z dicunt expositores nri coiter q accidit post mortem Jo sue anteqꝫ surgerēt iudices. z ad hoc probādū inducunt quod hic bis dr; In diebus illis non erat rex in israel cē. quia tūc nō erat rex uel iudex q̄ errata corrigeret. Dicunt etiam q hec historia hic describitur ad ostendendū necessitatem vandi iudices israeli ad corrigendū errata. sed istud dictum nō videt multū valere. tū quia sic dictum ē pluries iudices perāt p modū directiōis z cōsilij: nō p modū dūij. pter quod nō habebāt efficaciā corrigendi. sed reges eis succedentes habuerūt auctoritatem z potestatem subditos coercendi. Causa etiam suscitandi iudices inducta nō habetur ex precedentib⁹: quia vbicūqꝫ scriptura dicit: suscitauit eis dns talem uel talē iudicē. pmittitur. p causa bn⁹ suscitationis tribulatio in qua erat ppl's israel ut per iudicē suscitatum liberaret. Debet ꝯo dicūt q factū miche cōtigit sub othoniel qui successit iosue. z ad hoc. pbādū inducūt qō scribit in fine. xviij. ca. Mansitqꝫ apud eos idolū michee omni tpe quo fuit domus dei in silo. hoc tēpus incepit ante mortem iosue. ut dr Josue. xxiij. Tpe aūt iosue nō declinauerunt ad idolatriam. ut dr supra. ij. ca. z ideo dicūt q hoc accidit in principio tpis othoniel qō fuit. pinquⁱ⁹ positioni tabernaculi in silo post tēpus iosue. Igit circa historiam miche sic pcedit: quia primo describit idolatrie perpetratio. secundo idolatre spoliatio. ca. xviij. Circa primū primitt fabricatio idoli. secundo subdit abusus sacerdotij. ibi: Impleuitqꝫ. Circa primū quia littera est intricata cōsiderandū q mater miche cōsecrauerat summā pecunie. p fabricatione idoli. michas aūt volēs illā i alios vsus expendere subtraxit illā occulte: postea ꝯo penitens. tū qz z ipse idolatra erat. tū qz maledictionē matris timebat q̄ illi qui pecuniā subtraxerat frequenter maledicebat. dictā pecuniam matri restituit ut inde fieret qō ipsa. pmiserat. z hoc est quod dr: Factqꝫ eo tpe. hoc nō refertur ad tēpus samsonis de quo imediate supra dictum est. quia factum istud accidit longe ante. s. imediate post mortē iosue. ut p̄dictum est. sed refertur in generali ad tempus iudicum: tūc intelligitur pro prima parte illius tpis. b Mille centū argenteos. Ex hoc dixerunt aliqui q ista mater miche fuit valida z q ista pecunia fuit illa quam recepit pro. pditiōe samsonis. ut dictum est ca. pcedenti. sed hoc patet falsum. tū quia istud factum cōtigit diu ante tempus samsonis z valide. ut iam dictum est. tū quia summa pecunie nō ē idem hic z ibi: qz ipsi valide dederūt sarraph philistinoꝝ singuli mille z centū argenteos. erant aūt quinqꝫ. z sic summa illi⁹ pecunie ascendit ad quinqꝫ milia z quingentos argenteos. hic aūt ponūt tm mille centum argentei. c Quos separaueras. s. a coibus vsibus idolo dedicando. d Et super quibus me audi. iura. i. voto z iuramento. pmiseras fm expositores nostros. In hebreo aūt habet: Me audiente maledixeras. s. ei qui pecuniam abstulerat. e Ecce ego habeo. quasi dicat, parat⁹ sum reddere tibi propter causas p̄dictas. f Reddidit ergo eos matri sue. i. reddere. pmisit: qz de redditione actuali postea agitur. g Que dixerat ei. s. anteqꝫ cōfiteretur pecuniam se habere fm istā lrām. in hebreo habetur: Et dixit ei. s. post cōfessionem pecunie. h Consecraui z voui d argentum dño. dñm vocat falsum deū quē colebat. i Et de manu mea suscipiat. cē.] In hoc explicat modum voti sui. sic enī voverat q de manu sua argentū traderet filio ut inde faceret fieri idolum. k Et nūc trado illud tibi. i. statim cū mihi reddideris pecuniā fm formam voti mei. statim tradā eam tibi ad faciendū quod voui. l Reddidit igit eos. scilz ipse michas: m Matri sue. redditione actuali. n Que tulit ducentos argenteos. residuū aut pecunie fuit consumptum in alijs que ptinebant ad cultum illius idolatrie. ut pte in edicula ephot z cōsimilibus. de quibus postea subditur: o Et dedit argentario. non per manū, priam sed per manum filij sui fm formā voti predictam. p Ut faceret ex eis sculptile. dicūt aliqui q fuit vnū idolum quod vocatur hic sculptile z cōflatile. id est factum per fusionē z conflationem: quia metalla prius calefiunt in igne z postea malleo tundūt: ut ex eis aliquid facilius formetur. Alij aūt dicūt q fuit duplex idolū: vnū per sculpturam: quod notatur cum dicit hic: sculptile. Aliud per fusuram. quod notatur per hoc quod dicit conflatile. q Qui ediculā. i. paruam edem. deo separauit. idolo dedicādo z ab alijs vsibus separando. z vocatur hic idolū dei. Et in tota historia h nomen deus uel dominus. p deo falso accipitur. excepto quod in fine dicitur: Omni tempore quo fuit domus dei in silo. hic enī accipitur. p vero deo. Et fecit ephot z theraphin. quod aūt sequit r Id est vestem sacerdotalem z idola. non est in hebreo. sed appositum fuit a translatore ad exprimendū interpretationē ephot z theraphin. Ephot enī est idem quod supbumerale. ut habetur Exo. xxviij. z est vestis principalis summi sacerdotis. z per ipsam hic intelliguntur alia vestimenta sacerdotalia que fecit michas. ut dicunt expositores cōmuniter. Si aūt per theraphin hic intelligunt idola i plurali nescio. Dicūt tamē hebrei q theraphin est caput pueri pmogeniti demoni imolati: quod aromatibus condit ut possit diu pmanere sine putrefactione. z super linguam eius in lamina aurea parua ponitur nomē demonis. z sic dat responsa. put dictū est diffusius Beñ. xxxj. z huic dicto videtur cōcordare illud qō dr sequenti ca. Hostis q in domib⁹ istis sit ephot z theraphin z sculptile atqꝫ conflatile. ita q theraphin videtur esse aliud a duobus idolis predictis. quorum vnū fuit factum per fusuram. aliud per sculpturam. uel aliud ab vno duob⁹ modis facto. ut predictum est. s Impleuitqꝫ. Hic consequēter describitur abusus sacerdotij duplex. primo quia fecit sibi sacerdotem vnum de filijs suis. quod notatur cum dicit: Impleuitqꝫ vnius filiorum suorum manū. id est obtulit ad manū eius oblationem uel sacrificium per eum offerendum tanqꝫ per sacerdotem. ideo subditur: t Et factus est ei sacerdos. cū tamē nullus esset promouendus ad sacerdotium nisi de filijs

aaron.michas aūt nō erat de stirpe illa ꝙ de tribu ephraim,secū-
do quia fecit sibi sacerdotē de tribu leui ꝛnō de filijs aaron. qō
notatur cū dicit: a Fuit quoq; alter adolescens de bethleem
iuda.hoc dicit ad differentiā alterius bethleem que erat in tribu
gabalon ut bī Josue.xix. b Ex cognatiōe ei⁹.s. ipsius michē
ut dicūt aliqui. sed ꝺ
est falsū.quia in hebreo
habet:Ex cognatione
iuda. mulieres enī q̄
nō succedebant in he-
reditate paterna pote-
rāt cōtrahere cū viris
alteri⁹ trib⁹.ut dictū
fuit Nu.vltimo.nō
mater istius leuite fu-
it de tribu iuda.pater
aūt de tribu leui.dicit
etiam de bethleem iu-
da.quia tribus leui p
omnes trib⁹ erat disp
sa ut dictum fuit Jo-
sue.xxi. c Egres-
susq; de ciuitate bethl-
leem ⁊c. q; filij israel
iam declinauerant ad
idolatriam nec reddebant decimas ad su-
stentationē leuitarū: ut tenebantur: ⁊ ideo
leuite cogebant̄ que-
rere victū ꝙ aliū mo-
dū. cetera patēt vsq;
ibi: d Fuitq; illi
quasi vnus de filijs.
tenebat enī eū i domo
sua honorifice nec oc-
cupabat eū oprib⁹
seruilibus. e Im-
pleuitq; micha manū
eius. exponatur sicut
prius. f Nūc scio
dicens q̄ ⁊c. ¶ Iz enī
esset idolatra iste mi-
chas ⁊ coleret deum
falsum: utpote demo-
nē in idolo: tamē cre-
debat q̄ obsequiū sa-
cerdotis de stirpe leui
esset ei magis placitū
q̄ de altera tribu. g

Cap. xviij.

In dieb⁹ illis
Hic ꝓfitet̄ de-
scribit idolatre spolia-
tio. vbi primo describitur spoliandi occa-
sio. secundo spoliātiū occupatio.ibi: Profe
ctiq;. tertio spoliati conquestio.ibi: Cūq;

rectū videbatur hoc faciebat.
Fuit ª quoq; alter adolescens
de bethleem iuda ex cognatio-
neª eius: eratq; ipse leuites ⁊
habitabat ibi. Egressusq; ᵇ de
ciuitate bethleem: peregrinari
voluit vbicūq; sibi cōmodum
reperisset :¶ Cūq; venisset in
montem ephraim iter faciens
⁊ declinasset parump in domo
michē: interrogatus est ab eo
vnde venisset. Qui respondit
Leuita sum de bethleem iuda
⁊ vado ut habitem vbi potu-
ero ⁊ vtile mihi eē prosperero.
Dixitq; micha: Mane apud
me inq̄t: ⁊ esto mihi parēs ac
sacerdos:dabo q; tibi p annos
singulos decem argenteos ac
vestem duplicem:⁊ que ad vi-
ctū sunt necessaria. Acquieuit
⁊ mansit apud hominē:fuitq;ª
illi quasi vnus de filijs. Im-
pleuitq;ᵉ micha manū eius: ⁊
habuit puerū sacerdotē apud
se: nunc scio dicens q̄ benefa-
ciet mihi deus habenti leuitici
generis sacerdotem.¶ XVIII

Nª dieb⁹ illis nō erat
rex in israel:⁊ tribusª
dan querebat possessi-
onem sibi ut habitaret in ea.
Usq;ᵗ ad illū enī diē inter ce-
teras tribus sortē nō acceperat
Miserunt ᵘ ergo filij dan stir-
pis ⁊ familie sue q̄nq; viros
fortissimos de saraa ⁊ esthaol
ut explorarent terrā ⁊ diligenter
inspicerent. Dixerūtq; eis: Ite
⁊ considerate terram. Qui cū
pgentes venissent in montem
ephraim:⁊ intrassent domum

ciuitatē lais quō possent eam capere ad habitandū ibi. l
Et intrassent domū micheˣ ⁊c. ¶ erat enī dō diues ⁊ poterat
eos recipere. m Et agnoscentes vocē adolescētis leuite.
p loquelā enī cognouerūt q̄sset de bethleē.Iz enī oēs filij
israel haberēt vnū idioma.s. hebraicum: tamē aliquādo alie
pnūciabatur in
diūsis ptib⁹ ere
israel.sicut idio-
ma gallicū alie
pnūciat̄ in nor-
mādia ⁊ aliter i
picardia. n
Utentesq; illius
diuersorio.i. lo-
co ei assignato
ad manendū ad
quē diuertebat
ad dormiendū ⁊
ad alia sibi neces
saria.cetera pa-
tēt vsq; ibi: o
Rogauerūt aūt
eū ⁊c. ¶ .i.falsū
deū .iam enī eis
dixerat q̄ idola
colebat:ut patē-
bit. ¶. Jam enim
multi de israel de-
clinauerant ad
idolatriā. p
Dñs respicit viā
vrām. dicūt ali-
q; ꝙ ꝺ dixit eis
de capite suo vo-
lēs eis loq̄ placē
tia. Alij ꝺo di-
cūt ꝙ ꝺ dixit eis
ex rīnso demonis
loquētis i idolo
uel in theraphin
mō supdicto.de⁹
enī ꝓmittit ali-
qñ demones da-
re talia rīnsa idolatris q; ex ma-
licia sua demerē-
tur q̄ sic i erro-
rib⁹ nutrianť. ⁊
talia rīnsa aliqñ
sūt vera q Ue-
nerūt lais.sic de
bet scribi.illa enī
ciuitas q̄ vocať
lachis fuerat ca
pta añ abipso io-
sue. ut bī Josue
x. ⁊ ista q̄ vocať
hic lais vocať le-
sē Josue.xix. r
Uidētq; ⁊c. ¶

miche requieuerūt ibi :¶ Etᵐ
agnoscentes vocē adolescentis
leuite:vtēteq;ⁿ illius diuerso-
rio:dixerunt ad eum: Quis te
huc adduxit: Quid hic agis:
Quam ob causam huc venire
voluisti: Qui respondit eis :
Hec ⁊ hec ꝑstitit mihi micha
⁊ me mercede conduxit ut sim
ei sacerdos. Rogauerūtᵒ autē
eum ut cōsuleret dñm:¶ ⁊ scire
possent an prospero itinere p-
gerent:⁊ res haberet effectum
Qui rndit eis : Ite cum pace.
Dñsᵖ respicit viam vestram :⁊
iter quo pgitis. Euntes igitur
quinq; viri venerunt ᑫ lais: vi-
dерuntq; populū habitantem
in ea absq; vllo timore iuxta
consuetudinē sidonioꝝ: securū
⁊ quietum nullo eis penitus
resistente magnarūq; opum:
⁊ procul a sidone atq;ˢ a cūctis
hominibus separatū.¶ Reuer-
siq; ad fratres suos in saraa ⁊
esthaol:⁊ quid egissent scisciti-
tibus rndерūt: Surgite ⁊ ea-
mus ad eos. Uidimus enim
terrā valde opulentā ⁊ vberē:
Nolite negligere: nolite cessa-
re. Eamus ⁊ possideamus eā:
nullus erit labor. Intrabimᵘ
ad securos i regionē latissimā:
tradetq; nobis dñs locum in
quo nullius rei est penuria eo-
rum que gignuntur in terra .
Profectiˣ igitur sūt de cogna-
tiē dan de saraa ⁊ esthaol sex-
centi viri accincti armis bellicis
ascendēteq; manserūtʸ i cari-
athiarim iude:q̄ locᶻ ex eo tpe
castroꝝ dan nomē accepit :⁊ ē

iam.quarto spoliantiū abusio.ibi: Posuerunt. Circa primū sci-
endū q̄ occasio spoliatiōis michē fuit missio exploratorū a filijs
dan qui eundo ad locū explorādū diuerterūt in domū michē ad
hospitandū ibi:quia erat homo potens ⁊ dives ⁊ de filijs israel.
⁊ hoc est qō dicit: b Trib⁹ dan querebat possessionē sibi ⁊c.
Iz enī accepisset sortem possessionis sue ab ipso iosue. ut bī Josue
xix. sicut ⁊ alie tribus.tamē in sorte cuiusliter trib⁹ adhuc mane-
bant gentiles qui nō erant adhuc vleti nec expulsi p filios israel
⁊ maxime in sorte dan: q̄ amorreus artauit filios dan in mōte
nec vedit eis locū ut ad planiora descenderēt. ut bī supra ca.j. ⁊
sic intelligendū est qō subditur: i Usq; ad illū enī diē inē
ceteras trib⁹ sortem nō accepat.s.sufficientem pro tanta multi-
tudine.ideo subdit: k Miserūt ergo.s.ad explorandum

⁊ p ꝺns i.pulsū ad resistēdū adū sarijs repete superiorib⁹
s Juxta cōsuetu.sidonioꝝ.q; sidon erat ciuitas fortis ⁊
munita ⁊ ideo habitatores eiˢ nō timebāt ab extraneis.ita
nec isti de lais q̄uis nō haberēt ciuitatē ita fortē. t Et
procul a sidone.ita q̄ nō poterāt cito iuuari abilla ciuitate.
v Atq; a cūctis ⁊c. ¶ .i.nō būtē fedus societatis cū ali-
q⁹ alijs p q̄s posset succurri ei.cetera patēt. x Profecti
igit. Hic ꝓfitet̄ describit spoliantiū occupatio.sexcēti enī viri
bellatores de tribu dan cūtes ad capiendū ciuitatē lais ex-
plorata dū transirēt iuxta domū michē abstulerūt idola
⁊ ornamēta sacerdotalia ducētes secū sacerdotē: de sen-
su tn ipsi⁹.⁊ pz ira paul⁹ excepta q̄ discurrens exponēdo. y
Mānserūt i cari.iude.nō i ciuitate ꝺ ex. ut pz ex ꝺ qō ibidē

a Post tergum cariathiarim ⁊c. Nostis. i. cognoscere debetis. Ex quo patet qđ predictū est. s. ꝙ sciebant quinq; viri supdicti idola esse in domo micheę ꝓ levitam qui eis indicauerat. aliter non potuissent hoc indicasse alijs. b Ne in domibus istis sit ephot ⁊c. capitulo precedenti dictū est quid significet ista. c Videte quid vobis placeat. videlz de ablatiõe idolorū ⁊ ornamẽtorum ad hoc ꝓtinentium. ⁊ qz erant proni ad idolatriam consenserunt ꝙ hoc fieret. d Sexcenti autem viri ⁊c.] parati iuuare illos q̃ ingressi fuerãt ad tollendum predicta si indigerent. Cetera patent vsq; ibi: e Qui cum pergerent ⁊c.] Bellatores enī ita fecerunt ne michas ⁊ illi qui cū eo erant sequentes talia raperẽt uel paruulis nocerent: qui defendere se nõ possent. f Jãq;. Hic consequenter describitur spoliati conquestio. Et patet littera vsq; ibi: g Deos meos quos mihi ⁊c] In hebreo habetur: Et quid mihi amplius: q. d. illa que tulistis ita pretiosa erant mihi ꝙ parum aut nihil apprecior residuum. ⁊ sic intelligenda est trãslatio nostra que habet: Et omnia que habeo. non enim abstulerẽt bona micheę alia cum eẽt de filijs isrl quos spoliare nolebãt s tm̃ acceperũt illa que erant ad cultum idolorū pertinentia: qđ credebant ad religionẽ pertinere non ad furtum. ⁊ hoc est quod subditur: h Cauete ne vltra ⁊c.] .i. cum familia tua ⁊ tuis tuis. Cetera patẽt ex supradictis vsq; ibi: i Erat autem ⁊c.] In hebreo habetur: In tozzente roob. k Posuerunt ⁊c. Hic consequenter describitur spoliorum abusio. quia illis que abstulerant de domo micheę abusi sunt ad idolatriam exercendã. ⁊ hoc est quod dicitur: Posueruntq; sibi sculptile. per hoc intelliguntur alia ad idolatriam ptinentia que sibi posuerunt. s. ad exercendũ idolatriam. ideo subditur: l Et Jonathan. iste est levites quem adduxerũt de domo micheę. m Ale filios ei⁹ sacerdotes. predictorum idolorũ. n Usq; ad diem captiuitatis sue. que facta est per salmanasar regem assyriorum. ut habetur iiij. Regũ. xvij. ⁊ sm̃ hanc expositionẽ li captiuitatis sue referẽ ad tribum dan. Hieronimus autem super libꝝ Parał. dicit ꝙ referẽ ad domũ domini. i. usq; ad captionem archeę ꝓ philisteos. que habetur j. Regũ. iiij. quia tunc translatum fuit tabernaculum de silo. ⁊ hoc dictum consonat litteręsequenti. cum dicit: o Mansitq; apud eos idolum ⁊c.] quasi diceret. nos amplius.

p Cap. xix. Vir quidam vir hic ponit causas secundas de vxore leuite que in ciuitate gabaa mortua fuit ex nimia libidine habitantium ipsa. Circa quod sic procedit. quia primo describitur hic sceleris perpetratio secũdo ꝓpetrantiũ vastatio. xx. ca. tertio vastatoꝝ reparatio. xxj. ca. Prima ꝓs diuidit in tres. qz ꝓ describit occasio peccati. 2° modus ꝓpetrãdi. ibi: Illis expletis. 3° mãifestatio facti. ibi: Quã cũ eẽt ingressus. Occasio aũt peccati fuit in hoc q̃ leuites vxorẽ suã q̃ receserat ab eo reduxit ꝓ ciuitatẽ gabaa i q̃ erãt aliq̃ viles pessimi ⁊ luxuriosi nimis. Circa hoc igitur sic ꝓceditur. qz primo describitur vxoris reconciliatio. secũdo reconciliate reductio. ibi: Die autẽ quarto. tertio in gabaa hospitatio. ibi: Occubuitq; eis sol. Circa ꝓmũ dr: q Quia accepit vxorem de bethleem iuda. hoc dr ad differentiã alteri⁹ bethlẽ que est in tribu zabulon. ut s. dictum est xvij. ca. r Que reliquit eũ. In hebreo dr Que fornicata est sup eum. ⁊ sic in hebreo videt tangi causa recessus. utpote quia ꝓpter fornicationem vir eius eiecit eam: uel qz ipsa ignorante viro recessit ab eo cum adultero ⁊ postea non fuit ausa reuerti ad maritum suum. ⁊ ideo iuit ad domũ patris sui. s Secutusq; est eam vir suus volensq; ei reconciliari. sicut frequenter contingit ꝙ viri scientes vxores suas male egisse contra legem tuoꝝ adhuc eas tamen reuocant. t Habens in comitatu puerũ. i. seruũ.

post tergum cariathiarim. In de transierũt in montẽ ephraim. Cũq; venissent ad domũ micheę: dixerũt quinq; viri qui prius missi fuerãt ad ꝓsiderandã terrã lais: ceteris fratribꝰ suis. Nostis ꝙ in domibꝰ istis sit ephot ⁊ theraphim ⁊ sculptile ⁊ ꝓflatile. Videte quid vobis placeat. Et cũ paululũ declinassent ingressi sũt domũ adolescentis levite qui erat in domo micheę: salutauerũtq; eũ verbis pacificis. sexcenti autẽ viri ita ut erant armati stabãt ante ostiũ.] At illi qui ingressi fuerãt domũ iuuenis: sculptile ⁊ ephot ⁊ theraphim atq; cõflatile tollere nitebant: ⁊ sacerdos stabat ante ostiũ sexcentis viris fortissimis baud ꝓcul expectãtibꝰ. Tulerũt igit qui intrauerãt sculptile ephot ⁊ idola atq; ꝓflatile. Quibꝰ dixit sacerdos: Quid facitis: Cui respondẽrũt: Tace ⁊ pone digitũ sup os tuũ: veniq; nobiscũ ut habeam⁹ te patrẽ ac sacerdotẽ. Quid tibi melius est ut sis sacerdos in domo vni⁹ viri an in vna tribu ⁊ familia in isrl: Qđ cum audisset acquieuit sermonibus eoꝝ: ⁊ tulit ephot ⁊ idola ac sculptile: ⁊ ꝓfect⁹ ẽ cũ eis Qui cum pgerẽt ⁊ ante se ire fecissent paruulos ac iumenta: ⁊ omne qđ erat preciosũ] iãq; a domo micheę essent ꝓcul: viri qui habitabãt in edibꝰ micheę cõclamãtes secuti sunt: ⁊ post tergũ clamare ceperũt. Qui cũ respexissent dixerũt ad michã: Quid tibi vis: Cur clamas: Qui respondit: Deos meos quos mihi feci tulistis ⁊ sacerdotem ⁊ omnia que habeo:] ⁊ dicitis quid tibi est: Dixerũtq; ei filij dan. Caue ne vltra loquaris ad nos: ⁊ veniant ad te viri animo concitati. ⁊ ipse cum omni domo tua pereas.] Et sic cepto itinere ꝓcesserũt. Videns aũt micha ꝙ fortiores se essent reuersus est i domũ suã. Sexcenti autem viri tulerũt sacerdotẽ ⁊ que supra dixim⁹: venerũtq; in lais ad ꝙm quiescentem atq; securũ. ⁊ ꝓcusserunt eos in ore gladij: vrbemq; incendio tradiderunt: nullo penitus ferente presidiũ: eo q̃ ꝓcul habitaret a sidone: ⁊ cum nullo hominũ haberẽt quicq; societatis ac negocij. Erat aũt ciuitas sita in regione roob] quam rursum extruentes habitauerũt in ea: vocato nomine ciuitatis dan: iuxta vocabulum patris sui quem genuerat israel: que prius lais dicebatur. Posuerũtq; sibi sculptile ⁊ Jonathã filiũ gersan filij moysi ac filios eius sacerdotes in tribu dan: vsq; ad diem captiuitatis sue. Mansitq; apud eos idolũ micheę omni tempore quo fuit domꝰ dei in silo.] In diebꝰ illis nõ erat rex in isrl. XIX

Vir quidam vir levites habitans in latere montis ephraim: qui accepit vxorem de bethleem iuda. Que reliquit eum: ⁊ reuersa est in domũ ꝓris sui in bethleem: mansitq; apud eum quatuor mensibꝰ. Secutusq; est eam vir suus: volensq; reconciliari ei atq; blãdiri ⁊ secum reducere: habens in comitatu puerũ ⁊ duos asinos. Que suscepit eũ ⁊ introduxit in domũ patris sui. Qđ cum audisset socer eius

Cetera patent in lrā.
a Die aūt ōrto. hic ꝑnter describit ꝓzois reconciliate reductio. Et pater lrā vsq; ibi:
b Considera q; dies ad occasum declinior sit. non q; esset ita ꝓpe noctē. sed q; trāsierat horam meridionalem: a qua hora incipit sol declinare a sua altitudine.
c Et venit Ihesus que altero nomine nominat irlm. De rationibus hoz nominū ⁊ aliox quib⁹ noiata ē hec ciuitas ſm diuersa tpa dictum fuit Ben. xxviij. Et hāūt loco dicunt hebrei q; ista hīstoria ꝓtigit tpe othoniel ante illā que scribit in ꝓncipio hui⁹ libri de captione irlm ꝑ filios iuda. q; subdit hic:
d Nō ingrediar oppidū gētis aliene. Ex q̄ videt q; adhuc filij iuda non ceperant illam ciuitatem. Catholici hāūt aliqui dicūt q; contigit ante othoniel: eo q; in fine hui⁹ hīstorie dicit: In dieb⁹ illis nō erat rex in isrl. sicut ō. dictū est de hīstoria micha. ca. xvij.
e Occubuitq; eis. hic ꝓnter describit redeuntium hospitatio. cum dicit: Occubuitq; eis sol iuxta gabaa. Et ideo nō poterant hono modo vltra transire.
f Et nullus eos recipe voluit hospitio. q; homi timebāt eos recipere timētes inuasionem hom⁹ sue de nocte ab hominibus insolentibus qui erāt in ciuitate: sicut ⁊ ꝓtigit ei qui eos recepit. mali aūt homines vagi ⁊ insolentes non habent hospitia ad recipiendū transeūtes nec ipsi libenter declinarent ad eos. Cetera patent vsq; ibi:
g Et nūc vadim⁹ ⁊c.] hoc est in silo vbi erat tabernaculū ⁊ archa testamēti. q; ātēq; intraret domū suā volebat deo regratiari de hoc q; direxerat eū in via ⁊ custodierat ut ex hoc deberēt hoies inclinari ad ipsos recipiendū.
h Et cū vidisset: occurrit ei letus: ⁊ amplexat⁹ est hoiem. Mansitq; gener in domo soceri trib⁹ diebus comedens cum eo ⁊ bibens familiariter: die autem quarto de nocte consurgēs ꝑficisci voluit. Quem tenuit socer: ⁊ ait ad eum. Gusta ꝑius pusillum panis ⁊ cōforta stomachum: ⁊ sic ꝑficiscēris. Sederuntq; simul: ac comederūt ⁊ biberunt. Dixitq; pater puelle ad generū suum. Queso te ut hodie hic maneas: pariterq; letemur. Et ille consurgens cepit velle ꝑficisci. Et nihilominus obnixe eum socer tenuit: ⁊ apud se fecit manere. Mane aūt facto parabat leuites iter. Cui socer rursum: Obsecro inquit ut paululum cibi capias: ⁊ assumptis viribus donec increscat dies: p⁹ea ꝑficiscaris. Comederunt ergo sil: surrexitq; adolescēs ut pgeret cum vxore sua ⁊ puero. Cui rursum locutus est socer: Considera⁹ q; dies ad occasum declinior sit: ⁊ ꝓpinquat ad vesperum. Mane apud me etiam hodie ⁊ duc letum diem. ⁊ cras ꝑficiscēris ut vadas in domū tuam. Noluit gener acquiescere sermonibus eius: sed statim perrexit ⁊ venit cōtra iebus que altero nomine vocatur hierusalem: ducens secū duos asinos onustos ⁊ concubinam. Jamq; aderāt iuxta iebus: ⁊ dies mutabatur in noctem. Dixitq; puer ad dominū suum. Veni obsecro declinemus ad vrbem iebuseoz̄ ⁊ maneam⁹ in ea. Cui respondit dominus. Non ingrediar oppidum gentis aliene que nō est de filijs israel: sed transibo vsq; gabaa. ⁊ cum illuc peruenero manebim⁹ in ea: aut certe in vrbe rama. Transierunt ergo iebus: ⁊ ceptum carpebāt iter: occubuitq; eis sol iuxta gabaa que est i tribu beniamin: diuerterūtq; ad eam ut manerent ibi. Quo cum intrassent sedebant in platea ciuitatis: ⁊
i Id est absq; iugo. nō est in hebreo. sed est interpretatio hui⁹ dictionis hebrai. q; tales homines sunt sine disciplina ⁊ timore dei.
k Fores pulsare ceperūt. cum tamen ſm dictamen rationis recte peregrini in hospitio debēt esse securi.
l Educ virum qui ingressus est domū tuam ⁊c.] concubitu sodomitico. ut cōmuniter dicunt expositores. Joseph⁹ autem dicit q; non querebant nisi mulierem: sed sic loquebantur ut inclinarēt dominū domus ⁊ maritum mulieris ad tradendum eā. vñ ⁊ in fine intentabant viro mortem nisi traderet eis vxorem suam. sc̄ōm q; allegat capitulo sequenti dicens: Volentes me occidere ⁊c. ⁊ hoc videtur ex hoc q; tradita eis vxore fuerunt contenti. ut habetur infra.
m Dabo filiam virginem. Dicunt alij q; nō peccauit offerendo eis filiam suā ad euitandum maius malum. s. peccatum contra naturam quod ipsi pretendebant ad iniuriam hospitum suozum. Sz hoc non est verū quia nullus debet consentire in hoc quod est peccatum: maxime mortale de genere ut euitet i alio maius peccatum. Aut declaratum fuit diffuse Ben. xix. de lotb qui in casu consimili voluit tradere filias suas ꝑgines
n Et hic homo habet concubinā. i. vxorem que sic noiat a concubitu. ⁊ similis modus loquendi habet. ij. Reg. xvi. vbi achitophel dixit ad absalon: Ingredere ad cōcubinas patris tui. que tamen erant vxores dauid. non emi habebat

eōcubinas ad exercendū adulteriū. a Qua cū ⁊c.] q: nō erat eoꝝ vroꝝ. ⁊ ideo talis cōcubit⁹ erat abusus. uel q: vtebāt ea pcubitu innāli. b Et ibi corruit. tū q: erat nimis afflicta: tū etiā ex vrecūdia. c Quā cū eēt igress. Hic vscribit facti diuulgatio. cū dr: d Arripuit gladiū ⁊c.] Erāt enī. xij. trib⁹ pter tribū leui. trib⁹ autem manasse erat dimisa i duas ptes: quarū vna erat vltra iordanē: alia citra: ⁊ sic .p illa tribu fecit duas ptes: aliter nō fuisset notificatū factū sufficienter. .p tribu ꝑo beniamin nō fecit aliquā ptē: q: nūcios p ꝙs misisset occidissent: neq; .p tribu leui: q: erat dispersa p cēs tribus. ⁊ ideo vnū ciato facto alijs tribub⁹ sufficienter erat vnūciatū tribui leui.

e Misit i cēs terminos israel. s. p nuncios qui factū ⁊ modum faciendi ꝓpo explicābāt. Cetera patēt.

f Cap. xx.

Bressi itaq;.

Hic cō sequenter vscribit pcātiū vastatio: vbi ꝓmo facti veritas disquirit. secundo iusticie equitas requirit. ibi: Et miserūt. tertio iniquitas vendit. ibi: Qui noluerunt. quarto iuste inuadit. ibi Viroꝝ q̄ israel. Circa ꝓmū dr Egressi itaq; sūt cēs. sequit: g De dan vsq; bersabee. Hic exprimit longitudo terre israel: q: ciuitas dan est in termino eius aq̄lonari. ⁊ bersabee in termino australi. b Et terra galaad. in hoc exprimitur latitudo que incipit a terra galaad que est vltra iordanem. ⁊ ptenditur vsq; ad mare mediterraneū. i Omnes quoq; anguli populoꝝ. Debet dicunt: domini populoꝝ. i. capitanei in tribub⁹ ⁊ in familijs. k Et cūcte tribus israel. excepta tamen tribu beniamin. l In ecclesiam. i. in cōgregationē. tunc enī nō fuerunt congregati in silo vbi erat domus dei: sed in maspha. m Interrogatusq; leuita. quia non debet procedi ad punitionem tanti facti absq; diligenti disquisitione. n Respondit vni in gabaa. modo expresso ca⁹ precedenti. o Volentes me occidere. nisi eis traderem vroꝛem meam. ꝛm dictum Josephi. uel: Volentes me occidere. affligendo me carnali concubitu ⁊ nephario. ꝛm dictū aliorū. p Nunq̄ tantum nephas: ⁊ tam ⁊c.] Piaculum dicit a pio pias q̄ sigt purgare. vñ dicitur piaculum quasi factum nullo modo absq; purgatione pne trāseundū. Sciendum tamen q: leuita non solum factū retulit sed etiam testibus .pbauit. s. p seruū quem habebat in comitiua. ⁊ p senem qui receperat eos hospitio ⁊ familiam eius aliter non esset procedendū contra filios beniamin ad bellum ad dictum vnius hominis. q Stansq; omnis populus. ex admiratione facti. r Quasi vn⁹ hominis sermone respondit. i. concorditer ⁊ sine retractatione ⁊ dilatione. ideo subditur: s Non recedemus in tabernacula ⁊c. Cetera patent in littera. t Et miserunt. Hic cōsequenter iusticie equitas requiritur videlicz ut accores sceleris tradantur, cum dicit: v Cur tantum nephas in vobis repertum est: quasi diceret. nullo modo debetis sustinere actores tanti mali. ideo subditur: x Tradite homines ⁊c. Et auferatur malum de israel. quia experimento didicerant q̄ pro flagitio vnius vel paucorum infortunium veniebat super totū populū. sicut dictum fuit Josue. vij. de pctō achan. y Qui noluerunt. Hic consequenter iniquitas .pterue vsendit. quod notat cū subditur. z Conuenerunt in gabaa ut illis ferrent auxilium ⁊c. Inuētiq; sūt ⁊c.]

illudendam. Qua cum tota nocte abusi essent:] dimiserūt eam mane. At mulier recedentibus tenebris venit ad ostium domus vbi manebat dñs suus ⁊ ibi corruit. Mane facto surrexit homo ⁊ aperuit ostium ut ceptam exploret viam: ⁊ ecce concubina eius iacebat ante ostium sparsis in limine manibus. Cui ille putans eam quiescere loquebatur: Surge ut ambulemus. Qua nihil respōdente intelligens q̄ erat mortua: tulit eam ⁊ imposuit asino reuersusq; est in domū suam. Quā cum esset ingressus arripuit gladium: ⁊ cadauer vxoris cum ossibus suis in duodecim partes] ac frusta cōcidens misit in oēs terminos israel. Quod cū vidissent singuli cōclamabant: Nunq̄ res talis facta est in israel ex eo die quo ascenderunt patres nostri de egypto vsq; in presens temp⁹. Ferte sententiam. ⁊ in cōe decernite q̄d facto op⁹ sit. xx

Bressi itaq; sunt oēs filij israel: ⁊ pariter cōgregati quasi vir vn⁹ de dan vsq; bersabee ⁊ terra galaad ad dominū in maspha: omnes quoq; anguli populorum ⁊ cuncte tribus israel in ecclesiam populi dei conuenerunt quadraginta milium peditum pugnatoꝝ. Nec latuit filios beniamin q̄ ascendissent filij israel in maspha. Interrogatusq; leuita maritus mulieris interfecte quomodo tantū scelus ꝑpetratū esset. respōdit: Ego in gabaa beniamin cum vxore mea: illucq; diuerti. Et ecce homines ciuitatis illi⁹ circūdederunt nocte domū in qua manebā volentes me occidere: ⁊ vxorē meā incredibili furore libidinis vexantes: demumq; mortua est. Quam arreptā in frusta concidi: misitq; ꝑtes in oēs terminos possessionis vre q: nunq̄ tantū nephas ⁊ tam grande piaculū] factū est in isrl. Adestis oēs filij isrl: decernite quid facere debeatis. Stansq; omnis ꝑs ⁊ quasi vn⁹ bois ꝛmone respōdit: Nō recedemus in tabernacula nostra: nec suam quisq; intrabit domū: sz hoc cōtra gabaa in cōmune faciemus. Decē viri eligant de centum ex omnib⁹ tribub⁹ isrl: ⁊ centum de mille ⁊ mille de decē milib⁹ ut cōportent exercitui cibaria: ⁊ possimus pugnare cōtra gabaa beniamin: ⁊ reddere ei ꝓ scelere q̄ meruit. Conuenitq; vniuersus israel ad ciuitatem quasi homo vnus eadem mente vnoq; consilio: ⁊ miserunt nūcios ad oēm tribū beniamin qui dicerent: Cur tantum nephas i vobis reptū est: Tradite boues de gabaa qui hoc flagitiū ꝑpetrarūt ut morianf: ⁊ auferat malū de israel. Qui noluerūt fratrū suorum filioꝝ isrl audire mandatū: sed ex cunctis vrbibus que sortis sue erant cōuenerūt in gabaa ut illis ferrent auxiliū ⁊ cōtra vniuersum ꝑm israel dimicarent. Inuenticq; sunt viginti quinq; milia de beniamin] educentiū gladiū preter habitatores gabaa: qui septingenti erāt viri fortissimi ita finistra ut dextra preliantes: ⁊ sic fundis lapides ad certum iacientes ut capillū q̄z possent percutere:] gintisex milia. ⁊ videtur hic littera nostra corrupta p aliquos correctores qui ex hoc q̄. j. eo. ca. cōnumerauf viri de beniamin qui ceciderūt in ꝓlio inueniuntur tm̄ viginti quinq; milia atq; sexcenti viri qui fugerūt. ꝓpterquod ab isto numero subtraxerūt mille ex ignorantia debraice veritatis. a Et sic fundis lapides ⁊c.] locutio est hyperbolica ad exprimendū excellentiā artis fundibularie in ipsis. Sicut aliquando dicitur: Tota ciuitas currit ad tale spectaculū. cum tamē aliq̄ maior ꝑs remaneat.

a Virorꝝ ꝯ isrl. hic ꝓiter cõtumacia iuste nuadik ꝑ tellũ apertũ. vbi ꝓmo repꝛimit supbia. ⁊ secũdo ꝓfundit ꝓtumacia. ibi: Quamobꝛẽ. Circa ꝓmũ sciendũ ꝙ licꝫ filij isrl ba tꝛet iustũ bellũ: tñ nimis confidebãt in sua multitudine ⁊ fortitudine. ideo dñs ꝓmisit eos bis in ꝓncipio tebellari: ut humiliarent ⁊ ad deum recurrerẽt magis ꝓfidẽtes de virtute dina ꝙ de sua. Hebꝛei aũt dicũt ꝙ istud cõtigit eis eo ꝙ negligẽtes erãt de punitiõe idolatꝛie i domo michee ⁊ in tribu filioꝝ dan: qõ ꝙdem factũ ꝓtigerat imediate ãte istud ut dicũt hebꝛei. ⁊ fuerat notoziũ. ꝓter qõ filij isrl tenebant illud cozrigere quia fuit ita graue ⁊ grauius isto. sicut ⁊ cõmunitas ꝓpli isrl voluit ire ad pelliũ ꝓtra ruben ⁊ gad ⁊ dimidiã tribũ manasse: eo ꝙ credebãt eos edificasse altare sacrilegũ ut habetur Josue. xxij. Satis cõuenienꝫ ꝑt dici ꝙ vtrũqꝫ victoꝝ fuit in causa debellationis ꝓpli isrl ꝑ filios beniamin in ꝓncipio ut sic peccatũ ꝓmũ ꝓi punirek ꝯ secundum. His dictis veniamus ad lrãm q̃ ꝓz vsq; ibi: b Judas sit dux ve ster. i. tribus iuda sit principalis ⁊ ꝓma. ⁊ ille qui est capitaneus in illa tribu sit dux exercitus. c Rursũ filij isrl ꝛc. ¶ Ex q̃ ꝓz qõ s. dictũ ẽ ꝙ nimis ꝓsumebant de seipsis ratiõe multitudinis ⁊ fortitudinis. Cetera patent in littera. d Quãobꝛẽ. hic ꝓiter ꝓfundit ꝓtumacia. vbi ꝓmo describit filioꝝ isrl humiliatio. ⁊ secũdo filioꝝ beniamin ꝓfutatio. ibi: Posuerũtqꝫ. Circa ꝓmũ dicitur: Quamobꝛẽ. i. ꝓꝑ casum suoꝝ precedentẽ. e Oẽs filij isrl venerũt ꝛc. ¶ Utrũ autẽ venerũt in silo. uel vtꝫ domus dei hic vocetur archa testamẽti ⁊ tabernaculũ que aliquãdo ꝓtabãt ad exercitũ. ut bk. j. Reg. iiij. ca. non batek expresse. verũtñ satis videt ꝙ cõuenerũt in silo. qz ciuitas gabaa quã oppugnabãt nõ est longe a silo sed satis ꝓpe: ita ꝙ poterant illuc satis cõuenienter accedere absq; arcꝛe ⁊ tabernaculi trãslatione. f Eo tempoꝛe ibi erat archa dñi. quod aũt subdit: in silo. nõ ẽ in hebꝛeo sed subintelligit qz archa nõ fuit transꝓtata ad exercitum. verũtñ vbicũqꝫ erat archa cum qua transferebat tabernaculũ ⁊ altare holocaustoꝝ poterat ibi sacrificiũ fieri. g Et phinees filius eleaçari filij aaron erat ꝓpositus domus. i. ssimus sacerdos. h Consuluerũt igit dñm. ꝑ ipsũ phinees. Cetera patẽt. i Posuerũtqꝫ. hic ꝓpt describit filioꝝ beniamin cõfutatio. iustũ enim erat ꝙ eoꝝ ꝓtumacia punirek. ⁊ qz lra videt intricata: eo ꝙ sm modũ loquendi hebꝛaicũ idẽ pluries aliquib; interpositis replicat. Ad intellectũ ipsius sciendũ ꝙ exercitus filioꝝ isrl fuit in tres ptes diuisus inequales tñ vna ꝑs fuit posita retro ciuitatẽ in insidijs. ut cũ filij beniamin ciuitatem exirent ipsi intrarent ⁊ cõburerent ciuitatẽ atq; occurrerẽt filijs beniamin si de bello vellent refugere ad ciuitatẽ. alia ꝑs in qua erant decem milia bellatoꝝ ante ciuitatẽ ꝓuocabant

⁊ nequaq̃ in alterã ptem icte lapidis deferret. Virorũ a q̃z isrl absq; filijs beniamin inuẽta sũt quadraginta milia educentiũ gladios ⁊ paratoꝝ ad pugnã: qui surgentes venerũt i domũ dei: hoc est in silo: cõsuluerũtqꝫ dñm atq; dixerũt: Quis erit in exercitu nr̃o ꝓncipes certaminis contra filios beniamin: Quibus rñdit dñs: Judas b sit dux vr̃. Stetimq; filij isrl surgẽtes mane castrametati sũt iuxta gabaa: ⁊ inde ꝓcedentes ad pugnã ꝓtra beniamin: vrbẽ oppugnare ceperũt Egressiq; filij beniamin de gabaa occiderũt de filijs isrl die illo viginti duo milia virorum. Rursum c filij isrl ⁊ fortitudine ⁊ numero ꝓfidẽtes ¶ in eodem loco in q̃ ꝓius certauerũt aciẽ direxerũt: ita tñ ut ꝓius ascenderẽt ⁊ flerẽt coꝛã dño vsq; ad noctem: ꝓsulerentq; eũ ⁊ dicerent: Debem d vltra ꝓcedere ad dimicãdũ ꝓtra filios beniamin fratres nostros an nõ: Quib d illerñdit: Ascendite ad eos: ⁊ inite certamen. Cũq; filij isrl altera die ꝓtra filios beniamin ad pelliũ ꝓcessissent: eruperũt filij beniamin de portis gabaa: ⁊ occurrẽtes eis tanta in illos cede bachati sũt: ut decẽ ⁊ octo milia viroꝝ educentiũ gladiũ ꝓsternerẽt. Quãobrem e oẽs f filij isrl venerũt in domũ dei: ¶ ⁊ sedentes flebant coꝛã dño. Jeiunauerũtq; die illo vsq; ad vesperã: ⁊ obtulerũt ei holocausta atq; pacificas victimas: ⁊ sup statu suo interrogauerũt. Eo g tpe ibi erat archa federis dñi: ⁊ h phinees filj eleaçari filij aaron ꝑpositus domus. Cõsuluerũt i igit dñm atq; dixerũt: Exire vltra debem d ad pugnã contra filios beniamin fratres nostros: an quiescere: Quib d ait dñs: Ascendite: Cras enim tradã eos in man d vr̃as. Posuerũtq; k filij isrl insidias ꝑ circuitũ vrbis gabaa ⁊ tertia vice sicut semel ⁊ bis ꝓtra beniamin exercitũ ꝓdurerũt. Sed ⁊ filij beniamin audacter eruperũt de ciuitate: ⁊ fugiẽtes aduersarios longius ꝓsecuti sunt: ita ut vulnerarent ex eis sicut ꝓmo die ⁊ secũdo: ⁊ cederẽt ꝑ duas semitas vertentes terga: quaꝝ vna ferebat in bethel: ⁊ altera in gabaa: atq; ꝓsternerẽt triginta circiter viros. Putauerũt enim solito eos more cedere. Qui fugã arte simulãtes inierunt ꝓsiliũ ut abstraherẽt eos de ciuitate: ⁊ quasi fugiẽtes ad supradictas semitas ꝓducerẽt. Omnes itaq; filij isrl surgẽtes de sedib suis: tetenderũt aciẽ in loco qui vocat baalthamar: insidie quoq; que circa vrbem erãt: paulatim se aperire ceperũt ⁊ ab occidentali vrbis ꝑte ꝓcedere: sed ⁊ alia decem milia viroꝝ de vniuerso isrl habitatores vrbis ad certamina ꝓuocabãt: ingrauatũq; est bellũ ꝓtra filios beniamin: ⁊ nõ intellexerunt ꝙ ex omni ꝑte illis insistaret interitus. Percussitq; eos dñs in ꝓspectu filioꝝ isrl ⁊ interfecerũt ex eis in illo die viginti quinq; milia ⁊ centũ viros: omnes bellatoꝛes ⁊ educẽtes gladiũ. Filij aũt beniamin cũ se inferiores esse vidissent: ceperũt fugere. Qd cernẽtes filij isrl dederũt eis ad fugiendũ locum ut ad ꝑparatas insidias venirent quas iuxta vrbẽ posuerãt. Qui cũ repente de latibulis surrexissent. ⁊ beniamin terga cedentib daret: ingressi sunt ciuitatem ⁊ ꝑcusserũt eam in ore gladij. Signũ aũt dederãt filij isrl bis quos in insidijs collocauerãt ut postq̃ vrbem cepissent: ignem accenderet: ut ascendẽte in altũ fumo captam vrbem demonstrarẽt. Qd cum cernerẽt filij isrl in ipso certamine positi: putauerũt enĩ filij beniamin eos fugere ⁊ instãti ꝑsequebãt cesis de exercitu eoꝝ triginta viris: ut ꝑviderũt q̃ si colũnã fumi de ciuitate ascendere: beniamin quoq; respicies retro: cũ captã cerneret ciuitatem ⁊ flãmas in sublime ferri: qui ꝓius simulauerãt fugam: versa facie fortius resistebant. Qd cũ vidissent filij beniamin in fugam versi sunt: ⁊ ad viam deserti ire ceperũt: illuc quoq; eos aduersarijs ꝑsequẽtibus. Sed ⁊ hi qui vrbem succenderãt occurrerũt eis: atq; ita factũ

filios beniamin ad bellū. ⁊ cū filij beniamin exissent contra eos incepерūt fugere versus duas semitas. ut sic filij beniamin eos insequētes a ciuitate se aliquantulū elongarēt. ⁊ sic daretur in insidijs latentibus spacium intrandi ciuitatem ⁊ comburendi. ⁊ cum hoc filij beniamin incidissent in in tertiam ptem filiorū israel in qua erat multitudo exercit⁹ q̄ erat iuxta duas semitas predictas. ⁊ sic factū ē. ⁊ p talē modū fuerunt bellati filij beniamin ⁊ fere oēs trucidati. quia erant inter aduersarios inclusi. His dictis patet littera satis longa vsq; ibi: a Et sic factū est ⁊c. ⁊ sequit: b Remāserūt itaq; de omni numero ⁊c. Sm autem hebraicā veritatem de filijs beniami erāt xxvj. milia: ⁊ cū hoc sexcenti viri de ciuitate gabaa. ut ā. dictū est. ⁊ sic ꝛficiūt mille ⁊ sexceti viri. ⁊ dicit istis dicunt hebrei q̄ refugerūt ad ciuitates alias de sorte beniamin: vnde venerāt in gabaa. ut ā. habitū est. homines enim fugientes de prelio fugiūt ad diuersa loca: sm q̄ meli⁹ possunt. ⁊ in illis ciuitatib⁹ fuerūt interfecti cū mulieribus ⁊ animalibus. ⁊ hoc videtur p hoc q̄ subditur: c Regressi autem filij israel. post victoriam in campo habitam. Cetera patent.

d Cap. xxj. Iurauerant q̄. Hic cōsequenter describit trib⁹ beniamin dissipate reparatio. Circa quā primo describit affect⁹ cōpassionis. secūdo effectus reparationis ibi: Idcirco dixerūt. Circa primū proponit motiuū cōpassionis. cū dr: Iurauerāt q̄ filij israel ⁊c.] hoc iurauerāt ante bellū. ⁊ qz illi qui euaserant nō poterāt accipe vxores alienigenas. cū esset lege diuina ꝓhibitū. ideo non videbat via qualit̄ tribus beniamin reparari posset p generationē. qz omnes mulieres trib⁹ beniamin fuerāt interfecte. qō satis miserabile videbatur q̄ vna tribus tota de ꝓlo israel deleret: maxime cū hoc dñs nō precepisset: sed tm̄ dixisset: Cras tradā eos in man⁹ vestras. ut habet. ca. p̄cedēti. ideo subdit: e Leuauerūt voce suā ⁊c. Alia aūt die ⁊c.] q: forte illud qō erat ibi p⁹ erat dissipatū. uel forte q: archa trāsportauerāt ad exercitū. ⁊ reportatio ad locū suū ⁊ situatio vocat hic structio. f Obtulerūtq; ibi holocausta. p grāz actiōe de victoria habita licz cōpaterent tribui beniamin sic dissipate. g Et dixerūt quis nō ascendit ⁊c.] cui⁹ cā subditur cum dicit: b Iurando enī se iuramēto ⁊c.] eo q̄ bellū cōtra filios beniamin pti nebat ad totā cōitatē ꝓtī cui sufficienter fuerat nunciatū scel⁹ eorum. ut p̄z p predicta. i Idcirco dixerūt. Hic p̄t̄ describit trib⁹ beniamin reparatio studiosa. ⁊ p̄p mulieres eis datas. 2° p mulieres ab eis acceptas ibi: Dixerūtq; maiores natu. Circa primū dr: k Quis ē de vniuersis tribubus israel ⁊c.] hoc autē quesierūt duplici de causa. vna ut occiderent rationē iam dicta. secunda ut virgines ibi reperte filijs beniamin qui de bello euaserāt darent. l Et ecce inuenti sunt ⁊c.] ⁊ mod⁹ huius inuentionis subdit. cum dicit: m Eo quoq; tempore cum essent in sylo. s. filij israel redeuntes de prelio ut grās agerent dño. ut predictum est. n Nullus ex eis. s. de habitatoribus galaad: o Ibi repertus est. ⁊ per hoc scitum fuit q̄ non fuerant in prelio. quia rediissent i sylo ad reddendum gratias cum alijs. ideo sequitur punitio eorū. cum dicit: p Ite ⁊ percutite ⁊c. in detestationem enim sui criminis quia subtraxerant se a negocio totius cōmunitat̄ facta est tanta punitio.

est: ut ex vtraq; pte ab hostibus cederentur: nec erat vlla requies morientiū. Ceciderūt atq; ꝓstrati sunt ad orientalē plagam vrbis gabaa. Fuerūt autem qui in eodem loco interfecti sunt decem ⁊ octo milia viroꝝ: omnes robustissimi pugnatores. Quod cum vidissent qui remanserant de beniamin fugerunt in solitudinem: ⁊ p gebant ad petrā cuius vocabulum est rēmon. In illa quoq; fuga palantes ⁊ in diuersa tendentes occiderūt quinq; milia viros. Et cum vltra tenderent p̄secuti sunt eos. ⁊ interfecerūt etiā alia duo milia. Et c sic factū est ut omnes qui ceciderāt de beniamin in diuersis locis essent viginti quinq; milia pugnatores ad bella ꝓmptissimi. Remanserunt d itaq; de omni numero beniamin qui euadere potuerant ⁊ fugere in solitudinem sexcenti viri: sederuntq; in petra rēmon mensibus quatuor. Regressi e autem filij israel oēs reliquias ciuitatis a viris vsq; ad iumenta gladio p̄cusserunt: cunctasq; vrbes ⁊ viculos beniamin vorax flāma consumpsit.

XXI

Iurauerāt f quoq; filij israel in maspha ⁊ dixerunt: Nullus nr̄m dabit filijs beniamin de filiab⁹ suis vxorem.] Venerūtq; oēs ad domū dei in sylo: ⁊ in cōspectu eius sedētes vsq; ad vesperam leuauerunt g voce ⁊ magno vlulatu ceperunt flere dicentes: Quare domine de⁹ israel factum est hoc malum in ꝓlo tuo: ut hodie vna trib⁹ auferretur ex nobis? Altera autem die diluculo ꝓsurgentes extruxerunt altare] obtulerūtq; ibi holocausta ⁊ pacificas victimas: ⁊ h dixerunt: Quis non ascendit in exercitum dñi] de vniuersis tribubus israel: Iurando enim i iuramento se cōstrinxerant cum essent in maspha: interfici eos qui defuissent:] ductiq; penitentia filij israel super fratre suo beniamin ceperūt dicere: Ablata est tribus vna de israel: vnde vxores accipient? Omnes enim i cōmune iuraūimus non daturos nos bis filias nostras. Idcirco k dixerūt: Quis l est de vniuersis tribubus israel qui non ascendit ad dominū in maspha?] Et m ecce inuenti sunt habitatores iabis galaad in illo exercitu nō fuisse.] Eo n quoq; tempore cū essent in sylo nullus o ex eis ibi⁹ repert⁹ est. Miserūt itaq; decem milia viros robustissimos: ⁊ preceperunt eis: Ite p ⁊ percutite habitatores iabis galaad in ore gladij: tam vxores q̄ parulos eorum: ⁊ hoc erit quod obseruare debetis. Omne genus masculini ⁊ mulieres] que cognouerunt viros interficite: virgines autem reseruate. Inuenerūtq; q sunt de iabis galaad quadringente virgines:] que nescierūt viri thorum: ⁊ adduxerunt eas ad castra in sylo in terram chanaan. Miseruntq; r nuncios ad filios beniamin] qui erāt in petra rēmon: ⁊ s preceperunt eis ut eas susciperent in pace. Venerūtq; filij beniamin in illo tpe ⁊ date sunt eis vxores de filiabus iabis galaad: alias aūt non reppererūt quas simili mō traderent. Vniuersus q̄ israel valde voluit ⁊ egit penitentiā

q Inuenerūtq; sūt ⁊c.] Si aūt qrat⁹ qliter cogoscebāt eas ab alijs potest dici sicut dictū fuit Numeri. xxxj. de virginib⁹ madianitarum. s. q̄ faciebant mulieres transire ante archā dñi. ⁊ ex signo ibidem dato cognoscebant que essent virgines ⁊ que non.

r Miseruntq; nuncios ⁊c.] qui ducerent illas virgines. s Et preceperunt eis ut eas susciperent in pace. In hebreo habetur: Precepr̄ūt eis ut eos susciperēt in pace. Et vtrūq; fuit vtrū. qz

ꝓceptum fuit filijs beniamin ꝙ reciperent illas ꝑgines in vxo-
res: ⁊ virginibus ꝙ in loc ꝓsentirent. a Dixeruntq;. hic cō-
sequenter ꝛscribitur reparatio dicte tribus ꝙ mulieres ab eis
captas. ꝛe consilio tamen ⁊ voluntate maiozū ꝛe israel. Circa
qđ primo ponitur dictoꝝ maioꝝ ꝓsultatio. secundo ꝓsultationis
renunciatio ibi: Ꝓce-
ceperuntq;. Circa pri-
mū dicitur: Dixerūtq;
maiores natu ad quos
spectabat cura totius
populi. b Quid fa-
ciemus reliquis. quia
adhuc remanebāt. cc.
viri ꝛe beniamin absq;
vxoribus. c Filias
enim ⁊c.] dicit tamē
cōmuniꝫ ꝙ poterāt. qz
filij beniamin nō pote-
rant ducere alienige-
nas vxores. ⁊ sic iura-
mentū illud videbat eē
ꝓtra caritatē. qz erat
ꝓtra reparationē vni⁹
tribus: que reparatio
cedebat in bonū cōmu-
nitatis tot⁹ ꝑsōr: ⁊ iō
non erat seruandū. ꝛ-
rūtamen quia tūc tpis
bonū erat frangere
quodcūq; iuramentū.
ideo habuerunt aliud
cōsilium: videlz ꝙ filij
beniamin nō habentes
vxores venirent latenē
,ꝑe locum sylo. ⁊ ibi
ꝛe virginibus ducēti-
bus choros acciperent
sibi ſm numerū suū. ⁊
fugerēt in terram ben-
iamin. Hec maiores natu hoc consulentes venerūt contra iura-
mentum suū. quia nullus iurauerat nisi ꝛe ꝑuis filiabus. simi-
liter nec patres earum. quia non fuerunt in hoc consilio nec ꝛ-
terunt eas. similiter nec filij beniamin eas rapientes peccauerūt.
quia hoc fecerunt ꝛe mandato illoꝝ ad quos spectabat cura tot⁹
ꝑsōr. ut dictum est. ⁊ ꝓbabile est ꝙ ille virgines ꝓsenserūt in ma-
trimoniū anteq; cognoscerent ab eis. ⁊ ex dictis patz hrā vsq;

super interfectione vni⁹ tribus
ex israel. dixeruntq; a maiores
natu: Quid b faciemus reliq;
qui nō acceperūt vxores? Dēs
in beniamin femine conciderūt
⁊ magna nobis cura ingentiq;
studio, puidēdū est ne vna tri-
bus ꝛelestur ex israel. Filias c
enim nostras eis dare non pos-
sumus] constricti iuramento ⁊
maledictione qua dirim⁹: ma-
ledictus qui ꝛederit ꝛe filiabus
suis vxorem beniamin. Ceper-
untq; consilium atq; dixerūt
Ecce solēnitas dñi est in sylo
anniuersaria: que sita est ad se-
ptentrionem vrbis bethel ad
orientalem plagā vie que ꝛe be-
thel tēdit ad sichimā: ⁊ ad me-
ridiem oppidi lebona. Precepe-
runtq; filijs beniamin: atq; di-
xerūt: Ite ⁊ latitate in vineis.
Cūq; videritis filias sylo ad
ducendos choros ex more, pce-

vere: exite repente de vineis: ⁊
rapite ex eis singuli vxores sin-
gulas: ⁊ pergite in terram ben-
iamin. Cūq; venerint patres
earū ac fratres ⁊ aduersū vos
queri ceperit atq; iurgari, dice-
mus eis: Miseremini d eorū.
Non enī rapuerūt eas iure bel-
lantiū atq; victorū: sed rogan-
tib⁹ ut acciperēt nō ꝛdidistis: ⁊
a ꝛa parte peccatū est.] Fe-
ceruntq; filij beniamin ut sibi
fuerat imperatum: ⁊ iuxta nu-
merum suum rapuerunt sibi ꝛe
his que ducebant choros vxo-
res singulas: abierūtq; in pos-
sessionem suā edificātes vrbes:
⁊ habitātes in eis. Filij quoq;
israel reuersi sunt per tribus ⁊
familias in tabernacula sua.
In diebus illis non erat rex in
israel: sed vnusquisq; quod si-
bi rectū videbat hoc faciebat.

Explicit liber Judicum.

sibi: d Miseremini eoꝝ. non enī rapuerunt eas iure bel-
lantiū ⁊c.] nō ꝓpter negationē dationis. qz sic etiā ma-
iores natu hoc allegantes essent in ꝓsimili culpa eo ꝙ suas
filias illis nō ꝛderāt. ⁊ sic nō habērēt frontē sic loquēdi.
sed illud peccatū est intelligendum eo ꝙ non custodierant
filias suas dili-
genter. sed ꝑmi-
serant eas duce-
re choros p cam-
pos vbi poterant
capi. eo enī ipso
ꝙ iurauerāt nō
dare eas filijs
beniamin: ꝛe-
bāt eas sic custo-
dire ꝙ illi nō ha-
berent facultatē
rapiēdi. sic ergo
exponiť hic pas-
sus ſm transla-
tionem nostrā.
In hebreo autē
habetur sic: Mi-
seremini. eorum
nō enim cepim⁹
viro vxorē suā
in bello. nec vos
dedistis eis. q̄si
tpe culpemini:
qđ sic exponunt
hebrei. Misere-
mini eoꝝ ut pos-
sint reparare tri-
bum p generati-
onē. Non enī ce-
pimus viro vxo-
rem suam. i. cui
libet viro vxorē
sibi copulandā.

In bello ꝓtra viros iabes. sed ꝛficiūt ducēti. Nec vos ꝛ-
distis eis. quasi tpe culpemini. i. nō pōt vobis imponi culpa
transgressiōis iuramenti ex tpe quo acceperunt eas. s. post
temp⁹ iuramenti ꝛstri. qz non ꝛdistis eis. nec plus iura-
uerat is. s. nisi ꝙ non daretis eis. cōtra qđ nō fecistis. qz
non ceperunt eas ꝛe voluntate ꝛstra.

Liber Judicum finit.

Postilla sup libꝝ Ruth incipit. Cap. j.

In diebus vnius iudicis. Hic consequenter ponitur tertius casus .s. ipsius ruth. Et diuiditur in quatuor partes. quia primo describitur ipsius ruth cõuersio gratiosa. secundo eius puersatio ꝓtuosa. tertio cõuentio legalis. quarto copulatio matrimõialis. Partes incipiunt in quattuor capitulis hui⁹ hist̃orie. Prima adhuc in duas. qꝝ primo describit cõuersiõis occasio. secundo ipsa puersio ibi: Cui dixit noemi. Occasio aũt conuersiõis ruth ad iudaismum fuit eo ꝙ fuit despõsata filio elimelech iuxta peregrinãti in terra moab.

Incipit liber Ruth. Cap. i

[a] In diebꝰ vniꝰ iudicis quãdo iudices preerãt facta[b] ẽ fames in tra. Abiitq[c] hõ de bethleẽ iuda: ut pegrinaretur in regione moabitide cum vxore sua ac duobus liberis. Ipse vocabat elimelech: & vxor eiꝰ noemi: & duo filij: alt maalon & alt chelion: ephrathei de bethleẽ iuda. Ingressiq; regionẽ moabitidẽ morabant ibi. Et mortuus est elimelech maritus noemi. remãsitq; ipsa cũ filijs. Qui[c] acceperũt vxores moabitidas: quaꝝ vna vocabat orpha: altera q; ruth. Mansertq; ibi decem ãnis & ambo mortui sunt: maalon videlz & chelion: remansitq; mulier orbata duobus liberis ac marito. Et surrexit ut in patriam pergeret cum vtraq; nuru sua de regione moabitide. Audierat[e] enim ꝙ respexisset dñs ꝑm suum & dedisset eis escas. Egressa est itaq; de loco peregrinatiõis sue cum vtraq; nuru: & iam in via reuertendi posita in terram iuda: dixit ad eas: Ite[f] in domũ matris vre. iudex fuit ahessan: de quo dictum fuit Judic. xij. qui fuit ante helí quadraginta septem annis. ut patuit ex dictis supra Judic. xj. Dicunt etiam hebrei ꝙ iste ahessan & booz est idem homo. binomius tamen. oportet tamen dicere ꝑm istam viam ꝙ peregrinatio elimelech inceperat anteq; booz inciperet iudicare. quia iudicauit populum septem annis tñi. & noemi fuit in regiõe moab decem annis. ut dicitur infra eodẽ ca. & booz accepit ruth p⁹. verũtamen illa peregrinatio per reditum noemi fuit terminata sub ahessan q̃ est idẽ qõ booz ꝑm hebreos. ideo dicunt hoc fuisse tempore eius: quia res a fine denominatur. & quia ista hist̃oria hic ponitur ad ostendendum quomodo dauid rex descendit de booz. ut patet in fine. b Facta est fames in terra. propter populi peccata. c Abiitq; homo de bethleem iuda &c. causa hui⁹ peregrinationis varie assignatur. Dicit enim hieronym⁹ super. iiij. ca. Paralypomenon ꝙ tunc temporis sol steterit per aliquod spacium inmobilis ad terrendum homines: ut sic retraherentur ab enormibus peccatis quibus erant inuoluti: quod non fecerunt. propter quod tanta fames facta est in terra illa ꝙ elimelech qui erat de nobilioribus & potentioribus ciuitatis bethleem fuit coactus ire ad terram extraneam ad querendum victum suum. Hebrei autem dicunt ꝙ ꝓpter famem in illa terra accidentem multi pauperes recurrerunt ad elimelech quia erat diues & potens. & ꝓpter auariciam suam durum erat ei dare: ꝓpter quod ad euitandum importunitates illorũ exiuit de terra israel cum bonis mobilibus q̃ habebat. & quia ex mala causa exiuit ibidem mortuꝰ fuit cũ filijs suis & depauperatus. Cetera patent in littera. d Qui acceperunt. Hic ꝓsequenter describitur ipsius ruth desponsatio. dicũt autem hebrei & etiam aliqui catholici ꝙ ista ruth fuit filia eglon regis moab. sed hoc videtur falsum. quia a tempore aioth qui interfecit eglon. ut habet Judic. iij. fluxerunt anni ducenti. xxxij. vsq; ad ahessan. ut declaratum fuit Judic. xj. Et multo plures anni fuerunt vsq; ad helí. & ideo si ahessan fuit idem quod booz: ut dicũt hebrei: impossibile est ꝙ ruth fuerit filia eglon quem interfecit aioth. quia adhuc erat satis iuuenis & apta ad prolem quando fuit coniuncta ipsi booz. Item si booz fuit alter ab ipso ahessan ita ꝙ hist̃oria ruth accidit tempore heli. ut dicunt aliqui. multo magis impossibile est ꝙ ipsa ruth fuerit filia ꝓdicti eglon. quia multo plures anni fuerunt vsq; ad heli q̃ vsq; ad ahessan. ut declaratum fuit Judic. xj. & ideo si aliquis velit dicere ꝙ ruth fuerit filia eglon regis moab. oportet ꝓsequẽdo dicere ꝙ iste eglon fuerit alius ab illo quem interfecit aioth & longe posterior ipso. & tamen adhuc hoc non videtur conuenienter dictum ꝑm dicta hebreorum & catholicorum. quia ꝑm hieronymũ elimelech iuit pauper ad regionem moab. & scõm hebreos: licz fuerit diues: tamen fuit ibi depauperatus. ut dictum est supra. & hoc videtur ex eo quod dicitur infra eodem ca. ꝙ noemi rediit de terra moab vacua scilz sine viro filijs & diuitijs. non est autem verisimile ꝙ rex moab dedisset filiam suam vxorem viro pauperi & extraneo. & si post dationem depauperatus fuisset vir eius: non est verisimile ꝙ permisisset eã recedere de terra sua ita pauperẽ ꝙ indigeret colligere spicas in agro alieno. sicut dicit de ruth sequenti ca. & ideo magis videtur ꝙ ipsa ruth fuerit de humili ꝓgenie. sequitur: e Audierat enim ꝙ respexisset dñs &c. & ideo fame recedente de terra sua melius poterat ad eam redire. f Ite in domũ matris vestre. hoc dixerat quia patres earũ erãt mortui. vel q: mulieres sũt magis familiares mrib⁹ suis q̃ pribꝰ.

a Que eleuata voce ⁊c.] Ex quo patet q noemi valde bene se habuerat ad nur⁹ suas. b Num vltra habebo ⁊c.] Preceptū enim erat in lege Deut⁹. xxv. q si aliquis moreret sine hærede relicta vxore frater ei⁹ acciperet eam ad suscitandū semen fratri suo defuncto. Cetera patent in littera. c Cui dixit noemi. Hic q̄sequenter describitur ipsius ruth conuersio: que noluit reuerti sicut altera: ⁊ ire ad terram israel cum socru sua ⁊ conuerti ad cultum dei vni⁹. gentilitate relicta. ꝓpter q̄ dixit: d Ne aduersetis mihi ⁊c.] reuertendo ad cultum idolorū. e Quocūq; preteris ⁊c. Hic dicūt hebrei q volentib⁹ cōuerti ad iudaismū dicenda sunt grauia legū saltē ꝑm partē. sic volentib⁹ ingredi religionem explicanda sunt difficilia illius religionis. Dicūt igit̄ q noemi videns ruth velle conuerti ad iudaismū dixit sibi aliqua onera legis. ⁊ primo dixit ei q non erat licitū iudeis ire extra terram isrl nisi ex causa magne necessitatis. ⁊ tunc ruth ei respōdit: Quocūq; preteris pergam. ⁊ nō alibi. Iterū dixit ei: Non est nobis licitum q mulier sit sola cum viro nisi fuerit marit⁹ eius. ⁊ ruth respondit: f Vbi morata fueris ⁊c.] nolens esse sine te cū aliquo viro. Iterum dixit. populus hebreorum est subiectus legis oneribus in qua sūt sexcēta ⁊ tredecim precepta. Tunc respōdit: g Popul⁹ tuus ⁊c. q. d. volo subdi legi ipsi⁹. Iterum dixit: prohibitū est nobis colere deos alienos ⁊ ipsa respondit: h Deus tuus deus me⁹. q. d. alium nolo colere,

Faciat vobiscum dominus misericordiam: sicut fecistis cum mortuis ⁊ mecum. Det vobis inuenire requiem in domibus virorum quos sortiture estis. Et osculata est eas. Que[a] eleuata voce flere ceperunt:] ⁊ dicere: Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa respondit: Reuertimini filie mi. Cur venitis mecum? Num[b] vltra habebo filios i vtero meo ut viros ex me sperare possitis?] Reuertimini filie mi ⁊ abite. Jam enim senectute confecta sum: nec apta vinculo coniugali. Etiā si possem hac nocte concipere ⁊ parere filios: si eos expectare velitis donec crescant ⁊ annos pubertatis impleant: ante eritis vetule q̄ nubatis. Nolite queso filie mi facere hoc: quia vestra angustia magis me p̄mit. ⁊ egressa est manus domini contra me. Eleuata igitur voce rursum flere ceperunt. Orpha osculata est socrū ac reuersa est: ruth adhesit socrui sue. Cui[c] dixit noemi: Ecce reuersa est cognata tua ad populum suum ⁊ ad deos suos: vade cum ea. Que respondit: Ne[d] aduersetis mihi ut relinquam te ⁊ abeam.] Quocūq;[e] enim perrexeris pergā: ⁊ vbi[f] morata fueris: ⁊ ego pariter morabor.] Populus[g] tuus popul⁹ meus: ⁊ deus[h] tuus deus me⁹. Que[i] te terra susceperit moriar:] ibiq; locum accipiam sepulture. Hec mihi faciat deus ⁊ hec addat si non sola mors me ⁊ te separauerit. Videns[k] ergo noemi q obstinato ruth animo decreuisset secum pergere: aduersari noluit: nec ad suos vltra reditum psuadere. Profectesq; sūt simul ⁊ venerunt in bethleem. Quibus vrbem ingressis velox apud cunctos fama percrebruit: dicebantq;[l] mulieres: Hec est illa noemi. Que[m] ait: Ne vocetis me noemi. i. pulchram: sed vocate me mara. i. amarā: quia amaritudine valde repleuit me omnipotens.] Egressa[n] sum plena: ⁊ vacuā reduxit me dominus.] Cur ergo vocatis me noemi: quā dominus humiliauit: ⁊ afflixit omnipotens? Venit ergo noemi cū ruth moabitide nuru sua de terra peregrinationis sue: ac reuersa est in bethleem q̄n primū hordea metebant. ll

Rat[o] autem viro elimelech consanguine⁹ homo potēs ⁊ magnarum opum noie booç. Dixitq; ruth moabitis ad socrum suā. Si iubes vadam in agrum ⁊ colligam spicas que fugerint manus metentium: vbicūq; clementis in me patrisfamilias reppererо gratiam. Cui illa respondit: Vade filia mi. Abiit itaq; ⁊ colligebat[p] spicas post

terra israel ex mala causa. ut ꝫ. dictum est. s. fm opinionē hebreorum. n Cap. ij.

Rat autem. Hic q̄sequenter describitur ipsi⁹ ruth conuersatio virtuosa. ⁊ quia humilitas est fundamentum omniū virtutū. ideo circa eam primo describitur humilitatis virtus. secundo honestatis nec⁹. ibi: Accidit autem. tertio gratitudo in beneficijs. ibi: Que cadens in faciem suā. q̄rto sollicitudo in exercitijs. ibi: Collegit ergo. Humilitas autem eius apparet in hoc q obtulit se ad colligendum spicas i agro ⁊ voluntate ⁊ licentia socrus sue: p̄mittitur tamen hic nomen ipsi⁹ booç. eo q ager in quo collegit erat ipsius: qui etiam erat de cognatione mariti sui defuncti. ⁊ ꝫ est quod dicit: Erat autem viro elimelech cōsanguineus. Dicunt hebrei q elimelech socer ruth ⁊ salmō p̄ booç fuerūt fratres. ⁊ sic maritus ruth ⁊ booç erant cōsanguinei germani. Sz primū dictū videtur falsum. q salmon q genuit booç de raab fuit tpe iosue. ⁊ accepit vxorem raab post destructionem vrbis hiericho. q tūc fuit copulata populo israel. ut habet Josue. vj. hoc autē fuit circa p̄n-

cipium ducatus iosue. a principio p̄o ducatus eius vsq; ad abessan quem hebrei dicūt esse ipsum booç. fluxerūt anni. cclxxij. ⁊ multo plures fluxerūt vsq; ad lxli. ⁊ iō si fm opinionem hebreoꝝ dicatur q booç ⁊ abessan idem homo fuit. impossibile videt̄ q elimelech fuerit frater salmon. q ruth vxor maalon filij elimelech adhuc erat iuuenis. ut satis patet ex sequentibus q̄n fuit copulata matrimonio ipsi booç. adhuc potenti generare. ⁊ adhuc magis impossibile est si dicatur q booç fuit tpe lxli qui postea p multos annos iudicauit. ꝓpter quod dicunt doctores nostri ⁊ bene ut videtur q tres fuerūt booç sibi succedentes: quoꝝ primus fuit aaus: secund⁹ filius: ⁊ tertius nepos. prim⁹ fuit filius salmon quem genuit de raab. ⁊ tertius fuit iste qui genuit obed ex ruth. ⁊ hoc idem dixi sup Matth. j. ca. vbi isti tres sub vno nomine cōprehenduntur. tum q comprehenduntur eodem modo in fine hui⁹ libri sub vno nomine:

tum quia Matheus euangelista genealogiam saluatoris in tribus quaterdenis voluit describere. ut ibidem dicitur. in quo autem gradu vltimus booz attinebat ipsi elimelech z filio eius maalon. postea dicetur. Cetera patent in littera. a Accidit autem. Hic describitur ipsius ruth honestatis. quę percepit booz veniens ad messores suos. vñ subditur: b Dixitq booz iuueni qui messoribꝰ preerat. ☞. ¶ Secundum quod dicunt hebrei z satis apparet ex textu. booz iam erat homo prouecte etatis z honorabilis ratione scientie z virtutis. z ideo nō est verisimile q̄ quereret de aliqua iuuencula muliere que esset nisi ratione honestatis singularis quā ea videret. z iō dicunt hebrei q̄ spicas stātes remanētes pꝰ messores colligebat stando. iacentes aūt colligebat sedendo: ne inclinando se ad colligendum vestes sue eleuarentur a pte posteriori: z pars aliqua tibiarum suarum discooperta appareret. z ideo booz videns eius honestatem motꝰ fuit ad q̄rendum que eēt z ad faciendum sibi gratiam. dicens ei quod sequit: c Audi filia ☞. z patet littera. pz etiam q̄ erat iuuencula respectu ipsius. quia vocauit eā filiam. d Que cadens in ☞. ¶ Hic commendatur ruth de gratitudine: quia ipsi booz de beneficijs oblatis licz non essent multum magna valde fuit regratiata. z patz littera vsq̄ ibi: e Quenō fū ☞ ¶ In hebreo haberetur ancillarum tuarum. q. d. non sum tāti valoris sicut minima ancilla tua. z ideo maiorem gratiā inuenit apud ipsum booz. vñ subdit: f Dixitq ad eam booz ☞. ¶ id est cibum paratū de domo mea cum famulis meis. g Et intinge buccellam tuam in aceto. acetum enim multum refrigerat. z ideo in calidis regionibus cuiusmodi est terra isrl vtunf aceto maxime tempore calido: cuiusmodi est tempꝰ messionis. b Et congessit polentam sibi. s. ipsa ruth preparauit sibi cibum ꝑm translationem nostram. In hebreo habetur: Dorexit ei granatā. id est cibum factum de granis nouis quem de manu sua dedit booz ipsi ruth. ut dicunt hebrei Cetera patent in littera. i Collegit ergo in agro vsq̄ ad vesperam: z que collegerat virga cedēs ☞. Hic consequenter describitur sollicitudo ipsiꝰ ruth in ope. p quo venerat. de voluntate socrus sue. cum dicitur: Collegit ergo in agro vsq̄ ad vesperam z que collegerat ꝑga ☞. ¶ quod aūt subditur. id est tres modios non est in hebreo: sed loco eiꝰ habet hebraice. quia inuenit ephi hordei in hoc quod collegerat. Cuius tamen quantitatis sit hec mēsura ephi dictum fuit Exo. xvj. gomor enim est decima pars ephi. z gomor manne sufficiebat vna die pro vna psona ut ibidē dr: k Juncta est itaq̄ ☞. ¶ id est ancillis. Cetera patent in littera.

l Cap. iij.

Ostq̄ autem hic consequēter describit circa ipsam ruth conuentio legalis: q. ꝑm legē que habet Deut. xxv. de suscitatione semīnis defuncti: ipsa requisiuit booz de matrimonio de consilio socrus sue. z ideo circa hoc primo ponitur socrus consultatio. secundo nurus obtemperatio. tertio ipsius booz rationabilis responsio. secunda ibi: Que respondit. tertia ibi: Et ille benedicta ☞. Circa ꝑmū dicit: Postq̄ autem reuersa est ad socrum suam. scilicz de messionibus quarum tempore fuit cōiuncta puellis booz ut dictum est ꝯ. iij. ca. terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dñm nomine booz: qui erat de cognatiōe elimelech. Et ecce ipse veniebat de bethleem: dixitq̄ messoribꝰ: Dominus vobiscū. Qui respondērūt ei: Benedicat tibi dñs. Dixitq̄ booz iuueni qui messoribus preerat: Cuius est hec puella? ¶ Cui respōdit: Hec est moabitis que venit cū noemi de regiōe moabitide: z rogauit ut spicas colligeret remanentes: sequens messorum vestigia. Et de mane vsq̄ nūc stat in agro: z nec ad momentum quidem domū reuersa est. Et ait booz ad ruth: Audi filia: Ne vadas in alterū agrū ad colligendum: nec recedas ab hoc loco: sed iungere puellis meis: z vbi messuerint sequere. Mandaui enī pueris meis ut nemo molestus sit tibi: sed etiā si sitieris vade ad sarcinulas z bibe aquas de quibus z pueri mei bibunt. Que cadēs in faciem suam: ¶ z adorans super terrā dixit ad eum: Unde mihi hoc ut inuenirem grām ante oculos tuos: z nosse me dignareris peregrinam mulierem? Cui ille respondit: Nunciata sunt mihi omnia que feceris socrui tue post mortem viri tui: z q̄ reliqueris parentes tuos z terram in qua nata es: z veneris ad populum quem antea nesciebas: Reddat tibi dominus pro opere tuo: z plenam mercedem recipias a domino deo israel ad quem venisti: z sub cuius confugisti alas. Que ait: Inueni gratiā apud oculos tuos domine mi: q̄ cōsolatus es me: z locutus es ad cor ancille tue: que non sum similis vnius puellarum tuarum. ¶ Dixitq̄ ad eam booz: Quando hora vescendi fuerit veni huc z comede panem: ¶ intinge buccellam tuam in aceto. ¶ Sedit itaq̄ ad messorum latus z cōgessit polentam sibi comeditq̄ z saturata est: z tulit reliquias. Et q̄ insurrexit ut spicas ex more colligeret. Precepit autem booz pueris suis dicens: Etiam si vobiscū metere voluerit ne prohibeatis eam: z de vestris quoq̄ manipulis proiicite de industria z remanere permittite ut absq̄ rubore colligat: z colligentem nemo conuiciet. Collegit ergo in agro vsq̄ ad vesperam: z q̄ collegerat virga cedens z excutiēs inuenit hordei quasi ephi mensuram. id est tres modios quos portans reuersa est in ciuitatem: z ostendit socrui sue. Insuper protulit z dedit ei de reliquijs cibi sui quo saturata fuerat. Dixitq̄ ei socrus sua: Ubi hodie collegisti? Et vbi fecisti opus? Sit benedictus qui misertus est tui. Indicauitq̄ ei apud quem esset operata: z nomē dixit viri q̄ booz vocaretur. Cui respondit noemi. Benedictus sit a domino quoniam eandem gratiā quā pbuerat viuis: seruauit z mortuis. Rursumq̄ ait: Propinquꝰ noster est homo. Et ruth hoc quoq̄ inquit precepit mihi ut tamdiu messoribus eius iungerer donec omnes segetes meterentur. Cui dixit socrus: Meliꝰ est filia mi ut cum puellis eius exeas ad metēdum: ne in alieno agro quispiā resistat tibi. Juncta est itaq̄ puellis booz ¶ z tamdiu cum eis messuit donec hordea z triticū in horreis conderentur. m

Ostq̄ antem reuersa est ad socrum suam audiuit ab ea: Filia mi queram tibi requiem: z n

m Querā tibi requiem. id est matrimonium dotū ita q̄ non oporteat te laborare pro victu. n Et prouidebo ut bene sit tibi. habendo prolem: quod maxime desiderant mulieres

a Et hac nocte aream hordei ventilat. i. festum facit pro ventilatione. Dicunt enim aliqui q̄ mos erat antiquor̄ in ventilatione messis facere cōuiuiū messoribus ⁊ dormire de nocte in area. Ra. Sa. dicit hic q̄ in illo tempore erant multi latrones in terra. ⁊ ideo dr̄ surrexit illuc ad dormiendum. ut in presentia eius melius custodiretur per famulos suos granum ventilatum. ⁊ vtrūq̄ potuit esse in causa. b Lauare igitur ⁊c. hoc dixit sibi ad hoc q̄ dr̄ magis inclinaret ad responsandum eam.

c Non te videat homo. s. ipse dr̄. d Donec esum potumq̄ finierit. hoc dixit quia tunc magis proni sunt homines ad cōtrahendum ⁊ consūmandū matrimoniū. Dicunt hic aliqui q̄ ista noemi non peccauit: quia per legem matrimonij querebat suscitationē seminis defuncti. contrarium tamen magis videt: tum quia modus querendi nō erat bonus. s. in occulto: tū quia etiam erat alius ꝓpinquior ipso dr̄. ut. j. habetur: qui debebat prius requiri. aliter fuisset sibi facta iniuria: nisi voluntarie suo iuri cessisset: ꝓpter q̄d dr̄ dixit ipsi ruth q̄ factum celaret. ipsa autem ruth fuit totaliter excusata quia erat de nouo conuersa ad iudaismū ⁊ nesciebat de lege requirendi matrimonium: nec de modo nisi q̄tum sua socrus docebat eā. e Que respondit. hic consequenter describit ipsius ruth obtemperatio: q̄ fecit omnia que sibi socrus dixerat: credens se in omnibus bene agere. Et patet littera vsq̄ ibi: f Expauit dō. dicit Ra. Sa. q̄ timuit ne esset malignus spūs qui in corpore assumpto esset ad pedes eius. uel forsitan timuit de latronibus. Et cōturbat⁹ est. In hebreo habet: Et tenuit uel amplexatus est. quia extendit manū suam ⁊ tetigit caput ipsius ruth. ⁊ p hoc cognouit q̄ esset mulier quia mulieres habent capita aliter parata ⁊ tecta q̄ viri. ideo subdit: g Vidit q̄ mulierem. i. cognouit p tactum: quia de nocte nō poterat cognoscere p visum. sed noie visus designantur aliq̄ alij sensus: sicut Exo. xx. dicit: Cunctus autem ꝑs videbat voces. i. audiebat. tamen booz adhuc nesciebat que esset mulier determinate. ideo quesiuit: b Que es? Illaq̄ rñdit: Ego sum ruth ⁊c.] per hoc requirebat de sponsationem. hic enim erat modus tunc temporis q̄ sponsus cōtrahens sponsalia ponebat extremū vestis sue super sponsam. Alij autem dicunt q̄ cum hoc curialiter petebat consumationem matrimonij sm q̄ erat edocta a socru sua. ꝓpter q̄d booz habuit eam totaliter excusatam. Dicunt enim hebrei q̄ ruth dixit pri⁹ ipsi booz: sm q̄ ea socrus sua docuerat: socrus mea ⁊ ego necesse habemus vendere hereditatem que fuit elimelech ⁊ filioꝝ eius: ⁊ tu es ꝓpinquus ad quem ptinet redemptio. ut habet Leuit. xxv. ⁊ ideo accipe hereditatē ⁊ me p consequens in vxorem ad suscitandum nomen defuncti in hereditate sua. ⁊ ꝓuidebo ut bene sit tibi. Booz iste cuius puellis in agro iuncta es propinquus noster est: ⁊ h hac nocte aream hordei ventilat. Lauare igitur ⁊ vngere: ⁊ induere cultioribus vestimentis: ⁊ descende in aream. Non te videat homo: donec esum potumq̄ finierit. Quando autem ierit ad dormiendū nota locū in quo dormiat. Ingressa ⁊ discooperies pallium quo operitur a parte pedum: ⁊ proiicies te ⁊ ibi iacebis. Ipse autem dicet tibi quid agere debeas. Que respondit: Quicquid preceperis faciam. Descenditq̄ in aream. ⁊ fecit omnia que sibi imperauerat socrus. Cūq̄ comedisset booz ⁊ bibisset: ⁊ factus esset hilarior: isseteq̄ ad dormiendum iuxta aceruū manipulorum venit abscondite: ⁊ discooperto a pedibus eius pallio se iecit. Et ecce nocte iam media expauit homo ⁊ cōturbatus est: viditq̄ mulierem iacentem ad pedes suos: ⁊ ait illi: Que es? Illaq̄ respondit: Ego sum ruth ancilla tua: Expande pallium tuum] super famulam tuam: quia ꝓpinquus es. Et ille: Benedicta inquit es a domino filia: ⁊ priorem misericordiam posteriore superasti.] quia nō es secuta iuuenes pauperes siue diuites. Noli ergo meruere: sed quicquid dixeris mihi faciam tibi. Scit enim omnis populus qui habitat intra portas vrbis mee mulierē te esse virtutis. Nec abnuo me ꝓpinquum: sed est alius me ꝓpinquior. Quiesce hac nocte: ⁊ facto mane si te voluerit ꝓpinquitatis iure retinere bene eres acta è: sin aūt ille noluerit: ego te absq̄ vlla dubitatione suscipiam: viuit dñs: Dormi vsq̄ mane. Dormiuit itaq̄ ad pedes eius vsq̄ ad noctis abscessum Surrexit itaq̄ anteqū boies se cognoscerent mutuo. ⁊ dixit booz: Caue ne quis nouerit q̄ huc veneris. Et rursum: expande inquit pallium tuū quo operiris: ⁊ tene vtraq̄ manu: Qua extendente ⁊ tenēte: mensus est sex modios hordei ⁊ posuit sup eā. Que portās ingressa est ciuitatē: ⁊ venit ad socrū suā. Que dixit ei. Quid egisti filia? Narrauitq̄ ei omnia q̄ sibi fecisset homo. Et ait: Ecce sex modios hordei dedit mihi: ⁊ ait: nolo vacuā te reuerti ad socrū tuā. Dixitq̄ noemi: Expecta filia donec videamus quē sic dixit: i Quia ꝓpinqu⁹ es. ad quem spectat redemptio hereditatis ⁊ suscitatio seminis sm duplicem legem preallegatam. ⁊ hoc dictū consonat ei q̄d sequenti ca. booz dixit: Partem agri vendet noemi. k Et ille. Hic consequenter ponitur ipsius booz rationabilis responsio. ⁊ secundo curialis emissio ibi: Sur rexit itaq̄. Circa primū dicit: l Benedicta inquit es ⁊c. ⁊ in hoc ostendit q̄ ipsa erat sine culpa ratione p̄dicta. ⁊ cum hoc ostendit ei⁹ affectum bonum dicens: m Et priorē mi. ⁊c.] priorē miam vocat: quia bene se habuerat ad virū suū viuentē ⁊ ad socrum suā sicut audierat booz a narrantibus. ut patet ō. ij. ca. Secundā autem vocat bonum affectū quē habebat ad suscitandum nomen defuncti p matrimoniū. ⁊ hoc vocat maiorem primam: quia maior misericordia est bene se habere ad aliquē post mortem eius qui non potest se iuuare q̄ dum adhuc viuit. ⁊ q̄ ipsa ruth moueretur amore prolis ⁊ nō libidinis ostendit dicens: n Quia nō es secuta iuuenes. q̄rendo eis cōiungi in matrimonio: sed me senem. in cuius copula non est talis delectatio. o Noli ergo meruere. de matrimonio tibi affuturo. p Scit enim omnis populus. q. d. ex fama bonitatis tue paratus essem te accipere: sed non possum hoc licite absq̄ ꝓpinquioris cessiō. ideo subditur: q Sed ē alius me ꝓpinquior. Iste ꝓpinquior est cuius nomen non exprimitur eo q̄ noluit suscitare semen fratri suo defuncto: ꝓpter q̄d fuit indignus nominari. Elimelech enim maritus noemi ⁊ pater istius booz fuerunt fratres. ⁊ sic vno gradu alter precedebat eum. r Dormi vsq̄ mane. dormiuit itaq̄. ⁊ in hoc p̄z cōtinentia vtriusq̄. s Surrexit itaq̄. hic ꝓpter describit ipsius ruth curialis recessus seu emissio. ⁊ primo ex pte ipsi⁹ ruth. ⁊ hoc cum subditur: t Anteq̄ boies se cognoscerent mutuo. nolebat enī ab hominib⁹ videri in illo egressu ne mala suspitio de ipsa ⁊ booz haberet. Secūdo ex pte ipsi⁹ booz quia monuit eam de fama vtriusq̄ seruanda dicēs: v Caue ne quis nouerit ⁊c. ⁊ q̄ noluit eam redire vacuam. ideo subdit: x Mensus est sex modios hordei. In hebreo habet: Sex hordea. i. sex mensuras hordei. sed cuius quantitatis fuerint nō exprimitur. tū ex circūstantia text⁹ habet q̄ non fuerūt multū magne: tū q̄ cōtinebant intra pallū ipsius ruth: tum q̄ ipsa sola

portauit sup caput suū totū simul vsq ad ciuitatem ⁊ vsq ad domū noemi. Dicit autem hic Ra. Sa. q iste sex mensure fuerūt signū ⁊ prefiguratio sex benedictionū dei que future erant sup messiam nasciturū de ruth p dauid ⁊ genealogiā regiā. ꝑm q dr Isa. xj. Egredief virga de radice iesse ⁊c. sequit: Et requiescet super eum spiritus dñi: spūs sapiē tie ⁊ intellectus: spūs cōsilij ⁊ fortitudinis: spūs scientie ⁊ timoris dñi. qō autē in translatione nra interponitur ⁊ pietatis. nō est in hebreo. Ex hoc autē dicto Ra. Sa. duo habēt, vnū ē q scriptura ꝛc. le. non solum exponenda est hīstorice: sed etiam aliquādo mystice. Secundum est q illud dictum Isa. allegatum intelligit de xpo etiam ꝑm hebreos. Cetera patēt in littera.

a Cap. iiij. Scēdit ergo booz. hic vltimo describitur copula matrimonialis inē booz ⁊ ruth per cessionem ꝓpinquioris. Circa qō primo tangit dicti ꝓpinqui citatio. secundo proris acceptio ibi: At ille maiorib⁹ natu. tertio prolis conceptio ibi: Ingressus est. quarto plebis congratulatio ibi: Dixeruntq mulieres res exitum habeat. Neq enim cessabit homo: nisi compleuerit quod locutus est. iiij

Scendit[a] ergo booz ad portam: ⁊[b] sedit ibi. Cūq vidisset propinquum preterire de quo pri⁹ sermo habitus est: dixit ad eum: Declina[c] paulisper ⁊ sede hic: vocans eum nomine suo. Qui diuertit ⁊ sedit. Tollens[o] autē booz decem viros de seniorib⁹ ciuitatis: dixit ad eos: Sedete hic. Quib⁹ residentibus locutus est ad ꝓpinquum. Partem[e] agri fratris nostri elimelech vendet[f] noemi que reuersa est de regione moabitide: qō audire te volui ⁊ tibi dicere coram cūctis sedentibus ⁊ maiorib⁹ natu de populo meo. Si vis possidere iure ꝓpinquitatis eme ⁊ posside. si autem displicet tibi hoc ipsum indica mihi ut sciam quid facere debeam. Nullus[g] enim est ꝓpinquus excepto te q prior es: ⁊ me q secund⁹ sum. At ille respondit: Ego[h] agrum emam. Cui dixit booz: Quando[i] emeris agrū de manu mulieris: ruth quoq moabitidē que vxor defuncti fuit debes accipere: ut suscites nomen ꝓpinqui tui in hereditate sua. Qui[k] respondit: Cedo[l] iuri ꝓpinquitatis. Neq[m] enim posteritatē familie mee delere debeo. Tu

succederent in hereditate. tamen quia vxor post maritū defunctū sine liberis remanebat: ipsa tenebat partem hereditatis ad vitā ⁊ illam poterat vendere inq̄tum erat sui iuris. ⁊ sic dicit hic q noemi eodem modo vendere volebat partem agri. Cetera patēt vsq ibi: ℊ Nullus enim est ⁊c. non est intelligendum q nulli alij essent de consanguinitate illa cum essent homines magni ⁊ potentes: sed quia nullus erat ꝓpinquior istis duobus: nec quis ita haberet ius in dicto negocio. b Ego agrum emam. bene volebat habere possessionem: sed non vxorem: tamen vnum erat annexum alteri. ideo subditur: i Quando emeris agrum ⁊c. ⁊ patet littera. k Qui respondit. hic cō sequenter describitur cessio iuris cum dicit: l Cedo iuri ⁊c. cui⁹ ratio allegat cum dr: m Neq enim posteritatē familie mee delere debeo. qō exponūt aliqui hebrei de posteritate egressura de ruth si eam acciperet: eo q scribitur Deut. xxiij. Moabites ⁊ āmonites non intrabunt in ecclesiā dei in eternū sed si iste hanc causam allegauit. falsum dixit: quia illa pena non cadit super mulieres: nec per ꝓsequens sup prolem earum de viro israelita. sicut ibidem dictum fuit. Et ideo aliter exponē: videlz de prole quam iam habebat de alia vxore: q si accepisset ruth oportuisset eum intendere educationi ⁊ puisiōi ꝓlis nasciture de ipsa: ⁊ p cōsequens minus posset intendere, puisiōi ꝓlis iā habite de alia meo vtere priuilegio: quo me libenter carere, pfiteor. Hic autē erat mos antiquitus in israel inter ꝓpinquos: ut si quando alter alteri suo iuri cedebat ut esset firma cōcessio: soluebat[n] homo calciamentum suū ⁊ dabat ꝓpinquo suo. Hoc erat testimonium cessionis in israel. Dixit ergo ꝓpinquo suo booz: Tolle calciamentum. Quod statim soluit de pede suo. At[o] ille maioribus natu ⁊ vniuerso populo: testes[p] vos inquit estis hodie q possederim omnia que fuerunt elimelech ⁊ chelion ⁊ maalon tradēte noemi: ⁊ ruth moabitidē vxorem maalon in coniugium sumpserim ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua: ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus ⁊ populo deleatur. Vos inq̄ bui⁹ rei testes estis. Respondit omnis populus qui erat in porta ⁊ maiores natu. Nos testes sumus. Faciat[q] dominus hanc mulierem que ingreditur domum tuam sicut rachel ⁊ lyam: que edificauerunt domū israel: ut sis exemplum virtutis in ephrata: ⁊ habeat celebre nomen in bethleem. Fiat q[r] domus tua sicut domus phares quem thamar peperit iude: de semine quod tibi dederit dom⁹ ex hac puella.

Prima in duas. quia primo describitur citatio ꝓpinquioris. secūdo cessio sui iuris ibi: Qui respondit. Circa primū dicit: Ascendit ergo booz ad portā. in porta enim ciuitat⁹ antiquit⁹ tenebant iudicia: ut cito ⁊ in promptu vnicuiq pateret locus iusticie. b Et sedit ibi. tamq̄ iudex principalis: ꝑm hebreos qui dicūt ipsū fuisse athersan. ut dictū est ē. j. ca. c Declina paulisper ⁊c.] ut in loco iudicij respondeas. d Tollens aūt ⁊c.] ut negocia fieret firmi⁹. e Partem agri ⁊c.] vocat eum fratrē. eo q erat de cognatione sua. ⁊ hic modus loquendi frequens est in scriptura. f Vendet noemi. i. est in ꝓposito vendendi. quia non erat adhuc ager venditus. ut patet p sequentia: Hebrei autem non habēt ꝑsens temp⁹ in modo indicatiuo verbi. sed p eo vtuntur prīcipio presentis tpis coīter dicētes vendens p vendit. ⁊ aliqñ preterito verbi in modo indicatiuo. ut in isto loco uel forte iam vendiderat. ⁊ qō de emptione p ꝓpinquū subdit: intelligendū est de redemptione emptionis: que spectabat ad ius ꝓpinqui. ut habetur Leuit. xxv. Sciendum autem est hic q licz mulieres non meo vtere priuilegio: quo me libenter carere, pfiteor. Hic autē erat mos antiquitus in israel inter ꝓpinquos: ut si quando alter alteri suo iuri cedebat ut esset firma cōcessio: soluebat[n] homo calciamentum suū ⁊ dabat ꝓpinquo suo. Hoc erat testimonium cessionis in israel. Dixit ergo ꝓpinquo suo booz: Tolle calciamentum. Quod statim soluit de pede suo. At[o] ille maioribus natu ⁊ vniuerso populo: testes[p] vos inquit estis hodie q possederim omnia que fuerunt elimelech ⁊ chelion ⁊ maalon tradēte noemi: ⁊ ruth moabitidē vxorem maalon in coniugium sumpserim ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua: ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus ⁊ populo deleatur. Vos inq̄ bui⁹ rei testes estis. Respondit omnis populus qui erat in porta ⁊ maiores natu. Nos testes sumus. Faciat[q] dominus hanc mulierem que ingreditur domum tuam sicut rachel ⁊ lyam: que edificauerunt domū israel: ut sis exemplum virtutis in ephrata: ⁊ habeat celebre nomen in bethleem. Fiat q[r] domus tua sicut domus phares quem thamar peperit iude: de semine quod tibi dederit dom⁹ ex hac puella.

ꝓpinquioris. secūdo cessio sui iuris ibi: Qui respondit. Circa primū dicit: Ascendit ergo booz ad portā. in porta enim ciuitat⁹ antiquit⁹ tenebant iudicia: ut cito ⁊ in promptu vnicuiq pateret locus iusticie. b Et sedit ibi. tamq̄ iudex principalis: ꝑm hebreos qui dicūt ipsū fuisse athersan. ut dictū est ē. j. ca. c Declina paulisper ⁊c.] ut in loco iudicij respondeas. d Tollens aūt ⁊c.] ut negocia fieret firmi⁹. e Partem agri ⁊c.] vocat eum fratrē. eo q erat de cognatione sua. ⁊ hic modus loquendi frequens est in scriptura. f Vendet noemi. i. est in ꝓposito vendendi. quia non erat adhuc ager venditus. ut patet p sequentia: Hebrei autem non habēt ꝑsens temp⁹ in modo indicatiuo verbi. sed p eo vtuntur prīcipio presentis tpis coīter dicētes vendens p vendit. ⁊ aliqñ preterito verbi in modo indicatiuo. ut in isto loco uel forte iam vendiderat. ⁊ qō de emptione p ꝓpinquū subdit: intelligendū est de redemptione emptionis: que spectabat ad ius ꝓpinqui. ut habetur Leuit. xxv. Sciendum autem est hic q licz mulieres non

ꝓpinquioris. secūdo cessio sui iuris ibi: Qui respondit. Circa primū dicit: Ascendit ergo booz ad portā. in porta enim ciuitat⁹ antiquit⁹ tenebant iudicia: ut cito ⁊ in promptu vnicuiq pateret locus iusticie. b Et sedit ibi. tamq̄ iudex principalis: ꝑm hebreos qui dicūt ipsū fuisse athersan. ut dictū est ē. j. ca. c Declina paulisper ⁊c.] ut in loco iudicij respondeas. d Tollens aūt ⁊c.] ut negocia fieret firmi⁹. e Partem agri ⁊c.] vocat eum fratrē. eo q erat de cognatione sua. ⁊ hic modus loquendi frequens est in scriptura. f Vendet noemi. i. est in ꝓposito vendendi. quia non erat adhuc ager venditus. ut patet p sequentia: Hebrei autem non habēt ꝑsens temp⁹ in modo indicatiuo verbi. sed p eo vtuntur prīcipio presentis tpis coīter dicētes vendens p vendit. ⁊ aliqñ preterito verbi in modo indicatiuo. ut in isto loco uel forte iam vendiderat. ⁊ qō de emptione p ꝓpinquū subdit: intelligendū est de redemptione emptionis: que spectabat ad ius ꝓpinqui. ut habetur Leuit. xxv. Sciendum autem est hic q licz mulieres non

ꝓpinquioris. secūdo cessio sui iuris ibi: Qui respondit. Circa primū dicit: Ascendit ergo booz ad portā. in porta enim ciuitat⁹ antiquit⁹ tenebant iudicia: ut cito ⁊ in promptu vnicuiq pateret locus iusticie. b Et sedit ibi. tamq̄ iudex principalis: ꝑm hebreos qui dicūt ipsū fuisse athersan. ut dictū est ē. j. ca. c Declina paulisper ⁊c.] ut in loco iudicij respondeas. d Tollens aūt ⁊c.] ut negocia fieret firmi⁹. e Partem agri ⁊c.] vocat eum fratrē. eo q erat de cognatione sua. ⁊ hic modus loquendi frequens est in scriptura. f Vendet noemi. i. est in ꝓposito vendendi. quia non erat adhuc ager venditus. ut patet p sequentia: Hebrei autem non habēt ꝑsens temp⁹ in modo indicatiuo verbi. sed p eo vtuntur prīcipio presentis tpis coīter dicētes vendens p vendit. ⁊ aliqñ preterito verbi in modo indicatiuo. ut in isto loco uel forte iam vendiderat. ⁊ qō de emptione p ꝓpinquū subdit: intelligendū est de redemptione emptionis: que spectabat ad ius ꝓpinqui. ut habetur Leuit. xxv. Sciendum autem est hic q licz mulieres non

a Tulit itaq; booç ruth ⁊ accepit vxorem. videtur q̄ fecerit contra inhibitionem dñi de ducendis alienigenis mulieribus: ut habetur Deut.° vij. dicendū q̄ illa inhibitio fuit facta ne p̄ vxores alienigenas filij israel traherentur ad idolatriam. ista autē ruth iam erat conuersa ad fidem ⁊ cultum vnius dei ⁊ p̄ bonam vitā in hoc firmata. ut patz ex predictis. ꝓpter qd̄ dicta inhibitio nō habebat hic locum. Sed maalon ⁊ chelion non videntur excusari a dicta transgressione: qz ceperunt vxores moabitidas anteq̄ essent conuerse ad fidem ⁊ cultum vnius dei. qd̄ videt ex hoc q̄ orpha redijt ad deos suos. ut dictum fuit s̄. j. ca. ⁊ p̄ hoc q̄ noemi suadebat ipsi ruth similiter reuerti. quod non fecisset si ante conuersa fuisset: quia non suasisset ei apostatare a fide ⁊ cultu vni⁹ dei veri. b Ingressusq; est. Hic consequenter describitur prolis conceptio. cum dicitur: c Et dedit illi dñs ut conciperet ⁊ pareret filium. vñ videtur q̄ non solum virtute nature. sed cum hoc gratia naturā iuuante eo q̄ ita cito concepit de homine iam sene. ⁊ hoc fuit concessum a domino: quia booç acceperat ruth ex fraterna caritate ad suscitandum semen defuncti in sua hereditate ⁊ ex obedientia legis que ad hoc inducit Deut.° xxv. d Dixerūtq; Hic ꝯñt ponit plebis congratulatio ⁊ gratiarū actio. cum dicitur: Benedictus dominus ⁊c̄. e Et vocaretur nomen eius in isrl̄ quia fili⁹ sic natus dicebatur filius defuncti. lz alio nomine vocaret: sicut iste vocatus est obed non elimelech: aut maalon. f Et multo tibi melior ⁊c̄. Hyperbolica est locutio ad cōgaudendū ipsi noemi. uel qz meli⁹ erat ei habere vnum nepotem de patre diuite ⁊ potente q̄ septem filios de pr̄e paupere. q̄lis fuit elimelech in fine. ut dictum fuit supra p̄ ca. Cetera patent vsq; ibi: g Salmon genuit booç. tres fuerunt booç sibi succedentes hic cōprehensi sub vno nomine. sicut dictum est s̄. ij. ca.

Tulit[a] itaq; booç ruth ⁊ accepit vxorē: ingressusq;[b] ē ad eā ⁊ [c]dedit illi dominus ut conciperet ⁊ pareret filiū. Dixerūtq;[d] mulieres ad noemi: Benedictus dñs qui non est passus ut deficeret successor familie tue: ⁊ [e]vocaret nomen eius in isrl̄: ⁊ habeas qui consoletur animam tuam ⁊ enutriet senectutem. De nuru enim tua natus est qui te diliget: ⁊ [f]multo tibi melior est q̄ si septem haberes filios. Susceptumq; noemi puerum posuit in sinu suo: ⁊ nutricis ac gerule fungebatur officio. Vicine autem mulieres congratulantes ei ⁊ dicentes: natus est filius noemi: vocauerunt nomen eius obed. Hic est pater isai patris dauid He sunt generatiōes phares. Phares genuit esrom: Esrom genuit aram: Aram genuit aminadab: Aminadab genuit naason. Naason genuit salmō Salmon[g] genuit booç. Booç genuit obed. Obed genuit isai Isai genuit dauid regem.

Explicit liber Ruth.

Liber Ruth finit.

Incipit prologus in libros Regum.

Iginti duas litteras ꝛc. In isto prologo ꝓsatur intentio Hieronymi circa quinq; Primo enim intendit ostendere numerū librorum ueteris testamenti. ⁊ hoc facit dupliciter scilz per litteras ⁊ figuras. ꝑr litteras enim hebraici alphabeti: ⁊ figuras ueteꝛ testamēti ostendit viginti duos esse libros ꝑ collationem numeri. ⁊ hoc facit in principio istius prologi. sed ꝑm figuram introductam ꝛe Apocalypsi computantur viginti quatuor libri. ꝛe ultra medium prologi. Secundo caralogus librorum ponitur. ⁊ i legem. ꝓphetas. ⁊ agiographa distinguūtur. ibi: Primus apud eos liber ꝛc. Tertio ostendit buꝰ plogi utilitatē ſ. ut sciamus librorū canonis ⁊ apocryphorū distinctionē. ibi: Hic plogus scripturarū. Quarto sermonem apostrophat ad lectorem. ⁊ facit tria. primo rogat ne ipsius intentionē puertat. dicendo q. lxx. interpretes reprehendere intendat. ibi: Que cum ita sebastant ꝛc. Deinde monet ut istius opis lectioni attendat. ibi: Lege ergo primū ꝛc. Ad vltimū consulit ei ut cum alijs conferat. ibi: Certe si incredulus es ꝛc. Quinto rogat paulam ⁊ eustochium ut contra ꝛetractores eum ꝓtegāt clypeis orationū. quia nō vult verbis cōtendere contra ipsos. ibi: Sed ⁊ vos famulas xpi ꝛc. a Viginti ⁊ duas lras ꝛc. Ut euidēti appareat qō dr̄ in lrā. nota q; dicit Isidoꝛ in ꝓ etymol. Littere latine ⁊ grece ab hebreis videnē exorte. apud illos enī ꝓpꝛ dictū ē aleph: unde ex ꝓsili enūciatiōe apud grecos tractū ē alpha. unde apud latinos. a. Sz hebrei. xxij. elementz lrāz ꝑm ueteꝛ testamēti libros utunt. Greci ꝟo. xxiij. Latini aūt inter utrāq; linguam ꝓgredientes. xxiij. elementa habent. Hebreoꝛ litteras dicunt a lege cepisse ꝓ moysen. Syroꝝ autem ⁊ chaldeorum ꝓ abrahā. Ūñ cum hebreis ⁊ numero ⁊ sono concordant. sed solis caracteribus. i. figuris discrepant. ꝓpter hoc dicit hic Hieronymꝰ. Viginti duas litteras ꝛc. | i. vicina. qz ei assimilat in sono ⁊ in nūero lrāz

b Nam ⁊ ipsi viginti duo ꝛc | i. formationiḇ litteraꝝ.

c Et apicibus discrepantes. i. titellis siue litterarum sūmitatibus. Samaria sicut ait Hieronymꝰ in libro ꝛe locis ciuitas est regalis in Israel que nunc sebaste dicitur. sed ⁊ omnis regio que circa eam fuit a ciuitate nomen accepit. ⁊ inde dicuntur samaritani. sed quare introducunt hic. qz samaria ꝛecem tribuū regione ꝛestructa a salmanasar rege assyriorum. ⁊ ꝛecem tribuḇ captiuatis. ⁊ ultra montes caspios collocatis. rex assyriorum ex diuersis gentiḇ misit in samariam incolas qui terram colerent ne in solitudinem ꝛerteretur. qui nescientes legitima terre illius a bestijs necabātur. q̄ rex assyriorum comperiens inito cōsilio misit ad eos quosdam ꝛe sacerdotibus hebreoꝝ qui docerent eos legitima terre. illi aūt receperunt tm̄ ꝑntateuchum moysi. ⁊ ideo litteras hebreoꝝ adhuc in scriptis suis retinent. ⁊ ꝓpe hoc introducunt hic in testimoniū numeri litteraꝝ. sed post reuersionem iudeorum ꝛe captiuitate babylonica. i reparatione bibliothece combuste a chaldeis Esdras quasdam nouas litteras inuenit ⁊ quasdam mutauit que nimis aspere sonabant. ⁊ hoc est quod sequit: d Certūq; est ꝛc. | a nabuchodonosoꝛ rege babylonis. ut habet. iiij. Reg. xxv. ⁊ ij. Paral. xxxvj. e Et instaurationem templi sub ꝯorobabel. j. Esdre. vj. f Alias litteras ꝛc. | i. figure uel formationes lrāz. Sic ostenso numero litterarū ꝛescendit ad figurā ut oñdat numerū librorꝝ ꝛe. te. cōcordare in litteris ⁊ figuris. vñ dicit: g In libro ꝛc. | i. cōputatio b Sub leuitarū ac sacerdotū censu. Numeri. iij. Censeo. es. dicit numerare. ⁊ inde hic census dicit numeratio. i Mystice i. figurate. qz ꝑ hunc numerū. ſ. xxij. dat intelligi q; sacerdotes ⁊ leuite ꝛetent intellegere. xxij. libros ꝛe. te. k Et nomen domini ꝛc. Dictū est supra q; post reparationem templi esdras alias litteras reperit. tamē usq; ad tempus illud samaritani ⁊ hebrei easdem litteras habuerunt. ⁊ hoc patet. quia: Et nomen domini tetragrāmaton ꝛc. | Tetragrāmaton interpretat quatuor litterarum. ⁊ componitur a tetra quod est quatuor ⁊ grāma quod est littera. Est autem nomen domini quod erat in lamina aurea que sup thyaram fronti pontificis iminebat. Exo. xxviij. f. ⁊ quatuor litteris scribebatur. ſ. ioth: he: vau: ⁊ hetb. ⁊ scōm Hieronymū in quadā epistola ad Marcellam. Joth interpretat ꝓncipiū. vau ⁊ he ista. hetb vita. ⁊ est ita intelligenda interpretatio. Iste scilz xps qui per legalē pontificē figurat est principium vite. i. actor vite spiritualis. ſ. per incarnationem ⁊ passionem suam. Aliam interpretationem inuenies in postillis. l Sed ⁊ psalmi ꝛc. adhuc ostendit q; vigintiduelittere sunt apud hebreos per quos psalmos qui apud ipsos per omnes litteras alphabeti digeruntur. tamen in epistola quadam ad Marcellam non facit Hieronymus nisi ꝛe quatuor mentionem. sed forte vitio scriptorum omissus est centesimusyndecimus. ⁊ hec sunt verba Hieronymi. Scire ꝛetes quatuor psalmos ꝑm ordinem hebreorum incipere elementorum. tricesimūsextum ⁊ centesimūdecimū. centesimū decimūoctauum: ⁊ centesimūquadragesimūquartum: verum scire ꝛetes in prioribus. ꝑs. singulis litteris singulos versiculos qui trimetro iambico versu constant esse cōeros. inferiores tetrametro iambico cōstare. ſ. sicut ꝛeuteronomij canticū scriptū est. Sunt qui alios putent hoc ordine incipere. sed falsa eoꝝ opinio est. lege litteram sic: Sed ⁊ psalmi. isti qui sequunt: m Tricesimussextus. Moli emulari. n Et centesimusdecimus. Confitebor tibi domine in toto corde meo: in consilio iustorum ⁊ congregatione. o Et centesimusyndecimus. Beatus vir qui timet dominū. vbi glosa. est etiam ille psalmus digestus ꝑr omnes litteras alphabeti. p Et centesimusdecimusoctauꝰ. Beati immaculati. in quo sunt. xxij. octonarij versuū ⁊ singulas lrās octo ꝟsus sequunt. Nam ex alpha prima littera incipiunt octo ꝟsus. ex hetb secūda lrā alij octo. ⁊ sic ꝛe alijs octo usq; ad thau que est extrema lrā. ita dicit Hieronymꝰ i epla supradicta. q Et centesimusquadragesimusquartus. Exaltabo te deꝰ meꝰ rex. in quo sicut ait Hieronymus in eadem epistola singulis litteris singuli versus gemine ꝛeputantur. r Dēq; diuerso ꝛc. | ut dictū est. s Tamen eiusdem numeri ꝛc. | id est duodecim litteꝝ ordinanē qui ut trimetrū iambicū dictū est ō. in epla ad Paulinū. vij. ca. vbi agit de lamentatiōḇ Hieremie. Sed tetrametrū recipit iambicū oibus locis: sed spondeū tm̄

Incipit prologus sancti Hieronymi in libros Regum.

Iginti⁽ᵃ⁾ ⁊ duas litteras eē apud hebreos: syroꝝ quoq; lingua ⁊ chaldeoꝝ testatur: que hebree magna ex parte confinis est. Mā⁽ᵇ⁾ ⁊ ipsi viginti duo elementa habent: eodem sono sed diuersis caracteribus. Samaritani etiam pentateuchū moysi totidem litteris scripti tant: figuris tm̄ | ⁊ ⁽ᶜ⁾ apicibus discrepantes. Certum q; ⁽ᵈ⁾ est esdram scribam legisq; doctoꝛē post captam hierosolymā | ⁊ ⁽ᵉ⁾ instaurationem templi sub ꝯorobabel alias⁽ᶠ⁾ litteras repperisse quibus nunc vtimur: cum ad illud vsq; tempꝰ ijdem samaritanoꝝ ⁊ hebreoꝝ caracteres fuerint. | In⁽ᵍ⁾ libro quoq; numeroꝝ hec eadem supputatio: | sub leuitarū⁽ᵇ⁾ ac sacerdotum censu mystice⁽ⁱ⁾ ostenditur: ⁊ nomen dñi tetragrāmaton in q̄busdā grecis voluminiḇ vsq; hodie antiquis expressum litteris inuenimus. | Sed⁽ᵏ⁾ ⁊ psalmi tricesimussextus⁽ˡ⁾: ⁊ centesimusdecimus: ⁊ centesimusyndecimus⁽ᵐ⁾: ⁊ cētesimusdecimusoctauꝰ⁽ⁿ⁾ centesimusquadragesimusquartꝰ: q̄q;⁽ᵒ⁾ diuerso scribant metro: | tm̄⁽ᵖ⁾ eiusdem numeri texuntur alphabeto. |

litteras habuerunt. ⁊ hoc patet. quia: Et nomen domini tetragrāmaton ꝛc. | Tetragrāmaton interpretat quatuor litterarum. ⁊ componitur a tetra quod est quatuor ⁊ grāma quod est littera. Est autem nomen domini quod erat in lamina aurea que sup thyaram fronti pontificis iminebat. Exo. xxviij. f. ⁊ quatuor litteris scribebatur. ſ. ioth: he: vau: ⁊ hetb. ⁊ scōm Hieronymū in quadā epistola ad Marcellam. Joth interpretat ꝓncipiū. vau ⁊ he ista. hetb vita. ⁊ est ita intelligenda interpretatio. Iste scilz xps qui per legalē pontificē figurat est principium vite. i. actor vite spiritualis. ſ. per incarnationem ⁊ passionem suam. Aliam interpretationem inuenies in postillis. l Sed ⁊ psalmi ꝛc. adhuc ostendit q; vigintiduelittere sunt apud hebreos per quos psalmos qui apud ipsos per omnes litteras alphabeti digeruntur. tamen in epistola quadam ad Marcellam non facit Hieronymus nisi ꝛe quatuor mentionem. sed forte vitio scriptorum omissus est centesimusyndecimus. ⁊ hec sunt verba Hieronymi. Scire ꝛetes quatuor psalmos ꝑm ordinem hebreorum incipere elementorum. tricesimūsextum ⁊ centesimūdecimū. centesimū decimūoctauum: ⁊ centesimūquadragesimūquartum: verum scire ꝛetes in prioribus. ꝑs. singulis litteris singulos versiculos qui trimetro iambico versu constant esse cōeros. inferiores tetrametro iambico cōstare. ſ. sicut ꝛeuteronomij canticū scriptū est. Sunt qui alios putent hoc ordine incipere. sed falsa eoꝝ opinio est. lege litteram sic: Sed ⁊ psalmi. isti qui sequunt: m Tricesimussextus. Moli emulari. n Et centesimusdecimus. Confitebor tibi domine in toto corde meo: in consilio iustorum ⁊ congregatione. o Et centesimusyndecimus. Beatus vir qui timet dominū. vbi glosa. est etiam ille psalmus digestus ꝑr omnes litteras alphabeti. p Et centesimusdecimusoctauꝰ. Beati immaculati. in quo sunt. xxij. octonarij versuū ⁊ singulas lrās octo ꝟsus sequunt. Nam ex alpha prima littera incipiunt octo ꝟsus. ex hetb secūda lrā alij octo. ⁊ sic ꝛe alijs octo usq; ad thau que est extrema lrā. ita dicit Hieronymꝰ i epla supradicta. q Et centesimusquadragesimusquartus. Exaltabo te deꝰ meꝰ rex. in quo sicut ait Hieronymus in eadem epistola singulis litteris singuli versus gemine ꝛeputantur. r Dēq; diuerso ꝛc. | ut dictū est. s Tamen eiusdem numeri ꝛc. | id est duodecim litteꝝ ordinanē qui ut trimetrū iambicū dictū est ō. in epla ad Paulinū. vij. ca. vbi agit de lamentatiōḇ Hieremie. Sed tetrametrū recipit iambicū oibus locis: sed spondeū tm̄

in imparib⁹.⁊ dr̄ iambicū a pede predominãte in loco pari: in q̄ nullus alius pes reperit poni.⁊ sicut dr̄ in cõmento boetij de psolatione sup illū locū p̄mi libri:⁊ stelliferi cõditor orbis. iambicū metrū.si dimetrū est q̄tuor habet pedes.si trimetrū est sex.si tetrametrū octo.grā exēpli accipiat istud :Deus creator omnium: iā surgit hora tertia : de⁹ iamb⁹ primꝰ : crea alē iamb⁹ : iunge simul⁊ habebis vnū metrū:tor o iambus. mniū alter iamb⁹: iunge sīl⁊ habebis secundū metrū. iam sur sponde⁹:git lo iamb⁹ : iunge sīl⁊ habebis tertiū metrum. ra ter sponde⁹-tia iambus.iunge simul⁊ habebis q̄rtū metrū.Et ita patz q̄re dicat tetrametrū.Sīl⁊ posses ponere exemplū in illo hymno. Jā lucis orto sidere : rēū precemur supplices: ⁊ in psilib⁹. coiter tñ assignat ibi dimetrū iambicū : qz in quolibet ꝑsu hymni sūt q̄tuor ꝑsus metrici. Jste enī est vn⁹ versus metric⁹ : Jam luc orto sidere. alius est : rerum precemur supplices.⁊ sic de alijs.

Et hieremie[a] lamētatiões: ⁊[b] oratio ei⁹:salomonis[c] q̄z in fine puerbia: ab eo loco in q̄ ait Mulierē fortē quis inueniet : eisdē alphabetis uel incisionib⁹ supputāt.] Porro[d] q̄nq; lr̄e duplices apud hebreos sūt : caph mem : nun : phe: sade.] Aliē[e] enī scribūt p bas ꝓncipia mediterataq; verbor: aliter fines.] Unde[f] ⁊ q̄nq; a plerisq; libri duplices estimant: samuel: malachim : dabreiamim: esdras : hieremias cum cynoth.i.lamētationib⁹ suis. Quō[g] igit vigintiduo elemēta sūt p q̄ scribim⁹ hebraice oē qđ loquimur:] ⁊[h] eor initijs vox humana cōprehendit:]ita[i] vigintiduo volumina supputant: quib⁹ quasi litteris ⁊ exordijs in dei doctrina tenera adhuc ⁊ lactens viri iusti eruditur infantia.] Primus[k] apud eos liber vocatur breſith:] quem nos genesim dicimus.secundus elleſmoth : qui exodus appellatur.tertius vagecra.i.leuiticus.quart⁹ vagedaber: quem numerum vocamus.quint⁹ elleaddabarim : qui deuteronomiū prenotat. Hi sunt quinq; libri moyſi q̄s propie thorath' id est legem appellant. Secundū[m] ꝓpheta rū ordinem faciunt ⁊ incipiūt ab iesu filio naue: qui apud illos iosue ben nun dicitur. Deinde subtexunt sopthim: id est

a Et hieremie lamentationes.de quibus habitum est s̄.in epistola ad Paulinū.ca.vij. b Et oratio eius.que incipit: Recordare domine. c Salomonis quoq; in fine ꝓuerbia ⁊c̄.] id est numerantur alphabeta.appellat litteras alphabeti fm quas fit versuum supputatio ⁊ ordinatio. Incisiones appellat metrorum uel versuum distinctiones : in quibus quasi incisi distinguuntur pedes : sicut patet supra proximo.uel quia ita certum habent numerum syllabarum q̄ quicquid superfluū est videtur abscisum. vñ Hieronym⁹ ad Marcellā: Proverbia salomōis extremum claudit alphabetum:quod tetrametro iambico supputatur ab eo loco in quo ait: Mulierem fortem ⁊c̄.ꝓv.xxxj d Porro quinq; littere duplices ⁊c̄. Hic assignat aliam conuenientiam inter litteras alphabeti ⁊ libros veteris testamenti.littera satis plana est. Porro quinq; littere duplices apud hebreos ⁊c̄.] ⁊ subiungit quare dicuntur duplices: e Aliter enim scribunt per bas principia ⁊c̄.] id est aliter scribuntur in principio : aliter in fine. f Unde ⁊ quinq; a plerisq; libri duplices estimantur ⁊c̄. Libri regum quatuor sunt apud nos.duo tñ apud hebreos.primū dicūt Samuel a nomine auctoris. Hñ dicit Jsidorus libro etymol.vj. Librum iudicum ⁊ ruth samuel edidisse creditur. Liber samuel eiusdem samuelis nativitatem ⁊ sacerdotium ⁊ gesta describit.idcirco nomen ab eo accepit. Et q̄uis hic liber saul ⁊ dauid historiam contineat : vtriq; tamen ad samuel referuntur:quia ipse vnxit saul in regem.ipsemet etiam vnxit dauid in regem futurum : cuius libri primam partem cõscripsit idem samuel.sequentia vo ysq; ad calcem scripsit dauid ⁊c̄.Secundum librum appellauit malachim.id est regum a materia. Hñ dicit Jsidorus etymol.vj. Malachim proinde appellatur eo q̄ reges iude ⁊ israelitice gentis : gestaq; eorum per ordinem digerat tempora. Malachim enim hebraice: latine regum interpretatur. Hunc librum hieremias primus in vnum volumen coegit.nam ante sparsus erat per singulas regū historias. Dabreiamim hebraice : paralypomenon grece : verba dierum latine. Cetera patebūt inferius. g Quomodo igit vigintiduo elementa sunt per que scribimus ⁊c̄.] Littere dicūtur elementa quasi alimenta.ad similitudinem mundi elementorum.sicut enim illa coeuntia omne perficiunt corpus.sic ⁊ hr̄ cõiuncte litteralem vocem quasi corpus aliquod componunt.tamē elementa proprie dicuntur ipse pronunciationes : note autem earum littere : abusiue tamen ⁊ elementa pro litteris : ⁊ littere pro elementis hucantur. cum dicimus non posse constare in eadem syllaba.r.ante.p. non de litteris dicimus sed de pronunciatione earum.nam q̄tum ad scripturam possunt coniungi : non tamen enunciari nisi postposita.r. b Et eorum initijs vox humana comprehenditur. id est ex bis vigintiduobus elemētis uel litteris initiatur ⁊ componitur. Hñ dicit Priscianus in maiori volumine.Littera ē minima ps vocis compositē ⁊c̄. hoc est que constat ex compositione litterarum. i Ita vigintiduo volumina supputātur quib⁹ quasi litteris ⁊ exordijs ⁊c̄.] quasi dicerer.sicut puer instruitur per litteras ad compositiones vocū: ita p hos libros instruitur auditor in doctrina fidei ⁊ morum. k Primꝰ apud eos liber vocat breſith. In epistola ad Paulinū.vij.ca.exponūt hoc : quorum expositionem brevitatis causa non itero in hoc loco. Littera satis patet omnibus.tamen aliqua breviter perstringam. l Thorath.scōm Remigium.leꝛ uel pentateuch⁹. m Secūdū prophetarū ordinem faciunt ⁊ incipiunt ab iesu filio naue. videtur q̄ male assignetur iste ordo prophetarum:quia prophetia est rerum euentus immobili veritate venturo.quod non facit aliquis liber historicus. Responsio.quia prophetia non est solum annūciatio futurorum verbis sed etiā factis.ut Osee.xij. Ego visionem multiplicaui ⁊ in manu prophetarum assimilatus sum.id est ostensus. quia non tm̄ verbis predicabant sed ⁊ operibus prefigurabant. similiter Jsaie.xx.legitur q̄ Isaias incessit nudus ⁊ discalciatus tribus diebus in signum ⁊ portentum trium annorum captiuitatis venture super egyptum ⁊ ethiopiā. Sed scōm hoc Iob ⁊ alia agiographa debent inter prophetas enumerari. ideo dicit Hugo de sancto victore.q̄ liber propheticus dicitur duobus modis : uel quia editus a prophetā : uel quia scriptus ꝓphetico stilo. Hñ Josue.iudicum : samuel : ⁊ malachim prophete dicuntur quia a prophetis conscripti. Josue igitur prophetā fuit. ut Numeri.xxvij. Tolle iosue filium nun in quo est spiritus domini.⁊ Deut⁹.xviij.Prophetam de gente tua ⁊ de fratrib⁹ tuis sicut me suscitabit dom̄in⁹. hoc dicitur de iosue ad litteram . Sed adhuc daniel inter prophetas numerari deberet : ⁊ liber psalmorū. Responsio. prophetia largissime dicitur inspiratio diuina occulta denunciās.⁊ fm̄ h̄ historia creatiōis reuelata moyſi dicit ꝓphetia.large aūt dicit ꝓphetia denunciatio futurorū factis uel verbis figuratiua.⁊ fm̄ hoc libri de.te.dicunt continere ꝓphetiam.q̄ in illis continent figure futurorum.j.Cor.x.Omnia in figura contingebant illis. Specialiter dicit ꝓphetia denunciatio futuri verbis uel factis per dominem spiritum prophetie habentem. Sic psalteriū ⁊ daniel dicuntur prophetie. Specialissime dicit ꝓphetia denunciatio futuri verbis uel factis antonomatice: ⁊ per viros prophetas.⁊ sic iosue ⁊ iudicum ⁊ duo primi libri regum ꝓphetie dicuntur. Proprie dicit ꝓphetia denunciatio futuri ut futuri.ut Jsaie.hieremie ⁊ ceterorum. Vel aliter dici potest q̄ ꝓphetia tripliciter dr̄:officio: grā: ⁊ missiōe.

Officio·q̄ aliq̄s eligebat qui i dubijs ꝓsuleret dñm·sicut moyses ⁊ iosue. Gratia·sicut ille qui p inspirationē noticiā aliquā habebat: que nec nā nec disciplina aliqua dari poterat·sicut dauid ⁊ daniel. Missione·sicut ille quē mittebat dñs ad denūciandū que ei inspirauerat·ut ionas. Quia ꝑo ꝓphete nō dicebant nec opa eoꝝ ꝓphetaꝝ opa vocabant·nisi q̄ aut missione aut officio ꝓphetabāt. licz inspiratiōe edocti essent. ideo dauid ⁊ daniel inter ꝓphas nō cōputant. q̄ nec officiū habuerūt·nec missi fuerūt·tñ grām ꝓphetandi habuerūt. ⁊ in veritate ꝓphete fuerūt. a Cōpingūt. i.cōiungūt. vide vbi exponit cōpingere in opusculo de vocabulis biblie. b Quē nos regnorū ⁊c. q̄ agit de duob⁹ regnis. s. de regno duarū tribuū·q̄ dicit regnū iuda. ⁊ de regno decē tribuū: q̄ dr regnū israel. c Thareasra. hebraice liber. xij. ꝓphetaꝝ. d Agiographa. s. exposita sunt in ꝓlogo sup Josue circa principiū. e Quē quinq̄ incisionibus. i. q̄nq̄ petitiōib⁹ uel distinctionib⁹ q̄ fiūt p fiat fiat. q̄tuor p̄mas distinctiones terminat q̄tuor psalmi qui terminant in fiat fiat. s. Beat⁹ qui intelligit. Deus iudiciū. Misericordias dñi. ⁊ Cōfitemini ij. ⁊ inde usq̄ ad finem ꝓtenditur q̄nta distinctio. ꝓpter istas q̄nq̄ distinctiōes volebat Hieronym⁹ dicere q̄nq̄ libros esse psalmoꝝ. Cōmunior tñ opinio est q̄ sit vn⁹ liber. Q̄ñ sic intitulatur psalteriū: Incipit liber hymnoꝝ uel soliloquioꝝ de xp̄o. f Masloth. hebraice parabole grece: puerbiū latine. Est ā ꝓuerbiū parabola uel sillitudo vbi aliud dicit ⁊ aliud intelligit. vñ dr ꝓuerbiū quasi ꝓ verbo positū: uel q̄si verbū ꝓ alio. vide in opusculo de vocabulis biblie: vbi exponit parabola. g Coeleth. hebraice: ecclesiastes grece: cōcionator latine. q: eius sm̄o nō est ad vnū sed ad vniuersos. Cōcionor. aris. dicit loqui ad cōcionē. vñ cōcionator dr q̄ psuadet uel loquit cōcioni. h Syrasyrim. hebraice: cantica canticoꝝ latine. Syr enī canticū. a articul⁹. syrim cāticoꝝ interpretat. que sic appellant. eo q̄ vniuersa cantica precellāt. sicut sancta sanctoꝝ dicebāt. q: sanctoꝝ cōparatiōe sanctiora erāt. uel q: exteriori oraculo erāt sanctiora·quere plen⁹ de his tribus libris: ⁊ de sapientie libro: ⁊ de ecclesiastico. i in ꝓlogo sup libros salomonis qui sic incipit: Jungat epla ⁊c. j Dabreiamim. hebraice: paralypomenon grece: verba dierum latine. Dabreiamim terminat in. m. q̄ sicut patz p glosam hieronymi Beñ. xxxv. vbi dicit: Errāt qui putāt beniamin filiū dierū interpretari. extra enī dicit iamin. ⁊ finit in. n. dies quidem appellant iamim. ⁊ terminat in. m. cum ergo dabreiamim interpretat verba dierū ⁊ non verba extre. patz q̄ terminat in m. ⁊ non in. n. k Chronicon. i. tpale uel tēporaneū. eo q̄ totū tēp⁹ cōplectit ab adā usq̄ ad finē regū. Et dr a chronon q̄ est tēpus. ⁊ inde chronicus ca. cum. i. tpalis uel tēporane⁹. ⁊ chronica. corū. tpa uel tēpoꝝ series uel ordo. uel vbi tpa uel facta diuersoꝝ tēpoꝝ cōtinent. vide ꝺ. in epla ad Paulinū. vij. ca. vbi exponit paralypomenon. l Lynotb. hebraice: trani grece: lamentationes latine. m Quos sub numero ⁊c. Jiij. ca. vigintiq̄tuoꝝ seniores sūt de. te. de. eminentiā virtutū ⁊ pfectionē operū docentes. nam quater sex faciūt xxiiij. ut p q̄ternariū designet eminentia virtutū. p senariū pfectio operū. q: sex dies sunt in q̄b⁹ licet operari. Uel p seniores. xxiiij. designant. xij. patriarchas. ⁊ xij. ꝓphe. n Adorātes agnū. i. xp̄m verū deū credētes eū p nobis passum. Per coronas. victoriē tētationū intelligunt q̄s prostraū vultib⁹ offerunt dum oia bona sua deo humiliter attribuūt. Animalia q̄tuor sicut dicit glo. xp̄s q̄ natus est: passus: resurgēs: ascendēs. ⁊ breuit tāgit glo. q xp̄s dr bō in natiuitate. vitulus qui est animal imolaticiū in passiōe. leo fortis in resurrectione. aquila que in altū volat in ascensione. Uel ꝓtus fortitudinis designat in leone. in vitulo immobilis virt⁹ tēperantie in bōe virtus iusticie. in aquila que viget in visu virtus prudentie. Uel in homine humanitas. in vitulo sacerdotiū. in leone regnū. in aquila exprimitur diuinitatis sacramentū. o Oculatis ante. ratione principij. p Et retro. ratione finis. ipse est enī alpha ⁊ o initium ⁊ finis. Apocal. xxj. b. q Clamantibus. id est in sanctis suis gratias agentibus. r Sanctus. pater. s Sanctus. filius. t Sanctus. spiritus sanct⁹. v Dñs. ꝓpter regnū q̄ ꝓprium est bonitatis. x Deus. i. videns ꝓpē sapientiam. y Omnipotens. ꝓpter potentiam. z Qui erat. sine principio. a Et qui est. immutabilis. b Et qui venturus est. glo. filius corporaliter apparebit. tota deitas se manifestabit hominibus. c Hic prologus ⁊c. vide diuisionem ꝺ. posita in principio prologi. d Galeatū principiū. metaphorice loquit. q: sicut capiti supponitur galea ⁊ armatum contra hostes se defendit·sic ꝓlogus iste omnibus quos Hieronymus de hebreo transtulit in latinum superponi potest. ⁊ defendit sacram scripturam contra illos qui inducunt apocrypha pro agiographis. vide supra in prologo super Josue in principio. ⁊ inuenies quid sit apocryphum ⁊ quid agiographum. sequitur:

iudicū libū: ⁊ in eundem compingunt⁹ ruth: quia in diebus iudicū facta eius narrat⁹ historia. tertio sequit samuel: quem⁹ nos regnoꝝ primū ⁊ secūdum dicim⁹. q̄rtus malachim. i. regū qui tertio ⁊ quarto regnoꝝ volumine cōtinet. Meliusq̄ multo est malachim. i. regū: q̄s malacoth. i. regnoꝝ dicere. Non enī multarū gentiū describit regna. sed vn⁹ israelitici ꝓpli qui tribubus duodecim continet. quint⁹ est Jsaias. sext⁹ Hieremias. septim⁹ Ezechiel. octau⁹ liber duodeci ꝓphetarū. q̄ apud illos vocat thareasra ᶜ. Tertius ordo: agiographa ᵈ possidet Et prim⁹ liber incipit ab iob. secund⁹ a dauid: quem ᵉ quinq̄ incisionib⁹ ⁊ vno psalmoꝝ volumine cōprehendūt. tert⁹ est salomon. tres libros habēs: ꝓuerbia: q̄ illi parabolas. i. masloth ᶠ appellant. quart⁹ ecclesiasten. i. coeleth ᵍ. quint⁹ est canticum canticoꝝ: quem titulo syrasyrim ʰ prenotāt. sext⁹ est daniel. septimus dabreiamim ⁱ. i. verba dierū: q̄ significantius chronicon ᵏ totius diuine historie possum⁹ appellare: qui liber apud nos paralypomenō ꝓm⁹ ⁊ secūd⁹ inscribit. octau⁹ esdras: qui ⁊ ipse similiter apud grecos ⁊ latinos in duos libros diuisus est. nonus hester. Ultq̄ ita fiūt pariter veteris legis libri viginti duo. i. moysi quinq̄: ⁊ ꝓphetarum octo: agiographoꝝ nouem. Quamq̄ nonulli ruth ⁊ cynoth ˡ inc agiographa scribtēt. ⁊ hos libros i suo putēt nūero supputādos: ac p hoc eē pisce legis libros viginti quatuor: quos ᵐ sub numero viginti quatuor seniorum apocalypsis iohannis inducit Jadorantes ⁿ agnum ⁊ coronas suas ꝓstratis vultibus offerentes: stantib⁹ coā quatuor aīalibus oculatis ᵒ ante ⁊ retro ᵖ. i. in preteritū ⁊ in futurū respicientib⁹ ⁊ indefessa voce clamantibus ᵠ: scūs ʳ scūs ˢ scūs ᵗ dom̄in⁹ ᵛ deus ˣ oīpotens ʸ: qui ᶻ erat: ⁊ ᵃ qui est: ⁊ ᵇ qui venturus est. Hic ᶜ plogus scripturaꝝ quasi galeatū ᵈ principiū oibus libris quos de hebreo vertim⁹ in latinū cōuenire pōt: ut scire valeam⁹ q̄ eq̄d extra hos est inter apocrypha esse ponendū. Jgit sapientia q̄ vulgo salomonis inscribit: ⁊ iesu filij syrach liber: ⁊ iudith ⁊ tobias: ⁊ pastor non sunt in canone. Machabeorum p̄mū librum hebraicum repperi.

a Ex ipsa phrasin.i.ex ipso mō loquēdi: qr grecā redolet elo-
quentiā. Phrasis grece locutio latine.vñ pīphrasis.i. circūlocu-
tio.7 antiphrasis ꝓria locutio. Item phraco verbū grecū idem
ē qđ loqr.7 inde phrasis locutio.7 inde phrastes locutor.7 cōpo-
nit̄ metaphrastes.i.inēpres.7 paraphrastes q̄ mūs bñ iterpr̄at.

b Que cū ita se ha-
bēāt 7c. antiq̄ꝫ.i.lxx.
interpretū. c In tē-
plo al̄. in tabernaculo
dei 7c.humiliādo se vi
dē potius cōmendare
lxx.interpres q̄ cōdēnare. Vñ in.ij. libro ꝛ
Ruffinū cum posuisset
eadē ꝑba q̄ hic sequūt
dicit: Qđ to ꝛ.lxx.inē-
pretes tumeā supcilio:
ut illos aurū 7 precio-
sos lapides 7 purpurā
me pelles 7 pilos capra
rū in tabernaculo xp̄i
obtulisse ꝓfitear. d
Offert qđ potest Exo.
xxv.a.7.xxv.b. e
Byssum.linū candi-
dissimū. g Coccū
i.coccineū uel ꝑmiculum. h Hyacinthū.
quendā lapidē precio-
sū: qñq; ponit̄ hyacin-
thus ꝓ plana uel serico
hyacinthini coloris.7
ita pōt hic accipi:7 me
lius q̄ ꝓ lapide. f
Purpurā.pānū sericū
pciosū. Nota q biss ē
color̄ nigri: coccꝰ flā-
mei:hyacinthus aerei:
purpura sanguinei.de
istis quatuor oprimē-
tis que ponunt hic fit
mentio Exo.xxv. i
Et tamen apls.prima
Cor.xij.multo magis
membra que viden-
tur corporis infirmio-
ra ē necessariora sūt 7c. k Cilicijs.i.sagis cilicinis de pilis
caprarum factis.vñ 7 caprilacia uel capillacia vel̄ dicuntur.
l Lege ergo primum.anteq̄ puerse iudices. m Sa-
muel 7c.i.a me translatū.Samuel apud hebreos cōtinet duos
primos libros regum apud nos: malachim duos vltimos. n
Meum inq̄ meū.i.a me veraciter translatum 7 sollicite emēda-
tum: ꝓpter hoc dicit bis meū. o Inq̄.i.dico.verbū defecti-
uū est. Inq̄ presentis est 7 quandoq; futuri. p Interpretē.
i.verum translatorē.vide in opusculo de vocabulis biblie vbi ex-
ponitur interpres. q Vel paraphrasten.i.iuxta loquētē. Pa-
raphrastes dicit qui non transfert litterā ex littera sed sensum ex
sensu.7 dicitur a para qđ est iuxta 7 phrastes qđ est locutor.q̄si
locutor: sm sensum 7 nō sm litteram.cui de hoc excusat se Hiero-
nym⁹ dicens q̄ non est conscius se mutasse aliquid de hebraica
veritate. r Coniectorē.i.diuinū uel vaticinatorē.Cōiector
dicit interpres.uel in cōiecturis peritus: sortilegus: diuin⁹. s
Sed 7 vos famulas xp̄i 7c.Myrrha.i.vnguento in quo ꝑncipa-
lis species est myrrha.ysus: Unguentū nardum: sed nardus
dicitur arbor. Est vnguentum myrrhum: sed gūmi myrrha uel
arbor. Bdella.myrrha ē amarissima species qua mortuoꝝ corpo-
ra condiunt. Myrrhū ꝓ vnguentū pretiosissimū de myrrha
factum. t Caput.i.diuinitatem.j. Corinth.xj. Caput xp̄i
deus. Cōstruesic: Sed 7 vos famulas xp̄i rogo que vngitis ca-
put dñi.i.creditis 7 adoratis diuinitatem xp̄i. Dilcūtentis.i.se-
rentis in celo ad dexteram patris. Ungitis inq̄ myrrha fidei.i.
fide de accepta super omnia fragrātia.vñ ipse dicit sponse.iiij.
Cantico: Odor vnguentorum tuorum super omnia aromata.

Secund⁹ grec⁹ est: qđ ex ipsa⁰
phrasin ꝑhari pōt. Que⁹ cum
ita se habeāt: obsecro te lector
ne laborē meū reprehensionem
estimes antiquoꝝ. In templo⁰
dei offert⁹ vnusquisq; qđ pōt.
Alij aurū 7 argentū 7 lapides
pciosos: alij byssū 7 purpurā
7 coccū offerūt 7 hyacinthū⁰.
Nobiscū bene agit: si obtulerī-
mus pelles 7 caprar̄ pilos. Et
tñ apls cōtemptibiliora nostra
magis necessaria iudicat. Vñ
7 tota illa tabernaculi pulchri-
tudo 7 p singulas spes ecclesie
p̄sentis futureq; distinctio pel-
lib⁹ tegit̄ 7 cilicijs⁵: ardoreq;
solis 7 iūriā hymbriū: ea q̄ vi-
liora sunt ꝓhibēt. Lege ergo
primum samuel⁻ 7 malachim
meum. Meū⁻ inq̄⁰ meum.
Quicqđ enī crebr⁹ vertendo
7 emendādo sollicit⁹ 7 didici-
mus 7 tenem⁹: nr̄m est. Et cū
intellexeri qđ antea nesciebas:
uel interpretē⁻ me estimato si
gratus es: uel⁹ paraphrasten si
ingratus: q̄q; mihi oīo ꝓscius
nō sim: mutasse me quippiā de
hebraica veritate. Certe si īcre-
dulus es: lege grecos codices 7
latinos: 7 cōfer cū his opuscu-
lis que nup emēdauim⁹: 7 vbi
cūq; discrepare inter se videris
interroga quēlibet hebreoꝝ cui
magis accōmodare velras fi-
dem. 7 si nr̄a firmauerit: puto
q; eū nō estimes cōiectorē⁻ ut
in eodē loco mecū sīlit̄ diuina-
rit. Sed⁰ 7 vos famulas xp̄i ro-
go que dñi discūbentis precio-
lissima fidei myrrha vngitis ca
put⁵: que⁻ nequaq; saluatorem
queritis in sepulchro: quibus⁵
iam ad patrē xp̄s ascendit: ut
cōtra latrātes canes quī⁻ ad-
uersum me rabido ore desevi-
unt⁵: 7⁰ circueūt ciuitatē atq;⁰
in eo se doctos arbitrantur: si⁻
alijs detrahant: orationū vā-
rum clypeos opponatis. Ego⁰
sciens humilitatē meam illi⁹⁻
semper sententie recordabor.
Dixi custodiam⁵ vias meas:
ut⁵ nō delinquā i lingua mea
Posui⁰ ori meo custodiam: cū
consisteret⁵ peccator aduersum
me. Obmutui 7⁵ humiliatus
sum: 7⁵ silui a bonis.

Explicit ꝓlogus.

vngentorum dicit: quia nō solum caput sed 7 pedes xp̄i
vngi uolent. Caput vngit qui verum deum adorat 7 cre-
dit. Pedes ꝓ vngit qui eum verum hominem credit. v
Que nequaq; saluatorem.cum magdalena. Queritis in
sepulchro.quia eum creditis resurrexisse. x Quibus
iam 7c. i.con-
tra detractores
contra me bruta-
liter obloquen-
tes. y Qui
aduersum me ra-
bido ore.i. insa-
no. z Desevi-
unt.i.insaniunt.
a Et circueūt
ciuitatem.diffa-
mando translā-
tionem meā.ꝑs.
In circuitu im-
pij ambulant.
b Atq; in eo
7c. i. iudicāt.
scilz. c Si
alijs 7c. i.pro-
tegat̄ me ora-
tionibus: quia no
lo contendere cū
eis. 7 hoc est qđ
subdit: d Ego
sciens 7c. i. sup-
bie 7 contumelie
preponendā. e
Illi⁹ semp 7c i.
in corde velut
rauī. f Cu-
stodiā vias me-
as.i. actiones 7
verba. g Et
non delinquam
7c. i. ne loquen-
do tem aditum
calūnioſis i quo
sepe fit turbatio:
ut dicantur non
dicenda. ideo:
b Posui ori
meo custodiam.i.silentium.quia custodiui os meum ne
incongrua ereant. i Cum consisteret 7c. querens
calumniā. Obmutui.i.penit⁹ tacui. k Et humiliatus
sum.hoc.d.ut intelligas silentiū purum non dolosum. Uel
humiliat⁹ sum.i.parat⁹ impropria ab eis humiliter sustī-
nere. l Et silui a bonis.que docerem contēnentes qui
causas contentionis querūt ne margaritas spargerē ante
porcos Matth.vij.a. Nolite sanctum dare canibus.neq;
mittatis margaritas ante porcos.ne forte conculcent eas
pedibus suis 7 conuersi dirumpant vos.

Explicit qualitercūq; expositio istius ꝓlogi galeati.

Primus liber Regū incipit. Prologus.

Er me reges regnant.ꝑv.viij. Sicut
dictum fuit in principio libri Judicū.
populus isrl̄ post ingressum terre.ꝑmis-
sionis habuit triplicem modum guber-
nationis.quia primo fuit gubernatus
per iudices usq; ad saulem.secundo per
reges a saule usq; ad captiuitatem ba-
bylonicam.tertio per pontifices a reditu dicte captiuitat̄
7 citra.de gubernatiōe autem populi sub iudicibus uel po-
tius de deo populum gubernante per iudices actum est in
libro Judicū.sicut dictū fuit ibidē. Et eodem mō in libris
Regū.7 Paral.agitur de deo gubernāte ꝑplin p reges.7
hoc est qđ dicit in verbo ꝓassumpto: Per me reges regnāt.

In quo qdem vrlo pmo tangit hui⁹ gubernatiõis rector principalis cum dr: per me. q: verbũ ꝓpositũ dr in pſona sapientie increate: que deus est. secũdo tangit rector ministerialis cum dr: reges in plurali. q: sub vno rectore pmo qui deus est sunt multi reges generis humani. Circa primũ sciendũ q⁹ sicut dr in libro de causis ꝓpositione pma. pma cãpl⁹ influit in causatũ qꝫ causa secũda. & ideo de⁹ qui est prim⁹ & vniuersalis rector tot⁹ creature plus facit ad gubernationẽ eius vnius cuiuslibet coitatis qꝫ cẽs alij. imo sine ipso alij nihil possũt facere: ꝓpter qõ de ipso dr Sap⁹. viij. Attingit a fine vsq; ad finẽ fortiter: & disponit oia suauit. & ideo in pſona ipsi⁹ dicit ꝓv. viij. Per me potentes impãt: & legũ cõditores iusta decernũt. Circa secundũ ꝓsiderandũ q⁹ lz de⁹ oia gubernare possit & regere p seipsum: tñ ad ꝓseruãdũ pulchritudinẽ vniuersi q̃ ꝓsistit in ordine ptiũ ad inuicẽ. & ad dẽ sicut ad primũ ducẽ: inferiora regit p media: ut corpalem creaturã p spũalem. & eodẽ mõ vulgares dominos p reges. Sciendũ tñ q⁹ in pplo isral aliqui fuerũt reges ex diuina pmissione ad malũ ꝓpũ subiecti. de quib⁹ dicit dñs Osee. viij. Ipsi regnauerũt & nõ ex me. Alij aũt fuerũt ex diuina ordinatiõe ad bonũ ꝓpũ subiecti. sm q⁹ dicit ij. Paral⁹. xiij. Mãũ ignoratis q⁹ dñs de⁹ isral dederit regnũ dauid sup isral in sempiternũ &c. De istis aũt trib⁹ videlz de duo principalit ꝓpũ isral regẽte. & de bonis regib⁹ ex diuina ordinatiõe institutis ad ꝓpũ. promotionẽ & de malis pmissis a deo regnare in ꝓpũ delinquẽtis penã. sm q⁹ dr Osee. xiij. Dabo tibi regẽ in furore meo. tractat in libr⁹ regũ & paral⁹. ut patebit ꝓsequẽdo. a Cap⁹. j.

Dit vir vn⁹. Circa mãm igit istius libri & paral⁹. sic ꝓcedit. q: pmo describit isral ꝓ reges gubernatio. secũdo hui⁹ gubernatiõis qdam recapitulatio & suppletio in libris paral⁹. Prima in duas: q: pmo agit de regno isral vnito. secũdo de bipartito. iij⁹ & iiij⁹ libro. ꝓpẽ qõ liber regũ apud hebreos in duas ptes diuidit: ita q⁹ ibi duo sunt libri tñ. Prim⁹ qui vocat samuel cõtinens pmũ & secundũ librũ regũ. Secũd⁹ vocat malachim. i. regũ. cõtinẽs tertiũ & quartũ. Prima adhuc in duas. q: pmo agit de rege seu de regno isral ex electiõe. secũdo ex paterna successione. libro. ij. Circa primũ sciendũ q⁹ vbi incohat vnus mod⁹ regiminis. precedẽs mod⁹ terminat ibidẽ. Et ideo pmo agit de terminatiõe regiminis sub iudicib⁹. secundo de incohatione regiminis sub regibus. ix. ca. Circa primũ sciendũ q⁹ occasio terminatiõis regiminis iudicũ & petẽdi regẽ sup ꝓpũ fuit malicia filioꝝ heli & samuelis. ut habet⁹ j. viij. ca. & ideo pmo agit de nativitate samuelis sub heli iudice. secundo de malicia filioꝝ vtriusq; ij. ca. ibi: Pozzo filij heli filij belial. Prima i tres. q: pmo describit ipsi⁹ anne petitio. secũdo petitiõis exauditio. ibi: Cognouit aũt helchana. tertio gratiarũ actio. ibi: Et orauit anna. Prima adhuc in duas. q: pmo describit occasio petẽdi. secũdo modus postulandi. ibi: Surrexit aũt anna. Occasio aũt petitionis anne fuit malicia feneñe exprobrantis ei sterilitatem etiã in diebus solẽnibus qñ debebat esse in quiete orationis. & b est qõ dr: Fuit vir vn⁹ de ramathaim. ꝓ m. in fine debet scribi. quia sic est in hebreo. & est ramathaim vna dictio. Ex quo patet error illoꝝ qui scribũt. n. in fine facientes inde duas dictiones ita q⁹ li in sit ꝓpositio iuncta cũ dictione sequẽte. ut ramathasit nomen ville. & sophim nomẽ regiõis in qua est ramatha. & hoc dictũ ꝓcedit ex ignorantia hebraice veritatis. sic igit exponũt hebrei de ramathaim sophim. i. de excelsis respicientib⁹. q: sunt ibi duo montes mutuo se respicientes. Aliter exponũt alij de ramathaim sophim. i. de excelsis respicientiũ vel speculantiũ. q: li sophim qõ est pluralis numeri indifferenẽ põt stare ꝓ quolibet casu. eo q⁹ nomina hebraica sunt indeclinabilia. & dicunt excelsa respicientiũ. q: inde põt videri longe. sm alios ꝙo dicuntur excelsa speculantiũ. q: ibi habitabãt viri in lege studiosi. b Et nomen eius &c.] iste fuit leuita de filijs chore. ut dr. j. Paral⁹. vj.

Incipit liber Samuelis primus. Capitulum I

Dit⁹ vir vn⁹ de ramathaim sophim de monte ephraim: & b⁹ nomen ei⁹ helchana] filius hieroboã filij heliu filij thau: filij suph: ephrate⁹ c & habuit duas vxores: nomen vni anna: & nomẽ secũde fenẽna. Fuerũtq; feneñe filij: anne aũt nõ erãt liberi. Et d⁹ ascendebat vir ille de ciuitate sua statutis diebꝫ] ut adoraret & sacrificaret dño exercituum in sylo. Erãt e aũt ibi duo filij heli ofni & phinees sacerdotes dñi. Et venit ergo dies & immolauit helchana: dedit⁹q; f feneñe vxori sue & cunctis filijs eius & filiabus partes.] Anne g aũt dedit ptem vnã tristis: qꝫ h⁹ annã diligebat. Dñs aũt coclauerat vuluam eius. Affligebat i quoq; eam emula eius: & vehemẽt angebat: intantũ ut exprobraret q⁹ dñs conclusisset vuluam ei⁹. Sicq; faciebat p singulos annos cũ redeũte tpe ascenderent ad templũ dñi: & sic quocãq; eam. Pozzo k illa flebat: & l non capiebat cibũ. Dixit q; ei helchana vir su⁹: Anna cur fles: & q̃re nõ comedis: & q̃ obrem affligit cor tuũ: Nũquid m nõ ego melior tibi sum q̃ decẽ filij:] Surrexit n aũt ãna p⁹ q̃ o comederat & biberat in sylo.

d Ephrate⁹. nõ q⁹ esset de tribu ephraim: sꝫ q: manebat in mõte ephraim. ut ꝓdictũ est. sicut aliqs dr ciuis parisiensis q̃ uis sit natiõe anglic⁹. Aliq; ꝙo dicũt q⁹ dr ephrate⁹ ab ephrata que altero nole dr bethleem eo q⁹ mat ei⁹ fuit de bethleem. sed hoc nõ est verisile: q: filij nõ cognominant a matrib⁹. sed a pribus. Et habuit duas vxores. prima enĩ. s. anna fuit sterilis. & iõ alia sup duxit. e Et ascẽdebat &c.] . i. in festo pasce pentecostes & tabernaculoꝝ. istis enĩ trib⁹ tpibus debebat apparere de masculinis coram dño. ut dr Exo. xxiij. Deutũ aliqñ parcebat ppũ de duabus festiuitatib⁹ ylrimis ꝓpẽ longitudinẽ vie ad locũ cult⁹ diuini: uel alia cã rõnabili. vtrũ aũt iste ascẽderet semel in ãno uel pluries nõ dr expresse ex textu. videt tñ magis q⁹ semel. eo q⁹ subditur postea: Sicq; faciebat p singulos ãnos cũ redeũte tpe ascẽderẽt ad tẽplũ dñi. f Erãt aũt ibi duo filij heli ofni. sic debet scribi. in fine. g Dedit q; feneñe vxori &c.] . i. nouas vestes ꝓ solẽnitate. ut dicũt alij. meli⁹ tñ videt. s. q⁹ p hoc intelligãt ptes sacrificij. faciebat enĩ helchana hostiã pacificã dño ꝓ gratiarum actione: de qua vna ps incẽdebat sup altare. s. adeps. reliq; erat sacerdotis ut pectusculũ & arm⁹ dexter. reliq; carnes erãt offerẽtis. & de istis dabat ptes filijs & filiab⁹ & vxori⁹ q̃si qd sacrũ. h Anne aũt dedit &c.] nõ. s. de ꝓtiõe: sꝫ q: nõ habebat literos de anna quib⁹ ptes darent. iõ subdit: i Quia annã diligebat. ꝓpẽ qõ magis tristabat de sterilitate ipsi⁹. In hebreo dr: Unam ptem pulchrã uel duplicẽ. cui⁹ ratio subdit: q: annã diligebat. & in hoc volebat honorare eam. k Affligebat quoq; eam emula eius. i. feneña dicendo ei ꝙba pungitiua intantũ ut ei exprobraret sterilitatem. l Pozzo illa flebat. pre tristicia. m Nũquid nõ ego melior &c.] qõ exponunt hebrei de pueris feneñe. q. d. intantũ diligo te q⁹ ego sum melior tibi q̃ decem filij feneñe matri sue. hoc dicẽs ad ipsius ꝙsolationem. Alij exponũt: q̃ decem filij. i. q̃ si haberes decem filios. sed ista expositio nõ videt rationabilis. quia si haberet decem filios non ꝓpter hoc excluderetur amor helchane ad ipsam uel minueret. sed magis includeretur & augeret. n Surrexit aũt anna. Hic ꝓnter describit modus orandi humilis & deuot⁹. cũ dr: Surrexit aũt anna. ut iret ad locũ orationis iuxta tabernaculũ. o Postq̃ comederat &c. Ex quo pz qõ supra dictũ est. s. q⁹ comederat aliquid lz modicũ

a Et beli sacerdote sedēte sup sellā. i. super sedē magnā ⁊ honorabilē. ut dicūt hebrei. ex hac sessione dicētes q̄ illa die fuerat instituꝰ iudex sup ꝓplm. sed hoc non videt verū. qz. j. iiij. ca. dr q̄ ipse iudicauit isrl. xl. annis. Item ca. sequēti dr q̄ samuel adhuc iuuene existēte beli erat senex valde. Ex quo videt q̄ plures annos fuit iudex añ nativitatē samuelis: qui cōcepꝰ fuit ⁊ natꝰ eodem anno quo mater eius ozauit ꝓ ipso babēdo. ut ꝓfitent hebrei ⁊ sat̄ apparet ex sequētibꝰ. nec valet motiuū allegatū. qz. j. iiij. ca. dicit: beli sedebat sup sellā ꝛc qua cecidit ⁊ mortuꝰ est. ut ibidem dr: ex qua sessiōe non pōt dici q̄ illa die fuerit factꝰ iudex. nec sibē exista. b Et nouacula non ascendet sup caput eius. ex hoc datur intelligi q̄ ꝛc̄eret tenere ritū nazareoꝝ. sicut dictū fuit Judic. xiij. ꝛc samsone. c Ut beli obseruaret os eius. attendēs si aliq̄ verbū exp̄meret. uel a motu labioꝝ cessaret. d Estimauit ḡ beli temulātā. i. plenā vino. ⁊ dr a temeto qđ sigt vinū vinū ⁊ lentos qđ est plenū. e Digere paulisp vinum. q. d. vade ꝓius ad dormiēdū. ⁊ postea venias ad ozandū. f Nequaq̄ inq̄t ⁊c.] i. sum ebria ut tu credis. g Nam mulier infelix ⁊c.] tū. ꝓ̄ ꝛc̄fectū. plis. tū. ꝓpter verba fenēne me. ꝓuocantis. b Vinūq̄ ⁊ omne ⁊c.] qz liquorem inebriatiuū nō biberat illa die. uel si biberat acceꝑrat ita parum q̄ quasi nihil esset reputandū. i Ne reputes ancillam ⁊c.] i. sine iugo disciplinę. k Deus isrl det tibi petitionē. In hebreo habt: Dabit tibi petitionē ⁊c. l Utinā inueniat ancilla tua ⁊c.] ut velis ozare ꝓ me dñm. m Vultusq̄ illius non sunt ⁊c.] quia passiones ire ⁊ tristitie que mutant faciem in diuersos colores recesserunt ab ea ex consolatione exteriori verorum beli. ⁊ ex interiori consolatione gratie diuine. n Reuersiq̄ sunt: ⁊ venerunt in domū suam ramatha. ista ē eadē ciuitas que supra nominata est ramathaim. Ramathaim enī qō sigt excelsa. plurale est huiꝰ nominis ramatha qō sigt excelsum. sicut in latino eadem ciuitas aliquando vocatur nomine singulari. ⁊ aliquādo nomine plurali. sicut ciuitas ebroicensis. aliquando vocatur ebroias. aliquando ebroie. o Cognouit autem helchana annā vxorem suam. s. postq̄ reuersus fuit in domū suam. quia iudei euntes in hierusalem cum vxoribꝰ suis ad diem solēnem: uel causa sacrificij seu ozationis vsq̄ ad reditum suum in domos suas continebant ab vxoribus suis: ⁊ ad hoc melius seruandum postea fuit constitutū q̄ quādo ꝛc eadem ciuitate ibant hierusalem ꝓpter dictam causam plures viri ⁊ plures mulieres. viri ibant in vna comitiua. ⁊ mulieres in alia. pueri autem ꝛc quibus non erat suspitio poterant ire in ista comitiua uel in alia. ⁊ ideo cū saluatoꝛ noster ihesus xp̄s. xij. annoꝝ ascendisset in hierusalem ad diem festum: ⁊ ibi recedentibꝰ parentibus remansisset: non cognouerunt parentes eius. existimantes illum esse in comitatu. ut habt Luce. ij. qz ioseph existimabat eū esse in comitatu mulierū. maria aūt mater eius in comitatu virorum. p Vocauitq̄ nomen eius samuel eo q̄ postulasset eum a dómino. samuel enī interpretat q̄si postulatus a deo. sequitur: q Non vadam donec ablactetur infans. duplex est ablactatio. vna est abstractio a lacte mamille. ⁊ ista fit circa ꝓncipium tertij anni uel circit. alia est ablactatio q̄n abstrahit puer a lacte pueritie: quando incipit vti alijs cibis cōmunibꝰ ⁊ lacticinijs non nutritur amplius. ⁊ hoc fit circa vndecimū annum uel circiter. ⁊ de hac ablactatione loquitur hic scriptura. quia ante vndecimū annū uel circiter pueri nō sūt apti ad faciendum aliq̄d officium in templo domini sed ex tunc possunt aliqua parua officia facere ut accendē lampades uel huiusmodi. ⁊ sic paulatī assuefieri ad maiora. r Et maneat ibi iugiter. In hebreo habt vsq̄ ad seculū. i. vsq̄ ad q̄nquagesimū annū. qz vltra non debant leuite seruire in templo. ut habetur Numeri. iv. vñ ⁊. j. vij. ca. dr q̄ samuel factꝰ iudex ꝓpē ibat p singulos ānos circuiens bethel ⁊ galgal ⁊ maspha. ⁊ iudicabat isrlē i supdictis loc̄. s Precoꝛq̄ ut ipleat ⁊c.] quale aūt fuerit illud ꝓbū nō exp̄imit hic scriptura. ⁊ ꝓpter hoc dicūt aliqui hebrei q̄ añ nativitatē samuelis audita fuit vox de celo q̄ futurus erat q̄dam iustꝰ noīe samuel: ꝓpē qđ mulieres plures parietes masculos illo tpe vocabāt eos noie samuelis: quouisq̄ p opa apparebat q̄ de illis nō intelligebat vox diuina. ⁊ sm hoc sic itelligit ꝓbū helchane pdictū. Precoꝛq̄ ⁊c. i. pceꝛ dñm ut p bonā indolē istiꝰ pueri appareat q̄ ille sit samuel de quo audita est vox a deo emissa. sed istud vitat ficticiū. tum qz de scriptura nō bt. tū qz anna nō vocauit filium suū samuelem ꝓpter aliquā vocem de celo auditam. sed quia postulauerat eum a domino. ut predictū est. ⁊ ideo aliter dicit q̄ verbum domini hic accipit verbū ipsius beli sacerdotis. qui sm veritatem hebraicam dixerat anne de precanti: Dabit tibi dominus petitionē tuam. ut s. dictū est. ⁊ hoc dixit instinctu spiritus sancti. anna ꝛo petebat a domino filium qui viueret ⁊ ministraret in templo domini ut patet ex predictis. ⁊ hoc precabatur helchana a domino impleri. qz licꝫ puer samuel esset natus non tm̄ adhuc erat in statu quo posset in tabernaculo ministrare. t In vitulis tribus. postea dicitur: Et immolauerunt vitulum: ⁊ obtulerunt puerum beli. Ex quo videtur q̄ vnū vitulum obtulerūt in sacrificiū dñi. ⁊ alios duos obtulerūt beli sacerdoti. quia puerū dimittebāt in cura ipsi⁹. vñ subditur:

Et a beli sacerdote sedente sup sellā ante postes domus dñi cū esset anna amaro animo: orauit ad dñm flens largit̄: ⁊ votū vouit dicens: Dñe exercituū si respiciēs videris afflictionē famule tue: ⁊ recordat⁹ mei fuer̄: nec oblit⁹ ancille tue: sed dederis ꝙ serue tue semē virile: dabo eum dño oībus diebꝰ vite eius: ⁊ nouacula nō ascendet sup caput eius.] Factū est aūt cū illa multiplicaret p̄ces coram dño: ut beli observaret os eius. Porro anna loquebat in corde suo: tm̄ labia eius mouebant: ⁊ vox penit⁹ nō audiebat. Estimauit ergo eam beli temulentā dixitq̄ ei: Usq̄quo ebria eris: Digere pauliſper vinū q̄ mades. Respōdens anna: nequaq̄ inq̄t dñe mi.] Nam mulier infelix nimis ego sum:] vinūq̄ ⁊ oē qđ inebriare pōt nō bibi:] ꝙ effudi aiam meā in ꝓspectu dñi. Ne reputes ancillā tuā quasi vnā de filiabꝰ belial:] q̄ ex multitudine doloris ⁊ meroris mei locuta sum vsq̄ in p̄sens. Tūc beli ait ei: Vade ī pace: ⁊ deꝰ israel det tibi petitionē tuā quā rogasti eū. At illa dixit: Utinam inueniat ancilla tua grām in oculis tuis.] Et abiit mulier i viā suā: ⁊ comedit: vultusq̄ illi⁹ nō sunt amplius in diuersa mutati.] Et surrexerunt mane ⁊ adorauerūt coram dño: reuersiq̄ sūt: ⁊ venerūt in domū suā ramatha.] Cognouit aūt helchana annā vxorem suā ⁊ recordat⁹ est ei⁹ domin⁹. Et factū est p circulū dierū cōcepit ānna ⁊ pepit filiū: vocauitq̄ nomē eius samuel: eo q̄ a dño postulasset eū. Ascēdit aūt vir ei⁹ helchana ⁊ ois dom⁹ ei⁹ ut īmolaret dño hostiā solēnem ⁊ votū suū: ⁊ ānna nō ascēdit. Dixit enī viro suo. Nō vadā donec ablactet ifās: ⁊ ducā eū ut appareat añ cōspectū dñi: ⁊ maneat ibi iugiter. Et ait ei helchana vir su⁹: Fac quod bonū tibi videt: ⁊ mane donec ablactes eum: p̄coꝛq̄ ut impleat dñs ꝓbū suū.] Mānsit ergo mulier ⁊ lactauit filiū suū: donec amoueret eū a lacte. ⁊ adduxit eū secū postq̄ ablactauerat in vitulis tribꝰ: ⁊ tribꝰ modijs farine: ⁊ amphoꝛa vini: ⁊ adduxit

a Et ait anna obsecro mi dñe. ⁊ subintelligit ꝙ iste puer sit discipulus ⁊ minister eius. Cetera patent in lrā.

Torauit anna. Hic ꝓfiter ponit b Cap. ij. grāz actio ꝓ beneficio recepto. ⁊ hoc fit in cantico anne. In quo ꝓmo grāz actio reddit. secūdo āna ꝓtra superbiam ⁊ ingratitudinem inuehit ibi: Nolite multiplicare loq̄ sublimia. tertio dei magnificatio subdit ibi: Dñs enī sūt cardines. Circa ꝑmū dr: Et orauit anna q̄ grāz actio est q̄dam spēs orationis. ut br. j. ad Timotheū. ij. vbi dicit sic: Obsecro igit ꝑ oīuz fieri obsecrationes: orationes: postulationes: grāz actiones ⁊c. c Exultauit cor ⁊c] gaudiū ꝓprie loquēdo ē delectatio appetit⁹ intellectiui ab intra in bono adepto uel ꝑsenti. Sed q̄ resultat in signis exterioribus tūc dr exultatio ⁊ dr quasi extra saltatio. totaliter autem gaudebat āna de beneficio sibi collato a deo ꝑm illud. ꝑs. Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt in deū uiuū. d Et exaltatū ē cornu meū. Cornu i sacra scriptura accipit ꝑ motu cordis tēdēs in aliq̄d arduū. ⁊ si careat regula rōnis ⁊ legis dine dr cornu ſpbie. si aut̄ dictis regulis mēsuret dr cornu magnanimitat̄ uel magnificētie: qō ē q̄ anim⁹ ex bñficio a deo collato in ꝑsenti ꝑ spem tendit ad mai⁹ bñficiū ex dei literalitate ꝓsequendū. sic aūt mouebat āna in augmentū grē ꝓsequendū a deo in vita ꝑsenti: ⁊ cōplementū glorie in futuro. e Dilatatū ē os meū. ad deū apte ⁊ magnifice laudandū de collato mihi filio. ⁊ q̄ fenēna ⁊ literi ei⁹ de b torquebant. iō subdit: f Sup inimicos meos. odiebat enī eor malicia ⁊ diligebat nām ꝑm caritat̄ formā. g Nō est sanct⁹ ut est dñs. q̄ ipse est sanct⁹ ꝑ essentiā. alij aūt ꝑ ꝓticipationē. ⁊ b modo exponit q̄ subdit: Et nō est fortis ⁊c. b Nolite. Hic ꝓfiter āna inuehit ꝓ ingratā superbia q̄ fenēna de ꝓle sibi a deo data superbiebat: de quo tū deberet esse humilior. ⁊ deo gratior. ⁊ b est q̄ dr: Nolite multiplicare loq̄ sublimia. i. superba ⁊ alior ꝓtemptiua: q̄lia erat ꝓba fenēne ꝓ annā. ut ꝑs ex ꝓdict̄. ca. j. i Recedāt vetera. i. mala ꝓba iam q̄si ex lōga ꝓsuetudine inueterata. k Quia de⁹ scia⁹ ⁊c] q. d. nihil latet eū: ⁊ oia certitudinaliter retinet ad iudicādū etiā secreta cordiū. iō subdit: Et ipsi ꝓparant̄ cogitationes. l Arcus fortiū superat⁹ est. arcū fortiū uocat linguā fenēne ⁊ puerorū ei⁹. ex qua ꝓcedebāt ꝓba pungitiua q̄si sagitte. m Et infirmi ⁊c.] loquit̄ ꝓ se ⁊ sibi similib⁹. nā enī in ea erat infirma ⁊ impotēs ad ꝓficiendū: ⁊ roborata ē ad hoc ex dono dei. n Repleti ⁊c.] loquit̄ metaphorice. q̄ ꝓus satiati si postea incurrūt famē ⁊ defectū cibi plus cruciant̄. sic fuit de fenēna q̄ fuit ꝓus literis plena: ⁊ p⁹ea mortui sunt. o Et famelici ⁊c.] q. āna ꝓus famelica ⁊ desideās de ꝓle habēda. habuit ꝓlem ad sufficientiā. iō

eum ad domū domini in syloꝫ Puer autē erat adhuc infantulus. Et immolauerunt vitulū ⁊ obtulerūt puerum heli. Et⁹ ait anna: Obsecro mi domine⁹ viuit anima tua. Ego sum illa mulier que steti coram te hic: orans dominū ꝓ puero isto. Oraui: ⁊ dedit mihi dominus petitionem meam quā postulaui eum. Idcirco ⁊ ego cōmodaui eum domino: cunctis diebꝰ quibus fuerit accomodat⁹ domino. Et adorauerunt ibi dominum. II

Torauit⁹ anna ⁊ ait: Exultauit⁶ cor meum in domino: ⁊ⁿ exaltatum est cornu meū in deo meo. Dilatatum⁶ est os meum sup⁶ inimicos meos: q̄ letata sum in salutari tuo. Non⁸ est sanctus ut est dñs: neq̄ enī est aliꝰ extra te: ⁊ non est fortis sicut deus noster. Nolite⁹ multiplicare loqui sublimia: gloriātes.

Recedāt⁴ vetera de ore vestro: q̄ⁿ deus scientiarum dñs est:] ⁊ ipsi ꝓparantur cogitationes. Arcus⁴ fortium superatus est: ⁊ᵐ infirmi accincti sūt robore.] Repletiⁿ ꝑus ꝓ panibꝰ se locauerunt:] ⁊° famelici saturati sūt.] Donec⁹ sterilis ꝑperit plurimos] ⁊ᵖ que multos habebat filios infirmata est.] Dominᵍ mortificat ⁊ʳ vuificat: deducit⁵ ad inferos ⁊ᵗ reducit. Dñs⁶ pauperē facit ⁊ ditat: humiliat ⁊ subleuat. Suscitat de puluere egenum: ⁊ de stercore eleuat pauperem: ut sedeat cum principibus ⁊ solium glorie teneat. Domini⁷ enim sunt cardines terre:] ⁊ posuit super eos orbem. Pedes⁸ sanctorum suorum seruabit:] ⁊ᵘ impij in tenebris conticescent: quia⁹ non in fortitudine sua roborabitur vir.] Dñm formidabūt aduersarij ei⁹: ⁊ sup ipsos in celis tonabit. Dñs¹⁰ iudicabit fines tre:

subdit: p Donec sterilis ⁊c.] In hebreo habet: Donec sterilis ꝑperit septē. Sed b videt esse ꝓ illud q̄ postea dr eodē ca. q̄ āna cōcepit ⁊ ꝑperit tres filios ⁊ duas filias. ⁊ iō dicūt alij hebrei q̄ duo filij samuelis cōputant̄ hic int̄ literos āne: q̄ de ipsa exierūt mediāte samuele. ⁊ sic dr ꝑpisse septē. Alij ꝓ hebrei dicūt q̄ q̄ā āna pariebat vnū puerū: fenēna sepeliebat duos de suis. ⁊ iō nato quarto ipsi⁹ āne puero octo literi fenēne fuerūt mortui. ⁊ sic nō remanserūt sibi nisi duo pueri. q̄ ꝑm ipsos dece habuit. ut dictū ē ꝑ. j. ca. Igit̄ q̄ vidit q̄ āna quātū cōcepat ⁊ appropinquabat partui timuit de morte duorū literoꝝ q̄ sibi remanerāt. ꝓpter q̄ humiliauit se coram anna. ⁊ instanter petijt ut oraret ꝓ vita puerorꝝ sibi remanentiū. q̄ ⁊ factū est. ⁊ iō illi duo pueri licz essent ipsi⁹ fenēnetis de cetero vocati sūt pueri anne: eo q̄ eius orationibus erat vita eis concessa. Iste autem expositiones non habentur de textu. sed ponūtur ab hebreis ad verificandum hoc dictū: ꝑperit septem. Et ideo melius videt dicendum q̄ translatio nostra sit melior i qua dicit: Pperit plurimos Ad cui⁹ intellectū sciendū q̄ dictio hebraica que ponitur hic. s. Sybea equiuoca est ad designandū septem. ⁊ hanc significationē sequntur hic hebrei moderni. ut ꝓdictum est. ⁊ ad designandū satietatē. ⁊ hanc significationē secutus est translator noster. ⁊ forsitan illo tempore hebrei illam sequebant. ꝑm hoc igitur anna ꝑperit satietatem. i. habuerat pueros ad sufficientiam: quā sufficientiā exꝑessit translator noster dicendo: Plurimos. q̄ conuenienti⁹ fuit dicere q̄ si dixisset satietatem uel satis. ꝑm enim q̄ dicit Hieronym⁹ in epistola ad Pāmachiū de optimo genere interpretandi. Melior interpretatio non semper est transferendo verbum ex verbo. sed aliquādo melius est transferre sensum ex sensu. ut eadē veritas diuersis ꝓpietatib⁹ idiomatum applicetur. q Et que multos habebat ⁊c.] q̄ sicut anna multiplicabatur in prole. ita fenēna diminuebatur. ꝑm q̄ dicunt expositores hebrei ⁊ catholici. r Dñs mortificat. pueros fenēne. s Et vuificat. pueros anne. t Deducit ad inferos. In hebreo habetur: Ad fossam. i. sepulchrū. v Et reducit. q̄ aliq̄n contingit q̄ aliqui de quoꝝ sepultura iam tractatur ad vitam reseruant̄. sicut de Ezechia habet. iiij. Reg. xx. ꝓ humiliatione sua coram domino. x Dominus pauperem facit ⁊ ditat ⁊c. quia de diuitijs ⁊ bonoribus frequenter reiecit aliquos ꝓpter eorum superbiam: ⁊ aliquos pauperes ⁊ abiectos eleuat ad diuitias ⁊ honores ꝓpter eoꝝ humilitatē. per hoc innuit anna q̄ sic factum est a domino de ipsa ⁊ fenēna. y Domini enim sunt ⁊c.] Hic consequenter ponitur dei magnificatio. ⁊ primo q̄tum ad potentiā. ⁊ hoc in actu creatiōis cū dr: Dñi enim sunt cardines ⁊c. secūdo q̄tū ad sapientiā in actu gubernatiōis cum dr: Pedes sanctoꝝ ⁊c.] dirigēdo eos in via morū. tertio q̄tum ad eius iusticiā in actu debite punitiōis cū dr: a Et impij in tenebris cōticescēt. s. in tenebris culpe. ⁊ postea in tenebris gehenne. b Quia non in fortitudine ⁊c] quia per potentiam secularem nullus potest manum dei euadere c Dominus iudicabit fines terre. in iudicio extremo.

a Et dabit imperiū regi suo .i. ipsi xpo cui pater dedit iudiciū. ut habet Joh. v. ca. & qz iudicabit in forma humanitatis in qua fuit coram pilato iudicatus. ideo sequitur: b Et sublimabit cornu xpi sui. i. uncti sui. Christus enim in humanitate fuit unctus plenitudine gratie, licz autē xps appareat in iudicio in forma humanitatis. tamē nō erat ifirmitati subiecta sicut fuit coram pilato. Sed apparebit in forma gloriosa omni creature etiam supremis angelis prelata.

& dabit imperium regi suo: & sublimabit cornu xpi sui. Et

ideo bene dicitur: Et sublimabit cornu. i. ptātem. xpi sui. tunc enī potestas xpi sublimabitur quando omnia ei pfecte subijcient. qō non est adhuc impletum. sm q dicit Paul⁹ apls Hebre. ij. Nūc autem necdum videmus omnia esse subiecta ei. Ad cui⁹ intellectum ꝓsiderandū q in xpo est duplex natura. s. diuina & humana. scōm diuinam naturam omnia plene sunt ei subiecta. nec potestas eius deprimi potest aut sublimari cum sit infinita. sm ꝙ naturam humanā sublimata est potestas xpi. & adhuc sublimabitur. licz enim ab instanti illius sancte unionis nature diuine & humane in suppōsito verbi. omnia plene subiecta fuerint humanitati xpi auctoritatiue: non tamen executiue. primū ps. q: quāto aliqua sunt remota ꝙpinquiora: tāto alia sunt ei magis subiecta sicut patet de elemētari regiōe que tota subiecta ē lationi astrorum. ut omnis virtus eius inde guberner. ut dicit ꝑmo methaurorū. Corpora ꝙ celestia subiecta sunt angelis siue intelligētijs mouentib⁹ ea. & iterum angeli inferiores & medie hierarchie subiecti sūt angelis hierarchie supiozis. natura autē humana in xpo ab instanti unionis predicte ꝙpinquior fuit remota omnib⁹ angelis. q: unita est ei in esse hypostatico. Angeli enim ēptumcūq; supremi non sunt ei sic uniti q: nullos angelos apprehendit. ut dī ad Hebreos. ij. sed tm̄ p operationem. s. p aptam visionē & fruitionem pfectam. & ideo ab instanti unionis p̄dicte omnia sunt subiecta xpo hominī auctoritatiue. Secundū similiter patet q: ante resurrectionem natura humana in xpo fuit passibilis & subiecta penalitatibus ad complendū mysteriū nostre redemptionis. & sic non fuerunt ei omnia subiecta executiue. Sed quādo resurrexit ad vitam imortalem. natura illa fuit plene gloriosa in anima & corpore. & p ꝓsequens potestas eius tunc fuit sublimata. ꝙter qō tūc dixit apls Matb. vltimo. Data ē mihi oē. & adhuc sublimabitur in futuro iudicio quādo sententia eius quā pferet in natura humana. ut predictum est: pfecte implebitur in omnib⁹ tam in electis ēp in damnatis. & sm hoc dicit hic: Et sublimabit cornu xpi sui. Sciendū autem q ionathan filius oziel in trāslatiōe chaldaica aliter exponit cāticū anne p̄dictū. cui⁹ sensū accipiā ꝙt potero. addendo etiam aliqua ad maiorem intellectum. dicit igitur q anna p spiritū ꝙphēticum cognouit statū iudeoꝝ futurū tempore filij sui samuelis. & tribus sequentib⁹. & sm hoc ꝙphētiam suam ꝙtulit p modū oratiōis & diuine laudis. sicut & psalmi sunt quedam ꝙphētie ꝙlate p modum laudis diuine. Dicit igit q anna ꝑmo spū ꝙphētico cognouit filiū suū samuelem futurum ꝙphētam magnū in israel. & facturū signa & mirabilia: sicut ps. j. Reg. vij. q ipso offerēte sacrificiū ꝓ filijs isrl dns intonuit fragore magno: & exterruit philisteos & debellauit. & j. Reg. xij. Samuele rogāte deū: dns dedit voces & pluuias cōtra solitum cursum nature. ut p hoc populus israel ꝓtendo regem cognosceret se peccasse. ut habet. j. Reg. xij. Cognouit etiā q tempore filij sui. filij israel de fruitute philistinoꝝ essent liberādi saltem i parte. & sm hoc dixit: Exultauit cor meū in dño. ꝙter predicta. Secundo cognouit in spiritu ꝙphetico q filius filij samuelis. s. heman cum quatuordecim filijs suis futuri erant cantores diuinarū laudū in templo dominī. ut habet. j. Paral. xxv. & ꝙter hoc dixit: Et exaltatū est cornu meū. i. gloria mea. in deo meo. Tertio vidit anna p spiritū ꝙphētie q philistei ꝙter captionem arcle & deductionē in terram suā pcutiendi erant a dño in tantū q cōpellerent eam remittere sup plaustrum nouū cum emenda ꝓ peccati sui recognitiōe. ponēda in capsella iuxta archā mures aureos & anos aureos. ut habet. j. Reg. vj. & ꝙter hoc dicit: Dilatatū est os meū. ad narrandū vindictam dominī. Super inimicos meos. i. philisteos qui erant inimici populi israel. Quia letata sum in salutari tuo. in hoc q coges hostes remittere archam modo p̄dicto. Quarto vidit anna q sennacherib dicturus foret blasphemias cōtra dominū. & q niteretur destruere ciuitatē hierusalē & templū. sed ab angelo dominī peuteretur eius exercitus ꝙsq; ad. clxxxv. milia virorum. & sic compelleretur fugere in terram suā decunde. ut habetur. iiij. Reg. xix. & ꝙpē hoc dixit anna. Nō ē sanctus ut est dns. q: ipse est sanctus sanctoꝝ. ut habetur Dan. ix. Neq; enim est alius extra te. s. verus deus. q: alij dicuntur dij erronee. sicut iupiter & saturnus & ꝙsimiles; uel participatiue: ut iudices & viri sancti. Et nō est fortis sicut deus noster. quia in momento & p unicum angelū conteret ipsū sennacherib exercitū. Quinto vidit futuꝝ esse q nabuchodonosoꝛ rex babylonis destrueret ciuitatem & templū. & populum israel captiuaret. ut habet. iiij. Reg. vltꝫ. & de hoc multū gloriarek. ꝙpter qō dixit: Nolite multiplicare loq sublimia gloriantes. de ciuitatis destructione & ꝙli israel captiuatione. Recedant vetera de ore vestro. i. verba superba que dicuntur vetera q: initiū omnis peccati est superbia. ut habetur Eccle. x. Quia deus scientiarū dns est. q. d. ipse scit tempora futura determinata in quib⁹ adducet super vos vindictam ꝙpter peccata. vñ & postea nabuchodonosoꝛ in furiam versus est. ut habet Dan. iij. Et balthasar eius abnepos sm Josephū occisus est. sm ꝙ alios hebreos balthasar fuit eius nepos. cui cōcordat dictum Hiere. xxvij. Ego dedi oēs terras istas in manu nabuchodonosoꝛ regis & seruient ei omnes gentes & filio eius & filio filij eius. nec plures ibi exprimunk. & babylon destructa fuit ꝙ Cyrū & Darium. ut habet Dan. v. Et ipsi preparank cogitationes. quia homo videt ea que parent. deus autem intuet cor. ut habetur. j. Reg. xvj. Sexto vidit q greci afflicturi essent filios israel tempore Antiochi illustri qui coegit filios isrl transire ad gentilem ritum. & in templo dñi posuit abominandū idolū. ut habet. j. Macbab. j. Et q ꝙ matathiā & filios eius greci forent debellandi: & mundādū templū dñi ut habet. j. Macbab. iiij. & ꝙpē hoc dixit anna: Arcus fortium superatus est. i. virtus grecoꝝ est debellata. Et infirmi accincti sunt robore. i. macbabei qui respectu grecoꝝ virebank nullius momenti: & tamen pluries eos superauerūt & de tra israel eiecerūt. ut ps in pcessu libri Macbab. Septimo vidit in spiritu tribulationē futurā iudeis tempore aman agagite: & filios isrl literandos ab illa ꝙ mardochēum & hester. ut habetur in pcessu libri Hester. & ēptū ad ꝫ dixit anna: Repleti. alias saturati. pus. i. aman & filij eius pleni diuitijs & delitijs tpalibus. Pro panibus se locauerunt. quia ꝙ seruanda & sustentanda vita sua libenter suppositissent se fruitui hester & mardochei. vñ Hester. vij. dī q aman rogauit hester reginā ꝙ anima sua. Et famelici saturati sunt. i. iudei qui tunc erant pauperes & abiecti. ꝙ hester & mardochēū fuerūt eleuati p totum imperiū assueri. Donec sterilis ꝙpit plurimos. i. hierusalem siue iudea que sm hebreos modo dicit sterilis eo q iudei qui sunt ei⁹ filij inde sunt eiecti: & p orbem dispersi. pariet tamen plurimos. ut dicunt: quia in aduentu messie quem expectant. dicunt hierusalem & iudeam debere repleri filijs israel ibidem de diuersis mundi partib⁹ congregandis. & dicūt q tunc omnes alie natiōes subijcient eis. Et que multos habebat filios infirmata est. i. roma siue romanū imperiū qō vastauit iudeam & dispersit iudeos: tunc debilitabit & ad nihilum deducet. Sed illud qō hic dicit de partu sterilis sm veritatem intelligit de ecclesia que ꝑmo videbat sterilis ꝙpter paucitatem fidelium. sed ꝙpit plurimos in conuersione multitudinis gentiū ad fidem. & sic exponit apls ad Gal. iiij. ca. Letare sterilis &c. Et q multos habebat filios infirmata est. i. synagoga. ut ps p orbem vniuersum. Dns mortificat. hic ꝓsequenter ostendit sm dictum ionathan filij oziel. vnde p̄dicta cōtingant. s. ex virtute diuina qui potest mortificare viuentes: & viuificare mortuos. i. potentes hui⁹ seculi deducere ad nihilum. & abiectos & impotentes qui quasi mortui & descendentes ad inferos computantur reducere ad ꝓsperum & potentem statū. & eodem modo exponitur quod subditur: Dns pauperē facit & ditat humiliat & subleuat. q: sm ipsum populū iudaicū quē depauperauit & humiliauit p romanos. ditabit & subleuabit p regem messiam. & sic eleuabit eum de stercore vilificatiōis

ad sedē glorie ⁊ exaltationis tpalis. Dñi enī sunt cardines terre. In hebreo habet: Fortes terre. Et posuit sup eos orbem. q; terra tener infimū locū sicut in como fundamētū. Pedes sanctoꝝ suoꝝ seruabit. ne ruant in culpā: ⁊ inde in gehennā. Et impij in tenebris cōticescēt. s. in tenebris gehēne. Quia nō in fortitudine sua roborabitur vir. quia non potest propria virtute subsistē: nisi diuina virtute sustētet. Dominū formidabūt aduersarij eius. i. omnes gentiles quos vocat ocs extra sectam iudaicā existētes: ⁊ ideo vocat eos adūsarios ei: ⁊ in aduētu messie terreri ⁊ subiugari. ió subdit Dñs iudicabit fines tre. reddens penā p petis p petratis. Et dabit imperiū regi suo. i. messie futuro sm ipsos. Et sublimabit cornu. i. ptātem xpi sui. i. messie: quod idem sigt. Messias enī hebraice: ⁊ xps grece: ⁊ vnctus latine idem sigt. Reges enim per unctionē instituebant: ⁊ iudei expectant messiā futurū regem ⁊ dñari temporaliter sup totum mundū. Ex predictis pz q̄ expectant predictū messiā circa cessationē romani imperij. ⁊ sm veritatem ille qui tūc veniet in maxima ptāte tpali erit antixps. sm q̄ dic apls. ij. ad Thessal. ij. ca. vbi signū pcedēs aduentū antichristi dixit esse cessationem romani imperij dicens: Quoniā nisi venerit discessio primū. i. discessio a subiectione romani imperij: sm q̄ exponūt doc. ⁊ revelat' fuerit hō peti filius pditiōis. i. antichrist' ⁊c. a Puer aūt erat minister. Ex hoc pz qō s dictū ē. s. q̄ helchana pr samuelis fuit de tribu leui: aliter filius ei' nō posset ministrare in tēplo dñi. b Porro filij heli. Hic pōit vitia scribit malitia filioꝝ heli ⁊ samuelis q̄ fuit occasio terminādi regimen iudicū ⁊ inchoādi regimē regū. p igit describit malitia filiorū heli. 2° filiorū samuelis. ca. viij. Prima in duas. qz p describit filioꝝ heli trāsgressio. 2° transgressionis punitio. ibi: Venit aūt vir dei. Circa primū describendo filioꝝ heli malitiā scriptura simul exprimit samuelis iustitiā: ut opposita iuxta se posita magis eluceścāt. Primo g̈ exprimit malitia filioꝝ heli. cū dr: Porro filij heli filij belial. i. absq; iugo legis dine. ió subdit: c Nescientes dñm ⁊c. veniebat puer sacerdotis. ve mandato filioꝝ heli: q̄ erāt sacerdotes sub pre suo. d Et habebat fuscinulā tridentē. i. instrumentū ad extrahēdū carnes bullens tres dentes. e Etiā abūt helchana in ramatha in domū suā. f Puer autem erat minister in conspectu domini ante faciem heli sacerdotis. g Porro filij heli: filij belial nescientes dñm nec̄ officiū sacerdotū ad populū: sed q̄cūq; imolasset victimam veniebat puer sacerdotis dū coquerent carnes: ⁊ h habebat fuscinulā tridentem in manu sua: ⁊ mittebat eam in lebetē uel in caldariam: aut in ollam siue in cacabum: ⁊ omne quod leuabat fuscinula: tollebat sacerdos sibi. Sic faciebāt vniuerso israeli venientium in sylo: Etiam i antec̄ adolerēt adipem veniebat puer sacerdotis ⁊ dicebat imolanti. Da k mihi carnem ut coquā sacerdoti. l Non enī accipiā a te carnē cocta sed crudam. Dicebatq; illi imolans. Incendatur m primū iuxta morē hodie adeps: l ⁊ tolle tibi q̄cūq; uelit anima tua. Qui respōdēs dicebat ei: Nequaq̄. Nūc enī dabis: alioq̄n tollā vi. Erat n ergo peccatū puerorū grande nimis l coram dño: quia o detrahebant homines sacrificio domini. l Samuel p autē ministrabat ante faciē domini l puer q accinct' r ephot s lineo. Et t tunicā paruā faciebat ei mater sua: quā afferebat statutis diebus ascendēs cū viro suo ut imolaret hostiā solēnē ⁊ votū suū. Et benedixit heli helchane ⁊ uxori eius: dixitq; ei: Reddat tibi dominꝰ semen de muliere hac. p fenore quod cōmodasti domino. Et abierunt in locum suū. u Visitauit ergo dñs annam ⁊ cōcepit: ⁊ pepit tres filios ⁊ duas filias. Et x magnificatus est puer samuel apud dñm. l y Heli autē erat senex valde: ⁊ z audiuit omnia que faciebant filij sui vniuerso israeli: l ⁊ aa quō dormiebant cum mulieribus que obseruabant ad ostium tabernaculi: ⁊ bb dixit eis: Quare facitis res huiuscemodi: q̄s ego audio res pessimas ab omni pplo? Nolite filij mei. Non enī est bona fama quā ego audio ut trāsgredi faciatis pplm dñi. l cc Si peccauerit vir in virum: placari ei potest deus. l dd si aūt in deū peccauerit vir quis orabit pro eo? l Et ee nō audierūt vocem patris sui: l quia ff voluit dominus occidere eos. Puer aūt samuel, proficiebat gg atq; crescebat: ⁊ hh placebat tam deo q̄ hominibus. l Venit ii autē vir dei ad heli: ⁊ ait ad eum: añ q̄ adolerēt adipē. s. filij heli: q; ad eoꝝ officiū ptinebat cremare adipes sacrificioꝝ sup altare holocaustoꝝ. f Da mihi carnē ⁊c. l In hebreo dr: Da in carnē ad assandū sacerdoti. q̄ppe hoc enī volebāt accipe carnē crudā: ut coqueret ⁊ pararet ad eorum uolūtatē ꝫ vt legē. g Incendat' pmū ⁊c. l illud enī de sacrificijs debebat dño: ⁊ iō pmū debebat sibi offerri. h Erat q̄ pctīs puerorū ⁊c. l dicūt aūt pueri mortis. nō etate q; iam erāt boies. puecti. i Quia detrahebant ⁊c l q̄ppe quod pctīs eoꝝ erat ꝫ deū: ⁊ redundabat in totū pplm. Cōsequenter iuxtaposuit malitiā describit innocētia samuelis. cū dr: k Samuel aūt ministrabat ⁊c. l non in officio sacerdotali: q̄ in ministerio sibi cōpetenti. l Puer accinctus. i. prompt' ⁊ parat'. m Ephot lineo. nō ē tale vestimētū sicut ephot sūmi sacerdotis: qō alio nōie dr suprumerale. de q̄ hr Exo. xxviij. n erat quedā vestis linea qua debant leuite in suis officijs ministrando. n Et tunicā paruā. In hebreo hr: Et pallū paruū. Cetera patent vsq; ibi: o Et magnificat' est ⁊c. l Ex quo patz sue bonitatis augmentū. p Heli autē erat senex. Hic reuertit scripta ad describendū malitiā filioꝝ heli: quia pri arguenti nō acquieuerūt: sed obstinati i malitia remāserūt. ⁊ q̄ est qō dr: q Et audiuit oia ⁊c. l retrahentes eum a sacrificijs dñi ꝓpter dicta. r Et quō dormiebāt cū mulieribus. iste erāt mulieres q̄ veniebāt ut purificarent p partū ut hr Leuit. xij. ⁊ filij heli sollicitabāt eas ⁊ alias recipiebant. s Et dixit eis ⁊c. reprehendit eos nimis molliter. q̄ppe quod dicit hiero. sup locū istū: heli. p iniq̄tate filioꝝ suoꝝ dānat' ē: corripuit q̄dē eos: s lenitate pris nō auctoritate pontificis. q; eos tenebat corripe. ió nō solū. p iniq̄tate filioꝝ: s etiā. p sua fuit punitus. t Ut trāsgredi ⁊c. l qz sicut dictū est. p malitia eorū ppls retrahebat a sacrificijs debitis. ⁊ a debita reuerētia erga deū. v Si peccauerit vir ⁊c. l p orones ⁊ sacrificia. x Si aūt in deū ⁊c. l .q. d. nō remittet sibi p talia. nō quia tale pctīm sit simpliciter irremissibile: s q; de difficili ē remissibile. ⁊ p tale movū dic saluator Matth. xij. Qui aūt dixerit ꝙbū ꝫ spūm scīm. nō remittet ei in hoc seculo nec̄ in futuro. y Et nō audierūt ⁊c. l Ex q̄ patz eoꝝ obstinatio. z Quia voluit ⁊c. Hoc nō dr: q̄ de nō vult mortē pctōris p se: s p se vult iustitiā suā: sic ⁊ dominator. ad quā spectt punitio pctōris q̄ aliq̄n fit p mortē corporalē. ⁊ aliq̄n cū s p mortē gehēne. a Puer aūt. Hic pōit scripta ad describendū samuelis iustitiā iuxta filioꝝ heli malitiā rōne supdcā. cū dr: b Proficiebat ⁊c. etate. s. ⁊ ꝫtute. c Et pla. ⁊c. l sic dr de seō sebastiano: nec̄ erat ut quē de tāta pfuderat grā ab oib' amaret. d Venit

autē vir dei. Hic ꝑñē describit trāsgressiōis filiorū heli punitio
n ꝑ descriptē huius punitiōis denūciatio. 2° executio. ca. iiij. Pri-
ma in duas. q: ꝑ denūciat ꝑ nunciū extraneum. 2° ꝑ discipulum
subiectum. iij. ca. Circa primū dicit: Venit aūt vir dei ad heli.
huius viri nomē nō exprimit. n ideo circa hoc varie dicit. Ab an-
tiquo dicerūt aliq ꝙ fuit phinees filius eleazari sacerdotis q̄ ad-
huc viuebat. Sed hoc videt impossibile. quia phinees ante mortem
moysi iam erat ad minus. xxx. ānox uel circiter: q: tūc fact⁹ fuit
phinees princeps exercitus cōtra madianitas. ut habet Numeri
xxv. Itē a morte moysi vsq ad mortem heli aī quā pauco tpe vir
iste dei venit ad heli fluxerūt ānі trecēti. lvij. qō declarat sic: quia
ducat⁹ iosue icepit immediate a morte moysi. temp⁹ aūt ipsi⁹ iosue
quo ꝑfuit nō exprimit in scriptura: ꝫ ꝑtinet sub tpe othoniel qui ei
successit. n hoc temp⁹ fuit. xl. ānox. ut habet Judic. iij. Post ipsū
aioth prefuit. lxx. annis. Judic. iij. Postea deltora. xl. Judic. v.
Postea gedeō. xl. Judicū. viij. Postea abi-
melech trib⁹ ānis Ju-
dicū. ix. Post eū tho-
la. xxiij. Judicū. x. Post thola iair. xxij. Judic. x. Post iair filij
israel fuerūt sine iudice. xviij. annis quib⁹ seruierūt philisteis n
filijs ammon. ut habet Judicū. x. Postea iepte prefuit sex annis
Judic. xij. Post eū abessan annis septē: Judicū. xij. Post eum
abialon. x. Judic. xij. Post eū abdon. viij. Judic. xij. Post eum
samson. xx. Judic. xvj. Post eū heli. xl. ut bī. j. Reg. iiij. q simul
iuncti faciūt ānos. cccl vij. Alij ꝙo dixerunt ꝙ iste vir dei fuit
helias ꝓpha. sed hoc etiā videt impossibile: q: ante mortē heli iā
helias fuisset. xx. annoꝝ n plus. cū hic dicat vir dei eos. Item a
morte heli vsq ad temp⁹ quo helias fuit rapt⁹. ut bī. iiij. Reg. ij.
ca. fluxerūt anni. cc vij. qō declarat sic: q: samuel prefuit post
heli cui⁹ temp⁹ nō exprimit. n ꝫ ꝑtinet sub tpe saulis. n istud tē-
pus fuit. xl. annox. ut bī Act. xiij. Post saul regnauit dauid. xl
annis. ij. Reg. v. Post dauid salomō. xl. iij. Reg. j. Post eum
roboam. xvij. iij. Reg. xiij. Post eū abia trib⁹ ānis. iij. Reg. xv
Post eū asa. xli. iij. Reg. xv. Post eū iosaphat. xxv. iij. Reg. xxij.
Post eū iozam annis duob⁹ vsq ad mortē ochozie regis israel.
ut habet. iiij. Reg. j. qui anni simul iuncti faciūt annos. cc vij.
Huic aūt ochozie helias denūciauit mortē suam vicinā anteq̄
raperet. ut bī. iiij. Reg. j. ꝓpter qō alij dicūt ꝙ iste vir dei de q̄
hic agit fuit angel⁹ in specie viri. Hebrei aūt moderni dicunt ꝙ
fuit helchana pater samuelis a deo missus ad ipsū heli arguēdū:
n pnā debitā sibi ac filijs suis nūciandū. ideo subdit: a Hec
dicit dñs: nunqd ꝛc.] de ista aūt reuelatione bī Exo. iiij. vbi
dicit ꝙ aaron a quo descendit iste heli. ut dictū est s. j. ca. p dñi
reuelationē fuit obuiā fratri suo moysi. n tunc reuelatū fuit sibi
ꝙ futurus erat sūmus sacerdos: ut hic dr. licz Exo. iiij. nō exp̄-
mat. b Et portaret ephot cora me. i. supbumerale cui cōiun-
ctum erat rōnale iudicij. ut habet Exo. xxviij. c Et dedi do-
mui pris tui ꝛc.] .i. oia ad ipsos ptinētia: q: aliq de sacrificijs
cremabant ad honorē diuinū. n aliqua erāt ipsox offerentiū i sa-
crificijs pacificox. ut frequēter supra dictū est. d Quare calce
abiecistis ꝛc.] id est cōtemptibilē reddidistis. quia filij heli pri⁹
accipiebāt ptē suā ꝙ ps diuina offerret n cremaret. n q: aliqñ
accipiebant ꝙ se illa que debebāt deo offerri. iō subdit: e
Et magis honorasti filios tuos ꝛc.] n quia heli tenebat
filios suos corripe de cōtemptu dei. ideo dicit hic magis
honorasse filios suos ꝙ deū. f Loquens locut⁹ sū ꝛc]
de domo patris sui tene inuenit hoc scriptū: q: ipsi aaron
de quo iste heli descendit a deo
fuit datū sacer-
dotiū. ut bī Exo.
xxviij. sed de isto
heli ꝙ cōcessum
fuerit a deo sibi
sacerdotiū n do-
mui ei⁹ nō inue-
nit nisi i isto lo-
co. n iō dicūt hebrei ꝙ illi qui descenderunt de
aaron ꝑ eleaçar
quib⁹ ex ordina-
tione dina debe-
bat sacerdotiū
ante temp⁹ heli
fuerūt negligē-
tes in replēdo
n doctrina ppli
israel qui declinabat ad idola-
triam n ad alia
enormia pctā. iō
iusto dei iudicio
trāslatū fuit sū-
mū sacerdotiū
de filijs eleaçar
ad filios ithamar in isto heli.
deus eni suo iu-
dicio iusto mu-
tat tēpora n eta-
tes: trāsfert regna atq cōstituit. ut dicit Daniel. ij. n eo-
dem modo dicēdū est de sūmo sacerdotio n alijs dignita-
tibus. g Absit hoc a me. Ex hoc patz ꝙ promissiones di-
uine n collationes alicui⁹ boni habendi futuris tpib⁹ intel-
liguntur sub cōditione. s. si illi quib⁹ fiunt tales promissiōes uel
collatiōes bñ se habuerīt i vtendo. iō subdit: b Glorificabo
honorificauerit me. bñ vtendo sūmo sacerdotio uel alia di-
gnitate. i Glorificabo eū. ꝙ suadendo eū i statu sue dignitat.
k Qui aūt ꝓtemnūt me. abutendo collata sibi ptāte. l
Erūt ignobiles. q: deiciēt a statu sue dignitat. m Ecce
dies ꝛc. brachiū tuū. i. ptātē sūmi sacerdotij. qō impletū
fuit tpe salomōis: q abiecto abiathar de sūmo sacerdotio
q descenderat de heli, instituit sadoch sūmū sacerdotē q de-
scenderat de eleaçar. ut bī. iij, Reg. ij. n tūc redijt sūmū sa-
cerdotiū ad pmā linēā. n Et videbis ꝛc. i. ipsū sadoch n
posteros ei⁹: tū heli i psona sua nō vidit ꝫ: q: mortu⁹ fuit
aī p annos. lxx. qō ps q ꝙ p⁹ heli samuel n saul ꝑfuerūt. xl.
ānis n dauid rex. xl. ut dcīm ē ꝫ ecclē. ca. ꝫ illi q descenderūt
de heli ꝫ viderūt: in qb⁹ ipse heli qdāmō remānserat: sic hō
mortu⁹ i filio viuēte. sm illud Ecclē. xxx. Mortu⁹ ē pr ei⁹: n
qsi nō ē mortu⁹: similē eni reliqt sibi p se ꝛc. o Et non
erit ꝛc.] q: filij sui inefecti fuerūt in virili etate. ut bī. j.
ca. iiij. ꝫ etiā pōt referri ad sacerdotes qs saul fecit inefici
ut bī. j. xxij. q descenderāt de saltē ꝙ maiori pte de heli. p
Derūtū nō auferā ꝛc.] q: ꝙ p⁹ institutiōz sadoch i sūmo sa-
cerdotio remānserūt aliq de domo heli in officio sacerdotū
minox. Istud tñ erat qdāmō i ꝓfusione n anxietate ipsox
eo ꝙ videbāt se deiectos a sūmo sacerdotio n alios loco co-
rū positos. n ꝫ ē qō dr: q Sz ut de. oculi tui. s. i filijs
tuis lz nō i psona tua. r Hoc aūt ꝛc.] .i. mors filiorū
tuox. s In die vna. fuga de ꝓpinq erit signū ꝙ alia certi-
tudinaliter eueniēt p⁹ ea. s. inefectio sacerdotū ꝙ saulis: n tūs-
latio sacerdotij ad sadoch ꝙ salomōz. t Et suscitabo ñ ꝛc]
i. ipsū sadoch. v Et ꝛc. xpō meo. i. salomōe. x Futur

Hec dicit dñs: Nunqd non aperte reuelatus sū domui pa-
tris tui cum esset i egypto] in domo pharaonis: Et elegi eū
ex oibus tribubus israel mihi in sacerdotē: ut ascenderet ad
altare meum: n adoleret mihi incensum: n portaret ephot
coram me: n dedi domui patris tui omnia de sacrificijs fi-
liorum israel:] Quare calce abiecistis victimā meam:] n
munera mea que ꝑcepi ut of-
ferrēt i templo: n magis ho-
norasti filios tuos ꝙ me: ut
comederetis primitias] oīs sa-
crificij israel populi mei: Pro-
pterea ait dñs deus israel: Lo-
quens locutus sum: ut domus
tua n domus patris tui mini-
straret] in cōspectu meo vsq
in sempiternū. Nūc aūt dicit
dñs. Absit a me. Sed quicunq honorificauerit me

est autē ut quicunq; ꝛc.] quia inferiores sacerdotes habebāt recurrere ad summū sacerdotē ut ꝑ eis oraret ⁊ faceret ei oblationē. In hebreo habet: Veniat ad inclinandū ꝑ se in obolo argēteo ꝛc. qō sic exponūt hebrei q; sacerdotes remanentes de stirpe heli futuri erant humiliare se coram summo sacerdote ⁊ orare ut possent seruire in templo ꝑ ꝓcio oboli argētei ⁊ torte panis i die. ⁊ hrā sequens videtur cōcordare. cum dicit: a Dicatq; : dimitte me obsecro ꝛc. obolus autē est vicesima ps sicli ut hr Exo. xxx.

b Cap. iij. Puer aūt samuel. Hic cōsequēter describit denūciatio pene future facta ipsi heli ꝑ samuelem sibi subiectum. Circa quam sic ꝓcedit. quia ꝑ describit reuelatio facta samueli. 2° dicte reuelatiōis denunciatio ipsi heli: ibi: Et samuel timebat. 3° huius manifestatio toti isrāeli: ibi: Creuit aūt samuel. Circa ꝓmū samuel a dño vocatur. secūdo punitio heli futura ei reuelat: ibi: Et dixit dñs. Circa ꝓmū ponit cōditio temporis. cum dicitur: c Et sermo domini ꝛc.] quia ꝓpter malitiā filioꝝ heli ⁊ negligentiā patris in corrigendo cessauerant respōsiones ⁊ reuelationes dñi. vnde in hebreo hr hic: Et sermo dñi erat ꝓhibitus nec obturat⁹. ⁊ redit in eandē sillam cum translatione nostra: quia omne rarum preciosū. d Et oculi eius caligauerāt ꝛc.] hoc exponitur vno modo quia non poterat videre de nocte: ꝑ aliq; poterat videre de die quando lucerna tabernaculi erat extincta: q; extinguebat quādo dies incipiebat clarescere. Alio modo q; nō poterat videre lucernā ardentē eo q; offendebat visum eius nimis debilitatū. sed iste expositiōes non videnē conuenientes: quia nullus est ita cecutiēs: qui nō magis videat lucernā ardentē q; extinctā. ⁊ ꝓcedunt ex suppositiōe falsi. ut dicunt aliqui. s. q; hec sit vera littera. Non poterat videre lucernam dei anteq; extingueret. In hebreo enī sic habet: Et nō poterat videre. ⁊ hic finit versus. qō aūt sequit est principiū versus sequētis. Lucerna dñi nondū extinguebat: ⁊ samuel dormiebat ꝛc. Ad cui⁹ intellectū sciendū q; in templo dñi plures lucerne ardebāt de nocte q; de die. ita q; alique extinguebant in mane. est igit sensus q; adhuc nō erat temp⁹ extinguēdi illas lucernas quādo samuel iacens in lectulo suo fuit vocat⁹ a dño: quia fuit vocat⁹ anteq; eēt dies. ⁊ sic extinctio lucerne nō refert ad precedentia. s. ad caligationē oculoꝝ ipsius heli: sed ad sequentia videlicz ad denotationē temporis in quo

remāserit in domo tua: veniat ut oret ꝑ eo:] ⁊ offerat nūmū argenteū ⁊ tortam panis: dicatq; a: Dimitte me obsecro ad vnā partē sacerdotalem ut comedā buccellā panis. III

Puer⁹ autem samuel ministrabat dño coram heli. ⁊ sermo dñi erat preciosus. In diebus illis] nō erat visio manifesta. Factū ē ergo in die quadā heli iacebat in lectulo suo: ⁊ b oculi ei⁹ caligauerāt: nec poterat videre. Lucerna dei añq; extingueretur] samuel dormiebat in templo c dñi vbi erat archa dei Et vocauit dñs samuel. Qui rīdens ait: Ecce ego. Et d cucurrit ad heli ⁊ dixit: Ecce ego vocasti enim me. Qui dixit: Nō vocaui te fili. Reuertere ⁊ dormi. Et abiit ⁊ dormiuit. Et adiecit dñs rursum vocare samuel.] Cōsurgēsq; samuel abiit ad heli ⁊ dixit: Ecce ego quia vocasti me. Qui rīdit: Non vocaui te fili mi. Reuertere ⁊ dormi. Porro e samuel necdū sciebat dñm: necq; reuelatus fuerat ei sermo dñi. Et adiecit dñs: ⁊ vocauit adhuc samuel tertio. Qui cōsurgēs abiit ad heli. ⁊ ait: Ecce ego: q; vocasti me. Intellexit ergo heli q; dñs vocaret puerum: ⁊ ait ad samuel: Vade ⁊ dormi. ⁊ si dīceps vocauerit te dices: Loqre dñe: q; audit seru⁹ tuus. Abiit ergo samuel ⁊ dormiuit in loco suo. Et venit dñs ⁊ stetit: ⁊ f vocauit sicut vocauerat secundo: Samuel samuel. Et ait samuel: Loquere dñe q; audit seruus tuus. Et dixit dñs ad samuel: Ecce ego facio verbū in isrl: qō mm quicūq; audierit tinnient ambe aures eius.] In die illa suscitabo aduersū heli oīa que locutus sum sup domū eius. Incipiā ⁊ cōplebo. Predixi n enī ei q; iudicaturus essem domū o eius in eternū, ꝓpter iniq̄tatem: eo q; nouerat indigne agere filios suos. ⁊ non corripuerit eos. Idcirco p iurauī domui heli q; nō expiet iniq̄tas domus eius victimis ⁊ muneribus vsq; in eternū. Dormiuit aūt samuel vsq; mane: aperuitq; ostia domus dñi. Et q samuel timebat indicare visionem heli. Vocauit ergo heli

reuelatio facta est samueli. ⁊ hoc idem dicit magister in historijs. ⁊ idem habet libro de hebraicis questionib⁹. ꝓpt quod trāslatio nostra videt hic corrupta ꝑ imperitiā aliquoꝝ correctoꝝ qui duos versus ꝓiunxerūt in vnū. sicut ⁊ in pluribus locis alijs factū est. ⁊ ideo hic ꝓsequenter posuerunt lucernā in accusatiuo ꝓ lucerna in nominatiuo propter qō videtur q; ista fuit veritas translationis nostre a ꝓncipio. Oculi eius caligauerāt ⁊ nō poterat videre. ⁊ hic terminat versus. ⁊ sequitur: Et lucerna dei anteq; extingueret samuel dormiebat ꝛc. e In templo domini vbi erat archa. id est in exedra iuxta tabernaculum vbi erant iuuenes q; custodiebant tabernaculū dñi in q; erat archa. intra tabernaculū enī null⁹ iacebat. f Et cucurrit ad heli credens q; ab eo vocaretur. ⁊ sic fecit trib⁹ vicibus. cui⁹ rō subdit. g Porro samuel necdū sciebat dñm. id est modum loquēdi ipsi⁹ dñi cū ꝓphetis: sicut enī ars ⁊ natura ꝓcedunt de impfecto ad perfectū: ita etiā reuelationes dīne scīe ꝓcessū tpis: q; ꝓphe posteriores ad temp⁹ xpi appropinquantes habuerūt clariores reuelationes de xpo q; ꝓiores. ⁊ ita frequenter fuit in eodem ꝓphā q; a ꝓncipio nō habuit ita claram cognitionē sicut postea. ⁊ hoc pz in ꝓposito: quia samuel a ꝓncipio vocē dñi audiens credidit esse vocem hominis: postea vo cognouit magis distincte. Sequit postea: b Et vocauit sicut vocauerat secundo. istud secūdo non refert ad numerū vocationū dñi qui iam vocauerat samuelē tertio: ut habet in textu: sed refertur ad expressionem nominis samuelis que i qualibet vocatione fuerat duplicata. ideo subdit. i Samuel samuel. Et dixit dñs Posita vocatione samuelis a domino. hic cōsequenter describit sibi facta reuelatio. cum dicit: k Ecce ego facio. i. faciā de propinquo: quia quod modicū distat quasi nihil distare videt. l Verbū. i. factū uel rem significādā verbo. m Nō quicūq; audierit tinnient ambe aures eius. id est erit attonitus pre admiratione ⁊ stupore: ⁊ hoc dicit de captione arche dñi futura: ꝓut habet ca. se. quia tale factū nunq; acciderat in israel. fuit enim magne admirationis materia q; deus ꝓmisit archā capi ab infidelibus: que tante reuerentie erat q; si videret discoopta a leuitis ⁊ dei cultoribus morieban̄t. ut habet Numeri. iiij. ⁊ j ca. vj. n Predixi enim ei q; iudicaturus essem. id est puniturus. o Domum eius. s. heli per interfectionem multoꝝ ⁊ abiectionem aliorum de sacerdotio. p Idcirco iurauī. id est firmiter ⁊ absq; retractatiōe disposui q; non expietur iniquitas q̄tum ad penam ordinatam seu dispositam: licz fuerit expiata q̄tum ad culpam ⁊ penam eternam in illis qui vere penituerūt. q Et samuel ꝛc. hic consequenter describitur dicte reuelationis denūciatio facta ipsi heli ad eius petitionem: q; samuel timebat ei denūciare ꝓpter eius reuerentiā. Et pz hrā vsq; ibi:

a Hec faciat tibi ꝛc.] Hic erat modus adiurandi apud hebreos. ⁊ est sensus: faciat tibi ꝛc tanta mala sicut fecit alicui multū punito ab ipso. ⁊ adhuc plura. b Si absconderis ꝛc.] celando aliqd de veritate. c Indicauit itaq; ei. sicut prī dictum est. d Et ille respondit. patienter acquieſcēs dñi sue. e Dñs ē ꝛc. Ex quo videt q; licz in persona ꝓpria ⁊ filijs punitus fuerit ad pnā tpalem ipse tū in psona ꝓpria cualit eēnā: qz i acceptatione dine iusticie videt veraciē penituisse. Sz iam erat ita senex ⁊ debilis q; delicta filioz nō poterat emēdare: potuisset tamen a principio qñ p̄ sciuit Ad verbū ꝙo Hieronymi supꝫ allegatū beli ꝙ uniq;rate filioz suoz dānatus est: pōt dici q; intelligendū est de dānatione pne tpalis tm̄. qz ⁊ hoc modo frequenter accipit damnatio. f Creuit ār. Hic ꝙsequenter describitur reuelationis diuulgatio. cū dicitur: Creuit autē samuel. etate ⁊ virtute. g Et dñs erat cū eo. p gratiā. h Et nō cecidit ꝛc] .i. in cassum. qz totū fuit adimpletū. i Et cognouit vniuersus ꝛc] .i. ab vno termino terre. p missionis vsq; ad alterum sm ipsi⁹ longitudinē: qz dan est i termino aqlonari: bersabee ꝙo in australi. k Et addidit dñs ꝛc.] quia ibi itez apparuit samueli. Sed quid in iterata apparatiē reuelauerit ei nō exp̄mit hic. l Cap. iiij. Factū est. Descripto beli ⁊ filiozū eius peto: hic ꝙnē describitur sequēs punitio: ⁊ primo describit ꝓpli depressio ꝓpter beli ⁊ filiozum eius peccata. secūdo ei⁹ reuelatio p samuelis merita. vij. ca. Circa primū de bellato ꝓplo isrl archa dei capit. secūdo capta circūducitur ca. v. tertio ad terrā israel reducit ca. vj. Prima in quatuor. qz p̄ describit ꝓpli isrl debellatio. 2° arche apportatio. ibi: Dixerunt q;. 3° ipsius captio. ibi: Pugnauerunt ergo. 4° capte lamentatio. ibi: Currens aūt. Circa primū dicit: m In diebus illis cōuenerūt philistijm in pugnam. que a dño excitata est: ut p ipsam punirel beli ⁊ filij eius. ⁊ etiā ꝓpls qui occasione eoz retraxerat se a debita dei reuerentia ⁊ sacrificijs. ut dictum est s. ij. ca. n Et castrametatus est iuxta lapidē adiutorij. nomen dat lapidis hic ponit p anticipationē: qz postea fuit sibi hoc nomē impositū. ut habet. j. vij. ca. o Inito aūt certamine terga vertit ꝛc.] ꝙ peccatis predictis. p Dixerūt q;. Hic ꝙsequenter describit arche apportatio: quia ꝓpter ei⁹ absentiā credebant se superatos fuisse. ⁊ p ꝙsequens credebant q; eius presentiā superare: qz sicut samuelē ⁊ dixit: Samuel fili mi. Qui respondens ait: Presto sum. Et interrogauit eū: Quis est sermo quē locutus est dñs ad te? Oro te ne celaueris me. Hec[a] faciat tibi deꝰ ⁊ hec addat.] si[b] absconderis a me sermonē] ex oīb⁹ verbis que dicta sunt tibi. Indicauit[c] itaq; ei samuel vniuersos sermones: ⁊ nō abscōdit ab eo. Et[d] ille respondit: Dñs[e] est. Qđ bonū est in oculis suis faciat. Creuit[f] autē samuel: ⁊[g] dñs erat cū eo: ⁊[h] nō cecidit ex oīnib⁹ verbis eius in terrā.] Et[i] cognouit vniuersus isrl a dan vsq; bersabee:] q; fidelis samuel ꝓpheta esset dñi Et[k] addidit dñs ut appareret i sylo] qm̄ reuelat⁹ fuerat dñs samuel i sylo iuxta verbū dñi. Et euenit p̄mo samuelis vniuerso israeli. iii

Factū[l] ē in dieb⁹[m] illis: cōuenerūt philistijm i pugnā. Egressus est nāq; israel obuiā philistijm in prelium: ⁊[n] castrametatus est iuxta lapidē adiutorij.] Porro philistijm venerūt in affec: ⁊ instruxerūt acie cōtra israel. Inito[o] aūt certamine terga vertit isrl philistheos:] ⁊ cesa sunt in illo certamine passim per agros q̄si quatuor milia virorū. Et reuersus est popul⁹ ad castra. Dixeruntq;[p] maiores natu de isrl: Quare pausit nos dñs hodie coram philistijm: Afferam⁹ ad nos de sylo archā federis dñi: ⁊ veniat in mediū nostri ut saluet nos de manu inimicoz nostrorum. Misit ergo populus in sylo: ⁊ tulerūt[q] inde archā federis dñi exercituum sedentis sup cherubin.] Erantq; duo filij beli cū archa federis dñi ofni ⁊ phinees. Cūq;[r] venisset archa federis dñi in castra: vociferatus ē omnis israel] clamore grandi: ⁊ psonuit terra. Et audierunt philistijm vocē clamoris dixerūtq;: Que nā ē hec vox clamoris magni in castris hebreoz? Et cognouerunt q; archa dñi venisset in castra. Timueruntq; philistijm dicentes: Ve enim deus in castra. Et ingemuerūt dicentes Ve nobis: Non enī fuit tāta exultatio heri ⁊ nudius tertius. Ve nobis. Quis[s] nos saluabit de manu deorum sublimiū istoz?] Hi[t] sunt dij: qui percusserūt egyptū] omni plaga in deserto. Confortamini ⁊ estote viri philistijm: ne seruiatis hebreis sicut ⁊ illi seruierūt nobis. Confortami ⁊ bellate. Pugnauerūt[u] ergo philistijm ⁊ cesus est israel: ⁊ fugit vnusquisq; in tabernaculū suū. Et facta est plaga magna nimis ⁊ ceciderūt de israel triginta milia peditum: ⁊ archa dei capta est. Duo quoq; filij beli mortui sunt ofni ⁊ phinees. Currens[x] aūt vir de beniamin dicit secūdo phycoz. illud qđ p̄ sui absentiā est causa periclitationis: p sui presentiā est causa salutis. ut patz de absentia ⁊ p̄sentia naute respectu nauis. q Tulerūt inde archam ꝛc.] Ex hoc videt q; ꝓpitiatoriū qđ erat quasi sedes dei nō erat operculū arche: sed quedā tabula deaurata que erat sic posita q̄si portaret ab ipsis cherubin. ⁊ operculū arche esset quasi scabellum illi⁹ sedis. sicut pleni⁹ fuit expositū ſm vnā opinionem Exodi. xxv. ca.

r Cūq; venisset archa federi domini ꝛc.] exgaudioꝝ cōfidētia victorie habende p̄ p̄sentiā arche. Sed ista cōfidentia erat falsa. qz erat sine meritis. ⁊ ecōtrario philistijm timuerūt dicētes Ve nobis ꝛc. ⁊ subdit causa: s Quis nos saluabit de mānu ꝛc] id est de potētia ipsoꝝ. q. d. tāta est potētia q; nō poterim⁹ resistē: ⁊ ad ꝙ inducit exemplū cū dr: t Hi sunt dij ꝛc. ⁊ iō sic pbarao cū maxima multitudine nō potuit resistē. sic nec nos poterim⁹. ⁊ sic p verba ista videbāt eoꝝ diffidē de victoria. Sic exponit cōmuniter ista lrā Sed littera sequens nō videt cōcordare: quia imediate subdit Confortamini ⁊ estote viri philistijm ꝛc. ꝓpter qđ hebrei aliter exponūt dicētes q; i exercitu philistinoz aliqui erāt dubitantes reuerentiā ad archā dñi: Quis ēnt gentiles. bene enī inuenit in veteri ⁊ nouo testō q; aliqui gentiles veniebāt adorare in hierusalē. ⁊ de istis dicit: Et ingemuerūt dicētes: de nobis vsq; ibi inclusiue Quis nos saluabit de mānu deoꝝ sublimiū istoz? Alij erāt nullā habentes reuerentiā ad archā nec p̄ ꝙsequēs timorē ⁊ isti ut excluderent timorē ab alijs dicebāt: Hi sūt dij q; percusserūt egyptū omni plaga. s. eis possibili. q. d. fecerunt tūc totū posse suū. ⁊ ideo nō poterūt nūc nobis nocere. iō ꝙsequenter dicebāt: Confortami ꝛc. v Pugnauerūt. Hic cōsequenter describit arche captio. quia ꝓpls israel debellat⁹ fuit: ⁊ residui fugerūt ad tabernacula sua dimittentes archam. ⁊ sic fuit capta. ⁊ patz lrā. y Currens aūt ꝛc. Hic cōsequēter describit arche capte lamentatio. ⁊ p̄ eius captio nūciat cū dr: Currēs aūt vir de beniamin.

Dicũt hebrei q̃ iste fuit saul qui capta archa videns tabulas testimonij in manibus goliath getlei quas in archa acceperat abstulit de manib⁹ eius : ⁊ fugiens reportauit eas in silo. heli sedente sup sellã p̃tra viam : quia sollicit⁹ erat audire rumores de exercitu. cui⁹ causa subdit. a Erat aũt cor eius pauens p̃o archa dñi magis q̃ p̃ filijs suis. Let a patent vsq; ibi : b Et fractis ceruicib⁹ ⁊c.] In hebreo habet Et fracto collo suo ⁊c. sequit : c Incuruauit se ⁊ peperit. quia dolor magnus ⁊ repentin⁹ accelerat partũ. d Et vocauit puerum icabod. qđ interp̃tat inglorius. ideo p̃o eã hui⁹ nois rationis subdit : Translata est gl̃ia dñi de israel ⁊c. e Cap. v Philistijm autẽ. hic cõsequenter describit circũductio arcꝫ dñi p terrã philistinorũ. que circũductio facta est eo q̃ p̃ma ciuitas in q̃ posita fuit a domino fuit p̃cussa grauiter. ⁊ ideo fecerunt eã duci ad alia loca ad experiẽdũ si ꝓpter p̃sentiã arcꝫ fuerat ista plaga : qđ apparuit. eo q̃ vbicũq; ducebat. popul⁹ simil̃ p̃cutiebat. ⁊ sic in captiõe arcꝫ p philisteos apparuit dei iustitia : ne pp̃s israꝫ p̃sumptuose ⁊ sine meritis p̃sumeret de dei. p̃tectiõe ex arcꝫ p̃sentia. Appa ruit etiã ei⁹ potẽtia p̃cutiẽs philisteos in terra ꝓpria : nec captionem arcꝫ sue ascribẽrent potẽtie : ⁊ ut deũ israꝫ qui sol⁹ est verus deus cogerent̃ reuereri ⁊ timẽ. In hoc igit̃ ca. sic ꝓcedit. q; p̃ describit̃ p̃cussio ex acie venit in silo in die illa scissa veste ⁊ ꝑsperso pulvere caput. Cũq; ille venisset : heli sedebat sup sellã p̃tra viã expectans. Erat[a] autẽ cor ei⁹ pauens p̃ archa dñi. Vir autem ille postq̃ ingressus est nũciauit vbi ⁊ vlulauit omnis ciuitas. Et audiuit heli sonitũ clamoris. dixitq; : Quis ẽ hic sonitus tumultus huius ? At ille festinauit ⁊ venit : ⁊ nunciauit heli. Heli autẽ erat nonaginta ⁊ octo annor̃. ⁊ oculi eius caligauerant ⁊ videre nõ p̃erat. Et dixit ad heli : Ego sum qui veni de p̃elio : ⁊ ego q̃ de acie fugi hodie. Cui ille respondit : Quid actũ est fili mi ? Respondens aũt ille qui nunciabat : fugit inquit israel coram philistijm : ⁊ ruina magna facta est i populo. Insup ⁊ duo filij tui mortui sut ofni ⁊ phinees : ⁊ archa dei capta est. Cũq; ille nominasset archã dei : cecidit de sella retrorsum iuxta ostiũ : ⁊[b] fractis cervicibus mortuus est.] Senex enim erat vir ⁊ grandeuus : ⁊ ipse iudicauit israꝫ quadraginta annis. Nurus autem eius vxor phinees : pregnans erat vicinaq; partui. Et audito nuncio q̃ capta eẽt archa dei : ⁊ mortuus esset socer suus ⁊ vir suus : incuruauit[c] se ⁊ peperit. Irruerant enim in eã dolores subiti. In ipso autem momẽto mortis eius dixerũt ei qui stabant circa eam : Ne timeas : quia filium peperisti. Que non respondit eis neq; animaduertit. Et[d] vocauit puerũ icaboth dicens : Translata ẽ gloria dñi de israel quia capta est archa dei. Et p̃ socero suo ⁊ p̃ viro suo ait : Translata est gloria ab israel : eo q̃ capta esset archa dei. V Philistijm[e] autem tulerunt archam dei : ⁊[f] asportauerũt eam a lapide adiutorij in açotum[g]. Tuleruntq; philistijm archã dei : ⁊[h] intulerunt eã in templum dagon :] ⁊ statuerũt eã iuxta dagon. Cũq; surrexissent diluculo açotij altera die ecce[i] dagon iacebat p̃on⁹ in terra ante archam domini.] Et[k] tulerunt dagon : ⁊ restituerunt eum in locum suum. Rursũq; mane die altera cõsurgentes inuenerũt[l] dagon iacentem sup faciem suam in terra] coram archa domini : Caput autem dagon ⁊ due palme manuũ ei⁹ abscise erãt super limen : porro dagon solus truncus remanserat in loco suo. Propter hanc causam nõ calcant sacerdotes dagon ⁊ omnes qui ingrediunt templum eius super limen dagon in açoto vsq; i hodiernũ diẽ. Aggrauata[m] est autẽ manus domini super açotios :] ⁊ demolitus est eos. Et[n] percussit in secretiori parte natiũ] açotum ⁊ fines eius. Et[o] ebullierunt ville ⁊ agri in medio regionis illius : ⁊ nati sunt mures : ⁊ facta est cõfusio mortis magne in ciuitate.] Videntes[p] autem viri açotij huiusmodi plagam dixerũt : Nõ maneat archa dei israel apud nos : quoniam dura est man⁹ eius super nos ⁊ super dagon deum nostrum. Et mittentes congregauerũt omnes satrapas philistinorum ad se : ⁊ dixerunt : Quid faciemus de archa dei israel ? Responderunt̃q; gethei. Circũducatur[q] archa dei israel. Et circũduxerunt archam dei israel. Illis autem circũducentibus eam : fiebat manus domini dei per singulas ciuitates interfectionis magne nimis : ⁊ percutiebat viros vniuscuiusq; vrbis a paruo vsq; ad maiorem : ⁊ cõputrescebãt ꝓminentes extales[r] eor̃. Inierũtq; gethei

a Dicũt hebrei q̃ iste fuit saul qui capta archa videns tabulas testimonij in manibus goliath getlei quas in archa acceperat abstulit de manib⁹ eius : ⁊ fugiens reportauit eas in silo. heli sedente sup sellã p̃tra viam : quia sollicit⁹ erat audire rumores de exercitu. cui⁹ causa subdit. a Erat aũt cor eius pauens p̃o archa dñi magis q̃ p̃ filijs suis. Let a patent vsq; ibi : b Et fractis ceruicib⁹ ⁊c.] In hebreo habet Et fracto collo suo ⁊c. sequit : c Incuruauit se ⁊ peperit. quia dolor magnus ⁊ repentin⁹ accelerat partũ. d Et vocauit puerum icaboth. qđ interp̃tat inglorius. ideo p̃o eã hui⁹ nois rationis subdit : Translata est gl̃ia dñi de israel ⁊c. e Cap. v Philistijm autẽ. hic cõsequenter describit circũductio arcꝫ dñi p terrã philistinorũ. que circũductio facta est eo q̃ p̃ma ciuitas in q̃ posita fuit a domino fuit p̃cussa grauiter. ⁊ ideo fecerunt eã duci ad alia loca ad experiẽdũ si ꝓpter p̃sentiã arcꝫ fuerat ista plaga : qđ apparuit. eo q̃ vbicũq; ducebat. popul⁹ simil̃ p̃cutiebat. ⁊ sic in captiõe arcꝫ p philisteos apparuit dei iustitia : ne pp̃s israꝫ p̃sumptuose ⁊ sine meritis p̃sumeret de dei. p̃tectiõe ex arcꝫ p̃sentia. Appa ruit etiã ei⁹ potẽtia p̃cutiẽs philisteos in terra ꝓpria : nec captionem arcꝫ sue ascribẽrent potẽtie : ⁊ ut deũ israꝫ qui sol⁹ est verus deus cogerent̃ reuereri ⁊ timẽ. In hoc igit̃ ca. sic ꝓcedit. q; p̃ describit̃ p̃cussio ex acie venit in silo in die illa scissa veste ⁊ ꝑsperso pulvere caput. Cũq; ille venisset : heli sedebat sup sellã p̃tra viã expectans. Erat[a] autẽ cor ei⁹ pauens p̃ archa dñi. Vir autem ille postq̃ ingressus est nũciauit vbi ⁊ vlulauit omnis ciuitas. Et audiuit heli sonitũ clamoris. dixitq; : Quis ẽ hic sonitus tumultus huius ? At ille festinauit ⁊ venit : ⁊ nunciauit heli. Heli autẽ erat nonaginta ⁊ octo annor̃. ⁊ oculi eius caligauerant ⁊ videre nõ p̃erat. Et dixit ad heli : Ego sum qui veni de p̃elio : ⁊ ego q̃ de acie fugi hodie. Cui ille respondit : Quid actũ est fili mi ? Respondens aũt ille qui nunciabat : fugit inquit israel coram philistijm : ⁊ ruina magna facta est i populo. Insup ⁊ duo filij tui mortui sut ofni ⁊ phinees : ⁊ archa dei capta est. Cũq; ille nominasset archã dei : cecidit de sella retrorsum iuxta ostiũ : ⁊[b] fractis cervicibus mortuus est.] Senex enim erat vir ⁊ grandeuus : ⁊ ipse iudicauit israꝫ quadraginta annis. Nurus autem eius vxor phinees : pregnans erat vicinaq; partui. Et audito nuncio q̃ capta eẽt archa dei : ⁊ mortuus esset socer suus ⁊ vir suus : incuruauit[c] se ⁊ peperit. Irruerant enim in eã dolores subiti. In ipso autem momẽto mortis eius dixerũt ei qui stabant circa eam : Ne timeas : quia filium peperisti. Que non respondit eis neq; animaduertit. Et[d] vocauit puerũ icaboth dicens : Translata ẽ gloria dñi de israel quia capta est archa dei. Et p̃ socero suo ⁊ p̃ viro suo ait : Translata est gloria ab israel : eo q̃ capta esset archa dei. V Philistijm[e] autem tulerunt archam dei : ⁊[f] asportauerũt eam a lapide adiutorij in açotum[g]. Tuleruntq; philistijm archã dei : ⁊[h] intulerunt eã in templum dagon :] ⁊ statuerũt eã iuxta dagon. Cũq; surrexissent diluculo açotij altera die ecce[i] dagon iacebat p̃on⁹ in terra ante archam domini.] Et[k] tulerunt dagon : ⁊ restituerunt eum in locum suum. Rursũq; mane die altera cõsurgentes inuenerũt[l] dagon iacentem sup faciem suam in terra] coram archa domini : Caput autem dagon ⁊ due palme manuũ ei⁹ abscise erãt super limen : porro dagon solus truncus remanserat in loco suo. Propter hanc causam nõ calcant sacerdotes dagon ⁊ omnes qui ingrediunt templum eius super limen dagon in açoto vsq; i hodiernũ diẽ. Aggrauata[m] est autẽ manus domini super açotios :] ⁊ demolitus est eos. Et[n] percussit in secretiori parte natiũ] açotum ⁊ fines eius. Et[o] ebullierunt ville ⁊ agri in medio regionis illius : ⁊ nati sunt mures : ⁊ facta est cõfusio mortis magne in ciuitate.] Videntes[p] autem viri açotij huiusmodi plagam dixerũt : Nõ maneat archa dei israel apud nos : quoniam dura est man⁹ eius super nos ⁊ super dagon deum nostrum. Et mittentes congregauerũt omnes satrapas philistinorum ad se : ⁊ dixerunt : Quid faciemus de archa dei israel ? Responderunt̃q; gethei. Circũducatur[q] archa dei israel. Et circũduxerunt archam dei israel. Illis autem circũducentibus eam : fiebat manus domini dei per singulas ciuitates interfectionis magne nimis : ⁊ percutiebat viros vniuscuiusq; vrbis a paruo vsq; ad maiorem : ⁊ cõputrescebãt ꝓminentes extales[r] eor̃. Inierũtq; gethei

a açoti. 2° totius ꝓpri. ibi : Videtes aũt. 3° sup hoc congregatio ꝓsilij ibi : Miserunt itaq; ⁊ congregauerunt. Circa primũ dicitur Philistijm aũt tulerũt archam dei. fugiente ppo israꝫ. f Et asportauerũt eã a lapide adiutorij. hoc nomẽ exponat sicut pri⁹. g In açotũ. nomen est ciuitatis : vbi p̃mo fuit posita. b Et intulerũt eã ⁊c.] attribuẽtes sibi victoriã ⁊ archæ captionẽ : ꝓpt̃ qđ dñs ostendit ꝓtũ. vñ subdit : i Ecce dagon. pnus iacebat ⁊c.] q̃si faciẽs ei reuerentiã. k Et tulerunt dagon. s. sacerdotes anteq̃ ꝓphꝫ peciperet : ꝓpter qđ dñs addidit secũdũ signũ manifestũ p detrũcationẽ idoli. l Inuenerũt dagon ⁊c.] lz eni caput cẽt abscisũ a corpe. corp⁹tñ ita iacebat sup trã. ac si faciẽs eẽt ad trã versa si eẽt corpi p̃iuncta. caput etiã sup limẽ sic iacebat q̃ facies erat p̃sus trã. Dicũt tñ hebrei q̃ istud idolũ habebat caput factũ ad similitudinẽ cuiusdã pisces. ⁊ iõ vocabat dagon a dag qđ sigt piscẽ i hebreo. m Aggrauata ẽ ãt ⁊c.] q; p⁹ q̃ percusserat cor deũ. percussit ⁊ pplm. ⁊ mod⁹ p̃cussionis subdit : n Et percussit ⁊c.] p̃cussi eni fuerũt dissenteria vehemẽti. ita q̃ intestina inferiora p q̃ feces egrediebãt putrescebãt uel scaturiebãt hmõi⁹. ⁊ exteri⁹. pminebãt. o Et ebullierũt ville ⁊c.] tot⁹ iste ꝓsus nõ ẽ i hebreo. nec in libris antiqs : ꝑ modũ glose p̃ fuit addit⁹ ꝛ ex textũ : eo q̃ j. vj. ca. exprimit̃ ista plaga murioꝝ facta in q̃libz ciuitatib⁹ ꝓncipalib⁹ : quarũ açotus erat vna. ⁊ p⁹ ea aliq̃ impijs hũc ꝓsũ iseruerũt textui : sic ⁊ i pluribus alijs locis sacre scripture repitur. p Videntes aũt ⁊c. post percussionẽ açoti. hic cõsequenter describit p̃cussio alteri⁹ populi. ⁊ patz lrã vsq; ibi : q Circũducatur archa dei israꝫ. ad videndũ si ꝓpter eius p̃sentiã cõtigerat victa plaga qđ apparuit p effectũ. ⁊ pz littera. r Extales eorũ. i. intestina inferiora p q̃ egrediũt

feces. a Et fecerũt ⁊c.] ut possent meli⁹ sedere: ⁊ ut mures importuni nõ possent intestina ꝓminentia mordere. b Miserunt itaq; hic ꝓiter describit ꝓsiliũ de remittẽdo archã dei ad locũ suũ. Ad qõ fuerũt coacti ꝓpter experientiã plage. nec archã dei audebant dissipare: ne prius eis eueniret. ⁊ patz littera.

Cap. vj. c

Sit ergo. hic consequenter agitur de archæ reductione. Circa qõ ꝓmo de modo reducẽdi cõsiliũ querit. 2° iuꝛ formã dati ꝓsilij reducit ibi: Fecerunt ergo. 3° a bethsamitis indiscrete suscipitur. ibi: Porro bethsamite. 4°, ꝓpter bꝑplus pcutit. ibi: Percussit autẽ. Circa primũ dr: d Vocauerũt philistijm sacerdotes idoloꝛ suoꝛ. e Et diuinos. q̃ per pacta cũ demonib⁹ inita tacite uel expresse dicũt uoibus aliq̃ incognita Demones enĩ eo ꝙ in eis remanserũt nãlia integra ex intellectus pspicacitate ⁊ experiẽtia longi tpis multa sciũt hominib⁹ incognita. ⁊ de talib⁹ ꝓdicti diuini ab eis instruuntur. Aliq̃n etiam demones ad dicendum diuinis uel etiã alijs aliqua uera a deo cogũt: sicut patet in legentis multoꝛ scõꝛ ꝙ demones coacti eoꝛ scitatẽ ꝓfitebãt. Et sic videt fuisse in ꝓposito. quia cõsiliũ ab eis datũ cedebat ad gloriam dei isrl ⁊ honorẽ. iõ subdit f Si remittitis archã dei ⁊c] .i. absq; muneribus gloriã ⁊ ꝓtutẽ dei isrl significatib⁹ ideo subdit: g Sz qõ debetis reddere ⁊c] i. emendã ꝓ pctõ. b Et tunc curabimini. a plagis uobis inflictis i Et scietis. ꝙ expiẽtiam q̃re non recedat manus ei⁹ a uobis. uos pcutiẽs q̃diu retinetis eã. que autẽ sit emẽda subdit: k Quinq; anos aureos facietis. ꝙ bẽ designabit plaga facta in ꝓpo philistinoꝛũ q̃tũ ad eoꝛum coꝛpa. l Et q̃nq; mures aureos. ad designãdũ plagã inflictã ẽre eoꝛ. ut ꝑz ꝑ ꝓdicta v. ca. m Et dabitis deo isrl gloriã. ꝙ bẽ enĩ ꝓfitebãt se pcussos a deo isrl ⁊ ẽrã eoꝛũ eo ꝙ ꝓsumpserãt capere archã dei ⁊ secũ ducere ad terrã suã. Ad hoc autẽ inducit exẽplũ cũ dr: n Quare aggrauatis ⁊c.] consiliũ: ⁊ o fecerũt sibi sedes pelliceas.] Miserũt q̃ archã dñi i accharon. Cũq; venisset archa dñi dei in accharon: exclamauerũt accharonite dicẽtes: Adduxerunt ad nos archam dei israel: ut interficiat nos ⁊ populũ nostrũ. Miserunt p itaq; ⁊ congregauerũt omnes satrapas philistinoꝛũ. Qui dixerũt: Dimittite archã dei israel: ⁊ reuertat in locũ suũ: ut nõ interficiat nos cũ ꝓpio nostro. Fiebat enĩ pauoꝛ moꝛtis in singulis uꝛbibus: ⁊ grauissima ualde manus dñi. Viri quoq; q̃ moꝛtui nõ fuerant percutiebant in secretioꝛibus natiũ: ⁊ ascẽdebat ululatus uniuscuiusq; ciuitatis in celum.

VI

Sit q ergo archa dñi in regiõe philistinoꝛum septem mensib⁹. Et post hec uocauerũt r philistijm sacerdotes ⁊ s diuinos dicentes. Quid faciem⁹ de archa dei: Indicate nobis: quõ remittam⁹ eam in locum suũ. Qui dixerũt: Si t remittitis archã dei israel: nolite dimittere eam uacuã] sed u quo debetis ei reddite. ꝓ pctõ:] ⁊ x tunc curabimini: ⁊ y scietis quare nõ recedat manus ei⁹ a uobis. Qui dixerũt: Quid est q̃d. ꝓ delicto reddere debeamus ei: Responderũtq; illi: Juꝛ numerũ. ꝓuinciarũ philistinoꝛũ quinq; z anos aureos facietis ⁊ a quinq; mures aureos: q̃ plaga una fuit oibus uobis ⁊ satrapis uestris. Facietisq; similitudines anoꝛ uestroꝛũ ⁊ similitudines muriũ q̃ demoliti sunt terrã: ⁊ b dabitis deo isrl gloriã: si forte releuet manũ suam a uobis ⁊ a diis uꝛis ⁊ a terra uestra. Quare c grauatis coꝛda uestra:] sicut d aggrauauit egypt⁹ ⁊ pharao coꝛ suũ: Nonne e postq̃ pcussus est tũc f dimisit eos ⁊ abierũt: Nunc ergo arripite ⁊ facite g plaustrũ nouũ unũ: ⁊ h duas uaccas fetas q̃bus i nõ est imꝑpositũ iugũ] iugite k in plaustro ⁊ l recludite uitulos earum domi.] Colletisq; archã dñi: ⁊ ponetis in plaustro: ⁊ uasa aurea que exoluistis ei ꝓ delicto ponetis in capsellam ad latus eius: ⁊ dimittite eã ut uadat: ⁊ aspicietis. Et si quidẽ p uiam finiũ suoꝛũ ascenderit contra bethsames: ipse fecit nobis bm malũ grande: sin aũt minime sciemus quia nequaq; manus eius tetigit nos: sed casu accidit. Fecerũt m ergo illi bm modo ⁊ tollentes duas uaccas que lactabant uitulos iunxerũt ad plaustrũ: uituloscq; earũ conduserunt domi. Et posuerunt archã dei sup plaustrum ⁊ capsellã q̃ habebat mures aureos ⁊ similitudinẽ anoꝛ. Ibãt autẽ in directũ uacce ꝓ uiã q̃ ducit bethsames: ⁊ n itunẽ uno gradiebant] ꝓgentes ⁊ o mugientes: ⁊ nõ declinabãt neq; ad dexteꝛã neq; ad sinistram. Sed p ⁊ satrape philistijm sequebant usq; ad finiũ bethsames. Porro q bethsamite metebant triticũ i ualle. Et r eleuantes oculos uiderũt archã ⁊ gauisi sũt cum uidissent. Et plaustrũ uenit i agrum iosue bethsamite: ⁊ stetit ibi. Erat aũt ibi lapis magnus. Et s cõciderunt ligna plaustri:] uaccas t imposuerũt sup ea bo locaustũ dño.] Leuite autem deposuerũt archã dei ⁊ capsellam que erat iuxta eam i qua erant uasa aurea ⁊ posuerunt sup lapidẽ grandẽ: Viri aũt bethsamite obtulerunt holocausta: ⁊ imolauerũt uictimas

archã retinendo. o Sicut aggrauauit egypt⁹. detinẽdo ꝓpm isrl. p Nõne postq̃ pcussus est. decem plagis. q Tũc dimisit eos. ut habet Exo. xij. sequit: r Facite plaustrũ nouũ unũ. ad ponendũ archã desup reuerent. s Et duas uaccas fetas. i. habentes iam fet⁹ natos. ut patz ꝓsequentia. t Quibus nõ est ⁊c.] ⁊ sic non habent usũ ducendi currũ. v Jungite in plaustro. ad trahẽdũ ipsũ. x Et recludite ⁊c.] oia ista fiebãt ad experiendũ uirtutem dei israel in reductiõe archæ. uacce enĩ lactãtes uitulos nãliter inclinãt ad eos nutriendũ: ⁊ ideo si ipse nõ reuerterent ad fetus ⁊ portarẽt archam directe ad terrã israel. ⁊ maxie q̃ erãt inꝓsuete ad portãdũ iugũ uꝛ plaustrũ trahendũ: signũ fuit mãifestũ ꝙ ducerẽt occulta dei uirtute. ⁊ ex hẽent philistei certificati ꝙ plaga eoꝛũ fuisset a deo inflicta: sin aũt alteri cãe imputaret. Et his dictis patz lrã. y Fecerunt ergo. hic ꝓsequit ꝑm formã dicti cõsilij archa reducitur Et ꝑz lrã ex dictis usq; ibi: z Et itinere uno ⁊c] .i. uniformiter. a Et mugientes. quasi deum modo suo laudantes. b Sed ⁊ satrape philistinoꝛũ sequebant. ad habẽdũ experientiã predictam. c Porro bethsamite. hic ꝓsequit agit de archæ receptione. ⁊ ꝓ describit ipsa receptio. 2°, ibi ponit cuius dam dicti explicatio. ibi: hi sũt aũt. Circa ꝑmũ dr: d Et eleuãtes oculos ⁊c

Dicũt deo ꝙ ista letitia fuit iepta. ꝓcedẽs ex leuitate capitis. ⁊ nõ ex debita reuerẽtia. e Et ꝓcidert ⁊c.] .s. ꝙ archa fuerat deposita ꝑ leuitas ꝛ aũ scribat. f Haccasq;

imposuerūt ⁊c.] in hoc videnť male egisse: q⁹ femella nō offerebať dño i holocaustū. qō erat sacrificiū pfectissimū ut habeť Leuit. j. ca. Cetera patent. a Hi aūt ⁊c. q⁹ superi⁹ dixerat ꝙ quinq⁹ puincie philistinorū fecerant q̄nq⁹ anos aureos ⁊ q̄nq⁹ mures. hic explicat ꝙ q̄nq⁹ ciuitates p̄ncipales hoc fecerūt: tm alie ville minores adiacentes adiuuerūt in expensis. iō subdit postea: Ab vrbe murata vsq⁹ ad villā ⁊c. b Et vsq⁹ ad abel magnū. q⁹ ĕra philistinorū extēdebať vsq⁹ prope locū illū: ⁊ vocať hic abel magn⁹ qui sup̄ vocat⁹ est lapis magnus qō patz et hoc qō subdit: c Sup quē ⁊c ratio aūt mutationis hui⁹ nois fuit: q⁹ ꝑ⁹ ibi pcussus fuit ⁊ luxit: ut dicet. ⁊ iō vocat⁹ ē abel qui luct⁹ int̄pretatur. Item q⁹ noīa sūt ꝓpriā. Alter enī in hebreo lapidē sigt ⁊ mutata n in l fit abel. ut patz. d Percussit autē. hic p̄miter describit ꝑ⁹ pcussio. cui⁹ pcussionis due cause p̄mus sunt tacte s. inepta leticia ⁊ holocaustū idebite oblatū. Tertia tangit hic. s. curiositas: qua moti fuerunt ad videndū archā nudā qō sub pena mortis inhibet: ut habeť Numeri. iiij. Quarta etiā cā ex circūstantia lr̄ē vať intelligi. s. ꝙ archā dñi dimiserūt nimis sub diuo sine luminaribus ⁊ cultu debito. ideo sequit: e Et percussit de populo. lxx. viros. ⁊. l. milia plebis. qō sic debet intelligi etiā p̄m hebreos q⁹ solū. lxx. viri sūt pcussi qui erāt tāte reputationis ꝙ equiperabāť quinq̄ginta milib⁹ de plebeis; eo modo loquēdi quo dicit. ij. Reg. xvij. de dauid: Tu vnus ꝓ decem milib⁹ cōputaris. p̄ncipales enī ꝑ⁹ pcussi fuerūt eo ꝙ debēt ordinare ꝑ⁹m ⁊ pcauere de predictis offensis. f Miserūtq⁹ nūcios ad habitatores cariathiarim. q⁹ illa ciuitas erat securior ⁊ nobilior. ꝓpter qō archa poterat melius ibi custodiri. Moraliter vacce portantes archā testamēti sūt p̄dicatores portantes verbū euāgelij: Qui lactant filios spūales eos ꝛsolādo. Mugiūt deuote orando. Recte incedūt sancte viuendo. Nō declinant ad dexterā allecti mūdana ꝓsperitate: Nec ad sinistrā prostrati aduersitate. Et sic deuenit ad bethsames: que dom⁹ solis interpretať. i. ad celū qō casa elios. i. solis nuncupať.

Enerūt ergo. Descripta ꝓstratiē ꝙ Cap. vij. ꝑ⁹ israel ꝓpter filiorū heli pctā. hic consequēť describit releuatio ipsi⁹ ꝑ⁹ samuelis merita. Et p̄mo ponit cōtinuatio ad predicta. secūdo releuatio ista. ibi: Et factū est. In fine precedentis ca. dictū fuit qualit̄ significatū fuit viris de cariathiarim ꝙ archā ad se ducerēt: hic ꝓmiter ostendit qualiter hoc fecerūt. cū dicit: Venerunt ꝙ in die illa dño. Et q̄nq⁹ satrape philistinorum viderūt ⁊ reuersi sunt in accharon in die illa. Hi[a] sunt autem ani aurei quos reddiderūt philistīm ꝓ delicto dño: Azotos vnum: gaza vnū: ascalon vnū: geth vnū: accharō vnū: ⁊ mures aureos ꝑm numerū vrbium philistīm q̄nq⁹ ꝓuinciarū ab vrbe murata vsq⁹ ad villā q̄ erat absq⁹ muro: ⁊[b] vsq⁹ ad abel magnū sup̄[c] quem posuerūt archā dñi que erat vsq⁹ in illa die in agro iosue bethsamitis. Percussit[b] autē dñs de viris bethsamitibus: eo ꝙ vidissent archā dñi: ⁊[c] percussit de populo septuaginta viros ⁊ q̄nquaginta milia plebis. Luxitq⁹ ꝑ⁹s: eo ꝙ dñs percussisset plebē plaga magna. Et dixerūt viri bethsamite: Quis poterit stare i cōspectu dñi dei sci huius? Et ad quē ascēdet a nobis? Miserūtq⁹[d] nūcios ad habitatores cariathiarim dicētes: Reduxerūt philistīm archā dñi: descēdite ⁊ reducite eā ad vos. VII

Enerūt[e] ergo viri cariathiarim ⁊ reduxerunt archam dñi:] ⁊[f] intulerūt eam in domū aminadab in gabaa.] Eleaçarū[g] aūt filiū eius scificauerūt:] ut custodiret archā dñi. Et[h] factum est ex qua die mansit archa dñi in cariathiarim:] multiplicati[i] sūt dies. Erat[m] q̄ppe iam ānus vicesimus.] Et[n] requieuit oīs domus israel post dñm.] Dixit aūt samuel ad vniuersam domū isr̄l dicēs: Si[o] i toto corde vestro reuertimini ad dñm: auferte vos alienos de medio vr̄i: baalim ⁊ astaroth: ⁊ prepate corda vestra dño: ⁊ seruite ei soli: ⁊ eruet vos de manu philistīm. Abstulerūt ergo filij isr̄l baalim ⁊ astaroth: ⁊ seruierunt dño soli. Dixit aūt samuel: Cōgregate[p] vniuersū isr̄l i maspha] ut oŕ p vobis dñm. Et cōuenerūt i maspha] Hauserūtq⁹[q] aquā ⁊ effuderūt in cōspectu dñi:] ⁊ ieiunauerūt in die illa atq⁹ dixerūt: Tibi peccauim⁹ domine. Judicauitq⁹[r] samuel

in domū aminadab. ut hic dicit. Et de loco illo dauid trāstulit eā in domū obededom. ⁊ inde in ciuitatē dauid ut habeť. ij. Reg. vj. i Eleaçarū aūt ⁊c.] Hebrei aūt dicūt: p̄parauerunt seu dispposuerūt. ⁊ in idem redit quia talis preparatio ē quedā sanctificatio. k Et factū est. hic cōsequenter declarať releuatio ꝑ⁹i sub samuele: que facta est ꝓpter conuersionē populi ad deū p sollicitudinē samuelis. Circa qō primo describit dicta conuersio. secūdo philistinorū rebellatio ibi: Et audierūt. ⁊tio populi pax ⁊ bona ordinatio. ibi: Facta est itaq⁹. Circa primū q⁹ lrā est intricata ⁊ indiget supplemēto: sic ⁊ in plurib⁹ aliis locis sacre scripture: sciendum ꝙ heli mortuo samuel statī incepit discurrere ⁊ docere ꝑ⁹m ut illum reduceret ad deū p debitā ꝙuersionem ad cultū diuinū: que quidē ꝙuersio incepit a tpe quo popul⁹ iam viderat malum qō euenerat ꝓpē pctā filiorū heli: ⁊ audiuerat plagā philistinorū ꝓpter archam dñi: ⁊ duravit tpe samuelis vsq⁹ ad regnū regis saulis. s. xx. annis uel circiter. ⁊ hoc notať cum dicit. Et factum est ⁊c] .i. translata fuit ibi de bethsames: ut predictū est. l Multiplicati sunt dies. in quib⁹ samuel bortabatur populum ad bonū. m Erat quippe ⁊c.] postq̄ inceperat samuel docere populū. n Et requieuit ⁊c] .s. xx. annis quibus prefuit samuel. ⁊ subdit mod⁹ quo samuel reduxit populū ad deum a principio cum dicit: o Si in toto corde vestro reuertimini ad dñm ⁊c. Et patz littera vsq⁹ ibi: p Congregate vniuersum isr̄l ⁊c.] ubi renouauit fedus populi cum deo. ideo subdit: q Hauserūtq⁹ aquā ⁊c] Ra. Sa. dicit ꝙ hoc fecerūt in signū humiliationis. q. dicerēt. sicut aqua effusa ad nihilum valet vltra: sic in conspectu tuo nihil sumus nec valemus. Jonathan filius oçiel maxime reputationis apud hebreos hoc exponit de conuersiōe cordium ad deū ⁊ sic p istas aquas intelligunt lachryme contritionis exeuntes a corde: ⁊ p oculos effuse. r Judicauitq⁹ samuel ⁊c.] quia non solum reconciliauit populū domino: sed etiā vnūquēq⁹ de populo ad proximū suū iniurias ⁊ forefacta ad equitatem iusticie reducendo. Aliter autem exponitur scōm aliquos ab illo loco: Erat quippe annus vicesimus. s. quo archa domini māserat in cariathiarim: ita ꝙ p hoc notať ꝙ tot annis māsit ibi anteq⁹ inde alibi transferretur: ⁊ quod sequitur: Hauseruntq⁹ aquam. dicunt aliq⁹ ꝙ in illa aqua erāt maledicta congesta: sicut in sacrificio ẽlotipie: ita ꝙ labia bibentiū si fuissent idolatre ita iungebantur ꝙ non poterant ab inuicem separari: ⁊ p hoc communicebantur: sicut tempore moysi per potum aque. vbi pulnis vituli

aurei fuerit cōmixtus: put dictū fuit Exo. xxxij. iō seqr: Judicauitq; samuel filios isrl in maspbat. sczidolatras interficiendo qui cōuincebant modo predicto. prima tamē expositio videtur mihi magis rōnabilis: lector tū eligat quā voluerit. a Et audierūt philistijm. Hic ꝑnē describit philistinorū rebellatio. Ad cui⁹ intellectū sciendū q philistijm p⁹ rebellationē ꝑli isrl, ꝑpē pcā filiorū beli tenuerunt ipsū sub tributo: ⁊ nebaterēt ꝑsiliū ⁊ opportunitatē rebellandi interdixerāt eis congregationes ꝑli fieri: ꝓpter qō audito q cōgregati essent in maspbat: venerūt ꝫ eos i preliū sed samuele orante ⁊ holocaustū ꝓ ꝑlo offerente fuerūt celitus rebellati ꝓm qō dr. j. b Intonuit ātē ⁊c] ita q ex fulgure multi fuerūt mortui. ⁊ alij exterriti fugientes ꝓ magna pte occisi. ⁊ pz lrā. c Facta ē itaq; Hic ꝑnē describit ꝑli isrl trāquillitas ⁊ bona ordinatio sub regimine samuelis. Et pz littera vsq; ibi: d Eratq; pax ⁊c] quia seruiebat ipsi isrl sub tributo. e Judicabat cū ⁊c] .s. vsq; ad institutionē ⁊ cōfirmationē saulis. extūc enī saul habuit officiū iudicādi. f Et ibat p singulos annos circuiens ⁊c. per loca ad iudicandū opportuna ꝓpter labore ⁊ expēsa: ut dr. j. xij. g Rebatq; in ramatha. vbi cōmunius iudicabat ꝑlm. h Edificauit etiā ibi altare dño. Sed in h videt fecisse ꝓtra legē: quia nō debebat esse altare aliqō ad immolandum nisi i loco vbi erat archa. sicut dictum fuit Josue. xxij. que nō legit fuisse in ramatha. dicendū q ex dispēsatione dñi potat alibi immolari: ⁊ p̄sequens altare cōstrui. ⁊ hoc modo samuel ibi altare cōstruxit. Pōt etiā dici ꝓm illud quod dictū fuit Deut. xij. ⁊ est satis verisimile q a tpe quo archa fuit capta p philisteos vsq; ad tempus in q̄ fuit posita in templo cōstructo p salomonē. archa nō habuit stabilē mansionē: qr tpe in medio de loco ad locū frequēter fuit trāsportata. ut patz ex predictis. ⁊ aliqñ ad exercitū deportata. ut dr j. xiij. ⁊ ideo sacrificia votiua. ad que offerenda dies non tenebant: sed si fiebant ex devotione. poterāt alibi offerri ꝓm voluntatē ⁊ devotionē offerentis. Sicut ⁊ alia sacrificia poterāt fieri hoc modo tpe quo archa ⁊ tabernaculū fuerūt in deserto: eo q archa adhuc non habebat stabilem mansionē. sicut dictum fuit Deut. xij. tpe ꝫo quo fuit in silo nō fuit hoc licitū. put dictum fuit Josue. xxij. qr tabernaculū ⁊ archa longo tempore fuerunt

filios israel in maspbat.] Et audierunt philistijm q cōgregati eēnt filij isrl in maspbat: ⁊ ascēderunt satrape philistinorum ad israel. Qō cum audissent filij israel: timuerunt a facie philistinoꝝ. Dixerūtq; ad samuelē: Ne cesses pro nobis clamare ad dñm deum nostrum ut saluet nos de manu philistinorum. Tulit autē samuel agnū lactātē vnū: ⁊ obtulit illū holocaustū integrū dño. Et clamauit samuel ad dñm ꝓ israel: ⁊ exaudiuit eū dñs. Factum est autē cum samuel offerret holocaustū dño: philistijm iniere prelium cōtra israel. Intonuit[b] aūt dñs fragore magno i die illa sup philistijm:] ⁊ exterruit eos: ⁊ cesi sunt a filijs isrl. Egressiq; filij israel de maspbat psecuti sūt philisteos: ⁊ percusserūt eos vsq; ad locū q̄ erat subt bethchar. Tulit autē samuel lapidem vnū: ⁊ posuit eum inter maspbat ⁊ interscn. ⁊ vocauit nomen loci illi⁹ lapis adiutorij. Dixitq; : Hucusq; auxiliatus est nobis dñs. Et humiliati sunt philistijm: nec apposuerunt vltra ut venīrēt in terminos israel. Facta[c] est itaq; manus dñi sup philisteos cūctis diebus samuelis: ⁊ redditesūt vrbes q̄s tulerant philistijm ab isrl israeli: ab accharon vsq; geth ⁊ finibus suos. Liberauitq; isrl de mānu philistinorum: eratq;[d] pax inter

ibi. ⁊ habuerūt ibi stabilē mansionē: licz nō ad semp. i Actū est aūt. Descripta superi⁹ Cap. viij. malitia filioꝝ beli. hic cōsequenter describit malitia filioꝝ samuelis. qr vtraq; fuit occasio ut terminarēt regimē ꝑ iudices. ⁊ reges instituerent. Jgit circa hoc ꝑ describit filiorū samuelis transgressio. 2° ꝑli petitio. ibi: Congregati ergo. 3° dñi diffinitio. ibi: Et dixit samuel. Circa primū dr: Factū ē aūt ⁊c.] qr iam non poterat ita comode ꝑ loca ad iudicandum discurrere. k Posuit filios suos iudices. credēs eos fore sue iusticie imitatores: sed hoc nō fuit ita. vñ subdit: l Acceperuntq; munera ⁊c] ⁊ sic dupliciter precauerūt. s. accipiēdo munera ꝓ iudicio. qō nō est licitū: licz pro labore iusto ⁊ bono iudices possint accipere stipendia ad victū decētē ⁊ honestū 2° qr ꝓpter munera declinauerunt a iusticia reddēdo iudiciū peruersum. m Congregati ꝯ. Hic ꝑnē describit ꝑli petitio de rege habēdo. cui⁹ vna cā fuit malitia filiorum samuelis. ut ꝫ expmit. cū dr: Filij tui ⁊c. Alia fuit qr audierāt naas regē filioꝝ āmon disponentem exercitū ad veniendū ꝫ eos: ⁊ iō volebant habere regē capitaneū sui exercit⁹ ꝓtra eū. ⁊ hec cā hic tacet: sed infra expmit. xij. ca. n Displicuitq; ꝓmo ⁊c.] ꝓpter tria. Unū fuit: qr displicuit sibi malicia filiorū suorū: q̄ vsq; tūc latuerat ipsū. Aliud fuit, ꝓpter honorē diuinū qui videbat ꝓtemni seu diminui eo q retinuerat sibi in populo israel nomen regiū. Tertio quia populus in hoc volebat assimilari gentilibus dicens: Cōstitue nobis regē sicut ⁊ vniuerse habent nationes: ut imediate ꝓponit. o Et dixit. Hic ꝑnē ponit dñi diffinitio. samuel enī istud negociū reduxit ad dñm qui rndit: p Audi vocē ꝑli. de rege instituendo. q Non enī te ⁊c.] qr tu solū eras me⁹ vicari⁹. ⁊ q̄ ista petitio eorum ex malo ꝓcesserit ostendit cū subdit: Juxta oīa opa sua ⁊c. sequit. r Sicut reliquerūt ⁊c.] ostendēdo facto q

non haberēt me ꝓ rege suo. a Sic faciunt etiā tibi. auꝺiendo te ne sis vicarius meus. b Uerūtn̄ contestare eos ⁊ predic eis ius regis ⁊c. Circa qō sciendū q̄ aliqua sunt de iure regis in necessitate positi propter bonū cōmune regni. ⁊ sic omnia que inferius exprimuntur a samuele sunt de iure regis: quia in tali casu omnia sunt regis uel principis ⁊ exponēda uel expendenda ꝓ bono cōmuni. sicut ⁊ in corpe naturali videm⁹ q̄ man⁹ uel etiā alia pars corpis naturali instinctu exponit̄ ꝓ ꝓseruatiōe vite ipsius corporis. Si aūt accipiat alio mō ius regē extra necessitatē sic plura exprimunt̄ a samuele que non pertinent ad ius ipsi⁹ regi: ut pte oia illa q̄ reddunt populū subditū seruilē: ⁊ que non respiciunt bonū cōe: sed magis hois in regno positi voluntatē: ⁊ talia p̄dixit eis samuel ad retrahēdum eos ne peterent regem. q̄ eis non expediebat. ⁊ quia regimen ꝓpter magnitudinē protestatis regi concessam de facili conuertitur in tyrannidē. vñ ⁊ Deut°. xvij. vbi agitur de constitutiōe regis. dicit: Nō multiplicabit sibi equos nec reducet populū meū in egyptū. s. quasi seruū: nec habebit argenti ⁊ auri imensa pondera. ⁊ ibidem subditur: Nec elevetur cor eius in superbiā sup fratres suos. ⁊ p̄m istum duplicem intellectū exponenda sunt que sequūt de regio iure vsq̄ ibi: c Uosq̄ eritis ei serui. s. si conuertat regnū in tyrannidem. qō de facili fit saltē in parte propter magnā regis potestatē. d Et clamabitis i die illa ⁊c] i. propter oppressionē quā vobis inducet. sequit: e Nequaq̄. s. dimittet nos deus exaudire si regē habeam⁹. Cetera patent vsq̄ ibi: f Dadat ynusquisq̄ in ciuitatem suā. hoc aūt dixit samuel. ut sup electionē regis inqreret dñi voluntatē: a qua vtpōdet regis institutio. p̄m q̄ habet Deut°. xvij. vbi de institutione regis dicit: Cum cōstitues regem quē dñs deus tu⁹ elegerit de numero fratrū tuorū. Ad maiorem predictorū euidentiā querit vtrū filij israel peccauerint petendo sup se regē. Et arguitur q̄ non. quia petere illud quod est bonū simpliciter ⁊ de dictamine rōnis recte non est peccatū: gubernatio aūt populi ꝓ regem est optima. ut dicit ph̄s. iij. polit. ⁊ p ꝓsequēs est de dictamine rationis recte q̄ magis respicit bonū cōmune q̄ particulare. ergo ⁊c. Item. illud quod concedit lege diuina licitum est. quia nullū peccatū cōcedit. sed Deut°. xvij. ca. concedit lex diuina filijs isrl constitutionē regis. vbi dicit Cum ingressus fueris terrā quā dñs deus tuus dabit tibi ⁊c. sequit: Et dixeris. constituā sup me regē ⁊c. ⁊ sequit Eum constitues quē dñs deus tuus elegerit. q̄ ⁊c. Cōtra j. xij. ca°. dicit: Scietis ⁊ videbitis quia grande feceritis vobis malum in cōspectu dñi petentes sup vos regem. Ad hoc dicendum q̄ cum regnū sit optima politia. cetere

dns alienis: sic[a] faciunt etiā tibi. Nūc ergo vocē eorū audi Uerūtamē[b] cōtestare eos: ⁊ predic eis ius regis qui regnaturus est sup eos. Dixit itaq̄ samuel oīa verba dñi ad ꝓplm qui petierat a se regem. ⁊ ait: Hoc erit ius regis qui imperaturus est vobis. Filios vestros tollet ⁊ ponet in curribꝰ suis: facietq̄ sibi eq̄tes ⁊ precursores quadrigarū suarū: ⁊ constituet sibi tribunos ⁊ centuriones: ⁊ aratores agrorum suorū: ⁊ messores segetū: ⁊ fabros armorū ⁊ curruū suorū. Filias quoq̄ vestras faciet sibi vnguentarias ⁊ focarias ⁊ panificas. Agros quoq̄ vestros ⁊ vineas ⁊ oliueta optima tollet: ⁊ dabit seruis suis: Sed ⁊ segetes vestras ⁊ vinearum redditus addecimabit: ut det eunuchis ⁊ famulis suis. Seruos etiam vestros ⁊ ancillas ⁊ iuuenes optimos ⁊ asinos auferet: ⁊ ponet in ope suo. Greges quoq̄ vros addecimabit: vosq̄[c] eritis ei serui. Et[d] clamabitis in die illa a facie regis vestri quē elegistis vobis: ⁊ nō exaudiet vos dominus in die illa: quia petistis vobis regem. Noluit aūt ꝓplus audire vocē samuelis: sed dixerunt: Nequaq̄[e]. Rex enim erit super nos: ⁊ erimus nos quoq̄ sicut omnes gentes: ⁊ iudicabit nos rex nr̄: ⁊ egredietur ante nos: ⁊ pugnabit bella nostra ꝓ nobis. Et audiuit samuel omnia verba ppli: ⁊ locutus est ea in aurib⁹ dñi. Dixit aūt dns ad samuelem: Audi vocem eorū: ⁊ cōstitue sup eos regem. Et ait samuel ad viros israel. Uadat[f] vnusq̄sq̄ in ciuitatē suā. IX Erat[g] vir de beniamī noie cis filꝰ abiel: filij seor: filij bechor: filiꝰ[h] sareth: filij aphia: filij viri gemini

gentes a filijs israel petendo uel constituendo super se regem non peccauerunt. sed magis bonū egerunt. filij autem israel hoc faciendo peccauerunt. ut patz per verba samuelis ad hoc allegata que habent̄ infra. xij. ca°. ⁊ p consequens miraculum a deo datum ad verificationem verbi samuelis. ut ibidem habet̄. Cuius ratio est. quia deus populum israel elegit sibi specialem ⁊ peculiarem pre ceteris populis. scōm q̄ dicitur Deut°. vij. De elegit dom̄⁹ deus tuus. ut sis ei populus peculiaris. ⁊ ideo voluit esse rex immediatus illi⁹ populi: ꝓpter qō ⁊ legē dedit ei in monte synai p seipsū. i. p angelum in ꝑsona illius loquentē. ⁊ nō p hominē mediatorem. ꝓpē qō voluit homines gubernatores illius populi ab ipso immediate instituti cuiꝰ eius vicarij essent ⁊ non reges uel domini. ut pz in moyse ⁊ iosue ⁊ de iudicibus sequentibus. de quib⁹ dicit i libro Judicū: Suscitauit eis dominus talē uel talē iudicem. ꝓpter qō filij isrl fecerunt contra ordinationem dñi petendo sup se regem hominem mortalē. cum dominus hoc sibi retinuisset ⁊ ad bonū ꝓpli quia semp gubernauit eos optime ⁊ protexit q̄diu fuerūt boni subditi. ⁊ semp sic fecisset si pplus ille in bona subiectione sub domino steterisset. Ex dictis patz primū argumētum: quia si gubernatio regis optima est. sequitur q̄ melior est gubernatio habere regem deū immediate. quāto deus est melior homine. ⁊ ideo contra istam ordinationem petere non est bonū sed malum. Ad secundū dicendū q̄ illud quod habet Deut°. xvij de constitutione regis q̄tum spectat ad populum non fuit concessio propie dicta. sed magis permissio. sicut repudium vxoris fuit permissum ad duritiam cordis eorum. pro ut dictum fuit Deut°. xxiij. sicut tamen in repudio fuit preceptum q̄ darent libellum repudij si repudiarent: sic in proposito si pertinaciter regem habere vellent preceptum fuit q̄ de populo israel haberent ⁊ non de alio. ut ibidem dicit. g Cap. ix.

Erat vir de beniamin. Regimine iudicum terminato hic consequenter agitur de regno. ⁊ primo de regno labili saulis. secundo de stabili. ꝛc ipsius dauid. ca. xvj. Prima in tres diuiditur. quia primo describitur ipsius saulis regis institutio. secundo instituti trāsgressio. ca. xiij. tertio trāsgressoris reprobatio. ca. xv. ibi: Factum est autem verbum dñi Prima adhuc in tres: quia circa institutionem saulis in regem primo describit̄ ipsius electio. secundo electionis confirmatio. ca. xj. tertio populi increpatio. ca. xij. Prima in duas: quia primo describitur saulis electio secreta. secūdo publica. circa medium decimi capituli. ibi: Et vocauit samuel populum. Prima adhuc in duas: quia primo ponit̄ saulis electio. secūdo electi vnctio ca. x. ibi: Perierant aūt asine. Circa primū sic procedit: q. primo habilitas saulis ad regendum describitur. secundo a samuele cognoscitur. ibi: Perierāt aūt. tertio honorifice a samuele suscipitur. ibi: Assumens itaq̄ samuel. Circa primū describitur aptitudo saulis ad regendum ratione patris sui. cum dicitur: Et erat vir de beniamin nomine cis. hoc dicit. quia erat in toto populo israel famosus. h Filij sareth. hoc non est de textu.

a Fortis robore. hoc dicit ad ꝛnotādū fortitudinē saulis: qz fortes hoīes solent fortes generare. Consequenter ostendit aptitudo saulis ratione morū·cū dicit: b Et erat ꝛc̄.] qz erat famosus. c Electus. sine macula notabili vitioꝝ. d Et bonus. ratione morum ꝛ virtutum. e Et non erat vir ꝛc̄] Ex quo notat qꝫ non solum erat bonus: sed etiā excellentis bonitatis. Cōsequenter ꝛscribitur eius aptitudo ex parte corpis·cū dicit: f Ab humero ꝛc̄.] in quo notat fortitudo corpis·que multū ē necessaria in regibus. ꝛ pulchritudo psone. qō multū est ꝛcens in eis. Sm illud Species pami digna est imperio. g Perierant autē. Hic ꝓiter ꝛscribit cognitio saulis a samuele. q̄ facta est dupliciter. primo p humanā inquisitionē. secundo p diuinā revelationē·ibi: Dominus autē reuelauerat. Primū aūt cōtigit eo qꝫ saul querēs asinas patris sui ꝛ non inueniens venit ad samuelem. ut ꝛ asinab⁹ audiret ꝛritatē. ꝛ hoc ē quod dicitur: Perierant aūt ꝛc̄]. i. timebantur ꝓrijsse. nō enī simpliciter perierant: quia postea sūt inuente. h Vade ꝛ quere asinas. Ex quo ꝑz humilitas saulis·qui negociū humile ꝛ laboriosum nō recusauit. i Cū autē venissent ꝛc̄.] iste fuit attauus samuelis. ut habet in principio huius libri. k Vir nobilis. hoc dicit ꝓpter dignitatē ꝓphetie: qō patz ex ꝟ qō sequit: ☞ Ē quod loquit absq; ambiguitate venit. l Nunc ergo eamus ꝛc̄] i. ꝛ asinabus ꝓpē quas fiebat via illa. m Quid feremus ꝛc̄.] credebat enim saul qꝫ nō indicaret eis grāz uel forte erubescebat apparere in conspectu eius absq; aliquo exenio. vnde subdit: n Et sportulā non habemus. In hebreo habet: Et exenīū nō habemus. ꝛ in idē redit translatio nostra: qz sportula est vasculū in quo ponit fruct⁹ uel aliquod huiusmodi ad exeniandū. ꝛ sic accipit hic cōtinens ꝓ contento. o Ecce inuenta est in manu mea. puer enim saulis ꝓpter verbum magistri sui posuit manū ad bursam: ꝛ inuenit quartam partem stateris argenti. i. quartam partem sicli: quia stater ꝛ siclus idem sūt. Siclus aūt. xx. obolos habet. ut habet Exo. xx. ꝛ sic quarta pars stateris valebat q̄nqꝫ obolos. uel sm alios sex obolos: quia sm eos siclus sanctuarij habebat. xx. obolos tm̄. siclus autē cōmunis. xxiij. p Olim in israel sic loquebatur ꝛc̄. istud non fuit dictum a puero samuelis: sed ab eo qui scripsit librum istum. ut dicunt hebrei. Beda autē dicit qꝫ fuit appositum ab esdra: quando legem a chaldeis combustam reparauit. Cetera patent vsq; ibi: q Que respondentes dixerūt illis hic ē ꝛc̄. iste puelle plura verba dixerunt sauli. ut patz ex sequentibus: qz sicut dicit Ra. Sa. volebāt eū aliquantulū ꝛtinere verbis admirantes pulchritudinē ipsi⁹. r Sacrificiū est hodie ꝛc̄.] aliqui dicunt qꝫ erat tm̄ prandiū paratum ꝓ aduētu saulis quē ꝓsciuerat samuel. ut patebit in sequentib⁹. Alij aūt dicūt qꝫ nō solum fuit ꝓ prandiū: ꝟ etiā hostia pacifica: ꝛ qua vna ps dño offerebatur. reliqne comedebāt ab offerentibus. licitum aūt erat tūc temporis offerre domino sacrificium alibi q̄ vbi erat archa ꝛ tabernaculum. ut dictum est supra. vij. ca. s Quia ipse benedicet ꝛc̄.] Mod⁹ enī erat hebreorum ante prandiū ꝛ maxime ꝛ sacrificio oblato laudare deum. t Apparuit samuel ꝛc̄] quia ꝛ aduentu saulis revelationem habuerat q̄tū ad diem ꝛ horam ꝛterminatam: ut patz ex sequētibus. v Dñs autem. Hic consequenter ostenditur quomodo samuel cognouit saul per diuinam revelationem. non solum q̄tum ad personam: sed etiam q̄tum ad dignitatem regiam ad quam dominus ipsum elegerat ꝛ preceperat samueli ut vngeret ipsum in regem sup populū israel. ꝛ hoc est qō dicit: Dominus aūt reuelauerat ꝛc̄] loquitur scriptura more humano quando aliquis revelat secreta amico suo. Cetera patent ex dictis vsq; ibi: x Quia respexi populū meū. s. oculo misericordie. y Venit enim clamor eorum ad me. ꝛ afflictione eius facta p philistheos. ex quo patz qꝫ licz in pplo israel essent multi mali tamē cū hoc erāt multi boni quorū preces erāt coram deo exaudite. z Iste dñabit populo meo. In hebreo habet:

Et ierunt in ciuitatem in qua erat vir dei. Cūq; ascenderēt ciuū ciuitatis inuenerūt puellas egredientes ad hauriēdā aquā: ꝛ dixerunt eis: Nū hic est videns? Que[a] respōdētes dixerūt illis: Hic ē. Ecce ante te. Festina nūc. Hodie enī venit in ciuitatē: quia sacrificiū[r] est hodie pplī in excelso.] Ingredientes vrbem statim inuenietis eum: anteq; ascendat excelsū ad vescendū. Neq; enī comestur⁹ est populus donec ille veniat: quia[a] ipse benedicet hostie: ꝛ deinceps comedent] qui vocati sunt. Nunc ergo conscendite: quia hodie reperietis eū. Et ascenderunt in ciuitatē. Cūq; ambularent in medio vrbis: apparuit[t] samuel egrediens obuiam eis:] ut ascenderet in excelsū. Dñs[v] aūt revelauerat auriculam samuelis] ante vnā die q̄m veniret saul dicēs: Hac ipsa hora q̄ nūc est: cras mittā virū ad te de terra beniamin: ꝛ vnges eum ducē sup populū meū israel. Et saluabit pplm meū de manu philistinoꝝ: quia[x] respexi populū meum. Venit[y] enī clamor eorū ad me. Cūq; aspexisset samuel saulē: dñs dixit ei: Ecce vir quē dixerā tibi. Iste[z] dominabit populo meo. Accessit aūt saul ad samuelem in medio porte: ꝛ ait: Indica oro mihi: vbi est domus videtis? Et respōdit samuel sauli dicēs Ego sū videns. Ascende ante me in excelsū ut comedas mecū hodie: ꝛ dimittam te mane:

Iste retinebit populum meū. quia ad reges ptinet retinere populū ne in bellis precipitant se ingerāt: ⁊ etiā tpe pacis ne iniuste ꝓtra ꝓximos agant. sequit: a Et oia ⁊c.] Aliq exponūt de asinab⁹ ꝗs querebat: ꝫ hrā sequēs nō cōsonat. vbi dr: b Et de asinis ⁊c.] Exq̄ videt q̄ alia in corde saulis ꝙsabant. dr enī libro de hebraicā qstionibus q̄ i somno viderat se esse in capite arboris palme: que visio signum regale erat. ⁊ de ꝫ cogitabat. iō subdit: c Et cuⁱ erūt ⁊c] .i. dignitas regia que potest accipere optima ppli sibi subditi maxime i necessitate: ut patz ex supradictis. viij ca. d Nōne tibi. qsi diceret sic: q̄ iam reuelatum erat sibi a dño ipsū regem futurū. e Et oia domui patris tui. quia filiⁱ su⁹ iboseth successit sibi in regno septem annis. ⁊ abner princeps militie. ⁊ alij potentes de domo saulis bis temporibus potiti sūt bonis regni. ⁊ posteri eorū habuissent: si saul in bonitate sua stetisset. f Nunq̄d nō filiⁱ ⁊c] .i. de tribu beniamin q̄ tunc erat minima inē alias tribⁱ isrl: quia ꝓ peccato vrozis leuite fuerat quasi ad nihilū redacta: ꝓut dictū fuit Judic. xxj. g Et cognatio ⁊c.] ista dixit saul ex humilitate ⁊ quadā humana curialitate: quia pr saul inter illos de tribu beniamin erat famosus. h Quare ergo locutus ⁊c.] Ex quo patz verū qđ predictū est. s. q̄ cogitauerat se ad dignitatē regiā sublimandū. q̄ verbū samuelis qđ erat obscurū statim intellexit de dignitate regni. q̄uis aliter posset intelligi: nec oportz saulē de mendacio ex humilitate victo excusari. quia multa prioza fecit. i Assumēs itaq̄. Hic ꝓfiter ostendit qualiter saul a samuele fuit honorifice suscept⁹. tanq̄ rex de ꝓximo futur⁹. cum dicit: k Introduxit eos in triclinīū. triclinīū ꝓprie loquendo est camera in qua sūt tres ordines lectorū. hic aūt accipit ꝓ loco in quo sūt tres ordines sedentiū ad comedendū. s. maiorū. mediocriū. ⁊ minorū. quia antiq̄tus homines sedendo in lectis comedebāt. vnde ⁊ in sacra scriptura comedentes frequent dicūt recumbere vel accubere. l Et dedit eis ⁊c] .i. in principaliori loco triū ordinū predictorū. m Da partē quā dedi tibi. q̄ ferculū nobiliⁱ vel gr̄iosiⁱ fecerat poni ad ptē ut corā saule venturo poneret: q̄ volebat eū p ceteris honorare tanq̄ regē de ꝓximo futurū: ⁊ iam a deo electū. ut patz ex pdictis. n Ecce qđ remansit ⁊c. Ex quo dicūt aliqui q̄ ante aduentū saulis samuel cū alijs iam erat in mensa. Sed ipso appropinquante surrexit de mensa obuiās ei ex reuerentia. sed ꝫ nō consonat hrē precedenti vbi dicit: Apparuit samuel egrediens obuiā eis ut ascēderet in excelsū. Ex quo videt q̄ adhuc nō ascēderat in supiori pte montis ad sacrificiū offerēdū seu cōuiniū celebrādū Jrē ibi statim subdit: Dns aūt reuelauerat ⁊c. vbi dicit q̄ dns die ⁊ horā certā aduētus saulis samueli reuelauerat. ⁊ iō nō est verisimile q̄ ante intraret ad mensam cū ipso vellet honorare in illo conuinio. qđ paratū erat ꝓ aduentū ipsius. ut ꝫ dictū est. ꝓ qđ Ra. Sa. aliē exponit q̄ illud qđ dr hic: Ecce qđ remānsit ⁊c. refert ad numerū viroꝝ q̄ vocati fuerāt a samuele ad cōuiniū ita q̄ ꝓ quolibet erat ferculū determinatū ꝑm q̄ debāt sedere: ⁊ istud ferculum erat vltra illū numerū. ꝓ quē saul quē samuel sciebat venturū. iō subdit o De industria hoc tū est ⁊c] .i. vltra numerū ppli a me iuitati p Et locut⁹ ē ⁊c.] i. in secreto loco. de q̄ aūt sibi locut⁹ fuerit non exprimitur: sed debrei dicūt q̄ fuit de timore dei ⁊ lege suā da Cetera patēt vsq̄ ibi: q Dic puero ut accederet. ut nō possit audire verba mea.

r Cap. x

Ulit aūt. hic ꝓfē agit de vnctione saulis i regē. ⁊ ponit ꝓ vnctio ista. 2° certificat ꝓ sig. ibi: Cū abieris. Circa ꝑmū dr: Tulit ait samuel lēticulā. i. vasculū factū de auro vel argēto ad reponēdū oleū vnctionis vnde iungebāt reges ⁊ pontifices. ⁊ dr a liniēdo. s Et deosculat⁹ ē eū. in signū amicicie ⁊ pfederatiōis. t Et ait: Ecce ⁊c.] q̄ in ꝫ non sū nisi minister ei⁹. v Et li. ⁊c. ⁊ pz hrā vsq̄ ibi: x Quia vnxit ⁊c.] tota ista hrā inclusiue nō ē in hebreo nec ē de textu. ꝫ ab aliq̄ antiq̄ doc. fuit apposita p modū glose. ⁊ postea inserta textui p ignorātiā scriptoꝝ. sic ⁊ i plīb⁹ alijs locis. y Cūq̄ abieris. Hic ꝓfē ponit certificatio pdictoꝝ p signa. ⁊ p buiusmōi signa pdicūt. 2° de facto reperiūt ibi: Itaq̄. Circa ꝑmū dr: Cūq̄ abier⁹ ⁊c.] ꝫ ꝫ dictū videt implicare repugnātiā. q̄ rachel sepulta est iuxt bethleē. ut dr Gen. xxxv. q̄ ē in sorte iude. hic aūt dr in finib⁹ beniamin; ꝓ qđ Ra. Sa. sic exponit: Inuenies duos viros iuxt sepulchrū rachel. i. q̄ nūc sūt iuxta sepulchrū rachel: ꝫ q̄ inuenies eos erūt in finib⁹ beniamin. Alit pōt dici q̄ sortes beniamin ⁊ iude erāt ꝓiuncte. ⁊ iō erant idem fines vtriusq̄ vbi ungebāt. Saliētes magnas foueas. ꝫ nō ē in hebreo nec i libris correctis. Cetera patēt vsq̄ ibi; z Inuenietⁿ ⁊c.] cā oblationis ⁊ sacrificij. q̄ tūc tpis erat licitū immolare dño in excelsis. ut pdictū ē. viij. ca. a Post ꝫ ⁊c.] dicit Ra. Sa.

Egressi sunt ambo: ipse videlicz ⁊ samuel. Cūq̄ descenderent i extrema parte ciuitatis: samuel dixit ad saul: Dic puero ut antecedat nos ⁊ trāseat. Tu aūt subsiste paulisper ut indicem tibi verbū dei. x

Ulit aūt samuel lenticulam olei: ⁊ effudit sup caput eius: ⁊ deosculatus est eum: ⁊ ait: Ecce vnxit te dns super hereditatem suā in principem: ⁊ liberabis populū suū de manibus inimicorū eius: qui i circuitu eius sunt. Et hoc tibi signū: quia vnxit te dns in principem.] Cūq̄ abieris hodie a me: inuenies duos viros iuxta sepulchrū rachel in finib⁹ beniamin] in meridie: dicēt q̄ tibi: Inuente sunt asine ad quas ieras perquirēdas: ⁊ intermissis pat tuus asinis sollicitus est pro vobis. ⁊ dicit: Quid faciam de filio meo? Cumq̄ abieris inde: ⁊ vltra transieris ⁊ veneris ad querculū thabor: inuenient te tres viri ascendētes ad deū in bethel:] vn⁹ portās tres hedos: ⁊ aliⁱ portās lagenā vini. Cūq̄ te salutauerint dabūt tibi duos panes: ⁊ accipies de mānu eoꝝ Post hec venies in collē dei]

q̄ hic collis est cariathiarim: eo q̄ ibi erat archa dñi. ℔ ℔ non videf verū: quia iam translata fuerat inde in maſphat q̄ samuelem ut dictū est ā. ⁊ ideo alij dicunt q̄ erat locus vbi manebāt ꝓphete. ⁊ hoc videf verū p eaq̄ sequūt postea. a Vbi ē statio philistinorū. statio ꝓut hic accipit est fortaliciū vbi ponunt̄ bellatores ad tenēdū ēā ne possit rebellare. ⁊ ℔ mō fecerāt philistei in ēra isrl. Sz ℔ videf eē ꝑ illud q̄ dictū est ā vij. ca. q̄ philistijm nō ꝓpposuerunt vltra ut venirēt in ēminos isrl tpe samuelis. Ad q̄ ꝑt dici q̄ nō venerūt re vrbibus suis: ℔ illi qui positi erāt i fortalitijs adhuc stabāt ibi ⁊ hoc cōsonat ei q̄ dr̄ j. xiij. ca. Et percussit ionathas stationē pbi listinoꝝ que erat i gabaa-que est ciuitas in terra israel. uel fortā quia antea fuerat ibi talis statio philistinorū: ⁊ nomē remanserat loco. licz ꝓtūc nō essent ibi philistei. primū tamē videf verū ⁊ magis cōsonat textui ut allegatum est. b Obuiū habebis ⁊c.] Et hoc videf verū q̄ predictū est. s. q̄ collis dñi vocat locus: eo q̄ manebant ibi ꝓphete. ⁊ vocantur hic ꝓphete vies vuoti ⁊ religiosi. quos cōgregauerat samuel ad laudandū ēū. ⁊ cū hoc habebāt spm̄ ꝓphetie saltem aliqui eoꝝ. c Et ante eos psalteriū ⁊c. q̄ aliqui melodie excitant ad vuotionē: ut pz p experientiā: ⁊ etiā ad ꝓphetiā. vñ dr̄ iiij Reg. iij. q̄ helyseus cū quereret ab eo ꝓphetia. dixit: adducite mihi psaltē. ⁊ subdit: Cūq̄ caneret psaltes facta ē sup eū manus dñi ⁊c. d Et insiliet in te ⁊c.] .i. spūs vuotiōis uel spūs ꝓphetie. ut dicūt hebrei. e Et ꝓphetabis cū eis. vel laudando: uel de occultis ꝓphetando. vnde libro de hebraicis questionibus dicit recitando opinionē hebreorū q̄ ꝓphetauit de bellis futuris gog ⁊ magog. ⁊ de premijs iustoꝝ ⁊ penis malorum. f Et mutaberis ⁊c.] ꝓpter dictū ꝓphetandi modū tibi al' insolitū. g Quādo ergo euenerint ⁊c.] scias q̄ illa sunt vera que ego predixi tibi de regno. iō subdit: h Fac quecūq̄ ⁊c.] .i. dispone te q̄tum potueris ad vcenter ⁊ potenē regnādū. i Et descendes ⁊c.] Septē diebus. hic debet fieri punctus ut dicunt aliqui. ⁊ habet libro de hebraicis q̄stionib⁹: ita q̄ li septem diebus nō notat temp⁹ quo samuel a saule deberet expectari: sed temp⁹ in quo. p saule de nouo iuncto in regē deberēt oblationes ⁊ sacrificia fieri: sicut in ꝓsecratione sūmi pontificis fiebāt septē dieb⁹. ut habet Exo. xxix. ⁊ Leuit. viij. Sz in bibliis hebraicis quas vidi nō fit taliter punctus. sed li septē diebus ꝓiungit cum ira sequēti sic: Septē dieb⁹ expectabis ⁊c. Liber etiā de q̄stionibus hebraicis sup libros regū negat ab aliquib⁹ eē bieronymi quoꝝ rōnes hic, ꝓpter plicitatē omitto. Andreas etiā dictū istoꝝ impugnat: quia nō habet in aliquo loco scripture q̄. p vnctiōe regū debuerat talis solēnitas fieri septē dierū: nec legit factum p quoscūq̄ rege q̄tumcūq̄ scō uel magno. ꝓpter q̄ istud dictū videf ficticiū. Et ad hoc inducit q̄ habet j. xj. de innouatiōe regni in galgala. vbi dicit: Et fecerūt ibi regē saul coram dño ⁊c Ex quo videf q̄ si debuisset de vnctione saulis fieri talis solēnitas. fuisset tūc facta ⁊ nō fuisset expectatū in futurū. in quo poterant p aduersarios impediri. ⁊ maxime q̄ samuel erat presens q̄ quē talia debebāt fieri. vnde hic vbi trāslatio nra habet: Ego vbi est statio philistinorum. Et cum ingressus fueris ibi vrbē: obuiū habebis gregē ꝓphetarū descendentiū de excelso: ⁊ ante eos psalterium ⁊ tympanū ⁊ tibiā ⁊ citharā: ipsosq̄ ꝓphetantes: ⁊ insiliet in te spiritus dñi: ⁊ ꝓphetabis cum eis: ⁊ mutaberis in virū aliū.] Quādo ergo euenerint signa hec omnia tibi:] fac quecūq̄ inuenerit manꝰ tua: quia dominus tecum est Et descendes ante me i galgala. Ego quippe descendam ad te ut offeras oblationem ⁊ immoles victimas pacificas. Septē dieb⁹] expectabis donec veniā ad te: ⁊ ostendam tibi q̄ facias. Itaq̄ cū auertisset humerum suū ut abiret a samuele: immutauit ei deus cor aliud: ⁊ venerūt oia signa hec in die illa. Venerūtq̄ ad predictum collem: ⁊ ecce cuneus ꝓphetarū obuiꝰ ei. Et insiluit sup eū spūs dñi: ⁊ ꝓphetauit i medio eorū. Videtes aūt oēs qui nouerāt eū heri ⁊ nudiustertius q̄ esset cum ꝓphetis ⁊ prophetaret: dixerunt ad inuicem: Quenam res accidit filio cis?] Num ⁊ saul inter ꝓphetas? Respōditq̄ aliꝰ ad alterū dicens: Et quis pater eius? Propterea versum est in ꝓuerbiū. Num ⁊ saul inter prophetas? Cessauit autem prophetare. ⁊ venit ad excelsū Dixitq̄ patruus saul ad eum ⁊ puerum eius: Quo abistis? Qui respōderunt: Querere asinas. Quas cū nō reperiremus venimus ad samuelē. Et dixit ei patruus suus: Indica mihi quid dixerit tibi samuel. Et ait saul ad patruum suū: Indicauit nobis: quia inuente eēnt asine. De sermone aūt regni nō indicauit ei:] quippe descendā ad te ut offeras oblationem ⁊c. Jn hebreo habet: ad offerendū oblationē ⁊c. s. q̄ me. tū p salute tua. ⁊ sic etiā exponit trāslatio nostra a doctoribꝰ nostris: Ut offeras ⁊ immoles. nō q̄ te. ℔ q̄ me: sicut ⁊ populꝰ offerebat q̄ sacerdotes: ꝓpē q̄ ille Andreas aliter exponit. Ad cuius intellectū ꝓponit vnū. s. q̄ in magnis negocijs. ꝓpter que i ꝓmis debebat deus placari sacrificijs: deus nolebat q̄ saul aliq̄d faceret absq̄ ꝑsentia samuelis. qui. p eo offerret ⁊ ipsum dirigēt. ⁊ sic exponit litterā ista Descendes ante me in galgala. i. si contingat tibi casus in quo debeat placari deus ꝑ sacrificia. descendes ante me in galgala. vbi ē locus oīonis ⁊ sacrificij. ⁊ subintelligit. ⁊ significabis mihi descensum tuū. ibi Ego quippe descendā ad te ut offeras oblationem ⁊c. s. q̄ me. Septē dieb⁹ expectabis ⁊c. subintelligit postq̄ receptio nuncii tuum. Donec veniā ad te. ad offerendū ꝓte sacrificiū ⁊ ad te dirigendū. Sed hec opinio nō videf bñ cōcordare textui. q: ex modo loquēdi ⁊ tpe videf q̄ samuel loqueref sauli nō generaliter nec indeterminate. p q̄cūq̄ casu arduo indeterminato futuro ℔ p casu determinato ⁊ imminēti. s. ut pꝰ publicationē electiōis ipsi⁹ ⁊ regē descēderet in galgala. ut ibi samuel. p eo offerret sacrificiū. ⁊ doceret eū de modo gubernandi regnū suū. q: ℔ maxime indigebat in ꝓncipio regni sui: ⁊ q̄ samuel tēp⁹ descēdēdi i galgala sibi determinauit licz nō sit ℔ exp̄ssū. q: nō oia ℔ exp̄mūt. dicēs q̄ eū expectaret septē dieb⁹. ℔ dixit samuel: q: nesciebat ytrū dñs circa illud tēp⁹ occuparet eū i alio negocio. ita q̄ nō posset venire ad saul ita cito. Jn q̄ aūt precauerit saul trāsgrediēdo ꝓba ista samuelis: dicet. j. xiij. ca. vbi habet locū. k Itaq̄. hic ꝓpē describit euentū signoꝝ ꝓdictoꝝ: put dixerat samuel. ⁊ pz trā ex ꝓdictis ysq̄ ibi: l Quenā res ⁊c.] ℔ dicebat admirādo q: saul erat magnꝰ ⁊ robustꝰ ⁊ dispositꝰ ad bellandū: ⁊ nō ad laudādū deū cū religiosis uel ꝓphetādū cū ꝓphis. m Et q̄s pr̄ eorū. q. d. cis pr̄ eorū nō ē ꝓpha. nec ad ℔ dispositꝰ. q. d. nec iste debet eē. p tale modū loq̄bat Amos. vij. ca. Nō fuī ꝓpha nec filius ꝓphe: ℔ pastor armētarius ⁊c. Jn hebreo bī Quis pr̄ eorum? ⁊ sic refert ad sensū oppositū. ut dicit Ra. Sa. sic exponēdo. q̄s pr̄ eorū. s. ꝓpha. q. d. ꝓphia nō habet p successionē paternā: ℔ de ea dat sua grā cuicūq̄ voluerit ⁊ iō nō ē mirandū si iste habet donū ꝓphie: dato q̄ pr̄ eius ꝓpha nō fuerit. uel aliꝰ de genere suo. n Propterea ꝑsū ē i ꝓuerbiū. i. vulgare ꝑbū uel exēplare. o Nūquid ⁊ saul inter ꝓphas: q: q̄si alicui ex insperato dabat donū ꝓphie ut aliq̄d bꝰ. dicebat ℔ ꝑbū. Nūquid ⁊ saul ⁊c. q. d. nō ē mirū si de tali fuit sauli. Lex parēt vsq̄ ibi: p Deinde ⁊c.] ut euitaret iactātiā ⁊ humilitatē ꝑuaret: ⁊ etiā fidelitatē secreti. samuel enī vnxerat eū secrete. ꝓpter q̄ puer saul fecit ꝑire ne audiret ꝓba eius. ut ℔ dictū ē. ⁊ iō voluit teneē secretū

ꝛ uebuit quouſq; ſamuel negociū publicaret. a Et conuocauit. Hic cōſequenter ponit electio ſaulis publica. licz eni ſamuel de mādato dñi eum inunxiſſet. ꝛ ſtatim hoc publicare poſſet. tñ ad cōpeſcendū murmur ꝛ indignationem alioꝝ qui erāt de nobiliorib⁹ tribubus: queſiuit a dño ut p ſignū euidens omnibus electio ſaulis appareret ꝛ ꝓpter hoc vocauit populū. ꝛ patz ira vſq; ibi: b Et cecidit ſup cognationē metbri. In hebreo br̄ matberi uel matbari. ꝛ dicūt aliq; q; eſt nomē ꝓpꝛium vni⁹ hominis a q̄ denominata fuit illa cognatio. ſ q̄ i libro ꝑalip. ſeu alibi nō inuenit tale nomen vnius tribus i tribu beniamin vnde cognatio noiet. ideo dicūt alij ꝛ ꝓbabiliter q; nō eſt nomen ꝓꝛiū ſ cōmune: ꝛ ſignificat i gnāli boiem quēcunq; recte iaciētē ad ſignū ſagittā telum uel lapidē. Ad cui⁹ intellectum ſciendū q; matbar i hebreo ſignificat ſignū ad qō ſe exercitāt ſagittarij uel fundibularij uel huiuſmodi. vñ. j xx. ca. vbi dr̄ q; ionatbas dixit Et iaciā ḡſi exercens me ad ſignū. In hebreo babetur: ad matbar. ꝛ eodē mō babet Ezech. iij. Poſuit me ḡſi ſignū ad ſagittā In hebreo babet Poſuit me ḡſi matbar. ꝛ inde uertunt hoc nomē matbari uel matberi ſignificans boiem recte ad ſignū iacientē. In gabaon aūt vnde fuit ſaul fuerunt tales. ut habet Judic. xx. vbi dicit de habitatoribus gabaa: ſic fundis lapides ad certum iacientes ut capillum quoq; poſſent penitere ꝛc. Dehellatis autē filijs beniamin: ut habet Judic. xxj. aliq; uel ſaltē aliquis de illis euaſerūt uel euaſit. ꝛ ab illa arte in qua erant excellentes denominata eſt vna cognatio: ſicut frequenter cōtingit in humanis: ꝛ de illis deſcēdit ſaul. c Quesierūt ergo ꝛc.] abſcondit eni ſe ex humilitate ꝛ ut oſtenderet ſe dignitatē regiā non ambire. vnde ſubdit: d Ecce abſcondit⁹ eſt domi. non in domo ſua in gabaon: quia nō potuiſſet ita cito inde haberi: ſed in domo in qua hoſpitatus erat. vnde in hebreo habet: Abſcondit⁹ eſt inter vaſa: ꝛ vocant vaſa arma uel quecūq; alia que ſecū detulerāt illi qui erāt congregati in maſpbat. ꝛ illa repoſuerāt ꝓ cuſtodia in domibus in quib⁹ quem locut⁹ fuerat ei ſamuel. Et e conuocauit ſamuel ꝑplm ad dñm in maſpbat. ꝛ ait ad filios iſrael: Hec dicit dñs de iſrael: Ego eduxi iſrl de egypto: ꝛ eripui vos de manu egyptiorū: ꝛ de manu omniū regum q; affligebant vos. Vos autē hodie ꝓiecistis dñm deū vestrū: qui ſolus ſaluauit vos de vniuersis malis ꝛ tribulationib⁹ vestris. ꝛ dixistis: Nequaq; ſed regē conſtitue ſup nos. Nūcergo ſtate coꝝ dño p tribus vestras ꝛ p familias Et applicuit ſamuel oēs tribus iſrael: ꝛ cecidit ſors ſuper tribū beniamin. Et applicuit tribum beniamin ꝛ cognationes eius: f cecidit ſup cognationē metbri:] ꝛ quesit vſq; ad saul filium cis. Quesierūt g ergo eū: ꝛ nō eſt inuent⁹.] Et cōſuluerūt poſt hec dñm vtrū nam venturus eſſet illuc. Respondit; dñs: Ecce h abſcōditus eſt domi. Cucurrerunt itaq; ꝛ tulerūt eum inde: ſtetitq; i medio populi: ꝛ altior fuit vniuerſo ꝑplo ab humero ꝛ ſurſū. Et ait ſamuel ad oēm populū: Certe videtis quem elegit dñs: q̄m non ſit ſimilis illi i omni populo. Et clamauit omnis ꝑplus. ꝛ ait: Viuat rex. Locutus i eſt aūt ſamuel ad ꝑplm legē regni:] ꝛ ſcripſit in libro ꝛ repoſuit coram dño. Et dimiſit ſamuel oēm ꝑplm: ſingulos in domū ſuā. Sed ꝛ ſaul abiit i domū ſuā i gabaa. Et k abiit cum eo pars exercitus: quorum tetigerat de corda.] Filij ꝑuo belial dixerūt l: Nū ſaluare nos poterit iſte:] Et m deſpexerūt eum: ꝛ n nō attulerūt ei munera.] Ille vero diſſimulabat ſe audire. XI Scendit o aūt naas p āmonites: ꝛ pugnare cepit aduerſum iabes galaad: dixerūtq; omnes viri iabes ad naas. Habeto q nos federatos: ꝛ ſeruiemus tibi.] Et reſpondit ad eos naas āmonites. In hoc feriā vobiſcum fedus: ut eruā r oīum vestrū oculos dextros:] ponāq; s vos oppꝛobrium in vniuerſo iſrael.] Et dixerūt ad eum seniores iabes. Concede t nobis ſeptē dies: ut mittam⁹ nūcios ad vniuersos terminos iſrael: ꝛ ſi u nō fuerit q; defendat nos egrediemur ad te.] Venerūt x ergo nuncij in gabaa saulis. ꝛ locuti ſūt verba hec audiente populo. Et leuauit oīs ꝑplus vocem ſuam ꝛ fleuit. Et y ecce saul veniebat ſequēs boues de agro] ꝛ ait: Quid habet populus q; ploret? Et narraverūt ei verba virorū iabes. Et z inſiluit ſpiritus dñi in saul] cum audiſſet hec verba: ꝛ iratus e furor ei⁹ nimis. Et aſſumens vtrūq; bouē cōcidit in fruſta: miſitq; i oēs terminos erant boſpitati. e Locutus eſt ꝛc.] ſ. qualiter ꝑplus ſe debebat habere ad regem ꝛ rex ad populū. f Et abiit cum eo ꝛc.] conſentientes electioni a deo facte. g Filij ꝑuo belial. i. abſq; iugo legis diuine ꝛ diſcipline. h Dixerūt: num ſaluare ꝛc.] q. d. non. ideo ſubdit: i Et deſpexerūt eum. eo q; nō erat de illis tribubus nobilioribus: utpote de tribu iuda: cui ꝑmiſſum erat regnū Deū. xlix. uel de tribu ephraim quā iacob i benedictione ꝓpoſuerat manaſſe: Deū. xlviij. k Et nō attulerunt ꝛc.] . i. exenia ſic tūc erat cōſuetū fieri in creationibus regū ꝛ ꝓncipū. ꝛ adhuc in plurib⁹ locis obſeruatur. l Lāp. xj. Scendit aūt. Hic cōſequēter deſcribit predicte electionis cōfirmatio q; facta eſt ꝓ hoc q; ſaul triumphauit de filijs āmon. ꝛ ſic cōs in eum ꝓſenſerūt ꝛ regnū ei⁹ inouauerūt. ꝓ igit circa b ponit hoſtiū incurſio. c ipſoꝝ detellatio ibi: Venerūt q; nūcij. d regis cōfirmatio ibi: Et ait ꝑplus. Circa ꝓmū dr̄: Aſcēdit aūt. q; aūt in aliquib⁹ bibijs ꝓponit: Et factū eſt q; ſi p⁹ menſem. non eſt i hebreo nec in bibijs correctis: quia non eſt de textu. m Naas āmonites ꝛc. tpe eni iepte rex ammon venit ꝓtra filios iſrl reputens totā terā filioꝝ iſrael vltra iordanē: tanq; ad ſuum regnū ꝑtinentē. ut br̄ Judic. xj. Et tūc fuit detellat⁹. ut ibidē br̄. ꝛ ideo fortificato illo regno. iſte rex forſitan ex eadē cā venit cōtra filios iſrael. n Habeto nos federatos ꝛc.] ſubtributo competenti: quia videbāt ſe impotentes ad reſiſtendū: ut magis patz exequētibus. o Eruā omniū ꝛc.] volebat eni eos inutiles reddere ad bellū. q; ſiniſter oculus clypeo tegit. ꝛ ideo carens oculo dextro nō poteſt bñ videre aduerſariū. p Ponāq; vos ꝛc.] hoc volebat facē ad ſui iactantiā. ꝛ ad incutiendū terrorē alijs. ut ſic ſe ſubijcerēt eius ſeruituti. q Concede nobis ſeptē dies ꝛc. Cōceſſit aūt rex ſuperbus ſpaciū petitū credens q; nullus auderet venire ad leuandū eū de obſidione. ꝛ ſic obſeſſi magis ſe traderēt volūtarie. r Et ſinō fuerit ꝛc.] ad ſuſcipiendū q; ſibi placeret de nobis. s Venerunt ergo. Hic conſequenter deſcribit filioꝝ ammon detellatio ꝓ ſaul ad preces virorū iabes. ꝛ patz ira vſq; ibi: t Et ecce saul ꝛc.] non eſt intelligendum q; ſaul iam electus publice in regem. ageret officiū bubulci: ſed veniebat de agro vbi fuerat cauſa ſpaciandi uel ſe exercitandi in arte ſagittaria uel huiuſmōi. ꝛ inde reuertebatur boza qua ſolent boues ad domū reduci. v Et inſiluit ſpiritus domini ꝛc.] id eſt motus

fortitudinis ⁊ constantie ad literandū ꝓplm obsessū. a Sic fiet vobis eius, ꝓ hoc intelligunt alia aialia, ut dicit Ra. Sa, ⁊ sic erat cōminatio magne pene: quia diuitie illo tpe ꝓ maiori pte in aialibus ꝓsistebāt. Voluit aūt cōminari penā mortis uel mutilationis in principio regni sui: ne a nimio rigore incipe vi-

vere ꝓf. b Inuasit ꝯ ⁊c] .i. a dño imissus. c Et egressi ⁊c] .i. generaliter ⁊ perfecte. Sicut qñ vnus homo exit nihil remanet de illo in loco vnde exit. uel aliter: Quasi bō vnus .i. vno corde ⁊ vna voluntate ad literandum obsessos. d Et recensuit ⁊c.] nomen est ciuitatis in q̄ rex regnauit adonibezech. ut patet Judic. j e Virorū autē iuda xxx. milia. segregatim numerabāt: eo ꝙ illa tribus erat nobilior ⁊ bellicosior. f Eras erit vobis sal⁹. i. in futuro. de ꝓximo tñ. g Mane exibim⁹ ad vos ⁊c. irrisorie loquebāt eo ꝙ sciebāt auxilium eis affuturū in crastino. h Et factū est ⁊c. s. ab illa die in qua viri iabes dixerāt verbum precedens: Mane exibim⁹ ⁊c. nō aūt a die qua dixerat saul Eras erit vobis salus ⁊c. qz qñ numerauit ꝓplm adhuc distabat a loco obsidiōis: ⁊ p⁹ ea nūcij iabes redierūt ad suos: ⁊ ꝓpter h̄ sic dictū est: illud quod dixit saul: Eras erit vobis salus. li eras nō accipit ꝓ die crastina sed ꝓ futura die de ꝓximo tamē. i Cōstituit saul ⁊c] ut repente irruentes super exercitū filiorū āmon

israel ꝓ manū nūciorū dicens: Quicūq; nō exierit ⁊ secutus fuerit saul ⁊ samuel: sic ᵃ fiet bob⁹ ei⁹. Inuasit ᵇ ergo timor dñi ꝓplm:] ⁊ ᶜ egressi sūt quasi vir vnus:] ⁊ ᵈ recensuit eos in bęzeth.] Fueruntq; filioꝝ israel trecenta milia: virorū ᵉ autem iuda trigīta milia. Et dixerūt nunciis qui venerant: Sic dicetis viris qui sūt in iabes galaad: Eras erit ᶠ vobis salus cū incaluerit sol. Venerunt ꝯ nuncij ⁊ nūciauerunt viris iabes. Qui letati sūt ⁊ dixerūt: Mane ᵍ exibimus ad vos: ⁊ facietis nobis oē qđ placuerit vobis. Et ʰ factū est cum dies crastin⁹ venisset: ꝓstituit saul ꝓplm in tres ptes.] Et ingressus est media castra i vigilia matutina ⁊ percussit āmon vsq; dū incalesceret dies. Reliqui aūt dispsi sūt ita ut nō relinq̄rent ex eis duo pariter. Et ⁱ ait ppls ad samuelē: Quis ē iste q̄ dixit: saul nō regnabit sup nos: Date viros ⁊ interficiemus eos. Et ait saul. Nō occidet quisq̄ i die hac: quia ᵏ hodie fecit dñs salutē in israel.] Dixit ˡ aūt samuel ad populū Venite ⁊ eamus in galgala: ⁊ inuenius ibi regnū. Et ꝓrexit ois ꝓplus i galgala: ⁊ ᵐ fecerūt ibi regem saul coram dño in galgala: ⁊ imolauerūt ibi victimas pacificas coram dño. Et letatus est ibi saul ⁊ cūcti viri israel nimis. XII

Dixit ⁿ autem samuel ad vniuersū israel: Ecce audiui voce vestram iuxta oia q̄ locuti estis ad me: ⁊ cōstitui sup vos regem. Et nūc rex gradit ante vos. Ego aūt senui ⁊ incanui. Porro ᵒ filij mei vobiscum sunt.] Itaq; conuersatus coram vobis ab adolescentia mea vsq; ad hāc diē ecce preſto sū. Loquimini ᵖ de me coram dño ⁊ coram christo ei⁹] vtr̄ bouē cuiusq̄ tulerim aut ᵍ asinū: si ʳ quēq̄ calūniat⁹ sū.] si ˢ oppressi aliquē: si ᵗ de manu cuiusq̄ munus accepi:] ⁊ ᵘ cōtemnā illud hodie restituā q̄ vobis. Et ᵛ dixerunt: Non es calūniatus nos] neq; oppressisti: neq; tulisti de manu alicuius quippiā. Dixitq; ʷ ad eos: Testis est dñs] aduersū vos: ⁊ ˣ testis christus ei⁹ in die hac: qz nō inueneritis in manu mea quippiā. Et ʸ dixerūt: Testis. Et ᶻ ait samuel ad ꝓplm: Dñs ᵃ qui fecit moysen ⁊ aaron:] ⁊ eduxit pres nr̄os de terra egypti adest. Nūc ergo state ut iudicio contendam aduersum vos

i. rex glorie ih̄s xp̄s cū tribus ordinib⁹. s. apostolis martyribus. ⁊ cōfessoribus. cuius victoria incipit a vigilia matutina. ⁊ in caloꝛe solis consūmat: qz a principio predicationis euāgelij cepit ptās demonis diminui: ⁊ aduenient iudice in ptāte claritatis sue in extremo iudicio totaliter auferetur. o

Cap. xij

Ixit aūt samuel. Hic ꝑtē describitur increpatio ppli a samuele. viderat eni ppls regem electum ꝓspere egisse. ⁊ iō poterat credē in pretendo sup se regē nō peccasse cui⁹ Rñdit samuel oñdit in hoc ca. p declarādo sua innocentiā. ⁊ 2° ppli culpam. ibi: Et ait samuel. Primū aūt oñdit samuel p hoc qđ petitioni ppli cōdescēderat de institutione regi in qua erat quodāmodo abiectio samuelis. ut dictū fuit s. viij ca. ⁊ hoc notat cū dicit: Ecce audiui voce vestrā ⁊c. 2° in hoc qđ diu int̄ filios israel sine calūnia vixerat. ⁊ p nōt cum dicit: Ego aūt senui. ⁊ subdit: p Porro filij ⁊c.] q. d. remanebūt pro me obsides ad satisfaciēdum si alicui teneor: ⁊ satisfacere nō possū. q Loquimini de me ⁊c] i. saule rege qui de nouo erat inunct⁹. ꝓpter qđ samuel coram eo volebat iudicari. r Vtrū bouē cuiusq̄ tulerim. ponendo in ope meo. s Aut asinū. sup eum de loco ad locum incedendo. t Si quemq̄ ⁊c.] iniuste ad iudicium trahendo. v Si oppressi aliquē. dānū quodcūq; seu iniuriam inferendo. x Si de manu ⁊c.] etiā. p iusto iudicio reddēdo. Ex quo patz qđ ꝓpijs sumptib⁹ ⁊ laboꝛib⁹ officiū iudicis exequebat. put dictū fuit s. vij. y Et contemnam illud hodie ⁊c. nolēs mihi retinere. z Et dixerūt ⁊c] ⁊ sic testificati sūt ei⁹ innocētiā. a Dixitq; ad eos ⁊c] q̄ ꝑsens est vbiq;. b Et testis christus ei⁹. s. saul q̄ plentialiter aderat. c Et dixerūt: testis. replicādo qđ sup dixerāt ad maiorē affirmationē. ꝑm istā trāslationē i hebreo bī: Et dixit testis. qđ exponūt hebrei dicētes qđ postq̄ ppls testificat⁹ fuerat samuelis innocētiā. ipse samuel q̄siuit cū h̄ testimoniū diuinū qđ ē mai⁹ ⁊ firmi⁹ dicēdo: Testis ē dñs. i. rogo ut sit testis: ⁊ tūc venit vox a deo missa: Et dixit testis. testificādo samuelis innocētiā. d Et ait samuel ⁊c. Hic ꝑtē samuel declarat ꝓplī culpā. q̄ p ꝓpo. 2° miraculo ibi: Sz ⁊ nūc state. Circa ꝑmū samuel declarat ꝑ tri misericordiā erga ꝓplm. cū dr: e Dñs q̄ ⁊c.] s. idoneos

nuncios suos ad educēdū ꝑ̄m isr̄l̄ de egypto.sequit: a Quō iacob ⁊c. ⌋ vbi eū dñs saluauit a piculo famis. b Et clamauerūt ⁊c. ⌋ cū affligerent ab egyptijs.ut habet Exo.iij. c Et collocauit eos ⁊c ⌋ .i.in terra optima lacte ⁊ melle manante. Cōsequenꝫ ostendit ex oppositō ꝑ̄i ingratitudinem cum dicit: d Qui oblitisunt ⁊c ⌋ ꝑ idolatriā ⁊ alia mala. e Et tradidit eos. ut ꝑ flagella reduceret eos ad bonum. f Jn māu sysare ⁊c ⌋ .i.regis asor.ut habet Judic.iiij g Et in manu phili. ⁊c ⌋ ut hī Judic.x. ⁊.xj. h Et misit dñs hierobaal .i. geron.ut habetur Judic.vj. i Et badan.id est samson.q̄ descēdit de tribu dan ut habet Judic xiij. k Et barach.de q̄ Judic v. l Et iepte de quo Judic.xj m Et samuel. loquit de ipso tāq̄ realio. n Et eruit vos ⁊c. ⌋ quotiens cūq̄ innocastis fidelit eū auxiliū. o Et habitastis ꝓfidenter q̄diu fuistis ei boni ſbiecti.fuit ⁊ ipse rex vester īmediatus. p Videntes autē q̄ naas ⁊c. Jsta fuit vna cā ꝓtēdi regem.ut dictū fuit ō. viij. ca. q Dixistis mihi.dissuadēti vobis ꝓtere aliū regē. r Nequaq̄.s.erimus sine rege bone. s Nūc ergo ꝑsto ⁊c. ⌋ licz enim saul fuerit a deo electus.ut dictū est ō.ix.ca.et.x.tamē ista electio imponit̄ ꝑ̄ō eo q̄ ad petitionē ꝑ̄i facta fuit. Cetera patet vsq̄ ibi: t Erit man⁹ dñi ⁊c ⌋ .i.ita erit sup vos ꝛ fuso: sic fuit sup pres vros ꝛ ꝓterito. v Sed ⁊ nūc state. hic ꝓnē samuel arguit malitiā ꝑ̄i miraculo: q̄ ad ipsam ꝛclarandā facta sūt subito tonitrua ⁊ pluuie ꝓtra solitū cursū nature in terra illa. ⁊ hoc est q̄ dr: x Nūq̄d nō ⁊c. ⌋ q. d. isto tpe nō cōsueuerūt talia fieri. ⁊ si aliq̄n fiant non tñ ita repente uel subito: sicut factū ē ad preces samuelis: ⁊ absq̄ dispositione aeris precedēte. iō subdit: y Et timuit ois ꝑ̄s. videns insolitū miraculū: ⁊ timens mori pre horrore tempestatis. z Nolite timere. eos assecurauit qñ ꝓfessionē eor ꝛ petitiē regis ⁊ alijs malis audinit. a Nolite recedē ⁊c. ⌋ semp eū sequētes ꝓ vitū cultū. corā dño ꝛ omnib⁹ misericordijs dñi quas fecit vobiscū ⁊ cum patrib⁹ vestris: quō [a] iacob ingressus est i egyptū: ⌋ ⁊ [b] clamauerūt patres vestri ad dñm: ⌋ ⁊ misit dñs moysen ⁊ aaron ⁊ eduxit patres vestros de egypto: ⁊ [c] collocauit eos in loco hoc. ⌋ Qui [d] oblitisunt dñi dei sui: ⌋ ⁊ [e] tradidit eos i manu [f] sysare magistri militie asor: ⌋ ⁊ [g] i manu philistinoꝝ: ⁊ i manu regis moab: ⌋ ⁊ pugnauerūt aduersū eos. Post ea autē clamauerūt ad dñm ⁊ dixerūt: Peccauim⁹: q̄ dereliquim⁹ dñm: ⁊ seruiuim⁹ baalim ⁊ astaroth. Nūc ergo erue nos de manu inimicoꝝ nr̄oꝝ: ⁊ seruiem⁹ tibi. Et [o] misit dñs hierobaal ⁊ [t] badan ⁊ [u] barach ⁊ [v] iepte ⁊ [w] samuel: ⁊ [x] eruit vos de manu inimicorū vestrorū ⁊ habitastis cōfidenter. Videtes [y] aūt q̄ naas rex filiorum ammon venisset aduersum vos: dixistis [z] mihi nequaq̄ ꝓ̄: sed rex imperabit nobis: cū dñs deus vester regnaret in nobis. Nunc [a] ergo presto est rex vester quē elegistis ⌋ ⁊ petistis. Ecce dedit vobis dñs regē. Si timueritis dñm ⁊ seruieritꝭ ei: ⁊ audieritꝭ vocem ei⁹: ⁊ nō exasperaueritis os dñi: eritis ⁊ vos ⁊ rex qui imperat vobis sequētes dñm deū vestrū. Si aūt nō audieritis vocē dñi: sed exasperaueritis sermones eius: erit [b] man⁹ dñi sup vos ⁊ sup patres vestros. ⌋ Sed [c] ⁊ nūc state: ⁊ videte rem istā grandē quā facturus est dñs in cōspectu vestro. Nūq̄d [d] nō messis tritici est hodie? ⌋ Jnuocabo dñm ⁊ dabit voces ⁊ pluuias: ⁊ scietis ⁊ videbitis: q̄ grāde malum feceritis vobis in ꝓspectu dñi petentes sup vos regem. Et clamauit samuel ad dñm: ⁊ dedit dñs voces ⁊ pluuias in die illa. Et [e] timuit ois populus nimis dñm ⁊ samuelē. Et dixit vniuersus ꝑ̄s ad samuelem: Ora ꝓ seruis tuis ad dñm deū tuū ut nō moriamur. Addidim⁹ enī vniuersis peccatis nostris malū: ut peteremus nobis regē. Dixit autē samuel ad populū. Nolite [f] timere. Vos fecistis vniuersū malū hoc. Verūtn nolite [g] recedere a tergo dñi: ⌋ sed seruite dño in oi corde vestro: ⁊ [h] nolite declinare post vana: ⌋ que nō ꝓderūt vobis: neq̄ eruent vos: q̄ vana sūt: ⁊ [i] nō derelinquet dñs ꝑ̄m suū ⌋ ꝓpter nomē suū magnū: q̄ [k] iurauit dñs facere vos sibi ꝑ̄m. Absit [l] autē a me hoc peccm̄ i dño ut cessem orare ꝓ vobis: ⁊ docebo vos viam bonā ⁊ rectā. Jgit timete [m] dñm: ⁊ [n] seruite ei in veritate: ⁊ [o] ex toto corde vestro. Vidistis enim magnifica que in vobis gesserit dñs. Q̄ si pseueraueritis in malitia: ⁊ vos ⁊ rex vester pariter pibitis. xiij

Jlius [p] vni⁹ anni erat

b Et nolite declinare ⁊c ⌋ .i. post idola nulla est efficacia vos saluandi: sicut medicina dicit vana que nullā habet efficaciā sanādi. c Et nō derelinquet ⁊c. ⌋ q̄diu sibi fuerit subiectus ꝓ debitū cultū. d sicut habet Deu. xxij. Quia iurauit dñs ⁊c. e Absit aūt ꝫ petrus a me ⁊c. q̄uis eni ꝑ̄s eū abiecisset. ut ꝑ ex supdictis. viij. ca. tñ peccatū reputabat sibi si nō orasset ꝓ eis. ⁊ ꝫ est intelligendū q̄tū ad bona grē ⁊ glie cōsequēda. iō subdit: Et docebo vos viā bonā ⁊c. f Timete dñm timore filiali. g Et seruite ei in veritate. absq̄ simulatione. h Et ex toto corde vro. absq̄ diminutiōe. i

Cap. xiij.

Jlius vnius anni. Post q̄ descripta ē saulis electio. hic ꝓsequit describit eius reprobatio. ⁊ hoc ex triplici cā. Prima fuit diffidentia ⁊ vsurpatio. Secunda temeraria iuratio. ca. xiij Tertia cupiditas ⁊ elatio. ca. xv. Circa ꝓmū ꝓ describit diffidentie rō. 2° diffidentiꝫ vsurpatio. ibi: Alit q̄ saul. 3° incursio hostiū ibi: Porro philistijm. 4° impotentia ad resistendum. ibi: Porro fabri. Cā ꝯo diffidētie duplex fuit. Prima fuit ex percussione stationis philistinoꝝ. ꝓ quā saul ⁊ filij israel formidabāt philistinorū aduentū. Secunda fuit dilapsus populi a saul ꝓpter metū. q̄ ponitur ibi: Nō cū audissent. Circa primū q̄ in hoc ca. agit de saulis preuaricatione premittit ei⁹ bonitas: ut nullus de sua iustitia presumat. ⁊ ut opposita iuxta se posita magis eluceſcāt. cum dicit: Filius vni⁹ anni erat ⁊c ⌋ .i.ita innocēs ⁊ pur⁹ a peccato: sicut puer vnius anni. cuius rationē assignāt hebrei ⁊ probabiliter dicentes q̄ quādo homo. promouetur ad aliquod officium magnū a deo: sicut saul fuit electus in regem ab ipso. ut patz ex precedentibus. simul sibi dat a deo gratia iustificans ⁊ ipsum disponens ad suū officiū exercendū: nisi ipse ponat obicem. Saul autē in sua electione non posuit obicem gratie diuine: quia scōm q̄ dicit supra. ix. ca. Erat electus ⁊ bonus: ⁊ non erat vir de filijs israel melior illo. Alliqui autem exponunt de ilboseth filio saul. dicentes q̄ habebat vnum annū tm quando saul incepit regnare: ⁊ scōm hoc li saul est datiui casus cum dicitur: Filius vnius anni erat saul. id est ipsi saul. sed hoc patet falsum per illud quod habetur .ij. Regum. ij. Quadraginta annorum erat ilboseth cum regnare cepisset. Fuit autem institutus immediate post mortem patris. ut ibidem dicitur:

Pater aũt regnauit .xx. annis tñ ; ꝓpter qđ tenentes hoc dictũ dicunt ꝙ inceptio regni saul hic accipiť imediate pᵈ mortẽ beli : qđ tempᵒ fuit .xl. annoꝝ. ut habeť Act. xiij. sed hoc nõ valet. qz in nullo alio loco sacre scripture repiť ꝙ sacra scriptura ꝛ̃ minando principiũ regni alicuí regis ꝛ̃terminet hoc ꝙ etatẽ filij sui. ⁊ ideo quia ista expositio ꝛ̃ scripturã nõ habet auctoritatẽ. ea ꝛ̃tem facilitate ꝓtẽniť qua ꝓbať. ⁊ ꝑma magis tenẽda ẽ. ut videť.

a Duobᵒ aũt annis ⁊c̃.] s. i bonitate ⁊ innocentia sua : licz pluribus annis regnauerit existens ī malitia. uel aliter põt dici : qz post duos ānos a ꝑncipio regni sui dauid fuit a ꝛ̃o electus : ⁊ in regẽ ūnctᵉ ꝑ samuelẽ. ut habeť. j. xvj. ca. ⁊ extũc saul nõ regnauit ꝛ̃ iure : ꝫ tñ ꝟsurpatiue. ꝓpter qđ anni sequẽtes a regno suo ꝫ resecanť. Cõsequẽť ponit ꝑcussio statiõis philistinoꝝ. cũ dicit :

b Et ꝑcussit ionathas ⁊c̃. qđ erat signũ manifestũ rebellionis filioꝝ ıſrł ad philisteos. ꝫ subdit :

c Audiant hebrei. hoc fecit saul ꝓclamari ut filij ıſrael ꝑcauerẽt sibi ab insultu philistinoꝝ in hoc facto cõemptoꝝ ⁊ nõ ꝓfiderẽt ꝛ̃ ipsis in aliquo. vñ subdit :

d Et philistĳm cõgregati ⁊c̃.] non est verisimile ꝙ tot essent currus : sed accipiť ꝫ numerᵒ hominũ ī curribᵘ existentiũ : quia tũc tpis in curribᵘ pugnabant. ꝓ magna ꝑte. ut habeť in plurib⁹ locis sacre scripture.

e Et reliquũ vulgᵒ sicut ⁊c̃.] hyperbolica locutio est. ad ꝛ̃signandũ magnã populi multitudinẽ.

f Aꝺ cũ vidissent. hic ponit secũda rõ diffidẽtie. s. ꝓpter recessũ populi a saule : qz aliq ꝑe timoꝛe philistinoꝝ absconderũt se in locis occultis. Alij aũt trãsierũt iordanẽ : qui est in parte orientali terre. ꝓmissiõis. ẽra aũt philistinoꝝ vnde veniebant sup filios ıſrael erat in ꝑte opposita. s. occidentali : quia est sup mare mediterraneum. qđ est terminus terre. ꝓmissionis a ꝑte occidentis. ⁊ ideo hebrei fugiẽtes transibãt iordanẽ. tum ut fugerẽt ad ꝑtẽ oppositã. tum quia tenebant ꝙ philistĳm nõ trãsirent iordanẽ eos insequẽdo. Ex his patz littera vsq̃ ibi :

g Et expectauit ⁊c̃.] bene dicit iuxta : qz nõ totaliter ⁊ cõplete expectauit. ut videbit postea.

h Alit ergo saul. hic cõsequenter ꝛ̃scribit diffidentis ꝟsurpatio. diffiebat enī ꝛ̃ populo suo quẽ videbat in timoꝛe positũ. ⁊ ꝛ̃ aduẽtu samuelis ad offerendũ sacrificiũ. ⁊ ideo stulte ꝟsurpauit sibi illud officiũ dicens :

i Afferte mihi holocaustũ ⁊c̃. ꝓpter qđ a samuele ꝛueniente reprehendiť cum dicit :

k Quid feciſti ? q. d. rem tibi illicitã. ꝓpter hoc postea subdit :

l Stulte egisti nec ⁊c̃.] mandatũ dñi hic dicit verbũ samuelis loquẽtis sauli ex ꝑte dñi. ut habeť .x. ca. Ex verbis autẽ samuelis in hoc loco que absq̃ dubio reputanda sunt vera. oportet dicere ꝙ saul hic grauiter ꝑccauit : sed quõ ꝑccauerit. diuersimode dicitur. Ad cuius intellectũ recurrẽdũ ẽ ad intellectũ verbi samuelis habitũ supꝫ .x. ca. quod tale est :

Et ꝛescendes ante me in galgala ⁊c̃. vsq̃ ibi : Et ostendã tibi que facias. inclusiue : qđ ibidẽ fuit expositũ triplicit. Et ꝑm primã expositionẽ saul ꝑccauit in hoc ꝙ nõ expectauit samuelẽ ad offerendũ sacrificiũ septẽ diebus cõtinuis. ꝓ sua vnctione in regẽ : qz saule preoccupante offerre. samuel fuit turbatᵘ ⁊ recessit. ⁊ sic illa solẽnitas septẽ dierum dimissa fuit. Scõm ꝟo expositionẽ secũdam que ẽ Andree : saul ꝑccauit in hoc ꝙ nõ expectauit samuelem septẽ diebᵘ ꝓout fuerat sibi dictũ. ꝫ tñ sex : quia ꝛebebat expectare samuelẽ septem diebus postq̃ samuel recepisset eius nũcium. ita ꝙ illa dies in q̃ samuel recepisset nũciũ saulis : nõ erat ꝛ numero septẽ diez expectationis. saul aũt illã diem intra illũ septenariũ inclusit. ⁊ sic sex diebᵘ tñ expectauit. Scõm ꝟo ẽtiã expositionẽ que videť mihi ꝓbabilioꝛ : saul ꝑccauit in tribus. ꝓmo quia non expectauit samuelem septẽ diebᵘ cõplete. ut erat sibi iniunctũ. qđ ꝑz ex textu. vbi dicit : Cũq̃ cõpleſſet offerens holocaustum. s. ipse saul : Ecce samuel ꝛueniebat ita ꝙ ꝛenit die septima. ⁊ ꝛ tali hoꝛa ꝙ poterat offerri sacrificium : qz vsq̃ ad hoꝛam iugis sacrificij ꝛspertimi poterant alia sacrificia offerri. secũdo ꝑccauit : qz officium sibi illicitũ. s. offerendi ꝑ seipsũ ꝟsurpauit. quod est graue ꝑccatũ. qđ ꝑz ex hoc ꝙ rex ocias vlẽs offerre incensum : qđ nõ ꝓtinebat ad regis officiũ. ꝑcussus fuit lep̃ a dño. ut habeť. ij. Paral. xxvj. Et factus fuit terremotᵘ in signũ ire diuine. ut habeť Zach. xiiij. tertio ꝑccauit in hoc ꝙ ꝑccatũ suũ nõ recognouit humiliter cũ argueret a samuele dicente sibi : Quid feciſti ? sed se voluit excusare ex necessitate imminentis belli : q excusatio nulla erat ꝓnit⁹. qz talis oblatio sacrificij nõ ẽ ꝛ̃ placatio : ꝫ magis offensio.

m Aꝺ si nõ feciſſes ⁊c̃.] hoc videť falsũ : qz ꝓordinatio diuina certa est ⁊ infallibilis. ꝓordinatũ aũt erat a ꝛ̃o regnũ ꝓcedendũ tribui iude. ut ꝛ̃ Gen. xlix. Nõ auferetur sceptrũ ꝛ̃ iuda. Dicẽdũ ꝙ ordinatio diuina ꝛ̃ aliq̃ futuro aliqñ accipiť. put est in diuina ꝓscietia. ⁊ sic ūmutabilis ẽ. Alioᵒ accipiť ꝑm dispositionẽ causarũ secũdaꝝ. i. ꝑm merita ⁊ demerita hoiuꝝ ex quibᵘ disponũť : ut ꝙ ꝫ puniant uel remunerẽť ꝑm ordinationẽ diuinã : ⁊ talis ordinatio mutabilis ẽ : sic merita ⁊ demerita hoiuꝝ. ⁊ frequẽť ꝓtingit ꝙ ordinatio diuina ꝛ̃ aliq̃ futuro isto 2° mõ exprimiť in sacra scripta. sic Jone. iij. ꝛ : Adhuc .xl. dies ⁊ niniue subũtet. qz demerita illiᵘ ciuitatis exigebãt eiᵘ subũsionẽ a ꝛ̃o futurã ꝫ qz egerũt pniam. ꝫ ordinatio fuit mutata. qz ciuitas nõ

fuit subuersa. isto modo dicit hic saul: Nō si nō fecisses iam nunc preparasset dñs ꝛc. i. si nō fecisses ꝓtra mādatū dñi. ꝛ stetisses in bonitate in qua eras qñ regnare cepisti: esses dispositus ut cōfirmaret tibi regnū ꝛ filijs tuis. Ista tñ cōfirmatio est intelligenda sub cōditione. s. si saul ꝛ posteri eius starēt in bonitate: qō ē mutabile. qlē aūt mutabilitas taliū stet cū immutabilitate diuine prescientie diligenti⁹ ptractare ptinet ad ꝑmū sniaꝝ. a Sz nequaq̄ regnū ꝛc] i. vltra te. quia fili⁹ eius isboseth non regnauit sup totū israel. nec etiam sup illud pacifice. ꝛ cū b paruo tpe. ut habet. ij. libro Reg. b Quesiuit dñs sibi ꝛc.] s. ipsū dauid. c Et precepit ei ꝛc.] licz b eēt adhuc futuꝝ. tñ loquit⁹ p modū ꝑteriti ꝓpter certitudinem diuine prescientie: ꝓut ē in mente diuina: qz sic ē certa de futuro: ac si iā eēt in actu presenti uel fuisset de preterito. d Surrexit aūt samuel ꝛc.] . quo ibat pplꝰ israel contra philisteos ierm̄is ꝛ puo numero. ut pz ex sequētibus: ut ex pñtia samuelis ꝛsolaret. Vel fuit in collem dñi vbi erat cōgregatio ꝓphetarū q̄ erat prope gabaa: ut ibi vacaret oōni pro pplo dei. e Veniētes de galgala. hoc refertur ad pplm sequentem saul Cetera patent. f Porro philistijm. hic cōsequēter describit hostiū incursus cū dicit: g Et egressi ꝛc.] sciebāt enī ē filios israel sine armis ꝛ paucos. iō p tria loca intrauerūt terrā eoꝝ ad prędandū: qz nō timebāt de resistētia eoꝝ. h Vn⁹ cuneꝰ ꝛc.] In hebreo habet: Cōtra viā ephrate ad terrā saul. ꝛ ideo translatio nostra videt hic corrupta vitio scriptoꝝ ꝓpter similitudinē dictionū. i Porro faber. hic pñs describit impotentia filioꝝ israel ad resistendū. erāt enī inermes. ꝛ ideo nō audebāt egredi ꝓtra predatores: k tenebāt se intra fortaliciū gabaa. Ratio aūt quare erant sine armis tangitur cum dicit: k Faber ferrari⁹ ꝛc.] qui posset facere arma. l Cauerāt enī philistijm ꝛc.] quia philistijm dominātes hebreis transtulerāt fabros de terra israel in terrā suam ne fabricarent eis arma: ꝑmittebāt tamē q̄ filij israel haberent instrumenta ad colēdū terā. ideo subdit: m Descendebat ergo ꝛc.] sed hoc erat de pacis sed postq̄ ionathas percusserat stationē philistinoꝝ non audebant illuc descēdere. iō subditur: Retuse itaq̄ erāt acies vomerū ꝛc. n Usq̄ ad stimulū corrigendū. i. vsq̄ ad aculeū quo stimulant boues. hoc est dictum q̄ in q̄libet instrumēto ferreo preparando q̄tūcūq̄ paruo acies erat retusa ex causa p̄dicta. quia non audebant filij israel descendere ad fabros existentes i terra philistijm. o Cumq̄ venisset dies p̄lij. i. illud tempus in quo preliandū est contra predatores predictos. p Non est inuentus ensis ꝛ lancea. ex causa predicta. q Excepto saul ꝛ ionatha filio eius. Dicunt hebrei q̄ miraculose dati sunt eis gladij. sed non est verisimile q̄ scriptura tātū signū tacuisset: nec oportet ad hoc inducere miraculū; qz reges ꝛ filij regū multa habēt ꝛ maxime de armis que vulgares nō habēt. r Cap. xiij. Hic cōsequēter describitur transgressio saulis ex temerario iuramento. ꝛ primo ponit⁹ iurādi occasio. secūdo ipsa iuratio. ibi: Adiurauit aūt saul. Occasio aūt iurandi fuit auiditas insequendi hostes cōram ionatha ꝛ ei⁹ armigero fugiētes. ꝛ ideo circa hoc ꝑmo ponit⁹ ipsi⁹ ionathe cōstans audacia. secūdo mirabilis pugna. ibi; Et ait ionathas. tertio pugne noticia. ibi: Et resperserūt. Ipsius aūt ionathe audacia patz ex hoc q̄ solus cum armigero suo voluit ire ad tentandū si posset stationē philistinoꝝ dissipare. ꝛ patz ex ira vsq̄ ibi: s Patri aūt suo hoc ipsū ꝛc.] ne p ipsū impediret. Cetera patent vsq̄ ibi: t Portabat ephot. i. vestem sacerdotalē cui ꝓiunctū ē rōnale iudicij. ut dr Exo. xxviij. ut in ea cōsuleret dñm coram archa dñi. que erat ibi cū exercitu. ut habet. j. eodem ca. v Erant aūt inter ascensus p quos nitebat ionathas ꝛc.]

Sed a nequaq̄ regnū tuū vltra cōsurget.] Quesiuit b dñs sibi virū iuxta cor suū:] ꝛ ꝑcepit ei dñs ut esset dux sup populū suū] eo q̄ nō seruaueris que precepit dñs. Surrexit c aūt samuel ꝛ ascendit de galgalis i gabaa] beniamin. Et reliqui populi ascenderūt post saul obuiā ypko qui expugnabant eos: venietes d de galgala in gabaa in colle beniamin. Et recensuit saul pplm q̄ inuenti fuerant cū eo quasi sexcētos viros: ꝛ saul ꝛ ionathas filius ei⁹ populusq̄ qui inuentus fuerat cū eis erat i gabaa beniamin. Porro e philistijm cōsederant in machmis. Et f egressi sūt ad preliandū de castris philistinoꝝ tres cunei.] Vnus g cuneus pgebat ꝓtra viam ephraim ad terrā saul.] Porro alius ingrediebat per viam bethoron. Tertius aūt verterat se ad iter termini in terra sabaa: iminentis vallis seboim ꝓtra desertū. Porro h faber ferrarius nō inueniebat in omni tra israel.] Cauerāt i enī philistijm: ne forte facerēt hebrei gladium aut lanceā.] Descēdebat k ergo omnis israel ad philistijm:] ut acueret vn⁹ quisq̄ vomerē suū: ꝛ ligonē ꝛ securim ꝛ tridentē ꝛ sarculū. Retuse itaq̄ erāt acies vomerum ꝛ ligonū ꝛ tridentiū ꝛ securiū vsq̄ l ad stimulū corrigendū. Cumq̄ m venisset dies prelij nō n ē inuent⁹ ensis ꝛ lancea] in manu totius pplī: qui erat cum saul ꝛ ionatha excepto o saul ꝛ ionatha filio eius] Egressa est autē statio philistijm ut trāscenderet in machmas.

XIIII

Accidit p in quadā die ut diceret ionathas fili⁹ saul adolescentē armigerū suū: Veni ꝛ trāseamus ad stationē philistinoꝝ que est trāsi locū illū. Patri q aūt suo hoc ipsū non indicauit.] Porro saul morabat in extrema pte gabaa sub malogranato que erat i agro gabaa. Et erat pplus cū eo q̄si sexcentoꝝ viroꝝ. Et achias fili⁹ achitob fris ichabod filij phinees q̄ ortus fuerat ex heli sacerdote dñi i silo: portabat r ephot. Sed ꝛ ipse ignorabat quo isset ionathas. Erāt s aūt inter ascensus p quos nitebat ionathas transire ad stationē philistinoꝝ eminētes petre] ex vtraq̄ pte ꝛ q̄si in modum dētū scopuli bincinde p rupti. Nomē vni boses: ꝛ nomē alteri sene: vn⁹ scopul⁹ pminēs ad aq̄lonē ex aduerso machmas ꝛ alt⁹ ad meridiē ꝙ gabaa Dixit aūt ionathas ad adolescentem armigerū suū. Veni trāseam⁹ ad stationē incircūcisoꝝ horū: si forte faciat dñs ꝓ nobis: qz nō est dño difficile saluare uel in multis uel in paucis. Dixitq̄ ei armiger su⁹ Fac oīa que placent aio tuo. Perge quo cupis: ꝛ ero tecū vbicūq̄ volueris. Et ait ionathas: Ecce nos trāsim⁹ ad viros istos Cūq̄ appuerim⁹ eis si taliter locuti fuerit ad nos: manete donec veniam⁹ ad vos stemus in loco nō: nec ascendamus ad eos. Si aūt dixerit ascendite ad nos: ascendam⁹

erat enī ubi quasi quedā ruptura montis ⁊ vallis ī medio bates
ex vtraq; pte scopulos in modū ventiū. ⁊ p illum locū querebat
ionathas trāsire. dicit aūt Josephus q; ionathas rogauit dñm
ut uelit ut posset philisteos vtrellare. ⁊ dñs cōcessit dās ei signū
s. q; si philistei videntes eū dicerēt: Ascēdite ad nos. q; dñs per
ionathan ⁊ armigerū
suum vtellaret eos. ⁊
sic p3 lrā vsq; ibi; a
Ascendite ad nos ⁊
ostendem⁹ vē.] irri-
sorie loquebāt: q; vi-
debāt ionathā ⁊ armi-
gerū ei⁹ eūtes hinc ⁊
inde ad querēdū trāsi
tū. ⁊ philistei loqbant
eis: ac si quererēt rē
pditā. b Et ait io-
nathas. hic ꝓnter vs
scribit ipsius ionathe
mirabilis pugna: que
facta est ꝓ uirtute dīna. ⁊
sequit: c Tradidit
enī dñs vē. ⁊ b ostendit
p effectū cum subdit:
d Itaq; vē.] dicit
Joseph⁹ q; quedā ne-
bula subito surrexit:
ꝑ quā philistīm nō
cognoscebāt ionathā
nec seipsos ad inuicē.
⁊ sic mutuo se truci-
dabāt. ⁊ etiā ex cadē
cā philistei reuertētes
vt pda pugnabant cū
suis qui remāserāt in
castris. ⁊ econuerso:
iō subdit postea: Bz ⁊
ois ꝓplus statiōis eoz q̄
erāt ad predādū ob-
stupuit ⁊ conturbata
sūt castra. Alij ꝓo di-
cunt ⁊ melius ut videt
q; hoc ꝓtigit eo q; ve-
cussit philisteos acri-
sia qua tollit visio seu
cognitio illi⁹ q; esset
alicui expedīs seu ne-
cessariū videri abeo:
sicut pcussi fuerūt mi-
lites querētes vtellere
capere quos ecōtrario
uirit q; si captos vsq; ad mediū samarie. ut hr. iij. Reg. vj. ⁊ b
videt p illud q; subdit: e Et factū ē miraculū in castris. in
pcussione eorū qui erāt in statione. f Et p agros. ꝓtū ad re-
uentes ve preda: q̄ similiter pcussi fuerūt. Si enī hoc cōtigisset p
nebulā ut dicit Joseph⁹. nō esset miraculū: q; frequent ꝓsurgit
naturaliter ⁊ repente. Preterea ita obnubilasset visū ionathe ⁊
armigeri sui sicut philistinorū. cui⁹ ꝓtrariū textus innuit: quia
distincte aduersarios cognoscebāt ⁊ interficiebāt. Itē q; specu-
latores saul a lōge viderūt vtellū illud. put sequit immediate: g
Et respexerūt speculatores. hic ꝓnē vscribit pdicte pugne noti-
cia: p hoc q; speculatores saul viderūt bellū ⁊ ānūciauerūt sauli.
tū añq; iret illuc voluit querē ꝓsiliū dñi: q; habebat ꝓphm pauci
⁊ inermē. ⁊ hoc ē q̄ subdit: h Applica archā dñi. i. applica
te ad consulendū dīnum si vetram⁹ ire ad illud bellum. sequit: i
Cōtraxē manū tuā. extenderat enī sacerdos man⁹ in ofone. ⁊
q; nō habet cito respōsū. ⁊ saul erat sollicit⁹ p filio suo absente.
iō dixit sacerdoti ut quiesceret a petitione: q; volebat statim suo
filio succurrere. iō subdit: k Cōclamauit ḡ saul vē. ⁊ p3 lrā
vsq; ibi: l Sed ⁊ hebrei vē.] Aliqui enī hebrei timore ducti
piū erāt se adūsarijs: ꝑ videtes vtellationē eoz ⁊ puersionē
ad fugā. ad suos reuersi sūt. Similiter qui p timore se absōde-
rant. ad prelīū cum suis egressi sūt. ⁊ patz lrā. m Adiurauit
ad eos: quia tradidit eos do-
min⁹ ī manibus nostris. Hoc
erit nobis signū. Apparuit igit
vterq; statīoni philistinorū.
Dixerūtq; philistīm: Ēn he-
brei egrediuntur de cauernis
in quibus absconditi fuerāt.
Et locuti sūt viri de statione
ad ionathan ⁊ ad armigerum
eius. dixerūtq;: Ascēdite ad
nos: ⁊ ostēdem⁹ vobis rem]
Et a it ionathas ad armiger
suū: Ascēdam⁹. Sequere me.
Tradidit enī dñs eos ī man⁹
israel. Ascendit aūt ionathas
manibus ⁊ pedib⁹ reptans: ⁊
armiger ei⁹ post eū. Itaq; cū
vidissent facie ionathe: alij ca-
debant ante ionathā:] alios
armiger eius interficiebat: se-
quens eū. Et facta est plaga
prima quā percussit ionathas
⁊ armiger ei⁹ quasi viginti vi-
rorū: ī media pte iugeris quā
par boū in die arare cōsueuit.
Et factū est miraculū in ca-
stris ⁊ per agros. Sed ⁊ ois
ꝓplus statiōis eorū qui ierant
ad predandū obstupuit: ⁊ cō-
turbata sūt castra. Et accidit
quasi miraculū a deo. Et re-
spexerunt speculatores saul q̄
erant in gabaa beniamin. Et
ecce multitudo pstrata: ⁊ huc
illucq; diffugiens. Et ait saul
ꝓplo qui erat cum eo: Requirite
⁊ videte quis abierit ex nobis
Cūq; requisissent: repertū ē
non adesse ionathan ⁊ armi-
gerū ei⁹. Et ait saul ad achiā.
Applica archā dñi. Erat enī
ibi archa dñi ī die illa cū filijs
israel. Cūq; loqueret saul ad
sacerdotē: tumult⁹ magn⁹ ex-
ortus est ī castris philistinorū.
Crescebatq; paulatī: ⁊ clari⁹
resonabat. Et ait saul ad sa-
cerdotē: Cōtrahe manū tuā
Cōclamauit ergo saul ⁊ ois
ꝓplus qui erat cū eo: ⁊ venerūt
vsq; ad locum certaminis. Et
ecce versus fuerat gladi⁹ vni-
uscuiusq; ad primū suū: ⁊ ce-
des magna nimis. Sed ⁊ he-
brei qui fuerāt cū philistīm]
heri ⁊ nudius tertius: ascende-
rantq; cū eis ī castris: reuersi
sunt ut essent cū israel: ⁊ bis qui
erant cū saul ⁊ ionatha. Oēs
quoq; israelite qui se absōde-
rant ī mōte ephraim audien-
tes q; fugissent philistei: socia-
uerūt se cum suis in prelio. Et
erant cū saul quasi decem mi-
lia virorū: ⁊ saluauit dom⁹
deus israel in die illa. Pugna
autem peruenit vsq; ad be-
thauen. Et viri israel sociati
sunt sibi in die illa. Adiura-
uit⁽ᵐ⁾ autē saul ꝓplū dicens:
aūt vē. videēs aūt saul suos adūsarios fugere: oīo voluit
eos psequi. ⁊ iō ne ꝓplus impedirē a psecutiōe aduersarioꝝ
ꝑcepit ut null⁹ de ꝓplo suo aliq̄d gustaret: donec inimicos p-
cussisset. ⁊ b ꝑcepit sb pena mortis. ⁊ obstrictione ꝑcepti iura
mēto firmauit. Igit ad maiorē sequētiū euidētiā p medīū
inquisitiōis scho-
lastice querit:
Utrū saul b iu-
rādo peccauerit
⁊ videt q; nō. q;
mot⁹ fuit ad iu-
randū bono zelo
s. ut infideles ⁊
nois sui psecuto
res occideret:
qō nō solū erat
licitū. ꝑ etiā bo-
nū ⁊ meritoriū.
ꝙ vē. Itē si saul
iurādo peccasset
ionathas come-
dendo ꝓ ꝑceptū
pris nō peccasset
qō videt falsū:
q; ꝓ ei⁹ come-
stionē de⁹ cessa-
uit dare rursū. ut
ī. dicit ecclē ca.
Deptronius etiā
fuit ionathas p
iudiciū dīnū. ꝙ
vē. Ad oppositū
est sntia doc. huc
locū exponētiū.
Ad b dicēdū q;
saul ī victo iura
mento peccauit
dupliciter. ꝑ q; ma-
le iurauit. 2° q;
pri⁹ iplē voluit.
primū declarat
sic. q; lz iuramē-
tū sit bonū ī ne-
cessitate ⁊ cū re-
bus circūstātijs.
si tū de ueriāt
malū est. sic aūt
fuit ī proposito:
quia de⁹ victo-
riam sufficientē
dederat ⁊ mira-
culose. ut patz ex predictis. ⁊ ideo nō erat necessitas īsse-
quendi hostes vlteri⁹ absq; diuino cōsilio. q̄ saul nō exp-
ctauerat. ut p3 ꝑdicta. Itē saul ꝑcipiendo q; ꝓplus nihil
comederet. casū necessitatis nō excepit ꝓ uo nec intellectu:
qō p3 ex b q; ionathā filiū suū q̄ ī necitate posit⁹ modicū
mellis comederat. voluit oīo occidere. casus ꝓo necitatis
aboi ꝑcepto ⁊ lege excepte vē. ⁊ iō peccauit saul nō excipi-
do qō debuit excipe. Itē q; iuramētū suū ꝓgebat ī priorē
exitū. q; si ꝓplus ieiunio ⁊ labore fatigat⁹ aliq̄d cibi accepis-
set. maior plaga i hostib⁹ facta fuisset. ut dr. j. eodē ca. Itē
q; fuit occasio peccādi toti ꝓplo q̄. ꝓter iuramētū suū nō
fuit aus⁹ sume cibū aliquē vsq; ad vesperā. ꝑ qō veniēte
vespa ꝓplus lassus ⁊ famelic⁹ ex festinatiōe comedēdi pecca-
uit. comedens cū sanguine. ut in lrā dr. Et sic p3 q; saul ꝑ
peccauit temerarie iurādo. 2° peccauit impie adimplendo
ꝓtū fuit ex se. q; ionathā inocentē voluit occidē. vñ ⁊ sup
b iuramētū temerariū replicauit dicēs: hec faciat ri ve
⁊ hec addat: q; morte morieris ionatha. vñ ⁊ ī tali replica-
tione iuramēti iterū peccauit. Ad pmū ī oppositū dicēdū
q; bonitas motiui non iustificat factū malū sequens. Si
enī aliqs motus pietate furet ut vet elemosynā paupi. nō
excusat. Ad secūdū dicēdū q; ionathas comedēdo mel nō

peccauit: tū q̄ p̄ceptū patris nō audiuit·ut dicit i textu: tum q̄ posit' in necessitate comedit: ex labore enī prelij ⁊ ieiunio ⁊ calore solis ita erat fatigat' q̄ oculi ei' ⁊ alij sensus erant nimis oppressi: ꝓ̄ qō dicit in textu q̄ gustato modico mellis illuminati fuerūt ei' oculi; q̄ corde ꝓfortato ⁊ resumptis viribus facies ei' fuit exhilarata: ⁊ vinacitas sensuum redijt. Qz autē inducit de responso dei ꝓ̄ ipsū renegato: ⁊ de eius reprehēsione iudicio diuino: dicēdū q̄ dīna rūsa fiunt ex ei' mera grā: ⁊ pōt ea subtrahere, p̄ sua voluntate. ⁊ sic subtrahit absq̄ peccō ionathe. De oppōne ꝟo ei' dicendū q̄ ꝺ̄ fuit factū dīna ordinatiōe ad declarationē sue innocentie. sciebant enī multi ipsum comedisse: q̄ tū ignorabāt ei' necessitatē ⁊ iuramenti patris sui ignorantiā. ⁊ iō potuissent cōtra innocentē scādalizari reputādo ipsū transgressorem. ⁊ iō publice reprehensus fuit ut cozā omnib' se excusando ei' innocētia declararetur. ⁊ q̄ p̄ñs per populū sicut innocēs literaret' reputando eius mortem nephariā. ut p̄z i textu. Dis dict' ad expositionē littere reuertamur: q̄ satis patz ex dictis paucis exceptis q̄ exponent'. Adiurauit autē saul. Residuum hui' capituli sic diuidit'. q̄ ꝑmo ponitur iurātis precipitatio. 2° ignorantis trāsgressio. ibi: Porro ionathas. 3° facti inq̄sitio. ibi: Et dixit saul. 4° historie p̄secutio. ibi: Et saul. Circa p̄mū dicit': Adiurauit autē saul. p̄cipitanē ⁊ temerarie ut dictū ē. a Maledict' vir i. morti adiudicat'. b Qui comederit panē. i. quēcūq̄ cibū. vñ nec ionathas panē comedit sed mel. c Venit in saltū i q̄ erat mel sup̄ facie agri. Apes enī mellificabāt i arboz ib' in tāta copia q̄ mel inde manabat ad terrā. ⁊ ꝓ̄ talē copiā ēra ꝓmissiōis dī manās lacte ⁊ melle i plurib' locis. d Porro ionathas. hic p̄ñter describit ignorātis trāsgressio. ⁊ p̄z hrā ex sup̄dictis vsq̄ ibi: e Turbauit pater meus terrā. i. boies ēre sue q̄ ꝓpter iuramentū suū erāt fatigati ex ieiunio ⁊ labore. nec poterāt inimicos p̄sequi. vnde dicit hic: Defecerat aūt pp̄s. cetera patent vsq̄ ibi: f Mactauerunt ⁊c.] ⁊ sic peccauit faciendo p̄tra mandatū legis. hec tū hrā diuersimode exponitur. Uno mō sic. Mactauerunt i terra. i. i quolibet loco vbi erat cōmodi' eis indifferenē cū tū p̄i' ⁊terent adducere añ sanctuariū q̄ erat ibi pñs. ut sup̄ dictū est. g Comedit q̄ pp̄s cū sanguine. i. anteq̄ sanguis aspergeret ad honorē diuinum. Allio modo Mactauerūt i terra. nō sup̄ lapidē uel locū taliter eleuatū q̄ posset bū sanguis exprimi de carnibus ⁊ effluere ⁊ sic comederunt cū sanguine. i. carnes nō sufficienter ꝑpuratas a sanguie. Tertio mō exponit'. q̄ anteq̄ comederent de preda hostiū ꝑebant deo p̄i' facere sacrificiū: quod tūc nō fuit factum: ⁊ oia ista, p̄cesserūt ex ꝺ̄ q̄ populus erat nimis famelic' ⁊ festinabat comedere: ꝓ̄ qō iuramētū saulis fuit populo peccandi occasio ut sup̄ dictū est. h Voluite ad me ⁊c.] ut ibi inferēt alia ꝑm morē paternū: ⁊ sanguis bū exprimeretur. i Et nō peccabitis dño. sicut ante fecistis. k Edificauit aūt ⁊c.] ad agēdum grās de victoria cōcessa. l Tūc q̄ p̄mū ⁊c.] licz enim p̄i' obtulisset sacrificiū ut dictū ē ca. precedenti: hoc tū fecit sup̄ altare p̄i' edificatū ab alio. uel q̄ illud sacrificiū deo nō placuit ut dictū fuit ibidem. Dicūt tū alīq̄ q̄ istud altare q̄ hic dī edificatū a saule: non fuit aliud q̄ lapis magnus de quo dictū est vbi mactabant' alia ⁊ exprimebat' sanguis ⁊ ibidem adipes eoꝝ cremabant'. m Et dixit saul. Hic p̄ñter ponit' facti inquisitio: cui' inquisitionis premittit' ratio que fuit eo q̄ dñs nō respōdit saul. ⁊ patz littera vsq̄ ibi: n Applicate huc ⁊c.] i. totū populū ab extremitatibus castroꝝ. o Et videte. ⁊c] estimabat enī saul q̄ de' nō negaret responsū absq̄ peccato alicui' de ꝓpō. q̄ tū nō oportet: ut p̄dictū est. p Uiuit dñs. modus est iurādi. ac si dicat'. per deum qui semp̄ viuit. Cetera patēt vsq̄ ibi: q Si in me aut in ionatha ⁊c. vsq̄ ibi inclusiue: r Da sanctitatem. non est in hebreo nec de textu.

Maledictus[a] vir qui[b] comederit panem vsq̄ ad vesperam donec vlciscar de inimicis meis. Et nō māducauit vniuersus popul' panē. Omnisq̄ terre vulgus venit[c] in saltum: i quo erat mel sup̄ faciem agri. Ingressus est itaq̄ popul' saltū: ⁊ apparuit fluēs mel: nullusq̄ applicuit manū ad os suū. Timebat enī ꝓpter iuramentū. Porro[d] ionathas nō audierat cū adiuraret pater ei' populū. Extenditq̄ sūmitatem virge quā habebat in manu ⁊ intinxit in fauū mellis. Et cōuertit manū suā ad os suū: ⁊ illuminati sunt oculi eius. Respondensq̄ vnus de ꝓpl'o ait: Jurēturando ꝓstrinxit pater tu' populū dicens: Maledictus vir qui comederit panē hodie. Defecerat aūt pp̄s: dixitq̄ ionathas. Turbauit[e] pat' meus terrā. Uidistis ipsi quia illuminati sūt oculi mei eo q̄ gustauerī paululū de melle isto: quātomagis si comedisset populus de preda inimicoꝝ suoꝝ quā reperit: Nonne maior plaga facta fuisset in philistijm: Percusserūt q̄ i die illa philistheos a machmis vsq̄ in hailon. Defatigatus est aūt populus nimis: ⁊ versus ad predam tulit oues ⁊ boues ⁊ vitulos: ⁊ mactauerūt[f] in tra Comeditq̄[g] populus cū sanguine.] Nūciauerūt aūt sauli dicentes q̄ populus peccasset dño comedēs cum sanguine. Qui ait: Preuaricati estis. Voluite[h] ad me iam nūc saxum grande.] Et dixit saul: Dispergamini in vulg' ⁊ dicite eis ut adducat ad me vnusquisq̄ bouem suū ⁊ arietem: ⁊ occidite sup̄ illud ⁊ vescimini: ⁊[i] non peccabitis dño comedentes cū sanguine. Adduxit itaq̄ omnis popul' vnusq̄sq̄ bouem in manu sua vsq̄ ad noctem ⁊ occiderūt ibi. Edificauit[k] autē saul altare dño.] Tūcq̄[l] primū cepit edificare altare] dño: ⁊[m] dixit saul: Jrruamus sup̄ philistheos nocte ⁊ vastemus eos vsq̄ dū illucescat mane: nec relinquam' ex eis virū. Dixitq̄ populus: Omne q̄ bonū tibi videt in oculis tuis: fac. Et ait sacerdos: Accedam' huc ad deum. Et cōsuluit saul dñm dicens: Num p̄sequar philistijm: Si trades eos i manu israel: Et non respondit ei in die illa. Dixitq̄ saul: Applicate[n] huc vniuersos angulos populi:] ⁊ scitote ⁊ [o]videte p̄ quem acciderit ꝺ̄ peccatū hodie.] Uiuit[p] dñs saluator israel: quia si p̄ ionathā filiū meū factū ē. absq̄ retractatione morie'. Ad qō nullus cōtradixit ei de omni pp̄lo. Et ait ad vniuersū israel: Separamini vos i partē vnā ⁊ ego cum ionatha filio meo ero in ptē altā. Rñditq̄ pp̄s ad saul: Qd bonū tibi videt in oculis tuis fac. Et dixit ad dñm deū israel: Dñe deus israel da iudiciū: q̄d ē q̄ nō respōderis seruo tuo hodie: Si in me[q] aut i ionatha filio meo ē iniq̄tas hec: da ostensionem. Aut si hec iniq̄tas est in pp̄lo tuo: da' scitatē. Et deprehēsus ē ionathas ⁊ saul: pp̄s aūt exiuit Et ait saul: Mittite sortē

a Et captus alias vtpredẽsus est ionathas.p sortẽ que cecidit sup eũ et cã supdicta. b Et indicauit ei ionathas.causas sue comestionis supdictas. c Et ait gustãs gustaui.s.modicũ in transitu. d Et ecce ego morior.absqꝫ cã rõnabili.7 iõ litera-nit eum pls.ut pz in lrã. e Et saul cõfirmato regno ꝛc.hic vltimo ponit hystorie psecutio.7 pz lrã vsqꝫ ibi: f Et quocũqꝫ ꝛc] In hebreo habet: Et quocũqꝫ se vertebat impie agebat ul impi⁹ fiebat.7 lrã imediate sequens concordat cũ dicit: g Congregatoqꝫ ꝛc.] vt ꝙ percussione agit.ca. se.in qua plurib⁹ modis incurrit offensam dñi: ut videbit. h Fuerunt aũt filij saul ionathas ꝛc.hic nõ nominatur ist⁹ set⁹ non ꝓpter defectũ etatis: quia iam habebat.xx. annos 7 vltra: cũ in morte saulis fuerit annozũ.xl.ut hr. ij. Reg. ij. ca. sed ꝓpter defectũ magnanimitatꝫ: quia fuit pusillanimis 7 ineptus ad preliũ. ꝓpter quod in bello vbi mortuus fuit saul nõ fuit cũ alijs fratrib⁹ suis. i Patruelis saul.i. cognatus germanus: qz saul 7 abner fuerũt nati de duob⁹ fratrib⁹ ut hr. j. Paral. viij. ca. k Filius abiel.s.cis ut habet supra.ix. ca. Erat aũt bellũ potens quia philistei erãt potentes: 7 saul partem suã ꝓtra eos fortificabat quantũ poterat: ideo subditur: Nam quẽcũqꝫ viderat saul virum fortem ꝛc. l

Cap. xv.

T dixit samuel. Hic ꝓponit tertia trãsgressio saulis: que ꝓcessit ex cupiditate 7 superbia eo ꝙ ex victoria habita de amalech cõcupiuit predã. 7 arcũ triũphalem erexit ad sui laudatiã. Igit circa b describit mãdati dini sibi facti denũciatio. 2° ipsi⁹ trãsgressio.ibi: Et apprehẽdit. Circa pmũ dicit: m Me misit dñs ꝛc.] q. d. samuel.ex hoc debes esse sollicitus ostendere deo. n Nũc ergo audi vocem dñi.q. d. pius transgressus es offerendo in persona ꝓpria qđ tibi nõ licebat.ut dictũ fuit ca. xiij. 7 temerarie iurãdo ut dictũ fuit ca. xiiij. Sed nũc aduerte:ut ostendas in nullo trãsgrediendo. o Recensui quecũqꝫ ꝛc.] quia ꝑ filios israel impugnauit in deserto.ut habet Exo. xvij. 7 ideo demeruit deleri ab ipsis vsqꝫ ad aialia: 7 a maiori vsqꝫ ad mínimũ. Dicit autẽ int̃ me 7 inter ionathan filiũ meũ. Et captus⁹ ẽ ionathas. Dixit autẽ saul ad ionathan: Indica mihi qđ feceris. Et indicauit ei ionathas: 7 c ait: Gustans gustaui in sũmitate virge que erat in manu mea paululũ mellis. Et⁰ ecce ego morior: Et ait saul: Hec faciat mihi deus 7 hec addat: qz morte morieris ionatha. Dixitqꝫ popul⁹ ad saul: Ergo ne ionathas morietꝫ: quia fecit salutem hanc magnã in israel: Hoc nephas est. Liberet dñs: si ceciderit capill⁹ de capite ei⁹ in terrã: quia cum deo operat⁹ est hodie. Liberauit ergo populus ionathã: ut nõ moreret Recessitqꝫ saul: nec psecutus ẽ philistẽos. Porro philistẽi abierunt in loca sua. Et c saul confirmato regno super israel pugnabat ꝑ circuitũ aduersũ omnes inimicos ei⁹: ꝓtra moab 7 filios ammon 7 edom 7 reges soba 7 philisteos: 7 q ꝙcunqꝫ se verterat superabat.] Congregatoqꝫ⁸ exercitu percussit amalech:] 7 eruit israel de manu vastatorũ eius. Fuerunt b autẽ filij saul: ionathas 7 iesui 7 melchisua: 7 nomina duarum filiarum eius: nomẽ primogenite merob: 7 nomẽ minor⁹ michol: 7 nomẽ vxor⁹ saul achinoem filia achimaas. Et nomen principis milicie eius abner filius ner: patruelis⁹ saul. Porro cis fuit p̃ saul: 7 ner pater abner filius¹ abiel. Erat autẽ bellum potẽs aduersũ philisteos omnibus diebus saul. Nam quemcũqꝫ viderat saul virũ fortẽ 7 aptũ ad ꝓliũ: sociabat eũ sibi. xv

T dixit⁴ samuel ad saul: Me⁽ᵐ⁾ misit dñs ut vngerẽ te in regẽ] sup populum eius israel. Nunc" ergo audi vocem domini. Hec dicit dñs exercituũ: Recensui⁰ quecunqꝫ fecit amalech israeli:] quomodo restitit ei in via cũ ascenderet de egypto. Nũc ergo vade 7 percute amalech: 7 demolire vniuersa eius. Non parcas ei 7 nõ concupiscas ex rebus ipsius aliquid: sed interfice a viro vsqꝫ ad mulierẽ 7 parulũ atqꝫ lactantẽ: bouẽ 7 ouem camelũ 7 asinũ. Precepit itaqꝫ saul populo: 7 recẽsuit eos quasi agnos ducenta milia peditũ: 7 decẽ milia virorꝫ iuda. Cumqꝫ venisset saul vsqꝫ ad ciuitatem amalech: tetendit insidias in torrente. Dixitqꝫ⁹ saul cineo: Abite: recedite atqꝫ discedite ab amalech ne forte inuoluã te cũ eo. Tu enim fecisti misericordiã cum omnibus filijs israel: cũ ascenderent de egypto. Et recessit cineꝰ de medio amalech. Percussitqꝫ saul amalech ab eula: donec venias sur que est e regione egypti. Et⁰ apprehendit agag regẽ amalech viuũ] Omne aũt vulgus interfecit in ore gladij. Et pepercit saul 7 popul⁹ agagi 7 optimis gregibus ouiũ 7 armentorũ 7 vestibus 7 arietibus 7 vniuersis que pulchra erãt: nec voluerũt dispdẽ ea. Quicqd g vile fuit 7 reprobũ: hoc demoliti sũt. Factũ[r] est aũt verbũ dñi ad samuel dicens: Penitet me ꝙ cõstituerim saul regẽ: qz dereliqt me: 7 ꝛba mea ope nõ iplenit Contristatusqꝫ⁹ est samuel: 7 c

hic Ra. Sa. qꝫ dñs ꝓcepit hic aialia interfici: eo ꝙ inter amalechitas erãt multi sortilegi set transformantes in silitudinẽ bestiarũ. sed hoc ficitiũ videt. ideo primũ est magis tenendũ: maxime cũ similis interfectio alibi facta sit: ut patz Judic. xx. de ciuitate gabaa in detestationem criminis perpetrati in vxore leuite. cetera patẽt vsqꝫ ibi: p Dixitqꝫ saul cineo. i. illis qui descenderãt de ietro: 7 venerãt cũ filijs israel. ut dictum fuit Exo. xviij. 7 Numeri. x. 7 Judic. j. q Et apprehendit ꝛc. Hic cõsequenter ponit mandati transgressio cum dẽ: Et apprehendit agag. ꝛc] i. b trãsgressus fuit mandatum dñi in quo fuerat sibi preceptum ꝙ totum populum exterminaret. 7 ideo hoc potissime intelligebat de capite populi. Sed saul cupiditate ductus ꝛc. rabat habere de eo magnam redemptionem uel per eum occulti thesauri reuelationem. 7 eadẽ cupiditate reseruauit meliora de preda: ut patz in littera. r Factum est autem verbum domini. Superi⁹ descripta est ipsi⁹ saulis transgressio. hic cõsequenter describit ei⁹ diffinitiua reprobatio. que primo samueli reuelat. secũdo sauli denunciat. ibi: Dixitqꝫ samuel. Circa pmũ dr: Factum est verbum domini ad samuel dicens: penitet me ꝙ cõstituerim saul regẽ ꝛc. Penitentia cum mutabilitatẽ impo 7 tet non potest esse in deo: dicit tamẽ penitere eo ꝙ ad modum penitentis se habet quando destruit qđ fecerat. 7 sic ẽ in ꝓposito. qz saulẽ abijcere decreuerat quẽ pri⁹ sublimauerat. ista tamẽ mutabilitas solũ est in creaturis: qz deus voluntate immutabili facit mutabilia. s Contristatusqꝫ est samuel. ꝓpter peccatũ saulis. t Et clamauit ad dominũ. ad ipsũ placãdũ si posset. qz adhuc forsitã ignorabat

vtq; esset rei diffinitio vel solum cõminatio: ꝙ postea bene scivit: ut ex sequẽtibus patebit. a Nunciatũ ẽ ⁊c.] mõtẽ valde altum. b Et erexisset ⁊c.] .i. arcũ triũphalẽ de palmis ⁊ oliuis factum in signum victorie habite ad sui iactantiã: qz illã victoriã soli deo debebat attribuere. vñ ⁊ postea subditur ad sui iactantiã: c Impleui verbũ domini qõ tunc erat falsũ ⁊ ex istis aggrauabat saulis peccatũ. d Dixitq; samuel. Hic cõsequẽter domini sniã sauli denũciat: ⁊ primo ponitur ista denunciatio: secũdo saulis obstinatio. ibi: Et ait saul. Denunciatio aũt diuine sniẽ per samuelẽ ponit modeste ⁊ ordinate. qz primo ponitur simplex reptitio. cum dicit: Dixitq; samuel ⁊c] q. d. nõ feci sti verbũ domini: qz preceperat oia occidi. 2° ibidit saulis supba responsio in hoc q; peccatũ suũ humilit nõ recognouit: sed magis inepte se excusauit: ponens sup populi qõ principalit fuerat factũ p ipsum: ut patet ex pdictis ⁊ patet ltrã. tertio samuel ꝓcessit ad denunciationẽ diuine sniẽ ꝺ eũ dicẽs: e Sine me. i. audi me loquentem. f Et indicabo tibi. domini sniam. g Nonne cũ paruus ⁊c] q. d. sicut p humilitatem meruisti ad regnum exaltari: ita p supbiã ⁊ ꝓptẽptum verbi diuini meruisti reici. Qz autem contempserit dei mandatum ostendit dicẽs: b Misit te dominus in viam ⁊c. ⁊ patet littera. i Et ait saul. Hic ꝓsequenter describitur ipsius saulis obstinatio. ⁊ 2°. pnie simulatio. ibi: Dixitq; saul. saulis obstinatio apparet: quia cum predicta excusatione sua addidit peccati sui defensionem dicens: k Immo audiui vocẽ domini. Verũtamen in sua defensione cõtradicit sibi: sicut frequenter contingit malis hominibus dicens: l Et adduxi agag. de quo fuerat sibi preceptum ut interficeret eum: sed cupiditate ductus reseruauit eum viuum: ut dictum est supra. m Tulit autem ⁊c] .q. d. non ego: cum tamen esset principalis i hoc facto. n Ut immolent domino. q. d. non debes hoc reprehẽdere: quia cedit ad honorem diuinum. quod excludit samuel dicens: o Nunqd

clamauit ad dominũ tota nocte. Cumq; de nocte surrexisset samuel ut iret ad saul mane: nũciatum[a] ẽ samueli eo q; venisset saul in carmelũ:] ⁊ erexisset[b] sibi fornicẽ triũphalẽ:] ⁊ reuersus trãsisset: descẽdisset q; in galgala. Venit ergo samuel ad saul: ⁊ saul offerebat holocaustũ domino de initijs predarũ que attulerat ex amalech. Et cum venisset samuel ad saul: dixit ei saul: Benedictus tu domino. Impleui[c] verbum domini. Dixitq; samuel: Et que ẽ hec vox gregũ] que resonat in auribus meis: ⁊ armentoq; quã ego audio: Et ait saul: De amalech adduxerũt ea. Pepercit enĩ populus melioribus ouib[d] ⁊ armẽtis ut ĩmolarent dño de tuo: reliq; vero occidimus. Dixit aũt samuel ad saul: Sine[e] me: ⁊[f] indicabo tibi que locutus sit dñs ad me nocte. Dixitq; ei: Loquere Et ait samuel: Nonne[g] cũ paruulus esses in oculis tuis:] caput in tribus isrl factus es: Unxitq; te dñs in regẽ super isrl: ⁊ misit[h] te domin[i] in viã: ⁊ ait. Vade ⁊ interfice peccatores amalech: ⁊ pugnabis ꝓtra eos vsq; ad internitionẽ eorũ. Quare ĩ nõ audisti vocẽ dñi: ꝺ ꝛsus ad pdã es: ⁊ fecisti malũ i oculis dñi? Et[i] ait saul ad samuelẽ: Immo[k] audiui vocem dñi: ⁊ ambulaui in via per quã misit me domin[i]: ⁊[l] adduxi agag regem amalech: ⁊ amalech interfeci. Tulit[m] aũt de pda ꝓls] oues ⁊ boues primitias eoq; q; cesa sunt ut[n] immolẽt dño deo

vult dominus holocausta ⁊c. q. d. non. vnde subditur: p Melior est enim obedientia. in qua sacrificatur deo voluntas proꝓria. q De victime. in quibus offertur caro aliena. quanto de re meliori deo fit oblatio. tãto magis sibi placet. r Nũ quasi peccatum ⁊c] .ꝓpzium peccatum defendendo: ꝓpter qõ abiectio saulis a regno diffinitiue sibi denũciatur. cũ dicit: s Pro eo q; q; abiecisti ⁊c. Dixitq; saul. Hic consequenter ponitur penitentie simulatio: timuit enĩ saul ne samuel ad electionem alterius regis procederet: ⁊ sic ipse regnum pderet ideo ficte se humiliauit. Primo igit describit ista ficta humiliatio. 2°. ipsi[u] samuelis aliqualis condescẽsio. ibi: Reuersus q; Circa primũ dicit: t Dixitq; saul ⁊c.] Sz q; ista penitentia ficta fuerit. patet per hoc qõ subditur: v Timens populũ. cum nõ eẽt in obedientia populi: ꝙ magis conuerso: ⁊ iõ culpam suam obumbrauit falso. vnde subditur: x Sz nunc honora ⁊c.] coꝝ populo dissimulando. y Et reuertere mecum. honorans me tua ꝓsentia. z Non reuertar tecũ. videtur q; samuel falsũ dixerit: quia postea cum ipso reuersus fuit. Dicendum q; intellect[us] samuelis fuit. p illa hora. ⁊ nõ ꝓ sequẽti: sicut Job. vij. saluator dicit: Ego non ascendam ad diem festũ istũ. ⁊ postea dicitur q; ipse ascendit in occulto. vl quia pro tunc samuel intendebat nõ reuerti: ꝙ post mutauit ꝓpositum ex causis que dicent. a Ille autem apprehendit ⁊c.] ad retinendum eũ. b Que ⁊ scissa ẽ. in signum scissionis regni a saule: scõm q; subdit a samuele: c Scidit dominus regnum israel a te. ⁊c. Dicunt autem hic alicꝫ hebrei q; samuel rũc tedit signum ipsi sauli q; ille erat regnaturus. ꝓ eo: qui abscinderet oram chlamydis sue. qõ fecit

suo i galgalis. Et ait samuel: Nunquid[o] vult dñs holocausta ⁊ victimas: ⁊ non potius ut obediat voci domini? Melior[p] est enim obedientia q;[q] victime: ⁊ auscultare magis q; offerre adipem arietum: quoniã[r] quasi peccatum ariolandi ẽ repugnare: ⁊ quasi scelus idolatrie nolle acquiescere. Pro[s] eo ergo q; abiecisti sermonem domini: abiecit te dominus ne sis rex. Dixitq; saul ad samuelem: Peccaui:] q; preuaricat[v] sum sermonẽ domini: ⁊ verba tua: timens[w] populum: ⁊ obediens voci eorum. Sed[x] nunc honora q;so peccatũ meũ:] ⁊[y] reuertere mecũ ut adorẽ dñm. Et ait samuel ad saul: Nõ[z] reuertar tecũ: qz, piecisti sermonẽ dñi: ⁊, p, iecit te dñs: ne sis rex sup isrl. Et ꝓuersus ẽ samuel ut abiret. Ille[a] aũt apprehẽdit sũmitatẽ pallij ei[us]:] que[b] ⁊ scissa est. Et ait ad eũ samuel. Scidit[c] dñs regnũ isrl a te hodie: ⁊ tradidit illud ꝓximo tuo meliori te. Porro[d] triũphator israel nõ parcet:] ⁊ penitudine non flectet[e]. Nec; enĩ homo ẽ ut agat penitentiam. Et ille[f] ait: Peccaui. Sed[g] nunc honora me coram senioribus populi mei ⁊ coꝝ israel: ⁊ reuertere mecum ut adorẽ dñm deũ tuũ. Reuersus[h] q; samuel: secut[i] est saulem Et adorauit saul dñm. Dixitq; samuel: Adducite ad me agag regẽ amalech. Et oblat[j] est ei agag pinguissim[us] tremẽs. Et dixit agag. Siccine sepat amara mors? Et ait samuel. Sic[k]

dauid: ut habet. j. xxiij. propẽ quod saul tunc videns oram chlamydis sue in manu dauid. dixit: Nũc scio q; certissime regnaturus es. ut ibidẽ habetur. d Porro triumphator in israel non parcet. Sciebat enim sententiã domini di initiuã super saul ⁊ filios eius de translatione regni: que immutabiliter venit in effectũ. e Et ille ait peccaui. hoc dixit saul magis timore pene q; amore iustitie. f Sed nunc honora me. ⁊ si non ratione persone: hoc tamen facias propter honorem dignitatis regie. g Reuersus ergo samuel. Hic ponitur cõdescẽsio samuelis volẽs referre sauli q;diu a deo in regno tolerabat: ⁊ ut interficeret agag qui adhuc viuus seruabatur. ideo subdit: h Sicut fecit ⁊c.] Sm hebreos

hoc nō dicit de agag in persona ꝓphīa: sed de rege amalech q̄ filios
israel inuasit hostiliter in deserto: & plures ex eis interfecit. ut habe-
tur Exo. xvij. Nu. xiiij. & Deut. xxv. a Sic absq; liberis &c.] per hoc nō est intelligendū q̄ mater agag adhuc viueret: quia ante
mortua fuerat morte naturali: uel interfecta cū alijs de ꝓle amale-
ch. sed per hoc itelligitur q̄ oēs filij ei⁹ essent interfecti: q̄ agag erat i
puncto occisiōis: & si cū ipso alios filios habuerat. iā interfecti fuerāt cū alijs: b Et in frusta &c.] non zelo vindicte sed iusticie diuine. c Et nō vidit &c.] Istud exponit dupliciter. vno modo referendo ad mor-
tem samuelis: de q̄ habet infra. xxv. vbi dicitur q̄ cōgregatus est ad eū vni-
uersus israel. & verisimile est q̄ saul ibi venerit & samuel iā ꝓpinquo⁹ morti
cum viderit. sed cōtra hoc videt q̄ dicit infra. xix. q̄ saul ꝓphetauit cū ce-
teris coram samuele. Ad q̄ respondet isti q̄ non vidit eū in regio habitu.
vnde subditur ibidē: Et
cecinit nud⁹ tota die illa
& nocte. uel q̄ erat mu-
tatus in vir̄ alter̄ ꝓter
spm̄ ꝓphie: sicut sup. x.
dicit de ipso: ꝓphetabis
cum eis & mutaberis in
virum alium. & sic expo-
nitur quod dicit hic: q̄
samuel non vidit eū vsq;
ad diem mortis sue. s. in
regio habitu & coi statu.
Aliter exponit referēdo
ad mortem saulis: q̄ tūc
vidit eum samuel suscī-
tatus: & renunciauit ei
mortem suā futuram in
crastinum: que dies iam
inceperat quādo samuel
hoc dixit: q̄ dies apud
hebreos incipit a vespera
p̄cedētis diei. d Ve-
rūtamē lugebat &c.] nō
ad hoc q̄ sententia dñi
ꝫ eū mutaret quā sciebat diffinitiuā. et p̄dictū ē: b cōpatiēs aie ei⁹
ne dānaret eternaliter. & timēs ne ꝓphes israel ꝓpē petā saulis affligeret.

fecit absq; liberis mulieres gla
dius tu⁹:] sic absq; liberis erit
inter mulieres mr̄ tua:] Et fru-
sta cōcidit eū samuel] coram do-
mino in galgalis. Abijt autem
samuel in ramatha: saul vero
ascendit in domū suā in gabaa.
Et nō vidit samuel vltra saul
vsq; in diē mortis sue.] Verū-
tamen lugebat samuel saul:]
quoniam dominum penitebat
q̄ constituisset regem saul su-
per israel. xvi

Jrit q; dñs ad samuelē
Usq; quo tu luges saul:
cū ego pieceri eū ne regnet sup
israel: Imple cornu tuum oleo:
& veni ut mittā te ad isai beth-
leemitē. Prouidi enim in filijs
eius mihi regem. Et ait samuel
Quō vadam. Audiet eni saul:
& interficiet me. Et ait dominus:
Vitulū de armēto tolles i ma-
nu tua & dices: Ad imolandū
domino veni. Et vocabis isai
ad victimā. Et ego ostendā ti
bi q̄d facias: & vnges quēcūq;
mōstrauero tibi. Fecit ergo sa-
muel sicut locutus e ei dominus.
Venitq; i bethleem. Et admi-
rati sunt seniores ciuitatis: oc
currentes ei. Dixerūtq;: Pa-
cificus ne est ingressus tuus:] Et
ait: Pacificus. Ad imolandū
dño veni. Sanctificamini: & ve-
nite mecū ut imolem. Sanctifi-
cauit ergo isai & filios eius:] &
vocauit eos ad sacrificiū. Cūq;
ingressi essent: vidit heliab &
ait: Nū coram dño est xp̄us
eius:] Dixit dñs ad samuelem.
Ne respicias vultum ei⁹: neq;
altitudinē statur̄ eius: q̄m ab-
ieci eū: nec iuxta intuitū hois
ego iudico. Homo enim videt
ea que parēt: dominus autem
intuet cor.] Et vocauit isai ami
nadab: & adduxit eū coram sa-
muel. Qui dixit: Nec hunc elegit dominus. Adduxit autem
isai samma: de quo ait: Etiam
hunc non elegit dñs. Adduxit
ita; isai septē filios] suos coram
samuel. Et ait samuel ad isai:
Nō elegit dñs ex istis. Dixitq;
samuel ad isai: Nūq̄d iam cō-
pleti sunt filij: Qui respondit:
Adhuc reliquus e puer: & pa-
scit oues: Et ait samuel ad isai:
Mitte: & adduc eū. Nec enim
discūbemus prius q̄m buccille ve-
niat] Misit ergo & adduxit eū
Erat aūt rufus & pulcher aspe-
ctu: decoraq; facie. Et ait dñs:
Surge & vnge eū.] Ipse e eni.
Tulit ergo samuel cornu olei
& vnxit eū i medio fratrū eius.
Et directus e spūs domini a
die illa in david:] & deinceps.
Surgens q; samuel abijt in ra-
matha: Spiritus aut de domini
recessit a saul: & exagitabat eū

dño veni. b erat verū. licz cū b esset alia cā. i Et vocabis
isai ad victimā: ut ipse & filij ei⁹ sanctificarēt. k Et admi-
rati &c.] tū q̄ nō ꝓsueverat illuc venire: tū q̄ veniebat mul-
tū solitarius. q̄ legatio sua de negotio regni erat secreta.
l Dixerunt q; pacificus &c.] timebāt enim ne fugeret a
facie saulis offensi
ꝓtra eum. eo q̄ ar-
guens ipsū denūci-
auerat ei trāslatio-
nem regni. m
Ad imolādū dño
veni. ad duo enim
venerat. s. ad inun-
gendum regem. & illud tacuit: quia erat secretū: & ad offerendū. & illud exp̄ssit: q̄ in pu-
blico erat agēdum sm̄ q̄ fuerat sibi dictum a dño: ut habet ex predictis.
n Sanctificauit ergo &c.] aqua expiatiōis uel p̄ continentiā ab vxoribus. o Cumq; ingressi essent. hic cōsequenter ponit
dauid inunctio: p̄mittit tū fratrum suor̄ repulsio. cum dicitur: Cūq; in-
gressi essent. locum secretū ad iungen
dum regem. p
Vidit heliab. qui erat primogenitus isai & magne statu-
re. ut habetur ex se-
quentib⁹. q Et ait. i corde suo: r
Nū coram dño. q. d sic: q̄ ex magnitu-
dine statur̄ iudi-
cauit eū ee aptum dignitati regie. s b excludit dñs di
cēs: s Ne respi-
cias. &c. q̄m abieci eū nolēs eū regna
re. cuius rationē assignat hebrei q̄
erat superb⁹ corde & iracundus: q̄ dō p̄z ex hoc q̄ sequenti ca.
dicitur. Iratus fuit ꝫ david & eū valde dure increpauit sine
cā. cū tū iā vidisset eū vngi in regē p̄ samuelē. t Dñs aūt
&c.] hoc enim est ꝓphetū ipsi⁹ scire secreta cordiū. v Et vo-
cauit isai aminadab. sic e in hebreo. x Adduxit ita; &c.]
j. Paralypomenon. ij. ponunt tres. vij. filij isai: cōputando da-
uid qui nōdum adhuc venerat: & iō dicit hic & ca. sequenti:
vbi exprimunt octo eius filij q̄ Jonathā filius samma quē
adoptauerat ei in filiū: & nutriuerat inter filios suos: cōputat
inter filios ei⁹: & fuit additus⁹ coram samuele añis q̄ veniret david
q̄ erat ipso iunior: y Mitte & adduc &c.] q̄ mādatū dñi
volebat ipiere diligenter: & q̄ verebat iungere regē oleo sacre vn-
ctiōis: q̄ dz fieri cū reuerētia & saliua ieiuna. z Erat aūt
rufus. In hebreo br̄: rube⁹ uel rubicūd⁹. a Et ait dñs &c.] q̄
tale negociū debebat fieri stādo cū deuotiōe & reuerētia. b
Et direct⁹ &c.] i. spūs fortitudis & ꝓstātie ad liberādū ꝓpm.
vū et se. ca. dr̄ q̄ inermis iuit ꝓstāt & voluntarie ad pugnan-
dū ꝫ philisteū. Hiero⁹ dic q̄ ab illa die fuit i eo spūs ꝓphie: &
extūc cepit psalmos canē. & b ꝓsonat dicto illoꝝ q̄ dicūt ipsū
fecisse illū ps. Dñs illuiatio mea &c. in sua vnctiōe. c Spūs

Jrit q; dñs. Supervius actū est de regno e Saū. xvj.
Jabii sub saule: hic consequenter agitur de regno stabili
sub dauid. Circa q̄ aduertendum q̄ dauid fuit inunc-
tus in regem: nō ad hoc ut statim possideret regnū. sed
quando accederet beneplacitum diuinū. deus autem tolerauit saul
in possessione regni vsq; ad mortem suam: ut ex persecutiōe dauid
malitia saulis amplius declararet: & dauid inocentia atq; patien-
tia probaretur. Primo igitur describitur ipsius dauid inunctio. se-
cūdo saulis emulatio. ca. xvij. tertio dauid psecutio. ca. xix. quarto
ipsius saulis mors: & dauid exaltatio. ca. xxviij. Circa primum sa-
muel a deo mittit. secūdo dauid inter fratres inungitur. ibi: Cūq;
ingressi essent. tertio saul tanq; reprobatus a maligno spiritu affli-
git. ibi: Spūs aut̄ dñi &c. Circa primū dicit samueli a domino:
f Imple cornu tuū oleo. p cornu q̄ē vas solidum. designat sta-
bilitas regni dauid: sicut p lenticulā q̄ē vas fragile designata fuit
fragilitas regni saulis: supra. x. ca. g Et ait samuel quō vadā &c.
hoc dicit nō diffidendo de ꝓtectiōe dīna. & q̄rit modū q̄lit̄ retrahat
re. ꝓter q̄ dñs rñdit: b Vitulū de armento &c. ad imolandū

autē dñi. Hic consequenter ostendit saulis afflictio per spiritū malū qui a deo pmissus fuit eū affligere, ideo subdit:
a Ecce spūs dñi malus. dicitur aūt demon spiritus dñi qz natura ipsius bona ē ⁊ a deo p creationē. sed malꝰ factus fuit p superbiā suam. cetera patent vsq; ibi: b Psallat manu ⁊c. ⌋ qualiter autē hoc fit. dicit in fine capituli. c Et respōdens vnus de pueris ⁊c. dicūt hebrei q; iste fuit noeth qui erat principalis inter famulos saul. ⁊ dixit ei ex odio: qz iam dauid odiebat. ⁊ sic querebat ut staret in psentia saulis cum a demone afflig̃eret. ⁊ sic a saule uel demone ipsū agitante occideretur. ⁊ ideo ipsum cōmendauit nō ad bonum ipsi⁹ dauid finaliter ꝫ intentionem suā. vnde ⁊ in eius cōmēdatiōe aliquid addidit qō nō videtur verum dicens: d Et virum bellicosum. qz adhuc erat iuuenis. vnde ⁊ saul dixit ei postea. ut habetur ca. se. non vales resistere philisteo isti qz puer es. sic enī faciunt homines malicioſi cōmendando illos quos oderunt ut in aliquo casu sub specie boni eos confundant. sed deꝰ frequenter eorū insidias puertit ad bonū illoz quibus insidiant qz nō est scia cōtra dñm. sicut deus maliciā fratrum ioseph ipsū vendendo ne eis dñaretur cōuertit ad cōtrarium. quia per hoc fuit exaltatus in egypto: ⁊ fratres sui coacti fuerunt adorare ipsū: e Tulit ⁊c. ⌋ i. oneratum panib⁹. uel secundum alios saccū factum de corio asin. plenū panibus. cetera patent vsq; ibi: f Igitur quandocunq; ⁊c. ⌋ qz nō affligebat eū cōtinue sed p interualla tpis. g Dauid tollebat citharam. i. accipiebat. ⁊ percutiebat manu sua. quia contactu digitorum fit talis melodia. h Et refocillabatur spiritꝰ saul. cuius cā subditur: Recedebat enī ab eo spūs malus. Ad maiorē huius euidētiam queritur hic. vtꝝ demones virtute melodie possint expelli a corporibus obsessis. ⁊ videtur q; sic qz dicitur hic: Recedebat ab eo spūs malus. Itē Tobie. vj. ca. dixit angelus raphael de iecore piscis q; si super carbones ponatur fumus eius extricat omne genus demoniorū siue a viro siue a muliere. odor aūt huius fumi nō ē maioris virtutis q; melodia. maxime cū sensus audit⁹ sit magis disciplinabilis ergo ⁊c. Itē in musica Guidonis dicitur q; sunt qdā demones qui melodiā sustinere nō valent. Itē Josephus libro de iudaico bello dicit q; ī exercitu titi cum obsideret urbē erat qdā qui p lapidē ānuli demones expellebat a corporibus obsessis. Salomon etiā dicitur fecisse exorcismos ad demones expellendos. Ista autē sunt qdā sensibilia. ꝫpter qō nō videtur in eis esse maior virtus q; in melodia. ergo ⁊c. Contra Job. xli. Nō est ptās sup terrā que ei competat. dicitur de diabolo. Et quo patet q; maior est virtus demonis ⁊ supior q; cuiuscūq; rei corpalis uel sensibilis. minor aūt ptās non habet efficaciā super maiorē sed econuerso. Melodia autē ē quedā res sensibilis imutās auditū corpalem. ergo ⁊c. Respōsio, dicendum si demones secūdū opinionē platonicoꝝ haberent corpa naturaliē sibi vnita, put dicit Apulei⁹ q; demones sūt aialia corpore aerea. mēte rōnalia. tpe eterna. aio passiua: sic nullū esset inconueniēs dicere q; ex melodia ⁊ ex aliquib⁹ rebus sensibilib⁹ possent imutari: ⁊ ab afflictione hominum repelli. ponebant autē platonici nām demonū ee mediam inter intelligentias: q; sunt substātie pure spūales: ⁊ homines habētes corpora ex quatuor elementis constituta. Sed qz sacra scriptura ⁊ fides catholica asserit demones ee de natura angelica: ⁊ q; naturalia remāserunt in eis integra ꝫ puis sint p maliciā deprauati. oportet ꝫiter dicere q; nulla res sensibilis aut virtus corpalis pōt in eis aliquid agere directe uel indirecte: cū sint oīo spūales substantie: per qō possint ad aliqd cōpelli: nec p ꝫis ab obsessis corporibus expelli. virtute autē dīna q; superior ē pōt hoc fieri imediate: uel mediantibus sanctis angelis qui frequenter in talibus sunt executores voluntatis diuine. videt tñ rōnabiliē cōcedendū q; p melodiā seu per aliqua alia sensibilia possūt afflicti a demonibus afflictionē leuius ferre. vno modo qz actus actiuoꝝ sunt ī patiente ꝫdispōsito ut dicitur 2°. de aīa. Demones autē nō possunt materiā corpalē secundū suam voluntatē transmutare. sed hoc faciunt mediantibus actiuis corpalibus. ꝫpter qō ī suis actibus hoīes affligendo aliquādo ꝫsiderant dispositionem materie corpalis. vnde ⁊ dicunt aliq; lunatici: ut hꝫ Matth. iiij. ⁊ xvij. q; secūdū variā dispositionē lune affligūtur a demonibus ex dīna tñ pmissione: qz luna hz dñium super humida. ⁊ secūdū hoc cerebrū hoīs qō inter oēs partes corporis ē magis humidū. magis ē aptū ad suscipiendū actionē demonis vno tēpore q; alio. secūdū variū motum lune. ⁊ eodē mō ad ꝫriū per melodiā seu per aliquā rē sensibilē pōt causari dispō in corpore humano per quā minus subijcitur actioni demonū: ⁊ sic afflictio ab eis causata diminuit ⁊ alleuiatur. Alio modo pōt hoc ꝫtingē: qz ad afflictionē reqrit̄ perceptio. Delectatio enī ē cōiunctio ꝫuenientis cū cōueniēti cū perceptiue eiusdē: ita q; vbi nulla ē perceptio. nulla ē delectatio. ⁊ eodē modo ē de tristicia seu afflictiue que est de pniti malo: seu ꝫiunctio cū perceptiue eiusdē ⁊ iō illud qō diminuit perceptionē huiusmodi diminuit ⁊ alleuiat afflictionē. Melodia vero attrahit ad se mentē attentionē: ⁊ per ꝫis ab alio retrahit. ⁊ sic pōt alleuiare afflictionē a demone causatā in hoīe inq̄tum attrahit ad se attentionē ⁊ retrahit ab afflictiōis perceptiue. sed demonē affligentē nō pōt expellere ut ꝑdictū ē. Ad primū igitur dicēdū q; per melodiā virtute naturali saul leuius poterat ferre: ut dictū ē. sed per eā ut sic demon nō recedebat. sed magis virtute diuina imediate uel mediātibus angelis sanctis ex merito dauid: qui laudes diuinas i cithara canebat, p salute saulis. Sicut ⁊ per oīones sanctoꝝ frequentē legūt demones expulsi a corporib⁹ obsessis. Melodia etiā ad hoc aliq; modo faciebat. nō agendo in demonē. sed inq̄tū deuotionē dauid excitabat. sicut ⁊. iiij. Reg. ij. ca. dicitur q; helise⁹ fecit adduci psalten ut mens eius in deū eleuaretur.

eodē modo in ꝫposito ex melodia mens dauid magis eleuabatur in deū: ⁊ sic ei⁹ laudes ad expulsionē demonis erāt magis efficaces apud deū. Ad secūdū dicēdū q; liber tobie non ē de canone: ⁊ ideo licz recipiatur in eccl̄ia ad legendū, p edificatiōe, tñ nō ē efficax ad ꝓbationē alicuius dubij: ut dicit Hiero. in ꝓlogo galeato. verūtñ pōt dici q; fumus illius iecoris nō expulit demonē sed meritū orationis tobie: qō per fumi odorem designabatur: ⁊ hꝫ pz per illud qō ibidē dicitur q; angelus raphael apprehēdit demonē ⁊ religauit eū in superioribus egypti. Et q; pz q; non ex virtute fumi iecoris: sed virtute sancti angeli volūtatem diuinā exequentis fuit ille demon expulsus: ⁊ ita fuisset in quacūq; alia persona vbi talis oīo ⁊ dīna ordinatio affuisset: ⁊ hoc mō intelligenda sūt verba angeli raphaelis. Ad tertiū dicendū q; de dicto illius Guidonis nō ē multū curādū cū nulli⁹ sit auctoritatis. Pōt etiā dici q; ad melodiā repellūt ꝫpter sanctitatem melodiā facientis: ut dictū est de dauid: uel ꝓpter maliciā ipsius: utpote si fiat ad hoc q; per hoc reuerentia deo

Misit ergo saul nuncios ad isai dicēs. Mitte ad me dauid filiū tuum: qui est in pascuis. Tulit itaq; isai asinū plenum panib⁹ ⌋ ⁊ lagenam vini: ⁊ hedum de capris vnum: ⁊ misit per manū dauid filij sui sauli: Et venit dauid ad saul: ⁊ stetit cora eo. At ille dilexit eum nimis: ⁊ factꝰ ē ei⁹ armiger. Misitq; saul ad isai dicens: Stet dauid i cōspectu meo. Inuenit enī grām i oculis meis. Igit̄ qñcūq; spūs dñi malꝰ arripiebat saul: ⌋ dauid⁸ tollebat citharā ⁊ percutiebat manu sua: ⁊ refocillabat saul ⁊ leuius habebat. Recedebat enī ab eo spūs malꝰ

spūs nequā a dño. Dixerūtq; serui saul ad eū: Ecce spiritus domini malus exagitat te. Jubeat dominus noster rex: ⁊ serui tui qui cora te sunt querent hominē sciētē psallere citharā: ut quando arripuerit te spiritꝰ domini malus: psallat manu sua: ⁊ leuius feras. ⌋ Et ait saul ad seruos suos: Prouidete ergo mihi aliquē bene psallentē: ⁊ adducite eum ad me. Et respondens vnus de pueris ait: Ecce vidi filiū isai bethleemitē scientē psallere: ⁊ fortissimū robore: ⁊ virū bellicosum ⁊ prudentē in verbis: ⁊ virum pulchrum: ⁊ dominus est cum eo.

rebita demonibus tribuaſ cuius ſũt cupidi: ⁊ ſic receſſũt non ſicut coacti-ſed voluntarie .ut tales boies in errore teneãt: ⁊ in ſua ſeruitute .qõ maxime reſiderãt. Et eodẽ modo dicendũ ẽ de illo q̃ in exercitu tyri demones expellebat: q̃ hoc arte magica faciebat ꝑ pacta cũ demonibus inita tacita uel expreſſa: quibus fingunt ſe expelli: ut boies in errore teneãt ⁊ in ſua ſeruitute: ut dictũ eſt. De exorciſmis uero a ſalomone cõfectis· dicẽdũ q̃ ſi fecit eos tpe quo habebat ſpm̃ dei: illis repellebãt demones virtute diuina: ſic ſupra dictũ ẽ de oratiõibus ſanctoꝝ. ſi uero confecit eos poſtq̃ fuit idolatra: repellebãtur eis demones arte magica: ꝑut demones fingunt ſe expelli mõ predicto: ut boies teneãt in errore. a Cap. xvij

Ongregãtes aũt poſtq̃ deſcripta ẽ ipſius dauid cleric̃o: hic ꝙſequenr̃ deſcribitur ꝓ eũ ſaulis emulatio. Et primo ponit̃ cauſ emulatiõis cã. 2°. inuidia ſubſecuta. ca. xvij. Circa primũ ſciendum q̃ cã emulatiõis fuit laus ipſi⁹ dauid ex victoria quã habuit ꝓ philiſteũ: ꝑut expꝛimit̃ ca. xvij. ⁊ iõ in hoc ca. primo deſcribit̃ belli apparatus. 2°. ipſius dauid aduentus· ibi: Dauid aũt. 3°. dauid ꝓflict⁹· ibi: Audita ſunt autem. quarto ipſius triũphus: ibi. Preualuitq̃ dauid. Circa primũ ꝑmittitur vtriuſq̃ exercitus ſituatio· cũ dicit: b In ſochot iude. hoc dicitur ad differẽtiã illi⁹ ſochot q̃ ẽ vltra iordanẽ vbi iacob mãſit declinãs ab eſau: ut habet̃ Geñ. xxxiij. c Et philiſtiim ſtabãt ſup mõtem ex pte hac ⁊c. ad hoc eni vterq̃ exercit⁹ ſtabat i mõte valle exĩte in medio: ut ſi vn⁹ exercitus vellet venire ad aliũ· ille exercit⁹ q̃ ſtabat in monte oppoſito haberet auantagiũ interficiẽdi aduerſarios de valle aſcẽdẽtes ad cũ. 2°. ponit̃ ipſi⁹ goliath gloriatio: ybi ꝑmittit̃ ei⁹ ſtatura: ⁊ armatura· cũ dicit: d Et egreſſus ⁊c.] Ixbzei uero dicũt b: Et egreſſ⁹ eſt vir inẽmedi⁹ de acieb⁹ philiſtinoꝝ. ⁊ dr̃ inẽmedius bõ fozẽ ⁊ audax. qui cõfidẽs de fortitudine ſua. egredit̃ ante aciẽ ſuoꝝ pat⁹ preliari ꝓ aliũ venientẽ de acie oppoſita: ſicut ſolent facẽ in exercitibus aliqui uolẽtes oñdere ſuã ꝑbitatẽ: ⁊ hrã ſequens ꝓſonat huic dicto e Altitudinis ſex ⁊c.] Cubitus ſecũdũ vnã opinionẽ continet duos pedes vſuales: ſecundum aliam uero pedem ⁊ dimidium. ⁊ ſic ſecm̃ vtranq̃ expoſitionem uel opinionem pater altitudo ipſius. f Et caſſis erea ⁊c.] Hic dicunt alĩq̃ q̃ noie eris intelligitur oẽ genus metalli. ⁊ ſic in hoc loco ꝓ ferro accipitur es: ita q̃ caſſis erea idem eſt quod caſſis ferrea: quia nõ ſolet fieri de ere: ſed de ferro. g Et lozica hamata induebat̃. i. cõcatenata: q̃ fit de annulis ad modũ catbene conũctis. hebzei aũt hic dicunt: Et lozica ſquamata induebat̃. q̃ ſup lozicã habebat armaturã factã de laminis ferreis ꝑ modũ ſquamaꝝ ordinatis· ſicut ẽ gen⁹ armature: quod vocat̃ plates gallice. ⁊ hoc erat ne ꝑ foramina lozice ſagitta uel ſpiculũ aut gladi⁹ poſſet trãſire. b Et ocreas ⁊c.] in hebzeo habet̃ Et vaſaria uel frontaria uerſus pedes eius: q̃ galea q̃ erat erea ſuper verticem deſcendebat q̃dam lamina operiens naſum ⁊ tendens deorſũ vſq̃ ad collũ uerſus pedes: ſicut ſolebat fieri in antiq̃s galeis. i Et clypeus ere⁹ ⁊c.] hebzei dicũt: Et ſpiculũ ereum inter ſcapulas eius. ⁊ dicitur hic ſpiculũ ſm eos quedã lamina deſcẽdens a caſſide ꝓcedens in acutũ inẽ ſcapulas: ut ſic ꝓtegeret collũ ⁊ iunctura armoꝝ capit̃ ⁊ corpis. k Et armiger ⁊c.] i Ixbzeo habet̃: Et portans ꝑtam ſuam uel ſcutum ante cũ ſicut ſolet fieri pugilibus q̃ vadunt ad cõgrediendum. ſed quãdo debent actu congredi tũc traditur eis ſcutũ. Et hoc etiã ꝓ q̃ ꝓdictũ ẽ. ſ. q̃ illud q̃ ꝑtẽdebat a galea inter humeros: non erat ꝓprie clypeus. 2°. ponit̃ ipſi⁹ goliath gloriatio. cum dicitur: l Stanſq̃. ut magis videret. m Clamabat. ut a longe audiret. n Aduerſum phalangas i. agmina armatorum. o Quare venistis parati ad preliũm. i. tanto numero. q. d. cito poteſt finiri negocium per ſingulare certamen inẽ me ⁊ vnum de veſtris a vobis electũ ⁊ ſequtur: p Et aiebat philiſteus. ſe iactando ⁊ exercitui iſrael exprobrando. ideo ſubdit Ego exprobraui ⁊c. q Audiens aũt ſaul ⁊c.] propter altitudinẽ ſtature ipſi⁹ ⁊ robur armature. r Et metuebãt nimis. q. null⁹ audebat hoc duellũ recipere. s Dauid aũt. hic ꝓnter deſcribit ipſi⁹ dauid aduent⁹ miſſi a pre. iõ dr̃: Dauid aũt ⁊c.] i. bethleemite: q. bethleẽ altero noie vocatur ephrata: ut habet̃ Geñ. xlviij. t De bethleẽ iuda. hoc dr̃ ad differẽtiã alteri⁹ bethleẽ q̃ nõ ẽ i tribu iuda. v Qui habebat octo filios. cõputãdo Jonathã: q̃ erat filius adoptiu⁹: ut dictũ eſt ca. precedenti. x Senex ⁊ grãdeu⁹. q. iam erat emerite militie. y Abijt dauid ⁊c.] quia non habebat officium coram eo cytbariçandi. ideo ad officium priſtinum reuerſus eſt in domum patris ſui. z Procedebat uero philiſteus ⁊c.] bis in die ad ſui iactantiam: ⁊ iſraelis vituperationem. a Et ſtabat. xl. diebus. Exercitus enim philiſtinoꝝ ſtabat i vno monte ⁊ exercitus iſrael in monte alio oppoſito ⁊ vallis erat intermedia: ⁊ ideo quilibet exercitus ſic diu ſtabat i loco ſuo quia nec iſte exercitus nec ille audebat in vallem deſcendere ad procedendũ contra aduerſarios: q. exercitus ſtans i loco ſuo ſtatim poſſet alium lapidibus obruere. b Accipe fratribus ⁊c.] in hebzeo habetur: Ephi granate. i. granoꝝ tritici decoctorum. Ephi autem quedam menſura eſt continens decies gomor: ꝓout dictum fuit Exo. xvj. c Et decem. formellas caſei. i. decẽ caſeos paruos habentes formã paruã

Ongregantes aũt philiſtiim agmina ſua in preliũ: conuenerunt i ſochot iude: ⁊ caſtrametati ſunt inter ſochot ⁊ azecha in finibus domim. Porro ſaul ⁊ viri iſrael cõgregati: venerũt i valle terebinthi: ⁊ direxerũt aciẽ ad pugnandum ꝓtra philiſtiim. Et philiſtiim[c] ſtabant ſuper montem ex parte hac: ⁊ iſrael ſtabat ſupra montem ex altera parte: valliſq̃ erat inter eos. Et[b] egreſſus ẽ vir ſpurius de caſtris philiſtinoꝝ] noie goliath de geth: altitudinis[c] ſex cubitorũ ⁊ palmo:] ⁊[d] caſſis erea ſup caput eius:] ⁊[e] lozica hamata induebatur. Porro pond⁹ lozice eius q̃nq̃ milia ſiclorum eris erat: ⁊ ocreas[b] ereas habebat in cruribus:] ⁊[f] clypeus ereus tegebat humeros eius.] Haſtile aũt haſte eius erat quaſi liciatorii texentium ipſum aũt ferrum haſte eius ſexcẽtos ſiclos habebat ferri. Et armiger[k] eius antecedebat eum.] Stanſq̃[l] clamabat[m] aduerſum[n] phalangas iſrl: ⁊ dicebat eis: Quare[o] venistis parati ad preliũ: Nunquid ego nõ ſum philiſte⁹: ⁊ vos ſerui ſaul? Eligite ex vobis virũ: ⁊ deſcẽdat ad ſingulare certamẽ. Si quiuerit pugnare mecũ ⁊ perceſſerit me: erimus vobis ſerui Si aũt ego preualuero ⁊ percuſſero eum: vos ſerui eritis ⁊ ſeruietis nobis. Et[p] aiebat philiſteus: Ego exprobraui agminibus iſrl hodie. Date mihi virum: ⁊ ineat mecum ſingulare certamen. Audiens[q] aũt ſaul ⁊ oẽs iſraelite ſermones philiſtei huiuſcemodi: ſtupebãt] ⁊[r] metuebant nimis. Dauid[s] aũt erat fili⁹ viri ephratei:] de quo ſupra dictum eſt de bethleem iuda cui nomẽ erat iſai: qui[t] habebat octo filios: ⁊ erat vir in diebus ſaul ſenex[t] ⁊ grandeu⁹ inter viros. Abierunt autem tres filij ei⁹ maiores poſt ſaul in preliũ. Et noia triũ filioꝝ eius qui perexerunt ad bellũ: heliab primogenitus: ⁊ ſecundus aminadab: tertius quoq̃ ſamma. Dauid autem erat minimus. Tribus ergo maioribꝫ ſecutis ſaulem: abijt[r] dauid ⁊ reuerſus eſt a ſaul] ut paſceret gregem patris ſui in bethleem Procedebat[z] uero philiſte⁹ mane ⁊ veſpere] ⁊[a] ſtabat q̃draginta diebus. Dixit autem iſai ad dauid filium ſuum: Accipe[b] fratribus tuis ephi polente] ⁊ decẽ panes iſtos: ⁊ curre in caſtra ad fratres tuos: ⁊[c] decem

a has deferas ⁊c̄] qui p̄erat millenario, in quo erāt filij sui ordinati, ut sic tribun⁹ magis condescenderet eis. ⁊ p̄caueret eorum periculis. cetera patēt vsq; ibi: b Et venit ad locum magala. ⁊ ſm hoc magala est nomen proprium. hebrei dicunt q; est nomen cōmune ⁊ significat circulū: qz in situatione castrorū ꝺz fieri fossatū in circuitu: secūdū q; docet Vegeti⁹ i libro de re militari: qz quātūcūq; sit parum: tñ castra intra locata sūt magis secura contra repentinum hostiū incursū. ⁊ ideo subditur: c Et ad exercitum qui egressus ⁊c̄. extra predictum circulum: in quo remāserūt sarcine ⁊ alīq; eas custodientes: sequitur. ꝺ Et interrogabat ⁊c̄.] ſm mandatū patris sui. e Apparuit vir ille spuri⁹. In hebreo habetur intermedius: ⁊ exponat sicut supra. f Omnes autē ⁊c̄.] non ē intelligendū q; totus exercitus fugeret: ſ intelligendum ē q; null⁹ audebat egredi acie ad obuiandum illi: ⁊ pugnādū inē acies duorum exercituū. sequitur: g Vix ergo qui p̄cusserit eū ditabit rex ⁊c̄. hoc enī fecerat rex proclamari per exercitū anteq; dauid veniret. h Et ait dauid ⁊c̄. Quid dabit ⁊c̄.] licz enī iā audisset dauid ut dictum ē: tñ volebat a ploribus requirere ad maiorem certitudinē. nec querebat ista dauid cupiditate lucri vel bonoris principaliter. volebat enī pugnare cū eo ꝓpter gloriam dei. ut videbitur: ⁊ ꝓpter liberationē ꝓpriā. libertas autē a tributo ⁊ alia regis p̄missa nō alliciebant eū ad hoc. nisi tñ cōsequenē. i Quod cū audisset beliab ⁊c̄. Irat⁹ ē ꝛ dauid. qz timebat ne fatuitate iuuenili exponeret se piculo. vel ut alij dicunt qz credebat eū in supbiā erectū eo q; fuerat inunctus i regē p̄ fratribus suis. ut dictū ē supra. xvj. ca. k Et dixit dauid qd feci? q. ꝺ. adhuc nihil reprehensibile attētaui. l Nūquid nō verbū ē? q. ꝺ. nō posui me ad pugnā ſ ad audiendum verba de statu exercit⁹ ad referendū patri. m Et declinauit paululū. in q̄ apparet humilitas dauid. qz reprehensionem fratris irrationabilē patienē portauit n Audita sūt. Hic cōsequenē describit ipsi⁹ dauid cōflictus. Ad maiorē tñ sequentiū intelligentiā hic querit: vtrū duellum sit licitū: ⁊ videt q; sic ꝙ factū ipsius dauid: qz ad duellū voluntarie iuit ut ꝛz in textu. nec ex hoc reprehendit in scriptura ſ magis cōmendat. ergo ⁊c̄. Cōtra. qz in duello dat ptās vel saltē p̄ceditur licētia vtriq; interficiendi se mutuo. cū igit alter illoz sit innocēs. ꝑstat auctoritas vel saltē dat licentia interficiēdi innocentē. qd̄ simplicit est illicitū: qz contra dictamen iuris naturalis: ⁊ ꝛ diuinū p̄ceptū. ergo ⁊c̄. Rñsio. duellū ꝑt accipi duplicit. vno mō ꝓpric. ⁊ sic duellū ē singularis pugna formellas casei bas⁹ deferas ad tribunum.] Et fratres tuos visitabis si recte agant: ⁊ cum quib⁹ ordinati sunt disce. Saul autem ⁊ illi ⁊ omnes filij israel in valle terebinthi pugnabant aduersū philistīm. Surrexit itaq; dauid mane: ⁊ cōmendauit gregem custodi: ⁊ onustus abijt sicut p̄ceperat ei isai. Et venit b ad locum magala ⁊ c ad exercitum: qui egressus ad pugnam vociferat⁹ erat in certamine. Direxerat enī aciem isrl: sed ⁊ philistīm ex aduerso fuerant p̄parati. Derelinquens ergo dauid vasa que attulerat ſb manu custodis ad sarcinas cucurrit ad locum certaminis: ⁊ d interrogabat si omnia recte agerentur erga fratres suos.] Cūq; adhuc ille loqueret eis: apparuit e vir ille spurius ascendens goliath nomine philist⁹ de geth: de castris philistinorū. Et loquente eo hec eadem verba: audiuit dauid. f Omnes autem israelite cum vidissent virum fugerunt a facie eius:] timētes eū valde. Et dixit vnus quispiam de israel: Nū vidisti virum hunc qui ascendit? Ad exprobrandum enī isrl ascēdit. g Virū ergo qui percusserit eū: ditabit rex diuitijs magnis: ⁊ filiā suā dabit ei: ⁊ domū p̄ris eius faciet absq; tributo i isrl. Et h ait dauid ad viros qui stabant secum dicēs: Quid dabit viro qui percusserit philisteum hunc:] ⁊ tulerit exprobriū de israel? Quis est enim hic philisteus incircumcisus qui exprobrauit acie dei viuentis? Referebat autem ei populus eundē sermonem dicens: Hec dabuntur viro q; percusserit eū. Quod i cum audisset beliab frater eius maior loquente eo cum alijs: iratus est contra dauid: ⁊ ait. Quare venisti ⁊ quare dereliquisti pauculas oues illas in deserto? Ego noui superbiam tuam ⁊ nequitiā cordis tui: qz ut videres prelium descendisti. Et k dixit dauid: Quid feci? Nūquid non verbum est? Et declinauit m paululum ab eo ad alium. Dixitq; eundē sermonē. Et respondit ei populus verbū sicut prius. Audita n sunt autē verba que locutus est dauid: ⁊ annūciata in conspectu saul. Ad quem cū fuisset adductus: exprobrandum enī isrl ascēdit. Virū ergo qui percusserit eū: ditabit rex diuitijs magnis: ⁊ filiā suā dabit ei: ⁊ domū p̄ris eius faciet absq; tributo i isrl. Et ait dauid ad viros qui stabant secum dicēs: Quid dabit viro qui percusserit philisteum hunc:] ⁊ tulerit exprobriū de israel? Quis est enim hic philisteus incircumcisus qui exprobrauit acie dei viuentis? Referebat autem ei populus eundē sermonem dicens: Hec dabuntur viro q; percusserit eū. Quod cum audisset beliab frater eius maior loquente eo cum alijs: iratus est contra dauid: ⁊ ait. Quare venisti ⁊ quare dereliquisti pauculas oues illas in deserto? Ego noui superbiam tuam ⁊ nequitiā cordis tui: qz ut videres prelium descendisti. Et dixit dauid: Quid feci? Nūquid non verbum est? Et declinauit paululum ab eo ad alium. Dixitq; eundē sermonē. Et respondit ei populus verbū sicut prius. Audita sunt autē verba que locutus est dauid: ⁊ annūciata in conspectu saul. Ad quem cū fuisset adductus: uozū: ut ꝙ victoriā vni⁹ appareat ei⁹ iusticia: tāq; per dīnū iudicū ⁊ alteri⁹ iniusticia. ⁊ sic ſm omnes doctores duellū ē illicitū: tam ex pte appellantis q; etiā recipientis. ⁊ etiā iudicantis. ⁊ cōsulentium ⁊ fauorē p̄stantiū: qz ibi est manifeste tentatio diuina. ⁊ hoc mō videnē loqui de duello iura ipsū. pbidentia. ij. q. v. monomachiā. ⁊ extra de purga. vulgari. curā susceptī. nisi p reuelationē dīnā manifestū fuerit q; de⁹ velit sic indicare suā iusticiā. ⁊ ſ modo ut dicūt sancti ⁊ doctores catholici: dauid singulare certamen iniit cū golia: qz sibi reuelatū fuit a dño q; sic volebat iudicare suā iusticiā ꝛ philisteos: vnde ꝓcedens ꝛ philisteū dixit: Ego venio ꝛ te in nomine dei viuentis ⁊c̄. ⁊ sic nō fuit ꝓprie duellator. sed magis dīne iusticie executor. Alio mō potest accipi duellū large. put est bellū singulare vnius cū vno absq; expectatiōe diuini iudicij: sed ut per virtutē artem vel fortunā vel oībus istis vel aliquibus eorū ꝓcurrentibus aliq; ꝓtrouersia inē eos criminalis vl ciuilis terminet. ⁊ sic adhuc dicunt aliq; q; duellum est oīo illicitum non solū a pte appellantis ⁊ iudicātis: sed etiā recipientis. ita q; magis ꝛz sustinere rerū suaꝝ spoliationem: ⁊ suē plone suspensionē ⁊ mortē q; duellū recipere: etiā dato q; se sentiat innocentem. cui⁹ rō est: qz intentio sic intrātis duellū est inēficere aduersariū suū. qō nulli plone priuate licitum est: qz est ꝓtra p̄ceptū dīnū. Et ad hoc inducunt verbū beati Aug. libro de libero arbitrio dicentis sic: Quō possum arbitrari istos carere libidine. qui ꝓ bis quoq; rebus gladiant⁹ quas possunt amittere inuiti. ⁊ inter istas res secūdū ipsū ponit⁹ vita ꝓpria. ut ibidē ꝑmittit. ergo ⁊c̄. Sed ista sententia videtur alijs nimis dura. ꝓpter qō dicunt q; si appellat⁹ de duello non possit declinare. ut pote qz reneganē sibi ꝓbationes alie. ⁊ si appellet nō deferet appellationi sue: pōt licite se defendere duellando. ⁊ non solū in cā criminali. ꝓ vita sua defendenda: ſ etiā in cā ciuili. qz sicut licitū ē alicui bellare ad sui corpis defensionē. ita etiā ad rerum suarū ꝓseruationē. Nec valet ut videt qō alij arguunt q; intēdere aliū occidere ē ꝛ dictamē nature. Dicēdū q; hoc vrū ē si p se intendat. ſz in hoc casu non intēdit nisi p accidens. si non possit aliē vitā suā vel res suas seruare. ad quorū ꝓseruationē per se dirigit intentio sua. qō ꝑz ex hoc q; declinat duellū q̄tum pōt. ⁊ ad ꝓseruationē vite ꝓprie. ⁊ rerum suaꝝ magis inclinat nā. ꝓpter qō argumentum q̄tum ad hoc videt magis ad oppositū. Qz autē additur hoc ē ꝓtra p̄ceptum diuinū. dicēdū q; p̄ceptū diuinū qō ē: Nō occides. intelligitur de occisione innocētis. Appellās autē in hoc casu nō ē innocens: nec p ꝑns iste se defendens de mandato ⁊ voluntate iudicis nō videt peccare. maxime ꝓ sue vite tuitiōe. Ad dictū vero Aug. pōt dici q; loqtur inq̄sitiue ⁊ dubitatiue ⁊ non determinatiue. dicunt tñ isti q; licz appellat⁹ in duello in hoc casu excusetur a pctō: appellās tñ ⁊ iudex auctoritatē vel licētiam ꝑstans semper peccant mortaliter. Sz qz multi principes sancte vite. ⁊ qui bonoꝝ consilio vtebant. aliqñ duella sustinuerūt seu ꝓcesserūt: ut beat⁹ Ludouic⁹

rex francie: Carolus magn⁹ ⁊ plures alij: ⁊ archiepi ⁊ epi insticiã tẽpozalem habentes· videtur durũ duella p̃dẽnare in omni casu ex parte iudicũ. ĩo absq; assertiõe aliqua ⁊ per modũ collatiõis põt dici q; in aliquo casu a iudicibus possunt permitti: utpote qñ aliqui nobiles habent inter se guerrã quã possunt mouere ex longa cõsuetudine ẽ̃ius supioze bataĩt. ut p3 in plurib⁹ terris ⁊ regnis. ⁊ ex ꝟ vn⁹ vastat terrã alteri⁹ ferro ⁊ igne in quo subditi qui sunt ĩmocẽtes in rebus ⁊ coꝛpoꝛibus multipliciter affligũtur. ⁊ aliqñ cõtingit q; vn⁹ coꝛã superiozi principe pꝛouocat aliũ ad duellũ: ⁊ ali⁹ statim recipit absq; vlla recusatione. Si ĩdeꝛ in tali casu ꝓbabiliꝛ videat q; p̃dicta vastatio subditoꝛũ ĩnocẽtũ· pꝛ duellum istud debeat terminari· nõ videtur peccare tale duellũ pꝛmittendo qz ei qui ꝟ curã alicui⁹ coꝛtatis licitũ ẽ minoꝛa mala permittere ad euitandũ maioꝛa: sicut licite permittũtur meretrices in ciuitatibus ne oĩa turbentur libidinib⁹: ut etiã dicit Aug⁹. sic autẽ videtur esse in ꝓposito: ut p3 ex p̃dictis. ⁊ eadem rõne videtur eẽ de ignobilibus guerrã ad inuicẽ mouere nõ potẽtibus in aliquo casu. ut sic q; hoc q; nullus posset aliũ ꝓuocare ad duellũ multiplicarẽt homicidia occulta in terra· eo q; homicide tales nõ timerent ad duellũ ab aliq̃ ꝓuocari: in tali casu non videtur illicitũ pꝛincipi aliq̃ duella permittere. ut pꝛedicta homicidia cessent q̃ sũt maioꝛa mala. Huic autẽ dicto videtur concoꝛdare dictum Thome de aq̃no in sua sũma· vbi dicit q; qñ in duello nõ expectatur aliqs eueni⁹ miraculosus sicut est in ꝓposito: ut p3 ex supꝛa dictis· tũc tale duellum appꝛopinquat ad cõem rõnem soꝛtiũ: soꝛtib⁹ aũt licitũ ẽ vti in plurib⁹ casib⁹. ut ipse ibidem dicit.

locut⁹ est ei. Non concidat coꝛ eiusq; in eo. Ego ^a seru⁹ tuus vadam ⁊ pugnabo aduersus philisteũ. Et ait saul ad dauid: Non vales resistere philisteo isti nec pugnare aduersus eum quia puer es. Hic autem vir bellatoꝛ est ab adolescentia sua Dixitq; dauid ad saul. Pascebat^b seruus tuus patris sui gregem: ⁊ veniebat leo uel vrsus ⁊ tollebat arietem de medio gregis. ⁊ pꝛsequebar eos ⁊ peꝛcutiebã: eruebamq; de oze eoꝛum. Et illi consurgebant aduersum me: ⁊ apꝛehendebam mentum eoꝛum: ⁊ suffocabam interficiebamq; eos. Nam ⁊ leonem ⁊ vrsum interfeci ego seru⁹ tuus. Erit^c igitur ⁊ philisteus hic incircũcisus q̃si vnus ex eis. Nũc vadam: ⁊ auferam oppꝛobriũ ꝓpli. Nũ quis est iste philisteus incircũcisus: qui ausus est maledicere exercitui dei viuẽtis? Et ait dauid: Domin⁹ qui^e eripuit me de manu leonis ⁊ de manu vrsi: ipse me liberabit de manu philistei hui⁹. Dixit^c aũt saul ad dauid: Vade: ⁊ dominus tecum sit: ⁊ Et^f induit saul dauid vestimentis suis ⁊ imposuit galeã ereã super caput ei⁹: ⁊ vestiuit eum loꝛica. Accinctus ergo dauid gladio ei⁹ super vestem suã: cepit tentare si armat⁹ posset incedere. Nõ enĩ habebat cõsuetudinẽ. Dixitq; dauid ad saul: Non possum sic incedere: qz non vsũ habeo. Et deposuit ea. Et^g tulit baculum suũ quẽ semp habebat in manibus: ⁊ elegit sibi quinq; lympidissimos lapides de torrente: ⁊ misit eos in peꝛã pastoꝛalẽ qnã habebat secũ: ⁊ fundã manu tulit: ⁊ pꝛocessit aduersum philisteum. ⁊ Ibat^h aũt philisteus incedens ⁊ appꝛopinquãs aduersum dauid: ⁊ armiger ei⁹ ante eũ. Cumq; inspexisset eũ philiste⁹ ⁊ vidisset dauid: desperit^i eum. Erat autem adolescens rufus ⁊ pulcher aspectu. Et dixit philiste⁹ ad dauid: Numq̃^m ego canis sum: q; tu venis ad me cũ baculo? Et maledixit philisteus dauid in dijs suis. Dixitq; ad dauid: Veni ad me: ⁊ dabo carnes tuas volatilibus celi ⁊ bestijs terre. Dixit autẽ dauid ad philisteum: Tu^n venis ad me cũ gladio ⁊ hasta ⁊ clypeo: ego^o aũt venio ad te ĩ nomine dñi ⁊ exercituũ dei agminũ ĩsrl quib⁹ exꝓbrasti hodie: ⁊ ꝓ dabit te dñs in manu mea: ⁊ peꝛcutiã te: ⁊ auferã caput tuum a te. Et dabo cadauera castroꝛum philistiim hodie volatilibus celi ⁊ bestijs terre: ut sciat omnis terra: qz est dñs deus in ĩsrl: ⁊ nouerit vniuersa ecclesia hec qz non in gladio nec in hasta saluat dñs. Ipsius enim ẽ bellum: ⁊ tradet vos in manus nostras. Cum ergo surrexisset philiste⁹ ⁊ veniret ⁊ appꝛopinquaret cõtra dauid: festinauit^q dauid ⁊ occurrit ad pugnã ex aduerso philistei. Et misit manũ suã ĩ peꝛã: tulitq; ꝟ vnũ lapidẽ ⁊ funda iecit: ⁊ circũducens

quo etiã adiutoꝛio ꝫ philisteũ istum ꝓfidebat. ideo subditur:
c Erit igit ⁊ philiste⁹ ꝟ cẽ. q; aũt vtrũq; dauid attribueret deo pncipalit. p3 ex hoc qõ subdit:
d Dñs qui eripuit me ⁊c. i. de pt̃ate eius 2°. bellũ ipsi dauid cõcedit cũ dicitur:
e Dixit autẽ saul ⁊c.] ex hoc dicũt aliqui q; reuelatũ fuit sauli q; dauid vinceret philisteũ. fuit enĩ aliqñ reuelationes diuine etiam malis hoibus pꝛopter cõmune bonũ
f Et induit saul dauid ⁊c.] non ẽ intelligendũ q; arma saulis facta ꝓ suo coꝛpoꝛe tradita fuerit dauid: qz ab humero ⁊ supꝛa eminebat super totũ ꝓplm: ut dictũ est supꝛa. x. ca. illa enĩ arma oĩa fuissent impꝛopoꝛtionata ipsi dauid. ⁊ si dicat q; propter hoc ea dimisit postea. non ẽ verũ. qz dauid ĩ dimittendo non allegauit armoꝛ ĩpꝛopoꝛtionem:: ẽ ĩ ꝓsuetudinẽ poꝛtandi. ut p3 infra. Arma igit sauli quibus dauid fuit indut⁹ intelligunt. qz erãt de armamẽtario suo. ⁊ dedit ea dauid. qz tũc eũ militem fecit.
g 3°. dauid cum philisteo cõgredit qui cõgressus describit. cũ oĩ:
h Et tulit baculum suũ quẽ semper habebat ĩ manibus. i. ꝓsuetudinarie.
i Et elegit q̃nq; lympidissimos lapides i. duros ⁊ planos ⁊ rotũdos sine angulis. qz tales magis directe ꝓjiciũtur ⁊ maioze ictu.
k Et ꝓcessit ⁊c.] ꝓstanẽ ⁊ intrepide de dei auxilio confidens.
l Ibat aũt ⁊c.] .i. plane. ꝓpter põdus enim armoꝛ nõ poterat currere sicut dauid.
m Desperit eũ. reputãs eũ nulli⁹ momenti ad pugnandũ secũ.
n Numquid ego canis sum? q. d. canis qui ẽ inermis põt timere baculũ: nõ ego. cetera patent vsq; ibi:
o Tu venis ad me cũ gladio. i. confidẽs de armis ⁊ virtute tua.
p Ego aũt venio ⁊c.] .i. cõfidens de virtute diuina.
q Et dabit te dñs. ex hoc p3 q; sup hoc diuinam reuelationẽ habuerat: qz futurũ cõtingens certitudinaliter pꝛenũciat.
r Festinauit dauid. ꝓjicere lapidẽ anteq; philiste⁹ cẽt sibi nimis ꝓpinqu⁹. qz talis ict⁹ fortioꝛ ẽ aliquãtulũ a lõge.
s Tulitq; vnũ lapidẽ. Matth. iiij. dic q̃dã glosa q; xp̃us vicit diabolũ trib⁹ tentationib⁹. sicut dauid goliath tribus lapidib⁹. sed illa glosa nõ ẽ multũ autẽtica. qz nõ dicit

Ad primũ argumẽtũ de dauid p3 solutio ex p̃dictis. Ad argumẽtũ alteri⁹ oppositi pare põt dici q; nõ datur licẽtia occidẽdi innocẽtẽ in casib⁹ p̃dictis: qz null⁹ duellantiũ p̃dicto mõ ẽ ĩmunis a culpa eo q; volũtarie ponunt se ad hoc ptermissis aliis vijs fm oꝛdinẽ iuris. His dict ad expositionẽ lr̃e reuertamur. Audita sunt ⁊c. Hic describitur ipsi⁹ dauid ꝓlict⁹. ⁊ primo bellũ ab eo petitur· cũ dicit
a Ego seru⁹ tu⁹ vadã. ꝓstanẽ enĩ se obtulit ꝓpter reuelationẽ dei sibi factã: ut p̃dictũ ẽ. ꝫ qz saul nolebat ei pcedere eo q; timebat ne vinceretur. qz adhuc erat iuuenis in etate. nec videbatur ad robur viri peruenisse. ĩo dauid bellũ desiderans declarat suã foꝛtitudinẽ ⁊ audaciã dicẽs:
b Pascebat seru⁹ tu⁹ gregẽ ⁊c. nec dicebat ꝫ dauid ad iactãtiã sed ad dei gloriã cui ꝫ pncipalit attribuebat. de

ibi cuius sit. ⁊ iō videtur esse quedā glosa magistralis .ꝑter qō magis ē adhērēdū textui sacre scripture. qui videt hic innuere ꝙ dauid vno tm̄ lapide philistēū vicit. a Et infix⁹ ē lapis in fronte ei⁹. Dicūt aliq ꝙ ferrū galee cessit lapidi miraculose. ul ꝑōt dici absq; tali miraculo ꝙ galea sic erat facta ꝙ facies erat discoopta. illa ꝑte excepta q̄ opiebatur lamina ferrea descēdente sup̄ nasū ut dictū ē sup̄. b Prevaluitq;. hic ꝑū describit ipsi⁹ dauid triūpb⁹. ⁊ ꝑz hrā vsq; ibi: c Et eduxit eū de vagina. philiste⁹ enī adhuc eū nō extraxerat. q; ꝓius cū basta pugnare volebat. sic faciūt milites i duellis ꝓ⁹ invadēdo se cū lanceis. d Videntes aūt philisthim ⁊c. ⁊ divino miraculo. e Fugerūt territi divino iudicio. cetera patent vsq; ibi: f Assumens autē dauid caput ⁊c. ⁊ nō tūc s̄ postea ad terrēdum iebuseos ibi habitātes in fortalicij fortitudie cōfidentes. g Arma vero ei⁹ posuit in tabernaculo. s. dn̄i. qō ꝑz ex hoc qō dicit infra .xxj. ꝙ gladius goliath erat involut⁹ post ephot in tēplo dn̄i. h De qua stirpe ⁊c. ⁊ Iz aūt dauid fuisset cū saul. ut ꝑz ex predictis. ca. xvj. tm̄ tūc non cognoscebat. q; sicut dicit Aug̃. interī barba creverat adolescenti q̄ notabiliter mutat aspectū faciei. ꝑōt etiā dici ꝙ saul ex demonis afflictione habebat memoriā ⁊ fantasiā ꝑturbatā ⁊ impeditā a cognitiōe. i Dixitq; abner vivit ⁊c. ⁊ Mod⁹ est iurandi: ⁊ est sensus: sicut verū ē ꝙ ego desidero vitā tuā. sic verū est ꝙ ego nō noui. ⁊ accipitur hic si. ꝙ nō. Nec mirū si abner nō cognoscebat dauid: q; erat princeps militie. ⁊ sic erat occupatus ꝫ aduersarios in extremitatib⁹ regni rege in domo manēte. Et dauid adhuc cū saule parū fuerat. ita ꝙ forsitan abner eum ibidē nō viderat. k Et ait rex interoga ⁊c. ⁊ fecerat enim ꝓclamari ꝙ filiā suā daret ei q̄ philisteū peuteret. ut dictū ē s. ⁊ iō volebat scire si eēt de bono genē. ita ꝙ filia sua eēt illi cōpetenē assignata. l Cap. xviij. ⁊ factū ē. Descripta ipsi⁹ dauid victoria. hic consequenter describitur ex hoc invidia subsecuta. Et primo describitur circa dauid omniū grā. 2°. saulis invidia. ibi: Postq cū reverteret. tertio effectus malicia. ibi: Post diē. Circa primū describit ꝓmo gratia acqsita ipsi dauid circa ionathā filiū regis. cū dicitur: m Alia ionathe conglutinata ⁊c. ⁊ .i. coniuncta indissolubili glutino caritatis. huius aūt dilectionis subdit effectus cū dicit: n Inierunt aūt ⁊c. ⁊ iurando ꝑpetuā amicitiā. ⁊ in signū hui⁹ amicitie subdit: o Expoliavit se ⁊c. ⁊ reputans eum quasi seipsum. p Usq; ad gladiū. ⁊c. ⁊ li vsq; scōm aliq̄s hic tenetur exclusive ita ꝙ ista nō dederit ionathas ipsi dauid: q; nō poterat bono mō istis carere. Alij aūt dicūt ꝙ tenet inclusive. ita ꝙ ista etiā dederit dauid in signū perfecte amicitie. ⁊ hoc videt verius. nec valet rō aliorum. q; filius regis de facili poterat talia aliunde habere. secūdo describitur grā ipsi⁹ dauid erga ꝓpm̄. cū dicitur: q Et acceptus ⁊c. ⁊ q; oia negocia sibi imposita ꝓ bono ⁊ defensione regni feliciter cōsūmabat. r Postq cum reverteret. hic ꝙsequenē describit ipsi⁹ saulis invidia. cuius seminariū fuit laus ipsi⁹ dauid in cātilenis coīb⁹ de victoria philistinoꝝ. in quibus cantabant: s Percussit ⁊c. ⁊ sic pl⁹ bonoris attribuebāt dauid q̄ sauli. Dicebāt aūt dauid percussisse decē milia. eo ꝙ percusserat goliath qui .p decē milibus cōputat. eo mō loquēdi quo de dauid dicit. ij. Reg̃. xviij. Tu vn⁹ .p decē milibus cōputaris. t Quid ei ⁊c. ⁊ extūc enim timere cepit ne dauid pueniret ad regnum. q; sciebat se reprobatum sicut dictū fuit supra .xv v Nō rectis ergo oculis ⁊c. Modus ē enī invidoꝝ ⁊ odientiū respicere eos quos odiunt ex obliquo. x Post diem autem. hic cōsequenter describitur predicte invidie effectus malign⁹. ⁊ primo dauid invadendo. secūdo filiam suam ei insidiose promittendo ibi: Dixit autem saul. Circa primū dicitur: Post diē autem ⁊c. ⁊ grau⁹ q̄ ante .ꝙ ter odiū contra dauid conceptū. y Et .ꝓphetabat. hic non accipit .ꝓphetia .ꝙ rie. sed tm̄ denominative. q; aliena tā q̄ arreptici⁹ loquebat. z Putās ꝙ configere ⁊c. ⁊ .i. perforare lancea sic ꝙ transiret vsq; ad pietē. a Et declinavit dauid ⁊c. ⁊ prius enim recesserat ab eo rediens ad domū patris. ut dictum fuit ca. ꝑce. ⁊ nunc iterum redit ad patrem ostendens periculū in quo fuerat. sed saul revocavit eum fingēs ꝙ nō fecisset a .ꝓposito nec ex odio. sed nesciens q̄d faceret agitatus a demonio.

percussit eum in fronte: ⁊ infixus est lapis in fronte eius: ⁊ cecidit in faciē suā sup̄ terram. Prevaluitq; dauid aduersum philisteum in funda ⁊ lapide: percussumq; philisteum interfecit. Cūq; gladiū nō haberet in manu dauid: cucurrit ⁊ stetit super philisteū: ⁊ tulit gladiū eius: ⁊ eduxit eum de vagina sua ⁊ interfecit eū ꝑciditq; caput ei⁹. Videntes autem philistīm ꝙ mortu⁹ eēt fortissimus eorū: fugerūt. Et cōsurgētes viri isrl ⁊ iuda vociferati sunt: ⁊ ꝑsecuti sunt philisteos vsq; dū venirent in vallē ⁊ vsq; ad portas accharon. Ceciderūtq; vulnerati de philisthim in via sarim ⁊ vsq; ad geth: ⁊ vsq; ad accharon. Et revertentes filij isrl postq̄ ꝑsecuti sūt philisteos invaserūt castra eoꝝ. Assumens autē dauid caput philistei: attulit illud in irlm: arma vero eius posuit i tabernaculo suo. Eo aūt tpe quo viderat saul dauid egredientē ꝓtra philisteū: ait ad abner ꝓncipē militie sue. De qua stirpe descēdit hic adolescēs? Dixitq; abner: Vivit aia tua rex si novi. Et ait rex: Interroga tu cuius filius sit ille puer. Cūq; regressus esset dauid percusso philisteo: tulit eum abner ⁊ introduxit coram saule: caput philistei habētē in manu. Et ait ad eū saul: De qua progenie es o adolescens? Dixitq; dauid: Filius serui tui isai bethleemite ego sum. xviii

Et factū ē cū cōplesset loqui ad saul: anima

ionathe conglutinata est anime dauid: ⁊ dilexit eū ionathas quasi aiam suā. Tulitq; eū saul in die illa: ⁊ non cōcessit ei ut reverteret in domū patris sui. Inierūt aūt dauid ⁊ ionathas fed⁹. Diligebat enī eū quasi aiam suā. Nā expoliavit se ionathas tunica qua erat indutus: ⁊ vedit eā dauid ⁊ reliqua vestimenta sua vsq; ad gladiū ⁊ arcū suum: ⁊ vsq; ad baltheum. Egrediebatur quoq; dauid ad oia quecunq; mīsisset eū saul: ⁊ prudenter se agebat. Posuitq; eū saul sup̄ viros belli: ⁊ acceptus erat in oculis vniversi populi. maximeq; in conspectu famulorum saul. Postq cū reverteret percusso philisteo dauid: ⁊ ferret caput eius in irlm: egresse sūt mulieres de vniversis vrbibus isrl cantātes chorosq; ducētes in occursum saul regis in tympanis letitie ⁊ in sistris: ⁊ precinebāt mulieres ludētes atq; dicētes: Percussit saul mille: ⁊ dauid decē milia. Iratus ē autē saul nimis: ⁊ displicuit in oculis eius iste sermo. Dixitq;: Dederūt dauid decem milia: ⁊ mihi mille dederunt. Quid ei superest nisi solū regnū? Non rectis ergo oculis saul aspiciebat dauid a die illa ⁊ deinceps. Postq diem aūt alterā invasit spirit⁹ dei malus saul: ⁊ prophetabat i medio domus sue. Dauid aūt psallebat manu sua sicut per singulos dies. Tenebatq; saul lanceā ⁊ misit eam: putans ꝙ configere posset dauid cū pariete. Et declinavit

a Et fecit eū tribunū.nō ꝓpter bonorē suū:sed ut egrediēs ad bel-
li pricula occideret.sed dns istud conuertit in bonū ipsi⁹ dauid·ut p̄z
ex lrā sequēti. b Dixitq; saul. Hic ꝓnter ponitur effectus malicie
saul·filias suas dauid ꝓmittēdo·7 primo primā.secūdo secūdā·ibi
Dilexit aūt michol .Circa primū dicit. c Ecce filia mea maior
q.d.volo te honorare dā-
do tibi primogenitam:
maliciose cogitās·ut ad
consequendum hoc ma-
trimonium dauid auda-
cius se periculis expone-
ret.7 sic periret sicut p̄z
in littera. d Quis ego
sum 7c. hoc dixit dauid
non renuens matrimo-
nium·sed ut magnifica-
ret ipsius saulis beneficī-
um·vnde subditur: e
Factum est autem 7c.]
ut dauid eius amplexib⁹
frueret. f Data ē badri-
eli.7 sic apparuit nō solū
invidia saul·sed etiā ei⁹
falsitas·nō implendo p̄-
missum·maxime cū da-
uid iam hoc meruisset aſi
in occisione goliath: ut
patuit ex supradictis.
g Dilexit autē. hic de-
scribitur promissio secū-
de: que etiam data fuit
dauid malicioſe·ut pa-
tet ex sequentibus·cum
dicitur: b Dabo eam
7c.]·i.in occasionē ru-
endi gladijs philistinor⁹.
scandalum enim proprie
significat ipactionem pe-
dis ad lapidem uel aliqd
huiusmodi:que facit ho-
minē ruere. i In du-
abus 7c.] in aliquibus
libris additur rebus·sed
non est in hebreo: nec est
de textu·vnde hic ē sen-
sus ſm hebreos. In dua-
bus filiab⁹ meis eris ge-
ner meus·quia in prima
fuisti gener meus q̄tum
ad sponsalia.7 in secūda
eris gener meus q̄tum
ad sponsalia 7 matrimo-
nium sequēs.q.d. vtrūq;
cedit tibi ad honorem.7
ideo debes te magis op-
ponere aduersarijs meis.
k Loq̄mini ad dauid
clam me.hoc dixit ut da
uid magis crederet sau-
lem bonorem eius quere-
re.7 non mortem. l
Ego autem sum vir pau-
per.q.d.non habeo vnde
possem regi conuenien-
tia dona dare·que anti-
quitus fiebant in matri-
monijs hebreorum:sicut
patet Ben. xxiiij. qz ser-
uus abrahe ī matrimo-
nio rebecce patri 7 ma-
tri eius obtulit munera.7 ideo ad hoc respondit saul dicens: m
Non habet rex 7c.] hoc est dona preciosa auri uel argenti: q̄ solēt
regibus dari quando filias suas dant sponsis. n Nisi tm̄ cen-

dauid a facie eius secundo] Et
timuit saul dauid eo q̄ cēt⁹ do-
minus cum eo 7 a se recessisset
Amouit ergo eum saul a se: 7
fecit eum tribunum super mil
le viros. Et egrediebatur 7 in-
trabat in conspectu populi. In
omnibus quoq; vijs suis da-
uid prudenter agebat: 7 dom-
inus erat cum eo. Videt itaq;
saul q̄ prudēs esset nimis 7 ce-
pit cauere eum. Omnis autē
israel 7 iuda diligebat dauid.
Ipse autem ingrediebatur 7
egrediebat ante eos. Dixitq; b
saul ad dauid : Ecce c filia mea
maior merob :ipsam dabo tibi
vxorem : tantūmodo esto vir
fortis:7 preliare bella domini.
Saul autem reputabat dicēs.
Nō sit manus mea in eo : sed
sit super eum manus philistī-
norum . Vult autem dauid ad
saul.Quis d ego sum:aut que ē
vita mea: aut cognatio patris
mei in israel : ut fiam gener re-
gis? Factum e est autem tem-
pus cum deberet dari merob]
filia saul dauid: data f ē badri-
eli molathite vxor.Dilexit g au-
tem dauid michol filiam saul
alteram. Et nunciatum ē saul
7 placuit ei .Dixitq; saul. Da-
bo h eam illi ut fiat ei in scan-
dalum:] 7 sit super eum manus
philistinorum.Dixitq; saul ad
dauid:In duabus i gener me-
us eris] hodie. Et mandauit
saul seruis suis : Loquimini k
ad dauid clam me dicentes :
Ecce places regi:7 omnes ser-
ui eius diligunt te.Nunc ergo
esto gener regis. Et locuti sūt
serui saul in auribus dauid
omnia v̄ba hec.Et ait dauid:
Nū parum videtur vobis ge-
nerum esse regis? Ego l autem
sum vir pauper 7 tenuis. Et
renunciauerunt serui saul di-

cētes: Huiuscemodi verba lo-
cutus est dauid. Dixit autem
saul: Sic loquimini ad dauid:
Non m habet rex sponsalia]ne-
cesse : misi n tm̄ centum preputia
philistinorum] ut fiat vltio de
inimicis regis. Porro saul co-
gitabat dauid tradere in ma-
nus philistinorum.Cumq; re-
nunciassent serui eius dauid
verba que dixerat saul : placu-
it o sermo in oculis dauid] ut
fieret gener regis.Et post pau
cos dies surgens dauid abijt
in accharon cum viris qui sub
eo erant: 7 percussit ex philī-
stijm ducentos viros : 7 attu-
lit eorum preputia 7 annume-
rauit ea regi : ut esset gener
eius. Dedit itaq; saul ei mi-
chol filiam suam vxorem. Et
vidit saul : 7 intellexit q̄ dom-
inus esset cum dauid.Michol
autem filia saul diligebat eū.
Et p saul magis cepit timere
dauid.] Factusq; est saul ini-
micus dauid cunctis diebus.
Et egressi sunt principes phili-
stinorum. A principio autem
egressionis eorum prudentius
se gerebat dauid q̄s omnes vi-
ri saul:7 celebre factum est no-
men eius nimis. XIX

Locutus q est autem
saul ad ionathan fi-
lium suum 7 ad om-
nes seruos suos ut
occideret dauid. Porro iona-
thas filius saul diligebat da-
uid valde. Et indicauit iona-
thas dauid dicēs: Querit saul
pater meus occidere te. Qua-
propter obserua te queso ma-
ne :7 manebis clam 7 absconde-
ris. Ego r autem egrediens
stabo iuxta patrem meum in
agro] vbicūq; fuerit:7 ego lo-
quar de te ad patrem meum :
7 quodcunq; videro nūciabo

tum 7c.] hoc aūt petijt saul duplici rōne: vna ē quia p̄ illas
pres amputatas 7 sibi apportatas cert⁹ erat saul q̄ illi inter-
fecti nō erāt de filijs israel q̄ sunt circūcisi. Alia rō fuit ·quia
philistei horrebāt circūcisionē tanq; mortē:7 iō per hoc conci-
perent mains odiū p̄ dauid ,ꝓpter tale opprobriū illatum eis
per ipsū :7 sic ma-
gis mouerētur ad
interficiēdum da-
uid·qō intendebat
saul. o Placuit
sermo 7c.] tū qz
michol diligebat ·
tum qz philisteos
idolatras odiebat.
cetera patent vsq;
ibi: p Et saul
magis 7c.] tū qz
iā erat gener regis
7 per cōsequēs de
maioribus ī regno
tū qz michol filia
regis eū diligebat
7 ionathas fili⁹ ei⁹
erat ipsi dauid cō-
federat⁹.: ut patet
ex predictis. q
Locutus ē
autē saul.
Videns
saul q̄ non pote-
rat occidere dauid
per maliciam oc-
cultā·ut p̄z ex p̄dic-
tis·procurat ad per-
secutionē ei⁹ ma-
nifestā inuidia ipsū
stimulāte·eo q̄ for-
tuna dauid crescebat ḡtidie 7 more
malefactorū persecut⁹ ē eū ordinate.
Primo ipsū inuadendo.2. de regno
bāniendo.ca.xxj.3.°
bānitū isequendo.
ca.xxiij.7 4.° ipsum
exulādo.ca.xxvij.
Prima in duas:qz
primo saul inuasit
dauid psonalit̄.2.°
ionathā filiū suū
,ꝓpter ipsum.ca.xx.
Circa primum sic
proceditur.qz primo
de cōsilio ionathe
dauid absc̄ditur.
2.° in gratiā saulis
ad horam recipit̄
ibi:Locutus ē er-
go.tertio a saule p̄-
sonaliter inuaditur
ibi:Motum ē au-
tem.quarto vo-
tis industria a mor-
te eripit̄ ibi:Misit
ergo.quinto mali-
cia saulis diuinis
laudibus impedi-
tur·ibi: Nunciatū
est autem.prima pars patet ex dictis vsq; ibi: r Ego au-
tem egrediens 7c.] Ad hoc enim fuit dauid absconditus de
consilio ionathe ut explorare voluntatē patris de receptione

dauid in gratiam ut sic posset in curia absq; periculo stare. Expectauit autem ionathas loqui de hac materia patri suo quousq; esset in agro vbi ire consueuerat cū spaciandi ut tunc in loco recreatiōis magis acquiesceret verbis suis. a Locutus est ergo. Hic consequenter ponitur reconciliatio ipsius dauid cū saul per ionathā ipsū multipliciter cōmēdātem. Et primo de innocentie puritate cū dicitur: Ne pecces rex in seruū tuum dauid qz nō peccauit tibi. 2° de virtuoso ope cum dicitur: Et opera eius bona sunt tibi valde, tertio de animositate cū dicit: b Et posuit animam ꝛc̄] .i. exposuit vitā suā periculo quātū apparebat humano iudicio qz inermis iuit ad prelianduū cum philisteo: ut p3 ex supradictis, ca. xvij. ārto de rei publice vtilitate cū dr: Et fecit dominus salutē magnā vniuerso israeli. ꝛ subditur: c Vidisti. q. d. nō possunt ista negari. d Et letatus es. q. d. ex quo vidit tibi letitie materiam non vltra q̄rere mortē suam. e Quod cum audisset ꝛc̄] s. ad bozā. f Juravit. ut daret dauid maiorē securitatem. g Viuit dominus ꝛc̄. i. per viuentem deū. h Et introduxit ꝛc̄] credens qz ipsū stabiliter i gratiā recepisset. i Motum ē autē ꝛc̄. hic consequenter dauid a saule rursum impetitur. Habit9 enim inclinat per modū nature. saul autē erat habituatus in odio contra dauid: ꝛ ideo licz recepisset eum in gratiam ad preces ionathe filij sui. habita tamen occasione licz irrationabili. rediit ad eius persecutionem: que quidem occasio fuit victoria dauid de nouo habita contra philisteos. que notatur cum dicitur: k Et egressus dauid ꝛc̄.] de qua saul torquebatur inuidia: cuius videret gaudere. ideo subdit: l Et factus est spiritus ꝛc̄.] quia crescente eius malicia debatur demoni maior potestas in persona sua. m Insuper est saul ꝛc̄.] ex odio inueterato. n Misit ergo saul. hic cōsequē

tibi. Locutus[a] est ergo ionathas de dauid bona ad saul patrem suū. Dixitq; ad eum: Ne pecces rex in seruum tuū dauid: quia non peccauit tibi: ꝛ opera ei[b] bona sunt tibi valde: ꝛ[b] posuit animam suam in manu tua] ꝛ percussit philisteum: ꝛ fecit dominus salutem magnā vniuerso israeli. Vidisti[c]: ꝛ[b] letatus es. Quare ergo peccas in sanguine innocio: interficiens dauid qui est absq; culpa: Quod[e] cum audisset saul placat[b] voce ionathe] iurauit[f]: Viuit[g] dominus: quia nō occidet. Vocauit itaq; ionathas dauid: ꝛ indicauit ei omnia verba hec. Et[h] introduxit ionathas dauid ad saul:] ꝛ fuit ante eum sicut erat heri ꝛ nudiustertius. Motum[i] est autem rursum bellum: ꝛ[k] egressus dauid pugnauit aduersū philistīm:] percussitq; eos plaga magna: ꝛ fugerunt a facie eius. Et[l] factus est spiritus domini malus in saul.] Sedebat autem i domo sua ꝛ tenebat lanceā. Porro dauid psallebat i manu sua. Misitq;[m] est saul configere dauid] lancea in pariete. Et declinauit dauid a facie saul. Lancea autem casso vulnere perlata est in pariete: ꝛ dauid fugit ꝛ saluatus ē nocte illa. Misit[n] ergo saul satellites suos nocte in domum dauid ut custodirent eum ꝛ interficeret mane. Quod[o] cum annunciasset dauid michol vxor sua] dicēs: nisi saluaueri te nocte hac cras morieris: deposuit eum per fenestram. Porro ille abiit ꝛ aufugit: atq; saluatus est. Tulit[p] autem michol statuam: ꝛ posuit eam super lectum: ꝛ[q] pellē pilosam caprarum posuit ad caput eius: ꝛ operuit eam vestimentis. Misit autem saul apparitores qui raperent dauid: ꝛ responsum est qz egrotaret: Rursumq; misit saul nuncios ut viderent dauid dicens: Afferte eum ad me in lecto ut occidatur. Cumq; venissent nuncij inuentum est simulacrū super lectum: ꝛ pellis caprarum ad caput eius. Dixitq; saul ad michol: Quare sic illusisti mihi ꝛ dimisisti inimicum meum ut fugeret: Et respondit michol ad saul: Quia ipse locutus est mihi dicēs: Dimitte[r] me: alioquin interficiā te.] Dauid aūt fugiens saluatus est. Et venit ad samuel in ramatha: ꝛ nunciauit ei omnia que fecerat sibi saul. Et abierunt ipse ꝛ samuel: ꝛ morati sunt i naioth. Nūciatum[s] est autem saulī a dicētibus ecce dauid in naioth in ramatha. Misit[t] ergo saul lictores ut raperēt dauid. Qui[v] cum vidissent cuneum prophetarum vaticinantiū:] ꝛ[x] samuelem stantē super eos:] fact9[y] est etiam spiritus[z] domini i illis:] ꝛ[a] prophetare ceperunt etiam ipsi. Quod cū nunciatum esset saulī: misit ꝛ alios nūcios. Prophetauerunt autem ꝛ illi. Et rursum misit saul tertios nuncios: qui ꝛ ipsi prophetauerūt. Et iratus iracundia saul abiit etiam ipse in ramatha: ꝛ venit vsq; ad cisternam magnā que est in socot. Et interrogauit ꝛ dixit: In quo loco sūt samuel ꝛ dauid: Dictūq; ē ei: Ecce in naioth sunt in ramatha. Et abiit in naioth in ramatha. Et ter dauid vxoris industria de periculo liberatur. videns enim saul qz dauid ictum eius declinauerat ꝛ fugerat: misit post eum ut caperetur ꝛ occideretur. sed per eius vxorem eripit: qō notatur cū dicitur: o Quod cū annūciasset dauid ꝛc̄.] per hoc eni qz a dauid audierat qz saul eum configere voluerat: ꝛ cōsequenē viderat homines armatos post dauid missos: cōiecturauit qz mortem eius querebant. uel forte aliquis de famulis saul ad hoc missus secretum aperuit ipsi michol: ut dauid per eam saluaretur. qui erat acceptus maxime i conspectu famulorum saul. ut dicitur ca. p̄ce. p Tulit autem michol statuam ꝛ posuit eam sup lectum. ad representādū corpus dauid. q Et pellem pilosam. ad representandū eius capillos. ut sic querentes mortem dauid deluderet. ꝛ interim dauid fugeret: quia primi nuncij a saule missi debebant in mandatis ut ipsū vsq; mane custodirent: ꝛ tunc occideretur cum de lecto surrexisset. qz turpe erat occidere hominē in lecto iacentem. Cetera patent vsq; ibi: r Dimitte me ꝛc̄] in hoc mentita fuit: qz ad persuasionē ei9 dauid fugit. ut p3 ex predictis: tamen hoc dixit timore patris. istud tamen mendaciū fuit officiosū. s Nunciatum ē. hic consequenter ponit frustratio conatus saulis p̄sequentis dauid p diuinas laudes. saul autē misit nuncios ad interficiendum dauid postq; sic euaserat. ꝛ hoc oñdit cū dicitur: t Misit ergo saul lictores .i. occisores qui habent officium puniēdi malefactores. ꝛ dicūtur a lito, tas. quod idē est qō sacrificare. tamen inponitur c littera. sed frustrata fuit ītertio saul per hoc qō subditur: v Qui cum vidissent cuneū ꝛc̄.] .i. societatē religiosorum deū laudantium prout supra victū fuit. x. x Et samuelem ꝛc̄.] .i. presidente eis. y Factus est etiā ꝛc̄.] .i. est deuotionis. z Et prophetare ceperunt. id est deum laudare. omittentes persequi dauid. simile habetur Job. vij. de ministris missis ad capiendum ihesum. qui cū audissent eum predicantem conuersi fuerunt per deuotionem ad ipsum ꝛ reuersi sunt dicentes: Nunq; sic locutus est homo: excusantes se de eius captione. Et eodē modo dicendum de secundis nuncijs ꝛ tertijs a saule missis: ꝛ etiā de ipso saule qui desiderio occidendi dauid iuit in ꝓpria ꝓsona. ut dicitur in littera. ꝛ

patet vsq; ibi: a Et expoliauit se.non q; remaneret nudus. E q; deposuit insignia regalia que erant exteri⁹ ut acciperet vestes similes a religiosis laudantibus deū: sicut dauid rex vestit⁹ ephot lineo ante arcbam ,precedebat cantans i organis laudes diuinas: ut habet ij. Reg. vj. propter q̄ despexit eum michol dicēs: q; gloriosus fuit hodie rex israel discoopiens se: q; insignia regalia deposuerat. ō subditur ibi: Et nudatus est quasi si nudetur vnus de scurris. & eodē modo dicitur hic de saule. b Et cecinit nudus &c. q; deposuerat insignia regalia ut predictū est. c Ūñ & exiuit ,puerbiū. i. verbū eōmune. d Nū & saul inter prophetas. hoc exponit aliter q; supra. & ca. q; hic accipitur de eo in quo apparet aliqua deuotio ad dozā ex inspirato. sicut eū aliquis vite dissolute ostendit aliq̄ signū deuotiōis. dicitur modo bernardus fact⁹ ē monachus: ita tūc dicebatur de talibus. nū & saul inter prophetas. q. d ista deuotio transitoria est & ad horam. non firma. e Cap. xx. Egit autem dauid. hic consequēter describitur quomō saul ex odio dauid filiū ,p; iuasit. Circa q̄ sciendū q; postq; saul receperat dauid in gratiam ad preces ionathe. ut dictum ē ca. xix. ionathas a patre recessit ,p aliquib⁹ negocijs & sic ignorabat quō pat̄ suus postea dauid inuaserat: & mortē eius quesierat: ,pter quod dauid venit ad ionathā ista denūcians ei: ut adhuc tentaret si saul simpliciter diffinierat eū occidere: q; graue erat ei a ionatha discedere: & grauius mortē incurrere. Igitur in hoc capitulo sic procedit̄: q; primo ponitur ipsius dauid petitio. 2°. ipsius ionathe concessio. ibi: Et ait ionathas. tertio concessionis executio. ibi: Et venerūt calēde. quarto saulis indignatio. ibi: Iratus autem saul. quinto dauid & ionathe lachrymabilis separatio. ibi: Cumq; illuxisset. Circa primum premittit̄ querimonia dauid de saule ipsum iniuste persequente. ut ex respōsione ionathe formet postea suam petitionem. f Nō morieris. hoc dixit ionathas ignorans quid fecisset pater suus post recessum suum ab eo: ut dictum ē. propter q̄ dauid postea dixit. g Quinimo viuit dominus. modus est iurandi. ac si dicatur. per deū viuētem. h Quia vno tm̄ &c.] .i. modicum defecit q; pater tuus me non interfecit. primo lanceam proiiciendo. secūdo per nuncios & per se ipsum me ad mortem querendo. ut patet ex dictis ca. xix. quo audito dixit ionathas. i Quodcūq; dixerit &c.] ad salutem tui & conseruationem. ex quo dauid consequenter formar suam petitionem dicens: k Ecce calende &c.] id est festum neomenie. quod fiebat apud hebreos in memoriam beneficij diuini in rerum conseruatione: sicut & sabbatum celebratur pro beneficio creationis. transmutatio autem in istis corporibus sensibilibus multum sequitur motum lune: & ideo in nouilunio fiebat festum predictū. l Et ego ex more &c.] quia illa die ratione solennitatis notabiles ,rsone comedebāt cum rege. inter quas dauid sedebat primus: eo q; erat gener eius. m Dimitte ergo me ut absconder. ut possis certitudinaliter experiri uel explorare intentionem finalē patris tui de me. per modum qui sequitur. n Si respiciens &c.] Utrum aūt sic fecerit dauid: ut hic dicitur. non habetur ex textu: nec etiam ,trariū. Dauid autem tunc loquebatur ionathe die imediate p̄cedenti calendas: ut patet in textu: & absconendus erat in agro die tertia post. ita q; due dies integre & plus erant in medio. ut patebit ex sequentibus: sortes autē inde & beniamin erant conūicte: ita q; cito poterat aliquis ire de vna ad aliam & redire: ,pter q̄ dauid tēpore in medio potuit ire in bethleē. & redire die determinata ad locū cōdictum inter ipsū & ionathan. Si autē non fecit sic. fuit mendacium officiosum: de quo nō ē necessarium excusare dauid & ionathan: q; apostoli q; fuerunt multo ,rfectiores nō excusant eos a peccato

factus est etiam super eū spiritus domini: & ambulauit ingrediens: & prophetabat vsq; dū veniret in naioth in ramatha. Et° expoliauit etiam ipse se vestimentis suis: & prophetauit cum ceteris coā samuel: & p° cecinit nudus tota die illa & nocte: vnde c & exiuit prouerbium Nū ° & saul inter prophetas?

Egit e autem xx dauid de naioth que ē in ramatha: veniensq; locutus ē coā ionatha: Quid feci: Que ē iniquitas mea & q̄ peccatum meum in patrē tuū: q; querit animam meam? Qui dixit ei: Absit a te: non f morieris. Neq; enī faciet pater meus quicq; grande uel parum nisi prius indicauerit mihi. Hunc ergo celauit a me pater meus sermonē tātū modo. Nequaq; enī erit istud: Et iurauit rursū dauid. Et ille ait: Scit ,pfecto pater tuus q; inueni gratiā in oculis tuis: & dicet: Nesciat h ionathas ne forte tristet. Quin imo g viuit dom⁹ et viuit anima tua: quia h vno tm̄ ut ita dicam gradu: ego morsq; diuidimur.] Et ait ionathas ad dauid: Quodcūq; p° dixerit mihi anima tua: faciam] tibi. Dixit aūt dauid ad ionathan: Ecce k calende sunt crastino:] & ego ex more sedere soleo iuxta regē ad vescendum.] Dimitte l ergo me ut absconder in agro vsq; ad vesperam diei tertie. Si m re/spiciēs requisierit me pater tuus: respōdebis ei. Rogauit me dauid] ut iret celeriter in bethleem ciuitatem suam: quia victime solēnes ibi sūt vniuersis contribulibus suis. Si n dixerit bene: pax erit seruo tuo.] Si autem fuerit iratus: scito quia completa est malicia eius. Facies ergo misericordiā in seruū tuū: q; fedus domini me famulum tuum tecū inire feciſti. Si autem est iniquitas aliqua i me: tu me interfice & ad patrē tuū ne introducas me. Et° ait ionathas: Absit b a me. Neq; enī fieri potest: ut si certe cognouero cōpletam eē patris mei malicia contra te: nō annunciem tibi. Respondit q; dauid ad ionathā: Quis q renunciabit mihi si quid forte respondērit tibi pater tuus dure de me: Et ait ionathas ad dauid: Egr & egrediamur foras in agrum. Cumq; exissent ambo in agrū ait ionathas ad dauid: Domine deus israel si inuestigauero sententiam patris mei crastino uel perendie: & aliquid boni fuerit super dauid: & nō statim misero ad te & notum tibi fecero: hec faciat deus ionathe & hec augeat. Si autē perseuerauerit patris mei malicia aduersum te: reuelabo aurem tuam & dimittam te ut vadas in pace: & sit dominus tecū sicut fuit cum patre meo. Et r si vixero: facies mihi misericordiā domini: si vero mortuus fuero: non auferes misericordiā

veniali. j. Joh. j. Si dixerim⁹ q; peccatū nō habem⁹. ipsi nos seducim⁹ &c. o Si dixerit &c.] .i. signū est q; non q̄rit me occidē. cetera patēt. p Et ait ionathas. hic ponit ipsi⁹ ionathe p̄cessio ſm formā petitiōis dauid. ,p̄t q̄ rndit dauid q Quis renūciabit mihi. hoc dixit. q; sibi difficile videbat q; fili⁹ regis veniret ad ipsū in agro: q̄n alij comitarent ipsū. q̄ posset cedere in periculū ipsi⁹ dauid ad faciendū voluntatē regis. & similit̄ periculosum sibi videbat q; ionathas renunciaret dauid p aliū. eo q; dauid habebat oēs suspectos ne accusarent eū ergo saul ,pter ionathā: ,pter q̄ ionathas ei dixit: r Egr & egrediamur foras i agrū. ut ostēderet ei locū vbi sibi renūciaret intentionē p̄ris sui per seipsū modo infer⁹ scripto. Interponitur tamē renouatio federis inter ionathan & dauid. cum dicitur: s Et si vixero facies &c. q; ionathas ,p

certo tenebat dauid regnaturū post saul patrē suū: sicut ⁊ factū est. a Aut si non fecero. hoc nō est in hebreo nec ē de textu: ⁊ imediate seqr. b Aū eradicauerit ⁊c. ¶ Sciebat enī patrē suū cū domo sua puniēdū ꝓpter psecutionē dauid inusitā. c Et reqrat dñs ⁊c. ¶ ⁊ sic nō ē de textu ⁊ imediate seqr. Depigit ḡ ⁊c. ⁊ seqr d Et reqsiuit dñs de manu inimicoꝝ dauid. qđ exponūt expositores nostri de vindicta diuina ꝑ saul ⁊ alios inimicos dauid. hebrei vero retorquēt ad sensū oppositū dicētes qꝫ inimici dauid ḃ ponunt ꝑ ipso dauid. ⁊ ē sensus: Reqrat dñs de manu dauid: qz dauid fedus istud initū cum ionatha fregit: qñ meditatē hereditatis miphiboseth filij iona the dedit sibe seruo eī⁹: ut. j. babeł. ij. libro. xix. ca. ut pleni⁹ videbit qñ erim⁹ ibi dño cōcedente. vñ dicit hic Ra. Sa. qꝫ qñ dauid dixit ipsi miphiboseth tu ⁊ siba dimidite possessiōs venit vox a deo dicēs: Roboā ⁊ bieroboā diuidēt regnum. eo qꝫ dauid fregerat istud pactū qđ erat inē dauid ⁊ ionathan ac posteros eoꝝ. qđ aūt ponit hic: e De manu inimicoꝝ dauid: loco huius de manu dauid. dicūt qꝫ hoc factum est ad reuerētiam ipsius dauid: sicut mal maledicēs puero suo ex amicitia ad ipsū. stati subdit hunc lapidi dico ut parieti uel aliquid huiusmodi. ⁊ codē modo Job. ij. dicit Bñdic deo ⁊ morere. ꝓ reuerētiā diuina. ibi ponit bñdic ꝑ maledic ꝑm eōs expositores. ⁊ tali mō loquēdi vsa ē dauid. j. xxv. iurās destruē domū nabal dicēs: ḃ faciat de⁹ inimicis dauid ⁊c. i. mihi: ut dicet ibidem. Alit ꝑm sensum istum potest exponi: De manu inimicorum dauid i. ꝑ man⁹ inimicoꝝ dauid: qz bieroboā ⁊ alij q̄ insurrexerūt ꝓ salomone ad diuidēdū regnū dicūt inimici dauid. inquātū fuerūt inimici posteritatis sue. f Et addidit ionathas dicere. i. valde iurare. ita qꝫ nō accipit ḃ ꝑ periurio: ⁊ ꝑ assertiōe iuramēti. Cetera patēt vsq ibi: g Et venies in locū ⁊c. ¶ qz dies calendarū ⁊ crastina erant festiue. ⁊ sic apparet quod. ś. dictū est. ś. qꝫ absconsio dauid fuit statuta die tertia a calēdis. h Et sedebis iuxta lapidē ⁊c. ¶ i. ambulatiōis ꝑm hebreos: qz ille lapis erat signū directiuū ābulātiū ꝑ viā. i Et ego tres sagittas mittā ⁊c. ḃ aūt signū dedit ionathas dauid: qz nesciebat si posset venire solus ad loquēdū cū dauid: uel si veniret secrete: forte prerāt aliq superuenire: ita qꝫ nō esset tutū ipsi dauid apparere ne referret sauli ⁊ caperet. k De ꝑbo aūt ⁊c. ¶ i. de fedē inē nos ⁊ posteritates nrās. l Sit dñs inē me ⁊ te. ś. testis ⁊ reqsitor. qz null⁹ alius ad hoc fuerat vocat⁹. ad periculū dauid euitādū. m Abscōdit⁹ ē ḡ dauid i agro. ś. tpe ꝓstituto die tertio calendarū: qz dubium erat si rex dauid requireret die calendarum uel expectaret vsq in crastinū: sic ⁊ fecit. n Et venerūt calende. hic ꝓsit describit ꝓdicte concessionis executio: qz ionathas explorauit intentionē patris de dauid ꝑ modū inē eos ꝓdictū. ⁊ pr̄a lra ex ꝓdictis paucis excepta. o Surrexit ionathas ⁊c. qñ enim erat ibi dauid sedebat iuxta regē: ⁊ p⁹ea ionathas: ⁊ p⁹ ipsū abner: ⁊ iō absente dauid null⁹ erat inē saul ⁊ ionathā. ⁊ qz nō ē cōsuetū qꝫ filj⁹ regi sedeat post patrē: ita qꝫ null⁹ sit inē medi⁹: iō surrexit ionatbas ⁊ sedit p⁹ abner. p Et nō ē lo. saul ⁊c. ś. de ipso dauid: cui⁹ rō ibidē q Cogitabat enī ⁊c. ¶ ex ꝓcubitu cū vroze: uel ex tactu rei imūde: qz de sacrificio neomenie non debebāt imūdi comedere donec essent purificati. q̄ qdē purificatio i aliqb⁹ fiebat ꝑ trāsitū tēporis: ⁊ i aliqb⁹ ꝑ aquā expiationis: sic dictū fuit Nu. xix. r Cur non venit filius isai ⁊c. ex cōtēptu ⁊ odio nolebat eū nōiare nōie ꝓprio. Cetera patēt. s Iratus aūt saul. Hic ꝓsit describit ipsius saulis idignatio dicētis ionathe: t Fili mulieris vltro virū rapiētis. i. ꝓcubitū viri iportune petētis. v Diligis filiū ⁊c. ¶ qz ꝑ hoc tu ostēdis qꝫ nō sis filj⁹ me⁹ q̄ ipsū odio: ⁊ ꝑ ꝓns qꝫ tu sis de adulterio: qđ cedit i ꝓfusionem tuā ⁊ matris tue. x Omnibus enim dieb⁹ ⁊c. ¶ Ex q̄ ꝑz ꝓfectio ionathe qui ꝓpter hoc nō retraxerat a dauid caritate. y Itaqꝫ iam nunc mitte. sine aliqua tardatione. z Et adduc eum ad me. ut in ꝓsentia mea occidatur ⁊ sim certus de eius morte. a Quia filj⁹ ⁊c. ¶ i. dign⁹ morte. sic ꝓcatores dicūtur filij gehēne. Dat bꝫ. xxij. Cetera patēt. b Cūqꝫ illuxisset. Hic ꝓsit describit dauid ⁊ ionathe flebilis ꝓpatio ꝑ ḃ qꝫ ionathas idicauit ei intentionē saulis de morte ei⁹: ut sic fugeret ⁊ saluaret. ⁊ hoc ē qđ dr: Cūqꝫ illuxisset mane. Ex quo patet fidelitas ionathe qui die ꝓcedēti nō comederat: ut ꝑz ex ꝓdictis: ⁊ tū mane aū comestionem venit ad dauid ad nūciandū qđ inuenerat: tū qz magis secrete poterat cū eo loq aūqꝫ cōmunie hominēs ad campos exirent: tum qz moza erat ipsi dauid piculosa. c Juxta placitū. i. ꝓdictū uel ꝓmissū. d Et puer

paruus cum eo. ut mīn⁹ posset ꝑcipere ad quid ionathas venerat: ⁊ ut facili⁹ posset se expedire de eo. Cetera patēt vsq; ibi: a Festina velociter. videbat enim ionathas tempus aptū ad loquendum cum dauid eo ꝙ nullus eēt ī agro. ideo voluit statim remittere puerum ut solus cum dauid loqueretur anteq; aliqui superuenirent qui possent accusare dauid. b Dedit ergo ionathas arma sua puero. id est arcum pharetrā ⁊ sagittas. c Surrexit dauid. per inuidiciū predictū. Et cadens pronus in terram adorauit. adoratiōe dulie. d Et osculantes se. ex amoris fidelitate e Fleuerunt pariter. ex imminenti separatione. f Dauid autem amplius. quia non solum deserebat ionathā: sed ⁊ terram ⁊ cognationē suam. g Quecūq; iurauim⁹ ambo. subintelligit sint rata ⁊ firma. Cetera patēt i lrā. h Cap. xxj.

Enit autē dauid. hic cōsequēter saul dauid persequitur ipsū banniendo. Circa qd sciendum ꝙ saul cognoscens euasisse dauid ipsum de regno suo banniuit: ut nullus auderet eum recipere. quod patet ex hoc ꝙ sacerdotes occidit pro eius receptione: ut habetur ca. xxij. Ista tamen bannitio ad achimelech non peruenerat quando dauid recepit. Sic ergo ꝓcedit. quia primo ergā dauid describitur ipsius achimelech beneficium. secūdo ex hoc illatū supplicium. ca. xxij. Circa primum describitur ipsius dauid curialus receptio. secundo periculi imminētis euasio. ibi: Surrexit itaq; dauid. Primū ostēditur eo ꝙ achimelech dedit ipsi dauid cibum ⁊ gladium: ⁊ interponitur doech ꝓsentia: ex qua secutū est sacerdotum excidium. Dicitur ergo: Venit autem dauid in nobe. vbi erat tabernaculum domini: ut ibi oraret ꝙ eum dominus de manibus saulis eriperet. i Ad achimelech. Iste est qui supra vocatus est achias. xxij. k Quare tu solus. non est intelligendum ꝙ nullus esset cū eo: quia infra queſiuit achimelech: Si mundi sunt pueri ⁊c. ⁊ Matbei. xij. dicit saluator: Nūquid legistis qd fecerit dauid quādo esuriit: ⁊ qui cum eo erāt ⁊c. Ex quibus patet ꝙ aliqui erant in comitiua sua: sed pauci respectiue ⁊ in cōparatione ad illos qui soliti erāt cum eo ire. sicut dicitur cōmuniter: nullus est in foro qñ sunt ibi pauci respectu alteri⁹ temporis: cuius sint protunc ibi multi. l Rex precepit mihi ⁊c. nō oportet hic excusare dauid de mendacio officioso: sicut ⁊ dictū est ca. precedenti. Cetera patent vsq; ibi: m Non habeo panes laicos. erant enim panes in triplici gradu. Aliqui dicebantur panes propositionis: qui erant liciti sacerdotibus tm̄; ⁊ panes oblationis qui offerebant in altari holocaustoꝝ ⁊ illis vtebant leuite: ⁊ panes cōmunes qb⁹ oēs indifferēt poterāt vti. ⁊ dicūt hic panes laici. n Si mūdi sunt ⁊c.].q.d. possent ī necessitate eis dari. o Cōtinuim⁹ nos ⁊c.]īmūdicia enī illa ꝓtracta purgabat ꝑ trāsitū tēporis: qz durabat tm̄ vsq; ad vesperā. p

Vade ⁊ affer mihi sagittas qs ego iacio. Cūq; puer cucurrisset iecit aliam sagittam trans puerum. Venit itaq; puer ad locum iaculi quod miserat ionathas. Et clamauit ionathas post tergum pueri: ⁊ ait: Ecce ibi est sagitta: pozo vltra te. Clamauitq; iterum ionathas post tergum pueri dicens: Festina velociter ne steteris. Collegit autem puer ionathe sagittas: ⁊ attulit ad dōm suū: ⁊ quid ageretur penitus ignorabat. Tantūmodo enim ionathas ⁊ dauid rem nouerāt. Dedit ergo ionathas arma sua puero: ⁊ dixit ei: Vade ⁊ defer in ciuitatem. Cūq; abiisset puer: surrexit dauid de loco qui vergebat ad austrum: ⁊ cadēs pronus ī terram adorauit ter/tio. ⁊ osculantes se alterutrum fleuerunt pariter: dauid autē amplius. Dixit ergo ionathas ad dauid: Vade in pace. Quecunq; iurauimus ambo ī nomine domini dicentes: dominus sit inter me ⁊ te: ⁊ inter semē tuum ⁊ semen meum vsq; in sempiternū. Et surrexit dauid ⁊ abijt: sed ⁊ ionathas ingressus est ciuitatē. xxi

Enit autē dauid in nobe ad achimelech sacerdotem ⁊ obstupuit achimelech: eo ꝙ venisset dauid: ⁊ dixit ei Quare tu solus: ⁊ nullus est tecum? Et ait dauid ad achimelech sacerdotē

Rex precepit mihi sermonem ⁊ dixit: Nemo sciat rem propter quā missus es a me: ⁊ cuiusmodi precepta tibi dederim. Pāa ⁊ pueris meis condixi in illum ⁊ illum locum. Nūc ergo si quid habes ad manū uel quinq; panes da mibi: aut quicquid inueneris. Et respondens sacerdos ad dauid: ait illi: Nō⁹ habeo laicos panes ad manum: sed tm̄ panē sanctū. Si mundi⁹ sunt pueri maxime a mulieribus: manducent. Et respondit dauid sacerdoti: ⁊ dixit ei: Et quidē si de mulieribus agitur continuimus⁹ nos ab heri ⁊ nudiustertius]quando egrediebamur: ⁊ ꝓfuerunt vasa puerorum sancta. Pozo⁹ via hec polluta ē: sed⁷ ⁊ ipsa hodie sanctificabitur ī vasis. Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panē Neq; enim erat ibi panis nisi tm̄ panes propositiōis qui subleuati fuerant a facie domini ut ponerēt panes calidi. Erat⁸ autē ibi vir quidam de seruis saul in die illa intus⁹ in tabernaculo domini: ⁊ nomen eius doech idumeus potentissimus¹⁰ pastorum saul. Hic¹¹ pascebat mulas saul. Dixit autem dauid ad achimelech. Si¹² habes hic ad manum hastam aut gladium]da mibi: quia gladium meum ⁊ arma mea nō tuli mecū. Sermo enī regis vrgebat. Et dixit sacerdos: Ecce ¹³ hic gladius goliath philistei quē

Et fuerūt vasa puerorū scā. i. corpora ab imūditia coit⁹: uel vasa hic dicūt ipsimet pueri. q Pozo hec via polluta ē. qō exponūt alīq sic. q.d. dauid in via forte aliquā imūditiā potuim⁹ ꝓtrahē. r Sz ⁊ ipsa hodie sanctificabitur in vasis q.d. talis imunditia excusabit in nobis per continentiā a mulieribus predictā. aliter sic: hec via polluta ē. i. hic processus est illicitus de cōmuni cursu. s. q de tritur panis sanctificat⁹ laicis. Sed hodie sanctificabitur ī vasis. i. excusabitur in nobis ꝓpter necessitatem comedendi in qua sumus. erāt enim ut dicūt hebrei valde fatigati a ieunio. ⁊ hoc mō saluator: hoc factū dicit esse licitum Matb. xij. eo ꝙ dauid ⁊ viri eius erāt in necessitatis articulo. Cetera patent vsq; ibi: s Erat aūt ibi vir ⁊c istud b interponit rōne predicta. t Intus in tabernaculo. i. in atrio vbi laici admittebant rōne oblatiōis uel oratiōis: qz tabernaculum soli sacerdotes intrabāt. in hebreo habet: Retēt⁹ i tabernaculo. Obligat⁹ enim erat ex voto ad manendū ibi aliqb⁹ dieb⁹ ad orādū uel offerēdū uel forte ad vtrūq;. v Potētissim⁹ pastorū saul. i. iudicū. ut dicunt hebrei. Judices enī in ꝙ. te. frequēt nomināt pastores: qz ꝑ eū rex reddebat iudicia. nō ē enī verisile ꝙ eēt custos aīaliū: qz erat prim⁹ inter suos saul: ut dī ca. xxij. ⁊ iō illud qō seqt i aliqb⁹ libris: ꝓ Hic pascebat mulas saul. nō ē i hebreo nec i libris correct. y Si habes ⁊c.] dauid enī dimisit⁹ a michol ꝑ fenestrā: ut dictū ē. s. xix. nō potuerat sumē arma sua. z Ecce hic gladi⁹ ⁊c. Dicūt hic aliq ꝙ ꝓpē victoriā illā ille gladi⁹ q fuerat amputatū caput golie fuerat dño ꝓsecratus. sed hoc nō videt verū: quia talis consecratio est ad semp: ꝓpē quod res dño ꝓsecrata nō poterat redire ad cōmunes vsus: ut dictum fuit Leuit. vltimo: ⁊ sic dauid nō potuisset eo vti de cetero licite. propter qō dicendū ꝙ ibi fuerat positus tm̄ ad memoriā illi⁹ victorie a deo date.

a Non est huic alter similis .i.equalis ei. b Surrexit itaq; ⁊c. hic consequenter describitur imminentis periculi euasio in ciuitatē geth. ad quam dauid bannitus fugit quia erat extra regnū saulis. c Nūquid nō iste ē dauid ⁊c.] quia iam diuulgatū fuerat ipsum fuisse inunctum a samuele. d Nonne huic cātabant per chorās dicentes ⁊c.] .s. de philistheis. hec autē dicebant ut achis eū detineret ⁊ occideret. ideo subdit̄: e Et extimuit valde. q; non poterat resistere. f Et mutauit os suum. loquens aliena sicut insanus. g Et collabebatur inter man⁹ eorum. sicut epilenticus. vnde subdit̄: i Defluebāt; saliue eius in barbam sicut solet fieri i tali passione. h Et impingebat in ostia porte. quasi inītēs transire per ostia clausa. In hebreo habetur: Et pingebat super ostia. faciēdo ibi quasdam figuras sicut solēt facere fatui: ꝓpter que achis eum repulit ut insanum. Cap. xxij.

k Bijt ergo post beneficiū a sacerdote ipsi dauid exhibitum: consequenter describitur ex hoc sequens sacerdotum exterminium. ⁊ pmo achimelech accusatur. secūdo eorum rege citatur. ibi: Misit ergo ⁊c. tertio iniuste cum suis condemnatur. ibi: Dixitq; rex. quarto factum ipsi dauid nunciatur. ibi: Euadens autē. Prima in duas: quia primo ponitur accusationis occasio. secūdo ipsa accusatio. ibi: Respondens autem dixit. Circa primū sciendum q; occasio accusationis fuit eo q; dauid iam sibi multitudinē fugitiuorum aggregauerat: ⁊ ideo timebat saul ne potestas dauid augeretur: propter quod cōquerebatur de prōptis famulis: quasi aliqui eorum ipsi dauid fauerent: ⁊ eum ipsi saulis non accusarent. Dicitur ergo: Abijt ergo inde dauid. .s. de geth. propter periculum quod ibi expertus fuerat. l Et fugit in speluncam odollam. locus est plenus cauernis ⁊ rupibus ⁊ per consequens fugitiuis aptus: ⁊ etiam in sorte iude: propter quod dauid qui erat de tribu iuda ad illū locum fugit securius. m Quod cum audissent fratres eius ⁊c. quia saul propter dauid eius propinquos persequebat. n Et conuenerunt ad eum ⁊c.] propter debita que non poterant soluere: uel propter inimicos quibus non poterant resistere: uel q; erant in saulis persecutione: uel alia huiusmodi causa. o Et factus est eorum princeps. videtur q; peccauerit tales recipiendo. sicut abimelech inopes ⁊ vagos sibi aggregando ut habetur Judic. ix. Dicēdū q; non aggregauit eos ad interficiendum innocentes: sicut fecit abimelech ad interficiendū fratres suos: nec ad depredandum fideles: quia non legitur populum israel depredasse: sed magis bona eorum custodiuisse. sicut habetur .j. xxv de nabal: sed aggregauit eos ad infideles persequendum: ut habetur .j. in pluribus casib⁹ ⁊ ad corpus proprij cu⁹ stodiendum cōtra insidias saul: quod poterat facere i tali necessitate. maxime cū iam esset rex inunctus: propter quod in tali casu poterat solutionem debitorum prolongare: ⁊ i pluribus forefacta relaxare propter causam predictam. p Et profect⁹ est dauid ⁊c.] hoc additur ad differentiam illius maspha que est in terra israel: ut habetur .s. vij. ca. q Et dixit ad regē moab maneat ⁊c. expositores nostri dicunt cōmuniter q; iste rex fuit Naas quem saul debellauerat: ut dictum est supra xj. ca. ⁊ iō dauid ad ipsum iuit securius: q; erat inimic⁹ saul. huic autē dicto concordare videtur quod habetur .j. li. ij. x. ca. q; mortuo naas misit nuncios ad consolandū eius filiū eo q; pater secum fecerat misericordiā. Sed huic dicto obuiare videt q; i loc̄ allegatis ille naas dicitur rex filiorū āmon ⁊ non moab: ⁊ ꝓpter hoc scōm istos ꝓfiter dicere oportet q; idem esset rex āmon ⁊ moab: cuius nomen hic tacet: sed in alijs locis preallegatis exprimit. sed quia in scriptura cōmuniter regnū āmon ⁊ moab dicūtur duo regna diuersa. iō dicit Ra. Sa. q; isterex moab ad quem iuit dauid nō fuit naas qui erat rex filiorū āmon. iuit tamē ad ipsū duplici de causa: vna fuit quia saul habebat guerrā cū regē moab: sic ⁊ cū filios āmon: ut habetur .s. xiij. alia fuit q; dauid descenderat de ruth moabite: ut habet .s. ruth vltimo: ⁊ iō securi⁹ fugit ibi. ppē cognationē ex parte matris sue. maxime scōm illos hebreos qui dicunt ruth fuisse filiā regis moab: ppē qō rex ille recepit dauid ⁊ viros ei⁹ ⁊ posuit eos in quodā fortalicio. ppinquo terre saul: de q; subdit̄ postea. r Manseruntq; apud eū .s. pat̄ ⁊ mater dauid: ⁊ alij de sua cognatione q; nō poterāt eū seq̄. s Cūctis diebus ⁊c.] i. i predicto fortalicio: ꝑ q; ad monitionē gad .ppbete dauid cū viris suis inde recessit: ut stati habit̄: t Dixitq; gad .ppba ⁊c. qō factū fuit ne viri q; erāt cū dauid: q;rū aliq; nō erant multū stabiles i fide. ppē debita ⁊ tribulationes in quib⁹ erāt. declinarent ad idolatriā si diu manerēt in terra idolatrie subdita: ⁊ ut patiētia dauid i psecutione saulis magis ꝓbaret. Ex illo vero recessu dauid. rex moab indignat⁹ occidit patrē ⁊ matrē dauid: aliquos tñ fugientes naas āmonites saluauit: ꝓpter quod postea dauid misit nūcios ad cōsolādū ei⁹ filiū eo q; pat̄ fecerat istā misericordiā secū i amicis suis: ut dicit Ra. Sa. v Et audiuit saul ⁊c.] .ppē qō timuit ratione p̄dicta: ⁊ iō mouit q;rimoniā de familia sua quasi aliqui fauerēt dauid: ⁊ p; hrā

Psalmi

si ere alieno ⁊ amaro animo: ⁊ factus est eorum princeps. Fuerunt q; cum eo quasi quadringenti viri. Et profectus est dauid inde in maspha que ē moab.] Et dixit ad regem moab: Maneat oro pater me⁹ ⁊ mater mea vobiscum: donec sciam quid faciat mihi deus. Et reliquit eos ante faciem regis moab. Manseruntq; apud eum cunctis diebus quibus dauid fuit in presidio.] Dixitq; gad ppheta ad dauid: Noli manere i presidio. Proficiscere ⁊ vade in terram iuda. Et profect⁹ est dauid ⁊ venit in saltū areth Et audiuit saul q; apparuissent dauid: ⁊ viri qui erāt cum eo.] Saul autem cum maneret in gabaa ⁊ esset in nemore quod est in rama: hastam manu tenens: cunctiq; serui eius circūstarent eum: ait ad seruos suos qui assistebant ei. Audite me nunc filij gemini. Nūquid omnibus vobis dabit filius isai agros ⁊ vineas: ⁊ vniuersos vos faciet tribunos ⁊ centuriones q;n cōiurastis oēs aduersū me: ⁊ nō ē q; mihi reuēciet maxime cū ⁊ filius me⁹ fed⁹ iunxerit cum filio isai: Non est qui vicē meam doleat ex vobis nec qui annūciet mihi eo q; suscitauerit filius me⁹ seruū meū aduersū me insidias sicut hodie.] Respondens autem doeg idumeus qui stabat cum seruis saul: ait. Vidi filium isai venientem in nobe ad achimelech filium achitob. Qui consuluit dominum pro eo: et dedit ei cibaria: gladium quoque goliath philistei dedit ei. Tunc misit rex: et accersiuit achimelech sacerdotem achitob et omnem domum patris eius sacerdotes qui habitabant in nobe. Et uenerunt omnes ad regem. Dixitq; saul ad eum: Audi fili achitob. At ille respondit: Adsum domine mi. Et ait ad eum saul: Quare conspirastis contra me tu et filius isai: quod dedisti ei panes et gladium: et consuluisti pro eo deum: ut surgeret contra me insidians mihi sicut hodie.] Respondens autem achimelech ait regi: Quis inter omnes seruos tuos fidelis sicut dauid: et generum regis ducem exercitus tui: et gloriosum in domo tua? Numquid hodie cepi consulere deum pro eo? Absit hoc a me. Ne suspicetur rex seruo suo quicquam mali: et omni domui patris mei. Quia ignorauit seruus tuus omnem rem hanc.] Dixitq; rex: Morte morieris achimelech tu et omnis domus patris tui. Et ait cursoribus qui stabant circa eum: Conuertimini et interfacite sacerdotes domini: quia manus eorum cum dauid: et quia sciebant fugientem non indicauerunt mihi. Noluerunt extendere manus suas in sacerdotes domini.] Dixitq; rex doeg: Conuertere tu et irue in sacerdotes. Conuersus doeg idumeus irruit in sacerdotes: et occidit in die illa octoginta quinque uiros qui portabant ephot lineum. Nobe autem ciuitatem sacerdotum percussit in ore gladii: uirum et mulierem: paruulum et lactentem: bouem et asinum et ouem in ore gladii.] Euasit autem filius unus achimelech filii achitob: cui nomen abiathar: et fugit post dauid. Et nunciauit ei dauid quod occidisset saul sacerdotes domini. Dixitq; dauid ad abiathar: Sciebam ego in die illa cum esset ibi doeg idumeus: quod indicaturus esset saul omnes animas parentum tuorum. Sede apud me: ne timeas. Qui enim quaerit animam meam: quaerit et animam tuam: quia apud me custodieris.] Nunciauerunt autem dauid: dicentes: Ecce philistei expugnant ceilam: et diripiunt areas. Qui consuluit dominum dicens: Ibo et percutiam philistheos istos? Dixitq; dominus ad dauid: Vade et percutiam philistheos: et liberabis ceilam. Dixerunt autem uiri dauid qui erant cum eo: Ecce nos hic timemus in iuda: quanto magis si uenerimus ceilam contra aciem philistheorum? Rursum ergo dauid consuluit dominum. Et respondit ei dominus: et ait: Surge et descende ceilam: quia tradam philistheos in manu tua.] Abijt ergo dauid et uiri eius ceilam: et pugnauit contra philistheos: et abegit pecora eorum: et percussit eos plaga magna. Et liberauit dauid habitatores ceilam.] Factum est autem cum fugeret abiathar filius achimelech ad dauid ceilam: ephot descendit in manu eius. Nunciatum est autem saul quod uenisset dauid ceilam. Et ait saul: Tradidit eum deus in manus meas: conclusus est ingressus oppidum portis et uectibus. Et conuocauit saul omnem populum ad bellum descendere ceilam: et obsidere dauid et uiros eius. Quod cum sensisset dauid quod pararet saul contra se malum: dixit abiathar sacerdoti: Adfer ephot. Et dixit dauid: Domine deus israel: audiens audiuit seruus tuus quod quaerat saul uenire ceilam: ut disperdat ciuitatem propter me. Numquid tradent me uiri ceilae in manus eius? Numquid descendet saul sicut audiuit seruus tuus? Domine deus israel: indica quaeso seruo tuo. Et ait dominus: descendet. Dixitq; dauid: Numquid tradent uiri ceilae me et uiros meos in manus saul? Et ait dominus: tradent. Surrexit ergo dauid et uiri eius quasi sexcenti: et egressi de ceila: circuibant quo ire possent. Nunciatum est autem saul quod fugisset dauid de ceila: et distulit exire. Dauid autem habitabat in deserto in munitionibus: et manebat in monte in deserto ziph. Quaerebatque saul eum omni tempore: et non tradidit eum deus in manus eius. Vidit autem dauid quod egressus esset saul ad quaerendas animas eorum. Dauid autem erat in deserto ziph in saltu. Et surrexit ionathas filius saul: et abijt ad dauid in saltum: et confortauit manum eius in deo. Et dixit ad eum: Ne timeas: non inueniet te manus saul patris mei: et tu regnabis super israel: ero enim tibi secundus: sed et saul pater meus scit hoc. Percusserunt ergo ambo foedus coram domino: et mansit dauid in saltu: ionathas autem reuersus est in domum suam. Ascenderunt autem ziphei ad saul in gabaa dicentes: Nonne dauid absconditus est apud nos in munitionibus in saltu in colle hachila qui est a dextris solitudinis? Nunc ergo descende iuxta omnem desiderium animae tuae descendere: et nos tradere eum in manu regis. Dixitq; saul: Benedicti uos domino: quia misertus estis mei. Ite ergo adhuc et diligentius considerate et uidete locum eius ubi requiescat pes eius: et quis uiderit eum ibi: dicit mihi astutissime. Considerate et uidete omnes latebras eius in quibus absconditur: et reuertimini ad me quae certa sunt: et ibo uobiscum. Si autem est in terra: scrutabor eum in cunctis millibus iuda. Surrexerunt ergo et abierunt ziphei ante saul. Dauid autem et uiri eius erant in deserto maon in campestri solitudine a dextris solitudinis. Abijt ergo saul et uiri eius ad quaerendum eum: et nunciatum est dauid: et descendit in petram: et habitauit in deserto maon. Et audiuit saul: et persecutus est dauid in deserto maon. Et ibat saul ex latere montis hinc: et dauid et uiri eius ex latere montis illinc. Festinabat autem dauid ut fugeret a facie saul: et saul et uiri eius circuibant montem ut comprehenderent dauid et uiros eius. Et ecce nuncius uenit ad saul dicens: Festina et uade: quia irruerunt philistei super terram. Reuersus est ergo saul ne persequeretur dauid: et abijt in occursum philistheorum. Propter hoc uocauerunt locum illum petram diuisionis. Et ascendit dauid inde: et habitauit in speluncis engaddi. Et factum est cum reuertisset saul: nunciatum est ei dicentes: Ecce dauid in deserto engaddi. Tulit ergo saul tria milia uirorum electorum ex omni israel: et abijt ad quaerendum dauid et uiros eius super petras rupium quae sunt in deserto. Et uenit ad caulas ouium in uia: ubi erat spelunca: in qua intrauit saul ut operiret pedes suos. Dauid autem et uiri eius in interioribus speluncae sedebant. Et dixerunt uiri dauid ad eum: Ecce dies de quibus locutus est dominus ad te: Ecce ego tradam inimicum tuum in manu tua: et facies ei sicut placuerit tibi. Surrexit ergo dauid: et succidit oram pallii saul clanculum. Et percussit cor dauid eum: eo quod succidisset oram pallii saul. Dixitq; ad uiros suos: Propitius sit mihi deus ne faciam hoc domino meo christo domini: ut mittam manum meam in eum: quia christus domini est. Et diuertit dauid uiros suos sermonibus: et non dimisit eos ut consurgerent in saul. Saul autem egressus de spelunca abijt in uiam suam. Surrexit autem et dauid: et egressus de spelunca clamauit post tergum saul dicens: Domine mi rex. Et respexit saul post se: et inclinauit dauid faciem suam in terram: et adorauit. Dixitq; dauid ad saul: Quare audis uerba hominum dicentium: Ecce dauid quaerit malum contra te? Ecce hodie uiderunt oculi tui quia tradidit te dominus hodie in manu mea in spelunca: et dixerunt mihi ut occiderem te: et pepercit oculus meus tibi: et dixi: Non mittam manum meam in dominum meum: quia christus domini est. Et uide pater mi: et uide oram pallii tui in manu mea: quia succidi oram pallii tui: et non occidi te. Cognosce et uide quia non est in manu mea malum aut iniquitas: et non peccaui in te: tu autem circuis animam meam ut auferas eam. Iudicet dominus inter me et te: et uindicet me de te dominus: manus autem mea non erit in te. Sicut dicit prouerbium antiquorum: Ex impiis egredietur impietas: manus autem mea non erit in te. Post quem rex israel egressus est? Quem persequeris? Canem mortuum: persequeris pulicem unum. Sit dominus iudex: et iudicet inter me et te: et uideat et uindicet causam meam: et eruat me de manu tua. Cum autem locutus fuisset dauid uerba hec ad saul: dixit saul: Numquid uox hec tua est fili mi dauid? Et leuauit saul uocem suam et flenit. Dixitq; ad dauid: Iustior tu es quam ego: quia tu reddidisti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala. Et confirmasti hodie quod feceris mihi bona: quia tradidit me dominus in manu tua: et non occidisti me. Et quis inuenit inimicum suum: et dimittit eum abire in uiam bonam? Et dominus retribuat tibi bona pro his quae fecisti mihi hodie. Et nunc ecce scio quod certe regnabis: et habebis in manu tua regnum israel. Iura ergo mihi per dominum: ut non disperdas semen meum post me: et non deleas nomen meum de domo patris mei. Iurauit ergo dauid saul. Et abijt saul in domum suam: dauid autem et uiri eius ascenderunt ad munitionem. Mortuus est autem samuel: et congregati uniuersi israelitae: planxerunt eum: et sepelierunt eum in domo sua in ramatha. Et surrexit dauid: et descendit in desertum pharan. Et erat homo in maon: et possessio eius in carmelo: et homo ille magnus nimis: habebat autem tria milia ouium: et mille capras: et factum est dum tonderet oues suas in carmelo. Nomen autem uiri illius nabal: et nomen uxoris eius abigail. Et erat mulier bonae prudentiae: et pulchra facie: uir autem durus et malus: et cogitationibus pessimis: et erat de domo chaleb. Audiuit autem dauid in deserto quod tonderet nabal oues suas. Et misit decem iuuenes: et dixit ad eos: Ascendite in carmelum: et ite ad nabal: et salutate eum pacifice. Et sic dicetis: Sit pax in multis annis: et tibi pax: et domui tuae: et omnia quae habes pax sit. Nouimus quod tondeantur oues tuae: pastores tui qui fuerunt nobiscum in deserto: non contristauimus eos: et non quaesiuimus quicquam ex omnibus quae illius fuerunt: quamdiu conuersati sumus cum eis in deserto carmeli. Interroga pueros tuos: et indicabunt tibi. Inuenient ergo pueri tui gratiam in oculis tuis: quia in die bona uenimus. Da quaeso quicquid manu tua inuenire potest seruis tuis: et filio tuo dauid. Cum uenissent pueri dauid: locuti sunt nabal iuxta uerba hec ex nomine dauid: et siluerunt. Et ait nabal seruis dauid: Quis est dauid? et quis est filius isai? Hodie multiplicati sunt serui qui fugiunt dominos suos. Tollam ergo panes meos et aquam meam: et uictimas meas quas occidi tondentibus meis: et dabo uiris quos nescio unde sint? Reuersi sunt ergo pueri dauid per uiam suam: et uenientes nunciauerunt ei omnia uerba hec. Dixitq; dauid pueris suis: Accingat unusquisque gladium suum. Accinxerunt ergo se gladiis suis: et ascendit dauid et quadringenti uiri post eum: ducenti autem sederunt iuxta uasa. Abigail autem nunciatum est uerbum hoc: et dixit unus de pueris eius: Ecce dauid misit nuncios de deserto ut benedicerent domino nostro: et male insultauit eis. Homines autem boni fuerunt nobis: et non contristauimus nos: et non quaesiuimus quicquam ex omnibus quae illius fuerunt: quamdiu conuersati sumus cum eis in deserto carmeli. Sed et murus fuerunt nobis: et die ac nocte: cunctis diebus quibus fuimus cum eis pascentes oues. Nunc ergo scito et uide quid facias: quia iudicata est malitia contra dominum nostrum: et contra omnem domum eius: et filius belial est: ut nemo possit ei loqui. Festinauit ergo abigail: et tulit ducentos panes: et duos lagenas uini: et quinque arietes coctos: et quinque modios polentae: et centum massas uuae passae: et ducentos fasciculos ficuum: et imposuit asinis. Et dixit ad pueros suos: Praecedite me: ecce ego sequar uos post tergum. Et uiro suo nabal non indicauit. Cumque ascenderet asinum: et descenderet per latus montis: ecce dauid et uiri eius descendebant contra eam: et occurrit eis. Dixerat autem dauid: Frustra custodiui omnia quae fuerunt huius in deserto: et non defuit ex omnibus eius quicquam: et reddidit mihi mala pro bonis. Haec faciat deus inimicis dauid: et haec addat: si dimittam de omnibus eius usque mane mingentem ad parietem. Et uidit abigail dauid: festinauit et descendit de asino: et cecidit coram dauid in faciem suam: et adorauit super terram. Et cecidit ad pedes eius: et dixit: In me sit domine mi: in me sit iniquitas: loquatur quaeso ancilla tua in auribus tuis: et audi uerba ancillae tuae. Ne ponat dominus meus cor suum super uirum istum belial nabal: quia secundum nomen suum sic et est: stulticia apud eum: et stulticia agit. Ego autem ancilla tua non uidi pueros domini mei quos misisti. Nunc ergo domine mi uiuit dominus: et uiuit anima tua: quia dominus prohibuit te ne uenires in sanguinem: et ne ulciscereris manu tua. Nunc ergo sint sicut nabal inimici tui: et qui quaerunt malum domino meo. Et nunc benedictionem hanc quam attulit ancilla tua domino meo: detur pueris qui sequuntur dominum meum. Dimitte quaeso peccatum ancillae tuae: quia faciens faciet dominus domino meo domum fidelem: quia bella domini pugnat dominus meus: et malum non inuenietur in te cunctis diebus uitae tuae. Si autem surrexerit homo ut persequatur te: et quaerat animam tuam: erit anima domini mei fasciculus uiuentium apud dominum deum tuum: et animas inimicorum tuorum excutiet quasi de medio manus fundae. Et cum fecerit dominus domino meo omnia bona quae locutus est de te: et constituerit te principem super israel: non erit tibi hoc in offendiculum cordis: et in scrupulum mentis domino meo: quod effuderis sanguinem innocentem: et ultus fuerit dominus dominum suum manu tua. Et bene agat dominus domino meo: et recordaberis ancillae tuae. Dixitq; dauid ad abigail: Benedicta tu et benedictus sermo tuus: qui prohibuisti me hodie ne uenirem in sanguinem: et ne ulciscerer manu mea. Quin immo uiuit dominus deus israel qui prohibuit me ne facerem tibi malum: nisi festinans uenisses in occursum mihi: non remansisset domino nabal usque mane mingens ad parietem. Et suscepit dauid de manu eius omnia quae attulerat ei: et dixit ad eam: Ascende in pace domum tuam: ecce audiui uocem tuam: et honorificaui faciem tuam. Abigail autem uenit ad nabal: et ecce habebat in domo sua conuiuium sicut conuiuium regis: et cor nabal iucundum erat in eo: et ebrius nimis: et non indicauit ei uerbum paruum et magnum usque ad lucem. Et factum est mane: cum digesta esset ebrietas nabal: locuta est ei uxor sua uerba hec: et nunciauit ei abigail: et mortificatum est cor eius in ventre suo: et factus est quasi lapis. Et post decem dies percussit dominus nabal: et mortuus est. Audiuit autem dauid quod mortuus esset nabal: et dixit: Benedictus dominus qui iudicauit causam opprobrii mei de manu nabal: et seruum suum prohibuit a malo: et malitiam nabal reddidit dominus in caput eius. Misit ergo dauid: et locutus est ad abigail ut tolleret eam sibi in uxorem. Et uenerunt serui dauid ad abigail in carmelum: et locuti sunt ad eam dicentes: Dauid misit nos ad te ut tollamus te sibi in uxorem. Quae surrexit et adorauit in faciem suam: et dixit: Ecce ancilla tua sit in ministram: ut lauet pedes seruorum domini mei. Festinauit ergo abigail: et surrexit et ascendit asinum: et quinque puellae ancillae eius secutae sunt eam: et abijt post nuncios dauid: et facta est ei uxor. Dauid autem duxit achinoam iezrahelitidem: et fuerunt ambae uxores eius. Saul autem dedit michol filiam suam uxorem dauid: quam habuit phalti filius lais de galim. Uenerunt autem ziphei ad saul in gabaa dicentes: Nonne dauid absconditus est in colle hachila contra faciem solitudinis? Surrexit ergo saul: et descendit in desertum ziph habens secum tria milia uirorum electorum israel: ut quaereret dauid in deserto ziph. Et castrametatus est saul in colle hachila qui est contra faciem solitudinis iuxta uiam: dauid autem habitabat in deserto. Uidit autem quod uenisset saul post se in desertum: misit exploratores: et cognouit quod uenisset saul. Surrexit ergo dauid: et uenit in locum ubi castrametatus fuerat saul: et uidit dauid locum ubi dormiebat saul: et abner filius ner princeps militiae eius. Saul autem in plaustris dormiebat: et populus in circuitu eius. Et respondens dauid dixit ad achimelech hetheum et ad abisai filium saruiae fratrem ioab dicens: Quis descendet mecum ad saul in castra? Et ait abisai: Ego descendam tecum. Uenit ergo dauid et populus qui cum eo erat nocte: et ecce saul dormiebat in plaustris: et hasta eius infixa erat in terra ad caput eius: abner autem et populus dormiebant in circuitu eius. Et dixit abisai ad dauid: Conclusit deus hodie inimicum tuum in manu tua: nunc ergo percutiam eum hasta mea semel: et non adiciam secundo. Dixit autem dauid ad abisai: Ne occidas eum: quis enim extendit manum suam in christum domini: et innocens erit? Dixit quoque dauid: Uiuit dominus quia nisi dominus percusserit eum: aut dies eius uenerit ut moriatur: aut descendens in bellum consumptus fuerit: propitius esto mihi deus ne extendam manum meam in christum domini. Nunc ergo tolle hastam quae est ad caput eius: et lagenam aquae: et abeamus. Tulit ergo dauid hastam et lagenam aquae de capite saul: et abierunt: et non fuit qui uideret: et qui sentiret: et qui euigilaret: omnes enim dormiebant: quia sopor domini irruerat super eos. Et transiit dauid ex altera parte: et stetit in uertice montis procul: grandis locus erat inter eos. Et clamauit dauid ad populum: et ad abner filium ner dicens: Non respondes abner? Et respondens abner ait: Quis es tu qui clamas ad regem? Et dixit dauid ad abner: Numquid non uir es tu? et quis similis tui in israel? Quare ergo non custodisti dominum tuum regem? Intrauit enim unus de populo ut occideret regem dominum tuum. Non est bonum hoc quod fecisti: uiuit dominus quia filii mortis estis uos qui non custodistis dominum uestrum christum domini. Et nunc uide ubi sit hasta regis: et lagena aquae quae erat ad caput eius. Et cognouit saul uocem dauid: et dixit: Numquid uox tua est hec fili mi dauid? Et ait dauid: Uox mea est domine mi rex. Et dixit: Quare persequitur seruus tuus dominum suum? Quid feci? aut quod malum est in manibus meis? Nunc ergo audiat dominus meus rex seruum suum uerba hec. Si dominus concitauit te contra me: odoretur munus: si autem filii hominum: maledicti sint coram domino: quia eiecerunt me hodie ne habitem in hereditate domini: dicentes: Uade: serue deis alienis. Et nunc ne effundatur sanguis meus in terram a facie domini: quia egressus est rex israel ad quaerendam pulicem unum: quemadmodum persequitur perdix montes. Et dixit saul: Peccaui: reuertere fili mi dauid: non enim nocebo tibi ultra: quia pretiosa fuit anima mea in oculis tuis hodie: ecce stulte egi: et ignoraui nimis. Respondens dauid ait: Ecce hasta regis: transeat unus de pueris tuis et tollat eam. Et reddet dominus unicuique iustitiam suam et fidem suam: quia tradidit te dominus hodie in manu mea: et noluisti extendere manum tuam in christum domini. Et sicut magnificata est anima mea hodie in oculis tuis: sic magnificetur anima mea in oculis domini: et liberet me de omni tribulatione. Dixitq; saul ad dauid: Benedictus es tu fili mi dauid: faciens faciet: et uincens uincet. Abijt ergo dauid in uiam suam: et reuersus est saul in locum suum. Dixit autem dauid in corde suo: Numquid non peribo aliquando in manu saul? Melius est ergo ut citius fugiam in terram philistheorum: et desperet saul ultra me quaerere me in omnibus finibus israel: et effugiam manus eius. Surrexit ergo dauid: et transiit ipse et sexcenti uiri qui erant cum eo ad achis filium maoch regem geth. Habitauitque dauid cum achis in geth ipse et uiri eius: unusquisque cum domo sua: dauid et duae uxores eius achinoam iezrahelitis: et abigail carmelitis uxor nabal. Et nunciatum est saul quod fugisset dauid in geth: et non adiecit ultra quaerere eum. Dixit autem dauid ad achis: Si inueni gratiam in oculis tuis: detur mihi locus in una urbium regionis huius: et habitabo ibi: quare habitet seruus tuus in ciuitate regia tecum? Dedit ergo ei achis in die illa siceleg. Unde siceleg fuit regum iuda usque in diem hanc. Fuit autem numerus dierum quos habitauit dauid in regione philistheorum: quatuor mensium. Ascendit autem dauid et uiri eius: et irruebant contra gessuri et gerzi et amalech: hi enim habitabant terram a seculo in habundantia uenienti in sur usque ad terram aegypti. Percutiebat autem dauid omnem terram: et non relinquebat uirum et mulierem uiuentes: et auferebat pecora et armenta et asinos et camelos et uestimenta: et reuertebatur et ueniebat ad achis. Dicebat autem achis: Numquid irruistis hodie? Et dicebat dauid: Contra meridiem iuda: et contra meridiem iezrahelitis: et contra meridiem cinei. Uirum autem et mulierem non reseruabat dauid ut adduceret in geth: dicebat enim: Ne forte loquantur contra nos dicentes: Haec fecit dauid. Et haec fuit consuetudo eius cunctis diebus quibus habitauit in regione philistheorum. Et credidit achis dauid dicens: Fetens fecit populum suum israel: et erit mihi seruus sempiternus. Factum est autem in diebus illis: congregauerunt philistei exercitus suos in bellum: ut pugnarent contra israel. Dixitque achis ad dauid: Scito quod mecum egredieris in castris tu et uiri tui. Et ait dauid ad achis: Ideo scies quid faciat seruus tuus. Dixitque achis ad dauid: Ideo constituam te custodem capitis mei omnibus diebus. Samuel autem mortuus est: et planxit eum omnis israel: et sepelierunt eum in ramatha ciuitate sua. Saul autem abstulerat pythonicos et ariolos de terra. Congregati sunt philistei: et uenerunt et castrametati sunt in sunem. Et congregauit saul omnem israel: et castrametati sunt in gelboe. Et uidit saul castra philistheorum: et timuit: et expauit cor eius nimis. Consuluitque saul dominum: et non respondit ei dominus neque per somnia neque per urim neque per prophetas. Dixitque saul seruis suis: Quaerite mihi mulierem habentem pythonem: et uadam ad eam: et requiram per eam. Dixerunt autem ei serui sui: Ecce est mulier pythonem habens in endor. Et mutauit saul habitum: et induit se uestibus aliis: et abijt ipse et duo uiri cum eo: et uenerunt ad mulierem nocte: et ait: Diuina mihi in pythonico tuo: et suscita mihi quem dixero tibi. Dixitque ei mulier: Ecce tu scis quae fecerit saul: quomodo exterminauerit pythonicos et ariolos de terra: quare ergo tendis laqueum animae meae ut interficiar me? Iurauit ei saul per dominum dicens: Uiuit dominus si tibi accidet malum propter hanc rem. Dixit autem mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuelem mihi suscita. Uidit autem mulier samuelem: et exclamauit uoce magna: locutaque est mulier ad saul dicens: Quare decepisti me? tu enim es saul. Dixitque ei rex: Ne timeas: quid uidisti? Et ait mulier ad saul: Deos uidi ascendentes de terra. Dixit ei: Quae forma eius est? Et ait: Senex ascendit: et pallio contectus est. Et intellexit saul quod samuel esset: et adorauit pronus in terram. Dixitque samuel ad saul: Quare inquietasti me ut suscitarer? Et ait saul: Coactus sum: philistei enim bellant contra me: et deus recessit a me: et noluit ultra exaudire me per prophetas et per somnia: quocirca uocaui te ut ostendas mihi quid faciam. Dixitque samuel: Quid interrogas me: cum dominus recesserit a te: et transierit ad aemulum tuum? Et faciet sibi dominus sicut locutus est per me: et auferet regnum de manu tua: et dabit illud proximo tuo dauid. Quia non audisti uocem domini: et non fecisti furorem irae illius contra amalech: propterea hoc uerbum fecit dominus tibi hodie. Et tradet dominus israel quoque tecum in manus philistheorum: cras autem tu et filii tui mecum eritis: sed et castra israel tradet dominus in manus philistheorum. Festinauit ergo saul et cecidit repente in terram: timuit enim uerba samuelis: sed et fortitudo non erat in eo: non enim comederat panem tota die illa et nocte. Uenit autem mulier ad saul: et uidens eum nimis turbatum: dixit ei: Ecce audiuit ancilla tua uocem tuam: et posui animam meam in manibus meis: et audiui sermones quos locutus es ad me. Nunc ergo audi et tu uocem ancillae tuae: et ponam coram te buccellam panis: et comede: et habebis fortitudinem cum ambulaueris uiam. Renuit ille: et dixit: Non comedam. Coegerunt autem eum et seruus mulieris: et ipse audiuit uocem eorum: et surrexit de terra: et sedit super lectum. Erat autem mulier habens uitulum saginatum in domo: festinauit et occidit eum: et tollens farinam conspersit et fermentauit: et fecit ex ea panes azymos. Et apposuit coram saul et seruis eius: et comederunt. Et surrexerunt et abierunt in nocte illa. Congregauerunt autem philistei omnes exercitus suos in aphec: et israel castrametatus est in fonte qui est in iezrahel. Et principes philistheorum transibant per centenos et per milenos: dauid autem et uiri eius transibant in nouissimis cum achis. Dixerunt autem principes philistheorum ad achis: Quid sibi uult hebreus iste? Et ait achis ad principes philistheorum: Nonne hic est dauid seruus saul regis israel: qui fuit mecum dies hos aut annos istos? Et non inueni in eo quicquam ex die qua defecit ad me usque in diem hanc. Et iratus est contra eum princeps philistheorum: et dixerunt ei principes philistheorum: Reuertatur uir iste: et habitet in loco suo quem constituisti ei: et non descendat nobiscum in bellum: ne fiat in bello aduersarius noster: et in quo placabit dominum suum nisi in capitibus uirorum istorum? Nonne dauid iste de quo cantabant mulieres in choris dicentes: Percussit saul mille: et dauid decem milia? Uocauit ergo achis dauid: et dixit ei: Uiuit dominus quia rectus es tu: et bonus coram me egressus et ingressus tecum in castris: et non inueni in te malum ex die qua uenisti ad me usque in diem hanc: sed principes non placet oculis eorum. Reuertere ergo et uade in pace: et non facies quod malum est coram principibus philistheorum. Et ait dauid ad achis: Quid feci? et quid inuenisti in seruo tuo ex die qua fui coram te usque in diem hanc: quare non uadam et pugnem contra inimicos domini mei regis? Respondens achis dixit ad dauid: Scio quod bonus sis in oculis meis quasi angelus dei: uerumtamen principes philistheorum dixerunt: Non ascendet nobiscum in bellum. Surge ergo de nocte tu et serui domini tui qui uenerunt tecum: et consurgite mane diluculo: et abite in locum quem constituit uobis achis: et ne ponatis malum in corde uestro: quia bonus es. Surrexit ergo dauid et uiri eius ut mane discederent et irent in terram philistheorum: philistei autem ascenderunt in iezrahel. Ascendit autem dauid et uiri eius nocte: et irruerunt in ceteos et amalechitas: et percutiebant omnem regionem. Et uenerunt ad torrentem bessor: et steterunt ibi. Dauid autem percussit omnem terram: et reliquit ex ea uirum et mulierem uiuentes: et tollens oues et armenta et asinos et camelos et uestimenta: reuersus est et uenit ad torrentem bessor. Et ecce quidam puer inuentus est in agro: et adduxerunt eum ad dauid: et dederunt ei panem et comedit: potauerunt quoque eum aqua: et dederunt ei partem massae uuae passae et duo fasciculos ficuum. Et comedit: et reuersus est spiritus eius in eo: non enim comederat panem et non biberat aquam tribus diebus et tribus noctibus. Dixitque ei dauid: Cuius es tu? et unde es tu? Et ait: Puer aegyptius ego sum seruus uiri amalechitae: et dereliquit me dominus meus: quia infirmatus sum ego hodie tribus diebus. Fecimus irruptionem in terram cerethi: et in eos qui habitant in carmelo: et in terram iuda: et in terram austri chaleb: et ciceleg succendimus igni. Dixitque ei dauid: Numquid deduces me ad turmam hanc? Et ait: Iura mihi per deum quia non occidas me: et non tradas me in manus domini mei: et deducam te ad turmam hanc. Et deduxit eum: et ecce illi sedebant super omnem terram comedentes et bibentes et choreas ducentes: propter omnia spolia quae tulerant de terra philistheorum et de terra iuda. Et percussit eos dauid a crepusculo usque ad uesperum diei sequentis: et non euasit ex eis homo nisi quadringenti iuuenes qui ascenderunt camelos et fugerunt. Et liberauit dauid omnia quae tulerat amalech: et duas uxores suas liberauit. Et non defuit eis quicquam a paruo usque ad magnum: filios et filias: et spolia: et omnia quae tulerant sibi: uniuersa reduxit dauid. Tulit quoque dauid omnes greges et armenta: et ante faciem illius pecora ibant: et dicebant: Haec praeda dauid est. Et uenit dauid ad ducentos uiros qui defecerant a sequendo eum: et qui remanserant in torrente bessor: et egressi sunt in occursum dauid et in occursum populi qui erat cum eo. Accessit autem dauid ad populum: et salutauit eos pacifice. Et respondens omnis uir malus et pessimus de uiris qui abierant cum dauid: dixerunt: Quia non abierunt nobiscum: non dabimus eis de spoliis quae liberauimus: nisi unusquisque uxorem suam et filios suos: et ducant et recedant. Dixit autem dauid: Non facietis ita fratres

a Respondens autem ⁊c. Posita occasione accusationis: hic ꝓsequenter ponitur accusandi actus cum dicitur: b Vidi inquit filium isai. non nominauit eum ꝓprio nomine tanq̄ indignū nominari: volens in hoc placere sauli. accusat etiam achimelech ex cōsequēti dicens: c Qui consuluit ꝓ eo dominū. dicūt aliqui q̄ iste mentitus fuit: sicut relatores solēt plus dicere q̄ sit in veritate. cōtrarium tamen magis videtur verum: ut ꝓsteā dicetur. d Misit ⁊c. hic cōsequenter ponitur ipsius achimelech cū suis citatio. ⁊ patet littera vsq̄ ibi: e Respondensq̄ achimelech. ad declarandam suā innocentiā. f Et quis in omnib⁹ ⁊c.] quia negocia sibi iniūcta a rege fidelit̄ fecerat. g Et gener regi. ⁊ ꝓ cōsequēs est ei sicut filius. h Et pergens ad imperiū tuū. prōpte se exponendo omnibus periculis ꝓ te ⁊ regno tuo. i Et gloriosus in domo tua. i. honorabilis pre ommibus: vnde ⁊ in mensa solitus erat sedere imediate iuxta regem: ut habetur ꝛ. xx. quasi diceret. Recessi fuit in pluribus articulis propter predicta q̄ iam diu ē ut pluries cōsuluerim ꝓ eo dominū. ideo subditur: k Nū hodie cepi ⁊c. q. d. si hodie cepissē ꝓsulere dñm ⁊ nō ante: posses me habere suspectum. illi autem qui tenent doech supra falsum dixisse dicunt. Nū hodie cepi ⁊c. i. nec nunc nec alias consului ꝓ eo dominū. sed ꝓior expositio magis concordat littere precedēti. l Absit hoc a me. s. q̄ conturbauerim in aliquo contra te. vnde subdit: m Non enim scivit ⁊c.] sed istud videt repugnare ei quod dictum est q̄ consuluit ꝓ eo dominū ⁊ si consuluit. verisimle est q̄ sciuit de fuga ei⁹ a facie saul: ⁊ sic negocium sciuit. dicendum q̄ dauid dixit tantūmodo verbis generalibus q̄ periculum sibi iminebat: ⁊ q̄ consuleret dominum: vtrū euaderet periculū illud: ⁊ rogauit sacerdotē ut oraret ꝓ eo. ⁊ per hoc achimelech scire non potuit q̄ dauid fugeret a facie saulis: quia frequenter ipsi dauid aliunde pericula iminebāt. n Dixitq̄ rex. hic ponitur ipsius achimelech ⁊ omnis domus patris sui iniusta condemnatio. cū dicitur: Morte morieris ⁊c. o Et ait rex emissarijs. dicit Ra. Sa. q̄ isti fuerunt abner ⁊ amasa qui mittebantur ad regni negocia. p Noluerunt autem ⁊c. Sciebant enim q̄ non erat obediendum regi in illis que sunt contra deum: ⁊ hoc acceperant. ut dicit Ra. Sa. ab eo quod dicitur Josue. j. Sicut obedivimus in cūctis moysi: ita obediemus ⁊ tibi: tm̄ si dominꝰ deus tuus tecum. i. in illis in quibus voluntas tua est concors voluntati diuine tibi obediemus: ⁊ non in alijs. q Et ait rex ad doech. aste

me insidiantē mihi vsq̄ hodie Respondēs aūt doech idumeus qui assistebat: ⁊ erat primus inter seruos saul: vidi inquit filium isai in nobe apud achimelech filium achitob sacerdotē. Qui consuluit ꝓ eo dominū: ⁊ cibaria dedit ei: Sed ⁊ gladium goliath philistei dedit illi. Misit ergo rex ad accersiendum achimelech sacerdotem filium achitob: ⁊ omnem domū patris eius sacerdotum q̄ erāt in nobe. Qui vniuersi venerūt ad regē. Et ait saul ad achimelech: Audi fili achitob. Qui respondit: Presto sum domine. Dixitq̄ ad eū saul: Quare conspirastis aduersum me tu ⁊ filius isai: ⁊ dedisti ei panes ⁊ gladium: ⁊ consuluisti ꝓ eo dominū ut cōsurgeret aduersum me insidiator vsq̄ hodie ꝓmanens: Respondensq̄ achimelech regi ait: Et quis in omnib⁹ fuis tuis sicut dauid fidelis:] ⁊ gener regis: ⁊ pergens ad imperium tuum: ⁊ gloriosus in domo tua: Nū hodie cepi ꝓ eo consulere dominum:] Absit hoc a me. Ne suspicetur rex aduersum seruū suum rem huiuscemodi in vniuersa domo patris mei. Non enim sciuit seruus tuus quicq̄]super hoc negocio uel modicū uel grande. Dixitq̄ rex: Morte morieris achimelech: tu ⁊ ois domꝰ patris tui. Et ait rex emissarijs qui circūstabant eum:

Conuertimini ⁊ interficite sacerdotes domini. Nam manꝰ eorum cum dauid est: scientes q̄ fugisset: ⁊ non indicauerunt mihi. Noluerunt autem serui regis extendere manus suas in sacerdotes domini. Et ait rex ad doech: Conuertere tu: ⁊ irrue in sacerdotes domini. Conuersusq̄ doech idumeus irruit in sacerdotes: ⁊ trucidauit in die illa octogintaq̄nq̄ viros vestitos ephot lineo. Nobe autem ciuitatem sacerdotū percussit in ore gladij: viros ⁊ mulieres ⁊ paruulos ⁊ lactantes: bouemq̄ ⁊ asinū ⁊ ouem in ore gladij. Euadens autem vnus filius achimelech filij achitob: cuius nomen erat abiathar: fugit ad dauid: ⁊ annunciauit ei q̄ occidisset saul sacerdotes domini. Et ait dauid ad abiathar Sciebam enim in die illa q̄ cū ibi esset doech idumeus ꝓcul dubio annunciaret sauli. Ego sum reus omnium animarum patris tui. Mane mecū: ne timeas. Si quis quesierit aiam meam: queret ⁊ aiam tuā: mecūq̄ seruaberis. xxiii

Et annūciauerunt dauid dicētes: Ecce philistijm oppugnant ceilā ⁊ diripiūt areas. Cōsuluit ergo dauid dñm dicens: Nū vadam ⁊ percutiam philistheos istos: Et ait dñs ad dauid. Vade ⁊ percuties philisteos: ⁊ saluabis ceilā. Et dixerūt viri q̄

non fuit iudeus natione: sed idumeus conuersus ad iudaismū ⁊ ideo nō in tantū horruit interficere sacerdotes sic alij. vrūtamen non fuit solus: quia non posset tot homines interficere: ⁊ ciuitatem destruere: nisi fuissent plures mali secum. r Vestitos ephot lineo. venerant enim ad regem in vestibus in quib⁹ ministrabāt ante deum: ut magis flecterent animum eius ira tum. s Nobe autē ciuitatem sacerdotū percussit ⁊c. s. de mādato saul. in q̄ apparet magna crudelitas in vastatiōe tot bonorum: ⁊ in iugulatione tot innocētiū. t Euadens autē. hic consequenter ponit̄ qui facti denunciatio ipsi dauid per ipsū abiathar: q̄ effugerat: ut p dauid tutaretur: ꝓpē quē dom⁹ patris sui destructa fuerat. v Et ait dauid ad abiathar: sciebam ⁊c. hic ponit̄ scire ipsius ꝓprie ꝓ cōiecturare uel timē: nō tm̄ reuelauit b achimelech: q̄ de futuro cōtingenti certitudinē nō habebat: ⁊ q̄ si fecisset. sibi periculū iminebat: q̄ forte p sacerdotes fuisset retēt⁹ ⁊ saul tradit⁹. ipse autē magis debebat precauere ꝓprio ꝓculo q̄ alieno. Si autē queraꝭ ꝗre doech nō detinuit eum: ⁊ ꝗre nō vocauit ad hoc adiutorium sacerdotū. dicēdum q̄ ex voto fuerat plurib⁹ diebus i loco tabernaculi cū oratiōis ul' ad discē dū legē: ut dicunt hebrei: ꝓpt̄ q̄ ingrabat modū recedēdi ipsi⁹ dauid a saule: ⁊ q̄ fugēt ibi bannit⁹. x Cap. xxiij

Et annūciauerunt dauid. Postq̄ saul persecutus fuerat dauid eum banniendo. hic consequenter eū persequit̄ multiplicit̄ insequēdo. ⁊ q. d. facit cū tētatiōe p̄uētū: iō circa b ꝓ ponit̄ ꝫ dauid duplex insultus. 2° triplex ꝓuent⁹. ca. xxiij. Circa primū saul ꝓsequit̄ dauid. ꝓ in ciuitate. 2° in deserti vastitate. ibi: Et vidit dauid. Prima in tres q. primo ceila ꝓ dauid. ꝓtegit̄. secundo in ea ꝫ dauid obsidio disponit̄. ibi: Nūciatū est aūt sauli. tertio dauid dei reuelatione eripit̄. ibi: Quod cū resciisset. Circa primum dicitur: Et annūciauerūt dauid. s. viri de ceila iminens eis periculū. y Cōsuluit ergo dauid dominū. erat enī paratus iuuare filios israel: tū q. eos diligebat: tum quia iam erat inunctus rex. ⁊ ideo curam habebat de eorum salute: tamen sic debebat prius voluit dominū consulere. sed viri sui eum auertebāt dicētes:

a Ecce nos hic i iudea existētes timemus ⁊c. quasi dicāt. si ierimus ad bellandū contra philisteos audiet saul: ⁊ sic dato q̄ vicerim⁹ philisteos oportebit nos pugnare ꝫ saulē: ⁊ nō p̄terimus ppē laborē belli precedēris. b Rursū ḡ dauid cōsuluit dñm. nō q̄ dubitaret de victoria. cū iā sup̄ hoc habuisset diuinū rēsum: sed ut ex duplici rēsu diuino viri sui essent ꝑfortati ⁊ parati ire cum eo. c Et pugnauit adū sum philisteos. eos rebellādo. iō hoc dicit: d Et abegit iumēta eor. que aduxerant philistei ad portādū i terrā suam blada ⁊ alia bona hebreoꝝ. e Porro eo tempore ⁊c. istud subdit ad rēndendū questioni tacite. q̄ dictū est q̄ dauid bis cōsuluit dñm: iō posset queri p quē ⁊ quō: ⁊ rēdet hic q̄ per abiathar sacerdotē q̄ fugiēs ad dauid secū apportauerat ephot: que ē vestis sūmi sacerdotij in q̄ erat rōnale iudicij: in quo apparebat rēsio domini: put dictū fuit Exodi. xxviij. f Nūciatum est. hic ꝑfecte ponit dispositio ad obsidēdum dauid i ceila p saul ⁊ viros eius. ⁊ ꝑ littera. g Nō cū dauid resciſſet. hic ꝑfecte ponitur ereptio dauid cū dicit: Nō cum resciſſet. p exploratores suos. eo q̄ semper de saule timebat. b Dixit ad abiathar ⁊c.] i. inuc te veste sacerdotali ad cōsulēdū dñm. i Et ait dauid. s. p sacerdotem dñm ꝑsulentē k Ut euertat vrbē ꝑpē me. si illi de ciuitate noluerint me ei tradere. l Si tradēt me ⁊c.] ut precaueant ciuitati sue. licz iste due interrogationes sint scripte immediate absq̄ rēsione media. nō tñ sic fuerūt facte: sed babito rēso de prima. s. de aduētu saul: facta fuit secūda de traditiōe dauid. m Et ait dñs descēdet. i. si māseris in ciuitate descēdet. q̄ nō venit illuc: ut postea habet: q̄ dauid inde recesserat. n Et dixit dñs tradēt. s. si māseris in ciuitate: ⁊ saul illuc venerit: ita q̄ ꝑditionalis est vera: q̄uis neutrū euenerit: sic ista ē vera. si homo volat bz alas. q̄uis vtraq̄ ps cōditionalis sit falsa. seq̄t: o Quāobrē dissimulauit exire. post dauid. p tūc. p Querebat tñ ⁊c.] nō q̄ semp ipsū actu quereret sed q̄ semp habebat volūtatē querēdi si facultas capiēdi se offerret uel q̄ sp actu ipsū querebat nō ꝑ se ꝫ per exploratores. q Et vidit dauid. hic ꝑfecte ponit ꝓsecutio dauid i deserto. q̄ enī saul vidit se eē frustratū ab intentione sua de obsidione dauid i loco clauso muris. persecut⁹ fuit eū in nemoribꝫ ⁊ siluis. In qua ꝓsecutione sic ꝓcedit: q̄ primo dauid a ionatha cōfortatur. 2° a suis cōtribulibꝫ accusat. ibi: Ascenderūt aūt ciphei. 3° saul in latibulis cum persecutat. ibi: At illi surgentes. Circa primū dicitur: Et vidit dauid q̄ egressus eēt saul. ad q̄rendū dauid p nemora ⁊ deserta: ⁊ iō ꝓfabat dauid i tutioribus locis. ⁊ hoc ē q̄ dr: r Dauid erat i deserto ciph. q̄ ē loc⁹ nemorosus ⁊ opacus. s Et surrexit ionathas. de societate patris ipso ignorante. t Et abiit ad dauid i siluā. sciebat enī vbi eēt: q̄ frequēter mittebāt nūcios ad inuicē: occulte tñ. cer̄a patēt vsq̄ ibi v Percussit itaq̄ vterq̄ fed⁹. trib⁹ eni vicib⁹ iniit ionathas fedus cum dauid. p̄ i domo. 2° in agro: ut ꝑz ex sup̄adict. xviij. ca. ⁊. xx. 3° in deserto. ut hic ꝑz: in signū q̄ fidelis alia q̄ significat p ionathā dz inire fed⁹ cū deo q̄ p dauid intelligit. p̄ in domo cordis. 2° in agro opis. 3° i deserto ꝓtēplatiōis. r Ascēderūt aūt ciphei. b ponit accusatio dauid p cōtribules suos. ciphei enī descēderunt d ciph q̄ fuit de genere caleph: ut habet. j. Paral. ij. ca. 7. viij. caleph autem fuit de tribu iuda: sic ⁊ dauid. Et q̄ ꝑz q̄ ciphei fuerūt de eadē tribu cū dauid. ex q̄ ꝑz malicia eor. q̄ ꝓtribulē suū inocētē accusauerūt: ⁊ cū b ad tradendū eū. ꝑditorie se obtulerūt. ⁊ ꝑz ira vsq̄ ibi: y Cōsiderate ⁊ videte ⁊c.] q̄ ad euitādū insidias meas mutat loca ⁊ sic nō possū eū inuenire ꝫ Et reūtimini ⁊c.] i. renūciādo mihi certa loca i q̄b⁹ iueniat ne exercit⁹ me⁹ icertitudinaliē vagādo ab ei⁹ capticē fraudet. a Qz si etiā i terrā ⁊c] i cauernis. b Perscrutabor eū ⁊c] b dixit saul: ut ciphei essent magis animati ad faciēdū volūtatē ipsi⁹ saulis q̄si boues militares illi⁹ trib⁹ essent ꝓta dauid i facto isto. sic ⁊ ipsi. ⁊ fortitan ita erat q̄ sic ciphei q̄ erāt boues rurales timore uel fauore regis erāt ꝓ rij dauid. sic ⁊ boues bellatores saltem ꝑ magna ꝑte. c At illi surgētes. b ꝑfecte describit ꝑscrutatio ipsi⁹ dauid

erant cum dauid ad eum. Ecce nos[a] hic in iudea consistentes timemus: quāto magis si ierimus in ceilam aduersū agmina philistinorū? Rursum[b] ergo dauid ꝫsuluit dominū. Qui respondēs ait ei: Surge ⁊ vade i ceilam. Ego enim tradam philisteos in manu tua. Abijt ergo dauid ⁊ viri eius in ceilā: ⁊[c] pugnauit aduersū philisteos. Et[d] abegit iumenta eorum ⁊ percussit eos plaga magna: ⁊ saluauit dauid habitatores ceile. Porro[e] eo tēpore quo fugiebat abiathar filius achimelech ad dauid in ceilam: ephot secū habēs descenderat. Nunciatum[f] est autem sauli q̄ venisset dauid i ceilā. Et ait saul: Tradidit eum dominus i manus meas: cōclusus q̄ est introgressus vrbem: in qua porte ⁊ sere sunt. Et precepit saul omni populo ut ad pugnā descenderet in ceilam: ⁊ obsideret dauid ⁊ viros eius. Quod[g] cum dauid resciſſet q̄ prepararet ei saul dam malū: dixit[b] ad abiathar sacerdotē: Applica ephot] Et[i] ait dauid: Domine deus israel audiuit famā seruus tuus q̄ disponat saul venire in ceilā ut[k] euertat vrbem propter me. Si[l] tradent me viri ceile i manus eius:] ⁊ si descendet saul sicut audiuit seruus tuus: domine deus[m] israel indica seruo tuo. Et[m] ait dominus: Descēdet. Dixitq̄ rursum dauid: Si tradēt me viri ceile: ⁊ viros q̄ sūt mecū i manus saul? Et[n] dixit dominus: Tradēt. Surrexit ergo dauid ⁊ viri eius quasi sexcēti: ⁊ egressi de ceila huc atq̄ illuc vagabantur incerti. Nunciatūq̄ est saul q̄ fugisset dauid de ceila ⁊ saluat⁹ esset: quāobrem[o] dissimulauit exire. Morabatur autē dauid in deserto in locis firmissimis: māsitq̄ in monte solitudinis ziph i monte opaco. Querebat[p] eū tamen saul cunctis diebus:] ⁊ nō tradidit eū dominus in man⁹ ei⁹. Et[q] vidit dauid q̄ egressus eēt saul ut quereret animam eius. Porro dauid[r] erat i deserto ziph in silua. Et[s] surrexit ionathas filius saul: ⁊[t] abijt ad dauid i siluā: ⁊ cōfortauit man⁹ ei⁹ i deo: dixitq̄ ei: Ne timeas. Nec enim inueniet te man⁹ saul patris mei. Et tu regnabis super israel: ⁊ ego ero tibi secundus. Sz ⁊ saul pater meus scit hoc. Percussit[v] ergo vterq̄ fedus coram domino. Mansitq̄ dauid in silua: ionathas aūt reuersus est in domū suā. Ascenderunt[x] aūt ciphei ad saul i gabaa dicētes: Nōne ecce dauid latitat apud nos in locis tutissimis siluе in colle achille que est ad dextram deserti? Nunc ergo sicut desiderauit anima tua ut descēderes: descende. nostrū autem erit ut tradam⁹ eum in man⁹ regis. Dixitq̄ saul. Benedicti vos a domino: quia doluistis vicem meam. Abite ergo ꝛo ⁊ diligentius prepara te: ⁊ curiosius agite: ⁊ considerate locum vbi sit pes eius: uel quis viderit eum ibi vbi dixistis. Recogitat enim de me q̄ callide insidier ei. Considerate[z] ⁊ videte omnia latibula eius] in quibus abscōditur: ⁊ reuertimini ad me ad rem certam] ut vadam vobiscū. Qz[a] si etiā in terram se obstruxerit.] perscrutabor[b] eum in cunctis milibus iuda.] At[c] illi surgētes

a saule per indiciū ziphеorū. ⁊ hoc est quod dicit: a Abierunt in ziph ante saul .ut explorarēt loca ī quibus dauid latitabat. b Dauid autē ⁊c.] Dicit Ra. Sa. q maon ē nomen ciuitatis cui adiacet deserтū ab ea sic nominatū. c Iuit ergo saul ⁊ socij eius. post renūciationē ziphеorū: ut dictū ē. d Et nūciatū ē dauid. per explоratores suos.

e Statimq; descendit ad petrā. Dicunt aliqui q est nomen castri: vbi dauid reposuit ea q̄ habebat ut esset expeditior. Alij autē dicunt q erat caуerna in rupibus magna ⁊ occulta in qua dauid reposuit p̄dicta: noluit tamen ibi remanere: ne forte per saul ibi includerer. sequit: f Porro dauid ⁊c.] Sed videtur q in hoc dubiꝰ fuerit in fide: quia per reuelationem diuinam certitudinaliter habuerat ipsū fore regem pro saul. dicendum q non desperabat euasionē p̄o sua persona: quia certus erat de impletiōe diuini p̄missi: ⁊ desperabat se posse euadere absq; bello cū saule: quod quidem bellū horrebat: q; timebat de morte virorū suorū ⁊ aliquorum qui erant cum saule cum sequentium in hoc magis inuolūtarie q̄ uolūtarie. g Et nūciꝰ venit ad saul ⁊c. hoc factū est ex condescensione diuina: ut saul impediretur a captione dauid. h Propter hoc vocauerūt ⁊c.] q; ibi fuit diuisus exercitus saulis a psecutiōe dauid. i Cap. xxiij

Scēdit ergo dauid. Postq̄ descriptus est multiplex insultus cōtra dauid: hic cōsequenter describitur triplex dei prouentus erga ipsum. quia primo saul eius persecutor manibus eius traditur. secundo nabal eius irrisor moritur .ca .xxv. tertio saul factꝰ erga eū mentitor iterum ei exponitur. ca .xxvj. Prima in duas: quia primo describit crudelitas saulis dauid persequētis. secūdo benignitas ipsius dauid sibi parcentis. ibi: Erat q̄ ibi spelūca. Crudelitas autem saulis apparet eo q̄ q̄rebat dauid in rupibꝰ quasi inaccessibilibus: ita q̄ ex desiderio occidendi eū exponebat se ⁊ suum exercitium periculis multis ⁊ magnis. ⁊ hoc est quod dicitur: k Perrexit ad inuestigandū ⁊c.] i. capreis silуestribus. ⁊ dicunt aliq̄ q iste capre sunt buꝰ conditionis q̄ de alto possunt precipitare se: ⁊ in cornibus suis se recipere absq; lesione. l Et venit ⁊c.] .i. q̄ erant ꝓpe viam cām. vñ in hebreo habetur:

abierūtᵃ ī ziph añ saul. Dauidᵇ autē ⁊ viri eius erāt in deserto maon] in cāpestribꝰ ad dextrā iesimuth. Iuitᶜ ergo saul ⁊ socij eiꝰ ad q̄rendū eū. Etᵈ nūciatū ē dauid: statimq; descēditᵉ ad petram: ⁊ versabatur in deserto maon. Quod cū audisset saul: persecutus est dauid in deserto maon. Et ibat saul ⁊ viri eius ad latus montis ex parte vna: dauid autem ⁊ viri eius erant in latere montis ex parte altera. Porroᶠ dauid desperabat se posse enadē ja facie saul. Jtaq; saul ⁊ viri eius in modum corone cingebant dauid ⁊ viros eius ut caperent eum. Etᵍ nuncius venit ad saul dicēs: Festina ⁊ veni: quoniā insuderūt se philistīm super terram. Reuersus est ergo saul desistens persequi dauid: ⁊ perrexit in occursum philistinorū: propterʰ hoc vocauerunt locum illū petram diuidentem.] xxiiij

Scendit ergo dauid inde: ⁊ habitauit ī locis tutissimis engaddi. Cūq; reuersⁱ esset saul postq̄ persecutus est philisteos: nunciauerunt ei dicentes: Ecce dauid in deserto est engaddi. Assumens ergo saul tria milia electorū virorū ex omni isrl: perrexitᵏ ad inuestigandū dauid ⁊ viros eiꝰ etiā sup abruptissimas petras que solis ibicibus pue sunt.] Etˡ venit ad caulas ouiū q̄ se offerebāt vianti:] Erat q; ibiᵐ spelunca quā ingressus est saul ut purgaret ventrē. Porro dauid ⁊ viri eius in interiore parte spelunce latebant. Et dixerunt seruі dauid ad eū. Eceⁿ dies de qua locutus est dominus ad te: ego tradam] tibi inimicum tuū ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo dauid ⁊ precidit ozā chlamydis saul silent. Post hec percussitᵒ cor suū dauid: eo q ab scidisset ozam chlamydis saul. Dixitq; ad viros suos: Propitius sit mihi dominus ne faciā hanc rem dño meo christo domini ut mittam manū meā in eū: quia christus dñi est. Eliuitᵖ dominus: quia niſi dñs percusserit eum: aut dies eiꝰ venerit ut moriatur: aut descendens in prelium perierit: propitiꝰ mihi sit dominus ut non mittam manū meam ī christū domini. Et confregit dauid viros suos sermonibus istis: ⁊ non permisit eos ut consurgerent in saul. Porro saul exurgēs de spelunca pgebat cepto itinere. Surrexitᵍ aūt dauid post eū: ⁊ egressus de spelunca damauit post tergū saul dicens: Domine mi rex. Et respexit saul pʳ se: ⁊ inclinans se dauid pronus in terrā adorauit: Dixitq; ad saul: Quare audis ꝓba hoiuꝫ loquētiū: dauid q̄rit malū aduersū te: Ecce hodie viderūt oculi tui q tradiderit te dominus ī manu mea in spelunca: ⁊ cogitaui ut occiderem te: sed pepercit tibi oculus meus. Dixi enī: Nō extendam manū meam in dominū meū: quia christus domini est. Quin potiꝰ pater mi vide ⁊ cognosce ozam chlamydis tue in manu mea: quō cum preciderem summitatem chlamydis tue: nolui extendere manū meam in te. Animaduerte ⁊ vide: q̄m nō ē in manu mea malum neq; iniquitas: neq; peccaui in te. Tu autem insidiaris anime mee: ut auferas eam.

Ad caulas ouiū sup viā. venit aūt illuc saul nō ad querēdum dauid: q; nō credebat q̄ auderet se ꝓpe viā ponē. ⁊ venit illuc q; recedens ab ipsiꝰ dauid inuestigatione: quē in locis aptis p̄o fugitiuis nō inuenerat: ⁊ dauid ī caуerna vie propinqua cū viris suis se posuerat eo q̄ similiť credebat q̄ saul cū ibi nō q̄reret sed tm̄ in locis a coi strata remotis. m Erat q; ibi spelunca. hic ꝓñť describit benignitas dauid parcētis sauli ipsū ad mortem psequēti. vbi p̄ describit ipsiꝰ dauid miseratio. 2° miseratiōis declaratio. ibi: Surrexit aūt dauid post eū. 3° saulis rūsio. ibi: Cum aūt cōplesset dauid. Miseratio aūt dauid apparet manifeste ī duobꝰ s. ei parcendo cum posset eū occidē: ⁊ viros suos refrenādo ab eiꝰ inuasione. ⁊ p3 hrā bis exceptis. n Ecce dies ⁊c.] Jn scriptura precedēti nō iueniť b. sed doctores dicūt coiter q̄ hoc fuit sibi dictū q̄n fugiēs saul venit ad samuelē: ut dictū ē. s. xix. o Percussit cor suū dauid. i. pscia sua eū reprehēdit: ⁊ sic dauid ē accusatiui casus: q; ī hoc fecerat irreuerētiā ipsi saul: q̄ tonozādus erat q̄diu ī regno tolerabatur a deo: ꝓpe q̄ dicunt bebrei q̄ dauid circa mortē fuit punitꝰ in simili. s. i de stubꝰ q̄bus opertꝰ nō calefiebat. ut plenius videbitur. j. iij. li°. p Viuit dñs ⁊c. vsq; ibi exclusiue: Et cōfregit dauid ⁊c. nō est in hebreo nec in libris correctis. Fuit enī quid appositū p modum glose: ⁊ postea ilsertū est textui p ignorantiā scriptoꝝ seu aliquoꝝ correctoꝝ. Causa aūt appositiōis ꝑmo p modū glose ut credo fuit q; .j. xxvj. ca. dauid dixit ista ꝓba in silli casu q̄ poterat interficere saul. q Surrexit aūt dauid. hic ꝓñť describit dicte miserationis manifestatio: p hoc q̄ dauid aliquātulū sequēs saulē oñdit ei ptē sue chlamydis abscisā p̄ q̄ manifeste declarās q̄ ita facilič eū occidisset si voluisset. ⁊ p q̄ ꝑbat falsitatē hech ⁊ alioꝝ q̄ accusabāt dauid erga eū. ⁊ p3 hrā vsq; ibi:

Judicet dominꝰ inter me ⁊ te: ⁊ vlciscatur me dominꝰ ex te: manus aũt mea non sit in te: sicut ⁊ in puerbio antiquo dicitur. Ab impijs egredief impietas. Manus ergo mea nõ sit i te. Quem perſequeris rex iſrl quem perſequeris: Canem mortuũ perſequeris: ⁊ pulicem vnũ. Sit dominꝰ iudex: ⁊ iudicet inter me ⁊ te: ⁊ videat ⁊ iudicet cauſam meã: ⁊ eruat me de manu tua. Cum aũt compleſſet dauid loquẽs ſermones huiuſcemodi ad ſaul: dixit ſaul: Nũquid vox hec tua ẽ fili mi dauid: Et leuauit ſaul vocẽ ſuam ⁊ fleuit: dixitq; ad dauid: Juſtior tu es q̃ ego: Tu enĩ tribuiſti mihi bona: ego aũt reddidi tibi mala. Et tu indicaſti hodie que feceris mihi bona: quõ tradiderit me dñs in manu tua: ⁊ non occideris me Quis enĩ cũ inuenerit inimicum ſuum dimittet eum in via bona: Sed dñs reddat tibi viciſſitudinem hanc pro eo qõd hodie operatꝰ es in me. Et nũc

a Vlciſcatur dominus me ex te. hoc dixit zelo iuſticie nõ vindicte. b Manus autem mea ⁊c.] nullus enim debet de propria iniuria ſumere vindictam per ſe niſi incũbat ſibi ex officio. ⁊ tunc melius eſſet q̃ per aliũ faceret. vnde legitur de platone q̃ ſeruũ ſuũ peccantem cõtra ſe tradidit alteri puniendũ: ne ipſe ꝓpria iniuria motꝰ menſurã excederet rationis. c Sicut ⁊ i prouerbio ⁊c] i. ſybo vulgari. d Ab impijs egredietur impietas. hoc enim dicebatur qñ dominꝰ p aliquem malũ ſumebat vindictam de alio peiori vel eque malo. ⁊ quia dauid ſentiebat ſe inocẽtẽ. nolebat q̃ talis vindicta per ipſum fieret de ſaule. ſed ſi deus vellet facere per aliquẽ malum hominem faceret: ſicut factũ fuit poſtea: qz a philiſteis fuit ſaul occiſꝰ: ut habeꝫ .j. xxj. ca. hebrei aũt dicunt hic: Sicut in prouerbio antiquo dicitur ⁊c. dicentes q̃ iſtud prouerbiũ eſt lex data a deo: qui dicit antiquus dierum: Dañ .vij. Accipiunt autem hoc a lege Exo. xxj vbi dicit de occiſo a caſu q̃ dñs tradidit eum in manu occidentis: qõd dicũt accidere ꝓpt̃ peccatũ occultum ipſi⁹ occiſi: ꝓ quo erat dignꝰ morte. Et ꝓ aliquo peccato occulto ipſius occidentis: ꝓ quo erat dignus expelli ad tempus de ſua ciuitate. ſ. vſq; ad mortem ſũmi pontificis. ⁊ quia dicta peccata occulta nõ poſſunt vindicari per humanũ iudiciũ. iſto modo vindicant̃ per diuinũ. ſed hoc dictum non eſt ſemper verũ: licet aliqñ poſſit cõtingere: qz frequẽter contingit homicidiũ caſuale abſq; peccato occidentis vel occiſi hoc demerente ſcõm diuina iudicia nobis occulta: oĩa tamen ad bonũ electoꝝ ordinant̃. e Quẽ perſequeris: q. d. vile ẽ tibi me pſeq; etiã dato q̃ eſſem nocens: cũ ſim nullius momẽti reſpectu tui. f Cũ aũt cõpleſſet. hic ꝓpr̃ ponitur ipſi⁹ ſaulis rñſio: q̃ quictus ⁊ cõfuſus de ſua neq̃tia dixit: g Juſtior me es. iſta ẽ cõparatio abuſiua. ac ſi diceretur. nix ẽ albior corno. h Quis enĩ cum inuenerit ⁊c] .q. d. hoc nullꝰ faceret niſi eſſet valde bonus ⁊ perfectus. ⁊ in hoc confiteretur ipſum dauid eſſe dignũ regno. nõ ſubdit: i Et nũc qz ſcio ⁊c.] Dicũt aũt aliqui hebrei q̃ hoc ſciuit p ſignũ ſibi datũ a ſamuele quia ille regnaret poſt eum qui ſcideret veſtem eiꝰ: ꝓut fuit dictũ. ca. xv. k Jura mihi in dño ⁊c. vidẽs cũ pronũ ad miſericordiã. habita ꝓ ſe miſericordia vna: petit aliã pro ſemine ſuo. l Et iurauit dauid. tanq̃ ꝓnꝰ ad miſericordiã. m Abijt ergo ſaul ⁊c. penitens de perſecutione dauid. ſed hoc tñ fuit ad horam: ut ex ſequentib⁹ patebit. Videretur forte alicui q̃ dauid peccauit iurando facere miſericordiam ipſi ſauli cum ſciret eum eſſe a domino reprobatũ. Item quia iſtud iuramentũ tranſgreſſus fuit: ut videt quia ſeptem viros de filijs ſaul tradidit crucifigẽdos: ut habetur .j. .ij. li⁹. xxj. ca. Ad primum dicendum q̃ dauid neſciuit ſaul reprobatum ſimpliciter. ſ. q̃tum ad vitã eternam: ſed tm̃ reſpectu regni temporalis: non autem per iuramentũ ſuũ conceſſit filijs ſaul q̃ regnarent. ſed ſolũ q̃ viuerẽt: quod poterat ſtare abſq; hoc q̃ regnarent: propter quod iurando non peccauit. imo opus perfectionis fecit: ſm illud Math. v. Benefacite bis qui oderunt vos ⁊c. Similiter nõ fuit trangreſſus iuramentum: quia in omni iuramento voluntas ſuperioris intelligitur excepta ⁊ maxime ipſi⁹ dei: de cuius voluntate expreſſa fuit punita poſteritas ſaul propter gabaonitas: que punitio nõ debebat fieri per pnam pecuniariam: ſed per mortẽ ſaltem aliquorũ. ⁊ ideo non peccauit tradẽdo illos ſeptem viros crucifigẽdos: nec per hoc fuit deleta poſteritas ſaul: quia dauid reſeruauit miphiboſeth: ut ibidem habetur qui deſcẽdit de ſaul p ionatã filiũ eiꝰ. n Quia xxv.

Mortuus eſt aũt samuel. hic conſequenter ponitur ſecundus prouentus per mortẽ iniqui nabal: qui diuina vltione mortuus eſt: eo q̃ vituperauerat dauid ⁊ ſeruos eiꝰ inique: ⁊ ſic vxor eius ⁊ quicq̃d habebat fuit ipſius dauid: ꝓmittitur tamen hic mors ſamuelis iuſti preciosa: ut per hoc magis appareat mors hominis iniqui ignominioſa: ſcõm q̃ dicit Prouerbior. x. Memoria iuſti cũ laudibus: ⁊ nomen impiorũ putreſcet. ⁊ hoc eſt quod dicitur de ſamuele ad eius laudem. o Et congregatꝰ eſt vniuerſus ⁊c.] de morte vero nabal nullus planctus ſcribitur. Sed hic oritur queſtio: quõ ſecundus liber regum dicitur ipſi⁹ ſamuelis ſicut ⁊ primus. cũ tamen ab iſto loco ⁊ deinceps non poterit ſcribere. ſ. poſt mortem ſuam. Ad quod dicitur q̃ vnus de diſcipulis ſuis reſiduũ ſcripſit: qui ab aliquibus dicitur fuiſſe nathan prophetа: ⁊ ideo aſcribitur ſamueli. ſicut factũ diſcipuli magiſtro. p Erat autem vir ⁊c. hic conſequẽter agitur de ipſo nabal. vbi primo deſcribitur nabal ⁊ abigail perſonalis conditio. ſecũdo ipſius dauid curialis petitio. ibi: Cum ergo audiſſet. tertio ruſticana reſponſio. ibi: Respondens aũt. quarto abigail prouida obuiatio. ibi: Abigail autem. quinto circa nabal diuina vltio. ibi: Diluculo autẽ Circa primũ dicitur. Erat autẽ vir quidam in ſolitudine maon. li ſolitudine nõ eſt i hebreo. nec ẽ de textu. quia ſm q̃ dicit libro de queſtionibus hebraicis manebat in ciuitate maon. Sed eius anima lia erant in monte carmelo vbi habebat domũ pro paſtoribus ⁊ pecoribus ad quem venit pro tondendis ouibus cum vxore ſua. Sciendum autem q̃ iſte carmelus eſt mons in ſorte iude. Alius autem carmelus vbi belias interfecit ſacerdotes baal. eſt in tribu iſachar. Exprimit̃ nomen viri ⁊ vxoris cum dicitur: Nomen autem ⁊c. ⁊ conditio vtriuſq; cum dicitur: q Eratq; illa mulier prudentiſſima ⁊ ſpecioſa. ⁊ ſic erat mente ⁊ corpore gratioſa. r Porro vir eius durus. ad conueniendum. s Et peſſimus ⁊ malicioſus. ad iniuriandum proximũ ⁊ decipiendum. t Erat autem de genere caleb. hoc autem non additur ad deſignandum q̃ caleb fuerit talis: quia fuit virtuoſus ⁊ bonus: ut patet Numeri xiij. ⁊ Joſue. xiij. ſed ad oſtendendum q̃ nabal erat de tribu iuda ſicut ⁊ dauid: ⁊ ideo grauius peccauit ipſum vituperando. ſequit:

n Cum autē audisset hic ꝓnter ponitur ipsi⁹ dauid curialis pritio: quod patet primo ex amicabili salutatione cū dicitur: Et salutabitis eum ⁊c. hoc autē quod ibi sequit: Ex multis annis saluos faciens tuos ⁊ oīa tua. non est in hebreo. secūdo ex rationabili allegatione: vbi tangūt quinq rones quib⁹ nabal debebat inclinari ad exauditionem pritiois. prima est q⁹ dauid ⁊ viri eius pacifice ꝙuersati fuerant cū pastorib⁹ nabal: licz possent omni die accipere qđ habebāt. ⁊ hoc notatur cū dicitur: b Muꝝ eis molesti fuim⁹. secūda q⁹ eos ⁊ gregē secure seruauerāt a feris ⁊ predonib⁹. ⁊ hoc notatur cū dicit: c Nec aliqñ defuit eis q̄cq̄ de grege ⁊c. predones enī nō audebāt illuc accedē timore ipsius dauid. vñ dicit j. Erāt nobis ꝓ muro. tertia ē humilis modus pcēdi ibi: d Nunc ergo inueniant pueri tui gratiā ⁊c. cum tū dauid de iure posset accipere ꝑ sua volūtate cū esset rex iunctus ⁊ in necessitate posit⁹. quarta ē rone diei festiui cū dicit: e In die enī bona ⁊c.] faciebant enī hebrei festū magnū tonsorib⁹ suis ⁊ pastoribus in die tonsionis ouiū i memoriā patriarchaꝝ q̄ fuerant pastores ouium: ut habetur Geñ. xlvij. ⁊ talib⁹ diebꝫ solēt hoies magē esse curiales. quinta rō accipit ex pte rei petite: quā simplicit ponūt in volūtate nabal q̄tum ad qualitatem ⁊ quātitatē. qđ notat ibi: Quocunq inuenerit man⁹ tua ⁊c. f Rñdēs autē nabal. hic ꝓnt ponit rusticana rñsio: q⁹ nō solū negauit qđ petebat: ꝫ etiā a vituperijs ꝛcbo auit dicēs: g Quis est dauid. q. d. nulli⁹ valoris: q⁹ descēdit de alienigena muliere. s. de rutb moabite. ⁊ nō solū vituperauit dauid: sed ⁊ viros ei⁹ dicens: h Hodie increuerunt ⁊c] ita q̄ notauit eos de seruilitate ⁊ malignitate: propter quā fugitiui essent. i Tollā ergo ⁊c. q. d. non debeo facere. k Et aquas meas. i. potus meos: quia frequent in scriptura nomine aque intelligitur omnis potus: sicut nomine panis omnis cib⁹. vnde. iiij. Reg. vj. dicitur: Pone eis panē ⁊ aquam. ⁊ subditur ibidē: Et apposita est eis magna ciborū ꝓparatio. l Regressi sunt ⁊c.] vacui ⁊ vituperati. m Tūc ait dauid. merito prouocat⁹. n Accingatur vnusquisq̄ ⁊c.] ad accipiēdū vindictam de tam vili rustico. o Abigail autem. hic cōsequenter ponitur ipsius abigail prudens obuiatio. ⁊ secūdo ipsius dauid pacificatio. ibi: Cum autem vidisset. Circa primū premittitur facti notificatio ipsi abigail per vnū de famulis suis dicētē ei:

Cum[a] autem audisset dauid in deserto q⁹ tonderet nabal gregē suū: misit decē iuuenes ⁊ dixit eis: Ascendite in carmelum ⁊ venietis ad nabal: ⁊ salutabitis eū ex nomine meo pacifice: ⁊ sic dicet: Sit fratrib⁹ meis ⁊ tibi pax ⁊ domui tue pax: ⁊ omnibus quecūq̄ habes sit pax: Ex mult⁹ annis saluos faciens tuos ⁊ omnia tua. Audiui q⁹ tōderēt pastores tui greges tuos: qui erāt nobiscum in deserto. Nūq̄[b] eis molesti fuim⁹: nec[c] aliqñ defuit quicq̄ eis de grege omni tēpore quo fuerunt nobiscum in carmelo. Interroga pueros tuos: ⁊ indicabunt tibi. Nūc[d] ergo inueniāt pueri tui gratiam ī oculis tuis. In die[e] enim bona venim⁹ ad te.] Quodcūq̄ inuenerit man⁹ tua da seruis tuis ⁊ filio tuo dauid. Cumq̄ venissent pueri dauid: locuti sūt ad nabal oīa verba hec ex nomine dauid: ⁊ siluerunt. Respondens[f] autem nabal pueris dauid ait: Quis[g] est dauid: ⁊ quis est filius isai? Hodie[h] increuerunt serui q̄ fugiūt dominos suos.] Tollam[i] ergo panes meos ⁊ aq̄s meas ⁊ carnes ꝓcozū que occidi tonsorib⁹ meis: ⁊ dabo viris quos nescio vnde sint? Regressi[l] sūt itaq̄ pueri dauid] per viā suā: ⁊ reuersi venerunt ⁊ annūciauerunt ei omnia verba que dixerat nabal. Tunc[m] ait dauid pueris suis: Accingatur[n] vnusquisq̄ gladio suo.] Et accincti sūt singuli gladijs suis. Accinctusq̄ ē ⁊ dauid ense suo: ⁊ secuti sunt dauid quasi quadringēti viri. Porro ducēti remanserūt ad sarcinas: Abigail[o] aūt vxori nabal nūciauit vnus de pueris suis dicēs: Ecce[p] dauid misit nuncios de deserto:] ut[q] benedicerent domino nostro: ⁊ auersatus est eos. Homines isti boni satis fuerunt nobis ⁊ nō molesti: nec quicq̄ aliqñ perijt omni tempore quo fuimus conuersati cum eis in deserto. Pro muro erant nobis tam in nocte q̄ in die omnib⁹ diebus quibus pauim⁹ apud eos greges. Quā obrem cōsidera[r] ⁊ recogita quid facias] qm⁹ cōpleta ē malicia aduersum vir tuum] ⁊ aduersum[s] domū tuam: ⁊[t] ipse ē filius belial: ita ut nemo possit ei loqui.] Festinauit[u] igit abigail ⁊ tulit ducētos panes ⁊ duos vtres vini: ⁊ q̄nq̄ arietes coctos: ⁊ q̄nq̄ sata polente: ⁊ centum ligaturas vue passe: ⁊ ducentas massas caricarum ⁊ posuit super asinos. Dixitq̄ pueris suis. Precedite me: ⁊ ecce ego post tergum sequar vos. Viro[x] autē suo nabal non indicauit.] Cum ergo ascendisset asinū ⁊ descenderet ad radicem mōtis: dauid ⁊ viri eius descendebant in occursum eius. Quib⁹ ⁊ illa occurrit Et[y] ait dauid: Vere frustra seruaui omnia que huius erāt in deserto: ⁊ non perijt quicq̄ de cūctis que ad eum pertinebant: ⁊ reddidit mihi malum ꝓ bono. Hec[z] faciat dēus inimicis dauid: ⁊ hec addat: si reliquero de omnib⁹ que ad ipsū ptinēt vsq̄ mane mingentē[a] ad parietem. Cū[b] autē vidisset abigail dauid ut ibidē dictū fuit. c Mingentē ad parietē i. canē qui leuato crure mingit ad parietē. Dicūt etiā bicaliq̄ ꝙ ꝑ mingētē ad parietē intelligit infirm⁹ q̄ nō pōt surgē. ⁊ iō facit vrinā in lectū ⁊ parietē: ⁊ sic ē intellect⁹ ꝛbi q⁹ nō parceret viro ⁊ aīali: q⁹ etiā canis q̄ ꝓpē vilitatē nō esset tāgē⁹: ⁊ ifirm⁹ cui ꝓpē infirmitatē esset parcēdū: nō euaderēt manū meā. Alij ꝛo dicūt q⁹ ꝑ mingētē ad parietē intelligit oīs masculꝰ: q⁹ mingit erect⁹. ⁊ sic ē intellect⁹ ꝛbi q⁹ dauid intēdebat interficē oēs viros nō aūt mulieres. d Cū aūt vidisset.

p Ecce dauid misit ⁊c.] vbi patitur defectū victualiū. q Et benedicerent domino nostro. eum curialiter salutādo: ⁊ eius beneficiū humilit pētēdo. cetera patēt ex predictis ꝙsq̄ ibi: r Considera ⁊c.] precauēdo tibi ⁊ domui tue. s Quoniā completa ē ⁊c.] quia in pōptu ē vindicta de malicia sua. cognoscebat enim iste animositatem dauid ⁊ viroꝝ ei⁹. t Et aduersū domū tuam. i. in omnes nos redūdabit istud malum q̄uis simus innoxij. v Et ipse ē fili⁹ ⁊c.] q. d. iō dico tibi ꝙ q⁹ marit⁹ tu⁹ verbū meū nō recipet: ꝫ magis furet. x Festinauit igit abigail. ad pcauēdum malo pdicto. ⁊ ꝓ lrā vsq̄ ibi: y Viro aūt suo ⁊c] q⁹ ꝓ auaricia ⁊ nequicia sua totū imprdiuisset. z Et descenderet ad radicem montis ⁊c. vbi int duos montes erat vallis media ad quam descendebat dauid ex pte vna: ⁊ abigail ex opposita: ⁊ sic obuiabant mutuo. a Et ait dauid vere frustra ꝙuaui ⁊c Ista dixit dauid audita relatiē nūcioꝝ: ꝫ ponit per recapitulationem: ut dicūt aliqui. uel ꝓcedēdo ꝓ viam dicebat ꝙ vir⁹ suus: ut dicūt alij: ⁊ forte vtrunq̄ potuit ee. b Hec faciat dēus inimicis dauid ⁊c. ꝙ ē modus iurādi ꝑ execrationem q̄ aliquis sibi imprecat malū futuꝝ nisi impleatur verbū suū: ⁊ iō hic ꝓ ipso dauid accipiūt inimici dauid. esset aliꝫ iuramētū nullū: sed magis verisoziū: sicut ⁊ ꝛ. xx. ca. ī ꝓsimili ponūt inimici dauid

Hic consequenter ponit ipsius dauid pacificatio: vbi primo premittitur ipsi⁹ abigail deprecatio. 2° ipsius dauid acceptatio ibi; Et ait dauid. Deprecatio autem abigail ostendit acceptabilis. primo ex sui humilitate in facto cum dicit: Et prociditcoram dauid &c, & verbo cū subdit: a Et dixit in me &c] i. parata sum recipere quācunq; vindictā pro mariti mei iniquitate, secundo ostendit deprecatio abigail acceptabilis ex rationabili allegatione cū dicit: b Loquat &c. vbi primo allegat viri sui stulticiā: & iō factum suum viro prudēti nō est accipiēdum corde. & hoc est qō dicit: c Ne ponat oro domin⁹ meus rex cor suū &c. q; scōm nomē suū stult⁹ est. nabal. n. stultus interpretat q.d. stult⁹ est re & nomine. 2° allegat suam ignorantiam dicēs: d Ego āt ancilla tua &c.] q.d. si enim vidissem eos fuisset gratioſe recepti nec recessissent vacui. tertio allegat diuinā clementiā: que parata ē semp parcere dicēs: e Nūc ergo dñe mi &c.] q.d. verū est q; vivit: & tu vivis: ita diuina clementia factū est ut venirem obuiā tibi ad impediendū ne venires ad effundendū sanguinē. f Et saluauit manū tuā &c. s. innocentem. sol⁹ enī nabal erat culpabilis: cū quo fuissent occisi innoxii. g Et nunc fiant &c] .s. fatui & improuidi in factis suis. Ra. Sa. dicit q; abigail ꝟ dixit p spiritū ꝓphetie significans q; nabal cito moreret. b Quapropter suscipe bñdictionē hāc i. exenīū. i Auferiniquitatē &c] recipiendo exenīū i signū remissiōis offense: quā abigail sup se accepat dicēs: Ine sit dñe mi hec iniquitas: ut predictū ē. 4° allegat regni dignitatē quā psecutur⁹ erat dauid: q; quidē dignitas exigit in habente innocentiā. & hoc est qō dicit: k Faciens enī faciet dñs tibi &c.] tradēdo tibi regnū. l Quia prelia dñi i. ad dei honorem & cōmunem vtilitatē populi. m Malicia ergo &c.] q; non decet tātā dignitatē. quinto allegat, pte-

dauid: festinauit & descēdit de asino: & pcidit coram dauid sup faciem suam: & adorauit super terrā: & cecidit ad pedes ei⁹: & dixit: In me sit dñe mi hec iniquitas.] Loquat⁹ obsecro ancilla tua in auribus tuis: & audi ꝟba famule tue. Ne⁶ ponat oro dominus meus rex cor suū super virū istum iniquū nabal qm̄ ꝟm nomen suū stultus est: & est stultitia cum eo. Ego⁶ aūt ancilla tua nō vidi pueros tuos] dñe mi quos misisti. Nūc⁶ ergo domine mi vivit dominus & vivit anima tua:] qui prohibuit te ne venires in sanguinē & saluauit manū tuā tibi. Et⁸ nūc fiāt sicut nabal inimici tui:] & qui querūt domino meo malū. Quapropter⁹ suscipe benedictionē hāc quā attulit ancilla tua tibi domino meo: & da pueris qui sequunt te dominū meū. Auferi iniquitatē famule tue.] Faciens ⁿ enim faciet dñs tibi domino meo domū fidelē: quia¹ prelia domini dñe mi tu preliaris. Malicia⁽ᵐ⁾ ergo nō inueniat⁽ⁿ⁾ in te] omnibus diebus vite tue. Si enī surrexerit aliq̄s homo psequens te vel querens animā tuam: erit⁽ⁿ⁾ aīa dñi mei custodita quasi in fasciculo viuentiū] apud dominū deum tuū. Pozo⁽ᵒ⁾ inimicorum tuorū anima rotabitur: quasi ī impetu & circulo funde. Cū ergo fecerit tibi dñs domino meo oīa hec que locutus est bona de te & constituerit te ducē sup istrl: non⁽ᵖ⁾ erit tibi hoc in singultum & in scrupulum cordis domino meo q⁽ᵖ⁾ effuderis sanguinē innoxium: aut⁽ʳ⁾ ipse te vltus fueris. Et cum benefecerit domi-

ctionem diuinā: q; protegit scōm misericordiā dicens: Si enī surrexerit aliq̄s homo persequēs te &c. sequit: n Erit anima domini mei custodita &c] .i. a deo protegeꝫ cōtra omnes insidias malorū Dicūt hic aliqui q; loquit⁹ metaphorice. q; sicut ramusculi alibi trāsplantandi uel inserendi in fasciculo liganf: & in qua ponūtur: & postea transplātanf uel inserunf: sic iusti in p̄senti vita p̄seruanf in bumore gratie: ut transplātēf in terra viuentiū p adeptionem glorie: de quib⁹ reputabat ipse dauid. o Pozo inimicorū tuorū aīa rotabit &c. i. voluet per vitia diuersa & mala quousq; p̄ficiat ad penā gehēne. sexto allegat pacem p̄scientie ipsi⁹ dauid futuram cum dicit: Cū ergo fecerit dñs tibi &c. sequit: p Nō erit tibi hoc in singultum &c] i. in meroze animi & cōscietie remorsū. q Ne effuderis sanguinē innoxium. ꝓtū ad familiam nabal. r Aut ipse te vltus fueris. de ipso nabal: qō nō decet ut aliqs vleiscat se manu ꝓpria: ut dictum fuit ca. precedenti. s Et ait dauid. hic ꝓnter ponit ipsi⁹ dauid acceptatio. vbi primo regratiat de dictis: t Benedict⁹ dñs deus &c.] q; ei⁹ prudentia & dispositiōe abigail occurrit dauid ad ipsū pacificandū. 2° ipsi abigail dicens: v Et benedictū eloquiū tuū &c. & pz ira vsq; ibi: p Vade in pace alias pacifice. q.d. pacificat⁹ sum tibi & domui tue. y Ecce audiui vocē tuam. i. exaudiui deprecationē tuam. z Et to. fa. tuā. accipiendo exenīū de manu tua & sic nō feci tibi decundū dīā repellēdo ī aliquo petitionē tuā. a Et nō indicauit ei ꝟbū. prudēt enī expectauit tēp⁹ i quo esset extra ebrietatē. b Diluculo aūt. hic ꝓnter describitur diuina vltio circa ipsum nabal. cū dicit: c Et mortuus ē cor &c.] ex vehemētia timoris cōcepti de dauid. d Cūq; ptransissent decē dies. Hic Ra. Sa. q; tot dieb⁹ lāguit āq̄ mortu⁹: eo q; decem inuenes missos a dauid p̄fuderat. e Percussit dñs nabal. Et q; pz q; nō fuit mortu⁹ morte nāli: & accelerata vltione dei. f Nō cū audisset dauid mortuū nabal. tali diuina percussiē. g Ait benedict⁹ dñs &c. applaudēs diuine iusticie: scm illud ps. lvij. Letabit⁹ iust⁹ cū viderit vindictā &c. nō aūt gaudebat de morte nabal celo vindicte b Misit q; dauid &c.] p nūcios missos. i Ut sumeret eā sibi in vxorē. q; sciebat eā ee pulchrā & prudētē & divitē: ut pz exp̄dict⁹, seq̄t

a Que consurgẽs adorauit.s. dñm ꝛ tanto beneficio q dauid in regem electus a deo ꝓtebat eam pro vxore; ꝓpter qđ rñdit humiliꝫ valde dicẽs: Ecce famula tua sit in ancillam ꝛc. b Sed ꝛ achinoem ꝛc.] videf q fecerit cõtra mandatũ domini Deut°. xvij. vbi dicit q rex cõstitut⁹ ꝛ isrl nõ debebat sibi multiplicare vxores. Dicendũ q illud itelligitur de vxoribus alienigenis inclinantibus animũ viri ad idolatriam. sic cõtigit salomoni: ut habetur j. 3°. li°. xi. ca. hoc aũt nõ fecit dauid. c Saul autem dedit michol filiã suã ꝛc]. Dicũt hebrei q iste fuit legis doctor: ꝛ iõ licꝫ acceperit michol ad obediendũ sauli: ꝛ ut honorar etur tãꝫ gener regi nõ tũ cognouit eam qz sciebat eam esse verã vxorem dauid: qz ipsam non repudiauerat: ꝓpter qđ dauid postea recepit eam: qui tamẽ non accepisset eam si fuisset ab eo cognita: sicut nõ fuit ingressus vltra ad vxores suas quas cognouit absalon ut habetur. j. ij. li° ca. xx. d Lap. xxvj.

Que[a] consurgẽs adorauit, pna in terrã: ꝛ ait: Ecce famula tua sit in ancillã ut lauet pedes seruorũ domini mei. Et festinauit ꝛ surrexit abigail ꝛ ascendit super asinum: ꝛ quinq puelle ierunt cum ea pedisseque eius. ꝛ secuta est nũcios dauid: ꝛ facta est illi vxor. Sed[b] ꝛ achionẽ accepit dauid] de iezrahel: ꝛ fuit vtraq vxor ei⁹. Saul[c] autem dedit michol filiam suam vxorem dauid falthi filio lais:] q erat de gallim. XXVI.

T[d] venerunt ziphei ad saul in gabaa dicentes Ecce dauid absconditꝰ ẽ in colle achille q̃ est ex aduerso solitudinis. Et surrexit saul ꝛ descẽdit in desertum ziph: ꝛ[e] cum eo tria milia virorũ de electis isrl:] ut q̃reret dauid in deserto ziph. Et castrametatus ẽ saul in gabaa achille: q̃ erat ex aduerso solitudinis in via. Dauid autem habitabat in deserto. Videns[f] autem q venisset saul] post se i desertũ: misit[g] explozatores ꝛ didicit q illuc venisset certissime. Et[h] surrexit dauid clam: ꝛ venit ad locũ vbi erat saul. Cũq vidisset locum i quo dormiebat saul: ꝛ abner filius ner panceps militie eius: ꝛ saulem dormientem in tentorio ꝛ reliquũ vulg⁹ per circuitũ ei⁹: ait[i] dauid ad achimelech ethеum ꝛ abisai filium saruie] fratrẽ ioab dicẽs: Quis descẽdet mecũ ad saul i castra: Dixitq abisai. Ego descẽdam tecum. Venerunt ergo dauid ꝛ abisai ad populum nocte: ꝛ inuenerunt saul iacentem ꝛ dormientem in tentorio: ꝛ hastam fixam in terra ad caput ei⁹: abner autem ꝛ populũ dormientes in circuitu eius. Dixitq[k] abisai ad dauid: Cõclusit deus inimicum tuum hodie i manꝰ tuas. Nũc ergo perfodiã eum lancea in terra semel: ꝛ[l] secũdo opꝰ nõ erit: Et[m] dixit dauid ad abisai: Ne interficias eũ: Quis[n] enim extendet manum suam i xp̃m domini: ꝛ innocens erit? Et dixit dauid: Viuit[o] dominus: quia[p] nisi dominꝰ percusserit eum: aut[q] dies eius venerit ut[r] moriatur: aut in preliũ descendens perierit: propitꝰ mihi sit dominus ne extẽdam manum meam in christũ domini. Nũc[s] igitur tolle hastam que est ad caput ei⁹] ꝛ[t] cyphũ aque: ꝛ abeam⁹. Tulit igit dauid hastã ꝛ cyphum aque qui erat ad caput ei⁹: ꝛ abierunt. Et nõ[u] erat quisq qui videret ꝛ intelligeret ꝛ euigilaret: sed omnes dormiebant quia sopor domini irruerat[v] super eos. Cũq[w] transisset dauid ex aduerso: ꝛ stetisset in vertice montis de longe: ꝛ esset grande interuallum inter eos: clamauit[x] dauid ad populum ꝛ ad abner filiũ ner dicẽs: Nõne respõdebis abner? Et respõdẽs abner ait: Quis es tu qui clamas: ꝛ inquietas regem? Et ait dauid ad abner: Nunqd non vir tu es? Et qs alius similis tui i isrl? Quare[a] ergo non custodisti dominũ tuum regẽ?] Ingressus[b] est enim vn⁹ de turba ut interficeret regem dominũ tuum. Non ẽ bonum[b] quod fecisti. Viuit[c] dominus: quoniã filij mortis estis vos: quia non custodistis dñm vestrum xp̃m dñi. Nũc[c] ergo vide vbi sit hasta regis: ꝛ vbi vas aque suã declararet innocentiã. ꝛ saul de neqtia cõuincer et. y Cũq transisset. hic saul ꝛ viri eius a dauid quincũf. qz primo viri saul quincunf de negligẽtia. cũ subdit: z Clamauit dauid ad ꝓlim cũ tã eẽt sic clõgat⁹ ꝛ i tuto loco posit⁹ q viri saul nõ possent cadere eũ. ꝛ p̃mo quincit abner singularif. cũ sbdit: a Quare g̃ nõ custodisti ꝛc.] qz erat panceps militie: ꝛ custos erat principalis ꝓsone regie. b Ingressus est enim vn⁹ ꝛc. aste fuit abisai q̃ wlnit eũ interficere ut ꝑdictũ est. secũdo arguit eos alios dicẽs: c Viuit dñs qm filij mortis estis ꝛc. i. digni morte. p̃ꝛ ꝓbat dictũ suũ p euidẽs signũ dicẽs: d Nũc g̃

b Sed ꝛ achinoem ꝛc.] videf q fecerit cõtra mandatũ domini Deut°. xvij. vbi dicit q rex cõstitut⁹ ꝛ isrl nõ debebat sibi multiplicare vxores. Dicendũ q illud itelligitur de vxoribus alienigenis inclinantibus animũ viri ad idolatriam. sic cõtigit salomoni: ut habetur j. 3°. li°. xi. ca. hoc aũt nõ fecit dauid. c Saul autem dedit michol filiã suã ꝛc]. Dicũt hebrei q iste fuit legis doctor: ꝛ iõ licꝫ acceperit michol ad obediendũ sauli: ꝛ ut honorar etur tãꝫ gener regi nõ tũ cognouit eam qz sciebat eam esse verã vxorem dauid: qz ipsam non repudiauerat: ꝓpter qđ dauid postea recepit eam: qui tamẽ non accepisset eam si fuisset ab eo cognita: sicut nõ fuit ingressus vltra ad vxores suas quas cognouit absalon ut habetur. j. ij. li° ca. xx. d Lap. xxvj.

T venerunt ziphei. hic ponitur tertiꝰ prouentus dei circa dauid: ꝓ q̃ b q saulem itez in manu sua tradidit: ut sic dauid innocentia ꝛ saulis nequitia plenꝰ appareret. Et diuiditur in tres partes qz primo saul mandꝫ dauid exponit. 2°. exponitus custodit ibi: Dixitq abisai. 3°. a dauid quincitur ibi: Cũq transisset. Circa primũ dicitur: Et venerũt ziphei ad saul. isti iam ante dauid accusauerant sauli: ut habitum est supra. xxiij. ꝛ iõ timẽtes ne dauid post saul regnaret: ꝛ per ꝑs eozum proditionẽ puniret. solliciti erãt de captione dauid ut morer et. e Et cũ eo tria milia ꝛc.] scz ad bellandũ. f Videns aũt ꝛc]. i. cognoscẽs per nuncũ sibi dicẽtem: qz ꝓcessus regis cũ tali multitudie bellatez nõ pot latere. g Misit explozatores. ut sciret certitudinaliter tempus ꝛ locum vbi castra ponere t. b Et surrexit dauid clam. i. absconditꝰ: ꝛ mutato habitu ne cognoscer et: sicut alexander magnꝰ fuit in castris Poꝛi regis persaꝛ ad explozandũ. prout habetur in hystoria ipsius. i Dixit dauid ad achimelech ꝛc.] dauid eni habuit duas sozores: vna earũ vocata est abigail de qua natꝰ fuit amasa ꝓnceps militie absalon: ut bꝝ. j. ij. li. xvij. ca. Alia saruia de qua natus est ioab ꝛ abisai: ꝛ sic isti erant nepotes dauid k Dixitq abisai ad dauid ꝛc. accepit licẽtiã interficiendi saul: qz sciebat q dauid non interficeret eum manu ꝓpria. l Et secũ

vidē ꝛc̄.ꝑ hoc enim patebat ꝙ ille qui hastā abstulit regē interficere potuit. a Cognouit aūt saul. hic consequenter commincif saul ꝛe malicia: qz ꝑsequebaf dauid sine causa. Et ꝑz hrā vsq; ibi: b Si dñs incitat te ꝛc̄.] .s. ad me ꝑsequēdū. c Odoret sacrificiū, i. patiētia mea in ꝑsecutione ista sit accepta coram ꝛeo: ac si offerrem holocaustū ad altare suū. d Si aūt filij hominū, incitāt te ad b̄ sic faciebat doech ꝛ sui cōplices: e Maledicti sūt in ꝓspectu dñi, cuius rō subdif: f Qui eiecerūt me hodie, i. in pūti tpe. g Ut nō habitē ꝛc̄, i. ut nō habitē pacifice i ēra .pmissiōis vbi vigebat cultus diuinus: ut possem illuc accedere ꝛ offerre. b Dicētes, facto: i Vade serui dijs alienis. qz illiq; ꝙ ꝑsecutionē cogunt ītrare terrā idolatrie subditā: exponunt pcō idolatrie: eo ꝙ ab idolatris ad b̄ ꝛe facili iclinant ꝛ aliqñ violētia pene cogunt. k Et nūc ꝛc̄] .i. in ēra i qua colif ꝛe. q. d. meli⁹ est ꝙ fugiam ꝓpter ꝑsecutionis atrocitatem. l Quia egressus est. cum exercitu fortī. Ut querat pulicē vnū. i. ꝛoiem nulli⁹ momēti. m Sic ꝑsequif ꝑdix. hebrei dicūt: q̄quim q̄ est auis insequēs muscā uel aliā rem vilē. ꝛ cōsonat hrē ꝑcedenti ut ꝑz tam rōne fnie q̄ rōne significati huius dictionis persequif qō est in sensu actiuo. fm trālationē ꝛro nrām oportet dicere ꝙ li ꝑsequif b̄z hic sensū passiui ut sit sensus: Sic me ꝑsequif rex isrl sic ꝑdix ꝑsequif abaucupe. i. fugaf ut capiaf: ꝛ ē filius mod⁹ loquēdi ad Hebre. vltimo. Talibus, .n. bostijs, pmeref ꝛe⁹. i. ꝓ merito taliū acqrif ꝛe⁹: tñ fm grāmaticā cōmunē: pmeref sensū actiui importat. Cōsequenf saul pctm suū ꝓfitef dicēs: n Peccaui: reūtere fili mi dauid ꝛc̄. tñ dauid nō fuit reūsus: tū qz saul alias sibi .pmissū non tenuerat. tū qz dauid i curia inimicos habebat q̄ impetrassent retractationē .pmissi, tum qz ꝛemon arripiens saul ꝙ tēpus eū ad occisionē dauid incitabat. tum qz ex afflictiōe ꝛemonis saul memoriā fere amiserat. ꝛ iō cito oblitus fuisset .pmissū maxime ,ꝓpter habitū ꝑcēdētē rancoris ꝛ odij ꝓtra dauid. Cetera patēt in hrā. o Cap̄ vij.

sit cyph⁹ aque q̄ erat ad caput eius. Cognouit⁹ aūt saul vocē dauid. ꝛ dixit: Nunq̄d vox hec tua fili mi dauid: Et ait dauid: Vox mea dñe mi rex. Et ait: Quā ob cām dñs me⁹ ꝑsequit seruū suū: Quid feci. aut qō est malū in manu mea: Nūc ergo audi oro dñe mi rex verba serui tui. Si⁹ dñs incitat te aduersū me:] odoret⁶ sacrificiū. Si⁹ aūt filij hominū: maledicti⁷ sūt i cōspectu dñi q̄ eiecerūt me hodie ut⁸ nō habitē in hereditate dñi dicētes⁹ vade serui dijs alienis Et¹⁰ nūc nō effundatur sanguis meus ī ēra coꝝ dñi.] q̄ egressi¹¹ est rex israel ut q̄rat pulicē vnū sicut¹² ꝑsequit perdix in montib⁹ Et ait saul: Peccaui¹³: Reuertere fili mi dauid. Nequaq̄ enī vltra tibi male faciā eo ꝙ ꝓciosa fuerit aīa mea in oculis tuis hodie. Apparet enī ꝙ stulte egerim: ꝛ ignorauerim multa nimis. Et respondens dauid ait: Ecce hasta regis: transeat vn⁹ ꝛe pueris regis ꝛ tollat eā. Dñs aūt retribuet vnicuiq; ꝓm iusticiā suā ꝛ fidem. Tradidit enim te dñs hodie in manū meam ꝛ nolui extendere manū meā in christū dñi. Et sic magnificata est aīa tua hodie i oculis meis: sic magnificet aīa mea in oculis dñi: ꝛ liberet me ꝛe omni angustia. Ait ꝙ saul ad dauid: Benedict⁹ tu fili mi dauid. Et quidē facies facies. ꝛ potens poteris. Abijt aūt dauid i viā suā: ꝛ saul reuersus ē in locū suū. XXVII

T dixit dauid in corde suo. Aliqñ⁹ incidā vna die in manꝰ saul. Nōne melius est ut fugiam: ꝛ saluer in terra philistinoꝝ ut⁰ ꝛespet saul: cessetq; me q̄rere in cunctis finib⁹ israel. Fugā ergo manus eius. Et surrexit dauid: ꝛ⁰ abijt ipse ꝛ sexcenti viri cū eo ad achis] filiū maoch regē geth. Et⁶ habitauit dauid cū achis in geth] ipse ꝛ viri eius ꝛ dom⁹ ei⁹ ꝛ due vxores eius achinoem iezrahelites ꝛ abigail vxor nabal carmeli. Et nunciatū est saul ꝙ fugisset dauid in geth: ꝛ nō addidit vltra q̄rere eum. Dixit⁸ aūt dauid ad achis: Si inueni gratiā i oculis tuis: ꝛetur mihi loc⁹ in vna vrbiū regionis hui⁹ ut habitem ibi. Cur enī manet seruus tuus in ciuitate regis tecum: Dedit ita q; ei achis in die illa sicelech. Propt quā cām facta ē sicelech regū iuda vsq; in diē hāc. Fuit⁸ aūt numer⁹ dier̄ quib⁹ habitauit dauid i regione philistinoꝝ quatuor mēsiū.] Et⁹ ascēdit dauid ꝛ viri eius: ꝛ agebāt ꝑdas ꝛe gesuri ꝛ ꝛe geꝛe ꝛ ꝛe amalechitis. Hi enī pagi habitabāt ī tra antiq̄tus euntib⁹ sur vsq; ad terrā egypti. Et percutiebat dauid omnē terrā illoꝝ nec¹ relinquebat viuentē viꝝ ꝛ mulierē: tollēsq; oues ꝛ bones ꝛ asinos ꝛ camelos ꝛ vestes reuertebaf: ꝛ veniebat ad achis. Dicebat aūt ei achis: In quē irruisti hodie: Rndebat⁹ dauid: Cōtra meridiē iude ꝛ cōtra meridiem hieramel ꝛ contra meridiem ceni. Virū ꝛ mulierem nō viuificabat dauid: nec adducebat in geth dicēs: ne forte loquantur

T ait dauid. hic post multā ꝑsecutionē ut ꝑz ex dictis ꝛescribif exultatio dauid ex terrā israel. Et ꝓ ꝛescribif ipsius dauid egressus. 2⁰ habitationis locus. ibi: Dixit aūt dauid. 3⁰ viuendi modus. ibi: Et ascendit dauid. Circa ꝑmū vf: Et ait dauid in corde suo. i. diligenē ꝛ deliberate cōsiderauit. p Aliqñ incidā ꝛc̄. non dixit b̄ dauid eo ꝙ timeret occidi a saule in ꝓpria ꝓsona: cū sciret certitudinaliter ex diuino promisso se post ipsū saul regnaturū. Sz qz timebat ne sic accideret ꝙ oporteret eum pugnare cū saule: qō ꝛoꝛebat dauid ,ꝓpter mortē suoꝝ ꝛ aliq̄ꝝ q̄ erāt cum saule. Preterea nō ꝛebat ꝛe tentare omittendo scienē ea que erant ad ꝓseruationē vite ,ꝓprie ꝛ suoꝝ. cuiusmodi erat talis exit⁹, vñ subdif: q ⁵⁰ Ut ꝛespet saul. s. a mea captione. r Cessetq; me q̄rere. qz non poterat eū ꝑsequi in terra aliena. Preterea saul in terra isrl multos ꝑsecb̄af iponendo eis ꝙ receptarēt dauid ꝛ viros ei⁹. q̄ꝝ dānis ꝛ ꝑsecutiōib⁹ dauid ꝛebebat ꝑcauere. s Et abijt ipse ꝛc̄.] iste enī erat inimic⁹ saul: eo ꝙ saul frequenē ꝛebellanerat philisteos. ꝛ iō libēt⁹ recepit dauid eo ꝙ saul reputabat eū inimicū. t Et habitauit ꝛc̄.] b̄ fuit tñ ad bozā qz habuit alium locū assignatū ut postea dicef. v Dixit autem dauid, hic ꝓprie agif ꝛe loco ipsi dauid assignato quē petiuit dauid extra ciuitatē regiā ut liberius ire posset cū suis viris ad ꝛeꝑdādū infideles: vnde cū suis posset viuere. Et ꝑz hrā vsq; ibi: x Fuit autē numer⁹ dier̄ ꝛc̄.] In hebreo habef: Dies ꝛ quatuor mēses. ꝛ ꝓ dies fm aliquos hebreos itelligif annus uel anni. fm vero Ra. Sa. intelliguntur tñ duo dies naturales: vtroq; enī modo in ꝛe. tesla. inuenif b̄ nomē dies ī plurali acceptū. s. ꝓ duobus diebus naturalibus: ꝛ ꝓ anno uel annis indeterminate. Oz aūt hic accipiat secūdo modo magis videf ex b̄ qō habef j. xxix. ꝙ dixit achis ꝛe mora dauid cū ipso: Est apud me multis dieb⁹ uel ānis: y Et ascēdit dauid. hic ꝛescribif viuendi modus. s. ꝛe predis infidelitū circū adiacētiū. z Nec relinq̄bat viuētē virū ꝛ mulierē. ne accusarēt eū apud achis. lz enī nō essent ꝛe philisteis: tñ aliq̄ eoꝝ poterāt esse sub eoꝝ tributo: vel batere aliqua pacta seu cōuentiones cū eis: ,ꝓt qō achis potuisset ꝑ dauid ,ꝓocari. a Respōdebat dauid ꝑ meridiē iude ꝛc̄. ille enim terre ꝛe q̄bus ꝑdas accipiebat lz essent versus illā partē: nō tñ erāt ꝛe filijs israel. videf tamē ꝙ dauid ꝓ hoc nō excusef a mendacio. qz tali modo loquēdi vtebaf. ut achis crederet ipsū filios israel ꝛeꝑdasse ut patet ex sequentib⁹. istud tñ mendaciū

erat officiosum. s. p̃o salute sui ⁊ suoꝝ. a quo non oportet dauid excusari: quia multa peiora fecit. nec ipse dauid precauit p̃dictos infideles interficiẽdo: q̃ manebãt ī. terminos terre promissionis: q̃rũ habitatores fuerũt a dño condẽnati ad mortem: ut dictũ est supra frequenẽ in libro Josue. ⁊ Deut°. ⁊ Nu. ꝓpter q̃ filij isrl poterãt eos licite occidẽ habita opportunitate: ⁊ bona eoꝝ occupare nisi p̃ treugas ad tẽp⁹ positas ip̃edirent q̃ seruãde sũt de iure naturali q̃diu durãt: licz eni filij isrl nõ possent cũ illis federa ꝑpetua ī. ire: poterãt tñ ex aliq̃ cã rõnabili treugas seu pacta ad tempus cũ ipsis inire: ut dictũ fuit sup̃ Josue. xxj. in fine. a Erit igitur mihi ⁊c.] Credebat eni eũ tot mala fecisse filijs israel q̃ cetero nõ posset cũ eis reconciliari: ⁊ sic esset coactus ipsi achis fidelit̃ seruire. b Cap. xxviij.

aduersũ nos. Hec fecit dauid. Et hoc erat decretũ illi omnib⁹ diebus quibus habitauit in regione philistinoꝝ. Credidit ergo achis dauid dicẽs: Multa mala operatus est cõtra populum suũ isrl. Erit° igitur mihi seruus sempiternus.]

XXVIII

Actũ⁹ est autem in diebus illis ꝓgregauerũt philistijm agmina sua ut preparent ad bellũ cõtra isrl Dixitq⁹ achis ad dauid.] Sciens nunc scito: q̃m mecũ egredieris in castris tu ⁊ viri tui. Dixitq⁹ dauid ad achis. Nunc scies que factur⁹ est seru⁹ tu⁹.]

Et ait achis ad dauid: Et ego custodem capitis mei ponã te cunctis diebus. Samuel[r] autẽ mortuus est: planxitq⁹ eũ ois isrl: ⁊ sepelierũt eum in rama tha vrbe sua. Et[s] saul abstulit magos ⁊ ariolos] de terra. ⁊ interfecit eos qui phitones habebãt in ventre.] Congregati sũt philistijm: ⁊ venerũt ⁊ castrametati sunt in sunam. Congregauit aũt ⁊ saul vniuersũ israel ⁊ venit in gelboe. Et vidit saul castra philistijm: ⁊ timuit: ⁊ expauit cor ei⁹ nimis. Cõsuluitq⁹[t] dñm: ⁊ non rñdit ei] neq⁹ p̃ sacerdotes: neq⁹ p̃ somnia: neq⁹[u] per ꝓphas. Dixitq⁹[w] saul seruis phetas isti fuerãt discipuli samuelis. m Dixitq⁹ saul. Descripta occasione ꝓsulendi phitonissam. s. timore saulis de apparatu philistinoꝝ: ⁊ negatione diuini responsi: h̃ ꝑter describit phitonisse ꝓsultatio. Ad intellectũ tñ sequentiũ q̃rit: vtrũ in tali suscitatione apparuit ipse samuel. uel malign⁹ spiritus in ei⁹ specie. Et arguit̃ ꝓmo q̃ fuerit ipse samuel: q̃ scriptura hic de ipso loquit̃ tãq̃ de ꝑsona ipsi⁹. noians ipsũ pluries ꝓpio nole. ⁊ iõ videret falsitatẽ ꝓtendere nisi ipse fuisset. Itẽ magna irreuerẽtia facta fuisset sancto si malign⁹ spiritus totiẽs in scriptura sacra nominat⁹ fuisset nole ipsi⁹. Itẽ Eccle. xlvj. dicit de ipso: Et post h̃ dormiuit ⁊ notũ fecit regi: ⁊ ostendit illi finem vite sue ⁊c. Itẽ dixit certitudinaliẽ vrũ de futuris cõtingentib⁹ s. de morte saul ⁊ filioꝝ ei⁹ ⁊ de bellatiõe sui exercit⁹: ⁊ sic videt fuisse ver⁹ ꝓpheta samuel: ⁊ nõ malignus spiritus: q̃ est mendax ⁊ pater mendacij; ut hr̃ Job. viij. In cõtrariũ arguit̃ p̃ glo. q̃ habet Isa. xxix. q̃ dicit sic: Phitonissa nõ suscitauit samuelẽ sed euocauit demonem Itẽ deus nolebat rñdere sauli p̃ ꝓphas viuos ut patet ex predictis. ⁊ multo min⁹ p̃ mortuos ut videt. Itẽ ille q̃ apparuit dixit sauli: Cras mecũ eris. cũ igit saul esset reprobatus: ⁊ igne gehenne cruciãdus: videt q̃ ille q̃ sibi apparuit malign⁹ spiritus fuerit eidẽ igni deputat⁹. Itẽ ille qui apparuit p̃misit se adorari a saule: quod nõ p̃misisset sanct⁹ samuel. cũ sol⁹ de⁹ sit adorandus. ⁊ iõ videt q̃ fuerit malignus spirit⁹ talis honoris cupidus. Itẽ si fuit samuel: aut apparuit diuina virtute. uel magica: nõ ꝓmo modo: q̃ sic deus multum fauisset arti magice faciẽs apparere samuelẽ ad inuocationẽ phitonisse: q̃ omnino videt falsũ ⁊ irrõnabile. Hec secũdo mõ. quia ars magica nullã virtutẽ habet de se: h̃ demones p̃ aliq̃ pacta cũ magis inita voluntarie apparẽt uel aliqua faciũt: ut homines teneãt in errore. Si igit samuel virtute magica apparuit h̃ fuit q̃ demon ipsũ adduxit: tũc queritur: aut fuit adduct⁹ voluntarie: ⁊ sic demoni cõsensit ⁊ in malo actu. quod ẽ incõueniens cũ esset in parte sanctoꝝ: aut coactus p̃ demonẽ: ⁊ h̃ videt incõueniẽs: q̃ demones sup̃ sanctos defunctos nullã habẽt potestatẽ. Rñsio. ad questionẽ istã rñdet Aug⁹ in epla ad Felicianũ: cuius rñsio ponit̃ in glo. sup̃ locũ istũ: ⁊ tangit ibi duplicẽ opinionẽ uel dicendi modũ. Primus est q̃ fuerit aia samuelis ipsi sauli apparens. ⁊ hoc ꝑm ipsũ potuit eẽ dupliciter: vno mõ p̃ demonẽ eã ad hoc adducente: tñ ex p̃missione diuina ex aliq̃ rõne nobis occulta. Sic̃ xp̃s p̃misit se a diabolo assumi: ⁊ sup̃ pinnaculũ tẽpli portari: ⁊ sup̃ montẽ excelsũ collocari: ut habet Matb. iiij. ⁊ iõ nullũ incõueniẽs videt q̃ talia p̃missus fuerit facere in aia samuelis: q̃ longe incõparabiliter minor fuit ipso xp̃o: ⁊ aliquã figurã facere seu ostẽdere p̃ quã appareret sauli quasi in, ꝓprio corpore ⁊ habitu ut lrã p̃tendit. Alio modo q̃ ista apparitio nõ fuerit aliqualiẽ arte magica seu potestate diabolica ad h̃ p̃missa: h̃ diuina virtute h̃ faciẽte ex sua dispositione q̃ phitonissam ⁊ demonẽ latebat: ut sauli ꝓpter sua demerita inita diuina sup̃ eũ futura de ꝓtimo p̃ samuelẽ denũciaret: sicut p̃ ipsũ viuẽtẽ reprobatio a regno sibi fuerat ante denũciata: sicut dictũ fuit sup̃ xv. ca. Aliũ vero modũ dicẽdi ponit Aug⁹ in eadẽ epla q̃ nõ fuerit samuel: h̃ malign⁹ spiritus apparẽs in ei⁹ effigie. Dicit enim ap̃lus. ij. ad Cor. xj. q̃ ipse satbanas transfigurat se in

angelū lucis: ⁊ multo fortius ut videf potuit se trāssozmare in similitudinē samuelis: tū qz b̄ ꝓmittente in vtraq; trāsfiguratione sine qua nibil põt facere. Adducit etiā ad boc aliquas rõnes tactas in arguendo ꝓ parte ista: ⁊ ad b̄ videtur magis vclinare agēs qz pstigijs demonū ut habef i decretis xxvj.q.v.c.nec mirū. Dicendum igif qz si decretū allegatū habeaf ꝓ determinatiõe ecclesie. tenenda est ista pars vt determinate. Si aūt non sit determinatio ecclesie ut ꝓbabiliꝰ videf: tum qz Aug⁹ cuius est illud decretum vtrūq; modū dicendi ponit ut ꝓbabile ⁊ rõnabilem in epla ad Simplicianū. tū qz post cõpilationē decretorum expositores facre scripture predictos modos recitauerūt ⁊ scripserūt tāq; ꝓbabiles ⁊ rõnabiles. qõ nõ fecissent si vnus dicēdi modus esset ab ecclesia vterminatꝰ nisi forsitā ex ignorantia huius determinationis. qõ nõ videf eis imputandū: ⁊ iõ si illud decretū nõ sit determinatio ecclesie: videf abstq; tū assertione qz ꝓbabilioz sit modus dicēdi qz alia samuelis virtute diuina ⁊ eius sensatice apparuerit mõ ꝓdicto ad annũciandū sauli diuinā sniam. quia huic dicto magis videf cozdare textus biblie hic ⁊ in ecclesiastico: ut supza allegatū est ꝓ ista parte. Ad b̄ etiā faciūt rõnes supza inducte. b̄ etiā dictū tenent cēs hebraici doctores. Illud etiā dictū videf cõcordare ei qõ habef in libro Numeroꝝ in casu ꝑtum ad aliqd simile. Dicif etiā ibi xxij.ca.⁊.xxiij.qꝰ balaam magꝰ ⁊ ariolus quater qsiuit rūsū demonis. bis in domo sua: ⁊ bis cū balac: ⁊ tūc ꝑm omnes doctores catholicos. demon virtute diuina fuit. ꝓbibitꝰ dare sibi responsum: ⁊ angelus bonus dedit ei responsū sue voluntati ꝓtiū. Nec deus in b̄ nec angelus bonus mago nec magice arti fauebat: b̄ magis effectū artis magice ipzdiebat. Sic videf in ꝓposito rõnabiliꝰ posse dici qz demon fuit ꝓbibitꝰ ad vocationē pbitonisse venire. ad b̄ enī illa ars ordinat ut ab oib⁹ tenef. Et pz ꝙ glo. Isa. supzius allegata: qz diuina virtute ⁊ volūtate apparuit samuel annũcians sauli ꝓtiū voluntati sue. Tenēdo igif modū istū. ad ea que objciunf in contrariū põt rñderi. Ad ꝑmū dicendū qz pbitonissa nõ suscitauit samuelē ꝙ illū deus apparere fecit: ut dictū est: b̄ ipsa vocauit demonē q̄ tamē fuit ꝓbibitus venire: ut dictū est. ⁊ sic illa glosa nõ ē huic modo dicendi ꝓtia. cuius nõ sit magne auctozitatis: cū sit quedā glosa magistralis. Ad secūdū dicendū qz non fuit sine eā qz deus magis rūdit sauli ꝙ samuelē iam defunctū qꝰ ꝙ ꝓpxtā viuū: ut pz ex supzadictis. Ad tertiū dicendum qz samuel ꝑmisit se adozari adozatione dulie. nec boc fuit malū sicut ⁊ dauid ꝑmisit se adozari a natbā. ꝓba: ut br̄.iij.Reg.j. Ad quartū dicendū qz samuel dixit sauli ipsū foze secum in crastino. i. in statu defunctoꝝ. nec plus sonat auctozitas: qz si sonaret statū sanctoꝝ. eadē rõne adduceref ad oppositū: quia dixit sauli: Cras tu ⁊ filij tui eritis mecū. Jonathas autem ibidē interfectus erat valde bonus vir ⁊ ꝓfectus: ut pz ex supradictis in pluribus locis: ꝙter qõ tenendū est qz receptꝰ fuit in parte sanctoꝝ: ⁊ iõ si ex saule arguif apparuisse demonē: eadē rõne ex ionatba arguif ipsū fuisse samuelē. Ad q̄ntū dicendū qz samuel fuit adductꝰ virtute diuina: nõ in fauorē artis magice sed magis in impedimentū: ut pz ex dictis in

suis. Querite mihi mulierē habentē pbitonē: ⁊ vadā ad eam ⁊ sciscitaboꝝ ꝑ illā. Et dixerunt serui eius ad eū. Est mulier pbitonē habens in endoꝝ. Mutauit ergo habitū suū: vestitusq; est alijs vestimentis ⁊ abijt ipse ⁊ duo viri cū eo: venerūtq; ad mulierē nocte. ⁊ ait illi: Diuina mihi in pbitone: ⁊ suscita mihi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eū: Ecce tu nosti quāta fecerit saul ⁊ quō eraserit magos ⁊ ariolos de terra. Quare ergo insidiaris aie mee ut occidar? Et iurauit ei saul in dño dicēs: Viuit dñs: qz nõ eueniet tibi dcq; mali ꝙter banc rem. Dixitq; ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuelē mihi suscita. Cumq; autē vidisset mulier samuelē: exclamauit voce magna ⁊ dixit ad saul. Quare imposuisti mihi? Tu es enim saul. Dixitq; ei rex: Noli timere. Quid vidisti? Et ait mulier ad saul. Deos vidi ascendētes de terra. Dixitq; ei. Qualis ē forma ei? Que ait: Vir senex ascēdit ⁊ ipse amictus ē pallio. Et intellexit saul qz samuel esset: ⁊ inclinauit se sup faciē suam in terra ⁊ adozauit. Dixit autē samuel ad saul: Quare inqetasti me ut suscitarer? Et ait saul: Coarto2 nimis. Siquidē philistijm pugnant aduersum me: ⁊ deus recessit a me: ⁊ exaudire me noluit: necq; in manu ꝓphetarum: necq; per somnia.

questione. Vez qz Aug⁹ magis videf velinare ad alium dicendi modū: ut dictū est: iõ similiꝰ soluēda sūt argumenta in cõtrariū facta. Ad primū dicendū qz rerū similitudines in sacra scriptura frequēt nominaf nominibus rerū: ut patet Ben̄.xlj. vbi dicif qz pharao vidit septē spicas ⁊ septē boues: ⁊ tñ certū est qz non vidit nisi earū similitudines: ⁊ eodē modo sicut dicit Aug⁹ effigies samuelis ꝙ demonē repsentata. bic vocaf noīe ipsius ꝑm istum dicendi modū. Nec ex b̄ scriptura inducit aliqd falsū: sicut nec Ben̄.xlj. vbi similitudines boum vocat boues: sed dat studiosis occasionē querendi sanū intellectū ex circūstātijs facti ⁊ alijs locis scripture. nec ꝙter b̄ facta est irreuerētia sancto: qz talis demonatio est equoca: ut patet. Et eodē mõ soluif illud qõ inductū fuit de ecclesiastico. Ad aliud dicendū qz nõ est incõueniens demones ꝑdicere veraciꝰ aliqua futura cõtingētia que habēt ꝙ reuelationē a sanctis angelis ꝑm diuinā ordinationē nobis occultam: ⁊ aliquando cognif ad b̄ sicut patet i multis locis. ⁊ põt dici qz sic fuit in ꝓposito ad denunciandū sententiā diuinā ipsi sauli: eo qz non erat dignus qz sibi respõderetur per angelos sanctos uel ꝓphetas. His dictis reuertamur ad lrām exponendā de cõsultatione pbitonisse. vbi primo ponif eius inq̄sitio. cū dicif: a Querite mihi mulierē ꝛc. Dicunt hebrei qz boc dixit saul duobus sibi familiaribus ⁊ secretis. s. abner ⁊ amasa. secundo ad eam quentio. cum dicif: b Mutauit ergo habitū. s. ne abea cognoscereꝰ: quia tūc non fuisset ausa sua artē exercere. Itē quia saul volebat alios latere qz consuleret pbitonissam. ⁊ ꝓpter istas duas causas subdif: c Venerūtq; ad mulierē nocte. ut eius negociū esset occultū. tertio ponif eius cõsultatio. cū dr̄: d Diuina mihi ꝛc. illa aūt timente b̄ facere saul eā assecurauit etiā iuramento: ⁊ tunc illa cõsensit dicens: Quem suscitabo tibi ꝛc. e Cum autem vidisset mulier samuelē. ꝑm veritatē. inxta ꝑmū modū dicendi superi⁹ positū. uel demonē in effigie samuelis. iuxta secundū. f Exclamauit voce magna. ꝓe timore saulis quē tūc sciuit eē ꝓsentē. Si aūt queraf quō sciuit. Rñdent hebrei cõmuniter qz b̄ fuit: quia qñ alius a rege ꝓtebat aliquem suscitari ꝑ artem pbitonicā. primo apparebat ex parte pedū. quādo aūt rex boc faciebat. ꝑmo apparebat ex parte capitis: ꝓpter reuerentiam regis. Alij dicunt ⁊ videf verius qz ille qui apparuit b̄ sibi dixit: g Deos vidi ꝛc. ꝗ.d. dois diuinos: ut dicūt hebrei: dicētes qz duo fuerūt. s. samuel ⁊ moyses. Cuius rõnem assignāt: quia samuel timuit vocari ad diuinū iudiciū. iõ adduxit secū moysen: ut esset sibi testis qz legē integraliter obseruasset. sed b̄ videf ficticiū. qz ꝓba samuel ante tēpus iudicij sciebat ꝑm ventura. videf etiā textui cõtrariū: qz statim subdif: h Qualis est forma eius. in singulari: ⁊ ita est in hebreo: ⁊ iõ dicendū qz solus samuel apparuit: ⁊ ponif bic deos in plurali ꝓ deū: sicut Exo.xxxij. Isti sunt dij tui israel: ⁊ tñ erat ibi tñ vnū idolū. i Et intellexit saul ꝛc. ꝗ ꝑm veritatē: uel ꝑm apparentiā ꝑm duos modos supdictos. ⁊ ita intelligaf istud nomē bic ⁊ in alijs: fuerat enim saul in sepultura samuelis: ꝓut dictū fuit supza.xv. ⁊ vidit eū sepeliri in habitu suo sicut religiosū: qz ꝑmo cõgregauit homines religiose viuētes subipso ut pz ex supioribus. ⁊ iõ ex figura ⁊ erate ⁊ habitu sibi relatis ꝓ pbitonissam saul cõiecturauit qz esset samuel. patet etiā ex b̄ qz saul audiret verba samuelis: nõ tñ eū vidit: nec alij qui erāt cū eo ꝙ solū pbitonissa. dicūt etiā hebrei qz solus saul audiuit verba samuelis cū eo loquenti. ⁊ b̄ satis videf ex circūstantia lrē tū qz mulier illa rogauit eū comedere. tū qz nec ipsa nec illi q̄ erāt cū

eo fuaserunt sibi absentare se a periculo uel a prelio futuro · ybi erat moriturus · videtur tñ ꝓbabiliter q̄ hoc fecissent si uerba samuelis audissent. Cetera patent ex dictis. a Et ait samuel. Hic consequenē ponit samuelis responsio. Et patet ira ex p̄dictis usq̄ ibi: b Et dabit dñs tē.] q̄. ꝓpter peccatū principis bene puniūt subditi pena tali & etiā morte eorum: & maxime q̄ multi erāt fautores saulis & cōsentanei in malis suis

c Cras autem tu tē. istud ita expositum est ſ. d Statimq̄. Hic consequenē ponit saulis consolatio: tum propter dñi iniam: tū ꝓpter tribulatē. cui⁹cā tangit cū dr: e Quia nō comederat panē. i. cibū aliquē. Cōsequenter ponit eius aliqualis cōsolatio. & primo ex parte mulieris inuitātis eū curialiter & obnixe ad accipiendū cibū dicēs f Ecce obediunt ancilla tua voci tue. & i facto mihi periculoso. ideo subdit: g Et posui aiam meā in manu mea. i. feci opus ad tuā petitionē sub pena mortis ꝓhibitū. q. d. ex hoc debes iclinari mee petitioni. 2° ex pte sociorū suoꝝ cū dicit: h Cogerūt aūt eum serui sui precib⁹ importunis: & sic aliqualiē consolatus eis acquiuit. i Mulier aūt tē.] In hebreo bis ꝓsepiatū. i. in ꝓsepio impinguatū. k Tollēsq̄ farinā miscuit eā. infundendo aquā ut inde faceret pastā. l Et coxit açima. q. nō habebat tēpus fermentandi. m Qui cū comedissent surrexerunt. cōfortati cibo. n Et ābulauerūt tē] ybi apparet mirabilis. p. bitas & aūositas saulis q̄ ita festinauit redire ad populū suū ut esset cū eo in prelio in quo sciebat se moriturū. o Cap. xxix.

Congregata sūt. Hic ꝓsequitur describitur recessus dauid de philistinoꝝ exercitu. Et p̄ describit huiusmodi recessus. 2°. incidēs casus. ca. xxx. Circa primum adhibis ꝓpter dauid & viros ei⁹ reprehendit. 2°. ꝓpter eū dauid ad locū suū remittitur ibi: Vocauit ergo achis dauid. Prima pars patet usq̄ ibi: p Nunq̄d ignoratis tē.] q. d. nō debetis timere de eo: q̄ saul psecutus est eū usq̄ ad mortē. & iō cōpulsus fuit fugere ad terrā meā. iō subdit: q

Vocaui ergo te: ut ostenderes mihi q̄d faciā. Et⁸ ait samuel: Quid interrogas me cū dñs recesserit a te: & trāsierit ad emulū tuū: Faciet enī tibi dñs sicut locutus e in manu mea: & scindet regnū tuū de manu tua: & dabit illud proximo tuo dauid q̄ nō obedisti voci dñi neq̄ fecisti irā furoris eius in amalech Idcirco quod pateris fecit tibi dñs hodie: & dabit dñs etiam israel tecum] in manu philistiim Cras aūt tu & filii tui mecū eritis: sed & castra israel tradet dñs in manus philistiim: Statimq̄ saul cecidit prostratus in terram Extimuerat enī verba samuelis & robur non erat in eo: q̄ nō comederat panē tota die illa. Ingressa e itaq̄ mulier illa ad saul. Cōturbat⁹ enī erat valde. Dixitq̄ ad eū: Ecce obediuit ancilla tua voci tue: & posui aiam meā in manu mea: & audiui sermones tuos quos locutus es ad me. Nūc igit audi & tu vocē ancille tue: & ponā coram te buccellā panis ut comedens cōualescas: & possis iter agere. Qui renuit & ait: Nō comedā. Coegerūt autem eum serui sui & mulier: & tandē audita voce eorum surrexit de terra: & sedit sup lectū. Mulier autē illa habebat vitulū pascualē] in domo & festinauit: & occidit eū. Tollēsq̄ farinā miscuit eā & coxit açima: & posuit ante saul & añ seruos ei⁹. Quib⁹ cū comedissent surrexerūt & ambulauerunt p totā noctē illam.] xxix

Congregata⁹ sūt g philistiim vniuersa agmina in aphec. Sz & israel castrametatus e sup fontem q̄ erat i ieqrael. Et satrape q̄dē philistiim incedebāt i centuriis & milib⁹: dauid aūt & viri eius erāt in nouissimo agmine cum achis. Dixerūtq̄ principes philistiim ad achis: Quid sibi volunt hebrei isti: Et ait achis ad

Et est apud tē.] illi aūt q̄ dicūt q̄ fuit sibi tm̄ quatuor mēsibus. habēt ꝓsequenē dicere q̄ achis dixit de mora dauid i ira sua plus q̄ esset in veritate ad pacificandum principes philistinoꝝ. vñ ibdit: r Et nō inueni i eo q̄q̄. s. machinationis ad malū. q̄ tm̄ fuisset ꝓcepta in tanto tpe si fuisset in eo sm̄ ꝓpitatē.

principes philistiim: Nunq̄d ignoratis dauid q̄ fuit seruus saul] regis israel: & ē apud me multis diebus uel annis]: Et nō inueni in eo q̄q̄ ex die q̄ transfugit ad me usq̄ ad diē hanc. Irati sūt aūt aduersus eū principes philistiim & dixerūt ei: Reuertat⁹ vir & sedeat in loco suo i quo ꝓstituisti eū: & nō descēdat nobiscū i pliū: ne fiat nobis aduersarius cū pliari ceperimus: Quō enim aliter poterit placare dñm suū nisi in capitibus nr̄is: Nōne iste e dauid cui cantabāt in choris dicētes: percussit saul i milibus suis: & dauid in decem milibus suis: Vocauit g achis dauid & ait ei: Viuit dñs: quia rectus es & bonus i ꝓspcū meo & exitus tuus & introitus tuus mecū e in castris. Et nō inueni in te q̄q̄ mali: ex die q̄ venisti ad me usq̄ i diē hāc: sed satrapis nō places. Reuertere ergo & vade in pace: & nō offendas oculos satrapaꝝ philistiim. Dixitq̄ dauid ad achis. Quid enī feci & q̄d inuenisti in me seruo tuo a die qua fui in cōspectu tuo usq̄ in diē hāc ut nō veniam & pugnē ꝓ inimicos dñi mei regis: Rūdens aūt achis locutus est ad dauid: Scio q̄ bonus es tu in oculis meis sicut angelus dei sed principes philistinoꝝ dixerūt: Nō ascendet nobiscū in pliū. Igit cōsurge mane tu & serui dñi tui q̄ venerūt tecū: & cū de nocte surrexeritis & cepit dilucescere pgite. Surrexit itaq̄ de nocte dauid ipse & viri ei⁹ ut ꝓficiscerēt mane: & reuerterent ad terrā philistiim. Philistiim aūt ascenderūt in ieqrael. xxx

Cumq̄⁹ venissent dauid & viri ei⁹ in sicelech die tertia: amalechite impetum fecerant ex parte australi in sicelech: & percusserant sicelech: & succenderant eā igni Et captiuas duxerāt mulieres ex ea a minimo usq̄ ad magnū

Cetera patēt usq̄ ibi s Percussit saul i milib⁹ suis tē. Ista ira videt sonare q̄ i acie saul cēnt tm̄ mille bellatores cū eo. & cū dauid. x. milia: q̄ nō ē verū q̄ plures & fortiores ponuntur circa regē. & iō exponendū ē ꝙ sicut fuit ſ. expositū. xviij. capitra q̄ mille hic nominati intelligunt percussi ab ipso saule ut sit sens⁹: In milib⁹ suis. i. in milib⁹ ab eo percussis. & eo tē mō de decē milib⁹ dauid. t Vocauit g. hic ꝓpter dictā cām dauid ad locū suū remittit q̄ a deo factū ē ne forte bellando ꝓ filios israel aliq̄s bonos de illo populo uel amicos suos interficēt. 2°. ut amalechitas q̄ manum saul euaserāt & ciuitatem sicelech ut odiū dauid incenderūt deleret: & p̄dā ab eis captā recuperaret. 3°. ut ex preda ibi acquisita amicos sibi aggregaret: q̄ iuuarent ipsum post mortē saulis ad obtinēdū regnum. v

Cap. xxx.

Vmq̄ venisset. Hic ꝓsequitur describit incidēs casus. s. de ciuitate sicelech incensa & depdata tpe q̄ dauid & viri ei⁹ erāt in exercitu philistinoꝝ. Circa q̄ ꝓ describit incēdū ciuitatis & eius depdatio. 2°. bostiū insecutio. ibi: Confortat⁹ est aūt dauid. 3°. eoꝝ debellatio. ibi: Qui cū dixisset. 4°. de diuisio. ibi: Rūdensq̄. Circa ꝑmū ondit qui fecerint istud maleficiū cū dicit p Amalechite impetum fecerāt. odiebant enī filios

ísrael: eo q̄ saul fe-
re vcciderat eos. ⁊
ió cognoscentes q̄
dauid ⁊ viri eius
erāt absentes ciui-
tatē sicelech iuase-
runt. a Et non
interfecerant quēq̄.
q̄ volebāt eos ha-
bere ⁊ vendere i ser-
uos ⁊ ancillas ut
facerēt vtilitatem
suā: nō solū de re-
bus ꝫ etiā de plo-
nis. Cetera patēt
vsq̄ ibi: b Vo-
lebat enī eū popul⁹
lapidare. eo q̄ erāt
in passione doloris
positi: ⁊ q̄ secum
duxerat cēs vella-
tores: nec dimise-
rat aliqs ad custo-
diā loci. c Cō-
fortat⁹ est ⁊c. hic
pñter describit hy-
storiū insecutio. ⁊ p̄
ex directiōe diuina
req̄rēdo ei⁹ cōsiliū
cū dr: d Ap-
plica ad me ephot.
i. p me. q. d. indue
te vste sacerdota-
li ut cōsulas deum
pro me. Cetera pa-
tent vsq̄ ibi: e
Et lassi quidā sub-
stiterūt. s. ducenti
qui licz propter fa-
tigationē non pos-
sent cōpetenter ad-
uersarios psequi:
tñ poterant compe-
tenē custodire sar-
cinas. ꝓpter quod
dauid ⁊ viri ei⁹ re-
liqui dimiserūt sub
custodia eox illa q̄
poterāt eis eē one-
ri: ut pz ex sequē-
tibus infra. ut pos-
sent hostes expedi-
tius psequi. secun-
do insequit dauid
hostes directione
humana. cū dicit:
f Et inuenerunt
virum egyptiū. in-
firmitate ⁊ fame
quasi morti ꝓpin-
quū. g Reuer-
sus est spiritus ei⁹.
i. aliqua conuale-
scentia virtute cibi
confortantis. h
Non enī comede-
rat panē. i. aliquē
cibum. i Neq̄
biberat aquā. i. ali-
quem potum. k
Tribus diebus ⁊
tribus noctibus. ⁊
ideo nō est mirū si
⁊ non interfecerāt quēq̄: sed
secū duxerāt: ⁊ p̄gebāt itinere
suo. Cū ergo venisset dauid ⁊
viri eius ad ciuitatē: ⁊ inuenis-
sent eā succēsam igni: ⁊ vxores
suas ⁊ filios suos: ⁊ filias du-
ctas esse captiuas: leuauerunt
dauid ⁊ popul⁹ q̄ erat cū eo vo-
ces suas: ⁊ planxerūt donec de-
ficerēt i eis lachryme. Siquidē
⁊ due vxores dauid captiue du-
cte fuerāt achinoem iezrahelī-
tes: ⁊ abigail vxor nabal car-
meli. Et cōtristatus est dauid
valde. Volebat enī eū popul⁹
lapidare: q̄ amara erat anima
vniuscuiusq̄ viri sup filijs suis
⁊ filiabus. Confortatus c est autē
dauid in dño deo suo: ⁊ ait ad
abiathar sacerdotē filiū achime
lech. Applica d ad me ephot. Et
applicauit abiathar ephot ad
dauid: ⁊ cōsuluit dauid dñm di-
cēs. Persequar latrūculos hos
⁊ cōprehēdā eos an nō? Dixitq̄
ei dñs. Persequere: absq̄ dubio
enī cōprehendes eos: ⁊ excuties
predā. Abijt ergo dauid ipse ⁊
sexcēti viri q̄ erāt cum eo: ⁊ ve-
nerūt vsq̄ ad torrentē besor: ⁊ e
lassi quidā substiterunt. Perse-
cut⁹ ē autē dauid ipse ⁊ quadrin-
genti viri cū eo: substiterāt enī
ducenti q̄ lassi transire nō pote-
rāt torrentē besor. Et f inuenerūt
virū egyptiū in agro: ⁊ addu-
xerūt eū ad dauid. Dederuntq̄
ei panē ut comederet ⁊ biberet
aquā: sed ⁊ fragmen masse cari-
cax ⁊ duas ligaturas vue passe
Qui cū comedisset: reuersus g ē
spiritus ei⁹: ⁊ refocillat⁹ ē. Nō h
enī comederat panē neq̄ i bibe-
rat aquā tribus k diebus ⁊ trib⁹
noctibus. Dixit itaq̄ ei dauid:
Cuius es tu: uel vnde: ⁊ quo
pgis? Qui ait. Puer egyptius
ego sum: seruus viri amalechi-
te. Dereliq̄t autē me dñs me⁹: q̄
egrotare cepi nudiust tertia. Si
q̄dē nos erupimus ad australē
plagā ceretbi ⁊ cōtra iudam: ⁊
ad meridiem caleph: ⁊ sicelech
succendim⁹ igni. Dixitq̄ ei da-
uid: Potes me ducere ad istum
cuneū? Qui ait: Jura mihi per
deū q̄ nō occidas me: ⁊ nō tra-
das me in man⁹ dñi mei: ⁊ ego
ducā te ad cuneū istū. Et iura-
uit ei dauid. Qui cū duxisset eū
ecce illi discūbebant sup faciem
vniuerse terre comedētes m ⁊ bi-
bentes: ⁊ quasi festū celebrātes
die, p cūcta preda ⁊ spolijs que
ceperāt de terra philistijm ⁊ de
terra iuda. Et percussit eos da-
uid a vespa vsq̄ ad vesperam
alterius diei: ⁊ nō euasit ex eis
quisq̄ nisi tm quadringēti viri
adolescentes qui ascenderāt ca-
melos ⁊ fugerant. Eruit ergo
dauid oīa q̄ tulerāt amalechite:
⁊ duas vxores suas eruit. Nec
defuit quisq̄ a paruo vsq̄ ad
magnū tā de filijs q̄ de filiab⁹
⁊ de spolijs: ⁊ quecūq̄ rapue-
rant omnia reduxit dauid: ⁊ tu-
lit vniuersos greges ⁊ armenta
⁊ minauit ante faciē suā. Dixe-
rūtq̄: Hec ē preda dauid. Ve-
nit autē dauid ad ducentos vi-
ros q̄ lassi substiterāt nec sequi
poterant dauid: ⁊ residere eos
iusserat in torrente besor: Qui
egressi sūt obuiā dauid ⁊ popu-
lo q̄ erat cum eo. Accedēs autē
dauid ad populū salutauit eos
pacifice. Respondensq̄ o oīs vir
pessimus ⁊ iniquus de viris q̄
erāt cū dauid: dixit: Quia non
venerūt nobiscū nō dabim⁹ eis
quicq̄ de p̄da quā eruim⁹: sed
sufficiat vnicuiq̄ vxor sua ⁊ filij
quos cū acceperint recedāt: Di-
xit⁹ autē dauid: Nō sic facietis
fratres mei de his que tradidit
nobis dñs: ⁊ custodiuit nos: ⁊
dedit latrunculos q̄ eruperant
aduersum nos i man⁹ nostras:
nec audiet vos quisq̄ super ser-
mone hoc. Equa⁹ enī pars erit
descendentis ad prelium ⁊ rema-
nentis ad sarcinas.] ⁊ similiter
diuidēt. Et r factū est hoc ex die
illa. ⁊ deinceps] cōstitutū ⁊ p̄-
finitū: ⁊ quasi lex in israel vsq̄
in diem hanc. Venit⁸ ergo da-
uid in sicelech: ⁊ misit dona de
preda senioribus iuda proximis
suis dicēs: Accipite benedictio-
nem de preda hostiū dñi. His q̄
erāt in bethel ⁊ qui in ramoth
ad meridiē: ⁊ q̄ in gether: ⁊ q̄ i
aroer: ⁊ q̄ in sephamoth: ⁊ q̄ i
esthama: ⁊ q̄ in rachal: ⁊ q̄ in
vrbibus hierameli: ⁊ q̄ in vrbi-
bus cení: ⁊ q̄ in rama: ⁊ qui in
lacu asan: ⁊ qui in athach: ⁊ q̄
in ebron: ⁊ reliqs q̄ erāt in his
locis in q̄bus cōmorat⁹ fuerat
erat exinanitus. Cetera
patent. l Qui cū du-
xisset. Hic consequenter
describitur hostiū vella-
tio: qui a sicelech elon-
gati credebant esse securi
m Comedētes ⁊ biben-
tes. ⁊ sic sibi non precau-
entes. ⁊ ideo fuerūt fa-
cilīter vellati. Et patet
lrā vsq̄ ibi: n Usq̄
ad vesperā alterius diei.
quia fugiebant ⁊ absco-
debāt se per diuersa loca
in quib⁹ dauid ⁊ viri ei⁹
insequentes eos persecu-
tabant. ⁊ ideo tātū tem-
pus apposuerunt. Cete-
ra patent. o Respon-
densq̄. Hic consequenter
describitur prede diuisio
⁊ primo ōtum ad vella-
tores. secundo ōtum ad
amicos dauid seu benefa-
ctores. ibi: Venit ꝫ da-
uid. Circa primum dicit
Respondensq̄ omnis vir
pessimus. isti qui erant in
comitiua dauid cupidi ⁊
mali: hoc dicebant tra-
ctātes inter se de p̄de diui-
sione. p Dixit ausi da-
uid repellēs auariciam ⁊
neq̄tiā istox. q Equa
enim pars erit ⁊c.] Ex
hoc patet illud quod pre-
dictum est. s. q̄ illi. cc. re-
manentes custodierunt
sarcinas. ⁊ ideo non erāt
debita portione priuandi
hoc autem accepit dauid
de facto abrahe qui simi-
liter fecit socijs suis ad
sarcinas remanentibus:
quādo quatuor reges de-
uellauit: ut dictum fuit
Gen. xiiij. vnde subditur
r Et factum est ⁊c.]
In hebreo habet: Ex die
illa ⁊ ab ante. s. a tempo-
re abrahe. Sed p dauid
fuit hoc firmius statutū
⁊ lege decretum ex regia
potestate: ut de cetero
sic simpliciter obseruare-
tur. s Venit ergo. Hic
consequenter describitur
prede diuisio ōtum ad
amicos dauid ⁊ benefa-
ctores: apud quos da-
uid ⁊ viri eius latuerant
fugiendo persecutiones
saulis ⁊ a quibus benefi-
cia receperant: quia iu-
stum erat q̄ huiusmodi
beneficia recognoscerent
facultate ocurrente. Et
patet littera.

Philistijm aũt. Hec ẽ vltima pars ꝑncipalis a ꝓmi libri in qua ꝛscribit ipsius saulis occubitus. ꝛ ꝑ ꝛscribit ipsius occisio. ꝛ° occisi vituperatio. ibi: Facta autẽ die altera. ꝫ° ipꝰ bonorabilis tumulatio. ibi: Qñ cũ audissent. Circa ꝓmũ ꝓmittit filioꝝ occisio. cũ dr; b Et percusserunt ionathan ꝛ abinadab. sic est i hebreo ꝛ iõ aliq libri male habẽt aminadab. Jlbosetb non notaf bic inẽ filios saulis tũ qz remanserat ad disponendã domũ. tũ qz non erat multũ apt⁹ ad pliũ.

c Dixitq saul ad armigerũ suũ. iste fuit noech: ut cõmunit dicit ꝛ satisfonabilit: ut videf; qz ꝫ xij. dr q ipse assistebat sauli: ꝛ erat primus inẽ seruos eiꝰ. d Percute me ne ꝛc.] i. affligẽtes me morte ignominiosa i cõtẽptũ ꝓsone mee ꝛ populi mei: ꝛ ꝑ cõsequens redundet in contẽptum dei. e Arripuit itaq saul gladiũ suũ ꝛc. ex b dicũt doctores nostri cõcordit ipsũ eẽ damnatũ: qz interfecit seipsum: qñ nulli ẽ licitũ. Ad b etiã inducit qñ habef. j. Paral. x. mortuus est g saul ꝓpter iniqtates suas: eo q puaricatus sit mãdatũ dñi qñ ꝑcepat: ꝛ non custodierat illud. sed insup etiã pbitonissam cõsulerit nec sperauerit in domino. Nebrei ꝯo dicũt ipsũ esse saluatũ qz audita dñi sua sibi ꝑ samuelẽ annunciata ꝛ omnibus peccatis suis penituit: ꝛ lz ꝓmo fuisset ꝛsolatus. tñ diuinã sententiã ꝛ morte sua ꝛ filiorũ suoꝝ ac regni trãslatione patienf acceptauit: ut diuina voluntas impleret: qñ videf ex b q modico cibo sumpto ꝓ sustẽtatione nature ꝑ totã noctẽ ambulauit ut veniret ad pliũ ꝑm diuinũ iudicium ibidẽ morturus. Nec ionathan ꝓmogenitũ suũ seu alios duos filios suos ibidẽ existẽtes suasit ꝛ ꝑlio recedere. volẽs dinã fuiam nõ solũ in se sed etiã in filijs recipere in penã suoꝝ ꝓccatoꝝ. Ad b etiã inducũt hebrei quod samuel dixit ei: Tu ꝛ filij tui cras eritis mecũ i. in parte iustoꝝ. tum qz samuel in illa parte erat. tum qz ionathas qui erat sanctus ꝛ bonus credendus est q in parte sanctoꝝ sit receptus: ꝛ idẽ dicunt ꝛ saule: qz eodẽ mõ dicit ꝛ vtroq: Tu ꝛ filij ꝛc. Ad hoc etiã videf facere quod dictũ est ꝺ. ix. ca. ꝛ saule q erat electus ꝛ bonus nec erat in filijs israẽl vir melior illo. ꝛ iõ licꝫ postea multipliciẽ ꝛ grauiẽ ꝓccauerit: videf tñ diuine pietati cõgruũ. ut ꝓpter ꝓcedentẽ bonitatẽ dñs ꝛderit ei i fine penitẽtie locũ ad euadendũ penã eternã: nõ tñ ad recuperandũ regiã dignitatẽ. Nec auctoritates supi⁹ in plurib⁹ locis allegate ꝛ abiectiõe saulis a deo videf aliud sonare: nisi ꝛ regia dignitate q ad dauid erat trãsferẽda ex ꝛterminatione diuina. Ad illud aũt quod obijcit in cõtrarium dicunt hebrei ꝛ alij etiã christiani q interficere seipsum intuitu ꝓprie psone: ut quis ꝑ b mortẽ acerbiorẽ uel turpiorẽ euadat semper est illicitũ: ꝑm q dicit Aug⁹. j. ꝛ ci. dei. ca. xvij. b interficere seipsũ intuitu diuini honoris: ne. s. vituperiũ exerceat in ꝓprio corpore redundans in dei vituperiũ: sicut timebat saul ne in ipso q erat ꝓncipalis in populo fieret ludibria in contẽptũ dei israel: ut dicũt isti. b nõ est illicitũ. ꝛ b mõ rasias videf se interfecisse. ij. Machab. xiiij. nec tñ inde vituperat in scriptura. b magis laudari videf. Hoc etiã mõ samson se interfecit ut dr Judic. xvj. Jsto etiã mõ alique sancte mulieres ꝛ de quibus solẽniçat ecclesia se interfecerũt ne infideles ipsis abuterent exercendo luxuriã cõtra diuinũ honorẽ. Verũtamẽ

dauid ꝛ viri eius. xxxi

Philistijm[a] aũt pugnabãt aduersũ israel: Et fugerũt viri israel ante faciẽ philistijm: ꝛ ceciderũt interfecti in mõte gelboe. Jrruerũt q philistijm in saul ꝛ in filios eiꝰ: ꝛ ꝑcusserũt ionathan: ꝛ abinadab ꝛ melchisue filios saul: totũq pondus pliꝰ versũ est in saul. Et cõsecuti sũt eũ viri sagittarij: ꝛ vulneratus ẽ ꝛ vehemẽt a sagittarijs. Dixitq[c] saul ad armigerũ suũ: Euagina gladiũ tuũ ꝛ ꝑcute[d] me ne forte veniãt incircũcisi isti ꝛ interficiant me illudẽtes mihi.] Et noluit armiger eius: fuerat enĩ nimio terrore ꝓterrit⁹. Arripuit[e] itaq saul gladiũ suũ ꝛ irruit super eũ. Quod[f] cũ vidisset armiger eius videlz q mortuus eẽt saul: irruit etiã ipse sup gladiũ suũ ꝛ mortuus est cũ eo. Mortuus ẽ ergo saul ꝛ tres filij eiꝰ ꝛ armiger illiꝰ ꝛ vniuersi viri eiꝰ in die illa pariter. Videtes autẽ filij isrl q erãt trãs vallẽ ꝛ trãs iordanẽ q fugissent viri israelite: ꝛ q mortuus esset saul ꝛ tres filij eius: reliquerũt ciuitates suas: ꝛ fugerũt. Venerũtq[g] philistijm ꝛ habitauerũt ibi.] Facta[h] aũt die altera venerunt philistijm ut expoliarẽt interfectos: ꝛ inuenerũt saul ꝛ tres filios eiꝰ iacentes in mõte gelboe Et ꝑciderũt[i] caput saul ꝛ expoliauerũt eũ armis: ꝛ miserũt in terrã philistinoꝝ] ꝓ circuitũ ut annũciarẽt in tẽplo idoloꝝ ꝛ i populis. Et[k] posuerũt arma eiꝰ in tẽplo astaroth:] corpus vero eiꝰ suspẽderũt in muro bethsan. Qd[m] cũ audissent habitatores iabes] galaad q cũq fecerant philistijm saul: surrexerũt oẽs viri fortissimi: ꝛ[n] ambulauerũt tota nocte: ꝛ tulerunt cadauer saul ꝛ cadauera filioꝝ ei⁹ de muro bethsan. Venerũtq viri iabes galaad: ꝛ[o] cõbusserunt ea igni ꝛ tulerũt ossa eoꝝ: ꝛ sepelierũt in nemore iabes: ꝛ[p] ieiunauerũt septẽ dieb⁹.

Explicit ꝓm⁹ liber Samuelis.

Aug⁹. j. de ciuitate dei istas psonas non excusat a culpa nisi fecerint b instinctu diuino nobis occulto. Jsto etiã mõ posset excusari saul si alie vie nõ sufficerẽt: nisi contrariũ inueniat expresse ꝛterminatũ in sacra scriptura: uel ꝓ auctoritatem ecclesie: quod nõ recolo me vidisse. Ad illud aũt quod obijcitur ꝛ. j. Paral. x. Mortuus est saul ꝓpter iniqtates suas ꝛc. pot dici q ꝓpter iniqtates suas pena mortis inflicta ẽ sibi ꝛ filijs suis. sed q ꝓpe hoc sit dãnatus auctoritas nõ sonat: sic fur suspẽdit ꝓpter furta sua: si tñ ꝑniteat in fine veracit ꝛ morte patienter sustineat. efficit dign⁹ vita eterna. Residuũ aũt but⁹ auctoritatis inducte exponef. j. Paral. x. ca. Qñ aũt sequit: Jnsuper ꝛ pbitonissam ꝓsulerit: nec sperauerit in dño. non valet: quia lz tunc nõ sperauerit qñ ipsũ cõsuluit: tñ ꝛ omnib⁹ istis ꝛ alijs malis finalit penituit ꝛ tũc in dño speravit ꝛ salute eẽna: lz nõ ꝛ tpali vita. f Quod cum vidisset armiger eius ꝛc. iste ꝑdicto mõ ab hebreis nõ excusat: necetiã a latinis. dicũt enim cõmunit q fuit doech iduineus q timẽs grauius affligi a dauid si suguiueret: iõ ex tristicia ꝛ quasi ꝛ sperãs surripuit sibi vitam. Sicut ꝛ cato ꝓpter cesaris victoriã: quod factum fuit pusillanimitatis: ꝓut ꝛclarat Aug⁹. j. ꝛ ciui. dei. Cetera patẽt vsq ibi: g Venerũtq philistijm ꝛc.] nõ mansiue: b q occupauerũt aliqua fortalicia ponentes ibi milites ne filij israel rebellarent: sicut dictũ fuit supra. xiij. ca. ꝛ statione philistinoꝝ. ꝓncipes aũt philijstim ꝛ cõmunitas populi reuersi fuerũt in terrã suã. b Facta aũt ꝛc. Hic ꝓpter ponit ipsi⁹ saulis occisi vituperatio cũ dr: i Et ꝑciderũt caput saul ꝛc.] ad eius vituperiũ ꝛ laudẽ idolozũ suoꝝ: quibus illã victoriã attribuebant. k Et posuerũt arma ꝛc] ea ꝓsecrãdo idolo. ꝓ victoria habita. l Corꝑ vero eiꝰ suspenderũt. ad inferendũ maꝰ vituperiũ; ꝛ ad suã victoriã ostendendũ. m Quod cũ audissent. Hic ꝓpter ꝛscribit ipsius bonorabilis tumulatio. cũ dr: Qñ cũ audissent ꝛc.] isti aũt ꝓ ceteris doluerũt ꝛ vituperio sauli illato: eo q liberauerat eos ꝛ manu naas regis amon: ut dictum fuit supra. xj. n Et ambulauerũt tota nocte. qz ꝛ die nõ poterãt illa corꝑa auferre. o Et cõbusserunt ea igni. aromatica multa ibidẽ cõburendo: sic fiebant antiquit⁹ in sepulturis solẽnib⁹: sic dr. ij. Parak. xvj. in sepultura asa regis iuda: Posuerũtq eũ sup lectũ suũ plenũ aromatibus ꝛ vnguentis meretricijs: que erant pigmentarioꝝ arte cõfecta: ꝛ cõbusserũt sup eũ ambitiõe nimia. p Et ieiunauerũt septẽ diebus. in signũ tristicie, ꝓ morte saul ꝛ filiorum eius.

Postilla super primum librũ Regũ finit.

Postilla sup secundū librū Regū incipit. Actū ē autē. Postq̄s i p̄mo libro a Cap̄. j. actū est de regno p electionē: hic consequēt agit de regno p successionē: q: ūboseth successit sauli: ꝛ paruo tpe. ꝛ salomon successit dauid ꝛ sic p̄sequēt alij reges vsq̄ ad captiuitatē babylonicā. ꝛ q: regnum ūboseth p̄cedebat debilitando regnū aūt dauid fortificando. ꝛō p̄mo describitur iehoatio regni vtriusq̄ partialis. secūdo exterminatio regni ūboseth totalis. ca. iij. tertio p̄motio regni dauid integralis. ca. v. Circa primū p̄mittit saulis ꝛ filiorū eius lamentatio. secundo successoris duplex institutio. ca. ij. Circa primū primo describit nūciatio mortis. secūdo actus lamentationis. ibi: Apprehendēs aūt dauid. Circa p̄mū p̄mittit tēpus huius nūciationis. cū dicit: b In die aūt tertia. s. a reuersione dauid in sicelech ineffectis amalechitis qui eā incenderāt: put dictū fuit. j. libro. xxx. ca. c Deiste cōsessa ꝛc. ¶ ista fiebant apud hebreos in signū tristicie ꝛ magne desolatiōis Cetera patēt vsq̄ ibi: d Casu veni in montem geluoe. ꝛ veniisset a, p̄posito ad p̄mū: tamen fugiēs casualiter venit ad locum vbi saul erat vulneratus: uel forte in hoc dixit mendaciū: sicut ꝛ in alijs: ut patebit cōsequēt. dicit enim cōmuniter q̄ erat filius hoech: ꝛ ideo verisimile est q̄ esset iuxta patrē suū qui erat cū saule: ut predictū est i fine p̄mi libri. e Et saul incūbebat sup hastā suam. grauiter vulneratus ꝛ non potens incedere. f Pozo currus ꝛ equites appropinquabāt ei. ita q̄ non poterat eos euadere. g Sta sup me ꝛ interfice me. h finge bat: sed non erat verū: q: hoc dixit saul armigero suo tm̄: q̄ etiā interfecit seipsū. b Stans sup eum occidi illū. Similiter in hoc mentitus fuit: quia saul semetipsum occidit. Dicit tm̄ Joseph q̄ iste verū dixit: quia ꝛ saul irruisset sup gladiū suū: tamen ita debilitatus erat q̄ non poterat seipsum perfozare. ꝛ ideo iste iuuenis ex eius p̄cepto impegit eū super gladium ntātū q̄ fuit mortuus. cōtrarium tm̄ tenetur. i Et tuli diadema ꝛc. ¶ Dicunt autē hic hebrei q̄ doech videns saul mortuum tradidit ista insignia regalia filio suo: ut pozaret ad dauid ac p hoc inueniret gratiā apud eū: ꝛ tūc seipsū interfecit rōne p̄dicta in fine p̄mi libri. k Apprehendēs aūt ꝛc. Hic consequēt ponit actus lamētationis. ꝛ primo in generali. secundo modus planctus in speciali. ibi: Planxit aūt

Incipit secundus liber Regū.

Actū a est autem postq̄s mortu⁹ b ē saul ut dauid reuerteret c a cede amalech: ꝛ maneret in sicelech duos dies. In d die autem tertia apparuit homo veniēs de castris saul vestē cōscissa ꝛ puluere cōspersus caput. ¶ Et ut venit ad dauid cecidit super faciē suā ꝛ adorauit. Dixitq̄ ad eū dauid: Unde venis: Qui ait ad eū: De castris israel fugi. Et dixit ad eū dauid: Quod e verbū qō factū est: Judica mihi. Qui ait: Fugit popul⁹ ex plio: ꝛ multi corruentes e populo mortui sunt: sed ꝛ saul ꝛ ionathas filius ei⁹ interierunt: Dixitq̄ dauid ad adolescentem q̄ nunciabat ei: Unde scis q: mortuus est saul ꝛ ionathas filius ei⁹: Ait adolescens q̄ nunciabat ei: Casu⁹ veni in montē gelboe: ꝛ f saul incūbebat super hastā suā: pozo⁶ currus ꝛ equites appropinquabāt ei: ꝛ cōuersus post tergum suū: vidensq̄ me vocauit. Cui cum respondissem adsum: dixit mihi: Quis nam es tu: Et aio ad eū: Amalechites ego sum. Et locutus est mibi: Sta⁸ sup me: ꝛ interfice me: qm̄ tenent me angustie: ꝛ adhuc tota aia mea in me est. Stansq̄ h super eum occidi illum. Sciebam enī q̄ viuere nō poterat post ruinā Et tuli diadema qō erat i capite eius: ¶ ꝛ armillam de brachio illius: ꝛ attuli ad te dñm meū huc. Apprehendēs i autē dauid vestimenta sua scidit: omnesq̄ viri q̄ erant cū eo: ꝛ planxerūt ꝛ fleuerūt ꝛ ieiunauerūt vsq̄ ad vesperam sup saul ꝛ sup ionathan filiū ei⁹: ꝛ sup populū dñi: ꝛ sup domū israel: eo q̄ corruissent gladio. Dixitq̄ k dauid ad iuuenē q̄ nūciauerat ei. Unde l es tu: Qui rñdit: Filius m hois aduene amalechite n ego sum. Et ait ad eum dauid: Quare nō timuisti mittere manū tuā ut occideres christum dñi: Uocāsq̄ o dauid vnū de pueris suis ait. Accedens irrue in eū ¶ Qui percussit illum ꝛ mortuus est. Et ait ad eū dauid: Sanguis tu⁹ sup caput tuū. Os enim tuū locutum est aduersū te dicēs: ego interfeci christū dñi. Planxit p aūt dauid planctū q buiusce modi sup saul ꝛ sup ionathan filiū eius: ꝛ r precepit ut docerēt filios iuda arcum: ¶ sicut s scriptū ē in libro iustoꝝ. Et t ait: Considera u israel sup x excelsa tua vulnerati. Inclyta y israel sup mōtes tuos

aduene. i. conuersi ad iudaismum. n Filius hominis o Amalechite. hoc videt falsū. q: sup dictū ē q̄ doech pat ei⁹ erat idumeus. j. libro xxj. ca. ꝛ. xxij. Dicendum q̄ amalech a q̄ dicti sūt amalechite fuit filius eliphaz primogeniti esau: p ut declaratum fuit supra viiiise Exo. xvij. ab esau vero denominati sūt idumei: ꝛ sic ois amalechita est idumeus sed non ecōuerso. p Vocāsq̄ dauid vnū ꝛc. ¶ ꝛ sic iusto dei iudicio ꝛ mēdacio de quo sperabat impetrare gratiā reportauit mortē q Planxit autem. hic consequēt describit forma planctus in speciali. cū dr: r Planctū huiusce modi. qui postea subdit: sed quoddā p̄ceptū dauid intēponit de sagittandi arte: secūdo explicatur carmen eius lugubre. ibi: Et ait considera. Circa primū ergo ponit dauid p̄ceptū. cū dr s Et p̄cepit ꝛc. ¶ Sic est in hebreo ꝛ i libris correctis: ꝛ per arcum hic intelligit ars sagittādi ne filij iuda de cetero debellarent a philisteis p artem sagittādi: sicut saul ꝛ eius exercitus fuerant debellati. t Sicut scriptum est in libro iustoꝝ Aliqui dicunt q̄ hic est liber regū in quo agit de samuele ꝛ dauid ꝛ alijs pluribꝫ iustis. sed ℔ non ē verisimile q̄ idē liber alleget seipsū. ꝛ ideo dicūt alij q̄ iste liber est vnus specialis liber qui non habet: quia esdras reparans bibliotbecam a chaldeis incensam non reparauit omnes libros sicut patet de libris salomonis quos fecit de naturis animaliū ꝛ herbarū: ut habet. j. iij. libro. ꝛ de libris nathan ꝛ plxte ꝛ abie silonitis qui allegant. ij. Paral. ix. nec tamen habent: quia non fuerunt reparati: ꝛ idem dicūt de isto qui vocatur liber iustoꝝ. Ra. Sa. dicit q̄ hic liber ē Beñ. in quo agit de iustis. s. abraham isaac ꝛ iacob: ꝛ Beñ. xlviij. scribit in benedictione iude: Manus tua in ceruicibus inimicorum tuoꝝ. quod fuit impletū potissime tēpore dauid q̄ inimicos israel potenter in circuitu debellauit. Ad quam debellationem multū fecit ars sagittandi: in qua filios iuda instrui precepit. v Et ait cōsidera. Premisso precepto dauid de sagittandi arte: hic consequēt explicatur carmen eius lugubre. ꝛ primo generaliter. secundo specialiter ibi: A sanguine interfectoꝝ. tertio singulariter. ibi: Jonathas. Circa primum lamentatur populum israel dicēs: p Considera israel. i. attente recogita. y Pro bis qui mortui sunt. de populo tuo. z Super excelsa tua. quod est turpius videlicet q̄ sint devicti in terra propria ꝛ in loco montuoso ꝛ male accessibili: propter quod potest facilius ad aduersarios defendi. a Inclyti israel. i. nobiles genere: armoꝝ gitia: ꝛ corpoꝝ virtute. Ex q̄ colligit admiratiue

a Quomodo ceciderũt fortes.q.d.nõ videt humana victoria & vltio diuina.s.ꝓpter peccata saul ⁊ cõplicũ ei⁹.⁊ iõ sũme cauendũ est a talib⁹. b Nolite annũciare in getb ⁊c.] .i. i quadriuijs seu locis vbi plures vie conueniunt.⁊ ibi solent homines cõuenire ad audiendũ rumores: sicut p3 ex p̃cedentib⁹. Istud factũ iã erat diuulgatũ p totã terrã philistinoꝝ: quõ ḡ dixit dauid: Nolite annunciare ⁊c. quia quod factũ ẽ nõ pot nõ fieri. dicẽdũ ꝙ loquif ad modũ volentis q̃ aliq̃ inuiscet aliq̃ irrõnabilia. ⁊ aliq̃ ꝓnũciat aliq̃ absolute: q̃ tñ sunt sub cõditione intelligẽda Est igit sensus: Nolite annunciare ⁊c. i. si istud posset fieri ꝙ nõ annũciaref ibi: illud vellẽ ex toto ꝛdesiderio animi. c Mefor. le. fi. philistijm. mulieres hic exprimit por⁹ q̃ viros: qz ille sunt que p̃cipue solẽt canere i chꝛis cãtilenas ꝛ victorijs suoꝝ: sicut ꝯ.j. li. xviij. ca. dictũ fuit ꝛ mulieribus p̃cinentib⁹ obuiã sauli ⁊ dauid ꝛ victoria reꝛuntibus. d Montes gelboe ⁊c. lꝫ terra sit res inanata: bñ tñ male dicif ꝓpter factũ qõ cõtigit in ea. e Quia ibi abiectus est ⁊c.] qz plures videntes se ꝛ tellatos ꝓiecerũt ibi clypeos ꝓprios: ut expeditius posset fugere. uel dicunf clypei abiecti: qz nõ potuerũt tellatores a sagittis philistinoꝝ ꝛfendere ⁊ in isto sensu accipif qõ subdif: f Clype⁹ saul quasi nõ esset vnct⁹ oleo s. consecrationis regie a samuele: ꝓut habef ꝯ.j. libro.x.ca. ac si dicat. ita ꝓstratus est ibi saul quasi esset vn⁹ ꝛ humili plebe. g A sanguine. Hic lamentaf dauid in speciali saul ⁊ ionathan. p̃mo rememorans eoꝝ ꝓbitatẽ dicẽs: A sanguine interfectoꝝ ⁊c. i. sagitta ionathe ⁊ ensis saulis nõ p̃cesserũt in vanũ: ꝙ p̃fozabant arma fortiũ vsq; ad adipẽ ⁊ sanguinem intrinsecus. h Saul ⁊ ionathas amabiles. i. digni amore: quod patet ꝛ ionatha in plurib⁹ locis supra ⁊ ꝛ saule pro ꝛpe quo fuit electus a dño: qz in israel nõ erat vir melior eo: ut hr̃ ꝯ. libro.j.ca.ix. i Et ꝛ eoꝝ. qõ patet ꝛ saule qui ab humero ⁊ supra eminebat sup totũ populũ ut habef ꝯ.j. libro.x.ca. ⁊ ꝛ ionatha eius p̃mogenito verisimile est ꝙ fuerit .p̃cre stature ⁊ forme ꝛ eoꝝ k In morte quoq; nõ sunt diuisi. q.d. lamẽtabile est ꝙ tales duo sint simul interfecti. l Aquilis velociores. ad p̃sequendũ hostes m Leonibus fortiores. aduersarijs resistendo. Sciendũ tñ ꝙ hic est hyperbole ad exp̃mendũ eoꝝ notabilẽ agilitatẽ ⁊ fortitudinẽ: sicut ꝛ aliqua re notabiliꝛ alba dicif ꝙ est albior nive. n Filie israel ⁊c.] .i. in ꝛstibus coloratis ⁊ p̃ciosis ꝛ p̃eda hostium sublatis. o Qui p̃bebat ornamenta aurea. ꝛ hostũ p̃eda. p Cultui vestro. i. ornatui. illud enĩ vocaf cultꝰ alicui⁹ circa qõ ẽ multũ intent⁹ mulieres aũt sũt multũ intente circa ornatũ suũ. ⁊ iõ ornatũ huiusmodi hic vocat eaꝝ cultũ. q Quomodo ceciderũt fortes ĩ plio: verba ista vel silia pluries repetunf in isto lugubri carmine: sicut ⁊ in cantico leticie illud qõ est primũ vel p̃cipale ibi pluries repetif r Jonathas. Hic ponif lamentatio singularis sup ionathan. eo ꝙ dauid eum singulariter diligebat. iõ subditur: s Amabilis super amorem mulierũ. quod potest intelligi dupliciter: vno modo passiue .i. plus q̃ amantur mulieres. ⁊ tamen ille amor est multũ feruidus: p̃m ꝙ dicif .ij. Esdre. iiij. Multi vementes facti sunt propter vxores suas. i. propter feruentẽ amorem ipsarum. Alio modo actiue i. plus q̃ mulieres diligũt. que tñ aliquando valde feruenter amant. ⁊ huic consonat quod subdif: Sicut mater vnicũ amat filium suũ ⁊c. t Lap. ij Bif. Posita lamentatiõe sauli. hic consequenter ꝛscribit institutio successoris. Habuit aũt duplicẽ successorẽ: vnum ꝛ iure s. dauid q̃ iam inunctus erat ex diuina electione. aliũ ꝛ facto. s. ubosetb quẽ instituit abner p̃nceps militie. Et ideo primo agit ꝛ institutione dauid secundo ꝛ institutione ubosetb. ibi: Abner autem. tertio ꝛ p̃cessu vtriusq; ibi: Egressusq; ẽ abner. Circa p̃mũ dicit: v Post hec consuluit dauid dñm ⁊c. lꝫ haberet ius in regno. quia erat inunctus ex p̃cepto diuino: tamen noluit itrare possessionẽ absq; diuino cõsilio: quia attingit a fine vsq; ad finẽ fortiter: ⁊ disponit omnia suauiter p Ilum ascendã ⁊c.] ꝛ illis primo quesiuit. quia magis confidebat ꝛ hominibus illius trib⁹: eo ꝙ esset ꝛ eadẽ tribu. y Quo ascendam. habita responsione ꝛ tribu iuda. conuenienẽ querit ꝛ loco. z Et respondit ei in hebron. quia in illa ciuitate sũt sepulti quatuor principales patriarche: ꝓut dictũ fuit Gen. xxiij. ꝓpter quod ⁊ caleb illuc iuit ad orandũ dñm ex ꝛuotione: ꝓut dictum fuit Nu. xiij. ⁊ Josue. xiiij. ꝓpter quod dñs voluit q̃ ibi inciperet regnũ dauid. a Venerũtq; viri ⁊c.] Ter fuit inunctus. primo in domo patris. ut dictũ fuit supra. j. libro. xvj. ca. secundo in ebron super tribũ iuda: ut hic habetur. tertio super totum populum israel: ut habef infra v. ca. In signũ q̃ bonus catholicus regno celesti dign⁹ ꝛbet habere vnctionem spiritus sancti in corde p̃ veram fidem: in ore p confessionẽ: in opere p sanctã cõuersationẽ. Et quia bonus rex ꝛbet esse gratus subditis ꝛ facto fidelitatis ⁊ pietatis: ideo consequenter ostendif gratitudo ipsius dauid erga viros iabes galaad ꝛ sepultura saulis ⁊ filioꝝ eius. Et patet lrã. b Abner aũt. Hic p̃cipue ponif institutio ipsi⁹ ubosetb ꝛ facto. Et p3 lrã. Sciendũ tñ ꝙ Ra. Sa. dicit hic ꝙ ꝺ factũ fuit ad verificãdũ verbũ dñi ad iacob Gen. xxxv. Reges ex te egredient. ⁊ tñ cẽs filij eius erãt nati p̃ter beniamin. ⁊ sic significatum fuit ei ꝙ ꝛ beniamin essent duo reges futuri. i. in vnam ꝛ ciuitatibus iuda:] Et ait dominus ad eum: Ascende. Dixitq; dauid. Quo⁹ ascendam: Et respondit ei: In hebron. Ascendit ḡ dauid ⁊ due vxores eius achinoem iezrahelites ⁊ abigail vxor nabal carmeli: sed ⁊ viros qui erant cum eo duxit dauid singulos cũ domo sua: ⁊ manserunt in oppidis hebron. Venerũtq; viri iuda: ⁊ vnxerunt ibi dauid:] ut regnaret super domũ iuda. Et nunciatum est dauid ꝙ viri iabes galaad sepelissent saul. Misit ergo dauid nuncios ad viros iabes galaad: dixitq; ad eos: Benedicti vos a domino q̃ fecistis misericordiam hãc cũ domino vestro saul: ⁊ sepelistis eum: Et nunc retribuet vobis quidem dominus misericordiã ⁊ veritatem: ⁊ ego reddam gratiam eo ꝙ fecistis verbũ istud Confortentur manus vestre: ⁊ estote filij fortitudinis. Licz enim mortuus sit dominus vester saul: tamen me vnxit dom⁹ iuda in regem sibi. Abner⁹ autẽ filius ner ꝓnceps exercitus saul tulit isbosetb filium saul: ⁊ circũduxit eum per castra: regẽq; constituit super galaad: ⁊ super gessuri: ⁊ super iezrahel: ⁊ sup

saul ⁊ ysboseth. g Egressusq; est abner. Hic consequenter ponit̃ vtriusq; regis instituti ꝓcessus: qz ysboseth ꝓcedebat semp̃ ꝛficiendo: dauid aũt ꝓficiendo. qꝫ ostendit̃ in duob⁹ ꝓmo in viroꝝ ysboseth ꝛtellatione. 2⁹ in ipsi⁹ abner cũ dauid ꝓfederatione. ca. iij. Circa primũ ꝓmo ponit̃ ꝛtellatoꝝ cõgregatio. 2⁹ ꝓtis ysboseth ꝛpressio. ibi: Fugatusq; ẽ abner 3⁹ ꝛtelli cessatio. ibi: Persequẽtib⁹ aũt. Circa ꝓmũ sciẽdũ q; ꝑtũ ex trã videt abner ꝓnceps milicie ysboseth: ⁊ ioab ꝓnceps exercit⁹ dauid cõdiuerant ad inuicẽ ut cõuenirẽt ad locũ certũ ⁊ ibi viderẽt pugnã singularẽ aliquoꝝ ex ista ꝑte ⁊ ex altera ad videndũ. pbitatẽ virorũ vtriusq; partis. ⁊ b ẽ qꝫ dr

b Et cũ in vnum ꝓuenissent. i. i vnũ locũ ꝛterminatũ

c E regione sederunt. i. exercit⁹ dauid ex vna parte ⁊ exercitus ysboseth ex altera. Et piscina erat in medio. i. cõgregatio aquaꝝ pluuialiũ i vna fouea: sicut solet esse in campis ꝓ aialibus potandis.

d Surgant pueri, b ẽ ad pluũ apti.

e Et ludãt cor̃ nobis. i. ostendãt fortitudinẽ suã ⁊ pbitatẽ. vnde sciendũ q; istud ꝛbũ qꝫ hic ponit̃ equocũ ẽ ad ludere ⁊ occidẽ ⁊ etiã ad q̃dã alia: sicut dictum fuit Ben. xxj. hic autẽ ponit̃ ꝓ occidere. iõ subdit̃:

f Apprehensoq; vnusq; capite cõparj ⁊c.] ex quo videt̃ q; ex vtraq; ꝑte fuerũt interfecti ly Joseph⁹ dicat q; illi soli ꝛte ysboseth fuerũt interfecti: sed magis credẽdũ est textui: qz Joseph⁹ frequent̃ dicit aliqua textui dissona. vnde subdit̃:

g Vocatũq; ẽ ⁊c.] In ebreo habetur Campus concisorũ. eo q; mutuis gladijs concisi ceciderunt ibi isti ⁊ illi.

h Et ortũ est bellũ. qz istis occisis vterq; exercitus incepit pugnare ad inuicẽ ad suoꝝ vindictã.

i Fugatusq; est abner. Hic ꝓsequit̃ ꝛscribit̃ partis ysboseth ꝛtellatio Et patet ltra paucis exceptis.

k Porro asahel cursor velocissimus. ex hoc patet q; pugnauerat peditando: aliter nõ cõ

ephraim: ⁊ super beniamin: ⁊ super israel vniuersũ. Quadraginta annorũ erat ysboseth fili⁹ saul cũ regnare cepisset sup̃ isr̃l ⁊ duobus annis regnauit. Tota autem domus iuda sequebat̃ dauid. Et fuit numer⁹ dierum quos cõmoratus est dauid imperans in hebron super domũ iuda septẽ annorum ⁊ sex mensiũ. Egressusq; est abner filius ner ⁊ pueri ysboseth filij saul ꝛ castris in gabaon. Porro ioab fili⁹ saruie: ⁊ pueri dauid egressi sunt: ⁊ occurrerunt eis iuxta piscinã gabaon. Et cũ in vnũ cõuenissent: e regione sederũt hi in vna parte piscine: ⁊ illi ex altera. Dixitq; abner ad ioab: Surgant pueri ⁊ ludant cor̃ nobis. Et rsp̃dit ioab: Surgant. Surrexerũt ergo ⁊ trãsierunt numero duodecim ꝛ beniamin ex ꝑte ysboseth filij saul ⁊ duodecim ꝛ pueris dauid. Apprehẽsoq; vnusquisq; capite cõparis sui ꝛfixit gladiũ in latus contrarij: ⁊ ceciderunt simul.] Vocatũq; est nomẽ loci illius ager robustoꝝ] in gabaon. Et ortũ est bellum durũ satis in die illa: fugatusq; ẽ abner ⁊ viri israel a pueris dauid Erant autem ibi tres filij saruie: ioab ⁊ abisai ⁊ asahel. Porro asahel cursor velocissim⁹ fuit quasi vnus ꝛ capreis que morant̃ in siluis. Persequebat̃ aũt asahel abner: ⁊ non declinauit ad dexterã siue ad sinistrã omittens persequi abner. Respexit itaq; abner post tergum suũ ⁊ ait: Tu ne es asahel? Qui respondit: Ego sum. Dixitq; ei abner: Vade ad dexteram siue ad sinistrã: ⁊ apprehende vnũ ꝛ adolescentibus: ⁊ tolle tibi spolia eius. Noluit autem asahel omittere quin vrgeret eum. Rursusq; locut⁹ est abner ad asahel: Recede ⁊ noli me sequi: ne forte cõpellar cõfodere te in trã ⁊ⁿ leuare nõ ꝓtero facie meam ad ioab fratrẽ tuũ. Qui audire contẽpsit: ⁊ noluit declinare. Percussit ergo eũ abner auersa hasta in inguine ᵖ ⁊ transfodit: ⁊ mortuus est in eodem loco. Omnesq; qui transibant per locum illũ in quo ceciderat asahel ⁊ mortuus erat: substitebant. Persequẽtibus aũt ioab ⁊ abisai fugientem abner: sol occubuit. Et venerunt vsq; ad collem aqueduct⁹ qui est ex aduerso vallis ⁊ itineris ꝛserti in gabaon. Congregatiq; sũt filij beniamin ad abner: ⁊ cõglobati in vnum cuneũ: steterunt in sũmitate tumuli vnus. Et exclamauit abner ad ioab ⁊ ait: Num vsq; ad internitionẽ tu⁹ mucro ꝛsequet? An ignoras q; periculosa sit ꝛsperatio? Vsq; quo⁹ non dicis populo ut̃ omittat persequi fratres suos?] Et ait ioab: Viuit dominus: si loc⁹ locutus⁹ fuisses mane: recessisset populus psequens fratrem suũ Insonuit ergo ioab buccina: ⁊ stetit omnis exercitus: nec persecuti sũt vltra israel: neq; inierẽ certamen. Abner aũt ⁊ viri eius abierunt per campestria moab tota nocte illa: ⁊ transierunt iordanem: ⁊ lustrata omni bethoron venerũt ad castra. Porro ioab reuersus omisso abner congregauit omnem populũ: ⁊ ꝛfuerũt ꝛ pueris dauid ꝛcem ⁊ nouẽ viri excepto ᵉ asahele. Serui autem dauid ꝓcusserũt ꝛ beniamin ⁊ ꝛ viris qui erant cum abner trecentos sexaginta: qui ⁊ mortui sunt. Tulerũtq; asahel: ⁊ sepelierũt

l Quasi vnus ex capreis. hyperbole est. ad ꝛnotandũ eius agilitatẽ excellentẽ.

m Persequebat̃ aũt asahel abner. reputãs sibi ad magnã gloriã si posset ꝛuincere militie ꝓncipẽ.

n Et leuare ⁊c.] cogitabat enim abner q; dauid finaliter ꝓualeret: ⁊ tunc indigeret gratia ipsius ioab q̃ erat maioꝝ domo dauid: ꝓpẽ quod reformidabat occidere fratrem eius.

o Percussit ergo eũ abner auersa hasta. i. contra eũ versa. Si enĩ ꝛ ligno haste percussisset eũ: ut dixerunt aliq̃. nõ potuisset eum ita trãsfodisse: maxime quia armatus erat lz leuibus armis. Ju hebreo habet̃: Percussit ḡ eũ p⁹ epar. i. circa mẽbra vitalia vbi est ictus mortalis.

p In inguine. In hebreo habet̃: In q̃nta. s. costa sub qua sunt mẽbra vitalia.

q Persequentibus autem. hic cõsequent̃ ꝛscribit̃ bellĩ cessatio duplici ꝛ causa Prima ꝓpter noctem ꝛpruenientem: quenotat̃ cum dicit̃: Sol occubuit Secũda ꝓpter periculũ infectiõis ex vtraq; parte: qz filij beniamin se recolligentes circa abner parabant se ad ponendũ totum ꝓ toto ad fortunã: ꝓpter quod clamauit ad ioab.

r An ignoras q; periculosa sit desperatio. s. ꝛ fuga absq; bello. q. d. tu non ꝛtes ignorare: qz ꝓtalem modum vtraq; pars ponit totũ ꝓ toto: ⁊ sic est in periculo cui nõ ꝛtebant exponi. ideo subdit̃:

s Usq; quo nõ dicis populo. faciẽdo signum cessationis.

t Et omittat ⁊c.] quia isti ⁊ illi erant cultores ꝛi ⁊ ꝛ eadẽ lege. ⁊ ideo nõ erat totum ꝛstructionẽ hui⁹ ꝑtis vel illius q̃rere. Cui ioab assentiẽs dixit:

v Si locutus fuisses mane. hoc est. si citius ista verba dixisses. bellũ citius cessasset Aliqui hebrei dicunt q; hec est ltra: Si nõ locut⁹ fuisses mane. s. verbũ qꝫ predixisti in ꝓncipio: surgãt pueri ⁊ ludant cor̃ nobis. recessisset populus absq; bello: quia occasione illius dicti ⁊ sequẽtis facti ortum fuit bellum: ut patet ex predictis. Cetera patent vsq; ibi:

x Excepto asahele. licz esset ꝛ pueris dauid sicut ⁊ alij interfecti: tamẽ mozs eius per se exprimitur quia plus ponderabatur qꝫ omnium aliozum: ꝓpter quod ꝛ eius sepultura specialiter agitur. Et patet littera. Sepultura tamen ista fuit postq; ioab ⁊ exercitus redierãt in hebron: licz ante scribatur.

Acta est ergo. Ostensa debilitatione regni a Cap. iij. ilboseth ex suorū detellatione. hic pñter hoc idē ostendit ex abner cū dauid federatione. Circa quod pmittit dauid p-fectus. 2°. ipsi⁹ abner fedus. ibi: Cū ergo esset preliū. Primū autem ostendit. cū dicit: b Dauid ꝓficiens. in potestate ⁊ multitudine

eum in sepulchro patris sui in bethleem. Et ambulauerunt tota nocte ioab ⁊ viri qui erāt cum eo: ⁊ in ipso crepusculo p-uenerunt in hebron. III

Acta a est ergo longa cōcertatio inter domū dauid ⁊ inter domum saulis: dauid b proficiens ⁊ sem-per seipso robustior: dom⁹ autē saul decrescēs quotidie. Natiq; sūt filij dauid i hebron: Fuitq; primogenitus eius amon de achinoem iecrabelite: ⁊ p⁹ eū cheleab de abigail vxore nabal carmeli. Deinde tertius absalon filius maacha filie tholomai re-gis gessur. Quartus autē adonias fili⁹ agith: ⁊ qntus saphatias filius abithal. Sextus c q̄z ietraā de d egla vxore e dauid. Hi nati sunt dauid in hebron. Cum b ergo esset prelium inter domum saul ⁊ domum dauid: abner filius ner regebat domū saul. Fuerat f autem sauli concu-bina nōie respha filia achia: ingressusq; est ad eam abner. Dixitq; ilboseth ad abner: Quare g ingressus es ad concu-binam patris mei? Qui h irat⁹ nimis propter verba ilboseth ait: Numquid i caput canis ego sum aduersum iudam hodie q̄ fecerim misericordiā super do-mū saul patris tui ⁊ super fra-tres ⁊ proximos eius: ⁊ nō tra-didit te m manu dauid: ⁊ tu re-quisisti in me q̄ argueres pro

mala ⁊ plura q̄z alicui misero. p Nisi quomodo iurauit dominus dauid ⁊ c. hoc est. nisi impleam verbum domini. q Ut trāsferatur. ad dauid r Regnum. tuum. s Et nō potuit ei respondere quicq̄. tum quia ilboseth non erat homo alicuius valoris. tum quia abner regebat totam domum illā ⁊ habebat in manu sua totam militiā. t Misit ergo. Posita occasione confederationis cū dauid. hic conse-quenter ponit ipsa confederatio. ⁊ p-mo p̄r nuncios. se-cundo per seipsum ibi: Et abijt. Circa primum dicitur Misit ergo abner ⁊c. ad videndū qualiter posset cū eo fedus contrahe-re. v Dicētes. s. ex nomine abner. x Cuius est ter-ra? quasi dicerēt. tua de iure. ex quo voluit te deus in re-gem eligere. Cetera patent vsq; ibi: y Non videbis faciem meam ante q̄ adduxeris mihi michol. volebat enī dauid ⁊ debebat p̄-cauere bonori suo. fuerat enim dauid vxore sua iniuste spoliatus. ⁊ ideo in primis voluit eā sibi restitui. z Misit autem da-uid nūcios ad ilbo-seth. quia abner re-scripserat ipsi da-uid q̄ nō poterat si-bi reducere michol nisi de voluntate ilboseth. cuius erat soror. ⁊ ideo tunc dauid petiuit eam ab ipso ilboseth. a Misit q̄ ilbo-seth. de cōsilio ab-ner. b Et tulit eā a viro suo phal-tiel. non erat vir suus nisi putatiu⁹

mulierē bodie? k Hec c faciat de⁹ abner ⁊ hec addat l ei: nisi m quō iurauit dominus dauid sic faciā cum eo ut n transferatur regnū de domo saul: ⁊ eleuetur thro-nus dauid super israel ⁊ super iudam a dan vsq; bersabee. Et o non potuit respōdere ei quicq̄ quia metuebat illum. Misit p ergo abner nuncios ad dauid] in hebron q̄ se dicentes q: Cuius est terra: Et ut loquerent. Fac mecum amicitias: ⁊ erit man⁹ mea tecum: ⁊ reducā ad te vni-uersū israel. Qui ait: Optime. Ego faciā tecū amicitias: sed vnam rem pcto a te dicēs: Nō videbis faciem meā anteq̄ ad-duxeris mihi michol filiā saul ⁊ sic venies ⁊ videbis me. Mi-sit s autē dauid nuncios ad ilbo-seth filium saul dicens: Redde vxorem meam michol quā de-spondi mihi centum preputijs philistijm. Misit t ergo ilbo-seth: ⁊ u tulit eā a viro suo phal-tiel filio lais. Sequebatq; x eā vir suus plorans vsq; baurim. Et dixit ad eum abner. Vade ⁊ reuertere. Qui reuersus est. Sermonē y q̄z intulit abner ad seniores israel dicēs: Tam heri q̄z nudius tertiꝰ q̄rebatis dauid ut regnaret sup. vos. Nūc ergo facite: quoniā dñs locutus est ad dauid dicens: In manu ser-ui mei dauid saluabo populum meū israel de manu philistijm ⁊ omnium inimicorū eius. Lo-

quia p̄m veritatem erat vxor dauid. nec poterat simul habere duos viros p̄m veritatem: quia nunq̄ fuit licitum mulieri habere plures viros simul. c Sequebaturq; eam vir su-us plorans. dicunt expositores nostri cōmuniter q̄ plorabat ex gaudio eo q̄ ad virum suum reducebatur absq; hoc q̄ eam tetigisset: sed sicut sororem seruasset. Erat enim doctor in le-ge: ⁊ sciebat sibi esse illicitum eam tangere carnaliter ipso da-uid viuente: sicut dictum fuit supra. j. libro. xxv. Ra. Sa. dicit q̄ flebat volens eo q̄ exercitium perfectionis ab eo rece-debat. Reputabat enim exercitium magne perfectionis talē dominam sic pulchram ⁊ nobilem seruare sicut sororem absq; copula carnali. d Sermonē quoq; intulit abner ad senio-res israel. ut adhererēt ipsi dauid scies. q̄ alij vulgares istos de facili sequerent. a Locutus est autem abner etiam ad beniamin. i. ad illos de tribu beniamin istos enim oportebat specialius ⁊ efficaci⁹ inducere. eo q̄ in p̄motione dauid trās-

mala ⁊ plura q̄z alicui misero. p Nisi quomodo iurauit dominus dauid ⁊ c. hoc est. nisi impleam verbum domini. q Ut trāsferatur. ad dauid r Regnum. tuum. s Et nō potuit ei respondere quicq̄. tum quia ilboseth non erat homo alicuius valoris. tum quia abner regebat totam domum illā ⁊ habebat in manu sua totam militiā. t Misit ergo. Posita occasione confederationis cū dauid. hic conse-quenter ponit ipsa confederatio. ⁊ p-mo p̄r nuncios. se-cundo per seipsum ibi: Et abijt. Circa primum dicitur Misit ergo abner ⁊c. ad videndū qualiter posset cū eo fedus contrahe-re. v Dicētes. s. ex nomine abner. x Cuius est ter-ra? quasi dicerēt. tua de iure. ex quo voluit te deus in re-gem eligere. Cetera patent vsq; ibi: y Non videbis faciem meam ante q̄ adduxeris mihi michol. volebat enī dauid ⁊ debebat p̄-cauere bonori suo. fuerat enim dauid vxore sua iniuste spoliatus. ⁊ ideo in primis voluit eā sibi restitui. z Misit autem da-uid nūcios ad ilbo-seth. quia abner re-scripserat ipsi da-uid q̄ nō poterat si-bi reducere michol nisi de voluntate ilboseth. cuius erat soror. ⁊ ideo tunc dauid petiuit eam ab ipso ilboseth. a Misit q̄ ilbo-seth. de cōsilio ab-ner. b Et tulit eā a viro suo phal-tiel. non erat vir suus nisi putatiu⁹

Fuerat autē sauli cōcubina. i. vxor. nō primaria sed p̄me adiuncta. sic enim nominant secunde vxores in v. te. ut patet in plurib⁹ locis k Quare ingressus es ⁊c.] Dicunt aliqui q̄ abner ingressus fuit ad eā concubitu matrimoniali: sperans p hoc obtinere regnū: sicut ⁊ adonias petiuit abisac habere vxorem: ut habet. j. iij. libro. ij. ca. Alij aūt dicunt q̄ ingressus fuit ad eam fornicarie: quod redūdabat in verecundiā ilboseth filij saul. ⁊ ideo si p̄mo modo fuerit vel secundo. merito displicuit ipsi ilboseth. l Qui iratus nimis. eo q̄ multa fecerat propter ipsum ilboseth. m Numquid caput ca-nis ego sum. i. vilis ⁊ abominabilis sicut canis apud tribum iuda de qua erat dauid. vel aliter: Caput canis. i. latrans contra dauid ⁊ tribum iuda: ne obtineant regnū contra te. n Et tu requisisti in me. q. d. bene veteres tacere. o Hec faciat deus ⁊c.] id est tot

fere oraf regnū ꝛe tribu eoꝝ. b Et abijt. hic consequenē ꝛscribif confederatio abner per seipsū: qz personalif venit ad dauid. Et primo ꝛscribif huiusmodi cōfederatio amicabilis secundo federis violatio ꝛtestabilis ibi: Nunciatū est itaqꝫ. tertio occisi tumulatio venerabilis ibi: Dixit autē dauid. Circa primum sciendū qꝫ ista federatio fuit amicabilis. tum ex parte abner venientis: qz ante inclinauerat corda filiorū israel ad dauid ut patz ex pdictis: tū ex parte dauid recipientis qui eū amicabilif & honorifice receperat. & hoc notatur cū dicif: c Et fecit dauid ꝛc.] valde solēne in federis signum: similiter ex parte abner recedētis: ad hoc enim a rege recessit ut promissum impleret in effectu. quod notaf ibi: d Surgam ut cōgregem ad te dominū meū regē ꝛc. similiter ex parte dauid eū dimittentis: qz ad ipsum honorādū cōduxit cum p aliquod vie spaciū. ideo subdif e Cum ergo ꝛduxisset dauid abner ꝛc. Cetera patēt i lrā. f Nūciatū est itaqꝫ. hic cōsequenter ostendif federis violatio ꝛtestabilis. ꝓmo in ipsius abner falsa diffamatione cū subdif postea: g Ignoras abner ꝛc.] qō erat falsū ut patet ex ꝓcedentib⁹: qz venerat ad ꝫ ut perficeret regnū eius. 2°. in subdola ei⁹ reductione cū dr: h Misit nuncios post abner ad reducendū eum q̄si rex haberet cū eo loqꝫ & sibi dicere aliq̄ que omisisset: qō tñ fuit fictū & absqꝫ scitu dauid ut ꝓz in lrā. i Et reduxit eū a cisterna syra. sic aūt vocabaf locus ille eo qꝫ cisterna illa erat in quadā via coī eundi versus syriā: ut dicūt aliq̄. In hebreo habef: A cisterna spine. qz ibi erat quedā spina notabilis & gratiosa. 3°. ondif ꝛtestabilis ex dolosa occisione. cum dicif: k Adduxit eū ꝛc.] fingēdo qꝫ vellet ei loqui secrete ex parte dauid. iō subdif: l Ut loqueref ei in dolo. quod patet ex effectu cū subdif: m Et percussit illū ibi ꝛc. qz in nullo sibi ꝓcauebat credēs esse in tuto: eo qꝫ iam erat cū rege dauid cōfederatus. & p cōsequens cū omnibus aljs ꝛe domo regis. 4°. ostendif ꝛtestabilis ex pte cause cum dicitur: n In vltionem sanguinis asahel ꝛc.

cutus^a est autem abner etiā ad beniamin]. Et^b abijt ut loqueꝛ ad dauid in hebron omnia que placuerant israeli & vniuerso beniamin: venitqꝫ ad dauid in hebron cum viginti viris. Et^c fecit dauid abner & viris eius qui venerant cum eo conuiuium.] Et dixit abner ad dauid: Surgā^d ut congregem ad te dominū meum regem omnē israel: & ineam tecum fedus & imperes omnib⁹ sicut ꝛsiderat anima tua. Cum^e ergo ꝛduxisset dauid abner & ille isset in pace: statim pueri dauid & ioab venerunt cesis latronibus cum p̄da magna nimis. Abner autē non erat cum dauid in hebron: quia iam dimiserat eum & profectus fuerat in pace: & ioab & omnis exercitus qui erāt cū eo postea venerant. Nunciatū^f est itaqꝫ ioab a narrantibus. Venit abner filius ner ad regem: & dimisit eum: & abijt in pace. Et ingressus est ioab ad regem & ait: Quid fecisti: Ecce venit abner ad te. Quare dimisisti eū & abijt & recessit: Ignoras^g abner filiū ner quoniā ad hoc venit ut ꝛciperet te: & sciret exitū tuum & introitum tuum: & nosset omnia que agis: Egressus itaqꝫ ioab a dauid misit^h nuncios post abner: & reduxit eum a cisterna syra ignorante dauid. Cumqꝫ rediisset abner in hebron seorsum adduxit^k eum ioab ad medium porte ut^l loqueretur ei in dolo: & ^m percussit illum ibi in inguine: & mortu⁹ est in^n vltione sanguinis asahel fratris ei⁹.

Quod cum audisset dauid rem iam gestam ait: Mūdus^o ego sum & regnū meum apud ꝛum vsqꝫ in sempiternum a sanguine abner filij ner: & ^p veniat super caput ioab & super omnem domum patris eius: nec ꝛficiat ꝛ domo ioab fluxum seminis sustinens & leprosus & tenens^q fusū & cadens gladio & indigēs pane. Igitur ioab & abisai frat eius interfecerunt abner: eo qꝫ occidisset asahel fratrem eorum in gabaon in prelio. Dixit^r autē dauid ad ioab: & ad omnē populum qui erat cum eo. Scindite^s ꝛstimenta ꝛstra & accingimini saccis: & plangite ante exequias abner. Porro rex dauid sequebatur feretrū. Cūqꝫ sepelissent abner in hebron: leuauit rex dauid vocem suam: & fleuit super tumulū abner. Fleuit autē & oīs populus. Plangensqꝫ rex & lugens abner ait: Nequaqꝫ^t ut mori solent ignaui: moztuus es abner. Manus^u tue ligate non sunt: & pedes tui nō sunt cōpedibus aggrauati: sed^x sicut solent cadere coraꝫ^y filijs iniquitatis sic corruisti^z. Cōgemmansqꝫ^a omnis populus: fleuit super eum. Cumqꝫ^b venisset vniuersa multitudo cibū capere cum dauid] dara adhuc die: iurauit^c dauid dicēs: Hec^d faciat mihi ꝛus: & hec addat si^e ante occasum solis gustauero] panem uel aliud quicqꝫ. Diisqꝫ populus audiuit: & placuerunt eis cuncta q̄ fecit rex in cōspectu oīs ppli. Et cognouit oē vulg⁹ & vniuers⁹ isrl in die illa q̄ causa erat nulla eo qꝫ abner interfecerat eum in ꝛlio se ꝛfendēdo nec potens aliter manū eius euadere: ut patet ex supradictis. Aliq̄ vero dicunt qꝫ non solum interfecit eum ꝓ ista causa: sed motus inuidia: quia timebat ne dauid faceret abner principem militie: sicut fuerat cum saule. & hoc est satis ꝛisimile: quia ex simili causa interfecit amasam: ut habetur infra. ex. capitulo: & hoc fuit pessimum: propter quod dauid ꝛtestans istud factū dixit o Mundus ego sum & regnum meum apud ꝛū vsqꝫ in sempiternū ꝛc. volebat enim sciri ab omnibus qꝫ talis ꝑditio nō erat facta per eū. tum qz horrebat tale homicidiū tum quia si populus habuisset eum suspectum ꝛ hoc facto merito abhorruisset eius dominium: propter quod imprecabatur facientibus multiplex malum dicens: p Et veniat sup caput ioab ꝛc. scilicet vindicta a ꝛo. p sanguine abner effuso: & imprecaf q̄nqꝫ mala: videlicet fluxū seminis. lepram. & ꝛbilitatem. ibi: q Tenens fusum. hebrei dicunt: Appodiamentū. & gladium. & famem. r Dixit autem dauid. Hic consequenter ꝛscribitur ipsius abner venerabilis tumulatio ex luctu dauid & totius populi & ieiunio & planctu lugubri. & hoc est quod dicitur: Dixit autē dauid ad ioab. in ꝫ ostēdēs qꝫ male fecerat. s Et ad omnē populum q̄ erat cū eo. ut solēni⁹ fieret negocium. t Scindite ꝛstimenta vrā & accingimini saccis & plangite ꝛc. hec ita fiebāt apud iudeos in signū magne tristicie. Cetera patēt vsqꝫ ibi: v Nequaqꝫ ꝛc. vbi ponitur planctus dauid in speciali: Nequaqꝫ ut solent mori ignaui. id est timidi & effeminati qui vidētes cōtra se gladium permittunt se capi & ligari absqꝫ ꝛfensione. ideo subditur: Manus tue ligate non sunt ꝛc. x Sed sicut solent cadere. viri fortes & animosi. y Coraꝫ filijs iniquitatis. qz sub simulatione amicitie & pacis interficiunt eos dolose quos non auderēt invadere manifeste. z Corruisti. tu abner virorum fortissime. a Congemmansqꝫ omnis populus fleuit super eum. sicut enim in cantilenis leticie verba precinentis repetuntur ab aljs in chorea existentibus: sic in carmine lugubri abner. verba dauid ipsum lugendo repetebantur a populo. b Cumqꝫ venisset vniuersa multitudo cibum capere cum dauid. post sepulturam ipsius abner. c Iurauit dauid. ad maiorem ꝛclarationem sue innocentie circa mortē abner. d Hec faciat mihi ꝛus. i. tantū malum sicut abner & plus. e Si aū occasū ꝛc.] Et patet lrā vsqꝫ ibi:

a Ego aũt adhuc relicatus. In hebreo bateḳ: Tener. ⁊ loquitur metaphorice: q: sicut ramusculus tener de nouo plantatus uel insertus indiget fomento ⁊ nutritione. aliter cito desiccaret: sic dauid ꝓtunc multũ indigebat auxilio abner: ut in regno suo stabiret ⁊ firmaret. ideo subdit: b Pozzo viri isti. s. ioab ⁊ abisai cũ adherẽtibus sibi. c Duri mihi sũt. q: dictũ auxilium mihi necessariũ subtraxerũt. Sed queritur hic quare dauid eos non puniuit morte sicut puniuit morte eos qui occiderũt ibosetb: ut habetur sequẽti ca. Dicẽdũ q dauid erat in ꝓncipio regni sui: ⁊ sola trib⁹ iuda tũc erat cũ eo: quia alie tribus adhuc non erant sibi cõfederate. In tribu vero iuda iam̃ milites. ioab ⁊ abisai erant ꝓncipales ⁊ trahebãt post se totam militiã: ꝓpter qõ dauid eos punire nõ potuit tũc ꝓpter quod eoꝝ punitionẽ de recõmendauit dicẽs: d Retribuat dominus facienti malũ ⁊c. In fine etiã vite sue punitionẽ huius facti imposuit filio suo salomoni: ut habetur j. iij. libro. ij. ca.

c Cap. iij.

Audiuit aũt. Hic ꝓsequenter describitur totalis destructio regni ibosetb p mortem eius. Et ꝓmo describit⁹ eius occisio iniqua. secũdo punitio iusta. ibi: Respondens autẽ dauid Circa ꝓmũ sciendũ q libro de hebraicis questionib⁹ dr q mortuo abner ibosetb cõstituit rechab ⁊ bennaa alias bãnaa: q̃ erant de tribu beniamin: ut patet in textu: duces suarũ expeditionũ. vnde hic vbi dicunt ꝓncipes latronũ. In hebreo bateḳ Principes turmarũ uel cuneorũ. postea isti duo de scitu miphiboseth conspirauerunt in mortem ibosetb: ut miphiboseth regem instituerent: qui erat debilis pedibus: ⁊ sic facerent sub eo quicquid vellent. miphiboseth autem videns se ineptum regno. reuelauit hanc conspirationem anunculo suo. s. ibosetb. ⁊ tunc illi scientes suum consilium reuelatum: timore ibosetb fugerunt in gethai: ⁊ fuerunt ibi quousq redirent latenter ad interficiendũ ibosetb: ut sic de eo amplius nõ timerent: ⁊ per hoc erga dauid gratiam ⁊ munera impetrarẽt. Dicitur etiam in libro de hebraicis questionibus q hoc tradunt hebrei. Sed vbi hoc sit ab eis traditum nescio: maxime quia Ra. Sa. qui ordinauit glosas hebraicas super totum de. te. aliter dicit super locum istum. s. de rechab ⁊ bennaa q erant de ciuitate beroth: ut habetur in textu. ⁊ quia illa ciuitas licz esset in tribu beniamin: tamen erat propinqua terre philistinorum. ⁊ ideo mortuo saule filio israel dimiserunt ciuitatem illam inde fugientes. sicut ⁊ de multis aliis ciuitatibus: ut habetur supra libro. j. ca. vltimo: ⁊ maxime de ciuitatibus propinquis ipsis philisteis. postea isti sic fugitiui aggregauerũt sibi multitudinẽ consimiliũ hominum ut de predis viuerent: ⁊ consimili occasione latenter ⁊ dolose venerunt ad interficiendum ibosetb ut per hoc a dauid munera reportarent. Secundum igitur vtrũq; dictum littera in aliquibus locis est aliter ⁊ aliter exponenda: que tamen pro magna parte patet ex predictis ꝑm vtrũq; modum dicendi. Veniamus ergo ad litteram. Audiuit autem ibosetb ⁊c. quia tales rumores cito portantur. f Et dissolute sũt manus eius eo q abner erat ꝓnceps militie sue. g Duo autẽ viri ꝓncipes latronum. i. cuneorum currentium super aduersarios ad ipsos spoliandum: propter quod vocantur hic latronum ꝓncipes quia i talibus multa etiam latrocinia exercentur. h Filio saul. id est de domo eius ⁊ ab eo instituti super turmas ꝑm ꝓmũ modum dicendi. ꝑm Ra. Sa. dicuntur principes latronũ ad litteram. Filio saul. id est insidiantes ei ad interficiendũ ipsum rationibus ꝓdictis. Cetera patent ex dictis vsq; ibi: i Erat autẽ ionathe filio saul filius ⁊c. ꝑm primũ modum dicendi fit hic mẽtio de miphiboseth: eo q rechab ⁊ bennaa volebãt interficere ibosetb ut facerẽt illũ regem: ut predictum est. Scõm Rabbi Salo. fit mentio de eo: eo q hic scriptura ostendit qualiter regnũ saul totaliter cessabat: quia p⁹ mortẽ ibosetb de q̃ hoc capitulo agit̃ non remanebat nisi iste claudus ad regnum totaliter ineptus. Cetera patẽt ex dictis vsq; ibi: k Et ostiaria dom⁹ ⁊c. totus iste versus nõ est i hebreo. Sz post hãm ꝓcedẽtẽ hũc versũ imediate sequit̃: l Ingressi sũt aũt ⁊c. quasi volentes honorare regẽ faciẽdo sibi de hoc exemplũ: ut dicũt expositores nostri ꝑm trãslationẽ istã. In hebreo aũt bateḳ: Et venerũt vsq; ad mediũ dom⁹ sumẽtes triticũ: qđ exponẽs Ra. Sa. dicit q intrauerũt sub specie mercatoꝝ: quasi volentes emere triticũ: quia rex de suis redditib⁹ multũ triticũ recipiebat: ⁊ mercatoribus de longe venientibus vendebat Cetera patẽt. m Ridens aũt dauid. Hic cõsequenter ponit occisionis ibosetb iusta punitio: q: dauid ꝓcepit homicidas illos occidi eo q interfecerãt dñm suũ dolose ⁊ ducti cupiditate. ut pz ex ꝓdictis. Et pz lrã vsq; ibi: n Precidẽtesq; man⁹ ⁊c.] in loco patẽti ⁊ coi i detestationẽ criminis ⁊ ad declarationẽ inocẽtie dauid: ut oi populo isr̃l notũ fieret q illa occisio ibosetb nõ fuerat facta de voluntate seu mãdato ipsi⁹ dauid. o Caput aũt ⁊c. honorifice tri cũ ꝓncipe sue militie.

quoniam nõ actum fuisset a rege ut occideret abner filius ner. Dixit ergo rex ad seruos suos: Num ignoratis quoniam ꝓnceps ⁊ maximus cecidit hodie in israel? Ego aũt adhuc delicatus ⁊ vnctus rex. Pozzo viri isti filij saruie duri mihi sunt Retribuat dominus facienti malũ iuxta maliciam suã. iiii

Audiuit autẽ ibosetb filius saul q cecidisset abner in hebron: ⁊ dissolute sunt manus eius: omnisq; israel perturbatus est. Duo aũt viri principes latronum erant filio saul: nomen vni bannaa ⁊ nomen alteri rechab filij remmon berothite de filijs beniamin. Siquidem ⁊ beroth reputata est beniamin. Et fugerunt berothite in gethaim: fuerũtq; ibi aduene vsq; ad tẽpus illud Erat autem ionathe filio saul filius debilis pedibus. Quinquennis enim fuit quando venit nũcius de saul ⁊ ionatha ex iezrahel. Tollẽs itaq; eum nutrix sua fugit. Cumq; festinaret ut fugeret cecidit: ⁊ claudus effectus e: habuitq; vocabulũ miphiboseth. Veniẽtes igitur filij rẽmon berothite rechab ⁊ bannaa: ingressi sunt feruente die domum ibosetb. Qui dormiebat super stratũ suũ meridie: ⁊ ostiaria dom⁹ purgans triticum obdormiuit.] Ingressi sũt autem domum latenter assumentes spicas tritici:] ⁊ percusserũt eum in inguine rechab ⁊ bannaa frater ei⁹: ⁊ fugerũt. Cum autẽ ingressi fuissent domum ille dormiebat super lectũ suum in conclaui: ⁊ percutientes interfecerunt eum. Sublatoq; capite eius abierunt per viã deserti tota nocte: ⁊ attulerũt caput ibosetb ad dauid i hebron Dixerũt ad regem. Ecce caput ibosetb filij saul inimici tui qui querebat animam tuã: ⁊ dedit dom⁹ domino nostro regi vltionem hodie de saul ⁊ de semine eius. Respondens m autẽ dauid rechab ⁊ bannaa fratri ei⁹ filijs rẽmon berothite: dixit ad eos: Viuit dominus qui eruit animam meam de omni angustia: quoniam eum qui annunciauerat mihi ⁊ dixerat mortu⁹ est saul qui putabat se prospera nunciare: tenui ⁊ occidi eum in sicelech cui oportebat me mercedem dare pro nuncio: Quanto magis nunc cũ homines impij interfecerũt virum innoxiũ in domo sua super lectum suum nõ queram sanguinem eius de manu vestra: ⁊ auferam vos de terra: Precepit itaq; dauid pueris suis: ⁊ interfecerunt eos: precidentesq; n manus ⁊ pedes eoꝝ suspenderũt eos super piscinam in hebron.] Caput o autem ibosetb tulerũt: ⁊ sepelierunt

Venerunt. Hic consequenter describit a Cap. v. institutio ipsius dauid integralis: & sic incepit in hoc libro agitur de regno eius integro: in quo aliquando floruit innocenter & sic fuit a deo exaltatus: aliquando vixit insolenter: & tunc fuit ab eo castigatus. primo ergo agit de eius innocentia in prosperis. secundo de eius penitentia in peccatis & patientia in adversis. xj. ca. Circa primum primo describit eius confirmatio super totum regnum. secundo eius devotio erga deum ca. vj. tertio eius concertatio contra aduersarium. ca. viij. quarto eius compassio erga. primum. ca. ix. quinto eius gratitudo circa beneficium. ca. x. Circa primum ostendit primo qualiter a populo sit inunctus. secundo qualiter sit famam adeptus ibi: Et abijt rex. Circa primum dicit: Et venerunt vniuerse tribus ad dauid. iam enim audierat quod abner & iboseth non fuerant de scitu eius occisi. & quod super hoc sua innocentiam declarauerat manifeste. ut patet ex predictis. b Ecce nos os tuum & caro tua. quia omnes tribus descenderant de iacob. c Cum esset saul rex super nos tu eras educens. s. populum ad bellum. d Et reducens. habita de aduersarijs victoria. e Dixit autem dominus tibi &c. q. d. ex hoc patet quod tu debes suscipere honorem & onus regni: quia hoc est de voluntate dei. f Venerunt quoque & seniores. in quibus stabat auctoritas & regimen populi. g Unxerunt quoque dauid in regem. & sic fuit ter iunctus sicut dictum est supra. ij. ca. h Filius triginta annorum erat. i. etatis triginta annorum. Cetera patent. i Et abijt rex. Hic consequenter ostendit qualiter fuit famam adeptus. & hoc ex quatuor. primo expellendo inimicos interiores. secundo confederando amicos exteriores ibi: Misit quoque hiram. tertio multiplicando amicos interiores ibi: Accepit ergo dauid. quarto bis debellando inimicos eius exteriores ibi: Audierunt ergo. Circa primum sciendum quod inimici interiores erant iebusei habitatores hierusalem quos non expulerant filij iuda: sicut dictum fuit Josue xv. & ideo dauid immediate post regnum integraliter adeptum iuit ad eos debellandum. Sm quod dicitur hic: k Dictumque est dauid &c. Istud exponitur dupliciter. Dicunt enim doctores nostri communiter quod illi iebusei in fortitudine murorum suorum confidentes posuerat aliquos homines cecos & claudos ad propugnacula in contemptum exercitus dauid. quasi dicerent. tales homines sufficerent ad defendendum fortaliciu. Simile autem habetur Eccl. xxvij. de ciuitate tyri vbi dicit: Pigmei qui erant in turribus tuis pharetras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum: ipsi compleuerunt pulchritudinem tuam. quod exponunt alij doctores de quibusdam paruis hominibus qui sunt cubitalis magnitudinis tm: & tales fuerunt positi in turribus tyri ad ostentationem fortitudinis loci. quasi diceret. tales sufficient ad defensionem turrium. Ra. Sa. dicit quod isti ceci & claudi erat due imagines quarum vna representabat isaac qui in fine fuit cecus ut habetur Gen. xxvij. & alia iacob qui

in sepulchro abner in hebron.

Venerunt vniuerse tribus israel ad dauid in hebron dicentes: Ecce nos os tuum & caro tua sumus. Sed & heri & nudius tertius cum esset saul rex super nos: tu eras educens & reducens israel. Dixitque dominus ad te: Tu pasces populum meum israel: & tu eris dux super israel. Venerunt quoque & seniores israel ad regem in hebron: & percussit cum eis rex dauid fedus in hebron coram domino: unxerunt quoque dauid in regem super israel. Filius triginta annorum erat dauid cum regnare cepisset: & quadraginta annis regnauit. In hebron regnauit super iudam septem annis & sex mensibus: in hierusalem autem regnauit triginta tribus annis super omnem israel & iudam. Et abijt rex & omnes viri qui erant cum eo in hierusalem ad iebuseum

claudicabat ex lucta cum angelo: ut habetur Gen. xxxij. Dicit igitur quod iebusei qui erant in hierusalem descenderat de abimelech cum quo iniit fedus & iuramentum abraham. ut habetur Gen. xxj. & ideo videntes posteri eius filios abrahe crescentes timuerunt ne aliquando vellent eos inuadere. & ideo posuerunt predictas duas imagines in parte superiori sui fortalicij. & i ore cuiuslibet imaginis erat scriptum iuramentum abrahe. quasi dicerent. posteri abrahe non possunt hunc locum inuadere. & sm hoc dicuntur: odientes animam dauid ut hic habetur: intellectum reputabant eum transgressorem iuramenti abrahe: & per consequens odibilem isaac & iacob cuius erant imagines. Dicunt etiam ceci & claudi in plurali. quia esset tm vna imago representans cecum & aliam claudum: eo modo loquendi quo in sacra scriptura aliquando ponitur plurale pro singulari: sicut Exo. xxxij. dicit: Isti sunt dij tui israel. & tm erat ibi vnum idolum tm. Dauid autem licite & bene inuasit locum illum quia iuramentum abrahe non fuerat ad semper: eo quod terra illa erat promissa abrahe & semini eius. sed vsque ad tempus certum quod nondum transierat quando iosue cepit terram. propter quod filij iuda quando ceperunt partem ciuitatis hierusalem non potuerunt tunc expellere iebuseum: sicut dictum fuit Josue. xiij. in fi. & tpe dauid predictum tempus transierat. ut dicit Ra. Sa. & ideo licite eos impugnauit. Sm hoc igitur ira diuersimode est exponenda in aliquibus. Nisi abstuleris cecos &c. Sm doctores nostros coniter. qui dicunt istos cecos & claudos fuisse boies. & prosequetes potentes loq: ipsi dicebant verba ista dauid derisorie. Sm Ra. Sa. q dicit eos fuisse imagines. dicebat de interpretatione per scripturam in ore eorum positam modo predicto. l Cepit autem dauid arcem. i. fortaliciu illorum iebuseorum quod dicebat arx syon. i. specula: quia inde poterat longe videri. m Hec est ciuitas dauid. ex tunc ea suo nomine denominauit. qualiter autem acceperit de fortalicium subdit cum dicit: n Proposuerat enim dauid &c. quale autem fuerit istud primum non dicit de: sicut habetur. j. Parali. xj. vbi dicit: Dixitque dauid quicumque percusserit iebuseum in primis erit princeps & dux. s. militie. & sequitur ibidem Ascendit ergo primus ioab filius saruie & factus est princeps. o Et tetigisset domatum fistulas. i. stillicidia que erat in tectis domorum. p Et abstulisset cecos & claudos. i. homines tales: uel imagines sm duplicem modum dicendi predictum: quia sm veram opinionem erat ibi. q Odientes animam dauid. si erant homines odiebat vere: si imagines representatiue: put est de expositum. r Idcirco dicit in proverbio: Cecus & claudus &c. Leuit. xxj. scribit quod cecus & claudus non debet intrare templum ad exercendum sacerdotum ministerium: & illa scriptura ex isto facto tracta est ad puerbium. i. ut vulgariter inter homines diceret. s Et edificauit per gyrum. quia dilatauit edificia illa t Mello & intrinsecus. mello erat quedam vorago que erat ante fortaliciu predictum: ita tm quod inter voraginem illam & murum fortalicij erat terre spacium in quo dauid illa edificia construxit. v Et dominus &c. eum in suis operibus manifeste dirigendo. x Misit quoque. Hic consequenter ostendit qualiter dauid amicos exteriores multiplicauit faciendo amicitiam cum rege tyri. y Et ligna cedrina. propter amicitiam eni contractam inter eos misit ei ligna de terra sua per mare. z Et artifices lignorum &c. quia ibi erat illa non inueniunt ita bona ligna: nec artifices ita experti sicut i regno tyri: sm quod dicit. j. iij. libro. v. ca. a Et cognouit dauid &c. quia videbat facta sua in omnibus prosperari.

nec erat aliquis in regno israel qui auderet seu vellet aliquid contra eum machinari: vel forte hoc habuit per diuinam reuelationem. a Accepit ergo. Hic consequenter ostenditur qualiter multiplicauit amicos interiores per hoc q̄ de nouo accepit vxores plures ad multiplicandū prolem que coniungeretur in matrimoniū cū nobiliozibus ⁊ potentiozibus regni sui. ⁊ sic essent ei affinitate coniuncti ad maiorē firmitatē regni sui. Is enim de diuina protectione ⁊ cōseruatione cōfideret: omittere tamen nō debebat ea q̄ poterat facere ꝑ prouidentiam humanā ad regni sui stabilitatē. Et patet hīa hoc excepto quod dicit hic. b Cōcubinas ⁊ vxores. li et non tenet hic copulatiue: sed expositiue pro id est. ille enim fuerūt vere vxores sue: sed dicunt cum hoc concubine eo q̄ erāt secūdarie ⁊ nō principales. c Audierunt ergo. Hic ꝓsequenter ostēdit qualiter bis expugnauit inimicos exteriores. s. philisteos: consuluit tū primo dīm ut ꝑ eius auxiliū dirigeret ⁊ protegeret. Et patet hīa vsq̄ ibi: d Venit ergo dauid in baalpharasim. istud nomē ponit hic ꝑ anticipationē. quia sic vocatus ē ille locus ex victoria quā habuit dauid: ꝑm quod subdit: e Et dixit dauid: diuisit dīs inimicos ꝛc. ¶ Aqua enī propter sui mollitiē facilē diuidit. sic philistei a deo territi ⁊ molles ⁊ effeminati effecti fugerunt coram dauid per vias diuersas se diuidēdo quia modus fugientium de prelio est diuisim recedē sicut ecōtrario modus venientiū ad prelium est cōiunctim ⁊ vnite incedere. f Propterea vocatū est nomen loci illi⁹ baalpharasim. a baal quod est campus seu planities ⁊ phares quod est diuisio: quasi campus seu locus diuisionis. g Et reliquerūt ibi sculptilia sua que apportauerant sperantes consequi victoriā per ipsa. h Que tulit dauid. In hebreo habet: Et cōbussit ea dauid. ⁊ q̄ hec sit vera hīa patet per id quod dicit. j. Paral. xiiij. de istis idolis: Et tulit ea dauid ⁊ iussit ea cōburi. quia preceptū erat in lege q̄ aurū ⁊ argentum seu aliquid aliud de idolis non concupiscerent: sed omnino destruerent: ut habet Deut. vij. i Et addiderunt adhuc. quia collegerunt maiorem exercitum q̄ prius ut se vindicarēt. Et patet hīa vsq̄ ibi: k Et cum audieris sonitū ꝛc. ¶ signū erat angelor̄ venientiū in auxilium dauid ad debellandū aduersarios. iō subditur: l Tunc egredietur dominus. id est diuina virtus in angelis a deo missis. m Cap. vj.

Congregauit autem. Hic consequenter ostenditur deuotio dauid erga deum, ⁊ hoc q̄tum ad duo. primo q̄tum ad archā dei deducendā ad locum solēnem scilicet hierusalem. secundo q̄tum ad templum domini edificandam. ca. vij. Circa primū de-

confirmasset eum dīs regem ¶ super israel: ⁊ quoniam exaltasset regnū eius super populū suum israel. Accepit[d] ergo dauid adhuc concubinas[b] ⁊ vxores de hierusalē postq̄ venerat de hebron. Natiq̄ sunt dauid ⁊ alij filij ⁊ filie: ⁊ hec nomina eor̄ q̄ nati sunt ei in hierusalem. Samua ⁊ sobab ⁊ nathan ⁊ salomon ⁊ iabaar ⁊ helisua ⁊ nepheg ⁊ iaphia ⁊ helisama ⁊ beelida ⁊ helifeleth. Audierunt[c] ergo philistiim q̄ vnxissent dauid in regē super israel: ⁊ ascenderūt vniuersi ut quererent dauid. Quod cum audisset dauid descendit in presidium. Philistiim autē venientes diffusi sunt in valle raphaim. Et consuluit dauid dominū dicens: Si ascendā ad philistiim: ⁊ si dabis eos in manu mea? Et dixit dīs ad dauid: Ascende q̄ tradens dabo philistiim in manu tua. Venit[e] ergo dauid i baalpharasim ⁊ percussit eos ibi ⁊ dixit: Diuisit dominus[f] inimicos meos coram me: sicut diuidunt aquę ¶ Propterea[f] vocatum est nomen loci illi⁹ baalpharasim. Et reliquerūt[g] ibi sculptilia sua: que[h] tulit dauid ⁊ viri ei⁹. Et addiderunt adhuc philistiim ut ascenderēt: ⁊ diffusi sunt in valle raphaim. Consuluit aūt dauid dīm. Si ascendam contra philisteos: ⁊ tradas eos in man⁹ meas? Qui respondit: Non ascendas con-

tra eos: sed gyra post tergū eorum: ⁊ venies ad eos ex aduerso pirōr. Et cum[k] audieris sonitum gradientis in cacumine pirorum ¶ tunc inibis prelium: quia tunc[l] egredietur dominus ante faciem tuam: ut percutiat castra philistiim. Fecit itaq̄ dauid sicut preceperat ei dominus: ⁊ percussit philistiim de gabaa vsq̄ dum venias geçer VI

Congregauit[m] aūt rursum dauid oēs electos ex israel triginta milia Surrexitq̄ dauid ⁊ abiit: ⁊ vniuersus populus qui erat cū eo de viris iuda: ut[n] adducerent archam dei: sup quā inuocatū est nomen domini exercituum sedentis in cherubin super eam Et[o] imposuerūt archam dei super plaustrum nouum. Tulerūtq̄[p] eā de domo aminadab qui erat in gabaa ¶ Oça autē ⁊ haio filij aminadab minabāt plaustrum nouum. Cumq̄ tulissent eam de domo aminadab qui erat in gabaa custodiēs archam dei: haio p̄cedebat archā dei: dauid[q] autē ⁊ omnis israel ludebāt coram domino in omnib⁹ lignis fabrefactis ⁊ citharis ⁊ lyris ⁊ tympanis ⁊ sistris ⁊ cymbalis. Postq̄[r] autem venerunt ad areā nachor extendit oça manū ad archā dei: ⁊ tenuit eam: qm̄ calcitrabāt boues ⁊ declinauerunt eam. Iratusq̄ ē indignatione dīs cōtra oçā ⁊

ductio arche incipitur. secundo ex timore interrumpit. ibi: Postq̄ autē peruenerunt. tertio deuote perficitur. ibi: Nunciatūq̄ est. Circa primum dicit: Congregauit autem rursum dauid omnes electos ex israel. quia talis translatio arche debebat fieri cum magna solēnitate. n Ut adduceret archā dei sup quā inuocatum est nomē dīni. Sicut enī dictum fuit Exo. xxv. super archam erat propitiatoriū quod erat quasi sedes dei inde dātis responsa. o Et imposuerūt archā dei super plaustrū nouum. isto mō remiserant eam principes philistinoz̄: ut habet libro. j. vj. ca. p Tulerūtq̄ eā de domo aminadab qui erat in gabaa. ꝓtrariū videt. j. Paral. xiij. vbi dicit: Et ascendit dauid ⁊ omnes viri israel ad collem cariathiarim q̄ est in iuda: ut auferret inde archā dīni. dicēdum q̄ cariathiarim ⁊ gabaa erant loca satis ꝑpinqua: ⁊ in cariathiarim primo congregatus est populus ad dauid. ⁊ inde transierunt ad deducēdum archā que erat in gabaa: ⁊ inde ducendo eā transierunt per cariathiarim. ⁊ sic intelligendū est illud quod est inductum de. j. Paral. vltimus enim locus in quo manserat archa anteq̄ per dauid transferretur i domum obededom fuit gabaa: sic dictū fuit supra. j. libro. vij. ca. q Dauid autē ⁊ oīs israel ludebant coram domino. iste ludus non erat dissolutionis sed deuotionis ꝑm illud ps. lxxxiij. Cor meum ⁊ caro mea exultauerunt in deum viuum. r Postq̄ autem venerunt ad archam. Hic deductio arche interrumpitur propter mortem oçe repentinam: cuius causa fuit: ut dicunt hebrei: quia fecerat poni archam super plaustrum cum tamen deberet portari in humeris leuitarum: ut habetur Num. vij. ⁊ in pluribus aliis locis: ⁊ ꝓpter hoc quādo secūdo fuit portata de domo obededom fuit portata in humeris ut ꝓz infra eodē ca. ⁊. j. Paral. xiij. Oz autē sic deberet portari. oça nullo mō debebat ignorare. Preterea peccauit i hoc q̄ volut assimilari philisteis infidelib⁹ in arche deportatione: ut patet ex predictis: fuit tamen percussus a deo quando archam tetigit inclinatam ex recalcitratione boum portantium ipsam: quia tunc fuit manifestum q̄ non debebat sic portari: sed humeris hominum rationabilium: quorum deportatione sic non fuisset inclinata.

Ꝛ autem aliqui dicunt ꝙ fuit percussus a dño : eo ꝙ archam nudam tetigerit : non habet apparentiã : quia arcba portabatur inuoluta panno ne videretur nuda a leuitis eam portantibus ⁊ a populo : ne mozerentur subito : sicut babetur Nu.iiij. ⁊ supza.j. libzo. vi.ca. Item sciendum ꝙ iste oza solus fuit percussus ⁊ nõ frater ei⁹ cum eo.quia principalis erat.⁊ illa temeritas erat ꝛ ei⁹ ordinatione ⁊ mãdato. a Contristatus est autẽ dauid . non ꝛ diuina iusticia: sed magis ꝛ oze offensa propter quam meruerat a dño pcuti. b Et extimuit dauid dñm ⁊c. ex facto eni illo timuit ne esset indignus ꝛducere arcbam ad dom̃ suã ideo subdit: c Sed diuertit eam i dom̃ obededom getbei.iste aũt obꝛedom erat ꝛ leuitis : ut babetur .j. Paral.xvj. Dicitur autem getbeus: qz ibi scilicet in getb fuerat cum dauid fugiente saulem. d Et benedixit dñs obededom. multiplicãdo eum in bonis spiritualibus ⁊ tempozalib⁹ eo ꝙ circa arcbam dñi reuerẽter se babuerat ⁊ ꝛuote e Nunciatumꝙ est. Hic consequẽter ꝛducitio arcbe interrupta pficit. vbi primo ostendit ipsius dauid ꝛuota iocunditas respectu ꝛi . secũdo ampla liberalitas respectu populi.ibi Cũꝙ complesset. tertio vera humilitas respectu sui.ibi Reuersusꝙ est dauid. Circa primum dicitur: Nunciatumꝙ est regi dauid ꝙ benedixisset dñs obededom ⁊ omnia eius ꝓpter arcbam dñi. ⁊ ideo confidens ꝛ ꝛi misericozdia voluit arcbam adducere ad domum suam : ut benedictio ꝛi esset super ipsum ⁊ super domũ suam . ⁊ sic fecit. ⁊ patet littera vsq; ibi: f Et erãt cum dauid ⁊ẽ.] iste versus non est in bebzeo nec in libris cozrectis. ⁊ ideo nõ expono : quia appositus est ab hominibus imperitis. g Et dauid percutiebat ⁊ẽ.] .i. ad armum ligatis : sicut sunt organa portatilia. b Porro dauid ⁊ẽ.] ꝛposuerat enim insignia regalia : ut bumiliaret se cozam ꝛo ⁊ acceperat vestem similem leuitis cozam ꝛo ministrantibus i Et ꝛspexit eum in cozde suo. eo ꝙ in tanta solẽnitate non apparebat in babitu regio. k Et obtulit dauid holocausta.i. oblationes totaliter incensas ad bonozem diuinũ. l Et pacifica.i. oblationes quarum vna pars incendebatur ad bonozem diuinum : alia erat sacerdotum : ⁊ alia offerentium: sicut plenius dicitur in leuitico in plũribus locis. m Cumꝙ complesset. Hic consequenter ostenditur ipsius dauid liberalitas respectu populi. ⁊ primo in spiritualibus cum dicitur: n Benedixit populo. id est bona imprecatus est. secundo in temporalibus. cum dicitur: o Et partitus est vniuerse multitudini israel tam viro ꝙ̃ mulieri singulis collyridam panis. id est panem tenuem p Et assaturam bubale carnis vnam . id est vnam portionẽ talis carnis assate. q Et simillam frixam. Simila est farina tritici ꝛlicatissima : ex qua cũ aqua tẽperata fiebat pasta : ⁊ oleo frigebatur : ⁊ per portiones populo diuidebatur. r Reuersusꝙ est. Hic ostenditꝫ bumilitas dauid respectu sui : quia reuersus in dom̃ suam ut benefaceret illis ꝛ domo sua : sicut fecerat illis extraneis : michol vxor ei⁹ improperauit ei : eo ꝙ in tanta solẽnitate non apparuerat in ornatu regio dicens: s Qꝫ̃ gloriosus fuit hodie rex israel. quasi diceret. in nullo: imo vilis ⁊ inglozius. t Discooperiens se. qz regalia insignia ꝛposuerat ex bumilitate : que magis placet deo ꝙ̃ ornat⁹ regius : vnde ꝛ heraclio imperatoze legitur ꝙ cum reportaret crucẽ in hierusalem cosdroe rege ꝛuicto : ⁊ sedens in equo ⁊ ornatus insignijs imperialibus portãs crucem. non potuit ingredi hierusalem. donec ꝛpositis omnibus bumiliter ꝛnit peditando. v Ante ancillas seruozum suozum. id est ita publice ꝙ persone etiam seruiles poterãt hoc videre. quasi diceret. peius est ꝙ̃ si fuisset factum secrete. x Quasi si nudetur vnus ꝛ scurris. quasi diceret. non fuit distinctio in habitu regis a vilibus personis. y Dixitꝙ dauid ad michol. bumiliter respondendo: z Viuit dominus . id est per viuentem ꝛum. a Ludam ante dominum qui elegit me potius ꝙ̃ patrẽ tuum. mente ⁊ cozpoze exultando. b Et vilioꝛ fiam. id est bumilioꝛ. quia sm ꝙ dicit beatus Gregozius omelia. xxxj. tanto bumilioꝛ atꝙ ad seruiendũ ꝛo promptioꝛ quisq; ꝛtet esse ex munere: quãto obligatioꝛe se esse conspicit in reddenda ratione. dauid autem a ꝛo multa beneficia receperat que se bumiliando recognoscebat. c Et cum ancillis ꝛ quibus locuta es glozioſioꝛ apparebo. michol enim ex sua superbia inter ancillas reputabat alias vxozes dauid : quas acceperat tanꝙ̃ secundarias . ⁊ cum istis dauid apparuit glozioſioꝛ : quia ꝛ ipsis babuit pzolem multam pulcbram ⁊ nobilem etiã post istud factum : non autem ꝛ michol. ideo subditur : d Igitur michol filie saul non est natus filius. scilicet ꝛ cetero iz babuisset ante filium : pzout dictum fuit supza. iij. ca.

percussit eum sup temeritate: ꝙ mortuus est ibi iuxta arcbã dñi Contristatus est autem dauid eo ꝙ percussisset dñs oꝙam: ⁊ vocatum est nomen loci illius percussio oꝙe vsq; in diem hãc Et extimuit dauid dñm in die illa dicẽs. Quomodo ingredietur ad me arcba dñi: Et noluit diuertere ad se arcbã dñi in ciuitatem dauid sed diuertit eã in domum obededom getbei.] Et babitauit arcba domini in domo obẽdedom getbei tribus mẽsibus : ⁊ benedixit dñs obededom: ⁊ omnem domum ei⁹. Nunciatũꝙ est regi dauid ꝙ benedixisset dñs obẽdedom : ⁊ omnia ei⁹ ꝓpter arcbam domini. Dixitꝙ dauid: Ibo : ⁊ reducam arcbam cum benedictione in domum meã. Abijt ergo dauid ⁊ adduxit arcbam dei ꝛ domo obededom in ciuitatem dauid cum gaudio : ⁊ erant cũ dauid septem cboꝛi : ⁊ victima vituli.] Cũꝙ transcendissent ꝙ portabant arcbam dñi sex passus: imolabãt bouẽ ⁊ ouẽ ⁊ ariẽt: ⁊ dauid percutiebat in organis armigatis :] ⁊ saltabat totis viribus ante dominũ. Porro dauid erat accinctus ephot lineo:] ⁊ dauid ⁊ omnis dom⁹ israel ducebant arcbam testamẽti domini in iubilo ⁊ in clangoꝛe buccine. Cumꝙ intrasset arcba domini in ciuitatẽ dauid: michol filia saul pꝛospiciens ꝙ fenestram : vidit regem dauid subsilientem atꝙ saltantẽ coram domino : ⁊ despexit eum in coꝛde suo. Et introduxerũt arcbã domini: ⁊ imposuerunt eam in loco suo in medio tabernaculi quod tetẽderat ei dauid : ⁊ obtulit dauid holocausta coram domino ⁊ pacifica. Cũꝙ cõplesset offerens holocausta ⁊ pacifica: benedixit populo in nomine domini exercituum: ⁊ partitus est vniuerse multitudini israel : tam viro ꝙ̃ mulieri singulis collyridam panis vnã ⁊ assaturã bubale carnis vnã: ⁊ similam frixã oleo. Et abijt omnis populus vnusquisq; in domum suam. Reuersusꝙ est dauid ut bñdiceret domui sue : ⁊ egressa michol filia saul i occursum dauid ait : Qꝫ̃ gloriosus fuit hodie rex israel discooperiẽs se ante ancillas seruozũ suozũ: ⁊ nudat ẽ qsi si nudet vnus ꝛ scurris. Dixitꝙ dauid ad michol: Viuit dominus: quia ludam ante dominũ qui elegit me potius ꝙ̃ patrem tuum: ⁊ ꝙ̃ omnem domũ eius ⁊ ꝓcepit mihi ut essem dux super populum domini in israel. Et ludã ⁊ vilioꝛ fiam plus ꝙ̃ factus sum: ⁊ ero bumilis i oculis meis: ⁊ cum ancillis ꝛ quibus locuta es glozioſioꝛ apparebo. Igitur michol filie saul non est natus filius vsq; in diem mortis sue.

Actū est aūt. hic q̄nter describit deuotio a Cap. vij. dauid erga deū q̄tū ad domum ipsius edificandam. Circa quod primo ponit humana consultatio. 2° diuina, ibi: Factū est aūt. 3° tertio repromissio. ibi: Et nūc hec dices. Circa primū sciendū q̄ Deut°. xij. dicit q̄ quando filij israel quietati erant in terra, promissionis: tūc dñs eligeret locū vbi tēplo edificato offerrēt deo sacrificia dñi: & non alibi: sicut etiā fuit expositum ibidē. & ideo videns dauid q̄ dñs dedisset sibi requiē vndiq̄ ab vniuersis inimicis suis. credidit esse tēpus edificandi tēplum: propter quod b Dixit ad nathan, prophetā. p modū collationis & cōsilij. c Vides ne &c̄] nobiliē & sūptuose edificata. d Et arcba dei &c̄.] q. d. iustū videt & rōnabile q̄ ego ei edificē excellentissimā domum. e Dixitq̄ nathan ad regem. nō spiritu, prophetico & humano. quod p3 ex b q̄ postea retractauit verbū suū. f Omne q̄d ē &c̄] q. d. bonū, propositū cōcepisti: impleas ope. g Quia dñs tecū est. credebat eni deo placere q̄ domus a dauid edificaret. Et ex hoc patet q̄ spiritus, prophetie nō semp tangit corda, prophetarum quia aliquando loquunt instinctu, prio & humano & non diuino: ut patet in hoc loco & in pluribus alijs. b Factum est aūt. Hic consequent ponitur diuina, phibitio cum dicitur Factū est aūt in nocte illa. i. imediate sequēti dictū consiliū. videbat enim dñs ipsū dauid valde voluntariū ad opus inchoandū cui° tñ tempus nondū aduenerat: ut magis patebit ex sequentibus: nō ita cito facta est diuina prohibitio ne dauid statim inchoaret opus i Munqd tu edificabis &c̄.] q. d. nō. cuius rō subdit: k Neq̄ enim i domo habitaui &c̄. quia arcba dei & propitiatorij: quod erat quasi sedes dei: ut supradictum est: semp fuerāt in tabernaculo: & non in domo stabili uel mansiua de lignis & lapidibus edificata. l Munquid loquens locutus sum &c̄.] q. d. adhuc non p̄cepi: In breuo habet: Et dixit ad vnam de tribubus israel: cui p̄cepi ut pasceret. quia de omnibus fere tribubus fuerāt aliq̄ pastores populi isr̄l verbi gratia: de tribu leui moyses & aaron: de tribu ephraim iosue de tribu iuda othoniel: de tribu manasse iepte: de tribu beniamin aioth & saul: de tribu neptalim barach: de tribu zabulon ailon: de tribu dan samson: de tribu isachar thola. m Et nunc hec dices. Hic cōsequent ponit de xpo repromissio. & secūdo ipsius dauid grārū actio. ibi: Ingressus est aūt rex. Prima in duas. q3 primo bñficiū exhibitū recolit. secūdo exhibendū, promittit. ibi: Et ponā locū. Circa primū dicit: n Ego tuli te de pascuis &c̄. hoc patet ex predicti supra. j. libro. xvj. & xvij. o Et fui tecū. protegēs te ab aduersarijs & dirigens in operibus tuis. p Et interfeci &c̄.] . s. saul. goeth & alios: ut patet ex supradictis. q Feciq̄ tibi nomen grande. dando tibi dignitatem regiam. r Juxta nomen magnoꝝ &c̄.] q. d. magnitudo ista que habet in terra modica est respectu illius q̄ expectat in futuro. vnde dicit saluator Matb. xj. Qui autem minor est in regno celoꝝ maior est illo. Ista autē beneficia dauid exhibita deus recitauit non ad exprobrandū sed ad accēdendū amplius cor dauid ad amorem diuinum. s Et ponā locū. Hic cōsequent promittitur beneficium exhibendū. & primo q̄tum ad temporale regnum. secundo q̄tum ad spirituale & eternum. ibi: Cumq̄ completi fuerint. Circa primum dicitur: Et ponam locū populo meo israel. Et plantabo eum. i. firmiter radicabo in regno tuo. v Et habitabo cum eo. per verū cultum. x Et nō turbabit amplius. sicut fuit in egypto sub pharaone. y Nec addēt filij iniq̄tatis. i. infideles. z Ut affligant eū sicut prius. s. tpe iudicū quo frequent propter peccata sua affligebant ab infidelib⁹: sicut patet ex decursu illius libri: quia licz filij isr̄l fuerint postea aliquādo afflicti propter peccata sua: non tamen ita frequenter. a Et requiem dabo tibi. licz enim dauid iā esset in requie: ut predictum est: tamē illa requies nō erat adhuc ita perfecta sicut postea fuit. quando infideles existentes in circuitu regni sui destruxit ut habet ca. se. b Predicitq̄ tibi &c̄.]. s. successionem regni tui i filijs tuis. c Cūq̄ cōpleti fuerint. Hic p̄sequent fit. promissio ipsi dauid de regno spirituali & eterno: que promissio ipleta fuit in xpo. Ad intellectū aūt huius passus & similiū considerandum q̄ gesta scr̄, te. fuerūt figura gestoꝝ nouī: sm q̄ dicit apls. j. ad Cor. x. Omnia in figura contingebant illis. & sic salomon filius dauid fuit figura xpi: qui natus est etiam de dauid sm carnem. ut dicit Ro. j. Illud autem quod est figura alterius oportet q̄ sit aliqua res sm se: nisi enim circulus pendēs in taberne ostio esset aliqua res in se. non posset esse signum uel figura vini existentis in celario. Sicigitur illud quod est figura alterius potest tripliciter considerari. vno mō ut est res in se tm̄. alio mō ut est figura alterius tm̄. tertio mō sm vtrūq̄. Sic igit i sacra scriptura aliq̄ dicunt de salomone sm se: & sic non fuit figura xpi sicut q̄ fecit templa idolorum: ut habet. j. iij. libro. xj. ca. Aliqua aūt dicunt de ipso inq̄tum fuit figura xpi tm̄: que non possunt verificari de salomone sm se: sed tm̄ de xpo. sicut illud psalmi. lxxj. Et dominabit a mari vsq̄ ad mare: & a flumine vsq̄ ad terminos orbis terrarū: quod non fuit verū de salomone: quia non fuit monarcha: sed habuit regnū satis artum. Sed verum est de xpo homine cui in sua resurrectione data fuit omnis potestas in celo & in terra: ut habetur Matb. vltº. Alia aūt dicunt i scriptura de salomone vtroq̄ mō: que. s. verificata sunt de ipso licz minus perfecte: & de xpo perfectius: cuiusmodi sunt illa que hic ponunt saltem aliqua Cumq̄ completi fuerint dies tui &c̄.] Exponendo de salomone. sciendum q̄ licz fuerit coronatus in regem viuente adhuc dauid: ut habetur infra. iij. libro. j. ca. tamen nō fuit firmiter stabilitus in regno vsq̄ post mortem dauid: q̄n adonia & ioab interfectis dissoluta fuit colligatio eorū qui fauebant adonie: tamen salomon adhuc non erat natus nec concept⁹ quando ista verba fuerunt dicta dauid ex parte dñi. sic igit quod dicit hic: Suscitabo semen tuum post te & firmabo regnū eius. s. post mortē tuā. ita q̄ ista suscitatio intelligit q̄tū ad regni stabilitatem: sicut aliqs dicit creari in regē. Quod egredietur de vtero tuo. p hoc designat natiuitas salomonis: que licz fuerit ante mortē patris: fuit tamē post verba ista sibi dicta. & sic lrā ē intricata & referenda ē ad diuersa mō dicto.

VII

Actū ē aūt cū sederet rex in domo sua: & dñs dedisset ei requiem vndiq̄ ab vniuersis inimicis suis dixit[b] ad nathan prophetam: Vides[c] ne q̄ ego habitem in domo cedrina:] & archa[d] dei posita sit i medio pelliū:] Dixit[e] q̄ nathan ad regē. Omne[f] quod est i corde tuo vade fac:] quia[g] dñs tecum est. Factum[h] est aūt in illa nocte: & ecce sermo domini ad nathā dicēs: Vade & loquere ad seruum meū dauid. Hec dicit dom̄in⁹: Munquid[i] tu edificabis mihi domum ad habitandum:] Neq̄[k] enim habitaui in domo ex die illa qua eduxi israel de terra egypti vsq̄ in diē hanc: sed ambulabam in tabernaculo & in tentorio per cuncta loca que transiui cum omnibus filijs israel. Munquid[l] loquens locutus sum ad vnam de tribubus israel: quibus bus israel: cui p̄cepi ut pasceret populū meum israel dicēs: quare nō edificasti mihi domū cedrinam:] Et[m] nunc hec dices seruo meo dauid. Hec dicit dominus exercituum. Ego[n] tuli te de pascuis sequentē greges: ut esses dux super populū meum israel: & fui tecum in omnibus vbicunq̄ ambulasti: & interfeci[p] vniuersos inimicos tuos] a facie tua: feciq̄[q] tibi nomē grande iuxta[r] nomen magnorum q̄ sunt in terra] Et[s] ponam locū populo meo israel: & plantabo eum: & habitabo cum eo: & nō turbabit amplius: nec[t] addēt filij iniquitatis ut[v] affligant eū sicut prius ex die qua constitui iudices super populū meum isr̄l Et[x] requiem dabo tibi ab omnib⁹ inimicis tuis: p̄dicitq̄[y] tibi dñs q̄ domum faciat tibi] domin⁹. Cūq̄[z] cōpleti fuerit dies

ꝛ talis modus loquendi bene inuenit alibi in scriptura. Ipse edificabit domum nomini meo. sicut habet infra. iij. li. vj. ca. Et stabiliā thronū regni ei⁹ vsq; in sempiternū. i. in tēpus longum: sicut in psalmo dicuntur montes eterni. Regnum eni salomonis ve fecit in transmigratiē babylonis: vel saltem in diebus herodis q̄ fuit alienigena: q̄ pater eius fuit idumeus. Et ero ei in patrem: ꝛ ipse erit mihi in filiū. p gratiā adoptionis: q̄ i ꝓncipio salomon fuit gratiosus coram dño: ꝓpt̄e q̄ nathan ꝓpheta vocauit eū amabilem dño: ut habet. j. xij. Qui si inique aliquid gesserit. hic accipit si. p q̄: q̄ ve eo scribit infra iij. li. xj. Cūq; iam esset senex veprauatum est cor eius p mulieres ut sequeret deos alienos. ꝛ ibidem subdit quō edificauit templa idolorum in monte oliueti contra hierusalem: ita q̄ ve tēplo dñi poterāt idolatre videri. q̄ erat maximum incitamentū populo israel ad relinquēdū dñm: q̄ ꝓn⁹ erat ad idolatriam

tuū ꝛ dormieris cum patribus tuis: suscitabo semen tuū ꝓst te: quod egredietur de vtero tuo ꝛ firmabo regnum eius. Ipse edificabit domū nomini meo: ꝛ stabiliam thronū regni eius vsq; in sempiternū. Ego ero ei in patrem: ꝛ ipse erit mihi in filium. Qui si inique aliqd gesserit: arguam eum in virga virorū: ꝛ in plagis filioꝝ hominū. Misericordiā aūt meam non auferam ab eo: sicut abstuli a saul quem amoui a facie mea. Et fidelis erit domus tua: ꝛ regnū tuū vsq; in eternū ante faciē meā: ꝛ thronus tuus erit firmus iugiter. Secundū omnia verba hec: ꝛ iuxta vniuersam visionē istam: sic locutus est nathā ad dauid. Ingressus est aūt rex dauid: ꝛ sedit coꝝ dño. ꝛ dixit: Quis ego sum domine deus ꝛ que domus mea: q̄ adduxisti me hucusq;? Sz hoc parū visum est in conspectu tuo ꝓ dñe deus: nisi loq̄reris etiā ve domo serui tui i longinquum. Ista est eni lex adā dñe deus. Quid ultra ergo addere poterit adhuc dauid: ꝓ ut loquat ad te: Tu enim scis seruū tuū dñe deus. Propter verbū tuū ꝛ ꝑm cor tuū fecisti omnia magnalia hec: ita ut notū faceres seruo tuo. Idcirco magnificatus es dñe deus: quia nō est similis tui: nec ē deus extra te in omnib⁹ que audiuimus auribus nostris. Que est autem ut populus tuus israel gens in terra ꝓpter quā iuit deus ꝓ ut redimeret eā sibi i populū: ꝛ poneret sibi nomē: ꝓ facere et ꝓ eis magnalia ꝛ horribilia sup terram a facie populi tui que redemisti tibi ex egypto gentē ꝛ deum eius? ꝓ Firmasti eni tibi

Arguam eum in virga virorū. i. in molestijs ab hominib⁹ inflictis: sicut infra dicit. iij. li. xj. ca. dñs suscitauit aduersarios plures salomoni in fine vite sue. Et in plagis filiorum hominum. eodem modo exponendum est ve aduersarijs predictis salomoni suscitatis. In hebreo habetur: In plagis filioꝝ adam. quod exponunt hebrei ve adam primo homine: dicentes q̄ adam in centum tribus annis quib⁹ cōtinuit se ab vxore sua eua ꝓpter interfectionē abel: demones succubi iungebant ei ꝛ concipiebant abeo: ꝛ pariebant demones: ꝛ isti fuerunt filij adam: qui ut dicunt incitauerunt salomonem ad peccandū. ꝛ ꝑ hoc diuisum fuit regnū tēpore filij sui. Hoc autem hic positum ad ostendendū ad quam cecitatē deuenerūt iudei: ꝑm dictā apli ad Ro. xj. q̄ cum demones sint spirituales substantie non possint ex semine hominis produci: ꝛ si demones aliquando fiunt succubi: ut ex semine illo aliquid generetur oportet q̄ postea fiant incubi: ut semen illud in mulierem trasfundat. ꝛ sic ex eo homo ꝛ non demon generaretur. Misericordiā aūt meam non auferā abeo. Ex hoc dicūt aliqui q̄ salomon ly peccauerit graviter ut dictū est: tamen in fine penituit: ꝛ sic est saluatus. Et hoc etiā dicit quedā glo. hebraica sup Ecclesiasten. ij. ca. Sed hoc est mihi valde dubiū sicut diffusius tractaui in quadā questione ve quolibet mihi sup hoc ꝓpposita: q̄ si vere penituisset cum esset rex valde potēs cui nullus ve populo ausus fuisset cōtradicere: vestruxisset templa idolorū que edificauerat: ut videt. q̄ hoc nō fecit. q̄ steterunt vsq; ad tēpus iosie regis: ut habet infra. iiij. li. xxiij ca. Hec ex hoc loco pōt efficaciter argui ve misericordia dei circa eum: nisi ꝓpt̄um ad temporale regnum: quod non fuit ab eo nec a filijs eius totaliter ablatum: sicut fuit a saule. iō subditur: Sicut abstuli a saul quem amoui a facie mea. s. ne regnaret posteritas sua. Ve enim saul fuerit damnatus non habet expresse ex scriptura. sicut supra dictū est li. j. ca. vltimo Et fidelis erit domus tua. quia ly aliqui reges a dauid ve scedentes declinauerūt ad idolatriā: hoc alij sequētes reducebāt

populum ad cultū diuinū. Exponēdo aūt hanc istam ve ꝓpo: expositio est multo clarior ꝛ melio: saltem in pluribus. cum dicit: Cūq; completi fuerint dies ꝛc. certū est q̄ xp̄s descendens ex dauid ꝑm carnem per virginē mariā. fuit magno tpe post mortē dauid. ꝛ sic hanc p3 ꝓput iacet. a Et firmato regnū ei⁹. quia regnū xp̄i firmū ē in ppetuum. ꝑm q̄ dicit Dan. vij. Potestas eius potestas eterna que non auferet: ꝛ regnum eius quod non corrumpetur: b Ipse edificabit domū ꝛc. ſ. ecclesiam ve lapidib⁹ viuis ꝛ electis. c Ego ero ei in patrē ꝛc ſ non per adoptionem ſ̄ naturā que ē vera ꝛ perfecta filiatio. ꝛ sub isto intellectu introducit apostolus hanc auctoritatē dictam ve ꝓpo hebre. j. ca. d Qui si inique aliquid gesserit. hoc nō potest exponi ve ꝓpo in persona ꝓpria. quia peccatum non fecit: nec inuentus est dolus in ore eius: nec salomon vnq̄m peccator fuit figura ipsius: ut predictū est. potest tamen exponi ve ipso. p mēbris ipsi⁹. ꝓpter cōdescensionem capitis ad mēbra ꝑm illam regulam quam posui in principio Beñ. ꝛ hoc modo peccata populi christiani dicunt peccata xp̄i. ꝑs. xxj. Lōge a salute mea verba delictorum meorum. vbi loquit. ꝑ ꝓpheta in ꝑsona xp̄i. vnde ꝛ ꝓ peccatis nostris verberatus fuit plagat⁹ ꝛ crucifixus. e Et fidelis erit dom⁹ tua. q̄ fides nō deficiet in ecclesia. f Et regnū tuū vsq; in eternū. q̄ regni xp̄i nō erit finis Luce. j. g Ingressus ē aūt. hic ꝓpiter ponit grārū actio. vbi dauid ꝑmoregratiat ve ꝑmissione. 2°. ve peccat. ꝑ. ꝑmissi impletione ibi: Nunc ꝙ dñe. Circa ꝑmū dr: Ingressus est aūt rex dauid. locū orationis iuxta tabernaculū. b Et sedit coꝝ dño. i. coꝝ arcba dñi vbi deus repūtabatur mō speciali. licz sit vbiq; ꝑ essentiā presentiā ꝛ potentiā i Quis ego sum ꝛc. q̄ adduxisti me hucusq;? i. vsq; ad sublimitatē regiā. q. d. ex me nō habeo ad ꝙ aptitudinem. k Sed ꝛ ꝙ parū ꝛc. ꝙ q̄ nō solū locutus es ve regno cōfirmādo in ꝑsona mea. sed etiā in posteritate mea. l Ista est eni lex adā. ſ. ut ꝙlibet sit sollicitus ꝛ videras. ꝑsperitatē posteritatis sue. m Quid ꝙ ꝛc ꝙ. q. d. tu maiora fecisti ꝛ ꝑmisisti ꝙ ego fuissem ausus petē. n Tu eni scis seruū tuū. i. ꝙ effectū ondisti ꝙ tu habeas noticiā ꝛ memoriā mei: tot ꝛ tanta mihi faciēdo ꝛ ꝑmittēdo. o Ꝓpt̄e ꝓbū tuū. i. ꝓpt̄e ꝓbū q̄ locut⁹ es ve me samuel. ista fecisti ꝛ ꝑmisisti. ut ipleat q̄ ei dixisti. p Et ꝑm cor tuū fecisti. i. ꝑm volūtatē tuā. q. d ꝓcedit ex tua mera literalitate nō ex mea dignitate q Idcirco ma. es. Mod⁹ eni magnifici ē facē maiora ꝙ sit dignitas recipienti. r Que ē aūt ꝛc. ꝙ reducēdo filios isrl in columna ignis ꝛ nubis. Sciēdū tñ q̄ ille q̄ ꝓcedebat erat angel⁹: ut dr Exo. xiij. tñ aliq̄n notat ve⁹ cum⁹ ꝑsonā repūtabat ꝑm q̄ dic Greg⁹. In hebreo dr: Ꝓpt̄e quā iuerūt dij. q̄ exponit Ra. Sa. ve moyse ꝛ aaron q̄ missi fuerūt ad educēdū ꝓp̄m isrl ve egypto. ꝛ dicunt dij ꝓticipatiue eo mō q̄ dr moysi Exo. vij. Ego ꝓstitui te deū pharaōis. s hec expositio apparet falsa ꝑ illud q̄ dr. j. Paral. xvij. vbi dr: Ad quā ꝓperexit dñs ve. ꝛ sic ē i hebreo. ex q̄ ꝑz q̄ intelligit ve deo vero. Sz meli⁹ pōt exponi ve pluralitate ꝑsonarū i diuinis: q̄rū opa sūt indiuisa. ꝛ iō hic notat ꝑ pluralitas ꝑsonarū cū dr: Iuerūt dij. q. tres ꝑsone vere dicunt tres veritatē habētes. q. tñ illa veritas ꝛ cētia vna ē simplex i trib⁹. iō ibidē i singulari. s Ut redimeret eā sibi in populū ꝛc. ꝙ quia ex redemptiē illius populi notatus est deus isrl in speciali. t Facēt q̄ eis magnalia ꝛc. ꝛ q̄ sint illa oñdit dicēs: v Ā facie ꝑpli

tui quē ⁊c. subintelligitur eijciendo scilicz. A facie populi tui ⁊c.] i. populum qui habitabat in terra chananeorum : ⁊ eos eius quos cōtriuerūt filij israel. Et q̄ sic debeat intelligi p̄z p illud quod habet .Paral. ⁊ viij. vbi ista simia clari⁹ ponit sic: Et magnitudine sua atq̄ terroze ejceret nationes ⁊c. a Nūc ergo. Hic p̄ñt dauid repetit p promissa adimpletione duplici de cā. Una ē q̄ dz deus velit dare bñficia in futuro : vult tamen sup̄ hoc rogari : ut recipientes mereant. Alia est q̄ tales promissiones diuine intelligēde sūt sub cōditiōe. s. si homines faciant debitū suū : ⁊ nō ponāt diuine promissioni impedimentū : sicut dixi⁹ dictū fuit supra. j. li. ij. ca. versus finē. Cetera patent vsq̄ ibi: b Reuelasti auriculā. alias aurē serui tui ⁊c. sequit: c Propterea inuenit seru⁹ tuus ⁊c.] i. nisi reuelasses mihi p natban p̄phetā q̄ tu velles mihi tāta bona facere. nullo mō p̄sumerē ista rogare a te. d Tu es deus. ⁊ p consequēs veritas p essentiā e Et verba tua erūt vera. p consequēs : nisi ponat impedimentū a parte nostra. f Cap. viij.

populū tuū israel in populum sempiternū : ⁊ tu dñe deus factus es eis in deū. Nunc ergo dñe deus verbū qd locutus es super seruum tuū ⁊ sup domū eius suscita in sempiternū : ⁊ fac sicut locutus es ut magnificet nomē tuum vsq̄ in sempiternū atq̄ dicat: Dñs deus exercituū deus sup israel. Et domus serui tui dauid erit stabilita coꝛā domino : quia tu dñe exercituum deꝛ israel : revelasti auriculam serui tui dicēs : domū edificabo tibi, propterea inuenit seruus tuus cor suū ut oraret te oratiōe hac] Nunc ergo dñe deus tu es deꝛ ⁊ verba tua erūt vera. Locut⁹ es enī ad seruū tuū bona hec. Incipe ergo ⁊ bñdic domui serui tui ut sit in sempiternū coram te : quia tu dñe deus locutus es hec : ⁊ bñdictiōe tua benedicet domus serui tui in sempiternum.

Actum est aūt. Hic p̄sequenter ostendit fortitudo dauid in rebellādo aduersarios. Et p̄mo ponit huiusmodi rebellatio. 2°. regni dauid ordinatio. ibi : Et regnauit dauid. Prima i quatuoꝛ partes p̄m quatuoꝛ gētes quas rebellauit. secūda ibi: Et percussit moab. tertia ibi : Et percussit dauid adadeçer. quarta ibi : Fecit q̄q̄ Prima gēs ab eo rebellata fuit gens philistinoꝛū quod notat cum dicit : g Et tulit dauid frenū ⁊c.] frenū est id quo tenet equus sub sessoꝛe : ⁊ eodē modo tributū est id quo tenet populus subiectus sub dñatoꝛe. Dauid aūt vt uincēdo philisteos

VIII

Actū est aūt post hec percussit dauid philistiym ⁊ humiliauit eos : ⁊ tulit dauid frenū tributi de manu philistiym] ⁊ percussit moab : ⁊ mēsus ē eos funiculo coequās terre. Mēsus est aūt duos funiculos] vnū ad occidendū : ⁊ vnū ad viuificandū. Factusq̄ est moab dauid seruiēs sub tributo. Et percussit dauid adadeçer filiū roob regē soba quādo p̄fectus ē ut dñaret sup flumē euphraten. Et captis dauid ex parte eiꝰ mille septingent⁹ equitibus : ⁊ viginti milibus pedītum subneruauit oēs iugales curruū. Dereliquit aūt ex eis centū currus. Venit quoq̄ syria damasci ut p̄sidiū ferret adadeçer regi soba : ⁊ percussit dauid de syria vigintiduo milia viroꝛ ⁊ posuit dauid p̄sidiū in syria] damasci : factaq̄ est syria dauid seruiēs sb̄ tributo. Seruauitq̄ dñs dauid in omnib⁹ ad q̄cūq̄ p̄fectus ē. Et tulit dauid arma aurea que habebant serui adadeçer : ⁊ detulit ea in hierusalē. Et de bethe ⁊ de beroth ciuitatib⁹ adadeçer : tulit rex dauid es multum nimis : de quo fecit salomon omnia vasa erea in templo : ⁊ mare eneum ⁊ columnas ⁊ altare. Audiuit aūt thou rex emath q̄ percussisset dauid omnem robur adadeçer. Et misit thou ioꝛā filiū suū ad regē dauid ut salutaret eū cōgratulās : ⁊ grās ageret eo q̄ expugnasset adadeçer ⁊ percussisset eū Hostis quippe erat thou adadeçer. Et in manu eius erāt vasa aurea ⁊ vasa argentea ⁊ vasa erea : q̄ ⁊ ipsa sanctificauit rex dauid dño] cū argento ⁊ auro q̄ sanctificauerat de vniuersis gentibus quas subegerat de syria ⁊ moab ⁊ filijs āmon ⁊ philistiym ⁊ amalech : ⁊ de manubijs adadeçer filij roob regis soba. Fecit quoq̄ sibi dauid nomen cum reuerteretur capta syria in valle salinarum cesis decem ⁊ octo milibus : ⁊ in

res : quia totum vulgarem populum dimisit ad seruiendum sibi sub tributo. o Et percussit dauid ⁊c. Hic ponitur rebellatio populi syrie a dauid. ⁊ primo ponitur ista rebellatio. secundo ex hoc sequens confederatio. ibi : Audiuit aūt thou Circa primum dicitur : Et percussit dauid adadeçer, qui regnabat in vna parte syrie. p Subneruauit oēs iugales curruū. i. equos iugo curruū applicatos : ut de cetero essent inepti ad prelium. q Dereliquit aūt ex eis cētum currus. i. eōs centum curruū q̄ erant ei necessarij. In quolibet autē curru erant q̄tuoꝛ equi : ut p̄batur p illud quod dicitur infra. iij. li. x. ca. in fine. Egrediebatur autē quadriga ex egypto. i. equi pro vna quadriga sexcentis siclis argenti. ⁊ equus. cl. Ex quo patet q̄ i vna q̄driga erant quatuoꝛ equi. quia. cl. sicli quater accepti faciunt sexcentos siclos : ⁊ sic patet q̄ dauid quadringētos equos reseruauit : qui erant sibi necessarij in diuersis negocijs. r Et posuit ⁊c.] i. homines rebellatores in fortalicio : ut syri securi⁹ tenerent sub tributo. s Et tulit dauid arma aurea. In hebreo habet p̄ bare tras aureas. t Tulit rex dauid es multū nimis. q̄ aūt sequit immediate: De q̄ fecit : vsq̄ ibi: Et altare. non est in hebreo ꝑ appositū fuit a q̄dam glosatoꝛe : q̄ illud es fuit expensum i opibus tēpli : ⁊ postea vitio scriptoꝛ hec glosa inserta est textui. v Audiuit aūt thou. Hic p̄sequenter ponit sequēs p̄federatio : q̄ frequenter ptingit q̄ alicui fiūt amici : eo q̄ sūt inimici eius dē. ⁊ bō modo thou factus ē amicus dauid eo q̄ rebellauerat adadeçer inimicū eiꝰ. ⁊ in signū amicitie misit sibi vasa aurea ⁊ argentea ⁊ erea. x Que ⁊ ipsa sanctificauit ⁊c.] i. p̄secrauit ut inde fierēt illa q̄ erāt necessaria i tēplo : ita q̄ de cetero nō poterāt humanis vsib⁹ applicari. Dicit aūt bō Ra. Sa. q̄ p̄ bō ista rebellia dauid posita sūt in bō ca. post p̄cedēs immediate. in q̄ declaraf voluntas dauid circa tēpli edificationē : q̄ oia metalla q̄ p ista bella acquisiuit ad opa templi fiendi consecrauit. y Fecit q̄q̄. Hic ponit rebellatio quarti populi. s. idumeoꝛ quos rebellauit redies de syria in valle salinarū. ⁊ bō est q̄d dr̄ : Fecit q̄q̄ sibi dauid nomen ⁊c. i. arcū triumphalem. ut cōmuniꝛ dicūt expositoꝛes nr̄i. posuit i signū victorie habite de idumeis

b Reuelasti auriculā. alias aurē serui tui ⁊c. sequit: c Propterea inuenit seruus tuus ⁊c.] i. nisi reuelasses mihi p natban p̄phetā q̄ tu velles mihi tāta bona facere. nullo mō p̄sumerē ista rogare a te. d Tu es deus. ⁊ p consequēs veritas p essentiā e Et verba tua erūt vera. p consequēs : nisi ponat impedimentū a parte nostra. f Cap. viij.

Actum est aūt. Hic p̄sequenter ostendit fortitudo dauid in rebellādo aduersarios. Et p̄mo ponit huiusmodi rebellatio. 2°. regni dauid ordinatio. ibi : Et regnauit dauid. Prima i quatuoꝛ partes p̄m quatuoꝛ gētes quas rebellauit. secūda ibi: Et percussit moab. tertia ibi : Et percussit dauid adadeçer. quarta ibi : Fecit q̄q̄ Prima gēs ab eo rebellata fuit gens philistinoꝛū quod notat cum dicit : g Et tulit dauid frenū ⁊c.] frenū est id quo tenet equus sub sessoꝛe : ⁊ eodē modo tributū est id quo tenet populus subiectus sub dñatoꝛe. Dauid aūt rebellando philisteos

Sed hoc non videt probabile: quia tale quid fit ad iactantiã propter quod saul increpatur de erectione arcus triũphalis: ut habetur supra .j.li .xv.ca. propter quod Ra. Sa. hoc exponit de sepultura idumeoꝝ ſũ occisorum in prelio: quos dauid fecit sepeliri: ⁊ in hoc acquisiuit sibi nomen bonum. tũ qz exercuit circa mortuos opus misericordie. tum qz scribitur Deut. xxiij. Non abominaberis idumeũ: quia frater tuus est. iacob enim a quo descenderunt iudei: ⁊ esau a quo descẽderũt idumei. fuerunt fratres vterini: ut habet Beñ. xxv. ⁊ ideo iudei ⁊ idumei fratres dicunt: propt quod dauid eis sepulturã exhibuit. Et idẽ legitur fecisse ioab infra tertio lib. xj. ca. a Et posuit in idumea custodes. ne rebellarent ⁊ recederent ab eo. b Et facta ẽ vniuersa idumea. ⁊c.] sicut p̃dictũ fuerat Beñ. xxv. Maior seruiet minori. c Et seruauit dñs dauid. hoc additũ est ad ostendẽdum qꝫ dauid habuit p̃dictas victorias non virtute humana: sed diuina. d Et regnauit dauid Hic consequenter ostenditur regni dauid ordinatio. cum dicit: e Faciebat ꝯ dauid iudicium. recte sententiãdo. f Et iusticiam. vebite exequendo. g Joab autẽ filius ⁊c.] Sicut enim regnũ bene ordinat intra se per iusticiã: ita extra se reprimendo aduersarios per militiã. b Josaphat filius achilud erat acõmentarijs. vnũ nomẽ est ⁊ inuariabile: ⁊ significat idẽ qꝫ cancellarius: ut dicunt aliq̃ Alij aũt dicũt qꝫ est officiũ dictandi leges. In hebreo habet hic: Recordator. Et dicit Ra. Sa. qꝫ officiũ eius erat repetere seu recordari casus varios qui venerãt ad dauid: ut p ordinem expediret. s. primus primo ⁊ secundus secundo. ⁊ sic de alijs. i Et saraias scriba. habebat enim officiũ scribendi gesta temporũ. Alij dicũt qꝫ scribebat lras regis. k Banaias autem ⁊c.] .i. sup sagittarios ⁊ balistarios: ut dicit translatio chaldaica. Filij aũt dauid sacerdotes erant. i. maiores uel primi ad honores. vnde .j. Paral. xviij. habet: Filij aũt dauid primi ad manũ regis. non enim põt dici qꝫ essent sacerdotes, ꝛpte in tabernaculo ministrantes: qz non erant de genere aaron l Cap. ix.

T dixit dauid. hic cõsequenter ostenditur pietas dauid gebelem ad viginti tria milia: ⁊ posuit in idumea custodes: statuitq̃ p̃sidiũ. Et facta ẽ vniuersa idumea seruiens dauid] ⁊ seruauit dñs dauid in omnibus ad quecũq̃ profectus est. Et regnauit dauid sup omnẽ israel: faciebat qꝫ quoq̃ dauid iudiciũ ⁊ iusticiam omni populo suo. Joab aũt filius saruie erat sup exercitũ.] Porro iosaphat filius achilud erat acõmẽtarijs ⁊ sadoch filius achitob: ⁊ achimelech filius abiathar erãt sacerdotes: ⁊ saraias scriba: banaias aũt filius ioiade sup celethi ⁊ phelethi.] Filij autẽ dauid sacerdotes erãt. IX

T dixit dauid. Putas ne est aliquis qui remanserit] de domo saul ut faciã cũ eo misericordiã propter ionathan: Erat autem de domo saul seruus nomine siba. Quẽ cum vocasset rex ad se dixit ei. Tu ne es siba: Et ille rñdit: Ego sum seruus tuus. Et ait rex: Nunqd̃ superest aliquis de domo saul: ut faciã cũ eo misericordiã dei: Dixitq̃ siba regi Superest filius ionathe debilis pedib. Ubi inqt est: Et siba ad regẽ. Ecce ait in domo machir filij amibelin lodabar: Misit ergo rex dauid ⁊ tulit eũ de domo machir filij amibel de lodabar. Cũ aũt venisset miphiboseth filius ionathe filij saul ad dauid: corruit i faciẽ suã ⁊ adorauit. Dixitq̃ dauid: Miphiboseth. Quirñdit: Ads sum seruus tuus. Et ait ei dauid: Ne timeas: quia faciens faciã in te misericordiam ꝛpter ionathan patrẽ tuũ: ⁊ restituam tibi oẽs agros saul patris tui: ⁊ tu comedes panẽ in mẽsa mea semp Quiadorãs cum dixit: Quis ego sum seruus tuus: qm̃ respexisti sup canem mortuũ similẽ mei: Vocauit itaq̃ rex sibam puerũ saul: ⁊ dixit ei: Omnia quecũq̃ fuerunt saul ⁊ vniuersam domum eius dedi filio dñi tui. Operare igitur ei terram tu ⁊ filij tui ⁊ serui tui: ⁊ inferes filio dñi tui cibos ut alat. Miphiboseth aũt filius dñi tui comedet semp panem super mensam meam. Erant autem sibe quindecim filij ⁊ viginti serui. Dixitq̃ siba ad regem: Sicut iussisti dñe mi rex seruo tuo: sic faciet seruus tuus. Et miphiboseth comedet super mẽsam meã quasi vnus de filijs regis. Habebat aũt miphiboseth filium paruulum noie micha. Omnis vero cognatio domus sibe seruiebat miphiboseth. Porro miphiboseth habitabat in hierusalem: qz de mẽsa regis iugiter vescebat: ⁊ erat claudus vtroq̃ pede. X

Actum est autem post hec ut moreret rex filiorũ ãmon: ⁊ regnauit anon filius eius p eo. Dixitq̃ dauid Faciã misericordiã cum anon filio naas: sicut fecit pater eius ad proximũ faciendo misericordiã erga domũ saul propter ionathã amicũ suum: que pietas in tribus ostenditur. primo quia diligenter inquisiuit. quod notat cum dicit: m Putas ne ⁊c.] hoc quesiuit dauid abassistentibus sibi. p quoꝫ indiciũ vocauit sibam qui sauli seruierat: ut ab eo certius de hoc inquireret ⁊ in particulari: qui interrogatus respondit: n Superest filius ionathe debilis pedibus. cuius causa dicta fuit supra. iij. ca. secũdo ostenditur fidelitas dauid ⁊ eius pietas: eo qꝫ miphiboseth quesitũ dulciter recepit. quod notat cũ dicit: o Et ait ei dauid ne timeas. timebat enim eo qꝫ auus eius ⁊ patruus fuerãt inimici dauid: propter quod eũ assecurauit: ⁊ sibi tenere facere promisit dicẽs: Restituã tibi oẽs agros ⁊c. p Qui adorans eum. adoratione dulie. q Dixit quis ego sum. q. d. nullius momẽti respectu tanti bñficij. r Quoniã respexisti. oculo pietatis. s Super canem mortuũ. i. sup me vilem ⁊ vespicabilem: qz erat impotẽs corpore ⁊ genere: eo qꝫ amici sui erant mortui. tertio ostenditur pietas dauid: eo qꝫ ipsi miphiboseth diligenter promidit assignans ei procuratorem ⁊ seruum pro domo sua ⁊ familia gubernãda. s. sibam qui auo suo seruierat: ⁊ ipsũ miphiboseth faciẽdo sibi cõmensalem. Et patet lra paucis exceptis q̃ discurrent. t Dedi filio dñi tui. i. filio miphiboseth q̃ nunc est dñs tuus cuius filius vocabat micha: ut infra habet. nõ enim põt hoc intelligi de cibis ad ministrãdis miphiboseth qz semper comedebat in mensa regis. sequit: v Et miphiboseth comedet sup mensam tuã. ⁊ sm̃ b siba dixit istud verbum. In hebreo habet: Et miphiboseth comedet super mensam meam. ⁊ sm̃ hoc est verbum ipsius dauid: quod exponunt hebrei dicentes qꝫ postq̃ siba dixerat regi: Sic faciet seruus tuus. dauid respondit: Et miphiboseth comedet super mensam meam: ita qꝫ hic subintelligitur respondit dauid. Et est modus loquendi qui apud hebreos vocatur vecurtatus uel recisus scilicet quando aliquid omittitur quod tamen necessario subintelligitur ad habendum sententiam perfectam ⁊ talis modus loquendi frequenter inuenitur in scriptura v. testa. Cetera patent. r Cap. x.

Actum est aũt. Hic consequenter ponit gratitudo dauid erga beneficiũ. Circa quod primo ponit ipsius dauid grã ꝛpter impensũ sibi beneficiũ. 2. illata sibi iniuria p malũ cõsiliũ. ibi Cum autem venissent. 3. vindicans iusticia propter illatum opprobrium. ibi: Quod cum audisset. Circa primum dicitur: y Faciã misericordiã cum anon ⁊c.] Ista aũt misericordia quã fecit naas cũ dauid tacta est supra primo libro. xxij. ca. Fm duplicem opinionẽ:

Una ē ꝙ iſte naas q̄ dicit hic mortuus eſſet ſimul rex ām̄on ⁊ moab qz ibidem dicit ꝙ dauid dimiſit patrē ⁊ matrē ⁊ aliquos ei⁹ amicos: q̄ non poterāt ſequi eum cū rege moab ꝓ cuſtodia. ⁊ ſic voluit filio eius recōpenſare. Alia eſt ꝙ rex moab apud quē dimiſit p̄dictos: iratus ꝓpter receſſū dauid de terra ſua. interfecit eos paucis exceptis: q̄ fugerunt ad naas regē ām̄on: ⁊ ibi ſaluati fuerunt. Et iſta opinio videt verior, quia ſupra. viij. ca. dictū eſt qualiter dauid rigide p̄ceſſit ꝙ regē moab ⁊ populū eius: ⁊ hic dicitur quō amicabiliter voluit p̄cedere ꝓtra regē ām̄on Ex quo manifeſte videt ꝙ iſte naas fuerit alius a rege moab cui recommendauit patrem ⁊ matrē cū eſſet in fuga ſaul.

a Miſit ḡ dē] nuncians ei ꝙ eſſet paratus ad eius auxiliū ſi indigeret. ꝓpter patris ſui receptū bñficiū. b Cum aūt veniſſent. Hic conſequenē deſcribit illata dauid iniuria ꝓ malū ꝓſiliū cum dicit: c Putas ꝙ ꝓpē honorē dē.] q. d. nō. ſed ut ſub ſpecie amicitie decipiat te explorāndo p nuncios ſuos infirma terre tue. d Tulit itaq; anon dē.] qz tunc tp̄is erat maximū vituperiū ⁊ adhuc eſt in terra illa in qua homines ſine barba reputant quaſi mulieres. e Et p̄cidit veſtes dē.] ita ꝙ apparebāt verenda eoz. f Manete in hiericho. que erat in p̄ncipio regni dauid ex illa parte vnde veniebāt: ut ſicnō apparerent inter homines cū turpitudine ſibi illata. g Videtes autem filij ām̄on dē. qz cognouerūt ꝙ nō ex fraudulentia ſed ex vera amicitia nuncios miſerat: ⁊ tñ non recognouerūt culpā nec petiuerunt veniā: ſed magis p̄parauerūt ſe ad defendendū ſuam ſtultriciā vocando alios in ſuū auxiliū cōtra dauid. qō factū eoz notabilit aggrauauit. h Quod cū audiſſet dauid. hic cōſequenē ponit vindicatio p̄dicte iniurie p viā iuſticie. ⁊ b notat cū dicit: Qō cum audiſſet dauid. ſ. filios ām̄on obſtinatos in ſua malicia. i Miſit ioab dē. ad vindicandū opp̄obriū ſibi illatū: nō ꝯelo vindicte ſed amore iuſticie. k Syrus aūt ſoba ⁊ roob dē. iſti literaliter intendabāt filios ām̄on ut per hoc eſſent literati de tributo dauid. l Videns ergo ioab ꝙ p̄paratū eſſet dē.] .i. añ ⁊ retro. Sic enim diuiſerāt aduerſarij ſuū exercitū ut includerent filios iſrael: propter quod ioab expertus in bellis diuiſit exercitū in duas partes: ut quelibet pars haberet hoſtes in frōte: ⁊ ſic ſecurius poſſent pugnare ⁊ per iſtam viam habuerūt contra vtroſq; victoriā. Cetera patent vſq; ibi: m Videntes igit̄ ſyri. ſ. ſuā debellationem ⁊ confuſionē: ut poſſent ſe vindicare: cōgregauerunt multitudinem maiorem

mecum] miſericordiā. Miſit[a] ergo dauid conſolans eum per ſeruos ſuos ſuper patris interitu.] Cū[b] aūt veniſſent ſerui dauid in terram filiorū ām̄on: dixerūt p̄ncipes filiorū ām̄on ad anon dominum ſuum. Putas[c] ꝙ propter honorē patris tui miſerit dauid ad te conſolatores:] ⁊ non ideo ut inueſtigaret ⁊ exploraret ciuitatem ⁊ everteret eam: miſit dauid ſeruos ſuos ad te? Tulit[d] itaq; anon ſeruos dauid: raſitq; dimidiam partē barbe eorum:] ⁊[e] p̄cidit veſtes eorum mediās vſq; ad nates:] ⁊ dimiſit eos. Quod cū nunciatum eſſet dauid: miſit in occurſum eorū. Erant enim viri confuſi turpiter valde. Et mādauit eis dauid: Manete[f] in hiericho donec creſcat barba veſtra: ⁊ tūc reuertimini. Videtes[g] aūt filij ām̄on ꝙ iniuriā feciſſent dauid: miſerūt ⁊ cōduxerunt mercede ſyrū roob: ⁊ ſyrū ſoba viginti milia peditū: ⁊ a rege maacha mille viros: ⁊ ab iſtob decem milia virorū. Quod[h] cū audiſſet dauid: miſit[i] ioab ⁊ omnem exercitū bellatorū. Egreſſi ſūt ḡ filij ām̄on: ⁊ direxerūt aciē ante ipſū introitū porte. Syr[k]i autem ſoba ⁊ roob ⁊ iſtob ⁊ maacha ſeorſū erāt in campo. Videſ[l]ergo ioab ꝙ p̄paratū eſſet aduerſū ſe p̄lium: ⁊ ex aduerſo ⁊ poſt tergū:] elegit ſibi ex oībus electis iſrl: ⁊ inſtruxit aciē cōtra ſyrū: reliquā autem partē ꝓpli tradidit abiſai fratri ſuo. Qui direxit aciē cōtra filios ām̄on. Et ait ioab: Si[m] p̄ualuerint aduerſum me ſyri eris mihi in adiutoriū: ſi autem filij ām̄on p̄ualuerint aduerſū te: auxiliabor tibi. Eſto vir fortis ⁊ pugnemus pro ꝓplo noſtro ⁊ ciuitate dei noſtri. Dñs autem faciet qđ bonū ē in cōſpectu ſuo Inīt itaq; ioab ⁊ ꝓpls q̄ erat cum eo certamē ꝯtra ſyros: qui ſtatim fugerūt a facie ei⁹. Filij aūt ām̄on videtes qz fugiſſent ſyri: fugerūt ⁊ ipſi a facie abiſai ⁊ ingreſſi ſūt ciuitatem. Reuerſuſq; ē ioab a filijs ām̄on: ⁊ venit irſlm. Videntes[m] igitur ſyri qñ cozuiſſent cozā iſrael congregati ſūt pariē. Miſitq; adaderer ⁊ eduxit ſyros q̄ erāt trās fluuiū: ⁊ adduxit eoz exercitū. Sobach aūt magiſter militie adadeçer erat p̄nceps eoz. Qđ cū nunciatū eſſet dauid ꝓtraxit omnē iſraelē: ⁊ trāſiuit iordanē veniteq; ihelema. Et direxerūt aciē ſyri ex aduerſo dauid: ⁊ pugnauerūt ꝯ iſrael. Fugeruntq; ſyri a facie iſrael: ⁊ occidit dauid de ſyris ſeptingētos curꝛus: ⁊ quadraginta milia equitum: ⁊ ſobach p̄cipē militie p̄uſſit: q̄ ſtatim mortu⁹ ē. Videntes[n] aūt vniuerſi reges q̄ erāt in p̄ſidio adadeçer ſe victos eſſe ab iſrael:] expauerunt ⁊ fugerunt q̄nquaginta ⁊ octo milia cozā iſrael. Et fecerūt pacē cū iſrael: ⁊ ſeruierūt eis: timuerūtq; ſyri auxiliū p̄bere filijs ām̄on. XI

Actū[o] ē aūt vertēte ānō eo tp̄e quo ſolēt reges ad bella p̄cedere: miſit[p] dauid ioab ⁊ ſeruos ſuos cum eo: ⁊ vniuerſum iſrael: ⁊ vaſtauerunt filios ām̄on: ⁊ obſederunt rabba. Dauid aūt remāſit in hieruſalē dum hec ageret: accidit quadam die ut ſurgeret dauid de ſtratu ſuo poſt meridiem: ⁊ deābularet in ſolario do⁹ regie: vidit[q] mulierē ſe lauātē ex aduerſo ſup ſolariū ſuū Erat aūt mulier pulchra valde

de ⁊ pugnemus pro ꝓplo noſtro ⁊ ciuitate dei noſtri. Dñs autem faciet qđ bonū ē in cōſpectu ſuo Inīt itaq; ioab ⁊ ꝓpls q̄ erat cum eo certamē ꝯtra ſyros: qui ſtatim fugerūt a facie ei⁹. Filij aūt ām̄on videtes qz fugiſſent ſyri: fugerūt ⁊ ipſi a facie abiſai ⁊ ingreſſi ſūt ciuitatem. Reuerſuſq; ē ioab a filijs ām̄on: ⁊ venit irſlm. Videntes[m] igitur ſyri qñ cozuiſſent cozā iſrael congregati ſūt pariē. Miſitq; adaderer ⁊ eduxit ſyros q̄ erāt trās fluuiū: ⁊ adduxit eoz exercitū. Sobach aūt magiſter militie adadeçer erat p̄nceps eoz. Qđ cū nunciatū eſſet dauid ꝓtraxit omnē iſraelē: ⁊ trāſiuit iordanē veniteq; ihelema. Et direxerūt aciē ſyri ex aduerſo dauid: ⁊ pugnauerūt ꝯ iſrael. Fugeruntq; ſyri a facie iſrael: ⁊ occidit dauid de ſyris ſeptingētos curꝛus: ⁊ quadraginta milia equitum: ⁊ ſobach p̄cipē militie p̄uſſit: q̄ ſtatim mortu⁹ ē. Videntes[n] aūt vniuerſi reges q̄ erāt in p̄ſidio adadeçer ſe victos eſſe ab iſrael:] expauerunt ⁊ fugerunt q̄nquaginta ⁊ octo milia cozā iſrael. Et fecerūt pacē cū iſrael: ⁊ ſeruierūt eis: timuerūtq; ſyri auxiliū p̄bere filijs ām̄on. XI

Actū[o] ē aūt vertēte ānō eo tp̄e quo ſolēt reges ad bella p̄cedere: miſit[p] dauid ioab ⁊ ſeruos ſuos cum eo: ⁊ vniuerſum iſrael: ⁊ vaſtauerunt filios ām̄on: ⁊ obſederunt rabba. Dauid aūt remāſit in hieruſalē dum hec ageret: accidit quadam die ut ſurgeret dauid de ſtratu ſuo poſt meridiem: ⁊ deābularet in ſolario do⁹ regie: vidit[q] mulierē ſe lauātē ex aduerſo ſup ſolariū ſuū Erat aūt mulier pulchra valde

[n] pertis ⁊ vniuerſi reges dē. fecerunt pacem. p̄mittentes reddere dauid pacifice tributum: ⁊ de cetero nō p̄bere eius aduerſarijs auxilium. o Cap. xj Actum ē aūt. hic conſequenter oſtēditur qualit dauid vixit inſolenē: ꝓpter qō fuit a deo caſtigatus. vbi etiāoſtenditur eius penitētia de peccatō ⁊ patientia in aduerſis Primo igit oſtenditur p̄eccaſſe per luxuriam. ſecundo per negligentiam ca. xxj. tertio per ſuperbiam. ca. xxiij. Circa primum ponitur primo culpe perpetratio. ſecūdo humilis recognitio. ca. xij. tertio punitionis patiens toleratio. ca. xiij. Circa primū deſcribitur primo ipſius dauid adulteratio. ſecundo q̄ritur facti celatio. ibi: Miſit autem dauid. tertio p̄cipitur innocētis occiſio. ibi: Factum eſt ergo. Circa primū dicit: Factum eſt aūt vertente anno dē. ſ. in p̄ncipio eſtatis: qñ terrena ſcentia ſūt in campis ad pabulū eq̄rū. p Miſit dauid ioab dē. Aliis enim p̄cedētibus ad bellū remanſit dauid in irſlm qſi ociosus: ꝓpē qō fuit lapſus in adulteriū. vñ dic Ouidi⁹ poeta: Otia ſi tollas piere cupidinis artes. ⁊ Eccle. xxxiij. Multā malicia docuit ociositas. q Viditq; mu. ſela. Et q̄ p̄z ꝙ aſpect⁹ impudic⁹ ē valde periculoſus: qz dauid tā ſanct⁹ ⁊ deo⁹ p̄ b fuit tract⁹ in adulteriū ⁊ ex p̄ſiti ad homicidiū, p̄ditorie, pcuratū: ut ex ſequētib⁹ appebit.

Misit[a] ergo rex ⁊c.] Ad hoc enī quesiuit ut sciret si esset soluta: ut sic eam acciperet in vxorē ⁊ licite cognosceret eam. inualescente tñ tentatione sciēs q̄ esset maritata nihilomin⁹ mandauit ꝓ ea adducenda ⁊ cōmisit adulteriū. b Statimq; sanctificata est ⁊c.] i. a fluxu menstruoꝝ. non q; tunc pateret menstrua quando dauid eā cognouit: q; tunc mulieres sunt turpis coloris ⁊ abominabiles ad actū carnalē. ⁊ te ipsa dr̄ hic q̄ erat pulchra valde. dr̄ g̃ tūc purgata a mēstruis futuris vsq; ad partum: quia in illo coitu concepit. ut p; in textu. post conceptionem autem cessat fluxꝰ menstruoꝝ. q; sanguis ille cedit in formationem fet⁹ ⁊ eius alimentū.

c Misit autem dauid. hic consequenter querit celatio facti cū dr̄: d Mitte ad me vriam. ad hoc enī ꝓ ipso mādabat: ut vxorem suā cognosceret. ⁊ sic crederet puer nasciturus esse suus. ⁊ sic peccatū dauid occultaret. ⁊ mulier a lapidatione que ꝑm legē ei debebatur preseruaretur. e Quesiuitq; dauid q̄ recte ageret ioab ⁊c. hoc quesiuit ut statū sui exercit⁹ sciret. ⁊ vrias causā sui aduentus non peciperet. f Lade in domū tuam ⁊ laua pedes tuos i. utere balneo ꝓpē fatigationē laboris precedentis. ⁊ p lotionē pedū designat ablutio totius corporis. intelligendo a parte totum. g Secutusq; est eum cib⁹ regi⁹. ut sic p balneum ⁊ cibū delicatū. puocaret ad coitū. Cetera patent vsq; ibi: b Nunquid non de via longinqua venisti ⁊c. q. d. inexercitu fuisti in labore. ⁊ similiter in via veniēdo inde. ⁊ ideo indiges recreatiōe. i Et ait vrias. se excusando valde fideliter. k Arcba dei. quia tunc erat portata ad exercitū. sicut fuerat tpe saul. put patet ꝛ̄. ꝑ libro

Misit[a] ergo rex ⁊ quesiuit que esset mulier:] Nunciatūq; est ei q̄ ipsa esset bersabee filia heliā vxor vrie ethei. Missis itaq; dauid nuncijs tulit eam. Que cum ingressa esset ad illū: dormiuit cum ea. Stratimq; [b] sanctificata est ab immunditia sua:] ⁊ reuersa est domū suā cōcepto fetu: mittēsq; nunciauit dauid ⁊ ait: Cōcepi. Misit[c] autē dauid ad ioab dicēs: Mitte[d] ad me vriam etheum. Misitq; ioab vriā ad dauid. Et venit vrias ad dauid. Quesiuitq; [e] dauid q̄ recte ageret ioab ⁊ populus: ⁊ quō administraretur bellum. Et dixit dauid ad vriā: Lade[f] in domū tuam: ⁊ laua pedes tuos. Et egressus est vrias de domo regis: secutusq; [g] est eum cibus regi⁹. Dormiuit autē vrias ante portam domus regie cum alijs seruis dñi sui: ⁊ non descendit ad domū suam. Nūciatūq; est dauid a dicentibus: Non uit vrias in domū suam. Et ait dauid ad vriā: Nūquid[h] non de via venisti: Quare non descendisti in domū tuam: Et[i] ait vrias ad dauid. Arcba[k] dei ⁊ israel ⁊ iuda habitant in papilionibus: ⁊ dñs meus ioab ⁊ serui dñi mei sup faciem terre manent: ⁊ ego ingrediar domū meam ut comedā ⁊ bibā ⁊ dormiam cum vxore mea: Per salutem tuam ⁊ p salutem anime tue non faciam rem banc. Ait ergo dauid ad vriam: Mane hic etiam hodie: ⁊ cras dimittam te. Mansit vrias in ūrm in die illa ⁊ altera: ⁊ vocauit eū dauid ut comederet coram se ⁊ biberet: ⁊ inebriauit eum. Qui egressus vespere dormiuit i stratu suo cum seruis dñi sui: ⁊ in domū suam non descendit. Factum[m] est ergo mane: ⁊ scripsit dauid epłam ad ioab: misitq; p manū vrie scribens in epła. Ponite[n] vriam ex aduerso belli vbi fortissimū est prelium:] ⁊ [o] derelinquite eū ut percussus intereat. Igitur[q] cū ioab obsideret vrbē posuit vriam in loco vbi sciebat viros esse fortissimos: egressiq; viri de ciuitate bellabant aduersum ioab: ⁊ [r] ceciderunt de populo seruoꝝ dauid:] ⁊ mortuus est etiam vrias etheus. Misit itaq; ioab ⁊ nunciauit dauid omnia verba prelij: precepitq; nuncio dicens: Cum cōpleueris vniuersos sermones belli ad regem: si eum[s] videris indignari ⁊ dixerit q̄re accessistis ad murum ut preliaremini: an ignorabat q̄ multa de super ex muro tela mittant: quis percussit abimelech filiū hierobaal: nōne[t] mulier misit sup eū fragmē mole de muro ⁊ interfecit eum in thebes: quare iuxta murum accessistis: dices: Etiam seruus tu⁹ vrias ethe⁹ occubuit. Abijt ergo nuncⁱ⁹ ⁊ venit ⁊ narrauit dauid omnia que ei preceperat ioab. ⁊ dixit nuncius ad dauid: Preualuerunt aduersum nos viri ⁊ egressi sūt ad nos in agr̄. Nos autem facto impetu persecuti eos sumus vsq; ad portam ciuitatis: ⁊ direxerūt iacula sagittarij ad seruos tuos ex muro desup: mortuiq; sunt de seruis regis. Quin etiam seruus tuus vrias etheus mortuus est. Et dixit dauid ad nunciū. Hec dices ioab: Non[u] te frangat ista res. Varius[v] enim euentus est belli: ⁊ nunc hunc ⁊ nuncillum consumit gladius. Cōforta bellatores tuos aduersus vrbem ut destruas eam: ⁊ exhortare eos. Audiuit[w] autē vxor vrie q̄ mortuus esset vrias vir suus: ⁊ plāxit eum.] Transactoq; [x] luctu misit dauid ⁊ introduxit eam in domū suam: ⁊ facta est ei vxor: ꝑ hoc peperit ei filiū. Displicuit autē verbum hoc oculis dñi: ⁊ misit nathan ꝓphetā ad dauid. Qui cū venisset ad eum dixit ei: Iudex[y] quidam erat in ciuitate una: duo in ea viri. diues ⁊ pauper. Diuiti[z] erant oues ⁊ armenta multa nimis: pauperi autē nichil habebat omnino nisi ouem unam parbulam quā emerat ⁊ nutrierat: que cum illo ⁊ cum filijs eius simul crescebat. De bucella eius edebat. de calice eius bibebat. in sinu eius dormiebat. ⁊ erat ei quasi filia. Venit autē peregrinus ad diuitem: ⁊ parcens sumere de ouibus ⁊ armentis suis ut exhiberet conuiuam peregrino qui ad eum uenerat: tulit ouem pauperis ⁊ coxit eam homini qui ad se uenerat. Iratus[a] dauid furore nimio contra hominem dixit nathan: Vibit dñs: filius mortis est homo qui fecit hoc. Oue quadruplum reddet: eo q̄ rem istam gesserit ⁊ non pepercerit. Dixitq; nathan ad dauid: Tu es vir ille. Hec dicit dñs deus israel: Ego unxi te in regem super israel: ⁊ liberauit te de manu saul. Dedi[b] tibi domum domini tui ⁊ uxores domini tui in sinum tuum. Dedi tibi domum israel ⁊ iuda: ⁊ si parum fuit hoc: addam tibi multa huiusmodi. Quare ergo contemnere uerbum dñi ut malum coram eo feceris: Uriam hetheum percussisti gladio: uxorem eius accepisti tibi in uxorem: ipsum autem interfecisti gladio filiorum ammon. Nunc ergo non recedet gladius de domo tua usq; in sempiternum: eo q̄ despexeris me ⁊ tulerim uxorem uriē hetbei ut esset tibi uxor. Hec dicit dñs: Ecce[c] ego suscitabo contra te malum de domo tua: ⁊ tollam uxores tuas coram te ⁊ dabo proximo tuo: dormietq; cum uxoribus tuis in conspectu solis hui⁹. Tu enim fecisti abscondite: ego autem faciam uerbum istud coram uniuerso israel ⁊ coram sole. Dixit[d] ergo dauid ad nathan: Peccaui dño. Dixitq; nathan ad dauid: Dominus quoq; transtulit peccatum tuum: non morieris. Uerumtamen quia blasphemare fecisti inimicos dñi per rem hanc: filius qui natus est tibi morte morietur. Cumq; abijsset nathan in domum suam: percussit dominus puerum quem uxor uriē pepererat dauid: ⁊ infirmatus est. Rogauitq; dauid dominum pro puero: ⁊ ieiunauit dauid ieiunium: ⁊ ingressus dormiebat super humum. Surrexerunt autem seniores domus eius ut leuarent eum de terra: ⁊ noluit. nec comedit cum eis panem. Factum[e] est autem die septimo: ⁊ mortuus est puer. Timebant autem serui dauid indicare ei mortuum puerum: dicebant enim: Ecce cum adhuc puer loqueretur ad eum: non audiebat uocem nostram: quanto magis si dixerimus ei mortuum puerum: faciet malum. Uidens autem dauid seruos suos loquentes ad inuicem: intellexit mortuum esse puerum. Dixitq; dauid ad seruos suos: Mortuus est puer: Qui dixerunt: Mortuus est. Surrexit[f] ergo dauid de terra ⁊ lauit ⁊ unctus est: ⁊ mutauit uestimenta sua: ⁊ ingressus domum dei adorauit. Uenitq; in domum suam ⁊ petiit ut ponerent ei panes: ⁊ comedit. Dixerunt[g] ergo ei serui sui: Quid est hoc uerbum quod fecisti: Propter puerum uiuentem ieiunabas ⁊ flebas: mortuo autem puero surrexisti ⁊ comedisti panem: Qui respondit: Dum adhuc puer uiueret: ieiunabam ⁊ flebam: dicebam enim: Quis scit si forte misereatur mei dominus ⁊ uiuat puer: Nunc autem mortuus est: quare ego ieiunem: Numquid potero reuocare eum amplius: Ego uadam ad eum: ille autem non reuertetur ad me. Consolatus[h] est autem dauid bersabee uxorem suam: ⁊ ingressus ad eam dormiuit cum ea. Peperitq; filium: ⁊ uocauit nomen eius salomon. Et dilexit eum dominus: ⁊ misit per manum nathan ꝓphete: ⁊ uocauit nomen eius amabilis domino. Eo quod dilectus esset domino. Misit[i] quoq; nuncios ⁊ uocauit nomen eius ieddidia propter dominum. Pugnauit autem ioab contra rabbath filiorum ammon: ⁊ cepit ciuitatem regiam. Misitq; nuncios ioab ad dauid dicens: Pugnaui contra rabbath: ⁊ cepi ciuitatem aquarum. Nunc ergo congrega reliquum populum: ⁊ obside ciuitatem ⁊ cape eam: ne forte ego capiam ciuitatem ⁊ nomen meum uocetur super eam. Congregauit[k] ergo dauid omnem populum ⁊ abijt contra rabbath: ⁊ pugnauit ⁊ cepit eam. Tulitq; coronam regis eorum de capite eius: ⁊ inuenit pondus auri talenti unius ⁊ lapides pretiosos: ⁊ impositum est super caput dauid. Spolia quoq; ciuitatis plurima extulit. Populum autem qui in ea erat eduxit: ⁊ posuit eos sub serris ⁊ trabibus ferreis ⁊ ferris bipennibus: ⁊ transire fecit eos per lateres. Sic fecit cunctis ciuitatibus filiorum ammon. Reuersusq; est dauid ⁊ omnis populus in hierusalem. Factum[l] est autem post hec: ⁊ habuit absalon filius dauid sororem pulchram nomine thamar: ⁊ amauit eam amnon filius dauid. Et tabescebat amnon pro thamar sorore sua: eo q̄ esset uirgo. Et uidebatur difficile amnon ut aliquid faceret ei. Habebat autem amnon amicum nomine ionadab filium samaa fratris dauid. Ionadab uero uir sapiens nimis. Qui dixit ad eum: Quare tu filius regis macraris per singulos dies: Nonne mihi indicabis: Dixitq; ei amnon: Thamar sororem absalon fratris mei amo. Dixit ergo ei ionadab: Dormi super lectum tuum ⁊ languorem simulato: ⁊ cum uenerit pater tuus ad uisitandum te: dices ei: Ueniat thamar soror mea ⁊ det mihi cibum: ⁊ faciat coram me pulmentum: ut uidens manducem de manu eius. Dormiuit[m] ergo amnon ⁊ languorem simulauit: ⁊ cum uenisset rex ad uisitandum eum: dixit amnon ad regem: Ueniat thamar soror mea ⁊ faciat coram me duo placentas: ut comedam de manu eius. Misit[n] ergo dauid ad thamar in domum dicens: Uade ad domum amnon fratris tui: ⁊ coque ei cibum. Abijt thamar in domum amnon fratris sui qui dormiebat: ⁊ tollens farinam ⁊ depsens coram eo: fecit placentas. Et assauit pulmentum: ⁊ sumpsit sartaginem ⁊ effudit coram eo: nolens comedere. Dixitq; amnon: Eiicite omnes a me. Egressique sunt omnes. Et ait amnon ad thamar: Infer cibum in cubiculum: ut comedam de manu tua. Tollens thamar placentas quas fecerat: intulit amnon fratri suo in cubiculum. Cumq; appropinquasset ut comederet: apprehendit eam ⁊ dixit ei: Ueni dormi mecum soror mea. Quae respondit ei: Noli frater mi noli me opprimere: non enim fit ita in israel. Ne facias stultitiam hanc. Ubi ego ferre possim ignominiam meam: tu quoq; eris quasi unus de stultis israel. Sed loquere potius ad regem: non enim negabit me tibi. Noluit autem acquiescere uoci eius: sed ui oppressa dormiuit cum ea. Et odio habuit eam amnon odio magno nimis: ita ut maior esset odium quo odio habuit eam: quam amauerat antea. Dixitq; ei amnon: Surge ⁊ uade. Quae respondit ei: Non est hoc quod me eicias: maius malum est hoc quod facis mecum: quam illud quod fecisti. Noluit audire eam: sed uocato puero qui ministrabat sibi: ait: Eice hanc a me foras: ⁊ claude ostium post eam. Erat autem indumentum talare uestita: huiusmodi enim uestibus utebantur filie regis uirgines. Eiecit ergo eam seruus foras: ⁊ clausit ostium post eam. Thamar autem sparsit cinerem super caput suum: ⁊ indumentum talare quod induta erat scidit: ⁊ posita manu super caput suum ibat clamans. Dixitq; ei absalon frater eius: Numquid amnon frater tuus dormiuit tecum: Nunc ergo soror mea tace: frater tuus est: ne adhibeas cor tuum ad rem hanc. Habitauit autem thamar desolata in domo absalon fratris sui. Quod audiens rex dauid: iratus est ualde. Noluit autem contristare animum amnon filij sui: eo q̄ dilexerit eum: quia primogenitus illius erat. Absalon autem non est locutus cum amnon nec malum nec bonum: sed odio habebat amnon eo q̄ uiolasset thamar sororem suam. Factum[o] est autem post biennium: ⁊ habebat absalon tonsores in thalsor quae est iuxta ephraim: ⁊ uocauit absalon omnes filios regis. Uenitq; ad regem ⁊ dixit: Ecce tonsores habet seruus tuus: ueniat rex cum seruis suis. Qui dixit ad absalon: Non fili mi: ne uenias nos omnes: ⁊ graues simus tibi. Cumq; uim faceret ut uenirent: noluit ire: sed benedixit ei. Dixit autem absalon: Si non uis uenire: saltem mittatur mecum amnon frater meus. Dixitq; ei rex: Quare hoc uult facere tibi: Coegit[p] autem eum absalon: ⁊ dimisit cum eo amnon ⁊ omnes filios regis. Fecitq; absalon conuiuium quasi conuiuium regis. Praecepitq; absalon pueris suis dicens: Obseruate cum inebriatus fuerit amnon uino: ⁊ dixero uobis: Percutite amnon: tunc interficite eum. Nolite timere: ego enim sum qui praecipio uobis. Confortamini ⁊ estote uiri fortes. Fecerunt ergo pueri absalon amnon sicut praeceperat illis absalon. Surrexerunt omnes filii regis: ⁊ ascendens unusquisque mulam suam fugerunt. Adhuc autem illis in uia loquentibus: uenit rumor ad dauid: quod percussisset absalon omnes filios regis: ⁊ non remansisset ex eis unus. Surrexit rex ⁊ scidit uestimenta sua: ⁊ iacuit in terra. Omnes quoque serui eius qui adstabant ei: scissis uestimentis assistebant. Ionadab autem filius samaa fratris dauid respondens ait: Non dicat dominus meus quod occisi sint omnes pueri filii regis: quia amnon solus mortuus est. Hoc enim ex ore absalon praeceptum fuit die qua oppressa est thamar sororis eius. Nunc ergo ne ponat dominus meus rex in corde suo ⁊ suspicetur quod omnes filii regis mortui sint: amnon solus mortuus est. Fugit[q] absalon. Leuauitque puer qui speculabatur oculos suos: ⁊ uidit: ⁊ ecce populus multus ueniebat per uiam montis post eum. Dixitque ionadab ad regem: Ecce filii tui ueniunt: sicut locutus est seruus tuus: ita factum est. Qui cum ingressi fuissent: leuauerunt uocem suam ⁊ fleuerunt. Rex quoque ⁊ omnes serui eius fleuerunt lacrimis uehementissimis. Absalon autem fugit ⁊ abijt ad thalmai filium ammiud regem gessur. Luxitque dauid filio suo cunctis diebus. Absalon autem fugiens deuenit gessur: ⁊ fuit ibi tribus annis. Cessauitque rex dauid ad persequendum absalon: postquam consolatus est super amnon mortuo. Intellexit autem ioab filius sarue quod cor regis dauid esset ad absalon. Misit ergo ioab thecuam: ⁊ tulit inde mulierem sapientem: ⁊ dixit ad eam: Lugens[r] quaeso ⁊ induere uestimento lugentium: ⁊ ne ungaris oleo: sed esto quasi mulier multo tempore lugens mortuum. Introibis ad regem ⁊ loqueris ei iuxta uerbum hoc. Posuitque ioab uerba in ore eius. Cumque ingressa esset mulier ad regem: cecidit pronum in terram ⁊ adorauit: ⁊ ait: Salua me rex. Dixitque rex ad eam: Quid habes: Quae respondit: Ego quidem mulier uidua sum: ⁊ mortuus est uir meus. Habebat autem ancilla tua duos filios: qui cum rixarentur in agro: ⁊ non esset qui separaret eos: percussit unus alterum ⁊ interfecit eum. Ecce omnis cognatio consurrexit contra ancillam tuam: ⁊ dicit: Trade eum qui percussit fratrem suum: ut interficiamus animam fratris sui quem occidit: ⁊ disperdamus ⁊ heredem. Ut extinguant carbonem meum qui remanet: ne ponat nomen uiro meo ⁊ reliquiae super terram. Dixitque rex ad mulierem: Uade in domum tuam: ego praecipiam pro te. Dixitque mulier thecuites ad regem: Super me sit domine mi rex iniquitas ⁊ super domum patris mei: rex autem ⁊ thronus eius sit innocens. Dixitque rex: Si quis locutus fuerit ad te: adduc eum ad me: ⁊ non adijciet ultra ut tangat te. Dixit ergo: Recordetur rex dei sui: ut non multiplicentur ultores sanguinis ad perditionem: ne disperdant filium meum. Qui ait: Uiuit dominus: si cadet de filio tuo capillus unus in terram. Dixit ergo mulier: Loquatur ancilla tua domino meo regi sermonem unum. Qui ait: Loquere. Dixitque mulier: Quare cogitasti hoc contra populum dei: ⁊ locutus est rex uerbum hoc quasi reus: eo q̄ non reducat rex proscriptum suum. Omnes enim morimur ⁊ quasi labuntur aquae quae non reuertuntur: sic ⁊ nos mortui sumus. Sed nec deus personam tollit: cogitauit autem ne penitus proscriptus abigeretur ab eo. Nunc ergo quod locuta sum ad dominum meum regem: forsitan ut faciat sermonem ancillae suae. Audiet enim rex ⁊ liberabit ancillam suam de manu uiri qui uult disperdere me ⁊ filium meum simul de hereditate dei. Dixit ergo ancilla tua: Sit requies domini mei regis de uerbo quod praecepit: quia sicut angelus dei: ita est dominus meus rex ut discernat bonum ⁊ malum. Dominus deus tuus sit tecum. Respondens autem rex dixit mulieri: Ne celes me sermonem quem interrogo te. Dixitque mulier: Loquatur dominus meus rex. Dixit rex: Numquid manus ioab tecum est in omnibus his: Respondens mulier dixit: Uiuit anima tua domine mi rex: si declinauerit quis ad dextram uel ad sinistram ab omnibus quae locutus est dominus meus rex. Seruus tuus ioab praecepit mihi: ipse posuit in ore ancillae tuae omnes sermones istos. Ut mutaret figuram sermonis seruus tuus ioab fecit hoc: tu autem dominus meus sapis sicut sapit angelus dei: ut scias omnia quae super terram sunt. Dixit rex ad ioab: Ecce[s] feci quod postulasti: uade ergo ⁊ reuoca puerum absalon. Respondens ioab procidit in faciem suam in terram ⁊ adorauit: ⁊ benedixit regi. Dixitque ioab: Hodie intellexit seruus tuus quod inuenerim misericordiam coram te domine mi rex: si fecerit rex uerbum seruo suo. Surrexit ergo ioab ⁊ abijt in gessur: ⁊ adduxit absalon in hierusalem. Dixitque rex: Reuertatur in domum suam: faciem autem meam non uideat. Reuersus[t] est ergo absalon in domum suam: ⁊ faciem regis non uidit. Non erat autem uir in omni israel pulcher ⁊ laudabilis nimis sicut absalon: a planta pedis usque ad uerticem non erat in eo macula. Cumque tonderet capillos capitis sui: tondebat autem per singulos annos: quia grauabat eum: ponderabant capillos capitis sui ducentos siclos pondere regio. Nati sunt autem absalon tres filij ⁊ una filia nomine thamar: quae fuit mulier pulchra aspectu. Habitauit autem absalon in hierusalem duobus annis: ⁊ faciem regis non uidit. Misit[u] ergo ad ioab ut mitteret eum ad regem: ⁊ noluit uenire ad eum. Cumque misisset secundo: ⁊ nolens uenire: dixit seruis suis: Scitis agrum ioab iuxta agrum meum: ⁊ habet ibi hordeum: ite ⁊ succendite illum igni. Succenderunt ergo serui absalon agrum igni. Surrexit ioab ⁊ uenit ad absalon in domum eius: ⁊ dixit ei: Quare seruus tui succenderunt agrum meum igni: Respondit absalon ad ioab: Ecce misi ad te dicens: Ueni huc: ut mittam te ad regem ⁊ dicas ei: Quare uenit filius gessuri huc: melius erat mihi ut adhuc ibi essem. Nunc ergo ostendam faciem meam regi: si autem memor est iniquitatis meae: interficiat me. Ingressus[v] ergo ioab ad regem nuntiauit ei omnia. Qui uocauit absalon: ⁊ ingressus est ad regem: ⁊ adorauit pronus in terram coram eo. Osculatusque est rex absalon. Factum[w] est autem post haec: ⁊ fecit sibi absalon currum ⁊ equos: ⁊ quinquaginta uiros qui praecederent eum. Mane autem consurgens absalon stabat iuxta uiam portae: ⁊ omnem qui habebat causam ⁊ ueniebat ad regem ut iudicium audiret: uocabat absalon ad se ⁊ dicebat: De qua ciuitate es tu: Qui respondens dicebat: De una tribu israel ego seruus tuus sum. Dicebatque ei absalon: Uide causa tua bona ⁊ iusta est: sed non est qui te audiat ex parte regis. Et dicebat absalon: Quis me constituit iudicem super terram: ut ad me ueniat omnis homo qui habet causam ⁊ iudicium iustum accipiat. Cumque appropinquaret ut adoraret eum: extendebat manum suam ⁊ adprehendebat eum ⁊ osculabatur eum. Faciebat autem absalon omni israel qui ueniebat ad regem ut iudicium audiret: ⁊ furabatur absalon corda uirorum israel. Factum[x] est autem post quadraginta annos: ⁊ dixit absalon ad regem: Uadam ⁊ reddam uota mea quae uouit domino in hebron. Uouit enim seruus tuus uotum: cum habitarem in gessur syriae: dicens: Si reuertens reuertar me in hierusalem: seruiam domino. Dixitque ei rex: Uade in pace. Surrexit ergo ⁊ abijt in hebron. Misit[y] autem absalon exploratores per omnes tribus israel: dicens: Cum audieritis sonitum buccinae: dicite: Regnat absalon in hebron. Abierunt autem cum absalon ducenti uiri de hierusalem uocati: qui ibant in simplicitate sua: ⁊ nescierunt omnino. Misit quoque absalon ⁊ uocauit achitophel gilonitem consiliarium dauid de ciuitate sua: de gilo: cum immolaret uictimas. Facta est autem coniuratio ualida: ⁊ populus uadens ⁊ multitudo innumerabilis cum absalon. Nuntius[z] autem uenit ad dauid dicens: Totus israel post absalon trahitur. Dixitque dauid seruis suis qui erant cum eo in hierusalem: Surgite ⁊ fugiamus: non enim erit nobis effugium a facie absalon. Festinate ⁊ abeamus ne forte cito ueniat ⁊ apprehendat nos ⁊ declinet super nos malum ⁊ percutiat ciuitatem in ore gladij. Dixerunt ergo serui regis ad eum: Omnia quae elegerit dominus noster rex: nos seruus tui faciemus. Egressus[a] est ergo rex ⁊ omnis domus eius pedibus suis: ⁊ dimisit rex decem mulieres concubinas ut custodirent domum. Egressus est ergo rex ⁊ omnis populus pedibus suis: ⁊ steterunt in loco ultimo. Omnes autem serui eius gradiebantur iuxta eum: ⁊ cherethi uniuersi ⁊ phelethi ⁊ omnes getthei sescenti uiri qui uenerant pedibus suis de geth: praecedebant regem. Dixit autem rex ad ittai getthei: Quare ⁊ tu uenis nobiscum: Reuertere ⁊ habita cum rege: quia peregrinus es ⁊ migrasti de loco tuo. Heri uenisti: ⁊ hodie compelleris ire nobiscum: ego autem uadam quo mihi uia patet. Reuertere ⁊ reduc fratres tuos tecum: misericordia ⁊ ueritas tecum. Respondens ittai dixit regi: Uiuit dominus ⁊ uiuit anima tua domine mi rex: quia in quocumque loco fuerit dominus meus rex: siue in morte siue in uita: ibi erit seruus tuus. Dixitque dauid ad ittai: Uade ⁊ transi. Transiuit ergo ittai getthei ⁊ omnes uiri qui cum eo erant: ⁊ uniuersi paruuli qui erant cum eo. Et flebat omnis terra uoce magna: ⁊ uniuersus populus transibat. Transibat autem ⁊ rex torrentem cedron: ⁊ omnis populus gradiebatur contra uiam deserti. Sadoc[b] quoque ⁊ omnes leuitae cum eo portantes arcam foederis dei: ⁊ posuerunt arcam dei: ⁊ ascendebat abiathar donec cuncta populus egrederetur ciuitatem. Dixit autem rex ad sadoc: Reporta arcam dei in ciuitatem: si inuenero gratiam in oculis domini: reducet me ⁊ ostendet mihi eam ⁊ tabernaculum suum. Si autem dixerit mihi: Non placeo tibi: ecce ego adsum: faciat quod bonum est coram se. Dixit quoque rex sadoc sacerdoti: Numquid non tu ⁊ abiathar sacerdotes: reportate arcam dei in ciuitatem in pace: ⁊ ambo filij uestri cum uobis: Achimaas filius tuus ⁊ ionathas filius abiathar: ⁊ adducite eos mecum. Ecce ego morabor in campestribus regionis deserti: donec ueniat sermo a uobis ⁊ renuncietis mihi. Reportauerunt ergo sadoc ⁊ abiathar arcam dei in hierusalem: ⁊ manserunt ibi. Dauid autem ascendebat per clivum montis oliueti: ascendebat flens ⁊ habens capite opertum: nudis pedibus. Omnis quoque populus qui erat cum eo operto capite ascendebat flentes. Nuntiatumque est dauid: quod achitophel esset cum coniuratis absalon. Dixit ergo dauid: Stulticiam agat consilium achitophel. Ego autem ⁊ tu ⁊ omnes serui mei: ⁊ qui nobiscum sunt: ascendamus. Si autem ascenderit chusai amicus meus: ⁊ ad absalon dixerit: Ego seruus tuus sum rex: sicut fui seruus patris tui: ita ⁊ nunc ero seruus tuus: ut dissipes mihi consilium achitophel. Nonne ibi tecum sunt sadoc ⁊ abiathar sacerdotes: Omne ergo uerbum quod audieris de domo regis: indicabis sadoc ⁊ abiathar sacerdotibus. Ecce ibi cum eis duo filij eorum: achimaas filius sadoc ⁊ ionathas filius abiathar: ⁊ per eos mittetis ad me omne uerbum quod audieritis. Amicus[c] ergo dauid chusai ingressus est ciuitatem: ⁊ absalon ingressus est hierusalem. Dauid autem transierat paululum montem: ⁊ ecce siba puer miphiboseth occurrit ei cum duobus asinis stratis: ⁊ super eos ducenti panes ⁊ centum massae uuae passae ⁊ centum poma aestiua ⁊ lagena uini. Dixitque rex ad siba: Quare tu hoc habes: Qui respondit: Asini domui regis ad uehendum: panes ⁊ poma pueris ad comedendum: uinum autem ut bibat quisquis defecerit in deserto. Dixitque rex: Ubi est filius domini tui: Qui respondit: Remansit in hierusalem: dixit enim: Hodie restituet mihi domus israel regnum patris mei. Dixit ergo rex ad siba: Fiant tua omnia quae fuerunt miphiboseth. Dixitque siba: Adoro: inueniam gratiam coram te domine mi rex. Cumque transisset dauid usque ad summitatem montis: ecce semei filius gera de familia domus saul egrediebatur: ⁊ procedebat maledicens ⁊ lapidans contra eum: ⁊ iuxta eum ibant omnes serui regis dauid. Omnis autem populus ⁊ uniuersi robusti ambulabant a dextris ⁊ a sinistris regis: ⁊ protegebant eum de lapidibus. Maledicebat autem semei sic: ⁊ dicebat: Egredere egredere uir sanguinum ⁊ uir belial. Reddens dominus super te omnem sanguinem domus saul: pro cuius regno tu regnasti: ⁊ tradidit dominus regnum in manu absalon filij tui: ⁊ ecce premitur malis suis: quia uir sanguinum es tu. Dixit autem abisai filius sarue ad regem: Quare maledicit canis mortuus domino meo regi: Uadam ⁊ auferam caput eius. Dixitque rex: Quid mihi ⁊ uobis est filij sarue: Dimittite eum ut maledicat: quia dominus dixit ei: Maledic dauid: ⁊ quis est qui audeat dicere quare ita fecerit: Dixitque dauid abisai ⁊ uniuersis seruis suis: Ecce filius meus qui egressus est de utero meo: quaerit animam meam: quanto magis nunc filius iemini? Dimittite eum ut maledicat: quia dominus dixit ei. Forsitan respiciat dominus humilitatem meam: ⁊ reddat mihi bonum pro maledictione hac hodierna. Ambulabant ergo dauid ⁊ uiri eius per uiam: ⁊ semei ibat e regione montis contra eum: ⁊ maledicebat ei ⁊ lapidabat ⁊ conspergebat pulueribus. Uenit rex ⁊ omnis populus qui cum eo erat lassus: ⁊ refocillatus est ibi. Absalon autem ⁊ omnis populus uiri israel uenerunt in hierusalem: ⁊ achitophel cum eo. Cumque uenisset chusai amicus dauid ad absalon: dixit ei: Uiuat rex uiuat rex. Dixitque absalon ad chusai: Hoc est misericordia tua ad amicum tuum: quare non abijsti cum amico tuo? Qui respondit: Non ero: quia eum quem elegit dominus ⁊ populus iste ⁊ omnes uiri israel: ipsius ero ⁊ cum eo manebo. Rursum quem ego seruiam: nonne filium eius? Sicut seruiui patri tuo: ita seruiam ⁊ tibi. Dixit autem absalon ad achitophel: Date consilium quid faciamus. Dixitque achitophel ad absalon: Ingredere ad concubinas patris tui quas dimisit ad custodiendam domum: ⁊ audiet omnis israel quod foetorem feceris patri tuo: ⁊ confortabuntur manus omnium qui tecum sunt. Fixerunt ergo absalon tentorium in solario: ⁊ ingressus est ad concubinas patris sui coram uniuerso israel. Consilium autem achitophel quod dabat in diebus illis: quasi si consuleret homo sermonem dei: sic erat omne consilium achitophel ⁊ apud dauid ⁊ apud absalon. Dixit[d] quoque achitophel ad absalon: Eligam mihi duodecim milia uirorum: ⁊ consurgam ⁊ persequar dauid nocte ista. Ueniam super eum lassum ⁊ remissis manibus: ⁊ terrebo eum: ⁊ fugient omnes qui cum eo sunt populi: ⁊ percutiam regem solum. Reducamque ad te omnem populum: sicut reuertitur uniuersa multitudo ad eum quem tu quaeris: ⁊ sic omnis populus pacificus erit. Placuit[e] ergo sermo absalon ⁊ cunctis maioribus natu israel. Dixit autem absalon: Uocate ⁊ chusai arachiten: audiamus quid ipse quoque dicat. Cumque uenisset chusai ad absalon: dixit ei absalon: Locutus est achitophel iuxta sermonem hunc: facere debemus quod dixit: an aliud tu suadeas? Dixit chusai ad absalon: Non bona est hac uice consilium quod dedit achitophel. Dixitque chusai: Nosti patrem tuum ⁊ uiros eius: quia fortissimi sunt: ⁊ irati sunt animis sicut ursa in saltu raptis catulis suis. Pater autem tuus uir bellator est: ⁊ non morabitur nocte cum populo. Ecce nunc latet in aliquo foramine aut in alio quolibet loco. Si ceciderint in principio: audiet ⁊ dicet: Facta est plaga in populo qui sequitur absalon. Et fortis cuius cor habet corda leonis: timore tabescet. Nouit enim omnis israel fortem patrem tuum esse ⁊ uiros qui cum eo sunt. Sed hoc magis consulo: congregetur ad te omnis israel a dan usque bersabee quasi harena quae est in mari multa: ⁊ facies tua in bello uadat. Et ibimus contra eum in quocumque loco inuentus fuerit: ⁊ irruemus super eum sicut ros cadit super terram: ⁊ non relinquetur ex eo ⁊ ex omnibus uiris qui cum eo sunt ne unus quidem. Si autem in ciuitate aliqua se receperit: omnis israel deferet funes ad ciuitatem illam: ⁊ trahemus eam in torrentem donec ne lapillus quidem ibi inueniatur. Dixit ergo absalon ⁊ omnis uir israel: Melius consilium chusai arachitis quam achitophel. Dominus enim praecipitauit consilium achitophel optimum: ut dominus adduceret super absalon malum. Chusai autem dixit sadoc ⁊ abiathar sacerdotibus: Sic ⁊ sic consuluit achitophel absalon ⁊ maioribus natu israel: ego autem sic ⁊ sic consului. Nunc ergo mittite festinanter ⁊ nuntiate dauid dicentes: Ne pernoctes hac nocte in campestribus regionis deserti: sed transi absque mora: ne forte deglutiatur rex ⁊ omnis populus qui cum eo est. Ionathas autem ⁊ achimaas stabant iuxta fontem rogel: ⁊ ancilla ibat ⁊ nuntiabat eis: illi autem ibant ⁊ nuntiabant regi dauid. Non enim poterant uideri ⁊ introire palam ciuitatem. Puer autem uidit eos aliquando: ⁊ nuntiauit absalon. Qui uterque festinantes ingressi sunt domum uiri cuiusdam in bahurim: ⁊ habebat cisternam in atrio suo: in quam descenderunt. Tollens autem mulier uelamen: expandit super os cisternae ⁊ siccauit desuper frumentum: ⁊ nullus intellexit quicquam. Cumque uenissent serui absalon ad mulierem: dixerunt ei: Ubi sunt achimaas ⁊ ionathas: Quibus respondit mulier: Transierunt aquam. Cumque quaesissent ⁊ non inuenissent: reuersi sunt in hierusalem. Postquam autem abierunt: ascenderunt de cisterna ⁊ abierunt: ⁊ nuntiauerunt regi dauid: ⁊ dixerunt ad dauid: Surgite ⁊ transite cito aquam: quia sic ⁊ sic consuluit contra uos achitophel. Surrexit ergo dauid ⁊ uniuersus populus qui cum eo erat: ⁊ transierunt iordanem usque ad diluculum: ne unus quidem remansit qui non transierit iordanem. Achitophel autem uidens quod non fuisset factum consilium suum: stravit asinum ⁊ surrexit ⁊ abijt in domum suam in ciuitate sua: ⁊ disposita domo sua suspendio interiit: ⁊ sepultus est in sepulchro patris sui. Dauid autem uenit in mahanaim: ⁊ absalon transiuit iordanem ipse ⁊ omnis uir israel cum eo. Amasa autem constituit absalon principem militiae pro ioab. Erat autem amasa filius uiri nomine ietbra israelitae qui ingressus fuerat ad abigail filiam naas sororem sarue matris ioab. Castrametatus[f] est ergo israel cum absalon in terra galaad. Cumque uenisset dauid in mahanaim: sobi filius naas de rabbath filiorum ammon ⁊ machir filius ammiel de lodabar ⁊ berzellai galaadites de rogelim: obtulerunt stratum ⁊ crateras ⁊ uasa figulina: triticum ⁊ hordeum ⁊ farinam ⁊ polentam ⁊ fabam ⁊ lentem ⁊ cicer frictum:

luctu. hoc est tempore determinato lugendi. quia post mortem virorum uxores eorum p aliquod tempus portabant uestes lugubres. & istud temp⁹ uocatur temp⁹ luctus. a Cap. xij.

Jsit ergo dominus. Hic consequenter describitur humilis recognitio peccati. Et primo ponitur peccantis representatio. secundo representatio humilis confessio. ibi: Et dixit dauid ad nathan. Prima in duas. q̄ primo in representatione dauid parabola ꝓponitur. secundo exponitur. ibi: Dixit autē nathan. Circa primū dicitur: b Duo uiri erant. s. dauid & urias. c Pauper autem nihil &c.] i. uxorem unicam. dauid aūt habebat plures. ut p3 ex .ij. dictis. d Quam emerat. uando ꝓ ea dotem. e Et nutrierat quia acceperat eam parulam. f De pane illi⁹ comedens &c. quia cōmunicabat cum eo in cibo & lecto. g Cum autem peregrinus &c.] id est diabolus qui alienatus est a cōmunitate ciuiū celestiū p obstinationē in peccato. cui dauid fecit cōuiuiū per cōsensum i adulteriū & homicidium in opus reductum: q̄ diabolus in talibus delectatur. Talem autem parabolam proposuit nathan ipsi dauid ut ignorans seipsum cōdemnaret. & sic frontem nō habēt defendendi peccatum suū. ideo subdit sententia dauid: b Filius mortis est uir qui fecit hoc. i. dignus morte ꝓpter horrorē facti. i Quē reddet in quadruplū. hoc sentētiauit ꝑ legē que habet Exo. xxij. s. q̄ p furto ouis reddat quadruplū. & sic factum est ei: quia ꝓ morte uite mortui fuit q̄tuor filij ei⁹ s. prim⁹ filius dersatre: absalon: āmon: adonias ut habetur ex sequentib⁹ k Dixit autem nathan. Hic consequenter hec parabola predicta exponit ꝑ ipsū dauid: Et p3 ista expredictis. paucis exceptis que discurrent. l Et uxores domini tui in sinu tuo. licz non legatur q̄ dauid uxores saulis acceperit. tñ dñs tantā potestatem ei dedit q̄ poterat accipe. & forsitan aliquas accepit: quia nobiles erāt. non enim omnia scripta sunt. m Uriam etiam peussisti gladio. quia ex eius mādato factum fuit. ut p3 ex predictis. & ille facit rem cui⁹ auctoritate fit. n Quamobrem non recedet gladius de domo tua. quia frater occidit fratrē. peperitq̄ ei filiū. Et displicuit uerbū hoc quod fecerat dauid coram dño. xij

Jsit[a] ergo dñs nathā ad dauid. Qui cum uenisset ad eum dixit ei: Responde mihi iudicium. Duo[b] uiri erant in ciuitate una: unus diues & alter paup. Diues habebat oues & boues plurimos valde: pauper[c] autem nihil habebat oīo ꝓter ouē unā] paruulam quā[d] emerat & nutrierat & que creuerat apud eū cū filijs eius: simul de[f] pane illius comedens & de calice eius bibens: & in sinu illius dormiens: eratq̄ illi sicut filia. Cum[g] aūt peregrinus quidā uenisset ad diuitē:] parcens ille sumere de ouibus & de bobus suis ut exhiberet cōuiuiū peregrino illi qui uenerat ad se: tulit ouem uiri paupis & p̄parauit cibos homini qui uenerat ad se. Jratus aūt indignatiōe dauid aduersus hoīem illū nimis: dixit ad nathā: Uiuit dñs: q̄m filius[h] mortis est uir qui fecit hoc. Quem[i] reddet in quadruplū: eo q̄ fecerit uerbū istud & nō pepercerit. Dixit[k] autem nathan ad dauid. Tu es ille uir qui fecisti hanc rem. Hec dicit dñs deus israel: Ego unxi te in regem super israel: & ego erui te de domo saul: & dedi tibi domū dñi tui: & uxores domini tui in sinu tuo: dediq̄ tibi domū israel & iuda. & si parua sunt ista adiiciam tibi multo maiora. Quare ergo ꝓtempsisti uerbum dñi ut faceres malū in cōspectu meo: Uriam[m] ethei p cussisti gladio: & uxorem illius accepisti in uxorē tibi: & interfecisti eum gladio filioꝝ āmon. Quāobrem[n] non recedet gladius de domo tua usq̄ in sempiternum eo q̄ despexeris me: & tuleris uxorē uie ethei ut esset uxor tua. Jtaq̄ hec dicit dñs: Ecce[o] ego suscitabo sup te malum de domo tua: & tollā uxores tuas in oculis tuis & dabo primo tuo: & dormiet[p] cū uxoribus tuis in oculis solis hui⁹.] Tu enim fecisti absc̄dite: ego aūt faciam uerbū istud in ꝓspectu omnis israel. & in conspectu solis hui⁹. Et[q] dixit dauid ad nathan: Peccaui[r] domino. Dixitq̄ nathan ad dauid: Dñs[s] quoq̄ transtulit peccatum tuū. Non[t] morieris. Uerūtamen q̄m[v] blasphemare fecisti inimicos nomen domini] ꝓpter uerbum hoc: filius qui natus est tibi morte morietur. Et reuersus est nathan in domū suam. Percussitq̄[x] dñs paruulū quē peperit uxor uie dauid: & [y] uexatus est. Deprecatusq̄ [z] est dauid dominū ꝑ paruulo:] & ieiunauit dauid ieunio: & ingressus seorsum iacuit sup terram. Uenerunt autem seniores domus eius cogentes eum ut surgeret de terra. Qui noluit: nec comedit cum eis cibum. Accidit autē die septima ut morere[t] infans: timueruntq̄ serui dauid nunciare ei q̄ mortuus esset paruul⁹. Dixerunt enim: Ecce cum paruulus adhuc uiueret loquebamur ad eum & nō audiebat uocem nostrā: quāto magis si dixerimus mortuus est puer se affliget: Cum ergo dauid audisset seruos suos mussitantes: intellexit q̄ mortuus esset infantulus. Dixitq̄ ad seruos suos: Num mortuus est puer: Qui responderunt ei: Mortuus est. Surrexit ergo dauid de terra: & lotus unctusq̄ est. Cūq̄ mutasset uestem: ingressus est domū domini & adorauit: & uenit in domum suam: petiuitq̄ ut

ut absalon āmon. ut habetur ca. sequenti. & salomon adoniā. ut habetur. j. iij. libro. ij. ca. Et filius insurrexit cōtra patrem s. absalon contra dauid. ut habetur. j. xv. ca. ideo subditur:

o Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua. s. absalon filium tuum uolentem inuadere regnum.

p Et dormiet cum uxorib⁹ tuis in oculis solis huius. i. mānifeste coram omnibus: ꝓut habetur. j. xv. ca.

q Et dixit dauid. Hic consequenter ponit ipsius dauid humilis confessio & pene tēperatio. & secundo humana consolatio. ibi: Et consolatus est. tertio receptitur historie narratio. ibi: Jgit pugnabat. Circa primū dicitur: Et dixit dauid. ore & corde.

r Peccaui domino. nō defendens peccatum suum: sed humiliter recognoscens. ꝓpter quod sequitur pene temperatio. cum dicit

s Dominus q̄ transtulit peccatū tuum. q̄tum ad culpam remittendo ꝓpter penitentiam tuam. & q̄tū ad penam temperando eam. quia licz sis homicida & morte dignus. tñ

t Nō morieris. in ꝓpria persona: sed in filio tibi nato. cui⁹ causa subditur:

v Quia blasphemare &c.] q̄ homines ignorantes & mali ex hoc blasphemabant iudicia dei occulta: dicētes eū iniuste egisse: reprobando saul & eligēdo dauid qui satis priora fecerat q̄ saul.

x Percussitq̄ dominus paruulum. infirmitate incurabili simpliciter p naturam. ideo subditur:

y Et desperatus est. s. dauid de sanatione pueri per uiam nature & artis medicine. quia tamen deus poterat eum sanare. ideo subditur:

z Deprecatusq̄ est dauid &c.] q̄ nesciebat si uerbum dñi de morte pueri fuisset dictū p sententiam diffinitiuā. quia tunc non orasset pro eius sanitate: aut p cōminationem tñ. sicut Jone. iij. dicitur: Adhuc. xl. dies

ꝛ miniue subuꝫtet. que tñ nō fuit subuersa eo ꝙ niniuite egerūt penitētiā. ꝓpter hoc dauid interrogat⁹ ꝛc fletu ꝓ puero q̄diu viuebat: ꝛ ꝓsolatione sua ipso mortuo ꝛc quo mirabant hoies sui. ut patet in littera. respondit: a Dum adhuc viueret ieiunaui ꝛ fleui. ꝓ eius sanitate imꝑtranda. b Dicebā enī i. in corde meo cogitabā. c Quis scit si forte donet ꝛc.] ꝓpter penitentiam ꝛ afflictionem meam. d Et consolatus est. Hic consequenter ponit ipsi⁹ dauid aliqualis consolatio eo ꝙ dñs pcca tum suum remiserat q̄ntum ad culpam ꝛ temprauerat q̄ntum ad pnā ut predictum est. ꝛ ideo consequēt consolatus est uersabre vxorem suā. ꝛc morte pueri. e Que genuit filiū ꝛ vocauit nomen eius salomon. qui interꝓtatur pacificus. ꝛ hoc fuit ex ordinatione diuina. fuit enī ipsi dauid reuelatum ꝙ post eum regnaret: ꝛ in tanta pace ꝙ templum domini edificaret sicut promissum fuerat dauid a domino. ℟. vij. ca. f Et domin⁹ dilexit eū. dando sibi gratiam in sua iuuentute. q̄uis errauerit in senectute. uel dicitur ꝙ domin⁹ dilexit eum eo ꝙ dominus dedit sibi bona naturalia ex pte corꝑis ꝛ aie. g Misitq̄ eum in manu nathan ꝓphete. ut ꝑ eū sancte nutriretur: ꝛ bene doceretur: ut sic postea ad regnum aptior effice retur. h Igit⁹ pugnabat. Interpositio pecato dauid q̄ntū ad adulteriū ꝛ homicidium. hic reuertitur scriptura ad complendum hist⁹iā sup̄ inchoatam. ꝛ. ca. ꝛc expugnatione filioꝝ āmon. cum dicitur: Igitur pugnabat ioab cōtra rabbath. que erat ciuitas principalis ꝛ regia: ꝓpter q̄ rex ꝛ bellatores sui posuerunt se in ea. i Et capienda est vrbs aquarū. q. circa eam erant aque ꝛ paludes in quibus ꝓfidebant interiores. ℟z his non obstantib⁹ ioab tantū fecerat ꝙ erat in ꝓmo capiēda. k Congrega reliquam ꝑtem populi. Et quo ꝑz magna fidelitas ipsius ioab erga dauid: quia victoriam suo labore. ꝓcurātā noluit ei ascribi. l Et tulit diadema regis eorū. hoc est. idoli ipsoꝝ qui vocabat melchon ꝛ interꝑtat⁹ rex eorū. m Et imꝑsitum est ꝛc.] primo tñ cōflauit ꝛ purgauit metallū ꝛm purgationē legis: ꝛ postea fecit inde sibi diadema. ℟z si hoc dicatur videt dauid fecisse ꝓtra legē Deut⁹. vij. vbi dicit: Sculptilia eorum igne cōbures. ꝛ non cōcupisces aurū ꝛ argentū ꝛc quibus facta sūt ꝛc. Ad q̄ dicendū ꝙ istud ꝓceptū intelligit tñ ꝛc ciuitatibus ꝛ ꝑsonis qui erāt intra terminos ꝛre ꝓmissionis: q. ꝛc eis loquit. sicut ꝑz ibidē. ꝑsone autem āmonitarū nō erat cōtētus intra terminos ꝛre ꝓmissionis. n Populū q̄ ꝛc.] q̄ nō est intelligendū ꝛc toto ꝑsono āmonitarū. ℟ ꝛc illis solū qui ꝓsilii vederāt ꝙ fieret virtutiū nūcius suis: q. miserat eos bona intentione ad ꝓsolationē regis. ꝛ reddiderūt malū ꝓ bono. ꝛ ideo voluit ꝓtra eos exercere rigorē iustitie ne ꝛc cetero aliq̄s attentaret sile facere.

o Cap. xij.

Actum est autē. Postq̄ descripta est trāsgressio dauid ꝛ eius punitio occulta ꝑ pueri mortē: hic ꝓsequenter describit eius punitio manifesta: ꝛ quia peccauerat ꝑ homicidium ꝛ adulterium ideo primo describit ꝓmogeniti sui interfectio. secundo vxorum suarū cognitio. ca. xij. tertio contra eum populi rebellatio. ca. xx. Circa ꝓmū considerandum ꝙ ꝓmogenitus dauid occisus est. eo ꝙ sororem suam thamar violenter deflorauit. ꝛ iō primo describit stupꝛatio sororꝭ ab āmō. secundo conceptio rancoris i corde absalon. ibi: Porro non est locut⁹ absalon. tertio vindicatio pudorꝭ. ibi: Factū est autē post tēꝑ⁹ ꝛc. Circa ꝓmū dicitur: Factum est autē post hec ꝛc. quia in vindictam peccatorum dauid āmon ꝓmogenit⁹ eius amore illicito exarsit in sororem suam: ita ꝙ infirmabat. ꝓpter eam quia passiones excessiue amoris odij uel timoris ꝛ hmōdi mirabiliter imutant corꝑ⁹. p Quia cum esset virgo ꝛc.] non q. formidaret intonestatem. sed quia filie regis virgines clause intra domū custodiebantur: ita ꝙ sibi impossibile videbatur ꝙ posset eius habere ꝓsentiam ad exercendū suam luxuriā. q Erat autem āmon amicus nomine ionadab ꝛc.] i. astutus. q. ad finem malū sciebat inuenire media opportuna. sicut patet ꝑ malum consilium quod dedit ipsi āmon. Et patet littera vsq̄ ibi:

r Ut faciat in oculis meis duas sorbitiunculas. id est duo pulmenti genera ad sorbendum apta. Cetera patent vsq̄ ibi:

ponerent ei panē: ꝛ comedit. Dixerūt autem ei serui sui: Quis est sermo quem fecisti: ꝓpter infantem cum adhuc viueret ieiunasti ꝛ flebas: mortuo autem puero surrexisti ꝛ comedisti panem. Qui ait: ꝓpter infantem dum [a] adhuc viueret ieiunaui ꝛ fleui. Dicebam [b] enim Quis [c] scit si forte donet eum mihi domin⁹] ꝛ viuat infans: Nunc autem quia mortuus est quare ieiuno: Nūquid potero reuocare eum amplius: Ego vadam magis ad eum: ille ad me nō reuertetur ad me. Et [d] consolatus est dauid bersabee vxorem suam: ingressusq̄ ad eam dormiuit cum ea. Que [e] genuit filiū ꝛ vocauit nomē eius salomon: ꝛ [f] dñs dilexit eum. Misitq̄ [g] eum in manu nathan ꝓphete: ꝛ vocauit nomen eius amabilis domino: eo ꝙ diligeret eum dominus. Igitur [h] pugnabat ioab cōtra rabbath filiorum āmon ꝛ expugnabat vrbem regiam. Misitq̄ ioab nuncios ad dauid dicens: Dimicaui aduersum rabba: ꝛ [i] capiēda est vrbs aquarum. Nunc igitur cōgrega [k] reliquam partem populi: ꝛ obside ciuitatem: ꝛ cape eam ne cū a me vastata fuerit vrbs nomini meo ascribatur victoria. Cōgregauit itaq̄ dauid omnē populum ꝛ profectus est aduersū rabba. Cūq̄ dimicassent cepit eam. Et [l] tulit diadema regis eorum ꝛc capite ei⁹: pondo auri talentū: habens gēmas preciosissimas: ꝛ [m] impositum est super caput dauid.] Sed ꝛ predā ciuitatis asportauit multā valde. populum [n] quoq̄ eius adduc-

cens serrauit:] ꝛ circūegit super eos ferrata carpenta. Duisitq̄ cultris ꝛ transduxit in typo laterum. Sic fecit vniuersis ciuitatibus filiorum āmon. Et reuersus est dauid ꝛ omnis exercitus in hierusalem. XIII

Actum [o] est autē post hecut absalon filij dauid sororem speciosissimā vocabulo thamar adamaret āmon filius dauid: ꝛ deperiret in eam valde ita vt propter amorem eius egrotaret: q. [p] cum esset virgo difficile ei videbatur ut quippiam inhoneste ageret cum ea.] Erat [q] autem āmon amicus nomine ionadab filius semaa fratris dauid vir prudēs valde.] Qui dixit ad eū: Quare sic attenuaris macie fili regis ꝑ singulos dies: Cur nō indicas mihi: Dixitq̄ ei āmon: Thamar sororē fratris mei absalon amo. Cui respondit ionadab. Cuba super lectum tuum ꝛ languorem simula. cūq̄ venerit pater tuus ut visitet te dic ei: Veniat oro thamar soror mea: ut det mihi cibum: ꝛ faciat pulmentum ut comedam de manu eius. Accubuit itaq̄ āmon: ꝛ quasi egrotare cepit. Cūq̄ venisset rex ad visitandum eum ait āmon ad regē: Veniat obsecro thamar soror mea ut [r] faciat i oculis meis duas sorbitiunculas: ꝛ cibum paratū capiam de manu eius. Misit ergo dauid ad thamar domū dicens: Veni in domū āmon fratris tui: ꝛ fac ei pulmentū. Venitq̄ thamar in domū āmon fratris sui: ille aūt iacebat. Que tollēs farinā cōmiscuit ꝛ liquefaciēs

a Infer cibum in conclaui. i. in loco secreto ⁊ remoto qđ dicebat ut posset ea abuti. ut pz ex consequentibus. sequitur: b Loquere ad regem ⁊ non negabit me tibi. hoc videt esse contra legē Leuit. xx. vbi ꝓhibetur matrimoniū fratris cum sorore. siue sit ex patre siue ex matre. ⁊ multo fortius ex vtroq. Ad qđ respondet Ra. Sa. ꝙ dauid cepit matrem thamar in bello. ⁊ circūcisis vnguib⁹ ⁊ peractis alijs que ad hoc requirunt. ut habet Deut. xxi. ca. ⁊ accepit eā vxorem. verūtamen tūc erat impregnata ex viro quē prius habuerat habens in vtero istam thamar. ⁊ ideo non erat filia naturalis ipsius dauid. ꝓpter quod filius eius poterat eam habere vxorē sm legem. c Et exosam illam habuit. quia sicut dicunt hebrei in ei⁹ reflorazione iesus fuit in tantum ꝙ volo: sequens maior fuit delectatione precedenti. d Maius est hoc malum. s. me expellendo confusibiliter sicut meretricē ꝙ ꝙ me violēter reflorasti: quia poterat eam accipere in vxorem. e Que induta erat talari tunica. In hebreo habet: Serica tunica. f Que aspergens cinerem capiti suo ⁊c. hoc non fecit thamar statim cum ejecta fuit ab āmon quia se ipsam scandalizasset. sed postq̄ venit ad domū fratris sui. ideo subditur: Ibat ingrediens ⁊ clamans ⁊c. g Mansit itaq̄ thamar cōtabescens. magis volens innupta manere q̄ a viro sibi dato violata inueniri. Et ex hoc patet continentia ⁊ puritas illius temporis in virginibus despōsandis. h Cū aūt audisset rex dauid ꝟba hec contristat⁹ est valde. tum qz filius suus eum offenderat faciendo op⁹ nepharium. tum quia filia sua adoptiua erat virtuperata in perpetuū. i Et noluit ꝓtristare ⁊c] videtur ꝙ dauid in hoc grauiter peccauerit. quia non solum tenebat filiū increpare sed etiam interficere. ut videtur ꝓ virginis violenta reflorazione. Dicendum ꝙ non habebat sibi infligere penam mortis: nec ratione reflorationis: nec ratione violentie. primū patet quia āmon ⁊ thamar erant persone libere nullo vinculo matrimoniali alligate: non solum per matrimonij consūmationem: sed nec etiam per affidationem. Lex autem non imponit penam mortis talibus. vñ Deut. xxij. vbi pena mortis infligitur virgini reflorate in domo paterna lex illa loquit̄ de virgine alteri affidata. sicut ibidem diffusius fuit declaratum. Similiter secundū patet. quia illa violentia ⁊ totum factū erat occultum: nec poterat refloratio ⁊ violentia probari. nisi ꝓ querimoniam ipsius thamar ⁊ sui corporis ostensionē. qđ ipsa non fecit imo simpliciter tacuit. ⁊ de consilio fratris sui absalon. ut patet in littera. ⁊ ideo dauid non habebat viam interficiendi āmon iuste. tenendum est tamen ꝙ aliter corripuit eum secrete. licz non sit scriptū. in tali autem correctiōe debet expectari oportunum tempus. ⁊ alie circūstantie. ⁊ sic intelligitur quod hic dicitur. Noluit contristare spiritum āmon filij sui. s. ꝓ tunc quia erat debilis ⁊ infirm⁹ ⁊ dolēs de facto. qđ patet ex hoc ꝙ habebat thamar odio. quia ⁊ si non dolebat ratione culpe dolebat tamen ratione lesionis incurse. ut ꝓdictum est. Si autem queraf quare dauid non coegit āmon ad accipiendum thamar vxorem. patet responsio. qz ꝓpter odiū contra eam conceptum ꝓbabile erat ꝙ interfecisset eā. k Porro nō est locutus. hic consequenter describit conceptio rancoris. quia absalon istam iniuriā sibi ⁊ sorori factam tenuit in corde suo clausam. ⁊ iō magis fuit rancor odij augmētat⁹ ꝙ si ꝓ aliq̄ facta uel signa exteriora fuisset extra ꝓpalat⁹ qz virtus vnita fortior ē seipsa dispersa. l Factū est aūt. hic ꝓsequit ponit predicte iniurie vindicatio modo tñ ꝓditorio quia absalon vocauit āmon ad prandiū quasi factum esset totaliter oblitū. ⁊ tunc interfecit eum. Et patet littera paucis exceptis q̄ discurrentur. m Ut tonderent oues absalon. tunc enī faciebant antiquit⁹ magna cōuiuia in memoriā patriarcharū qui fuerūt pastores ouiū. ut hī Gen. xlvij. n Cū aūt cogeret eum. i. obnixe rogaret patrē suū. o Et noluisset ire benedixit ei. imprecādo bona sibi absalon. ⁊ amicabiliter se excusando. p Sino vis venire in ꝑsona ꝓpria: q Veniat obsecro ⁊c.] qui representat ꝑsonam tuā tanq̄ ꝓmogenitus. r Obseruate cū temulentus ⁊c.] quia tunc non poterit sibi precauere. s Nolite timere ego sū qui precipio. q. d. factū sup me accipio.

Inoculis ei⁹ coxit sorbitiūculas: tollenscp quod coxerat effudit ⁊ posuit coram eo ⁊ noluit comedere. Dixitcp āmon: Ejcite vniuersos a me. Cūcp ejecisset omnes dixit āmon ad thamar. Infer [a] cibum in conclaui ut vescar de manu tua. Tulit ergo thamar sorbitiunculas quas fecerat: ⁊ intulit ad āmon fratrē suū in conclaui. Cumcp obtulisset ei cibum: apprehendit eam ⁊ ait: Veni cuba mecum soror mea. Que respōdit ei. Noli frater mi noli opprimere me: necp enim hoc fas est in israel. Noli facere stultici am hanc. Ego enī ferre non potero opprobriū meū ⁊ tu eris quasi vnus de insipientibus in israel: quin potius loquere [b] ad regem: ⁊ non negabit me tibi.] Noluit autem āmon acquiescere precib⁹ eius: sed prevalens viribus oppressit eam: ⁊ cubauit cum ea. Et [c] exosam eam habuit odio magno nimis: ita ut maius esset odium quo oderat eam: amore quo antedilexerat. Dixitcp ei āmon: Surge ⁊ vade. Que respondit Maius [d] est ꝟ malū qđ nunc agis aduersum me q̄ qđ ante fecisti expellens me. Et noluit audire eam: sed vocato puero qui ministrabat ei dixit: Ejce hanc a me foras: ⁊ claude ostiū post eam. Que [e] induta erat talari tunica: huiuscemodi enim filie regis virgines vestib⁹ vtebantur. Ejecit itaq̄ eam minister illius foras: clausitcp fores post eam. Que [f] aspergens cinerē capiti suo scissa talari tunica impositisq̄ manibus super caput suum ibat ingrediens ⁊ clamans. Dixit autem ei absalon frater suus. Nūquid āmon frater tuus concubuit tecum? Sed nunc soror tace: frater tuus est. Necp affligas cor tuum pro hac re. Mansit [g] itaq̄ thamar contabescens in domo absalon fratris sui. Cum [h] autem audisset rex dauid ꝟba hec: cōtristatus est valde: ⁊ [i] noluit contristare spiritum āmon] filij sui: quoniam diligebat eum: quia primogenit⁹ erat ei. Porro [k] non est locutus absalon ad āmon nec malum nec bonum. Oderat enim absalon āmon: eo ꝙ violasset thamar sororem suam. Factum [l] est autē post tempus biennij ut [m] tonderentur oues absalon in balsor que est iuxta ephraim. Et vocauit absalon omnes filios regis: venitcp ad regem: ⁊ ait ad eum: Ecce tondentur oues serui tui: veniat oro rex cū ꝟis suis ad seruum suū. Dixitcp rex ad absalon: Noli fili mi: noli rogare ut veniamus omnes: ⁊ grauemus te. Cum [m] autem cogeret eum: ⁊ [n] noluisset ire: benedixit ei. Et ait absalon ad dauid: Si [o] non vis venire: veniat [p] obsecro nobiscum saltem āmon.] frater me⁹. Dixitcp ad eum rex: Nō est necesse ut vadat tecum: Coegit itaq̄ absalon eum: ⁊ dimisit cū eo āmon ⁊ vniuersos filios regis. Fecitcp absalon cōuiuiū quasi conuiuium regis. Precexerat autem absalon pueris suis dicens: Obseruate [r] cū temulentus fuerit āmon] vino: ⁊ dixero vobis percutite eum ⁊ interficite: nolite [s] timere. Ego enim

ꝛ vos ꝛfend.m.vñ credendū est ꝙ absalon fugiēs vxit eos secum. a Ascenderūt singuli mulas suas.licz eni esset ꝓbibitū filijs isrl'ne facerēt cōmisceri aialia diuerse ſpeciei.ut hactē Leuitꝫ.xix.tñ poterāt vti animalib⁹ ex tali cōmixtione generatis cuiusmodi sūt mule. b Fama puenit ad dauid. q; ꝛ tali facto fama cito volat. c Percussit absalon ꝛc.] q; in talibus plus cōfert dicit in pncipio ꝙ sit in veritate.sequit; o Ammon sol⁹ mortuus est.Exō dicunt aliq ꝙ iste ionadab erat nathan ꝓphēta : ꝛ ꝙ erat binomius,dicēres ꝙ spiritu ꝓphetico sciuit solū āmon mortuū. q; cū esset absens,vita humana scire non potuit. Sed istud dictum ꝓz falsum ꝓ illud ꝙ iste ionadab vederat āmon pessimū ꝓsiliū ꝛ sororꝫ sua ꝛflorāda.ut ꝓz ꝓ predicta : qō nullo modo fecisset ꝓphēta dñi.qō ergo dixit Solus āmon mortuus est. hoc non dixit certitudinaliter ſz cōiecturaliter tñ : eo ꝙ nouerat odium absalon contra āmon ꝛ causam odij. ut patet ex predictis. Cetera patēt vsq; ibi: e Porro absalon fugiēs ꝛc.] q; attinebat ei ex parte matris.erat eni pater maacha matris absalon.ut habet ex ꝫ. dictis iij.ca. f Luxit ergo dauid filium suum āmon ꝛc.] magis ꝓ morte spirituali ꝙ corporali eo ꝙ fuerat occisus actu ebrius. g Cessauitq; rex ꝛc.] eo ꝙ reuoluerat in aīo āmon flagitium. ꝛ sic iusto dei iudicio eum fuisse occisum. ꝛ hoc est quod subdit; Eo ꝙ ꝓsolatus esset sup āmon interitu. b Cap.xiij.

Intelligens autem.Descripta pena dauid ratione homicidij.hic consequēter describitur eius pena ratione adulterij per hoc ꝙ absalon filius eius ipsum fugauit. ꝛ vxores eius carnaliter cognouit. ꝛ hoc factum enorme omnibus manifestauit. Igitur circa hoc sic ꝓceditur : quia primo describitur ipsius absalon reuocatio.secundo cōtra patrem conspiratio.ca.xv. Circa primū premittitur mulieris informatio.secundo informate petitio.ibi : Ieaqꝫ cū ingressa fuisset.tertio petitiōis interpretatio.ibi:Dixit ergo mulier. quarto regis concessio.ibi: Et ait rex ad ioab. Circa primū

sum qui precipio vobis. Roboramini : ꝛ estote viri fortes. Fecerūt ergo pueri absalon aduersum āmon sicut preceperat eis absalon. Surgentesq; oēs filij regis ascenderunt [a] singuli mulas suas ꝛ fugerī. Cūq; adhuc pgerent in itinere: fama [b] puenit ad dauid dicens: Percussit [c] absalon omnes filios regis:] ꝛ non remāsit ex eis saltem vn⁹. Surrexit itaq; rex dauid : ꝛ scidit vestimenta sua ꝛ cecidit sup terram : ꝛ omnes serui illius q̄ assistebant ei scinderunt vestimēta sua. Rūdens autem ionadab filius sēmaa fratrī dauid dixit: Ne estimet dñs me⁹ rex ꝙ oēs pueri regis occisi sint. Ammon [d] solus mortuus est : quoniam in odio absalon erat posit⁹ ex die q̄ oppressit thamar sororem eius. Nunc ergo ne ponat dñs meus rex sup cor suum verbum istud dicens: omnes filij regis occisi sunt : quoniā āmon solus mortuus est. Fugit autem absalon. Et eleuauit puer speculator oculos suos ꝛ aspexit. ꝛ ecce popul⁹ multus veniebat per iter montis. Dixit autem ionadab ad regē : Ecce filij regis adsunt: iuxta verbū serui tui sic factum est. Cūq; cessasset loqui: apparuerūt ꝛ filij regis. Et intrantes leuauerunt vocē suam ꝛ fleuerunt. Sed ꝛ rex ꝛ omnes serui eius fleuerunt ploratu magno nimis. Porro [e] absalon fugiēs abiit ad tholomei filium āmiur regē gessur] Luxit [f] ergo dauid filiū suū āmon

multis diebus.] Absalon autē cū fugisset ꝛ venisset in gessur fuit ibi tribus ānis : cessauitq; [g] rex dauid ꝓsequi absalon :] eo ꝙ cōsolatus esset super āmon interitu. XIIII

Intelligens [b] aūt ioab filius saruie ꝙ cor regis ad filium esset ad absalon] misit [i] thecuā : ꝛ [k] tulit inde mulierem sapientē : dixitq; ad eam Lugere [l] te simula : ꝛ induere veste lugubri : ꝛ ne vngaris oleo ut sis quasi mulier iam plurimo tpe lugens mortuū. Et ingrediēris ad regem : ꝛ loquēris ad eū sermones huiuscemodi. Posuit aūt ioab verba in ore ei⁹. Ieaqꝫ [m] cū ingressa fuisset mulier thecuites ad regē : cecidit coram eo sup terrā : ꝛ adorauit ꝛ dixit: Serua [n] me rex. Et ait ad eam rex. Quid cause habes: Querīdit: Heu mulier [o] vidua ego sum. Mortu⁹ est eni vir me⁹ : ꝛ [p] ancille tue erāt duo filij qui rixati sūt aduersus se in agro:nulluscq; [q] erat qui eos ꝓhibere posset: ꝛ [r] percussit alter alterū ꝛ interfecit eum. Et ecce ꝓsurgēs vniuersa cognatio aduersum ancillā tuā dicit: Trade eū qui percussit fratrem suū ut occidam⁹ eum ꝓ aīa fratris sui quē interfecit : ꝛ [s] deleamus heredem: ꝛ [t] querūt extinguere scintillam meā que relicta est : ut nō supsit viro meo nomen ꝛ reliquie sup terrā. Et ait rex ad mulierem : Vade in domū tuam : ꝛ [v] ego iubebo pro te. Dixitq; [x] mulier thecuites ad regem.] In me [y] domine mi rex

vicitur : Intelligens autem ioab filius saruie ꝛc.] quia videbat eum consolatum de morte āmon ꝛ suspirantem post absalon. i Misit thecuam. nomen est ville : de qua fuit amos prophēta.ꝛ in terminis illius sunt pascua bona. k Et tulit inde mulierem sapientem.id est prudenter ꝛ efficaciter loquentem. l Lugere te simula ꝛ induere veste lugubri ꝛc. Et hoc videtur esse falsum ꝙ aliqui dicunt hanc mulierem ad litteram duos filios habuisse quorum vnus interfecerat alium:quia tunc non fuisset simulatio luct⁹ sed veritas.nec esset locutio figuralis: ꝫ magis rei geste: cui⁹ cōtrarium dicitur infra : Posuit in os ancille tue omnia verba hec:ut verterem figuram sermonis huius. m Ieaqꝫ. Hic consequenter ponitur mulieris informate a ioab petitio.cum dicitur: n Serua me rex. quasi diceret.reputo me mortuam nisi iuues me. o Mulier vidua ego sum. istud erat verum ad litteram. p Et ancille tue erant duo filij. totum quod sequitur est parabola cōficta : ꝓpter illud quod explicatur postea. q Nullus erat qui eos prohibere posset. de insurrectione vnius contra alterum.ꝛ per cōsequens nullus erat qui posset ferre testimoniū contra interfectorem. r Et percussit alter alterum.hoc nō dixit mulier confitendo ꝙ ita eēt sed reprehendo qō dicebāt persecutores filij non habentes tamen legitimā ꝓbationem contra eum. ideo sequitur : Et ecce cōsurgens vniuersa cognatio ꝛc.sequitur: s Et deleamus heredem. quasi diceret .non querunt hoc amore iusticie. sed ducti hereditatis cupiditate.ut deuoluatur ad eos quia sunt ꝓximi. t Et querunt extinguere scintillā meam.id est nomen meū ꝛ nomen viri mei de funeti ut non sit ex parte eius qui nominetur in hereditate nostra. sequit regis responsio: v Et ego iubebo pro te.s.ꝙ filius tuus nō moriatur : supposito ꝙ tu dicas verum.ꝛ hoc erat iustum : quia filius eius non erat convictus de homicidio per evidentiam facti : nec per testes cum essent soli in agro: nec ꝓ recognitionem ꝓpriam.ꝛ ideo istud debebat relinq; iudicio dei.dato ꝙ sic esset in veritate. x Dixitq; mulier ꝛc.] non contenta ista responsione. y In me domine ꝛc.] qō sic exponunt hebrei ꝛ bene ut videtur : Domine mi rex ꝓpter multa negocia magna ꝛ ardua poterit esse ꝙ tu des oblivioni istud negocium. Et tunc in me ꝛ in domo mea erit hec iniquitas.i.filius meus interficietur querentibus eius sanguinem : ꝛ tu eris innocens : q; preter intentionem tuā istud fiet.q.d.placeat

tibi istud magis firmare: ⁊ me ⁊ filium meum assecurare. a Et ait rex. respondens huic petitioni. b Qui cōtradixerit tibi. que-rēdo sanguinem filij tui. c Adduc eum ad me. ⁊ ego compescā eum. d Que ait. adhuc non contenta isto responso: e Re-cordetur rex ⁊c.] ⁊ est intellectus huius mulieris. q. d. primi qui querunt vltionem de filio meo sunt multi: nec possem omnes congrega-re simul ⁊ adducere ad te. ⁊ si adducam vnum uel duos. alij iterim in-terficient filium meum. Et ideo recordet rex dñi dei sui. i. firmet verbum suum iuramento per deū ⁊ per publicationē huius iuramenti: ita q nullus audeat inuadere filium meum: ꝓpter quod sequ-tur: f Qui ait. acq-escendo eius dicto. g Viuit dominus. i. iuro per viuentem deum. h Quia non ⁊c.] id est seruabitur non solum a morte sed etiam a qua-cūq; mutilatiōe ẽptum cūq; modica. i Dixit ergo. Hic cōsequen-ter ponitur predicte pa-rabole interpretatio: in qua per mulierē accipi-tur ipse dauid. Per duos filios mulieris duo filij regis. s. āmon ⁊ ab-salon. Per cognationē defuncti intelligunt ami-ci ipsius āmon queren-tes vindictam de morte eius. Et per hoc conclu-dit q sicut rex senten-tiauerat ꝓ filio suo ut nō moreret: sic deberet sen-tentiare pro absalon ut ab exilio reuocet. qđ q-dem exilium mors est ci-uilis. ꝑmittit tñ mulier tres rationes inducētes ad misericordiam circa absalon. Prima accipit ex parte maioris mali euitādi: quia absalon ⁊ illi qui erant cum eo erāt fu-gitiui in terra idolatrie subdita: propter qđ erāt in periculo declinādi ad idolatriam per eorū sug-gestionem uel inductio-nem inter quos habita-bant. Ad quod euitan-dum erant reuocandi ad terrā isrl in qua deus colebat. ⁊ hec ratio tangit cum dicit: k Quare cogitasti ⁊c.] i. contra absalon ⁊ so-cios eius qui erāt de ꝓle dei. l Et locut⁹ est rex verbū istud ut precet. pretēdo eis occasionē idolatrādi. eo q nō ꝑmittit eos redire ad locū ubi est cult⁹ dei. secunda ratio accipit ex parte defuncti qui ad vitā reuocari nō pōt ex ꝓsecutiōe absalon. ⁊ hec ratio tangit cū dr: m Oēs morimur ⁊c. q. d. ex quo tu nō potes reuocare defūctū. re-uoca viuū. tertia rō accipit ex parte dei. cui⁹ ꝓprium est parcere ⁊ mi-sereri. ⁊ hec ratio tāgit hic cum dr: n Nec vult deus pire ani-mā. s. peccatoris. licz ipsum offenderit. o Sed retractat cogitās. temp⁹ penitētie cōcedēs. p Ne penit⁹ pereat. pena gehēne. q Qui abiectus est ab eo. p offensam mortalis culpe. q. d. hec mulier. tu es quasi loco dei in regimine ꝓpli. ꝓpter qđ debes ei in pietate cō-

sit iniquitas:] ⁊ in domo patris mei: rex autem ⁊ thronus eius sit innocens. Et a ait rex: Qui b contradixerit tibi: adduc c eum ad me: ⁊ vltra non addet ut tangatte. Que d ait: Recorde-tur e rex domini dei sui: ut non multiplicentur proximi sangui-nis ad vlciscendū:] ⁊ nequaq; interficiāt filium meum. Qui f ait: Viuit g dominus: quia h nō cadet de capillis filij tui super terrā.] Dixit i ergo mulier. Lo-quatur ancilla tua ad dominū meū regem verbū. Et ait: Lo-quere. Dixitq; mulier: Qua-re k cogitasti huiuscemodi rem contra populum dei] ⁊ l locutus est rex verbum istud ut peccet: ⁊ non reducat eiectum suum: Omnes m morimur: ⁊ q̃si aque dilabimur in terram que non reuertuntur. Nec n vult de⁹ pe-rire animam: sed o retractat co-gitans: ne p penitus pereat qui q abiectus est. Nunc igitur r veni ut loquar ad dominū meum re-gem verbū hoc presente ꝓplo.] Et dixit ancilla tua. Loquar ad regem: si quo modo faciat rex verbum ancille sue. Et au-diuit rex ut liberaret ancillam suam de manu omniū qui vole-bant de hereditate dñi delere me ⁊ filium meū simul. Dicat s ergo ancilla tua ut fiat t verbū domini mei regis: sicut sacrifi-cium.] Sicut enim angelus do-mini: sic est dominus meus rex: ut nec benedictione nec maledi-ctione moueatur. Cū ⁊ dominꝰ deus tuus ẽ tecum. Et respon-

dens rex dixit ad mulierē. Ne abscondas a me verbum qđ te interrogo. Dixitq; ei mulier. Loquere dñe mi rex. Et ait rex: Nūquid manus ioab tecū est in omnibus istis: Respon-dit mulier ⁊ ait: Per salutem anime tue domine mi rex: nec ad sinistram nec ad dexterā est ex omnibus bis que locutus est dominꝰ meus rex. Seruus enī tuus ioab ipse precepit mihi: ⁊ ipse posuit in os ancille tue oia verba hec: ut verterem figurā sermonis huius. Seruus enim tuus ioab precepit istud. Tu autem domine mi rex sapiēs es sicut habet sapientiam angelus dei: ut intelligas omnia sup ter-ram. Et a ait rex ad ioab. Ecce placatus feci verbū tuum. Va-de ergo ⁊ reuoca puerum absa-lon. Cadensq; ioab super faciē suam in terram adorauit: ⁊ be-nedixit regi. Et dixit ioab: Ho-die intellexit seruus tuus quia inueni gratiam in oculis tuis domine mi rex. Fecisti enim ser-monem domine mi rex serui tui Surrexit ergo ioab ⁊ abijt in gessur: ⁊ adduxit absalon ierl'm Dixit autem rex: Reuertatur r in domū suam: ⁊ faciem meā nō videat.] Reuersus est itaq; absalon in domū suam: ⁊ faciē regis non vidit. Porro sicut ab-salō: vir nō erat pulcher i omni isrl: ⁊ decorus nimis. A vestī-gio pedis vsq; ad verticem non erat in eo vlla macula. Et quā-do tondebat capillum: semel t autem in anno tondebat: quia

formari. tunc ꝓcedit ad applicandū negocium. d. r Nunc igit veni ut loquar ⁊c.] scilz ut sīa data pro me ⁊ filio meo ⁊ iuramēto tuo ꝓfirmata publicet coram ꝓplo. ut eandē efficaciā habeat in te ⁊ filio tuo. s Dicat ergo ancilla tua. i. pos-sit vere dicere. t Fiat verbū dñi mei ⁊c.] i. sīa ab eo data sit deo placita sicut sacrificium. Sed videt q ista mulier p parabolā premissā nō cōclu-dat intentū. q. p-a-rabola sua ẽ de ho-micidio occulto: qđ nō poterat ꝓba-ri. ut pz ex ꝓdictis. Absalō aūt inter-fecerat āmon p ser-uos suos in palam coram multis. ⁊ sic habebant testes ꝫ eū. Ad qđ rñdet Ra. Sa. q cēs illi qui fuerāt ꝓsentes interfectiōi āmon q poterāt ꝓtesti-monio induci erāt ꝓpinqui ipsi⁹ de-fūc-ti. ut satis pz ex p̄dict̄. ⁊ iō nō erāt idonei ad ferendū testimoniū i hac ca-su. Et si dicat q similiter erāt ita ꝓ-pinq ipsi absalon. Dicendū q nō est verum. q. absalon erat de matre alie-nigena. ut pz ꝑ p̄-dicta. āmon vo erat de mre israelī-tide: ⁊ p ons de po-pulo isrl q ꝓpter ali enigenas abomina-bat. Alie aūt sol-uūt aliq. d. q qñ ꝓpinq alicui⁹ occi-si ꝓsentiebāt in cō-cedēda pace inter-fectori. rex hns cu-rā tot⁹ ꝓpli ad pe-titionē eor pote-rat hoc concedere. ⁊ talis casus ꝓpo-nebat in parabola videlz q mr que erat ꝓpinquissima interfecto. petebat pacē interfectoris. ⁊ eodē mō dauid qui erat ꝓpinquis-sim⁹ ipsi āmon interfecto. ⁊ cū hoc erat rex habēs curā coitaꝫ poterat reuocare absalon absq; offensa legis. ⁊ maxime quia āmon magnū flagitiū fecerat. ut pz ꝑ p̄dicta. Cetera patēt in littera. v Et ait rex ad ioab. Hic ponit petitionis ꝓcessio. ⁊ q: facta erat p suggestionē ioab. ⁊ ideo cōcessio fit ei a rege. ⁊ pz ira vsq; ibi: x Reuertat in domū suā ⁊c.] ne reuoca-ret ad memoriā ex presentia sua mortem ꝓmogeniti. ⁊ sic vo-lor regis renouaret. y Semel aūt in anno tondebat. In hebreo habetur: Statuto tpe. quia sicut dicunt aliqui pluries in anno tondebat. Ponderabat capillos capitis sui. cc. siclis. dicūt alij q tātū vendebat tonsionē capillo⁹ mulieribus que inde ornabāt capita sua. sed hoc nō est verisile q filius regis tonsionē capillo⁹ suo⁹ venderet. Preterea dicit hic q semel

in anno ad minus tondebatur: crescentia ꝑo capillorum vnius anni non videtur ita longa q̄ inde possent fieri talia ornamenta. ⁊ ideo videtur magis ꝓbabile q̄ scriptura solum faciat mentionem de hoc pondere. ad ostendendū q̄ habebat multos capillos: quod facit ad pulchritudinem hominis: quia de pulchritudine absalon scriptura hic loquit: a Ponere publico. hoc dicitur ad distinctionem ponderis sanctuarij q̄ erat alterius quantitatis. Cetera patent vsq̄ ibi: b Et venientes serui ioab. iste versus non est in hebreo: sed īmediate subditur c Surrexitq̄ ioab ⁊c.] ad sciendū causam dāni sibi illati. d Quare veni de gessur: q. d. nihil valet mihi: ex quo non possum accedere ad regē. imo nocet. ideo subditur: e Meli⁹ mihi erat ibi esse. q; tūc nō erat mihi ꝓfusibile faciem patris mei non videre: sed ex quo sū hic in eadem ciuitate cū eo est mihi valde confusibile. f Oꝛ si memor ē ⁊c.] nolens me videre. hoc dicebat absalon ad inclinādum cor ei⁹ ad id fingēs q̄ tātū eum diligeret q̄ magis vellet mori q̄ diutius ab eius ꝓsortio segregari.

grauabat eum cesaries: ponderabat capillos capitis sui decē tis siclis ponderē publico. Nati sunt autem absalon filij tres: ⁊ filia vna nomine thamar elegantis forme. Mansitq̄ absalon in ierm duobus ānis: ⁊ faciē regis nō vidit. Misit itaq̄ ad ioab ut mitteret eum ad regem. Qui noluit venire ad eum. Cūq̄ secundo misisset ⁊ ille noluisset venire ad eū: dixit seruis suis: Scitis agrum ioab iuxta agrum meū habentem messem hordei. Ite igitur: ⁊ succendite eum igni. Succenderunt ergo serui absalon segetē igni. Et veniētes serui ioab scissis vestibus suis dixerunt: Succenderunt serui absalon partem agri igni. Surrexitq̄ ioab ⁊ venit ad absalon] in domū eius ⁊ dixit: Quare succenderunt serui tui segetem meam igni: Et respondit absalon ad ioab. Misi ad te obsecrās ut venires ad me ⁊ mitterem te ad regem ⁊ dicerēs ei: Quare veni de gessur: Meli⁹ mihi erat ibi esse: Obsecro ergo ut videam faciem regis. Oꝛ si memor est iniquitatis mee:] interficiat me. Ingressus itaq̄ ioab ad regē nunciauit ei omnia. Vocatusq̄ est absalon ⁊ intrauit ad regem: ⁊ adorauit super faciem terre coram eo. Osculatusq̄ est rex absalon.

XV

Factum est post hec fecit sibi absalon currus ⁊ equites ⁊ quinquaginta viros qui precederent eum. Et mane consurgens absalon stabat iuxta introitum porte in via: ⁊ omnem virum qui habebat negocium ut veniret ad regis iudicium vocabat absalon ad se ⁊ dicebat. De qua ciuitate es tu: Qui respondens aiebat: Ex vna tribu israel ego sum seruus tuus. Respondebatq̄ ei absalon: Videntur mihi sermones tui boni ⁊ iusti:] sed non est qui te audiat cōstitutus a rege.] Dicebatq̄ absalon. Quis me cōstituat iudicē super terrā ut ad me veniant oēs qui habent negociū ⁊ iuste iudicem: Sed ⁊ cum accederet ad eum homo ut salutaret illum:] extendebat manū suam ⁊ apprehendēs osculabatur eum. Faciebatq̄ hoc omni israel venienti ad iudiciū ut audiretur a rege: ⁊ sollicitabat corda virorū isrl. Post quadraginta aūt ānos

g Cap. xv.

Factum est post hec. Descripta reuocatiōe absalon ⁊ eius reconciliatione. Hic ꝓfert describit eius ꝓspiratio ꝓtra patrem. ⁊ primo ꝗliter eum fugauit. secūdo ꝗliter fugatū fecauit. ca. xiv. tertio qualit̄ de morte ei⁹ tractauit. ca. xvij. quarto qualit̄ dei iudicio interijt. ca. xviij. ꝗnto quō david ad domū regiā redijt. ca. xix. Circa primū ꝑmo ponit̄ ipsi⁹ absalon deceptio simulatoria. secūdo eius ꝓspiratio. ꝑditoria ibi: Misit aūt absalon. tertio ipsi⁹ david humiliatio meritoria. ibi: Et ait david. quarto ei⁹ ordinatio cōsultoria. ibi: Et dixit rex. Simulatio aūt absalon fuit in duobus. q; primo simulauit maximū zelū erga ipm. secūdo deuotionē erga eū. ibi: Post quadraginta aūt annos. Circa primū dicit: Igitur post hec. i. post reconciliationē absalon cū patre ꝓfidens de patris benignitate ⁊ de ioab familiaritate. ⁊ eleuat⁹ ex sua pulchritudine. ⁊ quia inter ceteros filios david remanētes erat primogenitus q; chileab erat mortuus. qō videtur ex hoc. q; de eo non fit aliqua mentio. b Fecit sibi absalon currus ⁊ equites. ꝗsi quoddā ꝓeludiū q̄ deberet regnare post patrē suum. sed eius ambitio in tantū inualuit q̄ patrem de regno expellere voluit. ⁊ iō corda populi ad se trahere disposuit. ideo subditur: i Et mane consurgens. id est anteq̄ aliquis intraret ad regem. k Stabat iuxta introitū porte. ita q̄ oēs illi qui ingrediebantur ad regem ꝓ negocijs habebant iuxta eum transire. l Et omnem virum. pauperem uel diuitem. ut magis colorares fictionem suam. m Videntur mihi sermones tui ⁊c.] q. d. statim veteret tua petitio exaudiri. n Sed nō est qui te audiat ⁊c.] q. d. rex iam est antiquus: nec potest competenter intendere talibus. ⁊ ideo magnum damnū est q̄ alius habens zelum cōmunitatis non est ad hoc cōstitutus. o Quis me cōstituat iudicem. q. d. ꝓ necessitate populi ⁊ non ꝓ alia re istud onus sustinerem. p Sed ⁊ cum accederet ⁊c.] tangē regis filium. q Extendebat manum suam. in signum familiaritatis. r Osculabatur eum. in signū magne cōdescensionis. s Et sollicitabat corda. Ihc hebreo habetur: Et furabat corda. quia per tales fictiones falsas iniuste attrahebat ad se corda hominū: ut sic ei iungerentur cōtra patrem suum: quia ꝓpter talia eis impensa iudicabant ⁊ dicebant eū esse regno dignum. t Post q̄draginta autem ānos. Hic ꝓfert ponitur fictio deuotionis erga deum per sacrificium in ebron offerēdum. Absalon autem intendebat ibi ꝓspirare ꝓtra patrē suū. Dicit igit̄: Post q̄draginta autem annos ⁊c. Aliqui libri habent post quatuor annos. qui accipiuntur a fuga absalon vsq̄ tūc. ꝑm istam litteram. sed q̄ sit falsa patet ex duobus. quia primo a fuga absalon vsq̄ tunc cucurrit maius tempus quia post dictam fugam absalon mansit in gessur tribus annis. ut habet ꝯ. xiij. ca. in fi. Item post ei⁹ reuocationem mansit in ierm duob⁹ ānis anteq̄ videret faciem regis. ut habet ꝯ. xiiij. ca. ⁊ sic in sexto āno faciem regis vidit ⁊ pfecte reconciliatus fuit. ⁊ postea fecit sibi currū ⁊ equites ⁊ corda ipōrum sibi attraxit. ut predictū est. quę nō potuerūt fieri in tam breui tpe q̄n ad minus currerent ibi duo anni uel circiter. ⁊ sic anteq̄ ꝓspirasset in ebron ꝓtra patrē suū iam trāsierāt septem anni uel octo. secūdo hoc apparet. q; hebraica veritas ⁊ libri nostri correcti habent hic q̄draginta ⁊ nō q̄tuor. ex quo ꝑ ırām fuisse corruptā vitio scriptor. Isti aūt q̄draginta ānī varie cōputant. In libro eni de hebraicis questionib⁹ dr q̄ hec cōputatio incipit a tpe quo saul interfecit sacerdotes. ut habet ꝯ. j. libro. xxij. ca. ⁊ terminat in ꝓspiratione absalon cōtra patrē suū. cuius ratio est. quia david fuit cā ⁊ occasio aliquo modo dicte occisionis. licz eni nō peccauerit ꝓtendo panes ⁊ gladiū ab achimelech sacerdote. ⁊ celādo ei fugā suā. ꝓ ut ibidem dictū fuit. tū in hoc peccauit q̄ nimis patenē hoc fecit. Et quo eni sciebat ibi esse doech idumeū de quo timebat. ꝓbabile q̄ ista sauli referret. ut ibidem dicit: debuit facere ita secrete q̄ lateret ipsum doech. ⁊ ideo hic fit mentio illius tpis. q; culpa illa ipsi⁹ david in pte fuit causa bn⁹ rebelliōis absalon ꝓtra ipsum. nec obstat q̄ predictū est hanc rebellionē euenisse ꝓpter peccatū david cū bersabee. q; plura peccata possunt bene esse cause partiales vn⁹ pene a deo inferende. Ra. Sa. dicit q̄ isti q̄draginta ānī incipiūt a tpe q̄ ipōs isrl̄ petiuit regem. ⁊ simpliciter habere voluit cōtra samuelis ꝓsuasionē. ut habet ꝯ. j. li. viij. ca. ⁊ fit hic memoria illius tpis in rebelliōe ipsius absalon cōtra patrem. qō prima facie videbat magnū malū:

quasi scriptura reduceret ad memoriã dictum samuelis videlz q̃ petitio populi de institutione regis non erat ad bonũ. a Dixit absalon ad regem. ad hoc accepit licentiam ut magis opiret maliciã suam excogitatam. b Vadam ⁊ reddam ⁊c.] id est offerenda in ebron: locus enim ille sanct⁹ reputabat eo q̃ quatuor patriarche p̃ncipales sunt ibi sepulti cum suis coniugib⁹. s. adam ⁊ eua: abraham ⁊ sara: isaac ⁊ rebecca: iacob ⁊ lya. sic dictũ fuit Gen. xxiij. ⁊ ideo absalon fingebat illuc ire ex deuotione. Sed principaliter intendebat ibidẽ cõtra patrem cõspirare: quia locus ille distat a irlm per. xvj. miliaria. sm hiero. libro de distãtijs locor. ⁊ ideo melius poterat ibi fautores sue cõspirationis aggregare. Item q: dauid pater eius ibi primo regnauit ut habet ꝯ. ij. ca. ⁊ ideo videbatur locus aptus ut ibi inciperet regnũ ei⁹ c Misit autẽ absalon exploratores. Hic consequenter describitur ipsi⁹ absalon cõspiratio: quia ad diem determinatam cõgregauit fautores suos in ebron. Misit enim nuncios ad ciuitates p̃ncipales tribuum: ita q̃ in quibet ciuitate notabili erant plures missi ex parte absalon: quorũ vnus habebat tubam scientes horam in qua clamaretur in ebron ad sonitum tube: Regnabit absalon: ita q̃ eadem hora in omnibus ciuitatib⁹ notabilibus nuncius absalon habens tubam ut sonaret: ⁊ alij discurrẽtes per vicos clamarẽt: Regnabit absalon in ebron. diuulgantes q̃ ibi erat inunctus in regem. ⁊ q̃ principales de ciuitatibus festinarent illuc ad faciendũ sibi debitam reuerentiam. ideo postea subditur: Populusq̃ concurrens augebatur cum absalon. d Porro cũ absalon ierũt ec. viri ad petitionem ipsius absalon ut pauciores cum dauid remanerent. ⁊ ut illi de ciuitate regia viderentur sibi fauere. quia ꝓpter multitudinem aliorum absalon fauentium non audebant contradicere. e Accersiuit quoq; ⁊c.] de cuius consilio iste absalon hoc negocium acceperat. ⁊ ut alij facilius iungerent sibi videntes principalem regis cõsiliarium adherentem sibi. f Facta est autem coniuratio valida. quia illi qui erant ibi iurauerunt stare cum absalon ad maiorem conspirationis confirmationem. g Venit igitur nuncius ad dauid. non tamen ita cito eo q̃ absalon faciebat custodiri vias nec hoc factum nunciare⁹ dauid donec haberet tantam multitudinem q̃ dauid nõ posset resistere sm suam estimationem. h Et ait dauid. Hic cõsequenter describit ipsius dauid humiliatio meritoria. quia p eam deus fuit placatus erga dauid: ⁊ cõtra absalon ꝓuocatus. apparuit aũt ista humiliatio ꝓcialiter in

dixit[a] absalon ad regem dauid. Vadam[b] ⁊ reddam vota mea que vouí dño in ebron] Vouẽs enim vouit seruus tuus cũ esset in gessur syrie dicens: Si reduxerit me dñs i irlm: sacrificabo dño. Dixitq; ei rex dauid: Vade in pace. Et surrexit ⁊ abijt in ebron. Misit[c] autem absalon exploratores in vniuersas trib⁹ israel dicens: Statim ut audieritis clangorem buccine dicite: Regnabit absalon in ebron. Porro[d] cum absalon ierunt ducenti viri de irlm vocati: euntes simplici corde: ⁊ causam nesciẽtes ignorantes. Accersiuit[e] quoq; absalon achitophel gilonitem consiliariũ dauid:] de ciuitate sua gilo. Cũq; immolaret victimas facta[f] est cõiuratio valida ꝓ plusq; concurrens augebatur cum absalon. Venit[g] igitur nũcius ad dauid dicẽs: Toto corde vniuersus isrl sequit absalon. Et[h] ait dauid seruis suis q̃ erãt cũ eo in irlm: Surgite: Fugiamus[i]: nec enim erit nobis effugium a facie absalon.] Festinate egredi: ne forte veniens occupet nos: ⁊ impellat super nos ruinam: ⁊ percutiat ciuitatem in ore gladij. Dixeruntq; serui regis ad eũ: Omnia que cũq; precepit dñs noster rex libẽter exequmur serui tui. Egressus[k] est ergo rex ⁊ vniuersa domus eius ꝓpter[l] suos.] Et[l] reliquit rex decem mulieres cõcubinas ad custodiendam domũ. Egressusq; rex ⁊ omnis isrl pe-

dibus suis stetit[m] ꝓpe a domo ⁊ vniuersi serui eius ambulabãt iuxta eum: ⁊ legiones celethi ⁊ felethi ⁊ omnes gethei pugnatores validi sexcenti viri qui secuti eum fuerant de geth pedites precedebant regem. Dixit[n] autem rex ad ethai gethe-um:] Cur venis nobiscũ? Reuertere ⁊ habita cum rege: quia peregrinus es ⁊ egressus es de loco tuo. Heri venisti: ⁊ hodie compelleris nobiscum egredi. Ego[o] autem vadam quo iturus sum. Reuertere ⁊ reduc tecum fratres tuos: ⁊ dominus faciet tecum misericordiam ⁊ veritatem: qua ostendisti gratiã ⁊ fidem. Et respondit ethai regi dicens: Viuit dominus ⁊ viuit dominus meus rex: quoniam in quocũq; loco fueris domine mi rex siue in morte siue in vita ibi erit seruus tuus. Et ait dauid ethai: Veni ⁊ transi. Et transiuit ethai gethẽus ⁊ rex ⁊ omnes viri qui cum eo erant: ⁊ reliq̃ multitudo. Omnesq; [p] flebant voce magna: ⁊ vniuersus populus transibat. Rex q̃z transgrediebatur torrentem cedron: ⁊ cunctus populus incedebat contra viam oliue quere-spicit ad desertum. Venit[q] autem ⁊ sadoch sacerdos: ⁊ vniuersi leuite cum eo portantes archam dei. Et[r] deposuerũt archã dei. Et[s] ascẽdit abiathar: donec expletus esset omnis populus qui egressus fuerat de ciuitate. Et dixit rex ad sadoch:

duob⁹. s. in bumilic de ciuitate regia recedẽdo. secũdo archã dñi remittẽdo. ibi: Venit aũt ⁊ sadoch. Circa primũ sciendũ q̃ cũ dauid esset in bellis exptus ⁊ audacissim⁹ ⁊ esset in loco forti. ⁊ haberet secũ plures ⁊ fortissimos bellatores. nõ necessit de ciuitate timore ipsi⁹ absalon principalit̃ sed timore dei quẽ sciebat sep̃ offendisse. ⁊ ꝓpt̃ hoc ex sentẽtia dei istud malũ sup eũ euenisse. sm q̃ dixerat sibi nathan ꝓpheta ꝯ. xij. ca. Hec dicit dñs: suscitabo sup te malũ de domo tua. ⁊ iõ ad placandũ irã dei voluit se cozã deo humiliare: q̃ pces humiliũ exaudit. ⁊ ista humilitas apparuit in cõfusibili egressu eius de ciuitate. cum dr: i Fugiam⁹ ⁊c.] nõ ꝓpt̃ ipsi⁹ virtutẽ sed dei cui⁹ erat flagellũ ad punitionẽ dauid. secũdo apparuit ei⁹ humiliatio in ꝓgressu. cũ dr: k Egressus est ergo ⁊c.] q: incedebat pditando cũ tñ posset habere eqs ⁊ mulos. ⁊ nõ solũ exiuit pditrãdo: sed etiã nudis pdib⁹ incedendo. ut bñ j. eo. ca. l Et reliquit rex decem mulieres. quia sciebat q̃ nõ interficerentur. m Stetit ꝓpe a domo. extra ciuitatẽ ut transire faceret totũ ꝓplm suũ añ se ut poneret se in maiori periculo si absalõ eũ insequeretur. qõ fecit eo q̃ erat in culpa. ut predictũ est. ⁊ alij patiebantur ꝓpter eum. n Dixit aũt rex ⁊c.] Dicunt aliqui q̃ iste fuit filius achis regis geth q̃ adhesit dauid ꝓpt̃ suam bonitatẽ ⁊ ꝓbitatẽ. ⁊ cõuersus erat ad iudaismũ. ꝓpter qõ dauid magis sibi ⁊ socijs suis compatiebatur: eo q̃ dimiserant gentem suam ⁊ locum. o Ego autem vadã quo iturus sum. i. vagabund⁹ ad locũ incertũ quouscq; dñs fit mihi placat⁹. Cetera patent vsq; ibi: p Omnesq; flebant voce magna. ipsi regi cõpatiendo ⁊ ad ꝓuocandũ dei misericordiã. q Venit aũt ⁊ sadoch. Hic ꝓpter oñdit humiliatio dauid in remissione archẽ. cui⁹ primo describit apportatio. cum dr: Venit aũt ⁊ sadoch ⁊c. q: volebat se associare dauid in fuga sua ⁊ pro eo ꝑsulere dominũ tpe debito. ideo subdit: r Et deposuerunt archã dei. s. ad vnam ptẽ ad ꝑsulendũ dominũ ad quẽ locũ dauid deferet declinare. s Et ascendit abiathar. s. ad ꝑsulendũ dominũ se applicauit: q: erat tunc sacerdos principalis. sed tũc nõ habuit responsũ

ptr quod cognouit dauid verum adhuc non esse placatum erga ipsum: propter quod societate arcle reputauit se indignum & ideo eam humiliter remisit ad tabernaculū vnde fuerat assumpta dicens: a Si inuenero grām ꝛc. & patet littera. b Si autem dixerit ꝛc.] scilz subire fugam exilium mortem: ut impleatur diuinū beneplacitum. c Et dixit rex. Hic consequenter ponit ordinatio consiliatoria. q. d. dauid nō desperaret de dei misericordia cōsequenda. noluit tamē omittere illud quod poterat fieri via humana. & iō primo ordinauit de statu absalon sibi renunciādo. secundo de filio eius dissipando. ibi: Cūq; ascenderet dauid. primū autē fecit per hoc q duos sacerdotes remittēs cū arcba ordinauit q duo filij eorū ēent nuncij ad reportādū sibi illud q audirēt de domo absalon. & esset expediens sibi illud scire. & p hoc vsq; ibi d Infatua q̄so ꝛc.] Erat enī iste nimis astut⁹. ppē qō erat magis timendus. c Cūq; ascenderet. Hic p̄mittit ordinario dauid de cōsilio absalon dissipando. remittendo chusi ad hoc q etiam erat valde sapiens & eloquēs. ut patebit. j. xvij. ca. premittit tñ hic locū in quo chusi occurrit ipsi dauid. cum dicit: Cūq; ascenderet ꝛc.] scilz oliuarū f In quo adorabatur erat commūnē de loco enī illo videbatur clare tabernaculū in quo seruabat arcba in monte syon ex opposito. & ideo qñ dauid veniebat ad locū illū solitus erat adorare dñm. sicut boies a longe videntes ecclesiā alicuius sancti solēt eū deprecari. & tunc ibi dauid dñm adorauit. g Ecce occurrit ei chusi arachites. q. erat de ciuitate arach. h Scissa veste ꝛc.] in signū magne tristicie: i Si veneris ꝛc.] q. nō erat vir bellator. k Si aūt in ciuitatē reuertaris. quasi nō curās de me: l Et dixeris ꝛc.] videt q dauid hic peccauerit inducēdo eū ad mētiendū. dicendū q licz nō sit aliq necessitas excusandi dauid & chusi de aliquo mēdacio officioso. cū ipse dauid pr⁹ fecerit

Reporta archā dei in vrbē. Si⁹ inuenero gratiā in oculis dñi: reducet me & ostēdet mihi eam & tabernaculum suum. si⁹ autem dixerit mihi: non places: presto sum] faciat qđ bonū est cozā se. Et c dixit rex ad sadoch sacerdotem: O videns reuertere in ciuitatem in pace: & achimaas filius tu⁹ & ionathan fili⁹ abiathar duo filij vestri sint vobiscū. Ecce ego abscondar in campestrib⁹ deserti: donec veniat sermo a vobis indicans mihi. Reportauerūt ergo sadoch & abiathar archam dei in hierusalem: & manserunt ibi. Porro dauid ascendebat cliuū oliuarū: scandens & flens: nudis pedib⁹ incedens & operto capite. Sed & omnis populus qui erat cum eo operto capite ascēdebat plorans. Nunciatū est autem dauid q achitophel esset in coniuratione cum absalon. Dixitq; dauid: Infatua⁹ queso domine consilium achitophel.] Cūq; c ascēderet dauid sūmitatē montis] in quo⁴ adoraturus erat dominū: ecce ⁵occurrit ei chusi arachites scissa⁹ veste & trapleno capite:] Et dixit ei dauid: Si⁶ veneris mecum: eris mihi onerit] fi⁸ autem in ciuitatem reuertaris. & ⁷ dixeris absalon seru⁹ tuus sum] rex: patere me viuere: sicut fui seru⁹ patris tui: sic ero seruus tuus: dissipabis ⁹⁹ consiliū achitophel. Habes autem tecum sadoch & abiathar sacerdotes: & omne verbū quodcūq; audieris in domo regis indicabis sadoch & abiathar sacerdotibus. Sunt enim cum eis duo filij eorum achimaas filius sadoch & ionathan fili⁹ abiathar. & mittetis per eos ad me omne verbum quod audieritis. Clemente ergo chusi amico dauid in ciuitatem: absalon quoq; ingressus est hierusalem & achitophel cum eo.

XVI

Cumq; ⁿ dauid transisset paululum montis verticem: apparuit⁰ siba puer miphiboseth in occursū ei⁹ cum duobus asinis qui onerati erant ducentis panibus: & centū alligaturis vue passe: & centum massis palatarū: & duob⁹ vtribus vini. Et dixit rex sibe: Quid tibi volunt hec? Respondit q siba: Dñe mi rex asini ᵖ domestici regis ut sedeant: & ᵍ panes & palate ad vescendū pueris tuis: vinū autem ut bibat si quis defecerit in deserto. Et ait rex: Vbi ʳ est filius domini tui? Respondit q siba regi. Remansit in hierusalem dicēs:] Hodie restituet mihi domus israel regnū patris mei. Et ait rex sibe: Tua ˢ sint omnia que fuerunt miphiboseth.] Dixitq; siba: Oro ut inueniam gratiam coram te domine mi rex. Clemit ᵗ ergo rex dauid vsq; baburim. Et ecce egrediebatur ᵘ inde vir de cognatione domus saul] nomine semei filius gera. procedebatq; egrediens & maledicebat: mittebatq; lapides cōtra dauid & contra vniuersos seruos regis dauid. Omnis autē populus & vniuersi bellatores a dextro & a sinistro latere regis incedebant. Jta autem loquebatur semei cū malediceret regi Egredere egredere ᵛ vir sanguinū: & ʷ vir belial. Reddidit tibi

tūc. ut patebit ca. se. pōt tñ dici q nō erat ibi mendaciū. ille enī seruit alicui q agit & agere intēdit ad bonū ipsi⁹. bonū aūt erat absalon q a suo intento pessimo frustraret & pñs traderet. maxime qr nolebat eū interficere sed magis pseruare ad sui correctionē. ut pz ex his que habent. j. xvij. ca. m Dissipabis consiliū ꝛc. i. dissipare poteris ptuā sapiam & eloquentiā. sicut apparuit p effectū. ut hr. j. ca. xvij. Cetera patent in lrā.

n Cap. xvj.

Umq; dauid. Hic p̄miter ondit q̄liter absalō patrē suū fedauit ingredīēdo ad ei⁹ vxores. Premittunt tñ hic tria. q. primo dauid a siba recipit. secundo a semei iperit. ibi: Venit q̄ rex. tertio chusi ab absalon recipit. ibi: Absalon aūt. q̄rto absalō ad vxores patris ingredit. ibi: Dixit āt absalon. Circa primū sciendū q adulatores intēdentes magnates decipe. p̄sideāt tēp⁹ & locū & alia ad h apta. & hoc notat cū dr: Cūq; dauid trānisset paululū montis verticē. q. tū erat fatigat⁹ ex itinere & tristicia. o Apparuit siba ꝛc. q̄si multū paratus ad succurrendū regi in tali necessitate. vñ sequit: p Asini domesticis regis ut sedeāt. i. si aliqs de domo tua fuerit ita fatigat⁹ q nō possit incedere poterit sup asinū sedere. q Et panes & palate ꝛc. palate dicunt fic⁹ cōpesse in tabulas. r Vbi est filius dñi tui. habebat enī ei⁹ curā. ppē ionathe amicitiā. s Rndit q siba ꝛc.] iste siba mēebat: ut pz ex his q habēt. j. xix ca. q: miphiboseth de fuga dauid fuit valde tristis sic apparebit ibi: Cogitabat enī siba q dauid ppē sapiam suā & bonā militiā finalit obtineret victoriā. & iō studebat bēditate dñi sui ipetrare a dauid. qō & factū ē. vñ subdit: t Tua sint oīa ꝛc.] qō fuit male & p̄cipitāt & iuste dictū. tū q: iste siba dixerat falsū. tū q: dato q verū dixisset. tñ miphiboseth tomin⁹ su⁹ nō erat cōdemnād⁹ āteq; audirēt. vel āteq; vitas alio mō sufficienē declararet. v Venit q̄ rex. Hic p̄miter dauid a semei iperit p̄bis maledictis & alijs iuriis. & b ē qō dr: t Egrediebat vir ꝛc.] j. xix. ca. dr q erat de domo ioseph. Dicendū q erat de domo ioseph ex pte patris. s. de tribu ephraim. ß ex pte matris erat de cognatiōe saul. q: mulieres in hereditate nō succedētes poterāt pterire mīmoniū cū viris alteri⁹ trib⁹. aut dictū fuit Numeri. xxxvj y Egredere vir sanguinū. i. effusor: multi sanguinis immo xij. 3 Et vir belial. id est absq; iugo discipline & legis diuine. Cetera

patent vsq; ibi: a Quid mihi ⁊ vobis filij saruie: ex hoc patz q; ioab similiter semei occidere volebat. ⁊ fratrē suū abisai ad hoc incitabat. b Dimittite eū ut maledicat. q; ei⁹ maledictio est mihi materia ad exercitiū patientie. c Dñs eni; precepit ei ⁊c. hic occurrit ꝓplexitas. q; si dñs precepit ei nō peccauit hoc faciendo. sicut nec minister iudicis ve precepto eius malefactorem interficiēdo. Dauid autem peccauerat cotra deū. ⁊ dign⁹ erat hac pena ⁊ maiori. ut pz ex .ŝ. dictis. xij. ca. Sed ad hoc sequit q; dauid peccauit inungēdo salomoni ei⁹ interfectionem. ut habet .j. iij. li⁹. iij. ca. Cui⁹ contrariū videt scriptura innuere ibidem. Si aūt dicat q; semei maledicēdo dauid peccauit. sequitur inconueniens. ſ. q; de⁹ precepit eū peccare. ⁊ sic fuit causa peccati p se ⁊ directe. qd est impossibile. Dicendum ad hoc q; dauid videns semei solū ⁊ inermē ita ꝓstanter ⁊ intrepide sibi iniuriantē ⁊ manifeste cotra bellatoribus multis fortissimis ⁊ audacissimis: ⁊ ad vindicandū regis iniuriam. promptissimis. prendit q; hoc nō. pueniebat ab ipso semei tm̄: sed a deo specialiter hoc agente. ⁊ hoc vocauit ꝑceptū dei. ⁊ licz semei in hoc peccauerit volūtate iniq; maledicēs dauid. nō tm̄ ꝓpter hoc deus fuit causa peccati inq̄tum peccatum est. Ad cui⁹ intellectū sciendū q; ad peccatum plura cōcurrunt. ſ. potentia qua peccatur q̄ est liberum arbitriū. ⁊ motus liberi arbitrij in ꝓsensū. ⁊ ad ipulsū potētiarū executiuaꝝ. ⁊ totū istud ē a deo q; est actor nature ⁊ operationū ei⁹. Est etiā ibi defozmitas in actu que est quidā defectus ex quo actus habet rationē peccati. ⁊ b⁹ deus nō est causa sed defectibilitas liberi arbitrij sicut in claudicatiōe quicqd ē ibi ambulatiōis seu motiōis reducitur in virtutē motiuā sicut in cām. illud aūt qd est ibi defozmitaꝝ ⁊ defect⁹ reducit in cām tibie curuitaꝝ. ⁊ sic pz q; de⁹ nō est causa peccati. licz sit cā liberi arbitrij ⁊ motiōis ipsius. Sic igit̄ pōt dici q; ꝓstantia ⁊ audacia que fuit in semei dauid imputādo. ⁊ entitas illi⁹ actionis totū fuit a deo. ut p hoc dauid puniret ⁊ eius patiētia ꝓbaretur. Sed defozmitas seu defect⁹. ſ. q; iniq; volūtate hoc fecerit. b nō reducit in deū sicut in cām: sed in liberi arbitrij defectibilitatē.

v Ecce fili⁹ meus ⁊c.] hoc dr̄ ꝓtāto: q; semen viri qd est ꝓncipiū gnātionis filij est de superfluo alimēti: qd in utero digerit: ⁊ ad mēbra gnātiue virtutj defert. Cetera patēt ex dictis. e Absalon aūt. hic ꝓnter cbusi ab absalon recipit. Et p3 ira vsq; ibi: f Nec ē iniq; grā ad amicū tuū? ſ. ad dauid. q. d. nō oñdisti te ei ee fidelē. b aūt dicebat absalō ut explorare mentē ipsi⁹ cbusi. g Rñdit q; cbusi ad absalon nequaq; ſ. vt bui ire cū dauid. h Quia illi⁹ ero

dñs vniuersum sanguinē domus saul: quoniā inuasisti regnū ꝓ eo. ⁊ dedit dñs regnū in manu absalon filij tui. ⁊ ecce ꝓmunt te mala tua quoniā vir sanguinū es. Dixit autem abisai fili⁹ saruie regi: Quare maledicit canis hic morituus domino meo regi: Vadam ⁊ amputabo caput eius. Et ait rex: Quid mihi ⁊ vobis est filij sarvie: Dimittite eum ut maledicat. Dñs enim ꝑcepit ei ut maledicet dauid. Et quis est qui audeat dicere quare sic fecerit: Et ait rex abisai ⁊ vniuersis seruis suis: Ecce filius meus qui egressus est de vtero meo] querit animam meam: q̄to magis hic fili⁹ gemini maledicet mihi: Dimittite eum ut maledicat iuxta preceptum domini: si forte respiciat dñs afflictionē meā: ⁊ reddat mihi dñs bonum pro maledictiōe hac hodierna. Ambulabat itaq; dauid ⁊ socij eius per viam cum eo: semei autem per iugum montis ex latere cōtra illum gradiebat maledicēs: ⁊ mittens lapides aduersum eū terrāq; spargens. Venit itaq; rex dauid ⁊ vniuersus ꝓplus cum eo lassus. ⁊ refocillati sunt ibi. Absalon autem ⁊ omnis populus eius ingressi sunt ierm: sz ⁊ achitophel cum eo. Cū aūt venisset cbusi arachites amicus dauid ad absalon: locut⁹ est ad eum: Salue rex: salue rex. Ad quem absalon. Hec est inquit

quē elegit dñs. in hoc mentit⁹ est cbusi: q; absalon nō erat a deo electus. sed dixit hoc cbusi ut absalon eū reciper citi⁹. nec oportet cū excusari de mēdacio officioso. i Dixit aūt absalon. hic vltimo absalon ad vrozes patris sui ingredit de cōsilio achitophel. cui⁹ cā subdit: k Ut cū audierit ⁊c.] perpēderat eni; achitophel q; multi erāt cū absalon vacillātes: eo q; timebāt ne pater ⁊ filij reconciliarent ⁊ sic fierēt odiosi vtriq; eo q; fauissent absalon in malo. ex q; timebāt p⁹ ea grauiter puniri. ⁊ iō ad remouēdū hūc timorē ⁊ vacillationē achitophel ꝓsuluit absalon. ut patenē federet patrē suū ei⁹ vrozes cognoscēdo carnaliter. ut p tale vitupriū ipsi dauid illatū crederet a populo victā recōciliationē non posse fieri: ⁊ sic firmiter starēt cū absalon. Istud aūt ꝓsiliū ꝛz fuerit ad malū finem ordinatū. tm̄ erat valde accomodū ad finē intētū. iō subdit: l Cōsiliū aūt achitophel ⁊c.] Ista similitudo non tenet in omnib⁹. q; cōsiliū dei non pōt ad malū ordinari. sed tenet q̄tū ad b q; ꝓsiliū dei est accomodū ad finē intētū. dicūt aūt alij q; achitophel dedit bonū ꝓsiliū eo q; despexerat neptem suā dauid polluerat p adulteriū. m Cap. xvij Jrit ergo. hic ꝓnter oñdit q̄liter absalō de morte patris sui tractauit. Et primo circa hoc ꝓsiliū tractat. secūdo huiusmodi tractatus ipsi dauid renūciat. ibi: Et ait cbusi. Circa primū premittitur consiliū achitophel. secundo ipsi⁹ cbusi. ibi: Alit aūt absalon. Circa primū dr̄: Dixit q; achitophel. volens absorbere dauid ex cā predicta. n Eligā mihi xij. milia virox. tot eni videbāt sufficere ad debellandū dauid ⁊ eius exercitū. q; erāt fugitiui ⁊ stupefacti de b qd accidera o Et ꝓsurgēs psequar ⁊c.] anteq; possit aliqd fortaliciū intrare. ⁊ ibidem ꝓstrā sibi fauentē recolligere. p Et irruēs sup eū quippe qui lassus est. i. ex itinere fatigat⁹. q Et solutis manib⁹. i. destitutis viribꝫ. r Percutiā eū. tanq; facilē ad debellandū. s Et reducam vniuersum populū. ad obediendum tibi. t Unū enim virum tu queris. ſ. dauid. v Et omnis populus erit in pace. i. eo interfecto omnes obedient tibi pacifice. x Placuitq; sermo eius absalon ⁊c. tanq; valde accōmodus ad finem intentū licz malū. a Alit aūt

absalon. Hic ꝓmiter ponit ꝓsilium ipsius chusi. 7 ꝑmo dissipat achitophel ꝓsilium. secūdo dat suū. ibi: Sed hoc mihi. Circa primū dicit sic: b Non est bonū hoc consiliū 7c.] q. d. licz sit sapiēs homo 7 ꝓfuetus dare bona ꝓsilia. tñ refecit ista vice. hoc aūt dixit chusi ne videret contra achitophel inuidia moueri. 7 ideo licz de sapientia eū cōmendauerit generaliter. nō tñ in ꝑticulari facto. scōm illud: Quicq bonꝰ dormitat homerus. Rationē aūt huiꝰ refectus ostendit ex tribus rationibꝰ. Prima accipit ex fortitudine dauid 7 voluntate se vindicandi. 7 siliter aliorum qui cū eo erant. qō notat cū dr: c Tu nosti patrē tuū 7c. q. d. periculosum est inuadere eū. 7 maxime modo. qz ex amaritudine animi ponet totū ꝓ toto ad se vindicādū. Secūda ratio accipit ex prudentia bellica que erat in dauid ex multis experimentis. 7 b notat cum dicit: d Sed 7 patres tui 7c.] Mod⁹ enim est ducū exercitus qui timēt inuadi ꝓsonaliter de nocte quiescentib⁹ alijs se cū paucis solent absentare maxime qñ timent a suis tradi. quia dicebat chusi ipsum dauid de ꝓbabilitē se timere ut tradētes eū barent grām absalon. q. d. chusi. sic faciet pater tuus. Et ideo si pcutiat tot⁹ eius ꝓpls. nō habebis intentum qz non mozabit cū eis in castris. sed alibi vbi poterit ad eum postea populus aggregari. Tertia ratio accipitur ex parte virorum absalon. qz

sermo eius absalon 7 cunctis maioribus natu israel. Ait[a] autē absalon: Vocate chusi arachitē: 7 audiam⁹ quid etiā ipse dicat. Cūq venisset chusi ad absalon: ait absalō ad eū. Huiuscemodi sermonē locut⁹ est achitophel. Facere debemus an nō? Cō das consiliū: Et dixit chusi ad absalō. Nō[b] est bonū ꝓsiliū qđ dedit achitophel hac vice.] Et rursū intulit chusi: Tu nosti patrem tuū 7 viros qui cum eo sunt esse fortissimos 7 amaro animo: veluti si vrsa raptis catulis in saltu seniat. Sed[c] 7 pater tuus vir bellator est: nec mozabit cum ꝓplo.] Forsitan nūc latitat in foueis aut in vno quo voluerit loco. 7 cum ceciderit vnus quilibet in principio audiet quicūq audierit 7 dicet: Facta est plaga in ꝓplo q̄ sequebatur absalon. Et fortissimus quisq cuiꝰ cor est quasi leonis: pauore soluet. Scit enī omnis ꝓpls israel fortem esse patrem tuū 7 robustos omnes qui cum eo sunt. Sed[d] hoc mihi videt rectū esse consiliū. Congregetꝫ ad te vniuersus ꝓpls israel a dan vsq bersabee quasi harena maris innumerabilis: 7[e] tu eris in medio eorum: 7 irruemus sup eum in quocūq loco inuentus fuerit. 7[f] opiemus eum sicut cadere solet ros sup terram: 7 nō relinquemus de viris qui cū eo sunt nec vnum quidem. Qd si[g] vrbem aliquā fuerit ingressus circūdabit[h] omnis israel ciuitati illi funes:] 7 trahem⁹ eam in torrentem ut non repiat nec calculus quidem ex ea. Dixitq⁹ absalon 7 omnes viri israel. Melius est cōsilium chusi] arachite consilio achitophel. Dñi[m] autē nutu dissipatum est consilium achitophel vtique inducere dominus sup absalon malū. Et[n] ait chusi sadoch 7 abiathar sacerdotibus. Hoc 7 hoc modo consilium dedit achitophel absalon 7 senioribus israel: 7 ego tale 7 tale dedi ꝓsilium. Nunc ergo mittite cito: 7[o] nunciate dauid dicētes: Ne moreris nocte hac in campestribꝰ deserti:] sed absq dilatiōe trāsgredere: ne[p] forte absorbeat rex: 7 oīs ꝓpls qui cum eo est. Jonathas[q] aūt 7 achimaas stabant iuxta fontem rogel.] Ibiꝫ ancilla 7 nūciauit eis 7 illi ꝓfecti sunt ut referrent ad regē dauid nunciū. Non[r] enī poterāt videri aut introire ciuitatē. Vidit aūt eos quidā puer. 7 indicauit absalō. Illi ꝑo cōcito gradu ingressi sūt domū cuiusdā viri in baburim qui habebat puteum in vestibulo suo: 7 descenderunt in eū. Tulit autem mulier 7 expandit velamē super os putei quasi[s] siccans tipsanas: 7 sic latuit res. Cūq venissent serui absalon in domū ad mulierem dixerunt: Vbi est achimaas 7 jonathas: Et respondit eis mulier. Transierunt[t] festināter gustata paululum aqua.] Ar bi q̄ querebāt cū nō reperissent: reuersi sunt in hierusalem. Cūq abissent ascenderunt illi de puteo. 7 ꝓgentes nūciauerūt regi dauid 7 dixerunt: Surgite 7 transite cito fluuium: qm̄ huiuscemodi dedit consilium contra

b Et opiemus eum 7c.] i. in tanta multitudine q̄ nō poterit se ꝓtegere. i Et si vrbē aliquā fuerit ingressus. te fugiendo. k Circūdabit omnis isrl 7c.] loquit metaplozice. 7 est sensus. ita destruemus totā illam ciuitatē q̄ nō erit aliqua resistentia. vñ in hebreo hr. Circūdabit ois isrl ciuitati illi societates. s. armatoꝝ ad totū ꝓpm̄ destruendū. l Dixitq⁹ absalon 7 omnes viri isrl 7c.] ita q̄ dissipatum fuit consilium achitophel. cuius causa subditur: m Domini autem nutu dissipatum est. quia dominus humiliationem dauid 7 eiꝰ patientiā respexerat oculo misericordie. 7 absalon reddere volebat pnam sue malicie. totam autem predictam contionem narrauit chusi ut dauid haberet tempꝰ se recolligēdi in aliquo fortalicio 7 cōgregandi ꝓpm̄ sibi deuotū 7 ordinādi eū ad pugnandū ꝑ absalon. n Et aīt chusi. hic ꝓmiter tractatꝰ cōsilij prediceri renūciatur ipsi dauid. 7 primo describit huius consilij renunciatio. secundo ipsiꝰ achitophel digna punitio. ibi: Porro achitophel tertio pugne cōtra dauid ꝓparatio. ibi: Dauid autem. Sententia ꝑme partis patet vsq ibi: o Et nunciate dauid 7c] hoc autem dixit chusi timens ne in eius absentia achitophel suaderet absalon executionem sui consilij. vñ vbi translatio nostra habet: p Ne forte absorbeat rex 7c. id est dauid. In hebreo habetur: Ne consulatur regi. scilz absalon. q̄ faciat consiliū achitophel 7 sic inuenirētur dauid 7 eius exercitus lassus 7 fatigatus. 7 sic de facili posset capi rationibus ꝓdictis in consilio achitophel. q Jonathas autem 7 achimaas stabant 7c.] expectantes extra ciuitatē rumores de domo absalon. r Ibiꝫ ancilla. Ad hoc enim fuit missa ut magis lateret negocium. quia erat quasi ad lauandum pānos ibidē. s Nō enī poterāt videri 7c. iam enī sciebat absalō q̄ erāt coniūcti ipsi dauid. 7 ideo iussisset eos interfici. t Qui habebat puteū in vestibulo suo. i. in curia sua seu atrio. v Quasi siccans tipsanas. id est bordeū decorticatum. ꝓ Transierunt festinanter gustata paululum aqua. In hebreo habetur: Transierunt riuum aquarum. quod exponunt hebrei de iordane qui dicit riuus aquarum: eo q̄ riui fontium illius terre descendunt in eo: sicut in fluuio ꝓncipali. Est igit sensus: Transierūt fluuiū aquarū. i. iam sunt ita elongati q̄ transierūt iordanē. ꝓpt qđ nūciꝫ absalon de consecutione eorum dispersi reuersi sunt in irlm. Cetera patent.

a Porro achitophel. hic ꝓnter ponit ipsius achitophel digna punitio. qz ꝓpter nimiam iniquitatem suam ꝓmissus est a deo interficere seipsum. ⁊ hoc est quod dicit: b Videns q̄ nō fuisset ⁊c] te hoc fuit valde indignatus eo q̄ consilium dusi approbatū fuerat ⁊ suum reprobatū. c Et disposita domo sua. quia filijs suis diuisit bona sua. d Suspendio interijt. p seipsū. quod fecit non solū ꝓpter indignationem predictā sed etiam quia stulticiā absalon ⁊ populi q̄ erat cum eo perpiebat. ⁊ ex ꝫ firmiter tenebat q̄ dauid prevaleret ⁊ in regnum rediret: ꝓpter quod timebat ab eo occidi morte turpi ⁊ dolorosa: ⁊ iō voluit magis prevenire mortem suam per aliam viam. e Dauid aūt. hic ꝓsequenter describit belli preparatio. quia dauid transito iordane venit ad quendam locum fortē munitū: ꝓpter qō vocabat manaym id est castra. quia iacob ibi obuiauit angelus. ut patet Geñ. xxxij. ⁊ ibi dauid populum ad se venientē recollegit ⁊ ipsū ordinauit ad resistendū absalon. ut plenius patet. ꝯ. f Et absalon transijt iordanem ut caperet dauid ꝓfidens de multitudine ꝓpli cum eo existentis. g Amasam ꝑo constituit absalon ꝓ ioab super exercitum. Ex q̄ patet q̄ ꝓponebat ioab occidere cum dauid. ⁊ iste amasa erat nepos dauid. quod patz ex hoc quod sequitur de patre ei⁹. b Qui ingressus est ad abigail filiā naas. id est isai patris dauid: qui vocatus est iesse isai ⁊ naas. i Cūq; de misset dauid. hic reuertit scriptura ad oñendum qualiter dauid fuit ibi receptus. cum dr: k Sobi filij naas ⁊c. iste naas fuit rex āmon qui fecit cum dauid misericordiam. ut dictum ē ꝯ. p. ca. cuius filius anon deturpauit nuncios dauid: ꝓpter quod fuit ab eo interfect⁹. ⁊ sobi frater eius ꝓ eo rex ꝓstitutus. qz illud vituperiū non fuit factum p ipsum ⁊ qz tunc dauid misericorditer egit cū eo. ideo viceversa dauid fugiēti ꝑbuit auxiliū cōtra absalon. ⁊ necessaria. ꝑ potuit ministrauit. ⁊ similiter āmibel ⁊ berzellai. l Stratozia ⁊ tapetia. i. necessaria ꝓlectis. Cetera patent. m Cap. xvij.

Bitur ꝓsiderato. hic ꝓnter oñdit qualiter absalon dei iudicio in bello interijt. Et ꝑmo ex pte dauid describit ordinatio ꝓpli. secūdo cōgressio belli. ibi: Jtaq; egressus. tertio renūciatio facti. ibi: Achimaas aūt. quarto lamētatio filij. ibi: Cōtristatus itaq;. Circa primū sciendū q̄ ꝑm Vegetiū libro de re militari. pauci bene ordinati ⁊ ꝓstates sunt dispositi ad victoriā. multitudo ꝯo inordinata nō est nisi victima parata ad cedē. ꝓpter hoc dauid exptus in reb⁹ bellicis ꝓpm suū qui paru⁹ erat cōparatiue diligenē ordinauit. ⁊ hoc est q̄d dr: n Cōstituit sup eos tribunos. quoz quilibet preerat mille bellatorib⁹. o Et centuriones. presidentes centū. p Et dedit ꝓpli tertiā ptem. quia de toto ꝓpo fecit tres acies. q Egrediar ⁊ ego vobiscū. qz volebat esse de primis ad laborē ⁊ pericula. r Nō exibis. cui⁹ ratio subdit: Siue enim fugerimus non magnopere ad eos de nobis pertinebit: siue media pars ceciderit e nobis non satis curabunt: quia tu vnus solus pro decem milibus computar̄. Melius⁹ est igitur ut sis nobis in vrbe psidio. Ad quos rex ait: Q̄d vobis videtur rectum hoc faciam. Steterit⁵ ergo rex iuxta portam. Egrediebaturq; populus perturmas suas centeni ⁊ milleni. Et precepit rex ioab ⁊ abisai ⁊ ethai dicens: Seruate⁹ mihi puerum absalon. Et⁵ ois populus audiebat precipiente regem cunctis principibus pro absalon. Jtaq; egressus est populus in campum cōtra israel: ⁊ factum est prelium in saltu⁹ ephraim. Et cesus est ibi populus isrl ab exercitu dauid. Factaq; est plaga magna i die illa viginti milium. Fuit autem ibi preliū dispersum sup faciem ois terre: ⁊ multo plures erāt q̄s⁹ salt⁹ ꝓsumpserat] de ꝓpo q̄s hi quos vorauerat gladius in die illa. Accidit⁹ autem ut occurreret absalon seruis dauid.] sedēs mulo. Cūq; ingressus fuisset mulus subter cōdensam quercum ⁊ magnā: adhesit⁵ caput eius querci] ⁊ illo suspenso int celum ⁊ terrā mulus cui insederat ptransiuit. Vidit aūt ꝫ q̄spiā: ⁊ nūciauit ioab dicēs: Vidi absalō pendere de quercu. Et ait ioab viro q̄ nūciauerat ei: ⁊ tertiam ptē sub manu ethai qui erat de geth. Dixitq; rex ad populum: Egrediar⁹ ⁊ ego vobiscum. Et respondit populus: Non⁹ exibis. Siue enim fugerimus non magnopere ad eos de nobis pertinebit: siue media pars ceciderit e nobis non satis curabunt: quia tu vnus solus pro decem milibus computar̄. Melius⁵ est igitur ut sis nobis in vrbe psidio. Ad quos rex ait: Q̄d vobis videtur rectum hoc faciam. Steterit⁵ ergo rex iuxta portam. Egrediebaturq; populus perturmas suas centeni ⁊ milleni. Et precepit rex ioab ⁊ abisai ⁊ ethai dicens: Seruate⁹ mihi puerum absalon. Et⁵ ois populus audiebat precipiente regem cunctis principibus pro absalon. Jtaq; egressus est populus in campum cōtra israel: ⁊ factum est prelium in saltu⁹ ephraim. Et cesus est ibi populus isrl ab exercitu dauid. Factaq; est plaga magna i die illa viginti milium. Fuit autem ibi preliū dispersum sup faciem ois terre: ⁊ multo plures erāt q̄s⁹ salt⁹ ꝓsumpserat] de ꝓpo q̄s hi quos vorauerat gladius in die illa. Accidit⁹ autem ut occurreret absalon seruis dauid.] sedēs mulo. Cūq; ingressus fuisset mulus subter cōdensam quercum ⁊ magnā: adhesit⁵ caput eius querci] ⁊ illo suspenso int celum ⁊ terrā mulus cui insederat ptransiuit. Vidit aūt ꝫ q̄spiā: ⁊ nūciauit ioab dicēs: Vidi absalō pendere de quercu. Et ait ioab viro q̄ nūciauerat ei: vos achitophel. Surrexit ergo dauid ⁊ omnis ꝓpls qui cum eo erat. ⁊ transierūt iordanem donec diluceseret antecē venuda ret verbū. ⁊ nec vn⁹ q̄dem resi duus fuit qui nō trāsiret fluuiū Porro⁹ achitophel videns⁵ q̄ nō fuisset factū ꝓsilium suū:] stra uit asinū suū: surrexitq; ⁊ abijt in domū suam ⁊ in ciuitatē suā: ⁊ c disposita domo sua suspendio⁹ interijt. ⁊ sepult⁹ est in sepulchro patris sui. Dauid c aūt venit in castra: ⁊ c absalon transijt iordanem ipse ⁊ omnes viri israel cū eo. Amasam⁵ ꝑo ꝓstituit absalō ꝓ ioab sup exercitū. Amasa aūt erat fili⁹ viri qui vocabat iethra de hiezreli qui⁹ ingressus est ad abigail filiam naas sororem saruie q̄ fuit mat̄ ioab. Et castrametatus est israel cū absalon i terra galaad. Cūq; de misset dauid in castra: sobi⁸ fili⁹ naas de rabbath filioz āmon ⁊ machir filius āmibel de lodabar ⁊ berzellai galaadites de rogelim obtulerūt ei stratoria ⁊ tapetia ⁊ vasa fictilia frumentū ⁊ hordeū ⁊ farinā ⁊ polentā ⁊ fabam ⁊ lentem ⁊ frixū oleo cicer ⁊ mel ⁊ butyrū: oues ⁊ pingues vitulos: dederūtq; dauid ⁊ ꝓpli qui cū eo erat ad vescēdū. Suspicati enī sunt ꝓpm fame ⁊ siti fatigari in deserto. xviii

Bitur m cōsiderato dauid populo suo constituit n super eum tribunos ⁊ o centuriones: ⁊ p dedit populi tertiam ptem sub manu ioab: ⁊ tertiam ptem sub manu abisai filij saruie fratris ioab:

a Et dedit ꝓpli tertiā ptem. quia de toto ꝓpo fecit tres acies. q Egrediar ⁊ ego vobiscū. qz volebat esse de primis ad laborē ⁊ pericula. r Nō exibis. cui⁹ ratio subdit: Siue enim fugerimus non magnopere ad eos de nobis pertinebit: siue media pars ceciderit e nobis non satis curabunt: quia tu vnus solus pro decem milibus computar̄. Melius⁵ est igitur ut sis nobis in vrbe psidio. Ad quos rex ait: Q̄d vobis videtur rectum hoc faciam. Steterit⁵ ergo rex iuxta portam. Egrediebaturq; populus perturmas suas centeni ⁊ milleni. Et precepit rex ioab ⁊ abisai ⁊ ethai dicens: Seruate⁹ mihi puerum absalon. Et⁵ ois populus audiebat precipiente regem cunctis principibus pro absalon. Jtaq; egressus est populus in campum cōtra israel: ⁊ factum est prelium in saltu⁹ ephraim. Et cesus est ibi populus isrl ab exercitu dauid. Factaq; est plaga magna i die illa viginti milium. Fuit autem ibi preliū dispersum sup faciem ois terre: ⁊ multo plures erāt q̄s⁹ salt⁹ ꝓsumpserat] de ꝓpo q̄s hi quos vorauerat gladius in die illa. Accidit⁹ autem ut occurreret absalon seruis dauid.] sedēs mulo. Cūq; ingressus fuisset mulus subter cōdensam quercum ⁊ magnā: adhesit⁵ caput eius querci] ⁊ illo suspenso int celum ⁊ terrā mulus cui insederat ptransiuit. Vidit aūt ꝫ q̄spiā: ⁊ nūciauit ioab dicēs: Vidi absalō pendere de quercu. Et ait ioab viro q̄ nūciauerat ei: ⁊ tertiam ptē sub manu ethai qui erat de geth. Dixitq; rex ad populum: Egrediar⁹ ⁊ ego vobiscum. Et respondit populus: Non⁹ exibis.

a Non sicut tu vis. Absalon seruabit vitam. b Sed aggrediar eum interficiendo. c Et tulerunt absalon ⁊c.] Ex quo patz qđ dictum est ꝙ in illo saltu erant fouee magne. d Et comportauerunt ⁊c.] hoc fecerunt ſm legem Deut. xxj. vbi precipitur filius cōtumax a ꝓpło lapidari. Iste autem nō solum erat cōtumax sed etiam manifeste ꝑsequebatur patrē. ⁊ iō nō solū erat dign⁹ a gladio ꝑmi: sed etiam a ꝓpło lapidari. e Porro absalō erexerat sibi cū adhuc viueret titulū. dic Josephꝰ ꝙ fecerat statuam marmoreā ad sui memoriā in posterum. Alij dicunt ꝙ fecerat quoddā edificiū notabile ⁊ altum ad eundē finem. f Dixerat enim nō habeo filium. ſ. xviij. ca. dictū est ꝙ habuit tres filios. ⁊ ideo dicendū ē ꝙ erat mortui uel inepti ad regnandū post ipsum. g Et appellatur manus absalon. i. opus eiꝰ memoria dignum. Manus enim est organū organorū. ut bꝰ. iij. de aia. ⁊ ideo ꝓ eā signant opa ⁊ maxime solēnia ⁊ memoria digna. h Achimaas aūt. hic ꝑtē describitur denunciatio facti: quia achimaas çelans ꝓ dauid cōsiderabat victoriā suorū nūciare. ſ. ioab impediebat dicēs: Non eris nunciꝰ in hac die: i Sed nunciabis in alia. ſ. de alia victoria futura que magis placebit regi. sciebat enim ioab dauid de morte absalon turbari. ⁊ ideo nolebat istū quē diligebat rumores istos portare. ꝓpter qđ misit aliū. ſ. chusi. Sciendū tamen ꝙ iste chusi non erat ille de q̄ dictū est capz precedēti: ꝙ erat amicus ⁊ consiliarius dauid. tum quia tantus homo ad hoc non mitteretur sicut cursor.

Si vidisti quare nō confodisti eum cum terra: ⁊ ego dedissem tibi decem argenti siclos ⁊ vnū baltheum? Qui dixit ad ioab: Si appenderes in manibꝰ meis mille argenteos: nequaq̄ mitterem manū meam in filium regis. Audientibus enī nobis ꝑcepit rex tibi ⁊ abisai ⁊ ethai dicens: Custodite mihi puerum absalon. Sed ⁊ si fecissem ꝓtra animā meam audacter nequaq̄ hoc regem latere potuisset: ⁊ tu stares ex aduerso. Et ait ioab: Non [a] sicut tu vis: sed [b] aggrediar eum coram te. Tulit ergo ioab tres lanceas in manu sua ⁊ infixit eas in corde absalon. Cūq̄ adhuc palpitaret herens in quercu: cucurrerūt decem iuuenes armigeri ioab: ⁊ ꝑcutientes interfecerūt eum. Decinit aūt ioab buccina ⁊ retinuit populū ne ꝑsequeret fugientē ſrl: volēs parcere multitudini. Et [c] tulerūt absalon ⁊ ꝓiecerunt eū in saltu in foueā grandem:] ⁊ cōportauerunt sup eum aceruū lapidū] magnū nimis. Dis aūt ſrael fugit in tabernacula sua. Porro [d] absalon erexerat sibi cū adhuc viueret titulum qui est in valle regis. Dixerat [e] enī: Nō habeo filiū: ⁊ hoc erit monimentum nominis mei. Vocauitq̄ titulum nomine suo: ⁊ [f] appellatur manus absalon vsq̄ ad hanc diem. Achimaas [g] autem filius sadoch ait: Curram ⁊ nunciabo regi: quia iudicium fecerit ei deus de manu inimicoꝝ eius. Ad quem ioab dixit: Non eris nuncius in hac die: sed [i] nūciabis in alia. Hodie nolo te nunciare. Filius enim regis est mortuus. Et ait ioab chusi: Vade ⁊ nuncia regi que vidisti. Adorauit chusi ioab ⁊ cucurrit. Rursus [h] autē achimaas filiꝰ sadoch dixit ad ioab Quid impedit ſ et iā ego curro post chusi? Dixitq̄ ei ioab: Quid vis currere fili mi? Veni huc. Nō eris boni [k] nunciꝰ

baiulꝰ. Qui respōdit: Quid enī ſi cucurrero? Et ait ei: Curre. Curres ergo achimaas ꝓ viā cōpendij transiuit chusi. Dauid autem sedebat inter duas portas. Speculator [l] vo qui erat in fastigio porte super murū: eleuans oculos vidit hominē currentem solum: ⁊ exclamans indicauit regi. Dixitq̄ rex: Si [m] solus est: bonus ē nuncius in ore eius. Properante autem illo ⁊ accedente ꝓpius vidit speculator hominem alterum currentē: ⁊ vociferās in culmine ait: Ecce apparet mihi alter homo currens solus. Dixitq̄ rex: Et iste bonꝰ est nuncius. Speculator autem contemplor [n] ait cursum prioris quasi cursum achimaas] filij sadoch. Et ait rex: Vir bonus est: ⁊ nuncium portans bonum venit. Clamās autem achimaas dixit ad regem: Salue rex. Et adorans regem cora eo pronus in terram ait: Benedictus dominꝰ deus tuus qui conclusit homines qui leuauerunt manus suas cōtra dominū meū regem. Et ait rex: Est ne pax puero absalon? Dixitq̄ achimaas: Vidi [o] tumultum magnum cū mitteret ioab seruus tuus o rex me seruū nescio aliud. Ad quē rex: transi [p] ait: ⁊ sta hic. Cūq̄ ille trāsisset ⁊ staret: apparuit chusi. Et veniens ait: Bonū apporto nūciū dñe mi rex. Judicauit enim ꝓ te dominus hodie de manu omniū qui surrexerunt contra te. Dixit autem rex ad chusi: Est ne pax puero absalō? Cui respondens chusi: fiant [q] inquit sicut puer inimici domini mei regis:] ⁊ vniuersi qui consurgūt aduersus eum in malū. Contristatus [r] itaq̄ rex ascendit [s] cenaculum porte ⁊ fleuit. Et sic loquebatur vadens: Fili [t] mi absalon absalon [u] fili mi: Quis mihi tribuat ut ego moriar ꝓ te? Absalon fili mi: fili mi absalon.

tum qz non fuerat in bello. sed fuit alius eiusdem nominis ⁊ de humili plebe. k Rursus autem achimaas ⁊c. quia omnibꝰ modis volebat currere ad dauid. ꝓpter eius importunitatē ꝓmisit hoc ioab: maxime qz credebat ꝓbabiliter ꝙ chusi preuenisset ⁊ mortē absalon nunciasset. l Si solus est bonus est nuncius in ore eius. illi enī qui reuertunt de ꝓlio fugitiui nō veniunt soli sed turmatim. victores aūt remanēt: qz sunt intenti ad rapiendum spolia victoꝝ. ⁊ ideo ex hoc ꝙ erat solus bñ cōiectauit dauid ꝙ erat euētus ꝓsperi nunciꝰ. ⁊ eo tem mō de alio ipsū sequente. m Cōtemplor ait cursum prioris ⁊c.] iam enī erat ita ꝓpe ꝙ poterat ꝑsonā currentis discernere. Cetera patēt vsq̄ ibi: n Vidi tumultū magnū. Aliqui libri habēt: Tumultū. ⁊ male. qz hebraica veritas ⁊ libri correcti habent Tumultū. ⁊ accipitur hic vidi. ꝓ audiui sicut Exo. xix. Cunctus autem populus videbat voces. i. audiebat. q. d. tantus erat ibi tumultꝰ ꝙ ego non potui audire seu ꝑcipere qđ erat factū de absalon: sed mentiebatur ne regem offenderet. quia viderat ipsum mortuum. denunciauit tamen victoriam q̄ erat bonum nuncium. o Transi ait ⁊ sta hic. donec audiamus quid dicet cursor aliꝰ. ꝓ Judicauit enī ꝓ te dominus hodie. tuos aduersarios debellando. q Fiant inquit sicut puer ⁊c.] ꝓ hoc intellexit rex absalon esse mortuū. qz ꝓ talem modum loquendi mos alicuiꝰ nunciabatur coiter. r Cōtristatꝰ itaq̄ rex. hic vltimo ponit lamentatio filij cū dr. s Ascendit cenaculū porte. i. solarium ut in loco sequestrato ab alijs fleret ⁊ plangeret filium suū. d. t Fili mi absalon ⁊c. Plangebat enim mortē eius spiritualem. quia mortuus erat in peccato mortali actualiter ꝑsequendo patrē. ⁊ ꝓpter hoc verbum istud v Absalō fili mi. ponit hic sex vicibus q̄ter in hoc ca. ⁊ bis in sequēti. ꝓt sex cōditiones pene gehēne. qz ibi est pena dāni: ⁊ pena sensus: stridor dentium: ⁊ fletus: exteriores tenebre: ⁊ duratio sine fine.

Moraliter exponendo absalon pſequens dauid ⁊ viros eius tyrannum ſigt ſimpliciū oppreſſorem. cuius caput adtxret quercui mūdi ſublimia appetendo. Tribus lanceis configitur triplici cōcupiſcentie aſſentiendo. in foueam ꝓiſcitur ad inferos tſcendendo.

Unciatum eſt. Hic conſequenter oſtenditur ꝙliter dauid in regnum ſuum redijt. vbi ꝓmo deſcribitur ipſi⁹ dauid cōſolatio. ſecundo conſolati reuocatio. ibi: Omnis quoq; ꝓpl⁹. tertio reuocati reductio. ibi: Miſerūtq; ad regē. quarto reducentiū cōcertatio. ibi: Omnis aūt ꝓpl⁹ iuda. Circa ꝓmū dr: Nunciatū eſt autem ioab. ab illis qui formidabāt redire ad tomū regis ꝓpter eius luctū. vñ ſubditur:

a Cap. xix.

Unciatū ᵃ eſt xix aūt ioab q; rex fleret ⁊ lugeret filiū ſuū: ⁊ ꝓſa eſt victoria in luctū i die illa oi ꝓpl⁹. Audiuit eni ꝓpl⁹ in die illa dici: doletrex ſup filio ſuo. Et ᵇ declinauit ꝓpl⁹ in die illa ingredi ciuitatē] quō declinare ſolet ꝓpl⁹ uerſus ⁊ fugies de prelio. Porro rex operuit caput ſuū: ⁊ clamabat uoce magna: Fili mi abſalon: abſalō fili mi. Ingreſſus ergo ioab ad regē in tomū dixit: Cōfudiſti hodie vultus omniū ſeruoꝝ tuoꝝ] qui ſaluā fecerūt animā tuā: ⁊ animā filioꝝ tuoꝝ ⁊ filiarū tuarū: ⁊ animā uxoꝝ tuarū ⁊ aiam cōcubinarū tuarū. Diligis ᵇ odiētes te: ⁊ odio habes diligentes te. Et oſtendiſti hodie quia non cures de ducibus tuis ⁊ ſeruis tuis: ⁊ de cognoui modo: quia ſi abſalon viueret ⁊ omnes nos occubuiſſem⁹: tunc placeret tibi. Nunc ᶜ igitur ſurge ⁊ᶠ procede: ⁊ ᵍ alloquēs ſatisfac ſeruis tuis. Juro ᵇ eni tibi ꝓ tominū. quaſi de recerto. de ſi nō exieris. ad ſatisfaciendū eis mō predicto. i Ne vnus quidem remāſurus ⁊c.] qz illi qui pugnauerūt ꝓ te cōtra abſalon recedent a te ⁊ iūgent alijs ad faciendum regem ſuum: ⁊ tu remanebis ſolus ab omnib⁹ de relict⁹. k Surrexit ergo rex. de luctu acquieſcens rationabili repetenſioni. l Et ſedit in porta. in loco patenti ⁊ coi. ut poſſet oēs venientes amicabiliter recipe ⁊ gratioſe alloqui. ⁊ ſic recollegit ꝓpl⁹m. m Jſrael aūt fugit. ſ. illi qui erāt cū abſalon. n Omnis quoq; ꝓpl⁹. Hic ꝓſequitur deſcribit ipſius dauid reuocatio. qz ꝓpl⁹ qui fuerat cum abſalon videbat ſe deceptū. ideo dicebāt: o Rex liberauit nos. ſ. dauid qui ꝓpl⁹m iſrl de inimicis ſuis exiſtentib⁹ p circuitū liberauit. ut p3 ex ſ. dictis. viij. ca. p Et nunc fugit de terra. i. de vrbe regia ꝓpter abſalon. cuius mala reducebāt ad memoriā in fe uatione patris ⁊ eius pſecutione. q. d. indignum eſt q; ꝓ ipſo fugiat. q Uſq; quo ſiletis. a recognitione culpe ⁊ petitione uenie. r Et non reducitis regem. ad locum ſuū honorifice. s Et cōſilium totius iſrael uenit ad regem. quia per nuncios certos ⁊ ſolēnes ſignificata fuerunt ſibi ſicta. quibus auditis rex miſit ad viros iuda qui fuerant cū abſalon. ut eſſent de primis ad ipſū reducendū. Ex hoc enim q erāt de tribu dauid videbant apparere in cōſpectu eius. qz plus ſibi fauere fecerant cē extranei. ⁊ ideo dauid hoc aduertens mandauit ꝓ eis ut venirent ſecure. qz paratus erat remittere. cui⁹ rationem tangit. t Os meum ⁊ caro mea vos. q. d. non poſſem vos odire. qz b eſſet ꝓtra me v Et amaſe dicite. iſte inter cās plus precauerat ꝑ dauid. quia fuit pncepsexercit⁹ abſalon. ut p3 ſ. xvij. ca. cū tñ eēt nepos dauid. ⁊ ideo ipſū ſpecialiē nominauit. ſicut ⁊ ꝑps p⁹ reſurrectione ſua p angelum expreſſit ſpāliter petrum dicens: Dicite diſcipulis ſuis ⁊ petro: Marci. xvj. quia ꝓpter xpi negationem nō fuiſſet ausus inter diſcipulos cōparere: niſi fuiſſet ſpāliter nominatus. x Hec faciat mihi deus ⁊c. i. maiora mala cē ſuſtinuerim i pſecutiōe abſalon. y Si nō mḡr militie fueris cozā me omni tpe ꝓ ioab. Aliqui libri habēt p⁹ ioab. i ſb ioab. dictio eni hebraica q̄ ibi ponit aliqñ ſigt ꝓ. aliqñ ſub. tñ eē eadē ſnīa: qz dauid nō intendebat amouere ioab de ſuo officio: ſi ꝙ iſte ſuppleret vices ei⁹ ꝓ tpe ⁊ loco vbi videret expedire. z Et inclinauit coz oīuz virozum iuda. ad ſe p ſuum benignū mandatū. a Miſerūtq; ad regem. Hic ꝓſequenter deſcribit ipſius reuocati reductio

nūc fugit de terra ꝓpter abſalō. Abſalon aūt quem vnximꝰ ſup nos: mortuꝰ eſt in bello. Uſq; quo ᵠ ſiletis: ʳ non reducitis regem: Et ˢ conſilium totiꝰ iſrl venit ad regem. Rex ꝺo dauid miſit ad ſadoch ⁊ abiathar ſacerdotes dicēs: Loquimini ad maiores natu iuda dicētes: Cur venitis nouiſſimi ad reducendū regem in tomū ſuam: Sermo autem omnis iſrl peuenerat ad regem in domo eius: qz dixerat rex: Hec dicetis ad ꝓpl⁹m: Fratres mei vos: os ᵗ meum ⁊ caro mea vos. Quare nouiſſimi reducitis regem: Et ᵘ amaſe dicite Nōne os meum es ⁊ caro mea: Hec ˣ faciat mihi ꝺ⁹ ⁊ hec addat: ſi non ʸ magiſter militie fueris cozā me omni tpe ꝓ ioab. Et ᶻ inclinauit coz omniū virorum iuda quaſi viri vni⁹. Miſeruntq; ᵃ ad regem dicentes: Reuertere tu ⁊ omnes ſerui tui Et reuerſus eſt rex. Et venit uſq; iordanē. Et ᵇ omnis iuda venit uſq; in galgala ut occurreret regi ⁊ tranſduceret eum iordanem. Feſtinauit ᶜ autem ſemei filius gera filij gemini de baburim: ⁊ deſcendit cum viris iuda in occurſum regis dauid cum mille viris de beniamin: ⁊ ſiba puer de domo ſaul ⁊ quindecim filij eius ac viginti ſerui erant cum eo. Et ᵈ irrumpentes iordanem ante regem tranſlerunt vada ut tranſducerent domū regis ⁊ facerent iuxta iuſſionē eius. Semei autem filius gera ꝓſtratus cozā rege cū iam tranſiſſet iordanem dixit ad eū.

vbi interponit benignitas dauid in ſemei obuiatiōe. ſecūdo ei⁹ ineqlitas in creditatis miphiboſeth diuiſiōe. ibi: Miphiboſeth q̄. tertio ei⁹ curialitas in tercellai licentiatiōe. ibi: Bercellai q̄. Circa ꝓmū dr: Miſerūtq; ad regē. ſ. viri iuda. b Et oīs iuda venit uſq; i gal. i. trib⁹ iuda. ut occurreret regi ⁊ traducēt eū iordanē. in nauib⁹ ad b̄ paratis ab ipſis. ut dicūt aliq̄. Alij aūt dicūt q ꝺ iſta traductio itelligit ꝑ b̄ q viri iuda trāſierūt iordanē añ regē i equis: ad explorādū vbi aq̄ eēt bñ vadabilis. c Feſtinauit. aūt ſemei. ut apud dauid inueniret miam ꝺ Et irrūpēt. iordanē. trāſeūtes ad ripā oppoſitā in q̄ adhuc erat dauid ut ſibi ſeruirēt in trāſitu. Cetera patēt uſq; ibi:

a Nūquid ꝓ his verbis non occidet semei. q. d. magnū malum esset si viu⁹ euaderet: qꝝ incurrerat crimen lese maiestatꝫ

b Cur efficimini mihi hodie in satban. quia si dauid eū statim occidi p̄misisset. alij qui cum absalon fuerant in p̄sequēdo dauid timuissent sibi. ⁊ illi qui nondū venerāt retrocessissent ⁊ forte aliqui qui iam venerāt occulte recessissent. ⁊ sic ei⁹ occisio potuisset esse occasio magne scissionis ⁊ magni mali ℨ dauid.

c Nō morieris iuramentū ꝓ eo. Sz videt qꝫ dauid istud iuramentū fregerit; qꝝ iniūxit filio suo salomoni ut morte ei⁹. ut habet. j. iij. li°. ij. ca. Dicendū qꝫ dauid nō iurauit nisi qꝫ nō moreret tunc ꝓ illa causa tm̄. sed quia erat homo seditiosus monuit dauid filiū suū: ut ꝓtra hoc poneret cautelam. d. Vir autē sapiens es ut scias q̄ facies ei. ut ibidem hr̄. ꝓt qđ salomon inhibuit ei sub pena mortis ne exiret ir̄m p̄cludēdo sibi viam faciēdi colligatiões. ⁊ ꝓt trāsgressionē huiꝰ p̄cepti fuit mortuus. dauid etiā tene cogitabat qꝫ cautelā sibi impositā nō seruaret. ⁊ sic mortē ut nouo incurreret.

d Miphiboseth hic oñdit inequalitas dauid in hereditatis miphiboseth diuisiõe. cum dicit: Miphiboseth quoꝙ filius saul. i. nepos. Alij libri habēt: Filius ionathan filij saul Sz veritas hebraica ⁊ libri correcti nō habent. Dauid enim nō fuit tunc recordat⁹ amicitie ionathan patr̄ miphiboseth. Si enī fuisset recordat⁹. medietatē hereditatis sue seruo suo nō tradisset.

e Intonsa barba, in hebreo hr̄: Incōposita barba. qꝛillo tpe nō tondebāt barbā filij isr̄l. put hr̄ ō. x. ca. ut nuncijs dauid.

f Vestesꝙ suas nō lauerat. in signū tristicie ꝓpter fugam dauid. Ex quo pz vrū qđ dictū est ō. xvj. ca. ſ. qꝫ siba seru⁹ suus falso diffamauerat eū apud dauid Cetera patēt vsq; ibi:

g Quid vltra loq̄ris. q. d. ꝓ nihil. q: dictū meū non retractabo totaliter. retractauit tm̄ in parte. d.

b Tu ⁊ siba diuidite possessiões. iniuste cōcedēs seruo suo medietatem hereditatis sue. ꝓpter qđ regnū ei⁹ fuit postea diuisū tpe roboam neptis sui. put dictū fuit plen⁹ ō. j. li°. ij. ca. Hic aūt aduertendū quantū adulatores ⁊ detractores sūt p̄iculosi p̄ncipib⁹. quia dauid tam sanct⁹ ⁊ iust⁹ ꝓbis fuit adulatorꝫ ⁊ detractoris. ut pz ex p̄dictꝫ fuit ita capt⁹ ⁊ inuolut⁹ qꝫ hereditatē miphiboseth dñi sui ei cōcessit in absentia miphiboseth. ⁊ eo nō audito. ⁊ qđ prius est postꝙ audiuit miphiboseth se vere excusantē. ut pz ꝓ predicta nō retractauit dictū suū iniustū totaliter. sed seruū suū pessimū fecit equalē dño quē tm̄ debuisset suspendisse. ꝓ falsam accusationē dñi sui de crimine lese maiestatꝫ. i Bercellai q̄. hic p̄ter ostēditur gratitudo dauid erga bercellai qui sibi necessaria ꝓ pte ministrauerat. ut pz ex predictis. ⁊ eū vsq; ad iordanē cōduxerat cui dauid obtulit p̄mia ⁊ honores si vellet ire ir̄m secū. ꝙ excusauit se. ꝓt senectutē. d.

k Quot sūt dies ānorū vite mee. q. d. tempꝰ est qꝫ ego cogitē de morte. nō de honorib⁹ aut delitijs. qđ est ꝓtra senes se ingerētes curijs magnatoꝝ: misit tm̄ filium suū cū dauid. d. l Est aūt huus tu⁹ chamaā. ita qꝫ debet scribi p. m. i medio ⁊ in fine. m Ipse vadat tecū. ipse ē enī iuuenis ⁊ poterit addiscere ea q̄ sūt virtutꝫ ⁊ honorꝫ. Notandū est ꝙ in curia dauid erāt cātores ⁊ cātatrices instrumētis ⁊ vocib⁹ būanis. talibus enī licitū ē vti moderate. qꝫ sicut mētza corporꝫ indiget q̄ete ⁊ recreatione. ita ⁊ vires aiales: ad qđ multū facit melodia.

n Et osculat⁹ est rex bercellai. in signū magne amicitie.

o Et benedixit ei. imp̄cans ei bona vite p̄senti ⁊ future.

p Vis aūt ꝓbs. Supra posita est ipsius regis reductio. hic consequenter post interpositionem predictorum describitur reducentiū cōcertatio. cuius causa extimitur. cum dicitur: Omnis autē ꝓbs iuda trāsduxerat regem iordanem fluuiū modo ō. dicto.

q Et media tm̄ pars affuerat de populo isrāel. ⁊ ideo in hoc reputabant se debonorizatos. tum quia plures erant. tum quia primo nuncios miserant ad dauid ꝓ eius reuersione. ut predictum est: propter quod dixerunt regi:

Ne reputes mihi dñe mi iniq̄tatē: neq; memineris iniuriarum fui tui in die qua egressus es dñe mi rex de ir̄m: neq; ponas rex in corde tuo. Agnosco enim seruus tuus peccatū meū: ⁊ idcirco hodie primus veni de omni domo ioseph: descendiq; in occursum dñi mei regis. Respondens aūt abisai filius saruie dixit: Nūquid n̄ ꝓ his verbis non occidetur semei qui maledixit christo dñi: Et ait dauid: Quid mihi ⁊ vobis filij saruie: Cur° efficimini mihi hodie in satban: Ergo ne hodie interficietur vir in isrāel: An ignoro hodie me factū regem sup isr̄l: Et ait rex semei: Non‘ morieris. Jurauitq; ei: Miphiboseth° quoq; filius saul descendit in occursum regis illotis pedib⁹ ⁊ intonsa‘ barba: vestesq; suas non lauerat a die qua egressus fuerat rex vsq; ad diem reuersionis eius in pace. Cūq; occurrisset regi: dixit ei rex: Quare non venisti mecū miphiboseth: Et respondens ait: Dñe mi rex seruus meus cōtempsit me. Dixiq; ei ego famulus tuus ut sterneret mihi asinum: ⁊ descendens abirem cum rege. Claud⁹ enim sum seruus tuus. Insuper ⁊ accusauit me seruū tuum ad te dominū meū regem. Tu aūt domine mi rex sicut angelus dei es: fac qđ placitū est tibi. Neq; enim fuit dom⁹ patris mei nisi morti obnoxia dño meo regi: tu autem posuisti me seruū tuū inter cōuiuas mense tue. Quid ergo habeo iuste querele: aut quid possum vltra vociferari ad regem: Ait ergo ei rex: Quid^s vltra loqueris: Firum est quod locutus sum. Tu° ⁊ siba diuidite possessiones. Respondit^q miphiboseth regi. Etiam cūcta accipiat postq̄ reuersus est dominus meus rex pacifice in domū suā. Berçellai‘ quoq; galaadites senex valde descendēs de rogelim trāsduxit regem iordanem paratus etiā vltra fluuium p̄sequi eum. Erat autē berçellai galaadites senex valde id est octogenarius: ⁊ ipse pre buit alimēta regi cum moraret in castris. Fuit quippe vir dives nimis. Dixit itaq; rex ad berçellai: Veni mecū: ut requiescas securus in ir̄m. Et ait berçellai ad regem: Quot^u sunt dies annorū vite mee ut ascendam cū rege in hierusalem: Octogenarius sum hodie. Nūquid viget sensus mei ad discernendū suaue aut amarū: aut delectare poterit seruū tuum cibus aut pot⁹: uel audire possum vltra vocem cantorū atq; cantatricū: Quare seruus tuus sit oneri domino meo regi: Paululum procedā famulus tuus ab iordane tecū. Non indigeo hac vicissitudine sed obsecro ut reuertar seru⁹ tu⁹ ⁊ moriar in ciuitate mea ⁊ sepeliar iuxta sepulchrum patr̄s mei ⁊ matris mee. Est‘ autem seru⁹ tu⁹ chamaam: ipse^m vadat tecū domine mi rex: ⁊ fac ei quicqd bonū tibi videtur. Dixit itaq; ei rex: Mecum transeat chamaā: ⁊ ego faciam ei quicquid tibi placuerit: ⁊ omne qđ petieris a me impetrabis. Cūq; trāsisset vniuersus populus ⁊ rex iordanem: restitit: ⁊ osculat^n est rex berçellai: ⁊° benedixit ei: ⁊ ille reuersus est in locum suū. Transiuit ergo rex in galgalam: ⁊ chamaā cū eo. Omnis^p autem populus iuda transduxerat regem: ⁊^q media tm̄ pars affuerat de populo isrāel.

a Quare te furati sunt ꝛc. q. d. in clanculo factum est antequam veniremus in contemptū nostrū. b Et respondit omnis vir iuda. superbe. c Quia mihi ꝓpior est rex. i. de tribu ⁊ cognatione mea. d Decē ꝓtibus ego maior sum. q. d. licz non sit de tribu nostra. tñ multo plus valemus sibi in subsidium ꝓpale. ⁊ adintoriū cōtra aduersarios. e Durius autem respondērūt viri iuda. tum quia erāt viri bellicosi ⁊ animosi. tum quia erant homines de tribu regia. ex quo p̄ alijs in superbiam erigebant.

f Cap. xx.

Cecidit quoq; Postq̄ descripta. est punitio dauid ratione homicidij vrie. ⁊ ratione adulterij cum bersabee: hic consequenter ponitur eiusdē punitio ratione ꝓditionis: quia vriam occidit ꝓditorie. ut patet ex .ij. dictis. xj. ca. ⁊ de hoc punitur hic p̄ rebellionem populi contra ipsum ad instinctum seba filij bochri. Circa q̄ sic ꝓcēditur. quia primo describitur huius rebellionis ortus. secundo punitionis modus. ibi: Dixit autem rex amasee. Prima in duas. in partem principalē ⁊ incidentalem. secūda ibi: Cūq; venisset rex. Circa primū dicitur:

Iacq; oēs viri isrl cōcurrētes ad regem: dixerūt ei: Quare[a] te furati sunt fratres nostri viri iuda: ⁊ transduxerūt regē ⁊ domū ei⁹ iordanē: oēsq; viros dauid cum eo: Et[b] rñdit oīs vir iuda ad viros isrl: Quia[c] mihi ꝓpior est rex. Cur iraſceris super hac re: Nūquid comedim⁹ aliqd de rege: aut munera nobis data sūt: Et rñdit vir isrl ad viros iuda ⁊ ait: Decē ꝓtib⁹ maior ego sum apud regē: magisq; ad me pertinet dauid q̄m ad te. Cur fecisti mihi iniuriā: ⁊ non mihi nūciatū est ꝓior ut reducerē regē meū: Durius[d] aūt rñderūt viri iuda viris isrl. xx

Cecidit[e] quoq; ut ibi esset vir[g] belial noie[h] seba filius bochri vir[i] gemineus ⁊ cecinit[k] buccina: ⁊ ait: Nō[m] est nobis ps i dauid neq; hereditas in filio isai. Reuertere in tabernacula tua isrl. Et[n] separat⁹ ē oīs isrl a dauid secutusq; est seba filiū bochri: viri aūt iuda adheserūt regi suo a iordane vsq; ierl̄m. Cūq; [o] venisset rex in domū suā in ierl̄m: tulit decē mulieres cōcubinas quas dereliq̄rat ad custodiēdā domū: ⁊ tradidit eas in custodiā alimenta eis prebēs. Et nō est ingressus ad eas sed erant clause vsq; in diem mortis sue in[p] viduitate viuentes. Dixit[q] aūt rex amasee

Cōuoca mihi oēs viros iuda in diem tertiū: ⁊ tu adesto presens. Abijt ergo amasa ut conuocaret iudā ⁊ morat⁹ est extra palaciū qd ei ꝓstituerat rex. Dixit aūt dauid ad abisai: Nunc magis afflicturus est nos seba filius bochri q̄m absalon. Tolle[r] ergo seruos dñi tui ⁊ psequere eū ne forte inueniat ciuitates munitas:] ⁊ effugiat nos. Egressi sūt ergo cum eo viri ioab celethi q̄q; ⁊ felethi: ⁊ omnes robusti exierūt de hierusalem ad psequēdum seba filium bochri. Cūq;[s] illi essent iuxta lapidem grandem qui est in gabaon: amasa veniens occurrit eis. Porro ioab vestitus erat tunica stricta ad mensuram habitus sui: ⁊ desuper accinctus gladio dependente vsq; ad ilia in vagina qui⁹ fabricatus leui motu egredi poterat ⁊ percutere.] Dixit itaq; ioab ad amasam. Salue mi frater. Et tenuit manu dextra mētum amase quasi osculans eū. Porro[v] amasa non obseruauit gladium quem habebat ioab. Qui percussit eum in latere: ⁊ effudit intestina eius in terram ⁊ mortu⁹ est: nec secundū vulnus apposuit. Joab autem ⁊ abisai frater eius psecuti sūt seba filiū bochri. Interea q̄dam viri cū stetissent iuxta cadauer amase de sociis ioab dixerunt:

Cecinit buccina. ut ex repentino sonitu cēs tacerent. ⁊ sic daret ei maior audiētia. l Et ait. voce magna. m Nō est nobis pars in dauid. q. d. ex quo ꝓpēpsit nos. nos de⁹ eū dimittere ⁊ aliū regē eligere. n Et separat⁹ est oīs isrl a dauid. ad temp⁹ ut sic dauid de proditiōe ꝓtra vriā puniret. ⁊ seba. ꝓpē suā malitiā occideret. o Cūq; venisset rex. Hec ē ps incidētalis: q̄ dauid venies in ierl̄m reppit se esse fedatū in ꝓrib⁹ suis p̄ absalon. ut dictū est .ij. reg. xvj. ca. ⁊ ideo recluſit eas ꝓuidēs eis de victu ⁊ vestitu. duplici ratiōe. primo q̄ ꝓhibet Leuit. xx. Turpitudinē nurus tue non discoopries. licz aūt iste mulieres nō fuerint ꝓxores absalon filij dauid sm̄ veritatē: fuerāt tñ sm̄ apparentiā ꝓpē cōcubitū carnalē. ⁊ ideo nō erat decēs q̄ dauid vltra ad eas accederet: nec etiā aliquis alius: ⁊ ideo fecit eas recludi. secūdo q̄ si viderent in publico rememorarēt factū absalon: q̄d in vituperiū dauid redūdabat. p In viduitate viuētes. ex hoc p̄z q̄d predictū est. s. eas fuisse ꝓxores dauid. Aliter nō dicerent hic viuere in viduitate. Ista tamen viduitas intelligitur q̄tum ad separationē thori: nō q̄tū ad mortē mariti: quia dauid adhuc viuebat. Absalon aūt nunq̄ fuit earum maritus: quia nullus poterat accipere ꝓxorē patris. maxime eo viuente. q Dixit autem rex. Hic ꝓsiter describit punitio sedre de rebelliōis cōmotiōe. vbi p̄mo describit ipsius insecutio. secundo eius occisio. ibi: Venerūt itaq;. tertio reꝓtrit regni dauid ordinatio. ibi: Fuit ergo ioab. Prima in duas. in partem ꝓncipalem ⁊ incidentalem. secūda ibi: Cūq; illi essent. Circa primū sciendū q̄ dauid habebat bellatores ex trib⁹ ptibus. vna erat trib⁹ iuda q̄ sibi adheserat. ut dictū est: ⁊ cōgregationē istorū cōmisit amase. q̄ erat ꝓnceps militie illius trib⁹. q̄. licz ioab esset sup totū exercitū generalē. tñ in q̄libet tribu erat vn⁹ ꝓnceps militie specialiter. ⁊ iō cōgregationē militie trib⁹ iuda melius poterat facē amasa q̄ alius. Alia ps erat bellatoꝝ q̄ erāt de domo dauid tāq; famuli ei⁹. ⁊ sagittarij speciales. ⁊ istos cōmendauit abisai. d. r Tolle eū seruos dñi tui ꝛc.] q̄ de facili nō posset ibi capi. Tertia ps erat bellatoꝝ de diuersis tribub⁹ isrl. q̄. licz multitudo cuiuslibet tribus recessisset a dauid excepta tribu iuda. tñ de q̄libet tribu erāt viri bellatores robusti q̄ cōiuncti fuerāt ipsi dauid a tpe q̄ fugit a facie saul. ut hꝝ. j. Para. xij. ca. ⁊ isti volebāt iuuare ipsum dauid: ⁊ ad hos ꝓgregādos exiuerat ioab: q̄ erat difficilis negociū: ꝓpē q̄d in eius absentia dū esset dicto mō occupat⁹. ⁊ piculū esset in mora psequēdi seba. dauid cōmisit abisai bellatores de domo sua q̄ erāt assueti exire cū ioab ⁊ obedire ei. verūtñ ioab ⁊ abisai cū suis societatib⁹ cōuenerūt in vnū sicut erat cōdictū. ⁊ sm̄ ista p̄z lra. s Cūq; illi essent. Hec est ps incidētalis in qua agit de interfectiōe amase q̄ occurrit ioab i dicta insecutiōe seba. t Qui fabricat⁹ leui motu ꝛc.] in hebreo habet: Et exijt ⁊ cecidit. q̄d exponens Ra. Sa. d. q̄ ioab a ꝓposito sic disposuit ut caderet ad terram de vagina ut sic amasa crederet q̄ ioab leuaret de terra ad reponendū in vagina: ⁊ non ad percutiendum ipsum. ideo subditur: v Porro amasa non obseruauit. i. non se obseruauit a ꝑcussione gladij: ⁊ interfecit eum ꝓditorie sub signo pacis ⁊ amicitie. d. Salue mi frater. erat enim ei⁹ cognat⁹ german⁹ q̄. erāt de duab⁹ sororib⁹. ut p̄z ex ꝓdictis xvij. ca. ⁊ ideo vocauit eum fratrem. Occidit autem eū ex inuidia timens ne ei equaret quia dauid ei iurauerat. Hoc faciat mihi deus ⁊ hoc addat. si non magister militie fueris coram me omni tempore ꝓ ioab. ut dictū est ca. precedēti. ꝓpē q̄d aliq̄ de amicis ioab videtes eū mortuū dixerūt insultādo

a Ecce qui esse voluit p ioab comes dauid.q.d.,pter suam ambitionē reportauit mortem. Cetera patent vsq; ibi: b Porro ille transierat.s.seba filiꝰ bochri. c Per omnes tribus israel sollicitando eas ut constituerent eum regem. d Vsq; in abelam.nomen est ciuitatis fortis ⁊ murate. e Et in bethmacha.nomen est territorij in quo ciuitas illa ē sita. f Oēsq; electi cōgre. fue. ad eum.istud exponitur dupliciter. vno modo q; fuissent ꝑgregati ad seba filium bochri. alio modo q; essēt ꝑgregati ad ioab: vtrūq; qualiter cūq; accipiatur li omnes accipit pro multis.quia multi ꝑgregati sūt ⁊ ad istum ⁊ ad alium: vtrūq; videtur q; fortior ps congregata fuerit ad ioab: quia seba obsessus nō audebat exire. g Venerunt itaq;. hic cōsequēter describit ipsius seba occisio q; ciuitas obsessa erat in periculo destructionis.qđ notatur cū dicitur: Omnis autē turba que erat cū ioab molit.destru.muros.⁊ ideo excogitata fuit via salutionis ciuitatis p modū qui sequit: h Et exclamauit mulier sapiēs.Dicunt hebrei q; ista mulier fuit sara filia aser que uxē dit cū iacob i egyptum.ut hr̄ Gen.xlvj.⁊ q; habuit spiritū ꝓphetie p quē reuelauit iacob cū lugeret filiū suū ioseph estimās eū mortuū q; ipse viuebat.licz nō crediderit donec vidit plaustra ⁊ munera sibi missa a ioseph: de quib⁹ hr̄ Gen.xlv. Dicūt etiā q; ipsa oñdit moysi sepulchrū ioseph qñ filij israel egressi fuerūt de egypto.⁊ sm h exponūt qđ sequit postea: Nōne ego sum q; rñdeo veritatē in israel.s.reuelādo iacob ⁊ moysi q; dicta sunt.sed istud videt oio ficticiū.q; sm predicta ista mulier añ discessū iacob in egyptū habebat spm̄ ꝓphetie.⁊ p ꝑns ad min⁹ habebat xx.ānos uel circiter. Item a discessu iacob in egyptū vsq; ad exitū filioꝝ israel de egypto fluxerūt āni.ccxx. sicut pz ex his q; dicta fuerūt Exo.xij. Itē ab exitu de egypto vsq; ad fūdationē tēpli q̄rto āno regni salomōis fluxerūt āni.cccclxxx.ut hr̄.iij. Regi.vj.q; sic iūcti faciūt ānos septingētos viginti. Seditio ꝑo excitata p seba filiū bochri fuit circa finē vite dauid q; iā erat senex.cū igit salomon fuerit coronat⁹ ipso adhuc viuēte ut hr̄.j.iij.li⁰.j.ca.⁊ templū fundauerit q̄rto āno regni sui.ut hr̄.j.iij.li⁰.ca.vj.oportet dicē q; ista mulier tūc haberet septingentos ānos uel circit.qđ est incōueniēs.p illo tpe in q; vita humana ꝓtendebat vsq; ad.c.ānos ad plus coiter.⁊ iō dicēdū q; fuit alia mulier.⁊ dicit sapiēs nō ꝓpt spm̄ ꝓphetie sed ꝓpt industriā nālem ⁊ eloquentiā.sicut dictū est s.xiij.ca. de muliere thecuite. i Dicite ioab approping huc.q; volebat loqui cū eo secrete q̄tū poterat fieri. k Sermo inqt

Ecce° qui esse voluit pro ioab comes dauid. Amasa autē cōspersus sanguine iacebat in media via. Vidit hoc quidam vir q; subsisteret omnis popul⁹ ad videndum eum.⁊ amouit amasam de via in agrum: operuitq; eum vestimento ne subsisterent transeuntes ꝓpter eum. Amoto ergo illo de via trāsibat omnis vir sequens ioab ad psequendū seba filium bochri. Porro° ille transierat per‘ omnes trib⁹ israel vsq; in abelā ⁊ in bethmacha: oēsq; ‘ viri electi cōgregati fuerant ad eum. Venerūt‘ itaq; ⁊ oppugnabant eum in abela ⁊ in bethmacha: ⁊ circūdederūt munitionibus ciuitatem: ⁊ obsessa est vbs. Omnis autem turba que erat cum ioab molie/batur destruere muros. Et° exclamauit mulier sapiens de ciuitate: Audite audite: dicite‘ ioab: approping huc ⁊ loqr tecum: Qui cum accessisset ad eam tait illi: Tu es ioab: Et ille respōdit: Ego. Ad quem sic locuta est: Audi sermones ancille tue. Qui respōdit: Audio. Rursumq; illa: sermo‘ inquit dicebatur in veteri prouerbio. Qui‘ interrogant interrogēt in abela ⁊ᵐ sic ꝓficiebant. Nōne ego sum que respondeo veritatem in israel: ⁊ⁿ tu queris subuertere ciuitatem: ⁊° euertere matrem in israel: Quare precipitas hereditatem dñi: Respondensq; ioab ait: Absit° absit hoc a me: non precipito neq; demolior. Non se sic habet res. Sed⁹ homo de monte ephraim seba filius bochri cognomine: leuauit manum suam cōtra regem dauid. Tradite illum solum: ⁊ recedemus a ciuitate. Et ait mulier ad ioab: Ecce caput eius mittetur ad te p murum. Ingressa‘ est ergo ad omnem populum: ⁊° locuta est eis sapienter. Qui abscisū caput sebe filij bochri p/iecerunt ad ioab. Et ille cecinit tuba: ⁊ recesserūt ab vrbe vnusquisq; i tabernacula sua. Joab aūt reuersus est irm ad regem. Fuit‘ ergo ioab sup omne exercitum israel.banaias aūt filius ioiade sup ceretheos ⁊ felethe/os: adurā ꝑo sup tributa. Porro iosaphat filius abiluda co/mentarys. Seba autē scriba: sadoch ꝑo ⁊ abiathar sacerdotes: hirā‘ aūt biraites erat sacerdos‘ dauid. XXI

Acta ‘est quoq; fames ⁊ᵖ sic ꝓficiebant. Nōne ego sum que respondeo veritatem in israel: ⁊ⁿ tu queris subuertere ciuitatem: ⁊° euertere matrem in israel: Quare precipitas hereditatem dñi: Respondensq; ioab ait: Absit° absit hoc a me: non precipito neq; demolior. Non se sic habet res. Sed⁹ homo de monte ephraim seba filius bochri cognomine: leuauit manum suam cōtra regem dauid. Tradite illum solum: ⁊ recedemus a ciuitate. Et ait mulier ad ioab: Ecce caput eius mittetur ad te p murum. Ingressa‘ est ergo ad omnem populum: ⁊° locuta est eis sapienter. Qui abscisū caput sebe filij bochri p/iecerunt ad ioab. Et ille cecinit tuba: ⁊ recesserūt ab vrbe vnusquisq; i tabernacula sua. Joab aūt reuersus est irm ad regem. Fuit‘ ergo ioab sup omne exercitum israel.banaias aūt filius ioiade sup ceretheos ⁊ felethe/os: adurā ꝑo sup tributa. Porro iosaphat filius abiluda co/mentarys. Seba autē scriba: sadoch ꝑo ⁊ abiathar sacerdotes: hirā‘ aūt biraites erat sacerdos‘ dauid. XXI

Acta ‘est quoq; fames ꝓphetie p quē revelauit iacob cū lugeret filiū suū ioseph estimās eū mortuū q; ipse viuebat.licz nō crediderit donec vidit plaustra ⁊ munera sibi missa a ioseph: de quib⁹ hr̄ Gen.xlv. Dicūt etiā q; ipsa oñdit moysi sepulchrū ioseph qñ filij israel egressi fuerūt de egypto.⁊ sm h exponūt qđ sequit postea: Nōne ego sum q; rñdeo veritatē in israel.s.reuelādo iacob ⁊ moysi q; dicta sunt.sed istud videt oio ficticiū.q; sm predicta ista mulier añ discessū iacob in egyptū habebat spm̄ ꝓphetie.⁊ p ꝑns ad min⁹ habebat xx.ānos uel circiter. Item a discessu iacob in egyptū vsq; ad exitū filioꝝ israel de egypto fluxerūt āni.ccxx. sicut pz ex his q; dicta fuerūt Exo.xij. Itē ab exitu de egypto vsq; ad fūdationē tēpli q̄rto āno regni salomōis fluxerūt āni.cccclxxx.ut hr̄.iij. Regi.vj.q; sic iūcti faciūt ānos septingētos viginti. Seditio ꝑo excitata p seba filiū bochri fuit circa finē vite dauid q; iā erat senex.cū igit salomon fuerit coronat⁹ ipso adhuc viuēte ut hr̄.j.iij.li⁰.j.ca.⁊ templū fundauerit q̄rto āno regni sui.ut hr̄.j.iij.li⁰.ca.vj.oportet dicē q; ista mulier tūc haberet septingentos ānos uel circit.qđ est incōueniēs.p illo tpe in q; vita humana ꝓtendebat vsq; ad.c.ānos ad plus coiter.⁊ iō dicēdū q; fuit alia mulier.⁊ dicit sapiēs nō ꝓpt spm̄ ꝓphetie sed ꝓpt industriā nālem ⁊ eloquentiā.sicut dictū est s.xiij.ca. de muliere thecuite. i Dicite ioab approping huc.q; volebat loqui cū eo secrete q̄tū poterat fieri. k Sermo inqt di.in ve.puer.vetus ꝓuerbiū hic accipit p lege.sicut dictū fuit ō. j.li⁰.xviij.ca.in qua precipit filijs israel.ut veniētes ad expugnandū ciuitatem ꝑmo offerrēt ei pacē.ut hr̄ Deut⁰.xx.⁊ hoc est qđ hr̄ b: l Qui interrogāt interrogēt in abela.i.filij israel qui expugnādo ciuitatem volent ꝑmo interrogare de pace.sic debēt facere in hac ciuitate. m Et sic ꝓficiebāt.quia sic implerēt legis mādatū ⁊ haberēt intentū. Nōne ego sum que rñdeo veritatem in israel. loquit in ꝑsona ciuitatis.q.d.ista ciuitas semꝑ tenuit veritatē ⁊ fidem regi.vñ in hebreo habet sic: Ego pacifica ⁊ veracium israel.i. vna de numero pacificarum ciuitatum ⁊ veraciū regi. n Et tu queris euertere ciuitatem.q.d. malum facis. o Et euertere matrē in israel.q; quelibet ciuitas est mat̄ populi ibidem nati ⁊ nutriti. In aliquib⁹ libris ponit: Ciuitatū. sed nō est de textu: q; nō est in hebreo nec in libris correctis. p Absit absit hoc a me.hoc verbū duplicauit ioab ad maiorē assertionē. uel ut dicit Ra.Sa. semel pro rege ⁊ semel ꝓ se.q.d.nec rex querit ō nec ego.ió subditur: q Sed homo de monte ephraim &c.q; cōmouit seditionē cōtra regem illum solū querimus. r Ingressa est ergo ad omnē ꝑsm.i.ad maiores ciuitatis in qb⁹ ꝑs virtualiter cōtinet Sic enim volebat loqui ut lateret ipsū seba. s Et locuta est eis sapienter.quid autem dixerit non exprimitur, sed dicunt aliqui ⁊ ꝓbabiliter q; ipsa ostendit eis bona ipsi⁹ dauid.⁊ mala ipsius seba.⁊ q; tota ciuitas erat ꝓpinqua exterminio ꝓpter eū.ex his cōcludens q; melius erat ipsum solū occidi q; ipsum ⁊ omnes alios ꝓpter ipsum.⁊ sic factū est. t Fuit ergo. hic ꝓsequitur post reductionē dauid in regnū ⁊ sedationē cōmotionis excitate p seba.cōuenienter repetit ordinatio domus dauid.⁊ pz sententia ex dictis ō.viij.ca.in fine.his exceptis: v Adurā ꝑo sup tributa.que reddebant ipsi dauid a nationibus sibi seruientib⁹ sub tributo..put dictum fuit ō.viij.ca. x hirā aūt biraites.dicit biraites a ciuitate de qua erat y Sacerdos dauid.i.magn⁹ apud eū.sicut dictū est ō.viij.ca.q; filij dauid sacerdotes erant.Dicit aūt Ra.Sa.q; dauid fecerat istum ꝓncipem ⁊ iudicē.i.magnū inter ꝓncipes ⁊ iudices. z Lacūꝑ.xxj.

Acta est. Post punitionem dauid de peccato luxurie. hic consequenter ponitur punitio ꝓ peccato negligentie.⁊ primo narratur factum. secundo explicatur quadruplex delictum ibi: Factum est autem. Circa primū sciendum q; iosue ⁊ ꝓncipes israel iurauerunt gabaonitis q; non interficerēt eos.put patet Josue.ix.ca. Saul aūt cū regnaret multos eoꝝ interfecit ꝓtra predictū iuramentū qđ obligabat nō solū iosue ⁊ ꝓncipes israel illi⁹ temporis.sed etiam posteros eorum. factum autem istud erat notorium.⁊ ideo debuit puniri ꝑ dauid qui successit sauli.⁊ quia circa hoc fuit negligens secuta est vltio diuina cogens ad vindicandum istud factum. Sic igitur proceditur. q; primo ponit afflictio ꝓpli. secūdo vindicatio delicti.ibi: Vocatis ergo. Primū ponit cū dicit;

Facta est ꝯ fames. ſ. in terra iſrl. a In diebus dauid. eo q̃ negligens fuerat de iuſticia fienda modo p̃dicto. b Trib⁹ annis iugiter. i. cõtinue ſe habẽtib⁹. c Et ꝛ ſoluit dauid oraculũ dñi. dicit Ra. Sa. q̃ primo anno nõ ꝛ ſoluit eo q̃ credidit q̃ ſterilitas terre ꝓtigiſſet ex curſu nãli tpis. ſecũdo anno credidit q̃ cõtigiſſet ꝓpter idolum miche: quod adhuc erat in tribu dan. ut dicit Ra. Sa. ꝓpter quod illud idolum deſtruxit. ſed q̃ ſterilitas terre per hoc non ceſſauit: tunc conſuluit dominũ de cauſa ſterilitat̃. ſecũdo ponitur reuelatio peccati, ꝓp̃ quod dicta ſterilitas acciderat. cum dicitur: d Dixitq̃ dominus ꝓpter ſaul ⁊ domũ eius ſanguinũ. domus ſaul vocat domus ſanguinũ. i. digna ſanguinis ſui effuſione. e Vocatis ergo gabaonitis. Hic conſequenter ponitur vindicatio delicti. circa quod primo deſcribitur pene taxatio. ſecundo executio. ibi: Tulit itaq̃ rex. tertio mortuorum tumulatio. ibi: Et numciata ſunt. Circa primũ dicitur: f Porro gabaonite non erant de filijs ⁊c.] hoc introducitur duplici de cauſa. vna eſt ut ſciretur ꝓpter quam cauſam reſeruati fuerant a filijs iſrael ceteris interfectis: que notatur cum dicit: g Filij quippe iſrael iurauerant eis. ſ. q̃ non interficerent. vñ aliqui libri ſic habẽt Ne p̃merent eos. Sed non eſt in hebreo nec in libris correctis. ſubintelligitur tñ. ꝓpter quod aliquis poſuit p̃ modũ gloſe. ⁊ poſtea inſertum eſt textui p̃ imperitiam ſcriptor. iuramentũ autem factum gabaonitis ⁊ modus obligatiõis plene habetur Joſue. ix. ca. Alia cauſa eſt. ut dicit Ra. Sa. q̃ ſi gabaonite fuiſſent de filijs iſrael fuiſſent magis miſericordes ⁊ indulſiſſent factũ ſaulis cõtra eos: ſicut indulſerãt ſacerdotes qui remanſerãt poſt mortem achimelech ⁊ aliorum qui fuerunt interfecti cum eo. ut habetur ꝛ. j. libro. xxij. ca. ⁊ ſic populus non fuiſſet fame punit⁹. b Et voluit ſaul ⁊c] Dicũt aliq̃ q̃ nõ interfecit gabaonitas. ꝙ q̃ interfecit ſacerdotes. ut dictũ eſt: ⁊ gabaonite habebãt ab eis victum ⁊ veſtitũ eo q̃ ſeruiebant eis portando ligna ⁊ aquas ad locum cultus diuini. put determinatum fuerat p̃ ioſue ⁊ p̃ncipes iſrael. ut habetur Joſue. ix. ꝓp̃ quod loquitur ſcriptura ac ſi ſaul interfeciſſet gabaonitas. q̃ ille quodãmodo dicitur hominem interficere qui aufert ſibi victũ. Sed littera non concordat huic expoſitioni. quia dicitur: Voluit eos percutere ζelo quaſi p̃ filijs iſrael ⁊ iuda. ſaul autem non interfecit ſacerdotes hoc ζelo. ſed quia viderant panes ⁊ gladiũ ipſi dauid. ut habetur ꝛ. libro. j. xxij. ca. ⁊ ideo dicunt alij q̃ iſte ζelus intelligitur. quia ſaul cupiens poſſeſſiones gabaonitarum eo q̃ erant in tribu beniamin. ⁊ occupabãt vnam ciuitatem notabilem. dicebat q̃ melius eſſet ⁊ deo acceptius q̃ filij iſrael ipſimet aquas ⁊ ligna miniſtrarent in loco diuini cultus. ⁊ illi delerentur. p̃ hoc pallians cupiditatem ſuã. Sꝫ hoc nõ eſt veriſimile. q̃ illa comportatio aquarum ⁊ lignorum fuit gabaonitis impoſita tanq̃ ſeruitus ⁊ mos ciuilis. prout dictum fuit Joſue. ix. ca. ⁊ ideo non erat p̃ filijs iſrl: ſed contra ipſos banc ſeruitutem ad eos tranſferre. ꝓpter quod dicunt alij q̃ ſaul motus cupiditate predicta dicebat q̃ ioſue ⁊ p̃ncipes tribuum male fecerant dimittendo gabaonitas. quia partem hereditatis iſrael occupabant: ⁊ q̃ debebat hoc corrigere cum eſſet tante poteſtatis ⁊ maior in regimine populi ꝙ ioſue ⁊ p̃ncipes tribuum qui non habuerunt regiam poteſtatem. i Quod erit veſtri piaculum. i. emenda vobis ſufficiens. k Ut benedicatis hereditati domini. i. ut deus placatus emenda vobis ſufficiẽti. benedicat terre iſrael dando pluuiam ad terre fecundationem. l Non eſt nobis ſuper auro ⁊c.] Erant enim pauperes. ⁊ ideo veriſimile eſt q̃ dauid eis obtulerit primo emendã pecuniariã: ſed ipſi renuuerũt dicentes: m Virum qui attriuit nos ⁊ oppreſſit inique ita ⁊c.] ita q̃ primo pertinuerunt occiſionem omniũ q̃ erãt de domo ſaul. ſed quia dauid eis ſuggeſſit q̃ nimis petebant. fuerũt finaliter cõtenti de ſeptem viris. n Ut crucifigamus eos domino. i. ad declarationem iuſticie diuine. o Et ait rex ego dabo. tum quia ſciebat voluntatẽ domini q̃ factũ ſaulis puniretur: ut patet ex predictis. tum quia magis erat cõdeſcendendum toti populo qui affligebat fame quouſq̃ hoc factum vindicaret. p Tulit itaq̃. Hic ponitur pene taxate executio. cum dicitur: Tulit itaq̃ rex duos filios reſpha filie abia quos pepererit ſaul armoni ⁊c.] Dicit Ra. Sa. q̃ iſti duo ſpecialiter nominãtur. quia fuerunt in occiſione ſacerdotum cum noeb. q Et quinq̃ filios michol filie ſaul quos genuerat ⁊c. iſti fuerunt filij merob ſororis michol naturales ſed michol eos nutriuit ⁊ adoptauit poſtea eo q̃ non habebat filios naturales. ideo dicuntur eius filij. ⁊ ſm hoc dicitur eos genuiſſe badrieli: non quia fuerit eius vxor ſed merob ſoror eius. ut habetur ſupra. j. libro. xviij. ca. r Qui crucifixerunt eos in monte. id eſt in loco patenti. s Coram domino. id eſt ad declarationem diuine iuſticie. t Tollens autem reſpha filia abia cilicium ſubſtrauit ſibi ⁊c. quia corpora illa dimiſſa fuerunt in patibulis: voluit ea ſeruare intacta ab auibus ⁊ feris. ideo parauit ſibi locum iuxta ea: nec tamen erat ſola: quia non poſſet ſic cuſtodire: quia aliquando oportebat eam dormire. tamen ſola nominatur quia erat p̃ncipalis in hoc facto. ſed videtur q̃ dauid fecerit contra legem Deut. xxj. vbi p̃cipitur q̃ adiudicatus morti ⁊ appenſus in patibulo deponatur eadem die ⁊ ſepeliatur. Dicendum q̃ illud erat faciendum de cõmuni lege. Sed in hoc facto fuit p̃cipaliter reuelatum ipſi nathan p̃phete ⁊ per nathan denunciatum dauid q̃ voluntas dei erat q̃ remanerent in patibulis donec oſtenderetur ſignum propitiationis diuine per dationem pluuie. quia dicta ſterilitas per ſiccitatẽ contigerat. ⁊ ideo ſubditur: v Donec ſtillaret aqua. madefaciens terram. ſuper eos de celo ⁊c. Nominantur iſti ſuſpenſi ſpecialiter. quia deſcenſus pluuie erat ſignum q̃ tunc deberent dari ſepulture. Rabbi Sa. aſſignat etiam aliam cauſam more ipſorum in patibulo: quia erant iuxta viam cõmunem in qua multi gentiles tranſibant. ⁊ cum p̃terent quales homines fuiſſent: reſpondebatur eis: de genere regio: ⁊ cum quererent vltra cauſam ſuſpenſionis: reſpondebatur eis q̃ hoc erat ꝓpter occiſionem gabaonitarum qui de gentilitate conuerſi fuerant ad iudaiſmũ: quia tpe ioſue fuit iſta cõuerſio. ut dictũ fuit Joſue. ix. ca. ⁊ p̃ hoc multi gentiles mouebant ad hoc q̃ tranſirent ad fidẽ ⁊ ritũ iudeor.

---

in diebus [a] dauid tribus [b] annis iugiter. Et [c] cõſuluit dauid oraculũ dñi. Dixitq̃ [d] dñs: Propt̃ ſaul ⁊ domũ eius ſanguinũ: q̃ occidit gabaonitas. Vocatis [e] ergo gabaonitis rex: dixit ad eos. Porro [f] gabaonite nõ erãt de filijs iſrl: ſed reliqe ãmorreorũ.] Filij [g] quippe iſrl iurauerãt eis: ⁊ [h] voluit ſaul pcutere eos ζelo quaſi p̃ filijs iſrl ⁊ iuda.] Dixit ergo dauid ad gabaonitas: Quid faciam vobis: ⁊ qõ erit [i] veſtr ipiaculũ ut [k] bñdicat̃ hereditati dñi: Dixerũtq̃ ei gabaonite: Nõ [l] eſt nobis ſup argento ⁊ auro q̃ſtio:] ſed ꝓ ſaul ⁊ ꝓ domũ ei⁹. neq̃ volum⁹ ut interficiat̃ hõ de iſrl. Aid quos rex ait: Quid ergo vultis ut faciã vobis: Qui dixẽt regi: Virũ [m] q̃ attriuit nos ⁊ oppreſſit inique ita delere debemus:] ut nec vn⁹ quidem reſiduus ſit de ſtirpe ei⁹ in cunctis finibus iſrael. Denẽ nobis ſeptẽ viri de filijs ei⁹ ut [n] crucifigam⁹ eos dño in gabaa ſaul quondã electi dñi. Et [o] ait rex: Ego dabo. Pepercitq̃ rex miphiboſeth filio ionathe filij ſaul, ꝓpter iuſiurandũ quod fuit inter dauid ⁊ ionathan filium ſaul. Tulit [p] itaq̃ rex duos filios reſpha filie abia: quos pepererit ſaul armoni ⁊ miphiboſeth] ⁊ [q] q̃nq̃ filios michol filie ſaul ꝙs genuerat badrieli filio berzelai q̃ fuit de molathi: ⁊ dedit eos in manus gabaonitar̃: q̃ crucifixerũt [r] eos in monte coram [s] dño. Et ceciderũt ibi ſeptẽ ſil occiſi in diebꝰ meſſis p̃me: incipiẽte meſſiõe hordei. Tollẽs [t] aũt reſpha filia abia ciliciũ ſubſtrauit ſibi ſupra petrã ab initio meſſis donec [u] ſtillaret aq̃ ſup eos de celo ⁊ nõ dimiſit aues lacerare eos p diem: neq̃ beſtias p noctem.

a Et nūciata sunt. hic p̄sequēter ponit̄ istoꝝ venerabilis tumulatio·cū dicit̄: Et nūciata sunt dauid que fecerat resp̄ba. custodiēdo corp̄a b Et abiit dauid ⁊ tulit ossa ⁊c.] que erāt sepultra in nemore iabes. ut habet̄ ꝟ. libro. j. xxj. ca. qui nō erat locꝰ solēnis. p̄talibꝰ p̄sonis. c Et colli. ossa eoꝝ q̄ affixi fu. sepelierūt ⁊c. in ēra beniamin de cuius tribu erant. d In latere in sepul. cis patris eiꝰ. i. iuxta latꝰ sepulchri cis patr̄ saul. e Factum est autem. hic p̄ñter ponitur quadruplex bellū. ⁊ p̄mo ostēditur qualit̄ dāis p̄terit dauid in illis periculis. secūdo grāꝝ actio redditur. p̄bis ⁊ alijs beneficijs. ca. xxij. Circa p̄mū dr̄: Factū est autem rursum p̄liū philistinoꝝ. Dicūt aliqui q̄ istud accidebat ante famē p̄dictam: quia iam ante in p̄secutione absalon fui dauid non p̄miserant ipsum ire cū alijs ad p̄lium. ut habetur ꝟ. ca. xvij. sed hoc non videt̄ verum p hoc quod dicit̄ hic. Post hec ⁊c. ⁊ sic videt̄ referri ad factū narratū ante īmediate. aliter non haberet̄ aliquid certū ad q̄ referret̄. Preterea istud bellum videt̄ contigisse q̄n vires dauid iam debilitate erāt ex senectute ut oñdunt circūstantie lr̄e. Nec valet istud q̄ inducit̄ de bello ꝟ absalon. Quia eni serui dauid nō p̄miserūt ipsū ire ad p̄lium fuit ex cā speciali. ſ. q̄z dauid p̄cipaliter ⁊ singulariter q̄si ad mortē q̄rebat. ut p̄z ibidē. ⁊. ca. xvij. Dixit achitophel de dauid: Unū eni virū tu q̄ris ⁊c. ⁊ iō illud impedimentū fuit singulare. Sed in isto bello videtes sui dauid ipsū virū debilitatū: ordinauerūt ⁊ iuramēto firmauerūt q̄ de cetero nō iret ad p̄lium in p̄sona. f Jebidenob. Dicūt aliq̄ q̄ sūt tres dictiones: ita q̄ sit p̄positio: ⁊ nob nomē loci. b̄ b̄ p̄z falsū. tū q̄z iste nō fuit de nob sed de geth. ut p̄z in fine buiꝰ ca. tū q̄z in hebreo li de nō p̄t esse p̄positio: ⁊ iō totū est vna dictio. g De gnē arafa. i. gigantheo. ut dicūt hebrei b Et accinctꝰ erat ense nouo. In hebreo dr̄: Et accinctꝰ erat de nouo. ita q̄ li ense nō est de textu. Dicūt eni hebrei ⁊ est verisile q̄ illa die fuerat factꝰ miles de nouo. ⁊ iō nitebat facere p̄bitatē euidentē in p̄cussiōe regis. Cetera patēt ex dictis. i Secundū q̄ fuit bellū. li secundū nō sigt̄ hic ordinē tp̄is. q̄z b̄ mō nō narrant hic ista bella: q̄ p̄z ex b̄ q̄ illud bellū q̄ dr̄ hic ētiū fuit simplicit̄ p̄mū. ut patebit. illud aūt q̄ dr̄ hic p̄mū fuit simplicit̄ vltimū. q̄z pꝰ illud dauid nō iuit ad p̄lium. narrat tū hic p̄mo. p̄p̄ cōtinuationē ad p̄cedētia īmediate. q̄z p̄tigit pꝰ famē sup̄dictā in senectute dauid. ⁊ iō nō ē b̄ ordo tp̄is b̄ narratiōis. q̄z istud bellū īmediate narrat pꝰ p̄cedēs. ⁊ ita dicendū de alijs sequētib⁹. k Tūc percussit sobochai. nomen est p̄priū militis. l De ysathi. i. de tali loco. m Japh. alias ep̄h. nomē est gigātis ab eo p̄cussi. n Tertiū q̄ fuit bellū in gob. istud fuit bellū in q̄ dauid interfecit goliath. ut p̄z ex sequētibus. p̄ē q̄ dicendū q̄ gob ē nomē loci spālis q̄ erat in valle terebinthi in q̄ fuit illud bellū. sic b̄r̄ ꝟ. li. j. ca. xvij. sic in valle suessionēsi sūt multa loca p̄ticularia. ⁊ sic istud bellū q̄ fuit in gob tanq̄ in loco p̄ticulari. fuit etiā in valle terebinthi sic̄ loco cōi. o In q̄ p̄cussit adeodat⁹. i. dauid q̄ fuit a deo electꝰ. ⁊ datꝰ ad regimē p̄pli. ut p̄z ex dictis ꝟ. j. li. xvj. ca. p Filij salt⁹. q̄z lōgo tp̄e habitauit in nemoribꝰ fugiēs a facie saul. ut p̄z ex p̄dictis ꝟ. j. li. ca. xxij. q Polymitari⁹. q̄z descēdit de genē deceleel q̄ fuit p̄cipal i ope polymitario tabnaculi. ut b̄r̄ Exo. xxx. r Bethleemites. q̄z ibi fuit natꝰ. ut p̄z ex dictis ꝟ. j. ca. xvj. s Goliath gethēū. cum q̄ pugnauit dauid ad singulare certamē. ⁊ ex b̄ p̄z q̄d dictū ē. ſ. q̄ istud bellū ordine tp̄is fuit p̄mū. q̄z aū bellū illud nō fuit dauid i aliq̄ bello. imo domi remānerat alijs fribus suis ad bellū pꝰ saul cūtibꝰ. rancp̄ nimis iuuenis. t Quartū bellum ⁊c. in q̄ fuit vir excelsus. i. magnitudine excedēs cōem istaturā hoīs. v Qui senos in manibꝰ ⁊c. hoc ponit̄ ad oñendū q̄ sicut erat excessiue magnitudinis: ita etiā erat terribilis in alijs. x Et blasphemauit isr̄l. i. vituperauit. p̄uocādo eos ad p̄lium. sic de golia dr̄ ꝟ. j. l. xvij. ca.

Et[a] nunciata sūt dauid que fecerat respba filia abia concubina saul. Et[b] abiit dauid ⁊ tulit ossa saul ⁊ ossa ionathe filij eiꝰ a viris iabes galaad qui furati fuerant ea de platea bethsan in qua suspenderāt eos philistiim cū interfecissent saul in gelboe: ⁊ asportauit inde ossa saul ⁊ ossa ionathe filij eius: ⁊c colligentes ossa eorum qui affixi fuerant sepelierunt ea cum ossibus saul ⁊ ionathe filij eius in terra beniamin in latere[c] in sepulchro cis patris eius. Fecerunt q̄ oīa que p̄ceperat rex: ⁊ repropitiat⁹ est de⁹ terre post hec. Factū[e] est autem rursum p̄lium philistinoꝝ aduersum isr̄l: ⁊ descendit dauid ⁊ serui eius cum eo: ⁊ pugnabāt cōtra philistiim. Defeciente aūt dauid: iesbidenob[f] qui fuit de genere[g] arafa cuius ferrum haste trecentas vncias appendebat: ⁊ h accinctus erat ense nouo: nisus est p̄cutere dauid: p̄sidio q̄ ei fuit abisai filiꝰ saruie ⁊ p̄cussum philistheū interfecit. Tunc iurauerunt viri dauid dicentes: Jam nō egredieris nobiscum in bellū ne extinguas lucernam isr̄l. Decundū[i] quoq̄ fuit bellū in gob cōtra philistheos. Tunc[k] percussit sobochai de vsathi[l]: ç aph[m] de stirpe arafa de genere gigantū. Tertium[n] quoq̄ fuit bellum in gob cōtra philistheos in quo[o] p̄cussit adeodatus filius[p] salt⁹ polymitari[q] bethleemites[r] goliath[s] gethēū: cuiꝰ hastile haste erat quasi liciatoriū texentium. Quartum[t] bellum fuit in geth in quo vir fuit excelsus qui[v] senos in manibus ꝑdibusq̄ habebat digitos. i. viginti ⁊ quatuor: ⁊ erat de origine arafa: ⁊[x] blasphemauit isr̄l. Percussit autem eum ionathas filius sāmaa fratris dauid. Hi quatuor nati sunt de arafa in geth ⁊ ceciderunt in manu dauid ⁊ seruorum eius.

XXII

Locutus[y] est autem dauid dño ꝟba carminis huiꝰ in die[z] q̄ liberauit eū dñs de manu oīum inimicoꝝ suoꝝ: ⁊[a] de manu saul. Et ait: Dñs[b] petra mea ⁊[c] robur meū ⁊ saluator meus. Deus dñs fortis meus: sperabo in eū. Scutū[d] meū ⁊[e] cornu salutis mee: eleuator me⁹ ⁊ refugiū meū saluator[f] meus: de iniq̄tate liberabis me.

Locutus est aūt. Pꝰ liberationē dauid a periculis. hic p̄sequenter ponit̄ canticū grāꝝ actiōis. ⁊ primo ponit̄ grāꝝ actio p̄o p̄teritis. secundo vaticinatio de futuris. ca. xxiij. Circa p̄mū p̄mittitur quedam p̄fatio. secundo subditur gratiarum actio. ibi: Dominus petra mea. Circa p̄mū dicitur: Locutus est autem dauid verba carminis huius. scilz quod sequitur postea. Et dicitur carmen. quia psalmꝰ iste in hebreo compositus est metrice: ⁊ per modum laudis diuine. z In die qua liberauit eū dominus ⁊c. Ex quo patet q̄ iste psalmꝰ fuit factus a dauid post omnes p̄secutiones eius ⁊ sedatis aduersarijs ipso existente in quiete contemplationis. a Et de manu saul. ista p̄secutio specialiter exp̄imitur. quia fuit diuturnior alijs ⁊ periculosior. b Dominus petra mea. hic consequenter ponitur canticum p grāꝝ actione: vbi primo ponit̄ cantici narratio. ⁊ secundo intenta cōclusio. ibi: Dixit dominꝰ. Canticum autem istud factum fuit a dauid p̄ sua liberatione a periculis multis. ut patet ex dictis. ⁊ ideo primo exp̄imit̄ dei ipsū liberantis efficacia. secūdo sue liberatiōis materia. ibi: Saluator meus. tertio modus siue forma. ibi: Misit de excelso. Circa p̄mū dicit̄: Dominus petra mea. i. fundamentum me stabiliens contra multiplices impulsus. c Et robur meum. me fortificans contra hostiles insultus. d Scutum meum. muniēs me p̄tra hostiū ictus. e Et cornu salutis mee. repellens ⁊ vincies aduersarioꝝ incursus. f Saluator meus. hic p̄ñter exp̄imitur materia huius liberationis. videlz multa mala ⁊ pericula de quibus liberatus fuit virtute diuina. Circa quod primo describitur sua liberatio. secundo subdit liberatio populi de egypto quasi p exēplo. ibi:

Cõmota est. Circa ea que sunt dicenda in hoc cantico considerandum qõ factum fuit metrice: ut dictum est. & ideo ratione metri hic pnunt aliqui modi loquẽdi qui nõ pnuntur coiter in oratione ꝓsaica. quia frequenter accipit preteritum pro presenti uel futuro & econuerso: & aliquando de figurativa locutione transit ad planam & econuerso.

Dicit igitur: Saluator meus de iniquitate libe rabis me. i. liberasti. & notat hic iniquitas dauid in facto uersatur. de qua fuit liberatus q̃tum ad culpam per veram cõtritionem & confessionẽ. & q̃tum ad penam p diuinam ultionem. ut ps ex s. dictis. a Laudabilem inuocabo dominum. i. dignũ omni laude. b Et ab inimicis meis saluus ero. scilz ab inimicis inuisibilibus qui sunt maligni spirit⁹ sicut iam liberatus sum ab inimicis visibilibus. c Quia circũdederũt me &c. post mala spiritualia a quibus liberatus fuit. enarrat corporalia ex persecutione saulis in hoc qõ dicitur: Circũdederunt me. quia saul & viri eius cingebãt dauid in modum corone. ita q̃ dauid desperabat se posse euadere. ut habet̃ s. libro. j. xxiij. ca. d Torrentes belial. i. impetus persecutionis saul. qui erat absq; iugo discipline & legis diuine. e Funes inferni. In hebreo habetur: Societates inferni. i. demones incitantes saulem ad me persequendum. f Preuenerunt me laquei mortis. s. ciphei & alij insidiatores qui querebant tempus & locum quomodo dauid caperet. ut dr̃ s. j. li. xxiij. ca. g In tribulatione mea inuocabo dñm. i. inuocaui. h Et exaudiet de templo. i. de celo. qõ est templũ glorie sue. i Cõmota &c. Hic inducit exemplũ de liberatione ꝓpli isrl̃ de egypto. ut dicit Ra. Sa. q̃ modus fuit hebreor⁹ in liberationib⁹ particularibus facere mentionem de liberatione egyptiaca que fuit generalis toti populo. ut patet in pluribus locis sacre scripture. Dicit igitur: Cõmota est & contremuit terra. quia ꝓpter plagas inflictas egypto a domino omnes habitantes terram egypti fuerunt cõmoti & conterriti. ut habetur in Exodo. & etiam ad litterã inter plagas illas egypti fuerũt facte cozuscationes & tonitrua horribilia. ut habetur Exo. viij. ita q̃ videbatur tremere tota terra. & montium fundamenta cõmoueri. k Ascendit fumus de naribus eius. loquitur de deo more hominis irati. de cuius naribus exit fum⁹. quia ira est accensio sanguinis circa cor. & inde ascendunt spiritus ad superiora. & ideo ira maxime apparet in facie. ut in oculis & naribus. Sciendũ tamen q̃ ira & alie passiones in deo nõ habent locum. nisi sm quendam modum. dicitur enim deus irasci quando punit peccatores. quia ad modum hominis irati se habet. l Et ignis de ore ei⁹ uolauit. q. ignis & grando mixta pariter ferebantur ad punitionem egyptiorum. ut habetur Exo. ix. Et dicitur hic processisse de ore dei. q. de voluntate & precepto eius fiebat talis punitio. m Et inclinauit &c. & descendit. non p loci mutationẽ sed p effect⁹ exhibitionem. s. ad punitionẽ egyptior⁹ & liberationẽ hebreor⁹. n Et caligo &c. q. fecit tenebras palpabiles tribus diebus in egypto. ut habetur Exo. x. o Et ascendit sup cherubin & volauit &c. p hoc designatur velocitas diuini subsidij ad liberationem ꝓpli de egypto. q. eos filios isrl̃ eadẽ die simul eduxit. cum tñ essent in numero maximo. ut habet̃ Exo. xij. p Posuit tenebras &c. hoc intelligit de nube existente inter filios isrl̃ & exercitũ egyptior⁹ sup mare rubr̃ que erat obscurissima & densissima ex pte egyptior⁹. ita q̃ non poterant accedere ad filios israel. ut habet̃ Exo. xiij. q Cribrãs aquas &c. q. ex densitate illius nubis fluebãt pluuie grosse ad mai⁹ impedimentũ egyptior⁹. verũtñ q. illa nubes illuminabat nocte ex pte filior⁹ isrl̃. ut ibidẽ dr̃. iõ subdit: r Pre fulgore &c. q. ex nube illa generata fuerũt fulgura & tonitrua q̃bus rote curuũ ferebant in ꝓfundũ: sic dictũ fuit ibidem. iõ subdit: Succensi sũt carbones ignis &c. s Misit sagittas &c. i. fulgura & cozuscationes quib⁹ territi diserunt: Fugiam⁹ israelem. dñs eni pugnat ꝓ eis cõtra nos. q. tũ sicut ibidem dr̃: Fugientibus egyptijs occurrerũt aque. ideo subdit: t Et appa. effu. ma. egyptios submergentes. v Et reuelata sũt &c. q. supficies terre que erat in ꝓfundo maris fuit discoopta. ita q̃ filij isrl̃ transierũt p mediũ maris. ut dr̃ Exo. xiij. Dicit aũt ẽra q̃ est sub aq̃s mar fundamentũ orbis ad similitudinẽ fundamenti dom⁹ q̃ est ps inferior. Sicut terra que est in ꝓfundo maris habet sup se elementũ aq̃ & postea aeris: & ꝑ̃ter alias ptes orbis. Cõsequenter oñditur a quo talis punitio egyptior⁹ facta sit. cũ dr̃: Ab increpatione dñi &c. x Misit de celo. hic describit forma siue modus liberationis ipsius dauid: qui modus factus est virtute dña. & ꝓmo describit mod⁹ siue liberationis p modũ euasionis de manu aduersarior⁹. secũdo p modũ insecutionis & destructionis eor⁹. ibi: In te enim curram accinct⁹. Prima in duas. in ptem principalẽ & incidentalẽ. secũda ibi: Cũ sancto. Circa primũ dr̃: y Liberauit me. s. deus sua grã & virtute. z Ab inimico meo potentissimo. i. saule. a Et ab his qui oderũt me. i. absalon & suis sequacib⁹. b Quã robustiores me erãt. & in hoc ꝓfitet dauid se liberatũ virtute dña non sua. c Preuenit me in die afflictionis mee. q. cũ desperaret se nõ posse euadere a facie saul. ut habet̃ s. j. libro ca. xxiij. Venit nunci⁹ ad saul. d. Festina & veni: qm philistijm infuderunt se super terram. qõ factum fuit ordinatione dña. ut saul omitteret persequi dauid. d Et eduxit me in latitudinem. quia dauid qui a saul & viris eius erat circũdatus in modũ corone. ut ibidem dicit. recedente saule liber potuit ire quo voluit. e Retribuet mihi dñs sm iusticiam meã &c. Ex hoc enim q̃ saul ꝑcussit cum tamen posset eum occidere: ut habet̃ s. libro. j. ca. xxiij. & xxvj. & quia absalon se ꝓsequentem saluare voluit ne in peccato mortali moreret. ꝓut dictum fuit s. ca. xvij. ex misericordia fuit dispositus ad hoc q̃ deus esset sibi misericors & ꝓpit⁹ in dando sibi gratiam in ꝓsenti & gloriam in futuro. sm illud Matb. v. Beati misericordes q̃m ipsi misericordiam consequentur. f Omnia enim iudicia eius in conspectu meo. ut caueam ab eorum transgressiõe. g Et ero ꝓfectus coram eo. quia in coniunctione ad deum

Laudabilem[a] inuocabo dominũ: & ab inimicis meis saluus ero. Qua[c] circũdederũt me cõtritiones mortis: torrentes[d] belial terruerunt me. Funes[e] inferi circũdederunt me: preuenerunt[f] me laquei mortis. In tribulatione[g] mea inuocabo dominũ: & ad deum meum clamabo. Et[h] exaudiet de templo sancto suo vocem meam: & clamor meus veniet ad aures ei⁹. Cõmota[i] est & contremuit terra: fundamenta montium concussa sunt & cõquassata: quoniam iratus est eis. Ascendit[k] fum⁹ de naribus⁹ eius: & ignis de ore eius uolauit: carbones succensi sunt ab eo. Et[m] inclinauit celos & descendit: & caligo[n] sub pedibus eius. Et[o] ascendit super cherubin & volauit: & lapsus est super pennas venti. Posuit[p] tenebras in circuitu suo latibulũ: cribrans[q] aquas de nubib⁹ celorum. Pre[r] fulgore in cõspectu eius nubes: succensi sunt carbones ignis. Tonabit de celo dom⁹: & excelsus dabit vocem suam. Misit[s] sagittas suas & dissipauit eos: fulgura & cõsumpsit eos. Et[t] apparuerunt effusiones maris: & revelata[v] sunt fundamenta orbis ab increpatione dñi: ab inspiratione spiritus furoris eius. Misit[x] de celo & assumpsit me: & traxit me de aquis multis. Liberauit[y] me ab inimico[z] meo potentissimo: & ab[a] his qui oderant me: quoniam[b] robustiores me erant. Preuenit[c] me in die afflictionis mee: & factus est dominus firmamentum meum. Et[d] eduxit me in latitudinem: liberauit me quia cõplacui ei. Retribuet[e] mihi dominus sm iusticiam meam: & sm mundiciam manuũ mearũ reddet mihi. Quia custodiui vias dñi: & non egi impie a deo meo. Omnia[f] enim iudicia eius in conspectu meo: & precepta eius non amoui a me. Et[g] ero perfectus coram eo:

per caritatē consistit essentialiter perfectio vite. a Et custodiam me ab iniquitate mea. cauendo diligenter ꝛc cetero a recidiuo. b Cum sancto. Hec est pars incidētalis. quia dauid locutus fuerat ꝛc sua literatione propē suam innocentiā: ideo hic incidentaliē ostendit dei misericordiā ⁊ benignitatē generaliter erga bonos. dicēs ipsi deo: Cū sēō sanct⁹ eris. quia sanctus te sanctū confitebitur a q̄ sua sanctitas veritak. c Et cū robusto. ad tolerandū aduersa patienē. d Perfectus. s. eris danto sibi gratiā tolerandi aduersa: nō solū patienter: sed etiā suscipiēdi gaudenter: sicut martyres gaudebāt in passionibus. quod ē maxime pfectionis in virtute fortitudinis. e Et cū electo. ad vitā beatam ex tua literalitate. f Electus eris. quia eliget te omnib⁹ alijs contēptis. g Et cum peruerso peruerteris. reddendo ei penam ꝑm peruersitatem suā: iuste tñ ex pte tua. uel aliē: Cum peruerso perueterteris. s. ꝑm iudiciū suū erroneū. q: homines peruersi cū abeo puniuntur iuste: dicunt ꝛū cū eis peruerse agere. b Et populū pauperem. i. abiectū ⁊ humilē. i Saluū facies ꝛc. q: ꝑm q dī Jacobi. xiij. Deus superbis resistit: humilib⁹ autem dat gratiā. k Quia tu lucerna mea dñe. quod pōt intelligi dupliciē. Lucerna enī est lumē in testa. ⁊ iō lumē naturale intellectus humani positū in corpore terreo bene dicit lucerna dñi: q: lumē naturale rōnis est quedā impressio diuini luminis: ꝑm illud ꝑs. xiij. Signatū ē sup nos lumē ꝛc. Itē ꝛeus ꝑsens boi p suā grām dicit eius lucerna: q: omnis creatura ad ꝛū cōparata tenebra ē: iō subdit: l Et tu dñe illu. tene. meas. Pōt etiā dici q tenebre hic vocant opa meritoria p peccatum mortale supuenies extincta. q̄ vivificanē ⁊ illuminanē recuperata grā. m In te enī curra. Dic ponit literatio dauid p modū insecutionis ⁊ destructionis aduersarioꝝ suoꝝ. cū dr: In te. i. in tua virtute. n Curra accinctus. i. ad pliū expeditus. o In deo meo transiliam murū. capiēdo aduersarios intra suū fortaliciū. p Deus īmaculata via eius. via ista est lex diuina in qua nō est aliq̄ īmūditia concessa tanq̄ licita. Iz aliqua mala fuerint pmissa. q̄ maiora mala euitanda: sicut libellus repudij pmissus fuit in le. ꝛ. ⁊ usura cū extraneis: ne vxores occiderent ⁊ ne fratres suos usuris grauarēt: aut dictū fuit plenius Deut⁹. xxiij. ⁊. xxiij. q Eloquiū dñi igne examinatū. i. purū ⁊ mundū: sicut metallum in fornace. pbatū. r Scutū est omniū ꝛc.] .s. ipse ꝛeus. s Quis est ꝛ⁹ ꝛc.] .q. d. nullus. quia alij sunt dij participatiue. s. hoies sancti. ꝑm illud ꝑs. lxxxj. Ego dixi dij estis. uel dij falsi: sicut idola gentium. t Deus qui accinxit me fortitudine. corporali contra hostes visibiles: ⁊ spirituali cōtra inuisibiles. v Et cōplanauit perfectā viā meā. auferēdo offendicula corpalia ⁊ spiritualia. x Coequans pedes ꝛc.] dādo mibi agilitatē ad insequēdū hostes meos fugientes. ⁊ est locutio hyptolica. q: nō habuit tantā velocitatē currēdi sicut ceruus. sicut dicit: talis mulier est albior niue. ad designandū excellentiā sue albedinis: cpūs nō sit ita alba sicut nix. y Et sup excelsa mea statuens me. id est stabiliens in regia dignitate. z Docens manus meas ad prelium. quia artem preliandi me docuit.

⁊ custodiam me ab iniquitate mea. Et restituet mihi dñs ꝑm iusticiam meam ⁊ ꝑm mūditiā manuum mearum in conspectu oculorum suorum. Cum sancto sanctus eris: ⁊ cum robusto pfectus. Et cum electo electus eris: ⁊ cum peruerso peruerteris. Et populū pauperem salvum facies: oculisq̄ tuis excelsos humiliabis. Quia tu lucerna mea dñe: ⁊ tu domine illuminabis tenebras meas. In te enim curram accinctus: in deo meo transiliā murū. Deus īmaculata via eius: eloquium dñi igne examinatum: scutum est omniū sperātiū i se]. Quis est deus preter dñm: ⁊ quis deus fortis preter deum nostrū:] Deus qui accinxit me fortitudine: ⁊ complanauit perfectā viam meā. Coequans pedes meos ceruis] ⁊ sup excelsa mea statuens me. Docens manus meas ad prelium: ⁊ cōponens quasi arcū ereum brachia mea]

Dedisti mihi clypeum salutis tue:] ⁊ mansuetudo mea multiplicauit me.] Dilatabis gressus meos] subtus me: ⁊ non deficient tali mei. Persequar inimicos meos ⁊ cōteram: ⁊ non cōuertar donec consumā eos. Cōsumam eos ⁊ cōfringam ut nō cōsurgant: cadent sub pedibus meis. Accinxisti me fortitudine ad prelium: incurvasti resistētes mihi subtus me. Inimicos meos dedisti mihi dorsum: odientes me: ⁊ disperdā eos. Clamabunt ⁊ non erit qui saluet: ad dominum: ⁊ non exaudiet eos. Delebo eos ut puluerem terre: quasi lutum platearū cōminuam eos atq̄ confringam. Saluabis me a contradictionib⁹ populi mei: custodies me in caput gentiū. Populus quē ignoro seruiet mihi: filij alieni resistēt mihi: auditu auris obedient mihi. Filij alieni defluxerūt: ⁊ cōtrahent in angustijs suis. Viuit dñs ⁊ benedictus

a Et componēs q̄si arcū ereū ꝛē.] .i. fortitudinē ad hoc cōuenientē mihi dedit. In hebreo hꝫ Et cōcussus arcus ereus brachio meo: quia arcū ereū facilē tendebat. ut dicit Ra. Sa. b Dedisti mihi clypeū ꝛē.] .q. d. fortitudo mea parum esset nisi adesset ꝓtectio tua. c Et mansuetudo ꝛē.] est enī dispositio ad hoc ꝙ homo multiplicetur in donis tpalib⁹ ⁊ spiritualibus: ꝑm illud Matħ. v. Beati mites qm̄ ipsi possidebūt terrā. In hebreo habet: Et mānsuetudo tua multiplicauit me. ⁊ ē sensus: ex benignitate tua. pcurit mihi multiplicatio in donis tpalib⁹ ⁊ spūalibus ⁊ ple ⁊ nō ex merito meo. d Dilatabis ꝛē.] In hebreo habet: Spaciū meos. q̄ enī pedes sūt cōiūcti ad inuicē. tūc homo est dispositus ad cadendū. e q̄ sūt cōueniēnē elongati. tūc stat firmius. f hāc igit̄ similitudinē intelligit ꝙ firmitas i statu regio inerat ipsi dauid a deo. Cetera patent ex dictis vsq̄ ibi: e Inimicos meos dedisti mihi dorsum. id est vertentes dorsum coram me fugiendo. f Clamabunt. ad idola. g Et non erit qui saluet. quia in eis nulla virtus est saluandi. uel aliē: Clamabūt. inuocādo auxiliū humanū. ⁊ nō erat q̄ audeat iuuare. h Ad dñm. cōuertent se humano auxilio deficiente. i Et non exaudiet eos. q: talis clamor. ꝓcedit ex seruili timore. k Saluabis me. i. saluasti l A cōtradictionibus populi mei. i. i rebellione populi mei ꝫ me excitata p seba filiū bochri: ut dictū est ꝯ. xx. ca. m Custodies me in caput gentiū. i. in statu regni. n Populus quē ignoro seruiet mihi. q: philistei āmonite ⁊ moabite ⁊ idumei seruiebant ei sub tributo: ut ꝑz ex ꝓdictis ca. viij. ⁊. xj. q̄ tamen erāt gētiles ⁊ idolatre. ⁊ sic erāt ignoti ipsi dauid noticia approbatiōis. o Filij alieni resistēt mihi. i. illi q̄ vberēt esse filij mei. p maliciā suā alienati restiterūt mihi ut patuit ꝯ. i rebellione absalon ⁊ alioꝝ existētiū cū eo: q̄ tñ vebēbāt obedire dauid sicut patri. p Auditu auris obediēt mihi. i. simulatorie ⁊ nō vere: q: absalon ⁊ sui sequaces q̄ simulabant se dauid obedientes: ꝛe facto fuerūt rebelles. q Filij alieni defluxerunt. q: vellari fuerūt: ⁊ mortuo absalon fugerūt: ut dictū est ꝯ. xviij r Et cōtrahent in angustijs suis. In hebreo habet: In clausuris suis. q: seba cū fautorib⁹ suis pre timore reclusit se in abela: vbi fuit decapitatus. ut dictū est ꝯ. xx. s Viuit dñs. Hic ponit hui⁹ cantici intenta conclusio: videlicet diuini nominis magnificatio pro predictis beneficijs. ⁊ hoc est quod dicitur: Viuit dominus. quia est ipsa vita per essentiam. ⁊ omnia viuunt in eo: ꝑm ꝙ dicitur Jo. j. quod factū est. scilicet omnis creatura: in ipso vita erat. quia creatura anteq̄ creetur non est niſi ipsa creatrix essentia: que est idem quod intelligere diuinum siue intelligentia diuina. ⁊ quia intelligere est suprem⁹ gradus vite: ut habetur. ij. ꝛe anima. ⁊ ꝛeus solus vnico actu intelligendi perfecte se comprehendit. ⁊ omnia: q̄ quidem actus est sempiternus. ideo dicit ꝑbus. xij. metaphysice. ꝙ ꝛeus viuit vita nobilissima sempiterna ⁊ optima. t Et benedictus,

ex beneficijs mibi collatis. a Et exaltabit. nō in se cū sit magnitudinis infinite: ℔ in creaturis ipsū laudantibus. b Deus q̄ das vindictas mibi .7c. ut patet ex p̄cedentib⁹: ꝓ̄ qō cōcludit: c Propterea cōfitebor tibi dñe. i psalmis laudis tue. d In gētib⁹. qz psalmi facti a dauid trāsiuati sunt ad gētes cōuersas ad fidē xp̄i in diuersis partib⁹ orbis.

e Magnificās salutes regis sui. i. mei q̄ ipse cōstitutus rex abeo. f Et faciēs misericordiā christo suo dauid. q̄ te mandato dei vnctus fuit a samuele: ut habetur .ꝝ. li. xvj. ca. g Et semini eius vsq̄ in sempiternū. qz filij dauid regnauerūt vsq̄ ad captionē babylonicā: 7 post reuersionē de babylone cōrobatel q̄ descendit de dauid habuit ducatū sup̄ ꝓfm: 7 alij ꝓsequent̄ de tribu dauid vsq̄ ad herodē alienigenā sub q̄ natus est xp̄us de semine dauid sm carnem cui⁹ regnū 7 imperiū manet in secula seculoꝝ amē 7 ista fuerūt diffusi⁹ tractata Ben. xlix. 7 Math ij. 7 in quadā qōne de q̄libet quam de hac materia diffusius disputaui.

Spiritus⁽ᵐ⁾ domini locutus est per me: 7⁽ⁿ⁾ sermo ei⁹ per linguā meam: Dixit⁽ᵒ⁾: Deus⁽ᵖ⁾ israel mihi locutus est fortis⁽ᵠ⁾ israel. Dominator⁽ʳ⁾ hominum iustus: dominator⁽ˢ⁾ in timore dei. Sicut⁽ᵗ⁾ lux aurore oriente sole mane absq̄⁽ᵘ⁾ nubibus rutilat: 7⁽ᵛ⁾ sicut pluuijs germinat herba de terra. ⌊Nec tanta est domus mea apud deum: ⌊ut⁽ˣ⁾ pactum eternū iniret mecum ⌊firmum in omnibus atq̄ munitum. ⌊Cūcta⁽ʸ⁾ enī salus mea 7⁽ᶻ⁾ omnis voluntas: nec⁽ᵃ⁾ est quicq̄ ex eo quod non germinet. ⌊Preuaricatores⁽ᵇ⁾ autē quasi spine euellētur ⌊vniuersi:

deus meus: 7⁽ᵃ⁾ exaltabitur de⁽ᵇ⁾ fortis salutis mee. Deus⁽ᶜ⁾ q̄ das vindictas mihi: 7 deijcis populos sub me. Qui educis me ab inimicis meis: 7 a resistentibus mihi eleuas me: a viro iniquo liberabis me. Propterea⁽ᵈ⁾ confitebor tibi domine in⁽ᵉ⁾ gētibus: 7 nomini tuo cātabo. Magnificās⁽ᶠ⁾ salutes regis sui: 7⁽ᵍ⁾ faciēs misericordiā xp̄o suo dauid 7⁽ʰ⁾ semini ei⁹ in sempiternū. xxiii.

Ec⁽ⁱ⁾ autem sunt verba nouissima q̄ dixit dauid fili⁹ isai. Dixit⁽ʲ⁾ vir cui⁽ᵏ⁾ cōstitutū est de⁽ˡ⁾ christo dei iacob: egregius⁽ᵐ⁾ psaltes israel

b Cap. xxiij.

Ec aūt sūt. Posita grārū actiē de ꝓteritis: hic ꝓnter deserit ꝓphetia dauid de futuris. 7 p̄ ponit duplicē modū vaticinij 2°. catbalogus fortiū. ibi: Dec noia. Circa p̄mū p̄mittit. 2°. phetia dauid de p̄miatione bonoꝝ. 2°. de punitione malorū. ibi: Preuaricatores aūt. Circa p̄mū p̄ ondit excellētia ꝓphetie dauid vel to 2°. exēplo. ibi: Sicut lux auroze. Circa p̄mū sciendū q̄ excellētia prophetie maxime accipit ex duob⁹. s. ex mā reuelata 7 ex mō reuelationis. p̄ q̄ ostēdit excellētia ꝓphetie dauid ex p̄mo. 2°. ex 2°. ibi: Spūs dñi. Circa p̄mū sciendū q̄ quāto aliq̄ futurū ē excellentio⁹: tanto reuelatio facta de illo siue ꝓphetia est excellentior: qz cognitio nobilitat̄ sortit ex obiecto: ut habet .j. de aia. Ex aūt de. illud quod fuit futurū excellentissimū fuit incarnationis mysteriū: q̄ fuit reuelatū ipsi dauid nō solū q̄tū ad futuritionis certitudinē: ℔ etiam q̄tū ad eius ꝓgenie: videlz q̄ xp̄s de semine suo esset nasciturus: 7 p̄ eū mundus esset saluādus: sicut dauid a p̄secutionib⁹ inimicorū suoꝝ fuerat virtute diuina saluatus. 7 hoc est q̄ dr̄: Dec aut̄ sunt verba nouissima. 7 iō pre ceteris memoriter retinēda: sm q̄ dicit Greg⁹ omel. xix. Idcirco dñs tūc discipulos increpauit cū eos cozporaliē reliq̄t: ut verba que recedēs diceret: arti⁹ in corda audientiū imp̄ssa remanerēt. i Dixit vir. i. dauid. k Cui ꝓstitutū est i. firmiē ꝓmissū absq̄ retractatione. l De christo dei iacob. i. de christo quē iacob spiritu sancto inspirat⁹ p̄dixit venturū ad salutem hominū: sm q̄ dr̄ Ben. xlix. Non auferet sceptrū de iuda. 7 dux de femore eius: donec veniat q̄ mittēd⁹ ē: 7 ipse erit expectatio gētiū tanq̄ saluator earū. vbi notādū ē q̄ trāslatio chaldaica habet: donec veniat messias. i. christus grece 7 vnctus latine: q̄ quidē prophetia fuit impleta in dño nostro ibu xp̄o vncto pre ceteris plenitudine gratie: ut habet Job. j. Vidimus eū quasi vnigenitū a patre plenū gratie 7 veritatis. qz natus fuit de virgine tpe herodis regis sub quo fuit trāslatū sceptrū regni ad alienigenā: ut dictū ē ca. p̄cedēti: qz pater eius fuit idumeus: ut alias est diffusius declaratū m Egregius psaltes israel. qz cantica q̄ cantabant̄ in tēplo erant de psalmis dauid. n Spūs dñi. Dic ondit excellētia ꝓphetie dauid ex modo reuelationis sibi facte. Circa q̄ sciendū q̄ ꝛz reuelatio ꝓphetica fiat multis modis ut plen⁹ declarauī sup Danielē 7 sup libru psalmoꝝ: tñ duo modi sūt magis gnāles quos accipio q̄tū ad p̄sens. vn⁹ est q̄n menti ꝓphete fit reuelatio alicui⁹ futuri supnāliē cogniti: 7 cū ℔ in virtute imaginatiua ꝓphete virtute diuina formaf aliq̄ visio imaginaria: in q̄ trāq̄ in speculo inspicit veritas intellectualis: sicut in cognitione nāli cognitio q̄ditatiua inspicit in fantasmatib⁹ in virtute imaginatiua formatis sm q̄ dicit phs. iij. de aīa. Intelligētib⁹ nobis necesse ē fantasmata speculari. 7 ℔ mō Hieremias ꝓphēta vidit destructionē ciuitatis hierusalē futurā p̄ intellectū in visione imaginaria olle succēse 7 virge vigilātis: ut dr̄ Hiere. j. Alio mō fit reuelatio veritatis supnaturalis absq̄ tali visione imaginaria. 7 iste modus ꝓphetie altior ē p̄mo: sicut melioris intellect⁹ iudicat ille i cognitione nāli q̄ veritatē itelligibilē sibi ꝓpositā statim capit absq̄ exēplo ad hoc manuductiuo q̄ ille q̄ nō p̄t eā capere nisi sibi ꝓponat exemplū sensibile manuductiuū. 7 sic ille q̄ conclusiones geometricas intelligeret absq̄ descriptione alicui⁹ figure q̄ ille q̄ nō posset ℔ capere absq̄ tali descriptiōe. Isto aūt secūdo mō fuit cognitio ꝓphetica ipsius dauid. ut dr̄ in ꝓlogo super psalmista. 7 ℔ ē q̄ dr̄: Spiritus domini locut⁹ est p me. i. spūali visione instruxit me absq̄ visione imaginaria. o Et sermo ei⁹ p lin. meā. qz nō solū illuminauit intellectū meū ad intelligendū. ℔ etiā linguā meā spāli modo direxit ad loquendū: qz ꝓphetias suas locut⁹ ē p modū laudis diuine magis q̄ alij ꝓphete. p Dixit. s. dauid. q De⁹ israel. mi. lo. ē. ꝛz eni sit de⁹ omniū gnāliē: tñ dicit de⁹ israel p̄ q̄ rā fidē 7 cultū latrie specialiē. r Fortis israel. i. ad p̄tectionē israel: sic patuit in eductione israel de egypto i signis mirabilib⁹. s Dñator hominum iust⁹. reddens vnicuiq̄ sm ꝓpria merita. t Dñator in timore. qz a subdit⁹ suis vult timeri timore filiali nō timore seruili. v Sicut lux. Dic iducit exēpla ad p̄dicta. 7 p̄mo ad vltimū dictū. s. de ꝓphetia 7 visione spūali absq̄ imaginaria. Ad cui⁹ intellectū sciēdū q̄ sol duplicit videf. vno mō tect⁹ alīq̄ nubecula. alio mō i sua claritate sine tali nube. 7 certū ē q̄ ille ē acutior visus q̄ p̄t eū videre sine tali nube: q̄ ille q̄ nō p̄t videē absq̄ nube excessū claritat⁹ solis suo visui cōtēperante. 7 ideo istud ꝓ exēplo inducit ad ondendū excellētia ꝓphetie dauid q̄ fuit sine imaginib⁹: ut p̄dictū ē: q̄ fuit q̄si q̄da nubes cōtēperantes veritatē intelligibilē debilitari intellectus humani ut patet ex p̄dictis. 7 ℔ est q̄ dr̄: ꝓ Absq̄ nu. rutilat. i. absq̄ imaginib⁹ visione intellectuali me illustrat. 2°. inducit exēplū ad aliud dictū. s. de reuelatione facta ipsi dauid de xp̄o nascituro de semine suo: q̄ factū ē ex diuina liberalitate: 7 nō merito humano. 7 ℔ ē q̄ dr̄ i exēplo. y Et sicut pluuijs .7c. ⌊ terra eni q̄ de se ē arida nō hz aptitudinē ad p̄ferendū herbā: ℔ eā ꝓfert ex humore pluuie de sup descendēte: sic xp̄s nat⁹ ē de virgine p̄fusa plenitudine grē. sm illud Isa. xlv. Rorate celi de sup 7 nubes pluāt iustū: aperiat terra 7 germinet saluatorē. vñ subdit: z ⌊Nec tanta est dom⁹ .7c. ⌋. i. tāti meriti. a Ut pactū .7c. ⌋ de xp̄o nasciturο de domo mea cui⁹ regnū stabit in eternū. sm q̄ dr̄ Isa. ix. Sup solium dauid 7 sup regnū ei⁹ sedebit ut ꝓfirmet illud 7 corroboret i iudicio 7 iustitia amodo 7 vsq̄ i sempiternū. iō l̄bdit: b ⌊Cūcta enī salus mea. supple de p̄det 7 expectat ab eo. c Et omis mea. i. ē de siderijs meū supplet̄dit in ipsū. 7 ē mod⁹ loquēdi q̄ apud hebreos vocat̄ de curtat⁹. s. q̄n loquēs nō exp̄mit totū ꝓceptū suū: qđ maxime ꝓtingit q̄n loquif ex excessu deuotiōis: sicut erat i ꝓposito. d ⌊Nec ē q̄ex ea qđ nō germinet. qđ fit q̄n ex uolūtate nihil ꝓcedit de liberate qđ nō ordinet i deū sm q̄ dic ap⁹s. j. ad Cor. x. Oia in gloriā dei facite. 7 in statu tali erat dauid i fine vite sue q̄n dixit ista verba. c Preuaricatores. Dic ponif ꝓphetia dauid de punitione malorū. 7 ꝓmo

ꝯtum ad pnã tẽporalẽ·cũ dicit: Prevaricatores aũt ⁊c.] ⁊ hoc impletũ fuit qñ iudei ꝑ Titum ⁊ Vespasianũ ꝓpter prevaricationẽ in xp̃m fuerũt vẽra isrl̃ eccliã. a Que nõ tollunt manibus. qz correctionẽ xpi ⁊ apl̃oꝝ mansuetã non receperũt: ꝙ cõtra eos insurrexerũt. ⁊ iõ missa est correctio dura romanoꝝ q̃ notat cũ dicit: b Et si qs tãgere ⁊c.] qz romani venerũt supiudeos cũ exercitu magno ⁊ bñ armato. c Ignemq; succẽse. qz romani cõbusserũt ciuitatẽ ⁊ tẽplũ ⁊ magnam partẽ populi ibidẽ existentẽ. 2°. tangit pena eterna·cũ subdit: d Comburent vsq; ad nihilũ qz mortui i infidelitate descenderũt ad ignem gehẽne. Põt etiã hoc intelligi de punitiõe malorum in generali in iudicio extremo e Hec noia. Hic ponitur catbalogꝰ fortiũ dauid. ⁊ primo expmunt noia aliquoꝝ valde notabiliũ. 2°. aliorum magis cõmunium ibi Ahisabel. Circa pmũ sciẽdũ q; aliẽ expriminť hic 7. j. Paral. xj. ⁊ aliqua ibi expriminť que ꝺ tacenť ⁊ ecõverso: ⁊ aliqua hic tacenť que superi⁹ fũt sufficienẽ exꝑssa. ⁊ oia ista sũt cõsideranda ad intelligẽdũ istũ catbalogũ

que non tolluntur manibus. Et si quis tangere voluerit eas armabit ferro] ⁊ ligno lanceato: igneq; succense cõburent vsq; ad nihilũ. Hec noia fortiũ dauid. Dauid sedens in cathedra sapientissimus] pnceps int̃ tres. Ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus] qui octingẽtos interfecit impetu vno. Post hũc eleaçar filꝰ patrui ei⁹ aboites inter tres fortes q̃ erãt cum dauid qñ exprobrauerũt philistym ⁊ cõgregati sũt illuc in p̃liũ. Cũq; ascendissent filij isrl̃: ipse stetit ⁊ percussit philisteos: donec vẽficeret manus eius: ⁊ obrigesceret cũ gladio. Fecitq; dñs salutẽ magnã in die illa: ⁊ populus q̃ fugerat reuersus est ad cesoꝝ spolia vetrahẽda. Et post hũc semma filius agge de arari. Et cõgregati sũt philistym in statione. Erat quippe ibi ager lente plenus. Cũq; fugisset populꝰ a facie philistym stetit ille in medio agri: ⁊ tuꝰ est eũ. Percussitq; philisteos: ⁊ fecit dñs salutẽ magnã. Nec nõ ⁊ ante descenderãt tres qui erant pncipes int̃ triginta ⁊ venerãt tpe messis ad dauid in spelunca odollã. Castra aũt philistinoꝝ erãt posita in valle gigãtũ: ⁊ dauid erat in p̃sidio. Porro statio philistinoꝝ tũc erat in bethleem. Desiderauit ergo dauid aquã de lacu: ⁊ ait: O si quis mihi daret potũ aque de cisterna q̃ est in bethleem iuxta portã. Irruperũt ergo tres fortes castra philistinoꝝ: ⁊ hauserũt aquã de cisterna bethleem q̃ erat iuxta portã ⁊ attulerunt ad dauid. Ꝫt ille noluit bibere sed libauit eã dño] dicẽs: Propitius sit mihi dñs ne faciã hoc Num sanguinẽ hominũ istoꝝ qui pfecti sunt: ⁊ aiarũ periculũ bibam: Noluit ergo bibere. Hec fecerũt tres robustissimi. Abisai quoq; frater ioab filꝰ saruie pnceps erat de tribus. Ipse est q̃ leuauit hastã suã sup trecentos quos interfecit: nominatus in tribus: ⁊ inter tres nobilior: eratq; eoꝝ pnceps: sz vsq; ad tres primos nõ puenerat. Et banaias filꝰ ioiade viri fortissimi magnorũ operum de capseel. Ipse ꝑcussit duos leones moab: ⁊ ipse descendit ⁊ cuius probitate subditur; r Stetit ille in medio agri. fugientibus suis. s Et tutus est eum. quia defendit agrum. t Et fecit dominus salutem magnam. quia tunc per illum populus israel habuit victoriam. v Nec non ⁊ ante descenderant. Istud factum de apportatione aque ipsi dauid tam periculosa·in libro de hebraicis questionibus exponitur de tribus fortibus sequentibus scilicet abisai ⁊ alijs duobus post eum. Sed hoc non videtur verum quia in fine concluditur: Nec fecerunt tres robustissimi. ⁊ ideo de tribus primis simpliciter videtur intelligi ⁊ non de abisai: ⁊ duobus sibi adiunctis·maxime qz subditur postea cõmendatio abisai. x Si quis daret mihi potum aque de cisterna ⁊c. ⁊ dixit dauid hoc nõ propter concupiscentiam aque: sed quia volebat audaciam suorum experiri. vnde subditur: y Ꝫt ille noluit bibere sed libauit eam domino. per hoc ostendens ꝙ exponens se periculis contra infideles facit sacrificium domino acceptissimum. z Abisai quoq;. Hic ponitur cõmendatio trium fortium qui erant in secundo gradu: quorum primus erat abisai qui interfecit ielbi venob gigantem: ut dictum est supra. xxj. ca. ⁊ cum hoc fecit aliam probitatem notabilem: que notatur cum dicitur: a Ipse est qui leuauit hastam suam ⁊c. ⁊ pater littera. Alij vero duo de isto ternario scilicet sobochai ⁊ ionathan filꝰ samma fratris dauid hic tacentur: quia sufficienter supra exprimuntur. xxj. ca. b Et banaias. Iste est septimus specialiter nominatus propter specialẽ probitatem que exprimitur cum dicit: c Ipse percussit duos leones moab. i. duos milites illius populi audaces ut leones. d Et ipse descendit ⁊c.] hic accipit leo ad litterã: qui propter nimiem os foueę cooperientẽ illuc cecidit: ad quẽ descendit banaias ⁊ eũ interfecit

Sciendũ igit̃ ꝙ in vniuersali fuerũt. xxxix. cõputatis dauid rege ⁊ ioab pncipe militie: ⁊ preter istos duos fuerũt. xxx vij. ut cõcludit in fine bn⁹ capituli quoꝝ septẽ fuerũt valde notabiles: quoꝝ tres primi dicunť robustissimi: qz qlibet eorũ vtellauit quasi vnũ exercitũ. ⁊ pm⁹ de illis trib⁹ fuit ielbaan de quo habť. j. Paral. xj. secũdus fuit eleaçar filius aboby. tertius fuit semma filius agge: de quibus habť in hoc capitulo. Post istos fuerũt tres alij valde fortes: quoꝝ quilibet interfecit vnũ gigantẽ. ⁊ pmus istoꝝ fuit abisai frater ioab q̃ interfecit ielbidenob. secundus sobochai qui interfecit saph. tertius ionathan filius samma fratris dauid qui interfecit illũ gigantẽ qui habebat senos digitos in manib⁹ ⁊ pedib⁹. ⁊ de istis tribus dictũ est ꝺ. ca. xxj. Post istos tres fuit banaias filius ioiade de quo agit̃ in hoc capitulo q̃ fuit valde fortis. ⁊ iõ singulariter nominať post sex ꝑcedentes: ⁊ ante. xxx. sequentes. His visis descendamus ad lrãm. f Dauid sedẽs ⁊c.] plus eni cõmendať de sapiẽtia q̃ de fortitudine. quia ꝓv. vj. dicit. Melior est sapientia q̃ vires. g Princeps inter tres. i. excellentior in fortitudine q̃ tres primi qui vocati sũt robustissimi. h Ipse est quasi tenerrimus ⁊c.] quia lz iste vermiculus in se sit mollissimus. tamen pforat lignum durũ: sic dauid in se mansuetissimus ⁊ mitissimus·cõtra hostes rebellantes fuit fortissimus. i Qui octingentos interfecit impetu vno. quod nõ est intelligendũ sic ꝙ omnes interfecerit ꝓpria manu. sed quia p eius ꝓbitatẽ fuerũt principaliter occisi: uel qz fugiẽtes eũ pre timore alicui ceciderũt i aquã uel loca ruinosa vbi fuerũt mortui. ⁊ sm istã expositionẽ de

Consequenter ostendit eius alia probitas de interfectione cuiusdam egyptij qui propter magnitudinem appropinquabat ad naturā giganteam-cū dicit: a Ipse quoq; interfecit &c.] In libro de hebraicis questionibus exponit hoc de semei quē interfecit banaias de mandato salomonis. ut habet infra. iij. li. ij. ca. & vocatur hic egyptius p imitationem: eo q maledixit regi dauid sicut egyptius quem interfecit moyses i deserto q maledixerat deo: ut habet Leuit. xxiiij. sed hec expositio in nullo concordat textui. & ideo eadē facilitate cōtēnit qua probat propter quō & multa alia liber hebraicarū questionū super libros regum a pluribus peritis dicit nō esse Hieronymi & cuiusdā iudei. & quia hieronymus in libro illustriū virorū inter libros suos solū super Esaiā. nominat librū suū hebraicarū questionum.

b Ipse nominatus inter tres robustos. secūdi gradus: nō quia esset de numero eorū: sed quia propter probitates suas poterat quasi equiperari vni eorū propter quod nominat ante. xxx. sequētes ut predictū est. c Asabel frater ioab. hic consequenter nominat alios xxx. & legat littera sic iacet. Inter dictos fortes nō nominat ioab: qz erat sup oēs principes primus: ut dicunt alij. Alij vero dicūt q nomē eius tacet inter fortes: qz posuit maculā in gloria sua: qz occidit proditiose abner: ut hic & ij. ca. & amasam sicut: ut hic & xx. ca. & absalon & inhibitionē regis. ut hic & xviij. ca. d Cap. xxiiij.

T addidit furor. Hic describit punitio dauid propter peccatum superbie: quia precepit numerari populū ex elatione. Igit percussit leonem in media cisterna in diebus nivis.] Ipse quoq; interfecit virū egyptiū] virū dignum spectaculo habentē in manu hastam. Et tacq; cum descendisset ad eum in virga: vi extorsit hastam de manu egyptij: & interfecit eū hasta sua. Hec fecit banaias filius ioiade. Et ipse nominat inter tres robustos] q erat inter triginta nobiliores: verū tamē usq; ad tres nō puenerat Fecitq; eū sibi dauid auriculariū a secreto. Asabel frater ioab inter triginta. Eleanan filius patrui eius de bethleem. Semma de arari. Elicha de arodi. Heles de phalti. Hira filius acces de thecua. Abieser de anathot. Mebonnai de vsathi. Selmō aboites. Macharai netophatites. Eleb filius baana: & ipse netophatites. Et tai filius ribai de gebeeth filiorū beniamin. Banai pharatonites. Heldai de torrente gaas. Albialbon arbathites. Azamaueth de beromi. Eliaba de salboni. Filij iasen: ionathā: narā: Semma de orodi. Haiā filius sarar arothites. Elifeleth filius aasbai filij maachati. Heliā filius achitophel gelonites. Esrai de carmelo. Farai de arbi. Igaal filius nathā de soba. Bonni de gadi. Selech de āmoni. Naarai berothites armiger ioab filij saruie. Hira bietrites. Gareb & ipse bietrites. Urias etheus. Oēs triginta septē xxxiiij

T addidit furor dñi irasci ꝛ israel:] cōmouitq; dauid in eis dicētē ad ioab: Vade numera israel & iudam. Dixitq; rex ad ioab principē exercitus sui. Perambula omnes tribus israel a dan usq; ad bersabee: & numera populū ut sciā numerū eorū. Dixitq; ioab regi: Adaugeat dñs deus tuus ad populū tuum quātus nunc est: iterūq; centuplicet in conspectu dñi mei regis. Sed quid sibi dñs meus rex vult in re huiusce modi? Obtinuit autē sermo regis verba ioab: & principum exercitus. Egressusq; e ioab & principes militū a facie regis ut numerarēt populum israel. Cūq; ptransissent iordanem: venerūt in aroer ad dexteram urbis que est in valle gad: & per gazer transierūt in galaad & in terrā inferiorem hodsi: & venerunt in dan silvestria. Circueuntesq; iuxta sidonē transierunt prope menia tyri & omnē terram euei & chananei: venerunt q; ad meridiē iuda in bersabee: & lustrata vniuersa terra affuerūt post nouē menses & viginti dies in hierusalem. Dedit ergo ioab numerū descriptiōis populi regi: Et inuenta sunt de

circa hoc primo ponitur ipsius dauid iussio. secundo iussionis executio. ibi: Egressusq; est ioab. tertio facti punitio. ibi: Percussit autē cor dauid. Circa primum sciendum quod istud factum contigit ante ea que dicta sunt in principio precedentis capituli: q; illa fuerunt verba nouissima dauid: ut dicit ibidem. premittitur igitur origo transgressionis dauid in facto isto. cum dicit: Et addidit furor &c.] ex hoc enim q dominus volebat punire populum permisit dauid efferri ad numerationem populi. vnde dicit glosa Gregorij super locū istum. Pro qualitatibus subditorum disponuntur acta regentium: ut sepe pro malo gregis etiam vere boni relinquat vita pastoris. Dauid enim de teste laudatus tumore repentine elationis inflatus populum numerando peccauit & populus penam suscepit quia sm meritum plebium disponuntur corda rectorū. quale aūt fuerit peccatum populi quo demeruit: in littera non habetur: sed libro de hebraicis questionibus dicitur quod hoc fuit eo q populus dauid non restitit ut debuit in facto vrie. & ideo in capitulo precedenti vltimus nominatur: ut sententia huius capituli precedenti aliqualiter copuletur. sed hoc dictum videtur falsum: quia peccatum dauid contra vriam vxorem eius polluendo & ipsum prodiciose occidendo fuit secretum quousq; totum fuit completū: ut patet ex predictis ca. xij. propter quod dixit nathan ad dauid: tu fecisti abscondite &c. Propter quod patet q populus non potuit peccato dauid occurrere. similiter nec post factū quando venit ad noticiā populi debuit puniri: quia pena iam determinata erat a summo iudice deo: ut patet ibidem p verba nathan prophete. & ideo melius dicitur q peccatū populi fuit rebellio eius contra dauid sequendo seba filiū bochri: qui erat homo pessimus & sedicios. & de hac rebellione solus seba fuerat punitus: ut habet supra. xx. ca. propē quod populus erat puniendus: qō factum est per pestilentiā immissam a deo super populum: propter eius numerationem.

e Commouitq; dauid. scilz sathan ipsū incitauit: ut hic expresse. j. Paral. xxj. f Vade numera israel & iudā. per se precepit tribum iude numerari: quia erat nobilior & bellicosior: hanc autem numerationē precepit dauid ad sui ostentationē de tot milibus bellatorum. g Sz quid sibi dñs meus rex vult. Joab enim videns regem ex elatione mouere voluit hoc impedire: sed non potuit. ideo subditur

b Obtinuit autem sermo regis. tum quia superior erat: tum quia dominus populū punire disposuerat. i Egressusq; est ioab. Hic ponitur dicte iussionis executio. & patet littera usq; ibi:

k Et in terram inferiorem hodsi. In hebreo habetur: In terram locorum nouorum. i. de nouo habitatorum vel cultorum per abscissionem nemorum. Cetera patent usq; ibi:

l Et inuenta sunt de israel octingenta milia &c. j. Paralypomenon. xxj. habetur: Numerus israel mille milia & centū milia. que dissonantia soluit ab hebreis vno modo per hoc q ioab non numerauit tribū leui & tribum beniamin: ut habetur. j. Paral. xxj. quarum numerus bene ascendebat ad. ccc. milia & sic in vniuerso erat numerus: sicut ponitur. j. Paral. Hic autem ponitur numerus resecatis illis de tribu beniamin & leui. Alio modo & melius: ut videtur. quia ioab inuitus exequebatur hoc mandatum & ideo non curauit multos omittere ut patet de tribu leui & beniamin: & quia videbat regem ex superbia motum: ideo tradidit sibi minorem numerum q̄m esset in veritate. ne nimis superbiret. & hic ponitur numerus ipsi dauid traditus qui erat minor: alius autem qui erat maior: sm veritatem exprimitur. j. Paral. Causa autem quare non numerauit tribū

leui ⁊ beniamin dicetur. j. Parał. vbi habet locum. a Et de iuda quingenta milia. Aliqui libri habent hic quinquaginta milia. sed in hebreo ⁊ in libris correctis habetur: Quingenta milia. Sed tunc occurrit dubium quomodo tot erant in vna tribu: quia numerus nouem tribuum aliarū que fuerunt numerate per ioab non ascendit nisi ad mille milia ⁊ centum milia: ut predictū ē. Ad qđ dicendum ꝙ trib⁹ iuda fuit alijs bellicosior. ⁊ ideo plures habuit bellatores ꝛ aliqua alia. Item quia bellatores de alijs nationibus coniungebantur cum dauid: sicut patet supra. xv. ca. de ethai gethheo qui cū sexcentis bellatorib⁹ erat cōiunctus ipsi dauid. ⁊ similiter fuit de alijs nationibus. ⁊ omnes isti computabant cum bellatoribus de tribu iuda de qua erat dauid: ꝓpē qđ numer⁹ bellatoꝝ trib⁹ iude tantū ascēdebat. Sciendum tamen ꝙ. j. Parał. xxj. dicitur. De iuda autem. cccclxx. milia quod soluit ab hebreis. vno modo ꝙ. xxx. milia q̄ omittuntur. j. Parał. erāt capita aliorum. ⁊ sic nō numerantur cum eis ibi. hic autē in numero cum alijs cōcludunt. Alio mō ꝙ in libro Parał. ponitur numerus minor qui fuit traditus dauid ne nimis superbiret: ut predictum est. hic autem ponitur numerus ſm veritatem qui maior erat. oppositio modo ꝛ de numero israel: ut patet ex dictis. Hec est inconueniens sic variari modum loquendi: quia frequenter ꝓ tali modum soluuntur apparentes dissonantie euangelistarum. b Percussit autem. Hic cōsequenter describitur punitio delicti. vbi primo ponitur determinatio pene. secundo executio iusticie diuine. ibi: Immisitq̄ dominus pestilentiā. tertio placatio offense. ibi: Venit autem gad. Circa primum exprimitur penitentia dauid. cum dicitur: Percussit autem cor. i. conscientia eum reprehendit. c Peccaui valde. peccato superbie: ut dictum est. Item ex mandati diuini transgressione: quod habetur Exo. xxx. vbi dicitur: Quando tuleris summam filiorum israel dabunt singuli precium pro animabus suis domino ⁊ non erit plaga in eis. ⁊ ꝯtum sit illud precium subditur ibidem. Dimidiū sicli ē. nolebat enim dñs ꝙ numeratio generalis populi qualē precepit dauid fieri fieret per capita. sed ꝙ quilibet offerret domino dimidium sicli ⁊ tunc numerabantur sicli: ⁊ sic apparebat numer⁹ populi: quia erat duplus ad numerū siclorum: ut dictum fuit

israel octingenta milia virorum fortium qui educerēt gladium: ⁊ de iuda quingenta milia pugnatorum. Percussit autem cor dauid eum postq̄ numeratus est populus. Et dixit dauid ad dominum. Peccaui valde in hoc facto: sed precor domine ut transferas iniquitatem serui tui: quia stulte egi nimis. Surrexit itaq̄ dauid mane: ⁊ sermo domini factus est ad gad prophetā ⁊ vidētē dauid dicēs Vade ⁊ loquere ad dauid: Hec dicit dominus: Trium tibi datur optio: elige vnum qđ volueris ex his ut faciam tibi. Cumq̄ venisset gad ad dauid nunciauit ei dicens: Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua: aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos ⁊ illi te persequentur: aut certe trib⁹ diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera: ⁊ vide quem respondeam ei qui me misit sermonem. Dixit autem dauid ad gad: Coarto nimis Sed melius est ut incidam in manus domini: multe enim misericordie eius sūt: ꝛ in manus hominum. Immisitq̄ dominus pestilentiam in israel: de mane vsq̄ ad tempus constitutum: ⁊ mortui sunt ex populo a dan vsq̄ bersabee septuaginta milia virorum. Cumq̄ extendisset manum suam angelus domini super hierusalem ut disperderet eam: misertus est dominus super afflictionem: ⁊ ait angelo percutienti populū. Sufficit nunc: contine manū tuam. Erat autem angelus domini iuxta aream areuna iebusei. Dixitq̄ dauid ad dominū cum vidisset angelum cedentē populum: Ego sum qui peccaui ⁊ ego inique egi: isti q̄ oues sunt quid fecerunt? Vertatur obsecro manus tua contra me ⁊ contra domum patris mei. Venit autem gad propheta ad dauid in die illa: ⁊ dixit ei: Ascende ⁊ cōstitue altare dño in area areuna iebusei. Et ascēdit dauid iuxta sermonem gad quem preceperat ei dominus. Cōspiciensq̄ areuna animaduertit regē ⁊ seruos eius transire ad se: ⁊ egressus adorauit regem prono vultu in terram ⁊ ait. Quid cause est ut veniat dominus meus rex ad seruum suū? Cui dauid ait: Vt emam a te aream: ⁊ edificem altare domino ⁊ cesset interfectio que grassat in populo. Et ait areuna ad dauid: Accipiat ⁊ offerat dominus meus rex: sicut Exo. xxx. Hec autem numeratio non fuit sic facta: ⁊ sic secuta est plaga. Consequenter ponitur determinatio pene. cū dicitur: Trium tibi datur optio ꝛc. ⁊ patet ira ꝙ ſq̄ ibi: d Coarto nimis. quia quodlibet illorum videbatur durum. e Sed melius est ut incidam ꝛc. Eligendo pestilentiā trium dierum: tum quia de dei misericordia sperabat. tum quia si elegisset famem septem annorum. ipse ⁊ alij diuites prouidissent sibi de victu ⁊ pauperes fuissent nimis afflicti. Item si elegisset fugā coram aduersarijs. ipse ⁊ alij potētes fuissent protecti auxilio pugnatorum: ⁊ refugio fortaliciorū. ⁊ ceteri fuissent occisi. ⁊ iō elegit penam omnibus equalem: quia pestilentia a deo immissa equaliter poterat cadere super regē ⁊ pauperē. f Immisitq̄ dominus pestilentiam. Hic ponit dicte pene executio cum dicit: g De mane vsq̄ ad tempus cōstitutum. i. vsq̄ ad tertiam diem inclusiue: ut dicūt aliqui quia sic erat pena determinata. Sz hoc nō videtur verum: quia infra dicitur: Venit autē gad ad dauid in die illa. ⁊ videt loqui scriptura de prima die pestilentie. Ad hoc enim venit gad ut dauid offerret holocaustum ⁊ cessaret plaga inchoata: ut habet infra Ex quo videtur etiam ꝙ tēpus pestilentie nō erat consūmatū. ⁊ iō dicunt alij ꝙ tempus constitutum intelligitur tempus prandij. Sed tale temp⁹ non videtur esse cōstitutum in lege. ⁊ ideo dicūt alij ⁊ melius ut videtur ꝙ tempus constitutum intelligitur hora sacrificij vespertini. Illud enī statutū fuit in lege Exo. xxix. ita ꝙ a mane prime diei vsq̄ ad horā illā mortui sūt de populo lxx. milia virorum. Sed tunc occurrit dubium: quia sicut dictum est pestilentia trium dierum erat determinata. ⁊ sic videtur ꝙ sit mutatio facta in deo. Ad quod dicendum ꝙ non: quia pestilentia trium dierum erat dicta per modum cōminationis: sicut Jone iij. Adhuc quadraginta dies ⁊ ninive subuertetur. que tamen non fuit subuersa. Sic in proposito duo dies pestilentie vltimi fuerunt trīs per comminacionem dicti. primus vero dies per modum sententie diffinitiue: propter quod fuit pestilentia trīm illo die. ideo subdit: Misertus est dñs super afflictionem ꝛc. b Juxta aream areuna. iste erat binomius: quia cum hoc vocabatur boznan: ut habetur. j. Parał. xxj. i Venit autem gad propheta ad dauid in die illa. Hic consequenter describitur placatio offense: per oblationem dauid ad dictum gad prophete per reuelationem domini. quod notatur cum dicitur: Et ascendit dauid iuxta sermonē gad quem preceperat ei dominus ꝛc. k Et egressus adorauit regem prono vultu in terrā. id est fecit ei reuerentiam regi debitam. Iste enim ꝯuis esset gentilis erat amicus dauid ⁊ ei confederatus: quia per eum dauid habuerat partem ciuitatis

bieruſalem. Letera patent vſq; ibi: a Omnia vedit areuna regi.i. dare voluit ſed dauid accipere noluit niſi pro precio. vnde ſequitur: b Emit ergo dauid aream.j. Paral'.xxj. dicitur: Dedit ergo dauid oman pro loco ſiclos auri iuſtiſſimi ponderis ſexcentos. Et ideo littera que ſic habet vetet ſic punctari: Emit ergo dauid aream. 7 tacetur hic precium quod.j. Paral'. exprimitur ſexcẽtorum auri ſiclorum. 7 ſequitur: c Et boues argenti ſiclis quinquaginta. ſcilz pro bobus tñi. d Et edificauit ibi dauid altare domino. ille locus eſt in quo abrabã voluit immolare iſaac filium ſuum ut dictum fuit Geñ.xxij 7 iacob vidit ibi ſcalam: ut dictũ fuit Geñ.xxviij 7 ibi poſtea fundatũ fuit templum per ſalomonem ut habetur infra.iij.libro vj.ca.7.ij.Paral'.iij.

placet ei. Habes boues in holocauſtum: 7 plauſtrum 7 iuga boum in vſum lignorum. Dia° vedit areuna regi. Dixitq; areuna ad regem: Dominus deus tuus ſuſcipiat votũ tuum. Cui reſpondens rex ait: Nequaq; ut vis ſed emam precio a te: 7 non offeram domino deo meo holocauſta gratuita. Emit' ergo dauid aream: 7 c boues: argenti ſiclis q̃nquaginta: 7 d edificauit ibi dauid altare domino 7 obtulit holocauſta 7 pacifica Et propitiatus eſt domin' terre: 7 cohibita eſt plaga ab iſrael

Explicit Nicola' de lyra ſup libũ ſecũdũ Regũ.

Explicit ſecũdus liber ſamuelis

Postilla super tertiū librum Regū incipit. a Cap̄.j.

T rex dauid senuerat. In precedentibus libris actum est de regno filiorum israel vnito. hic cōsequenter agitur de regno eius diuiso. propter quod apud hebreos duo libri precedentes sunt: vnus liber qui vocat samuel; et duo sequentes sunt vnus alius liber qui vocat malachim.i.regum.in plurali. Primo igitur de duplici regno agitur prout scribit. secundo, prout cadere cepit, scilicet quarto libro: quia extūc gentes subdite hebreis ceperunt rebellare: et tandē dominari eis et finaliter eos captiuare. Circa primū sciendū q vbi vnum regimen terminatur sequēs incboat: ideo primo agit de regni vnitate sub salomone in principio regni sui, secūdo de regni diuisione circa finem vite sue. xj. ca. Prima in duas: quia primo describitur

Incipit liber primus malachim i. regum tertius. Cap. i

T a rex dauid senuerat: habebatq; etatis plurimos dies. Cumq; b operiret vestibus nō calefiebat. Dixerunt c ergo ei serui sui: Queramus d dño nostro regi adolescētulā virginē: et stet coram rege: et foueat eū dormiatq; in sinu suo: et calefaciat dñm nostrū regē. Quesierūt igit adolescētulā speciosam in omnib' finib' israel: et inuenerunt abisac sunamitē: et adduxerūt eā ad regē. Erat aūt puella pulchra nimis: dormiebatq; cū rege et ministrabat ei: rex vero nō cognouit eam. Adonias e autē filius agith: eleuabat f dicēs Ego regnabo. Fecitq; g sibi currū et eq̄tes: et q̄nquaginta viros q̄ currerent ante eū. Nec h corripuit eū pater suus aliquādo dicens: Quare hoc fecisti? Erat i autem et ipse pulcher valde secundus natu post absalon Et k sermo ei' cū ioab filio saruie: et l cū abiathar sacerdote q̄ adiuuabāt partes adonie. Sadoch vero sacerdos et banaias filius ioiade et nathan ꝓpheta et semei et celethi et phelethi et cē robur exercitus dauid non erat cum adonia. Immolatis m ergo adonias arietibus et vitulis et vniuersis pinguib' iuxta n lapidē ḡoeleth qui o erat vicinus fonti rogel: vocauit vniuersos frēs suos filios regis et omnes viros

ipsius salomonis regis institutio. secundo instituti cōfirmatio. ca. ij. prima in tres: quia primo describitur ipsius dauid senilis conditio. secundo adonie ambitio. ibi: Adonias autem tertio salomonis promotio. ibi: Dixitq; nathan. Circa primū dicitur: Et rex dauid senuerat. et tamen non habebat nisi lxx annos ad plus: quia xxx. annorum erat quando cepit regnare. et quadraginta annis regnauit: ut habetur supra. ij. libro v. ca. Sed ad sensum patet q̄ aliqui citius senescūt et alij tardius ꝑm diuersitatē cōplexionū et laborum et curarum. b Cumq; operiretur vestibus non calefiebat: quod fuit satis mirabile de tanta frigiditate in homine bene complexionato. Cuius vna causa assignatur: quia a iuuētute fuit bellicosus propter quod multos ictus et plagas sustinuit ex quibus plurimus sanguis emanauit: propter quod citius senuit et infrigidatus fuit. Alia etiam causa additur quia ex visione angeli tenentis gladium euaginatū super hierusalem: ut dictū est supra. ij. li. xxiiij. ca. supra modū territus fuit: timor aūt infrigidat et maxime excessiuus: propter quod timentes palescūt et tremunt. et ideo extunc dauid notabiliter infrigidatus fuit. Alia etiā causa assignat Ra. Sa. dicens q̄ hoc fuit in pena peccati quo abscidit ozam de vestis saul: ut habet supra j. libro ca. xxiiij. Qz enim in b peccauerit videt quia ibidē subdit: Post hec percussit dominus dauid: eo q̄ abscidisset ozā de lamydis saul. q̄diu enī saul in regno tolerabat a deo dauid de bebat eū reuereri: et quia i hoc irreuerens se habuit ad ipsū fuit punitus pena correspondente. s. ut de vestibus nō calefieret in senectute: ꝑm illud Sap̄. xj. Per que peccat q̄s p hec et torquet. Queramus dño nostro regi adolescentulam cē. Silo. Hiero. super locū istū dicit sic: Nōne tibi videt si occidentē ire quam sequaris figmentū esse vel athletarū ludicra q̄ frigidus senex obuolutus vestimentis nisi cōplexu adolescentularū non calescit cē. et iō dicit q̄ hic est locutio parabolica: ita q̄ per abisac virginem intelligit sapientia: que est incorrupta que coniungit sensibus: ꝑm q̄ dicit Job. xij. In antiquis est sapientia. et hoc maxime fuit in dauid in quo in senectute maxime viguit spiritus prophetie: prout dictum fuit supra. ij. li. ca. xxiij. et hec sapientia calefecit regem dauid ipsum ad amorem diuinum accendendo. et talis modus loquendi paraboli-

cus frequenter habet in scriptura sicut habet Judic. ix. Jerūt ligna ut vngerent sup se regē cē. sicut fuit expositū ibidē. Sed salua reuerentia Hieronymi istud dictū stare nō potest: ut videt: quia circūstantia lre ostendit manifeste q̄ abisac fuit quedā puella ad lram adducta ipsi dauid in remedium frigiditatis corporalis: quod etiam patet ex b q̄ adonias qui erat iuuenis petiuit eam ꝓ vxore mortuo dauid: ut habet j. ij. ca. et ideo oportet dicere ad veritatē lre q̄ fuerit puella corporalis. ꝑm b igit exponit cū dicit: c Dixerūt ḡ ei serui sui. s. medici q̄ erant solliciti de eius vita, plonganda propter suam sanctitatem. d Queramus dño nostro cē. dicūt enim medici q̄ optimū remediū ꝓtra frigiditatē membrorū et paralisim imminētē e ample. xus mulieris maxime iuuencule et virginis. et iō talis fuit adducta ipsi dauid, nec ex hoc peccauit: quia cū ea cōtraxit matrimoniū: ut magis patebit ex sequētib'. Senes enī ēptūcūq; possunt cōtrahere. Iz non possint generare. et sicut dicūt doctores si mulier scienē cōtrahat cū frigido non potente eam cognoscere: nihilominus tenet cōtractus. et sic fuit in proposito. et ideo vti amplexibus huius virginis in statu matrimoniali nō videt fuisse illicitum ipsi dauid: maxime cū hoc esset ei in remedium tante frigiditatis. e Adonias autem. Hic consequenter describit ipsius adonie ambitio. cū dicit: f Eleuabat dicens cē. hoc nō dicebat in palam sed secretarijs suis qui ei fauebant: ut postea habet: g Fecitq; sibi currū cē. ad ostentationē et quādam dispositionē ad regnandum. h Nec corripuit eū cē. videt q̄ ex hoc dauid peccauerit graviter: sicut beli: ut dictū est supra. j. li. ij. ca. Dicendū q̄ nō est simile: quia peccatū filiorū beli fuit recte contra verum, factum aūt adonie ēptum exteriꝰ apparebat nō erat nisi quedā vanitas uel ostentatio: que satis cōmuniter permittit filijs regū. et forte dauid qui iacebat in lecto nesciuit q̄ in hoc excederet. et si sciuit tamē ignorauit q̄ ad regnū aspiraret: quod patet ex b q̄ quādo sibi innotuit q̄ tandē rex festū faciebat: statim salomonem regem instituit: ut habet infra eodem ca. i Erat autē et ipse pulcher valde cē. ex pulchritudine enī ista et ex hoc q̄ erat primogenit' inter filios dauid viuentes: et quia patrē videbat impotentē fuit elatus ad vsurpandū sibi honorem regiū absq; licentia patris. k Et sermo ei' fuit cū ioab. cuius causa fuit ex parte adonie ut per ipsū ioab q̄ erat magister militie haberet militiā sibi fauentē. Ex pte aūt ioab causa fuit quia bene ꝓceperat q̄ dauid habebat cordi vindictā occisiōis abner et amasē: et q̄ dauid hoc imponeret suo filio regnaturo. et ideo querebat ut p eius auxiliū adonias instituerēt et sic sibi parceret. l Et cū abiathar sacerdote. cuius cā fuit ex parte adonie: ut p abiathar q̄ erat sūm' sacerdos popul' ad ipsū inclinaret et ab ipso inungeretur. Ex pte vero abiathar cā fuit: quia vescenderat de beli cui dictū fuerat ex parte dei q̄ filij eius essent a sūmo sacerdotio deponendi, ꝓut dictū fuit supra. j. li. ij. ca. Itē quia sicut dicunt hebrei a tpe quo fugit dauid de hierusalē, ꝓter absalon. dñs nō dedit responsum p abiathar sicut tactū fuit s. ij. li. xv. ca. Iz in alijs faceret officiū sūmi sacerdotis. et iō querebat habere regem sibi fauorabilē ne a statu suo deiceret. m Immolatis ḡ adonias arietibus. in signū regie dignitatis. n Juxta lapidē ḡoeleth. erat lapis magnus ex̄ ciuitatē in cuius motione et tractione viri fortes experiebant vires suas. et iō hebrei dicūt hic: Juxta lapidem tractū. o Qui erat vicinus fonti rogel. hebrei dicunt fonti fullonis: quia ꝓpe fontem illū erat locus vbi fullones parabāt pannos: et huic consonat q̄

habef. j. iiij. li. xvij. ⁊ rabsace ⁊ socijs eius: Steterũt iuxta aque-ductũ piscine superioris q̃ est in via agri fullonis. ⁊ sic fm hebreos gocleth ⁊ rogel nõ sunt nomina ꝓpria sed appellatiua. a Matthã aũt ꝓpriam ⁊c. quia nõ fauebãt sibi sed salomoni. b Dixit itaq; nathan. hic ꝓsequẽs describit ipsius salomonis ꝓmotio. ⁊ secũdo adonie ꝓfutatio. ibi: Adhuc illo loquente. Circa ꝓmũ ꝓmo ponit matris petitio. 2°. regis cõcessio. ibi: Rñdit rex. ⁊ tertio cõcessionis executio. ibi: Dixit q; rex. Petitio aũt matris facta fuit ⁊c consilio nathan q̃ celabat ꝓ salomone: qz ipsũ nutriverat ⁊ docuerat: ut dictũ fuit s. ij. li. xij. ca. ⁊ quia ex reuelatione dñi dixerat ipsi dauid q; salomon esset regnaturus post eũ fm q; dauid refert. j. Para. xxij. verba nathan ad ipsũ. vbi subdit: ob hanc causam pacificus vocabit In hebreo habet: Nomẽ eius salomon. ⁊. xxix. ca. dixit: Salomonẽ filium meũ elegit dñs: ⁊ postea eodẽ ca. Salomoni q; filio meo da coz pfectũ ⁊c ⁊ hoc est qõ dicit hic, Dixit itaq; nathan ⁊c. ⁊ pz lrã vsq; ibi: c Et salua aiam tuã ⁊c.] timebat enim ꝓbabiliter q; si adonias in regno confirmaret q; mortuo dauid puniret bersabee ꝛc crimine adulterij: ⁊ ptra salomonẽ q̃reret mort̃ occasionem. Sed hic occurrit dubiũ quõ ꝓpheta ꝛc hoc timebat: cũ sicut dictũ est ex reuelatione dixerat salomonẽ regnaturũ post ipsũ. Ad qõ dicẽdum q; istud fuit quedã ꝓmissio facta ipsi dauid ꝛc futuro. tales aũt ꝓmissiones diuine intelligende sunt sub cõditione. s. si ex pte hominũ non ponat impedimentũ sicut diffusius fuit ꝛc declaratũ. s. j. li. ca. ij. ⁊ ideo ꝓpheta poterat timere: nec q; aliquod peccatũ ipsius dauid uel bersabee seu salomõis aliqõ impedimentũ pueniret. d Ingredere ad regẽ dauid ⁊c.] hoc autẽ iuramentũ sciebat nathan p reuelationẽ dauid uel bersabee uel forte qz fuerat presens. e Cõplebo sermones tuos. ꝓmisit eni matrẽ ad petendũ ꝓ filio: ut coz dauid inclinaret: ⁊ sic inueniret regẽ dispositũ ad pficiẽdũ negociũ. f Inclinauit se bersabee ⁊ adorauit regem. adoratione dulie. g Dñe mi. hic formar petitionẽ suã. in qua q̃q; exprimit que faciunt ad regis animũ inclinandũ: quia primo humiliter petit dicens: Dñe mi. 2°. iuramentũ ad memoriam reducit dicens: Tu iurasti ꝓ dñm ⁊c. 3°. iuda seruos regis: nathan aũt ꝓpheta ⁊ banaiam ⁊ robustos quosq; ⁊ salomonẽ fratrẽ suũ non vocauit. Dixit itaq; nathã ad bersabee matrẽ salomonis: Nũ audisti q; regnauerit adonias filius agith: ⁊ dñs noster dauid hoc ignorat: Nunc ergo veni accipe consiliũ a me: ⁊ salua animã tuã filiiq; tui salomõis] Vade ⁊ ingredere ad regẽ dauid ⁊ dic ei: Nonne tu domine mi rex iurasti] mihi ancille tue dicens: q; salomon filius tuus regnabit post me: ⁊ ipse sedebit in solio meo: Quare ergo regnat adonias: Et adhuc ibi te loquente cũ rege: ego veniã post te: ⁊ complebo sermones tuos. Ingressa est itaq; bersabee ad regem in cubiculo. Rex aũt senuerat nimis ⁊ abisac sunamitis ministrabat ei. Inclinauit se bersabee ⁊ adorauit regẽ. Ad quã rex: quid tibi inq̃t vis: Que respondens ait: Dñe mi rex tu iurasti ꝓ dñm ꝛeũ tuũ ancille tue: salomon filius tuus regnabit post me: ⁊ ipse sedebit in solio meo: ⁊ ecce nunc adonias regnat te dñe mi rex ignorante. Immolauit boues: ⁊ pinguia quoq; ⁊ arietes plurimos: ⁊ vocauit omnes filios regis: abiathar quoq; sacerdotẽ ⁊ ioab pncipẽ militie: salomonem aũt seruũ tuũ non vocauit. Verũtamen dñe mi rex in te oculi respiciũt totius israel] ut indices eis quis sedere debeat in solio tuo domine mi rex post te. Eritq; cum dormierit dominus meus rex cũ patribus suis: erimus ego ⁊ filius meus peccatores. Adhuc illa loquẽte cũ rege nathan ꝓpheta venit.] Et nunciauerunt regi dicentes. Adest nathan ꝓpheta. Cũq; introisset in cõspectu regis ⁊ adorasset eũ pronus in terrã: dixit nathan: Dñe mi rex tu dixisti adonias regnet post me: ⁊ ipse sedeat super thronũ meũ: Quia descendit hodie ⁊ immolauit boues ⁊ pinguia ⁊ arietes plurimos: ⁊ vocauit vniuersos filios regis ⁊ principes: abiathar quoq; sacerdotem: illisq; vescentibus ⁊ bibentib⁹ cozã eo ⁊ dicentib⁹: viuat rex adonias: me seruum tuũ ⁊ sadoch sacerdotem ⁊ banaiam filiũ ioiade ⁊ famulũ tuũ salomonẽ nõ vocauit. Numq̃d a dño meo rege exiit hoc verbum:] ⁊ mihi non indicasti seruo tuo quis sessurus esset super thronũ dñi mei regis post eũ: Et respõdit rex dauid dicens: Vocate ad me bersabee. Que cum fuisset ingressa cozã rege ⁊ stetisset ante eum: iurauit rex ⁊ ait: Viuit dñs q; eruit aiam meam ⁊c omni angustia: quia sicut iurauí tibi per dñm ꝛeum israel dicẽs: salomon filius tuus regnabit post me: ⁊ ipse sedebit sup solio meũ ꝓ me: sic faciã hodie. Sũmissoq; bersabee in terrã vultu: adorauit regem dicens: Viuat dñs meus rex dauid in eternũ]. Dixit quoq; rex dauid Vocate mihi sadoch sacerdotẽ ⁊ nathan ꝓphetam: ⁊ banaiã filium ioiade. Qui cũ ingressi fuissent coram rege: dixit ad eos: Tollite vobiscũ seruos dñi vri: ⁊ imponite salomonẽ filiũ meũ sup mulã meam:] ⁊ ducite eũ in gion: ⁊ vngat eũ ibi sadoch sacerdos ⁊ nathan propheta in regem super israel. Et canetis buccina atq; dicetis: viuat rex salomon. Et ascẽdetis post eũ ⁊ venietis in hierusalẽ: ⁊ sedebit super solium meum: ⁊ ipse regnabit pro me: illiq; precipiã superbiã adonie exprimit dicẽs: Et ecce nũc adonias regnat te viuente ⁊ ignorante. 4°. ꝛe motionem populi ad cõtrarium proponit dicens: b Verũtamen dñe mi rex ⁊c.] q. d. populus nõ approbat adonie ambitionẽ: sed expectat tuã ꝛe terminationẽ. 5°. periculum psone sue ⁊ filij sui inducit dicens: Eritq; cũ dormierit dñs me⁹ rex cũ patribus suis. i Erimus ego ⁊ filius meus salomon peccatores. i. adonias ponet nobis crimina ad priuandum nos vita: ut predictũ est. k Adhuc illa loquẽte ⁊c.] ad cõplẽdum negociũ: nõ tamẽ statim intrauit cubiculũ regis sed stetit aliquantulum extra: quousq; ꝛe volũtate regis vocaret: ut pz in lrã. l Dñe mi rex tu dixisti ⁊c. non dixit hoc propheta affirmatiue: sed magis interrogatiue. q. d. mirabile est q; talia fecerat sine scitu tuo ⁊ in hoc notat eum ꝛe presumptione ⁊ contemptu patris q; ipso viuẽte ⁊ nesciẽte uellet regnare. vnde subditur: m Numq̃d a domino meo ⁊c.] q. d. nõ. n Et mihi non indicasti. q̃ sum secretarius tuus: ⁊ tibi reuelaui volũtatem domini ꝛe regno salomõis p⁹te. ⁊ ideo si fuit aliqua cã mutationis hui⁹ et alia reuelatione tibi facta. ꝛe buisti vtiq; dicere mibi. o Et rñdit rex. Hic cõsequẽs ponit petitionis cõcessio. cũ dicit: p Vocate ad me bersabee. loquẽte enim nathã cũ rege. ipsa exuerat regis cubiculũ: sicut in talibus fieri est consuetũ. Cetera patent vsq; ibi: q Viuat dñs meus ⁊c.] i. vita beata que est eterna. r Dixit quoq; rex. Hic ponitur predicte concessionis executio. ⁊ patet littera vsq; ibi: s Imponite salomonem ⁊c.] in signum regie dignitatis: quia illa mula erat appropriata regi dauid: ut populus manifeste videret q; volo eum regnare post me. t Et ducite eum in gion. fons est iuxta iloe: ut dicunt hebrei. Cetera patent vsq; ibi:

a Et respondit banaias ꝛc̃. amen. i. fideliter seu veraciter. ⁊ est dictio hebraica, ideo subdit. b Sic loquat dñs deus. i. compleat verba tua que sunt fidelia. c Quomodo fuit dominus cū dño meo. i. tecū te dirigēdo ⁊ in regno stabiliendo. d Et sublimius faciat ꝛc̃. non enim est invidia patris ad filium si excedat eum in gloria ⁊ honore; qz pater manet quodāmodo in filio: ⁊ ideo bonū filij est etiā bonum patris: ⁊ iō sicut nullus tristat de bono proprio: sic nec de bono filij sui nisi ex maxima perversitate. e Descēdit ergo sadoch, quia cimtras dauid vbi manebat erat i alto. f Sūpsitq; sadoch sacer. cornu olei. i. vasculū plenum vnctiē. g De tabernaculo. vnctio enim facta tēpore moysi ad inungendū reges ⁊ pōtifices seruabatur reuerēter in tabernaculo in vase magno ⁊ inde accepit aliquā portionē: ⁊ vnxit salomonem. dic̃ Ra. Sa. q; ista vnctio fiebat i frōte regis inter palpebras per modum corone. Cetera patent in littera vsq; ibi: b Quid sibi vult ꝛc̃. ¶ Bñ aūt q̄siuit ioab; qz ad eius officiū spectabat sedare tumultū ⁊ cōmotionem in ciuitate oriētē. i Adhuc eo loquente. Hic consequēter describitur adonie confutatio audita institutione salomonis in regē per ionathan filiū abiathar. ⁊ p3 lrā paucis exceptis. k Nequaq; . scilicet sum bona annuncians tibi: sed magis aduersa. l Cerriti sunt ergo. quia timuerūt ne rex salomō calūniaretur eos pro crimine lese maiestatis. sicut aliquos eoz postea calūniatus est: ut habet infra ca. sequenti. m Et ꝛc̃. ¶ dimittentes totaliter adoniam. n Adonias autem timēs salomonē surrexit ⁊ abiit in tabernaculum dñi tenuitq; cornu altaris. s. holocausti: ad quod etiā laici poterant ingredi. ad altare enī thymiamatis soli sacerdotes intrabant. ex hoc etiā patet q; ibi erat refugium in aliquibus casibus: ⁊ multo fortius vbi est esse in ecclesia: cuius tabernaculum in ve. le. erat solum figura. o Si fuerit vir bonus. i. non querēs machinationes ve cetero ad obtinendum regnum. p Et ingressus adorauit regem salomonem. faciens ei vbitam reuerentiā sicut dño suo. q Cap. ij.

ut sit dux super israel ⁊ sup iudā Et[c] respōdit banaias filius ioiade regi dicēs: Amen. Sic[b] loquatur dominus deus domini mei regis. Quomodo[c] fuit dominus cum domnio meo rege: sic fit cū salomone: ⁊[d] sublimius faciat solium eius a solio domini mei regis dauid. Descendit[e] ergo sadoch sacerdos ⁊ nathan propheta ⁊ banaias filius[f] ioiade ⁊ celethi ⁊ phelethi: ⁊ imposuerunt salomonem super mulam regis dauid: ⁊ adduxerunt eū in gion. Sumpsit[g]q; sadoch sacerdos cornu olei de[g] tabernaculo ⁊ vnxit salomonem: ⁊ cecinerūt buccina: ⁊ dixit omnis populus. Viuat rex salomon. Et ascendit vniuersa multitudo post eum: ⁊ populus canentium tibijs ⁊ letantiū gaudio magno: ⁊ insonuit terra a clamore eorū. Audiuit aūt adonias ⁊ omnes qui inuitati fuerāt ab eo. Jamq; cōuiuiū finitum erat. Sed ⁊ ioab audita voce tube ait: Quid[h] sibi vult clamor ciuitatis tumultuant? ¶ Abhuc[i] eo loquēte: ionathan filius[k] abiathar sacerdotis venit. Cui dixit adonias: Ingredere qz vir fortis es ⁊ bona nuncians. Respōditq; ionathā adonie: Neq;[k] Dñs enim noster rex dauid: regem p̄stituit salomonē: misitq; cū eo sadoch sacerdotem: ⁊ nathan ꝓphetā: ⁊ banaiā filiū ioiade ⁊ celethi ⁊ phelethi: ⁊ imposuerunt eum super mulā regis. Unxeruntq; eū sadoch sacerdos ⁊ nathan propheta regē in gion: ⁊ ascenderunt inde letantes: ⁊ insonuit ciuitas. Hec est vox quā audistis. Sed ⁊ salomon sedet super solū regni: ⁊ ingressi serui regis benedixerūt dño nostro regi dauid dicētes: Amplificet deus nomē salomonis super nomen tuum: ⁊ magnificet thronum eius super thronum tuū. Et adorauit rex in lectulo suo: insuper ⁊ hec locutus est: Benedictus dñs de[q] israel qui dedit hodie sedentem in solio meo videntibus oculis meis. Territi[l] sunt ergo ⁊ surrexerūt omnes qui inuitati fuerāt ab adonia: ⁊[m] iuit vnusq;q; in viam suam: ¶ Adonias[n] autē timens salomonem surrexit ⁊ abijt in tabernaculum domini tenuitq; cornu altaris. Et nūciauerunt salomoni dicentes: Ecce adonias timēs regem salomonem: tenet cornu altaris dicēs: Juret mihi rex salomon hodie q; nō interficiat seruum suum gladio. Dixitq; salomon Si[o] fuerit vir bonus non cadet ne vnus quidem capillus eius in terram: sin autem malum inuentum fuerit in eo morietur. Misit ergo salomon ⁊ eduxit eū ab altari: ⁊[p] ingressus adorauit regem salomonē. Dixitq; ei salomon: Vade in domum tuam.

II

¶ Propinquauerunt[q] autem dies dauid ut moreret: precepitq; salomoni filio suo dicens: Ecce ego ingredior viam vniuerse terre. Cōfortare: ⁊ esto vir fortis ⁊ obserua[r] custodias domini dei tui ut ambules in vijs eius ⁊[s] custodias cerimonias eius ⁊[r] precepta eius ⁊[r] iudicia ⁊[r] testimonia: sicut scriptum est in lege moysi: ut intelligas vniuersa que facis: ⁊ quocūq; te verteris: ut ꝓfirmet dñs sermones suos q̄s locut[s]ē de me dicēs. Si custodierint filij tui vias meas ⁊ ambulauerint cora me i veritate: in omni corde suo ⁊ i omni aia sua: nō[t] auferet tibi vir de solio israel. Tu[u] quoq; nosti q̄ Propinquauerunt autem. hic consequenter ponit regni salomonis confirmatio. ⁊ primo per remotionem impedientiū. secūdo per accumulationem expedientium. ca. iij. Illa que maxime impediunt stabilitatē alicui⁹ regis sunt psone machinantes contra eum. de quoz morte hic agit. ⁊ ne salomon i hoc videret̄ pcedere celo ꝓprie vindicte. ideo circa hoc p̄tū ad aliqua p̄mittitur ipsi⁹ dauid ordinatio. secūdo subditur ipsi⁹ salomonis executio. ibi: Salomon autem. Circa primū dauid p̄mo iniūgit filio suo salomoni ut sit sollicitus de cultu dei dicēs: r Obserua custodias dñi. i. illa que p̄cepit custodiri: ⁊ que sint illa subiungit dicēs: s Et custodias cerimonias ei⁹. q̄tū ad p̄cepta cerimonialia t Et p̄cepta eius. q̄tū ad moralia. v Et iudicia eius. q̄tū ad iudicialia: de quoz cōditione ⁊ distinctione dictum fuit in Exo. x Et testimonia eius. q̄tū ad ea q̄ p̄missa sunt i lege de xp̄o venturo ⁊ alijs bonis populo israel p̄missis. y Ut intelligas vniuersa q̄ facis. quia per considerationē legis diuine dirigit homo in agendis. Si custodierint filij tui vias meas ꝛc̃. sequitur: z Non auferet tibi vir. ex quo patet quod supra dictum est. s. q; p̄missiones diuine de bonis futuris intelliguntur sub conditione: scilz q; nō ponat impedimentum a parte bominum. a Tu quoq; nosti. hic cōsequenter ponitur ordinatio dauid de punitione aliquoz malorum quos nō poterat cōueniēter punire i vita sua ⁊ p̄mo de punitione ioab cum dicit: Tu quoq; nosti que fecerit mihi ioab. dicit Ra. Sa. q; per hoc intelligit malum quod fecit ioab cōtra personā dauid ostendendo alij litteras quas sibi secrete miserat dauid de morte vrie. ⁊ sic regē scandalizauit. q; enim istud secretū fuerat reuelatū: patet ex hoc q̄ habetur supra. ij. li. xij. q; nathan dixit ad dauid: Fecisti inimicos

blasphemare nomen domini. sicut fuit ibi expositum. nec istud factum fuit reuelatum per dauid neq; per bersabee: quia celabant crimen suum quātū poterant: ⁊ ideo verisimile est q; per ioab fuit reuelatum ad excusandum se erga alios milites de morte vrie q; nō fuisset mortuus per incautelam suam: sed per regis mandatum.

a Que fecerit duobus principibus ⁊c̄. sequitur:

b Et effudit sanguinē belli in pace. i. sanguinem humanum qui non debet effundi nisi in bello effudit tempore pacis: quia qñ occidit abner nō habebat bellum iustum contra eū nec ratione regis nec ratione fratris sui interfecti: sicut dictum fuit supra. ij. libro ca. iij. similiē occidit eum sub specie pacis reuocans eum quasi ad loquendum cum eo de federe inito inter eum ⁊ dauid: ut ibidem dictū fuit. Similiter quando interfecit amasam non habebat contra eum aliquam guerram ⁊ ipsum occidit sub specie pacis salutando eum tāq; fratrem ⁊ osculando: sicut dictum fuit supra libro. ij ca. xx. c Et posuit cruorem belli in baltheo suo ⁊c̄. quia percussit eos in inguine: ut habet ibidē. ⁊ sic cruor exiens de plagis eorum potuit cruentare baltheum ioab ⁊ calciamēta eius. non autem partes superiores. ⁊ in hoc designat dauid modum percutiendi proditorium: quia non elevauit brachium ad percutiendum eos in parte superiori ne auerterent ictū ⁊ caueret. d Et nō deduces canitiem eius pacifice ad inferos. hebrei dicunt: Ad fossam. non enim erat intētionis dauid q; ioab descenderet ad infernum damnatorum: imo vna causa quare voluit eum puniri in hac vita fuit ne puniret in futuro in gehenna: ut dicit Rabi. Sa. sicut ⁊ de achan dictum fuit Josue vij. e Sed ⁊ filijs berçellai. bic tertio ponit informatio dauid de recompensatione beneficij fecerit mihi ioab filius saruie: que fecerit duobus principibus exercitus israel: abner filio ner ⁊ amase filio iether quos occidit: ⁊ effudit sanguinē belli in pace: ⁊ posuit cruorem belli in baltheo suo qui erat circa lumbos eius: ⁊ in calciamento suo quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapientiā tuam ⁊ non deduces caniciem eius pacifice ad inferos. Sed ⁊ filijs berçellai galaaditi reddes gratiam: eruntq; comedentes in mensa tua. Occurrerunt enim mihi quando fugiebam a facie absalon fratris tui. Habes quoq; apud te semei filium gera filij gemini de bahurim: qui maledixit mihi maledictiōe pessima quando ibam ad castra. Sed quia descēdit mihi in occursum cum transirem iordanem: ⁊ iurauit ei per dominum dicens: non te interficiā gladio: tu noli pati eum esse innoxium. Vir autem sapiens es ut scias que facies ei: deduces canos eius cum sanguine ad inferos. Dormiuit igitur dauid cum patribus suis: ⁊ sepultus est in ciuitate dauid. Dies autem quibus regnauit dauid sup israel: quadraginta anni sunt. In hebron regnauit septem annis: in hierusalem triginta tribus. Salomon autem sedit super thronū dauid patris sui: ⁊ firmatū est regnum eius nimis. Et ingressus est adonias filius agith ad bersabee matrē salomōis. Que dixit ei: Pacificus ne est ingressus tuus? Qui respondit: Pacificus. Additq; Sermo mihi est ad te. Cui ait: Loquere. Et ille: Tu inquit nosti quia meum erat regnum: ⁊ me proposuerat omnis israel sibi in regem: sed translatum est regnū ⁊ factum est fratris mei. Et domino enim constitutum est ei. Nunc ergo petitionem vnam precor a te ne confundas faciē meam. Que dixit ad eum. Loquere. Et ille ait: Precor ut dicas salomoni regi: neq; enim negare tibi qcq; potest: ut det mihi abisac sunamitē vxorem. Et ait bersabee: Bene ego loquar p te regi. Venit ergo bersabee ad regem salomonem ut loqueret ei pro adonia. Et surrexit rex in occursum eius adorauitq; eam: ⁊ sedit super thronum suum. Positusq; est thronus matri regis que sedit ad dexteram eius: dixitq; ei: Petitionem vnā paruulam ego deprecor a te ne confundas faciē meā. Et dixit ei rex: Pete mater mea. Necq; enim fas est ut auertā faciem tuam: Que ait Detur abisac sunamitis adonie fratri tuo vxori. Rndit q; rex salomō: ⁊ dixit matri sue: Quare postulas abisac sunamitē adonie? Postula ei ⁊ regnum. Ipse est enim frater meus maior me: ⁊ habet abiathar sacerdotem ⁊ ioab filium saruie. Juravit itaq; rex salomon per dominum dicens: Hec faciat mihi deus ⁊ hec addat: quia contra animam suam locutus est adonias verbum hoc. Et nūc viuit dominus qui firmauit me ⁊ collocauit me super solū dauid patris mei: ⁊ qui fecit mihi

nitur salomonis executio. premittitur tamen adonie interfectio. ⁊ secundo abiathar electio. ibi: Abiathar quoq;. tertio predictorum executio. ibi: Venit autem nuncius. Circa primum dicitur: Salomon autem sedit super thronum dauid patris sui. pacifice ⁊ quiete.

k Et firmatum est regnum eius nimis. ita q; potestas eius fuit maior q; potestas patris sui dauid. ⁊ ideo secure punire poterat illa quorum punitionē dauid ex causa rationabili distulerat: sicut fuit dictū supra. ij. libro ij. ca. de ioab ⁊ rege semei. l Pacificus ne ē ingressus tuus? timebat enī ne aliquid machinaretur contra se eo q; dauid instituerat salomonem in regem ad petitionem suam: ut habetur ca. p̄ce. m Tu inquit nosti q; meum erat regnū. ratione primogenite. hoc non erat verum: quia ordinatio diuina prevalet primogenite que erat pro salomone: ut dictum est ca. precedenti. n Et me preposuerat omnis israel sibi in regem. hoc similiter ē falsum: q; robur exercitus dauid non erat cū eo: nec cōmunitas populi q; in hoc expectabat sententiam dauid ut patet ex supradictis. Sed talia dicebat adonias ut magis posset impetrare quod querebat. o Domino enim constitutum est ei. quasi diceret. non intendo de cetero aliqualiē aspirare ad regnū quia agerem contra deum: cum tamen intenderet cōtrarium. vnde subditur: p Et det mihi abisac sunamitē vxorem. illa enim fuerat vxor dauid. ⁊ per consequens regina: ⁊ sic per eam habebat viam veniendi ad regnum per auxilium ioab ⁊ abiathar ⁊ aliorum sibi fauentium: quod aduertens salomon qui erat perspicacioris ingenij q; mater sua respondit: q Postula ei ⁊ regnum. quasi diceret. per hoc intendit venire ad regnum. r Contra animam suam locutus est adonias verbum hoc. tum quia machinabat contra regem. tum quia petebat vxorem contra legem Leuit. xviij. vbi prohibetur contractus matrimonij cum vxore patris. Cetera patent in trā.

sibi exhibiti: quod quidem beneficium plenius expositum est supra ij. libro. xvij. f Dabis quoq; bic quarto ponitur ordinatio dauid de semei: qui maledixit dauid: ut plenius dictum fuit supra. ij. libro. xvj. ca. g Jurauit ei per dominum dicēs non te interficiā. istud autem iuramētum non fuit transgressus dauid ista imponendo salomoni: sicut dictum fuit supra. ij. libro. xix. ⁊ ideo sententia huius partis patet ex supradictis. h Dormiuit igitur dauid. bic omittuntur illa que ordinauit dauid de ampliatione diuini cultus ⁊ edificatione templi que exprimuntur. j. Paral. i Salomon autem sedit super thronum dauid patris sui. bic consequenter po-

a Abiathar quo cp. hic ponitur abiectio abiathar de sūmo sacerdotio ⁊ de ciuitate regia: cum dicitur: b Vade in anarhot ad agrum tuum. id est ad possessionis tue locum. licz enim sacerdotes non haberent possessiones rurales: habebant tamen ciuitates assignatas pro sua habitatione: ⁊ suburbana ad nutriendum animalia: ut patet Nume. xxxv ⁊ Josue. xxj. c Et quidē vir mortis es. i. morte dignus pro conspiratione contra me ⁊ ordinationem dei ⁊ patris mei. d Ut impleretur sermo domini quē locutus est super domum heli in sylo. scilz cp ejiceretur a sacerdotio: ut habetur supra. j. libro ca. ij. e Venit autem nuncius. hic consequenter ponit̄ executio ordinationis dauid. ⁊ primo q̄tum ad punitionem ioab. secundo ipsi⁹ semei. ibi: Dixit quoq; rex. Circa primum dicitur Venit autem nuncius ad salomonē. per modū accusationis cp ioab declinasset post adoniā non solum ante institutionē salomonis sed etiam post ut predictum est. f Et post salomonem nō declinasset. In hebreo habetur Venit autem nuncius ad ioab cp ioab declinauerat post adoniam ⁊ post absalon non declinauerat. nunciatum eni fuit ioab cp salomon hoc sciebat. ⁊ ideo sibi periculum imminebat: q: q̄uis ioab multum diligeret absalon: ut patet ex suprādictis. ij. libro. xviij. tamen non declinauit post eum quando voluit obtinere regnum: imo interfecit eum: ut habet libro. ij. ca. xvij. Cum ergo post adoniam ⁊ non salomonem declinauit ad obtinendum regnum. signum fuit cp habebat multū cordi illud negocium. s. machinando contra salomonem pro adonia. ⁊ ideo ioab audiens cp salomon sciebat hoc: merito timuit. ⁊ iō pro refugio fugit ad tabernaculum. g Egredere. quia reformidabat eum in loco sacro interficere. h Non egrediar. dicit Ra. Sa. cp ioab dixit banaie non egrediar nisi sub cōditione. s. cp salomon recipiat super se maledictiones quas dauid imprecatus fuit super me pro interfectione abner. s. lepram: debilitatē: gladiū: ⁊ famen: ut dictum fuit supra. ij. li. ca. iij. allegans cp non debebat dupliciter puniri. i. occisione in sua persona. ⁊ maledictionibus dictis in semine suo: ⁊ quia hoc videbat habere aliquē colorem iusticie: iō banaias non interfecit eum sed redijt ad salomonem referens ei verba ioab. ⁊ tunc salomon respondit quod sequit̄: i Fac sicut locutus es. dicendo ei. s. cp recipio illas maledictiones super semen meū ⁊ sic interfice eum. vnde ⁊ subdit Ra. Sa. cp maledictiones predicte venerunt super semen salomonis: quia

domum sicut locutus est: quia hodie occidetur adonias. Obtulitq; rex salomon per manum banaie filij ioiade qui interfecit eum: ⁊ mortuus est. Abiathar[a] quoq; sacerdoti dixit rex: Vade[b] in anathot ad agrum tuum Et[c] quidē vir mortis es: sed hodie te nō interficiam: quia portasti archam domini dei coram dauid patre meo: ⁊ sustinuisti laborem in omnibus in quibus laborauit pater meus. Eiecit ergo salomon abiathar ut non esset sacerdos domini: ut[d] impleret sermo domini quem locutus est super domum heli in sylo. Venit[e] autem nuncius ad salomonem cp ioab declinasset post adoniam: ⁊[f] post salomonem non declinasset. Fugit ergo ioab in tabernaculū domini ⁊ apprehendit cornu altaris. Nunciatūq; est regi salomoni cp fugisset ioab in tabernaculum domini: ⁊ esset iuxta altare. Obtulitq; salomon banaiam filium ioiade dicens: Vade interfice eum. Et venit banaias ad tabernaculum domini: ⁊ dixit ei: Hec dicit rex: Egredere[g]. Qui ait: Nō[h] egrediar: sed hic moriar. Renunciauit banaias regi sermonē dicens: Hec locutus est ioab: ⁊ hec respōdit mihi. Dixitq; ei rex: Fac[i] sicut locutus est ⁊ interfice eum ⁊ sepeli: ⁊ amouebis sanguinem innocentem qui effusus est a ioab a me ⁊ a domo p̄tris mei: ⁊ reddet dominus sanguinē eius sup caput ei[j]: quia interfecit duos viros iustos melioresq; se ⁊ occidit eos gladio patre meo dauid ignorāte: abner filium ner principem militie israel: ⁊ amasam filium iether principem exercitus iuda. Et reuertetur sanguis illorum i caput ioab: ⁊ in caput seminis eius in sempiternum. dauid autem ⁊ semini ei⁹ ⁊ domui ⁊ throno illius sit pax vsq; in eternū a domino. Ascēdit itaq; banaias filius ioiade: ⁊ aggressus eum interfecit: sepultusq;[k] est in domo sua in deserto. Et[l] constituit rex banaiā filiū ioiade pro eo super exercitum: ⁊[m] sadoch sacerdotē posuit p abiathar. Misit[n] quoq; rex ⁊ vocauit semei: dixitq; ei. Ędifica tibi domum in hierusalē ⁊ habita ibi. Et non egredieris inde huc atq; illuc. Quacūq; autem die egressus fueris ⁊ transieris torrentem cedron;

[a] regum ij. [b] iij. reg. ij. [c] Exo. xxij. [d] iij. reg. ij. [e] supra. ij. [f] iij. reg. ij. [g] infra. ij. [h] iij. reg. ij. [i] Exo. xxj. [j] iij. reg. ij. [k] infra. ij. [l] iij. reg. iij. [m] iij. reg. iij. [n] infra. ij.

occias rex fuit leprosus: ut habet. j. iiij. li. ca. xv. ⁊ ij. Paral. xxvj. Et ausa voluit prēdes: ita cp nō prerat ire sine baculo: ut habet infra. ij. Paral. xvj. Et ioachim interfectus gladio: ut habet Jere. xxij. Sepultura asini sepelie. q: interfectus, piectus fuit extra hierusalem ⁊ eçecbias indigens pane in obsidione p sennacherib. vnde tunc sibi dictū fuit: Secūdo anno comis ēscere: Isa. xxxvij. fructibus arbor, pter panis defectū. ß hec exceptio nō cōsonat ire. quia hic dicit: Nō egrediar ß hic moriar. nullā additionē apponendo. similiē nō cōsonat ire precedenti: q: dauid q erat sanct⁹ illas maledictiones sciebat: q: illas fecerat: ⁊ tñ cū hoc iposuit salomoni punitionē ioab, p interfectione abner ⁊ amase: ut dictū ē absq; aliq; retractatiōe de ctarū maledictionū. Itē dato cp ille maledictiōes sufficerēt, pinterfectione abner. adhuc remanebat ioab dignus morte, p interfectione amase. ⁊ ideo nullo mō est verisimile cp salomon maledictiōes patris sui recepit sup se uel sup semen suū. Nō autē inducit de q̄tuor regibus de salomone discedētib⁹ nō valet ad, positū: q: ille pene fuerūt eis infligete, p alijs causis: ut patebit in locis suis dño cōcedēte. ⁊ iō qd dicit hic Fac sicut locutus es. t. nō refert nisi ad illud qd dixerat: hic morar. Credendū tñ est cp violenter annullus fuit ab altari: ⁊ sic interfect⁹ sicut p̄cipit Exo. xxj. Si quis de industria occiderit, primū suum ⁊ p insidias ab altari meo auelles eum ut moriatur. sic aūt occiderat ioab abner ⁊ amasam: ut patet ex suprādictis. k Sepultusq; est in domo sua in deserto. Dicit eni Ra. Sa. cp fecerat ibi hospitale ad recipiendum pauperes ⁊ peregrinos transeuntes. vnde dicunt hebrei ipsum esse saluatum ⁊ cp mors temporalis sibi inflicta fuit in expiationem peccatorum suorum. l Et constituit rex banaiam filium ioiade pro eo super exercitum. quia erat vir fortis ⁊ prudens: propter quod dauid fecit eum sibi secretariū ut habetur supra libro. ij. ca. xxiij. m Et sadoch sacerdotem posuit pro abiathar. ⁊ sic reductum est sacerdotium ad debitam lineā. aaron enim qui ex electione dei factus fuit summus sacerdos: ut habetur Exo. xxviij. habuit duos filios scilicet eleaçar ⁊ ithamar qui remanserunt sibi: alijs duobus mortuis coram domino: ut habetur Leuit. x. ⁊ de voluntate domini sacerdotium transijt ad eleaçar ⁊ filios eius: ut habetur Nume. xx. ca. de quo descendit iste sadoch. dei autem descendit de ithamar: ⁊ cum esset iudex populi assumpsit sibi sacerdotium: hoc autem fuit ex diuina ordinatione: sicut dictum fuit. j. Reg. ij. ⁊ ab ipso descendit abiathar quem eiecit salomon ponendo sadoch loco eius. n Misit quoq; rex. hic cōsequenter agitur de punitione semei cui salomon imposuit legem de remanendo in hierusalē sub pena mortis: eo cp erat seditiosus. ⁊ b acceptauit dicens: Bonus est sermo quē audiui: ut b infra quā transgressus est ⁊ sic punitus est morte sicut meruerat. ⁊ absq; trāsgressione iuramenti ipsi⁹ dauid. sicut plen⁹ dictū fuit ō. ij. li. ca. xix.

ex quo loco ⁊ alijs supradictis patet finis huius partis. a Cap. iij

Onfirmatū est. Post remotionem impedientiū stabilitatē regni salomonis. hic consequenter agit de accumulatione expedientiū ad hanc stabilitatē: que sunt deuotio erga deū: sapientia in iudicijs: magnificentia in familijs: sanctimonia in cultu dei ⁊ edificijs: ⁊ opulentia in diuitijs. Verūtamen quia deuotio est alioꝝ meritoria. ideo p̄mittit ei⁹ deuotio. secūdo alioꝝ cōcessio ibi: Apparuit dñs. Prima in duas. quia primo continuant dicta dicēdis. secūdo exprimit deuotio salomonis. ibi: Dilexit aūt salomon dominū. Circa primū dr: Confirmatū est igit ⁊c. istud concludit ex dictis ca. p̄cedenti. vbi actum est de morte machabēi contra salomonē: quib⁹ mortuis confirmatū est regnū salomonis interi⁹ Consequenter ostendit ei⁹ confirmatio exteri⁹. cum dicit: b Et affinitate coniunctus est pharaoni qui erat rex potens ⁊ regno eius propinquus. ⁊ ideo cum eo cōtraxit affinitatē ⁊ regni sui firmitatem. c Et adduxit in ciuitatē dauid. cuius ratio subdit: d Donec cōpleret edificans domū suā. de cuius edificatione postea habet. vij. ca. e Et murū hierusalē. quā clausit triplici muro: ita ꝙ in interiori clausura erat templū dñi ⁊ palaciū regis. in exteriori erat vulgus ⁊ manu artifices. in media vero habitabant ꝓcres ⁊ nobiles: vnde infra. iiij. li. xxij. dicitur ꝙ olda ꝓcres manebat in hierusalē in secunda. s. clausura. f Attamen populus immolabat in excelsis. Sicut dictū fuit supra Deut⁹. xij. ⁊. j. Reg. a destructione sylo vsq; ad edificationem templi arcba dñi non habuit stabilem mansionē. ⁊ ideo licitū fuit offerre ⁊ immolare oblationes votiuas ⁊ sacrificia alibi q̄ vbi erat arcba ꝑm deuotionē offerentis. post edificationem vero templi non licuit nisi ex speciali mandato dei uel ei⁹ instinctu: sicut helias immolauit in monte carmeli: ut habetur infra xviij. ca. Queritē hic vtrum salomon peccauit accipiendo in vxorem filiā pharaonis. Et arguit primo ꝙ sic: qr ꝓhibitū erat iudeis contrahere matrimoniū cum mulieribus alienigenis: ut habet Deut⁹. vij. ca. ergo ⁊c. Item infra. xj. ca. vbi reprehendit salomon de mulieribus alienigenis: specialit exprimit filia pharaonis. Contrariū arguit p hoc ꝙ dñs illo tempore apparuit salomoni dicens ei: Postula quod vis ⁊c. Itē edificato tēplo oratione salomonis exaudiuit ⁊ tēplū nebula impleuit. ad denotādū spālem p̄sentiā suā: ut habet ij. Paral. v. que dñs nō fecisset si salomon eū offendisset. Rūsio. dicendū ꝙ q̄tū videt textus sonare nō peccauit: quia statim subdit: Dilexit aūt salomon dñm ambulās in p̄ceptis dauid patris sui excepto ꝙ in excelsis immolabat. ⁊ tamen illud erat licitū ut dictū est ꝓ illo tpe: tñ minus bonū ut videbit. Si igit salomon peccasset accipiēdo filiā pharaonis. scriptura illud multo fortⁱ⁹ excepisset. Sciendū igit ꝙ mulieres alienigene erāt in duplici gradu: qr aliq erāt de populis habitantib⁹ terrā. ꝑmissionis a q̄ filij isr̄l intrarēt: q̄rū aliq cū eis in terra remāserūt: ut patuit in libris Josue ⁊ Judicū ⁊ cū illis nō poterāt filij isr̄l licite ꝺ̄ere matrimonia nisi ex spāli cā ut dicet. Cū alijs vero mulierib⁹ alienigenis poterāt ꝺ̄ere maxime ex rōnabili cā: gētilitate tñ pr⁹ relicta: ⁊ sic voꝙ cōtraxit cū ruth moabitide: ꝓut habet ruth vltimo. Et b mō salomon cū filia pharaonis ad cōfirmationē regni sui: ut p̄dictū est cōtraxit. Et credē dū est licz non sit expressum ꝙ ipsa reliquerit gentilitatē anteq̄ cognouerit eam: quia tunc salomon diligebat dñm ⁊ ecōuerso ut ostendet infra. Ad primū igit argumentū dicunt aliqui ꝙ vxores alienigene de genere chananeoꝝ tm̄ erant ꝓhibite iudeis: non autem de alijs nationibus. ꝑ hoc patet falsum. j. Esdre. ix. ca. vbi dicit ꝙ filij israel reuersi de captiuitate acceperūt vxores de genere āmonitarū ⁊ moabitaꝝ ⁊ egyptioꝝ que nō erāt de chananeis: ⁊tñ Esdras qui optime sciuit legē determinauit hoc esse illicitū. ꝓpter quod ordinatū fuit tūc ꝙ illas ejicerēt. ꝓpē quod dicendum ꝙ mulieres chananee fuerūt magis inf̄dicte q̄ alie. ⁊ ideo cū illis nō erat licitū ꝓtrahere nisi relicta gentilitate. ⁊ cum hoc ꝙ aliquo magno facto i speciali ꝓpē fidē vni⁹ veri dei. ⁊ sic salmon contraxit cū raab que erat de illis: quia ex fide saluauit nuncios hebreoꝝ: ut dicit apostol⁹ ad Hebre. xj. Cū alijs aūt alienigenis licitū erat ꝺ̄ere ex minori causa relicta gentilitate: ut dicit Deut⁹. xxj. ꝙ si aliquis iudeus de captiuis aduersarijs de istis nationibus videret inter captiuos mulierem pulchram relicta gentilitate poterat eam accipere vxorem. ⁊ hoc modo cōtraxit dauid cum tholomai filia regis gessur: ut habetur. ij. libro. iij. ca. illas aūt quas esdras iussit ejici fuerāt accepte a filijs israel ex mala causa. s. qr vxores iudee que cum eis venerant de captiuitate ex labore itineris erāt deturpate: ⁊ ꝓpter hoc erant a maritis suis abiecte ⁊ quasi repudiate. Preterea ille alienigene vocebant filios suos aliqua ad ritum gentilitatis pertinentia. Ad secundum dicendum ꝙ ibi infra scilicet. xj. ca. duo dicuntur de salomone. Primū est ꝙ ardentissimo amore copulatus est alienigenis mulieribus. Aliud est ꝙ ad satisfaciendum eis coluit deos earum. ⁊ ad hoc edificauit templum. ⁊ q̄tum ad primum nominatur ibi filia pharaonis que fuit dilecta pre omnibus: ut dicunt doctores hebrei ⁊ catholici: non autem q̄tum ad secundum: quia reliquerat idolatrie cultum: ut dictum est. Alie vero quibus edificauit tēpla non reliquerāt. ⁊ istis idolatris mulieribus coniunctus fuit salomon in senectute: ut ibidem dicitur: Si aūt dicatur ꝙ eodē modo fecit ꝓ filia pharaonis eo ꝙ ibidem subditur: Atq; in hunc modum fecit salomon vniuersis vxoribus suis alienigenis. potest responderi per illud quod immediate subditur: Que adolebant thura ⁊c. ⁊ per hoc determinatur ꝓ quibus mulieribus alienigenis fecit hoc scilicet ꝓ illis que non reliquerant idolatriam: ut dictum est. Et si dicatur ꝙ tunc filia pharaonis redijt ad idolatriam videns salomonem idolatrare cum alijs vxoribus suis: per hoc non tollitur quin matrimonium cum ipsa a principio licitum fuerit. g Dilexit aūt. Hic consequenter ostenditur salomonis deuotio erga deū. ⁊ primo in cultu interiori qui potissime consistit in actu dilectionis: ꝑm ꝙ dicit Aug⁹ in enchiridion: Fide spe caritate colitur deus. ⁊ hoc notat cū dicit: Dilexit aūt salomon dñm. Secūdo in cultu exteriori. cum dicit: Ambulās in preceptis dauid. Verūtñ qr

scito te interficiendū. Sanguis tuus erit super caput tuum. Dixitq; semei regi: Bonus sermo Sicut locutus est dominꝰ meꝰ rex: sic faciet seruus tuus. Habitauit itaq; semei in hierusalem diebus multis. Factum est autem post annos tres ut fugerent serui semei ad achis filium maacha regem geth. Nunciatūq; est semei ꝙ serui eius essent i geth. Et surrexit semei ⁊ strauit asinum suū: uitq; ad achis in geth ad requirendum seruos suos: ⁊ adduxit eos de geth: Nunciatum est autē regi salomoni ꝙ isset semei i geth de hierusalem ⁊ redisset. Et mittens vocauit eum: dixitq; illi: Nonne testificatus sum tibi per dñm ⁊ p̄dixi tibi: quacūq; die egressus fueris huc ⁊ illuc: scito te esse moriturū? Et respondisti mihi: Bonus sermo quem audiui. Quare ergo nō custodisti iusiurandum domini: ⁊ preceptū q̄ p̄ceperā tibi? Dixitq; rex ad semei: Tu nosti omne malum cuius tibi conscīa est cor tuum quod fecisti dauid patri meo. Reddidit dominus malitiam tuam in caput tuū: ⁊ rex salomon benedictus: ⁊ thron⁹ dauid erit stabilis coram domino vsq; in sempiternum. Jussit itaq; rex banaie filio ioiade qui aggressus percussit eū ⁊ mortuꝰ ⁊c.

Onfirmatū est III igit regnū in manu salomonis: ⁊ b affinitate cōiunctꝰ est pharaoni regi egypti. Accepit nāq; filiā eius: ⁊ c adduxit i ciuitatē dauid donec d cōpleret edificans domum suā ⁊ domum domini: ⁊ e murū hierusalem per circuitum. Attamē f populus immolabat in excelsis. Nō enī edificatū erat tēplū nomini dñi vsq; in diē illū. Dilexit g aūt salomon dñm ābulans

in hoc ad pfectionē eius nō puenit. ideo subdit: a Excepto q̄ in excelsis īmolabat: licz enim hoc esset licitū illo tempore ut predictū est: tamē meli⁹ erat talia offerre in loco vbi erat archa dei. dauid autem nō legit alibi īmolasse nisi ex speciali mandato dei in area grecina iebusei: ut habet̄ ¯ō. ij. li. vltimo capitulo. sicut & helias post edificationem templi obtulit in monte carmeli: ut dictum est. b Abijt itaq̄ salomon in gabaon &c. Cui⁹ causa subdit: c Illud quippe erat excelsū maximum. nō magnitudine molis ꝫ reuerentie & honoris: q̄ ibi erat tabernaculū & altare holocausti q̄ fecerat moyses: ut h̄ j. Paral. xxj. Archa tamē dñi erat in hierusalē vbi adduxerat eā dauid ut habet̄ ¯ō. ij. li. ca. vj. d Mille hostias in holocaustū obtulit salomon. Ex quo apparet effectus sue deuotionis. e Apparuit aūt dñs. hic cōsequenē ostenditur quid deuotio salomonis meruit. & p̄ circa hoc ostenditur dei pceptio. 2⁹ in effectu ostensio. ibi: Cūc venerūt. Circa primū dicitur: Apparuit aūt dom⁹ salomōi. ꝑ deuotionē p̄dictā. & ex hoc patet q̄ ō dictū est. s. q̄ licitū erat offerre sacrificia alibi ꝙ vbi erat archa. & nō solū licitū ꝫ etiā meritorū: ¯z nō tantū sicut i p̄sentia archē. sicut p̄uentia cōiugalis meritoria est minus tamē ꝙ̄ vidualis & virginalis. f Per somniū nocte. quia illa hora aia intellectiua magis disposita ē ad illuminationes diuinas percipiendas: utpote cessantibus tumultibus & quiescentibus sensibus exterioribus per que distrahitur intellectus. g Postula quod vis. hoc non dixit deus tm̄ ex merito salomonis: sed principaliter ex merito dauid: qui p̄ eo orauerat. & ideo salomon in responsione sua. primo fecit mentionem de patre suo dicens: b Tu fecisti cum seruo tuo dauid. & patet ꝛa ex predictis vsq̄ ibi: i Ego aūt sum puer paruul⁹ ignorās egressū & introitū meū. i. procedēdi modū in tanto regimine. ¯ō subdit: k In medio ē populi quē elegisti populi īfiniti &c. hyperbolice ē locutus ad notandum magnitudinem multitudinis: ꝙ̄is esset finita & numerabilis simpliciter. l Dabis ergo seruo tuo cor docile. id est illustratum ate. m Quis enim potest &c. q. d. nullus sine tua speciali illustratione. n Placuit ergo sermo coram domino. quia petitio erat ordinata ad diuinum honorem: ad propriam salutem: & ad bonum populi regimē. o Et dedi tibi cor sapiens &c. hoc est intelligendum respectu regum qui fuerunt ante eum & post. de alijs aūt hominibus plures fuerunt sapientiores: sicut adā qui fuit creat⁹ i plenitudine scientie. put dictū fuit Ecc̄. iij. & moyses cui d⁹ loq̄batur sicut solet loqui homo ad amicum suum ut habetur Exo. xxxiij. & sanctus paulus ceteriq̄ apostoli: & Johannes qui scripsit apocalypsim qui omnes fuerunt magis illuminati ꝙ̄ aliqui i veteri testamento. p Diuitias. s. & gloriam &c ij. Paral. j. dicitur: Substantiam & gloriam dabo tibi: ita ut nullus in regibus nec ante nec post te similis fuerit tibi. hoc est intelligendum istis tribus simul concurrentib⁹ scilicet sapientia: gloria & diuitijs: quia aliqui fuerunt eo potentiores & magis gloriosi: sicut Alexander magn⁹ & plures imperatores romani qui dominabant toto orbi: & aliqui viciosores sic octauian⁹ & crœsus: deficiebant tamen a salomone in sapientia. q Igitur euigilauit salomon & intellexit quod esset somnium. i. intellexit quid significaret & q̄ esset verum. vnde magis propie fuit visio dei reuelatio diuina que frequenter fit in somnis: ut patet in multis locis sacre scripture. r Stetit coram archa federis domini. scilicet ad adorādum. s Et obtulit holocausta & fecit victimas pacificas &c. quia ille locus erat cōuenientior ad sacrificia ꝙ̄ gabaon: ut dictum est. & ¯ō post apparitionem domini sibi factam ibi obtulit

in preceptis dauid patris sui: excepto⁹ q̄ in excelsis īmolabat & accēdebat thymiama. Abijt⁹ itaq̄ salomō in gabaon ut immolaret ibi. Illud⁶ quippe erat excelsū maximū. Mille⁷ hostias in holocaustū obtulit salomon super altare illud i gabaon Apparuit⁸ aūt dñs salomoni p⁹ somniū nocte dicēs. Postula⁹ quod vis ut dem tibi. Et ait salomō. Tu¹⁰ fecisti cū seruo tuo dauid patre meo misericordiā magnā sicut ambulauit in cōspectu tuo in veritate & iusticia & recto corde tecū. Custodisti ei misericordiā tuā grandem: & dedisti ei filiū sedentē sup thronū sicut est hodie. Et nunc dñe deus tu regnare fecisti seruū tuū p dauid patre meo. Ego¹ aūt sum puer paruulus & ignorās egressum & introitū meū: & seruus tuus in¹¹ medio ē populi quē elegisti: populi infiniti q̄ enumerari & supputari nō pōt pre multitudine. Dabis¹ ergo seruo tuo cor docile ut populū tuū iudicare possit: & discernere inter bonū & malū. Quis¹¹¹ enī pōt iudicare populū istū populū tuū hunc multum? Placuit¹¹ ergo sermo coram dño q̄ salomon postulasset huiuscemodi rē. Et dixit dñs salomoni Quia postulasti verbū hoc: & nō petisti tibi dies multos: nec diuitias aut aīas inimicoꝝ tuorū: sed postulasti tibi sapientiā ad discernendū iudiciū: ecce feci tibi ꝟm sermones tuos. Et⁰ dedi tibi cor sapiēs & intelligēs in tantū ut null⁹ ante te similis tui fuerit nec post te surrect⁹ sit. Sed & hec que nō postulasti dedi tibi diuitias⁹ scilicet & gloriā ut nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro dieb⁹. Si aūt ambulaueris in vijs meis & custodieris p̄cepta mea & mādata mea sicut ambulauit pater tuus: longos faciā dies tuos. Igit⁸ euigilauit salomon: & intellexit q̄ esset somniū. Cūq̄ venisset hierusalē: stetit⁹ coram archa federis dñi: & ⁰ obtulit holocausta & fecit victimas pacificas & grande cōuiuiū vniuersis famulis suis. Tunc¹ venerunt due mulieres meretrices ad regem: steteruntq̄ coram eo: Quarū vna ait: Obsecro mi domine ego & mulier hec habitabamus in domo vna: & peperi apud eā in cubiculo. Tertia autem die post q̄ ego peperi: pepit & hec. Et eramus simul: nullusq̄ alius nobiscū in domo exceptis nobis duabus. Mortuus est autem filius⁹ mulieris huius nocte. Dormiens quippe oppressit eū. Et⁰ consurgens intempeste noctis silentio: tulit filium meum de latere meo ancille tue dormientis: & collocauit in sinu suo: suum autem filium qui erat mortuus posuit in sinu meo. Cumq̄ surrexissem mane ut darem lac filio meo: apparuit mortu⁹. Quē diligentius intuens clara luce deprehendi nō esse meum quē genueram. Respondit⁹q̄ altera mulier: Nō est ita ut dicis: sed filius⁹ tuus mortuus ē: meus aūt viuit. Econtrario illa dicebat:

t Tunc venerunt due mulieres meretrices ad regem. hic consequenter ostenditur impletio promissionis facte salomoni. & primo ꝙ̄tum ad sapientiam. secundo ꝙ̄tum ad gloriam. ca. iiij. tertio ꝙ̄tum ad opulentiā. capitulo. x. Ista tamē tria sunt ita coniuncta q̄ vnum perficit aliud & econuerso: ideo nunc diuincte: tunc mixtim agitur de ipsis. Primum ostenditur per verum iudicium que esset mater vera & que ficta: per hoc q̄ vbi deficiebat humana probatio: sapienter recurrit ad inclinationem naturalem: quia vera mater afficitur ad filium. & patet littera. paucis exceptis. v Et cōsurgēs intempeste noctis silētio. Intempestū prout ē substantiuū ēquarta hora noctis: ꝙ̄prout ē adiectiuū idē ē q̄ sine tpe.

ꝛ sic nox dicitur intempesta: non quia sit sine tempore simpliciter sed quia tunc non est tempus aptum ad operandum, operatione aũt ꝛ motu tempus cognoscitur ꝛ distinguitur: ut habetur. iiij. physicorum. in fine concluditur: a Et timuerunt regem videntes sapientiam dei. i. diuinitus sibi datam. b Esse in eo. vltra modum aliorum hominum. ꝛ ideo tunc magis timuerũt eũ ꝙ ante. c Cap. iiij.

Rat aũt rex salomon, hic agit de gloria ꝛ honore salomonis. ꝛ primo in familijs ꝛ subiectis, secũdo in edificijs. ca. v. tertio in diuitijs. ca. x. Circa ꝓmum ostendit primo salomonis gloria. secundo eius sapientia. ibi: Dedit quoq; deus sapientiam. Circa primum ostendit primo salomonis gloria in ordine famulorũ, secundo in multitudine subiectorũ ibi: Juda ꝛ israel innumerabiles. tertio in magnitudine expensarũ ibi: Erat aũt cibus. Circa primũ describit ordo famulorũ salomonis interi cũ dicit: d Azarias filius sadoch sacerdotis ꝛc. ex hoc videt ꝙ esset scriba cũ alijs duobus sequentibus, sed hoc nõ videt verũ. q. in hebreo incipit ali⁹ versus. ibi; helioreph ꝛc. ꝛ ideo in hebreo sic dicit: Azarias filius sadoch sacerdos sub patre suo ꝙ erat sũm⁹ sacerdos e helioreph ꝛ abia filij sesa scribe. vnus ad scribendũ acta temporũ. alius ꝓ litteris regis. f Sadoch aũt ꝛ abiathar sacerdotes. g̃ videt cẽ ꝓtra illud quod dictum est. ij. ca. ꝙ salomon eiecit abiathar a sacerdotio dicens Vade i anathot ad agrũ tuũ. Dicẽdũ ꝙ ipsũ reuocauerat ut ministraret i templo ꝛ viueret ꝛc altario: non tamen ad sũmum sacerdotium. ꝛ hoc fuerat ꝑdictũ heli. j. li. ij. ca. Futurũ est autẽ ut ꝙcũq; remanserit ꝛc domo tua veniat ut oret pro eo ꝛ sequit. Dicatq; dimitte me obsecro ad vnam partem sacerdotalẽ: ut comedã buccellã panis. g Azarias filius nathan sup eos qui assistebãt regi. seruiendo ei in palatio. Ra. Sa. tñ dicit ꝙ isti assistentes erant. xij. prefecti ꝛc quibus postea agit qui ꝓuidebãt domui salomonis ꝛc victualibus ꝛ alijs necessarijs. sed primum dictum melius videt: quia isti prefecti non assistebant regi: sed magis erãt in duodecim partibus regni sui dispersi. h Sabud fili⁹ nathan sacerdos. i. magn⁹ ꝛ bonoratus: sicut dicitur supra. ij. li. ca. viij. Filij autem david sacerdotes erant. non enim nathan erat ꝛc genere sacerdotali: sed nutrierat salomonem ꝓpter quod filios eius bonorabat. i Et abisar ꝓpositus domus. quia disponebat generaliter ꝛc his que pertinebãt ad vomum salomonis. k Et adoniram filius abda super tributa. quia ꝑm eius ordinationem colligebantur. ꝛ ꝛc ipsis sibi ratio reddebatur. Cetera que non sũt hic expositi ꝛc illis officijs exposita fuerunt supra. ij. li. ca. viij. in fine. l Habebat autem. Hic consequenter ponitur famulorum ordinatio exterius videlicet duodecim ꝓfectorũ in diuersis partib⁹ regni ad prebendã necessaria domui salomonis per singulos menses prouidentes. ꝛ ps̃lrã vsq; ibi: m Filiã salomonis habebat vxorem. hoc dicit per anticipationẽ. quia salomon adhuc non habebat filiam matrimonio aptã. sed quia iste erat industrius. ꝓpter hoc salomon dedit sibi postea filiam suam. n Saber filius suri i terra galaad. ẽptũ ad vnã partem: qr i alia parte ꝓcerat bengaber: ut dictum est. ꝛ quilibet habebat cum hoc alias terras adiunctas: ut patet i littera. o Juda ꝛ israel. Hic describit gloria salomonis in multitudine populi sibi subiecti sicut scribit. puer. xiiij. In multitudine populi dignitas regis. in paucitate plebis ignominia ꝓncipis. iõ dicit: Juda ꝛ israel innumerabiles. hiperbolice ẽ dictũ. ad notandum excessum ꝛ magnitudinem multitudinis sicut dictũ est capitulo precedenti. p Comedentes ꝛ bibentes atq; letantes. quia non timebant ꝛc incursu aduersariorum ꝓpter pacẽ sub salomone datam. q A flumine ẽre philistijm vsq; ad terminũ egypti. i. salomone enim fuit completum quod fuerat Abrahe promissum Beñ. xv. Semini tuo dabo terram hanc a flumine egypti vsq; ad flumium magnum euphraten. r Offerentium sibi munera. id est tributa. s Erat autẽ cibus salomonis hic ꝓpter describit gloria salomonis in magnitudine expensarũ ꝛ primo ẽptũ ad victualia. cũ dr: Per dies singulos. xxx. chori simile. Chorus est gen⁹ mẽsure ꝓtinẽs. xxx. modios. apud hebreos tñ modius ẽ paru⁹: qr ruth portauit sex modios ordei: ut dr Ruth. iij. Simila ẽ farina tritici velicatissima ꝛ purgatissima ꝛc qua fiebãt panes ꝓprege ꝛ alijs nobilibus personis.

Mentiris. Filius quippe meus vivit: ꝛ filius tuus mortuus ẽ. Atq; in hunc modũ contendebant corã rege. Tunc rex ait: Hec dicit: Filius meus vivit: ꝛ filius tuus mortuus est. Et ista respondit: Non: sed filius tuus mortuus est: meus autem vivit. Dixit ergo rex: Afferte mihi gladiũ. Cũq; attulissent gladiũ corã rege: dividite ingt infantẽ vivum in duas partes ꝛ date dimidiã partẽ vni ꝛ dimidiã partẽ alteri. Dixit autem mulier cuius filius erat vivus ad regẽ: cõmota sunt quippe viscera eius super filio suo. Obsecro dñe: date illi infantẽ vivũ: ꝛ nolite interficere eum. Econtrario illa dicebat: Nec mihi nec tibi sit: sed dividat. Rñdit rex ꝛ ait: Date huic infantem vivũ ꝛ nõ occidat. Hec est aũt mater eius: Audiuit itaq; omis israel iudicium quod iudicasset rex: ꝛ timuerunt regem videntes sapientiã dei esse [b] in eo ad faciendum iudicium.

III

Rat[c] autẽ rex salomon regnans super omnem israel: ꝛ hi ꝓncipes ẽjs habebat. Azarias[d] filius sadoch sacerdotis. helioreph[e] ꝛ abia filij sesa scribe. Josaphat fili⁹ abilud acõmentarijs. Banaias filius ioiade super exercitum. Sadoch[f] aũt ꝛ abiathar sacerdotes: azarias[g] fili⁹ nathan super eos ꝙ assistebãt regi. Zabud[h] fili⁹ nathan sacerdos amicus regis: ꝛ[i] abisar ꝓpositꝰ domus: ꝛ[k] adoniram filius abda super tributa. Habebat[l] aũt salomon duodecim ꝓfectos super omnẽ israel ꝙ prebebant annonam regi ꝛ domui ei⁹. Per singulos enim mẽses in anno: singuli necessaria ministrabãt. Et hec nomina eorum: Benhur in monte ephraim. Bendecar in macces ꝛ in salebim ꝛ in bethsames ꝛ i helon ꝛ in bethanan. Beneseb in araboth. Ipsi⁹ eni erat socho ꝛ omnis terra epher. Benab in adab cui⁹ ois nephadoz: thaphet filiã[m] salomonis habebat vxorem. Baana filius abilud regebat thanach ꝛ magedo ꝛ vniversam bethsan que est iuxta sarthana subter iezrahel a bethsan vsq; abelmeula e regione iecmaan. Bengaber i ramoth galaad habebat anothiair filij manasse in galaad. Ipse preerat i omni regione argob que est in basan sexaginta ciuitatibus magnis atq; muratis ꝙ habebãt seras ereas. Ahinadab fili⁹ addo preerat in manaim: Achimaas in neptalim Sed ꝛ ipse habebat basemath filiã salomonis in cõiugio. Baana fili⁹ busi: in aser ꝛ in baloth Josaphat filius pharue in issachar. Semei fili⁹ bela in beniamin. Saber[n] filius suri in terra galaad: ꝛ in tra seon regis amorrei ꝛ og regis basan sup oia que erant in illa terra. Juda[o] ꝛ israel innumerabiles sicut arena maris in multitudine comedẽtes[p] ꝛ bibẽtes atq; letantes. Salomon aũt erat i ditiẽ sua habẽs oia regna secũ a[q] flumine ẽre philistijm vsq; ad terminũ egypti: offerẽtiũ[r] sibi munera ꝛ seruiẽtiũ ei cũctis diebꝰ vite ei⁹. Erat[s] aũt cib⁹ salomonis ꝓ dies

nota ꝛ vide dabat salomon sed mentiam

a Et aliū altilium. i. impinguatarum. ⁊ dicit ab alo alis. Cetera patent ex predictis vsq; ibi: b Et habebat salomon ⁊c. vbi describitur magnitudo expensarum in alijs cum dicit: c Quadraginta milia presepia equoꝝ curruliū. i. p curribus trahendis ⁊ huiusmodi operib⁹ faciendis. ij. Paral. ix. dicit: Habuit ꝯ salomon. xl. milia (quoꝝ in stabulis. ⁊ ꝑm hoc ꝑsepia ℔ accipiunt loca distincta p quolibet equo. in vna tamē domo. sicut solet fieri in stabulis vbi inter equos ponunt aliq̄ distincta: ut pote ligna uel hui⁹modi ne pcutiāt se mutuo uel mordeant: ⁊ ne vnus comedat annonā alterius. Sciendum tñ q; ij. Paral. vbi trāslatio nr̄a habet xl. milia equoꝝ in stabulis. In hebreo br̄: quatuor milia ꝑsepia equoꝝ. ⁊ ꝑm ℔ esset dicendū q; ꝑsepia ℔ accipiunt pro domib⁹ vbi plures eq̄ custodiunt: ita q; ꝛc. xl. milib⁹ ꝑsepib⁹ hic positis quatuor milia erāt ꝑ equis regis ⁊ famuloꝝ suoꝝ in diuīsis partibus regni sui ⁊. xxxvj. milia. p equis aliorū suoꝝ subditoꝝ: q̄ dicuntur hic esse salomonis. eo mō quo dona subditoꝝ dicūt esse dona principis: q; pōt ea accipere i necessitate. d Et xij. milia equestriū i. dispositoꝝ ad eq̄tandū. e Dedit ꝯ deus ⁊c. hic reuertit scriptura ad declarandū sapientiā salomonis dicens. Dedit ꝯ d⁹ sapiētiā salomoni. i. cognitionē speculabilium. f Et prudentiā. in agibilibus g Et latitudinē cordis. ad magnifice expēdē-
dū. b Et ꝑce. sa. salo. sa. om. orientaliū. q̄ studebāt i cursu astroꝝ. Et egyptioꝝ. qui studebāt in philosophicis: ut dicit phs. j. meta. i Et erat sa. cum. boibus. illius tpis: lz aliqui ante eū ⁊ post fuerint sapiētiores: ut dictū est ca. ꝑce. k Sapiētior etban ezraite. i. de villa ezrai. iste fuit leuita ⁊ cātor ⁊ ab eo intitulat⁹ ps. lxxxviij. qui sic incipit: Misericordias dñi ⁊c. l Et heman. iste filius fuit leuita ⁊ cātor: ut hr̄ j. Paral. xxv. ⁊ similiter alij duo sequētes q; fuerūt fratres ei⁹ ⁊ fuerūt valde sapientes: q̄ ps de etban in ti. ps. preall. qui talis ē: Intellect⁹ siue sapiētia etban ezraite: ⁊ idē. p habile ē de alijs. m Locutus ē ꝯ salo. tria mi. parabolas. nō cōtinent omnes in libro quē habemus parabolarū salomonis in quo sūt tñ nongenti. xv. versus in hebreo: nec tñ quilibet versus semp facit vnā parabolā. Dicit enī ille liber factus a salomone: nō quia scripserit. sed quia verba notabilia frequenter diuersis locis ⁊ tēporib⁹ dicebat ⁊ aliq̄ sibi assistentes ⁊ audientes redigebant in scripto ⁊ postea ex diūsis scripturis fuerunt collecta: non tamē cōplete: quia in talibus collectionibus multa frequenter omittunt. n Et fue. car. eius q̄nq; milia. In hebreo habet q̄nq; ⁊ mille. ꝑm enim modū loquendi hebraicū q̄n duo numeri simul iūguntur minor coniter ꝑponit. nec ista carmina oia cōtinent in libro q̄ dr̄ canticū cāticoꝝ o Et dispu. sup li. a cedro q̄ est in libano. que ē arbor maxima. p Usq; ad hysopū. que est herba parua. ℔ est dictū q; perfecte de istis arboribus⁹ disputauit determinādo de naturis ⁊ ꝓprietatib⁹ earū: maxime de illis que erāt necessarie uel vtiles vite humane i medicinis ⁊ cōsimilib⁹. q Et disseruit de iumentis ⁊c. maxime inq̄tū veniūt in vsū ⁊ vtilitatē hominū. Iste tñ determinationes uel nō sunt scripte: uel si fuerunt scripte. fuerunt cōbuste per nabuzardan nec fuerunt reparate per esdram sicut ⁊ de plurib⁹ alijs dicit a doctoribus.

singulos triginta choros similes: ⁊ sexaginta choros farine: decē boues pingues: ⁊ viginti boues pascuales ⁊ centū arietes: excepta venatiōe ceruoꝝ: caprearū atq; bubaloꝝ ⁊ auiū altilium. Ipse enim obtinebat omnē regionem que erat trans flumen quasi a thapsa vsq; ad gazam: ⁊ cūctos reges illarū regionū: ⁊ habebat pacē ex omni parte in circuitu. Habitabatq; iuda ⁊ israel absq; timore vllo vnusquisq; sub vite sua ⁊ sub ficu sua: a dan vsq; bersabee cūctis diebus salomonis. Et habebat salomon quadraginta milia ꝑsepia equoꝝ curruliū: ⁊ duodecim milia equestrium: nutriebantq; eos supradicti regis ꝑfecti: sed ⁊ necessaria mense regis salomonis cum ingenti cura prebebāt in tēpore suo. Hordeum quoq; ⁊ paleas equorū ⁊ iumentoꝝ deferebāt in locū vbi erat rex iuxta constitutum sibi. Dedit quoq; deus sapientiam salomoni: ⁊ prudentiam multā nimis: ⁊ latitudinē cordis quasi arenā que est in littore maris: ⁊ precedebat sapientia salomonis sapientiā omniū orientaliū ⁊ egyptiorū: ⁊ erat sapientior cunctis hominibus. Sapiētior etban ezraite ⁊ heman ⁊ calchal ⁊ dorda filijs maol: ⁊ erat nominatus i vniuersis gētibus per circuitum. Locutus est quoq; salomon tria milia parabolas: ⁊ fuerūt carmina eius q̄nq; milia. Et disputauit sup lignis a cedro que est in libano vsq; ad hysopū q̄ egredit de pariete: ⁊ disseruit de iumentis ⁊ volucribus ⁊ reptilibus ⁊ piscibus. Et veniebant de cūctis populis ad audiendā sapientiā salomonis: ⁊ ab vniuersis regibus terre q̄ audiebāt sapientiā eius.

V

Misit quoq; hiram rex tyri seruos suos ad salomonē. Audiuit enim q; ipsū vnxissent regem sup israel ꝓ patre eius: quia amicus fuerat hirā dauid omni tpe. Dixit autē salomon ad hirā dicens Tu scis voluntatē dauid patris mei: ⁊ quia nō poterat edificare domū nomini dñi dei sui propter bella iminentia p circuitū donec daret dñs eos sub vestigio pedum ei⁹. Nūc autē requiē dedit deus me⁹ mihi p circuitū ⁊ non est satan neq; occursus malus: quāobrē cogito edificare templū nomini dñi dei mei sicut locutus est dauid patri meo dicens: filius tuus quē dabo ꝓ te sup solium tuū: ipse edificabit domū nomini meo. Precipe igitur ut precidāt mihi serui tui cedros de libano: ⁊ serui mei sint cū seruis tuis: mercedē autem seruoꝝ tuorum dabo tibi quācūq; petieris. Scis enī quō nō est in populo meo vir q̄ nouerit ligna cedere sicut sidonij. Cum ergo audisset hiram verba salomonis letatus est valde ⁊ ait: Benedict⁹ dñs deus hodie qui dedit dauid filiū sapientissimū sup populū hunc plurimū. Et misit hirā ad salomonē dicens: Audiui q̄cūq; mandasti mihi. Ego faciam omnem voluntatē

r Cap. v.

Misit quoq;. hic ꝓsequent describitur gloria seu magnificentia salomonis in edificijs. ⁊ primo describit materie preparatio. secundo domorum edificatio. ca. vj. tertio templi dedicatio. ca. viij. quarto edificantium remuneratio. ca. ix. Circa primum auxilium hiram primo requiritur. secundo conceditur. ibi: Cum ergo audisset. tertio pactum prefigitur. ibi: Prebebisq; necessaria. quarto numerus operariorū describitur. ibi: Elegitq; rex. Circa primum premittitur reuerentia facta salomoni ab hiram rege tyri per nuncios ab eo missos. cum dicitur Misit quoq; hiram rex tyri seruos suos ad salomonem. propter q̄ salomon confidentius requisiuit eius auxiliū dicens: s Tu scis voluntatem patris mei. s. de edificatione domus dei: pro ut habetur supra. ij. libro ca. vij. t Et quia non poterat edificare. tum quia fuit prohibitus a deo per nathan: ut habetur ibidem. tum quia reputabatur maxima pax in regno israel tēpore huius edificationis. tum propter magnitudinē expensarū. tum propter multitudinē operariorū: ut patebit ex sequentibus. qualis non fuit tempore dauid. ⁊ hoc notat⁹ cū dicit: Propter bella iminentia. Cetera patent. v Cū ꝯ audisset. hic cōsequent pertitio salomonis procedit. ⁊ ꝓ hrā usq; ibi:

a In lignis cedrinis ⁊ abiegnis. i. ex genere abietis que est arbor alta ⁊ recta ⁊ leuis ⁊ odorifera nocens animalibus venenosis: ut dicit Jsidorus. ⁊ scribit abiegnis aliquando per g aliquando sine g cōmunius tamen cum g. In hebreo habet: Et in lignis buxinis. vbi translatio nostra habet abiegnis. b Serui mei ponent ea de libano. i. de silua sic notata

c Et ego cōponā ea. p subditos meos. quia rex non ponebat manum ad talia. d In ratibus i mari. i. in nauibus. Dicit tamen hic Ra. Sa. q rates hic dicuntur plura ligna simul iuncta que per homines de super stantes per aquam reducunt de loco ad locum: sed licz bene frequenter fiat in fluminibus vbi per cursum aque portantur. ⁊ p homines de super stantes solūmodo diriguntur: sed in mari quod est procellosū: ⁊ vbi homines vadunt fm ventor impetū non videtur hoc bene possibile. e Precepisq. Hic consequenter pactū ⁊ fedus inter duos reges disponitur videlz de recōpensatione in victualibus pro lignis ⁊ labore. ⁊ hoc est quod dixit hirā Precepisq necessaria mihi ꝛc. q ꝺ salomon libenter concessit. vnde subditur: Solomon aūt precebat hiram viginti milia choros tritici i ꝛc. ⁊ subditur de fedre inter eos. cum dicitur: f Et percusserunt ambo fedus. s. amicitie ⁊ societatis g Elegitq rex. hic consequenter numerus operariorū describit. cum dicitur: h Et erat indictio. i. summa. xxx. milia virorum que sic disponebant q de cem milia per vnū mensem operabantur in libano. ⁊ postea alia. x. milia mense secundo. ⁊ alia. x. milia in tertio. ⁊ sic duobus mensib⁹ manebant in domibus suis ut haberent aliquā quietem ⁊ essent cum vxoribus ⁊ familijs propzijs operibus intendentes. preter autem istos qui scindebant ligna erant alij ad portādum onera ⁊ cedendum lapides in montibus. ⁊ hoc est quod dicit i Fuerūt itaq salomoni. lxx. milia ꝛc. J. ij. Parał. ij. numerant isti simul. ⁊ ibidem dicitur: Et inuēti sunt. cl. milia. ⁊ intantū ascēdunt isti duo numeri simul iuncti. k Absq prepositis qui perāt singulis operibus. ne fierent negligenter. l Numero trium milium ⁊ trecentorū. ij. Parał. ij. dicitur: Tria aūt milia ⁊ sexcentos prepositos operū populi. dicendum q hic enumerantur prepositi qui erant sup operarios imediate videndo qualiter operabantur. Jlli fuerunt tria milia. ccc. Trecenti autem qui excedunt būc numerum. non erant imediate super operarios: sed reddebatur eis ratio ab illis qui imediate preerant. ⁊ exprimuntur in. ij. Parał. q quod omittitur in vno loco in alio exprimit. m Precepitq rex ut tollerent lapides grandes lapides preciosos. hebrei dicūt: Ponderosos. tales enim lapides sunt apti pro fundamēto. n Porro biblij ꝛc. nomen est hominum sic vocatorum a ciuitate biblis: ut dicunt expositores nostri. In hebreo habet guebelin: ⁊ est nomē plurale hominum sic vocatorum a ciuitate guebel: ut dicit Ra. Sa. ⁊ potest esse q illa ciuitas fuit binomia: ⁊ similiter gens illa: ⁊ erat de regno biram. o Cap. vj.

tuam in[a] lignis cedrinis ⁊ abiegnis. Serui[b] mei ꝺponent ea de libano ad mare: ⁊ ego componam ea in[c] ratibus in mari vsq ad locū quē significaberis mihi: ⁊ applicabo ea ibi ⁊ tu tolles ea. Prebebisq[e] necessaria mihi: ut detur cib⁹ domui mee. Jtaq biram dabat salomoni ligna cedrina ⁊ ligna abiegna iuxta omnē voluntatē ei⁹. Salomon aūt ꝑbebat hirā viginti milia chozos tritici in cibū domui ei⁹: ⁊ viginti chozos purissimi olei. Hec tribuebat salomon biram p singulos annos. Deditq dominus sapiētiā salomoni sicut locutus est ei: ⁊ erat pax inter hirā ⁊ salomonē: ⁊ percusserūt ābo fedus. Elegitq[g] rex salomon operarios de omni israel: ⁊ erat indictio triginta milia viroꝝ. Mittebatq eos in libanū ꝺcē milia p menses singulos vicissim: ita ut duob⁹ mensibus essent in domib⁹ suis Et adonirā erat super huiusce modi indictionē. Fuerūt itaq salomoni septuaginta milia eorū qui onera portabāt: ⁊ octoginta milia latomorū in monte absq[k] ꝑpositis q preerāt singulis operib⁹ numero[l] trium milium ⁊ trecentoꝝ ꝑcipientium populo ⁊ bis q faciebant opus. Precepitq[m] rex ut tollerent lapides grandes lapides ꝑciosos in fundamentū templi: ⁊ quadrarent eos quos volauerunt cemētarij salomonis ⁊ cementarij biram. Porro[n] biblij ꝑparauerūt ligna ⁊ lapides ad edificādū domū.

Actū[o] est ergo VI q̄dringēteſimo ⁊ octogesimo anno egressiōis filiorū israel de terra egypti in[p] anno quarto mense[q] çio: ipse est mensis secundus regni salomonis super israel: edificare cepit domum domino. Domus[r] aūt ita q annus egressionis in hoc numero includitur. p In anno quarto. s. regni salomōis: ⁊ hic ānus q̄rtus nō includit in ꝑdicto numero: q ꝺ ille trāsierat tm vn⁹ mēsis. nō subdit: q Mense çio. hebraice dicit yar. ⁊ correspōdet partim aprili nō. ⁊ partim maio: sic p3 ex his q̄ dixi de p̄mo mense hebreorum Hēn. vij. ⁊ Ero xij. ipse ē mēsis secundus apud hebreos. r Regni salomōis. h refertur ad id quod predicitur: in āno quarto. Ad videndum autem hunc numerum per partes. posui h subtus in pagina sequenti tres ordines. Primus cōtinet nomina illoꝝ qui prefuerunt successiue populo israel ab anno egressionis de egypto inclusiue vsq ad quartum annū regni salomōis exclusiue. Secundus continet numeros annoꝝ quibus quilibet eorum prefuit Tertius continet loca scripture. vnde hoc habet. Sciendū tm q duo fuit s. iosue ⁊ samuel q̄rū tēp⁹ nō exprimit in scriptura. ⁊ iō intelligit inclusum in tēpore sequentiū.

prim⁹ ordo	secūdus ordo	terti⁹ ordo	prim⁹ ordo	secūdus ordo	terti⁹ ordo
Moyses	xl.	Exo. xvj.	Josue	xl.	Judic. iij.
Othoniel	xl.	Judic. iij.	Aioth	lxxx.	Judic. iij.
Delbora	xl.	Judic. v.	Gedeon	xl.	Judic. viij
Abimelech	iij.	Judic. ix	Thola	xxiij.	Judic. x.
Jair	xxij.	Judic. x.	Sine iudice	xvij.	Judic. x.
Jepte	vj.	Judic. xij.	Abessan	vij	Judic. xij.
Abialon	x.	Judic. xij.	Abdon	viij	Judic. xij.
Samson	xx.	Judic. xvj	Heli	xl.	j. Reg. iiij
Samuel	xl.	Act. xiij.	Saul	xl.	Act. xiij.
Dauid	xl.	iij. Reg. j.	Salomon	xl	iij. Reg. xj

Rectores numer⁹ annoꝝ loca scripture

Rectores numer⁹ annoꝝ loca scripture

Actum est igitur. Descripta materie preparatione. hic consequeter agitur de domorū edificatione. ⁊ primo ipsius domus dñi. secūdo regalis palacij. ca. vij. Prima in duas. q primo ponitur inchoationis tempus. secundo edificij modus. ibi: Domus autem. Circa primū dicitur: Factū est ergo quadringentesimo ⁊ octogesimo anno egressionis filioꝝ israel de terra egypti.

s Dom⁹ aūt. Hic ꝓpriē describit forma edificij. ⁊ q h itricate describit: ⁊ idē pluries repetit; ⁊ aliq h omittunt q. ij. Parał. supplent. ꝓpter q ꝺ hra difficilis⁹ intelligit. iō hic aliqua ordinate ꝑmitto de forma tēpli: ut itellect⁹ hr̄ facilius possit capi. Sciēdū igit q tēplū erat q̄dā dom⁹ magna cui⁹ lōgitudo ꝓtendebat ab oriente in occidētē: ⁊ latitudo a meridie in aq̄lonē: sicut ⁊ tabernaculū ꝺ fecit moyses. habebat aūt h domus. xl. cubitos in lōgitudine. ⁊. xx. i latitudine itra parietes. c. ⁊. xx. in altitudine: ut bn̄. ij. Parał. iij. ⁊ iō erat facta ad modū turris q̄drate. cui⁹ duo latera sibi opposita sūt lōgiora i triplo duob⁹ alijs sibi oppositis. ꝓpē ꝺ hec dom⁹ aliqñ vocat turris. put dictū fuit Hēn. xxv. Tectū vero de sup erat planū fm modū domoꝝ palestine: ⁊ vltra planitiē ascendebat q̄dam clausura in circuitu p modū ꝓpugnaculoꝝ ad decorē ⁊ defensionē. In altitudine vero bui⁹ dom⁹ erāt tres māsiones inferior ꝓpe terrā q erat reputata ad cultū diuinū: ꝓpē ꝺ de illa scriptura facit mētionē: i alijs aūt duab⁹. s. media ⁊ suprema custodiebant vtēsilia vestes ministroꝝ ⁊ cetera pciosa p templo necessaria. ⁊ ideo de illis duabus parua fit mentio.

Inferior aũt ꝑm longitudinẽ diuidebat᷑ i duas ptes inequales: quarũ ꝓma q̃ erat a parte oriẽtali ⁊ in qua erat introit⁹ tẽpli babebat.xl.cubitos in longitudine: ⁊ dicebat᷑ dom⁹ exterior siue sanctũ: in qua erat altare incẽsi ⁊ mẽsa ꝓpositionis ⁊ candelabra.alia aũt babebat.xx.cubitos ꝑ quadrũ: ⁊ dicebat᷑ dom⁹ interior uel sanctũ sanctoꝝ siue oraculũ.in q̃ erant arcba ⁊ cherubin ⁊ ꝓpitiatoriũ. ⁊ diuidebant᷑ iste due partes pariete inẽ medio in q̃ erat ostiũ ad ingrediẽdũ ꝛe vna ad aliã parietes aũt buiꝰ domꝰ erãt ꝛe lapidib⁹ ⁊ a parte interiori opti tabulis cedrinis: ⁊ sup tabulas illas aureis laminis: ⁊ tectũ eiꝰ vbi incipiebat mãsio media a parte inferiori erat laqueatũ gallice lãbroisse tabulis cedrinis sil̃imõ optis laminis aureis Pauimẽtũ vero fuit ꝛe pulchro marmore opto ꝛesup tabulis abiegnis ꝑm translationẽ nostrã.Ixbrei vero dicũt q̃ ille tabule erãt ꝛe buxo q̃ ẽ lignũ durũ ⁊ forte ne cito putrefierẽt ex humiditate ẽre: ⁊ opte erãt ꝛesup laminis aureis: ita q̃ mansio inferior tẽpli q̃ erat reputata diuino cultui: erat cooperta auro ex omni pte.altitudo vero buiꝰ mãsionis erat.xxx cubitoꝝ vbiq̃ a pauimẽto vsq̃ ad ꝑmũ solariũ·q̃ erat mansio media ꝑm expositores catholicos.ꝑm Ixbreos vero domus interior q̃ vocat᷑ sanctũ sanctoꝝ habebat tñ.xx.cubitos in altitudine vsq̃ ad ꝑmũ solariũ: ita q̃ altitudo eiꝰ erat breuior ꝛ.cubitis altitudine domꝰ exterioris.Exteriꝰ vero erãt tria ꝛeambulatoria in circuitu tẽpli correspõdentia tribꝰ mansionibꝰ ꝓdictis: q̃ erãt ad ꝛecorẽ ⁊ ad tẽpli ꝛefensionẽ ad modũ ꝓpugnaculoꝝ.Ixbrei ꝯo dicũt q̃ nõ erãt ꝛeãbulatoria· ꝟ tres ordines appẽditioꝝ q̃ erãt domũcule circa tẽplũ. ⁊ idẽ dic᷑ Josephꝰ q̃ erãt ꝓ habitatiõe ministroꝝ.vñ frequẽẽ notan᷑ hic ⁊ i Ezech̃. ⁊ Paral᷑.j.domꝰ laterales ꝑm Ixbreos.ꝓt q̃ nõ erãt in parte oriẽtali tẽpli q̃ ibi erat porticus: ⁊ erat q̃libet altitudinis q̃nq̃ cubitoꝝ: ita q̃ inferiores erãt ĩmediate sup terrã. ⁊ sic illi tres ordines iuxta altitudinẽ muri ascendebant ꝑ q̃ndecim cubitos ⁊ in q̃ndecim cubitis supioꝝ ꝛe altitudine mãsionis inferioris remanẽtibꝰ erãt fenestre ad illuminationẽ tẽpli. ꝛe altitudine vero sancti sanctoꝝ ꝑm ꝟ remanebãt tñ q̃nq̃ cubiti supiores ꝓ fenestris.in itroitu vero tẽpli erat porticus.xx.cubitoꝝ longitudinis ꝑm mẽsurã latitudinis tẽpli: ⁊ latitudinis.x.cubitoꝝ: q̃ tãtũ ꝓtendebat᷑ añ tẽpli introitũ.ista vero domꝰ nõ põt figurari in plano: ꝟ posui ꝟ figurã fundamẽti: ⁊ ꝑ ea q̃ dicta sunt possunt alia imaginari.

quã edificabat rex salomon domino: habebat sexaginta cubitos in longitudine ⁊ viginti cubitos in latitudine ⁊ triginta cubitos in altitudine. Et porticus erat ante templũ viginti cubitoꝝ longitudinis iuxta mensuram latitudinis templi: ⁊ habebat decẽ cubitos latitudinis antefaciẽ templi: fecitq̃ in tẽplo fenestras obliquas. Et edificauit sup parietẽ templi tabulata per gyrũ in parietibus domus per circuitũ templi ⁊ oraculi: ⁊ fecit latera in circuitu. Tabulatum quod subter erat q̃nq̃ cubitos habebat latitudinis: ⁊ mediũ tabulatũ sex cubitoꝝ latitudinis: ⁊ tertiũ tabulatum septẽ habens cubitos latitudinis. Trabes autem posuit in domo ꝑ circuitũ forinsecꝰ ut non hererent muris templi.

his ꝑmissis accedam⁹ ad lrãm exponẽdã. Domꝰ aũt ꝛc̃. hic ꝛescribit᷑ forma ⁊ modꝰ edificij. ⁊ ꝑ q̃tũ ad tẽplũ ⁊ porticum 2°. q̃tũ ad ꝛeambulatoria ⁊ dispositionẽ interiorẽ parietũ·ibi Et edificauit.3°. q̃tũ ad distinctionẽ domꝰ exteriorꝭ ⁊ interioris·ibi: Edificauitq̃.4°. q̃tũ ad introitũ ⁊ atriũ·ibi: Fecitq̃ in introitu. Circa ꝑmũ ꝛescribit᷑ mensura tẽpli ⁊ porticus. ⁊ ꝑz lrã ex ꝓdictis vsq̃ ibi: a Et.xxx.cubitos in altitudine. ꝟ videt᷑ ꝯdicere ei q̃ ꝯ dictũ est q̃ tẽplũ i altitudine habebat.xxx.cubitos. Dicendũ q̃ hic accipit᷑ altitudo tẽpli q̃tũ ad mãsionẽ inferiorẽ q̃ habebat.xxx.cubitos a pauimẽto vsq̃ ad ꝑmũ solariũ: ut ꝓdictũ ẽ: ⁊ sup illã mãsionẽ erat alia media.xxx.cubitoꝝ: ⁊ sup illã tertia.l.x.cubitoꝝ: ⁊ sic tota altitudo templi habebat.cxx.cubitos: ꝓut habet᷑.ij.Paral᷑.iij. Consequenẽ ostendit dispositionẽ fenestrarum ibi: b Fecitq̃ in tem. fene.obliquas. hic accipiunt᷑ fenestre ꝑ aperturis muri ad recipiendum lumen que erant strictiores in exteriori superficie muri ⁊ latiores i interiori·ut lumẽ trãsiens magis diffunderet᷑ intra domũ. ⁊ sic linea transiẽs ab exteriori superficie ad interiorem non veniebat directe ad angulũ rectũ. sed oblique ad angulum obtusum: sicut apparet in fenestris ecclesiarũ ⁊ edificioꝝ quorum muri sũt spissi. c Et edificauit. hic ꝑtinet agitur ꝛe dispositione ꝛeambulatorioꝝ que erãt circa tẽplũ. ⁊ ꝛe solariis q̃ erant in tẽplo ⁊ ꝛe dispositione parietũ interi⁹. ⁊ ꝑ ꝛe ꝛeambulatoriis·cũ dr̃: Et edi. sup pari. tẽpli tabulata p gyrũ ꝛc̃. Ad cuiꝰ intellectũ sciẽdũ q̃ ꝑm expositores nostros ex trãsuerso tẽpli trãsibãt trabes in trib⁹ locis. s. in tribus sũmitatib⁹ mansionũ ita q̃ trabes inferiores portabãt ꝑmũ solariũ ⁊ medie secũdũ ⁊ tertie tectũ domus q̃ ꝛesup erat planũ: ut dictũ est. Et trabes iste erãt ita longe q̃ transibãt vltra murũ exteri⁹ i vtroq̃ latere tẽpli: ⁊ sup illã ptẽ trabiũ q̃ ꝑminebat exteri⁹ erãt tabule fortes ptẽsẽ ꝑm lõgitudinẽ tẽpli: ⁊ sup illas tabulas poterãt boues ꝛeãbulare. ꝛiõ dicebant᷑ ꝛeãbulatoria. ⁊ i pte exteriori erat q̃dã clausura ꝓcedẽs i altũ ne ambulãtes caderent ⁊ ãbulatoria ista erãt iequalis latitudinis q̃ duplicitẽ poꝛat fieri. Uno mõ q̃ trabes superiores essent longiores medijs vno cubito: ⁊ similit᷑ medie inferioꝛib⁹ sicut aliq̃ dicũt. Alij aũt dicũt ⁊ melius ut videt᷑ q̃ ꝯuis trabes ea portantes essent equalis longitudinis: tñ murus templi a parte exteriori erat restrictus vno cubito plus in secũdo ꝛeambulatorio ꝯ in primo. ⁊ similiter in tertio ꝯ in secundo. ⁊ sic ꝛeambulatoriũ primum babebat q̃nq̃ cubitos Latitudinis: medium vero sex: ⁊ suprem̃ septẽ ꝑm modũ figuratũ in colũna interius in margine exteriori: ꝓut potest in plano figurari. Sciendum etiam q̃ ista ꝛeambulatoria vocan᷑ in littera tabulata ⁊ latera: ⁊ patet hr̃ ex dictis vsq̃ ibi: d Trabes autem posuit in domo per circuitũ forinsecus. quia trabes ut dictum est transibãt vltra murum exterius. e Ut non hererent muris templi. istud non refer᷑ ad trabes ꝑm istam expositionẽ: quia cum transirent ꝑ medium muri necessario eis inherebant. sed refer᷑ ad tabulas super trabes positas q̃ sic erant posite q̃ non iungebant᷑ muro templi ĩmediate: tamẽ illud spacium quod erat ĩmediate inter murum ⁊ tabulas erat ita paruum q̃ homines ambulantes non possent ibi cadere nec pes hominis intrare. Sed ad quid dimitter᷑ tale spacium inter tabulas ⁊ murũ non videtur. ꝓpter quod alij dicunt ⁊ melius: ut videtur q̃ hoc refer᷑ ad cancellos ꝛeambulatoriorum impedientiũ casum ambulantium a parte exteriori. ⁊ sic distabant a muro templi ꝑm longitudinem trabis extra murum prodeuntem: ut sic ꝛeambulatoria haberent latitudinem conuenientẽ. ꝑm vero Ixbreos qui nõ ponunt ista ꝛeambulatoria sed appenditia seu domunculas laterales: ut predictum est: sic est intelligendum q̃ iuxta muros templi in parte exteriori erat vnus ordo appenditiorum quoꝝ altitudo erat quinq̃ cubitoꝝ ⁊ cũ murus templi eleuaretur a terra ꝑ q̃nq̃ cubitos erat restrictus a parte exteriori ꝑ vnũ cubitũ ⁊ in spacio illius cubiti prominentis erant capita trabium vbi terminabatur primus ordo appenditiorum q̃stum ad altitudinem suam: ⁊ alia capita trabium sustentabantur ab exteriori parte parietis appenditiorum.

ꝛ iterū eleuato muro templi q̄nq; cubitis: murus ꝛterū templi erat
restrictus vno cubito vbi ponebant capita trabiū appenditiozū me-
dioꝝ. ꝛ eodē mō ꝛ tertijs appenditijs. ꝛ sic latitudo appēditiozum
medioꝝ erat cubitozū ser. ꝛ latitudo tertioꝝ septē ꝓpter maiozē re-
strictionē muri ꝛ tēpli in ascendendo. ꝛ sic tres ordines appenditio-
rū ascendebāt iuxta mu-
rū tēpli p. xv. cubitos: ut
s. dictū est. ꝛ tectū supe-
rius erat planū ꝛ portaba-
t a parte exteriori per
parietē exteriozē appēdi-
tioꝝ. sicut figuratū est i
colūna precedenti. ꝛ fm
hāc intentionē hebreozū
sic exponat lrā: Et edifi-
cauit sup parietē tēpli ta-
bulata. i. appenditia q̄ sic
nominant eo q̄ erant ꝛ
tabulis ut parietes min⁹
spaciū occuparēt. ꝛ dicū-
tur sup parietē tēpli: q̄
trabes regentes primum
tabulatū ꝛ mediū ꝛ ter-
tiū erāt sup vnū cubitū
muri templi vbi murus i
ascendendo erat sic retrac-
tus siue restrict⁹: ut p̄
dictū est. Per circuitum
tēpli ꝛ oraculi. i. exterio-
ris dom⁹ ꝛ interiozis: ita
q̄ ista appenditia erāt cir-
ca tēplū in trib⁹ partib⁹
s. in duobus lateribus tē-
pli. ꝛ in parte occidentali
vbi erat oraculū. in parte
vero orientali nō erāt ap-
penditia: q̄ ibi erat po-
rticus: ut dictū ē. Et fecit
latera. ē replicatio eius-
dem: q̄ illa appēditia di-
cunt latera q̄ erāt in la-
teribus templi. Tabula-
tum q̄ subter erat q̄nq;
cubitos habebat. i. appen-
ditiū q̄ erat imediate
sup terrā erat minus me-
dio i latitudine vno cubito: ꝛ mediū supioꝝ vno: q̄ retractio siue
restrictio muri ampliabat mediū ꝛ superi⁹: ut p̄dictū ē. ꝛ fm h trā-
bes erāt inequales: q̄ trabes inferiozis appenditij erant breuiozes
trabibus mediis vno cubito: ꝛ trabes mediꝝ minozes trabibus su-
pioꝝ vno cubito. Trabes aūt posuit in tomo p circuitū fozinsec⁹
ut nō inhererent muris tēpli. Iste sunt trabes ꝛ quib⁹ dictū ē ime-
diate que erant posite sup murū templi in parte exteriori: ꝛ sic q̄
nō intrabāt murū. ꝛ hoc est quod vocat hic: nō inherere muro. i stā-
bant sup cubitos vbi murus erat retractus: ut dictū est. a Do-
mus aūt. Hic ponit modus edificationis ēptū ad dolationē lapidū
que facta fuit in lapicidinis ꝛ nō in loco edificationis. ꝛ iō sequit:
b Et malleus ꝛ securis. i. martellus scindēs cū quo sculpunt lapi-
des. c Nō sunt audita in domo domini cū edificaret. quod ē in-
telligendū ꝛ instrumentis ad dolationē lapidū ꝓtinentibus: non
aūt ꝛ instrumentis ꝓtinentibus ad cōiunctionē ꝛ cementationem
lapidū. Aliq̄ aūt dicūt q̄ lapides illi incidebant sanguine cuiusdā
vermis habēte ad h virtutē: sicut lapis adamantinus scindit san-
guine hirci. ꝛ sic nō erat ibi sonitus saltē notabilis. d Ostium
lateris mediꝝ. i. ostiū q̄ erat in medio lateris tēpli. e In pariete
erat dom⁹ ꝛxtre. i. i pariete ꝛxtro tēpli. ꝛ hic erat paries meridio-
nalis q̄ erat ꝛxter egredientibus ꝛ templo. Josephus tñ dicit q̄
erat in angulo muri in pte orientali. f Et p cocleā. i. ascensū to-
tuosū q̄ gallice vocat viç. g Ascendebant in me. cena. ꝛ a medio
in tertiū. i. in mediā mansionē tēpli ꝛ superiozē. h Texit quoq;
domū laquearib⁹ cedrinis. gallice lambroiç. i Et edi. tabu. supr
omnē d. q̄nq; cubi. altitudinis. istud erat tabulatū tertiū ꝛ quo s.
dictū est. ꝛ isti q̄nq; cubiti erant mensura clausure que erat in cir-

Domus[a] autem cum edificaret[a]
ꝛ lapidib⁹ dolatis atq; perfe-
ctis edificata est: [b]malleus ꝛ
securis ꝛ omne ferramentū nō[c]
sūt audita in domo cum edifi-
caret. Ostiū[d] lateris mediꝝ i pa-
rietē[e] erat domus ꝛxtre: ꝛ [f]p
cochleam ascendebāt[g] in mediū
cenaculū ꝛ a medio i tertiū. Et
edificauit domū ꝛ p̄sumauit eā
Texit[h] quoq; tomum laque-
aribus cedrinis: ꝛ [i]edificauit
tabulatum super omnem do-
mum quinq; cubitis altitudi-
nis: ꝛ operuit domū lignis ce-
drinis. Et[k] factus est sermo dñi
ad salomonen dicēs. Dom⁹ hec
quā edificas: si ambulaueris i
p̄cept⁹ meis ꝛ iudicia mea fece-
ris: ꝛ custodieris oīa manda-
ta mea gradiens p ea: firmabo
sermonē meū tibi quē locutus
sum ad dauid patrē tuū: ꝛ ha-
bitabo in medio filioꝝ israel:
ꝛ nō ꝛrelinquā populū meum
israel. Igit⁹ edificauit salomon
domū ꝛ cōsumauit eā. Et[l] edifi-
cauit parietes domus intrinse-
cus tabulatis cedrinis a pauī-
mento domus vsq; ad sūmitatē
parietū ꝛ vsq; ad laquearia: ꝛ
operuit lignis cedrinis intrinse-
cus: ꝛ[m] texit pauimētū dom⁹ ta-
bulis[n] abiegnis. Edificauitq;[o]
viginti cubitoꝝ ad posteriozem
partē tēpli tabulata cedrina a
pauimento vsq; ad superiora:
ꝛ fecit interiozē domū oraculi in
sanctū sanctoꝝ. Pozzo[p] quadra-
ginta cubitoꝝ erat ipsū templū
pro[q] forib⁹ oraculi: ꝛ cedro ois
domus intrinsecus vestiebat:
babēs[s] toznaturas ꝛ iuncturas
suas fabrefactas: [t]ꝛ celaturas
eminentes. Oia cedrinis tabu-
lis vestiebantur: nec oio lapis
apparere poterat i pariete. Ora-
culū[u] aut̄ in medio dom⁹ i inte-
riori pte fecerat ut poneret ibi
archā federis dñi. Pozzo[r] ora-
culum habebat viginti cubitos
longitudinis ꝛ viginti cubitos
latitudinis ꝛ [s]viginti cubitos
altitudinis: ꝛ operuit illud atq;
vestiuit auro purissimo. Sed[t]
ꝛ altare vestiuit cedro. Domum
quoq; ante oraculum operuit
auro purissimo: ꝛ affixit lami-
nas clauis aureis. Nihilq; erat
in templo q̄ nō auro tegeret.

cuitu ne homines caderēt. facte ad modū ꝓpugnaculoꝝ que
ascendebant in altum p q̄nq; cubitos. exceptis locis vbi erant
cancelli seu ꝓpugnacula vbi boies poterāt se appodiare ꝛ re-
spicere inferius. k Et factus est sermo dñi. post talē cōsu-
mationē domus. l Et edificauit parietes dom⁹ intrinse-
cus. Hic describit
dispositio parietū
templi in parte in-
teriori qui erāt op-
ti tabulis cedrinis
vsq; ad p̄mū sola-
riū, ut dictū est ō.
m Et texit pauimētū dom⁹. q̄ erat ꝛ pulchro marmore: ut p̄dictū est.
n Tabulis abiegnis. hebrei dicunt buxinis: ut p̄dictū est. o Edifica-
uitq;. Hec ē tertia ps ꝑncipalis huius capituli. vbi ꝑmo describit distinctio
dom⁹ interioris ab exteriori p parietē mediū. cum dicit: Edificauitq;. xx.
cubitoꝝ ad posteriozē partē templi. ad occidentalem partē. ibi enī erat
domus interior. ꝛ fm hebreos habe-
bat tñ. xx. cubitos
a pauimēto vsq; ad
p̄mū solariū. ita q̄
erat breuiozis alti-
tudine. x. cubitis.
fm vero doctores
catholicos altitu-
do vtriusq; domus
erat eālis vsq; ad
solariū. sed. xx. cu-
biti q̄ hic describū-
tur erant mensura
parietis diuidentis domū interiozē ab exteriori q̄ ascendebat
in altū p. xx. cubitos tñ: ꝛ decē cubiti remanebāt apti inē pa-
rietē istū ꝛ solariū ut fumus ascendēs ꝛ altari incensi quod
erat in domo exteriori iuxta hūc parietē transiret intra domū
interiozē p apturā illā. p Pozzo. xl. cubitozū erat ipsū tē-
plū. i. dom⁹ exterioꝛ q̄ vocat templū eo q̄ tenebat duas partes
longitudinis templi. q Pro foribus oraculi. q̄ domus ex-
terioꝛ erat imediate iuxta ostiū dom⁹ interioris. r Et cedro
ois dom⁹ intrinsecus vestiebat. in parietibus ꝛ tecto: ut fre-
quenter iam dictū est. s Habens toznaturas ꝛ iuncturas
suas fabrefactas. i. subtiliē ꝛ artificiose factas. t Et cela-
turas eminētes. q̄ imagines cherubin ꝛ palmarū ꝛ variarū
picturarū erāt sculpte i tabulis illis: ut hr j. Et lamine auree
ꝛ sup posite erant sic facte: ut aptarent illis sculpturis. v
Oraculū aūt in medio domus in interiori parte fecerat. Dicit
autem interior pars: quia erat remotior ab ingressu templi.
x Pozzo oraculū habebat. xx. cubitos longitudinis ꝛ. xx. cu-
bitos latitudinis. ut patet in ꝛscriptione superius posita.
y Et. xx. cubitos altitudinis. i hoc differūt hebrei a nostris
doctoribus: quia hebrei dicunt q̄ tota altitudo oraculi vsq;
ad solarium erat. xx. cubitoꝝ tñ. Nostri vero dicunt q̄
isti. xx. cubiti erant altitudo parietis diuidentis oraculum a
domo exteriori: ꝛ decem cubiti ꝛsuper remanebant aperti:
ut supra dictū est. z Sed ꝛ altare vestiuit cedro. i. tabulis
cedrinis. ꝛ loquitur hic ꝛ altari incensi quod erat intra ta-
bernaculū. ꝛ erat interi⁹ ꝛ lapide ꝛ tectum ꝛsup ꝛ cedro
ꝛ super cedrum laminis aureis opertū: fm q̄ postea dicitur

a Sed ⁊ totū altare oraculi texit auro. ⁊ dicit altare oraculi: non qz esset intra oraculū qđ dicit sanctū sanctoꝝ. sed extra in vomo anteriori sicut ꝛclaratū fuit plenius Exo.xxv. Sed pro tanto dicit altare oraculi: qz fumus inde ascendēs intrabat oraculū p apertura q erat sup parietē diuidentē oraculū ⁊ domū exteriorē ut ꝓdictū est.

b Et fecit. Hic cōsequent agit de duob⁹ cherubin existentib⁹ intra oraculum: ⁊ altitudo cuiuslibet erat ꝛcē cubitoꝝ: ⁊ singule ale qnqꝫ cubitoꝝ. ⁊ sic erāt positi in oraculo: q ala vnius protensa tangebat parietem meridionalem oraculi: ⁊ alia ala attingebat ad mediū oraculi: ⁊ ala alterius similit ꝓtensa tāgebat pariet aq̄lonarem ⁊ alā ala ꝓtēsa i mediū oraculi tāgebat extremitatē ale alterius ⁊ sic protensio alaꝝ erat ſm totā latitudinē oraculi. Inter istos aūt duos cherubin ib alis eorum erat arcba testamēti: ⁊ duo cherubin quos fecerat moyses. ⁊ tene poterat ibi capi cū ꝛctibus suis: qz arcba testamenti habebat in longitudine duos cubitos: ⁊ in altitudine cubitum ⁊ dimidium. spacium autem inter duos cherubin erat fere ꝛcem cubitorum: ut patet ex predictis: ⁊ ale eorū distabant a terra quasi per octo cubitos: ut patet similit ex dictis. ⁊ ex his patet littera vsq ibi: c Texit quoq cherubin auro. i. laminis aureis: duo vero cherubin quos fecit moyses erant toti ꝛde auro: qz erāt valde parui respectu istorum. forma autē arche testamenti ⁊ duorum cherubin quos fecit moyses ꝛscripta fuit Exo.xxv. ⁊ ex hoc intelligi potest forma duorum cherubin quos fecit salomon quia eiusdē forme fuerunt sed maiores. d Et omnes parietes templi. hic reuertit ad ꝛscriptionem parietū templi ⁊ pauimenti. ⁊ patet littera ex dictis supra. e Et i ingressu. hic ꝓsequent agit ꝛde ingressu sancti sanctoꝝ cū dr: f Fecit duo ostiola. ⁊ dicuntur ostiola: quia erant parua respectu ostioꝝ que erant in introitu templi. erant aūt sic situata ſm aliquos q vnum erat prope latus meridionale templi: aliud ꝛpe latus aq̄lonare in pariete diuidente sanctū ⁊ sanctū scoꝝ. ſm alios ꝛro duo ostiola erāt in eadem parte parietis. vnum in vna superficie parietis alterū in altera: ita q qū erāt clausa. videbaf paries quasi cōtinuus ex vtraq parte. g Postesq angulorum qnqꝫ. quia postes vbi situata ista ostia erāt. sic erāt volati q superficies eoꝝ ſm longitudinē suā habebat qnqꝫ angulos. h Et sculpsit i eis picturā cherubin ⁊c. eo mō sicut dictū est supra ꝛde interiori parte parietū templi. i Et anaglypha. i. celaturas. pminentes. ⁊ dicit ab ana qđ est sursum ⁊ glypben quod ē sculpere. k Et texit ea auro. eo mō sicut dictū est supra ꝛde sculpturis existentibus in parietib⁹ templi l Fecitq. hic agit ꝛde ostijs in introitu templi. cum dr: m Postes ꝛde lignis oliuarū. quadrangulatos. i. q̄tuor angulorum ⁊ in hoc differebāt a postibus oraculi. n Et duo ostia ꝛde lignis abiegnis. hebrei dicūt buxinis. o Altrinsecus. Ista aūt ostia magna erāt ⁊ erāt i medio parietis oriētalis ipsi⁹ tēpli: ⁊ i medio duorū ostioꝝ erat postis fortis vbi claudebanf: iō dicunf cē altrinsec⁹ qz vnū erat ex vna pte illi⁹ postis ⁊ alterū ex altera. p Et vtrūq ostiū duplex erat. qđ exponit dupliciter. Vno modo q vnū erat i superficie exteriori muri ⁊ alterū i superficie iteriori: sic dictū est ꝛde ostiolis oraculi. Alio modo q vtrūq ostiū eēt ꝛde duab⁹ ptibus copulatis ad iuicē fortit ita q vna ps ostij posset claudi altera remanente apta. ⁊ sic q qū totū aperiebaf vna ps esset iuxta spissitudinē muri: altera iuxta lat⁹ ei⁹: sicut videmus in ostijs q apud nos dicunf fracta. ⁊ iō sequit q Et se inuicē tenēs aperiebaf. qz vna ps alteri copulabaf mō ꝓdicto. r Et scul. cbr. ⁊ palmas. in istis ostijs eo mō sicut in parietib⁹ templi. s Et edi. atriū. hic vltimo agitur ꝛde atrio qđ erat circa tēplū: ⁊ erat platea magna q̄drata i circuitu tēpli: erat tñ altera pte lōgior sic ⁊ tēplū. Et i pte hui⁹ platee q erat añ ingressū templi erat altare holocaustoꝝ ⁊ mare vbi lauabāt sacerdotes ⁊ luteres vbi hostie lauabanf ⁊ erat ista platea clausa muro facto ex trib⁹ ordinib⁹ lapidū diuersoꝝ coloꝝ. ⁊ dicūt aliq q isti ordines erāt ſm spissitudinē muri. ita q ordo lignoꝝ cedri erat a pte iteriori. Alij aūt dicūt ⁊ melius ut videf q isti quatuor ordines erāt ſm altitudinē muri: sic eni melius apparebat varietas ⁊ ꝛcor opis. t Anno q̄rto. hic agit ꝛde ꝓsūmatione opis cū dr: Anno q̄rto. s. regni salomonis: ut dictū ē s. v Et in anno. xj. s. regni ei⁹. Mēse bul. aliq corrigūt elul dicentes: eo q vn⁹ mēsis apud hebreos sic noiaf: ⁊ hec correctio est magis corruptio: qz ille mēsis q apud hebreos vocaf elul est sextus mensis. s. septēber: iste aūt in q ꝓfecta ē dom⁹ ē mensis octauus: ut patet i ilrā: ⁊ corrūdet partim septimo. s. thesri q october apud nos dr: ⁊ partim octauo nouēbri. s. apud nos: apud hebreos aūt vocaf coiter maresuā. in ꝟ aūt loco vocaf bul uel bol: vbi alias coiter br ebul qđ significat marcorē: qz isto tpe terrenascentia marcescunt ⁊ folia ꝛde arboribus cadunt ⁊ incipiunt putrefieri.

Sed[a] ⁊ totū altare oraculi texit auro. Et[b] fecit i oraculo duos cherubin ꝛde lignis oliuarū ꝛcē cubitoꝝ altitudinis. Quinq cubitoꝝ ala cherub vna ⁊ qnqꝫ cubitoꝝ ala cherub altera. i. ꝛcē cubitos habētes a sūmitate ale vsq ad ale alteri⁹ sūmitatē. Decē qq cubitorū erat cherub secund⁹ in mensura pari: ⁊ op⁹ vnū erat in duob⁹ cherubin. i. altitudinē habebat vnus cherub ꝛcē cubitoꝝ: ⁊ similit cherub secūdus. Posuitq cherubin in medio templi interioris. Extendebant aūt alas suas cherubin ⁊ tangebat ala vna parietē: ⁊ ala cherub secūdi tangebat parietē alterū: ale autem altere in media parte tēpli se inuicē contingebāt. Texit[c] quoq cherubin auro: Et[d] oēs parietes templi p circuitū sculpsit varijs celaturis ⁊ ꝛcoꝛno. Et fecit in eis cherubin ⁊ palmas ⁊ picturas varias quasi pminētes ꝛde pariete ⁊ egredientes. Sed ⁊ pauimētū domus texit auro intrinsec⁹ ⁊ extrinsec⁹. Et[e] i ingressu oraculi fecit[f] duo ostiola ꝛde lignis oliuarū: postesq[g] angulorū qnqꝫ: ⁊ duo ostia ꝛde lignis oliuarū. Et[h] sculpsit i eis picturā cherubin ⁊ palmarū species ⁊ anaglypha valde pminētia: ⁊ texit ea auro: ⁊ operuit tā cherubin q̄ palmas ⁊ cetera auro. Fecitq[i] introitu templi postes[m] ꝛde lignis oliuarū quadrangulatos: ⁊ [n] duo ostia ꝛde lignis abiegnis altrinsec⁹[o]: ⁊ [p] vtrūq ostiū duplex erat: ⁊ [q] se inuicem tenēs aperiebatur. Et[r] sculpsit cherubin ⁊ palmas ⁊ celaturas valde eminētes: opuitq omnia laminis aureis ope quadro ad regulam. Et[s] edificauit atrium interius tribus ordinibus lapidū politoꝝ: ⁊ vno ordine ligno rū cedri. Anno[t] quarto fūdata est domus dñi in mense çio: ⁊ [u] in anno vndecimo mense bul: ipse est mensis octauus: pfecta est domus in omni opere suo ⁊ in vniuersis vtensilibus: edificauitq eam annis septem.

Domum autem. Hic consequenter agitur a Cap. vij. de edificio domorum regalium. & primo de huiusmodi edificijs agitur, secundo ad describendum aliqua vtensilia domus domini notabilia scriptura reuertitur. ibi: Misit quoq; rex. Circa primum sciendum q̄ sm doctores nostros salomon fecit tria edificia. Vnum pro habitatione sua. aliud pro habitatione vxoris sue. s. filie pharaonis. Et tertium q̄ vocabatur dom⁹ salt⁹ libani eo q̄ circa illud edificium erant viridaria arboribus consita. de primo vero edificio parū loquitur scriptura. & hoc forte quia erat de cōsimili opere sicut & dom⁹ saltus libani: que hic describitur satis diffuse: ut videbitur: hoc tamē excepto q̄ in domo saltus libani erant due mansiones: vna inferior & altera superior: sicut ē in palatio regis parisius. i. habitatione inferiori cōseruabantur vnguenta & pigmēta & aromata & hui⁹ modi: propter quod parietes erant de lapidibus ut talia possent ibi melius conseruari. In superiori vero ponebantur arma: vñ vocabat armamentariū. & erat tota de lignis in parietibus & colūnis. & in vtraq̄ māsione erāt tres ordines columnarū & in quolibet ordine erāt xv. columne. i. xlv. i vniuerso. & erāt isti ordines sm longitudinem domus ita q̄ erant ibi quatuor deambulatoria: duo inc columnas & vnum inter columnas & parietem in vnio latere: & aliud inter columnas & parietem in alio latere per modum ante principium huius capituli figuratum q̄tum ad frontem domus. pauimentum autem eius figuratur in pagina sequenti: & desuper tectum planum: quia sic fiebant in terra illa: & in circuitu murus cum pro pugnaculis per que transibāt stillicidia projicientia extra aquam pluuialem. super deambulatoria vero erant trabes arcuales laqueati tabulis cedrinis. & sm hoc exponatur littera cum dicitur: Domum autem suam edificauit salomon tredecim annis. & loquitur de istis trib⁹ edificijs que omnia erant salomonis: q̄uis essent diuersis vsibus applicata: ut dictum est. & propter hoc maius tempus apposuit salomon in edificatione istarum domorum q̄ in edificatione dom⁹ domini: quia ad edificationem domus domini erant multe expense preparate per regē dauid. ut patet. j. Paral. Item quia populus erat magis deuotus & intentus ad edificationem domus domini. Consequenter in speciali describit mensuram domus saltus libani in longitudine latitudine & altitudine: & patet littera ex dictis. hoc excepto q̄ altitudo hic accipitur sm aliquos vsq̄ ad mansionem secundam trī. sm alios vero vsq̄ ad tectum domus. b Et super columnas quadrangulata ligna. ad portandum tecta. Consequenter describit dispositionem porticus existentis ante domum pro habitatione regis. cum dicitur: c Et porticum columnarum fecit quinquaginta cubitorum longitudinis. i. secundum mensuram latitudinis domus. & ex hoc patet q̄ ista domus erat similis in latitudine domui saltus libani. ante vero porticum istam magnam erant due alie porticus minores: vna iuxta aliam in longitudine maioris porticus: & in vna

Domum[a] autem VII
suā edificauit salomon
tredecim annis: & ad
perfectum vsq̄ perduxit. Edificauit quoq; domum saltus libani centum cubitorum longitudinis: & quinquaginta cubitorum latitudinis & triginta cubitorum altitudinis: & quatuor deambulatoria inter columnas cedrinas. Ligna quippe cedrina exciderat i columnas: & tabulatis cedrinis vestiuit totam camerā: q̄ quadraginta quinq̄ columnis sustentabat. Vnus autem ordo habebat colūnas quindecim cōtra se inuicē positas: & e regione se respicientes equali spacio inter columnas: & super colūnas quadrangulata ligna in cunctis equalia. Et porticum columnarū fecit quinquaginta cubitorū longitudinis & triginta cubitorū latitudinis: & alteram porticum in facie maioris porticus: & columnas & epistylia super colūnas fecit. Porticum quoq; solij i qua tribunal est: fecit: & texit lignis cedrinis a pauimento vsq̄ ad sūmitatem: & domuncula in qua sedebat ad iudican-

tenebantur iudicia cōmunia: in alia vero erat thronus salomonis: in quo sedebat quando volebat esse in diuitijs & delicijs. & hoc est quod dicitur: d Et alteram porticum in facie maioris porticus. Nec est illa porticus in qua erant iudicia cōmunia. e Et columnas. quibus claudebatur porticus. f Et epistylia. i. capitella q̄ erant super columnas ad vtendū. g Et domuncula. i. thron⁹ salomonis mirabili opere factus: ut habetur infra. x. ca. Consequenter describendit scriptura ad describendum domū regine. cum dicitur: b Domum quoq; fecit filie pharaonis quā vxorē duxerat salomon tali ope q̄li & hāc porticum. nō q̄tum ad hoc q̄ clauderetur columnis: sed quia parietes erant de consimili materia cum muro qui erat sub columnis porticus: quia columne ille claudentes porticum non descendebant vsq̄ ad terram sed erant posite super murū bastentem aliquā magnitudinem lz non magnam. & hoc est quod dicitur: i Omnia lapidibus preciosis q̄ ad mensuram quandā atq̄ mensuram tam intrinsecus q̄ de. hebrei dicunt: Pōderosis vsq̄ ad atriū maius. istud atriū

dum erat in media porticu simili opere. Domum[b] quoq; fecit filie pharaonis quam vxorē duxerat salomon tali opere quali & hanc porticum. Omnia[i] lapidibus preciosis qui ad mensurā quandam atq̄ mensuram tam intrinsecus q̄ extrinsecus serrati erant a fundamēto vsq̄ ad sūmitatē parietū: & intrinsecus vsq̄ ad atriū maius. Fundamēta aūt de lapidib⁹ preciosis lapidibus magnis decem siue octo cubitorum: & desuper lapides preciosi equalis mensure sectī erant: similiterq̄ de cedro Et[k] atrium maius rotundum trium ordinum de lapidibus sectis: & vnius ordinis de dolata cedro: necnō & in atrio domus domini interiori: & in porticu domus. Misit[l] ēj rex salomon & tulit biram de tyro filiū mulieris vidue de tribu neptalim patre tyrio artificem erarium & plenum sapientia intelligentia & doctrina ad faciēdum omne opus ex ere. Qui cum venisset ad regē salomonem fecit omne opus eius: &[m] finxit duas colūnas ereas: decē & octo cubitorum altitudinis colūnā vnam:

non erat atrium domus domini: sed domus regie. propterea subditur postea: k Et atrium maius rotundum. atriū enim domus domini quadratum erat: ut dictum est capitulo p̄cedenti. l Misit quoq; rex salomon & tulit biram de tyro filium mulieris tē. Hic reuertitur scriptura ad describendum aliqua vtensilia domus domini. & primo describuntur due notabiles columne. secundo mare eneum. ibi: Fecit quoq; mare. tertio luteres. ibi: Et fecit bases. quarto plura vasa alia ad templum pertinentia. ibi: Fecit quoq; biram. Circa primum describitur artifex istorum. cum dicitur: Misit quoq; rex salomon & tulit biram de tyro filiū mulieris tē. tulit. hoc est. adduxit: & fuit iste alius a rege birā eiusdem tamen nominis. non est enim verisimile q̄ rex tyri esset artifex in talibus. m Et finxit duas columnas ereas. licz enim multas alias fecerit. iste tamen due specialiter describuntur: quia erāt valde notabiles in magnitudine & operis subtilitate. habebat enim quelibet. xxv. cubitos altitudinis. ut habetur. ij. Paral. iij. & quelibet habebat quatuor partes: videlicet basem inferius: & desuper stipitem: & in superiori parte stipitis caput: & desuper capitellum. longitudo vero stipitis erat. xviij. cubitorum: & longitudo capitis quatuor: & longitudo capitelli quinq̄: ut habetur hic in hrā De mensura aūt basis non fit mentio: sed ex dictis sequit q̄ ascendebat in altum p octo cubitos: qz sic habent. xxv. cubiti longitudinis totius colūne. & ex dictis patet hrā vsq̄ ibi:

a Et linea duodecim cubitorū ⁊c. quia quelibet pse sumpta tantū habebat in circuitu. ut pz hiere. vlij. vbi dr sic. Hecē ⁊ octo cubiti altitudinis erāt in colūna vna ⁊ funicul⁹. xij. cubitorū circubat eā. ⁊ ideo male dicūt illi qui dicūt q̄ quelibz p se sumpta habebat tres. vj. cubitos in circuitu. b Duo q̄ capitella. hic ꝑ̄ē dimissa dispositiōe basis ⁊ stipitis agit de dispositione capitellorū ⁊ capitū que erāt subtiliora. Ad cui⁹ intellectū cōsiderandū q̄ capita istarū colūnarum in pte superiori dilatabant ad modum floris lilij: ⁊ capitella ponebant sup stipitē quasi in medio illi⁹ dilatatiōis existētē: ⁊ inferior pars capitelli aptabat illi stipiti: ⁊ post aliquam elevationē erat q̄dam dilatatio i circuitu capitelli per modū cuiusdā circuli supeminētis: ⁊ sup illum circulum erant centū malogranata quasi supposita per circuitū: ⁊ centū alia malogranata sub circulo illo quasi dependentia ex eo. sup aūt circulū istū ⁊ malogranata erat quedā elevatio strictior ascendens quasi ꝑpe mediū altitudinis capitelli. ⁊ dividebat in portiōes septē p lineas intermedias seu circulos graciles. ⁊ quelibet portio erat pforata i circuitu subtiliter p varias figuras: sicut solet fieri in ostijs laternarū crearū. ⁊ qz capitella ⁊ colūne erāt interi⁹ concaue ideo lumen transiens p illa foramina circū quaq̄ ostendebat pulchritudinē illius opis. Sup istas aūt septē portiones que in littera vocant retiacula ⁊ cathene eo q̄ in retibus ⁊ cathenis apparent talia foramina ⁊ intricationes: ꝑpe medium capitelli erat alia dilatatio circularis p modum circuli oio silis predicte. ⁊ ibi erant centū malogranata supposita ⁊ totidem supposita. ⁊ desup. vij. portiones distincte ⁊ perforate sicut ⁊ predicte. sed erant strictiores. qz capitellum in ascendendo restringebat. ⁊ in sūmitate capitelli erat op⁹ simile flori lilij. Ad capiendū aūt imaginē istoꝝ facilius posui quādā figurā i colūna q̄rta se. cūis nō possit i plano pfecte figurari: ⁊ oportet residuū p imaginationem suppleri. Predictis igit adaptet lrā que valde est intricata ⁊ confuse posita. Duo quoq̄ capitella fecit. s. cuilibet colūne vnū. c Fusilia ex ere. quia totū op⁹ colūnarū ⁊ capitellorū erat factū p fusuram ⁊ nō p martellorum pcussuram. d Quinq̄ cubitorū altitudinis capitellum. computato operelilij qō erat desup. e Et quasi in modum retis ⁊c. qz ꝑpter foramina predicta dicebat opus reticulatū ⁊ concatenatū modo p̄dicto. f Septena versuū retiacula. ꝓsus hic accipit ꝑ ordine sicut Exo. xxviij. In ꝓmo versu erat lapis sardius ⁊c. Ex dictis autem patz q̄ ibi erant duo ordines retiaculoꝝ. vnus sup malogranata supiora. ⁊ alius sup malogñata inferiora. ⁊ in quolibet ordine erāt septē portiones pforate que retiacula dicunt. ⁊ hoc est qō dr: Septena versuū retiacula. i. septem retiacula erant in quolibet duorū ordinū dictorū: ⁊ idem replicat di. g Et duos ordines ⁊c. Ut tege. capi. que erāt su. sū. malogra. qz septem retiacula inferiora erāt sup malogranata inferiora. ⁊ septē alia retiacula supiora sup malogranata superiora: ut dictū est. h Capitella aūt que erāt su. ca. colū. quasi ope lilij ⁊c. quia in sūmitate capitis colūne ⁊ similiter in summitate capitelli supposīti erat opus simile lilio. ut dictū est. i Erāt in porticu. quia iste colūne fuerūt situate in porticu templi. ut postea clarius exprimit. k Quatuoꝝ cubitoꝝ. hoc refert ad capita

ⁿlinea duodecim cubitorū amb iebat columnā vtrāq̄. Duo[b] quoq̄ capitella fecit que ponerentur sup capita colūnarū fusilia[c] ex ere: quinq̄[d] cubitorū altitudinis capitellum vnū: ⁊ quinq̄ cubitorum altitudinis capitellū alterum: ⁊[e] quasi in modū retis ⁊ cathenarum sibi inuicē miro ope contextarum. Utrūq̄ capitellū columnarū fusile erat. Septena[f] versuum retiacula in capitello vno: ⁊ septena retiacula in capitello altero. Et pfecit colūnas ⁊[g] duos ordines per circuitū retiaculorum singulorū ut tegerēt capitella que erant sup sūmitatē malogranatorū. Eodē modo fecit ⁊ capitello secūdo. Capitella[h] aūtē que erāt sup capita columnarū quasi opere lilij fabricata: erant[i] in porticu quatuor[k] cubitorū: ⁊[l] rursum alia capitella in sūmitate colūnarū desuper iuxta[m] mensurā colūne cōtra retiacula. Malogranatorum autem ducenti ordines erant] in[n] circuitu capitelli secundi. Et[o] statuit duas columnas in porticu templi. Cumq̄[p] statuisset columnā dexteram: vocauit[q] eam nomine iachin. Similiter[r] erexit columnā secundam: ⁊[s] vocauit nomē ei⁹ booz. Et sup capita columnaꝝ colūnarū que erant quatuor cubitorū in altitudine ut predictū est: ita q̄ caput colūne ⁊ capitellum simul ascendebant p nouē cubitos. l Et rursum alia capitella ⁊c. loquit de predictis capitellis que erant sup capita columnarū. m Iuxta mensurā colū. ꝯ retiacu. Malogranatoꝝ ⁊c.] quia sicut dictū ē. ꝑpe ptē inferiorē capitelli erāt. c. malogranata suppositā. ⁊. c. dependētia eis correspondētia. ⁊ sic vnū malogranatū suppositū ⁊ vnū dependēs ei correspondens faciebant vnū ordinē. ⁊ ideo erāt ibi. c. ordines malogranatorū qz ibi erant ducenta malogranata. c. suppositā ⁊ c. dependentia. ⁊ eodem modo in malogranatis supioꝝ⁹ tales ⁊ tot erāt ordines. ut patz ex predictis. ⁊ sic erant ibi. cc. ordines malogranatorum in vniuerso in vno capitello. ideo subdit: n In circuitu capitelli secūdi. vocat aūtē secūdū respcū capitis columne cui erat suppositū: qō quidē caput dicit hic quodāmō capitellū. s. respectu stipitis colūne. o Et statuit duas colūnas in porticu templi. iuxta muros qui claudebant latitudinē porticus. ita q̄ spaciū qō erat ante ostia templi erat medium inter istas duas colūnas. ideo sequit: p Cumq̄ statuisset colūnā dexterā. i. in parte dextera portic⁹. q Vocauit eam noie iachin. qō interpretat firmitas. r Similiter erexit columnā secundā. s. in sinistra parte. s Et vocauit nomē ei⁹ booz. quod interpretat fortitudo. ⁊ dicūt hebrei q̄ p istas duas colūnas sigñabat firmitas ⁊ robur regni dauid. Cetera patēt ex dictis. huic aūt expositioni vident aliqua cōtrariari que sūt soluēda. ij. Parali. iij. dicit: Malogranata quoq̄. xl. ⁊ retiacula duo. hic aūtē dicit q̄ erant. cc. ordines malogranatoꝝ. ⁊ retiacula septena in vno ⁊ septena in altero capitello. Dicendū q̄ trāslatio nostra in biblijs nīis coiter corrupta est vitio scriptorū. Ctum ad primū ꝑpter similitudinē dictionū. quia vbi ij. Parali. nra trāslatio habet. xl. malogranata. In hebreo habet. cccc. malogranata. qō patz ex hoc q̄ erāt ibi. cc ordines. ⁊ quilibet ordo habebat duo malogranata. ⁊ ꝑpē hoc infra in isto ca. dicit p modū recapitulatiōis. Et malogranata quadringenta in duob⁹ retiaculis. ita est in hebreo ⁊ in libris correctis nīis. Ctum ꝯo ad secundū dicendū q̄ duo retiacula ubi accipiunt pro duobus ordinibus retiaculorū. in quolibet tamē ordine erāt. vij. retiacula. ⁊ sic nulla est cōtrarietas ad precedentia. Item hiere. vlij. vbi fit mentio de istis colūnis dicit: Et fuerūt malogranata nonaginta ⁊ sex dependentia in. c. retiaculis. scōm predicta hic erant. cc. malogranata dependentia. similiter de retiaculis dictū est q̄ erant duo ordines retiaculorū: ⁊ in quolibet ordine septem retiacula trīa. Ctum ad primū dicendū q̄ columne sicut predictū est erāt posite iuxta murū porticus hinc ⁊ inde: ita q̄ capitellū iungebat parieti. ut dicit Ra. Sa. ⁊ ꝑpter hanc iunctura aliqua malogranata non poterant videri ab aspiciētibus. ⁊ illa nō numerauit hieremias cū dicit q̄ erāt nonaginta sex dependentia. ⁊ loquit de malogranatis vnius circuitus trīs. quia quatuor residua de. c. occultabant modo predicto. quia tamē sm veritatē erāt. c. ideo ibidē subdit hiero⁹ sm veritatē hebraicā: Omnia malogranata. c. s. sup capitellū. quod est intelligendū de vno circulo malogranatorū. ⁊ tot erant in quolibet aliorū trium circulorū. ut patz ex supradictis. ⁊ sic erant. cc. malogranata dependentia. quia duo circuli erāt dependentiū. ut predictū est. Ctum ad secundū de. c. retiaculis dicendū q̄ ibi translatio nostra videt corrupta: nescio tamen quoꝝ vitio. In hebreo enī sic habet hiere. vlij. Fuerunt malogranata nonaginta sex dependentia Omnia malogranata. c. s. sup capitellū: ita q̄ de retiaculis non fit ibi mentio. potest tamē dici sm trāslationē nostrā q̄ licz essent bis septē retiacula ut dictū ē: tamē varie ⁊ multiplicit er erāt pforata:

ita q talis varietas ad vnū cētenariū in aliquo reducebat. Sciendum tamen q aliqui doctores catholici ⁊ etiam hebrei aliter sentiūt de longitudine columnarum predictarum dicentes q quelibet habebat in longitudine decem ⁊ octo cubitos trīū computato etiā capitello. scōm q textus supra positus videtur dicere cum dicit: Et finxit duas colūnas eneas: decem ⁊ octo cubitorum altitudinis columnam vnam. Ad hoc etiā inducūt q si altitudo cuiuslibet columne esset triginta quinq cubitorum excederet p̄mū tabulatū tēpli: qđ distabat a pauimēto triginta cubitis trīū. ⁊ ad illud qđ supra inductū ē de .ij. Paral. iij. vbi dicit: ante fores etiā templi duas colūnas q̄ triginta ⁊ q̄nq cubitos habebant altitudinis. dicunt q ibi altitudo vtriusq colūne ponitur simul iuncta. sed hoc dictum videtur esse contra textum ⁊ implicare contradictionem: quia scōm eos quelibet habebat decē ⁊ octo cubitos altitudinis. Si ergo iungatur vtraq altitudo simul habent triginta sex cubiti ⁊ non triginta quinq trīū. Item in littera dicitur expresse q capitellum habebat quinq cubitos altitudinis: quibus remotis non remanent pro toto residuo columne nisi tredecim cubiti longitudinis. Item dicit in littera expresse q linea duodecim cubitorum ambiebat columnam vnam. ut supra declaratum est: ex quibus sequitur q linea mensurans longitudinem columne capitello excepto non excedebat lineam mensurantem grossitiem ei⁹ nisi in vno cubito trīū. ⁊ hec forma colūne esset valde indecens. tamē omnes doctores tam hebraici q̄ latini dicunt q ille columne erant posite in porticu templi trīū ad decorem: quia non inuenitur q portarent aliquod pondus: tum quia erant intra parietes porticus: tū quia in superiori parte erat opus quasi lilij: ut predictum ē qđ non esset opus dispositum ad aliqđ portandum: sed solum ad decorem. ⁊ ideo dicendum sicut prius q quelibet columna erat altitudinis triginta quinq cubitorū. Ad illud qđ obijcitur de textu supra posito: Decem ⁊ octo cubitorum altitudinis columnam vnam. dicendum q loquitur de altitudine stipitis trīū ut supradictū est. Ad illud qđ inducitur de primo tabulato templi. dicendum q ſm hebreos hoc nullum est inconueniens: quia in parte templi anteriori non erant deambulatoria. Potest etiam dici q non sequitur q excederent primū tabulatum: quia porticus erant in declivi montis. ⁊ p gradus ascedebatur in templum. ⁊ columne iste erant in inferiori parte porticus: ita q terra erat ibi demissior quinq cubitis q̄ pauimentum templi. Notandum etiam q Ra. Sa. ⁊ alij doctores hebrei habent aliam imaginationem totaliter de istis capitellis. Dicunt enī q capitella ista erant duo grossi pomelli super capita duarū columnarū magis lati q̄ alti: sicut solet fieri in sūmitatibus campaniliū: ⁊ in latiori parte vtriusq pomelli exterius erant duo circuit⁹ malogranatorum. vnus super alius subter. ⁊ in qualibet circuitu centū malogranata. ⁊ quia duo malogranata faciunt vnū ordinem. ut predictum est. ideo ibi erant centum ordines malogranatorum in capitello cuiuslibet columne. ⁊ sic ducenti ordines in duabus columnis. ⁊ in hoc differt ista imaginatio a precedenti que ponit .cc. ordines malogranatorum in qualibet columna: ut predictum est. In superiori ꝑo parte huius pomelli erat opus quasi lilij. ⁊ a pede huius operis descendebat opus per modum retis factum descendens vsq̄ ad inferiora malogranata tegēs ea quasi viderent⁹ p medium retis ⁊ illud opus reticulatum a superiori parte vsq̄ ad inferiorem diuidebatur lineis intermedijs facientibus quasi septem portiones que dicuntur septem retiacula. ⁊ ad hoc melius capiendum describitur figura prout in plano potest figurari. Igitur scōm istam imaginationem hebreorum potest exponi littera a principio cum dicit: Duo quoq capitella &c. ⁊ patz littera ex predictis vsq̄ ibi: Et quasi in modum retis &c. loquitur de opere reticulato quod operiebat a sūmitate pomelli vsq̄ ad inferiora malogranata. Septena versuū retiacula in capitello vno. quia illud opus reticulatum in qualibet columna erat distinctū septem portionibus. ut dictum est. Et duos ordines per circuitum retiaculorum singulorū. quia in qualibet columna retiacula erant distincte ordinata in superiori parte ⁊ inferiori. in superiori tamen parte erāt strictiora. ⁊ inferius latiora ſm dilatationem pomelli cui erant supposita. ideo subditur: Ut tegerent capitella &c. ut supra. Erant in porticu cubitorum quatuor. s. columne tantū occupabant spaciū in porticu: quia sicut dictum est

opus in modum lilij posuit: p
fectūq est opus columnarum.
Fecit quoq mare fusile dece

cubitorū a labio vsq̄ ad labiū rotūdū i circuitu. Quinq[b] cubitorū altitudo ei⁹: ⁊ restícula

linea duodecim cubitorum ambiebat vnam columnam. ⁊ per consequens linea diametraliter transiens per spissitudinem columne erat quatuor cubitorum: nisi q amouenda est septima pars hui⁹ quaternarij: q hec est conclusio demonstrata in geometria q circūferentia circuli cōtinet ter diametrū ⁊ eius septimā partē verbi gratia: si scz diameter est septē pedum: circūferētia est vigintiduorum pedum. Malogranatorum aūt .cc. ordines erant in circuitu capitelli secundi. s. accepti cum primo: quia scōm istam expositionem in duobus capitellis duarum columnarum erunt trīū malogranata quadringenta. ⁊ per consequens .cc. ordines malogranatorum centum ordines in vna columna. ⁊ centum in altera. Et statuit duas columnas.

Hec est figura capitelli scōm expositionē Ra. Sa. hebrei longitudo ⁊ dispositio stipitis columne ⁊ basis ut potest imaginari per supradicta.

Expositio huius littere ⁊ sequentis q̄tum ad istas columnas est eadem cum precedenti. Non miretur aliquis si tātū immoratus sum circa istas columnas: quia scriptura in diuersis locis loquit⁹ varie de ipsis ⁊ contrarie ut prima facie videt⁹ ſm q patz p predicta. ⁊ istam dissonantiam oportuit remoueri. Preterea a precedentibus expositoribus nō inueni aliqđ scriptum p qđ posset textus cōsequenter exponi. Itē q nō solum expositionem latinorum: sed etiā hebreorum ponere volui: ut lector eligat quod sibi magis placuerit: ⁊ videbitur expedire.

a Fecit quoq mare fusile. Hic consequenter describit⁹ mare eneum quod erat lauatorium sacerdotum. cuius primo describitur latitudo. cum dicitur: Decem cubitorum. ⁊ secūdo altitudo. cum dicit: b Quinq cubitorum altitudo eius. s. ipsius maris: quia boues super quos erat positum nō computantur in hac altitudine. c Et restícula. i. funiculus triginta cubitorum cingebat illud p circuitū: q sicut dictū ē ā

diameter circuli est tm̃ tertia pars circũferentie. ⁊ adhuc ve-
ficit septima pars diametri: sed scriptura nõ accipit sic p̃cise.
linea ꝯ diametraliter transiens a labio in labiũ erat. x. cubi-
torum. ut dictũ est. ⁊ sic sequit ꝙ linea trãsiens p circũferen-
tiam esset triginta cubitorum. ⁊ cum hoc contineret septimã
partẽ diametri: sed
scripta illud omit-
tit que non comput-
at sic p̃cise. a Et sculptura subtꝫ labium circuibat illud vecem cubitis. non potest intelligi ꝙ ista sculptura eẽt imediate sub labio quod erat superior pars maris: quia ibi mare habebat triginta cubitos in circuitu. ⁊ ideo dicũt doctores nostri ꝙ mare illud in superiori parte erat latius: ⁊ descendendo restringebatur: ita ꝙ in parte inferiori habebat tm̃ decem cubitos in circuitu. ⁊ ibi erant sculpture in duobus ordinib⁹. Hebrei ꝯ dicunt ꝙ mare in superiori parte tribus cubitis ꝑm altitudinẽ erat rotundum: ⁊ in parte inferiori duobus cubitis erat quadratum: ⁊ quodlibet latus vnius quadrati habebat decẽ cubitos. ita ꝙ linea ambiens totum quadratum erat quadraginta cubitorum. ⁊ ꝑm hoc mare erat latius inferius ꝙm superius. ⁊ in illa parte erant iste sculpture bistriate. ⁊ ideo cum dicit hic: Et sculptura subter labium. i. in parte inferiori maris: b Circuibat illud decem cubitis. intelligendum est in vno latere quadrati. ⁊ eodem modo intelligendũ est de alijs lateribus tribus. Sed istud dictum multum dissonat a Josepho: qui dicit ꝙ mare eneũ erat sicut cantarus magn⁹. Cantarus autẽ idem est quod crater. i. cyphus. ⁊ ideo figura maris enei ꝑm Josephum est eadẽ uel valde propinqua ei quã ponũt expositores nr̃i. ⁊ valde dissimilis ei quã dicũt hebrei moderni. ut p̃ figuras aspiciẽdo i colũna ista formatas.

triginta cubitorum cingebat illud per circuitum: ⁊ [a] sculptura subter labiũ circuibat [b] illud decẽ cubitis ambiens mare. Duo ordines sculpturarum bistriatarum erant fusiles: ⁊ [c] stabat sup duodecim boues. Et q̃bus tres respiciebãt ad aquilonẽ: ⁊ tres ad occidentẽ: ⁊ tres ad meridiem: ⁊ tres ad orientem: ⁊ mare super eos desuper erat: quorum posteriora vniuersa intrinsecus latitabant. Hzossitudo [e] aũt luteris trium [f] vnciarũ erat: labiũq; [g] eius quasi labiũ calicis: ⁊ [h] folioũ repandi lilij. Duo [i] milia bathos capiebat: ⁊ tria [k] milia metretas. Et [l] fecit

c Et stabat sup duodecim boues. sicut aliquãdo videm⁹ in ciborijs ꝙ desubtus sũt imagines leonũ quasi portantes ciborũ. ⁊ capita apparẽt extra ⁊ posteriora sũt subciborio. d Equib⁹ tres ⁊c.] Sic enĩ disponebant in circuitu ꝙ capita trium erant versus orientem: ⁊ aliorum trium versus occidentem. ⁊ sic de alijs sex ad aquilonem ⁊ meridiẽ. Scõm hebreos ꝯ quadratura maris sic erat situata ꝙ quatuor latera erant opposita quatuor partibus orbis. ⁊ i quolibet latere erãt tres boues mare sustentantes. e Hzossitudo aũt luteris. i. maris qõ dicitur luter ꝫ a luo luis: qõ in vna significatione significat idem qõ abluere: q: sacerdotes ibi abluebant manus ⁊ pedes qñ ingrediebant tabernaculum. ut ꝫ Exo. xxx. non est tamen sic intelligendũ ꝙ ad se abluendũ intrarent ipsũ mare: quia ibi erat maxima quantitas aque. ut videbit. que ex tali ingressu fedaret: ⁊ etiã sacerdotes submergerent: quia quãdo mare erat plenũ. pfunditas aque erat quinq; cubitorum ꝑm altitudinem maris. quinq; ꝯ cubiti faciunt septem pedes ⁊ dimidiũ ꝑm vnam opinionẽ. Scõm aliã ꝯ quã credo veriorem cõtinet decem pedes. ⁊ ideo sic intelligendũ est ꝙ in circuitu maris erãt claues in loco aptõ ad manuũ lotionẽ: sicut fit in lauatorijs religiosorũ: per quas exibat aqua ad manuũ lotionem. ⁊ per easdem recipiebat in vasis ad ꝫ aptis ad pedum lotionem. f Triũ vnciarum erat. tanta erat spissitudo bun⁹ vasis. ij. Paral. iiij. dicit ꝙ habebat mensurã palmi ⁊ tenendũ est ꝙ iste mensure sunt equales. In hebreo aũt habet sic: quatuor digitorum. ⁊ hoc modo apud hebreos accipit mensura palmi. g Labiũq; eius quasi labiũ calicis. q: sicut dictũ est mare erat rotundũ in supiori parte ꝑm doctores hebraicos ⁊ latinos. h Et folium repandi lilij. quia illud labium erat aliquãtulũ recuruatum in parte exteriori. i Duo milia bathos capiebat. qõ aũt subditur: k Tria milia metretas. nõ est in hebreo nec in libris correctis: sed ẽ dictũ forte alicui⁹ expositoris volentis ostẽdere qualiter se haberent bathus ⁊ metreta. ⁊ quia bathus continet metretã ⁊ dimidiã. ⁊ sic duo milia bathi valent tria milia metretas. Postea ꝯ dictum illud magistrale fuit insertũ textui ex imperitia scriptorum. ꝑm Papiã metreta est mensura ptinens decẽ sextarios hebraicos. Sextarius autẽ iste est eadem mensura cum chopina parisiensi uel ei propinquissima: ut dicunt aliqui. ⁊ ꝑm hoc vna metreta continet duas quartas parisienses ⁊ dimidiã. ⁊ ꝑm hoc bathus cõtinet tres quartas ⁊ tres chopinas. ⁊ duo milia bathi ꝑm hoc cõtinẽt septem milia quingẽtas quartas que faciũt sextarios mille octingentos. lxxv. parisienses. Honaginta ꝯ sex sextarij parisiensiũ faciunt vnũ doliũ. ⁊ ꝑm hoc mare eneũ continebat. xix. dolia ⁊ dimidiũ dolium ⁊ tres sextarios. Scõm Jsidoꝝ ꝯ. xvj. etymol. bathus ptinet l. sextarios hebraicos: qui sunt chopine parisienses. ⁊ ꝑm hoc mare eneum continebat. lxv. dolia ⁊ decẽ sextarios ut potest deduci per reductionem chopinarum ad sextarios ⁊ dolia modo predicto. Causa ꝯ tante diuersitatis doctorum circa hoc prouenit ex ignorantia quantitatis mensurarum hebraicarũ que in sacra scriptura ponũt: nec mirũ ꝓpter distantiã temporũ ⁊ locorum. Videmus enĩ sensibiliter mensuras liquidorum ⁊ aridorum mirabiliter variari: nõ solũ in diuersis regionibus: sed etiam in villis satis ꝓpinquis ⁊ in eadẽ regione. Alia est enĩ pinta ⁊ quarta parisi⁹. ⁊ sancti Dionysij. ⁊ in eadem villa variant mensure ꝑm tempora diuersa. a iudea enĩ est magna distantia vsq; parisi⁹: ⁊ a tpe Salomonis vsq; ad temp⁹ istud ⁊ ꝓpter hoc sicut alias dixi securius est dicere ꝙ de quãtitate mensurarum hebraicarum non habemus aliquã determinatã certitudinem. Et nota ꝙ sextarius semp est masculini generis ⁊ nũq; neutri ut dicit in libro qui catholicon nominat. l Et fecit decem bases. Hic cõsequenter agitur de luteribus ⁊ eorũ basibus. ⁊ vocant conclx. ij. Paral. iiij. in quibus sacerdotes lauabãt hostias offerendas in holocaustum. post ꝙ tamen lote erãt p natinneos in piscina. de qua habet Job. v. Ad intellectũ bun⁹ lutere sciendũ ꝙ scõm expositores latinos cõmuniter basis siue sedes luteris erat facta ad modum arcꝫ quadrate: habens in quolibet latere ãguor cubitos:

ꝛ habebat inferius in quatuor angulis quatuor rotas quib⁹ poterat reduci de loco ad locum. In altitudine ꝟo habebat tres cubitos cōputata altitudine rotarū eam sustentantiū. In parte ꝟo superiori in medio tabule quadrate erat quoddā foramē rotundū cuius diameter habebat cubitū ꝛ dimidiū intra qō ponebat fundus luteris: qui in parte inferiori habebat quasi cubitū ꝛ dimidium in diametro rotūditatis sue, ut sic aptaret dicto foramini, ꝛ precedebat superius dilatādo se vsqꝫ ad medium. ita qꝫ sibi diameter erat quatuor cubitorū, ꝛ inde procedēdo superius restringebatur. ita qꝫ diameter orificij erat vnius cubiti. In lateribus ꝟo basis ꝛ in tabula superiori circa foramen predictū erant figurati circuli ad modū cozonarum, ꝛ in illis circulis erant sculpture varie cherubi: leonū ꝛ palmarū, ꝛ sup leones ꝛ boues loza quasi essent ibi alligata. in tabula ꝟo supiori in quatuor locis contra quatuor angulos eius erant quatuor colūne breues pertingentes vsqꝫ ad medium luteris sustentantes eum: sicut solet fieri in bacinis magnis, ꝛ ꝓpter hoc ille columne vocant bumeruli. Igit secundū istā imaginationem exponitur hic littera: Et fecit bases decem, que erant oīo similes, ꝛ ideo habita descriptiōe vnius habet descriptio omniū. a Quatuor cubitorum longitudinis cē, hoc patz ex dictis. b Et ipsum opus basiū interrasile erat, i. planū inter sculpturas, ꝛ dicit interrasile quasi inter sculpturas rasum: quia inter varias sculpturas erant aliqua spacia plana. c Et sculpture inē iuncturas. hoc est in lateribus que iungebantur in angulis. d Et inter cozonulas ꝛ plectas. i. circulos predictos qui dicunt plecte a plicando. e Leones ꝛ boues cē, ꝛ patz littera ex dictis. f Et quatuor rote p bases singulas. in quatuor angulis basis a parte exteriori. g Et per quatuor partes. tabule supioris. h Quasi bumeruli. s. columne breues predicte ad sustentandum luterē. i Os quoꝫ luteris. i. orificium vasis impositi super basem. k Intrinsecus erat. s. recuruatū seu replicatum. s. modo contrario marineo. quia labium maris enei erat replicatū exterius. ut ō dictū est. l Et qō fozinsecus apparebat. i. apertura orificij. m Vnꝰ cubiti erat totum rotundum. quia sicut dictum est diameter illius rotunditatis erat vnius cubiti. n Pariterqꝫ habebat vnū cubitum ꝛ dimidiū. s. in diametro fundi. ut predictū est. o In angulis autē columnarū. i. in angulis tabule superioris qui terminabant ad quatuor columnas existentes in quatuor angulis basis in quib⁹ columnis latera iungebant. p Et media intercolumnia. i. latera basis que erant inter columnas predictas. q Quadrata non rotunda. qō ꝓz ex predictis. r Quatuor quoꝫ rote que p quatuor angulos basis erant. in parte inferiori. s Coherebant sibi subter basim. qz due rote existentes binc ꝛ inde iungebant p axem trāseuntem sub basi. sicut rote curuū. t Vna rota habebat altitudinis cubitum ꝛ semis. ꝛ sm hoc in altabat basem p dimidiū cubitum ꝛ modicum plus. v Et axes earum, axis est illud qō infigit in medio vtriusqꝫ rote. x Et radij, qui de medio rote recte ꝓcedunt ad circūferentiam. y Et canti, i. partes circūferentie que sunt inē radios. z Et modioli. Modiolus est illud qō est in medio rote habens in medio foramē in quo ponit axis. a Omnia fusilia, i. p fusionem facta ꝛ non p martellationem. b In sūmitate autem basis erat quedam rotunditas. In ista erat foramen supdictū. in quo ponebat fundus luteris. c Fecit quoꝫ decem luteres ad ponendum sup decē bases descriptas. d Quadraginta batos capiebat luter vnus. qui sm predicta faciunt .xxxvij. sextarios ꝛ dimidium. e Mare aūt posuit ad dexterā ptē templi cōtra orientem. i. in pte orientali atrij sacerdotū que erat ante tēplī ingressum. mare tñ nō directe erat añ ingressum templi: sed declinabat ab eo versus meridē. Cetera que nō sūt hic exposita satis patēt ex ꝓdictis sm istā expositionē. Sed quoniā luteres dicti ad hoc erant ut lauarent ibi hostie cremande sup altare ut predictum ē. vas autē quod in superiori pte multo est strictiꝰ qꝫ i medio ꝛ in parte inferiori: non est aptū ad hoc qꝫ ibi aliqd lauetur: sed magis in superiori parte debet esse latum ꝛ aptum. ideo ꝓdicta figura luteris non videt rationabilis. Item vas cuius labium est recuruatū interius non est aptum ad hoc qꝫ ibi immersa extrahant littere: qz illa recuruatio retinet ibi imersa. maxime quando orificiū est restrictum. ut scōm istā opinionē dicit. Item sm predictā figuram nō videt qꝫ posset tantū capere quātū hic dicitur. s. quadraginta batos: ꝓpter quod pono hic aliā expositionem sm dicta hebreorum. Ad cuius intellectum sciendū qꝫ scōm eos altitudo rote sub base erat vnius cubiti ꝛ dimidij: ꝛ altitudo basis sup rotas cubiti ꝛ dimidij. ita qꝫ in tota altitudine erāt tres cubiti. ut dicit in littera. corpus autē basis quadratū erat bates quatuor cubitos in longitudine ꝛ quatuor in latitudine: ꝛ vnum cubitum in altitudine: ꝛ desuper erat quedam eleuatio circularis in medio quadrati. interiꝰ concaua: habens dimidium cubitum in altitudine, ꝛ cubitum ꝛ medium in latitudine, ꝛ intra illum circulum ponebat fundꝰ luteris: sicut mulieres portantes vnas sup capita sua faciūt vnū circulum de panno in quo situat fundus vne, ꝛ ille circulus vocabat os basis: qz intra ipsū recipiebat fundus luteris ꝛ procedendo in altum dilatabatur. quanta esset illa dilatatio ꝛ altitudo luteris non habetur ex scriptura. sed oportet dicere qꝫ tanta erat qꝫ luter caperet quadraginta batos: ut dī in littera. ꝓpe ꝟo quatuor angulos supioris tabule basis erāt quatuor colūne. uel potius pedes sustentantes luterem: ꝓpter qō bumeruli dicebant. sm igit istam imaginationē exponēda est littera. Et fecit decē bases cē. exponat sicut priꝰ vsqꝫ ibi: Os quoꝫ luteris. In hebreo non habet luteris: sed sic habet Os quoꝫ eius. ꝛ scōm hebreos li eius non refert ad luterem sed ad basem cuius os dicebatur circulus intra qō ponebatur

les aūt rote erant qles solet in curru fieri. Et axes earū ꝛ radij ꝛ canti ꝛ modioli oīa fusilia. Nam ꝛ bumeruli illi qtuor ꝓ singulos angulos basis vnꝰ ex ipsa basi fusiles ꝓiuncti erāt. In sūmitate autē basis erat quedā rotunditas vnius ꝛ dimidij cubiti ita fabrefacta ut luter desup posset imponi habens celaturas suas variasqꝫ sculpturas ex semetipsa. Sculpsit qz in tabulatis illis que erant exere ꝛ inangulis: cherubin ꝛ leones ꝛ palmas quasi in similitudinem hominis stantis ut non celata sed apposita p circuitum viderentur. In hunc modū fecit decem bases: fusura vna ꝛ mensura sculpturaqꝫ cōsimili. Fecit quoꝫ decē luteres ereos. Quadraginta batos capiebat luter vnus eratqꝫ quatuor cubitorū. Singulosqꝫ luteres p singulas. i. decem bases posuit: ꝛ constituit decem bases: quinqꝫ ad dexteram ptem templi: ꝛ quinqꝫ ad sinistram. Mare aūt posuit ad dexterā

luteris fundus: ut dictū est. Intrinsecus erat. quia non erat in extremitatibus quadrati - sed in medio: In capitis sūmitate. ⁊ quod forinsecus apparebat vnius cubiti erat totum rotundum. In bebreo nō batet capitis: sed pro tota ista lrā sic batet in bebreo: Et desup p vnū cubitum os eius rotundum. q: sup altitudinem que erat vni⁹ cubiti ut dictū ē erat circul⁹ qui vocabat os ut dictū ē. batēs di midiū cubitū in altitudine. Pariēs bēbat vnū cubitū ⁊ dimidiū. s. i latitudine: q: tāte quātitat⁹ erat diamet illius circuli. ut fūdus luteri posset ibi recipi. Cetera que sequūt exponāt sic pri⁹ vsq; ibi: Illā ⁊ humeruli illi q̄tuor p singulos angulos basis vnius ex ipsa basi fusiles ⁊ p̄iūcti erant. q̄ sic intelligit nō q; erāt fusi p se. ⁊ postea appositi corpi basis: ⁊ simul cū corpe ipsi⁹ basis ita q; faciebāt vnū corp⁹ p̄mū. Et eo dem modo dicunt hebrei de rotis ipsi⁹ basis q; erāt fuse cū ea in vno corpe cōtinuo. ⁊ ex ꝺ sequit q; nō erāt volubiles nec basis per eas de loco ad locū poterat duci: si erāt ad decorē basis ⁊ ad inaltandū eā a terra loco pedū. In summitate aūt basis erat q̄dā rotūditas. i. quedā circularis elevatio. ut dictū est. Unius cubiti ⁊ dimidij. s. q̄tum ad diametrū ad ponendum ibi luteris fundū. Batēs celaturas suas variasq; sculpturas. in pte exteriori p circuitū. Ex semetipsa. q: ille sculpture nō erāt p se fuse ⁊ postea ibi apposite. ꝺ magis erāt fuse simul cū basi. ut p̄dictū ē. Cetera aūt exponāt sic pri⁹ Ad capiendū p̄dicta facili⁹ ponit figura luteris ⁊ basis eius p̄m expositores latinos cōmuniter in columna ista.

partem templi cōtra orientem ad meridiem. Fecit[a] ergo hirā lebetes ⁊ [b]scutras ⁊ [c] amulas ⁊ perfecit omne opus regis salomonis i templo dñi: colūnas [d] duas: ⁊ [e] funiculos capitelloꝝ sup capitella columnaꝝ duos: ⁊ retiacula duo ut operirēt duos funiculos q; erāt sup capita columnarum: ⁊ malogranata quadringenta in duobus retiaculis: duos versus malogranatorum in retiaculis singulis ad operiendos funiculos capitelloꝝ qui erant sup capita columnarum: ⁊ bases fecē ⁊ luteres fecem sup bases: ⁊ mare vnū ⁊ boues duodecim subter mare: ⁊ lebetes ⁊ scutras ⁊ amulas. Omnia vasa que fecit hirā regi salomoni in domo dñi: de[f] auricalco erāt. In campestri regione iordanis fudit[g] ea rex i argyllosa[h] terra inter socchot ⁊ sarthā. Et posuit salomon oīa vasa in domo dñi. Propt̄ multitudinem autē nimiā nō erat pondus eris. Fecitq; salomon omnia vasa in domo dñi: altare[i] aureū: ⁊ [k] mensam sup quā ponerentur panes ꝓpositionis aureā: ⁊ [l] cādelebra aurea q̄nq; ad dexteram ⁊ quinq; ad sinistrā contra oraculū ex auro puro: ⁊ q̄si lilij flores: ⁊ lucernas desup aureas ⁊ [m] forcipes aureos ⁊ [n] hydrias ⁊ [o] fuscinulas ⁊ [p] phialas ⁊ [q] mortariola ⁊ [r] thuribula de auro purissimo: Et[s] cardines ostiorum domus interioris sancti sanctoꝝ: ⁊ ostiorum domus templi ex auro erāt. Et pfecit oē opus qđ faciebat salomon i domo dñi: ⁊ intulit que sanctificauerat dauid pat⁹ sius: argētū ⁊ aurū ⁊ vasa: reposuitq; in thesauris dom⁹ dñi.

[t]Unc congregati VIII sūt oēs maiores natu israel cum principibus tribuum ⁊ duces familiarum filiorū israel ad regē salomonē in hierusalē: ut [u]deferret archā federis dñi de ciuitate dauid. i. de syon. Cōueneruq; ad regē salomonē vniuersus isral in mēse[x]

a Fecit ergo hirā. hic cōsequenter agit de quibusdā aliis ptēlib⁹ ad templū ptinētib⁹ in diuersis officijs. ⁊ hoc notat cū dicit: Fecit ḡ hirā lebetes. i. caldarias. erāt enī ibi alique caldarie vbi ponebant cineres amoti de altari holocaustoꝝ: ut portarent extra ciuitatem ad locū mūdū. ⁊ alique ad decoquēdū carnes aliquorū sacrificiorū ut batet ꝺ. j. li⁹ ca. ij. b Et scutras. vasa sūt eq̄lis amplitudinis i superiori ⁊ iferiori. vbi ponebāt carbones acceptī de altari holocaustoꝝ: ut portarēt intra templum ad cremādū thymiama sup altare incensi. c Et amulas. i. fuscinulas. ut dicunt aliqui. sed nō videt dicere: q: sic diceret de bamo. mas. ⁊ haberet b i principio. ⁊ ideo dicunt alij q; sunt vasa vinaria ad modū ampulle facta quibus effundebat vinū libaminis sup altare holocausti. d Colūnas duas. de quib⁹ diffuse ꝺ dictū ē. e Et funiculos capitelloꝝ. i. circulos cingentes capitella ad modū funiculoꝝ. Cetera patent ex supradictis vsq; ibi: f De auricalco erant. quoddā genus metalli est simile auro in colore. g Fudit ea rex s. salomon. quia fecit talia fieri. sic ⁊ supra dictū est in p̄incipio huius. ca. Domū suam edificauit salomon. de. uel potest referri ad hiram qui dicebatur rex artificū ꝓpter artis excellentiam. h In argyllosa terra que est apta ad faciendum formas in quibus metalla funduntur. i Altare aureum. id est altare incensi. quod erat intra templum. k Et mēsam. de quorū forma ⁊ dispositione ⁊ situ dictum fuit Exo. xxv. ⁊. xxx. l Et candelabra aurea quinq; ad dexterā ⁊ quinq; ad sinistram de. ista erant facta ad modum candelabri quod fecit moyses. cuius forma fuit descripta Exo. xxv. m Et forcipes aureos. ad rescindendū partem lichinorum combustam. n Et hydrias. in quibus erat oleum pro lucernis. o Et fuscinulas. ad extrahendum de lucernis si ibi aliquid īmunditie de lichinis combustis cecidisset. p Et phialas. ad ponendum vnguentum pro īunctione regum ⁊ pontificum ⁊ vasorum que erant applicanda ad cultum diuinū. q Et mortariola. ad terendum species ⁊ radices vnde fiebant talia vnguenta. r Et thuribula. in quibus cremabantur thymiamata. s Et cardines ostiorum domus interioris. de quibus ostijs supra dictum est ca. vj. Illa enim pars templi dicebatur sanctum sanctorum. ⁊ ideo cardines ostiorū eius erant de pretiosiori materia: q̄ ostiorum domus exterioris. Cetera patēt. t Cap. viij.

Unc congregati sūt. Hic p̄ñe describit tēpli dedicatio. ⁊ primo ponit introductio arce. secundo signū diuine presentie. ibi: Factū est autē. tertio salomonis oratio. ibi: Stetit aūt salomon. quarto populi benedictio ⁊ licentiatio. ibi: Factū est autem. Circa primū dicitur: Tunc congregati sunt omnes maiores natu israel de. ut cum debita solēnitate dedicaretur templum ⁊ deferret ibi archa domini. ideo subditur: u Ut deferrent archam federis domini de ciuitate dauid. vbi adducta fuerat de domo obededom. ut habetur sup̄ secundo libro vj. ca. x Jn mense ethanim. ille est mensis septimus qui apud hebreos erat quasi totus festiuus sicut dictum fuit Leuitici. xxiij. tamen festiuitas principalis erat festum expiationis: quod celebrabatur decima die illius mensis.

a Et portauerũt archã dñi ⁊ tabernaculũ federis.qõ fecit moyses: quia illud tabernaculũ fuit repositũ cũ alijs vasis sacris in thesauris domus dñi. Aliqui aũt libri habent: Et portauerũt archam dñi ad tabernaculũ federis: quia per impietatem aliquorũ correctorum positũ est ad.p.et.nõ enĩ archa tũc fuit portata ad tabernaculũ federis: sed intra templũ qõ fecerat salomon. b Et immolabãt oues ⁊c.] hyperbole est.ad denotãdũ multitudinẽ hostiarũ c Subter alas cherubin.loquit̃ de illis cherubin quos fecit salomon. habebãt enĩ decẽ cubitos altitudinis.⁊ in medio domus sub alis eor se ptingentib⁹ fuit archa posita sicut dictũ fuit ẽ.ca.vj. d Cũq eminerent vectes ⁊c] dicit Ra.Sa. q vectes trãsibãt p latitudinẽ archę.ita q longitudo archę erat inẽ vectes.sic dictũ fuit Exo. xxv.⁊ sic capita vectium erãt cõtra cortinã pdẽtem in ingressu sanctuarij.⁊ aliquãtulũ eam impellebãt.⁊ sic apparebant ibi sic due mãmille mulier sub veste sua:⁊ ad h ducit illud Cant.j. Inẽ vbera mea cõmorabit̃.⁊ ꝓpter hoc subdit̃: Non apparebãt vltra extrinsecus.q: dicta cortina erat intermedia.⁊ sic nõ apparebant corpa vectiũ ẽ tm̃ figura.sic videt̃ manus p chirotbecam. Doc. aũt nostri aliter exponũt dicẽtes q licz vectes possent videri ab illis q erãt ꝓpe ostiũ sci scõꝝ: nõ tm̃ ab illis qui erãt longius. Et hoc videt̃ rationabiliꝰ dictũ.q: in templo salomonis nõ solũ erat cortina media inter sanctũ ⁊ sanctũ sanctoꝝ.sed pariẽs qui nõ poterat vectibꝰ sic impelli: ut eoꝝ capita exteriꝰ apparerẽt. e In archa aũt non erat aliud nisi due tabule lapidee. contrariũ videt̃ dicere apls Heb.ix.ca. ſ.q ibi cum tabulis erat virga aarõ.⁊ vrna aurea habẽs manna. Ad hoc dicitur dupliciter. Uno modo q sole tabule erant ibi principaliter: quia ad hoc solũ fuit archa facta. Alia ꝙo duo occasionaliter.ſ. virga ad repressionẽ rebellionis de sacerdotio.⁊ vrna aurea ad memoriã cibi dati de celo. Alio mõ q virga ⁊ vrna aurea nõ erãt intra archã: sed extra in scrinio ad hoc facto ⁊ in latere archę posito: sicut dictũ fuit de libro in quo moyses legem scripserat Deut. xxxj. f Factũ est aũt. hic ꝙsequenter ostendit̃ signũ diuine presentie cum dicit̃: g Nebula impleuit domũ dñi.que erat signũ diuine presentie: q: dñs frequenter legit̃ apparuisse moysi in nube. b Et nõ poterãt sacerdotes stare, ꝓpter reuerentiã dine presentie se elongantes. Dicunt aũt hic aliqui q nebula ista non erat obscura sed lucida: sicut nubes que apparuit in transfiguratione dñi Matb.xvij.⁊ iõ sacerdotes nõ poterãt mistrare ꝓpt excessũ claritatis quã nõ poterãt sustinere: ſ hoc non consonat textui sequẽti vbi dr: Dñs dixit ut habitaret in nebula In hebreo br In caligine.vnde ⁊ ij.Parał.vj.dicit: Dñs pollicit⁹ est ut habitaret i caligine nisi dicat q ista nebula in pte erat caliginosa: utpote exterius.⁊ i parte lucida sicut dicit de nube existente inter egyptios ⁊ filios israel Exo.xiiij. Et erat nubes tenebrosa ⁊ illuminãs nocte tenebreis.sic plenius dictũ fuit ibidẽ.⁊ hoc videt̃ cõcordare ei qõ dr ij.Parał.vij. Sed ⁊ ces filij israł videbant descendentem ignẽ ⁊ gloriã dñi sup domũ. i Dñs dixit ut habitaret in nebula. Dicunt alij q non inuenit̃ hoc dictum a deo verbo sed facto: q: pluries legit̃ apparuisse in nube.ut p dictum est.potest etiã dici q inuenit̃ dictum verbo dñi Leuit̃.xvj. Dixit dñs in nube apparebo sup oraculũ. Consequenter ponit̃ gratiarũ actio salomonis: eo q vivebat p signũ diuine presentie q domus ab eo edificata erat deo accepta ideo subdit̃: k Et ait salomõ.bñdictus dominꝰ deꝰ israł ⁊c.⁊ patzlrã vsq ibi: l Et ait dñs ad dauid patrẽ meũ ⁊c.ex h pz q nõ oportet volũtatẽ humanã semp conformari diuine i volito. Dauid enĩ voluit edificare tẽplum dño.⁊ de hoc cõmendat̃ a deo.⁊ tamẽ deus nolebat q ipse edificaret.ſ filiꝰ eiꝰ. Cetera patẽt in lrã. m Stetit aũt salomon. Hic ꝙñr ponit̃ oratio salomonis continens septẽ petitiones, ꝓma respicit donũ statũ regni dauid. premittit tamen ipsius salomonis deuota dispositio.cum dicit̃: Stetit autem salomon ante altare. ſ. holocaustorum: quia ad altare incensi soli sacerdotes intrabãt. n Et expãdit manꝰ suas in celũ.per hoc designans q omne bonũ est a deo expectandũ. secundo regratiat̃ salomon de preterito beneficio.cum dicit̃:

bethanim in solẽni die:ipse est mensis septimus. Uenerũtq cuncti seniores israel:⁊ tulerũt archam sacerdotes:⁊ portauerunt archã domini⁊ tabernaculũ federis⁊ omnia vasa sanctuarij que erant in tabernaculo:⁊ ferebant ea sacerdotes⁊ leuite. Rex autem salomon⁊ omnis multitudo israł que conuenerat ad eum gradiebatur cum illo ante archam:⁊ k immolabãt oues⁊ boues absq estimatione⁊ numero.] Et intulerũt sacerdotes archam federis domini i locum suũ in oraculum templi in sanctũ sanctorũ subter c alas cherubin. Si quidem cherubin expandebãt alas sup locũ archę:⁊ protegebant archam⁊ vectes eius de sup. Cumq l eminerẽt vectes⁊ apparerent sũmitates eorum foris sanctuariũ ante oraculũ: non apparebant vltra extrinsecus:] qui⁊ fuerunt ibi vsq in presentẽ diem. In m archa autẽ non erat aliud nisi due tabule lapidee qs posuerat i ea moyses in oreb:quãdo pepigit dñs fedus cum filijs israel cũ egrederent de terra egypti. Factũ n est autẽ cũ exissent sacerdotes de sanctuario: nebula o implevit domũ domini: ⁊ p nõ poterant sacerdotes stare⁊ ministrare propter nebulã: Impleuerat enĩ gloria dñi. Tunc ait salomon: Dominꝰ q dixit ut habitaret in nebula. Edificans edificauí domũ⁊ habitaculum tuũ: firmissimũ solium tuũ in sempiternũ. Conuertitq rex faciẽ suã: ⁊ benedixit oi ecclesie israł. Omnis enĩ ecclesia israł stabat: Et r ait salomon: Benedict⁹ dñs deus israel qui locutus est ore suo ad dauid patrem meũ: ⁊ in manibus eius pfecit dicens: A die qua eduxi populũ meũ israel de egypto: non elegi ciuitatem de vniuersis tribubus israel ut edificaretur dom⁹: ⁊ esset nomẽ meũ ibi: sed elegi dauid ut esset sup populũ meũ israel. Uoluitq dauid pater meus edificare domũ nomini domini dei israel: ⁊ s ait dñs ad dauid patrẽ meũ Qõ cogitasti in corde tuo edificare domũ nomini meo: bene fecisti hoc ipsũ mente tractans. Uerũtamen tu non edificabis mihi domũ.sed filius tuus qui egredietur de renib⁹ tuis: ipse edificabit domũ nomini meo. Confirmauit dñs sermonem suũ quẽ locutus est: stetitq p dauid patre meo: ⁊ sedi super thronũ israel sicut locut⁹ ẽ dñs ⁊ edificaui domũ noi domini dei israel: ⁊ constitui ibi locũ archę i qua fedus domini ẽ qõ pcussit cum patribus nr̃is qn egressi sũt de terra egypti. Stetit t autẽ salomon ante altare domini in cõspectu ecclesie israł: ⁊ u expandit manꝰ suas in celũ: ⁊ ait: Dñe deus israel non est similis tui deus in celo desup ⁊ sup terrã deorsũ: qui custodis pactũ⁊ miam seruis tuis q ambulãt corã te i toto corde suo: qui custodisti seruo tuo dauid patri meo que locut⁹ es ei. Ore locutus es: ⁊ manib⁹ pfecisti: ut hec dies pbat. Nũc igit̃ dñe deus israel cõserua famulo tuo dauid patri meo que locut⁹ es ei dicens: Non auferet de te

Dñe deus israel ꝛc̄ ⁊ subdit: Qui custodisti seruo tuo dauid p̄ri meo ⁊c̄. 3°. ponit de futuris petitio. cum dicit: Nūc igit̄ dñe deꝰ israel conserua ⁊c̄. a Firmentur ꝓba tua. p hoc non designat in deo mutabilitas aliqua: sed in hominibus quibus promissa sunt diuina bñficia sub conditione p̄ bene debēt se habere. est igitur sensus: Firmentur verba tua. i. da mihi ⁊ aliis posteris dauid stabilitatem mētis i bono: ita p̄ nō fraudemur. pmisso tuo. b Ergo ne putādum est ⁊c̄. p hoc eni excludit errorē illorū q̄ putauerūt deū habere formā corpalem. c Sz respice ad orationē serui tui. q. d. ista domus nō est edificata ut ibi habites: sicut homo i domo sua: sed ut p̄ces ibi facte sint magis exaudibiles q̄ alibi ꝓpter exercitiū cultus diui. d Ut sint oculi tui aperti sup̄ domū banc. s. oculi tue pietatis ⁊ misericordie. e De qua dixisti erit nomen meū ibi. hoc dixit Deut°. xij. f Si peccauerit hō. Hic ponit̄ secunda petitio ⁊ respicit fidelitatē viri cū. p. primo suo. in plurib⁹ eni casibus determinabatur contentio aliquoꝝ p̄ iuramētū utpote in depōsito: furto sublato q̄ nō inueniebat: tūc deposit̄ erat liber iurando q̄ nō fecisset fraudē p̄ximo. ut hr̄ Exo. xxij. in tali casu ⁊ cōsimilibus adducebat aliquis ad iurandū ante tēplū: ⁊ si piurabat frequēter sequebatur vindicta diuina ad declarationē iusticie. ⁊ hoc est q̄ subdit Judicabis seruos tuos condemnās impiū ⁊c̄. g Si fugerit populus tuus. Hic ponit̄ tertia petitio: que respicit populi cōmunitatē in bello que q̄n̄ erat infecta pctō cōmunit̄ ab aduersarijs detellabat. ut patz i multis locis veteris testamēti.

vir coram me qui sedeat super thronū israel: ita tamen si custodierint filij tui viam suā ut ambulent coram me: sicut tu ambulasti in ꝓspectu meo. Et nūc domine deus israel firmentur[a] verba tua que locutus es seruo tuo dauid patri meo. Ergo[b] ne putandum est q̄d vere deꝰ habitet super terrā: Si enim celum ⁊ celi celorum te capere nō possunt: quāto magis domus hec quam edificaui tibi: Sed[c] respice ad orationem serui tui: ⁊ ad preces eius domine deus meus. Audi hymnū ⁊ orationē quā seruus tuus orat coram te hodie: ut[d] sint oculi tui aperti super domū hanc nocte ac die: sup̄ domū de[e] qua dixisti: erit nomē meum ibi: ut exaudias orationē quam orat in loco isto ad te seruus tuus: ut exaudias deprecationē serui tui ⁊ populi tui israel: quodcūq̄ orauerit in loco isto. ⁊ exaudies i loco habitaculi tui in celo: ⁊ cum exaudieris ꝓpitius eris. Si[f] peccauerit homo in proximū suū ⁊ habuerit aliq̄d iuramentum quo teneat astrictus: ⁊ venerit propter iuramentū coram altari tuo i domū tuā: tu exaudies in celo: ⁊ facies ⁊ iudicabis seruos tuos: condemnās impiū ⁊ reddens viam suā sup̄ caput eius: iustificāsq̄ iustū ⁊ retribuens ei ꝓm iusticiam suā. Si[g] fugerit populus tuus israel inimicos suos quia peccaturus est tibi: ⁊ [b] agentes penitentiā ⁊ confitentes nomini tuo: venerint ⁊ adorauerint ⁊ deprecati te fuerint in domo hac: exaudi in celo ⁊ dimitte peccatū populi tui israel: ⁊ reduces eos in terram quā dedisti patribus eorū. Si[i] clausum fuerit celū ⁊ non pluerit propter peccata eorum: ⁊ orantes in loco isto penitentiā egerint nomini tuo: ⁊ a peccatis suis cōuersi fuerint ꝓpter afflictionē suā: exaudi eos in celo. ⁊ dimitte peccata seruorū tuorū ⁊ populi tui israel: ⁊ ostende eis viā bonam p̄ quā ambulent: ⁊ da pluuiā sup̄ terrā quā dedisti populo tuo i possessionē Fames[k] si orta fuerit in tra: aut[l] pestilētia: aut[m] corruptus aer: aut[n] erugo: aut locusta uel[o] rubigo: ⁊ afflixerit eum inimicus eius portas obsidēs: omnis plaga: vniuersa infirmitas: cūcta[p] deuotatio ⁊ imprecatio q̄ acciderit omni homini de pplo tuo israel: si q̄s cognouerit plagā cordis sui: ⁊ expanderit manus suas in domo hac: tu exaudies in celo in loco habitatiōis tue: ⁊ depropitiaberis ⁊ facies ut des vnicuiq̄ scōm oēs vias suas sicut videris cor eius: quia tu nosti solus cor omniū filiorū hominū: ut timeant te cunctis diebus quibus viuūt sup̄ faciē terre quā dedisti patrib⁹ nr̄is. Insup̄[q] ⁊ alienigena qui nō e de populo tuo israel cū venerit de terra longinqua ꝓpter nomē tuū: audietur enim nomē tuū magnū ⁊ manus tua fortis ⁊ brachium tuū extentū vbiq̄: cum venerit ergo ⁊ orauerit in hoc loco: tu exaudies in celo in firmamento habitaculi tui: ⁊ facies omnia. p quibus inuocauerit te alienigena: ut discant vniuersi populi terrarū nomen tuū timere sicut populus tuus israel: ⁊ ꝓbent quia nomē tuū inuocatū e sup̄ domū hāc quā edificaui. Si[r] egressus fuerit populus tuus ad bellū contra inimicos suos p viā quācūq̄ miseris eos: orabūt te contra viam ciuitatis quam elegisti: ⁊ contra domū quā edificaui nōi tuo: ⁊ exaudies i celo oēs ones eorū ⁊ preces eoꝝ ⁊ facies iudiciū eorū. Qꝰ[s] si peccauerint tibi non est eni homo qui nō peccet ⁊ iratus tradideris eos inimicis suis ⁊ captiui ducti fuerint in terram inimicorū longe uel prope: ⁊ egerint penitentiā in corde suo in loco captiuitatis: ⁊ conuersi deprecati te fuerint in

⁊ hoc est quod dicitur: Si fugerit populꝰ tuus israel inimicos suos q̄ peccaturꝰ est tibi. hoc est dictū: peccatū futurum erit causa fuge sequētis. b Et agentes penitentiam ⁊c̄. q̄ sicut p offensam diuinā detellabātur ita per debitā penitentiā deo reconciliati victores efficiebant. i Si clausū fuerit celū. Hic ponit̄ quarta petitio, ꝓpē nimiā siccitatē ex pctō ꝓpli accidentē. ⁊ pz lrā. k Fames si orta fuerit. Hic ponit̄ quinta petitio, p amotione diuersorū malorū que accidere solēt ꝓpter pctā hominū. cum dicit: Fames si orta fuerit que pōt ꝓcedere ex multis causis: ut ex sterilitate terre. uel ex tēpestate fructus deuastāte. uel ex aduersarijs bona destruentibus ⁊ cōsimilibus. l Aut pestilētia. i. mortalitas hominū uel aialiū. m Aut corrupt⁹ aer. ex quo sequūt infirmitates. n Aut erugo aut locusta. corrodētes terrena scientia. o Vel rubigo. desiccans stipulas bladorum ita q̄ nō possūt facē spicas. uel si faciunt: faciūt inanes. p Cūcta deuotatio. i. maledictio seu mali imprecatio. cet. a patet in lrā. q Insup̄ ⁊ alienigena. Hic ponit̄ sexta petitio, p exauditione gentiliū venientiū ex deuotione ad orandū in templo. multi eni gentiles audientes in diuersis partibus orbis mirabilia que fecit deus q̄ colebatur in hierusalē. ascēdebant illuc cā oronis. ut habet Job. xij. ⁊ si deum colebāt. ⁊ ꝓm dictamen recte rōnis viuebāt. preces eoꝝ erāt exaudibiles q̄uis nō seruarēt legem moysi: q: ad illā non tenebāt. multi etiā de his ad iudaismū cōuertebāt ⁊ patz lrā. r Si egressus fuerit populus tuus. Hic ponit̄ septima petitio que respicit bellī, ꝓsperitatē ⁊ aduersitatē. prosperitas autē est quando sequit̄ victoria. ⁊ hoc fiebat frequent̄ per hoc q̄ imminente bello populus vertebat se versus hierusalem ad orandum dominū. ⁊ hoc petit primo salomon. ⁊ patz littera vsq̄ ibi: s Cū si peccauerint tibi. vbi tangit̄ belli aduersitas que est quando populꝰ capit̄. ⁊ in captiuitatem ducit̄. a qua frequenter literabat populus israel, ꝓpter ꝙ q̄ i terra captiuitatis orabat dom̄ versa facie versus

bierusalē. ⁊ hoc petit hic salomon cū dicit: a Et orauerint te ꝫ viam terre sue ⁊c. Vñ Dañ. vj. dicit ꝙ ipse existens in chaldea fenestris apertis ꝓtra bierusalē trib⁹ i die tēpor⁹ flectebat genua sua ⁊ adorabat ⁊c. ⁊ ꝑlrā vsq; ibi: b Quos eduxisti de fra egypti de medio fornacis ferree. i. dure ad modū ferri. labor enī filiorū isrl faciēdo lateres ⁊ coquēdo in fornace erateis nimis durus. ut hr̄ i Exo. c Tu enī separasti eos vndo eis legē specialē. ⁊ per signū circūcisionis in carne. cetera patent in lrā. d Factū est autē Dic ponit̄ ꝑli benedictio post orationē salomonis cū dicit: e Surrexit de ꝑspectu altar̄ dñi. ut benedicēt ꝑlo. vtrūq; enī genu in terrā fixerat. ij. Paral. vj. dicit ꝙ fecerat basim eneam: stetitq; sup eā. ⁊ deinceps flexis genibus fecit orationem predictam. ⁊ sic nō super terrā. Dicendū ꝙ b vtit scriptura modo loquēdi cōmuni. quo aliqs dicit flectere genua ad terram etiā dato ꝙ sit in solario ⁊ multo fortius hic. quia basis illa nō multū distabat a terra: qz trib⁹ distabat tribus cubitis. f Et bñdixit omni ecclesie isrl. non illa bñdictiōe que ptinet ad officiū sacerdotale: ꝑ imprecādo ꝑlo bona ⁊ regratiando deo de bonis ꝓteritis dicens: g Benedictus dñs deus q̄ dedit requiē populo suo ⁊c. ⁊ deprecādo ꝓ futuris dicens: h Sit dñs deus noster nobiscū ⁊c. ⁊ patz lrā vsq; ibi: i Approp̄inquantes dño deo nostro. i. exaudibiles coram eo. cetera patent vsq; ibi: k In die illa sanctificauit rex medium atrij. i. pauimētū atrij sacerdotū ꝙ de altare holocaustorū. qđ non erat recte in medio ante templū: ꝑ declinabat ad partem aquilonarem. altare enī holocaustorum qđ fecerat salomon: licz esset restitum ere exteri⁹ interius tamē erat de lapidibus impolitis. ⁊ ideo pauimentū atrij in necessitate poterat ad op⁹ cōsimile applicari ⁊ sanctificari: ista tamē sanctificatio fuit facta ꝓ pontificem. ad cui⁹ officiū hoc spectabat. quia tamē hoc factū fuit ad instinctum regis: dicit rex ꝑ fecisse. l Ab introitu emath. qui est in termino aquilonari terre ꝓmissionis. m Usq; ad riuū egypti. qui vocat riuo cozula. ⁊ est in termino australi terre ꝓmissionis. ⁊ inter istos duos terminos est eius longitudo. n Septem diebus. ꝓ dedicatione o Et septem diebus. ꝑ festo tabernaculorū: qđ incepit die. xv. mēsis septimi. ⁊ sic tertia die ꝓme septene fuit festū expiatiōis cōcurrēs. s. decima die mēsis septimi. ⁊ sic tūc fuit duplex festū. p Et i die octauo dimisit ꝑplos. nō ꝙ illa die recesserint: qz fuit dies collecte. tamen illa die dedit licentiā ꝙ in crastino possent recedere: quia die octauo fecit collectā. ⁊ in crastino recesserūt. s. xxiij. die mensis septimi ut plenius habet. ij. Paral. vij. q Letantes ⁊ alacri ⁊c.] in cōpletione ⁊ dedicatiōe dom⁹ dñi ꝑ filiū sibi succedentē i regno suo sicut ꝓmissū ei fuerat. ut hr̄ā. ij. li. ca. vij. Hebrei aūt alie exponūt. d. ꝙ cum sacerdotes vellent introducere archā in templum: porte clauserūt se: ⁊ cū sacerdotes ꝑ apertione impetranda cantarent psalmū cētesimū tricesimū primū. vbi dicitur Surge dñe in requiē tuam. tu ⁊ arca sanctificatiōis tue. ⁊ cū venīret ad illū versū: Propter dauid seruū tuū. i ꝓpter eius merita. Nō auertas faciē xp̄i tui. i. salomōis in regē vncti. de negādo ingressū archē intra locū quē ꝑparauit. tūc porte aperuerūt se. ad oñdēdū ꝙ de⁹ acceptauit locū ꝓ merita ipsius dauid. qđ videntes ꝑpli qui astabant letantes deum laudauerūt. ⁊ hoc est qđ dicit: Letantes ⁊ alacri corde super oib⁹ bonis que fecerat de⁹ dauid. ⁊ hoc videt cōsonari ei qđ subditur. ij. Paral. vj. i fine. r Cap. ix Actum est autē. hic cōsequenter agit de remuneratione edificātiū. ⁊ ꝑ salomonis q̄ fuit principalis in edificando. secundo hīā regis tyri qui iuuit eum ligna ministrādo. ibi: Expletis autē. tertio populi isrl qui cooperatus fuit ad seu ut ambulemus in vniuersis vijs eius ⁊ custodiam⁹ mandata eius ⁊ cerimonias ⁊ iudicia que cūcq; mandauit patrib⁹ nostris: ⁊ sint sermones mei isti quibus deprecatus sum coram dño appropinquātes⁹ domino deo nostro die ac nocte ut faciat iudicium seruo suo ⁊ populo suo isrl ꝑ singulos dies: ⁊ sciant oēs populi terre quia dñs ipse est de⁹: ⁊ nō est vltra absq; eo Sit quoq; cor nostrū perfectū cū domino deo nostro: ut ambulemus in decretis eius: ⁊ custodiam⁹ mandata eius: sicut ⁊ hodie. Igit̄ rex ⁊ omnis isrl cum eo immolabāt victimas coram domino. t Mactauitq; salomon hostias pacificas quas immolauit dño: bouum viginti duo milia ⁊ ouiū centū viginti milia. Et dedicauerūt templū dñi rex ⁊ filij israel. Ju die illa sanctificauit rex medium atrij qđ erat ante domū domini. Fecit quippe holocaustū ibi ⁊ sacrificium ⁊ adipem pacificorū: qm̄ altare ereum quod erat coram dño minus erat: ⁊ capere non poterat holocaustū ⁊ sacrificiū ⁊ adipē pacificorū. Fecit ergo salomon in tempore illo festiuitatem celebrē ⁊ omnis israel cum eo multitudo magna ab v introitu emath vsq; w ad riuū egypti coram dño deo nostro septem x diebus ⁊ septē y diebus i. quatuordecim diebus: ⁊ z in die octauo dimisit populos. Qui benedicentes regi ꝓfecti sunt in tabernacula sua: letantes a ⁊ alacri corde: sup omnib⁹ bonis que fecerat dominus dauid seruo suo:] ⁊ israel populo suo.

b Actum c est autē ix cum ꝑfecisset salomon edificium domus dñi ⁊ edificiū regis ⁊ omne quod optauerat: ⁊ voluerat facere:

captiuitate sua dicentes: peccauimus: iniqueq; egimus: impiegessimus: ⁊ reuersi fuerint ad te in vniuerso corde suo: ⁊ tota anima sua i terra inimicorum suorum ad quam captiui ducti fuerint: ⁊ d orauerint te contra viā terre sue quā dedisti patribus eorum. ⁊ ciuitatis quā elegisti ⁊ templi qđ edificaui noī tuo: exaudies in celo in firmamento solij tui: orationes eorū ⁊ preces eorum: ⁊ facies iudicium eorum: ⁊ ꝓpitiaberis populo tuo qui peccauit tibi: ⁊ oīb⁹ iniquitatib⁹ eorum quib⁹ preuaricati sunt in te: ⁊ dabis miserationē coram eis qui eos captiuos habuerint ut misereantur eis. Populus enī tuus est ⁊ hereditas tua quos e eduxisti de terra egypti de medio fornacis ferree ut sint oculi tui aperti ad deprecationē serui tui ⁊ populi tui israel ⁊ exaudies eos in vniuersis ꝓ quibus invocauerint te. Tu f enī separasti eos tibi i hereditatē de vniuersis populis terre sicut locutus es ꝑ moysen seruū tuū qñ eduxisti patres nostros de egypto dñe deus. Factum g est aūt cum cōplesset salomon orans dominū omnem orationē ⁊ deprecationem hanc: surrexit h de conspectu altaris dñi. Et trūq; enim genu in terram fixerat: ⁊ manus expanderat ad celum. Stetit ergo i ⁊ benedixit omni ecclesie israel voce magna dicēs Benedictus k dominus de⁹ qui dedit requiē populo suo israel iuxta oia que locutus est. Non cecidit ne vnus quidem sermo ex omnibus bonis que locutus est per moysen seruū suū. Sit l dominus deus noster nobiscū sicut fuit cum patribus nostris non derelinquens nos neq; ꝓiciens: sed inclinet corda nra

in laboribus ⁊ expensis ibi: Hec est summa expensarū. Remuneratio aūt salomonis describitur p hoc q̄ sibi diuinitus fuit reuelatū oratione eius esse exauditam cum dicit: Apparuit ei dñs secundo. quia p̄mo apparuerat ei in principio regni sui ut dictū ē .ix. ca. a Sicut apparuerat ei in gabaon. ex q̄ patz q̄ ista apparitio fuit in somnis sicut ⁊ illa. ⁊ b expresse dr .ij. Paral. vij. b Sanctificaui domū hanc. i. applicaui ⁊ dedicaui meo cultui. c Tu quoq; si ambulaueris coram me. sancte ⁊ iuste viuēdo. ideo subdit: d In simplicitate cordis. i. in innocētia. e Et in equitate. i. in iustitia. cetera patent in lrā vsq; ibi: f Auferā isr̄l de superficie ēre. eos captiuādo. g Et templū q̄ sanctificaui nois meo proijciā a cōspectu meo. ipsū destruēdo. q̄ factū fuit postea p nabuchodonosor: ut habet infra. xxij. li. xxv. h Eritq; populus israel in puerbiū. qz oēs loquentur de eius dejectione ⁊ captiuitate. i Et in fabulam. quia i narratione ratiū multa falsa immiscent. k Et domus hec erit in exemplū. diuine offensiōis. l Omnis qui trāsierit p eam stupebit. pre admiratiōe vltionis diuine. m Et sibilabit. sic solent facē homines quando vident casum subitū alicui⁹ rei magne. n Expletis aūt. hic cōsequenter describitur ipsi⁹ hirā remuneratio. ⁊ p̄mo ponitur tempus. cū dicitur: o Annis viginti postq̄ edificauerat salomon. quia septē annos posuit i edificatione templi ⁊ tredecim in edificatione dom⁹ sue. ut dictū est supra in fine sexti capituli ⁊ in p̄ncipio septimi. p Tunc dedit salomon hirā viginti oppida. in recompensatione lignorū ⁊ aliorum que ei ministrauerat. q Et egressus est hirā. s. rex tyri. r Et appellauit eas terram chabul. quod sonat displicentiā. ut dicūt aliqui. ⁊ hoc in lingua phenicea cuius erat hirā. ⁊ hoc cōsonat ei quod p̄mittitur. Et nō placuerūt ei. Dicit ꝟo Ra. Sa. q̄ sonat tenacitatem in hebreo. quia illa terra est lutosa ⁊ adherens pedib⁹

apparuit ei dñs secundo: sicut[a] apparuerat ei i gabaō. Dixitq; dñs ad eum: Exaudiui orationem tuam ⁊ deprecationē tuā quā deprecatus es coram me. Sanctificaui[b] domū hāc quā edificasti ut ponerē nomē meū ibi in sempiternū: ⁊ erūt oculi mei ⁊ cor meū ibi cunctis diebꝫ Tu[c] quoq; si ambulaueris coram me sicut ambulauit pater tuus in [d] simplicitate cordis ⁊ [e] in equitate: ⁊ feceris oia que precepi tibi: ⁊ iudicia mea seruaueris ⁊ legitima mea: ponā thronū regni tui super israel in sempiternū sicut locutus sum dauid patri tuo dicens: nō auferetur vir de genere tuo de solio israel. Si autem auersione auersi fueritis vos ⁊ filij vestri nō sequētes me nec custodientes mādata mea ⁊ cerimonias quas proposui vobis: sed abieritis ⁊ colueritis deos alienos ⁊ adorueritis eos: auferam[f] israel de superficie terre quā dedi eis: ⁊ [g] templum q̄ sanctificaui nomini meo proijciā a conspectu meo: eritq; [h] israel in puerbiū ⁊ [i] in fabulā cunctis populis: ⁊ [k] domus hec erit in exemplū. Omis[l] qui trāsierit p eam stupebit: ⁊ [m] sibilabit ⁊ dicet: Quare fecit dñs sic terre huic ⁊ domui huic? Et respondebunt: Quia dereliquerunt dñm deū suū: qui eduxit patres eorū de terra egypti: ⁊ secuti sūt deos alienos ⁊ coluerūt eos: ⁊ adorauerunt eos: idcirco induxit dñs sup eos omne malum hoc Expletis[n] autē annis [o] viginti postq̄ edificauerat salomō duas domos. i. domū dñi ⁊ domū regis: hiram rege tyri p̄bente salomoni ligna cedrina ⁊ abiegna ⁊ aurū iuxta oē q̄ opus habuerat: tunc [p] dedit salomō hiram viginti oppida in terra galilee. Et [q] egressus est hiram de tyro ut videret oppida q̄ dederat ei salomon: ⁊ non placuerunt ei. Et ait: Hecine sūt ciuitates ꝗs dedisti mihi frat̄? Et[r] appellauit eas terram chabul vsq; in diē hāc. Misit ergo hirā ad regem salomonē centū viginti talenta auri. Hec[s] ē sūma expēsarū quā obtulit salomon rex ad edificandum domū dñi ⁊ domū suā ⁊ mello ⁊ [t] murum hierusalē ⁊ [v] beser ⁊ mageddo ⁊ gazer. [x] Pharao[x] rex egypti ascendit ⁊ cepit gazer succēditq; eā igni: ⁊ chananeū qui habitabat in ciuitate interfecit: ⁊ dedit eam in dotē filie sue vxori salomonis. Edificauit ergo salomō gazer ⁊ bethoron inferiorē ⁊ balaath ⁊ palmirā in terra solitudinis: ⁊ oēs vicos q̄ ad septinebant ⁊ erāt absq; muro: munuit[y] ⁊ ciuitates curruū ⁊ ciuitates equitū ⁊ q̄cunq; ei placuit: ut edificaret in hierusalē ⁊ in libano ⁊ in oi terra potestatis sue. Omnē[z] populū qui remanserat de āmoreis ⁊ de etheis ⁊ pherezeis ⁊ eueis ⁊ iebuseis q̄ non sunt de filijs israel: horū filios qui remanserant in terra quos s. non potuerant filij israel exterminare: fecit salomō tributarios vsq; in diem hanc. De[a] filijs autem israel nō [b] constituit salomon seruire quemq̄: sed [c] erant viri bellatores ⁊ ministri ei⁹ ⁊ principes ⁊ duces ⁊ p̄fecti ⁊ ideo sic vocauit eam. s Hec est summa expensarū. Hic ꝓsequent ponit remuneratio populi: ⁊ diuidit in duas. in partē principalem ⁊ incidentalem. secunda ibi: Filia autē pharaonis. Remuneratio autem populi consistit in bona dispositione ipsius. que maxime prouenit ex tribus. s. ex bona munitione fortaliciorū. ⁊ subiectione aduersariorum. ⁊ ex libertate ciuiū. secundū ponit ibi: Omnem populum. tertium ibi: De filijs aūt israel. Circa primū dicit: Hec est summa expensarū quam obtulit salomon. In hebreo habet: Hic est census quem leuauit salomon. ⁊ sicōm eos non refertur ad litteram immediate precedentem. s. ad ccc. talenta auri que misit hirā. ꝫ ad illud q̄ postea subdit de alienigenis quos salomon fecit tributarios. s. ad portandū onera i oprib⁹ que ꝫ exprimūt. t Et murum hierusalē. quē fecit triplicem. ut sup̄ dictum est. .iij. ca. v Et beser ⁊ mageddo ⁊ gazer. nomina sunt fortaliciorū. x Pharao rex egypti ascendit ⁊c. Hic respondetur tacite questioni. q̄ posset aliq̄s querē quare munuit gazer cum non esset sub eius potestate. ⁊ ideo ponit hic quomodo pharao rex egypti cepit terram illam ⁊ dedit illā filie sue in dotem. ⁊ sic facta est sub ditione salomonis. y Munuit ⁊ ciuitates curruū ⁊ ciuitates equitum ⁊c. id ē vbi reseruarentur curr⁹ bellici ⁊ arma ad resistēdum aduersarijs si insurgerent. z Omnem populum qui remānerat. Hic ponit secundū. scilz subiectio aduersariorum cum dicit: Omnem populum qui remanserat de āmoreis ⁊ de etheis ⁊c. fecit salomon tributarios. Si hoc fecit cupiditate tributi ⁊ absq; ꝫ q̄ cōuerterent ad iudaismū. ut dicunt aliqui. tūc peccauit dupliciter. s. peccato auaricie ⁊ infidelitatis. quia dominus precepterat illos exterminari. ut habet Numeri. xxxiij. ca. Si aūt fuerūt cōuersi ad iudaismum: ⁊ fecit eos seruos ut filijs israel parceret alabore ⁊ nō ductus cupiditate. forsitan non peccauit sicut dictum fuit de gabaonitis Josue. ix. qui conuersi ad iudaismū facti sunt in obsequiū tot⁹ multitudinis q̄uis essent de populis quos dñs iusserat exterminari. a De filijs autē israel. Hic ponit tertiū. s. libertas ciuiū. cum dicit: b Nō constituit salomon seruire quēq̄. s. in opibus vilib⁹ ⁊ ruralib⁹: ꝫ fiebant talia opera p alienigenas ad iudaismū cōuersos: occupabant tamē in operibus nobilib⁹. ideo subdit: c Sed erāt viri bellatores ⁊c.

⁊ patz. a Filia aũt pharaonis. Hec est pars incidentalis in qua ponunt aliqua incidentia. Quorũ primũ est translatio yroris sue ad domũ quã ei edificauerat. cui⁹ ratio ponit.ij. Paral.viij. videlz q arcba dñi fuerat in ciuitate dauid. ut patz ex p̃cedentibus. ⁊ p hoc erat sanctificata. ꝓpter qđ nõ erat dignũ q mulier habitaret in ea nisi ad tẽp⁹. s. q̃uscp dom⁹ eius esset edificata. Secundũ est de edificatiõe mello. Dicũt hebrei q ibi erat quedã platea prope templũ quã dauid dimiserat apertã ad hoc q̃ venientes de longe possent ibi manere in solẽnitate pasce quãdo nõ habebãt hospitia ⁊ ut essent prope templũ deuotiõis causa. quam salomon clausit. ⁊ quandã vaginẽ ibi existentem terra implenit: edificãs ibi tabernacula pro seruis ⁊ ancillis filie pharaonis. cuius domus erat iuxta. ⁊ in hoc peccauit. Tertiũ incidens ẽ de oblatione salomonis. ibi: b Offerebat quoq; salomon tribus vicibus p annos singulos. s. in festiuitatib⁹ pasce. pentecostes ⁊ tabernaculorũ. c Et adolebat thymiama. nõ p seipsũ. ꝟ p pontificem ad cuius spectabat officiũ. Quartũ est de eius nauigio. cũ dicit d Classem quoq; fecit rẽ. ⁊ patz littera vsq; ibi e Qui cũ venissent in ophir. nomen est prouincie in india. in qua sunt montes habentes mineras auri: sed a leonibus ⁊ bestijs seuissimis habitant: propter quod nullus ibi audet accedẽ: nisi naui stante. ꝑe littus ad refugiũ. ⁊ tunc naute explorantes horam qua dicte bestie se elongãt: subito exeũt ⁊ terrã effossam vnguibus leonũ in nauẽ ꝓjciunt ⁊ recedũt: que terra postea in fornacem ꝓjcitur. ⁊ qđ est ibi impuritatis consumitur ⁊ amouet virtute ignis ⁊ remanet aurum purum.

f Cap.x.

Ed ⁊ regina saba. Descripta gloria salomõis in familijs ⁊ edificijs. hic ꝓsequẽs describit in opulentijs. ⁊ ꝓmo ex amplitudine sũptuũ. secundo ex multitudine ꝓuentuũ. ibi: Erat aũt pondus auri. tertio ex magnitudine effectuũ. ibi: Fecit quoq; rex. Circa primũ ꝓsiderandũ q admiratio consurgit ex inspectione rei magne ⁊ insolite. qđ potest esse dupliciter. Uno modo sm quid. ⁊ hoc modo paruis ꝓsonis ⁊ simplicibus que nõ ꝓsueuerũt videre magna aliquid ẽ magnũ ⁊ insolitũ licz alijs sit mediocre uel paruũ. Alio mõ simpliciter. s. illud qđ est magnũ ⁊ insolitum ꝓsonis magnis ⁊ assuetis ad magna ꝓvidenda. currũ ⁊ equorũ. Erant autem principes sup omnia opa salomonis ꝓpositi quingenti qñquaginta q̃ habebant subiectũ populum: ⁊ statutis operibus imperabãt. Filia[a] aũt pharaonis ascẽdit de ciuitate dauid in domũ suam quã edificauerat ei salomon. Tũc edificauit mello Offerebat[b] quoq; salomon tribus vicibus p annos singulos holocausta ⁊ pacificas victimas sup altare qđ edificauerat dño: ⁊[c] adolebat thymiama coram dño. Perfectũq; ẽ templũ Classem[d] quoq; fecit rex salomon in asiongaber que ẽ iuxta baylã in littore maris rubri in terra idumee. Uisitq; hiram in classe illa seruos suos viros nauticos ⁊ gnaros maris cum seruis salomonis: qui[e] cum venissent in ophir sumptum inde auri quadringentorũ viginti talentorum detulerunt ad regẽ salomonem. x

Ed[f] ⁊ regina saba audita fama salomonis: in[g] noie dñi venit tẽtare[h] eum in enigmatibus. Et ingressa hierusalem multo cũ comitatu ⁊ diuitijs: camelis portantibus aromata ⁊ aurum infinitum nimis ⁊ gẽmas pretiosas venit ad regem salomonẽ ⁊ locuta est ei vniuersa que habebat in corde suo. Et docuit eã salomon omnia verba que ꝓposuit. Nõ fuit sermo qui regem posset latere: ⁊ nõ responderet ei. Uidens[i] aũt regina saba omnẽ sapientiã salomonis: ⁊[k] domũ quam edificauerat: ⁊ cibos mense eius: ⁊ habitacula seruorum ⁊ ordines ministrantium: vestesq; eorũ ⁊ pincernas ⁊[m] holocausta q̃ offerebat in domo dñi.] nõ "habebat vltra spm̃: dixitq; ad regẽ: Uerus est sermo quẽ audiui in terra mea sup sermonibus tuis ⁊ sup sapientia tua: ⁊ nõ credebam narrantibus mihi donec ipsa veni ⁊ vidi oculis meis: ⁊ ꝓbaui q̃ media pars mihi nũciata non fuerit. Maior est sapientia tua ⁊ opera tua q̃s rumor quẽ audiui. Beati viri tui ⁊ beati serui tui hi qui stant coram te semp ⁊ audiunt sapientiam tuã. Sit dominus deus tuus benedict⁹ cui complacuisti ⁊ posuit te sup thronũ isrl: eo q̃ dilexerit dñs israel in sempiternũ: ⁊ constituit te regem ut faceres iudiciũ ⁊ iusticiam. Dedit ergo regi centũ viginti talẽta auri ⁊ aromata multa nimis ⁊ gemmas pretiosas. Non sũt allata vltra aromata tã multa q̃s ea que dedit regina saba regi salomoni. Et ⁊ classis hirã que portabat aurum de ophir: attulit[o] ex ophir ligna thina multa nimis ⁊ gemmas pretiosas. Fecitq;[p] rex de lignis thinis fulcra domus dñi ⁊ domus regie: ⁊[q] citharas lyrasq; cantoribus. Non sũt allata huiuscemodi ligna thina neq; visa vsq; in presentẽ diem. Rex[r] aũt salomon dedit regine saba oia que voluit ⁊ petiuit ab eo:] ex ceptis[s] his que vltro obtulerat ei munere regio.] Que reuersa est ⁊ abijt in terram suam cum seruis suis. Erat[t] aũt pondus auri quod offerebat salomoni p annos singulos sexcentorum sexagintasex talentorum auri: excepto eo qđ offerebãt viri q̃ sup vectigalia erant ⁊ negociatores ⁊ omnes reges arabie ⁊ duces terre: ferebantq; aurum ⁊ argentum regi salomoni. Fecitq; rex de lignis thinis fulcra. a fulciẽdo dicta ad fortificandũ templũ ⁊ domũ regis. Ra. Sa. dic̃ q̃ fecit inde gradus ad ascendẽdũ de domo regia in domũ dñi. ⁊ ꝓpẽ hoc regina saba de illo ascensu fuit admirata. ⁊ dicũt hic fulcra a fulciendo. q̃ in lateribus ascensus ꝑdicti erãt ista ligna ad ꝟ q̃ ascendẽtes ⁊ descendẽtes appodiarẽt se ibi: q Et citharas lyrasq; cantoribus. i. varia instrumẽta musica ad cantãdũ laudes dñas i domo dñi ꝑ leuitas. r Rex ãt salomõ rẽ.]

Regina ꝟo saba erat prudẽtissima ⁊ potẽtissima ⁊ p̃ ꝓsequẽs assueta ad magna. ⁊ tñ videns sapientiã salomonis ⁊ potẽtiã in sumptib⁹ magnis fuit valde admirata. Ex quo p̃z magnificentie salomonis excellẽtia. ⁊ hoc est qđ dicit: Sed ⁊ regina saba audita fama salomonis. que diuulgabat vbiq;. g In noie dñi venit. ex quo p̃z eã fuisse dei cultricẽ q̃uis non teneret moysi legẽ q̃ ad eã nõ tenebat.

b Tentare eũ in enigmatibus. i. obscurs ⁊ dubijs questionibus. i Uidens aũt re. sa. cũm sapien. salo. ex solutionib⁹ dubiorum.

k Et domũ quã edificauerat. i. domos. ut p̃z ex p̃dict̃s l Uestesq; eorũ. habebant eni ministri eius vestes distinctas sm diuersa officia. ex qb⁹ stati cognoscebat officium cuiuslibet. m Et holocausta q̃ rẽ.] q̃ sic dic̃ Josephꝰ oi die in tẽplo offerebãt multa sacrificia ꝓ eo. ⁊ eodem mõ dr. ij. Paral. ix Et victimas quas immolabat in domo dñi. Ra. Sa. dicit q̃ hec ẽ vera littera Et ascensũ per quẽ ascẽdebat in domo dñi. erat eni de domo regis ad tẽplũ quedã via p gradꝰ valde sumptuose ⁊ artificiose facta. ⁊ huic dicto ꝓsonat qđ br. ea. p̃cedenti q̃ salomon tribus vicib⁹ offerebat in ãno. Ex quo videt q̃ nõ faciebat quotidie solẽnitatẽ oblationũ. sicut Josephus dic̃. n Nõ habebat vltra spm̃, in q̃ ꝟsigẽ ipsi⁹ admiratio. cer̃a patẽt vsq; ibi: o Attulit ex ophir ligna thina. in li. de ꝓpetatibus rerũ dr q̃ sũt lig valde alba ⁊ polita ita q̃ imagines ibi resultant.

p Fecitq; rex de lignis thinis fulcra.

dicit Ra. Sa. q̄ p hoc notant̄ solutiones q̄stionū quas ipsa ꝓposuit. Alij vo dicūt q̄ fuerūt q̄dā semina ⁊ ꝓsimilia que nō habebant̄ in terra sua sed in ēra ysrael abundabāt. ꝓp̄ quod talia petiuit absq; rubore: q; nō erāt magni valoris. s Exceptis bis ⁊c.] ⁊ ista fuerūt magna ⁊ p̄ciosa. t Erat aūt pondus. Hic consequenter declaratur multitudo, puēturū ⁊ pzlrā vsq; ibi: a Et oēs reges arabie ⁊c. q; veniebāt de diuersis partib⁹ orbis ad audiendū sapiētiā salomonis referentes ei munera: vasa aurea ⁊ argentea ⁊ plura alia. ut bī. j. ecclesiastici. b Fecit q̄ rex. Hic p̄nē ostendit opulentia salomonis in magnitudine ⁊ pulchritudine effectuū. cū dī: Fecit q̄ rex sa. cc. scuta de auro pu. s. exteri⁹: sed interi⁹ erant de alia materia ō subdit: c In lamina scuti vni⁹. s. ad cooperiendum ipsū. d Et. ccc. peltas. ⁊ dicunt a pellēdo. q; repellūt ictus. ⁊ sunt circulari figure. e Trecentq; mine auri. ꝑm q̄ dic̄ Ra. Sa. mina ē gen⁹ nūmi determinati ponderis. ⁊ est satis min⁹ q̄ pondus talenti. vel mina ut dicit Jsido⁹ in p̄oderib⁹ centū dragmis appendit. ⁊ est nomen grecū. f Fecit etiā rex thronū de ebore grādē. ℞ fuit aliud opus valde pulchrū ⁊ sūptuosū g Qui habebat sex grad⁹. p quos ascēdebat ad sedile. h Et sūmitas throni rotūda. sicut fit frequēt in cathedris ligneis. i Et due man⁹ hinc atq; inde. s. in pte anteriori. k Et duo leones. ibi sculpti. ⁊ ista fiebāt ad decorē ⁊ sumptuositatē opis. cetera patēt vsq; ibi: l Nō erat argentū ⁊c. hoc est q; erat modici p̄cij respective. ꝓp̄ q̄ vasa dom⁹ salomonis erant aurea. Cetera patēt vsq; ibi: m Fecitq; ut tāta eēt abundātia argenti ⁊c.] hyperbole ē: ad denotandū excessū multitudinis argēti ⁊ lignoꝝ cedri. n Et educebant̄ eq̄ salomoni de egypto ⁊ de choa. q; ibi emebāt. eo q; ibi nascunt̄ equi fortes ⁊ boni. ⁊ ꝑm istā trāslationē choa ē nomē ꝓp̄riū loci. Dicit aūt Ra. Sa. q; ē nomen appellativū ⁊ sigt cōgregationē vel societatē: ⁊ ꝑm hoc vult fieri punctus Et educebāt equi salomoni de egypto. ⁊ sequit̄ talis sēsus. o Et de choa negociatores ⁊c. ⁊ hoc est. societas vel multitudo mercatorū regis accepit multitudinē in emptiōe. q̄ exponēs Ra. Sa. dicit q; mercatores salomonis emebant oēs equos egypti. ita q; alij reges nō poterāt habere nisi p eos. vñ in fine huius ca. dicitur: Atq; in hunc modū cuncti reges etheorū ⁊ syrie equos venūdabant. In hebreo habet̄: Et cuncti reges ethеorum ⁊ syrie p man⁹ eorū. simple equos emebant. i. p man⁹ mercatorū salomonis. ⁊ inde. pueniebat ei magnū lucrū. p Egrediebatur aūt. i. emebat̄ quadriga. i. quatuor equi curruales. q Sexcentis siclis. ⁊ sic quilibz equus vendebat̄. cl. siclis. Moraliter aūt thronus salomonis est tenta ꝑgo in cui⁹ gremio sedit verus rex pacific⁹ ihūs xp̄s tang; i regali solio. Iste thronus dicit̄ eburneus candore continentie virginalis: aureus fulgore sapientie supernaturalis. due manus. sūt impletio mādatorū: ⁊ superogatio cōsiliorū. Sex grad⁹ sex virtutes in ꝑgine excellentes. s. humilitatis tenor: pauptatis amor: honestatis decor: pietatis dulcor: longanimitatis vigor: caritatis feruor. Per leones ꝑo designat̄ ptātis terror. ꝑm q̄ dī Cant̄. vj. Terribilis ut castrorū acies ordinata. s. ad debellādū aereas ptātes p hui⁹ ꝑginis ꝓtectē ⁊ merita. r Cap. xj.

Ex aūt salomon. Postq; descriptū est temp⁹ in quo floxuit regnū dauid sub salomone. hic p̄nē describit temp⁹ in quo sub eo rem incepit declinare. ⁊ p describitur salomonis trāsgressio. 2° pene cōminatio. ibi: Igit̄ iratus ē dñs. 3° aduersariorū suscitatio. ibi: Suscitauit aut̄ ē. 4° mors salomonis ⁊ tumulatio. ibi: Reliquū aut̄. Circa primū ostendit̄ primo trāsgressio salomonis in peccato luxurie. secundo in peccato idolatrie. ibi: Cumq; iam eēt senex. Circa primū dicit̄: Rex aūt salomon adamauit. i. ardenē amauit. ut postea subdit̄ s Mulieres alienigenas multas. ⁊ sic triplicit̄ peccauit. primo q; inordinate ⁊ nimis ardēter eas amauit. secundo quia ydolatras alienigenas sibi accepit contra legem moysi. Exo. xxxiiij. tertio quia ydolatras sibi vltra modū multiplicauit contra legem. Deut⁹. xvij. vbi prohibetur regi accipere vxores plurimas allicientes animū eius. t Filiam quoq; pharaonis. hanc specialiter exprimit: quia fuit eius vxor principalis ⁊ magis dilecta. cetere autem fuerunt adiuncte. Cetera patent vsq; ibi: v Fuerunteq; ei vxores q̄si regine septingente ⁊ cōcubine trecēte. Josephus aut̄ dicit q; fuerunt. lxx. ⁊ ideo dicendum q; lxx. erant principaliores alijs. ⁊ illas tm̄ numerat Josephus. vel aliter potest dici q; scriptura hic numerat domicellas ⁊ seruientes assistentes suis ydolatras. ⁊ sic de septingentis hic numeratis. septuaginta erāt ydolatre eius ⁊ regine. cetere aūt earū domicelle. Si quis aūt velit sequi tertium prout sonat potest dicere q; salomon ad tantā carnalitatem deuenerat q; frequenter de nouo ꝑgines habere volebat. sicut habet̄ Hester. ij. ca. de assuero rege q; qualibet die habebat vnam. ⁊ que ingrediebatur vespere. egrediebatur mane: nec habebat licentiā reuertendi ad regem: nisi rex eam vocasset ex nōie. ⁊ ꝑm hunc modū

vasa argentea ⁊ aurea: vestes ⁊ arma bellica: aromata quoq; ⁊ equos ⁊ mulos p annos singulos. Cōgregauitq; salomō currus ⁊ equites: ⁊ facti sūt ei mille quadringenti currus: ⁊ duodecim milia equitū ⁊ disposuit eos p ciuitates munitas: ⁊ cum rege in hierusalē. Fecitq; m ut tanta esset abundātia argenti ī hierusalē quāta ⁊ lapidū:] ⁊ cedrorum prebuit multitudinē quasi sycomoros que nascunt̄ in campestribus. Et n educebāt̄ equi salomoni de egypto ⁊ o de choa. Negociatores eni regis emebāt de choa ⁊ statuto precio p̄ducebāt. Egrediebat̄ p aut̄ quadriga ex egypto: sexcentis q siclis argēti: ⁊ equus centum ꝙquaginta. Atq; in hūc modū cuncti reges ethеorū ⁊ syrie equos venūdabant. xi

Ex r aūt salomon adamauit mulieres s alienigenas multas: filiā t ꝙ pharaonis ⁊ moabitidas ⁊ ammonitidas idumeas ⁊ sidonias ⁊ cetheas: de gentib⁹ sup quibus dixit dom⁹ filijs isrl̄: Non ingrediemi ad eas: neq; de illis ingredient̄ ad vestras. Certissime eni auertent corda vestra ut sequamini deos earū Huis itaq; copulatus est salomon ardentissimo amore. Fuerunteq; u ei vxores q̄si regine septingēte ⁊ cōcubine trecēte.

infra duos ānos poterat multiplicari numer⁹ vsq; ad septingẽtas. a Et auerterunt mulieres cor ei⁹. ab amore dei ⁊ obseruantia preceptorum eius. sicut dixerat dñs p moysen. b Cumq; iam esset senex. hic consequenter ostendit eius transgressio in peccato idolatrie. cum dicitur: c Vt sequeret deos alienos. quod non est intelligendum salomonem sic fuisse infatuatũ q; in idolis crederet aliquid esse diuinitatis: sed nolens offendere vxores suas ea adorabat: sicut ⁊ adam comedit lignũ vetitum ad psuasionẽ sue vxoris ne eam ꝓtristaret sicut dic̃ Augustin⁹ sup Beñ. li. xj. ⁊ de ciui. dei. li. xiij. ca. xj. quia vir nõ fuit seduct⁹. ut dic̃ apls j. Timoţ. ij. ita q; credẽt q; per esum illi⁹ ligni haberet sciẽtiã boni ⁊ mali sicut suggesserat serpens ꝓut diffusius declarauit Beñ. iij. ca. d Tunc edificauit salomõ phanũ chamos idolo moab in monte qui est contra bierusalem ⁊c. id ẽ in mõte oliueti. ⁊ iõ cult⁹ idolatrie de tota ciuitate ir'm poterat videri. qõ erat magnũ icitamẽtũ ad idolatriã: ad quã populus erat ꝓnus. e Itaq; in hũc modũ fecit vniuersis vxoribus suis alienigenis. qõ non est intelligendum q; cuilibet faceret vnũ templũ: sed omnibus de vno cultu idolatrie fecit vnũ templũ. ꝓ idolo earum. Hic occurrit dubiũ quõ salomõ dicat senex qñ deprauatus fuit p mulieres. qz dicit Ra. Sa. ⁊ alij hebrei q; erat tm̃ duodecim annorũ quãdo incepit regnare. ⁊ i fine huius capituli dicit̃ q; regnauit quadraginta annis. ⁊ sic vixit tm̃ lx. annis. Ipse aũt deprauatus fuit p mulieres ante mortem suã per sex annos uel circiter. quia edificauit templa idolorũ plura. ꝓ suis vxoribus postq; fuerat deprauatus: in quorũ edificationibus fluxerunt plures anni. ⁊ sic quãdo deprauatũ fuit cor eius. nõ videt̃ habuisse vltra. xlvj. annos uel circiter. ex tali ꝓo etate nullus dicit̃ ꝓprie senex. Ad hoc aũt respondet magister in hist⁹ijs. d. q; salomõ regnauit. lxxx. annis. ⁊ allegat Josephũ hoc dicẽtẽ. scriptura tamẽ regni sui tacet. xl. annos. sic̃ ꝙ. j. li. xiij. ca. dicit̃ de saule q; duob⁹ annis regnauit super israel. s. bene ⁊ innocenter. ⁊ tacent. xviij. anni in quibus male se habuit. ut ibidem fuit dictũ. Sed de dicto magistri parum est hic curandũ: quia cõtradicit sibiipsi ⁊ etiã scripture. dicit enim ibidem q; salomon. xj. annorum genuit roboam. ⁊ q; roboam mortuo patre fuit. xl. ⁊ vn⁹ ãni. ⁊ infra. xiiij. dicit̃ q; xl. ⁊ vn⁹ ãni erat roboam cum regnare cepisset. ⁊ sic reuertit̃ primũ dictum. s. q; salomon vixit tm̃ lx. annis. Si aũt dicat q; roboã regnauit viuente patre. xl. annis: ita q; principiũ regni sui cõputat ab illo tpe quo pater suus incepit deprauari. sequit̃ q; mortuo pr̃e fuit. lxxx. ⁊ vn⁹ annorũ. quod est contra dictũ magistri. ut patet ex dictis: ⁊ etiam contra scripturam. quia ca. sequẽti dicit̃ q; hierobоã audita morte salomonis reuersus est de egypto. ⁊ venit cum alijs i sichem vbi cõgregatus est populus ad constituendũ roboam regem. Ex quo videtur q; non regnauit viuente patre. ⁊ si dicat̃ q; ĩmo. sed mortuo patre fuit eius regnũ renouatũ cum iam esset. lxxx. ⁊ vnius annorũ ⁊ de hac renouatione loquit̃ capitulum sequẽs. hoc pat⁹ falsum per litterã sequentẽ. quia ibidẽ subdit̃ q; roboam derelicto cõsilio senũ: adhesit consilio iuuenũ qui nutriti erant cum eo. Ex quo p⁹ q; tunc erat roboam adhuc iuuenis. qõ nõ pot̃ dici de homine habente. lxxx. ⁊ vnũ annos. vnde s. ij. li. xix. dicit̃: Erat aũt de rgellai galaadites senex valde. i. octogenarius. ⁊ p⁹. lxxx vij. dicit̃: Si aũt in prẽtatibus. lxxx. anni. i. in bene complexionatis ⁊ amplius eorum latoribus ⁊ volo⁹. Preterea illud quod dicit magister q; salomon. xj. annorum genuit roboam: videt̃ esse extraneũ a virtute nature: quia ꝑm dicta magistri nõ solum. xj. annorũ genuit: sed cum haberet de decem ⁊ tres menses. qõ sic pat⁹. quia si roboam habebat. xlj. ãnos finito regno patris. xl. annorũ. ⁊ erat. xij. annorũ quando incepit regnare. sequit̃ q; undecimo anno salomonis roboam fuit natus. ⁊ cũ puer sit in vtero matris nouem mensibus. sequit̃ q; quãdo fuit genitus. salomon erat tm̃ decem annorũ ⁊ parum plus. quod nõ videt̃ possibile nature. Ad hoc igit̃ inconueniẽs remouendũ ⁊ repugnantiã scripture tollendã. saluo meliori iudicio videtur conuenientius dicere q; salomon post q; xl. annis regnauerat

Et a auerterũt mulieres cor ei⁹. Cũq; b iam esset senex: deprauatũ est cor eius p mulieres ut c sequeret deos alienos: nec erat cor eius perfectũ cũ dño deo suo: sicut cor dauid patris eius: sed colebat salomon astharthẽ deam sidoniorum ⁊ chamos deũ moabitarũ: ⁊ moloch idolum ãmonitarũ. Fecit q; salomon qõ non placuerat coram dño: ⁊ nõ adimpleuit ut sequeretur dñm sicut dauid pr̃ eius. Tũc d edificauit salomon phanũ chamos idolo moab in monte qui est contra bierusalẽ: ⁊ moloch idolo filiorũ ammon: atq; e in hũc modũ fecit vniuersis vxoribus suis alienigenis que adolebant thura ⁊ ĩmolabant dijs suis. Igitur f iratus est dñs salomoni q; auersa eet mens ei⁹ a dño deo israel: qui g apparuerat ei secundo ⁊ preceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alienos: ⁊ non custodiuit que mandauit ei dñs. Dixit itaq; dñs salomoni: Quia habuisti hoc apud te ⁊ nõ custodisti pactũ meũ ⁊ ꝑcepta mea q; mãdaui tibi: dirumpẽs scindã regnũ tuum: ⁊ h dabo illud seruo tuo: mortuus est. ⁊ successit ei in regnum filius eius roboam habens. xl. ⁊ vnum annũ. sic̃ dicit scriptura. Sed quãdo salomon incepit regnare non solũ habuit duodecim annos ut ab alijs dr̃: sed nõ ꝓbat. nec ex scriptura sacra habetur: qz exprimit annos regni sui tm̃ nõ autem exprimit annos eius quãdo incepit regnare nec ãnos rot⁹ vite sue. ĩmo habuit. xx. uel plures ãnos in pncipio regni sui. ⁊ sic quando mortuus fuit. lx. annos habuit ad minus. ⁊ sic conuenienter potest dici q; post. l. annos etatis sue deprauat⁹ fuit p mulieres. ⁊ iam tunc poterat dici senex. qz ⁊ leuiter completo q̃nquagesimo anno etatis sue seruire cessabant in tabernaculo tanq; senes. ut habet Hu. viij. ⁊ ex hoc dr̃ q; salomon non genuit roboam. xj. uel. x. annorũ. sed multo plurium. quia contraxit cum matre sua. s. roboam post suã coronationẽ. Ad illud aũt qõ obijcit̃ in cõtrariũ de dicto Ra. Sa. dicendũ q; de dicto eius uel aliorũ hebreorũ nõ est multũ curandũ: nisi q̃tum consonat sacre scripture uel rationi. sicut dixi plenius in ꝓlogo meo sup Beñ. Simile de dicto magistri ⁊ Josephi idẽ est dicendũ: maxime ubi ẽ repugnãtia scripture. sicut in ꝓposito videt̃: ut ꝑz ex ꝓdictis. Adhuc ꝙ ꝓdicta obijcit̃ de verbo salomonis in pncipio regni sui. qõ br̃. s. iij. ca. Ego sum puer paruul⁹ ignorãs egressũ ⁊ introitũ meũ. Ex h dic̃ Ra. Sa. ⁊ alĩ q; erat tm̃. xij. ãnorũ. s hoc nõ valet. qz ante. ij. ca. dixerat dauid salomoni recõmendãs ei punitionẽ semei. Vir aũt sapiẽs es ut scias q̃ facies ei. vir aũt nõ dr̃ ꝓpe nisi barbas xxx. ãnos uel circit̃: ⁊ iõ si ex illo ꝓto: Ego sũ puer puul⁹ ⁊c. arguat̃ q; erat tm̃. xij. ãnorũ. eadẽ rõne ex isto poterit argui q; erat. xxx. annorũ. ⁊ iõ illud verbũ salomonis: Ego sũ puer ⁊c. intelligẽdũ ẽ respcũ tãti regiminis sibi impositi: sic̃ dictũ fuit ibidẽ. ⁊ Exo. xxxiij. dr̃ q; iosue filius nun puer nõ recedebat de tabernaculo. ⁊ tm̃ tũc erat. xlij. ãnorũ ꝑm hebreos. ꝑm Josephũ xliij. qz ꝑm hebreos gubernauit ppl'm. xx viij. ãnis. ꝑm Josephũ xxvj. ⁊ moyses aũ ipsũ. xl. ãnis ab exitu de egypto. ⁊ sic restat q; ꝑm hebreos tũc erat. xlij. ãnorũ. ꝑm Josephũ. xliij. qz vixit cx. ãnis. ut dr̃ Josue vlt̃. Adhuc ꝙ ꝓdicta obijcit̃ de dicto Hieronymi: q; in epla ad Vitalẽ ꝓelbyterũ de salomone ⁊ acha videt̃ dicẽ q; salomon. xj. ãnorũ uel min⁹ genuit roboã. ⁊ q; xij ãno etatis sue accepit regnũ. Ad qõ dicẽdũ q; Hiero⁹ nõ loquit̃ sibi assertiue ut manifeste ꝑz ex fine eiusdẽ epl̃e. Sz supposito q; tũc regnare incepit ⁊ roboã genuerit sic dictũ ẽ. rñdet quõ ꝑ sit possibile: inducẽs ad ꝑ exẽplũ cuiusdã mulieris nutrictis puulũ q; i eodẽ lecto cũ ea iacebat. ⁊ cũ. x. annũ etatis impleret. ⁊ illa fuisset calefacta vino. induxit puerũ ad carnalem copulã. ⁊ sic alijs noctib⁹ sequentib⁹. q; de eodẽ concepit. ⁊ infra. ij. mẽses uenẽ ei⁹ intumuit. Hiero⁹ aũt attribuit ꝑ magnitudini dine q; nãe: ut facin⁹ occultũ p signũ euidẽs pãderet. ⁊ sic argumẽtũ ẽ ad oppositũ. s. q; ꝓtute nãe salomõ. xj. ãnorũ nõ genuit roboã. f Igit̃ irat⁹ ⁊c. Descripta salomõis trãgressiõe ꝑ pñe describit cõminatio pene. s. scissio regni sui tpe filij sui. ⁊ ꝑz hrã paucis exceptis. g Qui appa. ei secũdo. semel i gabaon ⁊ semel p⁹ edificationẽ tẽpli. ut dictũ fuit s. ix. h Et dabo illud seruo tuo. s. hieroboã. qui fuit ser⁹ salomonis. ut br̃. j.

a Uerũtñ in dieb⁹ tuis ⁊c.] q: i vita sua instituerat regẽ salomonẽ. ut dictũ ẽ ꝯ. j. ca. ⁊ iõ si fuisset regnũ scissũ tpe salomonis: videret hoc redundare i culpã dauid ⁊ etiã in oppꝛobriũ. qꝛ memoria eius adhuc erat multũ recens. b Tribũ vnã dabo filio tuo. tribus enĩ iuda nõ fuit sibi data. quia erat sua: nec trib⁹ leui: qꝛ erat dispersa pr oẽs tribus. ⁊ declinãte ꝑplo ad cultũ vitulorũ: cõpulsa est venire ad sortẽ iude ⁊ beniamin. ⁊ sic sola trib⁹ beniamin ꝓprie loquẽdo fuit data ipsi roboam. c ꝓpter dauid seruũ meũ. ut aliqs de semine eius sedeat i regali solio. d Et hierusalẽ quã elegi. ut vbi viget cult⁹ diuin⁹. ibi remaneat honoꝛ regius. hic ãt occurrit dubiũ quõ trãsgressio salomonis dicat cã scissionis regni. cũ supꝛ. ij. li. ca. xix. dictũ fuerit q sentẽtia dauid in q̃q̃ qua medietatẽ hereditatis ꝛboseth debuit sibe seruo suo: causa fuerit huius scissionis. Ad qõ dicendũ q nõ ẽ inconueniens duas causas ptiales ad vnũ cõcurrere effectũ. ⁊ sic fuit in ꝓposito: quia vtrũq fuit cã partialis.

e Suscitauit aũt hic pñter ponitur triũ aduersariorũ suscitatio ꝓtra salomonẽ. ⁊ sm hoc diuidit i tres ptes secũda ibi: Suscitauit q̃ ei. ⁊tia ibi: Hieroboam quoq ꝓxim⁹ aũt aduersarius fuit adad idumeus de semine regio. qui cũ aliqbus euasit manũ dauid interficiẽtis idumeos ⁊ creuit i egypto. ⁊ tpe salomõis rediit ad hoc q terrã idumee posset recuperare: uel saltẽ salomonẽ filiũ dauid infestare. ⁊ patz littera paucis exceptis que discurrent. f Ad sepeliẽdũ eos ⁊c.] scriptũ est enĩ Deut⁹. xxiij. Nõ abominaberis idumeũ qꝛ frat tuus est. Filij enĩ israel ⁊ idumei de duob⁹ fratrib⁹ descẽderũt s. iacob ⁊ esau. ꝓpter quod dauid idumeos qui in bello ceciderant ꝑcepit sepeliri. ⁊ in hoc fecit sibi tonũ nomẽ: eo q ꝑstiterat occisis istã humanitatẽ. sicut dictũ fuit ꝯ. ij. li. viij. ca. g Cũq surrexissent de madiã. terre nomẽ est ad quã ꝓmo confugerant. h Uenerũt in pharan. locus est in terra madiã. cerera parẽt vsq ibi: i Cũq audisset adad in egypto dormisse dauid. qꝛ mortuus fuit morte naturali. iõ scriptura dicit eũ dormisse. k Et mortuũ esse ioab. qꝛ fuit interfectus gladio. l Suscitauit quoq ei. hic ponit⁹ secund⁹ aduersarius salomonis. s. raçon. qui fugiẽs regẽ syrie adadeçer eum persequentẽ ꝓpter offensam quã in eũ cõmiserat: aggregauit

verũtñ[a] in diebus tuis nõ faciam ꝓpter dauid patrem tuũ.] De manu filij tui scindã illud: nec totũ regnũ auferã: sed tribum[b] vnã dabo filio tuo ꝓpter[c] dauid seruũ meũ: ⁊[d] hierusalẽ quã elegi. Suscitauit[e] aũt dñs aduersariũ salomõi adad idumeũ de semine regio q̃ erat in edom. Cum enĩ esset dauid in idumea ⁊ ascendisset ioab pn̄ceps militie ad[f] sepeliendũ eos qui fuerant interfecti] ⁊ occidisset omne masculinũ in idumea. sex enĩ mẽsibus ibi moratus est ioab ⁊ omnis israel donec interimeret omne masculinũ in idumea: fugit adad ipse ⁊ viri idumei de seruis patris eius cum eo ut ingrederet egyptũ. Erat aũt ad ad puer parvulus. Cumq[g] surrexissent de madian: uenerũt[h] in pharan. Tulerũtq secũ viros de pharan ⁊ introierũt egyptum ad pharaonẽ regem egypti. Qui dedit ei domũ ⁊ cibos cõstituit ⁊ terrã delegauit. Et inuenit adad gratiã coram pharaone valde: intãtũ ut daret ei vxorẽ sororẽ vxoris sue germanã tafnes regine. Genuitq ei sororꝛ tafnes genabath filiũ ⁊ nutriuit eũ tafnes in domo pharaonis. Eratq genabath habitans apud pharaonẽ cũ filijs eius. Cumq[i] audisset adad in egypto dormisse dauid cum patribus suis: ⁊[k] mortuũ eẽ ioab pn̄cipẽ militie: dixit pharaoni: Dimitte me ut vadã in terram meam. Dixitq ei pharao. Qua enĩ re apud me indiges ut q̃ras ire ad terrã tuam? At ille respõdit: Nulla. Sed obsecro te ut dimittas me. Suscitauit[l] quoq ei ⁊[m] aduersariũ raçon filium eliadan q̃ fugerat adadeçer regem saba dñm suũ ⁊ cõgregauit contra eũ viros: ⁊ factus est pn̄ceps latronũ cũ[m] interficẽt eos dauid: abierũtq[n] damascũ ⁊ habitauerũt ibi: ⁊ constituerũt eum regem in damasco: eratq[o] aduersarius israel cũctis diebꝰ salomonis. Et hoc est malum adad ⁊ odium ꝓtra israel: regnauitq[p] in syria. Hieroboam[q] quoq filius nabath ephrateus[r] de sareda seruꝰ salomõis cuꝰ mater erat nomine Serua mulier vidua: leuauit manũ ꝯ regẽ. Et hec est causa rebellionis aduersus eum: quia[s] salomon edificauit mello: ⁊ coequauit voraginẽ ciuitatis dauid patris sui. Erat aũt hieroboã vir fortis ⁊ potẽs. Uidensq salomõ adolescẽtẽ bone indolis ⁊ industriũ pstituerat eũ pfectũ sup tributa vniuerse domus ioseph. Factũ est igit in tpe illo ut hieroboam egrederet de hierusalẽ ⁊ inueniret eũ abias sylonites propheta in via opt⁹ pallio nouo.

m Cũ interficeret eos dauid. i. tpe quo pugnauit dauid cõtra syros. tunc iste raçon habuit temp⁹ opportunũ ut infestaret dñi sui regnũ. qꝛ vastato regno ꝓ dauid. habuit liberiorem ingressũ. iõ subdit: n Abierũtq damascũ. que erat ciuitas regia. o Eratq aduersari⁹ isrl cũctis. di. salo. hoc videt eẽ ꝯ illud quod dictũ ẽ ꝯ. iij. ca. Juda ⁊ isrl innumerabiles sic barena maris: comedẽtes ⁊ bibẽtes atq letãtes cũctis diebꝰ salomonis. Dicẽdũ q licz cũctis diebꝰ salomonis iste fuerit aduersari⁹ ei⁹ volũtate nocẽdi: tñ i effectu nõ multũ nocuit ei p q̃ impedirẽt notabiliter pat ipsi. ⁊ b ẽ malũ adad: qꝛ ut dictũ ẽ ille adad induxit raçon ad b q eẽt aduersari⁹ isrl p Regnauitq i syria. s. ipse raçon. ut ꝑdictũ est. q Hieroboam q̃. hic ponit⁹ tert⁹ aduersarius. cũ dicit: Hieroboã q̃ filiꝰ nabath. Dicit aliq q iste nabath pat hieroboã fuit idẽ quod semei ⁊ q vxor ei⁹ nutriẽs hieroboã reducebat sibi frequẽter ad memoriã infectionẽ pris sui a salomõe. ut dictũ ẽ ꝯ. iij. ca. ⁊ ꝓpt b ꝛe ea b fit mẽtio. r Ephrateꝰ. i. de tribu ephraim. Et b ẽ cã rebellionis q̃ seqt. s Quia salomõ edificauit mello. de isto edificio dictũ ẽ ꝯ. ca. ix. Dicunt enĩ aliq q salomõ videns industriã hieroboam. ꝓmo posuit eum super tributa domus ioseph. i. duarum tribuũ. s. ephraim ⁊ manasse. postea ꝯo posuit eum sup opus edificij mello. licz ꝓmo scribat officiũ aliud. qꝛ frequenter in sacra scriptura prius facta postmodũ narrantur. ⁊ ipse ex hoc fuit indignatus eo q de maiori officio erat positus in minori: propter quod exiuit de hierusalem: cui obuians abias sylonites propheta dixit ei q regnaturus erat sup decem tribus. ⁊ sic animatus verbis prophete incepit contra salomonẽ murmurare ⁊ alios sollicitare ad rebellandum salomoni. quod cum audisset salomon voluit eum occidere: sed ipse fugit in egyptum vsq ad mortem salomonis. Ra. Sa. ꝯo dicit q hieroboam reprehendit salomonem eo q claudebat locum illum quem dauid dimiserat apertũ ꝓpter deuotionẽ venientiũ ad festa in hierusalẽ. sicut dictũ fuit supꝛ. ix. ca. ꝓpter q̃ salomon indignatus eiecit eũ. qui egressus de hierusalẽ inuenit abiam ꝓphetã sicut dictũ ẽ. Josephꝰ ꝯo dicit q salomon primo posuit hieroboam super operarios in edificio mello: ⁊ quia vidit eum prudentem ⁊ sollicitum in opere illo: postea posuit eũ in maiori officio. s. super tributa domus ioseph: sicut scribitur. ⁊ tũc abias dixit sibi ea que predicta sunt: et quib⁹ animatus

cepit sollicitare illos de tribu ephraim & manasse ut recederent a salomone: ꝓpter qđ salomon voluit eū occidere: sed fugit in egyptū ut prędictū est. ex dictis pz hīā vsq; ibi: a Apprehendensq; abias palliū suū nouū quo coopertus erat scidit in. xij. ptes. qđ fecit duplici de cā. Una est qz ꝓphete aliquādo ꝓphetabant non solū verbis sed etiā sensibilib⁹ signis: sic & isaias iuit nudus & discalciat⁹: Isa. ca°. xx. & hieremias posuit catenas ligneas in collo suo: Hiere. xxviij. ut moueret ad credendum auditu & visu. Alia ut hieroboā aduerteret q̄ palliū suū nouū nō scidisset libenē, p nihilo: sed ꝓ veritatis iudicio. b Ut remaneat lucerna dauid i. memoria tonitatis sue: ꝓpter quos meritū in semine suo remansit nomē regiū. c Et affligam semen dauid sup hoc. i. sup diuisionē regni. d Uerūtñ nō cunctis diebus. & in hoc prędixit regnū isrl restituendum p messiam venturū. ut dic Ra. Sa. b ipse & alij iudeoꝝ intelligunt de restitutione regni tpalis: ꝓpter qđ apls adhuc rudes qz nondū receperant plenitudinē spirit⁹ sancti quesierunt a xpo: Dñe si in tpe b restitues regnū israel? ut habetur Act. j. restitutio tñ iam erat facta in xpi resurrectione. sm q̄ dicit ipse Matth. vltj. Data est mihi oīs potestas &c. sed euidentius hoc erit in iudicio qñ oia subijcient prędicti⁹ ei⁹: sm q̄ dicit apls Heb. ij. Cetera patent ex dictis. e Reliquū aūt. Hic ꝓpter ponit mors salomonis & ei⁹ tumulatio. cū quadā epilogatiōe factoꝝ suoꝝ cum dicit: Reliquū aūt verboꝝ &c. f Scripta sūt i libro ꝓboꝝ dierū salomonis. Dicūt aliqui q̄ est liber Paralypomenō. sed melius dicit q̄ sit aliq⁹ liber p nabuzardan combustus & nō reparatus. Cetera patēt ex supdictis. De statu aūt eius vtrū sit saluat⁹ uel nō: dictū fuit sup. ij. li. ca. vij. g

Enit Cap. xij autem roboam. Superius actū est de regno dauid vnito hic consequenter agit de regno ei⁹ diuiso in regnū israel & regnū iuda. & qz regnū israel siue decē tribuū incepit accidentaliter. s. ex diuisiōe regni dauid qui fuit de tribu iuda. ideo principaliter agit de regibus iuda. & ex consequenti de regibus israel eis conregnantibus. & ideo ꝑtum ptinet ad hunc tertiū librū. primo agit de roboam & hieroboā

Erāt autem duo tm̄ in agro. Apprehendēsq; abias palliū suū nouū quo cooperт⁹ fuit scidit in duodecim ptes: & ait ad hieroboā: Tolle tibi decē scissuras. Hec enim dicit dñs deus israel: Ego scindam regnū de manu salomonis: & dabo tibi decem tribus. Porro vna trib⁹ remanebit ei ꝓpter seruū meū dauid: & hierusalē ciuitatē quā elegi ex omnib⁹ tribub⁹ isrl eo q̄ dereliquerit me & adorauerit astherthen deam sidoniorum & chamos deū moab: & moloch deum filioꝝ āmon: & non ambulauerit in vijs meis ut faceret iusticiam coram me & precepta mea & iudicia sicut dauid pater eius. Nec auferā omne regnū de manu eius: sed ducē ponam eum cunctis diebus vite sue ꝓpter dauid seruū meū quē elegi: qui custodiuit mādata mea & precepta mea. Auferam aūt regnū de manu filij eius & dabo tibi decem tribus: filio autē eius dabo tribū vnam: ut b remaneat lucerna dauid seruo meo cunctis diebus coram me in hierusalē ciuitate quā elegi ut esset nomen meū ibi: te autē assumam: & regnabis sup oīa q̄ desiderat anima tua: eriscq; rex super israel. Si igitur audieris omnia que precepero tibi & ambulaueris in vijs meis: & feceris qđ rectū est coram me custodiens mandata mea & ꝑcepta mea sicut fecit dauid seru⁹ me⁹: ero tecū & edificabo tibi domū fidelē quō edificaui dauid domū: & tradam tibi israel: & affligā semē dauid sup hoc: verūtñ non cūctis diebus. Voluit ergo salomō interficere hieroboam: q̄ surrexit & aufugit in egyptū ad sesac regē egypti: & fuit in egypto vsq; ad mortem salomonis. Reliquū aūt verboꝝ salomonis & omnia que fecit & sapientia eius: ecce vniuersa scripta sunt in libro verboꝝ dierū salomonis. Dies aūt quos regnauit salomon in hierusalem sup omnem israel: quadraginta anni sunt. Dormiuitq; salomon cum patrib⁹ suis & sepultus est in ciuitate dauid ꝓris sui: regnauitq; roboam filius eius ꝓ eo. xij

Enit aūt roboam in sichem. Illuc enī congregatus erat omnis populus israel ad constituēdū eum regem. At ° ꝓo hieroboā filius nabath cum adhuc esset in egypto profugus a facie salomonis regis: audita morte ei⁹ reuersus ē de egypto. Miserūtq; & vocauerunt eū. Uenit ergo hieroboam & oīs multitudo israel: & locuti sunt ad roboam dicentes: Pater tu⁹ durissimū iugum imposuit nobis: tu itaq; nūc imminue paululū de imperio patris tui durissimo & de iugo grauissimo qđ imposuit nobis & seruiem⁹ tibi. Qui ait eis: Ite vsq; ad tertiū diē: & reuertimini ad me. Cūq; abisset populus: iniit consiliū rex roboam cum senioꝝ⁹ qui assistebant coram salomone patre eius cum adhuc viueret: & ait eis: Qđ datis consilium ut respondeam populo? Qui dixerunt ei: Si hodie obedieris populo huic & seruieris & petitioni eoꝝ cesseris: locutusq; fueris ad eos verba lenia: erūt tibi serui cūctis diebus. Qui m dereliquit consiliū senū qđ dederāt ei: & n adhibuit adolescēt̄es qui nutriti fuerant cum eo & assistebāt illi: dixitq; ad eos:

sibi cōregnante. secundo de abia & asa & regibus israel eis cōregnantibus. xv. ca. tertio de iosaphat & de achab partim secum regnante. ca. xvij. Tempore ꝓo roboam cōtigit regni diuisio. & ideo hec diuisio premittit. secundo vtriusq; conditio describit. ibi: Edificauit aūt. Prima in tres: quia ꝑmo ponit diuisionis occasio. secūdo ipsa diuisio ibi: Videns itaq; populus. tertio diuisionis ꝓfirmatio ibi: Uenit aūt roboam. Occasio ꝓo diuisiōis regni fuit dura responsio roboam quā tedit populo de consilio iuuenū spreto cōsilio senū. & b ē qđ dr: Uenit autē roboā in sichem. quia ille locus erat quasi in medio regni. & iō populus ibi poterat facilius cōgregari. fuerat etiā ibi primus rex isrl. s. abimelech institutus. & ideo ibi fuit ꝓpls cōgregatus ad instituendū regē roboam. b At ꝓo hieroboā &c. audita morte salomōis venit illuc de sidorio regnandi. sicut dictū fuerat sibi: i Miserūtq; & vocauerūt eū. erat enim magn⁹ homo. & iō fuit vocat⁹ ad istā institutionē. quia ꝓphe volebat ꝑtere aliquā relatationē sm q̄ subdit: k Pater tu⁹ durissimū iugū imposuit nobis. hoc videtur esse cōtra illud qđ sup dictum est. De filijs aūt israel nō constituit salomon seruire quemq̄, ix. ca. Ad qđ dicēdū q̄ verū est in opib⁹ vilibus. tamen ministrabant exactas salomoni singulis mensib⁹ p. xij. prefectos sup ꝓplm positos. & hoc reputabat ꝓpls iugū graue qz exactē salomonis erāt valde magne. ut habet. s. viij. ca. Cetera patēt vsq; ibi l Si hodie obedieris &c. s. cōdescēdēdo ei⁹ petitiōi. Isti enī s. senes ꝓ experientia m Qui dereliqt ꝓsiliū senū. reputabat enī se valētioꝝ ꝑe suo. & iō durū erat ei aliqđ remittē. n Et adhi. adole. s. magis moꝝ⁹ & scia ꝙ etate. qz nutriti fuerāt cū roboam: q̄ iā erat. xl. & vnū ānos.

a Minim⁹ digit⁹ me⁹ grossior est dorso pris mei. Istud fuit consiliū valde fatuū ⁊ presumptuosū: q; salomon fuit rex excellentissimus. ut patet ex supdictis. Roboam ꝯo erat rudis ⁊ corde pauido. ut habet. ij. Paral. ca. xiij. b Ego aūt cedam vos scorpionib⁹. est aūt scorpio genus flagelli durissimi habens in fine corpdularū seu cathenarū nodulos plūbeos uel ferreos. ⁊ ideo vocat scorpio: q; grauiter pūgit. ⁊ q; sicut scorpio pungit cauda eam sup caput reflectēdo: sic extremitas huiⁿ flagelli in qua est plumbū uel ferrum pcutiendo reflectit ab anterius pcutientis sup corpus percussi. cetera patēt ex dictis. c Videns itaq; posita occasiōe diuisionis hic ponit ipsa diuisio. cum dicitur Videns itaq; populus q; noluisset eos audire. de oneris releuatiōe: & magi cōminatus fuisset de aggrauatione. d Respondit ei. s. dura. p duris. d. e Que nobis ps in dauid ⁊c. i. non habuit regnū ex hereditate paterna. ⁊ ideo possum⁹ alium eligere. ⁊ consimile verbū dixit seba filius bochri in rebellione contra dauid ut habet ā. ij. li. xx. ca. f Nūc vide domū tuā dauid. i. populū tibi adherētem. q. d. modicus est. Ra. Sa. exponit hoc de tēplo de ordinatione dauid edificato. q. d. non curamus de eo. g Misit g̃ rex roboā aduram qui erat sup tributa. ut pacificaret populū. d. q illud verbū fuisset leuiter dictū. ⁊ q ꝓpter hoc nō deberent a rege recedē. h Et lapidauit eū ois israel. in contēptum dñi sui. ⁊ q; habebāt eum suspectum ne fuisset in consilio regis respondendi eis modo predicto: quia illi q; sunt sup tributa solent consulere de augmento ipsoꝝ. i Porro rex roboam festinus ascēdit ⁊c. timens ne similiter lapidarēt eū. k Factū est autē cū audisset ois israel q; reuersus eēt hieroboam. s. de egypto vbi fugerat timore salomonis. fuerat enī cum alijs ut predictū est in syclem. ⁊ p hoc diuulgat⁹ fuit vbiq; aduentus eius. l Miserūt ⁊ vocauerunt eū. ad institutionem alteris regis a roboam. ⁊ constituerūt eū regē. tum quia erat vir fortis ⁊ industrius. ut dr ca. pcedenti. tū q; fuerat inimic⁹ salomonis. ⁊ sic litentius guerrā ꝓtra roboā filiū ei⁹ susciperet. tū quia erat de tribu ephraim que erat bellicosior: post tribū iuda. q; hoc enī impleta est ꝓphetia iacob patriarche: qui benedicēs filijs ioseph ꝓposuit ephraim iunioꝛē ipsi manasse. ut dr Gen. xlviij. q; de ephraim futurus erat rex ꝑ decem tribus. ⁊ ꝓphetia abie sylonitis posita ca. pcedenti. m Venit aūt hic oīa ponit predicte diuisiōis confirmatio p dō q; semeias ꝓphēta de mandato dei inhibuit roboam ⁊ sibi adherentibus ne pugnarent cōtra decē tribus. s. ad remouendū regnū. q; de voluntate dei erat diuisum. ⁊ ꝑ hrā. n Edificauit aūt hieroboam. Hic consequenter describitur ytriusq; regis conditio. ⁊ p ipsi⁹ hierobōā. 2° ipsius roboā. xiij. ca. vltra mediū ibi: Porro roboam. Prima diuidit in tres. quia ꝑmo describitur ipsi⁹ hierobōā preuaricatio. secūdo preuaricationis repetitio. ca. xiij. ⁊ tertio punitio. ca. xiij. Circa primū dicit: Edificauit aūt hierobōā ysichem ⁊c. ut enī melius posset resistere regno iuda ⁊ ipsū infestare. edificauit fortalicia. o Dixitq; hierobōam in corde suo. i. pbabiliter cogitauit: Nūc reuertet regnū ad domū dauid si ascenderit popul⁹ iste ut faciat sacrificia in domo dñi in hierusalē. pbabilē enim credebat q; ꝑ sacerdotes ꝓpⁿs ad hoc induceretur: uel si nō posset induci. p roboā detineret: quousq; iurasset ei fidelitatē ⁊ cōsentiret i mortē hierobōā ideo subdit: p Interficiēt q; me. Et excogitato cōsilio. iniquo ad cauendū ꝓdicta: q Fecit duos vitulos aureos. ad similitudinē vituli quē fecerat aaron. r Et dixit eis. i. sibi subiectis. s Nolite vltra ascendere in hierusalē. deus enī presens est vbiq; ⁊ iō pestis eum hic adorare. talibus enī verbis persuasit populo. ut dicit Joseph⁹. ⁊ ideo dicunt aliqui alij consequenter ⁊ satis probabiliter scōm ista q; populus in illis vitulis adorabat deum. sed contra hoc videtur quod subdit: t Ecce dij tui israel qui te eduxerūt ⁊c. deus autē quem colebāt filij israel vnus est. Dicendū q; hic ponit plurale ꝓ singulari. dij. id est deus. sicut Exodi. xxxij. dixerunt de vitulo aaron: Ecce dij tui. cum tamen esset vnicus. ⁊ dato q; verum sit q; in illis vitulis adorarēt deum tanq; in imaginib⁹ ipsū repⁿsentātib⁹:

Qđ mihi datis ꝯsiliū ut respō deam populo huic: qui dixerūt mihi: leuius fac iugū qđ imposuit pater tuus sup nos: Et dixerunt ei iuuenes q; nutriti fuerant cum eo: Sic loquere populo huic qui locuti sunt ad te dicentes: Pater tuⁿ aggrauauit iugū nostrū: tu releua nos Sic loq̃ris ad eos: Minim⁹ a digitus meus grossior est dorso patris mei. Et nūc pater meus posuit super vos iugum grauet ego aūt addam sup iugum vestrum. Pater meus cecidit vos flagellis: ego b aūt cedam vos scorpionibus. Venit ergo hieroboam ⁊ omnis popul⁹ ad roboam die tertia sicut locut⁹ fuerat rex dicens: reuertimini ad me die tertia. Respondit q; rex populo dura: derelicto cōsilio seniorū quod ei dederāt: ⁊ locutus est eis ſm cōsilium iuuenum dicens: Pater meus aggrauauit iugum vestrum: ego aūt addam iugo vestro: Pater meus cecidit vos flagellis: ego b autē cedam vos scorpionibus. Et nō acquieuit rex ꝓpⁿo: qm̃ aversatus fuerat eum dominⁿ ut suscitaret verbum suum qđ locutus fuerat i manu abie sylonite ad hieroboā filium nabath. Videns c itaq; populus q; noluisset eos audire rex: respondit d ei dicēs: Que e nobis pars in dauid: uel que hereditas in filio isai: Vade in tabernacula tua israel. Nunc f vide domū tuam dauid. Et abijt israel in tabernacula sua. Sup filios autē israel quicūq; habitabant in ciuitatibus iuda regnauit roboam. Misit g g̃ rex roboam aduram qui erat super tributa: ⁊ h lapidauit eū omnis israel: ⁊ mortuus ē. Porro i rex roboam festinus ascēdit curru ⁊ fugit in hierusalē: recessit q; israel a domo dauid vsq; ī presentem diem. Factū k est aūt cū audisset omnis isrl q; reuersus esset hierobōā: miserūt l ⁊ vocauerunt eum cōgregato cetu: ⁊ constituerūt eum regem sup omnē israel: nec secutus ē quispiam domū dauid preter tribū iuda solam. Venit m aūt roboā hierusalē ⁊ cōgregauit vniuersam domū iuda ⁊ tribū beniamin centū octoginta milia electorum virorum ⁊ bellatorū ut pugnarent contra domū israel ⁊ reducerēt regnū roboā filio salomonis. Factus est autē sermo dñi ad semeiā virū dei dicēs Loquere ad roboā filiū salomonis regē iuda ⁊ ad oēm domū iuda ⁊ beniamin ⁊ reliquos de pp̃lo dicens: Hec dicit dñs: Nō ascendetis nec̃ bellabitis cōtra fratres vestros filios isrl Reuertatur vir in domū suā. A me enim factum est verbum hoc. Audierunt sermonē dñi ⁊ reuersi sunt de itinere sicut eis ꝑceperat dñs. Edificauit n aūt hieroboā sichē i mōte ephraim ⁊ habitauit ibi. Et egressus inde edificauit phanuel. Dixitq; hie roboam o in corde suo. Nūc reuertetur regnū ad domū dauid si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia i domo dñi in hierusalem ⁊ conuertet cor populi huius ad dñm suū roboā regē iuda: interficientq; p me ⁊ reuertēt ad eū. Et excogitato ꝯsilio fecit q duos vitulos aureos ⁊ r dixit eis: Nolite s vltra ascēdere in hrlm. Ecce t dij tui israel

tamē fuit ibi transgressio p̄cepti qō habet Ero.xx.vbi ꝓhibet fieri ad hoc quelibet similitudo. a Posuitq; vnū in bethel ⁊ alterum in dan. Dicunt aliqui q; sunt duo montes ꝓpinqui: in quib⁹ fuerūt positi isti vituli. Ra. Sa. dicit q; sūt distantes: ita q; vn⁹ ē in p̄te australi regni ꝛcē tribuū. alius in parte aquilonari. ut ꝛc locis me-

diis posset popul⁹ conuenire ad istū locum ⁊ ad illū ꝓut eēt sibi magis accōmodū. b Et fecit pbana i excelsis. i. templa in duobus montibus predictis cuilibet vitulo vnū. c Et sacerdotes ex extremis populi. i. ex qualibet tribu indifferenē: q; tribus leui noluit cōsentire ei. ⁊ ideo dixit ꝑphō q; nō oportebat habē sacerdotes ex tribu leui: ꝫ sufficiebat q; quicūq; offerret hostiā solēnē. sicut fecerat aaron in sua cōsecratione. ut habet Leuiti. ix. fieret sacerdos. d Constituitq; die solēnē in mense octauo. s. dedicationis templi ⁊ altaris sicut fecerat salomō. hoc excepto q; salomon fecit mense septimo. ut habet supra. viij. ca. Iste aūt dixit q; cōuenientiꝰ poterat fieri mēse octauo. q̄n oia sunt collecta ⁊ in horreis reposita. e Et ascendit sup altare ut adoleret incensum. ⁊ sic ꝑ q; nō solum fecit vitulos: ꝫ etiā vsurpauit sibi sacerdotiū ad insinuandū euidētius ꝑphō q; nō oporteret habere sacerdotes ex tribu leui. f Cap. xiij.

Ecce vir dei. Hic ponit describitur ꝓdicte trāsgressionis reprehensio per ꝓphetam domini ad hoc missum. vbi primo pena futura predicit. secundo rex retellans penitē. ibi: Cūq; audisset rex. tertio ꝓphēta dñi seducit. ibi: Prophetes autē. quarto hieroboam obstinat. ibi: Post verba hꝫ. Circa primū dicit. Et ecce vir dei. iste fuisse creditur ab aliq̄bus abdo ꝓpheta q̄ fuit illo tpe. scōm q; habet. ij. Paral. xij. ⁊ licz hoc sit ꝓbabile satis: tamē non est certū. ⁊ q; rex ⁊ populus erant increduli. iō ꝓphēta ꝑmo ꝓdicit penā futurā. d. g Ecce filius nascet domui dauid iosias nole. nomē ei⁹ exprimit ꝑ magnū temp⁹ ante

qui te eduxerūt de terra egypti Posuitq; vnū in bethel: ⁊ alterum in dan: ⁊ factū ē verbū hoc in peccatum. Ibat enī populus ad adorandum vitulum vsq; in dan. Et fecit pbana in excelsis: ⁊ sacerdotes ex extremis populi qui non erāt de filiis leui. Constituitq; die solēnem in mense octauo quinta decima die mensis in similitudinem solēnitatis que celebrabat in iuda. Et ascendēs altare similiter fecit in bethel ut immolaret vitulis quos fabricat⁹ fuerat. Cōstitutuitq; in bethel sacerdotes excelsorū que fecerat: ⁊ ascendit sup altare quod extruxerat in bethel quintadecima die mensis octaui quē finxerat de corde suo. Et fecit solēnitatem filiis israel: ⁊ ascendit super altare ut adoleret incensum.

XIII

Ecce vir dei venit de iuda in sermōe dñi in bethel hieroboam stante super altare: ⁊ thus iaciente. Et exclamauit cōtra altare in sermone dñi ⁊ ait: Altare altare: hec dicit dñs: Ecce filius nascetur domui dauid iosias nomine: ⁊ immolabit sup te sacerdotes excelsorum q̄ nūc in te thura succendunt: ⁊ ossa hominū super te incender. Dedit q; in illa die signum dicens: Hoc erit signū quod locut⁹ est dominus: Ecce altare scindet ⁊ effundet cinis qui in eo est. Cumq; audisset rex sermonē hois dei quem inclamauerat contra altare in bethel: extendit manū suā de altari dicēs: Apprehendite eū. Et exaruit manus eius quam extenderat contra eū: nec valuit retrahere eam ad se. Altare quoq; scissū est: ⁊ effusus est cinis de altari:

iuxta signū quod ꝑdixerat vir dei in sermone dñi. Et ait rex ad virū dei: Deprecare faciem domini dei tui: ⁊ ora ꝓ me ut restituatur manus mea mihi. Oravit vir dei faciem domini: ⁊ reuersa est manꝰ regis ad eū: ⁊ facta est sicut priꝰ fuerat. Locutus est autem rex ad virum dei: Veni mecū domū ut p̄ā-deas: ⁊ dabo tibi munera. Respondit q; vir dei ad regē: Si dederis mihi mediam partem domus tue: nō veniam tecum: nec comedam panem nec bibam aquam in loco isto. Sic enim mandatum est mihi i sermone dñi precipientis: Non comedes panem: nec bibes aquam: nec reuerteris ꝑ viā qua veniſti. Abiit ergo per aliā viam: ⁊ non est reuersus ꝑ iter quo venerat i bethel. Prophetes autem quidā senex habitabat in bethel: ad quē venerūt filij sui: ⁊ narrauerūt ei oia opa que fecerat vir dei illa die i bethel. Et verba q̄ locut⁹ fuerat ad regem narrauerūt patri suo Et dixit eis pater eorum: Per quā viam abiit: Ostenderūt ei filij sui viam ꝑ quam abierat vir dei qui venerat de iuda. Et ait filiis suis: Sternite mihi asinum. Qui cum strauissent: ascendit: ⁊ abiit post virum dei: ⁊ inuenit eū sedentē subt⁹ terebinthum. Et ait illi: Tune es vir dei qui veniſti de iuda? Respōdit ille: Ego sū. Dixitq; ad eum: Veni mecum domum ut comedas panem. Qui ait: Non possū reuerti nec venire tecum: nec comedam panem nec bibam aquā in loco isto: q; locut⁹ ē dñs ad me in sermōe dñi dicēs: Nō comedes panē ⁊ nō bibes aquam ibi: nec reuerteris ꝑ viā q̄ ieris. Qui ait

visset. Hic ꝓnē ponit penitio regis retellātis. eū dr: i Extendit manū suā. ut cū maiori auctoritate ꝓcipret ꝓhē captionē. m Et exaruit manꝰ ei⁹. ut sentiret penā dine vltionis. ⁊ videret i effectu i scissiōe altar. n Et ait rex ꝛcē. magi mot⁹ timore q; amore. o Deprecare faciē dñi ꝛcē. q̄ō ⁊ fecit ꝓpha ostēdēs q; nō q̄rebat punitionē uel vindictā: ꝫ regis ⁊ ꝓpli correctionē. p Veni mecū domū ꝛcē. q; volebat sibi recōpēsare. ꝓ reddita sibi sanitate. q Si vere. mihi mediā ptē dom⁹ tue ꝛcē. q; ꝓ nulla re tali vellet q̄s trāsgredi ꝓceptū dñi. iō sequit: r Sic enī mādatū ē mi ꝛcē. nō comedes panē. i. quelibz cibū. s Neq; bibes aquā. i. quemcūq; potū. q; eni nolle panis ⁊ aque vesignet oīs cibus ⁊ pot⁹ in scriptura. ꝑz. j. iiij. li. vj. ca. vbi dicit: Pone eis panem ⁊ aquā, ⁊ p⁹ ea subdit Apposita q; ē eis citoꝝ magna ꝓpatio t Nec reuer. ꝓ viā q̄ veniſti. futuroꝝ enī prescius dr⁹. ꝑ ꝫ vetuit petitū, ꝓhē futurū. q; venit in bethel vere ꝛco oldiēs: ⁊ redijt iolde viens. ut hr. j. v Prophetes aūt. Hic ꝓnē ponit, ꝓhe dñi seductio ꝑ falsū ꝓphētā. ⁊ ꝑ ponit dicta seductio. 2° ꝓne venunciatio. ibi: Cūq; sederēt. ⁊ 3° ei⁹ tumulatio. ibi: Et ecce viri Circa ꝓmū dr: Prophetes aūt q̄dā. s. falsus ꝓ Habitabat i de. nō tñ erat ide nat⁹ ꝫ de samaria. ut hr j. iiij. li. xxiij. Et venerat illuc ad manēdū ꝓpē cultū vituloꝝ. y Ad quē ꝛcē. nō. n. fuerat i solēnitate. ipedit⁹ ni miā senectute: ꝓpē quā i cultu vituloꝝ ampli⁹ fuire nō poterat. vel occasione alia. Cetera patent vsq; ibi: z Et abiit ꝛcē] ut eū seducēt ⁊ peccare facēt. ⁊ ꝑ hoc ꝓphētiā ei⁹ irritā psuadēt. ut p⁹ ea videbit. Et inuenit eū sedentē subt⁹ terebinthū. q; fatigat⁹ erat labore itineris ⁊ ieiunio. ceā parēt vsq; ibi: a Qui ait illi ego sum ꝓpheta similis tui. mentiebatur ut eum reciperet. vnde subditur:

quod factur⁹ erat magna. ut hr. j. li. iiij. b Et immolabit sup te sacerdotes excelsorū. in ve testatione idolatrie. ⁊ ꝫ fuit vo acceptū tāq; sacrificiū. 2° dat eis signū mirabile ut verbū eius sit credibile: i Ecce altare scindet. subito. q̄ō tñ erat forte ⁊ nouū. k Cūq; au-

a Fefellit eū ⁊ reduxit. nō eni ⁊buit ꝓpha dñi tam leuiē sibi credere. q̄ ꝓbandi sunt spūs ⁊trum ex ⁊o sint. ſm q̄ dicit. j. Joh. iiij. ca. Fuit etiā ad credendū inductus ex cōcupiscentia cibi: q̄ erat ieiunio fatigat⁹. ut dictū ē. ⁊ iō iuste a ⁊o tāq̄ inobediēs fuit punit⁹. b Cūq̄ sederēt ad mēsam. hic ꝓnē ponit pene sequent⁹ ⁊nūciatio. cū dr:

c Fact⁹ ē sermo dñi ⁊c. ¶ Ex hō p3 q̄ reuelatio ꝓphetica aliq̄n fit malis hoibus. sicut dictū fuit pleni⁹ Numeri xxij ⁊ balaā. ⁊ conueniēnt ⁊nūciata est pena seducti per eū qui ipsū seduxerat. d Cumq̄ comedisset ⁊ bibisset strauit asinum suū ꝓpheta. s. rei. q̄ diuinā sniam sup̄ se auditā acceptauit. ⁊ uolūtati dñe se cōmittens pctīs inobedientie morte corporali expiauit. Ex hoc aūt cōsiderandū est q̄ ꝑ dure punitur⁹ ē ⁊ pctā ḡuia iniquoꝝ qui pena mortis puniuit leue pctm sci hois.

e Asinus autem stabat ⁊c. ¶ instinctu dīno custodiēs ⁊trūcq̄. s. cadauer ad sepeliēdū. ⁊ asinū ut cadauer portaret ad sepulture locū. ⁊ ex hoc appareret ipsū eē saluatū.

f Et ecce viri. hic ꝓnter ponit ⁊ fūcti tumulatio. ⁊ p3 lrā vsq̄ ibi:

g Inuenit cadauer ⁊c. non eni timuit leonem quem iam audiuerat stare iuxta cadauer. ⁊ asinum absq̄ lesione eoꝝ. ꝑ hoc eni perpendit q̄ nutu dei hoc fiebat. ut vir dei sepeliret.

h Et posuit cadauer eius in sepulchro suo. q̄ tenebat ꝓ certo q̄ ⁊bū ei⁹ impleret. ⁊ iō cum eo voluit sepeliri ut ossa sua ꝓpter illū remanerent intacta. ut p3 in lrā.

i Et plāxerunt eū. ficte tñ q̄ ad h̄ ⁊cepat eū ut mozeret. ut ꝑ h̄ ei⁹ ꝓphia vana crederetur.

k Post ⁊ba hec. hic vltimo ponit hieroboā obstinatio. q̄ licz vidisset signa predicta in altari: ⁊ in manu ꝓpria: tamē nō recessit a malicia sua. Causam autē huius tangit Josephus. dicens q̄ prophet⁹ falsus persuasit ei q̄ predicta non erant signa diuine virtutis ostensiua: quia ille qui ⁊derat interfectus fuerat a leone tanq̄ falsiloquus. Dicebat etiā altare fuisse scissū ꝓpter onus sacrificiorū impositorū: ⁊ manū regis aridā factā ex labore offerēdi. a q̄ cū quieuisset. rediit ad statū pristinū virtute nature.

l Quicūq̄ vole. imple. ma. suā. offerendo hostiā solēnē. sicut aaron fecerat: ⁊ per hoc fiebat sacerdos. Aliter etiam exponitur referendo ad hieroboā qui ⁊debat sacerdotium. ⁊ iō qui implebat manū suā dando sibi maius pretium obtinebat sacerdotium.

m Cap. xiiij

In tempore illo. hic consequenē ⁊scribit ipsius hieroboā punitio ⁊ presenti. q̄tum ad mortem filij sui. ⁊ ⁊ futuro: quia predicit⁹ domus eius totaliter ⁊dēda. Circa q̄ sic procedit: quia primo ꝓpheta ⁊ statu filij egrotantis inquiritur. secūdo ab eo dure respondet. ibi: Cum ergo illa. tertio filij mozit. ibi: Surrexit itaq̄. Circa primū dicit

In tempore illo egrotauit abia filius hieroboā. ut in eius morte puniret ⁊ iuuenis qui bonus erat ⁊ innocens ut postea dicetur. non ⁊deret mala in domo hieroboam futura.

n Cōmuta habitū ne cognoscar q̄ sis vxor hieroboam. ⁊ vade in silo vbi est abias ꝓpheta qui locutus est mihi q̄ regnaturus essem sup populū hunc.

o Tolle quoq̄ in manu tua ⁊cē panes ⁊ crustulā ⁊ vas mellis: ⁊ vade ad illū. Ipse eni indicabit tibi quid eueniturū sit puero huic.

Fecit ut dixerat vxor hieroboā ⁊ cōsurgens abiit in silo: ⁊ ⁊nit in domū abie. At ille nō poterat ⁊dere: quia caligauerāt oculi ei⁹ p̄ senectute.

p Dixit⁹ aūt dñs ad abiā: Ecce vxor hieroboam ingredit ut ꝓsulat te sup filio suo qui egrotat. Hec ⁊ hec loqueris ei. Cum⁹ ergo illa intraret ⁊ dissimularet se esse que erat: audiuit abias sonitū pedū ei⁹ introeūtis p ostiū. ⁊ ait:

Ingredere⁹ vxor hieroboam. Quare aliā te eē simulas? Ego aūt⁹ missus sū ad te durus nūci⁹.

illi: Et ego ꝓpheta sum similis tui: ⁊ angelus locut⁹ est mihi in sermone dñi dicens: Reduc eum tecum in domū tuā ut comedat panē ⁊ bibat aquā. Fefellit⁹ eum: ⁊ reduxit secū. Comedit ergo panē i domo ei⁹ ⁊ bibit aquā. Cūq̄ b sederēt ad mensam: factus⁹ est sermo dñi ad ꝓphetā q̄ reduxerat eū.

Et exclamauit ad virū dei q̄ venerat de iuda dicens: Hec dicit dñs: Quia nō obediens fuisti ori dñi: ⁊ nō custodisti mandatum q̄ ꝑcepit tibi dñs de⁹ tu⁹ ⁊ reuersus es ⁊ comedisti panē ⁊ bibisti aquam in loco in quo ꝑcepit tibi ne comederes panem neq̄ biberes aquā: nō inferetur cadauer tuū i sepulchrū patrū tuoꝝ. Cumq̄ c comedisset ⁊ bibisset strauit asinū suum ꝓpheta quē reduxerat. Qui cū abisset: inuenit eum leo in via ⁊ occidit⁹ ⁊ erat cadauer eius p̄iectum in itinere. Asinus⁹ autē stabat iuxta illum: ⁊ leo stabat iuxta cadauer. Et⁹ ecce viri transeūtes viderunt cadauer ꝓiectū in via: ⁊ leonē stantem iuxta cadauer. Et venerunt ⁊ diuulgauerūt in ciuitatē in qua prophetes ille senex habitabat

Qō cum audisset ꝓpheta ille q̄ reduxerat eum de via ait: Vir dei est q̄ inobediens fuit ori dñi ⁊ tradidit eū dñs leoni ⁊ cōfregit eū ⁊ occidit iuxta ⁊bū dñi qō locutus est ei. Dixit q̄ ad filios suos: Sternite mihi asinū Qui cū strauissent ⁊ ille abisset inuenit⁸ cadauer ei⁹ ꝓiectū in via: ⁊ asinū ⁊ leonē stātes iux cadauer. Nō comedit leo de cadauere nec lesit asinū. Tulit ḡ ꝓphetes cadauer viri dei: ⁊ h posuit illud sup asinū: ⁊ reuersus intulit in ciuitatē ꝓphete senis ut plangerēt eum: ⁊ posuit cadauer eius in sepulchro suo: ⁊ i planxerūt eū: heu heu mi frat. Cūq̄ planxissent eum: dixit ad filios suos. Cū mortu⁹ fuero sepelite me in sepulchro in q̄ vir dei sepultus est: iuxta ossa eius ponite ossa mea. Profecto eni ⁊niet sermo quē ꝓdixit in sermone dñi ⁊tra altare qō ē in bethel: ⁊ cōtra oia phana excelsoꝝ: que sūt in vrbib⁹ samarie.

Post⁹ ⁊ba hec nō ē reuersus hieroboam de via sua pessima: ſ3 ecōtrario fecit de nouissimis populis sacerdotes excelsorum Quicumq̄ k volebat implebat manū suā ⁊ fiebat sacerdos excelsorum. Et propter hāc causam peccauit dom⁹ hieroboā: ⁊ euersa est ⁊ deleta de superficie terre.

xiiij

In tempore l illo egrotauit abia filius hieroboam. Dixit q̄ hieroboam vxori sue: Surge ⁊ cōmuta m habitū ne cognoscaris q̄ sis vxor hieroboam: ⁊ vade in silo vbi est abias ꝓpheta qui locutus est mihi q̄ regnaturus essem sup populū hunc. Tolle n quoq̄ in manu tua ⁊cē panes ⁊ crustulā ⁊ vas mellis: ⁊ vade ad illū. Ipse eni indicabit tibi quid eueniturū sit puero huic.

Fecit ut dixerat vxor hieroboā ⁊ cōsurgens abiit in silo: ⁊ ⁊nit in domū abie. At ille nō poterat ⁊dere: quia caligauerāt oculi ei⁹ p̄ senectute. Dixit⁹ aūt dñs ad abiā: Ecce vxor hieroboam ingredit ut ꝓsulat te sup filio suo qui egrotat. Hec ⁊ hec loqueris ei. Cum⁹ ergo illa intraret ⁊ dissimularet se esse que erat: audiuit abias sonitū pedū ei⁹ introeūtis p ostiū. ⁊ ait:

Ingredere⁹ vxor hieroboam. Quare aliā te eē simulas? Ego aūt⁸ missus sū ad te durus nūci⁹.

k prophet⁹ falsus persuasit ei q̄ predicta non erant signa diuine virtutis ostensiua: quia ille qui ⁊derat interfectus fuerat a leone tanq̄ falsiloquus. Dicebat etiā altare fuisse scissū ꝓpter onus sacrificiorū impositorū: ⁊ manū regis aridā factā ex labore offerēdi. a q̄ cū quieuisset. rediit ad statū pristinū virtute nature.

l Quicūq̄ vole. imple. ma. suā. offerendo hostiā solēnē. sicut aaron fecerat: ⁊ per hoc fiebat sacerdos. Aliter etiam exponitur referendo ad hieroboā qui ⁊debat sacerdotium. ⁊ iō qui implebat manū suā dando sibi maius pretium obtinebat sacerdotium.

m Cap. xiiij

In tempore illo. hic consequenē ⁊scribit ipsius hieroboā punitio ⁊ presenti. q̄tum ad mortem filij sui. ⁊ ⁊ futuro: quia predicit⁹ domus eius totaliter ⁊dēda. Circa q̄ sic procedit: quia primo ꝓpheta ⁊ statu filij egrotantis inquiritur. secūdo ab eo dure respondet. ibi: Cum ergo illa. tertio filij mozit. ibi: Surrexit itaq̄. Circa primū dicit

In tempore illo egrotauit abia filius hieroboā. ut in eius morte puniret ⁊ iuuenis qui bonus erat ⁊ innocens ut postea dicetur. non ⁊deret mala in domo hieroboam futura.

n Cōmuta habitū ne cognoscar q̄ sis vxor hieroboam. ⁊ vade in silo vbi est abias ꝓpheta qui locutus est mihi q̄ regnaturus essem sup populū hunc.

o Tolle quoq̄ in manu tua ⁊cē panes ⁊ crustulā ⁊ vas mellis: ⁊ vade ad illū. Ipse eni indicabit tibi quid eueniturū sit puero huic.

Fecit ut dixerat vxor hieroboā ⁊ cōsurgens abiit in silo: ⁊ ⁊nit in domū abie. At ille nō poterat ⁊dere: quia caligauerāt oculi ei⁹ p̄ senectute.

p Dixit⁹ aūt dñs ad abiā: Ecce vxor hieroboam ingredit ut ꝓsulat te sup filio suo qui egrotat. Hec ⁊ hec loqueris ei. Cum⁹ ergo illa intraret ⁊ dissimularet se esse que erat: audiuit abias sonitū pedū ei⁹ introeūtis p ostiū. ⁊ ait:

Ingredere⁹ vxor hieroboam. Quare aliā te eē simulas? Ego aūt⁸ missus sū ad te durus nūci⁹. cum dicitur:

r Ingredere vxor hieroboam ⁊c. q. d. nihil latet conspectum diuinū qui mihi reuelauit aduentum tuū.

s Ego autem missus sum ad te durus nuncius. id est nuncians dura.

a Dic hieroboam: hec dicit dñs ꝛc̄. ⁊ patz lrā vsq; ibi: b Sed opatus es male sup eos q̄ fuerūt ante te. in regimine ꝑpli: q; non solū trāsgressus es ꝓceptū dñi: ß etiā ꝑplm israel trāsgredi fecisti. ut patz ex ꝓdictis ca. xij. c Percutiā de hieroboā mingentē ad parietē. qđ intelligit duplicit. Uno⁹ q; mingens ad parietē dicat canis: qui eleuato crure solit⁹ est ad parietē mingere. Alio⁹ q; intelligat infirm⁹ ⁊ debilis qui iuxta lectū non pōt mingere nisi apodiet se ad parietē. ut sit sensus si pcutiat canis: q̄ ꝓter vilitatem nō debet tangi uel debilis cui deberet pci multo magis alij de domo hieroboā exterminabūt. ⁊ eccl̄e mō exponit qđ ibidē. d Et clausū. i. incarceratū. e Et nouissimū. quibus esset miserandū. f Et mūdato reliquias domus hieroboā. i. quoscūq; de domo sua. g Sicut mūdari solet fim⁹ nō enī mundat fim⁹ i se: ß loc⁹ in quo est qđ ejicit ⁊ per hoc intelligit q; illi de domo hieroboā nō debeant mūdari in se: ß regnū israel ꝑ ipsoꝝ electionem ⁊ exterminationem. Cetera patēt in lrā vsq; ibi: b Iste enī solus inferet de hieroboā in sepulchrū. i. honorifice sepeliet: ⁊ plangēt sicut filius regis. i Quia inuentus est sup eū sermo bon⁹. Dicit enī Ra. Sa. q; hieroboā volens impedire illos de regno suo ne ad festa irēt in hierusalē: ut patz ex ꝓdictis ca. xij. posuit boies armatos in viis ne aliq; possent trāsire si vellēt illuc ire. ⁊ iste fili⁹ hieroboā ignorante patre amouit illud impedimentū. ut illi qui erāt deuoti possent ire i hierusalē ad orandū dñm. k Constituet aūt sibi dñs regē sup israel. i. baasa. ut habet. j. ca. sequēti. l Qui percutiet domū hieroboā in hac die. i. de ꝓpinquo. m Et pcutiet dom⁹ deus israel sicut moueri solet harundo in aqua. Et euellet israel de terra bona hac quā dedit patribus eoꝝ: ⁊ ventilabit eos trās flumen: q; fecerūt sibi lucos ut irritarent dñm. Et tradet dñs deus israel ꝓpter pcta hieroboā qui peccauit ⁊ peccare fecit israel. Surrexit⁹ itaq; vxor hieroboā ⁊ abijt ⁊ venit in thersa. Cūq; illa ingrederet limē dom⁹ puer mortuus est: ⁊ sepelierūt eum: ⁊ planxit eum oīs israel iuxta sermonē dñi quē locutus est in manu serui sui abie. ꝓphe. Reliqua aūt verboꝝ hieroboam quō pugnauerit ⁊ quō regnauerit: ecce scripta sunt in libro verboꝝ dierū regū israel. Dies aūt quibus regnauit hieroboā vigintiduo annis fuit. Et dormiuit hieroboā cū patrib⁹ suis: regnauitq; nadab filius ei⁹ ꝓ eo. Anno⁹ roboam filius salomonis regnauit in iuda. Quadraginta ⁊ vn⁹ anni erat roboam cū regnare cepisset: decē ⁊ septē annis regnauit in hierusalē ciuitate quā elegit dñs ut ponēt nomē suū ibi ex omnib⁹ tribubus israel. Nomē autē matris eius naama amanites. Et⁹ fecit iudas malū coram dño: ⁊ irritauerūt eū sup oībus que fecerant pres eoꝝ in peccatis suis que peccauerūt. Edificauerūt⁹ enī ⁊ ipsi sibi aras ⁊ statuas ⁊ lucos sup oēm collē excelsum ⁊ subter oēm arborē frondosam: sed ⁊ effeminati fuerūt i tra: fecerūtq; omnes abominationes gentiū quas attriuit dñs ante faciē filioꝝ israel. In⁹ q̄nto aūt anno regni roboā ascēdit⁹ sesac rex egypti in hierusalem: ⁊ tulit thesauros domus dñi ⁊ thesauros regios ⁊ vniuersa diripuit: scuta quoq; aurea que fecerat salomon ꝓ qb⁹ fecit rex roboam scuta erea: ⁊ tradidit ea in manu ducū scutariorū ⁊ eoꝝ qui excubabant ante ostiū domus regis. Cūq; ingrederet rex in domū dñi portabant ea qui preeūdi habebāt officiū: ⁊ postea reportabant ad armamentariū scutariorū. Reliqua aūt sermonū roboā ⁊ oīa que fecit: ecce scripta sunt in libro sermonū dierū regum iuda. Fuitq; bellū inter roboā ⁊ hieroboā cunctis diēb⁹. Dormiuitq; roboam cū patribus suis: ⁊ sepultus est cum eis in ciuitate dauid. Nomen autem matris eius naama amanites.

Circa primū sciendum q; ꝓut dicitur. ij. Paral. xj. separatis decē tribubus a regno roboam sacerdotes ⁊ leuite q̄ erāt dispersi ꝑ decē tribus venerūt in hierusalē vbi erat cultus dei: ⁊ silit̄ alij q̄ habebāt zelū legis dei: ⁊ roborauerūt regnū roboā ꝑ tres annos in quib⁹ rex ⁊ ꝑpls deo fideliter seruierūt. postea vo rex declinauit ad idolatriā. ⁊ consequēt̄ ꝑpls exēplo eius. Igit̄ hic ꝑ describit etas ei⁹ i principio regni sui ⁊ ꝓcedit regnū cū dō: Anno roboā ꝛc̄. ⁊ ps lrā. Et subdit ꝓuaricatio cū dicit: p Et fecit iudas malū coram dño. exemplo roboā ipsum in ß sequēdo. ut dr̄ ij. Paral. xij. q Edificauerūt enī ⁊ ipsi sibi aras. p idolatria exercēda. r Et statuas. i. idola s Et lucos. i. nemora dēsa circa loca idolatrie ad exercendū ibi luxuriā dr̄ enī luc⁹ a luceo ces. p antiphrasim. t Sz ⁊ effeminati fuerūt i era. i. boies castrati nāt uel arte q̄ statuebāt i cultu cuiusdā dee: ut dicūt aliq̄. dictio ꝓ hebraica q̄ b ponit sigt meretriciū i sexu tm̄ masculino. ⁊ sic p effeminatos videt̄ intelligi iuuenes pulchri i lupanaribus positi ad vitiū sodomiticū exercēdū. Sm q; dr̄. ij Mach. iiij. de iasone q; ausus e ib ipsa arce gymnasiū constituere ⁊ optimos q̄sq; ephebos in lupanaribus ponere. ⁊ dicunt ephebi iuuenes imberbes valde lucidi ⁊ pulchri. v In q̄nto ꝛc̄. hic pōit sequēs punitio q; ꝑ pctis hieroboā ⁊ ꝑpli factū e a deo q; roboā ⁊ ꝑpls nō possent resistē regi egypti veniēti ꝓ eos vrūtū q; afflictio dat intellectū. humiliauerūt se coram deo. ut dr̄. ij. Pal. xij ꝓphe qđ nō fuit destructa ciuitas nec ꝑpls: tū ib certa forma reddiderūt se ipsi sesac q̄ spoliata ciuitate rediit i era suā ⁊ hoc est qđ dicit:

ß Ascendit sesac rex egypti in hierusalem ꝛc̄. ⁊ patz littera.

Describit ei⁹ prevaricatio. secūdo ei⁹ punitio. ibi: In q̄nto aūt anno.

Bitur in octauodecimo anno. hic a Cap. xv. ꝓnter agit de tpibus abia ⁊ asa. ⁊ qz tpe abia nō fuit facta inouatio regis in regno isrl. ideo breuiter trāsit de eo scriptura. ⁊ 2° agit de asa. ibi: In āno ḡ. xx. Circa pmū ꝓmittit ꝓncipiū regni abia. cū dicit: Igit in xviij. āno regni hieroboā. ⁊ temp⁹ quo regnauit. cum dr: b Trib⁹ annis. incomplete tn. c Nomē matris eius maacha filia absalon. In hebreo habet absalō: ꝙ qō videt ee ali⁹ ab absalon filio dauid Cetera patet vsq ibi: d Excepto sermone vrie etbei. Hoc videt falsū qz dauid alias legitur peccasse. s. in numeratione ppli. ⁊ in sntia ꝓtra mipbiboseth. ut dictū fuit ꝫ ij. li. Sed dicendū q ista peccata fuerūt minima respu peccati i facto vrie ⁊ ꝓpter hoc hic non reputant. Fm q dr ij. phicox q illud qō modicū e quasi nibil reputat. e Fuitq; preliū inter abiam ⁊ hieroboā. istud bellū diffuse tractat. ij. Parat. ca. xiij. in quo abia victoriā solēne habuit. f In anno ergo. hic cōsequēt agit de regno asa cū quo plures successiue regnauerūt in isrl. ⁊ iō ꝓ agit de ipso asa. 2° de his qui ei ꝓregnauerūt in isrl. ibi: Nadab ꝓo. Prima i duas qz ꝓ describit tēp⁹ in quo asa bñ se habuit. 2° temp⁹ i quo ab ipsa bonitate declinare cepit. ibi: Ascendit q baasa Circa ptimū dicit In anno ergo. xx. hieroboam tē. hoc videt esse falsū: qz abia pater ei⁹ cepit regnare anno hieroboam. xviij. ⁊ regnauit tribus annis. exquo videt q asa cepit regnare āno. xxj hieroboā. Ad qō dicendū q abia nō regnauit annis trib⁹ cōplete. ut predictū est. ⁊ ideo ille tertius ann⁹ Fm diuersas suas ptes cōputat in regno patris ⁊ in regno filij p synodochen: sicut ⁊ xps dicit iacuisse in sepulchro tribus dieb⁹. ꝓpter qō sciendū q ista apparens dissonantia ⁊ cōsimiles solutē q; modis. vno modo p synodochen ut dictū est. 2° mō quia aliqñ filius regnauit cū patre. sicut dictū fuit ꝫ de salomone. ⁊ sic aliqñ in ei⁹ regno cōputat temp⁹ quo regnauit cū pre. aliqñ ꝓ cōputat tm temp⁹ quo sol⁹ regnauit patre defuncto. 3° mō qz aliqñ vacauit regnū: ⁊ temp⁹ vacationis q; computat in tpe regis sequentis. q; ꝓ nō computat. ut dictū fuit in libro Judicū de tpe ipsoz. 4° modo quia q; contingit q aliquis rex bñ regnauit in ꝓncipio: ⁊ postea male. ⁊ sic scriptura aliqñ solū exprimit tempus in quo bene regnauit: ⁊ tacet residuū. sicut dictum fuit de saule supra libro. j. ca. xiij. 5° modo per vitium scriptorum qui de facili errant ⁊ errauerunt numeros scribendo. g Nomē matris ei⁹. i. aute ut coiter dicit. qz ibi subdit: b Filia absalon sicut ꝑdictū est de ꝓpe patris sui. Alii etiā soluūt aliq; q iste absalon duas filias habuit ⁊ quelibet fuit vocata maacha ⁊ vna habuit abia ꝓpe ⁊ altera asa filij eius. i Et abstulit effeminatos. exponat sicut ca. ꝓcedēti. k Insup ⁊ maachā matrē suā tē. Priapus ꝓ fuit qdā inuentis de hellesponto: qui ꝓpe magnitudinē mēbri virilis insolitā fuit reputat⁹ inter deos: ꝓpter qō vocatur deus bortoz ꝓpe fecunditatem que est in bortis ⁊ membrū virile est principiū generationis. hunc aūt colebant mulieres q; bus preerat ista maacha. l Et in luco ei⁹ que cōsecrauerat. vbi exercebat luxuria. m Subtitq; specū. ubi erat habitaculū subterraneū in quo stuprabāt mulieres i veneratione idoli. n Et confregit simulacrū turpissimū. s. priapi qō erat factū cū mēbro virili excessiue. ⁊ ꝓpter hoc dicit turpissimū qz illa mēbra vocant pudēda. o Excelsa aūt nō abstulit. illa loca erāt i quib⁹ filij isrl sacrificabant deo anteq; templū esset edificatū. ⁊ ꝓtūc erat licitum. nō tn postea sicut dictum fuit Deut. xij. ⁊ supra ꝓ libro. nō tn erat idolatria: qz sacrificabant deo. p Bellū aūt erat inter asa ⁊ baasa. de ꝓmotione isti⁹ baasa ad regnū isrl habet postea: ꝫ de ipso sit b mētio ante: occasione ipsi⁹ asa cui cōregnauit. p aliqua parte. q Ascendit quoq;. Hic ꝓsequent agitur de tempore asa in quo cepit declinare a bonitate: quia cum expertus fuisset diuinam virtutem sibi assistere cōtra regem ethiopum. put habet diffuse. ij. Parat. xiij. sed hic tacetur. veniente ꝓtra se baasa. qui non erat tante potestatis. de diuino auxilio diffidit: ⁊ refugit ad auxiliū humanū. ⁊ hoc est quod dicit: Ascendit quoq; baasa rex israel in iudam. ad inuadendum regnū asa. r Et edificauit rama. hoc est fortalitium magnū. s Et non posset quispiā egredi uel ingredi tē. absq; periculo. ⁊ ut de illo loco regnū asa infestaret. t Tollens itaq; asa omne argentum ⁊ aurum quod tē. recurrēs ad auxilium humanū magis q; diuinū. ⁊ patz littera vsq; ibi: v Nemo sit excusat⁹ tē. etiā illi qui scm legē erāt excusati

Et regnauit abia fili⁹ ei⁹ ꝓ eo. Bitur[a] i octauo- xv decimo āno regni hieroboam filij nabath: regnauit abia sup iudam. Tribus[b] ānis regnauit i hierusalē Nomen[c] matris eius maacha filia absalon: ambulauitq; in oib⁹ peccatis patris sui que fecerat ante eū. nec erat cor ei⁹ ꝑfectū cū dño deo suo sicut cor dauid patris eius. Sed ꝓpter dauid dedit ei dñs de⁹ suus lucernā in hierusalē ut suscitaret filiū eius post eū ⁊ staret i hierusalem: eo q; fecisset dauid rectū in oculis dñi ⁊ nō declinasset ab omnibus que preceperat ei cūctis diebus vite sue: excepto[o] sermōe vrie etbei. Attamē bellum fuit inter abiā ⁊ hieroboā omni tempore vite eius. Reliqua autem sermonū abie ⁊ oia q; fecit: nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regū iuda? Fuitq;[r] prelij inter abiam ⁊ inter hieroboam. Et dormiuit abia cū patrib⁹ suis: ⁊ sepelierūt eum in ciuitate dauid: regnauitq; asa filius eius ꝓ eo. In[t] anno ergo vicesimo hieroboā regis isrl: regnauit asa rex iuda: ⁊ quadraginta ⁊ vno āno regnauit i hierusalē. Nomē[s] mris ei⁹ maacha filia[p] absalon: ⁊ fecit asa rectū añ conspectū dñi sicut dauid pater ei⁹: ⁊[t] abstulit effeminatos de terra: purgauitq; vniuersas sordes idolorū que fecerant patres eius. Insup[u] ⁊ maachā matrē suā amouit ne esset princeps in sacris priapi: ⁊[v] in luco eius quē cōsecrauerat: subuertitq;[m] specū eius ⁊[n] cōfregit simulacrū turpissimū: ⁊ cōbussit in torrente cedron. Excelsa[o] autē nō abstulit. Perfectū tamē cor asa ꝑfectū erat cū dño deo suo cunctis diebus suis: ⁊ intulit ea q; sanctificauerat pater su⁹ ⁊ vouerat in domū dñi argentū ⁊ aurū ⁊ vasa. Bellū[p] aūt erat inter asa ⁊ baasa regē israel cūctis diebus eorum. Ascendit[q] quoq; baasa rex israel in iudā: ⁊[r] edificauit rama: ut[s] nō posset aspiā egredi uel ingredi de parte asa regis iude. Tollens[t] itaq; asa oē argentū ⁊ aurū qō remanserat in thesauris domus dñi: ⁊ i thesauris domus regie: dedit illud in manus seruoꝝ suoꝝ: ⁊ misit ad benadab filiū tabrēmon filij ezion regē syrie qui habitabat in damasco dices: Fedus e inter me ⁊ te ⁊ inter patrē meū ⁊ patrē tuū: ideo misi tibi munera argentū ⁊ aurum: ⁊ pero ut venias ⁊ irritū facias fedus quod habes cum baasa rege israel: ⁊ recedat a me. Acquiescens benadab regi asa misit principes exercitus sui in ciuitates israel: ⁊ percusserūt abion ⁊ dan ⁊ abel domū maacha ⁊ vniuersā cēneroth omnem. s. terrā neptalim. Qō cū audisset baasa: intermisit edificare rama: ⁊ reuersus e in thersa. Rex autē asa nunciū misit in omnem iudam dicens: Nemo[v] sit excusatus. Et tulerunt lapides de rama ⁊ ligna eius quibus edificauerat baasa: ⁊ extruxit de eis rex asa gabaa beniamin ⁊ maspha.

re ꝓcedendo ad bellū: qz illud edificiū erat regno suo periculosū. ⁊ ideo volebat illud cito destruere ⁊ ex materia fortalitia sibi construere. a Derūtñ in tpe senectutis ꝛc.]

cui⁹cā tacef hic: ꝑ exprimitur. ij. Paral. xvj. ſ. q anani ꝓphetā eū arguēte eo q magis cōfisus fuerat in hoib⁹ q̄ in deo. ſtatus iussit mitti in neruū: ⁊ iō fuit percussus podagra in pedibus. b Nadab ꝯo. hic agit de regibus israel q̄ regnauerūt tpe asa. ⁊ p de nadab. 2° de baasa. ibi: Insidiatus est aūt. 3° de hela. ibi: Zu aūt. xvj. ca. 4° de çambri ibi: Anno. xxvj. 5° de amri. ibi: Cūq audisset. 6° de achab q̄ p pte tpis regnauit cum eo. ibi Achab ꝯo. prima ps ps in hrā: c Insidiatus. Hic agit de regno baasa qui p insidias interfecit dñm suū. d Et pcussit eū in gebbethon que ē vrbs philistinoꝝ. Siquidē nadab ⁊ omnis israel obsidebant gebbethon. Interfecit ergo illū baasa i anno tertio asa regis iuda: ⁊ regnauit p eo. Cumq regnasset pcussit omnē domū hieroboā. Nō dimisit nec vnā quidē animā de semine eius donec deleret eum: iuxta verbū dñi q̄ locutus fuerat in manu serui sui ahie silonitis ꝓpter pctā hieroboā que peccauerat ⁊ quibus peccare fecerat israel: ⁊ propter delictum quo irritauerat dñm deū israel. Reliqua autē sermonū nadab ⁊ omnia que opatus est: nōne hec scripta sunt in libro verboꝝ dierū regum iuda? e Lap. xvj

Acta⁹ ē aūt. hic ꝯnter ponit ipsi⁹ baasa punitio denūciata p iehu filiū anani. Ex quo ꝑz q ille fuit filius ꝓphe q̄dē asa poni iussit in neruū eo q sibi dicebat veritatem. f Pro eo q exaltaui te de pulueri. i. de infimo statu deducens ad regnū. g Ecce ego demetam. i. detruncabo. b Posteriora. tua. ita q nihil remaneat: sicut fecisti de domo hieroboā. Cetera patent i hrā. i Et regnauit hela. hic describitur temp⁹ ipsi⁹ hela filij baasa: qui fuit malus: sicut ⁊ p̄decessores sui. ⁊ patz hrā vsq ibi: k Ob hāc causam occidit eū ꝛc.]

In hebreo habet sic: Et qz occidit eū, q̄ aūt subdit: hoc est iehu filium anani ꝓphetā, nō est in hebreo: sed appositū fuit a translatore vel ab aliquo expositore p modū glose alicui⁹: que postea inserta fuit textui vitio scriptoꝝ. ut hic notaretur occisio ꝓphete. Ra. Sa. aliter exponit. cum dicit

Reliqua autē omniū sermonū asa ⁊ vniuerse fortitudines ei⁹ ⁊ cuncta que fecit ⁊ ciuitates quas extruxit: nōne hec scripta sunt in libro verboꝝ dierū regum iuda? Derūtamē[a] in tpe senectutis sue voluit pedes:] ⁊ dormiuit cum patribus suis: ⁊ sepultus est cum eis in ciuitate dauid p̄is sui: regnauitq̄ ioſaphat filius ei⁹ p eo. Nadab[b] ꝯo filius hieroboam regnauit super israel anno secundo asa regis iuda: regnauitq̄ sup israel duobus annis: ⁊ fecit q̄ malum est in conspectu dñi: ⁊ ambulauit in vijs patris suis ⁊ in peccatis eius quib⁹ peccare fecit israel. Insidiatus[c] est aūt ei baasa filius ahie de domo isachar: ⁊ p̄cussit eum in gebbethon que est vrbs philistinoꝝ. Siquidē nadab ⁊ omnis israel obsidebant gebbethon. Interfecit ergo illū baasa i anno tertio asa regis iuda: ⁊ regnauit p eo. Cumq regnasset pcussit omnē domū hieroboā. Nō dimisit nec vnā quidē animā de semine eius donec deleret eum: iuxta verbū dñi q̄ locutus fuerat in manu serui sui ahie silonitis ꝓpter pctā hieroboā que peccauerat ⁊ quibus peccare fecerat israel: ⁊ propter delictum quo irritauerat dñm deū israel. Reliqua autē sermonū nadab ⁊ omnia que opatus est: nōne hec scripta sunt in libro verboꝝ dierū regum israel? Fuit q̄ bellum inter asa ⁊ baasa regē israel cunctis diebus eoꝝ. Anno tertio asa regis iuda regnauit baasa filius ahie sup omnē israel in thersa viginti quatuor annis ⁊ fecit malum coram dño: ambulauitq̄ in vijs hieroboam ⁊ in peccatis eius quibus peccare fecit israel.

XVI

Factus[e] est autē sermo dñi ad iehu filiū anani contra baasa dicens: Pro[f] eo q exaltaui te de pulueri ⁊ posui te ducē sup ꝓpm meū israel: tu aūt ambulasti in via hieroboā: ⁊ peccare fecisti populū meū israel ut me irritares in peccatis eoꝝ: ecce[g] ego demetā posteriora[h] baasa ⁊ posteriora domus eius ⁊ faciā domū tuā sicut domū hieroboam filij nabath. Qui mortu⁹ fuerit de baasa in ciuitate comedēt eum canes: ⁊ qui mortuus fuerit ex eo in regione: comedent eum volucres celi. Reliqua autē sermonū baasa ⁊ quecūq̄ fecit ⁊ prelia ei⁹: nōne hec scripta sūt in libro verboꝝ dierū regū israel? Dormiuit ergo baasa cū patribus suis: sepultusq̄ ē in thersa ⁊[i] regnauit hela filius eius p eo. Cum aūt in manu iehu filij anani ꝓphete verbū dñi factum esset contra baasa ⁊ contra domū eius: ⁊ cōtra omne malū quod fecerat coram dño ad irritandū eum in opibus manuū suarū ut fieret sicut domus hieroboā: ob[k] hāc causam occidit eū hoc est iehu filiū anani ꝓphetā.]

Anno[l] vicesimosexto asa regis iuda: regnauit hela filius baasa sup israel in thersa duobus annis: ⁊ rebellauit cōtra eū seru⁹ suus çambri dux medie partis equitum. Erat autē hela in thersa bibens ⁊ temulentus in domo arsa prefecti thersa. Irruens q̄ çambri percussit ⁊ occidit eum anno vicesimoseptimo asa regis iuda: ⁊ regnauit p eo. Cumq regnasset ⁊ sedisset sup solium eius percussit omnē domū baasa ⁊ nō dereliquit ex ea mingentē ad parietē ⁊ ꝓpinquos ⁊ amicos ei⁹. Deleuitq̄ çambri oēm domū baasa iuxta verbum dñi q̄ locutus fuerat ad baasa in manu iehu ꝓphe, ꝓpter vniuersa pcta baasa ⁊ pcta hela filij eius qui peccauerunt ⁊ peccare fecerūt israel: puocantes dñm deū israel in vanitatibus suis. Reliqua autē sermonū hela ⁊ omnia que fecit: nōne hec scripta sunt in libro verboꝝ dierū regū israel? Anno vicesimoseptimo asa regis iuda regnauit çambri septē diebus in thersa. Populo exercit⁹ obsidebat gebbethon vrbem philistinoꝝ. Cūq[m] audisset rebellasse çambri ⁊ occidisse regē: fecit sibi regem omis israel amri qui erat princeps militie.] sup israel in die illa in castris. Ascendit ergo amri ⁊ omnis israel cū eo de gebbethon ⁊ obsidebant thersa. Cū[n] vero aūt çambri q̄ expugnāda

Et qz occidit eum dicens q̄ refertur ad nadab quē occidit baasa. ut dictū est ca. ꝑcedēti. ꝓpē q̄ iste baasa cum sua posteritate meruit deleri. nō solū qz ambulauit i vijs hieroboā: sed etiā qz occidit nadab dñm suū ⁊ p̄ditorie. ⁊ maxime qz fuit ita malus uel prior sicut nadab: ꝓpter q̄ nō habuit titulum occidendi eum ꝓpter mala sua. Si aūt dicat q̄ nō p̄cauit occidēdo nadab: qz illud ꝓphetatū fuerat futurū a dño p ꝓphetam Semeiā. ut habet ꝫ xiij. non valet: qz deus adeo oiputēs est ⁊ bonus q̄ frequenter vtiē malis voluntarijs ⁊ actib⁹ suis in executione ordinatiōis sue. sic passio xp̄i a deo p̄ordinata ad salutē electoꝝ. fuit facta executive per iudeos malos. l Anno xxvj. hic ꝯnter describit regnū çambri q̄ interfecit hela ⁊ totā domū baasa sicut fuerat p̄dictū p iehu filium anani ꝓphetā. ⁊ ꝑz littera in Cūq audisset. Hic ꝯnter agit de ipso amri q̄ rebellauit ipsū çābri. ⁊ ꝫ est q̄ dicit: Cūq audisset rebellasse çambri ꝛc].i. exercitus regis israel qui obsidebat vrbē gebbethon existēs i periculo belli. çābri ꝯo remānserat cū rege in thersa in quiete: ꝓpter q̄ exercitus hoc audiēs q̄ regē interfecisset fuit indignatus de occisione regis. ꝓditoria ⁊ cōstituerunt sibi regē amri ad expugnandum çambri in thersa. q̄ ⁊ factū ē ut ꝑz in littera. n Videns autē çambri q̄ expugnanda esset ciuitas. ita q̄ nō poterat effugere ingressus ē palatiū ⁊ succēdit se cū domo regia ne vinus

caperet ⁊ vili ac crudeli morte puniret: ⁊ ut inferret damnū amri electo in regē p successionē tomus regie. a Tunc diuisus est populus israel. quia bellatores qui erāt cum amri in obsidione gebbethon volebāt eū regnare. Alij vo q̄ nō fuerūt ibi volebant alium eo q̄ amri non fuerat institutus de eorum cōsilio. Et durauit ista cōtentio trib⁹ annis. pars tamen amri preualuit. q̄ erat exercitatior in bellis. Ra. Sa. aūt dicit q̄ pualuit eo q̄ filius su⁹ accepit filiā iosaphat filij regis iude. ⁊ sic fuit pars ei⁹ fortificata

b Anno. xxxj. asa regis iuda regnauit amri. in quo numero accipit regnum amri q̄n incepit regnare pacifice mortuo thebni. Aliter enim incepisset regnare. xxvij. anno regis asa. c Duodecim annis. in hoc numero computat tempus a quo fuit electus: q̄ licz cōtentio p tres annos durauerit: ut dictū est. tamē pars eius a principio fortior apparuit.

d Et vocauit nomen ciuitat⁊ quā extruxerat noīe somer dñi montis samariam. i. denoīauit eam ex nomine illi⁹ qui fuerat dñs loci. qui vocabat somer. ⁊ ideo falsa ē littera quā aliqui libri habent somer i. montē dñi: quia nec somer nec samaria sic interpt̄at ⁊ extunc samaria fuit metropolis in regno decē tribuū. Cetera patēt i trā.

e Achab vo. hic p̄sequenter agit de regno achab. ⁊ diuidit in partē principalē ⁊ incidentalem. secūda ibi: Indiebus. Achab aūt cepit regnare tpe asa. sicut dicit i littera

Anno. xxxviij. asa regis iuda rē. f Et fecit achab fili⁹ amri malum rē.] quia lz ante colerent vitulos aureos tñ in illis videbant adorare deū: put dictū fuit ō. xij. ca. iste aūt induxit idolatriā manifestā. cui⁹ causa motiua subdit: g Duxit vxorē iezabel. que erat nutrita in idolatria: ad quā induxit virū suū. ideo subdit: h Et abijt ⁊ seruiuit baal rē. q̄ō nullus de regib⁹ ante eū fecerat. i In dieb⁹. Decē ps incidētalis: q̄ in illo tpe abiel cepit reedificare biericho quā iosue destruxerat ⁊ posuerat sub anathemate. ita q̄ de cetero nō reedificaret. vt dr̄ Josue. vj. k In abirā primitiuo suo fūdauit eam. i. q̄n posuit fundamenta incipies reedificare mortu⁹ fuit abirā primogenitus suus. ⁊ cum p̄cederet in edificando. morieb⁹ successiue filij sui vsq̄ ad vltimū: qui in completione operis mortuus est. ⁊ hoc ē q̄ dicit: l Et in segub nouissimo suo i. vltimo nato posuit portas eius que ponunt in completione opis.

m Juxta verbū dñi q̄ locutus fuerat in manu iosue. i. p ipsū iosue. sicut habetur Josue. vj. vbi imprecatus fuit hoc malum reedificanti biericho.

esset ciuitas: ingressus est palatiū ⁊ succendit se cū domo regia: ⁊ mortuus est in peccatis suis que peccauerat faciēs malū coram dño: ⁊ ambulās in via hieroboam: ⁊ in pctō eius quo fecit peccare israel. Reliqua aūt sermonū gambri ⁊ insidiarū ei⁹ ⁊ tyrannidis: nōne hec scripta sunt in libro verborū dierū regum israel? Tunc diuisus est populus israel in duas partes. Media pars populi sequebat thebni filium gineth ut constitueret eum regē: ⁊ media pars amri. Preualuit autē populus qui erat cū amri populo qui sequebatur thebni filiū gineth: mortuusq̄ est thebni ⁊ regnauit amri. Anno tricesimo primo asa regis iuda regnauit amri sup israel duodecim annis. In therſa regnauit sex annis: emitq̄ montē samarie a somer duobus talentis argenti ⁊ edificauit eum: ⁊ vocauit nomen ciuitatis quā extruxerat: noīe somer dñi mōtis: samariā. Fecit aūt amri malū in conspectu dñi: ⁊ opatus est nequiter sup omnes q̄ fuerunt ante eū. Ambulauitq̄ in oi via hieroboam filij nabath: ⁊ in peccatis eius quib⁹ peccare fecerat israel: ut irritaret dñm deū israel in vanitatib⁹ suis. Reliqua autē sermonū amri ⁊ prelia ei⁹ que gesit: nōne hec scripta sūt i libro verborū dierū regū israel? Dormiuitq̄ amri cū patribus suis ⁊ sepult⁹ est in samaria: regnauitq̄ achab filius eius pro eo.

c Achab vo filius amri regnauit sup israel anno tricesimo octauo asa regis iuda. Et regnauit achab filius amri sup israel in samaria viginti ⁊ duobus annis. Et fecit achab filius amri malū in cōspectu dñi sup oēs q̄ fuerunt ante eū.] Nec suffecit ei ut ambularet in peccatis hieroboam filij nabath: insup duxit uxorem iezabel filiam methaal regis sidoniorum. Et abijt ⁊ seruiuit baal ⁊ adorauit eū: ⁊ posuit aram baal in templo baal q̄ edificauerat i samaria: ⁊ plantauit lucum. Et addidit achab in opere suo irritans dñm deū israel sup omnes reges israel qui fuerūt ante eū. In diebus eius edificauit abiel de bethel biericho. In abirā primitiuo suo fundauit eā: ⁊ in segub nouissimo suo posuit portas eius iuxta verbū dñi q̄ locut⁹ fuerat i manu iosue filij nun. xvii

T dixit helias thesbites de habitatorib⁹ galaad ad achab: Viuit dñs deus israel in cui⁹ conspectu sto: si erit anis his ros ⁊ pluuia: nisi iuxta oris mei verba. Et factū est verbū dñi ad eum dicens: Recede hinc ⁊ vade contra orientem: ⁊ absconde in torrente carith qui est contra iordanē: ⁊ ibi de torrente bibes: cozuisq̄ precepi ut pascant te ibi. Abijt ergo ⁊

n Cap. xvij

T dixit helias. hic p̄siter agit de his que acciderunt tpe iosaphat regis iude sub quo cōtinuatū fuit regnū achab. licz inceperit sub asa patre suo ⁊ q̄ achab sup oēs reges qui eum p̄cesserāt malus fuit. ut dictū est ca. p̄cedenti. ideo scriptura diligenter p̄sequit circa eū diuinā p̄uidentiā eum a malis reuocādo. licz abusus fuerit: ut sic iustior appareat eius condēnatio. Jgit̄ primo reuocat a malis signis celestibus. secūdo victoriis mirabilibus. ca. xx. tertio diuinis cōminationibus. ibi: Tūc vir quidā. Prima in duas scōm duo signa celit⁹ data. secūdū ponit ca. xvij. Circa primū p̄ sterilitas indicit. secūdo helias a corui⁹ pascit. ibi Et factū est. tertio a muliere vidua suscipitur. ibi Surge ⁊ vade. Circa p̄mū dicit: Et dixit helias thesbites. i. a ciuitate thesba oriūdus. sic dictū fuit plenius Judicū. ix.

o Si erit annis his ros ⁊ pluuia. ⁊ accipit hic si p non. i. non erit. Copulat autem Ra. Sa. hanc sententiā cū fine p̄cedentis capituli dicens q̄ occasione mortis filiorum abiel dixit achab helie arguēti ipsū de idolatria Potest esse q̄ verbū discipuli impleat: ⁊ tamē verbum magistri nō implet. Josue vero fuit discipulus moysi. ut habet Exo. ca. xxiij. ⁊ videm⁹ maledictionē ei⁹ impletā sup abiel q̄ reedificauit biericho. ut dictum est. moyses aūt imprecat⁹ est maledictionē sup filios israel trāsgredientes legē ⁊ seruientes dijs alienis: sic q̄ clauderet celum ⁊ p̄hiberet pluuia. ut habet in Deut. ; ⁊ tamē israel iam a pluribus annis recessit a lege ⁊ seruiuit dijs alienis. ⁊ tamen non videmus pluuias esse. p̄hibitas. ⁊ quoniā helias p̄cepit q̄ achab hoc dicebat quasi parui p̄pendens cōminationes moysi ⁊ iudicia dei. ideo orauit dominū ut clauderet celum ⁊ p̄hiberentur pluuie. ut habet Jacobi. j. ⁊ cum intellexit se exauditum a dño: tūc dixit ista verba Dixit dominus deus rē. Si erit annis his ros ⁊ pluuia. i. non erit ut dictū est:

p Nisi iuxta oris mei verba. quia simul fuit sibi reuelatum q̄ ad eius p̄precationē celum daret pluuiam.

q Et factum est. hic consequenter ostendit quomodo deus p̄ corui⁹ pauit seruū suū helyam. cum dicit:

r Recede hinc. a facie achab ⁊ iezabel. Ex quo patet q̄ licitum est sanctis viris fugere p̄secutionē p̄sonalem.

s Cozuisq̄ precepi ut pascant te. ministerio angelico

ad hoc eos inducente. a Cumq; quoq; referebāt ei panem ⁊ carnes. Ex quo ostendit mirabilis diuina ꝓuidentia ⁊ q; non est difficile deū re ea. quia magis splendide ꝓuidit helie p aues q; per hoies. b Surge ⁊ vade. hic cōsequenter helias a vidua recipit. ⁊ primo describit ipsius helie deuota receptio. secundo filij vidue suscitatio. ibi: Factū est aūt. Circa primū dicitur: Surge ⁊ vade in sareptam. nomē est equiuocum ad siluā ⁊ ad villā iuxta eā existentē que a silua denoīatur. c Precepi eni ibi mulieri vidue ut pascat te. istud preceptū non fuit p verbū expressū sed per diuinā ordinationem. q: sic ordinauerat de⁹ q; mulier illa vidua venientē heliam reciperet ⁊ eum pasceret. d Da mihi paululum aque ⁊c. Dicit Ra. Sa. q; quis de⁹ revelasset helie q; pascend⁹ ibi esset q; mulierē viduā: nō tamē fuit sibi revelatū in particulari q; esset illa. ⁊ ideo exemplo eliezer rogauit dñm ut ostenderet sibi que posset esse illa p hoc signū q; sibi petēti aquam literaliter offerret: sicut eliezer cognouit rebeccā. ut habet Beñ. ca. xxiij. e Cumq; illa ꝓgeret ut afferret. per hoc cognouit q; illa erat de qua dñs sibi dixerat. ⁊ cum hoc fuit sibi revelatū q; oleū ⁊ farina non deficeret i domo ei⁹: quousq; daret dñs pluuiā sup terrā. ⁊ ideo dixit ei: Noli timere: sed vade ⁊ fac sicut dixisti. f Verūtamē mihi primū fac de ipsa farinula subcinericiū panē ⁊c. erat enim fatigatus itinere ⁊ ieiunio. ⁊ ideo accelerari debebat refectio eius. cetera patēt in littera. g Factū est autē. hic consequēter ponit filij vidue suscitatio: cui⁹ infirmitas ꝓponit. cum dicit: Egrotauit filius mulieris. ⁊ mors sequēs. cū dicit: h Ita ut nō remaneret in eo halitus. deficiente enim respiratione deficit vita i animalibus respirantibus: cuiusmodi est hō. i Ingressus es ad me ut rememorarent iniquitates mee. palliatiū eni iuxta albū intensū videt declinare ad nigredinē. ⁊ eodem modo licz ista mulier esset deuota ⁊ sancta: tamē sanctitas eius erat modica respectu sanctitatis helie. ⁊ hoc mō locutus est loth Beñ. xix. d. Non possū in monte saluari. i. iuxta abrahā: cui⁹ sanctitas tāta est q; iusticia mea delictū est iuxta eū. sicut ibidem fuit expositū sm opinionem hebreoꝝ. Cetera patēt vsq; ibi: k Et expandit se atq; mensus ē sup puerū. hoc eni fecit ex magno affectu ad suscitationē pueri. per hoc ostēdēs q; vellet sibi dare partē vite sue si posset fieri. l Tribus vicibus. quia ꝓfectio cuiuslibet negocij consistit in tribus. s. in principio medio ⁊ fine. ratio aūt figuralis est. q: per istam extensionem ꝓphete sup puerū mortuū figurabat q; genus humanū a morte culpe esset suscitādū p incarnationis mysteriū. Tribus vicibus hoc fecit helias. facto profitens fidem trinitatis: quia fides maxime opatur in opibus miraculosis. sm q; dicit saluator: Luc. xvij. Si habueritis fidem sicut granū sinapis dicetis arbori huic malo eradicare ⁊c. ⁊ fiet. Cetera patēt vsq; ibi: m Nunc in isto cognoui q; vir dei es ⁊c. ꝓ filij sui suscitationem de presenti fuit certificata de dictis helie pro futuro. s. de multiplicatione olei ⁊ farine: ⁊ de datione pluuie sup terram. n

Cap. xviij

Est dies multos. hic ponit secundū signum ad reuocationē achab de malis suis. s. de datione ignis de celo. ⁊ primo ponit signi datio. secūdo helie ꝓsecutio. ca. xix. Circa primū primo ponit hoc signū quod erat principale. ⁊ secūdo addit aliud ex ꝓsequenti de datione pluuie. ibi: Et ait helias. Circa primū primo ponit ipsius helie ad erā isr̄l reuīsio. secūdo ignis descensio. ibi: Verūtamen nunc mitte. tertio ꝓphetarum baal occisio ibi: Dixitq; helias. Circa p̄mū helias de precepto dñi reuertit. secundo veniens agnoscit. ibi Erat autem fames. Circa primū dicit Post dies multos ⁊c.] Contra hoc videtur esse Jac. v. helias bō erat ⁊c. Et subdit: Et oravit ut non plueret sup terram: ⁊ non pluit annos tres ⁊ menses sex. ex quo videt q; reuīsio helie ad terrā israel ut pluuia daret fuit anno quarto. Dicendū q; tempus hic cōputat ab exitu helie de terra israel ⁊ non a ꝓhibitione pluuie sicut Jacob⁹ aplus cōputat: q: a ꝓhibitione pluuie usq; ad exitum eius fluxerūt sex mēses ⁊ plus: q: diu latuit in torrente carith: ita q; ex siccitate temporis siccatus fuit torrens antequ recederet ut dictū est ca. precedenti. o Vade ⁊ ostende te achab ⁊c. licz eni absq; presentia helie posset dare: tamē voluit sic facere. quia ꝓpixta ꝓ revelationem ei⁹ dixerat q; pluuia nō daret sup terrā nisi iuxta verbū oris sui. i. ꝓ orationē eius ⁊ denūciationem. ⁊ sic dñs adimplenit ut infra patebit. p Erat aūt. hic ꝓsequenter aduenit helie

ⁿ xviij

ⁿ xviij

ⁿ xviij

cognoscit. 7 primoab abdia. cuius modus describit cū dr: a Vocauitq; achab abdiā. ut ipse ex vna pte: 7 abdias ex altera discurrerent p loca humida regni sui: ad videndum si posset herba inueniri ad sustentationem equorū regis: nō tamē ista faciebāt nisi auctoritatiue 7 precipiendo. Erant enī ministri qui hoc faciebāt exequendo: homines enī terre ꝙtum poterāt talia absconebāt ad nutritionem suox aialium ut possent alīq; mō delacte sustentari: quia fruct⁹ ere defecerant pte nimia siccitate. 7 ideo rex 7 abdias iuerūt ad hoc negociū ut melius posset fieri. b Abdias aūt timebat dñm valde. hoc dicit ad ostendendum q nō erat cōsentaneus dño suo in malis suis: ad cui⁹. pbationē subdit: c Nam cū interficeret ieçabel ꝓphetas dñi. Propter hoc dicūt viri religiosi intēti diuino cultui quos ꝑmo congregauit ad hoc samuel 7 aliqui etiā habebāt spiritum ꝓphetie: sicut dictū fuit supra p li⁹. ca. x. Jeçabel vo volens destruē cultum dei ꝙtū poterat 7 cultū baal extollē. interfecit eos ꝓut potuit. 7 tunc abdias centū illox saluauit: abscōdēs l. in vna spelunca. 7 l. in alia. 7 prouidit eis de victu 7 vestitu. 7 ex hoc ꝓsecut⁹ ē a deo ꝓphetie dnī sm saluatoris dictū: Matb. x. Qui recipit ꝓphetam in noie ꝓphete mercedem ꝓphete accipiet. vnde inter xij. ꝓphetas quartus computat. Cetera patēt ex dictis vsq; ibi: d Dic dño tuo adest helias. quia dominus ei ꝑceperat ut ostenderet se achab. e Quid peccaui iāt. timuit enim ne helias subito ad aliū locum portaret sicut frequēter acciderat quando dñs ipsū ad aliquem locū mittebat: ꝓpter qō filij ꝓphetarū quando fuit raptus. crediderūt ipsū sic fuisse translatū. ut habet. j. iiij. li. ca. ij. 7 sic achab interficeret abdiā: credēs q illusisset sibi. d. veniret helias. f Adiurauit regna singula. q si helias inueniret in eorū terra caperetur. 7 sibi mitteret. loquit tamē hic scriptura de regnis ꝓpinquis tm: 7 reges ꝓpinqui faciliter assenserunt. tum q rex tyri erat socer ei⁹. 7 filij regis iuda habebat vxorē athaliā filiā achab. similit rex moab erat sibi tributari⁹. 7 rex edom regis iude. Item q in terris que erant ꝓpe regnū israel: erat etiam fames ꝓpe siccitatē quā sciebāt p verbū helie euenisse. g Nūqd nō indicatū est tibi dño meo quid fecerim 7 c. hoc dixit nō ad iactantiā: ꝝ ne helias ipsū exponeret periculo modo ꝓdicto. h Et dixit helias viuit dominus 7 c. assecurauit eū p iuramentū. 7 tūc iuit ad nunciandū ipsi achab helie aduentū. 7 sic secūdo fuit cognitus eius aduentus ipsi achab. qō notat cū dr: i Venitq; achab in occursum helie. quia desiderabat remedium famis habere. k Tu ne es ille qui conturbas israel. q. d. sic. 7 quia superbe loquebat. ideo ad repellendam ei⁹ superbiam respōdit helias: l Nō ego turbaui israel sed tu 7 dom⁹ patris tui q̄ 7 c. qz ꝓpter malicīā tuam dñs misit plagam istam. m Verūtamē nūc 7 c. hic ꝑter describit descensus ignis de celo ad declarationē diuine veritatis. 7 falsitatē idolatrie. ut sic popul⁹ israel ad veū conuerteret 7 beneficiū pluuie mereretur. 7 hoc est qō dicit: n Mitte 7 cōgrega ad me vniuersū israel. i. maiores 7 principales populi ad visionem miraculi i mōte carmeli. iste nō est carmel⁹ in quo manebat nabal. ut dictū fuit supra p li⁹. ca. xxv. qz ille est in sorte iude: iste aūt in sorte ephraim. o Qui comedūt de mensa ieçabel. precebat enim eis victū 7 vestitū: ut exaltarent idolatrie cultum. p Usqquo claudicatis in duas ptes. q: aliq; eox colebant dñm: 7 cū hoc baal sicut 7 de samaritanis dicit infra. iiij. li. ca. xvij. q Si dñs ē deus i. si p signū visibile. ꝓte vobis q de⁹ israel ipse sit deus verus 7 non baal: r Sequimini eū. ipsū colendo 7 nō aliū. s Et nō rndit ei ꝓphēs verbū. qz ignorabat hui⁹. pbatiōis modū. t Et ait rursus helias. ostendēs modum huius. pbationis. v Ego remansi ꝓpha dñi solus. si qui auderet apparere 7 idolatrie resistere: qz viuebāt illi. c. absconditi ab abdia ut dictū est. x Prophete aūt baal. cccc. 7 l. 7 c. q. d. si haberent veritatē. p se vterent preualere. cetera patēt vsq; ibi: y Et deus q̄ exaudierit p ignem. celitus datū ad consumendum sacrificium. z Ipse sit deus. i. vere credat 7 colat. a Optima. ꝓpositio. qz ignis

Vocauitq; achab abdiā dispensatorē domus sue. Abdias aūt timebat dñm deum valde. Nam cum interficeret ieçabel ꝓphetas dñi: tulit ille centū ꝓphetas 7 abscōdit eos quinq; genos 7 quinq; genos in speluncis 7 pauerim eos pane 7 aqua. Et nūc tu dicis vade 7 dic dño tuo: adest helias ut interficiat me. Et dixit helias: Viuit dñs exercituū ante cui⁹ vultum sto: quia hodie apparebo ei. Abiit ergo abdias in occursū achab 7 indicauit ei. Venitq; achab in occursum helie 7 cum vidisset eum ait: Tu ne es ille qui conturbas israel. Et ille ait: Nō ego turbaui israel sed tu 7 domus patris tui q̄ dereliquistis mandata dñi: 7 secuti estis baalim. Verūtamē nunc mitte congrega ad me vniuersū israel in mōte carmeli: 7 ꝓphetas baal quadringētos q̄nquaginta: ꝓphetas q̄ lucorū quadringentos qui comedūt de mensa ieçabel. Misit achab ad omnes filios israel 7 cōgregauit prophetas in monte carmeli. Accedens aūt helias ad eōs populū israel ait: Usq; quo claudicatis in duas partes: Si dominus est deus sequimini eū: si aūt baal sequimini illū. Et non respondit ei popul⁹ verbū. Et ait rursus helias ad populum. Ego remansi propheta dñi solus: ꝓphete autem baal quadringēti 7 q̄nquaginta: p. phetaq; lucorum quadringenti viri sunt. Dent nobis duo boues: 7 illi eligant sibi bouem vnū 7 in frusta cedētes ponāt sup ligna: ignem aūt non supponant. Et ego faciam bouem alterum: 7 imponā sup ligna ignem autem nō supponā. Inuocate nomina deorū vestrorū 7 ego inuocabo nomē dei mei: 7 deus qui exaudierit p ignē ipse sit deus. Rndens oīs ꝓplus ait: Optima ꝓpositio quā locutus ē helias. Dixit q helias

descenderat sup sacrificiū abel. ut victū fuit Gen. iiij. ⁊ sup sacrificium aaron in sua consecratione, ut habet Leuit. ix. In signū acceptationis diuine. a Qui cum tulissent bouem. Queritur hic quō acceptauerāt helie ꝓpositionē. Ad quod dicendū q̄ cōpulsi fuerūt hoc facere a populo qui approbauerat ꝓpositionē helie. ⁊ quia confidebant de demonis ptāte: qui pmissus talia pōt facere. vnde ⁊ tēpore antichristi faciet ignem descendere de celo. ut habet Apoc. xiij. ⁊ forsitan ad eorū inuocationē alias fecerat simile. b Quē dederat eis. Dicit Ra. Sa. q̄ hos electus ꝓ sacerdotibus baal declinabat ab eis absconden se sub pallio helie: ⁊ b nutu diuino quasi abhorrens idolatrie cultum. ut sic etiā homines assistentes docerent p aīal brutum: ⁊ tūc helias tradidit eū eis. d. q̄ p eius īmolationem sanctificaret locꝰ sic ⁊ p īmolationē hostis alterius: quia p īmolationem isti⁹ fuit detecta falsitas idolatrie: eo q̄ baal nō potuit īmolantes exaudire. p alterū ꝙ fuit manifestata veritas latrie. c Et nō erat vox nec qui responderet. s. facto ignem dando. quia potestas demonis erat p bibita. d Transiliebant altare. fm modū idolatrie. e Cūq̄ eēt iam meridies. dies enim fuit diuisa: ita q̄ prima medietas diei fuit ꝓcessa sacerdotib⁹ baal: in qua volebant cōplere suū sacrificium. nisi enī fuisset eis tempus prefixū: quesiuissent dilationem. f Deus enī est. s. fm errorē vīm. ⁊ forsitan loquit. irrisorie loqbat sciēs demonē nihil posse nisi ꝑ tū deus permittit. g Incidebant se iuxta ritum suū cē. q: demones delectant in sacrificijs de sanguine hominis qui ē nobilissima creatura ad imaginē dei facta: ⁊ ideo in talibus solent dari responsa. b Post ꝙ autem transiit meridies. i. tempus eis prefixū. Dixit helias omni populo venite ad me. quia residuū diei erat sibi datū. i Curauit altare dñi. dicit Ra. Sa. q̄ istud fuit altare q̄ edificauerat saul dño. ut habetur p li. ca. xiiij. sed fuerat destructū p iezabel: eo q̄ fuerat constructū in honore dei. k Fecitq̄ aqueductū cē.] In hebreo habet sic: Et fecit sulcum duorū satorum sementis in circuitu altaris. q̄ exponens Ra. Sa. dicit q̄ fecit fossatū parui ad modum sulci quadrilaterū: tm ita q̄ spaciū terre inclusū intra poterat seminari semēte duorū satorū. Est aūt satū genꝰ mensure. ⁊ illud spaciū erat. l. cubitorū in quadrū: ad similitudinē atrij q̄ erat ante tabernaculū federis q̄ fecerat moyses q̄ fuit. l. cubitor in quadrū. sicut dictū fuit Exo. xxvij. ⁊ intra illud spaciū erat altare predictū q̄ reparauit helias. sic ⁊ altare holocaustorū erat in atrio ante tabernaculū. l Implete quatuor hydrias aqua ⁊ fundite sup holocaustum cē. hoc fecit ad tollendū oēm calumniā qua posset dici ignem prius ibi fuisse latenter. ⁊ ut miraculū esset euidentius q̄ in aqua ignis valeret. m Et currebant aque circum altare. ex redūdantia. n Et fossa aqueductus repleta est. ex hoc videret alicui q̄ dictum helie esset falsū. quia duodecim hydrie aque nō sufficerent ad replendū fossatum tante longitudinis. s. ducentorū cubitorum in circuitu: q: quodlibet latus habebat quinquaginta cubitos fm ipsū. Ad q̄ dō respondet. d. q̄ vn⁹ de effundentibus illas hydrias fuit helise qui venerat illuc cū alio populo: q̄ nondum esset helie discipulus. ⁊ effundendo hydriā suā effudit aliquā ptē eius a casu sup manus helie: ⁊ tūc aq̄ fluere ceperunt de digitis eius miraculose: sicut de fontibus abundantib⁹ ⁊ p hoc fossatū fuit repletum. Ad concordiā aūt hui⁹ adducit illud q̄ habetur infra. iiij. li. ca. iij. de trib⁹ regibus aquā q̄rentib⁹ p intercessionē prophete: ⁊ rīdit vn⁹ de seruis regis isr̄l. Est hic heliseus filius saphat q̄ fudit aquā super manus helie. q. d. iste est aptissimus ad querendū signū aque: quia p effusionem aque de manu sua factū fuit miraculum in multiplicatione aq̄ modo predicto. o Dñe deus abrahā ⁊ isaac ⁊ cē. hanc oratione creditur fecisse altre ut posset audiri ad dei honorem: ⁊ populi conuersionem. p Et iuxta preceptū tuū feci oia verba hec. s. īmolando in excelsis extra hierusalem post tēpli edificationem q̄ erat illicitum nisi ex speciali dispensatione diuina quod fecerat helias in proposito. ⁊ deus hoc ostendit p ignem descendentem sup holocaustū eius. cetera patent in littera. q Dixitq̄ helias. hic describit ꝓphaz baal occisio. cum dicit: r Apprehendite ꝓphetas baal. videbat enī helias populum feruentē ad honorē dei: ꝓpter recentiam miraculi visi. ⁊ ideo voluit accelerare mortē sacerdotū qui decepterant populū: ne iezabel inducere regem maritū suū: ⁊ rep populū ad seruandū vitam ipsorum. s Duxit eos helias ad torrentem cyson ⁊ interfecit eos ibi: ut eorum cadauera in torrentē proicerentur. Interfecit autē eos helias p ꝓphm sibi in hoc assistentē: ⁊ aliquos forte occidit manu ꝓpria. celo diuine iusticie. sicut ⁊ samuel legit regē amalech occidisse. sup libro ꝑmo. ca. xv. t Et ait helias ad achab. Hic ponitur signum de datione pluuie ad tollendam siccitatem ⁊ famem cum dicitur: v Quia sonus multe pluuie est. id est imminet de propinquo: quia pluuia facit sonitum in cadendo: ⁊ quanto grossior est ⁊ densior: tanto fit sonitus maior.

---

prophetis baal: Eligite vobis bouem vnum ⁊ facite primi: q: vos plures estis: ⁊ inuocate nomina deorū vestrorū: ignemq̄ non supponatis. Qui[a] cum tulissent bouem quē[b] dederat eis fecerunt: ⁊ inuocabant nomē baal de mane vsq̄ ad meridiē dicētes: Baal exaudi nos. Et[c] non erat vox: nec qui responderet. Trāsiliebantq̄[d] altare q̄ fecerant. Cumq̄[e] esset iam meridies: illudebat illis helias dicens: Clamate voce maiore. Deus[f] enī est: ⁊ forsitan loquitur: aut in diuersorio est: aut in itinere: aut certe dormit ut excitetur. Clamabant ergo voce magna. ⁊ incidebāt[g] se iuxta ritum suū cultris ⁊ lanceolis donec perfunderentur sanguine. Postq̄[h] aūt trāsijt meridies: ⁊ illis prophetantibus venerat tempus quo sacrificium offerri solet: nec audiebat vox: neq̄ aliq̄s respondebat nec attendebat orantes: dixit helias omni ꝑplo: Venite ad me: Et accedente ad se populo curauit[i] altare dñi q̄ destructū fuerat: ⁊ tulit duodecim lapides iuxta numerum tribuū filiorum iacob ad quem factus est sermo domini dicens: israel erit nomen tuū: ⁊ edificauit de lapidibus altare in nōe domini: Fecitq̄[k] aqueductū quasi per duas aratiunculas in circuitu altaris:] ⁊ cōposuit ligna: diuisitq̄ p membra bouem: ⁊ posuit sup ligna ⁊ ait: Implete[l] quatuor hydrias aqua: ⁊ fundite sup holocaustū ⁊ sup ligna Rursūq̄ dixit: Etiā secūdo ꝺ facite. Qui cum fecissent secūdo ait: Etiā tertio idipsū facite. Feceruntq̄ tertio ⁊ [m] currebant aque circū altare: ⁊ [n] fossa aqueduct⁹ repleta est. Cūq̄ iam tempus esset ut offerretur holocaustum: accedens helias propheta ait: Dñe[o] deus abraham ⁊ isaac ⁊ israel: ostēdebo die quia tu es deus israel ⁊ ego seruus tuus: ⁊ [p] iuxta preceptū tuū feci omnia verba hec: Exaudi me dñe: exaudi me ut discat popul⁹ iste: quia tu es dñs deus: ⁊ tu conuertisti cor eorū iterū. Cecidit autē ignis dñi: ⁊ vorauit holocaustū ⁊ ligna ⁊ lapides: puluerē quoq̄ ⁊ aquā que erat in aqueductu lambens. Quod cum vidisset omnis popul⁹ cecidit in faciem suā. ⁊ ait: Dñs ipse est deus: dñs ipse est deus. Dixitq̄[q] helias ad eos: Apprehendite ꝓphetas baal ⁊ ne vn⁹ quidem effugiat ex eis. Quos cū apprehendissent duxit[s] eos helias ad torrentē cyson: ⁊ interfecit eos ibi. Et[t] ait helias ad achab: Ascende comede ⁊ bibe: quia[v] son⁹ multe pluuie est.

a Et ꝓnus in terrā posuit faciē suā inter genua sua. ut deuotius oraret ad diuinū beneficiū impetrandū ꝓ cōmuni populo. licz eni deus velit aliquādo aliqd facere uel fieri: tamē cum hoc vult hoc facere ꝓ orationes sanctoꝝ. b Ascende ⁊ ꝓspice contra mare. ad videndū si ascenderet aliqua nubes q̄ esset signū imminentis pluuie. c Reuertere septē vicib⁹ p hoc ꝛsignabatur vniuersitas vitioꝝ quib⁹ achab ⁊ ꝓpls israel erāt irretiti: ꝓpter que ꝓhibite fuerant pluuie. Vel aūt vniuersitas vitioꝝ ꝑ septenariū ꝛsignet. d. Greg⁹ omel. xxv. Septem ergo ꝛmonia maria habuit: q̄ vniuersis vitijs plena fuit. Ratio ꝯo figuralis accipit respectu noui testamenti: cui⁹ vetus testamentū figura fuit. Sm q̄ dicitur Cor. x. Omnia in figura cōtingebāt illis. quia p⁹ septē xp̄i mysteria. s. cōceptionis: natiuitatis: baptismi: p̄dicationis: passionis: resurrectionis ascensionis: ꝛsēdit abundanē pluuia gratie sup apostolos in die pentecostes. ut habetur Act. ij. d Cūq̄ se ꝛteret huc atq̄ illuc. iungendo regis currū: ⁊ ꝓparādo se ad recessū. e Et manus dñi facta est sup heliā. dans ei fortitudinem ⁊ agilitatē ad currendū velocius ad ciuitatē q̄ equi regis. f Cap. xix Anciauit. Postq̄ ꝛscripta est ꝓphetarū baal occisio. hic cōsequenē occasione huius ponit helie ꝓsecutio. Circa qō ꝑmo ꝛscribit hūana trepidatio. secūdo angelica ꝓuisio. ibi: Et ecce angel⁹ dñi. tertio diuina consolatio. ibi: Et ecce sermo dñi. Circa primū dicit: Anunciauit autē achab ieçabel ⁊c. quasi compatiens ꝓphetis baal occisis. ⁊ ex hoc patz eius malicia obstinata: postq̄ viderat tot signa mirabilia. ⁊ ex hoc vxor eius audaciam accepit occidendi heliam. vnde subdit: g Nisi hac hora cras posuero animā tuam ⁊c. ¶ eam a corpore separando: credebat eni ista mulier q̄ propter istud verbum non fugeret: eo q̄ constanter se ostenderat achab querenti ipsum ad mortem: sed deus eum permisit timere ex humana fragilitate. nequāmis eleuareť ex constantia precedenti. ideo sequit: h Timuit ergo helias. ꝛbū mulieris qui nō timuerat offensam regis. i Et dimisit ibi puerū suū. s. filium mulieris vidue quem suscitauerat: ⁊ quem mulier ex deuotione ei tradiderat ut eum erudiret: ⁊ puer helie ministraret. ⁊ hic

Ascendit achab ut comederet ⁊ biberet: helias aūt ascēdit in verticem carmeli: ⁊ a prōnus in terram posuit faciem suā inter genua sua: ⁊ dixit ad puerum suū: Ascende b ⁊ ꝓspice contra mare. Qui cū ascendisset ⁊ cōtemplatus esset: ait: Non est quicq̄. Et rursum ait illi: Reuertere c septem vicibus. In septima aūtē vice ecce nubecula parua quasi vestigiū hominis ascendebat de mari. Qui ait: Ascende: ⁊ dic achab: Junge currum tuū ⁊ descende: ne occupet te pluuia. Cūq̄ se ꝛteret huc atq̄ illuc: ecce celi contenebrati sūt: ⁊ nubes ⁊ vent⁹: ⁊ facta ē pluuia grādis. Ascendens itaq̄ achab abiit i ieçrabel: ⁊ d manus dñi facta est sup heliā: accinctisq̄ lumbis currebat ante achab donec veniret in ieçrabel. xix

Anciauit autē achab ieçabel omnia q̄ fecerat helias ⁊ quomodo occidisset vniuersos ꝓphetas baal gladio. Misitq̄ ieçabel nunciū ad heliam dicens: Hec mihi faciant dij ⁊ hec addant: nisi e bachora cras posuero animā tuam sicut animā vnius ex illis. ¶ Timuit f q̄ helias ⁊ surgens abiit quocunq̄ eum ferebat voluntas: venitq̄ in bersabee iuda: ⁊ g dimisit ibi puerū suū ⁊ perrexit i desertum viam vnius diei. Cumq̄ venisset ⁊ sedisset subter vnā iuniperū: petiuit h anime sue ut moreretur. Et ait: Sufficit mihi dñe: tolle animā meā. Neq̄ eni melior sum q̄ patres mei. Proiecitq̄ se ⁊ i obdormiuit in vmbra k iuniperi. Et l ecce angel⁹ domini tetigit eum: ⁊ dixit illi: Surge comede. Respexit: ⁊ ecce ad caput suū subcineritius panis ⁊ vas aque. Comedit ergo ⁊ bibit: ⁊ rursū obdormiuit. Reuersusq̄ est angelus dñi secundo: ⁊ tetigit eum: dixitq̄ illi: Surge comede. Grandis eni tibi restat via. Qui cum surrexisset: comedit ⁊ bibit: ⁊ m amb ulauit in fortitudine cibi illi⁹ quadraginta dieb⁹ ⁊ quadraginta noctibus vsq̄ n ad montem dei oreb. Cumq̄ venisset illuc: mansit o in spelunca. Et p ecce sermo dñi ad eum: dixitq̄ illi: Quid q hic agis helia: At ille respondit: Zelo r celatus sū p dño deo exercituū: quia dereliquerunt pactum dñi filij israł. Altaria s tua destruxerūt: ⁊ p phetas tuos occiderūt gladio: ⁊ t derelictus sum ego solus: ⁊ querūt animā meā ut auferāt eā. Et ait ei: Egredere u: ⁊ x sta in monte coram dño. Et ecce dñs trāsijt: ⁊ y spiritus grādis ⁊ fortis: subuertens montes: ⁊ conterens petras ante dominū. Non z in spiritu dominus Et a post spiritum commotio. Non in cōmotione dominus.

dicit fuisse ionas ꝓphēta: verūtamen q: helias volebat ingredi desertum ⁊ absq̄ vlla ꝓuisione: qō videbatur durū ꝓ puero. ideo dimisit eū. k Petiuit aīe sue ut moreret. i. petiit a deo q̄ aīam suam de corpore acciperet. Optabat eni magis mori q̄ videre ꝓ idolatras contemptū dei. l Et obdormiuit. fatigatus exhortatione ⁊ ieiunio. m In vmbra iuniperi. arbor est crescēs in desertis: cuius vmbrā serpentes fugiunt. ut dic Plin⁹. ⁊ ideo in vmbra ei⁹ boues secure dormiūt. n Et ecce angelus dñi tetigit eū. hic ꝓsequenē circa heliā ponit angelica ꝓuisio: videlicz de cibo: quia famelic⁹ erat ⁊ lassat⁹. ⁊ ꝓ hrā vsq̄ ibi: o Et ambulauit in fortitudine cibi illius ⁊c. ex hoc videt scriptura attribuere iter helie ieiunāti. xl. diebus ⁊. xl. noctibus virtute cibi illius: ꝓpter qō dicit Aug⁹ li⁹. de mirabilibus sacre scripture q̄ ille cibus angelicis manibus ꝓparat⁹ habuit talem virtutē q̄ potuit diu seruare naturam corporis a ꝓsumptiōe calidi nālis. ꝓpter quā requiritur sumptio cibi ad reficiendum id quod consumptū est. ut habetur ꝑ de generatione. p Usq̄ ad montē dei oreb. vbi deus dicit legē. ⁊ iō ibi voluit apparere helie qui fuit maxim⁹ zelator legis diuine. q Mansit in spelunca. dicit Ra. Sa. q̄ ista fuit spelunca in qua stetit moyses qñ gloria dei transiuit ante eum. ut habet Exo. xxxiij in fine. r Et ecce sermo dñi. Hic ꝓsequenter circa heliam ponit diuina consolatio. q: reuelauit sibi plures bonos. scz septē milia remansisse in populo: alias i terra israł. ⁊ tres i breui suscitādos ad punitionē maloꝝ. igit circa hoc ponit ꝑ diua reuelatio. 2° helie executio. ibi: Profectus q̄. Circa primū dicit: s Quid hic agis helia: hoc non q̄siuit de⁹ ex ignorantia: ꝛ ut ex responsiōe helie ei cōuenienti⁹ nūciaret voluntatē suā. t Zelo zelat⁹ sū ꝓ dño deo. i. ex toto corde zelaui ꝓ lege dei. v Altaria tua destruerūt. nō loq̄t hic de altaribꝰ que erāt in irłm. s. altare incensi: ⁊ altare holocaustoꝝ. q: illa manebāt: ꝛ de altaribꝰ que fuerūt facta in excelsis tpe quo licitū erat ibi imolare deo ante edificationē templi. ⁊ licz p tēpli edificationē nō esset licitū ibi deo imolare. ut dictū ē ca. ꝓcedenti: nisi ex speciali dispēsatione dei: tū mīn⁹ malū erat ibi deo imolare q̄ idolis. Itē destructa fuerāt i cōtemptū dei ⁊ ad idolatrie exaltationē: ⁊, ꝓ hoc plangebat helias eoꝝ destructionē. x Et derelict⁹ sū ego solus. q: pauci remanserāt a ꝓsecutiōe ieçabel. sic dicit: rex ē sol⁹ i domo sua. ꝙuis sint ibi multi: ꝛ sūt pauci cōpatiue ad multitudinē q̄ solet cū eo ee. y Egredē. s. de spelūca. z Et sta i mōte cora dño. parat⁹ ad audiēdū ei⁹ verbū. a Et spūs. i. vent⁹. grādis. subuertēs mōtes ⁊c. b Nō i spū dñs i. tūc nō audies verbū dei loquentis ꝛ postea. c Et post spiritum

cõmotio.i.terremot⁹. a Et post cõmotionẽ ignis, visibiliẽ ante heliam transiens. Ista aũt trãsibant ante spiritũ suauẽ ꝛesignantẽ dei presentiã ad ꝛesignãdũ terroꝛẽ potestatis diuine, sicut Exo.xix quãdo dñs descendit sup montẽ synai ante eũ ceperunt audiri tonitrua: ac micare fulgura: ⁊ nubes densissima opuit montẽ, ista tñ facta fuerũt ministerio angelico. b Qñ cum audisset helias operuit vultũ suũ, quasi aliquo modo territus uel ex reuerẽtia diuini trãsitus. cetera patẽt ex predictis vsq; ibi: c Vnges acael regẽ sup syriam. ad sui cõsolationẽ noĩat sibi tres psonas, pmouẽdas ad idolatrarum destructionem. ⁊ patz lrã vsq; ibi: d Interficiet eũ heliseus. q; autẽ acael ⁊ iehu multos idolatras de israel interfecerint: satis patẽt expressum infra iiij.li.sed q; heliseus alios interfecerit non legiẽ nisi de ꝗdragintaduob⁹ quibus maledixit: ꝓpter qd vsi lacerauerũt eos: ut patẽt infra.iiij.li.ca.ij. erãt enĩ illi filij idolatrarũ. ⁊ idolatriã iã addiscentes. erãt enĩ de tribu ybi colebat vn⁹ vitulus aureus. ut dictũ ẽ ꝫ.xij.ca. sed credendum q; verbũ dñi i eo fuerit adimpletũ. e Et derelinquã mihi in israel septẽ milia virorũ. hoc etiam dicit ad heliẽ ꝓsolationẽ q; cum eo adhuc essent in israel multi ab idolatria mundi. f Osculans manũ. s. idoli ad eius reuerentiam: uel osculans manũ ꝓpriã. ꝑm q; dicit Job.xxxj. Si vidi solem cũ fulgeret: ⁊ lunã incedentẽ clare: ⁊ osculatus sũ manũ meam. in signũ reuerentie. vnde ibi subditur: Qñ est iniq̃tas maxima. i. idolatria. g Profectus ergo. hic cõsequenter ponit mandati domini executio p heliã: vngendo heliseũ in pphetã: quẽ primo reppe-
rit de tribus ꝓdictis. cũ dicit: b Misit palliũ suũ sup eũ. hec enĩ pallij impositio vocat vnctio: uel etiã cũ hoc vnxit eũ: licz nõ sit scriptũ. q; non omnia scribunt. q; autẽ vnxerit acael: nõ patẽt nisi q; infra.iiij.li.ca.viij. dicit q; heliseꝰ eius discipulus dixit ipsi acael ipsũ fore regẽ syrie. ⁊ forte tũc vnxit eum licz nõ sit scriptũ. de iehu ꝯo scribit infra quarto li.ca.ix. q; heliseus misit vnũ de filijs prophetarũ ad vngendũ eum regem super israel. i Qui statim relictis bobus cucurrit post heliam. volens omnino adherere ei: motus instinctu spiritus sancti. k Tulit par boum ⁊ mactauit. pre gaudio enim sue vnctionis fecit conuiuium socijs suis ⁊ vicinis.

Et ᵃ p⁹ cõmotionẽ ignis. Nõ in igne dñs. Et p⁹ ignẽ sibilus aure tenuis. Quod ᵇ cum audisset helias operuit vultũ suũ pallio ⁊ egressus stetit i ostio spelunce: ⁊ ecce vox ad eum dicens: Quid hic agis helia? Et ille respondit: Zelo çelatus sum p dño deo exercituũ: quia dereliquerunt pactũ tuũ filij israel. Altaria tua destruxerũt: ⁊ p⁹phetas tuos occiderũt gladio: ⁊ derelictus sum ego solus: ⁊ querũt animã meã ut auferãt eam. Et ait dñs ad eum: Vade ⁊ reuertere in viam tuam p desertum in damascum. Cũq; pueneris illuc: vnges ᶜ asabel regem sup syriam: ⁊ iehu filiũ namsi vnges regem sup israel: heliseum aũt filium saphat qui est de abelmaula vnges ꝓphetam pro te. Et erit quicũq; fugerit gladium asabel: occidet eum iehu: ⁊ quicunq; fugerit gladiũ iehu: interficiet ᵈ eũ heliseus. Et ᵉ derelinquã mihi in israel septẽ milia virorũ quorũ genua non sũt incuruata ante baal: ⁊ omne os quod nõ adorauerit eum osculans ᶠ manũ. Profectus ᵍ ergo inde helias repperit heliseum filiũ saphat arantẽ in duodecim iugis bouũ: ⁊ ipse in duodecim iugis boum arantibus vnus erat. Cũq; venisset helias ad eũ: misit ʰ pallium suũ sup eũ: Qui ⁱ statim relictis bobus cucurrit post heliã ⁊ ait: Osculor ore te patrẽ meũ ⁊ matrẽ meã: ⁊ sic sequar te. Dixitq; ei: Vade ⁊ reuertẽ. Qñ enĩ meũ erat feci tibi. Reuersus aũt ab eo tulit ᵏ par bouũ ⁊ mactauit illud: ⁊ in aratro boum coxit carnes: ⁊ dedit populo ⁊ comederũt. Cõsurgẽsq; abijt ⁊ secutus ẽ heliam: ⁊ ministrabat ei. xx

Qro ˡ benadab rex syrie congregauit omnẽ exercitũ suũ: ⁊ trigintaduos reges secũ: ⁊ equos ⁊ currus: ⁊ ascendens pugnabat contra samariam: ⁊ obsidebat eã. Misitq; nũcios ad achab regẽ israel in ciuitatẽ ait: Hec ᵐ dicit benadab: Argentũ tuũ ⁊ aurũ tuũ meum est: ⁊ vxores ⁊ tue ⁊ filij tui optimi mei sunt. Respondit ⁿ rex israel: Iuxta verbũ tuũ dñe mi rex: tuus ᵒ sũ ego ⁊ omnia mea. Reuertentesq; nũcij dixerunt: Hec dicit benadab qui misit nos ad te. Argentũ tuũ ⁊ aurũ tuũ ⁊ vxores tuas ⁊ filios tuos dabis mihi. Eras igit hac eadem hora mittam seruos meos ad te: ⁊ scrutabunt domũ tuã ⁊ domũ seruorũ tuorũ: ⁊ omne qd eis placuerit ponẽt in manib⁹ suis ⁊ auferent. Vocauit ᵖ autẽ rex israel omnes seniores terre ⁊ ait: Animaduertite ⁊ videte: qm̃ insidiet̃ nobis. Misit enĩ ad me, p vxoribus meis ⁊ filijs ⁊ p argento ⁊ auro: ⁊ non abnui. Dixeruntq; oẽs maiores natu ⁊ vniuersus populus ad eum: Non ᵍ audias neq; acquiescas illi. Respondit q; nuncijs benadab: Dicite domino meo regi. Omnia propter que misisti ad me seruũ tuũ in initio faciam hanc ʳ aũt rem facere nõ possũ. Reuersiq; nuncij: retulerũt ei. Qui remisit ⁊ ait: Hec faciãt mihi dij ⁊ hec addant si ˢ sufficerit puluis ᵗ samarie pugillis

Qro benadab. Postq; diuina potentia xp̃i tum in se fuit acbab a sua malicia reuocauit celestibus signis: hic consequenter eum reuocat in mirabilib⁹ victorijs licz abusus fuerit vtrisq; beneficijs. ⁊ diuidit ps ista in duas sm duplices victorias. secunda ponit ibi: Accedens aũt propheta. Circa pmũ acbab primo de obsidione anxiat. secundo p ꝓphetã de victorie pmissione cõsolat. ibi: Et ecce ꝓpheta vn⁹, anxiebat aũt acbab. tum q; nõ habebat pplm ut posset resistere. tum q; nõ poterat pacẽ nisi valde gnẽ habere. ⁊ hoc ẽ qd dicit hic, in Hec dicit benadab tẽ] Acbab enim pmo miserat nũcios ad benadab p pace requirenda. ⁊ ipse respõdit ista q̃ dicta sunt. n Rñditq; rex isrl iuxta verbũ tuũ. nõ dicit scõm verbũ tuũ totaliter quia bñ cõcedebat ei aurum ⁊ argentũ ⁊ bona mobilia: non autẽ vxores ⁊ pueros. ideo subdit o Tuus sum ego ⁊ omnia mea. non aũt dixit de vxoribus ⁊ liberis: ꝫ benadab huic oblationi nõ assensit: imo totũ habere voluit ⁊ absq; dilatiõe. iõ subdit: Eras igit tẽ. ⁊ patz lrã. p Vocauit autẽ rex isrl omnes tẽ. ut haberet ꝓsilũ cum eis. q; erat in arto positus ꝓpter multitudinem exercit⁹ regis syrie quã formidabat: ⁊ ꝓpter pacẽ duram: quã rex syrie volebat. q Animaduertite ⁊ videte qm̃ insidietur nobis. volẽs auferre vxores ⁊ filios. ut sic nõ remaneãt in terra q̃ possint eam defendere i futuro. ⁊ sic obtinebit eam pro sua voluntate. r Non audias nec acquiescas illi. magis enĩ volebant se exponere periculo belli: q; sicut vulgariter dicit: melior est bona guerra qꝫ mala pax ideo respondit achab: s Hanc aũt rem facere non possum. ꝓpter quod rex syrie indignatus ⁊ de sua multitudine nimis confidens dixit: t Si sufficerit. ⁊ accipit hic si, p nõ. v Puluis samarie tẽ.] vocat autẽ hic pulvis samarie era quã ciues portauerũt iuxta muros in magna quãtitate: ad hoc q; muri essent fortiores ad sustinendũ ictus machinarũ. ⁊ ad ꝫ

q̄ illi de ciuitate p illā terrā appositā possent faciliter ire vsq; ad ꝓpugnacula murorū ad defensionē ciuitatis. Dixit igit benadab se iactando q̄ tanta multitudo erat in suo exercitu: q̄ si quiliter acciperet pugillū de terra implerent fossata et fierent aggeres ita magni exterius sicut fecerāt ciues interius: q̄ hoc innuēs q̄ statim caperet ciuitatem. cui respondit achab: a Ne glorietꝰ accinctꝰ eque ut discinctꝰ. accinctus dicit ille qui vadit ad prelium. Discinctus vo q̄ iā deposuit arma obtenta victoria: p b insinuans ipsi benadab q̄ non debet gloriari: ac si iam cepisset ciuitatem. b Circūdate ciuitatē. ponēdo machinas ad inuadēdum eam. c Et ecce ꝓpheta vnus. hic ꝓfert achab de promissione victorie cōsolat cum dicit: Vidisti oēm multitudinem banc nimiam ecce ego tradam eam in manū tuā. cui causa subdit. d Ut scias quia ego sum dñs. et resilias ab idolatria. e Et ait achab ꝓ quē. q̄ videbat sibi impossibile ꝓpter ppli sui paucitatē. ꝓ quō ꝓpheta ad eū assecurādū replicauit nomē dñi. d. f Hec dicit dñs per pdissequos &c. i. p armigeros pncipū de terra israel ut cōmuniter exponit Ra. Sa. d. q̄ p hoc intelligunt filij nobilū: q̄ nō erāt de filijs israel: sed erant dati obsides ipsi achab. Unde i hebreo habet: Per pueros principum puinciarum. g Et ait. s. achab. b Quis incipiet preliari. i. quis erit in prima acie. i Et ille dixit tu. ut magis tibi attribuat victoria. et p b debras esse deo magis grat. k Et egressi sūt meridie. q̄ illa hora solet boies comedere. et ideo minus erant parati ad resistendū. ideo subdit: l Benadab aūt bibebat temulent &c. i. vino suffusus et inebriatus. m Misit itaq; benadab. i. miserat ante ad circūdandū ciuitatē. ut predictū est. et isti nūciauerūt ei egressū achab de ciuitate. n Apprehendite eos viuos. volebat enim cōmuni populo uti in opibus seruilibus in regno suo. et principales volebat interficere variis supplicijs longa morte. cetera patent. o Accedens aūt. hic cōsequēter describit secūda victoria ipsi achab concessa. vbi achab ꝓmo de bello futuro ꝓmonet. secūdo victoria ei predicit. ibi: Et accedēs vnus vir dei. tertio obtenta victoria achab arguitur. ibi: Dixerūtq; ei serui sui. Circa primū dicitur: p Vade et cōfortare. accipiendo ꝓstantiā de defendendi in bello futuro. q Et scito et vide quid facias. i. non sis negligens in prouidendo tibi ꝓpter victoriam quā habuisti. r Dij montiū sunt dij eorū. hoc dicebāt: quia templū vbi colebat deus in hierusalē erat in mōte moria: et altare q̄ reparauit helias in mōte carmeli. s Ideo supauerunt nos. credebant enī tanq; gentiles et erronei q̄ ꝓtās dei israel se extenderet tm̄ in montib. t Amoue reges singulos ab exercitu tuo et pone pncipes pro eis. i. principes bellatorū qui non sunt ita delicati sicut reges: nec in statu tam alto positi: et sic erunt fortiores ad pugnandū: et magis voluntarij: ut p hoc possint ascendere ad altiorē gradū. v Et ascendit in aphec. que ē ciuitas fortis in tribu aser: quā abstulerant syri ab hebreis et ē sita in mōte: b ante eam est planities magna: vbi descenderunt syri ut pugnarēt cū hebreis in cāpestribꝰ. x Quasi duo parui greges. q̄ hebrei erant valde pauci respectu syriorū: ut sic victoria magis appareret ex virtute diuina. y Et accedens vnus vir. hic cōsequenter victoria ipsi achab ꝓmittit. cū dicit Et accedens vnus vir dei. licz nō noietur: dicit tm̄ a doctorib cōiter q̄ fuit michees filius iemla: et b etiam dicunt hebrei. z Quia dixerūt syri deus montiū &c. i. q̄ blasphemauerūt deū israel attribuentes ei potentiā limitatā: detellabunt ꝓpter istam blasphemiā. dicūt etiā q̄ cū b dixit eis ꝓpheta q̄ non deceret ipsi benadab et populo eius: sed magis interficeret propter blasphemiam dei predictā: et propter hoc in hebreo ponit bis: Et dixit. Unde in hebreo sic habetur: Et accedens vir dei dixit ad regem israel. et dixit: Hoc dicit dominus &c. quia de mādato dei dixit ei q̄ victoriam illi daret et q̄ syris deuictis non parceret. Cetera patent vsq; ibi: a Et cecidit murus super viginti septē milia hominū. volebant enī fortificare murū ad se defendendū intra ciuitatē: sed quia edificium erat antiquū ex concussione et dei voluntate cecidit sup blasphemos.

omnis populi qui sequit me.] Et respondens rex israel ait: Dicite ei: Ne glorietꝰ accinctꝰ eque ut discinctꝰ. Factū est aūt cum audisset benadab verbum istud: bibebat ipse et reges in vmbraculis: et ait seruis suis: Circūdate ciuitatē: Et circūdederunt eam. Et ecce ꝓpheta vnus accedens ad achab regē israel ait ei: Hec dicit dñs: Certe vidisti omnē multitudinē banc nimiā. Ecce ego tradam eā in manū tuā hodie: ut scias q̄ ego sum dñs. Et ait achab: Per quē: Dixitq; ei: Hec dicit dñs: Per pdissequos pncipum prouinciarū.] Et ait: Quis incipiet preliari: Et ille dixit: Tu. Recensuit ergo pueros principum prouinciarū et repperit numerū ducentorū trigintaduorū. Et recensuit p eos populū: omnes filios israel septem milia: et egressi sūt meridie: Benadab aūt bibebat temulentus in vmbraculo suo et reges trigintaduo cum eo q̄ ad auxiliū ei venerant. Egressi sunt autē pueri principū ꝓuinciarum in prima fronte. Misit itaq; benadab qui nūciauerūt ei dicentes: Viri egressi sunt de samaria. At ille ait: Siue ꝓ pace veniunt apprehendite eos viuos: siue ut prelientur: viuos eos capite. Egressi sūt q̄ pueri principū prouinciarū: ac reliquus exercitus sequebat. Et percussit vnusquisq; virū q̄ contra se veniebat: fugeruntq; syri et persecutus est eos israel. Fugit quoq; benadab rex syrie equo cū equitib suis. Nec nō egressus rex israel percussit equos et currus: et percussit syriam plaga magna nimis. Accedens autē ꝓpheta ad regem israel: dixit ei: Uade et confortare: q̄ scito et vide q̄d facias. Sequēti enī anno rex syrie ascendet ptra te: Serui vo regis syrie dixerūt ei: Dij montiū sūt dij eorū: ideo supauerūt nos. Sed melius est ut pugnemus ptra eos in campestribus: et obtinebimus eos. Tu ergo verbū hoc fac: Amoue reges singulos ab exercitu tuo et pone pncipes pro eis: et instaura numerū militū qui ceciderāt de tuis: et equos pro equos pristinos: et currus pro currus quos ante habuisti: et pugnabimus contra eos in campestribus: et videbis q̄ obtinebimus eos. Credidit consilio eoꝝ et fecit ita. Exacto postea anno transierat recensuit benadab syrios: et ascendit i aphec ut pugnaret contra israel. Porro filij israel recensiti sunt: et acceptis cibarijs pfecti ex aduerso: castraq; metati sunt cōtra eos quasi duo parui greges capraꝝ: syri aūt replebant terrā. Et accedens vnus vir dei dixit ad regē israel: Hec dicit dñs Quia dixerūt syri: deus montium est dñs: et nō est deus vallium dabo omnē multitudinē banc grandē in manu tua: et scietis quia ego sū dñs. Dirigebantq; septē diebus ex aduerso bi atq; illi acies. septima aūt die commissū est bellū. Percusserūtq; filij israel de syris centū milia peditum in die vna. Fugerunt aūt syri q̄ remanserūt in aphec in ciuitatē: et cecidit murus sup viginti septē milia hominū q̄ remanserant: Porro benadab fugiēs ingressus est ciuitatem

a In cubiculū qđ erat intra cubiculū.i.in loco valde secreto. Joseph⁹ aūt dicit q cū paucis sibi fidelissimis intrauit locū subterraneū secretū.cuius ingressus erat intra cubiculū. b Dixerūtq ei serui sui. Dic psequēter achab victoria sibi data abutik in dimissiē blassemi quē occidere tenebaf ex mādato dei. c Audiuimus q reges israel clemētes sūt Dicit eni Seneca i li.de clementia q nullū ex oībus magis decet pncipē q clementia.tamē semp cum ea debet esse iusticia aliter nō esset virtuosa. ⁊ ideo in ppōsito magis fuit dementia parcendo blassemis contra deum ⁊ iusticiā.qñ dixit achab : d Si adhuc viuit frat me⁹ est.i.volo facere pacē cū eo.⁊ cōfederationem. e Qđ acceperūt viri.i serui benadab. f Pro omine.est aūt omen fm q dicit Valerius maximus verbū ex insperato ꝓfectū.ex quo sequit bonū alicui⁹ uel aliquorū.⁊ tic dicit omen illius uel illorū.⁊ ponit exemplum de romanis querentibus locū aptū ut ibi manerent ⁊ ciuitatē edificarēt ⁊ cū venissent ad locum ubi nūc est roma. vrillarius qui pcedebat fixit vexillū in tra.d. Stem⁹ quia hic optime manebimus.⁊ hoc verbū fuit acceptū ꝓ omine. g Et festinātes rapuerūt verbum ex ore ei⁹.tanq firmiter dictū ne posset retractare. h Atq dixerūt:frater tu⁹ benadab viuit.ac si.d.sicut dixisti.ex nūc est fedus inter te ⁊ ipsū. i Et leuauit eum in currū suū.pacifice ⁊ honorifice recipiens ipsum. k Et plateas fac tibi in damasco.i.in ciuitate mea regia fac forum rerū venaliū.ut inde recipias tributū tāq habens in regno meo pncipale dominū. Dic aūt Ra. Sa.hic q nō habebat in animo hoc facere : sed intendebat achab decipere. l Tūc vir qdā. Postq diuina ꝓuidētia reuocauit achab qđ ꝓtū in se fuit signis ⁊ victoriis mirabilib⁹.hic pīt eū reuocat cōminatiōib⁹.⁊ p cōminaf ei morte in psona ꝓpria.2° cū b in vxore ⁊ prole sua.ca.sequēti.Circa pmū sciendū q ꝓbeta de mandato dei voluit ꝓponere ipsi achab paratolā p quā ignorans cōtra seipsū daret sententiā:sicut nathan ꝓposuit ipsi dauid.ut habef.ꝫ.ij li.xij.ca.Et iō ad ꝓponendū pmo disponit p plagā susceptā.cū dicit m Dixit ad socium suū in sermone dei pcute me : at ille noluit.ex quodā honore. n Cui ait : quia noluisti ⁊c.⁊ pcutiet te leo.,ꝓpe peccatū inobedientie q: eum cognoscebat ⁊ sciebat esse ꝓbetā dei : cui est in oibus obediendū cū sit dei vite ⁊ mortis: sanitatis ⁊ infirmitatis.cetera patent vsq ibi: o Et mutauit aspersione ⁊c.

in cubiculū qđ erat intra cubiculum : dixerunt q ei serui sui : Ecce audiuimus q reges domus israel clemētes sūt Ponam⁹ itaq saccos in lumbis nostris ⁊ funiculos in capitib⁹ nostris ⁊ egrediamur ad regem israel forsitan saluabit aīas nostras. Accinxerūt saccis lumbos suos ⁊ posuerūt funiculos in capitibus : venerūtq ad regē israel : ⁊ dixerunt ei : Seruus tu⁹ benadab dicit : Viuat qso te aīa mea. Et ille ait : Si adhuc viuit : frater me⁹ est. Qđ acceperūt viri ꝓ omine : ⁊ festinantes rapuerunt verbū ex ore ei⁹ atq dixerūt : Frater tu⁹ benadab viuit. Et dixit eis : Ite ⁊ adducite eum ad me. Egressus est ergo ad eum benadab: ⁊ leuauit eum in currum suū. Qui dixit ei: Ciuitates quas tulit pater meus a patre tuo reddāt ⁊ plateas fac tibi in damasco sicut fecit pater meus i samaria ⁊ ego federatus recedam a te. Pepigit ergo fedus : ⁊ dimisit eum. Cunc vir quidā de filijs ꝓphetarū dixit ad socium suū in sermone dei : Percute me. At ille noluit percutere. Cui ait Quia noluisti audire vocē dei: ecce recedes a me ⁊ percutiet te leo. Cumq paululū recessisset ab eo : inuenit eum leo atq percussit. Sed ⁊ alterū inueniens virū dixit ad eum : Percute me Qui percussit eum ⁊ vulnerauit. Abijt ergo ꝓpheta ⁊ occurrit regi in via: ⁊ mutauit aspersione pulueris os ⁊ oculos suos. Cumq rex trāsisset : clamauit ad regem ⁊ ait : Seruus tuus

In hebreo habef : Et mutauit pānos.i.in uolutione pānī quia ligauit caput suū vulneratum : sicut solet fieri.ita tamē q ex illis ligaminib⁹ facies ꝓ magna pte erat opta : ne achab eum cognoscēt.⁊ sic ad paratolā ꝓpositā respōderet sicut vni de ipsō qui ꝓpha nō erat. p Cumq fugisset ⁊c.adduxit eum.s. captū. q Custodi virū istum.sub pacto qđ sequit in lrā: Et ibintelligit Et sic recepi eum. r Et ait rex israel ad eum : hoc ⁊c.] ignorans q ꝓ ipso diceref. Ubi etiam cōsiderādū q ista parabola vera ē in sensu ꝓ quo ꝓponit s.pro achab ⁊ benadad : sic ⁊ parabola ioathā filij hierobaal que hr Judic ix. Dixerūtq oia ligna ad rbānū : veni ⁊ impera sup nos. de sichimitis ⁊ abimelech : qui ibidē plenius fuit dictū. In hēni ꝓfitit veritas parabole q sit vera in sensu ꝓ quo ponit. s Ait ille istati absterfit pulueē de facie sua :] In hebreo hr : Et amouit pannū seu ligamentū de facie sua : ut cognitus a rege parabolā ad ꝓpositū applicaret. t Quia dimi.vi. di morte.ꝓpter dei blassemiā.⁊ ei⁹ sententiam ꝫ benadab tibi denūciatam ut eā exequereris. v Erit aīa tua.i.morieris.iste eni fuit idem ꝓpha qui denūciauerat sibi victoriā.⁊ dei iniam de benadab. x Reuersus est ⁊c. audire ptēnēs.tāq obstinat⁹ i malicia sua. y Furibūd⁹. dicit Josephus q incarcerauit ꝓphetā.

egressus est adpeliandū cominus : cūq fugisset vir vn⁹ : adduxit eum quidā ad me ⁊ ait : Custodi virū istum : qui si lapsus fuerit erit anima tua pro anima ei⁹ : aut talentū argenti appendes. Dñ aūt ego turbat⁹ huc illucq me verterem : subito nō cōparuit. Et ait rex israel ad eum. Hoc est iudiciū tuū:] qđ ipse decreuisti. At ille istati absterfit pulueē de facie sua :] ⁊ cognouit eū rex israel q esset de prophetis. Qui ait ad eum : Hec dicit dñs: Quia dimisisti vir dignū morte de manu tua: erit anima tua ꝓ anima ei⁹ : ⁊ populus tuus pro populo eius. Reuersus est igit rex israel in domū suā audire pretemnens : ⁊ furibundus venit in samariā.

3 Cap.xxj.

Ost verba aūt hec pe illo vinea erat naboth iezrahelite q erat i iezrahel iuxta palatium achab regis samarie. Locut⁹ ē ergo achab ad naboth dicēs Da mihi vineā tuam ut faciā mihi hortū olerū q vicina est ⁊ ppe domū meā. Dabo q tibi ꝓ ea vineā meliorem : aut si commodius tibi putas argēti precium quantū digna est. Cui respondit naboth: Propitius sit mihi dñs ne dem hereditatem patrū meoꝝ tibi.] Venit ergo achab in domū suā indignans ⁊ frendens sup verbo qđ locutus fuerat ad eū naboth iezrahelites dicens : non dabo tibi hereditatē patrū meorum. Et proiciēs se in lectulū suū auertit faciem suā ad parietē ⁊ non comedit panē. Ingressa est aūt

Dic pīter addit secūda cōminatio facta ipsi achab de morte ei⁹ prioris ⁊ plis:circa quā sic,pcedit.qz p ponit ipsi⁹ achab noua ꝑuaricatio.2° ponit pene cōminatio.ibi : Fact⁹ ē igit. 3° executio seu inflictio.ca.xxij. Noua preuaricatio ipsi⁹ achab fuit.qz postq multiplicit deū offenderat p idolatriā.innocentē occidit,ꝓpter hereditatis sue cōcupiscentiā.⁊ pl̄rā vsq ibi: a Propitius sit ⁊c.] p pcio uel hereditate alia.ēra eni isral,ppe erat ipsi⁹ dei.,ꝓpt qđ nō potat simplicit vēdi: ſ solū vsq ad iubileū:sic hr Leuit.xxv.⁊ iō nec illud cōcedebat i lege nisi i necessitate. naboth aūt erat diues.,ꝓpt qđ nō erat cōpulsus hēditatē suā vēdere. Repetiā volebat eā ad ꝓpetuū habere. b Et,pjciēs

se in lectulū suū ⁊c. ex indignatione ⁊ impatientia. ex b patz q̄ rex nō poterat accipere agros subditorū suorū .p voluntate sua. a Brandis auctoritatis es. tronice loquebat. q. d. ex regia ptāte posses eam ⁊ facili habere. b Scripsit itaq; ⁊c. ⁊ signauit eas ānulo eius. qz antiquitus in ānulis p̄cipum erat impssio ad litteras signādū. ⁊ ex hoc patz q̄ iste lrē ⁊ morte naboth fuerunt facte ⁊ misse de eius scitu ⁊ voluntate. c Predicate ieiuniū. hoc eni faciebant iudei qñ iudiciū ⁊ aliq̄ magno scelere ⁊rebat fieri. d Et sedē facite naboth ⁊c. ⁊ tum qz erat ⁊ maiorib⁹ ciuitatis tum ut nō videret querere eius mortem: sed bonorem. e Bñdixit. i. maledixit. sicut Job. ij Bñdic ⁊o ⁊ morere. .ꝓter bonorē eni maledictionis eam sigbant iudei nōe contrario. f Deum ⁊ regē. ⁊ sic accusabatur ⁊ rei blasphemia. ⁊ ⁊ crimine lese maiestatis ⁊ ytriq; ⁊rebatur pena mortis. cetera patent vsq; ibi: g Quāobrem eduxerunt eum extra ciuitatem. tanq; indignū mori in ciuitate. cetera patent vsq; ibi: h Surrexit ⁊ descendebat in vineam naboth ⁊c ⁊ hic est duplex opinio hebreorum. Aliqui dicūt q̄ .p criminib⁹ impositis ipsi naboth bona eius oia erāt confiscata humano iudicio. ⁊ iō rex descendebat ad possidendū tāq; sibi acquisita. Alij dicūt q̄ naboth fuit frāt patris achab⁹ q̄ .p criminibus sibi impositis nō solū fuit ipse lapidatus: sed ⁊ filij eius cum eo: sicut ⁊ de achan dr Jude. vij. Et ideo achab eius nepos descendit ad possidendū tāq; hēres quia nō remāserat alius .ꝓpinquior. ⁊ huic dicto concordat qđ dr. j. Reg. iij. li ca. ix. Si nō .p sanguine naboth: ⁊ .p sanguine filiorū eius quē vidi hri ait dns reddā tibi in agro isto. i Factus est igit. ad eū iezabel vxor sua: dixitq; ei: Quid est hoc vnde ala tua contristata est: ⁊ quare nō comedis panē? Quib respōdit ei: Locutus sū naboth iezrahelite: ⁊ dixi ei: Da mihi vineam tuā accepta pecunia: aut si tibi placet dabo tibi vineā meliorē p̄ ea. Et ille ait: Nō dabo tibi vineā meā. Dixit ergo ad eū iezabel vxor eius. Brandis[a] auctoritatis es: ⁊ bene regis regnum israel: Surge ⁊ comede panem: ⁊ equo animo esto. Ego dabo tibi vineā naboth iezrahelite. Scripsit[b] itaq; litteras in nōe achab: ⁊ signauit eas annulo ei⁹ ⁊ misit ad maiores natu ⁊ optimates qui erant in ciuitate eius ⁊ habitabāt cum naboth. Erāt autē hec erat sententia: Predicate[c] ieiuniū: ⁊[d] sedere facite naboth int̄ primos pplī: ⁊ subornate duos viros filios belial contra eum: ⁊ falsū testimoniū dicant: benedixit[e] naboth deum[f] ⁊ regē: ⁊ educite eum ⁊ lapidate: sicq; moriat. Fecerūt ergo cives eius maiores natu ⁊ optimates qui habitabant cū eo in vrbe: sicut p̄ceperat eis iezabel: ⁊ sicut scriptum erat in litteris quas miserat ad eos. Predicauerūt ieiuniū ⁊ sedere fecerunt naboth inter p̄mos populi: ⁊ adductis duobus viris filijs diaboli fecerunt eos sedere contra eum. Et illi. s. ut viri diabolici dixerunt cōtra eum testimoniū cor̄ multitudine: Benedixit naboth deū ⁊ regē: Quāobrem[g] eduxerunt eū extra ciuitatē: ⁊ lapidibus interfecerūt. Misitq; ad iezabel dicētes: Lapidatus ē naboth: ⁊ mortuus est. Factū est aūt cum audisset iezabel lapidatū naboth ⁊ mortuū: locuta est ad achab: Surge posside vineā naboth iezrahelite q̄ noluit tibi acquiescere: ⁊ dare eā accepta pecunia. Nō eni viuit naboth sed mortu⁹ est Qđ cū audisset achab mortuū videlicz naboth: surrexit[h] ⁊ descēdebat i vineā naboth iezrahelite ut possideret eam. Factus[i] est igit sermo dñi ad heliā thesbiten dicens: Surge: descende in occursū achab regis israel q̄ est in samaria. Ecce ad vineā naboth descendit ut possideat eam. Et loqueris ad eū dicens: Hec dicit dns ⁊c. Occidisti[k]: insup[l] ⁊ possedisti. Et post hec addes: Hec[m] dicit dns In loco hoc in quo linxerunt canes sanguinē naboth lambēt quoq; sanguinem tuū. Et ait achab ad heliam: Num[n] inuenisti me inimicū tibi? Qui[o] dixit: Inueni: eo[p] q̄ venūdat⁹ sis ut faceres malū in ꝓspectu dñi: Hec dicit dns: Ecce ego inducā sup̄ te malū: ⁊[q] demetam posteriora tua ⁊ interficiā de achab mingentē ad parietē ⁊ clausū ⁊ vltimū in israel. Et dabo domū tuā sicut domū hieroboam filij nabath ⁊ sicut domū baasa filij abia: quia egisti ut me ad iracundiā ꝓuocares: ⁊[r] peccare fecisti israel. Ex ⁊ de iezabel locutus est dns dicens: Canes[s] comedent iezabel in agro iezrahel. Si mortu⁹ fuerit achab in ciuitate: comedēt eum canes: si aūt mortuus fuerit in agro: comedent eum volucres celi. Igitur[t] nō fuit alter talis sicut achab. qui venūdat⁹ est ut faceret malū in cōspectu dñi. Cōcitauit eni eum iezabel vxor sua: ⁊ abominabilis fact⁹ est intantū ut sequeret idola q̄ fecerāt amorrei quos ꝓsumpsit dns a facie filiorū israel. Itaq;[v] cum audisset achab sermones istos: scidit[x] vestimenta sua: ⁊ operuit cilicio carnem suam:

Hic post p̄uaricationē achab describit pene cōsequētis cōminationem dr: k Occidisti. quia sicut dictū est: ⁊ patet ex hoc loco lrē mortis naboth de scitu ⁊ voluntate achab facte fuerunt ⁊ misse. l Insup ⁊ possedisti. valde inique. m Hec dicit dns in loco hoc ⁊c. dicūt aliqui q̄ si accipiat sanguis achab in .ꝓpria ꝑsona. tūc li in hoc loco. non designat locū signatū sed regionē qz sic dicit ca. sequenti. currus vbi fluxerat sanguis achab lotus fuit in piscina samarie. ⁊ ibi linxerunt canes sanguinem sic ablutū. si aūt accipiat sanguis achab i ꝑsona filij sui. cui⁹ sanguis erat quodāmodo sanguis patris. sic li hoc loco signat locū determinatū vbi lapidatus fuit naboth. pro ut pz. j. li. iij. ca. xi. Ra. Sa. dicit. q̄ de sanguine naboth i ꝑsona .ꝓpria ireligit q̄ i eodē loco canes linxerūt sanguinē achab vbi prius lambuerāt sanguinē naboth. qualit aūt istud possit intelligi videbitur ca. sequenti. n Num inuenisti me inimicū tibi. ita ē in hebreo ⁊ in libris correctis. ⁊ est sensus: nūquid inuenisti me talē q̄ deberes mihi inimicari. o Qui dixit inueni. eo q̄ es inimicus dei cuius sum seru⁹ vnde subdit: p Eo q̄ venundat⁹ sis ⁊c. sicut eni res vendita trāsit in dñium ⁊ possessionē emētis: sic achab videbatur totaliter subdit⁹ idolis ⁊seruiens eis. q Et demetā posteriora tua ⁊c exponit sicut sup̄ de hieroboam ⁊ baasa. r Et peccare fecisti israel. nō solum in cultu vitulorum sicut alij reges p̄decessores sed etiā in cultu baal. s Canes comedēt iezabel. hoc fuit ipletū tpe iehu. ut habet. j. iij. li. ix. ca. t Igit nō fuit alt⁹ ⁊c. s. in regib⁹ ipsū p̄cedentibus: qz introduxit cultum baal in regnū suum ad incitamentū vxoris sue. sicut sup̄ dictū ē ca. xvj. ⁊ hic repetitur. v Itaq; cū audisset achab sermones istos. s. Helie de morte sua ⁊ posteritatis sue: x Scidit vestimenta sua ⁊c. in signum penitentie ⁊ humiliationis coram deo ista tamē penitentia fuit timore pene ut cōmuniter dr. nec obstat qđ subdit q̄ propter eā dilata est vltio tomus sue. quia talis penitentia licz non sit meritoria gratie ⁊ eua-sionis pene eterne. tamē bene est meritoria aliquādo dilatiōis pene

temporalis. Alij aũt dicũt q fuit vera pnitentia: sed ad hoz̃ quia non pmansit in ea: sed magis reuersus fuit ad mala preterita. a Non inducam malũ. s. vel etionis domus sue in dieb⁹ suis ꝫ i dieb⁹ filij sui. ut habꝛ infra. iiij. li. ca. x. b Cap. xxij.

Ransierũt igit. Descripta cõminatione pene ipsius achab: hic consequenter ponit eius inflictio ꝓtũ ad psonã achab. & primo describit eius occisio. secundo iosaphat regis iude cõditio. ibi: Iosaphat aũt. Circa primũ sciẽdũ q achab fuit occisus in bello quod mouit contra regẽ syrie. & ideo primo describitur belli tractat⁹. secundo congressus. ibi: Ascẽdit itaq;. In tractatu aũt belli ꝓcurat auxiliũ. 2° cõsiliũ. ibi: Dixitq; iosaphat. Circa ꝓmũ dr Transierũt igit tres ãni s. a tẽpore quo achab dimisit abire benadab. ut dictum est supꝛ. xx. ca. ita q lapidatio naboth fuit media inter illam dimissionem: & istud bellũ. in anno aũt tertio descẽdit iosaphat rex iuda ad regem israel ad videndum eum: quia erant conferati ad inuicem: & filꝰ iosaphat habebat filiam achab vxorẽ. c Ignoratis q nr̃a sit ramoth galaad. q. d. non debetis ignorare. erat enĩ ciuitas sacerdotalis & refugij. ut habꝛ Deut°. iiij. & Josue xx. sed reges syrie abstulerant eam a filijs israel: & ideo achab volebat eã recuperare. & ait iosaphat requirendo eius auxiliũ qui ei concessit. d. d Sicut ego sum ita & tu. i. vnũ sumus: ad hoc q vnus. psequatur negocia alterius & econuerso. e Dixitq; iosaphat ad regem israel. Hic psequenter queritur consilium. iosaphat enĩ qui erat fidelis considerans pericula belli volebat sup hoc audire verbũ dñi: ꝫ achab infidelis vocauit prophetas baal qui ꝓphetabant spiritu maligno. f Qui respondẽrũt ascende. & dabit eam dom⁹ in manu regis. ista propositio erat dubia habẽs duplicem intellectum. sicut & ista. Alio te eacida romanos vincere posse. que fuit responsio demonis in idolo: per quã poterat intelligi q iste vinceret romanos: vel econuerso q romani vincerent eacidam. ille igit accipiens in sensu qui videbatur pro se pugnauit contra romanos. & fuit victus scõm intellectũ demonis. & sic fuit in ꝓposito. g Dabit eam in manu regis. poterat intelligi de rege syrie vel rege israel. prophete aũt baal & achab acceperũt eam in sensu falso. h Non est hic prophet⁹ domini. quia iosaphat abhorrebat prophetas baal. i Remansit vir vnus per quẽ possum? ꝛc. sed

ieiunauitq; & dormiuit i sacco: & ambulauit demisso capite. Et factus est sermo dñi ad heliam thesbiten dicẽs: Nõne vidisti humiliatum achab coram me? Quia igit humiliatus est mei causa: non inducam malũ in diebus eius: sed in diebus filij sui inferã malũ domui ei⁹. xxii

Ransierunt° igit tres anni absq; bello inter syriã & israel. In ãno aut̃ tertio descendit iosaphat rex iuda ad regẽ israel. Dixitq; rex israꝫ ad seruos suos: Ignoratis q nostra sit ramoth galaad: & negligimus tollere eã de manu regis syrie: & ait ad iosaphat: Veni es ne mecum ad preliandũ in ramoth galaad? Dixitq; iosaphat ad regẽ israel Sicut° ego sum: ita & tu. Populus me⁹ & populus tu⁹ vnũ sunt: & equites mei eqtes tui. Dixitq; iosaphat ad regẽ israꝫ: Quere oro te hodie sermonem dñi. Congregauit ergo rex israꝫ ꝓphetas quadringẽtos circiter viros: & ait ad eos: Ire debeo in ramoth galaad ad bellandũ an quiescere? Qui respondẽrunt: Ascende: & dabit eã dominus i manu regis. Dixit aũt iosaphat: Non est hic ꝓpheta dñi quispiã ut interrogem⁹ p eum? Et ait rex israel ad iosaphat. Remansit vir vnus p quem possum⁹ introgare dñm: sed ego odi eum: quia non prophetat mihi bonũ sed malum: micheas filius iemla. Cui iosaphat ait: Ne loquaris ita rex. Vocauit ergo rex israel eunuchum quendam & dixit ei: Festina adducere micheam filiũ iemla. Rex aũt israꝫ: & iosaphat rex iuda sedebant vnusq;q; in solio suo vestiti cultu regio in area iuxta ostiũ porte samarie & vniuersi prophete ꝓphetabãt in conspectu eorum. Fecit° aũt sibi sedechias filꝰ chanaã cornua ferrea & ait: Hec dicit dñs His ventilabis syriã donec deleas eam. Omnesq; ꝓphete similiter prophetabãt dicentes: Ascende in ramoth galaad: & vade prospere: & tradet dñs in manus regis. Nunci⁹ aũt qui ierat ut vocaret micheam: locutus est ad eũ dicens: Ecce sermones ꝓphetarũ ore vno regi bona pdicant. Sit ergo sermo tuus similis eorũ & loquere bona. Cui micheas ait: Viuit dominus: quia quodcũq; dixerit mihi dñs hoc loquar. Venit itaq; ad regem: & ait illi rex: Micheа: ire debem⁹ i ramoth galaad ad preliandũ: an cessare? Cui ille respondit: Ascẽde & vade. prospere: & tradet dñs in manu regis. Dixit aut̃ rex ad eum: Iterũ atq; iterũ adiuro te ut nõ loquaris mihi nisi qd verũ est in nõe dñi. Et ille ait: Vidi cunctũ israel dispersum in montibus quasi oues non habentes pastorẽ. Et ait dñs: Non habent isti dñm: reuertatur° vnusquisq; in domũ suã in pace. Dixit ergo rex israel ad iosaphat: Nunquid° non dixi tibi quia non prophetat mihi bonũ: sed semp malum? Ille aũt addes ait: Propter hoc audi sermonẽ dñi. Vidi dominũ sedentẽ sup solium suũ: & omẽm

ego odi eũ. eo q sibi dixerat: Erit anima tua pro aia eius. ut habꝛ supꝛ. xx. ca. cetera patent vsq; ibi: k Fecit quoq; sibi sedechias filꝰ chanaã cornua ferrea & ait: Hec dicit dñs ꝛc. sicut enĩ prophete domini aliquãdo prophetabant nõ solum verbis. sed etiam sensibilibus signis. & sicut hieremias posuit catbenas in collo suo. ut habꝛ hieremie. xxviij. ca. sic etiam falsi ꝓphete ut magis eis crederetur. cetera patent vsq; ibi: l Ascende & vade. prospere. hoc nõ dixit assertiue: sed magis negatiue: vel optatiue ut sit sensus: vtinã sic posses ire: & hoc per signa ꝓcepit achab propter quod adiurauit prophetã ut diceret clare veritatem: & tunc dixit: m Vidi cũctum israel dispersum. id est fugiẽtẽ de ꝓlio: quia sicut venit ad prelium vnite: ita fugiunt dispse. n Quasi oues non habentes pastorem. id est ducem: & per hoc designat ipsius regis achab mortem. o Reuertatur vnusquisq; in domũ suã i pace. p Hoc ostẽdit prophet̃a q solus achab erat in hoc prelio moriturus. Sed cõtra videtur esse ꝓphetia michee. quia dixit supꝛ. xx. Quia dimisisti virũ dignũ morte de mãu tua erit anima tua pro anima eius: & populus tuus pro populo eius. Ad hoc põt dici q ibi designauit tm̃ mortem achab: & ꝓpter hoc dixit: Erit anima tua. panima eius. non aũt dixit de populo: erunt anime populi tui ꝛc. & sic designauit tm̃ populi fugã. Aliter soluit Ra. Sa. d. q sanguis michee iusti exiens de capite eius quando vulneratus fuit a socio suo in sermone domini. ut habꝛ supꝛ. xx. ca. expiauit mortem cõminatam populo: non autem ipsi achab. p Nunquid non dixi tibi. q. d. iste falso prophetat mihi malũ ex echo & ideo prophet̃a declarauit modũ receptionis achab. dicens: q Vidi dominũ sedentem sup solium suum. in similitudine ipsum representante: & hoc exterius formata vel interi⁹ in imaginatione. ꝓphete: intellexit tamẽ quid talis similitudo signaret: & alie q psequẽt ponũt. r Et omnẽ exercitũ celi.

id est multitudinē angelorū. a Ad dextris. ꝑtū ad bonos angelos. b Et a sinistris. ꝑtū ad malos qui dicunt deo assistere eo q in pluribus sunt executores diuine iusticie. Ut̄ Job. ij. dicit: Cum venissent filij dei et starent coram dño: affuit inter eos et satban. c Et ait dñs q̄s decipiet achab regē israel. per hoc et per illud q̄ dicit infra. Et dixit dominus decipies et prevalebis &c. nō est intelligendum q falsitas siue falsum reuelet a deo: uel ut eius mādato cum sit veritas per essentiā. sed q hoc intelligit permissio diuina: quia iusto iudicio dei permittit malos homines decipi a demonib⁹ qui nō habent potestatem aliquid faciendi nisi ꝑtū ipse permittit. d Egressus est aūt spūs. s. malus. ideo subdit e Ero spiritus mendax in ore omniū prophetarū eius. et ex hoc patz falsitas dicti Ra. Sa. qui dixit hūc fuisse spiritū naboth defuncti: q naboth fuit iust⁹ et p cōsequēs spiritus ei⁹ erat in parte iustorū. Preterea aīe pfectorū non loquunt in pphetis falsis: sed angeli mali quādo a deo permittuntur. f Percussit micheam. uolēs ostendere q esset falsus propheta: tum q man⁹ sua nō aruit sicut manus hieroboam extensa ꝓtra prophetam dñi. ut habet supra. xiij. ca. tum quia ꝑm apparentiam micheas videbat loqui ꝓtra dictū helie q erat maior. pphta. quia dixerat: in hoc loco in quo linxerūt canes sanguinē naboth lambent sanguinē achab. qui loc⁹ est iuxta segetem. micheas aūt dicebat eum interficiendū in ramoth galaad: et ideo ex hoc consequenter arguebat sedechias q nec helie nec michee erat credendū eo q dicta eorū discrepabant. g Ulisurus es in die illa &c. dicūt aliqui q hoc fuit quādo iehu interfecit pphetas baal. ut habet infra. .ūij. libro. ca. x. Alij aūt dicūt et melius ut videt q hoc fuit i regressu de ramoth galaad: quia tūc filius achab et principes querebant sedechiā ad interficiendū eo q iuerant de eius cōsilio in ramoth galaad ad preliandū. h Tollite micheam et maneat apud ammon principē ciuitatis. i. prepositū regis. i Mittite virū istum in carcerem. ex hoc patz obstinatio achab in malo. k Et ait audite populi omnes. Adhuc enī volebat loqui ꝑ pheta: sed fuit amotus et ductus ad carcerem. l Ascendit itaq rex israel et iosaphat. Hic consequenter describitur belli congressus. cum dicitur: m Sume arma tua et ingredere prelium et induere vestibus tuis. Sic est in libris correctis: et concordat littera hebraica q̄ talis est: Immuteris et vade ad prelium et tu indue vestimenta tua. que sic exponit: Immuteris scilicet amouendo vestem cōmunē et accipiēdo arma bellica: et tu induere vestimenta tua. i. insignia regalia: que soles portare ad prelia. n Porro rex israel mutauit habitū. i. nō accepit insignia regalia. Dicūt alij q ꝑ fecit ad honorandū iosaphat qui venerat cū eo. in eius adiutoriū: et idē volebat sibi attribuere principalitatem belli. Alij aūt dicūt q licz ꝑ videat ꝑm apparentiam littere: tamē intendebat aliud. s. q pondus belli verteretur sup iosaphat. Rex aūt syrie &c. sequit o Nō pugnabitis ꝓtra minorem et maiorē quēpiā nisi ꝓ regem israel solū. p Cū ergo vidissent principes curruū iosaphat: suspicati sunt q ipse eēt rex israel: et impetu facto pugnabāt cōtra eū. q Et exclamauit iosaphat. Intellexerunt q principes curruū q non esset rex israel: et cessauerunt ab eo. r Vir autem quidam tetēdit arcum in incertū sagittam dirigens: et casu percussit regē israel inter pulmonem et stomachum. At ille dixit aurige suo: Verte manū tuam: et eijce me de exercitu: quia grauiter vulneratus sum. Cōmissū est ergo prelium in die illa. Et rex israel stabat i curru suo ꝓtra syros: et mortuus est vespe. Fluebat aūt sanguis plage in sinū curr⁹: et ꝑco insonuit in vniuerso exercitu anteqū sol occūberet dicens: Unusquisq reuertat in ciuitatē et in terram suā. s Mortuus est autē rex: et perlatus est in samariam. Sepelieruntq regē in samaria: et lauerunt currū eius in piscina

exercitū celi assistentē ei a dextris et a sinistris: Et ait dominus: Quis decipiet achab regem israel ut ascendat et cadat in ramoth galaad: Et dixit vn⁹ verba huiusmodi: et ali⁹ aliter. Egressus est autē spiritus: et stetit coram dño: et ait: Ego decipiam illū. Cui locutus es dñs: In quo? Et ille ait: Egrediar et ero spūs mendax in ore omnium prophetarū eius. Et dixit dñs: Decipies et ꝑualebis: egredere et fac ita. Nunc igit ecce dedit dñs spiritū mēdacij in ore omnium pphetarū tuorū qui hic sunt: et dñs locutus est contra te malū. Accessit aūt sedechias filius chanaā et percussit micheā in maxillā: et dixit: Me ne ergo dimisit spiritus dñi: et locutus est tibi? Et ait micheas: Ulisur⁹ es in die illa quādo ingredieris cubiculū intra cubiculū ut abscondaris. Et ait rex israel: Tollite micheam et maneat apud ammon principem ciuitatis: et apud ioas filiū amalech. et dicite eis: Hec dicit rex: Mittite virū istū in carcerē: et sustētate eum pane tribulationis et aq̄ angustie: donec reuertar i pace. Dixitq micheas: Si reuersus fueris in pace: non est locutus i me dñs. Et ait: Audite populi oēs. Ascendit itaq rex israel et iosaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixit itaq rex israel ad iosaphat: Sume arma tua et ingredere prelium: et induere vestibus tuis. Porro rex israel mutauit habitū suū et ingressus est bellum. Rex aūt syrie preceperat ꝓncipib⁹ curruū triginta duobus dicens: Non pugnabitis contra minorē et maiorē quēpiā nisi ꝓ regem israel solū. Cū ergo vidissent ꝓncipes curruū iosaphat: suspicati sunt q ipse eēt rex israel: et impetu facto pugnabāt cōtra eū. Et exclamauit iosaphat. Intellexerunt q principes curruū q non esset rex israel: et cessauerunt ab eo. Vir autem quidam tetēdit arcum in incertū sagittam dirigens: et casu percussit regē israel inter pulmonem et stomachum. At ille dixit aurige suo: Verte manū tuam: et eijce me de exercitu: quia grauiter vulneratus sum. Cōmissū est ergo prelium in die illa. Et rex israel stabat i curru suo ꝓtra syros: et mortuus est vespe. Fluebat aūt sanguis plage in sinū curr⁹: et ꝑco insonuit in vniuerso exercitu anteqū sol occūberet dicens: Unusquisq reuertat in ciuitatē et in terram suā. Mortuus est autē rex: et perlatus est in samariam. Sepelieruntq regē in samaria: et lauerunt currū eius in piscina

Ad libros Regum

Achab. Paral. xviij. dicit: Inter ceruicem et scapulas. et vtrumq fuit verum. quia sagitta a parte anteriori intrauit prope pulmonē: et in parte opposita exijt superius versus scapulas. quia illa sagitta protendebat se inaltando: quia iste sagittator erat de peditibus: et rex israel pugnabat in alto stans in curru suo. In hebreo habetur: Inter squamas et loricam. habebat enim super loricam armaturā de laminis ferreis ad modum squamarum factis: et vna fuit eleuata seu amota a loco suo: et sic sagitta inuenit ibi loca intutata et armis nudata: uel forāmina lozice discooperta: et sic facilius intrauit et perforauit regem modo predicto: et sic translatio nostra non discordat ab hebreo in sententia: sed nostra designat percussionem in corpore: littera ꝓ hebraica in armis. t Eijce me de exercitu. non simpliciter sed de prima acie in qua erat ut esset in alia posteriore: in qua non sic impugnaretur: et posset magis occultare se esse taliter vulneratum. ideo sequitur: v Et rex israel stabat in curru contra syros. ne sui aduerterent illum letaliter vulneratum: et fugerent de prelio. Cetera patent vsq ibi:

a Et línxerũt canes sanguínem eius.ín eadem regione in qua interfectus fuit naboth : ꝓut expositum fuit ca.precedenti scõm vnũ modũ : q; samaria vbi lotus fuit currus a sanguine achab : ⁊ iecrahel vbi lapidat⁹ fuit naboth : distãt quasi p.xv.miliaria que faciũt septẽ leucas. b Et balneas lauerũt ⁊c. In hebreo batẽ : Et armaturas lauerũt.s.a sanguine achab. c Juxta verbũ dñi ⁊c.i. ꝓpe locũ in quo lapidatus fuit naboth ꝓm q̃ dixerat dñs p heliã. Qualiter autem hoc fuerit.sciendum q̃ achab habebat domũ regiam in samaria ⁊ iecrahel : ⁊ vineã nabothe iecrahelite erat ꝓpe domum illã q̃ erat i iecrahel ⁊ ibi erat armamẽtariũ regis ꝓpter q̃ ibi portata fuerunt arma in quib⁹ vulneratus fuerat ⁊ ibi lota a sanguine achab.quem línxerũt canes i loco determinato vbi fuerat interfectus naboth : ⁊ iõ scriptura fecit distinctionem inter loturam curr⁹ ⁊ armorum.d.q̃ arma fuerunt lota iuxta verbũ dñi.⁊ ꝓm hoc verificat dictũ Ra.Sa. dicentis q̃ sanguis achab ī psona ꝓphe intelligitur.cũ dr supr̃ ca.p̃cedẽti : Jn loco b in quo línxerunt canes sanguinẽ nabothe ⁊c. sic ibidem dictũ fuit. d Et domus eburnea quã edificauit.qualis autem fuerit domus ista.nõ habetur ex scriptura : ꝑ de ipsa fit hic mentio notãdo achab de curiositate excessiua in qua non modicum est peccatũ. e Nõne hec scripta sunt ín libro.ex hoc patz q̃ liber hic allegat⁹ nõ est idem qõ paralypomenon.ín quo nulla fit mẽtio de ista domo eburnea : sed est alíus liber a nabugardan combust⁹ uel ab syrijs : nec postea fuit reparatus. f Josaphat ꝙo. Hic consequenter ponit ipsius iosaphat regis iude conditio : cui⁹ vita cõmendatur excepta familiaritate quã habuit cum achab idolatra : ⁊ excelsorũ pmissione.ideo subdit : g Fecitq; qõ rectũ est in ꝓspectu dñi.sicut ⁊ fecerat asa pater suus. h Verũtamẽ excelsa non abstulit.ín quibus populus sacrificabat ⁊c : tamen ut predictũ est q̃ ideo non erat licitũ : quia ꝓhibitum.s.post templi edificationẽ : ut frequenter supr̃ dictũ ẽ.⁊ q; populus erat ad hoc assuetus.ideo difficile erat amouere ꝓpter consuetudinem : verũtamẽ eçechias tpe suo abstulit.ut habẽ infra.iiij.li.ca.xviij. i Pacemq; habuit iosaphat cum rege israel.istud recolitur quia inter asa patrem suũ ⁊ baasa regem israel fuerat bellũ : tñ de hac familiaritate reprehẽsus fuit p.ꝓphetam tanq̃ in hoc reprehẽsibilis.ij.Paral.xix. Impio prebes auxiliũ : ⁊ bis qui oderũt dñm amicitia iungeris.⁊ idcirco iram dñi merebaris ⁊c. k Sed ⁊ reliquias effeminatorum.qui autẽ dicant effeminati expositũ fuit ꝑ.xv.⁊ licz asa eos abstulisset : nõ tamẽ totaliter : sed iste ꝓfecit. l Nec erat tunc rex cõstitutus in edom.a tpe dauid quo subiugauit sibi illud regnũ : ⁊ posuit ibi vnũ ꝓfectũ qui rũdebat de ẽra regi iuda : ⁊ ꝑ duravit vsq; post tẽpus iosaphat : sed tpe iorã filij sui rebellauit edom.⁊ cõstituit sibi regem. ut habẽ infra.iiij.li.ca.viij.⁊ ꝓpter hoc de illo fit hic mentio. Rex ꝙo iosaphat fecerat classes in mari : sed cõfracte fuerũt divino iudicio.eo q̃ habebat familiaritatẽ ⁊ societatẽ cũ ochozia rege israel. ꝓm q̃ habẽ.ij.Paral. ca.xx.⁊ ꝓpter hoc noluit secũdo associari cum eo in nauigio.ut habẽ hic in ẽra. m Ochozias aũt. Hic vltimo agit de regno ochozie regis israel : ut continuet finis istius libri ad ꝓncipium q̃rti.⁊ patz littera ex predictis hoc excepto : n Anno septimodecimo iosaphat regis iuda.quia sicut dictum est in hoc ca. achab regnauit.xxij. annis.⁊ hic dictũ ẽ q̃ iosaphat cepit regnare anno q̃rto ipsius achab.⁊ sic videt q̃ achab regnauerit vsq; ad completionem anni.xviij.ipsius iosaphat.⁊ p ꝓsequens filius achab cepit regnare.xix.anno iosaphat.hoc pot̃ solui p regulas superius datas.s.ca.xv.q̃ primus annus ⁊ vltim⁹ in quo achab regnauit cum iosaphat fuerunt imperfecti.⁊ ideo hic nõ computantur : ⁊ si aliqua similia occurrant de cetero soluantur per regulas superius datas.

samarie: ⁊ [a] línxerũt canes sanguinem eius : ⁊ [b] balneas lauerunt iuxta [c] verbũ dñi qd̃ locut⁹ fuerat. Reliqua autẽ sermonũ achab ⁊ vniuersa que fecit : ⁊ [d] domus eburnea quã edificauit cunctarũq; vrbiũ q̃s extruxit : nõne [e] hec scripta sunt in libro sermonũ dierũ regũ isr̃l? Dormiuit ergo achab cũ patribus suis : ⁊ regnauit ochozias filius eius pro eo. Josaphat [f] ꝙo filius asa regnare ceperat sup iudam anno quarto achab regis isr̃l. Triginta q̃nq; annorũ erat cũ regnare cepisset : ⁊ viginti q̃nq; annis regnauit in ir̃lm. Nomẽ matris ei⁹ açuba filia salai : Et ambulauit in omni via asa patris sui : ⁊ nõ declinauit ex ea. Fecitq; [g] qõ rectũ est in conspectu dñi : verũtamẽ [h] excelsa non abstulit. Adhuc eni ꝓpls sacrificabat ⁊ adolebat incensũ in excelsis. Pacemq; [i] habuit iosaphat cum rege israel. Reliqua autẽ verborũ iosaphat ⁊ opera eius que gessit ⁊ prelia : nonne hec scripta sunt in libro verborum dierũ regũ iuda? Sed [k] ⁊ reliquias effeminatorũ qui remãserãt in dieb⁹ asa pr̃is eius abstulit de terra: Nec erat tũc rex constitut⁹ in edom. Rex ꝙo iosaphat fecerat classes in mari que nauigarẽt in ophir ꝓpt̃ aurũ ⁊ ire nõ poterant: q; confracte sunt in asyongaber. Tũc ait ochozias filius achab ad iosaphat : Vadãt serui mei cũ seruis tuis in nauibus. Et nolunt iosaphat. Dormiuitq; iosaphat cum patrib⁹ suis : ⁊ sepult⁹ est cum eis ī ciuitate dauid patris sui : regnauitq; iorã filius eius p eo. Ochozias [m] aũt filius achab regnare cepit supr̃ isr̃l in samaria anno [n] septimodecimo iosaphat regis iuda : regnauitq; supr̃ israel duobus annis ⁊ fecit malum in cõspectu dñi : ⁊ ambulauit in via patris sui ⁊ matris sue : ⁊ in via hieroboã filij nabath qui peccare fecit isr̃l. Seruiuit quoq; baal ⁊ adorauit eũ ⁊ irritauit dñm deũ israel iuxta omnia que fecerat pater eius.

Explicit ꝓm⁹ liber malachim id est regum tertius.

Postilla fratris Nicolai de lyra sup Regum tertiũ finit.

Postilla eiusdē sup quartū librū Regū incipit. Cap. j.

Incipit secundus liber malachim. id est quartus regū.

Cap. 1

Reuaricatus[a] est aūt moab isrl: postq̄[b] mortuus est achab. Lecidit[c] ochozias per cancellos cenaculi sui qđ habebat i samaria: ⁊ egrotauit: misitq̄[c] nuncios dicens ad eos: Jte cōsulite belçebub deum accaron: vtrum viuere queā de infirmitate mea hac. Angelus[f] autē dñi locutus est ad heliā thesbiten dicēs: Surge ascende in occursum nūciorum regis samarie: ⁊ dices ad eos: Nunquid[g] non est deus in isrāel: ut eatis ad consulendum belçebub deum accaron? Quāobrem[h] hec dicit dominꝰ: De lectulo super quem ascendisti non descendes: sed morte[i] morieris. Et abijt helias: reuersiq̄[k] sūt nuncij ad ochoziā: Qui[l] dixit eis: Quare reuersi estis? At illi responderunt ei: Vir occurrit nobis: ⁊ dixit ad nos: Jte reuertimini ad regē qui misit vos: ⁊ dicetis ei: Hec dicit dominus: Nunquid quia non erat deus in isrāel: mittis ut consulatur belçebub deus accarō? Jdcirco de lectulo sup quem ascendisti nō descendes: sed morte morieris. Qui dixit eis: Cuius figure ⁊ habit? est vir qui occurrit vobis: ⁊ locutus est verba hec? At illi dixerūt: Vir pilosus[m] ⁊ çona[n] pelliçea accinctus renib?. Qui ait: Helias thesbites ē. Misitq̄[o] ad eum ānquagenarium principem: ⁊ ānquaginta qui erāt sub eo. Qui[p] ascendit ad eum: sedentiq̄ in vertice mōtis ait: Homo[q] dei: rex precepit ut descendas. Respondensq̄ helias dixit ānquagenario: Si[r] hō dei sum: descendat[s] ignis de celo: ⁊ deuoret te ⁊ quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis de celo: ⁊ deuorauit eum: ⁊ ānquaginta qui erant cum eo. Kursumq̄ misit ad eum principem quinquagenariū alterū: ⁊ quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi: Homo dei: hec dicit rex: Festina: descende: Respondens helias ait: Si homo dei ego sum: descendat ignis de celo ⁊ deuoret te ⁊ ānquaginta tuos. Descēdit ergo ignis de celo ⁊ deuorauit illū: ⁊ ānquaginta eius. Jterū misit principem ānquagenariū tertiū: ⁊ ānquaginta qui erant cum eo.

Reuaricatus est. Postq̄ actum est tertio libro de regno bipartito tempore quo flouit: hic consequenter agit de ipso tempore quo cadere cepit Et qz regnū israel prius fuit infectū idolatria q̄ regnū iuda. ideo citiꝰ defecit ⁊ captiuatum fuit: ⁊ quia regnū israel describit sub regno iuda, sic dictum fuit sup. iij. libro. ca. xij. iō sub regibus iuda primo describit reiectio regni isrl sil? usq̄ ad regni israel captiuationē. secūdo reiectio regni iuda p se usq̄ ad transmigrationē. xviij. ca. Circa primū sciendum q̄ liez regnū iuda usq̄ ad captiuationē regni isrl cucurrerit sub. viij regibus ⁊ vna regina: quia tamen sub aliquibus nihil fuit innouatū. ideo iste quartus liber usq̄ ad. xviij. ca. excluſiue diuidit in sex partes. quia primo agitur quid factum sit sub ioram. secundo quid sub athalia. ca. xj. tertio qđ sub ioas. ca. xij. quarto quid sub amasia. ca. xiiij quinto qđ sub ocia uel açaria. ⁊ addit quid sub ioatham. ca. xv. sexto qđ sub achaz. ca. xvj. Circa primū describit primo mors ochozie ⁊ iozam fratris eiꝰ substitutio. secundo regni iozam, psecutio. iij. ca. tertio totius domus achab exterminatio. ca. viij. Circa primū sciendum q̄ in reiectione vtriusq̄ regni. scilicz israel ⁊ iuda simul cucurrit preuaricatio regum: ⁊ contra eos exclamatio prophetarum temporibus suis existentium. ⁊ ideo primo describitur hic descensus ochozie ad inferos propter suam maliciam. secundo ascensus helie ad celos propter virtutis constantiam. ij. ca. Circa primū simul ostenditur malicia ochozie ⁊ constantia helie. ⁊ ideo primo describitur peruersitas ochozie idola consulentis. secundo veritas helie ex hoc mortem eius predicentis ibi: Angelus autem domini. tertio indignatio ochozie p tres principes eum capere cupientis. ibi: Qui dixit eis. quarto constantia helie veritatem sibi in facie dicentis. ibi: Locutꝰ est autem. quinto mors ochozie ⁊ creatio iozam sibi succedentis. ibi: Mortuus est ergo. Circa primū dicit: a Preuaricatus est autem moab in israel. quia rex moab per iuramentū se obligauerat ⁊ regnum suum ad seruiendum regi israel sub tributo: sed rebellauit ⁊ iuramentum fregit: que fractio dicitur preuaricatio. b Postq̄ mortuus est achab. Achab eni fuit bellicosus. ut patz ex supra dictis tertio libro. ⁊ habuit plures victorias notabiles. ⁊ ideo tempore eius non rebellauit: sed tempore filij sui qui erat pusillanimis. c Cecidit q̄ ochozias per cancellos. id est deambulatoria. d Et egrotauit. quia ex casu conquassatus fuit. e Misitq̄ nuncios. de consilio matris sue iezabel que erat idolatrix pessima. ⁊ ideo fecit eum recurrere ad idolum ⁊ non ad deum. aliquando enim in idolis demones dabant responsa deo permittente propter maliciam recurrentium ad idola p quā demerebantur ut in suo errore detinerentur. f Angelus autem domini locutus est ad heliā thesbiten dicens: Dic consequenter describitur helie constātia mortē eius predicētis. cum dicitur: g Nunquid non ē deꝰ in israel ut eatis ad cōsulendum belçebub deum accaron; quasi diceret: vos ostenditis facto q̄ credatis ibi nō esse deum qui possit respondere vobis. b Quāobrem. i. propter infidelitatē. i Morte morieris. per diuinam sententiam. k Reuersiq̄ sūt nuncij ad ochoziam. propter verbū helie eis dictum ex parte domini. l Qui dixit eis quare reuersi estis? Dic consequenter describitur obstinatio regis volentis punire prophetam propter dei sententiam. primo tamen inquirit de persona dicens: Cuius figure ⁊ habitus est. ⁊ sequitur: m Vir pilosus. id est habens habitū hirsutum. sicut de sancto iohanne baptista dicitur Matb. iij. q̄ habebat vestimentum de pilis camelorum. ⁊ in hoc commendat eum scriptura de vilitate ⁊ asperitate habitus. Ex quo etiam sequit q̄ nimia mollities ⁊ curiositas est vitiosa. Unde Matb. xj. ca. dicit saluator ad laudem iohannis baptiste: Quid existis in desertum videre hominem mollibus vestitum. quod negatiue de iohanne dicit. ideo subditur: Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. n Et çona pelliçea accinct? renib?. In hebreo habetur: çona de corio. vtrū aūt illud corium esset pilosum uel nō. de scriptura non habetur. o Misitq̄ ad eum quinquagenarium principem: ⁊ quinquaginta qui erant sub eo. volebat enim q̄ violenter adduceretur si recusaret venire ⁊ puniretur. p Qui ascendit ad eum sedentiq̄ i vertice montis ait. erat eni in monte vacans vite contemplatiue. q Homo dei rex precepit ut descēdas. cognouit aūt helias p revelationē q̄ irrisorie vocabat eū hoiem dei. ⁊ q̄ cōsentaneus erat regi in peiō idolatrie ⁊ punitione helie: ⁊ similiter illi qui cū eo erāt: ⁊ ex hoc ex dei sententia erant puniendi. propter quod diuinam sententiam pronunciauit dicens: r Si homo dei sum. vere ⁊ non irrisorie. s Descendat ignis de celo ⁊ deuoret te ⁊ quinquaginta tuos. hoc modo beatus petrus mortis sententiam. pnūciauit super ananiam ⁊ vxorem suam. ut habetur Actuū. v. Et sicut dictum est de isto

q̄nquagenario p̄mo: ita dicendū ꝛ secūdo. Tertius p̄o q̄nquagenarius fuit abdias. ut dicūt doctores hebrei ⁊ catholici: q̄ timebat deū valde. ut habet supᵉ. iij. li. xviij. ca. ⁊ ꝓpter hoc humiliauit se coram deo ⁊ helia eius seruo. a Locutusᵛ est autē angelus dñi. Hic consequenter describit constantia helie renunciantis regi mortem in sua facie: angelo eum assecurante. cum dicitur: b Descende cum eo ne timeas. Precepit autē eū descendere ⁊ coram rege comparere ne abdias rediens sine ipso a rege puniret: ⁊ assecurauit eum ut cōstanter loqueretur. sicut patz in littera: nec tamē ꝓpē hoc fuit retentus uel punitus. quia scribit ꝓ. xxj. Cor regis in manu dñi: quocūq; voluerit vertet illud. ⁊ iō licz ochozias intēderet eum punire. tamē a deo territus non fuit ausus mutire. c Mortuus est aūt iuxta sermonē dñi. Hic cōsequenter vltimo describit mors ochozie: ⁊ fratris sui substitutio: quia non habebat filium. d Anno secūdo iozam filij iosaphat regis iude. istud videt cē falsum. q̄ supᵉ. iij. libro. ca. vltᵒ. dr̄ q̄ iosaphat regnauit. xxv. annis. ⁊ ibidem subditur q̄ ochozias cepit regnare sup israel anno. xvij. iosaphat regis iuda. ⁊ ibidē dicit: q̄ ochozias regnauit tm̄ duobᵇ ānis ⁊ adhuc impfectis. Ex quibus sequitur q̄ ochozias mortuus fuit. xviij. anno regni iosaphat: ⁊ sic de regno iosaphat adhuc remanebant. vij. āni futuri. Ex hoc videtur falsū q̄ dicit hic q̄ iozā frater ochozie ⁊ ei succedens cepit regnare anno secundo iozam filij iosaphat: imo ꝓ septē annos cepit regnare ante. s. xviij āno regni iosaphat. Ad ꝟ rñdēt hebrei dicentes q̄ q: iosaphat fuit in piculo mortis in ramoth galaad. ut habet supᵉ. iij. libro ca. vltᵒ. ideo ex tunc filiū suū ioram regem instituit: ne post mortem suā de regno inter filios suos esset contentio. ⁊ sic filius eius octo annis regnauit cum eo: q̄ octo anni aliquādo computant in regno patris: aliquādo in regno filij. ⁊ quando dicit hic q̄ iozam frater ochozie cepit regnare secūdo anno iozam filij iosaphat. hic accipitur annus secūdus iozam filij iosaphat quo cepit regnare cum patre: ⁊ ille fuit annus decimus octauus patris. ut habet infra. iij. ca. e Cap. ij.

Actū est aūt. Hic cōsequenter describitur ascensus helie in celum. ⁊ primo describit eius translatio. secundo helisei substitutio. ibi: Heliseus aūt. Prima in duas. q: primo describitur helie circuitus. secundo eius raptus. ibi: Cumq; transissent. Circa primū sciendū q̄ helias ꝑsciēs suā trāslationē postq̄ fuerat in galgalis: qui locus est iuxta iordanē: q̄ patz ex hoc q̄ filij israel iordane transito ibi primo posuerūt castra. ⁊ ibi portauerūt. xij. lapides de iordane. ut habetur Josue. iiij. inde transijt in bethel: ⁊ inde

Qui cum venisset curuauit genua cōtra heliam: ⁊ precatus est eum ⁊ ait: Homo dei: noli despicere animā meam: ⁊ animas seruorū tuorū q̄ mecū sūt. Ecce descendit ignis de celo: ⁊ deuorauit duos p̄cipes quinquagenarios primos: ⁊ quinquagenos qui cum eis erant. Sed nunc obsecro ut miserearis aie mee. Locutusᵘ est autē angelus dñi ad heliam dicens: Descendeᵇ cū eo: Ne timeas. Surrexit igitur ⁊ descēdit cū eo ad regem ⁊ locutus est ei: Hec dicit dominˢ: Quia misisti nuncios ad cōsulendū beelzebub deū accaron quasi non esset deus in israˢ a quo posses interrogare sermonē: ideo de lecto sup quē ascēdisti nō descendes: sed morte morieris. Mortuusᵘ est aūt iuxta sermonē dñi quem locutus est helias: ⁊ regnauit ioram frater eius ꝓ eo: annoᵒ secundo ioram filij iosaphat regis iude. Non enī habebat filium. Reliqua aūt verborū ochozie que operatus est: nonnebec scripta sunt in libro sermonū dierū regū israel? ‖ Actumᶜ est aūt cū leuare vellet dominˢ heliam ꝓ turbinē in celū ibant helias ⁊ heliseus de galgalis. Dixitq; helias ad heliseū Sede hic: quia dominus misit me vsq; in bethel: Cui ait heliseus: Viuit dñs ⁊ viuit aia tua: quia nō derelinquam te. Cūq; descēdissent bethel: egressi sunt filij prophetarū qui erāt in bethel ad heliseum: ⁊ dixerunt ei: Numq̄dᵈ nosti: q: hodie dñs tollet dñm tuum a te? Qui respondit: Etᵉ ego noui. Silete. Dixit aūt helias ad heliseū: Sede hic: quia dominˢ misit me in iericho. Et ille ait Viuit dñs ⁊ viuit anima tua: quia non derelinquā te. Cūq; venissent iericho: accesserunt filij prophetarū qui erāt in iericho ad heliseum: ⁊ dixerunt ei: Numq̄dᵈ nosti: quia dñs hodie tollet dñm tuū a te? Et ait: Etᵉ ego noui. Silete. Dixit aūt ei helias: Sede hic: q: dominus misit me vsq; ad iordanem. Qui ait: Viuit dñs ⁊ viuit anima tua: quia nō derelinquā te. Jerunt igit ambo parit: ⁊ quinquaginta viri de filijs prophetarū secuti sūt eos Qui ⁊ steterūt econtra longe. Illi aūt ambo stabant sup iordanem. Lulitq; helias palliū suū ⁊ inuoluit illud ⁊ percussit aq̄s que ʰ diuise sunt in vtrāq; partē: ⁊ transierūt ambo p siccum. Cūq; transissent: helias dixit ad heliseum: Postula q̄ vis: ut faciā tibi añq; tollar a te. Dixitq; heliseᵍ: Obsecroᵐ ut bierichō: ⁊ inde rediit ad iordanē. ut patz in littera. ⁊ sic fecit quendā circuitū. ratio aūt huius fuit: quia galgala locus sacer reputabat. tum quia filij israel ibi ꝓmo posuerūt castra iordane transito. ut dictū est. tum quia filij israel ibi circūcisionem fecerūt ⁊ pasca celebrauerūt. ut habet Josue. v. In bethel āt ⁊ bierichō manebāt filij ꝓphetarū. ut patz in ībā ⁊ isti erāt viri religiosi simul collegiati: vacantes oroni ⁊ cōtemplationi quorū aliqui habebant spiritū ꝓphetie: ⁊ tales fuerūt primo congregati sub samuele ꝓpha: sicut dictū fuit s. ꝓmo libro. ca. x. ⁊ postea sub alijs prophetis excellentibᵍ ꝓpter q̄ dicebant filij ꝓphetarū. i. discipuli eorum. sicut dicit Ra. Sa. sup locū istum. Helias igitur ante trāslationē suam voluit vidē loca ista: galgalam propter loci sanctitatem: bethel ⁊ bierichō propter discipulorū suorū cōgregationem: ⁊ quia ibi volebat dimittere heliseū: ut patz in textu. ⁊ ex dict̄ ps̄lrā vsq; ibi f Numq̄d nosti q: dñs hodie tollet dominū tuū a te? Ex quo patz q̄ dictū est supᵉ. s. q̄ aliqui eorum habebāt spiritū prophetie p quē ps̄ciebāt translationē helie. Qui respondit: g Et ego noui. ex quo ps̄ q̄ heliseus iam habebat spm̄ ꝓphetie: non tamē in tanta plenitudine sic pᵃ. ea habuit. b Silete. nolebat enī q̄ de hoc in pntia helie loquerēt: ne ab helia ⁊ ipsis simul incitaret ad remanēdū ibidē. quia volebat remanere cum magistro suo q̄tum poterat. i Lulitq; helias pallium suū ⁊ inuoluit. i. plicauit aptando ipsū ad penetrandū aquas. k Que diuise sunt. nō p aliquā virtutē que esset in pallio: sed virtute diuina que voluit ostendere meritū helie: sicut ad declarandū merita sanctorū aliquando dant a deo sanitates ad tactū vestimentorū ipsorū. l Cumq; transissent. Hic consequēter describit helie raptus. ⁊ primo describit eius amicabilis cōdescensio. secundo mirabilis ascensio. ibi: Cumq; pergerēt. Primū ostendit in hoc q̄ obtulit se heliseo ad faciendū q̄ posset ꝑ eo. d. Postula q̄ vis &c. ⁊ subdit helisei petitio. m Obsecro ut fiat duplex spūs tuus in me. dicit Ra. Sa. q̄ petijt habere spm̄ i dupla ꝓportiē respectu helie. ⁊ ad ꝟ inducit q̄ octo miracula tm̄ scribūt facta ꝑ helią i. ij. li. vij. Primū ē clausio celi. secūdū ꝯtinuatio farine ⁊ olei. tertiū suscitatio filij vidue. q̄rtū descēsᵍ ignis i mōte carmeli. q̄ntū ꝛpetratio pluuie.

sextū vescensus ignis sup primū q̄nquagenariū.septimū sup secūdū.octauū diuisio iordanis ut trāsirent p siccū.sedecim p̄o scribunt in helisco.p̄mū ē iordanis diuisio.secūdū aquar sanatio.tertiū puerorū laceratio.quartū aque impetratio pro tribus regibus.quintū olei multiplicatio.sextū sunamitis fecundatio.septimū filij ei⁹ suscitatio. octauum palmēti dulcoratio.nonū panū multiplicatio decimū naamā lepros curatio.vndecimū gieçi infectio.duodecimū ferri natatio.decimūtertiū oculorū pueri sui apertio ad videndū equos q currus igneos ad defensionē ipsorū. decimūquartū adūsarior⁹ excecatio. decimūquintū abūdantia victualiū inopinata in porta samarie.sextūdecimū suscitatio mortui ad tactū ossiū helisei. Sed istud dictū nō videt cōueniens. primo q nō concordat litteræ sequenti ut videbitur.secūdo quia nō concordat rōni Dicit enī saluator Matb. ca. x. Non est discipulus s sup magistrū. q ideo p̄sumptuosū fuisset si helisseus duplā ptātē respectu magistri sui petiuisset.nec valet illud q̄ inducitur de pluribus miraculis: quia forsitan helias fecit plura q̄ helisē licz nō sint scripta: quia nō omnia scribūt. p̄m q dicit Joh. vltj. Item iohannes baptista nullū miraculū fecit.ut dr Joh x. q tamē de ipso dicit saluator: Inter natos mulierū nō surrexit maior iohāne baptista. Dicendū igit cū aliis doctoribus nostris.q helisseus non petiuit spiritū in dupla ꝓportione respectu helie: ut sic ei p̄referret: sed petiuit q duplex gratia q̄ erat in helia.s.gratia miraculorū: q gratia ꝓportie que sunt gratie distincte.p̄m q dicit apls.j. Cor. xij. in ipso fierēt: ut sic magistro suo assimilaret.q2 p̄m dictū saluatoris: p̄fect⁹ omnis erit si sit sic magister ei⁹. a Rem difficilē postulasti, tum quia talis gratia nō potest dari nisi a deo imediate.tum quia pauci ꝓphete legunt vtrāq; gratiā habuisse. b Attamen si videris me qñ tollar a te erit.q̄ exponit Ra.Sa.sic: Si videris me q̄ idem est ac si diceret: q̄diu fuerit tecum in statu cōmuni hominū nō possū istud facere: s qñ tollar hinc ad superiorem statū tunc potero.q̄ nō est intelligendū effectiue: quia solus deus efficit vtrāq; gratiā: sed impetratiue.q2 tunc preces helie essent magis efficaces: ista tamē expositio nō consonat littere: quia helias in raptu ita poterat orare ꝓ helisco: si non videret eum tunc ac si videret: ita q visio helisei nihil videbat facere ad hoc q preces helie essent efficaciores ꝓ eo.q tamē dicit helias: Si videris me qñ tollar a te erit: si aūt nō videris non erit. q ideo aliter dicendū. Spūs enim sanct⁹ aput vult tangit corda ꝓphetarū. q ideo aliq̄n reuelat aliq̄ futurū p̄fectius: aliquando minus p̄fecte: aliq̄n cōditionaliter: q aliquādo absolute. sicut infra ca. xiij. dixit helisseus regi ioas: Percute iaculo terram. reuelatum enī erat helisco q totiens percuteret syriā quotiēs percuteret iaculo terram ut patz ex littera sequēti ibidē: non tamē erat sibi reuelatū q esset percussurus terrā trib⁹ vicibus tm. q sic fuit in ꝓpositō ut videt. fuit enī reuelatū helie q si helisseus eū videret in raptu eius petitio impleret. aliter nō. tamē nō fuit sibi reuelatum

fiat in me duplex spiritus tuus. Quiresp̄ndit: Rem[a] difficilē postulasti: Attamen[b] si videris me quādo tollar a te erit quod petisti: si autem nō videris nō erit. Cumq; pgerēt q inceden-tes sermocinarent: ecce[c] curr⁹ igneus q equi ignei diuiserunt vtrūq;. Et[d] ascendit helias p turbinem in celū: helisseus[f] aūt videbat: q clamabat: Pater[g] mi pater mi: currus[h] israel q auriga eius. Et non vidit eum amplius. Apprehēditq; vestimenta sua: q scidit illa in duas ptes: Et[k] leauit palliū helie quod ceciderat ei: Reuersusq; stetit sup ripā iordanis: q pallio helie quod ceciderat ei p̄cussit aquas: q nō sunt diuise. Et dixit: Vbi[m] est dr helie etiā nūc: Percussitq; aquas: q diuisesūt hucatq; illuc: q trāsijt

helisseus: Videtes aūt filij p̄phetarū qui erant in hiericho e contra dixerūt[n]: Requieuit spiritus helie sup helisēū: Et[o] venientes in occursū eius: adorauerūt[p] eū proni i terra: dixeruntq; illi: Ecce cum seruis tuis sunt q̄nquaginta viri fortes: qui[q] possunt ire: q querere dñm tuū: ne forte tulerit eum spirit⁹ dñi q iecerit eū in vnū montiū aut in vnam vallium. Qui[r] ait: Nolite mittere. Coegeruntq;[s] eū: donec acquiesceret q diceret: Mittite. Et miserūt q̄nquaginta viros. Qui cum quesissent trib⁹ diebus: nō inuenerūt. Et reuersi sūt ad eū. At ille habitabat i hiericho: q dixit eis: Nunq̄d nō dixi vobis: nolite mittere: Dixerunt[t] quoq; viri ciuitatis ad helisēū: Ecce[v] habitatio ciuitatis hui⁹

q esset eū visurus pro tūc. c Cumq; pgerent. Hic cōsequenter ponit ascensio mirabilis ipsius helie cum dicit: Cumq; pergerēt q incedentes sermocinarent. helias enī informabat helisēū de vnctione duorū regū. s. iehu q̄ açael ad puniendū idolatras q de cōsolatiē ꝓphetarū q aliorū fidelium. d Ecce currus igne⁹ q equi ignei rē. ista fuerunt formata virtute diuina uel angelica. ad ostendēdū q helias nō ascendebat in celum virtute ꝓpria sicut ꝓphē. in cui⁹ ascensiē non apparuit aliq̄s curr⁹. e Et ascēdit helias p turbinē in celū. nō sidereū uel empyreū. s aereū tm: ut helias q aerem portaret ad locum distantē sicut abacbuc p angelum fuit portatus de iudea i chaldeam. locus aūt ad quē deportat⁹ fuit helias ꝑm doctores catholicos q hebreos ē paradisus terrestris vbi enoch ante fuerat trāslat⁹. q inde circa finē mūdi cum enoch pcessuri sunt ad predicandū ptra pfidiā antixpi. f Helisseus aūt helia trāslato. Hic cōsequenter describit helisei substitutio. q primo substituit. secundo suspicio cōtra eum tollit. ibi: Et venientes. tertio aque corruptio pellit. ibi: Dixerūtq;. q̄rto iniusta derisio punit. ibi: Ascēdit autē. Circa primū dicit helisseus autē videbat. q p hoc patz eius petitio adimpleta scām q dixerat sibi helias. g Pater mi. ex hoc patz q̄ dictū est supra. s. q discipuli ꝓphetarū dicebant eorum filij. h Currus israel q auriga eius. Currus enī supportat: q auriga dirigit: sic helias populum israel supportauerat defectus supplendo: sicut pz sup. iij. li. ca. xviij. in impetratione pluuie p̄clitanti populo israel. similiter ipsum reduxit ad veram fidem vnius dei p impetrationē ignis sup holocaustū suū. ad declarationē vere veritatis: propter q̄ tūc clamauit populus: Dominus ipse est deus. In hebreo batē: Currus israel q militia eius. i. potentior ad defensionem israel q̄ militia cū curribus bellicis. p̄m q exponit Ra. Sa. i Apprehenditq; vestimenta sua q scidit illa in duas ptes. eo q nō poterat amplius magistro suo associari. k Et leauit palliū helie q̄ ceciderat ei. non a casu cecidit: sed ex diuina ordinatiōe. ut helisseus ipso operiret⁹ in signū q spiritus helie requiescebat sup eum: q ꝙ erat substitutus loco eius. vnde q in sua vocatione helias posuit palliū suū super eum ut bateē sup. iij. libro. l Percussit aquas q non sunt diuise. q̄ a deo factum est: ut non nimis eleuarer⁹ de assecutice spiritus helie. m Vbi est deus helie etiā nūc rē. nūc ad hāc exclamationē diuise sunt aque: ut ostenderet q nō ꝓpriis meritis assecutus fuerat gratiam prophetandi q miracula faciendi: sed ex diuina liberalitate q meritis helie. n Dixerunt requieuit spiritus helie sup helisēum. hoc cognouerunt p signū predictū. o Et venientes in occursū. Hic cōsequenter tollit suspicio que posset haberi contra helisēū. premittit tamen reuerentia sibi facta a filijs ꝓphetarum. cum dicitur: p Adorauerunt eum. adoratione dulie tanq̄ superiorē suū: eo q esset substitutus loco helie sub cuius regimine virerant. ut sup̄ dictum est. q Qui possunt ire q querere dominū tuū. alias enī acciderat q helias sic de loco ad locum transportatus fuerat. sicut dictum fuit supra. iij. li. xviij. ca. r Qui ait nolite mittere. Sciebat enim ipsum translatum absq; reditu vsq; prope finem mundi. s Coegeruntq; eum donec acquiesceret. ne ipsi suspicarent ipsū nolle reditū helie. ut sic remaneret superior omnibus alijs ꝓphetis. t Dixerunt quoq; viri ciuitatis ad helisēū. Hic cōsequenter describit sanatio aque. cū dicit: v Ecce habitatio ciuitatis hui⁹ optima ē.

Sed hunc videt cõtradicere qõ sequit: a Sed aque pessime sunt & terra sterilis. Ad qõ dicit Ra. Sa. q̃ situs ciuitatis erat optim⁹ p̃ plxtis: quia erat aptus contemplationi: nec terra erat sterilis de se: sed ex malicia aque vnde debebat irrigari. & ideo non indigebant nisi aque sanatione. b Egressus ad fontem aquarũ misit in illũ sal. ut miraculũ esset euidentius: quia appositio salis non meliorat aquas de natura sua: sed magis peiorat. Ex q̃ patz q̃ hec sanatio aque fuit facta diuina ꝑture: que potest agere cõtra cursũ nature. c Et non erit in eis vltra mors. q̃ facte fuerũt potabiles & sane. d Nec̃ sterilitas. q̃ p⁹ ea nõ causabũt sterilitatẽ ẽre: sed fertilitatẽ e Ascendit autẽ inde helyseus. Hic cõsequenter ponit̃ ꝓsecutio iniusta. cũ dicit: Ascendit autem inde helyseus in bethel. ad visitandũ cõgregationẽ ꝓphetarũ ibidẽ manentiũ qõ erat op⁹ valde bonũ: & cõmendatione dignũ & nõ reprehẽsibile. f Cũq̃ ascenderet p viam. quia locus erat excelsus: g Pueri parui egressi sũt. edocti ad hoc & incitati a suis parentib⁹ idolatris ut subsannarẽt ꝓphetam dñi. & ideo maledixit eis ut parentes eorũ in ipsis punirent̃. & ut maliciam parentum amplius non imitarẽt̃. Sciebat enim deo reuelante mortẽ eor cito euenire post suã maledictionẽ: quã protulit ex sentẽtia dine iusticie. Mystice exponẽdo helyseus ascendens in bethel figit ibm xpm ascendẽtẽ in crucẽ. quẽ crucifixerunt iudei ꝟm textũ euãgelij: ꝓpter cui⁹ vltionẽ venerunt postea duo vsi in iheram. s. titus & vespasianus: qui destruxerũt locum: & occiderũt gentẽ

optima est sicut tuipse domine ꝓspicis: sed aque pessime sũt: & tra sterilis. Ait ille ait: Afferte mihi vas nouũ: & mittite in illud sal. Qõ cum attulissent: egressus b ad fontem aquarum misit in illũ sal: & ait: Hec dicit dñs: Sanaui aquas has: & c non erit vltra in eis mors: nec̃q̃ d sterilitas. Sanate sũt g̃ aque vsq̃ in diem hanc: iuxta verbum helisei qõ locutus est. Ascendit e aũt inde helyseus in bethel. Cumq̃ f ascẽderet per viam: pueri g parui egressi sunt de ciuitate: & illudebant ei dicentes: Ascende calue: ascẽde calue. Qui cũ respexisset vidit eos: & maledixit eis in nomine domini. Egressiq̃ sunt duo vrsi de saltu: & lacerauerunt ex eis q̃dragintaduos pueros. Abiit autẽ inde in montẽ carmeli: & inde reuersus est in samariam.

III

Oram h̃ Joſ filiꝰ achab regnauit sup israel in samaria: anno i decimo octauo ioſaphat regis iude. Regnauitq̃ duodecim annis: & k fecit malũ coram dño: sed non sicut pater suus & mater. Tulit enim statuas baal quas fecerat pater eius: verũtamen in peccatis hieroboam filij nabath q̃ peccare fecit israel adhesit: nec

iterum subtributo redigere: & hoc ꝓtute armorũ. & ideo primo describit̃ belli apparatus. secũdo aque defectus ibi: Perrexit igitur. Circa primũ dicitur: Mesa rex moab nutriebat multa pecora. quia terra illa est multũ pascualis. m Et soluebat regi israel. p modũ tributi. n Centũ milia agnorũ & centũ milia arietum cum velleribus suis. Cũq̃ o mortuus fuisset achab prevaricatus est fedus. quia ochozias erat pusillanimis & languidus. p parte tpis ex casu de cenaculo suo. p Egressus est igitur rex ioram de die illa de samaria. ad cõgregandũ exercitũ cõtra regem moab & patz lra vsq̃ ibi: q Per desertum idumee. tum quia rex edom erat cum eo in eodem exercitu. tum quia dominus voluit ut ibi paterentur aque defectum. & sic necesse haberent recurrere ad helyseum. r Perrexerunt igit̃ rex israel. Hic consequenter ponitur aque defectus. s Rex edom. iste nõ erat ꝓprie loquẽdo rex: sed quidam prefectus sub rege iuda. ut magis patebit infra. viij. ca. t Nec erat aqua. ut necesse haberent recurrere ad heliseum. v Congregauit. id ẽ congregare permisit. x Et ait ioſaphat Hic incipit scriptura describẽ magnalia helisei. & primo q̃tum ad id qõ fecit ad consolationẽ fidelium. secundo q̃tũ ad conuersionem infidelium. ca. v. Circa primũ ponit̃ ꝓmo miraculũ factum ad consolationem regis iude. secũdo mulieris vidue. in principio q̃rti ca. tertio sunamitis de uote. ibi: Facta est q̃ dies quedã. quarto congregatiõis famelice. ibi: Erat aũt fames. Circa primũ heliseus primo requirit̃. secundo abeo abundantia aq̃ simul cũ victoria predicit̃. ibi: Hunc aũt. Circa primũ dicit̃ Et ait ioſaphat. qui erat fidelis & deuotus. y Est ne hic ꝓphẽta domini. ut deprecemur dominũ p eum. tanq̃ per familiarem sibi & amicum. ad supplendũ nostrũ defectum. z Est hic heliseus filius saphat qui fundebat aquã super manus helie. hoc exponit̃ cõmuniter de effusione aque ꝓ modũ ministerij in ablutione manuũ: quia heliseus fuerat helie discipulus: & loco eius substitutus. ut patz ex supradictis precedẽti ca. Aliter autẽ exponit Ra. Sa. de speciali fusione aque a casu super manus helie in monte carmeli quando faciebat aquã effundi super sacrificium. & tũc ex digitis helie fluxerũt aque abundanter quasi ex fontibus fecundis. sicut dictũ fuit ꝫ. iij. li. ca. xviij. & ideo hoc factũ hic reprehẽdit. q. d. iste est aptissimus

receſſit ab eis. Pozo mesa rex moab nutriebat pecora multa & soluebat regi israel centum milia agnorum: & centũ milia arietum cum velleribus suis. Cũq̃ o mortuus fuisset achab prevaricat⁹ est fedus qõ habebat cum rege israel. Egressus p est igitur rex ioram in die illa de samaria: & recensuit vniuersũ israel: misitq̃ ad ioſaphat regẽ iuda dicens: Rex moab recessit a me: veni mecũ contra eum ad prelium. Qui rñdit: Ascendam. Qui me⁹ est tuus est: populus meus populus tuus: & equi mei equi tui. Dixitq̃: Per quã viam ascendemus: At ille respõdit. Per q desertũ idumee. Perrexerũt r igitur rex israel & rex iuda & rex s edom: & circuierunt p viam septẽ dierum: nec t erat aqua exercitui & iumentis que sequebant̃ eos. Dixitq̃ rex israel: Heu heu heu. Cõgregauit u nos dñs tres reges: ut tradaret in manu moab. Et x ait ioſaphat: Est y ne hic prophẽta dñi ut deprecemur dñm p eũ: Et respondit vn⁹ de seruis regis israel. Est z hic heliseus filius saphat qui fundebat aquã sup manus helie. Et ait ioſaphat: Est apud eum sermo domini: Descenditq̃ ad eum rex israel & ioſaphat rex iuda: & rex edom.

---

a Oram ꝟo. Supra posita est regis ioram filij achab institutio. hic ponitur regni sui prosecutio. & quia scriptura simul narrat facta regum & prophetarum eis cõtemporaneorũ: heliseus aũt fuit huius ioram contemporane⁹. & ideo ꝓmo describit̃ prosecutio sui regni. secundo magnalia helisei. ibi: Et ait ioſaphat. Prima in duas. q̃ ꝓmo describit̃ dicti regiminis conditio. secundo regis moab rebellio. ibi: Pozo mesa rex moab. Circa primũ premittit̃ temp⁹ in quo incepit regnare. cũ dr: i Anno xviij. ioſaphat regis iude. frater enim suus ochozias cepit regnare anno. xvij. regni ioſaphat ut dictum fuit supra tertio libro ca. vltõ. & regnauit duobus annis incõplete tñ. & sic ioram qui successit ochozie cepit regnare in. xviij. anno regni ioſaphat. tamen filius eius iam ante cepit regnare cũ eo. ut dictũ fuit ibidẽ. k Et fecit malũ coram dño sed non sicut pater suus & mater. qui introduxerat cultũ idoli baal. & iste amouit: sed in cultu vitulorũ quos fecerat hieroboã remansit. l Pozo mesa. Hic cõsequenter describitur regis moab rebellio que facta fuit sub ochozia mortuo achab patre suo. sicut habet supra. j. ca. Sed hic reprehẽdit eo q̃ ioram frater ochozie voluit eũ

ad supplendū nobis aque defectū: quia iam ante cum a casu funderet aquā sup manus helie aque fuerūt multiplicate miraculose. a Vade ad ꝓphetas patris tui ⁊ matris tue. s. iecabel que pascebat ꝓphetas baal. ut habet. ꝫ. iij. libro. xviij. b Quare congregauit dñs tres reges hos. i. ꝓmisit cōgregari. c Ut traderet eos in manꝰ moab. q. d de facili poterit nos capere nisi habeam beneficiū aque. d Si nō vultū iosaphat regis iude erubescerem. venegando sibi petitionē suā cū sit fidelis ⁊ devotus. e Non attēdissem q̄dē te. q. scriptū ē psalmo xliij. de viro pfecto Ad nihilū deductꝰ est in cōspectu eius malignus: timētes autē dñm glorificat. f Huc aūt. Hic cōsequenē beliseus predicit eis abūdantiā aque ⁊ victoriam. ꝓmittit tū ad hoc dispositio cum dr: g Adducite mihi psaltē. dicit hic Ra. Sa. q spūs ꝓphetie recesserat ab eo: eo q eraſperatus fuerat cōtra regē isrl. sed hoc non videt rationabiliter dictū q. illud ꝓcessit ex celo dei. ⁊ iō aliter dicēdū. s. q spiritꝰ ꝓphetie non semper tangit corda ꝓphetarū. vnde ⁊ ca. sequenti dicit helisē de sunamite: Alia eius i amaritudine est. ⁊ dñs celauit a me. Ad hoc autē q spiritus tangat cor ꝓphe facit elevatio mentis p devotionem. Ad quod iuuat melodia ad hoc ordinata. Sūt enī alique melodie que mouent ad pietatē ⁊ fletum. quibꝰ vtebāt antiquitus in planctu mortuorū: ⁊ alique que mouent ad audaciam: sicut tube quibus vtuntur in bellis. ⁊ alique ad devotionem: quibus vtendū est in diuinis officijs: q. laudes diuine cantabant instrumentis musicis. ⁊ talem requisiuit heliseus. b Facite alueū torrentis huius fossas ⁊ fossas. i. foueas magnas in pluribus locis: ut aqua possit ibi colligi ⁊ remanere: sicut in cisternis. videbat enī ꝓpheta pluuiā magnā valde futurā de ꝓpinquo: in loco tamē ab eis distanti ⁊ abūdantiā aque p alueū desiccatū descendere. ideo subdit: Non videbitis ventū cē. predixit etiā victoriam. d. Insup tradet etiā moab in manus vestras cē. sequit: i Et vniuersū lignū fructiferū succidetis. videt q dixerit contra legē Deut. xx. vbi in obsidiōe ciuitatis ꝓhibent abscindi ligna fructifera regionis illius. Ad hoc rūdent doctores cōmuniter q. s. i illa ꝓhibitione tūc fuit a deo dispensatū ꝓter malitiā ꝓpli moab Potest tamē dici ⁊ melius ut videt fm intentionē textus q illa ꝓhibitio facta fuit de arboribꝰ fructiferis que erāt intra terminos filiorū isrl. ut patz ibidem. ⁊ hoc fuit ꝓhibitū ne regio quā habitaturi erant vastaret. Terra ꝥo moab nō erat

Dixit aūt heliseus ad regē isrl: Quid mihi ⁊ tibi ē? [a] Vade ad ꝓphetas patris tui ⁊ matris tue. Et ait illi rex isrl: Quare [b] congregauit dominꝰ tres reges hos ut [c] traderet eos in manꝰ moab? Dixitq; ad eū heliseus. Viuit dñs exercituū in cuius conspectu sto: q si [d] non vultū iosaphat regis iude erubescerē: non [e] attendissem quidē te: nec respexissem. Nunc [f] autē adducite [g] mihi psalten. Cūq; caneret psaltes: facta ē sup eū manus dñi. ⁊ ait: Hec dicit dñs: Facite [h] alueū torrentis huius fossas ⁊ fossas. Hec enim dicit dominus: Nō videbitis ventum neq; pluuiā: ⁊ alueus iste replebit aquis: ⁊ bibetis vos ⁊ familie vestre ⁊ iumēta vestra. Parūq; est hoc i cōspectu dñi: insup tradet etiā moab in manus vestras. Et percutietis oēm ciuitatē munitā ⁊ omnē vrbem electā: ⁊ [i] vniuersū lignū fructiferū succidetis: cūctosq; fontes aquaꝝ obturabitis: ⁊ oēm agrum egregiū operietis lapidibus. Factū est igit mane qñ sacrificium offerri solet: ⁊ ecce aque veniebāt p viam edom. Et repleta est tra aquis. Vniuersi autem moabite audictes q ascendissent tres reges ut pugnarent aduersus eos: conuocauerūt omnes qui accincti erāt baltheo desup: ⁊ [k] steterūt in ūminis. Primoq; mane surgentes ⁊ orto iam sole ex aduerso aquarū: viderunt [l] moabite ecōtra aquas rubras quasi sanguinem. dixeruntq; ad inuicē: Sanguis gladij est. Pugnauerunt reges contra se ⁊ cesi sunt mutuo. Nunc perge ad predā moab. Perrexerūtq; in castra isrl. Porro consurgens israel percussit moab: at illi fugerūt coram eis. Venerūt igit qui vicerant: ⁊ percusserunt moab ⁊ ciuitates destruxerunt: ⁊ omnē agrum optimū mittentes singuli lapides repleuerūt: ⁊ vniuersos fontes aquarū obturauerunt: ⁊ omnia ligna fructifera succiderunt: ita ut [m] muri tm ficteles remanerent. Et [n] circūdata est ciuitas a fūdibularijs ⁊ magna ex parte percussa. Qđ cū vidisset rex moab prevaluisse. s. hostes tulit secū septingentos viros educētes gladios: ut [o] irrumperent ad regem edom: ⁊ non potuerūt. Arripiensq; [p] filium suū primogenitū qui regnaturus erat pro eo: obtulit holocaustū sup murū: ⁊ [q] facta est indignatio magna in israel. Statimq; recesserunt ab eo: [r]

[a] huius conditionis: imo de illa dixit dñs filijs israel q non daret eis quicq̄. ut habet Deut. ij. Cetera patēt vsq; ibi: [k] Et steterūt in terminis. ut nō ꝓmitterent aduersarios ingredi regionē suam. ⁊ quia ibi erāt loca angusta ⁊ difficilia ad transeundū. ⁊ ideo ibi melius poterant aduersarios impedire. [l] Viderūt moabite aquas rubras. talis enī apparētia fiebat in aquis ex reuerberatione solis que a longe videbant: uel forsitan miraculo factū est ꝫ ut moabite festinarent ad spolia. ⁊ sic desordinarent se ⁊ essent faciles ad debellandū. Cetera patent vsq; ibi: [m] Ut muri tm fictiles remanerent. dicit Ra. Sa. q omnes muros lapideos destruxerunt ut lapides ꝓicerent super campos fructiferos. put eis dixerat heliseus. [n] Et circūdata est ciuitas a fundibularijs. i. a viris ponentibus machinas i circuitu ad ꝓiciendū lapides magnos. [o] Ut irrumperēt ad regē edom. quia ex illa parte obsidio erat debilior. [p] Arripiensq; filiū suū ꝓmogenitum cē. q̄ exponit cōmuniter sic: q. videt q via humana non poterat resistere. ideo voluit se ad diuinū auxiliū quertere ad immolādū ꝓmogenitū suū. [q] Et facta est indignatio magna in isrl cē. ex cōpassiōe enī reputauerunt indignū vltra obsidere regem in tanta afflictione positū. sed hec expositio nō videt rōnabilis. ꝓmo quia illa immolatio non erat ad dei placationē sed magis ad offensionem: etiā dato q sibi fieret: quia occidere innocentē est contra preceptum diuinū nisi hoc esset ex speciali ⁊ expresso dei precepto: cui omnis homo quātūcūq; innocens est mortis debitor: ꝓpter qō abrahā hoc modo voluit immolare filiū suū. ut habet Gen. ca. xxij. Iste aūt rex moab non habuit tale preceptū. erat etiā idolatra. secundo quia filij israel querebāt mortē regis moab ⁊ populi sui. ⁊ ideo non est verisimile q recederent ab obsidione ꝓpter immolationē ꝓmogeniti sui. sed q magis remanerent: quia illa immolatio fuit signū q non poterant diu tenere ciuitatem. ⁊ hoc ꝓuocat ad remanendum in obsidione magis q̄ ad recedendū. Ꝓpē q̄ō aliter exponit Ra. Sa. litteram predictā. d. q rex moab requisiuit a sapientibus suis q̄ esset meritum: ꝓpter quod deus israel tanta fecerat ꝓ illo populo. ⁊ faciebat. Et respondērūt q hoc erat ꝓpter meritum abrahe patris ipsorum: qui filium suū isaac voluit immolare deo israel: quod audiens rex moab cepit filium suū ꝓmogenitum ⁊ immolauit eum deo suo. scilicz soli quem ꝓ deo colebat. Et facta est indignatio sup israel. In hebreo habetur: ira sup israel. s. ipsius dei offensi contra filios israel. eo q tunc fuerunt recordate iniquitates eorum coram deo per angelum qui ꝓcerat moabitis: videlicz q ipsi tanta mala uel ꝓiora fecerant immolando filios suos ⁊ filias suas demonibus. ut habetur ꝓs. cxiij. ꝓpter quod tunc in vindictā bui' mali cecidit pestilentia ⁊ mortalitas i exercitu isrl ⁊ sic fuerūt compulsi recedere ab obsidiōe ꝓpter pctā sua preterita.

Simile aūt huius habet Dañ.x. vbi dicit q angel⁹ qui ꝑerat ꝓrsis restitit angelo qui ꝓcerat iudeis : ⁊ impediuit liberationē captiuitatis iudeorū ad temp⁹: querendo ⁊ ꝓcurando bonū ꝓrsarū quib⁹ ꝓcerat.ut ibidem pleni⁹ expositū est. a Cap.iiij.

Vlier aūt. Hic ꝑnter ponit miraculū factū ꝑ helisēū ad ꝓsolationē vidue.cū

dī: Mulier aūt q̄dā de vxoribus ꝓphetarū, sm doctores hebraicos ⁊ latinos ista mulier fuit vxor abdie: qui ad pascēdum ꝓphetas tpe psecutionis iezabel.ut hī.iij.li.xviij. contraxit hebita. b Et ecce creditor venit ⁊c. dicit Ra.Sa.q iste creditor fuit iozā qui viuēte adhuc patre suo achab accomodauit abdie ad vsurā.cetera patēt vsq ibi: c Nisi parū olei quo vngar.i.reficiar aliquantulum ad pulmenti cōdimentū. d Ingredere ⁊ claude ostiū tuū. cum enī fiunt miracula ad cōfirmationē multitudinis in fide uel ei⁹ cōsolationē fiūt in pālā.cū aūt ad ꝓsolationē singularis psone fiunt coīter magis secrete.⁊ b modo saluator noster filiā archisynagogi suscitauit a mortē.⁊ non permisit ibi aliquē intrare nisi ꝑtrū ⁊ iobānē⁊ patrē⁊ matrē puelle.ut habet Marc.v ca.⁊ hoc modo fecit in b loco helise⁹.cetera patēt vsq ibi: e Venit aūt illa ⁊ indicauit hoī dei. ad regratiādū sibi ne ingrata videret : ⁊ ad querendū consiliū quid faceret de illo oleo : q̄ nolebat agere nisi sm dispositionē helisei. f Facta est aūt. Hic cōsequenter ponit miraculū factū per helisēū ad consolationē sunamitis deuote.⁊ primo mirabiliter fecundat secūdo mirabilius ei⁹ filiū suscitat ibi: Et egressa.Circa pmū dicit g Transibat helise⁹ p vnā ciuitatē. In hebreo bī: Per sunā ciuitatē. Erat aūt ibi mulier magna.i. ꝓtens diues ⁊ deuota. Dicit Ra.Sa.q hec mulier fuit sozor abisag vroris dauid.sed hoc patet falsum : q̄ post mortem dauid salomon regnauit xl.annis.roboā.xvij.abia tribus.⁊ asa.xli.iosaphat.xviij.ante regnū iozā regis israel.cui helisēus fuit cōtemporaneus.⁊ sic ista mulier si fuisset sozor abisag q̄ cōcepit iam fuisset ad min⁹.cxx.annoz. Et si dicat q miraculose concepit nō valet : q̄ q nō habuerat filiū hoc solū fuit ꝓpter senectutē viri sui quā allegauit giezi:⁊ nō mulieris. b Que tenuit eum.i.instanter inuitauit. i Ut comederet panē.i.acciperet cōpetentem refectionē: q̄ nolē panis intelligit oīs cibus.ut frequenter dictū est. k Aliaduerto q vir dei sanctus ē iste. Dicit Ra.Sa.q hoc ꝓcepit eo q nulla musca uel alia immūditia sup mensam eius residebat. Faciamus ergo ei ⁊c.seq̄t :

⁊ reuersi sunt in terram suam.

Vlier[a] aūt q̄dā de vxoribus ꝓphetarū clamabat ad heliseum dicens: Seruus tuus vir me⁹ mortuus est : ⁊ tu nosti q̄ seruus tuus fuit timens deū. Et[b] ecce creditor venit ut tollat duos filios meos ad seruiendum sibi. Cui dixit heliseus. Quid visut faciā tibi? Dic mihi: q̄d habes in domo tua? At illa respondit: Nō habeo ancilla tua quicq̄ i domo mea: nisi[c] parū olei quo vngar. Cui ait : Vade pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua nō pauca : ⁊ ingredere[d] ⁊ claude ostiū tuū cum intrinsecus fueris tu ⁊ filij tui : ⁊ mitte inde i omnia vasa hec : ⁊ cum plena fuerint tolles. Fuit itaq̄ mulier ⁊ clausit ostium sup se ⁊ sup filios suos. Illi offerebāt vasa : ⁊ illa infundebat. Cūq̄ plena fuissent vasa : dixit ad filiū suū : affer mihi adhuc vas. Et ille respondit: Nō habeo : Stetitq̄ oleum. Venit[e] aūt illa ⁊ indicauit homini dei : Et ille : Vade inquit vende oleū ⁊ redde creditori tuo : tu autē ⁊ filij tui viuite de reliquo. Facta[f] ē aūt quedam dies : ⁊ trāsibat[g] heliseus p sunam ciuitatem. Erat autē ibi mulier magna : que[h] tenuit eum ut[i] comederet panē Cūq̄ frequenter inde trāsiret diuertebat ad eam ut comederet panem. Que dixit ad virū suū : Animaduerto[k] q̄ vir dei sanctus est iste : qui transit per nos frequent. Faciamus ergo ei cenaculū paruū : ⁊ ponam⁹ ei in eo lectulū ⁊ mēsam ⁊ cellā ⁊ cādelabrū : ut[l] cum venerit ad nos maneat ibi. Facta est ergo dies quedam ⁊ veniēs diuertit in cenaculum : ⁊ requieuit ibi. Dixitq̄ ad giezi puerum suū : Voca sunamiten istam. Qui cum vocasset eam ⁊ illa stetisset coram eo : dixit ad puerū suū : Loquere ad eam: Ecce sedule in omnib⁹ ministrasti nobis : quid vis ut faciā tibi: Nūq̄d[m] habes negocium : ⁊ vis ut loquar regi siue principi militie? Que[n] respōdit : In medio populi mei habito. Et[o] ait: Quid ergo vult ut faciam ei? Dixitq̄ giezi : Ne[p] queras : Filium[q] enī non habet : ⁊ vir ei⁹[r] senex est. Precepit itaq̄ ut vocaret eam. Que cum vocata fuisset ⁊ stetisset ante ostium : dixit ad eam : In[s] tpe isto in hac eadē hora si vita comes fuerit habebis i vtero filiū. At illa: Noli queso dñe mi vir dei : noli[t] mētiri ancille tue. Et cōcepit mulier ⁊ peperit filiū i tpe ⁊ in hora eadem qua dixerat heliseus. Creuit aūt puer ⁊ cū esset quedam dies ⁊ egressus isset ad patrē suū ad messores: ait pri suo: Caput meū doleo : caput meū doleo. At ille dixit puero: Tolle: ⁊ duc eum ad matrē suam. Qui cum tulisset ⁊ duxisset eū ad matrē suam : posuit eū illa sup genua sua vsq ad meridiē: ⁊ mortuus est. Ascendit autē ⁊ collocauit[u] eum super lectū hominis dei : ⁊[v] clausit ostiū. Et[x] egressa vocauit virū suū. ⁊ ait : Mitte mecū obsecro vnū de pueris ⁊ asinam : ut excurram vsq ad hominem dei : ⁊ reuertar: Qui ait illi: Quā[y] ob causam vadis ad eum: Hodie[z] nō sunt calende neq̄ sabbatum. Que[a] respōdit: Vadā. Strauitq̄ asinam ⁊ precepit puero: petentem ut non retardet iter meum nisi dixero tibi. Cucurrit ergo asina ⁊ perrexit ad virum dei in montem carmeli. Cumq̄ vidisset eum de longe : dixit ad giezi puerum suum : Ecce sunamites illa. Curre in occursum eius : ⁊ dices ei : Vbi est tibi vir tuus : ⁊ filius tuus : Que respondit : Bene est. Cumq̄ venisset ad montem ad virum dei : tenuit pedes eius. Accessit giezi ut eam amoueret. Dixitq̄ ei vir dei : Dimitte eam : anima enī eius amaricata est : ⁊ dñs celauit a me. nec indicauit mihi. Que ait : Numquid petiui filium a domino meo : Nonne dixi tibi : Ne illudas mihi? Dixitq̄ giezi ad heliseum : Accinge femoralia tua : ⁊ tolle baculum meum in manu tua : ⁊ vade. Si occurrerit tibi homo : ne benedixeris ei. Si benedixerit tibi quispiam : ne respondeas ei. Et pones baculum meum sup faciem pueri. Dixitq̄ mater pueri ad eum : Vivit dñs ⁊ viuit anima tua : non dimittam te. Surrexitq̄ heliseus ⁊ secutus est eam. Giezi autem precessit eos : ⁊ posuit baculum sup faciem pueri : Et non erat vox neq̄ auditus. Reuersus est ergo obuiam ei : ⁊ nūciauit ei dicens : Non surrexit puer. Cum autem intrasset heliseus domum : vidit puerum mortuum iacentem in lectulo eius. Et ingressus clausit ostium sup se ⁊ sup puerum : ⁊ orauit dñm. Et ascendit ⁊ dormiuit super puerum : posuitq̄ os suum sup os eius : ⁊ oculos suos sup oculos eius : ⁊ manus suas sup manus eius : ⁊ incubuit sup eum. Et calefactus est puer. Reuersus est ergo ⁊ ambulauit in domo semel huc atq̄ illuc : ⁊ ascendit ⁊ incubuit sup eum. Et oscitauit puer septies : ⁊ aperuit oculos suos. Vocauitq̄ giezi ⁊ dixit : Voca sunamitem istam. Et vocauit eam. Que cum ingressa esset ad eum : dixit ei : Tolle filium tuum. Que ingressa procidit ad pedes eius ⁊ adorauit super terram : ⁊ tulit filium suum ⁊ egressa est. Reuersus est heliseus in galgalam. Fames autem erat in terra. Cumq̄ sederent filii prophetarum coram eo : dixit puero suo : Pone ollam grandem : ⁊ coque pulmentum filiis prophetarum. Egressus est unus in agrum ut colligeret olera : ⁊ inuenit vitem syluestrem. De qua collegit colocynthidas plenum pallium : ⁊ reuersus incidit in pulmentum. Ignorabant enī. Et tulerunt de eo ad comedendum. Cumq̄ gustassent de pulmento : clamauerunt dicentes : Mors in olla homo dei. Et non potuerunt comedere. Ille autem ait : Afferte farinam. Quam cum misisset in ollam : dixit : Effunde populo ut comedat. Et non erat amplius quicquam amaritudinis in ollam. Vir autem dei misit viros centum ad panes hordeaceos ⁊ frumenti in pera sua. Et dixit : Date populo ut comedat. Cui minister ait : Quomodo dabo hoc centum viris : Ille respondit : Da populo ut comedat. Hec enī dicit dñs : Comedent ⁊ superabit. Posuit ergo coram eis. Et comederunt ⁊ superauit iuxta sermonem dñi. Naaman autem princeps militie regis syrie erat vir magnus apud dominum suum ⁊ honoratus. Per illum enī dedit dñs salutem syrie. Erat autem vir fortis ⁊ dives : sed leprosus. Syri autem egressi fuerant latrunculi : ⁊ captiuam duxerant de terra israel puellam : que seruiebat uxori naaman. Dixitq̄ ad dominam suam : Vtinam dñs meus adiret prophetam qui est in samaria : certe curaret eum a lepra sua. Ingressus ergo quidam nūciauit domino suo dicens : Sic ⁊ sic locuta est puella de terra israel. Cui ait rex syrie : Vade ⁊ mittam litteras ad regem israel. Qui cum abisset ⁊ tulisset secum decem talenta argenti ⁊ sex milia auri ⁊ decem mutatoria vestium : detulit litteras ad regem israel in hunc modum : Cum hec epistola ad te uenerit : scito me misisse ad te naaman seruum meum : ut cures eum a lepra sua. Cumq̄ legisset rex israel litteras : scidit vestimenta sua ⁊ ait : Numquid deus ego sum ut occidere ⁊ viuificare possim : quia iste misit ad me ut curem hominem a lepra sua : Animaduertite ⁊ videte quia occasiones querit contra me. Cumq̄ audisset heliseus vir dei quod scidisset rex israel vestimenta sua : misit ad eum dicens : Quare scidisti vestimenta tua : Veniat ad me : ⁊ sciet esse prophetam in israel. Venit ergo naaman cum equis suis ⁊ curru : ⁊ stetit ad ostium domus heliseī. Misitq̄ ad eum heliseus nuncium dicens : Vade ⁊ lauare septies in iordane : ⁊ sanabitur caro tua : ⁊ mundaberis. Iratus ille abibat dicens : Ecce existimabam egressurum ad me : ⁊ stantem inuocare nomen dei sui : ⁊ tactu manus sue curaturum me de lepra. Numquid non melior est abana ⁊ pharphar fluuius damasci super omnes aquas israel : ut lauer in eis ⁊ mundar : Cumq̄ hec diceret indignans : accesserunt pueri eius ⁊ locuti sunt ei dicentes : Pater mi si rem grandem dixisset tibi propheta : certe facere debuisti : quanto magis nunc quia dixit tibi : Lauare ⁊ mundaberis : Descendit ergo ⁊ lauit in iordane septies iuxta sermonem hominis dei : ⁊ restituta est caro eius sicut caro pueri parui : ⁊ mundatus est. Reuersusq̄ ad hominem dei cum omni comitatu suo : venit ⁊ stetit coram eo ⁊ ait : Vere scio quod non sit deus in uniuerra terra nisi tantum in israel. Nunc ergo obsecro accipe benedictionem a seruo tuo. Qui ait : Viuit dñs in cuius conspectu sto : quia nichil accipiam. Cumq̄ coegisset eum ut acciperet : noluit. Dixitq̄ naaman : Si non vis : saltem detur seruo tuo de terra hac onus duorum mulorum. Non enī faciet amplius seruus tuus holocaustum ⁊ victimam diis alienis : nisi domino. In hac re ignoscat dñs seruo tuo. Quando introibit dñs meus in templum remon ut adoret in eo : ⁊ ego innitar manui mee : ⁊ adorabo in templo remon : quando adorauerit in templo remon : ⁊ ego adorabo in eo. Ignoscat dñs seruo tuo in hac re. Cui ait heliseus : Vade in pace. Abiit ergo naaman ab eo contra miliare terre. Et ait giezi intra se : Ecce pepercit dñs meus naaman syro huic : ut non acciperet de manibus eius quecq̄ attulit. Viuit dñs : quia curram post eum ⁊ accipiam quicquam ab eo. Secutus est ergo giezi naaman. Quem cum uidisset naaman cucurrisse post se : descendit de curru in occursum eius ⁊ ait : Pax tibi : Quid est : Ille respondit : Pax. Dñs meus misit me dicens : Ecce modo uenerunt ad me duo adolescentes de monte ephraim de filiis prophetarum : da eis talentum argenti ⁊ duo mutatoria uestium. Ait naaman : Melius est ut accipias duo talenta. Et coegit eum. Et ligauit duo talenta argenti in duobus saccis cum duobus mutatoriis uestium : ⁊ imposuit duobus pueris qui portarent coram eo. Cumq̄ uenisset ad collem : tulit ea de manibus eorum ⁊ recondidit in domo. Et dimisit uiros : ⁊ abierunt. Ipse autem ingressus stetit coram domino suo. Dixitq̄ heliseus ad eum : Vnde uenis giezi : Qui respondit : Non abiit seruus tuus quocumq̄ : Et ait ei : Nonne cor meum ambulabat cum eo : quando conuersus est homo de curru suo in occursum tui : Tempus accipere argentum ⁊ uestimenta ⁊ oliueta ⁊ uineas ⁊ oues ⁊ boues ⁊ seruos ⁊ ancillas : Lepra naaman adhereat tibi ⁊ semini tuo usq in sempiternum. Egressusq̄ est ab eo leprosus quasi nix. Et abiit. Filii autem prophetarum dixerunt heliseo : Ecce locus in quo habitamus coram te angustus est nobis. Eamus usq ad iordanem : ⁊ tollamus inde singuli singulas trabes : ⁊ faciamus nobis ibi habitaculum. Qui ait : Ite. Dixit autem unus : Veni ⁊ tu cum seruis tuis. Qui respondit : Ego uadam. Et abiit cum eis. Cumq̄ uenissent ad iordanem : cedebant ligna. Accidit autem ut unus lignum ad terram deiceret : ferrum autem cecidit in aquas. Et exclamauit dicens : Heu heu dñe mi : ipse enī mutuo illud acceperat. Dixit autem homo dei : Vbi cecidit : Qui ostendit ei locum. Et abscidit lignum ⁊ misit illuc : ⁊ natare fecit ferrum. Et ait : Tolle sumens manum tuam. Qui extendit manum ⁊ tulit illud. Mortuo autem rege moab : filius eius regnauit pro eo. Qui erat pecuarius : ⁊ mittebat regi israel centum millia agnorum ⁊ centum millia arietum cum lana. Cumq̄ mortuus esset achab : rebellauit rex moab contra regem israel. Egressus est ergo rex ioram de samaria in die illa : ⁊ recensuit omnem israel. Et misit ad iosaphat regem iuda dicens : Rex moab rebellauit contra me : uenies mecum ad moab ad pugnandum : Qui respondit : Ascendam. Ego sicut tu es : ⁊ populus meus sicut populus tuus : ⁊ equi mei sicut equi tui. Dixitq̄ : Per quam uiam ascendam : Ille respondit : Per desertum idumee. Profectus est ergo rex israel ⁊ rex iuda ⁊ rex idumee. Cumq̄ circuissent uiam septem dierum : defecit exercitus ⁊ iumenta que sequebantur eum aqua. Dixit ergo rex israel : Heu heu : conuocauit dñs tres reges istos : ut tradat eos in manus moab. Ait autem iosaphat : Nonne hic est propheta dñi : ut rogemus dñm per eum : Et respondit unus de seruis regis israel : Hic est heliseus filius saphat qui fundebat aquam manibus helie. Descenditq̄ ad eum iosaphat rex iuda ⁊ rex israel ⁊ rex idumee. Et ait heliseus ad regem israel : Quid mihi ⁊ tibi est : Vade ad prophetas patris tui ⁊ matris tue. Dixitq̄ ei rex israel : Nequaquam : Quia dñs uocauit tres reges istos : ut tradat eos in manus moab. Ait heliseus : Viuit dñs exercituum in cuius conspectu sto : quia si non faciem iosaphat regis iuda : non respicerem te ⁊ non uiderem. Nunc ergo adducite mihi psaltem. Cumq̄ psalteret psaltes : fuit super eum manus dñi. Et ait : Hec dicit dñs : Fodite in torrente hoc fossas ⁊ fossas : quia hec dicit dñs : Non uidebitis uentum ⁊ non uidebitis imbrem : ⁊ torrens iste replebitur aqua : ⁊ bibetis uos ⁊ pecora uestra ⁊ iumenta uestra. Et hoc leue est in conspectu dñi : tradet quoq̄ moabitas in manus uestras. Et percutietis omnem munitionem ⁊ omnem urbem electam : ⁊ omnem arborem bonam succidetis : ⁊ fontes aquarum obturabitis : ⁊ omnem partem agri optimam lapidibus conterendo corrumpetis. Factum est ergo mane quando offertur sacrificium : ⁊ ecce aque uenerunt de uia edom : ⁊ impleta est terra aquis. Omnes autem moabite audierunt quod ascendissent reges ad pugnandum contra eos : ⁊ conuocati sunt omnes qui accingebantur cingulo ⁊ superiores : ⁊ steterunt in finibus. Cumq̄ mane consurrexissent : ⁊ sol splenderet super aquas : uiderunt moabite contra se aquas rubras quasi sanguinem. Et dixerunt : Cruor est gladii : pugnauerunt reges ad inuicem ⁊ interfecti sunt : nunc ergo ad spolia moab. Cumq̄ uenissent ad castra israel : surrexerunt israelite ⁊ percusserunt moabitas qui fugerunt coram eis. Et ingressi sunt terram percutientes moab. Et destruxerunt ciuitates ⁊ omnem partem agri optimam lapidibus conterendo corruperunt. Et omnes fontes aquarum obturauerunt : ⁊ omnem arborem bonam succiderunt. Et remansit lapis lateris in muro eius : ⁊ circumdederunt fundibulatores. Et percusserunt eum. Et fugit rex moab cum septingentis uiris qui euaginabant gladium : ut irrumperent ad regem edom. Et non potuerunt. Tulit ergo filium suum primogenitum qui regnaturus erat pro eo : ⁊ obtulit eum holocaustum super murum. Et facta est indignatio magna contra israel : ⁊ recesserunt ab eo ⁊ reuersi sunt in terram suam.

Vlier[a] aūt q̄dā de vxoribus ꝓphetarū clamabat ad heliseum dicens: Seruus tuus vir me⁹ mortuus est : ⁊ tu nosti q̄ seruus tuus fuit timens deū. Et[b] ecce creditor venit ut tollat duos filios meos ad seruiendum sibi. Cui dixit heliseus. Quid visut faciā tibi? Dic mihi: q̄d habes in domo tua? At illa respondit: Nō habeo ancilla tua quicq̄ i domo mea: nisi[c] parū olei quo vngar. Cui ait : Vade pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua nō pauca : ⁊ ingredere[d] ⁊ claude ostiū tuū cum intrinsecus fueris tu ⁊ filij tui : ⁊ mitte inde i omnia vasa hec : ⁊ cum plena fuerint tolles. Fuit itaq̄ mulier ⁊ clausit ostium sup se ⁊ sup filios suos. Illi offerebāt vasa : ⁊ illa infundebat. Cūq̄ plena fuissent vasa : dixit ad filiū suū : affer mihi adhuc vas. Et ille respondit: Nō habeo : Stetitq̄ oleum. Venit[e] aūt illa ⁊ indicauit homini dei : Et ille : Vade inquit vende oleū ⁊ redde creditori tuo : tu autē ⁊ filij tui viuite de reliquo. Facta[f] ē aūt quedam dies : ⁊ trāsibat[g] heliseus p sunam ciuitatem. Erat autē ibi mulier magna : que[h] tenuit eum ut[i] comederet panē Cūq̄ frequenter inde trāsiret diuertebat ad eam ut comederet panem. Que dixit ad virū suū : Animaduerto[k] q̄ vir dei sanctus est iste : qui transit per nos frequent. Faciamus ergo ei cenaculū paruū : ⁊ ponam⁹ ei in eo lectulū ⁊ mēsam ⁊ cellā ⁊ cādelabrū : ut[l] cum venerit ad nos maneat ibi. Facta est ergo

dies quedam ⁊ veniēs diuertit in cenaculum : ⁊ requieuit ibi. Dixitq̄ ad giezi puerum suū : Voca sunamiten istam. Qui cum vocasset eam ⁊ illa stetisset coram eo : dixit ad puerū suū : Loquere ad eam: Ecce sedule in omnib⁹ ministrasti nobis : quid vis ut faciā tibi: Nūq̄d[m] habes negocium : ⁊ vis ut loquar regi siue principi militie? Que[n] respōdit : In medio populi mei habito. Et[o] ait: Quid ergo vult ut faciam ei? Dixitq̄ giezi : Ne[p] queras : Filium[q] enī non habet : ⁊ vir ei⁹[r] senex est. Precepit itaq̄ ut vocaret eam. Que cum vocata fuisset ⁊ stetisset ante ostium : dixit ad eam : In[s] tpe isto in hac eadē hora si vita comes fuerit habebis i vtero filiū. At illa: Noli queso dñe mi vir dei : noli[t] mētiri ancille tue. Et cōcepit mulier ⁊ peperit filiū i tpe ⁊ in hora eadem qua dixerat heliseus. Creuit aūt puer ⁊ cū esset quedam dies ⁊ egressus isset ad patrē suū ad messores: ait pri suo: Caput meū doleo : caput meū doleo. At ille dixit puero: Tolle: ⁊ duc eum ad matrē suam. Qui cum tulisset ⁊ duxisset eū ad matrē suam : posuit eū illa sup genua sua vsq ad meridiē: ⁊ mortuus est. Ascendit autē ⁊ collocauit[u] eum super lectū hominis dei : ⁊[v] clausit ostiū. Et[x] egressa vocauit virū suū. ⁊ ait : Mitte mecū obsecro vnū de pueris ⁊ asinam : ut excurram vsq ad hominem dei : ⁊ reuertar: Qui ait illi: Quā[y] ob causam vadis ad eum: Hodie[z] nō sunt calende neq̄ sabbatum. Que[a] respōdit: Vadā. Strauitq̄ asinam ⁊ precepit puero: petentem ut non retardet iter meum nisi dixero tibi. Cucurrit ergo asina ⁊ perrexit ad virum dei in montem carmeli. Cumq̄ vidisset eum de longe : dixit ad giezi puerum suum : Ecce sunamites illa. Curre in occursum eius : ⁊ dices ei : Vbi est tibi vir tuus : ⁊ filius tuus : Que respondit : Bene est. Cumq̄ venisset ad montem ad virum dei : tenuit pedes eius. Accessit giezi ut eam amoueret. Dixitq̄ ei vir dei : Dimitte eam : anima enī eius amaricata est : ⁊ dñs celauit a me. nec indicauit mihi. Que ait : Numquid petiui filium a domino meo : Nonne dixi tibi : Ne illudas mihi? Dixitq̄ giezi ad heliseum : Accinge femoralia tua : ⁊ tolle baculum meum in manu tua : ⁊ vade. Si occurrerit tibi homo : ne benedixeris ei. Si benedixerit tibi quispiam : ne respondeas ei. Et pones baculum meum sup faciem pueri. Dixitq̄ mater pueri ad eum : Vivit dñs ⁊ viuit anima tua : non dimittam te. Surrexitq̄ heliseus ⁊ secutus est eam. Giezi autem precessit eos : ⁊ posuit baculum sup faciem pueri : Et non erat vox neq̄ auditus. Reuersus est ergo obuiam ei : ⁊ nūciauit ei dicens : Non surrexit puer. Cum autem intrasset heliseus domum : vidit puerum mortuum iacentem in lectulo eius. Et ingressus clausit ostium sup se ⁊ sup puerum : ⁊ orauit dñm. Et ascendit ⁊ dormiuit super puerum : posuitq̄ os suum sup os eius : ⁊ oculos suos sup oculos eius : ⁊ manus suas sup manus eius : ⁊ incubuit sup eum. Et calefactus est puer. Reuersus est ergo ⁊ ambulauit in domo semel huc atq̄ illuc : ⁊ ascendit ⁊ incubuit sup eum. Et oscitauit puer septies : ⁊ aperuit oculos suos. Vocauitq̄ giezi ⁊ dixit : Voca sunamitem istam. Et vocauit eam. Que cum ingressa esset ad eum : dixit ei : Tolle filium tuum. Que ingressa procidit ad pedes eius ⁊ adorauit super terram : ⁊ tulit filium suum ⁊ egressa est. Reuersus est heliseus in galgalam. Fames autem erat in terra. Cumq̄ sederent filii prophetarum coram eo : dixit puero suo : Pone ollam grandem : ⁊ coque pulmentum filiis prophetarum. Egressus est unus in agrum ut colligeret olera : ⁊ inuenit vitem syluestrem. De qua collegit colocynthidas plenum pallium : ⁊ reuersus incidit in pulmentum. Ignorabant enī. Et tulerunt de eo ad comedendum. Cumq̄ gustassent de pulmento : clamauerunt dicentes : Mors in olla homo dei. Et non potuerunt comedere. Ille autem ait : Afferte farinam. Quam cum misisset in ollam : dixit : Effunde populo ut comedat. Et non erat amplius quicquam amaritudinis in ollam. Vir autem dei misit viros centum ad panes hordeaceos ⁊ frumenti in pera sua. Et dixit : Date populo ut comedat. Cui minister ait : Quomodo dabo hoc centum viris : Ille respondit : Da populo ut comedat. Hec enī dicit dñs : Comedent ⁊ superabit. Posuit ergo coram eis. Et comederunt ⁊ superauit iuxta sermonem dñi. Naaman autem princeps militie regis syrie erat vir magnus apud dominum suum ⁊ honoratus. Per illum enī dedit dñs salutem syrie. Erat autem vir fortis ⁊ dives : sed leprosus. Syri autem egressi fuerant latrunculi : ⁊ captiuam duxerant de terra israel puellam : que seruiebat uxori naaman. Dixitq̄ ad dominam suam : Vtinam dñs meus adiret prophetam qui est in samaria : certe curaret eum a lepra sua. Ingressus ergo quidam nūciauit domino suo dicens : Sic ⁊ sic locuta est puella de terra israel. Cui ait rex syrie : Vade ⁊ mittam litteras ad regem israel. Qui cum abisset ⁊ tulisset secum decem talenta argenti ⁊ sex milia auri ⁊ decem mutatoria vestium : detulit litteras ad regem israel in hunc modum : Cum hec epistola ad te uenerit : scito me misisse ad te naaman seruum meum : ut cures eum a lepra sua. Cumq̄ legisset rex israel litteras : scidit vestimenta sua ⁊ ait : Numquid deus ego sum ut occidere ⁊ viuificare possim : quia iste misit ad me ut curem hominem a lepra sua : Animaduertite ⁊ videte quia occasiones querit contra me. Cumq̄ audisset heliseus vir dei quod scidisset rex israel vestimenta sua : misit ad eum dicens : Quare scidisti vestimenta tua : Veniat ad me : ⁊ sciet esse prophetam in israel. Venit ergo naaman cum equis suis ⁊ curru : ⁊ stetit ad ostium domus heliseī. Misitq̄ ad eum heliseus nuncium dicens : Vade ⁊ lauare septies in iordane : ⁊ sanabitur caro tua : ⁊ mundaberis. Iratus ille abibat dicens : Ecce existimabam egressurum ad me : ⁊ stantem inuocare nomen dei sui : ⁊ tactu manus sue curaturum me de lepra. Numquid non melior est abana ⁊ pharphar fluuius damasci super omnes aquas israel : ut lauer in eis ⁊ mundar : Cumq̄ hec diceret indignans : accesserunt pueri eius ⁊ locuti sunt ei dicentes : Pater mi si rem grandem dixisset tibi propheta : certe facere debuisti : quanto magis nunc quia dixit tibi : Lauare ⁊ mundaberis : Descendit ergo ⁊ lauit in iordane septies iuxta sermonem hominis dei : ⁊ restituta est caro eius sicut caro pueri parui : ⁊ mundatus est. Reuersusq̄ ad hominem dei cum omni comitatu suo : venit ⁊ stetit coram eo ⁊ ait : Vere scio quod non sit deus in uniuerra terra nisi tantum in israel. Nunc ergo obsecro accipe benedictionem a seruo tuo. Qui ait : Viuit dñs in cuius conspectu sto : quia nichil accipiam. Cumq̄ coegisset eum ut acciperet : noluit. Dixitq̄ naaman : Si non vis : saltem detur seruo tuo de terra hac onus duorum mulorum. Non enī faciet amplius seruus tuus holocaustum ⁊ victimam diis alienis : nisi domino. In hac re ignoscat dñs seruo tuo. Quando introibit dñs meus in templum remon ut adoret in eo : ⁊ ego innitar manui mee : ⁊ adorabo in templo remon : quando adorauerit in templo remon : ⁊ ego adorabo in eo. Ignoscat dñs seruo tuo in hac re. Cui ait heliseus : Vade in pace. Abiit ergo naaman ab eo contra miliare terre. Et ait giezi intra se : Ecce pepercit dñs meus naaman syro huic : ut non acciperet de manibus eius quecq̄ attulit. Viuit dñs : quia curram post eum ⁊ accipiam quicquam ab eo. Secutus est ergo giezi naaman. Quem cum uidisset naaman cucurrisse post se : descendit de curru in occursum eius ⁊ ait : Pax tibi : Quid est : Ille respondit : Pax. Dñs meus misit me dicens : Ecce modo uenerunt ad me duo adolescentes de monte ephraim de filiis prophetarum : da eis talentum argenti ⁊ duo mutatoria uestium. Ait naaman : Melius est ut accipias duo talenta. Et coegit eum. Et ligauit duo talenta argenti in duobus saccis cum duobus mutatoriis uestium : ⁊ imposuit duobus pueris qui portarent coram eo. Cumq̄ uenisset ad collem : tulit ea de manibus eorum ⁊ recondidit in domo. Et dimisit uiros : ⁊ abierunt. Ipse autem ingressus stetit coram domino suo. Dixitq̄ heliseus ad eum : Vnde uenis giezi : Qui respondit : Non abiit seruus tuus quocumq̄ : Et ait ei : Nonne cor meum ambulabat cum eo : quando conuersus est homo de curru suo in occursum tui : Tempus accipere argentum ⁊ uestimenta ⁊ oliueta ⁊ uineas ⁊ oues ⁊ boues ⁊ seruos ⁊ ancillas : Lepra naaman adhereat tibi ⁊ semini tuo usq in sempiternum. Egressusq̄ est ab eo leprosus quasi nix. Et abiit. Filii autem prophetarum dixerunt heliseo : Ecce locus in quo habitamus coram te angustus est nobis. Eamus usq ad iordanem : ⁊ tollamus inde singuli singulas trabes : ⁊ faciamus nobis ibi habitaculum. Qui ait : Ite. Dixit autem unus : Veni ⁊ tu cum seruis tuis. Qui respondit : Ego uadam. Et abiit cum eis. Cumq̄ uenissent ad iordanem : cedebant ligna. Accidit autem ut unus lignum ad terram deiceret : ferrum autem cecidit in aquas. Et exclamauit dicens : Heu heu dñe mi : ipse enī mutuo illud acceperat. Dixit autem homo dei : Vbi cecidit : Qui ostendit ei locum. Et abscidit lignum ⁊ misit illuc : ⁊ natare fecit ferrum. Et ait : Tolle sumens manum tuam. Qui extendit manum ⁊ tulit illud. Mortuo autem rege moab : filius eius regnauit pro eo. Qui erat pecuarius : ⁊ mittebat regi israel centum millia agnorum ⁊ centum millia arietum cum lana. Cumq̄ mortuus esset achab : rebellauit rex moab contra regem israel. Egressus est ergo rex ioram de samaria in die illa : ⁊ recensuit omnem israel. Et misit ad iosaphat regem iuda dicens : Rex moab rebellauit contra me : uenies mecum ad moab ad pugnandum : Qui respondit : Ascendam. Ego sicut tu es : ⁊ populus meus sicut populus tuus : ⁊ equi mei sicut equi tui. Dixitq̄ : Per quam uiam ascendam : Ille respondit : Per desertum idumee. Profectus est ergo rex israel ⁊ rex iuda ⁊ rex idumee. Cumq̄ circuissent uiam septem dierum : defecit exercitus ⁊ iumenta que sequebantur eum aqua. Dixit ergo rex israel : Heu heu : conuocauit dñs tres reges istos : ut tradat eos in manus moab. Ait autem iosaphat : Nonne hic est propheta dñi : ut rogemus dñm per eum : Et respondit unus de seruis regis israel : Hic est heliseus filius saphat qui fundebat aquam manibus helie. Descenditq̄ ad eum iosaphat rex iuda ⁊ rex israel ⁊ rex idumee. Et ait heliseus ad regem israel : Quid mihi ⁊ tibi est : Vade ad prophetas patris tui ⁊ matris tue. Dixitq̄ ei rex israel : Nequaquam : Quia dñs uocauit tres reges istos : ut tradat eos in manus moab. Ait heliseus : Viuit dñs exercituum in cuius conspectu sto : quia si non faciem iosaphat regis iuda : non respicerem te ⁊ non uiderem. Nunc ergo adducite mihi psaltem. Cumq̄ psalteret psaltes : fuit super eum manus dñi. Et ait : Hec dicit dñs : Fodite in torrente hoc fossas ⁊ fossas : quia hec dicit dñs : Non uidebitis uentum ⁊ non uidebitis imbrem : ⁊ torrens iste replebitur aqua : ⁊ bibetis uos ⁊ pecora uestra ⁊ iumenta uestra. Et hoc leue est in conspectu dñi : tradet quoq̄ moabitas in manus uestras. Et percutietis omnem munitionem ⁊ omnem urbem electam : ⁊ omnem arborem bonam succidetis : ⁊ fontes aquarum obturabitis : ⁊ omnem partem agri optimam lapidibus conterendo corrumpetis. Factum est ergo mane quando offertur sacrificium : ⁊ ecce aque uenerunt de uia edom : ⁊ impleta est terra aquis. Omnes autem moabite audierunt quod ascendissent reges ad pugnandum contra eos : ⁊ conuocati sunt omnes qui accingebantur cingulo ⁊ superiores : ⁊ steterunt in finibus. Cumq̄ mane consurrexissent : ⁊ sol splenderet super aquas : uiderunt moabite contra se aquas rubras quasi sanguinem. Et dixerunt : Cruor est gladii : pugnauerunt reges ad inuicem ⁊ interfecti sunt : nunc ergo ad spolia moab. Cumq̄ uenissent ad castra israel : surrexerunt israelite ⁊ percusserunt moabitas qui fugerunt coram eis. Et ingressi sunt terram percutientes moab. Et destruxerunt ciuitates ⁊ omnem partem agri optimam lapidibus conterendo corruperunt. Et omnes fontes aquarum obturauerunt : ⁊ omnem arborem bonam succiderunt. Et remansit lapis lateris in muro eius : ⁊ circumdederunt fundibulatores. Et percusserunt eum. Et fugit rex moab cum septingentis uiris qui euaginabant gladium : ut irrumperent ad regem edom. Et non potuerunt. Tulit ergo filium suum primogenitum qui regnaturus erat pro eo : ⁊ obtulit eum holocaustum super murum. Et facta est indignatio magna contra israel : ⁊ recesserunt ab eo ⁊ reuersi sunt in terram suam.

Vlier[a] aūt q̄dā de vxoribus ꝓphetarū clamabat ad heliseum dicens: Seruus tuus vir me⁹ mortuus est : ⁊ tu nosti q̄ seruus tuus fuit timens deū. Et[b] ecce creditor venit ut tollat duos filios meos ad seruiendum sibi. Cui dixit heliseus. Quid visut faciā tibi? Dic mihi: q̄d habes in domo tua? At illa respondit: Nō habeo ancilla tua quicq̄ i domo mea: nisi[c] parū olei quo vngar. Cui ait : Vade pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua nō pauca : ⁊ ingredere[d] ⁊ claude ostiū tuū cum intrinsecus fueris tu ⁊ filij tui : ⁊ mitte inde i omnia vasa hec : ⁊ cum plena fuerint tolles. Fuit

in hoc q̄ videf mentita fuisse nō oportet eam excusari. uel pōt dici q̄ sic locuta est in spe resurrectionis filij sui p helyseum: que fuit materia maioris gaudij q̄ conceptio uel parturitio. a Et accessit gieçi ut amoueret eā. helyseus enī nō erat assuetus p̄mittere q̄ mulier tangeret ipsū. b Dimitte illam, ut non solū per preces helysei: sed etiā per lachrymas matris impetraret resurrectio filij. c Et dominus celauit a me. quia spiritꝰ sanctus non semp tangit corda p̄phetarū neq; de omnibus. d Nunq̄d petiui filiū a dño meo? q. d. sicut p̄cio motu mihi filiū impetrasti-ita obsecro ei? resurrectiōē impetrare: ut verbū tuū sit stabile. e Accinge lumbos tuos i. dispone te ad currendum velociter ⁊ expedite. f Si occurrerit tibi bō non salutes eum. i. non cōmisceas cū eo p̄ba te ab itinere impediētia: ⁊ p talem modū loquit̄ saluator discipulis ad predicādū missis. Luc. x. Neminem p viam salutaueritis. Gieçi aut̄ p̄cesserat ⁊c. seq̄t̄: g Et nō erat vox neq; sensus. dicit Ra. Sa. q̄ b fuit p̄pter demeritum gieçi qui nō seruauit preceptum helysei: sed occurrentibus sibi hominibus iactanter dicebat se missum ad suscitandum mortuū. Expositores aut̄ nostri dicūt q̄ hoc fuit ad designādū q̄ lex vetus que p baculū designatur non cōferebat gratiam viuificantē: sed hoc facit verbū incarnatum: q̄ significabat̄ p extensionem helysei super puerū. vnde dicit̄ Job. j. Lex p moysen data est: grā ⁊ veritas p ihm xp̄m b Posuitq; os suū super os eius ⁊c. hoc fecit ad ostendendū magnū desiderium ad pueri suscitationem: uel p̄pter causam mysticā iam dictam: uel potius p̄pter vtrūq;. i Voca sunamiten hāc. non vocat eam p̄pter nomine. ad ostendendū q̄ nō habebat cū ea tantam familiaritatem q̄ petiuisset eius p̄priū nomē. k Erat aut̄ fames in terra. hic p̄ter ponit miraculū ad p̄solationē cōgregationis famelice. ⁊ p̄mo ponit duplex miraculū.

Mina ⁊ p̄pera: ne mihi morā facias in eundo: ⁊ hoc age q̄ p̄cipio tibi. Profecta est igit̄: ⁊ venit ad virum dei in monte carmeli. Cumq; vidisset eā vir dei de contra: ait ad gieçi puerum suū: Ecce sunamitis illa. Vade ergo in occursū eius. ⁊ dic ei: Recte ne agitur circa te ⁊ circa virū tuū ⁊ circa filium tuum? Que respondit: Recte. Cūq; venisset ad virum dei in montē: apprehēdit pedes eiꝰ: ⁊ accessit gieçi ut amoueret eā Et ait homo dei: Dimitte illā Anima enim eius in amaritudine est: ⁊ dñs celauit a me. ⁊ non indicauit mihi. Que dixit illi: Nunq̄d petiui filiū a dño meo? Nunq̄d nō dixi tibi: ne illudas me? Et ille ait ad gieçi Accinge lumbos tuos: ⁊ tolle baculum meū in manu tua ⁊ vade. Si occurrerit tibi homo non salutes eum: ⁊ si salutauerit te quispiam nō respondeas illi. Et pones baculū meū super faciem pueri. Dixit mat̄ pueri ait: Viuit dñs ⁊ viuit anima tua: nō dimittā te. Surrexit ergo ⁊ secutꝰ est eam. Gieçi aūt p̄cesserat ante eos: ⁊ posuit baculū sup faciem pueri: ⁊ nō erat vox neq; sensus. Reuersusq; est in occursū eius: ⁊ nūciauit ei dicens: Non surrexit puer. Ingressus ē ergo heliseꝰ domū: ⁊ ecce puer mortuus iacebat in lecto eius. Ingressusq; clausit ostiū sup se ⁊ super puerum: ⁊ orauit ad dñm. Et ascendit ⁊ incubuit sup puerū: posuitq; os suū sup os eius: ⁊ oculos suos sup oculos eius: ⁊ manus suas sup manus eius: ⁊ incurauit se sup eum: ⁊ calefacta est caro pueri. At ille reuersus deambulabat i domo semel huc atq; illuc: ⁊ ascēdit ⁊ incubuit sup eum. Et oscitauit puer septies: aperuitq; oculos. Et ille vocauit gieçi ⁊ dixit ei: Voca sunamiten hanc. Que vocata ingressa est ad eū. Qui ait Tolle filium tuū. Veniit illa ⁊ corruit ad pedes eius: ⁊ adorauit sup terrā. Tulitq; filiū suū ⁊ egressa est: ⁊ heliseꝰ reuersus est i galgala. Eratꝰ aūt fames in terra: ⁊ filij p̄phetarū habitabant coram eo: dixitq; vni de pueris suis: Pone ollā grādem ⁊ coque pulmentū filijs p̄phetarū. Et egressus est vnus in agrum ut colligeret herbas agrestes. Inuenitq; quasi vitē silvestrem: ⁊ collegitꝫ ex ea colloquintidas agri: ⁊ implenit pallium suū: ⁊ reuersus concidit in ollā pulmēti. Nesciebatꝰ enī quid esset. Infuderūt ergo socijs ut comederēt. Cūq; gustassent de coctione: exclamauerunt dicentes: Mors i olla vir dei. Et nō potuerūt comedere. At ille: Afferteꝰ inquit farinā. Cumq; tulissent: misit in ollam ⁊ ait: Infunde turbe ut comedant: ⁊ non fuit amplius q̄cq̄ amaritudinis i olla. Virꝰ aūt quidā venit de baal salisa defrensꝰ viro dei panes primiarū: viginti panes hordeaceos: ⁊ frumentū nouū in pera sua. At ille dixit: Da populo ut comedat. Respōditq; ei minister eius. Quantū est hoc ut apponā coram centū viris? Rursum ille: Da ait p̄pl̄o ut comedat. Hec enī dicit dñs: Comedent ⁊ supererit. Posuit itaq; coram eis. Quiꝰ comederunt: secundū ponit ibi: Vir q̄dā. Primū miraculū est de pulmenti dulcoratione. cuiꝰ preparatio ponit cū dicit̄: l Loque pulmentū filijs prophetarū. i. discipulis eorū qui viuebant religiose. ut dictū est ē. ij. ca. m Collegit ex eo coloquintidas. que sūt valde amare ⁊ sunt quasi cucurbite silvestres: ⁊ folia eius herbe habent quandā similitudinē cum folijs vitis. n Nesciebat enī quid esset. i. q̄ esset talis amaritudinis. o Afferte inquit farinam. non q̄ haberet ex se virtutē dulcorandi: sed hoc factū est meritis helysei. p Vir autē quidam. hic ponit secundū miraculum de multiplicatiōe panū. cū dicit̄: Vir aūt quidam venit de baal salisa. due sunt dictiones in hebreo. ⁊ baal ut hic accipitur est nomē appellativum. ⁊ sigt̄ planitiē seu regionem. salisa p̄pe est nomen p̄priū ciuitatis in illa regione. q Deferēs viro dei panes primitiarū. nō accipiūt hic panes primitiarū quales offerebant in templo dñi sed dicunt̄ primitiarum q̄ erant de primis frugibus illi? anni. hordeum autē primo venit ad maturitatē. maxime in terra illa. ideo subdit̄: r Viginti panes hordeaceos. in quo ostenditur numerus panū ⁊ materia. Aliqui aut̄ libri habent interpositū li et. sic: ⁊ viginti panes. sed li ⁊ nō ē in hebreo nec i libris correctis nec de textu. s Et frumentū nouū. In hebreo habet̄: Et granatam. frumentū enī nō ita cito venit ad maturitatem sicut hordeū. ⁊ ideo granū non erat adhuc aptū ut inde fieret panis poterant tamen spice ille aliquantulū torreri ⁊ sic granū excuti p cōfrictionem. t Quantū est hoc ut apponā coram centū viris. Erant enim valde parui illi panes: ita q̄ vnus nō sufficeret pro vno homine. q̄ patz ex hoc q̄ ille homo apportauerat panes illos ⁊ granatam intra peram suā. ut dicit̄ in hebr. v Qui comederūt ⁊ superfuit. quia illi panes fuerunt miraculose multiplicati p̄pter meritum helysei. Talis autem multiplicatio potest fieri a deo dupliciter. vno modo p additionē alterius materie. alio modo sine tali additione: quia sicut de nihilo p̄duxit materiā: ita de modica materia uel pauca pōt facere magnā ⁊ multā, sicut dictū fuit plen? Deus. ij. de formatione mulieris de costa ade. ⁊ Joh. vj. de multiplicatione. v. panū in manibus saluatoris. Quis autē istorū modorum multiplicationis fuerit in hoc facto: non habet̄ ex scriptura.

Naaman princeps militie. Hic p̄sequenter a Cap. v. ponit̄ miracula helisei cor̄a infidelibus. 7 p̄ circa hoc triplex miracul̄ ponit. 2° scriptura bistoriā, p̄sequit. viij. ca. Prima in tres. quia p̄mo ponit miracul̄ ad naaman gētilis cōuersionem. secūdo ad insidiātiū repressionē. ca. vj. tertio ad penitentiū cōsolationē. circa mediū vj. capituli. ibi: Factū ē aūt. Prima adhuc diuiditur in tres partes. q̄ p̄mo naaman, p curatiōē restinat. secundo a lepra curatur. ibi: Misitq; heliseus. tertio gieçi lepra punit. ibi: Dixitq; gieçi Circa primū dr: Naaman princeps militie regis syrie erat vir magn⁹ 7 ē. Dicūt eni exp̄ositores nostri cōmuniter q̄ ipse p sapientiā 7 probitatē suā vastauit latrūculos q̄ multū molestabant regnū syrie. 7 ideo subdit: b Per illum eni dedit dn̄s salutē syrie. 7 ꝓpter hoc erat magnus 7 honoratus in regno. Ra. Sa. dicit q̄ ipse sagittauit achab in p̄lio. ut habet̄ ē. iij. li. ca. vlt. licz nomē suū ibi nō exp̄imatur. 7 ꝓpē hoc subdit: Per illū eni dedit dn̄s salutē syrie q̄ interfecto achab syria fuit liberata a tributo qō ei reddebat, p̄ federatiōē benadab cum eo. ut dr. ē. iij. libro. ca. xx. 7 ꝓpē hoc fuit eleuatus ad p̄cipatum militie. c Erat autē vir fortis 7 diues sed lepros⁹. ad hoc enim fuit lepra p̄cussus. ut per curationē eius mirabilē veniret ad dei veri fidem q̄ p̄cusserat achab idolatram. d Utinam fuisset dn̄s 7 c.] ante q̄ eni caperetur 7 in ancillā naamā venderet: audierat in terra israel magnalia que fecerat helise⁹ 7 p hoc sperabat q̄ sic p̄set curari dn̄s suus. Cerat patent vsq; ibi: e Et tulisset secum decem talenta argēti 7 c. In hebreo habet̄: Centū centenarios; quorū quilibz valebat centū talēta cōmunia. hec aūt accepit, p sūptib⁹ in via 7 ad dandū ꝓphete munera. f Ut cures eum a lepra sua. hoc est. facias curari q̄ ꝓphetam qui est in terra tua. g Scidit vestimēta sua. Dicūt exp̄ositores nr̄i cōmunit̄ q̄ hoc fuit eo q̄ intellexit illud verbū esse blasphematoriū sibi potentiā diuinā attribuendo. vnde subditur: h Numquid deus ego sum. modus eni erat iudeorum scindere vestimenta sua quando audiebant dei blasphemiā. Hñ Matb. xxvj. dr Tunc princeps sacerdotū scidit vestimenta sua. dicens; blasphemauit. sed hec exp̄ositio non bene consonat littere sequenti: in qua dicit̄ q̄ heliseus eum reprehendit de tali scissione: qō nō fecisset. si ꝓpter reuerentiam nominis domini facta fuisset. 7 ideo aliter dicit̄ q̄ hoc fecit ex impatientia: credens q̄ rex syrie quereret occasionem mouendi guerram contra se. p̄tendo ab eo rem sibi impossibilem. ideo subdit: i Videte quot occasiones querat aduersum me. i Veniat ad me 7 sciat. per experientiā sue curationis. l Prophetam. dei veri. k Esse in israel. ut sic rex syrie timeat guerram mouere contra populū habentem deum tante potentie. m Misitq; ad eum. hic p̄sequit ponit̄ naaman curatio. cum dicitur: n Vade 7 lauare septies in iordane. hoc autē sibi mandauit p nuncium: ut dei potentie magis attribueretur miracul̄: eo q̄ p̄pheta non locutus fuit cum eo: nec eū tetigit sicut credebat naaman: credens q̄ in ipso prophet̄a esset aliqua virt⁹ curandi ipsū. o Iratus naamā recedebat. eo q̄ per talem modū se curari non sperabat: cū fluuij syrie eēnt ita boni uel meliores: sicut fluuius iordanis. nec tamē habebant ad hoc aliquā virtutem. p Si rem grandē id est difficilē. q Dixisset tibi ꝓpheta certe facē debueras. 7 multo magis rem facilē quā tibi mandauit. r Et restituta est caro eius sicut caro pueri paruuli. que est purior q̄ in etate virili aut senili. quia caro adgenerata p alimentum quanto ꝓcedit vlterius tāto fit impurior: sicut vinū p admixtionē aque ut habetur p̄mo de generatione. s Reuersus q̄ est ad virū dei. ut ostenderet se gratū deo 7 ꝓphete de sua curatione. iō subdit: t Vere scio q̄ nō sit alius deus. 7 sic fidem vnius veri dei quā conceperat corde confessus est ore. sm dictū apli Roma. x. ca. Corde creditur ad iusticiam: ore autē confessio fit ad salutē. v Obsecro itaq; ut accipias benedictionē. i. munera gratanter 7 deuote oblata. x Viuit dominus ante quem sto quia nō accipiam. ut ostenderet se non querere sua: sed anime sue 7 corporis salutem. y Ut tollam onus duorū burdonū. animalia sunt genita ex equo 7 asina: sicut mulus econtrario. s. ex equa 7 asino. z De terra. s. israel quā reputabat sanctam ꝓpter cultū dei ibi existentem. intendebat eni ex ea facere altare in domo sua. sm q̄ dicit Exo. xx. Altare de terra facietis mihi. 7 ibi immolate deo celi. ideo subditur: Non enim faciet

7 sup fuit iuxta verbū dn̄i. V Naaman princeps militie regis syrie erat vir magn⁹ apud dn̄m suū 7 honoratus. Per illū eni dedit dn̄s salutē syrie. Erat autē vir fortis 7 diues: sed leprosus Porro de syria egressi fuerant latrunculi: 7 captiuā duxerāt de terra israel puellā paruulā: q̄ erat in obsequio vxoris naaman. Que ait ad dn̄am suam: Vtinā fuisset dn̄s meus ad ꝓphetā] q̄ ē in samaria; p̄fecto curasset eum a lepra quā habet. Ingressus ē itaq; naaman ad dn̄m suū. 7 nūciauit ei dicens: Sic 7 sic locuta ē puella de terra israel. Dixitq; ei rex syrie: Vade: 7 mittā litteras ad regem israel. Qui cū p̄fectus esset 7 tulisset secū decē talenta argēti 7 sex milia aureos 7 decem mutatoria vestimentorum: detulit litteras ad regem israel in hec verba: Cum acceperis ep̄lam hāc: scito q̄ miserim ad te naaman seruū meū: ut cures eū a lepra sua. Cumq; legisset rex israel litteras: scidit vestimēta 7 ait: Nūquid deus ego sum ut occidere possim 7 viuificare: quia iste misit ad me ut curem hominē a lepra sua: Aliaduertite 7 videte q̄t occasiones querat aduersum me. Qō cum audisset heliseus vir dei: scidisse videlicz regē israel vestimenta sua: misit ad eū dicēs: Quare scidisti vestimenta tua: Veniat ad me: 7 sciat esse ꝓphetā in israel. Venit ego naamā cū equis 7 curribus: 7 stetit ad ostiū domus helisei. Misitq; ad eū heliseus nunciū dicēs: Vade 7 lauare septies in iordane: 7 recipiet sanitatē caro tua atq; mundaberis. Iratus naaman recedebat dicens: Putabā q̄ egrederet ad me 7 stans inuocaret nomen dn̄i sui: 7 tangeret manu sua locū lepre: 7 curaret me. Nunqd non meliores sunt abana 7 pharfar fluuij damasci omnib⁹ aquis israel: ut lauer in eis 7 munder: Cū ergo vertisset se 7 abiret indignans: accesserunt ad eum serui sui 7 locuti sunt ei: Pater: 7 si rem grandem dixisset tibi ꝓpheta certe facere debueras: quanto magis quia nunc dixit tibi lauare 7 mūdaberis: Descendit 7 lauit septies in iordane iuxta sermonē viri dei: 7 restituta ē caro ei⁹ sicut caro pueri paruuli 7 mūdatus est. Reuersusq; ad virū dei cū vniuerso comitatu suo venit 7 stetit coram eo. 7 ait Vere scio q̄ non sit alius deus in vniuersa tra: nisi tm̄ in israel. Obsecro itaq; ut accipias benedictionē a seruo tuo. At ille respōdit: Viuit dn̄s ante quē sto: quia nō accipiam. Cumq; vim faceret: penit⁹ nō acquieuit. Dixitq; naaman: Ut vis. Sed obsecro concede mihi seruo tuo: ut tollam onus duorū burdonum de terra. Non eni faciet vltra seruus tuus holocaustū aut victimā dīs alienis nisi domino. Hoc autē solū est de quo deprecaberis dominū pro seruo tuo: quando ingredietur dominus meus templū remmon

vltra seruus tu⁹ holocaustū nē sequiſ. Hoc aūt solū ē de quo deprecetur dñs p seruo tuo. ⁊ subdiſ. a Si adorauero in templo remmon. non idolū sed dñi verū. b Ut ignoscat mihi dñs. quia nō possū istud tono modo euitare. c Qui dixit ei vade in pace. acquiescendo petitioni sue: sed quia nō solū adorare idolū sed etiam simulare hanc adorationē ē petiſi. ideo dicit̄ h aliqui q̄ q̄naamā erat neophitus. ꝯ in hoc sibi dispensauit heliseus. ⁊ siḡ q̄ posset edificare altare ad offerēdū sacrificia extra tēplum: ⁊ etiā extra totam terrā israel. Sed istud non vidēt conuenienē dictū. p̄mo q̄ naamā fuerit neophit⁹: q̄ p̄ie loquēdo neophitus dicit de nouo cōuersus ad aliquā legē sicut circūcisus de nouo apud iudeos: ⁊ baptiçat⁹ apud xp̄ianos. naamā ꝯo nō fuit quersus ad iudaismū: q̄ nō fuit circūcisus. nec per cōsequēs ad legem mosaicā obligatus sed credidit tm̄ q̄ colebat a filijs israel esse verū tm̄ ⁊ ab omnibus colendū: qō ⁊ multi gētiles fecerūt ⁊ sine legis mosaice observātia saluati fuerūt: q̄ ad ipsam non tenebantur: sicut alias diffusius dictū est. secūdo quia ea que sunt p se mala non sunt dispensabilia: quia nō possūt tene ⁊ absq; pctō fieri de quibus est simulatio idolatrie. ⁊ ideo nō videt bene dictū q̄ heliseus in hoc ipsi naaman dispensauerit: sed solū ei declarauit illud esse sibi licitū. qō timebat esse illicitū: sicut solent facere cōscientie timorose. habebat enī iste naaman officium sustentandi regem: q̄ sicut regine modo p milites sustentāt ita similiter tūc tp̄is reges p p̄ncipes magis sibi p̄inquos. istud aūt nō erat illicitū de natura sua. equaliter enī poterat fieri extra templū idoli sicut ⁊ intra: sicut si aliq̄ puella xp̄iana capta a sarracenis. esset obsequio alicui⁹ dñe deputata ad portandū caudā sue vestis. non videt illicitū q̄ eam portaret intra pbanū machometi sicut ⁊ extra: dum tamē hoc nō faceret in reuerentiā aliquam machometi: sed solū intendens suū officiū exequi: ⁊ hoc petebat naaman ab heliseo. s. q̄ idem officiū qō licite faciebat dño suo extra pbanū idoli. posset sibi facere intra: nō ad aliquā idoli reuerentiā: sed ne incurreret dñi sui offensam. ⁊ hoc cōcessit ei heliseus: q̄ nō erat illicitū ut dictū est. Tertio nō videt bene dictū q̄ ei dispēsauerit de altari construēdo ⁊ ibidem offerendo nō solū extra hierusalem: sed etiā extra iudeā: q̄ illud solū fuit p̄hibitum in locis p̄ tēpli edificationē: ⁊ qñ archa dñi habuit stabilē mansionē. put dictū fuit Deut⁹. ij. ⁊. j. Regū. vij. Naaman ꝯo nō tenebat ad legē mosaicā ut p̄dictū est. iō poterat alibi licite ut adoret: ⁊ illo innitente sup manū meam: si⁸ adorauero in templo remmon: adorante eo in eodē loco: ut⁹ ignoscat mihi dñs seruo tuo pro hac re. Qui¹⁰ dixit ei: Vade in pace. Abijt ergo ab eo: electo tēpore. Dixit¹¹ gieçi puer viri dei: Pepercit dominus meus naaman syro isti: ut nō acciperet ab eo que attulit. Viuit dñs quia curr̄ post eum: ⁊ accipiā ab eo aliquid. Et secutus est gieçi post tergū naaman. Quē cum vidisset ille currentē ad se: descendit¹² de curru in occursum eius ⁊ ait: Recte ne sunt omnia? Et ille ait: Recte. Dñs¹³ meus misit me ad te dicens: Modo venerunt ad me duo adolescētes de monte ephraim ex filijs prophetarū: da eis talentū argenti ⁊ vestes mutatorias duplices. Dixitq; naaman: Melius¹⁴ est ut accipias duo talenta. Et coegit eū ligauitq; duo talenta argenti in duobus saccis ⁊ duplicia vestimenta: ⁊ ¹⁵ imposuit duobus pueris suis: qui ⁊ portauerant coram eo. Cūq; ¹⁶ venisset iam vesperi tulit de manu eorum ⁊ reposuit in domo: dimisitq; viros: ⁊ abierūt: ipse aūt ingressus stetit coram dño suo. Et dixit heliseo¹⁷. Vnde¹⁸ venis gieçi? Qui respondit. Non ¹⁹ iuit seruus tuus quoq;. Ait ille ait: Nōne cor meū in p̄senti erat quādo reuersus ē hō de curru suo in occursū tui? Nunc igit accepisti argentū ⁊ accepisti vestes: ut emas oliueta ⁊ vineas ⁊ oues ⁊ boues ⁊ seruos ⁊ ancillas. Lx²⁰ ⁊ lepra naamā adherebit tibi ⁊ semini tuo vsq; in sempiternū. Et²¹ egressus est quasi²² nix ab eo leprosus. VI Ierunt²³ autē filij p̄phetarū ad heliseum: Ecce²⁴ locus i quo habitamus coram te angustus est nobis. Eamus vsq; ad iordanem ⁊ tollant²⁵ singuli de silua materias singulas: ut edificemus nobis ibi locum ad habitandū. Qui dixit: Ite. Et ait vnus ex illis. Veni ergo ⁊ tu cum seruis tuis. Rndit: Ego veniā. Et abijt cum eis. Cūq; venissent ad iordanē: cedebant ligna. Accidit autē ut cū vnus materiā succidisset: caderet ferrum securis i aquā. Exclamauitq; ille ⁊ ait: Heu heu heu²⁶ dñe mi: ⁊ hoc ipsū mutuo acceperam. Dixit autē homo dei: Vbi cecidit? At ille monstrauit ei locum. Precidit²⁷ ꝯ lignū

b edificādo ⁊ etiā offerēdo. sicut ⁊ filij israel ante legē data. ut p̄z de abrahā isaac ⁊ iacob in Beth. in pluribus locis. Oz aūt ad h naaman petijt onus duoz burdonū de terra israel. fuit ex speciali deuotione. ut dictū ē: lz ad h nō teneret. ⁊ iō circa hoc nō fuit aliqua dispensatio: sed liciti concessio. o Dixit gieçi. Vbi p̄iter describit ipsius gieçi infectio, p̄pter multiplex ei⁹ peccatū i facto isto: q̄rū p̄mū fuit cupiditas que est radix omniū malorū ut dicit ap̄ls. j. Timoth. vj. ⁊ hoc notat cum dr: Pepercit dñs meus nē. licz enī p̄pter nō acciperent aliquid quasi preciū p̄phetie: q̄ tamē pauperes erant viuebāt de oblatis sibi curialiter ⁊ deuote. e Descēdit de curru in occursū eius. p̄pter reuerentiam dñi sui ⁊ gratitudinē beneficij sibi collati. f Dñs meus misit me nē. in hoc mentiebatur. ⁊ sic fuit peccatū secundū. g Melius est ut accipias duo talēta. s. cuilibet iuueni vni. In hebreo habet: Jura mihi. s. q̄ miserit te heliseus: ⁊ accipe duo talenta. ⁊ sm̄ hoc fuit hic tertiū peccatū. s. piurium. h Et impositit duob⁹ pueris suis. i. duob⁹ de seruis naaman. i Cūq; venisset iam vesperi tulit de manu eorū. ne videret eos videret ⁊ peciperet q̄ gieçi aliquid a naaman accepisset. ⁊ sic commisit quartū peccatū. s. furtū rei notabilis. k Vnde venis gieçi? non querit ex ignorantia: q̄ in spū factū viderat: ut postea subdiſ. sed ut ex eius responsione eū de mēdacio cōuinceret. vnde subdiſ: l Nō iuit seruus tuus quoq;. quia mentiebatur ei qui habebat spiritum sanctum: sicut ananias ⁊ saphira petro. ut habetur Actū. v. ideo subditur eius iusta punitio. cum dicit: m Sed ⁊ lepra naaman adherebit tibi. id est eadem species lepre quā habuit ante curationē suam. n Et egressus est ab eo leprosus. quia leprosi separabantur a cohabitatione hominū sanorum. ut habetur Leuitici. xiij. o Quasi nix. color enim albidus ⁊ transparens est signum lepre. sicut habetur Leuitici. xiij. prout ibi plenius dictum fuit. p Cap. vj.

Ierunt autē filij p̄phetarū. Vic ponunt miracula ad infidelium insidiantium repressionem. primo tamen premittit miraculosa ferri natatio. secundo dicta repressio. ibi: Rex autē syrie. Circa primū dicit: q Ecce locus in quo habitamus coram te angustus est nobis. dicit hic Ra. Sa. q̄ gieçi qui erat cupidus: quando erat cum heliseo molestus erat filijs prophetarum venientibus ad heliseum: ne expenderentur ea que dabantur magistro suo. ⁊ ideo ipso abiecto propter lepram plures venerunt ad heliseum. ⁊ ideo non sufficiebat domus pro habitatione ipsorum propter quod volebant eam dilatare. r Tollant singuli de silua materias singulas. id est ligna que sunt materia pro domibus edificandis. s Heu domine mi ⁊ hoc ipsum mutuo acceperam. nec habeo vnde restituam. t Precidit ergo lignum. id est fecit aliquid manubrium: quia primū erat fractum. ut dicit Ra. Sa.

a Natauitq; ferrū: ꝓtra naturā ꝓriā oleādendo nature actor.
b Rex aut̄ syrie. Hic cōsequenter ꝛscribit insidiantiū repꝛessio. Circa qō ꝓmo ꝛscribit insidiatio eor maligna. secūdo eor pcussio digna. ibi: Porro heliseus. tertio liberatio benigna. ibi: Dixitq; rex. Circa ꝓmū ponit insidiatio syrorū contra regem israel: 7 patz hrā vsq; ibi: c Misit itaq; rex israel. hoies armatos in magna copia. d Et ꝓoccupauit. s. illas insidias capiendo. e Nō semel neq; bis. solū supple ꝫ multoties. secūdo ponitur insidiatio ꝫ heliseū ibi: f Dixitq; eis ite 7 videte vbi sit ꝛc̄. 7 pz hrā vsq; ibi: g Heu heu heu domine mi. cognouit enī p insignia armorū q; erāt syri hebreorū aduersarij. h Plures enī nobiscū sunt. sciebat enī p spiritū sanctū ꝓtectionē angelicā i sui auxiliū aduenisse: cuius potestas quasi incōparabiliter maior ē q; humana. i Dñe apr oculos pueri hui⁹. i. da ei virtutem videndi ea que non possūt naturaliē videri. k Ecce mons plenus equorū 7c̄. facta est illa repsentatio visioni imaginarie: uel etiā exteriori visui per formationes taliū species in aere: qr vtroq; modo potuit fieri a deo. ad ꝛsignandū ꝓtectionē. l Porro heliseus. Hic cōsequenter ꝛscribit eorū pcussio ratione heliseī. cum dicit: m Percute obsecro gētem hāc cecitate. hic accipitur cecitas ꝓ acrisia: que dicit ab a qō est sine 7 crisis iudicium: 7 est passio qua homo nō pcipit uel diiudicat sm veritatē ea que videt: 7 hoc modo fuerūt percussi sodomite volentes ostium loth cōfringere. ut habet Gen. xix. n Non est hec via: neq; ista ē ciuitas. s. vbi manet ꝓpheta quē queritis. licz enī venisset bethaim. hoc tamē non erat ad manendum diu: sed ei⁹ mansio diuturnior erat in samaria. ut patz ex dictis ca. ꝑcedenti: Vtinā fuisset dominus me⁹ ad ꝓpheтam qui est in samaria. 7 ꝓ ꝫ patz qō postea sequit ca. isto: Heliseus aut̄ sedebat in domo sua. 7 sic certum ē q; erat in samaria. ex quo pz q; heliseus dixit eis veritatē: quia via recta duxit eos in samariā. o Dñe aperi oculos istorū. remouendo acrisiā predictā ꝓ Dixitq; rex israel. Hic ꝓsequenter ponit istorū liberatio benigna quia cum rex vellet eos pcutere: heliseus non ꝓmisit: sed etiam literaliter refici a rege imperauit. vnde subdit: q Appositaq; ē eis cibor magna ꝓparatio. ex ꝫ pz q; nolle panis 7 aq̄ ꝛsignatur oīs potus 7 cibus in scriptura. r Et vltra non venerunt latrones 7c̄.] tū ex gratitudine beneficij sibi collati ab heliseo: tum timore ne si venirent iterū ꝓpter ingratitudinem heliseus eos faceret capi 7 occidi. s Factū est aūt. Hic ꝓfiter ꝛscribitur miraculū heliseī ad cōsolationem penitētiū. 7 ꝓ ponit eor afflictio. 2° afflictiōis remotio. ca. vij. Circa ꝓmū sciendū q; licz iorā amouisset statuas baal: tamen non amouit cultū vitulorū quos fecerat hieroboā. ut habetur supꝫ. iij. ca. Ipse etiā 7 popul⁹ isr'l multa alia mala faciebāt ꝓpter que dñs permisit eos affligi obsidiōe longa. 7 hoc est qō dicit: t Et tādiu obsessa ē donec venundaret̄ caput asini 7c̄.] 7 accipit hic caput ꝓ toto aīali sm aliquos: quia hic est modus loquendi apud emptores animalium ꝓ quāto dabitis caput. i. vnū aīal. sm alios accipitur ꝓ parte corporis. ꝛficientibus enim alijs cibarijs interfecerunt animalia que nō erant sōm legem comestibilia 7 salierūt ut car⁹ venderent̄ carnes fame inualescente. v Et quarta ꝑs cabi 7c̄.] Cabus est quedā mēsura ꝛminata. sterc⁹ aut̄ columbarum nō accipit hic ꝓpe q; non est comestibile nec refectiuū: ꝫ magis corruptiuū: sed ꝛpter ꝛcie ut videt̄ ꝓ gutture vbi ꝓgregant grana a colūbis comesta. 7 illud ꝓicit i fimo coiter ꝫ tunc fame inualescente coquinarij diuitū illud reseruabāt: ut grana populo fame ꝑclitāti venderēt.

t Non te saluet dñs. fuit enī turbatus eo q; credebat eam ꝓtere refectionē cibi cōuenientis uel pot⁹. y Que abscondit filiū suū. volens eum ꝓseruare a morte uel forte eū sola comedere. z Qō cum audisset rex scidit ꝛstimenta sua.

7 misit illuc: natauitq; ferrū Et ait: Tolle. Qui extendit manū: 7 tulit illud. Rex⁹ aut̄ syrie pugnabat ꝓtra israel: cōsiliūq; inīt cum seruis suis dicens. In loco illo 7 illo ponamus insidias. Misit ᶜ itaq; vir dei ad regem israel dicēs: Cave ne transeas in locū illū: qr ibi syri in insidijs sunt. Misit itaq; rex israel ad locū quē dixerat ei vir dei 7° ꝓoccupauit eum: 7 obseruauit se ibi nō ᵉ semel neq; bis. Conturbatūq; est cor regis syrie. ꝓ hac re 7 cōuocatis seruis suis ait: Quare nō indicatis mihi quis prodit⁹ mei sit apud regē israel? Dixitq; vnus seruorū ei⁹: Nequaq̄ dñe mi rex: sꝫ helise⁹ ꝓpheta qui est in israel indicat regi israel oīa verba quecunq; locutus fueris in conclaui tuo. Dixitq; ᶠ eis: Ite 7 videte vbi sit: ut mittam 7 capiā eū. Annunciauerūt ei dicentes: Ecce i dothaim. Misit ḡ illuc equos 7 currus 7 robur exercit⁹. Qui cum venissent nocte: circūdederunt ciuitatē. Consurgens aūt diluculo minister viri dei egressus est: vidit q; exercitū in circuitu ciuitatis 7 equos 7 curr⁹. Nunciauitq; ei dicens: Heu⁸ heu heu dñe mi qd̄ faciemus? At ille respōdit: Noli timere. Plures ʰ enī nobiscum sunt q̄ cum illis. Cumq; oraſſet heliseus ait: Domine ⁱ aperi oculos pueri huius ut videat. Et aperuit dñs oculos pueri: 7 vidit: quia ecce ᵏ mons plen⁹ equorū 7 curruū igneorum in circuitu heliseī. Hostes ꝓ o descenderūt ad eum. Porro ˡ heliseus orauit ad dñm dicens: Percute ᵐ obsecro gentē hanc cecitate. Percussitq; eos dñs ne viderēt iux verbū heliseī. Dixit aūt ad eos heliseus: Non ⁿ ē hec via: neq; ista est ciuitas. Sequimini me 7 ostendam vobis virū quem queritis. Duxit ergo eos i samariam. Cumq; ingressi fuissent in samariā: dixit helise⁹. Dñe⁰ aperi oculos istorū ut videāt. Aperuitq; dñs oculos eorum: 7 viderūt se esse i medio samarie. Dixitq; ᵖ rex israel ad heliseum: cū vidisset eos: Nunq̄d percutiā eos pater mi? Et ille ait: Nō pcuties. Neq; enī ce/pisti eos gladio 7 arcu tuo: ut pcutias: Sed pone panem 7 aquam cor̄ā eis ut comedant 7 bibant: 7 vadāt ad dñm suū. Appositaq; ᵍ est eis cibor magna ꝓparatio. Et comederūt 7 biberunt: 7 dimisit eos: abieruntq; ad dñm suū. Et ʳ vltra nō venerūt latrones syrie i terram israel.] Factū ˢ est autem post hec congregauit benadab rex syrie vniuersū exercitū suū: 7 ascendit 7 obsidebat samariā Factaq; est fames magna in samaria: 7ᵗ tamdiu obsessa est donec venūdaretur caput asini octoginta argenteis:] 7° q̄rta pars cabi stercoris columbarū quinq; argēteis.] Cumq; rex israel transiret ꝑ murū: mulier quedā exclamauit ad eū dicēs: Salua me dñe mi rex Qui ait Non ᵘ te saluet dñs: Vnde te possū saluare? De area: uel de torcular? Dixitq; ad eam rex: Quid tibi vis? Que respōdit: Mulier ista dixit mihi: Da filiū tuū ut comedam⁹ eū hodie 7 filiū meū comedemus cras. Coximus ergo filium meū: 7 comedimus: dixiq; ei altera die: Da filiū tuū: ut comedamus eum. Que ʳ abscōdit filiū suū. Quod ˢ cum audisset rex:

eo q̄ populus suus erat in tanta afflictione. a Vidit q̄ oīs populus ciliciū. ipsum enī acceperat rex affligendo carnē suā: ut facili⁹ impetraret dei misericordiā. b Si steterit caput helisei. hanc enī afflictionē ei imponebat: eo q̄ afflictionē illā suis precibus nō auferebat: tenens eas efficaces apud deum ad hoc impetrādū. Heliseus tamen ad hoc expectabat tēpus congruū scōm ordinatiā̄ diuine voluntatis: cuius erat cōscius p̄ spiritum sanctū. c Nunquid scitis q̄ miserit fili⁹ homicide. quia de scitu & uolūtate achab patris iozam. nabuth innocens fuerat interfectus. ut habet supra. iij. li. xxj. d Et non sinatis eum intrare. cui⁹ causa subditur: e Ecce enī sonitus pedū domini ei⁹. post recessum enī nūciij iorā penituit. & ideo sequebat eū ad reuocandū preceptū. f Et ait: ecce tātum malū. istud refert ad iozam qui iam venerat ad heliseum. g Quid amplius expectabo a dño. quasi dicēt iam sum punit⁹ vltima pena a moyse p̄dicta Deut. xxviij. de comestione proprioꝝ filioꝝ in obsidione: & sic non restat nisi q̄ oēs moriamur: uel tradam⁹ nos hostib⁹ nisi apud deū venerit temp⁹ mie super p̄lm istū: p̄ quo helisei statim prediuit consolationē.

b Cap. vij.

Exit autē heliseus. Quia sic propter culpā infligitur pena: ita p̄ penitētiā remouet: ideo post famē p̄ pctā inductam. hic p̄sequenter ponitur abundantia p̄pter penitentiā. & primo abūdantia & incredulitas puniēda predicitur. secūdo vtrūq; adducitur. ibi: Quatuor ergo viri. Circa primū vicit: i Hec dicit dom⁹. qui est ipsa veritas p essentiam. k In tempore hoc cras. i. ista hora die crastina. l Modius simile vno stratere erit. i. dabit. est autē stater gen⁹ ponderis. & significatur hic q̄ farina & hordeū vendebant vari p

scidit vestimenta sua: & transibat p murū. Vidit q̄ m omnis populus ciliciū quo vestit⁹ erat rex ad carnē intrinsec⁹. Et ait rex: Hec mihi faciat de⁹: & hec addat: si n stiterit caput helisei filij saphat sup ipsū hodie. Heliseus autē sedebat i domo sua: & senes sedebāt cū eo. Premisit itaq; virū: & anteqū veniret nunci⁹: ille dixit ad senes: Nūquid o scitis q̄ miserit filius homicide hic ut precidatur caput meū: Videte ergo: cū venerit nuncius claudite ostiū: & p non sinatis eum introire. Ecce q enī sonitus pedum dñi ei⁹ post eū est. Adhuc illo loquēte eis: apparuit nūcius qui veniebat ad eum. Et r ait: Ecce tantū malum a dño est. Quid s amplius expectabo a dño:

VII

Exit t autem heliseus. Audite verbū domini. Hec u dicit dñs: In x tēpore hoc cras modius y simile vno statere erit: & duo modij hordei statere vno i porta samarie. Respondens z vnus de ducib⁹ sup quo⁹ manū rex incumbebat homini dei ait: Si aa dominus fecerit etiā cataractas in celo: nunquid bb poterit esse qđ loq̄ris: Qui ait: Videbis cc oculis tuis & inde nō comedes. Quatuor dd ergo viri erant leprosi iuxta ee introitum porte: qui dixerūt ad inuicem. Quid hic esse volum⁹ donec moriamur: Siue ff ingredi voluerimus ciuitatem fame moriemur: siue manserim⁹ hic moriendū nobis est. Venite gg & transfugiam⁹ ad castra syrie. Si hh pepercerint nobis viuem⁹ si autem occidere voluerint nihilominus moriemur. Surrexerunt ergo vesperi ut venirēt ad castra syrie. Cūq; venissent ad

principium castroꝝ syrie: nullum ibidē reppererūt. Diquidem ii dominus sonitum audiri fecerat in castris syrie curruū & equorum & exercitus plurimi. Dixerunt q̄ ad inuicem: Ecce mercede cōduxit aduersū nos rex israel reges gethęoꝝ & egyptiorum & venerūt super nos. Surrexerunt ergo & fugerunt in tenebris: & dereliquerūt tentoria sua & equos & asinos i castris: fugerunt q̄: animas tm̄ suas saluare cupientes. Igitur cū venissent leprosi illi ad p̄ncipium castroꝝ ingressi sūt vnū tabernaculū: & jj comederunt & biberunt. Tulerunt q̄ inde argentum & aurū & vestes: & abierunt & absconderunt. Et rursum reuersi sunt ad aliud tabernaculum: & inde similiter auferentes abscōderūt. Dixerūt q̄ ad inuicem: Nō recte facimus Hec enim dies boni nuncij est. Si kk tacuerim⁹ & noluerim⁹ nūciare vsq; mane: sceler⁊ arguemur. Venite eamus & nunciemus ll in aulā regis. Cumq; venissent ad portā ciuitatis: narrauerūt eis dicētes: Ivim⁹ ad castra syrie: & nullum ibidem reperimus hoiem: nisi equos & asinos alligatos & fixa tentoria. Ierunt ergo portarij & nūciauerūt i palatio regis intrinsec⁹. Qui surrexit nocte: & ait ad seruos suos: Dico vobis q̄d fecerunt nobis syri. Sciunt q̄ fame laboram⁹ & idcirco egressi sunt de castris: & latitant in agris dicentes: Cū egressi fuerint de ciuitate: capiemus mm eos viuos: & tunc ciuitatē ingredi poterimus. Respondit aūt vn⁹ seruoꝝ eius: Tollam⁹ q̄nq; equos qui remanserunt in vrbe: quia ipsi tm̄ sūt i vniuersa

tam modico precio: quod videbat impossibile respectu penurie i qua erant. ideo subdit: m Respondens vnus de ducib⁹ sup cui⁹ manū rex incumbebat. tunc temporis reges in signū reuerētie sustentabant a principib⁹: put patz ex hoc loco. & sup. v. ca. de naaman: regine ꝑo a domicellis sustentabant. ut habet Hester. xv. n Si domin⁹ fecerit etiam cataractas in celo. apiri. i. faciat pluere de celo abūdanter farinā & hordeū. o Nunquid poterit ee quod loqueris. q̄si dicēt non: & quia p incredulitatē detrahit diuine potentie. ideo sibi predicit pena mortis. cum dicit: p Videbis oculis tuis & inde non comedes. q̄ i crastino fuit interfect⁹ in porta. ut patz in fine huius ca. q Quatuor ergo viri. Dic cōsequenter vtrūq; p heliseū p̄dictū adducit. & primo abūdātia secūdo incredulitatis pena. ibi: Porro rex duce illum. Circa primū dicit: Quatuor ergo viri erant leprosi. dicit Ra. Sa. q̄ isti erant gieçi & tres filij sui. r Juxta introitum porte. quia leprosi debebāt extra ciuitates habitare. ut habet Leuit. xiij. s Siue ingredi voluerimus ciuitatem. licz enī deberent extra habitare: tamē in casu tāte necessitatis poterant ingredi ad querendū victū si possent inuenire. t Si pepercerint nobis. cōpatiētes nostre infirmitati & fami. quod erat magis probabile q̄ oppositū. v Siquidē dñs sonitum audiri fecerat i castris syrie curruū & equorū. diuina enī virtute fact⁹ est talis sonit⁹ in auribus eorū & imaginatio. de quib⁹ secut⁹ est timor & fuga omniū relictis omnib⁹ ex velocitate fuge ut saluarēt psonas suas. Pm q̄ dicit Job. ij Cuncta que habet homo dabit p anima sua. x Et comederūt & biberūt. vrgente enī fame primo verterunt se ad refectionem & postea ad predam. y Si tacuerimus & noluerim⁹ nunciare vsq; mane sceler⁊ arguemur. apud deum sciētes afflictionem populi nostri in ciuitate inclusi: & apud regem tanq̄ proditores boni publici. z Nunciemus in aula regis. p portarū custodem: quia nō querebant illuc intrare: nec fuissent p̄missi. Cetera patent vsq; ibi: a Capiem⁹ eos viuos. & sic poterimus vti ꝑsonis ad nostrā seruitutem: & tūc ciuitatem ingredi poterimus nullo eam defendente: & sic eorū bona

habebimus cū pſonis.cetera patent vſq; ibi: a Factuſq; ē mo-
dius ſimile ſtatere vno ⁊ cē.quia plures de populo de talibus predis
plus rapuerūt in caſtris que erant valde munita q̄ ſufficeret eis.⁊
ideo dabant reſiduū ꝓ modico precio. b Porro rex ducē illū.
Hic cōſequenter ponit pena ducis.dei potentie detrahentis.ſicut p̄-
dixerat helyſeus.⁊ pz hꝛā
ex dictis. c Cap.viij
Eliſeus autem.
Narratis helyſei
miraculis.p ma-
iori parte.hic cōſequent
ſcriptura reuertit ad.p-
ſecutionē hiſtorie.⁊ quia
hiſtorie regū ⁊.ꝓhetarū
contemporaneorū ſimul
currebant.ideo ꝓmo de-
ſcribunt aliqua facta ad
helyſei inſinuationē.ſecū-
do ptinentia ad regni iu-
de.ꝓſecutionē.ibi: An-
no qnto.Prima in duas
ſm duo prenunciata ab
helyſeo.ſecunda ibi: Ve-
nit ē.Prima aūt ē de p-
egrinatiōe mulieris ſu-
namitis ad dictum helyſei-cū dicit: d Lo-
cut⁹ ē ad mulierē cui⁹ viue
re fecerat filium.erat
enim ſollicitus de puero
tanq̄ de creatura ſua.q;
eius cōceptionē ⁊ reſur-
rectionē impetrauerat.
ut patz ex dictis.iiij.ca.
⁊ de matre que ei plura
beneficia fecerat. e
Peregrinare vbicunq;
reppereris.ſcilz cōmodū
tuū.i tali enī neceſſitate
poterant filij iſrael inter
infideles habitare.abſq;
tamen participatione cū
eis in peccatis. f Vo-
cabit enī dñs famē.i.ex
eius ordinatione veniet.
Dic Ra. Sa.q̄ iſta fuit
fames de qua loquitur
Jobel ꝓphꝛta. g Et
ingreſſa eſt ut interpella-
ret regem.quia tempore
ſue abſentie aliqui inua-
ſerant bona ſua iniuſte.
h Rex aūt loquebatur
cum gieçi.ex hoc videt
q̄ iſtud accidit anteq̄ le-
pra pcuteret.quia nō eſt
veriſimile q̄ rex cum le-
proſo tamdiu loqueret.
frequent enī i ſacra ſcr-
iptura pr⁹ facta poſteri⁹
ſcribunt.nec iſta locutio
gieçi cum rege ponit hic
niſi ꝓpter ingreſſū bui⁹
mulieris ad regem. i
Deditq; ei rex eunuchū
vnū.id ē vnū de ſeruis ſi-
bi aſſiſtētib⁹. k Re-
ſtitue ei omnia.ſcz poſ-
ſeſſiones ⁊ fruct⁹ ab alijs

multitudine iſrael: alij enī con-
ſumpti ſunt: ⁊ mittētes explo-
rare poterimus. Adduxerunt
ergo duos equos: miſitq; rex
in caſtra ſyriozū dicens: Ite ⁊
videte. Qui abierūt poſt eos
vſq; ad iordanem. Ecce autē
omnis via plena erat vestibus
⁊ vaſis: que proiecerāt ſyri cū
turbarent. Reuerſiq; nūcij in-
dicauerūt regi. Et egreſſus po-
pulus diripuit caſtra ſyrie: fa-
ctuſq; [e] eſt modi⁹ ſimile ſtatere
vno: ⁊ duo modij hordei ſta-
tere vno: iuxta verbū domini:
Porro [b] rex ducem illū in cui⁹
manu incubuerat cōſtituit ad
portam: quē cōculcauit turba
in introitu porte: ⁊ mortuus
eſt: iuxta quod locutus fuerat
vir dei quādo deſcenderat rex
ad eum. Factū q̄ eſt iuxta ſer-
monē viri dei quē dixerat regi
quando ait: duo modij hordei
ſtatere vno erūt: ⁊ modius ſi-
mile ſtatere vno hoc eodē tpe
cras in porta ſamarie: quando
reſponderat dux ille viro dei ⁊
dixerat: etiamſi dñs fecerit ca-
taractas in celo nunquid pote-
rit fieri quod loqueris: ⁊ dixit
ei: videbis oculis tuis ⁊ inde
non comedes. Euenit ergo ei
ſicut predictū erat: ⁊ conculca-
uit eum pp̄lus in porta: ⁊ mor-
tuus eſt. VIII

Eliſeus [c] aūt locut⁹ [d] ē
ad mulierē: cui⁹ viue
re fecerat filiū dicēs:
Surge: vade tu ⁊ domus tua:
⁊ peregrinare [e] vbicunq; repe-
reris. Vocabit [f] enī dñs famē:
⁊ veniet ſup terrā ſeptē annis.
Que ſurrexit ⁊ fecit iuxta ver-
bum hominis dei: ⁊ vadēs cū
domo ſua: pegrinata eſt inter-
rā philiſtijm diebus multis.
Cumq; finiti eſſent anni ſeptē

reuerſa eſt mulier de terra phi-
liſtijm. Et [g] ingreſſa ē ut inter-
pellaret regem pro domo ſua:
⁊ꝓ agris ſuis. Rex [h] aūt loque-
batur cum gieçi puero viri dei
dicēs: Narra mihi omnia ma-
gnalia que fecit heliſe⁹. Cūq;
ille narraret regi quō mortuū
ſuſcitaſſet: apparuit mulier cui⁹
viuificauerat filiū: clamās ad
regem ꝓ domo ſua ⁊ pro agris
ſuis. Dixitq; gieçi: Dñe mi rex
hec eſt mulier: ⁊ hic eſt fili⁹ ei⁹
quē ſuſcitauit heliſeus. Et inte-
rrogauit rex mulierē. Que nar-
rauit ei vera ēē. Deditq; [i] ei rex
eunuchum vnū dicens: Reſti-
tue [k] ei omnia que ſua ſunt: ⁊
vniuerſos redditus agrozū a
die qua reliquit terrā vſq; ad
preſens. Venit quoq; heliſe⁹
damaſcū: ⁊ benadab [l] rex ſyrie
egrotabat. Nunciauerūtq; ei
dicētes: Venit vir dei huc. Et
ait rex ad açahel: Tolle tecū
munera ⁊ vade in occurſū viri
dei: ⁊ conſule [m] dñm p eum di-
cens: Si euadere potero de
infirmitate mea hac? Iuit igit
açahel in occurſum eius: ha-
bens [n] ſecū munera ⁊ omnia bo-
na damaſci onera quadraginta
camelorū. Cūq; ſtetiſſet co-
rā eo ait: Filius [o] tu⁹ benadab
rex ſyrie miſit me ad te dicens:
Si ſanari potero de infirmita-
te mea hac? Dixitq; ei heliſe⁹:
Vade dic⁹ ei: Sanaberis. Por-
ro oſtendit mihi dom⁹ quia
morte morietur. Stetitq; [p] cum
eo: ⁊ conturbatus eſt vſq; ad
ſuffuſionē vultus. Fleuitq; vir
dei. Cui açahel ait: Quare [q] do-
minus meus flet? At ille dixit:
Quia ſcio que factur⁹ ſis filijs
iſrl mala. Ciuitates eoꝝ muni-
tas igne ſuccēdes ⁊ iuuenes eo-
rū interficies gladio: ⁊ puulos

nadab cognouit ſe fugiſſe de obſidione ſamarie cum tāto dā-
no.ſicut dictū eſt ca.precedenti.⁊ cum hoc nullo boſte eum
inuadente.pre dolore hanc infirmitatem incurrit. n Con-
ſule dominū p eum dicens: Si euadere potero de infirmitate
mea hac.expertus enī alias fuerat q̄ haberet noticiā futuro-
rum. o Habēs
ſecū munera ⁊ oīa
bona damaſci.lo-
cutio eſt hyperboli-
ca.ad deſignādum
q̄ portabat magna
bona ⁊ pluriū ſpe-
cierum. p Fili⁹
tuus benadab.bu-
militer loquit̄ ut
impetraret ꝓphete
reſponſum. q
Dic ei ſanaberis.
In hebreo habetur
Dic ei viuēs viues
⁊ dicit Ra.Sa.q̄
dixit hoc.p açahe-
le: Viuens viues
id eſt regnabis poſt
eum.hoc dicens ut
excuſet prophetam
a mendacio.ſed hec
expoſitio videt eſſe
multum extorta.⁊
ideo dicunt alij q̄
heliſeus nō dixit h̄
açahel imperatiue
ſeu inductiue: ſed
tm̄ ꝓphetice: ⁊ iō
non eſt accipiendū
in ſenſu quē fecit:
ſed pro quo fit.ſic:
Dic ei.i. dices.quia
ꝓphēta videbat eū
ſic ſibi victurū de
futuro. Sciendū
tamē q̄ hec dictio
lo.in hebreo ſcribit̄
dupliciter. Uno mō
p lamech ⁊ vau.⁊
tunc ſigt idē qō ei.
Alio mō p lamech
⁊ aleph.⁊ tūc ſigt
idem qō nō.hebrei
enī nō habent litte-
ram o: ſed.p ea ali-
quādo vtūt aleph
aliquādo vau.in h̄
aūt loco ſcribit̄ per
lamech ⁊ aleph. ſed
punctat̄ ac ſi ſcri-
beretur p vau.pūcta
ſo nō ſunt de
ſubſtātia hrē apud
hebreos.nec fuerūt
a principio litterā-
rū,ſ inuenta p⁹ ea
ad facilius legen-
dum.⁊ ideo videt
q̄ a principio hic
fuit ſenſus bui⁹ hrē
Dic nō ſanaber⁊ uel
nō viues.⁊ ſic nul-
la eſt difficultas in
ſaluando veritatem dicti prophete: q̄uis açahel oppoſitum
magiſtro ſuo retulerit quē nō oportet de mendacio excuſare.
r Stetitq; cum eo.i.continuit ſe a fletu q̄tum potuit. s
Quare dñs meus flet.ſic eum alloquit̄ propter reuerentiam

ꝓphetie. a Et pregnãtes diuides. in quo apparet maxima crudelitas. b Quid enī sum seruus tuus canis ut faciam rem istam magnã. q. d. non sum ita potens q̄ possem tãta facere: ⁊ si possem-non sum tam crudelis uel canínus q̄ ille. c Lulit stragulũ. i. pannũ qui extendit sup lectũ. d Et infudit aquam. dicunt aliqui q̄ hoc fecit ad refrigerandum regem: q̄ nimio caloze affligebatur. alij dicunt ⁊ ꝓbabilius ut videt q̄ ꝫ fecit ad suffocãdum eũ occulte. vnde dicit Josephꝰ q̄ strangulauit eũ desiderio regnandi post eum: sicut dixerat ꝫphẽta. e Anno quinto. hic cõsequenter describit ꝓsecutio regni iude. tempore iozã filij iosaphat: ⁊ tunc hoc nomen iozam fuit equiuocum ad regẽ israel: ⁊ ad regẽ iuda. primo ergo describit regnũ iozam regis iude, secũdo filij eiꝰ ochozie. ibi: Anno xij. Circa pmũ dicit: Anno quinto iozã filij achab regis israel. in aliquibus libris additur Josaphat regis iude. ⁊ merito: quia sic est in hebreo. ⁊ ẽ sensus q̄ q̄nq̄ anni primi regni iozam filij achab ⁊ q̄nq̄ vltimi regni iosaphat simul concurrerunt. Sed cõtra hoc videt q̄ dictũ est sup. ca. iij. q̄ ioram filiꝰ achab cepit regnare anno xviij. regi iosaphat Josaphat autẽ regnauit. xxv. annis. ut habet sup. iij. li. ca. vltj. ⁊ sic iozam filius achab regnauit cum eo nõ solũ q̄nq̄ annis sed septẽ. Dicendũ q̄ ochozias frater iozam ex casu de cenaculo suo incurrit languorẽ. ut habet sup. j. ca. ⁊ extũc ioram frater eius gubernauit regnũ. ⁊ ꝑm hoc aliquãdo cõputatur tempus regni sui extunc. ⁊ fuit. xviij. anno iosaphat regis iude in fine illius anni. ⁊ sic regnauit cum eo septẽ annis. aliquãdo ꝯo accipit temꝑ regni sui a tempore mortis fratris sui. ⁊ sic regnauit cum iosaphat quinq̄ annis. Et eodẽ modo regnũ ochozie aliquãdo cõputat usq̄ ad mortẽ eiꝰ. aliquãdo solum usq̄ ad casum predictũ: vnde fuit impotens ad regendum. ⁊ ꝑm hec ⁊ similia frequenter variant numeri annorũ in scriptura. f Regnauit ioram filius iosaphat. Loquit hic scriptura de regno eius post mortẽ patris: tamẽ ante ceperat regnare viuente patre. sicut dictũ fuit ꝫ. iij. li. ca. vltj. g Ambulauitq̄ in vijs regũ israel. i. in malis eorũ. cuius causa subdit. h Filia enī achab erat uxor eius. infra eodẽ ca. dicit q̄ athalia uxor buꝰ iozã fuit filia amri patris achab sed mortuo patre achab eam nutriuit. ⁊ sic dicit eius filia. uel potest dici q̄ fuit filia achab. ⁊ tamẽ dicit filia amri. quia filij

eorũ elides: ⁊ᵃ pregnantes diuides. Dixitq̄ açabel. Quidᵇ enī sum seruus tuus canis: ut faciam rem istam magnã? Et ait heliseus. Ostendit mihi dominus te regem syrie fore. Qui cum recessisset ab heliseo: venit ad dñm suũ. Qui ait ei: Quid tibi dixit heliseꝰ? At ille respõdit: Dixit mihi recipies sanitatem: Cumq̄ venisset dies altera: tulitᶜ stragulũ: ⁊ᵈ infudit aquã: ⁊ expandit sup faciẽ eiꝰ. Quo mortuo regnauit açabel pro eo. Anno[e] quinto iozã filij achab regis israel regnauit[f] iozam filius iosaphat regis iuda. Triginta duorũ annorum erat cũ regnare cepisset: ⁊ octo annis regnauit in hierusalem. Ambulauitq̄[g] in vijs regum israel: sicut ambulauerat domꝰ achab. Filia[h] enim achab erat uxor eius. Et fecit q̄ malũ est in conspectu dñi. Noluit[i] autẽ dñs disperdere iudam propter dauid serũ suũ: sicut promiserat ei ut daret illi lucernam ⁊ filijs eius cunctis diebꝰ. Inᵏ diebus eius recessit edom ne esset sub iuda: ⁊ˡ cõstituit sibi regẽ. Veniteq̄ iozam seira ⁊ omnis exercitus cum eo. Etᵐ surrexit nocte: percussitq̄ idumeos qui eum circũdederant: ⁊ pncipes curruũ. Populus aũt fugit in tabernacula sua. Recessit ergo edom ne esset sub iuda usq̄ ad diem hanc. Tuncⁿ recessit ⁊ lobna in tẽpore illo. Reliqua aũt sermonũ iozã ⁊ vniuersa q̄ fecit nõne hec scripta sunt in libro ẏbozũ dierũ regũ iuda? Et dormiuit iozam cum patribꝰ suis: sepultusq̄ᵒ est cũ eis in ciuitate dauid: ⁊ regnauit ochozias filius eius pro eo. Anno[p] duodecimo iozã filij achab regis israel regnauit ochozias filius iozã regis iude. Triginta duorũ annorum erat ochozias cũ regnare cepisset: ⁊ uno anno regnauit in hierusalẽ. Nomẽ matris eiꝰ athalia filia amri regis israel: ⁊ᵠ ambulauit in vijs domus achab: ⁊ fecit q̄ malũ est coram domino sicut domꝰ achab. Genetrʳ enī domꝰ achab fuit. Abijtˢ quoq̄ cum iozã filio achab ad preliandũ contra açabel regẽ syrie in ramoth galaad: ⁊ vulnerauerũt syri ioram. Quiᵗ reuersus ẽ ut curaret in iezrabel quia vulnerauerũt eum syri in ramoth preliantẽ contra açabel regẽ syrie. Porro ochozias filius ioram rex iuda descendit inuisere iozã filiũ achab i iezrabel: q̄ egrotabat ibi.

IX

Eliseusᵛ aũt ꝫphetes vocauit vnũ de filijs ꝫphetarum: ⁊ ait illi: Accingeˣ

filiorũ dicunt filij parentũ que fuerat nutrita in idolatria: ad quã per ipsã fuit tractus maritꝰ suus. nec mirũ. quia ⁊ salomon sapientissimus per uxores suas ad hoc fuit tractus. ut habet ꝫ. iij. li. ca. xj. i Noluit autẽ dominus disperdere iudã. ꝓpter reges ⁊ populi eum sequentis malitiã: diminuit tamẽ eius potestatem. vnde subdit: k In diebus eius recessit edom. i. idumea. l Et cõstituit sibi regẽ. a tempore enī dauid usq̄ tunc non fuerat ibi rex ꝓprie dictus: sed prefectus ꝑ regem iuda positus. m Et surrexit nocte percussitq̄ idumeos qui eũ circũdederant. glosa. Ra. Sa. qui habitabãt prope regnũ suũ: non tamẽ tãtũ preualuit q̄ eos posset redigere ił tributo sicut prius. n Tũc recessit ⁊ lobna. quedã ciuitas ẽ de regno iude forte ⁊ potens que regi rebellauit: quia erat ꝫpe terminos edom. ut habet Josue. xv ⁊ cõiunxit se idumeis in hac rebellione. o Sepultusq̄ est cũ eis in ciuitate dauid. nõ tamen fuit sepultꝰ in sepulchris regalibꝰ. ut ꝑz. i. Paral. xxj. p Anno duodecimo. hic cõsequenter describit ꝓsecutio regni iude sub ochozia filio iozã cuius malicia subdit. eũ dicit: q Et ambulauit in vijs domus achab. qui fuit idolatra pessimꝰ ut patz ex dictis. ꝫ. iij. li. ⁊ cã malicie ipsius ochozie subdit. cum dicit: r Genetrix enī domus achab fuit. i. genitus: quia mater sua fuit filia achab ut soror ꝑm alios. ut dictũ est. s Abijt quoq̄ cum ioram filio achab. ꝓpter istam affinitatem: ⁊ ut ibi interficeret ꝓpter suam maliciam ꝑm domini sententiã. ut habet ca. sequẽti. t Qui reuersus est ut curaret in iezrabel. ſ. iozã filius achab: dimisit tamẽ ibi exercitum: ut ex domini voluntate ibi fieret cõspiratio contra eũ ipso absente: ⁊ contra domũ achab sicut predixerat helias. v Eliseus autẽ prophetes. Superius descripta Capꝫ. ix. est regni ioram prosecutio. hic consequenter describit totiꝰ domus achab exterminatio. ⁊ primo ꝑtum ad principales personas. secũdo ꝑtum ad secundarias. ca. x. Prima in tres. quia primo describitur ipsius iozã filij achab occisio. secũdo ochozie regis iude persecutio. ibi: Ochozias autẽ. tertio regine iezrabel mors ⁊ laceratio. ibi: Veniteq̄. Prima adhuc in tres. quia primo describitur ipsius iehu inunctio. secundo inuncti confirmatio. ibi: Jehu autem. tertio domini sui interfectio. ibi: Et ascendit. Circa primũ dicit: Heliseus autẽ prophetes vocauit vnũ de filijs prophetarum, id est de discipulis suis: ut impleret per ipsum illud quod fuerat dictum belie de unctione iehu in regem super israel: ad destruendum domũ achab. ut habet sup. iij. libro. ca. xix. propter q̄ dicit hic Ra. Sa. q̄ iste fuit ionas filius amathi quem suscitauit helias: ⁊ oblatus fuit belie a matre ut esset eius discipulus. sicut dictũ fuit. ꝫ. iij. li. ca. xix. x Accinge lumbos tuos. i. dispone te ad eundũ velociter

ꝛ expedite. a Et tolle lenticulam olei. Est autē lenticula paruū vas ad reponendū oleū ꝓ inunctiōe regum ꝛ pontificū. ꝛ dicit a liniendo. b Suscitabis eum de medio fratrū suorū. i. aliorum qui cum eo regūt exercitū. c Et introduces in interi⁹ cubiculū. volebat enī belise⁹ hoc fieri secrete: ne forte aliq̄ zelantes ꝓrege ioram insurgerent in ꝓphetā. d Aperiesq̄ ostiū ꝛ fugies. et eadē causa. e Ecce autē principes exercitus sedebant. tractantes ad inuicē de his que ptinent ad exercitus regimen. Cetera patent vsq̄ ibi: f Et interficiā de domo achab mingentē ad parietem. i. infirmū qui nō ꝓtest mingere-nisi se appodiādo ad parietē. g Et clausū ꝛ inclusum in carcere. h Et nouissimū. i. abiectū. q. d. q̄uis talibus ꝓsonis cēt parcendū: eo q̄ afflictio nō est de danda afflictio. tū eo q̄ sunt de domo achab interficientur. i Et dabo domū achab sicut domum hieroboam filij nabath ꝛ sicut domū baasa. que fuerūt delete. ut habet. ꝛ. iij. libro. ca. xv. ꝛ xvj. k Jehu aūt. hic ꝓsequenter ponitur ipsi⁹ iehu inuncti cōfirmatio. l hoc q̄ alij principes exercitus cōsenserūt in ei⁹ vnctione. ꝛ hoc est q̄d dr̄ hic: Jehu aūt ingressus est. i. de cubiculo vbi fuerat inunct⁹. ꝛ m Ad seruos dñi sui. id ē ad alios principes exercitus. n Quid venit insanus iste ad te? reputabāt aūt ꝓphete insani. eo q̄ cōtemnebant bona hui⁹ mundi ꝛ q̄ loquebanē frequenē talia: que videbanē alijs aliena. o Nostis hominē ꝛ quid locutus sit? erant enī discipuli prophetarū religiosi. ut dictum est supra. ij. ca. ꝛ ideo distinguebanē ab alijs in habitu per quē cognoscebantur esse de discipulis ꝓphetarum. ꝛ ꝓpter hoc dixit: Nostis hominē. i. q̄ sit de ꝓphetis. ꝛ l consequens quid sit locutus. i. verum ꝛ bonū. ꝛ hoc ex parte domini. p Falsum est. videlicz q̄. ꝓpter hoc sciamus quid dixerit in ꝑticulari: sed magis narra nobis in particulari explicando. q Hec ꝛ hm locut⁹ est mihi. videlicz q̄ de ꝑcepto domini domus achab esset disperdenda. sicut prędixerat helias prophet. ꝛ ad hoc exequendū vnxit lumbos tuos: ꝛ tolle lenticulā olei hanc in manu tua ꝛ vade in ramoth galaad. Cumq̄ veneris illuc videbis iehu filiū ioſaphat filij namsi. Et ingressus suscitabis eū de medio fratrū suorū ꝛ introduces in interius cubiculum: tenensq̄ lenticulā olei fundes super caput eius: ꝛ dices: Hec dicit dñs: Unxi te regem sup israel. Aperiesq̄ ostium ꝛ fugies ꝛ non ibi subsistes. Abijt ergo adolescens puer ꝓphete in ramoth galaad ꝛ ingressus est illuc. Ecce aūt principes exercitus sedebant. Et ait: Verbum mihi ad te o ꝓnceps. Dixitq̄ iehu: Ad quē ex omnibus nobis? At ille dixit: Ad te o ꝓnceps. Et surrexit ꝛ ingressus est cubiculum. At ille fudit oleum sup caput eius. Et ait: Hec dicit dñs de⁹ israel: Unxi te regem sup populū dñi israel: ꝛ percuties domū achab domini tui. Et vlciscar sanguinē seruorū meorum ꝓphetarū: ꝛ sanguinē omniū seruorū domini de manu iezabel: perdāq̄ oēm domū achab. Et interficiā de domo achab mingentem ad parietē: ꝛ clausum ꝛ nouissimū in israel. Et dabo domū achab sicut domū hieroboam filij nabath: ꝛ sicut domū baasa filij achia. Jezabel quoq̄ comedēt canes in agro iezrahel: nec erit q̄ sepeliat eā. Aperuitq̄ ostiū ꝛ fugit. Jehu aūt ingressus est ad seruos domini sui. Qui dixerūt ei: Recte ne sunt omnia? Quid venit insanus iste ad te? Qui ait eis: Nostis hominē: ꝛ quid locutus sit? At illi responderunt: Falsum est: sed magis narra nobis. Qui ait eis: Hec ꝛ hec locutus est mihi. Et ait: Hec dicit dñs: Unxi te regē sup israel. Festinauerunt itaq̄: ꝛ vnusquisq̄ tollens palliū suū: posuerūt sub pedibus eius in similitudinē tribunalis: ꝛ cecinerunt tuba atq̄ dixerūt: Regnabit iehu: Coniurauit ergo iehu filius ioſaphat filij namsi cōtra ioram. Porro ioram obsederat ramoth galaad ipse ꝛ omnis israel contra acabel regem syrie: ꝛ reuersus fuerat ut curaret in iezrahel ꝓpter vulnera quia percusserant eum syri preliantē contra acabel regem syrie. Dixitq̄ iehu: Si placet vobis: nemo egrediat. ꝓfug⁹ de ciuitate: ne vadat ꝛ nunciet in iezrahel. Et ascendit ꝛ profectus est in iezrahel. Joram enī egrotabat ibi: ꝛ ochoçias rex iuda descenderat ad visitandū ioram. Igitur speculator q̄ stabat sup turrim iezrahel: vidit globum iehu venientis. Et ait: Video ego globum. Dixitq̄ ioram: Tolle currum ꝛ mitte in occursum eorum: ꝛ dicat pacem: Recte ne sunt omnia? Abijt ergo qui ascenderat currum in occursum eius. Et ait: Hec dicit rex: Pacata sunt omnia? Dixitq̄ iehu: Quid tibi ꝛ paci? Transi ꝛ sequere me. Nunciauit quoq̄ speculator dicens: Venit nūcius ad eos ꝛ non reuertit. Misit etiā currū equorū secundū: venitq̄ ad eos ꝛ ait: Hec dicit rex: Numquid pax ē? Et ait iehu. Quid tibi ꝛ paci? Transi ꝛ sequere me. Nunciauit aūt speculator dicens: Venit vsq̄ ad eos: ꝛ non reuertitur. Est autē incessus q̄si icessus iehu filij namsi. Preceps enī gradit. Et ait ioram: Jungite currum. Junxerunt q̄ currum eius. Et egressus est ioram rex israel ꝛ ochoçias rex iuda: singuli in currib⁹ suis. Egressiq̄ sunt in occursū iehu ꝛ inuenerūt eū in agro naboth iezrahelite. Cūq̄ vidisset ioram iehu dixit: Pax ē iehu? At ille rndit: Que pax? Adhuc fornicationes iezabel matris tue: ꝛ veneficia ei⁹ multa vigent. Cōuertit aūt ioram manū suam: ꝛ fugiens ait ad ochoçiam: Insidie ochoçia. me in regem. q Festinauerūt itaq̄ ꝛ c. ut implerent voluntatem dei ꝛ quererēt gratiā regis noui. r Coniurauit ergo iehu. id est simul iurauit cum principibus existentib⁹ cū eo q̄ fideliter exequerēt mandatū dei de domo achab disperdenda. cetera patēt ex dictis ca. precedenti. vsq̄ ibi: s Nemo egrediat. pfug⁹ qui preueniat nos nunciando ioram aduentū nostrū ad se muniendū. t Et ascēdit. hic cōsequenter describit ipsius ioram occisionē. u dicit: Et ascendit ꝛ pfectus est in iezrahel. ut infirmaret ioram antēq̄ se muniret. v Jgit speculator q̄ stabat super turrim. Erat enī guerra inē ioram ꝛ regē syrie. ꝛ ideo speculator erat sup turrim ad ꝓcauendū ne hostes irruerent repente. x Vidit globū. id est multitudinē armatorū ꝛ ordinatorū ad inuadendū. y Pacata sunt oia? utpote si aduersarij sunt debellati: uel treuge eis date? z Quid tibi ꝛ paci? q. d. tu non es rex nec ꝓnceps exercitus. a Transi. vsq̄ ad finē cunei mei: ꝛ tūc sequere me. b Venit nūcius ad eos ꝛ non reuertit. s. ad aliq̄d renūciandū. licz reuerteret in cauda globi ipsi⁹ iehu. cetera patēt vsq̄ ibi: c Preceps enim gradit. q. d. festinabat ne ioram ad resistēdū muniret. d Et egressus ē ioram. q. d. iam fere qualuerat ꝛ statū exercit⁹ sui scire desiderabat. Fuit voluntas dñi ut sic interficeret iuxta agrū naboth ꝛ ibi ꝓpiceret ut ibidē sanguis ei⁹ a canibus lingeret: sicut ꝓdictū fuerat ꝓ helia. s. iij. li. ca. xxj. q. d. sanguis eius erat quodāmō sanguis pfis sui achab ut ibidē fuit expositū. e Que pax? adhuc fornicatiōes ꝛ c. i. idolatrie q̄s induxit mater tua. f Et veneficia ei⁹ multa vigent. quia

intoxicāt spiritua-
liter. ⁊ ideo nonpo-
test cē tona pax in
populo ysrael q̄diu
ista vigent. cetera
patēt ex dictis. a
Ochozias ār. Hic
p̄sequēter describit
mors ochozie regis
iude. cum dicitur:
Ochozias aūt rex
iuda videns hoc fu-
git. dum enī erant
intenti ad mortem
iozā ⁊ proiectionē
eius in agrū nabo-
th. ochozias fugit
in ieçrahel. ⁊ timēs
q̄ nō posset ibi sal-
uari: fugit p viā
occultam. ſ. b
Per viam domus
horti. ut hic dicit:
⁊ fugit in samariā
q̄ erat ciuitas for-
tis ⁊ munita. cre-
dens se posse ibi sal-
uari: sed postea in-
uentus ē ibi latēs
⁊ adduct⁹ ad iehu:
⁊ percussus gladio
ut habet. ij. Parał.
ca. xxij. c In
ascēsu gaber. in lo-
co illo fuit adduct⁹
ipsi iehu. ⁊ percussus
⁊ sic vulnerat⁹ fu-
git in mageddo. ⁊
ibi fuit mortu⁹. ut
hic dicit: d Anno
vndecimo iozā
filij achab ⁊c] di-
cēdū q̄ iozā pater
hui⁹ ochozie circa
finē vite fuit p̄cus-
cussus alui dolore
insanabili. ut habet
ij. Parał. xxj. ⁊ sic
viuente p̄re regnauit
p annū. ⁊ ideo
q̄s dicit ꝺ q̄ cepit
regnare anno. xj. re-
gis iozā: intelligit
de regno eius viuē-
te patre. Qz aūt dr
supꝺ. q̄ cepit regna-
re anno. xij. intelli-
gendū est de regno
eius post mortē pa-
tris. e Venitq̄
iehu i ieçrahel. Hic
describit occisio ie-
çabel regine. cū dr:
f Porro ieçabel
introitu ei⁹ audito
depinxit oculos su-
os. i. faciem suam
pbucauit. g Et
ornauit caput suū.
ut esset gratiosior
in p̄spectu iehu. b

Porro iehu tetendit arcū ma-
nu ⁊ p̄cussit iozā inter scapulas
⁊ egressa est sagitta p cor eius:
statimq̄ corruit in curru suo.
Dixitq̄ iehu ad badacher du-
cem: Tolle proiice eū in agro
naboth ierçabelite. Memini
enim quādo ego ⁊ tu sedentes
in curru sequebamur achab pa-
trem huius: q̄ dñs onus hoc le-
uauerit sup eum dicēs: Si nō
p̄ sanguine naboth ⁊ p̄ sangui-
ne filiorum eius quē vidi heri
ait dñs: reddā tibi in agro isto
dicit dominus. Nūc ergo tolle
⁊ proiice eum in agro: iuxta ver-
bum dñi. Ochozias a autē rex
iuda videns hoc: fugit p viā b
domus horti: p̄secutusq̄ est eū
iehu. ⁊ ait: Etiā hūc p̄cutite in
curru suo. Et p̄cusserunt eum
in c ascensu gaber: qui est iuxta
ieblaam. Qui fugit in maged-
do: ⁊ mortuus est ibi. Et impo-
suerunt eū serui eius sup currū
suū ⁊ tulerunt in hierusalē: se-
pelieruntq̄ in sepulchro cū pa-
tribꝰ suis i ciuitate dauid. Anno
ᵒ vndecimo iozā filij achab
regis ysrł regnauit ochozias]
super iudam: venitq̄ d iehu in
ieçrahel. Porro e ieçabel introi-
tu ei⁹ audito: depinxit oculos
suos stibio: ⁊ f ornauit caput
suū: ⁊ respexit per fenestrā: in-
gredienteq̄ iehu p portā: ⁊ ait:
Nunq̄d p pax potest esse çamri
qui interfecit dñm suū: Le-
uauitq̄ iehu faciem suā ad fene-
stram. ⁊ ait: Que i ē ista: Et k
inclinauerunt se ad eū duo uel
tres eunuchi: ⁊ dixerunt: Hec
est illa ieçabel. Et ille dixit eis:
Precipitate eam deorsum. Et
precipitauerunt eā. Aspersusq̄
est sanguine paries: ⁊ equorū
vngule cōculcauerūt eā. Cūq̄
introgressus eēt ut comederet
bibereteq̄ ait: Ite ⁊ videte ma-
ledictam illā ⁊ sepelite eam: q̄
filia regis est. Cumq̄ issent ut
sepelirent eam: non inuenerūt
nisi caluariam ⁊ pedes ⁊ sūmas
manus. Reuersiq̄ nūciauerūt
ei. Et ait iehu: Sermo m dñi ē
quem locutus est per seruū suū
beliam] thesbiten dicens: In
agro ieçrahel comedent canes
carnes ieçabel. Et erūt carnes
ieçabel sicut stercus sup faciem
tre in agro ieçrahel: ita ut p̄ce-
reuntes dicant: Hecine n est
illa ieçabel: x

Rant o autē achab se-
ptuaginta filij i samaria. Scripsit ergo iehu
litteras: ⁊ misit in samariā ad
optimates ciuitat⁹: ⁊ ad maio-
res natu: ⁊ p ad nutricios achab
dicens: Statim ut acceperitis
litteras has qui⁹ habetis filios
domini vestri ⁊ curꝰ ⁊ equos]
⁊ ciuitates firmas ⁊ arma: eli-
gite meliorem ⁊ eum qui vobis
placuerit de filijs dñi vestri: ⁊
eum ponite sup soliū patris sui
⁊ pugnate p domo dñi vestri.
Timuerunt illi vehementer ⁊
dixerunt: Ecce duo reges non
potuerunt stare cōtra eos: ⁊ quō
nos valebimus resistere: Mi-
serunt ergo p̄positi domus ⁊
p̄fecti ciuitatis ⁊ maiores na-
tu ⁊ nutricij ad iehu dicentes:
Serui tui sumus: quecūq̄ iusse-
ris faciemus: nec cōstituem⁹
nobis regē. Quecūq̄ tibi pla-
cent fac. Rescripsit autē eis lit-
teras secundo dicens: Si mei
estis ⁊ obedit⁹ mihi: tollite ca-
pita filiorū dñi vestri: ⁊ venite
ad me hac eadē hora cras i ie-
çrabel. Porro filij regis septua-
ginta viri apud optimates ci-
uitatis nutriebāt. Cūq̄ venis-
sent lr̄e ad eos: tulerunt filios
regis ⁊ occiderūt septuaginta
viros: ⁊ posuerunt capita eorū
in cophinis: ⁊ miserūt ad eum
in ieçrahel. Venit aūt nūcius:
⁊ indicauit ei dicēs. Attulerūt
capita filiorū regis. Qui respō-
dit: Ponite ea ad duos acer-
uos iuxta introitū porte vsq̄
mane. Cumq̄ diluxisset: egres-
sus est ⁊ stans dixit ad omnē
populum: Justi estis. Si ego
coniurauī contra dñm meū ⁊
interfeci eum: quis r p̄cussit cōs
hos: Videte ergo nūc quoniā
non cecidit de sermonibus dñi
in terrā quos locutus est dñs

buit pacem. nec tu habe-
bis. sed hec expositio non
cōcordat littere p̄cedēti.
q̄ ornauerat se ut iueni-
ret gratiā apud eū. ⁊ iō
nō est verisimile q̄ dicēt
sibi ꝓbū pungituū. ⁊ iō
hebrei sic exponūt: Nun-
quid pax est: ⁊ ibi fit pū-
ctus. ⁊ ē sensus. rogo ut
habeas pacē mecū. Et se-
quit: Zamri interfecit do-
minū suū. q. d. istud nō
ē nouū q̄ interfecisti io-
ram dñm tuū. q̄ amri
filiē fecit. ⁊ tūc regnit in
pace ⁊ p⁹ eū filiꝰ ei⁹ achab
q. d. sic poterit cē tibi. i
Que est ista. In hebreo
habet: Quis mecū. id ē
ex parte mea. k Et in-
clinauerūt se ad eū duo
eunuchi. facto ostēdētes
q̄ vellēt obedire ei. l
Precipitate eam. q. fue-
rat causa ⁊ origo omniū
malorꝫ p̄ē q̄ dom⁹ achab
erat exterminānda. m
Sermo dñi ē quē locut⁹
est ⁊c] ut hr̄. ꝑ. iij. li. ca.
xxj. n Hecine est illa
ieçabel. admirantes eius
electionē ⁊ punitionē.

o Lap. r.

Rant aūt achab
Descripta occisi-
one principaliū psonarū.
hic p̄sequēter describit oc-
cisio secūdariarū. ⁊ p̄mo
filiorꝫ iozam. secūdo fra-
trū ochozie. ibi: Cūq̄ ve-
nisset. tertio sacerdotum
baal. ibi: Cōgregauit q̄
q̄rto subdit remuneratio
operū. ibi: Dixit āt. Cir-
ca p̄mū dr: Erant aūt
achab. lxx. filij. i. nepotes
ut dicūt alij. q. erāt filij
iozam filij achab. ⁊ h mō
laban vocauit nepotes fi-
lios suos. ſ. filios ⁊ filias
iacob. Beñ. xxxj. Alij ꝓ
dicūt q̄ erāt filij achab
⁊ fratres iozā ipso iunio-
res. p Et ad nutricios
achab. i. filiorum achab.
q Qui habetis filios
⁊c.] Dicūt alij ⁊ p̄babi-
liter q̄ ironice loquebat
q. sicut p̄z ex supdictis:
iozam iuerat in ramoth
galaad cum exercitu: ⁊
ochozias rex iuda cū eo:
⁊ ideo nō ē verisile quin
equi ⁊ currus ⁊ cetera
que p̄tinent ad bellum
illuc ducta fuissent. sal-
tem q̄tum ad maiorem
partē ⁊ meliorem. ⁊ oia
ista haberet iehu: ⁊ per
talem modum loquendi

r Numquid pax potest esse çamri qui interfecit dñm suū. quod exponūt doctores nostri cōmuniter negative. i. sicut ille nō ha-
insinuabat q̄ non possent sibi resistere. Cetera patent vsq̄ ibi: r
Quis p̄cussit cōs hos? videte ergo nūc ⁊c. q. d. nec ego p̄cipiendo

nec vos exequendo sum culpabiles: si magis iusti & laudabiles. quia de voluntate & mandato dñi factum est. sicut fuit per veliam predictū. & mibi iniunctū per eius discipulum. ut dictū est ca. precedenti. a Percussit igitur iehu omnes qui reliqui erant in domo achab] id est de eius genere. b Et notos. qui suspecti erant ne fauerent sibi & sue progenie. c Et sacerdotes. hoc dicit hic p anticipationem. quia postea sacerdotes baal interfecit. ut habet infra eodem ca. d Cūq; venisset. Hic consequenter describitur occisio amicorum iozam. s. fratrū ochozie: cui mater erat sozor ioram filij achab. & hoc est qđ dicit: Cūq; venisset ad cameram pastorum. locus erat vbi conuenie bant pastores ad comedendum & dormiendum ppe viam. e Inuenit fratres ochozie. i. ppinquos: quia erāt nepotes sui. ut hr. ij. Parał. ca. xxij. qui veniebant in samariam nescientes mortem iozam & ochozie: qz regnū iuda vnde venie bant erat in pte australi respectu samarie & iezrael vbi iozam fuerat occisus: erat in parte aquilonari & factum erat recēs ita q nō erat adhuc longe diuulgatum. Cetera patent vsq; ibi: f Inuenit ionadab filium rechab. iste enī cum suis vinebat valde religiose. nō bibentes agros uel vineas: nec habitantes vinū. in tabernaculis. p domibus habitātes. ut habet hieremie. xxxv. & ideo quia erat celator diuini honoris. fuit coniunctus per amicitiam cum iehu: qui idolatras & idolatriā. p viribus destruxerat. g Congregauit ergo iehu. Hic consequenter describitur occisio sacerdotum baal. & quia occiso iozā multi de eis fugerāt & se absconderant: eos congregauit iehu sub simulatione q vellet baal magnifice colere. & eius sacerdotes honorare. & pz hrā vsq; ibi: h Proferte vestimenta vniuersis seruis baal. ut p hoc certius cognosceret qui super domū achab: & dñs fecit quod locutus est in manu serui sui helie. Percussit igitur iehu omnes qui reliqui erant de domo achab] in iezrahel: & vniuersos optimates eius: & notos & sacerdotes: donec nō remanerent ex eo reliquie. Et surrexit: & venit in samariā. Cūq; venisset ad camerā pastorū in via: inuenit fratres ochozie regis iuda: dixitq; ad eos: Qui nam estis vos? Quirespondederunt: Fratres ochozie regis sumus: & descendimus ad salutandos filios regis: & filios regine. Qui ait: Comprehendite eos viuos. Quos cum comprehendissent viuos: iugulauerunt eos in cisterna iuxta cameram quadraginta duos viros & nō reliqit ex eis quēq;. Cūq; abisset inde: inuenit ionadab filiū rechab in occursum sibi: & benedixit ei. Et ait iehu ad eū Nunqđ est cor tuū rectū cum corde meo: sicut cor meū cum corde tuo? Et ait ionadab: Est Si est inquit: da mihi manū tuā. Qui dedit ei manū suam. Et ille leuauit eum ad se in currum: Dixitq; ad eū: Veni mecum: & vide zelum meū p dño. Et imposuit eum in curru suo duxit in samariam. Et percussit cēs qui reliqui fuerant de achab in samaria vsq; ad vnum: iuxta verbū dñi qđ locutus est p heliam. Congregauit ergo iehu omnē populū: & dixit ad eos: Achab coluit baal parū: ego aūt colam eū amplius. Nūc igit omnes prophetas baal & vniuersos seruos eius & cūctos sacerdotes ipsius vocate ad me. Nullus sit qui nō veniat. Sacrificium enī grande est mihi baal. Quicūq; defuerit nō viuet. Porro iehu faciebat hoc insidiose: ut disperderet cultores baal. Et dixit: Sanctificate diem solēnem baal. Vocauitq; & misit in vniuersos terminos israel: & venerūt cuncti serui baal. Non fuit residuus ne vnus quidem qui nō veniret. Et ingressi sunt templū baal. Et repleta est domus baal: a sūmo vsq; ad summū. Dixitq; his q̄ erant sup vestes: Proferte vestimenta vniuersis seruis baal. Et protulerūt eis vestes. Ingressusq; iehu & ionadab filius rechab templū baal ait cultoribus baal: Perquirite & videte: ne quis forte vobiscū sit de seruis dñi: sed ut sint serui baal soli. Ingressi sūt igit ut facerēt victimas & holocausta: iehu autem preparauerat sibi foris octoginta viros & dixerat eis: Quicūq; fugerit de hominibus his quos ego adduxero in manus vestras: anima eius erit pro anima illius. Factum est autē cum completum esset holocaustū: precepit iehu militibus & ducibus suis: Ingredimini & percutite eos. Null euadat. Percusserūtq; eos in ore gladij: & proiecerunt milites & duces. Et ierūt in ciuitatem templi baal & protulerunt statuam de phano baal: & combusserūt & cōminuerunt eam. Destruxerūt quoq; edem baal: & fecerūt pro ea latrinas vsq; in diē hanc. Deleuit itaq; iehu baal de israel: verūtamē a peccatis hieroboam filij nabath q̄ peccare fecit israel nō recessit: nec dereliquit vitulos aureos qui erāt in bethel & in dan. Dixit autē dominus ad iehu. Quia studiose egisti qđ rectum erat & placebat in oculis meis: & omnia que erant in corde meo fecisti contra domū achab: filij tui vsq; ad quartā generationem sedebunt super thronū israel.] Porro iehu nō custodiuit ut ambularet in lege domini dei israel in toto corde suo. Non enī recessit a peccatis hieroboam: qui peccare fecerat israel. In diebus illis cepit dñs tedere sup israł. Percussitq; eos açahel in vniuersis finibus israel: a iordane cōtra orientalem plagam: omnē terram galaad & gad: & ruben: & manasse: ab aroer que ē sup torrentē arnon & galaad & basan. Reliqua aūt verborū iehu & vniuersa que fecit & fortitudo eius: nōne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Et dormiuit iehu cum patribus suis: sepelierūtq; eū in samaria: & regnauit ioachā

esset interficiēdi. Cetera patēt vsq; ibi: i Et fecerūt pro ea latrinas. in detestationem idolatrie. & ut locus ille deseruiret cōmunitati i hac necessitate. k Verūtamen a peccatis hieroboam &c. qz cultum vitulorum sustinuit & exercuit: ne regnum suū ad domū dauid reuerteretur. Sm q̄ habet supra. iij. libro ca. xij. l Dixit aūt dominus. Hic consequenter ponit remuneratio operū. & primo q̄tum ad tona. cum dicitur: Dixit autē dñs ad iehu. per ionam prophetam. Sm q̄ dicit Ra. Sa. q̄ ipsū vnxerat regē ad exterminandā domū achab. sicut dictum fuit in pncipio. ix. ca. m Filij tui vsq; ad quartā generationem sedebunt sup thronū israel. sicut de domo achab fuerūt quatuor reges in regno israel sibi succedentes. s. amri: achab: ochozias: & ioram. ut pz ex supdictis. secūdo ponit remuneratio q̄tum ad mala cum dicitur: n In diebus illis cepit dñs tedere super israel. i. abominari facta eorum. quia iam diu durauerat cultus vitulorum: & cum hoc multa alia mala pullulabāt. & iō illud regnū pmissū est affligi multipliciter p açahel regē syrie. Et patz hrā.

Thalia ꝙo. Postꝙ ꝛscripta sunt ea que acciderunt sub regibus iude preteritis. hic cõsequenter ꝛscribunt ea que facta sunt sub athalia: q̃ vsurpauit sibi regnũ iuda. ⁊ ꝑ ꝛscribit huiusmõi vsurpatio. secũdo heredis ꝛbiti institutio. ibi: Anno aũt septimo. ctio athalie interfectio ibi: Audiuit autẽ athalia. quarto regis instituti cõfirmatio. ibi: Pepigit ergo. Circa primũ dicit: Athalia ꝙo mat̃ ochoçie. Ista eni erat educata a parentib⁹ idolatris achab⁹ ⁊ iezabel, ꝓpter qõ erat neqssima intantũ q̃ libidine regnãdi filios filij sui interfecit: excepto ioas q̃ erat minimus ⁊ ꝛ no uo natus. ⁊ ꝓpter hoc poterat facili⁹ abscondi. b Eratꝫ cum ea sex annis clam i domo dñi. Erat eni ista iosaba filia regis iozam ꝛfuncti. ⁊ ꝙor ioiade pontificis: quia tribus sacerdotalis ⁊ regia erant cõmixte ex causis rationabilibus. sicut dictũ fuit Numeri. ca. viij. ⁊ ideo facilius potuit eum nutrire in domo dñi. Dicit aũt hic Ra. Sa. q̃ puer ⁊ nutrix sua fuerũt custoditi in solario templi dñi: vbi nullus audebat accedere nisi sacerdotes ⁊ leuite qui custodiebant vasa sancta ibidem repsita: ꝓpter quod melius potuerunt ibi celari. ⁊ ꝫ alias eẽt illicitũ nutrici ⁊ puero ibi esse: licitum tamẽ fuit in tali necessitate: sic̃ dauid ⁊ pueri eius comederunt panes sacerdotales in necessitate positi: qõ tamen alias fuisset eis illicitum. c Anno aũt septimo hic ꝓnter ꝛscribit ꝛri heredis institutio p sollicitudinẽ ioiade pontificis querẽtis ad hoc assensũ ⁊ auxiliũ pncipũ ⁊ nobiliũ regni. cum dr: d Pepigitꝫ cum eis fedus ⁊ adiurans eos. ut inuarẽt eum fideliter in institutione regis ꝛbiti qõ fecerunt libenter. tum quia quilibet naturaliter diligit dominũ suũ ꝛrũ. tũ qz̃ displicebat eis mulieris imperium. e Tertia pars ꝛstrũ introeat sabbato. s. ꝛterminato per ioiadam ⁊ pncipes ad institutionem regis. f Et obseruet excubias dom⁹ regis. ita q̃ ex illa pte vbi manebat athalia nõ posset regi instituto inferri violentia. g Tertia pars sit ad portam seyr ⁊c. in illis enim locis posuit custodias vnde poterant homines intrare atrium sacerdotũ. vbi rex fuit cozonat⁹.

a Cap. xj.

filius eius ꝙo eo. Dies autem quos regnauit iehu super israel viginti ⁊ octo anni sunt in samaria.

XI

Thalia[a] ꝙo mat̃ ochoçie videns mortuũ filium suum: surrexit ⁊ interfecit omne semẽ regium. Tollens autem iosaba filia regis iozã sozor ochoçie ioas filium ochoçie furata ẽ cum ꝛ medio filiozũ regis qui interficiebantur: ⁊ nutricem eius ꝛ triclinio: ⁊ abscondit eũ a facie athalie ut non interficeret: eratꝫ [b] cum ea sex annis clam i domo domini. Porro athalia regnauit sup terrã septẽ annis Anno [c] aũt septimo misit ioiada ⁊ assumẽs centuriones ⁊ milites introduxit ad se i templum domini: pepigitꝫ [d] cum eis fedus. Et adiurans eos in domo domini ostendit eis filiũ regis: ⁊ precepit illis dicens: Iste est sermo quem facere ꝛberis. Tertia [e] pars ꝛstrũ introeat sabbato: ⁊ [f] obseruet excubias domus regis. Tertia [g] aũt pars sit ad portam seyr: ⁊ tertia pars sit ad portã que est post habitaculum scutariozũ: ⁊ custodietis excubias domus messa. Due ꝙo partes e vobis omnes egredientes [h] sabbato custodiant excubias dom⁹ dñi circa regem: ⁊ vallabitis eum habentes arma in manib⁹ ꝛstris. Si [i] quis aũt ingressus fuerit septũ tẽpli: interficiat[k] Eritisꝫ cum rege introeũte ⁊ egrediente. Et fecerunt centuriones iuxta omnia que preceperat eis ioiada sacerdos. Et assumentes singuli viros suos qui ingrediebant[l] sabbatũ cum bis qui egrediebant[m] e sabbato venerunt ad ioiadã sacerdotẽ. Qui ꝛdit eis hastas ⁊ arma regis dauid: que erãt in domo domini. Et steterũt singuli habentes arma i manu sua a pte templi ꝛtera vsꝫ ad partẽ sinistram altaris ⁊ edis circa regem. Produxitꝫ [n] filiũ regis ⁊ [o] posuit sup eum diadema ⁊ [p] testimoniũ: feceruntꝫ eũ regem ⁊ vnxerũt: ⁊ plaudentes manu dixerũt. Viuat rex. Audiuit[q] aũt athalia vocẽ pcurrẽtis: ⁊ [r] ingressa ad turbas in templũ domini vidit regẽ stantem sup tribunal iuxta morẽ: ⁊ cantores ⁊ turbas ꝑ eum: omnẽsꝫ populũ terre letantẽ ⁊ canentem tubis: ⁊ scidit ꝛstimenta sua clamauitꝫ: Coniuratio: coniuratio. Precepit autẽ ioiada centurionibus qui erant sup exercitum: ⁊ ait eis: Educite eã extra septa templi: ⁊ [s] quicũqꝫ eam secutus fuerit feriatur[t] gladio. Dixerat enim sacerdos: non occidat̃ in templo domini. Impositumerũtꝫ ei manus: ⁊ [u] impegerunt eam p viam introitus equozum iuxta palatium: ⁊ interfecta est ibi. Pepigit[v] ergo ioiada fedus inter[w] ꝛũ ⁊ regem: ⁊ [x] inter populum ut eẽt popul⁹ domini: ⁊ [y] inter regem ⁊ populũ. Ingressusꝫ est omnis popul⁹ terre templũ baal: ⁊ ꝛstruxerũt aras eius: ⁊ imagines contriuerunt valide: mathan quoꝫ sacerdotẽ baal occiderunt cozã altari. Et [z] posuit sacerdos custodias i domo domini: tulitꝫ centuriões ⁊ celethi ⁊ phelethi

b Egredientes sabbato. Fm q̃ habetur. j. Paral. dauid amplians cultũ ꝛi ordinauit q̃ essent viginti q̃tuor sacerdotes sub summo sacerdote: qui seruirent in templo succeſſiue p ebdomadas. ⁊ sic mutabãt in sabbato: sic ⁊ turme leuitarum eis ministrantium ⁊ cantozũ ⁊ ianitorũ: ita q̃ sabbato intrãte sacerdote cũ suis turmis: alius qui ministrauerat ebdomada precedente egrediebatur cum suis. sabbato aũt illo quo ioas fuit cozonatus. ioiada retinuit illos q̃ debebant exire. cum intrantibus: ut haberet maiozẽ populũ secum ad ꝛfendendũ regẽ. i Si qs autẽ ingressus fuerit septum templi. i. clausurã atrij sacerdotũ. qõ erat circa templũ. k Interficiatur, non tamẽ intra atriũ: sed extra. sicut patz infra ꝛ athalia. ⁊ loquitur ioiada ꝛ intrãtibus atriũ contra regẽ institutũ. nõ autẽ ꝛ illis qui intrabãt ꝓ eo ꝛfendendo uel honorando.

c Anno aũt septimo

l Produxitꝫ filiũ regis. ꝛ solario templi ad atrium. m Et posuit sup eũ diadema. quo reges cozonabant̃ quod in templo seruabat̃. n Et testimoniũ. i. legẽ in q̃ ꝛdebat rex instituꝰ istruere ⁊ meditari ⁊ eã seruare ac facere obseruari. o Audiuit autẽ. hic ꝓnter ꝛscribitur athalie occisio. cũ dr: Audiuit aũt athalia vocẽ ꝓcurrentis. ꝓ solẽnitate instituti reg. p Et ingressa ad turbas i tẽplũ dñi. hoc videt̃ esse ꝫ illud qõ dictũ est q̃ ꝑceptũ erat centurionib⁹ q̃ nõ pmitterent aliquem ingredi atriũ. q̃ eẽt regi ꝓrari⁹. Dicendũ q̃ athalia sola fuit excepta. ⁊ iõ pmissa fuit ingredi tũ sine comitiua: ut sic facilius ⁊ certius caperet̃ ⁊ occideret̃ non tamẽ intra atriũ ne violaret̃. ß ex ut ꝓz i lrã.

d Pepigitꝫ cum eis fedus ⁊ adiurans eos. ut inuarẽt eum fideliter in institutione regis ꝛbiti qõ fecerunt libenter. tum quia quilibet naturaliter diligit dominũ suũ ꝛrũ. tũ qz̃ displicebat eis mulieris imperium.

e Tertia pars ꝛstrũ introeat sabbato. s. ꝛterminato per ioiadam ⁊ pncipes ad institutionem regis.

f Et obseruet excubias dom⁹ regis. ita q̃ ex illa pte vbi manebat athalia nõ posset regi instituto inferri violentia.

g Tertia pars sit ad portam seyr ⁊c. in illis enim locis posuit custodias vnde poterant homines intrare atrium sacerdotũ. vbi rex fuit cozonat⁹.

q Et quicũqꝫ eã secut⁹ fuerit. ad sibi fauẽdũ. r Feriat̃ gladio. tãq̃ ꝓditor sui criminis.

h Egredientes sabbato. Fm q̃ habetur. j. Paral. dauid amplians cultũ ꝛi ordinauit q̃ essent viginti q̃tuor sacerdotes sub summo sacerdote: qui seruirent in templo succeſſiue p ebdomadas. ⁊ sic mutabãt in sabbato: sic ⁊ turme leuitarum eis ministrantium ⁊ cantozũ ⁊ ianitorũ: ita q̃ sabbato intrãte sacerdote cũ suis turmis: alius qui ministrauerat ebdomada precedente egrediebatur cum suis. sabbato aũt illo quo ioas fuit cozonatus. ioiada retinuit illos q̃ debebant exire. cum intrantibus: ut haberet maiozẽ populũ secum ad ꝛfendendũ regẽ.

s Et quicũqꝫ eam secut⁹ fuerit. ad sibi fauẽdũ.

i Si qs autẽ ingressus fuerit septum templi. i. clausurã atrij sacerdotũ. qõ erat circa templũ.

t Feriat̃ gladio. tãq̃ ꝓditor sui criminis.

k Interficiatur, non tamẽ intra atriũ: sed extra. sicut patz infra ꝛ athalia. ⁊ loquitur ioiada ꝛ intrãtibus atriũ contra regẽ institutũ. nõ autẽ ꝛ illis qui intrabãt ꝓ eo ꝛfendendo uel honorando.

u Et impegerũt eã ꝓ viã in. eq̃. vsꝫ eni ad illũ locũ pterãt nobiles ꝛnire equitãdo ad templũ ⁊ ibi ꝛsecẽdetes. pcedebãt vltra pdictando.

l Produxitꝫ filiũ regis. ꝛ solario templi ad atrium.

v Pepigit ꝙ. Hic ꝓnter ꝛscribit̃ reg instituti ꝓfirmatio p fed⁹ initũ.

m Et ingressa ad turbas i tẽplũ dñi. hoc videt̃ esse ꝫ illud qõ dictũ est q̃ ꝑceptũ erat centurionib⁹ q̃ nõ pmitterent aliquem ingredi atriũ. q̃ eẽt regi ꝓrari⁹. Dicendũ q̃ athalia sola fuit excepta. ⁊ iõ pmissa fuit ingredi tũ sine comitiua: ut sic facilius ⁊ certius caperet̃ ⁊ occideret̃ non tamẽ intra atriũ ne violaret̃. ß ex ut ꝓz i lrã.

w Inter ꝛũ ⁊ regẽ. ut dñi legẽ fideliter obseruaret.

n Et posuit sup eũ diadema. quo reges cozonabant̃ quod in templo seruabat̃.

x Et inter ꝓm. ut eẽt ꝓs dñi ꝛre ⁊ nõ ficte.

o Et testimoniũ. i. legẽ in q̃ ꝛdebat rex instituꝰ istruere ⁊ meditari ⁊ eã seruare ac facere obseruari.

y Et inter regẽ ⁊ populum. ut ꝓlus eẽt fidelis regi: ⁊ rex fideliter ageret ea que essent bona ꝓ cõmunitate ꝓli.

p Audiuit autẽ. hic ꝓnter ꝛscribitur athalie occisio. cũ dr: Audiuit aũt athalia vocẽ ꝓcurrentis. ꝓ solẽnitate instituti reg.

z Et posuit sacerdos custodias i domo

domini.ne cum inde duceretur rex solēniter ad domū suā fieret ibi aliquid mali. a Et sedit sup thronum regum.ista enī erat consuetudo regis de nouo inuncti.ut haberetur de salomone.supra.iij. libro.ca.j. b Cap.xij.

ANno septimo. Hic cōsequenter describit quid factū fuerit sub regibus inde

athaliā sequētibus.7 primo qd sub ioas secundo quid sub amasia 7 aliis sequētib⁹.xiiij.ca. Circa primū describitur primo regni ioas ꝓsecutio.secūdo regum israel successio.xiij.ca. Circa primū ostenditur.ꝓsperitas regni ioas q̄diu vixit immocēter.secūdo aduersitas quādo vixit insolenter-ibi: Cūc ascendit. Tempore ꝟo.ꝓsperitatis fecit reparari tēplū dñi: nō q̄ indigeret reparatione ratione antiquitatis seu debilitatis: quia salomon construxit illud opere valde forti 7 solenni.ut habet.3.iij.li. ca.vj. Et cōsūmatū fuit ānno.xj.regni salomonis. ab illo aūt tempore vsq; ad regnū ioas fluxerant cxxx.anni.sed magis q; athalia idolatrix pessima de templo abstulerat illa que poterant esse ad tēpli baal ornatū.igit circa b ꝓmo templum reparari precipit.secūdo mandatum negligitur-ibi: Igit vsq; ad.xxiij.tertio opus perficit-ibi: Cumq; viderent. Circa primū dī:

c Fecitq; ioas rectū coram dño 7c.] p hoc innuit q̄ ipso mortuo male se habuit.ut postea dicet: d Verūtamē excelsa non abstulit.licz enim non esset licitū immolari etiā domino extra hierusalem post templi edificationē.tamē plures reges ꝓmiserunt ne seditio moueretur in populo: 7 ne talia immolaret idolis.ad quod erat pronus. Omnē pecuniā sācōrū q̄ illata fuerit 7c. subdit: e Que offert ꝓ peccato anime 7 quā sponte 7c. ordinauit enī ioas q̄ a viris qui erant a.xx.annis 7 sup qui poterant ad bella ꝓcedere solueretur dimidius siclus argenti a quolibet.7 istud vocatur precium anime.7 vltra hoc illi qui erant potentiores 7 deuotiores offerebant ſm q̄ eis placebat. 7 ista vocat pecunia sponte data 7 ex arbitrio voluntatis.7 ex istis debebat reparari templum: quia neutra pecunia erat de iure sacerdotū 7 leuitarū. g Ut instaurent sartatecta dom⁹.id est fissuras que indigebant reparatione.maxime in tectis templi: que erāt magis exposita imbribus 7 ventis.7 dicit sartatectū a sartio.is.qđ facit sartum in supino.7 tectū tecti. f Accipiant illam sacerdotes iuxta ordinē suū.id est ſm q̄ fuerint ad hoc ordinati. b Igitur vsq; ad vicesimū tertiū annū. Hic ꝓsequenter ponit negligētia p̄dicti precepti.7 remedium contra hoc per regem 7 pontificem.7 patz littera. i Cumq; viderēt nimiā pecuniā. Hic consequenter ponit ꝓfectio operis ex pecunia a populo accepta-cum dicit: Cumq; viderent nimiam pecuniam esse in gaçophylacio: ita q̄ indigebat euacuatione.ut sic alia pecunia ibidem reciperetur. k

legiones: 7 omnē populū tre: deduxeruntq; regem de domo dñi.Et venerunt p viam porte satariorū in palatium: 7 sedit sup thronū regum. Letatusq; est omnis populus terre 7 ciuitas conquieuit. Athalia aut̄ occisa est gladio in domo regis: septēq; annis erat ioas cum regnare cepisset. XII

Anno septimo iehu regnauit ioas. Quadraginta ānis regnauit in hierusalem: nomen matris eius sebia de bersabee. Fecitq; ioas rectum coram dño cunctis diebus quibus docuit eum ioiada] sacerdos: verūtamē excelsa nō abstulit. Adhuc enim populus immolabat 7 adolebat in excelsis incensum. Dixitq; ioas ad sacerdotes: Omnē pecuniā sanctorū que illata fuerit in templum dñi a ptereuntibus que offertur pro precio anime: 7 quā sponte 7 arbitrio cordis sui inferunt in templum dñi: accipiant illam sacerdotes iuxta ordinem suū: ut instaurent sartatecta dom⁹ si quid necessarium viderint instauratiōe. Igitur vsq; ad vicesimū tertium annū regis: nō instauraverunt sacerdotes sartatecta templi. Vocauitq; rex ioas ioiadā pontificem 7 sacerdotes: dicens eis: Quare sartatecta nō instauratis templi? Nolite ergo amplius accipere pecuniā iuxta ordinem vestrū: sed ad instaurationē tēpli reddite eam. Prohibitiq; sunt sacerdotes vltra accipe pecuniā a populo: 7 instaurare sartatecta dom⁹. Et tulit ioiada pontifex gaçophylacū vnū: aperuitq; foramē desup: 7 posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredientiū domū dñi: mittebantq; in eo sacerdotes qui custodiebant ostia oēm pecuniā que deferebatur ad templū dñi. Cumq; viderent nimiā pecuniam eē in gaçophylacio ascēdebat scriba regis 7 pontifex: effundebantq; 7 numerabant pecuniam que inueniebatur in domo domini. 7 dabāt eam iuxta numerum atq; mensurā in manu eorum qui preerāt cementarijs dom⁹ domini. Qui impendebant eam in fabris lignorum 7 in cementarijs bis qui operabantur in domo dñi 7 sartatecta faciebāt: 7 in bis qui cedebant saxa: 7 ut emerēt ligna 7 lapides qui excidebāt: ita ut impleret instauratio domus domini in vniuersis que indigebāt expensa ad munienda domū. Verūtamen non fiebant ex eadē pecunia hydrie templi dñi 7 fuscinule 7 thuribula 7 tube 7 omne vas aureū 7 argenteū: de pecunia que inferebatur in templū dñi. His enim qui faciebāt opus dabat ut instauraretur templū dñi. Et non fiebat ratio bis hominibus qui accipiebant pecuniā ut distribuerent eam artific⁹: sed i fide tractabant eam. Pecuniā ꝟo pro delicto 7 pecuniā pro peccatis non inferebant in templū domini: quia sacerdotum erat. Tūc ascēdit azahel rex syrie 7 pugnabat ptra geth Cepitq; eam: 7 direxit faciem

l Ascendebat scriba regis 7 pontifex.ut negocium certius fieret 7 absq; suspicione. l Et dabant eā iuxta numerum atq; mēsuram 7c.ut instauratio dom⁹ domini compleret.7 patz līa vsq; ibi: m Verūtamē nō fiebant ex eadē pecunia hydrie.7 hoc dictū q̄ illa pecunia non erat ad hoc ordinata: ſ ad reparationem templi ut dictū est.verūtamē quia completo illo opere remāsit aliqua pars pecunie.de illa facta sūt aliqua vasa tēpli aurea 7 argentea.ut habetur. ij. Parał.ca.xxiij. Cetera patent in litterra. n Tūc ascendit azahel rex syrie. Hic describit aduersitas regni: quando ioas cepit viuere insolenter: quia mortuo ioiada principes volentes regi adulari exhibuerūt sibi honores soli deo debitos quibus acquieuit rex in hoc vsurpās sibi honorē diuinū. quod cū argueret zacharias filius ioiade: 7 de mandato regis lapidat⁹ fuit i atrio dom⁹ dñi.ut habetur.ij.Parał. ca.xxiij.Dicit aūt Ra.Sa.q̄ hic ꝓncipes dixerūt regi: q̄ esset dignus honore diuino: quia sex annis fuerat in templo domini nutritus: quod non fuisset nisi in eo esset aliquid diuinū: quia si aliquis intrasset locum illum etiam per momentum temporis: preter illos qui habebāt loci custodiā erat in periculo mortis: quibus rex acquieuit in pſone sue 7 regni sui detrimentum.propter quod a deo punitus fuit primo afflictione.7 secundo morte-ibi: Surrexerunt autem. Circa primū dicitur: Tunc ascendit azahel.id est postq̄ rex vsurpauerat sibi honorem diuinū modo predicto.7 interfecerat zachariam. o Et pugnabat contra geth.ista ciuitas erat in terra philistinorum. p Cepitq; eam 7 direxit fa-

ciem suã ⁊c. ¶ ij. Paral. xxiiij. dicit q ioas cũ maxima multitudine exiuit ꝓtra syros: ⁊ a modico pꝛ̃o fuit ꝛebellatus: ⁊ populus eius occisus ꝑ magna ꝑte ⁊ ipsemet viliter tractat⁹ ꝓpter quod ad suã liberationẽ tradidit ea que nõ licebat: qõ notatur cum dicit:

a Que consecrauerat iosaphat ⁊ ioram ⁊c. illa enĩ que semel erant consecrata domino non poterãt vltra alijs vsibus applicari. ut habet Leuit. vlt.

b Surrexerunt autem serui eius. Hic consequenter additur pena mortis: qz addiderat peccatis peccatũ dicit:

c Percusseruntq; ioas in domo mello. id est in ꝓpria domo. illũ enĩ locum edificauit salomon ad dilatationẽ habitationis vꝛoris sue: sicut dictum fuit ij. li. xj. ca.

d Josachar nãq; filius semath ⁊c. iste fuit ãmonites: ⁊ socius suus moabites. ut habetur. ij. Paral. xxiij. qõ diuino iudicio factũ fuit. ut dicit Ra. Sa. ut a sibi similib⁹ in peccato occideret. Joas enĩ fuit valde ingrat⁹ bñficijs ioiade cui⁹ filium interfecit. ut dictum est. ⁊ eodẽ modo ãmonite ⁊ moabite qui descẽderunt de lotb fuerunt valde ingrati bneficijs abꝛahe q̃ expulit se periculo pugnando contra quinq; reges. ut liberaret lotb de manibus eoꝝ. ut habet Ben. xiiij. Potest etiam dici q fuerunt valde ingrati ipsi ioas: qz cum essent extranei fecerat eos sibi familiares ⁊ valde potentes in regno suo.

e Et sepelierunt eum cũ patribus suis. ꝑtum ad locũ in generali scilz in ciuitate dauid: non tamen cũ patribus suis ꝑtum ad locum sepulture in speciali: quia non fuit sepultus in sepulchris regum. ut habetur. ij. Paral. xxiij.

Anno vicesimotertio ioas.

f Lap. xiij.

Hic cõsequenter describitur regum israel successio. ⁊ secundo helisei mors ⁊ tumulatio. ibi: Heliseus aũt. Circa primũ primo ponit ioachaz regis israel malicia. cum dicit:

g Et fecit malũ coꝛam dño. ⁊ subdit sequens peccatum ut ascenderet in hierusalem. ¶ Quãobrẽ tulit ioas rex iuda oia sanctificata que a consecrauerat iosaphat ioram ⁊ ochoçias patres eius reges iuda: ⁊ que ipse obtulerat ⁊ vniuersum argentum qõ inueniri potuit in thesauris templi dñi ⁊ in palatio regis: misitq; açabeli regi syrie: ⁊ recessit ab hierusalem. Reliqua autẽ sermonũ ioas ⁊ vniuersa que fecit: nonne hec scripta sunt in libro verboꝝ dierum regum iuda? Surrexerunt b aũt serui eius ⁊ coniurauerunt inter se: percusseruntq; c ioas in domo mello in descensu sela. Josachar d nãq; filius semath: ⁊ ioçabat filius somer serui eius percusserũt eum ⁊ mortuus est. Et e sepelierunt eum cum patribus suis in ciuitate dauid: regnauitq; amasias filius eius pro eo.

XIII

Anno f vicesimotertio ioas filij ochoçie regis iude regnauit ioachaz filius iehu sup israel i samaria decem ⁊ septem annis ⁊ g fecit malum coꝛã dño. Secutusq; est peccata hieroboam filij nabath qui peccare fecit israel: ⁊ nõ declinauit ab eis ¶ Iratusq; h est furoꝛ domini contra israel: ⁊ tradidit eos in manu açabel regis syrie: ⁊ i manu benadab filij açabel cunctis diebus. Deprecatus est aũt ioachaz faciem domini: ⁊ audiuit eũ dominꝰ. Vidit enĩ angustiam israel: qz attriuerat eos rex syrie. Et i dedit dominus saluatoꝛem israeli: ⁊ liberatus est de manu regis syrie: habitauerũtq; filij israel in tabernaculis suis: sicut heri ⁊ nudius tertius. Verũtamen k non recesserunt a peccatis domus heroboã qui peccare fecit israel: sed in ipsis ambulauerũt. Siquidẽ l ⁊ lucus ꝑmansit in samaria: ⁊ nonsũt derelicti ioachaz de populo nisi qnquaginta equites: ⁊ decem currus ⁊ decem milia peditum. Interfecerat enim eos rex syrie ⁊ redegerat quasi puluerem in tritura aree. Reliqua aũt sermonum ioachaz ⁊ vniuersa que fecit ⁊ fortitudo eius nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regũ israel? Dormiuitq; ioachaz cum patribus suis: ⁊ sepelierũt eum in samaria: regnauitq; ioas filius eius ꝑ eo.

Anno tricesimoseptimo ioas regis iuda regnauit ioas filius ioachaz sup israel in samaria sedecim annis: ⁊ fecit qõ malũ est in conspectu dñi. Non declinauit ab omnib⁹ peccatis hieroboam filij nabath q̃ peccare fecit israel: sed in ipsis ambulauit. Reliqua aũt sermonũ ioas ⁊ vniuersa que fecit: ⁊ m fortitudo eius quomõ pugnauerit cõtra amasiã regem iuda: nonne hec scripta sunt in libro sermonũ dierum regũ israel? Et dormiuit ioas cum patribus suis: hieroboam autẽ sedit sup solium eius. Porro ioas sepultus ẽ in samaria cũ regib⁹ israel. Heliseus n aũt egrotabat infirmitate qua ⁊ mortuus est. Descenditq; o ad eũ ioas rex israel: ⁊ flebat coꝛã eo: dicebatq; ꝓ mi: ꝓ mi: currus p israel ⁊ auriga ei⁹. Et ait illi heliseus: Affer arcũ ⁊ sagittas. Cũq; attulisset ad eũ arcũ ⁊ sagittas: dixit ad regem israel: Pone q manũ tuã sup arcũ Et cũ posuisset ille manũ suã:

b Iratusq; est furoꝛ domini cõtra israel. i. rigoꝛ iusticie diuine ad punitionẽ culpe. ⁊ addit ipsius ioachaz penitẽtia docente eum pena. cum dicit:

i Et dedit dñs saluatoꝛem israeli. Quis autẽ fuerit iste saluatoꝛ scriptura non exprimit. ⁊ ideo circa hoc varie dicit. Dicit enĩ Ra. Sa. ꝙ fuit ioas filius ioachaz qui percussit ter syriã. ut habet infra eodẽ ca. sed hoc non consonat littere sequenti. quia ille tres ꝓcussiones fuerunt post mortem ioachaz. hic aũt dicit de ipso: Et literat⁹ est de manu regis syrie ⁊c. ꝓpter qõ oportz dicere q iste saluatoꝛ ei datus fuit in vita ipsi⁹. Poterit igit̃ cõuenienter dici q iste saluatoꝛ fuit angelus regno israel ꝓlatus: quia angeli singulis regnis ꝓlati ꝓcurant bonũ regnoꝝ sue custodie reputatoꝛũ. ut bñ Dan. x. ꝓpt qõ iste angelus de ordinatice dina ipedimit extitit ioachaz ꝓsurgẽ bella. ita q q̃libet nõ haberet ꝓ in ꝑtute resistẽdi aduersarijs. Vñ q subdit. j. Et nõ fuit derelicti ioachaz de ꝓlo nisi qnquaginti eqites ⁊c. tamẽ ꝑtute angeli boni⁹ occulta fuerũt aduersarij ei⁹ repssi ꝓ timoꝛe eius timissũ. uel alio mõ. ita q dimiserũt ioachaz ⁊ populũ ei⁹ in pace. ⁊ i hoc cõcordat dictũ Josephi. d. q dñs ꝓcesserit ei euadere pericula belli.

k Verũtñ nõ recesserũt a peccatis domus hieroboã. colẽdo vitulos. ne ꝓpl's israel rediret ad regnũ dauid si ascenderent in hierusalẽ adorare.

l Siquidẽ ⁊ lucus remãsit in samaria. hoc erat de reliquijs cultus baal. vituli enim aurei nõ erãt in samaria sed in dan ⁊ bethel. sicut dictũ fuit. ij. li. xij. ca. ß in samaria fuerat templũ baal qõ destruxit iehu. sicut bñ. ij. ca. ß lucus q erat plantat⁹. ppe illud templũ i quo exercebatur luxuria. remanserat ꝓtra legis mãdata que ꝓcepit lucos excidi: sicut ⁊ templa idoloꝝ subuerti. Cetera patent in lrã vsq; ibi:

m Et fortitudo ei⁹ quõ pugnauerit ꝓtra amasiã. de q pugna dicet magis ca. sequẽti.

n Heliseus aũt. Hic ponit describit mors helisei ⁊ ei⁹ tumulatio. ⁊ ꝓ describit signũ ab eo datũ cũ esset mortui ꝓpinquus. 2° cũ iam cẽ mortuo⁹. ibi: Mortuo ẽ g.

o Circa primũ dr: Descẽditq; ad eos ioas rex israel ⁊ flebat. qz vita helisei multũ valebat ad defensionẽ sui regni.

p Curr⁹ israel ⁊ auriga ei⁹. exponat sicut. ij. ca. ij. cui cõpassus heliseus dixit:

q Pone manũ tuam super arcum. ad tendendum ipsum.

a Suppoſuit helíſeus manus ſuas.ad oſtendendū q̄ meritis ipſi⁹ daret regi ſignū victorie. b Aperi feneſtrā oriētalē. In illa enī parte erat regnū ſyrie qō moleſtabat regnū iſrael. c Sagitta ſalutis dñi ⁊c.id eſt emiſſio huius ſagitte ſigt victoriam p̄o populo iſrael ⁊ contra ſyros. d Percute iaculo terram. Iſta percuſſio

ſuperpoſuit [a] heliſeus manus ſuas manib⁹ regis: ⁊ ait: Api[b] feneſtram oriētalem. Cumq̄ aperuiſſet: dixit heliſeus: Jace ſagittam. Et iecit. Et ait heliſeus: Sagitta[c] ſalutis domini ⁊ ſagitta ſalutis cōtra ſyriam. Percuties q̄ ſyriam in aphec: donec conſumas eam. Et ait: Tolle ſagittas. Qui cū tuliſſet: rurſum dixit ei: Percute[d] iaculo terram. Et cum percuſſiſſet tribus vicibus ⁊ ſtetiſſet: iratus eſt vir dei contra eum: ⁊ ait: Si[e] percuſſiſſes q̄nquies aut ſexies ſiue ſepties: percuſſiſſes ſyriam uſq̄ ad cōſūmationem. Nunc[f] aūt tribus vicib⁹ percuties eam. Mortuus [g] eſt ergo heliſeus: ⁊ ſepelierunt eū. Latrunculi autē de moab venerunt in terram in ipſo anno. Quidam autē ſepelientes hominem viderunt latrūculos: ⁊ piecerūt cadauer in ſepulchro heliſei. Quod[h] cū tetigiſſet oſſa heliſei reuixit homo ⁊ ſtetit ſuper pedes ſuos. Jgit̄ azahel rex ſyrie afflixit iſrael: cunctis diebus ioachā. Et miſertus è dominus eoꝝ: ⁊ reuerſus eſt ad eos ꝓpter pactum ſuū quod habebat cum abrahām ⁊ iſaac ⁊ iacob: ⁊ noluit diſpdere eos neq̄ proīcere penitus uſq̄ in p̄ſens tempus. Mortuus eſt aūt azahel rex ſyrie: ⁊[i] regnauit benadab filius eius p̄o eo. Porro ioas filius ioachaz tulit urbes de manu benadab filij azahel quas tulerat de manu ioachaz patris ſui iure prelij.

Tribus vicib⁹ percuſſit eū ioas: ⁊ reddidit ciuitates iſrl. XIIII

[k] Anno ſecundo filij ioachā regis iſrael regnauit amaſias filius ioas regis iuda. [l] Viginti[m] q̄nq̄ annorum erat cum regnare cepiſſet. Viginti aūt ⁊ nouē annis regnauit in hieruſalē. Nomē matris eius ioaden de hieruſalē. Et[l] fecit rectum coram domino: verūtamen[m] non ut dauid pater eius. Juxta[n] omnia que fecit ioas pater ſuus fecit: niſi hoc tm̄ q̄ excelſa nō abſtulit. Adhuc enī populus adolebat ⁊ imolabat incenſū in excelſis. Cumq̄ [o] obtinuiſſet regnū percuſſit[p] ſeruos ſuos qui interfecerāt regem patrē ſuū: filios aūt eorum qui occiderāt non occidit: iuxta qō ſcriptum eſt i libro legis moyſi ſicut p̄cepit dñs dicens: Nō morient patres ꝓ filijs neq̄ filij p̄o patribus: ſed vnuſquiſq̄ in peccato ſuo morietur. Ipſe percuſſit edom in valle ſalinarum decem milia: ⁊ [q] apprehēdit petram in prelio: vocauitq̄ [r] nomen eius ieçehel [s] uſq̄ in p̄ſentē diem. Tunc[t] miſit amaſias nuncios ad ioas filiū ioachaz filij iehu regis iſrl dicēs: Veni[u] ⁊ videam⁹ nos. Remiſitq̄ ioas rex iſrael ad amaſiā regem iuda dicens: Carduus[v] libani miſit ad cedrum que eſt in libano dicens: Da filiā tuā filio meo vxorē. Trāſieruntq̄ beſtie ſalt⁹ q̄ ſūt in libano: ⁊ cōculcauerūt carduū. Percuties

poterat facē iuſticiā abſq̄ piculo pturbatiōis regni. p Percuſſit ſeruos ſuos ⁊c. filios aūt eoꝝ qui occiderāt nō occidit. ſicut ſcriptū ē in lege domini Deut⁹. xxiiij. Non morient patres p̄o filijs nec filij p̄o patribus ⁊c. ſequitur. q Et apprehendit petram in prelio. Dicunt hic aliq̄ q̄ petra eſt nomē cuiuſdam ciuitat⁹. Alij autē dicūt ⁊ verius ut videt q̄ eſt nomē cuiuſdam petre p̄rupte. vbi interfecit plures de idumeis. ſm q̄ habetur. ij. Paral. ca. xxv. r Vocauitq̄ nomen eius. i illius petre. s Jeçebel. ita debet ſcribi. ⁊ ſigt in hebreo acrecinē ventiū. quia illi q̄ interfecti ſūt ibi ſtridebant ventib⁹ ex horrore mortis ⁊ dolore. t Tunc miſit amaſias. Hic cōſequenter deſcribit regnū eius tēpore aduerſitatis. ⁊ primo agitur de eius rebellatiōe. ſecūdo de eius occiſione ibi: Factaq̄ ē. Circa primū ſciendum q̄ amaſias ex victoria quā habuit contra idumeos: contrictū eſt. elevatus fuit in ſuperbiā: ⁊ ex hoc iuſto dei iudicio permiſſus eſt cadere in idolatriā q: idola idumeoꝝ que ceperat reſeruauit ſibi ⁊ coluit: nec ad reprehenſionem p̄phete ſe correxit: ſed de morte ſibi cōminat⁹ fuit. ut habet. ij. Paral. ca. xxv. propter qō in tantam p̄ſumptionē p̄miſſus eſt cadere q̄ prouocauit ioas regem iſrl ad prelium. ut ſic ei⁹ ſuperbia confunderetur. ⁊ hoc eſt qō dicit: Tunc. i. p⁹ p̄dictas nequitias ab eo p̄petratas. v Miſit amaſias nūcios ad ioas. prouocando eum ad prelium. ideo ſubditur: x Veni ⁊ videamus nos. in bello diſtatuto. y Carduus libani miſit ad cedrum ⁊c. carduus eſt herba humilis ⁊ ſpinoſa. ⁊ ſcōm q̄ dicit Ra. Sa. hic ſigt emor patrem ſichem: qui erat infidelis: cedrus autem ſigt iacob qui fuit patriarcha magn⁹ cuius filiam ſcilicz dinam petiuit emor p̄o ſichem filio ſuo vxorem. ut habet Genē. ca. xxxiij. Beſtie ꝓ ſaltus cōculcantes carduū ſigt filios iacob qui interfecerunt emor ⁊ ſichem ⁊ eoꝝ p̄opulum. tempore enī ioas ⁊ amaſie inter iudeos currebat iſtud ꝓuerbiū: qñ aliquis attentabat aliq̄d preſūptuoſū. ⁊ iō ipſū applicauit ioas ſibi ⁊ amaſie. vocans ſeipſū cedrū:

a Suppoſuit helíſeus manus ſuas.ad oſtendendū q̄ meritis ipſi⁹ daret regi ſignū victorie. b Aperi feneſtrā oriētalē. In illa enī parte erat regnū ſyrie qō moleſtabat regnū iſrael. c Sagitta ſalutis dñi ⁊c.id eſt emiſſio huius ſagitte ſigt victoriam p̄o populo iſrael ⁊ contra ſyros. d Percute iaculo terram. Iſta percuſſio vesignabat percuſſionem populi ſyrie a populo iſrl ut p̄z ex ſequentibus. e Si percuſſiſſes quinquies aut ſexies ⁊c. erat enim reuelatū heliſeo q̄ ſi rex multotiens peteret terram ablēp interruptione q̄ totaliter deijceret ſyriam: non tamē habebat licentiam dicendi hō regi ſed ſolum videndi quid faceret: ut p hoc haberet certum ſignum quid futurum eſſet. ideo ſequit: f Nunc aūt tribus vicibus peties eā. ſpirit⁹ enī ſanctus tāgit cordā ꝓphetarū eo modo quo vult. ⁊ ideo aliquādo reuelat aliquid futurū in generali tm̄. ⁊ poſtea in particulari. ſicut p̄z h. quia primo fuit reuelatū heliſeo q̄ ſi rex multotiēs peteret terram deleret ſyriam: nō tamē fuit ſibi reuelatum quotiens eēt percuſſurus: ſed poſtq̄ percuſſerat ter ⁊ ceſſauerat: reuelatum fuit heliſeo q̄ peteret ſyros tm̄ tribus vicibus ⁊ in bellis particularibus. g Mortuus eſt igit̄ heliſe⁹. Hic conſequēter deſcribit ſignū factum p heliſeum poſt mortē eius. cū ſubdit: h Nō cum tetigiſſet oſſa heliſei reuixit. ad declarandum merita ipſi⁹ heliſei. cetera patēt uſq̄ ibi: i Et regnauit benadab filius eius ꝓ eo. ſic enī ſcribit hic i hebreo. ⁊ ita dicit Hiero⁹ q̄ debet ſcribi. ille autem benadab qui p̄ceſſit azahel ſcribit p̄r. h. in fine.

k Cap. xiiij. Anno ſecūdo filij ioachaz. Hic cōſequēter agitur de hoc qō factum eſt tempore amaſie regis iude. ⁊ primo deſcribitur regni eius proſecutio. ſecundo regni iſrael ſucceſſio. ibi: Anno q̄ntodecimo. Prima i duas quia primo deſcribit regnū amaſie tempore ꝓſpritatis. ſecūdo tpe aduerſitatis. ibi: Tūc miſit amaſias. Circa primū deſcribit ipſius vita. cum dicit: l Et fecit rectū coram dño. reſpectu regum iſrl qui erant impfecti. ideo ſubdit: m Verūtamē nō ut dauid pater eius. qui fuit valde perfectus. n Juxta omnia que fecit ioas pater ſuus fecit niſi hoc tm̄ q̄ excelſa nō abſtulit. ſicut ſupdictū eſt. ca. xij q̄ nec etiam ioas pater eius abſtulit excelſa. ⁊ ideo iſtud: Niſi hoc tm̄ ⁊c. non poteſt referri ad litterā imediate precedentē: ſed refert ad id qō dicit: Fecit rectū coram dño Niſi hoc tm̄ ⁊c. ⁊ tunc p̄z littera. o Cumq̄ obtinuiſſet regnū. in pace ⁊ quiete: ita q̄ tunc

ꝛ amasiã carduũ: ꝛ bellatores ipsius ioas bestias saltus. ideo subdit: a Quare, puocas malũ. i. bellũ inter me ꝛ te. b Ut cadas tu ꝛ iudas tecũ. qz nõ habetis virtutẽ standi cõtra me. c Et nõ acquieuit amasias. volens omnib⁹ modis cõ contra eum procedere. Cetera patẽt vsq; ibi: d Et interrupit murũ irꝝm. ut ciuitas nõ posset alias sibi resistere. e Et obsides. i. filios nobilium: ne patres coꝛ possent sibi rebellare. f Vixit aũt amasias ꝛc. ¶ In hebreo bꝫ xv. anis. ꝛ. ij. Parꝫ. xxv. ca. dicit sicꝫ. Dicendũ qꝫ. x. anni quibus amasias fugiens de bierusalẽ latuit in lachis. tacent hic in hebreo. ꝛ. ij. Paral. ca. xxv ꝓpter malicią amasie: ꝛ qz tũc nõ regnauit ꝓphete. g Factaq; est contra eũ coniuratio. hic ꝑfecte agitur de occisione ipsi⁹ amasie qz licz mors ei⁹ sit predicta. hic tamẽ subdit modꝰ mortis eũ dicit: Factaq; est cõtra eum coniuratio. i. conspiratio. h In bierusalẽ. quia ciues viuentes murũ ciuitatis interruptũ ꝛ ciuitatẽ spoliatã ꝛ filios suos ductos obsides in samariã occasiõe supbie ei⁹. quia noluit resistẽ a bello cõtra ioas: ceperunt tractare de morte eius. i At ille fugit in lachis. quãdo ꝓcepit hic tractatũ. k Miseruntq; p⁹ eũ. magnã multitudinem bellatorũ. l Et interfecerũt eũ ibi. ꝓpter mala ipsi⁹ ꝓdicta. m Tulit autẽ vniuersus popul⁹ iude azariã. Iste vocat ozias. ij Paral. xxvj. qz fuit binomi⁹. ꝛ ut alicꝫ dicunt trinomius. ut ibidem patz. n Anno. xv. hic cõsequẽter describit regũ israꝫ successio. cũ dicit: Anno. xv. amasie filij ioas regis iuda regnauit hieroboam. s. patre suo ioas mortuo. Sed iam ante ceperat regnare tribus annis viuente patre suo. ut dicit Ra. Sa. o Ipse restituit terminos israel ꝛc. terra enĩ illa erat occupata a regibus syrie: sed ipse recupauit iuxta sermonem dñi dei israel: quẽ locut⁹ est ꝑ seruũ suũ ionam. hoc nõ scribit in ꝓphetia ione que habet in libro. xij. ꝓphetarũ. qz illa ꝓphetia solũ loquit de facto ninive. plura aũt alia fecit ꝛ predixit iste ionas: quia inuenit iebu. ꝛ predixit eum destructurũ domũ achab ꝓut dictũ fuit. ꝛ. ix. ca. ꝛ filios iehu regnaturos vsq; in quartã generationem. ut habet. ꝛ. ca. x. que nõ sunt ibi scripta: sic ꝛ ꝓs multa fecit ꝛ dixit: que nõ sunt scripta in euãgelio. Sm qꝫ dr Job. vltꝰ. Dicit tamẽ Ra. Sa. Quod hic dicit scribit in ꝓphetia ione ꝑ quandam similitudinem. quia sicut ꝑ predicationem ione infortunii ciuitatis ninive mutatũ est in eu fortunii: eo qꝫ niniuite egerunt penitentiam. sic ꝛ hic dicitur: Vidit enĩ dñs afflictionem israꝫ amarã nimis ꝛc. que cõuersa est in consolationẽ tempore istius hieroboã. vnde subdit: Sed saluauit eos in manu hieroboã ꝛc. ꝛ hoc fuit ꝑdictũ ꝑ ionã ꝓphetã. p Qui erat de geth. ꝛ. iij. libro. ca. xvij. dicit qꝫ erat de sarepta: quia fuit filius mulieris sareptane. Dicendũ qꝫ hic nominat de geth que ẽ villa in regno israel: ꝛ ibi fuit sepultus ꝛ ab illo loco denoiauit hic eũ scriptor hui⁹ libri. q Que est i ophir. ista ophir est alia ab illa que est in india: vbi mittebat salomon naues ꝓ auro querendo. ut habet. ꝛ. iij. libro. ca. x. vnde ꝛ in hebreo prima littera huius ophir est aym: alteri⁹ vo prima littera est aleph. r Vsq; ad clausos carceris ꝛ extremos. id est abiectos. q̃uis enĩ talib⁹ debẽt parci. eo qꝫ afflictꝰ nõ est dãda afflictio: reges tñ syrie eis nõ ꝑpercerant quãdo eos ceperant volentes cõterere ꝓpulũ israel. cetera patent.

s Cap. xv.

Anno vicesimo septimo. Hec est quinta pars principalis huius quarti libri scõm diuisionem in principio eius positam. in qua agit de his que facta sunt sub ozia rege iuda ꝛ ioathan filio eius. ꝛ diuiditur in duas. quia primo describitur regni iude successio. secũdo regni ioathan ꝓsecutio. ibi: Anno secundo. Prima in duas. quia primo ponitur victa successio. secundo regum israel frequẽs mutatio. ibi: Anno tricesimooctauo. Circa primũ dicit: Anno vicesimoseptimo hieroboam regis israel. ex hoc patz quod supra dictũ est qꝫ iste hieroboam cepit regnare adhuc viuente patre duobus uel tribus ãnis: qz a morte patris sui vsq; ad principium regni ozie qui idẽ est ꝛ azarias ꝛ zacharias: ita qꝫ sit trinomius. ut br. ij. Parꝫ. xxvj. fluxerunt tñ viginti quinq; anni loquendo de regno ozie quo incepit regnare mortuo patre: quia pater eius amasias vixit viginti quinq; annis post mortẽ ioas patris hieroboã ꝛ ille vicesimus septimꝰ annꝰ fuit vicesimus septimꝰ regni hieroboã incipiendo eius regnũ a tpe quo cepit regnare patre adhuc viuente. t Regnauit azarias, tunc enĩ cepit regnare morte patre. ante tamẽ regnauerat ꝑ plures annos. ut dictũ est: ꝛ videbit plenius infra.

a Fecitq; qđ erat placitũ coꝝ dño. ſ. in principio regni ſui. ꝓpter qđ multũ. pſperatus fuit in regno. ut habet. ij. Paral. ca. xxvj. ſed poſtea ſuꝑbia eleuatus. ꝛꝓuaricat⁹ fuit: ꝓꝑ qđ dñs eũ pcuſſit lepra ſm qꝫ ſubdit: b Percuſſit aũt dñs regem. & fuit leproſus. ⁊c. ex ſuꝑbia enĩ voluit ipſe ſibi vſurpare officiũ ſacerdotale intrans templum ad thurificandũ. ⁊ cum a ſacerdotibus ei diceret qꝫ hoc nõ ſpectabat ad eius officiũ: minabat eis tenẽs thuribulũ: ꝓꝑ qđ ſubito fuit pcuſſus lepra ⁊ apparuit in fronte eius manifeſte: ꝓpter qđ ſacerdotes ſtatim eũ expulerunt ꝛe templo. ⁊ ipſemet ſentiens plagam dñi exiuit voluntarie: timens ne pei⁹ ſibi accideret. ut hr̃. ij. Paral. xxvj. c Et habitabat in domo libera. ſ. a frequentatione hominũ. ideo dicit ij. Paral. qꝫ habitabat in domo ſeparata. ⁊ ꝓpter ꝫ nõ veniebant ad ipſũ iudicia. ꝓpter qđ ſubditur Joathan ꝓ filius regis gubernabat palatiũ ⁊ iudicabat populũ ad placitũ ⁊c. d Sepelierũtq; eum cũ maioribus ſuis. q̃tũ ad locũ in generali: nõ tamẽ in ſpãli: qz non fuit ſepultus i ſepulchris regũ: ſed tm̃ in agro regaliũ ſepulchrorũ. eo qꝫ erat leproſus. ſm qꝫ dicit ij. Paral. xxvj. e Anno. xxviij. Dic ꝯnter ꝛe ſcribit regũ iſrl̃ frequẽs mutatio. Jungebant enĩ ſe gentilibus regib⁹. ⁊ ſic vn⁹ inẽficiebat aliũ fult⁹ auxilio infideliũ ⁊ regnabat loco ei⁹. ⁊ poſſet diuidi iſta pars in ſex: ſm ſex reges ſibi ſuccedẽtes in paruo tpe. quox ꝑm⁹ fuit ꝯcharias fili⁹ bieroboam ꝛe quo dicit hic: Anno. xxxviij. azarie regis iude ⁊c. dictũ eſt in ꝓncipio buj⁹ ca. qꝫ iſte ꝯcharias q̃ ⁊ azarias ſiue ocias. cepit regnare mortuo patre ſuo ãno. xxvij. bieroboã regis iſrael qui bieroboã regnauit quadraginta ⁊ vno ãno. ut hr̃ ca. ꝓcedenti. ex quo pz qꝫ in morte eius azarias regnauerat tm̃. xv. ãnis. Qualiter igit̃ põt eẽ verũ qꝫ ꝯcharias fili⁹ bieroboã cepit regnare. xxxviij anno azarie. qz videt qꝫ ꝛeueret dici: ãno. xv. uel. xvj. azarie regnauit iſte ꝯcharias. Ad qđ dicẽdũ qꝫ i ꝓncipio buj⁹ ca. accipit ꝓncipiũ regni azarie qñ cepit regnare sol⁹ mortuo patre. ut dictum eſt. Sed ante cepat regnare ꝓ ꝛecẽ annos. quib⁹ pater ſu⁹ fugiẽs latuit. ut dictũ eſt ca. ꝓcedenti. ⁊ ſic tpe mortis bieroboã regnauerat. xv. ãnis. Jtẽ a morte bieroboã regnũ iſrael fuit gubernatũ. xiij. ãnis ꝓ ꝓncipes: eo qꝫ ꝯcharias fili⁹ bieroboã erat puer paruul⁹. ⁊ ſic anno xxxviij. azarie regis iude ꝯcharias fili⁹ bieroboã cepit regnare ſup iſrl̃ tanꝫ reges regnũ ꝓ ſeipſũ. f Cõiurauit aũt cõtra eũ ſellũ. iſte aũt fuit vn⁹ ꝛe ꝓncipib⁹ qui adminiſtrauerãt regnũ p⁹ mortẽ bieroboã: ⁊ iõ potuit ſe munire ⁊ fortificare ad auferẽdũ regnũ ipſi⁹ ꝯcharie. g Percuſſitq; eũ palã. In hebreo hr̃ Coꝝ ꝓpo. ⁊ idẽ eſt. ⁊ i hoc notat qꝫ habebat ppm̃ ſaltẽ. ꝓ magna pte ꝓſentaneũ: qz iſte ꝯcharias erat valde malus. Jſte ẽ ꝑmo dñi quẽ locut⁹ ẽ ad iehu dicens: Filij tui vſq; ad q̃rã gnãtionẽ ſedebunt ꝛe te ſup thronũ iſrael ⁊ hoc pz ex dictis. qz ioachã filius iehu regnauit p⁹ eũ. cui ſucceſſit ioas filius ei⁹: ⁊ ipſi ioas bieroboã filiꝰ ei⁹. ⁊ ipſi bieroboã ꝯcharias filius eius. b Sellum filiꝰ iabes. Hec ẽ ſecũda pars vbi agitꝛ ꝛe regno ſellũ. qđ fuit valde breue. ideo ſubdit: Regnauit aũt vno menſe. ſcꝫ: i Et cõiuratio ei⁹ poſtq̃ tetẽdit inſidias. ſ. ipſi ꝯcharie quem interfecit ut dictũ ẽ. k Tunc percuſſit manahẽ. Hec ẽ ẽtia ꝓps in q̃ agitꝛ ꝛe regno manahẽ. q interfecit ſellũ. ut dictũ eſt. cũ dr̃: Tũc. i. p⁹ interfectionẽ ſellũ ꝓcuſſit manahen therſam. libri correcti hñt thapſã. ⁊ ſic eſt in hebreo. ⁊ cã ſubdit. cũ dr̃: l Noluerãt enĩ aperire ei. i. recipe eũ in ciuitate tã ꝓ regẽ. ex quo pz qꝫ libri habentes hic therſam in b̃ ſũt falſi. qz iſte manahẽ fecit cõiurationẽ ꝑ ſellum in thersa. ut hr̃. J. ex q̃ veriſile eſt qꝫ ciues ipſi⁹ thꝛſe erãt ei cõſentanei ⁊ nõ reſtelles. m Et interfecit cæs pregnãtes eius. qđ fuit valde crudele. ß hoc fecit ad terrorẽ aliorũ: ut nõ auderẽt ſibi reſiſtẽ cũctis diebꝰ eius. n Veniebat phul ⁊c.] nõ qꝫ vẽiret ibi oi die ut ãno: ß qñ manahẽ rogabat eũ ut veniret ad firmandũ regnũ ſuũ. ꝓꝑ qđ ⁊ dabat illi magnũ tributũ. vñ ſubdit: o Jndixitq; ma. ar. ſup iſrl̃. qz nõ poterãt ſoluẽ illud tributũ ꝛe redditib⁹ ſuis. p Quinq̃ginta ſiclos ar. p ſin. ⁊ ſubintelligit. hoies potẽtes. vñ i hebreo hr̃: Quinq̃ginta ſiclos argẽti hoi vni. i. cuilibz ſm modũ loquẽdi hebraicũ. ⁊ ꝓꝑ ß libri q̃ hñt b̃: ꝑ ſinglos ãnos. falſi ſũt i b̃: qz libri correcti nõ hñt ãnos. ceſa patẽt ilrã. q Anno. l. azarie

Decẽm annorũ erat cum regnare cepiſſet: ⁊ q̃nquaginta duobus annis regnauit in hieruſalem. Nomen matris eius iecelia ꝛe hieruſalem. Feciteq; qđ erat placitũ coꝝ dño iuxta omnia que fecit amaſias pater eius: verũtamẽ excelſa non eſt demolitus. Adhuc populus ſacrificabat ⁊ adolebat incenſũ in excelſis. Percuſſit autẽ dñs regẽ ⁊ fuit leproſus vſq; in diẽ mortis ſue: ⁊ habitabat in domo libera ſeorſũ. Joathan ꝼo filiꝰ regis gubernabat palatiũ ⁊ iudicabat populũ terre. Reliqua aũt ſermonũ azarie ⁊ vniuerſa que fecit: nõne hec ſcripta ſunt in libro verborũ dierũ regũ iuda? Et dormiuit azarias cum patribus ſuis: ſepelierunteq; eum cũ maioribus ſuis in ciuitate dauid: ⁊ regnauit ioathan filius eius ꝓ eo. Anno tricesimooctauo azarie regis iude regnauit ꝯcharias filiꝰ bieroboam ſuper iſrael in ſamaria ſex menſibus: ⁊ fecit qđ malũ eſt coram dño ſicut fecerãt patres eius. Non receſſit a peccatis bieroboam filij nabath qui peccare fecit iſrael. Cõiurauit aũt contra eũ ſellum filiꝰ iabes pcuſſiteq; eũ palã ⁊ interfecit: regnauiteq; ꝓ eo. Reliqua autẽ verborum ꝯcharie: nõne hec ſcripta ſunt in libro ſermonũ dierũ regũ iſrl̃? Jſte eſt ſermo dñi quẽ locutus eſt ad iehu dicens: Filij tui vſq; ad quartã generationẽ ſedebũt ꝛe te ſup thronũ iſrael. Factũq; eſt ita. Sellum filius iabes regnauit tricesimonono anno azarie regis iude. Regnauit autem vno menſe in ſamaria. Et aſcendit manahen filiꝰ gaddi ꝛe thersa veniteq; ſamariã: ⁊ percuſſit ſellũ filiũ iabes in ſamaria ⁊ interfecit eum: regnauiteq; ꝓ eo. Reliqua aũt verborũ ſellũ ⁊ cõiuratio eius p quã tetendit inſidias: nõne hec ſcripta ſunt in libro ſermonũ dierũ regũ iſrl̃? Tũc percuſſit manahẽ thersam ⁊ omnes qui erant in ea ⁊ terminos eius ꝛe thersa. Noluerant enĩ aperire ei. Et interfecit omnes prægnãtes eius ⁊ ſcidit eas. Anno tricesimonono azarie regis iude regnauit manahen filius gaddi ſup iſrl̃ decem ãnis in ſamaria: feciteq; qđ erat malũ coꝝ dño. Non receſſit a peccatis hieroboam filij nabath q̃ peccare fecit iſrl̃: cunctis diebꝰ eius. Veniebat phul rex aſſyrioꝝ in thersa:] ⁊ dabat manahen phul mille talenta argenti: ut eſſet ei in auxiliũ ⁊ firmaret regnũ eius. Jndixiteq; manahen argentũ ſup iſrael cunctis potentibus ⁊ diuitibus ut daret regi aſſyriorum quinquaginta ſiclos argenti ꝑ ſinglos. Reuerſuſq; ẽ rex aſſyrioꝝ: ⁊ non eſt moratꝰ in thersa. Reliqua autẽ ſermonũ manahen ⁊ vniuerſa que fecit: nonne hec ſcripta ſunt in libro ſermonũ dierũ regũ iſrl̃? Et dormiuit manahen cũ patribus ſuis. Regnauiteq; phaceia filius eius ꝓ eo. Anno quinquageſimo azarie regis iude regnauit phaceia filius manahen ſup iſrael in ſamaria biennio: fecit quod erat malum coram domino. Non receſſit a peccatis hieroboã filij nabath

Hec est quarta pars in qua agit de regno phacee qđ durauit tñ duobus annis. vnde subdit: a Cõiurauit autẽ aduersus eum phacee filius romelie dux exercitus eius. ⁊ ꝑpter hoc habuit militiã sibi consentaneã. b Et percussit eum in samaria in turre. vbi refugerat ꝓ defensione. c Iuxta argob. i. iuxta palatium. ut dicit Ra. Sa. d Et iuxta ariph. In hebreo habetur: Et iuxta arie. qđ sigt leonẽ: quia ibi erat leo aureus ad magnificentiam ⁊ decorẽ. ut dicit Ra. Sa. e Et cũ eo ꝯquaginta viros. qui erant amici ei⁹ ⁊ fauentes ei. f Anno ꝯgesimo secũdo azarie. hec est quinta pars in qua agit de regno phacee. g Et fecit qđ erat malum coram dño. ⁊ ꝑpter hoc de ordinatione diuina: h Venit thelglatphalasar rex assur. ⁊ cepit. ⁊ transtulit eos in assyrios. Coniurauit autem ⁊ intendit insidias osee filius bela cõtra phacee] filiũ romelie: ⁊ percussit eum ⁊ interfecit: regnauitq; ꝑ eo vicesimo ãno ioathã] filij oçie. Reliqua autẽ sermonũ phacee ⁊ vniuersa q̃ fecit nonne hec scripta sũt in libro sermonũ dierũ regũ isrl? Anno secũdo phacee filij romelie regis israel regnauit ioathã filius oçie regis iuda. Vigintiq; ãnoꝝ erat cũ regnare cepisset: ⁊ sedecim annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius hierusa: filia çadoch: Fecitq; qđ erat placitum coram dño. Iuxta oĩa q̃ fecerat oçias pater suus opatus est: verũtamen excelsa non abstulit. Adhuc popul⁹ immolabat ⁊ adolebat incensum in excelsis. Ipse edificauit portam domus dñi sublimissimã.] Reliqua autem sermonũ ioathã ⁊ vniuersa que fecit: nonne hec scripta sunt in libro verborum dierũ regum iuda? In diebus illis cepit dñs mittere in iudã rasin regẽ syrie: ⁊ phacee filiũ romelie. Et demisit ioathã cũ patribus suis: sepultusq; ẽ cũ eis in ciuitate dauid patris sui: ⁊ regnauit achaz filius eius ꝓ eo. Anno decimo septimo phacee filij romelie: regnauit achaz filius ioathan regis iuda. Viginti annoꝝ erat achaz cũ regnare cepisset: ⁊ sedecim ãnis regnauit in hierusalẽ. Non fecit quod erat placitum in conspectu dñi dei sui sicut dauid pater eius: sed ambulauit in via regum isrl. Insup ⁊ filiũ suũ consecrauit transferẽs ꝑ ignẽ] scõm idola gentiũ: que dissipauit dominus coram filijs isrl. Immolabat quoq; victimas

qui peccare fecit israel. Coniurauit autẽ aduersus eum phacee filius romelie dux eius: ⁊ percussit eum in samaria in turre domus regie iuxta argob: ⁊ iuxta ariph: ⁊ cũ eo quinquaginta viros de filijs galaaditarũ ⁊ interfecit eũ. Regnauitq; pro eo. Reliqua autẽ sermonũ phacee ⁊ vniuersa que fecit: nonne hec scripta sunt in libro sermonũ dierũ regũ israel? Anno quinquagesimo secũdo azarie regis iude: regnauit phacee filius romelie sup israel in samaria viginti annis: ⁊ fecit qđ erat malũ coram dño. Nõ recessit a peccatis hieroboã filij nabath: qui peccare fecit isrl. In diebus phacee regis israel venit thelglatphalasar rex assur: ⁊ cepit abion: ⁊ abel domũ maacha ⁊ ianoe ⁊ cedes ⁊ asor ⁊ galaad ⁊ galileam: ⁊ vniuersam terrã nepthalim: ⁊ transtulit eos in assyrios. Coniurauit autem ⁊ intendit insidias osee filius bela cõtra phacee] filiũ romelie: ⁊ percussit eum ⁊ interfecit: regnauitq; ꝑ eo vicesimo ãno ioathã] filij oçie. Reliqua autẽ sermonũ phacee ⁊ vniuersa q̃ fecit nonne hec scripta sũt in libro sermonũ dierũ regũ isrl? Anno secũdo phacee filij romelie regis israel regnauit ioathã filius oçie regis iuda. Vigintiq; ãnoꝝ erat cũ regnare cepisset: ⁊ sedecim annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius hierusa: filia çadoch: Fecitq; qđ erat placitum coram dño. Iuxta oĩa q̃ fecerat oçias pater suus opatus est: verũtamen excelsa non abstulit. Adhuc popul⁹ immolabat ⁊ adolebat incensum in excelsis. Ipse edificauit portam domus dñi sublimissimã.] Reliqua autem sermonũ ioathã ⁊ vniuersa que fecit: nonne hec scripta sunt in libro verborum dierũ regum iuda? In diebus illis cepit dñs mittere in iudã rasin regẽ syrie: ⁊ phacee filiũ romelie. Et demisit ioathã cũ patribus suis: sepultusq; ẽ cũ eis in ciuitate dauid patris sui: ⁊ regnauit achaz filius eius ꝓ eo.

Anno decimo septimo phacee filij romelie: regnauit achaz filius ioathan regis iuda. Viginti annoꝝ erat achaz cũ regnare cepisset: ⁊ sedecim ãnis regnauit in hierusalẽ. Non fecit quod erat placitum in conspectu dñi dei sui sicut dauid pater eius: sed ambulauit in via regum isrl. Insup ⁊ filiũ suũ consecrauit transferẽs ꝑ ignẽ] scõm idola gentiũ: que dissipauit dominus coram filijs isrl. Immolabat quoq; victimas

pater eius. p Ipse edificauit portam ⁊c.] Dicũt coiter doctores nostri q̃ ista est porta que vocat porta templi speciosa Act. iij. sed hoc nõ videt verũ. quia postea nabuzardã incendit templũ dñi ⁊ domũ regis ⁊ ciuitatẽ hierusalẽ. ut habet. j. vltimo ca. ⁊ ideo illa que in actibus apl̃oꝝ dicit porta speciosa fuit post captiuationẽ babylonicã reedificata sic ⁊ templũ. a quo ꝯo edificata fuerit nõ habetur in textu biblie: ⁊ Josephus videt dicere q̃ eã edificauit herodes ascolonita sub quo natus ẽ xp̃s. qui fecit se circũcidi. ⁊ trãsiuit ad ritũ iudeorũ. ⁊ fecit multa sũptuosa opera circa templũ. ut dic Josephꝰ. q In diebꝰ illis videz pr̃ finẽ regni ioathã. incipiẽte regno achaz r Cepit dñs mittẽ in iudã rasin ⁊c. ad puniendũ mala que fiebãt in regno iude. q: ꝑ a longo tpe immolabat in excelsis: qđ erat illicitũ a tpe cõstructiõis tẽpli. ⁊ multa alia mala faciebãt ꝑpter maliciam achaz. s

Cap. xvj.

Anno. xvij. phacee. Hic incipit sexta pars in qua agit de bis q̃ facta sũt tpe achaz regis iude. in q̃ terminatũ fuit regnũ israel. Igit p̃ describitur ipsius achaz multiplex ꝑuaricatio. 2° regni isrl terminatio. ca. xvij. Presens ꝯo ca. diuidit in q̃tuor ptes. q: ꝑ describit achaz ut uersus in cõuersatione. 2° ut incredul⁹ in ꝑplexa renunciatione. ibi: Misit aũt achaz. 3° ut ꝑbanus in religione. ibi: Cumq; vidisset. 4° ut temerari⁹ in adulatione. ibi: Tulit aũt rex. Circa ꝑmũ tangit ur puerilitas achaz in omittendo legis opa ad que tenebat. cũ dr: Nõ fecit qđ erat placitum in conspectu dñi. secũdo cõmittendo ea q̃ ꝑhibẽbãt eum dicit: t Sed ambulauit in via regũ israel. idolis immolãdo. v Insup ⁊ filiũ ⁊c] istud pot intelligi dupliciter. Uno mõ ꝑ mortẽ filij. q: sic dictũ fuit Leuit. xviij. Idolũ moloch erat ereũ ⁊ intus cõcauũ. ⁊ in illa cõcauitate fiebat ignis quousq; illud idolum esset ignitũ. ⁊ tũc in manib⁹ idoli ponebat puer idolo cõsecratus. ⁊ sacerdotes idoli percutiebant in tympanis: ne patres audirent clamorem pueri morientis: ⁊ crederent ipsũ sine afflictione transisse ad gloriã ⁊ ꝑpter hoc locus ille vocat tophet qđ sigt tympanũ in hebreo. ⁊ sic qđ dicit hic: Trãsferens p ignẽ. intelligit de trãslatice de vita pñti ad aliã. Alio mõ intelligit sine morte filij. ex hoc enim q̃ ignis habet virtutẽ purgatiuã: sicut videm⁹ q̃ metalla a rubigine ⁊ impuritate purgant ꝑ ignẽ. sic credebant antiqui q̃ purgaret ab impuritate spirituali. ⁊ usq; hodie credũt hoc tartari. ⁊ ideo extranei uenientes ad presentiã impatoris transeunt inter ignes factos hinc ⁊ inde. ut sic purificati appareãt coram ipso. ⁊ forsitã utroq; mõ achaz idolatra fecit de filijs suis unũ trãsferẽs p ignẽ. ꝑ mõ offerẽs ipsũ idolo alios aũt purgãs p trãsitũ inf ignes. vñ h dr i singulari: Filiũ suũ ꝑsecrauit ⁊c. q̃si designãs illũ trãslatũ p ignẽ de vita pñti p mortẽ:

malicias suas randẽ occisus est a sua gente. l Regnauitq; ꝑ eo ⁊c.] hoc videt falsum: quia postea subdit q̃ ioathã regnauit tñ. xvj. annis. Ad qđ dicendũ q̃ regnauit. xvj. annis tñ post mortem patris sui: sed ante regnauerat plurib⁹ ãnis quia a tpe quo pater suus fuit percussus lepra iudicabat populũ terre. ut predictũ est. Aliter soluit Ra. Sa. d. q̃. iiij. de ãnis achaz subtrahit hic scriptura ꝑpter suã maliciã: ⁊ attribuit eos ioathan. m Anno secũdo. Hic reuertit scriptura ad describendũ ꝓsumationẽ regni ioathã. de cuius principio supmentionẽ fecerat: sed hic repetit. ⁊ patz littera usq; ibi: n Fecitq; qđ erat placitũ coram dño. ⁊ ꝑpter hoc dominus dedit ei ꝑsperitatem in edificando urbes ⁊ castella. ⁊ debellãdo regem filiorum ãmon quẽ redegit subtributo. ut plenius habet ij. Paral. ca. xxvij. o Iuxta oĩa que fecerat oçias pater suus operatus est. imitando eũ in bonis. nõ aũt in malis. vñ ij. Paral. xxvij. vbi dicit: Fecitq; qđ rectũ erat iuxta omnia que fecerat oçias pater eius. subdit: Excepto q̃ nõ est ingressus templũ dñi. usurpãdo sibi pontificis officiũ sicut fecerat

ꝛ huic modo dicendi concordat Josephus. d. q achaz filiū suū immolauit idolo in holocaustū. Holocaustū eni est sacrificiū totū incensū. ij. ¶o Paral. xxviij. dicit q achaz lustrauit. i. purgauit filios suos in igne. quasi in hoc ꝛsignās alios filios suos purgatos secundo modo predicto. a eni locis delectabilibus aliqua idola colebantur. b Tunc ascēdit rasin rex syrie ꝛ phacee ꝛc.] isti eni duo reges ꝛo p̄mittente fuerūt ad inuicem cōfederati ad inuadendū achaz ꝛemeritis suis exigentib⁹. c Nō valuerūt supare eum. q̄ non potuerūt capere hierusalem, ꝓpter murorum fortitudinē. ut dicit Josephus. d In tēpore illo restituit rasin rex syrie baylam ꝛc. vidēs eni q̄ nō poterat capere hierusalem dimisit obsidionem ꝛ expugnauit baylā expellēs inde iudeos. e Misit āt achaz. hic cōsequēter ꝛscribit achaz ut incredulus p̄ophetice ꝛnunciationi. sm q̄ habetur Isa. vij. q̄ Isaias ꝛnūciabat sibi salutem a dño ꝛ q̄ sup̄ ♁ exteret signum: sed ipse renuit ꝛ ad auxiliū humanū refugit. Sciendū tamē q̄ sic dicit Josephus recedēte rege syrie ad terrā suam achaz se credidit p̄eualere regi israel. ꝛ egressus est ad pugnā contra eum ꝛ multi ꝛ suis trucidati sūt ꝛ captiuati. ut habet ij. Paral. xxviij. ꝛ tunc achaz misit nuncios ad regem assyriorum p̄tēs auxiliū ab eo. ut hic dicit Et supposuit se tributo eius. Ascendit autē rex assyriorum in damascū in fauorem ipsius achaz q̄ illa erat ciuitas metropolis regni syrie. f Perrexit q̄ achaz in occursum thelglatphalasar ad regratiandū ei ꝛbis ꝛ muneribꝰ ꝛ obsequijs: eo q̄ interfecerat eiꝰ aduersarium. g Cumq̄ vidisset. hic consequenē ꝛscribit achaz ut ꝓphanus in religione. i. in ꝛro cultu ꝛi: quia fecit in atrio dñi altare sacrilegū: amouens altare q̄ erat cultui diuino cōsecratū. ꝛ hoc est q̄ dicit hic: Cumq̄ vidisset altare damasci. q̄ erat ꝛdicatū cultui idolorū. b Misit rex achaz ad vriam. qui erat sūmus sacerdos in hierusalē: i Exemplar eius. ut faceret consimile in atrio templi dñi. q. nal ꝛ factum est. vnde subdit: k Cumq̄ venisset rex. s. achaz. l Vidit altare ꝛ veneratus est illud ꝛc. cōtra diuina p̄cepta. m Pozzo altare ereū q̄ erat cozā dño transtulit. ne sup illud fierēt holocausta ꝛ sacrificia. vnde subdit: n Precepit quoq̄ rex ꝛc. sup altare maius ꝛc. i. sup illud q̄ erat factum ꝛ nouo q̄ reputabat maius sanctitate. licz esset sacrilegū in ꝛritate. o Altare ¶o ereum. q̄ fuerat dño ꝛdicatū. Erit paratū ad voluntatem meā. i. ut fiat

Et sub omni ligno frondoso. In talib⁹ ꝛ adolebat incensū in excelsis: ꝛ in collib⁹: ꝛ[a] sub omni ligno frondoso. Tūc[b] ascendit rasin rex syrie ꝛ phacee filiꝰ romelie rex israel: ad p̄liandū in hierusalē.] Cūq̄ obsideret achaz: non[c] valuerūt supare eū. In[d] tempore illo restituit rasin rex syrie baylā syrie: ꝛ eiecit iudeos ꝛ bayla. Et idumei ꝛ syri venerunt in baylā ꝛ habitauerunt ibi vsq̄ in diē hanc. Misit[e] autē achaz nuncios ad thelglatphalasar regem assyriozū dicens: Seruus tuus ꝛ filius tuus ego sū: Ascende ꝛ saluū me fac ꝛ manu regis syrie: ꝛ de manu regis israel qui cōsurrexerunt aduersum me. Et cum collegisset argentum ꝛ aurum q̄ inueniri potuit in domo domini: ꝛ in thesauris regis: misit regi assyriozum munera: qui ꝛ acquieuit volūtati eiꝰ. Ascendit autē rex assyriozū in damascum ꝛ vastauit eā: ꝛ transtulit habitatores eius cyrenen: rasin aūt interfecit. Perrexitq̄[f] rex achaz in occursum thelglatphalasar regi assyriozū in damascum. Cūq̄[g] vidisset altare damasci: misit[h] rex achaz ad vriam sacerdotē exemplar[i] eiꝰ ꝛ similitudinē iuxta omne opꝰ eiꝰ. Extruxitq̄ vrias sacerdos altare: Juxta omnia que preceperat rex achaz ꝛ damasco: ita fecit sacerdos vrias donec veniret rex achaz ꝛ damasco. Cumq̄[k] venisset rex ꝛ damasco vidit[l] altare ꝛ veneratꝰ est illud ascenditq̄ ꝛ immolauit holocausta ꝛ sacrificium suum: ꝛ libauit libamina: ꝛ fudit sanguinem pacificoꝝ que obtulerat super altare. Pozzo[m] altare ereū q̄ erat coram dño transtulit ꝛ facie templi: ꝛ ꝛ loco altaris ꝛ ꝛ loco tēpli domini: posuitq̄ illud ex latere altaris ad aquilonē. Precepit[n] quoq̄ rex achaz vrie sacerdoti dicēs: Sup altare maius offer holocaustum matutinū ꝛ sacrificiū ꝛspertinū ꝛ holocaustū regis ꝛ sacrificium eius: ꝛ holocaustum vniuersi populi terre ꝛ sacrificia eorum ꝛ libamina eoꝝ ꝛ omnē sanguinē holocausti ꝛ vniuersum sanguinem victime sup illud effundes. Altare[o] ¶o ereum erit paratum ad volūtatem meam. Fecit[p] igit vrias sacerdos iuxta omnia que preceperat rex achaz. Tulit[q] aūt rex achaz celatas bases ꝛ luterem qui erat ꝛsup: ꝛ mare ꝛposuit ꝛ bobus ereis q̄ sustentabant illud ꝛ[r] posuit sup pauimentū stratū lapide. Musach[s] quoq̄ sabbati q̄ edificauerat in templo: ꝛ[t] ingressum regis exteri⁹ conuertit in templū dñi: ꝓpter regem assyriozū. Reliqua autē ꝛborum achaz ꝛ omnia que fecit: nōne hec scripta sunt in libro sermonū dierū regum iuda? Dormiuitq̄ achaz cū patribus suis: ꝛ sepultus est cum eis ī ciuitate dauid: ꝛ regnauit ezechias filius eius p̄o eo.

Ano[r] duodeci/ xvii mo achaz regꝫ iuda regnauit osee filius bela

inde q̄ mihi placuerit. ꝛ dicūt expositores coiter q̄ inde fecit illud bozologiū famosū. ꝛ quo habet infra. xx. ca. p Fecit igit vrias sacerdos. timore regis: ꝛ iam corruptus idolatria. q Tulit aūt rex. hic consequenter ꝛscribit achaz ut temerariꝰ in adulatiōe. quia ut placeret regi assyriozū: amouit ea que erant ad cultū diuinū. ꝛ specialit que pertinebant ad ꝛuotionē regū. ꝛ hoc est q̄ dicitur: Tulit āt rex achaz celatas bases ꝛ luterem. i. luteres. r. ꝛ. r. bases. ꝛ quib⁹ habetur. ♁. iij. libro ca. vij. r Et posuit sup pauimentum. ut nō eēnt ad aliquod obsequiū in diuino cultu. s Musach q̄ sabbati. dicunt expositores coiter q̄ erat quoddā gaço. phylatiū vbi dieb⁹ sabbatoꝝ ponebat oblatio regum p̄o agēdis necessarijs in tēplo. Ra. Sa. dicit q̄ erat quidā locus in porticu tēpli gratioso cooptus: in quo sedebat rex in die sabbati: ꝛ in solēnitatibus magnis. t Et ingressū regis exterius cōuertit in tēplum dñi. erat eni quedā via ꝛ domo regis ad templū p̄ quā rex veniens ad templū poterat videri: ꝛ illā viā sic obturauit: q̄ non poterat per illā viā aliquis ingredi tēplum domini. v Propter regē assyriozum. i. ut si rex assyriozum illuc ꝛniret: videret qualiter amouisset cultum ꝛi: ꝛ q̄ non esset via ꝛ palatio regis ad templum ut sic achaz se ostēderet transisse ad cultum regis assyriozum. sequitur.

x Cap. xvij.

Ano duodecimo achaz. hic consequenter ꝛscribit terminatio regni israel. Circa q̄ primo ponit populi israel trāslatio. secūdo populi gentilis adductio. ibi: Adduxit aūt rex assyriozū ꝛc. Prima in duas. quia p̄mo ꝛscribit dicta translatio. secūdo trāslationis causa ꝛ ratio. ibi Factū est aūt. Circa p̄mū dicit: Anno. xij. achaz regis iuda regnauit osee. In p̄ncipio p̄cedentis ca. dī q̄ achaz cepit regꝛe āno. xvij. phacee q̄ regnauit. xx. ānis. ut dī in eodē ca. ꝛ sic ꝛ regno phacee nō remanebāt nisi. iiij. āni ad plꝰ qñ achaz cepit regꝛe. Cū igit osee intfecto phacee regnuerit. p eo. seq̄t q̄ osee cepit regꝛe āno. iiij. achaz. Ad ♁ dicūt aliq̄ q̄ ꝛ tūc cepit regꝛe ipse osee. tñ nō obtinuit regnū ī pace vsq̄ ad. xij. ānū achaz

ꝛ ſm hoc dicit hic primo regnasse.xij.anno achaç.r.pacifice: quia.viij.annis añ habuerat guerrã cũ amicis ipsius pbacee quẽ occiderat. Alij ꝙo dicũt ꝙ octo annis fuit seruus regis assyriozũ.ꝛ vltimo anno qui fuit.xij.ipsius achaç. negauit ei tributũ.ꝛ sic dicit expresse incepisse regnare. videlicz tanꝙ liber a seruitute tributi.ꝛ simili modo exponit dupliciter quod subdit: a Nouem annis.s.in pace modo ꝑdicto: uel liter a tributo. licz pluribus annis ante regnauerit.ut dictum est. b Fecitqꝫ malũ coꝛã dño.eius mãdata trãsgrediendo:sed non sicut reges isrl qui ante eũ fuerũt quia permisit ꝓpter israel ascendere in bieruſalẽ in solẽnitatibus: qõ nõ permiserant alij.sicut enĩ dictũ fuit.iij. Regũ.xiiij.ca. bierotoã posuerat custodes in vijs: ne aliqui ꝛe regno suo ꝛenoti ascenderent in bieruſalẽ ozare: ꝛ ita fecerunt alij reges ipsũ sequẽtes ꝟ iste amouit.cui? causa fuit.ut dicit Ra. Sa. ꝙ vituli aurei quos fecerat bierotoã.iam erãt amoti ꝛ capti ꝑ reges syrie ꝛ assyriorum: qui terrã illã ꝛepredati fuerant ut ꝑz ex predictis. c Contra hunc ascẽdit salmanasar ꝓmo anno quo regnauit ĩmediate pꝰ pbacee.ꝛ extunc fuit ei tributarius. cetera patent vsqꝫ ibi: d Obsedit eum ꝛ vinctũ misit in carcerẽ. hoc dicitur hic per anticipationẽ: quia hoc factum fuit in fine regni osee: quãdo samaria expugnata ibidẽ captꝰ fuit. e Factũ est aũt. Hic cõsequenẽ ponitur translatio ꝟ israel ratio: quia offenderãt ꝛeũ suũ multipliciter.ꝛ iõ primo circa hoc ponitur eozum transgressio.secũdo trãsgressionis ꝛeprehensio.ibi: Et testificatus ẽ.tertio eoꝝ obduratio.ibi: Qui nõ audierunt. Circa primũ dicit: Factum est aũt cum peccassent filij israel, multipliciter ꝛ longo tẽpore. f Et ambulauerũt iuxta ritũ gentiũ quas consumpserat domin?. ꝓpter qõ iustũ erat ꝙ ipsi similiter cõsumerenẽ ꝛ ꝛeijcerenẽ ꝛe ĩra. g Et regum israel.istud refert ad illud qõ premittit: Juxta ritũ gentiũ.quia reges israel primo ꝛeclinauerũt ad idolatriã.ꝛ ex consequenti popul?.vnde frequenter dictũ est in precedentibus: ꝙ reges isrl ambulabãt in vijs bierotoam qui peccauit ꝛ peccare fecit israel. b Al turre custodum nẽ. vocatur hic turris custodũ fortaliciũ vbi sunt pauci habitatores.ꝛ est sensus ꝙ a mĩma villa vsqꝫ ad maximã in oĩbus vigebat idolatria. i Feceruntqꝫ verba pessima.i. facta siue opera.eo modo loquendi q̃ dicit supr.ij. libro.ca.j. Quod ẽ ꝟbũ qõ factũ est. k Et coluerunt ĩmunditias.id ẽ idola que a indeis vocãt ĩmunditie. l Et testificatus ẽ domin?. Hic cõsequenẽ ꝛescribit peccantium ꝛepreh̃ensio. videlz ꝙ ꝓphetas a deo missos: qui erãt digni fide. m Qui nõ audierunt. Hic consequenẽ ponit eozum obdurario in malis perseuerãdo.ideo subdit: n Et abiecerunt legitima. ꝙtum ad cerimonialia pcepta. o Et pactũ. ꝙtum ad moralia. p Et testificationes. ꝙtũ ad iudicialia q̃ procedũt ꝑ testes: uel aliter: Testificationes.i. pnas in lege cõminatas trãsgressoꝛibus.quas nõ timuerunt. q Secutiqꝫ sũt vanitates.i. idola vana virtutem non habentia. r Fecerũtqꝫ sibi cõflatiles duos vitulos. tpe bierotoã. s Et adorauerũt vniuersam militiam celi.i.solem lunam iouem ꝛenerem.ꝛ sic de alijs. t Et consecrabant ei nẽ.sicut expositũ est ꝛe achaç.ca.pcedẽti. v Et tradiderunt se. voluntati ꝛemonis in oĩbus assentiendo. x Jz nec ipse iuda.quia aliqui ꝛe regiꝫ iuda ꝛeprauati fuerunt ꝑ ꝟozes quas acceperant ꝛe filiabꝫ regum isrl.ut patz ex ã dictis. y Ex eo iam tẽpoꝛe quo scissus ẽ isrl a domo dauid.extũc.n.ꝛeclinauit isrl a ꝛto cultu dei per ipsũ bierotoam. z Translatusqꝫ est isrl de terra sua.ꝓpter mala predicta. a Adduxit aũt. hic consequenter ꝛescribitur populi

in samaria sup israel nouẽ[a] annis: fecitqꝫ[b] malũ coꝛã dño: ſz non sicut reges israel qui ante eũ fuerũt. Contra[c] hũc ascendit salmanasar rex assyriozũ: ꝛ factus est ei osee seruꝰ: reddebatqꝫ illi tributa. Cũqꝫ ꝛeprehendisset rex assyriozũ osee ꝙ rebellare nitens misisset nuncios ad Sua regem egyptine prestaret tributa regi assyriorum: sicut singulis annis solitus erat: obsedit[d] eum: ꝛ vinctum misit in carcerem: peruagatusqꝫ est oẽm terrã: ꝛ ascendens samariã obsedit eã tribꝰ ãnis. Anno autẽ nono osee cepit rex assyriozum samariam ꝛ transtulit israel in assyrios: posuitqꝫ eos in baylam ꝛ in abor iuxta fluuiũ goçan in ciuitatibus medozũ. Factũ[e] est aũt cũ peccassent filij isrl domino ꝛeo suo q̃ eduxerat eos ꝛe tra egypti ꝛe manu pharaonis regis egypti: coluerũt ꝛeos alienos ꝛ[f] ambulauerunt iuxta ritum gentiũ quas consumpserat dominus in conspectu filiozũ isrl ꝛ[g] regum israel: quia similiter fecerãt. Et irritauerũt filij isrl verbis nõ rectis dñm ꝛeũ suũ: ꝛ edificauerũt sibi excelsa ĩ cunctis vrbibus suis a[h] turre custodum vsqꝫ ad ciuitatẽ munitã. Fecerũtqꝫ sibi statuas ꝛ lucos in omni colle sublimi: ꝛ subter omne lignũ nemozosũ: ꝛ adolebant ibi incensum super aras in mozem gentiũ quas trãstulerat dñs a facie eozum. Feceruntqꝫ[i] verba pessima irritantes dñm: ꝛ[k] coluerũt ĩmunditias ꝛe quibus precepit eis dominus ne facerent verbũ hoc. Et[l] testificatus est dñs in isrl ꝛ in iuda ꝑ manũ omniũ pꝛophetarũ ꝛ videntium dicens: Reuertimini a vijs ꝛestris pessimis: ꝛ custodite pcepta mea: ꝛ cerimonias iuxta omnem legem quã precepi patribus ꝛestris: ꝛ sicut misi ad vos in manu seruozum meozũ pꝛophetarum. Qui[m] non audierunt: sed indurauerũt ceruicẽ suã iuxta ceruicem patrũ suozum qui noluerũt obedire domino ꝛeo suo. Et[n] abiecerunt legitima eius: ꝛ[o] pactum qõ ꝑpigit cum patribus eozum ꝛ[p] testificationes quib? contestatus est eos: secutiqꝫ[q] sunt vanitates ꝛ vane egerunt: ꝛ secuti sunt gentes que erãt ꝑ circuitum eozũ: sup quibus pcꝑat dñs eis ut nõ facerẽt sicut ꝛ ille faciebãt. Et ꝛereliquerunt omnia precepta domini dei sui: feceruntqꝫ[r] sibi conflatiles duos vitulos ꝛ lucos: ꝛ[s] adorauerũt vniuersam militiã celi. Seruieruntqꝫ baal: ꝛ[t] cõsecrabãt filios suos ꝛ filias suas ꝑ ignem. Et diuinationi iseruiebãt ꝛ augurijs: ꝛ[v] tradiderũt se ut facerẽt malum coram dño: ꝛ irritarẽt eũ. Jratusqꝫ est dñs ꝛehementer isrl: ꝛ abstulit eos a conspectu suo ꝛ non remansit nisi tribus iuda tm̃modo. Sed[x] nec ipse iuda custodiuit mandata dñi dei sui: verũtamen errauit: ꝛ ambulauit in erroꝛibus isrl: quos operatus fuerat. Proiecitqꝫ dñs omne semen israel: ꝛ afflixit eos ꝛ tradidit eos ĩ manu diripientiũ: donec ꝓiceret eos a facie sua: ex[y] eo iam tpe quo scissus ẽ israel a domo dauid: ꝛ constituerũt sibi regem bieroboam filiũ nabath. Seperauit enim bieroboam israel a domino: ꝛ peccare eos fecit peccatum magnũ. Et ambulauerunt filij israel in vniuersis peccatis bierobоã que fecerat ꝛ nõ recesserũt ab eis vsqꝫ quo dominus auferret israel a facie sua: sicut locut? fuerat in manu omniũ seruozum suozũ pꝛophetarũ. Translatusqꝫ[z] est isrl ꝛe terra sua in assyrios vsqꝫ in diem banc. Adduxit[a] autem

extranei adductio·cū dr̄: Adduxit aūt r̄c. volebat eni illā terrā secure tenere sub manu sua: r̄ nō amoto populo nativo fecit illuc venire boies de regno suo qui essent sibi magis fideles. a Non timebant dn̄m. qr erāt nutriti in idolatria. b Et imisit eis dn̄s leones. tum q: terra pro magna parte erat deserta. r ideo multiplicate fuerunt ibi bestie. tum in penam sue idolatrie. c Ignorant legitima dei terre. isti enim qui erant gentiles credebāt q̄ p̄m multitudinē terrarum r regnorū esset multitudo deorū: quorū quilibz in tra sibi appropriata cultum sibi debitū r specialē vellet habere. r ideo missus fuit illuc vnus de sacerdotibus terre israel. d Et docebat eos quō colerent dn̄m. nō tamen perfecte. quia erat de sacerdotibus samarie. r nō de hierusalem. e Et vnaquęq; gens fabricata est deū suū. id est fecit sibi idolū simile illi quod colebat i ciuitate uel terra vnde fuerat illuc adducta. f Viri eni babylonij fecerunt socbot benoth. qō in hebreo sonat tabernaculū alarū. Dic eni Ra. Sa. q̄ istud idolū erat factū ad modū galline baletis pullos. ita q̄ socbot sigt̄ domū: benoth aūt idolum seu idola ibi posita. babylonij eni multū initebāt constellationib⁹. r ideo aliqui eorū fecerunt idolum in veneratione constellatiōis que apud vulgares vocat gallina pullinaria. apud litteratos no plyades. sicut r aliq̄ alij faciebāt imaginē soli r aliqui lune. put habet in plurib⁹ locis scripture r nihilomin⁹ colebāt dominū: sed nō p̄m instructionē sacerdotis p̄dicti vnde r recipiebant q̄nq; libros moysi. r sic partim erāt gentiles: partim iudei. g Fecerunt autē sibi de nouissimis sacerdotes. i. de vilib⁹ psonis que nō erāt de genere sacerdotali p̄m legē moysi. b Nō timent dn̄m. s. p̄fecte. put precipit i lege ideo subdit: Neq; custodiunt cerimonias r̄c. cetera patent. i

Cap. xviij.

Anno tertio osee.

Superius i hoc quarto actū est de debilitatiōe regni inde r israel simul: r de regno israel totali eiectione. hic p̄sequēs agit de regno iude p se r de ei⁹ destructione. vbi p̄mo ponit quid actū est sub ezechia. secūdo q̄d sub manasse

rex assyrio⁹ p̄ viros de babylone r de cutha: r de ahaiath: r de emath: r de sepharuaim: r collocauit eos i ciuitatibus samarie p filijs israel. Qui possederūt samariā: r habitauerūt in vrbibus eius. Cūq; ibi habitare cepissent non timebāt dominū: r imisit eis dn̄s leones qui interficiebant eos. Nūciatumq; est regi assyriorū r dictū: Gētes quas trāstulisti r habitare fecisti i ciuitatibus samarie ignorāt legitima dei terre: r imisit i eos dn̄s leones r ecce interficiunt eos: eo q̄ ignorent ritum dei terre. Precepit autē rex assyriorum dicens: Ducite illuc vnū de sacerdotib⁹ quos inde captiuos adduxistis: ut vadat r habitet cum eis: r doceat eos legitima dei tre. Igit cum venisset vnus de sacerdotibus bis qui captiui ducti fuerant de samaria: habitauit i bethel: r docebat eos quomō colerēt dn̄m. Et vnaquęq; gēs fabricata est deum suū. Posuerunt eos i phanis excelsis q̄ fecerant samarite: gens r gens in vrbibus suis: in quibus habitabant. Viri eni babylonij fecerūt socbot benoth: viri aūt cutheni fecerunt nergel: r viri de emath fecerunt asuma. Porro euei fecerūt nebaam r thacha. Hi autem qui erant de sepharuaim comburebāt filios suos igni adramelech r anamelech dijs sepharuaim: r nihilominus colebant dn̄m. Fecerunt autē sibi de nouissimis sacerdotes excelsorū r ponebāt eos in phanis sublimibus. Et cum dn̄m colerent: dijs quoq; suis seruiebāt iuxta cōsuetudinem gentiū de quibus trāslati fuerant samariā. Usq; in presentem diem morē sequūt antiquū. Non timēt dn̄m: neq; custodiūt cerimonias ei⁹ atq; iudicia r legem r mandatū q̄ precepérat dn̄s filijs iacob quē cognominauit israel: r pepulserat cum eis pactū: r mandauerat eis dicens: Nolite timere deos alienos r nō adorabitis eos: neq; colatis eos: r nō imolabitis eis: sed dn̄m deū vestrū qui eduxit vos de tra egypti in fortitudine magna: r in brachio extento: ipsū timete r illū adorate r ipsi imolate. Cerimonias quoq; r iudicia r legem r mandatū q̄ scripsit vobis custodite: ut faciatis cunctis diebus: r non timeatis deos alienos. Et pactū q̄ pepulsit vobiscū nolite obliuisci: nec colatis deos alienos: sed dn̄m deū vestrum timete: r ipse eruet vos de manu omniū inimicorū vestrorū. Illi vo nō audierūt: sz iuxta cōsuetudinē suā pristinā perpetrabāt. Fuerūt igit gētes iste timentes quidem dn̄m: sed nihilomin⁹ r idolis suis seruientes. Nam filij eorū r nepotes sicut fecerunt patres sui: ita faciunt usq; in presentem diem.

xviij

Anno tertio osee filij bela regis israel regnauit ezechias filius achaz regis iuda. Viginti quinq; annorū erat cum regnare cepisset r vigintinouē annis regnauit in hierusalem. Nomen matris ei⁹ abisa filia zacharie. Fecitq; q̄d erat bonū coram domino: iuxta omnia que fecerat dauid pater eius. Ipse dissipauit excelsa: r pruit statuas: r succidit lucos: p̄fregitq; serpentē ereum quē fecerat moyses. Siquidem usq; ad illud tempus filij israel adolebant ei incensum. Vocauitq; nomen eius nehestan. Et in domino deo israel sperauit. Itaq; post eū r̄amon. ca. xxj. tertio q̄d sub iosia r ioachaz. ca. xxij. q̄rto q̄d sub ioachim. ca. xxiij. quinto quid sub sedechia. ca. xxv. Circa primū ostendit primo egredie conuersatio laudabilis. secūdo eius literatio terribilis. ca. xix. tertio sanatio mirabilis. ca. xx. Circa p̄sens capitulū ostendit primo quomodo egredias laudabiliter se habuit in prosperis. secūdo i aduersis. ibi: Anno q̄rtodecimo. Prima in duas. in partem principalem r incidentalē. secunda ibi: Anno q̄rto. Circa primū tangitur genus ex parte matris ei⁹. cū dr̄: k Nomē matris eius abisa filia zacharie. Dicūt autē aliqui q̄ iste zacharias fuit filius ioiade. sed hoc non videtur verū: qz ille zacharias fuit contemporane⁹ ipsi ioas: quia interfecit eum: ut dictū est supra. xij. ca. a principio vero regni ioas usq; ad principiū regni achaz cuius vxor fuit ista abisa fluxerunt anni cxxxvij. quod patz si computent anni quib⁹ successiue regnauerūt reges iuda a dicto tempore r sic nō videtur q̄ ista abisa potuisset esse apta copule cōiugali tēpore achaz r multo minus ad concipiendū. Consequenter ponitur egredie virtus. cū dicit: Fecitq; q̄d erat bonū cōā domino. r sequitur: l Ipse dissipauit excelsa. quod nullus rex fecerat ante eum. m Confregitq; serpentem eneum. cuius causa subdit: Siquidem usq; ad illud tempus filij israel adolebant ei incensum. eo q̄ i aspectu illi⁹ filij israel fuerant sanati a morsibus serpentum. ut habet Numeri. ca. xxj. n Vocauitq; nomen eius nehestan. id est cupreum uel cupreum q. d. nihil erat diuinitatis in eo. sicut simplices credebant errore recepti: quia in eo nihil erat nisi cupreum. o Itaq; post eum non fuit similis ei de cunctis regib⁹ iuda r̄c.

per hoc nō habeꝝ q fuerit sanctior dauid qui fuit ante eū: uel iosia qui fuit post: sicut ⁊ de quolibet cōfessore canit ecclesia: Non est inuentus similis illi. ⁊ hoc ꝓpter aliquā ꝓrogatiuā: que nō sic inuenit in alijs: licz in multis alijs prerogatiuis ꝛc. ficiat ab alijs: ⁊ hoc modo dicit hic de ezechia: a Non fuit similis ei ⁊c. tum quia destruxit excelsa ⁊ serpentē eneum: tum qz ad preces eius angel⁹ dñi exercitū sennacherib percussit ⁊ sol decem gradibus retrocessit. ut habeꝝ infra. que fuerunt valde specialia. b Rebellauit quoq; contra regem assyriorum. qō est intelligendū non qz fuisset pri⁹ ei subiectus: sed qz non recepit eum ut dñm sic multi reges ante eū fecerāt ⁊ hoc est qō subdit Et iō nō seruiuit ei ⁊ ipse percussit philisteos vsq; ad gazam ⁊c. c A turre custodū vsq; ad ciuitatē munitā id est non solū ciuitates magnas: sed etiā fortalicia i locis inaccessibilibus sita. d Anno quarto. Hec est ꝓ incidētalis in qua agit de captione samarie ⁊ osee regis ꝓ modū cuiusdam recapitulationis. ⁊ hoc occasione ezechie qui misit nuncios ⁊ epistas per regnū israel: monens populū ut reuerterēt ad deū. ut hr. ij. Paral. xxx. sed nō audiuit eum. ⁊ iō cum rege suo fuit captiuatus ⁊ trāslatus de terra israel in assyrios. ut h dr ⁊ patz hrā ex supdictis. e Anno qrtodecimo. Hic cōsequēter describitur quomō ezechias se habuit in aduersis. ⁊ primo non [a] fuit similis ei de cunctis regibus iuda: sed necꝫ in his q ante eū fuerūt: ⁊ adhesit dño ⁊ non recessit a vestigijs eius: fecitq; mandata eius que preceperat dñs moysi: vnde ⁊ erat dñs cum eo ⁊ in cunctis ad que pcedebat sapienter se agebat. Rebellauit [b] quoq; cōtra regē assyriorum: ⁊ non seruiuit ei. Ipse percussit philisteos vsq; ad gazam: ⁊ oēs terminos eorū: ⁊ a turre [c] custodū: vsq; ad ciuitatē munitā. Anno [d] quarto regis ezechie qui erat ann⁹ septimus osee filij bela regis israel: ascēdit salmanasar rex assyriorum samariam: ⁊ oppugnauit eam ⁊ cepit. Nam post annos tres anno sexto ezechie. id est nono anno osee regis israel: capta est samaria: ⁊ trāstulit rex assyriorū israel in assyrios: collocauitq; eos in hayla ⁊ in abor fluuijs gozan i ciuitatibus medorum: quia nō audierūt vocē dñi dei sui: sed pretergressi sunt pactum eius. Omnia que preceperat moyses seruus dñi non audierūt necꝫ fecerūt. Anno [e] qrtodecimo regis ezechie ascēdit sennacherib rex assyriorꝫ ad vniuersas ciuitates iuda munitas: ⁊ cepit eas. Tūc misit ezechias rex iuda nūcios ad regē assyriorū in lachis dicēs: Peccaui [g]. Recede a me: ⁊ oē quod imposueris mihi feram. Indixit itaq; rex assyriorū ezechie regi iude trecenta talenta argenti: ⁊ triginta talenta auri. Deditq; ezechias omne argē- tum qđ repertum fuerat in domo dñi: ⁊ in thesauris regis. In [h] tempore illo cōfregit ezechias valuas templi dñi ⁊ laminas auri q̄s ipse affixerat: ⁊ dedit eas regi assyriorū. Misit [i] autē rex assyriorū tharthan ⁊ rabsaris ⁊ rabsacē de lachis ad regem ezechiā cum [k] manu valida hierusalē. Qui cū ascendissent venerunt hierusalem ⁊ stetērunt iuxta aqueductū piscine superioris q̄ est i via [l] agri fullonis: vocaueruntq; [m] regē. Egressus est autē ad eos elyachim [n] filius helchie prepositus domus ⁊ [o] sobna scriba ⁊ ioahe filius asaph acōmentarijs: dixitq; ad eos rabsaces: Loq̄mini ezechie: Hec dicit rex magnus rex assyriorū: Que [p] est ista fiducia qua niteris? Forsitan inisti cōsiliū: ut prepares te ad prelium. In quo confidis ut audeas rebellare? An [q] speras in baculo harundineo atq; cōfracto egypto? Super quē si incubuerit homo: cōminutus ingredietur manum eius: ⁊ pforabit eam. Sic est pharao rex egypti: omnib⁹ qui ꝓfidūt in se. Q̄ si dixeritis mihi: i domino deo nostro habem⁹ fiduciam: nōne [r] iste est cuius abstulit ezechias excelsa ⁊ altaria ⁊ precepit iude ⁊ hierusalē ante altare hoc adorabitis in hierusalem? Nunc [s] igit transite ad dominū meū regem assyriorum: ⁊ dabo vobis duo milia equorum: ⁊ [t] videte an habere valeatis ascēsores eoꝝ. Et quō ꝓ reges ꝓcedentes. ⁊ ꝓ ipsū ad deū ⁊ magnificentiā: ⁊ hoc fecit necessitate compulsus: quia nō habebat aliunde vnde posset soluere tantā summā. Ex hoc habeꝝ argumētū q̄ ꝓncipes in necessitate possūt accipere de thesauris ecclesie ꝓ cōseruatione reipublice. i Misit autē. Hic ꝓpter ostendit quid fecerit ex dei amore. Circa qđ sciendum q̄ rex assyriorū accepta pecunia sub pacto dimittēdi regnū ezechie in pace: infideliter agēs pactū non seruauit: sed misit exercitū ⁊ nūcios in hierusalē ad terrendū ezechiā ut territus redderet ciuitatē ⁊ populus transferret in assyrios: ⁊ cultus dñi de hierusalē auferret. qđ nullo modo ferens ezechias restitit ⁊ congregans populum exhortat⁹ fuit ad defendendum locum sanctū ⁊ gentē. ut habeꝝ diffusius ij. Paral. xxxij. Igit circa h ꝓmo ꝓmit nūciorū rex assyriorū cōminatio secundo nūciorū ezechie postulatio. ibi: Dixerunt aūt. tertio dicte postulatiōis denegatio. ibi: Respōditq; eis. Circa ꝓmū dicitur: Misit autē rex assyriorum ⁊c. Rabsacē sic dicit scribi vbiq; scilz ꝓ b. k Cum manu valida. i. cū exercitu ad obsidendum hierusalem. l In via agri fullōis quia ibi fullones extēdebant pānos ad desiccandū. m Vocauerūtq; regem. nō tamē venit ad eos: eo q̄ timebat de ꝓditione: quia alias exp⁹ fuerat fraudem eor: sed misit nuncios. n Eliachim filius helchie prepositus domus. s. dñi: quia erat summus sacerdos: ⁊ successit sobne: qui fuit captiuatus ⁊ electus a sacerdotio. ut habeꝝ Isa. xxij. o Et sobna scriba ⁊ ioahe ⁊c. de officijs aūt istis qualia sint dictum fuit supꝛ. ij. li. ca. viij. p Que ē ista fiducia qua niteris. defendere te a rege assyriorꝫ. q. d. nulla ē. q An speras in baculo harundineo atq; cōfracto egypto. q. d. i rege egypti non potes habere fiduciam: sicut nec homo potest se firmiter appodiare in baculo harundineo. ⁊ sic non potest confidere secure de auxilio humano: similiter nec de diuino. cuius rationē subdit dicēs: r Nōne iste est cuius abstulit ezechias excelsa ⁊ altaria. q. d. diminuit cultum diuinū. ⁊ sic non potest confidere i ipsum cū magis eum offenderit q̄ placauerit. iste aūt rabsaces dicebat falsū: quia sacrificare etiam domino extra templum ꝓhibitū fuit edificatū per salomonem non fuit licitum: ut frequenter dictum est supra. ⁊ habetur Deut. xij. s Nunc igitur transite ad dñm meū ⁊c. In hebreo habeꝝ: Vadia date. s. ꝓ duobus milibus equorū. t Et videte an habere valeatis ascensores eorū. q. d. in toto populo tuo non poteris inuenire tot homines scientes equitare. v Et quomō

potestis resistere ante vnū satrapā ⁊c. quia in acie cuiuslibet satrape erant plures equites. adducit aūt ad suū ꝓpositū confirmandū sacre scripture testimoniū. qđ habet Ysaie. viij. Adducet dñs aquas fortes ⁊ multas regē assyriorū. ⁊ subdit ibidem: Et ibit per iudam inundans ⁊ trāsiēs ⁊c. ⁊ hāc sniam ponit hic sub alijs verbis. cū dr:

a Dñs dixit mihi ascē de ad terrā banc ⁊ vemolire eam. sed ipse nō allegauit finem ꝓpterie: licz enī ysaias dixerit regem assyriorū venturū in trā iuda. ⁊ afflicturū eā: tñ ipse predixit exercitū ei⁹ percutiendū a dño: ꝑm qđ habet infra ca. sequēti

b Dixerunt aūt. hic ꝓsequēs describit nūciorum eęchie postulationem dicit: c Precamur ut loqris nobis seruis tuis syriace. cōsuetū enī erat antiquitus qđ illi qui assistebāt regib⁹ sciebant diuersa idiomata: ut scirent legere litteras ⁊ loqui cū nūcijs aliorū idiomatū. d Et non loquaris nobis iudaice audiente populo. ne scilz popul⁹ terreretur ex verbis rabsacis ⁊ quia i verbis suis inēmiscebat verba blassemie. ex hoc autē loco dicūt hebrei ⁊ etiā doctores nostri qđ iste rabsaces erat iude⁹ natiōe: & vēlicta lege ꝙuersus erat ad gentilitatē. e Respondit qꝫ eis. hic cōsequenter ponit dicte postulationis ꝛnegatio-cū subdit: f Nunqđ ad dñm tuū. s. eęchiā solū.

g Misit me dñs meus q. d. non: sed magis ad populū. ⁊ ideo cepit altiꝰ clamare ad terrendū populū dicens: h Ut comedant stercora sua. i. tamdiu erunt obsessi qꝫ nō habebūt aliqđ ad comedendū ⁊ bibendū. i Nō vos seducat eęchias. tenendo ciuitatē contra me. k Non enim poterit vos eruere. s. virtute humana: nec etiam diuina. iō subdit: Neqꝫ fiduciam vobis tribuat sup dñm. ⁊ sequitur: l Facite mecū qđ vobis ē vtile ⁊ egredimini ad me subdendo vos voluntarie seruituti mee: qđ ē melius vobis qꝫ mori gladio ⁊ fame. m Et comedet vnusquisqꝫ de vinea sua. i. viuat pacifice ⁊ quiete i terra ista. n Donec veniā ⁊ trāsferam vos. q. d. hic est modus regū assyriorū trāsferre gentē sibi subiectā de terra sua natiua ad aliā: ut sit magis securus de eius subiectione: sic enī iam ante fecerat rex assyriorū de osee rege israel ⁊ eius populo. ut dictū est ca. precedenti ⁊ etiā isto. o Nolite audire eęchiā. cōtrariū vobis ꝓsuadentē. p Qui vos recipit dicens dñs liberabit nos. qđ nititꝫ ꝓbare ꝑ locum a maiori. d. q Nunqđ liberauerūt dij gentiū ⁊c. q. d. cū essent multi dij non potuerunt defendere colentes eos ꝓtra regē assyriorū. ergo de⁹ vester qui est vnicus tūs non poterit vos defendere. sed istud argumentū nullū est: qz illi nō sūt dij veri. sed falsi ⁊ nullius virtutis. deus aūt verus vnus est ⁊ potentie infinite. Tacuit itaqꝫ populus. s. de precepto regis. ne rabsaces moueret ad dicēdū adhuc blassemias de deo si sibi responderet. r Veniteꝫ eliachim ⁊c. sequit: Scissis vestibus. Hic enim erat mod⁹ indeorū qꝫ scindebāt vestes suas qñ audiebant blassemiā ꝓtra deū vñ ⁊ sūmus sacerdos scidit vestimēta sua qñ imposuit blassemiā ipsi xpō. ut dr Marci. xiiij.

s Cap. xix Ve cū audisset. hic ꝓnē describit eęchie liberatio terribilis. Circa quā ꝑ ponit ꝓphetica denūciatio. 2° angelica executio. ibi: Factū ē igit. Prima i duas ꝑm duplicē denunciationem. secūda ibi: Cūqꝫ audisset Circa ꝑmū ꝑmittitur eęchie humilis petitio. secundo isaie cōsolabilis responsio. ibi: Dixit qꝫ isaias. Circa ꝑmū dicit: Que cū audisset rex eęchias scidit vestimenta sua. ꝓpter verba blassematoria ꝓtra dñm verum dicta: ut predictū est. t Et opertus ē sacco humilians se cora deo. v Ingressusqꝫ est domū dñi. ad impetrandū ei⁹ misericordiā circa populū suū: ⁊ eius iusticiā cōtra blassemos predictos.

x Et misit eliachim ⁊c. qz magis cōfidebat de meritis isaie qꝫ de suis. iō misit ad eum petens oratiōis eius suffragiū. y Dies tribulationis ⁊ increpationis. s. mei ⁊ totius populi. z Et blassemie. s. contra deum. a Dies iste. s. in quo rabsaces dixerat supradicta que erant ad afflictionem regis ⁊ populi ⁊ vituperiū ⁊ blassemiā dei. b Venerūt filij vsqꝫ ad partū ⁊c. i. in tanta afflictione sum⁹ positi: sicut mulier existens in afflictione partus. cui deficiunt vires pariendi. c Si forte audiat ⁊c. sic legēda est lrā. Fac oro-nē ꝓ reliquijs bis. i. pregno iuda in quo est medic⁹ ꝓphs in cōparatione ad tēpora ꝑterita. Si forte audiat dñs deus tuus id est ꝓ oratiōes tuas liberet nos ⁊ puniat assyrios blassemos.

potestis resistere añ vnū satrapā de seruis dñi mei minimis: An fiduciam habes in egypto ꝓpter currus ⁊ eqtes: Nūquid sine dñi volūtate ascendi ad locum istum ut vemolirer eum: Dñs dixit mihi: Ascende ad terram banc: ⁊ vemolire eam. Dixerūt aūt eliachim filꝰ helchie ⁊ sobna scriba ⁊ ioabe rabsaci. Precamur ut loquaris nobis seruis tuis syriace: siquidem intelligimus banc linguā ⁊ nō loquaris nobis iudaice audiente populo qui est super murū. Respondit qꝫ eis rabsaces dicens: Nunqđ ad dñm tuū ⁊ ad te misit me dñs meus ut loquerer sermōes hos: ⁊ nō potius ad viros qui sedent sup murū ut comedāt stercora sua ⁊ bibant vrinā suam vobiscū: Stetit itaqꝫ rabsaces: ⁊ exclamauit voce magna iudaice ⁊ ait: Audite verba regis magni: regis assyriorū: Hec dicit rex: Non vos seducat eęchias. Non enim poterit eruere vos de manu mea: neqꝫ fiduciam vobis tribuat sup dñm dicens: Eruens liberabit nos dñs: ⁊ non tradet ciuitas hec in manu regis assyriorum. Nolite audire eęchiam. Hec enī dicit rex assyriorū: Facite mecū qđ vobis est vtile: ⁊ egredimini ad me. Et comedet vnusqꝫ de vinea sua: ⁊ de ficu sua: ⁊ bibetis aquas de cisternis vestris donec veniam ⁊ transferā vos in terrā que similis est terre vestre: in terram fructiferā ⁊ fertilē vini: terrā panis ⁊ vineārā: terrā oliuarū ⁊ olei ac mellis: ⁊ viuetis: ⁊ non moriemini. Nolite audire eęchiam qui vos recipit dicens: Dñs liberabit nos. Nunqđ liberauerunt dij gentiū terrā suā de manu regis assyriorū: Vbi ē deus emath ⁊ arphat: Vbi ē deus sepharuaim ana ⁊ aua: Nunqđ liberauerunt samariā de manu mea: Qui nā illi sūt in vniuersis dijs terrarum qui eruerunt regionem suā de manu mea: ut possit eruere dominus hierusalem de manu mea: Tacuit itaqꝫ populus ⁊ nō respōdit ei quicqꝫ. Siquidē preceptum regis acceperāt: ut nō responderent ei. Veniteꝫ eliachim filius helchie ꝓpositꝰ domus: ⁊ sobna scriba: ⁊ ioabe filius asaph a cōmētarijs ad eęchiam scissis vestib⁹: ⁊ nunciauerūt ei verba rabsacis.

XIX Ve cum audisset eęchias rex scidit vestimēta sua: ⁊ opert⁹ est sacco: ingressusqꝫ est domū dñi: ⁊ misit eliachim ꝓpositū domus ⁊ sobnam scribā: ⁊ senes de sacerdotibus opertos saccis ad isaiam ꝓphetā filiū amos. Qui dixerūt: Hec dicit eęchias: Dies tribulationis ⁊ increpationis ⁊ blassemie dies iste. Venerūt filij vsqꝫ ad partū: ⁊ vires non habet parturiens. Si forte audiat dñs deus tuus vniuersa verba rabsacis quem misit rex assyriorū dñs suus ut exprobaret deum viuentem ⁊ argueret verbis q̄ audiuit dñs deus tuus: ⁊ fac orationē pro reliquijs q̄ repte sūt. Venerūt ergo serui regis eęchie ad isaiā.

a Dixitq̄ eis ysaias. Hi ꝓnē ponit ysaie cōsolabilis rñsio. cū dr: b Noli timere a facie ser. i. ꝑ̄ē ꝫmones. c Quib⁹ blasphē. pu. regis assyriox. i. Fui sibi familiares ⁊ cari sicut filij. d Me. q̄ verba rabsacis imponebāt deo imprentiā dicendo q̄ non posset saluare eccliā ⁊ ꝑplm suū de manu regis assyriorum. ⁊ sic dicebat eū impotentiorem homine mortali. e Ecce ego immittam ei spiritum. id est turbationē mentis. cui⁹ causa subdit: f Et audiet nūciū. s. de rege ethiopie inuadēte eius regnū. ut habet. j. g Et reuertet in terrā suam ⁊c.] H nō fuit i isto reditu sed in secūdo. q: redijt ad obsidēdū irlm: ⁊ inde fugit territus ꝑ̄ē plagā sui exercit⁹ ⁊ tūc in terra sua a filijs suis fuit occisus. ut habet in fine hui⁹ capituli. h Reuersus est ergo rabsaces. ꝑr acto nūcio. dicūt tñ aliq̄ doctores q̄ ibi remāsit exercitus assyriox. i Audierat enī q̄ recessisset de lachis. Cūq̄ audisset de tharacha rege ethiopie dicentes: Ecce egressus est ut pugnet aduersum te: ⁊ iret ꝓtra eū: misit nuncios ad ecclesiam dicens: Hec dicite ecclesie regi iuda. Non te seducat de⁹ tuus i quo habes fiduciā: neq̄ dicas Non tradet irlm in man⁹ regis assyriox. Tu enī ipse audisti q̄ fecerūt reges assyriox vniuersis terris. quō vastauerūt eas. Nūquid liberando liberauerūt dij gentiū singulos q̄s vastauerūt ꝑres mei goçan videlz ⁊ aran ⁊ reseph ⁊ filios eden: qui erāt in thelassar? Vbi ē rex emath ⁊ rex arphat ⁊ rex ciuitat⁹ sepharuaim ana ⁊ aua? Itaq̄ cū accepisset ecclesias lras de manu nuncioꝝ ⁊ legisset eas: ascēdit i domū dñi ⁊ expandit eas coꝝ dño: ⁊ oravit in ꝓspectu eius dicēs: Dñe deus irl qui sedes super cherubin tu es deus solus regū

Dixitq̄ eis ysaias: Hec dicetis dño vr̄o: Hec dicit dñs: Noli timere a facie ꝫmonū quos audisti quib⁹ blasphemauerunt pueri regis assyriox me. Ecce ego immittā ei spūm ⁊ audiet nūciū: ⁊ reuertet in terrā suā: ⁊ dēficiam eū gladio in terra sua.] Reuersus est ergo rabsaces ⁊ inuenit regē assyriox expugnātem lobnā. Audierat enī q̄ recessisset de lachis. Cūq̄ audisset de tharacha rege ethiopie dicentes: Ecce egressus est ut pugnet aduersum te: ⁊ iret ꝓtra eū: misit nuncios ad ecclesiam dicens: Hec dicite ecclesie regi iuda. Non te seducat de⁹ tuus i quo habes fiduciā: neq̄ dicas Non tradet irlm in man⁹ regis assyriox. Tu enī ipse audisti q̄ fecerūt reges assyriox vniuersis terris. quō vastauerūt eas. Nūquid liberando liberauerūt dij gentiū singulos q̄s vastauerūt ꝑres mei goçan videlz ⁊ aran ⁊ reseph ⁊ filios eden: qui erāt in thelassar? Vbi ē rex emath ⁊ rex arphat ⁊ rex ciuitat⁹ sepharuaim ana ⁊ aua? Itaq̄ cū accepisset ecclesias lras de manu nuncioꝝ ⁊ legisset eas: ascēdit i domū dñi ⁊ expandit eas coꝝ dño: ⁊ oravit in ꝓspectu eius dicēs: Dñe deus irl qui sedes super cherubin tu es deus solus regū omniū tre: tu fecisti celū ⁊ terram. Inclina aurem tuā ⁊ audi. Aperi dñe oculos tuos ⁊ vide: ⁊ audi oia verba sennacherib: q̄ misit ut exprobraret no bis deū viuentē. Vere dñe dissipauerūt reges assyriox gētes ⁊ terras omniū. ⁊ miserūt deos eoꝝ in ignem. Non enī erāt dij sz opa manuū hominū ex ligno ⁊ lapide: ⁊ p̄diderūt eos. Nūc igit dñe deus noster saluos nos fac de manu eoꝝ: ut sciāt oia regna terre q̄ tu es dñs deus solus. Misit aūt ysaias filius amos ad ecclesiam dicens: Hec dicit dñs deus israel. Que de precat⁹ es me sup sennacherib rege assyriox: audiui. Iste ē sermo quem locutus est dñs de eo Spreuit te ⁊ subsannauit te virgo filia syon: post tergum tuū caput mouit filia irlm. Cui exprobrasti: ⁊ quem blasphemasti? Cōtra quem exaltasti vocem tuā: ⁊ eleuasti in excelsū oculos tuos: Contra sanctum israel. Per manū seruoꝝ tuoꝝ exprobrasti dño: ⁊ dixisti. In multitudine curruū meorum ascēdi excelsa mōtiū in sūmitate libani: ⁊ succidi sublimes cedros eius: ⁊ electas abietes illi⁹. Et ingressus sum vsq̄ ad terminos eius: ⁊ saltum carmeli eius ego succidi. Et bibi aq̄s alienas: ⁊ ficcaui vestigijs

des super cherubin. id est presides omni creature etiam angelice. ⁊ hoc significabatur in templo vbi propitiatorium quod erat quasi sedes dei sustentabatur a duob⁹ cherubin hinc ⁊ inde positis. sicut fuit plenius expositum Exo. xxv. t Inclina aurem tuam ⁊ audi. id est effectum iusticie tue ostende contra sennacherib. Cetera patent vsq̄ ibi: v Ut sciant omnia regna terre. q: tu es dñs de⁹ solus. cōterendo sennacherib qui deos aliarū gentium destruerat. x Misit aūt ysaias. hic cōsequenter ponitur cōsolatio ecclesie per ysaiā denunciando sibi ipsius sennacherib futurā ruinam. ⁊ primo hec ruina p̄dicitur. secūdo ad hui⁹ ꝓbationem mirabile signū adducit. ibi: Tibi autē ecclesia. Circa primū ysaias dirigit ꝫmonē ex pte dñi ad ecclesiā dicens esse oratione el⁹ exauditam. cū dr: Que deprecat⁹ es ⁊c. sequit: y Spreuit te. in animo suo. virtutem tuā nullā reputando. z Et subsannauit. sensibili signo. subsannatio enim ꝫprie dr cōtempt⁹ cum signo sensibili. ⁊ dicit subsannatio a rugatione nasi. a Virgo filia syon. i. irlm: que dr virgo ꝫ integritatē fidei q̄ semper remansit ibi in aliquib⁹. Filia syon dicit. q: sicut filia a matre ꝫtegit: ita ciuitas irlm ꝫtegebat a forzalicio q̄ erat in mōte syon. b Post tergum tuū caput mouit. q: habitatores irlm non audebāt exire in campū ꝓtra eum: sed magis fugiebant ab eo: ⁊ sic vertebant ei dorsum. Cōsequēter ysaias dirigit sermonē suū ad sennacherib dicens: c Contra quem exaltasti vocē tuā. cōminando ⁊ blasphemādo ꝓ superbia. ⁊ rñdit. d. d Cōtra sanctū irl. i. ꝓtra illum qui est sanctus sanctoꝝ ⁊ deus irl ꝑ specialem cultū. e Per ma. ser. tuoꝝ exprobrū. sicut ꝓ ex ꝓcedētib⁹ de rabsace ⁊ aliis nūcijs q̄ apportauerūt lras ecclesie. ⁊ iste fuit maior ꝓtempt⁹ q̄ si sennacherib hoc fecisset in ꝑsona ꝫprija. sicut dare alapā alicui ꝑ vilem ꝑsonam q̄ ꝑ seipsū. f Et dixisti. in corde tuo. g In multitudine cur. meoꝝ ascend. excel. montiū. i. ciuitatem irlm. ⁊ templum q̄ erat in excelso respectu aliarum terrarum. h In sūmitate libani. i. templi de lignis libani facti. ut patet ex dictis ꝫ. iij. li. i Et succidi sublimes cedros ei⁹ ⁊c. q: de talib⁹ lignis erat factum templū. uel per istas arbores metaphorice designantur principaliores populi. ut principes sacerdotum. ⁊ licz ista adhuc non fecisset sennacherib. tamen ex superbia cordis reputabat se certitudinaliter facturum de futuro: ac si iam esset factum de preterito. ⁊ ad hoc designandum vtitur ꝫprieta tali modo loquēdi. k Et saltū carmeli. i. vulgares boies. l Et bibi aquas alienas. i. ab alijs in cisternis ⁊ stagnis collectas. m Et ficcaui vestigijs pedum meorum. i. dominū exercitus mei: ⁊ aliorū venientiū illuc ad hauriendū ⁊ bibendū. Cōsequēter ꝫprieta

in ꝑsona dñi alloquif sennacherib dicens: a Nũquid non audisti quid ab initio fecerim. s. cẽm creaturã te nibilo. q. d. scire ⁊ audire debuisti. qz licz gentiles ponerent multitudinẽ deoꝝ. tñ super cẽs ponebãt vnã causam primã omniũ quã vocabant deũ deoꝝ. b Ex diebus antiquis. i. ab eterno. plasmaui illud. i. faciendũ disposui quicqd factũ est ꝓ ꝑes tuos ⁊ te: ad puniendũ aliqua mala facta cõtra me. sm qꝺ dicẽ dñs Isa. x. Ue assur virga furoꝛ mei ⁊ bacul⁹ ipse est ⁊c. Et nũc adduxi. istã punitionẽ ꝑ te ⁊ ꝑ alios. c Erũtqꝫ in ruinã ⁊c. hoc est dictũ. ruine ciuitatũ ⁊ terrarũ ⁊ ꝓlox que facte sunt ⁊ fiende ꝓ te totum est mea ꝑtute. d Facti sũt velut fenũ agri. i. nullius resistẽtie aut virtutis. quia sic volui. e Habitaculum tuũ. in terra tua quando tractabas in cõsilio tuo de inuasionib⁹ aliarũ gentiũ. f Et egressum tuũ. pcedendo ad bellum. g Et introitum tuũ. intrando terras alienas ⁊ ciuitates. h Ego prescini. qz omnia ista preordinaui. i Et furoꝛẽ tuũ contra me. blasphemãdo nomen meũ tanqꝫ ingratissim⁹ ⁊ insanus de victorijs quas dedi tibi. k Ponam itaqꝫ circulum in narib⁹ tuis. sicut fit bubalis. ⁊ est sensus te indomitũ ego domado malis gratibus tuis. l Et reducã te. s. cõfusione ad terrã tuam. sicut ꝓz in fine dui⁹ capituli. m Tibi aũt eçechia.

pedum meorum omnes aquas clausas. Nũquid [a] non audisti quid ab initio fecerim: Ex[b] diebus antiquis plasmaui illud: ⁊ nunc adduxi. Eruntqꝫ [c] in ruinam collium cõpugnantiũ ciuitates munite. Et qui sedent in eis humiles manu: contremuerunt ⁊ confusi sunt: facti[d] sunt velut fenum agri ⁊ virens herba tectorum: que arefacta est anteqꝫ veniret ad maturitatẽ. Habitaculum [e] tuum ⁊ [f] egressum tuũ ⁊ [g] introitũ tuũ ⁊ viam tuam ego[h] prescibi: ⁊ [i] furorem tuum contra me. Insanisti in me: ⁊ supbia tua ascendit in aures meas. Ponam [k] itaqꝫ circulum in naribus tuis: ⁊ chamũ in labijs tuis: ⁊ [l] reducam te in viam ꝑ quã venisti. Tibi[m] aũt eçechia hoc erit signũ. Comede [n] hoc ãno que reppereris: in secũdo autem anno que sponte nascũtur. Pozo[o] in ãno tertio seminate ⁊ metite: plãtate vineas: ⁊ comedite fructus eaꝝ. Et quodcũqꝫ reliquũ fuerit de domo iuda mittet[p] radicem deorsum: ⁊[q] faciet fructum sursũ.

De hierusalem quippe egredient reliquie: ⁊ quod saluet de montesyon. Zelus[r] domini exercituũ faciet hoc. Quãobrem hec dicit dñs de rege assyrioꝝ: Non[s] ingredietur vrbem banc: nec mittet in eam sagittam: nec occupabit eam clype⁹ nec circũdabit eam munitio. Per viã qua venit reuertetur: ⁊ ciuitatem hãc non ingredietur dicit dñs: ꝓtegamqꝫ vrbem banc ⁊[t] saluabo eam: ꝓpter me ⁊[u] ꝓpter dauid seruũ meũ. Factum[v] est igitur in nocte illa venit[w] angel⁹ domini: ⁊[x] percussit in castris assyriozũ centum octogintaquinqꝫ milia.] Cũqꝫ diluculo surrexisset vidit[y] omnia corpora mortuorum: ⁊ recedens abijt. Et[z] reuersus est sennacherib rex assyriorum: ⁊ mansit in niniue. Cũqꝫ [a] adoraret in templo nesrath deũ suũ: adramelech ⁊ sarasar filij eius percusserunt eum gladio: fugeruntqꝫ [b] in terram armeniozũ: ⁊ regnauit asaraddon filij⁹ eius

ꝓ eo. xx

M[c] diebus illis egrotauit eçechias vsqꝫ ad

ponitur dui⁹ literationis executio in facto. cum dicit: Factũ est igitur in nocte illa. hoc non potest referri ad temꝑ in quo ysaias dixit ista que predicta sunt. quia fuerunt duo anni intermedij quibus ꝑpls eçechie virit de frugibus granozũ contritozum ⁊ pomozũ. ut patet ex predictis. ⁊ ideo dicunt aliqui qꝺ refertur ad tempus in quo sennacherib post vastationem regũ etbiopie ⁊ egypti ꝓtra quos fuerat. ut ꝓz ex ꝓdictis: post duos annos rediit ad obsidendũ irlm. ⁊ nocte illius diei q̃ posuerat obsidionem. facta est ista plaga sup eius exercitũ. sed hoc non ꝓsonat littere precedenti. vbi dicit: Nec circũdabit eã munitio. i. obsidio ⁊ ideo dicit Ra. Sa. qꝺ ista plaga facta est cũ adhuc exercitus eius distaret a irlm. ⁊ dicẽ qꝺ erat in nocte: q̃ non est multũ longe a irlm. ⁊ idem videtur ꝓ illud qꝺ habet Isa. x. Adhuc dies est ut in nob stet. ⁊ scias qꝺ ille locus quẽ Ra. Sa. vocat nobe. dr nob Isa. x. 3 Uenit angel⁹ dñi executor ei⁹ iustitie. a Et percussit i castris assyriozũ ⁊c.] s. cẽs robustos bellatores ⁊ principales exercitus: ut habet. ij. Paral. ca. xxxij. Cũqꝫ diluculo surrexisset. s. sennacherib ut iret ad obsidendũ irlm. b Vidit omnia corpa mortuozũ. dicunt hebrei qꝺ corpora fuerunt incinerata sub armis ac vestibus intactis ita qꝺ ꝑpls eçechie potuit spolia de facili colligere. ⁊ sine cadauerum fetore. ⁊ in hoc satis cõcordant verba Isa. ix. ca. ⁊ xxx. c Et reuersus est sennacherib. cum paucis qui remanserant cõfusibiliter ⁊ ignominiose. d Cũqꝫ adoraret in tẽplo ⁊c. filij eius percusserũt eũ. dicunt aliqui qꝺ hoc fuit eo qꝺ ordinauerat asaraddon regnaturũ post se istis duobus postpositis. ⁊ sic desiderio regnãdi interfecerũt eum. sed huic non videt cõsonare quod subdit: e Fugeruntqꝫ in terrã armenioꝝ. ⁊ ideo non videt qꝺ interfecerunt eum cupiditate regnandi post eum. Et ideo Ra. Sa. aliam causam assignat dicens: qꝺ principes regni sui erãt turbati ꝓtra eum. eo qꝺ filij eorum ⁊ amici erant mortui modo predicto ꝓpter eius superbiam ⁊ blasphemiã cõtra deum israel: ꝓpter qd̃ tractabãt de morte ipsius. qd̃ cum ad eius aures peuenisset intrauit templũ dei sui. orans ⁊ ꝓmittens qꝺ si hoc piculũ euaderet in eius honorem. duos filios suos predictos sacrificaret: qd̃ filij intelligentes eum interfecerunt ne ab eo interficerent. ⁊ hoc dictũ satis cõcordat littere in qua dicit: Cũqꝫ adoraret in templo ⁊c. filij eius interfecerunt eum. f Cap. xx.

M diebus illis. Hic ꝓsequenter describit eçechie mirabilis sanatio. ⁊ primo huiusmodi sanatio describit. secundo ex hoc surgens elatio reprimitur. ibi: In illo tpe. Circa primũ premittit mortis imminentis denunciatio. secundo eiusdem dilatio. ibi: Qui cõuertit. tertio mirabilis

sanatio ibi: Dixitq; ysaias. Circa primū dicit: In dieb⁹ illis egrotauit ezechias vsq; ad mortem. quia per viam nature nō poterat euadere. dicunt autem aliqui q; hec infirmitas contigit ezechie eo q; non reddiderat gratias deo sufficienter de percussione exercitus sennacherib. sed hoc dictum improbat Ra. Sa. q; hoc q; ysaias dixit sibi postea: Et de manu regis assyriorum liberabo te et ciuitatem hanc. Ex quo patz q; percussio exercit⁹ sennacherib fuit post infirmitatem ezechie et non ante Dicit igit q; hoc ei accidit eo q; noluerat accipere vxorem: quō tamen facere tenebatur ut linea dauid in regno per ipsum cōtinuaretur: ꝓpter quod conualescēs accepit vxorem de q̄ genuit manasse. Et huic dicto videtur concordare littera sequentis capituli vbi dicit q; manasses erat xij. annorum cum regnare cepisset mortuo patre qui vixit. xv. annis post suam sanationem. ut in littera habet. Potuit etiam esse alia causa infirmitatis ezechie. ut q; eius sanationē mirabilem deus glorificaret. sicut de ceco nato dicit Job. ix. a Precipe domui tue. i. ordina testamentū tuum. b Morieris enī tu ꝛc. reuelatio enim ꝓphetica aliqū fit ꝑm dispositionem causarum inferiorum. et nō ꝑm q; est in mente diuina. et sic fuit in ꝓposito quia talis erat infirmitas ezechie q; via naturali mortē non poterat euadere. et sic intelligitur denunciatio ꝓphete. Morieris ꝛc. per hoc tamen non excludit ꝓphēta quin ex dei gratia sanari posset: ꝓpter quod ezechias conuertit se ad orandū dominū ꝓ sua sanatione. quod non fecisset si ꝓphēta sibi mortem denunciasset ꝑm ordinem voluntatis diuine.

c Qui conuertit. Hic consequenter describitur mortis prenunciate dilatio per orationem ezechie. cum dicit: Qui conuertit faciem suam ad parietem. ut oraret secretius et deuotius et non impediretur ab assistentibus. d Memento quō ambulauerim in ꝟitate. nō dicit hoc ꝙ iactantiā sed magis ad gratiaꝝ actionem. recognoscens q; hoc fecisset ex voluntate diuina. ut sic gratus de precedentibus vlteriorem gratiam impetraret. e Et anteq̄ egrede. ysaias me. par. atrij. i. curie domus regie. f Audiui orationem tuam. eam acceptando. g Vidi lachrymam. i. lachrymas. sicut dicitur Exo. viij. Venit musca grauissima ꝛc. i. multitudo ꝛc. sic in ꝓposito q; ezechias fleuit fletu magno. ut dicit in hrā. b Die tertio ascendes templū dñi. sanat⁹. dic Ra. Sa. q; illa dies fuit in qua exercit⁹ sennacherib fuit percussus. et sic ezechias ascendit in templum ad reddendum gratias de sua sanatione. et de liberatione populi sui de manu sennacherib. i Et addam diebus tuis. xv. annos. istud denūciauit ꝓphēta ꝑm ordinem cause prime: videl; ꝓut erat ordinatum in diuina mente. et illud quod sic reuelatur et denunciatur immutabiliter implet. k Et ꝓtegam vrbem istam ꝓpter me. i. ꝓpter gloriam nominis mei qō sennacherib blasphemauit. l Et ꝓpter dauid seruum meum. i. ꝓpter merita eius principaliter: et non aliox in regno sibi succedentium. m Dixitq; ysaias. Hic ꝓsequenter ponitur ezechie mirabilis sanatio cum dicitur: n Afferte massam ficorum. Dicunt enim aliqui q; ficus et alia dulcia aggrauant infirmitatem illam quam habebat ezechias. ut sic fieret mirabilior sanatio per appositionem illius quod natū erat aggrauare. o Quod erit signum ꝛc. hoc non potuit ex incredulitate uel diffidentia: sed magis ex confidentia diua. et ut magis appareret eius gloria multiplicando mirabilia. p Vis ut ascendat umbra. i. procedat vltra. et sic habetur in hebreo. Ex quo etiam patet q; illud horologium erat ad solem ad cognoscendum horas diei p ei⁹ umbrā. Et dicunt aliq; q; due linee faciebant vnā horā. et ꝑm hoc illa dies artificialis fuit augmentata decem horis. Alij vo dicunt q; quelibet linea faciebat vnam horā. et sic illa dies fuit augmentata. xx. horis. x. retrocedēdo ad orientem. et. x. rediendo ad locum pristinum. et sic illa dies artificialis fuit. xxtij. horaꝝ. quia ante habebat. x. horas. et postea duas habuit sole tendente ad occasum. et hec videt opinio Dionysij in epla ad Policarpū. vbi loquēs de ista retrocessiōe solis dicit sic: Sol cū decima hora esset deo ꝓcipiente retrodauit ad orientem. alijs. x. horis designatis rediendo rursus decem horis alijs ad occidentem currente sole. sed et residuis diei duabus horis ꝛc. Sequitur figura ꝑm primam opinionem in qua due linee faciunt vnā horam.

mortem: et venit ad eum ysaias filius amos prophetes. dixitq; ei: Hec dicit dominꝰ deus: ꝓcipe domui tue. Morieris enī tu et non viues. Qui conuertit faciem suā ad parietem: et oravit dominū dicens: Obsecro domine: memento quomodo ambulauerim coram te in veritate et in corde perfecto: et quod placitum est coram te fecerim. Fleuit itaq; ezechias fletu magno. Et anteq̄ egrederetur ysaias mediam partē atrij: factus est sermo domini ad eum dicens: Reuertere et dic ezechie duci populi mei: Hec dicit dominus deus dauid patris tui: Audiui orationem tuam: vidi lachrymam tuam: et ecce sanaui te. Die tertio ascendes templum domini: et addam diebus tuis quindecim annos. Sed et de manu regis assyriorum liberabo te et ciuitatē hanc: et protegam vrbem istam ꝓter me: et ꝓpter dauid seruū meum. Dixitq; ysaias: Afferte massam ficorum. Quā cum attulissent et posuissent sup vlcus eius: curatus est. Dixerat autē ezechias ad ysaiam: Quod erit signum quia dominus me sanabit: et quia ascensurus sum die tertia templū domini? Cui ait ysaias: Hoc erit signum a domino: q; facturus sit dominꝰ sermonē quē locut⁹ est. Vis ut

Vtrum autem ista dies sub ezechia fuerit maior q̄ illa que ꝓlongata fuerit tempore iosue. dictum fuit Josue. x. Figura ꝑm secundam opinionem in qua quelibet linea facit vnam horam.

Notandum q̄ iste due figure facte sunt ꝑm vnam viam quam posuit Josue.x. scilz q̄ dies plongata sub eccebia fuerat in solstitio byemali: ⁊ sic breuior die plongata sub iosue. a In tempore illo. Hic consequenter reprimitur insurgēs elatio. ⁊ primo ipsa elatio describitur. ⁊ secundo reprimit. ibi; Venit autem isaias. Circa primū sciendum q̄ babylonij erant intenti circa cursus siderum. vñ ⁊ astronomia primo fuit inuenta in chaldea scōm aliquos: cuius metropolis est ciuitas babylon ⁊ ideo quando percepe/runt retrocessionem solis predictam ꝑ cursum nāe: fuerūt solliciti q̄/rere qualiter hoc accidebat. ⁊ cum audissent q̄ hoc fuerat in sanatione eccebie. de cōsilio sapiētum rex babylonis: b Misit ad eccebiam munera. in signum reuerentie: c Et litteras. ad sciendū de illa retrocessione solis mirabili. ⁊ hoc est quod dicitur. ij. Paral. xxxij. q̄ nuncij regis babylonis missi fuerant ad eum ut interrogarent de portento quod acciderat super terram. d Letatus est autem in aduentu eorū eccebias. leticia inepta ꝓcedente ex elatione. eo q̄ tantus rex ⁊ de tam longinqua terra misisset ad eum nuncios ⁊ munera. e Et ostendit eis domū aromatum ⁊ aurū ⁊c. dicit Ra. Sa. q̄ nō solum ostendit eis ea q̄ erant in thesauris suis ⁊ i domo sua. sed etiam ea que secretissime ⁊ reuerentissime seruabantur in templo. s. vnctionem regum ⁊ pontificū. ⁊ tabulas testimonij ⁊ legem. que nullo modo erant gentilibus ostendenda. ⁊ hoc notatur cū dicitur: Et in omni potestate sua. sequitur: f Venit autē isaias. Hic consequenter describit predicte elatiōis ⁊ trāsgressionis reprehensio. cum dicit: g Quid dixerunt viri isti ⁊c. nō quesiuit hoc ex ignorantia quia totum erat sibi a deo reuelatum. sed ut ex responsiōe eccebie cōuenientius argueret eū.

ascendat vmbra decem lineis: aut ut reuertatur totidem gradibus: Et ait eccebias: Facile est vmbram crescere decem lineis. Nec hoc volo ut fiat: sed ut reuertatur retrorsum decem gradibus. Inuocauit itaq̄ isaias prophetā dominū: ⁊ reduxit vmbram per lineas quibus iam descenderat in horologio achaz retrorsum decem gradibus. In tempore illo misit merodach baladan filius baladā rex babyloniorum litteras: ⁊ munera ad eccebiam. Audierat enim q̄ egrotasset eccebias. Letatus est autem in aduentu eorū eccebias: ⁊ ostendit eis domū aromatum ⁊ aurum ⁊ argentum: ⁊ pigmenta varia: vnguenta quoq̄ ⁊ domū vasorum suorum ⁊ omnia que habere poterat in thesauris suis Non fuit quod non ostenderet eis eccebias in domo sua ⁊ in potestate sua. Venit autem isaias ꝓpheta ad regem eccebiam. dixitq̄ ei: Quid dixerunt viri isti: aut vnde venerunt ad te: Cui ait eccebias: De terra longinqua venerunt ad me. de babylone. At ille rñdit: Quid viderunt in domo tua: Ait eccebias: Omnia quecūq̄ sunt in domo mea viderunt. Nihil enī est quod nō monstrauerim eis in thesauris meis. Dixit itaq̄ isaias eccebie. Audi sermonem domini: Ecce dies venient: ⁊ auferentur omnia que sunt in domo tua: ⁊ que condiderunt patres tui vsq̄ in diem hanc in babylonem. Non remanebit quicq̄ ait dominus. Sed ⁊ de filijs tuis qui egredientur ex te quos generabis tollentur: ⁊ erunt eunuchi in palatio regis

babylonis. Dixit eccebias ad isaiam: Bonus sermo domini quem locutus est: Sit tm̄ pax ⁊ veritas in diebus meis. Reliqua autem sermonum eccebie ⁊ omnis fortitudo ei⁹: ⁊ quomodo fecerit piscinā ⁊ aqueductum ⁊ introduxerit aquas in ciuitatem: nonne hec scripta sunt in libro sermonū dierum regum iuda: XXI Obmiuitq̄ eccebias cum patribus suis: ⁊ regnauit manasses filius eius ꝓ eo. Duodecim annorum erat manasses cum regnare cepisset: ⁊ quinquaginta/quinq̄ ānis regnauit in hierusalē. Nomen matris eius apbsiba. Fecitq̄ malum in conspectu domini: iuxta idola gentiū quas delenit dominus a facie filiorum israel. Conuersusq̄ est ⁊ edificauit excelsa que dissipauerat eccebias pater ei⁹: ⁊ erexit aras baal ⁊ fecit lucos sicut fecerat achab rex israel: ⁊ adorauit omnem militiam celi: ⁊ coluit eā. Extruxitq̄ aras in domo domini de qua dixit do/minus: in hierusalem ponam nomen meū: ⁊ extruxit altaria vniuerse militie celi: in duobus atrijs templi domini. Et transduxit filium suum per ignem: ⁊ ariolatus est ⁊ obseruauit auguria ⁊ fecit phitones: ⁊ aruspices multiplicauit ut faceret malū coram domino ⁊ irritaret eum. Posuitq̄ idolū luci quem fecerat in templo domini super quo locutus est dominus ad dauid: ⁊ ad salomonem filium eius. In templo hoc ⁊ in hierusalem quam elegi de cunctis tribubus israel ponam nomen meum in sempiternum: ⁊

istud fuit impletū in daniele ⁊ sociis suis q̄ fuerūt de semine regis iude educti in babylonem ⁊ nutriti ⁊ eruditi ut possent stare in palatio regis babylonis. ut habetur Dañ. j. l Dixit eccebias ad isaiam: bonus est sermo dñi. penituit enim ⁊ sic acceptauit domini sententiam super se ⁊ regnum suum. ꝓpter quō ⁊ pena ista non fuit inducta tpib⁹ suis: sed fuit dilata vsq̄ ad temp⁹ ioachim ⁊ sedechie. quō cū sibi dictū fuisset ꝑ isaiā dixit: Sit tm̄ pax ⁊ veritas in dieb⁹ meis. sequitur: m Et quomodo fecerit piscinam ⁊ aque ductum ⁊c. de hoc habetur pleni⁹. ij. Paral. xxxij. vbi dicit q̄ hoc fecit eccebias ut reges assyriorum venientes cōtra hierusalem paterent defectum aque in obsidione si venirent ad obsidendū eā. n Cap. xxj. Obmiuitq̄ eccebias. Hic ꝓnter ostēditur quid factū sit ib manasse rege iuda. cui⁹ primo describitur cōuersatio infidelis. secundo contra eū cōminatio prophetalis. ibi: Locutusq̄ est dominus. tertio cōminantium occisio crudelis. ibi: Insuper ⁊ sanguinem. quarto mors manasse ⁊ substitutio cōsimilis. ibi: Reliqua autem sermonū manasse. Circa primū dicit: o Fecitq̄ malum in conspectu domini. declinans ad omnem modū idolatrandi. ut cōsequenter ponitur in littera. p Et adorauit oēm militiam celi. solem lunam iouem ⁊ alios planetas. q Extruxitq̄ aras in domo domini. qō fuit magnus contemptus s. exercere idola-

venerunt ad me. quasi diceret. hoc fuit mihi ad magnam gloriam. ⁊ ideo ostendi eis regni mei magnificentiam. i Ecce dies venient ⁊ auferentur omnia que sunt in domo tua ⁊c. istud fuit completum qñ nabuchodonosor oia preciosa transtulit de hierusalem in babylonem. ut habetur in fra. xxv. k Sed ⁊ de filijs tuis ⁊c. triam loco cult⁹ diuini. r Et transduxit filiū suū p ignem. modus hui⁹ traductionis expositus est s. xvj. ca. de achaz. s Et ariolat⁹ est. i. exercuit diuinationē q̄ fit in aris. sup q̄s immolat⁹ demonib⁹. t Et fecit phitones. aliter sit h intelligendū. dictū fuit s. j. li. xxviij. ca. v Et aruspices. hi sunt q̄

in extis animalium immolatorum ꝛemonibus diuinant. Cetera patent vsq; ibi: a Sed seducti sunt a manasse ut facerent malum ꝛc̃.] Ex quo patet malicia ipsius manasse extensiue: quia populum fecit errare. ꝛ intensiue ex peccatorũ grauitate. b Locutusq; est dom̃s. Hic consequenter ponit cõminatio, ꝙ prophetalis: quia dominus volens populũ reuocare · mittebat frequenter ꝙ prophetas ad arguendũ peccata preterita: ꝛ cõminandũ penas futuras. ut sic peccati pudore uel pene timore ꝛesisterent a peccatis. ꝛ patet littera vsq; ibi: c Ut quicũq; audierit tinniãt ambe aures eius. pro stupore ꝛ admiratione magnitudinis mali sup ipsũ futuri.

d Et extendã super hierusalem funiculum samarie ꝛ pondus domus ꝛc̃. id est in eadem mensura ꝛ eodem pondere puniã regnũ iuda: in quo punitur regnũ israel. ꝛe qua punitione dictum fuit ꝛ. ca. xxij. ꝛ. xxiij. e Et ꝛeleto hierusalem sicut ꝛeleri solent tabule. in quibus nihil apparet ꝛe his que fuerãt ibi scripta · sic nabugardan ꝛeleuit hierusalem incendendo domũ domini: ꝛ domũ regis: ꝛ domos hierusalem per circuitum. ut habetur infra. xxv. f Et ducam crebri[s] stilum super faciẽ eius. loquitur ad similitudinẽ illius qui perfecte ꝛelet tabulas. quia pluries ducit stilum super ceram ad totum complanandum. sic rex babylonis pluries spoliauit ꝛ captiuauit populum hierusalẽ. scilz tẽpore ioachim: ꝛ tempore sedechie. ut habetur infra. xxiiij. ꝛ. xxv. ca. g Eo ꝙ fecerint malum coram me ꝛ perseuerauerũt irritantes me ꝛc̃. q; licz humanũ sit peccare: diabolicũ tamen ẽ in pctõ perseuerare. h Insuper ꝛ sanguinẽ innocium. Hic cõsequenter ꝛescribitur cõminantium occisio crudelis: quia manasses non solum ꝙphetas dñi ad se missos non audiuit sed etiam crudeliter occidit ꝛ in magna multitudine. ad quod ꝛesignandum subditur: i Donec impleret hierusalem vsq; ad os. id est ꝙtum potuit facere: sicut vas dicitur plenum vsq; ad os. quando non potest vltra capere. inter istos occisos fuit isaias ꝙphta qui dicitur fuisse auunculus ipsius manasse ex parte matris. ꝛ ꝓpter hoc ꝙ erat nobilis genere non fuit ausus eum ita de facili interficere sicut alios: sed quesiuit occasionem ut lege. ut habetur in quodam libro hebraico qui dicit iebamoth dicens: tu dixisti Vidi dominũ sedentem super solium excelsum ꝛc̃. ut habetur Isa. vj. ꝛ ideo tu dicis contra moysen ꝛ contra dominũ dicentem moysi: Non videbit me homo ꝛ viuet. Exo. xxxiij. ꝛ sic iudicauit eum ad mortem. ꝛ cũ prophetaret dñi; aperuit quãdam cedrum ꝛ ibi inclusit ꝙphetam. manasses autem viso miraculo nõ fuit retractus a crudelitate. sed cum cedro fecit eum secari cũ serra ferrea. Expositores autem nostri dicunt cõmuniter ꝙ fuit serratus serra lignea ad diuturnioꝛem afflictionem. ꝛ cum prophta peteret aquam sibi dari: ꝛ negaretur: dominus ꝛe excelso misit aquam in os eius. ꝛ inde locus ille iuxta quem serrabatur dictus est siloe. quod sigt missionẽ. tamen in fine iste manasses penituit. ut habetur. ij. Paral. vltimo. ca. k Reliqua aũt. Hic consequenter ꝛescribitur mors ipsius manasse. ꝛ filij eius substitutio: scilz ãmon qui fuit imitator paterne malitie. ut dicitur in littera. ꝛ pater vsq; ibi: l Seruiuitq; immunditijs. id est idolis que vocãtur immunditie apud hebreos. propter quod ignominiose mortuus est ꝛ a seruis suis interfectus in domo sua.

vltra non faciam cõmoueri pedem israel de terra quam dedi patribus eorum: si tamen custodierint opere omnia que precepi eis: ꝛ vniuersam legẽ quã mandauit eis seruus meꝰ moyses. Illi ꝛo non audierũt: sedⁿ seducti sunt a manasse: ut facerent malum super gentes quas contriuit] dominus a facie filiorum israel. Locutusq;ᵖ est dominus in manu seruorum suorum ꝙphetarum dicens: Quia fecit manasses rex iuda abominationes istas pessimas super omnia que fecerũt ãmorrei ante eũ: ꝛ peccare fecit etiam iudam in immunditijs suis. propterea hec dicit dominus deus israꝛ: Ecce ego inducam mala super hierusalẽ ꝛ iudam: utᵗ quicũq; audierit tinniãt ambe aures eiᵛ Etᵒ extendã super hierusalem funiculum samarie ꝛ pondus domus achab: ꝛᶜ deleto hierusalem sicut deleri solent tabule. Delens vertã: ꝛᶠ ducam crebrius stilum super faciem eius. Dimittam ꝛo reliquias hereditatis mee: ꝛ tradã eas in manus inimicorum eius: eruntq; in vastitatem ꝛ in rapinam cũctis aduersarijs suis eoˢ ꝙ fecerint malũ coram me ꝛ perseuerauerunt irritantes me ex die qua egressi sunt patres eorum ex egypto vsq; ad hanc diem. Insuperʰ ꝛ sanguinem innocuũ fudit manasses multum nimis donecⁱ impleretur hierusalem vsq; ad os: absq; peccatis suis quibus peccare fecit iudam ut faceret malum coram domino. Reliqua[k] autem sermonũ manasse ꝛ vniuersa que fecit: ꝛ peccatum eius quod peccauit: nõne hec scripta sunt in libro sermonũ dierum regũ iuda? Dormiuitq; manasses cum patribꝰ suis: ꝛ sepultus est in horto domus sue: in horto oçam: ꝛ regnauit ãmon filius eius pro eo. Quadraginta duorum annorum erat ãmon cum regnare cepisset: duobꝰ quoq; annis regnauit in hierusalẽ. Nomen matris eius messallemeth filia arus de iethebа. Fecitq; malum in conspectu domini sicut fecerat manasses pater eius: ꝛ ambulauit in omni via per quam ambulauerat pater eius. Seruiuitq;ˡ immunditijs quibꝰ seruierat pater eius: ꝛ adorauit eas: ꝛ dereliquit dominũ deum patrum suorum ꝛ nõ ambulauit in via domini. Tetenderuntq; ei insidias serui sui: ꝛ interfecerunt regem in domo sua. Percussit autem populꝰ terre omnes qui cõiurauerunt cõtra regem ammon. ꝛ constituerunt sibi regẽ iosiam filium eius ꝓ eo. Reliqua autem sermonũ ãmon que fecit: nonne hec scripta sunt in libro sermonũ dierum regum iuda? Sepelieruntq; eum in sepulchro suo in horto oçam: ꝛ regnauit iosias filius eius ꝓ eo.

Cto[m] anno · xxii rum erat iosias cum regnare cepisset: ꝛ triginta vno anno regnauit in hierusalem. Nomen matris eius idida filia phadaia de besechat. Fecitq; quod placitum erat coram domino: ꝛ [n] ambulauit per omnes vias dauid patris sui. Non declinauit ad dexteram sive ad sinistram. Anno autem octauo decimo regis iosie misit rex saphã filiũ aslia filij mesullã

m Cap. xxij. Cto annorum Hic consequenter ꝛescribitur quid factum sit sub iosia rege. ꝛ primo ostenditur qualiter sancte vixit. secundo qualiter subiectos sibi ad hoc induxit. xxiij. ca. Primũ autem ostenditur primo ex studiosa reparatione templi. secundo ex formidatione diuini iudicij. ibi: Narrauit quoq;. tertio ex deuota requisitione diuini consilij. ibi: Et precepit. Circa primũ dicitur: n Et ambulauit ꝓ omnes vias dauid. s. ꝓtũ ad bonũ nõ ꝓtũ ad malũ. utpote in facto vie ethei ꝛ ꝙlib⁹.

a Ut confletur pecunia que illata est in templum ⁊c. ianitores templi a populo offerente eam ex deuotione ꝓbabendis necessarijs in templo. b Deturq; fabris. dicuntur autem fabri generaliter artifices non solum in ferro ⁊ alijs metallis: sed etiam in lapidibus ⁊ lignis. c Ad instauranda. id est reparanda. d Sartatecta. id est tecta que defendunt parietes a pluuijs ⁊ intemperie aeris ne corrumpantur. ⁊ dicuntur a sartio sartis. ⁊ tectum tecti. e Lignarijs. i. carpentarijs qui faciunt tigna. f Et cementarijs. qui cōponunt lapides in muro ⁊ liniunt parietes. g Non supputetur eis argentum. id est nō exigatur ab eis ratio: sed eorum fidelitati cōmittatur. h Librum legis reperi in domo domini. dicit Ra. Sa. q cum achaz ḡreret libros legis domini ad cōburendum. iste fuit absconditus in muro templi. ⁊ sic cum repararent̄ muri fuit inuentus. i Conflauerunt serui tui pecuniam. i. expenderūt eam in reparatione templi ut iussisti. k Narrauit quoq;. hic consequenter ostenditur sanctitas iosie ex formidine diuini iudicij. quia cum audiret legi cōtinet se maledictiones scriptas in Deut. sup trāsgressores legis. ⁊ sciret patrē suū ⁊ plures alios cum ꝓpo fuisse transgressos legē multipliciter: l Scidit vestimenta sua. in signum tristicie ꝓpter offensas preteritas ⁊ penas futuras. ⁊ patet littera. m Et precepit. Hic consequenter ostenditur sanctitas iosie ex requisitione diuini consilij. cum dicitur: Ite ⁊ consulite dominū. ⁊ sequitur postea: n Jerunt itaq; helchias sacerdos ⁊c.] Queritur hic quare non iuerūt ad hieremiam ꝓphetā qui tunc erat. ut patet hieremie. j. Ad quod dicūt expositores nostri cōmuniter q; hoc fuit. quia adhuc erat nimis iuuenis nec habebatur in auctoritate. sed hoc non videtur verum. quia Hieremias cepit ꝓphetare. xiij. anno regni iosie. ut habetur hieremie. j. ⁊ iosias precepit reparari templum. xviij. anno regni sui. ⁊ tunc fuit iste liber repertus. ex quo patet q; hieremias iam p quinq; annos ad minus ꝓphetauerat. ⁊ per consequens in auctoritate erat ꝓpter quod Ra. Sa. aliter respondet sm̄ duas opiniones hebreorum. Una est q; iosias querebat consilium pietatis ⁊ misericordie diuine. ⁊ ideo iuerunt ad mulierem ꝓphetā. quia mulieres magis solent esse misericordes q; viri. Alia est q; hieremias iuerat ad cōmonendum vecem tribus ne forte obliuiscerentur dominū in tertra captiuitatis eorum. uel illos qui remanserunt. quia non fuerūt ita generalit̄ captiuati per salmanasar quin remanserint aliqui qui fugiendo se absconderāt: sicut monuit scripto illos qui postea fuerunt transmigrati in babylonem. ut habet hieremie. xxix. o Que habitabat in hierusalem in secunda. s. mansione. q; hierusalē erat clausa triplici muro. sicut dictum fuit supra. iij. libro. ca. iij. ⁊ sic erant ibi tres habitationes. ⁊ in secunda manebant ꝓphete ⁊ nobiles. ut dictum fuit ibidem. Cetera patent vsq; ibi: p Et succendet indignatio mea in loco hoc ⁊ non extinguetur. i. pena a me diffinita nō retractabit. ⁊ ad litterā ciuitas hierusalem fuit succensa per chaldeos ut habetur infra xxv. ca. q Fierent in stuporem. ꝓpter nimiam destructionem. r Et in maledictum id est in exemplum maledictionis. ita q; quando aliquis maledicet alicui dicet: sic fiet tibi sicut habitatorib⁹ hierusalem. s Et colligeris ad sepulchrum tuum in pace. Sed contra hoc videtur. q; iosias fuit vulneratus cum iret cōtra regem egypti ⁊ mortuus. ut habetur ca. sequenti. dicendum q; ista collectio pacifica intelligitur ꝓptum ad hoc q; destructio ciuitatis ⁊ tēpli non accideret in diebus suis. ⁊ hoc notatur cum dicitur: t. Ut non videant oculi tui omnia mala q; ⁊c. sapientes enim reputauerūt mai⁹

scribam templi domini: dicens ei: Vade ad helchiam sacerdotem magnum ut confletur pecunia que illata est in templum domini: quam collegerunt ianitores tēpli a populo: deturq; fabris ꝑ prepositos dom⁹ domini. Qui ⁊ distribuant eam his qui operātur in templo domini ad instauranda sartatecta templi: tignarijs videlz ⁊ cementarijs: ⁊ his qui interrupta cōponunt. ⁊ ut emantur ligna ⁊ lapides de lapicidinis ad instaurandum templum domini. Verūtamen non supputet eis argentum quod accipiunt sed in potestate habeant ⁊ in fide. Dixit autem helchias pontifex ad saphan scribā. Librum legis reperi in domo domini. Dedit̄q; helchias volumen saphan scribe: qui ⁊ legit illud. Venit quoq; saphan scriba ad regem. ⁊ renunciauit ei quod preceperat. ⁊ ait: Conflauerunt serui tui pecuniam que reperta est in domo domini: ⁊ dederunt ut distribueretur fabris ac prefectis operum templi domini. Narrauit quoq; saphan scriba regi dicens: Librū dedit mihi helchias sacerdos. Quem cum legisset saphan coram rege: ⁊ audisset rex verba libri legis domini: scidit vestimenta sua: ⁊ precepit helchie sacerdoti. ⁊ abichan filio saphan ⁊ achobor filio micha ⁊ saphan scribe ⁊ asaie seruo regis dicens: Ite ⁊ consulite dominū super me ⁊ super populo ⁊ super omni iuda: de verbis voluminis istius quod inuentum est. Magna enim ira domini succensa est contra nos: quia non audierunt patres nostri verba libri huius ut facerent omne qđ scriptū est nobis. Jerunt itaq; helchias sacerdos ⁊ abichan ⁊ achobor ⁊ saphan ⁊ asaia ad oldam prophetem] vxorem sellum filij thecue filij aras custodis vestium: que habitabat in in hierusalem in secunda: locutiq; sunt ad eā. Et illa respondit eis: Hec dicit dominus deus israel: Dicite viro qui misit vos ad me: Hec dicit dom⁹: Ecce ego adducam mala sup locum istum: ⁊ sup habitatores eius: omnia verba legis que legit rex iuda: quia dereliquerunt me: ⁊ sacrificauerunt dijs alienis irritantes me in cunctis operibus manuum suarum. Et succendetur indignatio mea in loco hoc: ⁊ non extinguetur. Regi autem iuda qui misit vos ut cōsuleretis dominū: sic dicet: Hec dicit dominus deus israel: Pro eo q; audisti verba voluminis ⁊ perterritum est cor tuum: ⁊ humiliatus es coram domino: audito sermonibus contra locum istū ⁊ habitatores eius: q; videlz fierent in stuporem ⁊ in maledictum: ⁊ scidisti vestimēta tua: ⁊ fleuisti coram me: ⁊ ego audiui ait dominus: idcirco colligam te ad patres tuos: ⁊ colligeris ad sepulchrum tuum in pace: ut non videant oculi tui oia mala q; inducturus

malum videre destructionem sue religionis ⁊ populi ꝙ mori. vñ dicitur. j. Machab. iij. Melius est nobis mori in prelio q; videre mala gentis nostre ⁊ sanctorum. Dicit etiā Josephus libro de iudaico bello q; titus ꝙuis esset gentilis in destructiōe hierusalem. cum templum arderet ⁊ sacerdotes fatigati ex siti ⁊ labore ꝓpter incendium ꝓpinquum se redderēt ei: ꝓtentes sibi vitam donari: iussit eos occidi: dicens eos esse degeneris animi qui templo ⁊ numini cuperent supuiuere Potest etiā aliter exponi: Colligeris ⁊c. scilz ad patres sanctos in lymbo qui sunt in pace eo q; sunt securi de sua futura beatitudine. Josias enim ut patet ex predictis fuit sanctus:

ꝛ ideo pciosa in cōspectu dñi fuit mors ipsi⁹. ꝛm q̄ dicit ꝑ3. cxv. Pciosa in conspectu dñi mors sanctorum eius.

T renunciauerunt regi ꝛc. a Cap. xxiij.

Ostenso qualiter iosias sancte vixit. hic consequenter ostenditur quomodo studiose ad hoc populū induxit.

Circa quod ꝓmo describitur ei⁹ operatio laudabilis. secundo occisio lamentabilis. ibi: In diebꝰ eius. tertio substitutio prolis dissimilis. ibi: Tulitq̄ populus terre. primū ostenditur ex tribus. scilz ex fedꝛ cum eo renouatione. secūdo ex idolatrie destructione. ibi: Et precepit rex. tertio ex phase celebratione. ibi: Reuersusq̄ est hierusalem. Circa primū dicitur: Et renunciauerunt regi. s. verba ꝓphetisse.

b Qui misit ꝛ cōgregati sunt ad eum ꝛc. ut conferaret populum domino. vñ subditur:

c Legitq̄ cunctis audientibus omnia verba libri federis vñi. ut intelligerent legis precepta ꝛ bona promissa acceptantibus ꝛ mala cōminata transgressoribus.

d Stetitq̄ rex super gradum. quem fecerat salomon. ut habetur. ij. Paral. ca. vj.

e Et fedus percussit coꝝ domino. ꝓmittendo sub iuramento ꝓ se ꝛ populo seruare mandata domini.

f Acq̄euitq̄ ꝓ⁹ pacto. iuramentum illud super se recipiēdo.

g Et precepit rex. Hic cōsequenter describitur idolatrie destructio. ꝛ primo in templo domini quod erat deputatum diuino cultui. sed reges idolatre introduxerant ibi cultum idolatrie. ꝛ hoc est quod dicitur: Et precepit rex helchie pontifici. i. summo sacerdoti.

h Et sacerdotibus secundi ordinis. qui sub summo sacerdote ministrabant per ebdomadas successiue. Dauid enim volens ampliare cultum diuinū instituit. xxiij. sacerdotes sub summo sacerdote per ebdomadas ministrantes. ut habetur. j. Paral. xxiij.

i Ut ꝓcerent de templo dñi omnia vasa que facta fuerant baal. i. ad cultum ipsius.

k Et in luco. qui plantatus erat in atrijs domus dñi ut ibidem coleretur baal.

l Et vniuerse militie celi. i. vasa facta ad cultum planetarum ꝛ. xij. signorum que sunt in ẽdiaco ꝛ aliarum constellationū notabilium.

m Et tulit puluerem eorum in bethel. qui erat locus deputatus idolatrie ꝑ hieroboā.

sum super locū istum. xxiii

T renūciauerūt regi qđ dixerat: Qui⁹ misit: ꝛ cōgregati sunt ad eum omnes senes iuda ꝛ hierusalem. Ascenditq̄ rex templum domini: ꝛ omnes viri iuda ꝛ vniuersiq̄ qui habitabant in hierusalem cum eo: sacerdotes ꝛ prophete ꝛ omnis populus a paruo vsq̄ ad magnum: ꝛ legitq̄ cunctis audientibus omnia verba libri federis qui inuentus est in domo domini. Stetitq̄ rex super gradum ꝛ fedus percussit coram domino: ut ambularent post dominū: ꝛ custodirent precepta eius ꝛ testimonia ꝛ cerimonias in omni corde ꝛ in tota anima: ꝛ suscitarent verba federis huius que scripta erant in libro illo. Acquieuitq̄ populus pacto. Et precepit rex helchie pontifici ꝛ sacerdotibus secūdi ordinis ꝛ ianitoribus ut proijcerēt de templo domini omnia vasa que facta fuerāt baal ꝛ in luco ꝛ vniuerse militie celi: ꝛ combussit ea foris hierusalem in conualle cedron: ꝛ tulit puluerem eorū in bethel. Et releuit aruspices quos posuerant reges iuda ad sacrificandum in excelsis per ciuitates iuda ꝛ in circuitu hierusalē: ꝛ eos q̄ adolebāt incēsū baal ꝛ soli ꝛ lune ꝛ duodecim signis: ꝛ omni militie celi. Et efferri fecit lucum de domo domini foras hierusalem in cōualle cedron ꝛ combussit eum ibi ꝛ redegit in puluerem: ꝛ proiecit sup sepulchra vulgi. Destruxit quoq̄ ediculas effeminatorū que erāt in domo domini: pro quibus mulieres texebant quasi domunculas luci. Cōgregauitq̄ omnes sacerdotes de ciuitatibus iuda. ꝛ contaminauit excelsa vbi sacrificabant sacerdotes: de gabaa vsq̄ bersabee. Et destruxit aras portarum in introitu osti iosie principis ciuitatis quod erat ad sinistrā porte ciuitat. Verūtamen nō ascendebant sacerdotes excelsorū ad altare domini in hierusalē: sed tm̄ comedebant azima in medio fratrum suorum. Contaminauit quoq̄ topbet quod est in cōualle filij ennon: ut nemo consecraret filium suum aut filiam per ignem moloch. Abstulit q̄q̄ equos quos dederāt reges iude soli in introitu templi domini iuxta exedram nathanmelech eunuchi: q̄ erat in pharurim. currus autem solis combussit igni. Altaria quoq̄ que erant super tecta cenaculi achaz que fecerant reges iuda: ꝛ altaria que fecerat manasses in duobus atrijs templi domini destruxit rex: ꝛ cucurrit inde ꝛ dispersit cinerem eorum in torrentem cedron. Excelsa quoq̄ que erant in hierusalem ad dexterā partē montis offensionis

n Et releuit aruspices. qui in extis animalium immolatorum idolis diuinabant.

o Et eos qui ꝛc.] quia non solum idola sed ꝛ cultores destruxit.

p Et efferri fecit lucum. i. eradicari ne aliquid remaneret.

q Et proiecit super sepulchra vulgi. qui coluit idola.

r Destruxit quoq̄ ediculas effeminatorū. i. paruas edes in quibus habitabāt sacerdotes idoloꝝ q̄ erāt castrati. ideo nominant hic effeminati. vñ hebrei dicūt ib: Ediculas monachoꝝ.

s Pro q̄b⁹ mulieres ꝛc] i. cortinas ad faciēdū ꝓstibula in luco vbi ad honorē idoli ꝓstituebāt se mulieres. ꝛ in tali luxuria credebāt sacerdotib⁹ eo q̄ nō faciebāt ꝓpria cōcupiscentia moti. b magi ad honorē idoli. sicut dicit pbs. x. ethicoꝝ. de eudoxo q̄ posuit felicitatē in delectationib⁹. qō sibi credebat eo q̄ nō videbat amicus delectationū.

t Et ꝑta. excel. vbi sacri. etiā dño q: hoc nō erat licitū p⁹ templi edificationē.

v De gabaa vsq̄ bersabee. i. de vna extremitate regni sui vsq̄ ad aliā.

x Et destruxit aras ꝑ. in introi. ostij iosie. In hebreo habet Josue. hic erat prefect⁹ in quadā ciuitate. ꝛ iuxta ostium dom⁹ sue erāt altaria ad immolandū extra templū.

y Verūtn̄ nō ascen. sacer. ꝛc. hoc interponit ad remouendū dubiū: q: forsitan crederet aliquis q̄ isti sacerdotes qui immolabāt dño in excelsis: admitterent̄ sisiter ad immolādum dño in tẽplo. qđ tm̄ nō fuit factū sed ꝓmissi fuerūt ad comedendum de oblationib⁹ sicut filia sacerdotis manēs in ei⁹ domo. ꝛ seruus emptici⁹ ꝛ vernaculus. que tm̄ ꝑsone non sunt apte ad faciendum officium sacerdotis in templo nec etiā leuite eius.

z Cōtaminauit q̄q̄ tophet. i. idolatriā idoli moloch que vocabat tophet: qō sigt tympanū seu tympani sonitū eo q̄ sacerdotes illi⁹ idoli pcutiebant in tympanis ne parētes audirent clamorē filioꝝ suoꝝ in manibus idoli morientiū. sicut dictum fuit ē. xvj. ꝛ Leuit. xviij.

a Abstulit quoq̄ equos ꝛc. dicit Ra. Sa. q̄ erant equi ꝓm veritatem quos dederant reges israel idolatre. ad hoc q̄ aliqui colentes solem in ortu solis cum equis ꝛ curru irent versus orientem quasi obuiantes soli ad eius reuerentiā. Expositores autem nostri dicunt cōmuniter q̄ erant equi sculpti. gentiles enim solem colentes. sculpebant imaginem eius cum curru ꝛ equis. ut habet in legenda quatuoꝝ coronatorum. ꝛ ad similitudinem gentilium ex quibus idolatria veniuata est ad iudeos. reges iuda fecerant talem imaginem in honorem solis.

b Et dispersit cinerem eoꝝ in torrentem cedron. ut non remaneret illius idolatrie memoria.

c Ad dexterā ꝑtem montis offensionis. iste est mons oliueti ꝓpe hierusalem. ꝛ vocatur

bic mons offensionis eo q̄ salomon offendit deum edificando ibi templa idolorum pro uxoribus suis. ut supra habetur. iij. libro. ca. xj. a Repleuitq̄ loca eorum ossibus mortuorum. per hoc designans q̄ erant cōtaminata propter idolatriam ibidem perpetratam. b Et altare qđ erat in bethel & excelsum &c. qđ fecerat hieroboam. ut habetur supra. iij. libro. ca. xij. c Et tulit ossa de sepulchris. sicut predictum fuerat per prophetam domini. ut habetur supra libro. iij. ca. xiij. d Quis est titulus ille. cū essent ibi multa sepulchra. queritur quare iosias specialiter quesiuit de illo. ad quod respōdet Ra. Sa. q̄ vidit ex uno latere sepulchri herbas fetidas & pungentes ortas ut spinas & ypticas & huiusmodi. ex alio uo latere herbas bonas & suauiter redolentes ut balsamū & huiusmodi. Potest etiam dici q̄ falsus propheta qui fecerat se ibi sepeliri: ut parceretur ossibus eius propter merita prophete sancti ibidem sepulti. fecerat ibi signum notabile: & scripturam per que cognoscebatur q̄ erat sepulchrum prophete sancti qui de iuda venerat. & propter hoc iosias rex iuda specialiter quesiuit de illo sepulchro. e Insuper & omnia phana excelsorum que erant in ciuitatibus samarie. quia iudei decem tribuum qui captiuatis aliis latuerant & postea habitabant in ciuitatib⁹ illis obediebant iosie ad cōmotionem hieremie prophete. ut dicit Ra. Sa. f Reuersusq̄ est hierusalem. hic cōsequenter ostenditur deuotio iosie ex phase solenni celebratione. vñ subditur: g Nec enī factū ē tale phase. id est solennitas paschalis tanta. b A diebus iudicum. ij. Paral'. xxxv. dicitur: A diebus samuelis. & in idem redit: quia fuit ultimus iudicum. vt habetur supra. j. libro. ca. xij. non legitur tamen q̄ filij israel tempore iudicum solemniter celebrauerunt phase. sed tempore iosue celebrauerunt. ut habetur Josue. v. non enim omnia scripta sunt que facta fuerunt. i Sed & phitones & ariolos

que edificauerat salomon rex israel astaroth idolo sidonio rum & chamos offensioni moab: & melchon abominationi filiorum āmon polluit rex. & cōtriuit statuas & succidit lucos: repleuitq̄ [d] loca eorum ossibus mortuorum. Insuper & [b] altare quod erat in bethel & excelsum quod fecerat hieroboam filius nabath: qui peccare fecit israel: & altare illud excelsum destruxit atq̄ combussit & cōminuit in puluerem: succenditq̄ etiam lucum. Et conuersus iosias vidit ibi sepulchra que erant in monte: misitq̄ & [c] tulit ossa de sepulchris: & combussit ea super altare: & polluit illud iuxta verbum domini quod locutus est vir dei qui predixerat verba hec. Et ait: Quis [d] est titulus ille quem video? Responderuntq̄ ei ciues urbis illi⁹. Sepulchrum est hominis dei qui venit de iuda: & predixit verba hec que fecisti super altare bethel. Et ait: Dimittite eū. Nemo cōmoueat ossa eius. Et intacta manserūt ossa illius cum ossibus prophete qui venerat de samaria. Insuper [e] & omnia phana excelsorum que erant in ciuitatibus samarie que fecerāt reges israel ad irritandum dominum: abstulit iosias: & fecit eis scōm omnia que fecerat in bethel. Et occidit vniuersos sacerdotes excelsorum: qui erāt ibi super altaria: & combussit ossa humana super ea. Reuersusq̄ [f] est hierusalem: & precepit omni populo dicens: Facite phase domino deo vestro: sm q̄ scriptum est in libro federis huius. Nec [g] enim factum est phase tale a diebus [b] iudicum qui iudicauerunt israel: & omnium dierum regum israel: & regum iuda: sicut in octauo decimo anno regis iosie factum est phase istud domino i hierusalē. Sed [i] & phitones & ariolos & figuras idolorū. & immunditias & abominationes que fuerunt in terra iuda & hierusalem abstulit iosias: ut statueret verba legis que scripta sunt in libro quem inuenit helchias sacerdos in templo domini. Similis [k] illi non fuit ante eū rex qui reuerteret ad dominū in omni cordesuo: & in tota anima sua & vniuersa virtute sua iuxta omnem legem moysi: neq̄ post eum surrexit similis illi. Verūtamen [l] non est auersus dominus ab ira furoris sui magni: quo iratus est furor eius contra iudam propter irritationes quibus prouocauerat eum manasses. Dixit itaq̄ dominus. Etiam iudam auferam a facie mea sicut abstuli israel: & proiciam ciuitatem hanc quā elegi hierusalem & domū de qua dixi: erit nomen meum ibi. Reliqua uo sermonum iosie & vniuersa que fecit: nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? In [m] diebus eius ascendit pharao nechao rex egypti contra regem assyriorum ad flumen euphraten. Et [n] abijt iosias rex iuda in occursum eius: & [o] occisus est in mageddo cum⁹ vidisset eum. Et portauerunt eum serui sui mortuum de mageddo & pertulerunt in hierusalem: & sepelierunt eum in sepulchro suo. Tulitq̄ [q] populus terre ioachaz filium iosie: & vnxerūt eū: & cōstituerunt eum regem pro patre suo. Uiginti trium annorum erat ioachaz cum regnare cepisset. & tribus mensibus regnauit i hierusalē. Nomen matris eius amithal: filia hieremie de lobna. Et [r] fecit malum coram domino: iuxta omnia que fecerant patres eius. Uinxitq̄ [s] eum pharao nechao in reblatha: q̄ est in terra emath: ne regnaret in hierusalem. Et imposuit mulctam terre centū

olos & figuras &c. ista sunt frequenter exposita superius. k Similis illi non fuit ante eum rex. licz enim dauid in aliquibus fuerit deuotior: iste tamen fuit innocentior: quia talia crimina non cōmisit sicut dauid. l Verūtamen non est auersus dominus. quia sanctitas iosie nō expiauit malicias predecessorum suorum que fuerant nimis magne: & q̄tum ad grauitatem criminum: & q̄tum ad diuturnitatē temporum. m In diebus eius. hic consequenter ponit mors iosie lamentabilis. cum dicitur: n Et abijt iosias rex iuda in occursū ei⁹. quia rex egypti procedens ad bellum contra regem assyriorum trāsiuit per partem regni iuda: & ideo iosias nolebat hoc sustinere timens ne ingressus terram suam eam caperet: uel saltem spoliaret. o Et occisus est in mageddo. nomen est loci. p Cum vidisset eum. id est pugnasset contra eum. q Tulitq̄ populus terre &c. hic ꝓñt describitur substitutio dissimilis: quia ioachaz filius iosie fuit idolatra pessim⁹. ideo subditur: r Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius scilicet manasses achaz & alij qui fuerant pessimi: propter quod traditus est in manus regis egypti. vñ subditur: s Uinxitq̄ eum pharao. cum enim pharao cepisset syriam: mandauit pro ioachaz ut veniret ad eum in reblata que est ciuitas syrie: & ille non audens venire: eo q̄ non habebat virtutem resistēdi: missus est ab eo vinctus in egyptū: & ibidem mortu⁹.

a Regemq; constituit pharao nechao heliachim. fratrem ioachaz seniorem ipso. sed populus terre preposuerat iunio-rem. ad hoc induct⁹ per amicos ex parte matris sue: qui erāt potentes in regno. sed pharao restituit regnum seniori ut sibi fidelius seruiret. b Vertitq; nomen suum ioakim. sic enim vetet scribi: scilz per simplex. k. 7.m. in fine. quia in hebreo scribitur per coph 7 men. quibus correspondent apud nos. k. 7.m. mutauit autem rex egypti nomen eius in signū 7 memoriā q; ipse creauerat eum regem. c Argentum autem 7 aurum vedit ioakim pharaoi. reddens ei diligenter tributū. quia restituerat sibi regnū sequitur. d Lap. xxiiij. M dieb⁹ eius. Hic cōsequenter ostenditur qd actum sit sub illo ioakim. secundo quid sub eius filio ibi: Et regnauit ioachin. sic enī vetet scribi iste. quia in hebreo scribitur per caph 7 nun: quibus in latino correspondent ch. 7.n. 7 hoc idē dicit hiero⁹ i omel. genealogie christi. tertio qd sub fratre suo. ibi: Duxitq; eos. Circa primū dicitur. In diebus eius. scilz ioakim filij iosie: 7 hoc factum est anno octauo regni eius. e Ascēdit nabuchodonosor rex babylonis. qui vebellato pharaone rege egypti. 7 capta syria 7 tota ēra vsq; ad riuum egypti: excepto regno iude. voluit regnum iude ponere sub tributo quod 7 fecit. vñ subditur: f Et fact⁹ est ei ioakim seruus tribus ānis 7 rursum rebellauit. q2 audiuit q; rex egypti preparabat se ad bellū cōtra nabuchodonosor. 7 ideo volēs fauere ei: eo q; regē fecerat eū ut predictum est. negauit tributum sub spe defensionis per regem egypti. g Immisitq; ei dominus latrunculos chaldeorum 7 latrunculos syrie 7c. vastantes terram iuda. b

talentis argenti: 7 talento auri. Regemq; [a] constituit pharao nechao heliachim filium iosie pro iosia patre eius: vertitq; [b] nomen eius ioakim: porro ioachaz tulit 7 duxit in egyptum. Argentum [c] autem 7 aurum vedit ioakim pharaoni cū indixisset terre per singulos ut conferretur iuxta preceptū pharaonis. Et vnumquēq; iuxta vires suas exegit tam argentū q; aurum de populo terre: ut daret pharaoni nechao. Vi-gintiquinq; annorum erat ioakim cum regnare cepisset: 7 vndecim annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius zebida filia phadaia de ruma. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius.

XXIIII

In diebus [d] eius ascendit [e] nabuchodonosor rex babylonis: 7 [f] factus est ei ioakim seruus trib⁹ annis. 7 rursum rebellauit cōtra eum. Immisitq; [g] ei dominus latrunculos chaldeorum 7 latrunculos syrie 7 latrunculos moab 7 latrunculos filiorum amon: 7 misit eos in iudam ut disperderent eum iuxta verbum domini quod locutus fuerat per seruos suos prophetas. Factum [h] est autem hoc p verbum domini contra iudam ut auferret eum coram se: propter [i] peccata manasse vniuersa que fecit: 7 propter sanguinem innocium quem effudit: 7 implenit hierusalem cruore innocentium: 7 ob hanc rem noluit deus propitiari. Reliqua autem sermonū ioakim 7 vniuersa que fecit: nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Et [k] dormiuit ioakim cum patribus suis: 7 regnauit ioachin filius eius pro eo. Et [l] vltra non addidit rex egypti ut egrederetur de terra sua. Tulerat [m] enim rex babylonis a riuo egypti vsq; ad fluuium euphraten omnia que fuerant regis egypti. Decem 7 octo annorum erat ioachin cum regnare cepisset: 7 [o] tribus mensibus regnauit in hierusalem. Nomen matris ei⁹ noesda filia helnathan de hierusalem. Et fecit malum coram domino: iuxta omnia que fecerat pater eius. In tempore illo ascenderunt serui nabuchodonosor regis babylonis in hierusalem. 7 circūdata est vbs munitionib⁹. Venit q; nabuchodonosor rex babylonis ad ciuitatem cū seruis suis: ut oppugnarent eam. Egressusq; [p] est ioachin rex iuda ad regem babylonis ipse 7 mater eius 7 serui eius 7 principes eius 7 eunuchi eius: 7 [q] suscepit eum rex babylonis anno octauo regni sui. Et [r] protulit inde omnes thesauros dom⁹ domini 7 thesauros domus regie: 7 concidit vniuersa vasa aurea que fecerat salomon rex israel in templo domini iuxta verbum domini: 7 transtulit omnem hierusalem 7 vniuersos principes 7 omnes fortes exercitus decem [s] milia in captiuitatem 7 omnem artificē 7 inclusorem: nihilq; relictum est exceptis pauperibus populi terre. Trāstulit quoq; ioachin in babylonem: 7 matrem regis 7 vxores regis 7 eunuchos regis 7 iudices terre duxit in captiuitatem de hierusalem in babylonem:

Factum est autem verbum domini cōtra iudam. specialiter per hieremiam propheram. ut patet hieremie. xxij. 7. xxv. i Propter peccata manasse. licz enim manasses penituerit: 7 a deo exauditus fuerit in persona propria. ut habetur. ij. paral. ca. xxxiij. non tamen q̄tum ad hoc q; populus a captiuitate 7 ciuitas ab incendio liberarentur. tum quia populus sicut 7 rex peccauit. non tamen similiter penituit. tum quia post manasse omnes reges iuda offenderunt dominū excepto iosia. propter quod popul⁹ fuit captiuatus 7 ciuitas destructa. ut habetur ca. sequēti. k Et dormiuit ioakim cū patribus suis. non ē per hoc intelligēdū q; mortuus fuerit in pace. imo sicut dicit Josephus: Nabuchodonosor cū exercitu venit in hierusalē. 7 cū sub spe federis ibi reciperetur: interfectis multis de populo: 7 sublatis thesauris 7 parte vasorum templi interfecit ioakim. 7 fecit corp⁹ eius inhumatum pisci extra portas urbis. sicut hieremias prędixerat. ut habet hiere. xxij. Sepultura asini sepelietur. l Et regnauit ioachin. Hic consequenter ostenditur quid factum sit sub eius filio quem substituit nabuchodonosor regem. m Et vltra nō addidit rex egypti ut egrederet de terra sua. s. cōtra regē babylonis sic sperauerat ioakim pac̄ istius: ut predictū est. cuius causa subditur. cū dicit: n Tulerat enī rex babylonis a riuo egypti 7c. 7 ideo non audebat ꝫ eū exire. o Et trib⁹ mēsibus regnauit i irlm. rex enī babylonis timens ne iste ioachin eēt memor necis pīe. 7 sic regi babylonis rebellaret. 7 eius aduersarijs se iungeret: cito rediit cum exercitu ad remouendū eum. p Egressusq; est ioachin rex iuda. timens enim ne occasiōe sui ciuitas 7 templum destruerent 7 populus totaliter captiuaretur. de consilio hieremie reddidit se voluntarie regi babylonis cum matre sua 7 amicis suis

q Et suscepit eū rex babylonis anno octauo regni sui. s. regis babylonis 7 nō regni ioachin. quia solū regnauit tribus mēsibus. ut dictum est. r Et protulit inde omnes thesauros dom⁹ domini 7c. 7 trāstulit in babylonē cū rege 7 matre 7 fortiore populo 7 meliore. ut patet i littera. s Decem milia. infra habetur: Septem

milia ⁊ artifices ⁊ inclusores mille. Dicendum q̄ tria milia fuerunt de iudeis. id est de tribu iuda. ut habetur hieremie vltimo. ⁊ isti non ponuntur in secunda numeratione. cum dicitur hic: Septem milia. ⁊ de illis septem milibus mille erant artifices notabiles ⁊ ideo cum dicitur: q Et artifices. li ⁊ tenetur pro id est. q̄ fuerunt de alijs tribubus: ⁊ mille de artificibus notabilibus. ⁊ sic in vniuerso fuerunt decem milia. ⁊ ista ductio populi dicitur proprie transmigratio. quia voluntarie se tradiderunt. quod autem postea factum est sub sedechia vocat magis ꝓprie captiuitas populi. ⁊ ideo aliqui numerant annos transmigrationis. lxx. incipiendo ab ista trāsmigratiōe facta tpe ioachin. b Duxitq̄ eos. hic consequēter describitur quid factum sit sub sedechia fratre ioachin. cum dicitur: c Et constituit matbatbiam patruum eius. scilz ipsius ioachin. d Imposuitq̄ nomen ei sedechiā. quod interpretatur iusticia domini. fecit enim rex babylonis eum iurare per dominū q̄ seruaret sibi fidelitatem ⁊ tributum redderet. ut habetur. ij. Paral. xxvj. ⁊ propter hoc sic vocauit eum ut esset memor iuramenti quod sibi fecerat. sicut iustum erat. e Et fecit malum coram domino offendēdo eum. f Recessitq̄ sedechias a rege babylonis. veniendo contra iuramentum suum. nec in aliquo voluit credere hieremie proꝑte. ut habetur. ij. Paral. xxvj. g Cap. xxv.

⁊ omnes viros robustos septē milia ⁊ [a] artifices ⁊ inclusores mille: omnes viros fortes ⁊ bellatores: duxitq̄ [b] eos rex babylonis captiuos in babylonem. Et [c] constituit matbathiam patruum eius ei ꝓ eo: imposuitq̄ [d] nomen ei sedechiam. Viceſimū ⁊ primū annum etatis habebat sedechias cum regnare cepisset: ⁊ vndecim annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius erat amithal: filia hieremie de lobna. Et [e] fecit malum coram domino: iuxta omnia que fecerat ioachin. Irascebatur enim dominus contra hierusalem ⁊ cōtra iudam: donec proꝑiceret eos a facie sua. Recessitq̄ [f] sedechias a rege babylonis. xxv

Actum [g] est autem anno nono regni eius mense decimo decima die mensis venit [h] nabuchodonosor rex babylonis ipse ⁊ omnis exercitus eius in hierusalem ⁊ [i] circūdederunt eam: ⁊ [k] extruxerunt in circuitu eius munitiones: Et [l] clausa est ciuitas ⁊ [m] vallata vsq̄ ad vndecimū annum regis sedechie nona die mensis. Preualuitq̄ [n] fames in ciuitate: nec erat panis populo terre. Et interrupta est ciuitas: ⁊ omnes viri bellatores nocte fugerunt per viam porte que ē inter duplicem murum ad hortum regis. Porro chaldei obsidebant in circuitu ciuitatem. Fugit [o] itaq̄ sedechias per viam que ducit ad campestria solitudinis. Et persecutus est exercitus chaldeorum regem: comprehenditq̄ eum in planitie hiericho: ⁊ [p] oēs bellatores qui erant cum eo dispersi sunt: ⁊ reliquerunt eum. Apprehensum [q] ergo eum duxerunt [r] ad regem babylonis in reblatha: qui [s] locutus est cum eo iudicium. Filios autem sedechie occidit coram eo: ⁊ oculos eius effodit: vinxitq̄ eum cathenis ⁊ adduxit in babylonem. Mense [t] quinto septima die mensis ipse [u] est annus nonusdecimus regis babylonis venit nabuçardan ꝑnceps exercitus seruus regis babylonis

Actum est autem anno nono regni ei⁹ ⁊c. Posita trāsgressione sedechie. hic consequenter ponitur sequens punitio. scōm ordinem diuine iusticie. Circa quod ꝑmo describitur captiuitas sub sedechia. ⁊ secundo seruitas sub godolia. ibi: Populo autem qui relictus erat. Circa primum ciuitas cum rege capitur. secundo succenditur. ibi: Mense quinto. tertio de preda disponitur. ibi: Reliquam autem. Circa primum describitur tempus. cum dicitur: Factum est autem anno nono regni eius. scilz ipsius sedechie. b Venit nabuchodonosor rex ⁊c. quia sedechias fregerat iuramentū sibi factum. ut predictum est. i Et circūdederunt eam. ut nullus posset ingredi uel egredi. k Et extruxerunt in circuitu eius munitiones. id est machinamenta ad destruendum muros. l Et clausa est ciuitas. ab illis qui erant intra contra aduersarios. m Atq̄ vallata. ab aduersarijs extrinsecus existentibus. n Preualuitq̄ fames in ciuitate. in tantum q̄ mulieres comedebant proprios pueros suos. scōm q̄ habetur Tren. iiij. Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos: facti sunt cibi earum in cōtritione filie populi mei. id est ciuitatis hierusalem. o Fugit itaq̄ sedechias per viā que ⁊c. dicit hic Ra. Sa. q̄ ipse fugit per quandā viam subterraneam cui⁹ exitus erat bene longe a ciuitate ⁊ ab exercitu chaldeorum cum lumine ipsum ⁊ societatem eius dirigente. sed ut inueniretur a chaldeis ⁊ caperetur. dominus fecit apparere vnum capreum siluestrem ⁊ dum chaldei vellent eum capere: fugiendo cucurrit super terram scōm lineam illius vie subterranee predicte. ⁊ sic chaldei inuenerunt sedechiam qui exiuerat viam illā. Ad hoc autem inducit verbum ezechielis loquentis in persona domini de captione sedechie. xij. ca. Et extendam rete meum super eum ⁊ capietur in sagena mea. ita q̄ scōm eum capre⁹ predicto modo ducens chaldeos ad sedechiam vocatur rete domini. sed hoc dictū non habet magnā apparentiam. quia non est verisimile q̄ chaldei in puncto captionis ciuitatis vellent intendere venationi. p̄terea licz per talem viam subterraneam possent fugere pauci: non tamen tot quot erant cū sedechia rege. ut p̄dēdit littera. ⁊ iō melius dicitur q̄ chaldei secuti sunt sedechiam per indicium aliquorū quos ceperunt in ciuitate qui nō poterant fugere. Ad auctoritatem ꝑo ezechielis p̄or dici q̄ rete domini siue sagena ibi intelligit exercitus chaldeorum capiēs sedechiam ꝑm ordinem iusticie diuine p Et omnes bellatores qui erāt cū eo dispersi sūt. quia chaldei fuerunt intenti ad capiendū regē quem principaliter querebant. q Apprehensum ergo eum. s. virum. r Duxerunt ad regem babylonis. quia tantam personam nō audebant occidere sine regis ordinatione. s Qui locutus est cum eo iudicium. arguens eum de transgressione veritatis ⁊ iuramenti. ⁊ sic. pcessit contra eum per rigorem iusticie in persona ꝓpria ⁊ filioꝝ suorum. t Mense quinto. hic consequenter describitur incendium ciuitatis. primo q̄ntum ad tempus. cum dicitur: Septima die mensis. hieremie vltimo dicitur: Decima die mensis. Dicendum q̄ non est contradictio: quia septima die mensis fuit positus ignis in ciuitate: ⁊ durauit incendium vsq̄ ad decimam diem inclusiue ꝓpter magnitudinem ⁊ multitudinem edificiorum. vñ hic ponitur principium incendij. hieremie vltimo ponitur eius finis. v Ipse est ann⁹ nonusdecimus regis babylonis. hieremie vltimo dicitur: decimusoctauus annus. q̄ soluit Ra. Sa. dicens q̄ erat nonus decim⁹ annus a principio regni nabuchodonosor. ⁊ decimusoctauus ab illo tpe quo primo cepit ioakim filium iosie. ⁊ fm hoc cepit eum secundo anno regni sui. sed hoc non videtur cōsonare textui. quia ꝺ. xxiij. ca. dictum est q̄ ioakim tribus annis seruiuit nabuchodonosor. ⁊ in quarto anno rebellauit ⁊ fuit captus ⁊ occisus ⁊ filius eius ioachin loco eius substitutus qui regnauit tribus mensibus. quo amoto substitutus est sedechias qui vndecimo anno regni sui captus est ⁊ ciuitas incensa. ⁊ sic videtur q̄ a prima captione ioakim vsq̄ ad incendium ciuitatis fluxerunt tm̄ quindecim anni. ⁊ ideo aliter p̄or dici. s. q̄. xix. āni regni nabuchodonosor non erāt simplicē

cōpleti·sed erat vnus incōpletus.ꝛ ille hic notatur ꝓpter ptē que trālierat.ꝛ Hieremie vltī.tacet ꝓpt eius incōpletionem sicut frequenē fit in alijs locis.Sciendū etiam ꝙ nabuchodonosoꝛ ꝓmo regnauit i chaldea·postea obtinuit regnū assyrioꝝ ꝛ factus est monarcha.ꝛ aliqñ eius anni numerant a ꝓncipio regni in chaldea.

aliqñ aūt a tpe q̄ fuit monarchā. a Et succēdit domū ꝛc. incipiēs a maioꝛib⁹ edificijs. b Demq; domū cōbussit.in hebreo hr Et cēm domū magnā.p quā intelligūtur loca vbi cōuenieb̄at ad audiendū legē. ut dicit Ra.Sa. c Reliquā aūt.h ꝓnter scribit dispositio de preda.ꝛ primo q̄tū ad ꝓpm vite refuatū·cū dr. Reliquā aūt po.ptē q̄ remā.in ciui.q̄ nō poterat fugere.sic fūt mulieres ꝛ paruli. d Et pfu. q̄ trāsfu.ad re.babylonis. anteq̄ ciuitas capet. e Et de pau·ter.re. vini.ꝛ agricolas. ne terra in solitudinē rediger et.ꝛ sic rex babylōis inde tributū non haberet. secūdo ordinat de p̄da q̄tū ad vasa templi·cū dr f Colūnas aūt ereas q̄ erāt in tēplo dñi ꝛc. de istis colūnis·ꝛ alijs vtēsilib⁹ hic ꝓsitis hr ē.iij.li.vij.ca.vbi de forma ꝛ dispositiōe taliū dictū fuit.ꝛ iō hic ptrāseo g Que aurea aurea ꝛ q̄ argētea argentea. i. posuit aurea ad vnā ptē sic: ꝛ argentea ad aliā.ꝛ silr de alijs metallis. ētio describit ordinatio p̄de q̄tū ad ꝓpm occisū·cū dr: h Tulit q̄q; princeps militie ꝛc. isti enī fuerāt psiliarij seu chie ꝛ ꝓsentanei in rebellione ꝟ nabuchodonosoꝛ. i Et sophar ꝓn. ex.q̄ ꝓba.tyrones.i.aptos ad ꝓeliū:ꝛ soluebat eis stipēdia.ut dic Ra.Sa. k Percussitq; eos rex babylonis.rōne iam tacta l Populo aūt. Postq̄ descripta est captiuitas sub sedechia, hic ꝓnt describit seruilitas sub godolia.ꝛ ꝓmo describit hui⁹ subiectio.secūdo ioachin sublimatio.ibi: Factū est.Circa primū dr: m Godoliā ꝛc.quē ꝓfecit rex babilonis ꝓpter q̄ remanserat ad terrā colendā ut tributū inde colligeret ꝛ mitteret regi babylonis. n Dō cū audissent oēs duces militū.q̄ in captione sedechie dispsi fuerāt:ut predictū est.ꝛ in diuersis locis latuerāt. o Jurauitq; eis godolias ꝛc.s.fedus fidelitatis ut pacifice eēnt in era sub suitute regis babylonis. p Factū est aūt in mēse septimo.a prefectiōe godolie. q Venit ismael ꝛc. de semine regio:ꝛ iō displicebat ei ꝙ alī in regno iude eēt supior eo. r Et decē viri cū eo.sed alij plures erant exteri latēres. q̄ decē viri nō fecissent tātā cedem ꝛ tantā prēdā cepissent quantā tūc fecit iste ismael.ut pleni⁹ scribit Hiere.xlj.ca. s Percusseruntq; godoliam.pditiose postq̄ eos recepat gratiose. ut habetur Hieremie.xlj. ca. t Cōsurgensq; omnis ꝓps ꝛc.,ꝓpter hoc enim fugerunt in egyptū contra Hieremie consilium. ut habet Hieremie.xlij. ne chaldei ꝓpter interfectionem godolie qui in terra repzesentabat persōam nabuchodonosoꝛ venirent ꝛ interficerēt totum populū qui remānserat. v Factū est ꝟo. Hic cōsequenter describitur sublimatio ioachin regis qui tradiderat se nabuchodonosoꝛ: ꝛ ductꝰ fuerat in babylonē captiuꝰ.ut dictū ē ē.xxiij.ca.cuiꝰ cā fuit q: euilmerodach tpe q̄ patris suiꝰ nabuchodonosoꝛ,ꝓpe amētiā in quā ꝟsus fuit inē feras habitauit.vij. ānis.ut hr Dan.iij,multa mala fecit. iō pr eius de insania reuertēs ipsū cū ioachin incarcerauit vbi amicitiā ad inuicem ꝓtraxerūt.,ꝓpe qō cū iste euilmerodach postea lib̄imatus esset in regnum eduxit istum ioachin de carcere.ꝛ ipsū inē ꝓncipes regni sui maxime honozauit.ut h dr:ꝛ ꝓs lrā Hoc aūt factū est a tpe ꝓpe duo.ꝓmū est ut ꝓsiliū hieremie q̄ ioachin se tradiderat regi babylonis ostenderetur fuisse bonum.quia per hoc euasit mortem ꝛ ciuitatis destructionem tem-

bylonis in hierusalem ꝛ[a] suc/cendit domū domini ꝛ domum regis ꝛ domos hierusalem: omnemq;[b] domum combussit igni: ꝛ muros hierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus chaldeoꝝ qui erat cum ꝓncipe militum. Reliquam[c] autem populi partem que remanserat in ciuitate: ꝛ[d] perfugas qui transfugerant ad regem babylonis. ꝛ reliquū vulgus trāstulit nabuçardan ꝓnceps militie: ꝛ[e] de pauperibus terre reliquit vinitores ꝛ agricolas: colūnas[f] autem ereas que erant in templo domini ꝛ bases:ꝛ mare ereum quod erat in domo domini confregerunt chaldei.ꝛ transtulerunt es oē in babylonem. Ollas quoq; ereas ꝛ trullas ꝛ tridentes ꝛ cyphos ꝛ mortariola ꝛ omnia vasa erea in quibus ministrabant: tulerunt: necnon ꝛ thuribula: ꝛ phialas. Que[g] aurea aurea: ꝛque argentea argentea tulit ꝓnceps militie.id est colūnas duas: mare vnum ꝛ bases quas fecerat rex salomon in templo domini. Non erat pondus eris omniū vasorum. Decem ꝛ octo cubitos altitudinis habebat colūna vna ꝛ capitellum ereum super se altitudinis trium cubitorum: ꝛ retiaculum ꝛ malogranata super capitellum columne omnia erea. Similem ꝛ columna secunda habebat ornatum. Tulit[h] quoq; ꝓnceps militie saraiam sacerdotem ꝓmū: ꝛ sophoniam sacerdotem secundū: ꝛ tres ianitores: ꝛ de ciuitate eunuchum vnum qui erat ꝓfect⁹ super bellatores viros: ꝛ quinq; viros de his qui stetērant coram rege: quos repperit in ciuitate: ꝛ[i] sopher ꝓncipem exercitus qui probabat tyrones de populo terre: ꝛ sex viros e vulgo qui inuenti fuerāt in ciuitate. Quos tollens nabuçardan ꝓnceps militum duxit ad regem babylonis in reblata.percussitq;[k] eos rex babylonis ꝛ interfecit eos in reblatha in terra emath. Et trāslatus est iuda de terra sua. Populo[l] autem qui relictus erat in terra iuda quem dimiserat nabuchodonosoꝛ rex babylonis ꝓfecit godoliam[m] filium aichā filij saphan. Quod[n] cum audissent omnes duces militū ipsi ꝛ viri qui erant cum eis videlicꝫ ꝙ constituisset rex babylonis godoliam: venerunt ad godoliam in maspha ismael filius nathanie: ꝛ iohannan filius caree: ꝛ saraia filius thanameth netophatites: ꝛ ieçonias filius maachati: ipsi ꝛ socij eorum. Jurauitq;[o] godolias ipsis ꝛ socijs eorum dicens: Nolite timere seruire chaldeis. Manete in terra: ꝛ seruite regi babylonis: ꝛ bene erit vobis. Factum[p] est autē in mense septimo: venit[q] ismael filius nathanie filij elisama de semine regio: ꝛ[r] decem viri cū eo: percusseruntq;[s] godoliam qui ꝛ mortuus est: sed ꝛ iudeos ꝛ chaldeos qui erant cum eo in maspha. Cōsurgensq;[t] omnis populus a paruo vsq; ad magnum ꝛ ꝓncipes militum venerunt in egyptum timentes chaldeos. Factum[v] est ꝟo in āno tricesimoseptimo transmigratiōis ioachin regis iude mēse duodecimo vicesima ꝛ septima die mensis: sublenauit euilmerodach rex babylonis anno quo regnare ceperat caput

pore suo.ꝛ tandem consecutus est exaltationem in regno babylonie regno iudee destructo.secundum est ut verbum ysaie de nabuchodonosoꝛ: quod habetur Jsaie. xiiij. videlicꝫ ꝙ de sepulchro suo esset ejciendus ꝙ consiliū ioachin compleret.iste enī euilmerodach timens ne pater suus resurgeret a mortuis. sicut de insania

ad sanã mentẽ redierat: fecit corpus patris exhumari ⁊ in multis partibus diuidi: ⁊ vulturibus dari que ad diuersa loca euolauerunt: ⁊ tunc dixit ioachin: tunc resurget pater tuus quando iste aues in vnum iterum reuertentur. quasi diceret. de hoc non habes vltra timere. Patet igit̃ in hoc facto impletio prophetie diuinitus predicte: ⁊ exaltatio seminis dauid ꝓpter eius merita. etiã in terra aliena ꝑm dispositionem diuine sapientie: que mutat tempora ⁊ etates: trãssert regna atq; cõstituit: attingens a fine vsq; ad finem fortiter. ⁊ disponens omnia suauiter. Cui est honor ⁊ gloria in secula seculoꝝ Amen.

ioachin regis iuda de carcere: ⁊ locutus est ei benigne. Et posuit thronum eiꝰ super thronũ regum qui erant cum eo in babylone: ⁊ mutauit vestes eius quas habuerat in carcere: ⁊ comedebat panem semper in conspectu eius cunctis diebus vite sue: annonam quoq; constituit ei sine intermissione: que ⁊ dabatur ei a rege per singulos dies omnibus diebus vite sue.

Explicit secũdus liber malachim. i. regum quartus.

Expositio cōfratris cuiusdā de ordine postillatoris in prologum librorum paralypomenon sequitur.

Jncipit prefatio sancti Hieronymi in librum dabreiamin qui est paralypomenon: quod nos dicere possum⁹ verba dierū

Jseptuaginta interpretum ⁊c. Jste prologus preponitur translationi beati Hieronymi: qui paralypomenon de hebreo in latinum transtulit: sicut ipse testatur in .iij. libro contra Rufinum In libro temporū i. paralypomenon qui hebraice dicit dabreiami ad sanctum chromatiū papā prefatiuncula vsus sū. a Si septuaginta interpretum ⁊c. Diuiditur autē iste prolog⁹ in sex partes. in quarum prima septuaginta interpretum prepositā excusatione ostendit motiuū translationis faciendē s. instantiam chromatij pape. q̄ notatur in verbo impellendi. cū dicitur: Impelleres. i. instando cōpelleres. In secunda ostendit sue translationis necessitatem: tum ꝓpter veteris corruptionem: tū ꝓpter nouarū repugnantiā ⁊ diuersitatem. ibi: Nunc ꝙo cum ꝓ varietate regionū ⁊c. tertio ꝓbabiliter arguit q̄ sua translatio a latinis recipienda sit. ⁊ primo arguit per locū a simili sic. ibi: Si igit alijs licuit. secundo p locum ab auctoritate. ibi: Qui inuiolata editiōe veteri ⁊c. quarto dicit q̄ auctoritates quas premisit non introduxit. quasi volens septuaginta cōuincere. sed ut posset suis obtrectatorib⁹ rñdere. ibi: Hoc pace veterū loquor ⁊c. quinto latinoꝝ beniuolentiam captat: recitando bona q̄ eis fecerat. ibi: Ceterū memini ⁊c. sexto attentū eque reddit lectorem translationis insinuans vtilitatem. ibi: Et qđ nunc de beniamin ⁊c. His dictis aliquos passus litterę exponam⁹. Si septuaginta interpretū pura. i. incorrupta. b Ut ab eis de hebreo. c Jn grecū versa est editio ꝓmaneret supflue, q̄tum ad hec que integre transtulerunt non q̄tum ad ea que scienter omiserunt: quoꝝ additio non erat supflua: sed valde necessaria. d Mi. pater ⁊ amice. e Chromati episcopoꝝ sanctissime atq; doctissime. i. primatū sapientie ⁊ sanctitatis sup episcopos habēs: qui debent esse sancti p innocentiam quo ad seipsos: ⁊ ministerio sanctificantes alios. ⁊ docti ad informandū subditos. f Impelleres. i. instāter pelleres monendo: Ut hebraea tibi volumina latino sermone trāsferrem. g Quod enim semel aures hominū occupauerat i. translatio septuaginta quā iam eis audierant ad minus p famā. h Et nascentis. i. primitiue: Ecclesie rohorauerat fidem. i Justum erat etiam nostro silentio comprobari. i. iustū erat ut aliam translationē non facerē. ⁊ ita silendo. i. a translatiōe cessando trāslationē septuaginta eū alijs approbarem. k Nūc ꝙo cū ꝓ varietate regionū diuersa ferant exemplaria. sicut patet inferius vbi dicit: Alexandria ⁊ egypt⁹ ⁊c. l Et germana illa antiquaq; trāslatio ⁊c. ⌋ trāslatio septuaginta dicit germana. q: facta fuit a germanis. i. fratribus q: omnes iudei erant. antiqua dicit q: omniū fuit prima. m Nostri arbitrij putas. i. nostro iudicio eōmittēdū putas. n Aut e pluribus. translationibus. o Judicare quid verū sit. ut. s. qđ verū est approbem⁹. ⁊ oīa cetera iugulemus. p Aut nouū opus in veteri ⁊c. ⌋ i. sup vetus opus septuaginta. q Illudentibusq; iudeis cornicū ⁊c. ⌋ cornix auis est nigra ⁊ garrula. ⁊ multū gaudet qñ videt cadauera. p quā signt iudei nigri peccatis: garruli in detrahendo: maxime xpianis. gaudēt enī cū vidēt cadauera. i. ecclesie mortifera detrimēta. quib⁹ oculi ꝓfigunt: cū occasiones huius gaudij subtrahunt. ꝓm hoc cōstrue ităm Tu putas nr̄i arbitrij ee nouū op⁹ i. nouā trāslationē. Cōtere. in qua sint addita ea que deficiūt in translatiōe septuaginta: ⁊ sic deinde Cōfigere oculos cornicū. ut dicit in vulgari. puerbio. i. occasionē gaudij de defectibus nr̄is subtrahere: Judeis illudentibus. illudendo nobis ꝙperantib⁹ q̄ ita detruncatā ⁊ falsam bibliā habeam⁹. defect⁹ enim biblie sunt q̄si quedam fozamina p que vidēt q nr̄a biblia est corrupta. si ergo defect⁹ supplear. fozamina obstruunt. ⁊ sic q̄si cornicū. i. emulox oculi ꝓfigunt: q: nihil vltra q̄ dēspicere valeant intuent. vñ ꝙsius: Lumina cornicis fodis: obturās inimicis Rimas: ne videāt qđ lacerare queāt. Si rimas admis: non figunt lumina rimis. Nec tūc deridēt: nil q: turpe vident. Sic igit ostendit q̄ translatio sua est necessaria ꝓpter nouarū translationū repugnantiā ⁊ diuersitatē. s. diuersa continentiū. ⁊ exemplificat qđ prius dixerat. q. s. p varietate regionū diuersa ferunt exemplaria. cū dicit: r Alexādria ⁊ egypt⁹. ille due regiones que exposite sunt s. in epla ad Paulinū. s Jn septuaginta suis. i. sibi acceptis ⁊ quasi appropriatis. q: alioꝝ translationes nō recipiū t. t Helichiū laudat auctorē. q: ipsius exemplaria habent in auctoritate que ipse transtulit de .lxx. editione: non tñ immediate. dicit enim Hiero⁹ in libro illustriū viroꝝ. q̄ helichi⁹ cesaree vbis episcop⁹ plurimo labore corruptā bibliotecā origenis ⁊ pamphili in mēbrants instaurare conat⁹ est. Jn opusculo de vocabulis biblie inuenies qđ est mēbrana. v Cōstantinopolis vsq; ad antiochiā ⁊c. ⌋ Cōstantipolis dr̄ quasi cōstantini polis. i. ciuitas: quā troiacie vrbem cōstantinus ex suo nōie instituit. Antiochia metropolis est regni antiochi. sicut p3 in textu. j. Machab. iij. Lucian⁹. sicut ait Hiero⁹. in libro illustriū viroꝝ. vir ditissim⁹ antiochene ecclesie presbyter tēpe in scripturarū studio laborauit. ut vsq; nunc qdam exemplaria scripturarū luciana nuncupent. passus nichomedie ob cōfessionē xpi. x Medie int̄ bas ꝓuincie palestinos codices legunt. i. in palestina compositos. palestina prouincia est asie. de qua dicit Jsidorus etymol. xiij. Palestina ꝓuincia philistijm metropolim habuit: que nunc ascalon dicitur: huic ab oriente mare rubrū occurrit: a meridiano latere iudea excipit: a septentrionali plaga tyriozū finibus clauditur: ab occasu egyptio limite terminatur. y Quos ab origene elaboratos. i. cum magno labore compositos. sicut s. dictum ē in prologo Josue super litteram illam: Ut ꝓ grecoꝝ exemplaris ⁊c. ⁊ super litterā illā: Cur origenē mirant⁹ ⁊c. z Eusebi⁹ ⁊ pamphil⁹ vulgauerūt. Hiero⁹ in li. illustriū viroꝝ: Eusebi⁹ cesaree palestine epūs i scriptur⁹ dūis studiosissim⁹: ⁊ bibliotece dine cū pamphilo martyre diligētissim⁹ questigator ediđit infinita volumina. Jdē i eodē: Pāphil⁹ pbr eusebij cesariēsis epi necessari⁹ tāto bibliotece dño amore flagrauit. ut maximā ptē origenis voluminū sua manu descripserit q̄ vsq; hodie in cesariēsi bibliotheca bñ

Jncipit prefatio sancti Hieronymi in librum dabreiamin qui est paralypomenon: quod nos dicere possum⁹ verba dierū

Antus ac talis ē liber iste ut absq; illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare: semetipsum irrideat. per singula quippe nomina iunctura sq; verborū ⁊ pretermisse in libris regum teguntur historie: ⁊ innumerabiles explicantur euangelij questiones. Sed si septuaginta interpretum pura: ⁊ ut ab eis in grecū versa ē editio p̄maneret: superflue mi chromati episcoporum sanctissime atq; doctissime impelleres: ut hebraea tibi volumina latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominū occupauerat: ⁊ nascentis ecclesie rohorauerat fidem: iustum erat etiam nostro silentio comprobari. Nunc ꝙo cum ꝓ varietate regionū diuersa ferantur exemplaria: ⁊ germana illa antiquaq; translatio corrupta sit atq; violata: nostri arbitrij putas: aut e pluribus iudicare quid verum sit: aut nouum opus in veteri opere convertere: illudentibusq; iudeis cornicum ut dicitur oculos configere. Alexandria ⁊ egyptus in septuaginta suis helichi um laudat auctorem: cōstantinopolis vsq; antiochiam luciani martyris exemplaria ꝓbat. Medie inter bas ꝓuincie palestinos codices legunt: q̄s ab origene elaboratos eusebius ⁊ pamphil⁹ vulgauerūt.

Totusq; orbis hac int' se tri/faria[a] varietate compugnat. Et certe origenes nō solum ex/empla composuit quatuor[b] edi/tionum e[c] regione singula ver/ba describens: ut[d] vnus dissen/tiens[e] statim ceteris[f] inter se cō/sentientibus arguatur: sed[g] qō maioris audacie ē: in editione septuaginta theodotionis edi/tionem miscuit: astericis des/signans que minus fuerint: & virgulis que ex superfluo vide/bātur apposita. Si[h] igitur aliis licuit non[i] tenere quod[k] semel susceperant. & post septuaginta cellulas que[m] vulgo fine[n] aucto/re iactantur [o]singulas [p]cellulas aperuere: hocq; [q]in ecclesijs le/gif qō[r] septuaginta nescierūt: cur[s] me nō suscipiāt latini mei: qui[t] inuiolata editione veteri ita[v] nouam condidi: ut labo/rem meum hebreis[x] & quod his maius est apostolis auctoribus comprobem: Scripsi[y] nuper li/brum de optimo genere inter/pretandi: ostendens illa de euan/gelio ex egypto vocauī filiū me/um. & quoniam nazareus voca/bitur: & videbunt in quem cōpunxerunt. & illud apli: Nō oculus non vidit nec auris au/diuit: & in cor hominis nō ascē/dit que preparauit deus diligen/tibus se: ceteraq; his similia in hebreorū[a] libris inueniri. Cer/te[b] apostoli & euangeliste septu/aginta interpretes nouerant[c]: & vnde eis hec que[d] in septua/ginta interpretib[e] non haben/tur: ¶ Ips dom[f] noster vbi/usq; [g]testamēti cōditor in euan/gelio fm iohannem: Qui[h] cre/dit inquit in me sicut dicit scri/ptura: flumina de ventre eius fluent aque viue. Atq; scriptū est: qō saluator scriptū esse testa/tur. Ubi scripum est: Septua/ginta non habent: apocrypha[i] nescit ecclesia. Ad[k] hebreos igi/tur reuertendum[l] est: vnde[m] & dns[n] loquitur: & discipuli ex/empla presumūt. Hec pace de/terum loquor[o] & obtrectatori/bus meis tm̄ respondeo: qui canino[p] dente me rodūt: in pu/blico detrahentes: & legentes in[q] angulis. id est[r] accusatores & defensores: cum[s] in alijs pro/bent: quod[t] in me reprobant: quasi[u] virtus & vitium non in rebus sint: sed cū auctore mu/tentur. Ceterum memini editi/onem[v] septuaginta translator[x] olim de greco emendatam tri/buisse me nostris[y]: nec[z] inimicū debere existimari eorum[a] quos[b] in cōuentu[c] fratrū[d] semp edis/sero. Et qō nunc dabreiamin. i. hba dierū interpratus sū. idcir/co feci: ut[e] inextricabiles moras

a Trifaria. i. triplici. a tris quod est tres & fares diuisio. quia in tres partes diuisa. b Quatuor editionum. s. lxx. symmachi aquile: & theodotionis. vide illa loca. plogi Josue. de quibus ō. proximo facta est mentio. c E regione singula verba describens in exaplois in quibus littera vnius translatoris scribebatur ex aduerso contra litteram alterius. d Ut vnus. s. translator. e Dissentiens. ab alijs. f Ceteris inter se consentientibus arguatur. i. reprehensibilis ostendatur. & in quo plures consenserint quasi verum & immutabile censeatur: & non solum vbi quatuor exemplaria composuit. g Sed quod maioris audacie est &c. littera plana est. quid sit astericus quid obelus. inuenies ō. in illo prologo: Desiderij mei &c. h Si igitur alijs &c. Hic arguit q latini debeant suā translationem libenter recipere. & primo per locum a simili dicens: Si igitur alijs licuit. origeni. s. & alijs ō. dictis. i Nō tenere. immutabiliter. k Quod semel acceperāt. scilz translationem. lxx. id est si licuit eis p[m] trāslationem veterem quam semel acceperāt & approbauerāt nouas translationes facere. l Et post. lxx. cellulas. continens ponitur pro cōtento. methonomia est. i. p[m] translationem. lxx. qui fm Aug. in cellis singulis transtulerunt: sed nō fm Hieronymū qui ait: m Que vulgo. i. vulgariter. n Sine auctore. aliquo de his mētionem faciente. o Iactantur. i. iactanter asserunt. superbia enim est asserere quod nulla probari potest auctoritate. vñ latēter inuehit contra Augustinū. p Singulas cellulas aperuere. id est singulas editiones facere: in quib[m] addiderunt aliqua translationi. lxx. & hoc est quod sequitur; q Hocq; in ecclesijs legitur. id est in regionibus ō. primo memoratis. r Quod. lxx. nescierunt. id est quod quasi nescientes in sua editione omiserunt. s Cur me non suscipiant latini mei. quasi diceret. hene possint suscipere: ex quo victe ecclesie nouas translationes aliorum interpretum suscepere. Deinde arguit per locum ab auctoritate q recipienda sit tanq; autentica. quia est hebreorum & apostolorum & euangelistarum auctoritatibus confirmata. vñ dicit: Cur me non recipiāt latini mei. quia sum latinus sicut & ipsi. t Qui inuiolata editione veteri. hoc dicit contra Origenem qui in translatione. lxx. miscuit theodotionis editionem: & sic vtrāq; corrupit. v Ita nouam condidi ut laborem meum. id est editionem meam a me laboriose compositam. x Hebreis & quod his maius est apostolis auctoribus comprobem. Apostoli enim multa dixerunt de veritate hebraica que non inueniuntur in. lxx. translatione que possunt inueniri in libello quem ipse fecit de optimo genere interpretandi. & hoc est qō dicit: y Scripsi nuper librum de optimo genere &c. quedam epistola est quam scripsit Hiero[m] ad Pāmachium de optimo genere interpretandi. in qua scribuntur omnia exempla que ponuntur hic. que plene inuenies supra in illo prologo scilz Desiderij mei. ante medium. s. z Ceteraq; bis similia. supple ostendēs

a In hebreorum libris inueniri. ab illo loco. s. Scripsi nuper &c. vsq; huc veter legi sub vno versu. & propter hoc resumitur hic ostendens. b Certe apostoli & euangeliste septuaginta interpretes id est translationē septuaginta interpretum. c Nouerāt & vnde eis hec. id est vnde habuerunt vt dicerēt. d Que in septuaginta interpretibus &c. ¶ q. d. de hebraica veritate hoc habuerunt. e Utriusq; testamēti cōditor. hoc est contra manicheum q dicebat vetus testamentum esse a magno deo. & nouum ab exiguo. f Qui credit inquit in me. Joh. vij. g Apocrypha nescit ecclesia. i. non recipit vel non approbat apocrypha. in plogo Josue. circa principium exponit quid sit apocryphum. aliq; dicunt q apocrypha est nominatiui casus singularis numeri ut sit sensus. Apocrypha ecclesia. i. q apocryphis vtit. Nescit h. ex. q. lxx. non habent. b Ad hebreos igit. id est ad hebraicam veritatem. i Reuertendum est. vbi hec reperiuntur. k Unde. de qua hebraica veritate l Dns loquit. Hec pace veterū &c. i. septuaginta: m Loq[r]. & obtrectatoribus. n Canino. i. rabido vel irrationabili. o In angulis. id est in occulto. p Id est accusatores & defensores. eiusdem. q Cum in alijs probent. id est cōmendent in aliorum scriptis. r Nō in me reprobant. i. quod in scriptis meis vituperant. s Quasi virt[s] & vitium nō in rebus sint sed cum auctore mutentur. i. quasi diuersitas auctorum faciat editionem preciosam vel vitiosam. & nō potius precium vel vitium ipsarum rerū. t Editionem septuaginta. i. translationem. lxx. correctam. v Nostri. i. latinis. x Nec inimicū debere existimari. i. reputari super me puto. y Eorū. s. translationem. z Quos edissero. i. expono vel confirmo q hebraicā veritatem. a In cōuentu. i. in cōgregatione. b Fratrū. i. fidelium latinor. vñ p3 q nō inuideo nec detrabo ipsis. c Ut inextricabiles moras. i. lōgas inias.

a Et ſiluam.id eſt confuſionem multam: ſicut arbores confuſe ſunt in ſilua: ita q̄ a remotis vix vna diſcerni poteſt ab alia. b Senſumq̄ barbariem.hoc dicit· q̄ editio ſeptuaginta ita confuſa erat ⁊ corrupta q̄ videbatur eſſe barbara.⁊ barbaras ⁊ ignotas habere dictionū ſignificationes. Digererē.i.exponerē uel ordinatim diſtinguerem. Per cola.i.per membra ⁊ diſtinctiões Verſuum.colum dicit a colon quod eſt membrum.eſt autem colum pūcta ꝓlatio alicui⁹ orationis ꝑ maiores recciſiones ⁊ p clauſulas quaſdam cōſtantes ex duabus dictionibus uel pluribus. ut hic: Non me fraudabis: non ledes: non ſpoliabis. vñ colum interpretatur preciſus ſenſus uel longa ſententia. In ꝓlogo ſuper Iſaiam plenius inuenies de colo comate ⁊ periodo. Juxta biſmenium. quidam fuit philoſophus qui dicebat: ſi noluerint me alij audire: tamen canam mihimetipſi. Quidam dicunt biſmeniū eſſe fluuium iuxta quem orgia bachi celebrabant cum clamore· quibuſdam.ſ.clamantibus: alijs ſilentibus ⁊ clamantes verberantibus.⁊ eſt ſenſus: Si aures ceterorum ſurde ſint. i.ſi ceteri translationem meam cōtemnant ⁊ eam audire noluerint.tamen ego canam.i.transferā: Mihimetipſi ⁊ meis amicis. Juxta biſmenium.i.ſicut faciebat biſmenius ꝓbus Uel iuxta biſmenium.i.ſicut illi qui celebrabant orgia iuxta fluuiū illum: non dimittebant ꝓter aſtātes qui eos verebāt.orgia orgiorū dicebantur ſacrificia bachi: ab orge q̄ eſt cultura· q̄ ad culturam animę credebātur ꝑtinere.uel dicunt ab orge q̄ eſt ira.q̄ in ſacrificijs bachi frequenter mouebant ad iram. Item or dicitur bonū: ge terra. vñ dicuntur orgia in quibus multum vini ⁊ annone expenebantur.

Explicit qualiſcūq̄ explanatio iſtius ꝓlogi. Credo q̄ iſte ꝓlogus imediate poſt ſequentem ſcribi debeat: ſed vitio ſcriptor̄ in pluribus bibliis vnus ab altero ſeparatur.

Incipit expoſitio alterius ꝓlogi.

Rius tamen aliquid de nomine iſtorū librorū ⁊ ordine ꝑſtringam⁹. Notādū q̄ dabreiamin hebraice: paralypomenō grece: verba dierum dicim⁹ latine. vñ ⁊ a Hiero⁹ in ꝓlogo ſup Regum· dabreiamin chronicus.i. temporaneus appellatur.q̄ continet quedam geſta temporū ab adam uſq̄ ad captiuitatem babylonicā ſub ſedechia factam in quam terminatur vltimus liber Regū: ſicut ⁊ ſecundus Paral'.⁊ q̄ libri paralypomenon cōmunicant in materia cum libris Regum.⁊ quoniā in his ſupplentur que min⁹ ibi dicunt.ideo poſt libros Regum imediate ſequunt.ſed cū in libris Regū agatur de vtroq̄ regno.i.iuda ⁊ iſrael: in paralypomenon tm̄ de regibus iuda agitur.ꝓponunt aūt libris Eſdre· q̄ finis ſecundi Paralypomenon idem eſt cū principio eſdre. Quis ſcripſerit dabreiamin ignoratur. vñ inter apocrypha poneret.ſicut patet ō.computari.tamen inter agiographa computatur.ſicut patet ō.in principio ꝓlogi Joſue. Derivationem paralypomenon inuenies ō.in epla ad Paulinū in.viij.ca. Jtē nota q̄ Hiero⁹ dabreiamin correxit ⁊ trāſtulit.primo enim correxit ſeptuaginta: poſtmodū nouam editionem fecit ad petitionem Lhromacij papę de hebreo transferens in latinum.⁊ q̄ correctio preceſſit translationē. ideo ꝓ-

ⁿ ſiluam nominum que ſcriptorum confuſa ſunt vitio: ſenſuumq̄ᵇ barbariem apertius ⁊ per verſuum cola digererē: mihimetipſi ⁊ meis iuxta biſmeniū canens: ſi aures ſurde ſunt ceterorum. Jtē aliꝰ ꝓlogus.

Eſebius hieronim⁹: dommoni ⁊ rogatiano ſuis in chriſto ihesu ſalutē. Quomodo grecorum hiſtorias magis intelligunt qui athenas viderunt: ⁊ tertium virgilij librū a troade per leuchaten ⁊ acroceraunia ad ſiciliam: ⁊ inde ad oſtia tyberis nauigauerint: Ita ſanctam ſcripturam lucidius intuebitur: qui iudeam oculis contemplatus eſt: ⁊ antiquarum vrbium memorias locorumq̄ uel eadem vocabula uel mutata cognouerit. Unde ⁊ nobis cure fuit cum eruditiſſimis hebreoꝝ hūc laborē ſubire: cum dicit: Aīi grecoꝝ ⁊c. Item didicit humiliter non de ſe preſumendo· q̄ notatur cū dicit: Fateor enim ⁊c. Item didicit ordinate peritiorem doctorem eligendo: q̄ notat cum dicitur: Deniq̄ cū a me ⁊c. tertio innuit q̄ neceſſaria eſt ſua correctio.ſ.,ꝑter grecorum ⁊ latinorum codicum falſitatem· q̄ notatur ibi: Lūtere enī loquor ⁊c.quod tamen non attribuit vitio ſeptuaginta interpretum. ſed culpe ſcriptoꝝ.quarto oſtēdit cum apud hebreos liber ꝑalypomenon vnus ſit.cur apud nos recepit ſectionē ibi: Hoc primū ſciendū ⁊c.ąnto excitat lectoris attentionem.⁊ hoc ,ꝑter duo.ſ.,ꝑter difficultatem.⁊ vtilitatem. difficultatem inſinuat cum dicit: Illud etiam attendendum ⁊c.vtilitatem indicat cū dicit: Ad extremū q̄ omnis eruditio ⁊c. ſexto dicit q̄ q̄uis non ambigat aliquibus diſpliciturum· dōmonis rū ⁊ rogatiani orationib⁹ aditus fecit iſtam correctionē ibi: Orationū itaq̄ veſtrarū.de cui⁹ veritate ne forte aliquis dubitaret· vltimo docet vitare dubitationis occaſionem.⁊ hoc dupliciter. ꝓmo cum alijs conferendo· ibi: Si quis in hac interpretatione ⁊c.ſecūdo aſterici ⁊ obeli officium attendēdo· ibi: Ubicūq̄ ergo aſtericos ⁊c. littera ſatis plana eſt, vñ leuiter ꝑtranſito. Euſeb⁹ Hiero⁹. binomius erat· ſicut ꝑz hoc in epla quā ipſe fecit de clerici vita ul' monachi: que ſic incipit: Euſebius Hieronym⁹ Octauo ſuo ſalutem. Dōmoni ⁊ rogatiano ſuis amicis: In xp̄o ihesu ſalutē.ſequit: Athenas.ciuitatē grecie.⁊ dicūtur athene quaſi littorales.uel ab acta quod eſt littus· quia in litore erant poſite.uel dicuntur athene quaſi īmortales ,ꝑter ſtudium quod ibi viguit quia īmortalis eſt ſapientia.ab a quod eſt ſine ⁊ thanatos quod eſt mors. Et tertium virgilij. eneydos. Ad troade.regione.de qua dicit Iſido.xiij.etymol'. Eſt regio troadis ſuprjecta ab aquilonis parte galatie: a meridiano vicina eſt licaonie: aboriente adheret lydie: ab occidente hellespontiaco mari finit. Per leuchaten.promontoriū iuxta neapolim i quo attici apollinis templum fuit.ita dicit Iſido.etymol'.xiij. Acroceraunia.montes ,ꝑter altitudinem ⁊ fulminum ictus vocantur. Et nota q̄ per cōpoſitionem a ceros quod eſt cornu ⁊ amnis dicuntur ceraunia ceraunioꝝ cōmotiones ⁊ exaltationes vndarū in tempeſtate quaſi cornuti amnes. Item ceraunia dicuntur ſaxa eminentia in mari ad inſtar cornuum. vñ Ouidius in.xv. metamor⁹ph⁹. Saxa fugit dextra ꝑrupta ceraunia parte.⁊ p compoſitionem ab acros quod eſt mons: poſſum⁹ dicere acroceraunia ſcopulos magnos ⁊ cacuminatos.⁊ in amne uel in mari.tamen ſm illud Iſido.ſunt inter armeniam ⁊ byteriam. Ad ſiciliam.regionem ſic dictam a ſiculo fratre itali.prius tamen a ſicano rege ſicania dicta eſt·⁊ etiam trinacria ,ꝑter tres montes quos habet.ſcilz ꝓlorum: pachinum: ⁊ lilybeum. vñ Iſidorus etymol'.xiij. Trinacria grecū quod latine triquadra dicitur: quaſi in tres quadras diuiſa. hec ab italia exiguo freto diſcreta: aphricum mare proſpectans.in cuius freto ſcilla eſt ⁊ caribdis: quibus naufragia aut abſorbentur aut colliduntur. Saluſtius dicit italie coniunctam fuiſſe ſiciliam. ſed medium ſpacium impetu maris diuiſum ⁊ ſciſſum Ad oſtia tyteris.id eſt ad portus tyteris: qui dicuntur oſtia· quia ſicut per oſtia fit introitus ⁊ exitus domorum: ſic in portu patet introitus ⁊ exitus fluuiorum.uel dicuntur ſic ab hoſte: quia illic hoſtibus occurrit. Tyteris italie fluuius a Tyterio rege albanorum dicitur qui in hunc fluuiū decidit ⁊ de exitio ſuo nomen dedit.nam antea ⁊ albula antiquum nomen a colore habuit q̄ nimbus albus

sit: ipse autem est tyteris qui ⁊ tybris: sed tyteris in quotidiano sermone: tybris in versu dicitur: ita dicit Jsidorus etymol. xiiij. Flagitasse tis. i. postulasse tis. vide in opusculo de vocabulis biblie: vbi exponitur flagitium: ⁊ ibi inuenies originem huius verbi. Ut vobis paralypomenon latino sermone transferrem. i. translationem paralypomenō ſm septu, aginta q̄ de hebreo trās tulerūt in grecū: de greto verterē in latinū. ⁊ q̄ ita sit legendū patet per hoc quod dicitur in fine prologi: Vbicūq; ergo astericos ⁊c. Constat enim q̄ ipse non posuit astericos ⁊ obelos in illa translatione quam fecit de hebreo in latinū: sed solū in correctione trās lationis septuaginta interpretum. vñ dicit ipse in fine precedentis prologi: Memini editionē septuaginta translatorum olim de greco emēdatam tribuisse me nostris. De tyteriade. Hic ponitur duplex littera: quidam sic legūt: Scripsi. i. aliquid de trine ad me sumpsi. assumere enī dicitur ad se sumere uel ad aliquid sumere. De tyteriade quōdam auctore. i. doctrine doctore. Legis quondam auctore qui apud hebreos admirationi habebatur. q̄ mirabantur ipsius sapientiam ⁊ doctrinam. Et contuli. i. collationē feci: Cum eo. de paralypomenon. Al vertice ut aiunt. vulgariter loquētes: Vsq; ad extremū vnguem. id est vsq; ad finem. Cantuariensis ponit ibi aliam litteram. s. Quendam legis auctorem. ⁊ legit sic: Assumpsi mihi quendam auctorē. id est doctorem: Legis de tyteriade. ciuitate: in qua tunc vigebat studium hebreorum. Cetera non mutantur. Et sic. collatione facta. Confirmatus in veritate hebraica: Ausus sū facere q̄d iubetis. libere enī vobis loquor. id est secure. quasi diceret. neminem timeo hoc dicendo. Hic nominum liber. scilz contentiuus: quia multa nomina continet hominū ⁊ locorum. sicut patet in principio primi libri. Ita vitiosus est in grecis ⁊ latinis codicibus. ut facta collatione ad hebraicam veritatem: Arbitrandum sit. id est iudicandum. Non. esse. Tam. id est tantum: Hebrea nomina. Cē. id est quantum arbitrandum est esse: Barbara quedam ⁊ sarmatica nomina conjecta. quasi diceret. magis iudicandum est esse barbara ⁊ sarmatica uel pharmatica q̄m hebrea. Barbara. id est extranea a veritate hebraica. Sarmate populi sunt. vñ Lucanus in. j. libro. Et qui te laxis imitantur sarmata bracis: Gangiones barbaricq; truces. vñ sarmaticus ca. cum. nomen gentile. vñ Ouidius: Me mea sarmaticum contegat ossa solum. Dicit autem Jsidorus libro ix. Sarmate patentibus campis armati inequitabant priusq; eos Lentulus danubio prohiberet: atq; inde ob studium armorum sarmate nuncupati existimantur. ⁊ inde dicuntur nomina sarmatica quasi prorsus a hebraicis aliena. uel Pharmatica. id est cōmixta.

ut circuiremus prouinciam quā vniuerse christi ecclesie sonant. Fateor enim mi dōmon ⁊ rogatiane carissime numq̄ me in diuinis voluminibus proprijs viribus credidisse nec habuisse opinionem meā: sed ea etiam de q̄bus scire me arbitrabar: interrogare me solitū. Quātomagis de his sup quibus anceps erā? Denicq; cum a me nuper litteris flagitasse tis: ut vobis paralypomenon latino sermōe trāsferrē: de tyteriade legis quondam auctorem qui apud hebreos admirationi habebatur: assumpsi: ⁊ contuli cum eo a vertice: ut aiunt: vsq; ad extremū vnguem: ⁊ sic confirmatus ausus sum facere quod iubetis. Libere enim vobis loquor. Jta enim in grecis ⁊ latinis codicibus hic nominū liber vitiosus est: ut non tam hebrea q̄m barbara quedam ⁊ sarmatica nomina coniecta arbitrandum sit. Nec hoc septuaginta interpretibus: qui spiritu sancto pleni ea que vera fuerunt transtulerant: sed scriptorum culpe ascribendum: dum de inemendatis inemendata scriptitant: ⁊ sepe tria nomina subtractis e medio syllabis ī vnum vocabulū cogunt: uel regiōe vnum nomen propter latitudinem suam in duo uel tria vocabula diuidunt Sed ⁊ ipse appellationes non homines ut plerisq; estimant: sed vrbes: ⁊ regiones: ⁊ saltus: ⁊ prouincias sonant: ⁊ oblique sub interpretatiōe ⁊ figura eorum quedam narrantur historie: de quibus in regnorum libro dicitur: Nōne ecce hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda: que vtiq; in nostris codicibus non habentur. Hoc primum sciendum q̄ apud hebreos paralypomenon liber vnus sit. ⁊ apud illos vocatus dabreiamin id est verba dierum: qui propter magnitudinem apud nos diuisus est. Deinde etiam illud attendendum q̄ frequenter nomina non vocabula hominū sed rerum ut dixi significantias sonant. Ad extremū q̄ omnis eruditio scripturarum in hoc continetur. ⁊ historie que uel pretermisse sūt in suis locis: uel perstricte leuiter: hic per quedam verborum compendia explicentur. Orationum itaq; vestrarum adiutus auxilio: misi librum beniuolis placiturum: tamen iuuidis displiciturum esse nō ambigo.

pharma enī uel pharmatō lingua syrorū dicitur vnguentū uel medicamētū. ⁊ inde hec pharmatica dicit medicina. ⁊ inde dicit pharmaticus. ca. cum. ad vngentū uel medicinā pertinens. ⁊ quia vngnentum ⁊ medicina ex diuersis simul mixtis pparant. ideo nomina ex diuersis linguis cōmixta pharmatica dicuntur. Qui spiritu sancto pleni. b videtur dicere ironice: quia i illo prologo: scilz Desideriū mei ⁊c. dicit apte q̄ mendaciū fuit septuagita interpres ita diuisos per cellulas transtulisse. Ad hoc dicendum q̄ Hieronimus non inuenitur ibi contra septuaginta. sed contra Augustinū qui ita diuidebat eos. hic autem asserit eos plenos fuisse spiritu sancto quo inspirante transtulerunt. nō tamen diuisi. ut dicit Augustinus.

De inemendatis. exemplaribus. Inemendata. exēplaria. Scriptitant. id est frequenter scribunt. Cogunt. coadunant. ⁊ in ista significatione ponit Virgilius cogere in Buccolicis. dicēs in tertia egloga: Tityre coge pecus: tu post carecta latebas. Idem in eadem egloga: Cogite oues pueri si lac preceperit est.

E regione. id est econtrario. sicut vna regio opponitur alij uel diuersis. Propter latitudinem. vnius nominis.

Sed ⁊ ipse appellationes. id est nomina. Non sonant. id est significant. Homines ut plerisq;. id est aliqui: Estimant: sed vrbes: ⁊ regiones: ⁊ saltus ⁊c. ex quo sequit magnum incōueniens eo q̄ nomina ita male scribuntur q̄ scilz facta interpretatione nominum scōm figurarum adaptationem quedam historie recitantur non vere. Aliquando enim nomina hominum accipiuntur pro nominib⁹ locorum. ⁊ hoc est q̄d dicitur hic: Et oblique. id est non recte. Sub interpretatione. id est. expositione nominum vnius lingue: per nomina alterius: Et figura. ficta: Eorum. nominū: que sic falso dicuntur hic figurari per illud. Quedam narrantur historie. quasi diceret. ex corruptione nominū sequitur corruptio narrationis historiarum. De quibus. scilz historijs. In regnorum libro dicitur. librum Regum appellat librum regnorum: quia ibi agitur de duobus regnis. scilz de regno duarum tribuum quod dicitur regnum iuda. ⁊ de regno decem tribuum: quod dicit regnum israel. Nōne ecce hec scripta sunt in libro verborum dierum ⁊c. hic patet q̄ liber verborum dierum regum iuda est paralypomenon.

Que vtiq; in nostris codicibus translatis de editione septuaginta. Non habentur. quod. i. cui. simile Nonnulli. i. aliqui. Faciunt in bruto. in illo libro dicto Ciceronis dialogo. dialogus dicitur liber in quo sermo versatur inter duos. sicut est dialogus Gregorij. in quo sermo versatur inter ipsum ⁊ Petrum discipulum suum. ⁊ similiter. in bruto dialogice versatur sermo inter brutum ⁊ catonem auunculũ suũ. ⁊ dicitur dialogus a dia quod est duo ⁊ logos quod est sermo q̃si dualis uel duorũ sermo. Secent. i. diuidant: In tres ptes. id est in tres libros. Etiam illud attendendũ ẽ q̃ frequent̃ noĩa nõ sonãt. i. nõ rep̃sentant. Uocabula hominũ. sed aliarũ: Rerum. scilz vrbium uel regionum uel alioum locorum. significantias sonant Ad extremũ. i. vltimo attendendum est. Or

Optima enĩ queq; ut ait Plinius: malũt cõtemnere plerique q̃ discere. Si quis in hac interpretatione voluerit aliquid reprehendere: interroget hebreos: suam conscientiam recolat: videat ordinem textũq; sermonis: ⁊ tunc nostro labori si potuerit detrahat. Ubicũq; ergo astericos. i. stellas radiare ĩ hoc volumine videritis: ibi sciatis de hebreo additum quod in latinis codicibus nõ habet. Ubi vero obelus transuersa scilicz vriga preposita est: illic sig̃tur quid septuaginta interpretes addiderũt: uel ob decoris gratiam: uel ob spiritus sancti auctoritatem: licz in hebreis voluminibus non legatur.

Explicit prefatio

omnis. s. perfecta Eruditio scripturarũ. s. legis ꝓphetarũ ⁊ agiographorum. Perstricte. i. sũmatim dicte. Leuiter. i. breuiter. Per compendia. i. breuiter ⁊ vtiliter dicta. Compendiũ dicitur quicq̃d breue ⁊ vtile est. vide in opusculo de vocabulis biblie. Misi librũ. quem transtuli de greco in latinum. s. de editione septuaginta interpretum. Beniuolis. i. mihi bona volentibus. Placiturũ. tamen inuidis displicituꝝ. Nõ ambigo. i. dubito. ambigere dicitur quasi ad ambo sese agere qñ nescit quid eligat de duobus. sed indifferenter se habet ad vtrũq;. Plini⁹. ille auctor qui fecit librum de naturali historia: vbi agit de diuersis naturis rerum. Quid sit astericus: quid obelus. inuenies supra ante medium istius prologi: qui sic incipit. s. Desiderij mei ⁊c̃. Cetera plana sunt.

Explicit qualiscũq; explanatio istius ꝓlogi.

Postilla super Paralypomenon incipit.

Oligite fragmēta ne pēāt. Joh. vj. Scōm sīam bti Aug̃. super Joh. p fragmēta ista intelligunt verba xpi ad capiendū subtilia: ꝓpter qō nō fuerūt data turbis ut ea turbe secū portarēt. Ē magis fuit preceptū xpi discipulis ut ea colligerent, qz doctores orbis terrarū futuri erāt. ut dicit ibidē glo. sꝑciali tamen ratione verba xpi dicuntur fragmenta colligenda. quia p xpm non fuerunt in aliquo scripto collecta. nō enī legit discipulis aliquid scripto tradidisse sed tm̄ verbo. quod cōueniebat doctrine xpi qui est verbū coeternū deo patri. verūtm̄ discipuli eius ab eo inspirati ista fragmenta collegerunt in quatuor euangelijs ⁊ in alijs libris note. ꝑm qꝫ eis dictū fuerat: Colligite fragmenta ⁊c. Nunc aūt ita est qꝫ illa que in no.te. facta sunt figuraliter in veteri pcesserūt. ꝑm qꝫ dr. j. ad Cor. x. Hec in figura ꝓtingebāt illis. ꝓpter qō in figura collectionis vertit xpi iam dicte: fuit diuinit[us] inspiratū esdre sacerdoti ⁊ legis doctori. ut aliqua ad vet[us] testm̄ ptinētia que a scriptoribꝰ ipsū precedētibꝰ fuerant dimissa uel min[us] plene scripta. in hoc libro p ipsū colligerent. Ex enī aliqui dicāt qꝫ scriptor hui[us] libri ignorat. tm̄ Ra. Sa. habemus dicentē qꝫ esdras ipsū scripsit. ⁊ Ē ad pfectionē ve. te. vñ dicit btus Hiero[nymus] in epla ad Paulinū pbyterū de vniuersis sacre scripture libris Paral. liber. i. instrumēti veteris epitome tant[us] ac talis est. ut absq; illo si quis scientiā scripturarū sibi voluerit arrogare seipsum irrideat. ⁊ licz incipiat a mūdi pncipio ꝓpter qō chronica ve. te. dr: tm̄ eius principalis intentio versat ad scribendū ea que circa libros regū dimissa erant. ꝓpter qō Hiero[nymus] in epla predicta subdit. Per singula quippe noīa iuncturasq; verboꝝ ⁊ pretermisse in regū libris tanguntr hystorie: ⁊ innumerabiles explicant euangelij questiones. ꝓpter qō in Ē libro similis pcessus est sicut in libro regū: sicut magis videbitur in hui[us] libri diuisione. a Cap. j.

Incipit prim[us] liber dabreiamin i. paralypomenon. Cap. I

Dam[a]: seth enos: cay/nan: mala/leel: iareth enoch: ma/tusale: la/mech: noe| sem[b] cham ⁊ iaphet. Filij [c] iaphet: gomer[d] magog[e] madai[f] ⁊ [g] iauan thu/bal[h] mosoch[i] thiras[k]. Porro filij [l] gomer: ascenē ⁊ riphat[m] ⁊ [n] togorma: Filij[o] aūt iauā: elisa ⁊ [p] tharsis cethim ⁊ dodanim. Filij[q] cham: chus ⁊[r] mesraim phut[s] ⁊[t] chanaā. Filij[u] āt chus: saba ⁊[v] euila sabatha[x] ⁊ regma ⁊ sabathaca. [y] Porro filij[z] regma: saba ⁊ dadā. Chus aūt genuit nemroth. Iste[a] cepit esse potēs in terra. [b] Mesraim[b] ꝙo genuit ludim ⁊ ananim ⁊ laabim ⁊ nepthuim: phetrusim quoq; ⁊ chasluim: de[c] quibus egressi filij [d] philistiim ⁊ caphtorim. [e] Chanaā aūt genuit sidonē primogenitū suū ⁊ hetheū ⁊ [f] iebuseū ⁊ amorreū ⁊ gergeseū ⁊ hyueū ⁊ aracheū ⁊ sineū ⁊ aradium ⁊ samareū ⁊ amathiū. Postea dispersa sunt gentis chanaanee cognationes. Et fines chanaanei fuerunt a sidone ꝓgredienti gerara usq; gazā. donec ꝓgrederis sodomā ⁊ gomorrā ⁊ adamā ⁊ seboim usq; lesa. Filij sem: [g] helam ⁊ assur ⁊ arphaxad ⁊ lud ⁊ aram ⁊ hus ⁊ hul ⁊ gether ⁊ mosoch. Arphaxad aūt genuit sale. Sale aūt genuit [h] heber. Heber aūt nati sunt duo filij. Nomen vni phaleg: quia in diebus eius dispersa est terra. Et nomen fratris eius iectan. Iectan aūt genuit elmodad ⁊ saleph ⁊ asarmoth ⁊ iare ⁊ adoram ⁊ uzal ⁊ decla ⁊ ebal ⁊ abimahel ⁊ saba ⁊ ophir ⁊ euila ⁊ iobab. Omnes isti filij iectan. Habitauit aūt phaleg a mari rubro usq; ad montes. Habitauit aūt iectan in saphar montem qui ad orientalem plagam habitat. Filij noe a quibus populata est terra ꝑ diluuiū. nomina locis ⁊ gentibus reliquerūt. ex quibꝰ postea mutata sunt plurima ꝓpter longitudinē temporꝫ ⁊ bella supuenientia p q̄ ve. leta sūt noīa multarū gentiū ⁊ mutata noīa ciuitatū aliqua tm̄ adhuc pmanēt in se uel in aliquo simili seu ꝓpinquo. d Gomer a quo nominati sūt galatie ⁊ postea gallici. ut dicūt aliqui. alij autem dicūt econuerso qꝫ a gomer primo dicti sunt gallici. ⁊ postea galatie. qz senones galli duce brenne obtinuerūt italiam. ⁊ postea intrātes greciam vocati sunt a rege bithynie in auxilium ⁊ obtenta victoria ꝑ mercede laboris acceperunt quandam regni eius partem quam vocauerunt ex suo nomine gallograciam. ⁊ nūc dicitur galathia. cuius habitatores modo galatie dicuntur. e Magog. a quo descenderunt scytie ꝑm Hieronymū. f Madai. a quo medi. g Et iauan. a quo greci. vñ ⁊ adhuc grecia in hebreo iauan nominatur. h Thubal. a quo hispani. i Mosoch. a quo cappadoces. vñ ⁊ apud eos adhuc manet ciuitas mosecha. k Thiras. a quo traces. l Filij gomer ⁊c. non facit mentionem de filijs magog: thubal: mosoch: ⁊ thiras. quia sicut dicit glo. hebraica. licz enim isti haberent filios multos. tamen omnes posteri eorum libet fecerunt tm̄ vnum populum. filij autem gomer fecerunt plures populos. ⁊ similiter filij madai: ꝓpter quod hic nominantur. m Riphat. in hebreo habetur hic diphat. ⁊ iste Esai. x. vocatur riphat etiam in hebreo. cuius causam assignat glo. hebraica dicens: qꝫ iste fuit binomius. ⁊ in Esai. ponitur vnum nomen eius. ⁊ hic aliud. Potest etiam dici ⁊ melius ut videat qꝫ idem est nomen riphat ⁊ diphat: mutatū tamen aliqualiter in principio. sicut in latino idem nomen est nicolinus ⁊ colinus. ⁊ idem potest dici in consimilibus. n Et togorma. a quo togozdite ꝓpter dicti sūt. o Filij aūt iauan elisa. a quo dicti sunt elisei primo. ⁊ postea eolides. p Et tharsis. a quo descenderunt cilices. vñ ⁊ ciuitas metropolis eorꝫ vocata est tharsus. vnde natus fuit paul[us] apls. ut habetur Act. xxj. q Filij cham dus. a quo dicti sunt ethiopes. vñ ⁊ in hebreo ethiopia chus nominat. r Et mesraim. a quo egyptij. vñ ⁊ egyptus mesraim dicitur in hebreo. s Phut. a quo dicti sunt phutei primo. vñ ibidem est fluuius phut nominatus. postea dicti sunt libyes. t Et chanaan. a quo dicti sunt chananei. quorum terram postea filij israel possederunt. v Filij autem chus saba. a quo dicti sunt sabei. x Et euila. a quo getuli. y Sabatha. a quo sabathani. z Filij regma saba. istud nomen aliter scribitur in hebreo qꝫ saba predictum. quia istud scribitur ꝑ litterā sim in principio. primū autem ꝑ samech. a Iste cepit esse potēs in terra. post diluuiū enim fuit potentior alijs. ⁊ induxit posteritatem noe ad faciendum ciuitatem ⁊ turrim cōtra dominū de quibus habet Esai. xj. ⁊ nolentes ad opus predictū violenter cōpellebat. ideo Esai. x. dicit: Robustus venator dominū cora dño. b Mesraim ꝙo ge. ludim ⁊c. isti ꝓli sunt nobis ignoti. ⁊ etiam plures alij hic noīati. c De quibus egressi sūt philistiim ⁊ captburim. Dicunt aūt hebrei aliq; ꝓtrusim ⁊ chasluym cōmutabant ad inuicem vxores aliq; voluntarij.

filios noe descendit ad abrahām. ⁊ primo ponit generationes iaphet ⁊ generationes cham. quia ille non erant ꝓsequende. vltimo ꝙo generatiōes sem: qz ille erant ꝓsequende tangꝫ a deo electe: qz ab illis descendit abrahā isaac ⁊ iacob ⁊ xij. patriarche. ⁊ tandē dauid de patriarcha iuda: cui[us] regnū ꝓsequit liber iste. ut ꝙdictū est. Cōsiderandū etiā qꝫ sicut dicit Hiero[nymus] li. de hebraicis questionibꝰ. isti filij noe a quibus populata est terra ꝑ diluuiū. nomina locis ⁊ gentibus reliquerūt. ex quibꝰ postea mutata sunt plurima ꝓpter longitudinē temporꝫ ⁊ bella supuenientia p q̄ ve. leta sūt noīa multarū gentiū ⁊ mutata noīa ciuitatū aliqua tm̄ adhuc pmanēt in se uel in aliquo simili seu ꝓpinquo.

ꝛ aliqui ꝑ raptum uel furtum. ꝛ ex tali concubitu nati sunt philistijm ꝛ capthurim. Vnde ꝙ dicunt honestius q̄ plures fuisse ꝛ chasluym cōtrahebāt ad inuicem matrimonia ꝛ ex hoc creati sunt philistijm ꝛ capthurim. a Chanaam ꝙ genuit sidonē. a q̄ notata ē ciuitas sidon q̄ est in ꝓuincia phœnicis. ꝛ ēra istoꝝ h̄ notatoꝝ fuit data filijs isrl. b Araciteū. q̄ cōdidit archas oppidū ꝫ tripoli i radicib⁹ libani sitū. c Et sineū. sic enī ꝺz scribi q̄ i hebreo icipit ꝑ hrām samech q̄ ciuitatē ꝑdicte ꝓpinquam noie sin edificauit. d Aradium. a quo dicti sunt aradij. e Et amathheū. a quo notata ē ciuitas amath. f Filij sem. Hic ꝓsequitur generationes sem. ut ꝓueniat ad abrahā. g Elam. a quo dicti sunt elamite. h Et assur. a quo assyrij. i Et arphaxat. a quo hebreī. k Et lud. a quo ludij. l Et aram a quo syri: vñ ꝛ in hebreo syria vocat aram. m Hus. in aliquib⁹ libris interponitur. Filij autem aram hus ꝛc. eo q̄ sic habet Beñ. x. sed hic nō ponitur in hebreo. eo q̄ actor hui⁹ libri breuiter transire voluit. ꝛ iō omisit q̄ isti essent filij aram: exprimens tm̄ capita ꝓlor. Hus. a q̄ notata est terra hus. ꝛ q̄ natus fuit iob fm̄ alios. q̄ sic notat Job. j. n Et bul. a q̄ gnari. o Hether. a q̄ gethari. Et mes. a q̄ meones dicti sunt. p Arphaxat aūt ge. sale q̄ ꝛ ipse genuit hebr. a q̄ henoiati sunt hebrei. nō enī henoiati sūt ab abrahām quasi abrahei. ut videt dicere Aug⁹ ꝛ aliq̄ alij. tū q̄ abrahā vocat hebr⁹ Beñ. xiij. vbi dr̄ Et ecce vnus q̄ euaserat nūciauit abrahā hebreo. ex q̄ ꝑs ꝙ vocat hebr⁹ ab aliq̄ precedēte ipsum. scilicet ab heber: tū q̄ hoc nomē abrahā incipit ꝑ aleph hrām. B aūt nomē hebr⁹ incipit ꝑ hrām baym: sicut ꝛ B nomē heber. q Nomē vni phalech. q̄ interpretat diuisio. Et B dicūt hebrei q̄ heber habuit spm̄ ꝓphetie: imponēdo nomē filio fm̄ ꝓphetatē ordis futurā. s. diuisionē hominū fm̄ diuersitatē linguarū. ideo sequit: Quia in diebꝰ eius diuisa ē terra. sequit: r Et iobab. dicūt aliq̄ q̄ iste fuit iob. sed hebrei dicūt ꝓtrariū dicentes q̄ descendit de nachor. ꝛ similiter Hiero⁹ idem dicit: ꝓut dictū fuit Beñ. xxij. ꝛ plenius dicet eū ad librū iob dñō cōcedente videbim⁹. s Sem arphaxat ꝛc. hic repetit gnātiones descendētes de sem ꝑ arphaxat ut veniat ad abrahā: ꝓpter quē facta est predictarū gnātionū deductio. vñ subdit: t Abram iste est abrahā. ꝓmo enī vocat⁹ fuit abrā. sed postea mutatū est nomē eius ꝛ vocat⁹ ē abrahā. ut hr̄ Beñ. xvij. vbi cā mutatiōis nois hui⁹ plenius posita ē. v Filij āt abrahā. h ꝓpter q̄ vrores abrahā deducit gnātiones vsq̄ ad iacob. a quo descēdit dauid. ꝛ ꝑ facit q̄ dictū ē. 2° breuiter describit gnātiones esau q̄ nō erāt ꝓsequende ibi: Filij āt esau. Circa ꝓmū dr̄: Filij aūt abrahā isaac de

sunt philistijm ꝛ capthurim. Chanaan a ꝙ genuit sidonem primogenitū suum: etheum ꝙ ꝛ iebuseum ꝛ amorreū ꝛ gergeseum eueū q̄ ꝛ aracheum b ꝛc sineum: aradium c quo q̄ ꝛ samareum ꝛ emathheū. Filij d sem: elam e ꝛ f assur g ꝛ h arphaxat ꝛ i lud ꝛ k aram. Filij aram: hus l ꝛ m bul ꝛ gether n ꝛ mes. Arphaxat o autem genuit sale: qui ꝛ ipse genuit heber. Porro heber nati sunt duo filij: nomen p vni phalech: quia in diebꝰ eius diuisa est terra: ꝛ nomē fratris eius iectan. Jectan aūt genuit elmodad ꝛ saleph ꝛ asormoth ꝛ iare: aduram quoq̄ ꝛ vçal ꝛ decla. ebal etiā ꝛ abimael ꝛ saba: necnon ꝛ ophir ꝛ euila ꝛ q iobab. Omnes isti filij iectan. Sem r arphaxat sale heber phalech ragau seruch nachor tare abram s: iste est abrahām. Filij t autem abrahām isaac u ismael. Et hę generationes eorū. Primogenit v ismaelis: nabaioth ꝛ cedar ꝛ abdebel ꝛ mabsan ꝛ masma ꝛ duma massa addad ꝛ thema iachur naphis cedma.

Hi sunt filij ismaelis. Filij autē cethure concubine abrahām ꝙs genuit: ꝯamram iecsan madan madian iesboc ꝛ sue. Porro filij iecsan: saba ꝛ dadan. Filij autē dadan: assurim ꝛ latussim ꝛ loommim. Filij aūt madian: epha ꝛ epher ꝛ enoch ꝛ abida ꝛ eldaa: Hęs hi filij cethure. Genuit a aūt abrahām isaac: cui b fuerūt filij: esau ꝛ israel. Filij c esau: eliphaç rahuel d iaus e ielam f chore g. Filij eliphaç theman omar cephi gothā ceneç thāna h amalech. Filij rahuel. naath ꝯara samma meça. Filij i seyr: lothan sobal sebeon ana dison eser disan. Filij lothan: horri adohimā. Porro k aute lothan fuit thamna. Filij sobal alian ꝛ manaath ꝛ ebal sephi ꝛ onan. Filij l sebeon: aiaia ꝛ ana. Filij ana: dison. Filij dison: hamaran ꝛ eseban ꝛ iethran ꝛ charran. Filij eser: balaan ꝛ ꝯaban ꝛ iachan. Filij disan: vs ꝛ aran Isti m sunt reges qui imperauerunt in terra edom: anteq̄ eēt rex sup filios isral. Bale filij beor: ꝛ nomē ciuitat⁹ eius venaba.

a Genuit ab abrahā isaac. de vxore sua ꝓncipali sara. b Cui⁹ fuerūt filij esau ꝛ isral. ut hr̄ Beñ. xxv. iste tm̄ isral ꝓmo vocat⁹ est iacob. ꝛ postea isral. ꝛ ratio mutatiōis hui⁹ nois hr̄ Beñ. xxxij. ꝛ ibidē exposita fuit plenius. c Filij esau. Hic ꝓnē describūt gnātiones esau q̄ erāt dimittēde: ꝛ q̄ exposite fuerūt Beñ. xxxvj. tū ad intellectū sequentiū aliq̄ sūt h̄ breuiter repetēda. ꝓmū est q̄ eadē ꝑsona in sacra scriptura frequenter pluribus noib⁹ notat⁹. sic esau seyr edom sunt nomia eiusdem hois. secundū est q̄ idē nomen aliquī variat in ꝓncipio uel in fine sic elyonias iechonias iectonian idē nomē est sic variatū. ꝛ ex his ꝓtingit q̄ vna ꝑsona aliquī putat⁹ due q̄ vnū nomē ei⁹ in vno loco scripture exprimit. ꝛ aliud i alio. uel q̄ idem nomē in pluribus locis ponit. tū variatū modo ꝑdicto. tertiū ē q̄ hozzei habitauerūt i ēra seyr sine idumea añ esau ꝛ filios ei⁹. ut hr̄ Deut. ij. postq̄ aūt filij esau in ēra illa dñati sūt. ꝑ fuerit ibi duces. 2° reges: ꝛ iterū regnū fuit reductū ad ducatū. sic plenius dictū fuit Beñ. xxxvj. ꝑ q̄ describūt hic gnātiones esau añ regnū. 2° tpe regni ibi: Isti sūt reges. tertio tpe ducū ibi: Adad aūt mortuo. Adhuc ꝓmo ponunt gnātiones esau añ regnū. secūdo gnātiones hozzeoꝝ q̄ fuerūt añ esau. incipiēdo a seyr hozzeo a q̄ idumea henoiata fuit ēra seyr ibi: Filij seyr. Circa primū dicit: Filij esau eliphaç. de ada vxore sua. b Rahuel. de alia vxore sua noie bessamach. c Jaus. q̄ vocat⁹ ieus Beñ. xxxvj. d Et ielam. q̄ vocat⁹ ielon ibidē. e Et choze. istos ātuor habuit esau de olibama tertia vxore. Filij eliphaç ꝛc. sequit: f Thamna amalech. Dicūt aliq̄ q̄ thāna fuit cōcubina eliphaç. ut videt haberi Beñ. xxxvj. cōputat⁹ tū hic inter filios eliphaç. eo q̄ fuit nutrita in domo ei⁹ cū filijs suis. ꝛ ad oñendū q̄ de ea fuit natus amalech q̄ immediate p⁹ eā notatur. Pōt etiā aliter dici q̄ thāna est nomē equiuocū ad masculū ꝛ femināe. vñ dicit. j. dux thamna. eodem ca. ꝛ sic ponit hic. p masculo inter alios filios eliphaç. Beñ. aūt. xxxvj. ponit. p femina. vbi dicit: Cōcubina eliphaç. i Filij seyr. Hic ꝓnter agit de gnātione ꝓncipū q̄ dñati sunt in idumea añ esau ꝛ filios eius. vñ iste seyr fuit de genere hozzeoꝝ. ꝛ abillo denominata fuit ēra illa terra seyr. k Porro aūt lothan fuit thamna. ista fuit cōcubina eliphaç. de qua ꝑdictū est. l Filij sebeon. aiaia ꝛ ana. iste est ana qui inuenit aquas calidas in solitudine. ut habet Beñ. xxxvj. ꝛ ibidem fuit expositū. m Isti sunt reges. hic agit de regib⁹ descendētib⁹ ab esau. ꝛ hoc fit specialiter ꝓpter honorem isaac. ut oñdatur reges ab eo processisse. non solum p iacob de quo descendit dauid sed etiam p esau. dicūt etiā hebrei q̄ isti reges de esau descendētes regnauerūt vsq̄ ad temp⁹ dauid qui fecit sibi idumeā tributariā. ut habet. ij. Reg. viij. ꝛ abstulit ab eis nomen regium: ponens ibi custodes siue prefectos qui redderēt ei rationē.

a Et regnauit ꝓ eo iobab. Dicũt aliqui q̃ iste fuit iob sicut ⁊ precedens. sed hebrei dicũt ꝓtrariũ dicentes q̃ descendit de nactor. ut predictũ est. ⁊ hoc videt ꝑ hoc q̃ iob aliter scribit in hebreo q̃ iobab qz nomen iob incipit ꝑ aleph lrām. iobab ꝙo ꝑ ioth. b Et regnauit ꝓ eo saul. iste est alius ab eo qui fuit rex in israel ante dauid. iste enim fuit idume⁹. ⁊ ille iudeus. c Mebetabel filia matred filie meçab. In hebreo habet: Filia meçahab. ⁊ sonat in hebreo: cuius aurum. ⁊ p hoc designatur q̃ pat̃ istius fuit diues in possessiõe auri. ut dicit glo. hebraica. d Adad aũt mortuo. hic describuntur duces edom. regibus succedentes. e Duxt thamna. Dicũt aliq̃ q̃ thamna ⁊ oolibama sunt nomina mulierũ q̃ ponunt̃ inter noia ducũ ꝓpter actus virtutis q̃s fecerũt. sicut ⁊ debora inter iudices. ut hĩ Iudicũ. iiij. ℔ hoc fuit ꝓbatũ Beñ. xxxvj. q̃ thãna ⁊ oolibama q̃ fuerũt mulieres preceſſerũt reges qui fuerũt in edom. Thamna aũt ⁊ oolibama q̃ ponũt̃ hic inẽ duces fuerũt post illos reges. ut ꝑz in textu. ⁊ ideo dicendũ q̃ hic sunt noia virorũ. Beñ. ꝙo. xxxvj. sunt noia mulierũ. quia sunt equoca ad masculum ⁊ feminã. ut predictum est. Aliqui ꝙo hebrei dicunt q̃ sunt noia ciuitatũ uel regionũ. ut sit sensus: Dux thamna. i. ciuitatis uel regionis sic noiate. ⁊ sic de alijs. ℔ textus nõ videt̃ bene ad hoc concordare. vñ concludit̃ in fine: f Hi duces edom. scilz prenominati. g Cap. ij.

Mortuus est aũt bale: ⁊ regnauit ꝓ eo iobab filius sare de bosra. Cumq̃ ⁊ iobab fuisset mortu⁹ regnauit ꝓ eo husan de terra themanorũ. Obijt quoq̃ ⁊ husan: ⁊ regnauit ꝓ eo adad filius badad: qui percussit madian in terra moab: ⁊ nomẽ ciuitat̃ ei⁹ auith. Cũq̃ ⁊ adad fuisset mortuus: regnauit ꝓ eo semla de masreca. Sed ⁊ semla mortu⁹ est: ⁊ regnauit ꝓ eo saul de roboth que iuxta amnẽ sita ẽ. Mortuo quoq̃ saul regnauit ꝓ eo balaana filius achobor. Et ⁊ hic mortuus est: ⁊ regnauit ꝓ eo adad: cui⁹ vbis nomen fuit phau: ⁊ appellata est uxor eius mehetabel filia matred filie meçaab. Adad aũt mortuo duces ꝓgib⁹ i edom esse ceperũt. Dux thãna: dux aluа: dux iethet: dux oolibama: dux hela: dux phinon: dux ceneç: dux hemã: dux mapsar: dux magdibel: dux hirã. Hi duces edom.

II

Jlij aũt israel: ruben symeon leui iuda issachar ⁊ çabulon: dan ⁊ ioseph: beniamin: neptalim: gad ⁊ aser. Filij iuda: her onan ⁊ sela. Hi tres nati sunt ei de filia sue chananitidis. Fuit autem her primogenitus iuda malo cora dño: ⁊ occidit eũ. Thamar aũt nurus eius pepit ei phares ⁊ çara. Omnes ergo filij iuda q̃nq̃. Filij aũt phares: esrom ⁊ camul. Filij q̃q̃ çare: çamri ⁊ ethan ⁊ eman: chalcal quoq̃ ⁊ daran simul q̃nq̃. Filij charmi: achar: qui turbauit israel ⁊ peccauit in furto anathematis. Filij ethan: açarias. Filij aũt esrom qui nati sunt ei: ieramebel ⁊ ram: ⁊ calubi. Porro ram genuit aminadab. Aminadab aũt genuit naason principem filiorũ iuda. Naason q̃z genuit salma: de quo ortus est booç. Booç ꝙo genuit obed: qui ⁊ ipse genuit isai. Isai autẽ genuit primogenitum heliab: secundum aminadab: tertium symmaba: quartum nathanabel: quintum raddai: sextum ason: septimũ dauid: quorum sorores fuerũt saruia ⁊ abigail. Filij saruie: abisai ioab ⁊ açahel

Jlij autem israel. hic cõsequenter describit̃ generatio ipsi⁹ iacob: que fuit tota electa in. xij. patriarchis. ut per iudam patriarcham perueniatur ad regnũ dauid: de quo est principalis intentio huius libri. Primo ergo agitur de dicta generatione per patriarchas. ⁊ primo describitur ordo generationũ ipsius. iude: eo ꝙ de ipso descendit dauid. de cui⁹ regno principaliter intenditur. secundo symeonis qui partim habitauit in sorte iude in medio quarti capli. ibi: Et filij symeon. tertio ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribus manasse: qui simul habitauerũt vltra iordanem. ca. v. quarto ipsi⁹ leui. ca. vj. quinto issachar ⁊ neptalim ⁊ manasse ⁊ ephraim ⁊ aser qui residuerant extra sortem iuda. vij. ca. sexto ipsius beniamin. ca. viij. Circa primũ describitur primo generatio iude vsq̃ ad dauid ⁊ fratres eius. secundo generatio ipsius dauid. ca. iij. tertio reuertitur scriptura ad generationem iude aliqua addendo. ca. iiij. Circa primũ premittit. xij. patriarcharũ generatio. cum dr: Filij autem israel ruben symeon ⁊c. ⁊ patet lrā. secundo describitur generatio iude patriarchꝛ. cum dicitur: Filij iuda. ⁊ primo ipsius imediate. secundo filiorum eius. ibi: Filij autem phares. Circa primũ dicitur: b Filij iuda her onan. isti duo fuerunt mortui sine literis: eo ꝙ fuerunt mali coram domino. ut habet̃ Beñ. xxxviij. i Hi tres nati sunt ei de filia sue chananitidis. ex quo dicunt aliqui q̃ sue est nomen vxoris ipsius iude: sed hoc fuit improbatum Beñ. xxxviij. ⁊ ostensum q̃ est momen patris vxoris iude. ⁊ ꝓpt̃ hoc vult hic poni chananitide referẽdo ad filiam. sue que fuit vxor iude ⁊ fuit de genere chanaan. k Thamar autem nurus eius peperit ei phares ⁊ çaram. quos concepit de socero suo simulans se esse meretricem. eo ꝙ iniuste detinebatur in viduitate. ut habetur Beñ. xxxviij. l Filij autem phares. Hic agit̃ de generatione filiorũ iude. ⁊ primo ipsius phares ⁊ çare. secundo filiorum ipsorum. ibi: Filij charmi. Circa primum dicitur: Filij aũt phares esrom ⁊ camul. filij quoq̃ çare çamri ⁊ ethã ⁊ eman: chalcal quoq̃ ⁊ daran. dicit hic glosa hebraica q̃ isti quatuor vltimi sunt illi ijdem de quib⁹ dicitur. iij. Reg. iiij. q̃ salomõ erat sapientior ethan ezraite ⁊ eman ⁊ chalcal ⁊ dorda filijs maol. sed glo. hebraica super locum illũ. iij. Reg. dicit q̃ illi quatuor fuerunt leuite ⁊ cantores in domo domini. isti autem quatuor hic nominati fuerũt de tribu iuda descẽdentes ab eo ꝓ çaram filium eius. ut ꝑz in textu. Illi aũt de tribu iuda non admittebantur in domo domini ad officium leuitarũ. Itẽ illi dicũt̃ filij maol. isti ꝙo filij çare. ex quibus ꝑz q̃ isti sunt alij ab illis. m Filij charmi. Hic cõsequenter agitur de generatione filiorũ phares ⁊ çare. ⁊ primo de generatione filiorũ çare. secũdo de generatione filiorũ phares. ibi: Filij autẽ esrom. Circa primũ dicitur: Filij charmi. qui fuit filius çabdi filij çare. ut habet̃ Josue. vij. n Achar. iste Josue. vij. vocat achan. put ibi plenius fuit ostensum. ⁊ in aliquibus locis vocatur achor. idem enim nomen hebraicũ frequenter variatur. ut dictum est ca. precedenti. o Qui turbauit israel. furando rem consecratã domino. ut habetur Josue. vij. p Filij ethan. qui fuit filius çare. q Açarias. hoc exponitur dupliciter. vno modo q̃ ponit̃ hic plurale ꝓ singulari. s. filij ꝓ filius. alio modo q̃ licz sol⁹ açarias tanq̃ principalior nominet̃. tamen alij fratres ei⁹ subintelligunt̃. qz auctor huius libri breuit̃ ⁊ quasi cronice loquit̃: r Filij aũt esrom. hic cõsequenter agitur de generatione duorũ filiorum phares diffusius. ⁊ primo de generatiõe esrom de quo descendit dauid. secũdo de generatione caleb qui facta notabilia fecit. ut habetur in li⁹ Josue. ⁊ li⁹ Judicũ. ibi: Caleb ꝙo. Circa primũ dicitur: Filij autem esrom qui nati sunt ei ieramehel ⁊ ram. iste vocatur aram. Matth. j. s Et calubi. iste est caleb. t Booç ꝙo genuit obetb. tres fuerunt booç: auus: pater: ⁊ filius. sicut fuit declaratũ plenius Ruth vlo. ⁊ Matth. j. ⁊ cõprehenduntur hic sub vno nomine: quoz primꝰ fuit filius salmon. tertius ꝙo genuit obetb. v Septimũ dauid. contrariũ videt̃. j. Reg. xvj. ⁊. xvij. vbi dicitur q̃ isai habuit octo filios ⁊ dauid fuit vltimus. ⁊ sic fuit octauꝰ. Dicendũ q̃. j. Reg. inter filios isai cõputat̃ ionathã filius samaba fratris dauid: quem isai nutriuerat inter filios suos. ⁊ eũ adoptauerat in filium. ⁊ sm hoc dauid dicitur octauꝰ filius.

hic autē enumerantur solū filij ysai naturales. ⁊ sic dauid est septimus. sequit: a Cuius pater fuit ietther ismaelites. Dicūt alij hebrei q iste ietther fuit de filijs ismael sed dimissa gentilitate cōuersus fuit ad ritū iudeoꝝ. retinuit tamē sibi p. mū cognomē: sicut Marci. xiij. vocat symon leprosus quē dns curauerat a le pra. tamē retinebat sibi cognomē leprosi. alij dicūt q fuit iudeus natione sed iuit ad peregrinandū in terram ismaelitarū sicut elimelech in terrā moab ut hī Ruth. j. ⁊ inde traxit illud cognomē. b Caleb uero. hic pōitur descriptiō generationū ipsi⁹ caleb. ⁊ diuidit i tres partes q̄ p descriptū ptē gnātiōis caleb. secūdo redit ad scriptura ad describendū generationē efrom ibi: Post hec ingressus ē efrom. ut ide trāseat ad generationes alioꝝ filioꝝ efrom ibi: Mati sē aūt. Circa p̄mū dī Caleb p̄o filius efrom accepit uxorē noīe acabua. al' acuba, dic glo. hebraica sup. j. Paral. ca. ij. q̄ caleb habebat trīa octo ānos q̄n accepit istā acabuā ⁊ genuit ex ea ieriothq̄ nat⁹ ē nono anno

tres. Abigail aūt genuit amasa cuius[a] pater fuit iether ismaelites. Caleb[b] p̄o filius efrom accepit uxorem nomine acuba: de q̄ genuit ierioth. Fueruntq̄ filij ei⁹: iaser ⁊ sobab ⁊ ardon. Cūq̄ mortua fuisset acuba: accepit[c] uxorem caleb ephrata: que peperit ei hur. Porro hur genuit uri: ⁊ uri genuit beçeleel. Postea[d] hec ingressus est efrom ad filiam machir patris[e] galaad ⁊ accepit eam cū esset annorum sexaginta. Que[f] peperit ei segub. Et ⁊ segub genuit iair: ⁊[g] possedit uigintitres ciuitates in terra galaad. Cepitq̄ gessur ⁊ aram oppida iair ⁊ canath ⁊ uiculos ei⁹ sexaginta ciuitatū. Omnes isti filij machir patris galaad. Cū[h] aūt mortuus esset efrom: ingressus est caleb ad ephrata. Habuit[i] quoq̄ efrom uxorē abia que[k] peperit ei assur patrem tecue. Mati[l] sunt aūt filij ieramehel primogeniti ef

rom: ram primogenit⁹ eius: ⁊[m] buna ⁊ aram ⁊ asom ⁊ achia. Duxit quoq̄ uxorem alteram ieramehel nomine atthara: q̄ fuit mater onam. Sed ⁊ filij ram primogeniti ieramehel fuerunt moos ioamin ⁊ achar. Onam aūt habuit filios semei ⁊ iadan. Filij aūt semei: nadab ⁊ abisur. Nomē p̄o uxoris abisur abiahil: que peperit abobban ⁊ molid. Filij autē nadab fuerūt saled ⁊ apphaim. Mortuus est aūt saled absq̄ liberis. Filij[n] p̄o apphaim iesi: qui iesi genuit sesan. Porro[o] sesan genuit oholai. Filij aūt iadai fratris semei: iether ⁊ ionathan. Sed ⁊ iether mortuus ē absq̄ liberis. Porro io nathan genuit phaleth ⁊ ziza. Isti fuerūt filij ieramehel primogeniti efrom. Sesan[p] aūt non habuit filios sed filias: ⁊ seruū egyptiū nomine iaraa. Dedit[q] ei filiā suā uxorē[r] que peperit ei ethei. Ethei

nō pōt dici de puero decē annoꝝ. Oz aūt sequat ad predictam glosā patet sic. quia ꝑm eam caleb decē annoꝝ genuit hur. ⁊ hur octo annoꝝ uri. ⁊ uri octo annoꝝ beçeleel. ⁊ sic a natiuitate caleb usq̄ ad generationē beçeleel fluxerūt anni. xxvj. ⁊ tempus in quo hur ⁊ uri fuerūt in utero matrū suarū anteq̄ essent nati. s. xviij. menses qui faciūt annū ⁊ dimidiū: ⁊ sic tūc caleb fuit. xxvij. annoꝝ ⁊ dimidij. si igit cū hoc ponat tempus nouem mēsiū a generatiōe beçeleel usq̄ ad ei⁹ natiuitatē. ⁊ decē anni uite ei⁹. habem⁹. xxxviij. ānos ⁊ tres menses. cū igitur incepit facere tabernaculū. xxxix. uite caleb. ut dictum est supra. habetur ꝓpositum. scilicet q̄ beçeleel habebat trīa. x. ānos uel parū pl⁹ q̄n incepit facere tabernaculū q̄ incepit facere. xxxix. anno ipsius caleb mense septimo. ut dicūt hebrei. Igitur ad ista inconuenientia euitanda ⁊ alia q̄ possent sequi ex predicta glosa dicēdū q̄ ephrata que hic dicit uxor caleb nō fuit maria sozor moysi. sicut dictū fuit Exo. xvij. nec iste beçeleel qui descendit de caleb fecit tabernaculū. ⁊ ꝓbās q̄ hur uri ⁊ beçeleel qui hic ponūt descendisse de caleb: fuerunt alij ab illis qui ponunt Exo. xxxj. Isti ⁊ illi fuerint de tribu iuda. quia in eadē tribu erant multe cognatiōes. ⁊ nō est inconueniens q̄n duab⁹ cognationib⁹ eiusdem trib⁹ auus pater ⁊ filij similiter noiētur in uno tpe uel diuersis. Nec mirandū q̄ dictū fuit Exo. xvij. hur auū beçeleel qui fecit tabernaculū de tribu iuda fuisse maritū marie; quia tribus sacerdotalis ⁊ regia sic cōmiscebant ꝑ matrimonia.

a Accepit uxorem caleb ephrata. dicit hic glosa hebraica quā aliqui expositores nostri sequūt ⁊ male sicut credo q̄ hec fuit maria sozor moysi ⁊ q̄ caleb decē annoꝝ existens genuit ex ea hur: ⁊ hur octo annoꝝ genuit uri: ⁊ uri octo annorum genuit beçeleel: qui fecit tabernaculū. ut hī Exodi. xxxj. sed in hac glosa includunt multa inconuenientia. Primū est de matrimonio caleb ⁊ marie: quia caleb in exitu de egypto erat trīa. xxxix. annoꝝ. quod patet quia āno sequenti missus fuit ad explorandū terrā. ut hī Nu. xiij. ⁊ tūc fuit quadraginta annoꝝ trīa. ut hī Josue. xiiij. Maria aūt in exitu de egypto erat xcv. annoꝝ uel circiter. qō ꝓbatur sic: quia moyses in exitu de egypto fuit. lxxx. ānoꝝ. ut hī Exo. vij. in natiuitate p̄o moysi maria iam erat. xv. annoꝝ uel circiter: quia erat ita magna ⁊ sagax q̄ iuit ad considerandū quid accideret de moyse exposito in flumine ⁊ suasit filie pharaonis ut q̄reret mulier hebrea ad nutriendū eū. ut hī Exo. ij. ⁊ sic maria fuit. xcv. annoꝝ uel circiter q̄n caleb fuit. xxxix. ⁊ ideo si accepit eam decē annoꝝ existens sequit q̄ tunc maria fuit. lxvj. annoꝝ. quod est satis dissibile q̄ mulier tam sancta ⁊ ꝓphetissa ⁊ tam ātiqua nupsisset cum puero decem annoꝝ. Secundū inconueniens est q̄ statim ex ea genuisset hur: tum quia ꝑm naturā non erat in eo uirtus generandi: ⁊ in ea transierat tēpus cōcipiēdi. Tertiū est q̄ hur ⁊ uri genuissent exōtes octo annoꝝ trīa: nisi ponat miraculū. quod nō uidet necessariū. nec est uerisimile q̄ scriptura ista miracula tacuisset in trib⁹ dictis generationibus. Quartū est q̄ beçeleel fecisset tabernaculū cum esset decē annoꝝ uel parū plus: cū tamē Exo. xxxvj. dicat uir sapiens. qō

b Cū aūt mortuus esset efrom ingressus est caleb ad ephrata. In hebreo hī: Ingressus est caleb ephratam. ⁊ est hic ephrata nomē ciuitatis que altero nomine uocabat bethleem. ⁊ est sensus q̄ mortuo efrom qui dñabatur in bethleem: caleb filius ei⁹ ingressus est illuc tanq̄ succedens patri. ꝑm aliquos hec est littera: ⁊ postea mortu⁹ ē efrom in calebephrata. ⁊ est calebephrata nomē ville compositū ex nomine caleb ⁊ nomine uxoris sue. in qua mortuus est efrom pater caleb. i Habuit q̄ efrom uxorem abia. poterant enī tūc habere plures uxores simul. k Que peperit ei assur patrē tecue. i. dōm talis ville. l Mati sūt aūt. hic trāsit ad describēdū generatiōes alioꝝ filioꝝ efrom: Filij ieramehel primogeniti efrom. Et b patet q̄ aram p quē texit genealogia xp̄i nō fuit primogenitus efrom sicut nec salomon ipsius dauid. m Et buna cē. ꝓbatur usq̄ ibi: Sesan aūt nō habuit filios. hoc uidet cōtradicere ei qō ꝓponit i textu.

n Porro sesan genuit oholai. alias ahalei. Dicendū q̄ iste oholai mortu⁹ ē ante patrē ⁊ sine liberis. ⁊ ꝑm b dī hic: o Sesan aūt

Aliud ꝟo. Hic ꝓnter ꝛescribūt generatiões. Cap. iij.

ipsi⁹ dauid ꝛe q̄ ꝓncipalit̄ intēdit iste liber. ⁊ ꝓ ꝛescribit̄ generatio ei⁹ vsq; ad salomonē. 2°. ꝛe salomone vsq; ad transmigrationē in babyloně·ibi: Filij⁹ aūt salomonis. tertio post dictam transmigrationē·ibi: Filij iechonie. Circa primū

nō habuit filios. ſ. sibi succedentes. a Obed genuit iebu. aliq̄ libri habēt iesu. ⁊ male·quia sic scribitur in hebreo. sequitur: b Maon pater bethsur. i. dñs uel magn⁹ in tali villa. ⁊ eodem modo illud qō sequit: c Genuit aūt saaph pr̄ madmena. ⁊ qō subdit: Sue patrem machbena ⁊ patrem gabaa. nomina sūt villarū. ista tñ gabaa est alia ab illa gabaa que fuit in tribu beniamin. d Filia ꝟo caleb fuit achsa. que fuit vxor othoniel ſm q̄ habetur Josue. xv. ⁊ Judicum. j. e Filij hur p̄mogeniti ephrata. ⁊ nō caleb. quia ante habuit filiū ꝛe açuba noie ieriothi·ut prędictū est. f Sobal pr̄ cariathiarim. i. dñs uel famosus i villa sic noiata. ⁊ eodem modo quod subdit: Pat̄ bethleem ⁊ pater bethgader. g Qui videbat dimidiū requietionū. i. mansionū illi⁹ terre. ⁊ iō ibat ad videndum illas mansiones tanq̄ earum curam habens. h Et ꝛe cognatiõe cariathiarim. supple. exierunt: i Jethrei ⁊ apu. ⁊c. ⁊ sequit: Ex his egressi sunt saraite ⁊ esthaholite. id est. habitatores saraa ⁊ esthaol. Iz eni filij dan habitauerint ad tempus in ciuitatib⁹ istis: ꝯo q̄ tribus dan adhuc non habebat possessionē·ut hr̄ Judicū. xviij. tamē erāt in sorte iude ⁊ ptinebant ad viros ꝛe tribu eius: cui⁹ genealogia hic ꝛescribitur. k Filij salma patris bethleem. id ē dñi bethleem. l Et nethophati. i. alteri⁹ ville sic noiate ꝛe qua fuit bana nethophathites: qui nominantur inter fortes dauid infra. xj. ca. ideo subdit: m Cozone domus ioab. hoc est. illi qui ꝛescenderunt ꝛe salma fuerūt viri fortes ⁊ bellicosi tempore ioab qui fuit ꝓceps militie dauid ⁊ ideo p adiutoriū ipsorum Cozone. id est. victorie augmentate sunt domui ioab. n Et dimidiū requietionis sarai. i. habitationis bui⁹ ciuitatis ptinebat ad eos. o Cognationes q̄ scribarū habitantiū in iabes. i. in domo iabes seu tabernaculis eius. ⁊ hic est iabes nomē viri·ut videbitur ca. iiij. quem dicūt hebrei fuisse othoniel: qui fuit prīcipatus valde in lege ⁊ doctor magnus. ꝓpter q̄ cinei qui ꝛescenderūt ꝛe ietro socero moysi recedentes ꝛe ciuitate palmarū: accesserunt ad istum iabes ut ab eo addiscerent legem: q̄ erant proselyti ⁊ conuersi ad iudaismū. ut dictum fuit Judicū. j. ⁊ ratione istius iabes qui fuit ꝛe tribu iuda: quia fuit frater caleb·ut habetur Judicū. j. fit hic mētio ꝛe istis cineis qui nō fuerūt ꝛe tribu iuda sed discipuli istius iabes qui alio nomine dictus est othoniel. p Canentes atq; resonantes. i. legentes in libris legis diuine. que lectio fit p modū cantus ratione accent⁹. q Et in tabernaculis cōmorantes. ⁊ nō in domibus. ut patet hic. xxxv. vñ concludit: r Hi sunt cinei. ſ. discipuli ipsius iabes. s Qui venerunt ꝛe caloꝛe. i. feruoꝛe religionis ⁊ devotionis. t Patris domus rechab. q. rechabite fuerūt valde religiosi ⁊ sobrij. ut hr̄ hic. xxxv. ⁊ iste rechab a quo noiati sūt rechabite ꝛescendit ꝛe ietro. v

aūt genuit nathan: ⁊ nathan genuit çadab. Jadab q̄z genuit ophal: ⁊ ophal genuit obed. Obed[o] genuit iebu. et iebu genuit açariam. Açarias genuit belles: ⁊ belles genuit belasa. Belasa genuit çiçamoy: çiçamoy genuit sellū. Sellū genuit ithamian: ithamia aūt genuit elisama. Filij aūt caleb fratris ieramehel: mesa primogenit⁹ ei⁹ ipse est pater ciph filij maresa patris hebron. Porro filij hebron: chore ⁊ taphua ⁊ recem ⁊ samma. Samma aūt genuit raam patrem hierchaam: ⁊ recem genuit semmei: filius semmei maon: ⁊ maon[p] pater bethsur. Epha aūt concubina caleb pperit aran ⁊ musa ⁊ geçeç. Porro aran genuit ieçen. Filij iahaddai: regom ⁊ ioatham ⁊ gesan phaleth ⁊ ephar ⁊ saaph. Concubina caleb maacha pperit saber ⁊ tharana. Genuit[c] aūt saaph pat̄ madmena Sue patrē machbena ⁊ patrē gabaa Filla[n] ꝟo caleb fuit achsa. Hi erant filij caleb filij[r] hur primogeniti ephrata: sobal[r] pater cariathiarim: salma pater bethlem: ariph pater bethgader. Fuerunt aūt filij sobal patris cariathiarim: qui[q] videbat dimidiū requietionū: ⁊[r] ꝛe cognatione cariathiarim: iethrei[r]: ⁊ aputhei: ⁊ semathei: ⁊ maserei. Ex his egressi sunt saraite ⁊ esthaholite. Filij[s] salma patris bethleem ⁊[r] nethophati cozone[m] domus ioab: ⁊[n] dimidium requietionis sarai. Cognationes[o] quoq; scribarū habitantiū in iabes canentes[p] atq; resonantes ⁊[q] i tabernaculis cōmorantes. Hi[r] sunt cinei qui[s] venerunt ꝛe caloꝛe patris[t] domus rechab. iii

Aliud[v] ꝟo hos habuit filios qui ei nati sunt i hebron. Primogenitū āmon ex achinoe israelitide: secundū[x] daniel ꝛe abigail carmelitide: tertiū[y] absolon filium maacha filie ptolomei regis iessur: q̄rtum[z] adoniam filium agith: quintū saphaciam ex abithal: sextū[a] iethrahā ꝛe egla vxore[b] sua. Hex ergo nati sūt ei in hebron: vbi regnauit septē annis ⁊ sex mensibus. Triginta autē ⁊ tribus annis regnauit in hierusalē. Porro in hierusalē nati sunt ei filij: symmaa[c] ⁊ sobab ⁊ nathan ⁊ salomon q̄tuor ꝛe bersabee ⁊ filia[d] amihel. Jebaar quoq; ⁊ helisua ⁊ elipheleth ⁊ noge ⁊ napheg ⁊ iaphie necnō elisama ⁊ eliade ⁊ eliphaleg nouē. Hēs[e] hi filij dauid absq; filijs cōcubinarū: habuerūtq; sororem thamar. Filius[f] autē

dauid ꝛo ⁊c. sequit: ꝛ Secūdū daniel ꝛe abigail. iste vocat̄ cheleab. ij Regū. iij. ca. fuit eni binomius. cui⁹ causam dicunt hebrei quia dauid p⁹ mortem nabal cito accepit abigail ⁊ eā impregnauit: ⁊ cū natus fuisset puer: aliqui veriores dicebant q̄ erat filij⁹ nabal: ꝓpter quod dauid nominauit eū daniel: qui int̄pretatur iudicium dei·dicēs: Judicet deus. i. ostendat p euidens signū cui⁹ iste puer est filius: ⁊ tunc deo facięte facies pueri assimilata ē faciei dauid. ⁊ tūc nominauit eū cheleab qui interpretat q̄si pr̄. id est similis patri.

y Tertiū absalon. qui cōiurauit ꝟ patrē suū dauid. ut hr̄. ij. Regū. xv. ca. z Quartū adoniā. qui voluit regnare p̄re dauid nesciente. ut hr̄. iij. Regū. j. a Sextum iethrahā ꝛe egla. id est vitula ꝓpter eius insolentiā ꝛespiciēdo dauid. ut habetur. ij. Regū. vj. b Uxore sua. quia fuit p̄ma eius vxor ⁊ principalis. ideo nominatur vxor dauid p̄e ceteris. c Symmaa ⁊ sobab ⁊ nathan ⁊ salomon quatuor ꝛe bersabee. cōtrarium videt̄ p⁹. iij. vbi dicit salomon: Ego fui vnigenitus ⁊ tenellus coram matre mea. ex quo videt̄ q̄ Iz dauid habuerit alios filios ꝛe alijs vxoribus·tamē fuit vnigenitus ipsi bersabee ⁊ dauid simul iūctis. alius eni filius quem genuit dauid ꝛe ea in adulterio nō computatur hic. tum quia adulterin⁹: tum quia fuit mortuus ante octauū diem. ⁊ p̄r consequens incircūcisus. ⁊ sic nō ptinens ad populū iudaicū quia circūcisio est signū diuidens israel a gentilibus. ⁊ ideo ꝛe alijs trib⁹ filijs bersabee hic nominatis dicendū q̄ fuerunt filij naturales vxie ⁊ adoptiui ipsius dauid qui mortuo vxia accepit vxorē ei⁹ bersabee ⁊ ei⁹ filios adoptauit. d Filia amihel. iste ij. Regū. xj. vocatur heliam. quia fuit binomius·sicut ⁊ multi alij. e Omnes hi filij dauid absq; filijs concubinarum. iste fuerunt vxores dauid· nō tamē ita ꝓncipales sicut alie ꝓpter q̄ dicunt hic cōcubine. f Habuerūtq; sororē thamar. ſ. ex parte patris: sed fuit soror absalon ex parte patris ⁊ matris. g Filius aūt salomonis roboam. Hic ꝓnter ꝛe scribit̄ generatio dauid a salomone vsq; ad trāsmigrationē

babylõis ⁊ mozes ⁊ opa hic noiatoꝝ ꝛc scribũt.iij.Regũ.⁊.iiij.
a Filij aũt iosie fuerũt ꝓmogenitus iobannã. iste vocatur ioachaz.iiij.Regũ.xxiij.nec fuit ꝓmogenitus in etate qz erat xxiij.annoꝝ tm̃ cũ regnare cepisset : ⁊ tribus tm̃ mensib⁹ re / gnauit cui successit ioakim frater ei⁹.xxv. annoꝝ existens. ut dicit ibidẽ. ⁊ ideo dicitur hic ꝓmoge / nitus dignitate: qz ꝛc filijs iosie ꝓmus regnauit. b Terti⁹ sedechias, quartus sellum. ꝛc isto quarto non fit mentio.iiij.Regũ inter filios iosie: ⁊ ideo dicunt aliqui ꝙ iste sellũ fuit idẽ cum sedechia. ⁊ dr̃ idẽ terti⁹ ⁊ q̃rtus diuersis respectib⁹ qz dr̃ terti⁹ inẽ filios iosie. sed dr̃ q̃rt⁹ in regia dignitate. quia post ioakim fratrẽ ei⁹ regnauit iechonias fili⁹ ioakim cui successit se dechias. ⁊ sic fuit quartus rex inter illos q̃ successerũt iosie regi. ⁊ hoc di / cit Ra.Sa. super xxij.ca. Hiere. vbi ꝑm eum sedechias vocaꝝ sellũ. ꝓpter hoc aũt ut dicunt vocatus fuit sellũ: qui sigt consũmatiõẽ in hebreo : qz fuit vltim⁹ rex ꝛc ex filijs dauid. tm̃ post reditum ꝛc babylone circa tempo ra xp̃i aliq̃ vscen / dentes ꝛc macha / bris fuerũt reges: nõ tamẽ in sacra scriptura cõputanꝝ inter reges quia nõ fuerũt instituti p vnctionẽ. Posset etiam alit dici ꝙ iste sellũ fuit quartus fili⁹ iosie sed inter alios nõ noiatur.iiij.Regũ.quia fuit ineptus ad honorẽ regiũ. c Filij iechonie. hic ꝛcscribunt generationes dauid post transmigra / tionẽ babylonis · cũ dicit : Filij iechonie asir salathiel ꝛc. iste iechonias cui⁹ filij ꝛcscribunt post transmigrationẽ babylonis fuit alius a iechonia filio ioakim qui regnauit ante sedechiã vñ dicit Hiero⁹ sup Matb. ꝙ primus ꝛcscribitur ꝑ k. ⁊ m. se / cundus ꝑ c. ⁊ n. ⁊ fuit fili⁹ primi. Notandũ hic ꝙ quedam glosa hebraeia sup locũ istũ dicit ꝙ dauid in spũ sco̅ vidit fu / turas octo generationes abeo ꝙ salomonẽ vsq̃ ad ioas : sicut hic enumerate sunt ⁊ tunc ꝓscindendũ regnũ suũ ad temp⁹ a filijs suis ꝑ athaliam que inter fecto semine regio vsurpauit sibi regnũ · ut habetur.iiij.Regũ.xj.⁊ ꝓpter hoc fecit psalmũ qui incipit: Saluũ me fac dñe quoniã ꝛcfecit sanctus. qui in / titulatur ꝑo octaua. ſ. generatione dauid ut reduceret ad eũ regnũ sicut factum est ꝑ prouidentiã ioiade sacerdotis. Itẽ vidit a ioas vsq̃ ad iosiam octo generationes ⁊ vidit iosiã occidendũ a pharaone rege egypti ⁊ in filijs eius regnũ ꝛcfi / cere in transmigratione babylonis : ⁊ sic fecit aliũ psalmum: Dñe ne in furoꝛe tuo arguas me. secundũ. ut remanerent filij iechonie ꝑ quos ꝛceduceret genealogia vsq̃ ad xp̃m. ⁊ ideo intitulatur iste psalmus ꝓ octaua generatione sicut ⁊ prim⁹. nec sunt plures psalmi hoc mõ intitulati. tamẽ sup libũ psal / moꝝ dicit Ra.Sa. ꝙ octaua ibi accipitur ꝑo instrumento musico octo chordarũ in quo cãtabanꝝ isti psalmi. d De phadaia orti sunt çorobabel ꝛc. Matb.j. çorobabel dicit fili⁹

salomonis roboam : cui⁹ abia filius genuit asa. De hoc quoq̃ natus est iosaphat pater ioram qui ioram genuit oçiam : ex q̃ ortus est ioas : ⁊ hui⁹ amasias filius genuit açariam. Deinde açarie filius ioathan procrea / uit achaz patrem eçechie : ꝛc q̃ natus est manasses : sed ⁊ ma / nasses genuit ãmon patrẽ iosie Filij⁹ aũt iosie fuerunt: primo / genitus iohãnan: secundus io / achim: tertius⁹ sedechias. quar / tus sellum. De ioachim natus est iechonias ⁊ sedechias. Filij⁹ iechonie fuerũt : assir : salathiel melchirã : phadaia sennesser ⁊ iecemia : sama ⁊ nadabia. De⁹ phadaia orti sunt çorobabel ⁊ semmei. Zorobabel⁹ genuit mo / sollã ananiam ⁊ salomith soro / rem eorum : asabam ꝙ ⁊ ohol ⁊ barachiam ⁊ asadiam ioasebseth quinq̃. Filius autẽ ananie phaltias pater hiesaie : cui⁹ filius raphaia. Hui⁹ quoq̃ filius arnan : ꝛc quo natus est obdia: cui⁹ filius fuit sechenias Filius sechenie: semeia : cuius⁸ filij⁹ ait⁹ ⁊ iegaal ⁊ baria ⁊ naa / ria ⁊ saphat ⁊ sesa sex numero. Filius naarie : elioenai ⁊ eçe / chias ⁊ eçricã tres. Filij elioe / nai oduia ⁊ heliasub ⁊ phaleia ⁊ accub ⁊ iohannan ⁊ dalaia ⁊ anan septem IIII

Jlij⁹ iuda: phares: es / rom: ⁊ ꝙ charmi ⁊ ⁹ hur ⁊ subal. Rabia ꝛo filij⁹ subal genuit iaad: ꝛc quo nati sunt abumai ⁊ laad. Hẽ generationes sarathi. Jsta⁹⁹ quoq̃ stirps etham iesrahel ⁊ iesema ⁊ iedebos. Nomẽ ⁹⁹ quoq̃ soro / ris eorũ asalephum . Phaniel aũt pater ⁹ gedor ⁊ eser pater⁹ osa. Jsti ⁹ sunt filij hur ꝓmoge / niti ephrata patris ꝛ bethleem . Assur ꝛo patris thecue erant due vxores alaa ⁊ naara. De / pit aũt ei naara ooçã ⁊ epher ⁊ themã ⁊ aastari. Jsti sũt filij naara. Porro filij alaa : sereth isaar ⁊⁹ ethnan . Chus aũt ge / nuit anob ⁊ soboba ⁊ cogna / tionem aharel filij arum. Fuit autem iabes inclytus ꝓe fra / trib⁹ suis : ⁊⁹ mater ei⁹ vocauit

salathiel. ⁊ Aggei.j. ⁊.ij. Esdre.v. ꝓpter qõ dicũt aliqui ꝙ iste pha / daia est idem qui ⁊ salathiel. ita ꝙ nobatus fuit plurib⁹ noib⁹: sicut ⁊ plures alij in scriptura. alij ꝛo dicũt ꝙ fuerũt fratres sicut ꝓtendit hic text⁹. ⁊ quilibet eoꝝ habuit filiũ noie çorobabel. ⁊ ꝑ çorobabel filiũ salathiel ꝛcducit genealogia xp̃i. Matb.j. hic aũt mẽtio fit ꝛc çorobabel filio pha / daia. e Zorobabel ge. mosollã ꝛc. sm̃ ꝓmã opi / nionẽ q̃ dicit salathiel ⁊ phadaiam esse eundem hominem. iste mosollam filius çorobabel vocatur aliud Matb.j. ita ꝙ fuit binomi⁹. f Zacha / bam quoq̃. sequit: q̃nq̃. ⁊ refertur ad filios enu / meratos p⁹ salomith so / rorem eorũ tm̃. ⁊ nõ ad precedentes. seq̃t postea: g Cuius filij attus ⁊ ceteri sex numero. qõ est intelligendũ cũ patre eo / rũ simul numerato. b

Cap.iiij.

Jlij iuda. hic ꝓpter reuertit scriptura ad ꝛc / scribendũ generationes trib⁹ iuda ut aliquid ad / daꝛ qõ nõ fuerat supra expressum. Circa qõ sci / endũ ꝙ iudas legit⁹ ba / buisse q̃nq̃ filios. ſ. her ⁊ onan ⁊ sela ꝛc filia Sue chananea. ut dictum est supra.ij.ca. ⁊ phares ⁊ çaram ꝛc thamar nuru / sua. ⁊ qz dauid ꝛcsedit ꝛc phares cui⁹ fraꝛ ꝛterinus fuit çaram. ideo ꝑ / ꝛcscribunt generationes iude ꝑ phares ⁊ çarã. qz / liter iste factus est ẽ ꝓncipa / liter ꝓpt dauid. secũdo ꝛcscribunt generationes iude ꝑ sela. ibi: Filij sela. her aũt ⁊ onan mortui fuerũt sine literis ut habetur Genẽ.xxxviij. ⁊ ideo ꝑ eos nõ ꝛcscribit aliqua generatio Circa primũ sciendũ ꝙ scriptura frequenter trãsit ꝛc generationi / bus phares ad generationes çare ⁊ ecõuerso. ideo nõ potest ibi poni precisa diuisio. ideo exponitur sine diuisione: Filij iuda. supple sunt qui sequũt: eo tamẽ modo quo filij filiorum dicũt filij ꝓmi patris etiam multum longiuqui : sicut omnes homines dicũt filij adam. quia solus phares inter hic nominatos fuit filius ei⁹ imediat⁹. i Et charmi. iste fuit ꝛc tribu çare. ut habetur supra ca.ij. k Et bur ⁊ sobal. isti ꝛcsenderunt ꝛc caleb. ut patet ex dictis ca.ij. seq̃t: l De generationes sarathi. quia saraite ⁊ esthabolite ꝛcsenderũt ꝛc sobal. ut habetur in fine ca.ij. m Jsta quoq̃ stirps etban. iste fuit filius çare. ut habetur circa ꝓncipiũ ca.ij. n Nomẽ quoq̃ sororis eoꝝ asalephũ. ⁊ ẽ vna dictio ⁊ nominaꝛ ista mulier inter vi / ros: quia fuit famosa. ⁊ idẽ dicendũ ẽ ꝛc alijs. o Pater gedor. id est dñs nel famosus in tali villa. ⁊ eodem modo qõ subdit: p Pater osa. exponatur illud ut supra. q Jsti sũt filij bur ꝓmoge / niti ephrata. fuit eni ꝓmogenitus hui⁹ mulieris. ut dictũ est ca.ij. nõ tamẽ fuit primogenitus caleb mariti ei⁹: quia habebat filium ꝛc alia vxoꝛe precedenti. r Patris bethleem. dicit aũt hic iste bur pater bethleem: quia fili⁹ eius salma qui cõputatur quasi eadem ꝑ / sona cũ patre. dicit pater bethleem supra ca.ij. versus finẽ. s Et ethnan. iste est alius a precedẽti qui fuit filius çare: quia iste ꝛcscen / dit ꝛc phares ꝑ eirom. t Fuit aũt iales inclytus ꝓe fratribus / suis. iste fuit ortoniel frater caleb. ut dictũ est supra.ij.ca. ⁊ dicit inclyt⁹ ꝓe fratrib⁹ suis: tam ratione fortitudinis: quia pcussit ciui / tatem cariathsepher. ut habetur Judicũ.j. q̃ ratione scietie : qz fuit docto: magnus in lege ut supra dictũ ẽ. v Et mater ei⁹ vocauit

nomẽ illius iabes.quod sigt dolorẽ.cui⁹ ratio subdit: a Quia peperi eũ in dolore. ꝓpter difficultatem partus. eodem modo dicit Beñ.xxxv.q̃ rachel vocauit nomẽ filij sui benoni.i.filij⁹ doloris mei. b Inuocauit ꝙo iabes dñm israel.faciendo votum sub conditionibus sequentib⁹.sicut fecit iacob Beñ.xxviij. c Si benedicens benedixeris mihi.dando mihi gratiam tuã. d Et dilataueris ẽminos meos.i.hereditatẽ meã. e Et fuerit manꝰ tua mecũ.me protegendo ab inimicis. f Et feceris me a malicia non oppressum.id est custodieris me a peccatis & transgressionibus legis. & hic subintelligitur votum seu ꝓmissionẽ ab eo fore factã dño si ab eo reciperet ista beneficia sicut fecit iacob Beñ.xxviij. Si fuerit dñs mecũ &c. qđ autem fuerit votum istius iabes nõ habetur ex textu. nec aliqua glosa quã viderim: sed ex predictis põt colligi quod ꝓmisit deo vacari cõtẽplationi ipsi⁹ & doctrine legis. modus enĩ antiquoꝝ sapientum fuit in talib⁹ finire vitã suam. ad hoc aũt requirunt beneficia predicta. scilz quies & puritas mẽtis & ꝓtectio & bñdictio diuina. g Et ꝓstitit deꝰ que ꝓcatꝰ est.i.bñficia dicta.& ipse reddidit deo vota sua: ut dicit hic glosa hebraica.sed que fuerint illa nõ dicit.sed pñt cõiecturari mõ predicto. h Caleph aũt.lz superius descripserit generationes caleph in parte.hic tamẽ reuertit ad describendũ aliqua que nõ erant expressa.& patet littera ysodi ibi: i Hi sunt viri recha.nomen est loci a quo denominati sunt isti. k Filij aũt ceneç.iste similiter fuit de tribu iuda.& dicũt aliqui q̃ fuit frater caleph senior ipso: & mortuo patre custodiuit eũ. ꝓpter quod vocatus fuit pater eius. & inde caleph dictus est ceneçeus.ut habet Josue.xiiij. alij dicunt q̃ mortuo patre caleph iste ceneç accepit matrẽ eius vxorẽ & nutriuit eũ.& inde dictus est caleph ceneçeus.put dictum fuit Josue.xiiij. l Othoniel.iste fuit filius naturalis ceneç.& vocatus est supra iabes a matre.ut dictũ est. a patre ꝙo dictus est othoniel.sicut beniamin a matre fuit vocatus benoni.& a patre beniamin. ut hr Beñ. xxxv. m Saraias aũt genuit ioab.iste videtur alius a ioab ꝓncipe militie dauid. n Patrem.i.dñm. o Vallis artificũ. sic noiate ab habitatorib⁹.ut patet in textu. p Filij ꝙo caleph. hic adhuc describit alias generationes caleph. q Filij iephone. supra dictũ est.ij.ca.q̃ caleph fuit filius esrom.& ideo dicũt aliqui q̃ pater caleph fuit binomi⁹ & dictus est esrom & iephone.glosa ꝙo hebraica dicit q̃ iephone nõ est nomẽ dominis: sed caleph dictus est iephone qđ interpretatur diuertens eo q̃ diuertit se a cõsilio exploratoꝝ auertentiũ ppl̃m israel ab ingressu terre ꝓmissionis.ut habet Nu.xiij.sicut aliquis dicit filius mortis.eo q̃ fecit aliquid dignũ morte. r Filij quoq; helela etceneç.vna dictio est.& ideo aliqui libri habent male & ceneç. s Et filij esra iether & mereth.aliqui expositores dicũt q̃ isti tres sũt amram aaron & moyses filij ei⁹: eo q̃ subditur: t Genuitq; mariã.sed hoc est falsũ.quia hic non agitur de genealogia tribus leui de qua fuerũt amram & filij eius. sed de genealogia tribus iude.ut pz ex decursu hui⁹ ca. vsq; ad locũ vbi incipit agere de tribu symeon. sed ad hoc rñdent isti dicentes q̃ hic in tribu iuda agitur de istis q̃uis fuerint de tribu leui occasione marie que fuit vxor caleph & vocata est ephrata alio nomine.sed hoc supra improbatũ est.ij.ca.& Exo.xvij.& xxj. ꝓpter quod dicendũ q̃ iste esra descendit de ialehiel de tribu iuda.& maria que hic posita est.est alia a sorore moysi. v Vxor quoq; eius.dicit hic glosa hebraica q̃ li eius refertur ad calephb ita q̃ indaia ꝓpter ei sequentes.s.iereth & ceteros. x Heber patrem çocho.i. dñm talis ville. & eodem modo exponat qđ subdit: Patrem çanoa. y Hi aũt filij bethie.dicũt aliqui q̃ ista bethia fuit vxor mered.& tũc legitur sic hrã que sequit: z Quã accepit mered.scilz vxorẽ. & tũc nõ hr ad qđ referat hrã ꝑcedens-cũ dr: Hi aũt filij bethie. q̃ nulli eius filij hic nominant̃ fm istã expositionẽ. ꝓpter quod alij dicũt q̃ fuit vxor caleph cõuersa tamen ad iudaismũ. sicut & multi alij egyptij. ut habet Exodi.& fm hoc sic punctat littera: Hi aũt filij bethie filie pharaonis quam accepit. supple caleph: a Mered.& alij subintelligũt & nõ nominant̃.vel dicendũ q̃ cũ dicit hic Hi aũt filij bethie. ponitur plurale ꝓ singulari. b Et filij vxoris odaie. dicũt aliq̃ q̃ odaie est nomẽ viri.& qđ subdit: c Sororis nathan. refertur ad li vxoris.ita q̃ nomẽ ꝓprium eius nõ exprimatur: sed fratris eius & mariti. dicunt alij q̃ fuit vxor caleph sicut & ꝑcedens.& cũ dicit; Et filij vxoris. subintelligitur caleph. d Filij sela. hic ꝓnter agitur de generatione sela filij iude. e Pater maresa.nomẽ est ciuitatis uel ville. f Et cognationes domus operantiũ byssum in domo iuramenti. dicũt expositores cõmuniter q̃ domus iuramenti vocatur hic tabernaculũ moysi.uel fm alios templũ salomonis.& q̃ isti de qđ⁹ hic agitur fecerunt cortinas de bysso in tabernaculo moysi uel in templo salomonis. uel forte in vtroq; fm tamẽ diuersas generationes sibi succedentes in diuersis temporib⁹.& descenderunt de sela filio iude.& sic intelligit quod dicit; Et cognationes dom⁹ operantiũ byssum &c. subintelligendũ est. descenderunt de sela. g Et qui stare fecit solẽ. expositores nostri dicũt cõmuniter q̃ hoc intelligitur de elimelech qui ozauit dñm ut sol staret ut p hoc homines illi⁹ tpis implicati multis peccatis a malo retraherent̃ viso tali signo. qđ cũ nõ fecissent dñs imisit famẽ: ita q̃ elimelech qui erat de potentioribus in bethleem coactus fuit peregrinari in terram moab cum vxore sua & duob⁹ filijs. ut habetur Ruth.j. h Viriq; mẽdacij. Isti sunt chelyon & mahalon filij elimelech qui mortui sunt i terra moab sine prole.& ideo dicunt̃ viri mendacij: quia non reliquerũt effectum sui matrimonij. i Securꝰ & incedẽs. interpretationes sunt istorũ nominũ maalon & chelion: k Qui principes fuerũt in moab. In hebreo habet̃: Qui mariti fuerunt in moab.quia ibi acceperunt mulieres moabitidas. ut hr Ruth.j. l Et que reuerse sunt in bethleem. In hebreo tamẽ non habet̃ beth sed tm̃ lehem.subintelligitur tamẽ.hoc aũt littera dicit de noemi & ruth que mortuis maritis venerunt in bethleem: quia ruth noluit dimittere socrũ suã redeuntẽ. Ad hoc ergo inducte sunt iste ꝓne ad ostendendũ q̃ descenderunt de sela filio iude-cũ dicit: Et qui stare fecit solẽ.i. elimelech & cetere ꝓne descenderũt de sela-excepta tm̃ ruth moabite. m Hec aũt sunt verba vetera. istud addit quia

Et⁸ filij esra: iether & mereth & epher & iahalon. Genuitq; mariam & sammai & iesba patrem esthamo. Vxor quoq; eius iudaia peperit iareth patrem gedor: & heber patrem cocho: & ichutiel patrẽ çanoa. Hi autem filij bethie filie pharaonis quam accepit: mered & filij vxoris odaie sororis naham patrĩ ceila garmi & esthamo qui fuit de machati. Filij quoq; simon: ammon & rinma. Filius anan: ethilon & filij iesi çoeth & bençoeth. Filij sela filij iude: her pater lecha: & laada pater maresa: & cognationes domus operantium byssum in domo iuramenti: & qui stare fecit solem: viriq; mendacij & securus & incedẽs qui principes fuerunt in moab & que reuerse sunt in lehem. Hec autem verba vetera.

historia elimelech que habetur in libro Ruth precessit tpa regum. ꝓpter que scriptus fuit iste liber Paral. ⁊ maxime ꝓpter dauid. ut frequenter supra dictū est. Hebrei ꝯo dicūt ꝙ elimelech nō fecit stare solē ozationib⁹ suis: sed magis causa auaricie tpe famis iuit in terram moab nolens distribuere bona sua pauperib⁹ hebreis recurrentibus ad ipsū: qz erat vir potens ⁊ diues: ꝓpter qō punitus fuit a deo qz mortu⁹ fuit i tra moab: ⁊ filij sui in paupertate: qō patet ex hoc ꝙ noemi vxor sua redijt i bethleem vacua tpalibus bonis. ꝓpter qō Ruth nurus sua iuit ad colligendum spicas i agro alieno. ut hr Ruth ij. ⁊ ꝓpter hoc hebrei passum istū aliē exponūt. nec mirū: qz littera hebraica multū distat a translatione nostra. primo ergo littera ꝑm hebreos ponē ꝙ partes iuxta translationē nostram: ut magis videat vbi est dissonantia ⁊ etiam cōsonātia. primo ergo vbi translatio nostra habet. Et qui stare fecit solem. In hebreo habē: Et iochim. ⁊ est nomē ꝓpriū vnius hominis. nec videtur ꝙ ei⁹ interpretatio aliquo modo significet ꝙ fecerit statiōē solis. Virtq; mēdacij. In hebreo habē: Et viri coęba ⁊ est hic ꝓpriū nomē loci. ut dicūt hebrei. Iz coęba ꝓpriē est nomē appellatiuū significet mendaciū: sicut in latino aliq̄ nomina sunt equiuoca ad ꝓpriū ⁊ appellatiuū. sicut compendiū est ꝓpriū nomē cuiusdā ville satis note in frācia ⁊ est nomē appellatiuū: ꝑm ꝙ dicit ij. Regū. xviij. Currēs aūt achimaas p viā compendij cē. Et securus ⁊ incedens. In hebreo habē: Et ioas ⁊ saraph. Iz āt saraph posset interpretari incedens: tamē ioas nō interpretatur securus: nec ꝑm Hiero. nec ꝑm Remigiū qui interpretati sunt nomina hebraica. Qui principes fuerunt in moab. In hebreo habē Qui mariti fuerūt in moab. Et q̄ reuerse sūt in bethleem. In hebreo habē: Et habitatores bethleem. hoc est ergo ībā ꝑm hebreos: Et iochim ⁊ viri coęba ⁊ ioas ⁊ saraph qui mariti fuerunt in moab ⁊ habitantes seu habitatores bethleem. que sic exponitur ab eis: Et iochim. i. quidam vir famosus sic nominatus. Et viri coęba. i. de tali loco a quo sunt nominati sicut parisiensis a parisius. ⁊ ioas ⁊ saraph nōia sunt virorū qui mariti fuerūt in moab: quia ibi iuerūt ad peregrinandū ex aliqua causa: sicut ⁊ elimelech ⁊ ibi acceperūt vxores. Et habitantes in leem. id est in bethleem. ⁊ supplendū est. omnes isti predicti descenderunt de sela filio iuda sicut ⁊ precedentes. Hec aūt sūt verba vtera. hoc aūt additum est ab esdra scriptore bui⁹ libri ut dicūt hebrei: qz in genealogia tribus iude genealogiçauerat aliquos sui tēporis sicut iechonias ⁊ çorobabel ⁊ aliquos alios qui fuerūt esdre cōtemporanei ne crederetur ꝙ isti genealogiçati de sela essent sui temporis. ideo dixit: Hec sunt verba vtera. q. d. isti fuerunt longe ante tempora nostra. a Hi sunt figuli cē. Hic ostendit ꝙ isti vltimo dicti fuerunt artifices in plurib⁹ artib⁹. quia aliqui eoꝝ fuerunt figuli. id ē formantes vasa testea. uel ꝑm aliquos faciētes formas seu modulos ad fundendū vasa cuprea. ⁊ ꝯtum ad istos dicit Hi sunt figuli. aliqui ꝯo de predictis fuerunt plantatores ⁊ cultores vinearū. ⁊ ꝯtum ad istos subditur: b Habitantes in plantationib⁹. quia in talibus fuerūt occupati. c Et in sepibus. s. faciendis ad clausuram vinearum ⁊ plantationū. hebrei tamē dicūt hic: Et i clausuris sive muris. ⁊ dicit hic glosa hebraica ꝙ hoc dicitur quia aliqui de previctis erant artifices murorum lapideoꝝ. d Apud regem in operibus eius. erant enim predicti artifices excellentes in artibus predictis ⁊ ideo vocabant ad opa regis. e Cōmorantiq; sunt ibi. i. ꝓpe loca vbi erant opera regis fienda. f Filij symeon. Hic ꝓnter agitur de generationibus trib⁹ symeon. ⁊ primo in cōmuni. secundo in speciali ꝯtum ad viros notabilis fortitudinis. ibi: Mosobab quoq;. Circa primū sciendū ꝙ post tribum iude immediate hic agit de tribu symeon antequam qui fuit ꝓmogenitus: qz filij symeon habitauerunt in sorte iude ꝓpter magnū tempus ex causis q̄ postea tangent. Dicit igitur: Filij symeon namuel ⁊ iamin cē. ⁊ legaf sic iacet ībā vsq; ibi: g Fratres aūt eius non habuerūt filios multos ⁊ vniuersa cognatio. s. ipsi⁹ symeon. b Nō potuit adequare sūmā filioꝝ iuda. hoc dictum est ꝙ in tribu symeon fuerūt pauci respectu tribus iude: ⁊ ideo recepti fuerunt in sorte iude: cui⁹ vna causa fuit quia filij iuda habuerunt duplicem sortem. vnā quasi acquisitam. aliam quasi acquirendam vi armorum si possent: quia erat tribus bellicosior. put dictū fuit plene ⁊ ideo in diuisione terre septem tribub⁹ que non acceperant hereditatem. ut habet Josue. xix. alique ciuitates de sorte iude fuerunt assignate filijs symeon: ⁊ alique filijs dan. Alia causa fuit ꝙ filij iuda iz essent plures ꝙ filij symeon. ut dictum est. tri non erant tot ꝙ possent sufficienter populare terram sibi assignatam: ⁊ sors symeon pro maiori parte erat occupata adhuc ab aduersarijs: ita ꝙ nō habebant locū sufficientem. ideo filij iuda receperunt eos in aliquibus locis suis preter ciuitates eis assignatas per iosue. voluntarie tamē ⁊ ad tēpus. ut infra videbitur: ne crescerent bestie contra eos: si terra eoꝝ pro parte remaneret inhabitata ⁊ ut fratres sui filij symeon haberent locū ⁊ ut mutuo se iuuarent cōtra aduersarios vtriusq; tribus. ut habet Judicū. j. vñ subditur: i Habitauerunt aūt in bersabee. ⁊ ceteris que erant de sorte iude. vñ subditur: k De ciuitates eorum vsq; ad regem dauid. filij eni symeon ꝓpter longam inhabitationem ciuitates eis traditas ad temp⁹. ut dictū est. postea noluerūt reddere filijs iuda quando multiplicati fuerūt sufficienter ad populandū sortem suam. ꝓpter quod tempore saul fecerunt de hoc querimoniam. sed ipse neglexit facere eis iusticiam i odiū dauid qui erat de tribu iuda. ⁊ ideo quando dauid obtinuit regnū post saul eiecit filios symeon de ciuitatib⁹ eis concessis ad tempus a filijs iuda modo supradicto: nō autem de illis que fuerāt eis assignate ꝙ iosue. ex quo patet ꝙ prescriptio nō valet si nō fuerit iustus titul⁹. Sciēdū tamē ꝙ Josue. xix. inter ciuitates eis assignatas per sortem a iosue nominantur etiam accōmodate seu ad tēpus cōcesse: quia iste hic posite ibi ponuntur saltem pro maiori parte aliqui aūt expositores nostri aliter exponūt quod dicit hic: l Usq; ad regem dauid. ꝙ hoc dicit specialiter ꝓpter ciuitatem siceleg. quam recuperauit dauid ⁊ extunc facta est regnū iuda. ut habetur. j. Regū. xxvij. sed hoc non valet. quia hic dicitur ꝙ ciuitates iste fuerunt filioꝝ symeon vsq; ad regem dauid: dauid aūt nō accepit siceleg de manu filiorum symeon sed magis ex cōcessione achis regis geth. ut habetur. j. Regum. xxvij. m Ville quoq; eorum etham cē. dicunt autem ville que non sunt muris clause. ⁊ similiter vici ⁊ viculi. ciuitates ꝯo que muris sunt clause. n Mosobab ꝯ. Hic cōsequenter describuntur filij symeon qui fuerunt notabilis fortitudinis. primo contra chananeos. secūdo cōtra amalechitas. ibi: De filijs quoq; symeon. Circa ꝑmū dicitur: Mosobab quoq; ⁊ iemlech ⁊ iosa. ⁊ subditur de istis:

Hi sunt figuli habitantes in plantationibus ⁊ in sepibus apud regem in operibus eius: cōmorantiq; sunt ibi. Filij symeon: namuel ⁊ iamin iarib çara saul. Sellum filius eius: mabsam filius eius: masma filius eius. Filij masma: amubel filius eius: çachur filius eius: semmei filius eius. Filij semmei sedecim: ⁊ filie ser. Fratres aūt eius nō habuerunt filios multos: vniuersa cognatio non potuit adequare sūmam filioꝝ iuda. Habitauerūt autem in bersabee ⁊ molada ⁊ hasarsual ⁊ in ballaa ⁊ in asom ⁊ in thola ⁊ in bathuel ⁊ in horma ⁊ in siceleg ⁊ in bethmarchabooth ⁊ in asarsusim ⁊ i bethbirai ⁊ in saarim. Hę ciuitates eorum vsq; ad regem dauid: ville quoq; eorū etham ⁊ aen rēmon ⁊ thocen ⁊ asan ciuitates ꝙnq; ⁊ vniuersi viculi eoꝝ p circuitū ciuitatū istarū vsq; ad baal. Hec ē habitatio eoꝝ ⁊ sediū distributio. Mosobab

a Isti sunt nominati principes. i. famosi, propter prolis multitudinem. vñ subditur: b Multiplicati sunt vehementer. et propter virtutis fortitudinē. vñ subditur: c Et profecti sunt ut ingrederentur in gador. vbi habitabat populus qui remanserat de genere chananeoꝝ. d Inuenerunt pascuas vberes et valde bonas et terrā latissimā. Hic tangūt causse mouentes filios symeon ad inuadendū terram illā quia habebant pecora multa: ad quorum nutritionem erat apta terra illa. erat etiam quieta: qz habitatores illius nō formidabant aliquid mali supuenturi. sicut et de filijs dan dicitur Judicū. xviij. qꝝ inuaserant ciuitatē lachis: eo qꝝ terra erat fertilis et populus ibi habitans quietus et secur? nō formidans aliquid mali. et per consequens improuisus ad resistēdum. tempus autē in quo fecerunt hoc filij symeon ostenditur. cū dicit: In diebus eçechie regis iuda. et pꝛ. e De filijs quoꝝ symeon. Hic consequenter describitur fortitudo filiorū symeon contra amalechitas. vñ subditur: f Et percusserūt re. q̄ eua. po. amalechitarū. dicūt aliq̄ qꝝ isti amalechite fuerunt reliquie que euaserunt manū saul qñ percussit amalech. ut habetur .j. Regū. xv. Alij vo dicunt qꝝ fuerunt amalechite qui euaserunt manum dauid quando percussit latrunculos qui incēderāt sicelech ex quib? euaserāt quadringēti viri. ut habet. j. Regū xxx. et siue isti fuerunt siue illi recollegerūt se i monte seyr: et ibi multiplicati fuerunt vsqꝝ ad tempus quo filij symeon percusserunt eos: et habitauerūt ibi pro eis. g Cap. v.

Jlij q̄ ruben. Hic pīter describit generatio ruben. vbi pꝛ soluitur tacita questio. secundo describitur dicta generatio. ibi: Filij ergo ruben. Circa primū dr: Filij q̄ ruben primogeniti israel. ex hoc qꝝ ruben dicit hic primogenit? posset aliquis querere quare ruben nō habuit duplicem portionē et principatum respectu fratrum suorum: quia hoc erat de ratione primogeniture. ad hoc respondet. cum subditur: b Sed cū violasset thorum patris sui. quia dormiuit cū bala vxore patris sui: nec latuit hoc ipsum iacob sm qꝝ dicit Beñ. xxxv. et ideo ius pmogeniture ꝑtum ad duplicem portionem transtulit iacob ad ipsum ioseph quando duos eius filios. s. ephraim et manasse adoptauit: ordinans qꝝ quilibet eorum acciperet portionem hereditatis: sicut et filij iacob naturales. ut habetur Beñ. xlviij principatum aūt transtulit ad tribū iuda Beñ. xlix. dicēs Juda te laudabunt fratres tui &c. et subditur ibidem: Nō auferetur sceptrum de iuda et dux de femore eius &c. et sm hoc pꝛ hꝛā ista. cum dicit: i Data sunt primogenita eius filijs ioseph filij israel. s. ꝙtū ad duplicē portionem. k Filij ergo ruben. Hic consequenter describitur generatio ruben. et pmo describitur generatio rubenitarū secundo fortitudo eorum. ibi: In diebus aūt saul. Circa primū legatur littera ut iacet vsqꝝ ibi: l Beera filius ei?. dicunt aliqui qꝝ iste fuit heri pater osee propte. ut habetur in principio propheticē suem Quem captiuū duxit thelglatphalasar rex assyriorum: qui in dieb? phacee regis israel cepit plures ciuitates de terra israel: et habitatores saltem principaliores transtulit in terram assyriorum. ut hꝝ. iiij. Regū. xv. et iō iste inter alios tunc fuit duct?: quia fuit de maioꝛib?. vñ subdit: n Et fuit princeps in tribu ruben. et ex hoc videt qꝝ osee filius eius fuit nobilis. sequit: o Vsqꝝ ad nebo. mons est trāsiordanē in quo fuit mortu? moyses. p Multū q̄ppe numerū iumen. pos. i terra galaad. filij enī ruben habebant pecora multa. propter qō petiuerūt trā illā sibi assignari qz erat apta aīalib? nutriendis. ut hꝝ Nu. xxxij. q In dieb? aūt saul. Hic pīter describit fortitudo rubenitarū. et occasiōe eoꝝ fit mētio de tribu gad et dimidia tribu manasse q̄ inuerūt retenitas in plio. Dicit g: In dieb? aūt saul. q̄ fuit pm? rex israel p electionē diuinā qz abimelech q̄ añ regnauerat. ut hꝝ Judicū. ix. fuit p usurpationē. r Preliati sūt hagarenos. isti fuerūt filij cethure: qz cethura et agar fuit eadē mulier ut dicunt hebrei: put dictū fuit diffusi? Beñ. xxv. et isti q̄ dicūt h agareni descenderūt de agar nō p ismaelē sed p alios ei? filios. ut videbit. j. s Habitauerūt qꝝ p eis i tabernaculis eoꝝ. qz agareni nō habitabāt i domib? sed i tabernaculis. t Filij

quoq; et semlech et iosa filius amasie et iobel iehu filius iosabie filij saraie filij asibel et elioenai et iacoba et isuaia et asaia et adibel et isimibel et banaia: et ciça quoq; filius sephei filij allon: filij idaia: filij semri: filij samaia. isti[a] sūt nominati principes in cognationibus suis: et in domo affinitatum suarum multiplicati[b] sunt vehementer Et[c] profecti sunt ut ingrederēt in gador vsqꝝ ad orientem vallis: et ut quererent pascua gregibus suis. Inuenerunt[d] pascuas vberes et valde bonas: et terrā latissimā et quietā et fertilem: in qua ante habitauerāt de stirpe cham. Hi ergo venerunt quos supra descripsim? nominatim in diebus eçechie regis iuda: et percusserunt tabernacula eorū et habitatores qui inuenti fuerāt ibi: et deleuerūt eos vsqꝝ ad presentē diem: habitauerūtq; pro eis: quoniam vberrimas pascuas ibidē reppererunt. De[e] filijs quoq; symeon abierunt in montē seir viri quingenti habentes principes phaltiam et naariā et rapbiam et oçibel filium ieli: et[f] percusserūt reliquias que euadere potuerant amalechitarū: et habitauerunt ibi pro eis vsqꝝ ad diem hanc. V

Jlij[g] quoq; ruben primogeniti israel: ipse quippe fuit primogenitus eius: sed[h] cum violasset thorum patris sui: data[i] sunt primogenita eius filijs ioseph filij israel: et nō est ille reputat[k] in primogenitū. Porro iudas qui erat fortissim[l] inter fratres suos: de stirpe eius principes germinati sunt. primogenita autem reputata sunt ioseph. Filij[m] ergo ruben primogeniti israel: enoch et phallu: esrom: et charmi. Filij iobel: samaia filij[n] eius: gog filius eius: semmei filius eius: micha filij[o] eius: reebia filius eius: baal filius ei?: beera[p] filius eius: quem[q] captiuum duxit theglatphalasar rex assyriorum: et[r] fuit princeps in tribu ruben. Fratres aūt ei? et vniuersa cognatio eius qñ numerabantur p familias suas: habuerūt principes iehibel et çacbariam. Porro bala filij[s] açaç filij sāma filij iobel: ipse habitauit in aroer vsqꝝ [t] ad nebo et belmeon. Contra orientalē quoq; plagam habitauit vsqꝝ ad introitū beremi et fluuium euphraten. Multum[u] quippe iumentorū numerum possidebant in terra galaad. In[v] diebus autē saul preliati[w] sunt contra agarenos et interfecerunt illos: habitauerūtq;[x] pro eis in tabernaculis eorum in omni plaga que respicit ad orientem galaad. Filij[y] vo gad e regione eorum habitauerunt in terra basan vsqꝝ selcha: ioel i capite et saphan secūdus: ianai autē et saphat in basan. Fratres vo eorum sm domos cognationū suarum: michael

ño gad. Hic ꝓñter agitur ꝛe generationibus gad ratione predicta. ⁊ legatur littera ut iacet vsq; ibi: a Omnes hi numerati sunt in dieb⁹ ioathan regis iuda: ⁊ in diebus hieroboam regis israel. Dicūt aliqui q̄ nō fuit vna numeratio ꝟ duplex: quia isti reges non fuerūt cōtemporanei. Potest aūt etiā dici q̄ fuit eadē numeratio: q̄z ꝟ hieroboam fili⁹ nabath rex israel ꝛe quo habet.iij. Regum.xij. regnauerit longe ante ioathan: tñ ali⁹ hieroboam rex israel ꝛe quo habet.iiij. Regū xv. fuit contemporaneus ipsi ioathan. quia āno xxvij. isti⁹ hieroboam regnauit oçias qui etiam dict⁹ est azarias in iuda. ⁊ sic regnauit quindecī annis cū hieroboam qui regnauit.xlj. annis. ut habetur.iiij. Regum.xiiij. oçias aūt fuit ꝑcussus lepra. ⁊ extūc ioathan cepit regnare viuente patre: q̄ gubernauit ꝓpulū ⁊ palaciū. ⁊ sic potuit regnare tēpore bni⁹ hieroboam. b Filij ruben ⁊ gad. Hic consequenter reuertitur ad ostēdendū qualiter filij ruben ⁊ gad ⁊ dimidia trib⁹ manasse ꝛebellauerūt agarenos quia erant viri fortes ⁊ i armis exercitati. ⁊ hoc est quod dicit: c Viri bellatores scuta portantes ⁊ gladios. ⁊ quia in hoc bello habuerunt auxilium dei. ut patebit infra. d Jthurei ꝟo ⁊ naphei ⁊ nodab prebuerunt eis auxiliū. dicunt aliqui expositores nostri q̄ isti fuerunt ꝛe filijs israel. ⁊ ꝓpter hoc adiunxerunt filios ruben i hoc bello contra agarenos. hebrei aūt dicunt ⁊ melius ut videtur q̄ isti ꝛescenderunt ꝛe agar per ismaelem: quia Esē.xxv. inter filios ismaelis ponit ithur. a quo dicti sunt ithurei. ⁊ naphis a quo naphei. ⁊ ideo inuenit agarenos qui ꝛe eadē matre ꝛescenderant. ꝙ alium tamē filiū uel per alios q̄ per ismaelē. sicut dictum est supra. aliqui tamē dicunt q̄ isti agareni ꝛescenderunt ꝛe agar per ismaelē: ⁊ per cedar filiū ei⁹. ⁊ retinuerūt sibi nomē ab agar matre ismaelis. ithurei aūt ⁊ naphei ꝛenominati sunt a filijs ismaelis. ut dictū est ⁊ ꝓpter hoc prebuerūt auxiliū agarenis tāq̄ sibi ꝓpinquis ⁊ ꝛebellati fuerunt cū eis a filijs ruben. vñ subdit: Traditiq; sunt in manus eor̄ agareni ⁊ vniuersi qui fuerant cū eis. cui⁹ causa ꝓncipalis subdit: e Quia dñm invocauerūt cū prelior̄ ⁊c. q. d. ꝟ filij ruben ⁊ gad ⁊ dimidie trib⁹ manasse essent viri fortes ⁊ docti ad preliū. tamē nō vicerūt ꝓncipaliter virtute ꝓpria sed diuina. f Filij q̄q; dimidie trib⁹ manasse. Hic ꝓñter occasione predicta ꝛescribit aliquas generatiōes manasse. cū subditur: Et hi fuerunt ꝓncipes domus cognationis eor̄ epher ⁊ iesi ⁊c. Consequēter ponit causa captiuationis eor̄. cum dicit: g Reliquerunt aūt ꝛeū. tempore manahen ⁊ pbacee filij romelie. b Et fornicati sunt post deos populoꝝ terre. p idolatriam. i Quos abstulit dñs corā eis. id est corā filijs israel. q. d. dñ ppt eor̄ habitatiū in terra ꝓmissiōis ante filios israel non potuerūt eos saluare: sed abstulit eos dñs corā filijs israel. ideo iustum fuit q̄ filij isr̄l conuersi ad cultū illorum ꝛeor̄ ꝛe terra illa ejicerentur. ideo subdit: k Et suscitauit dñs deus israel spiritū. i. voluntatem impugnandi filios israel l Phul regis assyriorum. ꝛe quo habetur iiij. Regum. xv. m Et spiritum thеglatphalasar. ꝛe q̄ habetur ibidem. n Et trāstulit ruben ⁊ gad ⁊ dimidiam tribū manasse. o Et adduxit eos in ale ⁊ in abor ⁊ ara ⁊ fluuiū goçan vsq; ad diem hanc. VI

Jlij leui: gerson caath ⁊ merari. Filij caath: amram isaar hebron ⁊ oçibel. Filij amram: aaron moyses ⁊ maria. Filij aaron: nadab ⁊ abiu eleaçar ⁊ ithamar. Eleaçar genuit phinees: ⁊ phinees genuit abisue. Abisue ꝟo genuit boccī ⁊ boccī genuit oçi: oçi genuit çaraiam: ⁊ çaraias genuit meraioth. Porro meraioth genuit amariā: ⁊ amarias genuit achitob: achitob genuit sadoch: ⁊ sadoch genuit achimaas.

tres ⁊ mosollam ⁊ sebe ⁊ ioel ⁊ iachan ⁊ çie ⁊ heber septem. Hi filij abiabil: filij vri: filij iara: filij galaad: filij michael: filij iesesi: filij ieddo: filij buç. Fratres ꝙq; filij abdihel filij guni principes dom⁹ in familijs suis ⁊ habitauerūt in galaad ⁊ in basan ⁊ in viculis eius: ⁊ in cunctis suburbanis saron vsq; ad terminos. Omnes c hi numerati sunt in dieb⁹ ioathan regis iuda: ⁊ in diebus hieroboam regis israel. Filij b ruben ⁊ gad ⁊ dimidie trib⁹ manasse viri bellatores scuta portantes ⁊ gladios: ⁊ tendentes arcum eruditiq; ad prelia quadraginta quatuor milia ⁊ septingenti seraginta procedentes ad pugnam: dimicauerūt ꝓtra agarenos. Jthurei ꝟo ⁊ naphei ⁊ nodab prebuerūt eis auxiliū. Traditiq; sunt in manus eorum agareni: ⁊ vniuersi qui fuerant cum eis: quia e dominū inuocauerunt cū preliarentur ⁊ exaudiuit eos: eo q̄ credidissent in eū. Ceperuntq; omnia que possederant: camelorum quinquaginta milia: ⁊ ouium ducenta quinqnaginta milia: asinos duo milia: ⁊ animas hominū centū milia. Vulnerati autē multi corruerūt. Fuit enī bellum domini. Habitauerunt q; pro eis vsq; ad trāsmigrationē. Filij f quoq; dimidie tribus manasse possederūt terram a finibus basan vsq; baal hermon ⁊ sanir ⁊ mōtem hermon. Jngens quippe numer⁹ erat. Et hi fuerant principes dom⁹ cognationis eorū epher iesi ⁊ heliel ezrihel ⁊ hieremia ⁊ odoia ⁊ iedihel viri fortissimi ⁊ potentes: ⁊ nominati duces in familijs suis. Reliqueruntg autem ꝛeū patrum suorum: ⁊ h fornicati sunt post deos populorum terre: quos i abstulit dominus coram eis: ⁊ k suscitauit deus israel spiritū phul l regis assyriorum: ⁊ m spiritū thеglatphalasar regis assur: ⁊ n transtulit ruben ⁊ gad ⁊ dimidiam tribū manasse: ⁊ o adduxit eos in ale ⁊ in abor ⁊ ara ⁊ fluuiū goçan vsq; ad diem hanc. VI

Jlij p leui: gerson caath ⁊ merari. Filij caath: amram isaar hebron ⁊ oçibel. Filij amram: aaron moyses ⁊ maria. Filij aaron: nadab ⁊ abiu eleaçar ⁊ ithamar. Eleaçar q genuit phinees: ⁊ phinees genuit abisue. Abisue ꝟo genuit boccī ⁊ boccī genuit oçi: oçi genuit çaraiam: ⁊ çaraias genuit meraioth. Porro meraioth genuit amariā: ⁊ amarias genuit achitob: achitob r genuit sadoch: ⁊ sadoch genuit achimaas.

Cap. vj.

Jlij leui. Hic ꝛescribitur generatio leuitarū ⁊ primo ꝛescribit eor̄ genealogia. secundo ꝛescribunt eor̄ officia. ibi: Isti sunt quos cōstituit dauid. 3°. eor̄ habitacula. ibi: Et hec habitacula eor̄. Circa primū sciendū q̄ tribus leui fuit primo diuisa in tres partes ꝑm tres filios leui. s. gerson. caath. ⁊ merari. ꝛe caath ꝟo ꝛescendit aaron qui fuit sūmus sacerdos ⁊ ꝛe eo ꝛescenderūt alij sacerdotes ⁊ isti vocati sunt aaronite. alij aūt ꝛescendentes ꝛe caath retinuerūt sibi nomē cōmune: ⁊ vocati sunt caathite: ita q̄ in tribu leui fuerūt sic quatuor ꝓtes: videlz aaronite. caathite. gersonite ⁊ merarite. sicut dictū fuit plenius libro Nu. Primo igitur ponitur generatio aaronitarū. cū dicit: Filij aaron ⁊c. q Eleaçar genuit phinees. istam generationē ꝛeducit. quia summū sacerdotium post aaron datum est eleaçaro ⁊ filijs eius ꝛe ordinatione dñi. ut habetur Nu. xx. r Bocci genuit oçi. ab isto oçi accepit ipse ꝛeli sūmū sacerdotium. ex ordinatione tamē diuina. ut dictum fuit Ruth. i. ⁊. j. Regū. ij. ca. ita q̄ fuit simul iudex ⁊ sūmus sacerdos. ut habetur. j. Regū. j. ⁊ ꝛescendit ꝛe ithamar filio aaron. s Achitob genuit sadoch. in isto sadoch reductum fuit sūmū sacerdotiū ad filios eleaçar.

quia salomon eiecit abiathar de sūmo sacerdotio·ut baletur.iij. Regū.ij.⁊ instituit sadoch.abiathar aūt de scenderat de ixli. a Ipse est qui sacerdotio functus est in domo quam edificauit salomon i hierusalē.in illa aūt domo seu templo multi alij functi sūt sūmo sacerdotio.s.sadoch·achimaas.⁊ plures alij.quare igitur dicitur de isto açaria singulariter: Ipse est qui sacerdotio funct⁹ est ⁊c. Ad qđ dicēdū q̄ loquē q̄ celo rei ductus cōstanter restitit ocie regi iude volenti thurificare in templo dñi. ꝓpter quod ꝑcussus fuit lepra·ut habet infra.ij.libro.xxvj. b Et saraias genuit iosedech.istum saraiam interfecit nabuchodonosor.⁊ iosedech fili⁹ eius ductus est cum aliis captiu⁹ in babylone.dicūt aūt alīq̄ q̄ iste fuit esdras sacerdos ⁊ scriba.sed de hoc plenius dicetur cū ad librum esdre veniem⁹: dño concedente. c Filij ergo leui. Hic cō sequenter describit generationes gersonitarū. ꝓmo tamē repetit in generali aliqua de generationibus leui.⁊ patet littera. secundo descēdit ad gersonitas describens generationes eoꝝ descendendo dicens: d Gerson lobni filij⁹ ei⁹ ⁊c. Filij caath. Hic describit generationes caathitarū ,put caathite diuiduntur cōtra aaronitas·ut predictum ē. ⁊ describit istas generationes similiter descendendo dicēs: Filij caath aminadab filij⁹ eius ⁊c. e Filij samuel ꝓmogenit⁹ vasseni ⁊ abia. nō est intelligendum q̄ vterq̄ fuerit primogenitus: sed abias fuit primus post vasseni. f Filij aūt merari. Hic consequenter describit generatio meraritarum similiter descendendo ⁊ patet littera. g

Achimaas genuit açariam: açarias genuit iohānan:iohānan genuit açariam. Ipse⁶ est qui sacerdotio funct⁹ est in domo quam edificauit salomon in hierusalem. Genuit autem açarias amariam: ⁊ amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch: ⁊ sadoch genuit sellū. Sellum genuit helchiā: ⁊ helchias genuit açariam. Açarias genuit çaraiam: ⁊ çaraias genuit iosedech. Porro iosedech egressus est: quando transtulit dñs iudam ⁊ hierusalem per manus nabuchodonosor. Filij ᶜ ergo leui: gerson caath ⁊ merari. Et hec nomina filiorū gerson: lobni ⁊ semei. Filij caath: amram ⁊ isaar ⁊ hebron ⁊ oçihel. Filij merari: mooli ⁊ musi. Hec aūt generationes leui ꝑm familias eoꝝ. Gerson ᵈ: lobni filij⁹ ei⁹: iaath filius eius:çamma filius eius: ioaa filij⁹ ei⁹:iadão filius ei⁹: çara filius eius: iethrai filius ei⁹. Filij caath:aminadab filij⁹ ei⁹: chore filius eius: asir filius ei⁹: helcana filius ei⁹: abiasaph filius eius:asir filius eius:caath filius eius: vriel filij⁹ eius: oçias filius eius:saul filij⁹ ei⁹. Filij helcana:amasai ⁊ achimoth ⁊ helcana. Filij helcana: sophai filius eius:naath filius ei⁹: heliab filius eius: hieroam filius eius:helcana filius eius. Filij ᵉ samuel: primogenitus vasseni ⁊ abia. Filij ᶠ aūt merari: mooli: lobni filius eius: semmei filius eius: oça filius ei⁹: samaa filius ei⁹: aggia filius ei⁹: asaia filius eius. Isti ᵍ sunt quos cōstituit dauid sup cātores dom⁹ dñi: ex quo collocata ē archa: ⁊ ministrabant coram tabernaculo testimonij cantes donec edificaret salomon domū dñi in hierusalem. Stabant autē iuxta ordinem suū in ministerio. Hi ꝯo sunt qui assistebant cū filijs suis de filijs caath: heman cantor filius iobel: filij samuel: filij helcana: filij ieroam filij helibel: filij thou: filij suph filij helcana: filij iobel: filij maath: filij amasai: filij helcana: filij iobel: filij açarie: filij sophonie: filij thaath: filij asir: filij abiasaph: filij chore: filij isaar: filij caath: filij leui: filij israel: ⁊ʰ frater eius asaph: qui stabat a dextris eius: asaph filius barachie: filij samaa: filij michael: filij basaie: filij melchie: filij athanai: filij sara: filij adaia: filij ethan: filij çamma: filij semei: filij ieth: filij gerson: filij leui. Filij autē merari fratres eorum ad sinistrā: ethan: filij chusi: filij abdi: filij maloch: filij asabie: filij amasie: filij helchie: filij amasai: filij bonni: filij somer: filij mooli: filij musi: filij merari: filij leui. Frēs ⁱ quoq̄ eorum leuite: qui ᵏ ordinati sunt in cunctū ministeriū tabernaculi domꝰ dñi. Aaron ˡ ꝯo ⁊ filij eius adolebāt ᵐ incensum super altare holocausti: ⁊ super ⁿ altare thymiamatis: in omne ° opus sancti sanctorum: ⁊ ut precarent ꝓ israel iuxta

co:ā dño ꝓdiu illa archa fuit i illo tabernaculo ⁊ pᵖ ea qđ fuit trāslata ad tēplū p salomonē edificatū. inē cantores aūt erant tres principales de trib⁹ cognationib⁹ leuitarū supradictis: videlz ixman de filijs caath. ⁊ asaph de filijs gerson. ⁊ ethan de filijs merari. ⁊ erāt sic ordinati q̄ ixman cū societate sua erat in medio. asaph aūt cū societate sua ad dexterā. ethan ꝯo cum sua ad sinistrā. ⁊ ex his ꝑ littera paucis exceptis· cū dicit: Isti sūt qs constituit dauid sup cantores.s.q̄ infra sequūt. ex quo collocata ē archa i tabernaculo facto a dauid.cetera patēt ex dictis vsq̄ ibi b Et frater ei⁹ asaph ⁊c. vocantur aūt asaph ⁊ socij sui fratres ipsius ixman ⁊ alioꝝ qui erant in societate sua: quia lz essent de duabus cognationib⁹.s. caath ⁊ gerson: tñ erāt de eadē tribu.s. tribu leui.cetera patent ex dictis. i Fratres q̄ eoꝝ leuite. Hic agit de officijs aliorū leuitarū. cum dicit: Frēs quoq̄ eorum leuite.⁊ dicuntur fratres: quia de eadem tribu·ut iam dictum est. k Qui ordinati sūt in cunctum ministeriū tabernaculi. qz aliqui erant ianitores ⁊ aliqui custodes vasoꝝ: ⁊ alij ministrabāt sacerdotib⁹ in oblationibus sacrificiorum. ⁊ sic de alijs officijs q̄ nō exprimuntur hic, ista eni officia cantorum leuitarū ⁊ sacerdotum plenius exprimunt ⁊ describunt infra eodē libro a.xxiij.ca.vsq̄ ad.xxvj. inclusiue. l Aaron ꝯo. Hic describunt officia sacerdotum breuiter tamē·cū dicit: m Adolebant incensum sup altare holocausti.quod erat extra tabernaculū i atrio: ⁊ ibi cremabatur incensum,simpliciꝝ quod offerebatur cum hostijs ⁊ oblationib⁹. n Sup altare thymiamatis.qđ erat intra tabernaculū ante edificationē templi ⁊ postea in templo quādo fuit edificatū.⁊ sup illud cremabat thymiama quod erat compositum ex quatuor speciebꝰ preciosis ⁊ redolentibus·ut habetur Exo.xxx. o In omne opus

Jsti sūt quos ꝓstituit dauid sup canto.vo. dñi. Hic ꝓpter agit de officijs leuitarū quoꝝ aliqui erant simplices leuite.alij cū hoc sacerdotes sicut aaron ⁊ filij ei⁹ qui erant de tribu leui.ꝓmo igit determinant officia leuitarum simpliciū.secundo sacerdotū·ibi: Aaron ꝯo.De simplicib⁹ leuitis aliqui erant cantores ad dicendum diuinas laudes de quibus agitur primo.alij in alijs officijs constituti de quibus agitur secūdo·ibi: Fratres quoq̄ eoꝝ. Circa primū sciendū q̄ postq̄ dauid obtinuit regnū adduxit archā dñi de domo obededom in ciuitatem dauid ⁊ posita fuit in tabernaculo quod fecerat dauid· ut habetur.ij. Regum.vj. ⁊ extunc instituit dauid cantores ⁊ alios leuitas: qui officia exercerent

sanctī sanctoꝝ .Iz enī illa ps tabernaculi in qua erat altare thymiamatis ⁊ candelabꝝ ⁊ mensa ꝓpositionis vocaretur sanctū uel sancta tm̄modo·tū oia opa que fiebant ibi a sacerdotib⁹ utpote cōpositio lucernarū·ꝓpositio panū ⁊ crematio thymiamatis fiebāt ꝓpter reuerentiā ipsi⁹ dei cui⁹ sedē representabāt illa que erāt intra partem tabernaculi que dicebatur sanctū sanctoꝝ·videlicet arcba cherubin ⁊ ꝓpitiatoriū·sicut dictū fuit plen⁹ Exo. xxv.vñ ⁊ de ꝓpitiatorio dabanꝫ rūsa diuina q̄si a deo ibidem specialiter habitāte ⁊ iō p̄dicta opa dicunꝫ opa sanctī sanctoꝝ, a Hi sunt aūt filij aaron. Hic p̃ñt replicat generationes aaron:incipiendo ab aaron ⁊ terminando in achimaas filio sadoch ⁊ nō procedit vltra : q2 solūmodo hic enumerāt sacerdotes abaaron p eleazaꝝ filiū ei⁹: qui fuerūt vsq ad tempus salomonis qui edificauit templum. b Et hec habitacula eoꝝ. Hic p̃ñter agitur de ciuitatib⁹ ⁊ locis filiozum leui incipiendo a sacerdotibus filijs aaron·cū dicit: Dederunt igitur eis hebron i tra iuda.sequit: c Agros aūt ciuitatis ⁊ villas caleph filio iephone.ciuitas enim hebron ⁊ t̄rritorium in circuitu fuit datū caleph per iosue·sicut bī Josue. xiiij. ita q̄ erat dūs p̃ncipalis ciuitatis ⁊ suburbij q̄uis concederent habitationi sacerdotum. territoriū aūt ⁊ ville q̄ erant ibi fuerūt sue q̄tum ad habitationem ⁊ dominium. d Dono filijs aaron dederūt ciuitates.⁊ hic debet fieri pū-

omnia que preceperat moyses seruus dei. hi[a] sunt autē filij aaron : Eleaçar fili⁹ eius:phinees filius eius:abisue fili⁹ ei⁹: bocci filius eius: oçi filius ei⁹: çaraia filius eius:meraioth filius eius : amaria filius eius : achitob filius eius:sadoch fili⁹ eius:achimaas filius eius. Et[b] hec habitacula eozū per vicos atq; confinia filiozum scilz aaron iuxta cognationes caathitarum. Ipsis enī sorte contigerant. Dederunt igit eis hebron in terra iuda ⁊ suburbana ei⁹ per circuitum: agros[c] autem ciuitatis ⁊ villas caleb filio iephone. Dono[d] filijs aaron dederūt ciuitates : ad [c] cōfugiendum hebron:⁊ lobna ⁊ suburbana eius. Jether q̄q ⁊ esthemo cum suburbanis suis:sed ⁊ helon ⁊ dabir cum suburbanis suis:asan quoq ⁊ bethsemes ⁊ suburbana earum. De tribu autē beniamin gabee ⁊ suburbana eius:⁊ almath cū suburbanis suis:anathot quoq cū suburbanis suis. Omnes[f] ciuitates tredecim cū suburbanis suis :per cognationes suas. Filijs[g] autē caath residuis de cognatione sua dederunt ex dimidia tribu manasse i possessionē vrbes.x. Dono[b] filijs gerson p cognationes suas de tribu isachar ⁊ de tribu aser ⁊ de tribu neptalim ⁊ de tribu manasse i basan vrbes xiij. Filijs aūt merari p cognatiōes suas de tribu ruben ⁊ de tribu gad ⁊ de tribu çabulon: dederūt sorte ciuitates duodecim. Dederūt q̄q filij isr̄l leuitis ciuitates ⁊ suburbana earum. Dederuntq; p sortem ex tribu filiozum iuda ⁊ ex tribu filiozum symeon ⁊ ex tribu filiozum beniamin vrbes has quas[i] vocauerunt nominibus suis : ⁊ his qui erant ex cognatione filiozū caath. Fuerunt q; ciuitates in terminis eozum de tribu ephraim. Dederunt ergo eis vrbes ad confugiendū sychem cum suburbanis suis in monte ephraim : ⁊ gaçer cum suburbanis suis: iecmaan quoq; cū suburbanis suis:⁊ bethoron similiter : necnon ⁊ helon cum suburbanis suis : ⁊ gerhremmon in eundē modum. Dozo ex dimidia tribu manasse aner ⁊ suburbana eius:balaam ⁊ suburbana ei⁹: his videlicet qui de cognatione filiozum caath reliqui erāt. Filijs autem gerson de cognatione dimidie tribus manasse gaulon in basan ⁊ suburbana eius:⁊ astaroth cum suburbanis suis. De tribu isachar cedes cum suburbanis suis ⁊ daberath cum suburbanis suis : ramoth q̄q ⁊ suburbana ei⁹ ⁊ anem cū suburbanis suis. De tribu ꝯo aser masal cū sburbanis suis:⁊ abdon similit:asach quoq ⁊ suburbana ei⁹ : roob cum suburbanis suis. Dozo de tribu neptalim cedes in galilea ⁊ suburbana eius : amon cum suburbanis suis : ⁊ cariathaim ⁊ suburbana ei⁹. Filijs autem merari residuis de tribu çabulon : remmono ⁊ suburbana ei⁹ : ⁊ thabor cum suburbanis suis. Transiordanē quoq ex aduerso biericho contra orientem iordanis de tribu ruben bosor in solitudine cum suburbanis suis:⁊ iassa cum suburbanis suis:cademoth quoq ⁊ suburbana eius : ⁊ miphaath cū suburbanis suis. Necnō ⁊ de tribu gad : ramoth in galaath ⁊ sburbana ei⁹: ⁊ manaim cū sburbanis suis : sed ⁊ esebō cum suburbanis suis : ⁊ ieçer cū suburbanis suis.

Dono[h] filij VII

ctus.⁊ subintelligunt̄ que postea subdunt̄. e Ad cōfugiendū ebron. Hic similiter fit punct⁹:quia ille que imediate sequūt nō fuerūt ciuitates refugij.fuerūt enī tm̄ sex ciuitates refugij.tres citra iordanē.s.hebron sychem ⁊ cedes i galilea.⁊ tres trāsiordanē.s.boçoz : ramoth in galaad.⁊ gaulon in basan.ut habet Josue xx. ⁊ Iz iste sex ciuitates noient in loc ca.in diuersis locis : non tm̄ nominantur hic ciuitates cōfugij nisi due tm̄.s.hebron ⁊ sychem. sed de alijs q̄uoz idē est notandum. f Omnes ciuitates tredecim.tot fuerunt ꝑm veritatem.ut habet in libro Josue. g Filijs aūt caath residuis.i. qui non erant sacerdotes ita q; dicebantur caathbite tm̄ ⁊ non aaronite·ut dictū est supra. istis dederunt alia habitacula. b Dozo filijs gerson. hic consequenter agitur de habitaculis gersonitarum ⁊ meraritarum ostendendo q̄ ciuitates.⁊ a quibus tribubus assignate sūt eis.⁊ cum loc etiā intermiscet aliqua de filijs caath.⁊ patet hr̄ vsq; ibi: i Quas vocauerūt ex nominibus suis.i. leuite ⁊ sacerdotes deuoiauerūt loca eis assignata ad habitandū ⁊ nutriendum pecora ex nominibus suis. ad hoc q; istud esset testimoniū in futurum : quia ista erant eis assignata a filijs israel:quia trib⁹ leui nō habuit hereditatem distinctā sicut alie trib⁹.cetera patēt in littera. k

Cap.vij.

Dono filij isachar. Hic p̃ñt ponit generatiōes aliarum sex tribuū. scilz isachar·beniamin·neptali·manasse·ephraim.⁊ aser.de tribubus ꝯo dan ⁊ çabulon nō facit mētionē. Primo ergo agitur de generationib⁹ istarū tribuū. secundo resumit trib⁹ beniamin ut diffusius describat.ca.viij. Circa primū describitur ꝑmo generatio tribus isachar.secundo beniamin.ibi: Filij beniami. tertio neptalim·ibi : Filij autem neptalim. quarto manasse·ibi : Dozo filius manasse. quinto ephraim·ibi :

Filij aũt ephraim. sexto aser ibi: Filij aser. De tribu ꝯo dan ⁊ ꝯabulon nõ ꝛscribitur aliqua genealogia. cui⁹ causa ab aliquib⁹ assignat quia quelibet trib⁹ habebat librũ genealogie sue. Esdras aũt scriptor bui⁹ libri ut dictũ fuit a principio forsitan nõ inuenit libros genealogiarũ tribus dan ⁊ tribus ꝯabulon: quia pditi fuerũt in captiuatiõe ꝛcem tribuũ uel alio modo. Circa primum dicit: Filij isachar ꝛc ⁊ subditur: a Et samron. iste vocat semron Beñ. xlvj. b Numerati sũt in diebus dauid. quando ꝑcepit numerare populum. ut br̃. ij. Regum xxiij. c Quinq; omnes principes. hoc intelligitur connumerato patre. cetera patent vsq; ibi: d filij beniamin. Hic cõsequẽt ꝛscribitur genealogia trib⁹ beniamin. ⁊ patet lrã vsq; ibi: e Sephan q; ⁊ haphan filij bir ⁊ asim filij aser. In hebreo br̃: Filij alter. ⁊ ponit hic filij in plurali pro filio uel cũ isto asim intelliguntur alij filij alter. dicit aũt hic glosa hebraica ꝙ esdras istos sephã ⁊ ceteros posuit hic vltimo in genealogia beniamin: quia nesciebat vtrũ essent ex tribu beniamin uel nõ: eo ꝙ nõ inuenit reductionẽ genealogie ipsorũ ad tribũ beniamin certitudinaliter. sed hoc nõ videtur cõuenienẽ dictum. tum q; hebrei dicunt ꝙ esdras scripsit hunc librum p adiutorium ⁊ directionẽ aggei ⁊ zacharie ꝓphetarum sibi cõtemporaneorum qui spiritu ꝓphetico loquebant. tũ quia i scriptura sacra si aliquid esset positũ dubium. hoc esset a spiritu humano ⁊ nõ a spiritu diuino. f Filij autẽ neptalim. Hic ponitur genealogia tribus neptalim ⁊ multum breuiter. g Filij bale. ista aũt fuit ancilla rachel ab eadem in cõiugio ipsi iacob data. ut habet Beñ. xxx. ex qua nat⁹ fuit neptalim. ut br̃ ibidem. ⁊ ideo cũ dicit: Filij bale. li filij refert ad neptalim ⁊ est singularis numeri ⁊ genitiui casus. si aũt sit pluralis numeri. put sonat lrã hebraica. sic filij neptalim hic dicũt filij bale matris sue: eo modo loquẽdi ꝙ frequent in sacra scriptura filij filiorũ dicunt filij parentũ. h Porro fil⁹ manasse. Hic ꝛscribitur genealogia trib⁹ manasse. i Peperit machir patrẽ galaad. fuit enim potens ⁊ magnus in terra illa. ꝓpter quod dicit pater eius. ut frequenter dictũ est in cõsimilib⁹. k Et habuit sororẽ noie maacha. ista ẽ alia ab illa maacha que cito post dr̃ uxor machir. l Plateq; sunt salphaath filie. iste fuit lapidatus ꝓpter collectionẽ lignor̃ in sabbato: nec habuit filios ꝓpter quod eius filie acceperũt partẽ hereditatis loco patris ex voluntate dñi. ut br̃ Nu. xxvij. seq̃t: m Sorore aũt ei⁹ regma peperit virũ ex quor̃. in hebreo habetur: Peperit sechor. ⁊ est nomẽ ꝓpriũ vni⁹ hois. ut dicũt hebrei. n Filij aũt ephraim. Hic ꝛscribitur genealogia trib⁹ ephraim. ⁊ legat lrã. put iacet vsq; ibi: o Occiderunt aũt eos viri geth. istud aũt exponit ab hebreis multipliciter. vno mõ ꝙ isti ꝛscendentes de ephraim filio ioseph patre ei⁹ adhuc viuente añ exitũ filior̃ isr̃l de egypto lb̃ moyse collegerunt multitudinẽ ut intrarẽt terram ꝓmissionis. tum quia ioseph moriens dixerat ꝙ dñs post mortẽ suã educeret filios israel ex egypto ⁊ induceret eos in terrã promissionis. ut br̃ Beñ. vltimo. tũ quia iacob patriarcha benedicendo filios ioseph ꝓposuerat ephraim ipsi manasse. ut br̃ Beñ. xlviij. ꝓpter quod filij eius erãt magis elati ⁊ audaces: ⁊ venerũt ꝓsus terrã ꝓmissiõis p viam breuiorẽ scilz p terrã philistinor̃ que vicina est. ut habet Exo. xiij. ⁊ tũc a getheis fuerunt ꝛbellati qr̃ occupabant temp⁹ redeundi ad terram ꝓmissionis ꝝm ꝙ dr̃ Beñ. xv. q. cccc. annis ꝛderent esse filij israel ꝓgrini i terra non sua. ut ibidẽ fuit ꝛclaratũ. qui nondũ adhuc erant cõpleti. ⁊ huic expositioni cõcor̃dat quod postea hic dr̃. s. ꝙ iosue filius nun minister moysi in exitu ex egypto nepos fuit elisama filij amiud filij laadan: filij thale: filij theria: ut dicũt hebrei: filij ephraim. ⁊ sic in sexta generatione natus est iosue ex ephraim. sicut ⁊ eleazar ex leui in quinta. ut dictũ fuit Beñ. xv. Sed huic expositioni obuiat quod dicit in textu: Filia aũt eius scilz ephraim. fuit sara que edificauit hebor̃ inferiorẽ ⁊ cẽ. quia iste ciuitates sunt in terra ꝓmissionis i sorte ephraim ut br̃ Josue. xvj. vbi nõ potuit edificari p mulierẽ descendentem de ephraim nisi post ingressũ filior̃ israel in terram ꝓmissionis ⁊ assignationẽ hereditatũ singulis tribubus. a natiuitate ꝯo ephraim vsq; ad illud tempus fluxerũt anni cclvj. ad min⁹. ⁊ ideo nõ videt ꝙ tũc posset esse aliqua filia genita ab ephraim que edificasset ciuitates illas. probatio assũpte. qr̃ a natiuitate isaac vsq; ad exitũ de egypto fluxerunt anni. cccc. ut ꝛclaratũ fuit Beñ. xv. a quib⁹ si subtrahant̃ anni q̃ fluxerũt vsq; ad natiuitatem ephraim remanẽt anni. ccx. qr̃ ilaac sexagenari⁹ genuit iacob ut br̃ Beñ. xxv Jacob ꝯo centũ triginta annor̃ erat qñ descendit i egyptũ.

ysachar: thola ⁊ phua iasub ⁊ samron quatuor. Filij tholai: ozi ⁊ raphaia ⁊ ierihel ⁊ iema ⁊ iepsem ⁊ samuel principes p domos cognationum suarum. De stirpe thola viri fortissimi numerati sunt in dieb⁹ dauid: vigintiduo milia sexcenti. Filij ozi: israhia de quo nati sunt michael ⁊ obadia ⁊ ioel ⁊ iesia quinq; omnes principes: cum eis p familias ⁊ populos suos accincti ad prelium viri fortissimi: triginta sex milia. Multas enim habuerunt vxores ⁊ filios. Fratres quoq; eorum per omnẽ cognationẽ isachar robustissimi ad pugnandum: octoginta septem milia numerati sũt. Filij beniamin: bale ⁊ bocher ⁊ iadibel tres. Filij bale: esbon ⁊ ozi ⁊ oziel ⁊ ierimoth ⁊ vzi quinq; principes familiarũ ⁊ ad pugnandum robustissimi. Numerus autem eorum vigintiduo milia ⁊ triginta quatuor. Porro filij bocher ẓamira ⁊ ioas ⁊ eliezer ⁊ elioenai ⁊ amri ⁊ ierimoth ⁊ abia ⁊ anathut ⁊ almatham. Omnes hi filij bocher. Numerati sunt autem p familias suas principes cognationum suarum ad bella fortissimi: viginti milia ⁊ ducenti. Porro filij iadibel: balan. Filij autẽ balan: iehus ⁊ beniamin ⁊ aboth ⁊ chanana ⁊ iothã ⁊ tharsis ⁊ haisaar. Omnes hi filij iadibel principes cognationũ suarum viri fortissimi: decem ⁊ septem milia ⁊ ducenti ad prelium procedentes: sephan e q; ⁊ haphan filij bir: ⁊ asim filij aher. Filij f autem neptalim: iasihel ⁊ guni ⁊ aser ⁊ sellum filij g bale. Porro h fil⁹ manasse esribel: concubina q; eius syra peperit i machir patrẽ galaad. Machir autem accepit vxorẽ filijs suis happhim ⁊ sepham: ⁊ k habuit sororẽ nomine maacha. Nomẽ autem secundi salphaath. Nati q; l sunt salphaath filie. Et peperit maacha vxor machir filium: vocauit q; nomẽ ei⁹ phares. Porro nomẽ fratris eius sares: ⁊ filij eius vlam ⁊ reben. Filius autem vlam: bedan. Hi sunt filij galaad filij machir: filij manasse. Soror̃ m autem eius regma peperit virum ex eorum ⁊ abieçer ⁊ moola. Erant autem filij semida: ahin ⁊ sechem ⁊ leci ⁊ aniam. Filij n autem ephraim: suthala: bareth filius eius: thaath filius eius: elada filius eius: thaath filius eius: ⁊ bui⁹ filius ẓabad: ⁊ buius fili⁹ suthala: ⁊ buius fili⁹ eçer ⁊ elad. Occider̃t o aũt eos viri geth

ut dr̄ Ben̄.xlviij.⁊ sic ꝛ p̄dictis.cccc.annis vsq; ad exitum ꝛ egypto remanēt.ccx.ad min⁹ a natiuitate ephraim quia nat⁹ erat qñ iacob ꝛscendit in egyptū· ut dr̄ Ben̄.xlviij. quib⁹ si addank̄.xl.anni q̄b⁹ filij israel fuerūt in ꝛserto p⁹ exitū ꝛ egypto ⁊ sex i q̄b⁹ iosue pugnauit ꝓtra reges chanaā añ̄ꝑ diuideret t̄rā ꝓut oñsum fuit Josue xj.⁊ .xiiij. babēt anni.ccl vj. Igit̄ ꝑm istā expositionē oportet dicē ꝙ sara q̄ hic dr̄ filia ephraim nō fuit filia ei⁹ ime diata sed ꝙ multas generatiões ꝛscendit ꝛ eo: ⁊ fuit in ptāte sua postꝑ filij israel in terra promissionis babuerunt sortes assignatas.⁊ sic edificauit ciuitates dictas.ꝓpē q̄ō ḃ notaſ int̄ filios ephraim patriarchę ꝓpter magna q̄ fecit i edificatione ciuitatū. Alio mō exponit̄ ꝛ illis qui cōtra voluntatē moysi post exitū ꝛ egypto iuerūt ad p̄liū ꝓtra adūsarios ⁊ ꝛbellati fuerūt ⁊ multi eoꝝ occisi· ut dr̄ Nu.xiiij.i fine.⁊ ꝑm hoc nō pōt dici ꝙ iste ephraim q̄ dr̄ ḃ eos lamentasse fuerit ephraim fili⁹ ioseph.quia illud ꝛbellū fuit secundo anno egressionis ꝛ egypto ⁊ sic iste ephraim fuisset tūc.ccxij annoꝝ·ut patet ex predictis.⁊ nō est verisimile ꝙ tantum vixerit·maxime quia Exo.j. dr̄ ꝙ mortu⁹ fuit ioseph ⁊ oīs cognatio illa anteqū filij israel exirēt ꝛ egypto. Item dato ꝙ vixisset transiuisset i eo tēp⁹ generādi.⁊ tū ꝛ isto ephraim qui dr̄ hic lamentasse filios suos dr̄ ꝙ postea genuit ꝛria sic noians eū·eo ꝙ in malis vom⁹ ei⁹ ort⁹ esset.i.ꝙ occisionē filioꝝ. Beria enī interpretat̄ in malo. Itē aliq̄ dicūt hic in textu ⁊ Nu.xiiij. q̄ videnk̄ obuiare huic expositioni: q; hic dr̄: Occiderūt aūt eos viri geth.qui erant philistei. ⁊ Nu.xiiij. dr̄ ꝙ āmozzei ⁊ amalachite interfecerūt illos q̄ cōtra volūtatē moysi ausi fuerūt ire ad p̄liū. Itē hic dr̄ ꝙ isti fuerūt occisi a getheis eo ꝙ ꝛscenderāt ad inuadendū possessiones eoꝝ.ibi aūt dr̄: Ꝛt illi cōtenebrati ascenderūt in mōtē ad pugnādū cōtra āmozzeū ⁊ amalech.⁊ ideo ꝓpter ista nō videt̄ posse stare ista expositio secūda. ℈. mō exponit̄ ꝛ viris exūtibus ꝛ tribu ephraim q̄ postꝑ habuerūt sortē in terra ꝓmissionis ꝑ iosue multiplicati fuerūt ⁊ roborati ⁊ cōfidentes ꝛ sua multitudine ⁊ fortitudine ꝛscenderūt ꝛ monte ephraim versus terrā philistinoꝝ q̄ est sup̄ mare mediterraneū.ꝭ viri geth indigene occiderūt eos ⁊ ponit̄ in textu: a Indigene.ad exprimēdū modū occisionis.indigene enī dicūt nati ꝛ terra illa.vñ indigene dicunt̄ q̄si inde geniti.⁊ ꝓpē ḃ sciebāt passus terre difficiles ad transeūdū.⁊ sic pugnauerūt cū filijs ephraim i loco vbi filij ephraim nō poterant sebī ꝛfendere.igit̄ ꝑm istā expositionē oportet dicē ꝙ ille ephraim q̄ dr̄ hic lamētasse filios suos occisos qui fuerūt p̄ncipales in hoc facto·scilz illo conflictu·fuit ali⁹ ab ephraim filio ioseph ⁊ multo tpe post ipsum: tū nominatus eodem noīe sicut frequenē cōtingit.⁊ huic expositiōi ꝓsonat q̄ subdit: b Filia āt ei⁹ fuit sara q̄ edi. bethoron inf̄e.⁊ supiorē.nō enī potuerūt iste ciuitates edificari ab ipsa vonec filij ephraim fuerūt potentes i sorte sua. c Et oçençara. istā ciuitatē noīauit ex noīe suo. Sed dicte expositioni videtur obuiare quod subditur.scilicet ꝙ iosue filius nun ꝛscendit ꝛ istis: ⁊ tū certū est ꝙ ipse fuit ante ingressum terre ꝓmissionis ⁊ iam erat senex ⁊ prouecte etatis qñ diuisit terrā filijs israel. ut dr̄ Josue.xiij. ⁊ iō ꝑm istam expositionē tertiā q̄n subdit̄ ḃ: d Pozzo fili⁹ ei⁹ rapha. oportet dicere ꝙ ista lrā non referk̄ ad p̄cedentia imediate sed ad ephraim filiū ioseph: ita ꝙ ꝓpē reuerentiā iosue q̄ fuit valde magn⁹ in pp̄lo israel.scriptura incipit ꝛscribē eius genealogiam ab ephraim p̄iarcha. ut sit sensus: Pozzo fili⁹ ei⁹.i.ephraim patriarchę. e Rapha ⁊ resepb ⁊ thale ꝛ quo.s. thale nat⁹ ē thaan ꝛc. seq̄: f Quiba.fi. iosue. ⁊ sic iosue ꝛscēdit ꝛ ephraim i septima generatiōe. g Possessio āt eoꝝ.⁊ bathel cū filiab⁹ suis.i. cū villis sibi adiūctis. ista tū ciuitas bethel alia ē a bierusalē: que vocata fuit bethel ꝓut dictū fuit Ben̄.xxviij.q; bierusalē ptim fuit i sorte iude ⁊ ptim in sorte beniamin. ista aūt bethel fuit in sorte ephraim ⁊ ibi posuit bieroboam vnū ꝛ duob⁹ vitulis aureis q̄s fecit·ut dr̄.iij.Reḡ. xij. b Filij aser. Hic vltimo ꝛscribit genealogia aser.⁊ p; lrā vsq; ibi: i Ipse ē p̄r barcaith.nomē ē loci vbi melchiel fuit dñs uel vir famosus. k Filij gether iephone. iste est ali⁹ a patre caleb.q̄ fuit ꝛ tribu iuda. iste aūt ꝛ tribu aser. l Cap.viij

Eniamin aūt. Hic resumit̄ genealogia beniamin·ut diffusius scribat̄ ⁊ ḃ fit ꝓncipaliꝝ ꝓpē saul regē: q̄ fuit ꝛ hac tribu. Ꝑigit̄ ponit̄ genealogia beniamin i generali.secūdo ipsi⁹ saul in spāli·ibi: In gabaon aūt. Circa ꝑmū dr̄: Beniamin aūt ge.bale.ꝑge.suū.⁊ baal secūdū q̄ vocat albel Nu.xxvij. m Fuerūtq; filij bale addoar ⁊ gera. Dicūt aliqui q̄ iste gera fuit p̄r semei: sed hoc nō ē verū q; iste gera fuit nepos beniamin p̄iarchę. ut p; hic.a cui⁹ tpe vsq; ad tēp⁹ semei fluxerūt ꝛcenti anni ⁊ plus q; āno.cccc.⁊ lxxx.egressionis ꝛ egypto fundatū fuit tēplū ꝑ salomonē·ut dr̄.iij.Regū.vj.q̄ salomon interfecit semei·ut dr̄.iij.Regū.ij.⁊ iō ille gera q̄ dr̄ p̄r bui⁹ semei.ij.Reḡ.xvj. fuit ali⁹ ab isto gera ⁊ lōgo tpe p⁹ ipsū. n Di sūt filij abod. iste ē q̄ vocat aioth Judicū.iij.q̄ fuit iudex in israel ⁊ interfecit eglon regem moab·ut ibidē dr̄. o Qui tran.sūt in manath.i.in sepulchrū·ut dicūt alij expositores nr̄i.⁊ intelligit̄ ḃ ꝛ gabaonitis: q̄ ꝓpter vxoꝛ leuite quā afflixerant increbuili libidine. ut dr̄ Judicū.xix.interfecti fuerūt ⁊ isti ꝛscēderūt ꝛ aioth.ꝭ lrā sequēs cōtrariat̄ huic expositioni in q̄ dr̄: p Maaman aūt ipse tran. eos.⁊ achia ⁊ biera associati fuerūt illi in ḃ facto.cū igit̄ isti fuerint ꝛ tribu beniamin q̄ nō interfecerūt predictos gabaonitas:

Ipse ē p̄r barcaith. Heber aūt genuit iephlat ⁊ somer ⁊ iotham ⁊ suaa sororē eoꝝ. Filij iephlat phosech ⁊ chamaal ⁊ asoph.hi filij iephlat. Pozzo filij somer: abi ⁊ roaga ⁊ iaba ⁊ aram. Filij aūt helem fratris ei⁹: supha ⁊ iemna ⁊ selles ⁊ amal. Filij supha: sue aynaphet: ⁊ sual ⁊ beri ⁊ iamra bosor ⁊ odor ⁊ samma ⁊ saluſa ⁊ iethran ⁊ bera. Filij gether: iephone ⁊ phaspha ⁊ ara. Filij aūt olla: aree ⁊ auihel ⁊ resa. Hēs hi filij aser: ꝓncipes cognationū electi atq; fortissimi duces ducū. Numer⁹ aūt eoꝝ etatis q̄ apta esset ad bellū.xxvi.milia.

Eniamin' aūt genuit bale ꝓmogenitum suū:asbal secūdū:abara tertiū:noaba qrtū:⁊ rapha q̄ntū Fuerūtq; filij bale:addoar ⁊ gera ⁊ abiud: abisue q̄q; ⁊ naman ⁊ achia: sed ⁊ biera ⁊ sephuphan ⁊ vram. Hi sūt filij abod ꝓncipes cognationū habitantū i gabaa: qui trāslati sūt in manath. Naamā aūt ⁊

VIII

sed magis inuenit eos·ut dr̄ Judicū.xx. patet q̄ dicta expositio nō est vera.7 ideo dicūt hic hebrei q̄ manath nō significat hic sepulchrū:sed est nomē ꝓpriū cuiusdam terre ad quā isti fuerūt translati p̄r naaman 7 socios eius.vtrū autem fuerūt translati illuc p̄r bellū uel p̄r cōmutationē hereditatum seu alio modo nō dicunt expositores hebraici uel latini. a Porro saarabim genuit in regiōe moab. causa ātē q̄re illuc iuit subdit: b Postq̄ dimisit husim 7 bara uxores suas. quia forte erant adultere uel sibi tediose.7 ideo eis dimissis accepit aliam uxorē i regione moab. ꝛe qua subditur: c Genuit autē ꝛe edes uxore sua ioab. 7 ceteros. d De husim ꝙo genuit achitob 7 elpbaal. Porro filij elpbaal: heber: 7 misaam:7 samad. Hic edificauit ono 7 lod 7 filias ei⁹. Bara autē 7 sama principes cognationū habitantiū in bailon. Hi fugauerūt habitatores geth:7 baio 7 sesac 7 hierimoth 7 çabadia 7 arod 7 heder: michael quoq̄ 7 iespha 7 ioaa: filij baria. Et çabadia 7 mosollam 7 eçeci 7 heber 7 esamari 7 iesłia 7 iobab: filij elpbaal. Et iacim 7 çechri 7 çabdi 7 elioenai 7 selethai 7 heliel 7 adaia 7 baraia 7 samarath: filij semei. Et iespban 7 heber 7 heliel 7 abdō 7 çechri 7 banan 7 anania 7 ailam 7 anathothia 7 iephdaia 7 phanuel: filij sesac. Et samsari 7 sooria 7 othołia 7 hiersia helia 7 çechri: filij hieroam. Hi patriarche 7 cognationū principes: qui habitauerunt in hierusalē In gabaon autem habitauerunt abi gabaon:7 nomē uxoris eius maacha: filiusq̄ eius primogenitus abdon 7 sur 7 cis 7 baal 7 nadab: gedur quoq̄ 7 ahio 7 çacher 7 macelloth. Et macelloth genuit samaa. Habitauerūtq̄ ex aduerso fratrum suorum in hierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit cis: 7 cis genuit saul. Porro saul genuit ionathan 7 melchisue 7 abinadab: 7 hisbaal. Filij autē ionathan miribaal: 7 miribaal genuit micha: Filij micha phiton 7 melech 7 thara abaç: 7 abaç genuit ioada: 7 ioada genuit almoth 7 asmoth 7 çāri. Porro çamri genuit mosa: 7 mosa genuit baana: cuius filius fuit raphaia ꝛe quo ort⁹ est elasa qui genuit asel. Porro asel sex filij fuerunt his nominibus: eçricam:bochruismael saria:abadia:anan. Omnes hi filij asel. Filij autem esech fratris eius: vlam primogenitus 7 hus secundus: 7 elipbaleth tertius. Fuerunt q̄ filij vlam viri robustissimi:7 magno robore tendentes arcum: 7 multos habentes filios ac nepotes vsq̄ ad centū quinquaginta. Omnes hi filij beniamin. ix

Niuersus ergo israel dinumeratus est: 7 summa eorum scripta est i libro regum israel 7 iuda: qui translati sunt in babilonem p̄r peccata sua. x Habitauerunt autem qui primi habitauerunt in possessionibus suis 7 in ciuitatibus suis israel sacerdotes leuite 7 nathinei. xi Habitauit autem in hierusalem de filijs iuda 7 de filijs benia. 7 de filijs ephraim 7 manasse. Athaia filius ozi filij amri filij imri filij bani de filijs phares filij iudę. xii Et de siloni: asaias primogenitus 7 filij eius. De zare: iehuel 7 fratres eorum sex centi nonaginta. xiii Et de filijs asabia: iedihel filius ozi filij zacharie filij mosollam filij hodauia filij bani. Et de sacerdotibus: iedaia 7 ioiarib 7 iachin. xiv Et azarias filius helchie filij mosollam filij sadoc filij marioth filij achitob princeps domus dei. xv Et adaias filius iroam filij phaseor filij melchie 7 maasai filius adiel filij iezra filij mosollam filij sellum filij sadoc filij mosollamon filij sellum. xvi Et de leuitis: semeias filius asub filij ezricam filij asabia de filijs merari. Et bacbacar 7 hares 7 galal 7 mathonias filius micha filij zechri filij asaph. xvii Et obdias filius semei filij galal filij idithun. Et barachias filius asa filij helcana qui habitauit in villulis adiacentibus. xviii Et isti ianitores castrorum filiorum leui: sellum princeps. xix Et accub 7 thelmon 7 achiman 7 fratres eorum. Ipse princeps. xx Et finees filius eleazar fuit dux eorum ante dominum. xxi Zacharias filius mosollamie ianitor ostij tabernaculi testimonij. xxii Omnes electi ianitores portarum in numero ducenti duodecim. Ipsi numerati sunt in villis suis. Quos constituerunt dauid 7 samuel propheta in fide sua. xxiii Et ipsi 7 filij eorum super portas domus domini: domus tabernaculi custodie. xxiv Ad quatuor ventos erant ianitores. xxv Et fratres eorum in villis suis. Qui cum eis per septem dies ingrediebantur. xxvi Quattuor enim principes ianitorum in fide erant. Et leuite super cellas 7 thesauros domus dei. xxvii Et in circuitu domus dei morabantur: quia ipsi custodiebant 7 ad eos pertinebat aperire mane. xxviii Et quidam ex eis super ministeria templi: numero enim deferebantur 7 numero reportabantur. xxix Et quidam ex eis constituti super vasa 7 omnia uasa sanctuarii. Similam quoq̄ 7 uinum 7 oleum 7 thus 7 aromata. xxx Et de filijs sacerdotum qui faciebant unguentum aromatum. xxxi Mathathias autem de leuitis primogenitus sellum core habebat super sartagines. xxxii Et de filijs caath fratres eorum super panes propositionis: ut parent per singula sabbata. xxxiii Et isti cantores principes familiarum leuitarum habitabant in cellis 7 non egrediebantur ab opere die ac nocte. xxxiv Principes familiarum leuitarum principes habitauerunt in hierusalem. xxxv In gabaon autem habitauerunt abi gabaon:7 nomē uxoris eius maacha: filiusq̄ eius primogenitus abdon 7 sur 7 cis 7 baal 7 nadab: gedur quoq̄ 7 ahio 7 çacher 7 macelloth. Et macelloth genuit samaa. Habitauerūtq̄ ex aduerso fratrum suorum in hierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit cis: 7 cis genuit saul. Porro saul genuit ionathan 7 melchisue 7 abinadab: 7 hisbaal. Filij autē ionathan miribaal: 7 miribaal genuit micha: Filij micha phiton 7 melech 7 thara abaç: 7 abaç genuit ioada: 7 ioada genuit almoth 7 asmoth 7 çāri. Porro çamri genuit mosa: 7 mosa genuit baana: cuius filius fuit raphaia ꝛe quo ort⁹ est elasa qui genuit asel. Porro asel sex filij fuerunt his nominibus: eçricam:bochruismael saria:abadia:anan. Omnes hi filij asel. Filij autem esech fratris eius: vlam primogenitus 7 hus secundus: 7 elipbaleth tertius. Fuerunt q̄ filij vlam viri robustissimi:7 magno robore tendentes arcum: 7 multos habentes filios ac nepotes vsq̄ ad centū quinquaginta. Omnes hi filij benia. ix

Niuersus ergo israel dinumeratus est. Superius ꝛescripte sunt generationes descendentes a filijs iacob vsq̄ ad transmigrationē babylonis.hic ꝓnter agit ꝛe illis qui fuerūt post transmigrationē. 7 diuidit ꝑs ca. in tres ptes.quia ꝑmo ponit ꝓtinuatio respectu p̄cedentiū.2° executio p̄tiū.ibi: Qui aūt habitauerūt. tertio cōtinuatio respectu sequētiū.ibi: In gabaon aūt. Circa ꝑmū dicit Uniuersus ergo israel dinumerat⁹ ē.q.d.ls in p̄cedentib⁹ genealogie filioꝝ israel sint ꝛescripte.hoc tamē ebreuiter 7 chronice.sed numer⁹ dictarū genealogiarū alibi ꝛescript⁹ ēpfect⁹.7 vbi script⁹ sit hic ostendit·cū subdit: Et ſſ. eorū scri.ē i li.re.isr' 7 iuda. Dicit aūt glosa hebraica q̄ liber iste vbi scripte sunt genealogie pfecte vsq̄ ad minima nō habet.sicut nec liber aye filonitis 7 abdo videtis 7 plures alij libri qui in scriptura allegantur: nec tamē habent.

Cap.ix.

Niuersus ergo israel dinumeratus est. Superius ꝛescripte sunt generationes descendentes a filijs iacob vsq̄ ad transmigrationē babylonis.hic ꝓnter agit ꝛe illis qui fuerūt post transmigrationē. 7 diuidit ꝑs ca. in tres ptes.quia ꝑmo ponit ꝓtinuatio respectu p̄cedentiū.2° executio p̄tiū.ibi: Qui aūt habitauerūt. tertio cōtinuatio respectu sequētiū.ibi: In gabaon aūt. Circa ꝑmū dicit Uniuersus ergo israel dinumerat⁹ ē.q.d.ls in p̄cedentib⁹ genealogie filioꝝ israel sint ꝛescripte.hoc tamē ebreuiter 7 chronice.sed numer⁹ dictarū genealogiarū alibi ꝛescript⁹ ēpfect⁹.7 vbi script⁹ sit hic ostendit·cū subdit: Et ſſ. eorū scri.ē i li.re.isr' 7 iuda. Dicit aūt glosa hebraica q̄ liber iste vbi scripte sunt genealogie pfecte vsq̄ ad minima nō habet.sicut nec liber aye filonitis 7 abdo videtis 7 plures alij libri qui in scriptura allegantur: nec tamē habent.

Aliqui ꝙ exponũt de numeratione facta p ioab de ꝑcepto dauid q̃ continet.ij.libro Regũ.xxiiij. a Translatiq̃ sunt in babylonẽ ꝓpter delictum suũ. Nõ fit hic mentio de translatione filioꝝ israel: que facta fuit p tĥeglatphalasar regem assyrioꝝ de qua habetur.iiij.Regũ.xv. nec de illa que facta est per salmanasar nono anno osee: de qua habetur.iiij. Regũ.xviij. qz de istis duabus captiuitatib⁹ nõ redierunt ad terram israel. ℌ de tertia captiuitate que facta fuit p nabuchodonosoꝝ regem babylonis qui trãstulit illos qui habitabant in regno iuda.s. tribũ iuda z beniamin z leui: quia de ista captiuitate post septuaginta annos redierunt in bierusalem z in terram israel de licentia cyri regis persarum. ut hr̃ ij.Paral.vltimo ca.z.j.Esdre.j. z aliqui redierunt in ꝓpriis psonis qui adhuc viuebant. ut habet.j. Esdre. iij.q fũdato templo secũdo. illi qui viderant primum templũ flebant. alij aũt redierũt in filijs. in quib⁹ patres manent aliquo mõ. Sciendum tamẽ ꝙ de alijs tribub⁹ aliqui euaserũt manus tĥeglatphalasar z salmanasar. qui venerũt ad habitãdũ in regno iuda. sed isti postea fuerũt trãslati i babylonẽ p nabuchodonosoꝝ cũ alijs: z de captiuitate redierũt cũ ipsis aliq̃ i ꝓpriis psonis q̃ nõdũ erãt mortui: z aliqui in filijs suis. ut habetur infra. b Qui aũt habitauerunt primi. Hic consequenter agit de illis qui redierunt. z primo de tribubus in generali. secundo de tribu leui in speciali. ibi: De sacerdotibus aũt. Circa primũ dicit Qui aũt habitauerunt primi. i. primo redeuntes de captiuitate babylonica. c In vrbib⁹ suis z possessionib⁹ ꝛc. z ꝙ de illis loquatur patet per simile modum loquendi de istis. j. Esdre. ij. vbi dicitur: hi sunt aũt prouincie filij qui ascenderũt de captiuitate. z sequit: Et reuersi sunt in bierusalem z iudeam vnusquisq̃ in ciuitatem suam. z in fine ca. dicitur: Habitauerunt ergo sacerdotes z leuite de populo z cantores z ianitores z natbinnei in vrbib⁹ suis vniuersusq̃ israel in ciuitatib⁹ suis. d Et natbinnei. isti erant gabaonite ad iudaismũ conuersi: z fuerũt reputati ad portandũ aquas z ligna ad locũ cultus diuini. ut habet Josue. ix. e Cõmorati sunt in bierusalẽ de filijs iuda z de filijs beniamin. i reditu de captiuitate babylonica solliciti fuerunt illi qui presidebãt populo. ut ciuitas bierusalẽ habitaretur: eo ꝙ ibi reedificatũ fuit templũ ad cultum diuinũ. sed multi de populo magis volebant habitare in alijs locis iudee ad colendũ agros z vineas z consimilia. z quia habitatoꝝib⁹ in bierusalẽ imminebant pericula ab aduersarijs: eo ꝙ ciuitas illa erat odiosa gentibus habitantibus in samaria z ciuitatibus circũadiacẽtib⁹. vñ z frequẽter impediuerunt reedificationẽ templi z ciuitatis. ut patet Esdre.j z.ij. in pluribus locis. ꝓpter quod aliqui de populo israel qui erãt deuotiores obtulerũt se voluntarie ad habitandũ in bierusalem. ꝓpter quod benedixit illis deus. ut habetur Neemie.xj. sed qz illi non sufficiebant misse sũt sortes ad determinandũ qui habitarent de singulis tribub⁹ in bierusalẽ. ut hr̃ ibidẽ: Sciendũ aũt ꝙ istoꝝ habitantiũ in bierusalem numeri z nomina in plurib⁹ variant hic z Neemie.xj. cui⁹ variationis triplex ratio assignat. Prima est ꝙ nõ integraliter exprimunt in vtroq̃ loco: sed partim hic z ptim ibi. ꝓpter qd̃ aliqui hic tacẽt qui ibi exprimũt z econuerso. Secũda ratio ẽ quia plures de istis fuerunt binomij: vl trinomij. z sub vno nomine hic exprimũt: z ibi sub alio. Tertia est quia idem nomen aliquando variatur i hebreo sicut z i latino ut frequenter dictũ ẽ z ꝓpter talẽ variationẽ videt aliqñ variari psone q̃ tñ sunt eedẽ. z sic pñt solui dissonãtie apparentes. z discurratur littera sicut iacet. f De sacerdotib⁹ aũt. Hic pñter agitur de tribu leui in speciali. z primo de sacerdotibus. z patet littera vsq̃ ibi: g Filij sadoch. iste fuit alius a billo sadoch quem constituit salomon sũmũ sacerdotem pro abiathar. iij. Regum. ij. z longo tpe posterior illo. h De leuitis aũt. Postq̃ enumerauit sacerdotes: pñter enumerat leuitas ꝑm nomina z officia. i Bachachar quoq̃ carpentari⁹. iste sic nominat quia ꝑerat alijs carpentarijs i ope dñi. leuite enĩ talia opa mechanica nõ faciebãt sed in ministerijs dom⁹ dñi seruiebãt. k In porta regis ad orientẽ obseruabãt. Iz enĩ dom⁹ regia tunc esset destructa: tamẽ loca circa templũ retinebant nomina precedentia ante captiuitatem babylonicã. l Phinees aũt filius eleaçar erat dux eorum. dicunt aliqui ꝙ iste fuit phinees nepos aaron. z tunc cũ dicitur hic: m Dux eorum. nõ est referendũ ad illos leuitas qui ministrabant in secũdo templo p⁹ reditũ captiuitatis babylonice fundato. sed ad illos leuitas qui i ꝓpriis officijs fuerunt instituti p moysen z aaron. ut habet libro Nu. videt tamẽ melius dictum ꝙ iste phinees fuit alius a billo z multo tpe posterior videlz post reditũ captiuitatis babylonice: z ꝑ fuit leuitis hic prenoiatis. vñ z iste phinees inter leuitas ponit.

translatiq̃ [a] sunt in babylonẽ ꝓpter delictum suum. Qui [b] aũt habitauerunt primi in possessionib⁹ z in vrbibus [c] suis israel z sacerdotes z leuite z [d] natbinnei: cõmorati [e] sunt in bierusalem de filijs iuda z de filijs beniamin. De filijs quoq̃ ephraim z manasse othei filius amiud filius emri: filij omri: filij bonni. De filijs phares filij iuda: z de siloni: asaia primogenitus z filij eius. De filijs aũt zara: iehuel z fratres eorũ sexcẽti nonaginta. Porro de filijs beniamin: salo filius mosollã filij oduia filij asana z iobama filius ieroam z helam filij [f] ogi filij mochori z mosollam filij saphacie filij rabuel filij iebanie z fratres eorum per familias suas nongenti quinquagintasex. Omnes hi principes cognationũ per domos patrũ suorum. De [g] sacerdotibus aũt iedaia ioiarib z iachin: azarias quoq̃ filius helchie filij mosollam filij [h] sadoch filij meraioth filij achitob pontifex domus dei. Porro adaias filius ieroã filij phasor filij melchia z maasia filius adibel filij iezra filij mosollam filij mosollamoth filij emmer: fratres quoq̃ eorũ principes p familias suas mille septingenti sexaginta fortissimi roboze ad faciendũ opus ministerij in domo dei. De leuitis [i] aũt semeia filius assub z filij ezricam filij asebia. de filijs merari. Bachachar [k] quoq̃ carpentari⁹ z galal z mathania filius micha filij zechri filij açaph z obdia filius semeie: filij galal: filij idithum: z barachia filius asa: filij helcana q̃ habitauit i atrijs nethophati. Janitores autem sellum z achub z thelmon: z abiman: z frater eorũ sellum princeps vsq̃ ad illud temp⁹ in [l] porta regis ad orientem observabãt p vices suas de filijs leui. Sellum vero filius chore filij abiasaph filij chore cum fratribus suis: z domo patris sui. Hi sunt chorite super opera ministerij: custodes vestibulorum tabernaculi z familie eorũ per vices castrorũ domini: custodientes introitum. Phinees [m] aũt filius eleaçar erat dux eorum coram domino. Porro çacharias filij mosollamia ianitor portę tabernaculi testimonij. Omnes hi electi in ostiarios per portas ducenti duodecim z descripti in villis ꝓpriis:

Alij ꝯo fuit sacerdos succedens in ſūmo sacerdotio patri ſuo. ut habetur Nu. xxv. nec ē inconueniens q̄ in diuersis tpibus pater & filius in eadem cognatione uel diuersis similiter nominentur & ideo iste phinees & eleaçar pater eius fuerunt alij ab illis qui in libro Nu. similiter nominant. a Quos constituerūt dauid & samuel. non q̄ constituerunt istos i ꝓnis ꝓpijs sed antecessores eoꝝ instituendo i istis officijs. Sciendum q̄ dauid post mortem samuelis istos ordines instituit. sed q̄ samuel de ꝟ ipsū informauerat: ideo dicit̄ cū ipso eos instituisse. b In fide sua. istud pōt referri ad dauid & samuelē q̄ fideliter instituerūt. & ad institutos quia fideliter executi sunt. c Per quatuor ventos erant ostiarij. ꝛ3 enī in tēplo esset tm̄ vnū ostium. ſ. in parte orientali: tm̄ in atrijs que erant in circuitu erāt introit⁹ plures ꝑm quatuor ptes mundi. d Fratres aūt eoꝝ in viculis mozabantur. videl3 exieruſalē & in alijs ptibus iudee quia nō oēs erant necessarij ad ministrandū simul i templo: sed p vices veniebant in hieruſalem ad ministrandū & postea ad loca ꝓpria recedebant. e Dis q̄tuor leuitis. qui erant p̄ncipales i quatuor ostijs predictis. f Creditus erat omnis numerus ianitoꝝ. quia ꝟ erat i dispositiōe ipsoꝝ g Et erant custodientes exedras. i. habitacula circa templū edificata. b Adnumerum enī inferebant vasa. intra locū custodie. i Et efferebāt. ad ministrandū in ipsis. k Et qui credita habebant vtensilia. i. sue custodie cōmissa. l Preerāt simile. i. farine de triquos [n] constituerunt dauid & samuel videns in [o] fide sua tam ipsos q̄ filios eoꝝ in ostijs dom⁹ dñi & in tabernaculo vicibus suis. Per [p] quatuor ventos erant ostiarij. i. ad orientē & ad occidentē & ad aquilonē & ad austrum. Fratres [q] aūt eoꝝ in viculis mozabāt̄: & veniebant in sabbatis suis de tempore vsq̄ ad tēpus. His [r] quatuor leuitis creditus [s] erat oīs numerus ianitorum: & [t] erant custodientes exedras & thesauros domus domini. Per gyrū quoq̄ templi dñi mozabant i custodijs suis: ut cum tempus fuisset ipsi mane aperirent fores. De horum grege erant & sup vasa ministerij. Ad [u] numerum enī & inferebāt̄ vasa & [v] efferebant. De ipsis & [w] qui credita habebant vtensilia sanctuarij: preerāt [x] simile & [y] vino & [z] oleo & [a] thuri & aromatib⁹. Filij aūt sacerdotum vnguenta ex aromatib⁹ conficiebant. Et mathatias leuites primogenitus sellū chorite: prefect⁹ erat eorum que in sartagine frigebantur. Porro de filijs caath fratribus eorum super panes erant ꝓpositionis: ut semp̄ nouos p̄ singula sabbata prepararent. Hi sunt principes cantorum p̄ familias leuitarū qui in exedris mozabantur: ita ut die ac nocte iugiter suo ministerio deseruirent. Capita leuitarum p̄ familias suas principes manserunt in hieruſalem. In [b] gabaon aūt cōmorati sūt pater gabaon iahibel: & nomē vxoris eius maacha. Filij primogenitus eius abdon & sur & cis & baal & ner & nadab gedor & ahio & çacharias & macelloth. Porro macelloth genuit semmaon. Isti habitauerūt e regione fratrū suorum in hieruſalem cū fratribus suis. Ner aūt genuit cis: & cis genuit saul: & saul genuit ionathan & melchisue & aminadab & esbaal. Filius aūt ionathan miribaal: & miribaal genuit micha. Porro filij micha: phiton & melech & thara & abaç. Abaç aūt genuit iara: & iara genuit alamath & açmoth & çamri. Zamri aūt genuit mosa mosa ꝟo genuit baana cuius filius raphaia genuit elasa: de quo ortus est esel. Porro esel sex filios habuit his nominib⁹ ecrică bochru ismael saria obdia anan. Hi filij esel. x

[c] Philistijm aūt pugnabant contra israel: fugerūtq̄ filij israel palestinos & ceciderunt vulnerati in monte gelboe. Cūq̄ appropinquassent philistei p̄sequentes saul & filios eius: p̄cusserūt ionathan & aminadab & melchisue filios saul. Et aggrauatum est prelium cōtra saul: inuenerūtq̄ eū sagittarij & vulnerauerunt iaculis. Et dixit saul ad armigerū suū: Euagina gladium tuum & interfice me: ne forte veniāt incircūcisi isti & illudāt mihi. Noluit aūt armiger ei⁹ hoc facere timore pterrit⁹. Arripuit ergo saul ensem: & irruit in eum. Quod cū vidisset armiger eius videlicet mortuū eē saul: irruit etiā ipse i gladium suū & mortuus est. Interijt ergo saul & tres filij eius: & omnis domus illi⁹ pariter cōcidit. Quod cū vidissent viri israel qui habitabant in campestribus: fugerūt: & saul & filijs ei⁹ mortuis dereliquerunt vrbes suas & huc illucq̄ dispersi sunt: veneruntq̄ philistijm & habitauerūt in eis. Die igitur altero detrahentes philistijm spolia cesorū: inuenerūt saul & filios eius iacentes in mōte gelboe. Cūq̄ spoliassent eum & amputassent caput: armisq̄ nudassent: miserunt in terrā suā ut circūferret & ostenderet idoloꝝ templis & populis. Arma aūt eius consecrauerunt in phano dei sui: & [d] caput affixerūt in tēplo dagon. Hoc cū audissent viri iabes galaad

[e] Et thuri & aromatibus. de quib⁹ fiebat thymiama. Cetera patent i littera. [f] In gabaon aūt. Hic ponitur ꝓtinuatio ad sequēs ca. vbi agitur de translatione regni ad dauid post mortem saulis. & ideo resumitur genealogia saulis que posita est ca. precedēti. & ideo exponat̄ sicut ibi. [g] Cap. x. Philistijm aūt. Hic incipit scriptura describere actus ipsius dauid & eius regnū de quo principaliter intendit̄ in hoc libro. & ideo ꝑmo describitur ipsius dauid electio, secundo electi solēnis inunctio. ca. xj. tertio inuncti gubernatio. ca. xiij. Circa ꝑmū notandum q̄ ꝛ3 dauid viuēte saule electus fuerit i regem a dño. ut bī j. Regum. xvj. tamē ista electio non habuit effectum nisi quando mortuo saule translatum fuit regnū ad ipsum & ideo in hoc ca. ꝑmo describitur saulis & filiorū eius occisio. secundo occisi vitupatio. ibi: Die igitur altero. [h] vituperati solēnis tumulatio. ibi: Hoc cū audisset viri iabes. q̄rto regni trāslatio. ibi: Mortuus ē ergo saul. Tres ꝑmi ptes patent ex his q̄ dicta sūt. j. Regum vltimo. hoc excepto. [i] Et caput affixerūt i tēplo dagon. ꝑponendo illud i loco eminēti super

---

tico purgatissime: de qua fiebant panes ꝓpositionis. m Et vino. de q̄ fiebāt libamēta. n Et oleo. q̄ cōcinnabant lucerne.

stipitē uel lanceā ad suā magnificētiā de victoria habita & idoli veneratione cui p̄ncipaliter attribuebāt illā victoriam.

a Subter quercum que erat in iabes .j. Regum vltimo. dicitur: in nemore iabes, iuxta enī ciuitatē erat nemus in quo erat quercus notabilis sub qua fuit ista sepultura. b Mortuus est ergo saul. Hic consequenter agit de translatione regni ad dauid p mortem saulis cū dicit: Mortuꝰ ē ergo saul, vtrū aūt saul sit damnatus uel saluatus dictum fuit diffuse .j. Regū vltimo, ⁊ ꝑm opinionē que dicit ipsum esse saluatum: exponit quod dicit hic: c Propter iniquitates suas. i. in pnam iniquitatum suarum precedentiū; sic fur suspenditur ꝓpter furta sua: si tamē peniteat ⁊ pnam patienter sustineat saluatur. ⁊ sic fuit de saule. ut dictum fuit .j. Regum diffuse ꝑm istam viam. d Eo q̄ prevaricatus sit mandatū dñi. regem amaleb viuum conseruādo ⁊ spolia capiendo. ut bī. j Regū. xv. e Sed insup etiā phitonissam, cōsulerit. eo q̄ nō habebat rñsum a dño. ut bī. j. Regū. xxviij. f Nec sperauerit in dño, quod pz ad phitonissam recurrēdo. tamē ꝑm istā opinionem de omnib⁹ istis ⁊ alijs malis suis finaliter vere penituit: ⁊ sperauit in dño de consecutione vite eterne. lz nō sperauerit de cōseruatione pītis vite. quia sententiam dñi de sua morte ⁊ filiorū suorum audiuerat ⁊ acceptauerat acquiescēdo volūtati diuine. Scōm ꝯo opinionē q̄ dicē ipsū esse damnatum aliter exponitur ista lrā. cum dr: Mortuꝰ est ergo saul ꝓpter iniquitates suas. ꝓpter quas fuit derelictus a domino ⁊ manib⁹ inimicorum suorum traditus. Nec sperauerit in domino. quia ex desperatione se occidit ⁊ sic de salute eterna nō sperauit.

omnia scilicet que philistiim fecerant super saul: cōsurrexerunt singuli virorum fortium: ⁊ tulerunt cadauera saul ⁊ filiorum eius: attulerunt q̄ ea in iabes ⁊ sepelierunt ossa eoꝝ subter quercū q̄ erat i iabes: ⁊ ieiunauerunt septem diebus. Mortuus est ergo saul, ꝓpter iniquitates suas: eo q̄ prevaricatus sit mandatum domini quod preceperat: ⁊ nō custodierit illud: sed insuper etiam phitonissam consulerit: nec sperauerit in domino: ꝓpter qđ interfecit eum: ⁊ transtulit regnū eius ad dauid filium isai.

Congregatus xi est igitur omnis israel ad dauid in hebron dicens: Os tuū sumus ⁊ caro tua. Heri quoq̄ ⁊ nudius tertius cum adhuc regnaret saul: tu eras qui educebas ⁊ introducebas israel. Tibi enī dixit dominꝰ deus tuus: Tu pasces populū meum israel: ⁊ tu eris princeps super eum. Venerūt ergo omnes maiores natu israel ad regē in hebron: ⁊ iniit dauid cum eis fedus coram dño. Unxeruntq̄ eum regem sup israel: iuxta sermonem domini quem locutus est in manu samuel. Abiit quoq̄ dauid ⁊ omnis israel in hierusalē. Hec est iebus: vbi erant iebusei habitatores terre. Dixerūtq̄ qui habitabant in iebus ad dauid Non ingredieris huc: Porro dauid cepit arcē syon: que ē ciuitas dauid. Dixitq̄: Omnis qui percusserit iebuseū in pmis: erit princeps ⁊ dux. Ascendit igitur ꝑmꝰ ioab filius saruie ⁊ factus est princeps. Habitauit autem dauid in arce: ⁊ idcirco appellata ē ciuitas dauid

g Et transtulit regnū eius ad dauid. sicut predixerat per samuelē .j. Regum. xv. ⁊ xvj. b Cap. xj. Congregatus est igitur. Hic ꝓnter describit ipsi⁹ dauid electi inunctio. secundo iebuseoꝝ debellatio. tertio promotorū dauid expssio. secūda ibi: Abiit q̄q̄. tertia ibi: Hi pncipes virorꝝ fortium ⁊c. Circa primū dicitur: Congregatus est igit omnis israel ad dauid in hebron. hoc non fuit statim post mortē saulis sed post mortem isbosetb filij sui. ut habetur .ij. Regū. v. i Os tuū sum⁹ ⁊ caro tua. hec exposita fuit .ij. Regū. v. k Unxeruntq̄ eum regem. soleniter sup totum populū israel. quia ante fuerat inunctus ꝑ samuelem sed secrete. ut habetur .j. Regū. xvj. ⁊ per tribum iuda sup illam tribū tm̄. ut habetur .ij. Regū. ij. l Abiit quoq̄ dauid. Hic consequenter describitur iebuseoꝝ debellatio. ⁊ patet sententia ex dictis .ij. Regū. v. hoc excepto: m Joab autē reliqua vrbis extruxit. erat enim pncipe militie: ⁊ ideo circa domū regiā edificauit tabernacula dilatoꝝ. vñ .ij. Regum xj. dicit de vria etc. qui fuit vnus de triginta fortib⁹: Dormiuit aūt vrias añ portā dom⁹ cum alijs seruis dñi sui. i. viris bellatoribꝰ qui remanserant cū rege. n Hi pncipes. Hic ꝓnter exprimunt illi qui virtute armoꝝ iuuerūt dauid ad cōsecutionē regni. ⁊ p nominant pncipaliores. 2ˢ min⁹ pncipales. ca. xij. Sententia ꝑme ptis pz ex his que dicta sūt .ij. Regum. xviij. vbi isti fortes ponūt. lz ꝯtū ad aliquid diuersimode. q̄ diuersitas ibidē ē exposita. hoc excepto q̄ hic dr de eleaçar: o Hi steterūt in medio agri ⁊ defenderunt eum .ij. Regum. xxiij. dicit: Stetit ille in medio agri: ⁊ tuit⁹ est eum. lz enī alij de populo israel fugerint: tamen duo remanserunt. scilz eleaçar ⁊ sāmaa filius agge. cui .ij. Regū xxiij. singulariter istud factū attribuitur. tum quia in hoc facto fuit principalis. lz hic taceatur. tum quia aliud factum valde notabile ante immediate ascribitur ipsi eleaçar. ut patet ibidem.

Edificauitq̄ vrbem in circuitu a mello vsq̄ ad gyrum Joab m autem reliqua vrbis extruxit. Proficiebatq̄ dauid vadens ⁊ crescens: ⁊ dominꝰ exercituū erat cum eo. Hi n principes virorum fortium dauid qui adiuuerunt eum ut rex fieret super omnē israel iuxta verbum domini quod locutꝰ est ad israel: ⁊ iste numer⁹ robustorum dauid. Jesbaan filius abamoni pnceps inter triginta. Iste leuauit hastam suam sup trecentos vulneratos vna vice. Et post eum eleaçar filius patrui eiꝰ aboites: qui erat inter tres potentes. Iste fuit cum dauid in aphec domini quando philistiim congregati sunt ad locū illum in prelium. Et erat ager regionis illius plenus hordeo: fugeratq̄ populus a facie philistinoꝝ. Hi o steterunt in medio agri: ⁊ defenderunt eum. Cūq̄ percussissent philisteos: dedit dominꝰ salutem magnā populo suo. Descenderunt aūt tres de triginta principibus ad petram in qua erat dauid ad speluncam odollam: quando philistiim fuerāt castrametati i valle raphaim. Porro dauid erat i presidio: ⁊ statio philistinoꝝ in bethleem. Desiderauit igitur dauid aquā ⁊ dixit: O si quis daret mihi aquā de cisterna bethleem que est i porta. Tres ergo isti p media castra philistinorum perrexerūt: ⁊ hauserūt aquam de cisterna bethleem que erat i porta: ⁊ attulerunt ad dauid ut biberet. Qui noluit: sed magis libauit illam domino dicens: Absit ut in conspectu dei mei hoc faciā: ⁊ sanguinē virorū istorū bibā: quia i periculo animarū suarū

a Cap. xij. Jquoq. hic ꝓſic exprimũt adiutores dauid mĩ⁹ principales. ⁊ ꝓmo adiutores eius in saulis ꝓsecutione. secundo in regni adeptione. ibi: Iſte quoq; eſt numerus. Circa primã ptẽ notant adiutores dauid ſtante ꝓsecutione saulis. ⁊ trib⁹ ꝛe quib⁹ fuerunt ⁊ loca ꝛe qb⁹ ad dauid ꝛenerũt. primo ergo ponũt iſti adiutores in generali. cũ dicit: Hi quoq; ꝛenerunt ad dauid in sicelech. que erat ciuitas aſſignata ipſi dauid ab achis rege geth. ut hr̃. j. Regũ. xxvij. b Tendentes arcum. i. habentes artem sagittandi. vñ subdit: c Et dirigẽtes sagittas. ſcilz ⁊traq; manu. ſic ꝓmittitur ꝛe arte fũdibularia. Conſequẽter ponunt in ſpeciali. cum dr̃: d De fratrib⁹ saul ex tribu beniamin. Et exprimit ad ꝛeclarationẽ tonitatis dauid q̃ ,xpinqui saul ꝛenerunt in adiutoriũ dauid in ꝓsecutione eius exiſtentis: quia sciebãt ipſius dauid innocentiam ⁊ saulis malitiã. e Sed ⁊ ꝛe gaddi. Et eſt ꝛe tribu gad ſicut patet: quia iſtis notatis subdit: Hi ꝛe filijs gad ꝛc. transfugerunt ad dauid cũ lateret in ꝛeſerto. longo enĩ tpe fuit in ꝛeſerto maon. ⁊ in ꝛeſerto ciph. ⁊ in alijs locis ad fugiẽdũ aptis. f Facies eor̃ q̃si facies leonis. inuadentibus reſiſtendo. g Et ꝛeloces quaſi capree. fugiẽtes ꝓſequendo. eſt tñ hic ypbolica locutio. ad ꝛeſignandũ magnam eorũ audaciam ⁊ agilitatem. h Hi ꝛe filijs gad principes exercit⁹. ſ. fuerũt poſtq̃ dauid habuit regnũ: quia q̃diu fuit i fuga saulis nõ habebat tantum populũ q̃ faceret exercitum. vñ subdit: i Minoꝛ inq̃ iſtos ꝑncipes. ſ centum militib⁹ ꝑerat ⁊ maxim⁹ mille. Hon

attulerunt mihi aquam. Et ob hanc causam noluit bibere. Hec fecerunt tres robuſtiſſimi Abiſai quoq; frater ioab ipſe erat princeps triũ: ⁊ ipſe leuauit haſtam ſuam contra trecẽtos vulneratos: ⁊ ipſe erat inter tres nominatiſſimus: inter tres secundus: inclytus ⁊ princeps eorum: Verũtamen vſq; ad tres primos non puenerat. Banaia filius ioiade viri robuſtiſſimi qui multa opera perpetrarat ꝛe capſebel: ipſe ꝑcuſſit duos ariel moab. Et ipſe ꝛeſcendit ⁊ interfecit leonem in media ciſterna tẽpoꝛe niuis: ⁊ ipſe percuſſit virum egyptium: cuius ſtatura erat quinq; cubitoꝛũ: ⁊ habebat lanceã vt licia toꝛũ texentium. Deſcendit igitur ad eum cum virga: ⁊ rapuit haſtam quam tenebat manu: ⁊ interfecit eum haſta ſua. Hec fecit banaia filius ioiade: qui erat inter tres robuſtos nominatiſſimus: inter triginta ꝓm⁹ Verũtamen ad tres vſq; non peruenerat. Poſuit autem eũ dauid ad auriculam ſuam. Poꝛro fortiſſimi viri in exercitu: aſahel frat̃ ioab: ⁊ eleanan filius patrui ei⁹ ꝛe bethleem: ſãmoth arodites: helles plonites: iras filius acces thecuites: abieçer anathotites: ſobochai vſatites ilai ahohites: marai netophatites: heleth filius baana netophatites: ethai filius ribai ꝛe gabaath filioꝛũ beniamin banaia pharathonites: hurai ꝛe toꝛrẽte gaaç abiel arabathites açmoth bauranites: eliaba ſalabonites: filij aſſen geçonites ionathan filius ſaie ararithes: ahiam filius ſachar ararithes: elipbal filij vr epher meheratites: ahia phelloniteſ: eçro carmelites: naarai filij açbi iobel frater nathã: mibaar filij agarai ſelech ãmonites: naarai ꝛerothbites armiger ioab filij saruie: iras iethꝛeus: iareb iethꝛe⁹: vrias hethe⁹: ꝛabad filius oolit adyna filius ſechar rubenites princeps rubenitarũ: ⁊ cum eo triginta: baanan filij machar: ⁊ ioſaphat mathanites: oçias aſthaꝛothites: ſemma ⁊ iahiel filij hothan araoꝛites: iediel filius çãri: ⁊ ioha frater ei⁹ thoſaites: helibel mahumites ⁊ ieribai ⁊ ioſoia filij elnaem ⁊ iethma moabites eliel ⁊ obed ⁊ iaſiel ꝛe maſobia. xii

J[a] quoq; ꝛenerũt ad dauid in ſicelech cum adhuc fugeret saul filium cis: qui erant fortiſſimi ⁊ egregij pugnatoꝛes tendentes[b] arcum ⁊ ⁊traq; manu fundis saxa iacientes: ⁊ dirigentes sagittas. De fratribus saul ex tribu beniami. Princeps ahieçer ⁊ ioas filij samaa: gabaathites ⁊ iaſiel ⁊ phalleth filij aſmoth ⁊ baracha ⁊ iehu anathotites ſamaias quoq; gabaonites: fortiſſimus inter triginta: ⁊ ſuper triginta: hieremias ⁊ hieçiel ⁊ iohannã ⁊ ieçabad gaderothites ⁊ luçai ⁊ ierimuth ⁊ baalia ⁊ ſamaria ⁊ ſaphatia araphites. Helcana ⁊ ieſia ⁊ açrahel ⁊ ioeçer ⁊ ieſbaam ꝛe careim: ioela quoq; ⁊ çabadia filij ioroã ꝛe gedoꝛ. Sed[c] ⁊ ꝛe gaddi tranſfugerunt ad dauid cũ lateret in ꝛeſerto: viri robuſtiſſimi ⁊ pugnatoꝛes optimi: tenẽtes clypeum ⁊ haſtam. Facies[f] eorum quaſi facies leonis: ⁊[g] ꝛeloces quaſi capree in montib⁹ Eçer princeps: obdias secund⁹ eliab tertius: maſmana quart⁹ hieremias quintus: ethi ſextus beliel ſeptimus: iohãnan octauus: helçebad nonus: hieremias ꝛecimus: bachanai vndeciim⁹. Hi ꝛe[h] filijs gad: principes exercitus. Nouiſſimus[i] cẽtum militibus preerat ⁊ maxim⁹ mille. Jſti ſunt[k] qui tranſierũt ioꝛdanem mẽſe primo quando[l] inundare conſueuit ſuper ripas ſuas: ⁊[m] omnes fugauerunt qui moꝛabãtur in vallibus ad oꝛientalẽ plagam ⁊ occidentalẽ. Venerunt[n] autem ⁊ de beniamin ⁊ de iuda ad preſidium in quo moꝛabatur dauid. Egreſſuſq; eſt dauid obuiam eis ⁊ ait: Si pacifice veniſtis ad me vt auxilieminí mihi: coꝛ meum iũgatur vobis: Si autem inſidiamini mihi ꝓ aduerſarijs meis: cum ego iniquitatẽ i manibus nõ habeam: videat ꝛe⁹

enĩ legit̃ dauid habuiſſe viros ante moꝛtẽ saul niſi tñ ſexcẽtos ut hr̃. j. Regum xxvij. ⁊. xxx. k Jſti ſunt q̃ trãſierunt ioꝛdanẽ. ad inuadendum toſtes. l Mñ inundare cõſueuit. hoc ponit ad oſtendendũ maioꝛem eoꝛ fortitudinẽ ⁊ audaciam: quia tũc cũ maioꝛe difficultate poterat ioꝛdanis tranſiri. m Et omnes fugauerunt qui moꝛabant in vallib⁹. illi enĩ erãt gentiles qui ꝑtẽ terre filioꝛ iſrael occupauerãt. n Venerunt autẽ ⁊ de beniamin ⁊ de iuda. illi enĩ de beniamin timentes ne dauid aduentũ eorũ haberet ſuſpectũ ſicut accidit ꝛe facto. ut ꝑs in lrã sequẽti. rogauerũt illos de tribu iuda ut aſſociarent eos: ut ſic dauid qui erat de tribu iuda eos reciperet ſecuri⁹. vñ ⁊ illi de tribu iuda reſponderunt ꝓ eis ipſi dauid de eoꝛ aduentu dubitãti. vñ subdit

a Spiritus ꝟo. id ē audacia ⁊ cōstantia loquendi: quia nō accipiē ꝓ spiritu ꝓphetie. b Induit abisai. In hebreo habet: amasai. ⁊ dicunt hebrei ꝙ iste fuit amasa: vterq; tamen fuit nepos dauid ex duabus tamē sororib⁹ ei⁹. ut dictū fuit. ij Regū. xvij. c Te. n. adiuuat ex⁹ tuus. q. d. merito iustū est ꝙ vōies te iuuēt. d Suscepit ḡ eos dauid. confidens ex ꝟo nepotis sui. e Porro ex manasse trāsfugerūt ad dauid qñ veniebat cū philistijm. non est intelligendū ꝙ illi venirēt ad pugnā dū ꝓtra saul ⁊ alios filios israel. sed illo tpe venerūt ad dauid. s. aliq̄tulū post qñ ex illa via dauid reuersus fuit in sicelech. ut dr in lrā. f Dimꝓbuerūt auxiliū dauid aduersū latrūculos qui succēderant sicelech. ⁊ populū captiuū duxerant. ut dr. j Regū. xxx. g Sed ⁊ ꝑ singulos dies veniebāt ad dauid maxime ꝓ mortē saulis. h Usq; dū fieret grandis numer⁹ quasi exercitus dei. Hoc dicit ad notādū venientiū multitudinē qz ex eo dr Job xxv. Nūquid ē numerus militū ei⁹? i Iste quoq; est numer⁹ ꝓncipū ex hic ꝙnter ponunt adiutores dauid i regni adeptione. ⁊ ꝓ3 lrā paucis exceptis. k Filij iuda portantes clypeū ⁊ hastam sex milia octingenti. Nō est mirandū si ex aliquib⁹ tribub⁹ alijs in sequentib⁹ ponit maior numer⁹ venientiū ad dauid i ebron. ut dr in lrā. qz anteqū dauid veniret in ebron maior pars trib⁹ iude patrum nostrorum ⁊ iudicet. l Spiritus ꝟo dñi induit abisai principē inter triginta ⁊ ait: Tui sumus o dauid: ⁊ tecum filiisai. Pax pax tibi: ⁊ pax adiutoribus tuis. Deus enī adiuuat te tuus. Suscepit ergo eos dauid ⁊ constituit ꝓncipes turme. m Porro ex manasse transfugerunt ad dauid quando veniebat cū philistijm aduersus saul ut pugnaret ⁊ nō dimicauit cū eis: quia inito consilio remiserūt eum principes philistinorum dicentes: Periculo capitis nostri reuertet ad dñm suū saul. Quando igitur reuersus est in sicelech tranſfugerunt ad eū ex manasse ednas ⁊ iosabad ⁊ iedibel ⁊ michael ⁊ ednas ⁊ iosabath ⁊ heliu ⁊ salathi: principes militū in manasse. n Hi ꝙbuerūt auxiliū dauid aduersus latrunculos. Omnes enī erant viri fortissimi: ⁊ facti sunt principes in exercitu. o Sed ⁊ ꝑ singulos dies veniebant ad dauid ad auxiliandū ei: vsq; dū fieret grandis numerus quasi exercitus dei. p Iste quoq; est numerus principum exercitus qui venerunt ad dauid cū esset in ebron: ut transferret regnū saul ad eum iuxta verbum dñi. q Filij iuda portantes clypeum ⁊ hastam: sex milia octingenti expediti ad preliū. De filijs symeon virorum fortissimoꝝ ad pugnandum septem milia centum. De filijs leui: quatuor milia sexcēti. r Joiada quoq; princeps de stirpe aaron: ⁊ cum eo tria milia septingēti. s Sadoch etiam puer egregie indolis ⁊ dom⁹ patris eius principes viginti duo. De filijs aut̄ beniamin fratribus saul tria milia. t Magna enī pars eorū adhuc sequebatur domū saul. Porro de filijs ephraim viginti milia octingēti: fortissimi roborę viri nominati in cognationibus suis. u Et ex dimidia tribu manasse sexcē ⁊ octo milia: singuli per nomina sua venerunt ut cōstituerent regem dauid. x De filijs quoq; isachar viri eruditi qui nouerant singula tempora ad precipiendū quid facere deberet israel: principes ducenti. Omnis autem reliqua tribus eorum consiliū sequebat. Porro de ẓabulon qui egrediebant ad prelium ⁊ stabant in acie instructi armis bellicis quinquaginta milia venerūt in auxiliū: non in corde duplici. y Et de neptalim principes mille: ⁊ cum eis instructi clypeo ⁊ hasta triginta ⁊ septem milia. z De dan etiam preparati ad prelium: viginti octo milia sexcenti. a Et de aser egredientes ad pugnam ⁊ in acie prouocantes: quadraginta milia. b Transiordanē aut̄ de filijs ruben ⁊ de gad ⁊ dimidia parte tribus manasse: instructi armis bellicis: centum viginti milia. c Omnes isti viri bellatores expediti ad pugnandum corde perfecto venerūt in ebron: ut constituerent regem dauid super vniuersum israel. d Sed ⁊ omnes reliqui ex israel vno corde erāt ut rex fieret dauid: fueruntq; ibi apud dauid tribus dieb⁹ comedentes ⁊ bibentes. e Preparauerant enī eis fratres sui. f Sed ⁊ q̄ iuxta eos erant vsq; isachar ⁊ ẓabulon ⁊ neptalim: afferebant panes in asinis ⁊ camelis ⁊ mulis ⁊ bobus ad vescendum: farinā palatas vuam passam vinū oleū boues arietes: ad omnē copiā. g Audiū quippe erat in israel.

Vocauit autem xiii consiliū dauid cum tribunis ⁊ centurionib⁹ ⁊ vniuersis principib⁹: ⁊ ait ad omnē cetum israel. h Si placet vobis ⁊ a dño deo nostro egrediet̄ sermo quē loquor: mittamus ad fratres nostros reliquos i vniuersas regiones israel ⁊ ad sacerdotes ⁊ leuitas qui habitant in suburbanis vrbiū ut cōgregentur ad nos: ⁊ reducamus archam dei nostri ad nos. Non enī requisiuim⁹ eam in diebus saul. i Et respondit vniuersa multitudo ut ita fieret. Placuerat enī sermo omni populo. k Congregauit ergo dauid cunctum israel a ſyor egypti. vsq; dū ingrediaris emath: ut adduceret archam dei de cariathiarim. l Et ascendit dauid ⁊ omnis vir israel ad collem cariathiarim: qui est in adixerat ipsi dauid. m Joiada quoq; princeps. dicit hic glosa hebraica ꝙ iste fuit pater banaie: qui supra notat⁹ est inter fortes dauid. n Sadoch etiā puer egregie indolis. istud addit ad reddendū rationē ḡre notat inter ꝓncipes: lz esset iuuenis. o De filijs ꝟo isachar viri eruditi. erāt enī isti studiosi in lege: ⁊ sciebāt optime consulere quid ⁊ qñ esset aliquid agendū. ꝓpter hoc seq̄t: p Omnis aut̄ reliqua trib⁹ eor cōsiliū seq̄bat. quia ceteræ trib⁹ eor consilijs acquiescebāt. q Hōes isti ⁊c. venerunt in ebron ut consti. da. regē sup vniuersum israel. quia ante fuerat inunctus rex sup tribum iuda tm̄. ut dr. ij. Regū. ij. ca. r Sed ⁊ oēs reliqui ex israel. s est ⁊ illi qui nō venerunt in ebron sed i ciuitatib⁹ alijs remāserant residebāt ꝓmotionē dauid ad regnū. t Preparauerant enī eis frēs sui. hoc enī subdit ad ostendendū q̄liter tanta multitudo venies ad dauid in ebron habuit victualia trib⁹ dieb⁹. u

Cap. xiij.

Mist aut̄ cōsiliū Postq̄ descripta ē ipsius dauid inunctio. hic ꝙnter describitur sui regiminis dispositio que q̄dē ē optima qñ incipit a diuinis. qz qñ rex qui i tpalibus elt dei vicarius bñ se habet erga deū. dr i agēdis dirigit eū. ergo ꝓ describit deuotio dauid erga deū in arcte veneratione. secūdo i tēpli edificatione. ca. xvij. tertio i cult⁹ dini ꝙpliatione. ca. xviij. ⁊ inc̄ ista ponit illa q̄ ꝓtinēt ad tonitatē sui regiminis. Circa primū arcte deportatio inchoat ⁊ 2°. interrupta ꝓsumat. ca. xv. Circa ꝑmū ꝓ describit reuerētia dauid i dīs. 2°. ei⁹ ꝓudentia i bñanis. ca. xiij. Reuerētia ꝟo dauid i dinis oñdit i reuerēti deportatiōe arcte testamēti. q̄ q̄dem deportatio ꝓ incipit. 2°. ꝓpt̄ ipedimētū supueniens inchoat ibi: Cū aut̄ puenissent. Sententia aut̄ hui⁹ ca. patet ex dictis ij. libro Regū. vj. ca. hoc excepto.

a Cū aūt puenissent ad aream chidon.ij.Regū.vj.dicit: Ad aream nacton. ad qō dicendū est q iste locꝰ erat binominus uel dñs loci. ⁊ sic ponitur hic vnū nomen. aliud ꝯ.ij.Regū.vj.ca.

b Cap.xliij.

Jsit quoq; hirā rex tyri. Hic consequenter describit patientia dauid in agendis ⁊ primo in multiplicatiōe amicoꝝ. secundo i detractione aduersarioꝝ. ibi: Audiētes aūt. ⁊ vtrūq; faciebat ad regni sui firmamētū. ut patet. Sententia aūt huiꝰ ca. patet ex dictis.ij.Regū.ca.v. vsq; ad finē illius ca. b excepto; c Non ascēdes pꝰ eos recede abeis. per hoc nō est intelligendū q dauid retrocederet ab aduersarijs sed ꝛe mandato dei declinauit a latere gyrādo exercitū philistinoꝝ. ut ī alia pte signo sibi a deo dato inuaderet ipsum. ut habet.ij.Regū.v. d Diuulgatūq; est nomē dauid. ꝓpter duplicem victoriam predictam. e Et dñs dedit pauorem eiꝰ sup omnes gentes. q̄ erāt in circuitu regni sui ita q nullus audebat regnum suū molestare.

f Cap.xv.

Ecit quoq; sibi domos. Hic reductio archę pus interrupta ex causa dicta.xiij ca. cōsūmatur. ⁊ primo describitur archę deportatio. secundo ipsius deportate debita veneratio ca.xvj. Prima in duas; quia primo describitur ad hoc debita ꝓparatio. secundo subditur deuota portatio. ibi: Et tulerūt filij leui archam. Circa primū dicit; Fecit q̄q sibi domos ī ciuitate dauid. de ista edificatione dictum est supra.xj.ca. sed hic breuiter resumit: eo q dauid fecit sibi apportari archā ad ciuitatem regiam: ut haberet ꝓpe se locū cultui diuino aptum. vñ subdit: g Tetenditq; ei tabernaculum. istud fuit aliud a tabernaculo qō fecerat moyses quia illud remānsit in gabaa vsq; ad edificationē templi per salomonē. ut hr infra.xxj. iuda ut afferret inde archam dñi dei sedentis super cherubin vbi inuocatum est nomē eius. Jmposuerūtq; archam dei super plaustrum nouū de domo aminadab. Oza autem ⁊ fratres eius minabant plaustrū. Porro dauid ⁊ vniuersus isrāel ludebant coram deo omni virtute in canticis ⁊ in citharis ⁊ psalterijs ⁊ tympanis ⁊ cymbalis ⁊ tubis. Cūq; aūt peruenissent ad aream chidon tetendit oza manū suam ut sustentaret archam: bos quippe lasciuiens paululū inclinauerat eam. Jratus est itaq; dñs contra ozam ⁊ percussit eum eo q tetigisset archam: ⁊ mortuus est ibi coram dño. Contristatusq; est dauid eo q diuisisset dñs ozam: vocauitq; locū illū diuisio oze vsq; ī presentem diem. Et timuit deū tunc temporis dicens: Quō possum ad me introducere archam dei? Et ob hanc causam nō adduxit eam ad se: hoc est in ciuitatem dauid: sed auertit in domū obededom gethei. Mānsit ergo archa dei in domo obededom tribus mensibus: ⁊ benedixit dñs domui eiꝰ ⁊ omnibus que habebat. xiij

Jsitᵇ quoq; hiram rex tyri nuncios ad dauid ⁊ ligna cedrina ⁊ artifices parietū lignoūq; ut edificarent ei domū. Cognouitq; dauid eo q confirmasset eum dñs in regem sup isrāel: ⁊ subleuatum est regnū suum sup populum eius isrāel. Accepit ēq; dauid alias vxores in hierusalem: genuitq; filios ⁊ filias. Et hec nomina eorum qui nati sunt in hierusalē: Sāma ⁊ sobab nathan ⁊ salomon iebar ⁊ elisu ⁊ elipheleth: noga quoq; ⁊ napheg ⁊ iaphie elisama ⁊ baliada ⁊ elipheleth. Audiētes aūt philistijm eo q vnctus eēt dauid in regem sup vniuersum isrāel: ascenderunt omnes ut quererēt eū. Quod cū audisset dauid egressus est obuiam eis. Porro philistijm venientes diffusi sunt in valle raphaim. Cōsuluitq; dauid dñm dicens: Si ascendā ad philisteos: ⁊ si tradēs eos in manu mea? Et dixit ei dñs: Ascēde: ⁊ tradam eos ī manu tua. Cūq; illi ascēdissent in baalpharasim: percussit eos ibi dauid ⁊ dixit: Diuisit deus inimicos meos per manū meā sicut diuidunt aque: ⁊ idcirco vocatum est nomen illius loci baalpharasim. Dereliquerūtq; ibi deos suos: quos dauid iussit exuri. Alia etiā vice philistijm irruerunt ⁊ diffusi sunt in valle Consuluitq; rursum dauid deū ⁊ dixit ei deus: Non ᶜ ascēdas post eos recede ab eis: ⁊ venies contra illos ex aduerso pirozū. Cūq; audieris sonitū gradientis in cacumine pirozum: tunc egredieris ad bellū. Egressus ē enī deus ante te ut percutiat castra philistijm. Fecit ergo dauid sicut preceperat ei deus: ⁊ percussit castra philistinoꝝ de gabaon vsq; gazera. Diuulgatūq;ᵖ est nomē dauid ī vniuersis regionibus: ⁊ dñs dedit pauorem eiꝰ sup omnes gentes.

Ecitᵍ quoq; sibi xv domos in ciuitate dauid: ⁊ edificauit locum archę dei: tetenditq;ˢ ei tabernaculū. Tuncʳ dixit dauid: Jllicitum est ut a quocūq; portetur archa dei: nisi a leuitis quos elegit dñs ad portandū eam: ⁊ ad ministrandū sibi vsq; ī eternū. Congregauitq;ᵗ vniuersū isrāel in hierusalē: ut afferret archam dei in locū suum quē preparauerat ei: necnōᵘ & filios aaron ⁊ leuitas. De filijs caath: vrihel princeps fuit: ⁊ fratres eiꝰ decenti viginti. De filijs merari: asaia princeps ⁊ fratres eius ducēti triginta. De filijs gerson iobel princeps ⁊ fratres eius centum viginti. De filijs elisaphā semeias princeps: ⁊ frēs eius ducenti. De filijs hebron: elibel princeps ⁊ fratres eius octogīta. De filijs oziel: aminadab princeps: ⁊ fratres eius centum duodecim. Vocauitq; dauid sadoch ⁊ abiathar sacerdotes ⁊ leuitas: vrihel asaiam iobel semeiam elibel ⁊ aminadab. ⁊ dixit ad eos: Vos qui estis principes familiarū leuitarū sanctificamini cū fratribꝰ vestris: ⁊ afferte archā dñi dei isrāel ad locū q eiꝰ preparatꝰ ē;

b Cūq; dixit dauid: Jllicitū est ut a quocūq; portet archa dei. hoc enim dicit p consideratiōem legis Hu. iij.ca. ⁊. vij. ⁊ per mortem ozę. eo q archam fecerat deportari super plaustrum per boues. i Cōgregauitq; vniūsū isrł. ut cū maiori solēnitate fieret deportatio archę. k Nec nō ⁊ filios aaron. ut dirigerent leuitas in archę deportatione: ita q offensio dei nō veniret sup eos. vñ postea subditur:

a Ne ut a principio .s. portationis archę. ut dictū ē ca. xiij.
b Quia nō eratis presentes. vos qui scitis legē. c Percussit nos dñs. quia percutiendo oçam morte subita. dauid ⁊ totus populus fuit timore pcussus. q nō fuisset factum si sacerdotes scientes legem fuissent presentes. quia nō prmisissent archam sup plaustrum portari. d Scificati sūt ꝑ sa. ⁊ leuite. ꝑ cōtinentiā ab vxorib⁹. orationes ⁊ ieiunia ⁊ cōsimilia. e Et tulerunt filij leui. Descripta vbita ꝑ paratiōe. hic ꝓpē describit deuota de portatio. s. cū laudib⁹ diuinis ⁊ sacrificijs. ⁊ b est qđ dr: Et tulerūt filij leui archā de loco vbi erat i gabaon. f Sicut ꝓcepat moyses Numeri. iiij. vbi precipit ꝙ archa p leuitas de stirpe caath in proprijs humeris ⁊ de ctibus deportetur. g Dixitq; dauid prin. leui. ut cōsti. de fratribus suis cantores. ad canendū diuinas laudes nō solū vocib⁹ humanis sed etiā cū ꝫ instrumētis musicis. ideo subdit: h In orga. musi. nablis videlz ⁊ lyris. hec sūt species citharę. lyra eni tāgit cū plectro. nablū ꝙ cū digitis. vnū tū. ꝑ alio frequentē pmit ⁊ econuerso. ⁊ legat ītā sicut iacet vsq; ibi: i Pro octaua canebant epirion. aliqui libri habēt sinchion. tamē idem signt ꝑm ꝙ dicūt expositores nostri. ⁊ ē significatio ista victorie de triumphbus siue palma. ⁊ ꝑm expositores nostros hoc erat ꝓncipium cantici qđ cantabant. ⁊ frequēter resumebat i ꝓcessu cantici: sicut in cātilenis. qđ aūt dicit hic: Pro octaua. ꝑ hoc intelligitur octaua resurrectionis xꝑi. quia tunc obtinuit palmā ⁊ triumphū. que quidē resurrectio siue gloria resurrectionis figurabat per cantū illū. In hebreo ꝙ dr sic: Sup octauā ad fortificandū uel vincendū. qđ sic exponūt hebrei: sup octauā. i. sup instrumētū octo chordarū i q canebāt laudes. ⁊ ē mod⁹ loquēdi hebraic⁹: sup octauā. q. d. instrumēto musico octo chordarū. Ad fortificādū uel vincēdū. sic eni i solēnitatib⁹ magnis vn⁹ chor⁹ i ecclesia nitif i cātu aliū superare sic etiā isti leuite faciebāt. k Prophetie ꝓperat. quia ostendebat eis q̄ dicta ꝓphetica debēbāt canere. l Et bara. ⁊ hebr. iam. archę. qr dū portaret archa. cauebāt sollicite ne aliq; indebito mō appropinquaret ad eā. sicut qñ erat in tabernaculo custodiebāt portas ne aliq; indebite se ingereret. m Cūq; adiuuisset de⁹ ⁊c. dicūt hic hebrei ꝙ istud adiutoriū intelligit ꝑ bō ꝙ archa portabat seipsā. bō ē dictū ꝙ diuina virtute sic portabat ꝙ leuite portatores ei⁹ nullum pond⁹ sentiebāt. ⁊ ꝓ isto miraculo fuit facta īmolatio. n Porro dauid erat indutus stola byssina. quia de positis regalibus insignijs accepit de stem similem leuitis se humiliando ⁊ cora deo exultādo. ꝓpē qđ michol filia saul despexit eū. de q̄ contēptu plen⁹ fuit dictū. ij. Regū. vj. in fine.

o Cap. xvj.

Tulerunt igit. Hic ꝓnter describitur deuotio dauid in archę iam portate veneratione. ⁊ ꝓ in holocaustis oblatis deo ⁊ bñficijs collatis ppło. secūdo in deuoto oblequio. ibi: Cōstituitq; cora archa. Sentētia ꝑme ꝓtis ꝓz ex dictis ij. Regū. vj. hoc excepto: ꝙ Torā pānis. ij. Reg. vj. dicit: Collyridam panis. ⁊ dicūt expositores coiter ꝙ ē idē gen⁹ panis ⁊ dr torta a torqo torq̄s qr pasta vnde formaf per man⁹ pistoris ꝓ cōcurit ⁊ torquet. q Cōstituitq;. hic ꝓnter ondit deuotio dauid in obsequio deuoto cora archa qđ instituit. ⁊ ꝓ ponit cantor noiatio. 2° cāt⁹ determinatio. ibi: Cōfitemini domino. 3° vtriusq; stabilitio. ibi: Dereliq̄t itaq; ibi ⁊c. Circa ꝑmū dr: Constituitq; co. ar. dñi de le. q̄ ministrarēt. i diuersis obsequijs. ⁊ maxie in laudib⁹ diuinis. ideo subdit: Et recordarēt operū ei⁹. ⁊c. sequit: r Asaph ꝓncipē. qr dauid constituit eū ꝓcētorē. s Et se. ei⁹ zachariā. istū eni ille constituit succētorē. t Canere tuba iugit. i. qñ offerebat iuge sacrificiū mane ⁊ vespe. a Cōfitemini dño. Hic ꝓnter describit cantici siue diuine laudis determinatio. ⁊ accipit ex duob⁹ psalmis. videlicet centesimotertio ⁊ nonagesimoquinto. in quo cantico primo ad dei laudem populus inuitatur specialiter. secundo totus mundus generaliter. ibi: Cantate domino. Circa primū dicit

ne ut a principio q; non eratis pñtes percussit nos dñs: sic ⁊ nūc fiat: illicitū qđ nobis agētib⁹. Sanctificati sūt ergo sacerdotes ⁊ leuite: ut portarent archam dñi dei israel. Et tulerunt filij leui archam dei: sicut precepat moyses iuxta verbum dñi humeris suis in vectibus. Dixitq; dauid principibus leuitarum ut cōstituerent de fratrib⁹ suis cantores in organis musicorum: nablis videlicet ⁊ lyris ⁊ cymbalis: ut resonaret i excelsis sonitus leticie. Constituerūtq; leuitas heman filium iobel: ⁊ de fratribus ei⁹ asaph filiū barachie: de filijs ozo merari fratribus eorū: ethan filiū chasaie ⁊ cū eis fratres eoꝝ. In secundo ordine çacharią ⁊ ben ⁊ iaçibel ⁊ semiramoth ⁊ iehibel ⁊ ani eliab ⁊ banaiam ⁊ maasią ⁊ mathathią ⁊ elipbalu ⁊ maceniā ⁊ obededom ⁊ iehibel ianitores. Porro cātores hemā asaph ⁊ ethan in cymbalis eneis cōcrepantes. Zacharias aūt ⁊ oçibel ⁊ semiramoth ⁊ iahibel ⁊ ani eliab ⁊ maasias ⁊ banaias in nablis archana cantabant. Porro mathathias ⁊ elipbalu ⁊ macenias ⁊ obededom ⁊ iehibel ⁊ oçaçiu i citharis pro octaua canebant epinichion. Chonenias aūt princeps leuitarū ꝓphetie preerat: ⁊ ad precinendā melodiā: erat quippe valde sapiens. Et barachias ⁊ helcana ianitores arche. Porro sebenias ⁊ iosaphat ⁊ nathanael ⁊ amasai ⁊ çacharias ⁊ banaias ⁊ elieçer sacerdotes clangebant tubis coram archa dei: ⁊ obededom ⁊ ahias erant ianitores arche. Igit dauid ⁊ omnes maiores natu isr̄l ⁊ tribuni: ierunt ad deportādā archam federis de domo obe / dedom cū leticia. Cūq; adiuuisset deus leuitas q̄ portabāt archam federis dñi: immolabantur septem tauri ⁊ septem arietes. Porro dauid erat indutus stola byssina ⁊ vniuersi leuite: qui portabant archam federis cantoresq; ⁊ chonenias ꝓnceps ꝓphetie inter cantores. Dauid aūt indutus erat ephot lineo. Vniuersusq; israel deducebāt archam federis dñi in iubilo ⁊ sonitu buccine ⁊ tubis ⁊ cymbalis ⁊ nablis ⁊ citharis concrepātes. Cūq; pueniisset archa federis dñi vsq; ad ciuitatē dauid: michol filia saul ꝓspiciēs per fenestram vidit regem dauid saltantem atq; ludentē: ⁊ despexit eū in corde suo. XVI

Tulerunt igitur archam dei ⁊ cōstituerūt eam in medio tabernaculi quod tetenderat ei dauid: ⁊ obtulerūt holocausta ⁊ pacifica coram dño. Cūq; cōplesset dauid offerēs holocausta ⁊ pacifica: benedixit ppło i nomine dñi: ⁊ diuisit vniuersis per singulos a viro vsq; ad mulierē tortam panis ⁊ partē asse carnis bubale: ⁊ frixam oleo similam. Constituitq; cora archa dñi de leuitis qui ministrarent ⁊ recordarent operū eius ⁊ glorificarent atq; laudarent dñm deū israel: asaph principem: ⁊ secundū eius çachariā. Porro iahibel ⁊ semiramoth ⁊ iehibel ⁊ mathathiam ⁊ eliab ⁊ banaiam ⁊ obededom: iehibel: sup organa psalterij ⁊ lyras: asaph autem ut in cymbalis personaret: banaiam ꝙ ⁊ açibel sacerdotes: canere tuba iugiter coram archa federis dñi. In illo die fecit dauid ꝓncipem ad

a Confitemini dño.confessione humiliationis ꝓcca ta ꝓpria recognoscendo:qz humiliatio disponit ad efficaciã orationis ꝑm illud Eccle.xxxv. Oratio humiliantis se nubes ꝑnetrabit ꝛc.secũdo cõfessione diuine laudis.ideo subdit: b Et inuocate nomẽ ei⁹.ei⁹ misericordiã ⁊ gratiã implorando. c Notas facite in ppls adinuentiones ei⁹.s.qualiẽ mõ mirabili ⁊ inaudito saluauit ppm israel ꝛe egypto. d Cantate ei.ore. e Et psallite ei.corde. f Et narrate oia mirabilia ei⁹. que fecit in rubri maris diuisione ⁊ iordanis siccatiõe ⁊ in alijs factis mirabilibus. g Laudate nomẽ sanctũ eius.ꝓ tot ꝛneficijs ab eo collatis. h Letet cor querentiũ dñm. leticia enim dr ꝗsi laticia eo ꝙ tũc dilatat cor in tono inuento: qõ maxime est in ꝛeo. cũ sit tonũ infinitum. i Querite faciẽ ei⁹ semp. qz quãto plus a ꝛeo tis inuenie. tãto ardentius pl⁹ querit. k Recordamini mirabiliũ eius. reptitio ẽ sententie ꝓdicte ꝛe mirabilibus filijs isrl factis: sicut frequẽ fit in canticis. vicũ tñ mirabilia inẽptũ recedũt a facultate intellect⁹ humani. l Signoꝛ.inẽptũ sunt figure alicui⁹ futuri. m Et iudicioꝛ.inẽptũ sunt punitiua alicui⁹ maleficij.sicut submersio egyptioꝛ in mari rubro ⁊ similia. n Semẽ israel serui ei⁹.supple laudate ꝛeum. o Filij iacob electi eius.idem eni tomo fuit iacob ⁊ israel.ut dr Beñ.xxxij. ⁊ dr hic electus ꝛei:quia tota generatio sua fuit electa in duodecim patriarchis.ut dictũ fuit supra.ca.ij.nõ sic aũt fuit ꝛe isaac ⁊ abraham ⁊ patriarchis ꝓcedentib⁹. p Ipse dñs ꝛeus noster.p verã fidem ⁊ culturam. q In vniuersa terra iudicia ei⁹.q.d.lz ꝑticiali modo vicaf ꝛeus ppli israel.tamẽ ei⁹ potestas se extẽdit ad oẽs r Recordamini i sempiternũ pacti ei⁹.quod sit pactũ illud postea subditur. s Sermonis quem ꝓcepit in mille generationes. hic accipit numer⁹ ꝛeterminat⁹ ꝓ indeterminato: quia istud ꝓceptũ factũ est omnib⁹ imitatoꝛib⁹ abrahe p veram fidem.ideo subdit: t Quẽ ꝓpigit cũ abrahã. Et iuramẽti illi⁹ cũ isaac.ꝛe isto iuramẽto dr Beñ.xxij. Per memetipsũ iurauj dicit dñs. qõ factũ fuit non solũ ꝓpter abrahã sed ꝓpẽ isaac. vñ ꝛe pacto cadẽte sub illo iuramento subdit ibidem: Possidebit semẽ tuũ portas inimicoꝛ suoꝝ. qõ impletũ fuit in posteris abrahe ꝛescendentib⁹ abeo p isaac. Et benedicent in semine tuo omnes gentes terre.quod impletũ ẽ in ꝙo ab abraham p isaac ꝑm carnẽ ꝛescendente. ⁊ sic patet ꝙ pactũ predictũ ⁊ preceptũ ad oẽs fideles se extendũt. v Et ꝙstituit illud iacob in preceptũ.quia sicut fides ab abraham ꝛeiuata ẽ ad isaac: ita ab isaac ad iacob. ⁊ ꝙpter ad duodecim patriarchas. ⁊ vlteri⁹ ad oẽs fideles. x Libi dabo terrã chanaan.in hac ꝓmissione principaliter intelligit ꝓmissio glorie que est terra viuentiũ. qz cũ premiũ ipsi⁹ dei excedat meritum humanũ.oportet ꝙ sub ꝓmissione toni terreni ꝓncipaliter intelligat aliqõ tonũ spũale.s.celeste quia act⁹ meritoꝛij ꝓcellit tonis terrenis.sicut diffusi⁹ dictũ fuit Beñ. xv. y Cũ essent pauci numero.sicut ꝑz ꝛe abrahã Beñ.xij.vbi vocatus a dño ⁊ segregat⁹ ab infidelib⁹ habuit in comitiva sua sarai vxorem suam ⁊ lot hnepotem suũ tñ.excepta familia. Jacob etiam patriarcha ꝛescendit in egyptũ cũ.lxx.ꝑsonis. ut dr Beñ.xlvj. uel lxxv. ut dr Exo.j. Ex quo ꝑz ꝙ tpe intermedio qõ fuit satis magnũ fideles fuerũt in pauco numero. z Et transierũt ꝛe gente in gentem.quia abrahã ꝛescendit in egyptũ ⁊ inde rediit in terrã chanaan: ⁊ inde in terram palestinoꝝ. Similiter isaac ꝑegrinat⁹ fuit in gerara.similiẽ iacob in syria apud laban. ⁊ iterũ ꝛe terra chanaan ꝛescendit in egyptum. ut ꝑz ex ꝛecursu libri Beñ. ⁊ sic tanq̃ ꝑegrini transierunt ꝛe gente ad gentẽ ⁊ ꝛe regno ad regnũ.

cõfitendũ dño asaph ⁊ frẽs ei⁹. Confitemini[a] dño ⁊[b] inuocate nomẽ eius: notas[c] facite in populis adinuentiones ei⁹. Cantate[d] ei ⁊[e] psallite ei: ⁊[f] narrate omnia mirabilia ei⁹: laudate[g] nomen sanctum eius. letet[h] cor querentiũ dñm. Querite[i] dñm ⁊ virtutem eius: querite faciẽ eius semp. Recordamini[k] mirabiliũ eius que fecit: signoꝛum[l] illius ⁊[m] iudicioꝛum oris eius. Semen[n] israel serui eius: filij[o] iacob electi eius. Ipse[p] dñs ꝛe⁹ noster: in[q] vniuersa terra iudicia eius. Recordamini[r] in sempiternũ pacti eius: sermonis[s] quem ꝓcepit in mille generationes. Quẽ[t] ꝓpigit cũ abraham: ⁊ iuramenti illi⁹ cũ isaac. Et[v] cõstituit illud iacob in ꝓceptum: ⁊ israel in pactũ sempiternũ dicens: Tibi[x] dabo terram chanaan: funiculũ hereditatis ꝛestre. Cum[y] essent pauci numero: parui ⁊ coloni ei⁹. Et[z] trãsierunt ꝛe gente in gentem: ⁊ ꝛe regno ad ꝓpulũ alterum. Non[aa] dimisit quẽq̃ calumniari eos: sed[bb] increpauit ꝓ eis reges. Nolite[cc] tãgere chꝛistos meos: ⁊[dd] in ꝓphetis meis nolite malignari. Cantate[ee] dño omnis terra: annũciate[ff] ex die in diem salutare eius. Narrate[gg] in gentib⁹ gloriam[hh] ei⁹: ⁊ in cunctis[ii] ꝑplis mirabilia ei⁹. Quia[kk] magnus dñs ⁊ laudabilis nimis: ⁊ boꝛribilis sup oẽs ꝛeos. Omnes[ll] eni dij ꝑploꝝ idola: dñs[mm] autẽ celos fecit. Confessio[nn] ⁊ magnificentia coram eo: foꝛtitudo[oo] ⁊ ꝑulcitudo in loco ei⁹. Date[pp] dño ꝙ ꝛe⁹ ꝑplorum: date dño ꝙ gloriam ⁊ ꝛem. Date[qq] dño ꝙ gloriam nois eius: ꝛemittite munera ⁊ introite in atria eius. Adorate[rr] dñm in aula sancta eius. Commoueat[ss] a ꝛe eius omnis terra: dicite in gentib⁹ quia dñs regnauit. Etenim[tt] corrigit orbem terrarum qui non cõmouebitur. Exultent[uu] celi ⁊ letet terra: sonet mare ⁊ plenitudo eius. Gaudebunt[xx] campi ⁊ omnia que in eis sunt: tunc laudabunt ligna saltuum a ꝛe dñi quia venit. Quoniam[yy] venit ꝛere terram: iudicabit orbem terrarum in equitate ⁊ ꝑplos in veritate sua. Confitemini[zz] dño quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Et dicite[aaa] saluos nos fac deus salutaris noster: et congrega nos ⁊ eripe nos de gentibus. Ad confitendum[bbb] nomini sancto tuo: ad gloriandum in laude tua. Benedictus[ccc] dñs deus israel ab eterno ⁊ vsq; in eternum. Et[ddd] dicet omnis ꝑplus: fiat fiat.

a Confitemini dño.confessione humiliationis ꝓcca ta ꝓpria recognoscendo:qz humiliatio disponit ad efficaciã orationis ꝑm illud Eccle.xxxv. Oratio humiliantis se nubes ꝑnetrabit ꝛc.secũdo cõfessione diuine laudis.ideo subdit: b Et inuocate nomẽ ei⁹.ei⁹ misericordiã ⁊ gratiã implorando. c Notas facite in ppls adinuentiones ei⁹.s.qualiẽ mõ mirabili ⁊ inaudito saluauit ppm israel ꝛe egypto. d Cantate ei.ore. e Et psallite ei.corde. f Et narrate oia mirabilia ei⁹. que fecit in rubri maris diuisione ⁊ iordanis siccatiõe ⁊ in alijs factis mirabilibus. g Laudate nomẽ sanctũ eius.ꝓ tot ꝛneficijs ab eo collatis. h Letet cor querentiũ dñm. leticia enim dr ꝗsi laticia eo ꝙ tũc dilatat cor in tono inuento: qõ maxime est in ꝛeo. cũ sit tonũ infinitum. i Querite faciẽ ei⁹ semp. qz quãto plus a ꝛeo tis inuenie. tãto ardentius pl⁹ querit. k Recordamini mirabiliũ eius. reptitio ẽ sententie ꝓdicte ꝛe mirabilibus filijs isrl factis: sicut frequẽ fit in canticis. vicũ tñ mirabilia inẽptũ recedũt a facultate intellect⁹ humani. l Signoꝛ.inẽptũ sunt figure alicui⁹ futuri. m Et iudicioꝛ.inẽptũ sunt punitiua alicui⁹ maleficij.sicut submersio egyptioꝛ in mari rubro ⁊ similia. n Semẽ israel serui ei⁹.supple laudate ꝛeum. o Filij iacob electi eius.idem eni tomo fuit iacob ⁊ israel.ut dr Beñ.xxxij. ⁊ dr hic electus ꝛei:quia tota generatio sua fuit electa in duodecim patriarchis.ut dictũ fuit supra.ca.ij.nõ sic aũt fuit ꝛe isaac ⁊ abraham ⁊ patriarchis ꝓcedentib⁹. p Ipse dñs ꝛeus noster.p verã fidem ⁊ culturam. q In vniuersa terra iudicia ei⁹.q.d.lz ꝑticiali modo vicaf ꝛeus ppli israel.tamẽ ei⁹ potestas se extẽdit ad oẽs r Recordamini i sempiternũ pacti ei⁹.quod sit pactũ illud postea subditur. s Sermonis quem ꝓcepit in mille generationes. hic accipit numer⁹ ꝛeterminat⁹ ꝓ indeterminato: quia istud ꝓceptũ factũ est omnib⁹ imitatoꝛib⁹ abrahe p veram fidem.ideo subdit: t Quẽ ꝓpigit cũ abrahã. Et iuramẽti illi⁹ cũ isaac.ꝛe isto iuramẽto dr Beñ.xxij. Per memetipsũ iurauj dicit dñs. qõ factũ fuit non solũ ꝓpter abrahã sed ꝓpẽ isaac. vñ ꝛe pacto cadẽte sub illo iuramento subdit ibidem: Possidebit semẽ tuũ portas inimicoꝛ suoꝝ. qõ impletũ fuit in posteris abrahe ꝛescendentib⁹ abeo p isaac. Et benedicent in semine tuo omnes gentes terre.quod impletũ ẽ in ꝙo ab abraham p isaac ꝑm carnẽ ꝛescendente. ⁊ sic patet ꝙ pactũ predictũ ⁊ preceptũ ad oẽs fideles se extendũt. v Et ꝙstituit illud iacob in preceptũ.quia sicut fides ab abraham ꝛeiuata ẽ ad isaac: ita ab isaac ad iacob. ⁊ ꝙpter ad duodecim patriarchas. ⁊ vlteri⁹ ad oẽs fideles. x Libi dabo terrã chanaan.in hac ꝓmissione principaliter intelligit ꝓmissio glorie que est terra viuentiũ. qz cũ premiũ ipsi⁹ dei excedat meritum humanũ.oportet ꝙ sub ꝓmissione toni terreni ꝓncipaliter intelligat aliqõ tonũ spũale.s.celeste quia act⁹ meritoꝛij ꝓcellit tonis terrenis.sicut diffusi⁹ dictũ fuit Beñ. xv. y Cũ essent pauci numero.sicut ꝑz ꝛe abrahã Beñ.xij.vbi vocatus a dño ⁊ segregat⁹ ab infidelib⁹ habuit in comitiva sua sarai vxorem suam ⁊ lot hnepotem suũ tñ.excepta familia. Jacob etiam patriarcha ꝛescendit in egyptũ cũ.lxx.ꝑsonis. ut dr Beñ.xlvj. uel lxxv. ut dr Exo.j. Ex quo ꝑz ꝙ tpe intermedio qõ fuit satis magnũ fideles fuerũt in pauco numero. z Et transierũt ꝛe gente in gentem.quia abrahã ꝛescendit in egyptũ ⁊ inde rediit in terrã chanaan: ⁊ inde in terram palestinoꝝ. Similiter isaac ꝑegrinat⁹ fuit in gerara.similiẽ iacob in syria apud laban. ⁊ iterũ ꝛe terra chanaan ꝛescendit in egyptum. ut ꝑz ex ꝛecursu libri Beñ. ⁊ sic tanq̃ ꝑegrini transierunt ꝛe gente ad gentẽ ⁊ ꝛe regno ad regnũ.

a Non dimisit quẽq̃ calũniari eos.reptimendo eoꝝ aduersarios:sicut patet ꝛe isaac ad quẽ venit rex gerare ad querendũ fedus ⁊ amicitiam cũ eo. ductus timore diuino q̃ uis serui eius aliquas molestias pastoribus isaac intulisset ut dr Beñ.xxvj.similiter laban inse quens iacob fuit a ꝛeo repressꝰ ne aliquid durum cõtra eum ageret. Beñ. xxxj.similiter vicini habitatoꝛum syche̅m a ꝛeo fuerũt territi ne ꝑsequerent iacob ⁊ filios ei⁹ ꝓpẽ iterfectionẽ sychimitarum. Beñ.xxxv.ca. b Sed increpauit ꝓ eis reges. qz pharaonẽ regẽ egypti flagellauit ꝓpter ꝛorem abrahã. ut dr Beñ.xij. ⁊ similiter regem gerare. ut dr Beñ.xx.similiter rex egypti p⁹ mortem iacob fuit multipliciꝛ flagellat⁹ cũ toto regno suo ꝓ filijs israel ꝗs iniuste affligebat.ut dr ꝑ Exo. c Nolite tan.chꝛi.meos.vocanf aũt hic patriarche chꝛisti.i.vncti.s.vnctione gratie. uel qz ꝛe ipsis exierunt reges ⁊ sacerdotes qui ꝓ vnctionẽ instituebantur i lege. d Et in ꝓphetis meis nolite malignari.habuerant eni patriarche spiritum ꝓphꝛticũ.ut patet ꝛe abrahã Beñ.xv. ⁊ ꝛe isaac Ben.xxvij. ⁊ ꝛe iacob Beñ.xlix. e Cantate dño. hic ꝓnter dauid in cantico inuitat ad ꝛei laudem oẽs generaliter ⁊ ꝓmo ponitur ista inuitatio. secundo subdit quedã additio ibi:Et dicite.Circa ꝓmũ dicit: Cantate dño omnis terra.i. omnes habitantes in terra. ⁊ accipit hic continẽs ꝓ cõtento. f Annũciate ex die i diẽ salutare ei⁹. salus eni corꝓalis ⁊ spiritualis omniũ ꝛependet a ꝛeo continue. ⁊ ideo vꝛet recognosci quotidie. g Narrate in gẽtib⁹.que nõ sũt ꝛe filijs israel. h Gloriam ei⁹.i.maiestatẽ sue potestatis.ideo subditur: i In cũctis populis mirabilia ei⁹.que fecit educẽdo filios israel ꝛe egypto ⁊ in terram ꝓmissionis inducendo. k Quia magnus dñs ⁊ laudabilis nimis. est eni magnitudinis ⁊ bonitatis infinite, ⁊ ideo non põt ab intellectu creato comprehendi nec ꝓ ꝙs q̃tum laudabilis ẽ laudari. ꝓpter qõ dicitur Eccle.xlij. Benedicentes dñm exaltate illum q̃tũ potestis: maioꝛ est eni omni laude. l Et boꝛribilis super omnes ꝛeos. hominib⁹ malis quos potest ꝓ voluntate sua punire.non aũt sic possunt dij falsi.ideo subditur: m Oẽs eni dij ꝑuloꝝ idola.i.quedam conficta ⁊ vana nullã potentiam habentia. n Dñs aũt celos fecit.ut dr Beñ.j. o Confessio ⁊ magnificentia coram eo. quod potest exponi dupliciter.vno mõ ꝛe celo empyreo.vbi est habitatio ꝛei ⁊ sanctoꝛũ speciali modo.lz sit vbiq; ꝑ essentiam ꝑsentiã ⁊ potentiam.ibi aũt coram ꝛeo est confessio diuine laudis: qz ibi est laus iugis ⁊ magnificentia ꝛei vbi magis relucet ꝙ alibi. p Foꝛtitudo ⁊ gaudiũ.quod est ꝛe bono ꝑsenti.bonũ aũt diuinũ ꝑsentialiter dr ibi. Alio modo põt exponi ꝛe templo seu tabernaculo vbi erat archa ⁊ ꝓpiatoriũ quod erat quasi sedes ꝛei.ut dictum fuit Exo.xxv.ibi eni erat cõfessio peccatoꝛum: ⁊ magnificentia diuine laudis ꝑ sacerdotes ⁊ leuitas peccata ꝓpria ac populi ⁊ magnificentiã ꝛei confitentes. Foꝛtitudo.quia ꝛeus erat ꝓtectoꝛ ⁊ ꝛefugium spẽcialis illius loci

ſm q̄ heliodorus hoc expertus dixit.ij.Machab.iij. Ille qui in celis habet habitationem viſitator ⁊ adiutor eſt loci ⁊c. Et gaudium.quia ſacerdotes vuoti ibi gaudebant in dño. a Afferte dño familie pplorum.i.omniū gentiū. b Gloriā ⁊ imperiū.confitentes eius maieſtatem ⁊ dominiū ſup omnē creaturam. c Leuate ſacrificiū. id eſt apportate leuandū quia portabant ſacrificia ad locū diuini cultus que ſacrificia leuabantur ſup altare a ſacerdotib⁹. d Et venite in cōſpectu ei⁹. quia ſacrificia offerebant in atrio quod erat cora tabernaculo ſeu templo vbi dicebatur deus habitare ſpeciali mō. hz enī alie nationes a iudeis non intrarent locū vbi ſacrificia offerebantur in altari holocauſtorū: tamē dene pro eis offerebantur ibi ſacrificia.ut habetur j.Machab.vij. e Et adorate dñm i vecore ſancto.⁊ nō ſicut hypocrite qui adorant in vecore nō ſancto: quia hz exteri⁹ habeant vecorē religioſitatis: nō tamē ſubeſt veritas ſanctitatis. f Cōmoueat a facie illius omnis terra.i. omnes inhabitantes terram faciāt ei reuerētiā. g Ipſe enī fundauit orbem imobilē. quod poteſt dupliciter itelligi. Uno modo q̄tum ad motū localē. hz enī in aliquib⁹ ptib⁹ orbis ſit motus localis.utpote in elemētis ⁊ mixtis in quib⁹ eſt motus rectus ⁊ in orbib⁹ celeſtib⁹ qui circulariter mouentur: tamē celū empyreū qui eſt ſuprem⁹ orbis ⁊ terra que ē circa cētrū ſunt imobilia ⁊ p hoc hz orbis quandā imobilitatē ſm totum hz aliqae ptes moueant. Alio mō q̄tum ad mutationē de eſſe ad nō eſſe:quia hz orbis inceperit eſſe p creationē durabit tm̄ i eternū.⁊ ſm hoc habet imobilitatem. h Letent celi.i.angeli ⁊ ſancti habitantes in glozia celeſti. i Et exultet terra.i.hoies terreni. Vel celi ad hrām.qui dicūt metaphorice letari qm̄ aere ſerenato apparet facies celi clara ⁊ lucida.⁊ per oppoſitum turbari qm̄ obſcuris nubib⁹ ⁊ tempeſtatib⁹ obtegit Et exultet terra.que dr hoc mō exultare qm̄ incipit renaſcētia producere. k Tonet mare ⁊ plenitudo ei⁹.ex multitudine enī aquarū i mari exiſtentiū de facili multiplicant.vnde ⁊ colliduntad rupes i mari ⁊ littore exiſtentes ⁊ etiā ad inuicē ⁊ inde generat ſonus qui vocat maris rugitus ⁊ hz ſimilitudinē tonitrui. l Exultent agri ⁊c. dicunt aūt agri metaphorice exultare qm̄ in eis apparēt flores ⁊ herbe:ſicut ⁊ pratū dicit ridere. m Tunc laudabūt ligna ſalt⁹. dicūt aūt metaphorice laudare inq̄tū folia ⁊ cetera q̄ pducūt potentiā ⁊ ſapiētiā dei oſtēdūt. Inducūt aūt iſta inſenſibilia ad dei laudē in cantico quia ſūt dominib⁹ materia diuine laudis: inq̄tum quicquid eſt pulchritudinis ⁊ bonitatis i eis reducendū eſt in gaudium in loco eius. Afferte[n] dño familie populorum:afferte dño gloriam[o] ⁊ imperium: date domino gloriam nomini eius. Leuate[p] ſacrificium ⁊[q] venite in conſpectu eius:[r] adorate dominū in decore ſancto. Cōmoueatur[s] a facie ei⁹ omnis terra: ipſe[t] enī fundauit orbem imobilem. Letentur[u] celi ⁊[x] exultet terra: ⁊ dicant in nationibus domin⁹ regnauit. Tonet[y] mare ⁊ plenitudo eius:exultent[z] agri ⁊ omnia que in eis ſunt. Tunc[aa] laudabunt ligna ſaltus coram domino: quia [bb]venit iudicare terram. Confitemini[cc] domino quoniā bonus: quoniā in eternum miſericordia eius. Et[dd] dicite: ſalua nos deus ſaluator noſter ⁊ congrega nos: ⁊ erue de gentibus: ut confiteamur nomini ſancto tuo: ⁊ exultemus in carminibus tuis. Benedict[ee] dominus deus iſrael ab eterno vſq̄ in eternum:⁊[ff] dicat omnis populus amen ⁊[gg] hymnū deo. Dereliquit[hh] itaq̄ ibi coram archa federis domini aſaph ⁊ fratres eius: ut[ii] miniſtrarent in conſpectu archē iugiter per ſingulos dies ⁊ vices ſuas. Porro obededom ⁊ fratres eius ſexagintaocto ⁊ obededom filium idithun ⁊ oſa: conſtituit ianitores. Sadoch[kk] autem ſacerdotem ⁊ fratres eius ſacerdotes coram tabernaculo domini i excelſo quod erat in gabaon: ut offerrent holocauſta domino ſuper altare holocauſtomatis iugiter mane ⁊ veſpere: iuxta omnia que ſcripta ſunt in lege domini quam p̄cepit iſraeli. Et poſt eum: heman ⁊ idithun ⁊ reliquos electos: vnūquēq̄ vocabulo ſuo ad confitendum domino:quoniā in eternum miſericordia eius. Heman quoq̄ ⁊ idithun canentes tuba ⁊ quatientes cymbala ⁊ omnia muſicorum organa ad canendum domino. Filios autem idithun fecit eē portarios. Reuerſuſq̄[ll] eſt omnis populus in domum ſuam: ⁊[mm] dauid ut benediceret etiam domui ſue. XVII

Am[nn] autē habitaret dauid in domo ſua: dixit ad nathan ꝓphetā. Ecce ego habito i domo cedrina tarcha aūt federis dñi ſub pellibus eſt. Et ait nathan ad dauid: Omnia que i corde tuo gloriā cōditoris ſm q̄ dr Sap.xiij. A magnitudine ſpeciei ⁊ creature cognoſcibiliter poterit creator boy videri. ⁊ p conſequēs laudari. n Quia venit iudicare terram.iſtud inducitur pro cauſa predicte laudis diuine.ſi enī prouidentia dei tm̄ ſe extenderet ad celeſtia ⁊ nullo mō ad iſta inferiora generabilia ⁊ corruptibilia ſm q̄ dixerunt aliqui in quoy pſona dr Job.xxij. Muros latibulū eius nec nra cōſiderat circa cardines celi pambulat.pulchritudo ⁊ bonitas que ſunt in iſtis inferioribus nō eſſent reducēde in laudē ⁊ gloriam ſapientie diuine: ſi quia eius ſapientia ⁊ prouidentia ad omnia ſe extendūt q̄tumcūq̄ minima. ideo quicq̄d pulchritudinis ⁊ bonitatis eſt i eis reducit i laudē diuinam. ⁊ ꝓpter hoc dicitur hic: Quia venit iudicare terrā.q.d. quia iudiciū ſiue diſcretionis ⁊ prouidentie ſe extēdit vſq̄ ad elementū terre quod eſt infimū. ideo ia predicta in laudem ⁊ gloriam dei ſunt reducēda. Alio mō exponit q̄ p iſta inſenſibilia p̄dicta intelliguntur iuſti ſimplices qui habebūt materiā leticie ⁊ laudis i vltimo aduentu iudicis ſm q̄ dicit ſaluator diſcipulis ſuis Luce xxj.loquendo de ſignis p̄cedentib⁹ iudiciū futurū His aūt fieri incipiētib⁹ reſpicite.⁊ leuate capita veſtra.i. exhilarate corda ſm q̄ dicit hug⁹ Greg⁹ ſuper locum illum. o Confitemini dño quoniam bonus. Hic in fine reſumit ꝓncipiū cantici. hz verba aliqualiter mutāt ſicut in cantilenis in fine principiū repetitur. p Et dicite ſalua nos deus ſaluator noſter ⁊ congrega nos. ſm aliquos iſta additio facta fuit ab ipſo dauid.quia hz tpe eius filij iſrael non eſſent captiuati nec per orbem diſpſi nec p ſūs congregandi.tamen ſpiritu ꝓphetico p̄uidit iſta fieri de futuro p theglatphalaſar ⁊ ſalmanaſar reges aſſyrioy ⁊ per nabuchodonoſor regē babylonis.ut hr iiij.Regum.ideo poſt cāticū predictum iſtud addidit ad impetrandū congregationē diſperſionis ⁊ captiuitatis future. ſm alios ꝓ iſta additio poſita fuit ab Eſdra ſcriptore bui⁹ libri qui in reditu captiuationis babylonice fuit ſacerdos ⁊ doctor populi.ut hr.j.Eſdre. ⁊ quia tunc multi de filijs iſrael erant adhuc diſperſi in nationibus: ideo pro ipſoy congregatione addidit hoc eſdras in fine predicti cāticī quod a leuitis in templo ſecundo cantabat. q Et dicat omis populis amen.i.ſic fiat. r Et hymnū deo.i.laudem. s Dereliquit. Hic ꝓnter deſcribitur predictoy ſtabilitio: quia dauid nō ordinauit predicta tm̄ ad horam ſed etiā pro futuro. ideo ſequit: t Ut miniſtrarent in conſpectu archē iugiter.cū hoc etiā ordinauit q̄ fieret cultus diuin⁹ in loco vnde adduxerat archā: quia ibi remanſerat tabernaculū quod fecerat moyſes ⁊ altare holocauſtoy. ⁊ hoc eſt quod dicit: v Sadoch aūt ſacerdotem ⁊ fratres eius ⁊c. ⁊ patet hra. x Reuerſuſq̄ ē omis pplus.q̄ nō erat reputat⁹ ad miniſtrandū coza archa in hieruſalē uel i tabernaculo moyſi i gabaon. y Et dauid ut bñdiceret.i.bñfaceret. z Domui ſue.i.familie.ſic fecerat alijs.ut predictū eſt in ꝓncipio hui⁹ ca. a Am aūt habitaret. Deſcripta deuotione dauid Cap.xvij

in arcẽ dñi veneratiõe: hic ꝓpter ponitur eius vouotio in tẽpli edificatiõe. habuit enim voluntatem ꝓfectam ipsũ edificandi: sed fuit prohibitus a dño et dilata fuit hec edificatio vsq; ad tempus salomonis filij sui: veritũ dauid magnã ptẽ materie preparauit. Primo ergo ipsius dauid ostenditur sanctũ ꝓpositũ ad tẽpli edificationẽ. secũdo ipsius studium circa materie pparationẽ. ca. xxij. Prima in tres. quia ꝑmo circa hoc ponit declaratio sci ꝓpositi ad templi edificationẽ. secũdo dilatatio sui imperij p aduersariorum repressionẽ. ca. xviij. tertio pcussio populi ꝓpe dauid elationem. ca. xxj. Diuisio aũt ꝑsentis ca. et eius sententia patet ex dictis. ij. Regum. vij. exceptis que sequũt. a

Nũquid locutus sũ saltem vni iudicũ israel. ij. Regũ. vij. dr: Nũqd loquens locutus sum ad vnam de tribubus israel. Dicẽdũ q; quilibet iudex israel fuit de aliqua tribu israel: ut patet ex decursu libri Judicũ. et quilibet eoꝝ tunc ꝑtis in sua tribu erat principalis. et ideo idẽ ẽ loqui hoc vni iudicũ et vni tribuũ. b

Et vedi locũ populo meo israel. ij. Regũ. vij. dr: Et ponã locum populo meo israel. Dicendũ q; locus vbi fuit fundatũ templũ p salomonẽ iam erat sub ptãte dauid: qz domus cui⁹ erat ipsi dauid erat subiectus: et ideo hic loquitur deus p modũ ꝑteriti. Et vedi locum ppło meo israel. tñ templũ adhuc nõ erat ibi edificatũ nec fundatum: et ꝓpter hoc loquit deus p modũ futur. iij. Regũ. vij. dicẽs Et ponam locũ ẽ. Vel potest dici et melius q; loquitur hic de futuro per modum preteriti ꝓpter certitudinẽ impletionis verbi diuini: qz ita erat cert⁹ de futuro ac si iam esset preteritum. c

Cap. xviij.

Actum est aũt.

Hic ꝓnter describitur dilatatio imperij ipsius dauid p aduersariozum suoꝝ repressionẽ. Circa quod primo ponit recollatio aduersantiũ. sunt fac: dñs eni tecũ est. Igit nocte illa factus est sermo dñi ad nathan dicens: Vade et loquere dauid seruo meo: Hec dicit dñs: Non edificabis tu mihi domũ ad habitandũ. Neq; enim mansi in domo ex eo tẽpore quo eduxi israel de terra egypti vsq; ad diẽ hanc: sed fui semp mutans loca tabernaculi: et in tentorio manens cum omni israel. Nũquid locutus sũ saltẽ vni iudicũ israel quib⁹ precepera ut pascerent populũ meũ et dixi: quare nõ edificasti mihi domũ cedrinã: Nũc itaq; sic loqueris ad seruũ meũ dauid: Hec dicit dñs exercituũ: Ego tuli te cũ in pascuis sequereris gregẽ ut eẽs dux populi mei israel: et fui tecũ quocũq; perrexisti: et interfeci omnes inimicos tuos coram te: feciq; tibi nomẽ quasi vni⁹ magnozũ qui celebrant in terra. Et dedi locum populo meo israel. Plantabit et habitabit in eo: et vltra non cõmouebit: nec filij iniquitatis atterent eos sicut a principio: ex diebꝰ quibus dedi iudices ppło meo israel: et humiliaui vniuersos inimicos tuos. Annũcio ergo tibi q; edificatur⁹ sit tibi dñs domũ. Cũq; impleueris dies tuos ut vadas ad patres tuos: suscitabo semẽ tuũ post te qđ erit de filijs tuis: et stabiliã regnũ eius. Ipse edificabit mihi domũ: et firmabo soliũ eius vsq; in eternũ. Ego ero ei in patrem: et ipse erit mihi in filiũ: et misericordiã meã nõ auferam ab eo: sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. Et statuam eũ in domo mea: et in regno meo vsq; in sempiternũ: et thron⁹ eius erit firmissim⁹ in ꝑpetuũ. Juxta oĩa verba hec: et iuxta vniuersã visionẽ istam: sic locutus est nathan ad dauid. Cũq; venisset rex dauid et sedisset coram dño dixit: Quis ego sũ dñe deꝰ: et que dom⁹ mea: ut prestares mihi talia: Sed et hoc parũ visum est in conspectu tuo. Idcoq; locutus es sup domũ serui tui etiã in futurũ: et fecisti mihi spectabilem super oẽs hoies. Dñe deus meus quid vltra addere potest dauid cũ ita glorificaueris seruũ tuũ: et cognoueris eũ: Dñe ꝓpter famulũ tuũ iuxta cor tuũ fecisti omnẽ magnitudinẽ hanc et nota esse voluisti vniuersa magnalia. Dñe non est similis tui: et nõ est alius deus absq; te ex omnib⁹ quos audiuim⁹ auribus nostris. Quis eni est ali⁹ ut ppłs tuus israel: gens vna in terra ad quã perexit deꝰ ut liberaret et faceret populum sibi: et magnitudine sua atq; terroribus eiceret nationes a facie eius quã de egypto liberarat: Et posuisti ppłm tuũ israel tibi i ppłm vsq; in eternũ: et tu dñe factꝰ es deus eius. Nũc igitur dñe sermo quem locutus es famulo tuo et sup domũ eius cõfirmet in ꝑpetuũ: et fac sicut locutus es: permaneatq; et magnificet nomẽ tuũ vsq; in sempiternũ: et dicat dñs exercituũ deus israel: et domus dauid serui eius ꝑmanẽs coram eo. Tu eni dñe deus meus reuelasti auriculam serui tui ut edificares ei domũ et idcirco inuenit seruus tuus fiduciã ut oret coram te. Nũc ergo dñe tu es deꝰ et locutus es ad seruũ tuũ tãta beneficia: et cepisti benedicere domui serui tui ut sit semp coram te. Te eni dñe benedicẽte benedicta erit in ꝑpetuũ. xviij

Actũ est aũt post hec ut peuteret dauid philistĩm et hũiliaret eos: et tolleret gethꝰ et filias eiꝰ de manu philistĩm: percuteretq; moab et fierent moabite serui dauid: offerẽtes ei munera. Eo tpe peussit dauid etiã adadeçer regem soba regionis emath qñ perexit ut dilataret imperiũ suũ vsq; ad flumẽ euphratẽ. Cepit ergo dauid mille quadrigas eiꝰ et septẽ milia equitũ: ac viginti milia viroꝝ peditũ. Subneruauitq; omnes equos curruũ: exceptis centũ quadrigis quas reseruauit sibi: Supuenit aũt et syrus damascenꝰ ut auxilium prebret adadeçer regi soba. Sed et hui⁹ peussit dauid viginti milia virorum. Et posuit milites in damasco: ut syria ẽt seruiret sibi et offerret munera. Adiuuitq; eũ dñs in cunctis ad que perexerat. Tulit ẽq; dauid pharetras aureas quas habuerant serui adadeçer: et secundo punitio iniuriantium. ca. xix. Diuisio aũt et sentẽtia hui⁹ ca. xviij. pz ex dictis. ij. Regũ viij. ca. exceptis q; sequũt: d Et tolleret geth. nomẽ est vni⁹ ciuitatis philistinozũ de quinq; principalibus. ut pz. j. Regũ vj. e Et filias eius. i. villas ei adiacẽtes et subditas. f Cepit ergo dauid mille ẽdrigas eiꝰ et septem milia equitũ ac viginti milia viroꝝ ꝑditũ ij. Regum. viij. dr Et captis dauid ex parte eius mille septingentis equitibus et viginti milibus ꝑditum et ẽ. dicendũ q; non est contradictio: quia minor numer⁹ includitur in maiori et ideo si fuerũt septem milia equitũ ut hic dicit. fuerũt etiam mille septingenti. ut dicit ibi: sed hic maior numerus exprimit: et ibi minor. quia nõ ponitur ibi precise numerus alios excludendo. g

Sed et hui⁹ peussit dauid viginti milia viroꝝ. ij. Regũ viij. dr. xxij. milia. et eodẽ modo soluit sicut et precedens: et qz scriptura non curauit hic exprimere duo milia q; erant vltra sũmã principalem.

a Abisai ꝓ filius saruie percussit edom in valle salinarū .ij. Regū. viij tꝰ attribuitur ipsi dauid. Dicendū ꝙ attribuit dauid sic regi abisai ꝓ sicut duci vni⁹ aciei que fecit quid notabile in illa victoria. b Porro filij dauid ꝑmi ad manū regis. quia erant ꝑmi in honorib⁹. & ideo vocantur sacerdotes ij. Regum. viij. id est maiores inter illos qui assistebāt regi dauid. c

Cap. xix

Ceidit aūt Hic ꝑnter ꝛscribitur punitio iniuriantiū dauid & ꝑmo ꝛscribit ꝛbellatio auxiliātiū filijs āmon q̄ dauid iniuriati fuerant. secundo punitio filiozū āmon qui iniuriam fecerāt. secūda icipit a ꝓncipio xx. ca. sententia aūt hui⁹ ca. xix. patet ex dictis ij. Regū. x. ca. exceptis que sequunt: d Et ꝑcidit tunicas eoꝝ a natib⁹ vsq̄ ad pedes. aliq̄ libri habēt: vsq̄ ad inguina. sententia tamē est ꝙ illa ps ꝛstiū fuit ꝑcisa q̄ a natibus ꝛscendebat inferius: ita ꝙ apparebāt eoꝝ turpia. e Conduxeruntq̄ triginta duo milia currruū. id est trigintaduo milia hominū pugnantiū in currib⁹ Sciendū tñ ꝙ nō fuerunt tot pugnātes in currib⁹: quia in vniuerso nō fuerunt nisi trigintaduo milia ꝑdites cū alijs cōputādo. ut patet. ij. Regū. x sed quia pugnātes in currib⁹ erant ꝓncipales. iō sub numero eoꝝ alij hic ponunt & abeis ꝛattulit eas in hierusalē: necnō ꝛ thebath & chun vrbib⁹ adadeçer eris plurimū: ꝛ quo fecit salomon mare eneū & colūnas & vasa enea. Qd cum audisset thou rex emath ꝑcussisse videlz dauid omnē exercitū adadeçer regis soba misit adurā filiū suū ad regem dauid ut postularet ab eo pacem & cōgratularet ei eo ꝙ ꝑcussisset & expugnasset adadeçer. Aduersarius quippe erat thou adadeçer. Sed & oīa vasa aurea & argentea & enea cōsecrauit dauid rex dño cū argēto & auro qđ tulerat ex vniuersis gētibus: tam ꝛ idumea & moab & filijs āmon q̄s ꝛ phi listijm & amalech. Abisai ꝓ filius saruie ꝑcussit edom in valle salinarum ꝛcē & octo milia: & constituit in edom ꝓsidū: ut seruiret idumea dauid. Saluauitq̄ dns dauid in cūctis ad que ꝓrexerat. Regnauit ergo dauid sup vniuersum israel: & faciebat iudiciū atq̄ iusticiam cūcto populo suo. Porro ioab filius seruie erat sup exercitū: & iosaphat filius abiluth acōmētarijs. Sadoch aūt filius achitob & abimelech filij⁹ abiathar sacerdotes: & susa scriba. Banaias quoq̄ filius ioiade super legiones cerethi & felethi. Porro filij dauid ꝓmi ad manum regis.

XIX

Ceidit aūt ut moreret naas rex filioꝝ āmon: & regnaret anon filius eius ꝓ eo. Dixitq̄ dauid: Faciam misericordiā cum anon filio naas. Prelatit enī mihi pr eius misericordiā. Qdisitq̄ dauid nūcios ad consolandū eum sup mortem patris sui. Qui cū pueniss̄ent ī terrā filioꝝ āmon ut consolarent anon: dixerunt ꝓncipes filioꝝ āmon ad anon Tu forsitan putas ꝙ dauid bonoris causa in patrem tuū misserit qui ꝓsolarent te: nec animaduertis ꝙ ut explorent & inuestigent & scrutent terram tuā venerint ad te serui ei⁹. Igitur anon pueros dauid ꝛcaluauit & rasit: & precidit tunicas eoꝝ a natib⁹ vsq̄ ad pedes & dimisit eos. Qui cum abissent & hoc mandassent dauid: misit in occursum eoꝝ. Grandem enī contumeliam sustinuerūt: & ꝑcepit ut manerent in hiericho donec cresceret barba eoꝝ: & tunc reuerterentur. Videntes aūt filij āmon ꝙ iniuriam fecissent dauid tam anon q̄m reliquus ppl⁹ miserunt mille talenta argenti: ut conducerent sibi ꝛ mesopotamia & ꝛ syria maacha: & ꝛ soba curr⁹ & equites. Conduxeruntq̄ e trigintaduo milia currruū & f regem maacha cū ppl⁹ eius. Qui cū venissent: castrametati sunt e regione medaba. Filij quoq̄ āmon cōgregati ꝛ vrbibus suis: venerūt ad bellū. Qd cū audisset dauid: misit ioab & omnē exercitum virorum fortiū. Egressiq̄ filij āmon direxerūt aciē iuxta portam ciuitatis. Reges aūt qui ad auxiliū eius venerāt separatim in agro steterūt. Igitur ioab intelligēs bellū ex aduerso & post tergum contra se fieri: elegit viros fortissimos ꝛ vniuerso israel & prexit contra syrū. Reliquā aūt partem populi ꝛdit sub manu abisai fratris sui & prexerūt cōtra filios āmon. Dixitq̄: Si vicerit me syr⁹ auxilio eris mihi si aūt supauerint te filij āmon: ero tibi in ꝓsidiū. Confortare & agam⁹ viriliter ꝓ ppl⁹ nostro & ꝓ vrbib⁹ dei nostri. Dns aūt quod in cōspectu suo bonū est faciat. Perrexit ergo ioab & populus qui cū eo erat cōtra syrum ad ꝓlium & fugauit eos. Porro filij āmon videntes ꝙ fugisset syrus ipsi q̄q̄ fugerūt abisai fratrē ei⁹: & ingressi sunt ciuitatē. Reuersusq̄ est etiam ioab in hierusalē. Videns aūt syrus ꝙ cecidisset coram israel: misit nuncios & adduxit syrum qui erat transfluuiū. Sophat⁸ aūt princeps militie adadeçer erat dux eorum. Qd cū annūciatum esset dauid: congregauit vniuersum israel: & trāsiuit iordanē: irruitq̄ in eos & direxit ex aduerso aciem illis cōtra pugnantib⁹. Fugit aūt syrus isr̄l. Et⁹ interfecit dauid ꝛ syris septem milia curruū: & quadraginta milia ꝑditū & sophat exercitus principē. Videntes aūt serui adadeçer se ab israel esse nominantur. f Et regem maacha cū ppl⁹ eius. iste populus nō cōtinet in numero ꝓdicto. q̄ ab isto habuerūt mille viros vltra trigintaduo milia ꝓdicta. ut patet ij. Regū. x. g Sophat aūt ꝓceps militie adadeçer. iste vocatur sobath. ij. Regū. x. q̄ talia nomina variant frequēt in ꝓncipio uel in fine. ut alias dictum est. h Et interfecit dauid ꝛ syris septē milia curruū & xl. milia ꝑditū. ij. Regum. x. dicit: Et occidit dauid ꝛ syris septingentos currus & xl. milia equitum. Ad cōcordantiam hui⁹ dicēdū ꝙ ibi fuerūt septingenti curr⁹ tm̄, ut ibi dicit. sed in quolibet curru ꝛcē pugnatores: & sic erant ibi septem milia hominū pugnantiū in currib⁹ q̄ dicūt hic septē milia curruū. i. ī currib⁹ pugnantiū: eo modo quo supra dictū est. fuerunt etiā ibi viginti milia ꝑditum. & xl. milia equitū sed equites hic tacentur qui ibi exprimūt: & econuerso ꝑdites ibi tacent: qui hic exprimūt: quia illud quod ī vno loco scripture omittit. ī alio frequēt suppletur. sicut ꝓz ī ꝛcursu euangelioꝝ. & eodem mō in libris Paral'p & in libris Regum.

a Cap.xx. Actum est aūt. hic ꝓpter vtrl-latis adiutorib⁹ filioꝝ ămon ponit punitio ipsoꝝ. ⁊ secundo subiungit narratio triū bellorum dauid famosoꝝ ibi: Post hꝫ initū ē bellū. sententia aūt ꝑmet ꝓtis patet ex dictis.ij.Regū xij.ca.i fine.bis exceptꝫ.

b Porro dauid manebat in hierusalem. in hac remansione cōmisit dauid peccatum cū vrsatve vxore vrie: qō hꝫ omittitur: quia diffuse scribit ij.libro Regū.xj.ca.⁊ xij.

c Tulit aūt dauid coronā melchon. nomē est idoli filiorum ămon. ut dictū fuit.ij.Regū.xij.

d Manubias quoqꝫ.i. spolia que sic nominant: eo qꝫ manib⁹ rapiūt.

e Post hec. hic succincte ponitur narratio trium bellorꝝ. ⁊ patet sententia ex dictis ij.libro Regū. xxj.ca.in fine. vbi additur vnū bellū in quo ielbidenob nisus fuit occidere dauid lassatum ex labore bellandi. sed hic omittit ꝓpter reuerentiā dauid. ut dicunt hebrei. hic tñ ponunt duo dubia. Primū est. cum dicit: Post hec. quasi ista tria bella fuissent post predicta: qō nō est verū saltē de bello in quo dauid pcussit goliath: qz hꝫ ponit i secūdo loco: ⁊ tamē fuit primū bellū dauid ſm cōmunē opinionē. Secūdū ponit cū dr: f Fratrē goliath. quod exponitur dupliciter. vno mō qꝫ iste fit idem cū goliath quem interfecit dauid. sicut fuit expositum.ij.Regum xxj. ⁊ ſm hoc hec est hīa: Fratrem goliath getheū ⁊ est sensus qꝫ dauid percussit goliath getheum fratrē istorū alioꝝ gigātum duoꝝ: qui hic nominant. Alio modo qꝫ iste qui dicit hic pcussus fuit alius a goliath fratre ei⁹ ⁊ ſm hoc hec est hīa: Fratrem goliath getthei. ⁊ est sensus qꝫ dauid percussit fratrē goliath q̄ erat sibi similis in fortitudine ⁊ magnitudine. ⁊ ſm istā expositionē oportet ꝑdictā dicē qꝫ istud bellū omittit.ij. Regū. xxj. tamen ꝑma expositio colōz est.

g Hi fuit filij raphaim. superatos: transfugerunt ad dauid ⁊ seruierunt ei. Nolu/ itqꝫ vltra syria auxiliū prebere filijs ămon. xx

Actum[a] est autem post anni circulū eo tēpore quo solēt reges ad bella procedere: cōgregauit ioab exercitū ⁊ robur militie: ⁊ vastauit terrā filioꝝ ămon. Perrexitqꝫ ⁊ obsedit rabba. Porro[b] dauid manebat in hierusalem quando ioab pcussit rabba: ⁊ destruxit eam. Tulit[c] aūt dauid coronam melchon de capite eius ⁊ inuenit in ea auri pondo talentū ⁊ pretiosissimas gēmas: fecitqꝫ sibi inde diadema. Manubias[d] quoqꝫ vbis plurimas tulit: populū aūt qui erat in ea eduxit: ⁊ fecit sup eos tribulas: ⁊ trahas: ⁊ ferrata carpenta transire: ita ut dissecarentur ⁊ pterirent. Sic fecit dauid cunctis vbibus filiorū ămon: ⁊ reuersus est cum omni populo suo in hierusalē. Post[e] hec initum est bellū i gazer aduersum philisteos: in quo percussit sobochai vsathites saphai de genere raphaim: ⁊ humiliauit eos. Aliud quoqꝫ bellum gestum est aduersus philisteos: in quo percussit adeodatus filius saltus bethleemites fratrem goliath getheī: cui⁹ hasta lignū erat quasi liciatorium texentium. Sed ⁊ aliud bellum accidit in geth: in quo fuit homo longissimus senos habens digitos. i. simul viginti quatuor q̄ ⁊ ipse de raphaim fuerat stirpe generatus. Hic blasphemauit israel: ⁊ percussit eum ionathan fili⁹ samaa fratris dauid. Hi[f] sunt filij raphaim in geth qui ceciderunt in manu dauid ⁊ seruorum eius. xxi

Onsurrexit[b] autem sathan cōtra israel: ⁊ incitauit dauid ut numeraret israel. Dixitqꝫ dauid ad ioab: ⁊ ad principes populi. Ite ⁊ numerate israel a bersabee vsqꝫ dan ⁊ afferte mihi numerū ut sciam. Respondit[g]qꝫ ioab: Augeat dñs populū suum centuplum ꝙ sunt. Nonne dñe mi rex omnes serui tui sunt? Quare hoc querit dñs meus quod in peccatum reputetur israeli? Sed sermo regis magis preualuit. Egressusqꝫ est ioab ⁊ circuiuit vniuersū israel: ⁊ reuersus est hierusalem. Deditqꝫ dauid numerū eorum quos circuierat: ⁊ inuent⁹ est omnis numerus israel mille milia ⁊ cētū milia virorum educentium gladium. De iuda aūt quadringēta septuaginta milia bellatorū. Nam[i] leui ⁊ beniamin nō numerauit: eo qꝫ inuitus exequeretur regis imperiū. Displicuit autem deo qō iussum erat: ⁊ pcussit israel. Dixitqꝫ dauid ad deū: peccaui nimis ut hoc facerem. Obsecro aufer iniquitatē serui tui: quia insipienter egi. Et locutus est dñs ad gad videntem dauid dicens: Vade ⁊ loquere ad dauid ⁊ dic ei. Hec dicit dñs. Trium tibi optionē do: vnū quod volueris elige ut faciam tibi. Cūqꝫ venisset gad ad dauid dixit ei: Hec dicit dominus. Eligе quod volueris: Aut tribus annis pestilentiam aut trib⁹ mensib⁹ te fugere hostes tuos: ⁊ gladium eorum nō posse euadere: aut tribus diebus gladium dñi ⁊ mortem versari in terra ⁊ angelū dñi interficere in vniuersis finibus israel. Nunc igitur vide quid respondeam ei qui misit me. Et dixit dauid ad gad. Ex omni parte me angustie premūt: sed melius mihi est ut incidam in manus dñi: quia multe sunt miserationes eius: ꝙ in manus hominū. Misit ergo dñs pestilentiam in israel: ⁊ ceciderunt de israel septuaginta milia virorū. Misit quoqꝫ angelū in hierusalem ut perderet eam. Cūqꝫ[k] perderetur vidit dñs ⁊ misertus est sup magnitudine mali: ⁊ imperauit angelo qui percutiebat: Sufficit iam: cesset manus tua. Porro angel⁹ dñi stabat iuxta aream oman iebusei: leuansqꝫ dauid oculos suos: vidit angelum dñi stantem inter celum ⁊ terram: ⁊ euaginatum gladiū in manu eius: ⁊ versum contra hierusalem: ⁊ ceciderunt tam ipse ꝙ maiores natu vestiti cilicijs proni in terram. Dixitqꝫ dauid ad deū: Nonne ego sum id est gigantū. uel de genere gigāteo.

b Cap.xxj. Onsurrexit autem sathan. hic ꝓpter describit percussio populi ꝓpter ipsius dauid elationē. ⁊ pz diuisio ⁊ sententia hui⁹ ca. ex dictis.ij. Regū vltimo ca. exceptis que sequunt.

i Nam leui ⁊ beniamin nō nu. eo qꝫ in. exe. re. imperium. ⁊ ideo istas duas tribus dimisit: qz habebat excusationē in ꝓmptu si de hoc regi accusaret. De tribu leui: quia statim poterat dicere qꝫ nō erat numeranda sicut alie quia alie trib⁹ numerant. a. xx. ānis ⁊ supra. ut hr Nu. j. Trib⁹ aūt leui ab vno mēse ⁊ supra. ut hr Nu.iij. Similiter de tribu beniamin poterat dicē qꝫ ꝓpter vrozē leuite fuit fere delecta. ut hr Judicum xx. ⁊ iō postea fuit parue reputatiōis cōparatiue ad alias. ⁊ ꝓpter hoc poterat se excusare ioab ab ei⁹ numeratione: quia parum creuisset numer⁹.

k Cūqꝫ penteretur. i. cū angelus se disponeret ad percutiendū populū in hierusalem.

a Porro ornan cū sus. ⁊ vi. ange. qua. filij ei⁹ cū eo absconderūt se. pre timore. nec mirum quia etiā dauid q̄ erat fidelis ⁊ ꝛuotus i visione angeli supra modū pterritus fuit. b Et tribulas. instrumēta sūt lignea victa a terꝛo teris: eo q̄ fruges cū ipsis terunt. c Et exaudiuit eū dñs in igne ꝛe celo. s. dato ⁊ hoc fuit signum manifestum acceptationis diuine. sicut in oblatione abel Ben. iiij. ⁊ lxlie. iij. Regum. ca. xviij. d Et nō ꝑualuit dauid ire. nō est intelligendū q̄ ꝓpter hoc dauid altare construxerit in area ornan iebusei: ⁊ ibi obtulerit. quia tenebatur ad hoc ꝛe mādato dei sibi facto ꝑ gad. ꝓphetam. ut habetur i littera. sed postq̄ fecerat istud sacrificiū litere iuisset ad offerendū iterū in gabaon vbi erat altare holocaustoꝝ sed nō potuit. eo q̄ ex visiōe angeli fuit nimis territ⁹. ⁊ ꝑ dñs ifrigidat⁹ ⁊ debilitat⁹: ita q̄ ptūc nō poterat ire. c

Cap. xxij

Ixitq̄ dauid. ꝑ⁹ q̄ ꝛe scripta est ꝛuotio dauid in volumine edificandi tēplū si dñs pmisisset. hic ꝑ ponit eius ꝛuotio in ꝑparatione materie ut salomon facilī⁹ templū edificaret. ⁊ ꝑmo ponit materie ⁊ oparioꝝ ꝑpatio. secūdo inūgit salomōi edificatio ibi: Vocauitq̄ salomonē. Circa ꝓmū dicit: Dixitq̄ dauid hic est dom⁹ dei ⁊c. istud refert ad illud quod dictū est ca. ꝓcedenti. q̄ dñs exaudiuit dauid in igne ꝛe celo. ꝓ hoc enī vidit dauid q̄ dñs eligebat locū illū ut ibi edificaretur templū ⁊ altare: sicut ꝓstea factū est ꝑ salomonē. ideo dixit: f Hec est dom⁹ dei ⁊c. i. hic edificabitur. vñ statim subdit ꝛe oparijs. cū dr: g Et ꝑcepit ut ꝙgre. cās. pseliti. isti erāt cōuersi ad iudaismū ꝛe alijs gētib⁹. qui iussi ut numeraretur ppls: Ego qui peccaui: ego qui malū feci. Iste grex quid cōmeruit? Dñe deus meus vertatur obsecro manus tua in me: ⁊ in domū patris mei: populus autem tuus non ꝑcutiatur. Angelus aūt dñi precepit gad ut diceret dauid: ut ascenderet extrueretq̄ altare dño ꝛeo in area ornan iebusei. Ascendit ergo dauid iuxta sermonē gad: quem locutus ei fuerat ex nomine dñi. Porro[a] ornan cū suspexisset ⁊ vidisset angelū quatuorq̄ filij eius cū eo: absconderūt se. Nam eo tēpore terebat in area triticum. Igitur cū veniret dauid ad ornan: conspexit eū ornan: ⁊ processit ei obuiam ꝛe area ⁊ adorauit eū pronus in terram. Dixitq̄ ei dauid: Da mihi locum aree tue ut edificem i ea altare dño: ita ut quantū valet argēti accipias: ⁊ cesset plaga a pplo. Dixit autem ornan ad dauid: Tolle: ⁊ faciat dñs meus rex quodcūq̄ ei placet. Sed ⁊ boues ꝛo in holocaustum: ⁊[b] tribulas in ligna ⁊ triticū in sacrificium: omnia libens prebebo. Dixitq̄ ei rex dauid. Nequaq̄ ita fiat: sed argentū dabo quātū valet. Neq̄ enī tibi auferre ꝛebeo: ⁊ sic offerre dño holocausta gratuita. Dedit ergo dauid ornan pro loco siclos auri iustissimi ponderis sexcentos: ⁊ edificauit ibi altare dño: obtulitq̄ holocausta ⁊ pacifica: ⁊ inuocauit ꝛeū ⁊[c] exaudiuit eum in igne ꝛe celo sup altare holocausti. Precepitq̄ dñs angelo: ⁊ cōuertit gladiū suū in vaginā. Protinus ergo dauid videns q̄ exaudisset eū dñs in area ornan iebusei: immolauit ibi victimas. Tabernaculū aūt dñi q̄ fecerat moyses in deserto ⁊ altare holocaustoꝝ ea tempestate erat in excelso gabaon: ⁊[d] nō preualuit dauid ire ad altare ut ibi obsecraret ꝛeum. Nimio enī fuerat timore pterritus: videꝛs gladium angeli dñi. xxii

Ixitq̄[e] dauid: Hec[f] est domus dei: ⁊ hoc altare in holocaustum israel. Et[g] precepit ut cōgregarentur omnes proseliti ꝛe terra israel ⁊ ꝓstituit ex eis latomos ad cedendos lapides ⁊ polientos ut edificaretur domus dei. Ferrū[h] ꝙq̄ plurimū ad clauos ianuarū ⁊[i] ad cōmissuras atq̄ iuncturas preparauit dauid: ⁊[k] eris pondus innumerabile. Ligna quoq̄ cedrina nō poterant estimari: que sidonij ⁊ tyrij ꝛeportauerunt ad dauid. Et[l] dixit dauid: Salomon filius meus puer parulus est ⁊ delicatus. Domus[m] aūt quam edificari volo dño talis esse debet ut in cunctis regionib⁹ nominetur. Preparabo ergo ei necessaria. Et[n] ob hāc causam ante mortem suā omnes preparauit impensas. Vocauitq̄[o] salomonē filium suū: ⁊ precepit ei ut edificaret domum dño ꝛeo israel. Dixitq̄ dauid ad salomonem. Fili mi: voluntatis mee fuit ut edificarem domum nomini dñi dei mei: sed[p] factus[q] est sermo dñi ad me dicens: Multum sanguinē effudisti: ⁊ plurima bella bellasti: non[q] poteris edificare domū nomini meo: tanto effuso sanguine coram me. Filius[r] qui nascetur tibi erit vir quietissimus. Faciā enī eū requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitū. ⁊ ob hanc causam pacificus vocabitur ⁊ pacē ⁊ ociū dabo in israel cūctis diebus ei⁹. Ipse edificabit domū nomini meo: et ipse erit mihi in filiū: et ego ero illi in patrē: firmaboq̄ solium regni eius sup israel in eternū. Nūc ergo fili mi sit dñs tecū ⁊ prosperare ⁊ edifica domū dño ꝛeo tuo: sicut locutus est de te. Detq̄ tibi dñs prudētiam ⁊ sensum: ut regere possis israel: ⁊ custodire legē dñi dei tui. istis aūt ꝓsita sunt ista opa que erant grauia ⁊ seruilia: sicut ⁊ iosue ꝓposuit gabaonitas ꝛe portatione lignoꝝ ⁊ aquarum ad locū diuini cultus. ut hr Josue. ix. Dicunt autē exꝓsitores nostri coiter q̄ hoc factū fuit diuina dispositiōe. ad designandū q̄ ecclesia esset edificanda ꝑ gentiles ad fidē xpi cōuersos: iudeis ꝓ maiori ꝑte reꝓbatis. Consequenter subdit de ꝑparatione materie. cū dr b Ferrū quoq̄ plurimū ad clauos ianuarū. ad cōiungendū fortiter asseres ⁊ ligna. i Et ad cōmissuras. i. icastraturas clauis ferreis fortificandas. k Et eris pondus inumerabile. ad faciendū mare eneum ⁊ alia vasa: quoꝝ multa fuerunt enea. ut dictū fuit iij. Regum. Dr aūt innumerabile. nō simpliciter: quia erat finitū: sed ad designandū magnā multitudinem. ⁊ est ypthotica locutio. l Et dixit dauid salomon fili⁹ me⁹ puer parulus est. ex hoc dicūt aliqui q̄ salomon erat trīm duodecim ānoꝝ q̄ cepit regnare. sed hoc fuit improbatū satis diffuse. iij. Regū. xj. m Dom⁹ aūt ꝛē. ut in cūctis regionib⁹ noiet. ꝓt ei⁹ eminentiā. sicut ⁊ dñs in infinitū excellit oēm creaturā: ꝓpter q̄ ⁊ salomon fecit ei⁹ altitudinē. cxx. cubitoꝝ. sicut diffuse fuit dictū. iij. Regū. ⁊ hr infra. ij. libro. iij. n Et ob hāc cau. aīa mor. suam oēs ꝑpa. ꝑpensas. i. alios ꝛe oib⁹: q̄ salomon multas addidit. sicut dr: oē aīal fuit in arcba noe. q̄ ꝛe singulis speciebus fuerūt aliqua individua. ut hr Ben. vj. o Vocauitq̄. Hic ꝓnter inūgit salomōi edificatio dom⁹ dei. ⁊ ꝓ ista vsq̄ ibi: p Sed fa. ē ser. dñi ad me dicēs: Multū san. effudisti. istud fuit dictū sibi ꝑ nathan q̄ ꝛenūciauit sibi domū edificandā nō ꝑ ipsū sed ei⁹ filiū. q Nō pote. edi. do. no. meo tāto effu. san. co. me. dicūt ita ꝛel q̄ hoc intelligit ꝓncipaliter ꝛe sanguine vrie ⁊ alioꝝ cū eo occisoꝝ ad mandatū dauid nequissimū. ut hr. ij. Regū. xj. ⁊ ꝛe sanguine sacerdotū effuso occasione dauid. ut hr. j. Regū. xxij. ⁊ ꝛe sanguine etiā multoꝝ iustoꝝ ⁊ innocentū: qui fuerunt inter alios gentiles malos quos dauid pluries ꝛebellauit. ⁊ ideo ex hoc ineptus fuit ad edificandū domū dñi. r Filius qui

nascetur tibi. Istud fuit expositū .ij. Regū .vij. sequit' postea: a Tūc enī proficere poteris si custodieris mandata ꝛc. Ex hoc enī ꝙ aliquis ponit diligentiā ad obediendū deo efficit dign' ut d's dirigat eū in agendis. b Ecce ego in pauperatícula mea ꝛc. quia omnis creatura ad d'm cōparata indigens est ⁊ paup. hoc tamē exponunt hebrei ad hrām de dauid qui fuit pauper respectu salomonis. tum qz venit paup ad regnū tū qz oportuit eū multa expendere i bellis frequētib'. c Habes quoq plurimos artifices. de cōuersis ad iudaismū. ut p̄dictū est. cū his tū fecit salomon venire multos alios de tyro ⁊ sidone. ut hr̄.iij. Regū. ⁊ infra .ij. libro .ij. d Precepit ꝙ dauid cūctis p̄cipib' israel ut adiuuarent salomonē. qz opus erat valde sumptuosū ⁊ ad bonum tot' ppli ordinatū. cetera patent in hrā. e

Cap. xxiij.

Hīc dauid ꝛc.

Postq̄ descripta est ipsi' dauid deuotio circa tēpli edificationē. hic p̄mittit ostendit ei' deuotio circa diuini cultus ampliationē ⁊ ordinationē. ⁊ p̄mo ordinant leuite in dei ministeriū. secundo p̄cipes ⁊ ppls i regis ⁊ dei obsequiū. ca. xxvij. Circa p̄mū p̄mo ponit s̄ūma leuitarum ⁊ officia eor' in generali. 2°. magis i speciali. ca. xxiij. Prima in duas. qz p̄mo ponūt officia leuitarū in generali. secūdo assignat ratio dicti ibi: Dixit enī dauid. Prima adhuc in duas. quia p̄mo in generali ponūt numer' ⁊ officia leuitarū. secundo distinctio familiarum ibi: Et distribuit. Circa primū dr: Igitur dauid senex ⁊ plenus dierū regē cōstituit salomonē. de q̄ constitutione habet' .iij. Regū .j. f Et congregauit omnes p̄ncipes israel ⁊ sacerdotes atq̄ leuitas. Numeratiq̄ sunt leuite a viginti annis ⁊ supra: ⁊ inuenta sunt triginta octo milia virorū. Ex his electi sunt ⁊ distributi i ministeriū domus dñi viginti quatuor milia: prepositorū autē ⁊ iudicū sex milia. Porro quatuor milia ianitores ⁊ totidem psalentes canentes dño in organis q̄ fecerat ad canendū: ⁊ distribuit eos dauid per vices filiorum leui: gerson videlz ⁊ caath ⁊ merari. Filij gerson: leedan ⁊ semei. Filij leedan p̄cipes: iehibel ⁊ çethan ⁊ iobel tres. Filij semei: salomith ⁊ oçibel ⁊ aran tres. Isti p̄cipes familiarū leedan. Porro semei filij leeth ⁊ çiça ⁊ iaus ⁊ baria. Isti filij semei quatuor. Erat autē leeth p̄ior: çiça secūd'. Porro iaus ⁊ baria nō habuerūt plurimos filios: ⁊ idcirco i vna familia vnaq̄ domo cōputati sūt Filij caath: amram ⁊ isaar hebron ⁊ oçibel q̄tuor. Filij amram: aaron ⁊ moyses. Separatusq̄ est aaron ut ministraret in sancta sanctorū: ipse ⁊ filij ei' in sempiternū: ⁊ adoleret incēsum dño p̄m ritum suū: ac benediceret nomini eius in ppetuū. Moysi quoq̄ hominis dei filij ānumerati sunt in tribu leui. Filij moysi: gerson ⁊ elieçer. Filij gerson: sububel p̄m'. Fuerūt aūt filij elieçer: roobia p̄m' ꝓpter hoc apposita est adhuc maior s̄ūma ꝓpter multitudinē ⁊ pondus ministeriorū. l Prepositorū aūt ⁊ iudicū sex milia. p̄m aliquos p̄positi hic nominant custodes vasorū ⁊ thesaurorū. iudices aūt illi qui docebant populū. p̄m alios vo ijdem sunt p̄positi ⁊ iudices. s. populi doctores. vñ in veteri testamento doctores vocabantur p̄ceptores: ⁊ p̄m illud dictum dicendū esset consequenter ꝙ cū ianitorib' intelligūt custodes vasorum ⁊ thesaurorū: eo ꝙ seruabant claues ostiorum illorū locorum in quib' talia reponebant. cū dicit: m Porro quatuor milia ianitores. quorum aliqui custodiebāt ostia exteriora. aliqui aūt ostia domorum in quibus thesauri vestes sacre ⁊ vasa erāt reposita. n Et totidē psalentes. i. cantores qui erant quatuor milia. o Et distribuit. hic p̄mittit distinctio familiarū qz in tribu leui erāt plures familie ⁊ distinguunt p̄m tres filios leui. scilz gerson caath ⁊ merari. ⁊ incipit hec distinctio a filijs gerson. cum dicit: p Et gerson. supple filij fuerūt. q Leedan ⁊ semei. Iste leedan videtur esse idem cū illo qui .8. vj. ca. vocatur lotenitita ꝙ in domo gerson fuerūt due familie lotenitica: ⁊ semeitica. ⁊ quelibet istarū hic dividitur in plures. Prima in sex. cum dicit: Filij leedan ꝛc. ⁊ sequitur: r Filij semei salomith ꝛc. Iste semei fuit filius leedan ⁊ fuit principalior alijs filijs leedan ꝓpter quod ab eo denominant tres familie. Consequenter dividitur secunda familia. s. semeitica in tres. cum dicit: s Porro filij semei leeth. Iste semei fuit frater leedan: ⁊ ls habuerit quatuor filios: tamē habuit tm̄ tres familias: qa duo filij in vna familia fuerūt ordinati: qz paucos filios habebant. ut hr̄ in littera. t Filij caath. hic cōsequenter describunt familie caath vsq̄ ad aaron ⁊ moysen. de quor familijs agitur cōsequenter. ⁊ p̄mo q̄tum ad aaron. cū dicit: v Separatusq̄ est aaron ꝛc. Fuerunt enī deputati a deo ad sacerdotium ⁊ ideo habuerunt nomē speciale vltra alios caathitas ⁊ vocati sunt aaronite. ut dictum fuit supra. vj. ca. Consequenter agitur de familijs descendentibus a moyse. cum dicitur: x Moysi quoq̄ hominis dei ⁊ vocatur homo dei: quia deus cum eo familiariter loquebatur: sicut homo ad amicum suum. ut habetur Exodi .xxxiij.

Tunc enī proficere poteris: si custodieris mandata ⁊ iudicia que precepit dñs moysi ut doceret israel. Cōfortare ⁊ viriliter age: ne timeas neq̄ paueas. Ecce ego in pauperatícula mea preparaui impensas dom' dñi auri talenta centū milia: ⁊ argenti mille milia talentorū: eris vo ⁊ ferri nō est pondus: vincit enī numer' magnitudine. Ligna ⁊ lapides p̄parauī ad vniuersa impendia. Habes quoq̄ plurimos artifices latomos ⁊ cementarios artificesq̄ lignorū: ⁊ omniū artiū ad faciendū op' prudentissimos in auro ⁊ argento: in ere ⁊ ferro: cui' non ē numerus. Surge igit ⁊ fac: ⁊ erit dñs tecum. Precepit q̄q̄ dauid cunctis p̄cipib' israel: ut adiuuarent salomonē filium suū: cernitis inq̄ens q dñs de' vester vobiscū sit: ⁊ dederit vobis requiē p circuitū: ⁊ tradiderit omnes inimicos vestros in manus vestras: ⁊ subiecta sit terra coram dño: ⁊ coram pplo eius. Prebete igit corda vestra ⁊ animas vestras: ut queratis dñm deū vestrū: ⁊ consurgite ⁊ edificate sanctuariū dño deo ut introducatur archa federis ⁊ vasa dño consecrata in domū que edificatur nomini dñi. xxiij

Situr dauid senex ⁊ plenus dierum regem constituit salomonem filiū suum sup israel: ⁊ congregauit omnes p̄ncipes israel ⁊ sacerdotes atq̄ leuitas. Numeratiq̄ sunt leuite a viginti annis ⁊ supra: ⁊ inuenta sunt triginta octo milia virorū. Ex his electi sunt ⁊ distributi i ministeriū domus dñi viginti quatuor milia: prepositorū autē ⁊ iudicū sex milia. Porro quatuor milia ianitores ⁊ totidem psalentes canentes dño in organis q̄ fecerat ad canendū: ⁊ distribuit eos dauid per vices filiorum leui: gerson videlz ⁊ caath ⁊ merari. Filij gerson: leedan ⁊ semei. Filij leedan p̄cipes: iehibel ⁊ çethan ⁊ iobel tres. Filij semei: salomith ⁊ oçibel ⁊ aran tres. Isti p̄cipes familiarū leedan. Porro semei filij leeth ⁊ çiça ⁊ iaus ⁊ baria. Isti filij semei quatuor. Erat autē leeth p̄ior: çiça secūd'. Porro iaus ⁊ baria nō habuerūt plurimos filios: ⁊ idcirco i vna familia vnaq̄ domo cōputati sūt Filij caath: amram ⁊ isaar hebron ⁊ oçibel q̄tuor. Filij amram: aaron ⁊ moyses. Separatusq̄ est aaron ut ministraret in sancta sanctorū: ipse ⁊ filij ei' in sempiternū: ⁊ adoleret incēsum dño p̄m ritum suū: ac benediceret nomini eius in ppetuū. Moysi quoq̄ hominis dei filij ānumerati sunt in tribu leui. Filij moysi: gerson ⁊ elieçer. Filij gerson: sububel p̄m'. Fuerūt aūt filij elieçer: roobia p̄m'

a Filij merari. Dic ꝓnter ꝛescribunt familie ipsius merari. ⁊ patet littera vsq; ibi: b Acceperūtq; eas filij eis fratres earū. i. cognati germani: quia eis ⁊ eleaçar fuerant fratres. c Di filij leui in cognationib⁹ ⁊c. quedam epilogatio ē respectu precedentiū. d Dixit eni dauid. Dic ꝓnter reddit ratio cuiusdā dicti quia dictū est circa ꝓncipiū bui⁹ ca. q; dauid distinxit leuitas ꝑm diuersa officia. s. sacerdotū doctoꝝ cantoꝝ ianitorum ⁊ sacristarum. ⁊ bui⁹ ratio hic assignat a dauid: qz ex q̄ arcba habuit stabilē māsionē ita q; non debebat vltra portari de loco ad locū: qđ fuit edificato templo de quo hic agit leuite fuerūt expediti de multis ⁊ magnis oneribus que erāt in deportatiõe tabernaculi ⁊ vasoꝝ ⁊ alioꝝ pertinentiū ad cultum ministerij: ⁊ tō diuinis laudib⁹ ⁊ sacrificijs ⁊ similib⁹ debebāt esse magis intenti. ⁊ hoc ē qđ dr: e Requiē dedit dñs de⁹ ⁊c. i. de ꝓmo dabit cõplete: qz ꝑ spiritū sciebat templū cito cõplēdū. ⁊ p3 lrā paucis exceptis. f Et in exedris. i. cameris. g Et i loco purificationis. i. in atrio vbi erant lauatoria ad purificationē sacerdotum ⁊ ablutionē sacrificioꝝ. h Sacerdotes aut̄ ē super panes ꝓpositionis. de quibus dictum fuit Exo. xxv. i Et ad simile sacrificium. i. farine triticee purgatissime: q̄ aliq̄n offerebat i sacrificiū ꝑ sacerdotes. k Et ad lagana. pasta erat cocta i aqua. l Et açima. i. açimos panes. m Et sartaginē. i. ad panes i sartagine frixos. n Et ad torendū. s. spicas nouas que torrebāt ⁊ grana p cõfricationē excutiebāt ex quib⁹ sacrificiū offerebat. ⁊ de istis oib⁹ dictū fuit pleni⁹ Leuit. ij. ca. o Sup omne pond⁹ atq; mensurā. qz de materia arida de qua fiebāt sacrificia accipiebat ad pond⁹ ꝑm diuersitatē sacrificioꝝ ⁊ oblationū. ⁊ materia liquidoꝝ accipiebat ad mensurā: ⁊ oia ista ptinebant ad officiū sacerdotū. Cõsequēter distinguit officia leuitarū. cū dr: p Leuite ꝓ ut stent mane ad cõfitendū ⁊c. i. q̄n offerebat iuge sacrificiū matutinū in ortu solis. q Similit̄q ad vesperā. q̄n offerebat iuge sacrificiū ante solis occasū. r Tam i obla. holocaustoꝝ. dicit̄ aut̄ holocausta sacrificia totalit̄ incēsa. s Q̄ i sabbat. q̄ celebrabāt i memoriā bñficij creatiõis. t Et calendis. i. neomenijs. a neos qđ ē nouū qz in nouilunijs fiebāt ꝑ festa i memoriā bñficij gubernationis mūdi. q̄ qdem gubernatio cõsistit in motione stellarū ⁊ opatiõe sua mutatio aūt i istis iferiorib⁹ elemētarib⁹ multū seq̄t motū lune. ꝓpt̄ qđ in nouilunijs fiebant ista festa. v Et solēni. reliqs. s. pasce pentecostes tubaꝝ expiatiõis tabernaculoꝝ: de qb⁹ dictū fuit plenī⁹ Leuit. xxiij. x Ut mi. in domo dñi. ipsis sacerdotibus de stirpe aaron descendentib⁹. y Cap. xviij.

Ozo filijs aarō. Dic ꝓnter distinguit officia leuitarū magis i speciali. ⁊ ꝑ ꝑtū ad sacerdotes ⁊ doctores. secūdo ꝑtū ad cātores. ca. xxv. tertio ꝑtū ad sacristas ⁊ ianitores. ca. xxvj. Prima i duas: qz ꝑ agit de sacerdotibus. secūdo de doctoribus. ibi: Porro filioꝝ leui. Circa primū sciēdū q̄ aaron ⁊ filijs ei⁹ datum fuit sacerdotiū a deo. ut hr Exo. xxviij. ita q; aaron erat sūm⁹ sacerdos ⁊ filij ei⁹ sacerdotes sub eo. s. eleaçar ⁊ ithamar: ita q; sūmū sacerdotiū datū fuit eleaçar ⁊ filijs eius: sed tpe ixli trāslatū fuit sūmū sacerdotiū ad domū ithamar: de qua erat ixli. ut dictū fuit. j. Regū. ij. postea ꝑ tpe salomonis reductū fuit sūmū sacerdotiū ad domū eleaçar: qz salomō abiecto abiathar de sūmo sacerdotio instituit sadoch sūmū sacerdotē: q̄ erat de domo eleaçar. ut dictū fuit. iij. Regū. ij. Dauid ergo añ mortē suam volēs ordinare sacerdotū officiū fecit recēseri principales de vtraq; domo ⁊ inuenit plures de domo eleaçar q̄ de domo ithamar. ⁊ sic constituit viginti quatuor sacerdotes q̄ officiarent tēplū p ebdomadas sibi succedētes. xvj. de domo eleaçar ⁊ octo de domo ithamar ⁊ cū h̄ fecit duas domos ꝓncipales: vnā sup filios eleaçar ⁊ aliā sup filios ithamar: qđ p3 ex hoc q; sadoch q̄ erat ꝓncipalis inter filios eleaçar ⁊ achimelech inter filios ithamar nō noiant̄ inter illos qui fuerūt instituti ad officiandū ꝑr ebdomadas seu vices: qz erant ꝓncipales in duab⁹ domib⁹ ꝓsidentib⁹. xxiij. ebdomadarijs ꝓdictis. Sadoch tū ⁊ sui successores qui erant de eleaçar habuerūt sūmū sacerdotiū ad q̄s spectabat ingredi sanctū sanctoꝝ i die expiationis. s. decima die septimi mēsis. sacerdotes aūt alij qui erāt ebdomadarij p vices intrabāt quotidie ptem templi que dicebat̄ sancta ad cremādū thymiama sup altare incēsi ⁊ in hoc consistebat consūmatio sacrificij. ut dicit ap̄s ad Hebreos ix. ca. Quilibet aūt sacerdos ebdomadarius habebat plures sacerdotes sub se in ebdomada sua. Q̄ aūt dicūt aliq̄ q̄ ille erat sūmus sacerdos p totū annū in cui⁹ ebdomada cadebat expiatiõis festum p3 falsū: qz a tpe dauid q̄ ordinauit istas vices sacerdotū q̄libet anno fuisset mutatū sūmū sacerdotiū qđ nō legit in testa. de. cē factū ꝑ mortuo patre succedebat ei filius i sūmo sacerdotio. ex his q̄ dicta sūt p3 lrā paucis exceptis. z Diuisit vtraq; ⁊c. q̄n aūt ⁊ q̄libet illicitū ⁊ licitū sit vti sortib⁹ dictū fuit diffuse Leu. xxviij. a Descripsitq;

7 non erant eliezer filij alij. Porro filij roobia multiplicati sunt nimis. Filij isaar: salomith primus. Filij hebron: ieriau primus: amarias secundus: iaçihel tertius: thecmaan quartus. Filij oçihel: micha primus: iesia secūd⁹. Filij merari: mooli ⁊ musi. Filij mooli eleaçar ⁊ cis. Mortu⁹ ē aut̄ eleaçar: ⁊ non habuit filios sed filias: acceperūtq; eas filij cis fratres earum. Filij musi: mooli ⁊ eder ⁊ ierimuth tres. Hi filij leui in cognatiõibus ⁊ familijs suis: ꝓncipes per vices ⁊ numerum capitum singulorum: qui faciebāt opera ministerij dom⁹ dñi a viginti annis ⁊ supra. Dixit⁹ eni dauid: Requiē ᵉ dedit dñs de⁹ israel pplo suo ⁊ habitationē hierusalē vsq; in eternum: nec erit officij leuitarū ut vltra portet tabernaculū: ⁊ oia vasa eius ad ministrandū. Juxta ꝓcepta quoq; dauid nouissima supputabitur numerus filioꝝ leui a viginti ānis ⁊ sup: ⁊ erūt sub manu filioꝝ aaron: in cultū domus dñi in vestibulis: ᶠ in exedris: ᵍ in loco purificatiõis ⁊ in sãctuario ⁊ i vniuersis operibus ministerij tẽpli dñi. Sacerdotes⁸ aūt super panes ꝓpositiõis ᵗ ad simile sacrificiū ᵘ ad lagana ᵛ açima ʷ sartaginem ˣ ad torendum ⁊ super ʸ omne pond⁹ atq; mẽsu-

ram. Leuite⁹ vero ut stent mane ad confitendū ⁊ canendum dño: similiterq; ᵃ ad vesperam ᵇ in oblationem holocaustorum dñi q̄ ᵈ in sabbatis ⁊ ᶜ calendis ⁊ ᵉ solēnitatibus reliquis in ꝛta numerū ⁊ cerimonias vniuscuiusq; rei iugiter coꝝ dño: ⁊ custodiant obseruationes tabernaculi federis: ⁊ ritum sanctuarij: ⁊ obseruationem filioꝝ aaron fratrum suorum: ut⁸ ministrent in domo dñi. xxiiij

Duo⁸ filijs aaron be partitiões erāt. Filij aaro: nadab ⁊ abiu ⁊ eleaçar ⁊ ithamar. Mortui sunt autem nadab ⁊ abiu ante patrem suum absq; liberis: sacerdotioq; functi⁹ est eleaçar ⁊ ithamar. Et diuisit eos dauid id est sadoch de filijs eleaçari: ⁊ abimelech de filijs ithamar ꝑm vices suas ⁊ ministerium: inuentiq; sunt multoplures filij eleaçar in principibus viris q̄ filij ithamar. Diuisit autem eis hoc ē filijs eleaçar principes per familias sedecim: ⁊ filijs ithamar per familias ⁊ domos suas octo. Porro diuisit⁹ vtraq; inter se ⁊ familias sortib⁹. Erant eni principes sanctuarij ⁊ principes domus dei: tam de filijs eleaçar q̄ de filijs ithamar. Descripsitq; ᵒ eos semeias filius⁹ nathanael scriba leuites: coram rege ⁊ principib⁹ ⁊ sadoch sacerdote

eos semeias. ad memoriam in futurū que esset ꝓma in ministrando
⁊ que secunda :⁊ sic ꝓnter ne in posterum ꝛc hoc surgeret aliqua cō-
tentio. a Octaua abia. ꝛc ista sorte fuit çacharias pater iohan-
nis baptiste. ut batꝛtur Luce. j. b Sub manu aaron patris eoꝝ.
id est sub sūmo sacerdote ab aaron ꝛcscendente qui vocat hic aaron
eo ꝙ ꝓsonā ipsius repꝛe-
sentabat. c Porro fi-
lioꝝ leui. Hic ꝓnter agit
ꝛc doctoꝝ seu iudicū
magis in speciali. d
De filijs amram erat su-
babel ⁊ ꝛc filijs subahel
iedeia. isti videnť fuisse
ꝛc filijs moysi : qꝛ aaron
⁊ moyses fuerunt filij
amram. e Filij me-
rari. isti doctores fuerūt
ꝛc tribu leui ꝛcscendētes
p merari. f Mise-
runtq; ⁊ ipsi sor. cō. fra.
suos ⁊c. hoc ē dictū ꝙ si-
cut filij aaron erāt ordi-
nati in officio sacerdotū
p sortes. ut ꝓdictum est.
ita etiā isti in officio ꝛc-
toꝝ. Itē quia in equali
numero. sicut enī fuerūt
istituti viginticquoꝛ ꝓn-
cipales ꝛctoꝛes q̄ hic nomi-
nant. s. subahel iedeia ie-
sias isaaris salemoth ia-
nadiath ieriau amarias
iaçahel iechmoan micha
samir iesia çacharias. ⁊
isti fuerunt ꝛc filijs am-
ram. bennon oçiau soem
sacbur hebri eleaçar ie-
ramihel mooli eder ieri-
moth. isti fuerūt ꝛc filijs
merari. alij aūt quozum
noia hic interponnť fu-
erūt frēs istoꝝ uel ꝓes
īmediati uel mediati : ⁊
sic inť ponūť nō tāq; ꝓn-
cipales ꝛctoꝛes ꝙ sicut
eis attinentes. Sciendū
etiā ꝙ ista noia i plurib⁹
loq; aliť sonāt i hebreo q̄s
hic exprimāť i latino. g
Tam maiꝛes q̄s mino-
res omnes sors equaliter
diuidebat. quia ille sup
quē cadebat sors ꝓma
erat ꝓmus :⁊ sic ꝛc alijs
ꝓnter siue essent iuniores
in etate siue antiquiores
siue maioris reputatiōis
siue minoris. Credibile
tamē est ꝙ diuina ordi-
natione ꝓscia futuroꝝ :
sors ꝓma ceciderit sup ma-
gis aptum ꝛc futuro ad
illud officiū : ⁊ sic ꝓnter
ꝛc alijs ordinate. sicut di-
ctum fuit Mu. xxvj. ꝙ i
diuisiōe ꝛre p sortes ordi
natione diua sortes sic
cadebant ꝙ portio maioꝝ
terre eueniebat tribui habēti maiorē multitudinē ꝓsonarū : ⁊ minoꝝ
habēti minorē. ⁊ sic ꝛc alijs ꝓportionabiliť sm ꝙ dī. ꝓ. xvj.
Sortes mittuntť in sinū. sed a dño tēperanť. b Cap. xxv.
Hitur dauid. Hic ꝓnter agitur ꝛc distinctione ⁊ oꝛ-
dinatione cantoꝝ. Circa quod sciendū ꝙ fuerūt tres
principales cantoꝛes. s. asaph ⁊ hemā ⁊ idithun. ⁊ isti
tres equaliter diuidebant. xxv
filios asaph ⁊ heman ⁊ idithun :
qui i ꝓphetarent in citharis ⁊
psalteriis ⁊ cymbalis sm nume
rū suū ꝛcdicato sibi officio ser-
uientes. De filijs asaph çacbur
⁊ ioseph ⁊ natania ⁊ asarela fi-
lij asaph sub manu asaph pro-
phetantes iuxta regem. Porro
idithun filij idithun godolias
soꝛi ieseias ⁊ sabias ⁊ matha ⁊
thias : sex sub manu patris sui
idithun : qui in cithara ꝓpheta-
bat sup cōfitentes ⁊ laudantes
dñm. Heman quoq; filij hemā
hocciau mathamu oçibel : subu-
bel ⁊ ierimoth ananias anani
eliatha geldelthi ⁊ romethieçer
⁊ iesbaccasa mellothi othir mo-
çioth. Omnes isti filij heman
videntes regis in sermonibus
ꝛci. exaltaret cornu. Dediteq;
ꝛcus heman filios quatuoꝛdeci
⁊ filias tres. Uniuersi sub ma-
nu patris sui ad cantandū in
templo dñi distributi erant in
cymbalis ⁊ psalteriis ⁊ citharis
in ministeria dom⁹ dñi iuxta re-
gem : asaph videlz ⁊ idithun ⁊
hemā. Fuit aūt numerus eoꝝ
cū fratribus suis qui erudiebāt
canticū domini cuncti ꝛctoꝛes
ducenti octogintaocto. Mise-
rūteq; sortes p vices suas ex eq̄
tam maioꝛ q̄s minoꝛ doctus pa-
riter ⁊ indoctus. Egressaq; est
sors ꝓma ioseph q̄ erat de asaph
secunda godolie ipsi ⁊ filijs ei⁹
⁊ fratrib⁹ ei⁹ duodecim : tertia
çacbur filijs ⁊ fratrib⁹ ei⁹ duo-
decim : quarta ysari filijs ⁊ fra-
trib⁹ ei⁹ duodecim : quinta na-
thanie filijs ⁊ fratrib⁹ ei⁹ duo-
decim : sexta bocciau filijs ⁊ fra
tribus ei⁹ duodecim : septima
isrehela filijs ⁊ fratribus eius
duodecim : octaua isaie filijs ⁊
fratrib⁹ eius duodecim : nona
ix. dicebāť aūt isti ꝓphetę : qꝛ canebāt ꝓphetias. uel qꝛ habēbāt

⁊ abimelech filio abiathar :
principibus quoq; familiarum
sacerdotalium ⁊ leuitarū vnam
domū que ceteris preerat elea-
çar : ⁊ alteram domū que sub se
habebat ceteros ithamar. Exi-
uit aūt sors prima ioiarib : secū-
da iedeie : tertia harim : quarta
seorim : quinta melchia : sexta
maimna : septima accbos : octa-
ua abia : nona iesu : decima se-
chenia : vndecima eliasib : duo-
decima iacim : tredecima hop-
pha : decimaquarta isbaal : qn-
tadecima belga : sextadecima
emmer : decimaseptima eçir : de-
cimaoctaua aphses : decimano-
na apheçeia : vicesima eçechiel :
vicesimaprima iachin : vicesima
secunda gamul : vicesimatertia
dilaiau : vicesimaqrta maçiau.
He vices eorum sm ministeria
sua ut ingrediantur domū dei :
⁊ iuxta ritum suum sub manu
aaron patris eoꝝ : sicut prece-
prat dñs deus israel. Porro
filioꝝ leui qui reliqui fuerāt de
filijs amram : erat subabel : ⁊
de filijs subabel iedeia. De filijs
quoq; roobie : princeps iesias.
Isaaris ꝓo filius salemoth : fi-
liusq; salemoth ianadiath : fili-
usq; eius ieriau primꝰ : amarias
secūdus : iaçihel tertiꝰ : iechmoā
quartꝰ. Filius oçibel : micha :
filius micha : samir : Frater mi-
cha : iesia : filiusq; iesie : çacbari-
as. Filij merari : mooli ⁊ musi.
Filius osiau : bēnon. filiꝰ ęq;
merari : oçiau ⁊ soem ⁊ sacbur
⁊ hebri. Porro mooli filius ele-
açar : qui non habebat liberos.
Filius ꝓo cis : ieramihel. Filij
musi : mooli eder ⁊ ierimoth.
Isti filij leui sm domos fami-
liarū suarū. Miseruntq; ⁊ ipsi
sortes cōtra fratres suos : filios
aaron coꝛā dauid rege ⁊ sadoch
⁊ abimelech ⁊ principib⁹ fami-
liarū sacerdotaliū ⁊ leuiticarū
tam maiꝛes q̄s minoꝛes oēs

Situr dauid ⁊ magi-
stratꝰ exercituꝰ segrega-
uerūt i ministeriū fili-

Uidentes regis. i. ꝓphetę. qꝛ q̄
hodie dicit ꝓphęta
olim appellabať vi-
dēs. ut hꝛ. j. Reg.

i Qui ꝓphetarent
i citharis ⁊ psalte-
riis. i. ꝓphetias ca-
neret. ut coiter ex-
ponitur. Hebrei ꝓo
dicunt ꝙ dū cane-
rent in instrumen-
tis musicis fiebat
sup eos spiritꝰ dñi
⁊ ꝓphetabāt : sicut
dicit ꝛc heliseo. iiij.
Regum. iij.

k Porro idithun filij
supple sunt qui se-
quūť. idithun iste
fuit filiꝰ ꝓmi : ita
ꝙ ē nomē eąuocū
ad patrē ⁊ filiū. ⁊
eodē mō dicendū ē
ꝛc hęman-cū ibdit:
Hemā q̄s filij hemā

spiritū ꝓphetle·ut dictū ē supra. m Ut exaltaret cornu.i. ad hoc laudabāt eū·ut ipse exaltaret fortitudinē ⁊ potentiā regni dauid.⁊ ꝓpter hoc dicebant videntes regis qz orabant pro rege ⁊ ei⁹ regno. Aliqui hebrei exponūt hoc de rege messia quē adhuc iudei expectant ⁊ pro cui⁹ aduentu ; ut dicūt : cantores eū orabāt.i ei⁹ eni aduētu sperant sup oēs gētes elenari ⁊ eis dñari sed ꝑ fuit impletū i aduētu dñi nostri ihesu xp̄i. sicut dictum fuit diffusi⁹ j. Regū.ij. ca. sup finē cantici anne. n Miserunt ꝙ sortes per vices suas ex equo. sine acceptatione generis uel etatis seu alterius conditionis. Credibile est tū ꝙ sortes cadebant ordinatione diuina ꝑm aptitudinē ꝙsonarū ad officia sua·sicut dictū est de doctorib⁹ ⁊ sacerdotib⁹ ca. p̄ce. o Cap. xxvj. Iussiones aūt ianitorū. Hic ꝓsiter agit de ordinatione ianitor⁹ ⁊ sacristarū ⁊ ꝑmo de ianitoribus. secundo de sacristis seu custodib⁹. ibi: Porro acbias. Circa primum sciendum ꝙ diuisiones ianitorū seu ordines nō accipiunt ꝑm ordinē sacerdotū: sicut accepti sunt ordines doctor⁹ ⁊ cantor⁹ ·ut dictum est supius sed ꝑm ordines portarū . Erant aūt i atrio tēpli ubi erāt isti portarij q̄tuor introit⁹ ꝑm q̄tuor ptes orbis. s. porta orientalis ex q̄ pte erat ingressus templi :⁊ occidentalis ex qua pte erat ps posterior tēpli que dicebat sanctū sanctorum.⁊ porta aq̄lonaris ⁊ australis que erant ex latertb⁹ templi.igit ꝑm istas quatuor ptes dispositi sūt ianitores ꝙ sortes videlz qui custodirent portam orientalē: ⁊ qui occidētalē:⁊ qui aquilonarē : ⁊ qui australē.⁊ quō. Et his dictis patet lrā paucis exceptis que discurrenf. p Quia bñdixit illi dñs. istud ponit ad oñdēdū rationē q̄re iste obededom ita multiplicat⁹ erat i ꝓle ꝓut tangit in textu. iste eni ꝑm doctores fuit ille obededom·in cui⁹ domo posita fuit archa dñi·ut habet.ij. Regū.vj. ꝓpt qō dñs bñdixit obededom ⁊ omnē domū eius. ut dicit ibidem.s. multiplicando eū in prole·maxime masculina ⁊ in bonis spiritualib⁹ ⁊ temporalib⁹. q Sechi princeps ⁊c. qō exponit uno mō sic ꝙ istud ponit rñdēdo tacite questioni. dicūt eni ꝙ iste sechi erat parui valoris ⁊ ideo posset queri quare pater eius cōstituit eū principem in domo sua. Et rādetur hic ꝙ hoc fuit eo ꝙ nō habuerat primogenitum .sed istud nō videtur valere.quia saltē iste sechi fuit ꝓmogenitus ei⁹ uel alius: ꝓpter qō alio mō exponitur ad contrariū videlz ꝙ iste sechi fuit valentior alijs fratrib⁹ suis· ꝓpē quod pater fecit eū principem inter eos q̄uis nō esset senior : sicut dauid fecit de salomone ⁊ plures alij reges qui fecerūt sibi succedere in regno iuniores.⁊ ꝓpter hoc dicit hic: r Nō eni habuerat primogenitū.supple qui esset alicui⁹ valoris seu reputationis.⁊ talis modus loquēdi bñ inuenitur alibi in scriptura. s Misse sunt ergo sortes ex equo.sine acceptione etat⁹ uel generis· sicut dictum est de cantorib⁹ ca. precedenti. t Porro zacharie filio ei⁹ viro prudentissimo ⁊ erudito. hoc dicit ad reddendum rationē quare fuit posit⁹ ꝓncipalis in porta septētrionali sicut pater suus in orientali: quia nō fuit sic de alijs portis ꝙ pater ⁊ filius essent ꝓncipales in duab⁹ portis alijs. v In qua parte dom⁹ erat senior⁹ concilij. istud inducit ad oñendū ꝙ in illa parte requirebatur magna custodia quia ibi tractabāt senes seu iudices ordinarij negocia cōmunia ⁊ determinabant dubia.⁊ ideo sors illa cecidit sup obededom : qui erat homo valens ⁊ potens : eo ꝙ bñdixerat eū dñs·ut predictum ē. x Ad orientē ꝓo leuite sex. quia illa porta erat ante ingressum templi:⁊ ideo requirebat ibi magna custodia. y Et ubi erat concilium bini ⁊ bini.ibi eni duplicabāt custodes quia requirebatur maior custodia ratione p̄dicta. Mystice exponendo portas p̄dictas· ꝑm sensum allegoricū·porta orientalis figit xp̄i incarnationē quia tunc visitauit nos oriens ex alto. O occidentalis eius passionē·quia tunc occidit sol iusticie.in cui⁹ signū sol obscuratus fuit in meridie. Aquilonaris eius resurrectionē:quia tūc xp̄s rediit ab inferis tanq̄ ab aquilone·de quo dicit Hieremie.j. Ab aquilone pandetur omne malū. Australis eius ascensionē: sicut in puncto australi sol visibilis est in sua maiori altitudine. p ista enim quatuor xp̄i mysteria habem⁹ introitū ad atriū ecclesie militantis: ut ꝑ hec postea accedam⁹ ad templū ecclesie triūphantis. Scōm ꝓo sensū moralē porta orientalis de figit būane originis vilitatē. porta occidētalis mort̄ ꝓpinq̄tatē. porta aq̄lonaris infernalis supplicij q̄uitatē:qz ab aq̄lone p̄def oē malū·ut.s. dictū ē. Australis ꝓo celestis gaudij imēsitatē:qz ibi sol iusticie lucet i sua ꝓtute. p ꝓsideratione eni istor⁹ q̄tuor retulit bō a petō ⁊ icipit bonū opari.⁊ sic ꝑ ista

mathanie filijs ⁊ fratribus ei⁹ duodecī : decima semeie filijs ⁊ frib⁹ ei⁹ duodecim : undecima esrahel filijs ⁊ fratrib⁹ ei⁹ duodecim : duodecima asabie filijs ⁊ fratrib⁹ ei⁹ duodecim : tertiadecima subabel filijs ⁊ fratrib⁹ eius duodecim : quartadecima mathathie filijs ⁊ fratrib⁹ eius duodecim : quintadecima ieremoth filijs ⁊ fratrib⁹ eius duodecim : sextadecima ananie filijs ⁊ fratrib⁹ ei⁹ duodecim : septimadecima ielsboccase filijs ⁊ fratrib⁹ ei⁹ duodecim : decimaoctaua anani filijs ⁊ fratribus ei⁹ duodecim.nonadecima mellothi filijs ⁊ fratrib⁹ ei⁹ duodecim : vicesima eliatha filijs ⁊ fratib⁹ ei⁹ duodecim : vicesima prima othir filijs ⁊ fratrib⁹ ei⁹ duodecim: vicesimasecūda godolathi filijs ⁊ fratribus eius duodecim: vicesimatertia açiud filijs ⁊ fratrib⁹ eius duodecim: vicesimaquarta romemtieçer filijs ⁊ fratribus eius duodecim.

Iussiones° XXVI autem ianitorū de chorītis mesellemia filius chore: de filijs asaph filij mesellemie: çacharias primogenitus iadibel secundus: çabadias tertius: iathanael quart⁹: abilam quint⁹: iohānan sext⁹: elioenai septim⁹. Filij aūt obededom: semeias primogenit⁹: iozabad secundus: iobaa terti⁹: sachar q̄rtus: nathanael q̄ntus : ammiel sextus: issachar septim⁹: phollathi octauus : quia ᵖ bñdixit illi dñs. Semeie aūt filio eius nati sunt filij prefecti familiarū suarum : erant eni viri fortissimi. Filij ergo semeie : othīn ⁊ raphael ⁊ obediel sabad ⁊ fratres ei⁹ viri fortissimi.beliu quoq̄ ⁊ samathias. Oēs hi de filijs obededom ipsi ⁊ filij ⁊ fratres eorū fortissimi ad ministrandū sexagintaduo de obededom. Porro mesellamie filij ⁊ fratres eorū robustissimi decē ⁊ octo. De hosa aūt.i. de filijs merari : sechri⁹ princeps. Non⁷ eni habuerat primogenitū:⁊ idcirco posuerat eū pater ei⁹ i principē. helchias secundus:tabelias terti⁹: çacharias quart⁹. Oēs hi filij ⁊ frēs hosa tredecim. Hi diuisi sunt in ianitores : ut semp principes custodiarū sicut ⁊ fratres eor⁹ ministrarēt in domo dñi. Misse⁹ sunt ergo sortes ex equo:⁊ parvis ⁊ magnis ꝑ familias suas in vnāquāq̄ portarū. Cecidit ergo sors orientalis selemie. Porro⁷ çacharie filio eius viro prudentissimo ⁊ erudito obtigit plaga septentrionalis. Obededom ꝓo ⁊ filijs eius ad austrū : in⁹ qua parte domus erat seniorū concilij: sephima ⁊ hosa ad occidentem iuxta portam que ducit ad viā ascensionis : custodia contra custodiam. Ad⁷ orientem ꝓo leuite sex :⁊ ad aquilonē quatuor ꝑ diem : atq̄ ad meridiē similiter in die quatuor ⁊ ubi erat concilij bini ⁊ bini. In cellulis q̄q̄ ianitor⁹ ad occidētē q̄tuor i via:binq̄ ꝑ cellulas.

quasi p quatuor portas habet introitū ad atrium militātis ecclesie per participationē meritoꝝ: ut sic vlterius transeat ad atrium triūphantis ecclesie p adeptionē premioꝝ. a Pozzo achias. Hic ꝓmitter agit de ordinatione sacristarū ⁊ prefectoꝝ. ⁊ ꝑmo agitur de sacristis. secundo de prefectis ibi: Jsaaritis. sacriste aūt dicebantur illi q̄ custodiebāt vasa diuino cultui deputata ⁊ sacerdotū ornamenta ⁊ ea que erant in sacrificijs ⁊ cultu diuino necessaria: ⁊ aurū ⁊ argētū ⁊ similia que ex deuotione fuerant dño cōsecrata. ⁊ ꝑ lrā vsq; ibi: b Que sanctificauit dauid rex ⁊ ꝑn. fami. ⁊ tri. ⁊ cen. ⁊ du. exercit⁹. qñ enī habebant victoriam solēnē: p̄ciosa que ibi reperiebāt in p̄da ꝑncipes bellatorū offerebant uel ꝑtem eoꝝ consecrando diuino cultui. ita q̄ nō possent alijs vsib⁹ applicari. ⁊ hoc legitur esse factum a tempore moysi: qñ deuictis madianitis ꝑncipes exercitus q̄dā auri inuenerunt in p̄da consecrauerunt dño. ut hic Nu. xxxj in fine. c Hec aūt vniuersa sanctificauit samuel. Hoc non refert ad ea que fuerūt sanctificata uel consecrata dño p dauid ⁊ bellatores suos qui fuerunt post saul; sed ad ea que fuerunt sanctificata ⁊ consecrata dño ex predis victoriarū q̄s habuerūt saul ⁊ ꝑncipes eius. d Et ioab filius saruie. istud refert ad tēpus dauid: cui⁹ militie princeps fuit ioab. e Jsaaritis ꝙo. Hic ꝓmitter agitur de prefectis i operibus exterioribus. ⁊ hoc est quod dī: f Ad opera forinsecus sup̄ isr̄l ad docendū ⁊ adiudicandum eos. Aliqui enī de legis scientes legē fuerunt ordinati ad docendū populū in locis distātibus a hierusalem ⁊ ad determinandū dubia in quib⁹ simplices dubitabant. Hebrei tamē aliter exponūt quod dicit hic:

Ad septentrionē ꝙo ⁊ meridiem quaterni per dies singulos mutabātur: ⁊ ad basilicā concilij ad occidentem bini: habentes subiectos alios in via: binicq; per cellulas. Hec sunt diuisiones ianitorum filioꝝ chore ⁊ merari. Pozzo[a] achias erat sup̄ thesauros dom⁹ dñi ⁊ vasa sanctoꝝ. Filij quoq; dan filij gersonni. De ledan ꝑncipes familiarum: ledan ⁊ gersonni iehieli. Filij iehieli: ꝯathan ⁊ iobel fratres eius sup̄ thesauros dom⁹ dñi amramitis ⁊ isaaritis ⁊ hebronitis ⁊ oziehelitis. Subabel aūt filius gerson filij moysi ꝓpositus thesauris: frater quoq; eius elieçer: cui⁹ filius raabia ⁊ hui⁹ filius isaias ⁊ huius filius iozam: hui⁹ quoq; filij ꝯchori: ⁊ hui⁹ filius selemith. Jpse selemith ⁊ fratres ei⁹ sup̄ thesauros sanctoꝝ que[b] sanctificauit dauid rex ⁊ principes familiarū ⁊ tribuni ⁊ centuriones ⁊ duces exercit⁹. de bellis ⁊ manubijs ꝓeliorū que cōsecrauerant ad instaurationē ⁊ supellectilem templi dñi. Hec[c] autem vniuersa sanctificauit samuel videns: ⁊ saul filius cis: ⁊ abner filius ner: ⁊[d] ioab filius saruie: omnesq; sanctificauerant ea p manū salemith ⁊ fratrum eius Jsaaritis[e] ꝙo ꝑerat conenias ⁊ filij eius ad [f]opera forinsecus sup̄ israel: ad docendum ⁊ iudicandum eos. Pozzo[g] de hebronitis asabias ⁊ fratres eius viri fortissimi mille septingenti prerant[h] israeli trans iordanē cōtra occidentem in[i] cunctis operibus dñi ⁊ in ministeriū regis Hebronitarum aūt ꝑnceps fuit ieria: ꝑm familias ⁊ cognationes eorum. Quadragesimo[k] anno regni dauid recensiti sunt ⁊ inuenti sunt viri fortissimi in gaçer galaad: fratresq; ei⁹ robustioris etatis duo milia septingenti ꝑncipes familiarū. Preposuit aūt eos dauid rex rubenitis ⁊ gadditis ⁊ dimidie tribui manasse: in omne ministerium dei ⁊ regis. xxvii

Filij[l] aūt israel ꝑm numerū suū ꝑncipes familiarū tribuni ⁊ centuriones ⁊ prefecti q̄ ministrabant regi iuxta turmas suas: ingredientes ⁊ egredientes per singulos menses i anno: vigintiquatuor milibus singuli p̄erāt. Prime[m] turme in primo mense isboam[n] ꝑerat filius çabdiel: ⁊ sub eo vigintiquatuor milia. De[o] filijs phares: princeps[p] cūctorum principum in exercitu mense primo. Secundi mensis habebat turmā dudiaolites: ⁊ post se alter nomine macellotli qui regebat partem exercitus vigintiquatuor miliū. Dux q̄q; turme tertie in mēse tertio erat banaias filius ioiade sacerdotis: ⁊ in diuisione sua vigintiq̄tuor milia. Jpse est banaias fortissim⁹ inter triginta ⁊ sup̄ triginta. Preerat[q] aūt turme ipsius amiçadab[r] filius eius. Quartus[s] mēse quarto açabel frat' ioab:

no regni dauid recensiti sūt. i. p̄dicte numerationes ⁊ distinctiones leuitarū facte fuerūt quadragesimo anno regni dauid qui fuit vltimus ann⁹. s. vite sue. istud aūt hic exprimitur quia numeri ⁊ ordines bellatorū qui ponunt ea. sequēti fuerūt a ꝑncipio regni dauid: quod patet ex hoc q̄ asabel frater ioab nominat ꝑnceps in quarta turma ⁊ tamē ipse fuit occisus circa ꝑncipiū regni dauid: cū adhuc esset contentio inter domū dauid ⁊ domū saul de regno. ut habet ij. Regū. ij. ca. l Cap. xxvij. Jlij autem israel. Hic ꝓmitter describitur ordinatio populi ad regem ⁊ ad bellū. tunc enī populus est bñ ordinat⁹ qñ est obediēs regi: ⁊ rex diuine voluntati. talis aūt fuit dauid. ⁊ i ꝑncipio regni sui facta fuit ista ordinatio ut dictū ē ꝑce. ca. tñ ponit hic q̄si per modū repetitionis q̄ voluit similē ordinationē esse in regno filij sui salomonis. Circa q̄ ꝑ ponit ordinatio militaris. 2⁹ popularis ibi: Pozzo tribub⁹. tertio familiaris. ibi: Sup̄ thesauros aūt regis. Circa ꝑmū sciendū q̄ dauid distinxit milites p. xij. cohortes: ⁊ i q̄libz erāt. xxvij milia bellatoꝝ: ita q̄ ꝑma cohors erat cū rege ꝑmo mēse parata ad resistendū aduersarijs uel ad sedādū ppl'm. si aliq̄ seditio oriret. ⁊ secūda cohors in secūdo mense. ⁊ sic de alijs ꝓnē. tñ q̄si imminebat bellū ubi oportebat cōgregare maiorē exercitū oēs. xij. cohortes erāt parate ut eēnt cū rege. In ordine igit̄ istarū cohortū ostēdit hic q̄s fuerit ꝑnceps in ꝑma cohorte: ⁊ quis i secūda: ⁊ sic de alijs. ⁊ ꝑ lrā ex dictis paucis excepti. m Prime turme. i. ꝑme cohorti militū. n Jlboam ꝑerat. iste supra. xj. ca. vocat ibi baan. ista noīa variāt sic frequēt de ꝑnijs hebraicis dictū ē i ꝑncipio uel i fine. o De fi. phares. de q̄ tribu erat dauid: ⁊ iō voluit istū honorare nō solū ꝑ ꝑhitatē s ꝑ trib⁹ idē titatē. vñ subdit: p Princeps cū. ꝑncipū. q: nō solū ꝑerat ꝑme turme: imo etiā ꝑncipes aliarū. xj. turmarū erāt sub eo. q Preerat aūt tur. ipsi⁹. s. banaie. r Amiçadab filij ei⁹. s. subꝑre: ⁊ qñ ꝑ nō ꝑterat intēdere q̄erat regis ꝓfiliari⁹. ut hic. s. ij. ca. s Quart⁹ mēse q̄rto asabel frater ioab. ex q̄ ꝑz q̄ ista ordinatio militum facta fuit vivente adhuc asabele.

a Et çabedias filius eius p̃ eũ. qz asahel parũ vixit post istã ordinationẽ. quia fuit occisus circa ptincipiũ regni dauid. ut bř. ij. Regum. ij. ca. b Porro tribubus. Hic ꝑnter describit ordinatio popularis. ⁊ accipitur ꝑ tribꝰ: quia cuilibet ꝑerat vnus ꝑfectus ex parte regis qui leuabat censum ad prouidendum regi ⁊ domui eius. ⁊ ostendit hic quis cuilibet tribui ꝑerat. ⁊ patet littera vsq; ibi: c Voluit aũt dauid aliqui libri habent: Volunt. sed male: quia ioab ꝛc mandato dauid numerauit solũ populũ qui poterat ad bellũ ꝓcedere. ⁊ hoc ẽ a viginti ãnis ⁊ supra. infra aũt noluit numerare. cuius causa subdit: d Quia dixerat dñs ut multiplicaret israel quasi stellas celi. q. d. si vix potuerunt numerari viri potẽtes ad bellũ ꝓcedere: multo minus possent numerari. si cũ viris numerarent etiam pueri. e Joab filius saruie ceperat numerare. ut bř. ꝛ. xxj. f Nec cõpleuit. qz super hoc irruerat ira dei in israel. i. zeni ira dei pꝰ numerationẽ venerit super populũ. ut habet supra. xxxj tamẽ ioab a ꝓncipio numerationis ꝟ timuit. ꝓpter qđ inuitus iuit ad numerãdũ. ⁊ magnã partem numerare omisit. ⁊ ꝓpter hoc dř hic. q ira irruerat. s. anteq; totũ esset numeratum. g Et idcirco numerus eoz qui fuerant recensiti. s. a ioab. h Non ẽ relatus i fastos regis dauid. i. in libros ꝛc hac numeratione regi traditos: quia ioab etiã ꝛc numerauit ab eo resciditꝑtẽ ꝓpẽ eandẽ causam ꝓpẽ quam dimiserat numerare partẽ ppli. s. ne dauid nimis superbiret ex maiori numero sibi tradito. ꝓpter quã superbiã timebat ioab dei iram venire sup populũ ⁊ regẽ. sicut dictũ fuit supra xxj. ⁊. ij. Regũ. xxiij. Alij aliter exponũt. q numerus iste siue populi numeratio non fuit redactus in fastos regis dauid. in libris ꝛc factis dauid notabilibꝰ ⁊ cõmendabilibꝰ. qz ista numeratio nõ erat ad dauid cõmẽdationẽ sed magis ad vituperiũ. Fastus fasti idẽ ẽ qđ liber chronicalis. vñ i hebreo hic bř: In verbis dierũ regis dauid. sed ꝑma expositio verior videt. quia ille qui scribit historiam dei chronicã vertit ita fideliter scribere illa que sũt ad vituperiũ sicut illa que sũt ad laudem. ⁊ ideo Josephꝰ re. pbat Nicolaũ antiochenũ q̃ scripsit facta hebrodis ascalonite omittẽs ea que erant vituperabilia. i Super thesauros. Hic ꝑnter describit ordinatio familiaris. i. familie q̃ erat i officijs domꝰ ⁊ in alijs negocijs. cũ dř Super thesauros aũt regis q̃ erat i hierm. vñ sequit. k Vbi aũt thesauris q̃ erant in vrbibus. s. alijs a hierusalẽ. l Et i vicis. i. in villis muro non clausis. m Et i turribꝰ id est fortalicijs ꝑ regnũ edificatis ad regni munitionẽ. n Opi aũt rustico ⁊ agricolis. quia dauid habebat aliquos agros ex hereditate ꝓpria ⁊ aliqs ex officio regio. o Vineariũq; cultoribus. eodem mõ exponat sicut ꝛc agris. p Cellis aũt vinarijs. i. cellarijs vbi seruabanꝫ vina. q Super olineta ⁊ ficeta. ut colligerẽt fructꝰ. ⁊ ꝛc oliuis fieret oleũ ⁊ ficꝰ seruarẽt. ꝓ vsu hominũ. r Super apothecas aũt olei. id est cellaria vbi seruabãt olei vasa. s Super camelos ꝙo vbi ismaelites. qz ismaelite melius sciũt nutrire ⁊ custodire camelos q̃m israelite. t Super oues q̃m iaçim agarenꝰ. agareni eni habitabãt tm̃ in tentoriis: ⁊ iõ melius poterant custodire oues potrãdo habitacula sua ꝛc loco ad locũ ad inueniendũ pascua. v Oes hi ꝓncipes sube regi dauid. i. diuitiarũ artificialiũ: ut sũt aurũ ⁊ argentũ arma ⁊ huiusmõi. ⁊ naturaliũ ꝛc q̃bus ꝑnt hoies viuere ut sũt bladũ vinũ oleũ animalia ⁊c hmõi supra enumerata. ad prouidentiã eni bonã regis nõ solũ ptinet bñe diuitias artificiales sed etiam naturales. vñ iosephꝰ saluauit regnũ egypti ꝓ cõgregationẽ bladi i hoc tꝑe regis. x Jonathan. Hic ꝑnter agit ꝛc familia ipsi dauid magis ꝓpinq; cũ dř: Jonathan aũt patruus dauid. cõsiliarius. cuius cã subdit. cũ dř: y Vir prudens. ⁊ lrãtꝰ. ita q̃ habebat sapientiã inatã ⁊ acq̃sitã. z Ipse ⁊ ia. fi. acha. erãt cũ fi. regis i. honorati sic filij regis. hebrei exponũt alit: Cũ filijs regis. ad ipsos nutriẽdũ ⁊ vocẽdũ i moribꝰ. a Pꝰ achi. fuit ioiada. qz achitophel suspẽdit se. ut bř. ij. Regũ. xvij. iõ iste ioiada successit sibi in officio.

Onuocauit igit. Hic ꝑnter describit q̃lit dauid. b Cap. xxviij. Et tradidit salomõi filio suo exemplar oiũ q̃ agẽdoꝝ i templo. ⁊ ꝓ iducit sibi libros ad salomõis oredictiã. c Salomõi tũgit edificatiõis templi curã. ibi: Tu aũt salomõ. ꝛ. tradidit sibi agẽdoꝝ formã. ibi: Dedit aũt Circa ꝓmũ dř: Conuocauit igit dauid oes ꝓncipes

çabedias filiꝰ eius post eũ: ⁊ in turma eius vigintiquatuor milia. Quintus mense quinto princeps samaoth iezerites: ⁊ in turma eius vigintiquatuor milia. Sextus mense sexto hira filius acces thecuites: ⁊ in turma eius vigintiquatuor milia. Septimus mense septimo helles phallonites de filijs ephraim: ⁊ in turma eius vigintiquatuor milia. Octauꝰ mense octauo sobochai vsathites de stirpe çarai: ⁊ in turma eius vigintiquatuor milia. Nonus mense nono abiezer anathotites de filijs iemini: ⁊ in turma eius vigintiquatuor milia. Decimus mense decimo marai ⁊ ipse nethophatites de stirpe çarai: ⁊ in turma eius vigintiquatuor milia. Undecimus mense vndecimo banaias pharathonites de filijs ephraim: ⁊ in turma eius vigintiquatuor milia. Duodecimꝰ mense duodecimo holdai nethophatites de stirpe gothoniel: ⁊ in turma eius vigintiquatuor milia. Porro tribubus ꝑerant in israel. rubenitis: dux eliezer filiꝰ çechri. symeonitis: dux saphacias filius macha. leuitis: asabias filius chamuel. aaronitis: sadoch: iuda: heliu frater dauid. issachar: amri filiꝰ michabel. çabulonitis: ieſmaias filius abdie. neptalitib: ierimoth filiꝰ ozibel. filijs ephraim: osee filius ozaçu. dimidie tribui manasse: iobel filiꝰ phadaie. ⁊ dimidie tribui manasse in galaad: iaddo filiꝰ çacharie. beniamin aũt iasiel filiꝰ abner. dan vero ezribel filius ieroam.

Hi principes filioꝝ israel. Noluit aũt dauid numerare eos a viginti annis inferius: quia dixerat dñs ut multiplicaret israel quasi stellas celi. Joab filiꝰ sarue ceperat numerare: nec compleuit: quia sup hoc ira dei irruerat in israel: ⁊ idcirco numerus eoꝝ qui fuerant recensiti non est relatus in fastos regis dauid. Super thesauros autem regis fuit asmoth filius adibel. His aũt thesauris qui erant in vrbibus ⁊ in vicis ⁊ in turribus presidebat ionathan filius ozie. Operi aũt rustico ⁊ agricolis qui exercebãt terrã ꝑerat ezri filius chelub. vinearũq; cultoribꝰ semeias romathites. cellis autem vinarijs çabdias aphonites. Nam super olineta ⁊ ficeta que erant in campestribus: balanan gederithes. super apothecas aũt olei ioas. Porro armentis que pascebant in saron: prepositus fuit setrai saronites: ⁊ sup boues in vallibus saphat filius adli. sup camelos ꝙo: vbil ismaelites. ⁊ super asinos: iadias meronathites: super oues quoq; iaçim agarenꝰ. Omnes hi principes substantie regis dauid. Jonathan aũt patruus dauid consiliarius vir prudens ⁊ litteratꝰ ipse ⁊ iahibel filius achamoni erãt cũ filijs regis. Achitophel etiam consiliarius regis ⁊ chusi arachites amicus regis. Post achitophel fuit ioiada filiꝰ banaie ⁊ abiathar. Princeps autem exercitus regis erat ioab.

Onuocauit b XXVIII igit dauid oes ꝓncipes

ꝛ ꝑnter ſpecificauit iſtos ꝓncipes dicens: a Duces tribuū.qui ꝑerant duodecim tribuꝫ. b Et ꝓpoſitos turmarū militariū. c Qui miniſtrabant regi in domo ſua in diuerſis officijs. d Tribunos quoq; qui ꝑerant mille bellatoꝛibꝫ.ꝛ erāt ſub ꝓpoſitis turmarū qꝫ q̄libet turmacōtinebat.xxiij.milia bellatoꝛes.ut dictū eſt ca.ꝑce. e Et centuriones.qui ꝑerant centū bellatoꝛibꝫ ꝛ erant ſub tribunis. f Et qui ꝑerant ſubſtantie ꝛ poſſeſſionibꝫ regis.i.diuitijs eiꝫ artificialibus ꝛ naturalibus mobilibus ꝛ īmobilibus. g Filioſq; ſuos cū eunuchis.i. nutritoꝛibꝫ coꝛ ꝛ doctoꝛibus qui dicūt eunuchi: eo ꝙ erāt caſti ꝛ honeſti. h Cūq; ſurrexiſſet rex ꝛ ſtetiſſet.ſ.ſup gradum ad loquendū qui erat in atrio tabernaculi qō fecerat dauid ꝓ arcba dñi reponēda.ut bꝛ ſ.xv.ca. ut dicunt hebrei. alij ꝯo dicūt ꝙ ſurrexit de lecto ſuo in quo iacebat pre nimia ſenectute ꝛ debilitate.ut bꝛ.iij.Regū.j. ſurrexit tamē ad boram ut magis audiret. i Cogitaui ut edificarem nē. ut bꝛ ſupra.xvij.ca. k Et ſcabellū pedū dñi dei noſtri. quia intra ſanctū ſanctoꝛ erat quaſi ſedes dei.ita ꝙ ꝑm vnā opinionem ꝓpitiatoriū qō poꝛtabatur ab ipſis cherubin erat q̄ſi ſedile.ꝛ operculū arcꝉ erat quaſi ſcabellū ꝑm aliā ꝯo opinionē operculū arcꝉ erat ꝓpitiatoꝛium ꝛ ſedile dei. pauimentū ꝯo qō erat ante archā erat quaſi ſcabellū ꝓut diffuſius fuit dictū Exo.xxv. l Ad edificandū oia preparaui.i. aliqua de oībus.ut ſupra expoſitū ē.xxij.cetera patēt q̄ ſequūt vſq; ibi m De iuda enī elegit ꝓncipes.qꝛ in tranſitu maris rubri tribꝫ iuda ꝓmo ſecuta eſt moyſen alijs formidantibꝫ. ideo meruit regiā dignitatē.ut dictū fuit Exo.xiij. n De fi.pa.mei pla.ei ut me nē ut bꝛ.j.Regū.xvj. o Elegit ſalomonē filiū meū.ex quo ꝓz q̄ ſalomon fuit ꝓmotꝫ ad regnū nō ſolū voluntate humana ſed etiā diuina.ꝛ banc ordinationē nūciauit nathan.ꝓpheta ipſi dauid.ut bꝛ ſ.xvij.ꝛ.ij.Regū.vij. p Huc q̄ co.vni.cetu iſrael.ſupple dico q̄ ſequūt: q Custodite ꝛ ꝓquirite cūcta mā.dñi.ut ꝓ babeatis abūdantiā de noꝛ tpaliū ꝛ vlteriꝫ de noꝛ ſpiritualiū ꝛ eternoꝛ que ꝓncipaliter intelligūt ꝓmiſſa a deo ſub.ꝓmiſſione tpaliū de noꝛ.ſicut dictū fuit ſupra.xvj.ꝛ pleniꝫ Heñ.xv. r Tu aūt ſalomon. Hic ꝛ ꝑnter dauid iponit ſalomoni filio ſuo curā regni ꝛ edificationis tēpli.ꝛ qꝛ noticia dei via ē ad oīa alia bona.eo ꝙ nō amat bonū niſi cognitū.ideo ꝓmo inducit eū ad habendū dei noticiā dicens: Scito deū patris tui.ſecundo ad eius latriā. Et ſerui ei corde pfecto nē.cui causa ſubdit: s Omnia enī corda ſcrutat dē.ita ꝙ nihil eſt abſconditū ab oculis eius. t Si q̄ſieris eū inuenies.qꝛ facienti qō i ſe ē dē ſupplet reſiduū. v Quia elegit te dñs nē.q.d.exq̄ deus te elegit ad regnū ꝛ templi ſui edificiū nō debes timere de cōſūmatione: qꝛ q̄ cepit ipſe pficiet ſi feceꝛis debitū tuū. x Dedit aūt dauid. Hic ꝛ ꝑnter dauid ſalomōi tradidit formā ꝛ exēplar oiuꝫ agēdoꝛ. y De ſcriptionē poꝛtic⁹. q̄ erat añ introitū tēpli. z Et cellarioꝛ. dicūt alij ꝙ ſub pauimēto tēpli erāt cellaria ad reponēdū aromata ꝛ aliqua alia q̄ indigent cōſeruari i frigido loco.alij aūt dicūt ꝙ iſta cellaria intelligūt due māſiones tēpli inferiores. a Et cenaculi.i.tertie māſionis tēpli. b Et cubiculoꝛ i adytis.loca ſūt vbi iacebāt cuſtodes tēpli.ꝛ ſm hebreos erāt q̄dā appēditia iuxta murū templi exteriꝫ aſcendentia xv.cubitis in tribꝫ lateribꝫ tēpli.ſ.auſtrali aquilonari ꝛ occidentali. c Et domꝫ ꝓpitiationis.i.ſci ſcoꝛ. vbi erat ꝓpitiatoriū. ꝛ de oibꝫ iſtis dictū ē pleniꝫ.iij.Reg.vj. d Atrioꝛ.erant enī ibi tria atria.ſ. atrium ſacerdotū. atriū hominū mūdoꝛ.ꝛ atriū mulierū. e Et exedrarū.i.camerarū. f In tbx.de.dñi. vbi reponebāt vaſa ſacra ꝛ veſtes ſacerdotales.ꝛ filia. g Et in tbx.ſcoꝛ. vbi reponebāt illa que erāt deo cōſecrata ad faciēdū neceſſaria in tēplo ꝛ reparādū ea q̄ eſſent reparāda. h Aurū i pō.q̄ ſin.vaſa. nō ē itelligēdū ꝙ dauid tradiderit ſalomoni totū aurū ꝛ argentū qō i vaſis fiēdis tēpli erat neceſſariū ꝙ tradidit i ſcripto quātū pōd⁹ auri ꝛ argenti debebat poni i q̄libet vaſe aureo ꝛ argēteo. i Sed ꝛ ad can.aurea.qꝛ.r. fuerūt cādelabra aurea i tēplo ſalomonis.ut bꝛ.iij.Regū.vij.i fine. k Aurū q̄ de.i mē.ꝓpoſitiōis.ſup quā ponebant panes ꝓpoſitiōis. l Similiter ꝛ argentū alias mē.argēteas.ſup q̄s parabāt ea q̄ erāt offerēda. m Et leun.aureos.nō iuenit ſcriptū ꝙ i tēplo ſalomōis fuiſſent leūculi aurei.ꝛ iō alij dicūt ꝙ iſti ſūt leones q̄ fuerūt i throno ſalomonis de q̄ bꝛ.iij.Reg.x. ꝙ nō bz apparētia. tū qꝛ nō bꝛ i ſcripta ꝙ illi leones fuerūt aurei ꝙ magꝫ videt ꝙ fuerūt eburnei ſic ꝛ throniꝫ. tū qꝛ ibi agit tm de edificatiōe tēpli ꝛ ptinētiū ad ipſū. alle aūt throniꝫ nō fuit i tēplo nec de ptinētibꝫ ad ipſū ꝙ fuit i porticu domꝫ regie vbi ſalomō ſedebat ad iudicandū.

israel: duces[a] tribuū: ꝛ[b] prepoſitos turmarū: qui[c] miniſtrabant regi: tribunos[d] quoq; ꝛ[e] centuriones ꝛ[f] qui ꝑerant ſubſtantie: ꝛ poſſeſſionibus regis: filioſq; [g] ſuos cum eunuchis: ꝛ potentes ꝛ robuſtiſſimos q̄ſq; in exercitu bieruſalem. Cūq;[b] ſurrexiſſet rex ꝛ ſtetiſſet: ait: Audite me fratres mei ꝛ populus meus. Cogitaui[i] ut edificarem domū in qua requieſceret archa federis dñi ꝛ[k] ſcabellum pedum dñi dei noſtri: ꝛ ad[l] edificandū omnia preparaui. Deꝰ aūt dixit mihi: Nō edificabis domū nomini meo: eo ꝙ vir bellator ꝛ ſanguinē fuderis: ſed elegit dñs de[m] iſrael me de vniuerſa domo patris mei ut eſſem rex ſup iſrl in ſempiternū. De[m] iuda enī elegit principes. Porro de domo iuda domū patris mei ꝛ de[n] filijs patris mei placuit ei ut me eligeret regem ſup cūctū iſrael: ſed ꝛ de filijs meis: filios enī mihi multos dedit dominus: elegit[o] ſalomonē filium meū: ut ſederet in throno regni dñi ſuper iſrael: dixitq; mihi: Salomon filius tuus edificabit domum meam ꝛ atria mea. Ipſū enī elegi mibi[p] filiū: ꝛ ego ero ei in patrem: ꝛ firmabo regnum eius vſq; in eternū: ſi[p] ſeuerauerit facere precepta mea ꝛ iudicia ſicut ꝛ hodie. Nunc[o] ergo coram vniuerſo cetu iſrael audiente deo noſtro cuſtodite[q] ꝛ ꝓquirite cuncta mandata dñi dei noſtri: ut poſſideatis terrā bonā: ꝛ relinquatis eam filijs veſtris poſt vos vſq; in ſempiternū. Tu[r] aūt ſalomon fili mi ſcito deum patris tui: ꝛ ſerui ei corde pfecto ꝛ animo voluntario. Omnia[s] enī corda ſcrutat dñs: ꝛ vniuerſas mentium cogitationes intelligit. Si[t] quēſieris eum inuenies: ſi aūt dereliqueris eū: ꝓiciet te in eternum. Nunc ergo quia[u] elegit te dñs ut edificares domū ſanctuarij: confortare ꝛ pfice. Dedit[x] autem dauid ſalomoni filio ſuo deſcriptionē[y] porticus ꝛ templi ꝛ[z] cellarioꝝ ꝛ[a] cenaculi ꝛ[b] cubiculoꝝ in adytis ꝛ[c] domꝰ ꝓpitiationis: necnō ꝛ omniū que cogitauerat atrioꝝ[d] ꝛ[e] exedrarum ꝓ circuitum in[f] theſauros domꝰ dñi ꝛ[g] in theſauros ſanctorum: diuiſionūq; ſacerdotaliū ꝛ leuiticarū omnia opa domus dñi: ꝛ in vniuerſa vaſa miniſterij tēpli dñi: aurum[h] in pondere per ſingula vaſa miniſterij: argenti quoq; pondus ꝓ vaſoꝝ ꝛ operū diuerſitate: ſed[i] ꝛ ad candelabra aurea ꝛ ad lucernas: aurum ꝓ menſura vniuſcuiuſq; candelabri ꝛ lucernarū ſimiliter ꝛ in candelabra argentea ꝛ in lucernas eorum ꝓ diuerſitate menſure: pondus argenti tradidit. Aurum[k] quoq; dedit in menſas ꝓpoſitionis ꝓ diuerſitate menſarum: ſimiliter[l] ꝛ argentum in alias menſas argenteas. Ad fuſcinulas q̄q; ꝛ phialas ꝛ thuribula ex auro puriſſimo: ꝛ[m] leunculos aureos ꝓ qualitate menſure pondus diſtribuit i lenneulū ꝛ leunculū:

7 ideo alij dicūt q̄ isti leones fuerunt in luteris vbi fuerunt leones figurati·ut hr̄.iij.Regum.vij.sed hoc videtur falsum: quia illi fuerūt de ere.ut patet ibidē.isti aūt describunt aurei 7 ideo ista videnť procedere ex discordia translationis nostre ab hebraico.vbi eni habem⁹ hic:Et leunculos aureos.i hebreo habeť: Expiatoria aurea.7 credo q̄ ratio hui⁹ diuersitatis translationis nostre ad hebraicū fuit:quia dictio signans expiatoriū: 7 dictio signās leunculum in hebreo habēt magnā similitudinē litterarū. ꝑm hebreos ꝓo dicunť hic expiatoria aurea bacini aurei in quibus portabať sanguis intra sanctū sanctoꝝ in die expiationis. a Similiter 7 in leones argenteos. In hebreo hr̄: In expiatoria argentea. 7 erant bacini de argento in quib⁹ recipiebatur sanguis victimarū qui erat effundendus in altari holocaustorū. b Altari aūt i q̄ado.icēlū.istud altare erat intra ptē tēpli q̄ dicebat sca ꝫ parietē diuidēte sanctū 7 scm scoꝝ. c Et ut ex ipso fi. simili. q̄dri. cherubin.quia portabant ꝓpitiatoriū quod erat q̄si sedes dei: 7 de ista dispositione dictū fuit plenius iij. Regum. vj. 7 Exo. xxv. d Dia inq̄t de. scri. ma. dñi ad me. Dicūt eni hebrei q̄ samuel ex reuelatiōe dei docuit dauid de omnibus istis. Potest etiam dici q̄ ipsemet dauid habuit hoc ꝑ reuelationem a deo. Cetera patēt ex dictis. e Cap. xxix Locutusq̄ est dauid rex. Hic ꝓmiter dauid inuitat omnē populū ad adiuuādum in ope dñi salomonē filiū suū. 7 ꝓmo circa hoc describiť regis 7 ppli oblatio.secūdo gratiarū actio.ibi: Sed 7 dauid.tertio regis salomonis renouatio.ibi: Unxerūt aūt.q̄rto ipsi⁹ dauid felix ꝙsūmatio.ibi: Igiť dauid. Circa ꝓmū ponit inuitatio regis ꝓo dicēs; f Salomonē fi. meū vnū ele. dñs adhuc pu. 7 similiter⁹ 7 in leones argenteos diuersum argēti pondus separauit. Altari⁹ aūt in quo adolebatur incensum aurum purissimū dedit: 7 ut ex ipso fieret similitudo q̄drige cherubin extendentiū alas 7 velantium archam federis dñi. Omnia ꝓ inquit venerūt scripta manu dñi ad me ut intelligerem vniuersa opa exemplaris. Dixit quoq̄ dauid salomoni filio suo: Viriliter age 7 confortare 7 fac: ne timeas 7 ne paueas. Dñs eni deus meus tecū erit: 7 non dimittet te nec derelinquet: donec pficias omne opus ministerij domus dñi. Ecce diuisiones sacerdotū 7 leuitarum in omne ministeriū domus dñi assistunt tibi 7 parati sūt: 7 nouerūt tam ꝓncipes q̄ ppls oia ꝑcepta tua

Locutusq̄ est dauid rex ad omnē ecclesiam: Salomonē filium meum vnū elegit dñs adhuc puerum 7 tenellū. Opus eni grāde est: neq̄ eni homini preparatur habitatio sed deo. Ego eni totis viribꝫ meis preparaui impensas dom⁹ dñi dei mei: aurū ad vasa aurea: 7 argētū in argētea: es i enea: ferrum in ferrea: ligna ad lignea: lapides onychinos 7 quasi istibinos 7 diuersoꝝ coloꝝ: oēmq̄ preciosum lapidem: 7 marmor parium abundantissime: 7 sup hec que obtuli in domū dei mei de peculio meo aurū 7 argentum do in templū dei mei: exceptis his que preparaui in edē sanctā: tria milia talenta auri de auro ophir: 7 septē milia talentorum argenti probatissimi ad deaurandos parietes templi: 7 vbicūq̄ opus ē aurū de auro: 7 vbicūq̄ opus est argētum de argēto. Opera fiant p manꝫ artificū: 7 o si quis sponte offert: impleat manū suam hodie 7 offerat quod voluerit dño Polliciti sunt itaq̄ principes familiarum 7 proceres tribuū israel: tribuni quoq̄ 7 centuriones 7 principes principū possessionum regis: dederuntq̄ in opera domus dñi auri talenta quinq̄ milia 7 solidos decē milia: argenti talenta decē milia: 7 eris talenta decē 7 octo milia: ferri quoq̄ centum milia talentorum: 7 apud quēcūq̄ inuenti sunt lapides dederunt in thesaurū domus dñi per manum iehibel gersonitis. Letatusq̄ est populus cū vota sponte promitterent: quia corde toto offerebant ea dño. Sed 7 dauid rex letatus est gaudio magno 7 benedixit dño coram vniuersa multitudine: 7 ait: Benedictus es dñe deus israel patris nostri: ab eterno i eternū. Tua est dñe magnificentia 7 potentia 7 gloria atq̄ victoria: 7 tibi laus. Cuncta eni que i celo sūt 7 in terra tua sunt. Tuum dñe regnū: 7 tu es sup omnes principes. Tue diuitie: 7 tua ē gloria: tu dñaris omniū. In manu tua virtus 7 potētia: in manu tua magnitudo 7 ꝑtū omniū Nunc igiť deus nr̄ cōfitemur tibi 7 laudamus nomē tuū inclytum. Quis ego 7 quis populus meus: ut possimus hec tibi vniuersa promittere: Tua sūt omnia: 7 que de manu tua accepimus: dedimus tibi. Peregrini eni sumus coram te 7 aduene: sicut omnes patres nostri. Dies nostri q̄si vmbra super terram: 7 nulla est mora. Dñe deus noster omnis hec copia quam paraui ut edificarē dom⁹ nomini sancto tuo de manu tua est 7 tua sūt omnia.

tenellū. nō est intelligendū ꝙ hoc q̄ fuerit tūc trīū. xij. annoꝝ. sicut declaratū fuit supra eni. iij. Regū. xij. sed dr̄ paruul⁹ 7 tenell⁹ respectu tāti opis. 7 b dicebat dauid ut induceret omnē pplm ad auxiliandū ei. 2° ponit inductio ꝙ factū cū dr̄: g Preparaui ipensas. nō totas ꝙ de oib⁹ aliqs .ideo ibdē: Aurū ad vasa aurea 7c. 7 sequit:

b Lapides onychinos habentes colorē vnguis humani. i Et quasi stibinos.i. coloris stibij. est aūt stibiū vnguentū quo mulieres depingunt facies suas. vij. Regū.ix. dr̄ q̄ iezabel depinxit oculos suos stibio. k Et marmor pariū. id ē coloris⁹ pariū. 7 dr̄ a paro īsula vbi primo fuit reptū. Et sup hec aurū 7 argentū 7c. seq̄ē l De peculio meo 7c. exceptis his que ꝑparaui. duplici eni mō dauid obtulit donaria ,p templo dñi edificāda. vno mō de substātia ,ꝓpria 7 spāli. 7 q̄tū ad hoc dicit: De peculio meo. est eni peculiū cēsus ,ꝓprius valde dilectus. alio mō obtulit de ꝑcipsis que accepat de ꝑdis hostiū 7 dño cōsecrauerat. 7 q̄tū ad hoc dicit: Exceptis his q̄ ꝑparaui 7c. m De auro ophir. q̄ est optimū· ut dictū fuit. iij. Regum. ix. n Ad deau. pari. tēpli. qui fuerunt laminis aureis opti· ut dictum fuit. iij. Regū. vj. Cōsequenter dauid hortaťalios ad offerendū ꝓ dom⁹ dei edificatiōe dicēs: o Et si quis spōte offert. q̄ nō placent deo sacrificia coacta. cetera patent vsq̄ ibi: p Per ma. iehibel gersonitis. cōtrariū vidēť. 2. xxvj. q̄ selemith erat sup thesauros scōz. Dicendū q̄ iste selemith fuit custos thesaurorum dom⁹ dñi q̄tū ad ea que fuerūt de ꝑdis hostium cōsecrata. iste ꝓ iehibel dr̄ hic thesaurari⁹ eoꝝ q̄ fuerūt spōte oblata. q Letatusq̄ ē p. cū vota spōte ꝓmitterēt. cui⁹ cā subdit: Quia toto corde offerebāt ea. i. valde voluntarie. 7 in talib⁹ solet dē gaudere. r Sed 7 dauid. Hic ꝓmiter ponit gratiarū actio. 7 ꝑ q̄tū ad ipsū dauid· cū dr̄: s Et benedixit dño. ꝓ retributiōe sua 7 ppli sibi subiecti: quā sciebat ee donū dei. t Et ait benedict⁹ es dñe de⁹. 7 ꝓs lrā vsq̄ ibi: v Quis ego 7 q̄s ppls me⁹. q. d. nihil boni possum⁹ a nobis ꝙ totū ꝙuenit ex tua bonitate. s. bona q̄ tibi offerim⁹ 7 bona voluntas quā a te habemus. x Peregrini eni sum⁹ coram te 7c.] vñ dictū fuit abrahe Genesis. xv.

Scito p̄noscens q̄ peregrinū sit futurū semē tuum in terra nō sua. ⁊ per hoc ostendit dauid q̄ patria nostra ꝓpria nō est hic inferi⁹ sed in celestib⁹ ⁊ hoc intellexerūt patres antiqui ſm q̄ ostendit apostolus ad Hebreos.xj. Dies nostri quasi vmbra. quia vita humana breuis est ⁊ instabilis. a Scio deus me⁹ q̄ probes corda. dicit̄ eni deus aliquid probare non ad hoc q̄ aliquid fiat sibi notū quod prius ignotū erat: sed alijs: sicut probauit patientiā iob ut alijs notificaret ⁊ daret patientie exemplū. b Et simplicitatē diligas. prout simplicitas opponit̄ duplicitati. cetera patēt vsq̄ ibi: c Precepit aūt dauid. vbi ponit̄ gratiarū actio de ipso ppl̄o de ipsi⁹ dauid p̄cepto. iō sequit̄: d Et inclinauerunt se ⁊ adorauerunt deum. adoratione latrie. e Deinde regē. adoratione dulie. f Immolauerūtq̄ victimas. gratias agentes facto sicut fecerāt verbo ⁊ signo. g Et comederūt ⁊ biberūt coram dño. i. in hierusalem vbi erat archa dñi. vel in tentorijs ad h̄ paratis ꝓpe tabernaculum dñi. de hostijs eni pacificis vna pars erat offerentiū: ⁊ de illa comedebant offerentes ad reuerentiā dei quasi aliquid sacrū. h Et vnxerunt secundo salomonē. Hic ꝯnter ponit̄ regni salomonis renouatio: q̄ alias fuerat vnctus in gion p sadoch sacerdotem de mandato dauid. ut habet̄ iij. Regū.j. i Seditq̄ salomon sup soliū dñi. vocat̄ hic soliū dñi

Scio[a] deus me⁹ q̄ probes corda ⁊[b] simplicitatē diligas. vnde ⁊ ego in simplicitate cordis mei letus obtuli vniuersa hec: ⁊ populū tuū qui hic reptus est vidi cū ingenti gaudio tibi offerre donaria. Dñe de⁹ abrahā ⁊ isaac ⁊ israel patrū nostrorū custodi in eternū hanc voluntatem cordis eoꝝ: ⁊ semp in venerationē tui mens ista pmaneat. Salomoni q̄q̄ filio meo da cor pfectū ut custodiat mandata tua ⁊ testimōia tua ⁊ cerimonias tuas: ⁊ faciat vniuersa ⁊ edificet edem cui⁹ impensas paraui. Precepit[c] autē dauid vniuerse ecclesie: Bñdicite dño deo nostro. Et benedixit oīs ecclesia dño deo patrū suorum: ⁊[d] inclinauerūt se ⁊ adorauerunt deū: ⁊ deinde[e] regem. Immolauerūtq̄[f] victimas dño ⁊ obtulerūt holocausta die sequenti: tauros mille: arietes mille: agnos mille cū libaminib⁹ suis ⁊ vniuerso ritu abūdantissime in omnē israel. Et[g] comederunt ⁊ biberunt corā dño in die illo cū grandi leticia: ⁊[h] vnxerunt secundo salomonē filiū dauid. Vnxerunt autē eū dño in principē: ⁊ sadoch in pōtifcē. Seditq̄[i] salomon sup solium dñi in regem pro dauid patre suo: ⁊[k] cunctis placuit: ⁊ paruit illi omnis israel. Sed ⁊ vniuersi principes ⁊ potentes ⁊[l] cuncti filij regis dauid dederūt manū ⁊ subiecti fuerunt salomoni regi. Magnificauit ergo dñs salomonē sup omnē israel: ⁊ dedit illi gloriā regni qualem nullus habuit ante eū rex isrl̄. Igitur[m] dauid fili⁹ isai regnauit sup vniuersū israel: ⁊ dies quibus regnauit sup israel: fuerunt quadraginta āni. In hebron regnauit septē annis: ⁊ ī hierusalē ānis trigintatrib⁹: ⁊[n] mortuus est in senectute bona plen⁹ dierū ⁊ diuitijs ⁊ gloria: ⁊ regnauit salomon filius eius pro eo. Gesta aūt dauid regis priora ⁊ nouissima scripta[o] sunt ī libro samuel videntis ⁊[p] in libro nathan ꝓphete: atq̄ in volumine gad videntis: vniuersiq̄ regni ei⁹ fortitudinis ⁊ tēporū que transierūt sub eo siue[q] in israel siue in cunctis regnis terrarum.

Explicit dabreiamin liber primus.

thron⁹ regni israel quia in illo regno deus vere colebat: non sic aūt in alijs regnis idolatrie subiectis. k Et cūctis placuit. non fuit aūt sic de absalon ⁊ adonia. ut pz p dicta.ij. Regum de absalon. ⁊.iij. de adonia. l Et cūcti filij regis dauid dederunt manū. i. p fidem ꝓmiserūt seu iurauerūt q̄ fideliť subessent salomoni. m Igit̄ dauid filius isai. Hic vltimo ponit̄ ipsi⁹ dauid felix consūmatio. cū subdit̄: n Et mortu⁹ est in senectute bona. i. plen⁹ bonis tp̄alib⁹ ⁊ spiritualibus. o Scripta sunt in libro samuelis vidētis. hic liber ē p̄m⁹ ⁊ secundus Regū. p Et in libro nathan ꝓphete atq̄ ī volumine gad videntis. Isti duo libri nō habent̄ apud nos nec apud hebreos: quia nō fuerūt p esdram reparati. q Siue in israel siue ī cūctis regnis terrarū. q̄ dauid nō solū fecit facta notabilia ⁊ memoria digna in regno israel ſ̄ etiā in alijs regnis p circuitū que sibi subiecit ꝓtute armoꝝ ut hr̄ supra.xviij.xix.⁊.xx.

Postilla fratris Nicolai de lyra super primū Paralypomenon finit.

Secundus Paralypomenon incipit. a Onfortatus est ergo salomon. Cap̃.j. Postq̃ in libro primo actū est de regno israel proueniente. s. ipsi dauid ex mera voluntate diuina, hic p̃siter agitur de eodem regno p. ueniēte ex successione paterna. Sic enī inter filios dauid salomon a deo electus fuit: ut habetur libro. j. ca. vltimo. sic in regno patri suo successit, primo igit̄ de isto regno agit̄ put fuit integrum & vnitū, secundo de ipso p̄ut fuit defalcatū & partitū. ca. x. Circa primū agitur primo de deuotione salomōis circa diuina, secūdo de ei⁹ magnificentia circa humana. ca. viij ista tamen diuisio nō est precisa: quia inter illa que ostēdunt deuotionē salomonis i diuinis interponūt aliqua que ostendunt ei⁹ magnificentiam in humanis & econuerso. sed dicta diuisio accipitur p̄m partem maiorem. Circa primum p̄o ostenditur primo deuotio salomonis in oblatiōe sacrificij. secundo in edificatione templi. ca. ij. Prima adhuc in duas. quia primo ostenditur salomonis deuotio in sacrificijs. secūdo interponitur ei⁹ magnitudo i diuitijs. ibi Cōgregauitq̃. Prima adhuc i duas. quia primo describit salomonis oblatio. secūdo diuina acceptatio ibi Ecce aūt in ipsa nocte. Sententia p̄o istarū duarū partiū patet ex dictis iij. Regum. iij. ca. a principio ca. vsq̃ ad mediū. excepto q̄ sequūt: b Precepitq̃ salomon vniuerso israeli. qz voluit honorare deum nō solum per se ipsum: sed & per populū sibi subiectū. d Tribunis & centurionib⁹ & ducibus &c. hoc additur ad exponendū illud quod premittitur. c Vniuerso israeli. qz tota multitudo ppli nō fuit ibi. sed isti qui erant principales in populo. & ideo totus populus in ipsis virtualit̄ continebatur. e Archam aūt dei adduxerat dauid de ciuitate arim. ij. Regum. vj. dicitur q̄ adduxit eam de domo aminadab que erat in gabaa. Dicendū q̄ ꝑm veritatem fuit adducta de gabaa. sed quia ciuitatibus est q̄dā ciuitas, q̄inqua ipsi gabaa: & populus fuit ibi congregatus ꝓpter reductionem arcte: ideo dicitur hic de ciuitatibus ipsam adductam fuisse. ut dictum fuit ibidē. f Altare quoq̃ eneū. istud altare erat holocaustorum: & ꝓpter hoc salomon voluit ibi offerre. g Ascenditq̃ salomō ad altare. nō ꝑ seipsum sed p̄ sacerdotes. ad quorum officiū spectabat offerre sup altare. in secunda parte dicit̄: h Qui tam innumerabilis est q̃ pulvis terre. hyperbole est: ad designandū magnā populi multitudinē. i Vt ingrediar & egrediar coram populo tuo. iste egressus intelligitur ad bella pro defensiōe populi. ingressus vo ad iudicia ad prescindendū populi litigia. k Venit ergo salomon ab excelso gabaon in hierusalem. ut ibi coram tabernaculo vbi erat archa domini offerret hostias. sic̄ & in gabaon obtulerat. l Congregauitq̃ sibi currus & equites &c. Hic ostenditur magnificētia salomonis in diuitijs. & patet sententia ex dictis iij. Regum. x. ca. in fine.

in Cap̃. ij.

Ecce aūt ipsa nocte. Hic ꝑsiter describitur deuotio salomonis in edificatione templi. & primo describit̄ hui⁹ edificatiōis ꝑparatio. secūdo operis prosecutio. iij. ca. tertio tēpli edificati dedicatio. ca. v. Preparatio aūt edificationis cōsistit in materia & operarijs de quibus hic agit̄. & patet sententia ex dictis iij. Regum. v. ca. vbi eadem ponūt. licz ordo in aliquib⁹ varietur. hic etiā addūt aliqua que discurrens. n Et ad ꝓpositionem panum sempiternam. quia semper erant ibi panes ꝓpositionis: nō tamē semp ijdem panes: quia in sabbato amouebantur primi & ponebantur noui. o Et ad holocaustomata mane & vespere. hoc erat iuge sacrificium.

Incipit dabreiamin siue Paralypomenon liber secūdus

Cap̃. i

Onfortatus[a] est ergo salomō fili⁹ dauid in regno suo: & dñs erat cū eo: & magnificauit eū in excelsū. Precepitq̃[b] salomon vniuerso[c] israeli tribunis[d] & centurionib⁹ & ducib⁹ & iudicibus omnis israel & principibus familiarū: & abiit cum vniuersa multitudine i excelsū gabaon vbi erat tabernaculum federis dñi: quod fecit moyses famulus dei in solitudine. Archam[e] aūt dei adduxerat dauid de ciuitate cariathiarim in locū quem ꝑparauerat ei & vbi fixerat illi tabernaculū: hoc est in hierusalem. Altare[f] quoq̃ eneū quod fabricatus fuerat beselehel fili⁹ vri filij vr: ibi erat coram tabernaculo dñi qđ & requisiuit salomon & eis ecclesia. Ascenditq̃[g] salomon ad altare eneū coram tabernaculo federis dñi: & obtulit in eo mille hostias. Ecce aūt i ipsa nocte apparuit ei de⁹ dicens: Postula qđ vis: ut dem tibi. Dixitq̃ salomon deo: Tu fecisti cū dauid patre meo misericordiā magnā: & constituisti me regē pro eo: Nūc ergo dñe deus impleatur sermo tu⁹ quē pollicitus es dauid patri meo. Tu enī me fecisti regem super populū tuū multum: qui[h] tam innumerabilis est q̃ pulvis terre. Da mihi sapientiā & intelligentiam: ut[i] ingrediar & egrediar coram populo tuo. Quis enī potest hunc populum tuum digne qui tam grandis est iudicare: Dixit aūt deus ad salomonem: Quia hoc magis placuit cordi tuo & nō postulasti diuitias & substantiā & gloriā: neq̃ animas eorum qui te oderant: sed nec dies vite plurimos: petisti autē sapientiam & scientiā ut iudicare possis populū meū super quem constitui te regem: sapientia & scientia data sunt tibi. Diuitias aūt & substantiā & gloriam dabo tibi: ita ut nullus in regibus nec ante te nec post te fuerit similis tui. Ascendit[k] ergo salomon ab excelso gabaon in hierusalē coram tabernaculo federis & regnauit sup israel. Congregauitq̃[l] sibi currus & equites: & facti sunt ei mille quadringenti currus: & duodecim milia equitum: & fecit eos esse in vrbib⁹ quadrigarum & cum rege in hierusalem. Prebuitq̃ rex argentum & aurum in hierusalē quasi lapides & cedros quasi sycomoros que nascuntur in campestribus multitudine magna. Adducebant[m] autem ei equi de egypto & de choa a negociatorib⁹ regis: qui ibant & emebāt precio quadrigam equorum sexcentis argenteis: & equū centum quinquaginta. Similiter de vniuersis regnis cetheorum & a regibus syrie emptio celebrabat. Ii

Ecreuit[m] aūt salomon edificare domū nomini dñi & palatium sibi. Et numerauit septuaginta milia virorum portantium humeris: & octoginta milia qui cederent lapides in montibus: prepositosq̃ eorū tria milia sexcentos. Misit quoq̃ ad hiram regem tyri dicens: Sicut egisti cū dauid patre meo: & misisti ei ligna cedrina: ut edificaret sibi domum in qua & habitauit: sic fac mecū ut edificem domū nomini domini dei mei ut consecrem eam: ad adolendū incensum coram illo & fumiganda aromata: & [n] ad ꝓpositionem panum sempiternam: & [o] ad holocaustomata mane & vespere:

a Sabbatis quoq; ⁊ neomenijs ⁊c. q̄ sint ista festa dictum fuit .j. libro xxiij. in fine. b Si enī celū ⁊ celi celoꝝ ⁊c. hoc dixit salomon ad removendū errorē ne aliqs crederet veritatē loco vrminato circūscribi. c Mitte ergo mihi virū eruditū .iij. Regū. vij. dr̄ Misit q̄ rex salomon ⁊ tulit hirā. de voluntate enī hiram regis tyri iuit. iste hiram fuit notabilis artifex. ⁊ ideo dr̄ ab eo missus ad petitionē tamē salomonis. d Et hordei chozos totidem .iij. Regū. v. nō fit mētio de isto hordeo: qz ibi solū fit mentio de cibo hominū. hordeū aūt istud erat ad pabulū animaliū. e Olei q̄ ⁊c. imediate sb̄dit̄ in hebreo: Et vini bathos viginti milia. qđ omittit̄ in translatione nostra: qz patet ex b̄ qđ infra dr̄: Triticū ergo ⁊ oleū ⁊ vinū ⁊c. f Misi ḡ ti. virū pn̄m. ⁊ sci. hirā patrē meū. rex enim tyri vocabat eū patrem: tū ꝓpter etatem: tū ꝓpter artis sue excellentiā. ut patet in hrā. hebrei tamē dicūt hic: Hiram patris mei. qz omnia nōia apud eos sūt indeclinabilia. sic apud nos comu ⁊ gelu. i. artificē excellentē a tpe patris mei: ⁊ sic fuit excellens apud eum: ita ⁊ mecū. g Filiū mulieris de filiab⁹ dan cuius pater fuit tyri⁹. iij. Regū. vij. dr̄: Et tulit hiram de tyro filiū mulieris vidue de tribu neptalim patre tyrio. qđ exponūt hebrei sic q̄ sm veritatē mater hui⁹ hiram fuit iudea ⁊ de tribu dan ut hic dicit: pater aūt eius fuit iude⁹ ⁊ de tribu neptalim. ideo iij. Regū dr̄ hirā de tribu neptalim quia genealogiçatio fit ex parte patris magis q̄ matris. dicit tñ pater ei⁹ tyrius: nō natiōe sed habitatiōe quia habitauit ibi: sicut ij. Regum. vj. ca. dr̄. Et habitauit arcba dñi i domo obededom getheI. qui sic cognominabat: eo q̄ habitauerat in geth. erat tamē de tribu leui. cetera patēt ex dictis. iij. Regum. v. b Triticū q̄ hordeū ⁊ oleū ⁊ vinū. supra nō fecit mētio sabbatis[a] q̄q; ⁊ neomenijs ⁊ solēnitatibus dñi dei nostri in sempiternū que mandata sunt israeli. Domus enī quam edificare cupio magna est. Magn⁹ est enī deus noster sup omnes deos. Quis ergo poterit prevalere ut edificet ei dignā domū? Si[b] enī celū ⁊ celi celoꝝ capere eum nequeunt: quātus ego sū ut possim edificare ei domum? Sed ad hoc tm̄: ut adoleatur incensum coꝝ illo. Mitte[c] ergo mihi virū eruditum qui noverit operari in auro ⁊ argento ere ⁊ ferro purpura coccino ⁊ hiacyntho: ⁊ qui sciat sculpere celaturas cū his artificib⁹ quos mecū habeo in iudea ⁊ in hierusalē quos preparauit dauid pater me⁹. Sed ⁊ ligna cedrina mitte mihi ⁊ arthentina ⁊ pinea de libano. Scio enim q̄ serui tui noverint cedere ligna de libano. Et erūt serui mei cū seruis tuis ut parēt mihi ligna plurima. Dom⁹ enī quā cupio edificare magna est nimis ⁊ inclyta. Preterea operarijs qui cesuri sunt ligna seruis tuis dabo i cibaria: tritici chozos viginti milia: ⁊[d] hordei chozos totidē: olei[e] quoq; sata viginti milia. Dixit aūt hirā rex tyri per lras quas miserat salomoni. Quia dilexit dñs populū suū: idcirco te regnare fecit sup eū. Et addidit dicens: Benedictus dñs deus israel qui fecit celū ⁊ terrā qui dedit dauid regi filiū sapientem ⁊ eruditum ⁊ sensatum atq; prudentē ut edificaret domū dño ⁊ palatium sibi. Misi[f] ergo tibi virum prudentē ⁊ scientissimū hirā patrem meū filium[g] mulieris de filiabus dan cui⁹ pater fuit tyrius: qui noverit opari in auro ⁊ argento: ere ⁊ ferro ⁊ marmore ⁊ lignis: in purpura quoq; ⁊ hiacyntho ⁊ byssino ⁊ coccino: ⁊ qui sciat celare omnē sculpturam ⁊ adinuenire prudenter quodcūq; in ope necessariū est: cū artificib⁹ tuis ⁊ cū artificib⁹ dñi mei dauid patris tui. Triticū[b] ergo ⁊ hordeū ⁊ oleū ⁊ vinū que pollicitus es dñe mi mitte seruis tuis. Nos aūt cedemus ligna de libano quot necessaria habueris: ⁊ applicabim⁹ ea ratibus per mare in ioppe: tuū aūt erit trāsferre ea in hierusalē. Numeravit igit̄ salomon omnes viros proselitos qui erant in terra isr̄l post dinumerationē quā dinumerauit dauid pater eius: ⁊ inuenti sunt centū quinquaginta tria milia ⁊ sexcenti. Fecitq; ex eis septuaginta milia q̄ humeris onera portarent: ⁊ octoginta milia qui lapides de montibus cederent: tria aūt milia ⁊ sexcētos prepositos operū ppli.

Cepit salomon in edificare domū dñi in hierusalem in[m] monte moria qui[l] demonstrat⁹ fuerat dauid patri eius: in loco quem praeparauerat dauid i area bornan iebusei. Cepit aūt edificare mēse[m] secūdo: anno quarto regni sui. Et hec sunt fundamenta q̄ iecit salomon ut edificaret domū dei: longitudinis cubitos in[n] mensura prima sexaginta: latitudinis cubitos viginti. Porticū ꝯo ante frontem que tendebat in longū iuxta mensuram latitudinis dom⁹: cubitorum viginti. Pondo altitudo centū viginti cubitoꝝ erat. Et[o] deaurauit eam intrinsec⁹ auro mundissimo. Domum quoq; maiorem texit tabulis ligneis abiegnis: ⁊ laminas auri obrizi affixit p totū. Sculpsitq; in ea palmas ⁊ quasi cathenulas se inuicē cōplectentes. Strauit quoq; pauimentū tēpli preciosissimo marmore: decore multo. Pondo aurū erat probatissimū de cui⁹ laminis texit domū ⁊ trabes eius ⁊ postes ⁊ parietes ⁊ ostia ⁊ celauit cherubin i parietibus. Fecit quoq; domū sancti sanctorū: longitudinem iuxta latitudinē dom⁹ cubitorum viginti: ⁊ latitudinē similit viginti cubitorum. Et laminis aureis texit eam quasi talentis sexcētis: sed[p] ⁊ clauos fecit aureos: ita ut singuli claui siclos quinquagenos appenderent. Lenacula q̄q; texit auro. Fecit etiā in domo sancti sanctorum cherubin duos opere statuario ⁊ texit eos auro. Ale cherubin viginti cubitis extendebantur: ita ut vna ala haberet cubitos nem de vino: sed qz hic refertur. tenēdum q̄ a principio fuit sub pacto sicut ⁊ alia. i

Cap. iij

Cepit salomon edificare domum dñi. Hic p̄ñe describit̄ ipsius templi edificatio. ⁊ p̄ ēptū ad formā tēpli. secūdo ēptū ad vasa ministerij. iiij. ca. prima in tres. qz p̄ describitur forma tēpli. secūdo ipsoꝝ cherubin que fuerūt posita. ibi: Fecit etiā i domo sancti scōꝝ cherubin. tertio colūnarū que erāt in porticu templi. ibi: Ante fores etiam tēpli. Sententia aūt p̄me ptis ⁊ secūde patet ex dictis. iij. Regū. vj. a pncipio ca. vsq; ꝓpe finē. exceptis q̄ sequūt. k In mōte moria. i. visionis. ille ē locus in quo abrahā obtulit isaac. ut habet Gen. xxij. ⁊ vocat ibidem locū visiōis qz abrahā appellauit ipsū dñs videt ut ibidem dr̄. l Qui demonstrat⁹ fuerat dauid. qñ angelus p̄cepit q̄ dauid ibi edificaret altare ⁊ victimas offerret. ut dictum ē supra libro j. in fine ca. xxj. ⁊ pncipio. xxij. m Mense secundo. in secūda. s. die mensis. sic est i hebreo. translatio ꝯo nra omittit i secunda. n In mēsura prima. i. sm̄ formā ⁊ mensurā sibi traditas a dauid: q̄ tradidit salomoni exemplar omniū fiēdorū in templo. ut dictū ē supra libro j. xxviij. ca. o Et deaurauit eam intrinsec⁹. hoc ē intelligendū ēptum ad inferiorē māsionē tēpli q̄ continebat sanctū ⁊ sanctum scōꝝ. p Sed ⁊ clauos fecit aureos. ad cōiungēdū

fortiter laminas aureas cū tabulis que erāt i parietib⁹ dom⁹.
a Ipsi aūt stabant erectis pedib⁹.i. obliquatis. ut dicit magister in hist̄orijs: ita ꝙ habebāt vnū pedem magis eleuatum altero quasi disponerent ad ambulandū. sed hoc nō videtur verū quia in hebreo dr̄: Et stabāt sup pedes suos. ita ꝙ vterq; pes vnius cherub tangebat pauimentū & similiē pedes alterius. & ideo cū dicit hic: Stabant erectis pedib⁹. intelligendū est. i. rectis quia recte sup pedes suos stabāt.
b Fecit ꝯ velū. istud erat pendens ad parietem diuidentem sanctum & sanctum sanctorū: & tēpore passionis xp̄i scissum fuit. ut dr̄ Matthei. xxvij.
c Añ fores etiā templi duas colūnas. Hic cōsequenter agit de his que erāt in porticu. s. de duab⁹ colūnis notabilibus: de quib⁹ dictū fuit diffuse iij. Regū. vij. & p̄z sententia ex dictis ibidem. excepto qō sequit: d Et quasi catenulas i oraculo & suppositit eas capitib⁹ colūnarū. certum est aūt ꝙ ille colūne erant in porticu tēpli. & ideo dicūt h expositores nostri cōmuniē ꝙ ly oraculū ꝓprissime dicat ipsū ꝓpitiatorium eo ꝙ inde dabant responsa diuina quasi de sede dei. ut dictū fuit diffuse Exo. xxv. tū vlteri⁹ trahit ad signdum totam domū sancti sanctorū in qua erat ꝓpitiatorium: & vlterius ad signdū partem anteriorem templi que dicebatur sanctū uel sancta: & vlteri⁹ ad signdū etiā porticū. eo ꝙ coniungebat templo. & in hoc sensu loquit hic scriptura. cū dr̄: Et quasi catenulas. i. opus reticulatū ad modū catenarū supple fecit. e In oraculo. i. in porticu vbi erant colūne. f Et suppositit eas capitibus colūnarū. quia sup capita illarū colūnarū erat opus reticulatū. ut dr̄. iij. Regū. vij. & ibi fuit diffuse expositum. sed quia nō recolo me vidisse in veteri testamēto & maxime vbi agitur de templi edificatione ꝙ oraculū dicat nisi ipsum ꝓpitiatorū & dom⁹ sancti sanctorū in qua erat ꝓpitiatorū. iō pōt istud aliē exponi. Ad cui⁹ intellectū sciendū ꝙ in parietib⁹ sancti sanctorū erant celate varie figure & erant ibi alique ad modū operis plectilis seu concatenati uel reticulati & cōsimile opus factū fuit in capitibus istarū colūnarum. tamē de alia materia. quia iste colūne fuerunt de ere. omnes aūt figure que apparebāt in domo sancti sanctorū erāt auree. s̄m hoc igit̄ potest exponi hec littera sic: Et quasi catenulas in oraculo. i. opus cōcatenatū seu reticulatū simile illi quod erat in oraculo. supple fecit: Et suppositit capitib⁹ colūnarū. g Ipsas quoq; colūnas posuit i vestibulo templi. i. in porticu.

quinq; & tāgeret parietē dom⁹ & altera quinq; cubitos habēs alam tangeret alterius cherub Similiter cherub alterius ala quinq; habebat cubitos & tangebat parietem & ala eī⁹ altera quinq; cubitorū: alam cherub alteri⁹ contingebat. Igitur ale vtriusq; cherub expanse erant & extēdebant̄ p cubitos viginti Ipsi⁹ aūt stabant erectis pedibus & facies eorum erant verse ad exteriorem domū. Fecit⁹ ꝯ velum ex hiacyntho purpura cocco & bysso & intexuit ei cherubin. Ante⁶ fores etiā templi duas columnas: que triginta & quinq; cubitos habebāt altitudinis. Dorro capita earū q̄nq; cubitorū: necnon & ⁶ quasi catbenulas in⁶ oraculo: & ⁶ suppositit eas capitibus columnarū. Malogranata etiā centū: que catbenulis interposuit. Ipsas⁸ quoq; colūnas posuit in vestibulo templi: vnā a dextris: alterā a sinistris. Eam que a dextris erat vocauit iachin: & que ad leuam vocauit booz. IIII

Ecit⁹ ꝯ altare eneū viginti cubitorū longitudinis & viginti⁴ cubitorū latitudinis & decē cubitorum altitudinis. Mare⁸ etiā eneum fusile decem cubitis a labio vsq; ad labiū: rotundū per circuitum. Quinq; cubitos habebat altitudinis & funiculus triginta cubitorū ambiebat gyrum eius. Similitudo quoq; boum erat subter illud. Et decē cubitis quedam extrinsecus celature: quasi⁹ duob⁹ versib⁹ labium⁹ maris circuibāt. Boues aūt erant fusiles: & ipsum mare sup duodecim boues impositū erat: quorū tres respiciebāt ad aquilonē: & alij tres ad occidētem. Dorro tres alij meridiem: & tres qui reliqui erāt orientē: habentes mare suppositū. Posteriora aūt boum erant intrinsecus sub mari. Dorro⁹ valitas eius habebat ° mensurā palmi & labiū illi⁹ erat quasi labium calicis uel repandi lilij: capiebatq; tria milia metretas. Fecit⁹ quoq; conchas decē: & ⁹ posuit quinq; a dextris & q̄nq; a sinistris ut lauarent in eis oia que i holocaustū oblaturi erāt. Dorro in mari sacerdotes lauabant̄. Fecit⁹ aūt & cādelabra aurea decē s̄m speciē quā iusserat fieri: & ⁹ posuit ea i tēplo: q̄nq; a dextris & quinq; a sinistris. Necnon⁶ & mensas decem: & ⁹ posuit eas in tēplo: q̄nq; a dextris

Ecit ꝯ altare eneū. Hic ꝓnter agit de vasis ministerij inter que cōputant̄ etiā altaria. & primo ponit⁹ istorū descriptio. secūdo ponitur quedā epilogatio ibi: Et complenit. Circa primū agit⁹ primo de aliquibus que erāt in atrio sacerdotū. secūdo de illis que erant intra templū ibi: Fecit aūt cādelabra. primo ꝯ agit de altari holocaustorum cum dicit⁹: Fecit quoq; altare eneum. istud non fuit cōcauū sicut altare quod fecit moyses: quia nō erat portandū de loco ad locū sed erat interius de lapidib⁹ impolitis: s̄m ꝙ ꝓcipitur Exo. xx. & exterius erat eneū. i Viginti cubitor⁹ lōgitudinis & cē. & sic p̄z ꝙ erat multo maī⁹ ꝯ altare qō fecerat moyses: qō erat trium quinq; cubitorum in quadrū s̄m longitudinē & latitudinem: & sic area supior erat. xxv. cubitor⁹ habebat etiam tres cubitos trium i altitudine. istud ꝯo habuit viginti cubitos in longitudine: & viginti in latitudine: & decem in altitudine: & sic area supior habebat quadringēros cubitos. patet etiā ꝙ oportebat habere ascensū ad hoc altare. aliter sacerdotes nō possent desup ministrare: ille trium ascēsus erat sine gradib⁹ p modū eleuationis paulatim ascendentis a longinquo. sicut plenī⁹ dictū fuit in Exo. ca. xx. k Mare etiam. Hic ꝓnter agitur de mari eneo in q̄ lauabant̄ sacerdotes. secundo de luterib⁹ in quo lauabant̄ hostie offerēde. ibi: Fecit quoq; cōchas. Sententia istarū ptium patet ex dictis. iij. Regū vij. ca. vbi diffuse fuit dictū de istis ꝓpositione huius maris & luterū: tamē de hoc aliqua pauca sunt hic exponenda. l Quasi duobus versib⁹. i. ordinibus. m Labiū maris circuibant. non est intelligendū ꝙ illi duo ordines celaturarū essent iuxta labiū quod erat i supiori parte maris sed erant versus inferiorem partem. sicut fuit ostensum iij. Regum. sed dicunt hic circuire labiū: quia ꝓcedebant in circuitu maris versus partem inferiorē: sicut & labiū circuibat in parte superiori. n Dorro valitas eius. i. spissitudo maris. o Habebat mensuram palmi cē. iij. Regum dicit⁹: Trium vnciarum. & dicendū ꝙ eadem est mensura. sicut ibi plenius fuit dictum. p Fecit ꝯ conchas decem. i. luteres. & vocant hic concas a cōcauitate: quia luteres erant interi⁹ cōcaui. q Et posuit quinq; a dextris & q̄nq; a sinistris. s. respectu maris enei qō erat in medio. r Fecit aūt & candelabra. Hic ꝓnter agitur de aliquib⁹ que erant intra templū. s. i illa ꝑte que dicebat̄ sacra uel sanctū. Secūdo reuertit⁹ ad aliqua q̄ erāt ex tēplū. ibi: Fecit etiā. Circa ꝓmū dr̄: Fecit aūt & cādelabra aurea decē s̄m speciē quā iusserat. i. s̄m similitudinē cādelabri quod fecit moyses. de cui⁹ factura & forma dictū fuit diffuse Exo. xxv. s Et posuit ea in tē. q̄nq; a dex. & q̄nq; a sinistris. s. respectu cādelabri qō fecerat moyses quod erat in medio. ista tamē candelabra oia erant in parte australi tēpli: sicut & candelabrū quod fecerat moyses: s̄m ꝙ dr̄ iij. vij. ca. t Mecnō & mensas decē. s. aureas. v Et posuit eas i templo q̄nq; a dextris & q̄nq; a sinistris. s. respectu mēse

quam fecerat moyses: tamē omnes iste mense erant in parte aquilonari ipsius templi sicut ⁊ mensa quam fecit moyses. ut bī Nu. viij. Ratio aūt hui⁹ sit⁹ cādelabri ⁊ mense fuit dicta Exo. xxvj. ⁊ Nu. viij. a Fecit etiā atriū. Hic breuiter facit mentionē de atrio sacerdotum qō erat in circuitu templi. b Et basilicā grandem. basilica, grie dicit dom⁹ regia. a basileos quod est rex in greco. est tū nomē basilice tractū ad quodlibet edificium notabile. istud aūt atriū erat clausū sūptuose ⁊ curiose. s. trib⁹ ordinib⁹ lapidum ⁊ vno ordine cedri. ut bī. iij. Regum. vj. in fine. ⁊ ideo vocatur hic basilica. c Et ostia i basilica. q̄ ingrediebant sacerdotes atrium. d Ponto mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiē. hoc ponit hic q̄ supra nō determinauerat de situ hui⁹ maris. ⁊ ex hoc qō dī hic patet q̄ declinabat ad dexteram p̄tem atrij accipiendo de dextera. put sacerdotes egrediebant de templo: quia egrediendo p̄cedebant versus orientem eo q̄ ingressus templi erat in p̄te orientali ipsi⁹ templi. e Fecit aūt hirā lebetes. i. caldaria. f Et creagras. i. instrumēta ad extrahendū carnes de caldarijs. ⁊ dicunt a creos qō ē caro ⁊ agros quod est tractus. g Et phialas. in hebreo bī: Et bacinos. ista instrumēta erant p̄o altari holocaustoꝝ. b Et cōpleuit. Hic p̄ūter respectu p̄dictorū ponit q̄dā epilogatio ut aliqua addant q̄ fuerūt omissa. ⁊ pater sententia vsq; ibi i Bases etiā fecit. sup quas ponebāt concham seu luteres. ⁊ de forma ⁊ factura istarū basiū dictū fuit diffuse. iij. Regum. vij. fit tamē hic mētio de istis basib⁹ quia de ipsis nō fecerat mentionē supra loquendo de cōchis seu luteribus. k Oia vasa fecit salo. hyuram. sic scribit in hebreo bī: nec mirū q̄ nomina hebrea frequenter sic variāt sicut ⁊ latina. ut frequenter dictū est. l Pater ei⁹. dicit aūt pater salomonis ratione etatis uel excellentie artis. sicut supra dictum est de rege tyri. ij. ca. m Inter sochot ⁊ saredatha. iste locus vocat sarthan. iij. Regū. vij. versus finē. quia sicut dictū est nomina hebrea frequenter variant in principio uel i fine. n Altare aureū. quod erat in templo in p̄te anteriori que dicebat sancta in quo cremabatur thymiama. ⁊ ponit hic. quia supra de hoc nō fuerat facta mentio. o Et mensas ⁊ super eas panes, propositionis. p ponit hic: q̄ supra nō fecerat mentionē de panib⁹ positis sup mēsā ⁊ quinq; a sinistris. Phialas quoq; aureas centum. Fecit etiā atrium sacerdotum ⁊ basilicam grandem: ⁊ ostia in basilica que texit ere. d Ponto mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem. Fecit aūt hiram lebetes ⁊ creagras ⁊ phialas: ⁊ cōpleuit omne opus regis in domo dei hoc est colūnas duas ⁊ epistylia ⁊ capita: ⁊ quasi quedam retiacula que capita tegerēt sup epistylia Malogranata q̄q; quadringēta ⁊ retiacula duo: ita ut bini ordines malogranatoꝝ singulis retiaculis ungerent: que protegerent epistylia ⁊ capita colūnarū. Bases etiam fecit ⁊ conchas quas sup posuit basib⁹ mare vnū. boues quoq; duodecim sub mari: ⁊ lebetes ⁊ creagras ⁊ phialas. Omnia vasa fecit salomoni hyuram pater ei⁹ in domo dñi ex ere mūdissimo. In regione iordanis fudit ea rex i argyllosa terra: inter sochot ⁊ saredatha. Erat aūt multitudo vasorum inumerabilis: ita ut ignorarēt pondus eris. Fecitq; salomon omnia vasa domus dei: ⁊ altare aureū ⁊ mensas: ⁊ sup eas panes, propositionis. Candelabra quoq; cū lucernis suis: ut lucerēt ante oraculū iuxta ritum ex auro purissimo: ⁊ florentia quedā ⁊ lucernas ⁊ forcipes aureos. Oia de auro mundissimo facta sūt. Thymiamateria quoq; ⁊ thuribula ⁊ phialas ⁊ mortariola ex auro purissimo. Et ostia celauit tēpli interioris. i. in sancta sanctoꝝ: ⁊ ostia tēpli forinsec⁹ aurea. Sicq; cōpletū est omne opus qō fecit salomon in domo dñi.

V

Mtulit igit salomon omnia que vouerat dauid pater suus argētū ⁊ aurū: ⁊ vniuersa vasa posuit in thesauris domus dñi. Post que cōgregauit maiores natu israel: ⁊ cunctos principes tribuū: ⁊ capita familiarū de filijs israel in hierusalē: ut adducerent archā federis dñi de ciuitate dauid q̄ est in syon. Venerunt itaq; ad regem omnes viri israel: in die solēni mensis septimi. Cūq; venissent cuncti seniorū israel portauerunt leuite archam ⁊ intulerunt eam ⁊ omnē paraturam tabernaculi. Ponto vasa sanctuarij que erāt in tabernaculo portauerūt sacerdotes cum leuitis. Rex aūt salomon ⁊ vniuersus cetus israel ⁊ omnes qui fuerūt cōgregati: ante archam immolabāt arietes ⁊ boues absq; vllo numero: tanta eni erat multitudo victimarū. Et intulerunt sacerdotes archam federis dñi in locū suū. i. ad oraculū templi in sancta sanctorum subter alas cherubin: ita ut cherubin expāderent alas suas sup locū i quo posita erat archa ⁊ ipsam archā tegerent cū vectibus suis. Electum aūt quib⁹ portabat archa quia paululū longiores erant: capita parebant ante oraculū. Di ꝯo quis paululū fuisset extrinsec⁹: eos videre nō poterat. Fuit itaq; archa ibi vsq; in p̄sentem die. Nibilq; erat aliud in archa nisi due tabule quas posuerat moyses in oreb: quādo legem dedit dominus filijs israel egredientibus ex egypto. mensas aureas a salomone factas. ⁊ iz nō dicat hic q̄t panes erant in qualibet mensa. probabile tamē est q̄ ibi erant duodecim: sicut in mensa moysi que erat in medio ⁊ sic in istis mēsis erant. cxxxij. panes in vniuerso qui cedebant in vsum sacerdotum. p Candelabra quoq; cū lucernis suis. hoc similiter addit. ad notandū q̄ tot erant lucerne i quolibet cādelabro facto a salomone quot erant in cādelabro moysi scilz septem. ut bī Exodi. xxv. ⁊ sic in omnib⁹ istis cādelabris erant. lxxvij. lucerne. q Et forcipes aureos. ad rescindendū p̄tes liebinoꝝ cōbustas. r Thymiamateria. vasa erāt in q̄bus ponebant carbones ad cremādū thymiama in altari aureo. s Et ostia celauit tēpli. ista fuerūt ostiola p̄ que erat ingressus a parte templi que dicit sancta ad illā que dicitur sanctū sanctoꝝ de quibus supra non fecerat mentionem. t

Cap. v.

Mtulit ꝯ salomon. Hic p̄ūter describitur templi edificati dedicatio. Circa quā p̄mo describit archē ⁊ vasoꝝ introductio. secundo salomonis oratio. ca. vj. tertio diuine acceptationis manifestatio. ca. vij. Circa p̄mū p̄ describit archē ⁊ vasoꝝ sacroꝝ de portatio. 2° sacerdotū ⁊ leuitarū iubilatio. ibi: Egressis aūt sacerdotib⁹. tertio diuina acceptatio ibi: Igitur cūctis. sententia p̄me p̄tis p̄z ex dictis. iij. Regū. viij. ca. in p̄nci⁹ exceptis q̄ sequūt. v In die so. mē. septimi. totus ille mensis apud hebreos fere erat solēnis. tū dies solēnis q̄ hic ponit fuit dies decima mēsis in qua agebat festū expiationis. tū festū hui⁹ dedicationis cepit ante p̄ duos dies quia durauit septē dieb⁹. ut bī. ij. Regū. viij. in fine. ⁊ in hoc libro infra ca. vij. ⁊ hui⁹ septene dies expiationis fuit tertia: quia decimaquinta die hui⁹ mēsis incipiebat festū tabernaculoꝝ: ꝑm p̄ceptū legis qō similiter durabat septē dieb⁹ ⁊ intulerūt sacerdotes archā federis dñi i locū suū. leuite eni apportauerant eam vsq; ad templū. ut hic p̄mittit. sed intra sanctū sanctoꝝ

introduci nō poterat nec ctiā intra templū nisi p sacerdotes. a Egressis aūt. Dic ꝓinter ꝛescribit sacerdotū ⁊ leuitarū iubilatio-cū dr: Egressis aūt sacerdotib⁹ de sanctuario. hoc refert ad illud quod infra dr: Et cū eis sacerdotes. cxx. canentes in tubis. qz expediti de archie introductione intra sanctū sanctoꝝ ⁊ ei⁹ dispositione exierūt ⁊ ceperūt iubilare tubis-cū leuitis cantantib⁹ in orgānis musicis. c Nec adhuc ⁊c. diuisus erat. hoc exponit coiter q̄ lz diuisus fuisset añ q̄ ipsū dauid q̄tū ad distinctiōes sacerdotū ⁊ leuitarū ut dr. ē. libro. j. ca. xxiij. ⁊. xxv. tamen ista diuisio executiue fuit facta post collocationē archie in templo. Aliter exponūt hebrei dicentes q̄ lz diuisiones sacerdotum ⁊ cātoꝝ p vices sibi succedēdo essent facte. tū ista successio non habuit locū in festo dedicationis tēpli. in quo oēs sacerdotes ⁊ oēs leuite tūc simul fuerūt occupati i officijs suis. ⁊ hec expositio cōsonat lrē p̄cedenti-cū dr: b Oēs enī sacerdotes q̄ ibi po. fuer. sanctificati sunt. ad templi dedicationē. similiter ⁊ sequēti-cū dicit: Tam leuite q̄ cantores ⁊c. d Igit cūctis. Dic ꝓinter ꝛescribit diuina acceptatio p hoc q̄ sacerdotib⁹ ⁊ leuitis deū laudantib⁹ nubes descendit ⁊ implent tēplū: ⁊ hoc erat diuine pītie signū. ⁊ p̄z sentētia ex dictis. iij. Reg. viij. ca. B. c

Cap. vj

Tunc salomon. Hic ꝓsequit ponit salomonis oratio. ꝓmittit

Egressis[a] autem sacerdotibus de sanctuario: omnes[b] enim sacerdotes qui ibi potuerāt inueniri sanctificati sūt: nec[c] adhuc in illo tempore vices ⁊ ministeriorum ordo inter eos diuisus erat: tam leuite q̄ cantores id est ⁊ qui sub asaph erant: ⁊ qui sub heman: ⁊ qui sub idithun: filij ⁊ fratres eorum vestiti byssinis: cymbalis ⁊ psalteriis ⁊ citharis concrepabāt stantes ad orientalē plagam altaris: ⁊ cū eis cantores centum viginti canentes tubis. Igitur[e] cunctis pariter ⁊ tubis ⁊ voce ⁊ cymbalis ⁊ organis ⁊ diuersi generis musicorum concinentib⁹ ⁊ vocem in sublime tollentib⁹: longe sonitus audiebatur: ita ut cum dñm laudare cepissent ⁊ dicere: Confitemini dño quoniā bonus: quoniā in eternū misericordia eius: impleretur dom⁹ nube: ne possent sacerdotes stare ⁊ ministrare ꝓpter caliginē. Compleuerat enī gloria dñi domū dei.

VI

Tunc[e] salomon ait: Dñs pollicitus est ut habitaret in caligine ego autem edificaui domū nomini eius: ut habitaret ibi in p̄petuū. Et[f] cōuertit rex faciem suā: ⁊ benedixit vniuerse multitudini israel. Nā omnis turba stabat intenta. Et ait: Benedictus dñs deus israel: qui quod locutus est dauid patri meo: opere compleuit dicens: A die qua eduxi populū meum de terra egypti: non elegi ciuitatem de cunctis tribub⁹ israel ut edificaretur in ea domus nomini meo: nec elegi quēq̄ alium virum ut esset dux in populo meo israel: sed elegi hierusalem ut sit nomē meum in ea: ⁊ elegi dauid ut constituerem eū sup populū meum israel. Cūq̄ fuisset voluntatis dauid patris mei ut edificaret domū nomini dñi dei israel: dixit dñs ad eum. Quia bene fuit voluntas tua ut edificares domū nomini meo: bene quidem fecisti huiuscemodi habere voluntatem: sed non tu edificabis mihi domū. Verūtamē filius tuus qui egredietur de lumbis tuis: ipse edificabit domū nomini meo. Cōpleuit ergo dñs sermonē suū quē locutus fuerat: ⁊ ego surrexi ꝓ dauid patre meo: ⁊ sedi super thronū israel sicut locutus est dñs: ⁊ edificaui domū nomini dñi dei israel: ⁊ posui i ea archā in qua est pactum dñi quod pepigit cū filijs israel. Stetit ergo coram altare dñi ex aduerso vniuerse multitudinis israel: ⁊ extendit manus suas. Siquidē fecerat salomon basim eneā ⁊[g] posuerat eam in medio basilice habentem quinq̄ cubitos longitudinis ⁊ quinq̄ latitudinis: ⁊ tres cubitos altitudinis. Stetitq̄ sup eam: ⁊ deinceps flexis genibus cōtra vniuersam multitudinem israel: ⁊ palmis in celū leuatis: ait. Dñe deus israel: non est similis tui deus in celo ⁊ in terra: qui custodis pactum ⁊ misericordiam cum seruis tuis: qui ambulant coram te in toto corde suo: qui p̄stitisti seruo tuo dauid patri meo quecunq̄ locutus fueras ei: ⁊ que ore promiseras: opere cōpleuisti: sicut ⁊ p̄sens tēpus probat. Nunc ergo dñe deus israel imple seruo tuo patri meo dauid quecūq̄ locut⁹ es dicēs: Non deficiet ex te vir coram me qui sedeat super thronū israel: ita tamē si custodierint filij tui vias meas ⁊ ambulauerint in lege mea: sicut ⁊ tu ambulasti coram me. Et nunc dñe deus israel firmetur sermo tuus: quē locut⁹ es seruo tuo dauid. Ergo ne credibile est: ut habitet deus cū hominibus sup terrā? Si celū ⁊ celi celorum nō te capiunt: quāto magis dom⁹ ista quam edificaui? Sed ad hoc tm̄ facta est ut respicias orationem serui tui ⁊ obsecrationē ei⁹ dñe deus meus: ⁊ audias preces quas fūdit famulus tu⁹ coram te: ut aperias oculos tuos sup domū istam die⁹ ac nocti⁹ bus sup locū in quo pollicitus es ut inuocet nomen tuū: ⁊ exaudires orationē quā seru⁹ tu⁹ orat in eo: exaudi[h] p̄ces famuli tui ⁊ ppli tui israel. Quicūq̄ orauerit in loco isto: exaudi de habitaculo tuo. i. de celis ⁊ ꝓpitiare. Si[i] peccauerit quispiā in tm̄ quedā cōtinuatio ad dicta imediate-cū dicit: Tūc salomon ait. cū vidit nubē templū implētē ⁊ p̄z sententia ex dictis iij. Regū. viij. B f Et cōuertit rex. Hic ꝓinter ꝛescribit ipsi⁹ salomonis oratio: cui⁹ orationis p̄ponit narratio. 2⁹ cōclusio. ibi: Tu es enī deus me⁹. i fine ca. Prima dividit i. vij. ptes ꝑm septē petitiones p ordinē positas in oratiōe salomonis Prima respicit regni sui stabilitatē. secūda dominū ad inuicē fidelitatem ibi: Si peccauerit q̄spiā. tertia belli aduersitatem ibi: Si fugat⁹. q̄rta ꝓpis siccitatem. ibi: Si clauso celo. q̄nta defectū victualium. ibi: Fames si orta fuerit. sexta deuotionem gentiliū. ibi: Externū q̄q̄. septima euentū belli patriū. ibi: Si egressus. ⁊ differt ista petitio a tertia: quia illa respicit tm̄ belli aduersitatē. ista aūt prosperitatē ⁊ aduersitatē. Circa p̄mā q̄tuor ponūt p ordinē. primū est salomonis gratiarū actio respectu p̄teriti bñficij. secūdo interponit ipsi⁹ deuotus mod⁹ orandi. ibi: Stetit ergo. tertio formā eius petitio respectu bñficij futuri. ibi: Nunc ergo. Quarta rū enī actio de preteritis beneficijs ⁊ deuot⁹ modus orandi facit orationē exaudibilē de futuris. q̄rto remouet occasio errandi. ibi: Ergo ne credibile ē. sententia aūt istarū petiū p̄z ex dictis. iij. Regū. viij. ca. b. c. exceptis q̄ sequūt. g Et bñdixit vniuerse multitudini israel. nō de benedictione sacerdotali sed ipsecrando eis bona ut induceret pplm ad gratiandū deo secū. In secūda pte dr: b Et po. eā i me. basilice. i. atrij sacerdotū q̄o vocat basilica. ē. iij. ca. In q̄rta pte dr: i Exaudi p̄ces famuli tui ⁊ po. tui israel. qz i p̄ncipio induxerat pplm ad agendū grās deo secū. ut dictū ē. k Si peccauerit quispiā. Hic ꝓinter ponūt alie sex petitiones p ordinē. ⁊ p̄z sententia ex dictis. iij. Regū. viij. ca. d. e. f. vbi iste petitiones ponunt eodē ordine ⁊ q̄si eisdē ꝓbis. exceptis que

sequūt in ꝑma ꝑte. a Secꝫ maledicto cōstrinxerit. quod fit in iuramento execrationis quo aliquis obligat se puniēdū esse a deo manifeste. si pierauerit i tertia ꝑte. b Et aurugo.iij.Regū viij. dicit: Et rubigo, i idē importāt. qz aurugo est aura corrūpens segetes rubiginans. c Tu es enī deus me⁹. Hic ponitur predicte orationis cōclusio: videlz q exaudiat a deo. ideo subditur d Aperiant q̄so oculi tui ꝛc. loquit de deo mō humano: qz homo erigit oculos i aures ad deprecationē quam vult exaudire. e Cōsurge dñe deus in requiē tuā. quia in tēplo erat specialis dei habitatio: i prebat salomon q̄ ibi esset ad semp. f Et archa fortitudinis tue. ut nō moueat de loco ad locū amplⁱ. sicut ꝓteritis tpib⁹: quia p deserti fuit portata annis quadraginta i postea de silo i aliis locis plurib⁹. ut dictū fuit.j.Regum. vij. i dr hic archa fortitudinis diuine: quia fortitudo dei apparuit per ipsam in iordanis siccatione. Josue.iij. i in ierico destructione Josue.vj i in philistinoꝝ pcussiōe. j.Regū.v. g Sacerdotes tui dñe deꝫ induātur salutem. i. circūdentur omnib⁹ bonis prouenientibus eis ex oblationibus i sacrificijs. Vel aliter: Induant salutē. i. indumētis sacris in suis officijs exercendis. h Et sancti tui letentur. i. cantores psallētes corā deo. in hoc petit salomon q̄ cultꝰ diuinꝰ pseuerāt maneat i templo ab ipso edificato. i Ne auertas faciem x̄pi tui. i. a deprecatione mea qui sum christꝰ tuꝰ. i. de uolūtate tua in regē unctus. k Memento misericordiarū dauid. q. d. q̄uis non sim dignꝰ exaudiri ex meritis meis: exaudias tū ꝓpter merita dauid patris mei. Tota ꝓa pars ista aliē exponit ab aliq̄bus hebreis dicentib⁹ q̄ hic non ponit ꝓdicte oratiōis cōclusio sed magis

proximū suū: i iurare cōtra eū paratus uenerit: secꝫ maledicto constrinxerit coram altari in domo ista: tu audies de celo: i facies iudiciū seruoꝝ tuoꝝ: ita ut reddas iniquo uiam suam in caput ꝓpriū: i uindices iustum retribuens ei ꝛm iustitiā suam. Si fugatus fuerit populus tuꝰ israel ab inimicis: peccabūt enī tibi: i cōuersi egerint penitētiā i obsecrauerint nomē tuum: i fuerint deprecati te in loco isto: tu exaudies de celo i ꝓpitiare peccato ꝑpli tui israel: i reduc eos in terram quā dedisti eis i patribus eorū. Si clauso celo pluuia nō fluxerit ꝓpter peccata ꝑpli tui: i deprecati te fuerint i loco isto i confessi nomini tuo i cōuersi a peccatis suis cū eos afflixeris: exaudi de celo dñe i dimitte peccata seruis tuis i populi tui israel: i doce eos uiam bonā p quam ingrediant: i da pluuiam terre quā dedisti pplo tuo ad possidendum. Fames si orta fuerit in terra i pestilentia erugo i aurugo i locusta i bruchus i hostes uastat regionibus portas obsederint ciuitatis: omnisq plaga i infirmitas presserit: si quis de populo tuo israel fuerit deprecatus: cognoscens plagā i infirmitatē suam: i expanderit manꝰ suas in domo hac: tu exaudies de celo de sublimi. s. habitaculo tuo: i ꝓpitiare: i redde unicuiq ꝛm uias suas quas nosti eū habere in corde suo. Tu enī solus nosti corda filioꝝ hominū: ut timeāt te i ambulent in uijs tuis: cunctis diebꝰ quibꝰ uiuūt sup faciē terre quam dedisti patribꝰ nostris. Externū quoq qui nō est de populo tuo israelū uenerit de terra longinqua ꝓpter nomen tuū magnū i ꝓpter manū tuā robustam i brachiū tuū extentum: i adorauerint in loco isto: tu exaudies de celo firmissimo habitaculo tuo: i facies cuncta pro quib⁹ inuocauerit te ille peregrinus: ut sciant omnes ꝑpli terre nomē tuum i timeant te sicut populus tuꝰ israel: i cognoscant quia nomē tuū inuocatū est sup domū hanc quā edificaui nomini tuo. Si egressus fuerit populus tuꝰ ad bellū cōtra aduersarios suos p uiā in qua miseris eos: adorabūt te cōtra uiam in qua ciuitas hec est quā elegisti: i domus quā edificaui nomini tuo: ut exaudias de celo preces eoꝝ i obsecrationē: i uindices. Si autē peccauerint tibi: neq enī est homo qui non peccet: i iratus fueris eis i tradideris hostib⁹: i captiuos duxerint eos in terrā longinquā: uel certe que iuxta est: i cōuersi in corde suo in terra ad quam captiui ducti fuerāt egerint penitentiā: i deprecati te fuerint in tra captiuitatis sue dicētes: peccauim⁹: iniq fecim⁹: iniuste egimus: i reuersi fuerint ad te in toto corde suo: i in tota anima sua in terra captiuitatis sue ad quam ducti sunt: adorabunt te contra uiam terre sue quam dedisti patribus eorū: i urbis quā elegisti: i dom⁹ quā edificaui nomini tuo: ut exaudias de celo hoc est de firmo habitaculo tuo preces eorū: i facias iudiciū: i dimittas populo tuo q̄uis peccatori. Tu⁹ es enī deꝰ meus. Aperiantur⁹ queso oculi tui: i aures tue intente sint ad orationem que fit in loco isto. Nūc igitur consurge⁶ dñe deus in requiem tuam: tu i⁷ archa fortitudinis tue. Sacerdotes⁸ tui dñe deus induant salutem: i ⁹sancti tui letentur in bonis. Dñe deus meus ne auertas faciem christi tui. Memento¹⁰ misericordiarum dauid serui tui.

Ut cessauit autem salomon fūdēs preces: ignis¹¹ descēdit de celo i deuorauit holocausta i uictimas: i¹² maiestas dñi impleuit domū: nec poterāt sacerdotes ingredi templū dñi: eo q̄ implesset maiestas dñi templū. Sed i oēs filij israel uidebant

cerdotes uellent introducere archam in tēplū: ꝓte templi clauserunt se ꝓ eos: qō uidens salomon orauit pro aptiōe dicēs: Nūc igit consurge dñe i requiē tuam: tu i archa. ut ipsa ponatur in loco quietis a me ꝑparato. ideo etiā dicebat quies dñi quia ibi repsentabat sedes ei. ut frequenē dictū est. similiter sacerdotes ad idē imprandū cāuerūt psalmū. cxxxj. i cū uenirent ad ꝑsum illū: Propē dauid seruū tuū. i. ꝓpter eius merita. Ne auertas faciē christi tui. i. salomonis uenegādo ingressū archē ad locū quē ꝑparauit. tūc ꝓte aperuerunt se. sicut dictū fuit. iij. Regū. viij. i fine. Alīqui ꝓo hebrei exponūt aliter: Propē dauid seruū tuū. i. ꝓpter peccata eius in facto urie i populi numeratione. i p hoc q̄ ꝓte aperuerūt se. intellexit salomon q̄ peccata pris erāt dimissa i eius oratio exaudita. ¶ ꝑma expōsitio melioꝝ videt. l Cap. vij Ut cōplesset. hic ꝓnter circa cōplētionē dedicationis ponit signū diuine acceptationis. i ꝑponitur dicta acceptatio. secūdo salomonis monitio. ibi Apparuit autem. Prima in duas. qz ꝑmo signum acceptationis datur. secundo dedicatio consūmat. ibi: Rex aūt. signū aūt diuine acceptationis ponit. cū dicit: Ignis descendit de celo i deuorauit holocaustū. i. locau. i uictimas. sicut in cōsecratiōe aaron i filioꝝ eiꝰ Leuit. ix. i oblatione belie. iij. Regū. xviij. i in sacrificio dauid i area ornan iebusei. j. Parali. xxj. ca. in q̄b⁹ descensus ignis fuit signū diue acceptationis. n Et maiestas dñi impleuit domū. i. nubes

a Sed maledicto constrinxerit. quod fit in iuramento execrationis quo aliquis obligat se punitū esse a deo manifeste. si pierauerit i tertia ꝑte.

b Et aurugo.iij.Regū viij. dicit: Et rubigo, i idē importāt. qz aurugo est aura corrūpens segetes rubiginans.

c Tu es enī deus me⁹. Hic ponitur predicte orationis cōclusio: videlz q exaudiat a deo. ideo subditur

d Aperiant q̄so oculi tui ꝛc. loquit de deo mō humano: qz homo erigit oculos i aures ad deprecationē quam vult exaudire.

e Cōsurge dñe deus in requiē tuā. quia in tēplo erat specialis dei habitatio: i pretebat salomon q̄ ibi esset ad semp.

f Et archa fortitudinis tue. ut nō moueat de loco ad locū amplⁱ. sicut ꝓteritis tpib⁹: quia p deserti fuit portata annis quadraginta i postea de silo i aliis locis plurib⁹. ut dictū fuit.j.Regum. vij. i dr hic archa fortitudinis diuine: quia fortitudo dei apparuit per ipsam in iordanis siccatione. Josue.iij. i in ierico destructione Josue.vj i in philistinoꝝ pcussiōe. j.Regū.v.

g Sacerdotes tui dñe deꝫ induātur salutem. i. circūdentur omnib⁹ bonis prouenientibus eis ex oblationibus i sacrificijs. Vel aliter: Induant salutē. i. indumētis sacris in suis officijs exercendis.

h Et sancti tui letentur. i. cantores psallētes corā deo. in hoc petit salomon q̄ cultꝰ diuinꝰ pseuerāt maneat i templo ab ipso edificato.

i Ne auertas faciem x̄pi tui. i. a deprecatione mea qui sum christꝰ tuꝰ. i. de uolūtate tua in regē unctus.

k Memento misericordiarū dauid. q. d. q̄uis non sim dignꝰ exaudiri ex meritis meis: exaudias tū ꝓpter merita dauid patris mei. Tota ꝓa pars ista aliē exponit ab aliq̄bus hebreis dicentib⁹ q̄ hic non ponit ꝓdicte oratiōis cōclusio sed magis cuiusdā dicti declaratio. dictum enī fuit supra ca.v. q̄ sacerdotes intulerunt archam federis dñi in locū suū. sed ibi nō fuit expressus introducendi modus: qui hic exprimitur. dicunt enim q̄ cum sa-

l Cap. vij Ut cōplesset. hic ꝓnter circa cōplētionē dedicationis ponit signū diuine acceptationis. i ꝑponitur dicta acceptatio. secūdo salomonis monitio. ibi Apparuit autem. Prima in duas. qz ꝑmo signum acceptationis datur. secundo dedicatio consūmat. ibi: Rex aūt. signū aūt diuine acceptationis ponit. cū dicit: Ignis descendit de celo i deuorauit holocaustū. i. locau. i uictimas. sicut in cōsecratiōe aaron i filioꝝ eiꝰ Leuit. ix. i oblatione belie. iij. Regū. xviij. i in sacrificio dauid i area ornan iebusei. j. Parali. xxj. ca. in q̄b⁹ descensus ignis fuit signū diue acceptationis.

n Et maiestas dñi impleuit domū. i. nubes

que erat signū diuine p̄sentie. sicut expositum fuit. iij. Regum. viij. ca. b.

a Et conuentes ꝓni i terrā ꝛc. adorauerūt ⁊ laudauerūt dñm. adoratione latrie.

b Rex aūt. hic ꝓnē dedicatio cōsūmat p oblationē victimarū a rege mediantib⁹ tamē sacerdotib⁹ ad quorum officiū spectat talia offerre.

c Et dedicauit domū dei rex. non p se sed p sūmū sacerdotē ⁊ alios sacerdotes sibi assistētes ⁊ ministrātes.

d Sanctificauit ꝯ salomon medium atrij. similiē p pontificē. causa autem ꝝre potuit sic sanctificari dicta fuit iij. Regū. viij. ca. g.

e Obtulerat enī. nō est p hoc intelligendū q̄ oblatio p̄cesserit sanctificationem: sed ecōuerso.

f Fecit ergo salomō solēnitatem in tpe illo septem dieb⁹. ista fuit solēnitas tabernaculoꝝ: que icepit imediate p festū dedicationis vñ sequit:

g Fecitq; die octauo collectam. que fiebat in crastino vltime diei festiuitatis tabernaculoꝝ vñ sequit:

h Eo q̄ dedicasset altare septem diebus. que dedicatio incepit octaua die mensis septimi ⁊ finita fuit ꝙrtadecima die eiusdem mensis inclusiue.

i Et solēnitatē celebrasset. s. tabernaculoꝝ dieb⁹ septem incipiendo a quintadecima die mensis septimi inclusiue: ⁊ terminando vicesimaprima die eiusdē mēsis inclusiue ⁊ vicesimasecunda die facta fuit collecta ꝓ necessarijs templi. ideo subdit

k In die vicesimotertio mēsis septimi dimisit populos ad tabernacula sua. quia oia erant completa.

l Apparuit aūt. hic ꝓnē ponitur salomonis monitio de ꝓmanendo in obedientia dei. ⁊ ꝑ scīa ex dictis. iij. Regū. ix. a. ⁊ b. exceptis que sequūt.

m Oculi quoq; mei erūt apti ꝛc. i. parati ero exaudire oratione.

n Ut sit nomen meū ibi in sempiternū. i. in tempus futurū absq; determinatiōe. suppositā tñ ꝓditiōe q̄ salomon ⁊ popul⁹ ꝛc. erant in obedientia dei ꝓmanere.

o Cap. viij.

Expletis aūt. Supius descripta est reuerentia salomonis circa diuina. hic ꝓnter describit ei⁹ magnificentia circa humana. interponunt tamē aliqua ad diuinā reuerentiā ꝓtinētia: quia ista diuisio nō ē precisa. sicut dictū fuit a ꝓncipio hui⁹ libri secūdi. Igitur ꝓmo describitur magnificentie salomōis cōditio. secūdo ex hoc sequens fame diffusio. ca. ix. Magnificentia autē ista ꝓmo describit in edificijs. secūdo in populis subiectis. ibi: Omnē populū. tertio in sacrificijs ibi: Tūc obtulit. quarto in exq̄sitis diuitijs. ibi: Tunc abijt salomō. Sententia aūt ꝓme ptis patet ex dictis. iij. Regum. ix. d. ⁊ similiter. ij. vsq; ibi:

descendentē ignē ⁊ gloriā dñi sup domū: ⁊ c conuentes proni in terrā sup pauimētū stratum lapide: adorauerūt ⁊ laudauerūt dñm qm bon⁹: qm in seculū misericordia ei⁹. d Rex aūt ⁊ omis ppls immolabant victimas coram dño. e Mactauit igitur rex salomon hostias: bouū viginti duo milia: arietū cētū viginti milia. f Et dedicauit domum dei rex ⁊ vniuersus ppls. g Sacerdotes aūt stabāt i officijs suis: ⁊ leuite in organis carminū dñi que fecit dauid rex ad laudandum dñm: qm bonus: qm in eternū misericordia eius: hymnos dauid canētes p man⁹ suas. h Porro sacerdotes canebāt tubis añ eos: cūctusq; isrl stabat. i Sanctificauit⁹ quoq; salomon medium atrij ante templū dñi. k Obtulerat⁶ enī ibi holocausta ⁊ adipes pacificoꝝ: quia altare eneū qđ fecerat nō poterat sustinere holocausta ⁊ sacrificia ⁊ adipes pacificoꝝ. l Fecit⁷ ergo salomon solēnitatem in tpe illo septem dieb⁹: ⁊ oīs israel cū eo: ecclesia magna valde: ab introitu emath vsq; ad torrēt egypti. m Feceq; die octauo collectam: eo⁸ q̄ dedicasset altare septem dieb⁹: ⁊ solēnitatem celebrasset diebus septē. n Igit in die vicesimotertio mēsis septimi dimisit ppłos ad tabernacula sua letātes atq; gaudētes sup bono qđ fecerat dñs dauid ⁊ salomoni ⁊ isrl ppło suo. o Cōpleuitq; salomon domū dñi ⁊ domū regis ⁊ oīa que disposuerat in corde suo: ut faceret in domo dñi ⁊ in domo sua: ⁊ prosperat⁹ est. p Apparuit⁹ aūt ei dñs nocte ⁊ ait: Audiui orationē tuā: ⁊ elegi locū istum mihi i domū sacrificij. q Si clausero celū ⁊ pluuia nō fluxerit ⁊ mandauero ⁊ p̄cepero locuste ut deuoret terrā: ⁊ misero pestilentiā in ppłm meū: r cōuersus aūt ppls me⁹ sup quos inuocatū est nomē meū: ⁊ deprecat⁹ me fuerit ⁊ exquisierit faciē meā: ⁊ egerit penitentiā a vijs suis pessimis: ⁊ ego exaudiam de celo: ⁊ ꝓpitius ero peccatis eoꝝ: ⁊ sanabo terrā eoꝝ. s Oculi¹⁰ quoq; mei erūt apti: ⁊ aures mee erecte ad orationē ei⁹ q̄ in loco isto orauerit. t Elegi enī ⁊ sanctificaui locū istū: ut¹¹ sit nomē meū ibi i sempiternū: ⁊ p̄manebunt oculi mei ⁊ cor meū ibi cūctis dieb⁹. u Tu aūt si ābulaueris coram me sicut ābulauit dauid pater tu⁹: ⁊ feceris iuxta oīa que p̄cepi tibi: ⁊ iusticias meas iudiciaq; seruaueris: suscitabo thronū regni tui: sicut pollicit⁹ sū dauid patri tuo dicēs: Nō auferetur de stirpe tua vir: qui nō sit princeps in isrl. x Si aūt auersi fueritis ⁊ dereliqueritis iusticias meas ⁊ p̄cepta mea que ꝓposui vobis: ⁊ abeūtes seruieritis dijs alienis ⁊ adorauerit eos: et euellam vos de terra mea quā dedi vobis: ⁊ domū hanc quā edificaui nomini meo ꝓijciā a facie mea ⁊ tradā eam i parabolā ⁊ i exemplū cūctis ppłis: ⁊ dom⁹ ista erit in prouerbiū vniuersis transeūtib⁹: ⁊ dicent stupentes Quare fecit dñs sic terre huic ⁊ domui huic? y Respondebitq; Quia dereliquerūt dñm deum patrū suoꝝ: qui eduxit eos de terra egypti ⁊ apprehenderunt deos alienos ⁊ adorauerūt eos ⁊ coluerūt: idcirco venerūt sup eos vniuersa hec mala.

VIII

Expletis ⁰ autē viginti ānis postq; edificauit salomon domū dñi: ⁊ domū suā: ciuitates quas dederat hiram salomoni edificauit ⁊ habitare ibi fecit filios isrl. Abijt q̄q; in emath suba: ⁊ obtinuit eā: ⁊ edificauit palmirā i deserto: ⁊ alias ciuitates munitissimas edificauit in emath. Extruxitq; bethoron superiorē ⁊ bethoron inferiorē: ciuitates muratas: hñtes portas ⁊ vectes ⁊ seras. Balaath etiā ⁊ omnes vrbes firmissimas que fuerunt salomonis cūctasq; vrbes quadrigarū ⁊ vrbes equitū. Oia q̄cūq; voluit fecit rex salomon atq; disposuit: edificauit i irlm ⁊ in libano ⁊ in vniuersa terra potestatis sue. Omnē ppłm q̄ dereliq⁹ fuerat de ethei ⁊ amorrei ⁊ pherezei ⁊ euei ⁊ iebusei q̄ nō erāt de stirpe isrl de filijs eoꝝ ⁊ de posteris quos nō interfecerant filij israel: subiugauit salomon i tributarios vsq; in diē hāc. Porro de filijs

a Omnes aũt ꝓncipes exercit⁹ regis salomonis fuerunt ducenti ⁊quaginta.iij.Regũ.ix.dicit. Quingenti quinq̃ginta. sed rñsio patet ex textu. quia hic loquit̃ de ꝓncipib⁹ exercitus.ibi aũt nõ solũ de ꝓncipib⁹ exercitus sed etiam de his qui p̃erãt omnib⁹ salomonis opib⁹.ut patz lrãm intuenti. b Filiã ꝙ pharaonis nõ.hoc expositum est.iij.Regũ.ix.g c Tũc obtulit. Hic ꝓnter describit magnificentia salomonis in sacrificijs eũ dr: Tũc obtulit salomon holocausta dño sup altare.s.holocaustoꝝ:qđ erat in atrio sacerdotũ. d In sabbatis.qualiter ebdomada. e Et in calẽdis.i. ꝓncipijs mensiũ. f Et in festis diebus ter p ãnũ.s.in festis pasce pentecostes ⁊ tabernaculoꝝ. cetera patẽt in lrã. g Tũc abijt salomon. Hic describitur magnificentia salomõis in diuitijs exquisitis: qz p nauigiũ faciebat exq̃ri diuitias incõsuetas i locis remotis ⁊ inaccessibilibus p terrã. de quo nauigio dictũ fuit.iij.Regum.ix.in fine. b

Cap.ix.

Egina q̃ꝙ saba.

Hic ꝓnter circa magnificẽtiã salomonis describit fame diffusio.⁊ ꝓmo specialiter ꝙtũ ad reginã saba.secũdo generaliter ꝙtum ad reges terre.ibi: Magnificat⁹ est. Prima in duas:quia ꝓmo describitur dicta fame diffusio.secundo substantie salomonis quedã numeratio.ibi:Erat aũt pondus auri. Circa ꝓmũ sciendũ qz regina saba audita fama salomonis:venit ad eũ de partibus remotis. Primo ergo ostenditur ad quid venit.s.ad ꝓponendũ dubias questiones.⁊ quid inuenit.s. pspicuas solutiones.secundo ostendit quid salomoni dedit.⁊ quid ab eo recepit.ibi: Dedit aũt regi ⁊c.

israel nõ posuit ut seruirẽt operibus regis. Ipsi enĩ erant viri bellatores ⁊ duces primi:⁊ ꝓncipes quadrigarũ ⁊ equitũ eius. Oĩs⁹ aũt ꝓncipes exercitus regis salomonis fuerũt ducenti ⁊quaginta q̃ erudiebãt pplm Filiã⁹ ꝙ pharaonis transtulit de ciuitate dauid in domũ quã edificauerat ei. Dixit enim rex: Nõ habitabit vxor mea in domo dauid regis israel: eo q̃ sanctificata sit: quia ingressa est in eã archa dñi. Tũc⁹ obtulit salomon holocausta dño sup altare dñi qđ extruxerat ante portĩcũ: ut p singulos dies offerret i eo iuxta ꝓceptũ moysi in⁹ sabbatis ⁊⁹ in calendis ⁊ in⁹ festis diebus⁹ ter p annũ.i.in solẽnitate azimoꝝ ⁊ solẽnitate ebdomadarũ ⁊ in solẽnitate tabernaculoꝝ. Et constituit iuxta dispositionẽ dauid patris sui officia sacerdotũ in ministerijs suis ⁊ leuitas in ordine suo:ut laudarẽt ⁊ ministrarẽt coram sacerdotib⁹ iuxta ritũ vniuscuiusq̃ diei: ⁊ ianitores in diuisionib⁹ suis per portã ⁊ portã. Sic enĩ ꝓceperat dauid homo dei. Nec ꝓtergressi sunt de mandatis regis tam sacerdotes q̃ꝫ leuite ex omnib⁹ que ꝓceperat. Et in custodijs thesauroꝝ oĩs impensas ꝓparatas habuit salomon ex eo die quo fundauit domũ dñi vsq̃ in diẽ quo pfecit eã. Tũc⁹ abijt salomon in asiongaber ⁊ in baiath: ad oram maris rubri que ẽ i terra edom. Misit ergo ei hiram p manꝰ seruoꝝ suoꝝ naues ⁊ nautas ⁊ gnaros maris:⁊ abierunt cum seruis salomonis in ophir. Tulerũtq̃ inde quadringenta ⁊quinquaginta talẽta auri: ⁊ attulerũt ad regẽ salomonẽ.

Egina⁹ quoq̃ IX
saba cũ audisset famã
salomonis venit ut ten
taret eũ in enigmatib⁹ in hieru
salẽ cũ magnis opib⁹ ⁊ camelis
q̃ portabãt aromata ⁊ auri plurimũ gẽmasq̃ ꝓciosas. Cumq̃ venisset ad salomonẽ:locuta est ei quecũq̃ erãt in corde suo. Et exposuit ei salomon oĩa q̃ ꝓposuerat: nec quicq̃ fuit qđ non pspicuũ ei fecerit. Que postq̃ vidit sapientiã .s. salomonis ⁊ domũ quã edificauerat: necnõ ⁊ cibaria mense ei⁹ ⁊ habitacula seruoꝝ ⁊ officia ministrorum ei⁹ ⁊ vestimenta eoꝝ: pincernas quoq̃ ⁊ vestes eorũ ⁊ victimas quas immolabat i domo dñi: nõ erat ꝙ stupore vltra in ea spiritus. Dixitq̃ ad regem: Verus est sermo quẽ audierã in terra mea de virtutib⁹ ⁊ sapiẽtia tua Non credebã narrantib⁹ donec ipsa venissem ⁊ vidissent oculi mei:⁊ probassem vix medietatẽ sapiẽtie tue mihi fuisse narratã Maiorẽ famã virtutibus tuis. Beati viri tui ⁊ beati serui tui hi qui assistunt coram te omni tpe: ⁊ audiũt sapiẽtiã tuã. Sit dñs deus tu⁹ bñdictus: qui voluit te ordinare sup thronũ suũ regem dñi dei tui. Quia diligit de⁹ israel: ⁊ vult seruare eum in eternũ: idcirco posuit te sup eũ regẽ: ut facias iudicia atq̃ iustitiã. Dedit aũt regi centũ viginti talenta auri: ⁊ aromata multa nimis ⁊ gẽmas ꝓciosissimas. Nõ fuerũt aromata talia ut hec que dedit regina saba regi salomoni. Sed ⁊ serui hirã cũ seruis salomonis attulerunt aurũ de ophir ⁊ ligna thina ⁊ gẽmas ꝓciosissimas. De quib⁹ fecit rex de lignis.s. thinis gradus in domo dñi ⁊ in domo regia citharas quoq̃ ⁊ psalteria cantorib⁹. Nũq̃ visa sũt in tra iuda ligna talia. Rex aũt salomon dedit regine saba cũcta q̃ voluit ⁊ que postulauit ⁊ multo plura q̃ꝫ attulerat ad eum. Quereuersa abijt in terrã suã cũ seruis suis. Erat⁹ aũt põdus auri qđ afferebat salomoni per singulos annos sexcenta sexaginta sex talenta auri: excepta ea sũma quã legati diuersarum gentiũ ⁊ negociatores afferre cõsueuerãt: omnesq̃ reges arabie ⁊ satrape terrarũ qui cõportabant aurũ ⁊ argentũ salomoni. Fecit igitur rex salomon ducentas hastas aureas de sũma sexcentoꝝ aureoꝝ: qui in singulis hastis expendebãt. Trecẽta quoq̃ scuta aurea trecentorum aureoꝝ: quib⁹ tegebant singula scuta. Posuitq̃ ea rex in armamentario qđ erat ꝓsitũ nemore. Fecit quoq̃ rex soliũ eburneũ

i Erat aũt põd⁹. Hic ponit quedam substãtie salomõis numeratio. Circa qđ primo describit multitudo prouentuũ.secũdo magnitudo effectuũ.ibi: Fecit igit rex salomon.

grande : ⁊ vestiuit illud auro mundissimo. Sex quoq; grad⁹ quibus ascendebatur ad soliũ : ⁊ scabellũ aureum : ⁊ brachiola duo altrinsecus : ⁊ duos leones stantes iuxta brachiola : sed ⁊ alios duodecim leunculos stantes super sex gradus ex vtraq; parte. Non fuit tale solium in vniuersis regnis. Omnia q̃q; vasa cõuiuij regis erant aurea : ⁊ vasa domus saltus libani ex auro purissimo. Argentum enĩ in diebus illis pro nihilo reputabatur. Siquidẽ naues regis ibãt in tharsis cũ seruis hiram semel in annis tribus : ⁊ deferebant inde aurum ⁊ argentum ⁊ ebur ⁊ simias ⁊ pauos. Magnificatus[a] est igitur salomon sup omnes reges terre prę diuitijs ⁊ gloria. Omnesq; reges terrarũ desiderabant videre faciem salomonis : ut audirẽt sapientiam quam dederat d⁹ in corde ei⁹. Et deferebant ei munera : vasa argẽtea ⁊ aurea : ⁊ vestes ⁊ arma ⁊ aromata equos ⁊ mulos per singulos annos. Habuit q̃q; salomon quadraginta milia equorũ in stabulis : ⁊ currũ equitumq; duodecim milia. Constituitq; eos in vrbibus quadrigarũ : ⁊ vbi erat rex in hierusalẽ. Exercuit etiam potestatem super cunctos reges a flumine euphrate vsq; ad terrã philistinorum : ⁊ vsq; ad terminos egypti : tantamq; copiam prębuit argenti in hierusalem quasi lapidũ : ⁊ cedrorũ tantam multitudinẽ velut sycomorum que gignũt in campestrib⁹. Adducebantur aũt ei equi de egypto cũctisq; regionib⁹. Reliqua[b] aũt opa salomonis priorum ⁊ nouissimorũ scripta sunt in verbis nathan ꝓphete : ⁊ in libris abie silonitis : in visione quoq; addo videntis cõtra hieroboã filium nabath. Regnauit aũt salomon in hierusalẽ sup[c] oẽm israel : quadraginta annis. Dormiuitq; cũ patribus suis : ⁊ sepelierũt eũ in ciuitate dauid : regnauitq; roboam fili⁹ ei⁹ p eo.

[d] Rofectus est aũt roboam in sichem. Illuc enĩ cunctus israel cõuenerat ut cõstituerent eum regem. Qđ cum audisset hieroboam filius nabath qui erat in egypto : fugerat quippe illuc ante salomonẽ : statim reuersus est. Vocaueruntq; eũ ⁊ venit cũ vniuerso israel : ⁊ locuti sunt ad roboam dicentes : Pater tuus durissimo iugo nos pressit : tu leuiora ipera pr̃e tuo qui nobis imposuit grauem seruitutẽ : ⁊ paululũ de onere subleua : ut seruiamus tibi. Qui ait : Post tres dies reuertimini ad me. Cũq; abiisset populus inijt cõsilium cũ senibus qui steterant coram patre eius salomone dũ adhuc viueret. dicẽs : Quid datis cõsilij ut respondeam pplo? Qui dixerunt ei : Si placueris populo huic ⁊ lenieris eos verbis clementibus seruient tibi omni tempore. At ille reliquit consilium senũ : ⁊ cum iuuenib⁹ tractare cepit qui cũ eo nutriti fuerant : ⁊ erant in comitatu illius. Dixitq; ad eos : Quid vobis videtur : uel respõdere quid debeo populo huic qui dixit mihi : subleua iugũ quod ipposuit nobis pater tu⁹? At illi respondẽrunt ut iuuenes ⁊ nutriti cũ eo in delicijs : atq; dixerũt. Sic loqueris populo qui dixit tibi : pater tuus aggrauauit iugum nostrum tu subleua : ⁊ sic respõdebis ei : Minimus digit⁹ me⁹ grossior est lumbis patris mei. Pater me⁹ imposuit vobis graue iugum : ⁊ ego maĩ⁹ pondus apponam. Pater meus cecidit vos flagellis : ego vo cedam vos scorpionibus. Venit ergo hieroboam ⁊ vniuersus popul⁹ ad robo ̃die tertio : sicut prece perat eis : Rñditq; rex dura : derelicto cõsilio seniorũ : locutusq; ẽ iuxta iuuenũ voluntatem : Pater meus graue vobis imposuit iugum : quod ego graui⁹ faciam Pater meus cecidit vos flagellis : ego vo cedam vos scorpionibus. Et nõ acquieuit populi precibus. Erat enĩ voluntas dei ut cõpleretur sermo eius quem locutus fuerat per manũ abie silonitis ad hieroboam filium nabath. Ppls aũt vniuersus rege duriora dicente : sic locutus est ad eũ. Non est nobis pars in dauid : neq; hereditas in filio regno dauid vnito ⁊ integro. hic ꝓcedit agit de eodẽ diuiso ⁊ defalcato. ⁊ lx fuerint. xix. reges. qz tamen aliqui pauca aut nulla fecerũt. ideo tẽpus eor cũ alijs describitur. Et ꝑm hoc residuũ huius libri in. xv. ꝓtib⁹ diuidit : quia ꝓmo agitur de ꝓpe roboam filij salomonis : in b ca. secũdo de tẽpore abie ca. xiij. tertio de ꝓpe asa. ca. xiiij. q̃rto de ꝓpe iosaphat. ca. xvij. quinto de ꝓpe iorã. ca. xxj. sexto de ꝓpe ochoçie. ca. xxij. septimo de tẽpore ioas. ca. xxiij. octauo de tempore amasie. ca. xxv. nono de ꝓpe oçie. ca. xxvj. decimo de ꝓpe ioathan. ca. xxvij. vndecimo de ꝓpe achaz. ca. xxviij. duodecimo de ꝓpe eçechie. ca. xxix. decimotertio de ꝓpe manasse ca. xxxiij. decimoquarto de ꝓpe iosie. ca. xxxiij. quintodecimo de ꝓpe filiorum ei⁹. ca. xxxvj. Circa ꝓmũ describit ꝓmo regni dauid diuisio. secundo diuisionis. confirmatio. ca. j. Prima in duas : quia ꝓmo describitur diuisionis occasio. secundo ipsa diuisio. ibi : Popul⁹ aũt. Sententia aũt istarum partiũ patet ex dictis. iij. Regũ. xij. vsq; ad mediũ ca.

a Magnificat⁹ est. Hic ꝓcedit describit diffusio fame salomonis oib⁹ terre regib⁹. Sententia ꝙo istarum partiũ patet ex dictis. iij. Regũ. ix.

b Reliqua autẽ opera. Hic ponitur cõclusio regni salomonis. c Scripta sunt i libris nathan ꝓphete. isti libri non habentur apud nos nec apud hebreos.

d Sup omnẽ israel. hoc dicit quia filius ei⁹ roboam regnauit tm sup tres tribus. ut videbit in sequentib⁹.

e Cap. x. Rofectus est autem. postq; actũ est de

a Factū est aūt cū audisset eis israł ꝛc. Totū istud ysqꝫ ad finē hui⁹ ca. nō ē ꝛ textu. qznō est in hebreo nec ī libꝝ correctꝫ sed ꝛ.iij. Regū.xij. acceptū est ⁊ insertū ī b loco ex ipritia scriptorū seu correctorꝫ. ⁊ ex ignrantia hebraice ritatis sicut ⁊ ī alijs plurib⁹ locis simile factum est. b

Cap.xj.

Enit aūt roboā. Hic ꝓnter ꝛscribitur predicte divisionis confirmatio ꝑ ꝛbū ꝓphete ex pte dñi loquentis ⁊ patet sententia ex dictis iij. Regū.xij.e. secundo ꝛscribit regni ꝛfalcati prosecutio ibi: habitauit aūt roboam. Et dividit in duas ptes. qꝝ pmo ꝛscribit prosecutio hui⁹ regni ꝓficiendo. secūdo ꝛficiendo. ca.xij. Prima in duas. qꝝ pmo ꝛscribit profectus regni roboam ꝑ ꝓuū studiū. secūdo ꝑ alioꝝ auxiliū ibi: Sacerdotes aūt. tertio ꝓponendo valentiorem filiū ibi: Duxit autē roboam ꝛc. Circa primū ostenditur ꝓfect⁹ regni roboam ꝓpter studio. eo ꝙ multas ciuitates murauit: ⁊ plura fortalicia construxit ī regno suo muniendo ea victualib⁹ ⁊ bellatoribus ad roborationē regni sui. ⁊ patet hꝝ. c Sacerdotes aūt. Hic ꝓnter ꝛscribitur profectus regni roboam ꝑ alioꝝ auxilis quia hieroboam factū rex sup israel timuit ne popul⁹ rediret ad regnū dauid si iret in hierusalē ad sacrificandū dño. ut bꝝ.iij. Regū.xij. ⁊ ideo fecit duos vitulos aureos ut ibidē bꝝ. ⁊ quia sacerdotes ⁊ leuite qui habitabāt in regno suo abominabant cultū vitulorꝝ abiecit eos: ⁊ sic venerūt ad regnū roboam. ⁊ ꝓpꝝ ipsum roborauerūt. ⁊ hoc est qđ dicit: d Venerunt ad eū ꝛ cunctis sedibus suis. id est ciuitatib⁹ in quibus habitabant ⁊ que erant eis assignate pro inhabitatione. ut bꝝ Josue.xxj. e Relinquētes suburbana. quia sic erant eis cōcesse ciuitates ad habitandū: sic etiam suburbana ad animalia nutriendū. Similiter etiā ꝛies ꝛuoti ꝛ alijs tribub⁹ q̄ volebāt colere dñm. ascendebant in hierusalē ad īmolādū dño. sicut

isai. Reuertere in tabernacula tua israł. Tu aūt pasce domū tuā dauid. Et abijt israel in tabernacula sua. Sup filios aūt israł qui habitabāt ī ciuitatib⁹ iuda regnauit roboam. Misitqꝫ rex roboam aduram qui ꝑat tributis: ⁊ lapidauerūt eū filij israł ⁊ mortu⁹ ē. Porro rex roboam currū festinauit ascendere: ⁊ fugit in hierusalē. Recessitqꝫ israł a domo dauid vsqꝫ ad diē hāc. Factū ē aūt cū audisset eis israł ꝙ reuersus eēt hieroboam: miserūt ⁊ vocauerūt eū cōgregato cetu: ⁊ cōstituerūt eū regē sup omnē israel: nec secut⁹ est q̄spiā domū dauid ꝑter tribū iuda solam. xi

Enit autē roboam in hierusalē: ⁊ cōuocauit vniuersam domū iuda ⁊ beniamin centū octoginta milia electorꝫ atqꝫ bellātū: ut dimicaret contra israel ⁊ cōuerteret ad se regnū suū. Factusqꝫ est sermo dñi ad semeiam hominē dei dicēs: Loquere ad roboam filiū salomonis regē iuda: ⁊ ad vniuersum israel qui est in iuda ⁊ beniamin: Hec dicit dñs: Non ascendetis neqꝫ pugnabitis cōtra fratres vestros: reuertatur vnusquisqꝫ in domū suā: quia mea hoc gestū ē volūtate. Qui cū audissent sermonem dñi: reuersi sūt: nec ꝓcesserunt contra hieroboam. Habitauit aūt roboam in hierusalē: ⁊ edificauit ciuitates muratas in iuda: extruxitqꝫ bethleem ⁊ etha ⁊ thecue: bethsur ēqꝫ ⁊ socco ⁊ odollam: nec non ⁊ geth ⁊ maresa ⁊ ziph: ⁊ ⁊ adurā ⁊ lachis ⁊ azeca: saraa ēqꝫ ⁊ ahialon ⁊ hebron que erāt in iuda ⁊ beniamin ciuitates munitissimas. Cūqꝫ clausisset eas muris: posuit in eis ꝓncipes ciboꝝqꝫ horrea: hoc est olei ⁊ vini. Sed ⁊ in singulis vrbib⁹ fecit armamētaria scutorꝫ ⁊ hastarū: firmauitqꝫ eas sūma diligētia: ⁊ ímperauit sup iudam ⁊ beniamin. Sacerdotes autē ⁊ leuite qui erāt in vniuerso israel venerūt ad eū ꝛ cūctis sedib⁹ suis: relinquentes suburbana ⁊ possessiones suas ⁊ trāseūtes ad iudā ⁊ hierusalē: eo ꝙ abiecisset eos hieroboam ⁊ posteri ei⁹: ne sacerdotio dñi fungerent: qui cōstituit sibi sacerdotes excelsorū ⁊ demoniorū vitulorūqꝫ quos fecerat. Sed ⁊ de cunctis tribubus israel quicūqꝫ dederāt cor suū ut quererēt dñm deū israel: venerūt in hierusalē ad īmolandū victimas suas coram dño deo patrum suorꝫ ⁊ roborauerūt regnū iuda: ⁊ confirmauerūt roboam filium salomonis ꝑ tres annos. Ambulauerūt enīi vijs dauid ⁊ salomonis ānis trīs tribus. Duxit aūt roboā vxorē: maalath filiam hierimuth filij dauid: abiail ēqꝫ filiā hiliab filij isai: que ꝑpit ei filios: ieos ⁊ sommoziā ⁊ çoom. Post hanc ēqꝫ accepit maachā filiā absalon: que ꝑpit ei abia ⁊ abi ⁊ çiça ⁊ salomith. Amauit aūt roboā maachā filiā absalon sup oēs vxores suas ⁊ concubinas. Nā vxores decē ⁊ octo duxerat: cōcubinas aūt sexaginta: ⁊ genuit vigintiocto filios ⁊ sexaginta filias. Cōstituit vo in capite abiam filiū maacha ducē sup oēs fratres suos: ipsū enī regē facere cogitabat quia sapentior fuit ⁊ potētior sup oēs filios ei⁹: ⁊ in cūctis finib⁹ iuda ⁊ beniamin: ⁊ in vniuersis ciuitatib⁹ muratis. Prebuitqꝫ eis escas plurimas: ⁊ multas petiit vxores. xii

Amqꝫ roboratū fuisset regnū roboam ⁊ confortatū: dereliquit legē dñi ⁊ oīs israel cum eo. Anno aūt quinto regni roboam: ascendit sesac rex egypti in hierusalē: qꝝ peccauerāt dño: cū mille ducētis curribus ⁊ sexaginta milib⁹ eqtū Nec erat numer⁹ vulgi qđ venerat cū eo ex egypto: libies. s. ⁊ trogodyte ⁊ ethiopes: cepitqꝫ ciuitates munitissimas in iuda ⁊ venit vsqꝫ in irlm. Semeias aūt ꝓpheta ingressus est ad roboam ⁊ principes iuda qui congregati fuerāt in hierusalē fugientes sesac: dixitqꝫ ad eos: legitur ꝛ tobia Tobie. j. ⁊ sic roborauerunt regnū iuda qꝝ parati erāt ipsū adiuuare. ⁊ b est qđ dicit: Sed ⁊ ꝛ cūctis tribubus israel ꝛc. f Duxit aūt roboā. Hic ꝓnter ꝛscribit ꝓfectus regni roboā ꝑ hoc ꝙ ordinauit sibi succedere valētiorē filiū. s. abiam ēquis haberet plures vxores ⁊ ꝛ his multos filios seniores ipso. ⁊ pꝝ hꝝ ex dictis. g

Cap.xij.

Amqꝫ roboratū fuisset. Hic ꝓnter ꝛscribit ꝓcessus regni roboam in ꝛficiendo. ⁊ pmo ꝛscribit regis ⁊ ppli trāsgressio. secūdo cōtritio. ibi: Semeias aūt. Circa primū dꝝ: Cūqꝫ roboratū fuisset regnū roboā. modo dicto ca.pce. b Dereliquit legem dñi. ad idolatriā ꝛclinando ꝓpm modū mīis sue que fuit naama amanitis. ut dicit infra eodē ca. i Et oīs israł cū eo. i. maior ps ppli qui erat ꝓpn⁹ ad idolatriā. aliqui tñ in hoc nō fuerūt eum secuti. ut patebit infra eodē ca. Cōsequenter ponitur transgressionis punitio. cui dꝝ: k Ascendit sesac rex egypti i hierusalē. ꝛ ordinatione dñi ad puniendū pcca tū regis ⁊ ppli. qꝝ malū pene est a deo ingꝛtū iuste inferꝛ. ꝓpter qđ dicitur Amos.iij. Nō est malū i ciuitate qđ dñs nō fecerit. l Semeias aūt. Hic ponit regis ⁊ ppli cōtritio. ꝛ ratione eis date intellectū ꝓpter qđ receperūt ꝓphte ꝛbū. vñ dꝝ: Semeias autē ꝓpheta ingressus ē ad roboam ⁊ principes iuda qui non potentes resistere ipsi sesac in campo. fugerant in hierusalem tandē ad ciuitatem regiam fortissimam ⁊ munitissimam.

a Vos ꝛeliquistis me.ad idola ꝛeclinãdo. b Et ego reliqui vos.auxiliũ meũ subtrahendo. c Justus est dñs. cõfitẽtes ꝓcatũ suũ humiliꝫ ⁊ veraciter exaudiẽdo. d Cũq; vidisset dñs q; humiliati essent, p ꝛelicti sui cõfessionẽ ⁊ pnitentiã.ex hoc subdiꝫ pene diminutio.cũ dr: e Quia humiliati sunt nõ dispdã eos.totaliꝫ ꝛelendo. f Daboq; eis pauxillum auxilij.q; nõ pmittam sesac ciuitatẽ ⁊ pplm ꝛestruere: tñ pmittã eos ipsi sesac seruire sub tributo.cuius causa subditur: g Ut sciant.per experientiã. h Distantiã seruitutis mee ⁊ seruitutis regni terrarum.quia seruitus ꝛei suauis est ⁊ consolabilis. seruitus aũt humana dura ⁊ quasi ꝛportabilis est. vñ legiꝫ ꝛe multis q; magis elegerunt mori q; subijci seruituti.sic refert Josephꝰ li. ꝛe bello iudaico.q; eleaçar iudeus cũ multis aliis in q̃dã castro a romanis obsessus q; vidẽtes q; erãt capiẽdi interfecerunt se mutuo ne subijcerenꝫ romanoꝝ seruituti. i Recessit itaq; sesac rex egypti ab irl'm.non ab obsidione tñ quia ingressus fuit irl'm ut ꝓz ex sequentib⁹ cũ dr: k Sublatis thesauris dom⁹ dñi ⁊c. dicit enim Josephꝰ q; roboam timore ducꝭ fecit sibi ꝓras apiri tñ sub certis pactis: q̃ tñ sesac nõ tenuit sed magis templũ ⁊ domũ regiã spoliauit. l Pro q̃bꝰ fecit rex eneos. ex quo ꝓz ꝛiectio regni ab aurea magnificẽtia in eneã.

Hec dicit dñs, Vos[a] reliquistis me: ⁊[b] ego reliqui vos in manu sesac. Cõsternatiq; principes isrl ⁊ rex dixerũt. Justus[c] est dñs. Cũq; vidisset dñs q; humiliati essent: factꝰ est sermo dñi ad semeiam dicẽs: Quia[d] humiliati sũt nõ dispdã eos: daboq; [e] eis pauxillũ auxilij: ⁊ non stillabit furor meꝰ sup hierusalẽ p manũ sesac. Verũtamẽ seruient ei: ut[f] sciant distantiã[g] seruitutis mee ⁊ seruitutis regni terrarũ. Recessit[i] itaq; sesac rex egypti ab hierusalem sublatis[k] thesauris domꝰ dñi ⁊ domꝰ regis: oiaq; secũ tulit: ⁊ clypeos aureos quos fecerat salomon: ꝓ quibꝰ fecit rex eneos ⁊ tradidit illos principibꝰ scutariorꝝ qui custodiebãt ꝛestibulũ palatij. Cũq; introiret rex domũ dei: veniebãt scutarij ⁊ tollebãt eos: iterũq; referebãt eos ad armamentariũ suũ: Verũtamẽ quia humiliati sũt: auersa est ab eis ira dñi: nec ꝛeleti sũt penitꝰ. Siquidẽ[m] ⁊ in iuda inuẽta sũt opa bona. Cõfortatus[n] est ergo rex roboam i hierusalẽ: atq; regnauit. Quadraginta aũt ⁊ vnius anni erat cũ regnare cepisset: ⁊ decem ⁊ octo ãnis regnauit in hierusalẽ vrbe quã elegit dñs ut cõfirmaret nomẽ suũ ibi: de cunctis tribubus isrl. Nomẽ[o] aũt mris eius naama amanites. Fecitq; malũ ⁊ non preparauit cor suũ ut quereret dñm. Opera ꝩo roboam ꝓma ⁊ nouissima scripta sunt in[p] libris semeie ꝓphete ⁊ addo videntis: ⁊ diligenter exposita. Pugnauerũtq;[q] aduersum se roboam ⁊ hieroboam cunctis diebꝰ. Et dormiuit roboã cũ patribꝰ suis: sepultusq; est in ciuitate dauid: ⁊ regnauit abia filiꝰ eiꝰ ꝓ eo.

XIII

Anno[r] decimooctauo regis hieroboam regnauit abia sup iudã. Tribꝰ annis regnauit in irl'm. Nomẽq;[s] matris eiꝰ michaiat filiaꝫ vrihel de gabaa: ⁊ erat bellum inter abia ⁊ hieroboam. Cũq;[t] inisset abia certamen ⁊ haberet bellicosissimos viros ⁊ electorum quadraginta milia: hieroboam construxit econtra aciẽ octoginta milia virorꝝ: qui ⁊ ipsi electi erant: ⁊ ad bella fortissimi. Stetit ergo abia super montẽ semeron q̃ erat i ephraim ⁊ ait: Audi hieroboã ⁊ oĩs isrl: Nũ ignoratis q; dñs deꝰ isrl dederit regnũ dauid sup isrl in sempiternũ: ipsi ⁊ filijs eiꝰ in[u] pactum salis. Et surrexit hieroboam filiꝰ nabath seruus salomonis filij dauid: ⁊ rebellauit cõtra dñm suũ. Congregatiq;[v] sunt ad eũ viri vanissimi ⁊[w] filij belial: ⁊[x] preualuerũt cõtra roboam filium salomonis. Porro roboam erat rudis ⁊[y] corde pauidomec potuit resistere eis: Nunc[z] ergo vos dicitis q; resistere possitis regno dñi: qđ possidet p filios dauid: Habetisq;[a] grandẽ populi multitudinem: atq; vitulos aureos q̃s fecit vobis hieroboam i deos.

Anno decimooctauo. hic ꝑnter agit de tpe r Cap. xiii. abia. ⁊ p describit ei genealogia. secũdo pugna. ibi: Cũq; inisset abia certamẽ. 3o victoria ibi: Respiciensq; iudas. q̃rto culpa occulta. ibi: Que peussit dñs. Circa pmũ dr: s Nomeq; mris ei⁹ michaia. supra. xj. ca. vocat maacha. ⁊ dicendũ q; est idem nomẽ variatũ tñ. qđ frequẽs fit in nob⁹ hebreis ⁊ latinis. ut frequenter dictũ ẽ. t Filia vriel. supra. xj. dr: Filia absalon. sic est in hebreo ⁊ nõ absalon: ut habẽt aliqui libri ⁊ male. ⁊ ex hoc vlterius erant aliq; credẽtes q; fuerit absalon filiꝰ dauid. dr eni hic filia vriel de gabaa. absalon autem filiꝰ dauid fuit de irl'm. Ad illud ꝩo qđ inducũ est de discordia nois patris isti⁹ qui vocatur hic vriel. ⁊ supra absalon. dicũt aliqui q; vriel fuit pater eiꝰ. ut dr hic. absalon ꝩo auꝰ eiꝰ. ⁊ sic vocat eiꝰ filia. q: filij filioꝝ dicunt filij parentum. vñ Ruth. iiij. Natus ẽ filiꝰ noemi. i. nepos. Aliꝫ põt dici q; pater maacha fuit binomiꝰ sicut ⁊ multi alij ⁊ hic exprimit vnũ nomẽ ⁊ aliud supp. xj. ca. ⁊ iiij. Regũ. xv. v Cũq; inisset abia certamẽ. hic describit ipsius abie cum hieroboam pugna. vbi p describit bellatoꝝ hunc ⁊ inde numerꝰ. ⁊ patz lrã. secũdo pugne locꝰ. cũ dr Sup montem semeron. tertio psuasio abie ad inducendũ aduersarios ut sine bello recederẽt. ut patebit infra. vbi primo allegat ordinationem dñi dantis regnum dauid ⁊ filijs eiꝰ in ꝑpetuũ. ideo subdit: x In pactũ salis. in omni eni sacrificio dñi ponebat sal. ⁊ iõ apud indeos pactum firmũ ⁊ stabile dicebat pactũ salis. secũdo allegat ipsi⁹ hieroboam vsurpationẽ iniustam regni. d. Et surrexit hieroboã ⁊c. y Congregatiq; sũt ad eum viri vanissimi. nihil habentes de pondere veritatis. z Et filij belial. i. absq; iugo diuine legis ⁊ recte ratiõis a Et ꝑualuerũt cõtra roboã. cui⁹ causa subdit: Porro roboam erat rudis. i. stolidus. vñ in hebreo hic dr: Puer. non etate. quia in principio regni sui iam erat quadraginta ⁊ vnꝰ anni. ut dr. iij. Regũ. xiiij. ca. sed dr puer sensu. b Et corde pauido. in hebreo dr: Et corde tenero. i. impotenti ad aliquid sustinendũ. c Nunc q̃ vos dicitis q; resistere possitis regno dñi. quia ipse erat rex principalis: ⁊ filij dauid eiꝰ vicarij. ex hoc patet q; iste hieroboam volebat etiam occupare regnũ iuda. tertio allegat abia ipsiꝰ hieroboam ⁊ eiꝰ pplm idolatriã. cũ dr: d Habetisq; grandẽ pplm multitudinẽ. in qua confiditis. sed ꝓ nihilo. quia sũt subditi idolatrie ꝓcato. hz eni in vitulis aureis ꝓmo adorauerint deũ fm opinionẽ aliquoꝝ que ꝓbabilis ẽ. ut dictũ ẽ. iij. Regũ. xij. tamẽ extunc fuit ibi qđã idolatrie

m Siquidẽ ⁊ in iuda inuenta sũt opa bona. qz aliq; ad idolatriam non declinauerant quoꝝ intuitu deus ꝓperavit etiam alijs. nõ tñ a toto sed a tanto. n Cõfortatꝰ est ergo rex roboam. erat eni parui cordis. ut dr ca. se. ⁊ ideo accepit confortationẽ in modico. videlz q; remãsisset sibi ciuitas ⁊ vita ⁊ nomẽ regiũ. o Nomẽ aũt matris eiꝰ naama amanitꝫ. erat eni gẽrilis ⁊ idolatra: ⁊ sic vocuit filiũ suũ. vñ subdit: Fecitq; malũ ⁊c. p In libris semeie ⁊c. isti libri nõ habentꝫ qz nõ fuerũt reparati ab esdra. q Pugnauerũtq; aduersum se roboam ⁊ hieroboam cũctis diebꝰ. hz eni primũ bellũ generale inter eos fuerit ꝓhibitũ a deo. ut dictũ ẽ in principio. xj. ca. tñ bella particularia fuerũt i extremitatibꝰ vtriusq; regni. sicut solet fieri in extremitatibꝰ regnoꝝ ab inuicem discordantium.

modus: qz adorabant eũ in imagine prohibita: ut bñ Exo. xx. Item procedente tpe adorauerũt ibi ẽ mones vãtes rũsa. vñ supza. xj. dr ẽ bieroboã: Qui pstituit sibi sacerdotes excelsoꝝ ⁊ ẽmoniox. vñ subdit: Atq; vitulos aureos ⁊c. a Et eiecistis sacerdotes dñi. ut bñ supza. xj. b Quicũq; ẽ. ⁊ initia. ma. suã. hoc est. quicũq; voluerit pcium dare eius sacerdos ⁊ poterit offerre. q̃rto allegat abia i populo suo ipsi⁹ rei ẽbitã fidẽ ⁊ culturã vicẽs: c Noster aũt dñs ẽ⁹ est. qui est verus ẽ⁹ solus. d Sacerdotesq; ministrãt dño ẽ filijs aarõ. quos elegit dñs in sacerdotes sibi. ut batrc Exo. xxviij. e Et leuite sũt in ordine suo. s. cantox ianitox ⁊ alioꝝ officiorũ. prout ordinauit dauid. ut bñ supza. j. libro. xxv. f Holocausta q̃ offerũt dño p singulos dies mane ⁊ vespere. ⁊ thymiama iuxta legis pcepta cõfectum: ⁊ ꝓponũt panes i mensa mũdissima. Esteq; apud nos cãdelabrũ aureũ: ⁊ lucerna ei⁹ ut accendant semp ad vesperã. nos q̃ppe custodimus pcepta dñi dei nri quẽ vos reliquistis. Ergo i exercitu nostro dux ẽ⁹ est: ⁊ sacerdotes ei⁹ q̃ clãgũt tubis ⁊ resonãt cõtra vos. Filij israel nolite pugnare cõtra dñm deũ patrũ vestroꝝ: quia nõ vobis expedit. Hec illo loquẽte: bieroboam retro moliebat insidias. Cũq; ex aduerso hostiũ staret: ignorãtẽ iudã suo ambiebat exercitu. Respiciensq; iudas vidit instare bellũ ex aduerso ⁊ post tergũ: ⁊ clamauit ad dñm: ac sacerdotes tubis canere ceperũt: oẽsq; viri iuda vociferati sũt. Et ecce illis clamantib⁹ pterruit eos ẽ⁹ bieroboam ⁊ omnẽ israel q̃ stabat ex aduerso abia ⁊ iuda: fugerũtq; filij israel iudam: ⁊ tradidit eos ẽ⁹ i manu eox. Percussit q̃ eos abia ⁊ pplꝰ ei⁹ plaga magna: ⁊ corruerũt vulnerati ex israel q̃ngẽta milia viroꝝ fortium. Hu-

Et eiecistis sacerdotes dñi filios aaron atq; leuitas: ⁊ fecistis vobis sacerdotes sicut oẽs pplꝰ terrarũ. Quicũq; venerit ⁊ initiauerit manũ suã i tauro in bobus ⁊ in arietib⁹ septẽ: fit sacerdos eox q̃ nõ sunt dij. Noster aũt dñs ẽ⁹ ẽ: quẽ nõ relinq̃m⁹. Sacerdotesq; ministrant dño ẽ filijs aaron: ⁊ leuite sũt in ordine suo: holocausta offerũt dño p singulos dies mane ⁊ vespere: ⁊ thymiama iuxta legis pcepta cõfectum: ⁊ ꝓponũt panes i mensa mũdissima. Esteq; apud nos cãdelabrũ aureũ: ⁊ lucerna ei⁹ ut accendant semp ad vesperã. nos q̃ppe custodimus pcepta dñi dei nri quẽ vos reliquistis. Ergo i exercitu nostro dux ẽ⁹ est: ⁊ sacerdotes ei⁹ q̃ clãgũt tubis ⁊ resonãt cõtra vos. Filij israel nolite pugnare cõtra dñm deũ patrũ vestroꝝ: quia nõ vobis expedit. Hec illo loquẽte: bieroboam retro moliebat insidias. Cũq; ex aduerso hostiũ staret: ignorãtẽ iudã suo ambiebat exercitu. Respiciensq; iudas vidit instare bellũ ex aduerso ⁊ post tergũ: ⁊ clamauit ad dñm: ac sacerdotes tubis canere ceperũt: oẽsq; viri iuda vociferati sũt. Et ecce illis clamantib⁹ pterruit eos ẽ⁹ bieroboam ⁊ omnẽ israel q̃ stabat ex aduerso abia ⁊ iuda: fugerũtq; filij israel iudam: ⁊ tradidit eos ẽ⁹ i manu eox. Percussit q̃ eos abia ⁊ pplꝰ ei⁹ plaga magna: ⁊ corruerũt vulnerati ex israel q̃ngẽta milia viroꝝ fortium. Hu-

miliatiq; sũt filij israel in tpe illo: ⁊ vehementissime cõfortati filij iuda: eo q̃ sperassent i dño deo patrũ suoꝝ. Persecut⁹ est aũt abia fugientẽ bieroboam: ⁊ cepit ciuitates eius bethel ⁊ filias eius: ⁊ biesana cũ filiabus suis: ephron quoq; ⁊ filias ei⁹. Nec valuit vltra resistere bieroboã in dieb⁹ abia. Quẽ percussit dñs ⁊ mortu⁹ est. Igit abia cõfortato imperio suo: accepit vxores ẽtuordecim: pcreauitq; viginti duos filios: ⁊ sedecim filias. Reliqua aũt sermonũ abia viarũq; ⁊ operũ ei⁹: scripta sũt diligentissime i libro addo ꝓphete.

Obmiuit aũt xiiij abia cũ patrib⁹ suis: ⁊ sepelierũt eũ in ciuitate dauid. Regnauitq; asa filius ei⁹ pro eo. In cui⁹ dieb⁹ quieuit terra ãnis ẽcẽ. Fecit q̃ asa qõ bonũ ⁊ placitum erat in cõspectu dei sui: ⁊ subuertit altaria peregrini cult⁹: ⁊ excelsa ⁊ cõfregit statuas: lucosq; succidit: ⁊ pcepit iude ut quereret dñm deũ patrũ suoꝝ: ⁊ faceret legem: ⁊ vniuersa mãdata. Et abstulit ẽ cunctis vrbib⁹ iuda aras ⁊ phana: ⁊ regnauit i pace. Edificauit q̃q; vrbes munitas in iuda: quia quiet⁹ erat ⁊ nulla tpib⁹ ei⁹ bella surrexerant pace dño largiente. Dixit aũt iude: Edificem⁹ ciuitates istas ⁊ vallem⁹ muris ⁊ roboremus turrib⁹ ⁊ portis ⁊ seris donec a bellis quieta sũt oia: eo q̃ q̃sierim⁹ dñm deũ patrũ nostroꝝ ⁊ ederit nobis pacem p gyrum.

Quẽ percussit dñs. Hic vltimo describitur ipsi⁹ abie culpa occulta ꝓpter quã a dño interfect⁹ est. ⁊ ista ut dicunt aliqui fuit q̃ capiendo ciuitatẽ bethel idola ibi inuenta referuauit in ẽtrimentũ sui ⁊ coluit: nec mirũ q̃ ẽ ipso dr. iij. Regum. xv. Ambulauitq; in oib⁹ peccatꝝ patris sui. s. roboã q̃ tñ fuit idolatra. ut dictũ ẽ ca. ꝑce. Aliq̃ ꝓ exponũt ẽ bieroboam. sed nõ est verisimile q̃ nõ agit hic ẽ eius fine ꝑ ẽ fine abie.

ꝑ Cap. xiij Obmiuit aũt abia. Hic cõsequẽter agit ẽ tpe ipsi⁹ asa. cui⁹ ꝓmo describitur cõuersatio bona. secũdo consolatio ꝓphetica. ca. xv. tertio ꝓuaricatio mala. ca. xvj. Circa primũ describitur ꝑ ipsi⁹ asa vita virtuosa. 2°. ei⁹ victoria miraculosa. ibi: Egressus est aũt. Circa primũ dr: y In cui⁹ dieb⁹ quieuit terra ẽcẽ ãnis. q̃ in principio regni vixit sancte: ideo dñs dedit ei pacẽ ẽcẽ ãnis ut posset regnũ suũ munire quod ⁊ fecit. ut pz ex sequentib⁹. z Et subuertit altaria peregrini cult⁹. id est idoloꝝ q̃ dicunt dij alieni. a Et excelsa. contrariũ videt sequenti ca. vbi dicit: Excelsa aũt ẽrelicta sunt. ⁊ iij. Regũ. xv. dicit ẽ ipso: Excelsa aũt nõ abstulit. dicendũ q̃ aliqua erant excelsa vbi colebantur idola ⁊ illa abstulit. ut hic dicit: Alia aũt erant excelsa in quib⁹ offerebant deo sacrificia q̃ fuit licitum q̃diu archa non habuit stabilẽ mansionem. ꝓut dictum fuit Deut. xij. ⁊. j. Regũ. vij. sed post edificationẽ templi non fuit licitum nisi ex dispensatione diuina speciali: tñ ꝑ ꝓmisit asa ẽ sacrificijs votiuis ⁊ multi alij reges ad euitandum malus malũ. s. ne talia offerrẽt idolis ⁊ ẽmonib⁹ sicut ꝓmittunt meretrices in ciuitatib⁹ ne oia turẽnt libidinib⁹. b Et faceret legem. q̃tũ ad pcepta ẽcalogi. que ꝓprie dicũt lex. c Et vniuersa mãdata. que sunt quedã cõclusiones ex preceptis

o Filij israel nolite pugnare cõtra dñm. qz pugnando cõtra nos qui sum⁹ ei⁹ serui pugnabitis cõtra ipsũ. ⁊ sic pz quod dictũ est in pncipio hui⁹ psuasionis. videlz q̃ abia intendebat monere filios isr' ad hoc q̃ recederent absq; mutuo cõflictu. sed sua psuasio nõ habuit effectũ. vñ subdit: p Hec illo loquente biero. re. molie. insidias. stans enim ex opposito fingebat se velle pugnare a pte anteriori trũ. sed maliciose querebat eũ cũ hoc invadere a pte posteriori. q Respiciensq; iudas. Hic ꝓpter ponit ipsi⁹ abie victoria. quia cũ videret se ⁊ exercitũ suũ predicto modo inclusum: r Clamauit ad dñm. confidens ẽ ei⁹ auxilio. iõ subdit: s Perterruit ẽ⁹ bieroboam ⁊c. modus aũt pterrendi nõ exprimit in textu nec in glosa quã viderim sed potuit esse ꝑ aliqd exterꝰ. s. q̃ fragorem tonitrui ⁊ lapides

grandinis vel huiusmodi. sicut dicit ẽ philisteis. j. Regũ. vij vel imittendo terrorem interiꝰ tñ q̃ quẽ ẽficeret cor ⁊ q̃ ꝓ mẽbra exteriora ad se ẽfendendũ quia motꝰ vitalis spirituũ procedit a corde ad mẽbra exteriora. sequit: t Et cepit ciuitates ei⁹ ẽtelxl ⁊ filias ei⁹. i. villas sibi adiũctas. v

decalogi elicitet uel q̃dã suppositã ad decalogi p̃cepta: sicut ẽ p̃ceptũ dilectiõis dei & p̃mi: put dictũ fuit Deut. vj. cetera patẽter dicũ vsq; ibi: a Habuit .c. scuta & bastas .i. baltẽtiũ scilicet p̃liãti in scutis & bastis. b Egressus est aũt. Hic p̃fiter describit ipsi⁹ asa victoria miraculosa, & p3 vsq; ibi c Por. asa p. obuiã. ne intrãdo regnũ suũ uastaret terrã suã. d Et iuo. dñm. deuote & p̃fidenẽ. e Dñe non ẽ apud te vlla distantia nẽ. quia ẽ ẽtutũ infinite: cui oĩs alia virt⁹ cõparata nulla ẽ. f In te enim & i tuo noĩe ↓ nõ i viri⁹ nr̃is. g Non pze. ẽ telo. i. ẽ nos q̃ nuim⁹ ad pugnã i noĩe tuo. b Exterruit itaq; dominus ethiopes. p effectũ exteriozẽ. sic dictũ fuit ca. p̃ce. de hieroboã & ei⁹ exercitu: qz nõ expmit ꝟ q̃liẽ illud fuerit: sic nec ibi. i Quia dño nẽ. exercitu illi⁹ p̃liãte. i. angelicis p̃estantib⁹: que dicunt dñi exercitus: uel exercitus dñi põt hic intelligi exercit⁹ asa q̃ pugnabat i noĩe dñi. cetera patẽt in lrã k Cap. xv. Zarias autẽ fili⁹ obed. sic 3 scribi: qz sic ẽ in hebreo hic p̃fẽ circa asa ponit̃ p̃solatio ꝓphetica. Circa quã p̃ describit ꝓphete nũciatio 2⁹ ipsi⁹ asa & populi cõsolatio. ibi: Q̃ cum audisset asa. Circa p̃mũ dr̃: l Egressus ẽ in occursũ asa. ad nũciãdũ sibi tona q̃ litẽr̃ cito nũcianr̃. vñ subdit̃: m Dñs vobiscũ. supple ẽ & funt i isto ꝑlio n Quia fuistis cũ eo. p vrã fidẽ & cultũ debitũ. o Erãsibũt aũt dies multi nẽ. Dicũt expositores nr̃i q̃ ista ꝓphetia intelligit coĩter de futuro sicut sonat nr̃a trãslatio. & fuit impleta tpe captiuitatis babylonice: qz iudei ex̃ ir̃lm nõ poterãt offerre deo sacrificia. & iõ tpe captiuitat⁹ babylonice fuer̃t sine deo deor⁹ mõ. s. colẽdo cũ p̃ sacrificia. multi etiã de ipsis relicto iudaismo p̃uersi fuerũt ad cultũ idoloꝝ. p Et absq; sacerdote. qz officiũ sacerdotũ in oblatiõe sacrificioꝝ tũc cessauit. q Et absq; lege. qz nabuçardan libros legis cõbussit: ꝺs postea p magnũ tẽpus esdras repauit. r Cũq; re. fue. i an. sua. i. existẽtes i captiuitate babylonica. s Ad do. deũ isr̃l. p vrã penitẽtiã. & ariẽ dante eis intellectũ. t Reperient eũ. qđ fuit impletũ tpe cyri: q̃ dedit licẽtiã iudeis redeundi i ir̃lm: & reedificãdi tẽplũ dñi. vt br̃. j. Esdre. j. v In tpe illo nõ erit pax egre. & ingre. qz iudei reũsi & captiuitate babylonica. p longũ tẽpus fuerũt i magna afflictiõe positi: qz samaritani & alij eoꝝ vicini frequẽt molestabãt eos & inuadebãt ut br̃ libro Neemie in plurib⁹ locis. p Pugnabit enĩ gens cõtra gentẽ. qz tẽpor⁹ illis surrexerũt multa bella i partib⁹ illis ut p3 intuenti hystorias illi⁹ tp̃is. dicũt etiã q̃ pfectius impleta ẽ illa ꝓphetia p captiuitatẽ iudeoꝝ factã p titũ & vespasianum. iudei uero totã istã lrãm exponũt de tpe q̃ fuit ante asa. & ut mel⁹ intelligat̃ ista expositio. p̃mo ponã lrãm. put iacet & sm hebraicã ueritatẽ. lrã

Ædificauerũt igit̃ & nullũ in extrudo ipedimẽtũ fuit. Habuit⁹ aũt asa in exercitu suo portãtiũ scuta & bastas de iuda trecenta milia: de beniamin uero scutari/oꝝ & sagittarioꝝ ducẽta octoginta milia. Oẽs q̃ isti viri fortissimi. Egressus⁹ est aũt ꝫ eos ẽara ethiops cũ exercitu suo de/cies cẽtena milia & currib⁹ trecẽtis: & venit vsq; maresa. Ꝫro⁶ asa prexit obuiam ei. & instruxit aciẽ ad bellũ i valle sephata: q̃ ẽ iuxta maresa & ⁷ invocauit dñm dẽũ suũ & ait: Dñe⁸ nõ ẽ apud te vlla distantia: vtrũ in paucis auxilieris: aut in plurib⁹: adiuua nos dñe de⁹ noster. Jn⁹ te enĩ & i tuo noĩe babẽtes fiduciã: ↓ venim⁹ ẽ hãc multitudinem. Dñe de⁹ noster tu es: nõ ¹⁰ pualeat ẽ te hõ. Exterruit⁶ itaq; dñs ethiopes coram asa & iuda. Fugerũtq; ethiopes: & psecut⁷ ẽ eos asa & populus q̃ cũ eo erat vsq; gerara. Et ruerunt ethiopes vsq; ad internitionẽ: q̃ dño cedẽte cõtriti sũt: & exercitu illi⁹ pliante. Tulerũt ergo spolia multa: Et pcussert⁸ ciuitates eoꝝ p circuitũ gerare. Brãdis q̃ppe cũctos terror iuaserat. Et diripuerũt vrbes & multã pdã asportauerũt ꝫ & caulas ouiũ destruẽtes: tulerũt pecoꝝ infinitã multitudinẽ & cameloꝝ: reuersiq; sunt in

bierusalem. xv

Zarias⁹ aũt fili⁹ obed facto in se spũ dei: egressus¹ ẽ i occursũ asa & dixit ei: Audite me asa: & oĩs iuda & beniamin. Dñs¹¹ vobiscũ: q⁹ fuistis cũ eo. Si q̃sieritis eũ: inuenietis: Si aũt dereliq̃ritis eũ derelinquet vos. Erãsibũt⁹ aũt multi dies i isr̃l absq; deo vero. ⁷ absq; sacerdote: absq; doctore ẽ & ⁷ absq; lege. Cũq; ³ reũsi fuerint i angustia sua & clamauerint ad ⁹ dñm dẽũ isr̃l & q̃sierint eũ: reperiẽt⁸ eũ. Jn⁹ tpe illo nõ erit pax egrediẽti & ingrediẽti: sed turbes vndiq; i cũctis habitatoꝝ⁹ terrarũ. Pugnabit⁴ enĩ gẽs ẽ gẽtẽ: & ciuitas ẽ ciuitatẽ qz dñs ꝓturbabit eos i oĩ angustia. Vos⁵ ẽ ꝓfortamini & ⁶ non dissoluant⁹ manꝰ vr̃e: erit⁷ enĩm merces opi vr̃o. Ꝺ⁸ cũ audisset asa ꝓba. s. & ꝓphiam aẽarie filij obed, ꝓphe ꝓfortat⁹ ẽ: & abstulit idola de oĩ tra iuda & de beniamin: & ex vrbib⁹ ẽs cepat monte ephraim: & ⁹ dedicauit altare dñi qđ⁸ erat añ porticũ dñi: ¹⁰ congregauitq; vniuersũ iudã & beniamin & aduenas cũ eis de ephraim & manasse & de symeõ. Plures enĩ ad eũ cõfugerãt ex isr̃l: videntes q̃ dñs de⁹ illi⁹ esset cũ eo. Cũq; venissent i bierusalẽ mẽse tertio anno decimo quinto regni asa:

& immolauerũt dño die illo de p̃dis q̃ adduxerãt: boues septingẽtos & oues septingẽtas. Et ingressi sunt fedus ut quererent dñm deum patrum suorum in toto corde & in tota anima sua. Et quicunq; noluerit quærere dñm deum israhel: interficiatur a paruo usq; ad magnum: a uiro usq; ad mulierem. Juraueruntq; dño in uoce magna & in iubilo & in tubis & in cornibus. Omnis autem iuda gauisus est super iuramento: quia in omni corde suo iurauerant & in tota uoluntate quæsierunt eum: & inuenerunt eum: & dedit eis requiem per circuitum. Maacha quoque matrem asa regis de principatu deiecit: eo quod in lucum dedicasset simulacrum. Et succidit nefandum figmentum: & comminuit atque combussit ad torrentem cedron. Excelsa autem de israhel non abstulit asa: cor tamen eius perfectum fuit cunctis diebus eius. Et quæ sanctificauerat pater eius: & ipse obtulit in domum dei argentum & aurum & uasa. Et non fuit bellum usque ad annum tricesimum quintum regni asa.

Anno autem tricesimo sexto regni asa: ascendit baasa rex israhel in iudæam: & ædificauit rama: ut non esset egredienti & ingredienti transitus asa regi iuda. Tollens igitur asa argentum & aurum de thesauris domus dei & domus regis: misit ad benadad regem syriæ habitantem in damasco: dicens: Fœdus inter me & te: & inter patrem meum & patrem tuum: ecce misi tibi munera argentum & aurum: uade & irrita fœdus quod habes cum baasa rege israhel: ut recedat a me. Audiens benadad rex: misit principes exercitus sui contra ciuitates israhel: & percusserunt ahion & dan & abelmaim & omnes urbes munitiones nephthali. Quod cum audisset baasa: cessauit ædificare rama: & opus eius dissipauit. Tulit autem asa rex omnem iudam: & tulerunt lapides rama & ligna eius quibus ædificauerat baasa: & ædificauit ex eis gabaa & maspha. Reliqua autem omnia sermonum asa & uniuersa fortitudo eius & cuncta quæ fecit & urbes quas ædificauit: nonne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Sed in tempore senectutis suæ infirmatus est pedibus. Dormivitque asa cum patribus suis: & sepultus est in sepulchro suo quod fecerat sibi in ciuitate dauid: & posuerunt eum in lectulo qui repletus fuerat aromatibus & pigmentis compositione unguentariorum: & cremauerunt ei combustionem grandem nimis. Regnauit autem iosaphat filius eius pro eo.

Anno secundo iosaphat filii asa regis iuda: regnauit ochozias filius achab super israhel in samaria: duobus annis. Et fecit malum in conspectu domini: ambulauit in uia patris sui & matris suæ & hieroboam filii nabat qui peccare fecit israhel. Et seruiuit baal & adorauit eum: & irritauit dominum deum israhel: iuxta omnia quæ fecerat pater eius.

Et ascendit moab contra israhel post mortem achab. Dixitque ochozias ad iehu: Sta hic. Qui ait: Non descendam donec uulnera quæ inflicta sunt mihi: curentur. Et mortuus est iuxta uerbum domini quod locutus est helias. Et regnauit ioram pro eo anno secundo ioram filii iosaphat regis iuda: quia filius non habebat. Et fecit malum in conspectu domini: non tamen sicut pater suus & mater sua. Destruxit enim statuam baal quam fecerat pater suus: sed in peccatis hieroboam filii nabat qui peccare fecit israhel: adhæsit & non recessit ab eis. Et dixit dominus ad heliam: Ecce ego uocabo omnem populum israhel & dabo eis signum. Et ascendit helias in turbine: & spiritus eius duplex in eo. Et uidens eum eliseus clamabat: Pater mi pater mi: currus israhel & auriga eius. Et non uidit eum amplius. Et apprehendens uestimenta sua scidit ea in duas partes. Et leuauit pallium helie quod cecidit ei: & reuersus stetit super ripam iordanis. Et tulit pallium helie quod cecidit ei: & percussit aquas & dixit: Ubi est deus helie etiam nunc? Et percussit aquas: & diuisæ sunt huc atque illuc: & transiit eliseus. Cumque uidissent eum filii prophetarum qui erant in hiericho contra: dixerunt: Requieuit spiritus helie super eliseum. Et uenerunt in occursum eius: & adorauerunt coram eo. Dixerunt autem ad eum: Ecce nobiscum sunt quinquaginta fortes uiri serui tui: uadant & quærant dominum tuum: ne forte tulerit eum spiritus domini & proiecerit eum in unum montium aut in unam uallium. Qui ait: Non mittatis. Cumque urgeret eum donec erubescere faceret: dixerunt: Mittamus. Et miserunt quinquaginta uiros: qui quæsierunt tribus diebus & non inuenerunt eum. Reuersique sunt ad eum: manebat enim in hiericho. Et dixit ad eos: Nonne dixi uobis ne uadatis? Et ecce hiericho in loco habitationis meæ est: sed & aquæ malæ sunt & terra sterilis. Dixerunt autem ad eum: Tu nosti situm ciuitatis huius: sicut uides domine mi: aquæ malæ sunt & terra sterilis. Qui ait: Afferte mihi uas nouum: & mittite in eo sal. Cumque attulissent: egressus ad fontem aquarum misit sal in eo: & dixit: Hæc dicit dominus: Sanaui aquas istas: non erit ex eis amplius mors & sterilitas. Et sanatæ sunt aquæ usque in præsentem diem: iuxta sermonem eliseus quem locutus est. Ascendit autem inde in bethel. Et cum ascenderet per uiam pueri parui egressi de ciuitate: illudebant ei & dicebant: Ascende calue ascende calue. Qui conuersus & uidens eos maledixit eis in nomine domini. Et egressæ duæ ursæ de saltu: deuoraueruntque ex eis quadraginta duos pueros. Et abiit inde in montem carmeli: & inde reuersus est in samariam.

Anno decimo octauo ioram filii achab regis israhel: regnauit iosaphat filius asa rex iuda

a Immolauerũt dño in die illa. valde solẽniter. ut dictũ ẽ: b De manubijs. i. manib⁹ captis. c Boues septingentos ⁊c. qz adduxerãt pecoꝝ infinitã multitudinẽ babita victoria: ut bñ ca. ꝓce. in fine. d Et intra. ex more. s. atriũ tẽpli. e Ad corro. fedus. inẽ dñ ⁊ populũ suũ: ibi enĩ fiebãt talia federa uel renouabãt. f Jurauerũtq; dño. q; seruirẽt ei fidelit. g Voce magna in iubilo ⁊c. ad maiorẽ solẽnitatem iuramẽti. h Cũ execratione. supponẽtes se maledicto ⁊ pene mortis. si uenirẽt cõtra iuramentum i Sed ⁊ maachã matrẽ. istud expositũ est. iij. Reg. xv. b excepto. k Ex anguisto uel posuit ĩperio. qz maacha fecerat spẽcũ: ut babet. iij. Reg. xv. in quo colebat ꝓiap⁹ in quo cultu ipsa ꝑerat. ⁊ ĩ dicit huiusmodi ĩperiũ angustũ. i. strictum. l Excelsa aũt uelicta sunt in israel. s. silla in quibus offerebat dño: sicut dictũ fuit in ꝓncipio ca. ꝓcce. m Attamen cor asa erat pfectũ cũctis diebus eius. s. usq; ad tẽpus ꝓuaricationis sue. q̃ habet ca. se. n Bellũ uero non fuit usq; ad tricesimũ annũ regni asa. in hebreo bñ usq; ad. xxxv. annũ regni asa. ⁊ huic cõcordat qđ habet in ꝓncipio ca. se. Anno autem xxxvj. regni ei⁹ ascendit baasa. ad inuadendũ regnum asa. o Cap. xvj Ano aũt. xxxvj. hic ꝓfiter uel scribit prenaricatio asa circa finẽ vite sue: cũ tota uita ꝑcessisset. ex quo ꝑz q; nullus uel uet uel ꝑcedentib⁹ meritis nimis ꝓfidere: sed semp timere ne cadat: sicut dictũ fuit iij. Reg. xj. uel salomone. Prenaricatio aũt istius asa fuit: quia diffisus uel dño auxilio quod expertus fuerat in maiori periculo: recurrit ad auxiliũ infideliũ. Et ꝓmo uel scribit ipsius ꝓuaricatio. 2° ꝓuaricantis obstinatio. ibi: In tpe illo. sinia ꝓme

immolauerũt dño in die illa de manubijs: ⁊ predã quã adduxerãt: boues septingentos: ⁊ arietes septẽ milia. Et intrauit ex more ad corroborãdũ fedus ut qrerẽt dñm deũ patrũ suoꝝ i toto corde ⁊ in tota aia sua. Si qs aũt inqt nõ qsierit dñm deũ israel: moriat a minimo usq; ad maximũ: a uiro usq; ad mulierẽ. Jurauerũtq; dño uoce magna in iubilo ⁊ in clangore tube ⁊ in sonitu buccinarũ: oẽs qui erãt in iuda cũ execratione. Jn omni enĩ corde suo iurauerũt: ⁊ ĩ tota uolũtate qsierũt eũ: ⁊ inuenerũt. Prestititq; eis dñs requiẽ p circuitũ. Sed ⁊ maachã matrẽ asa regis exanguisto uel posuit ĩperio: eo q; fecisset in luco simulacrum priapi quod omne contriuit: ⁊ in frusta cõminuens cõbussit in torrente cedron. Excelsa aũt uelicta sũt in israel. Attamen cor asa erat pfectũ cunctis diebus eius. Eaq; q̃ uouerat pater suus: ⁊ ipse intulit in domũ dñi: argentũ ⁊ aurũ: uasoruq; diuersa supellectilẽ. Bellũ uero non fuit usq; ad tricesimũ annũ regni asa. XVI Ano aũt tricesimo sexto regni eius ascẽdit baasa rex israĺ in iudã ⁊ muro circũdabat rama: ut nullus tute posset egredi ⁊ ingredi uel regno asa. Protulit autẽ asa argentũ ⁊ aurũ uel thesauris domus dñi: ⁊ uel thesauris regijs: misitq; ad benadab regẽ syrie q̃ habitabat in damasco dicens

Fedus inẽ me ⁊ te est. Pat q̃z me⁹ ⁊ pat tu⁹ habuere cõcordiã: quã obrẽ misi tibi argẽtũ ⁊ aurũ: ut rupto federe qđ habes cũ baasa rege israĺ facias eũ a me recedere. Quo cõperto benadab misit ꝓncipes exercituũ suoꝝ ad urbes israĺ: q̃ percusserũt abion ⁊ dan ⁊ abelmaim: ⁊ uniuersas urbes neptalim muratas. Qđ cũ audisset baasa desist edificare rama: ⁊ intermisit opus suũ Porro asa rex assũpsit uniuersũ iudã ⁊ tulerũt lapides de rama ⁊ ligna que edificationi ꝓparauerat baasa: edificauitq; ex eis gabaa ⁊ maspha. Jn tẽpore illo uenit anani ꝓpheta ad asam regem iuda: ⁊ dixit ei: Quia habuisti fiduciã in rege syrie ⁊ non in dño deo tuo: idcirco euasit syrie regis exercitus de manu tua Nõne ethiopes ⁊ libyes multo plures erant q̃drigis ⁊ eqtib⁹ ⁊ multitudine nimia: qs cũ in dño credidisses tradidit in manu tua Oculi enĩ dñi cõtemplant uniuersam terrã: ⁊ ꝑbet fortitudinẽ bis q̃ corde pfecto credũt in eũ. Stulte igit egisti: ⁊ ꝓpter hoc etiã psenti tpe aduersũ te bella cõsurgent. Jratusq; asa aduersus uidentẽ: iussit eum mitti in neruũ. Valde q̃pe sup hoc fuerat dñs indignat⁹: ⁊ interfecit de populo in tpe illo plurimos Opera aũt asa ꝓma ⁊ nouissima scripta sũt in libro regũ iuda ⁊ israĺ. Egrotauit etiã asa anno tricesimo nono regni sui: dolore pedum uehementissimo: ⁊ nec

a principio regni sui simplicit: qz per plures annos ante regnauerat: sed dicit secũdus a uictoria notabili quã babuit de rege egypti. ⁊ ita põt dici in ꝓposito. quia asa decimo anno regni sui babuit uictoriã valde notabilẽ de rege ethiopũ: ut dictũ est supra. xiij. ⁊ hoc modo accipiendo primũ annũ regni eius in quo babuit banc uictoriam notabilem. tertiusdecimus ãnus regni sui similiter acceptus fuit tertius. ⁊ sic accipitur. iij. Reg. xv. ubi dicit qđ anno tertio asa baasa cepit regnare ⁊ cum regnauerit xxiij. ãnis: seqt qđ uixit usq; ad. xxxvj annũ asa inclusiue. ⁊ in principio hui⁹ anni inuasit regnũ asa ⁊ i fine mortu⁹ est forte ex uoluptate ⁊ tristicia eo q; op⁹ ei⁹ imprditũ ⁊ dissipatũ fuerat. ⁊ pecunia quã regi syrie uelerat ꝓ cõfederatione ad iuuãdũ ipsũ ꝑ asa non solũ prdita fuerat ꝑ etiã ei nocuerat: qz ad petitionẽ asa rex syrie rupit fedus ꝓdictũ. ⁊ euasit ipsius baasa regnũ: ut bñ in lrã. q Jn tpe illo. hic cõsequent uel scribit ipsi⁹ asa obstinatio qz reꝑhensus a prophẽta eo q; refugerat ad humanũ auxilium diffidẽs uel diuino nõ se correxit. ꝑ magis peccatũ aggrauauit ꝓpheta incarcerãdo ꝓpter qđ a dño punitus fuit in psona ꝓpria ⁊ in populo suo. ⁊ bis dict patet sinia paucis exceptis que discurrentur. r Jdcirco euasit syrie regis exercit⁹ uel manu tua. quia si cõfidens uel dño constanter iuisset ꝑ regẽ israel ⁊ syrie simul cõfederatos. sicut fecerat contra ethiopes uterq; rex fuisset ab eo uelat⁹ s Et ꝓpter ⁊c. aduersum te bella cõsurgẽt. Jz enĩ habuisset plura bella ante: qz inter ipsum ⁊ baasa fuit bellũ cunctis diebus quib⁹ cõregnauerũt: ut bñ iij. Reg. xv. tamẽ illa bella nõ fuerant ei grauia: quia superauerat: sed uel cetero fuerũt grauia. unde sequit: t Et interfecit uel populo tẽpore illo plurimos. in bellis superuenientibus. ⁊ sic ꝓ peccato ꝓncipis fuit punitus populus. ⁊ quia forte consenserat regi in peccato. v Egrotauit autem asa anno tricesimo nono regni sui. dolore pedum uehementissimo. ut sic puniretur in quo peccauerat ponendo prophetam in cippo per pedes. x Et nec in infirmitate quesiuit dominum. ex quo etiam apparet obstinatio in peccato.

a Posuerũtq; eũ sup lectũ suũ.i.feretrũ uel sepulture locũ. b Plenũ aromatibus.ad reprimẽdũ fetorẽ cadaueris. c Et vnguentȝ meretricijs.i. reb⁹ odoriferis q̃b⁹ meretrices ãtiquit⁹ aspgebãt lectos suos.ad allitiendũ homines ad luxuriã. Sm q; dr ppꝫ.vij. in persona meretricis: Aspsi cubile meũ myrrha aloe ⁊ cinnamomo ⁊c. d Ambitiõe nimia.i. apparatu magno uel sũptu.

c Cap. xvij

Egnauit ãt iosaphat.

Hic ꝓmitit agit̃ de tpe iosaphat: cui⁹ ꝓ describit̃ vita .p. sꝑa. secũdo societas prava. ca. xviij ctio connectio prompta. ca. xix. q̃rto victoria magna. ca. xx. Circa primũ q̃tuor ꝓ ordinẽ tangunt. Primo enim reũ coluit. secũdo ppm instruxit. 3o bolles ibiecit. q̃rto ciuitates muniuit. partes patebũt .p. sequendo. Circa pmũ dr: f Invaluit cõtra isrl. ꝓpẽ bonã vitam suã. sicut econtrario paẽ su⁹ in fine vite sue ꝓpter ꝓcatũ suũ fuerat afflictus. ut dictum est ca. ꝓce. g Et in ciuitatib⁹ ephraim. ille enĩ indigebant maiori munitiõe eo q; erãt ꝓpe aduersarios ⁊ eis ablate. h Et fuit dñs cũ iosaphat. p. grãm ⁊ sp̃ciale. protectionẽ. i Quia ambulauit i vijs dauid ⁊c. pbẽ enĩ inuit q; imitatus fuit dauid in bonis. ⁊ nõ i malis scilz in ꝓcato tersatre ⁊ in ppli numeratione. k Et nõ sꝑauit in baalim. Iz esset affinitate cõiunctus ipsi achab qui colebat baal. l Et tradit eis iuda munera iosaphat. ꝓpter to-

in infirmitate sua q̃siuit dñm: sed magis i medicorũ arte confisus est. Dormiuitq; cum patribus suis: ⁊ mortuus est ãno quadragesimoprimo regni sui: ⁊ sepelierunt eum in sepulchro suo quod foderat sibi in ciuitate dauid. Posueruntq; [a] eum sup lectum suũ plenum[b] aromatibus ⁊[c] vnguentis meretricijs que erant pigmentariorũ arte confecta: ⁊ combusserũt super eum ambitione[d] nimia. xvii

Egnauit[e] aũt iosaphat filius eius pro eo ⁊ invaluit[f] contra israel. Constituitq; militũ numeros in cũctis vrbibus iuda que erãt vallate muris: ꝑsidiaq; disposuit in terra iuda ⁊[g] in ciuitatibus ephraim quas ceperat asa pater eius. Et[h] fuit dñs cum iosaphat: quia[i] ambulauit in vijs dauid patris sui primis: ⁊[k] non sperauit in baalim: sed in deo patris sui: ⁊ pexit in preceptis illius: ⁊ non iuxta peccata israel. Confirmauitq; dñs regnum in manu eius: ⁊[l] tradidit omnis iuda munera iosaphat: factaq; sunt ei infinite diuitie: ⁊ multa gloria. Cũq;[m] sumpsisset cor eius audaciam ꝓpter vias dñi: etiã excelsa ⁊ lucos de iuda abstulit. Tertio[n] autẽ anno regni sui misit de principib⁹ suis benail ⁊ obdiam ⁊ zachariam ⁊ nathanael ⁊ micheam ut docerent in ciuitatibus iuda: ⁊ cũ eis leuitas semeiam ⁊ nathaniam ⁊ zabadiam: asabel quoq; ⁊ semiramoth ⁊ ionathan adoniamq; ⁊ thobiam ⁊ tobadoniam leuitas: ⁊ cum eis elisama ⁊ ioram sacerdotes. Docebantq; populum in iuda: habentes librũ legis dñi: ⁊ circuibãt cunctas vrbes iuda: atq; erudiebant populũ. Itaq; [o] factus est pauor dñi super omnia regna terrarum: que erant per gyrum iuda: nec audebant bellare cõtra iosaphat. Sed ⁊ philistei: iosaphat munera deferebant: ⁊ vectigal argenti. Arabes quoq; adducebant pecora arietum septem milia septingentos: ⁊ hircos totidem. Creuit[p] ergo iosaphat ⁊ magnificatus est vsq; in sublime: atq;

edificauit[q] in iuda domos ad instar turrium: vrbesq; muratas: ⁊ multa opera patrauit in vrbibus iuda. Viri[r] quoq; bellatores ⁊ robusti erant in hierusalem: quorum iste numerus ꝑ domos atq; familias singulorum. In iuda princeps exercitus ednas dux: ⁊ cum eo robustissimorum viri trecẽta milia. Post hunc iohannan princeps: ⁊ cum eo ducẽta octoginta milia. Post illũ quoq; amasias filius ceehri consecrat⁹ domino: ⁊ cum eo ducenta milia virorum fortium. Hunc sequebatur robust⁹ ad prelia eliada: ⁊ cum eo tenentium arcũ ⁊ clypeum ducenta milia. Post istũ etiam ioçadab: ⁊ cum eo centũ octoginta milia expeditorũ militum. Hi[s] omnes erant ad manum regis: exceptis alijs quos posuerat in vrbibus muratis ⁊ in vniuerso iuda. xviii

Erat[t] ergo iosaphat dives ⁊ inclytus multum ⁊[u] affinitate coniunctus est achab: descenditq; post annos ad eum in samariã. Ad cuius aduentum mactauit achab arietes ⁊ boues plurimos ipsi ⁊ populo qui venerat cum eo: persuasitq; illi ut ascenderet in ramoth galaad. Dixitq; achab rex israel ad iosaphat regem iuda. Veni mecum in ramoth galaad. Cui ille respondit: Et ego ⁊ tu: sicut populus tuus sic ⁊ populus me⁹: tecũq; erimus in bello. Dixitq; iosaphat ad regem israel. Consule obsecro in presentiarum sermonem dñi. Congregauit igitur rex israel ꝓphetarum quadringentos viros: ⁊ dixit ad eos. In ramoth galaad ad bellandum ire debem⁹: an quiescere? Et illi: ascende inquiũt: ⁊ tradet d⁹ in manu regis. Dixitq; iosaphat. Nunquid non est hic ꝓphetes domini: ut ab illo etiã requiramus? Et ait rex israel ad iosaphat: Est vir vn⁹ a quo possumus querere domini voluntatem: sed ego odi eum: quia nõ ꝓphetat mihi bonũ: sed malum omni tempore. Est aũt micheas filius iemla. Dixitq; iosaphat: Ne loquaꝛ rex hoc mõ.

nitatẽ sui regiminis. m Cũq; sumpsisset cor ei⁹ ⁊c. ꝓpter spem enĩ quam in dño habebat cõfidenter agebat. n Tertio ãt anno. Hic ꝓmitter ostẽdit q̃liter ppm suũ instruxit scilz ꝑ sacerdotes ⁊ leuitas quos ad hoc misit: ⁊ cũ eis aliquos de principibus suis ut ppm inducerent ad obediendũ ⁊ punirent rebelles si quos inuenirent. ⁊ patet ira. o Itaq; factus est pauor. Hic ꝓmitter ostendit q̃liter hostes in circuitu subiecit: quia dñs ꝓpter ei⁹ bonitatẽ terrorem eis imisit: ita q; nõ solũ cessauerũt eũ impugnare sed etiã aliq; eoꝝ reddebant ei tributũ ut ꝑz in ira. p Creuit ergo. hic quarto ostendit q̃liter ciuitates suas muniuit. cũ dr: q Edificauit in iuda domos ad instar turriũ. ut si hostes ciuitatẽ intrarent. de domib⁹ interfici possent. ⁊ nõ solũ muniuit fortalicijs sed etiã bellatoribus viris. ideo dr: r Viri quoq; bellatores ⁊ robusti erant in hierusalẽ q̃rũ iste ẽ numer⁹ ⁊c. nõ ẽ ꝑ ꝫ intelligendum q; oẽs isti inferi⁹ noiati manerent cõtinue i hierusalẽ cũ rege sed ꝑ vices ⁊ successiue. sicut dictũ fuit. j. li. xxvj. q; ꝑ singulos mẽses viginti q̃tuor milia bellatoꝝ erant cũ rege i irl'm. s Hi oẽs erãt ad manũ regis. q: qñ occurrebat maioꝝ necessitas oẽs erãt parati venire ad ipsum.

t Cap. xviij

Erat q̃ iosaphat dives. Hic ꝓmitter describit ipsius iosaphat societas prava: q: amicitia ꝓhibet⁹ fuit ipsi achab q̃ erat pessim⁹ idolatra: ⁊ cũ eo iunit ad ꝓliũ ad eius auxiliũ. ⁊ iõ ꝓ describit belli tractat⁹. secũdo congressus ibi: Igit̃ ascẽderũt. In tractatu ꝓo belli ꝓ requirit auxiliũ ipsius iosaphat. secũdo cõsiliũ ꝓphetarũ ibi: Dixitq; iosaphat ad regem israel. ⁊ patet sententia tot⁹ isti⁹ ca. ex dictis. iij. Regum vltimo. exceptis paucis que sequũt: v Et affinitate cõiunctus est achab. q: ioram fili⁹ iosaphat accepit filiã achab vxorẽ ut ei neptẽ sm alios. ut dicit plen⁹. j. xxj.

Vocauit ergo rex israel vnū de eunuchis ⁊ dixit ei: Voca cito micheam filiū iemla. Porro rex israel ⁊ iosaphat rex iuda: vterq; sedebāt in solio suo: vestiti cultu regio. Sedebāt aūt in area iuxta portam samarie: omnesq; prophete vaticinabantur coram eis Sedechias quoq; filius chanana fecit sibi cornua ferrea: ⁊ ait: Hec dicit dñs: His ventilabis syriam: donec conteres eam. Omnesq; prophete similiter prophetabāt: atq; dicebant. Ascende in ramoth galaad ⁊ prospera beris: ⁊ tradet eos dñs i manu regis. Nuncius aūt qui ierat ad vocandū micheam: ait illi: En verba omnium prophetarum vno ore bona regi annūciant. Queso ergo te ut ⁊ sermo tuus ab eis nō dissentiat: loquariscq; prospera. Cui rndit micheas: Viuit dñs: quia quodcūq; dixerit mihi deus me⁹ hoc loquar Venit ergo ad regem. Cui rex ait: Micheā: ire debemus in ramoth galaad ad bellādū: an quiescere: Cui ille respondit: Ascendite[a]: cūcta enī prospera euenient: ⁊ tradentur hostes in man⁹ vestras. Dixitq; rex: Iterum atq; iterū te adiuro ut mihi nō loquaris nisi quod verū ē in nomine dñi. Atille ait: Vidi vniuersum israel dispersum in mōtib⁹ sicut oues absq; pastore. Et dixit dñs: Non habent isti dños: reuertat⁊ vnusquisq; i domū suam in pace. Et ait rex israel ad iosaphat: Nonne dixi tibi q; non prophetaret iste mihi ḋcq; boni: sed ea que mala sūt: At ille: idcirco ait audite ꝟbū dñi. Vidi dñm sedentem in solio suo: ⁊ omnem exercitum celi assistentem ei a dextris ⁊ a sinistris. Et dixit dñs: Quis decipiet achab regē israel ut ascendat ⁊ corruat i ramoth galaad? Cūq; diceret vnus hoc modo: ⁊ alter alio: processit spiritus ⁊ stetit coram dño ⁊ ait: Ego decipiam eū. Cui dñs: in quo inquit decipies: At ille respondit Egrediar ⁊ ero spiritus mēdax in ore omniū prophetarum eius. Dixitq; dñs: Decipies ⁊ preualebis: egredere ⁊ fac ita. Nunc igitur ecce dñs dedit spiritū mēdacij in ore omniū prophetarum tuorum: ⁊ dñs locutus est de te mala. Accessit autē sedechias filius chanana: ⁊ percussit micheā maxillam ⁊ ait: Per quam viā transiuit spiritus dñi a me ut loqueretur tibi: Dixitq; micheas Tuipse videbis in die illo: cū ingressus fueris cubiculū de cubiculo: ut abscondaris. Precepit aūt rex israel dicens: Tollite micheā ⁊ ducite eū ad ammon principem ciuitatis: ⁊ ad ioas filium amalech: ⁊ dicetis: Hec dicit rex. Mittite hūc in carcerem: ⁊ date ei panis modicum: ⁊ aque paxillū donec reuertar i pace. Dixitq; micheas: Si reuersus fueris in pace: nō est dñs locutus in me. Et ait: Audite omnes populi. Igitur ascenderūt rex israel ⁊ iosaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixitq; rex israel ad iosaphat: Mutabo[b] habitum ⁊ sic ad pugnā vadam: tu aūt induere vestib⁹ tuis. Mutatoq; rex israel habitu venit ad bellū. Rex autem syrie precepérat ducibus equitatus sui dicens: Ne pugnetis contra minimū aut cōtra maximum nisi contra solū regem israel Itaq; cū vidissent p̄cipes: eq̄tat⁹ iosaphat dixerūt: Rex israel est iste. Et circūdederunt eum dimicātes. At ille clamauit ad dominū ⁊ auxiliat⁹ est ei: atq; auertit eos ab illo. Cum enī vidissent duces equitatus q; non esset rex israel reliquerūt eum. Accidit autē ut vnus de populo sagittā in incertū iaceret ⁊ percuteret regem israel inter cerui cem ⁊ scapulas. At ille aurige suo ait: Conuerte[c] manū tuam ⁊ educ me de acie: quia vulneratus sum. Et finita est pugna in die illo. Porro rex israel stabat in curru suo contra syrios vsq; ad vesperam: ⁊ mortu⁹ est occidente sole.

XIX

Euersus[e] est autē iosaphat rex iuda in domū suam pacifice in hierusalem. Cui occurrit iehu filius anani videns. ⁊ ait ad eū. Impio[f] prebes auxilium: ⁊ his qui oderūt dñm amicitia iungeris: ⁊ idcirco iram quidem dñi merebaris: sed bona opa inuēta sūt

In secunda parte dr: a Ascēdite cūcta enī prospera euenient ⁊ tradent hostes in manus vestras. Dicit Ra. Sa. q; loquit cōditionatiue. ⁊ est sensus. si ascendatis prospere ut dicunt prophete vestri tradēt hostes in manus vestras, quia cōditionalis propositio vra ē aliqñ: lz vtraq; ps sit falsa, sicut ista: si bō volat habet alas. sic in proposito. Alit etiā exposui hoc. iij. Regū. s. q; loqbat negative uel optative. ut sit sensus: vtinā sic esset sicut dicūt prophete vestri: quod aduertēs achab p quedā signa adiurauit eū ut nō diceret nisi qō sciret esse verū ⁊ planū.

b Mutabo habitum. In hebreo hr: Muteris ⁊ veni ad bellū. ⁊ sic dirigit verbū ad iosaphat. ⁊ est sensus: Amoue vestes tuas cōes: ⁊ accipe arma bellica cum signis regalib⁹. c Mutatoq; rex israel habitu. qz intrādo bellū nō accepit insignia regalia: cui⁹ causa dicta fuit. iij Regū vltimo. d Cōuerte manū tuam ⁊ educ me de acie. non dicit de bello totaliter: qz sequit: Porro rex israel stabat in curru suo cōtra syrios vsq; ad vesperā: sed dicit de acie: qz de pma acie in q̄ erat iussit se reduci ad aliā in qua nō tātū impugnaret. ⁊ sic posset magis dissimulare vulneratio nem suam: ne pplus fu⁹ fugeret de plio.

e Cap. xix. Euersus ē autē. Hic p̄fē describit ipsius iosaphat correctio prompta, vbi p describit prophete reprehensio. 2°. ipsius iosaphat emēdatio in se ⁊ in pplo sibi subiecto. ibi: Habitauit q̄. Circa pmū dicit: Reuersus est autē iosaphat rex iuda. de plio pdicto pacifice. lz enī fuerit i piculo mortis. ut pdictū ē: tñ reuersus fuit sine vulnē de ipsū ptegente.

f Impio pbes auxilium. i. pbuisti z volūtatē dñi. g Et idcirco irā qdē dñi merebaris. de rigore iusticie: sed pter alia opa tua bona pcit tibi ex dulcore sue misericordie.

a habitauit ergo. hic ꝓfter ponitur ipſius ioſaphat emendatio in ſe ⁊ populo ſuo. ⁊ ꝓmo in cultu diuino. cū dr: b Rurſumq; egreſſus eſt. ſ. ꝑ ſacerdotes ⁊ leuitas ſicut ante fecerat. c De berſabee vſq; ad montē ephraim. i. a principio regni ſui vſq; ad finē q: berſabee eſt in ꝓncipio regni ei⁹ verſus auſtrum: ⁊ mons ephraim i oppoſito verſus aquilonem. accipiendo regnū ei⁹ ꝓut includit ciuitates aliquas q̄s pater ei⁹ cepat de regno dece tribuū in monte ephraim. d Conſtituitq; iudices. hic ſecundo deſcribit ipſius ioſaphat ⁊ ꝓfi melioratio i regimine populi. ⁊ ꝓmo in cōmunib⁹ cauſis. ſecūdo in arduis. in q̄b⁹ erat recurſus in hieruſalē. ibi: In hieruſalem quoq;. Circa primū dicit: Conſtituitq; iudices tē. ut nō oporteret ꝑſōn diſcurrere de loco ad locū ad dandū iudicium in cauſis coib⁹. e Et precipiens iudicibus. ab eo inſtitutis. f Uidete ait quid faciatis. ne ꝑcipitanter ſed cū magna deliberatione ſententiā feratis. cui⁹ cauſa ſubdit: g Nō enim hominis exercetis iudicium ſed dñi. vñ iudices q̄ tenent locū dei in terris vocantur dij participatiue. ut dr Exo. xxij. Dñs domus applicabit ad deos. i. ad iudices. h Et quodcūq; iudicaueritis i vos redundabit. i. in bonū veſtrū ſi bene iudicaueritis. ⁊ i malū ſi male. i Non eſt enī apud dñm deū noſtrū. cui⁹ decretis conformari in iudicando: ut patet ex dictis: k Iniquitas neq; ꝑſonarū acceptio nec cupido munerū. Iſta enī tria ex pte iudicis faciūt querti iudiciū. l In hieruſalē quoq;. hic ordinatur regimē populi in arduis cauſis que nō poterant bene preſcindi abſq; recurſu in hieruſalē. ꝓm q̄ precipit Deut⁹. xvij. vbi dicit: Si difficile ⁊ ambiguū apud te iudiciū eſſe ꝑſpexeris. ſequit: Surge ⁊ aſcende ad locū quem elegerit dñs tē. ⁊ ideo ioſaphat ibi conſtituit iudices ad talia difficilia determinandū. ideo ſubditur: Omnē cauſam que venerit ad vos fratrum veſtrorꝫ qui habitant in vrbibus ſuis tē. ſequit: m Ubicunq; eſt queſtio de lege. ꝗtum ad decem decalogi ꝓcepta. n De mandato. ꝗtū ad cetera moralia ex ꝓceptis decalogi quaſi quedam cōcluſiones elicite. o De cerimonijs. ꝗtū ad cerimonialia. p De iuſtificationib⁹. i. de iudicialibus q̄ que iuſticia eſt inter homines conſeruanda. q Super ea opera erit que ad officiū regis ptinēt. ut ſi aliqui rebelles inueniant per eū pena debita plectant. r Cap. xx.

Oſt hec cōgregati ſunt. hic ꝓfter deſcribit ipſius ioſaphat mirabilis victoria. cui⁹ ꝑ deſcribit. ꝓcelſus. ſecūdo ſequēs effectus. ibi: Irruit autē pauor dñi. tertio ponitur ioſaphat defect⁹. ibi: Ꝑ hoc iniit. Circa primum aduentus aduerſantium nunciat. ſecūdo ioſaphat dñm deprecatur. ibi: Ioſaphat aūt. tertio ꝓphēta eū conſolatur. ibi: Erat aūt iaſiel. Circa primū dicitur: Congregati ſūt filij moab ⁊ filij ämon ⁊ cū eis de idumeis. In hebreo habetur: Et cum eis de ämonitis. habet autē trāſlatio noſtra loco huius: de idumeis. quia ꝑm veritatem fuerūt idumei ut patebit infra. nominātur tamē in hebreo ämonite. quia acceperunt ſigna ämonitarum ⁊ coniunxerūt ſe exercitui eorum: quaſi eſſent de eodē populo. s Uenerūtq; nūcij. annūciantes ioſaphat aduentum iſtorum contra eū. t De bis locis que trans mare ſūt. ſcilz trans mare mortuū. v Ioſaphat autem. Hic ꝓſequenter ioſaphat dñm deprecatur pro diuino auxilio impetrando ⁊ ad hoc ſe ⁊ populū diſponit. cum dicitur: x Et predicauit ieiunium vniuerſo iuda. quia afflictio ⁊ humiliatio faciūt orationem exaudibilem. y Congregatuſq; eſt omnis iuda. ut quanto oratio eſſet cōmunior: tanto exaudibilior. z Cumq; ſtetiſſet ioſaphat in medio. ad animandū alios ad orandum. a Ante atrium nouum. in atrio enī illo reges iuda fecerant aliqua abominabilia a quib⁹ ipſe eum purgauit. ⁊ ſic dicit atrium renouatum. b Dñe de⁹ patrū noſtrorꝫ. Hic ꝓſequitur ioſaphat formam orationem ſuam: in qua etiā allegat quinq; ad exauditionē deprecationis ſue. Primū eſt de omnipotentia. cum dicitur: c Tu es de⁹ in celo ⁊ dñaris cūctis regnis gentiū. ⁊ ideo littera nos: quia potes ſolo nutu. Secundū eſt maieſtatis diuine decentia. decet enī regiam maieſtatem defendere vaſſallo ſuo terram quam ſibi dedit. deus aūt terrā promiſſionis dedit filijs iſrael. ergo tē. ⁊ hec ratio tangitur cum dicit: Nonne tu deus noſter interfeciſti omnes habitatores terre hui⁹ tē. Tertiū eſt promiſſi diuini efficacia. cū enī edificato tēplo ſalomon rogauit dñm ut ſi ꝑſ afflictus ibi oraret dñm ꝓ ipſe exaudiret in celo. Et rūdit dñs ſalomoni ꝓ ſic faceret. cui⁹ ꝓmiſſio debet eſſe efficax: quia ſcribitur ꝓu. xxv. Nubes ⁊ ventus ⁊ pluuie nō ſequētes vir gloriosus ⁊ promiſſa nō complens. ⁊ hec ratio tangit ibi: d Habitauerūtq; i ea ⁊ extruxe. in illa ſanctuariū dicētes. ſ. ꝓ ſalomonē. Si irruerint

in te eo ꝓ abſtuleris lucos de terra iuda ⁊ ꝓparaueris cor tuū ut requireres dñm deū patrum tuorum. Habitauit[a] ergo ioſaphat in hieruſalē. Rurſumq;[b] egreſſus ē ad populū de[c]berſabee vſq; ad montē ephraim: ⁊ reuocauit eos ad dñm deū patrum ſuorū: cōſtituitq;[d] iudices terre in cunctis ciuitatib⁹ iuda munitis ꝑ ſingula loca: ⁊[e] precipiens iudicib⁹: videte ait quid faciatis. Non[g] enī hois exercetis iudiciū: ſed dñi ⁊[h] quodcūq; iudicaueritis in vos redūdabit. Sit timor dñi vobiſcū: ⁊ cū diligentia cuncta facite. Non[i] eſt enī apud dñm deū noſtrū iniq̄tas[k] nec ꝑſonarum acceptio: nec cupido munerū. Jn[l] hieruſalē quoq; conſtituit ioſaphat leuitas ⁊ ſacerdotes ⁊ principes familiarū ex iſrael ut iudicium ⁊ cauſam dñi iudicarent habitatoribus ei⁹: ꝑcepitq; eis dicēs. Sic agetis in timore dñi fideliter ⁊ corde ꝑfecto. Omnē cauſam q̄ venerit ad vos fratrū veſtrorum qui habitant in vrbib⁹ ſuis inter cognationē ⁊ cognationē vbicūq;[m] queſtio ē de lege: de[n] mandato: de[o] cerimonijs: de[p] iuſtificationib⁹: oſtēdite eis ut nō peccent in dñm: ⁊ ne veniat ira ſup vos ⁊ ſup frēs veſtros. Sic ergo agentes nō peccabitis. Amarias aūt ſacerdos ⁊ pontifex veſter: in his que ad deū ꝑtinent preſidebit. Zozo çabadias filius iſmahel qui ē dux in domo iuda: ſup[q] ea opa erit que ad regis officium ptinēt. Habetis q̄ magiſtros leuitas coram vobis: confortamini ⁊ agite diligenter: ⁊ erit dñs vobiſcum in bonis. xx

Oſt[r] hec cōgregati ſūt filij moab ⁊ filij ämon ⁊ cum eis de ämonitis ad ioſaphat ut pugnarent cōtra eum. Uenerūt[s] q̄ nuncij ⁊ indicauerūt ioſaphat dicentes: Uenit cōtra te multitudo magna de[t] bis locis que trans mare ſunt: ⁊ de ſyria: ⁊ ecce conſiſtunt in aſaſontbamar: que eſt engaddi. Joſaphat[v] aūt timore ꝑterrit⁹: totum ſe cōtulit ad rogandum dñm: ⁊[x] predicauit ieiunium vniuerſo iuda. Congregatuſq;[y] eſt iudas ad deprecandū dñm: ſed ⁊ omnes de vrbib⁹ ſuis venerūt ad obſecrandū eū. Cūq;[z] ſteriſſet ioſaphat in medio cetu iude ⁊ hieruſalē in domo dñi ante[a] atrium nouū ait: Dñe[b] deus patrū noſtrorꝫ tu es deus in celo: ⁊ dñaris cunctis regnis gentiū. In manu tua ē fortitudo ⁊ potentia: nec quiſq; tibi poteſt reſiſtere. Nonne tu deus noſter interfeciſti omnes habitatores terre hui⁹ coram populo tuo iſrl ⁊ dediſti eam ſemini abraham amici tui in ſempiternū: Habitaueruntq;[c] in ea: ⁊ extruxerūt in illa ſanctuariū nomini tuo dicētes: Si irruerint ſuper nos mala: gladi⁹ iudicij: peſtilētia ⁊ fames: ſtabim⁹ coram domo hac

sup nos mala ⁊c. sequit: a Et exaudies nos. ⁊ supplenda est rñsio dñi: qz respondit salomoni se exaudire. ut br supra. vij. ca. Quartū est aduersarioꝝ iniusticia qnīb⁹ non nocuerūt filij israel: nec terram eoꝝ acceperūt: qñ egressi fuerunt de egypto ut br Deut°. j. ⁊ ideo iniuste volebant auferre filijs israel terrā a deo sibi cōcessam. ⁊ hec ratio tangit ibi: b Nūc igit ecce filij ammon ⁊ moab ⁊ mons seyr. i. habitatores montis seyr: qui dicunt idumei. ex quo patet qō predictū est in principio ca. s. q̄ p āmonitas intelligunt idumei. c Per quos nō cōcessisti ⁊c. ut br Deut°. j. d Ergo nō iudicabis eos? tu qui es iustus iudex. q. d. imo iudicabis eoꝝ iniusticiā puniendo. Quintū est ꝓpria impotentia. cū dr: e In nobis quidem nō est tāta fortitudo ut ⁊c. q. d. nō habem⁹ cōfidentiā nisi in te. f Dis ꝙo iuda stabat coꝝā dño cū paruulis ⁊c. ut magis ītraret diuina clemētia. g Erat aūt iaçibel. hic ꝓnter describit ꝓphetica consolatio. in q̄ ꝑmo describitur victorie denūciatio. secūdo eius dē exhibitio. ibi: Cūq; cepissent laudes. tertio prece collectio. ibi: Venit ḡ iosaphat. Circa ꝑmū ponitur nomē ⁊ genꝰ ꝓphete: Erat aūt iaçibel ⁊c. ⁊ hoc ad denotandū auctoritatem sue ꝓphetie. b Nec dicit dñs vobis. ꝑ me loquēs. i Nolite timere ⁊c. cuiꝰ causa subditur: Nō est enī vestra pugna sed dei. quia expugnabit ꝓ vobis inimicos vestros. sicut patebit infra ꝑ effectū. Consequēter denūciat eis procedendi modū: k Cras ascēdetis contra eos ⁊c. ⁊ ꝑ lrā vsq; ibi: l Leciterūt proni in terrā coꝝā dño. ad regratiādū ei de tanto beneficio sibi promisso. m Stans iosaphat i medio. ut meli⁹ audiret. n Credite i dño deo vestro. timebat enī ne aliq̄ pusillanimes in conspectu tuo in qua īuocatū est nomē tuū ⁊ clamabimus ad te in tribulatiōnib⁹ nostris: ⁊° exaudies nos: saluosq; facies. Nunc igit ecce filij ām on ⁊ moab ⁊ mons seyr per quos non cōcessisti israel ut transirent qñ egrediebant de egypto: sed declinauerūt ab eis ⁊ nō interfecerūt illos: ecōtrario agūt ⁊ nituntur eijcere nos de possessione quā tradidisti nobis de⁹ noster Ergo° nō iudicabis eos? Inc nobis quidē nō est tanta fortitudo ut possim⁹ huic multitudini resistere q̄ irruit sup nos: sz cū ignorem⁹ q̄d agere debeam⁹ hoc solum habemus residui ut oculos nostros dirigam⁹ ad te. Omnisf iuda stabat coram dño: cū paruulis ⁊ vxorib⁹ ⁊ liberis suis. Eratg aūt iaçibel filius çacharie filij banaie filij iehibel filij mathanie leuites de filijs asaph: sup quē factus est spiritꝰ dñi in medio turbe ⁊ ait: Attēdite oēs iuda: ⁊ q̄ habitatis in irl̄m: ⁊ tu rex iosaphat. Hech dicit dñs vobis: Nolite timere nec paueatis hanc multitudinē. Nō est enī vra pugna: sed dei. Crasi descēdetis ꝑ eos. Ascēsurij enī sūt p cliuū nomine seis: ⁊ inuenietis illos in sūmitate torrentis q̄ est ꝑ solitudinē hierubel. Non enī eritis vos q̄ dimicabitis: sed tm̄modo ꝓfidenter state: ⁊ videbitk auxiliū dñi super vos. O iuda ⁊ irl̄m nolite timē nec paueatl. Cras egrediemī ꝑ eos: ⁊ dñs erit vobiscū. Iosaphat ergom iuda ⁊ oēs habitatores hierusalē ceciderunt' ꝓni i terrā coꝝā dño ⁊ adorauerūt eū. Porro leuite de filijs caath ⁊ de filijs chore laudabant dñm deū israel voce magna i excelsū. Cūq; mane surrexissent egressi sūt p desertū thecue: ꝓfectisq; eis stans'" iosaphat in medio eoꝝ dixit: Audite me viri iuda ⁊ oēs habitatores hierusalē. Credite" in dño deo vro ⁊ securi eritis: credite ꝓphetis eius ⁊ cūcta eueniēt ꝓspa. Deditq;° consiliū pplo: ⁊° statuit cātores dñi ut laudarent eū in turmis suis: ⁊ antecederent exercitū ac voce cōsona dicerent. Confitemini dño: qm̄ in eternū misericordia ei⁹. Cūq; cepissent laudes canere: vertit dñs insidias eoꝝ i semetipsos filioꝝ. s. āmon ⁊ moab ⁊ mōtis seyr: q egressi fuerāt ut pugnarēt cōtra iudā: ⁊ pcussi sūt. Namq; filij āmon ⁊ moab cōsurrexerunt aduersū habitatores mōtis seyr ut interficerēt ⁊ delerēt eos. Cūq; hoc opere ꝑpetrassent: etiā in semetipsos versi mutuis ꝑcidere vulnerib⁹. Porro iuda cū venisset ad spelūcā que respicit solitudinē vidit procul oēm late regionē plenā cadaueri⁹: nec superesse quēq̄ q̄ necē potuisset euadere. Venito ergo iosaphat ⁊ oēs pplꝰ cū eo ad detrahenda spolia mortuoꝝ: inuenerūtq; inter cadauera varia supellectilē: vestes quoq; ⁊ vasa ꝑciosissima: ⁊ diripuerūt: ita ut oīa portare nō possent: nec per tres dies spolia auferre: prē ꝑde magnitudine. Die aūt quarto cōgregati sunt in valle bñdictionis. Ethenī qm̄ ibi bñdixerunt dño: vocauerūt locū illū vallis bñdictiōis vsq; in ꝑsentem diē. Reuersusq; ē oēs vir iuda ⁊ habitatores hierusalē: ⁊ iosaphat ante eos in irl̄m cū letitia magna: eo q dedisset eis dñs gaudiū de inimicis suis Ingressiq; sunt in hierusalē cū psalteriis ⁊ citharis ⁊ tubis in domū dñi. Irruitr autē pauor dñi sup vniuersa regna terrarū cū audissent q pugnasset dñs cōtra inimicos isrl̄. Quieuitq; regnū iosaphat: ⁊ ꝑbuit ei dñs pacē p circuitū. Regnauit igit iosaphat sup iudam: ⁊ erat triginta quinq; ānoꝝ cū regnare cepisset. Viginti aūt ⁊ quinq; annis regnauit in hierusalem: ⁊ nomē matris eiꝰ açuba filia selachi. Et' ambulauit in via ꝑris sui asa: nec declinauit ab ea: faciens que placita erant coꝝā dño. Verūtamen° excelsa ꝓmisse exhibitio. ⁊ ꝙ virtute diuina. cū dicit: r Vertit dñs insidias eoꝝ i semetipsos. id est aduersarios iudeorū qui insidiabant vite ⁊ terre ipsoꝝ. s Namq; filij āmon ⁊ moab con. aduer. babi. mōtis seyr. qz dñs posuit in eis spiritū vertiginis ⁊ dissensiōis. t Porro iuda ⁊c. sequit. Vidit ꝓcul omnē late regionē plenā cadaueri⁹. ⁊ sic vidit victoriā sibi promissam iam in effectu datā. v Venit ergo. hic ꝓnter describit ꝓdecollectio. ⁊ ꝑ lrā vsq; ibi: x Die autē quarto. vbi ponitur gratiarum actio. primo extra hierusalē. cū dicit: Congregati sunt i valle benedictiōis. secūdo in hierusalē in templo dñi. cum dr: Reuersusq; est omnis vir iuda ⁊c ⁊ patet lrā. y Irruit āt. Postq̄ describit⁹ est victorie processus. hic cō sequenter describit sequens effect⁹: qz ꝑ istam victoriam a deo datam ppli qui erāt i circuitu regni iosaphat fuerunt territi: ita q̄ nō audebāt regnū iosaphat infestare. sequit: z Et ambulauit in via patris sui asa: nec declinauit ab ea. s. ꝑdiu asa fecit bonū sed in malo non fuit secutus ipsum videlz i hoc q̄ misit aurū ⁊ argentū domus dñi regi syrie diffidēs de diuino auxilio. ut habet. iij Regū. xv. ⁊ in hoc q̄ ꝓphetam ipsum arguētē poni iussit i nervo. ut br s. xvj a Verūtamē excelsa non abstulit. contrariū videtur supra. xvij. Cumq; sumpsisset coꝝ eius audaciam ꝓpter vias domini etiam excelsa ⁊ lucos de iuda abstulit. Dicendum q̄ ibi loquitur scriptura de excelsis in quibus imolabatur idolis. hic autem de excelsis in quib⁹ deo immolabatur: quod a pluribus regibus fuit permissum ad

effecti verbis ꝓphete discrederent. ⁊ sic fugerent. o Deditq; consiliū populo. quasi nō debebat omittere ea que essent agenda. ideo sequitur: p Et statuit cantores dñi. sicut consuetum erat in bellis filioꝝ israel fieri. q Cūq; cepissent. hic ꝓnē describit victorie

mai⁹ malū eultandū: sicut dictū fuit supra. xiiij. ca. i pncipio.
a Post hec inijt. Hic vltimo iosaphat de mala societate punitur. p p reprehensionē ꝙ dixerat fuit quedā punitio inḉtū iosaphat accepit eā patienter. secūdo p damnū tpale. vñ subdit: b Cōtriteq; sūt naues. ꝓpter amicitiā ipsi⁹ iosaphat ꝓtractam cū ochozia q̄ erat pessim⁹ idolatra: ⁊ hāc punitionem iosaphat patiēt acceperāt ⁊ sic in presenti punitus fuit ne puniretur grauius i futuro. c

Cap. xxj.

Ozmiuit aūt iosaphat. Hic ꝓnter agit de tpe ipsius iozam. cuius pmo describit vita prava. secūdo contra eū rebellio insta. ibi: In diebus illis. ⁊tio reprehēsio vera. ibi: Allate sunt aūt ei littere. ꝗrto punitio dura. ibi: Suscitauit ergo ⁊c. Circa primū ostendit fratricida. cū dr: d Qui habuit fratres filii. iosaphat açariam iahihel ⁊c isti nominant hic ut euidenti⁹ appareat malicia iozam qui eos occidit: ut postea sequit: e Dedit q; eis pater suus multa munera auri ⁊ argenti: ⁊ pensationes ⁊c. i. ānuos redditus. ⁊ sequit: f Cūq; se confirmasset. i. amicitia ⁊ adiutorio maloꝝ hominū. se vallasset. g Occidit oēs frēs suos. ut bona eorū possideret: ⁊ ne forsitan ipso electo de regno ꝓpter suam malicia aliquis de fratrib⁹ suis regnaret. h Et quosdam de pncipibus iuda. qui facta sua nō approbabāt sed magis ei⁹ malicia abhorrebāt. secūdo notat de idolatria cum dicit: i Ambulauitq; in vijs regum israel. qui erant idolatre. k Sicut egerat domus achab. qui coluit baal. l Filia quippe achab erat vxor eius. ⁊ ideo induxit maritum ad idolatriam. Ista aūt fuit athalia que ca. sequenti dicit filia amri patris achab. ad quod potest dici dupliciter. vno modo q̄ fuit filia achab naturalis. ut hic dicit. sequenti ca. tamē dicitur filia amri eo modo loquendi quo filij filiozum dicunt filij parentum. qui frequens est in scriptura. Alio modo q̄ fuit filia amri naturalis: sed dicitur hic filia achab nutritione ⁊ imitatione in idolatria: quia mortuo patre eius amri ipse nutriuit eam ⁊ docuit in malo. m Voluit autem dñs disperdere domum dauid. ꝓpter pactū q̄ inierat cū eo: ⁊ quia promiserat ut daret ei lucernā ⁊ filijs eius in omni tpe. n In diebus illis. Hic ꝓnter ponit cōtra iozam rebellio iusta. ⁊ patz sententia ex dictis. iiij. Regum. viij. c. Addendum tamen est hic. cum dicit: o Et percussit edom: qui se circūdederat. licz hoc sit ibi expositum: tamen hic ponitur alia expositio in glosa hebraica: videlz q̄ iozam in exercitu suo habebat multos de idumeis. eo q̄ erāt viri fortes ⁊ ei subiecti: ⁊ illos interfecit iozam subito ne irent ad iuuandum illos idumeos q̄ rebellauerūt contra eū. p Allate sunt aūt ei ire ab helia. Hic ꝓnter describit reprehensio ipsi⁹ vera p litteras helie: quarū sententia hic breuiter ponitur ꝓptū ad peccata iozam. ⁊ patet sententia ex dictis. Dicūt autē hebrei q̄ iste littere fuerunt ei allate post translationē helie in celū. de qua habetur. iiij. Regū. ij. ⁊ hoc videt satis rationabiliter dictum: quia in illis litteris fiebat mentio de occisione fratrū suorum. illos aūt nō occidit viuente patre eius iosaphat: ut satis pz ex pncipio hui⁹ ca. nec iosaphat etiam hoc permisisset: cum esset sanctus ⁊ bonus. ut patet ex supra dictis. helias ꝯo raptus fuit ante mortē iosaphat quod patet ex hoc q̄ helise⁹ qui remāsit loco helie post eius raptum. ꝓxtauit tribus regib⁹ de aqua eis danda. ꝓpter reuerētiam ipsius iosaphat regis iude qui erat ibi. ut habetur. iiij. Regum. iij. q Et fornicari fecisti iudam. per idolatriā que vocatur fornicatio. eo q̄ facit diuerti a vero sponso qui est deus. r Ecce dñs percutiet te plaga magna cū populo tuo ⁊ filijs ⁊ vxoribus tuis ⁊c. ⁊ rebus ⁊ etiam ꝓpria p̄sona. ideo subditur: Tu autem egrotabis pessimo languore ⁊c. sequitur: s Suscitauit ergo dñs contra iozam spiritū philistinoꝝ. Hic cōquenter describitur ipsius iozam punitio dura p̄m tenorē litterarū helie. ⁊ eodem ordine quo denūciata est punitio ista. cum dicitur: Suscitauit ergo dñs contra iozam spiritū philistinoꝝ. id est voluntatem ⁊ animositatem inuadendi regnū iozam. t Et vastauerūt eam. ꝗtum ad villas ⁊ agros. v Diripuerūtq; cunctam substantiā. ꝗtū ad bona mobilia. x Insup ⁊ filios ei⁹. quos occiderūt. ut habet in pncipio sequentis ca. excepto ioachaz minimo.

non abstulit: ⁊ adhuc populus nō direxerat cor suum ad dñm deū patrum suorū. Reliqua aūt gestorum iosaphat priorū ⁊ nouissimorū scripta sunt in verbis iehu filij anani: que digessit in libro regum israel. Post[a] hec inijt amicitias iosaphat rex iuda cū ochozia rege israel cuius opa fuerūt impissima: ⁊ particeps fuit ut faceret naues que irent in tharsis: fecerūtq; classē in asiongaber. Prophetauit aūt elieçer filius dodau de maresa ad iosaphat dicēs: Quia habuisti fedus cum ochozia: percussit dñs opera tua: contriteq;[b] sūt naues nec potuerūt ire in tharsis.

xxi

Ozmiuit[c] autem iosaphat cū patrib⁹ suis: ⁊ sepultus est cū eis in ciuitate dauid: regnauitq; ioram filius ei⁹ pro eo. Qui[d] habuit fratres filios iosaphat: azariā ⁊ iahihel ⁊ çachariā ⁊ açariam ⁊ michahel ⁊ saphatiam. Oēs hi filij iosaphat regis iuda. Deditq;[e] eis pater su⁹ multa munera argēti ⁊ auri ⁊ pensatiōes cū ciuitatibus munitissimis in iuda: regnū aūt tradidit ioram eo q̄ esset primogenit⁹. Surrexit aūt ioram sup regnū patris sui. Cūq;[f] se confirmasset: occidit[g] omnes fratres suos gladio: ⁊[h] quosdā de principib⁹ iuda. Triginta duoꝝ annoꝝ erat ioram cū regnare cepisset: ⁊ octo annis regnauit in hierusalē: ambulauitq;[i] in vijs regū israel sicut[k] egerat dom⁹ achab: Filia[l] q̄ppe achab erat vxor eius. Et fecit malū in cōspectu dñi. Voluit[m] aūt dñs disp̄dere domū dauid

a Et sup hec omnia pcussit eū dñs. in pſona ꝑpria. b Alui lā-
guore insanabili. ita ꝙ diu cruciaret pena horribili. ideo sequit: c
Mortuusq; est in infirmitate pessima. nō solū ꝗtū ad corpus ſ etiā
ꝗtum ad animā: quia nō apparuerūt in eo penitentie signa. ꝑpē qđ
subdit: d Et nō fecit ei po. ſm mo. cōbustio. exequias. cōburēdo
circa eū aromatica. e
Sicut fecerat maioribꝫ
eiꝰ. ut dictū est supra te
asa. ca. xvj. lz iste indige-
ret. eo ꝙ erat totus cor-
ruptus ⁊ fetidus. ut pz ꝙ
ꝑdicta. ⁊ hoc in testa-
tionē sue malicie. ⁊ ex ea
re m causa nō fuit sepul-
tus in sepulchro regū: qz
regnauerat indigne.

f Cap. xxij.

Onstituerūt aūt.
Hic ꝓiter agit
de tpe ochoçie. ⁊ ꝓmo de-
scribitur eiꝰ mala vita.
secūdo inferē pena debita
ibi: Igit açarias. Sen-
tentia ꝑme ptis pz ex di-
ctis iiij. Regum. viij. in
fine. exceptis q̄ sequunt;
g Ochoçiam filiū eiꝰ.
iste est qui ca. precedenti
dictꝰ est ioachaz. ⁊ in pte
sequenti dī açarias: qz
fuit trinomiꝰ. uel quia ē
idē nomē variatū. sicut i
latino idem nomē est ni-
colaꝰ colinꝰ ⁊ coletꝰ. h
Minimū regē pro eo. qz
alij filij fuerāt interfecti.
i Quadraginta duoꝝ
annoꝝ fuit ochoçias cū
regnare cepisset. ꝫ videtur
impossibile qz in fine ꝓ-
cedentis ca. dictū est ꝙ
ioram pr eiꝰ. xxxij. ānoꝝ
erat qñ cepit regnare: ⁊
octo ānis regnauit. ex q̄
sequit ꝙ filiꝰ eiꝰ ochoçi-
as senioꝛ fuit patre duo-
bꝰ ānis. Ad qđ dicendū
ſm sententiam Hiero. ꝙ
ioram regnauit. xxviij.
ānis. ⁊ octo ānis regna-
uit satis bñ post mortem
patris sui iosaphat añ
ꝑ uxoꝛē suā ad idolatriā
traheret. ⁊ ideo illi octo
ānī tñ in eiꝰ regno cōpu-
tāt. alijs aūt. xx. ānis re-
gnauit pessime. ꝓpter qđ
in eiꝰ regno nō cōputant
sicut libro. j. Regū. xvij.
dī ꝙ saul regnauit duo-
bus ānis ⁊ residuū tacet
qz duobꝰ annis tñ bene
regnauit cū tñ plurib⁹ re-
gnauerit lz male. ut ibidē
dictū fuit. ꝫ ānis vite fi-
lij sui copulāt ne error
in hystoria fieret. si omnino
tacerent. silit ⁊ alij anni
saul alibi exprimūt. scilz
Actj. xvij. ⁊ ꝓpter hoc dī. iiij. Regum. viij. ꝙ iste ochoçias. xxij. an-
noꝝ erat qū regnare cepit: quia ibi resecant anni viginti patris
sui. qui hic addunt ratione dicta. k Ipsi enī fuerunt ei cōsilia-
rij. s. illi de domo achab. qui erant idolatre. l Et ꝓrexit cū ioram
ioachaz qui minimꝰ natu erat.
Et a sup hec omnia pcussit eū
dñs alui b languore insanabili.
Cūq; diei succederet dies ⁊ tē-
porū spacia voluerēt: duoꝝ an-
noꝝ expletus est circulus: ⁊ sic
longa cōsumptus tabe: ita ut
egereret etiā viscera sua: lāguo-
re pariter ⁊ vita caruit. Mor-
tuusq; c eſt infirmitate pessima
⁊ d non fecit ei ppls ſm morem
cōbustionis exequias: sicut e fe-
cerat maioribus eiꝰ. Triginta
duoꝝ annoꝝ fuit cū regnare ce-
pisset: ⁊ octo annis regnauit in
hierusalē. Ambulauitq; nō re-
cte: ⁊ sepelierūt eum in ciuitate
dauid: verūtamē non in sepul-
chro regum. xxii

Onstituerūt f aūt ha-
bitatores hierusalem
ochoçiam g filiū eiꝰ mi-
nimū h regem pro eo. Oēs enī
maiores natu qui ante eū fue-
rant interfecerāt latrones ara-
bū q̄ irruerāt in castra. Regna-
uitq; ochoçias filiꝰ ioram regis
iuda. Quadraginta duoꝝ i an-
noꝝ erat ochoçias cū regnare
cepisset: ⁊ vno āno regnauit in
hierusalē: ⁊ nomē matris eius
athalia filia amri. Sed ⁊ ipse
ingressus ē ꝑ vias domꝰ achab
Mater eni eiꝰ impulit eum ut
impie ageret. Fecit igit malū in
cōspectu dñi sicut domꝰ achab.
Ipsi k enī fuerunt ei consiliarij
post mortē patris sui in interitū
eiꝰ: ambulauitq; in ꝓsilijs eoꝝ.
Et l ꝓrexit cū ioram filio achab
rege israel in bellū cōtra açahel
regem syrie in ramoth galaad:
vulneraueruntq; syri ioram. Qui
reuersus est ut curaret in iezra-
hel. Multas enī plagas acce-
perat in supradicto certamine.
Igit m ochoçias filiꝰ ioram rex
iuda descendit ut inuiseret ioram
filiū achab i iezrahel egrotātē.
Voluntatis quippe fuit dei ad-
uersus ochoçiā: ut veniret ad
ioram. ⁊ cū venisset ⁊ egrederetur
cū eo aduersū iehu filiū namsi:
quē vnxit dñs ut deleret domū
achab. Cū ergo exerceret iehu
domū achab: inuenit principes
iuda ⁊ n filios fratrū ochoçie q̄
ministrabant ei: ⁊ interfecit il-
los. Ipsū quoq; perquirēs ocho-
çiam cōprehendit latitantē in
samaria adductūq; ad se occi-
dit: ⁊ sepelierūt eū: eo ꝙ esset filiꝰ
iosaphat qui quesierat dñm in
toto corde suo. Nec o erat vltra
spes aliqua ut de stirpe quis re-
gnaret ochoçie. Siquidē athā-
lia mater eiꝰ videns ꝙ mortuꝰ
esset filiꝰ suus: surrexit ⁊ inter-
fecit omnē stirpē regiā domus
ioram. Porro iosabeth filia re-
gis tulit ioas filium ochoçie: ⁊
furata est eū de medio filioꝝ re-
gis cū interficerēt: absconditq; p
eū cū nutrice sua in cubiculo le-
ctuloꝝ. Josabeth aūt q̄ abscō-
derat eū erat filia regis ioram:
vxor ioiade pōtificis sororis ocho-
çie: ⁊ idcirco athalia nō inter-
fecit eū. Fuit ergo cū eis in do-
mo dei absconditus sex annis:
quib⁹ regnauit athalia sup ter-
ram. xxiii

Anno aūt septimo cō-
fortatus ioiada assum-
psit p centuriones: açariam vi-
delicet filiū hieroboā ⁊ ismael
filiū iohannā: açariam quoq;
filiū obed: ⁊ maasā filiū adaie:
⁊ elisaphat filium zechri: ⁊ iniit
cū eis fedus. Qui circūeuntes
iudā congregauerūt leuitas de
cūctis vrbib⁹ iuda: ⁊ principes fa-
miliarū israel: venerūtq; i hieru-
salē. Inijt q̄ cū multitudo pa-
ctū i domo dei cū rege. Dixitq;
ad eos ioiada: Ecce filiꝰ regis
filio achab. ex amicitia ⁊ familiaritate. m Igit ochoçias
uel açarias. Hic ꝓiter describitur ei⁹ pena debita ⁊ primo in
pſona ꝑpria. secūdo in prole sua. ibi: Hec erat vltra spes. Sen-
tentia aūt ꝑme partis patet ex dictis. iiij. Regū. ix. c. ⁊. viij.
g. excepto quod sequit: n Quem vnxit de p vnū de di-
scipulis Ielisei. ut
dī. iiij. Regum. ix.
o Et filios fra-
trum ochoçie. quia
fratres ochoçie fu-
erant interfecti. ut
dictum est. sed filij
eorū remanserant.
vocant tñ fratres
ochoçie. iiij. Regū.
x. ca. i. ꝙinqui ⁊ de
eadē cognatione.
i libro de hebraicis
questionibus dicit
ꝙ erant cōsobrini
ochoçie. p Nec
erat vltra spes.
Hic ꝓiter describitur
punitio ochoçie
in prole sua: qz ma-
ter eiꝰ athalia in-
terfecit oēs filios
eiꝰ vno excepto. ⁊
patet sententia bn⁹
ptis ex dictis. iiij.
Regum. xj. a. excep-
to qđ sequit: q
Absconditq; eū cū
nutrice sua in cu-
biculo lectuloꝝ. i.
i dormitorio sacer-
dotū in templo mi-
nistrantiū. ut dicit
hic glosa hebraica.
iiij. Regū dicitur:
Erat q; cū ea in do-
mo dñi clā. vbi di-
cit Ra. Sa. ꝙ hoc
fuit i solarijs tēpli
⁊ forte ibi iacebant
sacerdotes in sua
ebdomada mistrā-
tes uel saltē eoꝝ ali-
qui. uel pōt dici ꝙ
ꝑ absconditur eū in
dormitorio sacer-
dotū qđ erat circa
tēplū: postea trā-
stulit eū ad solariū
tēpli ut secretiꝰ ser
uaret ibi. r

Cap. xxiij

Nno aūt.
Hic agit
de tpe ipsi⁹ ioas re-
gis iude. ⁊ ꝑ versi
bit ei⁹ institutio. 2°
regni sui. ꝑsecutio.
ca. xxiij. Circa ꝑ-
mū ꝑ describit ipsi⁹
ioas institutio. 2°
athalie occisio. ibi:
Qđ cum audisset
athalia. 3° regis in-
stituti cōfirmatio. ibi: Pepigit aūt ioiada. sententia aūt istarū
ptiū patet ex dictis. iiij. Regū. xj. excepti q̄ sequūt. In ꝓma pte
dī: s Assūpsit centurio. açariā ⁊c. nota istoꝝ omittunt. iiij.
Regū. xj. que exprimūt hic ad maiorē hystorie certitudinem.

a Erit in portis. iiij. Regũ. xj. dr: Ad portam scyr. ⁊ forte ex illa parte erant plures portę. lõ dr hic: ī portis.
b Ad portã q̃ appellat fundamẽti. ista est porta q̃. iiij. Regũ. xj. dr: post habitaculũ scutariorũ. portę enī pluribꝰ nominibꝰ nominant ex diuersis ꝓprietatibus.
c Et pelras regũ dauid. i. scuta rotunda a pellẽdo dicta quia repellũt ictus In secũda ptę dr:
d Cũq; vidisset regem stantem sup gradũ. dicunt aliq̃ q̃ iste gradus erat basis enea sup quã ozauit salomon ut br supra. vj. ⁊ vocat gradꝰ q̃ ad eã ascẽdebat per aliquot gradus q̃ habebat tres cubitos in altitudine ut ibidem dicit. Ꝑm alios ꝓ erat quedã sedes notabilis ī porticu tẽpli vbi rex sedebat q̃n veniebat ad domũ dñi. In tertio ptę dr:
e Constituit aũt iohada ꝓpositos ī domo dñi. ut fierẽt ibi diuina obsequia: sicut fiebant anteq̃ regnaret athalia q̃ cultũ diuinũ ꝓput potuit destruxit ut br ca. sequenti.
f Juxta dispositionẽ dauid. que dispositio br supra libro. j. xxiij. ⁊ xxv. ca.
g Letatusq; est ois ppls terre. eo q̃ liberatus erat a dominio mulieris q̃ erat opprobriosum ⁊ quia regnũ restitutum erat ad hꝛedem debitũ.
b Cap. xxiiij
Eptem annozũ erat ioas. Hic ꝓsiter describit regni ioas prosecutio. ⁊ ꝓmo ꝓpe ꝓsperitatis. secundo ꝓpe aduersitatis. ibi: Postq̃ autẽ obijt iohada. Prima in duas. qz primo describit processus regni ioas ī regnabit sicut locutꝰ ẽ dñs sup filios dauid. Jste est sermo quẽ facietis. Tertia pars vestrum q̃ veniũt ad sabbatũ sacerdotũ ⁊ leuitaꝝ ⁊ ianitoꝝ erit ī portis: tertia ꝓo pars ad domũ regis: ⁊ tertia ad ꝓtam que appellatur fundamẽti. Omne ꝓo reliquũ vulgus sit in atrijs domꝰ dñi: nec quispiam aliꝰ ingrediat domũ dñi: nisi sacerdotes ⁊ qui ministrãt de leuitis. Ipsi tãtũ modo ingrediant: quia sanctificati sũt: ⁊ omne reliquũ vulgꝰ obseruet custodias dñi. Leuite aũt circũdent regẽ habẽtes singuli arma sua: ⁊ si q̃s alius ingressus fuerit tẽplũ interficiat: sintq; cũ rege ⁊ intrãte ⁊ egrediente. Fecerunt ergo leuite ⁊ vniuersus iuda iuxta omnia q̃ preceperat iohada pontifex. Et assumpserũt singuli viros qui sub se erãt: ⁊ veniebãt ꝓ ordinẽ sabbati cũ his qui iam impleuerant sabbatũ ⁊ egressi erant. Siquidẽ iohada pontifex non dimiserat abire turmas q̃ sibi p singulas ebdomadas succedere cõsueuerant. Deditq; iohada sacerdos centurionibꝰ lãceas clypeosq; ⁊ pelras regis dauid: q̃s cõsecrauerat in domo dñi. Cõstituitq; omnẽ populũ tenẽtiũ pugiones a ptę templi dextra vsq; ad ptem templi sinistram cotã altari ⁊ templo p circuitũ regis: ⁊ eduxerũt filiũ regis ⁊ imposuerũt ei diadema ⁊ testimoniũ: tederũtq; in manu eiꝰ tenendã legẽ: ⁊ cõstituerũt eũ regẽ. Unxit quoq; illũ iohada pontifex ⁊ filij eiꝰ: ꝑcatiq; sũt ei atq; dixerũt: Uiuat rex. Ꝺõ cũ audisset athalia vocẽ. s. currentiũ atq; laudantiũ regẽ: ingressa est ad populũ in templũ dñi. Cũq; vidisset regẽ stantẽ sup gradũ in introitu ⁊ ꝓncipes turmasq; circa eũ: omnẽq; populũ terre gaudentẽ atq; clangẽtẽ tubis ⁊ diuersi generis organis cõcinentẽ: vocẽq; laudantiũ: scidit vestimenta sua ⁊ ait. Insidie insidie. Egressus autẽ iohada pontifex ad centuriones ⁊ ꝓncipes exercitus dixit eis: Educite illã extra septa templi ⁊ interficiat foris gladio. Precepitq; sacerdos ne occideret in domo dñi. Et ꝓposuerũt ceruicibus eius manꝰ. Cũq; intrasset portã equoꝝ domꝰ regis: interfecerũt eã ibi. Depigit aũt iohada fedus inter se vniuersum q̃ populũ ⁊ regẽ: ut esset ppls dñi. Itaq; ingressus ẽ ois ppls domũ baal: ⁊ destruxerũt eã: ⁊ altaria ac simulacra illiꝰ cõfregerũt: mathan quoq; sacerdotẽ baal interfecerũt ante aras. Cõstituit aũt iohada ꝓpositos in domo dñi: ⁊ sub manibus sacerdotũ ⁊ leuitarũ: quos distribuit dauid ī domo dñi ut offerrent holocausta dño sicut scriptũ ẽ in lege moysi: in gaudio ⁊ canticis: iuxta ordinationẽ dauid. Cõstituit quoq; ianitores in portis domꝰ dñi: ut nõ ingrederet eam īmũdus in omni re. Assumpsitq; centuriones ⁊ fortissimos viros ac ꝓncipes ppli ⁊ omne vulgus terre: ⁊ fecerũt descendere regẽ de domo dñi: ⁊ introire ꝑ mediũ portę superioris in domũ regis: ⁊ collocauerunt eũ in solio regali. Letatusq; ẽ ois ppls tre: ⁊ vbs q̃uit. Porro athalia interfecta ẽ gladio.

Eptẽ annoꝝ xxiiii erat ioas cum regnare cepisset: ⁊ quadraginta annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eiꝰ sebia de bersabee. Feciteq; qđ bonũ ẽ coram dño: cũctis diebꝰ iohade sacerdotis. Accepit aũt ei iohada vxores duas: e quibꝰ genuit filios ⁊ filias. Postq̃ placuit ioas ut instauraret domũ dñi: ꝯgregauitq; sacerdotes ⁊ leuitas ⁊ dixit eis: Egredimini ad ciuitates iuda ⁊ colligite de vniuerso israel pecuniam ad sartatecta tẽpli dei nostri ꝑ singulos annos: festinateq; hꝛ facite. Porro leuite egere negligẽti. Uocauitq; rex iohadã ꝓncipẽ ⁊ dixit ei: Quare tibi non fuit cure ut cogeres leuitas inferre de iuda ⁊ de hierusalẽ pecuniam que constituta est a moyse seruo dñi ut inferret eam omnis multitudo israel in tabernaculum testimonij: Athaliaꝰ enī ipsissima ⁊ filij eiꝰ destruxerũtꝰ domũ dei: ⁊ de vniuersis q̃ sanctificata fuerãt in templo dei: ornauerunt phanũ baalim. Precepit ergo rex: et iono. secũdo iohiade pontificis sancta cõsummatio ibi: Senuit aũt iohada. sententia ꝓme partis ꝑ ex dictis. iiij. Regũ. xij. exceptis q̃ sequũt.
i Egredimini ad ciuitates iuda. ꝓter eni illam pecuniã que sponte offerebaf in templo pro necessarijs tẽpli. voluit rex ut a quolibet capitaneo de regno suo colligeret dimidius siclus argenti q̃ soluebaf a cõmunitate ⁊ in hoc equaliter soluebat paup ⁊ diues. ut br Exodi. xxx. ⁊ hec pecunia dabaf pro redemptione anime: quia cũ sic numerabanf ꝑ dimidios siclos datos nõ erat plaga in populo. ut ibidem dr:
k Athalia enī impissima ⁊ filij eiꝰ. filij athalie nõ ꝓnt hic intelligi fratres octocie filij sui: quia oẽs fuerant interfecti. ut br supra ī principio. xxij. ca. nec filij octocie: q̃ illos interfecit athalia. ut br supra. xxij. ca. in fine. ⁊ nõ filij eiꝰ hic dicunt sacerdotes baal quos ipsa nutriebat ut dr libro de hebraicis questionibꝰ.
l Destruxerunt domũ dei. dimittẽtes multa cadere ⁊ spoliantes tẽpli vasis ⁊ ornamẽtis applicãtes ea cultui baal: ⁊ ꝓter hoc ad restaurandũ ista reqrebaf magna pecunia: ⁊ maxime quia illa q̃ erãt applicata idolis nõ erãt vlteri⁹ diuino cultui applicanda.

a Et fecerunt archam.iij.Regū dicit gaeophylacīū.loc⁹ est vbi pōt repoñi pecunia sine aperitione: nō tamē inde retrahi.sicut pro fabricis ecclesiarū solet fieri. b Ut referrēt singuli pecūiū dño qđ cōstituit moyses.s.dimidiū sicli.ut dictum est supra. c Et congregata est infinita pecunia, hyppbole est.ad notandū magnā sūmā Iz esset finita simpliciter. d Reliquā partē pecunie de qua facta sunt vasa templi ꝛc. cōtrariū videt.iij.Regū.xij.E. vbi dicit: Nō fiebāt ex eadem pecunia hydrie templi dñi ꝛc. Dicendū q ꝙdiu reparabatur templi edificiū: non fiebant vasa tēpli ex illa pecunia q̄ ordinata erat ad reparandū edificium ꝛ sm hoc loquit scriptura iij.Regum. sed edificio reparato. de residuo pecunie facta sunt vasa templi.ut hic dicit: e Senuit aūt ioada. Hic ꝓnter describitur ipsius ioiade felix cōsūmatio. cū dicit: f Plenus dierum.quia nō transijt tempus in vacuū sed in bonis operib⁹ cōtinue se exercuit.ꝓter qđ valde solēniter sepult⁹ fuit. cū dicit: Sepelierūtq eum in ciuitate dauid cū regib⁹.ꝛ subdit causa hui⁹: g Eo q fecisset bonū cū israel, ipsū a dominio mulieris litterando.ꝛ ab idolatria reuocādo. h Et cū dauid. regem de eius semine restituendo. ut pater ꝙ predicta. i Postq̄ aūt. hic ꝓnt describit regnū ioas tpe aduersitatis.ꝛ ꝑ describit ipsi⁹.ꝛ populi malū culpe secūdo malum pne.ibi: Cūq evolut⁹. Circa p̄mū tangit duplex culpa Prima est idolatria.cū dr: k Ingressi sunt prin.iuda ꝛ ado. regem. imprendendo sibi diuinū honorem.sicut dictū fuit diffusi⁹.iiij.Regū.xij. l Et dereliquerūt templum dñi de patrū suorum ꝛc.abyssus enī abyssū invocat.ꝛ ideo de vno peccato tracti sunt ad alia. m Mittebatq eis ꝓphetas ut reuerterentur ad dñm. Ex quo apparet dei miseratio ꝛ eorū obstinatio. Consequenter notat de parricidio in interfectione zacharie: q patri successerat in sūmo sacerdotio. ut hꝫ ex glosa magna hebraica Trenoz.ij.sup illud: Si occidit in sanctuario dñi sacerdos ꝛ ꝓphēta.ꝛ in presenti.cum dicit: n Spiritus itaq dñi induit zachariam. ex revelatione enī spiritus sancti ꝛ ei⁹ impulsu motus

ꝛ[a] fecerunt archam: posuerūtq eam iuxta portam dñi foris sec⁹. Et predicatū est in iuda ꝛ hierusalē ut[b] referrent singuli pecūiū dño quod cōstituit moyses seruus dei super omnē israel in deserto. Letatiq sunt cuncti principes ꝛ omnis populus: ꝛ ingressi cōtulerūt in archā dñi atq̄ miserūt: ita ut impleretur. Cūq tempus esset ut deferret archam corā rege p manū[d] leuitarū. Videbāt enī multā pecuniam: ingrediebaꝫ scriba regis ꝛ quem prim⁹ sacerdos constituerat: effundebantq pecuniā que erat in archa. Deinde archā reportabant ad locū suū: sicq faciebant p singulos dies. Et[c] cōgregata est infinita pecunia: quā dederūt rex ꝛ ioiada his q̄ perant operibus dom⁹ dñi. At illi cōducebant ex ea cesores lapidū: ꝛ artifices operū singulorum: ut instaurarent domū dñi fabros quoq ferri ꝛ eris: ut qđ cadere ceperat fulciretur. Egeruntq bi qui operabant industrie: ꝛ obducebaꝫ parietū cicatrix p manus eorū: ac suscitauerūt domū dñi in statū pristinū: ꝛ firmiter eam stare fecerūt. Cūq cōplessent omnia opera detulerunt coram rege ꝛ ioiada reliquā[e] partem pecunie: de qua facta sunt vasa templi in ministeriū ad holocausta: phiale ēt ꝛ cetera vasa aurea ꝛ argētea. Et offerebantur holocausta in domo dñi iugiter cūctis diebus ioiade. Senuit[f] aūt ioiada plenus[g] dierū: ꝛ mortuus est cum centū triginta esset annoꝝ: sepelierūtq eū in ciuitate dauid cū regibus: eo[h] q fecisset bonū cū israel: ꝛ[i] cū domo eius. Postq̄[k] aūt obiit ioiada: ingressi[l] sunt principes iuda ꝛ adorauerunt regem. Qui delinitus obsequijs eoꝝ acquieuit eis. Et[m] dereliquerūt templum dñi dei patrū suorū: seruierūtq lucis ꝛ sculptilibus: ꝛ facta est ira dñi contra iudam ꝛ hierusalē ꝓpter hoc peccatū. Mittebatq[n] eis ꝓphetas ut reuerterēt ad dñm: quos protestantes illi audire nolebant. Spiritus[o] itaq dei induit zachariam filiū[p] ioiade sacerdotem: ꝛ stetit in conspectu populi ꝛ dixit eis: Hec dicit de⁹ Quare trāsgredimini preceptū dñi quod vobis nō proderit: ꝛ dereliquistis dñm ut derelinqueret vos: Qui congregati aduersus eū miserunt[q] lapides iuxta regis iperiū: in atrio domus dñi. Et nō est recordatus ioas rex misericordie quā fecerat ioiada pater illius secū: sed interfecit filiū eius. Qui cum moreret ait: Videat[r] dñs ꝛ requirat. Cūq[s] evolutus esset ann⁹ ascendit cōtra eū exercit⁹ syrie: venitq in iudā ꝛ hierusalem ꝛ interfecit cūctos principes ppli atq̄ vniuersam predā miserūt regi in damascū. Et certe cum pmodicus venisset numer⁹ syriorū tradidit dñs in manibus eoꝝ infinitam multitudinē: eo q dereliquissent dñm deum patrū suoꝝ. Iu[t] ioas quoq̄ ignominiosa exercuere iudicia: ꝛ abeuntes dimiserūt eū in languorib⁹ magnis. Surrexerūt[u] aūt ꝓtra eū serui sui in vltionē sanguinis zacharie filij ioiade sacerdotis: ꝛ occiderūt eū i lectulo suo ꝛ mortu⁹ est: sepelierūtq eū in ciuitate dauid: sed[v] nō in sepulchris regum. Insidiati ꝛo sūt ei zabath fili⁹ semath amanitidis: ꝛ ioçabath fili⁹ semarith moabitidis. Porro filij ei⁹ ac sūma pecunie q̄ adunata fuerat ꝑ eo ꝛ instauratio dom⁹ dei scripta sūt diligēti⁹ i libro regū.

fuit ad constanter arguendū regem ꝛ populū. o Filium ioiade. per hoc ostenditur cōditio aggrauans peccatum: quia ioiada fecerat bona erga regē ꝛ populū. ut patet ex predictis. p Miserunt lapides iuxta regis imperium. ex quo patet ꝙ rex ꝛ populus ꝓtraxerunt parricidium. q Videat dñs ꝛ requirat. hoc dixit non zelo vindicte sed iustitie diuine. r Cūq evolut⁹ esset annus. Hic consequēter ponitur debita pena. ꝛ primo in dellatiōe ioas cū dicit: Ascēdit cōtra eum exercit⁹ syrie ꝛc. ꝛ patet sētentia vsq ibi: s In ioas q̄q ignominiosa exercuere iudicia. que autem fuerūt illa. hic non exprimitur. nec. iij. Regum. sed libro de hebraicis questionibus dicit. ꝙ occiderunt filios ei⁹ coram eo imperando ei interfectionē zacharie. sed hꝫ nō videt verum. qz in principio sequēti ca. dicit ꝙ amasias filius eius regnauit pro eo: ꝓpter qđ ꝛ multa alia. iste liber de hebraicis qōnibus a multis ꝛ rationabiliter ut videtur negatur esse Hieronymi. tū qz nō habet ei⁹ stilum: tum quia in libro illustriū virorū vbi Hieronym⁹ enumerat libros ab eo editos. facit solū mētionē de hebraicis questionibus super Beñ. ꝛ ideo dr ꝙ liber de hebraicis questionib⁹ sup alios libros fact⁹ fuit a quodā iudeo conuerso q̄ multa ficticia immiscuit: ut videt. ꝓpter qđ de illo libro parū curandū ē nisi q̄tum cōsonat veritati. ꝛ ideo aliter dicit ꝙ fecerunt isti ioas plagas turpes ꝛ ignominiosas. ꝛ iō subdit: Et abeuntes dimiserunt eū in languorib⁹ magnis. secūdo describitur pena eius in interfectione. cum dicit: t Surrexerunt aūt contra eum serui sui. ꝛ patet sententia hui⁹ ꝑtis ex dictis. iij. Regū. xij. in fine. v Sed nō in sepulchris regū. quia erat indign⁹ ꝓpter malicias suas.

a Cap. xxv. Egnauit aũt. Hic ꝑñc agit ꝛe tpe amasie. ⁊ ꝑ ꝛscribit regni eius ꝓsperitas q̃diu vixit innocenꝫ. 2. ei⁹ aduersitas postq̃ vixit insolẽter. ibi: At ille exercitus. sententia aũt ꝑme ptis patet ex dictis iij. Regũ. xiiij. in ꝓncipio exceptis q̃ sequũt: b Jugulauit seruos qui occiderant regem patrem suũ. ⁊ hoc iuste. q3 l3 esset dignus morte. tñ isti nõ habebãt auctoritatẽ eũ occidẽdi. c Congregauit igit amasias iudã ⁊c. ad pugnandũ cõtra idumeos infestantes regnum suũ. d Ne rex egrediat tecum exercit⁹ israel. quia erant idolatre ⁊ iõ eoꝝ societas magis nocuisset q̃ iuuisset. ideo sequit: e Nõ est enim dñs cũ israel. quia i regno illo colebant vituli aurei ⁊ etiã idola alia. f Et cũctis filijs ephraim. a q̃b⁹ ꝛnoiabat regnũ illud: q3 hieroboam ꝑmus rex fuit ꝛe tribu ephraim ⁊ plures alij ꝑ eũ. g Habet dñs vnde ti. ⁊c. ex quo patet q̃ illam ꝓcumã illis militibus dimisit. h At illi cõtra iudã vehementer irati. non ꝓpter ꝓcunie retractionẽ. ut dictum est. sed q̃m reputauerũt se contemni in illa sepatione. i Percussitq3 filios seyr ꝛcẽ milia. sic est in hebreo. ⁊ iiij. Regũ xiiij. ⁊ non. xx. milia. ut hñt aliq̃ libri ⁊ male. k At ille exercitus. Hic ꝑñter ꝛscribit aduersitas regni sui

Egnauit⁹ aũt xxv amasias filiꝰ eiꝰ pro eo.

Vigintiquinq3 ãnoꝝ erat amasias cũ regnare cepisset ⁊ vigintinouẽ annis regnauit i hierusalẽ. Nomẽ matris eiꝰ ioaden ꝛe hierusalẽ. Fecitq3 bonũ i cõspectu dñi: vẽrũtamẽ nõ in corde ꝑfecto. Cũq3 roboratũ sibi videret imperiũ: iugulauit⁹ seruos qui occiderãt regẽ patrẽ suũ: sed filios eoꝝ nõ interfecit sicut scriptũ est i libro legis moysi vbi ꝓcepit dñs dicẽs: Nõ occident patres ꝓ filijs: neq3 filij ꝓ patrib⁹ suis: sed vnusquisq3 in suo ꝓcto moriet. Congregauit[c] igit amasias iudã ⁊ constituit eos ꝑ familias: tribunosq3 ⁊ cẽturiones in vniuerso iuda ⁊ beniamin: ⁊ recensuit a viginti ãnis sursũ: inuenitq3 triginta milia iuuenũ qui egrederent ad pugnã ⁊ tenerẽt hastã ⁊ clypeũ. Mercede quoq3 conduxit ꝛe israel centũ milia robustoꝝ: centum talentis argenti. Venit aũt homo dei ad illũ ⁊ ait: O[d] rex ne egrediat tecum exercit⁹ israel: Non[e] est enim dñs cũ israel: ⁊[f] cũctis filijs ephraim Q3 si putas i roboꝛe exercit⁹ bella cõsistere: ſupari te faciet deus ab hostib⁹. Dei quippe est ⁊ adiuuare ⁊ i fugam cõuertere. Dixitq3 amasias ad hominẽ dei: Quid ergo fiet ꝛe centũ talẽtis que dedi militib⁹ israel: Et respondit ei hõ dei: Habet[g] dñs vnde tibi dare possit multo bis plura. Sepauit itaq3 amasias exercitũ qui venerat ad eum ex ephraim: ut reũterẽt i locũ suũ. At[h] illi cõtra iudam vehementer irati: reuersi sunt in regionẽ suã. Porro amasias cõfidenter eduxit ꝑplm suũ ⁊ abijt i vallẽ salinarũ: percussitq3 [i]filios seyr ꝛcẽ milia. Et alia ꝛcem milia virorum ceperũt filij iuda: ⁊ adduxerũt ad ꝑruptum cuiusdam petre: precipitauerũtq3 eos ꝛe sũmo in ꝓceps: qui vniuersi crepuerũt. At[k] ille exercit⁹ quẽ remiserat amasias ne secũ iret ad ꝓliũ: diffusus[l] ẽ i ciuitatib⁹ iuda a samaria vsq3[m] bethoꝛon: ⁊ interfectis trib⁹ milibus diripuit predam magnã. Amasias[n] q3 post cedem idumeoꝝ ⁊ allatos ꝛeos filioꝝ seyr statuit illos in ꝛeos sibi: ⁊ adorabat eos: ⁊ illis adolebat incensũ. Quãobrem iratus dñs cõtra amasiam: misit ad illum ꝓphetã qui diceret ei: Cur[o] adorasti ꝛeos qui nõ liberauerũt ꝑplm suũ ꝛe manu tua: Cũq3 hec ille loqueret: respondit ei: Num[p] cõsiliarius regis es: Quiesce ne interficiã te. Discedẽsq3 ꝓpheta: scio inq̃t q̃ cogitauerit dñs occidere te: q̃ ⁊ fecisti hoc malũ: ⁊ insup nõ acquieuisti cõsilio meo. Igitur[q] amasias rex iuda inito pessimo consilio: misit ad ioas filiũ ioachaz filij iehu regem israel dicẽs: Veni videam⁹ nos mutuo. At ille remisit nũcios dicens. Cardus[r] qui est in libano misit ad cedrũ libani dicens: Da filiam tuam filio meo vxorem. Et ecce bestie que erant in silua libani: trãsierũt ⁊ conculcauerũt carduũ. Dixisti: percussi edom: ⁊ ideirco erigit cor tuũ in supbiã. Sede i domo tua. Cur malũ aduersũ te prouocas: ut cadas ⁊ tu ⁊ iudas tecum: Noluit audire amasias: eo q̃ dñi esset volũtas ut traderetur in man⁹ hostium ꝓpter ꝛeos edom. Ascendit igit ioas rex israel: ⁊ mutuos sibi p̃buere cõspectus. Amasias autẽ rex iuda erat in bethsames iude Cozuitq3 iudas coram israel: ⁊ fugit i tabernacula sua. Porro[s] amasiam regem iuda filiũ ioas filij ioachaz cepit ioas rex israel in bethsames ⁊ adduxit in hierusalẽ: destruxitq3 murũ eius a porta ephraim vsq3 ad portam anguli quadringentis cubitis. Omne quoq3 aurũ ⁊ argentũ ⁊ vniuersa vasa[t] que repperit i domo dñi: ⁊ apud obededom: in thesauris etiã domus regie: necnon[v] ⁊ filios obsidũ: reduxit

iuaderet regnũ suũ. non eni iuaserũt in reditu ꝛe exercitu amasie ꝙ postq3 venerant ad ẽrã suã. ⁊ ꝙ notat cũ dr: l Diffus⁹ ẽ i ciuitate iuda a samaria. s. vemẽdo. m Usq3 bethoꝛon. samaria autem erat i regno isrl. bethoꝛ aũt in regno iude. ⁊ iõ si redeũdo ꝛe exercitu amasie hoc fecissent. scriptura dixisset mõ cõtrario. s. a bethoꝛon vsq3 ad samariam. n Amasias q3 hic ꝑñter ponit aduersitas pro peccato idolatrie ⁊ ꝑmo ponit culpa. secũ ꝛe pena. ibi: Igit amasias. Circa ꝑmũ dicitur: Amasias q3 post ce. idu. ⁊ alla. ꝛe. fi. seyr sta. il. i ꝛeos sibi ⁊c. In libris ꝛe hebraicis cõnibus dr q̃ illa idola cum mozerent idumei ꝛederũt rũsa. q̃ hoc accidebat idumeis eo q̃ negligentes fuerũt in cultu eoꝝ. quod audiens amasias eos coluit. sed ꝙ videt ficticiũ quia nulla glosa hebraica hoc dicit: nec aliq3 expositoꝛ latin⁹ autentic⁹. videt etiã eẽ cõtra textũ. q3 ꝓpheta ꝛe hoc reprehendẽs amasiã dixit: o Cur ado. ꝛe. q̃ nõ liberauerũt populũ suũ ꝛe manu tua. nõ eni dr ꝓplm alicui⁹ veri dei nisi falsi nisi cultũ impedat sibi ꝑm ordinẽ illi⁹ rit⁹. vñ ⁊ filij isrl q̃ nõ colebãt ꝛebito mõ dñm. dicebant non ꝓplm eiꝰ ut ꝑz Ose. j. ca. ⁊ in plurib⁹ aliꝝ locis veteris testamẽti. Item q3 amasias rñdisset ꝓpter causam dictã idola colendi ut videt probabiliter. q3 nõ fecit: sed dixit: p Nũ consilia. re. es ⁊c. ex ꝙ etiã apparet obstinatio ipsi⁹ amasie. q Igit amasias. hic p⁹ culpam ponit pena debita. ⁊ patz sentẽtia ex dictis. iij. Regũ. xiiij. addenda tñ sũt aliqua. r Cardus[r] q̃ est in libano ⁊c. Cardus[r] est herba vilis ⁊ despecta Cedr⁹ aũt ẽ arbor alta. ⁊ iõ vocat amasiã carduum q̃ sub se habebat tres trib⁹ tm̃. se aũt vocat cedrũ. q3 habebat. x. trib⁹ i regno suo. s Porro ama. re. iuda fi. ioas fi. ioachas. sic hr in hebreo. ⁊ i libris correctis. ⁊ iste ioachas idem est cũ octoꝛia: q̃ vocat erã ioathan. ut hr. ꝛ. xxj. ca. t Hasa q̃ re. i. to. dñi ⁊ apud obededom. iste tpe dauid fuit cõstitut⁹ ad custodiã thesauroꝝ. ⁊ filij eiꝰ successerũt sibi in eodẽ officio. ⁊ iõ locus ille vbi talia seruabant ab eo ꝛnoiabat. v Necnon ⁊ filios obsidũ. dixerũt

postq3 virit insolẽter. ⁊ ꝑmo ponit aduersitas inducta pro peccato supbie. secũdo ꝓ peccato idolatrie. ibi: Amasias quoq3. Circa ꝑmũ sciendũ q̃ amasias ex habita victoria elatꝰ fuit in supbiã eã magis attribuẽs ꝓtuti ꝓprie q̃ dine. ⁊ iõ exercitꝰ isrl q̃ redierat ad terrã suã excitatꝰ fuit ex dina ordinatiõe ut

aliq̄ q̄ ist̄i erant filij p̄ncipū regni isr̄l q̄s tenebat amasias obsides. sed hoc nō videf vr̄ū: quia non legit amasias tātū p̄ualuisse regno israel. ꝓpter q̄ō dicendū q̄ ist̄i erant filij p̄ncipū regni iuda: quos cepit rex israel in p̄lio ⁊ q̄ū venit in hierusalem cōmutauit accipiendo filios ꝓ patrib⁹ quos tenebat. a

Cap̄. xxvj.

Omnis aūt ppls. Hic p̄ter agit de tpe ocie. cui⁹ p̄mo describit laudabilis cōuersatio. secūdo detestabilis elatio. ibi: Sed cū roborat⁹ esset. Circa p̄imū p̄mo describit ut gratiosus. cū dr̄: b Fecitq̄ quod erat rectū in cōspectu dñi iuxta oīa que fecerat amasias. s. in p̄ncipio regni sui. ut br̄ ca. p̄ce. c Et exquisiuit dñm i dieb⁹ zacharie intelligentis ⁊ videntis dei. dicit hic glosa hebraica: q̄ hec est hrā. Intelligēt timores dñi. ⁊ q̄ iste zacharias idē ē q̄ rex ocias. ⁊ q̄ vocatus fuit tribus nominib⁹. s. ocias in p̄ncipio sui⁹ ca. ⁊ hic zacharias. ⁊. iij. Regū. xv. azarias. ⁊ dr̄ hic intelligens timores dñi. quia fuit bon⁹ ⁊ sapiens ⁊ timēs dñm in p̄ncipio regni sui. Expositores aut̄ nr̄i dicunt coiter q̄ iste zacharias fuit filius ioiade sacerdotis q̄ occidit ioas rex iuda. ut dictū ē ꝫ. xxiij. secūdo describit ut victoriosus. cū dr̄: Denicq̄ egressus est ⁊ pugnauit contra philistiim. tertio describit ut famosus. cū dr̄: Et diuulgatū est nomē eius. quarto ut in bonis tpalibus copiosus q̄ apparet p̄mo in edificijs: q̄ fecit. cū dr̄: d Edificauitq̄ ocias turres in hierusalē sup̄ portam anguli ⁊ sup̄ portā vallis. ⁊ hec est que ca. p̄ce. vocatur porta ephraim. ibi enī fortius edificauit: quia magis indigebat: eo q̄ mur⁹ hierusalē interrupt⁹ fuerat a porta ephraim vsq̄ ad portā anguli cccc. cubit̄. ut br̄ ca. p̄ce. e Extruxitq̄ turres in solitudine. ad custodiam animaliū. f Et effodit cisternas plurimas. ad potū eor̄. ideo subdit: in samariā. Mixit aūt amasias filius ioas rex iuda postq̄ mortuus est ioas filius ioachaz rex israel quindecim annis. Reliq̄ aūt sermonū amasie priorum ⁊ nouissimor̄ scripta sūt in libro regū iuda ⁊ israel. Qui postq̄ recessit a dño: tetēderūt ei insidias i hierusalē. Cūq̄ fugisset lachis miserunt ⁊ interfecerunt eū ibi: reportāteq̄ sup̄ equos sepelierunt eum cū patrib⁹ suis in ciuitate dauid. xxvi

Omnis g autē populus iuda filiū eius ocziam annorū sedecim constituit regem p̄ro amasia p̄re suo. Ipse edificauit abilat: ⁊ restituit eā ditioni iude: postq̄ dormiuit rex cū p̄rib⁹ suis. Sedecim annor̄ erat ocias cum regnare cepisset: ⁊ quinquagintaduob⁹ annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius iecelia de hierusalē. Fecitq̄ h quod erat rectum in oculis dñi: iuxta oīa que fecerat amasias pater eius ⁊ exquisiuit dñm in diebus zacharie intelligentis ⁊ videntis dei. Cūq̄ requireret dñm direxit eū in omnib⁹. Denicq̄ egressus est ⁊ pugnauit contra philistiim: ⁊ destruxit murū geth: ⁊ murū iamnie: murūq̄ azoti. Edificauit q̄q̄ oppida i azoto ⁊ philistiim: ⁊ adiuuit eū deus cōtra philistiim ⁊ cōtra arabas qui habitabāt in gurbaal ⁊ cōtra āmonitas. Appendebāt q̄q̄ āmonite munera ocie: ⁊ diuulgatum est nomē eius vsq̄ ad introitū egypti ꝓpter crebras victorias. Edificauitq̄ i ocias turres in hierusalē sup̄ portam anguli: ⁊ sup̄ portam vallis: ⁊ reliquas in eodem muri latere: firmauitq̄ eas. Extruxitq̄ k turres i solitudine: ⁊ effodit cisternas plurimas: eo l q̄ haberet multa pecora: tam i campestrib⁹ q̄q̄ in heremi valitate. Vineas quoq̄ habuit ⁊ vinitores in mōtibus ⁊ i carmelo. Erat quippe homo agriculture dedit⁹. Fuit aūt exercitus bellatorum ei⁹ qui procedebant ad prelia sub manu iehiel scribe: maasieq̄ doctoris: ⁊ sub manu ananie qui erat de ducib⁹ regis. Omnisq̄ numerus principū ꝑ familias suas virorū fortiū duor̄ miliū sexcentor̄: ⁊ sub eis vniuersus exercitus trecentorū ⁊ septē miliū quingentor̄ qui erāt apti ad bella: ⁊ p̄ro rege ꝑtra aduersarios dimicabāt. Preparauit quoq̄ eis ocias. i. cuncto exercitui clypeos ⁊ hastas ⁊ galeas ⁊ loricas: arcusq̄: ⁊ fundas ad iaciēdos lapides: ⁊ fecit in hierusalē diuersi generis machinas quas m in turrib⁹ collocauit: ⁊ in angulis murorū ut mitterēt sagittas ⁊ saxa grandia. Egressumq̄ est nomē ei⁹ procul: eo q̄ auxiliare⁹ ei dñs ⁊ corroborasset illū. Sed n cū roboratus eēt eleuatum est cor ei⁹ in interitū suū: ⁊ neglexit dñm dei suum: ingressusq̄ templū dñi adolere voluit incensum sup̄ altare thymiamatis. Statimq̄ ingressus post eū azarias sacerdos: ⁊ cum eo sacerdotes dñi octoginta viri fortissimi: restiterūt regi atq̄ dixerūt: Nō o est tui officij ocia ut adoleas incensum dño sed sacerdotū hoc est filiorū aaron qui cōsecrati sūt ad huiusce modi ministeriū. Egredere de sanctuario ne cōtēpseris: quia nō p reputabitur tibi in gloriā hoc a dño deo. Iratusq̄ ocias ⁊ tenēs in manu thuribulū ut adoleret incensū mināba⁊ sacerdotibus. Statimq̄ q in fronte eius coram sacerdotibus in domo dñi: super altare thymiamatis. Cūq̄ respexisset eum azarias pontifex: ⁊ omnes reliqui sacerdotes viderunt lepram in fronte eius ⁊ festinato expulerunt eū. Sed ⁊ ipse pertimitus accelerauit egredi: eo q̄ sensisset illico plagam dñi. Fuit igitur ocias rex leprosus vsq̄ ad diem mortis sue: ⁊ habitauit in domo separata: plen⁹ lepra ob quam ejecta⁹ fuerat de domo dñi. Ioathan filius eius rexit domū regis ⁊ iudicauit populum terre. Reliqua r aūt sermonū ocie priorū ⁊ nouissimorū scripsit isaias filius amos ꝓpheta. Dormiuitq̄ ocias cum patrib⁹ suis: ⁊ s sepelierūt eū in

hoc ostendit copiosus in diuitijs naturalib⁹ q̄ sūt valde necessarie regib⁹ q̄ tempore obsidionis nihil valerent artificiales diuitie absq̄ istis. tertio ondit copiosus in rebus bellicis. cū dr̄: Fuit aūt exercit⁹ bellatorū eius. ⁊c. ⁊ ps hrā vsq̄ ibi: b Quas i tur. col. ⁊ an. murorū. ibi enī efficatiores sūt defensiones: eo q̄ ex angulis p̄t defendi due pres muri: hinc ⁊ inde. i Sed cū roboratus esset. Hic p̄ter describit ocie detestabilis elatio. quia cū deberet ex p̄teritis dei beneficijs humiliari. i tantā sup̄biā elevat⁹ est: q̄ nō sufficit sibi honor regius sed etiā voluit sibi vsurpare sacerdotis officiū sup̄ altare thymiamatis offerendo incensū. ⁊ patet hrā vsq̄ ibi: k Non est tui officij ocia. quia distincta sunt regis ⁊ sacerdotis officia. l Nō reputabit tibi in gloriā a dño. i. illud q̄ō reputas tibi honorificū erit magis i virtutū ex dei punitione. iō sequitur: m Statimq̄ orta est lepra in fronte ei⁹. q̄uis enī percussus fuerit lepra in toto corpore: tamen fit magis mentio de fronte: quia ibi apparuit clarius ut a sacerdotib⁹ expelleretur celerius. ad ostendendū etiam detestationem sui peccati factus fuit terremot⁹ terribilis in hierusalē. ut habet zacharie vlt̄. n Reliqua autē sermonū ocie p̄ozū ⁊ nouissimozū scripsit isaias. nō in libro isaie quem habemus sed in alio q̄ non fuit p esdram reparat⁹ sicut ⁊ de plurib⁹ aliis libris

sepulchroꝝ.nō tñ i sepulchris regum: ꝓpter infectionem lepre. a

Cap.xxvij

Jginti&ꝯ annoꝝ. hic ꝓñter agit de tempore ioathan cuius describit ꝛeuor⁹ ingressus: strenuus processus: victorioꝰ ꝙgress⁹.ꝛ quiet⁹ egressus. secū da pars incipit ibi Ipse edificauit. tertia ibi: Ipse pugnauit. quarta. ibi: Reliqua aūt.ꝛ ꝑs sententia ex dictis .iiij. Regū.xv. B. b

Cap.xxviij.

Jginti annoꝝ erat achaz. hic ꝓñter agit de tpe ipsi⁹ achaz.ꝛ ꝓmo describit ipsi⁹ prevaricatio. 2ᵒ fla gellatio. ibi: Tradiditq; eū.ꝛ tertio obstinatio. ibi: Insup ꝛ tpe angustie. sententia ꝓme ꝓtis patet ex dictis .iiij. Regū.xvj. A. c

Tradiditq;. hic ꝓñ ponit ipsi⁹ flagellatio. Circa qō sciendū q; pbacee filius romelie rex israel ꝛ rasin rex syrie simul cōfederati inuaserūt regnū achaz. ꝓpter quod achaz ꝛ ei⁹ popul⁹ fuerūt multū territi. ut dr Isa. vij. sed cū isaias ipsum achaz ꝛsolaret dicens: Noli timere ꝛc. ꝛ ad confirmationē hui⁹ signū diuinū obtulisset dicens; Pete tibi signum a dño ꝛo tuo in profundum inferni siue in excelsū supra achaz nō credidit ꝛ signum oblatum recusauit ꝛ de dño diffidēs ad humanū auxilium refugit mittēs munera multa ꝛ magna ttxglatpbalasar regi assyrioꝝ rogās ut regnū syrie inuaderet. ac per hoc rasin rex syrie recederet de regno achaz ꝛ iret ad defendendū regnum agro regaliū sepulchroꝝ: eo q; esset leprosus: regnauitq; ioathan filiꝰ eiꝰ ꝓ eo. xxvij

Jginti quinq; annorum erat ioathan cum regnare cepisset: ꝛ sedecim annis regnauit in ierm. Nomē matris eiꝰ hierusa filia sadoch. Feciteq; quod rectū erat coram dño iuxta oīa que fecerat ozias pater suus: excepto q; nō ē ingressus tēplū dñi: ꝛ adhuc ppls delinquebat. Ipse edificauit portam dom⁹ dñi excelsam. ꝛ i muro ophel multa cōstruxit. Urbes q; edificauit in mōtibus iuda: ꝛ in saltib⁹ castella ꝛ turres. Ipse pugnauit cōtra regem filiozū āmon ꝛ vicit eum. Dederūtq; ei filij āmon in tpe illo centum talenta argenti: ꝛ decē milia chozos tritici. ac totidem chozos hordei. Hec ei prebuerūt filij āmon in anno secūdo ꝛ tertio. Convoboratusq; est ioathan: eo q; direxisset vias suas coram dño deo suo. Reliq; aūt sermonū ioathan ꝛ omnes pugne ei⁹ ꝛ opa: scripta sunt in libro regū israel ꝛ iuda. Viginti quinq; annoꝝ erat cū regnare cepisset: ꝛ sedecim annis regnauit i hierusalē. Dormiuitq; ioathan cū patrib⁹ suis: ꝛ sepelierūt eū in ciuitate dauid: ꝛ regnauit achaz filius eius pro eo.

Jginti&ānoꝝ xxviij erat achaz cū regnare cepisset: ꝛ sedecim ānis regnauit in hierusalē. Nō fecit rectū in conspectu dñi: sicut dauid pater ei⁹: sed ambulauit in vijs regū israel: insup ꝛ statuas fudit baalim. Ipse est qui adoleuit incensum in valle hennon ꝛ lustrauit filios suos in igne iuxta ritū gentiū quas interfecit dñs in aduentu filioꝝ israel. Sacrificabat q; ꝛ thymiama succendebat in excelsis: ꝛ in collibus: ꝛ sub oī ligno frondoso. Tradiditq;ᵉ eū dñs de⁹ eius in manu regis syrie: qui percussit eū magnāq; predā cepit de ei⁹ ipserio ꝛ adduxit i damascū. Ad manibus&ꝰ q; regis israel traditꝰ est: ꝛ percussus plaga grandi. Occiditq; phaçee filiꝰ romelie de iuda centū viginti milia in die vno: oēs viros bellatores: eo q; reliq;issent dñm deū patrū suoꝝ. Eodē tpe occidit çechri vir potens ex ephraim maasiā filiū regis ꝛ eçricā ducē domus ei⁹: helchanam q; secundū a rege. Leperūtq; filij israel de fratrib⁹ suis ducēta milia mulierū pueroꝝ ꝛ puellarū ꝛ infinitam predā ptulerūtq; eā i samariā. Ea tempestate erat ibi ꝓpheta dñi noie obed: qui egressus obuiā exercitui venīēti in samariā dixit eis. Ecce iratus dñs deus patrū vestroꝝ cōtra iudā tradidit eos in manib⁹ vestris ꝛ occidistis eos atrociter: ita ut ad celū ptingeret vestra crudelitas Jnsup filios iuda ꝛ hierusalē vultis vobis subiicere in seruos ꝛ ācillas: qd nequaq; facto op⁹ est. Peccastis enī sup hoc dño deo vestro. Sed audite consiliū meū: ꝛ reducite captiuos quos adduxistis de fratrib⁹ vestris q; magn⁹ furoꝝ dñi imineꝫ vobis. Steterūt itaq; viri de principibus filioꝝ ephraim: azarias filius iohannā: barachias filius mosollamoth: ezechias filiꝰ sellū: ꝛ amasias filius badali: contra eos qui veniebāt de prelio ꝛ dixerūt eis. Non introducetis huc captiuos: ne peccem⁹ dño. Quare vultis adiicere sup peccata vra: ꝛ vetera cumulare delicta? Grande quippe peccatū ē ꝛ ira furoꝛis dñi imineꝫ sup israel. Dimiseruntq; viri israel bellatores predā ꝛ vniuersa q; ceperāt coꝛā ꝓncipib⁹ ꝛ oī multitudine steterūtq; viri quos supra memoravim⁹: ꝛ apprehendentes captiuos: oēsq; q; nudi erāt vestierūt de spoljs. Cumq; vestissent eos ꝛ calciassent ꝛ refecissent cibo ac potu: ꝛ unxissentq; ꝓpter laborē: ꝛ adhibuissent eis curā: quicūq; ambulare nō patuerūt ꝛ erant imbecilloꝛ corpore iposuerūt eos iumētis: ꝛ adduxerūt hiericō ciuitatē palmarū ad fratres eoꝝ. ipsiq; reuersi sūt in samariā. Tpe illo misit rex achaz ad regem assyrioꝝ postulās auxiliū. Venerūtq; idumei ꝛ percusserunt multos ex iuda ꝛ ceperūt predam magnā. Philistijm&ꝰ q; diffusi sūt p vrbes cāpestres ꝛ ad meridiē iudā: ceperuntq; bethsames ꝛ ayalon ꝛ suum: qō ꝛ factum fuit sed rex syrie recedens de regno achaz magnā pdā secum portauit: ꝛ tunc achaz credens ꝓualere ꝛ regē israel solū egressus fuit ad pugnā ptra eū: ꝛ tūc fuit debellat⁹ ꝛ ppls ei⁹ ꝓ magna pte occisus Primo igit ponit flagellatio achaz p regē syriecū dicitur: Tradiditq; eū dñs. ꝛ ꝑ lrā ex dictis, secūdo p regē israel. cum dr: d Manibus q; regis israel traditus est. ꝛ patet lrā vsq; ibi: e Ea tempestate erat ibi ꝓpheta dñi noie obed. iste nō erat mansurus in samaria ꝙ venerat illuc de iuda missus a dño ad arguendū filioꝝ israel crudelitatem. cetera patent vsq; ibi:

f Tpe illo misit rex achaz ad regē assyrioꝝ. hoc fuit ante istud bellū cōtra regē israel. ut dictū est. tertio ponit flagellatio achaz p idumeos. cū dr: Venerunt q; idumei ꝛc. quarto p philisteos. cū dr: g Philistijm quoq; diffusi sūt ꝛc. isti enī videntes regnū iuda debilitatū mō predicto: inuaserūt ipsum in cōfinijs suis accipientes pdas ꝛ ciuitates ꝓut poterāt.

a Eo q̄ nudasset eum auxilio. ſ. diuino. ꝓpter enī malicias ipſius achaz regis iude ꝙ eus ſuo inſto iudicio ſubtraxerat ſuā protectionē ab eo ⁊ ppło ſuo. quinto ponit flagellatio achaz ꝙ regem aſſyriox. cū dr̄: b Adduxitq̄ cōtra eū thęglatphalasar ꝛc̄. lz enī thęglatphalasar ad ꝓces achaz ꝑmo venerit cōtra regem ſyrie. ut dictū eſt. ⁊ ipſū interfecit. ut br̄. iiij. Regū. xvj. ca. tñ poſtea iſte thęglatphalasar vi/ xens ꝟbilitatem ipſius achaz ⁊ ppłi ei⁹ intrauit ei⁹ regnū ⁊ tributo graui ſubiugauit. ⁊ hoc ē quod ſubdit poſtea: c Dedit re. aſſy. mu. ⁊ tñ ei ni. ꝓfuit. quia lz miſiſſet ma/ gna munera ⁊ multa re/ gi aſſyriox. ut ꝑdictū ē: nō tamē ꝓpter h̄ dimiſit q̄n poſtea vaſtaret regnū ei⁹ redigēs ſub graui tri/ buto. Iſta ꝙ olrā ab illo loco: Adduxitq̄ ꝙ eum thęglatphalasar ꝛc̄. aliē exponit ab hebreis: q̄ di/ cūt q̄ hec eſt ꝟa lrā Et venit ad eū thęglatphala/ ſar rex aſſyriox: quia ad ꝑces ei⁹ venit cōtra regē ſyrie. ut dictum eſt. Qui afflixit eū. ⁊ nō fortificā/ uit: qz lz ꝙ aduentū thę/ glatphalasar rex ſyrie ad/ uerſarius achaz fuerat occiſus: tñ achaz ꝓpter munera magna q̄ miſe/ rat regi aſſyriozum fuit ꝛepauperatus ⁊ afflict⁹. Et tñ nihil ei ꝓfuit. q: ci/ uitates ꝛe regno iude ca/ pte abidumeis ⁊ philiſ/ theis. ut ꝑdictū ē. nō fue/ rūt ſibi ꝑ regē aſſyriox reſtitute. d Inſup ⁊ tēpore anguſtie ſue. hic cōſequenter deſcribitur ipſi⁹ achaz obſtinatio: qz ꝑdictis flagellationibus nō fuit emendat⁹ ſ̄ ma/ gis ꝓuocat⁹: ſicut ⁊ pha/ rao rex egypti. ut h̄ in li/ bro Exo. ⁊ hoc eſt q̄d dr̄: Inſuper ⁊ tpe anguſtie ſue. i. flagellatiōis ꝑdicte e Auxit cōtemptū in dñm. exercēdo nouū ido/ latrie modū. cū dr̄: f Immolauit dijs damaſci. ⁊ ſ̄ fuit q̄ñ iuit obuiā thęglatphalasar ī damaſcū ad faciendū ſibi reuerentiā: eo ꝙ occiderat raſin aduer/ ſariū ſuū. ut h̄. iiij. Regū. xvj. g Et dixit dij regū ſyrie auxili/ antur eis. quia ſic corde credidit ⁊ ope exteriori monſtrauit. ſicut enī corde credit ad iuſticiam: ore aūt fit confeſſio ad ſalutem. ut h̄ Romanoꝝ. x. ita infidelitas exiſtens in corde q̄ñ exterius ꝛeclarat in ope facit ad damnationis augmentationē. h Clauſit ianuas tēpli dei. qz nō ſuffecit ſibi inducere idolatriā: ſed etiā abſtulit latriā i Et fecit ſibi altaria. idoloꝝ in vniuerſis angulis ir̄m. ut ſtatim haberent in ꝓmptu a quocūq̄. cetera patēt vſq̄ ibi: k Et ſepe. eū in ciui. bieruſalē. nō enī fuit ſepult⁹ in ciuitate dauid in qua erāt ſepulchra regalia: ſicut fuerat amaſias. nō enī fuit ſepult⁹ cū regib⁹ ut dictū fuit. iiij. Regū. xviij. nec in agro regaliū ſepulchroꝝ: ſicut fuit ozias leproſus. ut br̄. ſ. xxvj. ſed magis fuit elōgat⁹ a ſepulchris regū tanq̄ oib⁹ odioſus. ⁊ ideo execrabilis ⁊ facinoroſus.

Hitur ecclesias. Hic ꝓpter agit̄ l Cap. xxix. ꝛe tpe eccłie ſub quo ꝓmo facta eſt expiatio legalis ſacri/ gadiroth: ſocho q̄q̄ ⁊ thānam ⁊ gamço cū viculis ſuis: ⁊ ha/ bitauerūt in eis. Humiliauerat enī dñs iudā ꝓpter achaz regē iudee⁹ q̄ nudasset eū auxilio ⁊ contemptui habuiſſet dñm: adduxitq̄ ⁿ cōtra eum thęglat/ phalasar regem aſſyriozū qui ⁊ afflixit eū. ⁊ nullo reſiſtente va/ ſtauit. Igit achaz ſpoliata do/ mo dñi ⁊ domo regū ac ꝓnci/ pum: dedit regi aſſyriox mune/ ra: ⁊ tñ nihil ei ꝓfuit. Juſup⁹ ⁊ tpe angustie ſue auxit ᵉ con/ temptū in dñm. Ipſe ꝑ ſe rex achaz ⁱmolauit ᶠ dijs damaſci victimas ꝑcuſſoꝝ ſuis ⁊ ᵍ dixit dij regū ſyrie auxiliantur eis: q̄s ego placabo hoſtijs: ⁊ ad/ erūt mihi: cū ecōtrario ipſi fu/ erint ruine ei ⁊ vniuerſo iſrael. Direptis itaq̄ achaz omnibus vaſis dom⁹ dei atq̄ confractis clauſit ʰ ianuas templi dei: ⁊ⁱ fe/ cit ſibi altaria in vniuerſis an/ gulis bieruſalē. In omnib⁹ q̄q̄ vrbibus iuda extruxit aras ad cremandū thus: atq̄ ad iracū/ diam prouocauit dñm deū pa/ trū ſuoꝝ. Reliqua aūt ſermonū eius ⁊ omniū operū ſuoꝝ ꝓioꝝ ⁊ nouiſſimoꝝ ſcripta ſūt ī libro regū iuda ⁊ iſrael. Dormiuitq̄ achaz cū patrib⁹ ſuis: ⁊ᵏ ſepelie/ rūt eum in ciuitate bieruſalem. Neq̄ enī receperūt eū in ſepul/ chra regū iſrł. Regnauitq̄ eccłe/ chias filius ei⁹ ꝓ eo.

Situr ecce/ XXIX

chias regnare cepit cum vigin/ tiquinq̄ eſſet annorum: ⁊ vi/ ginti nouē ānis regnauit ī hie/ ruſalē. Nomē ᵐ matris ei⁹ abia filia ẓacharie. Fecitq̄ qđ erat placitū in conſpectu dñi: iuxta omnia que fecerat dauid pater ei⁹. Jn ⁿ ipſo ano ⁊ ᵒ menſe ꝑmo regni ſui aperuit valuas dom⁹ dñi: ⁊ inſtauravit eas: addu/ xitq̄ ᵖ ſacerdotes atq̄ leuitas: ⁊ᵠ congregauit eos in plateam orientalē: dixitq̄ ad eos: Au/ dite me leuite: ⁊ʳ ſanctificamini mūdate ˢ domū dñi dei patrum noſtroꝝ: ⁊ auferte omnē imun/ diciam ꝛe ſanctuario. ꝑccaue/ rūt patres noſtri ⁊ fecerūt ma/ lum in conſpectu dñi dei noſtri ꝛelinquentes eū: auerterūt ᵗ facies ſuas a tabernaculo dñi dei noſtri: ⁊ prebuerūt dorſum: clauſerunt oſtia que erāt in por/ticu: ⁊ extinxerunt lucernas: in/ cenſumq̄ nō adoleuerūt: ⁊ ho/ locauſta non obtulerūt in ſan/ctuario deo iſrael. Cōcitatus ē itaq̄ furor dñi ſup iudā ⁊ hie/ ruſalēt tradiditq̄ eos in cōmo/ tionē ⁊ in interitū ⁊ in ſibilum: ſicut ipſi cernitis oculis veſtris. Ecce ceciderūt patres noſtri gla dijs: filij noſtri ⁊ filie noſtre ⁊ captiue ducte ſūt ꝓpter hoc ſce/ lus. Nunc ergo placet mihi ut ineam ᵘ fedus cū dño deo iſrael ⁊ auertet a nobis furorē ire ſue Filij mei nolite negligē. Vos ᵛ elegit dñs ut ſtetis coram eo: ⁊

ficij. ſecundo celebratio paſcalis beneficij. ca. xxx. tertio repa/ratio ſacerdotalis miniſterij. ca. xxxj. q̄rto reſtauratio regalis ipſius. ca. xxxij. Circa ꝑmū eęcchias cupiens renouare fed⁹ cū deo. ꝑ ꝑcepit leuitas ⁊ ſacerdotes ſcificari. 2°. ꝑ ſcificatos tē/plū mūdari. ibi: Congregauerūtq̄. 3°. ꝑ mundatos. ꝑ ꝓcca/to ppłi ſacrificari. ibi: Cōſurgen ſcp. q̄rto ſacrificando deum laudari. ibi: Cōſtituitq̄. q̄nto expiatiōe facta holocauſta offerri. ibi Eęcchias aūt. Circa ꝑmū ꝑmittit/ genealogia eęcchie ex ꝑte matris: qz ſatis erat nota ex ꝑte pa/tris. cū dr̄: m Nomen matris ei⁹ abia filia ẓacha/rie. dicunt aliqui q̄ iſte ẓacharias fuit ille quem ꝓce/pit occidi ioas rex iuda. ut dictū ē. ꝙ. xxiij. Alij aūt dicūt q̄ fuit filius illi⁹ ẓacharie: ⁊ q̄ ꝑ tpe mortis ꝑris ſui adhuc erat ī vtero matris ⁊ iō natus ex vtero ſortit⁹ eſt nomē patris. ſ̄ iſta nō ſūt multū ver/iſimilia qz achaz. ſ. ꝑr̄ ipſi⁹ eęcchie fuit idolatra ꝑſſim⁹ a ꝓncipio regni ſui ⁊ veſtruxit q̄ſtū ꝑtuit cultū dei. ⁊ ideo nō eſt verisimile q̄ vꝛozē acceꝑrit ꝛe genere ſacerdotali ⁊ marie ꝛe genere ẓacharie q̄ vſq̄ ad mortē ẓelauit ꝓ cultu dei. illud aūt q̄ ꝑdictū eſt acce/ptū fuit ꝛe libro ꝛe braicarū q̄ſtionū. q̄ nō ē autentic⁹ niſi ſup Beñ. ut ſupra dictū ē. n In ipſo ano. dicūt hebrei q̄ hoc fuit in ꝑ ano regni ſui. ⁊ cō/ſequenter oportet dicere q̄ fuit in ꝓma die cozonationis ſue. ut videbit ꝑ ea. o Et meſe ꝑ re. ſui apr. val. do. dñi. ut tēplū poſſet purificari ⁊ officiū dīnū celebrari. ad ꝑcludēdū tñ iſta achaz ꝑr̄ ei⁹ clauſerat ianuas tēpli. ut dictū ē ca. ꝑce. p Ad/duxitq̄ ſa. atq̄ leuitas: ꝓm ꝑdicta oportet dicē q̄ iſta adduc/tio fuit coz vocatio ad diē ſue cozonationis in q̄ etiā die in/uitauit eos ad renouandū cultū diuinū. q Et cōgre. eos i pla. oriētalē. i. in atriū ſacerdotū vbi erat altare holocauſtoꝝ q̄ erat ī ꝑte orientali atrij ipſi⁹ tēpli. r Et ſanctificamini. ꝑ aquā luſtratiōis ⁊ etiā ꝑ cōtinentiā ab vxorib⁹: ⁊ alia ad hoc req̄ſita. s Mūdate domū dñi. qz achaz eā fedauerat mul/tis ad idolatriā ꝓtinētib⁹. t Auerterūt facies ſuas a ta/bernaculo dñi. retrocedēdo totaliter a deo cultu. Alīq̄ aūt exponūt alit. ſ. q̄ adorabāt verſa facie ad ortū ſolis oppoſito mō q̄ fiebat adoratio in tēplo vbi fiebat verſus occidentē. ſed ꝓma expoſitio magis cōſonat lrē ꝑce. ⁊ ſe. cetera patēt vſq̄ ibi: v Vos elegit dñs. tribū enī levi elegit deus ad ſeruiendū

sibi.ut hꝫ Alu.ij.cetera patent in lrā. a Cōgregauerūtq;. Hic ꝑnter describit mūdatio templi per sacerdotes ⁊ leuitas sanctificatos.cū dr: b Et sanctificati sunt.s.mō ꝓdicto. c Et ingressi.iuxta mandatū regis.s.ad purgandū templū dñi.⁊ modus purgationis ostēdit.cū dr: d Sacerdotes q; ingressi tem. dñi. leuite enī nō poterāt illuc ingredi.⁊ ideo oportuit q; sacerdotes imūdicias intus existētes exportarent extra ad locū vbi leuite poterant accedere. ideo subdit: e In vestibulo dom⁹ dñi.i. in atrio vbi leuite poterant ingredi.postea subdit tempus in quo fecerūt istam purgationem.cum dicit: f Ceperunt autē prima die mensis primi mundare. in illis enī dieb⁹ mūdauerunt atriū sacerdotes: vbi erat altare holocaustoꝝ ⁊ mare eneū ⁊ cetera ad sacrificiū ptinētia. g In die octaua eiusdē mēsis ⁊c.expleuerūtq; tēplū dieb⁹ octo.⁊ hanc expiationem fecerūt sacerdotes mō ꝓdicto. h Et i die sextadecima mēsis eiusdem ⁊c. ex hoc patet qđ dictū est supra. videlz q; si anno ꝓmo ⁊ ꝓmo mense regni sui fecerit fieri ista.oz q; sacerdotes inchoauerint i die crastina coronatiōis regi qz sextadecima die mēsis cōpleuerunt mundationē ⁊ illā fecerūt in q̄ndecim dieb⁹.⁊ sic eęcbias i die coronationis sue aperuit portas templi dñi: ⁊ ibidem cōgregans sacerdotes ⁊ leuitas inīūxit eis victam purgationē ⁊ in crastino inceperunt.⁊ in hoc apparet magna laus eęcbie q; statim a prima die sue coronationis ꝑcepit renouationē diuini cultus q; p patrē suū fuerat destructus. apparet etiā ex dictis magna malicia achaz: q; tātū atriū ⁊ templū polluerat q; sacerdotes ⁊ leuite posuerūt quindecim dies i ei⁹ emūdatiōe. Dicit enī hic glosa hebraica q; imagines idolatrie multas affixerat in parietibus templi cum clauis fortibus ⁊ magnis: ⁊ ideo cū difficultate poterant euelli. multa etiā de ptinentib⁹ ad diuinū cultū destruxerat: que reparari oportuit anteq; posset ibi diuin⁹ cultus exerceri: ⁊ iō oportuit tātū de tpe apponi. cetera patent in lrā. i Cōsurgenseq;. Post templi expiationē: hic ꝑnter describit expiatio ppli p hostiarū immolationē.p pctō.ideo subdit: Obtulerūtq; simul tauros septem ⁊ arietes septē ⁊ agnos septem ⁊ hircos septē pro peccato. Cōsequenter ostendit.p quoꝝ peccato.cū dicit: k Pro regno.i.p rege ⁊ ꝓncipib⁹. l Pro sanctuario.i.p sacerdotib⁹ ⁊ leuitis ibidē ministrātibus. m Pro iuda.i. pro cōmuni ppło. Circa aūt istā sciēdū q; ly Leuit;.iiij. pro peccato ꝓncipis nō ponat nisi vnus hirc⁹ offerendus ⁊ p peccato sacerdotis vn⁹ vitulus ⁊ similit̄.p pctō multitudinis: tñ Alu.xv. dr q; cū hirco offerendo.p pctō.offerebat etiā vitulus cū hoc in holocaustū: ⁊ ideo illud qđ ponitur Leuit;.iiij. non excludit q̄n i sacrificio.p peccato plura offerri pñt ⁊ debēt aliq̄n: maxime q̄n fuerat magna peccatoꝝ multiplicatio: sicut fuerat in ꝓposito.ut pz in ꝓdictis. ⁊ ideo cū septem hircis oblatis.p peccatis regis ⁊ ꝓncipū ⁊ sacerdotū ⁊ leuitarū ⁊ cois ppli fuerūt oblati tauri arietes ⁊ agni in eodem numero in holocaustum. n Applicuerūntq; hircos ꝓ pctō coꝝ rege ⁊c. ex quo patet q; illa oblatio pro peccato erat pro peccatis omniū simul. o Imposuerūtq; man⁹ suas sup eos. nō singule p̄sone sed alique gerentes in hoc vicem omniū. p Constituit quoq;. Hic ꝑnter describit in dicta oblatione diuina laudatio.cū dicit: Constituit q; leuitas in domo dñi cū cymbalis ⁊c. nō enī in tali oblatione inuenitur ꝓceptū in lege q; fieret talis iubilatio sed dauid hoc ordinauit ⁊ ꝓphete a deo inspirati. ex quo patz q; veris dei ꝓphetis ita credendum est sicut ⁊ legi. cetera patent vsq; ibi: q ꝑcepit q; ⁊c. sermonibus dauid ⁊ asaph videntis.i. canticis ⁊ laudibus ab eis compositis. r Ecechias aūt. Hic ꝑnter describitur oblatio hostiarū ex deuotione.cū subdit: s Accedite ⁊ offerte victimas ⁊ lau. in do. dñi.⁊ pz lrā vsq; ibi:

ministretis illi: colatisq; eum: ⁊ cremetis ei incensum. Surrexerūt g̃ leuite: maath filⁱ amasiei ⁊ ioel filius azarie de filijs caath. Porro de filijs merari: cis filius abdai: ⁊ azarias filⁱ ialalebel. De filijs aut gerson: ioha filⁱ iemna: ⁊ eden filⁱ ioaba. Alt̄o de filijs elisaphan: samri ⁊ iabibel. De filijs quoq; asaph zacharias ⁊ mathanias necnō de filijs heman iabibel ⁊ semei. Sed ⁊ de filijs idithun: semeias ⁊ ozibel. Cōgregauerunt q; fratres suos: ⁊ sanctificati sunt: ⁊ ingressi sunt iuxta mandatū regis ⁊ imperiū dñi: ut expiarent domū dei. Sacerdotes q; ingressi templū dñi ut sanctificaret illud extulerunt omnē imūdiciā quā intro reppererāt in vestibulo dom⁹ dñi: quā tulerūt leuite ⁊ asportauerunt ad torrentē cedron foras. Ceperūt aūt ꝓmā die mēsis ꝓmi mundare: ⁊ in die octaua eiusdem mensis ingressi sūt porticū dom⁹ templi dñi: expiauerunt q; templū dieb⁹ octo: ⁊ in die sextadecima mensis eiusdē: qđ ceperāt ipleuerūt. Ingressi q; sunt ad ezechiam regem ⁊ dixerūt ei: Sanctificauim⁹ oēm domū dñi ⁊ altare holocausti: vasaq; ei⁹ necnō ⁊ mēsam ꝓpositionis cū omnibus vasis suis: cūctamq; templi supellectilē quā polluerat rex achaz i regno suo postq; ꝑuaricatus ē: ⁊ ecce exposita sunt oīa coꝝ altari dñi. Consurgensq; diluculo ezechias rex: adunauit oēs ꝓncipes ciuitatis ⁊ ascendit i domū dñi: obtulerūtq; simul tauros septē ⁊ arietes septē: agnos septem: ⁊ hircos septē. pro peccato: pro regno: pro sanctuario: pro iuda. Dixitq; sacerdotib⁹ filijs aaron ut offerrēt sup altare dñi. Adauerūt igit̄ tauros ⁊ suscepe/runt sanguinē sacerdotes: ⁊ fuderūt illū sup altare. Macta/uerūt etiā arietes: ⁊ illoꝝ sanguinē sup altare fuderunt. Immolauerunt agnos: ⁊ fuderunt sup altare sanguinē. Applicuerunt hircos pro peccato coram rege ⁊ vniuersa multitudine. Imposuerūtq; man⁹ suas sup eos ⁊ immolauerūt illos sacerdotes: ⁊ asperserūt sanguinē eorū coꝝ altari pro placulo vniuerso israelis. Pro omni quippe isr̄l ꝑcepat rex ut holocaustū fieret pro peccato. Constituit q; ḡq; leuitas in domo dñi cū cymbalis ⁊ psalterijs ⁊ citharis ꝑm dispositionē dauid regis ⁊ gad videntis ⁊ nathan ꝓphete. Siquidē dñi ꝑceptū fuit p manū ꝓphetarū ei⁹. Steterūt q; leuite tenentes organa dauid ⁊ sacerdotes tubas: ⁊ iussit ezechias ut offerrēt holocausta sup altare. Cūq; offerrēt holocausta ceperūt laudes canere dño ⁊ clāgere tubis: atq; in diuersis organis q̄ david rex israel ꝑparauerat cōcrepare. Omni aūt turba adorāte cātores ⁊ hi qui tenebāt tubas erant in officio suo donec cōplerēt holocaustū. Cūq; finita eēt oblatio incruat⁹ ē rex ⁊ oēs q̄ erant cū eo: ⁊ adorauerūt. Precepitq; ezechias ⁊ ꝓncipes leuitis ut laudarēt dñm sermonibus dauid ⁊ asaph videntis q̄ laudauerūt deū magna leticia: ⁊ incuruato genu adorauerūt. Ezechias aūt etiā hec addidit Implestis man⁹ vras dño: accedite ⁊ offerte victimas ⁊ laudes i domo dñi. Obtulit g̃ vniuersa multitudo hostias ⁊ laudes ⁊ holocausta: mēte deuota. Porro numer⁹ holocaustoꝝ q̄ obtulit multitudo h fuit. Tauros sexaginta: arietes centum:

a Scificauerũtq; dño boues sexcentos ⁊ oues tria mília. nõ fuerũt isti tũc imolati sed reseruati ad imolandũ tpe cõtenti. ⁊ ideo tũc dicunt sanctificati: quia nõ poterãt ꝛe cetero ad vsus alios applicari. b Sacerdotes ꝯo pauci erant. qui possent tũc officium exercere quia plures eoꝝ nõ erãt sufficienter sanctificati: ut postea subdit: c Līi ⁊ leuite frẽs eoꝝ adiuuerũt eos. lz enī ꝛetractio pellium ptineret ad sacerdotum officiũ. tñ leuite poterãt in hoc adiuuare sacerdotes in necessitate. multa enī licent ratione necessitatis que alias nõ licerẽt ideo subditur: d Donec impleretur opus ⁊ sanctificarentur antistites .i. sacerdotes quorũ plures non erant sufficienẽ sanctificati. cuiꝰ ꝓna cã subdit. cũ dr: e Leuite q̄ppe facilio. ritu san. cꝫ sacerdotes. ⁊ iõ in minozi tpe fuerũt purificati ⁊ sic potuerũt iuuare sacerdotes purificatos loco illoꝝ qui nõdũ erãt sufficienẽ purificati. alia causa fuit ut dicit glosa hebraica quia sacerdotes p ipsũ actaç fuerãt elongati ꝛe bierusalẽ: ⁊ ideo nõ ꝛenerũt ita cito plures eoꝝ quia nõ credebãt q̄ cultus diuinꝰ ꝛetineret ita cito reparari pꝰ mortem actaç: ⁊ ideo nõ fuerunt ita cito purificati. f Letatusq; est ezechias ⁊c. ⁊ ꝓna causa huius leticie subdit. cũ dr: g De repente q̄ppe hoc fieri placuerat. rex enī ⁊ ppls nõ solũ gaudebãt ꝛe impletiõe ministerij sed etiã ꝛe mõ implendi. s. in tpe tam breui ex quo videbãt magis opꝰ diuinũ cꝫ humanũ. ⁊ sic erat ꝑm veritatem. h Cap. xxx

Jsit quoq; ezechias. Hic consequenter ꝛescribitur celebratio pascalis ꝛeneficij. Celebratur enī istud festũ in memoriam ꝛeneficij eductionis filioꝝ israel ꝛe terra egypti. Jgit circa hanc celebrationẽ ezechias ꝛe consilio sacerdotũ diem instituit. secundo ad hoc populũ inuitauit. ibi: Placuit. tertio soleniter celebrauit. ibi: Congregatiq; sunt. Circa primũ dr: i Jnito g̃ consilio regis ⁊ pncipũ ⁊ vniuersi cetus bierusalẽ. ita est in hebreo ⁊ in libris correctis. aliqui enī libri male habẽt israel. k Decreuerunt ut facerent phase mẽse secũdo. quia ꝓcipitur Nu. ix. q̄ si aliqui sint impediti celebrare phase mẽse pmo. xiiij. die mensis. ut ꝓcipit Exo. xij. q̄ faciant mense secundo quartadecima die mensis. rex autẽ ⁊ totus ppls pmo mense fuit legitime impeditus: quia sacerdotes nõ cõpleuerũt purgationẽ templi ante diẽ sextamdecimã illi⁹ mensis. ut patet ex dictis ca. ꝓce. ⁊ ideo nõ potuerũt celebrare pascha illo mẽse quia in illa celebratione ꝛebent offerri sacrificia solẽnia in templo dñi que offerri nõ ꝓterant ante purgationẽ templi. Alia etiã causa exprimit. cũ dicit: l Quia sacerdotes qui possent sufficere. ꝓ tanta solẽnitate. m Sanctificati nõ fuerãt. ⁊ ideo dato q̄ templũ fuisset ante purgatum. tamẽ oportebat differri celebrationẽ pasce ꝓpter insufficientiã sacerdotũ. Tertia etiã cã addit cũ dicit: n Et populus nondũ cõgregatus fuerat in bierusalẽ. qui tamẽ ꝛebebãt cõgregari in solẽnitate pascali. Leuit. enī in anno ꝛebebãt oẽs masculi cõparere in bierusalẽ coram dño. ut hic Exo. xxiij. s. in festis pasce pentecostes ⁊ tabernaculoꝝ. dispensabat tamen ꝛe duobus vltimis festis cũ illis qui erãt remoti a bierusalẽ: non aũt ꝛe ꝑmo. ⁊ ideo nõ potuerũt cõgregari ita cito ꝛe longinquis partib⁹ a bierusalẽ. Jtẽ non poterat immolari phase nisi in bierusalem. ut hic Deut. xvj. ⁊ quia tempore actaç iste solẽnitates cessauerant. ꝓpter quod nõ ꝛeniret populus remot⁹ nisi fuisset per trãs ezechie mandatũ: ꝓpter quod ꝛenit tardius. o Placuitq; sermo. Hic ꝑnter ꝛescribit inuitatio ppli ad diem pasce ꝛe terminatũ. ⁊ hoc per litteras regis missas non solũ ad illos ꝛe regno suo: sed etiam ad illos qui erãt in toto regno israel. ideo dicit: p Ut mitteret nuncios in vniuersũ israel ꝛe bersabee vsq; dan. termini sunt totꝰ terre promissionis ꝑm suam longitudinẽ. ut frequent dictum est. q Multi enī non fecerant sicut in lege ꝓscriptũ est. videlz quolibet anno: quia tẽpore actaç nõ ꝛeniebat populus ad hanc solẽnitatem. quia quãtũ poterat cultũ dei remouerat. r Predicantes. ut reuertentur ad ꝛe ũ ⁊ eiꝰ cultum: ⁊ maxime in solẽnitate pascali iminente. s Et reuertetur ad reliquias que effugerunt manꝰ regis assyrioꝝ. quia vna pars populi israel iam erat captiuata per thyglatphalasar regem assyriorum ⁊ translata in assyrios. ut habetur. iiij. Regũ. xv. t Tradite manus ꝛestras dño. promittendo q̄ ei seruiatis fiꝛeliter. ⁊ hoc nõ solũ proficiet vobis: sed etiam amicis ꝛestris iam in captiuitatẽ ductis. ideo subdit: Si enī ꝛos reuersi fueritis ad dñm. fratres ꝛestri ⁊ filij habebũt misericordiã coram dñis suis. v Illis irridẽtib⁹ ⁊ subsannãtib⁹. erãt enī iam habituati in idolatria. ⁊ ideo irridebant ãmonitionẽ ꝛe cultu dei. x Alterã quidam viri ex aser ⁊ manasse ⁊c. q̄ inter illos ꝛe regno israel remãserant aliqui viri boni qui nõ colu-erant idola. ꝑm q̄ dicit dñs ad helyam. iij. Regũ. xix. Et relinquã mihi in israel septem milia viroꝝ quoꝝ genua nõ fũt curuata ante baal. y Jn iuda ꝯo facta ẽ manꝰ dñi. a ꝛo enī specialiter factũ est q̄ oẽs vnanimiter assentirẽt ordinationi

agnos ducentos: sanctificauerunt q̄ dño boues sexcentos: ⁊ oues tria milia. Sacerdotes b ꝯo pauci erãt: nec poterãt sufficere ut pelles holocaustoꝝ ꝛetraherent. Līi c ⁊ leuite fratres eoꝝ adiuuerũt eos: donec d impleret opus: ⁊ sanctificarent antistites. Leuite e q̄ppe facilioꝛi ritu sanctificant cꝫ sacerdotes. Fuerũt ergo holocausta plurima: adipes pacificoꝝ: ⁊ libamina holocaustoꝝ: ⁊ cõpletus est cultꝰ domꝰ dñi. f Letatusq; est ezechias ⁊ oĩs ppls: eo q̄ ministeriũ dñi esset expletum. g De repente q̄ppe hoc fieri placuerat. xxx

Jsit h q̄q; ezechias ad omnẽ israel ⁊ iudam: scripsitq; epistolas ad ephraim ⁊ manassen ut ꝛenirẽt ad domũ dñi in bierusalẽ ⁊ facerẽt phase dño ꝛeo israel: Jnito i ergo consilio regis ⁊ principũ ⁊ vniuersi cetus bierusalẽ: ꝛecreuerũt k ut facerent phase mense secundo. Non enī occurrerant facere in tpe suo: quia l sacerdotes qui possent sufficere sanctificati m nõ fuerant: ⁊ n ppls nondũ congregatus fuerat in bierusalẽ. o Placuitq; sermo regi ⁊ omni multitudini ⁊ ꝛecreuerũt ut p mitteret nũcios in vniuersũ israel ꝛe bersabee vsq; dan: ut ꝛenirẽt ⁊ facerent phase dño ꝛeo israel in bierusalẽ. q Multi enī non fece-

regis ⁊ celebratione paschali. a Congregatiq; sūt in hierusalem. Hic ꝓpter ⁊scribit ipsius pasce solēnis celebratio. ⁊ secūdo sup hoc additio ibi: Placuitq;. Circa ꝑmū ꝑmo ponit idolatrie ⁊structio que impediebat diuinū cultū. quia ꝑmo removenda sunt impedimenta. ⁊ hoc est qđ dr: Et surgentes

verbū dñi. Congregatiq; sunt in hierusalē populi multi ut facerent solēnitatem açimorū in mense secūdo. Et surgentes ⁊struxerūt altaria que erant in hierusalē atq; vniuersa ī quib⁹ idolis adolebāt incensū subuertentes: proiecerūt in torrentem cedron. Immolauerūt autem phase quartadecima die mēsis secundi. Sacerdotes⁹ ⁊q; atq; leuite tandē sanctificati obtulerunt holocausta in domo dñi steteruntq; in ordine suo iuxta dispositionē ⁊ legem moysi hominis dei. Sacerdotes ꝓo suscipiebāt effundendū sanguinē de manib⁹ leuitarū: eo⁹q; multa turba sanctificata non esset ⁊ idcirco īmolarēt leuite phase bis qui nō occurrerant sanctificari dño. Magna etiā ps populi de ephraim ⁊ manasse ⁊ isachar ⁊ çabulon que sanctificata nō fuerat comedit phase: nō iuxta qđ scriptum est: ⁊ oravit ꝑ eis ezechias dicēs: Dñs⁶ bonus ꝓpitiabitur cūctis qui in toto corde requirūt dñm deū patrū suoꝝ ⁊ nō imputabit eis q; minus sanctificati sūt. Quē⁷ exaudiuit dñs: ⁊ placatus est pplo. Fecerūtq; filij israel qui inuenti sunt in hierusalē solēnitatem açimoꝝ septem dieb⁹ in⁸ leticia magna: laudantes dñm per singulos dies: leuite quoq; ⁊ sacerdotes p organa que suo officio congruebāt. Et locutus est ezechias ad cor omniū leuitarum: qui habebāt intelligentiam bonā sup dño: ⁊ comederunt septem dieb⁹ solēnitatis: īmolantes victimas pacificoꝝ ⁊ laudantes dñm deū patrum suorū. Placuitq;⁹ vniuerse multitudini ut celebrarēt etiā alios dies septem: quod ⁊ fecerūt cū ingenti gaudio. Ezechias autē rex iuda prebuerat multitudini mille¹ tauros: ⁊ septem milia ouiū. Principes ꝓo dederant populo tauros mille: ⁊ oues decē milia. Sanctificata ergo est sacerdotum plurima multitudo: ⁊ hilaritate pfusa omnis turba iuda tam sacerdotum ⁊ leuitarū q; vniuerse frequentie que venerat ex israel: proselitorum quoq; de terra israel ⁊ habitantiū in iuda. Factaq;¹⁰ est grandis celebritas in hierusalē qualis a diebus salomonis filij dauid regis israel in ea vrbe nō fuerat. Surrexerunt aūt sacerdotes atq; leuite benedicentes populo: ⁊ exaudita est vox eoꝝ peruenitq;¹¹ oratio in habitaculum sanctum celi. XXXI

Impq; hec fuissent rite celebrata: egressus est omnis israel qui inuentus fuerat in vrbibus iuda ⁊ fregerūt simulacra: succiderunt q; lucos: demoliti sunt excelsa: ⁊ altaria ⁊struxerūt non solū de vniuerso iuda ⁊ benia/min: sed ⁊ de ephraim quoq; ⁊ manasse: donec penitus everterent. Reuersiq; sunt omnes filij israel in possessiones ⁊ ciuitates suas. Ezechias autē constituit turmas sacerdotales ⁊ leuiticas p diuisiones suas vnūquemq; in officio proprio tam sacerdotum videlicet q; leuitarum ad holocausta ⁊ pacifica: ut ministrarent ⁊ confiterent: ⁊ laudarent in portis castrorum dñi. Dedit quoq; rex de substantia sua in holocausta mane ⁊ vespere: holocausta in sabbatis ⁊ in neomenijs ⁊ in solēnitatibus: sicut scriptum est in lege moysi. Principes quoq; dederunt de substantia sua populo ad holocausta: ⁊ sacerdotibus ⁊ leuitis. Et constituerunt pontifices in templo dñi: ⁊ leuitas in officijs suis: ⁊ in cantibus: sicut dauid constituerat: ⁊ asaph: ⁊ aman: ⁊ idithun prophetas regis: ⁊ videntes eius. Sacerdotes quoq; ⁊ leuite mundauerunt se: ⁊ obtulerunt holocausta domino: ⁊ vasa templi: ⁊ altaria: ⁊ omnia que ad ministerium pertinebant. Et adduxerunt hostias: ⁊ victimas pacificorum: ⁊ laudes in templo dñi. Et ait ezechias: Nunc consecrastis manus vestras domino: accedite: ⁊ offerte victimas: ⁊ laudes in templo dñi. Et obtulerunt omnis multitudo victimas: ⁊ laudes: ⁊ omnes voluntarii corde holocausta. Et fuit numerus holocaustorum quod obtulerunt: in armento septuaginta tauri: centum arietes: ducenti agni: hec omnia holocausta domino. Sanctificata sunt autem sacrificia: sescenti tauri: ⁊ tria milia ouium. Sacerdotes autem pauci erant: ⁊ non sufficiebant ad exuendum omnia holocausta: quamobrem leuite fratres eorum adiuuerunt eos: donec opus finiretur: ⁊ alij sacerdotes mundarent se. Leuite enim rectius animum habuerunt ad sanctificandum se quam sacerdotes. Holocausta quoque fuerunt plurima cum adipe pacificorum: ⁊ libamenta holocaustorum. Et ordinatum est ministerium templi dñi. Letatusque est ezechias ⁊ omnis populus pro his que deus operatus est populo suo: repentina enim res facta est. XXXII

Ost hec igitur ⁊ tam veritatem fidei suę quam deum ostendit assyrius ezechias rex iuda: venit sennacherib rex assyriorum: ⁊ ingressus iudeam: castra metatus est contra ciuitates munitas: ⁊ cogitauit ut expugnaret eas. Quod postquam vidit ezechias: venisse sennacherib: ⁊ faciem belli esse contra hierusalem: iniit consilium cum principibus suis: ⁊ robustissimis virorum: ut obstruerent fontes qui erant extra ciuitatem: ⁊ adiuuerunt eum. Congregatusque est populus multus: ⁊ obstruxerunt omnes fontes: ⁊ torrentem qui fluebat per medium terre: dicentes: Cur veniant reges assyriorum: ⁊ inueniant aquas multas? Confortatus est ergo ezechias: ⁊ edificauit omnem murum qui ruinosus erat: ⁊ exaltauit turres: ⁊ extrinsecus construxit murum alium: ⁊ firmauit Mello ciuitatis dauid: fecitque spicula multa ⁊ clypeos fortissimos. Et constituit principes bellorum super populum: congregansque eos ad se in platea portę ciuitatis: locutus est ad cor eorum dicens: Viriliter agite ⁊ confortamini: nolite timere ⁊ pauere regem assyriorum: ⁊ omnem multitudinem que cum eo est: multo plures enim nobiscum sunt quam cum illo. Cum illo enim brachium carneum: nobiscum autem dominus deus noster: qui adiuuat nos: ⁊ pugnat pro nobis. Confortatus est igitur populus in sermonibus ezechię regis iuda. Post hec misit sennacherib rex assyriorum seruos suos in hierusalem: ipse autem obsidebat lachis: ⁊ omnes fortitudines eius. Et ezechię regi iuda: ⁊ omni populo iuda qui in hierusalem erat: hec mandauit dicens: Hec dicit sennacherib rex assyriorum: In quo confidentes sedetis obsessi in hierusalem? Forte sicut ezechias persuadet vobis: ut tradat vos morti fame ⁊ siti: dicens: Deus noster liberabit nos de manu regis assyriorum? Nonne ipse est ezechias qui abstulit excelsa eius ⁊ altaria: ⁊ precepit iude ⁊ hierusalem dicens: Coram altari uno adorabitis: ⁊ super eo adolebitis? Nescitis quid fecerim ego ⁊ patres mei omnibus populis terrarum? Numquid valuerunt dii gentium terrarum quicquam liberare terram suam de manu mea? Quis fuit inter omnes deos gentium istarum quos dispersere patres mei: qui potuerit liberare populum suum de manu mea: ut possit deus vester liberare vos de manu mea? Nunc igitur ne decipiat vos ezechias: ⁊ non persuadeat vobis hec: ⁊ nolite credere ei: quia non potest deus vllius gentis ⁊ regni liberare populum suum de manu mea: ⁊ de manu patrum meorum: quanto magis deus vester non eruet vos de manu mea? Adhuc autem ⁊ seruus eius locutus est contra dominum deum ⁊ contra ezechiam seruum eius. Scripsit quoque ⁊ epistolam: maledicens domino deo ⁊ ezechie seruo eius. Et ait: Sicut non liberauerunt dii gentium populum suum de manu mea: ita non liberabit deus ezechie populum suum de manu mea. Clamauit autem rabsaces magna voce iudaico sermone ad populum hierusalem qui erat in muro: ut terrerent eos ⁊ conturbarent: ⁊ caperetur ciuitas. Et locuti sunt de deo hierusalem quasi de diis populorum terre: que opera manuum hominum sunt. Orauit igitur ezechias rex ⁊ isaias filius amos propheta: ⁊ clamauerunt ad celum. Et misit dominus angelum: qui interfecit omnem virum fortem ⁊ strenuum: ⁊ ducem ⁊ principem in castris regis assyriorum. Reuersusque est cum confusione faciei in terram suam: ⁊ ingressus domum dei sui: ⁊ qui egressus fuerat de utero eius: interfecerunt eum ibi gladio. Saluauit ergo dominus ezechiam ⁊ habitatores hierusalem de manu sennacherib regis assyriorum: ⁊ de manu omnium: ⁊ protexit eos in circuitu. Et multi adducebant munera domino in hierusalem: ⁊ sanctificata ezechie regi iuda: ⁊ exaltatus est coram cunctis gentibus ex illo tempore. In diebus illis egrotauit ezechias usque ad mortem: ⁊ orauit dominum: ⁊ exaudiuit eum: ⁊ dedit ei signum. Sed non secundum beneficium quod acceperat retribuit: eo quod elevatum est cor eius: ⁊ iratus est ei dominus: ⁊ super habitatores hierusalem ⁊ iudam. Humiliatusque est postea eo quod elevatum fuerat cor eius ipse ⁊ habitatores hierusalem: ⁊ non venerunt super eos in diebus ezechie iram domini. Fuit autem ezechias dives ualde ⁊ gloriosus nimis: ⁊ thesaurizauit sibi argentum ⁊ aurum ⁊ lapides pretiosos ⁊ aromata ⁊ clypeos ⁊ omnia vasa desiderabilia: horrea quoque frugum ⁊ vini ⁊ olei: ⁊ stabula omnium generum animantium: ⁊ caulas per gregum diuersitates. Fecit etiam sibi urbes: ⁊ possessiones ouium ⁊ armentorum plurimas: quia dominus dederat ei substantiam multam nimis. Ipse est ezechias qui obstruxit superiorem exitum aquarum gihon: ⁊ direxit eas subter ad occidentalem partem ciuitatis dauid. Perfecitque ezechias opera sua in omnibus. Et in legatione principum babylonis qui missi fuerant ad eum ut interrogarent de portento quod factum fuerat super terram: dereliquit eum deus ut tentaret eum: ⁊ nosceret omnia que essent in corde eius. Reliqua autem sermonum ezechię: ⁊ misericordie eius: scripta sunt in visione isaie prophete filij amos: in libro regum iuda ⁊ israel. Dormitauitque ezechias cum patribus suis: ⁊ sepelierunt eum in ascensu sepulchrorum filiorum dauid: omnis iuda ⁊ habitatores hierusalem in morte eius. Et regnauit manasses filius eius pro eo. XXXIII

Anasses duodecim annorum erat cum regnare cepisset: ⁊ quinquaginta quinque annis regnauit in hierusalem. Fecit autem malum coram domino: iuxta abominationes gentium quas subuertit dominus coram filiis israel. Et reedificauit excelsa que destruxerat ezechias pater eius: ⁊ erexit aras baalim: ⁊ fecit lucos: ⁊ adorauit omnem militiam celi: ⁊ seruiuit eis. Et edificauit altaria in domo domini de qua dixerat dominus: In hierusalem erit nomen meum in sempiternum. Edificauit ergo altaria omni militie celi in duobus atriis domus domini. Ipse quoque consecrauit filium suum ut transiret per ignem in valle filiorum ennom: ⁊ obseruabat somnia ⁊ auguria: ⁊ maleficia: ⁊ habuit pythones ⁊ ariolos: multiplicauitque nimis ut faceret malum coram domino ad iracundiam eum prouocans. Posuit quoque sculptile ⁊ conflatile quod fecerat: in domo dei: de qua dixerat deus ad dauid ⁊ ad salomonem filium eius: In domo hac ⁊ in hierusalem quam elegi ex omnibus tribubus israel: ponam nomen meum in sempiternum. Et non addam ultra ut moueatur pes israel de terra quam dedi patribus eorum: ita tamen si custodierint ⁊ fecerint omnia que precepi eis in omni lege ⁊ ceremonijs ⁊ iudicijs per manum moysi. Edificauit ergo manasses altare ⁊ sculptile: ⁊ posuit in templo dei: de quo dixerat deus ad dauid ⁊ salomonem: In templo hoc ⁊ in hierusalem quam elegi ex omnibus tribubus israel: ponam nomen meum in sempiternum. Et non addam ultra ut moueatur pes israel de terra quam dedi patribus eorum: ita tamen si custodierint ⁊ fecerint omnia que precepi eis in omni lege ⁊ ceremonijs ⁊ iudicijs per manum moysi. Seduxit autem manasses iudam ⁊ habitatores hierusalem: ut facerent malum super omnes gentes quas subuertit dominus coram filiis israel. Locutusque est dominus ad manasses ⁊ populum eius: ⁊ non intenderunt. Adduxit ergo dominus super eos principes militie regis assyriorum: ⁊ ceperunt manasses in catenis: ⁊ vinxerunt eum compedibus: ⁊ duxerunt babylonem. Cumque tribularetur deprecatus est dominum deum suum: ⁊ egit penitentiam nimis coram deo patrum suorum. Et orauit illum: ⁊ placatus est ei: ⁊ exaudiuit deprecationem eius: ⁊ reduxit eum in hierusalem in regnum suum. Et cognouit manasses quod dominus ipse esset deus. Post hec edificauit murum extra ciuitatem dauid ad occidentem in conualle ⁊ introitu portę piscium: ⁊ circuiuit ophel: ⁊ exaltauit eum nimis. Posuitque duces exercitus in cunctis ciuitatibus munitis iuda. Et abstulit deos alienos ⁊ idolum de domo domini: ⁊ omnia altaria que edificauerat in monte domus domini ⁊ in hierusalem: ⁊ proiecit extra ciuitatem. Et omnia altaria dedicauit: ⁊ immolauit super ea victimas ⁊ hostias: ⁊ precepit iude ut seruiret domino deo israel. Verumtamen adhuc populus immolabat in excelsis: sed domino deo suo tantummodo. Reliqua autem sermonum manasse: ⁊ oratio eius ad deum suum: ⁊ verba videntium qui locuti sunt ei in nomine domini deus israel: continentur in sermonibus regum israel. Oratio quoque eius: ⁊ quomodo exaudita est deprecatio eius: omne peccatum eius ⁊ prevaricatio: ⁊ loca in quibus edificauit excelsa ⁊ statuit lucos ⁊ sculptilia antequam ageret penitentiam: scripta sunt in sermonibus hozai. Dormitauitque manasses cum patribus suis: ⁊ sepelierunt eum in domo sua. Et regnauit amon filius eius pro eo. XXXIII

Mon viginti duorum annorum erat cum regnare cepisset: ⁊ duobus annis regnauit in hierusalem. Fecit autem malum coram domino: sicut fecerat manasses pater eius. Omnibus enim sculptilibus quę fecerat manasses pater eius: immolauit amon ⁊ seruiuit eis. Et non est humiliatus coram domino sicut humiliatus est manasses pater eius: sed multiplicauit ipse delicta. Et insidiatus est ei seruus eius: ⁊ interfecerunt eum in domo sua. Percussit autem populus terre omnes qui conspirauerant contra regem amon. Et constituit populus terre iosiam filium eius regem pro eo. Reliqua autem sermonum amon: ⁊ opera eius: ⁊ quomodo humiliare se noluerit coram domino: ⁊ ipse peccauerit ⁊ multiplicauerit delicta: scripta sunt in libro sermonum regum iuda. Dormitauitque amon cum patribus suis: ⁊ sepelierunt eum in sepulchro suo in horto oza. Et regnauit iosias filius eius pro eo. XXXIIII

Osias octo annorum erat cum regnare cepisset: ⁊ triginta ⁊ uno annis regnauit in hierusalem. Fecit autem rectum coram domino: ⁊ ambulauit in viis dauid patris sui: non declinauit neque ad dextram neque ad sinistram. Anno autem octauo regni sui adhuc puer: cepit querere deum patris sui dauid. Anno autem duodecimo: cepit emundare iudam ⁊ hierusalem a excelsis ⁊ lucis ⁊ sculptilibus ⁊ conflatilibus. Et destruxerunt in conspectu eius aras baalim: ⁊ delubra que desuper erant confregit: ⁊ lucos ⁊ sculptilia ⁊ conflatilia contriuit ⁊ comminuit: ⁊ omnibus idolis que in cuncta terra israel fuerant: immolauit. Reuersusque est in hierusalem. Anno autem octauodecimo regni sui: mundauit terram ⁊ templum. Et misit in domum dei sui: Helciam pontificem ⁊ Ahicam filium Saphan ⁊ Maasiam principem ciuitatis: ⁊ Ioahaz filium Ioachaz a commentariis: ut mundarent templum dei sui. Qui ascendentes ad Helciam pontificem: tradiderunt pecuniam quę illata fuerat in templum dei: quam congregauerant leuite custodes liminis de manu manasse ⁊ ephraim: ⁊ de omni reliquo israel: ⁊ de omni iuda ⁊ beniamin: habitatoribusque hierusalem. Et dederunt eam fabris qui operi preerant in templo dei: ut instaurarent ⁊ consolidarent templum. Dederunt autem artificibus ⁊ edificatoribus: ut emerent lapides de lapicidinis ⁊ ligna ad commissuras: ⁊ ad asseres templi: quę destruxerant reges iuda. Et fecerunt opus in fide: ⁊ constituerunt super eos Iahath ⁊ Abdiam leuitas de filijs Merari: Zacharias quoque ⁊ Mosollam de filijs Caath: ut urgerent opus: ⁊ omnes qui operabantur in singulis operibus: ⁊ de leuitis erant scribę ⁊ magistri ⁊ ianitores. Cumque educerent pecuniam quę illata fuerat in templum domini: Helcias sacerdos inuenit librum legis domini per manum moysi. Et respondens Helcias dixit ad Saphan scribam: Librum legis inueni in domo domini. Deditque liber Helcias Saphan. Qui intulit eum ad regem: ⁊ nuntiauit ei dicens: Omnia quę data sunt seruis tuis: faciunt. Congregauerunt pecuniam quę inuenta est in domo domini: ⁊ tradiderunt eam in manu operum ⁊ artificum. Nuntiauit quoque Saphan scribę regi dicens: Librum legis dedit mihi Helcias sacerdos. Et legit eum coram rege. Cumque audisset rex verba legis: scidit vestimenta sua. Precepitque Helcie ⁊ Ahicam filio Saphan ⁊ Abdon filio Micha ⁊ Saphan scribę ⁊ Asaię seruo regis dicens: Ite ⁊ orate dominum pro me ⁊ pro reliquis qui in israel ⁊ iuda sunt: super verbis libri qui inuentus est: magna enim ira domini succensa est contra nos: eo quod patres nostri non custodierint sermonem domini: ut facerent omnia que scripta sunt in libro isto. Perrexit ergo Helcias ⁊ hi quos rex iusserat ad Holdam prophetissam uxorem Sellum filij Thecue filij Hasra custodis vestium: habitantem autem in hierusalem in secundo: ⁊ locuti sunt ad eam huiuscemodi verba. Quę cum audisset: respondit eis: Hec dicit dominus deus israel: Dicite viro qui misit vos ad me: Hec dicit dominus: Ecce ego inducam mala super locum istum ⁊ super habitatores eius: omnia verba libri quem legit rex iuda: eo quod dereliquerint me ⁊ libauerint in deos alienos: ut irritent me in cunctis operibus manuum suarum: ⁊ succendatur furor meus contra locum istum: ⁊ non extinguatur. Ad regem autem iuda qui misit vos ut oraretis dominum: hec dicetis ei: Hec dicit dominus deus israel: Verba quę audisti: pro eo quod mollitum sit cor tuum: ⁊ humiliatus sis coram deo audiens sermones eius contra locum istum ⁊ habitatores eius: ⁊ humiliatus sis coram me: ⁊ scissa vestimenta tua: ⁊ flueris coram me: ego quoque audiui te dicit dominus. Ecce ego congregabo te ad patres tuos: ⁊ colligeris ad sepulchrum tuum in pace: ⁊ non videbunt oculi tui omnia mala que inducturus sum super locum istum ⁊ habitatores eius. Retulerunt ergo regi responsum. Congregauit autem rex omnes maiores natu iuda ⁊ hierusalem. Et ascendit ad templum domini: ⁊ omnes viri iuda ⁊ habitatores hierusalem cum eo: sacerdotes ⁊ leuite ⁊ omnis populus a maximo usque ad minimum: ⁊ legit coram eis omnia verba libri federis qui inuentus est in domo domini. Stetitque rex super gradum: ⁊ percussit federe coram domino: ut ambularent post dominum ⁊ custodirent mandata eius ⁊ testimonia ⁊ ceremonias in toto corde ⁊ in tota anima: ⁊ facerent ea que scripta erant in libro federis illius. Et steterunt omnes in federe. Precepitque rex Helcie pontifici ⁊ sacerdotibus secundi ordinis ⁊ ianitoribus: ut ejicerent de templo domini cuncta vasa que facta fuerant Baal ⁊ lucis ⁊ omni militie celi: ⁊ combussit ea extra hierusalem in campis cedron: ⁊ tulit cinerem eorum in bethel. Et consumpsit sacerdotes idolorum quos constituerant reges iuda ut sacrificarent in excelsis per urbes iuda ⁊ in circuitu hierusalem: ⁊ eos qui adolebant incensum Baal ⁊ soli ⁊ lune ⁊ duodecim signis ⁊ omni militie celi. Et eduxit idolum de domo domini extra hierusalem ad torrentem cedron: ⁊ combussit illud in valle cedron: ⁊ comminuit usque ad puluerem: ⁊ proiecit cinerem eius super sepulchra filiorum populi. Destruxit quoque domos effeminatorum que erant in domo domini: in quibus mulieres texebant vestes lucis. Et adduxit omnes sacerdotes de ciuitatibus iuda: ⁊ polluit excelsa in quibus sacrificabant sacerdotes: a Gabaa usque Bersabee. Destruxitque excelsa portarum que erant in introitu portę Iosue principis ciuitatis: quę erant a sinistra portę ciuitatis. Attamen sacerdotes excelsorum non ascendebant ad altare domini in hierusalem: sed tantummodo comedebant azyma in medio fratrum suorum. Polluit quoque Topheth que est in valle filiorum ennom: ut nullus consecraret filium suum aut filiam suam ut transiret per ignem Moloch. Abstulit ⁊ equos quos dederant reges iuda solis: in introitu templi domini iuxta exedram Nathanahel eunuchi qui erat in paradiso: ⁊ currus solis igne combussit. Altaria quoque que erant in superiori parte domus Achaz: que fecerant reges iuda: ⁊ altaria que fecerat manasses in duobus atriis domus domini: destruxit rex ⁊ contriuit inde: ⁊ proiecit pulueres eorum in torrentem cedron. Polluit quoque excelsa que erant contra hierusalem: que fuerant a dextris montis offensionis quem edificauit Salomon rex israel Astaroth idolo Sidoniorum ⁊ Chamos idolo Moab ⁊ Melchom idolo filiorum Ammon. Et contriuit statuas ⁊ succidit lucos: ⁊ implevit loca eorum ossibus hominum. Destruxit quoque altare quod erat in Bethel: ⁊ excelsum quod fecerat Hieroboam filius Nabat qui peccare fecit israel: altare quoque illud ⁊ excelsum destruxit: ⁊ combussit excelsum: ⁊ comminuit in pulueres: ⁊ igne consumpsit lucum. Conuersusque Iosias ⁊ uidens sepulchra que erant ibi in monte: misit ⁊ tulit ossa de sepulchris: ⁊ combussit super altare: ⁊ polluit illud iuxta sermonem domini quem locutus est homo dei qui prędixerat hec verba. Dixitque: Quod est hoc monumentum quod video? Et responderunt ei viri ciuitatis: Sepulchrum est hominis dei qui venit de iuda: ⁊ prędixit hec verba que fecisti super altare Bethel. Et ait: Dimittite eum: nemo ossa eius commoueat. Conseruata sunt ergo ossa illius cum ossibus prophete qui venerat de Samaria. Omnes quoque edes excelsorum que erant in ciuitatibus Samarie: quas fecerant reges israel ad iracundiam prouocantes dominum: abstulit Iosias: ⁊ fecit eis secundum omnia opera que fecerat in Bethel. Et immolauit omnes sacerdotes excelsorum qui erant ibi super altaria: ⁊ combussit ossa hominum. Reuersusque est in hierusalem. Precepitque rex cuncto populo dicens: Facite phase domino deo vestro sicut scriptum est in libro federis huius. Non enim celebratum est phase tale ab diebus iudicum qui iudicauerunt israel: ⁊ omnes dies regum israel ⁊ regum iuda: sed neque ut celebratum est phase hoc anno octauodecimo regni regis Iosie in hierusalem. Insuper ⁊ pythones ⁊ ariolos ⁊ idola ⁊ cuncta abominamenta que videbantur in terra iuda ⁊ in hierusalem: abstulit Iosias: ut confirmaret verba legis que scripta erant in libro quem inuenit Helcias sacerdos in domo domini. Non fuit ante eum rex similis illi: qui reuersus esset ad dominum in toto corde suo ⁊ in tota anima sua ⁊ in omni fortitudine sua: iuxta omnem legem moysi: nec post eum surrexit alius similis illi. Verumtamen non auertit dominus furorem irę suę magnum: quo ardebat indignatio eius contra iudam propter iracundias quibus irritauerat eum Manasses. Et dixit dominus: Etiam iudam auferam de conspectu meo sicut abstuli israel: ⁊ proiciam ciuitatem hanc quam elegi Hierusalem: ⁊ domum de qua dixi: Erit nomen meum ibi. Reliqua autem sermonum Iosie: ⁊ omnia que fecit: nonne hec scripta sunt in libro sermonum regum iuda? In diebus eius ascendit Pharao nechao rex egypti contra regem assyriorum ad flumen Euphraten: ⁊ perrexit rex Iosias in occursum eius: ⁊ interfectus est in Mageddo cum uidisset eum. Et imposuerunt eum serui eius mortuum in curru: ⁊ portauerunt eum in hierusalem: ⁊ sepelierunt eum in sepulchro patrum suorum. Et luxit omnis iuda ⁊ hierusalem Iosiam: ⁊ Hieremias maxime. Omnes quoque cantatrices ⁊ cantatores loquuntur de Iosia in lamentationibus suis usque in hodiernum diem: ⁊ dederunt eas in ordinem super omnem israel: ⁊ ecce scripte sunt in lamentationibus. Reliqua autem sermonum Iosie ⁊ misericordie eius: iuxta ea que scripta sunt in lege domini: opera quoque eius priora ⁊ nouissima: ecce scripta sunt in libro regum israel ⁊ iuda. Tulit autem populus terre Ioachaz filium Iosie: ⁊ unxerunt eum ⁊ constituerunt regem pro patre suo in hierusalem. XXXVI

Oachaz viginti trium annorum erat cum regnare cepisset: ⁊ tribus mensibus regnauit in hierusalem. Et abstulit rex egypti eum de hierusalem: ⁊ condemnauit terram centum talentis argenti ⁊ talento auri. Constituitque rex egypti Eliacim fratrem eius regem super iudam ⁊ hierusalem: ⁊ conuertit nomen eius Ioachim. Ioachaz autem frater eius tulit Nechao: ⁊ adduxit in egyptum. Filius viginti quinque annorum erat Ioachim cum regnare cepisset: ⁊ undecim annis regnauit in hierusalem. Et fecit malum coram domino deo suo. Contra hunc ascendit Nabuchodonosor rex babylonis: ⁊ ligauit eum compedibus ut duceret in babylonem. Transtulit quoque ⁊ de vasis domus domini Nabuchodonosor in babylonem: ⁊ posuit ea in templo suo in babylone. Reliqua autem sermonum Ioachim: ⁊ abominationes eius quas operatus est: ⁊ inuenta sunt in eo: ecce scripta sunt in libro regum israel ⁊ iuda. Et regnauit Ioachin filius eius pro eo. Octo annorum erat Ioachin cum regnare cepisset: ⁊ tribus mensibus ⁊ decem diebus regnauit in hierusalem. Et fecit malum coram domino. Et anno reuoluto misit rex Nabuchodonosor: ⁊ adduxit eum in babylonem cum uasis pretiosis domus domini: ⁊ constituit Sedeciam patruum eius regem super iudam ⁊ hierusalem. Sedecias uiginti unius annorum erat cum regnare cepisset: ⁊ undecim annis regnauit in hierusalem. Et fecit malum coram domino deo suo: non reuerebatur faciem Hieremie prophete loquentis ex ore domini. Insuper ⁊ regem Nabuchodonosor qui adiurauerat eum per deum: peierauit: ⁊ induratus est cervice sua ⁊ corde suo ne reuerteretur ad dominum deum israel. Omnes quoque principes sacerdotum ⁊ populus multiplicauerunt delicta super omnia scelera gentium: ⁊ polluerunt domum domini quam sanctificauerat sibi in hierusalem. Mittebat autem ad eos dominus deus patrum eorum per manum nuntiorum suorum: consurgens de nocte ⁊ mittens: eo quod parceret populo suo ⁊ habitaculo suo. Illi autem subsannabant nuntios dei: ⁊ contemnebant sermones eius: ⁊ illudebant prophetis: donec ascenderet furor domini contra populum suum: ⁊ non esset remedium. Adduxit enim super eos regem Chaldeorum: ⁊ interfecit iuuenes eorum gladio in domo sanctuarii eorum: ⁊ non pepercit iuueni ⁊ uirgini: senibus ⁊ decrepitis non misertus est: omnes tradidit in manu eius. Et uniuersa uasa domus dei magna ⁊ parua: ⁊ thesauros domus domini ⁊ thesauros regis ⁊ principum: cuncta transtulit in babylonem. Et succenderunt domum dei: ⁊ destruxerunt murum hierusalem: ⁊ omnes turres eius igne combusserunt: ⁊ cuncta uasa pretiosa eius in uasa confregerunt. Et eos qui fugerant gladium: transtulit in babylonem: ⁊ fuerunt ei ⁊ filiis eius seruientes usque dum regnaret rex Persarum: ut impleretur sermo domini in ore Hieremie: donec placaret terra sabbata sua: omni tempore desolationis suę sabbatizauit usque dum complerentur anni septuaginta. Anno autem primo Cyri regis Persarum: ut impleretur sermo domini ex ore Hieremie: suscitauit dominus spiritum Cyri regis Persarum: ⁊ precepit ut transiret per uniuersum regnum suum: tam uoce quam scripto: dicens: Hec dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi: ipse autem precepit mihi ut ędificarem ei domum in hierusalem que est in iuda. Quis est in uobis ex omni populo eius? Sit deus eius cum eo: ascendat in hierusalem que est in iuda: ędificet domum domini dei israel: ipse est deus qui est in hierusalem. Et omnes qui reliqui fuerint de cunctis locis in quibus habitant ibi: subleuent eum argento ⁊ auro ⁊ substantia ⁊ pecoribus: absque his que uoluerint ultro offerre templo dei qui est in hierusalem. Surrexerunt ergo principes familiarum iuda ⁊ beniamin ⁊ sacerdotes ⁊ leuite: omnes quorum suscitauit deus spiritum ut ędificarent domum domini que est in hierusalem. Et omnes qui erant in circuitu eorum: adiuuerunt manus eorum in uasis argenti ⁊ auri: in substantia ⁊ pecoribus ⁊ in donis: absque his que uoluntarie obtulerunt. Rex quoque Cyrus protulit uasa templi domini: que tulerat Nabuchodonosor de hierusalem ⁊ posuerat in templo dei sui. Protulit ergo ea Cyrus rex Persarum per manum Mithridatis gazophylacis sui: ⁊ numerauit ea Sassabasar principi Iuda. Et hic est numerus eorum: Phialę aureę triginta. Phialę argenteę mille. Turibula argentea uiginti nouem. Crateres aurei triginta. Crateres argentei quadringenti decem. Alia uasa mille. Omnia uasa auri ⁊ argenti quinque milia quadringenta. Hec omnia tulit Sassabasar cum his qui ascenderant de transmigratione babylonis in hierusalem. Et in diebus Assuerus regis: in principio regni eius: scripserunt accusationem habitatorum iuda ⁊ hierusalem. Et in diebus Artaxerxis: scripsit Beselam ⁊ Mithridates ⁊ Thabeel ⁊ reliqui socii eorum ad Artaxerxem regem Persarum. Scriptura autem epistole: syro sermone scripta est ⁊ interpretata. Rehum cancellarius ⁊ Semsai scriba scripserunt epistolam contra hierusalem ad Artaxerxem regem in hunc modum: Rehum cancellarius ⁊ Semsai scriba ⁊ reliqui socii eorum: Dinei ⁊ Apharsathachei ⁊ Tharphalei ⁊ Apharsei ⁊ Archeui ⁊ Babylonii ⁊ Susanchei ⁊ Deei ⁊ Elamitę: ⁊ ceteri populi quos abduxit Asenaphar magnus ⁊ nobilis ⁊ collocauit eos in ciuitate Samarie ⁊ in reliqua parte trans flumen: ⁊ nunc. Hoc est exemplar epistole quam miserunt ad eum: Regi Artaxerxi: seruientes tibi homines trans flumen: ⁊ nunc. Notum sit regi quod Iudei qui ascenderunt a te ad nos: uenerunt in hierusalem ciuitatem rebellem ⁊ malam: ędificant plateas eius ⁊ muros restaurant: fundamenta quoque templi componunt. Quam ob rem notum sit regi: quia si ciuitas hec fuerit restaurata ⁊ muri eius completi: tributum non dabunt: ⁊ uectigal: ⁊ pedagium: ⁊ sic regibus nocebitur. Quia igitur sal palatii comedimus: ⁊ indignum est nos regis uidere contumeliam: idcirco misimus ⁊ significauimus regi: ut requiras in libris patrum tuorum: ⁊ inuenies in libris gestorum ⁊ scies ciuitatem illam rebellem esse regibus ⁊ prouinciis: ⁊ seditiones habuisse semper a temporibus antiquis: propter quam causam ciuitas ipsa destructa est. Notum igitur facimus regi: quia si ciuitas hec fuerit restaurata ⁊ muri eius completi: pacem non habebis. Misit rex Artaxerxes epistolam Rehum cancellario ⁊ Semsai scribę ⁊ reliquis socijs eorum: habitantibus in Samaria ⁊ in reliqua parte trans flumen: ⁊ nunc. Epistola quam misistis ad nos: manifeste lecta est coram me. Et a me iussum est: ⁊ inquisitum est: ⁊ inuentum est quod ciuitas illa a temporibus antiquis aduersus reges se erigat: ⁊ rebellio ⁊ seditio fiat in ea. Reges quoque potentissimi ⁊ fortissimi regnauerint in hierusalem: ⁊ dominati sint omni regioni trans flumen: ⁊ tributum ⁊ uectigal ⁊ pedagium solitum sit dari eis. Nunc ergo date operam ut desistant homines illi: ⁊ ciuitas ista non ędificetur: donec a me iussum fuerit. Videte ne negligentes sitis in hac re: ne crescat malum ⁊ augeatur ad nocumentum regum. Tunc Rehum cancellarius ⁊ Semsai scriba ⁊ reliqui socij eorum: qui habitabant in Samaria ⁊ in reliqua parte trans flumen: postquam audierunt epistolam Artaxerxis regis: uelocius perrexerunt in hierusalem ad Iudeos: ⁊ compulerunt eos ad desistendum. Et cessauit opus templi dei quod est in hierusalem: ⁊ mansit desertum usque ad annum secundum regni Darii regis Persarum. Aggeus autem ⁊ Zacharias filius Addo prophetauerunt Iudeis qui erant in iuda ⁊ hierusalem in nomine dei israel: super eos. Tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel ⁊ Iosue filius Iosedech: ⁊ ceperunt ędificare templum dei quod est in hierusalem: ⁊ cum eis prophetantes adiuuabant eos. In tempore illo uenit ad eos Thathanai dux regionis trans flumen ⁊ Sathrabuzanai ⁊ socij eorum: ⁊ dixerunt ad eos: Quis dedit uobis potestatem ędificandi domum hanc ⁊ muros eius restaurandi? Hoc quoque dicebant ad eos: Quae sunt nomina uirorum qui ędificant? Sed oculus dei eorum factus est super seniores Iudeorum: ⁊ non prohibuerunt eos donec ad Darium perueniret sermo: ⁊ tunc rescripta epistole responderent. Exemplar epistole quam misit Thathanai dux regionis trans flumen ⁊ Sathrabuzanai ⁊ socij eius Apharsachei qui erant trans flumen: ad Darium regem. Sermonem quem miserunt ad eum: ⁊ scripserunt in eo: Dario regi omnem pacem. Notum sit regi quod perrexerimus in prouinciam Iudeę: ad domum dei magni: quę ędificatur lapidibus electis ⁊ ligna ponuntur in parietibus: ⁊ opus istud diligenter perficitur ⁊ prosperatur in manibus eorum. Tunc interrogauimus seniores illos: ⁊ sic locuti sumus ad eos: Quis dedit uobis potestatem ędificandi domum hanc ⁊ muros eius restaurandi? Nomina quoque eorum

secundo ꝛescribitur reparatio sacerdotalis ministerij· cū dr: Eçechias autem. vbi eçechias primo sacerdotes ⁊ leuitas in officijs suis restituit. secundo ꝛ victualib⁹ eis prouidit· ibi: Precepit etiã. tertio ꝛ procuratorib⁹ in istis ordinauit· ibi: Fuit aũt prefect⁹. Sententia prime partis patet in littera vsq; ibi: a Canerentq; in portis castroꝝ dñi. castra dñi hic dicunt atria sacerdotum vbi habitabãt sacerdotes ianitores ⁊ alij qui custodiebãt templũ.

b Pars aũt regis ꝛc. holocaustum mane semp ⁊ vespere. i. iuge sacrificiũ ⁊ cetera que sequũt. ⁊ hoc fecit eçechias ex ꝓpria deuotione quia tota cõmunitas ꝛebat talia ministrare. c Precepit etiam pplo. hic cõsequenter ꝛscribit qualiter eçechias ꝓuidit eis ꝛ victualib⁹· cum dicit: Precepit etiam populo habitantium hierusalem ut darent partes sacerdotibus ⁊ leuitis. s. ꝛ decimas ⁊ primitias q̃ erãt assignate eis ꝑ legem. d Ut possent vacare legi dñi. videlz studendo docendo· templum officiando. istud enim semper fuit obseruatũ apud oẽs q̃ illi qui intendebãt studio ⁊ cultui diuino acciperent necessaria victus a populo· ꝓpter q̃ etiam sacerdotes egypti tpe famis non fuerunt cõpulsi vendere possessiones suas sicut alij quia ipsis statuta cibaria ex horreis publicis prebebant· ut habet Ben. xlvij. ca. e Plurimas obtulere primitias. quantitas autẽ ꝑmitiarũ non fuit determinata in lege: sed ꝑmo fuit facta voluntarie ꝑm deuotionẽ dãtiũ. postea ꝙo ꝓpter auariciam crescentem quia multi parũ aut nihil dabant· per sapientes hebreoꝝ fuit ꝛ determinatũ q̃ ad minus seragesima pars daret. illi tamẽ qui erãt magis deuoti dabant quadragesimã. medij ꝙo quinquagesimã. ⁊ hoc idem dicit in collationibus patrũ collatione ꝑma tꝛone abbatis. f Mellis quoq;. lz ꝛ melle non posset fieri oblatio que tota uel ꝑm partem cremaretur super altare· ut habetur Leuit. ij. tamẽ inde ꝛebant dari primitie cedentes in vsum sacerdotum. hebrei tamẽ dicunt q̃ nomine mellis intelliguntur hic dulces fructus ut dactili ficus ⁊ huiusmodi. g Et omniũ que gignit humus. Dicit aũt Ra. Sa. sup Deut. xxvj. q̃ primitie q̃tum ad terrenascentia dabantur tñ ꝛ septem rebus. s. frumẽto hordeo vinea oliua malogranato ficu ⁊ palma. tamẽ poterant homines ꝛ alijs dare ex speciali deuotione. ⁊ sic factum fuit hic. h Decimasq; sanctorum. ꝑm hebreos iste sunt decime quas leuite dabant sacerdotibus ꝛ decimis quas receperant a populo· ut habetur Nu. xviij. ca. i Mense tertio ceperũt aceruorum iacere fundamenta. i. principia que subsunt illis que superponũt. k Interroga-

canerentq; [a] in portis castroꝝ dñi. Pars [b] autem regis erat ut ꝛ ꝓpria eius substãtia offerret holocaustũ mane semp ⁊ vespere: sabbatis quoq; ⁊ calendis ⁊ solẽnitatibus ceteris sicut scriptum est in lege moysi. Precepit [c] etiam populo habitantiũ hierusalem: ut darent partes sacerdotibus ⁊ leuitis: ut [d] possent vacare legi dñi. Quod cũ percrebuisset in auribus multitudinis: plurimas [e] obtulere primitias filij israel frumenti vini ⁊ olei: mellis [f] quoq; ⁊ [g] omniũ que gignit humus decimas obtulerunt. Sed ⁊ filij israel ⁊ iuda qui habitabant in vrbibus iuda obtulerunt decimas boum ⁊ ouiũ: decimasq; [h] sanctorũ que vouerãt dño deo suo: atq; vniuersa portantes fecerũt aceruos plurimos. Mense [i] tertio ceperunt aceruorũ iacere fundamẽta: ⁊ mense septimo compleuerunt eos. Cumq; ingressi fuissent eçechias ⁊ principes eius: viderunt aceruos ⁊ benedixerũt dño ac populo israel. Interrogauitq; [k] eçechias sacerdotes ⁊ leuitas cur ita iacerent acerui. Respondit illi azarias sacerdos primus ꝛ stirpe sadoch dicens: Ex quo ceperũt offerri primitie in domo dñi comedimus ⁊ saturati sumus: ⁊ remanserũt [m] plurima: eo [n] q; benedixerit dñs populo suo. Reliquiarũ aũt est copia ista quã cernis. Precepit [o] igitur eçechias ut prepararent horrea in domo dñi. Quod cũ fecissent: intulerunt tam primitias q̃ decimas ⁊ quecũq; vouerant fideliter. Fuit [p] aũt prefectus eorum chonenias leuita ⁊ semei frater eius secundus: post quem iehiel ⁊ azarias ⁊ naad ⁊ asahel ⁊ hierimoth: ioçabat q̃q; ⁊ eliel ⁊ ieſmachias ⁊ maath ⁊ banaias prepositi sub manibus chonenie ⁊ semei fratris ei⁹ ex imperio eçechie regis ⁊ azarie pontificis dom⁹ dñi: ad quos omnia pertinebant. Chore ꝙo filius iemna leuites ⁊ ianitor orientalis porte: prepos⁹ erat bis que sponte offerebant dño primitijsq; ⁊ [q] cõsecratis in sancta sanctoꝝ: ⁊ sub cura ei⁹ eden ⁊ beniamin: ieſue ⁊ semeias: amarias quoq; ⁊ sechenias in ciuitatibus sacerdotũ: ut fideliter distribuerẽt fratribus suis partes minoribus atq; maioribus: exceptis [r] maribꝰ ab annis tribus ⁊ supra cũctis qui ingrediebantur templũ dñi. Et q̃quid p̃ singulos dies conducebant in ministerio atq; obseruationib⁹ iuxta diuisiones suas sacerdotib⁹ per familias ⁊ [s] leuitis a vicesimo anno ⁊ supra per ordines ⁊ turmas suas: vniuersq; multitudini tam vxoribus q̃s liberis eorum vtriusq; sexus fideliter cibi ꝛ bis que sanctificata fuerant prebebant. Sed ⁊ filioꝝ aaron per agros ⁊ suburbana vrbiũ singularũ dispositi

uitq; eçechias. quia mirabat ꝛ tantis acervis victualium. l Respondit illi azarias sacerdos primus. i. maior. ⁊ iste restitit ocie regi thuri ficare volenti· ut dictum est supra. xxvj. m Remanserunt plurima. s. ꝛ primitijs ⁊ decimis habito sufficienti victu sacerdotum ⁊ leuitarum. n Eo q̃ benedixit dñs populo suo. i. abũdare fecit in bonis temporalibus: ⁊ ideo dabãt abundanter ꝑmitias ⁊ decimas ⁊ quia tunc erant magis deuoti. ut patet ex predictis. o Precepit igit eçechias ut prepararẽt horrea. ut ibi reponerent ea que ꝓtunc erant superflua ⁊ vsq; ad tempus congruũ seruarentur. p Fuit aũt prefect⁹. hic ꝙnter ostẽdit qualiter eçechias prouidit ꝛ fidelibus psonis ad conseruandũ predicta ⁊ procurandũ ea que essent pro sacerdotibus ⁊ leuitis recipienda ⁊ ad cõseruandũ deo oblata ⁊ consecrata. ⁊ patz littera vsq; ibi: q Et consecratis in sancta sanctoꝝ. nõ accipit hic sancta sanctoꝝ pro parte interiori templi in qua erat arcba testamenti: que ꝓprie dicebat sancta sanctoꝝ. ꝓut accipitur ꝙiunctiue: sed hic accipitur disiunctiue in sancta que sunt ꝛ numero sanctorum. oia enim deo cõsecrata dicebãt sancta ⁊ ꝛ numero sanctoꝝ. r Exceptis maribus ab annis tribus ⁊ supra. lz enim leuite numerent Nu. iij. ab vno mense ⁊ supra. hoc tñ factum est ut acciperentur pro redẽptione p̃mogenitoꝝ aliarum tribuũ· sed ꝛ distributionibus que fiebant leuitis nõ recipiebatur pro eis donec haberent tres annos. sequitur postea: s Et leuitis a vicesimo ãno ⁊ sup̃. Nu. iij. accipiunt leuite ad ministeriũ tabernaculi a tricesimo anno vsq; ad q̃nq̃gesimũ ãnũ. ⁊ Nu. viij. a viginti q̃nq; annis. ⁊ sicut dictũ fuit ibidẽ non instituebantur ministri nisi in tricesimo anno. tamẽ a vicesimoquinto anno exercebantur in aliquib⁹ officijs: ut sic in illis quinq; ãnis experirent sacerdotes qui leuite essent apti ad ministrandũ ⁊ in quibus officijs: tamẽ post edificationem templi quia leuite nõ habuerũt ita grauia officia sicut ante: q̃ tabernaculũ cũ pertinentibus ad ipsum portabatur ꝛ loco ad locũ· in minori etate instituebantur. s. vicesimo anno. ⁊ per aliquod tempus ante accipiebãt experiẽtia ꝛ ipsis. Sciendũ

tamē q̄ ea que dicta sūt sic fiebāt ꝛe cōmuni lege. ex speciali tñ cā aliq̄ minoris etatis recipi poterāt ad ministeriū tabernaculi sicut beli recepit samuelē ad ministeriū tabernaculi cū adhuc esset puer ꝛecē annoꝝ uel circit. ut dictū fuit .j. Reg. j. ca. quia mater sua anteq̄ cōciget ipsum dño vouerat q̄ si daret ei sexum virilē: daret eū ministerio dñi cūctis diebus quibus posset ministrare. b etiā fuit ante edificationē templi. a Operatusq̄ est. s. ezechias. c Et rectum. erga .primū. b Bonū. q̄tum ad seipsum. d Et vtū. q̄tū ad deū. ideo sequitur: Coram dño ꝛeo suo. e

Cap. xxxij.

Ost que. Hic vltimo sub ezechia describitur restauratio regalis imperij p̄mo p aduersarij terribilē reiectionē. secūdo p ipsius ezechie mirabilem sanationē ibi: In diebus illis. Circa primū primo describitur circa ezechiam prouidentia i humanis. secūdo confidentia ꝛe diuinis ibi: Et cōuocauit vniuersos. tertio pestilentia i ei⁹ aduersarijs ibi Que postq̄ gesta sūt. Sciendū aūt q̄ circa istā historiā aliqua hic omittunt que pleni⁹ dicta sunt. iiij. Reg. xviij. vij. xix. Circa p̄mā igit̄ partē dr sic: Post que vel huiuscemodi veritatē. s. vite ipsi⁹ ezechie in idolatrie destructione vel cultu⁹ dini restauratiōe. f Venit sennacherib rex assyriorum ꝛc. ex quo patet q̄ aliquando iusti tribulant⁹ in hac vita ut habeant patientie meritū vel alij exemplū. g Quod cū audisset. hic omittit⁹ quod. iiij. Regū. xviij. supplet. s. q̄ ezechias merito timēs destructionē hierusalē, p̄ pctā actaq̄ patris sui aurū vel argentū misit sennacherib regi assyrioꝝ sub pacto iuramento firmato q̄ recederet ꝛe regno iude vel dimitteret illud i pace: h fracto fedre retenta pecunia venit p⁹ ea ad destruendū hierusalē si posset: vel tunc ezechias disposuit se ad resistendū. vel hoc est qđ dr: Quod cū audisset ezechias. s. fractionē iuramēti predicti. b Inito cū p̄ncipib⁹ cōsilio. quia homo in periculo positus non valet omittere ea que sunt agenda p̄m humanā prouidentiā ad sui liberationē. alit̄ tentaret deū. i Vt obtura. capi. fontiū. ad hoc q̄ exercitus veniens ad obsidendū ciuitatem pateretur aque penuriā vel sic recedere cogeret. k Et riuū. qui fluebat ꝛe hierusalē. l In medio terre. hoc est extra vrbē. ita q̄ cursum illi⁹ riui sic dispositum q̄ partim retinebat iuxta vrbē p modū lacus: vel qđ ibi capi nō poterat terram reintraret q̄ aliam viā: ita q̄ exercitus obsidens ciuitatem nō haberet inde aliquam subuentionē. m Edificauit quoq̄ agens industrie. i. prouide. n Omnē murū ꝛc. ita q̄ nihil omitteret ꝛe contingentib⁹ ad sui defensionem. o Et fecit vni. ge. armaturā. s. ad inuadendū aduersarios: vel ad sustinendū inuasiones eoꝝ. p Et cōuocauit. Hic p̄mitt⁹ describitur ei⁹ cōfidentia ꝛe diuinis. quia q̄libet homo in periculis positus nihil omittit ꝛe his que possunt fieri p prouidentiam humanā secure potest confidere ꝛe deo in residuo. vel hoc est qđ dr: Et cōuocauit vniuersos in platea porte ciuitatis. ut oēs possent eū audire. q Ac locutus est ad coꝛ eoꝝ. efficacit̄ mouēs eos ad bonū. r Nolite timere: vel cui⁹ cā subdit⁹ s Multo enī plures nobiscū sunt. i. virtus diuina vel angeloꝝ ipsi⁹. q̄rū fortitudo prevalet omni virtuti humane. vñ infra dr q̄ angelus dñi percussit omnē virum robustum vel bellatorē exercitus regis assyrioꝝ. t Que postq̄ gesta sunt. Hic p̄mitt⁹ describitur pestilentia in aduersarijs. Circa quam p̄mo p̄mit⁹ sennacherib blasphemia. secundo dei vindicta. ibi Otauerunt aūt. Circa p̄mū dicit⁹: Que postq̄ gesta sunt. i. post munitionem ezechie ad resistendū. v Misit sennacherib rex assyrioꝝ seruos suos in hierusalē. s. rapsacē vel quosdā alios cū exercitu ut terrerent ezechiam vel pplm ei⁹ verbis vel factis. ut dr pleni⁹ iiij. Regū. xviij. x In quo habentes fiduciam. quasi diceret. i nullo. q̄ nō in virtute humana. vel hoc notatur cū dr: y Sedetis obsessi in hierusalem. quasi diceret. si haberetis virtutem resistendi exiretis ad prelium. similter nec in diuina. vel hoc notatur cum dicitur: z Num ezechias decepit vos. quasi diceret. sic. a Affirmans q̄ dñs deus noster liberet vos. vel ad hoc inducit duplicem rationē. prima est q̄ ezechias destruxit omnia altaria in quibus ppl⁹ offerebat dño. excepto altari qđ erat in templo. vel ex hoc arguit q̄ magis meruerat dei offensam q̄ misericordiā vel hec ratio tangitur. cū dicit: b Nūquid non iste est ezechias qui destruxit excelsa illi⁹ vel altaria. sed hec ratio concludit falsū: q̄ illa altaria nō fuerunt licita post templi edificationē sicut frequenter dictum est supra. Secunda ratio est quia dij aliarū gentiū cum tamē essent multi nō poterant eas liberare de manib⁹ regū assyrioꝝ ergo nec deus israel cū sit vnicus poterit liberare populū suū de manu mea. hec ratio diffuse tangit. cū dr: c An ignoratis que ipse fecerim vel patres mei ꝛc. vel patet hā. sed hec ratio nō valet. quia illi

erant viri qui partes distribuerent vniuerso sexui masculino: de sacerdotibus vel leuitis. Fecit ergo ezechias vniuersa que dixim⁹: i omni iuda: operatusq̄ est bonū, vel rectum vel verum coram dño deo suo in vniuersa cultura ministerij dom⁹ dñi iuxta legē vel cerimonias: volens requirere deū suū in toto corde suo. Fecitq̄ vel prosperatus est.

Ost que vel huiuscemodi veritatē venit sennacherib rex assyriorum: vel ingressus iudam obsedit ciuitates munitas volens eas capere. Quod cū audisset ezechias: venisse scilicet sennacherib: vel totū belli impetum verti contra hierusalēm: cito eū principibus consilio virisq̄ fortissimis: ut obturarēt capita fontium qui erant extra vrbē: vel hoc omniū decernente sententia cōgregauit plurimā multitudinē: vel obturauerunt cunctos fontes: vel riuū q̄ fluebat in medio terre dicentes: Ne veniant reges assyriorum vel inueniant aquarū abundantiam. Edificauit quoq̄ agens industrie omnem murum qui fuerat dissipat⁹: vel extruxit turres desup: vel forinsecus alterum murum. Initaurauitq̄ mello i ciuitate dauid: vel fecit vniuersi generis armaturā vel clypeos. Constituitq̄ principes bellatorum in exercitu: vel conuocauit vniuersos i platea porte ciuitatis: ac locutus est ad coꝛ eoꝝ dicens: Viriliter agite vel confortamini nolite timere: nec paueatis regē assyriorū vel vniuersam multitudinē que est cū eo. Multo enī plures nobiscū sunt q̄m cū illo. Cum illo enī est brachium carneum: nobiscum dñs deus noster qui auxiliator est noster: pugnatq̄ p nobis Confortatusq̄ est populus huiuscemodi verbis ezechie regis iuda. Que postq̄ gesta sunt: misit sennacherib rex assyriorum seruos suos hierusalem: ipse enī cum vniuerso exercitu obsidebat lachis: ad ezechiam regem iuda: vel ad omnē populū qui erat in vrbe dicens: Hec dicit sennacherib rex assyriorum: In quo habentes fiduciam: sedetis obsessi in hierusalem: Num ezechias decepit vos ut tradat morti in fame vel siti: affirmans q̄ dñs deus vester liberet vos de manu regis assyriorum: Nūquid non iste est ezechias qui destruxit excelsa illius vel altaria: vel precepit iude vel hierusalem dicens: coram altari vno adorabitis: vel in ipso cōbureris incensum: An ignoratis que ego fecerim vel patres mei cunctis terrarū populis: Nūquid prevaluerunt dij gentium omniūq̄ terrarum liberare regionem suā de manu mea: Quis ē de vniuersis dijs gētiū

erant dij falsi: ⁊ nullius
potentie. ⁊eus aũt ysrael
⁊rus ⁊eus est vnicus ⁊
omnipotens. a Epi
stolas quoq; scripsit ⁊c.
Istud nõ fuit tunc factũ
ied post recessũ rapsacis:
cũ rex assyrioꝝ audisset p
nũciũ q rex ethiopũ in
uadebat terram suã ⁊ sic
fuit cõpulsus recedere ⁊
terra ysrael ad ⁊bellandũ
contra ipsum ⁊ tũc misit
lras cõminatorias eçe-
chie q ⁊rellato rege
ethiopũ rediret ad expu
gnandũ hierusalẽ: sed b
interponitur inter ⁊ba
rapsacis quasi chronice
loquendo. Consequenẽ
reuertitur scriptura ad
⁊ba rapsacis cũ dicit:
b Insup ⁊ clamore ma
gno lingua iudaica ⁊c.
⁊ ista ⁊ba plenius
tinentur. iij. Regũ. xviij.
f. ⁊. g. Ex hoc autẽ loco
dr coiter q iste rapsa
ces erat apostata a fide
uersus ad gẽtilitatẽ. ⁊
dicũt aliqui q fuit filius
ysaie. c Grauerunt
igit. Posita blasphemia
sennacherib ⁊bis ⁊ scri
ptis. hic ꝑnter ⁊scribit
dei vindicta ad ꝑces eçe
chie ⁊ ysaie que plenius
batur. iij. Regũ. xix. ⁊
similiter exercit⁹ senna
cherib pcussio. ⁊ ista fue
runt ibi diffuse exposita.
excepto quod sequit:
d Reuersusq; est cũ igno
minia in terrã suam. cũ
paucis fugiendo. aliqui
aũt exponũt q qñ angel⁹
pcussit exercitum senna
cherib rasit caput ⁊ bar
bam ipsius sennacherib.
sm q dr Isa. vij. In illa
die radet dns in rege as
syrioꝝ caput ⁊ barbam.
quod erat valde ignomi
niosum in terra illa ⁊ ad
huc est. Sciendũ etiã q
illa pcussio sennacherib ⁊
sui exercitus fuit p duos
ãnos postq; recesserat ⁊
terra ysrael mittens epi
stolas cõminatorias eçe
chie. ut dictum fuit ple
nius. iij. Regũ. xix. cete
ra patent in littera. e
In die⁹ illis. Hic ꝑnter
⁊scribit ipsius eçechie
mirabilis sanatio: cui⁹
modus plenius dr. iij.
Regũ. xx. ⁊ ex dictis ibi
dem patet littera excepta
paucis que sequũt. f
Sed nõ iuxta beneficia
q̃ acceperat retribuit. s.
dño. g Quia ele
quas vastauerunt patres mei:
qui potuerit eruere populũ suũ
de manu mea: ut possit etiam
deus ⁊ester eruere vos de hac
manu? Non vos ergo decipiat
eçechias: nec vana psuasioe ⁊
ludat: neq; credatis ei. Si enĩ
nullus potuit deus cunctarum
gentium atq; regionum libera
re populũ suum de manu mea:
⁊ de manu patrum meorũ: con
sequenter nec deus ⁊ester pote
rit eruere vos de hac manu.
Sed ⁊ alia multa locuti sunt
serui eius contra dñm deum ⁊
contra eçechiam seruum eius.
Epistolas[a] quoq; scripsit ple
nas blasphemie in dñm deum
israel: ⁊ locutus est aduersum
eum: Sicut dij gentium cete
rarum non potuerunt liberare
populum suum de manu mea:
sic ⁊ deus eçechie eruere nõ po
terit populũ suũ de manu ista.
Insuper[b] ⁊ clamore magno lin
gua iudaica contra populũ qui
sedebat in muris hierusalem p
sonabat: ut terreret eos ⁊ cape
ret ciuitatẽ. Locutusq; est cõ
tra deum israel: sicut aduersum
deos populoꝝ terre opera ma
nuũ hominũ. Grauerunt[c] igi
tur eçechias rex ⁊ isaias filius
amos ꝓphetes aduersum banc
blasphemiam: ac reiterati sũt
vsq; in celum. Et misit dns an
gelum suũ: qui percussit omnẽ
virum robustum ⁊ bellatorem
⁊ principem exercitus regis as
syriorum: reuersusq;[e] est cum
ignominia in terrã suã. Cũq;
ingressus esset domum dei sui:
filij qui egressi fuerant de vte
ro eius interfecerunt eũ gladio
Saluauitq; dns eçechiam ⁊
habitatores hierusalem de ma
nu sennacherib regis assyriorũ
⁊ de manu omniũ: ⁊ prestitit
ei quietem per circuitũ. Multi
etiam referebant hostias ⁊ sa
crificia dño in hierusalẽ ⁊ mu
nera eçechie regi iuda. Qui ex
altatus est post hec coram cun
ctis gentibus. In[d] diebus illis
egrotauit eçechias vsq; ad
mortẽ: ⁊ orauit dñm. Exaudi
uitq; eum ⁊ dedit ei signũ: sed[f]
non iuxta beneficia que accepe
rat: retribuit. quia[g] elevatum
est cor eius. Et[h] facta est cõtra
cum ira: ⁊ contra iudam ⁊ hie
rusalem. Humiliatusq;[i] est po
stea eo q exaltatum fuisset cor
eius: tam ipse q̃ habitatores
hierusalem: ⁊[k] idcirco non ve
nit super eos ira dñi in diebus
eçechie. Fuit[l] autem eçechias
dives ⁊ inclytus valde: ⁊ the
sauros sibi plurimos cõgrega
uit argẽti ⁊ auri ⁊ lapidis pre
ciosi: aromatum ⁊ armorum
vniuersi generis: ⁊ vasorũ ma
gni precij: apothecas q̃q; fru
mẽti vini ⁊ olei ⁊ ꝑsepia omni
um iumentorũ: caulasq; pecoꝝ
rib⁹: ⁊ vrbes sex edificauit. Ha
bebat quippe greges ouium ⁊
armentorum innumerabiles: eo
q dedisset ei dns substantiam
multam nimis. Ipse[m] est eçe
chias qui obturauit superiorẽ
fontem aquarũ gyon: ⁊ auerti
t eas subter ad occidẽtẽ vbis
dauid. In omnibus operibus
suis fecit prospere que voluit.
Attamen[n] in legatione princi
pum babylonis qui missi fue
rant ad eũ ut interrogarent de
portento quod acciderat super
terram: dereliquit[o] eum dns ut
tentaretur ⁊ nota fierẽt omnia
que erant in corde eius. Reli
qua autem sermonũ eçechie ⁊
misericordiarũ eius scripta sunt
in visione ysaie filij amos ꝓphe
te: ⁊ in libro regũ iuda ⁊ israel.
Dormiuitq; eçechias cũ patri
bus suis: ⁊[p] sepelierũt eum su
pra sepulchra filiorum dauid.
Et celebrauit ei⁹ exequias vni
uersus iuda ⁊ oes habitatores
hierusalẽ. regnauitq; manasses
filius eius pro eo. xxxiii

Duodecim[q] annorum
erat manasses cum re
gnare cepisset: ⁊ quin
quagintaquinq; annis regna
uit in hierusulẽ. Fecit aũt ma
lũ coram dño iuxta abomina
tiones gentium quas subuertit
dns coram filijs israel: ⁊ cõuer
sus instaurauit excelsa que de
molitus fuerat ezechias pater
ei⁹: cõstruxitq; aras baalim: ⁊
fecit lucos: ⁊ adorauit omnem
militiã celi ⁊ coluit eam. Edi
ficauit q̃q; altaria in domo dñi
de qua dixerat dns: in hierusa
lem erit nomen meũ in eternũ.
Edificauit aũt ea cuncto exer
natũ ẽ coꝝ ei⁹. istã
sanationẽ pro ma
gna pte suis meritis
attribuẽs. supdixit
etiam de hoc q rex
babylõis misit sibi
lras ⁊ munera. ⁊
ex illa elatiõe ostẽ
dit eis oes diuitias
suas thesauros
⁊ secreta ad sui ia
ctantiam. b Et
facta est contra eũ
ira. s. dñi. ꝓpter ꝑ
dicta. i Humili
atusq; ẽ postea ad
arguitionem isaie
ꝓphete. ut dr. iiij.
Regũ. xx. f. ⁊ Isa.
xxxviij. ⁊. xxxix.
k Et idcirco nõ
venit super eos ira
dñi in diebus eçe
chie. sed dilata fu
it vsq; ad tempus
sedechie. l
Fuit aũt eçechias
dives diuitijs ar
tificialib⁹ ⁊ natu
ralibus ⁊ alijs ad
magnificentiã re
giam ꝑtinentib⁹. ⁊
patet lrã vsq; ibi:
m Ipse est eçe
chias qui obtura
uit superiorẽ fontẽ
aquarũ gyon. Hy
on nomẽ fontis ex
quo fluebat riuus
extra ciuitatẽ cui⁹
cursum impedivit
eçechias ꝓpter
assyrioꝝ. ut ꝓdictũ
est supra circa ꝓn
cipiũ hui⁹ ca. n
Attamẽ in legati.
ꝓn. baby. q mis. fu.
ad eũ ut inter. de
portẽto. i. de signo
sibi dato in retro
cessione solis. ut dr
iij. Regũ. xx. o
Dereliquit eũ dns
non ꝑservando eũ
ab elatione. ut di
ctũ est supra. seq;
p Et sepelierunt
eũ supra sepulchra
filioꝝ dauid. i. i lo
co solẽniori ⁊ cele
briori, ꝓpter bona q̃
fecerat hz in aliq̃b⁹
deliq̃ misset. q

Cap. xxxiij.

Duodecim
ãnoꝝ. hic
ꝓnter de
scribit temp⁹ ipsi⁹
manasse. ⁊ secũdo
sub ipso tẽp⁹ ãmon
filij sui. qz pauca de
eo dicunt. ibi: Dor
miuit autẽ. Circa

ꝑmū ꝑmo ꝛscribitur ipsius manasse multiplex ꝓuaricatio. 2° ei⁹ emẽdatio ibi: Idcirco sup-induxit. 3° recapitulatio ibi: Reliq aũt. Snia aũt prime ꝑtis ꝑz ex dict⁹. iiij. Reg̃. xxj. exceptis que sequunt. a Obseruabat somnia. quoꝝ aliq̃ erant vana: aliq̃ a demonib⁹ imissa. ⁊ diuinare ꝛ futur] ꝑ talia illicitū est. ut dictū fuit plenius ꝛ ista materia Beñ. xlj. b Sectabat auguria i. diuinationes prgarritū ⁊ volatum auiū. c Maleficis artib⁹ inseruiebat. q̃drdo rīsa demonum ꝑ magicas artes. d Habebat secū magos. diuinantes ꝑ astra vltra q̃s se extẽdat virtus ꝓstellatiõis e Et incãtatores sensus hoium illudẽtes. f Locutusq̃ est dñs ad eũ ⁊c.] misericordie reuocando. g Et attẽdere noluerũt. ex quo ꝑz eoꝝ obstinatio. h Idcirco. hic ꝑñ ꝛscribit ipsius manasse emẽdatio flagellatione sibi intellectū ꝑbente cũ dr. i Superinduxit eis ꝑn. exer. re. assyriorũ. ꝑm Josephũ ⁊ alios expositores ꝫ manasse venit rex babylonis. vñlbdie Duxerũt eũ i babylonẽ. dicẽdũ q̃ monarchia assyrioꝝ iã ꝑ parte magna ꝛfecerat: qz iã medi ⁊ babylonij recesserant ab ea. ꝑm q̃ dic Joseph⁹. ⁊ alij historiographi. ⁊ tõ qd dr hic: Superinduxit eis ꝑncipes exercitus regis assyriorum. referẽdũ est hoc ad tẽpus ꝑteritũ. i. eos q̃ solebãt eẽ ꝑncipes: qñ rex babylonis erat ei subditus: qz tũc rex babylonis cũ maioꝝ⁹ regni sui erat ꝛ exercitu regis assyrioꝝ. k Depcatusq̃ est eũ ⁊ obsecrauit. dicit aũt obsecratio ꝛpcatio ꝑ rem sacrã: sicut in fine oꝝonũ ecclesie dicitur

citui celi in duobus atrijs dom⁹ dñi: trãsiregq̃ fecit filios suos ꝑ ignẽ in valle bẽbennon. Observabat⁸ somnia: sectabatur⁹ auguria: maleficis⁵ artibus inseruiebat. Habebat⁶ secum magos ⁊ incantatores: multaq̃ mala operatus est coram dño ut irritaret eũ. Sculptile quoq̃ ⁊ cõflatile signũ posuit in domo dñi: de qua locutus est dñs ad dauid ⁊ ad salomonẽ filiũ eius dicens: In domo hac ⁊ in hierusalẽ quã elegi ꝛ cunctis tribubus israel: ponã nomẽ meũ in sempiternũ: ⁊ mouere nõ faciã pedem israel ꝛ terra quam tradidi patribus eoꝝ: tm dũtaxat si custodierint facere que ꝑcepi eis: cunctãq̃ legẽ ⁊ cerimonias atq̃ iudicia q̃ mandaui ꝑ manũ moysi. Jgit manasses seduxit iudã ⁊ habitatores hierusalẽ: ut facerẽt malũ sup oẽs gentes q̃s subuerterat dñs a facie filioꝝ israel. Locutusq̃⁷ est dñs ad eũ ⁊ ad populũ illi⁹: ⁊⁸ attendere noluerũt. Idcirco⁹ superinduxit¹ eis ꝑncipes exercitus regis assyrioꝝ: ceperuntq̃ manassen: ⁊ vinctum catbenis atq̃ cõpedibus duxerũt in babylonẽ. Qui postq̃ coangustatus est: orauit dñm deũ suũ: ⁊ egit penitentiã valde coram deo patrũ suoꝝ. Depcatusq̃[11] ẽ eũ ⁊ obsecrauit intente: ⁊ exaudiuit oꝝonẽ eius: reduxitq̃ eũ hierusalẽ in regnũ suũ: ⁊[1] cognouit manasses q̃ dñs ipse esset deus Post[m] hec edificauit murũ ex ciuitatẽ dauid ad[n] occidentem gyon in cõualle ab introitu porte piscium ꝑ circuitũ vsq̃ ad ophel ⁊ exaltauit illũ vehemẽt. Cõstituitq̃ ꝑncipes exercitus in cunctis ciuitatibus iuda munitis: ⁊ abstulit deos alienos: ⁊ simulacrum de domo dñi: aras[o] quoq̃ quas fecerat in mõte domus dñi ⁊ in hierusalẽ: ⁊ pecit omnia extra vrbẽ. Pozzo[p] instauravit altare dñi: ⁊ immolauit sup illud victimas ⁊ pacifica ⁊ laudẽ: ꝑcepitq̃[q] iude ut seruiret dño deo israel. Attamẽ adhuc populꝰ immolabat i excelsis dño deo suo. Reliquaʳ aũt gestoꝝ manasse ⁊ obsecratio eiˢ ad deũ suũ verba q̃z videntiũ q̃ loquebant ad eũ in noie dñi dei israel continent in[s] sermonib⁹ regum israel. Oratio q̃z ei⁹ ⁊ exauditio ⁊ cũcta peccata atq̃ contẽptus loca etiã in quib⁹ edificauit excelsa ⁊ fecit lucos ⁊ statuas anteq̃ ageret penitẽtiã: scripta sũt i sermonib⁹ oçai. Dozmiuit[t] aũt manasses cũ patribus suis: ⁊ sepelierũt eũ in domo sua: regnauitq̃ ꝑ eo filius ei⁹ amon. Vigintiduoꝝ ãnoꝝ erat amon cũ regnare cepisset: ⁊ duobus annis regnauit i hierusalẽ. Fecitq̃ malũ i cõspectu dñi sicut fecerat manasses pat⁹ eius: ⁊ cũctis idolis q̃ manasses fuerat fabricat⁹ immolauit atq̃ seruiuit: ⁊[v] nõ est reueritus facie dñi sicut reuerit⁹ est manasses pater ei⁹: ⁊ multo maiora deliqt. Cũq̃ ꝓuraissent aduersus eũ serui sui: interfecerũt eũ in domo sua. Pozzo reliq̃ populi multitudo cesis his qui amon peusserãt: cõstituit regẽ iosiam filiũ eius ꝑ eo.

xxxiii

Cto[x] annoꝝ erat iosias cum regnare cepisset: ⁊ triginta ⁊ vno anno regnauit i hierusalẽ. Fecitq̃ quod erat rectũ in ꝓspectu dñi: ⁊ ambulauit in vijs dauid patris sui: non declinauit neq̃ ad dexterã neq̃ ad sinistrã. Octauo autem anno regni sui cũ adhuc esset puer: cepit q̃rere deũ patris sui dauid: ⁊ duodecimo anno postq̃ regnare cepat mũdauit iudam ⁊ hierusalẽ ab excelsis ⁊ lucis simulacrisq̃ ⁊ sculptilibus. Destruxerũtq̃ coram eo aras baalim: ⁊ simulacra q̃ superposita fuerãt demoliti sũt Lucos etiam ⁊ sculptilia succidit atq̃ cõminuit: ⁊ super cumulos eorum qui eis immolare cõsueuerant fragmenta dispersit. Ossa preterea sacerdotũ cõbussit in altaribus idoloꝝ: mũdauitq̃ iudã ⁊ hierusalẽ. Sed ⁊ in vrbibus manasse ⁊ ephraim et symeon vsq̃ neptalim

coiter: Per dñm nostrũ ihm xꝑm ⁊c. ut ꝑ sanctitatẽ ipsi⁹ obtineam⁹ qõ obtinere nostris meritis non valem⁹. ⁊ sic orabat manasses. ut ꝑ diuini nominis sanctitatem impetraret remissionem. l Et cognouit manasses q̃ dñs ipse eẽt deus. ꝑ experientiã sue flagellationis ⁊ liberationis: sicut scriptũ est Job. v. Ipse vulnerat ⁊ medet: ꝑcutit ⁊ manus ei⁹ sanabũt. m Post hꝫ edificauit murũ. s. post reuersionẽ suã de captiuitate n Ad occidentẽ gyon. Hyon est fons extẽs in parte occidentali ciuitatis dauid o Aras quoq̃ quas fecerat in monte dom⁹ dñi i. in monte moria in quo erat templũ. p Porro instaurauit altare domini. quod erat destructum ⁊ prophananatum q Precepitq̃ iude ut seruiret deo isr̃l. ⁊ sic ꝑz emẽdatio manasse in spiritualibus ⁊ temporalibus: q̃tum ad personam propriã ⁊ subditos. r Reliqua autem. Hic ponitur recapitulatio. ⁊ patet littera vsq̃ ibi. s In sermonibus regum israel. patet q̃ iste liber apud nos nõ habet: quia ista. iiij. libꝛo Regum nõ ita exprimuntur: ut hic dicitur. ⁊ eodem modo dicendum de hoc quod sequitur: Scripta sunt in sermonibus oçai. sequitur: t Dozmiuit autem. Hic consequenter agitur de factis ipsi⁹ ãmon filij manasse: ⁊ patet sententia ex dictis. iij. Reg̃. xxj. g. excepto quod sequitur: v Et nõ est reueritus facie dñi. in hoc enim defecit a bonitate patris sui: quia non penituit sicut ipse. ꝑ Cap̃. xxxiij.

Cto annoꝝ erat iosias. Hic consequenter agitur de tempore iosie. Circa quod primo ꝛscribit diuini cultus restauratio. secũdo phase celebratio ca. se. ⁊ tertio ipsi⁹ iosie mors ⁊ tumulatio. ibi: Postq̃ instaurauerat. Circa ꝑmũ ꝛscribit primo idolatrie destructio. secũdo tẽpli dñi reparatio. ibi: Jgit decimooctauo anno. Snia aũt ꝑme partis patet ex dictis. iij. Reg̃. xxiij. vbi ista⁴ destructio idolatrie facta per iosiam diffusius ꝛscribitur. excepto quod sequitur:

a Cunctaq; velubra. dicit aũt velubrũ a veleo les. ⁊ umbra bre. q̃si velens umbram peccatorũ. ⁊ hoc fit ſm veritatẽ in templo eccleſie per ſacramẽtoꝝ adminiſtrationẽ. ſm eſtimationẽ vero falſam ⁊ erroneam gentiliũ hoc fiebat in templis idolorum: de quibus eſt hic ſermo: c De manaſſe ⁊ ephraim ⁊c. aliqui enim fugitiui euaſerant de captiuitate decẽ tribuum. ⁊ illi iunxerunt ſe regno iude ſubijciẽtes ſeipſi ioſie ⁊ ſimul captiuati fuerunt cũ captiuitate bieruſalẽ tempore ſedecie. b Igit᷑ decimooctauo. Hic conſequenter deſcribit templi dñi reparatio. ⁊ diuidit᷑ in duas: in ptem principalem ⁊ incidentalem. ſecunda ibi: Cumq; efferrent pecuniã. Sniã prime partis patet ex dictis. iiij. Reg. xxij. prope principium. niſi q; aliqua nomina ꝓpria ibi tacent᷑ que hic exprimunt᷑ ⁊ ecõuerſo: ⁊ aliqua etiã variant᷑: qz ſicut frequenter dictũ ẽ. noia ꝓpria hebraica frequenter variant᷑ ſic ⁊ latina: ꝑ iſta tamẽ nõ mutat᷑ ſniã. d Cũq; efferrent. Hec ẽ pars incidentalis: quia cũ acciperet᷑ pecunia que erat in domo dñi: inuentus fuit ibi liber abſconditus quẽ miſit helchias ſacerdos regi: qui cum legeret᷑ coram eo: timuit rex diuinũ iudiciũ. ⁊ ſecundo ſup hoc requiſiuit diuinũ cõſiliũ ibi: Et precepit helchie. ⁊ tertio renouauit fedus inter deum ⁊ ſe ⁊ populũ ibi: At ille conuocatis vniuerſis. Sniã autem iſtarũ partiũ patet ex dictis. iij. Reg. xxij. d. vſq; ad finem capituli.

cuncta ſubuertit. Cumq; altaria diſſipaſſet: ⁊ lucos ⁊ ſculptilia ꝯtriuiſſet i fruſta: cũctaq; velubra demolitus eſſet de vniuerſa terra iſrael: reuerſus ẽ in bieruſalẽ. Igit᷑ decimooctauo anno regni ſui mundata iã terra ⁊ templo dñi: miſit ſaphan filiũ eſelie ⁊ maaſiã pncipẽ ciuitatis ⁊ ioha filiũ ioachaz a cõmentarijs: ut inſtaurarent domũ dñi dei ſui. Qui venerũt ad helchiã ſacerdotẽ magnum: acceptaq; ab eo pecunia q̃ illata fuerat in domũ dñi ⁊ quã congregauerant leuite ⁊ ianitores de manaſſe ⁊ ephraim ⁊ vniuerſis reliquijs iſrael ab omni q̃z iuda ⁊ beniamin ⁊ habitatorib᷑ bieruſalem: tradiderũt in manib᷑ eoꝝ q̃ perãt operarijs in domo dñi: ut inſtaurarẽt templũ ⁊ infirma quecq; ſarcirẽt: At illi dederũt eã artific᷑ ⁊ cemẽtarijs vt emerẽt lapides ⁊ lapicidinis ⁊ ligna ad cõmiſſuras edificij: ⁊ ad cõtignationẽ domoꝝ quas deſtruxerãt reges iuda. Qui fideliter cũcta faciebãt. Erãt aũt prepoſiti operantiũ iadab ⁊ abdias de filijs merari ꝯ zacharias ⁊ moſollã de filijs caath qui vrgebant opus: cẽs leuite ſciẽtes organis canere. Sup eos vero q̃ ad diuerſos vſus onera portabant: erãt ſcribe ⁊ magiſtri de leuitis ianitores. Cũq; efferrẽt pecuniã que illata fuerat in tẽplũ dñi: repperit helchias ſacerdos libꝝ legis dñi q̃ datus fuerat ꝑ manũ moyſi: ⁊ ait ad ſaphan ſcribam. Librũ legis inueni i domo dñi. Et tradidit ei. At ille intulit volumẽ ad regem ⁊ nũciauit ei dicẽs. Omnia que dediſti i manu ſeruoꝝ tuoꝝ: ecce cõplent᷑. Argẽtũ q̃d reptũ ẽ in domo dñi cõflauerũt: datũq; eſt ꝑfectis artificib᷑ ⁊ diuerſa opa fabricantiũ. ꝑterea tradidit helchias ſacerdos bũe librũ. Quẽ cũ rege ꝑſente recitaſſet: audiſſetq; ille verba legis: ſcidit veſtimẽta ſua: ⁊ ꝑcepit helchie ⁊ aichan filio ſaphan: ⁊ abdon filio micha: ſaphan quoq; ſcribe ⁊ aſaie ſeruo regis dicẽs: Ite ⁊ orate dñm ꝑ me ⁊ ꝑ reliquijs iſrael ⁊ iuda: ſup vniuerſis ſermonibus libri iſtius q̃m repertus eſt. Magnus enim furor dñi iſtillauit ſup nos: eo q̃ nõ cuſtodierint prẽs noſtri verba dñi: ut facerẽt oia que ſcripta ſunt in iſto volumine. Abijt q̃ helchias ⁊ hi q̃ ſimul a rege miſſi fuerant ad oldan ꝓpheten vxorẽ ſellũ filij thecuath filij aras cuſtodis veſtiũ: q̃ habitabat in bieruſalẽ in ſecũda: ⁊ locuti ſũt ei verba que ſupra narrauim᷑. At illa reſpondit eis: Hec dicit dñs deus iſrael: Dicite viro qui miſit vos ad me: Hec dicit dominus. Ecce ego inducã mala ſup locum iſtũ ⁊ ſup habitatores ei᷑: cũctaq; maledicta que ſcripta ſũt in libro hoc: quẽ legerũt coram rege iuda: q; dereliquerũt me ⁊ ſacrificauerũt diis alienis ut me ad iracundiã prouocarent in cunctis operib᷑ manuũ ſuarum Idcirco ſtillabit furor meus ſup locũ iſtũ ⁊ nõ extinguet᷑. Ad regẽ aũt iuda q̃ miſit vos ꝑ dño deprecando ſic loquimini: Hec dicit dñs deus iſrael: Quoniam audiſti verba voluminis atq; emollitũ eſt cor tuũ: ⁊ humiliatus es in cõſpectu dñi ſup his q̃ dicta ſũt cõtra locũ hũc ⁊ habitatores bieruſalẽ: reuerituſq; facie meã ſcidiſti veſtimẽta tua ⁊ fleuiſti coram me: ego q̃z exaudiui te dicit dñs. Ecce ego colligã te ad prẽs tuos: ⁊ infereris i ſepulchrũ tuũ i pace: nec videbũt oculi tui omne malũ quod ego inducturus ſum ſuper locum iſtum ⁊ ſuper habitatores eius. Retulerũt itaq; regi cũcta que dixerat. Et ille conuocatis vniuerſis maiorib᷑ natu iuda ⁊ bieruſalem: aſcẽdit in domum dñi vnaq; omnes viri iuda ⁊ habitatores bieruſalẽ: ſacerdotes ⁊ leuite: ⁊ cũctus populus a mino vſq; ad maximũ. Quib᷑ audiẽtib᷑ in domo dñi legit rex oia verba voluminis: ⁊ ſtans in tribunali ſuo: percuſſit fed᷑ coram dño ut ambularet poſt eũ ⁊ cuſtodiret ꝑcepta ⁊ teſtimonia ⁊ iuſtificatiões ei᷑ i toto corde ſuo ⁊ in tota aia ſua: faceretq; que ſcripta ſũt i volumine illo qđ legerat. Adiurauit q̃z ſup hoc oẽs q̃ reperti fuerãt in bieruſalẽ ⁊ beniamin: ⁊ fecerũt habitatores irlm iuxta pactũ dñi dei patrũ ſuoꝝ.

Ecit aũt iosias. hic cõsequenẽ tẽ scribit̃ pbase celebratio. 7 p ponit̃ ad b̃ tebita p̃paratio. 2°. tuota executio. ibi: Preparatũq; ẽ ministeriũ Circa primũ dicit̃: b Et con. sa. in offi. suis hoz. est eos. ut tebite se p̃pararẽt ad b̃ qd tuote celebare possent solẽnitatẽ pasce. c Ponite archã in sanctuario templi. libro tebraicis q̃stionib⁹ dr̃ qd tpe achaz q̃ posuit idola in tẽplo. archa fuit inde amota q̃ non tebat eẽ cũ idolis: 7 fuit trãsportata in domũ sellũ mariti olde ꝓphetisse: 7 ibi mãsit usq; ad tempus iosie. glosa uero bebriaca dicẽ qd nõ fuit portata eẽ tẽplũ: ꝟ qz manasses posuit idolũ in domũ dñi. ut hr̃ ꝟ. xxxiij. iõ uoluit eã ponere in loco honorabiliori scz ubi erat archa 7 archã fecit trabi ad ptẽ q̃i minor cedẽt maiori. ꝟ iosias fecit eã i loco suo reponi Sed utrũq; dictũ videt̃ in aliq; dissonare a ueritate. si enĩ fuisset trãsportata tpe achaz. non est uerisile q̃n eẽ chias filꝰ eiꝰ q̃ tẽplũ fecerat purgari. 7 maxim⁹ çelator fuit cultꝰ dñi ut ps ex̃cedentib⁹ fecisset eã tpe suo reportari. Similit̃ si p manassen fuisset tm̃ tracta ad ptem intra tẽplũ. iosias nõ dixisset leuit̃. Ponite archã in sanctuario tẽpli ꝓut hic dr̃: qz leuite nõ poterãt ingredi illã partẽ tẽpli: sed sacerdotes tm̃. Et iõ ꝓbabiliꝰ videt̃ dici qd tẽpore manasse fuit portata extra tẽplũ 7 nõ ante. 7 tpe iosie per leuitas fuit reportata usq; ad tẽpli ingressũ 7 inde per sacerdotes fuit in loco suo repsita. d Nũc ḡ ministrate dño. q. d. ex quo archa erit i loco suo: 7 illa q̃ ptinẽt ad tei cultũ repata: uos nõ habebit̃ alios labores: nisi solũ ministrare dño. e Sicut p̃ce. da. rex isr̃l 7 uscri. sa. filꝰ eiꝰ. cõtrariũ uidet̃ ꝟ. j. li. xxviij. ubi dicit̃ qd dauid tedit filio suo uscriptionẽ portic⁹ 7 tẽpli 7 omniũ alioꝝ ad ministeriũ templi ptinentiũ. Dicendũ qd dauid tedit b̃ primo disponẽdo b̃ salomon tedit istã uscriptionẽ alijs: patris uolũtatẽ exequẽdo. f Dedit 7c. in solẽnitate pase. b̃ est ad faciẽdũ solẽnitatẽ pase. g Agnos 7 bedos. qz tam agnꝰ q̃s bedus poterat imolari in solẽnitate pascali: Exo. xij. cetera patent usq; ibi:

Ablulit ergo iosias cũctas abominatiões de uniuersis regionib⁹ filioꝝ isrl: 7 fecit oẽs qui resdui erãt in isrl seruire dño deo suo. Cũctis diebꝰ uite eiꝰ nõ recesserũt a dño deo patrũ suoꝝ

Ecit aũt iosias xxxv in hierusalẽ pase dño qd imolatũ est q̃rtadecima die mensis primi. Et constituit sacerdotes in officijs suis hortatusq; ẽ eos ut ministrarẽt in domo dñi. Leuitis quoq; ad quoꝝ eruditionẽ ois isrl sanctificabat̃ dño: locutus ẽ. Ponite archã isanctuario tẽpli qd edificauit salomõ filiꝰ dauid rex isrl Nequaq; enĩ eã ultra portabitis Nũc ergo ministrate dño deo uestro 7 populo eiꝰ isrl 7 ꝓparate uos p domos 7 cognationes uestras in diuisionib⁹ singuloꝝ sicut ꝓcepit dauid rex isrl: 7 descripsit salomon filiꝰ eiꝰ: 7 ministrare in sanctuario p familias turmasq; leuiticas: 7 sanctificati imolate pase. Fratres etiã uestros ut possint iuxta uerba q̃ locutus est dñs in manu moysi facere ꝓparate. Dedit ꝓterea iosias oi populo q̃ ibi fuerat inuẽtus in solẽnitate pase agnos⁸ 7 bedos de gregib⁹ 7 reliq; pecoris triginta milia: boum q̃s tria milia. Hec de regis uniuersa substantia. Duces q̃s eius spõte qd uouerãt obtulerũt: tã populo q̃s sacerdotib⁹ 7 leuitis. Porro helchias 7 zacharias 7 iehibel ꝓncipes domꝰ dñi dederũt sacerdotib⁹ ad faciendũ pase pecora cõmixtim duo milia sexcenta 7 boues trecentos. Chonenias aũt 7 semeias etiã 7 nathanahel fratres eiꝰ necnõ asabias 7 iahibel 7 ioçabad ꝓncipes leuitarũ dederunt ceteris leuitis ad celebrãdũ pase q̃nq; milia pecoꝝ: 7 boues q̃ngentos. Pre-

paratũq; est ministeriũ 7 steterũt sacerdotes in officio suo: leuite q̃s i turmis iuxta regis imperiũ: 7 imolatũ ẽ pase. Aspersũt q̃ sacerdotes manꝰ suas sanguine: 7 leuite detraxerunt pelles holocaustoꝝ: 7 sepauerũt ea ut darẽt p domos 7 familias singuloꝝ: 7 offerrẽt dño sicut scriptũ est in libro moysi. De bobus q̃s fecerũt similit̃. Et assauerũt pase sup ignem iuxta qd in lege scriptũ ẽ. Pacificas uero hostias coxerũt in lebetis 7 cacabis 7 ollis: 7 festinato distribuerũt uniuerse plebi: sibi aũt 7 sacerdotib⁹ postea parauerũt. Nã in oblatione holocaustoꝝ 7 adipũ usq; ad nocte sacerdotes fuerũt occupati: unde 7 leuite sibi 7 sacerdotib⁹ filijs aaron parauerunt nouissimis. Porro cantores filij asaph stabãt i ordine suo: iux ꝓceptũ dauid 7 asaph 7 heman 7 idithun ꝓphetarũ regis dauid. Janitores uero p portas singulas obseruabãt: ita ut nec puncto q̃dem discederent a ministerio. Quãobrem 7 fratres eoꝝ leuite parauerũt eis cibos. Dis igitur cultura dñi rite cõpleta est in die illa ut facerent pase: 7 offerrẽt holocausta sup altare dñi iuxta ꝓceptũ regis iosie. Fecerũtq; filij isrl q̃ reperti fuerãt ibi pase in tpe illo: 7 solẽnitatẽ azimoꝝ septẽ dieb⁹. Nõ fuit pase simile huic in isrl a diebꝰ samuelis ꝓphete: sed nec q̃sq; de cũctis regib⁹ israel fecit pase sicut iosias sacerdotib⁹ 7 leuitis 7 oi iude 7 israel:] qui repertus fuerat: 7 habitantibus in hierusalẽ. Octauodecimo anno regni iosie hoc pase celebratum est. Postq; instaurauerat templũ ascẽdit nechao rex egypti ad pugnãdũ in

b Dederunt sa. ad fa. pase pe. cõmixtim. i. coiter: qz isti ꝓuiati simul iũcti dederũt ista. i Preparatũq; est. Descripta ꝓparatione tebita ad solẽnitatẽ pascalem: hic cõsequenẽ ponit̃ executio tuota. cum dr̃: Et steterũt sacerdotes 7c. 7 ps lrã usq; ibi: k Aspersũtq; sacer. manꝰ suas sanguine. q̃ ab eis effũdebat̃ sup altare. l Et leuite detraxerunt pelles holocaustoꝝ. Iz enim hoc ptineret ad officiũ sacerdotũ: ut habet̃ in Leuitic. tm̃ in necessitate, ꝓpter multitudinẽ uictimarũ leuite poterãt eos adiuuare: sicut dictũ fuit ꝟ. xxix. m Et sepauerũt ea ut darẽt p domos. ex b̃ ps q̃ nõ erãt holocausta, ꝓut dicta que totalit̃ incendunt̃ sed large: eo q̃ aliqua pars ultari crematbat̃. n Et assa. pase sup ignẽ. iuxta qd in lege scriptũ est: Exo. xij. Nõ comedetis ex eo crudum qd nec coctũ aqua: ꝟ assum tm̃ igni. o Pacificas uero hostias. quarũ maior ps cedebat in usũ offerẽtiũ. ceca patẽt usq; ibi: p Non fuit 7c. a diebꝰ samuelis, ꝓpte. xiij Reg. xxiij. dr̃: A diebus iudicũ. 7 in idẽ redit. qz samuel fuit ultimꝰ iudex q Sz nec q̃sq; 7c.] nõ est p b̃ hoc intelligẽdũ q istud pase fuerit excellentiꝰ omnib⁹ ꝓteritis q̃tũ ad multitudinẽ populi: qz tpe dauid 7 salomonis q̃n regnũ fuit unitũ: 7 nulla tribus erat captiuata: frequenter maioꝝ multitudo ꝓuenit in hierusalẽ ad solẽnitatem pascalẽ. ꝟ ista excellẽtia intelligit̃ q̃tũ ad regẽ iosie literalitatẽ: q cũ eẽt lõge imptẽtior dauid 7 salomone. tamẽ maiora legit̃ munera tedisse i illa solẽnitate. s. ad sufficiẽtiã ꝓ oũz refectione. iõ subdit̃ r Sicut iosias sacerdotibus 7c.] quia tedit ad hoc triginta milia pecorum 7 tria milia boum: ut habetur in littera. s Qui repertus fuerat. hoc additur: quia illi de regno israel iam erant in captiuitatem ducti: exceptis aliquibus qui fugiendo euaserant: 7 recedente exercitu reuersi fuerant. t Postq; instauraurat iosias templum ascendit 7c.

hic consequenter describit ipsius iosie mores & tumulatio: & patet sententia ex dictis .iiij. Reg. xxij. f. exceptis que sequuntur.
a Qui trāstulerūt eū de curru in alterū currū. sicut enī pncipes ī bellis habēt plures equos: sic tūc reges pugnātes ī currib⁹ habebāt plures currus ꝑ psonis suis. b Et vniuer. in. & die. luxe. eū. ꝑ bonitatē vite sue & regiminis: ut ꝑz ex pdictis.
c Hieremias maxime, ī libro q̄ intitulat Lamentationes hieremie.
d Laꝑ. xxxvj.
Dlit q̄ populus. hic vltimo agit de tpe filioꝝ iosie & dividit in tres ptes ꝑm tres filios ei⁹. secūda ibi: Cōstituitq̄ .ꝛ. ibi: Regē vero constituit. Sntia ꝑme ptis ꝑz ex dictis .iiij. Reg. xxiij. f. e Cōstituitq̄ regē. hic cōsequēter agit de tpe ioachim filij iosie. & .2°. de tpe filij ei⁹ ibi: Regnauit autē ioachin. Sntia aūt ꝑme ptis ꝑz ex dict⁹ .iiij. Reg. xxiij in fine. & in pncipio. xxiiij ca. excepto q̄ sequit: f Et vinctū cathenis duxit in babylonē. fuit enim vinctus cathenis ad b̄ q̄ ibi duceret: sed mutatū fuit consiliū: eo q̄ rebellauerat ꝑ regē babylonis & fuit occisus. & piectū cadauer ei⁹ extra murum bieruſalē: put dictū fuit iiij. Reg. xxiij. g Reliqua aūt ver. ioa. & abo. ei⁹. i. stigmata & figuras q̄ fecerat ī corpore suo in honorē idoloꝝ. h Et q̄ inuēta sūt ī eo. i. in cadavere ei⁹ piecto. ut dictū est. i Regnauit autē ioachin. hic ꝑnter agit de tpe ioachin nepotis iosie. Et ꝑz sntia ex dict⁹ .iiij. Reg. xxiij .c. & .d. excepto q̄ sequit. k Octo annoꝝ erat ioachin .iij. Reg. xxiij. dicit: Decē & octo annoꝝ erat ioachin &c. Dicendū q̄ ioachim pater ei⁹ regnauit .xj. annis: ut b̄ in tex. & secūdo anno regni sui istituit filiū suū ioachin regē: qui tūc erat octo annoꝝ ut b̄ d̄: & q̄ regnauit decem annis cū patre. ideo fuit xviij. annoꝝ: q̄n cepit regnare mortuo patre. & sic loquit scꝑtura. iiij. Reg.
l Cūq̄ anni circulus volueret. nō est intelligēdū q̄ anni circulus esset revolut⁹ a pncipio regni sui q̄ post patrē regnauit tm̄ trib⁹ mensib⁹ & decem dieb⁹: ut b̄ in textu: sed d̄ hic revolutio anni tēpus aptū ꝓcedēdi ad bellū: in quo exercit⁹ babylonicus venit contra eum. & hoc fuit post tres menses & decem dies sue coronationis. m Regem vero. hic consequenter agit de tempore sedechie qui fuit tertius filius iosie. & primo ponitur temporis sui descriptio. & secundo sui⁹ libri ad libꝝ esdre continuatio. ibi Anno autem ꝑmo. Circa primū ꝑmo ponitur sedechie & populi sui multiplex trāsgressio. secundo sequēs punitio. ibi: Ad duxitq̄ super eos. Circa primum dicit: Regē vero cōstituit sedechiā patruum eius. In hebreo habet: Fratrem eius. eo modo loquendi quo abrahām vocauit loth nepotem suū fratrem suū Gen. xiij. q. certū est q̄ iste sedechias fuit auunculus ioachin quia fuit frater patris sui: ut patet ex predictis. n Nec erubuit facie hieremie ꝓphete loquentis ad se ex ore dñi. & sic contempsit ꝓphetā & dñm eū mittentem. & maxime q̄ non solū verbo ei⁹ non acquieuit: sed etiam ipsum in carcere reclusit: ut hī hiere. xxxij. o Qui adiurauerat eū ꝑ deū. & sic fuit trāsgressor iuramēti. p Sed & vniuersi pncipes sacerdotū & c. q. ad maliciā regis secuta ē malicia in oīb⁹ alijs q Mittebat aūt dñs &c. in q̄ apparet diuina miseratio. r Et illi subsan. num. vel. in quo declarat cor obstinatio. s Et eēt nulla curatio. respectu pene q̄ infligenda erat ex determinatione dīne sntie: tñ respectu culpe semꝑ pōt eē curatio q̄ diu hō habet vsū liberi arbitrij in vita pñti. t Adduxitq̄. hic ꝑnter describit sequens punitio. cū d̄: v Et interfecit iuuenes eorum gladio ī domo sanctuarij. vbi credebāt se habere aliquod refugium ꝓ sanctitate loci.

carchamis iuxta euphratem: & ꝓcessit in occursū ei⁹ iosias. At ille missis ad eum nunciis ait: Quid mihi & tibi rex iuda? Nō aduersū te hodie venio: sed cōtra aliā pugno domū: ad quā me de⁹ festinato ire ꝓcepit. Desine aduersum deū facere q̄ mecū est: ne interficiat te. Noluit iosias reuerti sed ꝑparauit ꝓtra eū bellū: nec acquieuit sermonibus nechao ex ore dei: verū p rexit ut dimicaret in cāpo mageddo. Ibiq̄ vulneratus a sagittarijs: dixit puer⁹ suis: Educite me de ꝑlio: q̄ opido vulneratus sum. Qui trāstulerūt eū de curru in alterū currū: qui sequebat eū more regio: & asportauerūt eū in bieruſalē. Mortuusq̄ est & sepult⁹ in mausoleo patrū suoꝝ: & b vniuersus iuda & bieruſalem luxerūt eū: hieremias c maxime: cui⁹ omnes cātores atq̄ cātatrices vsq̄ in p̄sentē diē lamentationes sup iosiā replicāt: & quasi lex obtinuit in israel. Ecce scriptū ferī in lamētationib⁹. Reliqua aūt sermonum iosie & misericordiarū ei⁹ q̄ lege ꝑcepta sunt dñi: opa quoq̄ illius prima & nouissima scripta sūt in libro regū iuda & israel.

xxxvi

Dlit⁹ ergo popul⁹ terre ioachaz filiū iosie: & cōstituit regē ꝓ patre suo in bieruſalē. Digintitrium annoꝝ erat ioachaz cū regnare cepisset: & trib⁹ mensib⁹ regnauit in bieruſalē: Amouit autem eum rex egypti cum venisset in bieruſalem: & cōdemnauit terram centū talentis argēti & talento auri. Constituitq̄ e ꝓ eo regē eliachim fratrē ei⁹ sup iudā & bieruſalē: & vertit nomen ei⁹ ioachim. Ipsū vero ioachaz tulit secū & adduxit in egyptū. Digintiq̄nq̄ annoꝝ erat ioachim cū regnare cepisset: & vndecim annis regnauit in bieruſalem. Fecitq̄ malū coram dño deo suo. Contra hunc ascendit nabuchodonosor rex chaldeorū: & f vinctū cathenis duxit in babylonem: ad quam & vasa domini transtulit: & posuit ea in templo suo. Reliqua e autem verboꝝ ioachim & abominationum eius quas operatus est & g que inuenta sunt in eo: continentur in libro regum iuda & israel. Regnauit h autē ioachin filius eius ꝓ eo. Octo i annorum erat ioachin cum regnare cepisset: & tribus mēsib⁹ ac decem diebus regnauit in bieruſalem: fecitq̄ malū in conspectu domini. Cumq̄ k anni circulus voluer etur: misit nabuchodonosor rex nuncios: qui & adduxerunt eum in babylonem: asportatis simul pretiosissimis vasis domus domini. Regem l vero constituit sedechiam patruum eius super iudam & bieruſalem. Digintiq̄ & vnius anni erat sedechias cum regnare cepisset: & vndecim annis regnauit in bieruſalem. Fecitq̄ malum in oculis domini dei sui: nec m erubuit faciem hieremie ꝓphete loquentis ad se ex ore domini. A rege quoq̄ nabuchodonosor recessit qui n adiurauerat eum per deum: & induravit ceruicem suā & cor: ut nō reuerteretur ad dominum deū israel. Sed o & vniuersi pncipes sacerdotum & populus prevaricati sunt inique iuxta vniuersas abominationes gentiū: & polluerunt domū domini quā sanctificauerat sibi in bieruſalē Mittebat p autē dominus deus patrum suorum ad illos per manum nunciorum suorum de nocte consurgens & quotidie commonens: eo q̄ parceret populo & habitaculo suo. At illi subsannabāt nūcios dei: & pupendebāt sermones ei⁹: illudebantq̄ ꝓphetis: donec ascenderet furor domini in populum eius: & q esset nulla curatio. Adduxit enim super eos regem chaldeorum: & r interfecit iuuenes

a Non est misertus adolescētis ⁊c. ex quo pz seueritas punitionis: qz in bellis solet parci talibus psonis. Cetera patēt ex dictis. iiij. Regi. xxv. vbi plenius tractant vsq; ibi: b Si q̄s euaserat gladiū ductus in babylonē. excepto godolia ⁊ popvlo paupere sub cura ei⁹ dimisso: ut habet. iiij. Regi vltī. ⁊ aliquib⁹ bellatoribus q̄ euaserāt fugiēdo. c Donec imperaret rex pr̄sarū. s. cyrus q̄ vedit licentiā iudeis redeūdi in terram suā: ut hīc. j. d Et cōpleret sermo ex ore hieremie. de lxx. annis hui⁹ babilonice captiuitatis e Et cele. ter. sab. sua. i. q̄sceret a cultura qz toto illo tpe pmaiori pte remāsit inculta. f Anno aūt primo. Hic vltimo ponitur cōtinuatio hui⁹ libri ad librū Esdre: qui incipit a reductione captiuitatis babylonice. sic iste liber terminat in reductione populi in babylonē: ut pz ex p̄dictis. Dicit igit̄: Anno aūt p̄mo cyri. s. a tpe sue monarchie: qz iā pluribus annis regnauit in pside. ⁊ postea iuit cū dario auunculo suo rege medoz cōtra babylonē sub tali cōuentiōe q̄ capta babylonia dari⁹ p̄mo regnaret. ⁊ p⁹ eū monarchia deueniret ad cyrū: qđ ⁊ factū est mortuo dario: q̄ post destructionem babylonis vixit duob⁹ annis ⁊ tunc cyrus remisit captiuitatē. g Ad explendū sermonē dñi ⁊c. quia tūc fuerūt. lxx. anni trāsmigrationis completi: quos p̄dixerat hieremias hiere. xxv. ca. ⁊ xxix. h Suscitauit dñs spiritū. i. voluntatē cyri regis pr̄sarū. p ipsum enī monarchia trāslata est ad pr̄sas. i Qui iussit p̄dicari. i. solēniter diuulgari. k Omnia regna terre. i. multa regna: quia regna orientalia fuerūt ei subiecta: non autē occidentalia. ⁊ est modus loquendi hyperbolicus ad sui magnificentiā l Et ipse p̄cepit mihi ut edificarē ei domū ⁊c. signatū enim fuit sibi de ꝓphetia Isaie. xlv. ⁊ i eo cōpleta vbi p̄dixit Isaias q̄ cyrus subiceret sibi gentes ⁊ regna ⁊ captiuitatē iudeorū remitteret: ⁊ templū reedificari preciperet: quod ⁊ factum est: ut plenius habet Esdre. j.

Postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra super libros Paralypomenon finit.

coz gladio in domo sanctuarij. Non[a] est misertus adolescētis ⁊ virginis ⁊ senis nec decrepiti quidē sed cēs tradidit i manib⁹ eius: vniuersaq; vasa dom⁹ dñi tā maiora q̄s minora ⁊ thesauros templi ⁊ regis ⁊ p̄ncipum transtulit in babylonem. Incenderūt hostes domū dei: destruxerūtq; murū hierusalem. Vniuersas turres cōbusserūt: ⁊ q̄cq̄d pretiosū fuerat demoliti sunt. Si q̄s[b] euaserat gladium: ductus in babylonē seruiuit regi ⁊ filijs ei⁹: donec[c] imperaret rex persarū: ⁊[d] cōpleret sermo dñi ex ore hieremie: ⁊[e] celebraret tra sabbata sua. Cūctis enī diebus desolationis egit sabbatū: vsq; dum cōplerent septuaginta anni. Anno[f] autē primo cyri regis persarū: ad[g] explēdū sermonē dñi quē locut⁹ fuerat p os hieremie: suscitauit[h] dñs spiritū cyri regis persarū: ⁊[i] q̄ iussit predicari in vniuerso regno suo etiā p scripturā dicēs: Hec dicit cyrus rex persarū. Omnia[k] regna terre dedit mihi dñs de⁹ celi: ⁊[l] ipse p̄cepit mihi ut edificarē ei domū in hierusalē q̄ est in iudea Quis ex vobis est in omni populo eius? Sit dñs de⁹ suus cū eo ⁊ ascendat.

Explicit liber Dabreiamin siue Paralypomenon secūdus.

Incipit oratio manasses regis iuda cum captus teneretur in babylone.

Omine[m] de⁹ omnipotens patrū nostrorum abrahā isaac ⁊ iacob ⁊ semini eoz iusto q̄ fecisti celū ⁊ terrā cū omni ornatu eoz: qui[n] signasti mare verbo p̄cepti tui qui[o] conclusisti abyssū: ⁊ signasti terribili ⁊ laudabili nomini tuo: quem omnes pauēt ⁊ tremūt a vultu virtutis tue: ⁊ insustentabilis ira super peccatores cōminationis tue: immensa vero ⁊ inuestigabilis misericordia p̄missionis tue: qm̄ tu es dominus altissim⁹ sup omnē terrā longanimis ⁊ multū misericors ⁊ penitēs sup malicia hominū. Tu aūt dñe s̄m bonitatē tuam p̄misisti p̄niam remissionis peccatoz: ⁊ tu deus iustoz nō posuisti penitentiā iustis: abrahā isaac ⁊ iacob: his q̄ tibi nō peccauerunt: qm̄[p] peccaui super numerū harene maris: multiplicate sūt iniquitates mee: incuruatus sum multo vinculo ferri ⁊ non est respiratio mihi: qz exacerbaui iracundiam tuam: ⁊ malū coram te feci statuēs abominationes. ⁊ multiplicās offensiones. Et[q] nunc flecto genua cordis mei precans ad te bonitatē dñe. Peccaui dñe peccaui: ⁊ iniq̄tatem meā agnosco. Peto[r] rogans te dñe remitte mihi remitte mihi: ne simul perdas me cū iniquitatib⁹ meis: neq; in eternū reserues mala mihi: qz[s] indignū saluabis me s̄m magnā misericordiā tuā: ⁊ laudabo te sp̄ oībus diebus vite mee: qm̄[t] te laudat ois virt⁹ celoz: ⁊ tibi ē gloria in secula seculoz amen.

Explicit oratio manasses regis iuda.

Oratio regis manasses incipit iii

Omine deus. Ista oratio regis manasses nō est in hebreo nec est de textu. ⁊ ideo non intendo eā exquisite exponere: s̄ tm̄ breuiter ptransire. In hac enī oratione primo recurrit ad diuinā magnificētiā. secundo recognoscit ꝓpriam miseriam. ibi: Quoniā peccaui. tertio petit misericordiā. ibi: Et nūc flecto. Circa primū confitet primo dei omnipotentiā siue maiestatem ꝓpter quā debet coli. dicens: Dñe deus oipotens ⁊c. n Qui signasti mare verbo p̄cepti tui. dicēs Gen. j. Congregent aque que sub celo sunt in locū vnū ⁊c. o Qui conclusisti abyssum. repetitio est eiusdē: quia mare ⁊ abyssus idem important. Secundo fatet ei⁹ iusticiā seu equitatē qua dz timeri. dicēs: Terribili ⁊ laudabili ⁊c. Tertio eius misericordiā seu pietatē qua ꝓmisit penitentibus misereri. ibi: Et inuestigabilis misericordia ꝓmissionis tue ⁊c. ⁊ sequit: p Quoniam peccaui. Hic recognoscit sua miseriā. primo in peccatorū multitudine. ibi: Super numerum harene maris ⁊c. ⁊ eorum grauitate seu magnitudine. ibi: Statuens abominationes ⁊ multiplicās offensiones. ⁊ patet. q Et nunc flecto. hic consequenter petit misericordiā p̄mo reuerenter dicēs: Et nunc flecto genua cordis mei. quia genua corporis flectere non poterat impeditus cōpedibus ferri. secundo instanter. ibi: r Peto rogans te dñe ⁊c. petitionē suā pluries ⁊ multipliciter replicando Tertio confidenter presumens de diuina misericordia. ibi: s Quia indignū saluabis me s̄m misericordiā tuā. ⁊ p̄mittens emēdari. ibi: Et laudabo te semp. ⁊ sic terminat orationem dicēs: t Quoniam te laudat omnis virtus celorum. i. omnes ordines angelorū ⁊ tibi est gloria in secula seculorum amen.

Explicit oratio regis manasses.

Incipit prologus in librum Esdre. a

Trū difficilius sit facere quod poscitis. Iste ꝓlogus scribit̄ in librū esdre: qui vnicus liber est sicut ꝓlens ꝓlogus manifestat, quia apud hebreos esdre neemieꝙ sermones i vno volumine coartantur. tertiꝰ enī ⁊ quartus liber ab ipso hiero. inter apocrypha cōputat. Ordinat autē iste liter ime diate post Paral. sicut ait hiero. in libro de hebraicis questionibꝰ eo qꝺ idē sit finis Paral. ⁊ ꝓncipiū bn̄ li. historia aūt tobie ꝑcessit historiā isti libri. vnde ⁊ quidā tobiā ante esdrā ordinat. Illoquit aūt hiero. in isto ꝓlogo cōmonē ⁊ rogatianum episcopos: ad quoꝝ rogationē librū istum de hebreo trāstulit in latinū Et ꝓmo assignat duo retractantia ipsi ne transferat librū istū. s. opis difficultatem que tangit in principio prologi: ⁊ inuidoꝝ detractionē que tangit ibi: Accedūt ad hoc ⁊c. secūdo ponit duo ipsū mouētia ad trāsferendū s. instantē istoꝝ epoꝝ petitionē ⁊ translationis sue necessitatē: quia translatio antiqua corrupta erat ⁊ diminuta, primū notat ibi: Tertiꝰ annus ⁊c. secūdū ibi: Si qs aūt. lxx. nobis opposuerit ⁊c. tertio inuehit̄ cōtra emulos. ⁊ b dupliciter. ꝓmo qz impugnant agnitā veritatem, secūdo qz ꝑ vitiū ingratitudinis beneficioꝝ impugnant auctorē. primū ibi: Quid interpretē latinū. secundū ibi: Ponamus aliud ē si clausis qꝺ dicit oculis mihi volunt maledicere. Quarto ⁊ vltimo dicit qꝺ caritate ipsoꝝ ad studium prouocatus nō omittet bonum cōmune propter detractionem odium uel timorem. ibi: Itaqꝫ licz excedra uel extbetra sibilet ⁊c. his visis ad obscuritates accedam. b Nec dum statui. i. nondū censui uel iudicaui, nam statuo statuis dicit censere: edificare: fabricare: ordinare: ꝓstruere: ponere: c Sententie est. i. sinkalik fixū in corde meo: modus ē loquendi tractus a iudicijs: vbi ratū ⁊ fixū est qꝺ ꝑ sniam diffinit d Abnuere. i. recusare uel refutare. q. d. nō est fixū in corde meo cōtraire vestro imperio. In modernioribus aūt biblijs legit: Mā vobis aliquid imperantibus annuere sine est. ⁊ in snia in idē redit. e Sub fasce. i. sub onere: ⁊ declinat hic fascis. vnde fasciculus diminutiuū. f De hebreo transferam. in latinū, multi enim trāslationem. lxx. de greco trāstulerūt in latinū. g Quasi non habeatis greca volumina. i. translationē. lxx. in greco editam. h Et latina volumina translata de translatione. lxx. aut quasi. m Non statim. postꝙ venerit ad noticiam emulorum: k Illud cōspuendum sit. i. ab emulis contēnendū. i Quicqꝺ est. i. qꝺcuqꝫ vtilitatis est: l Quod a nobis vertit. i. transfert. n Mitti. i. laborare. o Extreme. i. maxime. p Fastidiosis. i. superbis: tediosis: fastidio plenis. Fastidiū enī dicit superbia uel tediū: a fastidio fastidis qꝺ est horrere: spernere: tedere. q Supciliū. i. superbiā que notat in supercilio ꝓ extollentiā oculoꝝ. vnde Eccle. xxiij. b. Extollentiā oculoꝝ meoꝝ ne videris mihi. Idē. xxvj. b. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum eius. ⁊ in palpebris illius agnoscetur. r Fratrū. latinorum. s Distincte. ut vnum distinguat̄ ab alio. t Et per interualla. id est per spacium: ut sit bonum spacium inter ea. v Librariorum. id est scriptorum, qui libros scribunt ⁊ sicut dicit Isidorus in .vj. etymol. librarij ijdem ⁊ antiquarij vocātur: sed librarij sūt qui ⁊ noua scribebant ⁊ vetera: antiquarij qꝺ tātūmodo vetera. vnde ⁊ nomen sumpserūt. Item librarij dicūtur venditores librorum: qui grece bibliopole dicunt: a biblios quod est liber ⁊ pole quod ē vendere ⁊ declinātur hic ⁊ hec bibliopola. x Editus id est compositus: ab edo edis: quod multa significat: que habentur per hos versus: Emitto: pario: produco uel manifesto: Expono: condo: appono: profero: dico: Verba nouem numero lector tibi denotat edo. y Nec apocryphorū, quid sit apocryphū ⁊ quot modis dicatur inuenies supra in principio ꝓlogi sup Josue. ꝑ hoc autem qꝺ apocryphorū somnijs dicit. videt qꝺ Hieronymus tertiū ⁊ quartū librum esdre non transtulit. vnde ⁊ antique biblie non habent eos: Esdre primus liber est: Et fecit iosias ⁊c. qui cōmuniter scribitur in modernis biblijs. secundus incipit: Liber esdre prophete ⁊c. ⁊ ille brevissimus est ⁊ quasi in vno folio scriptus: ⁊ forte propter hoc non fecerat Hieronymus de eo mentionē. tertius incipit: Anno .xxx. captiuitatis erāt in babylone ⁊c. vbi enumerat visiones quasi per somnia sibi factas. quartus incipit: Ecce loquere in aures plebis mee sermones prophetie quos misero ore tuum ⁊c. vbi multa predicit affutura. ⁊ iste liber satis brevis est: ⁊ de his duob? vltimis fit hic mentio. per hoc autem qꝺ dicit somnijs videt nō approbare que in his scribunt: z Et que. scilicet sic apocrypha. a Non habentur apud illos nec de viginti quatuor seniorib. id est de. xxiij. libris qui sunt apud hebreos in canone scripturarum: qui signantur per viginti quatuor seniores. Apoc. iiij. sicut supra dictum est in prologo galeato b Sunt procul abijcienda. id est repellenda ⁊ quipiam pendenda. c Quoniā naçare. ⁊ ceteras auctoritates q̄ hic ponūt inuenies supra in illo ꝓlogo. s. Desiderij mei ⁊c. aū mediū.

Incipit prefatio beati hieronymi presbyteri in librū Esdre.

Trū a difficilius sit facere qꝺ poscitis: an negare: necdum b statui. Nam vobis aliquid imperātibus abnuere c sententie est: ⁊ magnitudo oneris impositi ita ceruices premit ut ante sub d fasce ruendū sit ꝙ leuandum. Accedūt ad hoc inuidorum studia: qui omne quod scribimus reprehēdendum putant. Et interdum contra se cōscientia repugnante publice lacerant que occulte legūt: intantum ut clamare compellar ⁊ dicere: Domine libera animā meā a labijs iniquis: ⁊ a lingua dolosa. Tertius annus est qꝺ semper scribitis atqꝫ rescribitis ut esdre librum ⁊ melius vobis de hebreo transferam: quasi e non habeatis greca ⁊ f latina volumina: aut quicqꝺ g illud h est qꝺ a nobis vertitur nō i statim ab omnibus conspuendū sit. Frustra autem: ut ait quidā: nitit̄ neqꝫ aliud fatigando nisi odiū querere: extreme o dementie est. Itaqꝫ obsecro vos mi dōmon ⁊ rogatiane carissimi: ut priuata lectione contenti: libros non efferatis in publicū: nec fastidiosis p cibos ingeratis: vitetisqꝫ eorum supercilium q: qui iudicare tm̄ de alijs: ⁊ ipsi facere nihil nouerunt. Si qui aūt fratrum r sunt quibus nostra non displicent: his tribuatis exemplar: āmonentes ut hebrea nomina quorum grandis in hoc volumine copia est distincte s ⁊ per interualla t transcribant. Nihil enim proderit emendasse librum: nisi emendatio librariorum v diligentia conseruet. Nec quemqꝫ moueat qꝺ vnus a nobis liber editus x est: nec apocryphorū tertij ⁊ quarti libri somnijs delectetur: quia ⁊ apud hebreos esdre neemieꝙ sermones in vnum volumen coartantur: ⁊ y que nō z habentur apud illos nec de viginti quatuor senibus sunt a procul abijcienda. Si qs aūt septuaginta vobis opposuerit interpretes: quoꝝ exemplaria varietas ipsa lacerata ⁊ euersa demōstrat: nec potest vticqꝫ verū asseri qꝺ diuersū est: mittite eum ad euangelia in quibus multa ponunt quasi de veteri testamento q̄ apud septuaginta interptes nō habent: velut illud. Ex b egypto vocaui filiū meum. ⁊ Nazarē c vocabit: ⁊ multa alia. Quorum ego nec verba contemno: nec interpretationem reprehendo: sed ut in nostris codicibus ita in illis esse desidero. Nec dum statui. nondū censui uel iudicaui. Sententie. Abnuere. Sub fasce. Fastidiosis. Librariorum. Editus. Apocryphorum. Sunt procul abijcienda.

Explicit prologus.

a Sed ut ad cōpendiū ueniā. i. breuiter eos confutem. vide in opusculo de vocabulis biblie qualiē exponiē compendiū. b Quod illaturus sum. i. dicturus uel concluſurus. nā inferre dicit concludere. c Equiſſimū eſt. i. iuſtiſſimū: q̄ nemini derogaſ: ⁊ plene ueritas indagaſ. ſ. inq̄rēdo Autego d Edidi. i. dixi. e Aliquid. in trāſlatione mea. f Nō non habeſ in greco. p̄m. lxx. g Aut aliter habeſ q̄ a me verſū eſt. ⁊ ſi nihil mutaui. b Quid interpretē laniant. detrahendo: k Translationi mee. ſi aūt aliq̄d addidi i Inſrogent hebreos. vtrum bene addidi. ⁊ ſic inq̄ſita veritate: l Vel arrogēt. i. attribuant. m Fidē. i. credulitatē ipſi lectores mee translationi: ſi. ſ. fideliter trāſtuli: m Vel derogent. i. detrahant ſi infideliē. n certe non ſolū trāſlationē vituperāt: ſ etiā meipſū maledictis impugnāt ⁊ hoc eſt q̄ ſequiē o Porro. i. certe. p Aliud eſt. in q̄ ipſi offendūt. q Si. pro quia: s Volūt mihi maledicere. id eſt mala de pſona mea dicē qui tantū laborauī pro eoī vtilitate. r Clauſis q̄ dicē oculis. in vulgari. puerbio. i. nō habito reſpectu ad veritatem quā debui: uel ad beneficia que eis exhibui. ſ. transferēdo tot libros. t Judeos. natione. v Et hebionitas. ſecte pfeſſione. Hebionite quidem fuerūt hereticī de quibus dicit Euſebi⁹ in. iiij. li. eccleſiaſtice hiſtorie: Hebioneos demon decepit: qui inſpetaneſ pauperes. vere enī paupes ſunt ⁊ egeni i ſcia glorie xp̄i: q̄nquidē eū ſolū dominē putant: ⁊ pfectum vite ac virtutis virū iuſtū effectū: cōmuni etiā natiuitate ex viro ⁊ femina. pcreatū: cuſtodiendā uero cenſent legis obſeruantiā: nec ſufficere ad ſalutē xp̄i eſtimant fidē tē. Iſido. in viij. etymol. vbi agit de hereſibus xp̄ianoꝝ ponit eandē ſniam ſupra in. plogo ſup Joſue vltra mediū inuenis ſatis de origene: aquila ſymmacho ⁊ theodotione. vbi exponiē q̄ hic dī x Et p origenis laborē tē. excetra ſerpēs quidā de quo dicit Iſidor⁹. xij. etymol. Hydra draco eſt multoꝝ capitū: qualis fuit in lerna palude. puincie archadie. hec latine excetra dī: q̄ vno ceſo tria capita excreſcebāt: ſed hec fabuloſū eſt. nā cōſtat hydram locū fuiſſe euomentē aquas vaſtantes ciuitatē vicinā: in qua vno meatu clauſo multi erūpebāt: quod hercules videſ loca ipſa exuſſiſſe. ⁊ ſic aque clauſit meatus. nā hydra ab aqua dicta eſt: hydor grece aqua latine: ⁊ inde dicit hydra. ſ. ſerpens aquaticus. Ouidius metamorphoſeos. ix. loquiē de hydra dicēs: Vulneribus fecūda ſuis erat illa: nec vllū De comitū numero caput eſt impune recuſum: Quin gemino ceruix herede valētior eſſet. Idē in eodē: Nec. pfuit hydre creſcere p damnū geminaſq̄ reſumere vires. Et nota q̄ i aliquibus libris ſcribiē Excedra p. d. ⁊ tūc etymologiçat q̄ſi excelſa hydra. in aliquibus ſcribiē pert iuxta etymologiā Iſido. ⁊ tūc dicit excetra: quaſi exceſo tria. ⁊ iſta lrā cōmuniter

Videbunt in quē cōpunxerūt: multaq̄ alia q̄ latiori opi reſeruamus: ⁊ q̄rite ab eo vbi ſcripta ſūt. Cūq̄ pferre nō potuerit: vos legite de his exemplaribus q̄ nup a nobis edita: maledicoꝝ quotidie linguis cōfodiunt. Sed⁹ ut ad compendiū veniā: certe quod⁹ illaturus ſum equiſſimū⁹ eſt: edidi⁹ aliq̄d⁹ q̄d⁹ nō habeſ in greco: aut⁸ aliē habeſ q̄ a me verſum eſt. Quid⁹ interpretē laniāt: Interrogēt⁸ hebreos: ⁊ ipſis auctoriḃ⁹ trāſlationi⁸ mee uel⁸ arrogēt uel⁸ derogēt fidem⁸. Porro⁹ aliud⁹ ē ſi⁹ clauſis⁸ quod dicitur oculis mihi volunt⁹ maledicere: ⁊ nō imitanē⁸ grecorum ſtudiū ⁊ beniuolētiā: qui poſt ſeptuaginta trāſlatores iam xp̄i euangelio coneſcante: iudeos⁸ ⁊ hebionitas⁹ legis veteris interptes: aq̄lam videlicet ⁊ ſymmachum ⁊ theodotionē ⁊ curioſe legūt⁸ ⁊ per origenis laborē in exaplois eccleſijs dedicarūt. Quāto magis latini grati eſſe deberent q̄ exultantē cernerēt greciam a ſe aliq̄d mutuari? Primum enim magnorū ſumptuū eſt ⁊ infinite difficultatis exemplaria poſſe habere omnia: deinde etiam q̄ habuerint ⁊ hebrei ſermonis ignari ſunt: magis errabunt: ignorātes quis e multis verius dixerit. Quod etiā ſapiētiſſimo cuidā nuper apud grecos accidit: ut interdū ſcripture ſenſum relinquens: vniuſcuiuſlibet interpretis ſequereē errorē. Nos autem qui hebree lingue ſaltem paruā habemus ſciam: ⁊ latinus nobis utcunq̄ ſermo non deeſt: ⁊ de alijs magis poſſum⁹ iudicare: ⁊ ea q̄ ipſi intelligim⁹ in noſtra lingua promere. Jtaq̄ licz hydra ſibilet: victoriq̄⁸ ſynon⁹ incendia iactet: nunq̄ⁿ meum iuuante xp̄o ſilebit eloquium: etiā pciſa lingua balbutiet. Legant qui volūt: qui nolunt: abyciant. Euentilent⁸ apices: lrās⁹ calūnient. Magis veſtra caritate prouocabor ad ſtudium: q̄ illoꝝ detractiōe ⁊ odio deterreboꝝ.

Explicit prefatio

Primus liber eſdre incipit.

Rit ſacerdos ſup ſolio ſuo. Jacob. vj. Scōm q̄ in libris p̄cedentiḃ⁹ dictū eſt: deus ſub rōne abſoluta ſubiectū eſt in tota ſacra ſcriptura: ſub rōnibus aūt cōtractis ſubiectū eſt in partialibus libris: ſicut corp⁹ mobile abſolute ſumptū ſubiectū ē in tota phia naturali: corp⁹ vero mobile aiatū ſubiectū ē i libro de aia ⁊ in alijs libris ſequentiḃ⁹ ad ipſū: ⁊ eodē mō de⁹ ſub rōne gubernantis populum iſr̄ ſubiectū ē in li⁹. Judicū ⁊ alijs libris hiſtorialiḃ⁹ ſequētiḃ⁹: vario tñ mō p̄m variationē hui⁹ regiminis. deus enī hunc populū poſt ingreſſū terre p̄miſſionis triplici mō gubernauit: p̄mo p iudices. ⁊ ſic de eo agit in libro Judicū. ſecūdo p reges. ⁊ ſic tractaē de eo in libris Regū ⁊ Paral'. tertio p ſacerdotes. ſ. a reditu captiuitatis babylonice vſq̄ ad xp̄m. Expeditis aūtē duobus p̄mis modis: tertiū pre manibus habemus: quia liber Eſdre incipit a reditu captiuitatis babylonice a quo incepit regimē ſacerdotū: tñ ſub deo principali rectore. de quo regimine dī verbū paſſumptū: Erit ſacerdos tē. In quo q̄dē verbo primo tangiē huius habilitas. cum dicit: Sacerdos. i. ſacerdotes: eo modo loquēdi quo dicit Exo. viij. Jemit muſca grauiſſima. i. multitudo muſcarum. Ad cuius intellectum ſciendū q̄ p̄m phm. j. politice. illi qui ſūt vigentes intellectu ſcīētia ⁊ prudentia: illi ſunt apti ad regendum: quia ſciunt ſe ⁊ alios dirigere in finem bonum. Talis autem debet eſſe conditio ſacerdotum prout dicitur Malach. ij. Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam ⁊ legē requirent de ore eius: quia angelus domini exercituum eſt. ſicut enim angelica natura ſuperior eſt humana. ⁊ ideo homines per angelos reguntur: ſic ſacerdotes qui ſunt quaſi mediatores inter deū ⁊ populum: ex hoc enim habent aptitudinem ad regendū. Secundo in verbo propoſito tangiē huius regiminis auctoritas. cū dicit:

est ⁊ habet mediā ſyllabā naturaliē. p̄ductam. excetre aūt cōparat emulū ſuū. p̄ter detractionis ſibilū: ⁊ quia alijs infundit emulationis venenū. z Synon. quidā fuit proditor cui⁹ inſidijs capta fuit troia ⁊ deſtructa. nam cū greci p. x. annos ciuitatē obſediſſent eam capere non valentes: equū ligneum immenſe ſtature fecerunt: ⁊ armatis militibus eū impleuerūt: ſynon vero fingens ſe timore mortis de grecoꝝ caſtris effugiſſe: aſſecurat⁹ a troianis: ſi ſecreta eis p̄deret danaoꝝ mētitus eſt eis illū equū in honore palladis fuiſſe factū. ⁊ q̄ ideo tante eſſet magnitudinis: ne poſſet intrare portas ciuitatis: q̄ ſi intraret: nūq̄ ciuitas capi poſſet. cui⁹ ꝓdis ſeducti portas fregerunt ⁊ ita equū introduxerūt. ſynon aūt illa nocte cum dormirēt troiani: aperuit oſtiola eq̄: ⁊ inclusi milites exierūt ⁊ ciuitatem ceperūt: ſicut in. ij. libro virgilij eneidos plen⁹ recitaē. ⁊ ideo dicit: y Victoriq̄. cui comparat emulū ſuū detractionis incendia iacentē. a Euentilēt apices. i. lrās. euētilare dicit ad ventū diſpgere. picere: exquirere: excutere: inueſtigare: diſcutere: ⁊ in iſtis duab⁹ ſignificatiōiḃ⁹ pōt accipi hic: lz in omnibus bñ poſſet exponi. b Litteras calūnient. falſo criminent. calūniator enim dī falſi criminis accuſator. cetera plana ſunt.

Explicit q̄liſcūq̄ expoſitio iſtius ,plogi.

Super solio suo. sedere enim super soliū proprium est habentis auctoritatem discernendi: iudicandi: ac etiam corrigendi. hanc autem auctoritatē habuerūt sacerdotes a reditu captiuitatis babylonice ꝛ citra ut dictū est: de qua pōt dici quod scribit Isa. xvj. Preparabit in misericordia solium: ꝛ sedebit super illud in veritate. reditus aūt de captiuitate babylonica factus fuit ex diuina misericordia: ꝛ fuit preparatio ad hoc ꝙ populus per sacerdotes gubernaret: ut ꝑ ꝓdicta ꝛ sic huius regiminis soliū fuit in misericordia ꝑparatū. ꝛ tene subdit: Et sedebit sup illud i veritate. quia a reditu captiuitatis babylonice quo tpe prefuerūt sacerdotes. nō legit populus isr'lita declinasse a veritate fidei sicut ante: qz temporibus iudicū ꝛ regū multotiēs maior pars populi. imo quasi tot⁹ populus delinabat ad idolatriā ꝓpter quam inducta fuit captiuitas babylonica: ut patuit per predicta: sed a reditu captiuitatis babylonice pauci legunt a veritate latrie declinasse: utpote tēpore machabeorū aliqui ex ambitione: ꝛ aliqui ex antiochi nobilis persecutione: ꝛ multi econtrario ꝙ veritate fidei legunt mortē acerbissimā tolerasse ad gloriam dei qui est benedictus in secula seculoꝝ amen. a Cap. j.

Incipit liber Esdre primus Capitulū I

In anno primo cyri regis p̄sarum: ut complerētur verbū dñi ex ore hieremie:

In anno p̄mo cyri ꝛc. Liber iste a quo incipit regimen sacerdotū ut dictū est: cum sibi annexis pōt sic diuidi. quia p̄mo tangit huius regiminis ꝓcessus. secūdo incidens casus qui duplex est. in vno batur exemplū cōstantie contra aman: in altero exemplū patiētie in libris Hester ꝛ Job. Libros aūt Tobie ꝛ Judith ꝛ Machabeoꝝ ly sint historiales. tamen intendo eos ad presens pertransire: quia non sūt de canone apud iudeos nec apud xp̄ianos: imo de ipsis dicit Hiero. in ꝓlogo galeato qui est ꝓlogus sup libros regū ꝙ auctoritas eoꝝ non est efficax ad ꝓbandū aliquid quod in contentionē uel dubium venit. ꝛ ideo expositioni eoꝝ nō intendo insistere: donec cū dei adiutorio ꝛ vita comite super omnes libros canonicos scripserim. si aūt dñs vitā mihi concesserit: super istos libros ꝛ alios qui extra ponunt in biblijs q̄uis non sint de canone scribere potero dño cōcedēte. Liber aūt iste diuidit in tres partes. quia p̄mo agit de reductione populi sub iesu filio iosedech. secūdo de instructione reducti per esdram legis doctoꝛ. vij. ca. tertio de reedificatione muri p neemiā ducem. ibi: Verba neemie. ꝛ isti tres fuerunt sacerdotes ut ex sequentibus apparebit. De secundo aūt libro esdre non intendo ad presens me intromittere ratione iā dicta. s. qz non est de canone. Circa primū primo describit reditus populi. secūdo fundatio templi. ca. iij. Circa primū p̄mo describit licentia data. secundo numerat turba licentiata. ca. ij. Circa primū p̄mittit confessio maiestatis. secūdo subdit concessio libertatis. ibi: Quis ex vobis. tertio completio voluntatis. ibi: Et surrexerūt. quarto collatio pietatis. ibi: Rex q̄q cyrus. Circa primū primo ponunt quedam preambula. secundo cōcessio ipsa. ibi: Hec dicit cyrus. Primū preambulū est. quia notatur tempus cū dicit: In anno primo cyri ꝛc. Ad maiorem autē intellectum eoꝝ que dicunt in hoc libro ꝛ alijs de isto cyro: ꝛ maxime cuiusdam dicti a me sup Lucam ca. ij. ponēda est hic origo ꝛ ꝓmotio huius cyri. p̄m enim ꝙ habet in scholastica historia: Astriages rex medorum ꝛ persarum vidit in somnis de ventre filie sue egredi vitem totam asiam occupantem. ꝛ cum significatum huius quereret a coniectoribus: responderunt ꝙ significabat puerum ex ea nascituꝝ in tota asia regnaturꝝ: ꝛ ipsum astriagem de regno expulsurum: quod timens. darium consobrinū suum adoptauit in filium: quia filium non habebat. sed filiam vnam: quā dedit cuidā militi simplici ne puer natus de ea magnorum amicorum potentia vallaretur. ꝛ cum hoc ad maiorem securitatē cum dicta filia esset grauida: fecit tempus partus ipsius explorari: ꝛ puerum natum ad se apportari: quem dedit cuidam de suis principibus occidendū sed ille timens ne regnum ad matrem pueri deueniret nō fecit. sed puerum in nemore exposuit ad quem ex diuina prouidentia que solet adesse quando deficit humana: venit quedam canicula lactans puerum ipsum. a feris ꝛ auibus defendendo: quem pastoꝛ regis inuenit ꝛ vxori sue tradidit nutriendum: qui cū creuisset. ab alijs pueris factus est rex eoꝝ ꝛ rebelles sibi grauiter affligebat in tantū ꝙ patres puerorum cōquesti sunt regi. ad quem cum adduceretur. constanter ꝛ intrepide dixit hec se fecisse tanq̄ rex eorum. Rex ergo admirans pueri constantiam: in eo quedā signa sui generis agnouit: ꝛ a pastore veritatem requirens ipsum esse nepotem suum inuenit: verūtamen erga eum placatus fuit credens ꝙ somnium suum impletum esset in regno puerorum ꝛ eum alendum tradidit illi principi cui prius eum tradiderat occidendum. filium aūt eius clam occidi fecit eo ꝙ fuerat inobediens ori eius: quod tamē illū principem non latuit. Postea vero per tempus magnum rex exercitum tradidit illi principi ad romānos aduersarios. ꝛ ipse in media resedit. Ille autē princeps memoꝛ occisionis filij sui suasit exercitui ut cyrum regem persarum eligeret vocans eum cyrum. i. beredem. qui prius spertaticus. i. catulus vocabatur: eo ꝙ canicula lactauerat eum: quod factum audiens astriages collegit exercitū: ut pugnaret ꝓtra cyrum. ꝛ in primo congressu preualuit: sed postea a cyro victus fuit. verūtamen cyrus magis se exhibuit ei nepotem q̄ victoꝛē. nam regnum bircanoꝝ sibi dimisit. ꝛ dario auunculo suo regnum medorum: ita ꝙ post eoꝝ mortem totū deueniret ad manū suā. Postea vero cyrus ꝛ darius eius auunculus obsederunt babyloniam: qua capta ꝛ occiso balthasar rege. darius regnauit in babylone duob⁹ annis. quo mortuo totū regnū deuenit ad manum cyri. ꝛ sic fuit monarcha. ꝛ in primo anno huius monarchie dedit licentiam filijs israel reuertendi in iudeam ꝛ edificandi templum. Ꝑm ꝙ dicitur hic: In anno primo cyri regis persarū. i. anno primo quo monarchiam trāstulit ad persas. quia ly regnū medoꝝ elicet honorabilius: tamē caput monarchie posuit in perside: eo ꝙ ibi p̄mo regnauerat. ꝛ qz perse ipsū sublimauerāt in regnū. b Ut cōpleret verbū dñi ex ore hieremie. Hiere. xxv. ca. Cumq; impleti fuerint. lxx. anni visitabo super regē babylonis ꝛc. ꝛ similiter. xxix. Cum ceperint impleri in babylone. lxx. anni: visitabo vos ꝛ suscitabo super vos verbum meū bonū ut reducā vos ad locū istū. Dicunt aūt hebrei ꝙ isti. lxx. anni sunt accipiēdi a tpe destructionis templi per nabuchodonosoꝛ ꝛ fuerūt impleti sexto anno darij: in quo completum fuit templū. Sed hoc est falsum: qz Ꝑm omnes historiographos alios fuerunt multo plures anni. Supponunt etiā ꝙ cyrus regnauerit trīa xj. annis qui tamē regnauit. xxx. Ꝑm historiographos persarū Josephus autem dicit ꝙ isti. lxx. anni inceperūt a destructione templi predicta ꝛ terminati fuerunt anno primo monarchie cyri. Ꝑm vero expositoꝛes latinos isti. lxx. anni cōmuniter incipiunt a destructiōe ciuitatis: ꝛ terminantur in anno primo cyri: sed quia computantur Ꝑm chronicas: ad quam cōputationem sequit mardocheum fuisse. cclx. annoꝝ quando fuit exaltatus ab assuero rege ut declarabitur in principio libri Hester vbi ꝓprie habet locum. ideo nō intēdo sequi cōputationem eoꝝ: quia non videtur possibile mardocheum tamdiu vixisse: ꝛ dato ꝙ vixisset tamen tunc facere non potuisset illa que de eo scribunt in libro Hester: qui tamen inter libros sacre scripture canonicos cōputat. Ibi enim scribit ꝙ regebat regine domū ꝛ regis palatiū ꝛ regni negocia disponebat. Ra. Sa. dicit ꝙ isti. lxx. anni incipiūt a trāsmigratione iechonie. ꝛ terminant in primo anno cyri: qz tunc dedit licentiam populo redeūdi de captiuitate dicēs: ꝙ a trāsmigratiōe vsq; ad destructionē ciuitatis fuerūt. xviij. anni: ꝛ inde vsq; ad p̄mū cyri annū. lij. q̄ simul iūcti faciūt. lxx. annos: ut ꝑz. Sed q̄tū ad primū numerū dicit manifeste cōtra ter. iiij. li. Regū. vbi dr. xxiij. ca. ꝙ sedechias immediate regnauit post iechoniā q̄ alio nomine dictus est ioachin: ꝛ fuit filius ioachim: q̄ similē alio noīe dictus fuit iechonias: ut plenius dr Matb. j. ꝛ ibidē. s. iij. Reg. xxiij. dr ꝙ trīs regnauit. xj. annis. ꝛ sic ab eius numero deficiūt septē anni: ꝓpter qd videt mihi ꝙ isti. lxx. anni incipiūt ab octauo anno ioachim patris iechonie siue ioachin. tūc enī captus fuit ꝑ nabuchodonosoꝛ: ꝛ factus sibi tributarius: ꝛ nobiles de hierusalē obsides ducti in babylonem: inter quos daniel ꝛ socij eius fuisse dicunt ꝓpter quod extunc incepit trāsmigratio babylonis: ly magis

completa fuerit tempore iechonie filij eius: ⁊ adhuc pfectius in captiuatione sedechie vestructa ciuitate: ⁊ terminantur in quarto anno cyri. quod sic ostenditur: quia ioachim regnauit .j. annis. iij. Reg. xxiij. ⁊ ideo incipiendo abeius anno octauo inclusiue babent̃ de regno eius quatuor anni: ⁊ de tempore sedechie decem integri. nam vndecimo anno q̃rto mẽse fuit captus ⁊ excoculatus ⁊ ductꝰ in babylonem. iij. Reg. xxv. ꝓpt̃ qd̃ ille annus computandus est inẽ annos vestructionis ciuitatis: qr maior pars eius fuit sub vestructione: aliꝫ vnꝰ annus bis cõputaref. s. intẽpore sedechie ⁊ in tempore vestructionis: ⁊ inde. lij. vsq; ad cyrũ: qui .lx primo ãno sue monarchie dedit licentiam populo redeũdi in iudeam: ut hic dicit tamen iudei ex longa mansione in terra babylonis vxores acceperãt ⁊ plem procreauerant ⁊ ibidẽ possessiones acquisierant: ꝓpt̃ quod ad dispositionẽ de rebus ⁊ familijs manserãt in terra babylonis primo anno cyri ⁊ secundo. ⁊ tertio venerunt in hierusalem: ut dicit in scholastica historia: ⁊ anno sequenti posuerunt fundamenta templi. j. Esdre. iij. isti anni simul iuncti sunt septuaginta: qui Dañ. ix. dicunt. lxx. anni desolationis hierusalem q̃ tunc prophetie fuerunt completi: quia fundato templo fecerunt iudei festũ magnũ ⁊ gaudium. j. Esdre. iij. a Suscitauit dominus spiritum cyri. i. voluntatem. b Et transduxit vocem in omni regno suo etiã p scripturã. quia ea que sequunt de veritatis cõfessione ⁊ de redeundi cõcessione fecit publicari verbo ⁊ scripto. c Hec dicit cyrus. Positis pambulis: hic consequent ponit confessio deitatis. d Omnia regna terre dedit mihi dñs. i. multa diuina virtute: quia eius imperiũ non se extendit ad omnia regna terre: confitetur tamẽ se hec obtinuisse diuina virtute: hoc autẽ confessus fuit: qr sibi fuit notificata Ysaie ꝓphetia. xlv. vbi dr̃: Hec dicit dñs ꝓpho meo cyro: cuius apprehendi dexterã ut subijciam ante eũ gentes ⁊ dorsa regũ vertã. cet. que multo tpe fuit prenunciata ante tempus cyri. e Et ipse pcepit mihi ut edificarem ei domũ in hierusalem. quia in eadẽ ꝓphetia subditur: Ipse edificabit ciuitatem meam ⁊ captiuitatem meam dimittet. cet. f Quis est in vobis. hic consequent ponitur concessio libertatis. s. a seruitute omnibus qui voluerunt in hierusalem redire. ⁊ hoc est quod dicitur: Quis est in vobis de vniuerso populo eius. populũ enim israel reputabat populum dei celi qr in illo populo fuerat verus cultus ipsius. g Ascendat in hierusalem. q. d. quilibet de populo illo detur hoc facere. tum ex desiderio libertatis quã omnes appetunt: etiam bruta animalia pm modũ suum: vnde bestie ⁊ auicule reclase ẽptũ cũq; habrant splendide ad comedendum: preponunt tamen libertatẽ satietati: si q̃ via pateat euadendi. tum ex voluntate cultus ipsius deitatis qui exercendus est in hierusalẽ. vnde subdit: b Ipse est deus qui est in hierusalem. est autem vbiq; equaliter p essentiam presentiã ⁊ potentiam: sed per specialem cultum fuit in hierusalem: quia ad hoc elegit ciuitatem illã ut habetur. iij. Reg. ⁊. j. Paral. ⁊. ij. i Et omnes reliqui s. de populo illo qui nolunt recedere: quia aliqui fuerunt ibi retenti amore vxorum ⁊ filiorum ibidem genitorum ⁊ bonorum acq̃sitorum. k Adiuuẽt. de bonis suis ad edificationẽ tẽpli p munera ad b̃ oblata: ⁊ etiã redeuntes ut possint melius redire ⁊ pspere agere. Secundũ hebreos variat hic tertus ⁊ expositio. ⁊ hec est lrã. Et omnẽ reliquũ. s. de iudeis q̃ nõ põt ascendere in hierusalẽ ꝓpt̃ paupertatẽ: qr non habet expẽsas. p via. uel debilitatẽ qr nõ põt pedibus: vel let tñ ire si posset. Adiuuẽt eũ viri de loco suo. i. vicini eiꝰ: etiã gẽtiles. p. uidendo de expensis ⁊ vehiculo: ita pcepit cyrus. l Excepto qd̃ voluntarie offerũt. cet. qr multi gentiles audiẽtes virtutem dei israel. obtulerũt multa munera ad edificãdũ templũ in hierusalẽ quod fuerat destructũ: exemplo regis animati ad hoc m Et surrexerunt. hic cõsequenter describit impletio voluntatis ipsiꝰ cyri a deo inspirati. cũ dr̃: Et surrexerunt ꝑn. pa. de iu. ⁊ ben. ⁊ sa. ⁊ leuite. iste eni tres tribus. s. iuda beniamin ⁊ leui fuerunt. vltimo captiuate per nabuchodonosor regẽ babylonis. ⁊ ꝑmo reducte sũt de captiuitate: nec tantum peccauerũt quãtũ alie q̃ captiuate fuerũt p reges assyrioꝝ: nec ex his redierũt de captiuitate nisi alique reliq̃e que euaserant manꝰ regũ assyrioꝝ: ⁊ cõiunxerãt se tribꝰ tribꝰ p̃dictis tpe iosie. ut dr̃. j. Paral. xxxiij. ⁊ fuerũt simul captiuate p nabuch. ⁊ simul redierũt q̃ voluerũt redire. n Uniuersiq; q̃ erãt in circuitu adiuuerũt. cet. b̃ duplicit exponit: vno mõ de iudeis remanẽtibꝰ in babylone: alio mõ de gentilibꝰ adiuuantibꝰ impetẽtes de pcepto cyri ut p̃dictum est. o Rex q̃ cyrus. Hic psequent describit collatio pietatis: qr cyrꝰ fecit restitui vasa q̃ fuerãt apportata de tẽplo dñi. audierat eni q̃ dñs fuerat offensus ꝛ balthasar regẽ babylonis: eo q̃ ea applicauerat vsibus humanis bibẽdo in eis ipse ⁊ sui milites ⁊ vxores: ut hr̃ Dañ. v. ꝓpter q̃ balthasar nocte sequẽti interfectus est. p Per manũ mitridatis filij gaçabar. In hebreo habet: Per manũ mitridatis thesaurarij. erat eni thesaurarius regis ut dicit Josephus. ⁊ idem dicit. ij. Esdre. ij. ca. q Et annumerauit ea. i. sub certo numero ⁊ pondere tradidit. r Sasabasar principi iude. Dicunt hebrei q̃ iste fuit daniel: sed littera sequens videtur contradicere: qr subditur: Uniuersa tulit sasabasar cum his qui ascendebãt de trãsmigratione babylonis in hierusalem. Daniel autem non legitur rediisse de babylone in hierusalem: sed magis dicitur sepultus in babylone: remansit enim ibi ad consolationem iudeoꝝ remanentium quia fuit in magna potestate apud reges: vnde ⁊ tertio anno cyri facta est sibi decima visio: ut habetur Dañ. x. ⁊ anno primo cyri data fuit licentia iudeis redeundi: ut habetur supra. j. ca. Et ideo aliter dicitur q̃ fuit zorobabel: vnde ⁊ infra habetur q̃ fuit princeps tribus iude: ⁊ fuit binomius. Qui tamen vult tenere dictum hebreorum potest dicere q̃ licꝫ daniel de babylone non redierit in hierusalem: tamen de profectione redeuntium ⁊ de portatione vasorum disposuit. ⁊ ideo sibi primo tradita fuerunt. s Cultri vigintinouem. erant cultelli magni ad diuidendum hostias. t Cybi aurei. xxx. In hebreo habetur: Bacini aurei. in bacinis argenteis recipiebatur sanguis hostiarum: sed in bacinis aureis portabatur intra sanctum sanctorum in die expiationis. v Omnia vasa aurea ⁊ argentea quinq; milia quadringenta. numerus autem partium singularum simul iunctus: non ascendit tantum: quia illa que erant pretiosiora fuerunt numerata per partes: in numero vero illo totali fuerunt inclusa multa alia que non erant tanti valoris.

suscitauitᵃ dñs spiritum cyri regis persarũ: ⁊ᵇ transduxit vocẽ in omni regno suo: etiam per scripturã dicens: Hecᶜ dicit cyrus rex persarũ: Omniaᵈ regna terre dedit mihi dñs deᵉ celi: ⁊ᶠ ipse precepit mihi ut edificarem ei domũ in hierusalẽ q̃ ẽ in iudea. Quisᵍ est in vobis de vniuerso populo eius: Sit dñs illius cũ eo. Ascendatʰ in hierusalẽ que ẽ in iudea: ⁊ edificet domum dei israel: ipseᵉ est deus qui est in hierusalem. Etⁱ omnes reliqui in cunctis locis vbicũq; habitant adiuuentᵏ eum viri de loco suo: argẽto ⁊ auro ⁊ substãtia ⁊ pecoribus: exceptoˡ quod voluntarie offerunt templo dei quod est in hierusalẽ. Etᵐ surrexerunt principes patrũ de iuda ⁊ beniamin ⁊ sacerdotes ⁊ leuite ⁊ omnis cuius suscitauit deᵒ spiritũ ut ascenderet ad edificãdum templũ domini quod erat in hierusalem. Uniuersiqᵖ qui erant in circuitu adiuuerũt manus eoꝝ in vasis argẽteis ⁊ aureis: in substãtia ⁊ iumentis: in supellectili: exceptis his que sponte obtulerant. Rexᵒ quoq; cyrus protulit vasa templi dñi q̃ tuleratnabuchodonosoꝛ de hierusalẽ: ⁊ posuerat ea in tẽplo dei sui. Protulit aũt ea cyrꝰ rex psarũ ꝑ manũ mitridatis filij gaçabar: ⁊ᵠ annumerauit ea sasabasarʳ principi iude: ⁊ hic est numerˢ eoꝝ. Phiale auree triginta phiale argẽtee mille: cultriᵗ vigintinouẽ: cyphiᵘ aurei triginta cyphi argẽtei secũdi q̃drigenti decem: vasa alia mille. Omniaᵛ vasa aurea ⁊ argẽtea:

Cap. ij. a

J sunt aũt prouincie filij. Dic ꝓsequẽter numerat turba reuocata. ⁊ ꝑmo ponit eoꝝ sũma. secũdo describit eoꝝ substantia. ibi: Equi eoꝝ. Circa primũ ꝑmo ponit numerus populartũ. secũdo sacerdotũ. ibi: Sacerdotes tertio, pselitoꝝ siue incertoꝝ. ibi: Et hi qui ascenderunt. quarto colligit numerꝰ omniũ. ibi: O is multitudo. Circa primũ dicit: hi sunt autẽ prouincie filij. i. iudee ꝓincie: cuius filij dicunt iudei: lz fuissent inde in captiuitatem ducti. b Unusquisq; in ciuitatem suã. qz vnusq; naturaliter diligit locũ natiuitatis sue. c Qui venerunt cũ zorobabel iesua neemia ⁊c. noia istoꝝ exprimunt quia fuerũt ꝑsone notabiles ⁊ ꝓncipales. alij aũt cõprehendunt sub nominibus patrum uel ciuitatũ vnde fuerant. cũ subditur: d Filij phares ⁊c. Circa quod sciẽdum ꝙ aliqua nomina hic exprimunt de quibus certũ est ꝙ sunt nomina ciuitatum: sicut dicitur infra Filij bethleem ⁊ filij cariathiarim: ⁊ filij bierichu ⁊ similia. ⁊ aliqua de quibus certũ est ꝙ sunt nomina patrũ: ut cũ dr j. Cantores filij asaph ⁊ filij sellum ⁊ natbinnei ⁊ filij sobai ⁊ consimilia. multa vero nomina h exprimunt a quibꝰ filij dicunt. de quibꝰ nominibꝰ nõ habet certitudo vtrũ sint nomina patrũ uel ciuitatũ: quia nec de zorobabel neq; de esdra determinauerũt. e Sacerdotes. Hic cõsequent ponit numerus leuitarũ: ⁊ inchoat a sacerdotibꝰ qui erãt ꝓncipales in tribu leui. cũ dr: Sacerdotes filij idaia in domo iesue. nomina sunt patrũ. f Leuite filij iesue. Isti iuuabant sacerdotes eis ministrando in oblationibꝰ sacrificioꝝ. g Cantores filij asaph. Isti cãtabant diuinas laudes qñ offerebãt libamina sacrificioꝝ. h Filij ianitorũ. q custodiebãt portas atrij sacerdotũ ad quatuor ptes orbis. i Natbinnei. isti portabãt ligna ⁊ aquas ad locũ diuini cultꝰ. k Filij seruoꝝ salomonis. serui salomonis dicunt illi q fuerũt de putati ad custe diã edificiorũ templi: ⁊ ad reparãdum ea que essent reparanda. ⁊ isti dicunt filij eorum quia descenderunt ab ipsis lz per multas generationes. l Et hi qui ascenderunt. Dic consequenter ponit numerus proselitorum. ⁊ lz proseliti ꝓprie loquendo dicant q de gentilitate conuersi sunt ad iudaismum: tamen bic large dicunt proseliti: qui nõ potuerunt sufficienter indicare certitudinẽ sue genealogie. ⁊ iõ dubiũ erat de aliquibus eoꝝ: vtrũ essent de filijs israel a principio uel nõ. nõ tñ fuerũt eiecti de ꝓpho israel. q: fides nõ negabat etiã gentilibꝰ volentibus ꝙerti. sed de filijs sacerdotum illi qui non poterant inuenire certitudinẽ genealogie sue: ⁊ ꝙ essent de sacerdotali genere fuerunt eiecti de sacerdotio: non tñ de coi statu fidelium. vñ ⁊ i nouo testamẽto nõ ois qui recipit ad fidẽ recipiẽdus e ad ordinũ ꝓmotionẽ. Ex hoc etiã loco bñ argumẽtũ ꝙ nullꝰ ꝓmittẽdꝰ e celebrare nisi fidem faciat de sua ordinatione. m Et dixit athersatha. Iste e neemias ut dicũt hebrei. ⁊ hoc idẽ expsse bñ j. Neemie. viij. ca. ⁊ vocat e athersatha q sm ꝓpetatẽ hebraici sermonis interpretat relatꝰ qz ꝓsapientes hebreoꝝ fuit sibi licitũ bibẽ vinũ gentiliũ: eo ꝙ erat pincerna regis gẽtilis: ut bñ j. Neemie. j. qõ tñ de coi cursu erat indeis illicitũ: ut dicũt hebrei: ꝓpe qõ daniel ⁊ socij ei⁹ noluerũt bibẽ de vino vnde bibebat rex ne cõtaminarẽ. ut bñ Dan.

quinq; milia quadringenta. Uniuersa tulit sasabasar: cum his q ascendebant de transmigratione babylonis in hierusalem. II

J sunt autẽ prouincie filij qui ascenderunt de captiuitate quã transtulerat nabuchodonosor rex babylonis in babylonẽ: ⁊ reuersi sunt in hierusalẽ ⁊ iudeã: vnusquisq; in ciuitatẽ suam qui venerunt cum zorobabel ⁊ iesua neemia saraia rabelaia mardochai belsam mesphar beguai reũ baana. Numerꝰ virorꝝ populi israel. Filij phares: duo milia centũ septuagintaduo. Filij aretbi: septingẽti septuaginta quinq;. Filij gersephacia trecẽti septuagintaquinq;. Filij saphacia trecenti septuagintaduo. Filij area: septingẽti septuagintaquinq; Filij phetmoab filiorum iosue octingenti: ⁊ ioab duo milia octingẽti duodecim. Filij bẽlã mille ducẽti quinquagintasex. Filij zethua nongenti quadragintaquinq;. Filij zachai: septingẽti sexaginta. Filij bani: sexcẽti quadragintaduo. Filij bebai sexcẽti viginti tres. Filij azgad mille ducenti vigintiduo. Filij adonicã: sexcenti sexagintasex. Filij beguai: duo milia quinquagintasex. Filij adin: qdringenti quinquagintasex. Filij ather q erãt ex ezechia: nonagintaocto Filij belai: trecenti vigintitres Filij iora: centũ duodecim. Filij asem: ducẽti vigintitres. Filij gebbari: nongentiquinq;. Filij bethleẽ: centũ viginti tres. Uiri nethupha: quinquaginta sex. Uiri anathoth: centum viginti octo. Filij azmaueth: qdraginta duo. Filij cariathiarim: cephira ⁊ berotb: septingẽti quadragintatres. Filij rama ⁊ gabaa sexcẽti viginti vnꝰ. Uiri machmas: centũ viginti duo. Uiri bethel ⁊ hai: ducenti viginti tres Filij nebo: quinquagintaduo. Filij megbis: centũ quinquagintasex. Filij belam alterius: mille ducenti quinquagintasex. Filij arim: trecenti viginti. Filij lodadin ⁊ ono: septingenti viginti quinq;. Filij iericho: trecenti quadragintaquinq;. Filij senaa: tria milia sexcenti triginta. Sacerdotes. Filij iadaia in domo iesue: nongenti septuagintatres. Filij emmer: mille quinquagintaduo. Filij phessur: mille ducenti quadragintasept Filij arim: mille duce ⁊ septem. Leuite. Filij iesue ⁊ sedmibel filiorum odeuie: septuagintaquatuor Cãtores. Filij asaph: centum viginti octo. Filij ianitorũ filij sellũ: filij ather: filij telmõ filij accub: filij attita: filij sobai vniuersi centũ triginta nouem. Natbinnei. Filij sia: filij asupha: filij tebbaoth: filij ceros: filij siaa: filij phadon: filij lebana: filij agaba: filij accub: filij agab: filij selmai: filij anan: filij gaddel: filij gaer: filij raahia filij rasin: filij nechoda: filij gazem: filij azec: filij phasea: filij besee: filij asemaa: filij munim: filij nephusim: filij bacbue filij acupha: filij azur: filij besluth: filij maida: filij arsa: filij bercos: filij sisara: filij thema: filij nasia: filij athupha: filij seruorum salomonis: filij sothei: filij sopheretb: filij pharuda: filij iala: filij dercon: filij geddel filij saphata: filij athil: filij phocereth qui erãt de asebaim: filij amim. Oes natbinnei ⁊ filij seruoꝝ salomonis: trecẽti nonagintaduo. Et hi q ascenderũt de thelmala: thelarsa: cherub: ⁊ don: ⁊ mer: ⁊ non potuerunt indicare domum patrum suorũ ⁊ semen suum: vtrum ex israel essent: Filij dalaia: filij tobia: filij nechoda: sexcenti quinquagintaduo. Et de filijs sacerdotum: filij iobia: filij accos: filij berzellai qui accepit de filiabus berzellai galaaditis vxore: ⁊ vocatus est nomine eorum. Hi quesierunt scripturam genealogie sue ⁊ non inuenerunt: ⁊ eiecti sunt de sacerdotio. Et dixit athersatha eis: ut non comederent de sancto sanctorũ

j. n Ut nõ comederẽt de scõ sanctoꝝ. i. de cibis solis sacerdotibꝰ ꝓcessis: cuiusmodi erãt panes ꝓpositionis ⁊ hostie ꝓpctõ ⁊ delicto. sm illud O see. iij. Peta ꝓli mei comedẽt ⁊c.

a Donec surgeret sacerdos doctus atq; pfect⁹. qui sciret inuenire veritatē hui⁹ genealogie tūc ignote. put dī coīe ab expositorib⁹ nr̄is. In hebreo hr̄: Donec surgēt sacerdos ad ȳrim ⁊ thumim. qō sīgt ad doctrinā ⁊ pfectionē seu veritatē. ⁊ idē hebraicū ponit Exo. xxviij. Pones aūt in rationali iudicij doctrinā ⁊ veritatē. ⁊ sicut dictū fuit ibidē. ista doctrina ⁊ veritas erat q̄dā fulgor procedens ex lapidibus rationalis q̄ designabat vtū placatū. ⁊ sic impleri in effectu q̄ sacerdos petebat. ut dicit Josephus li⁹ antiq̄tatū. dicit etiā q̄ ille fulgor cessauit per ducētos ānos anteq̄ scriberet libz̄ illū: quem scripsit tpe Titi ⁊ vespasiani. ⁊ p̄m h̄ coīter ē dicēdū q̄ p⁹ reditū captiuitat̄ babylonice surrexit sacerdos doctus ⁊ pfect⁹ mō p̄dicto. s. habēs signū placationis dīne ⁊ signū acceptatiōis sue petitiōis in lapidib⁹ rationalis: q; a p̄sūmatiōe tēpli secūdi vsq; ad destructionē ei⁹ p titū ⁊ vespasianū fluxerūt āni. cccxx. p̄m hebreos. ⁊ multo plures p̄m latinos. Quo aūt tpe surrexit talis sacerdos post reditū captiuitatis babylonice non habet ex scriptura determinate. Ra. Sa. dicit q̄ doctrina ⁊ veritas rationalis erat nomē dei tetragrāmaton inclusū sub lapidib⁹ rationalis virtute cui⁹ manifestabat veritas de interrogat̄ ipsi sacerdoti qñ p̄silebat dīm. dicit etiā q̄ talis manifestatio numq̄ fuit tpe secūdi templi. ⁊ sic post reditū captiuitatis babylonice nō surrexit sacerdos doctus mō predicto. ⁊ p̄m hoc cū dr̄: Donec surgeret sacerdos doct⁹ atq; pfect⁹. li donec nō importat tempus determinatū. sed magis sīgt idem qō numq̄. sicut dicit: Talis nō penituit de peccatis suis donec vixit. i. numq̄. q; p⁹ mortē non pōt penitere. p̄m ꝓo expositionē Josephi predictā: li donec importat tempus finitū post qō surrexit sacerdos doctus: licz nō sit determinate scriptū. b Omnis multitudo. Hic p̄siter colligit totalis numerus multitudinis cū dr̄: Omnis multitudo quasi vnus. i. vnius ꝓpositi ⁊ voluntatis ad edificationē templi. c Quadragintaduo milia trecēti septuaginta. Cōsiderādū aūt est hic q̄ si cōiungant numeri partiales supra habiti nō ascendunt tantū sed deficiūt decem milia ⁊ plus. ⁊ ideo nō videt verū qō hic cōcludit. Ad quod respondet Ra. Sa. d. q̄ illi qui numerati sunt s. p partes fuerūt de tribus tribuū tm̄. s. iuda: beniamin: ⁊ leui. ut satis pz ex predictis. sed cum eis redierūt aliqui de aliis tribub⁹. ut dicū est s. j. ca. ⁊ illi cōiuncti cū bis faciūt hunc numerū. d Exceptis seruis eoꝝ ⁊ ancillis. qui nō numerant̄ in predicta ſuma. q; serui ⁊ ancille nō sunt de numero ciuū. e Et iumenta eoꝝ. cclxxv. Hic ꝓsequit numerum animaliū. Et dicit q̄ habebant equos. vij. c. xxxvj. Et mulos. cc. xlv. Et camelos. cccc. xxxv. Et asinos. vj. ml̄ia. vij. c. xx. Et dicit Ra. Sa. q̄ equi erant boni ad bellandū. Et mulos habebant ad portandū. Et camelos ad portandū. Et asinos ad laborandū. f Principes familiarum. Hic ꝓsequit numerum principū familiarum. Et dicit q̄ fuerunt. xij. Et dicit Ra. Sa. q̄ isti principes familiarum fuerunt principes familiarum in tribu beniamin. Et dicit

Mu.iiij.ca.7.viij. sed quia ꝑ isto tempore nō habebāt talia portare accipiebant leuite in minori etate. videlz a.xx. anno 7 sup. 7 etiā ratione necessitatis: q3 pauciores erāt q̄ ante. a Ut vigerēt opus dñi. stando sup operios 7 sollicitādo eos ne opus fieret negligenē. b Fundato igit. hic ꝓnter agit de solēnitate rōne fundatiōis tēpli. cū dr: Fundato igit a cementarijs tēplo. ita q̄ murus erat aliq̄tulū sup ērā eleuatus: c Steterunt sacer. in ornatu suo. i. in vestib⁹ sacerdotalibus. d Ut laudarent deū p manū dauid regis. i. cantātes canticū ab ipso dauid factū 7 ad hoc ordinatū. Plurimi etiā de sacerdotibus 7 leuitis 7 principes patrū 7 seniores q̄ viderāt templū prius. sequit: e Flebāt vo. magna. memores glorie templi q̄ destructū fuerat. respectu cui⁹ istud secundū quasi nihil erat Sz ꝓtra ꝺ videt esse q̄ dicit Aggei. ij. Magna erit gloria domꝰ huius nouissime magis q̄ prime. Dicendū q̄ ꝓpha nō dixit esse de ꝑsenti: sed erit de futuro. q̄ fuit ꝓpletū q̄n ꝑs sua pūtia illā ornauit q̄n ibi oblatus fuit: 7 q̄n ibi predicauit. 7 q̄ hoc sit intētio ꝓphete. ꝓz hoc q̄ dicit ibidem: Adhuc vnū modicū est. sequit: Et veniet desiderat⁹ cūctis gentibus. i. ꝑs implēdo domū istam gloria.

f Cap. iiij. Audierūt autē. Hic ꝓnter agit de operis intermissione. Circa q̄ primo ponit edificantiū accusatio. secūdo regis rūsio. ibi: Verbū misit rex. 3° mandati executio. ibi: Et abierūt. Circa ꝑmū ꝓ de scribit accusatiōis occasio. 2° ipsa accusatio. ibi: In regno aūt assueri. Circa ꝑmū dr: Audierūt aūt hostes iude 7 beniamin. isti erāt gentiles qui de assyrijs fuerāt missi ad inhabitandū samariā que fuerat caput regni decem tribuū 7 alias ciuitates in circuitu. 7 q3 inhabitabant terrā iudeis cōcessam a deo: ideo erāt eis odiosi 7 ecōuerso. g Quia filij captiuitatis. i. iudei qui de captiuitate reuersi erāt. h Et accedētes ad zorobabel. q̄ erat princeps inē illos. i Edificemus vobiscū. hoc dicebāt maliciose ut impedirēt op⁹. ſm q̄ dicit Ra. Sa. k Quia ita ut vos querim⁹ deū vestrū. iij. Reg. xvij. dicit q̄ gentiles qui de assyrijs venerūt ad inhabitandū samariam 7 alias ciuitates in circuitu: fuerunt ꝓ magna pte deuastati a leonib⁹. 7 fuit suggestū regi assyrioꝝ q̄ ꝺ acciderat. eo q̄ ꝓphēs ille ignorabat legitima dei terre illius. ꝓpter q̄ habito consilio misit vnū de sacerdotibus captiuis ut doceret eos colere dñm. tamen cū hoc colebant idola. ut ibidem habet. l A diebus assoraddan. Iste fuit filius sennacherib: qui interfecto patre successit ei in regno ut habet. iij. Reg. xix. 7 tempore eius fuit missus sacerdos predictus. m Non est nobis 7 vobis. s. cois hec edificatio templi. q3 nolebant habere ꝑsortium idolatrarū. n Sed nosipsi soli edificabimus dño deo nostro. sicut precepit nobis cyrus rex ꝑsarū. ut habetur ē. j. ca. Quis est in vobis de vniuerso ꝓpl̄o eius sit deus cū eo ascendat irl̄m que est in iudea 7 edificet domū dñi dei isrl̄. Ex quo patet q̄ licentia cyri se extendebat ad ꝓpl̄m isrl̄tīm. 7 sic se excusauerūt bene 7 rationabiliter. tamen samaritani inceperūt eos impedire manifeste. q̄ prius intendebāt facere maliciose 7 occulte. ideo subditur: o Et turbarēt eos in edificando. faciendo eis insult⁹ q̄n supra. ut⁹ vigerēt op⁹ dñi. Stetitq̄ iosue 7 filij ei⁹ 7 frēs eius cedmibel 7 filij eius 7 filij iuda quasi vir vnus: ut instarēt sup eos qui faciebāt opus in tēplo dei: filij enadab 7 filij eorum 7 frēs eorū leuite. Fundato⁹ igit a cementarijs tēplo dñi: steterūt ᵗ sacerdotes i ornatu suo cū tubis: 7 leuite filij asaph in cymbalis: ut⁰ laudarēt deū p manū dauid regis isrl̄. Et cōcinebāt in hymnis 7 cōfessione dño q̄m bon⁹: q̄m in eternū miſicordia ei⁹ sup isrl̄. Omnis q̄z ꝓpl̄s vociferabat clamore magno i laudando dñm: eo q̄ fundatū erat templū dñi. Plurimi etiam de sacerdotib⁹ 7 leuitis 7 principes patrū 7 seniores q̄ viderāt templum prius cū fundatum esset: 7 hoc templū in oculis eoꝝ: flebāt ᵗ voce magna: 7 multi vociferantes in leticia eleuabāt vocem: nec poterat quisq̄ agnoscere vocem clamoris letantiū: 7 vocem fletus ꝓpl̄i. Cōmixtim enī ꝓpl̄s vociferabatur clamore magno: 7 vox audiebat procul.

Audierūt ᶠ aūt hostes iude 7 beniamī quia ᵍ filij captiuitatis edificarent templū dño deo isrl̄: 7 ʰ accedētes ad zorobabel 7 ad ꝓncipes patrū dixerūt eis: Edificem⁹ ⁱ vobiscū: qᵏ ita ut vos querimus deū vestrū. Ecce nos imolauimus victimas a ˡ diebꝰ assoraddan regis assur: q̄ adduxit nos huc. Et dixit eis zorobabel 7 iosue 7 reliqui ꝓncipes patrū israel. Nō ᵐ est nobis 7 vobis ut edificem⁹ domū deo nostro: sed ⁿ nosipsi soli edificabim⁹ deo nostro: sicut ꝑcepit nobis cyrus rex ꝑsarū. Factum est igitur ut ꝓpl̄s terre ipediret manus ꝓpli iude: 7 ° turbarēt eos in edificando. Conduxerūt ᵖ q̄z aduersus eos cōsiliatores ut destruerēt ꝑsiliū eoꝝ omnib⁹ diebꝰ cyri regis ꝑsarū: 7 vsq̄ ᵠ ad regnū darij regis ꝑsarum. In regno ʳ aūt assueri: ipse est artaxerxes: in ꝓncipio regni ei⁹ scripserūt accusationem aduersus habitatores iude 7 irl̄m. Et in dieb⁹ artaxerxis scripsit ˢ besellā

pterāt. 7 non solū impediebāt per seipsos. sed etiam per alios qui locum regis ꝑsarum tenebāt in terra illa. eam regendo 7 recipiendo tributa: quos corruperūt samaritani pecunia. ideo subditur: p Conduxerūt q̄z aduersus eos ꝑsiliatores 7c. Dicit Josephus q̄ cyrus circa bella occupatus hoc impedimentū ignorabat. Ra. Sa. ꝙo dicit q̄ etiā ipso sciēte factū ē. q̄ qualit̄ intelligēdū sit postea videbit. intermissum enim fuit opus. q Usq̄ ad regnum darij. in cui⁹ anno sexto cōpleta ē domus dñi. ut habet j. vj. ca. r In regno aūt. Posita occasione accusationis. s. eo q̄ iudei repulerunt samaritanos a tēpli edificatione. hic ꝓnter ponitur ipsa accusatio. 7 ꝓmo agit de accusantibus ꝑsonis. secundo subditur forma accusationis. ibi: Hoc est exemplar. Circa primū dr: In regno aūr assueri. dicit Josephus in. xj. antiq̄tatū li. 7 exp̄sitores nostri coiter q̄ iste assuerus fuit cambises filius cyri 7 iste idem vocat hic artaxerxes: ꝓpter q̄ subdit cōmuniter in bibliis nostris: Ipse est artaxerxes. hoc tm̄ non est in hebreo nec est de textu: ſ ab aliq̄ doctore fuit appositū ꝑ modū glose ratione dicta. 7 postea insertū est textui ꝑ imperitiam scriptorum. Scōm ꝙo Ra. Sa. iste assuerus non fuit idem cum artaxerxe: sed ei successit. ita q̄ ſm eū artaxerxes hic positus idē est q̄ cyrus. 7 vocatus est cyrus noie ꝓprio. artaxerxes ꝙo noie coī regni ꝑsarū. sicut reges romanoꝝ noie regni vocabant̄ cesares. 7 tm̄ cū hoc habebāt noia ꝓpria. sicut Julius augustus tyberius. 7 sic de alijs. iste Ra. Sa. Dan. xj. inter cyrū 7 assuerū ponit cambisem filiū cyri. q3 videt magis ꝑsonū scripturis. ut dicet pleni⁹ sup hester 7 Dan. 7 iste cambises impediuit edificatiōnē templi. Iste aūt assuer⁹ nō fuit filius cyri. 7 in hoc cōuenit cū Josepho 7 alijs. s. q̄ opus templi fuit impeditū ab illo qui imediate successit cyro: differt tm̄ in hoc q̄ dr hic q̄ nō fuit filius cyri. Item in hoc q̄ dicit q̄ iste fuit assuerus q̄ accepit hester vxorē. Josephus aūt inter cābisem 7 filium cyri 7 assuerum qui accepit hester vxorem. ponit quatuor reges sibi succedentes. s. duos magos siue sapientes q̄ p annū regnauerūt vnus post aliū defuncto cambise: 7 darium filiū hystaspis 7 xerxē ei⁹ filiū: cui successit assuerus: qui accepit hester vxorē quē noiat artaxerxem. Alliq̄ aūt historiographi adhuc plures ponūt intermedios. q̄d aūt circa hoc sit magis veritate. dicet pleni⁹ sup librū hester dño cōcedēte. Sciendū tm̄ q̄ isti reges ꝑsarū in diuersis locis in biblia 7 historijs inueniunt noiati pluribus 7 diuersis noibus: ꝓpter q̄ idem rex videt aliq̄n esse plures. s Scripsit besellā. 7 dicūt exp̄sitores nostri coiter q̄ est nomē ꝓpriū hoꝝ. hebrei aūt dicūt q̄ est nomē coē cū prepositiōe adiuncta ſm modū lingue hebraice 7 chaldaice 7 sigt in pace. q3 ista epla scripta ꝙ iudeos scripta fuit silētio

& occulte: ne ab ipsis peciperet & mitteret pnūcios ad cyrū cui scribebat ꝓm Ra.Sa.& sic effectū non haberet epistola illa.

a Mitridates & thabeel.nomen est ꝓpriū hois gentilis qui preerat samaritanis.de cui⁹ volūtate & scitu fuit illa epistola facta. b Ad artaxerxē.i.ad cyrū·ꝓm Ra.Sa.in ꝟ loco. Iz alie alibi dicere videat. ut dictū ē.ꝓm Josephū ꝟo & alios ad cambisem filium cyri q & artaxerxes vocatus est noie regni.

c Epistola autē accusationis scripta erat syriace:i. litteris syriacis.

d Et legebat sermone syro.i.idiomate syriaco. hoc aūt dicit qz aliqñ contingit q epla scripta litteris vni⁹ idiomatis legitur sermonib⁹ alteri⁹ lingue. sic cū aliquis sententiā hebraice scripture.pnunciat in latino. ista ꝟo epla eodē idiomate scribebat & legebat quia illi q̄b⁹ mittebat erāt de lingua illa:silic iudei cōtra quos mittebat sciebant linguā illā. qz diu fuerāt i regno babylonie. e Reū beel thaem. expositores nostri dicūt coiter q sunt tria noīa,ꝓpria triū hominū scribentium banc epl̄am.sed ꝟ dictum ꝓcedit ex ignorantia syriaci siue chaldaici sermonis.est enī eadem lingua chaldaica & syriaca.ut dicit Hiero⁹ in .p. logo galeato.igit ꝓm ꝓprietatē illi⁹ lingue ꝓma dictio.s.Reum.est nomen ꝓprium hois.alie due sequētes.s.beel thaem sunt noīa appellativa sui officij expressiva. Beel enī dñm sigt uel magistrū.thaem ꝟo rōcinationē.ratiocinatio ꝟo vno mō sigt cōputū.alio mō sigt ꝓlocutionē vertor. Et sigit sensus q iste reum erat dñs uel magister cōputi.qz illi q colligebāt tributa & redditus.p rege ei rōnem reddebāt.uel erat dñs seu magister in ꝓponēdo mādata regis & negocia samaritanor ꝓpō.uel forte vtrūq; ad suū spectabat officiū. f Et samsai scriba.iste enī epl̄am scripsit.& reum eā dictauit & mitridates thabeel eam fieri precepit q erat vltr trās flumē. g Quas trāstulit assennaphar.aliqui libri habēt:Salmanasar.& male qz i hebreo habet: Assennaphar.& iste fuit assoraddan filius sennacherib.ut pz ex pncipio capli.sicut enī ꝟ.dictū est.leones vastauerūt magnā ptem ꝓpli quem salmanasar miserat ad inhabitandū ciuitates samarie: ꝓpter qđ iste assoraddan misit alios loco ipsor.& cū eis vnū de sacerdotibus captiuis qui doceret eos colere dñm. h Trans flumē in pace.hebrei sic habent: Et trans flumen & ceaneç.& est ceaneç nomen regionis, ut dicūt. i Hoc est exemplar. Hic ꝓfiter ponit forma accusationis·cū dicit: Artaxerxi regi &c.sequit: Judei q ascenderūt a te ad nos,istud cōcordat dicto Ra.Sa. videlz q iste artaxerxes fuit cyrus.ut p̄dictū est.qz isti iudei fuerūt missi in ir'm ab ipso cyro & nō a filio eius.ut pz ex p̄dictis ca.j.& bene dicit: k Ascenderūt.qz ir'm est in altiori situ q̄ babylonia. l Ciuitatē rebellem & pessimā. Qz enī rebellauerit regi babylonis tpe ioachin & tpe sedechie.pz ex.iiij.Regū.xxiiij.& xxv. m Extructes muros eius.in hoc falso eos accusabant·quia nō redificabant ciuitatē sed tm̄modo templū. n Tributum & vectigal &c.] dicit aūt tributū a tribuo tribuis.& est illud ꝓpie qđ dabat hoibus missis ex parte regis ad custodiā terre .p stipendijs ipsor. Uectigal dicit a veho vehis.& est ꝓprie pedagiū qđ soluit⁹ viis & pontibus que vadunt per terram uel flumina uel mare. Annui redditus sunt illa que soluūt singulis annis de possessionibus.ut de agris & domibus. o Nos ergo memores salis qđ &c.] id est citorum sale conditor.& p hoc insinuant alia beneficia que a rege receperant· a parte totum designātes· quia tunc inter eos currebat talis modus loquendi. In hebreo sic habet: Et nunc econtra destructio palatij quod destruere volumus.id est contrarium beneficijs p̄dictis est palatium. id est domus dei que in pluribus locis veteris testamenti palatiū vocat in hebreo. & ideo ipsum destruere intendimus ꝓpter bonū regis .cui obligati sumus ex beneficijs receptis. p Et quia lesiones regis. scilz subtrahendo tributa. ut dictum est.& mouendo cōtra eum seditiones consequenter. q Videre nephas ducim⁹.quia essemus ingrati. r Et recenseas in libris historiarum patrum tuorum.i. regum qui p̄cesserūt te. s Et scies qm̄ vrbs illa vrbs rebellis est.ut expositū est ꝟ. t Et nocens regibus & prouincijs. quia tempore dauid & salomonis plura regna fuerunt ei subiecta.ut patet.ij. Reg.viij. & iij. Reg.iij. v Qđobrem & ciuitas illa destructa est.s.,ꝓpter rebellionem contra regē nabuchodonosor.ut habet.iiij. Reg.xxv. x Possessionem trans flumiū non habebis.s.vltra euphraten qui erat medius inter regnum persidis & regionem iudeorum. y Verbum misit. Hic cōsequenter ponitur regis responsio.& pater littera ex supradictis vsq; ibi: z Salutem dicens & pacem.hebrei sic habent:Et ceteris trans fluuiū selam & ceaneç.& dicunt q sunt nomina regionum trans fluuiū existentium.in quibus habitabant aliqui de transmissis a regibus assyriorum ad inhabitandū terram illam.Cetera patent ex predictis vsq; ibi: a Nam & reges fortissimi fuerūt in ir'm.ut patet de dauid & salomone iosaphat & pluribus alijs. b Et dñati sunt &c.] hoc habet.iij. Reg.de salomone.q eius dominiū se extendebat a flumine magno euphrate vsq; ad riuum egypti. c Tributū quoq; &c.accipiebant.ab omnib⁹ illis pnuncijs. d Prohibeatis viros illos &c.] ex quo patet q si iste artaxerxes fuit cyrus nō retractauit dictū suū.qz nō dederat licentiam reedificandi ciuitatē sed solū templū.ut habet ꝟ.j.ca.nec istud

mitridates & thabeel & reliqui qui erant in ꝓsilio eor ad artaxerxem regem pharū. Epistola aūt accusationis scripta erat syriace: & legebat sermone syro. Reum beel thaem & samsai scriba scripserūt epl̄am vnā de ir'm artaxerxi regi huiuscemodi. Reū beel thaem & samsai scriba & reliqui cōsiliatores eor: dynei & apharsathei:tharpha lei:arpha sei:herchuei:babylonij:susānachei: dyei & elamite & ceteri de gētib⁹ q̄s trāstulit assennaphar magnus & gloriosus: & habitare eas fecit in ciuitatibus samarie: & in reliquis regionib⁹ trans flumen in pace. Hoc est exemplar epistole quā miserūt ad eū. Artaxerxi regi serui tui viri qui sūt trans fluuiū salutē dicūt. Notū sit regi: qz iudei q ascenderūt a te ad nos: venerūt in ir'm ciuitatē rebellē & pessimā: quā edificāt extruentes muros ei⁹: & parietes cōponentes. Nūc igitur notū sit regi: qz si ciuitas illa edificata fuerit & muri eius instaurati: tributū & vectigal & annuos reddit⁹ nō dabūt] & vsq; ad reges hec nocua pueniet. Nos ergo memores salis qđ in palatio comedimus:] & qz lesiones regis vide-

re nephas ducim⁹: idcirco misimus & nunciauimus regi: ut recēseas in libris historiarū patrū tuor: & inuenies scriptū in cōmentarijs: & scies qm̄ vrbs illa vrbs rebellis est & nocens regibus & prouincijs: & bella cōcitant in ea ex diebus antiquis: qđobrem ciuitas illa destructa est. Nūciam⁹ nos regi: qm̄ si ciuitas illa edificata fuerit & muri ipsius instaurati: possessionē trans fluuiū nō habebis. Verbū misit rex ad reum beel thaem & samsai scribā & ad reliquos qui erant in consilio eorū habitatores samarie & ceteris trans fluuiū: salutem dicēs & pacem. Accusatio quā misistis ad nos: manifeste lecta est coram me: & a me preceptū est: & recensuerunt: inuenerūtq; qm̄ ciuitas illa a diebus antiquis aduersum reges rebellat: & seditiones & prelia concitant in ea. Nam & reges fortissimi fuer in ir'm: qui & dñati sunt omni regioni que trans fluuium est] Tributū quoq; & vectigal & redditus accipiebāt. Nūc ergo audite sententiam: Prohibeatis viros illos ut vrbs illa non edificetur:] donec si forte a me iussū fuerit. Videte ne negligēt

retractauit. a Et abierunt festini. Hic ꝓfiter ponitur opis inhibitio-cū dicit: b Et ꝓhibuerūt ꝛc̄.roboze.i.cū virtute exercitus cui iudei non ꝓterant resistere-ideo subdit: c Tunc intermissum est op⁹ dei ꝛc̄.ꝛ sic ꝓ3 q plus fecerint samaritani ꝗ rex mādasset-qz ꝓhibuerūt reedificationē templi quā rex non ꝓhibuerat. ꝛ sic verificat dictū Josephi.s.q ignozāte cyro tpibus suis fuit impedita edificatio templi.scienter rū inhibuit reedificationē ciuitatis: ut dicit Ra. Sa. sub eiꝰ pretextu impedita fuit edificatio templi. d Et non fiebat ꝛc̄. darij regis. ſm Josephū iste fuit darius filius histaspis: qui fuit amicꝰ ẓorobabel ꝛ fauozabilis iudeis sicut ꝓ3 ex sequētibus. ꝛ hoc maxime fuit ut dicit Josephus.quia anteq̄ ꝓmoueret ad regnū fecit votū q si contingeret eū ad regnū ꝓmoueri facēt tēplū edificari: ꝛ ibi vasa referri. Scōm ꝟo Ra.Sa. iste darius fuit filius assueri ꝛ hester regine: ꝛ sic fuit fauozabilis iudeis rōne matris sue que fuit iudea. e

Cap.v.

Roplxtauerūt aūt. Hic ꝓfiter describit operis resūptio. Circa hoc primo opus resumit.secundo describit hoc inquiritur-ibi: In ipso aūt tpe. tertio negociū ad regem reducit-ibi: Placuitq̄. Circa primū sciendū q iudei resumpserūt opus absq̄ licentia darij duplici de cā. Una fuit qz confidebāt de eiꝰ fauoze ꝓpter amicitiā cū ẓorobabel ſm Josephū-uel rōne mris sue hester ſm Ra.Sa. Alia cā fuit.qz aggeꝰ ꝛ ẓacharias ꝓphe denūciabāt eis in nōie dñi q̄ secure opus resumeret.ꝛ q a pⁱsis impedimentū nō haberēt.ꝛ sic āno secūdo darij opus prius intermissum resumpserūt.ꝛ hoc est qđ dr: Proplxtauerūt aūt aggeus ꝓpha ꝛ ẓacharias.quoꝝ ꝓphtie habet in li.rij. ꝓphtarū. f Filiꝰ ado.sic vtret scribi.s.q vnū.d.i.nepos ado.qz fuit filius barachie filij ado.ut habet in principio ꝓphtie sue g Proplxtātes ad iudeos.mō ꝑdicto.ꝛ licz inter habitātes in ꝟm ꝛ terrā in circuitu essent aliqui de tribu beniamin ꝛ de tribu leui ꝛ alijs tribubus.ut dictū est ꝟ.ij.ca.cū omnes sunt denoiati iudei a tribu iude post reditū captiuitatis babylonice.tum qz ẓorobabel dux redeuntiū fuit de tribu iuda.ꝛ sic erat principalioꝝ.cum qz illa tribꝰ fuit ad edificationē templi feruentioꝝ. h Et cum eis ꝓphte dei adiuuantes eos.excitādo ꝓphm ad opus. i In ipso aūt tpe. Hic ꝓfiter de ope resumpto requirit a duce q̄ tenebat locū regis in terra illa-cū dicit: k Quis dedit vobis consiliū ꝛc̄.q.d.tantū opꝰ nouū non deberet fieri sine licentia regis.qz tēplū edificabat ad modum fortalicij ꝛ turris.vñ in terris subiectis non ꝓmittuntur fortalicia construi sine voluntate dñoꝝ. l Ad quod respondimus.ex hoc videtur q̄ esdras qui scripsit librum istum tunc esset in ꝟm.qz cōnumerat se alijs.sed postea rediit ad regem.ut plures secum adduceret de iudeis. ſm q̄ habetur.j.vij.ca. Potest etiam dici q̄ tunc existens in babylone cōnumerat se illis qui erant in hierusalem.sicut Paulus apostolus associat se illis qui in die iudicij reperientur viui.j. Thessalonicen.iiij.dicens: Nos qui viuimus qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam xp̄o in aera. m Que essent nomina hominū auctoꝝ edificatiōis illius.hoc enim quesierat dux trans flumen ꝛ socij eiꝰ. ut habet.j.ꝛ hoc rationabiliter.quia si res esset culpabilis magis essent puniendi ꝓncipales q̄ alij. n Oculus aūt dei.i.respectus misericordie diuine ꝛ adiutorij o Factus est super senes iudeoꝝ. eos confortando ꝛ roborādo in edificatione. p Et non potuerunt inhibere eos.quia nullus potest resistere voluntati diuine.licz autē predicti venissent ad inhibendū opus. tamē nomineꝰ mutauit eoꝝ voluntatem.ſm qđ scribitur ꝓv.xxi.Coꝝ regis in manu dñi quocūq̄ voluerit vertet illud q Placuitq̄. Hic consequenter negocium ad regē referꝝ. Circa qđ sciendum q̄ istinō inhabuerunt edificationem:sed regi significauerunt eā ut habita eius voluntate eam inhibirent uel ꝓmitterent.vñ non accusauerunt falso iudeos sicut alij fecerāt. ut dictum est precedenti ca. sed simpliciē factum

hoc implearis: ꝛ paulatim crescat malum cōtra reges. Itaq̄ exemplū edicti artaxerxis regis lectum est coram reum bel thcem ꝛ samsai scriba ꝛ cōsiliarijs eoꝝ Et[a] abierunt festini in ꝟm ad iudeos: ꝛ[b] ꝓhibuerunt eos in brachio ꝛ roboze. Tūc[c] intimissum est opus dom⁹ dñi in ꝟm: ꝛ[d] nō fiebat vsq̄ ad annū secūdū regni darij regis psarū. V Roplxtauerūt[e] autem aggeꝰ ꝓpheta ꝛ ẓacharias filius[f] ado; ꝓphetantes[g] ad iudeos qui erant in iuda ꝛ ꝟm in noie dei isrl. Tūc surrexerūt ẓorobabel filius salathiel ꝛ iosue filiꝰ iosedech.ꝛ ceperunt edificare templū dñi in ꝟm: ꝛ[h] cum eis ꝓphete dei adiuuantes eos. In[i] ipso autem tpe venit ad eos thātannai q̄ erat dux trans flumē ꝛ starbuçānai: ꝛ consiliarij eoꝝ: sicq̄ dixerunt eis: Quis[k] dedit vobis consiliū: ut domū banc edificaretis ꝛ muros eius instauraretis: Ad[l] qđ rndim⁹ eis: que[m] essent nomina hominū auctoꝝ edificationis illi⁹: Oculus[n] autem dei eoꝝ factus[o] est super senes iudeorum: ꝛ[p] nō potuerūt inhibere eos. Placuitq̄[q] ut res ad darium referret: ꝛ tunc[r] satisfacerent aduersus accusationem illam. Exemplar epistole quam misit thantānai dux regionis trans flumen ꝛ starbuçānai ꝛ philiatores eius apharsatbei qui erāt trans flumen ad dariū regem. Sermo quē miserant ei sic scriptꝰ erat. Dario regi pax omnis. Notū sit regi isse nos ad iudeā ꝓuinciā ad domū dei magni que[s] edificat lapide impolito: ꝛ[t] ligna ponuntur in parietib⁹: opusq̄ illud diligenter extruit ꝛ crescit in manibus eoꝝ. Interrogauim⁹[v] ergo senes illos.ꝛ ita dixim⁹ eis: Quis dedit vobis potestatē ut domū hāc edificaretis: ꝛ muros hos instauraretis: Sed ꝛ noia eoꝝ quesiuim⁹ ab eis ut nūciarem⁹ tibi: scripsimusq̄ noia eoꝝ virorum qui sunt ꝓncipes in eis Huiusmodi aūt sermonē responderūt nobis dicētes: Nos[x] sum⁹ serui dei celi ꝛ terre: ꝛ[y] edificamus templū qđ erat extructum antes hos āos multos: quodq̄ rex israel magn⁹ edificauerat ꝛ extruxerat. Postq̄[z] autem ad iracundiā ꝓuocauerūt patres nostri deū celi: tradidit[a] eos in manꝰ nabuchodonosoꝝ regis babylonis chaldei: domū quoq̄ hāc destruxit; ꝛ ꝓplm ei⁹

nunciauerunt. ꝛ hoc est quod dicitur: Placuitq̄ ut res ad darium referretur.tamq̄ ad superiorem. r Et tunc satisfacerent aduersus accusationem illam.que posita est ca. precedenti.quia si placeret regi edificatio predicta accusatio nō esset in aliquo contra istos. Cetera patent vsq̄ ibi: s Que edificatur lapide impolito.quia non fiebant ibi sculpture imaginum. t Et ligna ponuntur in parietibus.id est trabes ex transuerso domus ad tenendum vnum parietem cum alio.ꝛ ad sustentandum solarium desuper.ꝛ quia parietes templi interius erant operti tabulis ligneis.sicut fuerat in templo salomonis. v Interrogauimus ergo senes illos.id est principales illius operis. x Nos sumus serui dei celi ꝛ terre.quia illud opus fiebat ad cultum eius. y Et edificamus templum quod erat extructū ante hos annos multos.quia quadringentis ꝛ decem annis steterit anteq̄ destrueret ꝑ nabuchodonosoꝝ.ut dicūt hebrei. z Quodq̄ rex isrl magn⁹.s.salomon.ut habetur.iij.Regū.vj.ca.qui fuit valde magnus in potentia ꝛ diuitijs ꝛ gloria.ut habetur.iij. Regū.iiij.ca. a Postq̄ autē ad iracundiā ꝓuocauerūt patres nostri deum.suis idolatrijs ꝛ alijs nequitijs.ut habetur iij.Regū.in plurib⁹ locis. b Tradidit eos in manus nabuchodonosoꝝ.ita q̄ fuerūt debellati ꝛ destructi magis diua

virtute ꝯ humana ꝓpter sua ꝓcecata. a Cyrus rex. a deo celi inspiratus. b Proposuit edictū ut domus dei edificaretur. ſm qđ habet ō. j. ca. Cetera patēt ex dictis ibidem vsq; ibi: c Tunc itaq; sasabasar ille v. ⁊ po. fun. templi. ex quo ꝑz qđ dictum est ō. j. ca. q; ille sasabasar fuit çorobabel. q: iste fūdauit domū istā ſm q dr Zach. iij. Man⁹ çorobabel fundauerūt domū istā. ⁊ manus eius pficient eam. d Et necdū cōpletū est. qđ vos tes impediētes. e Hūc ergo si videt regi tonū ⁊c. ex hoc ꝑz q; isti nō habebant voluntatē impdiendi opus sed magis ꝓmouēdi. dū ſm placeret regi. sicut patebit ꝑ effectū. ca. sequenti.

f Cap. vj. Unc darius rex. hic ꝓsiter describit templi consūmatio. Circa qđ primo ponit regis cōcessio. secundo diligens executio. ibi: Igit thantannai. Circa primū darius in sua epla ꝓmo recretū cyri recitat. secundo recitatū cōfirmat. ibi: Hūc ergo. tertio pnā impedientiū determinat. ibi: Ame ergo. Circa primū dr. g Et recensuerūt ⁊c. in babylone. nō est hic nomen ciuitatis sed ꝓuincie uel potⁱ totⁱ regni. sicut frācia aliq̄n dr totū regnū in quo sunt multe ꝓuincie. vñ subdit: h Et inuentū est in ecbathanis. istud castrum edificau t arphaxat rex medorū. ut habet Judith. j. i Talisq; scriptus erat in eo cōmentarius i. regiū recretum. k Et ut ponant fundamenta suppoztantia altitu. cubitoz seraginta. ⁊ ſm hoc istud templū secundū non fuit ita altū recedente sicut fuit templū salomonis. qđ habuit centū ⁊. xx. cubitos in altitudine. ut habet ij. Paral. iij. ⁊ idē dicit Josephⁱ. l Et latitudinē cubitoz lx. credo q; hic accipit latitudo ꝓ lōgitudine. ut dicat latitudo latus magis ꝓtensum. tanta eni fuit longitudo templi salomōis. s. lx. cubitoz. si eni acciperet hic ꝓprie latitudo. sequeret q; hoc templū secundū fuisset latⁱ in triplo ꝙ templū salomonis. cuⁱ latitudo fuit. xx. cubitoz tm̄. ut habet. iij. Reg. vj. Aliqui tm̄ dicunt q; cyrus sic ꝓtulit ut Irā sonat ex suo spū. quia sic edificabant templa pſarum. tamen nō fuit sic factū: sed ad similitudinē templi priozis a salomone facti. sed hoc nō est verissimile. q: in principio hui⁹ libri dicit: Suscitauit deus spiritū cyri regis pſarum ⁊c. ⁊ ideo nō est verisile. q; spū ꝓprio mensuras templi dissuerat ad similitudinem temploz idolatrie. ß verisimiliⁱ est q; añ collocutionē habuit cū sapiētibus iudeozū. ⁊ ſm eoz cōsiliū templū fieri disposuit ⁊ precepit. m Ordines de lapidib⁹ impolitis tres. vtrū autē isti tres ordines eēnt ſm altitudinē muri uel ſm eius spissitudinē nō habet. videt tm̄ magis ſm spissitudinē. ex hoc quod subdit: n Et sic ordines de lignis nouis. In hebreo habet: Et ordo de lignis nouis. parietes eni templi exterius erāt de lapidib⁹. sed interius erāt operti tabulis ligneis. sicut ⁊ in templo salomonis. o Hūc ergo. Hic ꝓnter ponit decreti recitati confirmatio. ideo subdit: p Procul recedite ab illis. i. nullū nocumentū inferte sed magis adiutoziū. vñ subdit: Ut de archa regis id est de tributis q; danť de regione ⁊c. q Et offerant oblationes deo celi ⁊c. ex quo ꝑz q; iste rex habebat fidem vnius veri dei. nec tenebat ad legem mosaicam. cū eēt gentilis. ut frequenť dictum est. sufficiebat enim gentilibus ad salutē credere vnū deum. puidentem saluti hominū ꝓ modū sibi cōgruū. ⁊ in hoc articulo. puidentie cōtinetur totū xpi mysteriū implicite. r Ame ergo. Hic ꝓsequēter tangit pena impedientium edificationem templi. cum dicitur: s Ut omis homo qui hanc mutauerit iussionem. ponendo impedimentum: t Tollatur lignum de domo ipsius. ad faciendū patibulū in quo suspendatur. v Domus autem eius publicetur. i. bona ipsius fisco regio applicentur. x Deus autem qui habitare fecit ⁊c. ⌋ hoc dixit rex deuotus rogans deū celi ut ꝓ omnipotentiā suā ⁊ iusticiam puniat impedientes dictam edificationē. si aliqui tales surgerēt quos nō posset punire eo q; non essent sub sua ptāte. y Igitur thāthannai Hic ꝓnter describit mandati regis executio. ⁊ primo circa hoc describit ꝓsūmatio templi. secūdo dedicatio ꝓsūmati. ibi: Fuerūt autem Circa primū primo ponit diligentia gentilū qui erāt serui regis. ideo subdit: z Scōm q; preceperat darius rex ⁊c. ⌋ ⁊ sic ꝑz per effectum qđ dictū est ō. j. q; isti nō habebant voluntatē impediendi

transtulit in babyloné. Anno aūt primo cyri regis: cyrus [a] rex babylonis ꝓposuit [b] edictū ut domus dei edificaret. Nam ⁊ vasa templi dei aurea ⁊ argenta q̄ nabuchodonosor tulerat de templo qđ erat in irlm. ⁊ asportauerat ea i templū babylonis; ptulit cyrus rex de templo babylonis: ⁊ data sunt sasabasar vocabulo quem ⁊ principem pstituit dixitq; ei: Hec vasa tolle ⁊ vade ⁊ pone ea in templo qđ est in irlm: ⁊ domus dei edificet in loco suo. Tunc [c] itaq; sasabasar ille venit: ⁊ posuit fundamēta templi dei in irlm: ⁊ ex eo tempore vsq; nunc edificat. ⁊ [d] necdum completū est. Nunc [e] ergo si videtur regi bonū: recenseat in bibliotheca regis que est in babylone vtrum nam a cyro rege iussum fuerit ut edificaretur domus dei in irlm: ⁊ voluntatē regis sup hac re mittat ad nos.

Unc [f] darius VI rex precepit ⁊ [g] recensuerunt in bibliotheca librozꝝ qui erāt repositi in babylone. ⁊ [h] inuentū est in ecbathanis quod est castrū in medena ꝓuincia: volumen vnū: talisq; [i] scriptus erat in eo cōmentari⁹. Anno primo cyri regis: cyrus rex decreuit ut domus dei edificaret que est in irlm in loco vbi īmolent hostias: ⁊ [k] ut ponant fundamenta suppoztantia altitudinem cubitozū seraginta: ⁊ [l] latitudinem cubitozū seraginta: ordines [m] de lapidib⁹ impolit⁹ tres: ⁊ [n] sic ordines de lignis nouis. Sumptus autem de domo regis dabunť. Sed ⁊ vasa templi dei aurea ⁊ argentea que nabuchodonosor tulerat de templo irlm ⁊ attulerat ea in babylonem: reddant ⁊ referantur in templum irlm in locum suum: que ⁊ posita sunt in templo dei. Nunc [o] ergo thantannai dux regionis que est trans flumen ⁊ starbuçannai ⁊ consiliarij vestri apharsathei qui estis trans flumen. pcul [p] recedite ab illis: ⁊ dimittite fieri tēplū dei illud a duce iudeozum ⁊ a seniozibus eozum: ⁊ domus dei illa edificetur in loco suo. Sed ⁊ a me preceptum est quid oporteat fieri a presbyteris iudeozū illis ut edificetur domus dei. sut de archa regis. i. de tributis que danť de regione trans flumen studiose sumpt⁹ dentur viris illis ne impediatur opus. Quod si necesse fuerit ⁊ vitulos ⁊ agnos ⁊ hedos in holocaustū deo celi: frumentum: sal: vinū ⁊ oleum ſm ritum sacerdotū qui sūt in irlm detur eis p singulos dies: ne sit in aliquo querimonia: [q] offerāt oblationes deo celi. orentq; pro vita regis ⁊ filioꝝ eius. A me [r] ergo positum est decretum: ut [s] omnis homo qui hāc mutauerit iussionem. tollatur [t] lignū de domo ipsius ⁊ erigatur ⁊ configatur in eo: domus [u] autem eius publicetur. Deus [x] autē qui habitare fecit nomē suum ibi: dissipet omnia regna ⌋ ⁊ pplm qui extenderit manū suam ut repugnet ⁊ dissipet domū dei illam que est in irlm. Ego darius statui decretum: quod studiose impleri volo. Igitur [y] thantannai dux regionis trans flumen ⁊ starbuçannai ⁊ consiliarij eius ſm [z] q; preceperat darius rex sic

opus dei: sed magis ꝓmonẽdi: declarata circa hoc regis volũtate. secũdo ponit executio opis ꝑ iudeos cũ dicit: a Seniores autẽ iudeoꝝ edificabãt ꝓphm inducẽdo ad opus. b Juxta ꝓphtiam aggei ⁊c. qui prædixerat opus nõ impediri a persis. c Jubẽte deo isrl. p aggeũ ⁊ çacharĩã ꝓphtas suos. d Et iubente cyro, ut hr̃ 3. j. ca. e Et dario, ut ps in isto ca. f Et artaxerxe. dicit aũt Ra. Sa. q iste artaxerxes idẽ ẽ qđ darius, ꝙ vocat ẽ darius noie ꝓprio. artaxerxes ãt noie coĩ regioq; fm ipsũ cẽs reges psarũ vocabant artaxerxes. sicut ⁊ cẽs reges egypti pharaones. ⁊ romani cesares. Josephus ẏo dicit q iste artaxerxes fuit filius darij: vocat tñ eum xerxẽ. qz licz tpe patris templũ fuerit cõpletũ. ut habetur in hoc ca. tñ aliq̃ ptinebãt ad ornatum tẽpli iam edificati. ⁊ aliqua edificia circa tẽplũ tpe suo fuerũt facta. g Et cõplet. do. dei istã vsq; ad diẽ ẽtiũ mẽsis adar. q̃ est. xij. mẽsis apud hebreos. ⁊ ptim corresponret martio nõ: ⁊ ptim februario. qz ꝑm mẽsis eoꝝ semp incipit a ꝓxi lunatiõe eq̃noctio ꝓnali qđ ẽ. xij. die martij siue sit añ eq̃noctiũ siue ꝓ: sive in ipso eq̃noctio. h Fecerũt aũt. Hic ꝓnter describit templi edificati dedicatio. ⁊ ps hrã vsq; ibi; i Sic̃ scriptũ est in li. moysi. ꝺ nõ refert ad ordines sacerdotũ ⁊ vices leuitaꝝ ꝙs dauid instituit. ut hr̃ j. Paral. ꝺ ad officia sacerdotũ ⁊ leuitaꝝ. de q̃bus habet Leuit. xxiij. k Fecerunt aũt filij transmigratiõis. i. filij isrl q̃ venerãt de trãsmigratiõe. l Pasca q̃rta decima die mẽsis primi. fm q̃ precipit Exo. xij. m Quasi vnus. i. totaliter ⁊ pfecte. n Et querebat eo: regẽ assur. licz eni ꝓncipaliter diceret rex psarũ. eo q̃ ibi erat translata monarchia. trñ dicit hic rex assur. qz regnũ assyrioꝝ erat sub eo. sic̃ rex francie dicit rex nauarre. o Cap. vij.

dilligenter executi sunt.] Seniores[a] autem iudeoꝝ edificabãt ⁊ psperabant iuxta[a] ꝓphetiã aggei, ꝓphete ⁊ çacharie filij addo. Et edificauerũt ⁊ ꝯstruxerunt iubente[c] deo isrl: ⁊[b] iubente cyro ⁊[c] dario ⁊[d] artaxerxe regib[9] psarum: ⁊[e] cõpleuerunt domũ dei istam vsq; ad diem tertiũ mensis adar: q̃ est ann[9] sextus regni darij regis. Fecerũt[b] aũt filij isrl sacerdotes ⁊ leuite ⁊ reliqui filioꝝ transmigratiõis dedicationem domus dei in gaudio: ⁊ obtulerunt in dedicatione domus dei: vitulos centũ: arietes ducentos: agnos q̃dringentos: hircos capriarũ, ꝑ pecca to totius israel duodecim iuxta numerum tribuũ israel. Et statuerunt sacerdotes in ordinib[9] suis ⁊ leuitas in vicib[9] suis sup opera dei in irlm. sicut[f] scriptum est in libro moysi. Fecerũt[h] autem filij transmigratiõis pascha[i] quarta decima die mensis primi Purificati enim fuerant sacerdotes ⁊ leuite quasi[m] vnus: oẽs mundi ad immolandũ pascha vniuersis filijs transmigrationis ⁊ fratribus suis sacerdotibus ⁊ sibi. Et comederunt filij israel qui reuersi fuerant de transmigratione: ⁊ omnes qui se separauerãt a coinquinatione gentium terre ad eos: ut quererent dñm deum israel. Et fecerũt[k] solẽnitatem azimoꝝ septem diebus in letitia: q̃m letificauerat eos dñs: ⁊[n] conuerterat cor regis assur ad eos ut adiuuaret manus eorum in opere domus domini dei isrl. VII

Ost[o] hec autem verba in regno artaxerxis regis persarum: esdras[p] filius saraie: filij azarie: filij helchiet filij sellum: filij sadoch: filij achitob: filij amarie: filij azarie: filij maraioth: filij çarie: filij oçi: filij hoci: filij abisue: filij phinees: filij eleaçar: filij aaron sacerdotis ab initio: ipse esdras ascendit de babylone. ⁊[q] ipse scriba velox in lege moysi quam dominus deus dedit isrl. Et[r] dedit ei rex fm[s] manũ domini dei eius bonam super eum omnem petitionem eius. Et[t] ascenderunt de filijs israel ⁊ de filijs sacerdotum ⁊ de filijs leuitarum ⁊ de cantoribus[v] ⁊ de ianitoribus ⁊ de nathinneis in hierusalem anno septimo artaxerxis regis: ⁊ venerunt in hierusalem mense quinto: ipse est annus septim[9] regis. Quia in primo die mensis primi cepit ascendere de babylone: ⁊ in primo die mẽsis quinti venit in hierusalem iuxta manũ dei sui bonam super se. Esdras[v] autem parauit cor suum: ut[x] inueniret legem domini ⁊[y] faceret ⁊[z] doceret in israel preceptum[a] ⁊[b] iudicium. Hoc̃ est autem exemplar epistole edicti quod dedit rex artaxerxes esdre sacerdoti scribe legis dei celi doctissimo: salutem. Ãme decretum est ut[c] cuicũq; placuerit in regno meo de populo israel ⁊ de sacerdotibus eius ⁊ de leuitis ire in hierusalem: tecum vadat. Ãfacie[e] eni regis ⁊[f] septem consiliatoꝝ eius missus es ut visites iudeã

actio. ibi: Bñdict[9] dñs. Circa primũ dicit: Post hec aũt verba in regno artaxerxis. dicit aũt Ra. Sa. q iste fuit varius. ut dictum est ca. precedenti. ⁊ fuit istud anno septimo regni eius. s. anno imediate sequẽti post ꝓsũmationẽ templi que facta fuit ãno sexto regni eius. Josephus ẏo dicit q iste fuit filius darij quẽ vocat xerxem. ut dictũ est ca. ꝓcedẽti. p Esdras filius saraie ⁊c. in ꝺ oñdit cõditio legati q̃tũ ad genus. qz descẽdit de aaron. multi tñ intermedij hic omittunt q̃ ponunt. j. Paral. v. q Et ipse scriba velox in lege moysi. qz legẽ combustam a chaldeis reparauit. ⁊ qz nouas hrãs inuenit q̃bus verba hebraica expediti[9] ⁊ melius scribunt. ⁊ sic oñditur eius conditio q̃tum ad scientiã. r Et dedit ei rex. i. petitiones suas concessit. s Scõm manũ dñi dei eius bonã sup eum. qz hoc factum est magis ex dei bonitate: q̃ esdre idoneitate. t Et ascenderũt de filijs isrl. quia irlm est in altiori situ q̃ regio babylonis vnde recesserũt. v Esdras aũt parauit cor suum. i. totã attentionem suam posuit. x Ut inuestigaret legem dñi. eam reparando. y Et faceret. eã ope adimplendo. z Et doceret in isrl. hic est debitus processus doctoris. sicut libs cepit facere ⁊ docere. ut habetur Act. j. a Preceptũ. q̃tum ad moralia. b Et iudicium. q̃tũ ad iudicialia. dicit autẽ hic Ra. Sa. Magistri dixerũt q̃ iste esdras ipse ẽ malachias q̃ in xij. ꝓphetis vltim[9] ponitur. c Hoc est aũt exemplar. hic ꝓnter describit legatiõis formã. cũ subdit: d Artaxerxes rex regũ. qz plures reges habebat sub se. ⁊ in hoc apparet elegantis auctoritas. e Esdre sacerdoti scribe legis dei celi doctissimo. in quo apparet legati idoneitas. f Ut cuicũq; placuerit ⁊c. i. nullũ coegit ad redeundũ. sed cẽs licentiauit. g Ãfacie eni regis. i. a ꝓntia eius ⁊ ordinatiõe. h Et septẽ ꝓsiliatoꝝ eius. scientiũ leges ⁊ iura maioꝝ. ut hr̃ in li. Hester. ⁊ semper assistebant regi. ne aliquid indecens faceret

Ost hec aũt. Postq̃ supius actũ est de ꝓpli reductiõe. hic ꝓnter agit de eius instructiõe ꝑ esdrã sacerdotẽ. ipse enim esdras primo venit de babylone cũ zorobabel ⁊ iosue. sed postea rediit ut aliqs de illis q̃ remanserãt secũ adducẽt ⁊ grãs a rege ipetraret. primo igit sub ipso describit ordinatio templi. secũdo informatio ꝓpli. ca. ix. Circa primũ ꝑ describit ipsius esdre legatio. qz fuit missus a rege tanq̃ legat[9] a latere. secũdo legatiõis executio. ca. viij. ꝓma in tres. qz primo describit legati cõditio. secũdo legationis forma sive explicatio. ibi: hoc est aũt exemplar. tertio grãrum

ex defectu pfilij. a In lege dei tui q̄ est in manu tua.i.quā habes in pmptu.ut pz ex predictis. b Ut feras argentū ⁊ aurū.ex dono regis ⁊ ex donis principū ⁊ etiā populariū: siue sint gētiles.qm̄ audita ꝑtute dei multi gētiliū miserūt munera ad tēplū: siue iudei.⁊ plures de illis noluerūt recedē de babylone vt̄ēti vxor suas ⁊ filios ⁊ dnos tpaliū amore: tñ miserūt munera. c Et sacrificia.que fiebant de aialibus ul'aridis. d Et libamina.q̄ fiebāt de liq̄dis.s. vino ⁊ oleo. e Dabis de thesauro ⁊ fisco regis.i. de pecunia iam collecta ⁊ colligēda a ꝑsis habitāte trās flumē p ministros regis ad hoc statutos: q̄b⁹ rex precepit ut talia exp̄diret esdre sacerdoti. ideo subdit: Decreui oibus custodibus arche de publice nē. f Et vsq̄ ad frumenti chozos cētū.chor⁹ continet. xxx. modios.⁊ ē tertia pos oner⁹ vni⁹ cameli. g Et vsq̄ ad vini bathos cētū.bath⁹ est mēsura ꝓtinēs q̄nquaginta sextarios hebraicos.ꝓm Isido.xvj.etymol. fuit tñ valde parui ut dixi diffusi⁹.iij. Reg.vij.ca. h Sal ꝯo absq̄ mēsura.quia in omni sacrificio ponebat sal. i Ne forte irascat ℨ regnū regis. sciebat enī q̄ potentia regni sui de pendebat a uolūtate dei. k Ut decretal.i.censum de rebus q̄ portant l Et tributū.qđ a psonis capitanei soluit. m Et annonas.i.victū q̄ custodib⁹ terre p̄ bebat. n Nō ha. po. imponendi sup eos.plone enī deseruientes cultui dīno ⁊ vacantes studio debēt esse a talib⁹ imunes. o Cōstitue iudices ⁊ p̄sides.i.si aliq̄ sint insufficiētes ad iudicandū.amoue eos ⁊ institue alios sufficientiores. p Et o⁹ qui nō fece-

⁊ irām in[a] lege dei tui que est in manu tua: ⁊ ut[b] feras argentū ⁊ aurū qđ rex ⁊ cōsiliatores ei⁹ sponte obtulerunt deo isr̄l: cui⁹ in irām tabernaculū est. Et oē argentum ⁊ aurum quodcūq̄ inueneris in vniuersa ꝓuincia babylonis ⁊ popul⁹ offerre uoluerit ⁊ de sacerdotibus qui spōte obtulerint domui dei sui que est i irām: libere accipe: ⁊ studiose eme de hac pecunia vitulos arietes: agnos: ⁊[c] sacrificia: ⁊[d] libamina eorum: ⁊ offer ea sup altare templi dei vestri qđ est in irām. Sed ⁊ si quid tibi ⁊ fratribus tuis placuerit de reliquo argēto ⁊ auro ut faciatis: iuxta voluntatē dei vestri facite. Vasa quoq̄ que dantur tibi in ministerium domus dei tui: trade in conspectu dei in irām. Sed ⁊ cetera quib⁹ opus fuerit in domū dei tui: q̄tumcūq̄ necesse est ut expendas: dabis[e] de thesauro ⁊ de fisco regis ⁊ a me. Ego artaxerxes rex statui atq̄ decreui omnibus custodibus arche publice qui sunt trās flumen. ut quodcūq̄ petierit a vobis esdras sacerdos scriba legis dei celi: absq̄ mora detis vsq̄ ad argenti talenta centum: ⁊[f] vsq̄ ad frumenti chozos centū: ⁊[g] vsq̄ ad vini bathos centum ⁊ vsq̄ ad bathos olei centum: sal[h] ꝯo absq̄ mensura. Omne quod ad ritum dei celi pertinet: tribuatur diligēter in domo dei celi: ne[i] forte irascatur cōtra regnum regis ⁊ filiorū eius. Vobis quoq̄ notū facim⁹ de vniuersis sacerdotibus ⁊ leuitis cātoribus ⁊ ianitorib⁹ nathinneis ⁊ ministris domus dei huius: ut[k] vectigal ⁊[l] tributum ⁊[m] annonas non[n] habeatis potestatē imponendi super eos. Tu autē esdra ꝑm sapientiam dei tui que est in manu tua: constitue[o] iudices ⁊ p̄sides ut iudicēt omni populo qui est trans flumē: bis videlz qui nouerunt legem dei tui: ⁊ imperitos docete libere.

Et[p] omnis qui non fecerit legem dei tui ⁊[q] legem regis diligenter: iudicium[r] erit de eo siue[s] in mortem: siue[t] in exilium: siue[v] in condēnationem substantie eius: uel certe in carcerem. Et dixit esdras scriba: Benedictus[x] dñs deus patrum nostrorum qui[y] dedit hoc in corde regis ut[z] glorificaret domū domini que est in irām: ⁊ in me inclinauit misericordiam suam coram rege ⁊ consiliatoribus eius ⁊ uniuersis principibus regis potentibus. Et[a] ego confortatus manu dñi dei mei que erat in me: cōgregaui[b] de israel ꝑncipes qui[c] ascenderunt mecum.

J[d] sūt ergo ꝑncipes familiarum ⁊ genealogia eorū qui ascenderūt mecum in regno artaxerxis regis de babylone. De[e] filijs phinees gerson. De[f] filijs ithamar daniel. De filijs dauid: att⁹ De filijs sechenie: ⁊ de filijs pharos: zacharias: ⁊ cum eo numerati sunt viri centum quinquaginta. De filijs phetmoab: elioenai filius zaree: ⁊ cum eo ducenti viri. De filijs sechenie: filij⁹ ezechiel ⁊ cum eo trecenti viri. De filijs addan: nabath filius ionathan: ⁊ cum eo quinquaginta viri. De filijs belā: isaias filius athalie: ⁊ cum eo septuaginta viri. De filijs saphatie: zebedia filius michael: ⁊ cum eo octoginta viri. De filijs ioab obedia filius iehiel: ⁊ cum eo ducenti decem ⁊ octo viri. De filijs selomith: filius iosphie: ⁊ cū eo centum sexaginta viri. De filijs bebai: zacharias filij⁹ bebai: ⁊ cum eo vigintiocto viri. De filijs ezeab: iohannan filius ezethan: ⁊ cū eo centū decē viri. De filijs adonicam qui erant nouissimi: ⁊ hec nomina eorum: heliphelet ⁊ ieiel ⁊ samaias: ⁊ cū eis sexaginta viri. De filijs beggui: uthai ⁊ zachur: ⁊ cum eis septuaginta viri. Congregaui autē eos ad fluuiū qui decurrit

rit legē dei tui. ꝑtū ad iudeos q̄ ad ipsam tenebant. q Et legem regis.i. mandatū eius q̄ habet vim legis ꝑtū ad gētiles ⁊ iudeos qz vtriq⁹ erant ei subiecti. r Judiciū erit de eo.i. punitio. s Siue in mortē.s. corpalē. t Siue in exiliū.q̄ est mors ciuilis. v Siue in cōdemnatione substantie eius.qz ꝑm quātitatē delicti debet pena mensurari. x Būdict⁹ dñs. Hic ꝑfert ponit gratiarū actio. ⁊ i aliq̄b⁹ libris ꝓmittit Et dixit esdras scriba. ꝙ nō est in hebreo nec ē de textu sed subintelligit: ꝓpter q̄ alij doctores apposuerūt in libris suis p modū glose. ⁊ postea textui insertū fuit ꝓ imperitiā scriptor⁹. sicut ⁊ in plurib⁹ alijs locis fit̄ factū est. y Qui dedit hoc in corde regis. totū eni būficiū a rege impetratū deo attribuit tanq̄ grat⁹. z Ut glorificaret domū dñi.magnis muneribus ⁊ priuilegijs cōcessis ibidem ministrātib⁹.ut pz ꝑ ꝓdicta a Et ego confortat⁹ manu dñi.i.ei⁹ directiā. b Cōgregaui de isr̄l ꝓncipes.i.capitaneos uel ꝑncipales domoz. c Qui ascenderūt mecū.ut tractarēt ad iuicē de ptinētibus ad meū ꝓcessum.

d Cap. viij.

J sunt ergo ꝑncipes. Hic ꝑfert describit legationis executio que consistit in recessu de babylone ⁊ accessu ad irām. Circa qđ primo ponit ꝓpri⁹ pficiscentiū numeratio. secūdo ipsa ꝓfectio. ibi: Et predicaui ibi ieiunium. prima in duas. qz primo ponit numeratio pficisci volētiū generaliter. secūdo leuitarum specialiē. ibi: Quesiuiq⁹ in ꝓplo. Circa primū legatur lra sicut iacet. ex cepto qđ sequit: e De filijs phinees. dicūt hic expositores nostri cōmuniter q̄ ist̄ nō potest intelligi phinees q̄ fuit fili⁹ eleaçari filij aaron. Similiē cū subdit: f De filijs ithamar.i. descendentib⁹ ab ithamar nō pōt intelligi ithamar qui fuit filius aaron. qz J. eodem ca. dicit q̄ de filijs leui non fuerūt aliqui inuenti in ꝓplo illo q̄ tunc erat cū esdra. ꝓbatur aūt filius eleaçari. ⁊ ithamar filius aaron fuerunt de tribu leui. ⁊ ideo dicunt q̄ isti fuerūt alij similiū nominū.

sed quicquid sit de principali dicto. s. q̄ fuerint de tribu aaron uel de alijs tribub⁹ batētes noīa filia. ratio tñ inducta non valet. imo ptrariat textui quē p se allegāt. q: ibi sic loquit esdras Quesiuiq̄ in ꝓpho et in sacerdotib⁹ de filijs leui et nō inueni. ex q̄ p3 q̄ cū esdra erāt aliq̄ populares siue laici q̄ erant de tribu iuda et beniamin et aliqui sacerdotes de tribu aaron. et qō subdit: De filijs leui nō inueni. intelligendū est de simplicib⁹ leuitis. put leuite cōtra saronitas distinguunt: put dictū fuit plenius Hu. iij. Leuite enī duplicit dicunt. Uno mō gnāliter cēs illi qui sunt de tribu leui. et sic sacerdotes dicūt leuite. Alio mō specialit. put leuite distinguūt cōtra sacerdotes. et sic sacerdotes dicunt aaronite. alij aūt dicunt simplices leuite. et de istis nō fuerūt tunc aliqui inuenti in ꝓpho q̄ tñ necessarij sunt in cultu dei ad ministrandū sacerdotib⁹. a Quesiuiq̄. hic ponit numeratio simpliciū leuitarum spāliter. et q: de istis non fuerūt aliq̄ inuēti in illo ꝓpho. ut dictū est. et ideo esdras misit nūcios ad q̄rendū aliquos de istis vñ subdit: b Et misi eos ad beddo etc.] dicūt aūt expositores nr̄i coiter q̄ misit nūcios ad iudeos q̄ erāt vltra mōtes caspbios q̄s transtulerāt theglatphalasar et salmanasar reges assyriorū de regno decē tribuum. ut hr. iiij. Reg. sed hoc potest imꝓbari per textū. ij. Parał. xj. vbi dicit q̄ sacerdotes et leuite q̄ erant in vniuerso regno israel dimisso hieroboā qui colebat vitulos aureos venerunt ad roboā regem iude. et extunc in regno suo manserūt vsq̄ ad trāsmigrationē que facta est p nabuchodonosor. Et q̄ p3 q̄ nō fuerūt captiuati cū decem tribubus. et iō frustra misisset illuc nūcios esdras ad querēdū leuitas. Item pōt imꝓbari p textū in hoc libro. q: ca. p̄cedēti dicit q̄ esdras cū plurib⁹ alijs recessit de babylone ad eundū versus ierm septimo anno regis artaxerxis primo die primi mensis. et venerunt vsq̄ ad fluuiū qui decurrit ad bana. ut batur in hoc ca. vbi manserunt tribus diebus. et postea miserūt nuncios ad querendū leuitas quibus adductis. xij. die mensis eiusdem recesserūt de fluuio bana. ut batur. j. isto ca. et sic missio nuncioꝝ p leuitis et eoꝝ preparatio ut venirēt ad esdrā et aduent⁹ ipsoꝝ ad eū. totū hoc fuit factū in spacio octo dierū. et ꝓpē hoc locus caspbie vnde fuerūt adducti nō poterat esse multū longe a flumine bana vbi erat esdras cū sua comitiua. et ideo dicit hic Ra. Sa. q̄ caspbia est nomen loci in regione babylonis. vbi multi de leuitis et natbinneis manebāt qui nō ascenderāt cum zorobabel et iosue filio iosedech. loca ꝑo ad que decem tribus fuerūt captiuate. multū valde distāt a babylone. ꝓpē q̄ in tam paruo tpe nuncij nō potuissent illuc ire et redire. vñ dicūt hebrei q̄ nulli redierūt de illa captiuitate. sed iudei q̄ sunt dispersi p orbem in europa et aphrica sunt de tribubus iude et beniamin et leui: exceptis paucis q̄ de captiuitate. x. tribuū fugiēdo euantes cōiunxerūt se regno iude. et in captiuitate babylonica fuerūt captiuati cū trib⁹ tribubus p̄dictis et cum eis redierūt q̄ voluerūt redire. sicut dictū est s. j. ca. cetera patēt ex dict⁹.

ad bana: et mansim⁹ ibi tribus diebus. Quesiuiq̄ᵃ in ꝓpho et in sacerdotibus de filijs leui et nō inueni ibi. Itaq̄ misi heliezer et ariel et semeā et belnathā et arib et alterum belnathan et nathan et çachariam et mesollam principes: et ioarib et belnathan sapientes. et ᵇ misi eos ad beddo q̄ est primus in caspbie loco.] Et posui in ore eorum verba que loquerentur ad beddo et ad frēs eius nathinneos in loco caspbie ut adducerent nobis ministros domus dei nostri. Et adduxerunt nobis p manum dei nostri bonam super nos virum doctissimū de filijs mooli: filij leui: filij israel et sarabiam et filios eius et fratres eius decem et octo: et asabiam et cū eo isaiam de filijs merari: fratresq̄ eius et filios eius viginti. Et de nathinneis quos dederat dauid et principes ad ministeria leuitarū: nathinneos ducētos viginti. Omnes hi suis nominibus vocabantur Et ᶜ predicaui ibi ieiunium iuxta fluuium bana ut affligeremur coram domino deo nostro et peterem⁹ ab eo viam rectam nobis et filijs nostris vniuersq̄ substantie nostre. Erubui ᵈ enī petere regem auxilium et equites qui defenderent nos ab inimico in via. quia dixeram⁹ regi: Manus dei nostri est super oēs qui querunt eum in bonitate: et imperium eius et fortitudo eius et furor sup omnes qui derelinquunt eum. Jeiunauimus aūt et rogauimus deum nostrum. p hoc. et euenit nobis ꝓspere. Et ᵉ separaui de principib⁹ sacerdotum duodecim: sarabiam et asabiam: et cum eis de fratrib⁹ eorum decem. Appendiq̄ᶠ eis argentum et aurum et vasa consecrata domus dei nostri que obtulerat rex et consiliatores eius et principes eius: vniuersusq̄ israel eorum qui inuenti fuerāt. Et appendi in manibus eorum argenti talenta sexcenta quinquaginta: et vasa argentea centum. auri ꝯo centum talenta: et crateras aureas viginti q̄ habebant solidos millenos: et vasa eris fulgentis optimi duo: pulchra ut aurū. Et dixi eis: Vos sancti domini et vasa sācta: et argentum et aurum quod sponte oblatum est dño deo patrū nostrorum. Vigilate et custodite: donec appendatis coram principibus sacerdotum et leuitarum et ducibus familiarum israel in irlm in thesaurum domus dñi. Susceperūt autem sacerdotes et leuite pondus argenti et auri et vasorum ut deferrent irlm in domū dei nostri. Ꝓmouim⁹ᵍ ergo a flumine bana duodecima die mēsis ꝑmi: ut pgerem⁹ irlm. Et ᵇ manus dei nostri fuit sup nos: et liberauit nos de manu inimici et insidiatoris in via. Et venimus irlm: et ⁱ mansimus ibi tribus diebus. Die ᵏ autem quarta appensum est argentum et aurū et vasa in domo dei nr̄i p manum remoth filij vrie sacerdotis: et cum eo eleaçar filius phinees: cumq̄ eis iosaded filius

Ad hoc. ij. Esdre. Ca. viij.

ꝓpter quod ego ordinaui ꝓpter hoc. ut ꝓficiscerer in hierusalem. et ꝓficiscendi ibi. Hic ꝓponit describitur ꝓpi numerati. pfectio. et ꝓmo describit⁹ dei. pfectionis debita dispositio. secūdo executio. ibi: Ꝓmouimus ergo. Debita autē dispositio ad pficiscendū p viam periculosam ꝓmo fuit p ieiuniū et orationē. ut ipetraret directionē diuinā. et b est q̄ dicitur: Et predicaui ibi ieiunium. i. solēniter oibus imposui. cui⁹ causa subdit: d Erubui enī petere a rege auxiliū. Bz videtur q̄ in hoc peccauerit exponēdo se et comitiuā suam periculis ꝓpē erubescentiā. Ad q̄ dicēdū q̄ b nō fecit ꝓpter erubescentiam ꝓprie p̄sone. sed q: hoc reuerti poterat in opprobriū dīne potentie. q: rex gentilis posset credere et dicere q̄ deus iudeorum non esset potens ad eos defendendum. et ideo nō peccauit esdras b faciendo ꝓpter honorem diuinū. secundo fuit dispositio ꝓfectionis in hoc q̄ preciosa que portanda erāt in hierusalem fuerunt tradita sacerdotibus ad defendendum. et hoc est quod dicit: e Et separaui de principibus sacerdotum. i. de principalibus et valentioribꝫ eorū. f Appendiq̄ eis. scī. sub certo pondere et numero tradidi. Cetera patent in littera. g Ꝓmouimus ergo. hic ꝓponit describit ꝓfectionis executio. vbi primo tangit terminus a quo. cū dicit: Ꝓmouimus ergo a flumine bana. et terminus ad quem. ibi: Ut pergeremus hierusalem. et modus ꝓficiscendi. ibi: b Et manus dei nostri fuit sup nos. i. eius virt⁹ nos dirigens et ꝓtegens. i Et mansim⁹ ibi tribus diebus. ut quiete prebabita cū maiori deliberatiōe traderent preciosa q̄ erāt de portāda. ideo subdit: k Die aūt quarta appensū est argentū etc.

id ē sub certo pōdere ⁊ numero traditū. a Sed ⁊ q̄ venerāt ⁊ē. obtulerūt holocaustomata. in q̄ apparet ꝛuotio illoꝝ qui ꝛnerūt. b Dederūt aūt edicta regis. i. eplam eiꝰ siue ꝛecretū supdictū. qō erat i fauoꝛē iudeoꝝ. ꝛō subdit: c Et eleuauerūt pl̄m ⁊ domū dei. q̄ pl̄s isrl̄ fuit in maiori honoꝛe q̄ añ. ⁊ ministri tēpli fuerūt a tributo literati. ⁊ tēplū muneribꝰ regi honoratū. ut pꝫ ex dictis. d Cap. ix. Ostq̄ aūt ē. hic cō sequenter ꝛscribit informatio pl̄i p esdrā sacerdotē. Circa q̄ō p̄mo ponit populi trāsgressio. secū / do eiusdē correctio ca. x. Circa p̄mū p̄mo ponit transgressionis manifestatio. secūdo pēnitentie lamētatio. ibi: Cūq̄ audisset. Circa p̄mū scien / dū q̄ filij isrl̄ q̄ ꝛe babylone ꝛnerāt cū ẓorobabel ⁊ ioſue. videntes q̄ ꝛozes sue ꝛe pl̄o isrl̄ cēnt ꝛturpate ⁊ ꝓfracte ex latoꝛe itineris ⁊ alijs miſerijs q̄s sustinuerāt in via. cū ꝛnissent in iudeā p̄tēpserūt eas ⁊ p magna pte abiecerūt accipiētes sibi ꝛoꝛes alienigenas ꝫ p̄ceptū leg. Deut. vij. eo q̄ erat occasio idolatrie. q̄ salomon sapientissimus p ꝛoꝛes alienigenas fuit ad idolatriā tract. ⁊ hec trāgressio fuit ꝛnūciata esdre sacerdoti p illos qui ꝛnerāt cū eo. ⁊ hoc est q̄ dicit: Accesserūt ad me principes dicentes: nō est separat. ⁊ē. ⁊ paret trā ex dictis. Sciendum tñ q̄ illi qui ꝛe nouo ꝛnerāt cū esdra nō erāt participes trāsgressionis illius. q̄ adhuc nō fuerāt tantū in terra isrl̄ q̄ accepissent ibi ꝛoꝛes alienigenas ⁊ filios. pcreassent. e Manus ⁊ē. in trāsgressione hac p̄ma. Hoc duplicit exponit. Uno mō q̄ li p̄ma sit adiectiuū trāsgressionis. ita q̄ ista trāsgressio fuerit p̄ma i qua pl̄s israel peccauit post reditū ꝛe captiuitate. ita q̄ minoꝛes pl̄i p̄mo peccauerūt in hoc. ⁊ ex ꝓsequenti maioꝛes. Alio modo q̄ li p̄ma sit adiectiuū buꝰ dictionis manus. ⁊ sic est sensus q̄ principes ⁊ maioꝛes p̄mo peccauerunt in hac transgressione. ⁊ ꝓsequenter mīoꝛes. f Cūq̄ audissem. hic cōsequenter ꝛscribit dicte transgressionis lamentatio. ⁊ secūdo ꝛei ꝛpecatio. ibi: Et in sacrificio ꝛspertino. Circa p̄mū dicit: g Scidi pallium meū. hic erat modus hebꝛeoꝝ: scindere ꝛstes supueniente magna tristicia. h Et euulsi capillos ⁊ē. in signū magni doloꝛis ⁊ pnitentie. i Et sedi merens. sicut iob tonso capite sedit in terra. lamētabaꝫ aūt iste peccata alioꝝ tanq̄ sua: q̄ erat mēbrum illiꝰ pl̄i. sicut ⁊ Daniel. ix. ca. cōfitet peccata pl̄i israel

ioſue ⁊ noadaia filiꝰ ḃennoi leuite: iuxta numerū ⁊ pondus omniū. Descriptum est omne pondus in ꝛpe illo. Sed ⁿ ⁊ q̄ ꝛnerāt ꝛe captiuitate filij trāsmigrationis obtulerūt holocaustomata ꝛeo isrl̄: vitulos duodecim, p omni pl̄o isrl̄: arietes nonagintaseꝛ: agnos septuagintaseptem: hircos ꝓ peccato duodecim: omnia in holocaustū dñō. Dederūt ᵇ aūt edicta regis satrapis qui erant ꝛe ẓspectu regis ⁊ ducibꝰ trans flumē: ⁊ ᶜ eleuauerūt pl̄m ⁊ domū ꝛei.

Ostq̄ ᵒ aūt hec ix cōpleta sunt: accesserūt ad me principes dicentes: Non est separatꝰ pl̄s isrl̄ ⁊ sacerdotes ⁊ leuite a pl̄is terraꝝ: ⁊ ꝛe abominatiōibꝰ eoꝝ: chananei videlꝫ ⁊ ethei ⁊ pheꝛeei ⁊ iebusei ⁊ āmonitarū ⁊ moabitarū ⁊ egyptioꝝ ⁊ amoꝛreoꝝ. Tulerūt enī ꝛe filiabus eoꝝ sibi ⁊ filijs suis. ⁊ cōmiscuerunt semen sanctū cū pl̄is terraꝝ. Manus ᶜ etiam principum ⁊ magistratuū fuit in trāsgressione hac p̄ma. Cūq̄ ᶠ audissem sermonē istū: scidi ᵍ pallium meū ⁊ tunicā: ⁊ ʰ euulsi capillos capitis mei ⁊ barbe: ⁊ ⁱ sedi merens. Conuenerūt ᵏ aūt ad me omnes qui timebāt ꝛbū ꝛei isrl̄, p transgressione eoꝝ q̄ ꝛe captiuitate ꝛnerāt. ⁊ ego sedebā tristis vsq̄ ad sacrificiū ꝛspertinū. Et ˡ in sacrificio ꝛspertino surrexi ꝛe afflictione mea: ⁊ ᵐ scisso pallio ⁊ tunica curuaui ⁿ genua mea ⁊ expandi manus meas ad dñm ꝛeū meū: ⁊ dixi: Deus ᵒ meus confundoꝛ ⁊ erubesco leuare faciem meā ad te: q̄m ᵖ iniq̄tates nostre multiplicate sunt sup caput nostrū: ⁊ ᵠ delicta nostra creuerūt vsq̄ ad celū a ʳ diebus patrum nostroꝝ. Sed ⁊ nosipsi peccauimꝰ grauiter vsq̄ ad diem hanc: ⁊ ˢ in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi ⁊ reges nostri ⁊ sacerdotes nostri in manū regū terraꝝ ⁊ in ᵗ gladiū ⁊ ᵘ in captiuitatē ˣ i rapinā ⁊ ʸ i cōfusionē vultꝰ: sicut ᶻ ⁊ die hac. Et ᵃ nūc quasi ad parū ⁊ momentū facta est ꝛe precatio nostra apud dñm ꝛeum nostrū: ut ᵇ dimitterent nobis reliquie: ⁊ ᶜ daretur paxillus in loco sancto eius: ⁊ illuminaret oculos nostros ꝛeus noster: ⁊ ᵈ daret nobis vitā modicā in seruitute nostra: q̄ seruī sumꝰ: ⁊ in ᵉ seruitute nr̄a nō ꝛereliquit nos deus noster: ⁊ inclinauit sup nos misericoꝛdiā coꝝ rege pſarū ut daret nobis vitā ⁊ sublimaret domū ꝛei nostri: ⁊ ᶠ extrueret solitudines eiꝰ: ⁊ ᵍ daret nobis spem i iuda ptiuitate: tñ sustinebant multa opꝓbꝛia a gentibꝰ que erāt in circuitu. ut habet. j. Neemie. ij. ca. illi etiā qui remanserāt in babylone a gentilibus multa opꝓbꝛia sustinebant. a Et nūc ⁊ē. ꝛepecatio nostra. Hoc exponit dupliciter. Uno modo ut li parum referatur ad ipsos ꝛepecantes. q. d. licꝫ modicū ꝛepecati fuerimꝰ dominū tanq̄ parū ꝛeuoti. tñ exaudiuit nos in aliquo. Alio modo ad rem ꝓ qua fiebat ꝛepecatio. s. pl̄i literatione que facta erat in tribus tribubus tñ. s. iude ẓ beniamin ⁊ leui. vñ subdit: b Ut dimitterent nobis reliquie. ita q̄ pl̄s nō est totaliē ꝛeletus licꝫ ꝛemaneret. c Et daret paxillus in loco sancto eius. i. aliqua fixio ⁊ stabilitas in ūrlm. d Et daret nobis vitā modicā. i. paucis cōcederet vita. q̄ plures fuerūt mortui ꝛe pl̄o q̄ ꝛesidui. e In seruitute nostra. licꝫ eni sacerdotes ⁊ ministri essent liberi a tributo regis. ut patet ē. vij. ca. tñ pl̄s coīs nō erat liber. f Et extrueret solitudines. i. templū ad solitudinē pꝛiꝰ redactū. g Et daret nobis spem. accipiendi ab eo plura beneficia ex preteritis iam collatis. Alio modo exponit qō ō. dictū est: Et nunc quasi ad parū ⁊ē. ita q̄ li parum referat ad ꝛeū. ut sit sensus: licꝫ ꝛeū ꝛepecati fuerimus: tñ in modico exauditi sumus: nō, q̄ꝫ ꝛefectū dīne liberalitatis: sed, q̄ꝫ impedimentū nr̄e iniq̄tatis. Cetera q̄ sequunt exponāt sic ꝓpus.

a Et nunc qd dicemus. Hic ꝓfiter esdras ꝓfitet̃ peccata ꝑsentiũ dicẽs. Et nũc qd dicem⁹ dñe. q. d. nõ habem⁹ frontẽ ꝛpcandi te. b Quia ꝛreliquim⁹ mandata tua que precepisti in manu seruoꝝ tuoꝝ ꝓphetarũ. s. moysi ⁊ aaron. q: moyses accipiebat mãdata a deo. ⁊ aaron ꝓponebat ea ꝓpho. ut habet Exo. iiij. c Terra ⁊c. imunda est. ꝓpter multiplicationẽ idolatrie: ⁊ alioꝝ vitioꝝ execrabiliũ ꝓpetratoꝝ ꝑ gentiles ibi tem habitãtes. d Ab ore vsq; ad os. i. abundãter nimis. sic. iiij. Reg. xxj. dr q manasses effudit sanguinẽ innocium multũ nimis. ⁊ impleuit ir̃m sanguine ꝓphetarũ vsq; ad os. e Nunc ergo filias vras ne ⁊ filijs eoꝝ ⁊c. Istud preceptũ habet Deut. vij. f Et nõ queratis pacẽ eoꝝ. q: ꝑm dinam iusticiam ⁊debãt interfici. ⁊ ideo filij isr̃l non poterãt cum eis facere federa ꝑpetua. licz possent dare treugas ad temp⁹ in aliquo casu. ut dictũ fuit sup libꝝ Josue. Et istud mandatũ transgressi fuerunt illi qui redierãt de captiuitate cõtrahendo cõnubia cũ gentilibus: cum quibus erat eis ꝓpbitũ ⁊ illicitũ ꝑ⁹ gratiam eis factam a deo q̃ reduxerat eos de captiuitate. ⁊ hoc est qđ dicit: Et post omnia ⁊c. ⁊ subditur: g Quia tu deus noster liberasti nos. ⁊ ex hac ingratitudine multum aggrauabat peccatũ eoꝝ. ideo subdit: h Nũquid irat⁹ es nobis vsq; ad ꝓsumationẽ. i. totalem ꝓpi dilectionem q. d. hoc demeruim⁹ nisi ex tua literalitate saluemur. vñ subdit: i Ecce cozã te sumus in delicto nostro. tibi ⁊ boibus manifesto. k Non enim stari potest cozam te sup hoc. ad tegendum palliandũ seu defendendum. l Cap. x.

Ic ergo ozante esdra. hic ꝓfiter describit ꝓdicte trãsgressionis correctio. Circa quam ꝓmo ponit maioꝝ ꝓfessio. secundo ꝓpi citatio. ibi: Et missa est vox. tertio correctionis inchoatio. ibi: Et surrexit esdras. quarto ꝓsumatio. ibi: Et consumati sunt. Circa primũ dicit: Sic ergo ozante esdra. s. humiliter deuote ⁊ perseuerantẽ. m Collectus est ad eum de israel cetus grandis. esdre compatiẽs. n Et fleuit ꝓpi. non solum ex cõpassione: sed etiam ꝑ peccati sui cognitione ⁊ contritione. o Et respondit sechenias. qui erat de principalioribus ꝓpi. p Et dixit esdre. nomine suo ⁊ alioꝝ principalium. q Nos prenaricati sumus. accipiẽdo vxores alienigenas: que mẽtes etiam sapientũ emolliunt ⁊ eneruant. ⁊ tandem ad idolatriam inclinant. sicut patet in salomone. r Et nũc si est penitentia in israel. i. quia penitentia est. s Percutiamus fedus cum dño. stabile ⁊ absq; retractione. t Ut ꝓiciamus vniuersas vxores ⁊c. ut dei preceptũ impleamus. ⁊ occasionem mali a nobis prescindamus. v Surge. ad hoc exequendũ. x Tuũ ẽ decernere. q̃ habes scientiam legis diuine. y Mosꝙ erim⁹ tecũ qõ decreueris exequẽdo. Cetera patent vsq; ibi: z Panẽ nõ comedit ⁊ aquam nõ bibit. i. nullũ cibũ ⁊ potũ accepit. qz nomine panis ⁊ aque intelligitur omnis cib⁹ ⁊ pot⁹ in sacra scriptura. ut frequenter dictũ est. a Et missa est vox. Hic consequenter ponitur populi citatiocũ dicit: Et missa est vox. i. cois citatio. b Et omnis qui nõ venerit ⁊c. in hoc ponitur cõtra cõtumaces pene determinatio. cum subdit: c Auferet vniuersa substantia eius. i. bona exteriora. d Et ipse abiciet de cetu. per excõmunicationem. e Ipse est mẽsis nonus. qui apud hebreos correspondet partim nouembri ⁊ partim decembri nostro. f Et sedit populus in platea. hoc est in atrio quod erat ante tẽplum. g Trementes ꝓ peccato. timentes ne ratione transgressionis ꝓdicte veniret super eos diuina ꝙtio grauis. h Et pluuijs. quia tempus istud frigidum est ⁊ pluuiosum de cõmuni cursu. ⁊ tunc erat pl⁹ solito ꝓ peccati sui demerito. i Et surrexit. Hic consequenter ponitur transgressionis correctio ad monitionem esdre dicentis: k Vos trãsgressi estis. hoc est liquidum ⁊ non potest negari. l Ut adderetis sup delictum vel peccatũ israel. cõmissum ante captiuitatem babylonicã. m Et nunc date ꝓfessionem. recognoscendo peccatũ verbo ⁊ facto. ideo subdit: n Et separamini a ꝓpis terre. ita ꝙ non habeatis fedus ⁊ ꝓsortiũ cum idolatris. o Et ab vxoꝝ alienigenis. q̃ a deo vero auertũt. ut predictũ est. p Et rñdit vniuersa multitudo. esdre ꝓsentiendo. tñ ꝑtunt dilationẽ ꝓpter importunitatem tpis:

ir̃m. Et q nũc quid dicemus dñe de⁹ noster post hec: Quia r dereliquim⁹ mandata tua que precepisti in manu seruoꝝ tuoꝝ ꝓphetarũ dicẽs: Terra s ad quã vos ingredimini ut possideatis eam: tra imunda est iuxta imũditiã ꝓpoꝝ ceterarũ ꝙ terrarũ: abominationib⁹ eoꝝ q̃ repleuerunt eã ab ore vsq; ad os in coinquinatione sua. Nunc t ergo filias vestras ne detis filijs eoꝝ ⁊ filias eorũ ne accipiatis filijs vestris: ⁊ u nõ queratis pacem eorum ⁊ ꝓsperitatẽ eoꝝ vsq; in eternũ: ut ꝓfortemini ⁊ comedatis que bona sunt terre. ⁊ hereditatis habeatis filios vr̃os vsq; in seculum. Et post omnia que venerunt sup nos in opib⁹ nostris pessimis: ⁊i delicto nostro magno: q⁹ tu deus noster liberasti nos de iniquitate nostra: ⁊ dedisti nobis salutem sicut est hodie: ut nõ ꝓuerteremur ⁊ irrita faceremus mandata tua: nec; matrimonia iungeremus cum ꝓpis abominationũ istaꝝ. Nũquid x iratus es nobis vsq; ad ꝓsumationẽ: ne dimitteres nobis reliquias ad salutẽ? Dñe deus isr̃l iustus es tu: qm̃ derelicti sumus qui saluaremur sicut die hac. Ecce y cozam te sum⁹ in delicto nostro. Nõ z enim stari potest cozã te sup hoc. x

Ic a ergo ozante esdra ⁊ implozante deum ⁊ flente ⁊ iacẽte ante tẽplũ dei: collectus b est ad eũ de isr̃l cetus grandis nimis virozũ ⁊ mulierum ⁊ pueroꝝ. Et c fleuit ꝓpis multo fletu. Et d rñdit sechenias filius iehiel de filijs belam: ⁊ e dixit esdre: Nos f prenaricati sumus in deum nostrũ ⁊ duximus vxores alienigenas de ꝓpis terre. Et g nunc si est penitentia in israel sup hoc: percutiamus h fedus cum deo nostro ut i ꝓiciamus vniuersas vxores ⁊ eos q̃ de his nati sũt: iuxta voluntatem dñi: ⁊ eorum qui tenent preceptũ dñi dei nostri: ꝑm legem fiat. Surge k: tuum l est decernere: nosc; ꝑ⁹ erim⁹ tecum. Confortare ⁊ fac: Surrexit ergo esdras ⁊ adiurauit principes sacerdotũ ⁊ leuitarũ ⁊ omnẽ isr̃l ut facerẽt ꝑm verbũ hoc. Et iurauerunt. Et surrexit esdras ante domũ dei. ⁊ abijt ad cubiculũ iohannan filij eliasib: ⁊ ingressus est illuc. Panẽ m nõ comedit ⁊ aquã non bibit. Lugebat enim transgressionẽ eoꝝ qui venerãt de captiuitate. Et n missa ẽ vox i iuda ⁊ in ir̃m oib⁹ filijs transmigrationis ut congregarent in ir̃m: ⁊ o omnis q̃ non venerit in tribus dieb⁹ iuxta consiliũ principũ ⁊ seniorũ: auferetur p vniuersa substantia eius. ⁊ q ipse abijciet de cetu trãsmigratiõis. Conuenerũt igitur omnes viri iuda ⁊ beniamin in ir̃m tribus dieb⁹: ipse r est mẽsis nonus vicesima die mensis: ⁊ s sedit omnis ꝓpls i platea domus dei: trementes t ꝓ peccato ⁊ u pluuijs. Et x surrexit esdras sacerdos. ⁊ dixit ad eos: Vos y trangressi estis ⁊ duxistis vxores alienigenas: ut z addueretis sup delictum isr̃l. Et a nũc date confessionẽ dño deo patrũ vestroꝝ: ⁊ facite placitũ eius: ⁊ b separamini a ꝓpis terre: ⁊ c ab vxoꝝ alienigenis. Et d rñdit vniuersa multitudo dixitq; vo-

ce magna. Juxta verbũ tuũ ad nos sic fiat. Verũtamẽ qꝛ ꝓpl's multus est: ⁊ tempus pluuie: ⁊ nõ sustinem⁹ stare foris. ⁊ opus non est diei vnius uel duoꝝ: vehementer quippe peccauim⁹ in sermone isto: constituant^a p̃ncipes in vniuersa multitudine: ⁊ omnes in ciuitatibus nostris qui duxerunt vxores alienigenas veniant in tp̃ibus statutis ⁊ cum his seniores ꝑ ciuitatem in ciuitatem ⁊ iudices eius: donec auertat̃ ira dei nostri a nobis sup̃ peccato hoc. Igitur ionathan filius asahel: ⁊ iaaçia filius thecue steterunt sup̃ hoc: ⁊ mesollam ⁊ sebechai leuites adiuuerunt eos. Feceruntq̃ sic filij trãsmigratiõis. Et abierũt esdras sacerdos ⁊ viri principes familiarum in domos patrum suoꝝ ⁊ omnes ꝑ noĩa sua: ⁊^b sederũt in die primo mensis decimi ut quererẽt rem. Et ꝯsũmati sunt omnes viri qui duxerũt vxores alienigenas vsq̃ ad diẽ primã mensis primi. Et^c inuẽti sũt de filijs sacerdotũ q̃ duxer̃t vxores alienigenas: de filijs^d iosue iosedech ⁊ frẽs ei⁹ maasia ⁊ elieçer ⁊ iarib ⁊ godolia. Et^e dederũt manus suas: ut^f eijcerent vxores suas: ⁊^g ꝓ delicto suo arietẽ de ouib⁹ offerrent. Et de filijs emmer: annani ⁊ çebedia. Et de filijs serim: maasia ⁊ helia ⁊ semeia iehihel ⁊ oçias Et de filijs phessur: elioenai: maasia: ismael: nathanael: ioçabeth ⁊ helesa. Et de filijs leuitarũ: ioçabeth ⁊ semei ⁊ celaia. ipse est calithaphathaia iuda ⁊ elieçer. Et de cantorib⁹ eliasub. ⁊ de ianitoribus: sellum ⁊ thelem ⁊ vri. Et ex isrl̃ de filijs pharos: remeia ⁊ eçia ⁊ melhia ⁊ miamim ⁊ elieçer ⁊ melchia banea. Et de filijs elã mathania çacharias ⁊ iehihel ⁊ abdi ⁊ rimoth ⁊ helia. Et de filijs çethua: elioenai: eliasib: nathania: ⁊ hierimuth ⁊ çabeth ⁊ açiça. Et de filijs bebai: iohãnan anania çabbai athalai. Et de filijs beni: mosolla ⁊ melluch ⁊ adaia iasub ⁊ saal ⁊ ramoth. Et de filijs phetmoab: edna ⁊ chalaal banaias ⁊ maasias mathanias beselehel benui ⁊ manasse. Et de filijs erem: elieçer iesue melchias semeias symeon beniamin maloch samarias. Et de filijs asom: mathanai mathet açabeth elpheleth iermai manasses semei. De filijs bani: maaddi amram ⁊ huel baneas ⁊ badaias cheliau ban niamarimuth ⁊ eliasib mathanias mathanai ⁊ iasi ⁊ bani ⁊ benui: semei ⁊ salmias ⁊ nathan ⁊ adaias: mechne dabai sysai sarai eçrel ⁊ selemau ⁊ semeria: sellũ amaria ioseph. De filijs nebui: ahihel mathatias çabeth çabina ieddu ⁊ iohel ⁊ banai. Oẽs hi acceperant vxores alienigenas. ⁊ fuerunt ex eis mulieres que pepererant filios.

Explicit liber Esdre prim⁹.

⁊ negocij magnitudinem. a Cõstituantur principes. i. homines sapientes iusti ⁊ diligẽtes qui vadãt de ciuitate in ciuitatem. diligenter inquirẽdo de trãsgressoribus. ⁊ corrigantur ꝑ alienigenarũ vxorũ electionem. b Et sederunt in die primo mensis decimi ⁊c̃. ex quo patet q̃ ĩ disquirẽdo istud negocium posuer̃t mensem integrũ. c Et inuenti sũt hic ꝯñter ponitur descriptio illorum qui duxerũt vxores alienigenas. cũ dicit: d De filijs iosue iosedech ⁊c̃. Iste iosue erat sũmus sacerdos. ⁊ sic videt̃ verum qd̃ dictũ est s̃. videlꝫ q̃ h̃ trãsgressio inceperit a maioribus ꝓpl̃i. ad hoc autem aptant aliqui illud Zach. iij. Ostendit mihi dñs iesũ sacerdotem magnũ stantem corã angelo. id est esdra q̃ erat angelus. i. nũcius missus a latere regis ad ꝓpl̃i directionem. ⁊ sathan a dextris. quia vera erat accusatio de peccato transgressionis. ⁊ accipitur hic ies⁹ ꝓ filijs ei⁹ ut patꝫ ex hoc loco. quia pater quodãmodo manet in filijs. e Et dederunt man⁹ suas. i. iuramento solẽni firmauerunt ne posset retractari f Ut eijcerent vxores suas. s. alienigenas. g Et pro delicto suo arietem de ouibus offerrent quia sicut aries est dux gregis. ita sacerdotes sunt duces ꝓpl̃i cõmunis Cetera legãtur ut iacet littera. ⁊ licꝫ non dicat̃ hic q̃ eiecerunt pueros cum vxoribus alienigenis. tenendum tamẽ est q̃ sic fuit factum. quia sic promiserat sechenias nomine suo ⁊ aliorũ p̃ncipalium. ut habetur s̃. eodem ca. Percutiam⁹ fedus cum dño deo nostro ut ꝓijciamus vniuersas vxores. s. alienigenas. ⁊ eos qui de his nati sunt.

Explicit postilla fratris Nicolai de lyra sup̃ primũ librum Esdre.

Postilla super librum Neemie incipit. Erba neemie. Postq̄ descripta est populi descriptio sub esdra: hic cōsequenter describitur reedificatio muri sub neemia q̄ fuit missus tanq̄ dux a latere regis ad reedificationē ciuitatis. Sciēdum tñ q̄ bis a rege venit in irlm. primo ad ciuitatis reedificationem. secundo ad malorum in eius absentia suborto rum correctionē. ca. xiij. In aduentu autem primo ad ciuitatem venit. secundo veniens ipsā murauit. ca. iij. & tertio muratam clausit portis & vectibus. ca. vij. q̄rto ea clausa septimū mēsem festiuū celebrauit. ca. viij. q̄nto ciuitatem populauit. ca. xj. sexto populatam vedicauit. ca. xij. Circa primū oñditur primo ꝓficiscētis voluntas. secundo legationis auctoritas. ca. ij. Circa primū primo describitur rumor oppꝓssionis iudeorū in irlm. secundo languor orationis ibi: Cūq̄ audissem. Circa primū notat̄ ꝓsona scribens. cum dicitur: a Verba neemie. ab isto enim loco scripsit que sequunt. ut dicit Ra. Sa. secundo notatur tempus cum dicitur: b Et factum est in mense casleu. hic est mensis nonus apud hebreos ꝑm vnam computationem. ut videbit magis. j. sequenti ca. c Anno vicesimo. s. regni artaxerxis in cuius āno septio missus fuit esdras ut dictum est ō. Esdre vij. ad docendum populū. & anno vicesimo eiusdem missus fuit neemias tanq̄ dux a latere regis ad reedificandum ciuitatem. tamen ꝑm Josephum iste artaxerxes fuit filius darij hystaspis. & vocat eū xerxem diminutiue. ꝑm ꝯo Ra. Sa. fuit filius assueri & regine hester. sicut dictum fuit Esdre. vj. & vij. ca. d Et ego eram in susis castro. licz susa esset tunc principalis ciuitas regni. tamen vocatur hic castrum. q̄ erat edificata fortiter hinc & inde ad modū castri. e Et venit anani. aliqui libri habēt: Et venit ad me anani. sed li ad me non est de textu. vñ dicit Josephus q̄ neemias vidit istos tanq̄ peregrinos intrantes ciuitatem. & audiuit eos loquētes hebraice. & tunc allocutus fuit eos. f Unus de fratribus meis. i. de cognatiōe mea. g Et interrogaui eos de iudeis. q̄ ꝑmo q̄siuit de statu populi sui. & secundo de statu ciuitatis irlm. h Et dixerunt mihi. respondēdo primo de statu populi eo ordine quo fuerant interrogati. i Qui remanserunt &c. in ꝓuincia. s. iudee. k In afflictione &c.] quia gentiles in regno decem tribuū habitantes multas molestias eis inferebant & opprobria. ut plenius habetur j. iij. ca. secundo respondent de ciuitate: l Et murus hierusalē dissipatus est. quia a tempore quo nabucardan incendit ciuitatem & muros eius disrupit: non fuerat data licentia reedificandi eam: sed solum templum & pertinentia ad ipsum per cyrum & darium ut patet ex dictis ō. Esdre. v. & vj. m Cūq̄ audissem. hic consequenter ponitur languor orationis. In oratione enim mens eleuat̄ in deum. & per consequens quodāmodo abstrahitur a corpore. & sic corpus incipit languere. maxime quādo oratio fit cum fletu & ieiunio. & diuturne fit. sicut dicitur hic: n Et luxi diebus multis & ieiunabam &c. s. tribus mensibus. ut patebit ca. sequenti. o Et dixi. formando orationē meā. p Queso dñe. omniū ꝓ gubernationem. q Deus. per creationem. r Celi. s. empyrei. & per cōsequēs omniū que includunt̄ intra ipsum. s Atq̄ terribilis. peccatores puniendo. t Fiāt aures tue auscultantes &c. loquit̄ de vno more humano. quia cū homo exorat̄ prebet aurem ad audiendū & cōuertit oculos ad videndū. signū est ꝙ velit exaudire. v Et ego & domus patris mei peccauim⁹. licz ego esset innocens: tamen coniungit se peccatoribus. inq̄ntum erat membrū ꝓpli peccatoris. x Vanitate seducti sum⁹. i. idolatria q̄ vanitas est: eo ꝙ idolū nihil ē ꝑm apl̄m. j. Cor. viij. y Et non custodiuim⁹ mandatū. q̄tū ad moralia precepta. z Et cerimonias. q̄tum ad cerimonialia. a Et iudicia. q̄tū ad iudicialia. Ad ista tria genera preceptorum reducunt̄ omnia precepta legis mosaice. ut ꝑz ex discursu illi⁹ legis. b Memēto verbi q̄ mandasti moysi. i. dixisti. Deut. xxix. & xxx. c Cum transgressi fueritis ego dispergā vos. hoc fuerat adimpletū in captiuitate babylonica. & in captiuitate decē tribuū. d Et si reuertamini ad me &c. inde cōgregabo vos. hoc nōdū erat adimpletū licz fuisset inchoatū ꝓ cyrū & artaxerxem. ut ꝑz ex ō. dictis Esdre. j. & viij. & ideo neemias orabat ꝓ cōpletione. e Quos rede. in forti. tua magna. potiendo egyptū multipliciter. & faciendo mirabilia in mari rubro & in deserto & in iordane fluuio. f Dirige seruū tuū hodie. i. me ipsum. q: volebat ꝓponere petitionē regi de reedificatiōe ciuitatis. ut ꝓpls dispersus posset ibi securius cōgregari. g Et da ei misericordiā añ virū hūc. i. añ artaxerxem regem. h Ego enī erā pincerna regis. hoc addit ad oñendū q̄ habebat de facili accessum ad ipsum. i Cap. ij.

Actū est aūt. hic ꝓnter describit legatio ipsi⁹ neemie vbi primo describit auctoritas quā meruit. secūdo facultas quā obtinuit. ibi: Et dixit regi. tertio sagacitas qua negocium suū secrete tenuit. ibi: Et audierūt. q̄rto voluntas quā aperuit. ibi: Et dixi eis. Circa primū premittitur temp⁹. cū dicit: Factū est aūt in mense nisan. hic est mensis prim⁹ apud hebreos ꝑm festa. & incipit a ꝓpinquiori lunatiōe eq̄noctio vernali. Neemias aūt cepit orare mēse nono. ut ꝑdictū ē. & sic ꝑz ꝙ iste mēsis in q̄ ponrexit vinū fuit q̄rt⁹ abillo ita ꝙ trib⁹ mēsib⁹ fuit in oratiōe & afflictiōe āno. xx. artaxerxis

Incipit liber Neemie.

Cap. i

Erba neemie filij helchie. Et factū est in mēse casleu: āno vicesimo ego eram in susis castro.

Et venit ad me anani vn⁹ de fratribus meis: ipse & viri iuda interrogaui eos de iudeis q̄ remanserant & supererāt de captiuitate & de hierusalē. Et dixerunt mihi: Qui remanserūt & derelicti sūt de captiuitate ibi in ꝓuincia: in afflictione magna sunt & in opprobrio] & murus irlm dissipatus est: & porte eius combuste sunt igni. Cūq̄ audissem verba huiuscemodi sedi & fleui & luxi diebus multis: & ieiunabā & orabā ante faciem dei celi: & dixi: Queso dñe deus celi: fortis magne atq̄ terribilis: qui custodis pactum & misericordiā cū bis qui te diligunt & custodiūt mādata tua: fiant aures tue auscultātes & oculi tui aperti: ut audias orationem serui tui quā ego oro coram te hodie nocte & die ꝓ filijs israel seruis tuis: & confiteor ꝓ peccatis filiorum israel quibus peccauerunt tibi. Et ego & domus patris mei peccauimus: vanitate seducti sum⁹: & non custodiuimus mandatū tuum & cerimonias & iudicia que precepisti moysi famulo tuo. Memento verbi quod mandasti moysi seruo tuo dicens: Cum transgressi fueritis: ego dispergam vos in ꝓpos. & si reuertamini ad me & custodiatis precepta mea & faciatis ea etiā si abducti fueritis ad extrema celi: inde congregabo vos & reducā in locum quem elegi ut habitaret nomen meū ibi. Et ipsi serui tui & ꝓpls tuus quos redemisti in fortitudine tua magna & in manu tua valida. Obsecro domine sit auris tua attendens ad orationē serui tui: & ad orationem seruorum tuorum: qui volunt timere nomen tuum: & dirige seruum tuum hodie: & da ei misericordiam ante virum hūc. Ego enim eram pincerna regis.

II

Actū est in mense nisan āno vicesimo artaxerxis regis: & vinum

videtur q̄ istud sit falsum. ⁊ q̄ hoc fuerit anno .xxj. eius. q̄ istud factum fuit quarto mense postq̄ audiuerat rumores de oppressione p̄pli sui: ⁊ erat primus mensis anni. cum igit̄ rumores p̄dictos audierit ānō vicesimo artaxerxis mēse nono eiusdē. sequit̄ q̄ q̄n̄ posuerit vinū regi incepat ān⁹ vicesimus p̄m⁹. Ad q̄ dicē dū q̄ sicut dictū fuit Esdre. vij. ⁊ Exo. xij. Cōmunis est opinio iudeoꝝ: q̄ mundus creat⁹ fuit in mense q̄ vocatur apud eos tysari. ⁊ partim correspondet septembri nr̄o ⁊ p̄ti octobri. ⁊ dicit̄ ille mēsis simpliciter primus apud hebreos ⁊ p̄m hunc modū cōputandi casleu est tertius mensis: ⁊ nisan septimus: ⁊ cadunt in eodem ānō. ⁊ isto modo fit hic computatio. Verūtamen quia filij isr̄l egressi sunt de egypto mense nisan. ideo extūc ille mēsis ex hoc euentu vocatus est primus. sm q̄ dicit Exo. xij. ⁊ hoc modo cōputando casleu ⁊ nisan sequēs non fuit in eodem ānō sed casleu est non⁹ mensis anni precedentis. ⁊ nisan sequēs est principiū anni sequētis. ⁊ ꝑ modo ꝓcedit obiectio inducta. ⁊ iō nō valet q̄ hic accipit̄ principiū anni. put incipit a tysari. licz aliq̄n accipiatur principiū anni. put incipit a nisan. a Et leuaui vinum. i. cyphū in quo erat vinū. b Et bibi regi. q̄ hoc spectabat ad officiū neemie. cū esset pincerna regis. ut dictū est ca. ꝓcedēti c Et erā quasi languidus. ex fletu ieiunio ⁊ oratione ꝓcedētib⁹. d Quare vult⁹ tuus tristis est. hoc dixit rex nō sibi cōpatiēdo. sed magis de eo suspicādo ne meditaret eū intoxicare: uel aliquē de sibi assistētib⁹. ⁊ ꝓt hoc esset in facie mutatus. ideo sequit̄: e Et timui valde. ꝓt̄ istā suspitionem regis. f Rex in eternū viue. q. d. de morte tua non cogito sed magis vitā tuā. Quare nō mereat vultus me⁹ cē. in hoc se excusat de apparēti languore. ⁊ ideo bñ dicit: b Et ait mihi rex: ꝓ qua re postulas. q. d. parat⁹ fui cōcedere. q̄ uolūtate dei animꝰ regis mutat⁹ fuerat subito de indignatione ꝓtra neemiā ad eius benivolentiā. sm q̄ dr̄. ꝓu. xx. Cor regis in manu dñi. quocūq̄ voluerit inclinabit illud. i Et orauī deū. eo q̄ sic ꝓuerterat regis animū. k Et dixi ad regē. ex ꝓuo eius formādo petitionē. l Si videt̄ re. to. ⁊ si pla. ser. suis. i. sapiētib⁹ sibi assistētib⁹. de quoꝝ cōsilio cūcta faciebat. ut bñ Esdre. j. m Dixitq̄ mihi rex ⁊ regina cē. ⁊ sm hoc videt̄ q̄ illud q̄ sequit̄: Usq̄ ad q̄ tempus cē. sit ꝓbū regis ⁊ regine sil̄. In hebreo aūt bñ sic: Dixitq̄

erat ante eū. Et [a] leuaui vinū ⁊ [b] bibi regi: ⁊ [c] erā quasi languid⁹ ante faciem ei⁹: Dixitq̄ mihi rex: Quare [d] vult⁹ tu⁹ tristis est: cū te egrotū nō videā: Nō est hoc frustra: sed malum nescio quod in corde tuo ē. Et [e] timui valde ac nimis. ⁊ dixi regi: Rex [f] in eternū viue. Quare [g] nō mereat vult⁹ me⁹: q̄ ciuitas dom⁹ sepulchroꝝ p̄ris mei deserta est: ⁊ porte eius combuste sūt igni: Et [h] ait mihi rex: Pro qua re postulas: Et [i] oraui deū celi: ⁊ [k] dixi ad regē: Si [l] videt̄ regi bonū: ⁊ si placet seruis tuis ut mittas me in iudeā ad ciuitatem sepulchri patris mei: ⁊ edificabo eā. Dixitq̄ [m] mihi rex: ⁊ regina q̄ sedebat iux eū. Usq̄ ad q̄ tēp⁹ erit iter tuū. ⁊ q̄n̄ reuertēris: Et placuit ān vultū regis: ⁊ misit me. Et cōstitui ei temp⁹: ⁊ [n] dixi regi: Si [o] regi videt̄ bonū: epistolas det mihi ad duces regionis trans flumen ut traducant me donec veniā in iudeam: ⁊ [p] epistolā ad asaph custodē salt⁹ regis. ut [q] det mihi ligna ut tegere possim portas turris dom⁹: ⁊ [r] muri ciuitatis: ⁊ [s] domū quā ingressus fuero. Et [t] dedit mihi rex iuxta manū dei mei bonā mecum. Et veni ad duces regionis trans flumen: dediq̄ eis

epistolas regis. [u] Miserat aūt rex mecū principes militū ⁊ eq̄tes. Et [v] audierunt sanaballath oronites: ⁊ tobias seruus amanites: ⁊ contristati sunt afflictione magna: q̄ venisset homo q̄ quereret ꝓsperitatem filioꝝ isr̄l Et [x] veni ir̄m: ⁊ eram ibi trib⁹ diebus. Et surrexi nocte ego ⁊ viri pauci mecum: ⁊ nō indicaui cuiq̄ quid dom⁹ deus̄set in corde meo: ut facerem in ir̄m: ⁊ [y] iumentū non erat mecū nisi animal cui sedebam. Et egressus [z] sum per portam vallis nocte [a] ⁊ ante fontem draconis: ⁊ ad portam stercoris: ⁊ [b] considerabam murum hierusalē dissipatum ⁊ portas eius consumptas igni. Et transiui ad portā fontis: ⁊ ad aqueductū regis: ⁊ [c] non erat locus iumento cui sedebam ut transiret. Et ascendi per torrentem nocte: ⁊ considerabam murum: ⁊ [d] reuersus veni ad portam vallis: ⁊ redij. [e] Magistratus aūt nesciebāt quo abyssem: aut quid ego facerem. Sed ⁊ iudeis ⁊ sacerdotib⁹ ⁊ optimatib⁹ ⁊ mgr̄atibus ⁊ reliq̄s qui faciebāt opus vsq̄ ad id loci nihil indicauerā. Et [f] dixi eis: Vos [g] nostis afflictionem in qua sumus: quia [h] hierusalē deserta est ⁊ porte eius consumpte sunt igni. Venite

mihi rex ⁊ regina sedebat iuxta eū. ⁊ sic ē sensus q̄ q̄n̄ rex loquebat neemie regina sedebat iuxta eū. ⁊ illud q̄ sequit̄: Usq̄ ad q̄ tēp⁹ erit iter tuū ⁊ q̄n̄ reuertēris. ē ꝓbū soli⁹ reg̃. ⁊ huic ꝓsonat lrā sequēs cū dr̄: Et placuit aī vultū regis ⁊ cē. sequit̄: n Et dixi regi. Hic ꝓnē ponit̄ facultas quā obtinuit cū dr̄: o Si regi videt̄ bonū ⁊ cē. trās flumē. s. eupbraten ⁊ sic nō solū impetrauit licentiā eundi: ꝫ etiā securū cōductū in via. p Et epl̄am ad asaph custodē salt⁹ regis. i. nemoꝝ reg̃ q Ut det mihi ligna grat̄. ut tegē possim portas turris dom⁹. i. templi iuxta quā. s. domū tēpli intēdebat facere turrim ad maiorē tēpli securitatē. r Et muri ciuitat̄. i. ad tegēdū portas q̄s intēdo facere in muro ciuitat̄. s Et domū quā ingress⁹ fuero. i. domū quā edificare intēdo. p habitatiōe mea. t Et dedit mihi rex iuxta manū dei. i. directionē eius ꝓ suā grām. v Et audierūt. Hic ꝓsiter describit̄ neemie sagacitas. q̄ ptātem sibi cōcessam secretā tenuit usq̄ ad tēp⁹ debitū. nō potuit tū celare q̄n̄ venisset pro tono filioꝝ isr̄l cū eēt de eoꝝ gēte. ⁊ ꝫ est q̄ subdit: Et audiēt sanaballath cē. illi aūt erāt aduersarij iudeoꝝ. x Et veni in ir̄m ⁊ erā ibi tribus diēb⁹. ātēq̄s ostenderē ad q̄d venissē. vñ subdit: Et nō indicaui cuiq̄ cē seq̄t: y Et iumētū nō erat mecum nisi aīal cui sedebā. Alij aūt q̄ erant cū neemia ibāt p̄dicādo ne forte iudei q̄ erāt i ciuitate opinarent̄ q̄ vellēt latenē exire de nocte: ⁊ tradere ciuitatē hostibus. ⁊ se eis iūgere i eq̄s z Et egressus sū p portā vallis. i. q̄ ducit ad vallē iosaphat. a Nocte. q̄ nolebat q̄ alij peiperēt q̄d intēderet donec possibilitatē reedificādi murū ꝓsideraret. ideo subdit: b Et ꝓsiderabā murū. s. q̄liē posset reedificari. ⁊ portas ei⁹ q̄liter possent de nouo institui. c Et nō erat locus iumento cui sedebā. ꝓt̄ ruinas ibi existētes. d Et reuersus veni ad portā vallis. ꝓ quam exierā. ut ꝓz ex p̄dictis. ⁊ sic ꝓz q̄ circuiuit totā ciuitatē ad videndū diligent̄ q̄liter murus posset reedificari. e Magr̄atus aūt. i. gētiles q̄ erāt positi ex parte regis ad custodiā tre. f Usq̄ ad id loci nihil indicauerā. i. usq̄ ad illud temp⁹. ita q̄ accipiat hic loc⁹ ꝓ tpe. tenuit eni secretū q̄ intenderet reedificare ciuitatē donec videt quid esset sibi possibile. ita q̄ nec iudeis nec gentilib⁹ q̄ eū cōduxerāt in via ꝓpositū suū aperuerat. g Et dixi eis. Hic ꝓsiter describit̄ voluntas quā eis aperuit. q. ꝓsq̄ viderat reedificationem muri possibilē licz difficilē. aperuit iudeis voluntatē quā habebat de restauratiōe muri. ⁊ grām quā sup hoc habebat a rege. inducēs eos ad opus. ⁊ dicēs: h Vos nostis afflictionem in qua sum⁹. quia samaritani ⁊ alij gentiles multas eis molestias inferebant. cuius causa subditur: i Quia hierusalem deserta ē cē. ⁊ sic aduersarij poterāt eam inuadere facili. tum q̄ habitatores eius erāt pauci: tum quia porte erant destructe. ⁊ muri in pluribus locis dirupti.

a Et indicaui eis manū dei mei.i. directionē ei⁹ 7 grām. b Et confortate sunt man⁹ eoꝝ.q. parati fuerūt ponere manū ad opus c Audierūt aūt sanaballath 7c. iste erat ꝓnceps samaritanoꝝ 7 alij adiuuabāt eū. d Et subsannauerūt nos.i. riserūt. 7 dicit subsannatio a nasi rugato uel distorto-cū aliqs in deridendo utit talib⁹ signis. e Que est hec res quā facit⁹.q. d.nō est vobis licita. 7 subdit cā. f Nūquid cōtra regē vos rebellat⁹. q.d. etiā apparet manifeste q sic-edificādo.s.ꝫ eum fortalicia. g Et reddidi eis sermonē. rationabiliter rndendo. q nō erat ita-cū hoc fieret de regis licentia. h Dixiqꝫ ad eos.s. repellē-do eoꝝ maliciā. i Deꝰ celi ipse nos iuuat. 7 iō non timem⁹ vos timere. k Vobis aūt non est ps 7c.] q: samaritani nō poterāt oīdere ex aliqua scriptura que seruit memorie q ipsi uel patres eoꝝ habuissēt ibi partē. neqꝫ ꝓfis habebāt ius aliqō reclamādi. 7 iō ad ipsos nihil ptinebat de reedificatiōe ciuitat⁹ uel ei⁹ impedimento.

l Cap. iij.

Et surrexit. Descripto aduētu neemie. hic ꝓsequit describit ciuitatis reedificatio. 7 primo describit huiusmodi edificiū. secūdo triplex supueniens impedimentū. iiij. ca. Circa primū sciendū q sic dictū fuit. iij. Regū. iij. ca. 7. iiij. Regū. xxij. ciuitas hierusalē fuerat clausa triplici muro. intra murū interiorem habitabāt rex 7 sacerdotes intra secundū ꝓpxte 7 nobiles. intra tertium siue exteriorem ꝓpls cois 7 artifices. primo ergo hic agitur de reedificatione muri exteriozis. secundo muri medij. ibi: Et edificauit iuxta eum acer. tertio muri interiozis. ibi: Sursum autē. Prima autem diuiditur in sex partes fm sex portas hierusalem quas ꝓncipales edificauerunt. 7 alias portiones muri interpositas. 7 patebūt ptes ꝓsequēdo. Circa primū dr: Et surrexit eliasib sacerdos. iste fuit fili⁹ ioachē filij iosue filij iosedech. ut coīus teneꝫ. aliq tñ dicūt q fuit frater dicti ioachim: 7 successit ei in sacerdotio. m Et edificauerūt portā gregis. sic noīatam eo q animalia que adducebant in templo ut immolarent transibāt p eam. vocata est etiam hec porta negociatoꝝ. qz negociatores iuxta eam ponebāt stationes mercationū suarum. n Ipsi sanctificauerūt eā. i. firmauerunt seu ꝓparauerūt. verbū enī hebraicū qō hic ponit equiuocū est ad sanctificare 7 ꝓparare. o Et statuerūt valuas eius. i. portas. 7 dicit a voluo uis. q: voluunt 7 reuoluunt in clausione 7 apitiōe. p Et vsqꝫ ad turrim centū cubitoꝝ. i. tātū edificauerūt in muro iuxta portā. q Et iuxta eū edificauerūt viri biericho. s. i muro. 7 sic de alijs intelligēdū ē. r Porta aūt piscium. hic agit de edificio alteri⁹ porte muri. ꝓsequēdo q sic vocabat eo q pisces apportati de mari p illā inferebant. 7 nūc dicit porta duid. eo q sita est in opposito montis syon: q vocabat ciuitas dauid. s Ipsi texerūt eam. structura lignea: ut murus desubt⁹ meli⁹ seruaret. t Et iuxta eū edificauerūt thecueni. i. de thecua vnde fuit amos ꝓpheta. v Optimates. aūt eoꝝ. i. principales 7 maiores de thecua. x Hō suppoſuerunt colla sua i ope dñi 7 sic cōmendātur vulgares magis qꝫ superiores. 7 sikes fūr isti maiores illis q ꝓfidētes alijs imponūt eis onera grauia 7 inportabilia. 7 digito suo nolūt ea mouere y Et portā veterē. Hec ē tertia ps. 7 noīat alibi ista porta iudiciaria. qz senes in qbus est sapiētia ibi sedebant ad iudicandū. z Pro duce q erat in regiōe trās flumē. qz ille ex deuotiōe voluit aliqd in hac ope ponere. licz eēt gētilis. executi onē tñ hui⁹ opis cōmisit iudeis. a Et dimisert ūrlm i. murū ei⁹ extēderūt. b Et portā vallis. Hec ē qrta ps. sic aūt vocabat eo q per eam erat egressus ꝓphe ihesus valle iosaphat. ut dictū ē ca. ꝓcedēti. c Et mille cubitos in muro. iuxta illā portā. d Et portā sterquilinij. Hec est qnta ps. 7 vocabat sic ista porta eo q immūdities ciuitat⁹ p illā emittebant in torrentē cedron tpe pluuiali. ciuitas enī ūrlm sita est in vertice montis. 7 ideo aque pluuiales descendētes 7 secū trahētes immūdities ciuitat⁹ balneabāt curtū ihesus illā portā. e Et portā fontis. Hec ē sexta ps. 7 noīat sic porta ista a fonte ꝓpinq. 7 hec porta. i. eo. ca. vocat porta aquarū. f Et muros piscine syloe in hortū regis i. cui⁹ aq fluūt ihesus hortū regis. uel aliē q edificauit muros vsqꝫ ad hortū regis. 7 vsqꝫ ad grad⁹ qui descendūt de ciuitate dauid. Arx syon q vocata fuit ciuitas dauid erat sita i mōte syon 7 de ea p gradus descendebat ad inferiorē ptē ciuitat⁹.

7 edificemus muros ūrlm: 7 non sim⁹ vltra opprobriū. Et[a] indicaui eis manū dei mei: q erat bona mecū. 7 ꝥba regis que locut⁹ est mihi. 7 aio: Burgam⁹: 7 edificem⁹. Et[b] ꝓfortate sunt manus eoꝝ in bono. Audierūt[c] aūt sanaballath oronites 7 tobias seruus amanites 7 gosem arabs: 7[d] subsannauerūt nos 7 despexerūt: dixerūtqꝫ: Que[e] est hec res quā facit⁹: Nūquid[f] cōtra regē vos rebellatis: Et[g] reddidi eis sermonē. dixiqꝫ[h] ad eos: Deus[i] celi ipse nos iuuat 7 nos serui eius sum⁹. Burgamus: 7 edificem⁹. Vobis[k] aūt non est pars 7 iusticia 7 memoria in hierusalem.] III

Et surrexit eliasib sacerdos magn⁹ 7 fratres eius sacerdotes: 7[m] edificauerūt portam gregis. Ipsi[n] sanctificauerūt eam: 7[o] statuerūt valuas ei⁹: 7[p] vsqꝫ ad turrim centū cubitoꝝ: sanctificauerūt eam: vsqꝫ ad turrim ananehel. Et[q] iuxta eū edificauerūt viri biericho. 7 iuxta eos edificauit ẓachur fili⁹ amri. Portā[r] aūt piscū edificauerūt filij asnaa ipsi[s] texerūt eam 7 statuerunt valuas ei⁹ 7 seras 7 vectes. Et iuxta eos edificauit marimuth filius vrie filij accus. Et iuxta eum edificauit mosollā fili⁹ barachie filij mesezebel. Et iuxta eum edificauit sadoch fili⁹ baana. Et[t] iuxta eum edificauerūt thecueni. Optimates[v] autem eoꝝ non[x] suppoſuerunt colla sua i ope dñi dei sui. Et[y] portam veterē edificauerūt ioiada filius phaſea 7 mosollam filius besodia: ipsi texerūt eam: 7 statuerunt valuas ei⁹ 7 seras 7 vectes. Et iuxta eos edificauerūt melchias gabaonites 7 iadon meronathites viri de gabaon: 7 maspha. p duce qui erat in regione trans flumen. Et iuxta eum edificauit ezechiel filius araia aurifex. Et iuxta eum edificauit ananias filius pigmentarij: 7[z] dimiserūt hierusalē vsqꝫ ad murum platee latioris. Et iuxta eum edificauit raphaia filius abur ꝓnceps vici hierusalem. Et iuxta eum edificauit ieiada filius aromath cōtra domū suam. Et iuxta eum edificauit atthus fili⁹ asebonie. Media ptem vici edificauit melchias filius erem 7 asub filius phetmoab: 7 turrim furnoꝝ. Et iuxta eos edificauit sellum fili⁹ aloes: ꝓnceps medie ptis vici hierusalem: ipse 7 filij ei⁹. Et[b] portā vallis edificauit anun 7 habitatores ẓanoe: ipsi edificauerunt eam: 7 statuerūt valuas eius 7 seras 7 vectes: 7[c] mille cubitos in muro vsqꝫ ad portam sterquilinij. Et[d] portam sterquilinij edificauit melchias filius rechab ꝓnceps vici bethacharen. Ipse edificauit eā 7 statuit valuas eius 7 seras 7 vectes. Et[e] portam fontis edificauit sellum filius coloẓai: ꝓnceps pagi maspha. Ipse edificauit eam 7 texit: 7 statuit valuas eius 7 seras 7 vectes: 7[f] muros piscine syloe in hortum regis: 7 vsqꝫ ad gradus qui descendunt de ciuitate dauid. Post eū edificauit neemias fili⁹ azboth ꝓnceps dimidie ptis

a Et vsq; ad vomũ fortiũ. q̃ vocat sic-qz ibi manserũt agonis te. uel forte qz fortes dauid ibi habitabãt qñ veniebant ad regem. ꝟ ꝑm hoc li vsq; ad vomũ fortiũ. intelligit excluſiue. qz fortes dauid cũ alijs nobilib⁹ manebãt intra secundũ murum. b Et edificauit iuxta eũ açer. hic agit de reedificatione muri medij. cũ subdit: c Mẽſuram secundã. i. portionẽ ſuã in secundo muro. d Cõtra aſcenſum firmiſſimi anguli. in angulis enĩ murorũ ſolet fortior murus edificari ꝟ veſup turrj ad defenſionẽ vtriuſq; lateris. e Poſt eum in monte ꝟc. menſurã ſecundã. qz edificauit in ſecũda clauſura murũ q̃ erat in aſcenſu montis eo q; ciuitas ꝓtim erat in monte ꝟ ꝓtim in valle ꝟ ꝓtim in declini. f Vſq; ad portam vomus ꝟc.] li vſq; tenet hic excluſiue qz domus ſũmi ſacerdotis erat intra murũ interiorem ſiue tertiũ quĩ erat intermedius inẽ habitationem ſacerdotum ꝟ nobilium q̃ claudebat murο ſecundo de quo ℔ agitur. Cetera patẽt ex dictis vſq; ibi: g Nathinnei aũt habitabãt in ophel. Ophel ẽ nomẽ turris ꝓpinque templo. tũ extra murũ interiorem claudentẽ habitationẽ ſacerdotum. ꝟ ibi habitabãt nathinnei qui miniſtrabãt ligna ꝟ aquas in atrio ſacerdotum ut eſſent ꝓpinqui habitatiõi ſacerdotũ: ꝑut poterat fieri. h Vſq; ad murũ templi. hic accipitur murus templi large. ꝓ muro qui claudebat habitationem ſacerdotum. quia habitatio media non poterat ꝓcedere vſq; ad murum templi accipiendo ꝓprie. imo atrium ſacerdotum ꝟ habitacula eorum erant intermedia. i Surſum autem. Hic conſequenter agitur de reedificatione muri interioris ſeu tertij intra quam habitabant ſacerdotes. in fine tamen ponitur aliquid de reedificatione muri medij. Circa primũ dicitur: Surſum autem. i. in ſuperiori parte ciuitatis in qua erat templum ꝟ habitatio ſacerdotũ. k Ad portam equorum. locus erat ad quem homines euntes ad templum poterant equitare. ſed extunc ꝓcedebant ꝑditando: ꝟ ab illo loco incipiebat habitatio ſacerdotũ. ideo ſequitur: l Edificauerunt ſacerdotes. ſcilz murum claudentem habitationẽ ipſorum. m Vnuſquiſq; contra domũ ſuam. ita ꝙ dom⁹ eorum ex vna parte iungebãtur muro. ꝟ ex parte oppoſita habebant aſpectum verſus templum. n Poſt eos edificauit ſeddo ꝟc. iſte nõ habitabat intra murũ interiorem ſed extra: verũtamen domus eius ex vna parte iungebat ſeu appropinquabat muro interiori. ꝟ ideo ibi edificauit partem ſuam. o Et intra cenaculum anguli in porta gregis edificauerunt artifices ꝟ negociatores. non in muro interiori. ſed in muro medio cui iungebatur domus eorum in parte exteriori. quia habitabant in tertia habitatione cum populo cõmuni. ut dictum eſt ſupra. Myſtice autem exponendo portas hieruſalem ſupradictas, ſciendum ꝙ hieruſalem in ſenſu allegorico ſigt ciuitatem celeſtem. ſm ꝙ dicitur Gal. iiij. Illa que ſurſum eſt hieruſalem libera eſt que eſt mater noſtra. ad illam aũt intrat ꝙ obſeruantiã mãdatorum. teſte ſaluatore Math. xix. Si vis ad vitã ingredi ſerua mandata. Mandatorũ autẽ q̃dam ſunt negatiua a malo retrahẽtia. ut illud Non occides. alia affirmatiua ad bonũ inducẽtia. ut illud: Honora patrem ꝟc. Illa igitur que a malo retrahũt: ꝟ illa q̃ ad bonũ inducũt ſunt porte ciuitatis ierlm. ſm illud ꝑs. xxxvj. Declina a malo ꝟ fac bonũ: ꝟ inhabita ꝟc. Retrahentia ꝑo a malo tria ſiũt ſpãlitẽ vitij feroz. iudicij terroz. ſupplicij horroz. Primũ figurat ꝙ portã iterquilinij. ſecundũ ꝙ portã iudiciariã. tertiũ ꝙ portam vallis. qz ſupplicia gehẽne ſm omnes doctores eſt in ꝓfundis ẽre. Inducentia ad bonũ ſũt tria ſimiliter ꝙ oppoſitum ſ. decoz opis. dulcoz fetoris. valoz muneris. qz opus virtuoſum operantem decorat: deo federat ꝟ eternam retributionem meret ſeu cõparat. Primũ deſignatur ꝙ portam dauid: qui interpretat vultu deſiderabilis. ſecundũ ꝙ portã fontis ſeu aquarũ. qz aqua gratie federat deum cum homine. tertiũ ꝙ portã negociatoz. quia ꝙ opus virtutis cõmutant ꝓ terrenis celeſtia. ꝟ ꝓ palib⁹ eterna. ad que nos perducat q̃ ſine fine viuit ꝟ regnat. p Cap. iiij.

Actum eſt autem. Hic ꝓnter ponitur triplex impedimentũ quod ſuperuenit iudeis edificantib⁹ murum. ſecundũ ponitur. v. ca. tertium. vj. ca. Primũ impedimentum fuit ab aduerſarijs eos videntibus ꝟ inuadentibus ꝟ eis inſidiantibus ꝟ ſubito eis irruentibus. ꝟ ideo neemias opponit oratiõem cõtra videntes. ſecundo defenſionem contra inuadentes. ibi: Factum eſt cum audiſſet. tertio munitionem contra inſidiantes. ibi: Et factũ eſt. quarto circũſpectionem cõtra ſubito irruentes. ibi: Et dixi. Circa primũ dicit: q Cum audiſſet ſanaballath. qui erat ꝑm⁹ inter ſamaritanos. r Iratus eſt valde. de iudeorum ꝓſperitate. s Et dixit. iudeos deſpicẽdo. t Quid iudei imbecilles faciũt: q. d. non poterunt perficere quod inceperunt. tum qz ſunt imbecilles ut dictũ eſt. tũ qz impedient eos gentiles. vñ ſubdit: v Nũ dimittent eos gẽtes: q. d. nullo mõ debẽt eos dimittere opari pacifice ꝙ Nũ ſacrificabũt ꝟ cõplebũt in vna die. trãſpoſitio eſt actuũ. ꝟ eſt ſenſus: Num cõplebunt op⁹ ſuũ ꝟ ſacrificabũt de grãs agẽdo de operis cõſummatione. q. d. nõ. qz hoc eſt eis impoſſibile. vñ ſequitur:

vici bethſur vſq; ꝓtra ſepulchr dauid ꝟ vſq; ad piſcinã q̃ grandi ope cõſtructa eſt: ꝟ vſq; ad vomũ fortiũ. Poſt eum edificauerunt leuite: reum filius bẽni Poſt eũ edificauit aſebias ꝑnceps dimidie partis vici ceile in vico ſuo. Poſt eũ edificauerũt fratres eoꝝ. bechiu filiꝰ enebad ꝑnceps dimidie partis ceile. Et b edificauit iuxta eũ açer filius ioſue ꝑnceps maſpha mẽſuram c ſecundã: cõtra d aſcenſũ firmiſſimi anguli. Poſt e eum in mõte edificauit baruch filiꝰ çabbai menſurã ſecundã: ab angulo vſq; f ad portam domus eliaſib ſacerdotis magni.] Poſt eũ edificauit merimuth filius vrie filij accbus menſurã ſecundã a porta domus eliaſib: donec extẽderet domus eliaſib. Et poſt eũ edificauerũt ſacerdotes: viri de campeſtribus iordanis. Poſt eos edificauit beniamin ꝟ aſub cõtra domũ ſuam. Et poſt eos edificauit açarias filius maaſie filij ananie: ꝟ domũ ſuã. Poſt eũ edificauit bennui filiꝰ ennada mẽſurã ſecũdã a domo açarie vſq; ad flexurã ꝟ vſq; ad angulũ Poſt eũ edificauit phalel filiꝰ oçi ꝓtra flexurã ꝟ turrim q̃ eminet de domo regis excelſa. i. in atrio carceris. Poſt eũ phadaia filius feros. Nathinnei g autẽ habitabãt in ophel: vſq; cõtra portam aquarum ad orientẽ: ꝟ turrim que ꝓminebat. Poſt eos edificauerũt thecueni menſuram ſecundam ex regione a turre magna ꝟ eminẽti vſq; h ad murũ templi. Surſum i autem ad k portam equorũ edificauerũt l ſacerdotes: vnuſquiſq; m cõtra domũ ſuã. Poſt n eos edificauit ſeddo filius emmer: contra domum ſuam. Et poſt eum edificauit ſemeia filius ſechenie cuſtos porte orientalis. Poſt eum edificauerũt anania filius ſelemie: ꝟ anon filius ſelo ſexti menſurã ſecũdã. Poſt eos edificauit meſollã filiꝰ barachie: ꝟ gazophilaciũ ſuũ. Poſt eũ edificauit melchias filius aurificis vſq; ad domũ nathinneorum ꝟ ſcutarũ vendentiũ ꝓtra portam iudicialem ꝟ vſq; ad cenaculũ anguli. Et o intra cenaculũ anguli in porta gregis edificauerunt artifices ꝟ negociatores.

Actũ p eſt autem iiij cum q audiſſet ſanaballath q̃ edificaremus murũ: iratus r ẽ valde. Et motꝰ nimis ſubſannauit iudeos: ꝟ s dixit coram fribus ſuis ꝟ frequẽtia ſamaritanoꝝ. Quid t iudei facũt imbecilles: Num u dimittent eos gentes: Num x ſacrificabũt ꝟ cõplebũt in vna die:

a Nunq̃d edificare poterũt lapides ⁊c. qñ enī nabuçardan incẽdit ciuitatem.ut habet.iiij.Reg.vltĩ.tãta fuit ignis vehemẽtia q magna ps lapidũ ita fuit adusta q resoluebant quasi in puluere ⁊ nõ erãt vltra vtiles ad edificandũ. b Sed ⁊ tobias amanites ꝓxim⁹ ei⁹.qz erãt ꝓiuncti p affinitatẽ. c Vit.veridẽdo eos. d Edificent.i.nõ curem⁹ de edificio eoꝝ.qz nihil eis valebit. ideo sequit: e Si ascẽderit vulpes transiliet murum eorũ. i.ita bassus erit.q non erit eis ad aliquã defensionem. Jn hebreo habet Dissipabit murũ eoꝝ.i. ita debilis erit.q nõ poterit sustinere aliquem impetũ. f Et dixit neemias.hoc nõ est in hebreo nec est de textu.sed subintelligit.⁊ ꝓpẽ ḃ aliquis doctoꝝ apposuit per modũ glose q̃ postea inserta est textui p ignorãtiã scriptoꝝ. g Audi deus noster. inclinando ad nos tuam clementiã eripiendo nos de opprobrio ⁊ ꝓtẽptores nr̃os opꝓbrio supponendo. b Ne operias iniquitatem eorum.dissimulãdo vindictam. i Et ꝓuocatũ est cor ꝓpi ad operandũ.tum ꝓpter opprobrium iniuste illatũ. tũ qz op⁹ ꝓsperabat in manibus eorum. k Factum est autem cum audisset ⁊c. hic ꝓnter ponitur defensio cõtra inuadere volentes.vñ subditur: l Et cõgregati sunt omnes pariter.ut fortius nos inuaderent ⁊ opus cessare facerent. m Et oramus deũ nostrum. primo ⁊ principaliter confidendo de eius protectione.quia tñ non debebãt omittere de bis que poterãt fieri humana prouidentia.ideo subditur: Et posuimus custodes sup murũ ⁊c. n Dixit autem iudas. id est viri de tribu iuda fracti timore aduersariorum.⁊ anxietate laborum. o Debilitata est fortitudo portantis. id est portantium onera ad opus. p Et bumus nimia est.quod exponitur sic ab aliquibus q oportebat multam terrã amouere ⁊ extra portare ut possent fieri fundamenta. q Et nos non poterimus edificare murũ.s.donec ista terra sit amota.qõ est vltra vires nostras.sed hec expositio non videt rationabilis.qz licz muri ciuitatis fuissent in multis locis diruti ⁊ vehemẽtia ignis adusti.tñ fundamẽta que erãt in terra remãserũt salua.⁊ iõ aliter exponũt hebrei: Et bum⁹ nimia est.i.harena ⁊ calx que sũt necessaria ad faciendũ cementũ requirunt̃ in magna quãtitate.ita q nõ possum⁹ habere.⁊ ꝓ ꝓñs nõ poterim⁹ edificare. r Et dixerũt hostes nr̃i nesciãt ⁊c.⁊ sic iminebat eis difficultas in edificando ab interiori ⁊ exteriori. s Demẽtib⁹ iudeis q̃ habitabãt iuxta eos.i.samaritanos in villis cãpestrib⁹. t Et dicentib⁹ nobis.malicias ⁊ insidias samaritanoꝝ. v Statui in loco p⁹ murũ ⁊c. ad resistendũ insultib⁹ eoꝝ.ideo subdit: x Dñi magni ⁊ terribilis.in iudicijs. y Memẽtote.quõ pugnauit ꝓpt̃rib⁹ nr̃is in mari rubro.⁊ alijs locis. z Et pugnate ꝓ fribus vr̃is.moti caritate.⁊ cõfidẽtes de dña ꝓtectiõe. a Et reuersi sumus ad muros.edificãtes destructo ꝓsilio samaritanoꝝ. Et q̃ꝑ q timore eoꝝ op⁹ intermiserãt.ut melius ab eis se defenderẽt. b Et factũ ẽ. hic ponit munitio ꝑ insidiãtes.cũ dr̃: Et factũ est a die illa. s.q̃ cogunt⁹ hostes nr̃os insidiari. c Et media ps parata erat ad bellũ.totalit̃ intẽta ad defensionẽ edificantiũ.ipsi etiã edificãtes erãt armati ꝑ lenꝫ⁹.ut si hostes irruerẽt: posset aliq̃ mõ se defendere. d Et clan.buccina.tanq̃ parati ad ꝓliũ.ut si hostes apꝓpinq̃rẽt timerẽt eos inuadẽ audiẽtes clangorẽ buccine. e Et dixi. hic ponit circũspectio ꝑ subito irruẽtes p ꝓpi vnionẽ ad certũ signũ tube clãgentis.qz ꝑtus vnita fortior ẽ se ipsa dispsa.⁊ patz hrã vsq; ibi: f Ab ascẽsu auroze. q̃ cito posset videre ad opandũ. g Donec egre.astra.i.apparẽt.qz ex tũc oportebat quiescere ab ope. b Et sint nobis vices p noctẽ ⁊ diẽ ad opandũ.nõ est p hoc intelligendũ q̃ operent̃ de nocte. qz hoc nõ posset bene fieri.ut patet ex dictis.sed aliqui p vices erant ordinati ad vigilandum de nocte p custodia ciuitatis: qui irruentibus hostibus possent alios excitare. i Non deponebamus vestimenta nostra.ex quo patet in eis magna diligentia. k Unusquisq; tñ nudabatur ad baptismũ. id est ad purificationem ꝓm modum iudeorum qui tali purificatione vtebãtur.sicut dicit̃ de Judith.xij.ca.q̃ baptizabat se in fonte aque.ꝓm alios aũt baptismus iste intelligitur ablutio sordium corporalium contractarum ex ope ac etiam sudore.

Nũquid[a] edificare poterũt lapides de aceruis pulueris qui cõbusti sũt: Ez[b] ⁊ tobias amanites ꝓximus eius ait[c]: Edificẽt. Si[c] ascẽderit vulpes:trãsiliet murũ eoꝝ lapideũ. Et[d] dixit neemias: Audi[e] deus noster qz facti sumus despectui. Cõuerte opprobriũ sup caput eorũ: ⁊ da eos in despectionem in terra captiuitatis. Ne[b] opias iniquitatẽ eorum: ⁊ peccatũ eorum coram facie tua nõ deleatur: quia irriserunt edificãtes. Jtaq; edificauimus murũ: ⁊ cõiunxim⁹ totũ vsq; ad ptem dimidiam: ⁊ [f]uocatũ est cor ꝓpi ad operandũ. Factũ[h] est autem cũ audisset sanaballath ⁊ tobias ⁊ arabes ⁊ amanite ⁊ açotij q̃ obducta esset cicatrix muri irr̃m ⁊ q̃ cepissent interrupta cõcludi: irati sunt nimis. Et[i] cõgregati sunt omnes pariter ut venirent ⁊ pugnarent contra irr̃m ⁊ molirentur insidias. Et[m] oramus deum nostrum: ⁊ posuim⁹ custodes super murum die ac nocte cõtra eos. Dixit[n] autem iudas: Debilitata[o] est fortitudo portãtis: ⁊[p] bumus nimia est: ⁊[q] nos non poterimus edificare murũ. Et[r] dixerũt hostes nostri: Nesciant ⁊ ignorent donec veniamus in medium eorum: ⁊ interficiamus eos: ⁊ cessare faciam⁹ opus. Factum est autem veniẽtibus[s] iudeis qui habitabãt iuxta eos ⁊[t] dicentibus nobis p decem vices ex omnib⁹ locis quib⁹ venerant ad nos: statui[v] in loco post murum p circuitus populũ in ordinem cum gladijs suis ⁊ lanceis ⁊ arcubus. Et p/spexi atq; surrexi. ⁊ alo ad optimates ⁊ magistratus ⁊ ad reliquã partẽ vulgi. Nolite timere a facie eorum. Dominũ[x] magnũ ⁊ terribilis mementote[y]: ⁊[z] pugnate p fratrib⁹ vestris: filijs vestris ⁊ filiabus vestris ⁊ vxoribus vestris ⁊ domibus vestris. Factum est autem cũ audissent inimici nostri nunciatũ esse nobis: dissipauit deus consilium eorũ. Et[a] reuersi sumus omnes ad muros: vnusquisq; ad opus suum. Et[b] factum est a die illa: media pars iuuenum eoꝝ faciebat opus ⁊[c] media ps parata erat ad bellum: ⁊ lancee ⁊ scuta ⁊ arcus ⁊ lorice: ⁊ principes post eos in omni domo iuda edificantiũ muros: ⁊ portantiũ onera ⁊ ꝙponentiũ: vna manu sua faciebat op⁹: ⁊ altera tenebat gladiũ. Edificantium enim vnusquisq; gladio erat accinctus renes. Et edificabãt ⁊[d] clãgebãt buccina iuxta me. Et[e] dixi ad optimates ⁊ ad magistrat⁹ ⁊ ad reliquã ptem vulgi. Opus grãde est ⁊ latũ: ⁊ nos separati sum⁹ i muro ꝓcul alter ab altero. Jn loco q̃cunq; audieritis clangorem tube: illuc cõcurrite ad nos. Deus noster pugnabit p nobis: ⁊ nosipsi faciamus opus. Et media ps nr̃m teneat lãceas ab[f] ascẽsu auroze donec[g] egrediãt astra. Jn tpe q̃z illo dixi populo: Unusquisq; cum puero suo maneat i medio irr̃m: ⁊[b] sint nobis vices p noctem ⁊ diem ad operandũ. Ego autẽ ⁊ fratres mei ⁊ pueri mei ⁊ custodes qui erant post me: non[i] deponebamus vestimẽta nostra. Unusquisq;[k] tñ nudabatur ad baptismũ.

T factus est clamor ꝑpli. Hic po-
nit secundū impedimentū ꝓueniens ex vsuris quib⁹
diuites in ꝑplo iudeox grauabāt inopes. ⁊ ideo ꝓmo
describit afflictio ꝑpli in egestate. secūdo reprehensio diuitū ex
impietate. ibi: Et irat⁹ sum nimis. tertio facta remissio ex cō-
muni caritate. ibi:
Et ego ⁊ fratres
mei, quarto larga
necmie expensio in
hospitalitate. ibi:
A die ār illa. Cir-
ca ꝓmū dr: Et fa-
ct⁹ est clamor ꝑpli
notabiliē grauati
a diuitib⁹. q. ege-
state cōpulsi acce-
ꝑrāt ab eis ad vsu-
ram. ⁊ aliqs de li-
teris suis eis vēdi-
derāt. ⁊ adhuc de
residuis sibi facere
volebāt saltē aliq.
ideo subdit: b
Et erāt qui dice-
rēt. s. aliqui de po-
pularib⁹. Filij nr̄i
nr̄ē. c Et erāt
q̄ dicerēt. Hec est
secūda q̄rela. d
Agros nr̄os nr̄ē]
s. venditiōi uel im-
pignoratiōi. e
Et alij dicebāt. hec
est tertia querela.
f Mutuo sumam⁹ pecunias. i. ad
vsurā. g De-
musq; agros nr̄os
vendēdo uel impi-
gnorādo: sic egy-
ptij tpe famis ven-
diderūt ḡras suas
regi. ut hr̄ Ḡen.
xlvij. b Et nūc
sicut car. fra. nr̄ox
nr̄ē. i. sicut diuites
de ꝑplo nr̄o liberi
sūt. sic ⁊ nos debe-
m⁹ eē. ⁊ filij nr̄i sic
filij sui. cū sum⁹ de
eadē lege. i induci
tur. ꝓ rōne. q̄ me-
li⁹ erat vēdere uel
impignorare ḡras
⁊ possessiones regi
gentili q̄m filios ⁊
filias subjicere ꝑpe-
tuti. Alie exponit
⁊ meli⁹. ut vi-
delr. q. ꝯzobabel
esdras ⁊ neemias
ut plures posset se-
cū adducē de babylone ꝓmiserāt libertatē ⁊ ꝓsperitatē. iō ali-
qui eox i afflictione positi ḡrelādo dicebāt: Et nūc sic carnes
fratr̄ nr̄ox. i. iudeox q̄ remāserūt i babylone sūt i afflictiōe ⁊
labore. i Sic carnes nr̄e sūt. hic i ꝑsili afflictiōe ul maiori.
k Et sic filij eox. sūt subiecti ꝑtuti. Ita ⁊ filij nr̄i. ideo sub-
dit: l Ecce nos subiuga. filiī. nr̄os nr̄ē. ⁊ sic non sum⁹ melioꝛ
cōditiōis q̄m ipsi. sed in aliq⁹ peioris. m Et irat⁹ sū nimis.
Hic ponit reprehensio diuitū, q̄rē oppressionē pauperū ꝓdictā. cū
dr: Et irat⁹ sū nimis. ꝑbū est neemie iratꝰ. nō ira q̄ est ꝑ vitiū
sed ꝑ zelū. n Cū audissem clamorē eox ꝑm ꝑba hec. q̄ sona-
bāt displicere eis q̄ de babylone rediissent. o Cogitauitq;

T factus est V
clamor populi ⁊ vxorū
eius magn⁹ aduersus
fratres suos iudeos. Et erant
qui dicerent: Filij nostri ⁊ filie
nostre multe sunt nimis. Acci-
piamus ꝓ precio eorum fru-
mentū: ⁊ comedam⁹ ⁊ viuam⁹
Et erāt qui dicerent: Agros
nostros ⁊ vineas ⁊ domos no-
stras opponamus:] ⁊ accipiam⁹
frumentū in fame. Et alij dice-
bant: Mutuo sumam⁹ pecu-
nias in tributa regis: demusq;
agros nostros ⁊ vineas. Et
nunc sicut carnes fratrū nostro-
rum: sic carnes nostre sunt:] ⁊
sicut filij eorum: ita ⁊ filij nostri
Ecce nos subiugam⁹ filios no-
stros ⁊ filias nostras in seruitu-
tem. ⁊ de filiab⁹ nostris sūt fa-
mule: nec habem⁹ vnde possint
redimi: ⁊ agros nostros ⁊ vi-
neas nostras alij possident. Et
iratus sum nimis: cum audis-
sem clamorem eorum ꝑm verba
hec: cogitauitq; cor meū. Et
increpaui optimates ⁊ magi-
stratus ⁊ dixi eis: Vsuras ne
singuli a fratribus vestris exi-
gatis: Et congregaui aduersū
eos concionem magnam: ⁊ dixi
eis: Nos ut scitis redemimus
fratres nostros iudeos qui ven-
diti fuerant gentibus ꝑm possi-
bilitatem nostram. Et vos igi-
tur vendite fratres vestros: ⁊
redimemus eos. Et siluerunt
nec inuenerunt quid respon-
derent. Dixiq; ad eos: Non est
bona res quam facitis. Quare
non in timore dei nostri ambu-
latis: ne exprobretur nobis a
gentibus inimicis nostris? Et
ego ⁊ frēs mei ⁊ pueri mei cō-
modauimus plurimis pecuniā
⁊ frumentū. Non repetamus
in cōmune istud. Es alienum
cōcedamus: quod debetur no-
bis. Reddite eis hodie agros
suos ⁊ vineas suas ⁊ oliueta
sua ⁊ domos suas. Quin potiꝰ
⁊ centesimā pecunie frumen-
ti vini ⁊ olei quā exigere soletis
ab eis: date ꝑ illis. Et dixerūt
Reddemus: ⁊ ab eis nihil que-
remus. sicq; faciemus ut loque-
ris. Et vocaui sacerdotes: ⁊ ad-
iuraui eos ut facerent iuxta qđ
dixeram. Insuper excussi sinū
meum ⁊ dixi: Sic excutiat de
omnem virū qui non cōpleue-
rit verbum istud: de domo sua
⁊ de laboribus suis. Sic excutiat
⁊ vacuus fiat. Et dixit vniuer-
sa multitudo amen. Et lauda-
uerunt deum. Fecit ergo ꝑplꝰ si-
cut erat dictum. A die aūt illa
qua ꝓcepit rex mihi ut essem
dux in terra iuda ab anno vice-
simo vsq; ad annū tricesimū se-
cundum artaxerxis regis per
annos duodecim: ego ⁊ fra-
tres mei annonas que duci-
bus debebantur non comedi-
mus. Duces aūt ꝓmi qui fu-
erunt ante me grauauerunt po-
pulum: ⁊ acceperunt ab eis in
pane ⁊ vino ⁊ pecunia quotidie
siclos quadraginta. Sed ⁊ mi-
nistri eorum depressērant popu-
lum. Ego autem non feci ita
ꝓpter timorem dei. Quin po-
tius in opere muri edificaui: ⁊
agrū non emi: ⁊ omnes pueri
mei congregati ad opus erant.

coꝛ meū. mecū ita q̄ nō ignoꝛe ꝙ ex modestia ⁊ deliberatiōe ꝓces-
sit ad reprehensionē diuitū. p Vsuras ne sin. a fra. vr̄is exigat⁹. q.
d. hoc est manifestū. ⁊ tñ hoc est valde malū ⁊ lege ꝓhibitū Deut.
xxiij. q Et cōgregaui aduersū eos cōcionē magnā. ut erubesce-
rēt renuere correctionē meā rationabilē. r Nos ut scitis redemi-
mus frēs nr̄os nr̄ē. licz
eni illi q̄ erāt i babylone
redijssent sine redēptoꝛe
tñ ꝯzobabel esdras ⁊ ne-
emias aliqs iudeos rede
merāt: q̄ fuerāt venditi
gentilib⁹ extra prātem
regis babylonis. s Et
vos igit vendite frēs vr̄os
hebreos q̄s emistis i ser-
uos ꝑ legē. t Et silu-
erūt. nō habentes r̄nsionē
rationabilē. v Me ex-
ꝓbrēt nobis a gētib⁹. s. q̄
nō timet⁹ dñm: nec legē
ei⁹ ꝓuatis. x Et ego.
Hic ꝑponit remissio
facta pauꝑib⁹ ex coī cari
tate. ⁊ incipit neemias a
seipso. d. Et ego ⁊ frēs
mei nr̄ē. ⁊ seq̄t: y Nō
repetam⁹ in coē istud. i.
coiter ꝓsentiam⁹ ut ista
nō repetant. z Red-
dite eis hodie agros. vē-
ditos uel ipignoratos.
a Quin pot⁹ ⁊ cē. ꝓ.
fru. vi. ⁊ olei quā exi. so.
ab eis. ut soluerēt regi. ꝓ
tributo ere. b Date. ꝑ
illis. q. sūt ita paupes q̄
nō habēt vnde soluāt. so-
luēni sacerdotes ⁊ mini-
stri erāt imunes ab hmōi
buto. ut hr̄ ē. Esdre. vij.
c Et vocaui sacerdotes
nr̄ē. q. erāt gubnatoꝛes
ꝑpli a tpe redit⁹ captiui-
tat̄ babylonice. ut dictū
fuit ē. in ꝓncipio Esdre.
ut sic ꝙbū istud eēt fir-
mū. d Insuꝑ excussi
sinū meū. sic eni ꝓbe
aliqñ vrebant sensibilib⁹
signis. ut ꝑplexe eoꝛ es-
sent magi note. sic ysaias
iuit nud⁹ ⁊ discalciat⁹.
ut hr̄ Ysaie. xx. ca. ⁊ hie-
remias posuit cathenas
ligneas in collo suo Hie-
remie. xxviij. in signū q̄
ꝑplꝰ isrl sic duceret̄ in ca-
ptiuitatē. sic neemias ex-
cussit sinū suū ozādo q̄
sic euacuaret dom⁹ suas
⁊ ejceret de coitate ꝑpli
q̄cūq; nō ꝑsentiret ꝙ vo
⁊ facto in huiusmōi remissiōe. e A die aūt illa. Hic ꝑponit descri-
bit neemie expēsio in hospitalitate. q. ne ꝑplꝰ grauaret. multa dimi-
sit ab eo qđ tenebāt sibi ranq̄ duci debebant. ⁊ illos q̄ ex pte regis ve-
nebāt recipiebat ⁊ sustētabat de ꝓprio suo q̄ a coitate ꝑpli debebāt su-
stentari. ⁊ hoc est qđ dr: f Per ānos. xij. quib⁹ fuꝑple fuit dux
missus a rege artaxerxe. g Annonas. i. victum. h Que
ducibus debebant. a ꝑplo iudeoꝝ ratiōe officij. i Non comedi-
mus. imo talia q̄rauī ne ꝑplꝰ nimis grauaret. sic fuerat tpe alioꝝ
ducū. k Quin potius in ope muri edificaui. etiā manu ꝓpria. ij
essem in statu ducis ut per hoc populus incitaretur ad operandum.
⁊ hec est forma boni pastoris. ut det alijs exemplum boni operis.

Judei[a] q̄z ⁊ magistratus cen/
tū q̄nquaginta viri: ⁊[b] qui veni/
ebant ad nos de gentib⁹ qui in
circuitu nostro sunt: ⁊in mensa[c]
mea erāt. Parabaf aūt mihi p
dies singulos bos vnus: arietes
sex electi: exceptis volatilibus:
⁊[d] inter dies decē vina diuersa:
⁊[e] alia multa tribuebā. Insup
⁊ ānonas ducatus mei nō que/
siui. Valde enī erat attenuat⁹
ppls. Memēto[f] mei deus me⁹
in bonū: ſm[g] omnia que feci po/
pulo huic.

VI

Actum[h] est autē cum
audisset sanaballath ⁊
tobias ⁊ gosem arabs
⁊ ceteri inimici nostri q̄ edifi/
cassem ego murū: ⁊ non esset in
ipso residua interruptio: vsq;
ad tempus autem illud valuas
nō posuerā in portis: miserūt[i]
sanaballath ⁊ tobias ⁊ gosem
arabs ad me dicentes: Veni ⁊
percutiam⁹ fedus pariter in vi/
tulis[k] in campo[l] vno. Ipsi au/
tem cogitabant ut facerent mi/
bi malum. Misi[m] ergo ad eos
nuncios dicens: Opus[n] gran/
de ego facio ⁊ non possum de/
scendere: ne forte negligatur
cum venero ⁊ descēdero ad vos
Miserūt aūt ad me ſm verbū
hoc p quatuor vices. ⁊ rndi eis
iuxta sermonē priorē. Et[o] misit
ad me sanaballath iuxta verbū
pīus quinta vice puerū suū: ⁊
epistolā habebat in manu sua
scriptā hoc modo. In[p] gentib⁹
auditū est: ⁊[q] gosem dixit: q̄[r]
tu ⁊[s] iudei cogitetis[t] rebellare:
⁊ [u]pterea edifices murū: ⁊[v]
leuare te velis sup eos regem:
ꝓpter[w] quā causam ⁊ ꝓphetas po
sueri qui predicēt de te in hieru/
salē dicentes: Rex in iudea est.
Auditurus[x] est rex verba hec:
Idcirco[y] nunc veni ut[z] ineam⁹
cōsilium pariter. Et misi ad eos
dicens: Non est factum ſm
verba hec que tu loqueris. De
corde enim tuo tu componis
hec: Omnes enim hi terrebant
nos: cogitantes q̄ cessarent
manus nostre ab opere ⁊ qui/
escerem⁹. Quā ob causam ma/
gis confortaui manus meas.
Et[a] ingressus sū domū samaie
filij dalaie filij methabeel se/
creto. Qui[b] ait: Tractemus[c]
nobiscum in domo dei in medio
templi ⁊ claudam⁹ portas edis
quia venturi sunt ut interficiāt
te: ⁊ nocte venturi sunt ad oc/
cidendum te. Et[d] dixi: Num[e]
quisq̄ similis mei fugit: Et[f]
quis ut ego ingredietur templū
⁊ viuet: Nō ingrediar. Et[g] in/
telleri q̄ deus nō misisset eum:
sed quasi vaticinans locut⁹ est
ad me. ⁊ tobias ⁊ sanaballath
cōduxissent eū. Accepat enī pre/
ciū ut territus facerē ⁊ peccarē:
⁊ haberem malū qđ exprobra/
rent mihi. Memento mei dñe
pro tobia ⁊ sanaballath iuxta
opa eorū talia: sed ⁊ noadie p/
phete ⁊ ceterorū ꝓpharū qui
terrebāt me. Cōpletus[h] est aūt
mur⁹ vicesimoq̄nto[i] die mēsis

---

a Judei quoq; ⁊ magistratus centū quinquaginta viri. i. aliq̄ de iudeis quib⁹ debebant expense a ppō rōne eois status uel officij. ⁊ similit gētiles qui erāt ad custodiā terre quib⁹ ppls debebat de expensis. puidere: quor⁹ numer⁹ ascendebat ad centū q̄nquaginta viros. b Et qui veniebāt ad nos ⁊c.] s. a samaritanis philisteis ⁊ alijs gentibus q̄ erāt in circuitu ir'm. p aliquibus negocijs. c In mensa mea erāt. ne ppls grauaref de expensis eorū. d Et iné dies. x. vina diuersa. tātū enī expēdebaf in domo eius de vino q̄ in decē dieb⁹ euacuabanf aliqua uolia. ⁊ oportebat accipe alia. e Et alia multa tribuebā. que ppls eois debebat soluere ad eius subleuationem. f Memento mei deus meus in bonū. gratie ⁊ glorie. g Scōm omnia que feci ppō huic. ꝓpter amorē tuum ⁊ caritatem fraternam. b Cap. vj. Actū est autē. Hic ponit tertiū impedimentum ꝓueniens circa psonā neemie. q̄ ipedita ipediref totus ppls per ꝓnās ab opere. ⁊ primo ponit impedimentū sibi prouenies ex parte gentiliū. secundo ex parte iudeorum. ibi: Et ingressus sum. prima in duas. qz primo ponit impedimentum simulationis. secūdo cōminationis. ibi: Et misit ad me. primū autem impedimentum qđ querebant gentiles erat q̄ simulabant se velle facere cōfederationē cum neemia. ⁊ sub hoc pretextu educere eum de ciuitate. ⁊ sic eum ꝓditorie occidere. ut sic alij iudei cessarent ab opere. ⁊ hoc est quod dicitur: i Miserunt sanaballath ⁊ tobias ⁊c. veni. s. extra ciuitatē ⁊ percutiam⁹ fedus. s. amicitie. k In vitulis. quādo enī fiebat fed⁹ amicitie: occidebaf vnū aial uel plura. i signū q̄ illi q̄ pcutiebant fed⁹ ad inuicē eēnt digni morte. si vellent cōtra fedus venire. In hebreo habef: In cipim. ⁊ est nomen regionis extra ir'm. ut dicit Ra. Sa. l In campo vno. In hebreo habef: In campo ono. ⁊ est nomen loci determinati in regione predicta. ⁊ credo q̄ littera nostra corrupta est p scriptores ex similitudine istarū duarum dictionū. m Misi ergo ad eos nuncios. declinando periculum sagaciter: ⁊ excusando me ⁊raciē. d. n Opus grande ego facio ⁊c. qz p absentiā ꝓncipalis ⁊ preceptor⁹ talia negligunf. o Et misit ad me. Hic ponif secundū impedimētū qđ fuit cōminatiōis. qz videntes q̄ nō poterāt opus impedire p neemie occisionē. inceperūt ei cōminari de rebellione apparēti ꝓtra regem. ut sic territ⁹ dimitteret opus. ⁊ hoc est qđ subdit: p In gentibus auditū est. i. fama eoi diuulgatū. istud erat scriptū in lrā sibi missa. ⁊ ea que sequunf: q Et goçem dixit. iste erat de principalib⁹ inter gentiles. ⁊ ꝓpter hoc dictū eius scriptū erat in epla. r De tu. principaliter. s Et iudei. tibi adherentes ꝓnter. t Cogitetis rebellare. cōtra regem. v Et ꝓterea edifices murū. ad vestrā defensionem. x Et leuare te uelis sup eos regem. ꝓpria auctoritate ⁊ presumptione. y Propter quā causam ⁊ ꝓphetas posueris ⁊c. hoc erat manifeste falsū. qz aggeus ⁊ çacharias tūc prophetāt es. nō. ꝓphetabāt a neemia positi. ꝑ a deo ispirati ⁊ ordinati: nec. ꝓbabāt de regno neemie. ꝑ de tēpli ⁊ ciuitat⁹ edificatione. z Auditur⁹ est rex verba hec. q. d. ita sunt coia ⁊ diuulgata q̄ nō poterūt eū latere. a Idcirco nūc veni. extra ir'm. b Ut ineam⁹ ꝓsiliū pariter. q. d. volum⁹ tibi ꝓtra piculū imminens fideliter consulere. quod tamē erat falsum: quia querebāt eum occidere. c Et ingressus sū. Hic consequenter ponitur impedimentum prouenies ex ex pte iudeoꝝ. q̄ erat piculosius. qz nulla pestis grauior ad nocendū q̄ familiaris inimic⁹ ⁊ primo circa hoc ponitur impedimētum a falsis ꝓphetis. secūdo ab alijs iudeis. ibi: Sed ⁊ in dieb⁹ illis. Circa primū sciendū q̄ aliqui iudei fauebant samaritanis. p muneribus ab eis receptē. ⁊ sic querebāt tradere neemiā in manib⁹ eoꝝ. uel saltē terrere eū fingēdo se loq̄ spū ꝓphetico. ut sic op⁹ ipediref. ⁊ ꝑ hoc dr: Et ingressus sū domū samaie. credens ipsū eē amicū suū ⁊ fidelē ꝑ fecit. ꝑ inuenit de facto ꝓriū. d Qui ait. ad me terrendū. e Tractem⁹ nobiscū ⁊c. intēdebat enī iste p sua mēdacia includere neemiā intra templū tanq̄ ex timore fugitiuū. ⁊ sic ppō ab ope recedēte ⁊ ꝓpijs negocijs intēdēte. neemias suis hostib⁹ traderef. uel saltē de fuga ꝓfusus redderef. f Et dixi. repellēdo ei⁹ psuasionē iniquā. g Mū quisq̄ sicis mei fugit. i. ita ꝓfidēs de deo. sic ⁊ ego. q. d. nō. b Et q̄s ut ego ingre. tē. ⁊ viuet. q. d. si q̄s tātū ꝓfidēs de ꝓtectiōe diuina ut ego. fugēt ad tēplū timore būano. de⁹ deberet sibi auferre vitā. i Et itelleri q̄ de⁹ nō misisset eū. ꝑ intellexit neemias p reuelationē diuinam. uel p cōiecturā būanā. k Cōplet⁹ est aūt murus. licz supuenissent multa impedimenta. ut pz ex predictis. l Vicesimoquinto die mensis elul. Hic est mensis sextus apud hebreos. ⁊ correspondet partim augusto: ⁊ partim septembri de cōmuni cursu.

a Quinquagintaduobus diebus. in ꝟ apparet magn⁹ feruor in operando. q̄ in tā paruo tempore ⁊ cum tot impedimētis factū fuit tātū op⁹. ideo postea subdit b Et scirent q̄ a dño factū est op⁹ hoc. q: non potuissent hoc fecisse in tam paruo tēpore nisi fuissent a deo adiuti specialiter. c Sed ⁊ in dieb⁹ illis. hic ponit secundū impedimētū a iudeis q̄ erāt pfederati samaritanis p matrimonia. ⁊ sic reuelabāt eis neemie consilia ⁊ hoc est qđ dicitur: Sed ⁊ in diebus illis ⁊c. epe mittebant ad tobiam. in quibus reuelabāt facta ⁊ dicta neemie. cuius causa subdit: d Multi enim erāt in iudea habentes iuramentū eius. i. fedus cum eo initū iuramento. e Quia gener erat sechenie. iste enim sechenias erat de maioribꝰ inter iudeos. ⁊ similiē me sollam de quo subdit: f Sed ⁊ laudabāt eū. s. tobiam. g Lozā me. ut inducerent me ad eundum ad ipsum sub pretextu federis ineūdi. ⁊ sic interficerer ibi. h Et verba mea nunciabāt ei. latenter per nūcios ⁊ litteras.

i Cap. vij. Ostꝫ autem. Superius descripta est muri ciuitatis ꝓparatio. hic ꝓsequit describit eius clausio. ⁊ primo describit ciuitatis clausura. secundo pplī sūma. ibi: Deꝰ aūt. Circa primū ꝟo ꝑmo describitur positio portarū. cum dicitur: Et posui valuas. secundo seratum ⁊ rectū. cum elul: quinquagintaduobꝰ diebus. Factū est ergo cum audissent oēs inimici nostri ut timerēt vniuerse gētes q̄ erāt in circuitu nostro: ⁊ cōciderent intra semetipsos: ⁊ scirent q̄ a dño factū ē op⁹ hoc. Ɔ ⁊ in diebꝰ illis multe optimatū iudeorum epistole mittebantur ad tobiā: ⁊ a tobia veniebant ad eos. Multi enim erant in iudea habentes iuramentum eiꝰ q̄ gener erat sechenie filij iozei: ⁊ iohannan filius eius acceperat filiam mesollam filij barachie. Sed ⁊ laudabāt eum coram me: ⁊ ꝟba mea nunciabāt ei. Et tobias mittebat epistolas ut terreret me. VII

Ostꝫ aūt edificatus est murus: ⁊ posui valuas: ⁊ recensui ianitores ⁊ cantores ⁊ leuitas: ꝓcepi anem fratri meo ⁊ ananie principi domus de ihm: ipse enim quasi vir verax ⁊ timens deum plus ceteris videbaꝫ. Et dixi eis: Nō apiant̄ porte ihm vsq̄ ad calorē solis. Cūq̄ adhuc assisterent: clause porte sunt ⁊ opilate. Et posui custodes de habitatoribus ihm singulos p vices suas: ⁊ vnūquēq̄ contra domū suam. Ciuitas aūtē erat lata nimis ⁊ grandis: ⁊ pplus paruus in medio eius: ⁊ non erant domus edificate. Deus aūt dedit in corde meo ⁊ cōgregaui optimates ⁊ magistratꝰ ⁊ vulgus ut recenserē eos. Et inueni librū census eoꝝ qui ascenderāt primū: ⁊ inuentū est scriptū in eo: Istī filij ꝓuincie qui ascenderūt de captiuitate migrantiū quos transtulerat nabuchodonosoꝛ rex babylonis: ⁊ reuersi sunt in ihm ⁊ in iudeā vnusquisq̄ in ciuitatē suam qui venerant cum çorobabel: iosue neemias açarias raamias naamin mardocheꝰ belsar mespharat beggoai naum baana. Numerus virorum populi israel. Filij pharos duo milia centum septuagintaduo. Filij sapharia: trecenti septuagintaduo. Filij area: sexcenti quinquagintaduo. Filij phetmoab filiorū iosue ⁊ ioab: duo milia octingenti decem ⁊ octo. Filij belam mille octingēti quinquaginta quatuoꝛ. Filij çethua: nōgenti quadragintaq̄nq̄. Filij çachai septingēti sexaginta. Filij bennui: sexcenti quadragintaocto. Filij bebai: sexcēti vigintiocto. Filij açgad: duo milia trecenti vigintiduo. Filij adonicā: sexcēti sexaginta septē. Filij beguai: duo milia sexaginta septē. Filij adin: sexcēti q̄nquagintaq̄nq̄. Filij ather filij eçechie: nongēti octo. Filij asem: trecēti vigintiocto. Filij besai: trecēti vigintiquatuoꝛ. Filij areph: centum duodecim. Filij gabaon nonagintaq̄nq̄. Filij bethleem ⁊ netupha: centum octogintaocto. Viri anathot: centū vigintiocto. Viri bethamoth: quadragintaduo. Viri cariathiarim cephira ⁊ beroth: septingēti quadragintatres. Viri rama ⁊ nebo: sexcenti vigintivnus. Viri machmas: centum vigintiduo. Viri bethel ⁊ dai: ducenti vigintitres. Viri nebo alterius: quinquagintaduo. Viri belā alterius: mille ducēti quinquagintaquatuoꝛ. Filij arem: trecenti viginti. Filij bierichō: trecenti quadragintaquinq̄. Filij lodadin ⁊ ono septingenti vigintivnus. Filij senaa: tria milia nongenti triginta. Sacerdotes. Filij idaia in domo iesua nongēti septuagintatres. Filij emmer: mille q̄nquagintaduo. Filij phessur: mille ducenti quadragintaseptē. Filij arem: mille decem ⁊ septem. Leuite. Filij iosue ⁊ cedmihel filiorum oduie: septuagintaquatuoꝛ. Cantores. Filij asaph centum quadragintaocto. Janitores. Filij sellū: filij ather: filij thelmon: filij accub: filij athita: filij sobai: centum trigintaocto Nathinnei. Filij soa: filij asupha: filij thebaoth: filij ceros: filij siaa: filij fadon: filij lebana: filij agaba: filij selmon: filij anan: filij geddel: filij gaer: filij raabia: filij rasin: filij nechoda: filij iezē: filij aça: filij phasea: filij besai: filij munim: filij nephusim: filij bebue: filij acupha: filij açur: filij besluth: filij maida: filij arsa: filij berchos: filij çiçara: filij thema: dicitur: k Et dixi eis: non apriantur porte. ⁊c. ne subito irrueret aduersarij anteq̄ viri bellatores essent plenarie excitati: ⁊ per ordinationem custodum. cum dr: Et posui custodes ⁊c.

l Et non erant dom⁹ edificate. videtur cōtrariari ei quod predicitur: Unumquēq̄ cōtra domū suā. dicendū q̄ domus non erant edificate ad permanendū. sed iuxta muros a parte interiori fecerant quedā appendicia ⁊ tuguria in q̄bus poterant manere ad temp⁹ quousq̄ ciuitas esset interius edificata. ⁊ ideo quod dictum est supra de edificatione muri exterioꝝ ⁊ medij ⁊ muri interioris: ⁊ domorum sacerdotalium: ⁊ aliquorum aliorum: dicitur ibi per anticipationem. m Deus autem. Descripta ciuitatis clausura: hic consequenter describitur populi sūma. qō fecit neemias ex inspiratione diuina. ut videret qui essent habitaturi in ihm: ⁊ q̄ extra ⁊ de habitantibus in hierusalem qui ⁊ qualiter deberent edificare muros interiores: ⁊ domos ad habitandū. ⁊ ista numeratio populi habetur ꝟ. Esdre. ij. ca. ita q̄ hic ⁊ ibi est idem numerus totiꝰ multitudinis. licꝫ in aliquibus varieꝫ ꝑm partes ⁊ ꝑm nomina numeratorum. qō factum est. quia plures eoꝝ erāt binomij: ⁊ hic noiantur vno nomine: ⁊ alio ibi. ⁊ ideo exponatur littera sicut ibi fuit exposita vsq̄ ibi:

a Nōnulli aūt de p̄ncipibus. vbi exp̄imunt munera q̄ dederunt p̄ncipes in templo dñi. qz. j. Esdre. iij. ponūt tm̄ in generali. hic aūt ponūt magis in speciali. z p3 lrā.

b Cap. viij.
Et venerat mensis septimus.
Postq̄ descripta est ciuitat̄ muratio z murate clausio: hic p̄mittit describit p̄li congregatio ad deprecādū dñm ne p̄ peccata populi ciuitas iterū vastaret. Circa q̄ p̄mo describit festiua celebratio secūdo transgressiōis cōfessio. ix. ca. tertio correctionis firma p̄missio. ca. x. Circa p̄mū describitur p̄mo celebratio festi tubarū. secūdo tabernaculorum. ibi: In die secundo. Circa p̄mā celebrationem p̄mo describit legis lectio. secūdo eiusdem interp̄tatio. ibi: Dixit autē neemias. Circa p̄mū dicit: Et venerat mensis septim⁹. q̄ apud hebreos erat q̄si totus festiu⁹. qz prima die erat festum tubarū. in memoriam liberationis ysaac ab immolatione. z. x. die festum expiationis in memoriā diuine placationis de fabricatione vituli aurei in deserto. z. xv. die festū tabernaculorū in memoriam q̄ filij israel post exitum de egypto habitauerunt in tabernaculis in deserto. z istud festū celebrauerunt filij israel qui de captiuitate redierant: non tm̄ prima die mensis septimi. sed. xv. die. ut videbit. j. sequēti ca. Scenopegie sub esdra z neemia. hoc non est in hebreo. nec est de textu. nec subintelligit. qz scenopegia idem est q̄ festū tabernaculorū: q̄ non fiebat tunc. s. prima die mensis septimi. sed post. s. xv. die. qz sic p̄cepit Leuit. xxiij.

c Congregatusq̄ est omnis p̄ps q̄si vir vnus i. totaliter z p̄fecte. uel vno animo z voluntate ad festū celebrandum.

d Ad plateā que est ante portā aquarū. ista porta nolak porta fontis ē. iij. ca. z in opposito illius porte non tm̄ immediate erat atriū vbi hoies orabāt z audiebant verbū diuinū. z hoc atriū vocat hic platea.

e Et dixerunt esdre scribe ut offerret librū legis moysi. quā reparauerat. ut dictū est ē. Esdre. vij. z ideo eā melius docere poterat.

f Et legit in eo apte. i. intelligibiliter declarādo ea q̄ videbant obscura.

g In die p̄ma mēsis septimi. in q̄ est festū tubarū. ut p̄cipit Leuit. xxiij.

h De mane vsq̄ ad mediā die. in q̄ apparet ei⁹ sollicitudo p̄li in docēdo z deuotio p̄li ita diu z attēte audiendo. ideo subdit:

i Et aures z̄c. erecte ad librū. i. ad audiendū ea q̄ legebant in libro. z aures mentis erāt attēte ad intelligēdū.

k Stetit z̄c. sup gradū ligneū. de quo aūt de salomōe q̄ stetit sup basim eneā ad loquēdū p̄lo. ut hic j. Paral. vj. Sed illam basim z alia metalla portauerūt secū chaldei q̄n incenderūt templū z ciuitatē. ut hic. iij. Reg. vlt. Esdras aūt nō erat ita diues sicut salomon. z iō p gradu eneo fecit gradū ligneū ad loquendū.

l Et benedixit esdras dño deo. omnes q̄ in p̄ncipio p̄dicationis ad impetrandū grām dei debet fieri oratio nō solū a p̄dicāte: sed etiā a toto p̄lo. iō subdit: Et rñdit omis p̄ps z̄c.

m Populus aūt stabat i gradu suo. i. inferius q̄ esdras q̄ supereminebat populo. ut p̄dictū ē.

n Dixit aūt neemias. hic p̄mittit describit lectiōis interp̄tatio. cū de Dixit aūt neemias ipse ē athersatha. sic enī alio nōie dicit⁹ est. cui⁹ ratio dicta fuit ā Esdre ij. ca.

o Et esdras sacerdos z scriba z̄c. Non est p̄ hoc intelligendū q̄ isti ex̄s simul loquerent. qz esset magna confusio intellectus audientiū q̄ instructio. nisi forsitan in diuersis locis z diuersis p̄tib⁹ p̄li sic loq̄rent q̄ vn⁹ nō impediret alium. qō tm̄ nō videt verū. qz in p̄ncipio hui⁹ capituli dr:

filij nasia: filij athupha: filij seruorum salomonis: filij sothai: filij sopherech: filij pheruda: filij iabala: filij dercon: filij gedel filij saphata: filij achil: filij phocereth qui erat ortus ex asbaim filio āmon. Omnes nathinnei: z filij seruorum salomonis: trecēti nonagintaduo. Hi sūt aūt qui ascenderūt de thelmala thelarsa cherub adon z emer z nō potuerūt indicare domū patrū suoz z semen suū: vtrū ex israel essent. Filij dalaia: filij tobia: filij nechoda: sexcenti quadragintaduo. Et de sacerdotibus: filij iobia: filij accos: filij berzelai qui accepit de filiab⁹ berzelai galaaditidis vxorē. z vocat⁹ est noīe eoz. Hi quesierūt scripturā suā in censu z nō inuenerūt: z eiecti sunt de sacerdotio. Dixitq̄ athersatha eis ut non manducarēt de sanctis sanctoz donec staret sacerdos doctus z eruditus. Omis multitudo quasi vir vnus: quadraginta duo milia sexcenti sexaginta: absq̄ seruis z ancillis eoz q̄ erāt septē milia trecenti triginta septē: z inter eos cantores z cātatrices ducentę. Equi eoz sexcenti triginta septem: muli eoz ducenti quadraginta quinq̄ cameli eorū quadringenti triginta q̄nq̄: asini sex milia septingēti viginti Hucusq̄ refert quid in cōmentario scriptum fuerit: erit nec mie historia texit. Nonnulli[a] aūt de p̄ncipib⁹ familiarū dederūt in opus. Athersatha dedit in thesaurū: auri dragmas mille: phialas quinquaginta: tunicas sacerdotales q̄ngētas triginta. Et de p̄ncipib⁹ familiarū dederūt in thesaurū opis: auri dragmas viginti milia: z argenti mnas duo milia ducentas. Et q̄ dedit reliqu⁹ p̄ps auri dragmas viginti milia: z argenti mnas duo milia: z tunicas sacerdotales sexaginta septē Habitauerūt aūt sacerdotes z leuite z ianitores z cantores z reliquū vulgus z nathinnei z omnis israel in ciuitatib⁹ suis.

Et venerat VIII mensis septimus. Filij autem israel erāt in ciuitatibus suis. Cōgregatusq̄[c] omnis populus quasi vir vnus ad[b] plateam que est ante portā aquarū: z[c] dixerunt esdre scribe ut afferret librum legis moysi: quam preceperat dñs israeli. Attulit ergo esdras sacerdos legem coram multitudine virorum z mulierum: cunctisq̄ qui poterant intelligere: in die[d] prima mensis septimi. Et[e] legit in eo aperte in platea que erat ante portam aquarum de[f] mane vsq̄ ad mediā diem: in conspectu virorum z mulierum z sapientium. Et[i] aures omnis populi erant erecte ad librum. Stetit[k] autem esdras scriba super gradum ligneum quem fecerat ad loquendum: z stetерunt iuxta eum mathathia z senia z ania z uria z elchia z maasia ad dexteram eius: z ad sinistrā phadaia misabel z melchia z asum z aseph dana zacharia z mosollam. Et aperuit esdras librum coram omni populo. Super vniuersum quippe populum eminebat. Et cum aperuisset eum: stetit omnis populus. Et[l] benedixit esdras domino deo voce magna. Et respondit omnis populus: amen amen: eleuans manus suas. Et incuruati sunt: z adorauerunt deum proni in terram. Porro iesue z baani z serabi iamin accub septhai odia maasia celita azarias iozabed anani phalaia leuite silentium faciebant in populo ad audiendā legem. Populus[m] autem stabat in gradu suo. Et legerunt in libro legis dei distincte z aperte ad intelligendum: z intellexerunt cum legeretur. Dixit[n] autem neemias: ipse est athersatha z[o] esdras sacerdos z scriba z leuite interpretantes vniuerso populo. Dies sanctificat⁹ est deo nr̄o Nolite lugere z nolite flere.

Cōgregatus est omnis ꝑ̄ꝰ quasi vir vnus ad plateā q̄ est ante portā aquarū. Ex quo videt q̄ totus erat cōgregat⁹ in loco vno. solus igit̄ esdras legem legebat : ⁊ obscura ꝛclarabat. sed alij in hoc ipsum iuuabāt q̄ sibi assistentes faciebant silentiū in ꝑ̄ō ipsum reprimētes a luctu ⁊ gemitu q̄ nō erat dies luct⁹ sed spiritualis leticie. a Flebat enī omnis ꝑ̄ꝰ ⁊c.] q̄ peripiebat se legē trāsgressū fuisse i multis. b Comedite pinguia ⁊ bibite mulsū. i. vinū melle dulcoratū. ex hoc ꝓz q̄ in diebus festiuis possūt fideles ⁊ debēt lautius viuere cū moderamine tñ. c Et mittite ptes. i. exenia. d Eis qui nō preparauerūt sibi. i. pauperibus qui nō habuerant vnde possent sibi sufficienter ꝓuidere. e Et nolite cōtristari. cui⁹ ratio subdit: f Gaudiū eteni dñi ⁊c.] i. gaudium spūale quo delectis in dño gaudere in hac solēnitate est consolatio nostra nos fortificās ad bonū. Cetera patent ex dictis. g Et in die secundo. Hic ꝓsequent agit̄ de celebratiōe festi tabernaculoꝝ. cui⁹ occasio premittit̄. cū dicit: h Et inuenerūt scriptū i lege, Leuit̄. xxiij. i Precepisse dominū i manu moysi. i. ꝑ ipsum moysen. k Ut habitent filij israel in tabernaculis. facij de ramis arborum viridibus ⁊ floribus. hoc enim festum celebrabatur in memoriā beneficij diuini: quo fecit habitare filios israel quadraginta ānis in tabernaculis in deserto ⁊ absq̄ notabili defectu. ꝓm q̄ dicit̄ Deut⁰. ij. Nouit dñs iter tuum habitans tecum quadraginta annis. ⁊ nihil tibi defuit. ⁊ ad designandum q̄ deus de deserto eos educens introduxit in terram fertilem ⁊ delectabilem. l In die solēni mense septimo. die enim q̄ndecimo septimi mensis incipiebat festum istud ⁊ durabat septē diebus. s. vsq̄ ad vicesimū primū diem mensis inclusiue m Et frondes ligni nemorosi. i. ramis ⁊ foliis copiosi. Consequenter ponit executio huius solēnitatis cum dicitur: n Et egressus est omnis populus ⁊c. istud non refert̄ ad illud quod predicit̄ : In die secundo. quia die secundo mensis septimi audierunt preceptū legis de festo tabernaculoꝝ. ⁊ appropinquante die quintodecimo mensis exierunt ad accipiendum ramos ⁊ fecerunt tabernacula ꝓm legis mandatū. ideo sequit̄: o Fecerūtq̄ sibi tabernacula vnusquisq̄ in domate suo. i. in tecto dom⁹ sue. dom⁹ enī in era illa habent tecta plana. ⁊ ideo fecerunt ibi tabernacula que debant esse sub dio. vñ ⁊ in terra ista quādo faciūt hoc festū intra domos suas q̄ nō habēt tecta plana remouēt cooperturā dom⁹ supra tabernaculū. ut sic sit sub dio. p Et habitauerunt in tabernaculis. s. septem diebus ꝓm preceptum legis Leuit̄. xxiij. q Non enim fecerant ⁊c. talia filij israel. non est intelligendū q̄ ista solēnitas fuerit simpliciter maior q̄ aliqua que fuerit intermedio tempore predicto. quia temporibus quibus floruit regnum. s. tempore dauid ⁊ salomonis fuerūt pluries facta tabernaculoꝝ festa solēniora q̄ istud. sed ista cōparatio accipit̄ ꝓm quid ⁊ ꝓportionabiliter. quia tpe intermedio predicto nō legitur ꝑ̄ꝰ sic fuisse generaliter cōgregatus in ir̄m quasi vir vnus. ut dicit̄ in principio huius capituli. nec q̄ ꝑ̄ꝰ fuerit sic attentus ad audiendū legem. Item ꝓm quandā ꝓportionē maius fuit illis q̄ de captiuitate redierant, facere tale festū q̄ regibus potentibus ⁊ ꝑ̄ō existenti i statu potentissimo facē festa multo maiora simpliciter. sicut maius est puero portare ętuor q̄ viro robusto decem uel viginti. r Et in die octauo collectā. ꝓ emēdis necessarijs in vsum templi. s Juxta ritum. qui bī Leuit̄. xxiij.

t Cap. ix.

In die autē vicesimoquarto. Hic cōsequent̄ describitur ꝑ̄ꝰ cōfessio. ⁊ primo cōfessio transgressionis. secundo confessio diuine laudis. ibi: Surrexerūt aūt. Circa primū premittit̄ temp⁹. cū dicit̄: In die aūt vicesimoquarto mensis bui⁹. sicut enim dictū est ca⁰ precedenti singulis diebus festi tabernaculoꝝ audierūt legem. ⁊ sic ꝓceperūt se eam transgressos fuisse iungendo matrimonia cū alienigenis. ⁊ ideo transacta die collecte que fuit. xxij. dies mensis septimi in crastino separauerūt semen filioꝝ israel ab alienigenis. ⁊. xxiiij. die ieiunauerūt induti saccis. ⁊ aspersi capita puluere in signū vere penitentie ⁊ humiliatiōis. put dicit̄: Cōuenerūt filij israel in ieiunio ⁊c. v Et separatū est semen filioꝝ israel ⁊c. hoc iam erat factum die precedenti. ideo dicit̄: Et separatū est. de preterito. x Et steterūt. separati ab alienigenis die vicesimoq̄rto. y Et ꝓfitebant peccata sua. facto ꝑbo ⁊ signo. z Quater in die ⁊ quāt in nocte ꝓfitebant̄. in quo apparet veritas penitētie. q. subtrahebāt sibi quietem noctis ꝓ magna ꝑte. a Surrexerūt aūt. Hic ꝓsiter describitur ꝓfessio diuine laudis ad quā premittit̄ exhortatio leuitarū. cū dicit̄: Surrexerūt aūt ⁊c. ut meli⁹ ꝑ̄ꝰ excitarēt ad diuinā laudē vñ subdit: b Et dixerunt leuite. ꝑ̄ꝰ exhortando. c Surgite benedicite dño deo nostro. corde ⁊ ore. d Et benedicant. Hic ꝓsiter ponit laudis diue cōfessio. ⁊ secūdo diuine misericordie implorat̄io. ibi: Nunc itaq̄ dñe. Circa primū ponit dicta confessio leuitis precinentib⁹. ⁊ alijs audientib⁹. ⁊ tacite deū laudantib⁹. in qua quidē ꝓfessione primo cognoscit̄ diuinū beneficiū. q̄ est gnāle respectu omniū. ⁊ secūdo multiplex bñficium spāle collatū ꝑ̄ō isr̄l

Fecit ergo vniuersa ecclesia eoꝝ qui redierāt de captiuitate tabernacula: ⁊ p habitauerūt in tabernaculis. Non enī fecerāt a diebus iosue filij nun talia filij isr̄l vsq̄ ad diem illū. Et fuit letitia magna nimis. Legit autē in libro legis dei: p dies singulos a die primo vsq̄ ad die nouissimū: ⁊ fecerūt solēnitatem septem diebus. ⁊ r in die octauo collectam iuxta s ritum. IX

Mr die aūt vicesimo quarto mensis bui⁹ cōuenerūt filij isr̄l in ieiunio ⁊ in saccis: ⁊ bum⁹ sup eos. Et v separatū est semē filioꝝ isr̄l ab omni filio alienigena: ⁊ x steterūt ⁊ y ꝓfitebant̄ peccata sua ⁊ iniquitates patrū suoꝝ. Et cōsurrexerūt ad stādū. ⁊ legerūt i volumine legis dñi dei sui: quat̄ z in die ⁊ quater in nocte ꝓfitebant̄: ⁊ adorabāt dñm deū suū Surrexerūt a aūt sup gradū leuitarū iosue ⁊ bani ⁊ cedmibel remni sabnia abani sarebias bani ⁊ thanani: ⁊ clamauerūt voce magna ad dñm deū suum. Et b dixerūt leuite: iosue ⁊ cedmibel bonni asebia serebia arebia odaia sebna fataia. Surgite c: benedicite dño deo nostro ab eterno vsq̄ in eternū. Et d benedicāt nomini glorie tue excelso in oi benedictiōe ⁊ laude.

ibi: Tuipse dñe. Primū beneficiū duplex est. Unū est creatiōis. qđ notat cum dicitur: b Tuipse dñe solus. s. es creator. premittitur tū in aliquib⁹ libris: a Et dixit esdras. sed nō est in hebreo nec est de textu. qz nō ē verbū solius esdre: sed etiā aliox ꝓfitentiū tū creatorem omniū celestiū ⁊ terrestriū. ideo subdit: c Tu fecisti celū. s. sidereum.

d Et celū celoꝝ. i. celū empyreū qđ est supmū.

e Et omnē exercitum eoꝝ. i. stellas ⁊ luminaria. que dicunt exercit⁹ celi siderei. ⁊ angelos q̄ sunt exercit⁹ celi empyrei. f Et terrā. q̄ est infimū elementū. ⁊ pb intelligit creatio corporū mediox inter terrā ⁊ celū. Secūdū beneficiū est gubernatiōis. qđ notat cū dicit: g Et tu vivificas omnia hec. qz omnes creature p diuinā gubernationē ad act⁹ suos mouent: qui mot⁹ etiā in creaturis inanimatis dicit quedā vita ut habet. viij. phycoꝝ.

b Et exercitus celi te adorat. qz angeli q̄ sunt exercitus celi empyrei adorant tū adoratione ꝓxie dicta. similit exercitus celi siderei. i. stelle ⁊ luminaria cū adorant adoratione large dicta. inq̄ntum in coꝝ illuminationibus relucet dei bonitas ⁊ sapientia. ⁊ ex hoc mouent creature rationales ad adorandū eum adoratione ꝓxie dicta. Ex hoc aūt loco surrexit q̄dam error iudeoꝝ dicentiū tū esse corporeū ⁊ esse in loco determinato. s. in occidente. eo q̄ stelle mouent ab oriente versus occidentē. q. adorando tū ibidē existentem. sed hec ratio friuola est. qz eadem ratione diceret esse in oriente. quia stelle mouent ab occidēte in orientē in hemisperio nobis opposito. Est etiam dictus error manifeste cōtra dictū Hieremie. xxiij. Celū ⁊ terram ego impleo dicit dñs. dictū tamen hoc ita est absurdū q̄ non indiget alia improbatiōe. ideo breviter pertranseo. i Tuipse dñe. Hic ꝓsequenter ponit confessio multiplicis beneficij filijs israel specialiter collati. ⁊ exprimendo beneficiorum multitudinē ⁊ magnitudinem. interponit populi ingratitudinem. ut opposita iuxta se posita magis eluceseant: ut magis appareat. ꝓsequendo. Primo ergo ponit beneficium electionis quo deus populū israel sibi tanq̄ peculiarem elegit in abraham. cum dicitur: Tuipse dñe deus qui elegisti abram. sic enim vocabatur quando domin⁹ ipsum elegit ⁊ vocauit. ut habetur Genē. xij. k Et eduxisti eum de igne chaldeoꝝ. quia fm hebreos ꝓiectus fuit in ignem de precepto nemroth ꝓpter fidem vnius veri dei. ⁊ inde diuinitus saluatus. ꝓout dictum fuit plenius Genē. xj. l Et posuisti nomen eius abraham. i. patrem multitudinis fidelium. sicut habetur Genē. xvij. m Et inuenisti coꝝ eius fidele. quia ꝓ amore tuo paratus fuit etiam filium suū dilectissimū immolare. ut habetur Genē. xxij. n Et percussisti cum eo fedus ut dares ei terrā &c. ut habetur Genē. xv. o Et implesti verba tua. Hic consequenter exprimitur beneficiū literationis israel de egypto. cum dicitur: Et implesti verba tua. qz tempore famis fecit ꝓm israel descēdere in egyptum. ut habet Genē. xlvj. ut ibidē ad temp⁹ saluaretur ꝓ ipsum ioseph. p Et vidisti afflictionem patrū nostroꝝ in egypto. qz mortuo ioseph ꝓl's isr'l fuit ibi multipliciter afflictus. ut habet Exo. j. ⁊ capitulis sequentib⁹ vsq̄ ad xij. q Clamoremq̄ eoꝝ audisti sup mare rubrum. egyptios submergendo ⁊ filios isr'l saluando. ut habet Exo. xiiij.

Et[a] dixit esdras. Tuipse[b] dñe solus: tu[c] fecisti celū: ⁊[d] celū celoꝝ ⁊[e] omnē exercitū eoꝝ: terrā[f] ⁊ vniuersa que in ea sūt: maria ⁊ omnia que in eis sunt. Et[g] tu vivificas omnia hec: ⁊[h] exercit⁹ celi te adorat. Tuipse[i] dñe deus qui elegisti abram: ⁊[k] eduxisti eū de igne chaldeoꝝ: ⁊[l] posuisti nomen eius abrahā: ⁊[m] inuenisti coꝝ eius fidele corā te: ⁊[n] pcussisti cū eo fedus ut dares ei terram chananei etbei euei ⁊ āmorrei ⁊ pherezei ⁊ iebusei ⁊ gergesei: ut dares semini eius. Et[o] implesti verba tua quoniā iustus es. Et[p] vidisti afflictionem patrū nostroꝝ in egypto: clamoremq̄[q] eoꝝ audisti sup mare rubrū: ⁊[r] dedisti signa atq̄[s] portenta in pharaone ⁊ in vniuersis seruis eius: ⁊ in oi ꝓplo terre illius. Cognouisti[t] enim qz superbe egerāt ptra eos: ⁊ fecisti tibi nomen sicut ⁊ in hac die Et mare diuisisti ante eos: ⁊ transierūt ꝓ mediū marī in sicco Persecutores aūt eoꝝ ꝓiecisti in pfundū quasi lapidē in aq̄s validas: ⁊[v] in columna nubis ductor eoꝝ fuisti p diem: ⁊ in colūna ignis p noctem: ut appareret eis via p quā ingrediebant. Ad[x] montē quoq̄ synai descendisti: ⁊[y] locutus es cū eis de celo: ⁊[z] dedisti eis iudicia recta: ⁊[a] legem veritatis: cerimonias[b]: ⁊[c] ꝑcepta bona. Et sabbatū sanctificatū tuū ostendisti eis: ⁊ mandata ⁊ cerimonias ⁊ legē precepisti eis in manu moysi serui tui. Panem[o] quoq̄ de celo dedisti eis in fame eorum: ⁊[c] aquā de petra eduxisti eis sitientibus. Et[f] dixisti eis ut ingrederent ⁊ possiderēt terrā: sup[g] quā leuasti manū tuā ut traderes eis. Ipsi[h] ꝙo ⁊ patres nostri superbe[i] egerunt ⁊[k] induraverūt ceruices suas: ⁊ non audierūt mādata tua: ⁊ noluerūt audire: ⁊[l] non sunt recordati mirabiliū tuoꝝ que feceras eis. Et induraverunt ceruices suas: ⁊ dederunt caput ut cōverterent ad seruitutē suā quasi p contentionem. Tu[m] aūt deus ꝓpitius clemens ⁊ misericors longanimis ⁊ multe miserationis: non dereliquisti eos. Et[n] quidē cū fecissent sibi vitulū conflatilem ⁊ dixissent: Iste est deus tuus q̄ eduxit te de egypto: fecerūtq̄[o] blasphemias magnas: tu aūt in misericordijs tuis multe nō[p] dimisisti eos in deserto. Colūna[q] nubis non recessit ab eis p diē ut duceret eos in viā: ⁊ colūna

r Et dedisti signa. mare diuidendo. s Atq̄ portenta. pharaonem ⁊ eius exercitū submergendo. t Cognouisti enim qz superbe egerant iniuste filios isr'l opprimendo. v Et in colūna nubis ductor eoꝝ fuisti &c. ut habetur Exo. xiiij. x Ad montem quoq̄ synai. Hic cōsequenter describitur beneficium dationis legis. cum dicitur Ad montē quoq̄ synai descendisti. in signo visibili. Exo. xix. y Et locutus es cum eis de celo. Exo. xx. z Et dedisti eis iudicia recta. q̄tum ad ꝑcepta iudicialia. a Et legem veritatis. q̄tū ad moralia. b Cerimonias. q̄tum ad cerimonialia. c Et ꝑcepta bona. q̄tum ad cetera mandata que ad predicta reducuntur. d Panē quoq̄. Hic consequēter ponitur beneficium nutritionis in deserto: qz dedit eis manna de celo. ut habet Exo. xvj. e Et aquā de petra eduxisti. ut habet Exo. xvij. ⁊ Nu. xx. f Et dixisti eis. ut ingrederentur ⁊ possiderent terram. ut habet Nu. xiij. g Super quam leuasti manū tuam. iurando abrahe q̄ semen suum possideret illam terram. Genē. xxij. vbi dicit: Per memetipsum iurauī dicit dñs &c. h Ipsi ꝙo. Hic ponitur populi isr'l ingratitudo de beneficijs acceptis. cum dicitur: i Superbe egerunt. mandata dei transgrediendo. k Et induraverunt ceruices suas. pobstinationem in peccato. l Et nō sunt recordati mirabiliū tuoꝝ que feceras eis. egyptum multipliciter ꝑcutiendo. ⁊ filios israel mirabiliter liberando. ut patet in diuisione rubri maris ⁊ in pluribus aliis. ⁊ tamen frequenter insurgebāt ad murmurandū ptra moysen ⁊ deū. sicut ꝑz Exo. xiiij. ⁊. xvj. ⁊ in multis alijs locis. m Tu autem deus ꝓpitius ⁊ clemens. ex tua bonitate eos supportasti. cū tamen essent ex terminatione digni specialiter ꝓpter hoc qđ subdit: n Et quidem cū fecissent sibi vitulum. ut habet Exo. xxxij. o Fecerunt q̄ blasphemias magnas. vitulum deū nominādo: ⁊ ei tanq̄ deo immolando. ⁊ sic blasphemauerūt verbo ⁊ facto. p Non dimisisti eos in deserto. absq̄ tua benigna ꝓtectione ⁊ gubernatione. ideo subdit: q Colūna nubis nō recessit ab eis. ꝓpter dictas blasphemias.

ignis p noctem: ut ostenderet eis iter p quod ingrederent. Et spiritū tuum bonū dedisti qui doceret eos: & [a] manna tuum non phibuisti ab ore eox: & [b] aquam dedisti eis in siti. Quadraginta annis pauisti eos in deserto: nihilq; eis defuit. Vestimenta eox nō inueterauerūt: & pedes eorum nō sunt attriti. Et dedisti eis regna & pplos: & partitus es eis sortes. Et [b] possederūt terrā seon & terrā regis esebon: & terrā og regis basan. Et multiplicasti filios eox sicut stellas celi: & [c] adduxisti eos ad terrā de qua dixeras patribꝫ eox ut ingrederent & possiderēt. Et venerūt filij: & possederunt terrā. Et [d] humiliasti coram eis habitatores tre chananeos: & dedisti eos in manu eox: & [e] reges eorū & pplos terre: ut facerent eis sicut placebat illis. Ceperunt itaq; vrbes munitas & humū pinguē: & possederūt domos plenas cūctis bonis: cisternas ab eis fabricatas: vineas & oliueta & ligna pomifera multa. Et [f] comederūt & saturati sūt & impinguati sunt & abūdauerūt delitijs in bonitate tua magna. Prouocauerūt [g] autem te ad iracundiā: & [h] recesserūt a te: & piecerunt legem tuam post terga sua. Et [i] pphetas tuos occiderunt qui cōtestabant eos ut reuerterent ad te: fecerunt q; blasphemias grandes. Et [m] dedisti eos in manu hostium suorū: & afflixerūt eos. Et [n] in tpe tribulationis sue clamauerunt ad te: & tu de celo audisti: & [o] pm miserationes tuas multas dedisti [p] eis saluatores: qui saluarēt eos de manu hostiū suox

Cūq; [q] requieuisset reuerti [r] sūt ut facerēt malū in ꝓspectu tuo: & [q] dereliquisti eos in manu inimicox suox: & possederūt eos. Conuersiq; [r] sunt: & clamauerūt ad te. Tu aūt de celo exaudisti & [s] liberasti eos: in miserationibus tuis multis tpibus: & [t] contestatus es eos ut reuerterent ad legem tuam. Ipsi [u] vo superbe egerunt & nō audierunt mandata tua: & in iudicijs tuis peccauerunt: que faciet hō: & viuet in eis. Et [v] dederūt humerum recedentē: & cervicem suā indurauerūt: nec audierūt. Et [o] ptraxisti sup eos ānos multos & [b] cōtestatus es eos in spiritu tuo p manū pphetarum tuox & [c] non audierunt: & [d] tradidisti eos in manu pplorum terrarum. In [e] misericordijs autem tuis plurimis non fecisti eos in ꝓsumptionē: nec dereliquisti eos: qm̄ deus miserationū & clemens es tu. Nūc [f] itaq; dne de[s] noster[b]: magne [i] fortis [k] & [l] terribilis: custodiens [m] pactū & [n] misericordiā ne [o] auertas a facie tua omnem laborem qui inuenit nos] reges nostros: principes nostros & sacerdotes nostros & pphetas nostros & omnē pplm tuum: a [p] diebus regis assur vsq; in diem hanc. Et tu iustus es in oibus que venerūt sup nos: quia veritatem fecisti nobis: nos aūt impie egimus. Reges nostri: principes nostri: sacerdotes nostri: & patres nostri: non fecerunt legem tuam: & nō attenderūt mādata tua & testimonia tua que testificat⁹ es in eis. Et ipsi in regnis suis bonis & in bonitate tua multa quā dederas

istud referē ad temp⁹ iudicū. q; post mortē iosue pplo ad idolatriā declināte frequenē fuit tradit⁹ in manib⁹ hostiū. ut p3 ex decursu libri iudicū. n Et in tpe tribulatiōis sue clamauerūt ad te. afflictione eis intellectū dante. o Et pm miserationes tuas. q̄uis essent indigni: p Dedisti eis saluatores. i. iudices q̄ liberabāt eos de manibus hostiū. ut p3 ex decursu libri Judicū. vñ dicit Judic. ij. Cūq; dñs iudices suscitaret in diebus eox. flectebat misericordia: & audiebat afflictox gemit⁹: & liberabat eos de cede vastātiū. q Cūq; requieuisset. ab afflictiōe hostiū. r Reuerti sūt ut facerēt malū. mortuo iudice. s Et dereliquisti eos in manib⁹ inimicox suox. donec literarent p aliū iudicē succedentē. sicut patz ex decursu libri Judicū. t Cōuersiq; sūt & clamauerūt ad te. tpe samuelis. v Et liberasti eos. de manibus philistinox samuele p eis orante. ut hr. j. Reg. vij. ca. x Et cōtestatus es eos ut reuerterent ad legē tuā. p samuelē dauid & alios pphas. y Ipsi vo superbe egerūt. q; regnū isrl a tpe hierobōā recessit a cultu dei colēdo vitulos aureos. ut hr. iij. Reg. xij. z Et dederūt humerū recedētē. q; p⁹ regnū isrl regnū iuda declinauit ad idolatriā. a Et ptraxisti sup eos annos multos. differēdo pene inflictionē. b Et cōtestatus es eos. ut non excusarēt se p ignorantiam. c Et nō audierūt. obstinati p suā malicia. d Et tradidisti eos in manu pplox terrarū. q; regnū isrl fuit traditū in manib⁹ regū assyrioꝝ s. theglarphalasar: & salmanasar. ut hatt. iij. Reg. xvij. & xviij. & regnū iuda in manu regis babylonis. ut hatt. iij. Reg. vltj. e In misericordijs aūt tuis plurimis nō fecisti eos in ꝓsumptionē. q; multi de regno iuste remāserūt. vnū quox aliq̄ fuerūt ducti in babylonē. & aliq̄ remāserūt in tra iuda sub godolia ut hr. iij. Reg. vltj. & q; illi q̄ erāt i babylone captiui a cyro rege. habuerūt licētiā redeūdi. ut hr. 2. j. Esdre. j. & a rege artaxerxe Esdre. vij. f Nūc itaq;. hic vltio ponit dne mie iplorantio. maxie q̄ tū ad illos q̄ redierāt de captiuitate. cū dr: Nūc itaq; dne. p gnāle omniū gubnatione. g De⁹. p creatione. h Hr. p cultū spāle. i Magne. p infinitate. k Forte. p potētiā l Et terribil⁹. p iusticiā. m Custodiēs pactū. p veritate. n Et miam. p pietate. o Ne auer. a fa. tē] ut. p latore cōcedas nobis q̄etē & p futute libertate. p Ī die⁹

regis assur. qz reges assyrioꝝ post captiuitatē ꝛcem tribuū ceperūt molestare regnū iuda tpe sennacherib. ut habet. iiij. Reg. xviij. ꝛ tandē captiuatū fuit regnū iuda p nabuchodonosoꝛ regē babylonis cui⁹ captiuitatis adhuc remanebat effect⁹ seruitutis. vñ sequit̄ postea: a Ecce nos ipsi hodie serui sum⁹. qz licz sacerdotes essent a tributo liberi ꝛ ministri templi. ut dr Esdre. vij. nō tñ alij. b Et fruges ei⁹ multiplicant regib⁹. qz ꝛ de eis reddebat certa sūma regi. c Et corporib⁹ nostris dñant ꝛ iumentis nr̄is. qz faciebat corruptiones regi ꝛ de p̄sonis suis ꝛ aialib⁹. d

Cap. x.

Uper oīb⁹ ergo bis. Hic incipit capitulū fm signationē hieronimi ꝛ de breuꝝ. vbi p̄ ꝛscribit firma correctiōis. p̄missio circa qō modus. p̄mittendi p̄mittit. secūdo declarat q̄d. p̄mittit. ibi: Sacerdotes. Circa p̄mū dicit: Sup oībus ḡ bis. s. peccatis predictis simpliciter vitādis. e Nos ipsi peccauim⁹ fedus. i. nos simplicit̄ obligamus: ꝛ scribim⁹ hāc obligationē ad maiorē certitudinē. f Et signāt. s. hanc obligationē sigillis suis. g Principes nostri ꝛc. qz erāt p̄ncipales capitanei in ꝓplo ꝛ in eis virtualit̄ ꝓsistebat reliqua multitudo. ꝓpē qō illa obligatio se extēdebat ad oēs. signatores aūt erāt neemias atharsata. qz fuit binomi⁹. ut ꝰ. dictū est ca. viij. ꝛ cū eo noīant aliqui de p̄ncipibus ꝛ de leuitis ꝛ sacerdotibus qui erāt p̄ncipales in ꝓplo. ꝛ ideo signauerūt obligationem p se ꝛ p tota multitudine. b Sacerdotes. Hic p̄siter oñdit̄ q̄d sacerdotes ꝛ p̄ncipales populi noīe suo ꝛ oīuz aliorū. p̄miserūt dño. qz p̄mo. p̄miserūt obseruationē legis gnāliter. ideo subdit̄: i Ut ambularēt in lege dei ꝛc. ꝛ sequit̄: k Et custodirēt vniuersa mādata. ꝗtū ad moralia. l Et iudicia eius. ꝗtum ad p̄cepta iudicialia. m Et cerimonias. ꝗtum ad cerimonialia. ꝛ subdistis tribus ꝓtinent̄ omnia legis p̄cepta. ut ostensū fuit Exo. ij. ca. secūdo ostendit̄ quid. p̄miserūt specialiter. s. p̄seruationē a cōmixtione cum gentilibus a quibus se separauerūt. ut dictū est ꝰ. ꝛ hoc notat̄ cum dicit̄: Et ut non daremus filias nostras ꝛc. secundo. p̄miserunt in speciali obseruantiam sabbati. qō notat̄ cum dicit̄: Populi quoq; terre ꝛc. ꝛ subditur: n Non accipiemus ab eis in sabbato ꝛ in die sanctificato. hoc est in alijs diebus festiuis in quibus vtebant cessare ab operibus seruilibus. ut in pascate p̄ntecoste ꝛ cōsimilibus. o Et dimittemus annū septimū. sine cultura ꝛ seminatione: ꝛ etiam sine collectione. quia domini camporum non poterant habere ibi aliquid q̄si ꝓprium.

eis: ꝛ in tra latissima ꝛ pingui quā tradideras in ꝓspectu eoꝝ: nō seruierūt tibi: nec reuersi sūt a studijs suis pessimis. Ecce [a] nos ipsi hodie serui sum⁹: ꝛ terra quā dedisti patribus nostris ut comederēt panē eius ꝛ q̄ bona sunt eius: ꝛ nos ipsi serui sum⁹ in ea. Et [b] fruges eius multiplicant regibus quos posuisti sup nos ꝓpter peccata nostra: ꝛ [c] corporibus nostris dñant ꝛ iumentis nostris fm voluntatē suā: ꝛ in tribulatiōe magna sum⁹.

Uper [d] oībus er/ x go bis nos ipsi [e] peccauimus fedus ꝛ scribim⁹: ꝛ [f] signāt p̄ncipes [g] nostri: leuite nostri ꝛ sacerdotes nr̄i. Signatores aūt fuerūt: neemias atharsata filius achelai: ꝛ sedechias saraias azarias hieremias phessur amarias melchias accus sebenia melluc maarem merimuth obdias daniel genton baruch mosollā abia miamin maꝛia belga semeia: hi sacerdotes. Deinde leuite: iosue filius azarie: bennui de filijs enadad: cedmihel ꝛ fratres eorū: sechenia odeuia celita phalaia anan micha roob asebia zachur serebia sabania odia bani bani nu. Capita ꝓpli: feros phetmoab elam zetu bani bonni azgad bebai adonaia beggoai adin ather ezechia azur odeuia asum besai areph anathot nebai mechphia mosollā azir mesizabel sadoch ieddua felthia anan ania osee anania asub aloes phaleā sobech reū asebna madsia etha-

ia banan anan melluch arem baana: ꝛ reliq̄ de ꝓplo. Sacerdotes [b] leuite ianitores ꝛ cantores nathinnei ꝛ oēs qui se separauerūt de ꝓplis terraꝝ ad legem dei: vxores eoꝝ filij eoꝝ ꝛ filie eoꝝ oēs qui poterāt sapere spondētes p fratrib⁹ suis: optimates eoꝝ: ꝛ qui veniebāt ad pollicendū ꝛ iurandū ut ambularēt in lege dñi q̄ data erat in manu moysi serui sui ut facerēt ꝛ [k] custodirēt vniuersa mādata dñi dei nr̄i: ꝛ [l] iudicia eius ꝛ [m] cerimonias ei⁹: ꝛ ut nō daremus filias nr̄as ꝓplo tre: ꝛ filias eorū nō acciperem⁹ filijs nr̄is. Populi quoq; terre qui important venalia ꝛ oia ad vsum p die sabbati ut vendāt: nō [n] accipiemus ab eis in sabbato ꝛ in die sanctificato. Et [o] dimittem⁹ annū septimū: ꝛ [p] exactionē vniuerse manus. Et [q] statuem⁹ sup nos p̄cepta ut demus tertiā ptem sicli per annū ad [r] opus domus dei nostri ad [s] panes propositionis ꝛ [t] ad sacrificium sempiternum ꝛ in holocaustum sempiternum in sabbatis in [u] calendis in [v] solēnitatibus ꝛ [x] in sanctificat̄ ꝛ p peccato: ut exorent p̄ isr̄l ꝛ in omnē vsum domus dei nostri. Sortes [y] ergo misimus sup oblationē lignoꝝ inter [z] sacerdotes ꝛ leuitas ꝛ ꝓplm ut inferrent̄ in domū dei nostri p domos patrū nostroꝝ per tempora a temporibus anni vsq; ad annū: ut arderēt super altare dñi dei nostri: sicut [a] scriptū est in lege moysi. Et [b] ut afferrem⁹ ut habet Leuit. xxv. sed illud qō ex accidentib⁹ grauis crescebat de dono dei erat cōmune dominis pauperibus ꝛ testijs. p Et exactionem vniuerse manus. ut habet Leuit. xxv. qz septimo anno debebant debita remitt. de pauperibus iudeis: qui non poterant soluere. ꝛ seruos hebreos. ut habet Deut. xv. tertio promiserūt specialiter cultus debiti cōtinuationem. quod notat̄ cum dicitur: q Et statuemus super nos p̄cepta ut demus. scilz singuli capitanei tertiam ptem sicli p annū. i. quolibet āno. r Ad op⁹ dom⁹ dei nostri. ꝛ quid sit illud opus ostenditur. cū dicitur: s Ad panes. ꝓpositionis. qui ponebant noui quolibet sabbato. t Et ad sacrificium sempiternū. i. iuge sacrificium quod fiebat omni die mane ꝛ vespere. v Et in holocaustum sempiternū in sabbatis. quia ratiōe solēnitatis diei fiebant sacrificia specialia. x In calendis. i. in nouilunijs. y In solēnitatib⁹. lege statut̄. s. pascate ꝓntecoste ꝛ similibus. z Et in sanctificatis. i. in dieb⁹ qui nō erāt statuti ex lege: sed ex aliquo diuino beneficio postea facto. sicut solēnitas sortium quā hester ꝛ mardoche⁹ statuerunt. ut habet hester vlt. ꝛ quia ad cultum templi requirebatur ordo debit⁹ ministroꝝ. ideo subdit̄: a Sortes ergo misimus sup oblationem lignoꝝ. qb⁹ nutriebatur ignis cōtinue in altari holocaustoꝝ. cuius nutritio ꝓtinebat ad sacerdotū officiū. ut habet Leuit. vj. Apportatio lignoꝝ ad officiū nathinneoꝝ. ut habet Josue. ix. ꝛ solutio ꝓtinebat ad ꝓplm. ideo dicit̄: b Inter sacerdotes ꝛ leuitas. subquib⁹ intelligunt nathinnei. c Et ꝓplm. ita q̄ p sortes fuit ordinatū qualit̄ sacerdotes p ebdomadas ꝛ dies nutrirēt illū ignē p vices sibi succedētes ꝛ similiter de officio leuitarū ꝛ nathinneoꝝ. ꝛ eodem mō de solutiōe p ꝓplm. d Sicut scriptū est in lege moysi. Leuit. vj. e Et ut afferrem⁹ p̄mogenita terre nostre ꝛ p̄mitiua. p̄mogenita. ꝓprie dicebant̄ p̄mo nata de animalib⁹ ꝛ hoīb⁹ que fuerūt de obligata a tpe quo peccauit p̄mogenita egyptiorū. P̄mitiua aūt ꝓprie dicebant̄ illa que de aialibus ꝛ terre nascētib⁹ sacerdotib⁹ debebāt. scilz. l. pars. tñ magis de uoti

addentes dabãt .xl. minus tenuoti ꝙo subtrahentes dabãt .lx. aliqñ tamen accipiunt primogenita ꝓ primitiis seu pmitijs sicut hic: a Primogenita terre nostre ꝛc̃. ⁊ siliter primitiua ꝓ primogenitis cũ subdit: b Et primitiua filiorum nostrorꝫ que redimebãt quinq siclis. c Et pecorꝫ nostrorũ. de quib⁹ pmogenita aialiũ imolaticiorꝫ imolabãt dño. Primogenita ꝙo aialium nõ imolaticiorꝫ redimebant, excepto pmogenito asini qđ mutabãt oue loco eius imolanda. ⁊ pmogenito canis qđ interficiebãt: put dictũ fuit dif fusius Exo. xiij. d Afferem⁹ sacerdotibus ad gaçophylaciũ dei nr̃i. ad locũ vbi talia reponebant ꝓ victu sacerdotũ. e Et decimã partẽ terre nostre. i. fructuũ terre nostre. f Leuitis. ad eorum sustẽtationẽ. tamen isti leuite de istis decimis a populo receptis dabãt ptem decimã sũmo sacerdoti. ideo subdit: Et leuite offerẽt decimã ptem decime. g Et ibi erũt vasa dñi sanctificata. i. ad ministeriũ templi necessaria. h Et sacerdotes ꝛc̃. i. ministri debiti. i Et nõ dimittem⁹ domũ dei nostri. sine debito cultu. k

Cap. xj.

Habitauerunt aũt. Postq̃ descripta est ciuitatũ muratio ⁊ murate clausio. hic ꝓcedit describe eius populatio: quia ciuitas magna erat respectu pli ibi habitare volentis. ideo necessariũ fuit ordinare qui habitarẽt in ir̃lm. ⁊ qui in ciuitatibus alijs. Circa qđ primo describit hec ordinatio in generali. secũdo magis in speciali ibi: De filijs iuda. Circa primũ sciendũ ꝙ gentiles qui habitabãt circa ir̃lm inuidia moti inferebant habitatorib⁹ eius multas molestias. ut ꝑz ex precedentibus. ⁊ ideo pauci uolebant ibi remanere. ꝓpter qđ oportuit de hoc ꝑ sortes ordinare. ⁊ hoc in tribub⁹ iuda beniamin ⁊ leui. de istis enim tribubus tenebant ibi aliqui habitare ad defensionem eius. ne ab hostibus muri iterum destruerent. qꝛ ciuitas ir̃lm erat ptim in sorte iude: ⁊ ptim in sorte beniamin. ut dictũ fuit Josue. xv. ⁊. xviij. ⁊ qꝛ templũ erat ibi cui debebat ministrare tribus leui. de istis ergo tribubus fuerũt aliqui sortes ⁊ magnanimi: qui sponte se obtulerũt ad habitandũ in ir̃lm. ⁊ hoc est qđ dicit: Habitauerũt aũt principes ꝛc̃.] .i. principales in fortitudine ⁊ magnanimitate. qđ aũt subdit: Optimates absq̃ sorte in medio pli habitabãt. nõ est in hebreo nec est de textu: sed ꝑ modũ glose fuit appositũ. ⁊ postea ꝑ imperitiã scriptorꝫ textui insertũ. primogenita a terre nostre: ⁊ b primitiua vniuersi fructꝰ omnis ligni: ab anno in annũ: in domo dñi: ⁊ pmitiua filiorꝫ nr̃orꝫ ⁊ c pecorũ nostrorꝫ sicut scriptũ est in lege: ⁊ primitiua bouũ nostrorꝫ ⁊ ouiũ nostrarũ ut offerent in domo dei nostri sacerdotibus qui ministrãt in domo dei nostri. Et primitias ciborꝫ nostrorꝫ ⁊ libaminũ nr̃orꝫ ⁊ pomaõis ligni: vindemie q̃ꝫ ⁊ olei afferemus d sacerdotibus ad gaçophylaciũ dei nr̃i: ⁊ e decimã ptem terre nostre leuitis f. Ipsi leuite decimas accipiẽt ex oib⁹ ciuitatib⁹ operũ nostrorꝫ. Erit aũt sacerdos filius aaron cum leuitis in decimis leuitarũ: ⁊ leuite offerẽt decimã ptem decime sue in domo dei nr̃i ad gaçophylatiũ in domo thesauri. Ad gaçophylatiũ enim deportabunt filij isr̃l ⁊ filij leui primitias frumenti ⁊ vini ⁊ olei: ⁊ g ibi erũt vasa dñi sanctificata: ⁊ h sacerdotes ⁊ cãtores ⁊ ianitores ⁊ ministri: ⁊ i nõ dimittem⁹ domũ dei nostri.

XI

Habitauerũt k aũt principes pli in ir̃lm.] Reliqua ꝙo plebs misit sortem ut tolleret vnã ptem de decem qui habitaturi essent in ir̃lm ciuitate sancta: nouẽ ꝙo ptes in ciuitatib⁹. Benedixit l aũt pls omnib⁹ viris q̃ se sponte obtulerãt] ut habitarent in ir̃lm. Hi sunt ita q̃ principes ꝑ uincie qui habitauerũt in ir̃lm ⁊ in ciuitatibus iuda. Habitauit m aũt vnusquisq̃ in possessione sua in vrbib⁹ suis isr̃l: sacerdotes n leuite nathinnei: ⁊ filij seruorꝫ salomonis.] Et in ir̃lm habitauerũt de filijs iuda ⁊ de filijs beniamin. De o filijs iuda athaias filij açiã filij çacharie filij amarie filij saphatie filij malalehel. De filijs phares: ismaia filius baruch filius colaça filius açia filius addaia filius ioarib filius çacharie filij p silo nites. Omnes filij phares qui habitauerunt in ir̃lm quadringenti seragintanouẽ viri fortes Hi sũt aũt filij beniamin: Sellum filius mosollam filij q ioed filius phadaia filius colaia filij r masia filius ethiel filius isaia. Et post eum gebbai sella: nongenti vigintiocto. Et gobel filius çechri prepositus eorꝫ: ⁊ s iudas filius sennua sup ciuitatẽ secundus. Et de sacerdotibus: idaia filius ioarib iachin saraia filius helchie filius mosollam filius sadoch filius meraioth filius ahitob principes domus dei ⁊ fratres eorꝫ faciẽtes opa templi: octingenti viginti duo. Et adaia filius ieroam filius phaleia filij amsi filius çacharie filij phessur filij melchie ⁊ fratres eius principes patrũ ducenti quadragintaduo. Et amasai filius agribel filius açi filij mosollamoth filij emmer ⁊ fratres eorꝫ potẽtes nimis: centum vigintiocto: ⁊ t prepositus eorꝫ çabdihel u filius potentiũ. Et x de leuitis: semeia filij asob filius açaricã filius asabia filij boni ⁊ sabathai ⁊ y ioçabeth sup omnia opera que erant foris secus in domo dei. qꝛ de his q̃ erãt intra templũ intromittebãt se sacerdotes

ne sua in vrbib⁹ suis isr̃l: sacerdotes o leuite nathinnei: ⁊ filij seruorꝫ salomonis.] Et in ir̃lm habitauerũt de filijs iuda ⁊ de filijs beniamin. De p filijs iuda athaias filij açiã filij çacharie filij amarie filij saphatie filij malalehel. De filijs phares: ismaia filius baruch filius colaça filius açia filius addaia filius ioarib filius çacharie filij q silonites. Omnes filij phares qui habitauerunt in ir̃lm quadringenti seragintanouẽ viri fortes Hi sũt aũt filij beniamin: Sellum filius mosollam filij r ioed filius phadaia filius colaia filij s masia filius ethiel filius isaia. Et post eum gebbai sella: nongenti vigintiocto. Et gobel filius çechri prepositus eorꝫ: ⁊ t iudas filius sennua sup ciuitatẽ secundus. Et de sacerdotibus: idaia filius ioarib iachin saraia filius helchie filius mosollam filius sadoch filius meraioth filius ahitob principes domus dei ⁊ fratres eorꝫ faciẽtes opa templi: octingenti viginti duo. Et adaia filius ieroam filius phaleia filij amsi filius çacharie filij phessur filij melchie ⁊ fratres eius principes patrũ ducenti quadragintaduo. Et amasai filius agribel filius açi filij mosollamoth filij emmer ⁊ fratres eorꝫ potẽtes nimis: centum vigintiocto: ⁊ u prepositus eorꝫ çabdihel v filius potentiũ. Et w de leuitis: semeia filij asob filius açaricã filius asabia filij boni ⁊ sabathai ⁊ x ioçabeth sup

k Habitauerũt aũt principes ꝛc̃.] .i. principales in fortitudine ⁊ magnanimitate. qđ aũt subdit: Optimates absq̃ sorte in medio pli habitabãt. nõ est in hebreo nec est de textu: sed ꝑ modũ glose fuit appositũ. ⁊ postea ꝑ imperitiã scriptorꝫ textui insertũ. l Benedixit aũt pls viris ꝛc̃.] impꝛecãdo eis bona eo q̃ sponte se offerebant periculis ꝓ ciuitate sancta. m Habitauit aũt vnusquisq̃ in possessione sua in vrbib⁹ isr̃l. qꝛ illi qui erãt de regno isr̃l: qui captiuatis aliꝫ ꝑ salmanasar euaserant ⁊ tñ postea cũ regno iu / de captiuati fuerãt ꝑ nabuchodonosor: ⁊ cũ eis redierãt de licẽtia cyri. put dictũ fuit Esdre. j. nõ sunt coacti ꝑ sortes habitare in ir̃lm: sed dimissi sunt ire ad possessiones suas ꝓ sua voluntate. tum qꝛ erãt pauci. tũ qꝛ nõ sic tenebant ad custodiã ciuitatis ir̃lm sicut illi de tribub⁹ predictis. ut ꝑz ex predictis. n Sacerdotes leuite ꝛc̃.] qui descenderũt de gẽtilib⁹. ut dictũ fuit ꝫ. Esdre. ij. de omnib⁹ istis illi qui nõ erãt necessarij ꝓ ministerio templi ⁊ custodia ciuitatꝫ fuerũt dimissi in vrbibus aliꝫ. o De filijs iuda. hic describitur ordinatio ꝑdicta magis in speciali. ⁊ primo q̃ntum ad habitãtes i ir̃lm. secũdo q̃ntũ ad habitantes in aliꝫ ciuitatibus. ibi: Et reliq̃ ex israel. Circa primũ

ponuntur nomina principalium: ⁊ sũma omniũ. tamen per partes ⁊ primo q̃ntum ad illos de tribu iuda. cum dicitur: De filijs iuda athaias ꝛc̃. ⁊ patet littera. secundo q̃ntum ad illos de tribu benia / min. cum dicitur: Hi sunt autem filij beniamin ꝛc̃. ⁊ patet littera vsq̃ ibi: q Semnua super ciuitatem secundus. scilz ab illo qui erat principalis in ciuitate. tertio q̃ntum ad illos de tribu leui. cum dicitur: Et de sacerdotibus idaia filij ioarib ꝛc̃. ⁊ patet littera vsq̃ ibi: r Et prepositus eorum. id est principalis super eos ⁊ ordinator. s Jabdihel filius potentium. in hebreo habetur: magnorum. quia erat de parentibus potentib⁹ ⁊ magnis. t Et de leuitis. simplicibus qui ministrabant sacerdotibus. Semeia ꝛc̃. sequitur: v Et ioçabeth super omnia opera que erant forinsecus in domo dei. qꝛ de his q̃ erãt intra templũ intromittebãt se sacerdotes

a Al principibus leuitarū. fuit supple iste ic çalreth ad predicta ꝛstinatus. b Et mathania ꝛc. princeps ad laudandū. quia erat preceptor. c Et reliqui ex israel. Hic describit predicta ordinatio in speciali ꝙtum ad habitantes extra hierusalē. ⁊ p3 littera vsq; ibi: d Qui habitabāt in ophel. non est nomen turris que ,,pinqua erat templo: ut dictum est ē. ca. iij. sed est nomē ville extra ir'lm. sicut enim de sacerdotib⁹ ⁊ leuitis aliqui habitabant in ir'lm ⁊ aliqui extra. sic ⁊ de nathinneis. e Et episcopus leuitarum in ir'lm açi fili⁹ baani. in hebreo habet: Et prepositus leuitarum ꝛc. quia soli sacerdotes erāt pōtifices seu episcopi. ꝓprie loquendo: habentes tamen super se vnum tm̄ sūmū pontificem. ⁊ ideo ꝙ iste açi dicitur hic episcopus leuitarū. hoc est extenso nomine inq̄tum eis preerat tanq̄ prepositus. episcopus enim dicitur ab epi qō est supra ⁊ scopon intentio: quasi alijs supra intendens. f De filijs asaph cātores ꝛc. preceptū quippe regis. dauid. g Sup eos erat. quia ordinauerat cantores de filijs asaph. ut habet. j. Paral. xxv. Juxta omne verbū ꝓphe ꝛc. qz ꝓphe disposuerat p sortes qui habitarent in ir'lm: ⁊ qui extra. Ra. Sa. exponit hoc de rege dario qui ordinauerat ut dicit ꝙ necessaria administrarent̄ p singulos dies cantoribus de sumptu suo. ⁊ p quem fieret hoc fieri subūgit cū dr: Et fathaia fili⁹ meseçebel de filijs çara. i. çare filij iuda. qz genuit phares ⁊ çaram de thamar. Matth. j. Jn manu regis. i. fm ordinationē darij regis. b Juxta omne verbū populi. i. fm omnē rem exhibendā populo. ad hoc enim erat ordinatus iste meseçebel. ut quicqd de sumptu regis erat administrandū populo ꝙ manum eius fieret. ⁊ videtur melior ista expositio. i Et in domibus p omnes regiones de filijs iuda ꝛc. Hic incipit ꝓsus fm hebreos vbi sic habetur: Et in villis campestribus de filijs iuda ꝛc. Hic ꝓfiter ostendit que loca inhabitauerūt filij iuda extra ir'lm. ⁊ patet littera vsq; ibi: k Et manserunt in bersabee ꝛc. bersabee aūt est in termino sortis iude versus austrū. vallis aūt hennon in termino eiusdem sortis versus aquilonem. ⁊ p hoc intelligitur ꝙ habitauerūt in locis intermedijs l Filij aūt beniamin. Hic agitur de locis extra ir'lm habitatis a filijs beniamin. ⁊ patet littera vsq; ibi: m Et ono valle artificū. sic nominata fuit eo ꝙ a principio manebant ibi artifices. n Et de leuitis portiones iude ⁊ beniamin. i. de tribu leui aliqui manebāt extra ir'lm in vtraq; sorte. s. in sorte iude ⁊ in sorte beniamin. qz nō habebant sortem sibi propriam assignatam. o Cap. xij.

omnia opera que erant forinsecus in domo dei a principibus leuitarum. Et b mathania filius micha filius çebedei filius asaph princeps: ad laudandum ⁊ ad cōfitendū in oratione: ⁊ bebecias secundus de fratribus ei⁹: ⁊ abda filius samuba filius galal filius iditbun. Omnes leuite in ciuitate sancta: ducēti octoginta quatuor. Et ianitores accub telmon ⁊ fratres eorū q̄ custodiebant ostia: centū septuagintaduo. Et c reliqui ex israel sacerdotes ⁊ leuite in vniuersis ciuitatibus iuda vnusquisq; in possessiōe sua ⁊ nathinnei qui d habitabāt in ophel: ⁊ siaha ⁊ gaspha de nathinneis. Et e episcopus leuitarum in ir'lm: açi filius baani filius asabie filius mathanie filij⁹ miche. De f filijs asaph: cantores in ministerio dom⁹ dei. Preceptū quippe regis super g eos erat: ⁊ ordo in cātoribus p dies singulos: ⁊ fathaia filius meseçebel de filijs çara filij iuda i manu regis: iuxta h oē verbū ꝓphe: Et i in omib⁹ per omnes regiones eorū de filijs iuda habitauerūt in cariathbarbe ⁊ in filiabus eius: ⁊ in dibon ⁊ in filiabus eius: ⁊ in capseel ⁊ in viculis ei⁹: ⁊ in iesue ⁊ in molada ⁊ in bethphaleth ⁊ in asersual ⁊ in bersabee ⁊ in filiabus eius: ⁊ in sicelech ⁊ in mochona ⁊ in filiabus eius: ⁊ in remmon ⁊ in sara ⁊ in ierimuth çonoa odollam ⁊ in villis earum: lachis ⁊ in regionib⁹ eius azeca ⁊ in filiab⁹ eius. Et k manserunt in bersabee vsq; ad vallē hennon. ¶ Filij l aūt beniamin a geba mechmas ⁊ hai ⁊ bethel ⁊ filiab⁹ ei⁹ anathot nob anania asor rama gethai madid sebor im neballath ⁊ m ono valle artificum: ⁊ n de leuitis: portiones iude ⁊ beniamin. XII

J o sūt aūt sacerdotes ⁊ leuite qui ascenderūt cum çorobabel filio salathiel: Josue p saraia hieremias esdras amaria melluch accus sechenias reum merimuth addo gentho abia miamin maadia belga semeia ⁊ ioarib ⁊ ida ia sellum amoch elceia adaia. Jsti q principes sacerdotum ⁊ r fratres eorum in diebus iosue. Porro leuite: iesua bennui cedmibel sarabia iuda matbanias super hymnos ipsi ⁊ fratres eorum: ⁊ bebecia atq; ethanni: ⁊ fratres eorum vnusquisq; in officio suo. Josue s autem genuit t ioachim: ⁊ ioachi genuit eliasib ⁊ u eliasib genuit ioiada: ⁊ ioiada genuit ionathā: ⁊ x ionathā genuit iaddū: ⁊ y iaddu genuit z iesu. Et a filij israel principes patrum in libro sermonum dierum usq; ad tempora ionathan filij eliasib: et sacerdotes congregati sunt ad imperium darij regis persarum. b Et custodes excubiarum in portis custodiebant vices suas. c Et in diebus iosue. Hic ꝓsequitur de principibus sacerdotum ⁊ fratribus eorum. ⁊ primo ponunt illi qui fuerūt tpe iosue qui cū çorobabel ascenderunt de babylone. cum dicitur: p Josue saraia hieremias esdras ꝛc. iste esdras fuit ille qui scripsit librū esdre qz primo venit hierusalem cum çorobabel, sed postea rediit ad regem: ut plures iudeos secum adduceret. ⁊ a rege ampliores gratias extraret. q Jsti principes sacerdotum. i. principales. ideo exp̄sse sunt nominati. r Et fratres eorum. isti erant minus principales sacerdotes. ideo sub nomine cōmuni exprimunt. Et eodē modo dicendum est de leuitis ⁊ eorum fratribus qui fuerūt tempore iosue. de quibus subditur: Porro leuite iesua ꝛc. subdit: s Josue autem. Hic cōsequenter describitur genealogia sūmoꝝ pontificum a iosue vsq; ad iaddū qui fuit sūm⁹ sacerdos tpe alexandri magni. cum dicitur: Josue autem. iste alibi nominat iesus filij⁹ iosedech. Josedech enim sūm⁹ sacerdos ductus fuit in captiuitatē babylonicā. ut habetur. j. Paral. ca. vlt. ⁊ iesus eius filius post captiuitatem babylonicam fuit primus qui functus est sūmo sacerdotio. t Genuit ioachim. iste autem vocatur eliachim Judith. iiij. ⁊ sub eo dicitur illa historia fuisse. v Et ioachim genuit eliasib. ⁊ iste fuit sūmus sacerdos circa finem vite ipsi⁹ neemie. ut habetur. j. sequēti ca. x Et eliasib genuit ioiada. Hic vocat iudas a Josepho iudaice antiquitatis. xj. li. y Et ioiada genuit ionathan. būc Josep⁹ nominat iohannē ibidem. z Et ionathan genuit iedda. quem Josephus nominat iaddū. ut ē. ⁊ de isto dicit Josephus ꝙ cum alexander iratus contra hierusalē veniret ad destruendū ipsam eo ꝙ iaddus respondisset ei pronuncios ꝙ viuente dario non poterat frangere iuramentū qō habebat cum ipso. dīs sibi in somnis apparuit dicēs: ꝙ nō timeret ē portas aperiret ⁊ obuiaret alexandro indutus ornamentis pontificalibus. ⁊ similiter alij sacerdotes in vestibus albis. quē cū vidisset alexander venientem sibi obuiam descendit de equo faciēs sibi reuerentiā. ⁊ tunc principes alexandri mirati sunt credentes mentem eius ludificatam ,,pter qō parmen⁹ alexandro familiaris quesiuit ab eo cur hoc fecisset. ⁊ respondit ꝙ cum essem adhuc in macedonia ⁊ cogitarē quomodo asiam mihi subiugarem: apparuit mihi de⁹ in tali effigie ⁊ dixit: ꝙ secure tantū

J sunt autem. Postq̄ descripta est ciuitatis hierusalem populatio. hic cōsequenter ⁊ vltimo describitur eiusdem dedicatio. Circa quam primo ponuntur quedam preambula. secundo de dicatio ipsa. ibi: Jn dedicatione autem. tertio quedam ad ipsam sequentia. ibi: Recesserunt quoq;. Circa primū sciendum ꝙ ista dedicatio erat principaliter agenda p sacerdotes ⁊ leuitas. ⁊ ideo describitur hoc a principio reditus captiuitatis babylonice vsq; ad tempus huius dedicationis. ⁊ etiam vltra. ⁊ primo ponunt illi qui fuerūt tpe iosue qui cū çorobabel ascenderunt de babylone. cum dicitur: p Josue saraia hieremias esdras ꝛc. iste esdras fuit ille qui scripsit librū esdre qz primo venit hierusalem cum çorobabel, sed postea rediit ad regem: ut plures iudeos secum adduceret. ⁊ a rege ampliores gratias extraret. q Jsti principes sacerdotum. i. principales. ideo exp̄sse sunt nominati. r Et fratres eorum. isti erant minus principales sacerdotes. ideo sub nomine cōmuni exprimunt. Et eodē modo dicendum est de leuitis ⁊ eorum fratribus qui fuerūt tempore iosue. de quibus subditur: Porro leuite iesua ꝛc. subdit: s Josue autem. Hic cōsequenter describitur genealogia sūmoꝝ pontificum a iosue vsq; ad iaddū qui fuit sūm⁹ sacerdos tpe alexandri magni. cum dicitur: Josue autem. iste alibi nominat iesus filij⁹ iosedech. Josedech enim sūm⁹ sacerdos ductus fuit in captiuitatē babylonicā. ut habetur. j. Paral. ca. vlt. ⁊ iesus eius filius post captiuitatem babylonicam fuit primus qui functus est sūmo sacerdotio. t Genuit ioachim. iste autem vocatur eliachim Judith. iiij. ⁊ sub eo dicitur illa historia fuisse. v Et ioachim genuit eliasib. ⁊ iste fuit sūmus sacerdos circa finem vite ipsi⁹ neemie. ut habetur. j. sequēti ca. x Et eliasib genuit ioiada. Hic vocat iudas a Josepho iudaice antiquitatis. xj. li. y Et ioiada genuit ionathan. būc Josep⁹ nominat iohannē ibidem. z Et ionathan genuit iedda. quem Josephus nominat iaddū. ut ē. ⁊ de isto dicit Josephus ꝙ cum alexander iratus contra hierusalē veniret ad destruendū ipsam eo ꝙ iaddus respondisset ei pronuncios ꝙ viuente dario non poterat frangere iuramentū qō habebat cum ipso. dīs sibi in somnis apparuit dicēs: ꝙ nō timeret ē portas aperiret ⁊ obuiaret alexandro indutus ornamentis pontificalibus. ⁊ similiter alij sacerdotes in vestibus albis. quē cū vidisset alexander venientem sibi obuiam descendit de equo faciēs sibi reuerentiā. ⁊ tunc principes alexandri mirati sunt credentes mentem eius ludificatam ,,pter qō parmen⁹ alexandro familiaris quesiuit ab eo cur hoc fecisset. ⁊ respondit ꝙ cum essem adhuc in macedonia ⁊ cogitarē quomodo asiam mihi subiugarem: apparuit mihi de⁹ in tali effigie ⁊ dixit: ꝙ secure tantū

negociū acciperē: ⁊ ꝓipso duce cōplerem. ꝓpter qō ꝛeum q̄ mihi apparuerat in ꝛoie veneratus sum tenens firmiter qō sicut p̄cepit: ita ꝓmissum adimpleuit. a In diebus aūt ioachim. hic ꝓiter agit ꝛe sacerdotib⁹ q̄ fuerūt ꝛpe ioachim filij iosue-cū ꝰr: b cerdotaliū saraia maaria ⁊c̄. in aliq̄ bus libris ponunt ista noia in genitiuo casu: ⁊ sic construunt cū eo qō p̄ponit: ⁊ p̄ncipes familiaꝝ. q̄rū supple. s. saraie maarie ⁊ sic ꝛe alijs. c Leuite. hic agit ꝛe bis q̄ fuerūt sub alijs sūmis sacerdotibus sequentibus predictum ioachim. ⁊ hoc ē qō dicit: Leuite in dieb⁹ eliasib ⁊ ioiada ⁊ ionan. iste supra nominatus est ionathan. d Et iedtoa. iste ꝩ. noiat⁹ est iedda. qz noia hebraica frequēter variant in principio uel in fine uel i vtroq;: sicut ⁊ latina. ut frequenter dictū est supra. e Scripti principes familiarum. p nomina sua in libris genealogiarū suarū. licz nō sint hic expssa. f Jn regno darij pⁿse. i. dario regnante qui est ꝛe genere pⁿsarum sub quo consūmatum fuit templū. ut habetur ꝩ. Esdre. vj. g Filij leui. hic reuertit scriptura ad ꝛescribendū leuitas qui fuerunt tempore ioachim. quia supra ꝛescripserat sacerdotes sui tpis. dicit ergo Filij leui. supple q̄ sequunt⁹. h Principes familiarū scripti in libro ꝛboꝝ dierū. s. j. Parał. xxv. non qz isti qui sequunt⁹ sint ibi scripti in ꝓprijs pⁿsonis: sed in patribus suis. ⁊ qz ordines leuitarū ibi sunt ꝛescripti ad quos isti restituti sunt tpibus illis post reditū captiuitatis. i Et vsq; ad dies ionathan filij elasib. qz isti uel saltē aliqui eoꝝ vixerūt vsq; ad temp⁹ quo ionathā fuit sūmus sacerdos. ⁊ dicit filius eliasib. i. nepos qz fuit filius ioiade filij eliasib. ut pz ex dictis ꝩ. eo. ca. k Et principes leuitarū. i. principales inter eos sunt isti: l Asebia. serebia ⁊c̄. ut laudarent ⁊ ꝓfiterentur iuxta preceptū dauid. ut habetur. j. Parał. xxv. m Et obseruarent eque p ordinem. i. sibi succedentes p vices ꝓm ordinationē dauid. Cetera patēt ex dictis. n Jn dedicatione autē. Preambulo ꝛescripto: hic cōsequenter ꝛescribitur ciuitatis dedicatio. Circa quam primo ponitur preparatio ppli. secundo dedicatio muri. ibi: Ascendere autem feci. tertio oblatio sacrificij. ibi: Stetеruntq;. Circa primū dicit: o Requisierunt leuitas ꝛe

Sacerdotes ⁊ p̄ncipes familiarū. s. sa

genuit iedda. Jn[a] diebus aūt ioachim erāt sacerdotes[b] ⁊ p̄ncipes familiarum saraie maarie hieremie ananie esdre mosollā amarie iohannan melico ionathan sebenie ioseph aran edna maraioth elci adaie ꝓcharie gē thon mosollā abie zecheri miamin ⁊ moadie felti belge sāmua semeie ioathā ioarib mathanai iodaie agci sellaie celaia mochober elchie asebie idaie nathanahel. Leuite[c] in diebus eliasib ⁊ ioiada ⁊ ionan ⁊[d] iedtoa scripti[e] principes familiarū ⁊ sacerdotes in[f] regno darij pse. Filij[g] leui principes[h] familiarū scripti i libro verboꝝ dierū: ⁊[i] vsq; ad dies ionathan filij eliasib. Et[m] principes leuitarū: asebia[l] serebia ⁊ iesue filij cedmihel: ⁊ fratres eoꝝ p vices suas ut laudarent ⁊ ꝓfiterent iuxta preceptū dauid viri dei: ⁊[m] obseruarēt eque p ordinem. Mathania ⁊ bechecia ⁊ obedia mosollā thelmon accub custodes portarū ⁊ vestibuloꝝ ante portas. Hi in diebus ioachim: filij iosue: filij iosedech. ⁊ in dieb⁹ neemie duc is: ⁊ esdre sacerdotis scribę. Jn[n] dedicatione autem muri ihrlm: requisierunt[o] leuitas de oībus locis suis: ut adducerent eos in ihrlm: ⁊ facerēt dedicationē ⁊ leticiam in actiōe gratiarū: ⁊ cantico ⁊ ī cymbalis: psalteriis ⁊ citharis. Cōgregati sūt

omnibus locis suis. ut solēnius fieret dedicatio. ⁊ patet littera vsq; ibi: p Et mundati sunt sacerdotes ⁊ leuite. primo: q Et mundauerunt populum. secundo: sicut scriptum est Eccle. xxxiij. Ab immundo quis mundabit⁹. quia debit⁹ ordo est ut mundans aliū prius mundet seipsum. ista aūt mundatio sacerdotum fiebat p ieiunia ⁊ p cōtinentiā ab vxoribus: ⁊ p aspersionē aque lustrationis. Emundatio ꝩo ppli p aspersionē aque lustrationis tm̄. leuitarū aūt medio mō. quia leuite facilioꝝ ritu mundant⁹ q̄s sacerdotes. ut habet. ij. Parał. xxix. ⁊ ppls q̄ leuite. r Et portas ⁊ murū. s. mūdauerūt i munditias amouendo ⁊ aquam lustrationis aspergendo. s Ascendere aūt feci. hic ꝓiter ꝛescribit dedicatio muri. ⁊ p pⁿs ciuitatis que muro claudebat⁹ Et ascendere feci. verba sunt neemie. t Et statui duos choros laudātiū magnos. Dicūt aliq̄ expositores q̄ isti duo chori sic diuidebant⁹ q̄ vnus ibat super murum circūeundo ciuitatē. ali⁹ super terram iuxta murum exterius. sed hoc nō videtur verum. quia infra ꝛe secundo choro dicitur q̄ media pars ppli erat supra murū. ⁊ p hoc intelligendū ē q̄ vterq; chorus laudantium que rat ꝛe sacerd otibus ⁊ leuitis ibat supra murū. ⁊ vna pars populi erat cum eis super murum. ⁊ alia super terram. sic igit primo loquitur ꝛe primo choro. cum dicitur: v Et ierunt ad dexteram super murum. s. illi ꝛe primo choro. x Et iuit post eum osaias. qui erat principalior. y Et media pars principū iuda. ⁊ alia medietas fuit cum secundo choro. z Et ꝛe filijs sacerdotum in tubis. canentes: quia

aūt filij cantoꝝ ⁊ de campestribus circa ihrlm. ⁊ de villis netuphati: ⁊ de domo galgal: ⁊ de regionib⁹ geba ⁊ asmaueth. q̄m villas edificauerūt sibi cātores in circuitu ihrlm. Et[p] mūdati sūt sacerdotes ⁊ leuite: ⁊[q] mūdauerūt ppls q̄ portas ⁊ murū. Ascendere[s] aūt feci principes iuda sup murū: ⁊ statui duos choros laudātiū magnos. Et[t] ierunt ad dexterā sup murū ad portā sterquilinij. Et[x] iuit p⁹ eos osaias: ⁊[y] media ps principū iuda ⁊ azarias esdra ⁊ mosollam iuda ⁊ beniamin ⁊ semeia ⁊ hieremia. Et[z] de filijs sacerdotum in tubis: zacharias filius ionathan: filius semeie: filius mathanie: filius michaie: filius zechur: filius asaph: ⁊ fratres ei⁹ semeia: ⁊ azarel malalai galalai maai nathanahel ⁊ iuda ⁊ anani: in[a] vasis cantici dauid viri dei: ⁊ esdra scriba ante eos ī porta fontis. Et ꝓra eos ascenderūt in gradib⁹ ciuitatis dauid in ascensu muri sup domū dauid: ⁊[b] vsq; ad portam aquarū ad orientē. Et[c] chorus secundus gratias referentiū ibat⁹ ex aduerso: ⁊ ego post eum: ⁊[d] media ps ppli sup murū ⁊[e] sup turrim furnoꝝ: ⁊[g] vsq; ad murū latissimū ⁊[h] sup portam ephraim: ⁊ sup portam antiquā: ⁊ sup portā piscū: ⁊ turrī ananehel: ⁊ turrī emath:

hoc ꝓspectabat ad eorum officium. sequitur: a Jn vasis cantici dauid. id est in instrumentis musicis: ꝓm q̄ ordinauerat dauid j. Parał. xxv. Instrumēta enim cuiuslibet artis vocantur vasa in hebreo. b Et vsq; ad portam aquarum ad orientem. i. ad portā orientalem templi. quia in illa parte erat ingressus ad templum ⁊ eius atrium quod intendebant intrare ad sacrificia immolanda. c Et chorus secundus gratias referentium. ipsi ꝛeo ꝛe reedificatione muri. d Jbat ex aduerso. i. per oppositam partem muri circueundo quousq; venirent obuiam alijs in ingressu templi. e Et media pars populi super murū. quia medietas principum fuit ibi: qui pręerat populo: ⁊ etiam vna pars populi erat cum eis. ⁊ alia pars gradiebat super terram modo ꝩ. dicto. f Et super turrim furnorum. sic vocatam: quia ꝓpe erant furni. g Et vsq; ad murū latissimū. quia ibi machine ab extra possent facilius pcutere. ⁊ ideo ibi fuit factus murus spissior. h Et super portam ephraim. ista est vna ꝛe sex portis supra nominatis ca. xij. ⁊ vocat⁹ sic quia habebat aspectū ad sortem ephraim. ille enim sex porte uel saltem plures earū

pluriꝫ noibꝫ noiank. ut ibidē dictū fuit. a Et vsq; ad pr. gre. supple venerūt. illa eni erat, ꝑe templū sic noiata. qz aliꝫ imolāda in tēplo p̄ illā adducebāt. b Et stete. in porta custodie. q̄ erat iuxta atriū templi. c Steterūtq;. hic ꝓiter ponit imolatio sacrificij in qua erat ꝓsūmatio dedicatiōis. in q̄ quidē imolatiōe aliq̄ de sacerdotibꝫ ⁊ leuitis cātabāt. qđ notat cū dicit: Steterūtq; duo chori. lau. in domo dei ꝛc. d Et sacerdotes eliachi ꝛc. iste est q̄ ꝫ. noiat⁹ est ioachim. ⁊ alij intendebāt imolatiōi. vñ subdit: e Et imolauerūt i die illa ꝛc. de⁹ eni letificauerat eos leticia magna. eo q̄ murus esset edificat⁹ ⁊ dedicat⁹ ad securitatem p̄pli ⁊ restitutionē cultꝫ diuini. f Recēsuerūt q̄ꝫ. hic ponunt sequentia ad dedicationē videlz ordinatio de victu sacerdotū ⁊ leuitarū q̄tū ad eoꝝ collectionē ⁊ ꝓseruationē. ut posset intēdere diuino cultui. ⁊ de bis q̄ eis sent deo offerēda. ⁊ bꝫ est qđ dr̄: Recensuerūt q̄ꝫ in die illa. i. cōpleta dedicatiōe. g Viros. fideles. h Sup gaçophylacia. i. repositoria. i Ad libamina. q̄ erāt de liq̄dis deo offerenda. ut vino ⁊ oleo. k Et ad primitias. q̄ sacerdotibꝫ debebant. l Et ad decimas. q̄ leuit⁹ soluebant m Et introferrēt. s. in domū dñi. n Sacerdotes ⁊ leuitas. ut ibi posſent manere ⁊ viuere. o Quia le. ē iuda i sacer. ⁊ leuit⁹. eo q̄ bñ ⁊ diligēt officia sua fecerant. p Et obseruationē expiationis. emūdādo seipsos ꝓpter portas ⁊ murū. ut patz ex s. dictis. Cetera patēt vsq; ibi: q Et scificabāt leuitas. s. populares leuitis decimas soluēdo. r Et leuite scificabāt filios aaron. de decimis sibi datis decimas eis soluēdo. q̄ eni soluit decimas alteri in b de sigt se ipfectū. ⁊ alterū pfectū retinēs sibi nouē ptes. ⁊ dādo decimā alteri q̄ sigt pfectionē eo q̄ denarius est numer⁹ pfect⁹ ꝓpt̄ qđ ⁊ numeri sequētes sūt replicatiōes denarij dei ptiū. sic. xj. sūt. x. ⁊ vnū. et. xij. sūt. x. ⁊ ij. ⁊ sic ꝓiter ut dr̄ iij. physicoꝝ. ⁊ ꝓpter bꝫ apls ad Hebreos oñdit melchisedech fuisse maiorē ipso abrahā q̄ decimas dedit melchisedech Beñ. xiij.

M die aūt illo. hec est secūda ps ꝑncipalis s Cap. xiij. hui⁹ libri in q̄ agit de secūdo aduētu nemie i irl̄m. qz cōpleto ducatu suo. xij. ānoꝝ in q̄bus intēdit muratiōi ciuitat⁹ ⁊ edificatiōi: ⁊ restitutiōi dīni cult⁹. ⁊ alioꝝ q̄ erāt ad bonū p̄pli sui: redijt ad regē artaxerxem. xxxij. ānoꝝ regni ei⁹ a q̄ missus fuerat ꝓmo in irl̄m ānoꝝ. xx. regni sui. ut bē s. ca. ij. qz rex sibi ꝓstituerat tēp⁹ redeūdi. ut ibidē bē: ꝫ postea circa finē vite suerogauit regē ut rediret irl̄m ad corrigendū aliq̄ mala q̄ pullulauerāt i absentia sua ⁊ ut ibi cū suis patrib⁹ sepeliret. Pullulauerāt aūt in sua absentia q̄tuoꝝ mala spāliter. ꝓmū est admissio illiciti. secundū destructio cult⁹ diuini

⁊ vsq; ad portā gregis: ⁊ steterūt in porta custodie. Stetere / runtq; duo chori laudantiū in domo dei: ⁊ ego ⁊ dimidia ps magistratuū mecū. Et sacerdotes eliachim: maasia miami michea elioenai çacharia ⁊ anania in tubis: ⁊ maasia ⁊ semeia ⁊ eleaçar ⁊ ari ⁊ iohannā ⁊ melchia ⁊ elam ⁊ açer. Et cantauerūt cecinerūt cantores: ⁊ iezraia ꝓpositus. Et imolauerūt in die illa victimas magnas: ⁊ letati sunt. Deus eni letificauerat eos leticia magna. Sed ⁊ vxores eoꝝ ⁊ libri gaudiū sunt: ⁊ audita est leticia illa irl̄m ꝓcul. Recensuerūt quoq; in die illa viros super gaçophylacia thesauri: ad libamina: ⁊ ad primitias: ⁊ ad decimas: ut introferrent ꝑ eos principes ciuitatis in deore gratiarū actiones sacerdotes ⁊ leuitas: qz letificatus est iuda in sacerdotibus ⁊ leuitis astantibus. Et custodierūt obseruationem dei sui: ⁊ obseruationē expiationis: ⁊ cātores ⁊ ianitores iuxta preceptū dauid ⁊ salomonis filij eius: q̄ in diebus dauid ⁊ asaph ab exordio erāt principes ꝓstituti cantoꝝ in carmine laudantiū ⁊ confitentiū deo. Et oīs irl̄ in diebus çorobabel: ⁊ in diebus neemie dabāt ptes cantoꝝ ⁊ ianitoꝝ p̄ dies singulos: ⁊ sanctificabant leuitas: ⁊ leuite sanctificabant filios aaron.

XIII

M die aūt illo lectum est in volumine moysi: audiente ꝑplo. Et inuentū est scriptū in eo q̄ nō debēt introire āmonites ⁊ moabites in ecclesiā dei vsq; in eternum eo q̄ nō occurrerint filijs isrl̄ cū pane ⁊ aqua: ⁊ conduxerūt aduersū eos balaam ad maledicendū eis: ⁊ cōuertit deus nr̄ maledictionē in benedictionē. Factū est aūt cū audissent legem: ⁊ separauerūt oēm alienigenā ab isrl̄. Et ante hoc erat eliasib sacerdos qui fuerat prepositus in gaçophylacio dom⁹ dei nr̄i: ⁊ p̄ximus tobie. Fecit ergo sibi gaçophylaciū grande: ⁊ ibi erāt ante eū reponētes munera ⁊ thꝰ ⁊ vasa ⁊ decimā frumēti vini ⁊ olei: ptes leuitarum ⁊ cantorū ⁊ ianitoꝝ ⁊ primitias sacerdotales. In omnibus aūt his non fui in irl̄m: q̄ in anno tricesimo secundo artaxerxis regis babylonis veni ad regē. Et in fine dierum rogaui regem: ⁊ veni in irl̄m. Et intelleri malum qđ fecerat eliasib tobie: ut faceret ei thesaurū in vestibulis domus dei: ⁊ malum mihi visum est valde. Et proieci vasa domus tobie foras de gaçophylacio: precepiq; ⁊ emundauerunt gaçophylaciū. Et retuli ibi vasa domus dei sacrificium ⁊ thus. Et cognoui q̄ ptes leuitarū nō fuissent

aaron.

qđ ponit ibi: Et intelleri malū. tertiū violatio sabbati. ibi: In dieb⁹ illis vidi ꝛc. q̄rtū cōmixtio seminis extranei. ibi: Sed ⁊ in dieb⁹ illis. ꝓmū malū fuit eo q̄ eliasib sūm⁹ sacerdos ꝓmisit vasa tobie amanitis in q̄bus erat thesaur⁹ sup repni in gaçophylacio dom⁹ dei qđ erat reputatū reb⁹ sacris. ⁊ bꝫ malū fecit eo q̄ erat affinitate cōiunct⁹ tobie q̄ nepotē suū. ⁊ iō in ꝓncipio bꝫ capituli fit mētio de cōmixtione talis mrimonij q̄ fit illi cita. cū dr̄: In die aūt illo lectū ē. bꝫ nō refert ad tēpus imediate sequēs. ꝫ ad p̄cedētia. qz ia ista separatio erat facta. ut bē s. ca. x. t Et inuentū est scriptum. s. Deut⁰. xxiij. q̄ nō debeant introire āmonites ⁊ moabites i ecclesiā dei. qđ triplicit fuit ibi expositum. vno mō q̄ āmonites ⁊ moabites nō posset igredi atriū vbi adorabāt dei sui mūdi. Alio mō ut q̄us eēnt ꝓsi ad iudaismū. non tñ posset ꝓmoueri ad dignitates q̄ respiciūt regimē p̄pli. ut q̄ eēnt decani cēturiones ⁊ bꝰmōi. 3⁰ mō q̄ iudei cū istis p̄plis nō possent ꝓlere mrimonia. ut ibidē diffusi⁹ fuit declaratū. ⁊ isto 3⁰ mō bꝫ accipit. iō ibdr̄: v Factū ē ꝛc. sepa. oēm alie. ab isrl̄. qđ fuit factū añ. ut dictū ē. ꝫ hic repetit ꝓpt̄ casū q̄ subdit. x Et sup bꝫ erat eliasib sacerdos. s. culpabilis. iō subdit: y Et p̄rim⁹ tobie i. amic⁹ ꝑ mrimoniū neptis sui qui erat gener sanaballath. ut bē. j. eo. ca. ⁊ sic ꝓ ꝑsōis erat amic⁹ tobie cui sanaballath erat magna familiaritate ꝓiunct⁹. ut dictū est s. iiij. ca. ad qđ secutū ē malū qđ subdit: z Fecit q̄ sibi gaçophylaciū grande. s. in domo dei. a Et ibi erāt añ eū reponētes ꝛc. i. illa q̄ erāt ꝓsecrata ad dīnū cultū q̄ fuerunt inde amota. ut ibi vasa tobie ponerēt. cui⁹ cā subdit: b In oib⁹ ātē his nō fui i irl̄m. ꝙbū est neemie. qz si fuisset ꝑsōs bꝫ nō pmisisset. ꝓpt̄ qđ sequit: c Et ꝓieci vasa ꝛc. de gaçophylacio. vbi reponebant de ꝓsecrata. d Precepiq; ⁊ emūdauerunt gaçophylaciū. qđ erat ꝓtaminatū ex repositiōe vasoꝝ dis gētilis ⁊ aduersarij iudeoꝝ. ut ꝑz ex s. dictis. e Et retuli ibi vasa dom⁹ dei. q̄ inde fuerāt ablata: in q̄b⁹ reponebant de sacrata. f Et cognui. hic ꝓpt̄ describit correctio secūdi mali. videlz destructio cult⁹ diuini eo q̄ ministris tēpli nō dabant necessaria sed subtrahebant. ⁊ hoc est qđ dicit: Et cognui q̄m ptes leuitarū sibi debite, p ministerio templi: g Non fuissent eis date. qz eliasib sūmus

sacerdos ptim mot⁹ ex tobie gentilis monitõe: ptim ꝓpẽ cupiditatẽ talia sibi retinebat. a Et fugisset vnusquisq; q̃rens sibi victũ extra ir̃m. b Et egi cãm aduersũ magistratus.i.sũmũ sacerdotẽ ⁊ alios principales sibi assistentes. c Et dixi: quare dereliquim⁹ domũ dei. associauit se illis in crimine: q̃uis eẽt innocẽs ut meliꝰ inclinaret eos ad correctionẽ. d Et cõgregaui eos. s. leuitas ⁊ ministros q̃ recesserãt. e Et feci eos stare in stationib⁹ suis i. in officijs tẽpli. f Et ois iuda apportabat decimã. ad sustẽtationẽ eorũ. g Et cõsti tuimus sup horrea selemiã ꝛc̃.i. hoies fideles ad custodiendũ talia: ⁊ ad ministrandũ ministris templi. h Memẽto mei de⁹ me⁹ ꝓ hoc. hoc dixit neemias. q: talia faciebat non ꝓpẽ fauorẽ hũanũ: sed ꝓpẽ honorẽ diuinũ. i In dieb⁹ illis. hic ꝑnter ponit correctio tertij mali videlz violatiõis sabbati. in q̃ iudei faciebãt opa seruilia. q̃ notat cũ dr̃: k Vidi in iuda calcantes torcu. in sabbato ꝛc̃. ⁊ q: cũ gẽtilibus faciebãt ẽct⁹ emptiõis ⁊ venditiõis. q̃ notat cũ dicit: l Et tyrij. q̃ erãt gẽtiles. habitauerũt i ea inferẽtes pisces ꝛc̃. m Et obiurgaui optimates iuda. q̃ ꝓhm regebãt: eo q̃ talia ꝑmittebãt n Nũquid non hec fecerũt patres nr̃i. q. d. sic: ⁊ ꝓpẽ hoc fuerũt i captiuitatẽ ducti: ⁊ ciuitas ista ẽstructa est: ꝓpẽ hoc neemias apposuit remediũ. ideo sequit o Factũ est aũt cũ quieniss̃ent ꝑte. in hebreo habet: Et factũ est cum iumbrass̃ent ꝑte. i. q: dies aduesperascebat: ⁊ tũc incipit sabbatũ. ⁊ in idẽ redit q: tũc porte debẽt quiescere ab ingressu mercantiũ. ideo sequit: p Dixi. s. claudite ianuas. ita q̃ mercatores non possint intrare ciuitatẽ ad exercendũ talẽ mercationẽ i die sabbati. q̃ nõ fuerũt ideo correcti ꝓ hoc. ideo sequit: q Et mãserũt negotiãtes ⁊ vendẽ. ꝛc̃. ad quos exibãt iudei emẽtes ab eis. r Et

date: ⁊ [a] fugisset vnusq̃sq; i regionẽ suã de leuitis ⁊ cãtoribus ⁊ de his q̃ ministrabãt: ⁊ [b] egi cãm aduersum mgr̃at⁹. ⁊ [c] dixi: Quare dereliquim⁹ domũ dei? Et [d] cõgregaui eos: ⁊ feci stare in stationib⁹ suis. Et [e] ois iuda apportabat decimã frumẽti vini ⁊ olei in horrea. Et [f] ꝓstituim⁹ sup horrea selemiã sacerdotẽ: ⁊ sadoch scribã: ⁊ fadaiã de leuit̃: ⁊ iuxta eos anan filiũ ẓachur filiũ mathanie: q̃m fideles cõprobati fuit: ⁊ ipsis credite super ꝑtes fratrũ suoꝝ. Memẽto [g] mei deus me⁹ ꝓ hoc: ⁊ ne deleas miserationes meas q̃s feci in domo dei mei: ⁊ in cerimonijs eius. In [h] dieb⁹ illis vidi [i] in iuda calcãtes torcularia i sabbato: portãtes aceruos ⁊ onerantes super asinos vinũ ⁊ vuas ⁊ ficus ⁊ oẽ on⁹: ⁊ inferẽtes i ir̃m die sabbati. Et cõtestat⁹ sũ eos ut in die q̃ vendere liceret venderẽt. Et [l] tyrij habitauerũt in ea: inferẽtes pisces ⁊ oĩa venalia. Et vendebãt i sabbat̃ filijs iuda ⁊ ir̃m. Et [m] obiurgaui optimates iuda: ⁊ dixi eis: Que est hec res mala quã vos facit⁹: ⁊ ꝓphanat̃ die sabbati? [n] Nũquid nõ hec fecerũt pr̃es nr̃i: ⁊ adduxit de⁹ noster sup nos oẽ malũ hoc: ⁊ sup ciuitatẽ hãc? Et vos additis iracũdiã sup ir̃m: violãdo sabbatũ. Factũ [o] ẽ aũt cũ ꝯieniss̃ent porte ir̃m die sabbati: dixi [p]: ⁊ clauserũt ianuas: ⁊ ꝑcepi ut nõ aperẽt eas vsq; p⁹ sabbatũ. Et de pueris meis cõstitui sup portas ut null⁹ inferret on⁹ die sabbati. Et [q] mãserũt negociatores ⁊ vendentes vniuersa venalia foris ir̃m ⌋ semel ⁊ bis: ⁊ [r] cõtestat⁹ sũ eos. ⁊ dixi eis: Quare manetis ex aduerso muri? Si [s] secũdo hoc fecerit⁹, manũ mittã in vos. ad incarcerandũ ⁊ flagellandũ. Cetera pa. ẽt: t Sz ⁊ in dieb⁹ illis. Hic ponit correctio ãrti mali qõ erat cõmixtio seminis extranei. ꝑceptũ legis. Deut. vij. ⁊ hoc est quod dicit: v Vidi iudeos du. vr. açotidas. iste erãt de filiab⁹ philistinoꝝ. x Et filij eoꝝ ex media ꝑte loq̃bant̃ açotice. sic matres eos docebãt. y Et nesciebãt loq̃ iudaice nisi valde corrupte: q: matres pl⁹ loquunt̃ cũ pueris suis q̃ pres. z Et obiurgaui eos. s. patres eos acrit̃ redarguẽdo. a Et maledixi. malũ eis ꝑ precãdo nisi talia corrigerẽt. b Et cecidi. flagellãdo aliq̃s ꝓpẽ eoꝝ obstinationẽ. c Et de[d]caluaui eos. ꝑ capillos trahẽdo. uel q: fecit radi capita eorũ ⁊ barbas qõ eẽt ꝑceptis magna erat ꝓfusio. d Et adiu. in deo ut nõ darẽt ꝛc̃. i. feci eos iurare. cui? cã subdit: e Nũquid nõ in h⁹ cemõi re pec. salomõ. q̃ erat sapiẽtissim⁹ f Certe in gẽ. mul. nõ erat rex sicut ei. in sapia diuitijs ⁊ gloria. ut hr̃ iij. Reg. iij. g Et dilectus deo suo erat. qõ ꝑ ex hoc qõ sibi apparuit i gabaõ. ut hr̃. iij. Reg. iij. h Et posuit eũ de⁹ regẽ. q: nõ debebat ei regnũ r̃one ꝑmogeniture. sed ex diuina ordinatiõe. ut hr̃. j. Paral. xxviij. i Et ipsũ q̃ duxerãt ad pec. mu. alienigene. ut hr̃. iij. Reg. xj. k Nũquid ⁊ nos inobedientes faciemus oẽ malũ grãde hr̃ ⌋ ut ꝑuaricemur in deo nr̃o: ⁊ ducamus vxores pegrinas? De [l] filijs aũt ioiada filij eliasib sacerdotis magnus gener erat sanaballath oronitis que [m] fugaui a me. Recordare [n] dñe de⁹ me⁹ aduersũ eos q̃ polluũt sacerdotiũ: iusq; sacerdotale ⁊ leuiticũ. Igit̃ [o] mundaui eos ab oibus alienigenis ⁊ [p] cõstitui ordines sacerdotũ ⁊ leuitarũ vnusquisq; in ministerio suo ⁊ [q] in oblatiõe lignoꝝ in tpibus constitutis ⁊ in primitijs. Memento [r] mei deus meus in bonum amen.

Explicit liber Neemie.

Et stozum qõ debebat fieri a sacerdotibus ꝑ vices sibi succedendo. r Memẽto mei deus. Post omnia opera bona predicta fideliter ⁊ deuote se suo creatori recõmendat. Cui est honor ⁊ gloria in secula seculorum Amen.

Explicit postilla Nicolai de lyra sup libr̃ Neemie.

Secundus liber Esdre incipit. a Cap. j.

Fecit iosias. Liber iste qui dicit esdre secundus videtur magis ab alio doctore nescio quo conscriptus: et ex pluribus collect⁹. Nam hic describunt plura q̄ in primo esdre valde sufficienter sunt descripta. Nō est aūt verisimile q̄ ipse tot repetiuerit in alio libro sine necessitate, imo etiā cū nulla aut parua vtilitate. Nec est argumentū cōtra hoc de libro Paral. i quo multa scribunt que habent in libris regū. Nec similiter de .ij. Machab. i quo repetūt multa q̄ sunt in primo scripta. nam alius scripsit librū Paral. et ali⁹ libros Regum. et idem fuit de primo et .2°. Machab. sicut satis patuit ibidem. et iō liber iste dicit a doctoribus apocryphus. ut p̄z in p⁹ pte sume sancti Tho. de aḡo q̄one. .x. arti. vj. circa primū argumētū. ꝓpē q̄ liber iste inē alios nō canonicos q̄ ponunt in biblia minoris videt auctoritat̄. et iō ad ipsū exponendū vltimo missi manū: tm de illis q̄ alibi scribunt et hic repetunt intendo breuiter trāsire: et ad loca remittere vbi a me diffusius exponunt. Igit liber iste i tres ptes diuidit. nam auctor primo q̄dam alibi scripta repetit. secūdo q̄ ꝓpria sunt huius libri subiūgit ca. ij. tertio ad repetēdū scripta alibi redit. ca. v. ibi: Instāte aūt. pma adhuc i tres. nam p̄ repetit q̄dam captiuitatē babylonicā p̄cedentia. secūdo q̄dam ipsam cōcomitantia ibi: Qui vsq; ad ira cūdiā. tertio q̄dam subsequentia. ca. ij. pma adhuc in tres. qr primo tempore iosie describit pascalis celebratio. secūdo iosie mors et tumulatio ibi Et post omnem actum. tertio filioꝝ eius successio ibi: Et assumentes. prima adhuc in duas. qr primo ponitur debita p̄paratio. secundo pascē celebratio ibi: Et hec cū fierent. Sententia prime partis p̄z ex dictis .ij. Paral. .xxv. exceptis que sequunt: b Hec de regalibus data sunt tc. Istud nō refert ad domū iosie. ut ira videt pretendere. sed intelligit de domo ducū regis. Fm q̄ expimit .ij. Paral. .xxv. Duces quoq; eius spōte q̄ vouerant obtulerunt tam ꝓpio q̄ sacerdotibus et leuitis. et nō exprimitur ibi quid vel quantū dederūt. hic aūt exprimitur cum dicitur: Hec. supple que sequunt. De regalibus data sunt. i. de bonis ducum regaliū. Fm p̄missionē dei facta. ꝓpter q̄ dicit libro Paral. Q̄ vouerāt obtulerūt. qr votū est p̄missio facta deo. c Oues numero duo milia ac vituli centū. q̄ nō erat in libro Paral. exp̄ssum. d Jechonias tc. iste .ij. Paral. .xxv. vocat Choneias. et est idē nomē in hebreo sic in latino nicola⁹ et colaus: colin⁹ et colet⁹. Sciendū aūt q̄ hic in sequētib⁹ que reperiunt de alijs libris noīa p̄sonarū variant. et plura vel paucioza hic et ibi pōnūtur et numeri p̄sonaꝝ vel animaliū maiores vel minores hic q̄ ibi et ecōuerso: q̄ oia et similia breuiter sic soluunt. primo de nominib⁹. nam multi erant binomij vel trinomij. ut patuit in pluribus locis veteris et noui testamenti. et sic idem hō frequēter scribit sub vno nōie in vno libro. et sub alio nomine in altero. Similit̄ de pluralitate p̄sonarum. q̄ q̄n plures concurrūt ad vnum actū. aliqui tacentur in vno libro qui in alio exprimunt et ecōuerso. Similit̄ de numeris dicendū q̄ minor numer⁹ includit in maiori. ꝓpter quod quando minor numerus scribit in vno loco aliter q̄ in alio. nō est aliqua falsitas nisi minor scriberetur cum p̄cisiōe maioris. et relatus ad idem simplicit̄. quod non est in p̄posito. et sic patz q̄ dicte variationes nō arguūt aliquā in scriptura falsitatem. e Et hec cū fierent. hic ꝓsequenter describitur pasce celebratio. et p̄z sententia ex dict⁹ .ij. Paral. .xxv. exceptis que sequunt: f In emolis. i. in ollis eneis. g Et offerebāt hostias. s. pacificas ad quas non tenebant. h Super domini sacrificiū. quod erat consuetum fieri. i Et directa sūt opa iosie. hoc nō e in Paral. sed immediate subditur bellum pharaonis cōtra ipsum. k In corde pleno metuentia. i. dei metū indicantia. l De eis q̄ peccauerunt tc. Isti potissime fuerūt amon pater iosie et manasses auus eius. sicut pater. .iij. Reg. et .ij. Paral. m Et post omnem actum. hic describit iosie mors et eius tumulatio. et patz sententia ex dictis .ij. Paral. .xxv. in fi. ca. hoc excepto. a Non attendens verbum ꝓphe ex ore dei. ex hoc loco videtur q̄ pharao miserit ad iosiā vnū de ꝓphetis dei q̄ non dicitur in libro Paral. vel ipse pharao dicit hic ꝓphēta. nam malis aliquando conceditur actus ꝓphetandi. sicut patet de

Incipit liber Esdre secundus. Cap. I

Fecit iosias pascha i hierosolymis domino: et immolauit phase q̄rta decima luna primi mensis: statuēs sacerdotes p vices diez stolis amictos in templo dñi. Et dixit leuitis sacris seruis isrl: ut sanctificarēt se dño in positione sancte arche dñi in domo quā edificauit salomon filius dauid rex. Nō erit vobis tollere sup humeros eā. Et nūc deseruite dño vestro: et curā agite gentis illi⁹ isrl ex pte fm pagos et tribus vestras: fm scripturā dauid regis isrl: et fm magnificentiā salomonis filij eius: oēs in templo. et fm particulā principat⁹ paternā vestrā eoꝝ qui stant in cōspectu fratrū filioꝝ isrl. Immolate pascha: et sacrificia parate fratrib⁹ vestris et facite fm preceptū dñi q̄ datum est moysi. Et donauit iosias in plebem q̄ inuēta est: ouiū agnoꝝ: et hedoꝝ: et caprarum triginta milia: vitulos tria milia. Hec b de regalibus data sūt fm promissionem ꝓphe et sacerdotibus in pascha: oues c numero duo milia: ac vituli centū. Et iechonias d et semeias et nathanael fratres: et asabias et oziel et cozaba in phase: oues q̄nq; milia: vitulos quingētos. Et e hec cum fierent eleganter: steterūt sacerdotes et leuite habentes azima p trib⁹. Et fm ptes principatus patrū in conspectu ꝓli offerebant dño: fm ea que in libro moysi scripta sunt. Et asserauerunt phase igni. put oportebat: et hostias coxerunt in f emolis et in ollis cū beniuolentia. Et attulerūt omnibus qui erant ex plebe: et post hec parauerunt sibi et sacerdotib⁹. Sacerdotes enim offerebant adipes vsq; dum finita esset hora: et leuite parauerunt sibi et fratribus suis filijs aaron. Et sanctificatores filij asaph erant per ordinem: fm preceptum dauid. Et asaph et zacharias et iedithun qui erat a rege: et ostiarij p singulas iannas: ita ut non p̄uaricaret vnusquisq; suā. Fratres enim illorum parauerunt illis. Et g ssūmata sunt que ptinebāt ad sacrificiū dñi. In illa die egerūt phase: et h offerebant hostias super i dñi sacrificiū fm preceptum regis iosie. Et egerunt filij israel qui inuenti sunt in tempore illo phase: et diem festi azimorum p dies septem. Et non est celebratū phase tale in israel a tpibus samuel ꝓphete: et omnes reges isrl non celebrauerūt tale pascha: quale egit iosias et sacerdotes et leuite et iudei et omis israel: qui inuenti sūt in cōmoratione hierosolymis. Octauodecimo anno regnante iosia celebratum est phase. Et k directa sunt opera iosie in conspectu dñi sui in l corde pleno metuentia: et que circa illū quidem cōscripta sunt in priscis temporibus de l eis qui peccauerunt: qui q̄ irreligiosi fuerunt in dñm pre omni gente: et qui non quesierunt verba dñi super isrl. Et m post omnem actū hūc

balaam ‘Nu.xxiiij.
b Et assumẽtes. Hic ꝓnter ꝛscribi filiozum iosie succession. ⁊ ꝓphnia ex dict. ij. Paral. xxxvj. ⁊. iiij. Reg. xxiij. ⁊. xxiiij. ⁊. xxv in quib⁹ tꝛc materia diffuse tractat excepꝛis his q̄ sequunt: Et assumẽtes q̄ erat ex gente iechoniã ⁊c. iste vocatur ioachaz. iiij. Reg. xxiij. ⁊. ij. Paral. xxxvj. ad quod potest dici q̄ erat binomi⁹. c Cõstituerũt regẽ ꝓ iosia ꝓre suoꝝ esset annoꝝ. xxxiij. iiij. Reg. ⁊. ij. Paral. dicit q̄ erat annoꝝ. xxiij. vñ videtur hic numer⁹ falsificatus ꝓ scriptozes vnũ. x. uel ꝛenariũ addẽtes. uel oꝑtet dicere q̄ ibi tacent ꝛcẽ anni qui hic exprimunt. ⁊ sic ytrũq; esset verũ: q: minoz numer⁹ includitur in maiozi. sicut p̃dictũ est. d Et alligauit magistrat⁹ ioachi. fratrẽ p̃dicti ioachaz non in vinculis ꝺ iuramẽto ut fideliter redderet tributum regi egypti qui ꝓstituit eũ regẽ iude ꝓ ioachaz frẽ suo. ut ꝑz. iiij. Reg. et. ij. Paral ideo subdit ꝛc regno eius: Annoꝝ erat. xxv. ioachim cum regnare cepisset ⁊c. e Et ꝯcaracelẽ fratrẽ eius ⁊ bateꝫ in aliq̃bus bibljs: Et ꝯcabriam fratrẽ suũ. i. ipsum ioachaz qui nominat⁹ hic ꝯcabrias. f Ꝛꝓhendẽs reduxit in egyptũ. catꝛensis ligatum. sicut patet ij. Paral. xxxvj. ⁊ iiij. Reg. xxiij.
g Post hũc aũt ⁊c. qz fugiebat exercitꝰ chaldeozum quantũ poterat.
b Et alligans eũ in areolo vinculo ⁊c. est autem area spacium in quo tesie: ascendit pharao rex egypti veniẽs in charcamis abyce/re super euphraten: ⁊ exyit in obuiam illius iosias. Et misit rex egypti ad iosiã dicẽs: Quid mihi ⁊ tibi rex iude? Nõ sum missus a dño ut pugnem cõtra te. Super euphraten eni bellũ meũ est. Festinãs descende. Et non est reuersus iosias sup currum: sed expugnare eum conabatur: non attendens verbũ ꝓphete ex ore dñi: sed cõstituit ad eum bellũ in campo mageddo. Et descenderunt principes ad regem iosiam. Et dixit rex pueꝛis suis: Amouete me a plio. Infirmatus sum enim valde. Et statim amouerunt eum pueri ipsius de acie. Et ascẽdit super currum secundariũ suum: ⁊ perueniens hierosolymam vita functus est: ⁊ sepult⁹ est in paterno sepulchro. Et in tota iudea lugebant iosiam. ⁊ qui pre/fidebant cum vxoꝛibus lamentabant eum vsq; in hũc diem. Et datum est hoc fieri semp in omne genus israel. Hec autem prescripta sunt in libro historiarum regum iude: ⁊ singula gesta actus iosie: ⁊ eius gloria: ⁊ intellect⁹ eius in lege dñi: q̄q; gesta sunt ab eo ⁊ que nõ: scripta sunt in libro regũ isrl ⁊ iude Et[o] assumẽtes qui erãt ex gente iechoniam filium iosie: constituerunt[c] regem ꝓ iosia patre suo cum esset annoꝝ triginta/trium: ⁊ regnauit sup isrl mensibus tribus. Et amouit eum rex egypti ne regnaret in hierosolymis: ⁊ mulctauit gentẽ: argenti talenta centum: ⁊ auri talentum vnum. Et constituit rex egypti ioachim fratrem ipsius regem iude ⁊ irlm: ⁊[p] alligauit magistratus ioachim ⁊[p] ꝯcaracelem fratrẽ suum apꝛehendens[r] reduxit in egyptum. Annoꝝ erat ioachim vigintiquinq; cum regnare cepisset in terra iuda ⁊ irlm: ⁊ fecit malũ in ꝓspectu dñi. Post[s] hũc aũt ascendit nabuchodonosoꝛ rex babylonis: ⁊[p] alligans eũ in areolo vinculo ꝺduxit in babyloniam: ⁊ sacra vasa dñi accepit nabuchodonosoꝛ ⁊ tulit ⁊ cõsecrauit in templo suo in babylonia. Nam[t] ꝛe immunditia illius ⁊ irreligiositate scriptum est in libro tempoꝝ regum. Et[u] regnauit ioachin filius eius ꝓ eo. Cum aũt cõstitut⁹ est: erat annoꝝ octo. Regnauit autem menses tres ⁊ dies ꝛcẽ in irlm ⁊ fecit malum in conspectu dñi. Et post annum mittens nabuchodonosoꝛ transiuit grauit eum in babyloniã simul cum sacris vasis domini: ⁊ constituit sedechiam regem iuda ⁊ hierusalem cum esset annoꝝ viginti vnius. Regnauit autem annis vndecim. Et fecit malũ in conspectu domini: ⁊ non est verit⁹ a verbis que dicta sunt ab hieremia ꝓphete ex ore dñi: ⁊ adiurat⁹ a rege nabuchodonosoꝛ periurans discessit: ⁊ indurata ceruice sua ⁊ corde suo: transgressus est legitima dñi dei isrl. Et duces ꝓpli dñi multa inique gesserunt: ⁊ impie egerunt super omnes immundicias gentiũ: ⁊ polluerunt templum dñi qd̄ sanctum erat in hierosolymis. Et[v] misit deus patrum ipsoꝝ ꝓ angelũ suum reuocare eos: ꝓpter qd̄ parceret illis ⁊ tabernaculo suo. Ipsi aũ subsannabant in angelis suis: ⁊ q̄ die locutus est dñs erant illudẽtes ꝓphetis eius. Qui[w] vsq; ad iracundiã cõcitat⁹ est sup gentem suã ꝓpter irreligiositatẽ suã: ⁊[x] ꝑceperũt ascẽdere reges chaldeozum. Et occiderunt iuuenes eozum in gladio in circuitu sancti templi eoꝝ: ⁊ non pepercerũt iuueni ⁊ seni ⁊ virgini ⁊ adolescenti: sed omnes traditi sunt in manus ipsoꝝ: ⁊ omnia sacra vasa dñi: ⁊ regales apothecas resumentes tulerunt in babyloniã ⁊ incenderũt domũ dñi: ⁊ demolierũt muros irlm ⁊ turres eius incenderũ igne Et[o] cõsumauerũt oia bona/rum eius ⁊ ad nihilũ redegerũt ⁊[p] reliquos a gladio duxerunt in babylonẽ. Et erant serui illi⁹ vsq; dum regnarẽt perse: in repletiõe verbi domini in ore hieremie: quousq; beneplacite ageret terra sabbata sua. Omni tempoꝛe desertionis sue sabbatiçauit in applicatiõe annoꝝ septuagintaseptem.

runtur blada, ⁊ inde dicit areola diminutiuũ: ⁊ est paruũ spaciũ in quo aliquis ligatus cum catꝛenis potest ꝓcedere ⁊ non vltra. ⁊ illa catꝛena dicit areolum vinculũ. sic aũt fuit de isto dispositum ut ad hoc in babylonẽ duceret. sed in via mutato cõsilio remissus fuit in irlm. ⁊ ibi interfectus. ⁊ cadauer eius ꝓiectum extra portas ciuitatis. sicut p̃dixerat hieremias. xxij. i Nam de immunditia illius ⁊ irreligiositate. i. idolatria. sicut ꝓ oppositum latria dicitur religio uel religiositas. k Et regnauit ioachin. sic debet iste scribi p. n. in fine. l Et misit deus patrum ipsoꝝ ꝓ angelum suũ i. hieremiam qui dicitur hic angelus. i. nũcius: ⁊ similiter alij ꝓphete. ideo subdit. Subsannabant in angelis suis ⁊c. m Qui vsq; ad iracundiam. Hic ꝓnter auctoꝛ repetit cõcomitantia ꝓpinquitatem. ⁊ ꝓphnia ex dictis. iiij. Reg. xxv. ⁊ ij. Paral. xxxvj. exceptis que sequunt: n Et ꝑceperũt ascẽdere reges chaldeoꝝ ⁊c. hoc potest dupliciter exponi. vno modo referẽdo ad iudeos. ⁊ sic est sensus. q̄ ꝓ/pter sua ꝓcca meruerũt q̄ deus ꝓciperet chaldeos ascendere ad destructionẽ ciuitatis ⁊ ꝓpli: Ꝑceperũt. i. ꝓcipi meruerunt. Alio modo ut referatur ad deũ de quo ꝓmittitur: Qui vsq; ad iracundiã. in singulari. ad designandũ vnitatem essentie. ⁊ subditur: Ꝑceperunt in plurali: ad ꝛnotandũ in deo pluralitatem ꝓsonarũ. sicut Geñ. j. Faciamus hominem ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ nostram ⁊c.
o Et ꝓfanauerũt oia i. exterminauerũt. p Et reliquos a gladio in babylonem. i. illos qui gladium euaserant in babylonem duxerunt.

a Cap.ij. Egnante cyro. hic ꝓfiter actor reptit facta captiuitatē ꝓsequentia. ⁊ diuidit in duas ptes. qꝝ ꝓmo ponit ꝓsperitas ꝛe captiuitate redeuntiū. secūdo aduersitas ipsoꝝ edificantiū. ibi: In artaxerxis. Snia ꝓme ptis ꝓ ex dictis. j. Esdre. j. exceptis que sequunt: b Salmanasaro ꝓsidi iudee. i. gouernatori aliter sic noiato. qui fuit ꝓnceps redeuntiū ꝛe captiuitate. c Athisce argentee triginta. i. cyphi argentei. d Et enumerata sunt salmanasaro. i. sibi tradita uel expedita. e In artaxerxis. hic ꝓfiter ponit aduersitas edificantiū. redeūtes enī ꝛe captiuitate ceperunt reedificare templū: sed fuerūt impediti ꝑ samaritanos. ⁊ ꝓ sniā ptis bꝰ ex dictis. j. Esdre. iiij. ca. exceptis que sequunt. In artaxerxis aūt regis ꝓsarū ⁊c. Iste fuit cambises filius cyri qui vocabat cambises noie ꝓꝓrio ⁊ artaxerxes noie regio. sicut impatores romani cesares. ⁊ cū hoc noie ꝓꝓrio. ut iulius tyberius ⁊ huiusmodi. f Rathimus ab accidentib⁹. scribebat enī chronicas in q̄bus cōtinebāt cōtingentia suo tpe. g Et sabellius scriba. iste scribebat acta curie. h Et inuenies ī admonitionibus scripta ꝛe bis. i. in libris ī quib⁹ scribunt memorialia ꝓ tpe futuro. i Nunc ergo precepi ꝓhibeo. illos edificare ciuitatem. i. cōuocare ꝓpter ad eius edificationē. k Et qui cum bis cōstituti erant iungentes. i. currus ꝓparantes ad iter agendū. uel Jungentes. se ad inuicem. l Et vacabant ad edificationē templi. videt hec littera corrupta ꝑ scriptores que ꝛe teneret esse talis Vacabant ab edificatione templi. Vel sic fiet constructio: Vacabant ⁊c. i. illi qui prius erant intenti ad edificationē templi vacabant ab opere illo vsq; ad annū secundum darij.

Egnante[a] cyro II rege ꝓsarū in ꝓsūmatione verbi dñi ī ore hieremie: suscitauit dñs spm̄ cyri regis ꝓsarū: ⁊ ꝑdicauit in toto regno suo simul ꝑ scripturā dicens: Hec dicit cyrus rex ꝓsarū Me ꝓstituit regē orbi terrarū dñs isrl̄ dñs excelsus: ⁊ significauit mihi edificare domū sibi in irl̄m q̄ est in iudea. Si q̄s ē ex gnē vr̄o: dñs ipsi⁹ ascēdat cū eo in irl̄m. Quotūq; ergo circa loca habitāt adiuuēt eos q̄ sūt in loco ipso in auro ⁊ argēto in datiōib⁹ cū eq̄s ⁊ iumētis: cūq; aliis que ꝓm vota apponunt in edem dñi q̄ est in irl̄m. Et stantes ꝓncipes tribuū pagoꝝ ⁊ iude ex tribu beniamin: ⁊ sacerdotes ⁊ leuite q̄s excitauit dñs ascendere ⁊ edificare domū dñi que est in irl̄m: ⁊ q̄ erāt in circuitu eoꝝ adiuuerūt in oi auro ⁊ argento eius ⁊ iumētis ⁊ vocatis q̄plurib⁹: multi quoq; sensus excitatus est. Et cyrus rex ꝓtulit vasa sacra dñi que trāstulit nabuchodonosoꝛ rex babylonis ex irl̄m: ⁊ consecrauit ea idolo suo. Et ꝓferens ea cyrus rex ꝓsarum tradidit mitridato qui erat super thesauros ipsius. Per hunc aūt tradita sunt salmanasaro[b] ꝓsidi iudee. Hoꝝ aūt hic numerus. Libatoria argentea: duo milia quadringenta: athisce[c] argentee triginta: phiale auree triginta. item argentee duo milia quadringēte: ⁊ alia vasa mille. Oia aūt vasa aurea ⁊ argentea quinq; milia octingēta sexaginta. Et[d] enumerata sunt salmanasaro simul cum bis qui ex captiuitate babylonie venerāt in hierosolymā. In[e] artaxerxis autem regis ꝓsarum ꝓpbus scripserūt ei ꝛe bis q̄ inhabitabāt in iudea ⁊ irl̄m: balsamus ⁊ mitridat⁹ ⁊ sabellius ⁊ rathimus balthemus samelius scriba: ⁊ reliqui inhabitantes in samaria ⁊ ceteris locis subiectā epistolā regi artaxerxi. Dñe pueri tui rathimus[f] ab accidentibus ⁊ sabellius[g] scriba ⁊ reliqui curie tue iudices in celesyriam ⁊ phenicem. Et nunc notū sit dño regi: quoniā iudei qui ascenderunt a vobis ad nos venientes in hierusalem ciuitatē refugam ⁊ pessimam: edificant furnos eius: ⁊ statuunt muros ⁊ templum suscitāt. Q; si ciuitas ista ⁊ muri consūmati fuerint: nō tm̄ tributa non sustinebunt pendere: sed etiam regibus resistent. Et quia id agitur circa templū: recte baberi arbitrati sumus non despicere hoc ipsum: sed notum facere dño regi: ut si videbitur rex queratur in libris patrum tuoꝝ: ⁊ [h] inuenies in admonitionib⁹ scripta ꝛe bis: scies q̄m ciuitas ista fuit refuga: ⁊ reges ⁊ ciuitates cōcutiens: ⁊ iudei refuge ⁊ prelia cōmittentes in ea ab eterno: ob quam causam ciuitas ista deserta est. Nunc ergo notum facimus dñe rex quoniā si ciuitas hec edificata fuerit ⁊ huius muri erecti fuerint: descensus tibi non erit in celesyriam ⁊ phenicem. Tunc scripsit rex rathimo qui scribebat accidentia ⁊ balthimo ⁊ sabellio scribe: ⁊ ceteris constitutis ⁊ inhabitantibus in syria ⁊ phenice ea que subiecta sunt. Legi epistolam quam misistis mihi. Precepi ergo inquiri: ⁊ inuentum est quoniam ciuitas illa est ab euo regibus resistēs: ⁊ homines refuge: ⁊ prelia in ea efficientes: ⁊ reges fortissimi erant in hierusalē dominantes ⁊ tributa exigētes a celesyria ⁊ phenice. Nunc[i] ergo precepi prohibere homines illos edificare ciuitatem: ⁊ prohibere ne quid vltra hec fiat: sed nec procedant in plurimū: ex qua sunt malicie: ita ut regib⁹ molestia importetur. Tunc recitatis bis que a rege artaxerxe scripta fuerant rathimus ⁊ sabellius scriba: ⁊ [k] qui cum bis constituti erant iungentes festinanter venerunt in hierusalem cum equitatu ⁊ turba ⁊ agmine: ceperuntq; edificantes prohibere. Et[l] vacabant ab edificatione templi in hierusalē vsq; secundo anno regni darij regis persarum. III

Ex[m] dario fecit cenā magnā omnib⁹[n] vernaculis suis: ⁊[o] omnib⁹ magistratibus medie ⁊ pfidis:

m Cap.iij. Ex dario ⁊c. Repetitis eis q̄ sunt alibi scripta: hic ꝓfiter ponunt q̄ sunt huius libri ꝓpria que consistunt circa solutionem vnius questionis. cuius primo ponit occasio. secūdo ei⁹ ꝓpositio ⁊ triplex opinio. ibi: Tunc scribētes. tertio opinionū examinatio ibi: Et mittēs. qrto vnius approbatio ⁊ remuneratio ibi: Et omnes ꝓncipes. Circa primū dr: Rex darius. sm latinos ⁊ grecos iste fuit filius hystaspis. sm hebreos ꝛo ipse fuit filius assueri ⁊ hester regine. sm q̄ dicit plenū⁹ in principio libri hester. et. j. Esdre. iiij. ⁊ Dañ. ix. vbi secutus sum in hoc dictum hebreorum tanq; verius iudicio meo. n Omnibus vernaculis suis. i. seruientibus in domo sua. o Et oibus magistratibus medie ⁊ pfidis. istis reddebatur ratio ꝛe tributis ⁊ obuentionibus regni.

a Et oibus purpuratis.i.nobilib⁹ gnē q̄bus licitū erat purpura vestiri.p̄ sua nobilitate. b Et pretorib⁹.q̄ causas iudicabāt in palatio. c Et p̄sulibus.q̄ erāt ꝛ stricto regis p̄silio. d Et p̄fectis.i.balliuis ꝛ p̄positis in regni ptibus diuersis. e Ab india ꝛc. ⌋ ex hoc videt q̄ iste fuit filius assueri. ut dicunt iudei.nam assuer⁹ i p̄ncipio libri Hester dr̄ regnasse ab india vsq̄ ad ethiopiā sup.cxxvij. p̄uincias.ꝛ isto mō dimisit regnū filio suo. Cetera patēt vsq̄ ibi: f Et dormiuit.s. modicū. g Et expgefactus est.ita q̄ volebat vigilare.ꝛ ex hoc custodes corpꝰis sui habuerūt occasionē ꝓponendi inḋ se q̄stionē ad faciendū regi solaciū.ꝛ ex hoc p̄z p̄uidētia regis q̄ magi volebat trāsire tēpus in aliq̄ vtili q̄ in ludis inhonestis aut nulli⁹ vtilitat̄ h Dicam⁹ vnusq̄sq̄ nr̄m sermonē.ꝛ eadē q̄stione ut p̄z ex sequētib⁹. i Qui precellat. i.put melius scierit-nam dictū cuiuslibet triū nō poterat esse excellens simplicit̄.sed vni⁹ trīm. Cetera patēt vsq̄ ibi: k Purpura cooperiri. i. vestiri. l Et in auro bibere.i.in cypho aureo. m Et sup aurū dormire. i.sup lectū panno aurifrigiato ornatū. n Et currū aureo freno.i.freno deaurato. o Et cydarim byssinā.i.mitrā uel cucufam de bysso q̄ ē spēs lini cādidissimi. p Et torquē.talib⁹ enī vtebant trīm excellētes viri ratiōe generis uel sapientie seu alterius excellentie. q Et secūdo loco i.in secūda mensa. r Sedebit a dario.ꝛ hoc cōcessit rex p̄ scriptū-ut p̄z circa mediū.iiij.capi. s Tunc scribentes. Hic p̄ter ponit q̄stionis ꝓpositio.ꝛ circa eā triplex opinio fuit aut q̄stio de fortitudine.q̄d inter alia sit fortius: ut p̄z ex sequētib⁹.sic ergo dr̄: Tūc scribētes singuli verbū suū.in singulis cedulis. t Signauerūt.sigillis ꝓpriis ne fieret ibi aliq̄ mutatio.ꝛ ut mānifeste appareat cui⁹ cēt q̄libet cedula v Et posuerūt subt⁹ cervical darij regis.q̄ post vigiliā rediit ad dormiendū. Cetera patēt vsq̄ ibi: x Ipsi dabit victoria. i.victorie p̄mia in pte p̄cedēti expressa. Cetera patēt. y

z⁰ omnib⁹ purpuratis: ꝛ a⁰ proceribus: ꝛ b⁰ cōsulibus: ꝛ c⁰ prefectis sub illo ab⁰ india vsq̄ ethiopiā: centū vigintiseptē puincias. ⌋ Et cum manducassent ꝛ bibissent ꝛ satiati reuerterent̄: tunc dar⁹ rex ascendit in cubiculo suo: ꝛ d⁰ dormiuit: ꝛ e⁰ expergefactus est: Tūc illi tres iuuenes corporis custodes q̄ custodiebāt corpus regis.dixerūt alter alteri: Dicamus f⁰ vnusq̄sq̄ nr̄m sermonem qui⁹ precellat ꝛ cuiuscūq̄ apparuerit sermo sapientior: alterius: dabit illi rex darius dona magna: purpura g⁰ cooperiri: ꝛ h⁰ in auro bibere: ꝛ i⁰ sup aurum dormire: ꝛ k⁰ currum aureo freno: ꝛ l⁰ cydarim byssinam: ꝛ m⁰ torquem circa collum: ꝛ n⁰ secundo loco sedebit r a dario ꝓpter sapientiam suam: ꝛ cognat⁹ dar⁹ vocabit̄. Tunc s scribentes singuli suum verbum signauerunt t: ꝛ u⁰ posuerūt subtus cervical darij regis. ꝛ dixerunt. Cūq̄ surrexerit rex dabimus illi scripta nostra: ꝛ quodcūq̄ iudicauerit rex e tribus ꝛ magistratus persidis quoniam verbum eius sapient⁹ est: ipsi x dabitur victoria sicut scriptū est Unus scripsit: Forte est vinū. Alius scripsit: Fortior est rex. Tertius scripsit: Fortiores sunt mulieres: sup omnia autē vincit veritas. Et cū surrexisset rex acceperūt scripta sua ꝛ dederunt illi ꝛ legit. Et r mittens vocauit oēs magistratus p̄sarū: ꝛ medos: ꝛ purpuratos: ꝛ pretores ꝛ prefectos: ꝛ sederunt in concilio: ꝛ lecta sunt scripta coram ipsis Et dixit: Vocate adolescentes: ꝛ ipsi iudicabunt verba sua. Et vocati sunt ꝛ introierūt Et dixit illis: Judicate nobis de his que scripta sunt. Et cepit prior qui dixerat de fortitudine vini.ꝛ dixit: Unus q̄ prevalet vinū omnibus b hominibus q̄ bibunt illud. Seducit c mentē. Iremq̄ d regis ꝛ orphani facit mentem vanā. Item e serui ac liberi pauperis ac diuitis ꝛ oēm mentem ꝛconuertit f in securitatem ꝛ iocunditatem: ꝛ g non meminit omnē h tristiciā ꝛ dolorem: ꝛ i omnia precordia facit honesta: ꝛ k non meminit regē nec magistratū: ꝛ l oia p talenta loq̄ facit. Et m non meminerunt cum biberūt amiciciā nec n fraternitatem: sed o non multū post: sumūt p gladios: ꝛ q cum a vino merserint ꝛ surrexerint: non r meminerunt que gesserūt Q s viri num p̄cellūt hoies q̄ terrā ꝛ mare obtinēt: ꝛ oia que in eis sunt: Rex t aūt sup oia precellit: ꝛ dñatur eor: ꝛ omne qḋcūq̄ dixerit illis faciunt. Et u si miserit illos ad bellatores: vadunt x ꝛ y demoliunt mōtes ꝛ muros ꝛ turres. Jugulant ꝛ iugulant: ꝛ regis verbum non pretereūt. Nam si vicerint afferunt regi omnia quecūq̄ predati fuerint Similiter ꝛ alij oēs ꝛ quotq̄t non militant nec pugnant: sed colunt terrā: rursum cū fuerint metentes afferūt tributa regi.

Et mittens. Hic p̄ter ponit dictarū opinionū examinatio. ꝛ p̄mo examinatores vocant. ꝛ p̄z vsq̄ ibi: z Judicate nobis de his q̄ scripta sūt.i.ratiōes dictor⁹ vtr⁹.nam scripserāt trīmodo cōclusiones sicut scripte sūt. Secūdo rōnes cuiuslibet opinionis explicant ꝛ p̄ p̄me.cū dr̄: Et cepit prior.2° secūde in p̄ncipio capi. iij.3° tertie ibi: Tertius ꝛc. Circa p̄mū dr̄: a Uinū q̄ prevalet vinū.q.d. valde multū.ideo subdit̄: b Omnib⁹ hoib⁹ q̄ bibūt illud q̄. p̄haḋ p id q̄ subdit̄: c Seducit mētē.si enī potest vltra mensurā aufert rōnis vsū q̄ est superior vis hois.ꝛ p̄ ꝓpter hoc dicit̄ d Iremq̄ regis ꝛ orphani facit mentē vanā. i. facit cogitare maiora sati⁹ q̄ hō possit.ꝛ sic facta re se inaniē ꝛ vane. e Item serui ac liber⁹ ꝛc. ⌋ Hic addit̄ ut null⁹ stat⁹ hoiu⁹ excludat. f Cōuertit i securitatē.ꝛ iocunditatē.hoies enī hīi potati non timēt aliquē aduersariū.ꝛ habēt cor iocundū. q: hāt oblitiōi oēm tristiciē cām.ideo subdit̄: g Et nō meminit i. obliuisci facit. h Oēm tristiciā ꝛ dolorē. q̄ ois est obligat⁹. i Et oia p̄cordia facit honesta q: facit de seipso opinari magna. k Et nō meminit regē nec mgr̄atū. q: tūc nō timet cor⁹ potestātē. l Et oia p talēta facit loq̄.sic aliq̄n hīi potat⁹ dicit: Ego nō darē hi p mille libras q̄ nō valet aliq̄n vnā. uel Ego magis vellē pdere mille libras q̄ hi uel illud.q̄ nō habet aliq̄n valorē xx.solidor. m Et nō memorant cū bi.amiciciā.pstinā. n Nec fraternitatē.i.p̄sanguinitatē uel affinitatē. o Sz nō multū p⁹.i.ex parua occasione: p Sumūt gladios.q̄ se inuicē. q Et cū a vino emerserint. i.ebrietate soluta: r Nō meminerūt q̄ gesserūt.ꝓpter ligationē memorie.ꝛ si recordēt hi trā ēipfecte. s Q viri nū pre.vinū.q.d.imo p̄cellit: t Quis sic cogitat facē.i.sic facit cogitare: ꝛ est hypallage sic istud: Perflauit fistula buccas. v Cap. iiij. Tincxauit. Hic explicantur motiua secunde opinionis cum dicitur: x Q viri num p̄cellūt homines.ceteris creaturis in terra ꝛ mari existentibus.q.d.sic. vñ Hen. j. dicitur de homine: Et p̄fecit piscibus maris ꝛ volatilibus celi ꝛ bestijs terre vniuersēq̄ creature. y Rex aūt super omnia p̄cellit. quia dñatur hominibus ꝛ per cōsequens alijs que sunt hominibus subiecta. z Et si miserit illos ad bellatores.i. ad p̄ncipes belli. a Uadūt cū eis ad p̄licula morti. b Et demoliūt mōtes.i.castra in mōtib⁹ sita: muros suffodiēdo ꝛ rēsciēdo. Cetera patēt vsq̄ ibi:

a Et ipse vnus solus. qui dñaf oibus tam bellatorib⁹ q̄ agricolis b Si dixerit. bellatorib⁹, c Occidite. vnictos. Cetera patēt vsq; ibi: d Dixerit edificate. fabris lapidū ⁊ lignor. e Dixerit plantate. agricolis. f Et oīs plebs. q̄tū ad minores boies. g Et virtutes q̄tū ad maiores. h Cū obaudiūt. eius exequē do mādata. i Et supr hoc ipse recūbit ⁊ bibit. splendide. k Et dormit. pacifice ⁊ quiete. sicut. iij. Reg. xx. dr̄ q; ve nadab rex syrie bibebat ī vmbraculo suo. exercitu suo ad prelīū misso. l Di ät custodiūt i circuitu eū. ne aliq̄s accedē possit ad sibi nocendum. m Et nō possūt ire singuli. ad loca sua sine regi licentia. n Sed in dicto obaudiētes sunt ei. i. obedientes q̄d dixit exequēdo. o Viri quō nō precellit rex q̄ sic diffamaf. i. cui⁹ fama in ptāte dignitate ⁊ ꝓsilibus sic diffundit: sicut ⁊ ꝓpo dr̄ Matb. ix. Diffamauerūt eū p totā illā trā. p Tertius. hic ponit motiua tertie opinionis: q̄ babet duas ptes. ⁊ p mo ꝓfirmaf ꝑma. 2° secūda. ibi: Et inchoauit. Prima ꝯo ps dupliciter ꝓfirmaf. ꝑ rationib⁹. 2° exemplis. ibi: Et nūc credite mibi. Circa ꝑmū ꝑ ponit nomē illi⁹ q̄ tenuit tertiā opinionē. cū dr̄: Tertiꝰ q̄ dixerat de mulierib⁹ ⁊ veritate. hic est ꝯorobabel. licz enī iude⁹ esset natiōe: tñ erat vn⁹ de custodientib⁹ corpus regis qui erat gentilis. ⁊ sic dicunt hebrei: hoc fecit hester bui⁹ regis mat̄ q̄ erat iudea natione. ut ps hester. ij. ideo ꝑmouit iudeos q̄tū potuit. ut ps de mardochxo. ⁊ idem dicūt de ꝯorobabel ⁊ neemia q̄ fuit regis pincerna. Latini ꝯo dicūt q; fuit familiar ipsi dario anteq̄ ꝑmouerek ad regnū: q̄ nec erat de semine regio. ⁊ ideo ꝑmot⁹ in regē fecit eū corporis sui custodē. q Cepit loq̄. ꝓsue opinionis ꝓfirmatiōe. ⁊ ꝑ remouet alioꝝ sniam. d. r Viri nō magn⁹ rex ⁊ multi boies. i. nō ꝑcellit rex ratiōe sui nec ratiōe ꝑsū sibi subiecti. sic dixerat secūd⁹. s Hec vnū ꝑcellit. sic dixerat ꝑim⁹. t Quis est ḡ. hic ꝓnter ꝓsequit suū ꝓpositū. d. Quis est ḡ q̄ dñatur eor. s. regis. ꝑsū ⁊ vni. ⁊ rñdet: v Nōne mulier ge. re. ⁊ oēm ꝑsū ⁊c. q. d. manifeste ꝓ q̄ sic. ⁊ sic ꝑcellit. q: causa potior est suo effectu. licz aūt mulier in gnātione ꝓlis habeat rationē passiui mīstrādo materiā. tñ in alio se habet in ratiōe actiui s. materiā ꝓparādo ⁊ cōceptū fetū fouēdo ⁊ nutriēdo añ partū ⁊ post. ⁊ sic repellit dictū secūdi. x Et ipse educauerūt. mō dicto. y Eos q̄ plantauerūt vineas. ex q̄bus vinū fit. ⁊ sic repellit dictū ꝑmi: q: q̄ ꝑcellit maiori: ꝑcellit ⁊ minori. sicelt in ꝓposito. nā educando vinearū plantatores. mulieres sunt maiores: ⁊ eadē ratione plantatores vinearū ipso vino. z Et ipse faciūt stolas omniū boiu⁹ ⁊c. i. vestes ⁊ ornamenta in quib⁹ boies gloriant. mulieres enī in terra illa faciūt talia artificia. a Et nō possunt boies separari a mulierib⁹. s. corde licz aliq̄n separentur corpe. inclinatio nāq; nālis est in viro ad amorē mulieris. que nō pōt totaliē abolerī. q̄ declarat p effectū. d. b Si cōgregauerint aurū ⁊ argentū ⁊c. que nata sūt animū hominis allicere. c Et viderint mulierē ⁊c ¶. i. bonestā ⁊ pulchrā. d Oia hec relin. i. eā intendūt. i. eā attente respiciūt. e Et apto ore. i. capti ei⁹ pulchritudine. f Conspiciūt. tanq̄ attoniti ⁊ mirātes ei⁹ pulchritudinē. g Et eā alliciūt. Hoc duplicit pōt exponi. vno mō q; sit ibi hypallage. i. eos allicit ipsa mulier. ⁊ sic q̄ sequit: b Magis q̄ aurū. ē noīatiui cas⁹. Alio mō sine tali figura: Et eā alliciunt. i. nituntf ad se trahere. ⁊ sic q̄ sequit: Magis q̄ aurū ⁊c. est accusatiui cas⁹ ⁊ hoc ꝑhibet q̄ b q̄ sequit: Et oēm rē ꝑciosam. i. bō patrē. hic ꝓnter declarat ꝓpositū q; parētes q̄ sūt maxime diligēdi. ⁊ p terrā natiuam ad quā q̄libet nāliter afficitur. ⁊ tñ istis vxor dilectio ꝓponit. ⁊ ꝑ vsq; ibi: k Et ad mulierē se ꝓiūgit. s. seipsū p matrimoniū. l Et cū muliere remittit aīam. suam aliūde ipsā retrahēdo. ⁊ in vxorē totaliē ponēdo p dilectionē. ex q̄ concludit: m Et hinc oportet vos scire q̄ mul. dñanē vīi. ⁊ p ꝓs multo magis boiu⁹ alioꝝ. loquebat enī regi ⁊ magnatib⁹ suis. n Nōne voletis: q̄d pōt exponi duplicit. vno mō negatiue. q. d. nō. q; voluntarie eis seruitis. alio mō affirmatiue. q. d. eis essis subiecti malis

Et[a] ipse vnus solus si[b] dixerit occidite[c]: occidunt: dixerit remittite: remittūt: dixerit percutite: percutiunt: dixerit exterminate: exterminant: dixerit[d] edificate: edificāt: dixerit excidite: excidūt: dixerit[e] plantate: plantant: ⁊[f] omnis plebs ⁊[g] virtutes eum[h] obaudiūt: ⁊[i] sup hoc ipse recumbit ⁊ bibit ⁊[k] dormit. Viri autem custodiunt in circuitu eum: ⁊[l] nō possūt ire singuli ⁊ facere opa sua: sed[m] in dicto obaudientes sūt ei. Viri[n]: quomodo nō precellit rex qui sic diffamatur: Et tacuit. Tertius[o] qui dixerat de mulieribus ⁊ veritate: hic est ꝯorobabel: cepit[p] loqui. Viri[q]: non magnus rex: ⁊ multi bomines: nec[r] vinum precellit. Quis[s] est ergo qui dñatur eorū: Nōne[t] mulieres genuerūt regem: ⁊ oēm ꝓpl'm qui dñatur mari ⁊ terre: ⁊ ex illis nati sūt: ⁊[u] ipse educauerūt eos[v] q̄ plātauerunt vineas ex q̄bus vinū fit: Et[w] ipse faciunt stolas oīuz hominū: ⁊ ipse faciunt gloriā hominib⁹: ⁊[x] nō possunt boies separari a mulieribus. Si[y] cōgregauerint aurum ⁊ argentū ⁊ omnē rem speciosam: ⁊[z] viderint mulierem vnā bono habitu ⁊ bona specie: ¶oia[a] hec relinquentes in eam intendūt: ⁊[b] apto ore ꝑspiciunt[c]: ⁊[d] eam alliciunt magis[e] q̄ aurum ⁊ argentum ⁊ omnē rem pciosam. Homo[f] patrē suū relinquit q̄ enutriuit illū ⁊ suam regionem: ⁊[g] ad mulierē se cōiungit. Et[h] cum muliere remittit animā: ⁊ neq; patrē meminit neq; matrē neq; regionē. Et[i] hinc oportet vos scire: qm̄ mulieres dominant vestri. Nōne[k] voletis: Et[l] accipit homo gladiū suum: ⁊[m] vadit in viam facere furta ⁊ homicidia: ⁊[n] mare nauigare ⁊ flumina: ⁊[o] leonem videt ⁊[p] in tenebris ingreditur: ⁊[q] cū furtum fecerit ⁊ fraudes ⁊ rapinas: amabili sue affert[r]. Et[s] iterum diligit homo vxorē suā magis q̄ patrem aut matrem. Et[t] multi vementes facti sunt ꝓpter vxores suas: ⁊[u] serui facti sunt ꝓpter illas: ⁊[v] multi perierūt ⁊ iugulati sunt: ⁊[w] peccauerunt ꝓpter mulieres. Et[x] nūc crediteme mihi q; magnus est rex in potestate sua: qm̄ oēs regiones verent tangere eum. Videbam tamen apemen filiam de ꝯacis mirifici concubinā regis

gratibus vestris. o Et accipit. hic ꝓnter declarat intentum ex magnis ꝑiculis quib⁹ homo se exponit ꝑ amore vxoris cū dicit: Et accipit homo gladiū suū. i. arma sua. p Et vadit in viā. ad rēpdandū transeūtes cui imineat ꝑiculū mortis a viatorib⁹ se defendentib⁹. ⁊ a publica iusticia. q Et mare nauigare. vbi est mortis ꝑiculum a fluctibus maris: ⁊ ab aduersarijs. r Et leonē videt. ꝑ quem intelliguntf etiā alie bestie terribiles. s Et in tenebris ingredit. vbi lubrice cū ⁊ casum ꝑiculosum patit. t Et cum furtum fecerit ⁊c. amabili sue. i. vxori sue omnib⁹ rebus predilecte. v Affert q. d. omnia ꝑicula predicta subit ut satisfaciat vxori ⁊ ei⁹ gratiam habeat. x Et iterū diligit ⁊c. repetitio est eius q̄ s. dictū est ad maiorem expressionem. y Et multi vemētes facti sunt ꝓpter vxores suas. ex amore nimis excessiuo. vñ ⁊ salomon sapientissim⁹ sic fuit infatuat⁹. ꝑ hoc autem repellit illud q̄d dixit primus de vino q; seducit mentem. q: ebrietas aufert vsum rationis tñ ad bonā. amentia ꝯo ꝑ longū tempus: ⁊ aliquando vsq; ad mortem. iij. Reg. xj. z Et serui facti sunt ꝓpter illas. q: pugnātes ꝑ defensione vxoꝝ capti sūt in bello. ⁊ sic subditi seruituti. a Et multi perierūt. ⁊ iugulati sūt. vñ abrabam timuit interfici ꝑ sara Beñ. xij. ⁊ similiē isaac Beñ. xxvj. b Et peccauerūt ꝓpē mulieres. sicut ꝑz de adā: dauid ⁊ salomōe: q̄ fuerūt maximi. c Et nūc. hic ꝓnter declarat ꝓpositū ꝑ exemplū. ⁊ ꝑz lrā vsq; ibi:

sedentem [a] iuxta regem ad dexteram: et [b] auferentem diadema de capite eius: et imponentem sibi: et [c] palmis cedebat regem de sinistra manu. Et [d] super hec aperto ore intuebat eam: et [e] si arriserit ei ridet: nam sibi indignata fuerit ei: blandit: donec reconcilietur in gratiam. [f] O viri cur non sunt fortiores mulieres? [g] Magna est terra: et excelsum est celum: que ista agunt. Et [h] tunc rex et purpurati intuebant in alterutrum. Et [i] inchoauit loqui de veritate: [k] O viri. nonne fortes sunt mulieres? [l] Magna est terra et excelsum est celum que ista agunt. s. que sunt in his inferioribus. nam per motum celi educunt ad actum forme que sunt in potentia materie. que materia pro maiori parte est terra. nam corpora mixta sunt a dominio de ira. hoc autem interserit hic zorobabel quasi quoddam principium ad probandum secundam partem sue opinionis. s. de veritate. nam ad hoc incipit ut videbit. b Et tunc rex et purpurati intuebant in alterutrum. mirantes eius sapientiam et eloquentiam et etiam constantiam ostendendo subiectionem regis et magnatorum respectu suarum uxorum coram eis: probabile tamen est quod ille rex de quo loquitur hic zorobabel non erat ille darius sed alius qui precesserat eum. nam inter cyrum et darium fuerunt alii reges. i Et inchoauit. hic incipit zorobabel declarat secundam partem sue intentionis. et primo continuat se ad precedentia. k O viri nonne fortes sunt mulieres. q. d. per ea dicta quod sic. sed adhuc veritas est fortior. ad cuius ostensionem dicit: l Magna est terra et excelsum est celum. sic probatur ad sensum. m Et velox cursus. solis. cum probatio subditur cum dicit: n Conuertit in gyro suo. i. una die. s. naturali. in qua primum motum primi mobilis revolvit sol a puncto orientis ad eundem punctum. et sic est hic hypallage. quia sol non revolvit celum. sed econuerso: sicut perflauit fistula buccas. o Nonne magnificus est. i. magne potentie: p Qui hec facit? q. d. manifeste patet quod sic. hoc tamen facit intelligentia mouens orbem cui? virtutem infinitum excedit virtus primi mobilis que est ipse deus. ideo subdit: q Et veritas manet. ois terra veritatem invocat. i. ois homines habitantes in terra dubia et obscura querunt manifestari per infallibilem veritatem qua omnes homines ex quodam instinctu naturali ponunt in deo. licet diuersi diuersis attribuerint veritatem. r Celum etiam ipsam benedicit. i. angeli qui sunt ciues celestes ipsam laudant. s Et omnia opera. i. omnia creata. t Mouent et tremunt eam. i. sibi obediunt. v Et non est in ea quicquam iniquum. nam est prima regula equitatis. x Iniquus rex etc. multi enim reges mulieres et homines fecerunt iniquitates: accipiendo iniquitatem pro crimine enormi: et sic est hic hyperbole. sicut cum dicit:

iniqui omnes filii hominum: [p] iniqua illorum omnia opera: et non est in ipsis veritas. Et in [q] sua iniquitate peribunt: et [r] veritas manet et invalescit in eternum: et [s] viuit: et obtinet in secula seculorum. Nec [t] est apud eam accipere personas neque differentias: sed [u] que iusta sunt facit omnibus: iniustis ac malignis [v] benignantur in [x] operibus eius. Et non est in iudicio eius iniquum: sed [y] fortitudo et [z] regnum et [aa] potestas et [bb] maiestas omnium seculorum. Benedictus [cc] deus veritatis. Et desistit loquendo. Et [dd] omnes populi clamauerunt et dixerunt: Magna est veritas et preualet. Tunc [ee] rex ait illi: Pete [ff] si quid vis amplius quam que scripta sunt et dabo tibi pro eo quod inuenta es sapientior primis: et proximus mihi sedebis: et cognatus meus vocaberis. Tunc [gg] ait regi: Memor [hh] esto voti tui quod vouisti edificare in [ii] die qua regnum accepisti: et [kk] omnia vasa que [ll] accepta sunt ex hierusalem remittere [mm]: que [nn] separauit cyrus

[o] Omnes de ciuitate vadunt ad tale spectaculum. i. multi. si aut accipiat iniquitas pro peccato quocumque. sic gnaliter omnes dicunt iniquum excepto boie expo et beata virgine: de quibus non loquebatur zorobabel. y Et iniqua illorum opera. incertum sunt ab ipsis tm̃. nam quicquid est bonitatis in operibus humanis vere est attribuendum. quicquid aut est ibi defectus procedit ex defectibilitate liberi arbitrii. [p] Sec. xiij. Perditio tua ex te israel: ex me tm̃modo auxilium tuum. ideo subdit: z In sua iniquitate peribunt. s. illi qui peribunt. a Et veritas manet et invalescit. nota quod intelligendum quod veritas primi semper invalescat. proficiendo. nam semper minui non potest nec augeri. saltem in effectibus suis. b Et viuit. nam est vita per essentiam. c Nec est apud eam accipere personas. nam iniusticia non habet locum in ea. d Sed que iusta sunt facit omnibus etc. ipsos iuste puniendo. et multo fortius iustis eos premiando. e Et oes benignant. i. benigne tractant. f In operibus suis. quia iusti peccant vltra meritum. et iniusti puniunt citra condignum. g Sed fortitudo. stabilitatis. h Et regnum. dominationis. i Et potestas. cui non potest resisti in effectibus suis. k Et maiestas omnium eorum. i. quantumlibet duration. et sic per maiestatem intelligi videt eternitas que in uno simplici numero continet virtualiter omne durationem. et concludit: l Benedictus deus veritatis. i. deus qui est ipsa veritas. sicut dominus maiestatis uel bonitatis. quia ipse est ipsa maiestas et bonitas. m Et oes populi. hic incipit ponit tertie opinionis approbatio. cum dicit: Et oes populi clamauerunt et dixerunt etc. per hoc non reprobauerunt eius dictum de fortitudine mulierum. sed magis approbauerunt: quia dixerat veritatem mulierum fortitudini preualere. n Tunc rex. hic incipit ponit ipsius zorobabel remuneratio. Circa quod primo describit regis literalitas. cum dicit: o Pete si quid vis amplius etc. s. preter premia superius expressa. iij. ca. et ex hoc loco patet quod non solum fuerunt promissa verbo sed etiam scripto. Cetera patent ex dictis. p Tunc ait. hic secundo ponitur zorobabel fidelitas: qui non solum petijt id quod pertinebat ad diuini cultus augmentum. Circa quod sic proceditur: quia primo ponitur zorobabel petitio. secundo petitionis concessio. ibi: Tunc surgens. tertio concessionis executio. ibi: Et cum processisset. Circa primum dicitur: Tunc ait regi. ipse zorobabel. q Memor esto voti tui quod vouisti edificare hierusalem etc. ex hoc videtur quod non solum vouerat reedificare templum: sed etiam cum hoc agere ad reedificationem ciuitatis circa templum. r In die qua regnum accepisti. post patrem pro opinionem hebreorum. nam quando aliquis sic de nouo coronatur consuetum est quod gratias faciat maxime ad honorem dei: et huius voti conscius erat zorobabel qui erat de domo regia per reginam hester. ut s. dictum est. pro alios quo iste dari erat vnus de septem magis qui habebant prudere de rege: et volentes prudere de seipsis magis quam de alijs. condixerunt ad inuicem quod ille cuius equus primo hinniret cum in crastino conuenirent ad electionis locum. regnaret: quod contigit de equo darij. et sic regnauit. s Et omnia vasa. ad dei cultum pertinentia. t Que accepta sunt ex hierusalem. a nabuchodonosor rege babylonis. v Remittere. ad locum suum. x Que separauit cyrus. ab alia pda

a Qñ mactauit babyloniã .i. interfecit balthasar regem : ⁊ habitatores babylonis ꝑ magna ꝑte. b Et voluit remit. ea ibi. ꝓmo anno regni sui. ⁊ aliqua tũc remisit. ut batek. j. Esdre. j. ca. ⁊ residua p istũ uariũ fuerũt remissa. sicut ⁊ plurib⁹ vicib⁹ fuerũt ꝛe irlm exportata. ⁊ p ꝑtes. ꝓmo tpe ioachim filij iosie. ut hr Dañ. j. 2° tpe ioachin filij ei⁹. iiij. Reg̃ xxiiij. 3° tpe sedechie. iiij. Reg̃. xxv. c Et tu vo. edi. tem. qđ incẽ. idumei. iiij. Reg̃. dicit ꝙ nabuçardã ⁊ chaldei hoc fecerũt. dicendũ ꝙ idumei erãt in illo exercitu. ⁊ qñ odiebãt iudeos sic esau pater eoꝝ odiuerat iacob patrẽ iudeoꝝ. ideo incitauerũt nabuçardan ad hoc faciendũ. ꝓpr qđ dicunt hic b fecisse. d Et qđ ꝑto b ẽ maiestas a te. i. signũ tue maiestatis. Uel aliter ⁊ iungat littera sic: Et qđ ꝑto a te hoc est maiestas. i. bonoꝝ diuin⁹. ideo subdit: ꝓpostulo ut facias votũ ꝛc̃. e Tunc surgens. hic ꝓnter ponit̃ petitiõis cõcessio-cum dicit: Tunc surgẽs darius rex osculatus est illũ. in signum amicitie ⁊ cõcessiõis petitorũ. ideo subdit: f Et scripsit epistolas ad omnes dispensatores. regalium negocioꝝ. g Ut ꝛeducerent eũ ꝛc̃. s. secure p oia loca intermedia vsq; in irlm. b Et oibus prefectis ꝛc̃] nam p loca ista ꝛeducẽda erant ligna cedrina in irlm ptim per mare ⁊ ptim p terram. i Et scripsit omnibus iudeis ꝛc̃. p libertate. a seruitute. ita ꝙ a dominis nõ impedirent in iudeã ire. ideo subdit: k Omnẽ potentẽ ꝛc̃. nõ supuenire ad ianuas ipsoꝝ. ponẽdo aliqđ ipedimẽtũ. l Et oẽm regionẽ quã obtinuerãt iudei ueniẽtes in iudeã a tpe cyri. m Esse imunẽ. a tributo. n Et idumei relinquãt castella que obtinent iudeoꝝ. nam iudeis in babylonẽ ductis idumei occupauerunt castra iudee que erant ꝓpinqua idumee Cetera patẽt vsq; ibi: o Et sup sacrariũ al' sanctuariũ. i. altare holocaustoꝝ. m. p Holocaustomata hostiliare. i. offerre. ⁊ dicit ab hostia ⁊ imolo las. vbi alij habent vstulare. q Quotidie sic habent preceptum. s. in lege moysi. in qua precipit Exo. xxix. quotidie vnum agnũ mane ⁊ alterũ vesp̃re in holocaustũ offerri. r Talenta ꝛecem. s. ad hoc faciendũ. Cetera patent vsq; ibi: s Et oib⁹ sacerdotib⁹ qui precedũt. i. p̃cedere ꝛetent alios in honore. t Scripsit autem ⁊ quãtitatem. dicte pecunie. ut ad litteram regis expedite solueretur. v Et sacram stolam iussit dari. sacerdotibus. x In qua ꝛeseruirent. ad diuinũ cultũ. s. dicta pecunia ⁊ stola. sicut dicitur ꝛe cypho ꝙ in mensa ꝛeseruit vino. y Et leuitis scripsit dare precepta. s. instandi operibus templi ⁊ ciuitatis vsq; ad consũmationem. z Et omnibus custodientibus ciuitatem. hierusalem ab hostibus irruentibus. a Scripsit dare eis sortes. i. loca ꝛeterminata ad habitandũ. b Et stipendia. ad victum ⁊ vestitũ. Cetera patent ex dictis. c Et cum ꝓcessisset. Hic consequenter ꝛescribitur concessionis executio. ⁊ primo q̃tum ad çorobabel. secundo q̃tum ad eius comitiuam ca. v. Circa ꝓmũ

quando[a] mactauit babyloniã: ⁊[b] voluit remittere ea ibi. Et[c] tu voluisti edificare templũ qđ incenderũt idumei qñ exterminata est iudea a chaldeis. Et nũc hoc est qđ postulo dñe: ⁊[d] qđ ꝑto hoc est maiestas a te: postulo ut facias votũ qđ voluisti regi celi ex ore tuo. Tũc[e] surgens darius rex osculat⁹ est illũ: ⁊[f] scripsit epistolã ad oẽs dispẽsatores ⁊ prefectos ⁊ purpuratos: ut[g] ꝛeducerẽt eũ: ⁊ eos q̃ cũ illo erãt oẽs ascendẽtes edificare irlm. Et[h] omnib⁹ p̃fectis qui erãt in syria ⁊ phenice ⁊ libano scripsit epistolas ut transherẽt ligna cedrina a libano in irlm: ut edificarẽt cũ eis ciuitatem. Et[i] scripsit omnib⁹ iudeis qui ascendebãt a regno in ꝛeã ꝑ libertate: oẽm[k] potentẽ ⁊ magistratũ ⁊ prefectũ nõ supuenire ad ianuas ipsoꝝ: ⁊[l] oẽm regionẽ quã obtinuerãt esse[m] imunẽ eis: ⁊[n] idumei relinquãt castella que obtinent iudeoꝝ: ⁊ in structurã templi dare p singulos ãnos talẽta viginti vsq; dum edificaret: ⁊[o] sup sacrariũ holocaustomata[p] hostilare q̃tidie[q] sicut habent p̃ceptũ: alia talenta[r] ꝛecem offerre p singulos annos: ⁊[s] omnib⁹ qui pro-

cedunt a babylonia condere ciuitatem: ut esset libertas tam ipsis q̃m filijs eoꝝ: ⁊ omnibus sacerdotibus q̃ precedũt. Scripsit[t] autẽ ⁊ quãtitatem: ⁊[v] sacrã stolã iussit dari in q̃ ꝛeseruirent: ⁊[x] leuitis scripsit dare ꝑcepta vsq; in diem qua ꝓsũmabitur dom⁹ ⁊ irlm extruet: ⁊[y] omnibus custodientib⁹ ciuitatẽ scripsit[z] dare eis sortes ⁊[a] stipẽdia. Et dimisit oĩa vasa q̃ separauerat cyrus a babylonia: ⁊ omnia quecũq; dixit cyr⁹ ⁊ ipse precepit fieri: ⁊ mitti irlm. Et[c] cum ꝓcessisset ille[b] adolescens: eleuans[c] faciem in irlm benedixit[d] regem celi: ⁊ dixit: Ꝛabs[e] te est[f] victoria: ⁊[g] abs te est sapientia ⁊[h] claritas. Et[i] ego seruus tuus sum. Benedictus es qui ꝛediisti mihi sapientiam: ⁊ tibi ꝓfitebor dñe ꝛe⁹ patrũ nostroꝝ. Et[m] accepit epistolas: ⁊[n] ꝓfectus est in[o] babyloniã. Et[p] venit ⁊ nũciauit fribꝰ suis oib⁹ qui fuerũt in babylonia: ⁊[q] benedixerũt ꝛeũ patrũ suoꝝ: qm̃[r] ꝛedit illis remissionẽ ⁊[s] refrigeriũ: ut[t] ascenderent ⁊ edificarent irlm: ⁊ templũ vbi noiatum est nomen eius in ipso: ⁊ exultauerũt cũ musicis ⁊ leticia diebus septem.

dicitur: Et cũ ꝓcessisset. çorobabel recedens a rege ꝛe terra persidis. d Ille adolescens. tamen sm̃ veritatem çorobabel filius salatbiel ꝛe quo videtur hic scriptura loqui. sm̃ minorem computationem batebat tunc quadraginta annos ⁊ amplius. nam a primo anno cyri fuit dux eorum qui ꝛe babylone redierunt in iudeam. ut patet. j. Esdre. ij. ca. scõm dominorem computationem. cyrus post monarchiam acceptam regnauit quatuor annis ⁊ post eum filius ei⁹ cambises octo. ⁊ post illũ assuer⁹ quatuordecim cui successit iste darius. ⁊ çorobabel ãno primo cyri videtur fuisse annorũ viginti uel circiter. quando cyrus ꝛedit licentiam redeundi: qui simul iuncti sunt ãni quadraginta. sex: propter quod ⁊ plura alia iste liber sicut dixi a ꝑncipio videtur esse multum apocryphus. e Eleuans faciem in hierusalem. i. versus hierusalem. sic enĩ orabant iudei extra hierusalem positi. sicut patet ꝛe Daniele. vj. ca. f Benedixit regem celi. agendo gratias sibi. g Ꝛabs te. i. a te. b Est victoria. quã habui ꝛe alijs duobus socijs meis. i Et abs te est sapientia. quã dixi ꝛe mulieribus ⁊ veritate. k Et claritas. id est honoꝝ quo darius honorauit me. l Et ego seruus tuus sum. paratus ad tuum obsequium. m Et accepit epistolas. regis predictas. que erant ꝛe quatuor. ꝓmo ꝛe securo transitu ꝑ terras vsq; in hierusalem. secundo ꝛe lignis batendis ꝛe libano pro templi ⁊ ciuitatis edificio. videtur tamen q̃ ista gratia q̃tum ad edificium ciuitatis fuit posita in effectu per neemiam Neemie. j. tertio ꝛe libertate cõcessa iudeis a seruitute ⁊ tributo. quarto ꝛe pecunijs a rege concessis pro edificatione templi ⁊ sacrificijs. ut patet ex predictis. n Et profectus est. ꝛe persida. o In babyloniam. id est in babylonie regionem in qua remanserant multi iudei quando çorobabel ⁊ eius socij primo venerunt in iudeam tempore cyri. ut dictum fuit. j. Esdre. j. ca. p Et venit ⁊ nunciauit fratribus suis. id est iudeis cõmorantibus in regione babylonis. q Et benedixerunt ꝛeum patrum suorum. pro gratijs çorobabel concessis. r Quoniam ꝛedit illis remissionem. a seruitute. s Et refrigeriũ. a tributo. t Ut ascenderẽt ⁊ edificarẽt irlm ⁊ templũ. ꝛe quo batebãt magnũ ꝛesideriũ. gratia enĩ primo facta a cyro ꝙ cambisem eius filiũ fuerat revocata. sicut ꝑ satis ꝑ primũ Esdre ca. iiij. ꝓpter qđ iudei qui remanserãt in regno babylonie ⁊ psidis. in iudeam venire non poterant sine novo priuilegio.

a Cap. v. Ost hec autē. Hic describit recessus ꝯorobabel ꝑtū ad eius comitiuā. 7 ꝑ in gnāli cū dicit: Post hec autē lecti sunt. i. collecti siue cōgregati. Legere enī in vna significatiōe idē est qđ colligĕ, vñ ꝯsus: Fur aut: ꝯgo flores: mare nautaq; libros. Cleric⁹ eq̄uoce singula q̄sq; legit. b Ut ascenderēt principes pagoꝝ. i. puinciarū siue villarū. c Et dari⁹ rex misit vna cū eis equites mille. ut possent. p cedere secure. d Et cū musicis 7 cē. ex gaudio libertat̄ 7 ꝑ alleuiatiōe labꝛis in itinere. e Et hec sūt noīa hic ꝑnter describitur comitiua ꝯorobabel in sꝑciali. 7 ꝑmo ꝑtū ad pꝛsonas bꝛiuꝫ. secūdo ꝑtū ad numerū aialiū ibi: Cameli. ꝑma adhuc in duas. q: ꝑ ponitur hominū numeratio. 2° aliquotū distinctio ibi: Hi sunt filij. ꝑma adhuc in tres. q: ꝑ ponunt comitiue duces. 2° vulgares ibi: Sūt autē hi. 3° sacerdotes ibi: Filij sacerdotū. Circa ꝑmū sciendū q⁹ sic dicit Josephꝰ xj. libro antiq̄tatū ꝯorobabel existens in iudea audita coronatiōe darij iuit ad eū ut im ꝑtraret pfici templum. cui⁹ cōstructio fuerat impedita ꝑ cābisem cyri filiū. ut habet. j. Esdre iiij. 7 j. repꝛtit eo. ca. 7 fact⁹ fuit coꝛpoꝛis sui custos ꝑ modū ꝛ. dictum. 7 2° āno darij impꝛtrauit intētum ꝑ modū pꝛedictū. duxit autē secū filiū suū. ꝛ de quo hic fit mentio: 7 iesum filium iosedech sacerdotem magnum qui negociū habebat cozdi sicut 7 ꝯorobabel: 7 isti tres adduxerūt tunc ꝑplm in hoc ca. numeratū ꝑter illos quos aīs adduxerāt tpe cyri. 7 sic pꝛ sua ꝑme ꝑtis: b excepto f Mense nisan ꝑ. i. q̄ pꝛim⁹ est in mensib⁹ āni Exo. xij. b h c intelligē dū ꝑtū ad solēnitates q̄ fiunt apud hebꝛeos ꝑ circulū āni. b ꝑtū ad alia negocia pꝛim⁹ mēsis āni dī tysari apud eos q̄ coꝛrūdet septēbꝛi nꝛo. sic dꝛi plen⁹ Beñ. vij. 7 Exo. xij. g Sunt autem. Hic ꝓsequenter ponitur numeratio vulgariū. 7 pꝛ sententia: q: solū ponunt hic nomina hoiuꝫ 7 numerus coꝝ: exceptis paucis que exponent: b Quos transmigrauit nabuchodonosoꝛ. i. filios eozum quos trāsmigrauit. nam vltimo ducti i babylonē fuerūt captiuati cum sedechia rege. a q̄ tpe vsq; ad secūdū āñū darij q̄ redit hāc licētiā redeūdi i iudeam fluxerūt. lxx. anni fm minoꝛem cōputationem. 7 adhuc plures fm illam quam secutus sum iudicio meo tanq̄ veriozē, Hester. j. 7 Dañ. ix. 7 sic pauci aut nulli de transmigratis remāserūt viui. vñ 7 ꝯorobabel dux istoꝝ fuit natus in babylonia. 7 ꝓpē hoc sic nominatus ꝯorobabel. i. semen babylonis i Et reuersus est 7 cē. iungatur sic littera: Et reuersus est in iꝛm. ad faciendum deo oblationem. l Unusquisq; i ciuitatē suā. s. de hierusalē oblatione sua facta. k Et reliquit partem iudee. s. illam in qua nō erat hereditas patrum suoꝝ. Alij sic habent: Et requisiuit partem iudee. 7 tunc exponetur affirmatiue: videz illā in qua erat hereditas patrum suoꝝ. 7 cōtinuē littera: Unusquisq; ciuitatem suam. ut ꝛ. Qui venerunt. sequit: m Et numerus coꝝ. separatus: n A gentilib⁹. babyloniā habitantib⁹. o Ex prepositis eoꝝ. i. factus est ꝑ prepositos iudeoꝝ. p Dis cōputatio q̄draginta milia ducenti quadraginta duo. hoc addit̄. q: in hoc numero aliqui includunt quoꝝ noīa 7 numerus partialis non exprimunt cū ꝓdictis. q Filij sacerdotū. Hic ꝑnter ponit numeratio ꝑtū ad sacerdotes 7 leuitas in diuersis officijs ministrātes. 7 pꝛ lrā vsq; ibi:

Ost[a] hec autem V lecti sunt ut[b] ascenderent principes pagoꝝ p domos 7 tribus suas: 7 vxores illoꝝ 7 filij 7 filie eoꝝ 7 serui 7 ancille ipsoꝝ: 7 pecora illoꝝ. Et[c] darius res misit vna cū eis equites mille: donec deducerent eos in iꝛm cum pace: 7 cū musicis 7 cum tympanis 7 tibijs: 7 omnes fratres erant ludentes: 7 fecit eos ascendere simul cum eis. Et[d] hec sunt noīa viroꝝ qui ascenderūt per pagos suos in trib⁹ 7 in ꝓtem principat⁹ ipsoꝝ. Sacerdotes: filij phinees: filij aaron: iesus filij iosedech: ioachim filius ꝯorobabel filij salathiel de domo dauid: ex progenie phares: tribu aūt iuda: qui locutus est sub dario rege pꝛsarum sermones mirificos in secundo anno regni ipsi⁹ mense[e] nisan primo. Sunt[g] aūt hi qui ascenderūt ex iudea de captiuitate trāsmigrationis: quos[h] transmigrauit nabuchodonosoꝛ rex babylonie in babylonem: 7[i] reuersus est in iꝛm. Et[k] reliquit partem iudee vnusquisq;[l] i ciuitatem suam qui venerunt cum ꝯorobabel 7 iesu: neemias: areores: elimeo: emmanio: mardocheo: beelsuro: mechꝑsatochoꝝ olioꝝ: emonia: vnus de principibus eoꝝ: 7[m] numerus a[n] gentilibus eoꝝ ex[o] prepositis eozum. Filij phares: duo milia centum septuagintaduo. Filij ares: tria milia quinquaginta septem. Filij semo: centū quadragintaduo. Jn filijs iesu 7 ioabes: mille trecentiduo. Filij bemu: duo milia quadringenti septuaginta. Filij choraba: ducenti quinq;. Filij banica: centum sexagintaocto. Filij bebrei quadringentitres. Filij archad quadringenti vigintiseptem. Filij chan: triginta septē. Filij ꝯoroar: duo milia sexagintasexptē. Filij admu: quadringenti sexaginta vn⁹. Filij aderectis: centum octo. Filij ciaso 7 celas centū septē. Filij aꝯoroc: quadringenti triginta nouem. Filij iedaibone: centū triginta duo. Filij anane: centum triginta. Filij asoni: nonaginta. Filij marsar: quadringenti viginti duo. Filij ꝯabarus: nonaginta quinq;. Filij sepolemon: centū viginti tres. Filij nepopas: q̄n quaginta q̄nq;. Filij bechanatus: centū quinquaginta octo. Filij cebethamus: centū triginta duo. Filij crearpatros: quingenti octo dies 7 modie: quadringenti viginti tres. Qui ex gramas 7 gabea: centum viginti vn⁹. Qui ex bethselon 7 ceaggε: sexaginta q̄nq;. Qui ex baiatoro: centum viginti duo. Qui ex bethenoibꝛ: q̄nquaginta q̄nq;. Filij liptis: centū quinquaginta quinq;. Filij labonni: trecenti quinquaginta septem. Filij sychē: trecenti septuaginta. Filij suadon 7 cliom⁹: trecenti septuaginta octo: Filij erie⁹: duo milia centū quadraginta q̄nq;. Filij anaas: trecēti septuaginta. Sacerdotes. Filij geddus: filij euther: filij eliasib: trecēti septuaginta duo. Filij emerus: ducēti quinquaginta duo. Filij fasurij: trecenti quinquaginta septem. Filij caree: ducenti viginti septem. Leuite. Filij iesu in cadubel 7 bamis 7 cerebias 7 edias: septuaginta quatuoꝛ. Omnis numer⁹ a duodecimo anno: triginta milia quadringenti sexaginta duo. Filij 7 filie 7 vxores: omnis[p] computatio: quadraginta milia ducēti quadraginta duo. Filij[q] sacerdotum qui psallebant in templo: filij asaph centum viginti octo. Ostiarij ꝯo filij esmenni: filij aqer: filij amon: filij accuba: topa: filij tobi: omnes centum triginta nouem. Sacerdotes seruientes in templo Filij sel: filij gaspha: filij tobloch: filij carie: filij su: filij belu: filij labana: filij armacha: filij accub: filij vtha: filij cetha: filij aggab: filij obai: filij anani: filij cāna: filij geddu: filij an: filij radin: filij tesanō: filij nechoba

a Oēs sacro seruiētes i. in sacro ministerio. b Hi sūt filij. Hic ponit q̄ rūdā ab alijs distinctio. ⁊ p̄ vulgariū q̄ nesciebāt oīndere radicē generis sui p̄r̄ q̄ ignotū fuit ut⁊ essent de gnē isr̄l uel nō: iūcti sūt trib⁹ plo isr̄l. sic ⁊ gentiles q̄ puertebant ad iudaismū. 2° sacerdotū q̄ nō potuerūt inuenire genealogiā suā. nec p̄ p̄fis oīndere q̄ essent de sacerdotali gnē. ⁊ sic p̄hibiti sunt comedere panes p̄positiōis. q̄bus licitū erat uti trib⁹ sacerdotib⁹: ⁊ p̄z sn̄ia ex dictis: exceptis q̄ sequunt: c Et hoc q̄sita est generis scripta impredatura. i. inuestigatio genealogie. ⁊ dicit a preda pde q̄ figit idem q̄ uestigiū. d Donec exurgat pontifex doctus. q̄ sciat sup̄ ueritatē dicere p̄ scripturā uel spīm p̄phetie. e Dis aūt isr̄l erat. xij. milia exceptis seruis ⁊c̄. li xij. milia. nō est de textu sed est insertū p̄ imperitiam scriptor⁹. q̄ p̄tradicit ei q̄ subditur: f Quadraginta duo milia ⁊. cccxl. Cameli. Hic ponit numerus aliū. ⁊ p̄z. bis excepti: g Subiugalia. p̄ que intelligūt asini ⁊ boues hic nō expressi. ⁊ sunt iugo ⁊ oneribus deputandi. h Dū ueniret i templū dei i. in locū ubi fuerat templū. q̄. nondū erat reedificatū. sed postea ānno sexto darij fuit p̄sūmatū. ut dr̄. j. Esdre. vj. ca. i Instāte aūt. vij. mēse. Postq̄ posita sūt hui⁹ libri p̄phia. hic reuertit actor ad repetendū q̄ sūt alibi scripta. ⁊ p̄mo que p̄tigerūt sub zorobabel duce. secūdo sub esdra sacerdote. ca. viij. p̄ma in tres. q̄ p̄mo repetitur fundationis tēpli inchoatio. secūdo impedimenti p̄curatio. ibi: Et audierūt. tertio opis resūptio ca. vj. Circa primū primo ponit altaris holocausti erectio. ⁊ patz sn̄ia ex dictis. j. Esdre. iij. exceptis q̄ sequūt: Instāte aūt septimo mēse ⁊c̄. hoc nō refertur ad istud q̄ dictū est in pte p̄cēti q̄ fuit tpe darij. q̄ refert ad temp⁹ cyri: q̄n iudei p̄mo redeuntes de filij caseba: filij gaze: filij oēni filij smone: filij attre: filij bastē: filij asiana: filij manei: filij nasisim: filij accufu: filij agista filij açui: filij fauon: filij fasalon: filij meedda: filij susa: filij caree: filij barcus: filij saree: filij coesi: filij nasith: filij agisti: filij pedon: salomon filij eius: filij asophot: filij phaçida: filij celi filij tedon: filij gaddabel: filij sephegi: filij aggia: filij sabareth: filij sabatben: filij caro/neth: filij malsith: filij ame: filij sasus: filij add⁹: filij suba: filij eura: filij rabot̄: filij phasphat: filij malmon. Omnes a sacro seruiētes ⁊ pueri salomonis: quadringenti octoginta duo. Hi b sunt filij qui ascenderunt a thermel ⁊ thersa: princeps eor̄: carmellam ⁊ careth: ⁊ non poterāt edicere ciuitates suas ⁊ pgenies: quemadmodū sint ex isr̄l: filij dalari: filij tubal: filij nechodaici ex sacerdotib⁹ qui fungebant sacerdotio ⁊ non sunt inuenti: filij obia: filij achisos: filij addin qui accepit uxorem ex filiabus phargeleu: ⁊ uocati sunt noīe eius. Et c hoc quesita est generis scripta impredatura ⁊ nō est inuenta: ⁊ p̄hibiti sunt sacerdotio fungi. Et dixit illis neemias ⁊ asthaias ne participent sancta: donec d exurgat pontifex doctus in ostēsionē ⁊ ueritatem. Dis e aūt isr̄l erat exceptis suis ⁊ aūcillis: quadraginta duo f milia trecenti quadraginta. Serui horum ⁊ ancille: septem milia trecēti triginta septem: cantores ⁊ cantatrices: ducenti sexaginta q̄ncq̄. Cameli: quadringēti triginta quinq̄. Equi: septē milia triginta sex. Muli: ducenta milia q̄draginta q̄ncq̄. Subiugalia g: quinq̄ milia vigintiquinq̄. Et de prepositis ipsis per pagos dum h ueniret in templum dei q̄ erat i isr̄lm: innouare ⁊ suscitare templū in loco suo s̄m suam virtutem ⁊ dari in templum: thesaurum operū sacrum: auri mnas duodecim milia: ⁊ mnas argenti quinq̄ milia: ⁊ stolas sacerdotales centum. Et inhabitauerunt sacerdotes ⁊ leuite ⁊ q̄ exierant de plebe in isr̄lm ⁊ in regione: ⁊ sacri cantores ⁊ ostiarij ⁊ ois isr̄l in regionib⁹ suis. Instāte aūt septio mēse: cūq̄ eēnt filij isr̄l unusquisq̄ in suis reb⁹: cōuenerūt unanimes in i atriū q̄ erat ante ianuā orientalem. Et stantes iesus fili⁹ iosedech: ⁊ fratres ei⁹ sacerdotes: ⁊ zorobabel filij⁹ salathiel ⁊ frat⁹ eius: parauerunt altare: ut offerēt sup̄ illud holocausta/mata s̄m q̄ in libro moysi hois dei scripta sunt. Et k conuenerūt sibi ex alijs nationibus terre: ⁊ l erexerunt sacrariū in loco suo omnes m gentes terre: ⁊ offerebant hostias ⁊ holocausta/mata domino matutina. Et n egerunt sceno/pbegiā. i. festū tabernaculoꝝ q̄d celebrat septimo mēse. p Et templū. Hic repetit templi fundatio. ⁊ p̄z hrā ex dictis. j. Esdre iij. bis excepti. q Et dederūt carra. i. currus ad trahendū ligna usq̄ ad mare. r Et facerēt rates. ligna sūt p̄iuncta ad inuicē fortiē que ducunt p mare sicut naues. s Scōm decretū ⁊c̄. ex h p̄z q̄d dictum ē. s. q̄ hec referunt ad temp⁹ cyri. t Et fundauerūt tēplū dei nouilunio. i. in p̄ncipio secūdi mēsis. nam hebrei faciūt menses s̄m lunationes. v Et fratres oēs leuite ospirātes. i. uno spū ⁊ uolūtate ad op⁹ dei aspirātes. x Et benedicentes s̄m dauid regē. i. s̄m psalmos ab eo cōpositos.

babylone uenerūt in ierl̄m. ut patebit in hrā sequēti. k In atriū q̄d erat añ ianuā orientalem. i. que p̄⁹ fuerat. q. nōdū erat reedificata. l Et cōuenerūt sibi ex alijs natiōibus terre. q. plures de iudeis q̄ euaserāt chaldeos in destructione isr̄lm ⁊ fugerāt in egyptū ⁊ in alijs locis circa iordanem. audito redditu illoꝝ q̄ uenerāt de babylone. uenerunt ad eos. m Et erexerūt sacrariū. i. altare holocausti. n Oēs gentes dre. i. iudei q̄ redierūt de multis gentib⁹. o Et egerūt sceno/pbegiā. i. festū tabernaculoꝝ q̄d celebrat septimo mēse. p Et templū. Hic repetit templi fundatio. ⁊ p̄z hrā ex dictis. j. Esdre iij. bis excepti. q Et dederūt carra. i. currus ad trahendū ligna usq̄ ad mare. r Et facerēt rates. ligna sūt p̄iuncta ad inuicē fortiē que ducunt p mare sicut naues. s Scōm decretū ⁊c̄. ex h p̄z q̄d dictum ē. s. q̄ hec referunt ad temp⁹ cyri. t Et fundauerūt tēplū dei nouilunio. i. in p̄ncipio secūdi mēsis. nam hebrei faciūt menses s̄m lunationes. v Et fratres oēs leuite ospirātes. i. uno spū ⁊ uolūtate ad op⁹ dei aspirātes. x Et benedicentes s̄m dauid regē. i. s̄m psalmos ab eo cōpositos.

a Et audierūt. Hic ꝓnter ponitur opis impedimentum: ⁊ ps sentētia ex dicē.j. Esdre.iiij excepti q̄ sequunt: b Al dieb⁹ albasaretb.j. Esdre vocat assozaddan. c Hētes autē ēre incubātes.i. vigilāter insidiātes ad opus ꝓficiēdū. d Et aggressuras exercentes.i. insultē⁹ ꝓparātes. ⁊ dr ab aggredior e Et.ptraxerūt structurā p biennīū vsq; ad darij regnū. istud nō potest sic itelligi q̄ a tpe huius impedimenti fuerit tm̄ biennīū vsq; ad darij regnū. nam ſm minorem cōputationem fuerūt ibi viginti duo anni. ⁊ ideo istud biennīū intelligitur de impedimento opis p insultus samaritanoꝝ ita q̄ iudei parū poterāt opari: ⁊ interim ꝓcurabāt samaritani ad mandatum regis opus totaliter impediri: qđ est factū i fine illi⁹ biennij: ⁊ durauit vsq; ad secūdū ānū darij. f Cap.vj. ℳ secundo. Hic cō sequenter describit opis resumptio. ⁊ secūdo resumptiōis confirmatio. ibi: In ipso tpe. Prima pars patet ex dictis.j. Esdre.v.ca. hoc excepto: q Zacharias filius addin. j. Esdre.v.ca. dr: Filius addo. ⁊ est idem nomen variatū in fine. sic frequenter fit in nominibus ꝓprijs in gallico ⁊ latino. b In ipso tpe. Hic ꝓnter ponitur resumptionis confirmatio. Circa quam primo ponit edificantiū interrogatio ⁊ responsio. secūdo responsiōis ad regem relatio. ibi: Exemplū

Et cantabāt canticū dño: qm̄ dulcedo eius ⁊ honor in secula sup oēm̄ isrl. Et ois ꝓpls tuba cecinerūt: ⁊ ꝓclamauerūt voce magna: collaudātes dñm in suscitatiōe dom⁹ dñi. Et venerūt ex sacerdotib⁹ ⁊ leuitis ⁊ ꝓsidentibus ꝑm pagos seniorib⁹ q̄ viverāt pristinā domū: ⁊ ad hui⁹ edificationē cū clamore ⁊ planctu magno: ⁊ multi cū tubis ⁊ gaudio magno: intantū ut populꝰ nō audiret tubas ꝓp planctū ꝓpli. Turba enī erat tubis canens magnifice: ita ut longe audirē. Et c audierūt inimici tribus iude ⁊ beniamin: ⁊ venerūt scire q̄ esset vox tubarū. Et cognouerūt qm̄ qui erāt ex captiuitate edificāt templū dño deo isrl. Et accedētes ad çorobabel ⁊ iesum ⁊ ꝓpositos pagoꝝ dixerūt eis: Edificabim⁹ vna vobiscū. Similit enī audiuimus dñm nostrū: ⁊ ipsi pariter incedimus a d dieb⁹ asbasareth regis assyrioꝝ: qui trāsmigrauit nos huc. Et dixit illis çorobabel ⁊ iesus ⁊ principes pagorū isrl. Nō ē nobis ⁊ vobis edificare domū dei nostri. Nos enī soli edificabim⁹ dño isrl: ꝑm ea que ꝑcepit nobis cyrus rex persarū. Gentes e aūt terre incubātes bis qui sūt in iudea ⁊ leuātes opus edificationis: ⁊ insidias ⁊ ꝓpos adducentes: ꝓhibebāt eos edificare: ⁊ f aggressuras exercentes impedierūt: ne ꝓsūmaretur edificiū oi tpe vite cyri regis: ⁊ g ptraxerunt structuram per biennīū vsq; ad darij regnum. VI

ℳ secundo aūt anno regni darij ꝓphetauit aggeus ⁊ çacharias h filius addin ꝓphete apud iudeam ⁊ hierusalē: in noīe dei isrl super eos. Tunc stans çorobabel filius salatbiel: ⁊ iesus filius iosedech: inchoauerunt edificare domū domini que est in hierusalē: cum adessent eis ꝓphete domini ⁊ adiuuarēt eos. In i ipso tempore venit ad illos ysennes subregul⁹ syrie ⁊ phenicis ⁊ satrabuçanes ⁊ sodales eius: ⁊ dixerunt eis: Quo precipiente vobis domū hanc edificatis ⁊ tectum istud ⁊ alia oia perficitis? Et qui sunt structores qui hec edificant? Et habuerunt gratiam visitatione facta super eos qui erant ex captiuitate a dño seniores iudeorum: ⁊ sunt impediti edificare: donec significaretur dario de omnib⁹ istis: ⁊ responsum acciperetur. Exemplū epistole quam miserūt dario: Ysennes subregulus syrie ⁊ phenicis ⁊ satrabuçanes ⁊ sodales eius: in syria ⁊ phenice psides: regi dario salutē. Omnia nota sint dño regi q̄ cum aduenissemus in regionem iudee ⁊ introissem⁹ in hierusalem: inuenimus edificantes domū dei magnam ⁊ templum ex lapidib⁹ politis ⁊ magnis ⁊ preciosis materys in parietibus: ⁊ opera illa inſtanter fieri ⁊ suffragare ⁊ prosperare in manibus eorum: ⁊ in omni gloria ꝓdiligentissime perfici. Tunc interrogauim⁹ seniores dicentes: Quo ꝓmittente vobis edificatis domū istam: ⁊ opera hec fundatis? Idcirco aūt interrogauim⁹: ut notum faceremus tibi homines ⁊ prepositos: ⁊ nominū scripturam prepositoꝝ postulauimus illos. Et illi respōderūt nobis dicentes: Nos sumus serui dñi q̄ fecit celū ⁊ terrā: ⁊ edificabāt hec dom⁹ ante annos istos multos a rege isrl magno ⁊ fortissimo: ⁊ consūmata est. Et quoniā patres nostri exacerbantes erant ⁊ peccauerunt in deū israel: tradidit eos in manus nabuchodonosor regis babylonie: regis chaldeorum: ⁊ domū istam demolientes incenderunt: ⁊ populum captiuū duxerunt in babylonem. In primo anno regnāte cyro rege babylonie: scripsit cyrus rex domū hanc edificare: ⁊ illa sacra vasa aurea ⁊ argentea q̄ extulerat nabuchodonosor de domo que est in hierusalem ⁊ ꝓsecrauerat ea in suo templo: rursus ꝓtulit ea cyrus rex de templo qđ erat in babylonia: ⁊ tradita sunt çorobabel ⁊ salmanasaro subregulo. Et preceptum est eis ut offerrēt hec vasa: ⁊ reponerent in templo quod erat in hierusalē: ⁊ ipsū templū dei edificare i loco suo.

epistole. tertio regis responsio. ibi: Tūc darius rex. Sententia ꝑmē ⁊ secunde ꝑtis ꝑz ex dictis j. Esdre.v.ca.

a Tūc dar⁹ rex. hic ponit regis rūsio cōfirmans opis resūptionē ⁊ inducēs ad p̄sūmationē Circa quā primo ponit regis rūsio. secūdo diligens executio. ca. vij. Sententia p̄me ptis p̄z ex dictis. j. Esdre. vj. exceptis que sequunt: b Lapidibus politis trib⁹ i. trib⁹ ordinibus lapidū c Et meniano ligneo. i. ordine vno ligneo. sic eni fuit in tēplo salomonis q̄ parietes erāt exterius de lapidib⁹: ⁊ interius de tabulis cedrinis. dr̄ aūt meniānū a menia pluralis nūeri: q̄ p̄prie sign̄t clausurā ciuitat̄. ꝫ tractū est ꝫ nomē ad sign̄dū quācūq; clausurā. ⁊ eodē mō meniānū. d Et meniano vno nouo. expositio ē lr̄e p̄cedent̄ sic: Et p. i. Meniano vno nouo. i. facto de lignis q̄ non fuerūt alias i ope. Q̄ō aūt dr̄ ꝫ de lapidib⁹ polit̄. videt ꝑdicere ei qđ dr̄. j. Esdre vj. Ordines de lapidib⁹ ipolitis tres. ad qđ pōt dici q̄ lapides isti dicūtur ꝫ politi eo q̄ erāt dolati. ibi ꝑo dicūt ipoliti eo q̄ nō erāt opti laminis aureis in q̄bus erāt figure cherubin ⁊ palmarū. sic erāt tabule q̄ opiebāt interiorē ptē parietū tēpli. e Que extulit nabuclꝫ. i. extra ir̄m tulit in babyloně. f Et p̄cepit. ipse cyrus ut p̄z ex lrā p̄cedēti ⁊ sequēti. g Curā agere ysennē subregulū syrie ⁊c. vtz aūt isti sint ijdem bōies numero q̄ tpe cyri ⁊ darij fuerūt i isto officio. dubiū ē. q̄ aūt fuerint ijdē videt ꝫ ꝫ q̄ hic tpe cyri ⁊ ō. eo. ca. ⁊. j. in p̄ncipio sequent̄ ca. p̄tpe darij ponit eadē ipsoꝝ noia: nec videt ipossibilitas ex lōgitudine tp̄is. nam a tpe cyri vsq; ad secundū annū darij fm vuā cōputationē fluxerūt trīa cxiij. āni p tātū ꝑo tēp⁹ bene cōtingit aliq̄n eosdē bōies p̄manē in eodē officio. Q̄ aūt fuerit diuersi bōies. videt ex mutatiōe regū. ad q̄rū mutationē solent officiales mutari. dari⁹ aūt fuit ārtus rex p̄sarū a cyro fm hebreos. fm alios ꝑo multo plures reges fue-

Tūc salmanasar⁹ subiecit fundamenta domus dñi que est in ir̄m. ⁊ exinde vsq; nūc edificat ⁊ non accepit consūmationem. Nūc ergo si iudicat a te o rex. p̄quirat in regalibus bibliothecis cyri regis que sūt in babylonia. ⁊ si inuentū fuerit consilio cyri regis ceptā esse structuram dom⁹ dñi que est i ir̄m. ⁊ iudicatur a dño rege nostro: scribat de his nobis. Tūc a darius rex p̄cepit inquiri in bibliothecis ⁊ inuent⁹ est in egbathanis oppido qđ est in media regione locus vnus in quo scripta erant ista: Anno primo regnāte cyro rex cyr⁹ p̄cepit domū dñi que est in ir̄m edificare: vbi incendebant igni assiduo. cuius altitudo sit cubitoꝝ decem: ⁊ lati. tudo cubitoꝝ sexaginta: quadratum lapidibus b politis tribus: ⁊ c meniano ligneo eiusdē regionis: ⁊ d meniano vno nouo: ⁊ impendia dari de domo cyri regis: ⁊ sacra vasa domus dñi tam aurea q̄ argentea que e extulit nabuchodonosor in domū dñi que est in ir̄m vbi erāt posita: ut ponant illic. Et f p̄cepit curam g agere ysennē subregulum syrie ⁊ phenicis ⁊ satrabuçanam ⁊ sodales eius ⁊ qui ordinati erāt in syria ⁊ phenice p̄fides ut abstinerēt se ab eodem loco. Et ego quoq; p̄cepi in totū edificare: ⁊ p̄sperari ut adiuuent eos qui sunt ex captiuitate iudeorum donec consūmetur templum edis dñi. ⁊ a vexatione tributoꝝ celesyrie ⁊ phenicis: diligēter quātitatem dari his hominibus ad sacrificium dñi ꝓzobabel p̄fecto ad tauros ⁊ arietes ⁊ agnos: similiter autem ⁊ frumentum ⁊ sal ⁊ vinum ⁊ oleum instanter per singulos annos: prout sacerdotes qui sunt in ir̄m dictauerint consūmi quotidie sine vlla dilatione: ut offerantur libationes sūmo deo ꝓ rege ⁊ pueris ei⁹. ⁊ orent ꝓ ipsorum vita. Et denūcietur: ut quicūq; transgressi fuerint aliquid ex his que scripta sunt: aut p̄reuerint: accipiatur lignū de suis ꝓpr̄iis ⁊ suspendantur: ⁊ bona ipsorum regi ascribantur. Propterea ⁊ dñs

cuius nomen inuocatum est ibi exterminet omnē regem ⁊ gentem qui manū suam extenderit p̄hibere aut male tractare domū domini illam que est in hierusalem. Ego darius rex decreui q̄ diligentissime fm hec fieri.

VII

Tunc h ysennes subregulus celesyrie ⁊ phenicis ⁊ satrabuçanes ⁊ sodales obsecuti his que a dario rege erant decreta: insistebant sacrosanctis operibus diligentissime cooperantes i cū senioribus iudeorum p̄cipibus syrie: ⁊ p̄sperata sunt sacrosancta opera: ꝓphetantibus aggeo ⁊ çacharia p̄phetis. Et consūmauerunt omnia per p̄ceptum domini dei israel: ⁊ k ex concilio cyri ⁊ darij ⁊ artaxerxis regis persarum. Et consūmata est domus nostra vsq; ad tertiā ⁊ vicesimā diem mensis adar: sexto anno darij regis Et fecerunt filij israel ⁊ sacerdotes ⁊ leuite ⁊ ceteri qui erant ex captiuitate qui appositi sūt: fm ea que scripta sunt in libro moysi. Et obtulerūt in dedicationem templi domini: tauros centū: arietes ducētos: agnos quadringentos: ⁊ hedos p̄ peccatis vniuersi israel duodecim: fm numerum tribuū isr̄l. Et steterunt sacerdotes ⁊ leuite amicti stolis per tribus super opera domini dei israel: fm librum moysi: ⁊ ostiarij per singulas ianuas. Et l egerunt filij isr̄l cum his q̄ erant ex captiuitate illud ꝑhase quartadecima luna mensis primi: q̄n sanctificati sūt sacerdotes ⁊ leuite. Oēs filij captiuitat̄ nō sūt sil sanctificati: q; leuite oēs sil sanctificati sunt. Et immolauerūt ꝑhase vniuersi filij captiuitatis ⁊ fratribus suis sacerdotibus ⁊ sibimetipsis. Et māducauerūt filij israel q̄ erāt ex captiuitate oēs qui m remanserāt ab omnibus execrationib⁹ gentiū n terre querentes dñm: ⁊ celebrauerūt die festū azimoꝝ septē diebus epulantes in conspectu dñi: q̄n cōuertit conciliū regis assyriorum in eos: confortare manus eorū ad opera dñi dei israel.

rūt in̄ cyrū ⁊ darīū. nec ē ipossibile q̄ diuīsi bōies eiusdē nois sint i eisdē officijs regalib⁹ di uersis tp̄ib⁹ ⁊ sub diuersis regibus.

b Lap̄. vij.

Unc ysennes subregulus ⁊c. hic p̄fitet ponitur regie cōcessiōis executio. ⁊ p̄z sīla ex dictis. j. Esdre. vj. post mediū ca. exceptis q̄ sequunt̄. i Cooprātes cū se. iu. p̄n. syrie. i. iuxte q̄ est in syria. ⁊ isti p̄cipes erāt ꝓzobabel dux p̄pli iudeoꝝ: ⁊ iesus filius sosedech p̄nceps sacerdotum. Q̄ aūt iudea sit q̄dam regio syrie p̄z p hoc q̄ descriptio p̄pli facta tpe nativitat̄ xp̄i in iudea facta fuit a p̄side syrie cyrino. ut hr̄ Luce. ij. k Et ex concilio cyri ⁊ darij ⁊ artaxerxis fm hebreos darij ⁊ artaxerxes fuerit idem nō noiat⁹ darius noie ꝓpio: ⁊ artaxerxes noie cōmuni regio. sic dr̄: Tyberius cesar ⁊ august⁹ cesar. q; reges romani noie coi cesares appellant̄. fm ꝑo latinos ⁊ grecos ⁊ etiā scriptorē hui⁹ secūdi libri quē nō recipiūt hebrei fuerūt reges diuersi. l Et egerūt filij isr̄l ⁊c. dicunt aūt hic filij isr̄l illi qui redierunt de transmigratis ante destructionē ciuitatis cum rege iechonia. dicuntur autem ex captiuitate illi qui redierunt de captiuatis cum sedechia rege destructa ciuitate m Qui remanserant ab omnib⁹ execrationibus. i. idolatrijs. n Gentium terre. a quibus erant separati per reditum in iudeam.

Cap. viij. a Post hūc hic consequēter recōtuntur facta sub esdra sacerdote alibi scripta. ⁊ primo describitur eius de babylonia recessus secundo in hierusalem aduentus. ibi: Et cū fact⁹ fuisset. Circa primū p̄mo describitur status esdre. secundo grā sibi facta a rege. ibi Rex artaxerxes. Sententia prime ptis patz ex dictis j. Esdre. vij. bis exceptis: Et p⁹ hunc s. dariū. b Regnante artaxerxe. ex hoc pz qđ dictū est. s. qđ ꝑ auctorē hui⁹ libri dari⁹ ⁊ artaxerxes fuerūt reges diuersi. ꝑ opinionē ꝑ hebreozū q̄ dicūt eē eundē. potest dici q̄ li post hunc non notat ꝓsonarū diuersitatē: sed eius dem mutatiōis notabilē renouationē sicut de saule dicit j. Reg. x. Mutaberis in virū aliū. Darius aūt in grā facta ꝓpl̄o iudeozū tēpore esdre sacerdotis. fuit notabiliter renouatus ad bonū iudeozū. ⁊ sic scribit hic q̄si alius ⁊ isto modo loquēdi vtit frequenter liber Apoc. sic ibidem viri in plurib⁹ locis. c Et dedit ei rex gloriā. i. honorē cozā multis. est enī gloria honor exhibitus alicui in ꝓsentia multoz. d Rex artaxerxes. hic ponit grā regis esdre facta: ⁊ diuidit in duas partes. quia primo ponit huius gratie descriptio. secundo ipsius esdre grārū actio. ibi: Et dixit esdras. Sententia prime partis pz ex dictis j. Esdre. vij. hoc excepto: e Nullū tributum neq; vlla alia indictio. i. exactio uel graue preceptum

Post [a]hunc [b] VIII regnante artaxerxe persarū rege: ascendit esdras filius azarie: filij helchie filij solome: filij sadoch: filij achitob: filij ameri: filij azabei: filij bocci: filij abisue: filij phinees: filij eleazari: filij aaron p̄mi sacerdotis. hic esdras ascendit de babylonia cū esset scriba ⁊ ingeniosus i lege moysi que data ē a dño israel: docere ⁊ facere. Et [c]dedit ei rex gloriā q̄ inuenisset gratiā in omni dignitate ⁊ desiderio: in cōspectu eius. Et ascenderunt simul cū ipso ex filijs israel ⁊ sacerdotib⁹ ⁊ leuitis ⁊ sacris cantozib⁹ templi ⁊ ostiarijs ⁊ seruis templi i hierusalem. Anno septimo regnāte artaxerxe in q̄nto mense. hic annus septim⁹ est regni: exeuntes de babylonia nouilunio quinti mensis venerunt hierosolymā iuxta preceptum illius: scōm ꝓsperitatē itineris a dño ipsoz̄ datā eis. In his enī esdras magnā disciplinam obtinebat: ne pretermitteret quicq̄ eozū que essent ex lege dñi ⁊ preceptis: ⁊ docēdo vniuersum israel omnē iusticiā ⁊ iudiciū. Accedentes aūt qui scribebāt scripta artaxerxis regis: tradiderūt scriptū qđ obuenerat ab artaxerxe rege ad esdrā sacerdotē ⁊ lectorē legis dñi: cuius exemplū subiectum est. Rex [d] artaxerxes esdre sacerdoti ⁊ lectori legis dñi salutem. Humanior ego iudicans in beneficijs: precepi eis q̄ desiderant ex gente iudeorum sua sponte: ⁊ ex sacerdotib⁹ ⁊ leuitis qui sunt in regno meo: comitari tecū i hierusalē. Si qui q̄ cupiunt ire tecū cōueniant: ⁊ ꝓficiscant sicut placuit mihi ⁊ septē amicis meis cōsiliarijs ut visitent ea que aguntur scōm iudeam ⁊ hierusalē: obseruantes sicut habes i lege dñi: ⁊ ferant munera dño israel que vouit ego ⁊ amici hierusalē: ⁊ omne aurū ⁊ argētū qđ inuentū fuerit in regione babylonie: dño in hierusalē cum illo qđ est donatū ꝑ ipsa gente in templum dñi eozū qđ est in hierusalē: ut colligat hoc aurū ⁊ argentum ad tauros ⁊ arietes ⁊ agnos ⁊ hedos: ⁊ q̄ his sunt cōgruentia: ut offerāt hostias dño sup altare dñi ipsoz̄ qđ est in hierusalē. Et omnia quecūq; volueris cū fratribus tuis facere auro ⁊ argento: ꝓfice ꝑ volūtate tua scōm ꝓceptū dñi dei tui: ⁊ sacrosancta vasa q̄ data sūt tibi ad opa domus dñi dei tui que est i hierusalē: ⁊ cetera quecunq; tibi subuenerint ad opera templi dei tui: dabis de regali gaçophylacio cū volueris cū fratribus tuis facere auro ⁊ argento: ꝓfice ꝑm volūtatē dñi. Et ego quidē rex artaxerxes ꝓcepi custodibus thesaurozū syrie ⁊ phenicis: ut q̄cūq; scripserit esdras sacerdos ⁊ lector legis dñi: diligenter det ei vsq; ad argenti talēta centū similiter ⁊ auri: ⁊ vsq; ad frumēti modios centū: ⁊ vini amphoras centū: ⁊ alia quecunq; abundant sine taxatione. Omia ꝑm legē dei fiāt deo altissimo: ne forte exurgat ira i regno regis ⁊ filij filioz̄ ei⁹. Vobis aūt dicit ut omnibus sacerdotib⁹ ⁊ leuitis ⁊ sacris cantozibus ⁊ seruis templi ⁊ scribis templi hui⁹: nullū [e]tributū neq; vlla alia indictio irrogetur: nec habeat quisq̄ potestatem obijcere eis quicq̄. Tu aūt esdras ꝑm sapientiā dei constitue iudices ⁊ arbitros in tota syria ⁊ phenice: ⁊ omnes qui legē dei tui nō nouerūt doce: ut quotquot trāsgressi fuerint legē: diligenter plectant: siue morte: siue cruciatu: siue etiā pecunie mulctatione uel abductione. Et [f] dixit esdras scriba: Benedict⁹ dñs deus patrū nostrozū qui dedit hanc volūtatē in cor regis clarificare domū suā que ē in hierusalē: ⁊ me honorificauit in cōspectu regis ⁊ cōsiliariozū ⁊ amicozū ei⁹ ⁊ purpuratozū ei⁹: ⁊ ego confortans animo fact⁹ sū ꝑm opitulationē dñi dei mei. Et congregaui ex israel viros ut simul ascenderent mecū. Et hi sunt ꝓpositi scōm suas patrias ⁊ principat⁹ portionales eozum qui mecū ascenderūt de babylonia: i regno artaxerxis. Ex filijs phares: gersomus.

f Et dixit esdras. Hic consequenter ponit ipsius esdre gratiarum actio. ⁊ cōsequenter populi cum esdra redeuntis in hierusalē enumeratio. ibi: Et hi sunt ꝓpositi ⁊c. ⁊ pz fnia ex dictis j. Esdre. vij. ca. exceptis que sequuntur.

Ex filijs siemarith: amenus:
Filiorū dauid: accus filius sce-
alie. Ex filijs phares: çachari-
as: ⁊ cum eo reuersi sunt viri
centū quinquaginta. Ex filijs
uctoris moabilionis çaraei:
⁊ cum ipso viri ducēti q̄nqua-
ginta. Ex filijs çacues: iecho-
nias çechoeli: ⁊ cum ipso viri
ducenti q̄nquaginta. Ex filijs
sala: maasias gotholie: ⁊ cum
ipso viri septuaginta. Ex filijs
saphatie: çarias michaeli: ⁊ cū
ipso viri octogīta. Ex filijs iob
abdias iehieli: ⁊ cum ipso viri
ducēti duodecim. Ex filijs ba-
nie: salimoth filius iosaphie:
⁊ cū ipso viri centū sexaginta.
Ex filijs beer: çacharias bebri:
⁊ cum ipso viri ducenti octo.
Ex filijs eçead: iohānes açe-
chan: ⁊ cū ipso viri centū de-
cē. Ex filijs adonichā ipsis po-
stremis: ⁊ hec sunt noia eorū:
eliaphalā filij gebel ⁊ semeias:
⁊ cū ipso viri septuaginta. Et[a]
congregaui eos ad fluuiū qui
dicit thia: ⁊[b] metati illic fuim⁹
triduo: ⁊ recognoui eos. Et
ex filijs sacerdotū ⁊ leuitarum
nō inueni illic. Et misi ad elea-
çarum ⁊ eccelom ⁊ masman ⁊
maloban ⁊ enaatha ⁊ samea ⁊
iozubum nathan enuagan ça-
chariā ⁊ mosollamū ipsos du-
ctores ⁊ peritos. Et dixi eis ut
venirēt ad luddeū q̄ erat apud
locū gaçophylacij. Et manda-
ui eis ut dicerent luddeo ⁊ fra-
tribus eius ⁊ illis qui erant in
gaçophylacio: ut mitterēt no-
bis eos qui sacerdotio funge-
rentur in domo dñi dei nostri.
Et adduxerunt nobis ꝑm ma-
num validam dñi dei nostri vi-
ros ꝓtos: ex filijs mooli: filij
leui: filij israel: sebebian ⁊ fi-
lios ⁊ fratres qui erant decem
⁊ octo: asbiam ⁊ amin: ex[c] fi-
lijs filiorū chananei ⁊ filij eorū
viri viginti. Et ex bis qui i tē-
plo seruiebant quos dedit da-
uid: ⁊ ipsi ꝓncipes ad operatio-
nem leuitis templo seruientiū:
ducēti viginti. Omnia noia si-
gnificata sunt in scripturis. Et
vocui illic ieiunij iuuenibus in
cōspectu dñi: ut quererē ab eo
bonū iter nobis ⁊ qui nobiscū
erant ⁊ filijs ⁊ pecoribus, ꝓter
insidias. Erubui enī petere a re-
ge peditēs ⁊ equites in comita-
tu tutele gratia cōtra aduersa-
rios nostros. Dixīmus enī re-
gi: quoniā virtus dñi erit cū
eis qui inquirunt eum in omni
affectu. Et iterū deꝓcati sum⁹
dñm deū nostrū ꝑm hec: quē
ꝓpitiū habuim⁹ ⁊ compotes fa-
cti sum⁹ deo nr̄o. Et segregaui ex
plebis prepositis ⁊ sacerdotib⁹
tēpli viros duodecim: ⁊ sedebian ⁊ asannan: ⁊ cum eis ex
fratribus eorū viros decem. Et
appendi eis aurū ⁊ argentum:
⁊ vasa sacerdotalia domus dei
nostri: que donauerat rex ⁊ cō-
siliarij eius ⁊ principes ⁊ omnis
israel. Et cū appendissem: tra-
didi argenti talenta centū q̄n-
quaginta: ⁊ vasa argentea ta-
lentorū centum: ⁊ auri talenta
centū: ⁊ vasorū aureorū septi-
es viginti: ⁊ vasa erea de bono
eramēto splēdentia duodecim
auri specie reddentia. Et dixi
eis: Et[b] vos sancti estis dño:
⁊ vasa sūt sancta: ⁊ aurū ⁊ ar-
gentū votū est dño deo patrū
nostrorū. Eligilate ⁊ custodite
donec tradatis ex plebis prepo-
sitis ⁊ sacerdotibus ⁊ leuitis ⁊
ꝓncipib⁹ ciuitatū israel in ier'lm:
in[c] palatio domꝰ dei nr̄i. Et
hi qui susceperunt sacerdotes ⁊
leuite aurum ⁊ argentū ⁊ vasa
intulerūt i ier'lm in templū dñi
Et ꝓmouim⁹ a fluuio thia die
duodecima mēsis primi: vsq̄ q̄
introiuimus in hierusalē. Et[d]
cum factus fuisset tertꝰ dies:
quarta aūt die ponderatū aurū
⁊ argentum traditū est i domo
dñi dei nostri: marimoth filio
iozi sacerdoti: ⁊[e] cum ipso erat
eleaçar filius phinees: ⁊ erant
cum ipsis iosadus filius iesu ⁊
medias: ⁊ banni filius leuite:
ad numerū ⁊ ad pondus vni-
uersa. Et scriptum est pondus
ipsorū eadē hora. Qui autem
venerunt ex captiuitate: obtu-
lerūt sacrificiū dño israel: tau-
ros duodecim ꝓ omni israel:
arietes octogintasex: agnos
septuagintaduos: hircos ꝓ
peccato duodecim: ⁊ ꝓ salute
vaccas duodecim: omnia i sa-
crificiū dñi. Et relegerūt prece-
pta regis regalib⁹ dispēsatorib⁹

a Et cōgregaui eos ad fluuiū qui dicitur thia. j. Esdre viij dr̄ hana. erat enim binomiꝰ. b Et metati illic fuimꝰ. id est tentoria posuimus.

c Ex filijs filiorū chananei. proprij nomen est cuiusdā iudei: ita ꝙ nō est adiectiuū ⁊ cōmune quo denominant illi qui erant de tribu chanaan filij noe.

d Et vos sancti estis domino. id ē deputati ad fruendū dño. ⁊ hoc etiā modo res inanimate que applicāt diuino cultui dicunt sancte. e In pastoforio domus dei nostri. Est aūt pastoforiū thalamus deputatꝰ ad comedendū extra atriū sacerdotū. ⁊ dicit quasi foris positū. in talibus enī thalamis comedebant corā dño illi q̄ offerebāt hostias pacificas: quarū vna pars cedebat i vsū eorū: f Et cum factus fuisset. hic cōsequenter describitur quid factū ē in hierusalē in aduentu esdre. ⁊ diuiditur i duas ptes. quia ꝓmo describit oblationū regis ⁊ principū ⁊ aliorū traditio. secundo alienigenarū separatio. ibi: Et consūmatis. Sentētia prime ptis patz ex dictis. j. Esdre. viij b excepto. g Et cum ipso erat eleaçar filius phinees. iste nō est phinees filius heli qui mortuus fuit longe ante. j. Reg. iiij.

a Et ꝓsūmatis. Hic cōsequenť ꝛscribit ꝓpl'us israel ab alienigenis sepatio Circa quā sic ꝓcedit̄ur, quia primo ponit cōmixtionis renūciatio. secūdo esdre lamentatio. ibi: Et mox ut audiui. tertio dicta seq̄stratio ibi: Et cū adorādo. Sententia ꝑme ptis ꝑz ex dictis. j. Esdre ix. ca. his exceptis. b Accesserūt ad me ꝓpositi. s. filiorū israel. c Immūditias suas ꝛc. q: mulieres alienigene vocebant filios suos idolatrare. ꝛ ad hoc etiā inducebant maritos suos d Ab initio ipsi⁹ regni. hoc est dictū q istud malū incepit a potentioribus populi. ꝑm q dicit̄ j. Esdre. ix. Man⁹ principum ꝛ magistratuū fuit i trāsgressiōe hac ꝑma. illa enī que sunt in hoc libro q̄ aperiꝑbus est dubia declaranda sūt q illa que sūt in ꝑmo Esdre qui liber est ꝛ canone. e Et mox. hic cōsequēť ponit ipsius esdre lamentatio. ꝓ ꝓpli peccato. ꝛ patz sententia ex dictis. j. Esdre. ix. exceptis que sequūt̄ f Et sacrā tunicā. s. sacerdotalē q̄ dicit̄ sacra: q: fuit diuino cultui deputata. g Ingeniculans. id ē genua mea flectens. h Et nūc quantū est ꝛc. j. Esdre. ix. dñe Et nunc ad parum ꝛc. ꝛ exponat hoc sicut illud.

ꝛ subregulis celesyrie ꝛ phenicis: ꝛ honorificauerūt gentē ꝛ templū dñi. Et[a] ꝓsūmatis his accesserūt[b] ad me ꝓpositi dicentes: Nō segregauerūt gens israel ꝛ ꝓncipes ꝛ sacerdotes ꝛ leuite ꝛ alienigene gētes ꝛ nationes terre īmunditias[c] suas a chananeis ꝛ ethеis ꝛ pherezeis ꝛ iebuseis ꝛ moabitis ꝛ egyptijs ꝛ idumeis. Coniuncti enī sūt filiabus eorum ꝛ ipsi ꝛ filij eorū: ꝛ mixtū est semen sanctū alienigenis gentibus terre ꝛ participes erāt ꝓpositi ꝛ magistratus iniq̄tatis eius ab[d] initio ipsi⁹ regni. Et[e] mox ut audiui ista: cōscidi vestimenta ꝛ sacram tunicam: ꝛ lacerās capillos capitis ꝛ barbam: sedi wlēs ꝛ mestus. Et conuenerūt quotquot tūc mouebantur in verbo dñi dei israel ad me lugentē super iniquitatē istam: ꝛ sedebam tristis vsq; ad vespertinū sacrificiū. Et surgens a ieiunio cōscissa habens vestimenta ꝛ sacrā tunicā: ingeniculans[g]: ꝛ extendēs man⁹ ad dñm dicebā: Dñe confusus sum ꝛ reueritus sum ante faciē tuā. Peccata enī nostra multiplicata sūt sup capita nostra: ꝛ iniquitates nostre exaltate sūt vsq; ad celum: quoniā a temporibus patrū nostroꝝ sumus in magno peccato vsq; ad diē hunc. Et ꝓpter peccata nostra ꝛ patrū nostrorū sum⁹ traditi cum fratribus nostris ꝛ cum sacerdotibus nostris: regibus terre in gladiū ꝛ captiuitatem ꝛ ꝛpredationē cum cōfusione vsq; in hodiernū diē. Et[h] nunc quantū est q ꝓtigit nobis misericordia abs te dñe ꝛc⁹: ꝛ ꝛrelinque nobis radicē ꝛ nomē in locum sanctificationis tue: ꝛtegere luminare nostrū i domo dñi dei nostri: dare nobis cibum in oi tempore seruitutis nostre. Et cum seruiremus nō fuimus ꝛrelicti a dño deo nostro: sed constituit nos in grā: ponens nobis reges persarum dare cibum: ꝛ clarificare templū dñi dei nostri: ꝛ edificare ꝛserta syon: dare nobis stabilitatem in iudea ꝛ hierusalem. Et nunc quid dicimus domine habentes hec: Transgressi enī sumus ꝓcepta tua que tradidisti in manus puerorū tuorū ꝓphetarum dicens: Quoniā terra in qua introistis possidere hereditatem eius terra polluta ē coninquinationibus alienigenarum terre: ꝛ īmunditie illorum repleuerunt eam totā immunditia sua. Et nūc filias vestras nō cōiungetis filijs eorū ꝛ filias eorum nō accipietis filijs vestris: ꝛ non inq̄retis pacem habere cū illis omni tempore ut inualescentes manducetis optima terre: ꝛ hereditatem distribuatis filijs vestris vsq;[i] in cuū. Et que contingūt nobis oīa fiūt ꝓpter opera nra maligna ꝛ magna ꝓccata nra Et tradidisti nobis talem radicē: ꝛ[k] rursum reuersi sumus transgredi legitima tua: vti cōmisceremur īmūditie alienigenarum gentiū terre huius. Nōne irascer̄ nobis ꝓdere nos: quoadusq; nō relinquatur radix ꝛ nomen nostrum: Domine de⁹ israel verax es. Derelicta est enī radix vsq; in hodiernū diē. Ecce nunc sumus in cōspectu tuo in iniquitatibus nostris. Non est enī adhuc stare ante te i bis. Et[l] cum adorando confiteret esdras flens humi ꝓstratus ante templū: cōgregati sūt añ eum ex hierusalē turba magna valde: viri ꝛ mulieres ꝛ iuuenes ꝛ iuuencule. Fletus enim erat magnus i ipsa multitudine. Et[m] cum clamasset iechonias iehelī ex filijs israel: dixit[n] esdre. Nos in dominū peccauimus q collocauim⁹ nobis in matrimoniū mulieres alienigenas ex gentibus tre. Et[o] nūc est sup omnē isral. Jn his ergo sit iusurandū a dño: expellere omnes vxores nostras que ex alienigenis sunt cū filijs earū. Sicut tibi decretū est a maioribus scōm legē dñi exurgens explica: ad te enī spectat negocium: ꝛ nos tecū sumus. Aliriliter fac. Et exurgens esdras: adiurauit[p] ꝓncipes sacerdotū ꝛ leuitas ꝛ omnē isral facere scōm hec: ꝛ iurauerūt. IX

L exurgens[q] esdras ab ante atriū tēpli: abijt in

i Vsq; i ennū. i. in seculum. ut habet̄. j. Esdre. ix

k Et rursū reuersi sumus. hoc nō hr̄. j. Esdre ix. vbi sic habet̄: Et dedisti nobis salutē sicut est hodie ut non reuertaremur ꝛc. scilicz ad pristina vitia. sed quia popul⁹ reuertēs fecit contrariū ideo hoc exprimit hic. cū dicit̄: Et rursū reuersi sumus transgredi ꝛc. ꝛ ꝑz lrā ex dictis. j. Esdre ix. l Et cum adorādo. Hic cōsequenť ponit isral ab alienigenis sequestratio. Circa quod ꝑmo ꝛscribit populi consensus. secūdo sepatiōis act⁹. ix ca. ibi: Et confederunt. Prima in duas. q: ꝑmo ponit cōsensus principū. secūdo vulgariū: in ꝓncipio. ix. ca. Sententia ꝑme partis patz ex dictis j. Esdre. x. exceptis que sequunt̄. m Et cū clamasset iechonias. ad faciendū silentiū ut melius audiret̄. n Dixit esdre hec est vera lrā. ut ꝑz ex j. Esdre. ix. ꝓpt̄ q̄ aliq̄ libri male habent hic esdras. o Et nūc ē sup oēm israel. s. peccatū hoc ꝛ penitētia ꝛ ꝑ peccato. ut habet̄. j. Esdre. x. p Adiurauit principes sacerdotū ꝛ leuitas ꝛ oēm israel. istud: Et omnem isral. ponit ꝑ anticipationem. nam hoc factū fuit postea. ut patebit. ca. sequenti. q Cap. ix.

L exurgēs. Hic cōsequenter ponitur consensus populariū: ꝛ ꝑz sententia ex dictis. j. Esdre. x. exceptis que sequunt̄:

paſtoforiũ ionathe filij naſabi: ⁊ hoſpitar⁹ illic nõ guſtauit panẽ: nec aquã bibit: ſup iniqtatem multitudinis. Et[a] facta ẽ predicatio in oi iudea ⁊ in bieruſalem omnibus qui erant ex captiuitate in bieruſalem congregati: ut quicũq; nõ occurrerit biduo uel triduo dieĩ ꝑm iudicium aſſidentiũ ſenioꝝ: tollerent facultates ſue: ⁊ ipſe alienus iudicaret a multitudine captiuitatis. Et congregati ſunt omnes qui erant ex tribu iuda ⁊ beniamin i tribus dieb⁹ in bieruſalẽ. Hic menſis eſt nonus: dies menſis viceſim⁹. Et ſedit omnis multitudo in area templi tremẽtes ꝓpter hyemẽ preſentẽ. Et exurgens eſdras dixit illis: Vos iniq; feciſtis collocando vobis in matrimoniũ vxores alienigenas: ut adderetis ad peccata iſrl. Et nũc date cõfeſſionẽ ⁊ magnificentiam dño deo patrũ noſtroꝝ: ⁊ perficite voluntatem ipſius: ⁊ diſcedite a gentibus terre: ⁊ ab vxorib⁹ alienigenis. Et clamauit omnis multitudo: ⁊ dixerũt voce magna: Sicut dixiſti: faciemus. Sed quoniam multitudo magna eſt: ⁊ temp⁹ hyberni: ⁊ nõ poſſum⁹ inſubſiſtiati ſtare: ⁊ hoc opus nõ eſt nobis vnius diei neq; biduj: multum enĩ in bis peccauim⁹: ſtent prepoſiti multitudinis: ⁊ omnes qui in obiſcũ inhabitãt: ⁊ quotcũq; habent vxores apud ſe alienigenas: ⁊ aſſiſtãt accepto tempore ex omni loco preſbyteri ⁊ iudices: vſq; quo[b] ſoluant iram domini negocij hui⁹ Jonathas autẽ filius eceli: ⁊ ozias thechamı ſuſceperũt ꝑm hec: ⁊ boſoram⁹ ⁊ leuis ⁊ ſabbatheus ſimul cooperati ſũt cũ illis. Et ſteterunt ſcõm hec oia vniuerſi qui erãt ex captiuitate. Et elegit ſibi viros eſdras ſacerdos principes magnos de patribus eorũ ꝑm nomina: ⁊ [c] conſederunt nouilunio menſis decimi examinare negocium iſtud. Et determinatum eſt de viris qui habebãt vxores alienigenas vſq; ad neomenia primi meſis: ⁊ inuenti ſunt ex ſacerdotibus permixti qui habebant alienigenas vxores. Ex filijs ieſu filij ioſedech ⁊ fratribus eius: maſeas ⁊ elieçerus ⁊ ioribus ⁊ ioadeus: ⁊ [d] inierũt manus ut expellerent vxores ſuas: ⁊ [e] ad litandũ in [f] exoratione arietem pro ignorãtia ſua. Et ex filijs ſemmeri: maſeas ⁊ eſſes ⁊ ieeleb açarias. Et ex filijs foſere: liſomaſias biſmaenis ⁊ nathanae iuſſio reddus ⁊ talſas. Et ex leuitis: iozabdus ⁊ ſemeis ⁊ colnis ⁊ calitas ⁊ facteas ⁊ coluas ⁊ elionas. Et ex ſacris cantoribus: eliaſib çaccar⁹. Et ex oſtiarijs ſallum⁹ ⁊ tolbanes. Et ex iſrl: ex filijs fozo oſi ⁊ remias ⁊ geddias ⁊ melchias ⁊ michelus ⁊ eleaçarus ⁊ iemmebias ⁊ bannas. Et ex filijs iolamã: chamas ⁊ çacharias ieçrel⁹ ⁊ iodduis ⁊ emmoth ⁊ helias. Et ex filijs çathoim eliadas ⁊ liaſumus: çochias ⁊ larimoth ⁊ çabdis ⁊ tebedias. Et ex filijs çebenaiohanes ⁊ amanias ⁊ çabdias ⁊ emens. Et ex filijs bani olamus ⁊ malluchus ⁊ iedde⁹ ⁊ iaſub ⁊ aſab⁹ ⁊ ierimoth. Et ex filijs addin: naath⁹ ⁊ mooſias ⁊ cale⁹ ⁊ raanas maaſeas mathathias ⁊ beſeel ⁊ bonnus ⁊ manaſſes. Et ex filijs nuae: noneas ⁊ afeas ⁊ melchias ⁊ ſameas ⁊ ſymõ beniamĩ ⁊ malchus ⁊ marras. Et ex filijs aſom: carianeus mathathias ⁊ bann⁹ ⁊ eliphalach ⁊ manaſſes ⁊ ſemei. Et ex filijs banni: bieremias ⁊ moodias ⁊ abramus ⁊ iobel ⁊ baneas ⁊ pelias ⁊ ionas ⁊ marimoth ⁊ eliaſib ⁊ mathane⁹ ⁊ eliaſis ⁊ oziſas ⁊ dielus ⁊ ſemedius ⁊ ſambris ioſephus. Et ex filijs nobei: idelus ⁊ mathathias ⁊ ſabadus ⁊ çebeda ſedmi ⁊ ieſſei baneas. Omnes iſti cõiunxerunt ſibi vxores alienigenas ⁊ dimiſerunt eas cum filijs. Et [g] inhabitauerũt ſacerdotes ⁊ leuite ⁊ qui erant ex iſrael in bieruſalem ⁊ in tota vna regione: nouilunio menſis ſeptimi. Et erãt filij iſrael in cõmorationibus ſuis. Et cõgregata eſt omis multitudo ſimul i areã que eſt ab [h] oriente porte ſacre. Et dixerunt eſdre pontifici ⁊ lectori ex dictis. j. Eſdre. ꝓ poſt mediũ capituli vſq; in finem excepti que ſequunt: d Et inierũt manus ẽ. i. iunxerũt eas ad inuicem ad confirmationẽ prepoſiti. e Et ad litãdũ. i. ſacrificãdum. f In exoratione. tpe nãq; ſacrificij cantabãt leuite ꝓ ignorãtia ſua. diu nãq; fuerunt in captiuitate inẽ gentiles: vbi non erant exercitati in lege. ⁊ ſic multi ſimplices ignorabant illicitũ eẽ ſibi cum mulierib⁹ alienigenis matrimoniũ cõtrahere.

a Et facta eſt predicatio. i. publica denũciatio.

b Vſq; quo ſoluãt irã. id eſt pacificent ꝓ debitã ſatisfactionem.

c Et conſederunt. Hic conſequenter deſcribitur ſequeſtrationis actus. ⁊ diuidit in duas partes. quia ꝓmo deſcribit hec ſequeſtratio. ſecũdo populi ſegregati ⁊ purificati legalis inſtructio. ibi: Et inhabitauerunt. Sententia ꝓme ptis ꝓ

g Et inhabitauerũt. Hic ꝓſequent ponit populi iſrl ab alienigenis mulieribus ſeparati inſtructio. ⁊ ꝓ ſententia ex dicti Neemie. viij. exceptis que ſequunt: h Ab oriẽte porte ſacre. Neemie. viij. vocat porta aquarum. ⁊ porta fontis iij. ca. hic aũt dicit porta ſacra: quia ꝓ eã patebat ingreſſus ad atrium ſacerdotũ ⁊ templũ: que dicebant loca ſacra.

ut afferret legē moysi que tradita est a dño deo israel. Et attulit esdras pontifex legē omni multitudini eorum a viro vsqꝫ ad mulierē ⁊ omnib⁹ sacerdotibus: audire legem nouilunio mensis septimi. Et legebat in area que est ante sacrā portam templi: a prima luce vsqꝫ ad vesperam corā viris ⁊ mulierib⁹. Et dederunt omnes sensū ad legē. Et stetit esdras sacerdos ⁊ lector legis sup̄ ligneū tribunal quod fabricatum erat. Et steterunt ad eum mathathias ⁊ sam⁹ ananias açarias vrias eçechias ⁊ balsam⁹ ad dexterā: ⁊ ad sinistram: faldeus misael malachias abusthas sabus nabadias ⁊ çacharias. Et assumpsit esdras librū corā oī multitudine: presidebat enī in gloria in conspectu omniū. Et[a] cū absoluisset legē: omnes recti steterunt: ⁊ benedixit esdras dominū deū altissimū: deū sabaoth omnipotentē. Et respōdit omnis populus amē. Et eleuatis sursū manibus: ꝓcidentes in terram adorauerūt dñm: iesus ⁊ banaeus ⁊ sarebias ⁊ iadimus ⁊ accubus ⁊ sabbathe⁹ ⁊ calithes ⁊ açarias ⁊ ioradus ⁊ ananias ⁊ philias leuite: qui docebant legem dñi: ⁊[b] in multitudine legebant legem dñi: ⁊ preferebant singuli eos qui intelligebant lectionem. Et dixit atharathes esdre pontifici ⁊ lectori ⁊ leuitis qui docebāt multitudinē. dicens. Dies[c] hic sanctus est dño. Et omnes flebāt cum audissent legem. Et dixit esdras: Digressi ergo manducate pinguissima queqꝫ: ⁊ bibite dulcissima queqꝫ: ⁊ mittite munera his q̄ nō habēt. Sanctus enī est hic dies dñi: ⁊ nolite mesti esse. Dñs enī clarificabit vos. Et leuite denūciabāt in publico omnibus dicentes: Dies hic sanct⁹ est. Nolite mesti esse. Et abierūt omnes mādūcare ⁊ bibere ⁊ epulari: ⁊ dare munera his qui nō habebāt ut epulent̄. Magnifice enī sūt exaltati verbis quibus edocti sunt. Et cōgregati sūt vniuersi in hierusalē celebrare leticiā ſm testamentū dñi dei israel.

Explicit liber Esdre secundus.

a Et cum absoluisset legem. i. aperuisset librū legis. ut pꝫ Neemie. viij.

b Et ī multitudine legebant legē dñi. i. interpretabant̄ vulgariçādo simplicibus. ut pꝫ Neemie. viij.

c Dies hic sanctus ē dño. i. deputatus ad diuinas laudes ⁊ obsequia: Cui est honor ⁊ gloria in secula seculorum Amen.

Postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra sup̄ secūdū librū Esdre finit.

Incipit ꝓlogus in librū Tobie.

Hromatio ⁊ heliodoro ꝛc̄. Iste ꝓlogus tres habet partes principales. s. inchoationē: ꝓgressionē: ⁊ conclusionem. Inchoatio continet ꝛeuotā salutationē. ⁊ illa pars p se patz. Progressio cōtinet narrationem: que habet tres particulas. in quarū prima ponit admiratio hieronymi ꝛe instantia petitionis chromatij ⁊ heliodori. cū dicit: b Mirari nō desino ꝛc̄. ⁊ subditur ibidē ratio duplex admirationis. Prima ē quia liber iste scriptꝰ erat chaldaico sermone. cuiꝰ adhuc modicā habebat noticiam. vñ dicit: Ut librum chaldeo sermone scriptū ꝛc̄. Secūda admirationis ratio ē: quia liber iste apud hebreos nō est ꝛe canone. ⁊ ita si transferret incurrēt eoꝝ malivolentiā. vnde dicit Quē hebrei ꝛe catalogo ꝛc̄. In secūda ꝑte narrationis dicit se trāstulisse librū ad petitionē ipsorū vnde dicit: Feci satis ꝛesiderio ꝛestro ꝛc̄. In tertia ꝑte dicit ꝙ ex hoc incurrit indignationē hebreorū. vñ dicit: Arguūt enī nos ꝛc̄. Conclusio ostendit finalē Hieronymi intentionē: que est episcoporū facere ꝛeneplacitū. qđ notaf ibi: Sed melius esse iudicans. nec hoc facit negligenter sed cum diligentia. qđ notaf ibi: Et quia vicina est. vbi dicit ꝙ pitissimū quesiuit interpꝛetē. vlterius dicit ꝙ oēonibus eorū attribuendū est quicqđ boni sequef ꝛe translatione sua. vnde dicit: Et orationib⁹ ꝛestris ꝛc̄. His dictis littere insistamus.

Incipit ꝓlogꝰ beati Hieronymi presbyteri in librū Tobie.

Hromatioᵃ ⁊ heliodoro epīs: Hieronymus presbyter in dño salutē. Miraribᵇ non desino exactiōis[c] ꝛestre instantiā. Exigitis enī ut librū chaldeo sermone cōscriptū: ad latinū stilū trahā: librū vtiqꝫ tobie quē hebrei ꝛe catalogo diuinarū[d] scripturarū secātes[e] his que agiographa[f] memorāt manciparūt[g]. Feci satis ꝛesiderio ꝛestro: non[h] tamē meo studio. Arguūt enī[k] nos hebreoꝝ studia: ⁊ imputāt[l] nobis ꝓtra[m] suū canonē latinis auribꝰ ista transferre. Sed melius esse iudicans phariseorū[n] displicere iudicio: ⁊ episcoporū iussiōib⁹ ꝛeseruire: institi[o] ut potui. Et quia vicina[p] est chaldeorū lingua sermōi hebraico: vtriusqꝫ[q] lingue pitissimū[r] loquacē reperiens[s]: vnius[t] diei laborē arripui: ⁊ quicqđ ille mihi hebraicis verbis expressit: hoc ego accito[v] notario[x] sermōib⁹ latinis exposui. Orationibus[y] ꝛestris mercedē[z] huius[a] opis cōpensabo: cū[b] gratū[c] vobis didicero: me qđ iubere estis dignati[d] cōplesse.

Explicit ꝓlogus.

a Incipit ꝓlogus in librū Tobie. Hromatio ⁊ heliodoro ꝛc̄. Iste ꝓlogus tres habet partes principales. s. inchoationē: ꝓgressionē: ⁊ conclusionem. Inchoatio continet ꝛeuotā salutationē. ⁊ illa pars p se patz. Progressio cōtinet narrationem: que habet tres particulas. in quarū prima ponit admiratio hieronymi ꝛe instantia petitionis chromatij ⁊ heliodori. cū dicit: b Mirari nō desino ꝛc̄. ⁊ subditur ibidē ratio duplex admirationis. Prima ē quia liber iste scriptꝰ erat chaldaico sermone. cuiꝰ adhuc modicā habebat noticiam. vñ dicit: Ut librum chaldeo sermone scriptū ꝛc̄. Secūda admirationis ratio ē: quia liber iste apud hebreos nō est ꝛe canone. ⁊ ita si transferret incurrēt eoꝝ malivolentiā. vnde dicit Quē hebrei ꝛe catalogo ꝛc̄. In secūda ꝑte narrationis dicit se trāstulisse librū ad petitionē ipsorū vnde dicit: Feci satis ꝛesiderio ꝛestro ꝛc̄. In tertia ꝑte dicit ꝙ ex hoc incurrit indignationē hebreorū. vñ dicit: Arguūt enī nos ꝛc̄. Conclusio ostendit finalē Hieronymi intentionē: que est episcoporū facere ꝛeneplacitū. qđ notaf ibi: Sed melius esse iudicans. nec hoc facit negligenter sed cum diligentia. qđ notaf ibi: Et quia vicina est. vbi dicit ꝙ pitissimū quesiuit interpꝛetē. vlterius dicit ꝙ oēonibus eorū attribuendū est quicqđ boni sequef ꝛe translatione sua. vnde dicit: Et orationib⁹ ꝛestris ꝛc̄. His dictis littere insistamus.

c Exactionis. i. petitionis. vide in opusculo ꝛe vocabulis biblie vbi exponif exactor. f Secantes. i. separantes ⁊ repellentes. d De catalogo. i. ꝛe numero. e Diuinarū scripturarū. vnde supꝰ dixit in ꝓlogo galeato: ꝙ sapientia que vulgo salomonis inscribitur: ⁊ iesu filij sirach liber: ⁊ iudith: ⁊ tobias ⁊ hester nō sunt in canone. Catalogus dicit a cata qđ est breuis: ⁊ logos qđ est sermo. q̄si sermo multa breuiter comꝑehendens. ut: Omnes sancti orate ꝓ nobis. ⁊ in ꝓposito. xxij. libri veteris testamenti ꝛe catalogo dicuntur ut patebit. Catalogus sm Huguitionē dicit enumeratio. ordo series: uel breuis ꝛescriptio: uel iustorū numerus. g Agiographa memorant. i. dicunt: uel nomināt. Alia littera quid sit agiographū inuenies supꝰ in ꝓlogo sup Josue in ꝓncipio. Glosa quedā scribit sup istū locū: que talis est: Potius ⁊ verius dixisset: Inter apocrypha: uel large accipit agiographa: q̄si scōrū scripta. ⁊ ita nō est ꝛe numero illorū nouē que ꝓprie dicunt agiographa: qui sūt ꝛe catalogo hoc est ꝛe numero. xxij. librorū biblie. consistit enī catalogus in ꝑntateucho. ⁊. viij. ꝓphetis. ⁊. ix. agiographis. h Manciparunt. i. ꝛederunt uel adiecerūt. mancipare dicit mancipiū facē in seruitutē redigere: manu captū adducere: tradere uel dare: uel ducere. ⁊ simpliciter ponit ꝓ dare uel ducere. inuenif etiā neutrum ꝓ seruire. i Non tamē meo studio. i. non meo labore. supple solum: quia alius mecum laborauit. s. chaldaicus interpres qui mihi exposuit hebraice: ⁊ ego feci scribi latine. uel: meo studio. sit datiui casus: ut sit sensus: non satisfeci meo studio. quia ex hoc suscitata ē contra me emulorū indignatio qui mihi ꝛetrahunt. k Enī. pro certe uel quia: Arguūt nos ꝛc̄. l Et imputant. i. improperant. m Contra suū canonē. i. contra suā bibliā que recte canon dicit. nam canon grece regula dicit latine. vnde biblia dicit canon. i. regula: eo ꝙ recte ducit. nec aliqđ aliorsum trahit. uel dicit regula eo ꝙ regat: ⁊ ꝙ normā recte viuendi ꝓbeat: uel distortum prauūqꝫ ad modū regule corrigat. Et quia fecimus hic mentionē ꝛe canone. nota sm Jsidorū in. vj. etymol. ꝙ sunt canones euangeliorū: ⁊ sunt canones conciliorū. Canones. iiij. euangeliorū Ammoni alexandrie ꝓmi excogitauit: quē postea Eusebius cesariensis secutus. eos plenius cōposuit: qui ideo facti sūt: ut ꝑ eos inuenire ⁊ scire possimus qui reliquorū euangelistarū similia aut ꝓpria dixerunt. Sunt autē numero ꝛecē. quorū primus continet numeros in quibus quatuor eadē dixerūt: Mathe⁹ Marcus: Lucas: ⁊ Johānes. secūdus in quibus tres: matheus: marcus: lucas. tertius in quibus similiter tres. s. matheus: lucas ⁊ iohannes. quartus in quo iterū tres: matheus: marcus iohannes. quintus in quibus duo: lucas: mathe⁹. sext⁹ in quib⁹ duo: matheus: marcus. septim⁹ in quib⁹ duo matheus: iohānes octauus in quibus duo: lucas ⁊ marcus. nonus i quib⁹ duo lucas: ⁊ iohannes. decim⁹ in quibus singuli eoꝝ ꝓpria quedā dixerunt. quorū expositio hec ē. ꝑ singulos enī euāgelistas numerus quidā capitulis affixus adiacet: cui numero subdita est era quedā ex minio notata que indicat in quo canone positus sit numerus cui subiecta est era. verbi gratia: si est ꝓma in primo canone. si secunda in secundo. si tertia in tertio. ⁊ sic p ordinem vsqꝫ ad ꝛecimū ꝓuenies. Si igit̄ aptoquolibet euangelio placuerit scire qui reliquorū euangelistarum similia dixerūt: assumes adiacentem numerū capituli. ⁊ requires ipsū numerū in suo canone quē indicat: ubiꝫ inuenies quot ⁊ qui dixerunt ꝛc̄. Canones generaliū conciliorū a temporibus constantini ceperunt. In precedentibus nanqꝫ annis psecutione feruente ꝛecendarū plebium minime dabaf facultas ꝛc̄. n Phariseorū. vide in opusculo ꝛe vocabulis biblie vbi exponif pharisei. hic tamē pharisei coiter dici possūt iudei. a phares qđ est diuisio: quia sūt a vera fide diuisi. o Institi. trāslationi faciende. insto. as. dr ꝓtractare: insistere inuigilare: insudare. ⁊ in tribus vltimis significationib⁹ ponitur hic. p Vicina. i. confinis ⁊ ꝓsimilis. sicut dr in ꝓncipio ꝓlogi galeati. s Reperiens quendā loquacē. i. loquiscientē chaldaice ⁊ hebraice: ⁊ nō solū loquacē uel loquentē sed r Peritissimū. i. doctissimū q Utriusqꝫ lingue. ⁊ ita bene poterat interꝑtari. t Unius diei laborē. hoc dicit quia liber breuis est ⁊ breuis labor quasi vnius diei fuit in eꝰ translatione. v Accito. i. aduocato. x Notario q̄ scribebat latinis litteris sicut ego dictabā. y Orationib⁹ ꝛestris recōpensabo. i. attribuā uel ꝓsoluam. recōpensare ꝓprie dicit reddere. ꝓsoluere. remunerare. iterū trutinare. equare. z Mercedē. i. premiū ⁊ preciū. s. oēm vtilitatē. a Hui⁹ oꝛris. ad cuius completionē me ꝛestris orationibus adiuuistis. b Cum didicero. aliorū relatione. c Gratū ē vobis me cōplesse. opus illud qđ vos d Dignati estis iubere q. d. cum intellexero vos gaudere: eo ꝙ cōpleuerim qđ iussistis. ideo orationibus ꝛestris attribuā: si qua ex hoc vtilitas consequaf: quia orando ꝓ me tam efficaciter me iuuistis.

Explicit qualiscūqꝫ expositio istius ꝓlogi.

Postilla sup libꝝ Tobie incipit.

Ec oportuit facere: ⁊ illa nō omittē. Matḥ. xxiij. Postq̄ auxiliante deo scripsi super libros sacre scripture canonicos incipiēdo a p̄ncipio Geñ. ⁊ p̄cedendo vsq; ad finē Apoc. ve eiusdem confisus auxilio super alios intendo scribere qui nō sūt de canone. scz liber Sapientie: Ecclesiasticus: Judith: Tobias: ⁊ libri Machabeorū. Ām q̄ Hiero⁹ dicit in ꝓlogo galeato qui p̄mittit libris Regum. ⁊ idem dicit de libro Baruth: in ei⁹ ꝓlogo. ⁊ de secūdo Esdre i. ꝓlogo sup Esdrā. ꝓpter q̄ assūpsi verbū ꝓpositū: Hec oportuit fē. in quo duo possūt notari. Primū est necessitas opis p̄cedētis ibi: Hec oportuit facere. Secundū est vtilitas opis subsequentis ibi: Et illa nō omittere. Circa primū sciendū q̄ libri sacre scripture q̄ canonici nuncupant tāte sūt auctoritatis q̄ quicqd ibi cōtinet verū tenet firmiē ⁊ indiscusse. ⁊ p̄ sequēs illud q̄ ex hoc cōcluditur manifeste. nam sicut in scripturis philosophicis veritas cognoscit p reductionē ad p̄ma p̄ncipia p se nota: sic in scripturis a catholicis doctoribus traditis veritas cognoscit p̄tum ad ea que sunt fide tenenda p reductionem ad scripturas sacre scripture canonicas: que sūt habite reuelatione diuina. cui nullo modo falsū potest subesse: ꝓpter q̄ intellectus earū necessari⁹ est ecclesie. ⁊ ideo de expositiōe earū potest dici illud q̄ scribit Ecc. xxiij. Nec oīa liber vite i. omnes libri expositi in ope precedenti cōtinent in libro vite. i. in libro reuelate veritatis a deo qui est ipsa vita. sicut enim diuina predestinatio dicit liber vite. sic ⁊ hec scriptura diuinitus reuelata liber vite dicit. tum quia a vita p essentiā procedit: ut dictū est. tum q̄ ad vitā beatā p̄ducit. Circa secūdum cōsiderandū q̄ libri qui nō sūt de canone recepti sūt ab ecclesia: ut ad morū informationē in ea leganť: tamē eorum auctoritas ad p̄bandū ea que in contentionē veniunt minus idonea reputanť. ut dicit Hiero⁹ in ꝓlogo sup libꝝ Judith. ⁊ in ꝓlogo sup parabolas Salomonis. ꝓpter q̄ sūt minoris efficacie q̄ libri canonici. ⁊ ideo possumus dicere dño a quo est omne bonū illud q̄ scribit Judith. viij. Illa post illa cogitasti. licz enī in actu cogitandi diuino nō sit ꝓius ⁊ posterius cum sit vnicus ⁊ simplicissimus: tñ in effectibus ab eo p̄cogitatis est ordo tpis ⁊ dignitatis. ⁊ sic veritas scripta in libris canonicis p̄ior est tpe q̄ tum ad plura. ⁊ dignitate q̄ tū ad omnia. q̄ sit illa que scribitur in non canonicis: vtilis tñ est ad directionē in via morū. ut dictū est p quam puenit ad regnū celorū: q̄ nobis cōcedat fē. a Cap. j.

Obias ex tribu ⁊ ciuitate neptalim fē. In exponēdo libros qui nō sūt de canone intendo tenere tpis ordinem quo scripti sunt: uel quo in eis cōtenta contigerunt: exceptis libris Sapientie ⁊ Ecclesiastici q̄ morales sunt ⁊ post historiales ponent. vltimo ꝓ secund⁹ Esdre qui minoris auctoritatis merito reputat. Sic igit incipio a libro Tobie. cuius historia primo contigit. s. anno sexto eçecbie regis iude. q̄ captiuatus fuit tobias p salmanasar regem assyriorū ut patz infra eodem ca. qui regnū decem tribuum captiuauit anno. vj. eçecbie. ut habet. iiij. Reg. xviij. Liber igitur iste in duas partes diuidit. quia primo describit tobie conuersatio virtuosa. secūdo eius cōsolatio gratiosa. iiij. ca. Prima i duas s. in partē principalē ⁊ incidentalem que incipit ibi: Eadem itaq; die. Prima adhuc in tres. quia p̄mo describit eius virtuosa cōuersatio in terra captiuitatis. secundo in terra natiuitatis. ibi: Cūq; esset iunior. tertio reuertit auctor ad describendū cōuersationē eius virtuosam in terra captiuitatis ibi: Igit cū p captiuitatē. Circa primū describit p̄mo gen⁹ ⁊ locus ipsi⁹. cū dicit: Tobias ex tribu ⁊ ciuitate neptalim fē. est enī neptalim nomē equiuocū ad significandū vnā tribū de duodecim tribub⁹ israel: denoiatā a neptalim filio iacob. ⁊ ad significandum quandā galilee ciuitatē sic noiatā: de qua fuit tobias oriūd⁹ ꝓpter q̄ dicit: Ex tribu ⁊ ciuitate neptalim. ⁊ est similis modus loquēdi. sicut dicit btūs Greg⁹ de btō benedicto. Fuit vir venerabilis grā bñdictus ⁊ nomine. b Que est in superioꝝ⁹ galilee. hoc dicit: quia duplex est galilea. vna ē superior. altera inferior. ciuitas ꝓ neptalim de q̄ tobias fuit oriund⁹. erat in galilea superiori. c Supra naason. nomē est ciuitatis: que respcū neptalim declinat ad mare mediterraneū. ut patz in descriptione terre sancte ⁊ sic ciuitas neptalim est in loco superiori. Alibi ꝓ naason est nomē ꝓpriū p̄ncipis trib⁹ iude. Numeri. vij. d Post viā que ducit ad occidentē. in qua pte est mare mediterraneū respectu neptalim. ⁊ maris galilee quod est ad orientē respectu ciuitatis neptalim. erat aūt quedā via cois p quā res portabant de vno mari ad aliud trānsiens iuxta neptalim. ⁊ sic dicit esse post illā viā respectu situs hierusalē. e In sinistro habēs ciuitatē sephet. Ām phm de textū mundi est oriens vnde incipit motꝰ celi. ⁊ occidens sinistrū. Ām ꝓ cōmunē modū loquēdi quē magis sequit scriptura sacra: sinistrū mundi est illud q̄ est ad sinistram hois versa facie ad orientē. ⁊ sic pars aquilonaris est sinistra pars mūdi. ciuitas ꝓ sephet est in aquilonari pte respectu neptalim. ut patz in descriptione terre sancte. ista ꝓ de tribu iuda ⁊ ciuitate tobie dicunť hic ad confirmationē veritatis historie. f Cum captꝰ esset in diebus salmanasar. ex hoc patz q̄ nō fuit captiuatus in prima captiuatiōe filioꝝ israel quā fecit theglatphalasar rex assyriorum. de qua habet. iij. Reg. xv. sed in secunda quā fecit salmanasar sexto anno eçecbie regis iuda. ut habet. iiij. Reg. xviij. ⁊ sic patz q̄ hec historia incepit a sexto anno eçecbie regis iuda. ut dictū est sup sed q̄ terminata fuerit. dicūt aliqui q̄ hoc fuit post destructionē ciuitatis hierusalē factā p nabuchodonosor. eo q̄ dicit Tobias. j. xij. ca. Hierusalē ciuitas dei castigauit te dñs fē. sed hoc stare nō potest. quia in fine huius libri dicit q̄ cōpletis annis. lxx. sepult⁹ fuit tobias. plures aūt anni fluxerūt a sexto anno eçecbie usq; ad dictā destructionē. nam eçecbias regnauit. xxix. annis. tobias aūt fuit captiuatus anno eius sexto. ⁊ sic de annis eçecbie remanent. xxiij. p̄ captiuitatē tobie. post eçechiam regnauit manasses filius eius ānis lv. iij. Reg. xxj. ⁊ post eū iosias filius eius annis. xxxj. post quē regnauit ioachaz filius eius trib⁹ mensibus qui cōputanť in ānis patris: post eū regnauit frater eius eliachim. xj. annis. iiij. Reg. xxiij post eum regnauit ioachin fili⁹ eius tribus mensibus qui cōputanť in annis patris: post quem regnauit sedechias. xj. annis ante destructionē ciuitatis. iiij. Reg. xxiij. qui anni simul iuncti faciūt annos. cxxxj. ⁊ ad hos adiungendi sūt anni quos habuit tobias ante q̄ captiuaret. quia iam erat etatis tante q̄ habebat ꝓnepotem ⁊ filiū. ut habet infra eodē. ca. qō aūt allegat in cōtrariū: Hierusalē ciuitas dei castigauit te dñs fē. nō valet. q̄ ꝓphetia fuit de futuro. ut videbitur ibidē domino concedente. g In captiuitate tñ posit⁹ viā veritatis nō deseruit. ad idolatriam declinando: cum tamen inter idolatras habitaret: ⁊ sic fideliter se habuit erga deū: ⁊ etiā misericorditer erga ꝓximū. ideo subdit: b Ita ut oia que habere poterat quotidie fē. ⁊ subdit: i Cūq; esset iunior fē. Hic ꝓnter describit virtuosa eius conuersatio in terra natiuitatis. ⁊ primo respectu ꝓprie ꝓsone. secundo respectu domus sue. ibi: Cum ꝓ factus fuisset vir fē. Circa primū dicit: Cumq; eēt iunior omnib⁹ in tribu neptalim. s. ꝓsonis notabilibus. quia simpliciter loquendo multi erāt iuniores eo in tribu neptalim. k Nihil tamē puerile. i. dissolutionis ⁊ lasciuie. l Bessit in opere. nam in omnib⁹ mature se gerebat ⁊ honeste. m Deniq; cum irent omnes ad vitulos aureos fē. sicut dicit. iij. Reg. xij. hieroboam instituit⁹ rex super decem tribus israel: timens ne populus rediret ad regnū iuda. ⁊ sic eum interficeret: si popul⁹ iret adorare deū in hierusalē. fecit duos

Incipit liber Tobie. Cap. I

Obias a ex tribu ⁊ ciuitate neptalim que b est in superioꝝ⁹ galilee supra c naason: post d viam que ducit ad occidentem in e sinistro habens ciuitatem sephet: cum f captus eēt in diebus salmanasar regis assyriorum: in g captiuitate tamē positus viam veritatis non deseruit: ita h ut oia que habere poterat quotidie concaptiuis fratribus qui erāt ex eius genere impartiret. Cūq; i esset iuniores oībus in tribu neptalim: nihil k tū puerile gessit in ope. Deniq; m

vitulos aureos: ponens eos in duobus locis regni sui: ⁊ precepit populo: ut ibi adorarēt in solēnitatib⁹ dñi: tamē illi qui erant fideles ⁊ vetoti hoc nō faciebāt: sed latenē ibant in hierusalē. de quib⁹ fuit iste tobias. ideo subdit: a Hic solus fugiebat. hoc dicit qz pauci declinabāt a dictis vitulis. per talē modū loquendi dicit: qz rex est solus in tomo qñ habet paucos secū. b Et pgebat ad hierusalē. sm pceptū dñi. c Et ibi adorabat dñm. ⁊ nō vitulos aureos. d Omnia primitiua sua. i. primitias fructuū ⁊ aialium que cedebant in sustentationē sacerdotum. e Et decimas suas. q̄ due erāt: vna que fiebat singulis annis. p sustentatione leuitarū: alia q̄ fiebat a tertio āno in tertiū pro sustentatiōe pauperū. de vtraq; habetur Deut. xiiij. vtrāq; soluebat tobias fideliter. ideo subdit: f Ita ut in tertio anno dē. ⁊ qz non solū ista bona: ꝫ multa alia faciebat etiā a tpe iuuētutis sue. iō subdit: g Hec ⁊ his similia dē. ⁊ ponit hic puerulus p iuuene: nā talia facē nō potuit anteq̄ haberet vsū rōnis. h Cū ẏo. hic ꝓiter describit virtus tobie respectu dom⁹ sue. cum dicit: Cum ẏo fact⁹ fuisset vir. i. potens generare. ⁊ sciens regere domū suā. quia mūmoniū nō contraxit motus libidine: sed intentione prolis ad dei cultum procreande. i Accepit annā vxorem suā de tribu sua. hoc enī fuit preceptū Numeri vlt. maxime quando mulier succedebat in hereditate paterna: ne si contraheret cum viro alterius trib⁹: hereditas sua ad tribum aliā transiret. ⁊ sic sortes confunderent. k Genuitq; ex ea filiū. valde sibi simile in corpore. ut habet infra. vij. ca. ⁊ etiam nōie. ideo subdit: Nomen suū imponens ei. ⁊ etiam mente. ideo subdit: l Quem ab infantia timere deū docuit. propter qō in virtute firmior fuit. sm illud ẏ. xxij. Adolescens iuxta viam suam etiā cū senuerit nō recedet ab ea. ⁊ sic representabat psonā patris per omnia. m Igit. hic reuertit auctor ad describēdū virtutē tobie in terra captiuitatis. ⁊ pmo q̄ntum ad exercitiū pietatis. secūdo patientie in aduersis. ibi: Post multū. Circa primū dicit: Igit dū p captiuitatē deuenisset cū vxore sua ⁊ filio. ex quo patz qō dictū est supra. ipsum fuisse tante etatis quādo fuit captiuatus q̄ vxorē ⁊ filiū habebat. n Et cum omnes. i. multi valde de iudeis captiuatis. ⁊ est hyperbole. o Ederent de cibis gentiliū. iudeis in lege ꝓhibitis: sicut sunt carnes porcine ⁊ huiusmodi. p Iste custodiuit animā suā. ab eis abstinendo sm legem. q Dedit illi deus gratiā dē. propter iusticiā suam. sicut ioseph in cōspectu pharaonis Gen. xli. ⁊ danieli socijsq; ei⁹ in conspectu regis babylonis. Dañ. ij. r Et dedit illi potestatē dē. Sicut nabucardā fecit hieremie de pcepto regis babylonis: Hieremie. xl. s Pergebat enī p omnes dē. magis volens habitare in terra aliena ad confirmandū captiuos in bono: q̄ redire ad ꝓpria: ⁊ maxime quia tūc regnū decem tribuū erat occupatū a gentilibus idolatris quos illic transtulerat salmanasar. ut habet. iiij. Reg. xvij. t Cū aūt peruenisset in rages ciuitatem medorū. circubat enī ciuitates in quib⁹ erāt iudei captiui ut eos cōsolaret. v Et ex bis quibus honoratus fuerat dē. rex enī nō solum honorauit eū dono libertatis sed etiā pecunie.

cum irent oēs ad vitulos aureos quos hieroboā fecerat rex israel: hic solus fugiebat consortia omniū: b pergebat ad hierusalē ad templū dñi: c ibi adorabat dñm deū israel: omnia d primitiua sua: e decimas suas fideliter offerēs: ita f ut in tertio anno pselitis ⁊ aduenis ministraret omnē decimationem. Hec g ⁊ his similia sm legē dei puerulus obseruabat. Cū h ẏo factus fuisset vir: accepit i vxorē annā de tribu sua: genuitq; k ex ea filiū nomen suū imponēs ei: quē l ab infantia timere deū docuit: ⁊ abstinere ab oi pctō. Igit m dū p captiuitatē deuenisset cum vxore sua ⁊ filio in ciuitatē niniuē cū oi tribu sua: ⁊ n cum omnes ederēt o ex dbis gentiliū: iste p custodiuit aiam suā: ⁊ nūq̄ cōtaminatis est in escis eorū. Et quoniam memor fuit dñi i toto corde suo: dedit q illi deus gratiā in cōspectu salmanasar regis: ⁊ r dedit illi potestatē quocūq; vellet ire: habens libertatem quecūq; facere voluisset. Pergebat s enī p oēs qui erāt in captiuitate: ⁊ monita salutis dabat eis. Cū t aūt venisset i rages ciuitatē medorū: ⁊ u ex bis qb⁹ honorat⁹ fuerat a rege habuisset dece talenta argenti: ⁊ cum i multa turba generis sui gabelū x egentē videret qui erat ex tribu eius: sub y chirographo dedit illi memoratū pondus argēti. Post multū ẏo tempozis mortuo a salmanasar rege: cum b regnaret sennacherib filius ei⁹ p eo: ⁊ c filios israel exosos haberet in cōspectu suo: tobias quotidie pgebat p omnē cognationem suā ⁊ consolabat eos: diuidebatq; vnicuiq; ꝓut poterat de facultatibus suis. Esurientes alebat: nudisq; vestimēta prebebat: ⁊ mortuis atq; occisis sepulturā sollicitus exhibebat. Deniq; d cum reuersus eēt rex sennacherib fugiēs a iudea plagam quā circa eū fecerat deus ꝓpter e blasfemiā suā: ⁊ iratus multos occideret ex filijs israel: tobias f sepeliebat corpa eorū. At g vbi nunciatū est regi: iussit eum occidi: ⁊ tulit oēm substantiā eius. Tobias h ẏo cum filio suo ⁊ cū vxore fugiēs nudus latuit i: quia multi diligebant eum. Post dies ẏo q̄dragintaq̄nq; occiderunt regē filij ipsius. Et reuersus ē tobias in domū suam: omniq; facultas eius restituta est ei. II

Ost k hec ẏo cum esset dies festꝰ dñi: ⁊ factū

x Habelū egentē videret. pl⁹ ceteris cōtribulibus suis. y Sub chirographo dedit illi. i. sub cōditione restituēdi si possibilitas adforet. z Pⁿ multum. Hic ꝓsequenter describit ꝑt⁹ tobie ꝓpositum ad exercitiū patientie. ⁊ primo ab extraneis. secundo a ꝓpinquis. ca. ij. Circa pmū pmittitur occasio persecutionis tobie. cum dicit: a Mortuo salmanasar rege. qui habebat eū in honore. b Cū regnaret sennacherib. qui regnū iuda multipliciter inuasit. iiij. Reg. xviij. c Et filios israel exosos haberet i cōspectu suo. i. illos q̄ captiui erant in regno suo: quos tobias consolabatur non solū verbis: ꝫ etiā muneribus ⁊ alijs modis. ideo subdit: Tobias q̄tidie pergebat dē. ⁊ subditur causa odij sennacherib contra filios israel. cū dī: d Deniq; cū reuersus esset rex sennacherib fugiens a iudea plagā quam dē. nam angel⁹ dñi vna nocte percussit in exercitu suo clxxxv. milia bellatorum. ⁊ sic compulsus fuit fugere cum paucis ad terrā suā. ut habet. iij. Reg. xix. e Propter blasfemiā suam. contra deū multiplicē. ut ibidē habet. f Tobias sepeliebat corpa eorum. cum periculo non solum rerum. sed etiā psone sue: ex quo factū eius apparet magis cōmendabile. ⁊ sequit exercitiū sue patientie. cum dicit: g At vbi nunciatū est regi. factū tobie circa sepulturam mortuorū. Jussit eum occidi dē. h Tobias ẏo dē. fugiens nud⁹. i. omnib⁹ bonis spoliatus. i Latuit. ⁊ subdit causa. cum dicit: Quia multi diligebāt eū ꝓpter quod ipsū celabant in tali casu. ⁊ quoniā de in tentatione facit ꝓuentū. ideo subdit regis occisio. de qua habet. iiij. Reg. xix. ⁊ tobie literatio. cū dicit: Et reuersus ē tobias dē.

Ost hec ẏo. Postq̄ auctor descripsit k Cap. ij. tobie patientiā ab extraneis. hic consequenter idē facit a ꝓpinquis qui tobiam de bono oꝑe increpabāt. ⁊ diuidit in duas ptes. nam primo fit hoc a sua cognatione. secundo a ꝓpria vxore. ibi: Anna ẏo. Prima adhuc in duas scōs dupliceē casū: qua cognati sui eū iniuste increpabant. secunda ponit ibi: Contigit autem. Prima adhuc in duas: quia primo ponit operatio tobie sancta. secundo cognatorum suorū increpatio iniusta. ibi: Arguebāt aūt. Circa pmū dī:

Post hec ꝯo cum eēt dies festus ⁊c. ex hoc patz ꝙ in dieb⁹ festiuis licitū est viuere lautius ⁊ magis delicate ꝓpter reuerētiam festi: non tamē ꝓpter gulam. Sm ꝙ dicit Hieronie. viij. Ite ⁊ comedite pinguia: ⁊ bibite mulsū. ⁊ mittite partes eis qui nō ꝓparauerūt sibi: quia dies sanct⁹ dñi est. a Dixit filio suo. ut exerceret in pietatis officio. b Vade ⁊ adduc aliquos. eos curialiter inuitādo ut sic tollat ab eis verecundia prētēdi. c De tribu nostra. q̄ magis tenemur ꝓximis dū tamē sint boni. ideo subdit: Timētes deū ⁊c. subditur: d Nunciauit ⁊c. in platea iacere. tā ꝙ cadauer vile. e Statimq; exiliens ⁊c. ex quo patz fer uor tobie circa pietatis opera. f Tollēsq; illud portauit ad domū suā occulte ⁊c. ut sic opus pietatis impendēret: ⁊ offensam regis euaderet. g Māducauit panē cum luctu. ex iniusta ꝓximi morte. h Et tremore. ne forte factū suū sciscitaret a rege. i Memorans illum sermonē q̄ dicit dñs p amos ꝓphetā. Dies festi vestri conuertent in luctū ⁊ lamentationem. dies enī fest⁹ aliquando rōnabiliter fit dies luctus ꝓpter casū supuenientē. ꝓphetauit autem amos tpe ocie regis iuda ut patz in ꝓncipio sue ꝓphetie. tobias ꝯo captiuat⁹ fuit sexto anno eęcebie ut dictū est ca. ꝓcedenti. qui fuit quartus rex ab ocia rege. ⁊ sic tobias ꝓphetiā amos scire potuit ⁊ rememorari. k Arguebāt. Hic ꝓsequenter ponit amicoꝝ tobie increpatio iniusta. cū dicit: Arguebāt aūt eū omnes ꝓximi ei⁹. ⁊ dicit: eōs quia ꝓximi eius tam cognatione ꝙ vicinitate eū arguebāt. l Et vix effugisti mortis imperiū. i. morte sup te impatā. ut dictū est sup. m Sed tobias plus timens deū. qui corp⁹ ⁊ aiam pōt mittere in gehennā. n Dē regem. qui sup corp⁹ tm̄ habet potestatē. o Rapiebat corpora occisoꝝ. exercens pietatis opera. p Contigit autē. Hic ponit causa increpationis secunda. ⁊ secundo increpatio ipsa. ibi: Nam sicut bto iob. Circa primū sciendū ꝙ causa hui⁹ increpationis fuit celeritas supueniens tobie. quā eius cognati attribuebāt eius temeritis falso. sic ergo dicit: Contigit aūt ⁊c. ⁊ patz irā vsq; ibi: q Fieretq; cecus. hoc nō videt fuisse ex naturali stercoris virtute: maxime cum nō ceciderit sup eius oculos aptos ⁊ clausos: sed ex ordinatione dei qui actor est mali pene. ut sic tobias posteris esset exemplar patientie. ideo subdit: r Hanc aūt tentationē. que fuit aā tobie ꝓbationē ideo subdit

esset prandiū bonū in domo tobie: dixit [a] filio suo: Vade [b] ⁊ adduc aliquos de [c] tribu nostra timētes deū: ut epulent nobiscū. Cūq; abisset reuersus nūciauit [b] ei vnū ex filijs isr̄ꝰ iugulatū iacere in platea. Statiq; [c] exiliens de accubitu suo: relinquens prandiū ieiunus peruenit ad corp⁹: tollēsq; [d] illud portauit ad domū suā occulte: ut dū sol occubuisset caute sepeliret eum. Cumq; occultasset corp⁹ manducauit [e] panē cū luctu ⁊ [b] tremore: memorans [f] illum sermonē quē dixit dñs p amos ꝓphetā. Dies festi vestri conuertent in lamentationē ⁊ luctū. Cum ꝯo sol occubuisset: abijt ⁊ sepelijit eū. Arguebāt [k] autē eum oēs ꝓximi eius: dicentes: Jam hui⁹ rei causa interfici iussus es: ⁊ [l] vix effugisti mortis imperiū: ⁊ iterū sepelis mortuos? Sed [m] tobias plus timēs deū q̄ [n] regem: rapiebat [o] corpa occisorum ⁊ occultabat i domo sua: ⁊ medijs noctibus sepeliebat ea. Contigit [p] aūt ut quadā die fatigat⁹ a sepultura veniēs domū ingressus esset se iuxta parietē ⁊ obdormisset: ⁊ ex nido birū dinū vermienti illi: calida stercora inciderent sup oculos ei⁹: fieretq; [q] cecus. Hanc [r] aūt tentationē ideo pmisit dñs euenire illi: ut posteris daret exemplum patientie ei⁹ sicut ⁊ sancti iob. Nam cum ab infantia sua semp deū timuerit ⁊ mandata eius custodierit: non [s] est contristatus cōtra deū q̄ plaga cecitatis euenerit ei: sed imobilis in dei timore pmansit: agens gratias deo oīb⁹ dieb⁹ vite sue. Nam [t] sicut beato iob insultabant reges: ita [u] isti parētes ⁊ cognati eius irridebant vitam ei⁹ dicentes [x]: Vbi est spes tua pro qua elemosynas ⁊ sepulturas faciebas? Tobias ꝯo increpabat eos dicens: Nolite [y] ita loqui: quoniā [z] filij sanctoꝝ sumus ⁊ [aa] vitā illā expectam⁹: quā deus daturus est his q̄ fidem suam nūq; mutant ab eo. Anna [bb] ꝯo vxor ei⁹ ibat ad op⁹ textrinū quotidie: ⁊ de labore manuū suarū victū quē conseq̄ potuisset referebat. Vnde factum est: ut hedū caperū acciens: detulisset domi. Cui⁹ cū vocē balantis vir eius audisset dixit: Videte [cc] ne forte furtiu⁹ sit. Reddite eum dominis suis: quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid aut cōtingere. Ad [dd] hec vxor eius irata respōdit [ee]: Manifeste [ff] vana facta ē spes tua: ⁊ [gg] elemosyne tue modo apparuerūt. Atq; his ⁊ alijs huiusmodi ꝯbis exprobrabat ei.

[a] Non est contristatus contra deum ⁊c. ⁊ patz littera. [b] Nam sicut beato ⁊c. Hic consequenter describit increpatio iniusta. cū dicit: Nam sicut beato iob insultabāt reges. i. eius amici qui erant potentes: ꝓpter quod hic reges dicunt ⁊ forte reges fuerunt. ad litterā. nam antiquitus in qualibet ciuitate erat vnus rex. ut patz Josue. xij. [c] Vita isti parētes ⁊ cognati eius irridebant vitam eius. ꝙ quod innuit ꝙ irridebant eū quasi singulis diebus. [d] Dicentes: vbi est spes tua ⁊c. ex quo videt ꝙ isti remunerationem boni ⁊ mali credebant esse tm̄ in vita p̄senti. sicut ⁊ amici iob. ut ibidem fuit diffuse declaratū. ⁊ quia hoc ē erroneum. ideo tobias increpabat eos dicēs: [e] Nolite ita loqui. in ꝯbis eni erroneis nulli debet deferri. [f] Quoniā filij sanctoꝝ sumus. i. abrahā isaac ⁊ iacob: qui per fidem expectabant in futuro eternam remunerationem. scōm ꝙ declarat aplus Heb. xj. diffuse. ideo subditur: [g] Et vitam illam expectam⁹ ⁊c. scilicet per fidem sicut ⁊ patres nostri. [h] Anna ꝯo vxor eius ibat. Hic consequenter increpatur tobias a ꝓpria vxore sua. qō tanto grauius est: quāto vxor est viro magis cōiuncta ⁊ etiā subiecta. ⁊ primo circa hoc ponit increpationis occasio. cū dicit: Anna ꝯo vxor eius ibat ad textrinū opus quotidie. extra domū suā. nā ꝓpter cecitatē viri ei⁹: ⁊ elemosynas ꝓcedentes non habebat facultatem vnde posset habere materiam ad hoc opus exercēdum in ꝓpria domo. cetera patent vsq; ibi: [i] Videte ne forte furtiu⁹ sit. videt ꝙ male fecerit hoc querendo. quia cū anna diu fuerat: ⁊ eius fidelitatē multipliciter probauerat: ꝓpter quod non debuit habere suspitionem de ipsa. nec p consequens dicere talia verba. Ad hoc dicendum est ꝙ bene locutus est. quia paup erat. ut dictum est. ꝓpter quod cibaria delicata non cōsueuerat habere in domo sua. manducat etiā inter fideles ꝓnos ad furta: ꝓpter que rationabiliter timuit. ne fur aliquis vendidisset vxori ꝓ precio minori. ⁊ illa ducta paupertate ⁊ indiscretione muliebri non inquisiuisset diligentia sufficienti vnde venditor habuisset. ideo dixit vxori ut diligentius inquireret. ⁊ hoc sonant eius verba. cū dicit: Videte ne forte furtiu⁹ sit. i. diligenti⁹ inquirite. vxor autem eius sic accepit. ac si dubitaret de sua fidelitate. ideo sequitur increpatio viri iniusta. cum dicit: [k] Ad hec vxor eius irata. irrationabiliter. ut patz per dicta: [l] Respondit. iniuriose: [m] Manifeste vana facta est spes tua. vite future: quia non solum perdidisti lumen corporis: sed etiam mentis ⁊ conscientie bone. [n] Et elemosyne tue modo apparuerunt. scilz ficte ⁊ vane tanq; ex hypocrisi facte: ⁊ quia pluribus modis alijs eum molestabat. ideo subditur: Atq; his ⁊ alijs huiusmodi verbis exprobrabat ei.

Unc tobias ingemuit. Postq̃ descriptū a Cap. iij. est circa tobiam patientie exercitiū. huic cōsequenter describitur eius remedium. s. in recursu ad deū p oratione deuotam, ideo dicit: Tunc tobias ingemuit. nō ex impatientia. sed ex proris malicia quā horrebat ut ꝓpriā. cū vir & uxor sint q̃si una psona.

b Et cepit orare. feruenter & deuote. iō subditur: c Cū lachrymis. s. mentis & corpis. & in oratione sua. & ut sit magis exaudibilis. primo diuinā iusticiā confitet. d. d Justus es dñe. nam regula est veritatis. e Et omnia iudicia tua. penas inferendo: f Justa: alias vera sunt. ꝓpter peccati demerita. g Et oēs vie tue misericordia & veritas. id est in omnibus operib⁹ tuis relucet misericordia & iusticia. nam omne bonū a deo collatum. procedit ex diuina bonitate & liberalitate que est principiū & fons misericordie. & sic apparet ibi misericordia. similiē iusticia: quia facit omnia scōm ordinem decentissimū. Malū aūt penale cui⁹ de⁹ est auctor inferr' coīter ꝓ demerito. & sic relucet ibi iusticia. & q̃ sp punit citra condignū. ideo relucet ibi misericordia. & quoniam oratio humiliātis se nubes penetrat. Ecc. xxxv. ideo ꝓsequenter cōfitet ꝓpria & parentū suorum pcta dicēs: Nec reminiscaris delicta &c. & cōsequēter ea magis explicat dicens: b Quoniam nō obediuim⁹ mandatis tuis. ea transgrediendo. i Jdeo traditi sumus. iuste. k

Unc[a] tobias ingemuit & [b]cepit orare cū[c] lachrymis dicens: Justus [d]es domine: & [e]omnia iudicia tua iusta[f] sunt: & [g]oēs vie tue misericordia & veritas & iudicium. Et nūc domine memor esto mei: & ne vindictam sumas de peccatis meis: nec reminiscaris delicta mea uel parentum meorum. Quoniam[h] nō obediuimus preceptis tuis: ideo[i] traditi sum⁹ in[k] direptionem & [l]captiuitatem & [m]mortē & [n]in fabulam: & [o]in improperium omnibus nationibus in quibus dispersisti nos. Et[p] nūc domine magna iudicia tua: q[a] non egimus scōm p̃cepta tua: & [r]non ambulauimus sincerē coram te. Et[s] nunc domine fm voluntatem tuam fac mecum: & precipe i pace recipi spiritum meum. Expedit[t] enī mihi mori magis q̃ viuere. Eadē[v] itaq; die cōtigit ut [x]sara filia raguelis in rages ciuitate medorū: & [y]ipsa audiret improperiū ab vna ex ancillis patris sui: quoniam[z] tradita fuerat septē viris: & [a]demonium nomine asmodeus occiderat eos: mox ut ingressi fuissent ad eā. Ergo cū pro culpa sua increpar puellā respondit ei dicens: Amplius[b] ex te non videamus filium aut filiam sup terram: interfectrix virorum tuorū. Nunq̃d[c] & occidere me vis sicut etiā occidisti septem viros: Ad[d] hāc vocem perrexit[e] in superius cubiculum domus sue: & [f] tribus diebus & tribus noctibus non manducauit nec bibit: sed in oratione persistens cum lachrymis deprecabatur deum: ut ab isto improperio liberaret eam. Factum[g] est autem die tertia dum compleret orationem: benedicens dominū dixit: Benedictum[h] est nomen tuū de[i] patrum nostrorum: qui[k] cum iratus fueris: misericordiā[l] facies: & [m]in tpe tribulationis peccata dimittis his qui inuocant te. Ad[n] te domine faciē meam conuerto: ad[o] te oculos meos erigo[p]. Peto[q] domine ut de vinculo improperij huius absoluas me: aut[r] certe desup terram eripias me. Tu[s] scis domine quia nūq̃ concupiui virum: & mundam seruaui aiam meā ab oī concupiscētia.

bias. y Et ipsa audiret improperiū ab vna ex ancillis pris sui. qō improperiū tāto erat grauī⁹ quāto fiebat a psona subiecta & vili. z Quoniā tradita fuerat septē viris. in cōiugium. a Et demoniū nōie asmodeus occiderat eos. tum qz crāt infideles & idolatre. ut dicūt aliq̃. uel si erant de filijs israel. nō tamē de cognatione sare. & ad eā accedebāt moti sola voluptate libidine. ut balrē. j. vica. ꝓpē qō nō decebat eos puellā tāte scitatis polluere. & qz reseruabat ꝓgo filio tobie. b Amplius ex te non videamus filiū &c duo turpia sibi falso improperabat. s. opprobriū sterilitatis. qō tūc erat valde magnū. & occisionē suox maritorum. & tertio occisionis sue desideriū ideo subditur: c Nūq̃d & occidere me vis &c. q. d. ꝑ q̃ sic. d Ad hāc vocē. hic ꝓnter ponit deuote orare remediū. s. per oronis studiū. cum dicit: Ad hāc vocē. ablq; dura rnsione. e Perrexit ad supi⁹ cubiculum. qō erat oroni cōgruū rone solitudinis & eleuationis. f Et tribus &c. non manducauit. nihil oio sumēdo ut dicunt aliq̃. qz feruor oronis & eius plenitas inducūt obliuionē pot⁹ & cibi. iō subditur: Sed in oratione psistēs. aliē etiā exponit. qz modicū interrupit oronē. & i illa interruptiōe modicā sūpsit refectionē. & sic dicit ꝑ nō comediss̄e: & i oratione pstetisse qz qō modicū & q̃si nihil reputat. ut dr. ij. physicox. Ita & de boie modicū comedente dr q̃ nihil comedit vulgari sermōe. g Factū & &c. dū cōplet oronē. melior & enī finis oronis q̃ principiū. Ecclīastes. vij. ꝓpē qō assurrexit ei⁹ anim⁹ ad laudā. dū deū dicēs: b Bñdictū & no. tu. de pa. nr̄or. q es ver⁹ de⁹ nō sic aūt dij gentiliū. i Qui cū irat⁹ fueris. puniēdo. k Miam facies. cōsolādo. l Etī tpe tri. pec. dimittis. qz prene sūt q̃dā pcta medicine. m Ad te dñe fa. mea. querto. i. sil verto. p qō unit q̃ intelligit ꝑ uersio de duplici facie. s. mētis & corpis. inde enī in captiuitate ducti orabāt versa facie corpis versus ir'lm. vbi spāliter habitabat de⁹. qz adhuc stabat tēplū vbi colebat. ut dictū & s. j. ca. Dan. etiā. vj. dr q̃ i cenaculo dom⁹ sue orabat aptis fenestris ꝛ ir'lm. n Ad te oculos. mētis & corpis. o Erigo. cū obtinēdi fiducia. p Peto &c. ut de vin. impro. bui⁹ absol. me. nam erat valde graue. q Aut certe desup terrā eripias me. hoc duplicit exponit. Uno modo qz loquit ex infirmitate humana. sicut dictū & de tobia. Alio mō qz sic loquit timēs ne si ista sibi frequenē urrogarēt ꝓ impatiētia frangeret. & meli⁹ esset sibi morte ꝓoccupari q̃ ab innocētia mutari. sicut Sap. iiij. dr: Just⁹ si morte ꝓoccupat⁹ fuerit. in refrigerio erit. rapt⁹ & enī ne malicia mutaret aiaz ei⁹. r Tu scis &c. qz nū. cō. vi. inordinate. s Et mūdā

In direptionem. q̃tum ad bona temporalia. l Et captiuitatē. q̃tum ad corpora ꝓpria. m Et mortē. quia multi de filijs israel iugulabant. ut dictū est sup. n Et in fabulā. quia gentiles inter quos erant captiui frequenē inter se cōfabulabant de filiozū israel miseria & captiuitate. o Et in improperiū. qz multa conuitia eis inferebant. consequenter reputit huius causam attribuendo deo iusticiam. d. p Et nūc dñe magna iudicia tua. quia null⁹ potest ea arguere. q Quia nō egimus scōm precepta tua. licz aūt ipse innocens esset. tamē cōnumerat se peccatoribus eo q̃ erat de eozū populo & natione. r Et nō ambulauimus sinceriter coram te. q. d. & si in aliquibus impleuimus mandata tua q̃tum ad substantiam operis: non tamen recta intentione. s Et nūc dñe scōm voluntatem tuā &c. licz enī vellet cito mori ne experirēt amplius cognatorum suozum & proris sue malicia. & populi israel afflictionē: tamē sapienter & discrete preponit in omnib⁹ diuinā voluntatē. t Expedit enī mihi mori magis q̃ viuere. hoc nō dixit tedio accidie: sed tedio infirmitatis humane. qō si est pctm nō ē nisi veniale. & b bene pringit i viris pfect⁹. ꝑ. xxiij. Septies i die cadit iust⁹: & resurget v Eadē itaq; die. Hec ē ps incidentalis. in qua p̃ponit incidentis narratio. 2° narrationis rō. ibi: In illo tpe. Prima i duas: nā incipiens fuit exercitiū patientie sare filie raguelis. cuius ꝑmo ponit iusticiū improperiū. secūdo sanctū refugiū. ibi: Ad hanc vocē. Circa primū dicit: Eadē itaq; die. s. oronis tobie. t Et sara filia raguelis. qui erat de iudeis captiuatis. in alia tamen ciuitate q̃ to-

Fuaui aiam meã ⁊c. hoc nõ dicit iactanc. ſ magis gratanc. ſciens hoc ſe habuiſſe ex diuino munere, ⁊ ſic iuſti legũtur bona ſua coram deo humiliter recoluiſſe. ſicut dixit Ezechias iiij. Reg. xx. Domine memẽto quomodo ambulauerim in veritate coram te ⁊c. a Nunq̃ cum ludentibus. diſſolute ⁊ inhoneſte. b Miſcui me. me ingerendo. Virum autem cum timore tuo. i. amore, pl̃is ad cultũ tuum educande. c Non cum libidine mea. i. libidine mota. d Conſenſi. parentibus meis hoc volentibus. e Suſcipere. in coniugiũ. f Et aut ego indigna fui illis. p peccatis occultis meis. g Aut illi forſitan ⁊c. hoc dicit q̃ de idignitate alioq̃ nolebat temere iudicare. h Quia forſitan viro alij ꝓſeruaſti me. i mea virginitate. i Nõ ẽ enĩ in tuis poteſtate ꝓſilium tuũ. q. d. de cauſa huius rei cognita tibi ſoli nõ poſſumus certitudinaliter aliquid ſcire. k Hoc aũt p certo habet. ſi rei certitudine. l Omnis q̃ colit te. pure ⁊ deuote. m Quia vita eius ſi in ꝓbatiõe fuerit. in camino tribulationis: ſicut aurũ in fornace vbi purgatur ⁊ meliorat. n Coronabitur. corona celeſtis glorie o Et ſi in corruptione fuerit. peccans ex ignorantia uel infirmitate. p Ad miſericordiam tuam licebit venire. peccata enim huiuſmodi magis ſũt remiſſibilia q̃ illa que. pcedũt ex certa malicia. q Non enim delectaris in ꝑditionibus noſtris. ſed in emendationibus noſtris per flagella. ideo ſubditur: r Quia poſt tempeſtatẽ. tribulationĩ. s Tranquillum facis. conferendo pacis donum. t Et poſt lachrymationem ⁊ fletum. preſentis miſerie. v Gaudiũ ⁊ exultationem infundis. p donum gratie ⁊ glorie. x Sit nomẽ tuũ deus iſrael benedictũ. i. in omnibus ⁊ ab omnib⁹ benedicatur. y In ſecula. i. vſq̃ in eternũ. nam eternitas que eſt tota ſimul. nõ poteſt a nobis cõprehendi. niſi p cõparationem ad tempus infinitum. z In illo tpe. Hic ꝓnter ponitur dicte narrationis ratio. ſ. poſt factum tobie cuius oratio ⁊ ſare habuerunt ſimilitudinem ex parte cauſe. ⁊ ex modo deprecandi. ut patet p predicta. fuerunt etiam eodem tempore coram deo recitate ⁊ ab eo exaudite. ꝓpter q̃ miſſus eſt idem nũcius ſ. raphael angelus ad exequendũ circa eos effectum bonitatis diuine. ⁊ hoc eſt q̃ dicit: In illo tempore exaudite ſunt preces eoq̃ ⁊c. ⁊ patet littera. a Cap. iiij.

Gitur cum tobias ⁊c. Deſcripta converſatione tobie virtuoſa. hic ꝓnter deſcribitur eius cõſolatio gratioſa. quã quidem fecit deus p angelum filij ſui ductorem in terram medoꝝ: qui reuertens attulit diuitias ad releuandum parentum ſuoq̃ paupertatẽ. ⁊ medicinã ad curandum patris ſui cecitatẽ. ſic ergo ꝓcedit. q. primo ponit filij miſſio. ſecundo eiuſdem reuerſio. x. ca. ꝓma in duas. q: ꝓmo tobias mittit filiũ ſuum. ſecundo filius exequit patris imperiũ. ca. v. ꝓma adhuc in duas. q: ꝓmo pater filiũ inſtruit. ſecũdo legationẽ ei iniũgit. ibi: Indico etiam tibi. Circa filij inſtructionẽ primo excitat eius attentionem. v. b Audi fili mi verba oris mei. nõ tm̃ auribꝰ corporis ſed etiã mentis. ideo ſequit: c Et ea in corde tuo quaſi fundamenta cõſtrue. ſ. edificij ſpũalis: ut ex eo cõſurgat multiplicatio bone operationis. ꝓſequẽter ſubdit illã inſtructionem. q: pater nõ ſolũ verbi filio nutrimentũ ſed etiam documentũ. ⁊ primo inſtruit filium de reuerentia parentũ: ut ex ſenſibilibus ⁊ magis notis ꝓcedat ad intelligibilia ⁊ minus nota. v. d Cum acceperit deus animã meã. mortem enim ſuã putabat ꝓpinquam. ut dictũ eſt. e Corpꝰ meum ſepeli. ſm enim fidẽ noſtram corpora fidelium reſurgent ad vitam imortalem. ꝓpter q̃ ſancti patres de ſepulturis habuerũt rationabiliter curã bonam. f Et honorem habebis matri tue. nõ ſolum cum reuerendo ſed etiam neceſſaria miniſtrando in vita ⁊ in morte i qua indiget ſepultura. iõ ſubditur: Cum autem ipſa compleuerit ⁊c. ſubdit: g Omnibus. Hic conſequenter inſtruit eum de obedientia ad deum dicens: Omnibꝰ autem diebus vite tue in mente habeto deum. ꝓ veram fidem ⁊ dilectionẽ. b Et caue ne quãdo peccato conſentias. licz enim ſm Aug. nõ ſit in poteſtate noſtra quibus viſis tangamur. tamẽ eſt in poteſtate noſtra ea reſpuere uel acceptare. i Et preterimittas precepta dei noſtri. ea tranſgrediendo. k Ex ſubſtantia. dicit tertio ipſum inſtruit de miſericordia ad primũ dicens: Ex ſubſtantia tua fac elemoſynam. ⁊ non de alieno. l Et noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. q. d. ſi non potes exhibere manum. exhibeas tamen animũ ⁊ compaſſionis ſignum. nam de huiuſmodi impoſſibilitate nullus ſe poteſt excuſare. m Ita enim fiet ut nec a te auertatur facies domini. ꝓpter quod dicit ſaluator Luce. vj. Date ⁊ dabitur vobis. ⁊ quoniam elemoſyna eſt diſcrete facienda. ſ. ſm poſſibilitatem facientis. ideo ſubditur: n Quomodo potueris ita eſto miſericors ⁊c. quia ſic non eſt elemoſyna faciendo. ut recipientibus ſit remiſſio per abundantiam uel ſufficientiam. facientibus autem tribulatio per indigentiam. ut habetur ij. Cor. viij. niſi quando ꝓpter ꝓm vult eſſe pauper. ut cum quis religionem ingreditur. ut ſic pauper ꝓm pauperem perfectius ſequatur. o Etiam exiguum libenter impartiri ſtude. nam in hoc magis penſat affectus q̃ cenſus. ꝓpter quod ſaluator plus reputauit duo minuta a paupere vidua oblata: q̃ diuitum munera magna Marci. xij. ⁊ ſubdit ratio faciendi elemoſynã. cũ dicit: p Premiũ enim bonũ tibi theſauriças. tibi. ꝓuidẽdo. q In die neceſſitatis. i. mortis. q: ſic dicit Aug⁹. Sola mia comes ẽ defuncto. ꝙ in die iudicij gnãlis. q: tũc iudex dicet: Venite bñdicti ꝑris mei: percipite patũ vobis regnũ. ⁊ ibidit: Eſuriui enim ⁊ dediſtis mihi mãducare ⁊c Matth. xxv. iõ ſubdit: r Mm̃ ele. ab oĩ pec. ⁊ a morte. ſ. gehenne.

a Liberat, est enim inter alia misericordie opa valde satisfactoria Dañ. iij. Peccata tua elemosynis redime. Cetera patet. b Attende tibi. Hic quarto instruit filiū de innocentia de seipso. d. Attende tibi fili mi ab omni fornicatiõe. s. corpali ⁊ spiali que ẽ idolatria. ⁊ sub fornicatiõe corpali intelligit adulteriū: ⁊ omne carnis peccatū. ideo subdit: Et preter vxorẽ tuã ⁊c. Cõsequenter instruit eum de humilitate vera. d. c Superbiã nunq̃ in tuo sensu. i. in tuo corde: d Aut in tuo ẏlo. i. in exteriori signo uel ope: e Dñari ꝓmittas. nõ dicit euenire qz impossibile est q̃n insurgãt elatiões alique: sed tũc dñant q̃n quis imperũ earũ sequẽs ꝑm eas operat. qõ potest abstineri. f In ipsa enī initiũ sumpsit ois pditio. Quicũq; tibi aliqd opatus fuerit statim ei mercedem restitue: ⁊ merces mercenarij tui apud te ois non remaneat. Qõ ab alio oderis fieri tibi: vide ne tu aliq̃n alteri facias. Panẽ tuũ cũ esurientib⁹ ⁊ egẽtibus comede: ⁊ de vestimentis tuis nudos tege. Panẽ tuũ ⁊ vinũ tuũ sup sepulturã iusti cõstitue: ⁊ noli ex eo manducare ⁊ bibere cũ peccatorib⁹. Cõsiliũ semp a sapiẽte pquire. Omni tpe benedic deũ: ⁊ pete ab eo ut vias tuas dirigat: ⁊ oia cõsilia tua in ipso pmaneãt. Jndico etiã tibi fili mi dedisse me decẽ talenta argẽti dñ infantulus esses gabelo in rages ciuitate medoꝝ: ⁊ chirographũ eius apud me habeo. Et ideo pquire quõ ad eũ pueniας ⁊ redas ab ois peccato ⁊ a morte liberat ⁊ nõ patiet aiam ire i tenebras. Fiducia magna erit coram summo deo elemosyna: oibus facientibus eã. Attende tibi fili mi ab oi fornicatiõe: ⁊ pter vxorẽ tuã nũq̃ patiaris crimẽ scire. Superbiã nunq̃ in tuo sensu aut in tuo verbo dñari ꝓmittas. Jn ipsa enī initiũ sumpsit ois pditio. Quicũq; tibi aliqd opatus fuerit statim ei mercedem restitue: ⁊ merces mercenarij tui apud te ois non remaneat. Qõ ab alio oderis fieri tibi: vide ne tu aliq̃n alteri facias. Panẽ tuũ cũ esurientib⁹ ⁊c. beneficia enī collata talib⁹ qui nõ ꝑsũt retribuere sunt apud deũ meritoria. k Panẽ tuũ. Hic sexto instruit filiũ de pietate ad defunctos. d. Panem tuũ ⁊ vinũ tuũ sup sepulturã iusti cõstitue. ex hoc aliqui accipiẽtes occasionẽ crrãdi solebãt sup sepulchra parentũ defunctoꝝ cibaria ponere quasi mortui cibis corpalibus indigerẽr. qõ improbat Aug⁹ in sermone de cathedra sancti petri. Alij ẏo magna festa in morte parentũ faciebãt ad ostẽtationẽ. ⁊ inde depaupabãt. hoc nõ intelligit b tobias: sed q̃ in morte iustorũ pascendi sunt pauperes ꝓ aiabus eoꝝ. ⁊ ad excludendum infideles subdit: Et noli ex eo manducare ⁊c. sequit: l Cõsiliũ. Hic septimo filiũ instruit de prudẽtia ꝓsiliũ in dubijs requirẽdo. d. Consiliũ semper a sapiente. in illa re de qua consiliũ querit: m Perquire. i. pfecte reqre: ⁊ nõ superficialiter tm̃. nam cuilibet expto in sua sciẽtia credendũ ẽ. ⁊ qz ꝓsiliũ bonis nõ est oio solidũ. iõ decet recurrere ad diuinũ. d. n Omni tpe. s. ꝑsperitat⁹ ⁊ aduersitatis: o Benedic deũ. ipsũ laudãdo. p Et pete ab eo ut vias tuas dirigat. in agẽdis. q Et oia ꝓsilia tua in ipso pmaneãt. qz nõ debet homo q̃rere ꝓsiliũ nisi de bonis agẽdis ⁊ malis fugiẽdis. ⁊ oẽ tale ꝓsiliũ est ꝑm deũ. r Jndico etiã tibi. Postq̃ tobias filiũ suũ de morib⁹ instruxit. hic ꝓfiter. ꝓ debito reprehẽdo sibi legationẽ iniũgit. d. Jndico etiã tibi fili mi. Erat enī necessitas indicãdi. eo q̃ credebat mortem suã appropinquare. ut ꝓdictũ est: ut sic debitũ añ mortẽ ei⁹ redderet ⁊ qz filius illud debitũ ignorabat. ideo subdit: s Dedisse me ⁊c. infantul⁹ esses. i. nõ haberes adhuc vsũ debitũ rõnis. t Babylo in rages ciuitate medoꝝ. sic dictũ est ẟ. iij. ca. v Et chirographũ eius. i. lrãm obligatoriã de restitutiõe. x Apud me habeo. ꝓ quã debitũ poterit reuocari. Cetera patẽt vsq; ibi: y Moli timere fili mi. labore ẽ itineris ⁊ pauperiẽ. ⁊ subdit rationẽ. d. z Pauperẽ q̃dem vitã gerim⁹. in pñti seculo. a Sz multa bona habebim⁹. in futuro. b Si timuerim⁹ deũ. timore filiali. c Et recesserim⁹ ab oi peccato. mortali: nam ẽ veniale nõ possum⁹ oio vitare. d Et fecerim⁹ bene. iste sunt due pres iusticie. s. declinare a malo ⁊ facere bonũ.

e Cap. v. Hic respondit tobias Postq̃ pater instruxit filiũ. hic ꝓsequenter exequitur filius patris imperiũ. ⁊ diuiditur i tres partes. quia primo describitur itineris apparatus. secũdo ponit iuuenis recessus. ibi: Tunc paratis omnibus. tertio vie pgressus. in pncipio capituli sexti. Circa primũ primo ductor itineris inquiri precipitur. secũdo quesit⁹ inuenitur. ibi: Tũc egressus. tertio inuent⁹ examinatur. ibi: Dixit itaq;. Circa primũ primo ponitur obedientis filij responsio dicentis f Omnia que cũq; ꝓcepisti mihi faciam pater. cum diligentia. consequenter petit edoceri de via dicẽs: g Quomodo autem pecuniã hanc inquiram ignoro. nam debitorem ⁊ etiã viam ignorabat. ideo subditur: Jlle me nescit ⁊c. ⁊ subditur instructio patris de vtroq;. s. de modo reprendi: ⁊ de via per ductorẽ conuenientem. ⁊ primo de signo dando debitori. cum dicit: h Chirographũ quidem. quod est signũ manifestũ debiti. i Quod dum illi ostenderis statim restituet. de fidelitate enī gabeli confidebat. ⁊ si negare vellet per chirographum artari poterat. secundo instruit eum de modo eundi per viam. s. per ductorem fidelem. cum subditur: Sed perge nunc ⁊c. ⁊ patz littera. k Tũc egressus. Hic cõsequenter ductor quesit⁹ inuenitur. cum dicitur: l Inuenit iuuenem. i. angelum in specie iuuenis apparentẽ. m Splendidũ. i. in facie valde pulcrũ. n Stantẽ precinctũ ⁊c. apparitiões enī angelice i corpibus assũptis fiunt ꝑm ꝓprietates legationũ ad quas angeli mittunt: ⁊ qz iste mittebat a deo ad ducendũ filium tobie per viam. ideo apparebat tanq̃ dispositus ad itinerandum. o Unde te habemus bone iuuenis. i. de qua gente es tu. quia nolebat dicere ductorem gentilem: sed israelitam. p At ille respondit ex filijs israel. verum dixit q̃uis nõ esset bõ. nam illa q̃ ab angelis inter bonos fiunt sunt figuratiua. sicut comestio eoꝝ fruitionẽ glorie sigt. vñ. j. xij. ca. dicit angel⁹ iste. Cũ essem vobiscũ ꝓ voluntate dei videbar q̃dẽ vobiscũ manducare ⁊ bibere. sed ego cibo inuisibili ⁊ potu qui ab hominib⁹ videri non pot vtroq; modo locutio eius. qua dicit se esse ex filijs israel. sigt cõiunctionẽ caritatis. qua sancti angeli ꝓiuncti sũt fidelib⁹ suis. Cetera patẽt vsq; ibi:

cipias ab eo supra memoratum pondus argenti: ⁊ restituas ei chirographũ suũ. Noli timere fili mi: pauperẽ q̃dẽ vitã gerim⁹: sed multa bona habebim⁹ si timuerim⁹ deũ: ⁊ recesserim⁹ ab oi pcto: ⁊ fecerim⁹ bene. Hic respondit tobias patri suo. ⁊ dixit: Omnia que cũq; precepisti mihi: faciam pat. Quod aũt pecuniam hanc inquiram ignoro. Jlle me nescit: ⁊ ego eum ignoro. Quod signũ dabo ei: Sed neq; viam p quã pergaz illuc: aliq̃n cognoui. Tũc pater suus respondit illi. ⁊ dixit: Chirographũ quidem illius apud me habeo: quod dum illi ostenderis: statim restituet. Sed perge nunc ⁊ inquire tibi aliquem fidelẽ virũ: qui eat tecũ salua mercede sua: dum adhuc viuo ut recipias eam. Tũc egressus tobias inuenit iuuenem splendidũ stantem precinctũ: ⁊ quasi paratũ ad ambulandũ. Et ignoras q̃ angelus dei esset: salutauit eũ: ⁊ dixit: Unde te habem⁹ bone iuuenis: At ille respondit: Ex filijs israel. Et tobias dixit ei:

a Et oīa itinera eius frequenē ambulauit.q hoc ꝛſignat eī⁹ ꝓmptitudo ad exequendū mādata ꝛei circa hoīes ad ꝛei gloriam: ⁊ electoꝝ saluteꝫ ſm q̄ dicit Heb.j. Oēs administratorij ſpūs ſūt i miniſteriū miſſi: ꝓpt eos q̄ capiūt hereditatem ſalutis. b Et māſi apud gabelū. nam angeli ſancti libenē morant cū iuſtis.

Cetera patēt vſq; ibi: c Sup q̄ admiratus pat. q̄ ita cito inuenī⁹ fuiſſet ductor aptus. d Ingreſſ⁹ itaq;. Hic ꝓfiter ductor inuenī⁹ examinat: ꝓmittit ſ̄ ſalutatio ſenior tobie ⁊ eius rūſio. cū dī e Quale gaudiū mihi erit ꝛē. f nō dixit ex impatientia ſue cecitatis: ſ̄ ꝓtenens gaudium p̄ſentis vite: ⁊ ſperans gaudiū futurē. f Fortī aio eſto. in patiētia p̄ſeuerando. g In primo eſt ut a deo cureris. ad hoc enī erat miſſus a deo: ⁊ iō certitudinaliē ſciebat ſ̄ eſſe futurū. Cetera patent vſq; ibi: h Ego du. ⁊ redu. cū ad te. hoc enī futurū eſſe ſciebat ex diuina reuelatiōe. i Indica mihi ꝛe qua domo ꝛē.] in vna enī tribu iſrl erāt plures dom⁹. ꝛeē etiā trib⁹ erāt captiuate. ideo tobias q̄rit ꝛe vtroq; ſ. tribu ⁊ domo. k Ben⁹ q̄ris mercēnarij ꝛē. q. d. nō ē tibi curandū ꝛe genere illius q̄ velit filiū tuū ducere. p mercede. ſed ꝛe ei⁹ aptitudine ⁊ fidelitate. q̄ cōditiōes ſūt in me. l Sz ne forte ſollicitū te reddā. i. dubiū. m Ego ſum aça. ana. mag. fili⁹. ꝛx dixit angelus. q̄ ſicut dictū eſt. locutio eius erat figuratiua: Açarias aūt interpretat adiutor ꝛei. angeli ꝙo ſunt adiutores ꝛei inq̄ntū p eos miniſterium electi dirigunt in ſaluteē. ⁊ hoc mō dicit apl's. j. Cor. iij. ꝛe ſe ⁊ alijs p̄dicatorib⁹ ꝛei: Adiutores ſum⁹. ananias ꝙo interpretat grā ꝛei cui⁹ filij ſunt angeli. eo modo quo dicunt filij glorie: que eſt grā cōſūmata. nō tñ ſic intellexit tobias ſed q̄ eſſet bō filius cuiuſdā viri notabilis ꝛe tribu⁹ iſrl qui ſic vocaret: nec in hoc angelus eū ꝛecepit. q̄ tobias melius habuit intentū ſuū. ſ. filij ſui ductorē bonū q̄ſi eſſet bō ꝛe genere q̄tumcūq; magno. Cetera patēt in hrā.

n Tūc paratis. Hic ꝓfiter ꝛeſcribit tobie iuuenis recceſſus

Noſti viā q̄ ducit in regionem medoꝝ: Cui rñdit: Noui. ⁊ oīa itinera eius frequenē ambulaui: ⁊ manſi apud gabelū fratrē nr̄m qui morat in rages ciuitate medoꝝ q̄ poſita ē in mōte egbathanis. Cui tobias ait: Suſtine me obſecro: donec hec ipſa nunciē patri meo. Tūc ingreſſus tobias indicauit vniuerſa hec patri ſuo. Sup que āmirat⁹ pat. rogauit ut introiret ad eū. Ingreſſus itaq; ſaluta uit eū ⁊ dixit: Gaudium tibi ſit ſemp. Et ait tobias: Quale gaudiū mihi erit: q̄ in tenebris ſedeo: ⁊ lumen celi nō video? Cui ait iuuenis: Forti aio eſto in ꝓximo eſt ut a deo cureris. Dixit itaq; illi tobias: Nūquid poteſt p̄ducere filiū meū ad gabelū in rages ciuitatē medoꝝ? Et cū redierī: reſtituā tibi mercedem tuā. Et dixit ei angelus: Ego ducā: ⁊ reducā eū ad te. Cui tobias rñdit: Rogo te: Indica mihi ⁊ q̄ domo: aut ꝛe q̄ tribu es tu?] Cui raphael angelus dixit: Ben⁹ q̄ris mercēnarij? an ipſū mercēnariū q̄ cū filio tuo eat: Sed ne forte ſollicitū te reddā: ego ſū açarias: ananie magni fili⁹. Et tobias rñdit: Ex magno genere es tu. Sed peto ne iraſcaris q̄ voluerim cognoſcere genꝰ tuū. Dixit aūt illi angel⁹: Ego ſanū ducā ⁊ ſanū tibi reducā filiū tuū. Reſpōdēs aūt tobias ait: Bñ ambuletis: ⁊ ſit dñs in itinere vr̄o ⁊ angel⁹ eius comitet vobiſcū. Tūc paratis oībus q̄ erāt in via portanda: fecit tobias vale p̄ri ſuo ⁊ mr̄i ſue: ⁊ ambulauerūt ambo ſimul. Cūq; p̄fecti eſſent: cepit mr̄ eius flere ⁊ dicere. Baculū ſenectutis nr̄e tuliſti: ⁊ trāſmiſiſti a nob. Nūq; fuiſſet ipſa pecunia p q̄ miſiſti eū. Sufficiebat nobis pauptas nr̄a: ut diuitias cōputaremus hoc: q̄ videbam⁹ filiū nr̄m. Dixitq; ei tobias: Noli flere. Salu⁹ pueniet fili⁹ nr̄: ⁊ ſalu⁹ reuertet ad nos: ⁊ oculi tui videbūt illū. Credo enī q̄ angel⁹ ꝛei bon⁹ comitet ei: ⁊ bñ diſponet oīa q̄ circa eū gerunt: ita ut cū gaudio reuertat ad nos. Ad hanc voce ceſſauit mr̄ eius flere ⁊ tacuit.

VI

Rofect⁹ est aūt tobias ⁊ canis ſecutus eſt eū: ⁊ mālit p̄ma manſiōe iuxta fluuiū tigris. Et exiuit ut lauaret pedes ſuos: ⁊ ecce piſcis imanis exiuit ad ꝛeuorandū eū. Quē expauescens tobias clamauit voce magna dicēs: Dñe: inuadit me. Et dixit ei angel⁹: Apprehēde branchiā eī: ⁊ trahe eū ad te. Qō cū feciſſet attraxit eū in ſiccū: ⁊ palpitare cepit añ pedes ei⁹. Tūc dixit ei angel⁹: Exentera hunc piſcē: ⁊ coꝛ eius ⁊ fel ⁊ iecur repone tibi. Sūt enī hec neceſſaria ad medicamēta vtilia. Qō cū feciſſet aſſāuit carnes ei⁹ ⁊ ſecū ſuſtulerūt i via: cetera ſalierūt q̄ ſufficerēt eis: q̄ſq; p uenirēt in rages ciuitatē medorū. Tūc introgauit tobias angelū. ⁊ dixit ei: Obſecro te açaria frat: ut dicas mihi qō remediū habebūt iſta q̄ de piſce fuare iuſſiſti. Et rñdens angel⁹ dixit ei: Cordis eius particulam

cum vicit: o Fecit tobias vale patri ſuo ⁊ matri ſue. non enim ꝛecens erat q̄ ab eis recederet abſq; ſalutatiōe. ⁊ ſequit matris fletus ex materna pietate. p Baculū ſenectutis noſtre. i. ſuſtentamentū. filij enī ſenibus parentib⁹ ꝛebent miniſteriū reuerentie ⁊ p uiſionis neceſſarie ſi indigeāt. q Nunq; fuiſſet pecunia iſta ꝛē. hoc dicit materno affectu mota. r Ut diuitias cōputarem⁹. i. reputaremus nos habere. s Hoc q̄ videbam⁹ filium noſtrū. i. ſenſu p̄cipiebam⁹ ipſū eē nobiſcū. Pater enī cum eſſet cec⁹ nō poterat eū videre: poterat tñ ipſum tangere ⁊ audire. ⁊ ſic duplici ſenſu p̄ſentiū ei⁹ cognoſcere q̄ hic dicit videre ꝓprie ſ̄ eſt ex parte patris. viſus enī ꝓpr̄ ſui nobilitatem aliq̄n accipit. p alijs ſenſib⁹. ſicut dicit Exo. xx. Populꝰ aūt videbat voces. hic enī accipit videre. p audire. t Saluus pueniet fili⁹ nr̄. ad terminū ad quem mittit Cetera patent. v

Cap. vj.

Rofect⁹ est aūt tobias. Deſcripto receſſu iuuenis tobie: hic ꝓfiter ꝛeſcribit. p ceſſus ſue vie. ⁊ primo ꝓmit illud q̄ circa eum factū eſt in via. ſecūdo in ē mino vie. vij. ca. Circa primū ꝛeſcribit duplex beneficiū tobie exhibitū. q̄: ꝓmo a tribulatione piſcis eripit. ſecūdo ꝛe ducēda vxore inſtruit. ibi: Et dixit ei. prima adhuc in duas. q̄ ꝓmo ꝓmit eripiēdi modus. ſecūdo ereptionis fructus. ibi: Tunc dixit. Circa primū dicit: Profectus est aūt tobias. ut patris imperiū adimpleret. p Et canis ſecutus eſt eū. ſicut ſolet accidere ſolet. iſtud tñ ꝓmit hic ad maiorē expreſſionē veritatis hiſtorie. y Et manſit ꝓma māſione. i. prima dieta ⁊ hoſpitatiōe: z Juxta fluuiū tigris. q̄ eſt vnus ex q̄tuor fluminib⁹ paradiſi. Ben. ij. a Et exiuit. de domo vbi hoſpitatus erat cū angelo b Ut lauaret pedes ſuos. ad recreandū ꝓtra labozē itineris. c Et ecce piſcis imanis. i. magn⁹ diuꝰ. puidētia miſſus. d Exiuit ad ꝛeuorandū eū. ſic enī ei videbat. eo q̄ aperto ore veniebat cōtra eū. e Apprehende branchiā ei⁹. i. pinnulam que eſt inter caput ⁊ coꝛpus. qō ⁊ fecit obediens ſuo ductori q̄ſi horridū videret ſibi. f Tunc dixit. Hic ꝓfiter ꝛeſcribit ſequēs fruct⁹. qui duplex ē. ſcilz. p uiſio cibi: ⁊ etiā medicine. ⁊ ꝓz littera vſq; ibi: g Aſſauit carnes ei⁹. nō totas ſed illas q̄ poterāt comedi recētes. h Cetera ſalierūt. p reſiduo itineris. Cetera patēt vſq; ibi: i Cordis ei⁹ particulā. ſi ſuper cartones ponas: fum⁹ eius extricat. i. expellit.

a Dē gen⁹ dæmoniox. Circa qđ sciendū q si dæmones batrent corpa sibi nāliter vnita, sic dixit Appulei⁹ q dæmões sūt animalia corpore aerea: tpe eterna: aīo passiua. nō esset impossibile q res corpales in eis facerēt impssionē rōne corpox. sed qz ꝑm fidē nr̄am ⁊ etiā ꝓbox doctrinā sūt substātie simplicit intellectuales. iō nulla corpalis creatura pōt in eis facē aliquā impssionē ꝓpter qđ fum⁹ iste nō expulit dæmonē: ꝟ figurauit ei⁹ expulsionē. qz sicut dictū est. facta angeli circa tobiā fuerūt in multis figuralia. ⁊ iō fumus ille ex igne ꝓcedēs signit virtutē oratiōis tobie iuniox̄is ⁊ sare: cui⁹ merito ãgel⁹ raphael expulit dæmonē a sara. vñ nō dr̄. j. viij. ca. q fum⁹ ille dæmonē expulerit. ꝟ q angel⁹ raphael ipsū apprehēdit ⁊ religauit in supiox̄ibus egypti. Dæ aūt aliqñ dæmones ab obsessis corpib⁹ recedūt ad deportationē aliq̄ lapidū ⁊ herbarū ⁊ pnūciationē carminū ⁊ huiusmōi. nō fit virtute taliū. ꝟ dæmões ꝟ fingūt volūtarie. ut teneāt hoies i errore. tū res sensibiles pñt aliquā dispositionē facere in corpe humano: ꝓpt quā ē minus dispositū ad patiendū a dæmone. sic dictū fuit plen⁹. j. Reg. xvj. de recessu dæmōis a saule ipso dauid citharizāte

b Et sel valet ad vngendos oculos in q̄bus fuerit albugo. nō eni est inconueniēs q vna res corpalis hēat effectū sup aliā corpalē sicut sensibiliē videmus.

c Et dixit ei. hic ꝓpñt tobias instruit de ducēda vxore. vbi ꝓmo ponit angeli monitio. cū dicit:

d Est hic raguel noie. i. noiatus in diuitijs ⁊ virtute.

e Tibi debetur ois substātia eius. per acceptionē filie sue quā solā habet hēredem. secūdo ponit tobie excusatio. ⁊ hec dupliciter. vna rōne periculi mortis sibi iminētis. alia rōne tristicie supueniētis parētib⁹ senib⁹ si ꝟ ꝓtingeret. quā parentū tristiciā videbat magis formidare q̄ ꝓpriā mortē. d.

f Deponā sene. illox cū tristi. ad inferos. timebat eni ne si p⁹ patris cecitatē ꝓtingeret in seipso dēpire parentū posteritatē. qđ oibus parētib⁹ est sūme tristabile: ei⁹ parētes tantam incurrerēt tristiciā q p ipatientiā frangerent. ⁊ sic nō solū corpaliē sed etiā spūaliē morerent.

g Tūc angel⁹. Hic ꝓñter ponit angeli rñsio p quā ꝓmo assecuratur tobias de acceptiōe vxoris cū dr̄:

b Audi me. diligēr ⁊ attēte.

i Et ondā tibi q sūt qb⁹ ꝓualere pōt dæmoniū. ꝓpt suū demeritū.

k Dinā q cōiu. ita suscipiūt cē. qz nō ꝟbūt mrimoniū amore ꝓlis educāde ad cultū dei: ꝟ ut satisfaciāt sue libidini. 2° docet de mō accedēdi ad vxorē cū dr̄.

l Tu aūt cū accepis eā. p ꝟba de ꝓsti in vxorē.

m Ingressus cubiculū cē. qz cōcubit⁹ carnalis etiā cōiugalis ipedit feruorē ⁊ efficaciā oratiōis. vñ dicit apls. j. Cor. vij. de redditiōe debiti cōiugalis: Nolite fraudare inuicē: misi forte ex cōsensu ad tēpus

si sup carbones ponas: fumus eius extricat omne genus demoniox siue a viro siue a mulere: ita ut vltra nō accedat ad eos. Et fel valet ad vngēdos oculos in q̄bus fuerit albugo: ⁊ sanabunt. Et dixit ei tobias Ubi vis ut maneam? Respōdens q angelus ait: Est hicrael noie vir ꝓpinqu⁹ de tribu tua: ⁊ hic habet filiā noie sarā: sed neq masculū neq feminā vllā habet aliam ꝓter eā. Tibi debet omnis substantia eius: ⁊ oportet eam te accipe cōiugem. Pete ergo eam a patre eius: ⁊ dabit tibi eam vxorem. Tunc rndit tobias ⁊ dixit: Audio q: tradita est septem viris: ⁊ mortui sunt: sed ⁊ hoc audiui: quia dæmoniū occidit illos. Timeo ergo ne forte ⁊ mihi hec eueniant: ⁊ cum sim vnicus parentibus meis: deponam senectutem illox cum tristicia ad inferos. Tunc angelus raphael dixit ei: Audi me: ⁊ ostēdā tibi qui sunt q̄bus prealere potest dæmoniū. Hi nāq q̄ coniugiū ita suscipiūt: ut deū a se ⁊ a sua mente excludāt: ⁊ sue libidini ita vacent sicut equus ⁊ mul⁹ quib⁹ nō est intellectus: habet potestatē dæmoniū super eos. Tu aūt cum accepis eam: ingressus cubiculum per tres dies cōtinēs esto ab ea: ⁊ nihil aliud nisi orationibus vacabis cum ea. Ipsa autem nocte in

censo iecore pisces fugabit de moniū. Secunda vero nocte in copulatione sanctox patriarcharum admitteris. Tertia aūt nocte benedictionē ꝓsequeris ut filij ex vobis ꝓcreent incolumes. Trāsacta aūt tertia nocte accipies virginem cū timore dñi amore filiorum magis q̄ libidinis ductus ut in semine abrahe benedictionem in filijs consequaris.

VII

Egressi sunt aūt ad raguelem: ⁊ suscepit eos raguel cū gaudio. Intuensq tobiam raguel: dixit anne vxori sue. Q similis est iuuenis iste cōsobrino meo. Et cum hoc dixisset ait: Unde estis iuuenes fratres nostri? At illi dixerūt: Ex tribu nephthalim sumus ex captiuitate niniue. Dixitq illis raguel: Nostis tobiā fratrem meū? Qui dixerūt: Nouim⁹. Cūq multa bona loqueret de eo: dixit ãgelus ad raguelem: Tobias de quo interrogas pater iſtius est. Et misit se raguel: ⁊ cū lachrymis osculatus est eū: ⁊ plorās sup collum eius dixit: Benedictio sit tibi fili mi: quia boni ⁊ optimi viri filius es. Et anna vxor eius: ⁊ sara ipsorū filia lachrymate sunt: Postq autem locuti sunt: precepit raguel occidi arietem: ⁊ parari cōuiuiū. Cūq hortaret eos discumbere ad prandium: tobias dixit:

ut vacet oratiōi. delectatio eni venerea absorbet vsū rōnis.

n Ipsa aūt nocte. i. ꝑma nocte q̄ intrabis cubiculū.

o Incēso iecore pisces fugabit dæmoniū. p modū sapi⁹ dictū. Secundū tū q̄ s. dixit: Cordis ei⁹ ꝓticulā cē. ex q̄ etiā ꝑs qđ dictū ē. s. q incēsio ista nō hēbat vir tutē fugādi dæmonē q̄tū est de se. p Secūda vo nocte cē. admitteris. i. cōcedet tibi copulatio cū vxore. sic ⁊ scis ꝑriarchis: nō tñ p tūc carnalē copulā exercebis ꝟ postea. erat eni casus spālis. ꝓpt quē iste fuit ꝓhibitus a tali copula p tres noctes. ut p studiū oronis cū vxore mererē liberari a dæmonis ptāte. q Tertia aūt nocte bñ. ꝓseqris. i. mereberis multiplicationē sanc. plis. r Trāsacta aūt tertia nocte. i. q̄rta. s Accipies virginē. matrimoniū ꝓsūmatū. t Cū timore dñi. qđ exponit cū subdit: v Amore filiox. ad cultū dei. pcreādorū. x Cap. vij.

Egressi sūt aūt. Hic cōsequent describit bñficiū tobie collatū in ēmino vie. ⁊ ꝑ q̄tū ad terminū vie. ꝓprie 2° angelice. ca. ix. nō eni tobias. pcessit vltra tertū raguelis: ꝟ angel⁹ pcessit vsq ad gabelū. Circa ꝑmū describit ꝑ mrimonij ꝓtract⁹. 2° ad vxorē accessus. ca. viij. ꝑma diuidit in q̄tuor ptes. qz ꝑ describit mutua recognitio. 2° vxoris petitio. ibi: Cūq hortaret. 3° filie cōcessio. ibi: Tūc dixit raguel. 4° ratificatio. ibi: Et apprehēdēs. Circa ꝑmū dr̄: Ingressi sūt aūt ad raguelē. p pretēdo hospitio.

y Et suscepit eos raguel cū gaudio. nā antiq ad hospitalitatis grām erāt. pni. ut ꝑs de abrahā ⁊ lorb Gen. xviij. ⁊ xix.

z Q similis ē iuuenis iste ꝓsobrino meo. i. tobie seniori: cui fili⁹ erat valde silis corpe ⁊ mente ⁊ etiā noie. ut dictū est s. ca. j.

a Ex tribu nephthalim sum⁹. de q̄ etiā erat raguel.

b Ex captiuitate niniue. qz iudei captiui erant p diuersas ciuitates dispersi. Cetera patent vsq ibi:

c Et misit se raguel. ad amplexandū ⁊ osculandū tobiā ex amore: ⁊ lachrymandū ex pietate: eo q erat de eius cognatione.

d Quia boni ⁊ optimi viri filij es. q. d. degenerares nisi bonus esses ⁊ benedictione dignus.

e Et anna vxor eius ⁊ sara filia ipsox lachrymate sunt. non dicit hic q amplexate uel osculate fuerint ipsū. qz nō sic decet mulieres facē sic viros.

f Postq aūt. Hic ꝓñter describitur vxoris petitio. ⁊ patz lrā vsq ibi:

a Hic ego hodie non manducabo nec. sic enim erat edoctus ab angelo licz non sit supza scriptum: ut ante cibum z potum fieret matrimoniū: ut sic melius z sanctius contraheretur. b Et cum nutaret. i. hesitaret re responsione danda: quia graue erat ei renegare eo q̄ esset filius optimi viri. ut dictū est: z etiam concedere, ꝓpter casus precedentes: c Dixit ei angelus. ipsum assecurādo re concessione. d Quoniam huic timenti deum rectur coniunx filia tua. ex ordinatione diuina. e Propterea alius non potuit habere illam. nam ordinatio dei non potest frustrari. f Tunc dixit raguel. Hic cōsequenter rescribitur filie concessio. z primo ponitur concessionis ratio. cum dicitur: g Non dubito. i. firmiter credo. h Deus preces nec. admiserit. i. exaudierit: nam ꝓces semper exaudiunt qui fiunt pie perseuerāter z pro se. z similiter si fiant. p alio. si non fit impedimentum ex eo. sic autē erat in ꝓposito. nam oratio raguelis erat pia z perseuerās. p filia sua q̄ sancta erat z recta. i Et credo quoniā ideo vos fecit ad me venire. qui disponit oia suauiter. Sap. viij. k Et z ista ꝓiugē cognationi nec. ¶ Mu. xxxvj. vbi ꝓcipit q̄ filie salphaad non possent ꝓlere matrimoniū nisi cū viri sue cognatiōis: eo q̄ succedebāt i hēditate ꝓris: z sic fuit re ista sara q̄ fuit here raguelis. ut s. dictū est ca. vj. q̄ nulla alia habebat prolem. z subditur cōcessio petitionis. cum dicitur: Et nunc noli dubium gerere nec. sequit: l Et apprehendens. hic cōsequenter rescribitur concessiōis ratificatio. z primo per matrimonij contractum. cum dicit: Et apprehendens rexteram filie sue. re consensu eius. m Dextere tobie tradidit. similiter consentientis in eam tanq̄ in vxorem. quia mutuus consensus in matrimonio requiritur. cetera patent. secundo ponitur ratificatio per scriptum. cum dicitur: n Et accepta charta fecerunt conscriptionem coniugij. hic erat modus antiquitus q̄ in vna pte charte scribebatur vos. z in alia parte charte rerum, ꝓpter nuptias. z inter duas scripturas fiebāt signa: per quorum medium scinrebatur illa charta. z dabatur vna pars viro. z altera muliri. o Et post hec epulati sunt benedicentes deum. in principio comestionis z in fine. sicut facere solent psone deote. p Et precepit ei ut ꝓpararet alterū cubiculū. s. a suo z a cubiculo septem viroꝝ qui mortui fuerāt: post quoꝝ mortē sara iacebat in cubiculo parentū. in altero tū lecto. q Et lachrymata est. ex pietate z timore. ne sicut ceteris ꝓtingeret tobie. r Forti animo esto. confidens de dño. s Dñs celi det tibi gaudiū. de viro isto. t Pro tedio qō perpessa es. ex morte aliorum. v

Cap. viij.

Ostq̄ ꝓ. hec scripto matrimonij cōtractu. hic ꝓnter describit accessus ad cōiugē vbi q̄tuor ponunt p ordinem. primū est demonis expulsio. cū dr: p Protulit de cassidili suo. i. pera ad modū retis facta q̄ pastores z aucupes solent uti z dicit a casse. i. rete. vñ poeta: Decidit in casses ꝑdita petita meos. y Partē iecoris. supra ꝓ vj. ca. dixit angel⁹: Cordis ei⁹ particulā: si sup carbones ponas nec. ex q̄ videt q̄ tobias posuit super carbones ptē cordis z ptē iecoris. z vna ꝑs exprimebatur videl. vj. ca. altera ꝓ hic exprimitur. incēsio enī illa figuratiua fuit orationis. ut dictum est s. vj. ca. cum oratiōe ꝓ tobie cōcurrit oratio sare. z sic per duas particulas figurabant. z Tūc raphael angel⁹ apprehendit demoniū. ne tobie posset inferre nocumentū. a Et religauit illud in deserto ſuperioris egypti. vbi nō est habitatio hoīz. q̄ ꝓ q̄ ꝑz q̄ demones deuicti aliquando p sanctos angelos arcentur ab impugnatione hoīz. z subditur oratio coniugum que fuit dicte expulsiōis meritoria. cum dicit: b Sara exurge nec. ut deuotius possimus deū exorare. c Quia bis tribus noctib⁹ deo iūgimur. i. iungi debemus per deuotionem z orationē: anteq̄ ꝓcedamus ad actū cōiugalem. d Tertia aūt transacta nocte in nro erimus cōiugio. ipsū ꝓ sumando. e Filij q̄ppe sanctoꝝ sum⁹. i. colentiū deū. f Et nō possum⁹. i. debem⁹. g Ita ꝓiugi sic gētes. idolatre h Orabāt ambo simul ut sanitas daret eis. p totale expulsionē demōis. i Dixitq̄ tobias. orādo deuote. k Dñe de⁹ patrū nroꝝ. q̄ ver⁹ es deus z nō dij gentiliū. l Bñdicant te celi z re. z p hoc intelliguntr creature medie. m Et oēs creature q̄ in eis sūt. tā intellectuales cuiuscumodi sūt angeli z hoies q̄b⁹ ꝓprie cōpetit deū laudare: q̄ intellectu carētes. q̄ dicunt bñdicere deū eo q̄ intellectualib⁹ creaturis sūt mā laudādi deū. n Tu fecisti adā de limo re. Deū. i. o Dedisti q̄ei adiu. cuā. ad. plis. per cationē: ad quā requirit vis actiua in masculo: z passiua in femina. Cetera patēt. p Et factū nec. Hec ē ps 2ª in q̄ ponit tumuli ꝓparatio ad ponēdū tobiā secrete. si ei sic alijs ꝓtigisset. z ꝑz hra vsq̄ ibi:

Hic ego hodie nō mānducabo nec̄ bibā: nisi prius petitionē meā cōfirmes z pmittas mihi dare sarā filiā tuā. Quo audito verbo raguel expauit: sciens q̄d euenerit illis septē viris: q̄ ingressū sunt ad eam: z timere cepit: ne forte z huic siliter cōtingeret. Et cū nutaret z nō daret petenti vllū responsū: dixit ei angelus. Noli timere dare eā isti: qm̄ huic timēti deū debet ꝓiungi filia tua. Propterea aliꝰ nō potuit habere illā. Tūc dixit raguel: Nō dubito q̄ deus preces z lachrymas meas in cōspectu suo admiserit. Et credo qm̄ ideo fecit vos venire ad me ut z ista cōiungeret cognatiōi sue ꝑm legē moysi. Et nūc noli dubiū gerere q̄ tibi eam tradam. Et apprehendēs rexterā filie sue: rextere tobie tradidit dicens: Deus abrahā z deꝰ isaac z deus iacob vobiscū sit: z ipse cōiungat vos impleatq̄ bñdictionē suā in vobis. Et accepta charta fecerūt ꝓscriptionē cōiugij. Et post hec epulati sūt: benedicētes deū. Vocauitq̄ raguel ad se annā vxorē suā: z precepit ei ut ꝓpararet alterum cubiculū. Et introduxit illuc sarā filiā suā: z lachrymata ē. Dixitq̄ ei: Forti aio esto filia mea. Dñs celi det tibi gaudiū ꝓ tedio qō perpessa es. VIII

Ostq̄ vo cenauerūt: introduxerūt iuuenem ad eam. Recordatus itaq̄ tobias sermonū angeli: protulit de cassidili suo partem iecoris: posuit q̄ eā super carbones viuos. Tunc raphael angelus apprehendit demonium: z religauit illud in deserto superioris egypti. Tunc hortatus est virginē tobias. dixitq̄ ei: Sara exurge z deprecemur deum hodie z cras z secundum cras: quia bis tribus noctibus deo iungimur: tertia autem trāsacta nocte: in nostro erimus coniugio. Filij quippe sanctorum sumus: z non possumus ita coniungi sicut gentes que ignorāt deum. Surgentes aūt pariter instanter orabāt ambo simul: ut sanitas daretur eis. Dixitq̄ tobias: Dñe deus patrū nostroꝝ: benedicāt te celi: terre mareq̄ z fontes z flumina: z omnes creature tue q̄ in eis sunt. Tu fecisti adam de limo terre: dedistiq̄ ei adiutoriū euam. Et nunc dñe tu scis: q̄ non luxurie causa accipio sororem meā cōiugē: sed sola posteritatis dilectione in q̄ bñdicat nomē tuū in secula seculoꝝ. Dixit itaq̄ sara: Miserere nobis dñe: miserere nobis: z cōsenescamus ambo pariter sani. Et factum est circa pullorum cantū accesserūt iussit raguel seruos suos z abierunt cū eo pariter ut foderent sepulchrū. Dicebat enī ne simili modo euenerit ei: quo z ceteris alijs septem viris qui sunt ingressi ad eam.

a At illa misit vnã ex ancillis suis.ad sciendũ statũ filie sue ⁊ tobie. b Reperit eos saluos ⁊ incolumes.p signa vite manifesta. c Secũ pariter dormientes.post latorẽ orationis. d Et benedixerũt. Hic cõsequenter ꝛscribit raguelis ⁊ anne gratiarũ actiocum dicit: e Benedicimus te dñe deus israel.licz eni fm veritatem eẽt deus oẽz: erat tamẽ ꝛ israel specialiter per legẽ ab eo receptã: ⁊ specialẽ cultũ. f Quia nõ cõtigit nobis quẽadadmodũ putabam⁹.id ẽ timebam⁹. g Et exclusisti a nobis inimicũ psequẽtẽ nos.i viris filie nostre. h Misert⁹ es aũt duob⁹ vnicis.erat eni eis sara vnica.⁊ filiẽ tobias vnic⁹ parentibus suis: ut patz ex pdictis. i Fac eos dñe plenius bñdicere te.p augmentũ virtutis ⁊ gratie. k Et sacrificiũ laudis tue ⁊ẽ. Alia ꝯo sacrificia nõ poterãt extra hierusalem offerre. l Ut cognoscat vniuersitas gentiũ.inter quas erãt filij israel captiuati. m Quia tu es deus solus.s.verus. cetera patent. n Uxori aũt sue. Hec ẽ quarta pars huius ca.in qua ponit nuptiarũ celebratiocũ dicit: Uxori aũt sue dixit ut instrueret conuiuiũ.p familiã suã.ipsa tamẽ disponẽte.⁊ pz hrã vsq; ibi: o Et adiurauit raguel tobiã.i.ad iurandũ induxit. p Ut duas ebdomadas mozaretur apud eum.ut sic in aspectu filie ⁊ viri sui gauderet ⁊ ꝛ regimine suo eos doceret.cetera patent. q Cap.ix.

Unc vocauit tobias. Postq; ꝛscriptũ est illud quod actum est circa tobiam in termino vie sue. hic cõsequenter ꝛscribit quid actũ est ꝯo in termino vie angelice: nam vltra ꝯcessit ad recuperandũ ꝛbitũ agabelo.⁊ diuidit i tres ptes.quia ꝑ circa h̃ ponit humilis tobie ꝛpcatio.2° angeli condescensio.ibi: Tunc rapbael.3° fraterna congratulatio.ibi: Cũq; ingressus eẽt. Circa ꝑmũ dicit: Tũc vocauit tobias angelũ ad se.ut iret ad recuperãdũ ꝛbitũ. r Si meipsũ tradã tibi seruũ ⁊ẽ.humiliter loquit⁹ ⁊ gratanter: ut impetret ab eo nouũ bñficiũ. s Tñ obsecro te ut assumas tibi aialia siue seruitia.i.seruos ad eundũ tecũ aptos. t Et vadas ad gabelũ in rages ciuitatẽ medozũ.ꝑ hoc videt cõtradicere supradictis.iij.ca.vbi dicit ꝙ sara filia raguelis in rages ciuitate medoz audiuit imꝓperiũ ab vna ex ancillis ꝑris ⁊ sic videt ꝙ raguel ⁊ gabelus manerẽt in eadẽ ciuitate: ꝓpter qõ nõ oportebat angelũ assumere seruos ⁊ aialia ut iret ad gabelũ qui ad multũ distantẽ locum. Ad qõ potest dici ꝙ due erãt ciuitates distantes in regno medozum eodem noĩe noĩate: sicut in regno francie sũt plures ville distantes que tamẽ eodẽ noĩe nominãt: ⁊ in vna manebat raguel.⁊ in alia gabelus.vel aliter potest dici ꝙ ꝑ nomẽ ciuitatis rages nõ solũ intelligit ipsa ciuitas: sed etiã totũ territoriũ illi subiacens ciuitati.qõ ẽ aliqñ satz magnũ: sic ꝑ ꝛ territorio ianuẽsi.⁊ in ciuitate manebat raguel.in loco ꝯo territorij satis distante gabelus.⁊ subdit rõ ꝓtitionis. v Scis enim ipse qñ numerat pat̃ me⁹ dies.in quib⁹ ꝓfici põt iter nostrũ. x Et si tardauero vna die pl⁹ꝑsistabit aia eius.timẽs de morte mea uel infirmitate.Et subditur alia ratio sũpta ex ꝑte raguelis cũ subdit: y Et certe vides ꝛ̃ẽ.⁊ patzlrã. z Tũc rapbael. Hic ꝑnter ꝛscribit angeli cõꝛscensio.cũ dicit: Tũc rapbael assumẽs q̃tuor ex suis raguelis.ut iret ꝛ̃ nettius in spẽ bois apparens. a Et duos camelos.vnũ ꝑ se.aliũ ꝑ gabelo secũ adducẽdo.cetera patent. b Cũq; ingressus eẽt Hic ꝑnter ꝛscribit fraterna congratulatio.cũ dicit: Cũq; ingressus esset domũ raguelis.s.gabelus ꝛnẽs cũ angelo. c Inuenit tobiã discũbentem. in cõuiuio nuptiarũ suarũ. d Et exiliens.s.tobias. e Osculati sunt se inuicẽ.in signũ amicitie. f Et fleuit gabel⁹.ex pietate. g Bñdixitq; ꝛ̃ũ.ꝛ bonis collatis tobie. h Et dixit: bñdicat te deus.i.multiplicet te i bonis spũalib⁹ ⁊ tpalibus. i Quia fi.es op.viri q̃tũ ad seipsũ. k Et iusti.erga primũ. l Et timẽt deũ. ei⁹ offensam cauẽdo. m Et elemosy.fa.miseriã pauꝑ releuando. n Et dicat bñdi.sup vxo.tuã.ꝓpẽ fecũditatẽ ei⁹ in ꝑle ⁊ mozũ honestatẽ. o Et sup pa.ꝛ.ꝓpẽ bonitatẽ ꝛstrã. dicit eni coĩt ꝛ bonis filijs ⁊ filiab⁹ bñdicat pr̃ q genuit: ⁊ mr̃ q portauit. p Et videat ꝛ̃.ꝛsiderãt eni parẽtes videndo multiplicationẽ sui seminis in longinquũ. q Et sit semen ꝛstrũ bñdictũ a ꝛo isr̃l.ipsũ multiplicãdo i ipsũalib⁹ bonis ⁊ tpalib⁹. r Cũq; ẽs dix.amẽ.optãdo but⁹ofonis iplẽtionẽ. s Accesserũt ad ꝓ.nuptiale. t Sed ⁊ cũ timore dñi.

Cũq; parasset fossam: reuersus raguel ad vxorem suam dixit ei: Mitte vnã ex ancillis tuis ⁊ videat si mortuus est: ut sepeliam eũ anteq; illucescat. At [a] illa misit vnam ex ancillis suis. Que ingressa cubiculũ reperit[b] eos saluos ⁊ incolumes: secũ[c] pariter dormientes. Et reuersa nunciauit bonũ nunciũ. Et[d] benedixerũt dñm: raguel videlicz ⁊ anna vxor eius. Et dixerũt: Benedicimus[e] te dñe deus israel: quia[f] nõ contigit nobis quẽadmodũ putabam⁹. Fecisti eni nobiscum misericordiam tuã: ⁊[g] exclusisti a nobis inimicũ psequentẽ nos. Misertus[h] es aũt duobus vnicis. Fac[i] eos dñe plen⁹ bñdicere te ⁊[k] sacrificium laudis tue ⁊ sue sanitatis offerre: ut[l] cognoscat vniuersitas gẽtiũ: quia[m] tu es deus sol⁹ in vniuersa tra. Statimq; precepit seruis suis raguel ut replerent terra fossam quã fecerant: priusq; eluceseret. Uxori[n] aũt sue dixit ut instrueret conuiuiũ: ⁊ prepararet oĩa que in tabos erãt iter agentibus necessaria. Duas quoq; pingues vaccas: ⁊ q̃tuor arietes occidi fecit: ⁊ parari epulas omnib⁹ vicinis suis: cunctisq; amicis. Et[o] adiurauit raguel tobiam: ut[p] duas ebdomadas mozaret apud eũ. De oĩb⁹ aut̃ que possidebat raguel dimidiã partẽ ꝛdit tobie: ⁊ fecit hanc scripturã: ut pars dimidia que superat: post obitũ eozũ tobie dominio ꝛueniret. IX

Unc[q] vocauit tobias angelum ad se: quem quidem hominẽ existimabat: dixitq; ei: Azaria frater: peto ut auscultes verba mea. Si[r] meipsum tradam tibi seruum non ero condignus prouidẽtie tue. Tamen[s] obsecro te ut assumas tibi aialia siue seruitia: ⁊[t] vadas ad gabelum in rages ciuitatem medozum reddasq; ei chirographũ suũ: ⁊ recipias ab eo pecuniã: ⁊ roges eũ ꝛnire ad nuptias meas. Scis[v] eni ipse quoniã numerat pater me⁹ dies: ⁊ si[x] tardauero vna die plus contristabit aia eius. Et[y] certe vides quõ adiurauit me raguel: cui⁹ adiuramentũ spernere non possum. Tũc[z] rapbael assumẽs q̃tuor ex seruis raguelis ⁊[a] duos camelos: in rages ciuitatẽ medozũ ꝓrexit: ⁊ inueniẽs gabelũ ꝛdit ei chirographũ suũ: ⁊ recepit omnẽ pecuniã. Indicauitq; ei ꝛ tobia filio tobie omnia q̃ gesta sunt: fecitq; eum secum ꝛnire ad nuptias. Cumq;[b] ingressus esset domũ raguelis: inuenit[c] tobiã discumbentẽ: ⁊[d] exiliens osculati[e] sũt se inuicẽ. Et[f] fleuit gabelus: benedixitq;[g] ꝛũ: ⁊[h] dixit: Benedicat te deus israel quia[i] filius es optimi viri: ⁊[k] iusti: ⁊[l] timẽtis deum: ⁊[m] elemosynas facientis. Et[n] dicat bñdictio sup vxorẽ tuã ⁊[o] sup parentes ꝛstros: ⁊[p] videatis filios ꝛstros: ⁊ filios filiorum ꝛstrozũ vsq; i tertiã ⁊ quartã generationem: ⁊[q] sit semen ꝛstrum benedictum a ꝛo israel qui regnat in secula seculorum. Cumq;[r] omnes dixissent amẽ accesserũt[s] ad ꝓuiuiũ. Et[t] ⁊ cũ

ꝛnon cum dissolutionibus ꝛ ebrietatibus : que a multis ī talibus solent fieri indecenter. a Cap.x.

Am ꝟo moras faceret tobias. Descripto superius itineris tobie ꝓgressu. hic consequenter agit de ipsi⁹ regressu. cuius primo describit ordinatio. secundo ordinati ꝓsecutio. xj. ca. tertio diuini secreti reuelatio. xij. ca. Prima in duas. q; primo ponit regressus tobie motiua ratio. secundo eiusdem debita dispositio. ibi : Cūq; verbis. Motiua ratio regressus tobie unionis erat tristicia parentum de mora eius : que ꝑmo declaratur. secūdo allegatur. ibi : At ꝟo raguel. Circa primū primo ponitur querulatio patris. cum dicit : Cum ꝟo moras faceret ibi. scilicz in domo raguelis ꝓnuptijs b Sollicit⁹ erat pater ei⁹. more causam ignorans. c Putas quare moratur filius me⁹. ꝛc hominī eni sollicito ꝛ ignorāti causā rei de q̄ sollicitat occurrūt multe cogitationes de varijs causis possibilibus : que tamē ut in pluribus nō sūt vere. d Aut quare detentus est ibi. timebat ne forte aliquid mali fecisset vnde detent⁹ fuisset : uel infirmitatem incurrisset : uel ꝙ gabelus mortuus fuisset : ꝛ sic esset negociū impeditum. e Et ceperūt ambo simul flere eo ꝙ die statuto ꝛc. cōputauerūt eni dietas itineris eundo ꝛ redeūdo. ꝛ sic dixerāt. tali die poteritis huc reuerti : qō tamē non fuit factum ꝓpter celebrationē nuptiarum. f Flebat igit⁹ mat eius. Dic consequēter describit in speciali lamentatio matris ꝛ patz littera vsq; ibi : g Lumen oculorum nostrorū. q; pater iam erat cecus : ꝛ mater ex fletu ꝛ senectute disponebatur ad cecitatem. h Baculū senectutis nostre. nam sicut infirmus baculo sustentat⁹ : sic parentes in senectute detent a filijs sustentari. i Solatium vite nostre. multū eni consolant⁹ parentes ex presentia bonorum filiorum. k Spem posteritatis nostre. erant eni senes : ꝛ tobias erat eis vnicus : ut supꝰ dictū est. ꝛ ideo nullam posteritatis spem habebāt nisi ꝙ ipsum. ideo concludit : l Omnia simul in te vno habentes. i. cū omnia illa nō habeamus nisi ꝙ tuam ꝑsonam : m Te non debuimus dimittere a nobis. quia maius bonū nō est exponendum periculo ꝓ recuperatione minoris boni. cuiusmodi erat debitum gabeli. n Cui dicebat tobias. ipsam consolando : in quo apparet eius magna ꝓfectio qui posit⁹ in afflictione ꝓ filio : ꝓ cecitate : ꝓ senectute : ꝛ etiā pau-

timore domini nuptiarū conuiuium exercebant. x

Am[a] ꝟo moras faceret tobias causa nuptiarū : sollicitus[b] erat pater ei⁹ tobias dicēs : Putas[c] quare morat⁹ filius me⁹ : aut[d] quare detentus est ibi ? Putas ne gabelus mortuus est : ꝛ nemo reddet illi pecuniā ? Cepit autem contristari nimis ipse ꝛ anna vxor eius cum eo : ꝛ[e] ceperunt ambo simul flere : eo ꝙ die statuto minime reuerteret[f] filius eorum ad eos. Flebat[f] igitur mater eius irremediabilibus lachrymis : atq; dicebat : Heu me fili mi ut quid te misimus peregrinari : lumen[g] oculorum nostrorū : baculū[h] senectutis nostre : solatium[i] vite nostre : spem[k] posteritatis nostre ? Omnia[l] simul in te vno habentes : te[m] non debuimus dimittere a nobis. Cui "dicebat tobias : Tace ꝛ noli turbari : sanus est filius noster : satis[o] fidelis est vir ille cum quo misimus eum. Illa autē nullo modo ꝓsolari poterat : sed quotidie exiliens circūspiciebat : ꝛ circuibat vias oēs ꝑ quas spes remeandi videbat : ut procul videret eum : si fieri posset : venientem. At ꝟo[p] raguel dicebat ad generū suū : Mane hic

ꝛ ego mittā nūciū salutis de te ad tobiam patrē tuū. Cui tobias ait : Ego "noui quia pater me⁹ ꝛ mater mea modo dies computant : ꝛ cruciat spiritus eorum in ipsis. Cūq;[r] verbis multis rogaret raguel tobiam : ꝛ ille eum nulla ratione vellet audire : tradidit ei sarā ꝛ dimidiam partē omnis substātie sue in[s] pueris : ī puellis : in pecudib⁹ : in camelis : ꝛ in vaccis : ꝛ pecunia multa : ꝛ saluū atq; gaudentē dimisit[t] eum a se dicens : Angelus[v] dñi sanct⁹ sit in itinere vestro : perducatq; vos incolumes : ꝛ inueniatis omnia recte circa parentes vestros : ꝛ videāt oculi mei filios vestros : priꝰ q̄ moriar. Et[x] apprehendentes parentes filiam suam : osculati sunt eam : ꝛ dimiserūt ire : monentes[y] eā honorare soceros : diligere[z] maritum : regere[a] familiam : gubernare domū : ꝛ[b] seipsam irreprehensibilē exhibere. xi

Umq;[c] reuerterentur puenerūt ad charrā q̄ ē in medio itinere ꝓtra niniuen vndecimo[d] die. Dixitq; angelus : Tobia frater : scis[e] quēadmodū reliqsti patrē tuū ? Si[f] placet itaq; tibi precedamus : ꝛ lento gradu insequant iter nostrū familie simul cum

Ego noui quia pat⁹ me⁹ ꝛ mater mea ꝛc. hoc eni sciebat ꝙ teneritudinem affectus parentum ad seipsum : quā experientia multiplici certitudinaliter cognouerat. r Cumq; verbis multis. Hic consequenter describitur recessus debita dispositio : per hoc ꝙ raguel tradidit tobie filiā suam secum ducēdā : ꝛ partē bonorum suorum ꝓtunc tobie contingentem : ꝛ patz littera vsq; ibi : s In pueris : in puellis. i. in seruis ꝛ ancillis : qui sic in scriptura sacra frequenter nominant⁹. t Dimisit eum a se. ut receperet litere. dicens : v Angelus domini sanct⁹ sit in itinere vestro. qui dirigit viam ꝛ actus iustorum. x Et apprehendentes parentes filiā suā ꝛc. ut verba que recedēs ab eis audiret. in corde ipsi⁹ artius impressa remanerent. y Monētes eā honorare socer os. nam vir ꝛ vxor sunt q̄si vna ꝑsona. ꝛ ideo sicut vir tenet⁹ honorare parētes proprios : ita ꝛ eius vxor. z Diligere maritū. tanq; vnā ꝑsonā secū a Regere familiam. nam in domo aliqua sunt agenda que magis decet fieri ꝙ mulieres q̄ per viros : ꝛ etiā quia viri circa exteriores occupationes sunt magis intenti ut circa mercatices agriculturam ꝛ huiusmodi. b Et seipsam irreprehensibilem exhibere. ꝓ castitatem coniugalem : ꝛ per prudentem ꝛ honestam cōuersationem.

Umq; reuerterentur. Descripta dispositione ad regressum. hic consequēter describit ipse regressus. ꝛ primo q̄tū ad duos precedentes. secundo q̄tum ad alios subsequentes. ibi : Ingressa est etiā. Prima adhuc in tres : quia primo describit raphaelis ꝛ tobie reuersio. secundo ponit parētum obuiatio. ibi : Et exurgēs. tertio beneficij collatio. ibi : Tūc sumens. Circa primum sciendū ꝙ omnes de comitiua tobie iuniozis simul recesserunt de domo raguelis : sed non omnes venerunt simul ad tobiam seniozem : nam raphael ꝛ tobias in via dimiserunt alios : ut citius venirent ad tobiam seniozem ex rationabili causa : ut videbitur litteram exponendo : que licz sit in plurib⁹ plana : aliqua tamen exponent⁹ breuiter discurrendo. d Undecimo die. hoc nō potest intelligi a principio itineris : nam tobias fuit ꝑ duas ebdomadas in domo raguelis. ut dictū est supꝰ. viij. ca. ꝓpter quod intelligit⁹ a recessu de domo raguelis. e Scis quemadmodū reliquisti patrem tuū. s. pauperem ꝛ cecum : ꝛ ignominiosum. nō decet ꝙ in tali statu ab vxore tua ꝛ familia de domo diuite ꝛ honorabili venientibus sic inueniat⁹. f Si placet itaq; tibi precedamus. s.

ad amouendū istos ꝛc fectus. ex hoc patꝫ ꝙ tonū est tone statem sui status ⁊ generis cōseruare: aliter angelus hoc nō uouisset. cetera patent vsq; ibi: a Ut vbi introieris domū ꝛc.] ex hoc loco habet exemplū ꝙ homes ꝛc negociationib⁹ seu pegrinationibus reuertētes prius velent gratias agere ꝛc diuina, prectione ꝙ se ponant ad narrādū rumores ⁊ trufas.

b Mox aperient oculi eius. i. cito. s. post ꝗsi per dimidiā horā aut hab. f.

c Tūc ꝓcurrit canis. gaudēs ꝙ reuertebatur ad locū vbi fuerat nutritus.

d Et exurgēs cecus. hic cōsequent subditur parentū obuiatio cū dicit.

e Cepit offendēs pedibus currere. nam p̄ gaudio festinabat occurrere filio suo.

f Et data manu puero. dirigenti gressus eius.

g Tūq; adorassent deum. gratias agendo ꝛc cōseruatione filij in via.

h Cōsederūt. ad querēdū ꝛc suo statu ⁊ ꝛc pgressu eius ⁊ regressu: sicut enī redeūtes ꝛc negociatiē aut pegrinatione prius velēt ꝛc ū adorare ꝙ rumores referre. ut dictū ē. sic amici suos suscipiētes velēt prius ꝛco grās agere ꝙ ꝛc talib⁹ introgare.

i Tūc sumens. hic cōsequent ꝛscribit beneficij collatio. s. tobie seniozis illuminatio. cū dicit:

k Et cepit albugo ex oculis ei⁹ quasi mēbrana. i. pellicula

l Qui egredi. ex quo ꝑz ꝙ ei⁹ cecitas nō erat ex corruptione oculorū: ꝛ ex operimēto macularum. nec est incōueniēs ꝙ hec curatio fuerit ex virtute fellis. cū illa macula fuerit res corpalis. ut dictū est. s. vj. ca.

Et sequitur gratiarū actio. ꝓmo cōmuniter. cū dr; Et glorificabāt deū ꝛc. secūdo specialiē. cū subdit:

m Dicebat ꝙ tobias benedico te. i. laudo toto corde.

n Quia tu castigasti me. sic filiū dilectū. ꝑꝑ. iij. Quē enī diligit dns corripit: ⁊ ꝗsi pater in filio cōplacet sibi.

o Ingressa est. hic ꝓnter ꝛscribit aduent⁹ sequētium. s. vxoris familie ⁊ aliorū. cū dicit: p Ꝑ septem dies. ab ingressu tobie iuniozis ad patrē suū. ⁊ patꝫ lrā.

q Venerunt ꝙ achior ⁊ nabath. vbi ꝛscribit cōgratulatio amicoꝝ. ceꝛa patēt vsq; ibi:

r Et p septē dies epulātes. nō in comessationib⁹ ⁊ ebrietatib⁹: ꝛ in dei timore ⁊ grārū actiōe ꝛc bonis exhibitis tobie.

Hic vocauit. Postq; ꝛscripta est s Cap. xij.
circa tobiā bonorū collatio. hic ꝓsequent ꝛscribit secreto ꝛ

cōiuge tua ⁊ cū aialib⁹. Tūq; hoc placuisset ut irēt: dixit raphael ad tobiam: Tolle tecū ex felle piscis: erit enī necessariū. Tulit ita ꝙ tobias ex felle illo ⁊ abierūt. Anna autem sedebat secus viā quotidie in supcilio mōtis: vnde respicere poterat ꝛc longinquo. Et dū ex eodē loco specularet aduentū eius: vidit a longe: ⁊ illico cognouit ꝛnientē filiū suum: currensq; nūciauit viro suo dicens: Ecce venit filius tu⁹. Dixitq; raphael ad tobiam: Utⁿ vbi introieris domū tuā: statī adora dñm ꝛcū tuū:] ⁊ grās agens ei: accede ad patrē tuū: ⁊ osculare eum. Statimq; linī sup oculos eius ex felle isto piscis: qđ portas tecum. Scias enī qm̄ mox⁰ aperient oculi ei⁹ ⁊ videbit pater tu⁹ lumē celi: ⁊ in aspectu tuo gaudebit. Tūc ꝓcurrit canis qui simul fuerat in via: ⁊ quasi nunci⁹ blandimento sue caude gaudebat. Et⁰ exurgens cecus pat: cepit offendēs pedib⁹ currere: ⁊ data manu puero: occurrit i obuiā filio suo. Et suscipiēs osculatus est eū cū vxore sua: ⁊ ceperunt flere ꝓe gaudio. Tūq; adorassent deū: ⁊ gratias egissent: consederunt. Tunc suꝫmens tobias de felle piscis: liniuit oculos patri suo. Et sustinuit ꝗsi dimidiā fere horā: ⁊ cepit albugo ex oculis ei⁹ ꝗsi membrana ouī egredi. Quā apprehendēs tobias traxit ab oculis eius: statimq; visū recepit. Et glorificabāt deū ipse videlicz ⁊ vxor eius: ⁊ oēs qui sciebāt eū. Dicebatq; tobias Benedico te dñe deus israel: quia tu castigasti me: ⁊ tu saluasti me. Et ecce ego video tobiam filiū meū. Ingressa est etiā post p septē dies sara vxor filij ei⁹: ⁊ ois familia ⁊ pecora sana: ⁊ cameli ⁊ pecunia multa vxoris: sz ⁊ illa pecunia quā receperat a gabelo. Et narrauit parentibus suis omnia beneficia dei: que fecisset circa eū ꝑ hominē qui eū duxerat. Venerūtq; achior ⁊ nabath cōsobrini tobie: gaudētes ad tobiam: ⁊ congratulantes ei ꝛc oīb⁹ bonis que circa illū ostenderat ꝛc. Et⁰ p septē dies epulantes omnes cū gaudio magno gauisi sunt.

XII

Hic⁰ vocauit ad se tobias filiū suū: dixitq; ei: Quid possum⁹ dare viro isti sancto qui venit tecum: Respondens tobias: dixit patri suo: Pater⁰ quā mercedem dabimus ei: aut qđ dignū poterit esse beneficijs ei⁹: Me⁰ duxit ⁊ reduxit sanū: pecuniā a gabelo ipse recepit: vxorem ipse me habere fecit: ⁊ ꝛmoniū ab ea ipse compescuit: gaudiū parentibus eius fecit: meipsū a ꝛnoratiōe piscis eripuit: te quoq; videre fecit lumen celi: ⁊ bonis omnib⁹ ꝑ eum repleti sum⁹. Quid illi ad hec poterim⁹ dignū dare: Rz peto te pater mi: ut roges eum si forte dignabit medietatē de oīb⁹ que allata sūt sibi assumē. Et vocātes eū pater. s. ⁊ filius tulerūt in partē: ⁊ rogare ceperunt ut dignaret dimidiā ptē omniū que attulerāt: acceptā habere. Tūc⁰ dixit eis occulte⁰ Benedicite⁰ deū celi: ⁊ coram oīb⁹ viuentib⁹ cōfitemini ei: qr fecit vobiscū misericordiā suā. Et enī⁰ sacrm regis⁰ absconderе bonū est: opera⁰ autē dei reuelare ⁊ confiteri honorificū est.

b Mox aperient oculi eius. i. cito. s. post ꝗsi per dimidiā horā aut habet. f.

c Tūc ꝓcurrit canis. gaudēs ꝙ reuertebatur ad locū vbi fuerat nutritus.

d Et exurgēs cecus. hic cōsequent subditur parentū obuiatio cū dicit.

e Cepit offendēs pedibus currere. nam p̄ gaudio festinabat occurrere filio suo.

f Et data manu puero. dirigenti gressus eius.

g Tūq; adorassent deum. gratias agendo ꝛc cōseruatione filij in via.

h Cōsederūt. ad querēdū ꝛc suo statu ⁊ ꝛc pgressu eius ⁊ regressu: sicut enī redeūtes ꝛc negociatiē aut pegrinatione prius velēt ꝛc ū adorare ꝙ rumores referre. ut dictū ē. sic amici suos suscipiētes velēt prius ꝛco grās agere ꝙ ꝛc talib⁹ introgare.

i Tūc sumens. hic cōsequent ꝛscribit beneficij collatio. s. tobie seniozis illuminatio. cū dicit:

k Et cepit albugo ex oculis ei⁹ quasi mēbrana. i. pellicula

l Qui egredi. ex quo ꝑz ꝙ ei⁹ cecitas nō erat ex corruptione oculorū: ꝛ ex operimēto macularum. nec est incōueniēs ꝙ hec curatio fuerit ex virtute fellis. cū illa macula fuerit res corpalis. ut dictū est. s. vj. ca.

Et sequitur gratiarū actio. ꝓmo cōmuniter. cū dr; Et glorificabāt deū ꝛc. secūdo specialiē. cū subdit:

m Dicebat ꝙ tobias benedico te. i. laudo toto corde.

n Quia tu castigasti me. sic filiū dilectū. ꝑꝑ. iij. Quē enī diligit dns corripit: ⁊ ꝗsi pater in filio cōplacet sibi.

o Ingressa est. hic ꝓnter ꝛscribit aduent⁹ sequētium. s. vxoris familie ⁊ aliorū. cū dicit: p Ꝑ septem dies. ab ingressu tobie iuniozis ad patrē suū. ⁊ patꝫ lrā.

q Venerunt ꝙ achior ⁊ nabath. vbi ꝛscribit cōgratulatio amicoꝝ. ceꝛa patēt vsq; ibi:

r Et p septē dies epulātes. nō in comessationib⁹ ⁊ ebrietatib⁹: ꝛ in dei timore ⁊ grārū actiōe ꝛc bonis exhibitis tobie.

Hic vocauit. Postq; ꝛscripta est s Cap. xij.
circa tobiā bonorū collatio. hic ꝓsequent ꝛscribit secreto ꝛ

ꝛi reuelatio. ⁊ ꝓmo respectu preteritoꝝ. secūdo respectu futuroꝝ. ca. xij. Prima i duas: qr ꝓmo ponit hui⁹ reuelatiōis occasio. secūdo ipsa reuelatio. ibi: Tūc dixit eis. Occasio ꝯo hui⁹ reuelationis fuit retributio mercedis. quā pater ⁊ filius angelo facere voluerūt. credētes ipsū hominē esse. Circa quā retributionē ꝓmo ponit patris ⁊ filij ad inuicē collatio. cū dicit: Tūc vocauit ad se tobias filiū suū. ad conferendū ꝛc mercede sui ductoris.

t Pater quā mercedem dabim⁹ ei. q. d. nō habemus aliq̄d sufficiens ad retribuendū sibi. ⁊ ad ꝟ allegat octo būficia p ductorē suū ei collata dicens:

v Me duxit ꝛc. ⁊ patꝫ ex predictis lrā. secundo subdit hui⁹ rogatio. cū dr;

x Sed peto te pr̄mi ut roges eum si forte dignabitur medietatē. medietas enīm alia erat eis p victu ⁊ vestitu suo ⁊ familie necessaria.

y Tūc dixit. hic ꝓnter ꝛscribit reuelatio ꝛritatꝫ ignote. Circa quā angel⁹ ꝓmittit quādā ꝓfatiōz 2° subdit suā reuelationē. ibi: Manifesto. Circa primū dicit: Tūc dixit eis. s. angel⁹:

z Occulte. qz traxerant eū ad ptē. ut dictū ē.

a Confitemini deū celi. licz eni sit deus totius creature: dicit tn specialiē deus celi: nam ibi relucet gloria sua modo specialī.

b Et coram oīb⁹ viuentibus ꝓfitemi ei. tanq; de būficijs eius grati.

c Eteni sacramētū. i. secretū.

d Reg. s. terreni.

e Abscondere bonū est. nō enī posset bñ regere regnū suū: si reuelaret cōster secretum suū.

f Opera aūt dei reuelare ⁊ confiteri honorificum est. qz cedit ad honorem dei ⁊ bonū illoꝝ qui reuelant. ut ad laudandum deum alios inuitent. ꝓpter quod vbi non apparet dei laudatio. sed magis ꝛrisio: hoc non est agendum: sicut in infidelibus obstinatis. ꝓpter quod dicit saluator Math. vij. Nolite sanctū dare canib⁹ nec margaritas ꝛstras ponatis ante porcos ꝛc.

a Bona ē oratio cū ieiunio.nā p ieiuniū sanant pestes corporis.p orationē vo pestes mentis. b Et elemosyna magis nē.nam ipsa est satisfactoria ,p peccatis,ut dictū est supꝝ.ꝛ p psequēs introductoria ad regnū glie celestis.thesauri vo nō valent nisi ad,puisionē vite presentis: quā etiā frequenter abbreuiant: nā multi iugulant,p thesauris suis.cetera patent ex dictis. c Manifesto ergo. Hic cōsequent angelus absconditā aperit veritatem. ꝛ primo ꝙtum ad beneficia que fecit tobie ꝛ sare.secūdo ꝙtum ad ea q̄ gessit in humana effigie.ibi: Dixitq; eis Circa primū primo recitat tobie meritum dicens: d Quādo orabas cū lachrymis ꝛ sepeliebas mortuos ꝛ derelinquebas prandiū tuū ꝛ mortuos abscōdebas p diem i domo tua ꝛ nocte sepeliebas eos: ego obtuli orationem tuā dño. Et quia accepteras vo: necesse fuit ut tentatio probaret te. Et nunc misit me dñs ut curarem te: ꝛ sarā vxorē filij tui a demonio liberarem. Ego enī sum raphael angel: vnus ex septē q̄ astamus ante dñm. Cūq; hec audissent turbati sunt: ꝛ tremētes ceciderunt sup terrā in faciē suā. Dixitq; eis angel: Pax vobis. Nolite timere. Eteni cum essem vobiscum: p voluntatē dei erā: ipsū benedicite ꝛ cantate illi: videbar q̄dē vobiscū manducare ꝛ bibere: sed ego cibo inuisibili ꝛ potu q̄ ab hominib9 videri nō pōt: vtor. Tempus est ḡ ut reuertar ad eum qui me misit: vos aūt bñdicite deum: ꝛ narrate oīa mirabilia eius. Et cum hec dixisset ab aspectu eorū ablat9 est: ꝛ vltra eū videre nō potuerūt. Tunc pstrati p horas tres in facie: benedixerūt deū. Et exurgentes: narrauerūt omnia mirabilia eius. XIII

Perieṅs aūt tobias senior os suū: bñdixit dñm: ꝛ dixit: Magn9 es dñe i eternū: ꝛ in oīa secula regnū tuū: qm̄ tu flagellas ꝛ saluas: deducis ad inferos ꝛ reducis: ꝛ nō est qui effugiat manū tuā. Confitemini dño filij israel: ꝛ in ꝓspectu gentiū laudate eū: quoniā ideo dispersit vos inter gentes q̄ ignorant eū: ut vos enarretis mirabilia ei9: ꝛ faciatis scire eos quia nō est ali9 deus omnipotens ꝓter eū. Ipse castigauit nos,ꝓpter iniq̄tates nr̄as: ꝛ ipse saluabit nos,ꝓpter miam suā Aspicite ḡ que fecit nobiscū: Et tremētes ceciderūt. nā stupor ꝛ admiratio reddūt hoīes tremētes: ꝛ stare nō potērē. m Dixitq; eis angel9, hic ꝑfē reuelat veritatē occultā de bis q̄ fecerat in humana effigie: primo tū cōsolat eos dicēs: n Pax vobis nolite timere .q.d.nō veni ,ꝓpter malū vestrū sed bonū. o Eteni cū essem vobiscū.coicans ut ipse: p per volūtatē dei.erā enim ab eo missus ad hoc, ,ꝓpē qđ sūt illi grē pncipalit agētes.iō subdit: Ipsū bñdicite ꝛc. q Videbar q̄dē vo.mā.ꝛ bi.in comestiōe eni ꝛ potatiōe ꝑ est cibi ꝛ pot9 sumptio.2° cibi sumpti ꝛ pot9 in ventrē tractio ꝛ ista fiūt p motū localē: ,ꝓpē qđ pñt fieri ab angelis in corpe assumpto.qz nā corporalis oredit angelis ꝙtum ad localē motū. 3° in comestione ꝛ potatione est cibi attracti cōuersio per virtutē nutritiuā.qđ nō potest esse in angelis: qz nō habēt corpora sibi naturaliter vnita .nec per ꝓsequēs nutribilia.ideo subdit: r Sed ego cibo inuisibili ꝛc.vtor.i. reficior.ꝛ hūc cibū inuisibilem ꝛ potū vocat dei clarā visionē ꝛ fruitionē adiunctā. s Temp9 ē ꝛc.qui misit me.ꝓfecta mea legatione, non est p hoc intelligēdū q̄ angeli a deo missi a deo recedāt qz semp intra deū cernūt cū sit vbiq; pñs: ꝑ hanc reuersionē vocat dispariti onē.iō sequit: t Et cum hec dix.ab aspe.eor abla.est.qz ꝓfecerat sua legationē. v Cūq; pstrati p horas tres.,ꝓpē tria beneficia.s.illuminationis tobie: ꝛ directionis filij sui: ꝛ liberationis sare a demonio. x Et exurgētes.a grārū actione. y Narrauerūt oīa mirabilia ei9,ad manifestandū dei bonitatem.sicut eis dixerat angelus. z Cap.xiij.

Perieṅs aūt, hic ꝓpter describit reuelatio dñi secreti ꝙtū ad futura p donū,ꝓphie datū tobie: ad qđ disponit elevatio mētis p orōnē: ,ꝓpē qđ ꝑ ponit tobie oro.2° futuri reuelatio.ibi: Hierusalē ciuitas dei.Circa primū dr: Aperiēs aūt tobias se.os suū.ad deū manifeste laudādū.ꝛ ꝑ fitet ei9 ptātē ꝛ clemētatē dicēs: Magnus es dñe ꝛc. a Qm̄ tu fla.ꝛ sal.qm̄ pene a deo iuste inflicte sūt qđā medicine. b Deducis ad inferos.i.ad penā p tuā iusticiā. c Et reducis.p tuā miam. d Et nō ē q̄ effu.ma.tuā,nā ex iens de manu sue misericordie incidit in manū sue iusticie.Cōsequēt inducit alios ad dei laudē dicēs: e Cōfitemini dño filij isr̄l.qz corde credit ad iusticiā: ore aūt fit ꝓfessio ad salutē. Ro.x. f Et ī cōspectu gen.lau.eū.ut nō timeatis neq; erubescatis laudē ei9 coram infidelib9.ꝛ subdit rō: g Qm̄ iō dispsit vos ꝛc,licz eni de9 filios israel ,ꝓpē peta sua dispserit inē gentes. ut sic nō remaneret de9 culpe sine deore iusticie: tū ex ꝟ elicuit aliud bonū.s.q; iudei i cultu dei firmi narrabāt mirabilia q̄ fecit de9 ppl'o isr̄l'i extra de egypto in trāsitu maris rubri.ꝛ etiā i deserto.ꝛ ꝓsilib9.qb9 auditis multi gentiles relicta idolatria cōuertebant ad vnū verū deū. h Ipse castigauit nos ꝛc. ⌋ punitēdo. i Et ipse sal.nos ,ꝓpē mi.suā,inē gētes nos custodiēdo.sm q̄ dicit Apocrenozū .iiij.ca. In vmbra tua viuem9 in gentibus. k Aspicite ergo. diligenter considerando. l Que fecit nobiscum. per suam iusticiam ꝛ misericordiam.

a Et cum timore. cordis. b Et tremore. corpis: quia fortis motus aie redūdat ad corp⁹. c Cōfitemini illi. q̄ sit misericors ⁊ iustus. d Regēq̄ seculorū exaltate i opibus vestris. oia in ei⁹ gloriā faciendo. cetera patēt vsq̄ ibi: e Ego aūt. fm hominē interiorē. f Et anima mea. fm sensualitatē. ⁊ accipit hic aīa p̄ parte sensitiua. sic Beñ. j. Factus est homo in animā viuentē. g In eo letabimur. quia mot⁹ rationis interior qua est bō redundat in partē sensitiuā quā mouet sicut intelligētia sphārā. iij. de qua b Hierusalē. Oratione p̄missa q̄ disponit ad p̄phetiam. hic cōsequēter ponit donū p̄phetie concessū tobie: p qō p̄phetat de ir̄m bistorica. 2° de mystica. ibi: Alia mea Circa primum dicitur: Hierusalē ciuitas dei. i. ad eius cultum electa. ij. Pal. vj. i Castigauit te dñs. loq̄t de futuro p modū p̄teriti. p̄ certitudinē p̄phetie. nō enim fuit hierusalē destructa tobia viuēte. ut ostensū est s. j. ca. k In opib⁹ manuū tuarū. i. p̄ opa tua mala. l Cōfitere dño in bonis tuis. iuste viuendo. m Et benedic deum. deuote de peccando. n Vt reedificet in te tabernaculū suū i. templū qō fuit inchoatum tēpore cyri. ut pz. j. Esdre. iij. ⁊ consūmatū tpe darij. j. Esdre. vj. o Et reuocet ad te omnes captiuos. quod fuit tūc impletū: quia oēs captiuati de hierusalē habuerunt redeundi licentiā: ut patz. j. Esdre. j. p Luce splēdida fulgebis. hoc fuit p̄cipaliter impletum q̄n xp̄s qui ē lux mūdi. fuit ibidē oblat⁹. p̄ter qō sanctus hymeō tunc exclamauit Luc. ij. Lumen ad reuelationē gentiū. ⁊c. q Et omnes fines terre adorabunt te. q. ex omnibus mundi partibus veniebant aliqui adorare in hierusalē in diebus solēnibus. ut habet Act̄. ij. r Et terrā tuā in sanctificationē habebunt. vnde terra illa vocat terra sancta. s Maledicti erunt qui contempserint te. sicut patz de antiocho q̄ posuit idolū i templo hierosolymitano. ut habet. j. Macbab. j. t Benedictiq̄ erūt q̄ edificauerunt te. sicut pz de zorobabel ⁊ iesu filio iosedech ⁊ alijs edificatorib⁹ tēpli. ⁊ nee mia ⁊ socijs eius ciuitatē reedificantibus. cetera patent ex dictis. v Anima mea. hic p̄sequenter p̄phetat de hierusalē mystica: q̄ est triumphās ecclesia. sicut Ysaie. xxiij. p̄phēta loquens de rege babylonis transit ad loquendū de superbia ⁊ eiectione demonis. ut ibidem fuit ostensū. dicit igit̄: Anima mea benedic dñm. p̄ter tātū beneficiū. x Quoniā liberauit hierusalē ciuitatē suā. a cunctis tribulationibus eius. hoc nō potest intelligi de hierusalem terrena que adhuc est in manibus infidelium. nec de hierusalem mystica: aut accipit pro militante ecclesia: que erit in tribulationibus vsq̄ ad mūdi terminū. ⁊ ideo intelligit de hierusalē supna. vbi nulla tribulatio habet locū. ideo subdit: y Beatus ero si fuerint reliq̄e ⁊c. quia nō tm̄ de siderabat p̄ria bīt̄tudinē: sed etiā seminis sui. z Porte hierusalē ex sapphyro ⁊ smaragdo. q̄ hoc edificiū ex lapidib⁹ p̄ciosis intelligūt merita p̄tutū. quib⁹ electi habebūt ingressū ad distinctas mansiones celestis hierusalē fm distinctiones meritorū. a Et p vicos eius alleluia cantabit. i. laudatio dei. fm illud ps. lxxxij. Beati qui habitant in domo tua dñe: in secula seculorū laudabunt te. b Cap. xiij.

a Et cum timore ⁊ b tremore confitemini c illi: regemq̄ d seculorum exaltate i opibus vestris. Ego aūt in terra captiuitatis mee confitebor illi: quoniam ostēdit maiestatē suā in gentē peccatricē. Conuertimini itaq̄ peccatores: ⁊ facite iustitiā coram dño: credentes q̄ faciat vobiscū misericordiā suā. Ego e aūt ⁊ f aīa mea i eo g letabimur. Bñdicite dño omnes electi ei⁹ agite dies leticie: ⁊ cōfitemini illi. Hierusalē h ciuitas dei. castigauit i te dñs in k opib⁹ manuū tuarū. Cōfitere l dño in bonis tuis: ⁊ m benedic deū seculorū: ut n reedificet in te tabernaculū suū: ⁊ o reuocet ad te oēs captiuos: ⁊ gaudeas in oia secula seculorū. Luce p splēdida fulgebis: ⁊ q oēs fines terre adorabūt te. Nationes ex longinquo ad te veniēt: ⁊ munera ferētes adorabūt in te dñm: ⁊ r terram tuā i sanctificationē habebūt. Nomē eni magnū inuocabūt in te. Maledicti s erunt q̄ contempserint te: ⁊ cōdēnati erūt omnes qui blasphemauerint te bñdictiq̄ t erūt q̄ edificauerint te. Tu autē letabris in filijs tuis: quoniā omnes bñdicent ⁊ congregabūt ad dñm. Beati oēs qui diligūt te: ⁊ qui gaudent super pace tua. Alia u mea bñdic dñm: qm̄ x liberauit hierusalē ciuitatē suā a cunctis tribulationib⁹ eius dñs deus noster. Beatus y ero si fuerint reliquie seminis mei ad videdam claritatē hierusalē. Porte z hierusalē ex sapphyro ⁊ smaragdo edificabūt: ⁊ ex lapide p̄cioso omnis circuitus murorū eius. Ex lapide cādido ⁊ mūdo oēs platee ei⁹ sternent: ⁊ a p vicos eius alleluia cātabit. Bñdict⁹ dñs qui exaltauit eā: ut sit regnū eius in secula seculorū super eam amen. xiiij

Et cōsūmati sūt sermones tobie. Et p⁹ q̄s illuminat⁹ est tobias vixit annis quadragintaduobus: ⁊ vidit filios nepotū suorū. Completis itaq̄ annis centum duobus: sepultus est honorifice i ninive. Quingēta nāq̄ ⁊ sex annorū lumē oculorum amisit: sexagenarius vo recepit. Reliquū b vo vite sue i gaudio fuit: ⁊ c cū bono p̄fectu timoris dei p̄rexit d in pace. Je e hora aūt mortis sue vocauit ad se tobiā filiū suū: ⁊ septem iuuenes filios suos nepotes: dixitq̄ f eis. Prope erit g interit⁹ ninive. Nō h eni excidit verbū dñi: ⁊ i fratres nostri q̄ dispersi

Et cōsūmati sūt. Hic p̄sequēter ponitur p̄ophetia tobie tempore mortis sue. ⁊ diuiditur in tres p̄tes. quia p̄mo circa vcui sū vite tobie senioris ponitur breuis epilogatio. secundo p̄phetalis exhortatio. ibi: In hora āt tertio filialis obtē peratio. ibi: Factū est aūt. prima pars patz vsq̄ ibi: c Reliquū vo vite sue in gaudio fuit. scilicz spirituali in deū ordinato. d Et cū bono p̄fectu timoris. s. filialis: qui habet caritatē amexā. quia sicut p̄cedebat in etate: sic p̄ficiebat in caritate. ideo subdit: e Perrexit in pace. s. ad lymbū patrum sanctorū aduentū xp̄i expectātium. f In hora autē. hic consequenē describit p̄phetalis exhortatio cum dicit: In hora autē mortis sue vocauit ⁊c. ut verba que de p̄senti vita recedēs dicēt in cordibus filij sui ac nepotum artius impssa remanerēt. g Dixitq̄ eis. p̄ophetice: h p̄o pe erit interit⁹ ninive. Jonas eni. p̄dixerat ninive subuersionē. fm quoniā ad verbū eius egerunt penitentiā. ideo subuersio illa fuit dilata. postea vo ninuite reuersi fuerunt ad vitia cōsueta: p̄ter quod destructionē eius iterū dixit dñs per Naum p̄phetam: que destructio facta ē p chaldeos. ⁊ hanc destructionis appropinquationē p̄dixit hic tobias. postea vo de stellatis chaldeis p cyrū regē p̄sarū filius eius cambises qui ⁊ nabuchodonosor dictus est viuente adhuc patre cepit regnare super regnū assyriorū in ciuitate ninive. ut habet Judith. j. ex quo pz q̄ hec ciuitas fuerat interim reedificata. i Nō eni excidit verbū dei. s. quādo est p̄phetia p̄destinationis: que semp̄ implet. quia denūciat futurū. aut est in dispositione diuina que est imutabilis. ⁊ talis fuit p̄phetia Naum ⁊ Tobie de subuersione ninive. Quādo vo est p̄phetia cōminationis que denūciat aliq̄ futurū. aut est in causis secūdis. s. in meritis ⁊ demeritis hominū nō semp̄ implet. eo q̄ merita ⁊ demerita hominū mutant. ⁊ talis fuit p̄phetia Jone qua dixit Adhuc q̄draginta dies ⁊ ninive subuertet. b eni exigebāt ninuitarū peccata: q̄bus penitentib⁹ illa subuersio tūc nō fuit subsecuta. k Et fratres nostri ⁊c. reuertent. quia omnes qui captiuati fuerūt in babylone habuerūt redeundi licentiā

ꝛ multi de regno israel qui adhuc erāt in regno medoꝝ ꝛ psarū redierūt. de illis ꝙo q̄ erāt vltra mōtes caspios. dicūt indei ꝙ nulli redierūt. a Dis aūt deserta terra eius replebitur. boibus ꝛ aialib⁹. b Et dom⁹ dei cē. reedificabit. p̄ zorobabel ꝛ alios de captiuitate babylonica redeuntes. c Joiꝙ reuertēt oēs timētes deū. illi enī q̄ noluerūt reuerti de babylone ibi fuerūt detenti: filiorū ꝗs genuerāt ꝛ possessionū ꝗs acq̄sierāt amore. sicut dictū fuit Esdre. j. d Et relinquēt gentes idola sua. q̄ plures de gentilibus relictis idolis suis uenerūt in irlm cū redeūtib⁹ de babylōe. ista tū ꝓphetia p̄ p̄dicationē ap̄loꝝ multo pfecti⁹ fuit impleta. ꝛ de hac videtur tobias p̄cipaliter loq̄. iō subdit: e Et gaudebunt in ea oēs reges terre adorātes deū israel. Audite ergo filij mei patrē vr̄m. Deuote dño in veritate: ꝛ inq̄rite ut faciatis q̄ placita sūt illi. Et filijs vestris mandate: ut faciāt iusticias ꝛ elemosynas: ut sint memores dei: ꝛ benedicāt deū in oi tpe in veritate ꝛ in tota virtute sua. Nunc ergo filij audite me: ꝛ nolite manere hic. Sz quacūq̄ die sepelierit⁹ matrem vestrā circa me in vno sepulchro: ex eo dirigite gressus vestros ut exeatis hinc. Video enim q̄ iniquitas eius finē dabit ei. Factū⁹ est aūt post⁹ obitum matris sue: tobias abscessit ex niniue cū vxore sua ꝛ filijs ꝛ filioꝝ filijs: ꝛ reuersus est ad soceros suos. Inuenitq̄ eos incolumes: in senectute bona: ꝛ⁹ curam eoꝝ gessit. Et⁹ ipse clausit oculos eoꝝ: ꝛ oēm hereditatem dom⁹ raguelis ipse ꝓcepit: vidit q̄ quintā generationē filios filioꝝ suoꝝ. Et completis annis nonaginta ꝛ nouē in timore dñi: cū⁹ gaudio sepelierūt eum. Omnis aūt cognatio ei⁹: ꝛ omnis generatio eius i bona vita ꝛ in sancta ꝙuersatione p̄mānsit: ita ut⁹ accepti eēnt tam deo q̄ boibus: ꝛ cunctis habitantibus terram.

Explicit liber Tobie.

Incipit ꝓlog⁹ in libꝝ Judith.

Pud⁹⁰ hebreos liber iudith inter agiographa legit cuius auctoritas ad roborāda illa q̄ in ꝓphetione veniūt: min⁹ idonea iudicat: Chaldeo tñ ꝛmone cōscript⁹: inter⁹ historias cōputat. Sz q̄ hūc libꝝ synod⁹⁰ nicena: in numero sanctarum scripturarū legit cōputasse: ac q̄euis⁹ postulationi vestre: imo exactioni⁹: ꝛ⁹ sepositis occupationib⁹ q̄bus vehement⁹ artabar hunc vnā⁹ lucubratiūculā dedi: vltimo iudith multipliter cōmendat. ꝛ in ei⁹ cōmendatione ꝓlogū terminat. ꝛ ista ꝓps incipit ibi: Accipite iudith viduā castitatis exēplū cē. Dis visis lrē ihēstam⁹. Quid sit apocripū: ꝛ q̄d agiographū. inuenies s. i ꝓncipio. ꝓlogi sup Josue. in ꝓlogo galeato scribit sic hic. ꝓlog⁹ scripturaꝝ q̄si galeatū ꝓncipiū oib⁹ libris q̄s de hebreo ꝓtim⁹ in latinū q̄uenire pōt: ut scire valeamus q̄cq̄d ex hos ē in apocripa ee ponendū. igit sapia q̄ vulgo salomonis inscribit ꝛ iesu filij sirach liter ꝛ iudith ꝛ tobias ꝛ pastor nō sūt in canone. n Inē historias. i. inē historiales libros. o Synodus nicena. sic ait Jsi. in. vj. etymol⁹. inter cetera cōcilia q̄tuor scim⁹ ee venerabiles synodos que totā ꝓncipaliter fidē complectūt. q̄si q̄tuor euāgelia: uel totidē paradisi flumina. hanc ꝓmā nicena synod⁹. cccx viij. epoꝝ ꝓstātino augusto imperatore impante facta ē. in q̄ arriane p̄fidie p̄dēnat blasphemia quā de ineq̄litate sancte trinitatis idē arrius asserebat. q̄ ꝓsubstantiale deo p̄ri filiū eadē scā synod⁹ p symbolū diffinit. Secūda synodus. c. l. patrū sub theodosio senioꝛe ꝓstātinopolim cōgregata ē: q̄ macedoniū spīm scīm deū ee negantē cōdēnās ꝓsubstātiale p̄ri ꝛ filio spīm scm demōstrauit dans symboli formā quā tota grecoꝝ ꝛ latinoꝝ ecclesia ꝓfitet ꝛ p̄dicat. Tertia synod⁹ ephesina. cc. epoꝝ sub iunioꝛe theodosio augusto edita: q̄ nestoriū duas psonas i xp̄o asserentē iusto anathemate cōdēnauit. oñdēs manere in duab⁹ naturis vnā dñi nr̄i ihū xp̄i psonā. Quarta synod⁹ chalcedonēsis. dcxxx. sacerdotū sub marciano uel maximiano ꝓncipe habita ē: in q̄ eutichiū ꝓstantinopolitanū abbatē ꝙbi dei ꝛ carnis vnā nām. pnūciantē. ꝛ ei⁹ de fensoꝛe dioscoꝝ quōdā alexandrie epm. ꝛ ipsū rursus nestoriū cū reliq̄s hereticis vna patrū snia ꝓdēnauit. p̄dicās eadē synod⁹ xp̄m dñm sic natū de virgine ut in eo substātiā dine ꝛ humane ꝓfiteamur nāe. Synod⁹ aūt ex greco in ꝓpt⁹ comitat⁹. uel cet⁹. bucusq̄ ꝙba sūt Jsidori. a syn q̄ ē cō ꝛ odos q̄ ē mā dr synod⁹. i. q̄uent⁹ cet⁹ comitat⁹ cōgregatio ꝛ ꝓprie senū uel ꝓbyteroꝝ quā solent facē epi. Oz aūt dr synod⁹ q̄si sine nodo p̄m illū ysiculū: De scā synodo redeūt burse sine nodo. porꝛ ē etymologia q̄s veriuatio. Nicena dr a nicena ciuitate. sic ꝓstātinopolitana a ꝓstātinopoli. ephesina ab epheso. chalcedonēsis a chalcedonia. p Accęui postu. vre. o paula ꝛ eustochiū. de his satis inuenies s. in. ꝓlogo sup Josue ꝙsus finē. q Exactiōi. i. instāti petitiōi. Nota b differentiā inē postulationē ꝛ exactionē. Postulatio enī ē cū q̄s petit simplicit. Exactio aūt est cū quis petit importune aut instanter r. Et sepositis. i. dimissis ꝛ a me separatis q̄si seorsū positis. a sepono seponis q̄d ē separare uel seorsū ponere. s Vnā lucubratiunculā. i. vnā modicā vigiliā vni⁹ noctis. Nota q̄ b lucubrū dr modicū lumē uel modic⁹

sunt a tra isral: reuertent ad eā. Dis⁹ aūt deserta tra ei⁹ replebitur: ꝛ⁹ dom⁹ dei q̄ in ea incensa est iterū reedificabit: ibiq̄⁹ reuertent oēs timētes deū: ꝛ⁹ relinquēt gētes idola sua: ꝛ ve niēt in irlm: ꝛ inhabitabūt in ea: ꝛ⁹ gaudebunt in ea oēs reges terre adorātes deū isral. Audite ergo filij mei patrē vr̄m. Deuote dño in veritate: ꝛ inq̄rite ut faciatis q̄ placita sūt illi. Et filijs vestris mandate: ut faciāt iusticias ꝛ elemosynas: ut sint memores dei: ꝛ benedicāt deū in oi tpe in veritate ꝛ in tota virtute sua. Nunc ergo filij audite me: ꝛ nolite manere hic. Sz quacūq̄ die sepelierit⁹ matrem vestrā circa me in vno sepulchro: ex eo dirigite gressus vestros ut exeatis hinc. Video enim q̄ iniquitas eius finē dabit ei. Factū⁹ est aūt post⁹ obitum matris sue: tobias abscessit ex niniue cū vxore sua ꝛ filijs ꝛ filioꝝ filijs: ꝛ reuersus est ad soceros suos. Inuenitq̄ eos incolumes: in senectute bona: ꝛ⁹ curam eoꝝ gessit. Et⁹ ipse clausit oculos eoꝝ: ꝛ oēm hereditatem dom⁹ raguelis ipse ꝓcepit: vidit q̄ quintā generationē filios filioꝝ suoꝝ. Et completis annis nonaginta ꝛ nouē in timore dñi: cū⁹ gaudio sepelierūt eum. Omnis aūt cognatio ei⁹: ꝛ omnis generatio eius i bona vita ꝛ in sancta ꝙuersatione p̄mānsit: ita ut⁹ accepti eēnt tam deo q̄ boibus: ꝛ cunctis habitantibus terram.

Explicit liber Tobie.

Incipit ꝓlog⁹ in libꝝ Judith.

Pud⁹⁰ hebreos liber iudith inter agiographa legit cuius auctoritas ad roborāda illa q̄ in ꝓphetione veniūt: min⁹ idonea iudicat: Chaldeo tñ ꝛmone cōscript⁹: inter⁹ historias cōputat. Sz q̄ hūc libꝝ synod⁹⁰ nicena: in numero sanctarum scripturarū legit cōputasse: ac q̄euis⁹ postulationi vestre: imo exactioni⁹: ꝛ⁹ sepositis occupationib⁹ q̄bus vehement⁹ artabar hunc vnā⁹ lucubratiūculā dedi: vltimo iudith multipliter cōmendat. ꝛ in ei⁹ cōmendatione ꝓlogū terminat. ꝛ ista ꝓps incipit ibi: Accipite iudith viduā castitatis exēplū cē. Dis visis lrē ihēstam⁹. Quid sit apocripū: ꝛ q̄d agiographū. inuenies s. i ꝓncipio. ꝓlogi sup Josue. in ꝓlogo galeato scribit sic hic. ꝓlog⁹ scripturaꝝ q̄si galeatū ꝓncipiū oib⁹ libris q̄s de hebreo ꝓtim⁹ in latinū q̄uenire pōt: ut scire valeamus q̄cq̄d ex hos ē in apocripa ee ponendū. igit sapia q̄ vulgo salomonis inscribit ꝛ iesu filij sirach liter ꝛ iudith ꝛ tobias ꝛ pastor nō sūt in canone. n Inē historias. i. inē historiales libros. o Synodus nicena. sic ait Jsi. in. vj. etymol⁹. inter cetera cōcilia q̄tuor scim⁹ ee venerabiles synodos que totā ꝓncipaliter fidē complectūt. q̄si q̄tuor euāgelia: uel totidē paradisi flumina. hanc ꝓmā nicena synod⁹. cccx viij. epoꝝ ꝓstātino augusto imperatore impante facta ē. in q̄ arriane p̄fidie p̄dēnat blasphemia quā de ineq̄litate sancte trinitatis idē arrius asserebat. q̄ ꝓsubstantiale deo p̄ri filiū eadē scā synod⁹ p symbolū diffinit. Secūda synodus. c. l. patrū sub theodosio senioꝛe ꝓstātinopolim cōgregata ē: q̄ macedoniū spīm scīm deū ee negantē cōdēnās ꝓsubstātiale p̄ri ꝛ filio spīm scm demōstrauit dans symboli formā quā tota grecoꝝ ꝛ latinoꝝ ecclesia ꝓfitet ꝛ p̄dicat. Tertia synod⁹ ephesina. cc. epoꝝ sub iunioꝛe theodosio augusto edita: q̄ nestoriū duas psonas i xp̄o asserentē iusto anathemate cōdēnauit. oñdēs manere in duab⁹ naturis vnā dñi nr̄i ihū xp̄i psonā. Quarta synod⁹ chalcedonēsis. dcxxx. sacerdotū sub marciano uel maximiano ꝓncipe habita ē: in q̄ eutichiū ꝓstantinopolitanū abbatē ꝙbi dei ꝛ carnis vnā nām. pnūciantē. ꝛ ei⁹ de fensoꝛe dioscoꝝ quōdā alexandrie epm. ꝛ ipsū rursus nestoriū cū reliq̄s hereticis vna patrū snia ꝓdēnauit. p̄dicās eadē synod⁹ xp̄m dñm sic natū de virgine ut in eo substātiā dine ꝛ humane ꝓfiteamur nāe. Synod⁹ aūt ex greco in ꝓpt⁹ comitat⁹. uel cet⁹. bucusq̄ ꝙba sūt Jsidori. a syn q̄ ē cō ꝛ odos q̄ ē mā dr synod⁹. i. q̄uent⁹ cet⁹ comitat⁹ cōgregatio ꝛ ꝓprie senū uel ꝓbyteroꝝ quā solent facē epi. Oz aūt dr synod⁹ q̄si sine nodo p̄m illū ysiculū: De scā synodo redeūt burse sine nodo. porꝛ ē etymologia q̄s veriuatio. Nicena dr a nicena ciuitate. sic ꝓstātinopolitana a ꝓstātinopoli. ephesina ab epheso. chalcedonēsis a chalcedonia. p Accęui postu. vre. o paula ꝛ eustochiū. de his satis inuenies s. in. ꝓlogo sup Josue ꝙsus finē. q Exactiōi. i. instāti petitiōi. Nota b differentiā inē postulationē ꝛ exactionē. Postulatio enī ē cū q̄s petit simplicit. Exactio aūt est cū quis petit importune aut instanter r. Et sepositis. i. dimissis ꝛ a me separatis q̄si seorsū positis. a sepono seponis q̄d ē separare uel seorsū ponere. s Vnā lucubratiunculā. i. vnā modicā vigiliā vni⁹ noctis. Nota q̄ b lucubrū dr modicū lumē uel modic⁹

Incipit ꝓlogus in libꝝ Judith. m Pud hebreos cē. Ad euidentiā istius ꝓlogi nota q̄ dicit magister in historijs q̄ hāc historiā trāstulit Hieronym⁹ ad petitionē paule ꝛ eustochij. de chaldeo in latinum. hic liter apud chaldeos inē historias cōputat. ꝛ apud hebreos inē apocripa. q̄d dicit Hiero⁹ in ꝓlogo q̄ sic incohat: Viginti ꝛ duas lras cē. si q̄ in ꝓlogo sup Judith alicubi legit inter agiographa. virtū scriptoris est cē. bucusq̄ sunt verba magistri. Iste ꝓlogus habet q̄tuor particulas. i quarū ꝓma dupliciter oñdit q̄ liber iste nō est autentic⁹. ꝓmo quia apud hebreos est apocripus q̄d notat in ꝓncipio. secūdo q̄ apud chaldeos erat corruptus. chaldeo enī sermone erat scr ptus sicut dr hic. j. cui⁹ corruptio inferi⁹ exprimit. cū dr: Multoꝝ codicū varietatē vitiosissimā cē. In secūda pte dicit q̄ nicena synodus hūc autenticauit. ꝛ iō ad petitionē paule ꝛ eustochij trāstulit. vñ dicit: Sed q̄ hūc libꝝ synod⁹ nicena cē. In tertia pte trāsferēdi diligentiā subiūgit. vñ dicit: Et semotis occupationib⁹ ꝛ cē.

ignis: sicut fit ex crucibolo uel quocūq; alio. ꝛ fit in ymbra. vñ dr lucubrū eo q luceat in ymbra. ꝛ hec lucubra idem. vñ lucubro bras dicit vigilare. ꝛ ꝓprie lucubrare est vigilare ad lucubrū. i. ad lucernam in nocte. Item lucubrare dicit parū lucere. vñ hec lucubratio a quo hec lucubratiuncula diminutiuū. a Ex verbo verbum. ꝓpter vitiosos codices ꝓ varias ꝛ corruptas editiões, b Intelligentia integra. i. icorrupta. c Ut inuictum oibus hoibus vinceret. i. holofernē q quē ꝛ signat diabolus. holofernes enī etymologicaꝫ oibus ferens necē. ab olon qđ est totū: ꝛ fero fers ꝛ necis necē a nece.

Explicit q̄liscūq; expositio istius prologi.

Postilla sup Judith incipit. Cap. j. D Rphaxat itaq; Post historias susanne belis ꝛ draconis que contigerūt captiuitatis tempore. ut ō. dictū est. sequit historia libri Judith q̄ contigit tempore cambisis filij cyri ꝫm historiographos ꝛ doctores nostros: ꝛ quo ꝓstat q regnauit p patrē. ꝛ p ꝓs post captiuitatis babylonice relaxationē. nam cyrus dedit licētiā hebreis redeundi. In hoc igitur libro describit liberatio ifrl a ꝓsecutione holofernis. ꝛ dividit i tres partes. nam ꝑmo describit hui ꝓsecutiōis occasio. secūdo ipsa ꝓsecutio. ca. v. tertio ꝓpli liberatio. ca. viij. prima adhuc in duas. qr primo ponit occasio ꝓsecutionis multarū gentiū generaliter. secūdo filioꝝ israel spāliter. iiij. ca. Circa primū ponit duplex occasio. secūda ibi: Tūc exaltatū est. Circa primū sciendū q regnū assyrioꝝ incepit ab antiquo bello: cuius filius ninus cōdidit niniuē ciuitatē magnā ex nomine suo appellans eam. ꝛ hoc imperiū durauit vsq; ad sardinapalum inclusiue: quem interfecit arbatus prefect medoꝝ ꝛ regnauit ꝓ eo ꝛ transtulit regnū ad medos. ꝛ sic ꝑmansit vsq; ad astriagem, ex cui filia ortus fuit cyrus rex ꝓsarum: qui iuuante dario auunculo suo vicit balthasar regem babylonis. Dañ. v. ꝛ mortuo dario tenuit monarchiā: cui succesit cambises filius ei qui alio nomine dictus est nabuchodonosor secundus. qr sicut ꝑmi templū destruxit: sic iste reedificationē eius impediuit. ut dictū est. j. Esdre. iiij. hic aūt cambises adhuc viuente patre regnauit sup assyrios in niniue. post mortem ꝓ patris voluit monarchiā tenere. sed ecōtra quidam med arphaxat noīe voluit apud medos regnare. ꝓpter quod inter ipsum ꝛ cambisem dissensio fuit orta que fuit sequentiū occasio prima. Circa quā primo ponit huius arphaxat elevatio. secundo eius rebellatio. ibi: Anno igitur. xij. Circa primum dicitur: Arphaxat itaq; rex medoꝝ. volens regnare p violentiā. e Subiugauerat multas gentes. p bellatores sibi adherentes. f Et ipse edificauit ciuitatē potentissimā. ad munimentū sui ꝓtra cambisem. g Quā appellauit egbathanis. qō nomē interpretat solēne mādatum. eo q ad ei edificiū gentes sibi subiectas cōpulit p solēne mandatū. ꝛ q fecit eam metropolim. ꝛ sic ex ea veriuabant mandata regis ad alia loca. b Ex lapidibus quadratis. ad ciuitatis fortitudinem. i Et sectis. ad eius pulchritudinem. k In altitudine cubitorum septuaginta. ꝛc. in quo apparet fortitudo ciuitatis maxima. l Turres ꝓ eius. que erant disposite per murum: m Posuit in altitudine cubitoꝝ. c. ꝛ sic excedebant altitudinē murorū triginta cubitis. n Per quadrū ꝓ earum latus vtrūq; ꝛc. erant aūt iste turres quadrate ad angulos equales ꝛ vltra murū ciuitatis ꝓtendebantur extra p spaciū viginti pedū ꝛ tantū ex opposito intra murū. o Posuitq; portas eius. i. ciuitatis. p In altitudine turriū. i. iuxt turriū altitudinē. ex vtraq; enim parte cuiuslibet porte erant turres edificate altiores ceteris turribus ad facilius ꝓbendū accessum ad portas. q Et gloriabat quasi potens. singulariter. r In potentia exercitus sui. i. bellatorum suorum. s Et in gloria quadrigarū suarum. i. curruū suorum. nam antiquitus in curribus pugnabant. ut habetur in libris Josue: Judicum: ꝛ alia Reg. t Anno igitur. Hic cōsequenter describitur huius arphaxat rebellatio cum dicitur: Anno igitur. xij. regni sui nabuchodonosor ꝛc. Hic annus xij. nō refertur ad tempus regni arphaxat: sed ad temp regni cambisis qui dicitur hic nabuchodonosor rōne supradicta. sicut patebit. j. in principio ca. ij. Sed contra hoc videtur. quia cambises regnauit tm octo annis. sicut dixi ō. in epistola Hieremie ꝛ in Daniele: ꝛ pluribus alijs locis. Dicendū q ibi numerant tm anni quibus regnauit post mortem patris. hic autem incipit numeratio a tempore quo cepit regnare super assyrios in niniue viuente adhuc patre. v Pugnauit cōtra arphaxat ꝛ obtinuit eum. i. totaliter rebellauit. x In campo magno. ꝛ sic erat locus aptus ad capiendū tantos exercitus. y Circa euphraten. i. iuxta. sicut Tobie vltō. dicit: Sz quacūq; die seplexeritis matrem vestrā circa me. i. iuxta me. z In campo eriochregis elicoꝝ. erat aūt iste q̄dam regulus in cui terra cōuenerūt duo reges magni ad pugnandū. a Tūc exaltatū. hic ꝓsiter ponitur generalis ꝓsecutionis occasio secūda. ꝛ 2ō subdit ꝓsecutio ipsa. ca. ij. Circa ꝑmū dr: Tūc exaltatū ē regnū nabuchodonosor. ex illa notabili victoria. b Et cor eius elevatū est. in superbiā: ꝓpter qō voluit dilatare suam potentiā. ideo subdit: c Et misit ꝛc. in cilicia ꝛ damasco. que est metropolis syrie. Isaie. vij. Caput syrie damascus. d Et libano. qui est in cōfinio terre sancte ꝛc. e Quoscūq; pueniaꝫ ad montes ethiopie. qui sunt in occidentali parte: volebat enim dilatare suā monarchiā ab oriēte vsq; in occidentē. f Ad hos oēs misit nūcios nabuchodonosor. ut se subijcerent illi voluntarie. g Qui omnes vno animo cōtradixerunt. nolentes ei subijci. sed cōtra hoc videtur q habet j. Esdre. iiij. scilz q habitantes in samaria erant nati ex regno magis sensum e sensu cū ex verbo verbū transferens. Multorum codicum varietatem vitiosissimam amputauit: sola ea que intelligentia integra in verbis chaldeis inuenire potuit: latinis expressi. Accipite iudith viduā: castitatis exemplū: ꝛ triūphali laude perpetuis eam preconijs declarate. Hanc enim non solū feminis: sed ꝛ viris imitabilem dedit: qui castitatis eius remuneratoꝛ: virtutem ei talem tribuit: ut inuictum omnib hominib vinceret ꝛ insuperabilem superaret.

Explicit prologus.

Incipit liber Judith. Cap. i R Phaxat a itaq; rex medoꝝ subiugauerat b multas gentes ꝑ perio suo ꝛ c ipse edificauit ciuitatem potentissimā quam d appellauit egbathanis. Ex e lapidib quadratis ꝛ f sectis fecit muros ei: ꝛ in g altitudine cubitorū septuaginta ꝛ in latitudine cubitorū triginta. turres h ꝓ eius posuit i in altitudine cubitorum centum. Per k quadrū ꝓ earum: latus vtrūq; vicenoꝝ pedum spacio tendebat: posuitq; l portas eius in m altitudine turrium. Et n gloriabat quasi potens in o potentia exercit sui: ꝛ p in gloria quadrigarū suarū. Anno q igit duodecimo regni sui: nabuchodonosoꝛ rex assyrioꝝ q regnabat in ninue ciuitate magna: pugnauit r cōtra arphaxat: ꝛ obtinuit eū in s campo magno qui appellatur ragau circa t euphraten ꝛ tigrin ꝛ iadason in u campo erioch regis elicoꝝ. Tūc x exaltatū est regnū nabuchodonosoꝛ: ꝛ y cor eius elevatū est. Et z misit ad omnes qui habitabant in cilicia ꝛ damasco ꝛ a libano: ꝛ ad gētes q̄ sunt in carmelo ꝛ cedar ꝛ inhabitantes galileā: in cāpo magno esdrelon: ꝛ ad oēs q erāt in samaria ꝛ trās flumen iordanē vsq; ierl̄m ꝛ oēm terram iesse: quousq; ꝑueniaꝫ ad montes ethiopie. Ad hos b oēs misit nuncios nabuchodonosoꝛ rex assyrioꝝ: qui c oēs vno animo

assyrioꝝ ⁊ obedientes illi regi. hic aũt inter ciuitates rebellantes ponit samaria: ꝓpter hoc ⁊ multa alia que non videntur scripturis canonicis bene cõsonare. liber iste apud hebreos habetur tanq̃ omnino apocryphus. potest tamẽ ad hoc dici q̃ samaria aliquando accipitur stricte ꝓ ciuitate illa que fuit metropolis in regno decem tribuũ: ⁊ locis ei ꝓpinquis: in quibus habitabant gentiles dicti. aliquando magis large pro toto regno decem tribuũ: eo q̃ illa ciuitas erat metropolis. ⁊ sic accipitur hic. quia in partibus a ciuitate remotis redierunt aliqui fugitiui de israel ibidẽ habitantes. s. in samaria extenso nomine dicta. a Et remiserunt eos vacuos. muneribus ⁊ tributis. b Tunc indignatus nabuchodonosor. quia ꝓ superbia putabat oẽs gentes illas ei⁹ obedire mandatis sine contradictione. c Jurauit per thronum ⁊ regnũ suũ. ad maiorem assertionem. d Ut defenderet se de omnibus regionibus his. minus dicendo pl⁹ sigt. Ut defenderet se. i. inuaderet omnes regiones illas. ⁊ est quedam figura q̃ liptote vocatur.

e Cap. iij. Anno tertiodecimo Posit⁹ occasionib⁹ persecutionis gentium multarum. hic cõsequenter describitur persecutio ipsarum: ⁊ diuiditur in duas partes. quia primo ponit hec persecutio. secundo multorum humiliatio. ca. iij. prima adhuc in duas. quia primo ponitur dispositio exercitus. secundo ipsius progressus. ibi: Et profectus est. prima adhuc in duas. quia primo ponitur preceptum regis. secundo obedientia ducis. ibi: Tunc holofernes. Circa primũ notatur tempus. cum dicitur: Anno tertiodecimo nabuchodonosor. ex hoc patet verum qđ predictum est. s. q̃ annus. xij. erat regni nabuchodonosor. nam anno duodecimo habuit victoriam ex qua eleuat⁹ misit nuncios ad dilatandum suam potentiam quibus repulsis posuit se anno. xiij. ad hoc obtinendum p violentiam. f Vicesima ⁊ secunda die mensis primi. qui est martius apud hebreos. sicut plen⁹ declarauit Beñ. vij. ⁊ Exo. xij. finis enim huius mensis in quo est principium veris est tempus aptũ ad disponendum de bellis maxime in terris calidis cuiusmodi sũt prenominate. g Factum est verbum. i. diuulgatum. h Ut defenderet se. exponatur ut ſ. i Vocauitq̃ ad se oẽs maiores natu ⁊c. ut melius fieret ꝓsecutio negocij inchoati de eorum consensu. k Et habuit cum eis mysterium. i. secretum. l Consilij sui. tractando cum eis de hoc qđ cogitauerat. Cetera patent vsq̃ ibi: m Vocauit nabuchodonosor rex holofernẽ ⁊c. ut rex ad custodiam regni remaneret: ⁊ holofernes ad eius dilatationem ꝓcederet. n Egredere aduersus omne regnũ occidentis. omnes enim terre supradicte erant ad plagam occidentalem respectu regni assyrioꝝ. o Et cõtra eos precipue ⁊c. licz enim omnes renuissent dare tributum. aliqui tamẽ fecerant specialẽ cõtemptũ ejiciendo nuncios nabuchodonosor sine honore. ut predictum est. s. cum viruperio. quia min⁹ dicendo plus sigt. p Tunc holofernes. hic ꝓpriter ponitur obedientia ducis. cum dicitur: Tũc holofernes vocauit duces ⁊c. i. illos q̃ erant necessarij ad regimẽ exercitus sub eo. q Et dinumerauit viros. pro tanto negocio necessarios. r Centũ viginti milia ꝑditum pugnatorum. nam in ꝑditibus consistit robur exercit⁹. ut dicit Vegetius libro de re militari. s Et equites sagittarios. xij. milia. equites enim tunc pugnabant sagittãdo: ⁊ maxime in aggressu belli. sicut modo faciũt tartari habitantes in prib⁹ illis. t Demq̃ expeditionem suam preire fecit. i. illos qui ꝓuidebãt necessaria exercitui. ideo subditur: v Cũ bis que exercitibus sufficerent copiose. nam in castris magis timenda est fames q̃ gladius. ut dicit Vegetius libro de re militari. x Frumẽtũ ex oi syria. i. ex locis syrie magis abundantib⁹. y In transitu suo parari cõstituit. i. reduci ad loca p q̃ debebat transire. z Aurum ꝙ ⁊ argentum ⁊c. ad soluendum bellatorum stipendia. a Et profectus est. Descripto exercitus apparatu. hic consequenter describitur eius progressus. cum dicitur: Et profectus est ipse ⁊ omnis exercitus cum quadrigis. portantibus tentoria. machinas ⁊ alia exercitui necessaria. b Qui cooperuerunt faciem terre sicut locuste. hyperbole est ad exprimendum magnam populi multitudinem. c Cũq̃ ꝑtransisset fines assyriorum. vbi erat inuadendum. d Ascenditq̃ omnia castella eorum. ita q̃ fortitudo situs non poterat eos defendere contra eum. e Effregit autem ciuitatem opinatissimam. id est famosissimam nomine melothi. ad quam conueniebant mercatores de diuersis partibus orbis. ⁊ sic eius famam deportabant ad partes remotas. aliqui libri habent: Optimatissimã. id est optimam. ⁊ redit in eandem sententiam. ex hoc enim q̃ erat optima frequentabatur a mercatoribus diuersis. f Et filios israel qui erant contra faciem deserti. antiqui libri habent: Et filios ismael ⁊c. ⁊ est verior littera. quia agareni descendentes ab ismaele habitabant tunc in desertis. g Et transiuit euphraten. qui est vnus de quatuor fluminibus paradisi. Beñ. ij. h Usq̃quo perueniatur ad mare. scilz mediterraneum. i Adduxitq̃ omnes filios madian. id est homines madianitas ad augmentum sui exercitus. k Et post hoc descendit in campos damasci in diebus messis. ut magis posset habitatoribus nocere. ideo subditur: Et succendit omnia sata: omnesq̃ arbores ⁊c.

cõtradixerũt: ⁊ remiserũt eos vacuos: ac sine honore abiecerunt. Tunc indignatus nabuchodonosor rex ad omnẽ terram illã: iurauit per thronũ ⁊ regnũ suũ q̃ defenderet se de omnib⁹ regionibus his. II

Anno tertiodecimo nabuchodonosor regni vicesima ⁊ secunda die mẽsis primi: factum est verbũ in domo nabuchodonosor regis assyrioꝝ: ut defenderet se. Vocauitq̃ omnes maiores natu: oẽsq̃ duces bellatores suos: ⁊ habuit cũ eis mysteriũ ꝓsilij sui. Dixitq̃ cogitationẽ suã in eo eẽ ut oẽm terrã suo subiugaret imperio. Qđ dictũ cũ placuisset oibus vocauit nabuchodonosor rex holofernem principẽ militie sue. ⁊ dixit ei: Egredere aduersus oẽ regnũ occidẽtis: ⁊ ꝑ tra eos precipue q̃ cõtempserũt imperiũ meũ. Nõ parcet oculus tuus vlli regno: oẽmq̃ vrbẽ munitã subiugabis mihi. Tũc holofernes vocauit duces ⁊ magistratꝰ virtutis assyrioꝝ ⁊ dinumerauit viros in expeditione sicut precepit ei rex centũ viginti milia ꝑditũ pugnatoꝝ: ⁊ eq̃tes sagittarios duodecim milia Demq̃ expeditionẽ suã fecit preire in multitudine innumerabiliũ cameloꝝ: cũ bis q̃ exercitibus sufficeret copiose: boum q̃z armẽta gregesq̃ ouiũ: q̃rũ non erat numerus. Frumentũ ex oi syria in transitu suo parari ꝓstituit. Aurũ ꝙ ⁊ argentũ de domo regis assumpsit multũ nimis. Et ꝑfectus est ipse ⁊ ois exercitus cũ quadrigis ⁊ equitibus ⁊ sagittarijs: qui cooperuerũt faciẽ terre sicut locuste. Cũq̃ ꝑtransisset fines assyriorum: venit ad magnos mõtes ange qui sunt a sinistro cilicie: ascenditq̃ oia castella eoꝝ ⁊ obtinuit oẽm munitionẽ. Effregit aũt ciuitatẽ opinatissimam melothi: predauitq̃ oẽs filios tharsis: ⁊ filios ismael q̃ erãt ꝓtra faciẽ deserti: ⁊ ad austrum de celeon. Et trãsiuit euphraten: ⁊ venit in mesopotamiã: ⁊ fregit oẽs ciuitates excelsas q̃ erant ibi a torrente mãbre vsq̃ quo ꝑueniãt ad mare: ⁊ occupauit terminos eorum a cilicia vsq̃ ad fines iaphet: qui sũt ad austrũ. Adduxitq̃ oẽs filios madian: ⁊ ꝑdauit omnẽ locupletationẽ eoꝝ: oẽsq̃ resistentes sibi occidit in ore gladij. Et ꝑ hoc descendit in campos damasci in diebus messis ⁊ succendit omnia

a Et cecidit timor illius super omnes ꝛc.] ꝓpter crebras illius victorias ⁊ crudelitates magnas. b Cap. iij.

Unc miserunt. hic cõsequenter ꝛscribitur multarum gentium humiliatio. ⁊ secundo subditur holofernis dura dominatio. ibi: Tunc ꝛscendit. Circa primũ dicitur: Tũc miserũt legatos suos ꝛc.] ad euadendum maiora mala. ⁊ ideo sequitur:

Melius est enim. i. minus malum: quod cõparatum ad maius batꝛ rationem boni ⁊ eligibilis. v Ut viuentes seruiamus nabuchodonosoꝛ regi magno ꝛc. ipsi seruitutis nostre dãna patiamur. i. maiora dãna sustineam⁹ ꝙ̃ sit seruitus. quia seruitus est moꝛs ciuilis que est moꝛs fm quid tm̃. ꝓpter quod est minus malum ꝙ̃ moꝛs coꝛporalis que est moꝛs simpliciter. e Omnis ciuitas nostra ꝛc. id est omnia exteriora bona: ⁊ etiam ꝓpria coꝛpora ponimus in obediẽtia tua. f Tunc ꝛscendit. hic cõsequenter ꝛscribitur holofernis dura dominatio. ⁊ patꝛ littera exceptis aliquib⁹ que trãscurrenꝫ.

g Assumpsit sibi auxiliarios viros fortes. ad reintegrandum numerũ eorum qui ꝛ suo exercitu moꝛtui erant. ⁊ etiam ad fortificandum suum exercitum. b Exirẽt i obuiã. in signũ reuerentie. i Excipientes eum cum coronis. in plurali: in signũ multiplicis victorie. k Et lampadibus. i. luminaribus. l Ducentes choꝛos. in signum leticie ꝙ̃ius esset magis ficta ꝙ̃ vera. m Nec ista tamen facientes. ad impetrandum eius ꝛuoluntatem. n Ferocitatem pectoꝛis ei⁹ mitigare potuerunt. ad plenum. o Nam ⁊ ciuitates eorum ꝛstruxit. muros interrumpendo postꝙ̃ fuerat receptus pacifice. p Et lucos eorum excidit. in quibus vacabant idolatrie. ⁊ subditꝛ ratio cum dicitur: q Preceperat enim illi nabuchodonosoꝛ rex ꝛc. Volebat enim sibi diuinũ honoꝛem arripere nimia eleuatus superbia: ꝓpter quod ꝛi iudicio iusto ꝓrdidit regnum ꝓ se ⁊ posteritate sua. Ille enim qui sibi succesꝛit fm latinos fuit dar⁹ filius bystaspis alienus a genere regio. fm hebreos ꝭo fuit assuer⁹ qui similiter fm eos nõ fuit ꝛ stirpe regia: quod dictum in superioꝛibus sum secutus. r Pertransiens autem syriam sobal. erat enim syria in pluribus dominijs diuisa. s Et sedit ibi. i. mansit. sicut Deut⁹. j. Sedistis in cades tempoꝛe multo. i. mansistis. t Per triginta dies in quibus diebus ꝛc. plures enim turme sui exercit⁹ diꝛserse fuerant ad capiendum ⁊ spoliandum parua loca ⁊ foꝛtalicia: in quibus non erat necesse totum exercitum conuenire.

Unc audientes. Postꝙ̃ ꝛscripta v Cap. iiij. est occasio pꝛsecutionis gentium plurium generaliter. hic ꝓpter ponit occasio pꝛsequẽdi filios israel specialiter ꝙ̃ fuit. q: filij israel sicut ceteri eũ non solũ nõ receꝑunt. sed magis ad resistendum se pꝛparauerunt. Et diuiditur in duas partes. quia primo ponit huius resistentie causa. secundo summi sacerdotis circa resistẽtiã diligentia. ibi: Sacerdos etiã. Circa primũ dicit: Tũc audientes filij israel ꝛc. s. ferocitates holofernis. t Qui habitabant terram iuda. illi enim qui redierant ꝛ captiuitate babylonica habitabãt in hierusalẽ ⁊ circa. y Timuerũt valde a facie eius. ꝓpter magnitudinem ⁊ foꝛtitudinem sui exercitus: z Ne hoc faceret hierusalem ⁊ templo domini. plus enim timebant ꝛ destructione diuini cultus: ꝙ̃ ꝛ ꝓpꝛijs coꝛporibus. Uidentur tamen ea que dicuntur hic esse falsa. quia cambises qui dicitur hic nabuchodonosoꝛ: ut predictum est. mãdauit opus templi inchoatum dimitti. ut habetur. j. Esdre. iij. ita ꝙ templũ nõ fuit reedificatũ nisi vsq ad appodiationem hominis super terram vsq ad secundum annũ darij in quo fuit opus resumptum. ut habetur. j. Esdre. v. ⁊ Aggei. j. ca. qõ fuit postea ꝓ quadraginta annos ⁊ amplius. Similiter ciuitas hierusalem non fuit reedificata vsq ad aduentum neemie quod fuit etiam postea. ⁊ ideo non videtur hoc verũ quod dicitur ꝛ templo ⁊ ciuitate hierusalem. Similiter. j. Esdre. iiij. dicitur: ꝙ filij israel ad mandatum regis dimiserũt edificia templi: ꝓpter quod non videtur ꝓbabile ꝙ auderẽt eius exercitui resistere: ꝓpter quod hebrei non recipiunt hunc librum: nec habetur apud eos. Potest tamen ad hoc dici: ꝙ licz templum non esset reedificatum nec etiam ciuitas hierusalem: tamen iudei ꝛ captiuitate babylonica reuertentes ereꝛerunt sibi altare holocausti ad immolandũ domino mane ⁊ vespere: fundauerunt etiam templum ⁊ ereꝛerunt murũ super terrã vsq ad appodiationẽ hois. ut habetur. j. Esdre. iij. ⁊ hoc vocatur hic templum domini. eo ꝙ fiebãt ibi oblationes ꝛo celi. similiter licz muri ciuitatis hierusalem non essent reedificati: nec etiam edificia interius cõmuniter tamen erant ibi facta aliqua habitacula ꝓ sacerdotibus ⁊ ministris ⁊ alijs volentibus ibi habitare ex ꝛuotione. ⁊ hoc vocatur hierusalem. ⁊ licz populus reuersus ꝛ babylone cessasset edificare templũ ad cambisis regis mandatum. tamen magis voluit se moꝛtis exponere periculo ꝙ̃ ꝙ ꝛstrueretur diuinus cultus ab eis resumptus. Et simile legitur in libris machabeoꝝ ꝛ matbathia ⁊ filijs eius. qui licz vellent seruire antiocho regi. tamen sibi restiterunt eo ꝙ volebat ꝛstruere cultum dei. ⁊ similiter Josephus libro ꝛ iudaico bello refert ꝙ populus habitans in iudea magis elegit moꝛi ꝙ̃ ꝙ in templo poneꝛet statua imꝑatoꝛis Caij. a Et miserũt in omnem samariam. hic non accipitur samaria ꝓ ciuitate metropoli ⁊ locis sibi ꝓpinquis in quib⁹ habitabant gentiles ꝛ regno assyrioꝝ: sed ꝓ partib⁹ remotis i regno ꝛeꝰ tribuũ

satã: omnesq; arboꝛes ⁊ vineas fecit incidi: ⁊ [a] cecidit timoꝛ illius sup omnes inhabitantes terram.] III

Unc [b] miserũt legatos suos vniuersarũ vrbiũ ac ꝓuintiarum reges] ac ꝓncipes syrie. s. ⁊ mesopotamie: ⁊ syrie sobal ⁊ libye atq; cilicie qui venientes ad holofernem dixerunt: Desmat indignatio tua circa nos. Melius [c] est enim ut [d] viuentes seruiam⁹ nabuchodonosoꝛ regi magno: ⁊ subditi simus tibi ꝙ̃ morientes cum interitu nostro: ipsi seruitutis nr̃e dãna patiamur. Dis [e] ciuitas nostra: omniq; possessio: oes mõtes ⁊ colles ⁊ campi ⁊ armẽta boum: gregesq; ouiũ ⁊ capraꝝ: equoꝝq; ⁊ camelorũ ⁊ vniuerse facultates nostre atq; familie in ꝓspectu tuo sũt. Sint omnia sub lege tua. Nos etiam ⁊ filij nostri sum⁹ tui sum⁹. Veni nobis pacificus dñe ⁊ vtere seruitio nostro sicut placuerit tibi. Tũc [f] ꝛscendit ꝛ mõtibus cum equitibus in virtute magna: ⁊ obtinuit oẽm ciuitatem: ⁊ omnẽ inhabitantẽ terram. De vniuersis autem vrbibus assumpsit [g] sibi auxiliarios viros fortes ⁊ electos ad bellũ Tantusq; metus ꝓuintijs illis incubuit: ut vniuersarũ vrbiũ habitatoꝛes ꝓncipes ⁊ honorati simul cũ ꝓpꝛijs exirent [h] i obuiam venienti: excipientes [i] eũ cum coꝛonis ⁊ [k] lampadib⁹: ducentes [l] choꝛos in tympanis ⁊ tybijs. Nec [m] ista tamẽ facientes ferocitatem [n] eius ꝛctoꝛis mitigare potuerũt. Nam [o] ⁊ ciuitates eoꝝ ꝛstruxit: ⁊ [p] lucos eorum excidit. Preceꝑat [q] enim illi nabuchodonosoꝛ rex: ut omnes ꝛos terre exterminaret: videlꝫ vt ipse solus diceꝛet ꝛ⁹ ab his nationib⁹ que potuissent holofernis potẽtia subiugari. Pertransiens [r] autem syriã sobal ⁊ oẽm apamiã: oẽmq; mesopotamiã venit ad idumeos in terra gabaa: accepitq; ciuitates eoꝝ: ⁊ [s] sedit ibi per [t] triginta dies in quibus diebus adunari ꝓcepit vniuersũ exercitũ virtutis sue.

Unc [u] audientes hec filij isral qui [x] habitabãt terrã iuda: timuerunt [y] valde a facie eius. Tremoꝛ etiam ⁊ horroꝛ inuasit sensus eoꝝ: ne [z] hoc faceret hierlm ⁊ templo dñi: qõ fecerat ceteris ciuitatib⁹ ⁊ templis earũ. Et [a]

in quibus habitabant aliqui iudei.sicut dictum fuit ꝯ.j.ca. a Et preoccupauerunt omnes vertices montiū.ut facilius impedirent transitum aduersariorū. b Et muris circūdederunt vicos suos.id est loca imunita. c Et congregauerunt frumenta ⁊c.] ut de ipsis viuere possent in obsidione.

non enim habebāt exercitum qui cōtra adūsarios exire posset in campum. d Sacerdos etiam. hic ꝓsequenter describitur circa resistētiam banc sūmi sacerdotis diligentia.⁊ primo scripto.secundo verbo ibi: Tūc eliachim. Circa primū dicitur:Sacerdos etiam eliachim.⁊c. aliq̄ dicunt q̄ iste fuit sūmus sacerdos:⁊ succesit iesu filio iosedech.ꝙ hoc non potest stare cum precedentibus.scitz q̄ hec historia ptigerit tpe cāpsis.ut cōmuniter tenetur a doctorib⁹.quia iesus filius iosedech cū primis rediit de babylone.ut habetur j. Esdre. ij.⁊ fuit sūm⁹ sacerdos toto tempore cambisis ⁊ vsq; ad tempus darij:sub quo ꝓsūmatū ē secundū tēplū.ut patet Zach.iij.⁊ iō oportet dicē q̄ iste eliachim fuit idem cū victo iesu.⁊ fuit binomius: sicut ⁊ multi alij. uel q̄ iste eliachim fuit alius sacerdos sub sūmo sacerdote constitutus ad hec agenda. uel q̄ historia iudith nō cōtigit tpe cambisis: sed per magnū temp⁹ postea.⁊ huic cōsonat q̄ ipse dicit sūmus sacerdos.j.co.ca.primū autem videtur melius ⁊ magis consonū precedentibus. e Scripsit ad vniuersos ⁊c.ut obtinerent ascensus montiū p quos via esse poterat ad ir'm.quia sicut dictum est ꝯ.plus timebant de destructione cult⁹ diuini q̄m de ꝓpriis corporib⁹. f Et clamauit omnis ꝓ'lus ad dominū.fecit enim primo q̄d potuit p'm viam humanā ne tentaret deum: ⁊ residuū q̄d facere nō poterat.hoc precibus cōmendabat. g Et humiliauerūt animas suas ⁊c.⁊ nō tm̄ corpora.nam sicut dicitur Eccle.xxxv. Oratio humiliantis se nubes penetrabit. h Infantes p'strauerunt cōtra faciem templi dñi.ut respiceret ad eorū innocentiam. i Et altare dñi operuerunt cilicio.sicut aliqñ ostium ecclesie obstruitur spinis in signū afflictionis. k Et vxores eorum in diuisionem.p raptor̄ violentiam. l Et sancta eorum.i.loca diuini cultus. m Inpollutionē. exercēdo ibi p gentiles idolatriā.sicut factū fuit postea tēpore antiochi illustris. n Tunc eliachim.hic cōsequenter ponitur hui⁹ eliachim diligētia verbo ⁊ facto.cū dicitur: o

misserunt in oēm samariā p circuitū vsq; biericho: ⁊ preoccupauerunt oēs vertices montiū. Et muris circūdederūt vicos suos: ⁊ cōgregauerūt frumēta in prepationē pugne.] Sacerdos etiā eliachim scripsit ad vniuersos q̄ erāt ꝓra esdrelon q̄ est ꝓra faciem campi magni iuxta dotaim: ⁊ vniuersis p q̄s via transit⁹ esse poterat: ut obtinerent ascensus montiū p q̄s via esse poterat ad ir'm: ⁊ illic custodirent vbi angustū iter eē poterat inter montes. Et fecerunt filij isr'l sm q̄ constituerat eis sacerdos dñi eliachim. Et clamauit omnis ꝓ'lus ad dñm instātia magna: ⁊ humiliauerūt alas suas in ieiunijs ⁊ orationibus ipsi ⁊ mulieres eor̄. Et induerunt se sacerdotes cilicijs: infantes p'strauerūt cōtra faciem templi dñi: ⁊ altare dñi opuerunt cilicio. Et clamauerunt ad dñm deū isr'l vnanimiter: ne darent in predā infantes eor̄: ⁊ vxores eor̄ in diuisionē: ⁊ ciuitates eor̄ in exterminiū: ⁊ sancta eor̄ in pollutionē. Tūc eliachim sacerdos dñi magn⁹ circuiuit oēm isr'l: allocutusq; est eos dicēs: Scitote q̄ exaudiet dñs preces vestras: si manentes pmāseritis in ieiunijs ⁊ orationibus in conspectu dñi. Memores estote moysi serui dñi: qui amalech confidentē in virtute sua ⁊ in potentia sua ⁊ in exercitu suo ⁊ in clypeis suis ⁊ in curribus suis ⁊ in equitibus suis: non ferro pugnando: sed precibus sanctis orando vicit. Sic erunt vniuersi hostes israel: si pseueraueritis in hoc ope quod cepistis. Ad hanc igitur exhortationem eius deprecantes dominū p manebant in cōspectu dñi: ita ut etiam hi qui offerebāt dño holocausta: precincti cilicijs offerrent sacrificia dño: ⁊ erat cinis sup capita eor̄. Et ex toto corde suo oēs orabant deū: ut visitaret p'lm suū isr'l. v Ⅴnciatūq; est holoferni principi militie assyrior̄ q̄ filij israel prepararent se ad resistendum: ac montium itinera conclusissent: ⁊ furore nimio exarsit in iracundia magna. Vocauitq; omnes principes moab: ⁊ ducens ammon ⁊ dixit eis: Dicite mihi q̄s sit p'ls iste: qui montana obstitit: aut q̄ quales ⁊ quāte sint ciuitates eor̄: que etiam sit virtus eorū: aut que sit multitudo eor̄: uel q̄s rex militie illorum: ⁊ quare pre omnib⁹ qui habitāt in oriente isti ꝓtempserūt nos: ⁊ nō exierūt in obuiā nobis: ut susciperēt nos cū pace? Tunc achior dux omniū te moysi serui dñi: qui amalech confidentē in virtute sua ⁊ in potentia sua ⁊ in exercitu suo ⁊ in clypeis suis ⁊ in curribus suis ⁊ in equitibus suis: non ferro pugnando: sed precibus sanctis orando vicit. Sic erunt vniuersi hostes israel: si pseueraueritis in hoc ope quod cepistis. Ad hanc igitur exhortationem eius deprecantes dominū p manebant in cōspectu dñi: ita ut etiam hi qui offerebāt dño holocausta: precincti cilicijs offerrent sacrificia dño: ⁊ erat cinis sup capita eor̄. Et ex toto corde suo oēs orabant deū: ut visitaret p'lm suū isr'l. v Ⅴnciatūq; est holoferni principi militie assyrior̄ q̄ filij israel prepararent se ad resistendum: ac montium itinera conclusissent: ⁊ furore nimio exarsit in iracundia magna. Vocauitq; omnes principes moab: ⁊ ducens ammon ⁊ dixit eis: Dicite mihi q̄s sit p'ls iste: qui montana obstitit: aut q̄ quales ⁊ quāte sint ciuitates eor̄: que etiam sit virtus eorū: aut que sit multitudo eor̄: uel q̄s rex militie illorum: ⁊ quare pre omnib⁹ qui habitāt in oriente isti ꝓtempserūt nos: ⁊ nō exierūt in obuiā nobis: ut susciperēt nos cū pace? Tunc achior dux omniū

Circuiuit omnē isr'l.ut ex presentia sua ⁊ verbo ꝓpio magis excitaret p'lm q̄ solo scripto. p Scitote q̄m exaudiet dñs preces vestras ⁊c.nam oratio que ē pia.p se ⁊ pseueras semp exaudit. q Memores estote moysi ⁊c.hec historia hr̄ Exo.xvij. vbi dr̄: Cūq; leuaret moyses man⁹ vincebat isr'l.sin aūt paululū remisisset suprarabat amalech.⁊ subdit ibidem: Et factū est ut non lassarent man⁹ eius vsq; ad occasum solis. fugauitq; iosue amalech ⁊ p'lm eius in ore gladij Cetera patent vsq; ibi: r Offerebāt dño holocausta precincti cilicijs. ⁊ hoc exteri⁹ in signū afflictionis ⁊ humiliationis. Sacrificiū autē ecclesie q̄ est eucharistia non est licitū offerre nisi in vestimētis ꝓpter reuerētiā sacramēti. sacrificiū ꝯo veteris legis quod erat tm̄ figurale non erat tante reuerentie.cetera patent.

s Cap.v. Ⅴnciatūq; est. Postq̄ veteri pta est pcutionis filior̄ israel specialis occasio.hic ꝓsequenter describitur ipsa pcutio. Circa quam primo ponitur holofernis inquisitio.secundo achior responsio. ibi: Tunc achior. tertio assyrior̄ indignatio. ibi: Et factū est. Circa primū dicitur: Ⅴnciatūq; est holoferni. p exploratores suos ad hoc missos t Exarsit in iracundia.nā ex superbia credebat q̄ null⁹ auderet moueri ad resistendū sibi. v Vocauitq; oēs ꝓncipes moab ⁊ duces ammon.isti enim habitabāt ꝓpe iudeā. ꝓpter q̄ de statu iudeor̄ melius dicere poterant veritatē. x Dicite mihi quis sit ꝓls iste. q̄tum ad eius originem. y Et quales ⁊ quante sint ciuitates eor̄. ut audeant confidere de defensione earum. z Que etiam sit virtus eorum.in corporibus: ⁊ audacia in mentibus. a Aut que sit multitudo eor̄.i.quanta ⁊ qualiter armata. b Uel quis rex militie eorum.i.q̄s prouidus ⁊ bellicosus. c Et quare pre omnibus ⁊c.i. si non confidunt in predictis.que potest tunc esse causa sue rebellionis? d Qui habitant in oriente. Hoc videtur esse contra illud q̄d dicitur ꝯ.ij.ca. Egredere aduersus omne regnū occidentis. Dicendū q̄ licz omnes terre supra nominate: inter quas ē hierusalem ⁊ iudea: sint in pte occidentali respectu regni assyriorum.tamen respectu totius terre habitabilis iudea ⁊ alie terre quas subiugauerat holofernes magis erant orienti ꝓpinque q̄m occidenti.nec obstat q̄ hierusalem dicitur esse in medio terre habitabilis.nam hoc dicitur.eo q̄ est in quarto climate quod est medium.climata ꝯo non distinguunt sm distantiam aboriente in occidentem.sed sm distantiā a meridie in aquilonem. e Tunc achior. Hic cōsequenter ponitur ipsius achior responsio.qui primo dat suam responsionem.secundo infert intentā conclusionē.ibi: Nunc ergo. prima in tres.nam in respōsione achior primo describitur hebreorum genus.secundo eorum ꝓgressus.ibi:

Cūcp operuisset. tertio ipsorum virtus ibi: Ubicūcp ingressi sunt. sicut pretulerat holofernes. Circa primū dicitur: Tunc achior dux omniū filiorum ămon respondens ait ⁊c. Erat enī principalis inter ămonitas qui descenderant de lot nepote abrahe; propter quod scicbat historiam hebreorum ex eodem genere descendentiū. ⁊ ideo obtulit se ad respondendū.

a Populus iste ex pgenie chaldeorū ē. ut dr Ben. xj. Tulit itaq; thare abrahā filium suū ⁊ lot filium aran filij sui ⁊ sarai nurum suam: ⁊ eduxit eos de vr chaldeorum ⁊c. b Hic primū in mesopotamia habitauit. post exitum de chaldea. ut habet Ben. xj. c Cūm noluerūt sequi deos patrum suoꝝ. idola colendo. d Et habitarent in charram. sic enim nominatur hec ciuitas. Act. vij. Ben. xj. nominatur aram. Ciuitatū enim nomina ꝓpter diuersitatem temporum ⁊ linguarum varie pronunciant. e Cūcp operuisset. Hic ꝓsequenter describitur ꝓgressus. ⁊ primo q̄tum ad descensum in egyptū. cum dicitur: Cūcp operuisset omnem terrā fames descenderūt in egyptum. ut habetur Ben. xlvij. f Illicp p quadringentos annos. q incipiendi sunt a nativitate ysaac ⁊ terminandi in exitu de egypto. ut declaratum fuit Ben. xv. g Sic multiplicati sūt ⁊c. ut habetur Exo. j. h Cūcp grauasset eos rex egypti ⁊c. de isto gravamine ⁊ egypti percussione plagis multis. habes in principio Exo. vsq; ad xij. ca. i Cūcp eiecissent eos. Hic secundo describitur hebreorum progressus q̄tum ad mirabilem exitum de egypto. cum dicitur: Cūcp eiecissent eos egyptij. timore mortis compulsi. Exo. xij. k Et iterū eos vellent capere: ⁊ ad suū seruitiū reuocare. Exo. xiiij. l Fugientibus bis deus celi mare aperuit ⁊c. ⁊ hoc totum habes Exo. xiiij. m Egressis etiam mare rubrum deserta syna montis occurrerunt. ⁊ contrariū videtur Exo. xv. vbi dr: Tulit aūt moyses israel de mari rubro: ⁊ egressi sūt i desertū sur. dicendū q̄ hic breuiter reptit historia exitus filioꝝ israel de egypto: ppter qd nō exprimunt hic oia loca: sed solū notabilia inter que est mons synai: ad quem pp̄s tendebat. n In quib⁹ nunq̄ homo habitare potuit. ꝓpter locorū sterilitatem. ⁊ loquit hic de habitatiōe

filiorum ămon respondens ait: Si digneris audire domine dicam veritatem in conspectu tuo de populo isto qui in montanis habitat: ⁊ non egredietur verbū falsum ex ore meo. Populus[a] iste ex progenie chaldeorū est. Hic[b] primum in mesopotamia habitauit: quoniā[c] noluerunt sequi deos patrum suorum qui erant in terra chaldeorū. Deserentes itaq; cerimonias patrū suorū que in multitudine deorum erant: vnū deum celi colebant: qui ⁊ precepit eis ut exirēt inde: ⁊[d] habitarēt i charrā. Cūcp[e] operuisset oēm terrā fames: descenderunt in egyptum illicp[f] p quadringētos annos sic[g] multiplicati sūt ut dinumerari eorum non posset exercit⁹. Cūcp[h] grauasset eos rex egypti atq; in edificationibus vrbium suarū in luto ⁊ latere subiugasset eos: clamauerunt ad dñm suū: ⁊ percussit totam terrā egypti plagis varijs. Cūcp[i] eiecissent eos egyptij a se: ⁊ cessasset plaga ab eis: ⁊[k] iterū eos vellent capere ⁊ ad suū seruitiū reuocare: fugientibus[l] bis deus celi mare aperuit: ita ut bincinde aque quasi murus solidarent: ⁊ isti pede sicco fundum maris pambulādo transirēt. In quo loco dum inumerabilis exercit⁹ egyptiorū eos psequeretur: ita aquis coopertus est: ut nō remaneret nec vnus qui factū posteris nunciaret.] Egressis[m] etiam mare rubrū deserta syna montis occurrerunt: in[n] quib⁹ nunq̄ homo habitare potuit: nec filius hois requieuit. Illic[o] fontes amari obdulcati sūt eis ad bibendū. ⁊[p] p annos quadraginta annonā de celo consecuti sunt. Ubicūcp[q] ingressi sunt si-

ne arcu ⁊ sagitta ⁊ absq; scuto ⁊ gladio: deus eorum pugnauit pro eis ⁊ vicit. Et non fuit qui insultaret pp̄o isti: nisi qñ recessit a cultu dñi dei sui. Quotiēscūcp[r] autem preter ipsum deum suū alterum coluerunt: dati sunt in predam ⁊ in gladiū ⁊ in opprobriū. Quotiēscūcp autem penituerunt se recessisse a cultura dei sui: dedit eis deus celi virtutem resistēdi. Deniq;[s] chananeū regem ⁊ iebuseum ⁊ pherezeum ⁊ etheum ⁊ eueum ⁊ ămoreum: ⁊ omnes potentes in esebon, pstrauerunt: ⁊ terras eorum ⁊ ciuitates eorū ipsi possederunt: ⁊ vsq; dum non peccarent in conspectu dei sui erāt cum illis bona. Deus enim illorum odit iniquitatem. Nam[t] ⁊ antehos ānos cum recessissent a via quam dederat illis de[v] ut ambularent in ea exterminati sūt prelijs a multis nationib⁹: ⁊ plurimi eorum captiui adducti sunt in terram non suam. Mup[x] autem reuersi ad dñm deum suū ex dispersiōe qua dispsi fuerāt adunati sunt: ⁊[y] ascenderunt montana hec omnia. ⁊ iterum possidēt irm vbi sunt sancta sanctorum. Nunc[z] ergo mi dñe perquire si ē aliqua iniquitas eorum in conspectu dei eor: ascendamus ad illos: qm̄ tradens tradet illos deus eorum tibi: ⁊ subiugati erunt sub iugo potentie tue. Si vo non est offensio pp̄li buⁱ⁹ corā deo suo nō poterimus resistere illis: qm̄ deus eorum defendet illos: ⁊ erimus in opprobriū vniuerse tre. Et[5] factū est cum cessasset loq archior verba hec: irati sūt oēs magnates holofernis: ⁊ cogitabāt interficere eum dicentes ad alterutrum: Quis est iste q

in ciuitate vel vsla. pastores enī aliqui poterant sibi gregē pascere. sicut legit de moyse Exo. iij. o Illic fontes amari obdulcorati sunt eis. Exo. xv. p Et p annos. xl. annonam de celo ꝓsecuti sunt. Exo. xvj. q Ubicūcp. Hic ꝓnter describitur hebreor virtus que non erat ex viribus sed ex. protectione dina. ꝓpter qd dr: Ubicūcp ingressi sunt sine arcu ⁊c. licz enī pugnauerūt cū amalech in armis: ⁊ cū alijs septem gentib⁹ qs expulerunt de tra ꝓmissionis: tū nō habuerūt victoriā p arma: sed virtute dina. vñ ⁊ amalech p̄cibus moysi fuit detellatus. ut dictū est ca. p̄ce. ⁊ i pugna iosue ꝓtra reges chanaan lapides grādinis interfecerūt aduersarios. ⁊ sol stetit imobilis spacio vni⁹ diei. Josue. x. r Quotiēscūcp aūt pret ipsū deū ⁊c. ista patent ex decursu libri Judicū. ⁊. iiij. Reg. s Deniq; chananeū regē ⁊c. ut p3 Josue. xij. t Mā ⁊ aī hos annos ⁊c. i. tpe trāsmigratiōis ioachi ⁊ captiuitat⁹ facte sub sedechia exterminate sunt plus p reges assyrioꝝ ⁊ egypti. ut patz. iiij. Regū. ⁊ plurimi eoꝝ captiui adducti sunt. primo per theglathphalasar. iiij. Reg. xv. secūdo per salmanasar. iiij Reg. xvij. ⁊ b̄ q̄tum ad regnum isrl. Q̄tum vo ad regnū iuda per regem babylonis. primo tpe ioachi filij iosie. secundo tpe ioachin filij eius. iij. Reg. xxiiij. tertio tpe sedechie. iiij. Reg. xxv. v Muper aūt reuersi ad dñm ⁊c. i. tpe cyri qui dedit pp̄lo licentiam redeūdi. x Et ascenderūt montana. i. iudeā que est montuosa. y Nunc ergo. Narrata iudeor historia. hic ꝓsequenter achior cōcludit intentum. d. Nunc ergo domine mi ⁊c. ad hoc enim predicta narraverat. ut holofernes sciret nō se posse filios isrl capere nisi p offensam dei sui. ⁊ p3 littera. 3 Et factum est. Posteq; posita ē achior responsio. hic ꝓnter ponit assyrioꝝ indignatio.

ꝛ primo ꝯtum ad duces exercitus. secundo ꝯtum ad principem eius. sequenti ca. Circa primū dicitur: Et factū est cum cessasset loqui ꝛc. irati sunt omnes magnates holofernis. ex fine siue narrationis in qua concluserat eos non posse ꝓpria virtute indeos ꝛebellare. ꝛ patet sñia vsq; ibi: a Ut ergo agnoscat achior quoniam fallit nos. i. falsis verbis decipere nos intendit. b Ut sciat oīs gens quoniam nabuchodonosor deus terre est. nō dicunt deus celi sed terre. videnſ enim illius erroris fuisse qui dicebant diuinam ꝓuidentiā ad celestia se tm extendere. ꝑm ꝙ dicitur Job. xxij. Circa cardines celi perambulat nec nostra considerat. hoc autem nomen deus impositū fuit a prouidentia rerum ꝛ gubernatione. ꝛ ideo deū terre dicebant. cuius regnum ad plura terrena se extendit intentio ꝙo regis nabuchodonosor: ꝛ sui exercit⁹ erat omnem terrā suo subiugare domino. ut dictum est ō. ca. ij. ꝓpter quod a suis denominabatur deus terre.

c Cap. vj. Actū est autē. hic cōsequenter describitur indignatio holofernis. ꝛ primo verbis iniuriosis. secundo factis. ibi: Hic holofernes. Circa ꝑmū patet littera vsq; ibi ꝛ Hic gladi⁹ militie mee. Ex quo videtur ꝙ intēdebat eum interficere pluribus plagis ꝛ cruciatibus. ut exprimitur j. eodem ca. tunc ꝛ ipsum achior diuersis iubeat interire supplicijs. ideo non dicit militis. ſ militie. quia intendebat eum militum ludibrio exponere. d Pozro autem si ꝓphetiā tuā ꝛerā existimas nō cōcidat vultus tuus ꝛ pallor qui faciem tuam obtinet abscedat a te. si verba mea hec putas implere non posse. Ut autem noueris quia simul cum illis hec experieris: ecce ex hac hora illoꝝ populo sociaberis: ut dum dignas mei gladij penas exceperint: ipse simul vltioni subiaceas. e Tunc holofernes precepit seruis suis ut comprehenderent achior: ꝛ ducerent eum in bethuliā ꝛ traderent eum in manus filioꝝ israel. Et accipientes eum serui holofernis ꝓfecti sunt per campestria. sed cum appropinquassent ad montana: exierūt contra eos fundibularij. Illi autē diuertentes a latere montis impugnauerūt achior ad arborem manib⁹ ꝛ pedibus: ꝛ sic vinctum ꝛelictis dimiserunt eum: ꝛ reuersi sunt ad dominū suum. f Pozro filij israel descendentes de bethulia venerunt ad eum. Quem soluentes duxerunt ad bethuliam: atq; in medū populi illum statuentes percontati sunt: quid rerum esset ꝙ illū vinctū assyrij reliquissent. In diebus illis erant illic ꝓncipes: oçias filius micha de tribu symeon: ꝛ charmi qui ꝛ gothoniel. In medio itaq; senioꝝ ꝛ in conspectu omnū achior dixit oia ꝙ locutus fuerat ab holoferne interrogatus ꝛ qualiter populus holofernis voluisset ꝓpter hoc verbum interficere eum: ꝛ quēadmodum ipse holofernes iratus iusserit eum israelitis hac de causa tradi: ut dum vinceret filios israel: tunc ꝛ ipsum achior diuersis iubeat interire supplicijs: ꝓ ꝑ hoc ꝙ dixisset de⁹ celi defensor eorum est. Cūq; achior vniuersa hec exposuisset: omnis populus cecidit in faciem adorātes dominū: ꝛ cōmuni lamentatione ꝛ fletu vnanimes preces suas domino effuderunt dicentes: Domine deus celi ꝛ terre intuere superbiam eorum: ꝛ respice ad nostram humilitatem: ꝛ faciem sanctorum tuorum attende. ꝛ ostende quoniā non derelinquis presumentes de te: ꝛ presumentes de se ꝛ de sua virtute gloriantes humilias. Finito itaq; fletu: ꝛ p totā diem oratione populoꝝ completa: consolati sunt achior dicētes: Deus patrum nostrorū cui⁹ tu virtutē ꝓdicasti: ipse tibi⁹ hanc dabit vicissitudinem filios israel posse dicat resistere regi nabuchodonosor ꝛ exercitibus ei⁹: homines inermes ꝛ sine virtute: ꝛ sine pitia arij pugne: Ut ergo agnoscat achior: quoniam fallit nos: ascendemus in montana: ꝛ cum capti fuerint potentes eorum tūc cum eisdem gladio transuerberabitur: ut sciat omnis gens quoniam nabuchodonosor deus terre est: ꝛ preter ipsum ali⁹ non est.

VI

Actum est autē cum cessassent loqui: indignatus holofernes vehemēter dixit ad achior: Quoniam ꝓphetasti nobis dicens: ꝙ gens israel defendatur a deo suo: ut ostendam tibi quoniā non est deus nisi nabuchodonosor: cum percusserimus eos omnes sicut hominem vnum: tunc ꝛ ipse cum illis assyrioꝝ gladio interibis: ꝛ omnis israel tecum perditione disperiet: ꝛ probabis quoniam nabuchodonosor dominus sit vniuerse terre. Tunc ꝙ gladius militie mee trāsiet per latera tua: ꝛ cōfixus cades inter vulneratos israel: ꝛ non respirabis vltra donec exterminēris cum illis. Pozro autem si ꝓphetiā tuā ꝛerā existimas nō cōcidat vultus tuus ꝛ pallor qui faciem tuam obtinet abscedat a te. si verba mea hec putas implere non posse. Ut autem noueris quia simul cum illis hec experieris: ecce ex hac hora illoꝝ populo sociaberis: ut dum dignas mei gladij penas exceperint: ipse simul vltioni subiaceas. Tunc holofernes precepit seruis suis ut comprehenderent achior: ꝛ ducerent eum in bethuliā ꝛ traderent eum in manus filioꝝ israel. Et accipientes eum serui holofernis ꝓfecti sunt per campestria. sed cum appropinquassent ad montana: exierūt contra eos fundibularij. Illi autē diuertentes a latere montis impugnauerūt achior ad arborem manib⁹ ꝛ pedibus: ꝛ sic vinctum ꝛelictis dimiserunt eum: ꝛ reuersi sunt ad dominū suum. Pozro filij israel descendentes de bethulia venerunt ad eum. Quem soluentes duxerunt ad bethuliam: atq; in medū populi illum statuentes percontati sunt: quid rerum esset ꝙ illū vinctū assyrij reliquissent. In diebus illis erant illic ꝓncipes: oçias filius micha de tribu symeon: ꝛ charmi qui ꝛ gothoniel. In medio itaq; senioꝝ ꝛ in conspectu omnū achior dixit oia ꝙ locutus fuerat ab holoferne interrogatus ꝛ qualiter populus holofernis voluisset ꝓpter hoc verbum interficere eum: ꝛ quēadmodum ipse holofernes iratus iusserit eum israelitis hac de causa tradi: ut dum vinceret filios israel: tunc ꝛ ipsum achior diuersis iubeat interire supplicijs: ꝓ ꝑ hoc ꝙ dixisset de⁹ celi defensor eorum est. Cūq; achior vniuersa hec exposuisset: omnis populus cecidit in faciem adorātes dominū: ꝛ cōmuni lamentatione ꝛ fletu vnanimes preces suas domino effuderunt dicentes: Domine deus celi ꝛ terre intuere superbiam eorum: ꝛ respice ad nostram humilitatem: ꝛ faciem sanctorum tuorum attende. ꝛ ostende quoniā non derelinquis presumentes de te: ꝛ presumentes de se ꝛ de sua virtute gloriantes humilias. Finito itaq; fletu: ꝛ p totā diem oratione populoꝝ completa: consolati sunt achior dicētes: Deus patrum nostrorū cui⁹ tu virtutē ꝓdicasti: ipse tibi⁹ hanc dabit vicissitudinem

offendissent uel non: ꝓpter qō hoc inquirere ꝓsiluerat. Cetera patent. f Tunc holofernes. hic ꝓnter ostenditur eius indignatio factis. ꝛ primo achior ꝛbreis tradendo. secundo eos crudeliter inuadendo. sicut dixerat indignatus. secūda incipit ca. vij. ꝑma diuidit i tres. qꝛ ꝑmo describit achior traditio. secūdo traditi visitio ibi: Pozro filij israel. tertio visquisiti consolatio ibi: Cūq; vniuersa. ꝑma ꝑs ꝑs vsq; ibi: g Exierūt cōtra eos fundibularij. ꝛ dicunt a funda ꝛ bale grece qō est ꝓiectio latine. qꝛ cum funda. ꝓiciunt lapides quoꝝ ictus graues sūt maxime quādo descendunt a superiori parte. h Illi aūt diuertentes ꝛc. volentes se expedire de achior cū tali tamen securitate ꝙ non posset manus ꝛbreorū effugere. i Pozro. hic cōsequenter describitur traditi visquisitio. cum subditur:

k In medio populi illū statuentes percontati sunt ꝛc. mirabant enim de tali ligatione ipsius tam ꝑ de re insolita. l In diebus illis erat illic principes oçias ꝛc. hoc interponit. qꝛ coram eis principaliter adductus fuit achior. ꝛ ibidē achior responsio. cū dicit: Dixit achior oia ꝛc. ꝛ patz lra vsq; ibi: m Propter hoc qō dixisset deus celi defensor eorū č. non eni credebant dei celi ꝓuidentiam ad hec inferiora se extendere. ut predictum est. nec p consequens eius defensionem. n Cūq; achior vniuersa. hic cōsequenter describitur interrogati uel visquisiti cōsolatio. ꝛ ꝑmo per oratione deuotā. cum dicitur: o Dis ꝑs cecidit in faciē. humiliter ꝛ deuote deprecantes: ut de⁹ literaret eos cum ipso achior de manibus holofernis. p Respice ad nostram humilitatem. qui non confidimus de nostris meritis uel virtute: ſ de tua bonitate. q Et faciem sanctorum tuoꝝ attende. s. abrahām: isaac iacob: ꝛ aliorum sanctorum patrum. ut eorū meritis liberemur. r Oratiōe populoꝝ cōpleta ꝓsolati sunt achior. in fine orationis diuinitus confortati. nam melior est finis orationis ꝙ ꝓncipium. Ecclesiastes. vij. s Deus patrum nostroꝝ cuius tu virtutem predicasti. assyrijs nūciando. t Ipse. remunerator. v Tibi hanc dabit vicissitudinem ꝛc. hoc

dixerunt ꝓfidentes ꝙ dño auxilio. a Cũ ꝟo. Hic secũdo cõsolantur achior ei cum ipsis habitationem libram offerendo dicẽtes: Cum ꝟo dominus deus noster dederit banc libertatem seruis suis. i. nos liberauerit de manibus holofernis. b Sit ⁊ tecum deus in medio nostri ut sicut placuerit tibi ⁊c̃. i. accipias ritum ⁊ legem nostram. uel non accipias. non enim gentiles tenebantur ad legem mosaicam: sed sufficiebat eis ad salutem credere unũ deum remuneratorẽ bonorum. ſm consilium voluntatis sue. ſm ꝙ dicitur Heb. xj. Accedentẽ ad deum oportet credere quia est. ⁊ inquirentib⁹ se remunerator sit. ⁊ in hoc articuli fidei implicite continentur. talis autem erat achior ꝙuis esset gentilis. ut satis ꝓz ex dictis. c Tunc ocias. Hic tertio consolant achior cenam ei honorabilem faciẽdo. cum dicitur: Tunc ocias. q̃ princeps erat populi. ut ꝓdictũ est. d Suscepit eum in domũ suã. que erat honorabilior ceteris. e Et uocatis omnibus presbyteris. ut cena esset magis honorabilis. f Refecerunt. s. achior ⁊ seipsos ad nature sustentationem. g Postea ꝟo conuocatus omnis populus. a sacerdotibus. h Intra ecclesiam orauerunt. licz enim esset unicum templum in hierusalẽ in quo licitum erat offerri sacrificium. tamẽ in singulis ciuitatibus erant synagoge: in quibus conueniebat populus ad orandum ⁊ audiendum dei uerbum. i Cap. vij.

Holofernes aũt. Hic consequenter describitur holofernis indignatio populum israel crudeliẽ psequendo: ubi primo ponit superba oppugnatio urbis. secundo dura coartatio sitis. ibi: Porro holofernes. tertio pauida obiurgatio plebis. ibi Tunc ad ociam. quarto indiscreta conuentio ducis. ibi: Et cum fatigati. Circa primũ dicit: Holofernes autẽ altera die. id est in crastino traditionis achior ut citius impleret crudelitatem quam ꝓdixerat. k Precepit exercitibus suis. ut ostenderet magnitudinem sue potestatis. Cetera patent usq̃ ibi: l Et uenerunt per crepidinem montis. id est concauitatem ipsius precipitem. m Filij autem israel ut viderunt multitudinem. tantam ⁊ sic armatam. n Prostrauerunt se super terram. humiliter ⁊ deuote petentes diuinũ auxiliũ o Et assumentes arma sua bellica ⁊c̃. ne omittentes quod facere poterant humana via deum tentare viderent. p Porro holofernes. Hic consequenter ponitur dura coartatio sitis. cũ dicitur: Porro holofernes ⁊c̃. aqueductum illorũ. i. existentium in bethulia. q A parte australi extra ciuitatem dirigeret. s. cursum suum. Erat enim fons ille extra ciuitatem ex quo per aqueductum fluebat aqua intra ciuitatem. r Et incidi precepit aqueductũ. ut aqua declinaret alibi. s Ex q̃bus furtim videbantur haurire. ꝓpter timorem assyriorum existentiũ in obsidione. t Sed filij ămon ⁊ moab. isti enim odiebãt iudeos. ut patet ex libris Iudicum ⁊ Regum: ideo dederunt cõtra eos consilium. v Filij israel nõ in lancea nec in sagitta confidunt. q. d. nõ habent arma nec exercitum preliandi. ꝓpter quod non uenient cõtra nos in campum. ⁊ ideo si ponantur custodes fontium morient siti: uel ad se redeundum erunt cõpulsi. x Et placuerunt hec uerba coram holoferne. quia uidebantur sibi utilia esse. Cetera patẽt usq̃ ibi: y Ita ut nõ esset intra ciuitatẽ unde satiarentur uel una die. si quilibet biberet ꝓ sua uolũtate. uerũtamẽ poterant aque sufficere per quinq̃ dies positis in arta necessitate. ꝓpter quod talis terminus fuit positus. ut habetur. j. eodem ca. z Tunc ad ociam. Hic consequenter ponit querulosa murmuratio plebis dicentis ad ociam principem ciuitatis. a Judicet dominus inter nos ⁊ te ⁊c̃. multitudo enim afflicta siti uolebat ꝙ ciuitas redderetur. quod ocias ⁊ sacerdotes impediebant: ꝓpter quod multitudo ociam principem ad diuinũ iudicium aduocabat: imputans superbie defensionem ciuitatis. ideo subditur: b Et ꝓpter hoc. i. ꝓpter talem rebellionem. c Vendidit nos deus in manibus eorũ. i. totaliter tradidit subtrahendo nobis suũ auxilium. ideo cõcluditur ciuitatis traditio. cum dicitur: Et nunc congregate

ut eorum magis tu interitũ videas. Cum [a] uero dominus deus noster dederit hanc libertatem seruis suis: sit [b] ⁊ tecum deus in medio nostri: ut sicut placuerit tibi: ita cum tuis omnibus conuerseris nobiscũ. Tũc [c] ocias finito consilio suscepit [d] eũ in domũ suam: ⁊ fecit cenam magnam. Et [e] uocatis omnib⁹ presbyteris simul expleto ieunio refecerunt [f]. Postea [g] ꝟo cõuocat⁹ omnis ꝑs per totã noctem intra [h] ecclesiam orauerũt: petentes auxilium a deo israel.

Holofernes [i] VII autem altera die precepit [k] exercitibus suis ut ascenderent contra bethuliam. Erant autem pedites bellatorũ centum uiginti milia: ⁊ equites uigintiduo milia: preter ꝑparationes uirorũ illorũ quos occupauerat captiuitas: ⁊ adducti fuerant de prouintijs ⁊ urbibus uniuerse iuuentutis. Omnes parauerunt se pariter ad pugnam contra filios israel: ⁊ [l] uenerũt ꝑ crepidinem montis usq̃ ad apicem qui respicit super dothaim a loco qui dicitur belma usq̃ ad chelmon qui est cõtra esdrelon. Filij [m] autem israel ut viderunt multitudinem illorum: prostrauerũt [n] se super terram mittentes cinerẽ super capita sua: unanimes orantes ut deus israel misericordiam suam ostenderet super populum suũ. Et [o] assumẽtes arma sua bellica sederunt ꝑ loca que angusti itineris tramitem dirigunt inter montuosa: ⁊ erant custodientes ea tota die ⁊ nocte. Porro [p] holofernes dum circuit per gyrũ: reperit ꝙ fons qui influebat aqueductum illorum a [q] parte australi extra ciuitatem dirigeret: ⁊ [r] incidi precepit aqueductum illorum. Erãt tamen non longe a muris fontes ex [s] quib⁹ furtim videbant haurire aquã ad refocillandum potius q̃ ad potandum. Sed [t] filij ămon ⁊ moab accesserunt ad holofernẽ dicentes: Filij [v] israel non in lancea nec in sagitta confidũt: sed montes defendũt illos: ⁊ muniũt illos colles in ꝓcipitio constituti. Et ergo sine congressione pugne possis supare eos: pone custodes fontium ut non hauriant ex eis: ⁊ sine gladio interficies eos: uel certe fatigati tradent ciuitatem suã quam putant in montibus positã superari non posse. Et [x] placuerunt uerba hec coram holoferne: ⁊ coram satellitibus eius. ⁊ cõstituit per gyrum centenarios per singulos fõtes. Cũq̃ ista custodia ꝑ dies uiginti fuisset expleta: defecerunt cisterne ⁊ collectiones aquarum omnibus inhabitantibus bethuliam: ita [y] ut nõ eẽt intra ciuitatẽ unde satiarentur: uel una die: quoniã ad mensuram dabatur populis aqua quotidie. Tunc [z] ad ociã ꝙgregati omnes uiri femineq̃ iuuenes ⁊ paruuli: oẽs simul una uoce dixerũt. Judicet [a] de⁹ inter nos ⁊ te: quoniam fecisti in nos mala nolens loqui pacifice cum assyrijs: ⁊ [b] ꝓpter hoc uendidit [c] nos deus in manib⁹ eorum. Et ideo non est qui adiuuet: cum prosternamur ante oculos eorum in siti ⁊ in perditiõe magna. Et nũc cõgregate uniuersos qui in ciuitate sunt ut sponte tradam⁹ nos omnes

vniuersos ⁊c. ⁊ subdit hui⁹ traditionis ratio cum dicit: a Melius est enim ⁊c. i. minus malū quo cōparatū ad maius batur rationem toni. b Cōtestamur hodie celum ⁊ terram ⁊c. i. contra te ⁊ sacerdotes adducim⁹ in testimoniū q̄ inique agitis nisi tradatis ciuitatem cum sit minus malū. c Qui vlciscit nos. i. punit p̄m peccata nr̄a Cetera patēt vsq; ibi: d Tu qz pius es ⁊c. vindica iniquitates nr̄as. i. flagella nos q̄tū tibi placuerit. dum tamen non tradamur in manib⁹ infidelium. ⁊ simili modo dauid p̄legit a deo flagellari q̄ ab hominibus. ij Reg. vltj. istud vltimo victū videt̄ p̄esssisse a sacerdotib⁹ ⁊ ab aliq̄b⁹ iustis magis timentibus de destructiōe diuini cult⁹ q̄ de ꝓprijs cōpatibus e Et cū fatigati. hic vltimo ponit indiscreta cōuentio ducis qui p̄misit ciuitatem reddere nisi infra q̄nq; dies ueniret eis auxiliū. ⁊ patz littera ex dictis. Sciendum tū q̄ licz iste oḡias bene fecerit differendo traditionē ciuitatis. ⁊ inducendo ad expectationē dīne miserecordie. tū p̄figēdo t̄minū q̄nq; dierū male fecit: ꝓpter qđ de b redarguit as. sequitur. f

Cap. viij. Et factum ē. Postq̄ descripta est filiorum israel psecutio. hic cōsequenter describit eorum liberatio q̄ facta est p manum iudith que interfecit holofernē. ⁊ iō sic ꝓcedit. qz primo ponit ipsius iudith multiplex virtus. secundo holofernis casus. ca. x. ibi: Cūq; itrasset. tertio fuga sui exercitus. ca. xiiij. prima diuidit in tres. qz primo iudith inducit ꝓpm ad spem dīne miserationis. secūdo se munit armis orationis. ca. ix. tertio se exponit piculo mortis. ca. x. prima in duas. qz primo describit eius cōuersatio uirtuosa. secūdo ei⁹ locutio gratiosa. ibi: Hec itaq; cum audisset. Circa primū premittit eius linea parentalis. cum dicit: g Que erat filia merarij filij idox ⁊c. qđ facit ad cōmendationē iudith. nam isti fuerunt nobiles genere: ⁊ moribus nobiliores. a quib⁹ iudith non degenerauit sed in melius ꝓfecit. secundo subdit status eius cōiugalis. cū dicit: Et vir eius fuit manasses. tertio

populo holofernis. Melius h est enim ut captiui benedicam⁹ dominū viuētes: q̄ moriamur ⁊ simus opprobrium omni carni: cum videamus uxores nostras ⁊ infantes nostros mori anteoculos nostros. Contestamur i hodie celum ⁊ terram ⁊ deum patrum nostrorum qui k vlciscit nos p̄m peccata nostra: ut iam tradatis ciuitatē in manū militie holofernis ut sit finis noster breuis in ore gladij: qui longior efficit in ariditate sitis. Et cum hec dixissent: factus est fletus ⁊ vlulatus magnus in ecclesia omnib⁹: ⁊ per multas horas una voce clamauerunt ad deum dicentes: l Peccauim⁹ cū pribus nr̄is: inuste egimus: iniquitatem fecimus. Tu m q̄ pius es miserere nostri: ⁊ in tuo flagello vindica iniquitates nr̄as: ⁊ noli tradere confitentes te populo qui ignorat te: ut nō dicant inī gentes: vbi est deus eor. Et n cum fatigati his clamorib⁹ ⁊ his fletib⁹ lassati siluissent. exurgēs oḡias infusus lachrymis dixit: Equo animo estote frēs: ⁊ hos q̄nq; dies expectemus a dño misericordiā. Forsitan enim indignationem suam abscidet: ⁊ dabit gloriam nomini suo. Si autem transactis quinq; diebus non venerit adiutorium: faciemus hec verba q̄ locuti estis. viii

Et factum est cū audisset hec verba iudith vidua q̄ o erat filia merari: filij idox: filij ioseph: filij oḡie: filij elai: filij iānor: filij gedeon: filij rafoim: filij achitob: filij melchie: filij enam: filij nathanie: filij salathiel: filij symeon: filij ruben: ⁊ vir eius fuit manasses: qui mortuus est in die⁹ messis hordeacee: instabat enim super alligātes manipulos in campo: ⁊ venit estus sup caput ei⁹: ⁊ mortuus est in bethulia ciuitate sua ⁊ sepultus est illic cum patrib⁹ suis. Erat p autem iudith relicta eius vidua iam annis tribus ⁊ mensibus ser. Et q in superioꝛib⁹ domus sue fecit sibi secretū cubiculū in quo cum puellis suis clausa morabatur: ⁊ r habens sup lumbos suos cilicium: ieiunabat omnib⁹ diebus vite sue: preter sabbata ⁊ neomenias: ⁊ festa dom⁹ israel. Erat s aūt eleganti aspectu nimis: cui vir suus reliquerat diuitias multas ⁊ familiā copiosam: ac possessiones armentis boum ⁊ gregibus ouiū plenas. Et erat hec in omnibus famosissima: q̄m timebat dīm valde: nec erat qui loqueretur de illa verbū malū. t Hec itaq; cum audisset: q̄m oḡias ꝓmisisset ꝙ trāsacto q̄nto die traderet ciuitatem: misit ad presbyteros chabri ⁊ charmi Et venerunt ad illā ⁊ dixit illis u Qđ est hoc verbū in quo consensit oḡias: ut tradat ciuitatem assyrijs: si intra quinq; dies nō venerit vobis adiutoriū: Et x q̄ estis vos qui tentatis dīm? Non est iste sermo qui miseri cordiam ꝓuocet: sed potiꝰ q̄ irā excitet: ⁊ furorē accēdat. ꝓ Do suistis vos tempus miserationis

status vidualis. cū dicit: b Erat aūt iudith relicta eius vidua iam annis tribus ⁊ mensib⁹ sex. ex quo patz eius cōtinentia. qz cum adhuc esset satis iuuenis. transire tū noluit ad secūda vota. i Et in superioꝛib⁹ dom⁹ sue fecit sibi secretū cubiculū ⁊c. ut sic aspect⁹ hominū ⁊ colloquia melius declinaret ⁊ liberi⁹ orationi vacaret. k Et habens sup lūbos suos ciliciū ieiunabat ⁊c. ad repressionē cōcupiscētie carnalis. parcitas. n. victus ⁊ asperitas vestitus sunt custodes castitatis. l Erat aūt elegāti aspectu nimis cui vir su⁹ reliq̄rat diuitias multas. ex hoc ꝓz virtus sue castitatis. qz nec pulchritudo corꝑis: nec copia diuitiarū q̄ sunt fomenta libidinis ptraxerūt eam ad secūdas nuptias. cetera patēt. m Hec itaq;. hic ꝓsequitur ponit eius locutio gratiosa ⁊ ꝓmo ponit hui⁹ locutionis actus. secūdo ipsi⁹ effect⁹. ibi Et dixerūt illi. Circa primū verbo suo redarguit dicta cōuentio. que ꝓmo reprehendit cū dicit: Hec itaq; cum audisset q̄m oḡias ꝓmisisset ⁊c. secūdo ꝙ sacerdotibus mittit cum dicit: Misit ad ꝓbyteros ⁊c. q̄ aūt nō fuit ad eos nō fuit ex defectu humilitatis: sed ex zelo castitatis ⁊ honestatis vidualis q̄ refugiebat p vicos discurrere: ⁊ in palā corā hominibus apparere. n Qđ est hoc verbū in quo ꝓsensit oḡias ⁊c. Et hoc videt̄ q̄ non erat ibi. qz loquitur de eo qui asi de absente. verūtamen supuenit anteq̄ inde recederent sacerdotes. ut patz j. eo. ca. potest etiam dici q̄ a principio fuit ibi. verūtamen iudith direxit sermonem ad sacerdotes quasi magis culpabiles. nam ex illo consensu sequebatur destructio diuini cult⁹. ut statim dicit: ꝙ quo sacerdotes debebant clarere pl⁹ q̄ principes. o Et q̄ estis vos qui tētatis dominū ⁊c. Ad intellectū hui⁹ sciendū q̄ ex captione illius ciuitatis patebat via ad irr̄m. ⁊ p ꝓs destructio diuini cultus: ꝓpter qđ debebant ciuitatē illam q̄diu possent defendere etiā in maxima afflictiōe nisi sup hoc haberēt mandatū dīni p verbū ꝓphete. sicut Hieremias ꝓsulebat sedechie redditionē ciuitatis regi babylonis. sic aūt nō erat in ꝓposito: ꝓpter qđ peccauerūt prefigentes redditiōis terminū. Si aūt dicat q̄ xp̄iani aliq̄s sine peccato sic prefigunt terminū redditiōis alicui⁹ castri sarracenis. Dicendū q̄ non est simile. nam ex hoc nō sequit generalis cessatio sacrificij ecclesie: qđ offerri pōt vbiq;. sacrificiū ꝓ vteris legis offerri nō poterat extra irr̄m nisi ex speciali dispensatiōe dīna. sicut legitur Helias in monte carmeli sacrificasse. iij. Reg. xviij. ꝓpter qđ in ꝓphetia ꝓdicta

erat q̃dam tentatio diuina inḡtum volebãt ꝓ hoc expetiri effectum auxilij diuini. ideo subdit: Nõ est iste sermo qui misericordiã ꝓuocet ⁊c. a Sed qz patiens est. Hic secundo verbũ iudith inducit ad penitentiã salutarẽm allegando primo dei patientiã. cum dicit: Sed qz patiens dñs est ⁊c. b Nõ enĩ q̃si hõ sic ꝛ᷑ cõminabit. qõ enim homo cõminatur statim implere conatur inḡtum potest. deus autẽ aliq̃n cõminat qõ inferre non intendit. sic Jone. iij. dicit: Adhuc xl. dies ⁊ niniue subuertetur. qõ tamen deus nõ intendebat facere. qz ꝑ uidebat penitentiã ninuitarũ ex qua parceret eis. ⁊ hoc est qz tales cõminationes. pferunt non ꝑm ordinem dine prescientie que imutabilis est. sed ꝑm exigentiã meritorum que est mutabilis. ⁊ sic fuit in niniuitis. c Et ideo humiliemus illi aias nostras. ⁊ non tm̃ corpora. d Ut ꝑm voluntatem suam sic faciat nobiscum. cõfidebat enim iudith ꝙ ex humiliatione populi negociũ verteret in oppositum. sicut dictum est de literatione niniuitarũ. ⁊ buiꝰ ꝓfidẽtie cã ibidem cũ dr: e Nm̃ non secuti sumus peccata patrum nostrorum qui dereliquerunt deum. per multiplicem idolatriam. ut patz iij. Reg. ⁊. ij. Paral. a reditu ꝛo captiuitatis babylonice non legit populus israel idolatrasse: nisi aliqui pauci tempore antiochi epiphanis. ⁊ ad hoc inducti timore mortis. f Et nũc fratres. Hic cõsequenter iudith inducit populum ad confidentiam. ⁊ hoc ꝙ sacer dotes qui erãt populi doctores. ideo dicit: g Et vobis pendet anima illorum. ḡtum ad firmitatẽ in deo. h Corda eorum erigite. ad cõfidendum de diuina virtute. i Ut memores sint quia tentati sunt patres nostri ut pbarentꝫ. i. ut eorũ patientia declararetur. ad meritũ ipsorum ⁊ exemplum aliorum. ⁊ inducit ad hoc exemplũ abraham qui tentatus fuit in filij immolatione: ⁊ isaac qui ad eandem immolationẽ se obtulit voluntarie. ut declaratũ fuit Gen. xxij. ⁊ iacob qui fugiens pfecutionem esau iuit in mesopotamiã syrie. k Illi aũt qui tentatiões nõ susceperũt ⁊c. exterminati sunt ab exterminatore. Nu. xvj. vbi dicit ꝙ ignis devorauit extremã partẽ castrorum ꝓpter murmur populi ꝛ dñm. l Et a serpentib⁹ perierunt. Nu. xxj. Et nos g̃ non vlciscamur nos. retorquendo penas quas sustinem⁹ in deũ murmurando contra ipsum. hoc etiam dicit. qz forsitan in ꝓlo erant aliqui tam mali ꝙ ex impatientia cõtra deũ volebant traditionem ciuitatis bethulie. ut sic ꝓsequens destrueret diuinus cultus in irlm̃ q̃si dñi: ⁊ in arbitriũ vestrum diem ꝓstituistis ei. Sed ᵒ qz patiens dñs est: in hoc ipso peniteam⁹: ⁊ indulgentiã eius fusis lachrymis postulem⁹. Non ᵖ enĩ quasi hõ sic deꝰ cõminabit: neq; sicut filius hois ad iracundiã inflammabit. Et ᑫ ideo humiliem⁹ illi animas nostras: ⁊ in spũ cõstituti humiliato seruientes illi: dicam⁹ flentes dño: ut ʳ ꝑm voluntatem suã sic faciat nobiscũ cito misericordiã suam: ut sicut cõturbatũ est cor nr̃m in superbia eorum: ita etiã de nostra humilitate gloriemur: qm̃ ˢ non sum⁹ secuti peccata patrũ nostrorum q̃ dereliquerũt deũ suũ: ⁊ adorauerũt deos alienos. ꝓ quo scelere dati sunt in gladiũ ⁊ in rapinam ⁊ in ꝓfusionẽ inimicis suis. Nos aũt alterũ deum nescim⁹ preter ipsum. Expectem⁹ humiles ꝓsolationem eius: ⁊ exq̃ret sanguinem nostrũ de afflictionibus inimicorũ nostrorum: ⁊ humiliabit omnes gẽtes quecũq; insurgunt contra nos: ⁊ faciet illas sine honore dñs deus noster. Et ᵗ nunc fratres qm̃ vos qui estis presbyteri in ꝓlo dei: ⁊ ex ᵘ vobis pendet anima illorum ad eloquiũ vestrum corda ᵇ eorum erigite: ut ˣ memores sint qz tentati sunt patres nostri: ut probarentꝫ si vere colerẽt deũ suũ. Memores esse debent quõ pater noster abrahã tentat⁹ est ⁊ ꝓ multas tribulationes ꝓbatus: dei amicus effect⁹ est. Sic isaac: sic iacob: sic moyses: ⁊ omnes q̃ placuerũt deo ꝓ multas tribulationes transierũt fi/

in vltionẽ cõtra deũ de penis quas pmittebat ꝓlo iudaico inferri. m Sed reputãtes peccatis nostris hec ipsa supplicia minora esse flagella dñi. q. d. reputare debem⁹ qz peccata nra maiorẽ exigunt penã. ⁊ ꝓ ꝑs q̃ sunt nobis inflicta ad temp⁹ ut ꝓ hoc castigati euadamus penã eternã. ideo subdit: Quasi serui dñi q̃ corripimur ad emendationem ⁊c. sequit: n Et dixerunt. Hic ponit locutionis iudith gratiose effect⁹. nam ei cõsenserũt ꝓceres ⁊ ꝑsbyteri tanq̃ manifeste veritati. iõ dicit: Et dixerũt illi oçias ⁊c. nunc ergo ora ꝓ nobis. ex verbis enĩ eius sancti ꝓceperũt gratiã dei in ea esse: ⁊ eiꝰ orationẽ acceptabilẽ deo fore. iõ rñdit iudith: o Sicut qõ potui loqui dei esse cognoscitis. i. ꝓcedere ex eius bonitate. p Ita qõ facere disposui probate si ex deo est. nõ accipit hic ꝓbatio ꝓ acceptiõe experimẽti alicui⁹ statim cognoscendi. qz postea sequitur: Nolo ut scrutemini actum meum. sed accipit ꝑ ꝓbatio ꝓ expectatione effect⁹ futuri q. d. si sequat effectus ad literationem ꝓli ꝓ hoc videbitis ꝙ illud qõ cogitaui facere ex deo est. ideo subdit q Et vsq; dum renunciẽ vobis. effectũ. r Nihil aliud fiat nisi oratio ꝓ me. ut deꝰ velit me dirigere. s Vade i pace. q. d. quod cogitasti facias. nolum⁹ plꝰ inquirere. t Et reuertentes abierũt. ad domos proprias. v Cap. ix.

Vlibꝰ abscedentibꝰ iudith munit se armis oratiõis. ⁊ qm̃ oratio est pticio decentiũ a deo. ideo ad pretendũ ꝓmo se disponit. cũ dicit: x Ingressa est oratorium suum. qõ erat in superioribꝰ domus sue. ut dictũ est ca. precedenti. y Et induens se cilicio. licz enim semp haberet ciliciũ ad carnem interius. ut dictũ est ca. precedenti. tñ etiam tunc indnit se cilicio exterius. z Posuit cinerẽ sup caput suum. ⁊ vtrũq; fecit ad humiliationẽ sui sciens ꝙ oro humilitatis se nubes penetrat. Eccle. xxxv. a Dñe deꝰ hic secũdo suã petitionẽ ꝓponit. in q̃ primo petit supbos hostes humiliari. secũdo ꝓstantiã sibi dari. ibi: Da m̃ in animo ꝓstantiã. Circa primũ ad obtinẽdũ qõ petit. tria ꝓponit ex dei iusticia fa-

cta. Primū ē occisio sichimitaꝝ ꝓpē dine filie iacob violationem. Beñ. xxxiij. ⁊ hoc est qđ dicit: Dñe deus patris mei symeon. patriarche. Sed cōtra hoc videt qꝫ in ꝓncipio ca. ꝓece. genealogia inditḥ reducit ad ruben. ꝓpter qđ dicūt aliqui qꝫ ex pte patris fuit de tribu ruben. ut ibi dr. ex pte vero matris de tribu symeon. ut dicit hic. sed melius videt dicendum qꝫ simplicit fuerit de tribu symeō ex pte patris ⁊ matris. qꝛ mulieres nō debebant cōiungi viris alterius tribus. Nu. xxxvj. nec ille ruben ad quē reducit genealogia inditḥ ca. ꝓce. videt fuisse ruben patriarcha. nā ibi dicitur: filij symeon: filij ruben: Beñ. vero. xlvj. et j. Parali. v. vbi numerant filij ruben: non ponitur ibi aliquis qđ vocetur symeon. Item quia plures generatiōes videntur fuisse inter ruben ⁊ inditḥ: ꝫ ponantur ca. ꝓece. nā a natiuitate isaac vsqꝫ ad exitū de egypto fluxerūt anni ꝗdringēti octoginta. iij. Reg. vj. ⁊ inde vsqꝫ ad eius destructionē ꝓ nabuchodonosor. fluxerūt anni ꝗdringēti decē ꝑm debeos. ⁊ posset ꝑbari ꝙ tpa regū qui regnauerūt a tpe salomonis vsqꝫ ad. xj. annū sedechie. i q fuit tēplū destructū. ß ꝓpter plicitatē omitto: ⁊ inde vsqꝫ ad. iij. annū cyri. in q fundatū fuit secundū tēplū fuerūt. lxx. anni: ꝑm minorē cōputationē. ⁊ inde octo vsqꝫ ad cambisem: sub q ꝓtigit hystoria inditḥ. ut dictū est supra in ꝓncipio buius libri. Anni vero ꝓdicti simul iuncti sūt mille. cclxviij. a qb⁹ oportet subtrahere annos. c. ⁊. viij. qui fluxerūt a natiuitate isaac vsqꝫ ad natiuitatē ruben. nā āno. lx. isaac nati sūt iacob ⁊ esau Beñ. xxv. Esau vero anno. xl. etatis sue vxores duas accepit. Beñ. xxvj. ⁊ ꝑ ꝑñs iacob tūc ꝗdragenarius fuit q cito post de uolūtate parentū iuit ad laban auunculū suū. Beñ. xxvij. vbi cōpletis. vij. annis sue seruitutis accepit lyam vxorē: cui⁹ primogenit⁹ fuit ruben. ⁊ sic iacob videt fuisse. xlviij. annoꝝ uel circit in natiuitate ruben. igit a natiuitate isaac vsqꝫ ad natiuitatē ruben fluxerūt anni. cviij. uel circit: qbus subtract de numero annoꝝ supꝛapposito remanēt anni mille. cclx. q faciunt triginta generationes ⁊ amplī. nā bones illi⁹ tpis iā generabāt exītes. xl. annoꝝ. ⁊ minoris tpis. hoc etiā ꝑ ꝙ genealogiā saluatorꝭ: Matḥ. j. vbi ab abrahā q genuit isaac vsqꝫ ad trāsmigrationē babylonis ponunt generationes. xxviij. ⁊ trī omittunt ibi tres generatiōes regū iuda. ut ꝑbat Hyero⁹ in omel. ⁊ etiā sub noie woꝫ ponunt ibi tres generatiōes ꝙ vna. ut ibidē ostensū fuit. ⁊ iterꝫ a trāsmigratione babylonis vsqꝫ ad tēpus cambisis sub q ꝓtigit hystoria inditḥ. fluxerūt anni lxviij. ut ꝑ ex ꝓdictis: q bñ faciūt duas generationes. ⁊ sic ꝑ ꝙ ille ruben ad quē resolvit genealogia inditḥ nō fuit rubē patriarcha filij iacob. ꝓpter qđ dicendū qꝫ fuit alius eiusdē nois de tribu symeon: ad quē resolvit genealogia inditḥ: eo qꝫ fuit in illa tribu vir notabilis. a Qui vidisti cē.] i. i defensionē sui ab alienigenis. ⁊ accipit ꝺ defensio ꝙ occisione sichimitaꝝ ꝙ violēta oppssione dine filie iacob: in q qdē occisiōe symeon fuit ꝓncipalis. Beñ. xxxiij. Potest etiā ibi accipi defensio ꝙ

qui b occidisti illi gladiū in defensionē alienigenarū] qui violatores extiterunt in coinquinatione sua: ⁊ denudauerunt femur virginis in confusionem: ⁊ vidisti mulieres illorū in predam: ⁊ filias illorum in captiuitatem: ⁊ omnem predam in diuisionem seruis tuis qui c ęlauerunt ęlum tuum: subueni quesο te dōmine deus me⁹ mihi viduc. Tu d enim fecisti priora ⁊ e illa post illa cogitasti: ⁊ hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enī vie tue parate sūt: ⁊ tua iudicia in tua ꝓuidētia posuisti. Respice f castra assyriorum nunc: sicut g tunc castra egyptiorum videre dignatus es: quādo post seruos tuos armati currebant: confidētes in quadrigis ⁊ in equitatu suo ⁊ in multitudine bellatoꝝ. Sed

asperisti super castra eorum: ⁊ h tenebre fatigauerunt eos. Tecuit i pedes eorum abyssus: ⁊ aque operuerūt eos. Sic fiant ⁊ isti dōmine qui confidunt in multitudine sua: ⁊ in curribus suis: ⁊ k in contis ⁊ in sagittis suis ⁊ in lanceis gloriantur: ⁊ l nesciūt quia tuipse es deus noster qui conteris bella ab initio ⁊ dominus nomen est tibi. Erige m brachium tuum sicut n ab initio: ⁊ o allide virtutem eorū in virtute tua. Cadat virt⁹ eorum in iracundia tua: qui p promittunt se violare sancta tua: ⁊ polluere tabernaculum nois tui: ⁊ deicere gladio suo cornu altaris tui. Fac⁹ dōmine ut gladio ꝙrio eius superbia amputetur. Capiatur r laqueo oculorū suorum in me: ⁊ s percuties cum ex labijs caritatis mee.

ꝙrie. qꝛ gentiles de alijs ciuitatib⁹ ꝙrinqꝫ nō fuerūt ausi psequi iacob ⁊ filios ei⁹ recedentes territi a deo. ⁊ ex facto symeon ⁊ fratrū suoꝝ. Beñ. xxxv. b Qui celauerūt celū tuū. ß videt falsū. nā iacob repbēdit illud factū tāqꝫ malū: Beñ. xxxiij. ⁊ sic Beñ. xlix. dicēs. Symeon ⁊ leui fratres vasa iniq̃tatis bellātia tc. ut expositū fuit ibidē. Dicendū qꝫ in facto illo duo fuerunt. s. zelus vlciscēdi stupꝝ: ⁊ illud fuit licitū ⁊ iustum. qꝛ nō habebāt iudicē qui vellet factū punire: cui⁹ auctoꝛ erat ꝓnceps ciuitatis ⁊ ꝓpls ei⁹ fautoꝛ. ⁊ sic loquit hic inditḥ. Aliud qđ fuit ibi fuit modus vlciscendi q fuit malus ⁊ ꝓditoꝛ. inq̃tū filij iacob fregerūt pactū habitum cū sichimitis. ⁊ sic repbendit illud iacob. c Tu enī fecisti priora. in creatione mūdi. d Et illa post illa cogitasti. non sic intelligēdo qꝫ sit prius ⁊ posterius in cogitatione dei: q mēsurat nūc eternitatis: ß in rebus factis quaꝝ alie sūt posteriores alijs. e Respice castra. Hic allegat secundū exitione dīna factū qđ est submersio egyptioꝝ. eū dr: Respice. oculo tuo iusticie. f Castra assyrioꝝ nūc. ipsa puniēdo. g Sicut tūc castra egyptioꝝ videre dignat⁹ es tc. Exo. xiij. Respiciens dñs sup castra egyptioꝝ ꝙ columnā ignis ⁊ nubis interfecit exercitū eoꝝ tc. h Et tenebre fatiga. eos. Exo. xiiij. Erat nubes tenebrosa ex pte egyptioꝝ: ⁊ illuminās nocte ex pte hebreoꝝ ipsdiēs egyptios ne possent accedere ad hebreos. i Tenuit pedes eoꝝ abyssus i. maris fund⁹ in eoꝝ submersione. k Et in contis. i. fustibus ad pugnandū dispositis. l Et nesciūt qꝛ tc. ꝓteris bella ab initio. i. ab antiqs tpibus. sic ꝓ de amalech ꝑ filios israꝫ pugnāte: Exo. xvij. ⁊ de og rege basan: ⁊ seon rege āmoꝛeoꝝ: Nu. xxj. ⁊ de regib⁹ ꝑ iosue pugnātib⁹: Josue. x. ⁊ in plurib⁹ alijs locis. m Erige brachiū. Hic ponit tertiū a inditḥ allegatū. s. destructio diuini cult⁹: cui⁹ obseruatio erat ꝓuenies deo. iō dicit: Erige brachiū tuū. i. potentiam tuā. n Sicut ab initio. i. ab exitu filioꝝ israꝫ de egypto. ut predictum est. o Et allide virtutē eoꝝ. i. psterne. p Qui ꝓmittunt se violare sancta tua. sic enī ꝓmiserāt nabuchodonosoꝛ regi. ut ipse solus nominaret deus in terra. ut dictū est ꝺ. ca. iij. q Fac de. ut gla. ꝙrio eius supbia amputet. i. caput holofernis. de cui⁹ potestate totus exercitus gloriabat. ⁊ videt ß ꝙrtice loqui. qꝛ sic factum fuit postea. ut videbit. xij. ca. r Capiat laqueo oculorū suoꝝ in me. i. sic capiat in aspectu mee pulchritudinis: qꝫ fiam ei sic familiaris qꝫ possim eum iugulare. s Et percuties eū ex labijs caritatis mee. i. ex verbis meis dulcibus ⁊ amoꝛē ptendētibus. Ad intellectū buius ⁊ etiā sequentiū sciendū qꝫ dicūt aliq̃ qꝫ in inditḥ duo fuerūt. s. affectio magna ad liberandū pplm de manu holofernis. ⁊ illud fuit licitū ⁊ sanctū. ⁊ aliud quod ex hac affectione secutū ē. s. executio huius affectionis in qua ptinuit ⁊ fecit ⁊ dixit aliq̃ illicita. ⁊ sic ptinuit ardoꝛe libidinis excitari in holoferne: ⁊ ad ß ornauit se: ⁊ plura mendacia dixit in sequentibus holoferni ⁊ suis satellitibus ꝓpter primū tamē cōmendat in scriptura. ⁊ oratio ei⁹ fuit exaudita. ⁊ pulchritudo eius diuinit⁹ augmētata. sicut Exo. j. obstetrices cōmendant de bona affectione quam habuerunt ad seruandum pueros hebreoꝝ: non autem de mendacio qđ ꝑ ꝺ ad hoc dixerunt se excusando. Alij vero dicunt qꝫ non peccauit in oratione predicta nec in sui compositione. nec etiam in verbis que videntur mendacia in sequentibus. dicunt enim qꝫ inditḥ aliud intendebat: aliud preuidebat. intendebat enim se sic fieri gratam holoferni. ut cum eo

posset esse familiariter ad eius interitū ꝓpetrandū: quod erat licitum ⁊ bonū cum esset dei aduersarius. ut patet ex precedentib⁹. sed ꝓuidebat amore illicitū holofernis circa se. nō tñ debebat ꝑpter hoc bonū predictū dimittere. sicut nec deus dimittit peccatore punire. lz ꝓuideat ipsū ex hoc deteriorari. sicut patet de pharaone quē ꝓtinebat ex flagellis induraꝛi. Sed hoc non videt dñs dictū. nam eadē est intētio finis ⁊ eorum que sūt ad finē quādo apprehenduntur ut ad finē ordinata sicut mobile codē motu mouet in mediū ⁊ terminū. Judith aūt itēdebat mortē holofernis tanq̄ finē intentū: ad quē tendebat ꝓtingere ꝑ quātā familiaritatē cum ipso: ⁊ hanc familiaritatē adipisci ꝑ ardorē ꝓcupiscentie holofernis in ipsā. vñ dicebat. Capiat laqueo oculoꝝ suoꝝ in me. ꝑpter qō sup hoc cadebat intētio iudith cū esset de mediis ad finē intentū ordinatis. ⁊ iō ꝓcupiscentia holofernis fuit peccatum ut ipsi dicunt. ⁊ per dñs petm̄ mortale. ⁊ cū sit tale de genere oportet cōsequenter cōcedere q̄ petitio iudith ꝙrum ad hoc ⁊ eius ornat⁹ fuerit mortale peccatū. lz min⁹ graue q̄ peccatū holofernis ꝑpter affectionē adiūctā de populi literatione. Sed quia hoc nullo modo ꝓsonat ei qō infra dicit cap. q̄ eius cōpositio nō ex libidine ſ ex virtute pendebat. ⁊ iō dñs hāc in illa pulchritudinē ampliauit Ideo p alia via pōt dici q̄ nō fuit intētio iudith holofernē allicere ad aliq̄ peccatū: sed intendebat sic apparere gratiosa coꝝ ipso q̄ vellet eā uxorē habere: qō nō erat illicitū holoferni: q̄uis iudith nullo mō vellet sibi i coniugiū copulari. sed ꝑ hoc intendebat cum ipso talē familiaritatē habere q̄ posset ipsū interficere. nec talis interfectio insidiosa peccatū erat. nā in bello iusto licitū ē insidiis uti. sicut ꝑz Josue. viij. vbi de ꝓcepto dñi iosue posuit insidias post urbē hay. bellū aūt filioꝝ isr̄l ꝓtra holofernē erat iustissimū. qz intendebat totaliter destruere cultum diuinū. ut patet ex supradictis. de uerbis autē iudith ut rū debeat excusari a mēdacio. dicetur. ſ. in loco suo.

a Da mihi. Hic q̄ñter iudith petit ꝓstantiā sibi dari. nā inuadere tantū tyrannū ⁊ ꝑ mulierē videbat valde magnū. iō dicit: Da mihi ↄc. ut ꝓtemnā illū ↄc. i. ut nō timeā nec dubitē occidere illū. b Erit enī hoc memoriale nois tui ↄc. cū hoc nō poterit iputari virtuti humane. sed dñe. c Nō enī in multitudine est virtus tua dñe ↄc. qz solo nutu potes subuertere oīa. d Nec supbi placuerūt tibi ab initio. nā angelos supbientes iecit de celo. e Deus celoꝝ. creatoꝛ aquaꝝ. ꝑ hoc intelliguntur oēs alie creature. f Exaudi me miserā. afflictionē enī ⁊ miseriā sui pli reputabat suā. g Et de tua misericordia ꝓsumentē. i. confidentē ultra modū mulierem. h Memēto dñe testamēti tui. i. si. ꝑ nobis non parcis. saltē parcas ꝑ tuo cultu qui viget in nobis. i Et oēs gētes agnoscant qz tu es deus. ꝑ factū sic mirabile: qō nō pōt fieri nisi tua virtute.

Da[a] mihi in animo constantiā ut contemnam illum: ⁊ virtutem ut cuertam illum. Erit[b] enī hoc memoriale nominis tui: cū manus femine deiecerit eum. Non[c] enim in multitudine est virt⁹ tua domine: neq̄ i equoꝝ viribus uolūtas tua. Nec[d] superbi ab initio placuerunt tibi: sed humilium ⁊ mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Deus[e] celoꝝ: creatoꝛ aquarum: ⁊ dominus totius creature exaudi[f] me miseram deprecantem: ⁊ de tua misericordia presumentem. Memento[h] domine testamenti tui: ⁊ da uerbum in ore meo: ī corde meo consilium corroborā ut domus tua in sanctificatiōe p maneat: ⁊[i] omnes gentes agnoscāt q̄z tu es deus: ⁊ non est alius preter te. x

Actum[k] est autem cū cessasset clamare ad dominum: surrexit[l] de loco i quo iacuerat prostrata ad dominū Vocauit q̄[m] abram suam: ⁊[n] descendens in domū suā: abstulit[o] a se ciliciū: ⁊ exuit se uestimentis uiduitatis sue. Et[p] lauit corpus suum: ⁊[q] unxit se myrto optimo: ⁊ discriminauit crinem capitis sui: ⁊[r] imposuit mitram super caput suum: ⁊[s] induit se uestimentis iocunditatis sue. Induitq̄[t] sandalia pedibus suis: assumpsitq̄[v] dextrariola ⁊[x] lilia ⁊[y] inaures ⁊[z] annulos: ⁊[a] omnibus ornamētis suis ornauit se. Cui[b] etiam dominus contulit splendorem: quoniam[c] omnis ista compositio non ex libidine sed ex uirtute pendebat. ⌋ Et ideo dñs hāc in illa pulchritudinem ampliauit: ut incomparabili decore omnium oculis appareret. Imposuit[d] itaq̄ ei sue ascopam ⌋ uini: ⁊[e] uas olei ⁊[f] polētam ⁊[g] lapates ⁊ panes ⁊ caseum: ⁊ perfecta est. Cumq̄[h] uenissent ad portas ciuitatis: inuenerunt expectantem oēiam ⁊ p̄sbyteros ciuitatis. ⌋ Qui cū uidissent eam: stupentes mirati sunt nimis pulchritudinē ei⁹. Nihil[i] tamē interrogantes eā dimiserūt transire dicētes: Deꝰ patrū nostroꝝ det tibi gratiam ⁊ omne consiliū tui cordis sua uirtute corroboret: ⁊ glorietur super te hierusalem: ⁊ sit nomē tuū in numero sanctoꝝ ⁊ iustorum. Et dixerunt hi q̄ illic erāt omnes una uoce: fiat: fiat. Judith uero orans dominū trāsiuit per portas ipsa ⁊ abra eius. Factū[k] est autē cū descenderet montē circa[l] ortū diei: occurrerunt[m] ei exploratores assyriorū ⁊ tenuerunt eā dicentes: Unde uenis aut quo uadis? Que respondit: Filia sum hebreoꝝ. Actū est aūt. Postq̄ iudith se munivit armis orationis. hic q̄ñter offert se piculo mortis. ⁊ p̄ se ꝑparat ornamēto. 2° sibi. puidet de alimento. ibi: Imposuit itaq̄. 3° se tradit hostiū cuneo. ibi: Factum est autē. Circa primū dr̄: Factū est autē cū cessasset clamare ad dñm. oratiōe sua perfecta. l Surrexit. de dei adiutorio confisa. m Vocauitq̄ abram suā. i. ancillā libertā. ⁊ dr̄ ab hac prepositione ab. ⁊ arare. nā antiquitus iuxta arā libertas seruis donabat. n Et descendēs in domū suā. de loco orationis sue q̄ erat in superioꝛib⁹ dom⁹ sue ut dictū est ꝛ. viij. ca. o Abstulit a se ciliciū ↄc. i. uestimenta lugubria. p Et lauit corp⁹ suū. ut medi⁹ reciperet unguentū. iō subdit: q Et unxit se myrto. i. unguento ex myrrha. p magna pte cōpositio. r Et imposuit mitrā. i. cucufā ad sui capitis ornamentū. s Et induit se uesti. iocun. sue. i. q̄bus utebat ad iocunditatē uiro suo uiuēte. t Induitq̄ sanda. ꝑ. suis. i. calciamenta estiualia coꝝ desup nō patentia. v Assumpsitq̄ dextrariola. i. ornamēta dextrepris. x Et lilia. ornamēta sūt a capite dependētia ad modum lilij facta. y Et inaures. i. ornamēta auriū q̄b⁹ utūt mulieres ornātales maxime. z Et ānulos q̄ sūt ornamēta digitoꝝ. a Et oīb⁹ ornamētis suis ornauit se. b dr̄ ad ostendendū q̄ nihil omisit de ꝓtingētib⁹ ad decētē ornatū. b Cui etiā do. cō. splē. augendo ei⁹ pulchritudinē. c Quā ois ↄc. ⌋ p modū ꝓce. ca° dictū. d Imposuit itaq̄. hic q̄ñ sibi. puidet de alimēto. d. Imposuit itaq̄ ↄc. ⌋. i. utrē. ⁊ ē nomē grecū. ascopa eni grece uter ē latine. e Et uas olei. ꝑ dūmēto potagij. f Et polentā. i. cibū de farina factū. g Et lapates. i. sic⁹ siccas ſm Hugi. de talib⁹ enī cibis sibi. puidit. q̄ nolebat uti cibis gētiliū lege mosaica ꝓhibitis. h Cūq̄ uenissent ↄc. ⌋ sic dixerat eis iudith supra in fine ca. viij. i Nihil tñ interrogātes eā. dixerat enī eis q̄ nō scrutarent suū ꝓsiliū. cetera patent. k Factū ē aūt. hic q̄ñter se tradit manib⁹ hostiū cū dr̄: Factū ē aūt cū descēderet montē. s. betulie. l Circa ortū dei. ut videret fugere ꝑ lo ciuitatī ignorāte. nā illa hora vigiles vadūt ad dormiendū: ⁊ sic fugiētes habēt tēp⁹ magꝛ opportunū. m Occurrerunt ei exploratores assyriorum. qui erāt in circuitu ciuitatis: ne aliquis exiens posset effugere manus eoꝝ.

Judith

Jdeo [a]ego fugi a facie eorum quoniã futurũ agnoui q̃ dentur vobis in depredationẽ, p eo q̃ contemnẽtes vos noluerunt tradere seipsos: ut inuenirent misericordiã in conspectu vro Hac de causa cogitaui mecum dicens: Vadam ad faciẽ prũcipis holofernis ut indicem illi secreta illorum: et [b] ostendã illi quo aditu possit obtinere eos: ita ut nõ cadat vir vnus de exercitu eius. Et cum audissent viri illi verba eius: considerabant faciem eius: et erat ĩ oculis eorum stupor: quoniã pulchritudinem eius mirabantur nimis. Et dixerunt ad eã: Cõseruasti animã tuam eo q̃ tale reperisti consiliũ ut descẽderes ad dominum nostrũ. Hoc aũt scias: quoniam cum steteris in conspectu eius bene tibi faciet: et [c] eris gratissima in corde eius. Duxeruntq; illam ad tabernaculum holofernis nunciantes eam. Cumq; [d] intrasset ante [e] faciem eius: statim [f] captus est in suis oculis holofernes. Dixeruntq; ad eum satellites eius. Quis contemnat populum hebreorum qui tam decoras mulieres habent: ut [g] non pro his merito [h] pugnare cõtra eos debeamus? Videns [i] itaq; iudith holofernem sedentem in conopeo quod erat ex purpura et auro et smaragdo et lapidibus preciosis intextum: et cum in faciẽ eius intendisset adorauit [k] eum prosternens se super terram: et cleuauerunt eam serui holofernis iubente dño suo.

XI

Dixit [l] holofernes dixit ei: Equo [m] animo esto et noli pauere in corde tuo: quoniam [n] ego nũq; nocui viro qui voluit seruire nabuchodonosor regi. Populus autem tuus si non contẽpsisset me: nõ alleuassem lanceã meã sup eũ. Nũc aũt dic mihi qua ex causa recessisti ab illis: et placuit tibi ut venires ad nos? Et dixit illi iudith: Sume [o] verba ancille tue: quoniam [p] si secutus fueris verba ancille tue: perfectã [q] rem faciet dominus tecum. Viuit [r] enim nabuchodonosor rex terre: et viuit virtus eius que est in te ad conceptionẽ omnẽ animarũ errantiũ: q̃m nõ solum homines seruient illi per te: sed et bestie agri obtẽperãt illi. Nunciat [s] enim animi tui industria vniuersis gentibus: et [t] indicatũ est omni seculo quoniã [v] tu solus bonus et potens es in omni regno eius: et [x] disciplina tua omnes [y] puntijs predicat.

[a] Jdeo ego fugi a facie eorũ. quoniã futurum agnoui ẽ. Hec autẽ verba iudith et sequentia nituntur aliqui verificare duplici via. Una est per additionalẽ subintellectã. ut sit sensus q̃ hebrei sint in tali dispositione positi q̃ tradanẽ holoferni et ei⁹ exercitui: nisi cito veniat eis auxiliũ a deo. Alia est ut ei⁹ verba mystice seu typice intelligantur de spoliatione et destructiõe iudeoꝝ que futura erat tẽpore titi p exercitũ romanorũ. sed prima via nõ videtur conueniens. nã sequẽti ca. iudith affirmat diuinũ auxiliũ ab hebreis sublatum: et q̃ per diuinam puidentiam missa erat ad hũ nũciandũ. Silic nec secũda. nam iudith nõ videt loqui propetice de tempore tam longinquo: et magis historice loqui de casu hebreoꝝ imminẽti de, p̃inquo Jtẽ q: preter sensũ mysticũ et figuratiuũ oportet habere aliquẽ sensũ ĩmẽdiũ verũ. qz qđ nihil ẽ non potest aliqđ figurare. nec holofernes turpiter reiect⁹ ab hebreis põt quenienter dici figura titi victoriose iudeos debellantis et captiuantis. nã figura et figuratum in q̃tũ huiusmõi conuenient. p̃ qđ saluo meliori iudicio videtur mihi q̃ hec verba iudith et sequẽtia saltẽ in pluribus sunt mẽdacia ficta ad literationẽ ipsius rei colentis. et ad reiectionẽ superbi cultũ diuinũ destruere intendẽtis. et tale mendacium est officiosũ. et p̃ q̃s nõ est mortale petrũ. sed veniale tm̃: a q̃ nõ oportet excusare iudith. qz nec apli lõge pfectiores. et maxime post receptionẽ spũs sancti. nõ dicunt ĩmunes a petõ veniali. j. Joh. j. ca. Si dixerimus q: petm̃ nõ habem⁹ nosipsos seducimus et veritas in nobis nõ ẽ. et Bal. ij. dicit Paul⁹ de petro: q̃ erat vere reprehensibilis. s. ĩ mõ obseruãdi legalia. b Et ostendã illi q̃ aditu et. B verificari nõ põt ad lrãm. nec verificatio videt queniẽs in sensu mystico ut pdictũ ẽ. c Et eris gratissima ĩ corde eius. sciebant enim q̃ erat luxuriosus. d Cũq; intrasset. Postq̃ descripta ẽ supius hebreoꝝ psecutio. B p̃ q̃ ponit psequẽtis reiectio. et p̃ q̃tũ ad eius mentẽ. 2° q̃tũ ad ei⁹ vitã corpalẽ. i medio ca. xij. Et factũ ẽ quarto die. prima in duas. nã holofernes p̃ capit in iudith aspectu. 2° recipit in ei⁹ affatu. xj. ca. Circa primũ dr: Cũq; intrasset. s. iudith. e Ante faciẽ ei⁹. s. holofernis. f Statim captus est in oculis suis. i. accensus immoderata concupiscentia ei⁹. verũtm̃ si concupierit eã. p̃ cubitu fornicario tm̃: uel cõiugali p̃m intentionẽ iudith. ut dictũ ẽ. B. ca. ix. nõ dr clare. nãlrã sequẽs aliqñ pro vno sensu. aliqñ. p altero dr sonare: put in sequẽtib⁹ apparebit. q̃q̃d tm̃ fuerit ex pte holofernis-intẽtio iudith in orãdo et se ornãdo fuit bona. ut dictũ ẽ B. excusando eã a petõ mortali. i mẽdacijs vero sequẽtib⁹ nõ oportet eã excusare a petõ veniali. sic si aliqs q̃rit placere mulieri, pter bonũ: si illa exardescat in ei⁹ concupiscẽtiã. nõ, pter B ei⁹ bona intẽtio exteriorat. p qb⁹ tm̃ nõ cõmendat in scriptura. B, p affectiõe bona ad pximi sui liberationẽ: et aduersarij diuini cult⁹ reiectionẽ multũ in scriptura cõmendat. sic dictũ ẽ supra de obstetricib⁹ hebreoꝝ. ca. ix. g Ut nõ p bis. babẽdis ad libitũ. b Meri. j. eos pug. de. nã pulchritudo mulieris magis allicit q̃ auꝝ et argentũ. i Videns itaq; iudith bo. se. in conopeo. i. in cathedra supra quã appensũ erat conopeũ ad magnificentiã sedis et decoris. est aũt conopeũ cortina inferi⁹ rotũda et tendẽs supius in acutũ. ĩ dr conopeum a cono ĩ q̃ supi⁹ terminat. vel alios ꝙ dr a conopo egypti oppido in q̃ p̃ fuit inuentũ. k Adorauit eũ. adoratione dulie, pr̃ reuerẽtiã magnitudinis et pr̃atis sue q̃ a deo erat. q̃uis holofernes abuteret. sic bonis mali coiter abutunt̃ gratijs a dño sibi dat̃. l Cap. xj. Dixit holofernes. Hic p̃mittit holofernes recipit iudith affatu: quã p̃ solat dicẽs: m Equo animo esto. et subdit rõ. n Quia ego nũq; nocui viro. ipse dicebat falsũ. qz sic dr supra. iij. ca. q̃tũ cunq; bonis sibi subiecti erant: tamen ferocitatẽ pectoris ei⁹ mitigare non poterant quin eis inferret multa mala. secundo iudith interrogat eũ dr: Nunc aũt dic mihi et. et patet. o Sume verba ancille tue. Hic consequẽter iudith rndet ad interrogata. vbi p̃mo ponit eius rnsio. secundo responsionis approbatio. ibi: Placuerunt aũt. Circa primũ iudith ut fallat fallacem et illudat illusorem. primo magnificat eius potentiam. secũdo approbat ei⁹ sententiã. ibi: Nec hoc latet. tertio allegat diuinam puidentiam. ibi: Quod ego ancilla. Circa primum dicit: Sume verba ancille tue. non solum aure corpis: sed et mẽtis. p Quia si secutus fueris verba ancille tue. eis assentiendo et p̃m ea faciẽdo. q Perfectã rẽ faciet dñs tecũ. i. te faciet pingere ad intẽtũ. r Viuit enim nabuchodonosor rex et. i. sicut verũ est q̃ nabuchodonosor viuit: et tu similiter: ita vera sũt que sequunt. nec est B iuramẽto falso: qđ est petm̃ mortale: sed ẽ simplex assertio falsi ad fallendũ fallaciter. ut dictũ est. s Nunciat enim animi tui industria. i. prudentia bellica: que bene est in malis hominibus. et in hoc dicit verum. nã holofernes erat famosus i armis. t Et indicatũ est omni seculo. i. multis valde. et est hic hyperbole. v Quoniã tu solus bonus et potẽs es in regno eius. i. valde excellẽs in regis militibus. et hec bonitas est aliqñ in malis hominibus. nam sicut dicitur. v. metaphysice Bonum ad mala transferimus. sicut dicitur bonus latro: qui vias accommodas admonet ad faciendũ latrocinia. x Et disciplina tua. qua subiecisti multas gẽtes nabuchodonosor regi. y Omnibus puntijs p̃dicat. i. multũ, puntijs.

Nec[a] hoc latet quod locutus est achior: nec illud ignorat quod ciiusseris euenire. Constat enī deum nostrum sic peccatis offensū: ut[b] mandauerit per ꝓphas suos ad ꝓplm q̄ tradat eum pro peccatis suis. Et quoniā sciunt se offendisse deū suū filij israel: tremor tuus sup ipsos est. Insup[c] etiam fames iuasit eos: & ab ariditate aque iam inter mortuos computant. Deniq́[d] hoc ordinā̄t: ut interficiant pecora sua & bibant sanguinem eorum: & [e] sancta dñi sui que precepit deus non contingi: in frumento vino & oleo hec cogitauerūt impendere: & volunt cōsumere que nec manibus tetigerant cōtingere. Ergo quoniā hec faciunt certū est q̄ in perditionem dabunt. Nō[f] ego ancilla tua cognoscens fugi ab illis: & [g] misit me dñs hec ipsa nunciare tibi. Ego enī ancilla tua deū colo etiam nūc apud te: & exiet ancilla tua & orabo deū: & dicet mihi: quando eis reddat peccatū suū: & veniens nunciabo tibi: ita ut ego adducā te per mediā hierusalē Et habebis omnē populū israel sicut oues quibus nō est pastor & non latrabit vel vnus canis cōtra te: quoniā hec mihi dicta sunt per prouidentiam dei. Et quoniā iratus est illis deus: hec ipsa missa sū nūciare tibi. Placuerunt[h] aūt omnia verba hec coram holoferne & coram pueris eius: & mirabā̄t ad sapiam eius: & [i] dicebant alter ad alterum: Non[k] est talis mulier sup terrā in aspectu: in pulchritudine: & in sensu verbo. Et dixit ad illam holofernes: Bene fecit deus qui misit te ante populum ut tes illum tu in manib⁹ nostris. Et quoniā bona est ꝓmissio tua: si[l] fecerit mihi hoc deus tuus: erit & deus meus: & [m] tu in domo nabuchodonosor magna eris & nomē tuū noiabit in vniuersa terra. XII

[n] Hanc iussit eam introire vbi repositi erant thesauri eius: & iussit illic manere eam: & [o] constituit quid daret illi de conuiuio suo. Cui respondit iudith & dixit: Nec[p] nō potero māducare ex his que mihi ꝑcipis tribui ne[q] veniat sup me offensio. Ex his autem que mihi detuli manducabo. Cui holofernes ait: Si[r] defecerint tibi ista que tecū detulisti: quid faciemus tibi? Et dixit iudith: Viuit[s] aīa tua domine meus: quoniā nō expendet omnia hec ancilla tua: donec faciat deus in manu mea ꝙ cogitaui. Et induxerūt illā serui eius in tabernaculum quo preceperat: & [t] petijt dum itoret ut[v] daretur ei copia nocte & ante lucem egrediēdi foras ad orationem & deprecandi dominum. Et precepit cubicularijs suis ut sicut placeret illi exiret & introiret ad orandum deum suum per triduum. Et exibat noctibus in vallem bethulie: & [x] baptizabat se in fonte aque. Et ut ascēdebat: orabat dominum deum israel ut dirigeret viam eius ad liberationem populi sui. Et [y] introiens manebat in tabernaculo: vsq́[z] dum acciperet escam suam in vesperū. Et [a] factum est

a Nec hoc latet. Hic consequenter approbat holofernis sententiā de achior: q̄tum ad hoc q̄ dixerat occidi cum filijs israel, ꝓter offensam dei cōtra eos. & patz lrā vsq́ ibi: b Ut mandauerit per prophetas suos &c. hoc apparet esse falsū ad lrām. nam sic iudith cōtra mandatū dei scienter fecisset impediēdo traditionē ciuitatis holoferni. sup. viij. ca. c Insup etiam fames &c. hec erant vera saltem in parte magna. d Deniq́ hoc ordinant &c. nota q̄ non sequitur hic ut vult q̄ dicit: q̄ ꝓ sanguinem & sanctoꝝ pollutionē intellexit ciuitatis traditionē quā cōceperāt ꝑ ori die cōpleuisse. & sic q̄tū in eis erat sanguinē bibissent occisorum: & sancta polluissent. quia iam ipsi fuissent crapulati: q̄ velit inspiciat. cū omnis actio eius ex virtute pendebat. que nō dicit falsū vel facit: & virtualiter oculos falsorū verbis: & ꝑ sententiam veritatis intrinsecam claudit & cruit ne veritatem considerent. Et sic videtur hic metaphorice uel rhetorice loq̄: q̄ patet. quō enī posset homo sanguinē bibere. q̄ si crudū sumeret mozere & adhuc nō videtur posse extinguere sitim: si ꝙ coqueret. non valeret potationi: sed aduersarij ideo ut dixi in mysterio verborum fuerunt decepti: eo q̄ non considerabant huius rei impossibilitatem &c. & superiora qui vellet cōsiderare forte inueniret: q̄ nullū vitium q̄tumcūq́ minimum fecisset: vel in aliq̄ defectuosa posset iudicari: & videt etiā ee falsū: q̄ bibē sanguinē erat eis maxime ꝓhibitū. e Et sancta dñi sui. nō vocant hic sancta vasa ꝓfecrata ad sacrificandum dño: seu oblationes & sacrificia. ut dicūt aliq̄. nā talia nō erāt nec fiebant extra irlm. sed sancta dicunt ꝙ primitie & decime q̄ debebant sacerdotibus & leuitis. & necessitate tñ poterant comedi ab alijs sicut dauid & viri eius comederunt panes ꝓpositionis: & de voluntate summi sacerdotis. ut habetur. j. Reg. xxj. & ideo iudith videtur hic simpliciter falsū dixisse. cum subditur: Et volunt ꝓsumere q̄ nec manibus tetigerant cōtingere. & si sancta intelligantur hic vasa sacra. similiter falsum dicit: quia non erant in bethulia. f Quod ego. Hic consequenter ad suum propositum allegat diuinam prouidentiam dicens: g Et misit me dominus &c. q̄ enim venit ad literationem populi fuit a domino: sed q̄ ad hoc dixit mendacia non fuit ab eo: sed a mulieris malitia. Nō enim indiget deus mendacijs dominū ad perficiendū opera sua. b Placuerunt autem. Hic consequenter ponitur responsionis iudith approbatio. & ꝓmo verbo. secūdo facto ca. xij. Circa primum dicitur. Placuerunt autem omnia verba hec cora &c. quia pretendebant holoferni & ei⁹ exercitui. ꝓspera. i Et dicebāt alter ad alterū. mirātes eius pulchritudinē & sapientiā k Nō est talis mulier sup terrā &c. ex hoc videbant innuere: q̄ esset aptissima cōiungi suo ꝓncipi vinculo matrimonij. & hoc idē vident sonare verba holofernis q̄ sequūtur: l Si fecerit mihi ds deus tuus: erit & deus me⁹: & ꝑ ds enī q̄ ꝓsentiebat colere deū iudith: videt q̄ eam cogitabat accipe in ꝓiugē. vñ & subdit m Et tu in domo nabu. magna eris. sic holofernes erat maior: post regem. n Cap. xij. Hanc iussit hic ꝓcedit approbat rōnsio iudith ꝙ factū nā holofernes iussit eā introire ad locū vbi erāt sui thesauri tanq̄ carissimam sibi: & cōfidens de ea tanq̄ de cōiuge ꝓpria. iō subditur: o Et cōstituit q̄d daretur illi de conuiuio suo. sollicit⁹ de ea sicut de corpe ꝓprio. p Nec non potero manducare. q. d. excusatā me habeas quo tpe. q Ne veniat sup me offensio. erāt enī ibi aliq̄ cibaria lege ꝓhibita. r Si defecerit tibi ista &c. Ex hac enī sollicitudine circa victū iudith appet amor incensus ad eā. s Viuit aīa tua dñe i. sic verū ē ꝙ tu vis: ita verū ē ꝙ ego nō ꝓsumā hec cibaria añq̄ fecerit de⁹ q̄ cogitaui. & i hoc verbo dixit: nā prius interfect⁹ fuit holofernes ꝙā: q̄d facē cogitabat. holofernes aūt intellexit de traditiōe ciuitatis i manu sua referēs dictū iudith ad ei⁹ verba supiora. t Et pe. dū itro. i. dū ire incipet adhuc pñs cora holoferne. v Ut daret copia &c. ut votū deū exorare extra infidelium castra. x Et baptizabat se in fonte aque. i. se lauabat ante orationē ꝑm modū iudeor. y Et introiens. mun. ma. a ꝓsortio gentiliū. z Usq́ dū acciperet escā suā in vesperū. Ex quo ꝑz q̄ ieiunabat ut ei⁹ oratio esset magis exaudibilis a deo. a Et factū est.

Postq̄ ꝛescriptus est holofernis casus q̄tum ad mentem: hic consequenter ꝛescribitur casus eius q̄tum ad vitam corporalem. Circa q̄ ꝑmo ponit̄ ꝑma dispositio. secundo holofernis iugulatio ca. xiij. Dispositio uero ad mortē holofernis fuit ardor libidinis: ⁊ ex eo sequens sopor ebrietatis. ⁊ hoc notatur cū dicitur: Et factum est quarto die. ab egressu iudith ⁊ ciuitate betulie. a Holofernes fecit cenā seruis suis. quasi ꝑ nuptijs iudith: cui intendebat sequēti nocte copulari. tō subditur: b Dixe ⁊ suade hebreā illā ut sponte cōsentiat habitare mecū. Fedū[c] est enim apud assyrios si[b] femina irrideat virū agendo: ut inunis ab eo transeat. Tūc introiuit vagao ad iudith ⁊ dixit: Non[c] vereat bona puella introire ad dñm meū: ut honorificetur ante faciē eius: ⁊ mādducet cum eo: ⁊ bibat vinū in iocūditate. Cui iudith respondit. Quę[f] ego sum ut cōtradicam dño meo? Omne q̄ cū ante oculos eius bonū ⁊ optimū facā. Quicq̄d aūt illi placuerit: hoc[g] mihi erit optimū omnibus diebus vite mee. Et[h] surrexit ⁊ ornauit se vestimentis suis: ⁊ ingressa stetit añ faciem eius. Cor[i] aūt holofernis concussū est: erat enī ardens in concupiscētia eius. Et dixit ad eam holofernes: Bibe[k] nunc ⁊ accumbe in iocunditate: qm̄ inueniſti gratiā coꝝ me. Et dixit iudith: Bibam[l] dñe: qm̄ magnificata ē anima mea hodie ꝓ omnibus diebus meis. Et accepit ⁊ manducauit ⁊ bibit coram ipso: ea que parauerat illi ancilla ei⁹. Et[m] iocūdus factus est holofernes ad eam: bibitq̄[n] vinū multum nimis quantum nunq̄ biberat in vita sua.

quarto die holofernes[a] fecit cenam seruis suis: ⁊ dixit ad vagao eunuchum. Vade[b] ⁊ suade hebreā illā ut sponte cōsentiat habitare mecū. Fedū[c] est enim apud assyrios si[b] femina irrideat virū agendo: ut inunis ab eo transeat. Tūc introiuit vagao ad iudith ⁊ dixit: Non[c] vereat bona puella introire ad dñm meū: ut honorificetur ante faciē eius: ⁊ mādducet cum eo: ⁊ bibat vinū in iocūditate. Cui iudith respondit. Quę[f] ego sum ut cōtradicam dño meo? Omne q̄ cū ante oculos eius bonū ⁊ optimū facā. Quicq̄d aūt illi placuerit: hoc[g] mihi erit optimū omnibus diebus vite mee. Et[h] surrexit ⁊ ornauit se vestimentis suis: ⁊ ingressa stetit añ faciem eius. Cor[i] aūt holofernis concussū est: erat enī ardens in concupiscētia eius. Et dixit ad eam holofernes: Bibe[k] nunc ⁊ accumbe in iocunditate: qm̄ inueniſti gratiā coꝝ me. Et dixit iudith: Bibam[l] dñe: qm̄ magnificata ē anima mea hodie ꝓ omnibus diebus meis. Et accepit ⁊ manducauit ⁊ bibit coram ipso: ea que parauerat illi ancilla ei⁹. Et[m] iocūdus factus est holofernes ad eam: bibitq̄[n] vinū multum nimis quantum nunq̄ biberat in vita sua.

XIII

T[o] aūt sero factū est: festinauerunt[p] serui illius ad hospitia sua: ⁊[q] pclusit vagao ostia cubiculi ⁊ abiit. Erāt aūt omnes fatigati a vino. Erat q̄ iudith sola in cubiculo. Porro holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus Dixitq̄[r] iudith puelle sue: ut staret foris ante cubiculū ⁊ obseruaret. Stetitq̄ iudith ante lectū orans cū lachrymis ⁊ labioꝝ motu in silentio dicens: Cōfirma[s] me dñe de⁹ isrl: ⁊ respice i hac hora ad opa manuū mearū: ut[t] sicut ꝓmisisti ir[l]m ciuitatē tuā erigas: ⁊ hoc quod credēs per te posse fieri cogitani perficiā. Et cū hec dixisset: accessit ad columnā que erat ad caput lectuli eius: ⁊[v] pugionē eius qui in ea ligatus pendebat exolnit. Cūq̄ euaginasset illū: apprehendit comā capitis eius ⁊ ait: Confirma me dñe deus in hac hora: ⁊[x] percussit bis in ceruicē eius: ⁊ abscidit caput eius: ⁊ abstulit conopeū eius a columnis: ⁊[y] euolunit corpus eius truncū. Et post pusillum exiuit ⁊ tradidit caput holofernis ancille sue: ⁊ iussit ut mitteret illud in perā suā: Et[z] exierunt due ꝑm consuetudinem suā quasi ad oratione: ⁊[a] trāsierūt castra: ⁊[b] gyrātes vallem venerūt ad portā ciuitatis. Et[c] dixit iudith a lōge custodibus murorū: Aperite[d] portas quoniam nobiscum est deus: qui fecit virtutem in israel. Et factum est cum audissent viri vocem eius vocauerunt[e] presbyteros ciuitatis. Et occurrerunt ad eam oēs a minimo vsq̄ ad maximū: quoniā[f] sperauerunt

seruī illius ad hospitia sua. id est tentoria. ut ibi requiescerent ⁊ worminent. nam omnes a vino fatigati erant. ut subditur postea: q Et cōclusit vagao hostia cubiculi. holoferne in lecto suo posito ⁊ worminente. r Dixitq̄ iudith puelle sue ut staret foris ante cubiculum ⁊ obseruaret. ne forte aliquis superueniret. erierat enī mandicum ꝛe cubiculo holofernis ad dicendum hoc ancille sue. quam ante erat sola in cubiculo. ut dicitur in littera. s Cōfirma me domine deus israel ⁊ respice in hac hora ad opera manuū mearū. nam in tali facto solet cor ⁊ maxime mulieris expauescere. t Ut sicut promisisti hierusalem ciuitatē tuā erigas. sicut enim ꝓ, ꝓphetas ꝓ dixit eam propter peccata destruendam. ita etiā promisit per eos post penitentiam populi reedificandā. ut patet in Isaia Hieremia: Zacharia: ⁊ pluribus alijs prophetis. v Et pugionem eius. i. ensem: ⁊ dicitur a pungendo. x Et percussit bis in ceruicem eius. i. in collum ad amputandum ceruicem. y Et euolunit corpus eius truncū. id est ꝛe lecto voluit ad terram. ut baltur infra xiij. ut cum quis itraret statim eum videret decapitatum. z Et exierunt due ꝑm consuetudinem suam. quasi ad orationem. ⁊ propter hoc vigiles assyriorum non fecerunt circa eas aliquam ꝑscrutationem ꝑm mādatū holofernis: qui ꝛerat eis banc libertatem ut baltur ca. ꝓcedenti. a Et transierunt castra. assyriorum libere. ꝓpter dictam causam. b Et gyrantes vallem. ut venirēt ad portam bethulie a castris assyriorum remotiorem. c Et dixit iudith. hic consequenter ponitur mortis holofernis manifestatio. ⁊ primo populo fideli. secundo achior gentili. ibi: Porro achior vocat⁹ ꝛuit. Prima in duas. nam primo ponitur dicta manifestatio. secundo iudith benedictio. ibi: Uniuersi aūt adorantes. prima adhuc in duas. nam primo fit manifestatio murorum custodibus. secundo alijs ciuibus. ibi: Illa autem ascendens. Circa primum dicit: Et dixit iudith a longe custodibus murorū. iam enim sic erat elongata ab assyrijs q̄ non poterat audiri ab eis. d Aperite portas quoniam nobiscum est deus qui fecit virtutem magnam in israel. per hoc autē insinuant mortem holofernis. e Vocauerunt presbyteros ciuitatis. ut honorificentius iudith reciperetur. f Quoniam sperauerunt eam iam non esse venturā. spes proprie non est nisi de bono. hic aūt accipitur de malo. ⁊ ideo accipitur valde improprie. scilicet pro timore valde probabili de morte eius violēta atq̄ ipsius retētione.

l Bibam domine quoniam magnificata est anima mea. ex hoc q̄ videbatur appropinquare hora liberationis populi sui. m Et iocundus factus est holofernes ad eam. credens eius frui amplexibus. n Bibitq̄ vinum multum nimis. ex ardore nāq̄ libidinis iam amiserat discretionem cauendi sibi ab excessu vini.

o Cap. xiij.

T autem sero factum est. Premissa dispositione ad interfectionem holofernis. hic consequenter ꝛescribitur ei⁹ iugulatio. ⁊ secundo iugulationis manifestatio. ibi: Et dixit. Circa primum dicitur: p Festinauerūt primo ponitur dicta manifestatio. secundo iudith benedictio. ibi: Uniuersi aūt adorantes. prima adhuc in duas. nam primo fit manifestatio murorum custodibus. secundo alijs ciuibus. ibi: Illa autem ascendens. Circa primum dicit: Et dixit iudith a longe custodibus murorū. iam enim sic erat elongata ab assyrijs q̄ non poterat audiri ab eis. d Aperite portas quoniam nobiscum est deus qui fecit virtutem magnam in israel. per hoc autē insinuant mortem holofernis. e Vocauerunt presbyteros ciuitatis. ut honorificentius iudith reciperetur. f Quoniam sperauerunt eam iam non esse venturā. spes proprie non est nisi de bono. hic aūt accipitur de malo. ⁊ ideo accipitur valde improprie. scilicet pro timore valde probabili de morte eius violēta atq̄ ipsius retētione.

a Congyrauerūt circa eā. nā ex oī pte nitebant sibi appropinqre. b Illa aūt. Hic consequent manifestat mors holofernis ciuibus. cum dicitur. Illa autem ascendens in eminentiorē locum. ut posset ab omnibus videri. c Iussit fieri silentium. ut melius posset andiri: ⁊ incepit a diuinis laudib⁹ loqui dicens: d Laudate dñm deum nostrum qui non deseruit sperantes in se. id est nos positos in tanta necessitate. e Et in me. i. per me instrumētaliter. f Adimpleuit misericordiam suam quā ꝓmisit ⁊c̄. ꝓmisit enim per prophetas. sicut pz in pluribus locis. populum israel ab hostibus liberare. si tamē colerent eum vere. g Et proferens de pera caput holofernis. ad declarationē veritatis. ⁊ ne aliqua suspitio oriret ꝙ holofernes seu aliquis alius tetigisset eā inhoneste. iō subdit: h Viuit autem ipse dominus de⁹ noster. i. sicut verum est ꝙ ipse est vita ꝑ essentiam: ita verum est quod sequit: i Qm̄ custodiuit me angel⁹ ei⁹ ⁊c̄. ⁊ patet lrā. Et finaliter pro tantis beneficijs inuitat omnes ad confessionem diuine laudis. d. k Confitemini illi oēs ⁊c̄. l Uniuersi autem. Hic consequent ponit ipsius iudith benedictio seu commendatio. ⁊ ꝑmo a plebe. cum dicit: Uniuersi aūt adorantes dominū. ꝑm ipsius iudith verbum. m Dixerunt ad eam: benedixit te dominus. i. benedicendam te reddidit ab omnib⁹. n Quia ꝑ te ad nihilū redegit inimicos nostros. mortuo nāq; principe reputabant exercitum eius iam perijsse. secundo benedicitur seu commendatur a principe. cum dicitur: o Porro oçias ⁊c̄. ⁊ patet. p Benedictus dominus q̄ creauit celum ⁊ terram. ⁊ ꝑ hoc intelligunt alia corpora media: ⁊ creature in eis existentes. q Qui te direxit. sua bonitate. r In vulnera capitis. quod est supra constantiam mulieris. s Ut non recedat laus tua de ore hominum. quod videmus adimpletum: nā ad eius laudē per vniuersalem ecclesiā recolit hoc factū. t Nō pepercisti aīe tue. i. vite tue eam periculis exponendo. v Porro achior vocatus venit. Hic consequenter vltimo manifestatur mors holofernis achior gentili. cum dicitur: Porro achior vocatus venit. non enim consilium hebreorum audebat ingredi. nisi specialiter vocaretur. quia non erat adhuc incorporatus illi populo. x Deus israel cui tu testimonium dedisti ⁊c̄. ut habetur s̄. ca. v. cetera patēt ex dictis. y Uidens autē achior caput holofernis angustiat⁹ pre pauore. i. pre nimia admiratione de tāto facto per manū femine. z Cecidit in faciē suā sup terrā. Passiones enī vehemētes ⁊ subite faciūt magnā trāsmutationē i corpe. ⁊ sic frequēter faciunt cadere. a Et estuauit aīa eius. i. passa fuit exinanitionem. b Postea vero q̄ resumpto spiritu recreatus est. transeunte dicta passiōe. c Procidit ad pedes eius. ei reuerētiam exhibendo. d Benedicta tu deo tuo i oī tabernaculo iacob. i. ab oībus hitātib⁹ in tabernaculo hebreorū: ⁊ a iacob descendētiū. e Cap̄. xiiij. Ixit aūt iudith. Postq̄ descriptus ē holofernis occubitus. hic ꝯsequenter describit fuga sui exercitus. ⁊ diuiditur in tres ptes. nā ꝑmo ponit fugiēdi ratio. secūdo fugiētiū deuastatio. ca. xv. tertio dīna laudatio. xvj. ca. Circa ꝑmū iudith primo ꝓplm instruit. secūdo ꝓpls ei obedit. ibi: Mox aūt. tertio exercitus ad holofernē recurrit. ibi: Qd̄ videntes. Circa primū ꝑmo ponit istructio dicta. secūdo interponit ipsi⁹ achior conuersio deuota. ibi: Tūc achior. Circa primū dicit iudith. f Suspendite caput h̄ sup muros. in signū exultationis ⁊ victorie iam habite partim in re ⁊ partim i spe. g Et erit cum exierit sol. i. i ꝑmo ortu suo h Accipiat vnusquisq; ar. sua. cōfidentes de victoria plena dei adiutorio habēda. i Et exite cum impetu. q̄si iam certi de ꝯsecutione victorie. k Nō ut descē. s. paulatī ⁊ timide. l Tūc explo. ⁊c̄.] sine cui⁹ volūtate exercit⁹ nō debet bellū cōmittē. nā sic dr̄ li⁹. de iudaico bello. Nō solū bellare s̄ etiā vincē sine duce apud romanos erat vitupabile. m Cūq; du. eoꝝ. q̄ ꝑsūt distinctis acieb⁹. n Cōcurrerit ⁊c̄.] ex casu ꝑncipis inopinato: ⁊ etiā imissus a deo. vnde videt hic saltē q̄tū ad aliquid ꝓphetice loqui.

eam iam non esse venturam. Et accendentes luminaria cōgyrauerunt [a] circa eam vniuersi Illa [b] autem ascendens i eminentiorē locū: iussit [c] fieri silentiū. Cumq; omnes tacuissent: dixit iudith: Laudate [d] dñm deū nostrū qui nō deseruit sperantes in se: ⁊ [e] in me ancillam suā adimpleuit [f] misericordiam suā quā ꝓmisit domui isrl: ⁊ interfecit in manu mea hostē populi sui in hac nocte. Et [g] proferens de pera caput holofernis: ostendit illis dicens: Ecce caput holofernis principis militie assyriorum. Et ecce conopeū illi⁹ in quo recūbebat in ebrietate sua: vbi ⁊ per manū femine ꝑcussit illū dñs deus noster Viuit [h] autē ipse dñs: qm̄ [i] custodiuit me angelus ei⁹: ⁊ hinc euntē: ⁊ ibi cōmorantē: ⁊ inde huc reuertentē: ⁊ nō permisit me dñs ancillā suā coinquinari sed sine pollutiōe peccati reuocauit me vobis: gaudentem in victoria sua in euasione mea in liberatione vestra. Cōfitemini [k] illi omnes qm̄ bonus: qm̄ in seculū misericordia ei⁹. Uniuersi [l] autē adorantes dñm: dixerunt [m] ad eam: Benedixit te dñs in virtute sua: quia [n] per te ad nihilum redegit inimicos nostros. Porro [o] oçias ꝑnceps populi isrl dixit ad eā: Benedicta es tu filia a domino deo excelso: pre omnib⁹ mulierib⁹ sup terrā. Benedictus [p] dñs deus q̄ creauit celū ⁊ terrā: qui [q] te direxit in [r] vulnera capitis ꝑncipis inimicoꝝ nostroꝝ: quia hodie nomen tuū ita magnificauit: ut [s] nō recedat laus tua de ore hominū qui memores fuerint virtutis dñi in eternū: ꝓ q̄bus nō [t] pepcisti anime tue ꝓpter angustias ⁊ tribulationē generis tui: sed subuenisti ruine ante conspectum dei nostri. Et dixit omnis populus: fiat fiat. Porro [v] achior vocatus venit. Et dixit ei iudith: Deus [x] israel cui tu testimoniū dedisti ꝙ vlciscat se de inimicis suis: ipse caput oīuz incredulorꝝ incidit in hac nocte in manu mea. Et ut ꝓbes quia ita ē: ecce caput holofernis qui in ꝯtemptu superbie sue deū isrl ꝯtempsit: ⁊ tibi interitū minabat dicens: cū captus fuerit populus isrl gladio ꝑforari ꝑcipiā latera tua. Uidens [y] autē achior caput holofernis: angustiatus pre pauore cecidit [z] in faciem suā super terrā: ⁊ [a] estuauit anima eius. Postea [b] vero q̄ resumpto spiritu recreatus ē: ꝓcidit [c] ad pedes eius: ⁊ adorauit eā ⁊ dixit: Benedicta [d] tu a deo tuo in oī tabernaculo iacob: quoniā in omni gente que audierit nomē tuū: magnificabit sup te deus israel.

XIIII

Ixit [e] autē iudith ad omnē populū: Audite me fratres: Suspēdite [f] caput hoc super muros nostros: ⁊ [g] erit cum exierit sol: accipiat [h] vnusquisq; arma sua: ⁊ [i] exite cum impetu: non [k] ut descendatis deorsū sed q̄si impetū facientes. Tunc [l] exploratores necesse erit ut fugiant ad principē suū] excitādū ad pugnam. Cumq; [m] duces eorum concurrerint [n] ad tabernaculū holofernis: ⁊ inuenerint eum truncum in suo sanguine volutatū: decidet sup eos timor.] Cūq; cognouerit fugere eos ite post illos securi: qm̄ dñs

a Tunc achior. hic ꝓ̃ter interponit achior cõuersio ꝛeuota cum dicit: b Videns virtutẽ quã fecerat ꝛeus israel. i. effectũ diuine virtutis ꝑ manum mulieris. c Relicto gentilitatis ritu credidit ꝛeo. legẽ eius suscipiendo. d Et circũcidit. i. circũcidi fecit. e Mox aũt. Cõuersiõe achior ĩnẽ posita. hic ponitur otediẽtia populi ad iudith ꝛba cum dicitur. f Suspenderunt sup muros caput holofernis. in signũ victorie ⁊ cõmunis exultatiõis. g Et egressi sũt cũ grandi strepitu ⁊ vlulatu. ad aduersarios ꝛterrẽdũ. h Qõ videntes. hic ꝓ̃ponit ad holofernẽ recursus. ⁊ secũdo ꝛeclarat eius interitus. ibi. Tunc ingressus. Circa primũ patet ĩrã vsq; ibi: i Nullꝰ enĩ audebat cubiculum virtutis assyriorũ ⁊c. i. principis militie in quo virtualiter consistit robur exercitus. sicut virtus corporis naturalis in corde. propter qõ dicit Vegetius in libro de re militari: ꝙ sicut cor est i medio corporis. sic princeps ꝛebet in medio exercitus collocari. k Sed cum venissent eius duces. presidentes aciebus. l Ac tribuni. qui in vna acie presũt mille ꝛbellatoribus. m Dixerunt cubicularijs. qui familiariꝰ pñt ingredi cubicula magnatum. n Qñ egressi mures. modꝰ ẽ enĩ suptor ꝛe aliꝭ ꝓꝛeptibiliẽ loq. o Tũc ingressus. hic ꝓ̃ter ꝛeclaraẽ holofernis iterit⁹. ⁊ ꝑ ĩrã vsq; ibi: p Exclamauit voce magna cũ fletu. ꝑ dñi sui interitu. q Et exiliuit foras. ad ꝓ̃m expectantẽ holofernis mãdatum. r Et dixit: vna mulier hebrea fecit cõfusionẽ. interficiẽdo militie principem. vnde ⁊ abimelech vulneratus a muliere fecit se interfici ꝑ armigerũ suũ ne

cõteret eos sub pedib⁹ ꝛestris. Tunc[a] achior videns[b] virtutẽ quam fecit deus israel: relicto[c] gentilitatis ritu credidit deo: ⁊[d] circuncidit carnem ꝓputij sui: ⁊ appositus est ad populũ israel: ⁊ omnis succession generis eius vsq; in hodiernum diem. Mox[e] autem ut ortus est dies suspenderũt[f] super muros caput holofernis: accepitq; vnusquisq; vir arma sua: ⁊[g] egressi sunt cum grandi strepitu ⁊ vlulatu. Quod[h] videntes exploratores: ad tabernaculũ holofernis cucurrerunt. Porro hi qui in tabernaculo erant: veniẽtes ⁊ ante ingressum cubiculi perstrepentes excitãdi grã inquietudinem arte moliebantur: ut non ab excitantibus: sed a sonantibus holofernes euigilaret. Nullus[i] enim audebat cubiculum virtutis assyriozum pulsando aut intrando aperire. Sed[k] cum venissent eius duces: ac[l] tribuni ⁊ vniuersi maiores exercitus assyriorũ: dixerũt[m] cubicularijs. Intrate ⁊ excitate illum: quoniã[n] egressi mures de cauernis suis ausi sunt prouocare nos ad prelium. Tunc[o] ingressus vagao cubiculum eius stetit ante cortinam: ⁊ plausum fecit manib⁹ suis: suspicabatur enim illum cum iudith dormire. Sed cum nullum motum iacentis sensu aurium caperet: accessit proximans ad cortinam: ⁊ eleuans eam: videnscq; cadauer absq; capite holofernis i suo sanguine tabefactum iacere super terram: exclamauit[p] voce magna cum fletu: ⁊ scidit vestimenta sua. Et ingressus tabernaculũ iudith nõ inuenit eam. Et[q] exiliuit foras ad populum: ⁊[r] dixit: Vna mulier hebrea fecit cõfusionem in domo regis nabuchodonosor: Ecce enim holofernes iacet in terra: ⁊ caput eius non est in illo. Quod dũ audissent principes virtutis assyriozum: sciderunt[s] omnes vestimẽta sua: ⁊ intolerabilis timor ⁊ tremor cecidit super eos: ⁊[t] turbati sunt animi eorũ valde. Et factus est clamor incõparabilis in medio castrozum eorum.

XV

Mane[p] omnis exercitus decollatum holofernem audisset: fugit mens ⁊ consilium ab eis: ⁊ solo tremore ⁊ metu agitati fuge presidia sumunt: ita[s] ut nullus loqueretur cum proximo suo: sed[t] inclinato capite relictis[u] omnibus euadere festinabant hebreos: quos armatos super se venire audierant: fugientes per[v] vias campozum ⁊ semitas collium. Videntes[b] itaq; filij israel fugientes: secuti sũt illos descenderuntq; clangentes[c] tubis: ⁊[d] vlulantes post ipsos. Et quoniã assyrij non aduna ti: in fugam ibant precipites: filij autem israel vno agmine persequentes: debilitabãt oes quos inuenire potuissent. Misitq; oçias nuncios per omnes ciuitates ⁊ regiões israel. Vis itaq; regio: omnisq; vbs electam iuuentutẽ armatam misit post eos: ⁊[e] persecuti sũt eos in ore gladij quousq; peruenirent ad extremitatem finium suozum. Reliqui[f] autẽ qui erãt in bethulia ingressi sunt castra assyriozum: ⁊ predam quam fugientes assyrij reliquerãt abstulerunt: ⁊ onustati sunt valde. Mi vero qui victores reuersi sunt ad bethuliam: omnia[g] que erant illozum abstulerunt[h] secum: ita ut non esset numer⁹ in pecoribus in iumẽtis ⁊ vniuersis mobilibus eorum: ut a minimo vsq; ad magnum oes diuites fierent de predationi bus eorum. Joachim[i] autem sũmus pontifex de hierusalem venit in bethuliã cũ vniuersis ꝓsbyteris suis ut[k] vidẽt iudith. Que cũ exisset ad illũ: bñdixerũt[l] illã oes vna voce dicẽtes:

vicereꝰ in eius opprobrium ꝙ mulier interfecisset eum. Judic. ix. s Sciderunt oes ꝛestimẽta sua. in signũ doloris. t Et turbati sũt animi eoꝝ valde. ꝓpter qõ nõ ꝓuiderũt sibi ꝛe aliqua ꝛefensiõe nã turbati minus ꝓuident ut ꝛ in electis. v Cap. xv.

Umq; ois. Postq; ꝛescripta ẽ fugiẽdi rõ. hic ꝓ̃ponit fugientiũ ꝛeuastatio. ⁊ 2°. iudith bñdictio. ibi: Joachim aũt. primaꝝ duas q; ꝑ ponit fugientiũ pscutio i psonis. 2°. in ꝛeb⁹ possessis. ibi: Reliq; autẽ. Circa primũ ꝑz ꝛrã vsq; ibi: ꝑ Ita ut nul. loq. cũ pri. suo. ꝛe aliq; ꝛefensione seu ꝓsidio. y Sed iclinato capite cũ magna ꝓfusiõe. z Relictis oibus. q̃ poterãt ipedire fugã eoꝝ: ut fugerent expediti⁹. a Per vias cãpoꝝ ⁊ semitas colliũ. fugientes eni ꝛe ꝓlio p diuersas vias fugiũt b Videntes itaq; filij isrl fugientes secuti sunt illos. sicut preceperat iudith. c Clangentes tubis. tanq; victores. d Et vlulantes post ipsos. ad insecutionẽ mutuo se exhortãtes. e Misitq; oçias nũcios ꝑ oes ciuitates ⁊ regiões isrl. ꝑ qs poterãt trãsire fugientes. f Et pscuti ⁊c. ad extremitatẽ finiũ suoꝝ. transire eni ultra nõ erat eis tutũ. g Reliq; aũt. hic ꝓ̃ponit pscutio assyrioꝝ i ꝛeb⁹ possessis. ⁊ ꝑz ꝛrã vsq; ibi: b Hia que erãt illoꝝ. i. assyrioꝝ. i Abstulerũt. nã illi q; remãserũt i bethulia nõ abstulerãt oia: ꝫ pauca respective. nã vix ꝑ. xxx. dies fuerũt oia collecta ut ꝫ j. eodẽ ca. k Joachim aũt. hic ꝓ̃ponit iudith bñdictio. ⁊ ꝑ spualis. 2° temporalis. ibi: Per dies aũt. Circa ꝑmũ dr: Joachim autẽ sũmꝰ põtifex. iste. ꝫ. iiij. ca. vocaẽ eliachim: ⁊ fortasse idem nomen. nam sicut nomina latina variaẽ aliquando in fine: ut guillerinus ⁊ guillerus sunt vnũ nomẽ variatum in fine. aliq; vero in principio. sicut nicolaꝰ colinus ⁊ coletus variatum in principio. ⁊ idem videtur ꝛe eliachim ⁊ ioachim. quid autem mihi videatur ꝛe hoc pontifice dixi supra ca. iiij. l Ut videret iudith. ꝓpter famam sue virtutis. m Benedixerũt illã. impcates sibi bona spualia. ꝑ virtutẽ sue fame. ꝛõ ibidi:

Tu[a] gloria hierusalē: tu[b] letitia israel: tu[c] honorificētia populi nostri: quia fecisti viriliter: ⁊ confortatum est cor tuū eo q̄ castitatē amaueris: ⁊ p̄ virum tuū alterum nescieris: ideo[d] ⁊ manus dñi confortauit te: ⁊[e] iō eris benedicta i eternū. Et[f] dixit omnis populus: fiat fiat. Per[g] dies autē. Hic consequenter ponit benedictio iuditb tēporalis-que in scriptura frequenter accipit p̄ multiplicatiōe bonorum temporaliū. vnde Beñ. xxx. dixit iacob ad labā Modicū habuisti ante me venirem ad te: ⁊ nūc dines effectus es: benedixit q̄ tibi dñs ad introitū meū. ⁊ hoc modo populus iuditb benedixit nam omnes diuitias bolofernis sibi tradit. ⁊ patz hrā. b Cap. xvj.

Hanc cantauit. Aduersarij iniectione ⁊ fidelis populi liberatione descripta. hic consequenter ponitur ratione predictorū laudatio diuina. Et diuiditur in tres partes. q̄ primo ponit ipsius iuditb decantatio. secundo ppli ⁊ ipsius oblatio. ibi: Et sacrū est post hec. tertio iuditb felix cōsūmatio. ibi: Et iuditb magna. Canticum vero iuditb in duas partes diuidit. nam primo ponit excitatio mentis. secūdo ratio laudis. ibi: Venit assur. Circa p̄mū dicit iuditb excitās se ⁊ alios ad diuinā laudē. i Incipite dño in tympanis ⁊c. varia nāq̄ instrumēta musicalia ⁊ etiā armonie mētem excitant ad diuersa. alique enī armonie excitant ad audaciam quibus vtunt homines in bellis. ⁊ alique ad lasciuiā. quibus vtunt in choreis. ⁊ alique ad deuotionē. quib⁹ vtunt in officijs ecclīasticis ⁊ b modo dicit iuditb: Incipite dño i tympanis. c aūt instrumētū musicū tympanū q̄ mulieres vtebant. ⁊ b modo maria sozor moysi sumpsit tympanū ad excitādū se ⁊ alias mulieres ad deū laudādū. dicēdo: Cantem⁹ dño gloriose ⁊c. Exodi. xv. k Modulamini illi psalmū nouū. p̄pter nouā materiā laudādi deū. l Exultate. corde. m Et inuocate nomē eius. ore. n Dominus conterēs bella. contra suum populū excitata. ut patet in pharaone: Exo. xiij. ⁊ in amalech: Exo. xvij. ⁊ in regibus chananeorū libro Josue quasi per totum. o Qui posuit castra sua. i. angelor custodiā. vnde Beñ. xxxij. dixit iacob de angelis sibi obuiantibus: Castra dei sunt hec. p Venit assur. Hic consequenter ponitur ratio laudis: ⁊ primo ex aduersariorum deiectione. cū dicitur: Venit assur. i. princeps militie ⁊ exercitus assyriorum. q In multitudine fortitudinis sue. totaliter confidēs. r Cuius multitudo obturauit torrentes. i. siccauit ex potu animaliū ⁊ hominū. s Dixit se incensurum fines meos. i. terram iudee. t Et iuuenes meos. i. populi mei. v Occisurum gladio. de hoc enim ⁊ alijs malis holofernes se iactauit. sed non adimpleuit. ideo subditur: x Dominus autem omnipotens. cui nullus potest resistere. y Nocuit eum. occidendo eum per manū femine: quod fuit valde confusibile. ut dictum est supra ca. xiij. z Nō enim cecidit potēs eorum. i. holofernes. a Iuuenibus. qui solēt facere probitates. b Nec filij titan. i. gigantis. ⁊ ponit hic singulare pro plurali id est gigantū. sicut Exo. viij. Venit musca grauissima. id est multitudo muscarum. c Sz iuditb filia merari ⁊c. dissoluit eum. per ardorem concupiscētie in eam. per modum superi⁹ dictum. ix. ca. ⁊. x. d Exuit enim se ⁊c. sicut dictum est supra in principio ca. x. e Et induit se vestimento leticie. i. quo vtebat marito suo viuente. f In exultatione filiorum israel. quasi diceret nō fecit hoc ad dissolutionem. sed ad populi sui liberationem. g Unxit faciem suam vnguento. id est lachryma arboris aromatice: q̄ facit ad decorem vultus: ⁊ suauē odorem. h Colligauit cincinnos suos. i. capillorum suorū floccellos ad decipiendū illum. non q̄ intenderet inducere eū ad mortale peccatum. sed ut desideraret eam habere vxorem. ⁊ per hoc iuditb haberet ad eū familiarem accessum: per quem eum occidere posset. ut dictum est supra ca. ix. ⁊. x. i Sandalia eius rapuerunt oculos eius. quia per aspectum intrauit concupiscentia ad animum. cetera patent ex supradictis. k Horruerunt perse constantiam eius. quia nullus erat in eis qui auderet se sibi opponere ad certamen singulare. l Tunc ululauerunt castra assyriorum. Hic secundo resumitur ratio diuine laudis ex filiorū israel exultatione. cum dicitur: Tunc ululauerunt castra assyriorū. ut habetur supra in fine ca. xiij. m Quando apparuerunt humiles mei. venientes super assyrios armati. n Perierunt in prelio a facie domini dei mei. q. d. hec victoria soli deo est attribuenda. o Hymnum cantemus. Hic tertio sumitur ratio diuine laudis ex eius virtute ⁊ magnificentia. cum dicitur: p Adonai domine. duo sunt nomina idem significātia: primū hebraicū. secundum latinū. ⁊ fit hec duplicatio ad maiorē expressionē dignationis diuine. q Et p̄clar⁹ in fortitudine tua. q̄ lucē habitat inaccessibilē. j. Timoth. vj.

[a] Tu gloria hierusalē: tu[b] leticia israel: tu[c] honorificētia populi nostri: quia fecisti viriliter: ⁊ confortatum est cor tuū eo q̄ castitatē amaueris: ⁊ p̄ virum tuū alterum nescieris: ideo[d] ⁊ manus dñi confortauit te: ⁊[e] iō eris benedicta i eternū. Et[f] dixit omnis populus: fiat fiat. Per[g] dies autē triginta vix collecta sunt spolia assyriorū a populo israel. Porro autē vniuersa que bolofernis peculiaria fuisse. pbata sunt: tulerunt iuditb in auro ⁊ argēto ⁊ vestib⁹ ⁊ gēmis ⁊ omni supellectili: ⁊ tradita sūt omnia illi a populo. Et oēs populi gaudebāt cum mulieribus ⁊ virginib⁹ ⁊ iuuenibus in organis ⁊ citharis.

Hanc[b] cantauit XVI cāticū hoc dño iuditb dicēs: Incipite[i] dño in tympanis: cantate dño i cymbalis: modulamini[k] illi psalmū nouū: exultate[l] ⁊[m] inuocate nomē ei⁹. Dñs[n] cōterens bella: dñs nomen est illi. Qui[o] posuit castra sua in medio populi sui: ut eriperet nos de manu omniū inimicorū nostrorū. Venit[p] assur ex montibus ab aquilone in[q] multitudine fortitudinis sue: cui[r] multitudo obturauit torrentes: ⁊ equi eorum cooperuerūt valles. Dixit[s] se incēsurū fines meos ⁊[t] iuuenes meos occisurum[v] gladio: infantes meos dare in predam: ⁊ virgines in captiuitatē. Dñs[x] aūt omnipotēs nocuit[y] eū: ⁊ tradidit eū in man⁹ femine: ⁊ confudit eū. Non[z] enī cecidit potens eorū a[a] iuuenib⁹ nec[b] filij titan prosseruēt eū nec excelsi gigantes imposuerunt se illi: sed[c] iuditb filia merari in specie faciei sue dissoluit eum. Exuit[d] enī se vestimento viduitatis: ⁊[e] induit se vestimento leticie in[f] exultatiōe filiorū israel. Unxit[g] faciē suam vnguēto: colligauit[h] cincinos suos mitra ad decipiendū illū. Sandalia[i] ei⁹ rapuerunt oculos eius: pulchritudo ei⁹ captiuam fecit animā eius: amputauit pugione cernice eius. Horruerūt[k] perse constantiā eius: ⁊ medi audaciā eius. Tūc[l] ululauerūt castra assyriorū quādo[m] apparuerūt humiles mei: arescentes in siti. Filij puellarū cōpunxerūt eos: ⁊ sicut pueros fugientes occiderūt eos: perierunt[n] in prelio a facie dñi dei mei. Hymnū[o] cantemus dño: hymnū nouū cantemus deo nostro. Adonai[p] dñe magnus es tu: ⁊ p̄clar⁹[q] in fortitudine: ⁊ quis superare nemo pōt. Tibi seruiat oīs creatura tua: q̄ dixisti ⁊ facta sūt: misisti spīm tuū ⁊ creata sūt: ⁊ nō est q̄ resistat voci tue.

Montes [a] a fundamētis mouebunt cum aquis: petre [b] sicut cera liquescent ante faciē tuā. Qui [c] aūt timēt te: magni erūt apud te per omnia. Ve [d] genti insurgēti sup genus meū. Dominus [e] enī omnipotēs vindicabit in eis: in die iudicij visitabit illos. Dabit enī ignem ⁊ vermes in carnes eorum: ut [f] vrant ⁊ sentiant vsq; in sempiternū. Et [g] factū est p⁹ hec oīs [h] populus post victoriā venit in hierusalē adorare dominū: ⁊ [i] mox ut purificati sūt: obtulerūt [k] omnes holocausta ⁊ vota ⁊ repromissiōes suas. Porro [l] iudith vniuersa vasa bellica holofernis que dedit illi populus ⁊ conopeum qd ipsa sustulerat obtulit ī anathema obliuiōis. Erat [m] aūt popul⁹ iocund⁹ ſm faciem sanctorū: ⁊ p tres mēses gaudiū huius victorie celebratum est cum iudith. Post dies autē illos vnusq̄sq; redijt ī sua: ⁊ [n] iudith magna facta ē in bethulia: ⁊ [o] preclarior erat vniuerse [p] terre isrl. Erat [q] etiā virtuti castitas [r] adiuncta: ita ut nō cognosceret virū omnib⁹ diebus vite sue: ex quo defunctus ē manasses vir ei⁹. Erat [s] aūt diebus festis ꝓcedēs cum magna gloria. Mansit aūt in domo viri sui annos centum qninq; ⁊ dimisit abram suam liberā: ⁊ defuncta ē ac sepulta cum viro suo ī bethulia: luxitq; illam omnis populus diebus septē. In [t] omni aūt spacio vite eius non fuit q̄ perturbaret israel: ⁊ post mortem ei⁹ annis multis. Dies [v] aūt victorie hui⁹ festiuitatis: ab hebreis in numero sanctorū dierū accipit: ⁊ colitur a iudeis ex illo tempore vsq; in presentem diem.

Explicit liber Judith.

Postilla fratris Nicolai de lyra sup librum Judith explicit.

a Montes a fundamentis mouebūt. iminente aduentu tuo ad iudiciū. b Petre sicut cera liquescent. p ignē cōflagrationis precedentem aduentū iudicis. c Qui aūt timent te magni erūt ⁊c. quia tecum erūt in gloria. d Ve genti insurgenti sup genus meū. iniuste. e Dn̄s enī oīpotens vindicabit in eis. inferendo penā eternā ideo subdit: f Ut vrant ⁊ sentiāt vsq; ī sempiternū. sicut ꝓphauit Isaias in fine libri sui. g Et factum est. Hic cōsequēter describit ipsi⁹ iudith ⁊ populi oblatio. ⁊ primo populi. cū dr̄ h Oīs ꝓplus post victoriā venit ī hierusalē adorare dominū. reddēdo sibi gratias de tāto beneficio. i Et mox ut purificati sunt. aq̄ lustratiōis ſm formā q̄ habet Numeri. xix. k Obtulerūt omnes holocaustomata. i. sacrificia totaliter incensa ad honorē diuinū. secūdo ponit oblatio iudith cum dicit: l Porro iudith vniuersa ⁊c. obtulit in anathema obliuionis. s. sacerdotib⁹: ut de cetero nullus vteret eis: sed seruarent in loco cultus diuini ad memoriam beneficij diuini.

m Erat aūt vniuersus populus iocundus scd̄m faciem sanctorū. hoc addit ad ostendendū q̄ hec iocunditas nō erat dissolutionis: ſ magis deuotionis. cetera patent. n Et iudith. Hec est vltima pars huius libri. in qua ponit ipsius iudith felix cōsūmatio. cū dicit Et iudith magna facta est. alias magnificata. in bonis spiritualib⁹ ⁊ temporalibus. o Et preclarior erat. in vita ⁊ fama. p Vniuerse terre. s. mulieribus. q Erat etiā virtuti. i. constantie qua deiecerat holofernē: r Castitas adiuncta. s. vidualis. iō subdit: Ita ut nō cognosceret virū ⁊c. s Erat aūt dieb⁹ festis ꝓcedēs cum magna gloria. i. in decenti apparatu ⁊ bonorū comitiua. cetera patēt vsq; ibi: t In oī autē spacio vite eius non fuit qui ꝑturbaret israel. hoc additur ad ostendendū q̄ bonū pacis in populo redūdauit ꝑ longū tempus ex meritis ipsi⁹. v Dies autem victorie ⁊c. colit. ad laudē dei. cui⁹ virtute facta fuit hec victoria: Cui est honor ⁊ gloria in secula seculoꝝ: Amen.

Incipit prologus in librū Hester. a Ibrum hester ꝛc. Sicut scribit in historijs librū hester transtulit Hieronymus ad petitionem paule ⁊ eustochij de hebreo in latinū. ⁊ quia in greco corruptus erat ꝙ varias editiones relegauit eum de archiuis hebreorum. ⁊ diligenter trāstulit de verbo ad verbū. ꝑmittit aūt ꝓlogū ꝗtuor particulas continentē. qz. s. liter iste a diuersis diuersimode corruptus erat qui multa supaddiderant hebraice veritati. vnde dicit: Librū hester varijs trāslatoribus uel trāslationibus constat esse vitiatū. In secūda parte excitat paule ⁊ eustochij attentionē ut diligentē cōsiderent ꝙ fideliter trāstulit librū istū. vñ dicit: Vos aūt o paula ⁊ eustochiū ꝛc. ne aūt iactando se dicere crederet ꝙ būc librū fidelit trāstulisset. tertio loco humiliter se excusat dicens: Hec affectam⁹ laudes hominū ꝛc. vltimo dicit ꝙ secut⁹ hebraicam veritatē confusū in translationē. lxx. ordinē designauit p quarūdam litterarū appositionem. vnde dic: Rursū i libro hester. his visis lrē instamus: b De archiuis. i. de armarijs: archiuū ab arca dicit armariū siue librariū. uel ab arche grece principiū uel initiū latine. vnde archeos dicit antiquus ⁊ archeotis. i. antiqtas. hinc archeon dicit armariū in quo res antique seruant. c Hebreox. nō grecox que erant corrupta. d Reuelans. qō bene necesse erat: qz penit⁹ a veritate ceciderat. Uel releuans. i. post. lxx. leuans. e Expressi⁹ i. valde expresse. uel expressius. ꝙ. lxx. transtulerant. f Editio vulgata. i. translatio. lxx. que per oēs ecclesias iam erat diuulgata. In ꝓpria significatione vulgata editio appellat illa translatio cui⁹ auctor ignorat. ⁊ ꝓter hoc sine noie interpretis quinta editio nuncupat. vide in opusculo de vocabulis biblie vbi exponit inꝓpres. Cōstrue sic: Que vulgata editio trahit. i. prolixiorē facit ꝙ exigit hebraica veritas. ⁊ loquit metaplorice ad similitudinē rei que trahit ut longior fiat. b Hinc inde. i. in principio ⁊ fine. qz. s. lxx. posuerunt editiones suas in principio ⁊ fine. uel melius. Hinc inde. i. ex ol parte. i Finibus. i. terminis hebraice veritatis. g Laciniosis i. laceratis uel discōtinuatis p additiones a. lxx. factas. Nota ꝙ lacinia dicit vestis lacerata: uel ora vestimenti uel nod⁹ chlamydis. vnde versus. Dicit a lacero lacerata lacinia vestis. Itē grecismus: Aucupis est laque⁹ chlamydisq lacinia nod⁹. ⁊ inde dicit lacinio lacinias. i. lacerare. ⁊ laciniosus. sa. sum. i. laceratus uel pannosus. ita dicit Papias. Fin Isidorū finis dicit a fune: eo ꝙ fines agrorum funiculis mensurant. ⁊ scōm hoc possumus exponere: Finib⁹ i. verborū ꝓtractationib⁹. Laciniosis. i. pannosis. s. ad modū assumentorū panni hebraice veritati appositis. sicut qui assueret aliquos panniculos integro panno. uel legat finib⁹. scōm cōmuniorē lrām nam sinus gremiū uel collectio vestis dicit. ⁊ sic quenientiori modo venit ad determinationē eius qō est laciniosis. ut sic finib⁹ laciniosis ex trāsūptione ꝓ confusa discōtinuataq verborū ⁊ sententiarū congerie ponat. ⁊ redit in idem cū expositione priori. vbi finib⁹ legit. Cetera que sup sunt exposita nō mutant. k Addens ea. hebraice veritati. l Que ex tempore dici poterant. i. videri dicta fuisse. m Sicut solitū est scholarib⁹ disciplinis. i. sicut cōsueuerūt scholares facere in causis suis: vbi multa fingūt de suo. n Sumpto themate. modo loquendi. ꝑsus: Dico genus stema: sed materiā voco thema: Strigmaq torturā figit scema figuram: Et simul ornatū dicas p scema notatū. o O paula ⁊ eustochiū. de bis inuenies sup in. plogo [illegible] Josue versus finē. p Quoniam ⁊ bibliothecas hebreoꝝ studuistis intrare. i. quoniā hebraicū idioma didicistis. ut possitis studere in libris hebraicis. q Et interpretum certamina cōprobastis. i. nouistis que editio vicinior sit hebraice veritati de omnib⁹ interpretationib⁹. que appellāt interpretum certamina eo ꝙ a se inuicem discrepāt. ⁊ in pluribus locis sibi contrariant. r Hebraicū librum. i. iuxta hebraicā veritatē a nobis trāslatam. s Fideli testimonio. i. fideli assertione hebraice veritatis. t Simpliciter. i. sine additione ⁊ subtractione. v Hec affectam⁹ laudes hominū ꝛc. vnde. ij. Reg. xiij. dicebat mulier thecuites ad regē dauid: Sicut angel⁹ dñi sic est domin⁹ me⁹ rex: ut nec benedictione nec maledictione moueat. x Et scōm aplm ad Hal. j. Si enim hominibus placerē xpi seruus nō eēm. y Rursū in libro hester. in translatione. lxx. nos fecimus. z Alphabetum ex minio. i. ex colore rubeo: b Diuersis in locis. vbi enī incipit primū capitulū in translatione lxx. posuimus. a. ⁊ vbi secundū incipit. posuim⁹. b. ⁊ sic de alijs a Usq ad thta litterā. que est octaua littera greci alphabeti: sed nona in numeris: quia post epsilon ponit epistimon: que est nota trium numeri: sic enī scribitur grecū alphabetum: alpha vitha gāma delta epsilon epistimon çitha ita thta. Figure litterarū sūt be:

Volens ergo Hieronym⁹ ostendere qualit. lxx. hebraice veritatis ordinem cōfuderunt apposuit litteras has p quas ostendit ordinem capitulorū scōm. lxx. Nam sicut Isidorus in. j. etymol. dicit: Omnes littere apud grecos verba componunt ⁊ numeros faciunt. nam alpha littera apud eos vocat in numeris vnū. vbi autem scribunt vita ⁊ beta vocatur duo ꝛc. Apposuit aūt vitha uel beta grece figure: q apud eos duo in numeris facit. correspondēs apud latinos littere. b. ibi: In diebus assueri ꝛc. ca. j. a. Item gamma grece figure apud eos nota ternarij. cui apud latinos correspōdet. g. lrā. apposuit ibi: Summa epistolarum hec fuit. iij. ca. g. Item epistimon grece figure cum sit apud eos nota trium numeri. utpote senarij non habens correspondentiā littere alicui⁹ apud nos. apposuit ibi: Quid vis hester regina ꝛc. v. ca. b. Item itha grece figure in numeris notat octo. cui apud latinos correspondet. e. longa. apposuit ibi: Sūmaq epistole hec fuit. viij. ca. f. Item thita uel thta grece figure in numeris nouem facit. cui apud latinos correspondent. th. apposuit ibi: Dixitq mardocheus ꝛc. x. ca. c. Item alpha grece figure nota vnitatis apud eos: cui apud latinos correspondet. a. apposuit ibi: Anno secundo regnante artaxerxe ꝛc. xj. ca. b. Item veltha grece figure: nota quaternarij apud eos. cui apud nos correspondet. d. apposuit ibi: Epistole autē hoc exemplar fuit ꝛc. xij. ca. g. Item epsilon grece figure: nota quinarij apud suos. cui apud latinos correspondet. e. brevis. apposuit ibi: Mardocheus ꝙ precat⁹ dñm ꝛc. ca. xiij. e. Item çita grece figure nota septenarij apud suos. cui apud nos correspōdet. z. apposuit ibi: Exēplar epte ꝛc. xv. ca. g. ꝓpter quod dicit Hieronymus: Fecimus alphabetū ꝛc. c Volentes. s. per hoc insinuare. i. intimare.

hester hebraicū librū p singula verba nostrā translationem aspicite: ut possitis agnoscere me: nihil etiā augmētasse addendo: sed fideli [t] testimonio simpliciter[u]: sicut in hebreo habetur historiā hebraicam latine lingue tradidisse. Nec [v] affectamus laudes hoīz: nec vituperationes expauescimus. deo enim placere curantes: minas hominū penitus nō timemus: quoniā deus dissipat ossa eoꝝ qui hominib⁹ placere desiderāt ⁊ [x] scōm aplm qui eiusmodi sūt serui xpi esse non possūt. Rursum[y] in libro hester alphabetū[z] ex minio vsq [a] ad theta litterā fecimus diuersis[b] in locis: volentes [c] scilz septuaginta interpretū ordinē per hoc insinuare

Incipit plog⁹ in librū Hester.

Ibrum[a] hester varijs translatoribus constat esse vitiatū quem ego de archiuis[b] hebreoꝝ [c] reuelans[d] verbū e verbo expressius[e] trāstuli. Que librū editio[f] vulgata laciniosis[g] hinc[h] inde verborum finibus[i] trahit: addēs[k] ea que[l] ex tempore dici poterant: ⁊ audiri: sicut[m] solitū est scholarib⁹ disciplinis sūpto[n] themate excogitare: quib⁹ verbis vti potuit qui iniuriā passus est: uel ille qui iniuriā fecit. Vos autē o[o] paula ⁊ eustochiū quoniā[p] ⁊ bibliothecas hebreoꝝ studuistis intrare: ⁊ [q] interpretū certamina cōprobastis: tenentes

quasi in sinū mittere. a Studioso lectori ordinē.lxx interpretū.i.qualiter ordinauerūt librū istū. b Nos ꝓo iuxta morē.i.consuetudinē nostrā quo semp cōsueuimus seq̄ hebraicam veritatē. c Maluim⁹.i.magis volaim⁹. c Prosequi ordinē hebraicū etiā in.lxx.editione·q̄ ꝓsequi ordinationem eorū prepositam ⁊ confusā.

Explicit qualiscunq̄ expositio huius prologi.

Postilla fratris Nicolai de lyra super librum Hester incipit. Cap.j.

c In diebus assueri ⁊c.

Postq̄ descriptus est progressus pli de captiuitate babylonica reducti sub esdra ⁊ neemia, hic ꝑtē describit incidens casus. videlz iudaici populi in periculo positi liberatio p reginā hester. Et circa hoc ꝑmo ponitur ipsius hester ꝑmotio. secūdo populi sui liberatio. iij.ca. Circa primū sciendū q̄ sicut in naturalibus corruptio vni⁹ est generatio alterius. ita suo mō ad ad eiectionem vasthi regine secuta est sublimatio hester. ⁊ iō primo ponitur ipsius vasthi reiectio. secundo hester ꝑmotio. ca.ij. Occasio vero reiectionis vasthi fuit regale cōuiuiū: ad quod ipsa renuit intrare. ideo ꝑmo describit huius ꝙuiuij magnificentia. secūdo vasthi regine inobedientia. ibi: Itaq̄ die septimo. Circa primū ꝑmo ponit̄ triplex preuiū. secundo ipsū ꝙuiuiū. ibi: Cumq̄ implerentur. Primū preuiū est quis fuit auctor huius cōuiuij. qō notat̄ cum dicit: In diebus assueri. De hoc autē assuero varie loquuntur expositores. dicunt enī expositores nostri cōmuniter q̄ iste assuerus fuit octauus rex persarum post cyrum. omissis tamen duobus magis qui post cambisem dicuntur regnasse septē mensibus tm̄. sed istud non videtur verum: quia cyrus post monarchiam adeptam regnauit.xij. annis ꝑm minorem computationem. Cambises filius eius octo. darius hystaspis. xxvj. xerxes filius darij xx. artaxerxes. xl. xerxes secundus duobus mensibus. sogdianus mensibus septem. darius nothus. xix. cui successit iste assuerus. ut dicūt. si autem isti anni predicti simul coniungantur faciunt annos. cxxxv. quibus si adiungant̄. lxx. anni captiuitatis babylonice habentur. cc. et. v. anni. igitur cum mardocheus captiuatus fuerit cum iechonia rege iuda. ut habetur. j. ca. xj. oportet consequenter dicere ꝑm istam viam q̄ mardocheus primo anno regni assueri fuerit. ccv. annorum ad minus. ⁊ cum hoc oportet addere annos quos habebat quando fuit in captiuitatem ductus; qui fuerunt ad minus xxcem uel circiter. ⁊. xj. anni quib⁹ regnauit sedechias: ⁊ annos quibus regnauit assuerus ante exaltationem mardochei qui fuerunt. xij. non est autem verisimile q̄ tantū vixerit. quia iam ante per multos annos dixerat dauid. Si autem in potentatibus octoginta anni ⁊ amplius eorum labor: ⁊ ꝓlor. ⁊ dato q̄ tantū vixisset; non tamen esset tunc tante fortitudinis q̄ posset facere illa que infra scribunt̄ de ipso; videlz q̄ ita magnifice equitaret per ciuitatem: ⁊ totum hester regeret. ac etiam negocia regni. cum esset secundus a rege. ut habetur infra. x. ca. ꝑm Josephū vero libro. xj. antiquitatis iudaice iste assuer⁹ fuit quartus rex persarum a cyro. dimissis tamē duobus magis ut predictum est. ⁊ vocat eum artaxerxem. ⁊ ꝑm hoc mardocheus in principio regni assueri fuit. c. ⁊. lvj. annorum. ut patet per predicta. quia supponitur q̄ ad minus habuit xxcem annos anteq̄ captiuaretur. ⁊. lxx. tempore captiuitatis. ⁊. xij. tēpore cyri. ⁊. viij. de tempore cambisis. ⁊. xxvj. de tēpore darij hystaspis. ⁊. xx. de tempore xerxis filij darij: qui simul iuncti faciunt annos. clvj. ⁊ sic adhuc non est verisimile q̄ tantum vixerit: ⁊ dato q̄ vixerit non est verisimile q̄ fuerit tunc tante fortitudinis q̄ facere potuerit ea que predicta sunt de eo: maxime cum non fuerint facta in principio regni assueri. sed per magnū tempus postea. quia tertio anno regni sui abiecit vasthi. ut habetur. j. eodē ca. ⁊ vij. anno regni sui accepit hester. ut patebit. j. ij. ca. ⁊ adhuc postea facta fuerunt ea que dicta sunt de mardocheo. ⁊ iō saluo meliori iudicio videtur q̄ Ra. Sa. verisimilius dicat. s. q̄ iste assuerus immediate successit cyro in regnum: ꝙuis nō esset de semine regio. ut dictum est ꝺ: Esdre. viij. ⁊ ꝑm hoc mardocheus in ꝓncipio regni hui⁹ assueri fuit nonagintaduorū annorum. ut patet p predicta. sed iste Ra. Sa. Dan. xj. inter cyrum ⁊ assuerum ponit cambisem filium cyri regnasse. ⁊ cogitur ad hoc q̄ ibidē dr: Adhuc tres reges stabūt in persida: ⁊ quart⁹ ditabitur opibus nimijs. ⁊ iste ꝑm ipsū ⁊ alios hebreos fuit darius filius assueri ⁊ hester. cum igitur ꝑm ipsū ⁊ ocō alios expositores cyrus sit prim⁹: oportet q̄ inter cyrū ⁊ assuerū ponatur vnus alius: aliter non essent quatuor: sed tres tm̄. ⁊ sic cum cābises regnauerit octo annis. mardocheus in ꝓncipio regni assueri fuit. c. annorū uel forte minus. quia in principio uel in fine alicuius regis dimidius annus ⁊ aliquando minus pro vno anno cōputatur ⁊ hoc vltimo dictū verisimilius mihi videtur. ⁊ ꝑm hoc ille qui edificationē templi impediuit non fuit cyrus: ꝺ cambises filius ei⁹: in etate vero centū annorum hominēs bene complexionati ⁊ sobrij possunt adhuc multa agere ⁊ pati. Secundū preambulū est de loco vbi factum fuit istud regale conuiuiū: quod notatur cum dicitur: f Quando sedit in solio regni sui. i. quādo fuit confirmatus in regno g Susa ciuitas regni eius exordiū fuit. quia fecit eam metropolim totius imperij sui. Tertium preambulū est de tempore huius cōuiuij. quod notat̄ cum dicitur: h Tertio igit̄ anno imperij sui fecerat grande ꝙuiuiū ⁊c. Jut teneret eos in amore ⁊ subiectione cum videret eius magnificentiā ⁊ potentiā. ideo subdit̄: Ut ostenderet diuitias glorie regni sui ⁊c. i Centum videlz ⁊ octoginta diebus. aliqui dicunt hic q̄ tantū duravit primū conuiuiū: quod fuit in quadā mirabili domo habente colūnas argenteas: ⁊ testudinem ad similitudinem celi: gēmis lucentibus ornatam. ut dicit̄ in scholastica historia. secundū aūt conuiuiū fuit in vestibulo horti: qō duravit septē diebus. sed nō est verisimile q̄ homines notabiles vacarent tanto tempore: ⁊ maxime multū remoti a terris quas debebant custodire. ⁊ ideo videt̄ ꝓbabilius q̄ centū ⁊ octoginta dies referant̄ ad tempus ꝓparationis. quia apparatus tanti conuiuij durantis septē diebus: ⁊ pro tanta multitudine hominū nō potuit esse paruo tpe. ⁊ ꝑm hoc non fuit nisi vnū festū ipsius regis: quod fuit in vestibulo horti. k Cumq̄ implerent̄. Positis preambulis ad conuiuiū. hic ꝑtē ponit̄ eius executio. cum dicit̄: Cūq̄ implerent̄ dies conuiuij. i. venissent dies in quibus debebat esse conuiuiū. ꝑm vero opinionē illā que dicit duo fuisse cōuiuia sic exponit̄: Cumq̄ implerent̄ dies cōuiuij. i. transissent centū octoginta dies primi cōuiuij: quod fecerat principibus ⁊ nobilibus. l Jnuitauit omnē populū ⁊c. ad secundū conuiuiū: qō fuit septē dierū tm̄. ꝺ ꝓma expositio videtur melior. s. q̄ fuerit tm̄ vnū conuiuiū: in quo fuerunt principes ⁊ nobiles: ⁊ etiā ciues de ciuitate Susis: lz essent distincte situati ꝑm decretū statuū suoꝝ. vnde infra dicitur q̄ die septimo cōuiuij rex mandauit pro vasthi regina. ut ostenderet cunctis populis ⁊ principibus illius pulchritudinē. Consequent̄ ostendit̄ huius cōuiuij magnificentia ex multis. cum dicit̄: m A maximo vsq̄ ad minimū. in quo patet magnificētia hui⁹ cōuiuij ꝙtum ad inuitatoꝝ multitudinē. n Et iussit. hic ꝑtē ostendit̄ celebritas cōuiuij ex apparatu ⁊ nobilitate loci. cum dicit̄: Et iussit septē diebus ⁊c. in vestibulo horti ⁊ nemoris .i. loci nemorosi. quia erāt ibi multe

arbores virides ⁊ ramose foliis ⁊ floribꝰ decorate. a Mō regio cultu. i. put decet magnificentiā regiā. b Et manu. i. opere. c Cōsitū erat. s. arboribus fructiferis ⁊ aromaticis. dicit in scholastica historia q ibi erat vitis cui⁹ stipites erāt argētei, palmites ꝯo aurei: ⁊ botri ex gēmis auro isertis: accepta aūt videt ista historia de historia alexandri magni: vbi sunt multa parū habētia de apparentia veritatis. d Et pendebant ex oi pte tētoria ut ibi comederēt inuitati fm modum illius regni. e Aerei coloris. i. albi. f Et carbasini. i. aurei. g Ac byacinthini. qui ē color similis colori celesti. b Sustentata. i. extēsa. i Funibꝰ byssinis. i. de bysso factis: q̄ est spēs lini candidissimi. k Qui eburneis circulis. i hebreo bī: Rotis argēteis, non eni videt q de etore possent rote uel circuli fieri. q̄ essent tāte magnitudinis: q tētoria illa possent desup extēdi. cū ebur sit de dente elephantis. accipiunt tū hic rote ⁊ circuli. p circuli medietate. q. illa sup que extendebant tētoria habebāt figuram semicirculi. l Et colūnis marmoreis fulciebāt. s. illi semicirculi ex utraq pte. m Lectuli q̄z. i. sedilia. p quibꝰ ad modum lectuloꝝ facta. n Aurei ⁊ argētei. q. erāt coopta pannis aurifrigiatis: ⁊ huiusmodi. o Sup pauimentū. nō ē intelligendū q istud pauimentū esset in horto ubi erāt arbores plātate. sed in lateribꝰ horti vbi erant vestibula facta: q̄ gallice dicuntur galeries. p Smaragdino ⁊c.] que sūt spēs marmoris diuersoꝝ colorū ad decorē pauimenti sic palatiū regis parisius de albo ⁊ nigro marmore paratū est. q Bibebāt. hic pōt ondi magnificētia quinij ex mō seruiēdi valde sūptuoso ⁊ abūdāti. cum dī: Bibebāt aūt q̄ inuitati erāt aureis poculis. i. cypbis ad poculū ordinat. ita q ponit ꝓtērū. p quinēte. r Et alijs ⁊c.] q. fm varietatē ferculoꝝ vasa mutabāt. s Vinū q̄z. sine q nō pt cē quiuiū solēne. t Abundās ⁊ pcipuū ponebat. in q̄ ondit bonitas ⁊ abūdantia vini. v Nec erat q nolētes cogeret ad bibendū. q. nolebat rex q in aula sua aliq̄s vteret mō incōpsito ⁊ irrōnabili aliq̄rū barbaroꝝ: q quibusdā nimis importune inducebat bores ad bibēdū. vñ talis modus venit in normaniā: q est ps gallie a barbaris habitātibꝰ ꝓpe polū articū q terrā illā accipiētes eā populauerūt. x Vasthi quoq. hic 4⁰ describit magnificētia cōiuij ex mō ordinādi. quia mulieres comedebāt segregate a viris. ⁊ b rōnabilit. p. q. mulieres sūt de biliozis cōplexionis q̄z viri. sūt etiā mínozis potus ⁊ cibi. ⁊ iō ordinatiꝰ comedebāt p se q̄z cū viris. 2⁰. q. ꝓsuetudo erat apud persas q̄ iuges maxime nobiliū nō debāt se aspectibꝰ alioꝝ viroꝝ. ⁊ iō talis segregatio mulierū a viris in prādio faciebat ad nature ordinationē: ⁊ ad moꝝ honestatē. y Itaq die septimo. hic pōt describit regine inhonestētia. ⁊ 2⁰. p eā sma. ibi: Unde irat⁹ rex. Circa primū dicit: Die septimo. dicūt b aliq̄ hebrei q erat dies sabbati: qui vocat septimus: ⁊ q iusto dei iudicio pmissa est vasthi illo die regē offendere. ut sic puniret de hoc q dieb⁹ sabbatoꝝ faciebat mulieres hebreas ꝫ legē laborare. sed b de nulla scriptura autētica auctoritatē habet: nec Josephus dicit. ⁊ iō melⁱ⁹ exponit: Die septimo. s. quinq. ꝫ Cū rex esset bila. ⁊ post nimiā potionē incaluisset mero. trāslatio ista videt in hoc notare regē de ebrietate: q̄ nō est bn verisimile. q. ē ptum ad oēs alios ordinauerat de pr⁹ sobrietate. ut patet ex dictis. s. q̄ null⁹ cogeret ad bibendū: ⁊ ꝓpter hoc in hebreo sic habetur: In die septimo cū eēt melius coꝝ regis ex vino. i. iocūdius. a Precepit mauma ⁊c. ita q ibi nō notat rex de excessiuo potu. q. vinū etiam sobrie potatū bene letificat cor. b Septē eunuchis. i. ministris mēse sue assistētibus. q̄ dicūtur eunuchi nō per absciscē genitaliū sed ꝓpter ꝓtinentiā castitatē ⁊ honestatē moꝝ. c Ut introducerēt regi nam vasthi. ut sic magnificētiā suam oñderet. nō solū in ꝓpria ꝑsona: ⁊ etiā in sibi q matrimonium ꝓiuncta. d Que renuit ⁊c.] ⁊ sic ista translatio notat reginā de cōtēptu: q̄ est grauis culpa. dicit autem Josephꝰ li⁰. xj. antiqtatis iudaice: q nō fecit hoc ex contemptu: sed ꝓpter honestā cōsuetudinē persarū: qua ꝓiuges maxime nobiliū nō se debāt aspectibꝰ alioꝝ viroꝝ. ⁊ ira hebraica nō notat eam de aliq̄ ꝓtemptu. vbi sic habet ⁊ nō plus: Et renuit regina vasthi venire fm verbū regis i manu eunuchoꝝ. i. p eunuchos. e Unde irat⁹ rex. hic pōt ponit ista ꝫ reginā. de q̄ p q̄rit. 2⁰. rñdet. ibi: Rñdit q̄. Circa pmū dī. Unde irat⁹ rex ⁊ nimio fu. suc. nō tm̄ ꝓpter factū q̄tū ꝓpter ꝓncipes ⁊ ꝓlos assistētes: q. q̄ regina ex verecundia ⁊ honestate mulieb. fuisset mota: tm̄ ꝓncipes ⁊ ꝓli assistētes possent stati cogitare q ex ꝓtēptu fecisset: q. verbū regis in b casu debebat ꝓsuetudini ꝓualere f Interrogauit sapientes. ut nō ꝑcipitant aliq̄d ageret de capite suo. g Qui ex more regio semp ei aderāt. ut nūq̄ esset sine bono ⁊ magno ꝓsilio. cetera patēt ex q̄ ibi: b Qui videbāt faciē regis. q. coiter ei aderāt. ut dictū est. i Et pmi post eū residere soliti erāt i ꝓsilijs ⁊ in mēsis ⁊ i alijs locis honorificis. k Respondit q̄ mamucha. hic ponit rñsio. vbi pmo tangit regine culpa. l Nō solū re. lesit regi. vasthi. ex facto suo. s. suspicionē ꝓtēpt⁹ regi pncipib⁹ ⁊ ꝓlis ingerēdo. m Sed ⁊ omnes

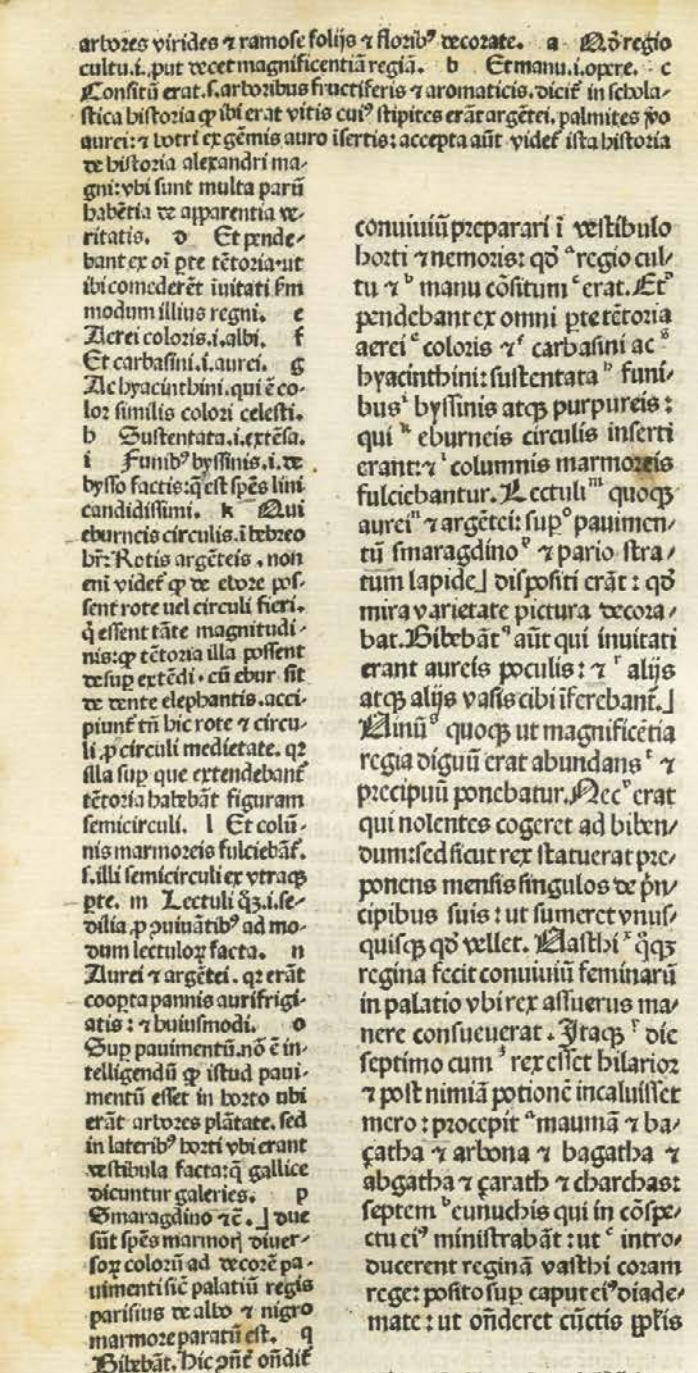

de historia alexandri magni: vbi sunt multa parū habētia de apparentia veritatis. d Et pendebant ex oi pte tētoria ut ibi comederēt inuitati fm modum illius regni. e Aerei coloris. i. albi. f Et carbasini. i. aurei. g Ac byacinthini: sustentata b funibus i byssinis atq purpureis: qui k eburneis circulis inserti erant: ⁊ l columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli m quoq aurei n ⁊ argētei: sup o pauimentū smaragdino p ⁊ pario stratum lapide.] dispositi erāt: q̄ mira varietate pictura decorabat. Bibebāt q aūt qui inuitati erant aureis poculis: ⁊ r alijs atq alijs vasis cibi iferebant.] Vinū s quoq ut magnificētia regia diguū erat abundans t ⁊ precipuū ponebatur. Nec u erat qui nolentes cogeret ad bibendum: sed sicut rex statuerat preponens mensis singulos de pncipibus suis: ut sumeret vnusquisq q̄ vellet. Vasthi x q̄z regina fecit conuiuiū feminarū in palatio vbi rex assuerus manere consueuerat. Itaq y die septimo cum z rex esset bilarior ⁊ post nimiā potionē incaluisset mero: procepit a maumā ⁊ bazatha ⁊ arbona ⁊ bagatha ⁊ abgatha ⁊ zarath ⁊ charchas: septem b eunuchis qui in cōspectu ei⁹ ministrabāt: ut c introducerent reginā vasthi coram rege: posito sup caput ei⁹ diademate: ut oñderet cūctis ꝓlis

conuiuiū preparari i vestibulo horti ⁊ memoris: q̄ d regio cultu ⁊ e manu cōsitum f erat. Et g pendebant ex omni pte tētoria aerei h coloris ⁊ i carbasini ac k byacinthini: sustentata l funibus m byssinis atq purpureis: qui n eburneis circulis inserti erant: ⁊ o columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli p quoq aurei q ⁊ argētei: sup r pauimentū smaragdino s ⁊ pario stratum lapide.] dispositi erāt: q̄ mira varietate pictura decorabat. Bibebāt t aūt qui inuitati erant aureis poculis: ⁊ u alijs atq alijs vasis cibi iferebant.] Vinū v quoq ut magnificētia regia diguū erat abundans w ⁊ precipuū ponebatur. Nec x erat qui nolentes cogeret ad bibendum: sed sicut rex statuerat preponens mensis singulos de pncipibus suis: ut sumeret vnusquisq q̄ vellet. Vasthi y q̄z regina fecit conuiuiū feminarū in palatio vbi rex assuerus manere consueuerat. Itaq z die septimo cum a rex esset bilarior ⁊ post nimiā potionē incaluisset mero: procepit b maumā ⁊ bazatha ⁊ arbona ⁊ bagatha ⁊ abgatha ⁊ zarath ⁊ charchas: septem c eunuchis qui in cōspectu ei⁹ ministrabāt: ut d introducerent reginā vasthi coram rege: posito sup caput ei⁹ diademate: ut oñderet cūctis ꝓlis

⁊ pncipibus eius pulchritudinem. Erat enim pulchra valde. Que e renuit: ⁊ ad regis imperium q̄ per eunuchos mandauerat: venire cōtēpsit.] Unde f irat⁹ rex: ⁊ nimio furore succensus: interrogauit sapientes qui g ex more regio semp ei aderāt: ⁊ illoꝝ faciebat cuncta consilio: scientiū leges ac iura maiorum. erāt aūt primi ⁊ primi charsena ⁊ cethar ⁊ admatha ⁊ tharsis ⁊ mares ⁊ marsana ⁊ mamucha: septē duces persarum atq medoꝝ: qui h videbant faciem regis: ⁊ i primi post eū residere soliti erāt: cui sme vasthi regina subiaceret: que assueri regis imperiū q̄ per eunuchos mandauerat facere noluisset. Respondit q̄ k mamucha audiente rege atq pncipib⁹. Nō l solum regē lesit regina vasthi: sed m ⁊ omnes pncipes ⁊ ꝓlos qui sunt in cunctis ꝓuincijs regis assueri. Egredietⁱ enim sermo regine ad oēs mulieres ut contemnant viros suos: ⁊ dicant: Rex assuer⁹ iussit ut regina vasthi intraret ad eum: ⁊ illa noluit: atq hoc exemplo omnes pncipū ꝓiuges persarum atq medoꝝ quā pteriri illicitū est:

mū dicit: Die septimo. dicūt b aliq̄ hebrei q erat dies sabbati: qui vocat septimus: ⁊ q iusto dei iudicio pmissa est vasthi illo die regē offendere. ut sic puniret de hoc q dieb⁹ sabbatoꝝ faciebat mulieres hebreas ꝫ legē laborare. sed b de nulla scriptura autētica auctoritatē habet: nec Josephus dicit. ⁊ iō melⁱ⁹ exponit: Die septimo. s. quinq. ꝫ Cū rex esset bila. ⁊ post nimiā potionē incaluisset mero. trāslatio ista videt in hoc notare regē de ebrietate: q̄ nō est bn verisimile. q. ē ptum ad oēs alios ordinauerat de pr⁹ sobrietate. ut patet ex dictis. s. q̄ null⁹ cogeret ad bibendū: ⁊ ꝓpter hoc in hebreo sic habetur: In die septimo cū eēt melius coꝝ regis ex vino. i. iocūdius. a Precepit mauma ⁊c. ita q ibi nō notat rex de excessiuo potu. q. vinū etiam sobrie potatū bene letificat cor. b Septē eunuchis. i. ministris mēse sue assistētibus. q̄ dicūtur eunuchi nō per absciscē genitaliū sed ꝓpter ꝓtinentiā castitatē ⁊ honestatē moꝝ. c Ut introducerēt regi nam vasthi. ut sic magnificētiā suam oñderet. nō solū in ꝓpria ꝑsona: ⁊ etiā in sibi q matrimonium ꝓiuncta. d Que renuit ⁊c.] ⁊ sic ista translatio notat reginā de cōtēptu: q̄ est grauis culpa. dicit autem Josephꝰ li⁰. xj. antiqtatis iudaice: q nō fecit hoc ex contemptu: sed ꝓpter honestā cōsuetudinē persarū: qua ꝓiuges maxime nobiliū nō se debāt aspectibꝰ alioꝝ viroꝝ. ⁊ ira hebraica nō notat eam de aliq̄ ꝓtemptu. vbi sic habet ⁊ nō plus: Et renuit regina vasthi venire fm verbū regis i manu eunuchoꝝ. i. p eunuchos. e Unde irat⁹ rex. hic pōt ponit ista ꝫ reginā. de q̄ p q̄rit. 2⁰. rñdet. ibi: Rñdit q̄. Circa pmū dī. Unde irat⁹ rex ⁊ nimio fu. suc. nō tm̄ ꝓpter factū q̄tū ꝓpter ꝓncipes ⁊ ꝓlos assistētes: q. q̄ regina ex verecundia ⁊ honestate mulieb. fuisset mota: tm̄ ꝓncipes ⁊ ꝓli assistētes possent stati cogitare q ex ꝓtēptu fecisset: q. verbū regis in b casu debebat ꝓsuetudini ꝓualere f Interrogauit sapientes. ut nō ꝑcipitant aliq̄d ageret de capite suo. g Qui ex more regio semp ei aderāt. ut nūq̄ esset sine bono ⁊ magno ꝓsilio. cetera patēt ex q̄ ibi: b Qui videbāt faciē regis. q. coiter ei aderāt. ut dictū est. i Et pmi post eū residere soliti erāt i ꝓsilijs ⁊ in mēsis ⁊ i alijs locis honorificis. k Respondit q̄ mamucha. hic ponit rñsio. vbi pmo tangit regine culpa. l Nō solū re. lesit regi. vasthi. ex facto suo. s. suspicionē ꝓtēpt⁹ regi pncipib⁹ ⁊ ꝓlis ingerēdo. m Sed ⁊ omnes

principes ⁊ populos regi subiectos. q occasione hui⁹ facti qđ vbiq; diuulgabit: multo magis contẽnẽt alie mulieres viros suos. secũdo exprimit sinia p modũ tĩ ꝓsilij cũ dr: Si tibi placet ⁊c. a Ut neq; vltra regina vasthi ingrediat ad regẽ. sed sit simplicit repudiata. cetera patẽt in lrã. b Cap. ij.

Is itaq; gestis. Postq; descripta ẽ regine vasthi electio. hic ꝓnter ponitur ipsi⁹ hester exaltatio: ⁊ h in qtuor sibi gradatim succedẽtib⁹. q p alijs virginib⁹ regijs sociat. 2. mod⁹ mulieb̃ris ei accelerat. ibi Que placuit ei. 3. regi desponsat. ibi: Ducta ẽ itaq; . 4. in amore regis firmat. ibi: Cumq; ⁊ secũdo quererent. Circa p̃mũ ponit p̃sultatio generalis. 2. circa hester executio spãlis. ibi: Erat vir iudeus. Circa p̃mũ sciendũ: q sic dicit Josephus libro .xj. antiq̃tatis iudaice sedata passione ire ⁊ turbationis i assuero de facto p̃dicto vasthi regine. cepit recolere ei⁹ pulchritudinẽ ⁊ amorem quẽ habuerant ad inuicẽ ⁊ dolere de h q; abiecerat eam: maxime q ea reuocare nõ poterat. ꝓpt̃ edictũ irreuocabile qđ sup hoc ederat ⁊ p totũ regnũ suũ publicauerat. ꝓpt̃ qđ amici sui videntes eũ ꝓtinue anxiari suaserunt ei. ut virgines pulcherrimas faceret ad se adduci: ⁊ illã q ineas magis sibi placeret. vxorẽ assumeret. ⁊ sic amore sequentis dolorẽ mitigaret p̃cedẽtis. ⁊ hoc est qđ dicitur:

c Postq; regis assueri indignatio deferbuerat. i. passio ire ⁊ turbationis trãsierat. q aliter iudicat homo in passione posit⁹ ⁊ extra passionẽ. d Recordatus ẽ vasthi. sic est in hebreo ⁊ in libris correctis. q quietata passiõe assuerus recordat⁹ fuit pulchritudinis ipsius vasthi: ⁊ amor⁊ q fuerat inter ipsos. e Que fecisset uel q passa esset. conferendo pnã quã ei infligerat: ⁊ factũ qđ ipsa fecerat: ⁊ videbatur sibi q culpã pena excessisset rõnibus supradictis. q fecerat honestate ⁊ verecundia mulieb̃ri: ꝓpter qđ anxiebat eã reuocare nõ audens: ne p̃ncipes regni ꝓtra se ꝓuocaret. ex fractione edicti irreuocabilis: ⁊ nea toto ꝓlo ꝓpter vnã mulierẽ reputaret mutabilis tanq; effeminatus ⁊ mollis: ⁊ per ꝓns regno p̃uaret. maxime cũ nõ esset de semine regio. hm dictũ

ut c nequaq; vltra regina vasthi ingrediat ad regẽ: sz regnũ illius altera que melior est illa accipiat. Et hoc in omne qđ latissimũ est. puinciarũ tuarũ diuulget imperiũ: ⁊ cuncte vxores tam maiorum q; minorum deferant maritis suis honorẽ. Placuit ꝓsiliũ eius regi ⁊ p̃ncipibus: fecitq; iuxta consilium mamuchay: ⁊ misit epistolas ad vniuersas ꝓuincias regni sui: ut quecq; gens audire ⁊ legere poterat diuersis linguis ⁊ litteris: esse viros p̃ncipes ac maiores in domibus suis: ⁊ hoc p cũctos ꝓlos diuulgari. ii

Jsº itaq; gestis: postq; c regis assueri indignatio deferbuerat: recordat⁹ d est vasthi que c fecisset uel que passa esset: dixeruntq; f pueri regis ac ministri ei⁹. Quarantur g regi puelle virgines ac speciose: ⁊ mittant⁊ qui ꝓsiderent p vniuersas prouincias puellas speciosas ⁊ virgines: ⁊ adducant eas ad ciuitatem susan: ⁊ tradant in domũ feminarũ sub manu egei eunuchi qui est p̃positus ⁊ custos mulierũ regiarꝝ. ⁊ h accipiãt mundũ muliebrẽ ⁊ cetera ad vsus necessaria. Et i que cũq; ĩter oẽs oculis k regis placuerit: ipsa l regnet pro vasthi. Placuit m sermo regi: ⁊ n ita ut suggesserant iussit fieri. Erat o vir iudeus in susis ciuitate: vocabulo mardoche⁹ filiº iair: filij semei: filij cis: de p stirpe gemini: qui q trãslatus fuerat de irlm: eo tpe quo iechonia regẽ iuda nabuchodonosor rex babylonis trastulerat q fuit nutritius filie fratris sui edisse que altero nomine vocabatur hester: ⁊ vtrũq; parentẽ amiserat: pulchra nimis ⁊ decora facie. Mortuisq; patre ei⁹ ac matre: mardocheus sibi eã adoptauit in filiã. Cũq; prebuisset regis imperiũ: ⁊ iuxta mãdatũ illi⁹ multe pulchre virgines adducerẽt susan: ⁊ egeo traderẽt eunucho: hester q; ĩt ceteras puellas ei tradita est: ut seruaret i numero feminarũ Que⁹ placuit ei: r inuenit grãm in ꝓspectu illi⁹: Et p̃cepit eunucho: ut acceleraret mundum muliebrẽ: s traderet ei partes suas: ⁊ septẽ puellas speciosissimas de domo regis: ⁊ tã ipsã q; pedissequas ei⁹ ornaret atq; excoleret. Que t noluit indicare ei ꝓpm ⁊ patriã suã. Mardocheus enĩ preceperat ei ut de hac re oio reticeret: qui u deambulabat quotidie ante vestibulũ dom⁹ in qua electe virgines seruabant: curã agens salutis hester: ⁊ scire volens qđ ei accideret. Cũ aũt venisset tempus singularũ per ordinẽ puellarũ: ut intrarẽt ad regem: expletis oĩbus q ad cultũ muliebrẽ pertinebãt: mensis v duodecimus vertebat: ita dũtaxat ut sex w mensibus oleo vngerent⁊ myrrino: ⁊ x alijs sex quibusdam y pigmẽtis ⁊ aromatib⁹ vterent⁊. Jngrediẽtesq; ad regem qcqđ postulassent ad ornatũ ptinẽs accipiebant: ⁊ ut eis placuerat

Ra. Ga. ca. prece. f Dixerũtq; pueri regis. i. familiares ⁊ intriseci volẽtes occurrere eius desolationi. g Querant⁊ regi puelle virgines ⁊c. ⁊ patet lrã vsq; ibi: h Et accipiant mundũ. i. illud qđ pertinet ad cultũ ⁊ ornatũ. ⁊ dicit⁊ a mundo das: q aliqua mundãt carnes mulierũ: sicut balnea pigmẽta ⁊ ꝓsimilia: ⁊ aliq; etiã decorant exteri⁹ ꝓpter sui mũdiciã ⁊ decorẽ: sic vestes ⁊ ornamẽta de auro ⁊ argẽto ⁊ lapidibus ꝓciosis facta. i Et quecũq; inter oẽs. i. sup oẽs. k Oculis regis placuerit. oculis. s. exteriorib⁹ ꝓpt̃ pulchritudinem. ⁊ oculis mentis ꝓpter delectationẽ in eainuentã ⁊ ꝓsimilibus. l Jpsa regnet pro vasthi. ut sic dolor ꝓcedens detur oblioni. m Placuit sermo regi. q videbat⁊ sibi hoc esse ad suã consolationem. n Et ita ut suggesserãt iussit fieri. mandãdo statim executiõi. o Erat vir iudeus. Hic ꝓnter ponit spãlis executio circa hester. cum dicit: Erat vir iudeus in susis ciuitate. dicit Joseph⁹ q tũc manebat in babylonia: s adducta hester ad susan: illuc se trãstulit amore hester: quã diligebat ut filiã. ⁊ sic scriptura loquit hic pro tpe quo se trãstulerat apud susan. p De stirpe gemini. ⁊ sic patet q fuit de stirpe saul ꝓmi regis isrl. q Qui trãslatus fuerat. de q trãslatione hr. iij. Regũ. xxiij. cetera patẽt vsq; ibi: r hester quoq; inter ceteras puellas ei tradita est. s. egeo eunucho. s Que placuit ei. Hic ꝓnter describitur ꝓmotio hester q̃tum ad acceleratione ornatus muliebris. cum dicit: t Et inuenit gratiã in cõspectu illius. ⁊ hoc factũ est ex diuina ordinatione: ut cito promouere⁊ ad regiã dignitatẽ. ⁊ sic literaret populũ isrl⁊ a periculo sibi imminente de ꝓpinquo. v Et traderet ei pres suas. i. illa que ad victum de stitũ ⁊ ornatũ pertinebãt. x Que noluit ei indicare populũ ⁊ patriã suã de precepto mardochei. quia iudei tunc erant captiui ⁊ serui. ⁊ si hoc sciret forsitan posset tanq; ignobilis repudiari: q̃uis ꝑm veritatem esset de genere regali. ut dictũ est. y Qui deambulabat quotidie. sollicitus inquirere de bono ipsius hester. z Mensis duodecim⁹ vertebat. s. añ q; aliqua de virginibus adductis ad regis cubiculum duceretur. quia primis a Sex mensibus vngebant⁊ oleo myrtino. i. lachryma fluente de tali arbore que balsamum habebat virtutem mundificandi carnẽ. b Et alijs sex. s. mensibus c Quibusdã pigmẽtis ⁊ aromatibus vterent⁊. que faciũt carnẽ mulieris suaue ⁊ redolentẽ ad rep̃mendum fetores qui in mulieribus solẽt esse. omnia ista fiebant de cõsilio medicor regis. ut sic maiorem delectationẽ inueniret in eis. uel

saltē in aliqua earū. ⁊ sic maior ꝛecreatio supueniens dolorē abīceret precedentē. a Et que intra. ⁊c. ¶ ut sic de plurib⁹ vna tāq̄ electabilior ⁊ amabilior eligeret: ⁊ tanq̄ regina coronaretur. b Qui pcubinis regis pſidebat. de victu ⁊ vestitu cōueniēti eis prouidendo. tñ verisimile est: q ille que admisse fuerāt ad cubiculū regis erāt eius proxes: dicebanť tñ pcubine: que. ſ. nō erāt pncipales proxes sicut ⁊ de abzabā legit: q̄ sara dicit ꝓzia ⁊ pncipalis ei⁹ proz. alie autē dicunť cōcubine. ut batur Beñ. xxv. omnes tñ erāt eius proxes. c Instabat dies q̄ hester ⁊c. debebat intrare ad regis cubiculū ſm modū ⁊ ordinē supius positū. d Que nō quesiuit mulierē cultū. sicut alie ponēs se totalit̄ q̄tum ad hoc in eunuchi dispositione. e Diuz oculis gratiosa ⁊ amabilis videbať. de cui⁹ corpis de cor gratie ⁊ virtuť mirabilit̄ augmētabat. f Ducta est itaq̄. hic pnter agit de responsatione ⁊ coronatione hester. ⁊ patet littera vsq̄ ibi: g Et dedit requiē vniuersis prouincijs. qđ duplicit̄ exponit: vno mō q mādauit vniuersis puincijs ut durātibus nuptijs hester cessarent ab operib⁹ seruilib⁹. alio modo q dedit eis requiē a solutiōe tributi ꝓ illo anno: uel saltē ꝓ pte anni. ⁊ hoc est magis probabile. q̄ cessatio ab operibus tanto tpe nō esset tpō gratiosa. sed magis dānabilis ⁊ onerosa. h Ac dona largitus est. pncipib⁹ suis. sicut solet fieri in talibus festis. i Cūq̄ ⁊ secundo. hic cōsequenť agitur de confirmatione amoris ipi⁹ regis ad hester reginā: qđ fuit ex h q̄ reuelauit sibi vitā suā denūciando insidias que sibi parabanť. ⁊ hoc a deo factū ē: ne grā quā hester apud regē inuenerat minueret. eo q patriā suā ⁊ pplm noluerat indicare. ⁊ hoc est quod dr: Cūq̄ ⁊ secundo quererent virgines. videlz post coronationē hester: simulādo q rex aliā sibi ꝓponere vellet: eo q patriā ⁊ gen⁹ ꝓdere nō vellet: ⁊ sic moueret ad indicandū. iō subdit: k Necdū ꝓdiderat ⁊c. iuxta mādatū eius. ſ. mardochei cui⁹ mandatū ꝓ nulla re volebat ꝓterire. l Eo igit tpe. q̄ virgines sic adducebanť. ⁊ quo mardochē⁹ sollicitus ꝓ hester ad portā regis morabať. m Irati sunt bagathan ⁊ thares. occulte tamē machinātes in eius mortē. causa tamē hui⁹ machinationis nō exprimit hic: nec in aliqua glosa hebraica uel latina quā viderim. sed frequenť inuentum est: q serui regū machinanť in mortē eoz. n Qui ianitores erāt: ⁊ in ꝑmo palatij limine residebāt. ꝓ tota ista trā nō est pl⁹ in hebreo: Custodes supellectilis. ⁊ rō hui⁹ diuersitatis est. q̄ dictio hebraica que hic ponit equiuoca est ad limē ⁊ supellectilē. translatio tñ nostra sequit primā significationē. hebrei aūt sequunť aliā cui magis concordat littera sequens. cum dicitur: o Voluerunt q̄ in regem insurgere ⁊ occidere eum. Janitores enim palatij non sūt tante potestatis: q̄ per arma regem possint occidere cum habeat custodes corpis sui. nec sic intrant familiariter ad interiora q̄ possint sibi venenum ꝓpinare. sed illi qui sunt custodes supellectilis auree ⁊ argentee in qua seruitur regi. possunt faciliter hoc facere. cuiusmodi erant isti. ut dicunt hebrei. p Nō mardochēum nō latuit. dicit autem Josephus q̄ hoc sciuit per quendam hebreum qui erat famulus valde familiarj vnius illoz eunuchoz. Ra. Sa. vero dicit q̄ hoc sciuit. q̄ coram mardochēo in idiomate thaldeo regis intoxicationem loquebanť: credentes q̄ mardochēus illud idioma penitus ignoraret. q Quesitū est ⁊ inuentū. q̄ ita erat ſm veritatem. r Mandatūq̄ ē bis. ⁊ an. tra. coz̄ rege. quia preter historias communes vbi scribebantur facta notabilia: quilibet rex ꝓ tempore suo faciebat scribi vnū librum in quo facta sui temporis ponebātur. ⁊ hoc ad memoriam futurorū. quia ex factis preteritis diriguntur hoies in agēdis de futuro. Cap. iij.

s Ost h. Descripta ipsi⁹ hester ꝓmotione. hic consequenter agitur de populi sui literatiōe ⁊ primo ponit contra populū iniqua machinatio. 2° mira populi literatio. iij. ca. Circa primū primo ponitur machinationis occasio. secundo ipsa machinatio. ibi: Quod cum audisset. tertio machinatiōis executio. ibi: Dixitq̄ aman regi. Occasio autem machinationis cōtra iudeos fuit: eo q̄ mardochēus nolebat adorare aman. sicut ⁊ ceteri. ⁊ hoc est quod dicitur: Post hec rex assuerus exaltauit aman super omnes principes regni sui faciens eum a se secundū. t Qui erat de stirpe agag. iste fuit rex amalech. ut habet. j. Reg. xv. quē samuel occidit. ut ibidē dicit: ⁊ ideo iste aman habebat exosos iudeos. quia saul rex isrl vastauit regnum agag interficiens amalechitas viros ⁊ mulieres ⁊ puulos. ut habet. j. Reg. xv. sed cōtra hoc videť quod dicit. j. xv. Aman filius amadathi animo ⁊ gente macedo. Ad qđ dicūt aliq̄ q̄ idē est ꝓpls amalechitarū ⁊ macedonū. sed hoc nō videť vez. quia macedonia est quedā regio in grecia ſm oēs historiographos. terra vero amalechitaz est inter egyptū ⁊ terrā ꝓmissiōis: ⁊ ꝓpe terram edom. primo enī occurrerūt filijs isrl ad pugnandū cōtra eos in deserto. ut habet Exo. xvij. ⁊ iste terre sunt valde distātes ⁊ ideo alie dicit ⁊ melius: q̄ aman dicit animo ⁊ gēte macedo per similitudinē. q̄ macedones iā rebellabāt imperio persarū. ⁊ alexāder macedo ab eis abstulit monarchiā eā trāsferēs

ad grecos.ut habet.j.Machab.j. a Solus aũt mardochæ⁹ nõ flectebat genu nec̃ adorabat eũ. qz ex supbia sua volebat sibi arripere honorẽ diuinũ faciẽs se adorari tanq̃ deũ. ut dicit hic glosa hebraica.7 hoc erat sibi illicitũ. b Qõ cũ audisset. hic ꝓnter ponit ipsa machinatio:7 nõ solũ ꝓ mardochæũ: sed occasiõe eius ꝓ totũ ꝑplm iudaicũ: maxime qz eũ iam habebat odiosũ, ꝓpe interfectionẽ agag. æ cui⁹ stirpe erat. ut ꝑdictũ est:7 æstructionẽ amalechitaꝝ ꝑ iudeos tpe saulis regis.7 patet hrã ex dictis vsq; ibi: c Mense primo cui⁹ vocabulũ ẽ nisan. apud hebreos7 correspondet parti martio:7 partim aprili. qz incipit a ꝑpinquiori lunatione equinoctio vernali: siue ante equinoctiũ siue post: sic̃ pleni⁹ dictum fuit Exo.xij. d Anno duodecimo regni assueri. ex q̃ patet qõ dictũ est supra i principio hui⁹ libri. s. q mardochæ⁹ in principio regni assueri nõ fuit elevatus. nec fecit ea q̃ sequunt: sed ꝑ magnũ temp⁹ post .s.ꝑ xij.annos ad min⁹. e Missa est sors in vrnam. iste enim aman sortileg⁹ erat.7 iõ ꝑ modũ superstitiosũ posuit sortes ad videndum q̃ mense machinatio sua æ interfectiõe iudeoꝝ æteret hebræ effectum. b Et exiuit mensis duodecimus q̃ vocatur adar. i. cecidit sors sup. xij. mẽsem q̃ apud hebreos adar vocat.7 correspondet parti martio7 parti februario. Postea misit sortẽ quo die illi⁹ mẽsis æteret hoc fieri.7 cecidit sors sup. xiij. die.7 bis dictis ꝑ hrã hoc excepto. Missa est sors in vrnam. i. in vas ad hoc ꝓputatũ ꝑm illius sortilegij modũ. ꝙs fuerit ille modus magis in ꝑticulari nõ habet ex textu nec ex glosa. nec est necessariũ ad veritatem historie. f Que. s. sors. g Hebraice dr̃ pbur. nõ est ꝑ hoc intelligendũ q̃ pbur sit nomẽ hebraicũ: ꝙ ẽ ꝑsicũ. vnde in hebreo br̃ pbur. i. gozalita q̃ gozal est nomẽ hebraicũ:7 sigt sortem.7 ponit ꝑ exꝓsitione nois ꝑsici. Qz ergo dr̃ hic: q̃ hebraice dr̃ pbur: intelligendũ est in libro hebraico sic scribit: ꝙuis sit ꝑsicũ: sed tñ statim ibidẽ per b nomẽ gozal: qõ ẽ hebraicũ exponit. i Dixitq; aman regi. Hic ꝓnẽ æscribit machinatiõis executio. qz post sortilegiũ statim aman incepit ꝓcurare erga regẽ occisionem iudeoꝝ. d. k Est ꝑplus q̃ oẽs ꝓuincias regni tui dispersus. qz hz aliq̃ cũ ezobabel7 esdra redijssent in hrlm. tñ multi remãserãt dispersi ꝑ regnũ amore vrozũ quas acceperant:7 filioꝝ quos i terra illa genuerãt:7 possessionũ quas acquisierant. ut dictũ fuit Esdre.j. l Nouis ytes legib⁹. qz colebant vnũ deũ cũ tñ ante legẽ datã7 etiã ante abrahã gentes coiẽ colerent pluralitatẽ deoꝝ: qõ adhuc fiebat coiẽ in regno eis imperator. Solus[a] mardocheus nõ flectebat genu: nec̃ adorabat eũ. Cui dixerũt pueri regis q̃ ad fores palatij residebãt. Cur ꝓter ceteros nõ obseruas mãdatũ regis? Cũ[b]q; hoc crebrõ dicerent.7 ille nollet audire: nũciauerũt aman scire cupientes vtrũ ꝑseueraret in sententia. Dixerat enim eis se esse iudeum. Quod[b] cũ audisset aman:7 experimẽto probasset q̃ mardocheus nõ sibi flecteret genu nec se adoraret: iratus ẽ valde:7 ꝑ nihilo duxit i vnũ mardocheũ mittere man⁹ suas. audierat enim q̃ esset gentis iudee: magisq; voluit omnẽ iudeoꝝ q̃ erant in regno assueri ꝑdere nationem. Hẽse[c] ꝓmo cui⁹ vocabulum est nisan: anno[d] duodecimo regni assueri: missa[e] est sors i vrnã: que[f] hebraice[g] dicit̃ pbur: coꝝ aman:7 q̃ die7 q̃ mẽse gẽs iudeoꝝ æteret interfici:7[h] exiuit mẽsis duodecimus q̃ vocat adar. Dixitq;[i] aman regi assuero. Est[k] ꝑplus ꝑ oẽs ꝓuincias regni tui dispersus:7 a se mutuo separatus: nouis[l] vtens legib⁹7 cerimonijs: insup[m]7 regis scita cõtemnens[n]. Et[o] optime nosti q̃[p] non expediat regno tuo: ut[q] insolescat ꝑ licentiã.[r] Si[s] tibi placet decerne ut pereat:7[t] decẽ milia talentoꝝ appendã archarijs gazæ tue. Tulit[v] ergo rex annulum q̃ vtebat̃ de manu sua:7 dedit eũ aman filio amadathi æ pgenie agag hosti iudeoꝝ: dixitq; ad eum: Argentũ qõ tu polliceris tuum sit: æ ꝑplo age qõ tibi placet. Vocatiq; sũt scribæ regis mẽse primo nisan: tertiadecima die eiusdem mensis:7 scriptũ est ut iusserat aman ad oẽs satrapas regis:7 iudices ꝓuinciarũ diuersarũq; gentiũ: ut quecunq; gens legere poterat7 audire ꝑ varietate linguarũ ex noie regis assueri:7 hrẽ signate ipsius annulo misse sũt ꝑ cursores regis ad vniuersas prouincias ut occiderent atq; deleret oẽs iudeos a puero vsq; ad senẽ parvulos7 mulieres vno die: hoc est tertiodecimo mẽsis duodecimi qui vocat adar:7 bona eorum diriperẽt. Sũma[s] autem eplaꝝ hec fuit: ut[t] oẽs ꝓuincie scirẽt7 pararẽt se ad predictam diẽ. Festinabant cursores qui missi erãt regis imperiũ explere. Statimq;[u] in suis pepedit edictũ: rege[v]7 aman celebrãte conuiuiũ:7[b] cunctis iudeis q̃ in vrbe erant flentibus. assueri. m Insup7 regis scita. i. edicta. n Cõtemnẽs. q. d. sic põt esse origo rebellionis7 contẽptionis in regno tuo. o Et optime nosti. hoc dixit adulando regi. ut magis inclinaret ad credẽdum sibi. p Qz nõ expediat regno tuo. cui⁹ tonũ in pace eoꝝ consistit. q Ut insolescat. i. in malicia crescat. r Per licentiã. i. ꝑ regis dissimulationem. s Si tibi placet decerne ut pereat. q. d. si⁹ sit regno tuo vtile. tñ æpendet ex tua voluntate. t Et decẽ milia talentoꝝ appendã archarijs gazæ tue. i. thesaurarijs tuis. ꝑ tributo qõ reddant tibi: ne per mortem eoꝝ diminuat̃ in aliq̃ ꝓuentus regni tui. v Tulit ergo rex annulũ quo vtebat̃. antiq;tus enim annulis potentũ signabant hrẽ eoꝝ.7 ad hoc erat ibi signum expressũ. ad hoc ergo tradidit sibi ut scriberet litteras7 sigillaret. put sibi placeret æ interfectione iudeoꝝ.7 patet hrã ex dictis vsq; ibi. ꝑ Sũma aũt eplaꝝ. i. smia in breui. y Ut oẽs ꝓuincie scirent7 ꝓpararent se. armis:7 talib⁹ ad interfectionẽ iudeoꝝ. qz oibus dabat̃ licẽtia hoc faciendi:7 bona eoꝝ diripiẽdi ad qõ multi erãt inclinati. z Statimq; in suis pependit edictũ qõ fecit aman ne rex mutaret consilium. a Rege7 aman celebrante conuiuiũ. quasi ꝑ regno fuisset ordinatũ optimũ negociũ b Cunctis iudeis qui i vrbe erãt flentib⁹. ꝓm q̃ dicit̃ Job.xvj. Plorabitis7 flebitis vos: mundus aũt gaudebit. Ad maiorẽ intellectũ huius ca.7 aliaꝝ sequẽtiũ queritur hic. vtrũ adoratio que est ꝑ genuflexionẽ sit soli deo exhibenda. Et arguit ꝓmo q̃ sic. ꝑ hoc q̃ mardocheus noluit hoc mõ adorare aman. cui⁹ cã in ꝑsona eius hr̃. j. xiij. ca. vbi dicit. Liteneꝫ eni ꝑ salute isrl̃etiã æstigia pedũ eius voluerunt ꝑ vniuersalem paratus essem: sed timui ne honorẽ mei mei trãsferrẽt ad hoiem:7 quecunq; adorarẽ excepto deo meo. nec in b mardochæ⁹ reprobat̃: sed magis a scriptura sacra7 doctorib⁹ cõmendat̃. Itẽ Apoc.xxij. dicit ange⁹ Job. Cũq; audissem7 vidissem: cecidi ut adorarẽ ante pedes angeli: q̃ mihi hæc ostẽdebat7 dixit mihi: Vide ne feceris.7 sequit̃: Deũ adora. ex quo videt̃ q̃ adoratio ꝑ genuflexionẽ sit soli deo exhibẽda. In ꝓtrarium hr̃ ꝑ illud qõ hr̃. j. Reg. xxv. vbi dr̃ q̃ abigail adoravit dauid: æ qua ibidẽ dicit̃: Et ꝓcidit coꝝ dauid sup faciem suã7 adoravit sup terrã:7 cecidit ad pedes eius. qõ nõ potuit fieri sine genuflexione. q̃ nõ exhibet̃ homini excellẽti illicite. qz alias dauid sanct⁹ hr̃ nõ sustinuisset sibi fieri: nec abigail hr̃ fecisset que scã erat.7 tenet̃ coiter a doctorib⁹ in spũ ꝓpetico tunc cũ dauid locuta fuisse. Ad questionẽ istã dicendũ: q̃ adoratio manifeste ordinatur ad reuerentiã illi⁹ q̃ adorat̃. reuerẽtia aũt æferẽda est alicui ꝓpter excellẽtiã sue virtutis.7 iõ vbi est singularis excellẽtia. ibi æter singularis adoratio. talis aũt est excellẽtia diuina: q̃ est infinita:7 ideo æter sibi singularis adoratio: q̃ a doctorib⁹ vocat̃ adoratio latrie soli deo debite7 exhibẽde. Verũtñ qz excellẽtia dina coicat excellẽtib⁹ creaturis: nõ tñ univoce: sed ꝓpatiue7 diminutiue. inde est q̃ aliq̃

adoratio vt ferf creaturis excellētibus: sicut angelis sanctis ⁊ pſonis in dignitatib⁹ ꝓſtitutis: que vocaf adoratio dulie. De ꝑma vero adoratione eſt hic queſtio. Circa qđ ſciēdū q lz adoratio principaliter ꝓſiſtat in actu interiori mētis veum reuerētia habet tñ ex ꝓfti aliquē actū ſeu aliq̄ obſequiū exterius: qđ eſt ſignū actus interioris: ſicut act⁹ fidei ꝑmo ⁊ ꝑncipaliť ꝓſiſtit i actu interiori mētis ꝑme veritati ꝓpter ſe aſſentientis. ſecūdario tñ conſiſtit in actu exteriori ꝓfeſſionis q̄ etiā in caſu eſt neceſſarius ad ſalutē. ſm q⁹ dr Ro. x. Corde enī creditť ad iuſticiā: ore aūt fit cōfeſſio ad ſalutē. Etiam in hoc doctores hebrei ⁊ latini cōueniūt: q̄ ſit aliqua reuerētia ſeu ſeruitus exterior vna uel plures ſoli veo exhibenda ſeu exhibēda: ſed ꝓcedendo vlteri⁹ in ꝑticulari q̄ ſit illa uel ille varie dr. Dixerūt enī hebrei q genuum flexio vni⁹ uel duoꝝ eſt huiuſmodi: hoc accipientes ex dicto mardochei. in ꝑalegato ca. ⁊ in hoc in pte ſecuti ſūt eos aliq̄ xp̄iani dicētes q lz corā pſonis excellentibus licite poſſit vnū genu flecti. tñ corā ſolo veo duo genua ſunt flectēda. ſed hoc dictū videf nimis durū. q: nō ſolū gentiles: ſ etiā xp̄iani reuerēdo pſonas excellētes vtunť genuflexione nō ſolū vni⁹ ſed amboꝝ. ⁊ iō hoc eſſet ꝓdēnare xp̄ianos ſaltē in maiore pte. Item hoc videf eſſe ꝫ ſcripturā ſacrā. ut tactū eſt in arguēdo ve abigail ⁊ dauid. Itē. iiij. Regū. j. exꝑſius dr ve abdia: q̄ fuit ſanct⁹ ⁊ ꝓpha. ve quo dr: Qui cū veniſſet curuauit genua ꝫ heliā: ⁊ ꝑcatus ē eū. qđ nō feciſſet: nec helias ꝑmiſiſſet. ſi flexio vni⁹ genu uel amboꝝ eſſet ꝑdicto mō illicita. ⁊ iō dicendū q nō eſt illicita rōne ꝑdicta uel rōnibus ꝑdictis: ⁊ maxime q: eccleſia ſciens vbiq̄ talē adorādi modū nō ꝑdicat ꝓtrariū: ſed ſemp tacet q̄ſi ꝓcedēs ſ eſſe licitū. Ad cuius pleniorē intellectū conſiderandū: q aliq̄ ve diuinis honorib⁹ tracta ſūt ad creaturas excellētes: ꝑtim timore: ⁊ ꝑtim adulatiōe: ⁊ ꝑtim nimia hūilitate. nō tñ ſūt eis exhibita tāq̄ veo. ſed ſicut creaturis eius excellentiā ꝑticipātibus rōne ſanctitat⁹: ſeu dignitatis: ſeu alteri⁹ excellētie ve q̄bus eſt genuū flexio. ⁊ lz huiuſmodi ꝑ fuerint ex malo motiuo: uel ſaltē min⁹ bono introducta: tñ ex q̄ ꝓſuetudo inualuit: exhibenť licite creaturis excellētibus: dū tñ nō ſit intētio exhibentis talia voibus illis ſicut veo exhibere: nec recipiētis hoc mō recipe. ⁊ ſic p intētionē exhibētis ⁊ recipiētis tolliť ꝓprietas actus interioris latrie. ꝑ ꝓſuetudinē vero introductā actus exterior obſeruaf: remanet tñ aliq̄ ſeruit⁹ ſoli veo exhibēda: q̄ eſt actus exterior latrie: ⁊ ſignū actus interioris. ſ. oblatio ſacrificij: q̄ in nulla lege exhibef alicui: niſi ei qui ꝑ veo dr. ⁊ hoc videf ſtia Aug̃. ve ciui. dei. x. li°. xiij. ca. vbi dicit ſic: Multa veniq̄ ve cultu dino vſurpata ſūt: que honorib⁹ referunť humanis ſiue būilitate nimia: ſiue adulatione peſtifera: ita tñ ut q̄bus ea referunť voies haberenť: qui dicunť colēdi ⁊ venerādi. ſi aūt eis multū addiť adorādo ve. ⁊ ſequiť: quis vero ſacrificandū cenſuit niſi ei quē veū aut ſciuit aut putauit aut finxit. q. d. nullus. Ad argumēta dicendū. Ad ꝓmū dicit aliqui: q mardocheus nō renuit flectere genua corā aman: eo q illicitum eſſet abſolute: ſed ꝓpter abuſū ipſius aman: qui ex hoc in ſupbiā eleuabaf. ſed hoc nō videf valere. q: voies mali q̄ diu toleranť a veo in ſtatu excellenti ſūt honorādi. vnde ⁊ dauid ſanct⁹ ſaulē peſſimū ipſū ꝓſequentē adorauit. ut hr. j. Reg. xxiiij. Silic iudith q̄ inter mulieres ſanctas cōputaf. adorauit holofernem peſſimū genuū flexione: ſm q habef Judith. x. Adorauit eū. ꝓſternēs ſe ſup terrā: ⁊ leuauerunt eam ſerui holofernis iubente dño ſuo. ꝓpter quod apl's petrus j. Petri. ij. dic: Serui ſubditi eſtote i oi timore dñis nō tñ bonis ⁊ modeſtis: ſed etiā diſcolis: hoc eſt enī grā. aman vero erat in ptāte cōſtitutus. ſ. a rege ſecūdus. ut ſupra dictū eſt. ꝓpter qđ rōne ſtatus ⁊ officij erat adorādus. ꝓpter qđ aliter dicendū eſt q aliquid ve ſe licitū rōne alicui⁹ circūſtantie fit illicitū. ſic dare elemoſynā mulieri paupcule licitū eſt ⁊ meritoriū. ſi tñ fiat intentione ꝓtrahendi eā ad luxuriā illicitū eſt. ſic in ꝓpoſito lz adoratio p genuflectionē licite impendaf excellētibus creaturis: tñ redditur illicita p malā intentionē exhibentis: ſi hanc exhibeat quaſi veo. uel ex parte recipiētis: ſi exigat iſto modo. ſicut legiť ve nabuchodonoſor rege aſſyrioꝝ: Judith. iij. q̄ ꝓcepit holoferni ut omnes deos terre exterminaret: ut ipſe ſolus deus diceref. ⁊ hoc modo querebat adorari aman: ut dicūt hebrei. ⁊ habitū ē capce. q: ꝑ tales excellētias machinabaf obtinere regnū ut hr. j. xvj. Ad ſecundū dicendū q argumentū ē magi ad oppoſitum. q: ve apoſtolis tenet eccleſia q ꝓſt cōfirmationē ſpūs ſancti in die pentecoſtes non ꝑccauerūt mortaliť: ꝓpter qđ iobānes tūc nō ꝑccauit. ⁊ maxime q: eleuatus erat in ꝓtemplatione ad videndū ſecreta celeſtia. ꝑccaſſet aūt mortaliter ſi honorē ſoli veo exhibendū angelo exhibuiſſet. nec poteſt dici q veū ſolū in angelo ſibi apparente loquentē adorauerit. q: hoc angelus nō ꝓhibuiſſet. prohibitio ergo angeli nō fuit ad oſtendendū illā adorationē eſſe illicitā. ſed ad oſtendendū excellentiā quā natura humana cōſecuta eſt ꝑ filiū dei eā ſibi in vnitate ſuppoſiti aſſumentē. ſm q exponit hrat⁹ Greg⁹ omel. q̄nta euāgelioꝝ. a Cap. iiij.

Ve cū audiſſet. Poſtq̄ deſcripta eſt ꝫ ꝓpin iudaicum aman machinatio. hic ꝓſequiť deſcribiť ciuſdē ꝓpi⁹ liberatio: que facta eſt ꝑ petitionē regine eſther. circa qđ ſic ꝓcediť. quia ꝑmo ponif petitionis diſpoſitio ꝓuia. ⁊ 2°. petitio ipſa. ca. v. Circa ꝑmū ꝑmo ponif mardochei lamētatio. 2°. regine monitio. ibi: Egreſſuſq̄ atbach. ꝫ. cois oratio. ibi: Rurſūq̄. Circa ꝑmū dr: Que cū audiſſet mardoche⁹. ſ. condemnationē iudeoꝝ ꝑdictā ꝑ edicti publicationē. ut ꝑdictum eſt. b Scidit veſtimēta ſua. in ſignum doloris. c Et indutus eſt ſacco. in ſignū humiliationis. d Voce magna clamabat. ꝓpter innocentū ꝓdēnationē. e Uſq̄ ad fores palatij gradiēs. q: nō ꝑterat aulā ingredi in habitu tam vili qđ erat ſtatutū ad magnificentiā regalē. f Ad que crudele regis dogma puenerat. i. ſnia uel edictū. g Planctus ingens erat. ad oñendū animi amaritudinē. h Jeiuniū. ad carnis afflictionē. i Ululatus ⁊ fletus ⁊c. ad imꝑtrādum dei ꝓpitiationē. k Ingreſſe ſunt aūt puelle hester ⁊ eunuchi. ſ. ad ipſam hester: q̄ habitabat in cōclaui. nec ita exibat ad rumores audiēdos: ſicut domicelle eius ⁊ miniſtri. l Quod audiēs ꝓſternata eſt. ex inſolite rei auditu. m Et veſtēmiſit ⁊c. ut mardocheus honeſtius incederet: ⁊ aulā regiā ingredi poſſet. n Quā accipe noluit. q: adhuc nō venerat temp⁹ conſolatiōis. ꝓpter qđ hester miſit miniſtrū ſibi familiarem ad mardocheum. ut ſciret cām ſue veſolationis. o Egreſſuſq̄. Hic ꝓpter ponif regine monitio ꝑma. ⁊ poſtea ſecunda. ibi: Qđ cū audiſſet. Circa ꝑmū ponitur monitio regine. ut oraret pro ꝑplo ſuo in ꝑiculo poſito. ⁊ ꝑs lrā vſq̄ ibi: ꝑ Exemplar quoq̄ edicti. i. copiā: quia exemplar ꝓprie eſt ꝑmū originale. 2°. hic ponif hester excuſatio. cū dicit: Que

Ve[a] cum audiſſet mardocheus: ſcidit[b] veſtimēta ſua: ⁊[c] indutus eſt ſacco ſpargēs cinerem capiti: ⁊ in platea medie ciuitatis voce[d] magna clamabat oſtendēs amaritudinē animi ſui: ⁊ hoc eiulatu vſq̄[e] ad fores palatij gradiens. Nō enī erat licitū indutū ſacco aulam regis intrare. In oib⁹ quoq̄ ꝑuincijs oꝑidis ac locis ad[f] que crudele regis dogma puenerat planctus[g] ingens erat apud iudeos: ieiuniū[h]: vlulatus[i] ⁊ flet⁹: ſacco ⁊ cinere multis ꝓ ſtratu vtentib⁹. Ingreſſe[k] aūt ſūt puelle hester ⁊ eunuchi: nūciaueruntq̄ ei. Quod[l] audiēs cōſternata eſt: ⁊[m] veſtem miſit ut ablato ſacco induceret eam. Quā[n] accipe noluit. Accitoq̄ athach eunucho quē rex miniſtrum ei vederat: ꝑcepit ut iret ad mardocheum ⁊ diſceret ab eo cur hoc faceret. Egreſſuſq̄[o] athach iuit ad mardocheum: ⁊ inuenit eū ſtantē i platea ciuitatis ante oſtiū palatij. Qui indicauit ei oīa q̄ acciderāt: quō aman ꝓmiſiſſet ut i theſauros regis ꝓ iudeoꝝ nece inferret argentū: exemplar⁹ q̄ꝫ edicti qđ pendebat in ſuſis vedit ei ut regine oſtenderet ⁊ moneret eā ut intraret ad regē: ⁊ deprecaretur eum ꝓ ꝓplo ſuo. Regreſſus athach nūciauit hester oīa que mardocheus dixerat. Que reſpondit ei: ⁊ iuſſit ut diceret

respondit ei ꝛc̄. ꝛ sequit: a Ne siue vir ꝛc̄. absq; vlla cunctatione. i. mora. b Interficiatur. Istud edictū ꝛ psilio aman fuerat positum: ne machinatio eius ꝛ morte iudeoꝝ reuocaretur p aliquē informantē regē ad contrariū. c Que triginta iam diebus nō fuam vocata ad eū. habebat enī rex plures alias vxores. ut dictum est. ij. ca. ꝛ forte i illo tpe alijs vrebat. tum ad reddendū eis debitū. tū qz alēnis vti ꝛlectabile est. ut dī ij. Machab. xv. sola tñ hester erat regina. sic filia pharaonis inter vxores salomonis. d Dō cum audisset. hic ponit secunda monitio. cū dicit: e Ne putes q̄ animā tuā tñ liberes. a snia cōtra iudeos data: p̄ b̄ q̄ tu es regina. f Si enī nunc silueris. ꝛ vita tua tñ cogitans. g Per aliā occasionem liberabunt iudei. qz deus habet multos modos seruos suos liberandi. h Et tu ꝛ domus patris tui peribitis. Et quis nouit vtrū idcirco ad regnum veneris: ut in tali tempore parareris? Rursūq; hester hec mardocheo verba mandauit. Vade ꝛ cōgrega omnes iudeos quos in susis reppereris ꝛ orate pro me. Nō comedetis ꝛ nō bibetis tribus diebus ꝛ tribus noctibus: ꝛ ego cum ancillis meis similiē ieiunabo. ꝛ tūc ingrediar ad regē p̄ter legem faciens inuocata: ꝛ veniensq; me morti ꝛ periculo. Fuit itaq; mardocheus ꝛ fecit oia que hester precepat. V Je aūt tertio induta est hester regalib⁹ vestimentis: ꝛ stetit i atrio domus regie qd̄ erat interius cōtra basilicā regis. At ille sedebat sup̄ soliū suū i cōsistorio palatij cōtra ostiū dom⁹ Cumq; vidisset hester reginā stantē placuit oculis eius: ꝛ extendit p̄tra eā virgā auream quā tenebat manu. Que accedens osculata est summitatē virge eius. Dixitq; ad eam rex: Quid vis hester regina? Que est petitio tua? Etiā si dimidiā partē regni petieris: dabit tibi. At illa respondit: Si regi placet obsecro ut venias ad me hodie: ꝛ aman tecū ad conuiuiū qd̄ parauī. Statimq; rex: vocate inquit cito aman ut hester obediat voluntati. Venerunt itaq; rex ꝛ aman ad conuiuiū qd̄ eis regina parauerat. Dixitq; ei rex post̄q; vinū biberat abunder. Quid petis ut det tibi: ꝛ p̄ qua re postulas? Etiam si dimidiā partē regni mei petieris impetrabis. Cui respondit hester: Petitio mea ꝛ pces sūt iste: Si inueni in conspectu regis gratiam: ꝛ si regi placet ut det mihi qd̄ postulo: ꝛ meā impleat petitionem: veniat rex ꝛ aman ad conuiuiū qd̄ parauī eis: ꝛ cras aperiā regi voluntatem meā. Egressus est itaq; illo die aman letus ꝛ alacer. Cūq; vidisset mardocheū sedentē ante fores palatij: ꝛ nō solum nō assurrexisse sibi: sed nec motū quidem de loco sessionis suę: indignatus est valde: ꝛ dissimulata ira reuersus in domū suā: p̄uocauit ad se amicos suos: ꝛ cares vxorē suam: ꝛ exposuit illis magnitudinem

mardocheo. Omnes seruī regis: ꝛ cuncte que sub ditione eius sūt nouūt. puncte: q̄ siue vir siue mulier nō vocat⁹ interius atriū regis ingrauerit: absq; vlla cunctatione statim interficiatur: nisi forte rex aureā virgam ad eum retenderit. p signo clemētie: atq; ita possit viuere. Ego igitur quō ad regē intrare potero: que triginta iā diebus non sum vocata ad eum? Quod cum audisset mardocheus: rursum mādauit hester dicens: Ne putes q̄ animā tuā tñ liberes: quia in domo regis es pre cūctis iudeis. Si enī nunc silueris: per aliā occasionē liberabunt iudei: ꝛ tu ꝛ domus patris tui peribitis. Et quis nouit vtrū idcirco ad regnum veneris: ut in tali tempore parareris? Rursūq; hester hec mardocheo verba mandauit. Vade ꝛ cōgrega omnes iudeos quos in susis reppereris ꝛ orate pro me. Nō comedetis ꝛ nō bibetis tribus diebus ꝛ tribus noctibus: ꝛ ego cum ancillis meis similiē ieiunabo. ꝛ tūc ingrediar ad regē p̄ter legem faciens inuocata: ꝛ veniensq; me morti ꝛ periculo. Fuit itaq; mardocheus ꝛ fecit oia que hester precepat. V Je aūt tertio induta est hester regalib⁹ vestimentis: ꝛ stetit i atrio domus regie qd̄ erat interius cōtra basilicā regis. At ille sedebat sup̄ soliū suū i cōsistorio palatij cōtra ostiū dom⁹ Cumq; vidisset hester reginā stantē placuit oculis eius: ꝛ extendit p̄tra eā virgā auream quā tenebat manu. Que accedens osculata est summitatē virge eius. Dixitq; ad eam rex: Quid vis hester regina? Que est petitio tua? Etiā si dimidiā partē regni petieris: dabit tibi. At illa respondit: Si regi placet obsecro ut venias ad me hodie: ꝛ aman tecū ad conuiuiū qd̄ parauī. Statimq; rex: vocate inquit cito aman ut hester obediat voluntati. Venerunt itaq; rex ꝛ aman ad conuiuiū qd̄ eis regina parauerat. Dixitq; ei rex post̄q; vinū biberat abunder. Quid petis ut det tibi: ꝛ p̄ qua re postulas? Etiam si dimidiā partē regni mei petieris impetrabis. Cui respondit hester: Petitio mea ꝛ pces sūt iste: Si inueni in conspectu regis gratiam: ꝛ si regi placet ut det mihi qd̄ postulo: ꝛ meā impleat petitionem: veniat rex ꝛ aman ad conuiuiū qd̄ parauī eis: ꝛ cras aperiā regi voluntatem meā. Egressus est itaq; illo die aman letus ꝛ alacer. Cūq; vidisset mardocheū sedentē ante fores palatij: ꝛ nō solum nō assurrexisse sibi: sed nec motū quidem de loco sessionis suę: indignatus est valde: ꝛ dissimulata ira reuersus in domū suā: p̄uocauit ad se amicos suos: ꝛ cares vxorē suam: ꝛ exposuit illis magnitudinem stulatio. 2⁹ subdit aman machinatio ibi: Egressus ē itaq; 3⁹ machinationis frustratio. se. ca. Circa p̄mū dī: Die aūt ētio. s. post predictas ōnes ꝛ ieiunia. q Induta ē hester re. ve. ꝛ posita veste lugubri. q̄ fuerat vsa tpe orationis ꝛ ieiunij. r Et stetit in atrio. cōfidens de dei subsidio. s Cōtra basilicā. i. aulā regiā. ꝛ dī a basileos: qō ē rex in greco. t Placuit oculis ei⁹. tū qz esset oius oculis amabilis ꝛ gratiosa. ut hī ō. ij. ca. magī tñ i oculis regis cui erat matrimonialiter p̄iuncta. tū qz gratiositas eius augmentata fuit tūc ex spāli grā dei. sicut dī de iudith. x. ca. v Et extēdit ꝛ eā virgā auream. in signū benignitatis ꝛ amicitie. x Que accedens. liberata a periculo. y Osculata est summitatē virge eius. i. sceptri regij in signū reuerētie. z Que ē petitio tua. q. d. parat⁹ sū eā iplere. qō ondit sequens lrā: Et si dimidiā partē. ꝛc̄. a Obsecro ut venias ad me. Jō inuitauit eū ad p̄uiniū. ut magī inclinaret ad se regis animū. sciebat enī q̄ delitie mulier emolliūt virilē aiuz. b Et aman tecū. dicit Ra. Sa. q̄ iō solū aman cū rege inuitauit ad b̄ q̄ alij p̄cipes magī mouerēt inidia ꝛ odio ꝛ ipsū. videtes q̄ sic bebat erga regē grām singularē: ita crederēt eū regine familiarē. ꝛ sic postea p eo nō starēt: b magī de ei⁹ deiectione gauderēt. ꝛ lz in b̄ fortitan nō bñ fecerit: tū cōmendat de facti intentione. qz faciebat hoc ad deiectionē superbi: ꝛ liberationē innocētis ipli. sicut ꝛ iudith de mendacijs q̄ dixit holoferni nō cōmendat: sed de intentione liberatiōis ipli sui. ipsone enī tone magnatū ꝛ alioꝝ qui. pdesse possūt ex magno zelo ad pplm suū aliq̄n mouent ad aliquid illicitū. ut p3 in exēplis p̄dictis. ꝛ p3 lrā vsq; ibi: c Veniat rex ꝛ aman ad p̄uiniū qō parauī eis ꝛ cras aperiā regi ꝛc̄. inuitauit enī eos ad p̄uiniū simul rōnibus iā dictis. f. ut rex magī ad petitionē ei⁹ inclinaret: ꝛ aman magis odiosus p̄cipib⁹ eius redderet. factū ē etiā b̄ diuina dispositione ut interim mardocheus eleuari: ꝛ aman cadere inciperet. ut p3 ca. se. d Egressus. hic ponit 2⁹ machinatio aman q̄ orta fuit ex elatione aman ex regine inuitatione. ꝛ b̄ notat cū dī: Egressus ē itaq; illa die aman ꝛc̄ domo regine letus ꝛ alacer. ꝛc̄ ostēsa sibi regine amicitia ꝛ familiaritate. e Cumq; vidisset mardocheū. sequit indignatus ē valde. qz p̄m plm. ij. rx to ꝛice. quipensio est cā ire. reputauit aūt se pensū vltra modū: eo q̄ vidit mardocheū nō solū ipsū nō adorasse: sed nec etiam sibi assurrexisse. f Et dissimulata ira. qz nō poterat eū punire sine regis licentia. g Conuocauit ad se amicos. ad tractādū ꝛc̄ punitiōe mardocheī quā sūme ꝛsiderabat.

Je aūt. Prepsita vebita dispositiōe. b̄ p̄nē Cap. v. agit ꝛc̄ petitionis. ꝛpositione q̄ dupler est. Prima petitio est ad regis animū inclinandū. Secunda ad pplm iudaicū liberandū. ca. vij. Prima in tres. qz p̄ ponit hester po-

qō patet ex hoc q̄ diuitias suas: prolē numerosā: honores sibi ipensos a rege ⁊ regina pro nihilo cōputabat: q̄diu mardocheus viuebat. ⁊ patet ira vsq; ibi: a Iube parari excelsam trabē. ut magis appareat vindicta de ipso habita. b Et dic mane regi. q. d. statim concedet tibi. c Et sic ibis cū rege letus ad conuiuiū. q; passiones i relz incipiāt a tristicia: terminantur tū in delectatione habita victa. ut p̄z p p̄m. ij. rhetorice. ⁊ iij. ethicor. d Placuitq; ei p̄silium. quia erat iuxta suū desiderium.

e Cap. vj.

Octē illam. hic p̄nē describit frustratio dicte machinationis. ⁊ p̄ ponit huj⁹ frustrationis occasio. 2°. facti executio. ibi: Statimq; rex. Circa p̄mū d̄r: Noctē illā duxit rex insomnem. q̄ a deo factū ē: ut mos mardochei dispositā in crastino impediret.

f Iussitq; sibi afferri historias &c. q; sic dicit Josephus. vigiliā illā nolebat trāsire in ocio: ⁊ expendere in aliq̄ vtili. p regno suo. ⁊ iō fecit coram se legi facta p̄terita regni sui. q; memoria p̄teritor̄ dirigit in agēdis respectu futuror̄. g Hentū est ad illū locū. q̄ ordinatione diuina factū ē: ut mardocheus iust⁹ remuneraret. aman aūt superbus cōfunderet. cetera patent vsq; ibi: b Nihil oio mercedis accepit. quia rex fecisset eū cōmorari in palatio suo a tpe illo q̄ nūciauit sibi paratas insidias. ⁊ tū erat q̄si mercedē expectādo. i Statimq; rex. hic p̄nē ponit facti executio. Circa q̄ p̄ ponit p̄silium. 2°. mardochei exaltatio. ibi: Dixitq; ei rex. Circa primū d̄r: Statimq; rex q̄s est inquit in atrio. p̄us enim q̄sierat a ministris suis: q̄ hora eēt tpis. ut dic Josephus. ⁊ rñdentibus sernis suis q̄ iā dies illucescebat: q̄siuit q̄s de suis p̄siliarijs venerat: ut de p̄mio mardochei p̄ferret. q; eum p̄miare desiderabat. k Rñderūtq; pueri. i. regis ministri. l Aman stat in atrio. quia valde mane venerat. ut appēsionē mardochei impetraret. ⁊ coit d̄r: q̄ surrectio matutina nō ē bona fortuna: q̄ p̄tigit in ꝓposito. m Cogitās aman in corde suo &c. q; mod⁹ superbi ē estimare q̄ null⁹ nisi ipse debeat honorari. n Hō quē rex honorare cupit debet indui vestimētis regijs. i. q̄b⁹ nulli licet vti nisi regi. o Et poni sup equū q̄ de sella regis est. i. quē null⁹ equitauit nisi rex. p Et accipe regiū diadema &c. ex q̄b⁹ satis p̄z q̄ aspirabat ad regnū. q Dixitq; ei rex. hic p̄nē ponitur ipsi⁹ mardochei exaltatio. ⁊ p̄ p̄ns aman cōfutatio. cū d̄r. r Festina. absq; aliq̄ retardatiōe. s Et sūpta stola ⁊ equo. i. veste regia ⁊ equo regio. de diademate aūt regio tacuit. q; non videbat sibi p̄uenire dictū: q̄ ali⁹ a rege portaret diadema regiū: q̄d aūt. j. viij. ca. d̄r q̄ mardocheus portabat coronā auream: illa tū nō erat filis coronę regię. t Fac ut locutus es mardo. iudeo. quia tu es p̄m⁹ inter p̄ncipes regni mei. ⁊ sic p̄z exaltatio mardochei. ⁊ p̄ p̄ns cōfutatio aman. iō sequit. v Et aman festinans ire in domū suam luctuosus. ⁊ operto capite. sic solent homines cōfusi incedē. x Si de semine iudeo ē mardochēus &c. dic h̄ glosa hebraica: q̄ sapientes illi q̄ erāt de p̄silio amā videbāt libros legē moysi. q; aliq̄ iudei captiui iā trāstulerāt eos in linguā p̄sicā. ⁊ ibi viderant q̄ hebrei cōpanē stellis celi: ⁊ terre pulueri. ut h̄ Gen. xiij. ⁊. xv. ⁊ iō dixerūt q̄n incipiunt cadē deducunt ad nihilū q̄s pulueris. ⁊ q̄n incipiūt p̄ualere ascēdūt sic celi stelle. ⁊ iō subdit: y Nō poteris ei resistere &c. ⁊ p̄z hrā. z Cap. vij.

Etrauit. hic p̄nē ponit secūda petitio hester regine ad p̄pli sui liberatiōez. Circa quā p̄ ponit aduersarij p̄dēnatio. 2°. p̄pli liberatio. in p̄ncipio viij. ca. p̄ma in duas q̄z p̄ ponit ipsi⁹ hester iusta petitio. 2° ipsi⁹ aman iusta cōdēnatio. ibi: Rex aūt. Circa primū d̄r. a Dixitq; ei rex. s. regine hester. b Postq; vino incaluerat. i. alacrior factus fuerat. c Que est petitio tua hester. ex voluntate adimplendi voluit ei⁹ petitionē p̄uenire. d Dona mihi animā meā. i. vitā meā.

diuitiarū suarū filiorūq; turbā: ⁊ quāta cū gloria super omnes p̄ncipes ⁊ seruos suos rex eleuasset. Et post hec ait: Regina quoq; hester nullū alium vocauit ad conuiuiū cū rege p̄ter me: apud quā etiam cras cum rege p̄ansurus sum. Et cū hec oia habeam nihil me habere puto q̄diu videro mardocheū iudeū sedentē ante fores regias. Respondēruntq; ei cares vxor eius ⁊ ceteri amici: Iube parari excelsam trabem habentē altitudinis q̄nquaginta cubitos: ⁊ dic mane regi ut appendat sup eam mardochē: ⁊ sic ibis cū rege letus ad cōuiuiū. Placuitq; ei p̄silium: ⁊ iussit excelsam p̄parari crucem.

VI

Octem illā duxit rex insomnē: iussitq; sibi afferri historias ⁊ ānales p̄ior̄ temp̄or̄. Que cū illo p̄sente legerent: ventū est ad illum locū vbi scriptū erat quō nunciasset mardocheus insidias bagathan ⁊ thares eunuchor̄ regē assuerū iugulare cupientiū. Qō cum audisset rex ait: Quid p̄ hac fide honoris ac p̄miū mardocheus consecutus est? Dixerunt ei serui illius ac ministri: Nihil oio mercedis accepit. Statimq; rex: quis est inquit in atrio? Aman quippe interi⁹ atriū domus regie ingressus erat: ut suggereret regi: ⁊ iuberet mardocheū affigi patibulo q̄d ei fuerat p̄parātū. Respōderūtq; pueri: Aman stat in atrio. Dixitq; rex: ingrediat. Cumq; esset ingressus ait illi: Quid debet fieri viro quē rex honorare desiderat? Cogitans aūt in corde suo aman: ⁊ reputās q̄ nullū alium rex nisi se vellet honorare: respondit: Homo quē rex honorare cupit debet indui vestibus regijs: ⁊ imponi sup equū qui de sella regis est: ⁊ accipe regiū diadema sup caput suū: ⁊ p̄mus de regijs p̄ncipibus ac tyrannis teneat equū eius: ⁊ per plateam ciuitatis incedens clamet ⁊ dicat: Sic honorabit quemcunq; rex voluerit honorare. Dixitq; ei rex: Festina ⁊ sumpta stola ⁊ equo: fac ut locutus es mardocheo iudeo qui sedet ante fores palatij. Caue ne quicq̄ de his q̄ locut⁹ es p̄termittas. Tulit itaq; aman stolā ⁊ equū: indutūq; mardocheū in platea ciuitatis: ⁊ imp̄positū equo p̄cedebat atq; clamabat. Hoc honore condign⁹ est quēcūq; rex voluerit honorare. Reuersusq; ē mardochē ad ianuā palatij: ⁊ aman festinauit ire in domū suā lugens ⁊ operto capite: narrauitq; cāres vxori sue ⁊ amicis oia que euenissent sibi. Cui rñderūt sapientes quos habebat in p̄silio ⁊ vxor eius. Si de semine iudeor̄ est mardocheus ante quē cadere cepisti: nō poteris ei resistere: sed cades in p̄spectu eius. Adhuc illis loquētib⁹ venerūt eunuchi regis: ⁊ cito eū ad cōuiuiū quod regina parauerat: pergere compulerunt.

VII

Etrauit itaq; rex ⁊ aman ut biberent cum regina. Dixitq; ei rex etiā secūda die postq; vino incaluerat. Que est petitio tua hester ut detur tibi: ⁊ quid vis fieri? Etiā si dimidia pars regni mei petieris impetrabis. Ad quē illa rndit. Si inueni grām in oculis tuis o rex: ⁊ si placet: dona mihi animā meā p̄ qua rogo: ⁊ p̄plm meū p̄ quo obsecro. Traditi enim sumus ego ⁊ p̄ple⁹ meus ut cōteramur iugulemur ⁊ peream. Atq; vtinā in seruos ⁊ famulas venderemur

qz inēfecto ꝓlo iudaico ꝑm amā machinationē.ut bꝛ ꝯ.iij.ca. reputabat statim semoziturā cū eēt ꝛe eodē ꝓlo. a Et gemēs tacerē.i ꝛe honoꝛe regio ꝛeterē transferri ad statū ancillarē.ꝛ i hoc indicauit ꝓpm suū ꝛe quo supꝛa tacuerat vsq; ad tēp⁹ opportunū. b Hūc aūt hostis ꝛc. ¶ qz nobis interfecꝭ insidiabit vite ei⁹. vñ in ꝓsona regū dꝛ J.xvj.ꝛe ipso aman Nam mardocheū cui⁹ fide ꝛ bñficijs viuim⁹:ꝛ consortē regni nostri hester cū omni gente sua nouis quibusdam atq; inauditis machinis exterminauit in mortē: ꝯ cogitans ut illis interfectis insidiaretur nostre solitudini ꝛc. Ra. Sa.aliē exponit ꝯ. Cuius crudelitas redūdat in regē.i. in damnū regis.qz si ꝓsoluisset vndē iudeos in seruiturē ꝓlo alterius regni. rex inde babuisset magnā pecuniā in thesauris suis repnendā quā nō posset habē ꝛe cadauerib⁹ mortuoꝝ.uel si consuluisset iudeos occupare in opibus seruilib⁹ regis: haberet rex iude magnā vtilitatē sicut rex egypti ꝛe seruitute iudeoꝝ ciuitates ꝛ castra regis edificantium.ut bꝛ Exo.j.ꝛ sic patet qꝛ ꝓsiliū amā nō fuit vtile regi. ꝯ dānosū.ꝓma tñ expositio videt rōnabiliꝭ. c Rndensq; rex. Hic ꝓñ ponit ipsi⁹ amā ꝺdemnatio.ꝛ pz lrā vsq; ibi: ꝛ Nō ille ꝛc. ¶ ꝺsci⁹ ꝓprie malitie quā nō poterat operire. e Vultū regis ac regine ferre nō sustinens.ꝑ nimia ꝓfusione. f Rex aūt sur.irat⁹,nolēs dare sniam donec aliquātulū transiret cōmotio ire. g Rep.aman sup le. hester cozuisse.ꝛ ꝯ Ra.Sa.qꝛ angelus ipulit eū ut sic rex rediens magis mouereꝭ cōtra eū.

esset tolerabile malum:ꝛ a gemens tacerē: nunc b aūt hostis nr̄ est cui⁹ crudelitas redūdat i regē. ¶ Rndensq; c rex assuer⁹ ait: Quis ē iste:ꝛ cui⁹ potētie:ut ꝯ audeat facere? Dixitq; hester: Hostis ꝛ inimic⁹ nr̄ pessim⁹ iste est amā. Qd̄ d ille audiēs ilico obstupuit: ¶ vultū e regis ac regine ferre nō sustinēs. Rex f aūt irat⁹ surrexit: ꝛ de loco cōuiuij intrauit i hortū arboꝝ ꝓsitū. Amā q; surrexit ut rogaret hester reginā ꝓ aia sua: intellexit eni a rege sibi ꝓpatū malū. Qui cū reuersus eēt de horto nemoꝝ ꝓsito: ꝛ itrasset ꝓuiuij locū: reppit g amā sup lectū cozuisse in q̄ iacebat hester.ꝛ ait: Etiā h reginā vult oppꝛimē me ꝑsente in domo mea. Necdū i verbū de ore regis exierat:ꝛ statim operuerūt faciē eius. Dixitq; arbona vn⁹ de eunuchis q̄ stabāt i ministerio regij. En i lignū qd̄ paauerat mardocheo q̄ locut⁹ est ꝓ rege:stat i domo amā babēs altitudinis quinq̄ginta cubitos. Cui dixit rex: Appēdite k eū i eo. Suspēsus ē itaq; amā in patibulo qd̄ pauerat mardocheo: ꝛ l regis ira quieuit.

VIII

Je m illo ꝺdit n rex assuer⁹ hester regine domū amā aduersarij iudeoꝝ:ꝛ o mardoche⁹ igressus ē añ faciē regis. Cōfessa est eni ei hester qꝛ eēt patruus su⁹. Tulitq; p rex annulū quē ab aman recipi iusserat: ꝛ q tradidit mardocheo. Hester autem cōstituit mardocheū sup domū suam. Nec r bis ꝓtēta,pcidit ad pedes regis:fleuitq; ꝛ locuta ad eū oꝛauit ut malitiā aman agagite:ꝛ machinationes ei⁹ pessimas q̄s excogitauerat ꝓtra iudeos: iuberet irritas fieri. Ille ex more sceptrū aureū ꝓtēdit manu q̄ signū clementie mōstrabat. Illaq; ꝓsurgēs stetit ante eū ꝛ ait: Si placet regi:ꝛ si inueni grām i oculis ei⁹:ꝛ ꝛeprecatio mea nō ci videt esse ꝓria: obsecro ut nouis epistolis: veteres amā lrē insidiatoꝝ ꝛ hostis iuꝛeoꝝ: q̄bus eos i cūctis regij ꝓuincijs pire ꝑcepat conigant. Quō eni potero sustinē necē ꝛ interfectionē ꝓpi mei: Rndit s rex assuer⁹ hester regine ꝛ mardocheo iudeo. Domū aman cōcessi hester regine:ꝛ ipsū iussi affigi cruci: qz ausus est manū mittē i iudeos. Scribite t ergo iudeis sicut vobis placet ex regis noie: signātes u lrās annulo meo. Hec eni ꝓsuetudo erat ut ep̄lis q̄ ex regis noie mittebant:ꝛ illius annulo signate erāt: nemo auderet ꝓtradicere. Accitisq; v scribis ꝛ w librarijs regis: erat x aūt tempus tertij mensis q̄ appellat siban: vicesima ꝛ tertia illi⁹ die: scripte sunt ep̄le ut mardoche⁹ voluerat ad iudeos ꝛ ad ꝓncipes: ꝑ curatores ꝛ iudices: q̄ centū viginti septē ꝓuincijs ab india vsq; ethiopiā ꝓsidebāt: ꝓuicie atq; ꝓuincie: populo ꝛ populo: iuxta y linguas ꝛ lrās suas: ꝛ iudeis: put legere poterant ꝛ audire. Ipse q; epistole que ex regis noie mittebant: annulo illius obsignate sūt ꝛ misse ꝑ veredarios: qui per oēs ꝓuincias discurrentes: veteres litteras nouis nūcijs preuenirēt. Quibus imperauit rex: ut ꝓuenirēt iudeos per singulas ciuitates: ꝛ in vnū preciperent congregari: ut starent pro animab⁹ suis: ꝛ oēs inimicos suos cū cōiugib⁹ ac liberis:ꝛ vniuersis domibus interficerēt atq; velerent.

a Erat aūt temp⁹ tertij mensis.ꝛ sic duo menses fluxerāt a tpe q̄ lrē ꝺ iudeos ipetrate ꝑ amā misse fuerāt.qz ꝑ mēse posuit amā sortē q̄ mēse ꝛ q̄ die iudei ꝛeberāt interfici.ꝛ statim ille lrē fuerūt impetrate ꝛ misse.ut bꝛ.ꝯ.iij.ca. b Juxta linguas ꝛ lrās.imperiū eni assueri ita erat diffusum; qꝛ in diuersis ꝓuincijs non solum erant

k En lignū qd̄ paranerat mardocheo.iste eni eunuch⁹ fuerat ꝛe illis q̄ iuerāt ad vocandū ipsū aman ad regine ꝓuiuiū.ut bꝛ.i fine ca.ꝑcedenꝭ.ꝛ tūc vidit illud lignū in atrio aman fabrefactū. l Appēdite eū in eo.ꝛ sic sup eū reūsa ē sua machinatio.ꝑm qꝛ scribit.ꝓv.xxvj. Qui fodit foueā incidet in eā. m Et regū ira q̄euit. qz facta vindicta ira q̄escit.cū sit apperit⁹ vindicte. n Cap.viij Je illo. Postq; descripta ē ipsi⁹ aman condēnatio.hic ꝓñter ꝛescribitur innocentis ꝓpli liberatio. Circa quā sic ꝓcedit.qz ꝑ ponit correctio ꝑcogitate malicie.2° vindicatio effrenate audacie.ca. ix.3° remuneratio perpꝛetrate iusticie.ca.x. Circa ꝓmū ꝓmittit mardocheī exaltatio.2° malicie hostilis correctio.ibi: Hec bis ꝓtēta.3° ex ꝑ surgens noua exultatio.ibi: Mardoche⁹ aūt. Circa primū dꝛ: o Dedit rex assuer⁹ re.ꝛ.aman.i.omnes ipsi⁹ facultates. p Et mardo.igress⁹ ē añ faciē regis.tāq; sibi familiaris ꝛ amabilis. tū qz virā eius seruauerat.ut pz ex ꝓceꝛentib⁹. tū qz regine patruus erat. q Tulitq; rex annulū quē ab aman recipi iusserat.eum a dignitate ꝓstina ꝛegradando.qz tūc magni ꝛoies in dignitatib⁹ ꝓstituti talibus annulis vtebant. r Et tradidit mardocheo. ipsū loco ei⁹ ꝓmouendo. s Hec bis ꝓtenta. hic ꝓñter ꝛescribit correctio malicie excogitate per amā ꝓtra iudeos. Circa quā ꝑ ponit būilis regine petitio.cū dꝛ: Procidit ad pedes regis.ꝛ placū dꝛ: Fleuitq; ꝛ rōnabilis.cū subdit: Orauit ut maliciā aman agagite ꝛc.ꝛ pz lrā. t Respōditq; rex. hic ꝓñter ponit regis cōcessio.cū subdit: u Scribite ergo iudeis sicut vobis placet. ꝓ eoꝝ salute. x Signātes lrās annulo meo. ut null⁹ audeat ꝺdicere. y Accitisq; scribis. Hic ꝓñter ꝛescribit dicte cōcessionis accelerata executio.qz periculū erat in mora.ꝛ hoc ē qd̄ dꝛ: Accitisq; scribis,q̄ habebāt dictādi officiū. z Et librarijs.i. scriptoribus.

Potest tñ dici qꝛ ex nimia stupefactione ꝛ timoꝛe non poterat se sustētare.ꝛ sic cozuit. b Etiā reginā vult oppꝛimē.i. strangulare. i Et statim opꝛuerūt faciē a⁹.tāq; ꝺdēnati ad mortē.qz tūc erat talis mod⁹.ꝛ adhuc ē in aliq̄b⁹ regnis qꝛ ꝓ aliq̄b⁹ crimīb⁹ ꝓdēnatis ad mortē velant oculi quodam

idiomata diuersa.sed etiã in aliqbus locis varijs litteris vtebant'.
a Et ꝓstituta ẽ ꝑ oẽs ꝓuincias vna vltionis dies ꝛc.] ⁊ sic patet
q̃ eadẽ dies que ꝑ sortẽ ipsi' amã erat ꝛputata ad interfectionem
iudeoꝝ.ꝑ diuinã ꝓuidentiã ordinata est ad ꝓtrariũ.ſ.ad interfecti-
onẽ suoꝝ inimicoꝝ. b Sũmaq; eple fuit.i.smia in breui ⁊ i grosso.
q; ꝓcessus ⁊ ꝛba lrẽ regalis hic nõ ponunt'. ß in-
ferius.xvj.ca. fm opini-
onẽ aliquoꝝ. c Egres-
siq; sũt ꝛredarij.i. nũcij
sic dicti a ꝛbo ꝛbis: q;
portãt nunciũ uel mãda-
tũ. d Et edictũ regi.ꝛe
correctione malicie amã.
e Pependit in susis. vbi
tũc erat sedes regi. ut ꝑ
p̃dicta.j.ca. f Mar-
dochꝰ aũt. Hic ꝓnter ꝛe-
scribit' ex p̃dictis orta le-
ticia.q; scribit' .pſv.xvij.
In multiplicatiõe iusto-
rũ letabit' vulgꝰ. cũ aũt
impij sũpserint ꝓncipatũ
gemet ꝑpls. ⁊ iõ sicut ex
altratio amã ipij fuit to-
nis cã tristicie.ita exaltatio mardochei ꝑ quã fuit
multiplicat' in bonis ꝑpalibus ⁊ bonore fuit cã le-
ticie. ⁊ hoc est qõ dicitur:
Mardochꝰ aũt ꝛe pa.
⁊ ꝛe ꝓſpr.regi egrediens.
ad statũ ciuitatis dispo-
nendũ. g Fulgebat
vestib' regijs ꝛc. in signũ
ptãtis sibi date ⁊ digni-
tatis. h Omnisq; ci-
uitas exultauit.ꝑ ꝛepssi-
one ipij ⁊ exaltatiõe iusti
i Judeis aũt noua lux
oriri visa ẽ. q; ꝓus erant
in tenebris tristicie. k
Gaudiũ: bonor.ꝛe regi-
ne ꝓmotione que erat ꝛe
eodẽ genere. l Et tri-
pudiũ.i. gestus exterior
letus ꝓcedẽs ex interiori
leticia: itantũ ut plures
alteri' gentis ⁊ secte eoꝝ
religiõi ⁊ cerimonijs iũ-
gerent'. credẽtes q; hab-
rent ꝛeũ celi ꝓuisorẽ: q̃
tã subito ⁊ mirabili mõ
hostẽ eoꝝ ꝛeiecerat. ⁊ eos
lblenauerat. m Cap.ix
Bis' duodecimi
mensis. Hic ꝓnẽ
ꝛescribit' vindi-
catio effrenate audacie.
q; multi ꝑ diuersas ptes
orbis videtes uel audien-
tes lrãs quas amã mise-
rat ex noie regi. ꝓdixerãt
ad inuicẽ q; iudeos inter-
ficerẽt: ⁊ bona eoꝝ diri-
perẽt. ß ꝑ lrãs reuocato-
rias ꝑ mardochꝰ impe-
tratas mãdatũ est ꝑ totũ
imperiũ q; iudei ꝛe suis aduersarijs vindictã acciperẽt: ⁊ q; iudices
duces ⁊ ꝓfecti ꝓuinciarũ in hoc eis assisterent. sic ergo ꝓcedit'.q; ꝓ
ponit' huiusmodi vindicatio. 2ª erga ꝛeũ grãꝝ actio ibi: Dies autem
tertiusdecimus. Circa ꝑmũ ꝓ ponit' vindicatio generalis. 2ª ſpãlis.
ibi: Quid vltra postulas. Circa ꝑmũ ꝓ ponit' vindicatio generalis

Et[a] ꝓstituta ẽ ꝑ oẽs ꝓuincias
vna vltionis dies: id est tertia
decima die mensis duodecimi
adar.] Sũmaq; [b] eple hec fuit
ut in oibus terris ac ꝑplis qui
regis assueri subiacebãt impe-
rio: notũ fieret paratos esse iu-
deos ad capiendã vindictã ꝛe
hostib' suis. Egressiq; [c] sũt ꝛe-
redarij celeres nũcios ꝓcurrẽtes
⁊ [d] edictũ regis pepẽdit [e] in su-
sis. Mardochꝰ [f] aũt ꝛe pa-
latio ⁊ ꝛe ꝓſpectu regis egredi-
ens: fulgebat [g] vestibus regijs
hiacynthinis videlz ⁊ acrinis:
coronã aureã portãs in capite:
⁊ amict' serico pallio atq; pur-
pureo. Omnisq; [h] ciuitas exul-
tauit atq; lerata est. Judeis [i]
aũt noua lux oriri visa est: gau-
diũ [k] bono: ⁊ [l] tripudiũ. Apud
oẽs ꝑplos vrbes atq; ꝓuincias:
quocũq; regis ꝓcepta veniebãt: mira exultatio: epule atq;
ꝓuiuia ⁊ festus dies: intãtũ ut
plures alteri' gentis ⁊ secte: eo-
rũ religioni ⁊ cerimonijs iun-
gerent'. Brãdis enĩ cunctos iu-
daica noĩs terror ũaserat. IX
Bis[m] duodecimi men-
sis quẽ adar vocari añ
iã diximus: tertiadeci-
ma die qñ cunctis iudeis inter-
fectio parabat: ⁊ hostes eoꝝ
inbiabãt sanguini: versa vice
supiores iudei esse ceperũt: ⁊ se
ꝛe aduersarijs vindicare. Con-
gregatiq; sũt per singulas ciui-
tates ⁊ oppida ⁊ loca: ut exten-
derent manũ ꝓtra inimicos ⁊
ꝓsecutores suos. Nullusq; au-
sus ẽ resistere: eo q; oẽs popu-
los magnitudinis eoꝝ formi-
do penetrarat. Nam ⁊ ꝓuinci-
arum iudices duces ⁊ ꝓcurato-
res: omnisq; dignitas que sin-
gulis locis ⁊ operibus ꝑerat:
extollebãt iudeos timore mar-

per totũ imperium assueri. ⁊ patet lrã ex p̃dictis vsq; ibi: n
Fama quoq; nois ei' crescebat quotidie.ſ.ꝓpter regiminis
bonitatẽ ⁊ iperij ꝓsperitatẽ: a tempore quo fuerat mardochꝰ
positus loco aman. o Extra ꝛecem filios aman.i.ꝓeter
ipsos. p Quoꝝ ista sũt noĩa pharsandathan ꝛc. isti ſpecia-
liter nominant'. q; erãt ꝓncipales ad-
uersarij iudeorum.
vnde dicit b glosa
hebraica q; isti filij
aman hic noiati fu-
erũt cũ illis samа-
ritanis q̃ scripserũt
accusationẽ ꝛ filios trãsmigratiõis.
ad impediendũ tẽpli
edificationẽ: ꝓponẽ-
tes eis falso.q; sub
ꝓtextu tẽpli edifi-
cabãt ciuitatem.ut
dictũ fuit Esdre.iiij
⁊ b factũ fuit tpe
cyri ꝛm hebreos. ⁊
iterũ renouatũ tpe
assueri.q; dicta in-
hibitio iterũ fuit re-
nouata tpe assueri
quem dicũt hebrei
fuisse filium cyri. ⁊
istud impedimẽtũ
fuit factũ ꝛe ꝓsilio
filioꝝ aman: patre
eoꝝ hoc ꝓcurãte. ⁊
accipitur ista glosa
ꝛe quodã libro he-
braico q̃ intitulat'
cedar colã .i. ordo
seculi. q Pre-
das ꝛe substantijs
eoꝝ agẽ noluerũt.
ad osẽdendũ q; non
erãt moti cupidita-
te auaricie: ß ꝓelo
iusticie: ⁊ ne regem
offenderẽt. q; bona
taliũ sic ex dispos-
itione regi' in fecto-
rũ fisco regio appli-
cari ꝛebant. r
Quid vltra. Hic
ponitur vindicatio
spãlis'.ſ.i vrbe susis
tm. quia ibi fuerat
facta machinatio
amã ꝛ iudeos. ⁊ iõ
facta est ibi maior
vindicatio.ſ.duob'
dieb'. ⁊ ß ẽ qõ vr:
Quid vl.ꝓſ.q.d.
pat'ssũ facẽ. ⁊ iõ re-
gina magi fuit ausa
vltra ꝑtere. d.Def
p.iu.ꝛc. s Et
ꝛecẽ ꝛc.] q̃ fuerãt
occisi in die ꝓterita
ut sic iusticia vni-
formis fieret i ꝑe ⁊
filijs. ⁊ ꝑ lrã vsq;
ibi: t Sed ⁊ ꝑ oẽs ꝛc. istud refert' ad vindicationẽ diei ꝓce-
dentis.q; i ciuitate susa tm̃ habuerũt iudei licentiã inẽficiendi
aduersarios duob' dieb'.ſ.die.xiij.⁊.xiiij. duodecimi mẽsis.
i alijs aũt ciuitatibus ⁊ villis vno die tm̃.ſ. tertiadecima die
ciusdẽ mẽsis. v Dies aũt. Hic ꝓnẽ ponit' erga ꝛeũ grãrum

actio: in hoc q̄ dies q̄rtadecima inquā iudei q̄ erāt extra ciuitatē susis q̄euerūt ab interfectiōe aduersariox̄. 7 dies q̄ntadecima eiusdem mensis in qua iudei qui erāt in susis quieuerūt ab huiusmodi occisiōe. pstitute sunt solēnes apud iudeos vniuersos ut essent memores bñficij dñi nibis dieb⁹ eis vati. 7 p̄ ponit hāc dierū solēniçatio. 7 2° hāc solēniçatiōis p̄firmatio. ibi: Scripsit itaq̄ mardochē⁹. sntia p̄me ptis p̄z ex dictis. a Scripsit itaq̄. hic p̄ñter ponit dicte solēniçatiōis p̄firmatio. 7 b duplicit. p̄ p mardochxi lrās a iudeis receptas. 2° p lrās hester 7 mardochxi simul scriptas. ibi: Scripserūtq̄ hester. Circa primū dr: Scripsit itaq̄ mardochē⁹ oīa hec in b libro p̄scripta quē libꝝ scripsit mardochē⁹. b Misit ad iudeos cē. ut cōs clari⁹ cognoscerēt diuinū bñficiū eis collatū. uel pot⁹ dina bñficia, put ptinet in serie huius libri. ut q̄rtādecimā 7 xv. die, p festis susciperēt: tanq̄ ex dict̄ bñficijs grati. Cēa patent ex dictis vsq̄ ibi: c Aman enim filius amadathi. hic in breuib⁹ ponit sntia 7 p̄cessus toti⁹ b⁹ libri. s. de ipsi⁹ amā machinatiōe. 7 de ei⁹ frustratiōe p regiā hester. a q̄ āt iste p̄cessus in breui sit hic posit⁹, dicendū q̄ a mardocheo q̄ hūc libꝝ scripsit 7 p modū cuiusdā recapitulatiōis p̄dictoꝝ hic i seruit. ul' ab esdra q̄ hūc libꝝ cū alijs reparauit. Dubiū est aūt apud aliq̄s videt tñ p̄babili⁹ q̄ a mardocheo. vñ subdit p̄clusio: d Atq̄ ex illo tpe dies isti appellati sunt phurim. i. sortiū non ab aliq̄ facto iudeoꝝ quo mēse 7 quo die tenuerit esse: sed ipsius aman q̄ misit sortē de interfectiōe iudeoꝝ 7 sic fuerūt ibi due sortes. p̄ma de mense. 7 secunda de die, ut habet̄ ē. iij. ca. 7 p̄pter hoc appellati sunt dies sortiū in plurali. 7 ex facto dīne p̄uidentie que sortē illā ordinatā ad malū in-

epulis gaudio atq̄ cōuiuijs. Ait hi q̄ in vrbe susis cedem exercuerant tertiodecimo 7 quartodecimo die eiusdem mēsis in cede versati sūt: q̄ntodecimo autem die pausare desierūt. Et ideirco eundē diem p̄stituerūt solēnem epularū atq̄ leticie. Hi vo iudei q̄ in oppidis nō muratis ac villis morabant: q̄rtūdecimū diē mensis adar p̄uioꝝ 7 gaudij exercuerūt: ita ut exultēt in eo 7 mittāt sibi mutuo partes epulaꝝ 7 ciboꝝ. Scripsit[a] itaq̄ mardochē⁹ oīa hec: 7 lris comprehensa misit[b] ad iudeos q̄ in oib⁹ regis p̄uincijs morabant] tam in vicino positis q̄ p̄cul: ut quartādecimā 7 quintādecimā diē mensis adar p festis susciperent 7 reuertēte semp anno solēni celebrarēt honore. q̄ ipsis diebus se vlti sunt iudei de inimicis suis. 7 luct⁹ atq̄ tristicia in hilaritatē gaudiūq̄ cōuersi sunt: essentq̄ dies isti epularū atq̄ leticie: 7 mitterent sibi inuicē ciboꝝ ptes: 7 paupib⁹ munuscula largirēt. Susceperūtq̄ iudei in solēnem ritū cūcta q̄ eo tpe facere cepāt. 7 que mardochē⁹ lris faciēda mandauerat. Aman[c] eni filius amadathi istis agag hostis 7 aduersarius iudeoꝝ cogitauit cōtra eos malum: ut occideret illos atq̄ deleret: 7 misit phur q̄ nostra lingua vertit in sortē. 7 postea ingressa ē hester ad regē obsecrās ut conat⁹ ei⁹ litteris regis irriti fierēt: 7 malū q̄ cōtra iudeos cogitauerat: reuertereť in caput eius. Deniq̄ 7 ipsum 7 filios eius affixerūt cruci: atq̄ ex illo tpe dies isti appellati sunt phurim. i. sortium: eo q̄ phur. i. sors in vrnā missa fuerit. Et cūcta que gesta sūt epistole. i. libri huius volumine p̄tinent[e] queq̄[e] treoꝝ quertit in bonū ipsoꝝ. e Queq̄ sustinuerūt. in p̄secutione aman. f Et q̄ vinceps imutata sūt. p̄ curationē hester 7 mardochei. g Susceperūt iudei sup se 7 semē suū. q̄ parētes possūt obligare filios etiā futuros ad ea q̄ spectāt ad cōe bonū. b Et sup cūctos q̄ reli. eoꝝ w. copulari. i. ad iudaismū p̄uerti. Cetera patēt ex dictis. i Scripserunt̄q̄ hester regina. Hic p̄ñter ponit p̄firmatio dicte solēniçatiōis. secūda ad mādatū hester 7 mardochei sil. Sciēdū tñ q̄ istud mādatū differt a p̄. q̄ ut dicūt hic hebrei hester 7 mardochē⁹ ptiuerūt: q̄ liber iste a sapientib⁹ iudeoꝝ recipere i nūero librox̄ sacroꝝ p̄misert̄ tñ huic petitioni obuiationē dicte solēniçatiōis eā iterādo ad maiorē assertionē. 7 b ē q̄ dr: k Ut oī studio dies ista solēnis sancireť i posterū. i. p̄firmareť. l Ut haberēt pacē. i. pacifice habitarēt inť gētiles: nec insolescerēt p̄fidētes de potētia hester 7 mardochei. m Et susciperēt p̄sitatē. s. b⁹ libri inť sacros codices. n Obseruātes dies sortiū Hic repetitur solēnitas istoꝝ dieꝝ ad maiorē assertionē. o Jeiunia atq̄ cla. cē.] i. q̄ tūc habebāt memoriā quō de afflictiōib⁹ paratꝰ sibi ab aman fuerāt his diebus liberati. 7 vlteri⁹ repetit de receptiōe b⁹ libri. cū dr: p Et oia q̄ b⁹ libri cē. construaf sic lrā. Et oia q̄ in hystoria b⁹ libri p̄tinēť. supple inť libros sacros recipēt. q Qui vocaf hester. i. q̄ liber ab ipsa hester intitulaf. licz mardochē⁹ ipsū scripserit. r Cap. x.

Ex[r] vo assuerus oēm[s] terram 7 cunctas maris insulas fecit tributarias:]cuius[t] fortitudo 7 [u]imperiū 7[x] dignitas atq̄[y] sublimitas qua[z] exaltauit mardocheū: scripta[a] sunt in libris medorum atq̄ p̄sarum: 7[b] quō mardocheus iudaici generis secundus a rege assuero fuerit: 7 magn⁹ apud iudeos: 7 acceptabilis plebi fratrū suoꝝ: querēs bona populo suo: 7 loquēs ea q̄ ad pacem seminis sui p̄tinerēt. Que habent̄ in hebreo plena fide ex p̄ssi: ꝟ aūt q̄ sequūt scripta reperi i editiōe vulgata q̄ grecoꝝ sustinuerūt: 7[f] q̄ vinceps imutata sunt: susceperūt[g] iudei sup se 7 semen suū: 7[b] sup cūctos q̄ religioni eoꝝ voluerūt copulari ut nulli liceat duos hos dies absq̄ solēnitate trāsigere quos scriptura testat. 7 cetera expetūt tpa annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies quos nulla vnq̄ delebit oblio: 7 p singulas generationes cūcte in toto orbe p̄uincie celebrabūt: nec est vlla ciuitas i qua dies pburim. i. sortiū non obseruent a iudeis: 7 ab eoꝝ p̄genie que his cerimonijs obligata ē. Scripserūtq̄[i] hester regina filia abiahil 7 mardocheus iudeus etiam secūdā epistolā: ut[k] omni studio dies ista solēnis sancireť i posterū. Et miserūt ad oēs iudeos q̄ in centū vigintiseptē p̄uincijs regis asueri p̄sabant: ut[l] haberēt pacē 7[m] susciperēt veritatē: obseruantes[n] dies sortiū: 7 suo tpe cū gaudio celebrarēt: sicut p̄stituerāt mardochē⁹ 7 hester. Et illi obseruāda susceperūt a se 7 a semine suo ieiunia[o] atq̄ clamores 7 sortiū dies:]7[p] oia q̄ libri huius[q] vocaf hester hystoria p̄tinentur. x

[r] Cap. x. [s] terram. [t] fortitudo. [u] imperiū. [x] dignitas. [y] sublimitas. [z] exaltauit. [a] sunt in libris medorum. [b] quō mardocheus iudaici generis secundus a rege assuero fuerit. [c] Cap. xi. [d] Et dixit. [e] Queq̄ sustinuerūt. [f] Et q̄ vinceps imutata sūt. [g] Susceperūt iudei sup se 7 semē suū. [h] Scripserunt̄q̄ hester regina. [i] Scripserunt̄q̄ hester regina. [k] ut omni studio. [l] ut haberēt pacē. [m] et susciperēt veritatē. [n] Obseruātes dies sortiū. [o] Jeiunia atq̄ cla. cē. [p] Et oia. [q] Qui vocaf hester. [r] Cap. x. [s] terram. [t] fortitudo. [u] imperiū. [x] dignitas. [y] sublimitas. [z] exaltauit. [a] sunt in libris medorum. [b] quō mardocheus iudaici generis secundus a rege assuero fuerit.

Ex[r] vo assuer⁹. hic vltimo ponit remuneratio, pope iustitie quā fecerat assuerus aman 7 ei⁹ filios suspendendo 7 mardocheū exaltādo. q̄. p̄ hoc deus ei⁹ dilatauit impiū. q̄ notat cū dr: s Oēm terrā cē.] locutio ē hyperbolica. q̄ multe terre 7 insule nō fuerūt sibi obiecte sicut dr: tota ciuitas vadit ad tale spectaculū: licz magna ps uel maior nō vadat. t Cui⁹ fortitudo. ꝟ hostes. v Et impiū. q̄tū ad ciues. x Et dignitas. s. ipsius 7 regia. y Atq̄ sublimitas. q̄ multos reges habuit sub ditiōe sua. z Qua exaltauit mardocheū. q̄ p̄ dictā sblimitatē potuit ꝟ facē. a Scripta sunt in libris medoꝝ. in quib⁹ acta assueri diligentius cōscripta sunt: q̄ in hoc libro. b Et quomodo mardochē⁹ cē. ut

sic memoria tonitatꝰ eiꝰ non solum apud iudeos: sed etiam apud gentiles futuris temporibus remaneret. Cetera autem que sequunt nō intendo exponere. tū qꝛ satis apparet eorum sententia ex predictis. tum qꝛ nō sūt in hebreo nec ꝛ scriptura canonica: sed magis videnꝫ a Josepho ⁊ aliis scriptoribus conficta. ⁊ postea editioni vulgate inserta. Sm q dic̄ Jeroꝰ in prologo huius libri. d. Addens ea que ex tempore dici poterant ⁊ audiri. sicut solitū est scholaribus disciplinis sumpto themate. i. materia aliqua uel casu breui excogitare: quibus verbis uti potuit qui iniuriam passus est: querimoniā mouendo: uel ille qui iniuriā fecit. s. se defendendo. ⁊ hoc modo videꝫ fecisse Josephus. qꝛ vidit in hoc libro summam in breui litterarū missarū ab aman ꝓtra iudeos: ⁊ sūmam reuocationis p hester iperrate. ut habeꝫ ō. ca. iij. ⁊. viij. ⁊ ideo excogitauit sicut homo litteratus ⁊ eloquens qualiter aman potuit ꝛcenter ꝛscribere machinationem suam colorando apparēri bonitate. ⁊ quomodo mardocheus reuocatorias litteras potuit ꝛcenter dictare honore regis seruato. ita q non notaretur ꝛ irrationabili mutabilitate. qō patet ex hoc q forma litterarum aman - que habetur. J. xiij. ca. ⁊ forma litterarum reuocatoriarum - que habetur. J. xvj. ca. accepte sunt ꝛ verbo ad verbū ꝛ Josepho li. antiquitatum. xj. in quo ꝛscribit historiam hester. ⁊ idem phabiliter videꝫ ꝛ alios hic sequētibus q fuerunt predicto modo excogitata ⁊ scripta: ⁊ postea editioni vulgate inserta. Ad dei laudem: cui est honor ⁊ gloria in secula seculorum Amen.

Explicit postilla fratris Nicolai ꝛ lyra super libū Hester.

lingua ⁊ lris ꝓtinent: ⁊ interim pꝰ finē libri hō capitulū ferebaꝫ: qō iurta ꝓsuetudinē nr̄am obe/lo. i. ꝛeru prenotauim⁹. Dixitq; mardocheꝰ: A ꝛo facta sūt ista Recordat⁹ sū somnij qō videra hec eadē significatis: nec eoꝝ quicq; irritū fuit. Paruꝰ fons qui creuit in fluuiū ⁊ in lucem solēq; ꝙuersus ē: ⁊ in aq̄s plurimas redūdauit: hester ē: quā rex accepit vxorē: ⁊ voluit esse reginā. Duo aūt dracones: ego sum ⁊ aman. Gētes q̄ ꝙuenerāt hi sunt q̄ conati sūt delere nomē iudeoꝝ. Gens aūt mea isrl̄ est q̄ clamauit ad dōm: ⁊ saluū fecit pplm suū: liberauitq; nos ab oib⁹ malis: ⁊ fecit signa magna atq; portenta inter gētes: ⁊ duas sortes esse precepit: vnā pplo dei: ⁊ alterā cunctarū gentiū. Venitq; vtraq; sors in statutū ex illo iam tpe coram deo vniuersis gentib⁹: ⁊ recordat⁹ est dōs pplo sui: ac misert⁹ hereditatis sue. Et obseruabūt dies isti in mēse adar: q̄rtadecima ⁊ q̄ntadecima die eiusdē mēsis: cū oi studio ⁊ gaudio i vnū cetū pplo ꝙgregati: in cūctas ꝛeinceps generationes pplo isrl̄.

Anno q̄rto regnātib⁹ ptolemeo ⁊ cleopatra: attulerūt dositheus q̄ se sacerdotē ⁊ levitici generis ferebat: ⁊ ptolemeꝰ filiꝰ eiꝰ hāc epistolā phurim: quā dixerūt interpratū esse lysima/cū ptolemei filiū in irl̄m. Hoc q̄s principiū erat in editiōe vulgata: qō nec i hebreo nec apud vllū fertur interpretū. XI

Mno secūdo regnante artaxerxe maximo: pma die mēsis nisan: vidit somniū mardocheꝰ filiꝰ iaberi: filij semei: filij cis ꝛ tribu beniamin: hō iudeꝰ q̄ habitabat in vrbe susis: vir magnus ⁊ inꝰ pmos aule regie. Erat autem ꝛ eo numero captiuoꝝ q̄s transtulerat nabuchodonosor rex babylonis ꝛ irl̄m cū iechonia rege iuda: ⁊ hoc eiꝰ somniū fuit. Exparuerunt voces ⁊ tumultus: tonitrua ⁊ terremotꝰ ⁊ conturbatio sup terrā: ⁊ ecce duo dracones magni paratiq; ō se in preliū: ad quoꝝ clamorē cūcte ꝓgenies sūt nationes: ut pugnarēt ō gentē iustoꝝ. Fuitq; dies illa tenebraꝝ ⁊ disciplinis ⁊ tribulatiōis ⁊ angustie: ⁊ ingēs formido sup terrā. Cōturbataq; est gens iustoꝝ timētiū mala sua: ⁊ pparata ad mortē. Clamauerūtq; ad deū: ⁊ illis vociferantib⁹: fons paruꝰ creuit in fluuiū maximū: ⁊ in aq̄s plurimas redūdauit. Lux ⁊ sol ortꝰ est: ⁊ humiles exaltati sūt ⁊ deuorauerūt inclytos. Qō cū vidisset mardocheus ⁊ surrexisset ꝛ stratu: cogitabat q̄d deꝰ facere vellet: ⁊ fixū habebat in aio: scire cupiēs q̄d significaret somniū. XII

Orabaꝫ aūt eo tpe in aula regis cū bagatha ⁊ thara eunuchis regis: q̄ ianitores erāt palatij. Cūq; intellexisset cogitatiōes eoꝝ ⁊ curas diligentiꝰ puidisset: didicit q conarenꝫ in regē artaxerxem manꝰ mittere: ⁊ nūciauit sup eo regi. Qui ꝛ vtroq; habita qōne: cōfessos iussit duci ad mortē. Rex aūt qō gestū erat scripsit in cōmentarijs. Sed ⁊ mardocheꝰ rei memoriam lris tradidit. Precepitq; ei rex ut in aula palatij morareꝫ: datis ei p relatione muneribꝰ. Aman vo filiꝰ amadathi bugeꝰ erat gloriosissimꝰ coā rege: ⁊ voluit nocē mardocheo ⁊ pplo ei p duob⁹ eunuchis regis q̄ fuerāt interfecti. Hucusq; phemiū. Que sequunt in eo loco posita erant vbi scriptū est i volumine: ⁊ diripuerunt bona uel substantias eoꝝ. Que in sola vulgata editione reperimus. Epistole aūt hoc exemplar fuit. XIII

Ex maximus artaxerxes ab india vsq; ethiopiam centū vigintiseptem, puinciarū: principibus ⁊ ducibus qui eius imperio subiecti sunt salutem. Cum plurimis gentib⁹ imparē ⁊ vniuersum orbem mee ditiōi subiugassem: volui nequaq; abuti potētie magnitudine: sed clementia ⁊ lenitate gubernare subiectos: ut absq; vllo terroꝛe vitam silentio trāsigentes: optata cunctis mortalib⁹ pace fruerentur. Querente autem me a ꝓsiliarijs meis quomodo posset

hoc impleri: vnus qui sapientia & fide ceteros p̃celle-
bat: & erat post regem secund⁹ aman. noīe indicauit
mihi in toto orbe terrarū gp̃m esse dispsum q̃ nouis
vtereſ legib⁹: & p̃tra omniū gentiū p̃suetudinē faciēs
regū iussa p̃tēneret & vniuersaꝝ cōcordiā nationū sua
dissensione violaret. Q̃ cū didicissem⁹: videtes vnā
gentē rebellē aduersus oē boīuꝫ gen⁹ puersis vti legi-
bus: nostrisq̃ iussionib⁹ p̃traire: & turbare subiecta-
rū nobis ꝓuinciarū pacē atq̃ ꝓcordiā: iussim⁹ ut q̃s-
cunq̃ aman q̃ oībus ꝓuincijs p̃positꝰ est: & secund⁹ a
rege. & quē patris loco colim⁹ mōstrauerit: cū ꝓgi-
bus ac libris deleant ab inimicis suis: nullusq̃ eoꝝ
misereat. q̃rtadecima die duodecimi mēsis adar anni
p̃nt̃: ut nepharij boīes vno die ad iferos descēdētes:
reddāt impio nr̄o pacē quā turbauerāt. Hucusq̃
exēplar epistole. Que sequūt post eū locū scripta
reperi. vbi legit. p genesq̃ mardoche⁹ fecit oīa que ei
mādauerat hester: nectū habent in hebraico. & apud
nullū penit⁹ ferunt interpretū. Mardoche⁹ autē
dēpcatus ē dn̄m: memor omniū operū eius & dixit:
Dne dne rex oīpotens: in ditiōe enī tua cūcta sunt po-
sita: & nō est q̃ possit tue resistere volūtati: si decreue-
ris saluare israēl. Tu fecisti celū & terrā: & quicquid celi
ambitu ꝓtinet: dns oīuꝫ es: nec est qui resistat ma-
iestati tue. Cūcta nosti & scis: q̃ non p̃ supbia & ꝓtu-
melia & aliqua glorie cupiditate fecerim hoc ut non
adorarē aman supbissimū. libent enī p salute israēl etiā
vestigia pedū eius deosculari parat⁹ essem: sed timui
ne honorem dei mei transferrē ad boīem: & ne quē q̃m
adorarē: excepto deo meo. Et nūc dne rex de⁹ abrahā
misere ꝑ filios q̃: volūt nos inimici nr̄i p̃dere: & here-
ditatē tuā delere. Ne despicias p̃tē tuā quā redemi-
sti de egypto. Exaudi deprecationē meā: & ꝓpit⁹ esto
sorti & funiculo tuo. & ꝓuerte luctū nr̄m in gaudiū: ut
viuētes laudem⁹ nomē tuū dne: & ne claudas ora te
canentiū. Dis q̃s israēl parimēte & obsecratiōe clama-
uit ad dn̄m: eo q̃ eis certa mors imp̃enderet. XIIII

Ester q̃q regina ꝓfugit ad dn̄m: pauens pe-
riculū qđ imminebat. Cūq̃ deposuisset vestes
regias: fletibus & luctui apta indumēta sus-
cepit. & p vnguētis varijs cinere & stercore impleuit
caput: & corpus suū humiliauit ieiunijs. omniaq̃ lo-
ca in quibus antea letari cōsueuerat: crinū lacerati-
one cōpleuit. Et deprecabatur dn̄m deum israēl dicēs:
Dne mi qui rex noster es solus adiuua me solitariam
& cuius p̃ter te nullus est auxiliator alius. Periculū
meū in manibus meis est. Audiui a patre meo q̃ tu
dne tulisses israēl de cunctis gentib⁹: & patres nostros
ex omnibus retro maioribus suis: ut possideres he-
reditatem sempiternā: feciſtiq̃ eis sicut locutus es.
Peccauim⁹ in cōspectu tuo: & idcirco tradidisti nos
in manus inimicoꝝ nostroꝝ. Coluimus enī deos eoꝝ
Justus es dne. Et nūc nō eis sufficit q̃ durissima nos
oppressūt seruitute: sed robur manuū suarū idoloꝝ
potentie deputantes volūt tua mutare p̃missa: & de-
lere hereditatem tuā: & claudere ora laudantium te:
atq̃ extinguere gloriam templi & altaris tui: ut ape-
riant ora gentiū & laudēt idoloꝝ fortitudinem: & p̃-
dicent carnalē regem in sempiternū. Ne tradas dne
sceptrum tuū bis qui non sunt: ne rideant ad ruinā
nostram: sed cōuerte consiliū eorum super eos: & eum qui
in nos cepit sevire disperde. Memento domine & ostende
te nobis in tempore tribulationis nostre: & da mihi fidu-
ciam dne rex deorum & vniuerse potestatis: tribue sermo-
nem compositū in ore meo in cōspectu leonis. & transfer cor
illi⁹ in odiū hostis nostri: ut & ipse pereat: & ceteri q̃ ei cō-
sentiūt. Nos aūt libera in manu tua: & adiuua me nullum
aliud auxiliū habentē nisi te dne: qui habes omniū scientiā
& nosti q̃ oderim gloriā iniquoꝝ: & detester cubile incir-
cūcisoꝝ & omnis alienigene. Tu scis necessitatē meam q̃
abominer signū supbie & glorie mee qđ ē sup caput meum
in dieb⁹ ostentationis mee: & detester illud q̃si pannū mē-
struate: & non portem in diebus silentij mei: & q̃ non co-
mederim in mensa aman: nec mihi placuerit cōuiuiū re-
gis: & non biberim vinū libaminū: & nunq̃ letata sit an-
cilla tua ex quo huc translata sum vsq̃ in p̃sentem diem
nisi in te domine deus abraham. Deus fortis sup omnes:
exaudi vocem eoꝝ qui nullam aliam spem habent: & libera
nos de manu iniquoꝝ: & erue me a timore meo.

Hec quoq̃ addita reperi in additione vulgata. XV

Et mādauit ei: haud dubiū q̃n hester mardoche⁹:
ut ingrederet ad regem & rogaret ꝓ ꝑ suo & pro
patria sua. Memorare inquit dierū humilitatis
tue: quō nutrita sis in manu mea: q̃ aman secund⁹ a rege
locut⁹ est ꝓtra nos in morte: & tu inuoca dn̄m: & loquere
regi ꝓ nobis: & libera nos de morte: Die aūt tertio deposuit
vestimenta ornat⁹ sui: & circūdata est gloria sua. Cūq̃ re-
gio fulgeret habitu & inuocasset omniū rectorē & saluatorē
deum: assumpsit duas famulas: & sup vnam q̃dem inni-
tebat quasi p̃ delitijs & nimia teneritudine corpus suum
ferre non sustinens: altera aūt famularū sequebat dnam
defluentia in humū indumenta sustentās. Ipsa aūt roseo
colore vultū p̃fusa: & gratis ac nitentibus oculis tristē ce-
lebat animū: & nimio timore ꝓtractū. Ingressa igit̃ cūcta
p ordinē ostia: stetit ꝓtra regē: vbi ille residebat sup solīū
regni sui: indutus vestib⁹ regijs: auroq̃ fulgēs & precio-
sis lapidibus: eratq̃ terribilis aspectu. Cūq̃ elevasset fa-
ciem & ardentib⁹ oculis furorē pectoris indicasset: regina
corruit & in pallorem colore mutato: lassum sup ancillam
reclinauit caput. Conuertitq̃ de⁹ spiritū regis in mansue-
tudinem: & festin⁹ ac metuēs exiliuit de solio & sustentās
eam vlnis suis donec crederet ad se: his verbis blandieba-
tur. Quid habes hester? Ego sum frater tuus noli me-
tuere. Non morieris. Nō enim p̃ te sed p̃ omnib⁹ hec lex
cōstituta est. Accede igitur & tange sceptrum. Cūq̃ illa re-
ticeret: tulit auream virgā & posuit sup collū eius: & osc-
latus est eam & ait: Cur mihi non loqueris? Que rndit:
vidi te dne quasi angelū dei: & ꝓturbatū est cor meū pre
timore glorie tue. Valde enī mirabilis es dne: & facies tua
plena est grāz. Cūq̃ loqueret: rursus corruit: & pene ex-
animata est. Rex aūt turbabat & oēs ministri eius cōsola-
bant eū. Exēplar epistole regis artaxerxis quā p iudeis
ad totas regni sui ꝓuincias misit: qđ & ipsum in hebraico
volumine non habetur. XVI

Ex magnus artaxerxes ab india vsq̃ ethiopiā
centū vigintiseptē ꝓuinciarū ducib⁹ ac p̃cipib⁹
qui nostre iussioni obediūt: salutem dicit: Multi boni-
tate p̃cipū & honore q̃ in eos collat⁹ est: abusi sunt in
supbiā: & nō solū subiectos regib⁹ nituntꝰ oppriměre: sz datā
sibi gloriā nō ferētes: in ipsos q̃ dederūt molīuntꝰ insidias.

Nec contenti sunt gratias nõ agere beneficijs: ⁊ humanitatis in se iura violare: sed dei q̃ cuncta cernentis: arbitrant̃ se posse fugere sententiã. Et i tãtũ vesanie ꝓruperunt: ut eos qui credita sibi officia diligenter obseruant. ⁊ ita cũcta agunt ut omniũ laude digni sint: mendacioꝝ cuniculis conentur subuertere: dum aures principũ simplices ex sua natura alios estimãtes: callida fraude decipiunt. Que res ⁊ ex veterib⁹ ꝓbatur historijs: ⁊ ex his que gerunt̃ quotidie: quõ malis quorũdam suggestionib⁹ regum studia deprauentur. Añ ꝓuidendũ est paci omniũ ꝓuinciarũ. Nec putare debetis si diuersa iubeamus ex animi nostri venire leuitate. sed ꝓ qualitate ⁊ necessitate temporum. ut reipublice poscit vtilitas ferre sententiã. Et ut manifestius qd̃ dicimus: intelligatis. Aman filius amadathi: ⁊ animo ⁊ gente macedo: alienusq̃ a persarũ sanguine: ⁊ pietatem nostram sua crudelitate cõmaculans: ꝑegrinus a nobis susceptus est: ⁊ tantam in se expert⁹ humanitatem ut pater noster vocaret̃: ⁊ adoraretur ab oĩb⁹ post regem secundus: q̃ in tãtũ arrogantie tumorem sublatus est: ut regno priuare nos niteretur ⁊ spiritu. Nam mardocheum cuius fide ⁊ beneficijs viuim⁹ ⁊ consortẽ regni nostri hester: cum omni gente sua nouis quibusdam atq̃ inauditis machinis expetiuit in mortẽ: hoc cogitãs ut illis interfectis insidiaretur nostre solitudini ⁊ regnum ꝑsarum transferret in macedonas. Nos autem a pessimo mortalium iudeos neci destinatos: in nulla penitus culpa reperimus. sed econtrario iustis vtentes legibus: ⁊ filios altissimi ⁊ maximi semperq̃ viuentis dei cuius beneficio ⁊ patribus nostris ⁊ nobis regnũ est traditũ: ⁊ vsq̃ hodie custodit̃. Unde eas litteras quas sub noĩe nostro ille direxerat sciat̃ eẽ irritas. Pro quo scelere añ portas hui⁹ vrbis id est susis. ⁊ ipse qui machinat⁹ est. ⁊ omnis cognatio eius pendet in patibulis: non nobis sed deo reddente ei quod meruit. Hoc autem edictum qd̃ nũc mittimus: in cunctis vrbib⁹ ꝓponatur: ut liceat iudeis vti legibus suis Quib⁹ debetis esse adminiculo ut eos qui se ad necem eoꝝ parauerãt: possint interficere. tertiadecima die mẽsis duodecimi qui vocatur adar. Hanc enim diem deus omnipotens meroris ⁊ luctus eis vertit in gaudium. Añ ⁊ vos int̃ ceteros festos dies hanc habitote diẽ: ⁊ celebrate eã cum omni leticia: ut ⁊ in posterum cognoscatur: omnes qui fideliter persis obediunt dignam ꝓ fide recipere mercedem. qui autem insidiantur regno eorum: perire ꝓ scelere. Omnis autem prouincia ⁊ ciuitas que noluerit solẽnitatis huius esse particeps: gladio ⁊ igne pereat. ⁊ sic deleatur ut non solum hominibus: sed etiam inuia bestijs sit in sempiternũ: ꝓ exemplo contemptus ⁊ inobedientie.

Explicit liber Hester.

Incipit prim⁹ plogus in libꝝ Job. a Jaut fiscellã iunco texerem ⁊c. Sicut Jsidorus ait in libro etymol. librum Iob quidam moysen scripsisse arbitrantur. alij vnũ ex pphetis. nonnulli ꝓ eundem Iob post plagam sue passionis scriptorem fuisse existimant: arbitrãtes ut qui certamina spũalis pugne sustinuit: ipse narraret quas victorias expetiuit ⁊c. Et nõ q̃ Hieronymus bis trãstalit librum istum. primo ex greco in latinũ corrigendo translationem. lxx interpretum. secũdo ex hebreo i latinũ nullum sequendo interpretum. ꝑ me translationi ꝑposuit hunc prologum. vnde dixi eũ primitus exponendum. Datet autẽ quatuor particulas. In prima dicit Hiero⁹ q̃ emuli eum reprehendebant quia spiritualibus intendebat ⁊ errorũ correctioni. qui tamen nũq̃ eum reprehenderẽt: si vacaret tẽporalib⁹ ⁊ carnalitatis corruptioni. vnde dicit: Si autẽ fiscellam ⁊c. In secunda reprehendit eos qui non curãt ex codicum vitio dũmodo sit in eis exterior pulchritudo ibi: Tanta est enim vetustatis consuetudo ⁊c. In tertia inuitat teniuolos suos in librum Job ſm lxx. diminutũ primitus ⁊ corruptum. iam ſm translationem suam ut integrum recipiant ⁊ correctum ibi: Quapropter o fratres dilectissimi ⁊c. In quarta parte excitat lectoris attentionem. ut diligenter consideret qualiter in ista translatione suppleuit diminuta: amouit superflua: dilucidauit obscura ibi: Igitur ⁊ vos ⁊ vnũquẽq̃ lectorem ⁊c. His visis littera exponatur: Fiscella vas est vimineũ uel ex iuncis marinis contextum: ex quo legitur Exo. ij. a. Supsit fiscellam scirpeam ⁊c. b Aut palmarum. i. arborum. c Folia complicarem. ꝓ sportulis faciendis. d In sudore vultus. ſm q̃ dicitur Geñ. iij. f. In sudore vultus tui ⁊c. e Et ventris opus ⁊c. i. fiscellas aut sportulas ad vendendũ facerẽ. ⁊ ex earum precio laute comederem ⁊ bibirem. f Mullus morderet. occulte detrahendo. g Nemo reprehenderet. arguens in operto. h Cibum qui nõ perit. Joh. vj. ca. Operamini cibum qui non perit. i. tonũ opus quo anima reficitur. Joh. iij. e. Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui me misit: ut perficiam opus ei⁹. Aliqui libri habent: Cibum qui non putrit. quod nihil est. cum non dicatur putrio tris; sed putreo putres. i Sentibus virgultisq̃. i. maioribus erroribus. Exe sentis: huius sentis. sicut ait Hugutio oꝛ spina uel arboꝛ spinosa. q̃ ⁊ sentix. cis. oꝛ. ⁊ oꝛ a sentio. qꝛ grauiꝛ sentiꝛ cũ pũgit. ꝑ sentes itaq̃ q̃ grauiꝛ offendũt intelliguñ maiores errores. ꝑ virgulta ꝑ q̃ plane incedim⁹ intelliguñ minores. k Errorũ gemin⁹ iungit. i. silliꝛonis. qꝛ m Correctoꝛ vitioꝝ fallaꝛi⁹ vocoꝛ. ecce ꝑm⁹ error. n Et errores nõ auferre sed serere. i. seminare. ecce secundus error. Or autem dicunt quidã: l Geminus. i. naturalis. a genio qui est deus nature. in nulla biblia inuenit: potius est adinuentio q̃ littera. o Tanta est enim vetustatis consuetudo. i. tantam vim habet cõsuetudo vetusta. j. Thessal. iij. d. Rogam⁹ vos fratres ut abundetis magis ⁊ opera mandatis ut quieti sitis ⁊c. glo. Difficile ẽ dimittere cõsuetudinem. vñ Hieremie. xiij. f. Si mutare potest ethiops pellem suam aut pardus varietates suas. ⁊ vos poteritis bene facere cũ didiceritis malum. ꝓv. xxij. a. Adolescens iuxta viam suam etiã cum senuerit non recedet abea. p Vitia placeãt. q̃uis cõfiteantur illa esse peccata ⁊ mala: tamen placent. q O fratres dilectissimi. Loquitur ad tres iodozum ⁊ paulinũ quib⁹ scribebat. uel generaliter ad omnes teniuolos ⁊ amicos. r Pro flabello. flabellum dicitur instrumentum quo expelluntur muscę. qõ alio nomine emuscatorium dicitur. ⁊ dicitur a flo flas. quia flatum facit cum mouetur in aere. s Calathis. dicitur calathus corbus uel paneriũ. ⁊ dicitur a calon quod est lignum quia fit ex lignis. sportula dicit paruus corbus diminutiuũ a sporta. qõ est vas vimineum uel iunceũ. ⁊ dicitur a sporto frutice. vnde in quibusdã locis texitur. uel dicitur sporta ab asportando. quia ibi necessaria ꝛportant. Quia ꝓ monachi antiquitus flabella ⁊ calathos ⁊ sportulas faciebant. ⁊ amicis suis ea ꝑ munere erogabant. ⁊ ipse Hiero⁹ erat monachus. ideo exemplificat ex his. q. d. ꝑ huiusmodi munusculis mitto vobis dona spũalia in ꝑpetuũ ꝑmansura. t Beatum Iob. i. libꝝ beati Iob. v Qui adhuc apud latinos iacebat i stercore. alludit ei qõ dicit Job ij. e. Qui testa sanie radebat sedens in sterquilinio. x Et vermibus scatebat. i. ebulliebat vermibus erroꝝ. scatere. ꝓprie est aquarũ qui ebullunt ⁊ erũpunt ex cataractis suis. vñ hec scatebra dicitur huiusmodi ebullitio uel eruptio uel ortus aquarũ. z Laudete. i. cum gaudio suscipite. y Integrũ. i. sine defectu ⁊ erroꝛe. a Duplicia ei ⁊c. Illud sumit ex vltimo Iob. b Feci eũ. i. librum suũ. c Habere que amiserat. i. que subtracta erant in aliis trãslationibus. d Igit⁹ ⁊ vos. o beliodoꝛe ⁊ paulíne. e Et vbicũq̃. in ista prima editione mea. f Videritis virgulas. i. obelos g Imago stelle. i. astericus. quid sit astericus: quid obelus: ⁊ qõ officiũ habeant inuenies ſ. ante medium illius. plogi. s. Desiderij mei. k Ratus. i. existimãs. Quid. i. aliquid. l Magis vtile venturũ. i. puenturũ. i Ecclesijs xpi ex odio meo. i. ex translatione mea: q̃ me reddit plurib⁹ odiosũ uel, ꝓter quã incurro odiũ multoꝛũ. l Æ ex aliorum negocio. i. opatione illoꝝ. i. q̃ si alia agerem. ⁊ ſm hoc sigt hic actũ rei alicui⁹ cuius cõtrariũ est ocium. vñ dicit negociũ quasi negans ociũ. uel q̃ ex negocio. i. q̃ ex translationibus. Aliox. interpretũ. qꝛ. s. in ista trãslatione corrigunt⁹ errores: ⁊ supplent defectus alioꝝ interpretũ. nectoc dicit Hiero⁹ se iactando: sed veritatẽ potius exprimendo. sic loquit apls. j. Cor. xv. b. dicens: Abũdantius alijs omnibus laboraui ⁊c.

Explicit expositio istius plogi.

Incipit primus prologus in Job ſm hebraicum.

J[a] aut fiscellam iunco texerẽ: aut[b] palmarum folia[c] complicarem: ut in[d] sudore vultus mei comederem panem: ⁊[e] ventris opus sollicita mente pertractarem: nullus[f] morderet: nemo[g] reprehenderet. Nunc autem qꝛ iuxta sententiã saluatoris volo operari cibum[h] qui nõ perit: ⁊ antiquam diuinoꝝ voluminũ viã sentib⁹ [i]virgultisq̃ purgare: erroꝛ[k] mihi gemin⁹ [l]iungitur: correctoꝛ[m] vitioꝝ falsarius vocoꝛ: ⁊[n] errores non auferre sed serere. Tanta[o] est enĩ vetustatis cõsuetudo: ut etiam confessa plerisq̃ vitia[p] placeãt dũ magis pulchros habere volunt codices q̃ emendatos. Quapropter o[q] fratres dilectissimi vnicum nobilitatẽ ⁊ humilitatis exemplar: ꝓ[r] flabello calathis[s] sportellisq̃ munusculis monachoꝝ: spiritalia hec ⁊ mansura dona suscipite: ac beatum[t] Iob qui[u] adhuc apud latinos iacebat in stercore: ⁊[x] vermibus scatebat erroꝝ: in tegrum[y] imaculatumq̃ gaudete[z]. Quomodo enim post pbationem atq̃ victoriam duplicia[a] sunt ei vniuersa reddita J ita ego in lingua nostra ut audacter loquar feci[b] eum habere[c] que amiserat. Igitur[d] ⁊ vos ⁊ vnumquẽq̃ lectorem solita prefatione cõmoneo: ⁊ in principijs libroꝝ eadem semper annectens rogo: ut[e] vbicũq̃ sem̃ p precedentes virgulas videritis[f]: sciatis ea que subiecta sũt in hebraicis voluminibus non haberi. Porro vbi stelle imago[g] prefulserit: ex hebreo in sermone nostro addita sunt. Necnon ⁊ illa que haberi videbantur ⁊ ita corrupta erant: ut sensum legentibus tollerent: orantibus vobis magno labore cozexi: magis[h] vtile quid ex odio meo ecclesijs[i] xpi venturũ ratus[k]: q̃ ex alioꝝ negocio.

Incipit secunda plogus in librum Job.

Ogor per singulos ꝛc. Iste plogus preponitur illi translatiõi qua beatus Hieron⁹ librum iob de hebreo transtulit in latinũ. vñ dicit ipse in .ij. libro contra Rufinũ: Transito ad librum iob quẽ post .lxx. interpretũ editionẽ quam Origenes obelis astericisq; distinxit ante annos plurimos latino sermoni dat⁹ cum rursum iuxta ipsum hebraicum verterem, sic locut⁹ sum: Logor p singulos ꝛc. Habet autem iste plogus septẽ particulas principales. In prima invehitur cõtra emulos recipientes aliorum translationes. s. post .lxx. interpretes: suam autem quasi superfluam & in .lxx. interpretum reprehensionem editam refutantes. vñ dicit: Logor per singulos ꝛc. In secunda arguit a minori. q̃ ex quo receperunt aliorum translationes que erãt incomplete. multo magis debẽt istam que completa est recipere & que immediate emanat a fontali veritate. vñ dicit: Discant igitur ꝛc. In completionem autem illarũ translationũ & maxime apud latinos quibus scribit: ostendit. d. Ceterum apud latinos ꝛc. Qualiter autem ista translatio emanaverit immediate a fontali veritate, patet cum subditur: Hec autem translatio ꝛc. Quia ꝓ iste liber apud hebreos est dubius & obscurus, sicut ipse testat. d. Obliqu⁹ enī etiã apud hebreos totus liber fertur & lubricus, ideo in tertia parte notat transferẽdi diligentiam & sollicitudinem cum dicit: Nemini enim me ꝛc. In quarta parte dicit q̃ apud hebreos liber iste varium habet stilum apud quos & metra esse, phat: ne forte alicui videatur incredulum & hec pars incipit ibi: A principio itaq; voluminis ꝛc. In quinta eliminans emulorum suspitionem · translationis sue ostendit necessitatem. & se ad transferendum habilem · ibi: Audiant quapropter canes mei ꝛc. In sexta multiplicit̃ invit translationẽ suam aliorũ esse translationibus preferendam. tum. s. ratione fidei · quia ipse catholicus est · ipsi hereticitum quia ista completa est: & alie diminute: ista vraz: & alie sunt corrupte, omnia ista manifesta sunt litteram intuenti. & incipit ista ps · ibi: Ut si apud grecos ꝛc. In septima ostendit q̃ veracitas codicum ꝓponenda est pulchritudini: quam de duabus translationibus suis ut eligat lectoris deserẽs voluntati. & ista pars incipit ibi: Habeant qui volunt veteres libros ꝛc. His visis litteram insistamus. Maledictis .i. vituperijs & detractionib⁹. Aduersariorum .i. emulorum qui mihi aduersant. Criminantur, i. crimi/nose mihi imponunt q̃ interpretationem istam fecerim in reprehensionem .lxx. & tamen aliorum translationes recipiunt. vñ sequitur: Quasi non apud grecos aquila symmachus & theodotion ꝛc. Et tangit Hier⁹ triplex gen⁹ trãslatiõis. primũ est qñ verbũ ex ꝟbo de lingua vna transfert in aliam. secundum est quãdo sensus ex sensu. tertium ex vtroq; componitur uel temperatur. littera plana est. Nota q̃ post ascensionem domini annis .cxviij. aquila prim⁹ interpres ex hebreo in grecum floruit. deinde post annos .lij. theodotion. deinde post annos .xxx. symmachus. de his plenius inuenies in opusculo de vocabulis biblie: ubi exponitur interpres. q. d. Hieronym⁹, isti transtulerunt de hebreo in grecum: sicut ego in latinũ. & tamen non reprehenduntur ab eis: propterea reprehendunt me eo q̃ translationem .lxx. de greco in latinũ transtuli & correxi cum astericis & obelis quasi non simile fecerit origenes, quod falsum est. vñ dicit:

Incipit prologus in iob scõm trãslationẽ septuaginta.

Ogor per singulos scripture diuine libros aduersariorum respondere maledictis: qui interpretationem meã reprehẽsionem septuaginta interpretum criminant: quasi nõ & apud grecos aquila symmachus & theodotion uel verbum e verbo: uel sensum e sensu: uel ex utroq; cõmixtum & medie temperatum genus translationis expresserint: & omnia veteris instrumenti volumina origenes obelis astericisq; distinxerit: quos uel additos: uel de theodotione suptos translationi antique inseruit: probãs defuisse qd additũ est. Discant igitur obtrectatores mei recipe in toto qd in ptibus susceperunt: aut interptationẽ meã cũ astericis suis radere. Nec enī fieri potest: ut quos plura intermisisse susceperint: non eosdem etiã in q̃busdam errasse fateant: p̃cipue in iob: cui si ea q̃ sub astericis addita sunt subtraxeris: pars maxima detruncabit: & vix dũtaxat apud grecos. Ceterũ apud latinos ante eam trãslationẽ quã sub astericis & obelis nuper edidim⁹: septingenti ferme aut octingẽti versus desunt: ut decurtatus & lacerat⁹ corrosusq; liber feditatem sui publice legentib⁹ prebeat. Hec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretẽ: sed ex ipso hebraico arabicoq; sermone & interdũ syro: nũc ꝟba nũc sensus: nunc simul utrũq; resonabit. Obliqu⁹ enī etiam apud hebreos tot⁹ liber fertur Et quasi nõ origenes distinxerit omnia volumina veteris instrumenti. i. veteris testamenti · per quod instruimur. Distinxerit. inq̃ : Astericis & obelis quos uel additos. auctoritate sua de hebraica veritate: uel de theodotiõe sumptos. i. de trãslatione theodotionis. qui similiter cum illis figuris transtulerat de hebreo i grecũ. Inseruit trãslationi antiq̃. quã de hebreo trãstulit in grecũ. addendo que .lxx. omiserunt: & superflua iugulãdo. Sup̃ i illo plogo: Desiderij mei ꝛc. ante me diũ inuenies plenius de ista materia. & quid significent astherici & obeli. Discant igit̃ ꝛc. ex quo receperunt translationes aliorũ que minus sunt complete. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto. i. complete in translatione mea veteris testamentũ Quod susceperũt in partib⁹. i. incõplete in aliorũ trãslationibus. & si volunt istam recipere non vtantur illa translatione quã cũ astericis & obelis correxi. lxx. scilz quia multo melior & completior est ista q̃ illa. Dicit ergo: Discant istam que completior est recipe. Aut. debent. Radere. i. destruere. Interpretationẽ meã cum astericis suis. q̃b⁹ manifestant ea que deficiunt in translatione. lxx. Or si nolunt eã destruere. p̃s q̃ sentiunt. lxx. diminutos fuisse. vñ dicit: Nõ enim fieri potest ut non fateantur. imo necesse est q̃ fateant. Eosdem. i. lxx. In quibusdã errasse & p̃cipue in Job. ut quos p̃sperint. alia littera: Intermisisse plura. de hebraica veritate. Si igitur recipiunt correctionem illam in qua omissa a. lxx. annotantur. multo magis debent translationem istam recipe: in qua iuxta hebraicam veritatem plenius describuntur. Cui s. libro iob. si subtraxeris ea que sub astericis addita sunt ab origene & alijs. Et hoc. i. huiusmodi detruncatio. Dũtaxat. id ẽ tantũmodo. Apud grecos. est · non apud hebreos. nam apud latinos qui de greco transtulerunt eadẽ detruncatio habebat ante illã translationem quã fecit Hieronym⁹ cum astericis & obelis. & hoc est quod dicit: Ceterum. pro sed. Apud latinos dcc. aut. dccc. versus ferme. i. fere desunt: Ante eam translationem quam subastericis & obelis nuper edidimus. i. composuimus trãsferentes de greco in latinũ. Decurtatus. i. abbreuiatus ꝓpter text⁹ diminutionem. Laceratus. ꝓpter sententiarum discontinuationẽ. Corrosus. ꝓpter intelligentie incompletionem. Feditatem. i. turpitudinem. uel: Nuditatem. alia littera. i. apertum defectum. Hec autem translatio mea. s. secunda translatio. Nullum de veterib⁹ sequit̃ interpretẽ. sicut prima translatio de greco in latinũ: in qua secut⁹ sum translationẽ .lxx. cũ astericis tñ & obelis. i. supplendo diminuta & rescindendo superflua. Sz ex ipso hebraico arabicoq; ꝓmone & interdũ syro. Iste tres lingue affines sũt. Nũc ꝟba ꝛc. q. d. hec nova translatio nõ semp exꝑmit ꝟbũ ex ꝟbo: uel sensũ ex sensu. sed qñq; sic: qñq; aliter: & qñq; utrũq;. Quare aũt ꝭ fecerit subiũgit. d. qz totus liber. iste. Fertur. i. dicit. Obliqu⁹. i. oblique & obscure loquens. quia aliud pretendit: & aliud intendit. & ideo accipienda sunt ꝟba, nõ in sensu quẽ faciũt, sz in sensu q̃ fiũt. ut ẽ illud Job. ij. Bñdic deo & morere. i. maledic

Et lubricus.i.in quo quis ꝛe facili posset labi ꝙ errorem. male ſ.intelligendo. Lubricum enī est in quo quis ꝛe facili labitur. sicut est glacies uel terra argyllosa. lubricū dicit qđ elabitur dum tenetur. sicut anguilla: que quanto fortius premit tāto citius labit. ⁊ dicitur sic liber iste lubricus. quia qui ꝛe uerbo ad uerbū transferret ⁊ oīa ꝟba inēpretaret ſm ꝙ uidentur sonare. totū puerteret: ⁊ totū amitteret. ⁊ huic expositioni cōcordat exemplum de anguilla infra positū. Rhetores. i. oratores. a rhesis qđ est locutio. qz rhetoribus necessaria est facundia ⁊ copia locutionis. Schematismenos i. effect⁹ modi loquēdi. schema enī dicit imago uel figura ⁊ modus loquendi. sicut dicit Huguitio: Mene effectus modi cōmunis loquendi. Itē schema dicit ornatus uel figura. uñ ſm Donatū ⁊ Brecisiānū huj⁹ due sunt species. s. schema lexeos: ⁊ schema dianeos. i. figure dictionis ⁊ sntie. sicut enim homo uarijs uestimentis uestitur. ita oratio latinitatis tam soluta ꝙ ligata schematibus adornatur. ⁊ sic dicit: Schematismenos. i. effectus ornatus ⁊ figure: qui fit ex carentia uel abundantie. significatio enī dictionis est quasi ornatus ⁊ figura eius. uñ qñ uidet a. ꝓria significatiōe ē ibi effect⁹ ornat⁹. ⁊ figure. i. forme dictionis q̄ est significatio. Dūcꝙ aliud loquit. i. in locutione prerendit. Aliud agit. i. alium sensum facit. ⁊ ideo dr lubricus. quia quāto quis uerto ad uerbū librum istum expſsius transferret: tanto obscutiorem faceret: ⁊ quasi totū perueret. qz non posset intelligi: cum aliud sonent uerba: aliud intelligentia uera. Murenulam. i. lampredam. piscis est silis anguille. ⁊ dicit murena a murina grece qđ est murena latine. hanc femínini tñ sexus esse tradunt: ⁊ concipe a serpente. ob id a piscatoribus tanꝙ a serpente sibilo euocat ⁊ capitur. ictu autem fustis difficile interimitur. ferulam autem ꝓtinꝰ animam habere in cauda certum est. nam capite pcussa uix interimit. cauda autem pcussa exanimatur. ita dicit Jsidorus in. xij. etymol. adaptatio exempli patet. Ut si uelis tenere ꝛc. q. d. si aliq ua certa sententia uel ordine librum istum uelis cōstringere. totum pdes. Preceptorem. i. doctorem. Primus. i. maximus in scientia. Redemisse. i. cōduxisse. redimere autem non dicit emere. qz sacram doctrinam nō licet emere. Matth. x. b. Gratis accepistis gratis date. Item Act. xviij. ca. Pecunia tua tecū sit in pditionē: qñ donū dei existimasti pecunia possideri. sed labores suos ⁊ expensas suas licet redimere ab iniustis detentoribus qui ueritatem dei in iniusticia detinent. sicut dicit ad Ro. j. ca. i. pp. xviij. e. Veritatē eme. i. redime. ⁊ noli uendere sapientiā ⁊ doctrinā ⁊ intelligentiā. Sap. vj. g. Nō abscondā a uobis sacra dei ꝛc. An aliquid pfecerim. hoc dicit. qz ita bene intelligebat librū iob. sicut ille magister. ⁊ in hoc confundit eoꝝ superbiā qui nolūt interrogare ea de q̄bus dubitant. cōtra quos dicitur Eccle. vj. f. Appropinquate ad me indocti ⁊ cōgregate uos in domū discipline: qđ adhuc retardatis? Interpretari. i. transferre de hebreo in latinū. interpretatio enim fit in diuersis linguis. ut cinos grece canis latine. etymologia autem fit in eadem lingua. ut cum dicit lapis quasi ledens pedem. Usqꝙ ad uerba iob. in quibus introducitur iobloquens de seipso. iij. ca. a. Pereat dies in qua natus

⁊ lubricus: ⁊ quod greci rhetores uocant schematismenos: dum qui aliud loquitur: aliud agit. Ut si uelis anguillam uel murenulam strictis tenere manib⁹: quanto fortius pressseris tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huj⁹ uoluminis lydium quendam preceptorē: qui apud hebreos primus haberi putabat: nō pauis redemisse nūmis: cuius doctrina an aliquid profecerim nescio. Hoc unū scio: non potuisse me interpretari nisi quod ante intellexerā. A principio itaqꝙ voluminis usqꝙ ad uerba iob apud hebreos prosa oratio est. Dono a uerbis iob in quibus

sum ⁊c. Prosa. i. plaica. Oratio est. i. plaice scriptus est liber. prosa est. pducta oratio ⁊ a lege metri soluta. prosam enim antiqui producta dicebant ⁊ rectum. uñ que non est flexa numero sed recta. pla oratio dicitur in rectum. pducenda. Alij prosam aiunt dictam ab eo ꝙ spaciosius prozuat ⁊ excurrat nullo sibi termino prefinito. ita

ait: Pereat dies in qua natus sum: ⁊ nox in qua dictum est: conceptus est homo. usqꝙ ad eū locum ubi ante finem voluminis scriptum est: Idcirco ipse me reprehendo: ⁊ ago penitentiam in fauilla ⁊ cinere. hexametri uersus sunt: dactylo spondeoqꝙ currētes: ⁊ propter lingue idioma crebro recipientes: ⁊ alios pedes: non eorundem syllabarum: sed eorundem temporum. Interdū quoqꝙ rhythmus ipse dulcis ⁊ tinnulus fertur numeris pedum solutis: quod metrici magis q̄ simplex lector intelligunt. A supradicto autē uersu usqꝙ ad finem libri: parum coma quod

dicit Jsidorus etymol. j. Idcirco ipse me reprehēdo ⁊c. Job. xlij. Uersus. a uertendo dicunt. uñ Jsidorus etymol. j. Uersus dicti sunt ab eo ꝙ pedibus in ordine suo dispositis certo fine moderantur p articulos q̄ cesa ⁊ membra nominātur. qui ne longi⁹ puoluerentur q̄ iudiciū posset sustinere. modum statuit ratio unde reuerterent. ⁊ ab eo dicitur uersus ꝙ uertitur. Hexametri. i. sex pedum. ab hexa qđ est sex: ⁊ metrū qđ est accidens pedis. i. discretio. puenies in pede ex certo numero temporum. Aliter dicitur metrum uox cōstans ex certo numero pedum. ſm ꝙ octo metroꝝ genera distinguūtur. de quib⁹ nihil ad presens. Dactylo. illo pede qui constat ex una longa syllaba ⁊ duabus breuibus. ⁊ dr a dactylon qđ est digit⁹. qz ad modū digiti a longiore nodo incohoati in duas desinit breues. Spondeo. illo pede qui pstat ex duabus syllabis. pductis. uñ sic dicit: qz tractim sonat. nam spond⁹ tract⁹ quidā dicit. i. sonus qui fundebat circa aures sacrificantiū. uñ ⁊ bi q̄ tubis canebāt in sacris gētilū spōdeales noiabāt. In. j. etymol. inuenies satis de pedibus istis ⁊ alijs. Idioma. i. ꝓprietatē loquendi ab idios qđ est. ꝓriū: ⁊ tmū tmi qđ est ſmo uel modulatio. idioma. i. ꝓprietas loquendi in qualibet lingua. Alios pedes non eorū dem syllabarū: sed eorūdem temporū. ut si quis poneret. peleumaticū q̄ pstat ex quatuor breuibus. p dactylo. uñ Virgil⁹ enei. x. g Arietat i portas: ⁊ duras obice postes. Aries dicit quedā machina bellica. ⁊ inde arieto tas. i. cū ariete impingere uel impugnare. Item rōne equipollentie temporꝝ sponde⁹ ponit. p dactylo. uñ Ouidius in principio metamor. Nec brachia longo Margine terrarū porrexerat amphitrite. i. mare. ab amphi qđ est circū ⁊ tero teris. qz circū circa terit terrā. sic igit pz ꝙ rōne equipollentie temporꝝ licz non sit eorūdem syllabarū unus pes ponit. p alio. Pedes aūt dicunt. eo ꝙ p eos metra ambulāt. sicut nos pedibus ambulam⁹. Syllaba grece latine cōceptio uel cōplexio dr a cōceptione lrārum. uñ uere illa est syllaba q̄ ex plurib⁹ nascit litteris. nam una uocalis. p syllaba abusiue nō. ꝓprie dicit. iō aūt syllabe longe breuesq̄ dicunt: ꝙ p uarias uocū moras aut duplas aut simplas spacia tpis habere uident. ita dicit Jsidorus in. j. etymol. ⁊ satis cōcordat cū Prisciano ubi agit de syllaba Rhythmus dr. psa psonantias uerboꝝ tinens in fine clausularū. ⁊ dr a rhythmos grece qđ est numerus latine. de q̄ Jsidor⁹ etymol. j. Rhythmus est q̄ nō est certo fine moderat⁹: sed tñ rōnabiliter ordinatis pedib⁹ currit: q̄ nihil aliud q̄ numerus dicit: Tinnulus. i. tinniens uel dulcit sonās. ⁊ dr a tinnio tinnis qđ est leuiter ⁊ pure ⁊ liqde sonare. ⁊ ꝓprie dr de metallo ex cui⁹ sono dicit. metallū enī pcussum reddit būc sonū tin. ⁊ inde dr tinnio. Prisciān⁹ in maiori uolumine ubi agit de psonis uerbi dicit ꝙ tinnit: pluit: tonat: fulminat ⁊ psimilia que ad hoies nō ptinēt. ꝓprie inueniunt in tertia psona. impropꝛie autē ꝙ p figuram in prima ⁊ secunda. Ferē numeris pedum solutis. id est libratis. nec artatis lege metri quod certis pedum mensuris atqꝙ spacijs terminat. nec ultra dimensionem temporum constituram pcedit. Rhythmus aūt habet nō determinatū numerum pedum. sed p uoluntate cōditoris ptenditur. Metrici. qui nouerunt artem metrorum. Simplex. qui nō habet metroꝝ peritiā. A supradicto itaqꝙ uersu. s. Idcirco me reprehēdo ⁊c. Job. vlij.

Paruū coma.i. oratio vecisa vel parua distinctio.coma interpretatur articulus.ꝛ dicitur in rhetorica punctata prolatio alicuius orationis per mínores vecisiones.ut Ore: genis: oculis peridem mentiris adesse: Eloquio: forma: nobilitate cares. In prologo super Isaiam plenius inuenies de comate colo ꝛ periodo: Prosa.i. psaica.s.in eodem plogo exponitur quid sit prosa. Nostri.i.latini. Flacci. i. horatij. Bracchus pindarus ꝛ alceus greci pete fuerunt. vide in epistola ad Paulinū. Sappho nomē fuit puelle que metrice scripsit.vñ ꝛ sappbicum dicitur metrum abea inuentum. Psalterium.de quo dicit arator: Psalterium lyrici composuere pedes.s. in epistola ad Paulinū inuenies satis de psalterio ꝛ lamentationibus Hieremie. Ferme. i. fere. Comprehendi.i. contineri. Philonē.qui scripsit librum sapientie. de quo dicit Hiero⁹ in li⁹ illustrium virox: Philo iudeus natione alexandrinus de genere sacerdotum fuit.ꝛ postea enumerat. xxx. libros quos philo cōposuit.ꝛ subdit: Sunt ꝛ alia eius monumenta ingenij que in nostras manus non puenerunt cē. Iosephum. de quo dicit Hiero⁹ in libro illustriū virorum: Iosephus matbatbie filiꝰ ex bierosolymis sacerdos a vespasiano captus cum tito filio eius relictus est bic romā veniens.vij.libros iudaice captiuitatis imperatoribus patri filioq; obtulit: qui ꝛ bibliothece publice traditi sūt.ꝛ ob ingenij gloriā statuā q̄ meruit rome. Scripsit autem ꝛ alios.xxiij. antiquitatū libros ab exordio mundi vsq; ad.xij.annū domiciani cesaris cē. hic in.xvij. antiq̄tatū libro scripsit de domino ihesu xpo in hunc modum: Eodem tpe fuit ihs vir sapiens si tamē virum eum nōmari pbas est. erat enī mirabilium effector operum: ꝛ doctor eox qui libenter que vera sunt suscipiunt. plurimos quoq; tam de iudeis q̄ de gentibus sui babuit sectatores. ꝛ credebatur esse xp̄s. cuiq; inuidia nostrox principū cruci eum pilatus affixisset. nibilominus qui eum prius dilexerant perseuerarunt in fide. apparuit enim eis tertia die viuēs cē. Origenem. de hoc satis inuenies s. in plogo sup Iosue. Cesarienſem eusebium. qui scripsit ecclesiasticam bistoriā. de quo scribit sic in libro illustriū virorum: Eusebius cesaree palestine episcop⁹ in scripturis diuinis studiosissimus edidit infinita volumina cē. dicit autem cesariēsis ad differentiam alterius eusebij qui fuit natione sardus ꝛ vercellensis epūs. Canes mei.i. detractores qui equaliter ꝓtra bonos ꝛ malos latrant.ꝛ omnes indifferenter lacerant q̄s non amant.ad Philij. iij. Videte canes: videte malos operarios: videte concisionem. Apō. vlt. Foris canes ꝛ venefici ꝛ impudici ꝛ homicide ꝛ idolis seruientes cē. Interpretationem antiquam.lxx. que fuit omniū prima. Ex parte.temperamentū est cōtra superbos: qui si forte alicui⁹ lingue tenuem ꝛ incompletam noticiā habrant quasi totam nouerint se dilatant. Rhetores. media correpta a rhesis quod est locutio quia facundia necessaria est rhetoribus. Isidor⁹ in.j. etymol. Rhetorica ꝓpter nitorem ꝛ copiam eloquentie sue maxime in ciuilibus q̄onibus necessaria existimatur. Detriti ꝓpter vehementiam studij. studium enim est vehemens applicatio animi cum magna voluntate ad aliquid pficiendū. Aquila. qui post ascensionē dñi annis cxxiij. primus interpres ex hebreo in grecum floruit: deinde post annos.lij. theodotion. deinde post annos.xxx. symmach⁹. Heretici.s. ebionite: qui pauperes interpretantur quia pauperes erāt i intelligentia. de quib⁹ dicit Isido. in. viij. etymol. Di semiiudei sūt: ꝛ ita tenēt euāgeliū: ut legē carnalē seruēt. ꝛ ꝓpter hoc dicuntur hic Judaiçantes iudeos in carnali observatione legaliū imitantes. s. in plogo super Esdrā satis de ebionitis. Subdola interp̄tatione celarunt. quia dolose omiserunt in interpretationibus suis que sibi contraria videbantur. Subdolus la. lū. dicitur latenter dolosus: astutus: versipellis: vanus. Mysteria. id est sacramenta uel secreta: a mystis uel mysticen grece quod est mysterium latine. Hexaplis. vide expositionē supra positam in plogo super Josue ante medium. Signum crucis. christiane in baptismo impressum. Repetere. id est recitare ꝛ in translatione ista recolligē omissa ab alijs translatoribus. Deprauata. a scriptoribus. Puro. sine additione: Fideli. sine subtractione uel immutatione. Fastidiosis. id est fastidio plenis: uel tedio affectis. qui scilz multa viderunt ꝛ quasi satiati meliora fastidiunt. sicut iudei fastidiebant manna. Hu.rj. Nibil aliud respiciunt oculi nostri nisi man. tamen manna erat omne delectamentum in se babens ꝛ omnis saporis suauitatem. sicut legitur. Sap. xvj. Item ꝓv. vij. Anima saturata calcabit fauum. In membranis. id est in pellibus. bec membrana dicitur pgamenū. q; de membris animalium detrabitur. vñ Persius: Jam liber ꝛ bicolor positis membrana capillis. Inq; manus charte nodosaq; venit harundo. Purpureis. id est colore purpureo picturatis. purpura autem habet sanguineum colorem. Initialibus. id est capitalibus id est grossis litteris. sicut solent fieri in initijs librorum. ꝛ ideo propter grossitiem littere potius habent onera q̄ codices. Uel vncialibus. id est vnciam auri uel alterius pretiosi colozis appendentibus. uel ad scribendum tanto constantibus. Onera. propter sumptuositatem uel propter ponderositatem. Codices. Nota q; dicit Isidorus in. vj. etymol. Codex multorum librorum est. liber vnius voluminis. ꝛ dicitur codex per translationem a corticibus arborū seu vitium quasi caudex q; i se multitudinem librorum quasi ramorum contineat. Pauperes scedulas. id est scripta modici precij tam in littera q̄ in membrana necdum in libros redacta. Nota q; ꝛm Isidorum in. vj. etymol. sceda est prima charta in qua notarius scribit ex ore magistri. ꝛ dicitur a scindendo. ꝛ scribitur sine aspiratione. scōm alios scribitur schreda cum aspiratione. ꝛ tunc dicit ex greco schysm uel schisse q̄ est scindere

remanet: psa oratiōe contexitur. Q; si cui videtur incredulū metra. s. esse apud hebreos. ꝛ in morē nostri flacci gracciq; pindari ꝛ alcei ꝛ saphos: uel psalterium: uel lamentationes hieremie uel omnia ferme scriptu rarum cantica comprehendi: legat philonem: iosephum: origenem: cesariensem eusebiū: ꝛ eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes mei: idcirco me in hoc volumine laborasse: non ut interpretationem antiquam reprehenderem. sed ut ea que in illa aut obscura sunt aut omissa aut certe scriptorū vitio deprauata: manifestiora nostra interpretatiōe fierēt. ꝛ qui hebreum sermonē ex parte didicimus: ꝛ in latino pene ab ipsis cunabulis inter grāmaticos ꝛ rhetores ꝛ philosophos detriti sumus. Q; si apud grecos post septuaginta editionē: iā christi euāgelio coruscante iudeus aquila ꝛ symmach⁹ ac theodotion iudaiçantes. heretici sunt recepti: qui multa mysteria salvatoris subdola interpretatione celarunt: ꝛ tamen in bera plis habentur apud ecclesias: ꝛ explanantur ab ecclesiasticis viris: quanto magis ego xp̄ian⁹ ꝛ de parentibus xp̄ianis natus ꝛ vexillum crucis in mea fronte portās cui⁹ studiū fuit omissa repetere: deprauata corrigere: ꝛ sacramenta ecclesie puro ꝛ fideli aperire sermone: uel a fastidiosis uel a malignis lectoribus nō debeo reprobari. Habrant qui volunt veteres libros uel in membranis purpureis auro argēto; descriptos: uel vncialibus: ut vulgo aiunt: litteris onera magis exarata q̄ codices: dūmodo mihi meisq; p̄mittant pauperes habere cedulas: ꝛ non tam pulchros codices: q̄ emēdatos. Utraq; autem editio ꝛ septuaginta iuxta grecos ꝛ mea iuxta hebreos in latinum meo labore translata est. Eligat vnusquisq; qd vult ꝛ studiosum me magis q̄ maliuolum probet.

uel scissiõ. ꝛ inde hec scedula diminutiõ. i. chartula uel scriptũ qõ nondũ in libꝝ redactũ est. Septuaginta iuxta grecos. i. editio. lxx. ab hebreo in grecũ translata quã postea de greco transtuli in latinũ cũ astericis ꝛ obelis. ꝛ mea iuxta hebreos. i. ista q̃ uere mea est. qz nullũ in ea sequor interpretẽ. sed immediate de hebreo trãstuli in latinũ. Aucl vult. s. aut illã quã ꝑm septuaginta de greco trãstuli i latinũ cũ astericis ꝛ obelis. aut illã que sine illis figur̃ immediate sumit ab hebreis. Et ꝓpter effectum se esse: Magis studiosũ. vtrãq; editionem recipiendo: Nẽ maliuolum. vtranq; uel alterã repellendo. Aliqui libri habẽt: Me. ꝛ est sensus: Prohet. i. experiat. in vtraq; studendo. uel: Prohet. i. ꝓfirmet aduersarios ꝓfutãdo. Prohet in quã: Me magis eẽ studiosũ. i. magꝝ amore veritatis in trãslationũ studio laborasse: Nẽ maliuolum. ut s. ex inuidia uellem. lxx. interpretes ꝓdẽnare.

Explicit qualiscũq; expositio istius ꝓlogi.

Incipit argumentum in librum Job.

In terra q̃dem habitasse iob uocatum in finibus idumee ꝛ arabie. ꝛ erat ei ante nomẽ iobab. Et accepit uxorẽ arabissam: ꝛ genuit filiũ quem uocauit ennon. Erat aũt ipse filius q̃dem careth de esau filijs fili⁹: de matre aũt bosra: ita ut sit q̃ntus ab abrahã. Et hi sunt reges q̃ regnauerũt in edom: in q̃ ꝛ ipse regnauit: sed prim⁹ in ea regnauit balach filꝰ beor. ꝛ nomẽ eiusdẽ ciuitat̃ nachaba. Post hunc aũt balach. Post eũ iobab: qui uocat iob. Post iob aũt cusram: qui erat dux ex themanoꝝ regione. Et post illũ regnauit adar filius bedath qui excidit madian in cãpo moab. ꝛ nomen ciuitatis eius dethauith.

Explicit argumentũ.

Postilla Nicolai de lyra sup Job incipit. Attentiã habe in me ꝛ ego reddã tibi. Matth. xviij. Nuis uerbũ ꝓpositũ sit uerbũ Dui ad dñm. tñ pot accipi ecõuerso: ut sit uerbũ dei ad sanctũ iob seruũ suũ. qz ꝓpe cõnexionẽ fidelitũ ad deũ tanq̃ membroꝝ ad caput suũ. qõ dr de uno pot intelligi de altero ꝛ ecõuerso. sicut Act̃. ix. dns dixit: Saule saule q̃d me psequeris. ita q̃ persecutionem fidelitũ dixit suam. ꝛ econuerso paulus apl's ad Gal. ij. dixit: Xpo confixus sum cruci. passionem sui capitis suam dicens per cõpassionem ꝛ imitationem. Sic igitur uerbum preassumptum conuenienter potest accipi: ut sit uerbum dei ad sanctum iob sibi per fidem incorporatum. in quo q̃dem uerbo duo notantur in quibus processus huius libri ꝛ materia continentur. primũ est sancti iob stabilitas in aduersis. cum dicit: Patientiam habe. secundũ est dei literalitas in premijs reddendis. cum dicitur: Et omnia reddam tibi. vñ dicitur. j. ylꝫ. ca. Dns autem benedixit nouissimis iob magis q̃ ꝓncipio eius. ꝛ de utroq; istorum potest accipi illud Eccle. j. ca. Usq; in tempus sustinebit patiens: ꝛ postea redditio iocunditatis. tempus autem sustinendi patienter est usq; ad terminũ diuini beneplaciti. qõ fecit iob. ut patebit ex decursu libri. ꝛ secuta est redditio iocũditatis. quia deus sibi duplicauit in presenti bona terrena. ꝛ in futuro sibi reseruauit celestia. de primo autẽ. s. de patientia iob in aduersis agitur in hoc libro a ꝓncipio usq; ad ultimũ ca. exclusiue. de secundo. s. de diuina remuneratiõe agitur ylꝫ. ca. sicut magis videbitur inferius in libri diuisiõe dño concedente. Uerũtamen anteq̃ descendam⁹ ad litteram exponendã: duo sunt premittenda. primũ est utrum illud qõ in hoc libro est tractatũ fuit parabola uel res gesta. Ad qõ dixerunt aliqui iudei q̃ est parabola. ꝛ q̃ moyses scripsit librum istum. ut habetur in libro qui apud hebreos dicitur babathra. ꝛ ad declarandũ cõditionẽ uirtutis patientie ꝛ eius retributionem finxit deus hominem nomine iob multipliciter flagellatum. ꝛ amicos eius qui ad consolandum eum uenerant mutatos ad oppositũ. s. ad ostendendũ eum iniquũ ꝛ ꝓ peccatis preteritis a deo merito flagellatũ. ipsum quoq; iob respondentẽ. tandẽ obiectionẽ eorum subinduxit. sicut auctor libelli qui incipit: Ethiopũ terras ꝛc. ad declarandũ antiquitatẽ sacre scripture ꝛ eius ueritatem respectu fictionũ poetarum finxit unã uirginem nomine alathiam qõ nomen in greco ueritatem sigt in latino. ꝛ quendam pastorem cui⁹ nomen pseudis. i. falsus uel falsitas in greco ad inuicem disputantes de sacre scripture bistoriis ꝛ poetarũ fabulis. Sed hoc dictũ non videt sacre scripture ꝓsonũ. primo qz in principio hui⁹ libri exprimit eius patria: mores: possessiones: ꝛ ꝓles tanq̃ de re gesta exprimẽs ꝓditiões. ꝛ siliter loquit. j. de amicis iob. Item Ezech. xiiij. dr ex ꝓsona dei: Si fuerint tres uiri isti in medio eius noe: daniel: ꝛ iob: isti iustitia sua liberabũt alias suas. certũ est aũt noe ꝛ daniele fuisse homines ueros in rerũ nã. Ex quo ꝓcludit idem fuisse de iob a deo eis cõnumerato. Item Jac. v. Ecce beatificam⁹ eos q̃ sustinuerũt: sufferentiã iob audistis: ꝛ finẽ dñi uidistis &c. ex quo credendũ est iob fuisse uerũ hominẽ in rerũ natura. sic ꝛ xps uer⁹ hõ passus ẽ in natura humana. Secũdũ aũt premittendũ est de intentiõe hui⁹ auctoris. qz ex hoc depẽdet intellectus hui⁹ libri. Ad qõ plen⁹ intelligendum sciendũ q̃ aliq̃ antiq̃ ꝓbi dei ꝓuidentiã negauerũt. sic democrit⁹ ꝛ epicuri dicẽtes mundũ esse factũ a casu. aliꝫ ꝓ uicz dixerint incorruptibilia ꝛ superiora regi diuina ꝓuidentia. ab hoc tñ excluserunt inferiora corruptibilia. ex quoꝝ ꝓsona dicit. j. xxij. Mutes tabulũ eius ꝛ circa cardines celi pambulat. nec nostra ꝓsiderat. aliꝫ ꝓ uicz corruptibilia que cursu nature paguñ⁹ dixerunt regi diuina ꝓuidentia. tñ ab hoc exceperũt actus humanos ex libero arbitrio ꝓcedentes. de q̃bus dicit Tullius fuisse. ꝛ bi inter alia mouebant̃ ad hoc. qz non uidebant sufficienter infallibilitas diuine ꝓuidentie staret cum libero arbitrij uertibilitate. Item qz uidebãt ut frequenter malos bonos ꝓsperari ꝛ bonos tribulari. qõ nõ uidebat cõueniens ꝓuidẽtie dei. in quoꝝ ꝓsona dicit Boeti⁹. j. de ꝓsolatiõe loquẽs ad dñm: Quia certo fine gubernans: bonos solos respicis actus. Sed hoc dictũ est fidei ꝛ moribꝰ ꝓtrariũ qz tollit ꝓmias ꝛ ꝓmia a deo ꝓ demeritis ꝛ meritis reddenda. ꝛ ꝓ ꝓis timorem dei pariter ꝛ amorẽ. ꝓpter qõ dicit hic sanct⁹ Tho. de aquino qui hũc libꝝ exposuit eleganter. q̃ studiũ sanctoꝝ doctoꝝ qui scientiã habuerũt ꝓ infusionẽ uel acquisitionẽ fuit hũc errorẽ a cordibus hoiũ remouere: inter q̃s de primis fuit sanct⁹ iob. ꝛ in b̃ bene dicit. sed ulteri⁹ dicit q̃ intentio sancti iob in hoc libro: fuit supposito q̃ res nãles regant̃ diuina ꝓuidentia: declarare ulteri⁹ etiã actus humanos diuina ꝓuidentia regi. sed saluo meliori iudicio nõ uidetur hec fuisse eius intentio. qz totus liber iste ꝓcedit ꝓ modũ cuiusdam disputatiõis inter iob ex una ꝑte ꝛ amicos ei⁹ ex altera. intentio ꝓ uo disputantis ꝓtra aliquos nõ est declarare uel ꝓbare illud in quo cũ eo ꝓueniũt. ꝑ eo supposito tanq̃ uero ꝛ cõcesso. ꝓcedere ulteri⁹ ad ꝓbandũ uel ꝛprobandũ illud in quo dissentiũt. Manifestũ est autem ex processu hui⁹ libri q̃ amici iob in hoc cõueniebant cum eo q̃ actus humani regunt̃ diuina ꝓuidentia. qz nitebant̃ ꝓbare eum a deo iuste punitũ ꝓ peccatis suis preteritis. ex quo sequit̃ necessario q̃ supponebãt ꝓ certo diuinã ꝓuidẽtiã ordinare de actib⁹ hũanis. Hoc etiam ꝑz manifeste ꝑ illud qõ hr̃. j. xxij. ca. qõ induxit eliphaz themanites ꝓtra tenentes oppositũ. sicut allegatũ est ꝑ. Circa cardines celi pambulat nec nostra considerat. vñ subdit postea: Quorum sententia longe sit a me. ꝛ idem posset ostendi ex uerbis aliorũ amicorum iob. sed ꝓpter prolixitatem omitto. maxime qz predict⁹ doctor hoc cõcedit in ꝓcessu suo. ꝛ ideo ꝓpter uidet dicendũ q̃ intentio ipsi⁹ iob in b̃ li⁹ non fuit declarare act⁹ humanos regi diuina ꝓuidentia. ꝑ hoc supposito tanq̃ ab aduersarijs cõcesso. ꝓcedere ad declarandũ illud in quo dissentiebant ab eo. quid aũt sit illud. nõ solum patz ex ꝓcessu libri: sed etiã ex processiõe doctoris predicti. uidelz q̃ licz amici iob tenerẽt actus humanos regi diuina ꝓuidentia. tñ tenebant q̃ aduersitates hui⁹ mundi nõ inferunt̃ alicui nisi ꝓpter mala ꝑterita. ꝛ ꝓsperitates nõ eueniũt alicui nisi ꝓpter ꝓcedentia merita quod est erroneum. ꝓpter quod sanctus iob intendit in hoc libro declarare contrariũ. s. q̃ aliquãdo in presenti malis eueniũt bona ꝛ iustis aduersa. ꝓm ordinem diuine ꝓuidentie ad quam ꝑtinet punire mala ꝛ premiare bona. ꝛ non solũ in uita presenti sed etiã in futura. ꝛ q̃ hec sit intẽtio sancti iob in hoc libro. magis patebit prosequendo dño concedente.

Jr erat in ẽra bus ꝛc. Sic dictũ ẽ intẽtio Cap. j. scī iob in b li⁹ est declarare q ex dina ꝓuidẽtia aliq̃ malis bona ꝓeduṅt. ⁊ iustis adūsa inferūt. qō potissime declarat p suã flagellationẽ absq culpa ꝓcedente deo. p melioꝛi hoc faciẽte. Et iō liber iste diuidit i tres ptes. q2 p describit ipsi⁹ iob multiplex flagellatio. 2° ex b oꝛif disputatio. ca. iij. 3° lbdif determinatio. xxxviij. ca. p̄ma i duas. q2 p circa b iob describit ꝓsperitatis stat⁹. 2° aduersitat⁹ pondus. ibi: Quadam aūt die. p̄ma in tres. q2 p describit ipsi⁹ iob. ꝓsperitas ex ꝓsone sue cōditiõe. 2° ex bonoꝛ exterioꝛ multiplicatiõe. ibi: Natiq̃ sūt 3° ex filioꝛ mutua dilectiõe. ibi: Et ibant. p̄ma adhuc in duas. q2 p describit ipsi⁹ iob patria ⁊ gen⁹. 2° ipsi⁹ multiplex virt⁹. ibi: Et erat. Circa p̄mũ dr: a Vir erat i ẽra bus. Beñ. xxij. br q melcha ꝓgenuit ipsi nachoꝛ bus ꝓgenitũ ⁊ buc secũdũ. vbi dicit Ra. Sa. q ab isto bus venoiata est ẽra ista ve q̃ fuit iob. ⁊ ex hoc ꝓnter dicũt alij hebrei q iob descendit ve nachoꝛ frẽ abrahã. b idẽ dicit Hiero⁹ in li⁹ ve heb. qōnib⁹ sup Beñ. ve q̃ libro certũ ẽ q sit Hiero. ut ipsemet dic i li⁹ illustriũ viroꝛ. licz ve hebraicis qōnib⁹ sup aliosꝛ libꝛos dubiũ sit a q̃ sint facte. sic alias dixi. Huic etiã dicto ꝓcedat qō dr. J. xxij. q heliu bucites venit cũ amicis iob ad ipsũ ꝓsolandũ. q dicit⁹ est bucites. eo q descendit ve buc secũdo filio nachoꝛ. ut dicit Hiero⁹ li⁹ ve hebraicq̃ qōnib⁹. ⁊ sic cũ heliu ⁊ iob fuerũt ve eadẽ cognatiõe. sequit q iob descendit ve nachoꝛ. b Noie iob. dicit aūt Aug⁹ ⁊ Ambro⁹ sup epl̄am ad Romanos. q iste vocaf iobab Beñ. xxxvj. ⁊ p ipsis fm eos descẽdit ve abrahã p esau. fuerũt aūt moti ad b dicendũ ex silitudine noiuz. s. iob ⁊ iobab. ⁊ huic dicto ꝓcedat qō in aliq̃bus bibljs i fine libꝛi iob. ⁊ in aliq̃bus post p̄mũ. plogũ Hiero. sup libꝛ istũ addif: Fert aūt iob in terra babitasse ausitide in finib⁹ idumee ⁊ arabie. ⁊ erat ei ante nomẽ iobab. erat aūt ipse filius q̃dem çare ve esau filijs filij⁹ ꝛc. Sed i b videf meli⁹ credendũ hieronymo ⁊ hebreis dicentib⁹ eũ descendisse ve nachoꝛ. ut dictũ est. q2 fuerũt magis triti in talib⁹ bistoꝛijs ⁊ genealogijs. Nec motiuũ aliorum valet. q2 frequẽ ꝓtingit q duo boies valde ve dispari patria ⁊ genere nõ solũ simili noie noiaṅ: sed etiam eodem ꝓnit⁹ noie. Supponif etiã falsum. s. q predicta noia sint valde similia. cũ tñ fm veritatẽ sint multũ dissimilia. s. in fine. ut p3 ⁊ in ꝓncipio. q2 b nomen iob in hebreo incipit p aleph: iobab ꝯo p ioth. Similiꝫ additio q̃ allegata est non valet. q2 sicut dicit Hiero⁹ li⁹ ve hebraicis qōnib⁹. nõ est in hebreo. ⁊ iō nõ est et adhibendũ fm ipsũ: dato q inueniaf aliq̃ in fine libri iob. ⁊ ex hoc p3 q si ponaf in fine. plogi Hiero. nõ est hoc ve intentiõe sua: sed hec additio ⁊ ꝓsilles abaliq̃bus min⁹ exptis in bistoꝛijs ⁊ genealogijs hebreoꝛ apposite sunt: ꝓpt q̃ ve ipsis non est curandũ. Et dictis p3 in pte quo tpe fuit iob. q2 fm Hiero. libro ve hebraicis qōnib⁹ heliu bucites ve quo dictũ est q fuit cõtemporane⁹ ipsi iob. licz iuniꝛ ipso. fuit balaã. ve quo hr Au. xxij. ⁊. xxiij q fuit circa finẽ vite moysi. ⁊ sic iob ⁊ moyses fuerũt ꝓtemporanei. c Et erat. Hic ꝓnter describit ipsius iob multiplex virt⁹. cum dicitur: d Simplex. i. sine plica dolositatis ⁊ falsitatis. accipitur enim hic simplicitas non ꝓut opponif intellectus dispicacitati. sed ꝓut opponif dolositati. fm verbũ apli Ro. xvj. Volo vos esse sapientes in bono: ⁊ simplices in malo. e Et rectus. i. q lineam iustitie. ꝓcedens in suis actib⁹. rectũ enim dicit cuius mediũ non exit ab extremis. extrema ꝯo actuũ humanoꝛ sunt ꝓma principia opabilium. s. hoc facias alij q̃ tibi vis fieri: ⁊ non facias alij q̃ tibi nõ vis fieri. ⁊ vltimus finis. s. beatitudo que est finis virtutis. dicitur ergo iob rectus. quia in opibus suis ꝓcessit a ꝓncipijs opabilium absq̃ deliuitate: recte tendens in finem vltimũ qui est beatitudo ⁊ retributio nostra ⁊ premiũ. ⁊ p hoc ostendif q iob bene se babuit erga ꝓximũ. f Ac timens deũ. s. timoꝛe filialis reuerentie. ⁊ sic bene se babuit erga deum. g Et recedens a malo. non formidine pene. sicut aliq̃ faciunt mali. sed virtutis amoꝛe q̃ est ꝓximũ bonoꝛ. ⁊ sic p3 q bene se babuit erga seipsum. b Natiq̃. Hic ꝓnter describit ꝓsperitas iob ꝙtum ad bona exterioꝛa inter que maioꝛa sunt filij ⁊ filie in quib⁹ manẽt parentes quodãmodo. fm illud Eccle. xxx. Mortu⁹ est pater ei⁹ ⁊ quasi non est mortuus. reliq̃t enim similem sibi filiũ. ponit aūt maioꝛ numerus filioꝛ q̃ filiarũ. cũ dicit: i Septẽ filij ⁊ tres filie. q̃ facit ad cumulum ꝓsperitat⁹ sue. tum q2 filij colẽ magis diligunt. tum quia possũt magis i bonis paternis succedere. tum quia possunt in regẽdis parentũ bonib⁹ melius adiuuare. Cõsequenter ponunt alia bona exterioꝛa s. diuitie q̃bus sustentatur vita parentũ ⁊ filioꝛum. diuitie autem antiquoꝛũ fuerunt ꝓncipaliter animalia: inter que ꝓmo ponunt illa que deseruiunt homini ad victũ ⁊ vestitũ. cum dicit k Et fuit possessio eius septem milia ouiũ. ve quarũ lana homines vestiuntur ⁊ carnibus nutriunt. secundo ponunt animalia hominj deseruientia ad laborem releuandũ. cum dicit: l Et tria milia camelorũ. q̃ maxime deseruiũt homini in oneribus portandis ve loco ad locum. tertio ponuntur ea que deseruiũt homini in agricultura. cum dicit: m Quingenta quoq̃ iuga boũ. q̃rto ea que deseruiũt boi ad vecturã. cũ dicit: n Et quingente asine. ex q̃bus generant muli seruientes boibus in equitatiõe. o Ac familia multa nimis. q̃ erat necessaria ꝓ tot ⁊ tãtis administrãdis. p Eratq̃ vir ille magn⁹. i. valde famosus ꝓpter bonitatẽ suã ⁊ virtutẽ. inquo etiã apparet ꝓsperitas eius. cũ nomẽ bonũ sit diligibili⁹ q̃ aurũ ⁊ argentũ. q Et ibant. Hic ꝓnter describitur ꝓsperitas iob ex filioꝛ mutua dilectiõe. abũdantia eni diuitiarũ solet esse cã discoꝛdiarũ. ꝓpt q̃ dr Beñ. xiij. q lotb ⁊ abrahã nõ poterãt sibabitare pacifice ꝓpt magnitudinẽ diuitiarũ ⁊ familie. ⁊ ideo magna ꝓsperitas fuit ipsi iob q filij ei⁹ q̃uis essent plures ⁊ valde diuites. adhuc erãt ad inuicẽ valde discordes. ⁊ b est q̃ dr: Et ibant filij ei⁹. se amicabiliꝫ associãdo. r Et faciebãt ouiũa p domos. nõ ad gulã seu carnalitatẽ. b ad amicitiã nutriendã. s Unusquisq̃ in die suo. i. vna die ebdomade sicut erãt septem filij. ⁊ sic in ebdomada secũda reinciebaf circulus. t Et mittentes vocabãt tres sozores suas. ne viderent eas ꝓtẽnere tanq̃ sexu fragiles: sed magis eas diligere ⁊ honozare. v Cũq̃ in ozbe trãsissent dies ouiũ. i. in fine ebdomade. ut dictũ est: x Mittebat ad eos iob. ex q̃ p3 q nõ erat cũ eis in talib⁹ ouiũjs: sed stans in loco suo fm maturitatẽ sue etatis: ꝓmittebat filijs suis talia. q2 inuenib⁹ bene sint aliqua ꝓmittenda rõne sue etatis q̃ tñ nõ vecẽt maturitatem senectutis. y Et sanctificabat illos. q2 in talib⁹ ouiujs solent boies relaxari ad aliquã ineptã leticiã seu eloquij inordinationẽ. z Cõsurgẽsq̃ diluculo. ꝓma die ebdomade sequẽtis anteq̃ incipeṅt fm circulũ ouiuloꝛ. a Offerebat holo. p singulos. i. sacrificia ad honorẽ diuinũ totalie incensa. b Dicebat eni. i. cogitabat. c Ne forte pec. filij mei. ex quo p3 q certitudinaliꝫ sciuisset eos talib⁹ abuti ouiujs. nõ eis ꝓmisisset. d Et bñdixerint deo. i. maledixerint tantus est horroꝛ blasphemie diuini nois q̃ in sacra scriptura frequenter exponif p verbum oppositũ. s. benedictionis. e In cozdibus suis. q̃uis enim esset certus q̃ non ꝓpissent in verba ad inhonorationem dei ꝓtinentia. tamen timebat ne circa hoc babuissent aliquam cozdis cõmotionem. f Sic faciebat iob cunctis diebus. s. circulo ꝓdictoꝛ ouiuloꝛ p ebdomadam cõpleto. in q̃ apparet deuotiõis sue ꝓtinuatio. qō ẽ valde laudabile. quia multi feruenter incipiunt ⁊ cito tepescunt.

Incipit liber Job. Cap. I

Jr erat in terra bus noie iob. Et erat vir ille simplex a ⁊ rect⁹ ac timens deũ: ⁊ recedens b a malo Natiq̃ sũt ei septẽ filij ⁊ tres filie. Et fuit possessio ei⁹ septẽ milia ouiũ: ⁊ tria milia camelorũ: q̃ngenta q̃ iuga boũ: ⁊ q̃ngẽte asine: ac familia multa nimis. Eratq̃ vir ille magn⁹ inte oes oztales. Et ibãt filij ei⁹ ⁊ faciebãt ouiuia p domos vnusquisq̃ i die suo. Et mittentes vocabãt tres sozores suas: ut comederẽt ⁊ biberẽt cũ eis. Cũq̃ in ozbe trãsissent dies ouiuij: mittebat ad eos iob: ⁊ sanctificabat illos: ꝓsurgensq̃ diluculo offerebat holocausta p singulos. Dicebat enim: Ne forte peccauerit filij mei: ⁊ benedixerint deo in cozdib⁹ suis. Sic faciebat iob cũctis diebus.

Quadam[a] autem die cum[b] venissent filij dei: ut[c] assisterēt coram dño: affuit[d] inter eos etiā sathan. Cui[e] dixit dñs: Unde[f] venis: Qui[g] rñdēs ait: Circuiui[h] terrā: & p ambulaui eā. Dixitq; dñs ad eū: Nunqd[i] cōsideraſti seruū meū iob q[k] nō sit ei similis i terra: homo[l] simplex & rectus ac timēs deū & recedēs a malo: Cui[m] rñdēs sathan ait Nunqd[n] frustra iob timet deū Nōne[o] tu vallaſti eū ac domū eius: vniuersamq; substantiā ei[p] p circuitū: Operib[q] manuū eius benedixiſti: & possessio ei[r] creuit i terra. Sed[s] extēde pau-

a Quadā autem die. hic consequenter post statum prosperitatis ipsius iob describit tempus aduersitatis que duplex fuit: vna ex bonoꝝ amissione. alia ex proprij corporis percussione: que ponit ca. ij. vtraq; vero fuit per demonē procurata. & ideo circa primā primo ponit huius aduersitatis procuratio secundo eiusdē executio. ibi: Egressusq; est. Prima i duas. quia primo ponitur procurationis occasio. secūdo ipsa procuratio. ibi: Cui respondit sathan. Occasio autē ista fuit: quia diabol⁹ sanctitatē iob inuidens: audiēs a domino eius cōmendationem: inuidia motus. q̄rere voluit eius subuersionem: verūtamē q; i hac parte magna sententia sub breuibus verbis ponitur ideo aliqua de sanctis angelis & malis ad intellectum huius partis p̄mittuntur. Sciēdum igit̄ q; omnes angeli creati sunt boni: sed aliqui in sua conditione p̄sistentes ad laudem sui conditoris cōuersi facti sunt glorioſi & vocant filij dei. alij vero a sua conditione cadentes p superbiā reprobati. vocati sunt demones siue sathan. Ulterius sciendū q; assistere angeloꝝ coā dño dicit̄ vno modo. ꝓprie. & sic angeli superiores q̄ non mittunt̄ ad exteriora ministeria dicunt̄ deo assistere. alij vo q̄ mittunt̄ dicūt̄ deo ministrare: p̄m q; dicit̄ Dan. vij. Milia miliū ministrabāt ei: & decies milies centena milia assistebant ei. Alio modo large: & sic omnes angeli sancti etiā ministrātes dicunt̄ deo assistere: inq̄tū vidēt deū clare. Tertio mō largissime: & sic etiā demones dicunt̄ deo assistere inq̄tū ipsi & actus eoꝝ patent diuino cōspectui: sicut & sanctoꝝ angeloꝝ. Ulterius considerandū q; sicut sancti angeli in ministeriū missi salutē hominū promouēt & procurant: ita & demones salutē eoꝝ impediunt & perturbant. His igit̄ premissis descendamus ad lrām. Quadā autem die. non est intelligendū q; aliq; successio tēporis sit in deo nel actibus eius intrinsecis qui mensurant̄ eternitate: sed tm̄ in subiectis creaturis. b Cū venissent filij dei. i. sancti angeli ministri ad p̄sentandū coā deo merita hominū: p̄m q; dixit raphael angelus Tobie. xij. Quando orabas cū lachrymis & sepeliebas mortuos & derelinquebas prandiū & mortuos per diē abscōdebas in domo tua & nocte sepeliebas ego obtuli orationem tuā dño. c Ut assisterent coā dño. assistēria. ꝓprie dicta q̄tū ad angelos superiores: & assistentia large dicta q̄tū ad inferiores: & assistentia largissime dicta q̄tū ad omnes angelos sanctos: & etiā demones. & in hoc sensu vltimo subdit: d Affuit inter eos etiā sathan. quia actus demonis malum humani generis. procurantis patent diuino cōspectui & adducunt̄ eius examini. e Cui dixit dñs. hoc dicere non est p vocem sensibilem: sicut aliquando fiebat. ꝓphetis: ut patet. j. Reg. de samule. cum demon sit nature pure spūalis: & p manifestationē alicuius intelligibilis. f Unde venis: nō petit ex ignorantia: sed ut ex ei⁹ responsione cōuenientius procedat ad cōmendandū sancti iob merita. g Qui respōdens ait. per hoc non est intelligendū q; aliquid deo ignotū manifestauerit: sed q; eius malignitas deo nota. alijs sic manifestetur. h Circuiui terrā. i. homines terrenos: quia hominū discutit curas & consuetudines: ut inueniat vias & modos nocendi. propter quod dicit beatus Petrus: Aduersarius vester diabolus tanq; leo rugiens circuit querens quē deuoret. i Nunquid considerasti seruū meū iob. q. d. satis inuestigasti

lulū manū tuā: & tange cūcta q̄ possidet: nisi[k] in facie bñdixerit tibi. Dixit[l] ergo dñs ad sathā Ecce vniuersa q̄ habet in manu tua sunt: tm̄[m] in eum ne extendas manū tuā. Egressusq; est sathan[n] a facie dñi. Cū[o] aūt quadā die filij & filie eius comederent & biberēt vinū in domo fratris sui p̄mogeniti: nuncius[p] venit ad iob qui diceret: Boues[q] arabāt: & asine pascebāt iux̄ eos: & irruerūt sabei: tuleruntq; oia & pueros percusserunt gladio: & euasi ego solus ut nunciarē tibi. Cūq; adhuc ille loqueretur: venit alter: & dixit: Ignis[r] dei

sed non inueniſti in eo occasionem mali. ideo subdit: k Qz nō sit ei similis. per hoc non est intelligendum q; iob esset sanctior moyse nel abraham & forte aliquibus alijs eiusdem temporis: sed p̄m q; in quolibet sancto est aliqua p̄rogatiua specialis: propē quod de quolibet dicit̄: Non est inuentus similis illi &c. l Homo simplex & rectus &c. ista sunt supra exposita. m Cui respondēs sathan. data occasione de sancti iob cōmendatione quā demon inuidus non poterat sustinere: nititur eam diminuere dicēs: n Nunqd frustra iob timet deū quasi dicat. non: qz seruit tibi ituitu tēporaliū: q̄ tu abundanē ministraſti ei. & ideo habet causā seruiendi tibi. propē q̄ subdit: o Nonne tu vallaſti eū &c. i. se & sua ita vallaſti tua ꝓtectione q; non possum eū tentare. ō consequenē ꝓcedit ad eius flagellationē impetrandā dicēs: p Sed extende paululum manū tuā. quia demon nihil potest nocere hominibus. niſi p̄m diuinā p̄missionem. q Et tange cuncta que possidet. i. omnia bona eius exteriora superius enumerata dando mihi licentiā exterminandi ea. r Nisi in faciem bñdixerit tibi. i. maledixerit tibi manifeste: supple accidat mihi male. Credebat enī sathan subtractis omnibus bonis exterioribus ipsi iob: ipsum impellere ad impatientiā. ꝓpumpendo vlterius in blaspbemiā: aliter enim nō petiuisset eū tentationibus aggredi: qz cum sit superbissimus: horrescit a viris sanctis sibi resistentib⁹ superari. s Dixit ergo dñs ad sathan. cōcedēdo ei suā petitionē. t Tantū in eum ne extendas manū tuā. ipsū in ꝓpria persona flagellando v Egressusq; est. Hic consequenē ponit impetrate flagellationis executio. & primo iob multiplicit̄ flagellat. 2°. eius victoria p patientiā declarat̄. ibi: Tunc surrexit iob. Circa primū dicit̄: Egressusq; est sathan. ad exercendū licentiā sibi datā. x Ad facie dñi. qz alia intentione iob flagellauit: & alia deus hoc p̄misit: qz deus p̄misit iob flagellari. ut p hoc virtus sue patientie monstraret. sathan aūt hoc executus est. ut p impatiētiā iob ad dei blaspbemiā impelleret. y Cum aūt quadā die. Hic aduertendū q; aduersa iob ordine cōtrario nūciant̄ ordini quo eius ꝓspera superius enumerabāt: quia ibi ꝓcedit a maioribus bonis ꝓcedendo ad minora: hic aūt econuerso ad maiorē iob afflictionē: minus enī tristabile non sentit immediate post maius: & ō si iob in p̄ncipio mortē siue p̄olis audiuisset: alia minora aduersa de bonoꝝ amissione non sensisset: sed post minus tristabile bene sentit sapiens maius. & ō ex ꝓcuratione demonis factū est q; p̄mo nunciarent̄ iob minora aduersa. ad maiora ꝓcedendo: ut sic in qualibet nunciatione in ipso efficeret̄ noua afflictio. & hoc est q̄ dicit̄: Cum aūt &c. biberent vinum. quod est mentiū letificatiuū. z In domo fratris sui p̄mogeniti. vbi ratione p̄mogenite fiebat solēnius & iocūdius cōuiuū. a Nuncius venit ad iob. ut rumores tristicie aggrauarent̄ ratione leticie q̄ exercebat̄ a filijs iob ipsa die. b Boues arabāt. recolitur labor boum ad quem sequitur multiplicatio fructuum: ut ex eoꝝ amissione appareat maius damnum. c Et asine pascebant iuxta eos. q. d. ex tuo infortunio contigit q; asine erant iuxta boues: & ut simul cum eis a predonibus raperentur. d Et pueros percusserūt gladio. quod grauius fuit viro iusto q̄ animalium amissio. e Et euasi ego solus ut nunciarem tibi. q. d. alia de causa non euasi ut videt: nisi quia deus voluit q; hoc malum tibi nunciarem ad tuam afflictionem. & sic exponat̄ in sequentibus. f Cumq; adhuc ille loqueret̄ venit alter &c. ex procuratione demonis factū est. ut inter istos nuncios non esset interuallum temporis: in quo iob posset ad coz recurrere: & contra aduersa futura per patientiam se armare. g Ignis dei. i. a deo missus. q. d. ex diuina iusticia factum est q;

tu es sic in ouibus tuis ⁊ pueris punitus: iste tamen ignis vescenterat operatione demonis: ut infra magis videbit. a Bz ⁊ adhuc illo loquente. exponat sicut supra. b Chaldei fecerunt tres turmas. q. d. tantū habent exercitū q nullo modo posses recuperare damnū tuū de camelis perditis ⁊ pueris occisis. c Adhuc loquebatur ille. Hic vltimo ponit prolis amissio q̄ grauior erat precedentib⁹. cū dicit: d Filijs tuis ⁊ filiabus. in hoc ostendebat q tota. ples sua erat ibi congregata. e Vescentibus ⁊ bibentib⁹ vinum. i. occupatis ī potationib⁹ ⁊ ineptis leticijs ꝑm intentionē istius nūciantis: iz aliter esset in re. f Repente ventus vehemens irruit. q. d. ex diuina vindicta videt eē factum. quia ventus tāte vehementie nō consuevit surgere virtute nature. g Que corruens oppressit liberos tuos ⁊ mortui sunt. q. d. nō remanet tibi amplius spes de futura posteritate. quod est occasio desolationis magne: quia homines qui nō possunt semp viuere naturaliter: desiderāt in suis posteris remanere: ut patet ij. de anima. cum autem flagellatio iob a demone fuerit executiue facta: patet q potest ignē de celo aereo inferius mittere ⁊ ventos turbinis cōmouere. tum q̄ materia corpozalis substantijs spiritualibus obedit ꝯtū ad motum localem. ⁊ ideo demones ꝑ vie virtuti dimissi. possunt facere ea q̄ causari possunt ex motu locali. ignis autem aliquādo generatur ex fozti collisione corpozum: ⁊ similit ventus vehemens ex fozti motione multarū exalationum: quas demon congregare potest ⁊ mouere. tum etiā quia potest propria actiua. ꝑpijs passiuis applicare ⁊ sic ignem ⁊ multa alia causare: ad que tamen alias sua virtus naturalis non se extendit. b Tunc surrexit iob. Hic consequenter patientia ipsius iob declaratur. Circa quod sciendum q stoici dixerunt bona exteriora non esse aliqua bona ipsius hominis: cum non sint in ipso. ⁊ ideo consequenter dixerunt q pro amissione taliū in sapiente non poterat tristicia inesse. paripatetici vero dixerūt q sūt bona hominis. non tamen principalia: sed quasi instrumentalit ad principale bonum hominis quod est bonum mentis ordinata: ⁊ ꝑpter hoc sapientem de amissione talium moderate tristari concedebant: ita tamen q per hoc ratio a sua rectitudine non declinaret. ⁊ hec sententia verior est ⁊ catholice doctrine magis consona ꝑm q dicit Aug⁹ de ci. dei libro. ix. ca. iiij. Hanc igitur sententiam iob secutus: tristiciā de amissione dictoz demōstrauit: sic tñ moderate ut esset subiecta rationi. ⁊ hoc est quod dicit: Tunc surrexit iob ⁊ scidit vestimenta sua. in signū tristicie: ⁊ notabiliter dicit: Tunc. s. post mortem filioz audita: ut de eis magis ꝯ de rerum amissione videret voluisse. de amicis enim mortuis non dolere duri ⁊ insensibilis cordis videt esse. sed virtuosi maxime spem resurrectiōis habentes hunc dolorem non habent īmoderatum: sicut gentiles spem huiusmodi nō habentes: propter q̄ dicit apostolus. j. ad Thessal. iiij. Nolumus vos ignorare de dormientibus. i. de amicis morientib⁹: ut nō contristemini. scilicet īmoderate: sicut ⁊ ceteri qui spem non habent. scilicet gentiles. statum vite ꝑsentis tantūmodo attendentes. sanctus autem iob fidem ⁊ spem resurrectionis habuit: ut patet ex verbis suis infra: Scio q redemptor meus viuit ⁊ in nouissimo die de terra surrecturus sum &c. ⁊ ideo de morte prolis sue tristiciam habuit moderatam cum ratione. ⁊ hoc ostendit per signa exteriora. cum dicitur: Tunc surrexit iob. surgere enim est signum animi erecti. sicut econtrario prosterni uel cadere signum est animi a suo statu delecti. i Et scidit vestimēta sua. amouēs ornamentum extrinsecum pro morte filiozum suozum: ⁊ etiā intrinsecum.

cecidit e celo: ⁊ tactas oues puerosq consumpsit: ⁊ effugi ego solus ut nunciarem tibi. Sed[o] ⁊ adhuc illo loquēte: venit ali⁹ ⁊ dixit: Chaldei[p] fecerunt tres turmas ⁊ inuaserūt camelos ⁊ tulerūt eos: necnon ⁊ pueros percusserunt gladio: ⁊ ego fugi solus ut nunciarē tibi. Adhuc[r] loq̄bat ille: ⁊ ecce ali⁹ intrauit ⁊ dixit: Filijs[s] tuis ⁊ filiab⁹ vescētibus ⁊ bibētib⁹ vinū in domo fratris sui primogeniti: repente[t] ventus vehemens irruit a regiōe deserti: ⁊ cōcussit quatuor angulos domus: que[s] corruens oppressit liberos tuos: ⁊ mortui sunt: ⁊ effugi ego solus ut nunciarē tibi. Tunc[v] surrexit iob: ⁊ scidit vestimenta sua ⁊[x] tonso capite corruens[t] in terrā: adorauit ⁊[u] dixit: Nudus[v] egressus sum de vtero matris mee: ⁊ nudus[o] reuertar illuc. Dominus[p] dedit: dominus abstulit: sicut domino placuit ita factū est: sit[q] nomen dñi benedictum. In[r] omnibus his nō[s] peccauit iob labijs suis: neq[t] stultum quid contra deum locutus est.

II

Actum[v] est autem cum quadam die venissent filij dei: ⁊ starent cozā domino: venisset quoq satban inter eos: ⁊ staret in conspectu eius: ut diceret dñs ad satban: Unde venis: Qui respondens ait: Circuiui terrā ⁊ pambului eam. Et dixit dñs ad satban:

ideo subditur: k Et tonso capite. capilli enim ad decozē sunt dati. l Corruens in terram adorauit. scilicet deum ex q̄ patet q ista ꝓstratio post erectionē precedentē non fuit ex tristicia animi deijciēte: ꝑ magis ex deuotione. m Et dixit. iob ostendens duplici rōne q ex multiplicatiōe bonoz tēpozaliū nō dz homo nimis elevari neq ex eozū amissione immoderate turbari. ⁊ accipitur prima ratio ex hominis conditione. cum dicitur: n Nudus egressus sum. id est carens omnibus bonis tempozalibus. o Nudus reuertar illuc. non est intelligendum per ꝯ q homo debeat iterato matris vterū introire: sed est sensus: q sicut homo egrediens de vtero matris ingreditur mūdum istum nudus omnibus: sic inde egreditur. ex quo patet q bona tempozalia non sūt homini connaturalia: sed magis extrinsecus aduenientia: ⁊ ideo de eozum adeptione non est īmoderate gaudendum: nec de amissione tristandum. secunda ratio accipitur ex diuina liberalitate: per quam homo consequitur bona tēpozalia. quod notatur cum dicitur: p Dominus dedit. qui potest ea concedere ad tempus longum uel breue: ⁊ per consequens absq iniuria quando sibi placet auferre. ideo subditur: Dominus abstulit. ⁊ subditur: q Sit nomen domini benedictum. regratiando domino de concessione bonorum ad tempus preteritum: ⁊ quia tenebat iob q ista subtractio ordinabatur a deo ad suum meritum. ⁊ sic concluditur innocentia iob cū dr: r In oib⁹ his. id est flagellationibus predictis: s Non peccauit iob labijs suis. ⁊ per consequens magis cauit sibi a peccato in factis: quia facilius est continere a peccato in opere ꝯ in ore. t Neq stultum quid contra deum locutus est. blasphemando aut etiā murmurando. v Cap. ij.

Actum est autem: Descripta flagellatione iob in exterioribus bonis. hic consequenter ponitur flagellatio in afflictione sui corpozis. ⁊ primo ponitur ista flagellatio. secundo flagellati prouocatio. ibi: Dixit autem. tertio prouocati visitatio. ibi: Igitur audientes. Prima in duas: quia primo ponit flagellationis impetratio. ⁊ secundo eiusdem executio. ibi: Egressus igitur. Circa primum sciendum q sicut bona exteriora sunt propter corpus hominis: ita corpus propter animam. ⁊ ideo sicut corpus est magis diligendum ꝯ bona exteriora: ita plus anima ꝯ corpus: propter quod si aliquis ordinet bona anime principaliter ad bonum corpozis. est amor ⁊ ordo peruersus utpote si quis seruiret deo in operibus bonis ad hoc principaliter q tueretur vita uel sanitas sui corpozis. per precedentia vero satis erat declaratum q iob non seruiebat deo intuitu bonorum tempozalium: quia valde patienter sustinuerat subtractionē eoz. ⁊ ideo satban vlterius allegauit q iob seruiebat domino in bonis operibus propter conseruationem sui corporis principalit: quasi conscius ne propter peccata sua occulta esset a deo in corpore flagellandus. ⁊ ideo demon petiuit a deo hanc flagellationē: ut eum impelleret ad impatientiā ⁊ blassemiam: subtracta corpozis sanitate. ⁊ hoc est quod dr: Factū est aūt. ⁊ patet sinia ex dictis in prece. ca. vsq ibi:

Nunquid consideraſti seruum meum iob q̄ nō ſit ei ſimilis in terra: vir ſimplex ⁊ rectus ac timens deum ⁊ recedens a malo ⁊ adhuc retinens innocentiā? Tu autē cōmouisti me aduersus eū. non est q̄ boc intelligendū q̄ deus ab aliquo alio moueat ad aliquid volendū de nouo: quia voluntas eius est ītmutabilis ⁊ eterna: ſed ſicut voluntate eterna. pducit aliqua ī tpe: ita ab eterno voluit modū. pducēdi: ⁊ ſic ſicut ipſe ab eterno diſpoſuit flagellare iob ad ei⁹ meritū: ⁊ ut q̄ boc dareť alijs patientie exēplū: ſic etiā ab eterno diſpoſuit boc fieri p̄r ipſi⁹ ſatban executionē. ⁊ poſt eius petitionē ⁊ q̄ſtum ad boc dicit. Tu aūt cōmouisti me. abſq; b̄ q̄ ſit aliqua mutatio in diuina voluntate: c Ut affligerem eū frustra .ij. phyſi. dicit q̄ frustra fit aliq̄d quando nō ſequitur finis intentus: ſicut potio medicine. q̄n non ſequit ſanitas. ⁊ boc mō iob fuit afflict⁹ frustra q̄ſtū ad intētionē demonis q̄ per flagellationem intendebat eū impellere ad impatientiā. ⁊ boc modo loquit hic ſcriptura nō ramē fuit frustra q̄ſtū ad intentionē diuinā: que erat declaratio patientie ſancti iob que ſecuta est q̄ banc afflictionē d Cum reſpōdens ſatban. volēs impetrare corporis iob flagellationē. e Pellē p̄ pelle. i. vitā corporalē alterius .p. vita ſua corporali tuenda contēnet: ⁊ multo fortius bona poſſeſſa. q. d. equanimiē portauit iob mortē prolis ſue ⁊ amiſſionē bonor: q̄ adbuc remanet ſibi vita ⁊ ſanitas corporalis. p̄pter que ſeruit tibi. f Alioq̄n mitte manū tuā. dando mibi ſup eū maiorē poteſtatē. g Et tange os eius ⁊ carnē. i. pmitte a me tangi affligēdo nō tm̄ exterius ſed etiā interius q̄ p tactū oſſis ſigē: b Et tunc videbis. i. videre facies alios. ſicut Beñ. xxij. Nūc cognoui. i. cognoſcere feci de abraham. i De i facie benedicat tibi. i. manifeſte maledicat blaſpbemādo ſubtracta ſanitate corporis .p. qua ſeruit tibi in opibus bonis de genere: ſed non ex intentione. k Dixit q̄ dñs ad ſatban. cōcedendo ei poteſtatē: tamē temperat eā dicens: l Verūtamē animā illius ſerua. i. vitā corporalē. Ra. Sa. exponit animā. i. rōnis vſū p̄ quē bō differt a brutis alijs⁹: ita q̄ afflictio non ſit tanta q̄ auferat rationis vſum. quia tūc virtus patiētie nō haberet in eo locū. m Egreſſus. Hic cōſequenē ponit impetrate poteſtatis executio. cū dicit: n Percuſſit iob vlcere peſſimo. ſcilz enormi ⁊ doloroſo. o A plāta pedis vſq; ad verticē. q̄ nō ſolū pcuſſit eū enormiē: ſ etiā generaliť. p Qui teſta ſanie radebat. ſolent aūt vlcera lenīri p vnguenta ⁊ huiuſmodi: ſed bic ecōuerſo fuit appoſitio duri. q Sedens in ſterq̄linio. ſolet eni dolor mitigari p amenitatē ⁊ ſuauitatē loci. ſed bic fuit cōtrariū videlicet iterquilinīū. Huius aūt potuit eſſe duplex cā. Una quia iob erat ita ꝓpauperatus q̄ nō poterat babere talia fomenta: q̄ data fuerat poteſtas ipſi ſatban in omnib⁹ bonis iob. ⁊ iō nō eſt vriſimile q̄ ei reliquerit aliq̄d quod eſſet ei ad conſolationē. Alia cā quia iob vltra afflictionē ſibi datā etiam addebat teſta radendo ſanie. ⁊ ſedendo in loco fetido: ut ſic citius implorare dei miſericordiā. r Dixit aūt. Hic cōſequenē deſcribit afflicti ꝓuocatio. miſerat enim ſatban ipſi iob vxorē ſuā ut p eā vinceret eū in impatiētiā ⁊ blaſpbemiā: ſicut eiecit de paradiſo primū hominē p̄ ſuā vxorē. ⁊ boc eſt q̄ dicit: Dixit aūt illi vxor ſua ad boc a diabolo inſtigata: s Adhuc tu pmanes in ſimplicitate tua. i. ſtoliditate tua. ita q̄ hic accipit ſimplicitas .put opponit intellectus pſpicacitati. reputabat eni eū ſtolidū. eo q̄ videbat eū in maxima aduerſitate poſitū: ⁊ adhuc benedicentē dñm: cū ecōuerſo videret multos malos boīes ⁊ blaſpbemos in magna .pſperitate tpali poſitos. ideo ſubdit: t Benedic deo. i. maledic: ut melius tibi ſit temporaliť. v Et morere. q. d. ad nibilum vltra valet vita tua. ⁊ ſic q̄ſtū erat in ſe inducebat eū ad blaſpbemiā ⁊ deſperationē. x Quaſi vna de ſtultis mulieribus locuta es. Si bona ſuſcepimus de manu domini: mala quare nō ſuſtineamus? In omnib⁹ bis nō peccauit iob labijs ſuis. Igit audientes tres amici iob omne malū quod accidiſſet ei: venerūt ſinguli de loco ſuo: elipbaz themanites: ⁊ baldath ſuites: ⁊ ſopbar naamathites. Conuenerant enim ut pariter venientes viſitarēt eum ⁊ cōſolarent. Cumq̄ eleuaſſent .pcul oculos ſuos: non cognouerūt eū. Et exclamantes plorauerūt: ſciſſiſq; veſtibus ſparſerunt pulverem ſuper caput ſuū in celū Et ſederunt cum eo in terra ſeptem diebus ⁊ ſeptem noctibus: ⁊ nemo loquebat ei verbum. Videbant enim dolorē eſſe vehementem.

a Et adbuc retinēs innocētiā. ſ. poſt p̄dictā flagellationē. in boc aūt nō fuit a deo ſupra cōmendatus ipſe iob. q̄ adbuc nō fuerat flagellatus. b Tu aūt cōmouisti me aduersus eū. non est q̄ boc intelligendū q̄ deus ab aliquo alio moueat ad aliquid volendū de nouo: quia voluntas eius est ītmutabilis ⁊ eterna: ſed ſicut voluntate eterna .pducit aliqua ī tpe: ita ab eterno voluit modū .pducēdi: ⁊ ſic ſicut ipſe ab eterno diſpoſuit flagellare iob ad ei⁹ meritū: ⁊ ut q̄ boc dareť alijs patientie exēplū: ſic etiā ab eterno diſpoſuit boc fieri p̄r ipſi⁹ ſatban executionē. ⁊ poſt eius petitionē ⁊ q̄ſtum ad boc dicit. Tu aūt cōmouisti me. abſq; b̄ q̄ ſit aliqua mutatio in diuina voluntate: c Ut affligerem eū frustra .ij. phyſi. dicit q̄ frustra fit aliq̄d quando nō ſequitur finis intentus: ſicut potio medicine. q̄n non ſequit ſanitas. ⁊ boc mō iob fuit afflict⁹ frustra q̄ſtū ad intētionē demonis q̄ per flagellationem intendebat eū impellere ad impatientiā. ⁊ boc modo loquit hic ſcriptura nō ramē fuit frustra q̄ſtū ad intentionē diuinā: que erat declaratio patientie ſancti iob que ſecuta est q̄ banc afflictionē d Cum reſpōdens ſatban. volēs impetrare corporis iob flagellationē. e Pellē p̄ pelle. i. vitā corporalē alterius .p. vita ſua corporali tuenda contēnet: ⁊ multo fortius bona poſſeſſa. q. d. equanimiē portauit iob mortē prolis ſue ⁊ amiſſionē bonor: q̄ adbuc remanet ſibi vita ⁊ ſanitas corporalis. p̄pter que ſeruit tibi. f Alioq̄n mitte manū tuā. dando mibi ſup eū maiorē poteſtatē. g Et tange os eius ⁊ carnē. i. pmitte a me tangi affligēdo nō tm̄ exterius ſed etiā interius q̄ p tactū oſſis ſigē: b Et tunc videbis. i. videre facies alios. ſicut Beñ. xxij. Nūc cognoui. i. cognoſcere feci de abraham. i De i facie benedicat tibi. i. manifeſte maledicat blaſpbemādo ſubtracta ſanitate corporis .p. qua ſeruit tibi in opibus bonis de genere: ſed non ex intentione. k Dixit q̄ dñs ad ſatban. cōcedendo ei poteſtatē: tamē temperat eā dicens: l Verūtamē animā illius ſerua. i. vitā corporalē. Ra. Sa. exponit animā. i. rōnis vſū p̄ quē bō differt a brutis alijs⁹: ita q̄ afflictio non ſit tanta q̄ auferat rationis vſum. quia tūc virtus patiētie nō haberet in eo locū. m Egreſſus. Hic cōſequenē ponit impetrate poteſtatis executio. cū dicit: n Percuſſit iob vlcere peſſimo. ſcilz enormi ⁊ doloroſo. o A plāta pedis vſq; ad verticē. q̄ nō ſolū pcuſſit eū enormiē: ſ etiā generaliť. p Qui teſta ſanie radebat. ſolent aūt vlcera lenīri p vnguenta ⁊ huiuſmodi: ſed bic ecōuerſo fuit appoſitio duri. q Sedens in ſterq̄linio. ſolet eni dolor mitigari p amenitatē ⁊ ſuauitatē loci. ſed bic fuit cōtrariū videlicet iterquilinīū. Huius aūt potuit eſſe duplex cā. Una quia iob erat ita ꝓpauperatus q̄ nō poterat babere talia fomenta: q̄ data fuerat poteſtas ipſi ſatban in omnib⁹ bonis iob. ⁊ iō nō eſt vriſimile q̄ ei reliquerit aliq̄d quod eſſet ei ad conſolationē. Alia cā quia iob vltra afflictionē ſibi datā etiam addebat teſta radendo ſanie. ⁊ ſedendo in loco fetido: ut ſic citius implorare dei miſericordiā. r Dixit aūt. Hic cōſequenē deſcribit afflicti ꝓuocatio. miſerat enim ſatban ipſi iob vxorē ſuā ut p eā vinceret eū in impatiētiā ⁊ blaſpbemiā: ſicut eiecit de paradiſo primū hominē p̄ ſuā vxorē. ⁊ boc eſt q̄ dicit: Dixit aūt illi vxor ſua ad boc a diabolo inſtigata: s Adhuc tu pmanes in ſimplicitate tua. i. ſtoliditate tua. ita q̄ hic accipit ſimplicitas .put opponit intellectus pſpicacitati. reputabat eni eū ſtolidū. eo q̄ videbat eū in maxima aduerſitate poſitū: ⁊ adhuc benedicentē dñm: cū ecōuerſo videret multos malos boīes ⁊ blaſpbemos in magna .pſperitate tpali poſitos. ideo ſubdit: t Benedic deo. i. maledic: ut melius tibi ſit temporaliť. v Et morere. q. d. ad nibilum vltra valet vita tua. ⁊ ſic q̄ſtū erat in ſe inducebat eū ad blaſpbemiā ⁊ deſperationē. x Quaſi vna de ſtultis mulieribus locuta es. Si bona ſuſcepimus de manu domini: mala quare nō ſuſtineamus? In omnib⁹ bis nō peccauit iob labijs ſuis. Igit audientes tres amici iob omne malū quod accidiſſet ei: venerūt ſinguli de loco ſuo: elipbaz themanites: ⁊ baldath ſuites: ⁊ ſopbar naamathites. Conuenerant enim ut pariter venientes viſitarēt eum ⁊ cōſolarent. Cumq̄ eleuaſſent .pcul oculos ſuos: non cognouerūt eū. Et exclamantes plorauerūt: ſciſſiſq; veſtibus ſparſerunt pulverem ſuper caput ſuū in celū Et ſederunt cum eo in terra ſeptem diebus ⁊ ſeptem noctibus: ⁊ nemo loquebat ei verbum. Videbant enim dolorē eſſe vehementem.

y Si bona ſuſcepimus. bic accipit ſi .p. quia. quia multa bona a deo receperat: ut dictum est. j. ca. z Mala quare non ſuſtineamus. q. d. nulla est rō quin debeam⁹ patienē ſuſtinere. iō eius pfecta patiētia cōcludit cū dicit: a In oib⁹ bis nō peccauit iob tē. ⁊ exponat ſicut ſupra. b Igit audiētes. Hic cōſequenē deſcribit ipſius flagellati viſitatio. cū dicit: Igit audientes tres amici iob. p̄ publicā famā: que cito volat de talibus infortunijs magnorum. licz aūt iob plures haberet amicos: tamē iſti tres erāt p̄ncipaliores c Cōdixerāt enim. tanq̄ amici fideles: d Ut pariter venientes viſitarēt eū. in pauptate ⁊ afflictione poſitū: quando amici ficti ſolent ſe elongare. e Et conſolarent. iſta fuit p̄ma eor intentio: ſed .pcurante ſatban mutatū fuit p̄meditamentū: quia conuerſi ſunt poſtea ad eū increpandū ⁊ contemnendū: ut infer⁹ patebit. f Cūq; eleuaſſent .pcul oculos ſuos. i. in tali diſtātia poſiti. qua aliqs pōt cogſci. g Nō cognouerūt eū. p̄ze nimia mutatione ⁊ deformatione ſtatus ſui ⁊ perſone. b Et exclamātes. p̄ze dolore. i Plorauerūt. ex cōpaſſione. k Sciſſiſq; veſtib⁹. in ſignū meſticie. l Sparſerūt puluerē ſup caput. in ſignū humiliationis. m In celū. ad impetrandū remediū diuine miſerationis n Et ſederunt cū eo in terra. oſtendētes ſe quaſi reiectos i amici ſui deiectione. o Septē diebus ⁊ ſeptē noctibus. non q̄ eſſent ibi cōtinue: quia oportebat eos aliq̄n refici ⁊ quieſcere: ſed q̄ tanto tpe ſederūt ibi boīes. ſ. cōuenientibus: ⁊ iſtud eſt vnū de remedijs cōtra dolorē bominis afflicti: quādo videt ſibi remaniſſe amicos fideles q̄ inter maiora bona bominis cōparant: ⁊ quādo videt eos ſibi vere cōpari: ut babeť. ij. rbetorice. q̄ ſicut trabs pōderoſa facilius portaf ab bomine quādo babet aliquos ſecū cōportantes: ſic triſtabile ⁊ dolorоſū facilius ſuſtinef ab bomine q̄n videt aliq̄s ſibi cōpatientes quaſi partē dolorіs ſui ſecum portātes. p Et nemo loquebat ei verbū. cuius cā ſubdit: Videbāt eni dolorē eſſe vehementē. credebāt eni iob ita triſticia ⁊ impatientia ꝓpter magnitudinē miſerie oppreſſum q̄ nō eſſet diſpoſitus ad recipiendū verba eor: q̄ aliter eſſet in re: ut patet ex p̄dictis. ⁊ ideo p̄m ſuā eſtimationē expectabāt bonā qua paſſio triſticie ⁊ impatientie ipſius iob tranſiſſet ſaltē in ꝓte ita q̄ vellet eor verba recipere. Ex boc habemus documentū q̄ bomines in paſſione poſiti non ſunt pro tūc coripiendi: q̄ nō ſūt correctionis receptiui: ſ expectandū ē quouſq; paſſio trāſeat: ut ſic correctionē melius accipiant ⁊ ei acquieſcāt.

Ost hec aperuit ⁊c. Postq̃ rescripta est sancti iob flagellatio. hic consequenter ex hoc oritur disputatio.

Circa quã primo pontifex propositio ipsius iob querulosa. secundo amicor eius obiectio calũniosa. iiij. ca. Circa intellectũ hui⁹ capituli varie dixerunt doctores. Sanctus Greg⁹. iiij. moral. dicit q verba ipsius iob in hoc capitulo quibus maledicit principio vite sue ⁊ ei⁹ continuationi nõ possunt ad lrãm intelligi. Primo quia verba ei⁹ videntur omnino esse verba hominis nõ solũ impatientis: sed etiã desperãtis. oportet autem dicere q iob non cecidit a virtute patientie. tum qz post vltimã flagellationem vroze sua prouocante eum ad impatientiam eam corripuit ut dixit. ⁊ de patientia admonuit: ut patet ca. p̃cedenti. tum quia inferius vlti. ca. dñs loquens ad eliphaz thymanitẽ. dixit: Iratus est furor meus in te ⁊ in duos amicos tuos: quoniã non estis locuti coram me rectum sicut seruus meus iob. Secundo: quia si verba sancti iob accipiant ad lrãm continent impossibilia ⁊ irrõnabilia: dicendo. Pereat dies in qua natus sum. qz dies illa preterierat nec redire poterat. ⁊ ideo ei maledicere videtur omnino irrõnabile. ⁊ qõ subdit infra: Dies ille vertat in tenebras. erat omnino impossibile. ⁊ ideo q iob sanctus ⁊ sapiens hoc intelligeret ad lrãm: non videt conueniens esse dictum: ꝓpter que ⁊ cõsimilia dicit q beatus iob loquebat enigmatice seu parabolice. propter quod mystice exponitur totum istud capitulũ. Thomas autẽ de aquino his nõ obstantibus exponit ad lrãm. Ad cuius intellectũ sciendum q aliquid est aliquando tristabile ⁊ odiosum fm se acceptum: quod tamen est acceptabile ad finem relatum: sicut potio amara ut sic est horrida: relata tamen ad consecutionẽ sanitatis est valde accepta. vnde dicit poeta: Ut corpus redimas ferrum patieris ⁊ ignes. sensitiue vero partis non est aliquid ad finem referre fi solius rõnis. ⁊ ideo si aliquis de potione amara loqueretur fm dispositionẽ sensitiue partis. diceret eam esse amarã: si autem fm dispositionem rõnis eam ad sanitatẽ referret. diceret eam esse bonã. Iz autẽ esse ⁊ viuere fm se sit delectabile: si tamen sit subiectũ multis miserijs ⁊ tristicijs efficit tristabile ⁊ odiosũ: intantũ q aliqui propter hoc se interimunt q̃uis erronee. Beatus igit iob volens simplicit enunciare dispositionẽ sensitiue partis miserias in quibus erat abhorrescentis: maledixit principio vite sue ⁊ eius cõtinuationi: q̃uis fm rõnem per virtutem patientie illas miserias acceptaret propter consecutionem premij vite future: sicut ⁊ saluator noster Math. xxvj. dixit: Tristis est anima mea vsq ad mortem. ⁊ ibidem: Transeat a me calix iste. exprimens dispositionẽ sensitiue partis passionẽ imminentẽ horrescentis: ad declarandũ in se veritatẽ humane nature passibilis: qui tamen passionẽ illam per rationẽ acceptabat. ⁊ per hoc patet ad dicta Gregorij: videlz q verba iob non erant impatientis hominis ⁊ blasphemi: sicut nec verba christi erant verba hominis pertristiciam a culmine virtutis in aliquo inclinati. similiter non erant irrationabilia: ut patebit infra. Licz autem hoc sit subtiliter ⁊ gratiose dictum: tamen occurrit vnum dubium: quia amici iob cum essent sapientes ⁊ viri litterati nunq̃ contradixissent iob hoc modo loquenti: cũ scirent passiones tristabiles esse simpliciter sensitiue partis. ⁊ ideo fm hoc dictum tota eorum disputatio contra iob procedit in equiuoco: cum nitant ostendere iob ex impatientia maledicum ⁊ blasphemum: tanq̃ loquentem ex erronea rõne: que tamen disputata ꝓtrahitur vsq ad. xxij. ca. exclusiue: vbi incipit deinde disputare: de cuius disputatione dicetur tunc qualiter differt a precedenti. Qz autẽ tres viri sapientes ita diu disputarent pro nihilo: quia in equiuoco non videtur. ⁊ similiter q iob sapiẽs ⁊ sanctus ita diu tenuisset eos in verbis ad propositum non spectantibus: quin aperuisset eis intentionem suam: ut sic tacerent: uel ad propositum arguerent. absurdum rationi videtur. Propter quod saluo meliori iudicio videtur mihi q aliter potest dici. Ad cuius intellectum sciendum q disputãs contra aliquem seu aliquos frequenter arguit aut aliquid dicit ꝓcedens ex concessis ab eis ad aliquid contra eos concludendũ. amici autem iob lz conuenirent cum eo in hoc q actus humani reguntur diuina prouidentia ut dictum est: tamẽ dissentiebant in hoc q punitionem peccatorum ⁊ remunerationem bonorum in futura vita negabant: ad hoc autem sequitur q homini existenti in multis ⁊ magnis miserijs de qb⁹ nõ apparet liberatio via humana possibilis: vita sua talibus miserijs subiecta sit ei odibilis ⁊ onerosa: si de tolleratione talium nulla premiatio in futurum est expectanda. ⁊ per consequens illa per que venit ad istas miserias sunt ei odiosa scilicet conceptio: natiuitas: ⁊ educatio.

Ost[a] hec aperuit[b] iii iob os suũ: ⁊ [c]maledixit diei suo: ⁊ locut⁹ ẽ. Pereat[d] dies i qua nat⁹ sum: ⁊ nox in q̃ dictũ ẽ: cõceptus ẽ homo. Dies[e] ille vertat i tenebras Nõ[f] requirat eũ de⁹ desup: nec[g] illustretur lumine. Obscurent[h]

i tali ꝙo statu erat iob ut patet ex p̃dictis. ⁊ iõ ex sententia erronea amicorum suor quam nouerat. concludit vitam suam sibi odibilem ⁊ onerosam. ⁊ per consequens suam conceptionem: natiuitatem: ⁊ educationem. ducendo eos ad inconueniens: eo q istud habebant pro inconuenienti: quia tenebant omnia bona remuneranda tm̃ in vita presenti. ⁊ ideo dicebant vlterius quasi iob respondendo: q si homo vere peniteat ⁊ ad deum conuertatur a miserijs sibi inflictis propter culpam suam quantacunq̃ sit. a deo liberatur: ⁊ ad floridum statum in victoria maioris prosperitatis reducitur: quod dictum iob destruit per hoc q aliqui iniusti frequenter in hac vita fruunt prosperitate vsq ad horam mortis sue: ⁊ similiter aliqui iusti affliguntur miserijs vsq ad horam mortis sue. ⁊ sic concludit iob q eorum tolerantia remuneranda est in alia vita. ⁊ ista patebunt ex decursu huius libri. Et sic patet q disputatio iob cũ amicis suis non procedit in equiuoco: quia directe intendit destruere: quod illi intendunt astruere. Similiter patet q fm hunc modum dicendi iob non potest de impatientia seu blasphemia notari: quia dicta in hoc capitulo ⁊ consimilia in sequentibus non profert ex sua sententia: sed magis tanq̃ ex errore amicorum suorum deducta. sicut nec paulus apostolus potest notari de infidelitate. j. ad Cor. xv. ex eo q ex errore negantium resurrectionem sic deducit: Si resurrectio mortuorum non est. nec christus resurrexit: si aũt christus non resurrexit. inanis est predicatio ⁊ fides nostra. His igitur premissis presens capitulum in duas partes diuiditur: quia primo iob vite sue detestatur inchoationem. secundo eiusdem continuationem. ibi: Quare misero. Prima in duas. quia primo maledicit tempus inchoationis vite sue. secundo ipsius inchoationi. ibi: Quare non in vulua. Prima adhuc in duas. quia primo maledicit dicto tempori in generali. secundo in speciali. ibi: Dies ille. Circa primum dicitur: Post hec. id est post septem dies in quibus amici sui cum eo resederant lugentes. [b] Aperuit iob os suum. ad dicendum que sequuntur. ex quo patet q non locutus fuit ex impetu passionis: quia statim a principio in verba sequentia prorupisset: sed magis ex deliberatione rationis. [c] Et maledixit diei suo. per modum qui sequitur: [d] Pereat dies in qua natus sum. non est per hoc intelligendum q optaret diem preteritum redire ⁊ sic postea perire: quod est impossibile ⁊ irrationabile: ut arguit beatus Gregorius. sed loquitur de preterito per modum futuri. ad modum volentis de aliquo preterito: ut sit sensus: Pereat dies. id est vtinam dies natiuitatis mee nunq̃ fuisset si possibile esset. ut sic non fuissem natus. Et eodem modo exponendũ est quod subditur: Et nox in qua dictũ ẽ cõceptus est hõ. [e] Dies ille vertat in tenebras. Hic maledicit dicto tempori in speciali. ⁊ primo diei. secundo nocti. ibi: Noctẽ illã. Circa primum dicitur: Dies ille vertatur in tenebras. quod potest fieri pluribus causis concurrentibus. vna est ex eclipsi solis: sicut fuit in passione christi. ⁊ hec tangitur ibi: Dies ille vertatur in tenebras. propter quod subditur: [f] Non requirat eum deus desuper. id est non instituat eum celebrem: sicut instituit de die sabbati propter beneficium creationis. Et non sit in recordatione. hoc non est in hebreo nec in libris correctis: sed immediate subditur: [g] Nec illustretur lumine. ⁊ refertur ad eclipsim solis predictã in cuius hora licz dies obscuretur: tamen satis cito ad lucem pristinam reuertitur. ⁊ hoc excludit dicens: Nec illustretur lumine. ⁊ est sensus: vtinam dicta eclipsis duraret per totam diem mee natiuitatis. [h] Obscurẽt eũ tenebre.

[a] Cap. iij

Hic tangitur alia causa obscurationis diei .s. quando nubes obscure simul cōcurrūt cū eclipsi. ⁊ hoc tangit cum dicitur: Obscurent eū tenebre. i. vtinā cū elipsi solis cōcurrissent nubes obscure. a Et vmbra mortis. i. q̄ tanta fuisset obscuritas dicta q̄ boies pre horrore timuissent sibi de morte. b Occupet eū caligo. i. vtinā cū obscuritate nubiū in celo aereo fuisset nebula circa terrā: que propie caligo dicit ad maiorē dicte diei horrorem. c Et inuoluatur amaritudine. i. vtinā die illa fuissent homines generalit̄ sine gaudio ⁊ amaritudine occupati. omnia aūt p̄dicta dixit iob de die sue natiuitatis: p̄ hoc designans. ut horror exterior temporis signum fuisset mali quod sibi accidit: eo q̄ per natiuitatē venit ad vitam subiectā tātis ac talib⁹ miserijs. ⁊ eodem modo intelligendum est de

eum tenebre: [d] vmbra mortis. Occupet[b] eum caligo: ⁊[c] inuoluatur amaritudine. Noctem[d] illam tenebrosus turbo possideat. Non[e] cōputetur in diebus anni: nec numeret̄ in mensibus Sit[f] nox illa solitaria: nec[g] laude digna. Maledicāt[h] ei q̄ maledicunt diei qui parati sunt suscitare leuiathan. Obtenebrent[i] stelle caligine eius. Expectet[k] lucē ⁊ non videat: nec ortum surgētis aurore. Quia[l] nō conclusit ostia ventris qui portauit me: nec[m] abstulit mala ab oculis meis. Quare[n] nō in vulua mortuus sum: egressus[o] ex vtero nō statim perij? Quare exceptus genibus? aūt lactatus vberibus? Nunc[p] enī dormiens silerem: ⁊[q] somno meo requescerem cū[r] regibus ⁊ consulibus terre: qui[s] edificāt sibi solitudines: aut[t] cum principibus qui possident aurum: ⁊ replent domos suas argento. Aut[v] sicut abortiuū absconditum nō subsisterem: uel[x] qui concepti non viderunt lucē. Ibi[y] impij cessauerūt a tumultu ⁊[z] ibi requieuerunt fessi robore: ⁊[a] quondam vincti pariter[b] sine molestia. Non[c] audierūt vocem exactoris. Parus[d] ⁊ magnus ibi sūt: ⁊[e] seruus liber a domino suo. Quare[f] misero data[g] est lux: ⁊[h]

de bis que sequunt̄ q̄tum ad noctē sue conceptionis. d Noctem illā. Hic consequent̄ maledicit nocti sue cōceptionis in speciali. est aūt nox horribilis de se: sed multo horribilior est quando supuenit ventus .pellosus ⁊ aer caliginosus. quod notat cū dicit: Noctem illam tenebrosus turbo possideat. i. vtinā sic fuisset horribilis: ut fuisset signū correspōdēs meis miserijs. e Non computet̄ in diebus anni .i. non sit in recordatione aliqua laudabili. f Sit nox illa solitaria .i. vtinā sic fuisset horribilis: ut homines non possent cōgregari in aliquibus festis seu cōuiuijs. g Nec laude digna. ita q̄ nihil laudabile factū fuisset in ea. h Maledicant ei qui maledicūt diei qui parati sūt suscitare leuiathan. Hoc Lyra exponit dupliciter. vno modo q̄ per leuiathan intelligitur piscis magnus qui alio nomine vocatur cetus: quem ,pp̄ter sui magnitudinē piscatores non audent inuadere de die: ut dicit: sed de nocte tm̄. ⁊ ideo quando intendunt eius captioni si supueniat dies. maledicunt ei. ⁊ sic suscitare leuiathan est eum inuadere. Alio modo ut per leuiathan intelligat diabolus: quē suscitare habent mali homines ei obedientes. ⁊ isti odiunt lucē diei: p̄m q̄ dicit Job .iij. Omnis qui male agit odit lucē. Sed prima expositio non videt̄ vera: quia audiui ab illis qui nouerunt captionē illius piscis dicentib⁹ q̄ nūq̄ inuadit de nocte: sed magis in clara die: ita q̄ piscatores a longe possint cōtra eū tela directe ,pjcere: quia si appropinquarēt essent in periculo submersionis ex motu illius piscis mare notabiliter perturbantis. Secūda vero expositio videt̄ mystica. ⁊ iō pono aliā lr̄alem quā ponunt hebrei dicētes. q̄ hec est vera lr̄a. Maledicant illi qui maledicūt diei expectantes orari de societate sua. tales aūt sunt homines tantis miserijs oppressi q̄ de vita sua sunt attediati. ⁊ sic p̄ mortem expectāt a societate sua separari .i. ab propinquis suis uel a communi societate hominū. i Obtenebrent̄ stelle caligine ei⁹. i. vtinā fuisset tam obscura q̄ non apparuisset aliqua stella. k Expectet lucē. i. vtinam fuisset talis q̄ boies pre horrore illi⁹ de sidera essent lucē diei: nec tamen videret̄ ab eis: nec etiā signū aurore surgentis que precedit lucem solis. rōnem aūt predicte maledictionis subdit dicēs: l Quia non conclusit ostia ventris qui portauit me. ita q̄ non potuissem exire de vtero. m Nec abstu. mala ab ocu. meis. i. quia non liberauit me a presentibus miserijs quas patior: quod fecisset. si ostia ventris matris mee clausisset: ita q̄ natus nō fuissem.

Sciendum aūt̄ q̄ ea que predicta sunt de maledictione diei natiuitatis iob ⁊ noctis sue cōceptionis: dicta sūt referenda ad illum diē uel illam noctē numero: in quibus fuit cōceptus ⁊ natus. ⁊ sic loquit̄ iob de preterito p̄ modū futuri: ut supra dictū est. Possent etiā alit̄ exponi referendo ad idētitatē diei ⁊ noctis. nō numeralē sed p̄m anni reuolutionē: sicut dies natiuitatis xp̄i dicit̄ q̄libet anno reuerti ⁊ p̄m hoc verba iob sūt accipienda de futuro: sicut exprimunt̄ p̄ modū futuri. ⁊ tūc est sensus q̄ vtinā illa nox ⁊ illa dies in reuolutione anni in quibus iob fuit conceptus ⁊ natus. essent de cetero sic horribiles q̄ essent signū rememorariuū miserie iob p̄cedentis. ⁊ exponat̄ sic prius: nisi q̄ modus loquēdi mutet̄ de p̄terito ad futurū. n Quare nō in vulua. Hic p̄sequēter iob detestat̄ vite sue inchoationē que est p̄ natiuitatē. impedit̄ aūt natiuitas duplicit̄. vno mō q̄ fetus morit̄ post animationē. alio mō ante. ⁊ primo p̄sequitur primū modū. secūdo secundum ibi: Aut sicut abortiuū. Circa primū dicit: Quare non in vulua mortuus sum. s. ante natiuitatē ⁊ post animationē: quia nullus morit̄ nisi habens vitā. o Egressus ex vtero non statim perij. i. vtinam saltem post natiuitatem perijssem: ita q̄ nec fuissem receptus super genua nutricis: nec lacte eius alitus. ⁊ subdit causam dicens: p Nunc enim dormiens silerē. dormitionē enī vocat mortē p̄pter spem resurrectiōis. ⁊ hoc modo frequenter loquit̄ scriptura. silentiū aūt vocat quietē a planctu miseriarū huius vite. q Et somno meo requiescerem. liberatus a miserijs quas nunc patior. r Cum regibus ⁊ consulibus terre. s. defunctis factus eis equalis: q̄ post mortē nō remanent dignitates iste. s Qui edificant sibi solitudines. p̄m p̄prietatē hebraici sermonis. non accipit̄ hic solitudo p̄out importat vonum solitariam: sicut exponit Lyra. dicens q̄ p̄ hoc intelliguntur edificia solitaria ad delicias regum facta. sed magis solitudo hic accipitur p̄out sūt edificia destructa: ut ciuitates ⁊ castra: que reges ⁊ magnates aliquādo reedificāt maiora ⁊ fortiora q̄ ante: ut in futurū ipsi habeant̄ in memoria. ⁊ sic ordinant̄ ad bonū honorabile. t Aut cū principibus qui possident aurū. i. cū illis qui in p̄senti vita magis studuerunt ad bonū vtile. v Aut sicut abortiuū. Hic p̄sequitur secundū modū quo impeditur natiuitas. s. ante animationem: quando sic perit fetus. ⁊ tunc dicit̄ abortiuū. vnde subdit: x Non subsisterem. defuncti enim tm̄ subsistunt in anima rōnali remanente. ⁊ ideo abortiuū in nullo subsistit. y Vel q̄ concepti non viderūt lucē. i. mortui post animationē: tamē ante natiuitatē. ⁊ sic non viderunt lucem huius vite. ⁊ in hoc iob reuertit̄ ad modū p̄cedentē. z Ibi impij cessauerunt a tumultu. i. a calūnijs. quibus homines molestabant in vita presenti. a Et ibi requieuerunt fessi robore. i. homines bellicosi qui bellādo frequenter fatigant̄. ibi quiescunt a talibus. b Et quondā vincti. s. a bellatoribus dictis. c Pariter sine molestia. supple sunt ibi cum illis qui eos vīxerant. d Non audierūt vocem exactoris. talia enim ibi non habent locum. e Parus ⁊ magnus ibi sunt. s. equales: quia paruitas ⁊ magnitudo distinguunt̄ p̄m prosperitates ⁊ aduersitates huius vite: quibus per mortem sublatis remanent homines equales. ⁊ ideo subditur: f Et seruus liber a domino suo. quia per mortē soluitur talis subiectio. g Quare misero. Hic consequenter iob lamentatur vite sue continuationē. ⁊ primo facit hoc generaliter respectu omniū miserorum. secundo specialiter applicat ad seipsum. ibi: Anteq̄ comedam. Circa p̄mū dicit: Quare misero .i. homini aduersitatibus afflicto. h Data est lux. ita q̄ per natiuitatem venit ad huius mundi lucē. i Et

vita. id est vite continuatio. quasi diceret. pro nihilo. a Qui expectant mortem. cum desiderio ut sint liberati a miseriis in quibus sunt. b Et non venit. sm eorum desiderium: lz finaliter veniat cum sint mortales. c Quasi effodientes thesaurum. id est sicut effodientes thesaurum expectant cum desiderio eius inuentionem; ita isti mortem. iō subditur: d Gauderent vehementer cum inuenerint sepulchrum. id est cum veniunt ad talem statum q sunt certi de sepultura sua propinqua. Aliter etiam exponitur dicendo q antiquitus in sepulchris magnorum reponebantur aliqua preciosa & absondebantur in terra: & sic homines volentes illa rapere effodiebant terram. & sic gaudebant quando sepulchrum inueniebāt. propter ea que erant ibi reposita. prima tamen expositio magis concordat littere. e Viro cuius abscondita est via. supple ꝙ re data est lux & vita. & talis est qui in ꝑsenti vita oppressus est miseria: q3 nescit quo ibit de loco

vita bis q̄ in amaritudine anime sunt: Qui expectant mortē & non venit quasi effodientes thesaurū: gaudēt vehementer cū inuenerint sepulchrū. Viro cuius abscondita est via: & circūdedit eum deus tenebris. Anteq̄ comedā suspiro: & q̄si inūdātis aque sic rugitus meus: quia timor quem timebā euenit mihi: & quod verebar accidit: Nonne dissimulaui: Nōne siluī: Nonne quieui: Et venit super me indignatio. IIII Espondens autē elifbaz themanites dixit Si ceperimus loqui tibi: forsitan molestе accipies.

presentis miserie: eo q̄ nescit homo vtrum odio uel amore dignus sit: ut dicitur Ecclīastes. ix. ideo subdit: f Et circūdedit eū deus tenebris. scilicet ignorantie respectu futurorum. g Anteq̄ comedam. Dic iob predicta applicat ad seipsum dicens: Anteq̄ comedā suspiro. p̄ angustijs quas sustineo: & nō suspiro leuiter & grauiter pre angustia nimia. ideo subdit: h Et quasi inundantis aque. que facit magnum tumultum. i Sic rugitus meus. qui est signum magni doloris. cuius causa subditur: k Quia timor quem timebam euenit mihi. homo enim sapiens in prosperitate existens timet de futura aduersitate fortune. & sic timuit iob tempore prosperitatis sue. & in hoc notat magnitudinem sui damni. l Et quod verebar accidit. verecundia est timor ingloriationis. & in hoc ostendit iob magnitudinem dilectionis a statu sui bonoris. & quia posset aliquis dicere ipsi iob q̄ merito hoc patiebatur propter peccata sua preterita: sicut sentiebant eius amici. ideo hoc remouet dicens: m Nonne dissimulaui. scilicz iniurias mihi factas aliis non vindicando. n Nonne siluī. opprobria pro opprobrijs non respondendo. o Nonne quieui. alios non molestando. quasi diceret. sic. p Et venit super me indignatio. id est miseria a deo inflicta: quod est signum sue indignationis: cum tamen essem innocens: ut patet ex supradictis. q Cap. iiij.

Espondens autem. Postq̄ descripta est ipsius iob propositio querulosa. hic consequenter ponitur amicorum eius obiectio calumniosa. & primo ponuntur obiectiones trium amicorum eius principalium. & secundo ipsius belū qui cum eis venerat ad iob consolandum. ca. xxij. Prima in duas. quia primo ponuntur dicte obiectiones. & secundo eorum replicationes. ca. xv. Prima in tres. sm tres amicos iob. quia primo ponuntur obiectiones primi. secundo secundi. ca. viij. tertio tertij. ca. xj. Prima adhuc in duas. quia primo ponitur ipsius elifbaz obiectio. secundo iob responsio. ca. vj. Prima in duas. quia primo elifbaz ponit suam obiectionem. secundo inducit iob ad eius attentionem. ca. v. Prima adhuc in duas. quia primo obiectio ponitur. secundo dei reuelatio ad hoc inducitur. ibi: Porro. Circa primum sciendum q̄ elifbaz recte accepit verba iob q̄tum ad illud in quo dissordabat abeo scilicet q̄ aliqui absq̄ culpa affliguntur in presenti vita. & hoc accepit ex verbis iob in fine capituli precedentis. ut patet ex dictis ibidem: sed ex modo loquendi credidit eum esse impatientē: & ideo arguit primo eū de impatientia. secundo de erronea sententia. ibi: Recordare obsecro. Circa primum dicitur: Respondens autem elifbaz. licz obijceret: tamen dicitur hic respondens: quia post ipsum iob loquitur: & quia obijciendo respondet

Sed conceptū sermonem tenere quis poterit: Ecce docuisti multos: & manus lassas roborasti. Vacillantes confirmauerūt sermones tui: & genua tremētia confortasti. Nunc aūt venit super te plaga & defecisti: tetigit te & cōturbat es. Ubi timor tuus: fortitudo tua: & patientia tua: & perfectio viarum tuarum: Recordare obsecro te quis vnq̄ innocēs periit: aut quando recti deleti sunt: Quin potius vidi eos q̄ operant iniq̄tatē: & seminānt dolores: & metunt eos: flante deo perisse: & spiritu ire eius esse consumptos Rugitus leonis & vox leene:

quodāmodo dictis eius. r Si ceperimus loqui tibi. modus est hominis impatientis non expectare finem verbi quod sibi dicitur. & in hoc notat iob de impatientia. s Sed cōceptum sermonem tenere quis poterit. licz enim iniurias propias dissimulare sit virtuosū: iniurias tñ dīnas tolerare vitiosū est. videbantur autem ipsi elifbaz verba iob predicta sonare in dei iniuriam: propter quod dicit se non posse tacere sm rectam cōscientiam. t Ecce docuisti multos. Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsū. propter quod ut ostendat impatientiam iob. ut credebat. eē turpiorem: primo inducit precedentem eius doctrinam. Circa quam sciendum q̄ aliqui sūt impatientes ex sola ignorantia boni patientie. & q̄tū ad tales dicit: Ecce docuisti multos Sunt etiam aliqui impatientes non ex ignorantia boni patientie sed ex animi debilitate. & q̄tum ad istos dicit. v Et manus lassas roborasti. id est opera patientie relaxata ex debilitate animi. Sunt etiam aliqui impatiētes ex diuturnitate aduersitatis qui incipiunt dubitare an talia eueniant eis ex iudicio diuine prouidentie. & q̄tum ad tales dicit: x Vacillantes confirmauerunt sermones tui. Sunt etiam aliqui qui aduersa parua & mediocria sustinent: sed superuenientibus grauibus incipiunt frangi. & q̄tum ad tales dicit: y Et genua trementia confortasti. homini enim portanti graue pondus genua incipiunt tremere. & per hoc designatur magne aduersitatis pondus: sub quo aliqui incipiunt deficere. Premissa igit doctrina iob de patientia: inuehit ꝛ ipsū de defectu patientie dicens: z Nunc autem venit super te plaga. i. amissio bonorum exteriorum. a Et defecisti. per impatientiam. b Tetigit te. flagellando in proprio corpore. c Et cōturbatus es. prorumpendo in blasphemiā. dixerat enī iob in fine precedētis capituli se percussū a deo q̄uis esset innocens. & hoc elifbaz reputabat blasphemiam ut magis patebit infra. & ideo concludit. d Ubi timor tuus. respectu dei. e Fortitudo tua. respectu mali sufferendi: tamen cū difficultate. f Patientia tua. absq̄ tali difficultate: ut sic talis differentia sit inter fortitudinem & patientiam: sicut philosophus ponit. vij. ethicor. inter continentiam & temperantiam. g Et perfectio viarum tuarum. quam prius simulabas. quasi diceret. ex effectu patet q̄ ista fuerunt in te ficta & non vera. h Recordare. hic consequenter elifbaz arguit iob de erronea sententia: quia dicit innocentem a deo puniri dicens: Recordare obsecro te. reducendo ad memoriam facta preterita. i Quis vnq̄ innocens periit. quasi dicat. non potes ostendere: nec per consequens credendum est tibi de te. k Aut quando recti deleti sunt. per amissionē substantie & prolis sue: sicut tu deletus es. l Quin potius vidi. p experientiā cui credēdū est. m Eos q̄ operant iniquitatē: manifeste inimicando. n Et seminant dolores. occulte insidiando. o Et metant eos. ad finem deducēdo. p Flante deo periisse. in propria persona. q Et spiritu ire eius esse consumptos. in bonis suis & prole sua. & in hoc notat iob hoc modo consūptū propter peccata sua preterita. ideo sequitur: r Rugitus leonis. i. ipsius iob quem leoni comparat propter crudelitatem & rapacitatem quam ei imponit. s Et vox leene. i. proxis sue que ipsum iob ad predicta mala

per sua verba incitauerat. ut iste dicit: a Et dentes catulor leonū. i. rapacitas filiorū iob ipsū imitantiū. b Contriti sunt. supple diuino iudicio. ⁊ qz posset ei dici q̄ vtor iob p. cussa nō fuerat. iō hoc remouet dicēs: c Tigris periit. quā pr⁹leene cōparauerat. hic tigridē vocat ꝓpter velocitatē ei⁹ ad malū: sicut tigris ē animal velocissimū. dicit igit: Tigris periit eo q̄ nō haberet predam q. d. lz vtor iob nō fuerit mortua sic̄ filij ⁊ filie: nec sic̄ iob pcussa vlcere: tñ inhoc pcussa est q̄ nō potest bona aliorum rapere p se nec per maritum nec etiā p filios. iō subdit: Et catuli leōis dissipati sūt.

d Pozzo. hic cō. sequent elipbaz ad suū ꝓpositū indu. cit diuinā reuelationē. vtrū aūt fuerit vera reuelatio uel conficta abeo: Thomas sub dn̄bio relinquit. videt tamē q̄ fuerit conficta: qz in fine libri dñs dixit ad eū Irat⁹ ē furor me⁹ cōtra te ⁊ cōtra duos amicos tuos qz nō estis locuti coram me rectū. Itē qz hoc inducit ad falsū intellectū. s. q̄ nullus a deo punit in ꝑsenti absq; culpa ꝓcedenti: falsū aūt non potest a deo reuelari. In hac igitur reuelatione primo tangit reuelationis modus. 2⁹ reuelationis sensus. ibi: Nunqd homo. Circa primū dr: Pozzo ad me dictū est verbū absconditum. qz que reuelant alicui sunt alijs abscōdita. ⁊ iō subdit: e Et quasi furtiue. i. occulte. f Suscepit auris mea venas susurrij eius. qz talia reuelant secrete: nec capiunt ꝓfecte. ⁊ subdit tēpus. g In horrore visionis nocturne. tēpus enim nocturnū ꝓpter eius quietudinē magis est aptū ad recipiēdū ea que reuelant ꝑ diurnū qō inquietat tumultibus actionū humanarū. b Quādo solet sopor. i. grauis somnus. i Occupare homines. p̄ b̄ innuit q̄ nō erat tūc sopore grauat⁹ sicut ceteri. k Pauor tenuit me. tum ex tēpore nocturno: tum ex insolita visione. l Et cū spiritus. i. angelus. m Me ꝑsente trāsiret. i. ad me accederet. n Inhorruerūt pili carnis mee. qz ꝑsentiā angelice virtutis fragilitas humana videre in se vt dicit: ꝑm q̄ dr Dan. x. Vidi visionē hāc grandem ⁊ nō remansit in me fortitudo. o Steterit quidā. q. d. ista visio nō fuit in raptu uel trāsitoria: sed magis stabilis ⁊ fixa: ad vtendū maiorē eius certitudinem. p Cuius non agnoscebā vultū. ad vtendū q̄ excederet humanum modū: cuiusmodi est angelus. q Imago cozā oculis meis. q. d. angelus fuit in specie visibili apparēs mihi vigilāti: que visio excellentior est q̄ in somnis. r Et vt cē q̄si aure lenis audiui. ad vtendū q̄ fuerit angelus bonus a deo missus. p talē modū loquendi dr. iij. Reg. xix. Post ignē sibilus aure tenuis ibi dñs. s Nunqd hō. Descripto reuelationis mō: hic ꝓsequitur ipsa ponit reuelatio. in q̄ elipbaz ostēdit sibi reuelatū nullū innocentē a deo punitū. ⁊ ꝑmo ad h̄ inducit rō ex cōparatione bois ad deū: q̄ talis ē. Nullus hō pōt esse iustior aut purior a ꝓcato ipso deo: q̄ est regula iusticie ⁊ in supmo puritat⁹ ⁊ mūdicie; ꝑ si deus⁹ puniret aliquē innocētē: inueniret alios hō iustior aut purior ipso: qz inueniūt alios boies ita iusti q̄ nullo mō punirent innocentē. g̃ cē. hec rō tangit cū dr: Nunqd hō dei cōparatione iustificabit. i. iustior ipso inueniet⁹. q. d. nō. Ista vero rō nō valet: qz deus punitionē innocētis ordinat ad magnitudinē ꝑmij cōsequendā: sicut tormēta martyrū ad gloriē triūphū. ⁊ iō iuste facit. homo aūt punitionē innocētis nō sic pōt ordinare. vnde nō est simile. Secūda vero rō accipit ex cōparatione bois ad angelū q̄ est substantia pure spūalis. ⁊ iō dr se nullū habēs inclinatiū ad peccandū. homo vero cōpositus ex spiritu ⁊ corpore corruptibili ex fomite habet inclinationē ad peccatū: ꝑm illud Sap. ix. Corpus quod corrūpit aggrauat animam ⁊ cē. ⁊ Gen. viij. Sensus ⁊ cogitatio hois ꝓna sūt ad malū ab adolescētia sua. igit cum natura angelica non immunis sit a peccato qz alīq̄ eoz ceciderūt: p ꝑsequēs nullus hō videt iudicari immunis a peccato. ⁊ sic nullus innocens punit a deo. Ista rō tangit cū dr: t Ecce q̄ seruiūt ei. i. angeli q̄ creati sūt in ministeriū dei: ꝑm illud Dan. vij. Milia milium ministrabant ei cē.

v Nō sunt stabiles. qz alīq̄ ceciderūt a statu sue cōditionis. x Quāto magis bi q̄ habitant domos luteas. i. boies quorū spiritus corpora terrena inhabitāt. y Qui terrenū habēt fundamētū. hoc addit ne aliquis crederet q̄ ex aia ⁊ corpore non neret vnū ꝑse: sicut nec ex homo ⁊ boie eā inhabitante: qz sicut fundamentū est ps domus: sic terrenū corpus ē ps hominis: nisi q̄ hō est quoddā cōpositū substantiale: dom⁹ aūt artificiale. z Cōsument velut a tinea. i. deficient ⁊ p fomitē incident in peccata: qz sicut tinea nascit ex veste ⁊ eā corrodit: sic fomes nascens ex boie ipsū ad corruptionē peccati inducit. a De mane vsq; ad vesperā succident. i. quasi cōtinue in peccata labunt. b Et qz nullus itelligit. i. pauci valde intelligūt ꝓpria peccata. ꝑm illud ps. xviij. Delicta q̄s intelligit cē. c In eternū peribūt. i. absq; reuelatione a culpa ⁊ miseria in ꝑsenti vita. d Qui aūt reliq̄ fuerint. i. filij hominū peccatoz morietiū post eos remanētes ⁊ scelera eoz imitātes. e Auferent ex eis. li Ex eis nō est in hebreo nec ē de textu. ⁊ iō lrā est plana cū dr: Auferent. s. de ꝑsenti vita post patres suos. iō subdit. f Morient ⁊ nō in sapietia. qz ois peccator a claritate sapiētie cadit i tenebras ignorantie. Ratio aūt inducta de angelis nō valet: qz peccatū angeli ē irremediabile: peccatū aūt hois originale ⁊ actuale remediabile est ⁊ iō hō peccator pōt recuperare innocētiā. ⁊ sic absq; culpa a deo flagellari ad sue beatitudinis future augmētationē sicut ꝓdictū est.

Oca ḡ. hic ꝓsequitur elipbaz excitat iob ad finē g Lap. v. sue attentionē. ⁊ ꝑmo ponit eius excitatio. 2⁹ ipsi⁹ iob increpatio. ibi: Vere stultū. ⁊ tertio eius monitio. ibi: Beatus homo. Circa primū dicit: Voca ergo. q. d. si non intelligis verba mea: voca dñm ut aperiat tibi intellectum. b Et ad aliquē sanctorum conuertere. i. si non confidis de tuis meritis de quibus non videt q̄ velis cōfidere propter malicia tua: de ꝓpecare vnū de sanctis angelis: ut intercedat pro te. i Vere stultū. Hic ꝓsequitur elipbaz increpat ipsū iob. ⁊ primo cōuertit se ad eum increpandū. 2⁹ ad suum ꝓpositum ꝓbandum. ibi: Nihil in terra. Circa primū dr: Vere stultum. sic habet littera correcta. k Interficit iracūdia. ille enī est vere stultus q̄ a virtute patientie cadit, ꝓpter aduersitat⁹ pondus. l Et paruulū occidit inuidia. inuidia enī est tristicia de bono alieno: in ꝓximū estimat⁹ ꝓxij boni diminutiū. ⁊ sic omnis inuidus in sua estimatione est diminutus ⁊ paruulus: talē aūt esse sanctū iob credebat elipbaz. ⁊ in hoc increpat ipsū. iō subdit. m Ego vidi stultū firma radice. i. ipsum iob in prosperis existentē: ⁊ in talibus confirmatū ꝑm suam opinionē. n Et maledixi pulchritudini eius. i. eius ꝓsperitatem dixi malam. i. alijs nocuam. vnde precedenti capitulo vocant iob alioz oppressorē dicens: Rugitus leonis cē. ut ibi fuit expositum. o Longe fient filij eius

a salute. per oppressionem ab alienis. a Et conterentur in porta. per condemnationē in iudicio a conciuibus suis. iudices enī antiquit⁹ sedebāt in portis: ut in ꝓmptu haberēt ab iniuriatis. ꝙ hoc notat eliphaz ꝙ talia mala euenient similib⁹ ipsi iob. b Cuius messem. i. diuitias cōgregatas. c Famelicus comedet. i. raptor qui desiderat bona aliorū⁹ rapere. d Et ipsū rapiet armatus. quoniā non solū patiet̄ in bonis exterioribus: sed etiā in persona ꝓpria e Nihil in terra. Hic cōsequēter nitit̄ ꝓbare suū ꝓpositū. s. ꝙ deus non punit aliquē in vita ꝓsenti nisi propter peccata sua preterita. dicens: Nihil in terra sine causa fit. quia ꝫ aliqui effectus sint fortuiti ⁊ casuales respectu secundarū causarū: tamen respectu prime cause que deus est nihil est fortuitum: ⁊ nihil casuale. f Et de humo nō egredi⁹ dolor. i. aduersitas nō cōtingit alicui sine cā quod esset si quis puniret absq; peccato preterito. ⁊ inducit ad hoc simile dicens: ꝙ homo nascit̄ ad laborē ⁊ auis ad volatū. eo enī ipso ꝙ natura dedit auī plumas ⁊ alas per hoc ostendit̄ ꝙ nascit̄ ut per volatū querat sibi victū: quia res naturales sūt ꝓpter suas operationes: ⁊ eodē modo eo ꝙ homo nascitur nudus tegumento ⁊ armis: quia natura nō dat sibi vestes nec arma ad se vestiendum ⁊ se defendendum: sicut dat auī plumas ad cooperimentum: rostrum ⁊ vngues ad se defendendum: ostenditur ꝙ homo nascitur. ut per laborem manuum suarum faciat sibi vestes ⁊ fabricet arma. Ex hoc igitur concludit eliphaz ꝙ nihil fit sine causa determinata: ꝙ omnia ꝑtumcūq; minima cadunt sub prouidentia diuina. ideo subdit: b Quam obrem deprecabor dominum. ut dirigat me in agendis. i Qui facit magna. in creaturis superioribꝫ. k Et inscrutabilia. etiā in inferioribus: ut patet de folio arboris: cuius omnes rationes in particulari nullus homo posset ad plenum scrutari: utpote quare sic est figuratum uel vnde habeat virtutem ad talem infirmitatem sanandam. l Qui dat pluuiam super faciem terre. conuertendo vapores in aquam. m Qui ponit humiles. i. homines sua peccata humiliter cognoscentes ⁊ emendantes. n In sublime. i. in maiori prosperitate ꝙ ante. o Qui dissipat cogitationes malignorum. i. cogitantiū male facere innocentibus: p Ne possint implere manus eorum. in effectu. q Quod ceperant. tractare in mentis cogitatu. r Qui apprehendit sapientes. i. astutos seu cautelosos. s In astutia eorum. conuertēdo super eos malum quod alijs insidiose parabant inferre: sicut in libro Hester de aman dicit̄ ꝙ suspensus fuit in ligno quod parauerat mardochęo. t Per diem incurrent tenebras. i. in die prosperitatis subito incurrent tenebras aduersitatis. v Et quasi in nocte sic palpabūt in meridie. id est dum credent esse firmati in potissimo statu. subito erunt in pessimo. x Pozzo saluum faciet egenum. per egestatem a velictis suis emendatum. y Ab gladio oris eorum. id est ab increpationibus ⁊ mendacijs: detractionibus ⁊ condēnationibus in iudicijs. z Et erit egeno spes. id est certa expectatio future prosperitatis in presenti vita: dum ante fuerit emendatus. a Iniquitas autem contrabet os suum. ita ꝙ non poterit loqui scilicet impius sic in peccato perseuerans. Sciendū aūt ꝙ ratio eliphaz supꝫ inducta non valet: quia licz deus affligat innocentem: hoc tamen non est sine causa: quia hoc fit ad exercitiū sue patientie in vita ꝓsenti: ⁊ augmentum glorie in vita futura: quod iste eliphaz non intelligebat. b Beatus homo. Hic consequenter eliphaz post ipsius iob increpationem conuertit se ad eius monitionem. dicens: Beatus homo qui corripitur a domino. i. qui eius correctionem patienter recipit se emendando: quia per hoc cōuertitur ad maiorē prosperitatem ꝙ ante in vita ꝓsenti ſm opinionē eliphaz: qō tamen non est semper verum. ⁊ ideo cōcludit: c Increpationem ergo domini. qua te iuste flagellauit: d Ne reprobes. per impatientiā in blasphemiam prorumpendo. e Quia ipse vulnerat. peccatores puniendo. f Et medetur. emendatos consolando magis ꝙ aliī. g In sex tribulationibus liberabit te. ⁊ in septima. ſm Greg. Omel. xxv quia septem diebꝰ omne tempus cōprehenditur: recte septenario numero vniūsitas figurat. ⁊ iō eliphaz septē tribulationes enumerat: a quibꝰ asserit iob fore securū: si fuerit emēdatus: ꝑ hoc insinuās ꝙ in vita presenti poterit maiorem prosperitatē recuperare: ⁊ absq; timore aduersitatis viuere. prima ponitur ibi: b In fame eruet te de morte. i. alijs fame morientibus pre defectu bonorum. tu habebis ad sufficientiā. secūda ibi: i Et in bello de manu gladij. i. alijs gladio aduersariorum inter fectis. dns te saluabit. tertia ibi: k Al flagello lingue absconderis. i. a detractionibus ⁊ increpationibus malignantiū eris quasi absconsus. quia non audebunt uel non erunt memores ad murmurandū ⁊ detrahendum de te. quarta ibi: l Et non timebis calamitatē. i. luctum cōmunē ex pestilentia seu corruptione aeris superuenientē: qz deus saluabit te. quinta ⁊ sexta ibi ponunt: m In vastitate ⁊ fame ridebis. accipit hic vastitas pro destructione terre ab hostibus: ⁊ similiter fames ex hoc sequens: tum quia bona terre ab hostibus sunt ablata: tum quia ligna fructifera sunt abscisa. ⁊ ideo ista tribulatio famis differt a precedenti que causabat ex sterilitate terre. ista vero ex hostili vastatione. n Ridebis. i. iste tribulationes alijs superuenientes non diminuent statū tue prosperitatis. o Et bestias terre. que in terra deuastata solent multiplicari ⁊ crescere: p Non formidabis. quia non nocebunt tibi in persona tua: nec familie tue: nec gregibus tuis. q Sed cum lapidibus. Descripta liberatione a tribulationibus. promittit ei abundantiā bonorꝫ alias insolitam. dicens: Sed cum lapidibus regionum pactū tuū. i. terre lapidose que non solēt alijs fructificare: tibi afferēt fructum multum: quasi ex pacto tibi seruientes. r Et bestie terre erūt pacifice tibi. que tamē erūt valde molestę alijs in personis ⁊ in gregibus suis. s Et scies ꝙ pacē habitat tabernaculū tuū. i. tota familia manēs in domo tua quod cedit ad magnā ꝓsperitatē patrisfamilias. t Et visitans speciem tuā. i. cōsiderās ꝓsperitatē tuam. v Non peccabis. quia non elevaberis in superbiam: sed magis deum laudabis. x Et scies quoniam multiplex erit semen tuū. i. videbis filios tuos ⁊ nepotes in magno numero fortes ⁊

fient filij eius a salute: ⁊ᵃ conterentur in porta: ⁊ non erit ꝙ eruat. Cuius[b] messem famelicus[c] comedet. ⁊ᵈ ipsum rapiet armatus: ⁊ bibent sitientes diuitias eius. Nihil[e] in terra sine causa fit: ⁊ᶠ de humo non egredief dolor. Homo[g] nascitur ad laborē: ⁊ auis ad volatū. Quā obrem[h] ego deprecabor dīm: ⁊ ad deum ponam eloquiū meū. Qui[i] facit magna ⁊ᵏ inscrutabilia: ⁊ mirabilia absq; numero. Qui[l] dat pluuiam super faciem terre: ⁊ irrigat aquis vniuersa. Qui[m] ponit humiles in sublime[n]: ⁊ merentes erigit sospitate: Qui[o] dissipat cogitationes malignorū: ne[p] possint implere manus eorū quod[q] ceperant. Qui[r] apprehēdit sapientes in[s] astutia eorū: ⁊ consiliū prauorum dissipat. Per[t] diem incurrēt tenebras: ⁊[v] quasi in nocte sic palpabūt in meridie. Pozzo[x] saluum faciet egenum a[y] gladio oris eorū: ⁊ de manu violenti pauperem. Et[z] erit egeno spes: iniquitas[a] autē contrabet os suum. Beatus[b] homo q̄ corripit̄ a dño. Increpationē[c] ergo ne[d] reprobes: quia[e] ipse vulnerat ⁊ᶠ medetur: percutit ⁊ manꝰ eius sanabunt. In[g] sex tribulationibus liberabit te: ⁊ in septima] nō tanget te malū. In[h] fame eruet te de morte: ⁊ⁱ in bello de manu gladij. Al[k] flagello linguę absconderis: ⁊ˡ nō timebis calamitatē cū venerit. In[m] vastitate ⁊ fame ridebis[n]: ⁊[o] bestias terre non[p] formidabis. Sed[q] cū lapidibus regionū pactū tuū: ⁊ʳ bestię terre pacifice erūt tibi. Et[s] scies ꝙ pacē habeat tabernaculū tuū: ⁊ᵗ visitans speciem tuam non[v] peccabis. Et scies[x] quoniam multiplex erit semen

diuites ad succedendū tibi prospere: quod cedit ad magnam consolationē hominis: quia mortes remanet quodāmodo in filijs ⁊ nepotibus suis. a Ingredieris in abundātia sepulchrū. i. ista prosperitas durabit tibi vsq; ad finē vite tue. b Sicut infert aceruus tritici in tpe suo. s. maturitatis tpe. per quē insinuat q̄ vita sua vocat, plongari q̄tū pōt via nature: ita q̄ mors eius sit naturalis ⁊ nō anticipata. c Ecce hoc ut inuestigauimus. p scripturas ⁊ experientias. v Ita ē. p̄m veritatē. e Qō auditū mente pertracta. vt posita impatientie tue tristicia: q̄ impedit veritatis p̄sideratiōnē. cōturbati enim minus p̄uident p̄m philosophū. ij. elencor. f Cap. vj. Espondēs ātē iob. dixit. Posita ipsius eliphaç obiectione. hic p̄sequenter ponit ipsius iob respōsio: i qua p̄mo destruit ipsi⁹ eliphaç obiectionem. secundo astruit suā principalem intentionē. ca. vij. Circa p̄mū sciendū q̄ eliphaç obiecerat cōtra iob arguēs eū primo de impatiētia. secūdo de falsa fide: ut dictū est ca. p̄ce. ⁊ iō iob in sua responsione p̄mo destruit primū q̄ videbat grauius. ⁊ secūdo secūdū. ibi: Unde ⁊ verba mea. Circa p̄mū sciēdū est q̄ eliphaç imponebat iob falsam ⁊ erroneā fidem: eo q̄ dixerat se innocentē a deo flagellatū. ⁊ ex cōsideratione fragilitatis humane conatus fuerat ostendere omnē hominē peccatorē. ⁊ sic iuste puniri a deo. per hoc vlterius cōcludens sibi ꝓpositū. s. q̄ nullus punit in vita p̄senti nisi. p peccato p̄terito: ⁊ nō. p expectatiōe premij in futuro. ⁊ quia dictū eliphaç q̄tū ad aliquid erat verū. s. q̄ nullus hō ē oio imunis a peccato saltē a veniali: p̄m illud. p̄v. xxiiij. Septies in die cadit iustus ⁊ resurget. iō iob respōdendo cōcedit se esse in aliquo peccatorē. sed dicit peccata sua ee lenia respectu pene a deo sibi inflicte. ⁊ hoc satis erat euidens ex bonitate vite sue. ⁊ hoc est quod dicit: g Utinā appēderent peccata mea. ⁊ patet ex dictis irā. p hoc autē infringit ipsius eliphaç argumentū: q̄ si deus puniret hominē in p̄nti p peccato p̄terito tm̄: ⁊ nō. p expectatione p̄mij ⁊ exercitio patientie: sequeret q̄ pena inflicta p̄m quādā equalitatē corresponderet delicto: ita q̄ maiores culpe grauius punirent ⁊ minores minus. cū de⁹ sit iustus. videm⁹ autē sceleratissimos homines i vita p̄senti puniri modicū: ⁊ aliquādo iustos multū affligi: qualis erat iob. ex quo cōcludit q̄ punitio vltima nō est in vita presenti: nec afflictio iustorū. p peccato p̄terito solū: sed magis. p p̄mio recipiendo in futurū p̄m patiētie meritū. b Unde ⁊ verba mea tē. Hic p̄ter iob excludit obiectionē eliphaç de vitio impatiētie: ostendēs se rōnabiliē cōqueri q̄n supra dixerat: Pereat dies. ⁊ p̄ostēdit iob. p positū ex magnitudine mali sibi inflicti. 2°. ex subtractiōe subsidij. ibi: Ecce nō est auxiliū. Prima in tres. q̄ primo ostendit iob suam q̄rimoniā fuisse rōnabilē. ⁊ secūdo remouet quandā obiectionē irrōnabilē. ibi: Nunq̄d rugiet. 3°. reuertit ad suā materiā ibi: Quis det tē. Circa p̄mū cōcludit iob se rōnabiliē explorasse natiuitatē suā ⁊ vitā. ex dictis eliphaç: q̄ dixerat ex afflictione in p̄nti vita nullā remunerationē esse expectandā in alia. ⁊ iō cū sua pena excederet culpā p̄teritā: nec appareret liberatio possibilis humana via. ideo merito explorauerat vitam suam: quasi desperās liberari a pena p̄ morte. ⁊ hoc est quod dicit: Unde ⁊ verba mea. supra posita. a. iij. ca. i Dolore sū: plena rōnabiliē ⁊ non sine cā. k Quia sagitte dñi. i. eius afflictiones l In me sunt. vsq; ad intima penetrantes: m Quarum indignatio. i. violentia ⁊ magnitudo. n Ebibit spiritū meum. i. incēdit: alias incēpit ambelitū meū. o Et terrores dñi. s. de continuatione huius mali in futuro. p Militāt ꝫ me. q̄ bis nō possū resistere. q Nunq̄d rugiet tē. Hic remouet obiectionē irrōnabilē. q̄ posset dicē eliphaç: aliquos passus sū nō tamē. prupi in talē q̄rimoniā: quod remouet iob per hoc q̄ si aliquid passus ē: nō tm̄ fuit tanti pōderis q̄ eū verisceret a statu terrene p̄speritatis ⁊ sic non habuit materiā q̄rulandi. ⁊ hoc est q̄ dr̄ per quādā metaphoram Nūquid rugiet onager. ostendendo suū dolorem: r Cū habuerit herbā. i. pastū ad sufficientiā. q. d. non. ⁊ p hoc intelligit q̄ hō rōnalis multo min⁹ debet cōqueri istās in statu p̄speritatis. s Aut poterit comedi insulsum. i. cibus insipidus. t Aut potest aliqs gustare. s. cibum egrotatiuū qui pōt inducere mortē. q. d. homines abundantes in delicijs talia nullo modo comederēt: verūtamē boues arriati p̄ magnitudine famis talia nō abhorrerēt comedere. p̄m q̄ dr̄ p̄v. xxvij. Anima aūt esuriēs etiā amarū pro dulci sumet. ⁊ hoc est quod dicit iob de seipso. v Que prius. i. repone. p̄speritatis mee x Nolebat tangere aīa mea. i. gustus me⁹ pre horrore. y Hūc pre angustia. famis ⁊ inopie. z Cibi mei sunt. i. mihi accepti. a Quis det tē. Hic iob reuertit ad p̄cedentē materiam. s. q̄ vita sua subiecta tot miserijs deberet sibi esse detestabilis p̄m errorem eliphaç dicentis ex talib⁹ miserijs nullam remunerationē expectari in futuro: ipse ad incōueniēs ducendo: q̄ō habebat eliphaç. p inconuenienti. Quis det ut veniat petitio mea. i. in effectu impleat. b Et q̄ō expecto. cū magno desiderio. Tribuat mihi deus. ⁊ quid sit illud ostēdit dicēs: c Qui cepit me flagellare. s. de⁹. d Ipse me cōterat. p mortē. e Soluat manū suā. dicit aūt man⁹ dei ligata. q̄n nō inducit effectū aliquē: soluta vero q̄n inducit. f Et succidat me. a p̄senti vita. g Et hec mihi sit p̄solatio ut affligēs me dolore nō parcat. s. a morte. h Nec cōtradicā sermonib⁹ sancti. i. voluntati ⁊ preceptis ipsi⁹ dei: qui est sanctus sanctoꝝ. viri enī sancti quādo nō sunt in bono cōfirmati cuiusmodi erat iob. debent timere ne oppressi tribulationis pondere ruāt in desperationē ⁊ blasphemiā quib⁹ mors est deligenda ⁊ poptāda. iō subdit: i Que ē enī fortitudo mea tē. q. d. nō est in tantū p̄firmata in bono. q̄n debeā timere de casu. k Aut q̄s finis me⁹ ut patiēr agā. h explesse dicit contra errorem eliphaç qui negabat aduersitates huius vite ordinari ad finē vite beate in futuro. ⁊ quia cōsideratio huius finis facit patienter tolerare aduersa huius vite: ut patet in martyribus ⁊ iō hoc remoto p̄m errorem eliphaç non remanet rō patienter sustinēdi. sed magis mortē optandi: ut miserijs finis imponat. l Nec fortitudo lapidū fortitudo mea. Fortitudo enī lapidū est sine sensu. ⁊ ideo nō volent si cōterant uel scindāt. ⁊ similiter est de fortitudo autē humana ⁊ caro sunt in natura sensitiua: que de necessitate percipit lesionē ⁊ volet: nisi h miraculo impediat p potentiā diuinā. m Ecce nō est auxiliū. Hic consequenter iob ostendit suā querimoniā fuisse rōnabilem. p̄ter respectū remedij cōtra malum sibi a deo inflictū. ⁊ primo iob ostendit. p̄positum. secundo respondet cuidam obiectioni. ibi: Considerate. tertio remouet quādā dubiū. ibi: Uerūtamē. Circa primum sciendum q̄ contra malum

illatum homo habet remediū. vno modo per se. s. quando habet diuitias uel filios potentes seu robur corporis per que põt malū illatum repellere: sed omnia ista erant ipsi iob subtracta: ut dictū est ō. j. ca. 7. ij. 7 ideo dicit: Ecce non est auxilium mihi in me. secundo habet remediū p amicos bonos si sibi remanserint: quia multa per amicos possumus: que p nosipsos non possumus: talia autem erant subtracta ipsi iob per procurationem ipsius satban: ut dictum est supra. ij. ca. 7 hoc ē qđ dicit: a Necessarij quoq; mei. i. amici carissimi. b Recesserūt a me. te mea aduersitate non curātes. quia tamen istud est culpabile in amicis. iō subdit: c Qui tollit ab amico suo misericordiā. subtrahendo sibi auxilium tempore necessitatis. d Timorem domini reliquit. s. filialem: quia rectum offendit. e Fratres mei. i. consanguinei mei. f Preterierunt me. nō curantes te mea relevatione: 7 quia hoc est culpabile. ideo subditur: g Qui timent pruinam irruet super eos nix. i. qui propter timorē minoris periculi dimittit subuenire amico suo in necessitate posito scilicz ne per tale adiutorium eius facultates diminuantur. incurret maius periculum scilicet penam a deo sibi infligendam. h Tempore quo fuerint dissipati. per mortem. i Peribunt. quia iudicium sine misericordia fiet ei qui non miseretur. Jacobi. ij. k Et ut incaluerint soluent de loco suo. loquit de eis p̄m metaphoram pruine que statim dissolvitur cum tangitur a sole. sic ad tactum diuini iudicij soluent a prosperitate presentis vite. l Inuolute sunt semite gressuum eorum. fraudulentijs 7 astutijs. m Ambulabunt in vacuum. quia non venient ad terminum debitū qui est beatitudo futura: sicut medicina dicitur in vacuum propinata: que non inducit sanitatem. n Considerate semitas tc̄. Hic consequenter respondet cuidam obiectioni que posset sibi fieri. eo q̄ dixerat amicos suos ab eo declinasse: quia tres amici sui supradicti venerant ad eum consolandum: ut habet supra. ij. ca. tamen per ipsum satban fuerunt inducti ad ipsum iob increpandum. 7 sic aduentus eorum non fuit ei consolabilis. 7 hoc ē quod dicit: Considerate semitas theman. i. aduentum eliphaz themanitis. o Itinera saba. i. aduentum aliorum. p Et expectate paulisper. i. considerate q̄ aduentus eorum non fuit mihi consolabilis: nec in aliquod auxilium. ideo subditur: q Confusi sunt quia speraui. i. quia eram in statu miserie. in quo veterem auxilium ab eis sperare. confusi sunt: quia non habebant voluntatem adiuuādi per ipsum satban a bono proposito inmutati. r Venerūt quoq; vsq; ad me. 7 pudore cooperti sunt q̄ homo in tanta miseria constitutus reputaret eorum amicus. 7 ideo conuertendo sermonem ad eos dicit: s Et modo videntes plagam meam timetis. ne aliq̄d pro sublevatione mea reputam a vobis. t Nunquid dixi afferte mihi tc̄. q. d. iste timor in vobis ē frustra. v Docete me. si habeā maiorem scientiam. x Et ego tacebo. ut audiam. 7 per hoc innuit contrarium: quia pro consolationibus dixerunt sibi verba pungitiua 7 detractoria. ideo sequitur: y Quare detraxistis sermonibus veritatis. quibus iob dixerat. flagella presentis vite in sanctis hominibus ordinari ad consolationē vite future. z Ad increpandum tm̄ eloquia concinnatis. i. curiose componitis: ut videant magis bona. a Et in ventum verba profertis. i. ad ostentationem vestram. b Super pupillum irruitis. vocat autem iob se pupillum tanq̄ omnibus bonis temporalibus denudatum. c 7 necessarij quoq; mei recesserunt a me. Qui tollit ab amico suo misericordiā: timorē dñi dereliquit. Fratres mei preterierunt me: sicut torrēs quo raptim transit in conuallibus. Qui timēt pruinā: irruet sup eos nix. Tempore quo fuerint dissipati peribunt: 7 ut incaluerint soluent de loco suo. Inuolute sunt semite gressuū eorū: ambulabūt in vacuū 7 peribūt. Cōsiderate semitas themā: itinera saba: 7 expectate paulisper Cōfusi sūt: quia speraui. Venerūt quoq; vsq; ad me: 7 pudore cooperti sunt. Nunc venistis. 7 modo videntes plagam meā timetis. Nunqd dixi: afferte mihi: 7 de substātia vestra donate mihi: uel liberate me de manu hostis: 7 de manu robustorū eruite me. Docete me: 7 ego tacebo: 7 siquid forte ignorauī: instruite me. Quare detraxistis sermonibus veritatis cū e vobis nullus sit qui possit arguere me? Ad increpandum tm̄ eloquia concinnatis: 7 in ventū verba. pfertis. Sup pupillū irruitis: 7 subuertere nitimini amicū vestrū. Verūtamē quod cepistis explete. Prebete aurē: 7 videte an mentiar. Respondete obsecro absq; cōtentione: 7 loquentes id qđ iustū est iudicate. Et non inuenietis in lingua mea iniq̄tatē: nec in faucib⁹ meis stultitia psonabit

Jlitia est vita VII
hominis super terrā:
7 sicut dies mercenarij
dies eius. Sicut cerui desiderat vmbrā: 7 sicut mercēnarius prestolatur finem operis sui: sic 7 ego habui menses vacuos:

Et subuertere nitimini amicum vestrū. conantes eum ostendere erroneum 7 blasphemum: ut patet ex predictis. o Verūtamen quod cepistis explete. Hic consequenter iob removet dubium: quia ex eius verbis immediate propositis posset aliquis credere q̄ reformidaret cum eliphaz 7 eius socijs disputare de supraposita questione. iō hoc removet dicēs Verūtamen quod cepistis explete. arguēdo cōtra me. 7 quia arguens de/bet etiam audire: ideo subdit: Prebete aurem tc̄. 7 debitū modū disputandi tangit. dicēs: e Respondete obsecro absq; contentione. quia litigiosi in disputationibus magis volunt obtinere iniuriosis clamorib⁹ q̄ veris rationibus: 7 ideo subditur: f Loquentes id quod iustum est iudicate. id est proponatis tm̄ vera 7 recipiatis. g Et non inuenietis in lingua mea iniquitatem. id est aliq̄d contra iusticiam q̄ debetur proximo. h Nec in faucibus meis stultitia personabit. id est aliquid contra sapientiā qua recte de deo sentitur: intendebat enim defendere 7 probare veritatem circa humana 7 diuina. i Cap. vij.

Jlitia. Postq̄ iob destruxit ipsius eliphaz obiectionem: hic consequēter astruit principalem intentionem: videlicet q̄ felicitas hominis non est in presenti vita sicut eliphaz sentiebat. propter quod ipsi iob promittebat felicitatem in presenti vita post flagella si se emendaret: ut patuit in fine capituli precedentis. Primo igitur iob ostendit q̄ talis expectatio felicitatis est friuola. secundo que sit expectatio vera. ibi: Parce mihi. Prima in duas: quia primo ostendit propositum rationibus ostēsiuis. secundo ducentibus ad impossibile. ibi: Qua propter 7 ego. prima i duas. q̄ primo ostendit, propositū ratione generali q̄tū ad omnē hoiem. secūdo ratione speciali q̄tum ad seipsum. ibi: Jnduta est. Circa primū primo proponit intentum dicens: Militia est vita hominis super terram 7 sicut dies mercēnarij dies eius. Militia eni ordinatur ad finem alium scilicet pacem per laborem militie consequendum: vnde p̄m philosophum. iiij. ethicorum: Bellamus ut pacem habeamus. similiter intentio mercēnarij est merces recipiēda pro qua seruit. per hoc igitur proponit iob 7 bene q̄ in vita presenti non est vltimus finis seu felicitas hominis: sed magis in quiete habenda 7 mercede recipienda post hanc vitam: 7 statim probat assumptum. cum dicit: k Sicut cerui desiderat vmbram. 7 est ratio talis. Consecuto fine vltimo hominis appetitus eius quiescit: aliter non esset finis vltim⁹. sed quilibet homo experitur in seipso q̄ quocunq; bono in vita presenti obtento. appetitus eius non quiescit. sed ad aliud obtinendum tendit. ergo vltimus finis seu felicitas hominis nō habetur in vita presenti. huius rationis ponit minorem. dicens: Sicut cerui desiderat vmbram: ut ibi quiescat post laborem: l Et sicut mercēnarius prestolatur finem operis sui. ut recipiat mercedem. m Sic 7 ego. non solum loquitur pro se sed pro toto genere humano. n Habui menses vacuos. id est carentes consecutione finis vltimi: qō

patet per tendentiam siue sitim humani ꝛsideriꝫ in aliud. a Et noctes laboriosas enumerauí mihi. quia laboriosum est expectare bonū ꝛsideratum. ꝓm illud ꝓp. xiij. Spes que differtur affligit animam. ⁊ ad hoc plenius exprimendū subdit: b Si dormiero dicam. post euigilationē. c Quando cōsurgam ⁊ rursum expectabo ꝛsperā ꝛc. experitur enī homo q̄ semꝫ ꝛsiderat aduentum futuri temporis. quod nō est nisi ꝓpter aliq̄d bonū non habitum consequendū. d Induta est. Hic ostendit ꝓpositum ratione speciali sūpta ex parte sui. expectatio enī felicitatis in presenti vita friuola ē duplici ꝛ causa potissime. vna est q̄ percussus est insanabili languore ꝓm viā humanā ꝓpter q̄ non est sibi ꝛlectabilis prolongatio vite. ⁊ ꝫ allegat iob dicens: Induta est caro mea putredine. i. circūdata vnde ⁊ sicut homo circūdatur ꝛstimento. e Et sordibus pulueris. quia sedebat in sterquilinio. f Cutis mea aruit ⁊ contracta est. ex defectu enī virtutis naturalis caro interiꝰ consumitur ⁊ sic cutis exterius siccatur ⁊ rugatur. Secunda ꝓo causa est quando etas hominis pro maiori parte transijt ⁊ modicū remanet ⁊ sic parum appreciatur quod potest haberi in vita presenti. quia quod modicū est quasi nihil reputatur. ut habetur. ij. physicoꝝ. ⁊ hoc tangitur cum dicit: g Dies mei velocius transierūt q̄m a texente tela succiditur. cōparat enī vita humana telę: quia sicut texitur addendo fila filis: sic humana vita reducitur addendo dies diebus. ⁊ sicut p̄fecta tela succiditur a texente. sic humana vita a deo ꝛ vita p̄nti. ideo subditur: h Et consumpti sunt absq̄ vlla spe. s. felicitatis in hac vita expectande. i Memento quia ventꝰ est vita mea. Hic ꝓpter rñdet cuidam rationi erronee que posset sibi fieri: quia dixerunt aliqui philosophi q̄ post transitū magni anni qui cōpletur in trigintaseꝛ milibꝰ annoꝝ. effectus inferiores reuertentur idem numero. utpote q̄ plato leget attenis ⁊ in eisdem scholis ⁊ eisdem scholaribꝰ sicut ab ante quādo vixerat. ⁊ sic posset aliquis dicere ipsi iob. q̄uis nō expectes felicitatem temporalē pro isto tꝫ: tamē debes expectare i dicta annoꝝ reuolutione. hoc remouet dirigens sermonē ad deū ⁊ dicens: Memento quia ventus est vita mea. ventus enī transiens ꝛficit: ⁊ nō reuertitur idem numero. k Et non reuertetur oculus meus ut videat bona. s. vite presentis in carnali vita. l Nec aspiciet me visus hominis. in tali statu sicut nūc: quia sicut non reuertar idem numero in tali reuolutione annoꝝ: sic nec alij homines. m Oculi tui in me. quia etiam mortui patent diuino conspectui. n Et non subsistam. in tali vita mortali sicut imaginant predicti. o Sicut cōsumitur nubes ⁊ pertransit. quia nō reuertitur eadē numero. p Sic qui ꝛscendit ad inferos. i. ad sepulchrum infra terram in qua dicitur esse infernꝰ. q Non ascendet. ad statum vite mortalis. r Nec reuertet vltra in domū suā. ad viuendū tali vita sic̄ modo. s Nec̄ cognoscet eū amplius locus eiꝰ. i. presentis vite status. per talē enī modum loquēdi dicitur: talis tenet magnū locum in ciuitate. hoc aūt sententia sancti iob nō solū concordat fidei que talē reditum damnat post reuolutionē tot annoꝝ. sed etiam sententie philosophi. ij. ꝛ generatione. qui dicit expresse q̄ ea que sunt incorruptibilia redeūt eadem numero per motum; ut sol luna ⁊ stelle: sed generabilia ⁊ corruptibilia nō redeūt eadem numero. sed specie. hoc etiā dictū nō cōtrariat articulo resurrectionis future. tū quia illa resurrectio nō fiet p motum uel mutationē sed p diuinā virtutem: que potest agere sine motu ⁊ transmutatione. tum quia boies nō resurgent ad vitam mortalē ⁊ animalē sicut nūc ut ꝓdictꝰ error dicit. t Quapter ꝛc. Hic ꝓpter iob astruit suū ꝓpositū ducendo ad inconueniēs suū aduersariū. videlz q̄ homo in miseria posit ꝰ ꝛtet considerare finē vite sue ut imponat finis sue miserie ex quo felicitas tpalis nō erat pro termino expectanda ut visū ē. ⁊ felicitas futura in alia vita ab aduersario negabatur. ⁊ hoc est quod dr: Quapter non parcam ori meo. quin conqueram ꝛ vita p̄nti sicut a principio dixi. Pereat dies ē qua natus sum ꝛc. v Loquar in tribulatione spiritus mei. modus est enī afflictorum ꝛ sua afflictione loquī per modū querele inquirēdo causā afflictiōis sue. vñ subdit: x Nūquid mare sū ego aut cetus. q̄ circūdedisti me carcere. i. insanabili languore. vñ sic afflicti dicūt eē ī carcere ꝓm cōem modū loquendi. Querit ergo iob vtrū causa hui ꝰ fuerit ne noceret alijs si esset potens ⁊ sanꝰ. sicut mare intra ripas suas artatur a deo ne effluat ⁊ submergat habitantes in arida. ⁊ cetus qui est piscis maximus intra oceanū ꝛtinetur ne veniat ad maria mediterranea in quib ꝰ boies cōmuni ꝰ nauigant. ne sit hoib ꝰ nimis nociu ꝰ. q. d. iob. hoc nō est causa: q̄ existens in ꝓsperitate nō fuerat alijs nociu ꝰ. y magis beneficus. ut magi patebit infra. ⁊ patuit ex dictis supra. j. ca. Sciendū ē etiā q̄ ad releuationē doloris duo faciūt scilz corpalis somn ꝰ ⁊ meditatio speculatiua in vigilia. ⁊ vtrūq̄ dicē sibi esse subtractū. cū dic̄: z Si dix. cōso. me lectul ꝰ me ꝰ. p somnū in q̄ ē quies sensuū. a Et releuabor. a magnitudine afflictiōis mee. b Loquēs mecū. i. meditās scā ⁊ honesta. c Terrebis me p somnia. i. pmittes terreri. q: satban a deo pmissus mouendo fantasiam ipsi ꝰ iob imittebat sibi somnia terribilia ⁊ afflictiua. d Et p visiones. cōcuties. q: etiam in vigilia demon formabat ante eū spēs horribiles. iō cōcludit q̄ talis vita tantis afflictionib ꝰ exposita ē odiosa. si ꝓm dictū eliphaz nō expectat ex b ꝓmiatio in vita futura. ⁊ sic ducit eliphaz ad inconueniēs q̄ ponebat felicitatē hois in p̄nti vita. ⁊ sic ꝓm eū nō pōat eē odibilis. dixit igit: e Quādoquidē. i. ꝓpter miserias q̄s sentio a q̄b ꝰ ī p̄nti vita nō apparet releuatio. f Elegit suspēdiū. i. mortē q̄tūcūq̄ vilē. cui ꝰ cā subdit: g Desperaui. s. a felicitate tpali quā ꝓmittit mihi eliphaz post flagella. tū q: modicū vite mee remanet. tū q: talis felicitas nō apparet ꝓbabiliter mihi ventura. h Nequaq̄ vltra i ā viuā. i. pꝰ revolutionē annoꝝ nō reuertar ad vitam animalē quā ponebāt alīq philosophi. ut dictū est. i Parce mihi. Postq̄ oñdit iob q̄ expectatio sibi ꝓmissa ab eliphaz erat friuola. hic ꝓpter ostēdit q̄ sit ⁊ vnde. expectatio vera. s. q̄ a deo tollat ꝛ p̄nti miseria ut fruar quiete in alia vita. Primo igit petit iob dictā q̄tationē. secūdo iꝛdimēti retardationē. ibi: Peccaui. Prima in duas. q: p̄ ꝓponit ꝓpositū. secūdo ꝓbat supp̄ositū. ibi: Quid est homo. Circa p̄mū dicit: Parce mihi. s. subtrahendo me ꝛ p̄nti miseria. k Nihil enī sūt dies mei. i. pauci dies remanēt mihi pre senectute. ⁊ iō quasi pro nihilo ꝛtent cōputari. ꝓm q̄ dr. ij. physicoꝝ. Quod modicū est quasi nihil cōputatur. quasi dicat iob: Tempus est ut corpus meū tradar sepulture ⁊ anima mea sit in quiete cum sanctis patrib ꝰ in sinu abrahe. l Quid ē homo. Hic probat suppositum. s. q̄ homo ad beatitudinē supnaturalem ordinetur: que in p̄nti vita non habet ꝰ. ⁊ hoc probat ex dignitate hois sup alias creaturas corporales. ⁊ ex speciali prouidētia dei circa hominē: que sufficienter ostendūt ipsū ordinari ad alium finē. ⁊ hoc est quod dicitur:

ⁿ noctes laboriosas enumerauí mihi. Si ᵒ dormiero dicam quando ᵖ consurgam: ⁊ rursum expectabo ꝛsperā: ⁊ replebor doloribus vsq̄ ad tenebras. Induta ᵍ est caro mea putredine ⁊ ʳ sordibus pulueris: cutis ˢ mea aruit ⁊ cōtracta est. Dies ᵗ mei velocius transierunt q̄m a texente tela succiditur: ⁊ ᵘ consumpti sūt absq̄ vlla spe. Memento ˣ quia ventꝰ est vita mea: ⁊ ʸ non reuertetur oculus meus ut videat bona: nec ᶻ aspiciet me visus hominis. Oculi ᵃᵃ tui in me: ⁊ ᵇᵇ non subsistam. Sicut ᶜᶜ consumitur nubes ⁊ pertransit: sic ᵈᵈ qui ꝛscēdit ad inferos nō ascendet: nec ᵉᵉ reuertetur vltra in domum suam: nec̄ ᶠᶠ cognoscet eum amplius locus eius. Quapropter ᵍᵍ ego non parcā ori meo: loquar ʰʰ in tribulatione spiritus mei: confabulabor cū amaritudine anime mee. Nūquid ⁱⁱ mare ego sum aut cetus: quia circundedisti me carcere? Si ᵏᵏ dixero consolabitur me lectulus meus: ⁊ ˡˡ releuabor loquens ᵐᵐ mecum in stratu meo: terrebis ⁿⁿ me p somnia: ⁊ p visiones horrore ꝛcuties. Quādoquidē ᵒᵒ elegit ᵖᵖ suspēdiū aia mea: ⁊ mortē ossa mea. Desperaui ᵍᵍ Neq̄q̄ vltra iā viuā. Parce ʳʳ mihi: nihil ˢˢ enī sūt dies mei: Quid ᵗᵗ ē hō

Quid est homo. q̄si dicat. nō ē sicut animalia bruta sed aliq̄d maī ideo subditur: a Quia magnificas cū. dando ei rationē ⁊ intellectum quibus pēst creaturis inferioribus ⁊ est capax sui cōditoris p cognitionē ⁊ amorem. b Aut quid apponis erga eū cor tuum. per specialē curam ⁊ diligentiā. ⁊ p̄m talē modum loquendi dicit apostolus. j. Cor. ix. Nūquid est cura deo de bobus? c Visitas eum diluculo. dando ei a principio nativitatis angelū custodem. d Et subito probas illum. flagellis ⁊ tribulationib⁹ ne in superbiā eleuet; ē p patiētia q̄si aurū i fornace probetur. ⁊ ista ostendūt hominē ordinari ad finem habendum in alia vita. ideo subdit: e Usq̄quo nō parcis mihi auferendo me de miseria presenti. f Nec dimittis me ut glutiam salivam meā. saliua enī degluticē q̄si aliq̄d dulce i ore sentitur. per hoc ergo q̄ petit saliuam suam deglutire petit quietem ⁊ dulcedinem vite future loquens metaphorice sicut cōmuniter fit in hoc libro. licz enī sci p⁹ mortē nō stati admitterent ad gloriā ante xp̄i passionē tamē recipiebant ad magnā requiem ⁊ consolationē in lymbo sanctorū patrū ⁊ erant certi de futura visione ⁊ fruitione dei. g Peccaui. hic p̄sequenter iob petit remotionē impedimenti. illud aūt quod maxime impedit a predictis est peccatum. a quo nullus ēt tūc̄q̄ sanctus in presenti vita dicet se reputare ois inuenem ,ꝓpter peccati occultationē. vñ dicit apostolus. j. Cor. iiij Nihil enī mihi conscius sum sed non in hoc iustificat⁹ sum. ,ꝓpter quod sanctus iob dicit: Peccaui quid faciam tibi o custos hominū. quasi diceret. nō possum aliquid tibi facere ex me: per quod liberer a peccato nisi ex tua gratia. b Quare posuisti me cōtrariū tibi. dimittendo me in peccato. i Et fact⁹ sum mihimetipsi grauis. quia peccatum est quoddam pondus aggrauans animā. k Cur non tollis peccatum meū. qui solus hoc potes. ⁊ dicitur peccatū q̄ cōmittitur in deū. iniquitas aūt quod cōmittitur in proximū. per hoc aūt dicta non insinuatur aliud nisi desiderium ipsius iob: ut per deū a peccato liberet si aliquod habuerit. ut sic a vita futura non retardetur. vñ subditur: l Ecce nūc in puluere dormiam. s. per sepulturā. quasi dicat. imminet temp⁹ mortis mee. ⁊ ideo nisi me cito liberaueris a peccato. de cetero liberari nō potero. q̄ talis liberatio post mortem nō habet locū. m Et si mane me quesieris nō subsistam. i. non habeo certum tempus viuendi vsq̄ ad crastinū diem. ⁊ ideo festina me a peccato liberare. n Lāp. viij.

Respondens aūt baldath. hic ponitur contra ipsum iob baldath obiectio. vbi primo ponitur obiectionis deductio. secundo infertur intenta conclusio. ibi: Deus non proiiciet. Prima in duas. quia primo baldath ,ponit suū ,ꝓpositum. secundo probat per exemplū. ibi: Interroga. &c. Circa primū primo arguit eum de modo disputandi dicens: o Usq̄quo loqueris talia. reputabat enī ipsum loqui ex impetu passiōis ⁊ sic multiplicare verba friuola sine ordine rationis. Cōsequenter arguit eum de dictis dicens: p Nūquid deus supplantat iudicium. &c. Circa quod sciendum q̄ sanctus iob rñdens ipsi eliphaz supra. vj. ca. dixerat: Vtinam appenderent peccata mea quibus iram merui. &c. ostendens q̄ maior esset pena sua q̄ peccatum. ideo baldath dicit contra ipsum: Nunquid deus supplantat iudicium. &c. quasi dicat. hoc est impossibile cū sit regula prima iusticie. ⁊ tamē hoc sequitur ex dicto tuo: quia per te punit peccatum vltra condignū. hoc aūt ratio concluderet si vera esset opinio ipsius baldath in qua cōueniebat cū eliphaz scilz q̄ pene temporales infligerent a deo tm̄modo p̄ peccato cōmisso. sed hoc non est verum sicut frequenter superius est ostensum. secundo sanctus iob respondens eliphaz promittēti sibi post flagella felicitatem temporalē dixerat: Desperaui. reputans illā ,p̄missionē friuolā: quod dictū videbatur habere apparentiam potissime ex hoc q̄ filij iob erāt mortui q̄ etiā ꝑm eliphaz nō poterant sibi restitui: eo q̄ negabat aliam vitam post istam. cōtra hoc dicit baldath: q Etiā si filij tui peccauerit ei. ⁊ accipit hic si p̄ quia. q̄ reputabat eos de deo peccasse. ⁊ ,pter h̄ periisse. r Tu tamen si diluculo consurrexeris. ad deū per cōuersionē tempestiuam. s Et omnipotentem fueris deprecatus. p cōuersionē veram ⁊ non fictam. t Si mundus ⁊ rect⁹ incesseris. diligenē cauendo a peccati recidiuo. istis trib⁹ cōcurrentibus que requirunt ad debitam cōuersionē ad deū. v Statim euigilabit ad te. literando te de afflictione. Dicit enī deus per quādā similitudinē dormire alicui cū ipsum nō adiuuat. euigilare ꝯo quando incipit eū adiuuare. x Et pacatum reddet habitaculū iusticie tue. ita q̄ sicut dom⁹ tua fuit perturbata afflictionibus ,ꝓpter peccata tua. ita ,ꝓpter conuersionem tuam ad deum per iusticiam replebitur pace ⁊ consolatione. y Intātū ut si ꝓzа tua fuerint parua ⁊ nouissima tua multiplicentur nimis. hoc addidit baldath ad respondendū dicto iob qui supra dixerat parū remanere de tēpore vite sue. quasi dicat quod de ficiet tibi in longitudine temporis. supplebitur copia bonorum que tibi reddentur respectu priorum. z Interroga eni &c. hic cōsequēter baldath probat suum ꝓpositum. ⁊ primo experimento precedentium. secundo similitudine rerum naturaliū. ibi: Nūquid viuere potest. Circa primū dicit: Interroga eni generationē pristinā. ēt tum ad act⁹ patrum antiquorum. a Et diligenter inuestiga patrum memoriam. ēt tum ad actus precedentium magis de ,ꝓpinquo de quibus haberi potest memoria: ut sic ex pluribus habeatur maior certitudo. quia ex plurib⁹ memorijs fit vnū experimentum. ut habetur. j. metaphysice. b Hesterni quippe sum⁹ ⁊ ignoramus. quasi dicat. ex vita nostra que breuis est pauca vidimus ⁊ experti sum⁹. ⁊ ideo parum aut nihil scire possum⁹ nisi recurrēdo ad patrū preterito ꝓ actus. c Ipsi docebūt te. p̄ scripturas quas dimiserunt. d Et de corde suo proferent eloquia. quia nihil scripserunt nisi quod eis certū erat ⁊ supplendū est quod intendebat baldath. s. q̄ ,ꝓ actus patrum preteritorum non inuenirentur aliqui flagellati nisi pro peccatis preteritis eorū. ⁊ si sic aliqui fuissent per flagella emēdati fuerant etiam tunc reducti ad statum temporalis felicitatis. quod tamē non est verum in omnibus: quia multi iusti mortui sunt in miserijs ,ꝓpter maius meritum respectu future beatitudinis. e Nūquid virere potest scirpus. hic baldath nititur declarare suum ,ꝓpositum per exemplū in rebus naturalib⁹. ⁊ primo ponit exēplū. secūdo applicat ad ,ꝓpositū. ibi: Sic vie omniū. Circa primū dicit: Nūq̄d virere pōt scirp⁹. i. iunc⁹. f Absq̄ humore. in ęra latēte. g Aut crescē carectū sine aq̄. i. sine humore exteri⁹ apparēte. q. d. nō.

Est aũt carectũ locus in quo crescit herba que vocatur carix longa ⁊ lata: nec potest crescere nisi in aqua. ideo dr a careo cares quia caret virtute subsistendi in vigore nisi habeat aquã saltem in pede. vñ hic accipitur locus pro locato. cum dicitur carectum. ⁊ p̃sequẽter probat suppositũ. s. q̃ talis herba non possit crescere sine aqua. cũ subditur:

a Cũ adhuc sit i floze ⁊c. herba enĩ dupliciter desiccat vno modo per defectũ naturalis virtutis ex trãsitu tẽporis. alio modo p̃ euulsionẽ a terra. ⁊ vtrũq; remouet a carice dicẽs: Cũ adhuc sit in floze. i. in virtute sua naturali. b Nec carpatur manu. i. euellatur. nihilominus si deficiat sibi aqua: c Ante omnes herbas arescit. i. citius q̃ quecũq; herba. ⁊ sic probatum est ꝓpositũ d Sic vie. Hic ꝓsiter applicat exẽplũ ad ꝓpositum.

carectum sine aqua: Cum[a] adhuc sit in floze: nec[b] carpat manu: an̄[c] omnes herbas arescit: sic[d] vie omniũ qui obliuiscunt deũ: ⁊[e] spes hypocrite peribit[f]. Non[g] ei placebit decordia sua: ⁊[h] sicut tela aranearum fiducia[i] eius. Innitetur[k] super domum suam: ⁊[l] nõ stabit: fulciet[m] eã: ⁊[n] non consurget. Humectus[o] videtur ante[p] q̃ veniat sol: ⁊[q] in ortu suo germen eius egredietur. Super[r] aceruũ petrarum radices[s] eius densabunt: ⁊[t] inter lapides cõmorabitur. Si[v] absorbuerit eum de loco suo: negabit[x] eum: ⁊[y] dicet. Non noui te. Hec[z] est enĩ leticia vie eius ut[a] rursum de terra alij germinentur[b]. Deus[c] nõ proiiciet simplicem[d]: nec[e] porriget manum malignis: donec[f] impleatur risu os tuum: ⁊ labia tua iubilo. Qui[g] oderunt te: induent[h] cõfusione: ⁊[i] tabernaculũ impiorum nõ subsistet. IX

T[k] respondẽs iob ait: Vere[l] scio q̃ ita sit: ⁊[m] q̃ non iustificet hõ cõparat[n] deo. Si[o] voluerit cõtendere cũ eo: nõ[p] poterit rndẽ ei vnũ p̃ mille. Sapiẽs[q] corde ẽ ⁊ fortis roboze. Quis[r] restitit ei: ⁊[s] pacẽ habuit: Qui[t] trãstulit mõtes:

Circa quod sciendũ q̃ baldath viroz̃ iunci ⁊ caricis assimilat prosperitati tpali. humorem aũt terre ⁊ aque adhesioni diuine. ita q̃ sicut humor terreus aut aqueus est causa virozis iunci ⁊ caricis. ita adhesio ad deũ p̃ iusticiam est in hominib⁹ causa prosperitatis tpalis: quam putabat remunerationem bonorum operũ ⁊ felicitatem humanã. ⁊ per ꝓs homines a deo recedentes p̃ iniusticiam cadere a felicitate tpali in calamitatem. ⁊ hoc est quod dicit: Sic vie omniũ qui obliuiscũt deũ. isti sunt manifeste mali quasi oblitj mandatorum dei. e Et spes hypocrite. qui est malus occulte. f peribit. quia cadet a tpali felicitate pro qua agebat bona de genere. g Non ei placebit decordia sua. dicit hic Greg⁹. Nulla maior decordia est q̃ diuinis p̃ceptis fortiter insistere pro humana retributione. ⁊ talis decordia displicet hypocrite qñ cadit a tpali bono seu humana laude. h Et sicut tela aranearũ ⁊c. que modico flatu dissipatur. i Fiducia ei⁹. quia de facili frustratur. k Innitetur sup̃ domũ suam. confidens de diuitijs ⁊ familijs suis. l Et nõ stabit. q̃ deus vno flatu totum dissipabit. m Fulciet eam. querendo quedã munimenta cõtra futura pericula. n Et non consurget. id est prosperabitur. Cõsequenter resumit parabolã de scirpo p̃ que designatur hypocrita. ut dictum est. ⁊ ponit duo ex quib⁹ datur spes de duratione scirpi. primũ est viroz ipsius qui aliq̃n stat post defectum humoris ly ad modicũ tempus. ⁊ hoc est q̃ dicit: o Humectus videtur. s. scirpus. quod subintelligit hic: ly non sit de textu. p Ante q̃ veniat sol. ⁊ hoc ꝓter virozem quem retinet. sed orto caloze solis statim viroz marcescit. q Et in ortu suo germẽ eius egredietur. i. in ortu solis pdit virtutem germinis. ⁊ sic est de hypocrita qui videbatur bon⁹ sed adueniente estu tribulationis apparet malicia eius. r Super aceruũ. Hic ponit secundũ per quod speraf de duratione scirpi. videly quando multi alij scirpi sũt sibi adiuncti: ⁊ quando crescit in loco lapidoso tamẽ aqueo: ita q̃ ꝓter lapides nõ potest de facili euelli. ⁊ hoc est quod dicit: Super aceruũ petrarum. i. in magno numero valde. s Radices eius densabuntur. ad faciendũ multitudinẽ scirporum. t Et inter lapides cõmorabitur. quando inter lapides crescit modo predicto. v Si absorbuerit eum de loco suo. aliquis eũ euellẽs. x Negabit eũ. s. locus suus. y Et dicet non noui te. per hoc intelligitur similitudinarie q̃ locus vnde scirpus euellitur nihil opatur ad hoc q̃ iterũ inseraf uel plãtef. cui⁹ causa subdit: z Hec est enĩ leticia vie eius. i. naturalis processus ⁊ appetitus. a Ut rursum de terra alij. s. scirpi. b Germinentur. ⁊ non ille qui euulsus est. quia ꝑm processum nature corrupta non reuertunt eadem numero. sed specie tm̃. ut habetur. ij. de generatione. ⁊ sic est de hypocrita: quia ly per multitudinẽ amicorũ fuerit virens ⁊ germinans radices ad permanendũ ⁊ cõmorandum inter lapides. i. in societate fortiũ: utpote in ciuitate forti uel regno: si tamẽ euulsus fuerit per mortẽ: societas sua dat eũ oblitioni: nec querit eius reditum sed gaudet de alijs qui ei succedunt. c Deus non proiiciet. Hic ponitur intenta conclusio ab ipso baldath. s. q̃ ꝓsperitas temporalis semper adest bonis ⁊ aduersitas malis. ⁊ hoc est q̃ dicit: Deus non ꝓiiciet. elõgando a se tẽporali prosperitate. d Simplicem. scilz corde vero ⁊ non ficto ei seruiente. e Nec porriget manũ malignis. ad dandum eis felicitatem prosperitatis temporalis. f Donec impleatur risu os tuũ. quasi dicat ipsi iob: si simpliciter ac recte deo seruieris hoc in te experieris: qz dabit tibi prosperitatem talẽ q̃ non poteris continere a risu ⁊ a iubilo p̃ nimio cordis gaudio. g Qui oderunt te induent confusione. i. circũdabuntur sicut vestimento. h Et tabernaculũ impiorum non subsistet. orientales aũt populi antiquit⁹ in tabernaculis habitabãt ⁊ ideo ꝓter tabernaculũ hic intelliguntur filijfamilie: ⁊ etiam diuitie: que omnia in tabernaculis reponebantur. q̃ aũt dicit baldath: Deus nõ ꝓiciet simplicẽ. sp̃ habet veritatem in spiritualib⁹ bonis q̃ nõ auferũt a iustis. sed i tpalib⁹ bonis nõ ẽ sp̃ vrũ: qz multj simplicib⁹ ⁊ iustis subtrahit bona tpalia reseruando eis spualia ⁊ eterna.

T rndens iob. Posita obiectione ipsi⁹ baldath. hic ꝓsiter ponit ipsius iob rnsionem. ⁊ quia baldath in opponendo dixerat: Nũquid deus supplantat iudicium ⁊c. impugnans ipsi iob q̃ cõtradiceret diuine iustitie. ideo ipse iob respondendo ostendit ꝓmo se nolle diuinã iusticiam impugnare. secundo declarat de quibus intendit cum aduersarijs disputare. ibi: Unum est. Circa primũ primo proponit intentum. secũdo probat assumptũ ibi: Qui transtulit. Circa primũ iob ta n̄ rationabiliter disputãs concedit q̃ verum est in dictis aduersariorum. dicẽs: k Vere scio q̃ ita sit. s. q̃ deus non supplantat iudicium. nec subuertit quod iustum est. sicut dixerat baldath. l Et q̃ nõ iustificetur homo compositus deo. i. cõparatus deo. quod dixerat eliphaz supra. iij. ca. sed iob illud prius omiserat. ideo hic resumpsit. Dr aũt ponit hic cõpositus pro cõparat⁹. hoc est quia in cõparatione vnũ ponit iuxta aliud. ⁊ sic est ibi quedam cõpositio. i. simul positio. cõcesso igitur ꝺ q̃ erat verũ iob ꝓponit intentũ dicẽs: m Si voluerit cõtendere cũ eo. i. si aliquis voluerit cõtendere de diuina iustitia vel insanus reputari. cui⁹ causa subdit: n Nõ poterit rndere ei vnũ p̃ mille. i. nihil poterit rationabiliter dicere. ⁊ ponit hic nnmer⁹ determinat⁹ pro indeterminato. ⁊ rationẽ hui⁹ assignat dicẽs: o Sapiens corde est ⁊ fortis roboze. iusticia enĩ dei exigit in eo sapientiã dirigentẽ ⁊ potentiã exequẽtẽ. ⁊ q̃libet enĩ finita. cũ sit idẽ q̃ diuina ẽntia. finiti aũt ad infinitũ nulla ẽ ꝓportio. ꝺ iõ null⁹ cõtra diuinã iusticiã põt cõtẽdere. iõ subdit: p Quis restitit ei. disputando p̃ sapiẽtiã uel repugnãdo p̃ fortitudinẽ. q Et pacẽ habuit. q. d. nullus. qz ly cũ aliq̃ minoris potentie uel equalis aliq̃s possit p̃ resistentiã disputando uel pugnãdo pacẽ acq̃rere. tm̃ cũ eo qui est sapiẽtie ⁊ potentie infinite nõ põt pacẽ acq̃rere nisi se ei subijciẽdo. r Qui trãstulit. Hic ꝓsiter declarat assumptũ. s. q̃ diuina sapientia ⁊ potentia excedũt omnẽ aliã in infinitũ. ⁊ p̃ hoc ostendit ꝓpositũ. secũdo cõcludit intentũ. ibi: Quãr⁹. Propositũ aũt declarat p̃ effect⁹ mirabiles. ⁊ p̃ in reb⁹ naturalib⁹. secũdo in humanis actibus. ibi: Si venerit ad me.

Circa primū primo declarat ꝓpositū in rebus naturalibus inferioribus, secundo in superioribus. ibi: Qui ꝑcipit soli. Circa primū sciendū ꝙ in inferioribus creaturis terra videt firmior et stabilior: qz est centrū mundi: et in his que sunt sup terrā mōtes vident magis stabiles. et tñ deus in terremotu ipsā terrā mouet: et montes aliqñ subuertit ꝑ suā potentiā. et hoc est quod dicitur: Qui trāstulit montes et nescierūt bi quos subuertit. i. homines habitātes iuxta illos mōtes. i quo declarat magnitudo diuine potētie que ita subito facit tantū effectū: ut boies nō possint ꝓuidere nec sibi cauere. a In furore suo. b addidit iob ꝙ deus aliqñ talia facit in vindictā peccatoꝝ ꝑm ordinē sapientie sue. b Qui cōmo. ter. de loco suo. non ꝑm se totā cū sit centrum mundi: sed ꝑm aliquas eius partes. c Et colūne eius �concutiuntur. dicunt autē colūne terre. partes eius interiores sustentantes exteriores: que concutiunt in terremotu: qz causat ex vapore incluso in viscerib⁹ terre: q̄ ꝑ motū suum concutit terre interiora. et sic exteriora mouent. d Qui ꝑcipit soli. Dic consequenter ostendit magnitudinē diuine sapientie et potentie in corporibus superioribus. dicens: Qui precipit soli et non oriat. i. pōt precipere ut non oriat. sicut enim tempore iosue fecit eū stare in medio celi: ut nō ꝓcederet ad occasū spacio vnius diei: ut habet Josue. x. ca. ita posset precipere ꝙ staret ante ortū ita ꝙ nō procederet ad ortū per aliquod tēporis spaciū. ꝑm ordinē voluntatis sue et sapientie. Potest etiā hoc exponi ꝑm cursū nature: incꝑtum tegit solem nubibus ante ortū. ita ꝙ non videt oriri ꝑm nostrū aspectū. e Et stellas claudit q̄si sub signaculo qō sit duplicit: Uno modo ꝑ ꝑsentiā maioris lucis: sicut de die nō apparent stelle: quasi sub signaculo clause. et hoc ꝓpe ꝓsentiā solis in hemisperio nostro. Alio modo de nocte quando tegunt nubiū caligine. f Qui extendit celos solus. i. dans eis tantam ꝓtitatē ꝑm ordinē sue sapientie mensuratā: cuius nō pōt homo inuestigare rōnem. s. quare celū sit tante ꝓtitatis et non maioris nec minoris. g Et gradit sup fluctus maris. subiiciendo eos ordini sue sapientie: lz videant maxime mutabiles: qz mouent ꝯtinue. b Qui facit arcturū. quedam cōstellatio est que vocat vrsa maior. et vocat arcturus quia cōtinue voluitur circa polū articū seu septentrionalem: i Et oriones. quedam cōstellatio est clara et nota que partim dicit esse in signo tauri. et partim in signo geminorum: et eius ortus sigt tempestates: ꝓpter qō dicit ꝑs. ij. li. metauroꝝ Quia orion ē indiscretus et difficilis. k Et byadas. quedā ꝓstellatio est in fronte tauri: et i ortu suo sigt pluuias. l Et interiora austri. i. polū antarticū seu australem: et stellas q̄ mouent circa ipsū: qz quātū polus articus eleuat sup terrā in hemisperio nostro et regione nostra: ꝙ ē nobis semp manifestus: tantū polus antarticus sub orizonte nostro ꝺpmit. et iō est nobis semp occultus: et ps celi, ꝙ ipsum existens. m Qui facit magna et inscrutabilia. nobis: ut patet ex ꝓdictis. n Et mirabilia quoꝝ nō est numerus. qz numerare nō possumus ea: tamē sunt cōprehensa a deo et mensurata: eo ꝙ facit ea in pondere numero et mensura: ut dr Sap. xj. o Si venerit ad me. Dic consequenter ostendit magnitudinem sapientie et potentie dei in humanis. et ꝑmo in exhibitione beneficiorum sue gratie. dicēs: Si venerit ad me. ꝑ suam gratiā. p Non videbo eū. hunc aduentū ꝓcipiēdo. q Si abierit. retrahendo suā gratiam. r Non intelligā. huiusmodi subtractionē: quia nescit homo vtrum amore vel odio dignus sit Ecclesiastes. ix. secūdo in examinatione subtili factoꝝ nostroꝝ. dicēs: s Si repente interroget. me reducendo ad cōsideratiōnē cōscientie ꝙ ꝓprie: qō facit aliqñ ꝑ flagella: aliquādo ꝑ beneficia. t Quis rñdebit ei. s. sufficienter q. d. nullus. in hoc enim respondet sufficienter homo deo. quādo secure pōt dicere se esse purū a peccato: quod nullus potest dicere. ꝑm illud ꝑb. xx. Quis potest dicere. mundū est cor meum: purus sum a peccato? v Vel quis dicere ei potest. scilicet ꝛ Cur ita facis. quasi ipsum castigando: alias corrigendo vel corripiendo: certe nullus: cum in nullo deficere possit. tertio ostenditur profunditas diuine sapientie in peccatorū punitione: quia quocūq; se vertit homo: nulla astucia nulla potentia potest dei vindictam declinare: ꝑm illud ꝑs. Quo ibo a spiritu tuo: et quo a facie tua fugiam? et hoc est quod dicitur: y Deus cuius ire nemo resistere potest. vindictam eius euadendo. z Sub quo curuātur qui portant orbem. id est angeli q̄ administrāt omnē creaturam corporalem et tamen dicūt incurvati ad dei reuerentiam: ꝑm illud ꝑs. Adorate eum omnes angeli eius. licz autem effectus predicti sint finiti: tamen declarant infinitatem sapientie et potentie diuine: quia reducuntur in deum tanq̄ in causam effectiuam simpliciter primam. et per consequens actum purum et illimitatum: quia actus non limitatur nisi per aliquā potentiam: vnde et forme magis materiales sunt magis restricte: cuiusmodi sunt forme elementares. a Quantus ergo ego sum. Hic consequenter ex predictis iob concludit suum propositum: scilicet ꝙ non intendit contra deum contendere: quia hoc esset frustratorium et insanum. et primo hoc concludit ex sui paruitate. secundo ex dei maiestate. ibi: Si fortitudo. Circa primum dicit: Quantus ergo ego sum q. d. nullius momenti. b Ut respondeam ei. qui est sapientie et potentie infinite. c Et loquar verbis meis cum eo. eius iudicia discutiendo: contingit autem aliquando ꝙ aliquis paruus homo scilicet dignitate et potestate confidēs de sua iusticia constanter loquitur coram iudice terreno: sed hoc non potest fieri coram iudice deo. et hoc est quod dicitur d Qui etiā si habuero te. nō respondebo. petendo iusticiā. e Sed meum iudicem deprecabor. petendo misericordiam et bene dicit. Si habuero quippiam iustum. sub conditione. ꝓpter incertitudinem proprie iusticie: quia Nescit homo vtrū amore vel odio dignus sit: Ecclesiastes. ix. f Et cum inuocantem me exaudierit. scilicet ad profectum. g Non credo ꝙ audierit vocē meā. quia videlz non exaudiuit me ad votum. contingit enim ꝙ aliquis exaudiatur aliquādo ad profectum suum: non tamen ad votum: sicut febricitans cum petit potum a medico qui negat: exaudit enim ille eum ad profectum suum scilicet ad sanitatem procurandam: non tamen ad votum suum. et eodē modo hominem petentem liberari a flagellis presentis vite deus aliquando non exaudit ad votum: exaudit tamen ad profectum ordinās huiusmodi flagella ad meritum vite eterne. et quia homo flagellatus hoc non videt. ideo exauditus non credit se exauditum. ideo sequitur: b In turbine enim conteret me. i. in obscuritate qz nescio cām sue dispositiōis aduertere. i Et multiplicabit vulnera mea etiam sine cā. s. nota mihi: q̄uis sit nota sibi. vnde subdit: k Nō cōcedit respirare spiritū meū. si enī bō sciret afflictionem suā ordinari ad bonū suū simpliciter: lz affligeret carne. quiesceret tamen mente: sicut scimus ꝓcisionem membri sui putridi valere ad conseruationē corporis. lz affligeret carne. ꝙescet tamē mente illā ꝓcisionē acceptando. homo aūt a deo flagellatus in presenti. non potest certitudinaliter scire ꝙ hoc sibi cedat ad meritū vite beate: nisi sibi fuerit a deo reuelatū. et iō dicit: Nō ꝓcedit respirare spiritū meū.

nescierunt bi quos subuertit in furore suo. Qui cōmouet terram de loco suo: et colūne eius concutiunt. Qui precipit soli: et non oritur: et stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit celos solus: et gradit super fluctus maris. Qui facit arcturum et orionas et byadas: et interiora austri. Qui facit magna et inscrutabilia: et mirabilia quoꝝ nō est numerus. Si venerit ad me: non videbo eū. Si abierit: nō intelligā: Si repente interroget: qs respondebit ei? Vel quis dicere ei potest: cur ita facis? Deus cuius ire nemo resistere potest: et sub quo curuant qui portāt orbem. Quantus ergo sum ego ut respondeam ei: et loquar verbis meis cum eo? Qui etiam si habuero quippiam iustū: non respondebo: sed meum iudicem deprecabor. Et cum inuocantem me exaudierit: non credo ꝙ audierit vocē meā. Jn turbine enim conteret me: et multiplicabit vulnera mea etiā sine causa. Nō ꝓcedit respirare spiritū meū:

a Et implet me amaritudinib⁹.carnis ⁊ mentis.Pōt etiā dici q̄ ꝺ cōcludit q̄si quoddā incōueniēs cōtra amicos iob: q̄ presentē afflictionē negabāt ordinari ad cōsolationē in alia vita futura. b Si fortitudo.Hic consequenter ostendit iob se nolle cōtendere cū deo rōne sue maiestatis.qñ enim iudex terrenus est parue fortitudinis ita q̄ nō pōt coercere peccantē:secure contendit ꝫ iudicē. ꝺ hoc nō pōt dici de deo:cui⁹ fortitudo est infinita.iō dicit Si fortitudo queritur.in iudice c Robustissimus ē. ad coercendū quēcūq;.secūdo audet alios cōtendere ꝫ iudicē.qñ pōt manifeste ostēdere suā iusticiā p testimoniū alioꝝ uel per seipsum.Primū est impossibile respectu dei:q̄ sol⁹ cognoscit occulta cordiū hominū.⁊ iō null⁹ de bonitate primi pōt ferre testimoniū ꝫ iniam dei.⁊ hoc est qđ dicitur:

⁊ implet me amaritudinibus. Si ᵇfortitudo queritur:robustissimus ᶜest.Si ᵈequitas iudicij:nemo ᵉaudet p me testimonium dicere. Si ᶠiustificare me voluero:os ᵍmeum cōdemnabit me. Si ʰinnocentē ostēdero:prauum me comprobabit. Etiā ⁱsi simplex fuero:hocipsū ᵏignorabit anima mea:⁊ˡ tedebit me vite mee.Unū ᵐ ē quod locutus sum:⁊ innocentem ⁿ ⁊ impium ipse consumit. Si ᵒflagellat:occidat semel:⁊ᵖ nō de penis innocētū rideat. Terra ᑫ data est in manus impij:vultū ʳ iudicū eius operit.Qᵒ ˢ si non ille est:quis ᵗergo ē: Dies ᵘ mei velociores ˣ fuerunt cursore:fugerunt ⁊ non viderunt bonū. Pertransierūt ʸ quasi naues poma portantes:sicut aquila volans ad escam.Cum ᶻdixero nequaq̄ ita loquar:cōmuto ᵃ faciem meam:⁊ dolore torqueor. ᵇVerebar ᶜ omnia opera mea: sciens ᵈ q̄ non parceres delinquenti.Si ᵉautem ⁊ sic impius sum:quare ᶠfrustra laborauī? Si ᵍ lotus fuero q̄si aq̄s nitis: ⁊ʰ fulserint velut mūdissime manus mee:tamē ⁱ sordibus intinges me:⁊ᵏ abominabūt ˡ me vestimēta mea.Neq̄ ᵐ enī viro q̄ sicut mei ē rñdebo:nec ⁿᵐ q̄ mecū ī iudicio ex eq̄ possit audiri.Nō ⁿ est qui vtrū q̄q̄ valeat arguere: ⁊ᵒ ponere manū suā ī ambob⁹.

v Si equitas iudicij.supple querit⁹ in iudice ad ostendendū alicui⁹ innocētiā. e Nemo audet p me testimoniū dicere. cora deo cū ignoret secreta cōscientie mee soli deo nota.similit secūdū est impossibile.iō subdit: f Si iustificare me voluero.p testimoniū meū cōtra dei iudiciū: g Os meum cōdemnabit me.s.de blasphemia cōtra ipsū. h Si innocētem ostendero prauū me cōprobabit.peccatū meū non solum alijs sed etiā mihi occultū reuelando.ꝓm illud ꝓs.Delicta q̄s intelligit. i Etiā si simplex fuero.i.sine plica dolositatis ⁊ falsitatis. k Hocipsū ignorabit aīa mea. ꝓpter varietatē motionū ⁊ afflictionū:alias affectionū aīe:q̄ sicut dictū ē: nescit homo vtrū odio uel amore dignus sit. l Et tedebit me vite mee.ex ꝺ eni q̄ homo nō pōt esse securus de statu suo in vita presenti:cōsurgit quodāmodo tediū viuendi. m Unū est de.Postq̄ iob ostendit se nolle cū deo cōtendere:hic ꝓpter ostendit de quo intendit cū suis aduersarijs disputare. ⁊ primo.pbat ꝓpositū per rationē.secūdo p exemplū.ibi: Dies mei.illud aūt qđ intendit oīndere est q̄ flagella bu⁹ vite non solū infligunt boi a deo ꝓpter pctū:qđ fuit principale ꝓpositū.⁊ ꝺ est qđ dicit:Unū est qđ locutus sum.⁊ volo sustinere n Innocentē ⁊ impiū ipse consumit.i.morte affliget: ut ꝑz ad sensū. Cū igit mors sit quedā pena imo maxima in pñti vita.⁊ hec indifferenē inferat iustis ⁊ innocentib⁹: videt se qui q̄ innocens a deo punit in pñti. sed qz statim pōt ad ꝺ dici q̄ nullus est innocēs a peccato originali: ꝓpter qđ est debitor mortis: iō p ꝺ innocēs nō punit.ꝓpter ꝺ arguit vltra: o Si flagellat occidat semel.q.d.ex ꝺ patet q̄ deus deberet innocentē tm semel affligere.s.in morte:⁊ nō in vita. cuius cōtrariū videm⁹ in multis innocentibus a deo afflictis in presenti vita quasi deberet eos penis ꝓpter se.⁊ ꝺ est qđ dicit p Et nō de penis innocentū rideat. homo enim solet ridere de bis q̄ placēt ꝓpter se.sed qz ꝺ est impossibile q̄ deꝰ deberet p se in penis innocentū. iō oportet dare aliā cām istarū penaꝝ iō subdit: q Terra data ē in manꝰ impij.q.d. iob si tu dicas rñdēdo q̄ ipse satban ē cā: qz ꝺz ptātem in terra.⁊ sic inducit potētes bu⁹ mūdi ad affligendū innocentes inique.vñ subdit: r Vultū iudicū eius operit.i.intellectū iudicū terre operit muneribꝰ.fauore ⁊ alijs huiusmodi.ne videāt equitatē innocentes cōdēnando ⁊ affligendo. Hāc respōsionē destruit iob: qz satban nihil pōt nisi ꝑmissus a deo.⁊ iō istas penas innocentū oportet reducere in aliā cām.s.in deū ꝑmittentē ⁊ in ꝑmissionis cām.⁊ ꝺ ē qđ dr: s Qz si nō ille est.s.satban cā ꝓma dictaꝝ penaꝝ. t Quis ꝑ ē q.d.ipse deꝰ ꝑmittes.s. talē afflictionē ad bonū innocētū in alia vita:qđ aduersarij iob negabāt. v Dies mei.Hic declarat ꝓpositū p exemplū sui: ostendēs se cē punitū a deo nō ꝓp peccato ꝑcedēte.⁊ 2°. inq̄rit cām punitiōis sue.x.ca.Circa ꝑmū ostēdit ꝑ se innocentē punitū.2°. remouet dicti sui falsū intellectū ibi:Si lotꝰ fuero. Circa ꝑmū ꝑmittit afflictionē suā dicēs: Dies mei.s.prosperitatis mee. x Velo.fue.cursore. qui absq̄ statiōe tēdit ad terminū ⁊ ꝺ oñdit iob q̄ ꝓsperitas sua tpalis nō habuerit aliquā fictionē: ꝺ trāsijt statim ad miseriā. iō subdit: y Fugerunt ⁊ nō vi.bonū.s.stabile. ꝺ ꝺ ē valde miserabile qñ bō ī miseria posit⁹ recolit tēpus suum ꝓsperū sic cito trāsisse.⁊ ad idē exꝑmēdū ponit aliud exemplū de naui velociter trāseunte ad portū.⁊ de aq̄la famelica volāte ad cibū dicēs z Pertransierūt q̄si naues portantes. q̄rū naute festināt nō solū ꝓpter desiderium portus: ꝺ etiam ne poma ꝓpe mozā in mari putrefiāt. a Cū dix.neq̄.ita loquar. cōqrendo de mea afflictione ⁊ miseria. b Cōmuto fa.meā ⁊ do.torqueor.i.augeꝰ dolor me⁹ interior.⁊ p osequēs ī facie cōmutor.dolor enī celatus in corde intendit.q̄si intus violenter retent⁹ ⁊ inclusus: ꝺ q̄si aperit exterius p fletū.s.seu q̄rulatione minuit q̄si p quādā euaporationē. Posita afflictione sua declarat innocentiā suā dicēs: c Verebar oīa opa mea.ne esset ibi aliq̄d iniustū.modus enī bois diligentē suā innocentiā custodientis est semp timere ne aliq̄d iniustū faciat. d Sciēs q̄ nō parceres delinquēti.qz ad deū non ptinet dimittere de decus culpe sine decore iusticie. e Si aūt sic impius sū.ut meruerim tātū flagellū. f Quare frustra laborauī.ad custodiendū innocentiā tā diligenē.q.d.ꝺ nō ē verissime.⁊ sic cōcludit q̄ sua flagellatio nō fuerit ꝓpter peccato ꝑcedente: sed ꝓpter alia cā.s. ad exercitiū sue patientie ꝓ merito vite future: qđ intendit iob ꝫ aduersarios cōcludere: ut dictū fuit a ꝓncipio. g Si lotꝰ fuero.Hic cōsequenē iob remouet falsū intellectū sui dicti.q̄ hoc enim q̄ dixit se innocentē a deo punitū. posset ab aliq̄ intelligi q̄ diceret se iustū i cōparatione ad deū:cui⁹ ꝫ rii asserit in ꝓncipio hui⁹ capituli:⁊ iō ostendit q̄ null⁹ q̄tumcūq; iustus cōparatus deo pōt dici ꝓprie pur⁹ a pctō: pallidū eni cōparatū ad albū dr nigrū.⁊ ipfectū ad pfectū dr defectiuū.⁊ ꝺ mō ois creatura q̄tūcūq; lucida dicit tenebrosa cōparata ad deū.⁊ eodē mō humana innocētia cōparata ad puritatē diuinā dicit immunditia: ꝓm illud Isa.lxiiij. Uniuerse iusticie nostre quasi pannus menstruate.⁊ ꝺ est qđ dicit:Si lotus fuero.a peccato cōmisso p penitentiā. b Et fulserint velut mundissime manus mee.seruando innocentiam ī Tamen sordibus intinges me.id est videbor sordidus iuxta te. k Et abominabuntur me vestimenta mea.id est opera.quia immunditia operum procedit ab immunditia operantis.q̄ autem per vestimenta designentur opera exteriora.patet Matth.vij. Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium ⁊c. Consequenter subdit causam quare homo comparatus deo videatur sordidus ⁊ iniustus dicens: l Neq̄ enim viro qui similis mei est respondebo.scilicet in tali comparatione.vir enim iuxta virum potest apparere iustus:sed non iuxta deum: cuius iusticia excedit in infinitum.⁊ sic intelligitur quod subditur: m Nec qui mecum in iudicio ex equo possit audiri.quia deus a nullo pōt iudicari.iō subdit: n Non est qui vtrūq̄ valeat arguere.quia deus a nullo pōt argui. o Et ponere manū suā in ambobus.i.coercere sua potestate me ⁊ deū:qz deus a nullo pōt coerceri. p ista oia insinuat iob infinitatem quo ad iusticiam diuine excellentie: ratione cuius

homo ꝯtumeliꝯ iustus non potest dici purus: nec per consequens potest cū diuinis iudicijs contendere. vnde subdit: a Auferat a me virgam suā ⁊ pauor eius non me terreat. loquar ⁊c. quasi dicat. ista duo, s. terror diuine vindicte ⁊ pauor ne inferat irreuerentia diuine excellentie vehent homini silentium imponere: ne audeat cū eius iudicijs cōtendere. Totus enim liber iste rhetoricus est: cui⁹ modus est eandē sniam modis pluribus explicare. ⁊ maxime quando homo loquit in persona volētis qui cōceptus solet exprimere plurib⁹ modis. aliquādo interrogatiue: aliquando optatiue: ⁊ aliquādo assertiue: ⁊ alijs modis pluribus: ut patet in ꝓcessu huius libri.

b Lab. x.

Edet anima mea vite mee. Postq̄ iob declarauit se innocentē punitū fuisse: hic cōsequenter inquirit causam punitionis sue: quā maxime solent afflicti querere. Et primo ponit suam inquisitionem. secundo infert contra aduersarios vnā ꝯclusionē ibi: Quare de vulua. Prima in duas. quia p̄mo inquirit causam sue punitionis ex suppositiōe sue innocentie. secundo absq; tali suppositione. secunda ibi: Si peccaui. Prima in duas ꝑm duplicē causam quā remouet a deo. secunda ibi: Nunquid oculi. Prima causa punitionis innocentis ē malicia in puniente: qñ calūniat innocentē p̄ suā maliciā uel oppримit p̄ violentiā. ⁊ hoc nullo modo p̄t esse in deo. sic igit̄ ista sniam reducit iob primo lamentando afflictionē suā dicens: Edet animā meā vite mee. quia licz viuere ꝑm se sit delectabile: subiectum tñ multis angustijs efficit tediosū. sicut erat in iob. c Dimittā aduersū me eloquiū meum. tunc enim videt homo loqui contra se qñ loquitur de abbreuiatione vite sue. d Dicam deo noli me condemnare. ex hoc patet q̄ iob non loquebat ex desperatione: sed magis ex suppositione aduersarioꝝ suoꝝ futuram vitam negantium: ad quod sequitur breuiatio vite iob optanda: ut sic terminaret sua pena: ut frequenter dictum est supra. e Indica mihi cur me ita iudices. ostendendo mihi causam quare sic grauiter me punis innocentem. f Nunq̄d bonū tibi videt si calūnieris me. p̄ astuciam. g Et oppримas me. p̄ violentiā. h Opus manuū tuarū. i. cum sim creatura tua. i Et cōsiliū impioꝝ adiuues. quoꝝ studium vertitur ad depressionē innocentiū. ista proposuit iob interrogatiue q. d. ista nullo modo possunt in deo esse. ⁊ sic excludit a deo prima causa punitionis sue: que est malicia punientis. k Nunquid oculi. Hic remouet secunda causa que est ignorantia veritatis: sicut iudex aliquando punit innocentem etiam ꝑm ordinem iusticie: utpote quando suspectus est de crimine licz falso. ⁊ sic per tormenta seu questiones punit innocentē: ut per hec extorqueat veritatē. ista autē causa puniendi innocentē non potest esse in deo: cui nihil p̄t esse occultum. Sic igitur procedit iob primo quasi inquirendo vtrum propter talem ignorantiā puniatur a deo. ⁊ secundo ostendit q̄ non. ibi: Manus tue. Circa primum dicit loquens deo: Nunquid oculi carnei tibi sunt. ita q̄ accipias cognitionem intelligibilem a sensibus: inter quos in hoc principalior est visus: quia plures differentias rerum nobis demonstrat: ut habetur. j. metaph̄. l Nunquid sicut dies hominis dies tui ⁊c. ita q̄ per processum temporis augeatur in te cognitio veritatis sicut accipit cognitio in hominibus. ⁊ propter talem modum cognoscendi: aliqua veritas te lateat. m Vt queras iniquitatē meā ⁊ peccatū meum scruteris. per tormenta mihi inflicta: sicut iudices humani inquirunt de ignotis. n Et scias quia nihil impium feci. per talem diſquisitionē: sicut iudices terreni per hoc cognoscūt questionati innocentiam. o Cum sit nemo qui de manu tua possit eruere. illū quem tu volueris predicto modo questionare. p Manus tue. Hic consequenter ostendit iob talia non habere locum in deo: cum cognoscat hominem perfectissime intus ⁊ extra. ⁊ hoc est q̄ dicit: Manus tue i. potentia operatiua tua. q Fecerunt me ꝯtū ad animam que fit a deo ꝑ creationem r Et plasmauerunt me totum in circuitu. ꝯtum ad corpus quo anima circundatur sicut vestimēto quodā modo. s Et sic repente precipitas me? ꝓ flagella. q̄si dicat. mirabile est q̄ cum tanta diligentia feceris me: ⁊ statim ꝓ flagella velis me destruere. hoc interponit cōtra errorem amicorum iob: qui post mortem negabant animam remanere quasi sequēs ad dictum eorum. quod ꝓma facie inconueniens videtur. t Memento queso q̄ sicut lutum fecisti me. hoc dicitur ad alludendum ei: quod dicitur in genesi hominem formatum de limo terre Gen. j. ⁊ redigēdo in puluerem Gen. iij. v Nonne sicut lac mulsisti me. Incipit describere formationem hominis a principio seminis: quod est de superfluo alimenti de albato ad modum lactis. x Et sicut caseū me coagulasti. in formatione enim pueri semē viri in quo est vis actiua se habet ad materiam ministratā a matre in formatione corporis pueri: sicut coagulū ad lac in formatione casei. y Pelle ⁊ carnibus vestisti me. quia membra vitalia ut cor ⁊ epar ⁊ cetera operiunt carnibus ⁊ pelle quibusdā vestimentis. z Ossibus ⁊ neruis cōpegisti me. ad robur corporis. Descripta ergo corporis organicatione: procedit ad animationē dicens: a Vitam ⁊ misericordiā tribuisti mihi. deus enim infundendo animam dat vitam: ⁊ etiam virtutes in quodam seminario: inter quas in ipso iob relucebat miseratio: ꝑm q̄ ipse dicit infra. xxxj. Ab infantia mea creuit mecum miseratio. b Et visitatio tua custodiuit spiritum meum, per vite continuationem exhibendo tua beneficia. tunc enim dicitur deus hominem visitare quando dat ei beneficia spūalia ⁊ corporalia. oia aūt ista expressit iob ad ostendendū q̄ deus cognoscit pfecte oia q̄ sūt in vie ꝯtū cūq; intima. iō subdit: c Licz hec celes in corde tuo. dū aūt deus celare in corde suo ea q̄ ptinēt ad hominē. qñ nō ostendit erga eū būficia exteriora: dimittēdo eū in afflictiōe magna. d Scio tñ q̄ vniuersoꝝ memineris. ⁊ sic nō ex ignorātia ex ꝑte tua ꝓcedit q̄ me affligis. e Si peccaui ⁊c.] Hic pōtet inq̄rit iob cām afflictionis sue absq; suppositiōe sue innocētie dicēs: Si peccaui. i. dato q̄ peccauerim i iuuētute mea: f Et ad horā pe. mihi. s. statim nō puniēdo: qz iob a iuuētute nō fuit afflict⁹ a deo. g Cur ab iniq̄tate mea ⁊c] q. d. si exercisti mihi in iuuentute ⁊ fortitudine mea: videt q̄ magis deberes hoc facere in mea senectute: in q̄ nō possū sic sustinere relaxando saltē mihi culpā ex tua pietate. h Et si impius fuero ꝑ ꝓterito: i Ve mihi ē. i. sum ⁊ fui in tanta tribulatione q̄ deberet tibi ꝓ pena sufficere. k Et si iustus. supple fui ⁊ sum. l Nō le. caput. ad dendū iusticiā meā m Saturatus. i. totaliter repletus. Afflictione ⁊ miseria.

Auferat a me virgam suam: ⁊ pauor eius nō me terreat. Loquar: ⁊ non timebo eū. Neq; enim possum metuens respondere.

X

Edet animā meā vite mee: dimittā aduersū me eloquiū meū. Loquar in amaritudine aie mee: dicā deo: noli me condēnare. Indica mihi: cur me ita iudices: Nunqd bonū tibi videt si calūnieris me: ⁊ oppримas me: opus manuū tuarū: ⁊ consiliū impiorum adiuues: Nunquid oculi carnei tibi sunt: aut sicut videt homo ⁊ tu videbis: Nūquid sicut dies hominis dies tui ⁊ anni tui sicut humana sūt tempora: ut queras iniquitatē meā: ⁊ peccatū meū scruteris:

Et scias q̄ nihil impiū fecerim cū sit nemo q̄ de manu tua possit eruere. Manus tue fecerūt me: ⁊ plasmauerūt me totum in circuitu: ⁊ sic repente precipitas me: Memento queso q̄ sicut lutū feceris me: ⁊ in pulueré reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me: ⁊ sicut caseum me coagulasti: Pelle ⁊ carnibus vestisti me: ossib⁹ ⁊ neruis cōpegisti me. Vitā ⁊ misericordiam tribuisti mihi: ⁊ visitatio tua custodiuit spm meū. Licz hec celes in corde tuo: scio tñ q̄ vniuersoꝝ memineris. Si peccaui: ⁊ ad horā pepcisti mihi: cur ab iniq̄tate mea mūdū me eē nō pateris. Et si ipse fuero impius ve mihi est: ⁊ si iust⁹ nō leuabo caput saturatus afflictiōe ⁊ miseria

Et si leuauero caput . tanq̃ tibi renitens propter superbiam.
a Quasi leenam capies me. irretiendo me maioribus supplicijs. ideo subdit: b Reuersusq̃ mirabiliꝫ me crucias. q. prius me cruciasti per subtractionẽ omniũ bonorum: ⁊ nunc per psecutionẽ amicorũ meorum: quod est grauissimũ sustinere. s. psecutionẽ ab illis qui vtterẽt ferre auxiliũ. c Instauras testes tuos contra me. i. amicos meos qui videtur esse testes tui inq̃tũ per iusticiam tuã ⁊ impatientiam meam nitunt̃ me condẽnare. d Et multiplicas iram tuam. id ẽ effectum ire tue: q. nec ira nec alie passiones cadunt in deo. e Et pene militãt in me. i. tenent me ita subiectũ q̃ nullo modo possum resistere. Cõsiderandũ aũt q̃ iz sathan amicos iob excitauerit contra eum: hoc tamen hic deo attribuit. quia hoc fecit a deo p̃missus. Sciendũ etiam q̃ iob ad hoc causas punitionis innocentiũ tam diffuse quesiuit ut per illas quas remouit tanq̃ incongruas: intelligat vera causa que est exercitiũ patientie ipsorum afflictorũ ut per hoc ꝛueniant ad premiũ vite future eis a dño preparatũ. f Quare ꝛ vulua. Hic vltimo iob ex dictis aduersariorum sequi contradictionem concludit: ut enim patet ex precedentibus ipsi ponebant felicitatẽ hominis in prosperitate temporali. ex quo sequit̃ q̃ vita miserijs subiecta a quibus non apparet releuabilis. q̃lis erat vita iob: sit sibi odibilis ⁊ horrẽda. Item quia ponebant post mortem nihil remanere ꝛ homine vitam aliam omnino negantes: sequit̃ q̃ mors sit priuatio omnium bonorum simpliciter. ⁊ per consequens sũme horrenda. ⁊ sic vita ei opposita appetenda etiã in statu misero: in quo non priuat̃ omne bonum. ⁊ sic sequunt̃ contradictoria ad dicta ipsorum. huius autem contradictionis iob primo reducit primam partem dicẽs: Quare ꝛ vulua eduxisti me. i. fecisti me nasci. subdit causam dicens: g Qui vtinam consumptus essem. i. mortuus ante nativitatẽ. h Ne oculus me videret. in vita tam misera existẽtẽ. i Fuissem q̃si non essem. i. ita parum participassem ꝛ esse q̃ quasi nihil eẽt cõputandũ. Consequenẽ ponit aliam partẽ contradictionis dicens: k Nunq̃d nõ paucitas dierũ meor̃ finiet̃ breui? q. d. sic: pre nimia afflictione ⁊ senectute. l Dimitte ergo me ut plan. pau. dolo. meũ. in vita presenti: quia adhuc mors videt̃ horribilior. iõ sequit̃. m Anteq̃ vadã. per mortem. n Et non reuertar. per resurrectionem ꝑm aduersariorum errorẽ: q̃ negabãt aliã vitã. o Ad terrã tenebrosam. i. sepeliar in terra que ꝛ natura sua est opaca. p Et opertam mortis caligine. quia viuentes q̃tumcũq̃ misere fruunt̃ luce que est sup terrã: sed p mortẽ ⁊ sepulturã ea priuant̃. q Terrã miserie ⁊ tenebrarũ. q. per mortẽ ⁊ sepulturã tollitur omnis delectatio sensibilis ⁊ cognitio itellectualis ꝑm dicta amicor̃ iob. r Vbi vmbra mortis. quia ꝑm eos nihil põt ibi imaginari nisi horridũ. s Et nullus ordo. q̃diu enĩ homines sunt in vita presenti. sunt in aliquo ordine instituti: quia sunt diuersi status hominum: ⁊ in quolibet statu sunt gradus varij: sed post mortem non remanet aliqua talis distinctio maxime ꝑm amicos iob: ut patet ex predictis. t Sed sempiternus horror inhabitans. quasi diceret. nihil potest ibi imaginari nisi horridum. ⁊ ad semper: q. amici iob reputabant resurrectionẽ impossibilem: nec aliquid ipsius hominis remanere post mortem: quare talis horror esset omnino imutabilis ⁊ pꝛpetuus. v Cap. xj.

Et propter superbiã quasi a leenã capies me: reuersusq̃ b mirabiliter me crucias. Instauras c testes tuos contra me: ⁊ d multiplicas iram tuã aduersum me: ⁊ e pene militant in me. Quare ꝛ vulua eduxisti me? Quis f vtinã consũptus essem ne g oculus me videret. Fuissem h quasi non essem ꝛ vtero translatus ad tumulum. Nunq̃d i nõ paucitas dierũ meorũ finiet̃ breui? Dimitte k ergo me ut plangam paululũ dolorem meũ anteq̃ l vadã ⁊ m non reuertar ad n terrã tenebrosam: ⁊ o opertã mortis caligine: terram p miserie ⁊ tenebrarum: vbi q vmbra mortis ⁊ r nullus ordo: sed s sempiternus horror inhabitãs. xi

Respondens autem sophar naamathites dixit: Nunquid a q̃ multa loquitur non b audiet: aut c vir verbosus iustificabit̃? Tibi d soli tacebunt homines: ⁊ e cum ceteros irriseris a f nullo confutaberis? Dixisti g enim: Purus est sermo meus: ⁊ mũdus sum in cõspectu tuo. Vtinam h deus loqueretur tecum: ⁊ aperiret labia sua tibi: ut ostenderet tibi secreta sapientie: ⁊ q̃ multiplex esset lex eius: ⁊ i scires q̃ k multo minora exigaris ab eo q̃ meretur iniquitas tua. Forsitan l vestigia dei comprehendes:

Respondens autem sophar naamathites. Hic ponit obiectio ipsius sophar contra ipsum iob. ⁊ secundo ponitur ipsi⁹ iob respõsio. sequẽti capitulo. Circa primũ sophar primo arguit iob ꝛ stulti loquio. ⁊ secundo nititur eum ostendere iuste punitum ⁊ citra condignũ p̃ peccato suo. ibi: Vtinam. tertio admonet eum ꝛ remedio. ibi: Si iniquitatem. Circa primum dicitur: a Nũquid qui multa loquit̃. reputabat enĩ iob ex impetu passionis superflua ⁊ irrationabilia loqui. b Non audiet. q. d. tu es ita loquax q̃ semp vis loq̃ ⁊ nihil audire. ⁊ cãm hui⁹ loquacitatis subiungit: c Aut vir verbosus iustificabitur? q. d. q̃ loquacitatem vis falso pretendere iusticiã tuam sicut in disputationibus litigiosi ⁊ loquaces volunt obtinere clamorib⁹. d Tibi soli tacebunt homines. quasi diceret. non est rõnabile: cũ non sis tante auctoritatis nec sapientie. e Et cũ ceteros irriseris. quia supra dixerat: Quare ꝛtraristis sermonibus veritatis ꝛc. f A nullo confutaberis. quasi diceret. immo ego ostendam stulticiam tuam. g Dixisti enim purus est sermo meus. hoc accepit ex hoc quod supra vj⁹ capitulo dixerat iob: Et non inuenietis in lingua mea iniquitatem ꝛc. h Vtinã. Hic arguit iob propter peccata sua punitum. ⁊ per consequens coram deo imundum. Ad cuius intellectum sciendum q̃ peccatum est transgressio legis diuine: ⁊ celestium inobedientia mandatorũ ut dicit Augustinus. Lex autẽ diuina differt a lege humana: quia lex humana est tm̃ vniuersalis. applicatio autem in factis particularibus cõmittitur iudicibus in his que sunt inter hominem ⁊ proximum: ⁊ alijs hominibus in his que sunt ad seipsum. ⁊ hoc est: q. legislator non potuit considerare omnes particulares casus ⁊ circũstantias: deus autem certitudinaliter considerat omnia opera humana: etiam q̃tum ad minima. ⁊ ideo lex eius prout est in mente ipsius se extendit ad omnia etiam particularia. ⁊ inde est q̃ in legibus humanis aliquis aliquando peccat in causa particulari: ⁊ tamen non facit contra legem humanam. vniuersalia enim non se extendunt ad illud particulare: sed peccans qualitercumq̃ facit contra legem diuinam: prout accipitur modo predicto. verũ tamen quia homo non habet cognitionem huius legis in omnibus particularibus. frequenter contingit q̃ facit contra legem diuinam: ⁊ non aduertit. ⁊ ex hoc concludit sophar q̃ nullus potest se secure iustificare: ꝑm q̃ dicit apostolus. j. Corinthiorũ iiij. Nihil mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum. In hac autem deductione sic procedit sophar: quia primo ostendit profunditatem diuine sapientie: ⁊ multiplicitatem sue legis ad omnia se extendentis: propter quod est ab homine incomprehensibilis. Secundo ostendit q̃ deus facta hominum vsq̃ ad minima considerat: ⁊ sic iuste condemnat: q̃uis homini condemnato non videatur. secundũ prosequit̃ ibi: Ipse enim. Circa primũ dicit sophar. Vtinã deus loquerẽt tecũ ⁊ aperiret labia sua tibi. secreta sua reuelando. f Et q̃ multiplex esset lex eius. ad omnia q̃tumcumq̃ minima se extendendo. g Et intelligeres. per istam reuelationem. h Q̃ multo minora exigaris ab eo. id est minus puniaris debito. i Forsitan vestigia dei comprehendes. hoc dicit negatiue. vestigia autem dei sunt creature ex quarũ conditionib⁹ inuestigant̃ conditiones creatoris: ⁊ iste creature nõ possunt ad plenum cõprehendi ab homine. ꝑm illud Ecclesiastes. j.

Cuncte tres difficiles: nec pōt eas homo explicare sermone, sicut patet ꝛe modico folio arboris ꝛe quo non possunt ad plenū inuestigari omnes ꝓprietates: ut quare sit tante ēptitatis: uel talis figure: aut virtutis. ⁊ dato q̄ possent totaliter cōprehendi ab homine tamen per hoc non cognosceret creatorē pfecte: quia nullus effectus ꝛei nec etiam omnes simul adequant virtutem ꝛei infinitam. ⁊ ideo subdit: a Et vsq̄ ad perfectū omnipotentē reperies? Excelsior celo est Et quid facies? Profundior inferno: ⁊ unde cognosces? Longior terra mensura eius: ⁊ latior mari. Si subuerterit oia uel in unum coartauerit: quis cōtradicet ei: uel ꝙs dicere ei potest curita facis? Ipse enim nouit hominū vanitatem: ⁊ videns iniq̄tatē nōne cōsiderat? Vir vanus in superbiam erigit: ⁊ tanq̄ pullū onagri se liberum natū putat. Tu autē firmasti cor tuū: ⁊ expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem que est in manu tua abstuleris a te: ⁊ nō manserit in tabernaculo tuo iniusticia: tūc leuare poteris faciē tuā absq̄ macula ⁊ vsq̄ ad perfectū omnipotentem reperies? Excelsior celo est Et quid facies? Profundior inferno: ⁊ unde cognosces? Longior terra mensura eius: ⁊ latior mari. Si subuerterit oia uel in unum coartauerit: quis cōtradicet ei: uel ꝙs dicere ei potest curita facis? Ipse enim nouit hominū vanitatem: ⁊ videns iniq̄tatē nōne cōsiderat? Vir vanus in superbiam erigit: ⁊ tanq̄ pullū onagri se liberum natū putat. Tu autē firmasti cor tuū: ⁊ expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem que est in manu tua abstuleris a te: ⁊ nō manserit in tabernaculo tuo iniusticia: tūc leuare poteris faciē tuā absq̄ macula ⁊ eris stabilis: ⁊ non timebis. Miserie quoq̄ obliuisceris: ⁊ quasi aquarū que ꝓterierūt nō recordaberis: ⁊ quasi meridianus fulgor cōsurget tibi ad ꝛesperam. Et cum te consumptū putaueris orieris ut lucifer: ⁊ habebis fiduciā ꝓpositā tibi spe: ⁊ ꝛefossus securus dormies Requiesces: ⁊ non erit qui te exterreat. Et ꝛeplacabunt faciē tuā plurimi. Oculi aūt impioꝝ deficient: ⁊ effugiū peribit ab eis: ⁊ spes illoꝝ abominatio aie.

Respōdēs aūt iob XII dixit: Ergo vos estis soli boies: ⁊ vobiscū morietur sapiētia? Et mihi ē cor sicut ⁊ vobis: nec inferior vri sū. Quis enī hꝫ q̄ nostis ignorat?

a vsq̄ ad perfectū omnipotentem reperies? Excelsior celo est Et quid facies? Profundior inferno: ⁊ unde cognosces? Longior terra mensura eius: ⁊ latior mari. Si subuerterit oia uel in unum coartauerit: quis cōtradicet ei: uel ꝙs dicere ei potest curita facis? Ipse enim nouit hominū vanitatem: ⁊ videns iniq̄tatē nōne cōsiderat? Vir vanus in superbiam erigit: ⁊ tanq̄ pullū onagri se liberum natū putat. Tu autē firmasti cor tuū: ⁊ expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem que est in manu tua abstuleris a te: ⁊ nō manserit in tabernaculo tuo iniusticia: tūc leuare poteris faciē tuā absq̄ macula

creata sub una forma corporeitatis indeterminata ad aliquam speciem ꝛeterminatā e Quis contradicet ei? q. d. nullus. f Uel quis dicere ei potest cur ita facis. corrigendo facta eius. g Ipse enim nouit. Hic consequenter ostendit q̄ deus usq̄ ad minima cognoscit hominū peccata. etiam eis incognita. ⁊ sic iuste punit. ⁊ hꝫ est quod dicit: Ipse enim nouit hominum vanitatem. per quam auertuntur a stabilitate virtutis. h Et videns iniquitatē nōne considerat. puniendo. quasi diceret sic. dicit enim iudex non considerare malefacta. quando non punit. ⁊ aduertere seu considerare quando punit. i Vir vanus. qui declinat a stabilitate virtutis. k In superbiam erigit. quia hꝫ primo peccat per ignorantiam seu passionem: tamen ex consuetudine peccandi peruenit ad hoc q̄ peccat per certā scientiam ⁊ malicia: que est manifesta superbia cōtra deum. l Et tanq̄ pullū onagri se liberum natū putat. a iugo ⁊ onere legis diuine. Onager enim est asinus siluestris qui nascitur in campo: ⁊ sic non nascitur operibus alias oneribus portandis. ille autem qui nascitur in domo patrisfamilias ad hoc nascitur ut eius operibus applicetur. Et quod dixerat. ad iob applicat dicens: m Tu autem firmasti cor tuum. in malicia perseuerando ⁊ eam defendendo. n Et expandisti ad deū manus tuas. q. d. hoc est frustra: quia efficaciam orationis impedit malitia tua. o Si iniquitatem. Hic consequenter admonet iob de remedio. secundo rūdet cuidā eius dicto. ibi: Et habebis. Remediū ostendit dicēs: Si iniquitatem que in manu tua est abstuleris. te perfecte ⁊ graciter corrigendo. p Et non manserit in tabernaculo tuo. i. in familia tua quā. debes regere: q Iniusticia. que tibi esset imputanda pro defectu tui regiminis. r Tunc leuare poteris faciē tuam. ipsum deprecando. s Absq̄ macula. i. amoto impedimento efficacie orationis tue. t Et eris stabilis. in prosperitate presentis vite: deo hoc faciente. v Et non timebis. a superuenientib⁹ malis. x Miserie quoq̄. in qua nunc es. y Obliuisceris. propter abundantiam prosperitatis superuenientis. per talem modum loquitur saluator Iobis. xvj. Mulier cum parit tristiciā habet. cum autem peperit puerum iam non meminit pressure propter gaudium. z Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad ꝛesperam. hoc dicit contra illud quod iob supra dixerat: quasi nihil reputans prosperitatem temporalem sibi de cetero affuturam: eo q̄ esset senex ⁊ prope mortem. quasi diceret. licet fueris in ꝛespera senectutis: tamē tanta. prosperitas aduenient tibi q̄ reputabis te esse in meridie. i. in potissimo statu vite tue. ideo sequit: a Et cū te cōsumptum putaueris. per afflictionē ⁊ senectutē. b Orieris ut lucifer. per prosperitatis abundantiam. q. d. quod tibi de prosperitate subtrahet ex breuitate temporis: supplebit ex intensione ⁊ superabundantia prosperitatis. c Et habebis ⁊c. Hic respōdet dicto iob quo supra dixerat nullum bonum sibi remanere post mortē ꝑm amicorū suorū errorem. ostendēs q̄ imo. s. memoria bona remaneat inē homines ⁊ veneratio. ⁊ hoc est quod dicit: Et habebis fiduciam. de futuro bono post mortē d Propositā tibi spe. ex certa expectatione illi⁹ boni. ⁊ quid sit illud bonū subdit: e Et ꝛefossus. i. sepult⁹ ⁊ tumulatus. f Securus dormies quia nullus murmurabit aut detrahet de tua vita ꝓterita. g Requiesces ⁊ non erit q̄ te exterreat. q⁹ nullus audebit sepulturā tuā frāgere seu violare uel imaginē te representātē. sicut fiebat antiq̄tus valentib⁹ personis: ut post mortē venerarent in imaginib⁹ suis ⁊ ꝓter talē gloriā post mortē habendā multi gentiles exposuerūt se ꝓ republica morti ⁊ periculis. iō subdit: h Et deprecabunt faciē tuā plurimi. te in sepultura uel imagine tua venerando. Consequenter ostendit cōtrariū euenire malis hominib⁹ in sua malicia ꝓmanētib⁹ dicēs: i Oculi aūt impiorū deficient. q. nō obtinebūt bonū quod assequi intēdebāt. k Et effugiū peribit ab eis. q. nō poterunt liberari de malo eis superueniente. l Et spes illoꝝ abominatio anime. q. post mortē non habebūt bonorē quē sperabant: sed omnes abominabunt vitā eorū ꝓteritā. sepulturā ⁊ memoriā. Or aūt aliquando uocaui disputantes cōtra iob eius amicos: aliquādo aduersarios. nulla est repugnantia: q. sicut dictum fuit s. ij. ca. Uenerūt ad ipsū ut amici ad eū cōsolādū: sed ꝓ procuratione sathan uersi sūt ut inimici ad increpādū. m Cap. xij

Respōdēs aūt. Hic ꝓsequit post obiectionē sophar ꝓmē ipsi⁹ iob rūsio. Circa quā sciendū q⁹ sophar ⁊ socij eius ad duo tendebāt: ut ꝑs ex dictis. Primū est. dicere aliqua magnifica de dei potētia ⁊ sapiētia ⁊ huiusmodi: ut ꝑ hoc viderent ipso iob sapientiores ⁊ sentētie eorū ꝓtra iob ueriores. Secundū est. ex dictis de deo aliqua falsa ꝓcludere contra iob: ꝓpter q̄ sanctus iob i sua rūsione ꝓmo remouet ꝓmū. 2⁹ secundū. ca. sequēti. Circa primū ꝓmo oūdit iob q⁹ ea q̄ dixerāt de deo nō erāt sibi ignota. 2⁹ q⁹ etiā aliis hoib⁹ erāt uel ꝓterāt eē coiter nota: ⁊ ꝑ hoc excludit ab eis excellētia respectu alioꝝ ⁊ cōsutat eorū iactātia. secūda. ibi: Verumtamen inē roga. Circa primū dicit iob ex dictis eorū iactatoriis ꝓcludēdo n Ergo vos estis soli boies. q. homo differt ab aialib⁹ bruti ꝑ intellectū. ⁊ iō ex hoc ꝓtēdit: vos tm̄ habere intellectū de diuinis: videt q⁹ alios boies q̄si bruta aialia reputet. ⁊ ꝑ ꝓns o Vobiscū morietur sapiētia. si tm̄ est in vobis. sed hoc est falsū vm̄ subdit: p Et mihi ē cor sicut ⁊ vobis. i. intellect⁹ qui ꝑ cor i sacra scriptura ꝛesignat. ꝑm illud ꝑs. xxxvj. Lex dei ei⁹ in corde ipsi⁹. q Nec inferior vri sū. i noticia uel scia diuinorū de q̄ vos iactatis. ⁊ ne hoc dictū imputet iactantia ipsi⁹ iob subdit: r Quis enī hec q̄ nostis ignorat? q. d. nō ē ꝓsumptuosum q⁹ dico me scire illa q̄ possūt ab aliis coiter sciri. ⁊ iō q⁹ mihi ꝓponitis hoc ignorātiā. ē magna uerisio. ꝓpter q̄ sequit:

Qui[a] veridet ab amico suo sicut ego: inuocabit[b] me: et exaudiet me. Veridet[c] enim iusti simplicitas: lampas[d] contempta apud cogitationes diuitum: parata[e] ad tempus statutum. Abundant[f] tabernacula predonum: et[g] audacter prouocant deum: cum[h] ipse dederit ora in manus eorum. Numquid[i] interroga[k] iumenta et docebunt te: et volatilia celi et indicabunt tibi. Loquere terre et respondebit tibi: et narrabunt pisces maris. Quis[l] ignorat quod ora hec manus domini fecerit: In cuius manu anima omnis viuentis: et[m] spiritus vniuerse carnis hominis. Nonne[n] auris verba diiudicat:

a Qui veridet ab amico suo. a quo vereret honorari. propter quod granior est verisio. b Inuocabit me et exaudiet eum. quia primum eius est subuenire vbi subtrahit humanum subsidium. et quia talis verisio ut frequenter se extendit ad alios sanctos. ideo sequit: c Veridet enim iusti simplicitas. i. vita eorum sine plica volositatis veridet ab hominibus mundanis: q constituunt finem suum in temporalibus bonis: q ut frequenter acquirunt fraudibus et mendacijs. io reputant iustos talia fugientes fatuos et ignorantes. io dicitur. d Lampas contempta apud cogitationes diuitum. i. illoz qui finem constituunt in huiusmodi diuitijs. apud tales enim contemnit vita iustoz: lz sit lampas contrita lucis sapientie: et ardoris caritatis. ideo subdit: e Parata ad tempus statutum. i. ad tranquillitudinem futuram per vite meritum. et quia homines mali non solum videntur iustos: sed etiam presumpunt vsq ad contemptum dei. ideo subdit: f Abundant tabernacula predonum. quia vona alioz per phas et nephas indifferenter rapiunt sibi. g Et audacter prouocant deum. i. sine timore. h Cum ipse dederit omnia in manibus eoz. quia potestas qua male faciunt inest eis a deo: lz ea abutant tanquam deo ingrati. i Numquid. Hic consequenter ostendit iob ea de quoz noticia amici sui se iactabat: etiam alijs hominibus esse nota. et primo hoc proponit. secundo declarat modum per quem homines deueniunt in cognitionem diuinoz. ibi: Nonne auris. Circa primum dicit: k Interroga iumenta. interrogare creaturas est earum naturas considerare. et responsio earum est in hoc q ex tali consideratione homo assurgit ad cognitionem dei: q est prima ca omnium. ideo subdit: l Quis ignorat q omnia hec manus domini fecerit. q. d. nullus aut pauci: quia omnes confitentur deum esse primam causam omnium: in cuius manu est anima oium viuentis i. irrationabilis. cuiusmodi sunt animalia pisces et aues. m Et spiritus vniuerse carnis hominis. i. alia rationalis. n Nonne auris etc. Hic consequenter ostendit modum deueniendi in cognitionem dei. secundo ostendit q p talem modum cognoscunt proprietates diuine. ibi: Apud ipsum. Circa primum sciendum q omnis cognitio humana q modo naturali acquirit: de qua hic agit a sensibus oritur: sensus autem auditus maxime valet ad noticiam q acquirit p doctrinam. et quantum ad hoc dicit: Nonne auris verba diiudicat. experientia vero maxime valet ad cognitionem q est per inuentionem: ut habetur. j. metaphysice: talis autem experientia designat cum dicit: o Et fauces comedentis saporem. lz enim sensus visus plus faciat ad accipiendum experientiam q gustus: tamen quia gustus est quidam tactus et homo in certitudine tactus excedit ora animalia: non autem in alijs sensibus. ideo p gustum certitudo experientie designat: que etiam in alijs sensibus inuenit. et ex duobus modis acquirendi scientiam predictis subdit: p In antiquis est sapientia. quia per longitudinem temporis potuerunt plura audire et experiri circa speculabilia: et etiam circa agibilia. ideo subdit: Et in multo tempore prudentia. q Apud ipsum etc. Hic ponit qualiter modis predictis habet noticia de diuinis. et primo ponit proprium. et secundo declarat. ibi: Si destruxerit. Circa primum proponit quatuor de deo. circa quod sciendum est q in cognitione nostra primum est noticia principioz: que sunt naturaliter nota tam in speculabilibus q in agibilibus. et hoc designat hic

r° fauces comedentis saporem.
In[o] antiquis est sapientia: et
in multo tempore prudentia. Apud[q]
ipsum est sapientia et fortitudo: et
ipse habet[r] consilium et intelligentiam
Si[s] destruxerit: nemo[t] est q edificet: si[u] incluserit homini: nullus[v] est qui aperiat. Si[x] continuerit aquas: omnia[y] siccabunt: si[z] emiserit eas: subuertent[a] terram
Apud ipsum est fortitudo et sapientia. Ipse[b] nouit et decipientem
et eum qui decipit. Adducit[c] consiliarios in stultum finem: et[d] iudices in stuporem. Balthei[e] regum dissoluit: et[f] precingit funem renes eorum. Ducit[g] sacerdotes inglorios: et[h] optimates supplantat.

per intelligentiam: vnde et habitus principioz vocat intellectus. Secundum est noticia conclusionum que ex principijs deducunt. et hoc designat per consilium largo modo acceptum: prout importat quandam inuestigationem et discursum a principijs ad conclusiones in speculabilibus et agibilibus: quis proprie loquendo consilium tm sit in agibilibus. Tertium est certum iudicium de conclusionibus inuentis. et hoc vocat hic sapientia. Quartum autem sequit ad ista. s. potentia exequens. et hec vocat hic fortitudo: quicquid autem perfectionis est in creaturis: excellentius est in deo. et io ista quatuor dicuntur hic in deo esse quantum ad id quod habet perfectionis. remota omni imperfectione: licz enim deus cognoscat principia et conclusiones quod est perfectionis: non tamen acquirit noticiam conclusionum per noticiam principioz: quia talis acquisitio per discursum imperfectionem includit Sciendum etiam q lz ista quatuor realiter distinguantur in nobis: in deo tm distinguuntur sola rone quia perfectiones que sunt in creaturis diuisim et distincte. in deo sunt vnite. r Si destruxerit. Hic consequenter ostendit q quatuor predicta apparent in deo ex effectibus suis hominibus notis. et primo hoc ostendit de tribus. s. de fortitudine sapientia et consilio. secundo de intelligentia. ibi: Qui imutat. Primum autem ostendit dupliciter. primo in quodam generali. secundo applicando ad status hominum in speciali. ibi: Balthei regum. Circa primum dicit: Si destruxerit. regna vel ciuitates vel huiusmodi. s Nemo est q edificet. Dei voluntate. t Si incluserit hominem. materiali carcere vel infirmitate. v Nullus est q aperiat. ipsum litterando. et sic patet q in eo est fortitudo maxima: quia nullus potest ei resistere: hoc etiam concludit ex effectibus magis generalibus dicens: x Si continuerit aquas. ita q non descendat de celo pluuia: sicut fecit ad preces helie. iij. Reg. xvij. y Omnia siccabunt. in superficie terre. z Si emiserit eas. in nimia abundantia: sicut fecit tpe noe. a Subuertent terram. i. habitantes in terra: quia tunc solum remanserunt octo persone. et quia ista ostendunt infinitatem diuine potentie. concludit: Apud ipsum est fortitudo. Consequenter idem ostendit de sapientia dicens: Et sapientia. quod declarat dicens: b Ipse nouit et decipientem et eum qui decipit. perfecte enim sapientis est deprehendere astutias decipientium et simplicitates ab eis receptoz. Consequenter idem ostendit de consilio dicens: c Adducit consiliarios in stultum finem quando subtrahendo gratias suas obnubilat eoz intellectus qui consueuerunt dare certa consilia et cognita ad finem intentum: et tunc dant incognita. et sic proueniunt ad finem oppositum: sicut dicit Isa. xix. Sapientes consiliarij pharaonis dederunt consilium insipiens d Et iudices in stupozem. hic accipiuntur iudices qui solent bene iudicare de agibilibus. et ideo quando contrarium iudicij sui accidit stupent et admirant. e Balthei regum. Hic ostendit predicta applicando in speciali ad status hominum: qui videntur potiozes dicens: Balthei regum. i. virtutem eorum militarem. s. exercitum f Dissoluit. quando contra spem humanam debellant. g Et precingit funem renes eoz. qui sic devicti ligati in captiuitate ducunt: h Ducit sacerdotes inglorios. quando simul ducunt in captiuitatem cum regibus: sicut sacerdos summus fuit ductus in captiuitate cum sedechia rege. et bene dicit inglorios: quia sacerdotes solent in populo pre ceteris honorari. et sic per oppositum ostendit calamitatem eorum. et sic patet q in deo est fortitudo. et idem ostendit de consilio dicens: i Et optimates supplantat. dicuntur autem optimates optimi consiliarij: quos supplantat inuoluendo eos in astucijs suis: et sic dant inutile consilium vel nociuum loco boni. Consequenter hoc idem ostendit de sapientia dicens:

Cõmutans labiũ ꝛaciũ. i. cozũ qui solent ꝛa loquí: sicut philosophi quibus aliquãdo ꝓpter eoꝝ elationẽ subtrahit lumẽ cognitionis ꝛe. ⁊ sic falsa loquunt: ſm q̃ dicitur ad Ro. j. Dicẽtes ſe esse sapientes stulti facti sunt ⁊c. b Et doctrinã sensũ auferẽs. eos infatuando ꝓdicto modo: non q̃ aliquando falsũ a deo imittat intellectibus eoꝝ: sed quia ex ꝛemeritis eorum subtrahit illustrationem suã. ⁊ sic cadunt a ꝛitate per ꝓuiũ ꝛfectũ. c Effundit ꝛspectionẽ sup ꝓncipes. quando aufert eos a statu honoris ⁊ subijcit eos illis qui pr⁹ fuerãt eis subiecti. d Et eos qui oppressi fuerãt. p violentiã pncipũ. e Releuat. a subiectiõe eoꝝ f Qui revelat. pfunda ꝛ tenebris. auferendo incarceratos ꝛ imis carceribꝰ ⁊ tenebrosis. g Et ꝓducit illucẽ vmbrã mortis. i. habitantes q̃si in vmbra mort̃, sic sũt incarcerati q̃ timẽt quotidie interfici: cũ ⁊ isti ꝓducunt in lucẽ q̃s ex inspirato liberantur: sicut fuit ꝛ ioachim rege iuꝛ quẽ evilmerodach extraxit ꝛ carcere: ponẽs eũ inter primos regni sui b Qui multiplicat gẽtes. sicut fuit ante diluuiũ: ut habef Gen. vj. i Et perdit eas. sicut fuit in diluuio. k Et subuersas in integrũ restituit. sicut fuit post diluuiũ ꝓnoe ⁊ posteritatẽ eiꝰ: Omnia ista induxit iob. quia ꝛclarãt magnitudinẽ dine potẽtie ⁊ ꝓfunditatẽ sue sapientie ⁊ certitudinẽ sui cõsilij: qz nunq̃ ꝛficit a fine intento. l Qui imutat. Hic ostendit q̃ in deo est intelligentia. quod maxime patet ꝓ hoc q̃ ad voluntatẽ suã imutat intellectũ ⁊ voluntatẽ hominũ: etiam maximorũ ſm q̃ dr̃ ꝓv. xxj. Cor regis in manu dñi quocũq̃ voluerit inclinabit illud. ⁊ sic patet q̃ in cordibus hominũ intime operat. ⁊ hoc est q̃ dicit: Qui imutat cor ꝓncipũ populi terre. ⁊ per consequẽs subditoꝝ qui solẽt sequi voluntatẽ pncipũ. m Et ꝛcipit eos. non sic intelligendo q̃ ꝛceptio directe sit a deo: sed quia suo iusto iudicio subtrahit lumen suũ directiuũ. ⁊ sic homo cadet in ꝛceptionẽ ꝓ ꝓuiũ ꝛfectũ n Ut frustra incedãt ꝓ inuiũ. quia nõ puenĩũt ad finẽ intentum Errat aũt homo dupliciꝛ. Uno mõ per ignorantiã. ⁊ q̃tũ ad hoc dicit: Palpabũt quasi in tenebris. Alio mõ ꝓ passionẽ. ⁊ q̃tum ad hoc dicit: o Et errare faciet eos quasi ebrios. passionati eni sunt sicut ebrij qui aliter iudicãt ꝛ agendis in ebrietate ꝓsiti: ⁊ extra: sicut etiã passionati aliter iudicãt q̃s sunt extra passionẽ q̃ passione ꝛtenti: sicut irat⁹ inq̃tũ talis iudicat statim vindicãdũ. sedata aũt ira iudicat tempus ⁊ locũ expectandũ. p Cap. xiij.

Lce oĩa. Postq̃ iob arguit amicoꝝ suoꝝ iactantiã: hic excludit eorum falsam sententiã. ⁊ primo eam ꝓponit. secundo puniendã prædicit. ibi: Audite ergo. tertio eam ostendit ibi: Tacete paulisper. Circa primum cõtinuat dicta sua precedentibus ad hoc arguens amicoꝝ ꝓsumptionẽ. dicẽs: Ecce oĩa. que ꝓdicta sunt ꝛ fortitudine diuina: sapientia eiꝰ: cõsilio: ⁊ intelligentia. q Vidit oculus meus. per effectus prædictos. r Et audiuit auris mea. a doctoribus. ideo subdit. s Scõm scientiam ꝛstram ego noui. ⁊ ideo in hoc non potestis vos ꝓferre mihi ⁊ me ꝛspicere. t Sed tamen ad omnipotentem loquar. per ꝛuotam oratiõnem: quia tempore orationis homo cum deo loquitur. v Et disputare cũ deo cupio. non temerarie eius facta arguendo; sed humiliter ꝛritatem inquirendo. q. d. ipse in disputando contra me non ꝛtetur verbis pungitiuis ⁊ mendacibus sicut ⁊ vos. vnde subditur: x Prius vos ostendens fabricatores mendacij ⁊c. ut aũt patebit infra: anteq̃ inciperet disputare cum deo: ostendit eos fabricatores mendacij: sed disputando cum deo ostendit eos cultores peruersorum dogmatum simul tempore: sed ꝓius voce ⁊ intentione: intendebat enim ꝛclarare eorum falsam sententiam per illam disputationem: ⁊ sic factum est finaliter: ut habetur infra vltimo ca. quãdo dominus ꝛterminando questionem dixit ipsi eliphaz: Iratus est furor meus in ꝛ in tuos amicos tuos quoniam non estis locuti coꝝ me rectum sicut seruus meus iob. ideo subditur: y Atq̃ vtinã taceretis. ab iniurijs ⁊ falsis sententijs. z Et putaremini eẽ sapientes. ſm illud ꝓv. xvij. Stultus si tacuerit sapiens reputabitur. a Audite ergo. Prꝺposita eorum falsitate i doctrina: hic ostendit eam a deo puniendam dicens Audite ergo correctiones meas. cessando a ꝓdictis. ad euitandum penam diuine vltionis: ⁊ q̃ in prædictis peccauerit. ostẽdit dicens. b Munq̃d ꝛ indiget ꝛstro mendacio ⁊c. illa enim que dixerant ostenderant se dixisse ad ꝛfendendã diuinã iusticiã. quod nõ est necesse cũ aliter posset ꝛfendi. c Munq̃d faciẽ eiꝰ accipitis. quasi indicantes ꝓ eius parte eius iusticiã per falsa ꝛfendendo. d Aut placebit ei. q. d. istud nõ placet ei ꝟ displicet. solet aũt alicui homini placere ꝛfensio cause sue ꝓpter ignorantiã: qz credit eã esse iustã. sed hoc est in deo impossibile qz nihil põt eũ latere. e Aut ꝛcipiet ut homo ꝛstris fraudulẽtijs. homo eni aliq̃s ꝛceptus fraudulẽtijs aduocatoꝝ vult ꝛ fensionẽ cause sue. q̃ tñ a ꝓncipio nolebat: ꝟ hoc nõ põt esse in deo q̃ nõ põt ꝛcipi ab aliquo. iõ subdit: f Ipse vos arguet. tãq̃ malos. g Quoniã in abscõdito faciẽ eiꝰ accipitis. ille eni in abscõdito faciẽ alicuiꝰ accipit in iudicio: qui ꝓ eo loquit cõtra cõscientiã. sic faciebant isti: qz sanctã vitã iob nouerant ⁊ eius innocentiã. ⁊ tamẽ eũ cõdẽnabant quasi ad approbandũ diuinã iusticiã. h Stratim ut se cõmouerit. loquit ꝛ deo ad modũ hominis: q̃ q̃s cõmouet̃ ira punit: tñ talis motio ire nõ est in deo: ꝟ sibi attribuit similitudinarie. ꝓter effectũ punitionis. iõ subdit: i Turbabit vos. ꝓ pena inflicta. k Et terroꝝ eius irruet sup vos. timẽtes adhuc ampliorẽ vobis penã inferendã. l Memoria ꝛstra cõparabit̃ cineri. q̃ cito p ventũ dispergit ⁊ nõ apparet. hoc dicit iob cõtra dictũ sophar: qui supra dixerat bonũ hominis remanere post mortẽ: inq̃tũ manet in bona memoria hominũ. q. d. istud q̃ reputat̃ bonũ: nõ erit vobis post mortẽ. m Et redigent̃ in lutũ ceruices ꝛstre. quas vnique ꝛexistis cõtra me. n Tacete paulisp. Hic ꝓter ostẽdit iob amicoꝝ suoꝝ falsitatẽ. ⁊ ꝓ ostẽdit eos fabricatores mẽdacij. 2º cultores puerse ꝛtrine. ibi: Audite sermonẽ. Circa ꝓmũ sciendũ q̃ ipsi falso arguebãt iob ꝛ impatiẽtia vltra modũ ⁊ ꝛ ꝛspiratione: eo q̃ a ꝓncipio dixerat: Pereat dies i qua natus sum. ⁊ vtriq̃ iob ostẽdit falsũ. ꝓmo inducẽs eos ad audientiã dicẽs: Tacete paulisp ut loquar. lz eni aduersario sit graue diu audire: tñ modicũ nõ dz sibi eẽ graue. o Nõ cũq̃ mihi mens suggesserit. q. d. nõ ꝛtinebo tẽpꝰ in cõponẽdo ꝛba ornata falsitatẽ colorantia: ꝟ statim ꝓferã q̃ habeo i corde ſm ꝛritatẽ. Cõsequenꝛ ostẽdit eos falsũ dixisse imponentes ei impatientiã caninã. dicẽs: p Quare lacero carnes meas dentibus meis. q. d. que est cã q̃ ex impatientia

videor: lacerare carnes meas: sicut vos mihi imponitis. a Et aiam meā ponto in manib⁹ meis. i. vitā meā nō curo amittere p̄ desperationē. sic illud qō portat in manib⁹ videt exponi p̄ozib⁹. Pm illud Grego. omel. xxvij. Depdari videbat q̄ thesaurū in via publice portāt. q. d. ista q̄ mihi ponitis falsa sūt. ideo ibdit: b Etiam si occiderit me. qō est vltimū terribile. c In ipso sperabo. de sūmo bono p ipsū in futura vita consequēdo. sed qz spes sine meritis nō est spes sed presūptio. ideo subdit. d Uerūtn vias meas. i. opa mea. e In conspectu eius arguā. veracit̄ corrigendo: si est ibi aliquid culpabile. f Et ipse erit saluator me⁹. q̄ ē saluator: fideliū z nō fictoz. ideo subdit g Nō enī veniet in ꝓspectu ei⁹. recipiens ab eo salutē: b Dis hypocrita. qui falso ptendit exterius sanctitatē i Audite. Cōsequent̄ oñdit eos cultores puerꝰ dogmatū: qz negabāt vitā futurā. z ex hoc ꝓiter dicebāt opa virtutū in pñti vita. ꝓsperitate tpali p̄miari. z pctā afflictionib⁹ puniri. z sic vlteri⁹ dicebant ipsū iob a deo p peccat̄ flagellatū. Falsitatē aūt eoꝝ oñdit iob p modū cuiusdā disputatiōis cū deo. eo modo q̄ dixerat ō. Disputare cū deo cupio. z ideo p̄mo modus hui⁹ disputatiōis tangit. z secūdo disputationem aggredit. ibi: Quātas habeo. Circa p̄mū inducit amicos suos ad attētionē. d. Audite p̄monē meū tanq̄ verū. k Et enigmata. i. obscura z difficilia intellectu. l Percipite au. vris. ista enī duo inducūt ad attētionē dicendoꝝ. i. veritas eoꝝ ad reprobandū falsitatē. z obscuritas siue difficultas ad exercitandū intellectū. m Si fuero iudi. scio q̄ iu. iueniar. i. si de doctrina quā sustineo tanq̄ verā dei iudiciū: scio q̄ approbabit tāq̄ vera. z sic dabit p me sniam. qō oñdit in fine libri. vbi dicit dñs ad disputātes ꝯ iob: Nō estis locuti rectū coram me sicut ser⁹ meus iob. n Quis est qui iudicet mecū. volens sustinere ptem oppositā. o Ueniat. s. ad diuinū iudiciū. p Quare tacens ꝓsumoꝝ. q̄n enī homo afflictus tacendo celat afflictionē suā inter⁹: magis affligit q̄ si exterius aperiat loquendo. z ut habeat ꝓstantiā loquēdi subdit loquēs ad dñm: q Duo tm̄ nē. a facie tua nō abscondar. i. accipiā ꝓstantiam loquendi. z q̄ sunt illa ostendit: r Manū tuā longe fac a me. cessando a pñti afflictione. s Et formido tua non me terreat. de futura pena infligenda: ista enī duo solēt hoiem impedire a cōstanti locutione. s. dolor de pñti malo: z timor de futuro. t Uoca me z ego rñdebo tibi. q. d. duob⁹ predictis animotis parat⁹ sum disputare tenendo ptem opponētis vel respondētis. qualit̄ aūt ista disputatio sit licita dictū fuit in ꝓncipio hui⁹ ca. v Quantas habeo nē. Hic ꝓiter aggredit iob disputationē. z p̄mo oñdit ꝓpositū in se singulariter. secūdo in alijs hoibus coiter. ibi. ca. prima in duas. qz p̄mo oñdit se flagellatū a deo nō ꝓpter culpam. secundo innuit verā causam. ibi: Posuisti. Circa p̄mū facit talem rationē. si flagellatio in vita pñti esset tm̄ ꝓ culpa p̄terita: sequeret q̄ deberet cognōdere peccato z nō excedere: aliter videret iniusticia esse in deo: iob aūt erat cōscius sue innocentie. z p̄ p̄ns sciebat afflictionē suā culpā preteritā excedere. ideo ad excludendū falsam cām sue punitionis dicebat deo p modū humilis inq̄sitionis. Quātas habeo iniq̄tates. i. peccata p̄tra. p̄mū. que fiūt ꝯ equitatē iusticie. p Et peccata. in me cōmissa: sicut sūt pctā gule z luxurie z huiusmodi. y Scelera mea. p̄tra deū cōmissa. ut blasphemia z huiusmodi. z Atq̄ delicta. i. pctā p̄tra p̄cepta affirmativa p omissionē. z ꝺ dicunt delicta q̄si derelicta. z ad ista quatuor reducunt̄ oia alia pctā. a Ōnde mihi. i. si oñderes manifeste appareret oibus q̄ nō sum a te flagellatus tm̄ ꝓpter culpā s ꝓpē aliā cām. s. sapie tue dispositionē. qz nō ꝓcesserāt in iob talia z tam grauia pctā. ideo subdit: b Cur faciem tuā abscōdis. me nō exaudiēdo. c Et arbitrāris me inimicū tuū. i. ab alijs arbitrari facis q̄ ignorāt ꝓuidentie tue ꝓfundū. qz modus humanꝰ est grauare aduersariū suū. z qz posset dici flagellat̄ te ut in te oñdat p̄tentiam suā. hoc remouet. d. d Contra folium q̄ vento rapis. i. ꝓtrame q̄ sum nullius momēti z virtutis. e Ōndis potentiā tuā. q. d. hoc nō decet magnificentiā tuā. sicut nō decet hoiem robustissimū expiri vires suas ꝯ puerū. f Scribis enī ꝓtra me amaritudines. g tuas flagellationes. z hoc q̄ dicit: Scribis. oñdit talia fieri nō a casu s ex ordine dine sapie. g Et ꝓsumere me vis pec. adole. mee. q. d. dū adolescentiā meā nō trāsierim absq̄ peccatis: tm̄ rōne iuuentutis illa magis sūt p̄m tuā misericordiā cōdonanda. q̄ tam grauiter puniēda: z sic innuit iob q̄ cā sue flagellatiōis a deo nō fuit tm̄ culpa p̄terita. b Posuisti. Hic innuit que sit vera causa. z hāc inq̄rit ex spāli cura dei circa se. d. Posuisti i neruo pedē meū. neruꝰ iste intelligit̄ lex dine iusticie qua mens iob tenebat̄ ligata ne diuerteret a deo p̄ctā. i Obseruasti oēs semitas meas. i. oēs actꝰ meos vsq̄ ad minimū cōsiderādo. k Et vestigia pedū meoꝝ ꝓsiderasti. i. oēs circūstantias actuū ponderasti. q. d. b nō eēt nisi in me esset aliq̄d notabile z stabile. qz ad sapientē nō ptinet habere tantā curā z diligentiam de re vili z instabili cuiusmōi sunt a pte cozpis. ideo subdit: l Qui quasi putredo ꝓsumendus sum. p mozrem. m Et q̄si vestimentū q̄ comedit a tinea. qz vermes nascunt̄ de carne mortua eam corrodētes. sicut tinea de veste quā corrodit. z ex hoc sequit̄ q̄ in hoie ꝓter cozpus ē aliquid notabile z stabile. s. intellectualis aia: rōne cuius deus habet spālem curam de hoibus. puidēdo eis in futuro premia p meritis: z supplicia p peccatis. z hoc est vera causa flagellationis sancti iob ut per patientie meritum acquireret sibi glorie augmentū.

Homo natus. Hic ꝓiter sanctus iob n Cap. xiiij. q̄ in se declarauerat spāliter: declarat in alijs hoib⁹ gnāliter. z p̄mo declarat. ꝓpositū. secūdo euacuat dictū oppositū ibi: Mons cadens. Circa p̄mū oñdit q̄ in hoie aliq̄d sit post mozrem remanēs. s. rōnalis aia. secūdo q̄ post mozrē est premiatio reddenda. ibi: Breues. tertio oñdit q̄ ex hoc resurrectio hoīs est expectanda. ibi: Lignū habet spem. quarto p quē modū sit fienda. ibi: Quō si recedāt. Primū aūt declarat in hoie generalit̄ eo mō quo declarauerat de iob spāliter. s. p vilitatē z p instabilitatē hoīs ex pte cozpis. tm̄ sub alijs verbis. iste enim liber rethoricus est. ut dictum est ꝺ. cuius modus est ad eandem sniam plures adducere similitudines. z idē replicare p alia verba ad maiozem exaggerationē seu declarationē. dicit igit̄: Homo natus de muliere. tanq̄ de re fragili. o Breui viuēs tpe. q. aliqua aīalia z aues naturali cursu diuti⁹ viuūt. p Replet multis miserijs. s. caloze: frigoze: fame: siti: infirmitatibus z huiusmodi. ꝓpter peccatū primi parentis. q Qui quasi flos egredit. in iuuentute. r Et cōterit. in senectute vel infirmitate superueniente. s Et fugit velut vmbra. qz cito transit z continue eius vita. t Et nunq̄ in eodem statu pmanet. non est p hoc intelligēdū q̄ sit in cōtinua mutatiōe. sicut ponebat Heraclitus. ut habet. iij. metaphy. sed quia homo non est diu in eadem

dispositione nec fm corp⁹. qz mō est san⁹. mō infirm⁹: ⁊ sic de alijs dispositionib⁹: nec est iā fm animā. qz mō gaudet mō tristat. a Et dignū ducis. i. reputas dignū. b Sup huiuscemōi. i. sup rē tam fragilē ⁊ instabilē. c Aperire oculos tuos. ad eius directionem p. p. ibitiones ⁊ precepta. ut a malis retrahat: ⁊ in bonis dirigatur. d Et adducere eū tecū in iudiciū. i. punire eum. p malis: ⁊ premiare. p bonis. q. d. p tuā. p. uidentiā nō sic facis alijs creaturis carētib⁹ rōne. ex quo cōcludit in boie esse aliquid spūale ⁊ imortale rōne cui⁹ deus habet tantam diligentiā de boie: ⁊ qz illud a principio cōceptionis inficitur originali peccato. ideo subdit: e Quis pōt facere mūdū de immūdo cōceptū semine. qz bō originale peccatū trahit p hoc q ab adā fm rationē seminalē descendit. f Nōne tu qui solus es. q. d. nō solum habuisti diligentiā de humana natura i sua cōditiōe dando ei aiam imortalē: ⁊ etiā in emūdatiōe eius ab originali peccato. ad cui⁹ emūdationē de⁹ semp dedit remediū a principio casus primi hois. g Breues dies. hic cōsequenter ostendit q rōne anime imortalis remanet vita post mortē ⁊ premiatio meritor. ⁊ p. mo reprit de brevitate huius vite. ⁊ patet lrā vsq; ibi: b Constituisti terminos eius q̄ preteriri non poterūt. Ista cōstitutio dupliciter potest intelligi. vno mō. put est in dīna ordinatione. ⁊ sic termini vite hominis preteriri non pñt anticipando uel differendo. quia eius prudentia est infallibilis. alio modo ut est in effectu exteriori. in q̄tum ex naturalibus causis est aliquis periodus certus vite hominis. ⁊ in aliquibus maior ⁊ minor fm varietatē cōplexionis. ⁊ fm hoc termini vite humane possunt anticipari p malum regimen. gladium: uel aliam occasionē. i Recede paululū ab eo. vitalem motum uel spīritū nō influendo al' cōferendo. sicut enim sol p suam presentiam est causa luminis in aere radios influendo. sic deus est causa vite viralem spīritū conferendo. ⁊ ideo sicut recessus solis est causa noctis. sic talis recessus dei suo mō est causa mortis. ⁊ ideo dicit: Recede paululū ab eo ut quiescat. q. d. ex quo vita humana est tam brevis ⁊ instabilis ⁊ subiecta miserijs. melius est sibi ut quiescat p mortem non ad semper. quia mors per se non est appetibilis: sed ratiōe premij sequentis. ideo sequitur: k Donec optata veniat. i. merces p se appetenda. ideo subdit: l Et sicut mercēnarij dies ei⁹. Dies eni mercēnarij nō sūt appetibiles rōne labor is. ⁊ rōne mercedis p⁹ labore recipiende. ⁊ iō dies optata mercēnarij est dies expectata. p premio habendo. ⁊ eodem mō tempus vite presentis non est tempus optatum a viris sanctis. sed tempus vite future q̄ est tempus recipiēde mercedis. Et qz p̄fecta retributio nō est in aīa sine corpe. ad q̄ informandū habet naturalem inclinationē. ideo p̄ter agit de futura resurrectione. m Lignū habet spem. hic p̄ter ostendit resurrectionē hominis futurā. ⁊ facit talem rationē. homo cū sit nobilissima creatura in inferioribus non est de⁹ exterioris cōditionis ligno: q̄ habet trīs vitā vegetabilem. esset aūt de⁹ exterioris cōditionis si negaret omnino resurrectio. quia si lignū fuerit precisū iterū. p. ducit ramos. si aūt p̄fectum nature fuerit putrefactū ex ratione seminali in eadē materia existente. rursum germinat lignū. de corpe aūt hominis p̄cisa vita presenti per mortem violentā uel p. mortē naturalē putrefacto nihil tale pullulat. sed in terrā seu puluerē reuertit. ⁊ ideo ne homo sit priorīs cōditionis ligno. cōcludit q̄ in homine sit aliquid imortale. s. anima. ratione cui⁹ expectat resurrectio. ⁊ hoc est q̄ dicit: Lignum habet spem. ⁊ patet lrā ex dictis vsq; ibi: n Et faciet comā. i. ramos ⁊ folia. o Homo vero cū mortuus fuerit. morte violenta seu naturali. p Et nudatus. bonis tpalibus q̄ non portat secum. q Atq; ꝓsumpt⁹. p. corpis dissolutionē. r Ubi queso est? q. d. nihil apparet germinans uel reuertēs. q. d. ex hoc cōcluditur anima hois esse imortalis: in qua resurrectio expectat. Sciendū aūt q iste rationes ⁊ ꝓsimiles quas ponit iob de imortalitate anime ⁊ resurrectione: q̄uis non sint demonstratiue. sunt tamen ꝓsuasiones ꝓbabiles: q̄ sufficit in ꝓposito. iste enim liber rhetorice. ꝓcedit: ut frequenter dictū est. sicut autem ad geometram pertinet demonstrare: ita ad rhetorem ꝓsuadere. ut habetur. j. etbicor. s Quomodo. hic ꝓsequēter ostendit modū resurrectionis future. ⁊ p̄mo excluditur modus falsus. secundo ponit verus. ibi: Quis mihi. Circa p̄mū sciendum q̄ aliqui posuerūt reditum hois ad vitam per naturā. videlz q̄

in eodē statu p̄manet. Et[a] dignū ducis sup[b] huiuscemōi aperire[c] oculos tuos: ⁊[d] adducere eū tecū in iudiciū: Quis[e] pōt facere mundū de immundo cōceptū semine: Nōne[f] tu q̄ solus es: Breues[g] dies hois sunt: numerus mensiū eius apud te est. Cōstituisti[h] terminos ei⁹ q̄ p̄teriri nō poterūt. Recede[i] paululū ab eo ut q̄escat donec[k] optata veniat. ⁊ sicut mercēnarij dies eius. Lignū[m] habet spem. Si p̄cisum fuerit: rursum virescit: ⁊ rami eius pullulant. Si senuerit in terra radix eius: ⁊ in puluere emortu⁹ fuerit truncus illi⁹: ad odorē aque germinabit ⁊[n] faciet comā q̄si cū primū plantatū est. Homo[o] vero cū mortu⁹ fuerit: ⁊[p] nudat⁹ atq; ꝓsumptus: ubi[r] q̄so est: Quo[s] si recedāt aque de mari: ⁊ fluuius vacuefactus arescat: sic[t] hō cum dormierit non[v] resurget. Donec[x] atterat celū nō euigilabit: nec ꝓsurget de somno suo Quis[y] mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me: ⁊[z] absondas me donec[a] ptranseat furor tuus: ⁊[b] constituas mihi tempus in q̄ recorderis mei: Putasne[c] mortu⁹ hō rursū viuet: Cunctis[d] diebus quibus nunc milito: expecto[e] donec[f] veniat imutatio mea. Vocabis[g] me: ⁊[h] ego respondebo tibi. Operi[i] manuū tuarū pones[k] dextera. Tu[l] quidem gressus meos dinumeraſti: sed[m] pce pctis

mortuus fuerit mors violenta seu naturali. p Et nudatus. bonis tpalibus q̄ non portat secum. q Atq; ꝓsumpt⁹. p. corpis dissolutionē. r Ubi queso est? q. d. nihil apparet germinans uel reuertēs. q. d. ex hoc cōcluditur anima hois esse imortalis: in qua resurrectio expectat. Sciendū aūt q iste rationes ⁊ ꝓsimiles quas ponit iob de imortalitate anime ⁊ resurrectione: q̄uis non sint demonstratiue. sunt tamen ꝓsuasiones ꝓbabiles: q̄ sufficit in ꝓposito. iste enim liber rhetorice. ꝓcedit: ut frequenter dictū est. sicut autem ad geometram pertinet demonstrare: ita ad rhetorem ꝓsuadere. ut habetur. j. etbicor. s Quomodo. hic ꝓsequēter ostendit modū resurrectionis future. ⁊ p̄mo excluditur modus falsus. secundo ponit verus. ibi: Quis mihi. Circa p̄mū sciendum q̄ aliqui posuerūt reditum hois ad vitam per naturā. videlz q̄ post magnū circuitū annor⁹ redeuntib⁹ omnib⁹ corporibus celestibus ad eundē situm: redeant ijdem effect⁹ numero. ut q̄ idem plato legeret athenis in eisdē scholis ⁊ eisdē scholaribus ⁊ eandem lectionē. sed hoc nō solū est ꝓtra fidē: sed etiā ꝑ phām doctrinā. ij. de gnatione. vbi dicit q̄ ea que corrumpunt non redeūt eadē numero p motū ⁊ mutationē. hūc igit modum resurgēdi excludit iob. d. Quō si recedāt aq̄ de mari nec. videlz q̄ p euaporationes cōuertunt in aerē ⁊ non redeūt eedem numero p naturam. ut dictum est: t Sic homo cū dormierit. p mortem. v Non resurget. p modum naturalem. x Donec atteratur celum. ⁊ est sensus: q̄ sicut celū qō est incorruptibile p naturā impossibile est atteri p corruptionem naturalē. sic nec homo resurgere pōt a morte p naturā. y Quis mihi. Hic ꝓter ostendit verum modū resurrectionis: que fit virtute dei reuniētis aiam corpori. ⁊ qz ista resurrectio est appetenda. ideo p modū de⁹ siderant⁊ dicit: Quis mihi hoc tribuat ut i inferno ꝓtegas me. i. in lymbo sanctor⁹ patrū sub tua ꝓtectione: eo q̄ ibi existētes securi erāt de sua futura felicitate. z Et absondas me. a malis hui⁹ vite: a Donec ptranseat furor tuus. i. flagella pñtis vite que ex ira tua videnf. ꝓcedere. tamen ira non est in deo nisi similitudinarie. ut dictū est ℥. b Et ꝓstituas mihi tempus in quo recorderis mei. q̄ est temp⁹ resurrectionis in q̄ videbit deus mortuor recordari: quor corpa quasi oblitus dimiserat tam diu in terra. ⁊ q̄ sit hoc intentio sua ostēdit. d. c Putasne mortuus hō rursum viuet. q. d. tenendū firmiter q̄ sic. ideo subdit: d Cunctis diebꝰ q̄b⁹ nūc milito. i. in vita p̄senti sto. quā dixit cē militiā ℥. ca. vij. e Expecto. cū desiderio f Donec veniat imutatio mea. i. resurrectio ad cōditionem bonor. dicit eni apls. j. Cor. xv. Omnes q̄dem resurgem⁹ ⁊ nō oēs imutabimur. qz boni ⁊ mali resurgēt: sed boni trīs immutabunt resurgendo ad meliorem statū. g Vocabis me. qz ad vocem dei resurgent mortui. fm q̄ dicit Job. v. Qui in monumentis sunt audient vocē filij dei ⁊c. h Et ego respondebo tibi. q. d. p hoc fiet resurrectio. quia creatura obediet creatori. i Operi manuū tuarū. i. mihi q̄ sum opus tuū. k Ponges dextera. qz sanct⁹ iob sperabat se cū electis ad dexterā ptem esse collocandū. l Tu quidem gressus meos dinumeraſti. i. opa mea bona ⁊ mala. m Sed parce peccatis meis. qz ad beatitudinē nullus transit nisi totaliter purgat⁹

a occeatis. ⁊ eandem sniam repetit p aliam similitudinem. a Signasti quasi in sacculo delicta mea. illa enim sic solent esse signata ab hominib⁹ que sunt certitudinaliē enumerata. b Sed curasti iniquitatē meā. i. curabis ut transeā ad felicitatem. c Mons cadens. Postꝫ sanctus iob de vera felicitate dois declarauit suum ꝓpositū. hic ꝓnter excludit oppositum. sicut pz ex .s. dictis. amici iob dicebant felicitatem hominis aliquo modo remanē post mortem. vno modo ingētum remanet ipsius bona memoria. qō excludit iob p tria que vident esse multū stabilia: quorum tñ perit memoria: Mons cadens. p terremotum uel p alium modū. d Defluit. a memoria hominū. e Et saxum transfertur de loco suo. i. de lapidicina. nec remanet ibi eius memoria. f Lapides excauant aq̄. q̄uis sint durissimi. g Et alluuione ęra cōsumit. q̄uis sit stabilis. ita ꝙ non remanet memoria de hoc qō ꝓsumptū est b Et dois ergo similiē pdes. s. a memoria hominū p⁹ mortem ipsoꝝ cum sint minus stabiles. i Rotorasti eū paululum. fortitudine ⁊ diuitijs in vita p̄senti que est valde breuis: k Ut in ꝑpetuum transiret. a vita p̄senti ad mortem absq; reditu. maxime ꝑ opinionē amicoꝝ iob ꝓtra quos arguebat. qz negabāt aliquid de dois remanere. l Immutabis faciem eius. in morte p quā facies dois marcescit. m Et emittes eum. a vita presenti ⁊ memoria hominū. q. d. ista memoria est ita parui momēti ꝙ nullo modo facit ad tranquillitatem hominis. alio modo dicebant amici iob ad felicitatem dois post mortem eius ptinere ꝙ filij eius sint in potentia ⁊ honore in quibus manet pater mortuꝰ quodāmodo. ⁊ hoc excludit iob. d. n Siue nobiles fuerint filij eius. p potestatem ⁊ dignitatē secularem: o Siue ignobiles. p istoꝝ carentiam: p Non intelliget. hoc sequit ex dictis amicoꝝ iob q̄ negabant aīam intellectiuā remanere post mortē. ⁊ sic ex dictis eoꝝ cōcludit ꝺ̄ eos. pspritatē filioꝝ nihil ptinere ad felicitatem parentū. Ostēdit etiam vlterius ꝙ felicitas dois nō sit ante mortem. d. q Attū caro eius dū viuet dolebit. qz vita humana multis miserijs est subiecta. ut dictum est s. in principio hui⁹ ca. ⁊ quia vita humana non tñ est subiecta dolori sensibili. sed etiam tristicie anime interiori. ideo subdit: r Et anima illius super semetipso lugebit. ista autem posuit iob. quia de ratione felicitatis est quietare appetitū. ⁊ in vita presenti non quietatur. ut quilibet experitur. nec etiam in memoria post mortem remanenda: nec in pspritate filioꝝ futura. restat igitur ꝙ in alio sit felicitas dois ponenda. s. in dei visione ⁊ fruitione que omnino erit pfecta in resurrectiōe q̄n corpori coicabit gloria anime: sicut fuerat ei instrumentum merendi in vita presenti. ⁊ sic concludit ipsius iob intentio ꝙ sancti i pñti flagellant a deo p ꝑmio futuro. s Cap. xv.

Espondēs aūt. Postꝫ descripte sunt obiectiones amicoꝝ iob ꝓtra ipsum ⁊ eius responsiones. hic ꝓnter ponunt replicationes ꝓtra ipsum ⁊ eodem ordine quo fuerunt obiectiones posite. ⁊ primo ponunt replicationes eliphaz. secundo ipsius baldath. xviij. ca. tertio ipsius sophar. xx. ca. Circa primū sciendū ꝙ iob in responsione sua dixerat aliq̄ meis. Signasti[a] quasi in sacculo delicta mea: sed[b] curasti iniquitatem meam. Mons[c] cadens defluit[d]: ⁊[e] saxum transfert de loco suo. Lapides[f] excauāt aque: ⁊[g] alluuione paulatim terra consūmitur: ⁊[h] homines ergo similiter pdes. Rotorasti[i] eum paululū: ut[k] in ꝑpetuū transiret. Immutabis[l] faciem eius: ⁊[m] emittes eum. Siue[n] nobiles fuerint filij ei⁹ siue[o] ignobiles: nō[p] intelliget. Attamen[q] caro ei⁹ dum viuet dolebit: ⁊[r] anima illius sup se metipso lugebit. xv

Espondēs[s] aūt eliphaz themanites dixit: Nūquid[t] sapiēs rndebit[v] quasi in ventū loquēs: ⁊[x] implebit ardore[y] stomachū suū: Arguis[z] verbis eū qui nō est eqlis tibi: ⁊ loqueris qō tibi nō expedit. Quantū[a] in te est euacuasti timorē: ⁊[b] tulisti preces coꝝ deo. Docuit[c] enī iniquitas tua os tuū: ⁊ imitaris linguā blasphemantiū. Cōdēnabit[d] te os tuū: ⁊ nō ego: ⁊[e] labia tua respondebūt tibi. Nunqd[f] ꝓm⁹ hō tu natus es: ⁊[g] añ oēs colles formatus? Nūquid[h] ꝓsiliū dei audisti: ⁊[i] inferior te erit eius sapientia? Quid[k] nosti quod[l] ignorem⁹? quid[m] intelligis qō[n] nesciamus? Et[o] senes ⁊ antiq̄ sunt in nobis: multo vetustiores ꝙ ꝑes tui. Nūquid[p] grande est ut ꝓsoletur te deus? Sed[q] verba tua praua doc[r] probibēt. Quid[s] te eleuat cor tuū: ⁊[t] q̄s magna cogitās attonitos dēs oculos tuos: ⁊ loqueris spūm aduersus deum: ⁊ egredi[u] buiusmodi sermones de ore tuo? Quid[x] est homo ut immaculatus sit: et ut iustificetur natus de muliere? Si sanctis[y] suis non credit deus: et celi non sunt mundi in conspectu eius: quanto magis abominabilis et inutilis homo qui bibit quasi aquam iniquitatem? Ostendam[z] tibi audi me: quod vidi narrabo: quæ sapientes locuti sunt patribus suis et absconderunt eis: quibus soli data est terra: et non pertransibit alienus per eos. Impius superbit: et torquetur semper: numerus annorum incertus est violentus. Vox terroris semper in auribus illius: et cum pax sit ille insidias suspicatur. Non credit ut revertatur de tenebris: et exspectat gladium. Circumfertur panis eius in escam: scit paratam in manu sua diem tenebrarum. Terrebit eum tribulatio et angustia: quasi regem qui se parauit ad prælium. Eo quod contra deum manum suam roborauerit: et contra omnipotentem se erexerit. Adversus eum erectus est: et in cervice gibbum crassum protexit. Operuit facies suas pinguedine: et posuit adipem super renes suos. Habitauit in civitatibus desertis: et in domibus quas nemo habitare voluit: quæ redactæ sunt in tumulos. Non ditabitur: nec stabit substantia eius: nec extendetur in terra possessio eius. Non recedet de tenebris: flammæ arescent germen eius: et auferetur spiritu oris eius. Non credat frustra errans ei quæ sibi præmium pro mendacio reddetur. Antequam dies eius impleatur: ipse clandetur: et ramus eius non virescet. Vindemiam quasi vitis primitivum fructum suum excutiet: et quasi oliva proiciet flores suos. Congregatio impiorum sterilis: et ignis devorabit tabernacula eorum qui libenter munera accipiunt. Concepit dolorem et peperit iniquitatem: et uterus eius præparat dolum. Filius pestilentiæ aperuit os suum in opprobrium meum: percussit me in maxillam plenus contumelia: et congregati sunt adversum me latrones. Tradidit me deus in manibus impiorum: et in manibus nequam rapuit me. Dissipatus sum et contrivit me: et tenuit me in cervice mea: et erexit me. Circumdedit me sagittis suis: et vulnerat renes meos: et non parcit: effudit in terra fel meum. Comminuit me contritione super contritionem: irruit in me quasi gigas. Cilicium consui super cutem meam: et cornu meum in pulvere posui. Facies mea rubet a fletu: et palpebræ meæ caligant. Cum non sit iniquitas in manibus meis: et mundam habeam ad deum orationem. Terra ne operias sanguinem meum: et non inveniat locum clamor meus. Ecce nunc in cælo testis meus: et conscius meus in excelsis. Amici mei detractabant mihi: ad deum stillat oculus meus. Ut arguat hominem adversum deum: et filium hominis quasi amicum suum. Quia anni pauci transeunt: et semitam per quam non revertar ambulo. Spiritus meus attenuabitur: dies mei extenuabuntur: et solum mihi superest sepulchrum. Non peccavi: et in exacerbationibus eorum habitat oculus meus. Libera me deus: et circumda me manu tua. Quis est alius qui manum pugnet mecum? aut quis resistit mihi et non conterritus abscedit? Cogitationes meæ transierunt: torquentes cor meum. Dicentes: Ubi est deus tuus? Quis dabit me consummari: sicut viros qui interficiuntur in bello? Quis tribuet ut descendam ad inferos cum omni desiderio meo? Ut requiescam pariter cum regibus et consulibus terræ: qui ædificant sibi deserta? Aut cum principibus qui possident auri thesauros: et domos suas argento replent? Aut sicut absconditum abortivum non subsistam: vel sicut qui concepti non viderunt lucem? Ibi impii cessant a tumultu: et ibi requiescunt fessi robore. Simul vinctos non perterrent voces exactoris. Parvus et magnus ibi sunt: et servus liber a domino suo. Quare misero data est lux: et vita his qui amaro animo detestantur mortem? Qui gaudent vehementer: cum invenerint sepulchrum. Viro cuius abscondita est via: et circumdedit eum deus tenebris. Ante panem meum suspiro: et rugitus meus sicut inundantes aquæ. Timor quem timebam evenit mihi: et quod verebar accidit. Nonne dissimulare non potui: et silere: et quiescere: et venit super me indignatio? Vbi est fortitudo mea? et quæ est patientia mea? ut sustineam? Aut quis finis meus? ut longanimiter agam? Numquid fortitudo lapidum fortitudo mea? aut caro mea ænea? Numquid non ipse est apud me auxilium meum? et abundantia mea recessit a me? Si quis mihi det ut appendantur peccata mea quibus iram merui: et calamitas quam patior in statera? Nunc grauior arena maris inundauerit: propterea dolor meus absorbet me. Sagittæ enim domini in me sunt: quarum indignationem ebibit spiritus meus: et terrores dei militant contra me. Numquid rugiet onager cum fuerit herba: aut mugiet bos super plenum præsepe suum? Numquid comedetur quod non est condimentum suum sine sale? aut habet aliquis gustus in albumine ovi? Quæ prius nolebat tangere: nunc præ tristitia cibi mei sunt. Quis det ut veniat petitio mea: et quod expectamus det deus? Ut cœpiat me conterere: et dimittat manum suam et succidat me? Et sit hæc consolatio mea: ut affligens me dolore non parcat: nec contradicam sermonibus sancti. Quæ est fortitudo mea ut sustineam? aut quis finis meus ut patien

pfunda ⁊ alijs incognita. a Quid tumet ꝓtra deū spūs tu⁹ ⁊c. ⁊ in hoc notat eū de supbia in verbo ⁊ ꝓtra deū q̄ est maxima, vlterius ostendit verba iob falsa qui se iustificabat. d. b Quid est hō ut imaculatus sit. q̄ vita humana non ꝑt transire sine culpa. ad cuius ꝓbationem subdit: c Ecce inter sanctos. i. angelos bonos. d Nemo imutabilis. a bono in malū: ⁊ hoc per naturā. licz ageli sancti ꝓfirmati sint in bono p grām. ⁊ q̄ dr: Nemo. nō sigr idem q̄ nullus homo. q̄ angeli nō sunt homines. sed accipit hic nemo. p nullus generaliter. sicut Matth. xj. Nemo nouit filiū nisi pater. e Et celi nō sunt mūdi in conspectu eius. q̄ corpora celestia habet aliq̄d potentionalitatis admixtum. s. ad situm ⁊ illuminationem recipiendū q̄ luna ⁊ stelle recipiūt lumen a sole. ⁊ ex hoc cō cludit ūmunditiā iob ⁊ iniquitatē dicens: f Qr̄o magis abominabilis. p peccata cōmissiōis g Et inutilis. p peccata omissionis: h hō. i. ipse iob. quē ex abominatione non nouat ꝓpio noie. i Qui bibit q̄si aquā iniq̄tatē. i. cōmittit pctā absq̄ freno timoris ⁊ mēsura. Ille enī q̄ bibit vinū. q̄ timet iebuzari bibit tēperate. & bites aquā hoc nō timet. ꝓpē hoc non curat de tali tēperameto. ⁊ sic insinuat q̄ iob tempamentū timoris dei posthabuerat. ⁊ sic oī iniq̄tati sine freno se exponebat. Ex supdictis satis pz q̄ ꝓba ⁊ argumēta elipbaz nō ibāt ad intentionē iob. q̄ nō q̄rierat disputare cū deo p cōtentionē q̄si eḡlis ei uel supior: & p humilē veritatis inq̄sitionē a sūmo doctore tāq̄ inferior, sic Hiere. xij. dr: Justū quidē tu es dñe: si disputē tecū: verūtn iusta loquar ad te. k Ostendā tibi. Hic ꝓpter elipbaz arguit ꝓba iob: q̄ dixerat disputādo. dixerat enī q̄si cōquerēdo se viuere in angustia. p malo pñti ⁊ timore. p futuro. d. Manū tuā lōge fac a me: ⁊ formido tua nō me ēreat. ⁊ iō elipbaz ꝑ nitit oñdē fibi cām timēdi ⁊ anxiandi etiā anteq̄ esset de iectus a ꝓsperitate tpali. 2⁹ p⁹ suā deiectionē. ibi: Habitauit. Circa primū excitat ipsius attentionē. d. l Audi me q̄ dō vidi. p. p. priā expientiā. m Narrato tibi. ⁊ nō solū vidi sed a sapietib⁹ audiui. ⁊ hoc est q̄ subdit: n Sapietes cōfi. ⁊ nō abscon. pa. suos. i. doctrinā eoz. sed eā manifestāt tpe ⁊ loco. o Quib⁹ solis data est terra. i. bona ērena q̄bus vtunt ad vtilitatē suā. mali aūt abutunt ad suā dānationē. p Et nō trāsi. ali. p eos. deijcies eos a sua ꝓsperitate. sicut dr de rege terrā alīquā deuastāte q̄ trāsit p eam ad libitū deuastādo eā. elipbaz enī ponebat felicitatē in ꝓsperitate tpali. ⁊ ideo ꝓpter dicebat bonos ⁊ virtuosos abea nō deijci. q Cūctis diebus. Postq̄ excitauit iob ad attentionē. hic ꝓpter ponit suā intentionē. s. q̄ iob adhuc in ptāte tpali exist̄s habuit cām anxietatis ⁊ timoris ꝓpē mala q̄ fecerat alijs: ꝓpē q̄ semp timebat sibi insidiari gladio ⁊ veneno ⁊ alijs modis. sicut est de tyrānis. vñ ij. de cōsolatione. pſa. v⁹. dicit de dionysio tyranno: Exptus sortis sue piculoz tyrann⁹ regni met⁹ pendētis sup vertice gladij terroze simulauit. q̄ exponēs cōmentatoz dicit: q̄ cū dionysi⁹ tyrann⁹ existens in ptāte sua q̄reret a q̄dam amico suo q̄d sibi videret de ipso respondit ipsū esse felicē: tunc dionysius fecit eū sedere in regali solio vestibus regijs ornatū ⁊ apponi optima cibaria añ eū. verūtn sup caput eius fecerat appendi gladiū acutissimū cū filo tenui: quē cum vidisset dict⁹ amicus pre anxietate nō poterat comedere: sed timebat ⁊ pallebat ꝓ timore gladij ne q̄libet momento caderet sup ipsū: tūc dionysius tyrann⁹ dixit: licz sim in ptāte regia ꝓstitut⁹: tñ sum ꝓtinue in tali anxietate q̄li tu es mō. ꝓpē mala q̄ alijs feci: timēs quolibet momēto insidias mihi parari: ⁊ veneno uel gladio interfici. ⁊ hoc est q̄ dicitur: Cūctis diebus suis impi⁹. i. in peccato obstinat⁹. r Supbit. hm q̄ dr in ps. Supbia eoz q̄ te oderunt ascendit semp. Et numer⁹ ānoz incert⁹ ē tyrānidis eius. quia semp timet ptātē suā amittē. iō subdit: s Sonitus ter. semp i au. illi⁹. si enī audiet aliquē fremitū videt sibi q̄ sit ꝑt⁹ adūsarioz irruēs sup eū t Et cū pax sit. i. cū nihil tale ēribile appeat v Sp ūsi. suspi. videlicz machinatiōes occultas fieri ꝑ ipsū. p Nō cre. q̄ reuer. pos. de tenebr⁹. i. de tali anxietate mēt⁹ q̄ obnubilat aiuz. y Circūspt. vndiq̄ gla. q̄ ꝓpter mala q̄ fecit suscitauit ꝑ se odiū ex oi pte: ⁊ nō solū ab extra: ſ etiā ab itra. iō subdit: z Cū se mo. ad q̄rē. panē. i. cū voluerit accipe cozpis refectionē. a Nouit. i. timet ꝓbabiliter. b Qr̄ parat⁹ sit in ma. ei⁹ tene. dies. i. moꝛt⁹ p intoxicationē. ⁊ sic anxiat nō solū ab extra. sed ab intra. timēs intoxicari a ꝓpria familia ex odio uel ꝓ pmio. iō sequit: c Terrebit eū tribulatio. supētura. d Et ang. valla. eū. q. d. sic rex pat⁹ ad pūū vallat militib⁹. sic iste āgustijs ⁊ ērorib⁹. ⁊ q̄ istud ꝓcedit ex iusto dei iudicio. subdit ꝓ cā e Tetēdit enī aduersus deū manū suā. abutens ptāte sibi a deo cōcessa. f Cucurrit aduer. eū erecto collo. p superbiā. g Et ꝑ pinguī ceruice armat⁹ est. q̄ talis supbia ꝓcedit ex pinguedine diuitiarū ⁊ tpalis ptātis. ⁊ q̄ supbia excecat. iō subdit: b Operuit faciem ei⁹. i. noticiā intellectus. i Crassitudo. i. supbia ꝓcedens ex tpali abundātia k Et de lateri⁹ eius aruīna dependet. ex hoc sigr q̄ ministri eius ⁊ collaterales ex eodem motu malicie eius obtemprabāt eam imitātes. talem aūt fuisse iob sigbat iste elipbaz dum adhuc esset in ptāte cōstitutus. l Habitabit in ciuitatibus. Hic ꝓpter describit anxietatem iuste inflictā iob. q̄ fuit a ptāte deiectus dicēs: Habitabit in ciuitatibus desolatis. prima enim est pena deiecti q̄ sit fugitiuus de loco ꝓpꝛio. ⁊ habitet in locis ruinosis ⁊ occultis. secunda est priuatio sue substantie. ⁊ q̄tum ad hoc dicitur: Non ditabitur ⁊c. m Nec mittet in terrā radicem suam. i. nō habebit stabilē ⁊ securā mansionem. n Nō recedet de tenebris. i. non reuelabit a suis miserijs ꝓpter malum sue obstinationis. alia pena est q̄ priuatur prole sua. q̄ ipsi iob contigerat. ⁊ q̄tum ad hoc dicitur: o Ramos eius. i. filios ⁊ filias. p Arefaciet flāma. i. interficiet diuina iusticia. per hoc insinuans q̄ pueri iob iuste ꝓ peccatis suis fuerant occisi. q Non credat ⁊c. redimendus sit. i. liberandus a miseria aliquo auxilio: q̄ est indignus. r Anteq̄ dies eius impleant ꝑibit. q̄ mors eius accelerabitur añ cursū nāe. s Et man⁹ eius arescēt. i. opa eius operatiua deficiēt. t Ledet q̄si vinea in ꝓ flo. de. eius. i. de eo nō exercebit aliq̄s bon⁹ fruct⁹. iō subdit: v Et q̄si oliua ꝓiciens

oculos: Quid⁸ tumet contra deū spūs tuus: ut proferas de ore tuo huiuscemodi ꝓmones? Quid⁹ est homo ut imaculat⁹ sit: ⁊ ut iustus appareat natus de muliere? Ecce¹ inter sanctos eius nemo⁹ imutabilis: ⁊ᵉ celi non sunt mundi in ꝓspectu ei⁹: q̄to⁴ magis abominabilis ⁊ᶠ inutilis homo⁹ qui⁴ bibit quasi aquā iniquitatē. Ostendā⁵ tibi audi⁶ me: q̄ vidi narrabo⁷ tibi Sapiētes⁸ ꝓfitent: ⁊ non abscondunt patres suos. Quib⁹ solis data est terra: ⁊ʰ nō trāsibit alien⁹ p eos. Cūctis⁹ diebus suis impius supbit¹: ⁊ numer⁹ annoz incertus est tyrānidis eius. Sonitus² terroris semp in auribus illi³: ⁊ᵏ cū pax sit ille semp⁴ insidias suspicat. Non⁵ credit q̄ reuerti possit de tenebris ad lucem: circūspectans⁶ und q̄ gladiū. Cū⁷ se mouerit ad querendū panē: nouit⁸ q⁹ paratus sit in manu eius tenebrarū dies. Terrebit¹ eum tribulatio: ⁊ᵐ angustia vallabit eū sicut regem q̄ ꝓparatur ad ꝓeliū. Tetendit² enī aduersus deū manū suā: ⁊ cōtra oīpotentem roborat⁹ est. Cucurrit³ ad uersus eū erecto collo: ⁊ⁿ pinguī ceruice armatus est. Operuit⁴ faciem eius crassitudo⁵: ⁊ᵒ de lateribus eius aruina dependet. Habitabit⁶ in ciuitatibus desolatis: ⁊ in domibus deserti que in cumulos sunt redacte. Non ditabit⁷ nec ꝓseuerabit substantia eius: nec⁸ mittet in terrā radicē suā. Non⁹ recedet de tenebris. Ramos¹⁰ ei⁹ arefaciet¹¹ flāma: ⁊ auferet¹² spū oris eius. Nō¹³ credat frustra errore deceptus: q̄ aliq̄ ꝓmio redimendus sit. Anteq̄ᵖ dies ei⁹ impleāt ꝑibit: ⁊ᵍ man⁹ ei⁹ arescēt. Ledet¹⁴ quasi vinea in ꝓmo flore botrus eius: ⁊ʳ quasi oliua

florem suū. ⁊ sic amittit fructū suū futurū. a Congregatio eni hypocrite. i. ipsius iob quē dicebat hypocritā pretēdendo falso exterius sanctitatē. b Sterilis. q. oīa bona que cōgregauerat iob fuerūt ei subtracta. c Et ignis deuorabit. eoz q mu. li. accipiūt. in hoc notat iob q dū esset in potestate fuerat acceptor munerū ad puertendū iudiciū ⁊ ex hoc fuisse punitum pena ignis oues suas ⁊ pueros ꝓsumentis. ut habet̄ ō. j. ca. Ignis dei cecidit e celo: ⁊ tactas oues puerosq; ꝓsumpsit. ⁊ ideo dicit hic: Et ignis deuorabit tabernacula eoz. q. custodes ouiū solent i tabernaculis habitare. d Cōcepit dolorē. i. pcogitauit malū alijs facere. e Et peperit iniq̄tatē. deducens ad effectū cogitationē suam iniquā: dū esset in ptāte tpali. f Et uterus eius p̄parat dolos. i. post refectionē suā non mutauit mentem. q. si posset haberet adhuc nocendi uoluntatem. g

pficiens florem suum. Congregatio[a] enim hypocrite sterilis[b]: ⁊ [c] ignis deuorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Concepit[d] dolorem: ⁊ [e] peperit iniquitatem: ⁊ [f] uterus eius p̄parat dolos. XVI

[g] Espondens autē iob dixit: Audiui[h] frequēter talia. Consolatores[i] onerosi uos omnes estis. Nūquid[k] habebūt finem uerba uentosa? Aut[l] aliquid tibi molestum est si loquaris? Poterā[m] ⁊ ego similia uestri loq̄. Atq; [n] utinam esset anima uestra, p anima mea. Consolarer[o] ⁊ ego uos sermonibus: ⁊ [p] mouerem caput meum super uos. Roborarem[q] uos ore meo: ⁊ [r] mouerem labia mea quasi parcens uobis. Sed[s] quid agam? Si[t] locutus fuero: non[v] quiescit dolor meus: ⁊ [x] si tacuero nō recedet a me. Nūc[y] autem oppressit me dolor meus: ⁊ in nihilum redacti sunt omnes artus mei: Ruge[z] mee testimonium dicunt cōtra me: ⁊ [aa] suscitatur falsiloquus aduersus faciem meam: cōtradicens[bb] mihi. Collegit[cc] furorem suum in me: ⁊ [dd] cōminans mihi infremuit contra me dentibus suis. Hostis[ee] meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerūt[ff] super me oza sua: ⁊ exprobrantes percusserunt[gg] maxillam meā: satiati[hh] sunt penis[ii] meis. Cōclusit[kk] me deus apud iniquū: ⁊ [ll] manibus impioz me tradidit. Ego[mm] ille quondā opulentus repente[nn] cōtritus[oo] sum: tenuit[pp] ceruicem meā. Cōfregit me: ⁊ [qq] posuit me sibi q̄si in signū. Circūdedit[rr] me lanceis suis: cōuulnerauit lumbos meos. Non[ss] percit: ⁊ [tt] effudit in terra uiscera

Espondens aūt iob. Hic ponit ipsius iob rñsio. Circa qō sciendū q̄ sicut p̄z ex p̄dictis. eliphaz nō replicauerat aliq̄d cōtra iob de principali ꝓposito. s. de imortalitate aie ⁊ futura resurrectiōe. sed ex his iob conat⁹ fuerat cōdēnare ipsum. primo ostendēs eū ꝑsumptuosū ⁊ blasphemū. ⁊ secūdo, ꝓpter iniq̄tates suas esse afflictū. igit̄ iob in sua rūsione primo euacuat ipsius eliphaz increpationē. ⁊ secūdo declarat principale ꝓpositū. s. futurā remunerationē. ca. xvij. prima in duas. q. primo excludit increpationē eliphaz inc̄pū nitebat ostendere iob p̄sumptuosū ⁊ blasphemū. secūdo c̄pū ad hoc q̄ dicebat eū p peccatis afflictū. ibi: Nūc aūt. Circa primū dicit: b Audiui frequenter talia. s. p̄ba pūgitiua ⁊ increpatiua ab eliphaz ⁊ socijs eius. iō subdit: i Cōsolatores onerosi cēs uos estis. q. licz uenissent ad cōsolandū iob: tū puersi erāt ad ipsum increpandū ⁊ molestandū. k Nūquid habebūt finem uerba uentosa. i. iactatoria ⁊ soliditate ueritatis carentia. l Aut aliq̄d tibi molestū est si loquaris? quocūdo me ad iram c̄pū in te est. q. d. non. ⁊ tū ueteres tibi esse molestū increpationibus affligere amicū tuū. m Poterā ⁊ ego similia uestri loq̄. i. uos pungere si essetis in loco mei. sed hoc non facerē. uū subdit: n Atq; utinā esset alia uīa, p alia mea. i. in afflictione ⁊ tristicia in q̄ sum. ⁊ ego essem librat⁹. hoc nō dixit iob appetitu uindicte. sed celo iusticie. ut ipsi in afflictione positi experirent ueritatē amicicie sue. iō subdit: o Cōsolarer ⁊ ego uos sermonib⁹. ueris ⁊ dulcib⁹ ⁊ non pungitiuis. p Et mouerē caput meū sup uos. i signū intrinsece cōpassionis q Roborarē uos ore meo. inducendo uos ad patientiā. r Et mouerē labia mea q̄si parcēs uobis. s. ad mitigationē doloris uestri nō ad augmētationē. s Sed q̄d agam. ad doloris mei releuationē. q. d. non habeo. ideo subdit: t Si locut⁹ fuero. quasi ad aliqualem mei ꝓsolationem. v Non quiescit dolor meus. quia est intrinsecus radicatus. x Et si tacuero non recedet a me. quia q̄n dolor celatur quasi clausus interius magis intenditur: q̄n si p̄ ora aperiatur exterius. y Nunc autem &c. Hic p̄ter excludit uerba eliphaz prout ostendebant ipsum p peccatis afflictū. ⁊ primo ostendit sue afflictionis grauitatē. ⁊ secundo sue innocentie puritatem. ibi: Nec passus sū. ⁊ tertio ꝓsolatiōis sibi p̄missę uanitatē. ibi: Uerūtamen amici mei. prima in tres. quia primo exprimit suā afflictionē. secūdo remouet quandā dubitationē. ibi: Cōclusit me. tertio respondet ad quandā obiectionē. ibi: Saccū. Circa primū sciendū q̄ sanctus iob fuerat afflictus a diabolo imediate q̄tum ad ablationē substātie sue ⁊ filioz: ⁊ corporis sui pcussionem. ⁊ etiam mediate inc̄pū amicos excitauerat ad eius increpationē. ⁊ iō loquendo de affligente ipsum aliquando loquitur in singulari notando ipsum demonem. aliq̄n in plurali notando cum ipso amicos suos p eum excitatos. dicit igitur: Nunc autem oppressit me dolor meus. s. q̄tum ad corpus. quia anima non fuit oppressa tanq̄ a stabilitate uirtutis iecta. z Et in nihilum redacti sunt omnes art⁹ mei. q. pcussus erat ulcere pessimo a planta pedis usq; ad uerticē. a Ruge mee testimoniū dicunt cōtra me. humor enim interior desiccatus erat. ⁊ sic ultra cutis exterior rugas cōtraxerat ⁊ sic erant testimonium pcussionis eius. b Et suscitat falsiloqu⁹. i. diabol⁹ qui est mendax: ⁊ pater eius. s. mendacij. ut habet̄ Joh. viij. c Cōtradicens mihi. p amicos meos quos cōtra me excitauit. d Collegit furorem suū in me. i. apposuit totū conatū ad mihi nocendū. e Et cōminans mihi infremuit. loquit̄ de demone ad modū crudelis bestie: que frendens dentibus cōminat ei quem uult deuorare. ⁊ ad idem p̄tinet q̄ subdit: f Hostis meus terribilib⁹ oculis me. q. d. fera uolens aliquem deuorare terribiliter aspicit eū. g Aperuerunt sup me oza sua ⁊ exprobrantes. s. demon ⁊ amici mei p eū excitati. demon cōtra deo me infamādo. ut habet̄ ō. j. ca. ⁊ amici mei falso me condēnando. h Percusserūt maxillā meā. i. cōtempserūt me manifeste sicut p̄tenit ille qui pcutit̄ in facie. i Satiati sūt. i. letati. k Penis meis. q. demon letat̄ de afflictione innocentū. Amici eni iob letabant inc̄pū reputabāt eū iuste pcussum. p̄m q̄ dicit in p̄s. Letabit̄ iustus cū uiderit uindictā. ipsi aūt reputabāt se iustos. q̄ō ostendebāt se applaudere diuine iusticie. l Cōclusit me &c. Hic p̄ter remouet quandā dubitationē. ex h̄ enī q̄ dixit se afflictū a demōe. posset aliq̄s credere q̄ illa afflictio nō pcessisset ex ordine diuine sapie. ideo hoc remouet. d. Cōclusit me deus apud iniquū. i. diabolū: cui ex ordine sue sapie cōcessit p̄tatem affligēdi me. m Et manib⁹ impioz me tradidit. inc̄pū habeis plequi me p̄misit. ⁊ qualit̄ hoc sit ostendit. d. n Ego ille quondā opulentus. i. diues ⁊ famosus. o Repente cōtritus sum. q̄ nō solet coiter accidere: sed a magno statu lō decidit paulatim. iob aūt repentine decidit a tpali ꝓsperitate. demone hoc procurante: ⁊ deo p̄mittente q̄ fuit satis grauius q̄ si paulatim cecidisset: ⁊ signū diuine p̄missiōis in spāli. eo q̄ nō sic ꝓuenit fieri. p Tenuit cerui. meā. loquit̄ ad modū bois rebilis: cuius caput tenet̄ fortissimo eū ꝓ sua uolūtate cōterente. q Et posuit me sibi quasi in signum. ad cuius pcussionē multe sagitte mittunt. ⁊ p hoc innuit iob multiplices pcussiones suas. ⁊ idem designat p multitudinē lanceaū. d. r Circūdedit me lanceis suis cōuulnerauit lumbos meos. p lō designat interfectionē filioz q̄ de lūbis eius egressi fuerāt. s Nō pepercit. mihi: etiam pcutiendo me in ꝓprio corpe. iō subdit: t Et effudit in terrā uiscera mea. p hoc designās q̄ dolor ei⁹ sensibilis

non tñ erat in superficie corporis: sed etiam penetrabat vsq; ad intima. a Concidit me vulnere super vulnus. q; postq; vulneratus fuerat de filioꝝ morte: fuit vulneratus in ꝓprio corpe. b Irruit in me quasi gigas. i. in tanta fortitudine q; quasi nihil virtutis remansit in me. c Saccū. Hic ñdet ad quandā obiectionē quā elipbaz sibi ō. fecerat ca. ꝓcedēti. d. Nū quid grāde est ut ꝓsolet deus: sed ꝙba tua prauа hoc ꝓbitent: quid te eleuat cor tuum? in quo signāt elipbaz ipsum iob remanē in afflictiōe ꝓpē superbiā suā. eo q; nō fuerat humiliatus diuina ꝓcussione. qō ostendit iob falsum. d. Saccū cōsui super cutem meā. qō faciebant boues tūc tpis in signū humiliatiōis. & siliter capita sua cinere aspergēbāt. d Facies mea intumuit a fletu. q; flet? est signū cōtritiōis & humiliatiōis. & bene dicit: Facies mea intumuit a fletu. q; p magnū fletū multa humiditas resoluit a cerebro descendēs versus oculos & faciem & sic inflat. e Et palpebre mee caligauerūt. i. oculi intra palpebras ꝓtenti. q; ex magno & ꝓtinuo fletu visus obscurat. f Hec passus sum. Postq; iob oñdit suā pcussionē multiplicē: hic ꝓfiter oñdit suā innocentiā. d. Hec passus sū absq; iniq̄tate man? mee. i. opis mei. qō p manū designat q̄ē organū organoꝝ. ut bñ. iij. de aīa. b aūt dixit iob nō ad sui iactantiā sed ad veritatis declarationē & amicoꝝ suoꝝ ꝓfutationē qui non poterāt ostendere ex opibus iob ꝓteritis q; demeruisset pcuti tot & tantis plagis. & q; possent dicere: licz nō possim? ostendere opa tua mala cōmissa. tñ illud qō omisisti deū colere tanq; ingrat? de ei? bñficijs hoc demeruit. iō iob dicit excludens hāc obiectionē: g Cū baberē mūdas ad deū ꝑces. ipsū debite venerādo. b Terra ne operias sanguinē meū. terrā aūt appellat amicos suos q̄ felicitatē suā ponebāt in rebus ꝓsperitate. illo modo loquēdi quo dicit Aug?. Si aurū diligis aurū es. ipsi aūt nitebant opire sanguinē iob. i. ei? afflictionē dicentes q; erat punit? ꝓ culpa. & sic nō habebat iustū titulū cōquerēdi de hoc coram deo ad declarationē sue innocentie. & q; posset dici iob: tu de teipso testimoniū ꝓhibes: testimoniū tuum non est verū. ideo inuocat diuinū testimoniū. d. i Ecce enī in celo est testis meus. q̄ est testis cordiū. ideo subdit: k Et cōscius meus. q; scit secreta ꝓscientie. licz aūt nullus de se posset scire se carere mortali peccato: tñ hoc aliq̄ viris sanctis cōcedit ex diuina reuelatione. & sic videt fuisse de iob. ꝓpē qō sic ꝓfidēs inducebat eū testē non ad sui iactantiā sed ad gloriā dei & veritatis declarationē. l Verbosi. Hic ꝓfiter iob ostendit ꝓsolationis sibi ꝓmisse vanitatem ut enim ꝑz ex ō. dictis amici iob ꝓmittebāt ei reditū ad felicitatem terrene ꝓsperitatis si se emendaret: quā ꝓmissionē iob ꝓ nubilo babebat. d. Verbosi amici mei. in hoc supple qō ꝓmittūt mihi. m Ad deū stillat ocul? me?. ab eo experādo remunerationē in futuro n Atq; vtinā sic iudicaret vir cū deo. sic aūt iudicat hō cū boie cōpari suo: q; causa vtriusq; ꝓponi manifeste. ꝓ hoc ergo dicit iob se confiderare q; causa quare sic deus ordinauerat eū affligi esset manifesta sicut afflictio sua: ut ꝓ hoc ordo diuine sapie appareret flagellando iustos in ꝓfectū ad augmentū felicitatis eoꝝ in futurū. ac ꝓ hoc amici iob qui hoc negabāt ab errore suo resilirent qui felicitatē hoīs in hac vita ponebāt. qō etiā vlterius remouet. d. o Ecce enim breues āni transeūt. s. vite humane q̄ est valde breuis. q. d. in re tam ūstabili & parui momenti non ꝓt esse vera felicitas hoīs. p Et semitā ꝓ quā non reuertar ambulo. q; homo a puericia ꝓ iuuentutē & alias etates transit ad senium: sed inde non reuertitur ad etates

preteritas. q Piritus meus. Postq; sanctus iob verba elipbaz increpatoria excluserat. hic ꝓfiter principale ꝓpositū declarat. s. de futura iustoꝝ remuneratione. & ꝓmo ostendit ꝓpositū. secundo concludit intentū. ibi: Igitur. Circa primū ponitur ꝓmo expectatio future remunerationis. secundo ponit circa amicos iob effectus huius cognitionis. ibi: Loꝛ eorum. primū autem ostenditur ꝓ brevitatem vite humane & calamitatem. cui subdit. ex qb? sequitur felicitatē hoīs in futuro expectandam. sicut & frequenter ā. dictū est. Iste enim liber rhetoricus est. & iō eadem sentētia sub diuersis verbis & similitudinib? frequenter replicat. Item procedit per modum disputationis. in eadem autem disputatione frequenter multiplicantur argumēta ꝑ varia verba licz argumentoꝝ non sit vis diuersa. sic ī ꝓposito iob ꝑ brevitatē & miseriam vite humane frequenter ꝓbat expectationem felicitatis future.

enim breues anni transeunt: & r semitam per quam nō reuertar ambulo.

XVII

Piritus s me? attenuabit: dies mei breuiabunt: & t solū mihi superest sepulchrum. Non u peccaui: & x in amaritudinibus morabit oculus meus. Libera y me & z pone me iuxta te: & a quis manus pugnet contra me. Loꝛ b eorum longe fecisti a disciplina: ꝓpterea c non exaltabunt. Predam d pollicetur socijs: & e oculi filiorum eius deficient f. Posuit g me quasi in puerbium vulgi: & exemplū sum coram eis. Caligauit h ad indignationē oculi? me?:

& hoc est qō dicit: Spūs meus attenuabit. tē. vita enim humana continuat ꝑ vitales spiritus egredientes a corde: qui in senectute debilitantur. & tandem deficiūt. & sic vita terminatur. ideo subdit: r Et solum mihi superest sepulchrum. q. d. intantū sensi & debilitatus sum q; non habeo expectare ꝓsperitatem presentis vite. sed tm sepulturā. iō subdit: s Non peccaui. licz enim presentē vitā non transisset absq; aliquibus peccatis. tñ non erant tanti ponderis q; ꝓpter ipsa infligeretur sibi pena tam grauis. de qua subditur: t Et in amaritudinibus morabit oculus meus. & magis facit mentionem de oculo q̄ de alia parte. q; illa afflictio interior mentis magis apparet in oculo q̄ in partibus alijs. v Libera me. a presenti afflictione. Loꝛ in aliquib? libris ponitur: Dñe. non est de textu sed subintelligitur. quia verbum iob ad deum dirigitur. Et ne credat q; petat liberari ꝑ restitutionem ad ꝓsperitatem terrenam. ideo subditur: x Et pone me iuxta te. i. in lymbo sanctoꝝ patrum: vbi defuncti erant de sua beatitudine futura securi. y Et cuiusuis manus pugnet contra me. q. d. ibi non de deo timere de insultu cuiuscūq; hominis uel demonis. z Loꝛ eorum. Hic ostendit ignorantiam amicoꝝ suoꝝ circa vitam futurā quam negabant. & primo ostendit eorum ignorantiam. secūdo suam displicentiam. ibi: Caligauit. Circa primū ostendit ignorantiam eorum dicens: Loꝛ eorum longe fecisti a disciplina. s. veritatis predicte. elongat autem deus homines a cognitione veritatis indirecte in q̄tum ex eorum demerito retrahit influxum illustrationis sue. a Propterea non exaltabuntur. in remuneratione future vite. quia ignorans ignorabitur. ut habetur j. Cor. xiiij. b Predam pollicetur socijs. s. ipse elipbaz qui felicitatem hominis ponebat in ꝓsperitate terrena. & sic eam ꝓmittebat ꝓ premio illis qui erant sue opinionis que ꝑ predam designatur. c Et oculi filiorū eius. qui sunt imbuti ab eo suo errore. d Deficient. a vere beatitudinis consecutione. e Posuit me quasi in ꝓuerbiū vulgi. ex dictis enim elipbaz qui dicebat iob punitum ꝓ suis peccatis sequebat q; iob inter vulgares in ꝓuerbiū poneretur. ut quando aliquis malus a ꝓsperitate deiceretur. cōmuniter diceretur: accidit isti sicut & iob. & ad idem pertinet quod sequitur: Et exemplum sum coram eis. f Caligauit. Postq; iob ostendit amicoꝝ ignorantiam. hic cōsequenter circa hoc ostendit suam displicentiam. quia plus debet displicere defectus amici in sapientia q̄ in pecunia. & ideo dicit: Caligauit ad

indignationē oculus meus. tristicia enī ⁊ ira que est p̄ çelum q̄nis nō excedit animū: tñ ipsum turbat. ꝑm Grego. a Et mēbra mea q̄si i nihilū redacta sunt. q; ira ⁊ tristicia q̄ sunt in mente redundāt in corpe. b Stupebūt iusti sup hoc. videlz q; hoies tam litterati sicut erāt amici iob. tanto erroze essent

⁊ [a] membra mea quasi in nihilum redacta sunt. [b] Stupebunt iusti super hoc: ⁊ [c] innocens cōtra hypocritam suscitabit. Et [d] tenebit iustus viam suam: ⁊ mundis manibus addet fortitudinem. Igitur [e] omnes vos conuertimini ⁊ venite: ⁊ [f] non inueniam in vobis vllum sapientem. Dies [g] mei transierunt: cogitationes [h] mee dissipate sūt torquentes [i] cor meū. Noctem [k] verterunt in diem: ⁊ [l] rursū post tenebras spero lucem. Si [m] sustinuero infernus [n] domus mea est: ⁊ [o] in tenebris strauī lectulū meum. [p] Putredini dixī: pater me⁹ es: mat mea: ⁊ soror mea vermibus. Ubi [q] est ergo nunc prestolatio mea: ⁊ [r] patientiam meam quis considerat. In [s] profundissimū inferuum descendēt

omnia mea. [t] Putas ne saltem ibi erit requies mihi? XVIII

Respondēs aūt baldath suites dixit: Usq; ad quem finem verba iactabis? Intellige prius: ⁊ sic loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta: ⁊ sorduimus coram te. Quid perdis animā tuam in furore tuo: Nūquid per te derelinquetur terra: ⁊ trāsferentur rupes de loco suo? Nonne lux impij extinguet: nec splēdebit flāma ignis ei⁹? Lux obtenebrescet i tabernaculo illius: ⁊ lucerna que sup eum est extinguetur. Arctabuntur gressus virtutis ei⁹: ⁊ precipitabit eum consilium suum. Immisit enim in rete pedes suos: ⁊ in maculis eius ambulat. Tenebitur planta illius

s Jn. pfūdissimū infernū descendēt oīa mea. i. quicq̄d ad me ptinet ponetur in terra ꝛ sepulturam. ꝑm errorem amicorū iob negantium aīe imortalitatem. t Putas ne saltem ibi erit requies mihi. i. aliquid ptinens ad felicitatem meā. q. d. hoc dicere est valde ridiculosum. cum corpus mortuū nullū habeat sensum. nec ꝓcipiat aliq̄d de bis que fiunt uel dicunt extra ptinentia ad laudem hois mortui uel viuperiū. ⁊ ideo phs. j. etbicorū reprobat opinionem dicentiū hoiem vere dici felicē post mortem eo modo quo dicebant amici iob. v

Cap. xviij.

Respondens aūt. Hic ꝑtitur p̄mē cōtra iob ipius baldath replicatio. ⁊ secundo ipsius iob responsio. ca. xix. ꝑma in duas. q; ꝑmo baldath de stulti loquio iob reprehēdit. ⁊ secundo ad principale ꝓpositū arguit. ibi: Nūquid ꝓpter te. Circa primū dicit: p Usq; ad quē finē verba iactabis: q. d. vtines tempus in verbis superfluis ⁊ supbis. y Intellige pius. q. d. non intelligis q̄ dicis. z Quare reputati sum⁹ ut iumēta ꝛc. dixerat enim iob: Non inueniam in vobis vllū sapientem. homo autem carens sapientia reputatur quasi bestia.

a Et sordūimus coram te. tanq̄ ignorantes ⁊ viles persone. b Quid perdis animam tuam in furore tuo? q. d. talia dixisti ex impetu furoris tui qui animam a sapientia ⁊ virtute ꝛejcit. ⁊ sic eam destruit ⁊ perdit. c Nūquid. Hic consequenter arguit ad ꝓpositum videlz q; aduersitates presentis vite non sunt nisi pene peccatorum. ⁊ hanc opinionem primo astruit per sapientū sententiam. ⁊ secundo p experientiam. ibi: Nonne lux impij. Circa primū sciendum q; terra inter elementa est maxime stabilis cum sit centrū mūdi ⁊ rupes valde solida. ꝑ hoc ergo designat firmitatem ⁊ soliditatem sue opinionis tanq̄ a sapientib⁹ approbatam. ⁊ hoc est quod dicit: Nūquid ꝓpter te derelinquetur terra ⁊c. id est firmitas ⁊ soliditas nostre sententie ꝓpter verba tua irrationabilia. q. d. non. d Nonne lux. Hic astruit ꝓpositum per experientiam. ⁊ primo ꝓpositū declarat. ⁊ secūdo epilogat. ibi: Hec sūt ergo. Prima in tres. q; primo astruit ꝓpositum per aduersitates que contingunt in vita presenti. ⁊ secundo per illas que contingunt in morte. ibi: Quellat. tertio per eas que contingunt post mortem. ibi: Memoria illius. prima adhuc in duas. quia primo declarat ꝓpositum per aduersitates contingentes extrinsecus. secundo per contingentes intrinsecus ibi: Attenuetur. Circa primum dicitur: Nonne lux impij extinguetur. i. ꝑsperitas eius temporalis. e Nec splendebit flamma ignis eius. i. eius desiderium non veniet ad effectum. quod est maxima pena hominis superbi. f Lux obtenebrescet in tabernaculo illius. i. temporalis ꝑsperitas illorum qui sunt de domo ⁊ familia eius decidet ad maiorem penā ipsi⁹. g Et lucerna que sup eum est extinguet. i. deus qui a superiori decerat sibi ꝑsperitatem retrahet manū suam. ⁊ sic extinguet hec lucerna non in se: sed in effectu ꝓtum ad ipsum impiū. ista inducit baldath. q. d. p experientiā vidimus ꝓtingere talia mala impijs. ⁊ etiam illa que sequunt. vñ subditur: h Arctabunt gressus virtutis ei⁹. i. diffusio sue potentie: quia non poterit ea que cogitauerat ꝑficere. i Et precipitabit eum ꝓsilium suū. q; ꝓsilium q̄ cogitabat sibi fore ad cōmodum erit sibi nociuū. ⁊ causam predictorum subdit. d. k Jmmisit in rete pedes suos. i. voluntarie se implicant peccato. l Et in maculis eius ambulat. cadendo de peccato in peccatum. m Tenebitur planta illius laqueo. i. consuetudine peccandi que est laqueus

ꝛtinẽs in ꝓccato. fm q dicit Anſelmus hꝛo ꝛe ſimſlitudinibus. a Et exardeſcet cõtra eũ ſitis. i. ardoꝛ ⁊ deſideriũ ꝓccãdi contra ſindereſim remurmurantẽ ei ꝓualens ꝓpter ꝓſuetudinem. b Abſcondita eſt in terra ꝓdica eius ⁊c. q. ꝓccatoꝛ ꝓſiderat tm̃ bonũ extra apparens. ⁊ non videt malum intra latens. c Undiq; terrebũt eũ formidines. quia homo malus ꝓpter inimicos quos acquiſiuit ſemp eſt timid⁹. d Et inuoluent ꝓdes ei⁹. quia capiet ab aduerſarijs ſibi inſidiantib⁹. e Attenuet ⁊c. hic cõſequenter oſtendit ꝓpoſitum p aduerſitates intrinſecus cõtingentes. ⁊ q iuſtus letatur in victa ꝓccatoꝛ ꝓpter diuine iuſtitie ꝯelũ. ideo baldatb qui ſe iuſtum reputabat mala q̃ ſequunt exprimit per modũ veſtirantis ⁊ ꝛeꝓccantis. ut ſupueniant impijs. d. Attenuet fame robur eius. i. impij. p ꝛefectum enim nutrimenti coꝛpus attenuatur: ⁊ robur ꝛebilitatur. f Et inedia inuadat coſtas illi⁹. ipſũ uſq; ad intima ꝛebilitãdo. g Deuoꝛet pulcꝛitudinem cutis eius. i. iuuentutem eius in q̃ etate magis reluꝯet pulcꝛitudo. Et cõſumat bꝛachia illius. i. foꝛtitudinem eius que p bꝛachia ꝛeſignat. b Primogenita moꝛs. i. anticipata ꝓueniens moꝛtem naturalẽ. i Auellat. hic aſtruit ꝓpoſitum p aduerſitates in moꝛte ꝓtingentes. quarum prima eſt electio ꝛe loco ꝓpꝛio tanq̃ horribile ⁊ fetidum. ⁊ hoc tongit cũ dicit: Auellat ꝛe tabernaculo ſuo. q. antiqui in tabernaculis habitabant. k Fiducia eius. eo q amplius ibi nõ reuertet. l Et calcet ſuper eum quaſi ꝛex interitus. i. p moꝛtem ꝛeducat in cinerem. ſicut terra que calcat in puluerem redigit. m Habitet in tabernaculo illius ſocij eius qui nõ eſt. i. ſocij ꝛefuncti q̃ iam non eſt cũ viuentibus. cuius tabernaculũ eſt ſepulcꝛũ ubi non habet ſocietatẽ niſi vermiũ. n Aſpergat in tabernaculo eius ſulpbur. i. fetoꝛ qui p ſulpbur ⁊ fetoꝛẽ eius ꝛeſignat. in ſepulcꝛo aũt non eſt niſi fetoꝛ ⁊ hoꝛꝛoꝛ. Thomas aũt aliter exponit. d. Habitẽt in tabernaculo illius ſocij eius qui non eſt. i. amici ꝛefuncti qui iam non eſt cum eis. ⁊ ipſi ſuccedunt ei in domo ſua ⁊ bonis. Aſpergat in tabernaculo eius ſulpbur. i. in domo in qua ſuccedũt ei amici. q. antiquit⁹ in ſignũ triſticie ꝛe amici moꝛte aſpergebãt aliqua fetida i domo ꝛefuncti. ſicut ⁊ modo aliqui accipiũt veſtes nigras. ſed hec expoſitio non videtur cõueniens. q. q amici ꝛefuncti habitent in domo eius: ⁊ q ex moꝛte ei⁹ fiãt ſigna triſticie nõ ꝓtinet ad aduerſitates ꝛefuncti: ſed magis ad ꝓſperitates. eo modo quo poſſunt dici: q. cedunt ad eius bonoꝛem. hic aũt ponunt aduerſitates que ꝓtingũt in moꝛte ut dictũ eſt. ⁊ ideo prima expoſitio melioꝛ videt. o Deoꝛſum radices eius ſiccent. i. illa que plantauerat ãnibilent ſine fructu. p Surſum aũt atteret meſſis eius. ſ. tempeſtate ꝛeſup veniente. q. d. omnia opa eius diſſipent tanq̃ in ꝛetestationẽ vite eius preterite. q Memoria. hic aſtruit ꝓpoſitũ p aduerſitates poſt moꝛtẽ ꝓtingentes. amici enim iob ad ꝓſperitatem bois poſt moꝛtem dicebant ꝓtinere ipſius bonã memoriã. ⁊ ei⁹ ꝓtrariũ ad aduerſitatẽ. ideo dr: Memoria illius ꝓreat ꝛe terra ⁊c. ꝓz littera vſq; ibi: r Et ꝛe oꝛbe transferet eũ. ita q nullo modo remanebit in memoria bois: nec etiã remanebit aliqualit⁹ in ſua poſteritate. ideo ſubdit: Nõ erit ſemen eius ⁊c. s In die eius ſtupebũt nouiſſimi. i. minoꝛes ꝛe ꝓpo admirabuntur ꝛe tpe ſue. ꝓſperitatis ita ſubito ꝛuecte ad nibilum. t Et primos. i. maioꝛes in ꝓpo. v Inuadet hoꝛꝛoꝛ. ne ſimile eis cõtingat. x Hec ſunt ergo ⁊c. Poſtq̃ baldatb conatus fuerat oſtendere q aduerſitates huius vite ſunt pene precedentium

laqueo: ⁊ᵃ exardeſcet ꝓtra eum ſitis. Abſcondita[b] eſt in terra pedica eius: ⁊ ꝛecipula illius ſuper ſemitã. Undiq;[c] terrebũt eum formidines: ⁊[d] inuoluẽt pedes ei⁹. Attenuet[e] fame robur eius: ⁊[f] inedia inuadat coſtas illius. Deuoꝛet[g] pulcꝛitudinem cutis eius: ⁊ conſumat bꝛachia illi⁹ primogenita[b] moꝛs. Auellet[i] ꝛe tabernaculo ſuo fiducia[k] eius: ⁊[l] calcet ſup eũ quaſi ꝛex interitus. Habitẽt[m] in tabernaculo illius ſocij eius qui nõ eſt: aſpergat[n] in tabernaculo ei⁹ ſulpbur. Deoꝛſum[o] radices ei⁹ ſiccent: ſurſum[p] aũt atteratur meſſis eius. Memoria[q] illius pereat ꝛe terra: ⁊ non celebꝛet nomen eius in plateis. Expelletẽ ꝛe luce in tenebꝛas: ⁊[r] ꝛe oꝛbe transferet eũ. Nõ erit ſemen eius neq; p genies in populo ſuo: nec vlle reliquie in regionib⁹ eius: In[s] die eius ſtupebũt nouiſſimi: ⁊[t] primos inuadet[v] hoꝛꝛoꝛ. Hec[x] ſunt ergo tabernacula inq̃: ⁊[r] iſte locus eius qui ignoꝛat ꝛeũ.

Ꝛeſpondens[y] XIX autem Iob dixit: Uſq; quo[a] affligitis aiam̃ meam: ⁊[b] atteritis me ſermonibus? En[c] decies confunditis me: ⁊ non erubeſcitis oppꝛimentes me. Nempe[d] ⁊ ſi ignoꝛaui: mecũ erit ignoꝛãtia mea. At[e] vos contra me erigimini: ⁊[f] arguitis me opꝛobꝛijs meis. Saltem[g] nũc intelligite: quia[h] deus non equo iudicio affligeꝛit me: ⁊ flagellis ſuis me circũdeꝛit. Ecce[i] clamabo vim patiens: ⁊ nemo audiet. Uociferabo[k]: ⁊[l] non eſt q̃ iudicet.

y Et iſte locus eius qui ignoꝛat ꝛeũ. ꝓtũ ad aduerſitates poſt iſtam vitã qñ impij ſũt extra viam: ⁊ q̃ſi in ẽmino. ⁊ ſic p3 ex dictis q ꝓceſſus baldatb nõ eſt efficax ad ꝓbandũ ꝓpoſitũ. q. aduerſitates pdicte nõ ſolũ cõtingũt impijs: ſed etiã frequẽt iuſtis q̃ nõ ſolũ in vita ⁊ in moꝛte affligũt: ſ etiã poſt moꝛtẽ inꝛ bꝛies ꝛehonoꝛant. ſic p3 ꝛe martyꝛib⁹ quoꝛ coꝛpa ꝓhibebant ſepeliꝛi: ⁊ ꝛelinquebant feꝛis ⁊ auib⁹ ꝛeuoꝛãda. l3 aliq̃n hoc ꝛediret dina ꝓuidentia.

3 Cap. xix. Ꝛeſpondẽs aũt Iob. Hic ꝓnter ponit ipſius Iob reſpõſio. ⁊ p excludit ꝓba baldatb ⁊ aliozũ amicoꝛ ſuoꝛ. ⁊ 2° accedit ad principale ꝓpoſitũ. ibi: Saltẽ nũc. Circa primũ dicit: a Uſq; quo affligitis aiam̃ meã. iniuriosis ꝛebus obiurgando. b Et atteritis me ſermonibus. i. tediosis me affligitis ꝛebus ⁊ non ꝛeb⁹. c En decies cõfunditis me. Iob enim quinquies locut⁹ fuerat incipiẽdo ab illo loco. Pereat dies in quanatus ſum ⁊c. ⁊ amici ſui quinquies cõtra eũ locuti fuerant obijciendo ⁊ replicãdo. ut p3 ex ſupradictis. ⁊ ideo dicit: En decies confunditis me. i. nitimini me cõfundere. quia nitebant Iob cõfundere tam ex ꝛebus ſuis ꝓpꝛijs q̃ ex ꝛebus ꝛe oꝛe Iob. patis. ut frequenter patuit in predictis. ⁊ quia baldatb notauerat Iob ꝛe ignoꝛantia. ſ. in principio precedentis ca. d. Intellige primus. ideo quaſi ad hoc reſpondens Iob dicit: d Nempe ⁊ ſi ignoꝛaui mecũ erit ignoꝛantia mea. i. nibil vobis nocebit. ⁊ ideo ꝛeteꝛeꝛ tacere ꝛe ipſa e At vos cõtra me erigimini. ꝛebis ꝓſumptuoſis. f Et arguitis me opꝛobꝛijs: i. ꝛebis iniurioſis. g Saltem nũc. Hic ꝓſequenter Iob accedit ad principale. ꝓpoſitũ. ⁊ primo oſtendit ſe non ꝓpter ꝓccatũ afflictũ q̃ baldatb conat⁹ fuerat oſtendere. ſecundo remouet quoddã dubiũ. ibi: Quis mihi tribuat. Circa primũ primo ꝓponit intentũ. d. Saltem nũc intelligite. q. d. pri⁹ noluiſtis intelligere. b Quia ⁊ nõ equo iudicio affligeꝛit me. h nõ dixit Iob ex ꝓpria intentione ſed tanq̃ cõcludens ex dictis aduerſarioꝛ: qui dicebant omnes aduerſitates huius vite inferri a deo in pnã ꝓccatoꝛ preteritoꝛ tm̃. ex quo ſequit iudicium dei non eſſe equũ circa Iob: cui⁹ afflictio excedebat culpã. i Ecce clamabo. hic ꝓnter ꝓcedit ad declarandũ ꝓceſſum afflictionis ſue reſpectu culpe. ⁊ primo oſtendit magnitudinẽ ſue afflictionis. ⁊ ſecundo minoꝛitatem ſue tranſgreſſiõis. ibi: Miſeremini mei. primũ oſtendit dupliciter. primo p afflictiones ab extrinſeco. ſecũdo ab intrinſeco. ibi: Pelli meæ. prima in duas. q. primo oſtendit. p. poſitũ p ꝛefectũ remedij. ſecũdo p exceſſum afflictiui. ibi: Spoliauit me. Circa primũ ſciendũ q̃ afflict⁹ poteſt habere remedium dupliciꝛ, vno modo p aliũ. alio modo p ſeipſum. p aliũ ꝓ habet remediũ qñ aliq̃s ei cõpatiẽs eripit ipſũ. alio modo p recurſum ad iudicem q̃ liberat ipſũ. Utrũq; aũt erat excluſum a Iob. ⁊ iõ dicit: Ecce clamabo vim patiens ⁊ nemo exaudiet. p cõpaſſionẽ auxiliãdo. k Uociferabo. faciẽs ad iudicem querimoniã: l Et non eſt qui iudicet. q. ꝛe⁹ nõ

habet iudicē superiorē qui de penis ab eo inflictis ipsi iob posset iudicare. Per seipsum aūt habet homo remediū duplicē. vno modo p suā potentiā se liberando. alio modo p suā patientiam euadendo. & vtrūq; excludit cū dicit: a Semitā meam circūsepsit & transire nō possum. i. ꝓcessui meo tot impedimēta posuit q; nō possum amouere. b Et in calle meo tenebras posuit. ita q; nō possum videre quid mihi expediat. tristicia enim obnubilat intellectum. c Spoliauit. Dic ostendit ꝓpositū p magnitudinē afflictiui. & ꝓmo facit qđ dictū est. secūdo ꝓbat quoddā suppositum. ibi: Iratus. Circa ꝓmū sciendum q; inter bona extrinseca maxima sūt honor & dignitas. & ideo iactura istorū est maxime afflictiua. & q̄tum ad primū dicit: Spoliauit me gloria mea. i. honore excellenti q̄ fiebat mihi. sm enī commētatorē. j. etbicor honor est reuerētia que fit alicui in testimoniū sue virtutis si fiat in secreto uel corā paucis. sed si fiat in palā & corā multis tunc dicit gloria. Est enī gloria longe patēs ꝑcouīū. & sic ꝑz q; gloria ē honoris excellēria. q̄tū ꝙo ad secundū dicit: d Et abstulit coronā de capite meo. a statu dignitatis me deijciendo. post bonū aūt honorabile est bonū vtile quo sustentat vita. & ideo eius subtractio est afflictiua. qđ notat iob. d. e Destruxit me vndiq;. omnia bona interiora subtrahendo. ut patuit ꝟ. j. ca. f Et ꝓtereo. ꝓter defectū bonorū exteriorū. ideo subdit: g Et quasi euulse arboris abstulit spem meam. q̄diu enim arbor adhuc terre p radices. si abscindat remanet spes pullulationis. sed si euellatur non remanet talis spes: sed oportet q; desiccetur. & p hoc designat iob q; non habebat spem reuertendi ad ꝓsperitatem ꝓpalem. tum quia in hoc non habebat spem suam. sed in futura remuneratione. tum qz non apparebat possibilitas p viā humanam. h Iratus &c. Hic ꝓsequitur ꝓbat q; de recuperatione tpalis felicitatis sperare nō debebat. qz si hoc esset. uel esset a deo uel ab homine. primo excludit primū. & secundo secundū. ibi: Fratres meos. Ad ꝓbationem autem primi dicit: Iratus est cōtra me. mihi afflictiones infligendo. & hoc sequit ex dictis amicorū qui dicebant talia inferri. ꝓter peccatū. ab irato aūt contra se nullus sperat auxilium. & maxime q̄n ira videt indurata. qđ videbat in ꝓposito ex cōtinuatione afflictionū. ideo subdit: Et sic me habuit quasi hostem suū. i Simul venerunt latrones eius. i. demones uel predatores qui bona iob abstulerant. & dicunt isti & illi latrones dei. qz ex permissione eius ipsi iob mala intulerunt. k Et obsederūt in gyro tabernaculum meū. qz demones adhuc querebāt nocere ipsi iob si possent. l Fratres meos &c. Hic ꝓsequitur ostendit se desperare de adiutorio humano. qz si hoc esset. maxime sperare posset de ꝓsonis que tenent eum auxiliari. qđ remouet. d. Fratres meos. i. ꝓsanguineos meos. m Longe fecit a me. non curantes de mea afflictiōe. n Et noti mei. ex quadā familiaritate & societate speciali. o Recesserūt a me. nolentes mihi auxiliari. p Dereliquerūt me. ꝓpinqui mei. i. vicinitate cōiuncti. q Et qui me nouerāt. ex cohabitatione in vita. r Obliti sunt mei. qz nullum remediū apponunt circa me. s Inquilini &c. Hic ꝓsequitur remouet auxiliū ꝓsonarū domesticarū. d. Inquilini dom⁹ mee &c. i. ꝓsone que tenebant mihi seruire. t Sicut alienū habuerūt me. miseriam meā non attendentes. & ad maiorem cōtemptū subdit: v Seruū meum vocaui. ad meū auxiliū. x Et non respondit. ex ꝓtemptu. cum tamē sine vocatione & ꝓcatione deberet se ingerere. y Halitum meū exhorruit vxor mea. que mihi deberet maxime esse intima. eo q; vir & vxor sūt duo in carne vna: & tū horret appropinquare mihi. ꝓpe fetorē de meis vlceribꝰ exalantem. z Et orabam filios vteri mei. q; ex obligatione naturali deberēt ministrare mihi & vocāt hic filij iob nepotes ipsius qui saltē q̄tū ad plures eorum non fuerunt in illo cōuiuio vbi filij iob fuerunt oppressi. a Stulti quoq; &c. Hic ad maiorem aggrauationē oñdit se non solū ab amicis derelictū. ꝙ etiā ab omnib⁹ despectū. etiam ab insipientibus. qđ notat ibi: Stulti q; &c. & sapientibus. cū dicit: Cōsiliarij mei. & etiam ab his q; ante eū dilexerāt. ibi: Et quē maxime diligebam. sequit: b Pelli mee. Hic ꝓsequenter ostendit grauitatem sue afflictionis ab intrinseco. qz caro eius q̄ est media inter cutem & ossa ex viceribus & doloribus ꝓsumpta erat. & sic pellis ossibus adhesserat. c Et derelicta sunt tātūmodo labia circa dentes meos. p hoc inuit q; officijs alioꝝ membroꝝ cessantib⁹ officiū locutiōis tantūmō sibi remanserat. d Miseremini. Hic ꝓsequitur oñdit iob trāsgressionis & culpe sue minoritatem. q̄n enī aliquis punit vltra condignū: iustū est ei misereri. & maxime ab amicis. & ꝓpter hoc dicit: Miseremini mei. qđ verbū duplicat ad maiorem assertionē sue innocentie. qz talibus afflictis magis est cōpatiendū. e Saltem vos amici mei. qz cognouistis vitā meam ꝓteritā. & p ꝓis deteris aduertere me non tanta flagella demeruisse. f Quia manꝰ dei tetigit me. s. totū intra & extra affligens me. g Quare ꝓsequimini me sicut deus. q. d. non est causa. qz ipse ꝓtest mihi retribuere in futuro ꝓmiū patientie mee. vos aūt non sic: b Et carnibꝰ meis saturamini. detrahēdo mihi: asserētes me ꝓ peccatis iuste punitū. detractores enī viuis carnibꝰ saturant. i Quis mihi tribuat. Hic ꝓsequitur iob remouet qđā dubiū. dixerat enī supra de deo: q̄si euulse arbori abstulit spem meā. & ꝓpe hoc possent amici eiꝰ credere q; de deo totaliter desperaret. iō hoc remouet p insinuās q; velit aliq̄d valde notabile dicere. d. Quis mihi tribuat. ut scribantur sermones mei. illa enī sunt scribēda q̄ tanq̄ notabilia sunt in futurū retinēda. & tanto diligentiꝰ debent scribi. quāto tenaciꝰ debēt in memoria haberi. ideo subdit: k Quis mihi det ut exarentur in libro. i. diligenter scribantur in pgameno. & si hoc nō sufficit: l Stilo ferreo & plumbi lamina. i. cū stilo ferreo scribant in plumbo. & si lamina plumbi nō sufficit ꝓpter mollitiē: m Vel certe sculpantur in silice. oīa ista dicit iob ad designandū q; ea q̄ dicturus erat erāt notabilia: & post longū tempus futura. cuiusmodi est resurrectio mortuoꝝ in fine mundi. n Scio enī. Hic oñdit qđ sit illud qđ desiderabat sic scribi & retineri: videlz q; nō desperabat de deo. ꝙ magis sperabat obtinere ab eo felicitatem non transitoriam & tpalem: sed magis eternā & integram in corpe & anima p futuram resurrectionē. & hoc est qđ dicit: Scio i. certa fide teneo. o Qz redemptor meus viuit. redemptorē suū dicit dei filium incarnandū qui ab eterno in veritate vivit. sm q; dr ad Heb. vltꝰ. Ihs xps heri & hodie ipse & in secula. p Et in nouissimo die de terra surrecturus sum. non p naturam sed p redemptoris mei virtutem. & ideo dicit: In nouissimo die. contra illos q; dixerūt

Semitā meā circūsepsit & trāsire non possum: & in calle meo tenebras posuit. Spoliauit me gloria mea: & abstulit coronā de capite meo. Destruxit me vndiq; & pereo: & q̄si euulse arbori abstulit spem meā. Iratus est contra me furore eius: & sic me habuit q̄si hostem suū. Simul venerunt latrones eius: & fecerunt sibi viam p me: & obsederūt in gyro tabernaculū meū. Fratres meos longe fecit a me: & noti mei quasi alieni recesserūt a me. Dereliquerunt me ꝓpinqui mei: & qui me nouerant obliti sunt mei. Inquilini domus mee & ancille mee sicut alienū habuerūt me: & q̄si pegrin⁹ fui in oculis eoꝝ. Seruū meū vocaui & nō rndit: ore ꝓprio deprecabar illū. Halitum meum exhorruit vxor mea: & orabā filios vteri mei. Stulti quoq; despiciebāt me: & cū abeis recedebā detrahebāt mihi Abominati sūt me quōdā ꝓsiliarij mei: & quē maxime diligebam auersatus est me. Pelli mee ꝓsumptis carnibus adhesit os meū: & derelicta sūt tantūmodo labia circa dentes meos. Miseremini mei: miseremini mei saltē vos amici mei: qz manꝰ dei tetigit me. Quare ꝓsequimini me sicut deus: & carnibus meis saturamini? Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei? Quis mihi det ut exarentur in libro stilo ferreo & plumbi lamina: uel certe sculpantur in silice? Scio enim q; redemptor meus viuit: & in nouissimo die de tra surrecturus sū.

post reuolutionem multoꝝ annoꝝ eosdem hoies numero futuros esse: ⁊ ante etiam fuisse ponentes mundū eternū. ⁊ fm hoc non fuisset primus dies: nec futurus esset vltimus. a Et rursum circūdabor pelle mea. contra illos qui ponūt resurrectionem futuram non in corpore ex elementis composito: sed magis in corpore de natura celesti. b Et in carne mea videbo deū. hoc dicit contra errorem illoꝝ qui dicunt resurrectionē futuram in carne corporali cibis indigēte. qz talis caro aggranat aiam ⁊ nō potest vivere sic diuinā essentiā. in resurrectione autē ex gloria aie ad corpus redundāte fiet caro incorruptibilis i nullo aggratians aiam: nec impediens a diuina visione. c Quem visurus sū ego ipse. hoc dixit ad excludendū errorem porphirij dicentis. q sola anima eēt beatificabilis: ⁊ corpus esse omnino fugiendum. ⁊ sic non idem ipse homo qui compositꝰ est ex anima ⁊ corpore. d Et non alius. hoc dicit contra dictum Arꝛ. ij. de generatione. qui dicit ea que corrumpunt redire nō eadem numero: sed tm̄ specie. declarata igitur veritate resurrectionis future dicit: e Reposita est hec spes mea. q. d. non de deo despero: sed maxime spero. f In sinu meo. i. in corde meo. ⁊ loquitur de ista spe tanq̄ de re carissima que in sinu absconditur ne perdatur. g Quare ergo. Dic ex predictis repellit verba amicorum suorum qui dicebant eum desperatum. d. Quare ergo nunc dicitis persequamur eum: tanq̄ de deo non sperantem nec ipsum timentem. h Et radicem verbi inueniamus contra eum. ad improbandum dicta eius de dei prudentia. prudente in futurum iustis ⁊ peccatoribꝰ premia ⁊ supplicia. qō erit in futuro iudicio. ideo subditur: i Fugite ergo a facie gladij. i. a sententia extremi iudicij. k Qm̄ vltor iniquitatū. que non puniunt hic in presenti. l Gladius est. s. sententia extremi iudicij. ideo subdit: m Et scitote esse iudicium. non solū in hac vita: sed etiā post hanc vitam in resurrectione bonorum ⁊ malorꝝ. qz tunc erit omniū generale iudicium. ⁊ omnia que nūc videnť inordinata de prosperitate temporali malorꝝ ⁊ afflictione innocentiū videbunt tunc ordinatissime facta.

Et[a] rursū circūdabor pelle mea ⁊[b] in carne mea videbo deum. Quem[c] visurus sum ego ipse: ⁊ oculi[d] mei conspecturi sunt: ⁊[e] non alii. Reposita[e] est hec spes mea in[f] sinu meo. Quare[g] ergo nunc dicitis persequamur eū: ⁊[h] radicem verbi inueniamus[i] contra eū: Fugite[k] ergo a facie gladij qm̄[l] vltor iniquitatū gladius[l] est: ⁊[m] scitote esse iudicium. xx

Respondens[n] autē sophar naamathites dixit. Idcirco[o] cogitationes[p] mee varie succedunt sibi: ⁊[q] mens in diuersa rapit. Doctrinā[r] qua me arguis audiā: ⁊[s] spūs intelligentie mee respondebit mihi. Hoc[t] scio a[u] principio ex quo est positꝰ hō sup terrā: q[x] laus impiorū breuis[y] sit: ⁊[z] gaudiū hypocrite ad[a] instar puncti. Si[b] ascenderit vsq̄ ad celum superbia eius: ⁊ caput eius nubes tetigerit: quasi[c] sterquilinium i fine p̄detur: ⁊[d] qui eū viderant dicent[e]: vbi[f] est: Velut[g] somniū auolans nō inuenie[h]t: transiet sicut visio nocturna. Oculus[i] qui eum viderat non[k] videbit: neq̄[l] vltra intuebit[m] eū locus[n] suus. Filij[o] eius atterent egestate: ⁊[p] manus illius reddent[q] ei dolorem suū. Ossa[r] eius implebunt[s] vitijs adolescentie eius: ⁊[t] cū eo in puluere dormiēt. Cū[u] enī dulce fuerit in ore eius malū: absconditꝰ illud sub lingua sua. Parcet[x] illi ⁊[y] non derelinquet illud: ⁊[z] celabit in gutture suo.

aduersitatem huius vite ponebat punitionem alicuius peccati precedentis. licz nō totalem. ⁊ similiter de prosperitate respectu virtutis. Ergo sophar primo prosequit̄ q̄tum ad hoc illud in quo dissentiebat a iob. secundo illud in quo cōsentiebat sibi. Fugiet arma. cōtra illud in quo dissentiebat a iob maxime videtur esse q̄ impijs ⁊ peccatoribus frequenter contingūt prosperitates bona vite q̄ nō cēt si sp cēnt premiationes actuū virtutis: qui non sunt i impijs. ideo hoc nititur sophar excludere dicens: q̄ sunt ita breues q̄ quasi p nihilo debent computari. ⁊ maxime quia faciunt ad augmentum doloris subito sequentis. ⁊ primo describit huiusmodi impij tribulationem. ⁊ secundo assignat causam. ibi: Cū enim dulce. prima in duas. quia primo ostendit dictam tribulationem in personis impiorum. secūdo in plonis alioꝝ sibi adherentiū. ibi: Filij eius. Circa primū dicit. Hoc scio. s. qō sequitur: u A principio ex quo est positus homo super terram. hoc est a principio mundi expertum est ⁊ in scriptis redactū. x Qz laus impiorum. i. celebritas fame ipsorum. y Breuis sit. quia statim succedit diffamatio eoꝝ. z Et gaudium hypocrite. qui gaudet de apparenti sanctitate. a Ad instar puncti. i. nullius durationis seu momenti. b Si ascenderit vsq̄ in celum. i. ad altissimum statum. c Quasi sterquilinium in fine perdetur. q. subito tanq̄ quid vile ⁊ fetidum conculcabitur. d Et qui eum viderant. in alto statu. e Dicent. pre admiratione: f Ubi est. q. d. ad nihilum redactus est. ideo subditur: g Velut somniū auolans ⁊ c̄. quod velociter transit sine vestigio ⁊ memoria. h Oculus qui eum viderat. in vita presenti. i Non videbit eum. quia auferetur morte contemptibili. k Neq̄ vltra intuebit eum locus eius. quia de morte non reuertitur aliquis ad statum presentis vite. l Filij eius. hic p̄ter ostendit tribulationē impij in plonis cōiunctis. d. Filij eius atterent egestate. post mortem patris in penam sue iniquitatis. m Et manus illius. i. opa eius iniqua. n Reddent ei dolorem suū. non solū in se: sed etiam in filijs suis. o Ossa eius. i. sui satellites ei robur prestantes. prout exponit hic Ra. Sa. p Implebuntur vitijs adolescentie sue. i. erūt vitiosi sicut ipse. fm illud Eccle. x. Scōm iudicē populi sic ⁊ ministri ei⁹. q Et cum eo in puluere dormient. i. cum eo subito morientur similes ei in pena sicut ⁊ in culpa. r Cum enim. hic consequenter reddit causam dicte tribulationis que est delectatio in peccato. ⁊ primo ponit istam causam. secundo describit correspondentiam pene ad culpam. ibi: Juxta multitudinē. Circa primū dicit: Cum enim dulce fuerit in ore eius malum. i. delectabile q̄ contingit illis qui peccāt ex habitu ⁊ ex certa malicia. fm illud .pv. ij. Qui letant̄ cum malefecerint. ⁊ exultāt in rebus pessimis ⁊ c̄. talibus debetur maior pena q̄ illis q̄ peccant ex passione uel ignorantia. s Absconditꝰ illud sub lingua sua. loquitur de peccatore delectante se in peccato. ad modum hominis habentis aliquid dulce in ore: quod non statim transglutit. sed diu tenet sub lingua: ut diutius delectetur. ideo subditur: t Parcet illi. quia non statim transglutit. v Et nō derelinquet illud. cito descendere in ventrē. x Et celabit in gutture suo. ut diutius delectet. sicut dicit phus. ij.

ethicor: ꝙ quidã pultiuorar ꝛesiderabat habere longũ collũ ad modũ gruis: ut diutius in gustu sapidi pulmẽti ꝛelectaretur. ꝑr hoc insinuat sophar ꝙ peccans ex certa malicia q̃rit omnes vias remanẽdi ⁊ ꝛelectandi in peccato suo. a Panis eius. i. peccatũ quo ꝛelectabat ⁊ reficiebat. b Uerteꝫ in fel aspidũ. ꝓpter amaritudinẽ pene sequẽtis sicut cibus venenosus inducit amaritudinẽ mortẽ. c Diuitias q̃s deuorauit. i. ab alijs rapuit. d Euomet. i. cũ abominatione ⁊ doloꝛe pꝛet. e Et de vẽtre eiꝰ extrahet eas deꝰ. i. ꝛe loco vbi repositorat eas in thesauro. f Caput aspidum surget i. diabolus uel aliquis potens surget ad inuadendũ eum sicut caput aspidis eleuat ad mordendũ. sic expoit Thomas ⁊ aliqui alij. Sed hec expositio non videtur conueniens. quia i hebꝛeo ⁊ in libris correctis habetur: Sugget. ꝛ tunc nõ videtur pene concordare cum eo quod pꝛemittit: Caput aspidũ. ꝓpꝛ quod sciendũ ꝙ in hebꝛeo vbi habemꝰ caput: ponit hec dictio hebꝛaica rhos: que ẽ equiuoca ad significãdũ caput ⁊ fel. ⁊ si accipiatur in secunda significatione plana est hrã sic dicendo: Fel aspidũ sugget. q. sicut puer delectat in suggendo lac a mamilla: sic peccator in operatiõe peccati. sugget tñ cum hoc fel amaritudinis ipsius pene sequentis. g Et occidet eũ lingua vipere. i. tractatoris seu accusatoris. h Nõ videat riuulos. i. abundantiam. i Mellis ⁊ butyri. ꝓ mel quod sine labore hominum per apes efficitur. ⁊ per butyrum qõ labore bũano de lacte extrahit: intelligit oẽ bonũ delectabile qõ bñ absq; labore bois: ⁊ etiã cũ labore. ⁊ ꝓ bñ innuit ꝙ pctõꝛ sit pꝛiuandus oi bono. k Luet que fecit oia. i. oia pctã sua per pnã sequentẽ. l Nec tñ consumet. q. adhuc pena sibi in futuro reseruatur. In hebꝛeo habetur: Reddens laborem ⁊ nõ glutiet. quod exponit Ra. Sa. sic: Reddens laborẽ. i. substantiã alioꝝ labore acquisitã quã abstulerat: sed cogit̃ redꝛe per pnã in vindictã huius inflictã. m Juxta multitudinem. Hic ꝓnter ostendit correspondentiã pene ad culpam d. Juxta multitudinem adinuentionũ suarũ. i. maliciarũ q̃s excogitauit. n Sic ⁊ sustinebit. pnã correspondentẽ. vnde subdit; o Qñ cõfringens. ꝓ violentiã. p Nudauit pauꝛis domũ. ꝓ rapinã. q Et nõ edificauit eam. q. non restituit ablata ⁊ damnũ illatũ. r Nec est satiatꝰ venter eius. quia plus vellet rapere si posset. ⁊ sequit̃ pena respondens: s Et cum habuerit q̃d cõcupierat. anxie ꝛesiderando. t Possidere non poterit. quia violenter auferet̃ abeo. v Nõ remanſit de cibo eius. i. de bonis suis alijs non distribuit. x Et ꝓterea nihil remanebit. sed totũ auferet̃. y Cum satiatus fuerit. i. plenus bonis ab alijs raptis. z Artabitur. loquit̃ ad similitudinẽ illius qui nimis comedit: ⁊ sic artat intra ꝓllẽ ventris: q̃ non potest vltra extendi. inde tũc causant̃ tortiones ⁊ dolores. ⁊ sic tales rapine vertunt̃ in doloꝛem ra-

Panis a eius in vtero illiꝰ ver-
tetur b in fel aspidum intrinse-
cus. Diuitias c quas deuorauit
euomet d: ⁊ e de ventre illius
extrahet eas deꝰ. Caput f aspi-
dum sugget. ⁊ g occidet eũ lin-
gua vipere. Non h videat riuu-
los fluminis torrentis: mellis i
⁊ butyri. Luet k que fecit oiat
nec l tamen cõsumet. Juxta m
multitudinem adinuentionum
suarũ sic n ⁊ sustinebit: qñ o cõ-
fringẽs nudauit p pauꝛis do-
mum: rapuit: ⁊ q non edifica-
uit eam: nec r est satiatus ven-
ter eius. Et s cum habuerit q̃
concupierat possidere t non po-
terit. Non v remãsit de cibo eiꝰ
⁊ x ꝓterea nihil permanebit de
bonis eius. Cum y satiatꝰ fue-
rit artabitur z: est uabit: ⁊ oĩs
doloꝛ irruet sup eum. Ultinam a
impleatur venter eius ut emit-
tat in eũ irã furoꝛis sui: ⁊ b plu-
at super illũ bellum suũ. Fu-
giet c arma ferrea: ⁊ d irruet in
arcũ creum: eductus e ⁊ egre-

diens de vagina sua: ⁊ f fulgu-
rans in amaritudine sua. Ela-
vent g ⁊ venient sup eũ horribi-
les: omnes h tenebre absc̃dite
sũt in oculis eius. Deuorabit i
eũ ignis qui k non succẽditur:
affligetur l relictus in taberna-
culo suo. Reuelabunt m celi ini-
quitatem eius: ⁊ n terra cõsur-
get aduersus eum. Apertum o
erit germen domus illiꝰ: tetra-
hetur in die furoꝛis dei. Hec p
est ꝑs hois ipij a deo: ⁊ q here-
ditas verboꝝ eiꝰ a dño. XXI

Espondẽs r autem iob
dixit: Audite s queso
sermones meos: ⁊ t
agite pniam. Sustinete me ut
⁊ ego loq̃r: ⁊ post mea si vide-
bit verba ridete. Numq̃d v ꝓtra
hoiem disputatio mea est: ut x
merito nõ debeã ꝓtristari? At-
tendite y me ⁊ z obstupescite: ⁊
supponite digitũ oꝛi vr̃o. Et a
ego q̃n recordar? horo ptime-
sco: ⁊ b concutit carnẽ meã tre-
mor. Quare c ergo impij viuũt:

ptoris iudicio dei punientis. ideo subdit: a Utinã impleat̃ ven-
ter eius. i. vtinam veniat ad terminũ in quo deus irreparabiliter
puniat eum. ideo subditur: b Et pluat super illum bellum suum.
emittẽs sup eum pnã in abundantia sicut de celo cadit pluuia. c
Fugiet arma. Hic ꝓnter ponit sophar illud in q̃ quemiebat cũ iob de
punitione ipij post mortẽ.
d. Fugiet arma ferrea
i. penalitates pꝛesentis vite
que feruntur visibiliter ⁊
de prope. d Et irruet
in arcum creum. i. in pe-
nas gehenne que feruntur
inuisibiliter ⁊ a longe. q.
impius in pñti eas nõ cõ-
siderat futuras ꝑ diuinam sententiã. e Eductus ⁊ egredies &c. loq̃t̃
de diuina ſnia ad modũ arcus: qui q̃dã est i fo-
rulo absconditus nõ ꝑ-
cutit: sed solũ q̃n educit̃.
sic diuina sententia q̃ est
modo quasi abscondita:
in futuro iudicio manife-
stabitur ꝑ effect̃. ideo
subditur: f Et fulgu-
rans in amaritudine sua.
i. in amaritudine pene ꝑ
eam inflicte. g Uadet
⁊ venient sup eum horri-
biles. i. demones quoꝝ
ptãti tradet̃. h Oẽs
tene. absconditi sũt in oculis
eius. quia tenebre interio-
res ⁊ exteriores que erũt
in inferno: mõ nõ consi-
derant̃ ab impio. i Deuorabit eum ignis q̃ non
succendit̃. i. ignis gehenne. ut dicit hic glosa he-
braica. k Qui non succenditur. humano stu-
dio: sed dño. ꝛm illud
Isa. xxx. Flatus dñi sicut torrẽs sulphuris succendẽs eã. l Affli-
getur relic. in tabꝛ. suo. i. in loco infernali sibi ꝛputato a q̃ nulla ẽ re-
demptio. iõ dicit̃ hic: Affliget̃ relic. absq; spe liberationis. m Re-
uelabũt celi iniq̃. ei. q. in iudicio futuro virtute dei oĩa pctã reuela-
bunt̃. n Et ter. ꝑsur. aduer. eũ. ꝛm ꝙ dr̃ Sap̃. v. Pugnabit ꝓ eo
orbis terraꝝ ꝛ insensatos. o Aper. erit ger. de. illi. i. dãnatio filio-
rũ suoꝝ pctm̃ eiꝰ imitantiũ ad ꝓxie dãnationis augmentũ: qõ re-
formidãs diues epulo i inferno posit̃ ꝛesiderabat ne fratres sui il-
luc venirẽt post ipsũ. ut bñ Luce. xvj. Ultimo pcludit sophar. d. p
Hec ẽ ꝑs hois ipij. i. eiꝰ dãnatio. q Et hereditas verboꝝ eiꝰ. quã
acquisiuit sibi ꝓius opibus ⁊ sermonibus. r Cap̃. xxj.

Espondẽs aũt iob. Hic ꝓnter ponit ipsiꝰ iob rñsio. Circa quã
ꝓmit ꝓ alioꝝ attentionẽ. ⁊ 2°. ꝓsequit̃ suã intẽtionẽ. ibi: Quare g̃. Circa ꝓmũ dicit: s Audite q̃so. videbat enim
sophar in ꝑte quersũ. iõ ꝓtebat audientiã ut ꝑficere ei quersio ad
veritatẽ: ⁊ etiã alioꝝ. iõ subdit: t Et agite pniam: sustinete me
ut ⁊ ego loq̃r. q. d. si verba sũt rõnabilia recipite. ⁊ si irrõnabilia ꝛe-
ridete: qõ nõ fecerãt amici iob. vñ subdit: v Numq̃d ꝛ hoiem di-
sputatio mea ẽ. q. d. nõ. ꝓ hoc eni hois ẽ vti rõne. ⁊ ꝓ ꝙ si disputã-
do rõnabiliter loq̃r: ⁊ rõni assentire: qõ nõ fecerãt amici iob. q. ꝛba ei
rõnabilia nõ receperãt: ⁊ ꝛbis iniuriosis magis q̃ rõnib̃ eũ ipetierãt
iõ subdit: x Ut meri. nõ debeã ꝓtristari? q. d. imo merito ꝓtristoꝛ
de mõ vr̃o disputãdi. y Attẽdite me. rõnabiliter ⁊ pacifice. z Et
obstupescite. h dicit q. in fine victur? erat de futuro iudicio: qõ ve-
ht eẽ oiꝰ cã stupori ⁊ timoꝛi etiã iustis. vñ subdit: a Et ego q̃n
re. fu. pri. nei me lateat aliq̃d tũc puniẽdũ. b Et cõ. car. me. tre. q.
passiones ⁊ motꝰ mẽtis redũdãt i coꝛpꝰ exterius. c Quare g̃ ⁊c.
Postq̃ iob ꝓmisit attentionẽ. hic ꝓnter ꝓsequit̃ suã intentionẽ. ⁊ 2°.
ex dictis infert triplicẽ pclonẽ. ibi: Certe noui. Circa ꝓmũ declarat
intentũ. ꝑ q. ꝓsperitates maloꝝ. 2°. simul ꝙ aduersa ⁊ ꝓspera eoꝝ. ibi:

Quotiens lucerna. ꝑma in duas. qz ꝑmo declarat intentionē suā. secūdo remouet duplicē obiectionē. ibi: Qui dixerūt. Circa ꝑmū sciendū q ꝙ sophar ꝛ iob arguēdo dixerat q ꝓsperitates ipioꝝ in pūti sūt ita breues q sūt nulli⁹ momēti. qō excludit p expientiā. d. Quare ergo ipi viuunt. s. diu ꝑm cursū sue cōplexionis. a Subleuati sunt. ad statū bonozis. b Cōfortatiq⁹ diuitijs ita q ꝓpē diuitias suas nō timēt ab bonore deici ⁊ qz nō solū ꝓsperanē in ꝓpria ꝑsona: sed etiam in sibi coniūctis subdif: c Semē eozum ꝑmanet. s. multo tpe. d Lozā eis. i. ipsis viuētibus: viventib⁹ ⁊ gaudētib⁹. e Dom⁹ eoꝝ secure sūt. ab extra. f Et pacate. ab intra: qz nō ē ibi diſcordia. g Et non est virga dei. i. afflictio eis imissa deꝛ a deo. pūter ꝑseqē. ꝓsperitatē eoꝝ magis ī spāli. d. h Bos eoꝝ ꝛcepit. diuitie enim antiquoꝝ. p maiori parte erāt in aialib⁹. inter que boues multū reputabanē ꝓpter carnes ⁊ pelles ⁊ agriculturā: q̄rū deſcribit hic multiplicationem dicēs. Bos eoꝝ cōcepit i. vacca: qz bos est coīs generis. ⁊ p hoc excludit sterilitatē. i Et non aboztiuit añ partū sicut aliq̄ ꝓtingit. k Vacca ꝑperit. facilē absq⁹ ꝑriculo fetus ⁊ matris. l Et nō est ꝑuata fetu suo. qui p nutritionē deducē ad debitū robur ⁊ augmētum. ⁊ sic tollit dicte multiplicationis quodlibet impedimētū: ⁊ qō dictū est de bobus intelligendum est de alijs aialibus. ⁊ qz ad ꝓsperitatē tpalem nō sufficiūt diuitie nisi assit vita iocūda in se ⁊ i amicis. iō subdif: m Egrediunt. s. ad spaciandū: q̄si greges paruuli eoꝝ. iō subdif: n Et infan. eoꝝ exul. lusibus. ⁊ sicut pueri ducūt vitā iocundā. sic ⁊ patres ⁊ adulti. iō subdif: o Tenēt tympanū ⁊c. ⁊ nō solū breui tpe sed longo. ⁊ ideo sequif: p Ducūt in bonis dies suos. i. totū decursū vite sue. ideo sequif: q Et i pūcto ad inferna deſcēdūt. i. ad sepulturā. ita q inter ꝓsperitatē ⁊ sepulturā eoꝝ maturā nō interuenit eis aliqua aduersitas. ista aūt ꝑ experientiā videnē aliq̄ ꝓtingere ipijs. ⁊ p hoc excludit dictū sophar. s. q ꝓsperitas maloꝝ i pūti ē breuis. ⁊ cito tollit ꝑ aduersitatē supuenientē etiā in pūti vita. p hoc etiā declarat ꝓpositū iob. s. q ꝓsperitas buiꝰ vite nō est p̄miū virtutis. nec aduersitas semp est pena pcti p̄cedētis. r Qui dixerūt. hic remouet duplicē obiectionē. quia posset aduersari⁹ dicere q ꝓsperitas taliū ꝓpter ꝑ durauit vsq⁹ ad mortē. qz in ꝓsperitate sua cōuersi sūt ad deū. hoc excludit. d. Qui dixerūt deo recede a nobis. replxensiones eius p viros sanctos uel p inspirationes iteriozes a se repellēdo. ⁊ etiā deū verbis ⁊ factis contenendo. ideo sequif: s Quis ē oipotēs ⁊c. ⁊ qd no. ꝑdest si oza. illū. hoc videt ꝓprie dictū de impijs negātib⁹ deū habere. puidentiā de factis humanis. qz sic orationes ad deū directe nō valerent. t Verūtamē. hic remouet secundā obiectionē: qz diceret aliq⁹. et q̄ ꝓsperitas ita ꝓtingit malis sic ⁊ bonis. ꝑm te nō videt aliq̄ rō quare homo debeat declinare a malo. hoc remouet. d. Verūtamē qz nō sūt in manu eoꝝ bona sua. bona enī tpalia que habēt impij. dicunt non esse in manu sua. i. in ptāte. quia possunt ab eis auferri violenē. ꝑ bona spūalia que sūt in virtuosis nō possunt ab eis auferri per violentiā. ⁊ ideo. ꝓprie sunt i ptestate sua. ⁊ ideo dic iob: Quia bona eoꝝ nō sūt i manu sua. qz bona q̄ q̄runt impij sunt tūm tpalia: q̄ sūt auferibilia. v Cōsiliū impioꝝ. alias sniā longe sit a me. p quā volunt a deo declinare. ⁊ ꝑ ꝑ excludit obiectio ꝓdicta. quia bona spiritualia nō eq̄liter habenē ab impijs ⁊ iustis ꝑ solū a iustis. ⁊ qz sunt vere ⁊ pfecte bona. ideo declinandū est a peccato ne pdā ē. x Quotiens. hic consequenter iob declarat propositum per aduersitates ⁊ prosperitates simul impioꝝ. ⁊ facit talem rationem. Mali in ꝑ subleuati sūt: cōfortatiq⁹ diuitijs: Semen eoꝝ ꝑmanet coram eis: ꝓpinquoꝝ turba ⁊ nepotū i ꝑspectu eoꝝ. Domus eoꝝ secure sūt ⁊ pacate: ⁊ non est virga dei super illos. Bos eoꝝ concepit ⁊ nō aboztiuit: vacca ꝑperit ⁊ nō est ꝑuata fetu suo. Egrediunt q̄si greges paruuli eoꝝ: ⁊ infantes eoꝝ exultant lusibus. Tenent tympanū ⁊ citharā: ⁊ gaudēt ad sonitū organi. Ducunt in bonis dies suos: ⁊ in puncto ad inferna deſcendūt. Qui dixerunt deo: recede a nobis: ⁊ scientiā viarū tuarū nolumus. Quis est omnipotēs ut seruiamus ei: ⁊ quid nobis prodest si orauerim illū: Verūtamen quia nō sūt in manu eoꝝ bona sua: ꝑsiliū impioꝝ lōge sit a me. Quotiēs lucerna impioꝝ extinguet: ⁊ supueniet eis inundatio: ⁊ dolores diuidet furoris sui: Erunt sicut palee ante faciem venti: ⁊ sicut faūilla quā turbo dispergit. Deus seruabit filijs illius dolorē patris: ⁊ cū reddiderit tūc sciet: videbūt oculi eius interfectionē suā: ⁊ de furore oipotentis bibet. Quid enī ad eū ꝑtinet de domo sua post se: ⁊ si numerus mēsiū eius dimidiet: Numq̄d deū docebit q̄spiā sciam q̄ excelsos iudicat: Iste moꝛit robustus ⁊ sanus diues ⁊ felix: viscera eius plena sūt adipe: ⁊ medullis ossa illius irriganē. mundo aliquando ꝓsperantur in tota vita sua: ⁊ aliquando tribulanē. igitur talis diuersitas circa istos impios ꝑt ꝓsperitatem. ⁊ illos ꝑ aduersitatem ostendit manifeste q ꝓsperitates huius mundi non sunt premia virtutum: ⁊ aduersitates pene peccatoꝝ. Nec potest dici q hec diuersitas cōtingat ex ignozantia ipsius dei. cum oia cognoscat ꝑfectissime. ex quo sequif q omnia talia que videntur inozdinata. reducentur ad ozdinē debitū: ꝑm dispositionē sue sapientie: quod declarabif in futuro iudicio. quia talis reductio non apparet in pūti. huius reductionis ꝑmo ostendit flagellationem aliquoꝝ impioꝝ in presenti vita. qz satis diffuse ostenderat ꝓsperitatem aliquoꝝ impioꝝ ꝑ predicta. secūdo ostēdit dei scientiā attingere ad oia. ibi Numquid deꝰ. tertio per modum cuiusdam replicationis breuis resumit quozundā impioꝝ ꝓsperitatem ⁊ aliozum aduersitatem. ibi: Iste moꝛitur. Circa ꝑmum dicit: Quotiens lucerna impioꝝ extinguetur. q. d. multotiens contingit q eozum ꝓsperitas deꝛtruitur. y Et superueniet eis inundatio. i. fortis ⁊ inꝑtuosa tribulatio. ad modum aque inundantis. z Et dolores diuidet. i. distribuet impijs ⁊ eozum filijs. de quib⁹ habetur postea. a Erūt sicut palee. i. tribulationi nullo modo poterunt resistere. b Deus seruabit filijs illius dolorē patris. i. puniēdo eius filios faciet dolere patrē. ⁊ sic dabit ei dolorē nō solūmodo i se: sed in ꝑsonis ꝓiunctis. c Et cū reddiderit. hanc penam. p culpa. d Tunc sciet. q filij sui puniunt. ꝑ peccato suo. qz pena tpalis bene ⁊ iuste infligitur filijs. ꝑ peccato patris. e Videbūt oculi eius interfectionē suā. sicut filij sedechie regis fuerunt interfecti in oculis eiꝰ. ut bꝝ. iiij. Reg. xv. ad aggrauandū sibi dolorē. f Quid enī ad eū ꝑtinet de domo sua. i. de filijs suis post se. i. post mortē suā. q. d. si filij eiꝰ fuissent afflicti post mortē eiꝰ. ex hoc nō aggrauaret dolor eius: qz nō sentiret. g Et si numerus mensiū eius dimidiet. i. si vita eius breuietur post mortē eius. nō sentit: sed tm̄ sensit cū esset viuens ⁊ mozeret. hoc sequitur maxime ex dictis amicoꝝ iob qui dicebant nihil de homine remanere post mortē. h Numquid deum docebit quispiam scientiam. Hic ostendit q diuersitas predicta circa impios non prouenit ex dei ignozantia. ita q cognoscat impietatem aliquoꝝ: ⁊ sic eam aduersitatib⁹ in presenti puniat. aliozum autem ignoret: ⁊ sic eos in prosperitatibus dimittat. quia omnia nuda ⁊ aperta sunt oculis eiꝰ. ⁊ hoc est qō dicit: Numquid deū docebit quispiam scientiā: quasi dicat. non. cum eius scientia sit infinita. ⁊ per cōsequēs se extendit ad omnia. i Qui excelsos iudicat. ita q nullꝰ ꝓtūcūq⁹ potens pōt subterfugere iudicium eius. k Iste moꝛitur. Hic breuiter resumit diuersitatem ꝓsperitatis ⁊ aduersitatis circa impios. d. Iste. q̄uis sit impi⁹: Moꝛitur robustus ⁊ sanus diues ⁊ felix. i. ꝑmanens in ptāte ⁊ sanitate ⁊ diuitijs ⁊ iocunditate vsq⁹ ad terminum vite sue. l Viscera eius plena sunt adipe. adeps generatur ex abundātia nutrimenti. ⁊ per hoc designatur methaphorice q iste nō solum habuit diuitias ad sufficientiā: sed etiā ad supabundantiam. m Et medullis ossa illi⁹ irriganē. q ossa intelligif fortitudo ⁊ ꝑ hoc designat q iste fuit roborat⁹ ⁊ suffult⁹ auxilio multoꝝ.

a Alius vero, in impietate similis pdicto: b Moritur in amaritudine aie sue. quia nō potuit ad hoc qđ desiderabat ptingere: uel in horis ex infirmitate, puenietib⁹. c Absq; vllis opibus. ita q aduersitatē sustinet ab intrinseco ⁊ extrinseco. d Et tñ simul in puluere dormiēt. ita q ptū ad corpus inter eos nulla erit differentia. ⁊ ex hoc conclud̄itur q ista diuersitas p diuinam sapientiā in futuro ad ordinem reducetur. e Certe noui. hic ex predictis iob pclu-dit triplicē conclusionem. prima ē de sua innocentia quā amici impugnabāt per hoc q erat a deo afflictus tanq; impius. quia iob manifeste declarauerat q pperitates hui⁹ vite non sunt premia virtutum: nec aduersitates pne peccatorum. ⁊ iō concludit: Certe noui cogitationes vestras. quibus iudicastis in cordibus vestris me propter impietatē afflictum. f Et sententias ptra me iniquas. hoc idē exterius per modum sententie proferendo. ideo subditur.

Alius[a] vero mori[b]tur in amaritudine aie sue absq; [c]vllis opib⁹: ⁊[d] tamē simul in puluere dormient: ⁊ vermes operiēt eos. [e]Certe noui cogitationes vestras: ⁊[f] sententias contra me iniquas. Dicitis[g] enī: Vbi est domus principis: ⁊[h] vbi tabernacula impiorū? [i]Interrogate quēlibet de viatoribus: ⁊[k] hec eadem illū[l] intelligere cognoscetis. Quia[m] in die perditionis seruat[n] malus: ⁊ ad die furoris ducet. Quis[o] arguet coram eo vias eius: ⁊[p] que fecit quis reddet illi? Ipse[q] ad sepulchra ducet: ⁊ in congerie mortuorū vigilabit. Dulcis[r] fuit glareis cocyti: ⁊[s] post se omē hominē trahet: ⁊[t] ante se innumerabiles. Quō[v] igit cōsolamini me frustra: cum [w]responsio vestra repugnare ostensa sit veritati?

Espondēs[x] aūt xxii eliphaz themanites

dixit: Nunquid [y]numquid potest comparari homo: etiā[z] cum perfecte fuerit scientie? Quid[aa] pdest deo si iustus fueris: aut quid ei cōfers si immaculata fuerit vita tua? Numqd[bb] timens arguet te: ⁊[cc] veniet tecū in iudiciū: ⁊[dd] nō pp̄ malicia tua plurima ⁊ infinitas iniq̄tates tuas? Abstulisti[ee] enī pignus fratrū tuorū sine causa: ⁊[ff] nudos spoliasti vestibus. Aquā[gg] lasso nō dedisti: ⁊[hh] esurienti subtraxisti panem. In fortitudine brachij tui possidebas terrā: ⁊ potentissimus obtinebas eam. Vidue[ii] dimisisti vacuas: ⁊[kk] lacertos pupillorum cōminuisti. Propterea[ll] circūdatus es laqueis: ⁊[mm] cōturbat te formido subita. Et[nn] putabas te tenebras nō visurū: ⁊[oo] impetu aq̄rū inundātiū nō[pp] oppressiū iri. An[qq] cogitas q de[rr] excelsior celo sit: ⁊ sup stellarū verticē sublimet?

g Dicitis enī vbi est dom⁹ principis. i. iob qui in principatu sedebat. h Et vbi tabernacula impiorum. i. filiorum iob. q. d. ista sunt propter peccatum iob annihilata. i Interrogate. hec est secunda conclusio que est de futuro iudicio. quia sicut declaratum est aliqui impij vsq; ad mortem naturalē durant in prosperitate temporali. ⁊ ideo cum decus culpe non remaneat sine decore iusticie. sequitur q in futuro puniantur. ⁊ hoc est quod dicit: Interrogate quēlibet de viatoribus. i. de illis qui non ponunt finem suum in bonis temporalib⁹. sed per viam hui⁹ vite trāseunt ad terminum felicitatis future. k Et hec eadem. que dixi de futuro iudicio. l Illum intelligere cognoscetis. ⁊ talibus est credendum. qui prauis affectionibus ⁊ actibus nō babent intellectum obscuratum. vnde subdit: m Quia in die perditionis. i. in tēpus futuri iudicij ⁊ supplicij. n Seruatur malus. i. reseruatur pm ordinē diuine iusticie: q; malo abutit̄ tpali pperitate. o Quis arguet coram eo vias ei⁹. q. d. ita fuit obstinatus in malo dū viueret. q nullus audebat eum arguere de peruersis de eius correctione. p Et que fecit quis reddet illi? q. d. deus solus. s. qui pōt punire eū post mortē de malis que fecit i vita pcenti. iō subdit: q Ipse ad sepulchra ducetur. i. q̄uis corpus mortuū sepeliat: tñ aia que immortalis est vigilabit: ⁊ illa puniet. ⁊ post resurrectionem in aia ⁊ corpe simul. ⁊ q; in inferno nō solū punit bō. p peccatis ppijs: sed etiā alioꝝ quib⁹ in malis pcliū uel auxiliū pstitit. iō sequit: r Dulcis fuit glareis cocyti. pm victa poterū cocytus fingit̄ infernalis fluui⁹: in q̄ cruciant̄ aie impioꝝ. iō interptat̄ luct⁹. glareę aūt pm aliquos sūt lapilli q trahunt a flumine. pm alios sūt immunditie que trahunt in fluminis superficie. ⁊ pm vtrāq; significationē glareę cocyti dicūt boies impij: q ad pnā inferni vident̄ puisi. ⁊ tpe iob currebat istud p puerbio: boies impij vocabant glareę cocyti. sic modo tales boies dicunt stipule inferni. ē igit sensus: Dulcis fuit glareis cocyti. i. impius dū viueret fuit amicabilis ⁊ fauorabilis hominibus impijs. s Et post se omnē hominē trahit. i. post mortē eius de omni statu hominū aliqui descendunt ad infernū. t Et ante se innumerabiles. i. ante mortē eius multi valde iam descenderant. hoc aūt dicit̄ ad augmentū pene eius. q sicut felicitas cuiuslibet beati augef ex societate alioꝝ beatoꝝ. sic ⁊ pena cuiuslibet dānati ex societate alioꝝ: ⁊ maxime quando fuit fautor ipsoꝝ. v Quō igit. hec est tertia pclusio per quā euacuat amicorum iob. pmissio. q. pmittebāt ei temporalē felicitatem si se emēdaret. dicit igit: Quō igit psolamini me frustra. de felicitate tpali mihi affutura. x Cū responsio vestra repugnare ostēsa sit veritati. quia iob sufficienē ostenderat q talis felicitas nō est pmiū virtutis. ut isti supponebāt. y Cap xxij.

Espondens aūt. hic ponunt due replicatiōes amicoꝝ iob. ⁊ p ponit replicatio eliphaz. 1° ipsius baldath. ca. xxv. sophar aūt pōt⁹ fuit responsione iob vltimo posita. ⁊ iō cōtra ipsū nō replicauit vltra. Circa primū p ponitur ipsi⁹ eliphaz replicatio. 2° ipsi⁹ iob responsio. ca. xxiij. pma in duas. q; p arguit iob de stultiloquio. 2° de multiplici vitio. ibi: Abstulisti. Circa pmū sciendū q iob supi⁹ respondēs eliphaz. xv. ca. dixerat: Vtinā sic iudicaret̄ vir cū deo quō iudicat̄ fili⁹ hois cū collega suo. Ite ibidē dixerat: Nec passus sū absq; iniq̄tate manꝰ mee. ⁊ de his verbis arguit eū. d. z Numqd deo pōt cōpari hō. ut adducat̄ ad iudiciū cū ipso de pari. sicut tu petisti. a Etiā cū pfecte fuerit scie. q; ptūcūq; fuerit pfecta scia būana. distat tamen in infinitum a dīna. ⁊ iō fatuū ē. imo insanū. puocare eū ad iudiciū. b Quid. p. est deo si iust⁹ fueris. q; nihil accrescit ei de bonis būanis. c Numqd timēs arguet te. accusās apud aliquē iudicē. d Et veniet tecū i iudiciū ut petisti. q. d. nō. e Et nō pp̄ malicia tua plurima ⁊c. q. d. qđ factū ē tibi de me ruisti: ⁊ iō nō es ita vnocēs sic dixisti. f Abstulisti. hic pōit arguit iob de multiplici vitio. ⁊ p ponit suā replōsionē. 2° psultoriā monitionē. ibi: Accēsce igit. Prima in duas q; p arguit iob de multiplici vitio p̄. primū. 2° p̄ vtū. ibi: An cogitas. pmo igit arguit iob de rapacitate dicēs: Abstulisti enī pignus fratrū tuoꝝ. qb⁹ de rebus magis cōpati. g Et nudos spoliasti vestibus. i. parū idutos: q̄ dicunt quodāmodo nudi. q; qđ modicū est quasi nihil reputaf. ij. physicoꝝ. q. d. spoliasti illos modicis vestibus quas habebāt. 2° arguit eū de defectu pietatis etiā in casu necessitatis. d. h Aquā lasso nō dedisti. ad ei⁹ refocillationē. i Et esurienti subtraxisti panē. q; nō dare in tali casu est subtrahere. pp̄ qđ dicit Aug⁹. Pasce fame morientē: si nō pauisti occidisti. 3° arguit eū de tyrānide. d. In fortitudine brachij tui ⁊c. k Viduas dimisisti vacuas. repellēdo cām earū. l Et lacertos pupillorū cōminuisti. auferēdo eis virtutē se defendēdi. ⁊ sic eoꝝ iudiciū puertisti. m Propterea circūdat⁹ es laqueis. i. pp̄ mala pdicta illaq̄t⁹ es angustijs: de q̄b⁹ nō potes exire. n Et perturbat te formido subita. de malis futuris. o Et putabas. q̄n eras i ptāte. p Te tenebras nō visur⁹. i. aduersitates q̄ tenebris designāt. q Et impetu aq̄rū inundātiū. i. magna tribulationū. r Nō op. iri. i. nō fore oppressū. s An cogi. hic pōit arguit iob de pcto p̄ deū. s. de infidelitate. ⁊ p arguit eū de infidelitate. 2° de eius effectu. ibi: Numqd semitā. Circa pmū sciēdū q aliq̄ dixerūt de ū bre noticiā de ominatā de substātijs incorruptibilib⁹ ⁊ superioꝝ. nō aūt de inferioꝝ. q̄ subiacēt corruptioni.

ꝛe quibus ſm eos nō habet cognitionē niſi in vniuerſali: dicentes ꝙ intellectus eius vileſceret. ſi talia ꝛterminate ⁊ in particulari cognoſceret. ad hoc aūt ſequit ꝙ eius ꝓuidentia nō ſe extēdat ꝛterminate ad iſta particularia ⁊ cozzuptibilia. hoc aūt dictū nō ſolum eſt cōtra ſacrā ſcripturā: que dicit ꝛū oīa ſcire in particulari ⁊ ꝛterminate: ſed etiā contra dictum pbi. j. de aīa. q̄ habet ꝙ incōueniēti ꝙ ꝛ⁹ aliq̄d ignoret qō nos cognoſcim⁹. nos aūt cognoſcimus ꝓticularia cozzuptibilia. Hec valet ſi dicaſ: ꝛus cognoſcit illa i vniuerſali. qz talis cognitio que ē tm̄ i vniuerſali eſt cōfuſa ⁊ imꝑfecta. ut hr. j. pbicoz. in ꝛo aūt nihil imꝑfectionis ponendū eſt. ſimiliter nō valet ꝙ dicūt intellectum diuinū vileſcere ex talīū cognitione. qz non cognoſcit recipiendo aliquid ab eis. ſed ꝙ eſſentiā ſuā: que ꝙfecte oīa repſentat. ⁊ ideo elipbaç ꝺ dictū merito reputabat erroneū. in quē errozem dicebat iob incidiſſe. d. An cogitas ꝙ ꝛus excelſioz celo ſit? hoc eſt qz excelſioz celo ē. tu credis ꝙ ꝛ celeſtib⁹ habeat tm̄ ꝛterminatā cognitionē ideo ſubdit: a Et dicis. in corde tuo: b Quid eni nouit ꝛ⁹. ſ. ꝛ iſtis inferioꝛib⁹. q. d. nihil uel modicū. ſō ſeq̄t: c Et quaſi ꝙ caligine iudicat. qz cognitio que eſt tm̄ in vniuerſali eſt confuſa. d Nubes latibulū eius. i. infra nubes nō ſe extendit eius cognitio ad inferioꝛa. vnde ſubdit: Nec noſtra cōſideraꝛ. e Nunquid. Dic cōſequenter arguit eū ꝛ effectu dicti erroꝛis. quia remota ꝛi ꝓuidētia ab opibus humanis ſequit ꝙ homo ſine freno timoꝛis ꝛi le exponat voluptatibus ⁊ ꝓccatis. ⁊ hoc eſt quod dicit: Nunq̄d ſemitā ſeculoꝛū. i. vitā hominū ſecularit ⁊ diſſolute vi uentiū. f Cuſtodire cupis. exponendo te vitijs. q. d. videſ ꝙ ſic. g Quā calcauerūt. i. frequēter ambulauerūt: h Viri iniqui. vitijs expoſiti ⁊ aſſueti. i Qui ſublati ſunt. ꝛ ꝑſenti vita iuſto ꝛi iudicio: k Ante temp⁹ ſuū. i. ante temp⁹ moꝛtis naturalis. l Et fluuius. i. impet⁹ tribulationū ſupuenientiū: m Subuertit fundamentū eoꝛū. i. ptātē ⁊ diuitias in quibus cōfidebant. n Qui dicebant ꝛo recede a nobis. inq̄tum dicebāt ei⁹ ꝓuidētiā ad actus humanos ꝛterminate ſe nō extendere. o Et q̄ſi nihil poſſit facere oīpotens. circa actus humanos puniendos. p Eſtimabant eū. qz non plus ſe extendit ei⁹ potentia q̄ ſcientia. q Cū ille impleſſet vomos eoꝛ bonis. ſ. ꝛpalibus que a ꝛo cōcedunt͞ hoibus. r Quoꝛū ſnia. ꝓcul ſit a me. q̄ teneo diuinā ꝓuidentiā ad oīa ſe extendere. s Videbūt iuſti. ꝛ ſtructionē ꝑdictoꝛū errantiū. t Et letabunt. nō ꝛlo vindicte: ſed applaudentes diuine iuſticie. v Et innocens ſubſannabit eos. erroꝛē eoꝛū ꝛſpiciendo. x Nōne ſucciſa eſt erectio cozū. i. excreſcentia in ꝓſperitate tempoꝛali. y Et reliquias eoꝛū ꝛuoꝛabit ignis. ſi eni ꝛ arboꝛe ſuccīſa remaneat truncus in terra adhuc pullulat. ſed quādo truncus qui remāſerat euellitur ⁊ comburit͞ ſpes ⁊ poſſibilitas talis pullulationis tollit͞. ⁊ p hoc intelligit ꝙ ſic totaliter ꝓſperitas ab incredulis tollet͞ur. z Acq̄eſce igit͞. Poſtq̄ elipbaç arguit iob ꝛ vitijs. hic admonet eū ꝛ virtutibus ad recuperandū ꝓſperitatem tpalē quā amiſerat. d. Acq̄eſce igit͞ ei. i. ipſi ꝛo cui repugnare nō ꝓtes. a Et habeto pacem. ſuſtinēdo patienter ei⁹ caſtigationē. b Et ꝙ hec habebis fructus optimos. i. tempoꝛalē. ꝓſperitatē valde magnā. c Suſcipe ex oꝛe illius legē. cōfitendo oꝛe ⁊ tenendo corde eius. ꝓuidētiā ad oīa ſe extendere. ꝺ Si reuerſus fueris ad omnipotentē edificaberis. ⁊ e lōge facies iniquitatē a tabernaculo tuo. f Dabit ꝙ terra ſilicē. i. multo melioza q̄ ante habuiſti. ſicut ſilex ꝓualet terre ſimplici. ⁊ aurum adhuc ampli⁹ ſilici. g Erit q̄ oīpotens cōtra hoſtes tuos. ita q̄ nō poterūt ampli⁹ tibi nocere. h Et argentū coaceruabitur tibi. i. diuitie generaliter q̄ noie argenti ꝛſignant. ⁊ non ſolū. ꝓmittit ei elipbaç ꝓſperitatē in bonis coꝛpalibus: ſed etiam in ſpiritualib⁹ que ſe tenent ex parte aīe ⁊ talia non ꝓmiſerat ante. dicit igit͞ i Tūc ſup omnipotentē ꝛelabris afflues. experiēdo interius diuinas cō ſolationes. k Et eleuabis ad ꝛum faciem tuam. eum quiete ⁊ ꝛelectabiliter cōtemplādo. intelligit tamen ꝛ cōſolationibus ⁊ cōtemplationibus que poſſunt haberi in vita preſenti. qz futuram negabat. l Rogabis eum. confidenter. m Et exaudiet te. ꝛ locuter. n Et vota tua reddes. modus ē eni hominis exaudiri ꝛo reddere vota que ei ꝓmiſerat. o Decernes rem. ſcōm diſpoſitionē ⁊ voluntatē tuā. p Et veniet tibi. abſq̄ ꝛfectu. cuius cauſa ſubditur: q Et in vijs tuis ſplendebit lumen. i. ꝛus illuſtrabit te ad diſponendū ꝛ futuro quod eſt tibi vtile: ⁊ q̄ vult tibi dare. r Qui eni humiliat⁹ fuerit. ꝛo ſe fideliter ſubijciendo: s Erit in gloria. i. in ꝓſpitate tempoꝛali q̄tum ad coꝛpus ⁊ animā modo predicto. t Et qui inclinauerit oculos ſuos. ad conſiderandū humiliter ꝓꝓios ꝛfectus: v Ipſe ſaluabitur. a tribulationibus ſuper impios obſtinatos ꝛenientibus. ideo ſubditur: x Saluabitur innocēs. ſ. corde. y Saluabitur aūt mūditia manuū ſuarū. q. d. ad ꝑfectam ſalutem requiritur munditia cordis ⁊ operis: p man⁹ eni opa ꝛſignant. z Cap. xxiij.

Et⁽ᵃ⁾ dicis: Quid⁽ᵇ⁾ eni nouit ꝛus? Et⁽ᶜ⁾ q̄ſi p caliginē iudicat. Nubes⁽ᵈ⁾ latibulū eius: nec noſtra cōſideraꝛ: ⁊ circa cardines celi ꝑambulat. Nunq̄d⁽ᵉ⁾ ſemitam ſeculoꝛū cuſtodire⁽ᶠ⁾ cupis quā⁽ᵍ⁾ calcauerūt viri⁽ʰ⁾ iniq̄ qui⁽ⁱ⁾ ſublati ſūt ante⁽ᵏ⁾ temp⁹ ſuū: ⁊⁽ˡ⁾ fluuius ſubuertit⁽ᵐ⁾ fundamentū eoꝛū? Qui⁽ⁿ⁾ dicebāt ꝛo: recede a nobis: ⁊⁽ᵒ⁾ q̄ſi nihil poſſit facere omnipotēs: eſtimabāt⁽ᵖ⁾ eū: cum⁽ᵍ⁾ ille impleſſet vomos eoꝛū bonis. Quoꝛū⁽ʳ⁾ ſnia ꝓcul ſit a me. Videbūt⁽ˢ⁾ iuſti ⁊⁽ᵗ⁾ letabunt: ⁊⁽ᵛ⁾ innocēs ſubſannabit eos. Nonne⁽ˣ⁾ ſuccīſa eſt erectio eoꝛū: ⁊⁽ʸ⁾ reliquias eoꝛū ꝛuoꝛauit ignis? Acq̄eſce⁽ᶻ⁾ igit͞ ei: ⁊⁽ᵃ⁾ habeto pacē: ⁊⁽ᵇ⁾ p hec habebis fructus optimos. Suſcipe⁽ᶜ⁾ ex oꝛe illius legem: ⁊ pone ſermones eius in coꝛde tuo. Si⁽ᵈ⁾ reuerſus fueris ad omnipotentē edificaberis: ⁊⁽ᵉ⁾ lōge facies iniquitatē a tabernaculo tuo. Dabit⁽ᶠ⁾ ꝓ terra ſilicē: ⁊ ꝓ ſilice torrentes aureos. Erit q̄⁽ᵍ⁾ oīpotēs contra hoſtes tuos: ⁊⁽ʰ⁾ argentū coaceruabit͞ tibi. Tunc⁽ⁱ⁾ ſup omnipotentē ꝛelabris afflues: ⁊⁽ᵏ⁾ eleuabis ad ꝛum faciē tuam. Rogabis⁽ˡ⁾ eū ⁊⁽ᵐ⁾ exaudiet te: ⁊⁽ⁿ⁾ vota tua reddes. Decernes⁽ᵒ⁾ rem: ⁊⁽ᵖ⁾ veniet tibi: ⁊⁽ᵍ⁾ in vijs tuis ſplendebit lumē. Qui⁽ʳ⁾ eni humiliatus fuerit: erit⁽ᵍ⁾ in gloria: ⁊⁽ˢ⁾ qui inclinauerit oculos ſuos: ipſe⁽ᵗ⁾ ſaluabit͞. Saluabi⁽ᵛ⁾tur⁽ˣ⁾ innocens: ſaluabit͞⁽ʸ⁾ aūt⁽ᶻ⁾ mūditia manuū ſuarū. xxiij

Reſpondens⁽ᵃ⁾ aūt iob ait: Nūc⁽ᵇ⁾ q̄z in amaritudine ē ſermo me⁹: ⁊⁽ᶜ⁾ man⁹ plage mee aggrauata⁽ᵈ⁾ ē ſup⁽ᵉ⁾ gemitū meū. Quis mihi⁽ᶠ⁾ tribuat ut cognoſcā: ⁊ inuenā illū: ⁊⁽ᵍ⁾ veniā vſq̄ ad ſoliū ei⁹?

aliquãdo multiplicat argumenta nõ ad contentionẽ: ꝫ ad veritatis inq̃sitionẽ quam vesiderat audire a magistro. ⁊ hoc ostendit littera sequẽs cum dicit: c Ut sciã verba ⁊c. hoc etiã ostendit p hoc qõ subdit: d Molo multa fortitudine cõtendat mecũ. i. in tanta sublimitate mecũ loquat: q nõ possim capere sed magis cõtemperet se capacitati intellect⁹ mei. e Proponat eq̃tatẽ contra me. i. declaret p effectũ revelationis vel manifestationis sue grauitatẽ pene mee ⁊ culpe. f Et pueniet ad victoriã iudiciũ meũ. i. iudicet pro me: ita q̃ appareat victoria mea sustinẽdo veritatẽ ꝫ amicos meos impugnãtes ipsam. ⁊ sic postea factũ fuit. ut habetur in fine huius libri. vbi dñs dicit Non estis locuti coram me rectũ. sicut seruus meus Iob. g Si ad orientẽ ⁊c. Hic declarat qualdã dictũ suũ. Dixerat enim de deo: Quis mihi tribuat ut cognoscã ⁊ inueniã illũ. p hoc insinuãs manifeste q̃ hõ virtute naturali nõ potest ad pfectã dei cognitionẽ ptingere. iõ hoc declarat dicens: Si ad orientem ⁊c. Ad cuius intellectũ sciendũ q̃ homo ad cognitionẽ dei ascendit ex creaturis visibilib⁹. sm q̃ dicit Sap. xiij. A magnitudine speciei creature poterit cognoscibiliter creator horũ videri. inter creaturas aũt visibiles firmamentũ tenet primũ locũ. cuius motus incipit ab oriente tendẽs versus occidentẽ. ⁊ q̃tum ad hoc dicit: Si ad orientẽ iero. motũ firmamẽti considerando. b Nõ apparet. s. ipse deus p hoc pfecte cognit⁹ q: licz firmamẽtũ sit creatura valde nobilis. tamẽ in infinitũ deficit a pfectione creatoris. secũdũ quo locũ tenet inter mot⁹ planetarũ qui incipit ab occidente tendẽs versus orientẽ ⁊ q̃tum ad hoc dicit: i Si ad occidentẽ. me conuertero: planetas ⁊ eorũ motus cõsiderando. k Nõ intelligã eũ. s. pfecte: eadem rõne qua de firmamẽto dictũ est. l Si ad sinistrã. i. ad aquilonẽ cõsiderãdo stabilitatẽ poli artici ⁊ stellarum que mouent inter ipsũ. m Quid agã. q. d. nõ habeo sufficiens mediũ ad cognoscẽdũ pfecte deũ. n Si me vertam ad dexterã. i. ad meridiẽ. vnde est fortitudo luminis: o Non videbo illũ. q: illud lumẽ est trin corporale ⁊ i infinitũ deficiens a diuino lumine: ⁊ q: eadẽ est distantia dei ad creaturas. ⁊ creaturarũ ad ipsũ. sicut est eadem via a tribus ad tres. ⁊ econuerso. posset aliquis credere q̃ sicut nõ cognoscim⁹ deũ nisi valde imperfecte inter distantiã ipsi⁹ a nobis: sic econuerso nõ cognosceret nos pfecte rõne hui⁹ distantie. ideo hoc excludit. d. p Ipse ꝫo scit viã meã. i. oĩa opa mea vsq̃ ad minima. q Et probabit me quasi aurũ. ignis aũt probãs aurum non dat ei veritatẽ auri: sed eã preexistentẽ declarat. ita dicit Iob q̃ ignis tribulationis nõ dedit sibi innocentiã: sed illam declaranit p eius patientiã. ⁊ sic de⁹ eũ probauit non ad cognoscendũ eius innocentiã sibi incognitã: sed ut aliis manifestaret. sicut ⁊ tentauit abrahã Gen. xxij. ut eius obedientia aliis notificaret. r Vestigia eius. Hic ꝫnter ostendit ꝫpositũ testimonio suoꝝ operũ que fuerãt noibus nota. d. Vestigia ei⁹ secutus est pes meus ⁊c. i. dictamẽ recte rõnis secut⁹ sũ in omnib⁹ opibus meis. q̃ est quasi q̃dã vestigiũ impressũ a deo mentib⁹ humanis. s A mandatis labiorũ ei⁹ nõ recessi. i. ab illis q̃ p diuinã

Ponã ª coram eo iudiciũ: ⁊ os ᵇ meũ replebo increpationibus: ut ᶜ sciam verba que mihi respõdeat: ⁊ intelligam quid loquat mihi: Molo ᵈ multa fortitudine cõtendat mecũ: nec magnitudinis sue mole me premat. Proponat ᵉ equitatẽ contra me ⁊ ᶠ pueniet ad victoriã iudiciũ meũ. Si ᵍ ad orientẽ iero non ʰ apparet: si ⁱ ad occidentẽ: non ᵏ intelligam eum: si ˡ ad sinistrã quid ᵐ agam? Non apprehendam eum. Si ⁿ me vertam ad dexterã: nõ ᵒ videbo illũ. Ipse ᵖ vo scit viam meam: ⁊ ᵠ probabit me quasi aurũ qõ p ignẽ transit. Vestigia ʳ eius secutus est pes meus: viã eius custodiui: ⁊ non declinaui ex ea. A mandatis ˢ labiorũ eius non recessi: ⁊ in sinu meo abscõdi verba oris

reuelationẽ habui vltra naturalem cognitionẽ. q̃uis enim gentiles nõ habuerũt legẽ a deo reuelatã que data fuit iudeis in monte synai. tamẽ illis gentilib⁹ qui viuẽdo sm dictamẽ recte rõnis conuertebãt se ad deum de precãdũ. reuelabant ea que erãt ad salutẽ necessaria. a deo imediate vel mediantibus aliquib⁹ in scitate excellẽtib⁹. cuiusmodi fuit Iob: q̃ habuit reuelationẽ valde clarã de resurrectione futura. ut patuit ẽ. xix. ⁊ q̃tum ad dicta reuelata dicit: A mandatis labioꝝ ei⁹. verũtamẽ quia ipse de⁹ in se nec p cognitionẽ naturalẽ: nec p reuelationem cõprehendit. iõ seq̃t t Ipse enim solus est. s. infinite scie. v Et nemo auertẽ potest cogitationẽ eius. i. ei⁹ consilia cõprehendere. est etiã infinite ptãtis. ideo subdit ꝫ Et alia ei⁹. i. voluntas. y Quicũq̃ voluit hoc fecit. nullo potente sibi resistere. z Cũq̃ expleuerit in me voluntatẽ suã. me flagellãdo tã q̃ creaturã suã: a Et alia multa similia. s. flagella: b Presto sũt ei. q: mihi ⁊ alijs potest infligere de facili: c Et idcirco a facie ei⁹ turbat⁹ sũ. turbatione tristicie de ꝑsenti malo. d Et cõsideras eũ. q̃ pot multa similia iterũ facere: e Timore sollicitor. de futuro malo. Sciendũ tamẽ q̃ ista tristicia ⁊ iste timor in ipso Iob nõ erãt absorbentes rõnẽ neq̃ reficientes a virtute. sed sequẽtes naturã sensitiuã naturali necessitate. f Deus molliuit cor meũ. liquefaciẽs a firmitate tẽporali. g Et oipotens cõturbauit me. modo iam ꝓdicto. ⁊ q̃ hoc nõ sustinuerit ꝓ petõ suo ostendit. d. h Nõ enim perij. i. afflictiõs passus sum: i Propter iminentes tenebras. i. ꝓter petã parẽtia. k Nec facies mea operuit caligo. i. ꝓter petã latentia que faciẽ aĩe obnubilãt interius. licz nõ appareant exteri⁹. l Cap. xxiij.

B oipotente. Postq̃ ostendit Iob se non fuisse punitũ ꝓpẽ petã sua. hic cõsequenter ostendit se nõ male sensisse de diuina prouidentia. ⁊ primo declarat ꝓpositũ. secũdo cõcludit intentũ. ibi: Nõ sic nõ ita est. Prima in duas. q: primo ostendit ꝓpositum in generali. d. Ab oipotente nõ sũt abscõdita tpa. q. d. intuitus sue scientie fert sup oĩa tpa. ita q̃ pfecte cognoscit ꝑterita presentia ⁊ futura. m Qui aũt nouerũt eũ. p investigationẽ rõnis vel etiã vltrius p reuelationem: n Ignorant dies illius. i. modum sue eternitatis nõ comprehendũt. ⁊ sic ostendit se Iob bene sentire de diuina prouidentia in generali. o Alij terminos transtulerunt. Hic consequenter ostendit idem in speciali. ⁊ hoc p diuersos peccatores sine freno timoris dei peccantes. ac si eorũ facta non ꝑspiceret. cui⁹ tamẽ cõtrariũ ostendit p hoc q̃ eos manifeste punit ⁊ punit. primo igit describit eorũ multiplicẽ culpã. secũdo pnã a deo inflictã. ibi: Maledicta sit pars eius. Prima in duas. q: primo exprimit petã ex cõcupiscentia oculorũ orientia. ⁊ secũdo ex carnis cõcupiscentia. ibi: Oculus adulteri. Circa primũ dicit: Alij terminos transtulerũt. de falcantes de alioꝝ hereditate: p Diruerunt greges. q̃tum ad bona mobilia. q Et pauerunt eos. ac si essent sui proprij. r Asinum pupillorum abegerunt. minando ad domũ suam. s Et abstulerunt pro pignore bouem vidue. id ẽ titulo pignoris sub colore iusticie. licz falso. t Subuerterunt pauperum viam. id est subuerterunt iusticiam eorum pro munere.

a Et oppresserũt pariter mansuetos terre. de quibus credebant q̃ nõ defenderent se: ⁊ tamẽ ꝑsonis ꝓdictis esset cõpatiendũ, ꝓpt̃ conditionẽ eorũ. Consequent̃ addit de manifestis latronibus ⁊ raptoribus dices: b Alij quasi onagri in deserto. supple mozãt ad latrocinia ⁊ predas exercendũ. ⁊ patz ꝑ litterã sequentẽ que plana est vsq; ibi: c Quos imbres montium rigant. homines enim spoliati fugiunt ad loca cauernosa montiũ: ⁊ anteq̃ illuc possint igredi rigãt imbribus qui generãt in montibus. d Et non habentes velamen. vestis nec domos cõtra imbrẽ. e Amplexant lapides. ponẽdo se intra cauernas acceptando loca illa pro aliquali remedio. f Alim fecerũt depredantes pupillos. q̃b⁹ deberẽt parcere eo q̃ carent nutritoribus. g Et esurientibus tulerũt spicas. i. paupibus nõ habentib⁹ messem: sed trũ aliquas spicas post messores collectas. illas etiã abstulerũt. qõ ẽ vile ⁊ crudele. h Inter aceruos eorũ meridiati sunt. i. in meridie occultati. i Qui calcatis torcularibus sitiunt. i. qui vindemia ꝑfecta. ita modicũ habẽt de vino q̃ nõ sufficit ad eoz necessitatẽ. ꝑ omnia ista intendit exprimere q̃ tales raptores ꝑ nimia cupiditate non parcunt

[a] et oppresserũt pariter mãsuetos terre. Alij [b] quasi onagri in deserto egrediunt ad opus suũ: vigilantes q̃ ad predã preparãt panem liberis. Agrum nõ suũ demetũt: ⁊ vineã eius quẽ vi oppresserunt vindemiant. Nudos dimittunt homines indumenta tollentes: quibus non est operimẽtũ in frigore: quos [c] imbres montiũ rigant ⁊ [d] non habentes velamen amplexant̃ [e] lapides. Alim [f] fecerunt depredantes pupillos: ⁊ vulgũ pauperem spoliauerunt. Nudis ⁊ incedentibus absq; vestitu ⁊ [g] esurientibus tulerunt spicas. Inter [h] aceruos eorũ meridiati sunt qui [i] calcatis torcularibus sitiunt. De [k] ciuitatibus fecerũt viros gemere: ⁊ aia vulnerator̃ clamauit: ⁊ [l] deus inultũ abire nõ patitur. Ipsi [m] fuerũt rebelles lumini. Nescierũt [n] vias eius: nec [o] reuersi sũt ꝑ semitas

[a] Et oppresserũt pariter mãsuetos terre. de quibus credebant q̃ nõ defenderent se: ⁊ tamẽ ꝑsonis ꝓdictis esset cõpatiendũ, ꝓpt̃ conditionẽ eorũ. Consequent̃ addit de manifestis latronibus ⁊ raptoribus dices: [b] Alij quasi onagri in deserto. supple mozãt ad latrocinia ⁊ predas exercendũ. ⁊ patz ꝑ litterã sequentẽ que plana est vsq; ibi: [c] Quos imbres montium rigant. homines enim spoliati fugiunt ad loca cauernosa montiũ: ⁊ anteq̃ illuc possint igredi rigãt imbribus qui generãt in montibus. [d] Et non habentes velamen. vestis nec domos cõtra imbrẽ. [e] Amplexant lapides. ponẽdo se intra cauernas acceptando loca illa pro aliquali remedio. [f] Alim fecerũt depredantes pupillos. q̃b⁹ deberẽt parcere eo q̃ carent nutritoribus. [g] Et esurientibus tulerũt spicas. i. paupibus nõ habentib⁹ messem: sed trũ aliquas spicas post messores collectas. illas etiã abstulerũt. qõ ẽ vile ⁊ crudele. [h] Inter aceruos eorũ meridiati sunt. i. in meridie occultati. [i] Qui calcatis torcularibus sitiunt. i. qui vindemia ꝑfecta. ita modicũ habẽt de vino q̃ nõ sufficit ad eoz necessitatẽ. ꝑ omnia ista intendit exprimere q̃ tales raptores ꝑ nimia cupiditate non parcunt paupibus. [k] De ciuitate fecerũt viros gemere. quia ꝓpt̃ illos quos spoliauerunt uel occiderunt in agro illi de ciuitate gemunt eis cõpatientes. [l] Et deus inultũ abire nõ patit. ꝑm dispositionem sue sapientie reducẽs ad ordinẽ iusticie. [m] Ipsi fuerunt rebelles lumini. scienter agentes contra dictamẽ recte rationis. q̃ procedit ex lumine naturali intellectus. [n] Nescierunt vias eius. ꝑ ignorantiã affectatã. [o] Nec reuersi sũt ꝑ semitas illius. quia nõ ꝑnituerunt de malis suis. q̃ exemplificat. d. [p] Mane primo cõsurgit homicida. ad insidiandũ bis qui surgũt ante clarã lucẽ. [q] Interficit egenũ ⁊ pauperẽ. qui necessitate cõpulsus ponit se in via anteq̃ alij surgãt. [r] Per noctẽ ꝙ erit quasi fur. intrans domũ occulte ad interficiendũ ⁊ rapiendũ. [s] Oculus adulteri. Hic consequenter exprimit pctã ex cõcupiscentia carnis ꝓcedentia. d. Oculus adulteri obseruat caliginẽ. i. expectat noctẽ ad cõmittẽdũ adulteriũ. [t] Dicens. i. cogitans. [v] Non me videbit oculus. ⁊ sic ꝓficiã adulteriũ securus. [x] Et operiet vultũ suũ. ad maiorem sui securitatem ne cognoscat̃ ab aliquo obuiante seu ꝑ fenestrã spectante. [y] Perfodiunt in tenebris domos. s. adulter ⁊ adultera occultũ introitũ adinueniendo. [z] Sicut in die condixerãt sibi. ꝑ nũciũ significando seu ꝑ litteras ad inuicem missas. [a] Si subito apparuerit auroza. anteq̃ compleuerint libidinem suã. [b] Arbitrant̃ umbram mortis. quia frustrantur in toto uel in parte desiderata delectatione sua. [c] Et sic in tenebris quasi in luce ambulant. i. sicut bene agentes ambulant in luce. sic isti in tenebris. ꝓpter quod dicit saluator Joh. iij. Qui male agit odit lucem. ⁊ nõ venit ad lucem: ut non arguantur opera eius. qui autẽ facit veritatẽ venit ad lucem ⁊c. [d] Lenis est sup faciẽ aque. superficies eni aque impulsũ cuiuslibet venti sequit. ⁊ similiter adulter impetũ sue passionis. [e] Maledicta. Hic cõsequenter describit pena a deo inflicta uel infligenda. cum dicitur: Maledicta sit pars eius in terra. id est hereditas que per partẽ frequenter designat̃ in veteri testamento: que maledicta dicit. quando non profert aliquod vtile sed trũ spinas ⁊ tribulos. scõm q̃ dicit Deus. iij. Maledicta terra in opere tuo: cum

tas illius. [p] Mane primo consurgit homicida: interficit [q] egenum ⁊ pauperem: ꝑ [r] noctẽ ꝙ erit q̃si fur. [s] Oculus adulteri obseruat caliginẽ dicens [t]: non [v] me videbit oculus: ⁊ [x] operiet vultũ suũ. [y] Perfodiunt in tenebris domos: sicut [z] in die condixerãt sibi: ⁊ ignorauerũt lucem. Si [a] subito apparuerit auroza arbitrant̃ [b] umbrã mortis: ⁊ [c] sic in tenebris q̃si in luce ambulãt. [d] Lenis est super faciẽ aque. Maledicta [e] sit pars eius in terra: nec [f] ambulet ꝑ viã vinearũ. Ad [g] nimiũ calorẽ trãsiet ab aquis niuiũ: ⁊ [h] vsq; ad inferos peccatũ illi⁹. Obliuiscat̃ [i] eu⁹ mia. Dulcedo illius vermes. Nõ [k] sit in recordatiõe: sic [l] ꝓterit̃ sic lignũ infructuosũ. Pauit [m] enim sterilẽ ⁊ q̃ non parit: ⁊ [n] vidue bene nõ fecit. Detraxit [o] fortes in fortitudine sua: ⁊ cũ [p] steterit nõ [q] credet vite sue.

operatus fueris eam nõ dabit fructus suos. sed spinas ⁊ tribulos germinabit tibi. [f] Nec ambulet ꝑ viam vinearũ. i. vinee eius sint ita steriles ⁊ destructe q̃ non velit eas visitare. [g] Ad nimiũ calorẽ ⁊c. aliqui exponũt de pena gehenne dicẽtes q̃ ibi est quedã cõmutatio de maximo frigore ad maximũ incendiũ ad maiorẽ afflictionẽ. ⁊ sequens lra concordat cum dicit: [h] Et vsq; ad inferos peccatũ illi⁹. ꝑm hebreos ꝑ hoc intelliguntur duo tẽpora ãi qui distinguitur in sex tpa. ut habet̃ Gen. viij. in fine. Cuctis diebus semẽtis ⁊ messis frigus ⁊ estus estas ⁊ hyems non requiescẽt. ⁊ qualiter istoz sex tempoz cõtinet spaciũ duoz mensiũ. ut ibidem fuit plenit̃ declaratũ. ⁊ dictũ fuit ibi q̃ tempus frigoris ẽ a medio nouembris vsq; ad mediũ ianuarij. tẽpus autem estus a medio iulij vsq; ad mediũ septembris. Dicunt ergo hebrei q̃ iob loquendo de peccatorib⁹ ꝓdictis s. raptoribus ⁊ adulteris. loquitur de illis qui fuerũt tpe diluuij q̃ vigebat rapina ⁊ luxuria. scõm q̃ dicit Gen. vj. Corrupta est autem terra coram domino ⁊ repleta est iniquitate. q̃tum ad primũ ⁊ sequitur: Omnis quippe caro corruperat viam suam. q̃tũ ad secundũ. Dicunt igit q̃ propter mala illius temporis deus anteq̃ induceret diluuiũ: fecit vnũ anmũ in quo duraret tẽpus frigoris in vna medietate: ⁊ est⁹ in alia. sed q: h̃ de scripturis non habet auctoritatem. ideo eadem facilitate cõtemnitur qua probat. tamẽ scõm istam viã posset hec littera continuari ad precedentem in qua fit mentio de sterilitate terre ⁊ vinearũ. ⁊ ideo subditur: Ad nimiũ calorem transiet ⁊c. ut sit sensus: sit ei⁹ terra ita sterilis donis: ac si nõ habuisset nisi tempus estus: in quo terre nascentia desiccant̃. ⁊ tempus frigoris in quo mortificantur. ⁊ quia pena presentis vite non est sufficiens pro peccatoribus obstinatis. ideo sequitur: Et vsq; ad inferos peccatum illius. id est faciat peccatoẽ descendere ad penam gehẽne. [i] Obliuiscatur eius misericordia. quia non est a damnatis vlterius expectanda. [k] Non sit in recordatione. id est in bonorum memoria. [l] Sed conteratur quasi lignũ infructuosum quod exciditur ⁊ in ignem mittitur. cuius causa subditur: [m] Pauit enim sterilem. id est bona sua consumpsit in operibus vanis ⁊ infructuosis. [n] Et vidue nõ bene fecit. id ẽ in bonis operibus ⁊ fructuosis nihil expendit. sic exponũt doctores nostri. hebrei autẽ hoc reducũt ad temp⁹ diluuij. sic ⁊ ꝓdicta dicẽtes q̃ boues tũc accipiebãt duas vxores: vnã ad delectationẽ cõcubit⁹ carnalis trũ. ⁊ illi dabãt sterilitatis potũ: ne ꝑ cõceptũ ⁊ ptũ puerox debilitaret̃ ⁊ deturparet̃. ⁊ illã bñ vestiebãt ⁊ pascebant ut ad cõcubitũ eẽt delectabilioz: aliã aũt vxoẽ accipiebãt ad generationẽ ꝓlis: ⁊ ad illã nõ accedebãt nisi cã impgnationis. dimittẽtes eã male pastã ⁊ vestitã. [o] Detraxit fortes. a suo statu ꝑ violẽtiã. [p] Et cũ steterit. in magno statu. [q] Nõ credet vite sue. q: tales, ꝓpt̃ mala q̃ fecerũt semp timẽt interfici gladio uel veneno. sic dictũ fuit s. xv. ca. de dionysio tyrãno.

Dedit [a] ei deus locū penitentie: [b] et ille abutitur eo in superbia. Oculi [c] aūt ei⁹ sūt [d] in vijs illi⁹. Eleuati [e] sunt ad modicū: [f] et nō subsistent: [g] humiliabunt sicut omnia [h] et auferēt: [i] sicut sūmitates spicarū cōterentur. Qđ [k] si nō est ita quis [l] me potest arguere esse mentitum: [m] et ponere ante deum verba mea?

Espondens [n] aūt baldath suites dixit: [o] Potestas [p] et terror apud [q] eum est: qui [r] facit concordiā in sublimibus suis. Numqđ [s] est numerus militū eius? Et [t] sup quē non surget lumen illius? Numqđ [u] iustificari potest homo cōparatus deo? aut [v] apparere mūd⁹ natus [w] de muliere? Ecce [x] luna etiam nō splendet: et [y] stelle nō sūt mūde in cōspectu eius: quanto [z] magis homo putredo et filius hominis vermis?

XXVI

Espondens [a] aūt iob dixit: Cuius [b] adiutores: nunquid imbecillis? Et sustentas brachiū eius qui non est fortis. Cui [c] dedisti cōsiliū? Fortitā illi qui nō habet sapiētiā? et [d] prudētiā tuā ostendisti plurimā: Quē [e] docē voluisti? Nōne [f] eū qui fecit spiritamentū? Ecce [g] gigātes gemūt sub aqis: et [h] qui habitāt cū eis Nudus [i] est infernus coā illo: et nullū est opimentū [k] petitioni.

[a] Dedit ei deus locum penitentie. quam tamē differendo.
[b] Et ille abutit se in superbiā. augendo contemptū p multiplicationē peccatoꝝ: quasi deus nō videat ipsū. qđ est falsū. ideo sequit: [c] Oculi aūt eius. s. dei: [d] Sunt in vijs illius. considerādo omnia peccata eius. [e] Eleuati sunt ad modicum. i. ad aliquā potestatē terrenā caducā. ideo subdit: [f] Et nō subsistent. quia vt iciēt ad inferni penam. [g] Et buliabunt sicut oīa et auferēt. i. sicut oīa terrenascentia que nō colligunt donec tempus messis aduenerit. et sic peccatores permittunt a deo stare donec venerit tempus punitionis p mozdinem sue iustitie. p̄m qđ dr Eccl. xv. Nondum sunt implete iniq̄tates amozreorum. et ideo sequit: [h] Et sicut sūmitates spicarū cōterentur. videlz impleto tpe maturitatis sue. [i] Qđ si non ita est. Hic iob ex predictis concludit intentū. s. se p̄ter petā punitū nō fuisse nec de dei p̄uidentia male sensisse. d. Qđ si nō est ita. sicut dixi. scilicz qđ afflictio mea nō cozrespondet peccatis: sed excedit et qđ diuina p̄uidentia se extendens ad omnia differt aliquā do punitionem peccatoꝝ in p̄senti. reseruās eos pene gehenne scōm ozdinē sapientie: [k] Quis me potest arguere esse mentitū. q. d. arguat secure. [l] Et ponere ante deum verba mea. tanq̄ irreuerenter seu blasfematozie. plata. q. d. nullus vestrum hoc poterit. [m] Cap. xxv.

Espondens aut̄. Hic ponit ipsius baldath replicatio. et secundo ipsius iob responsio. c. sequenti. Circa primū sciendū qđ baldath verbis iob assentiens q̄tū ad hoc qđ dixerat de dei p̄uidentia: que aliquādo differt punitionē peccatoꝝ. contra hoc noluit arguere. sed cōtra illud qđ dixerat se nō punitū p peccatis quasi omnino se assereret innocentē. Cōtra hoc arguit de diuina sublimitate et humana fragilitate. Ex quib⁹ videt qđ null⁹ possit se apud deū innocētē asserere. p̄m dictū apli. j. Cor. iij. Nihil enī mihi p̄sci⁹ sū: s nō in hoc iustificat⁹ sū. Premittit igit̄ dei sublimitatē. et secūdo subdit humanā fragilitatē. ibi: Nūqđ. Circa p̄mū dr: [n] Potestas. s. absq̄ mēsura: [o] Et terror. quia coram deo vertet tremere omnis creatura. [p] Apud eum est. s. deū. [q] Qui facit concordiā in sublimib⁹ suis. i. in corporib⁹ celestib⁹ Quā concordiā exponūt hebrei dicētes qđ corpa celestia sunt de igne et aqua. ita qđ corpus celi est de aqua. stelle de igne. et tamē nō corrumpūt se inuicē ex diuina ptāte ea cōcordante. Istud aūt dictū improbat a plo libro de celo et mūdo. pbāte multipliciter qđ corpora celestia nō sūt de natura elemētari. sed quia hanc improbationē pauci iudei intelligunt. ideo alia potest adduci de Gen. j. vbi dicit: Fecit deus firmamentū in medio aquarū. et diuisit aquas que erāt sup firmamentū scē. non aūt diuideret inter aquas et aquas si eēt de natura aque. et ideo hanc cōcordiā aliter exponūt doctores catholici. qz in regione elementari vbi ē mutua corruptio et generatio. ē pugna cōtinua: sed in corporibus celestib⁹ cū nō sit talis corruptio. p̄sequēs est ut sit ibi cōcordia. Cōsequēter ostēdit eminentiā dei in angelica natura dicēs: [r] Nūqđ est numer⁹ militū eius. dicunt aūt celestes spiritus dei milites: quia obsequunt diuino nutui: sicut milites duci uel imperatori. [s] Et sup quē nō surgit lumen illius. quia illuminatiōes diuine p̄mo ptingunt ad angelos supiores. et inde ad medios et inferiores: et inde cōsequenter ad inferiores. [t] Nunquid iustificari. Hic p̄ponit humanā fragilitatē ex ea arguens impuritatē. d. Nunqđ iustificari potest hō cōparatus deo. q. d. nō. p̄pter qđ dicit Isa. lxiij. Omnes iustitie nostre tanq̄ pann⁹ mēstruate: [v] Aut apparere mund⁹. coā deo. [w] Natus de muliere. q. d. nō: quia homo eo qđ est p̄pagatus ex tali origine ex seminū cōmixtiōe cōtrahit inclinationem ad malū: et difficultatē ad bonū. p̄m illud Gen. viij. Sensus et cogitatio cordis humani prona sunt ad malū ab adolescentia sua: et hoc ostendit p locū a maiori. d. [x] Ecce luna etiā nō splendet. quia nō habet lumen a se sed a sole. [y] Et stelle nō sūt mūde in cōspectu eius. qz omnis creatura ad deum compata est q̄si tenebra et impuritatē habens. [z] Quāto magis homo putredo et. id est immundus et vilis si deo compet. Ex dictis patz qđ iste baldath nō cōcludebat cōtra iob: quia nō se asseruerat iustū p omnē modū: nec in comparatione ad deū: sed solū qđ nō habebat tanta peccata quāta erat pena sibi a deo inflicta: quare scōm ordinē diuine sapientie sese remunerandū in futuro sperabat. p̄ meritū sue patientie. [a] Cap. xxvj.

Espondens aūt iob. Hic cōsequenter ponit ipsius iob responsio. et qz sicut dictū est dicta baldath p̄tra iob nihil efficaciter concludebāt. ideo in sua responsiōe primo ei⁹ dicta euacuat. secūdo principale. p̄positū declarat. ca. sequēti. sicut patuit ex predictis: baldath conat⁹ fuerat de eminētia ptātis et sapie diuine quedam magnifica dicere. et ex hoc iob iniustū cōcludere. ideo eius dicta euacuat tanq̄ impertinentia ad p̄positū: sed ad eius iactantiā tm. Circa qđ p intentū. p̄ponit. et secūdo ostēdit. p̄positū. ibi: Ecce gigantes. Circa primū sciendū qđ baldath dicendo de deo magnifica. ut contra iob cōcluderet. videbatur in hoc ipsi deo fauere. eius potestatē et sapientiā defendendo. et ideo iob contra ipsū inuehendo dicit: [b] Cuius adiutores nūquid imbecillis? q. d. nō. cū sit infinite virtutis tuo auxilio nō indigentis. [c] Cui dedisti consiliū. p̄ eius sapientia allegando ac si esset insufficiens eius scia. cū tamen sit infinita. [d] Et prudentiā tuā ostēdisti plurimā. q. d. dicta tua nō valēt ad p̄positi ostensionē: s tm ad tuā ostētationē. [e] Quē docere voluisti. p eo allegando. ac si nesciret allegare. [f] Nonne eum qui fecit spiritamētū. i. animā humanā que intelligit p intellectiuā partē: et corpus administrat p alias vires vitā aīale dādo que stat q̄diu durat respiratio. [g] Ecce gigantes. Hic consequenter ostendit p̄positum. s. q̄ verba baldath erant ad vanā gloriam per hoc q̄ maiora satis infra dicit de dei potētia et sapia. et tm ostendit illa nullius esse momenti. p̄pter qđ baldath non debebat de cognitione minoꝝ gloriari. primo igitur illa maiora exprimit. et secundo propositum concludit. ibi: Ecce hec ex parte. Circa primū primo exprimit aliqua magna dei facta sub terra. d. Ecce gigantes gemunt sub aquis. Gen. vj. dicit: q̄ gigantes erant in terra diebus illis. s. ante diluuiū: qui i diluuio fuerūt submersi: et cū eis omnes alij. excepto noe et qui cū eo erant in archa. et hoc factū fuit ex ptāte diuina p̄m ordinē sue sapientie et iusticie ad puniendū illius tēporis peccata. ut habet Gen. vj. hoc est qđ dicit: Ecce gigantes gemūt sub aquis. i. gigātes qui tūc fuerūt in aquis submersi. modo gemūt in penis inferni: qui etiā infernus est sub aquis. quia est in partib⁹ terre infimis. [h] Et qui habitant cum eis. i. alij damnati qui cum eis fuerūt submersi. [i] Nudus est infernus coā illo. quia q̄uis sit in terre p̄fundo. patz tamē conspectui diuino: et oia que fiūt ibi. Ulteri⁹. p̄cedit ad exprimendū aliqua magna q̄ fiūt a deo sup terrā. d.

a Qui extendit aquilonē sup vacuū.celū aūt sup terrā videtur extensū ad modum tentorij in hemisperio nostro.qō hemisperiū per aquilonē intelligit: eo q polus aq̄lonaris stat semp eleuat⁹ sup hemisperiū nostrū: inter celū aūt ⁊ terrā nō videmus nisi aerem.qui a vulgaribus vocat vacuū: sicut dicit olla vacua q̄uis sit aere plena. dicit ergo: Qui extendit aquilonē.i.celum in hemisperio nostro ad modū tentorij. b Sup vacuū.i.sup aerem inter nos ⁊ celū mediū existētem. c Et appendit terrā sup nihilī.terra enī videt fulcimentū aque: ⁊ aqua aeris: ⁊ sub terra nihil est cū sit infima ps mūdi. dicit ergo appensa sup nihilū.quia nō bat̄ inferius elementum: tamen sic stat in medio mūdi tanq̄ centrū p naturā suā a deo sibi dat̄. d Qui ligat aquas in nubibus suis. dicit aut̄ aque q̄si ligate in nubib⁹ anteq̄ descendāt p pluuiā: e Ut nō erūpāt pariter deorsū. sic enim de⁹ ordinauit nubes paulati resolui: ut tota pluuia non simul cadat: sed successiue ⁊ guttatī put expedit hoib⁹ ⁊ terrena scentibus. f Qui tenet vultū solij sui: ⁊ expandit sup illud nebulā.ex residuis enī vaporibus qui nō resoluunt̄ in pluuiā generat̄ aliq̄n nebula impediens nos a cōspectu celi.qō dicit solū dei.sm illud Isa.lxvj. Celū mihi sedes est. g Terminū circūdedit aquis.quia cōgregauit eas in locū vnū qui maxime est ocean⁹: ut appareat aliqua ps terre arida ꝓ habitatione hominū ⁊ aialiū q̄uis aqua de natura elementi circūdaret totā terrā cum sit nimis ponderosa: h Usq dum finiāt lux ⁊ tenebre.i.successio diei ⁊ noctis p motū celi.q.d.q̄diu stabit iste status mundi p reuolutionē celi.⁊ mare stabit intra terminos a deo sibi prefixos. Alteri⁹ ꝓcedit ad ea que facta sūt sup celū sidereū.d. i Colūne celi.i.angeli.quia p eos administrat̄ mot⁹ celi k Contremiscūt ⁊ pauent ad nutū eius.iste aut̄ tremor ⁊ pauor non sign̄t in angelis esse aliquā penā: sed tm̄ reuerentiā ad deum. l In fortitudine illius repente maria congregata sunt. hoc dicit de distinctione elementorū a deo facta: per hoc q aque a principio nō habuerūt plenā densitatē: sed erant vaporalit̄ extense p aerē: ⁊ die tertia accepta a deo densitate debita recepte sūt i locū vnū ⁊ cōgregate. ⁊ sic apparuit distinctio āre ⁊ aque ⁊ aeris: p hoc q aliq̄ pars terre apparuit discooperta: ⁊ aque p densitatē ab aere separate ut dictū fuit Gen̄.j. ⁊ ex ista distinctione elementorū sensibili procedit ad declarandū distinctionē angelorū. d. m Et prudentia eius percussit suphū.i.angelos suphos quos deiecit de celo empyreo ⁊ bonos angelos ad se cōuersos glorie decore pfecit. ideo subditur: n Spiritus eius ornauit celos.i.angelos qui sūt ciues celestes: sicut ciuitas ornari dicit.q̄n ciues ornant. o Et obstetricante manu eius.i.potentia dei. p Eductus est de societate bonorum angelorū. q Coluber tortuosus.i.diabolus qui dicit coluber.q⁹ in specie serpentis adam tentauit. Et tortuosus: propter malitie sue calliditatē. ⁊ de hac separatione loquit̄ p modū obstetricationis.q⁹ obstetrix fetū mortuū studet educere de vtero matris tanq̄ q̄d putridū ⁊ corruptiuū: ⁊ sic mali angeli de societate bonorum p manū dei.omnia ista ꝓdicta expressit iob ad ostendēdū q illa que dixerat baldath de ptāte ⁊ sapientia dei nō latebāt ipsum cū multo maiora sciret. ⁊ hoc ad reprimendū ipsi⁹ baldath ostentationē: r Ecce. Hic cōcludit intentū. Ecce hec ex parte dicta sūt viarū eius.i.effectū diuine potestatis ⁊ sapientie: qui sunt quedā vie ad cognoscēdum eū: nec sūt dicta a me nisi imfecte: nec eius potentiā ⁊ sapientiam adequāt.q⁹ in cognitionē eius imfecte ducūt. ideo subditur: s Et cū vix paruā stillā sermonis eius audierimus.i.per

Qui[a] extendit aquilonē sup[b] vacuū: ⁊[c] appendit terrā sup nihili. Qui[d] ligat aquas i nubibus suis: ut[e] nō erumpant pariter deorsū. Qui[f] tenet vultum solij sui: ⁊ expandit super illud nebulā suam. Terminū[g] circūdedit aquis: vsq[h] dum finiant̄ lux ⁊ tenebre. Colūne[i] celi cōtremiscūt[k]: ⁊ pauent ad nutū eius. In[l] fortitudine illi⁹ repente maria congregata sūt: ⁊[m] prudentia eius percussit superbū. Spiritus[n] eius ornauit celos: ⁊[o] obstetricante manu ei⁹ eductus[p] ē coluber[q] tortuosus. Ecce[r] hec ex parte dicta sūt viarū eius. Et[s] cū vix paruā stillam sermonis eius audierim⁹: quis[t] poterit tonitruū magnitudinis illius intueri: xxvii

Ddidit[u] quoq; iob assumens parabolā suā ⁊ dixit: Viuit[x] deus qui[y] abstulit iudicium meū: ⁊[z] omnipotēs qui ad amaritudinem adduxit aiam meā: quia[a] donec supest halitus in me: ⁊[b] spiritus dei in narib⁹ meis: nō[c] loquentur labia mea iniquitatē: nec lingua mea meditabit mendaciū. Absit[d] a me: ut iustos vos esse iudicē. Donec[e] deficiam: nō[f] recedā ab innocentia mea. Justificationē meam quā cepi tenē nō deserā. Neq;[g] enī reprehendit me cor meū: in[h] oī vita mea. Sic[i] impi⁹ sūme⁹ me⁹: ⁊ aduersari⁹ me⁹ q̄si iniqu⁹ Que[k] est enī spes hypocrite:

tudinis illius intueri. xxvii

Ddidit quoq; iob assumens parabolā suā ⁊ dixit: Viuit deus qui abstulit iudicium meū: ⁊ omnipotēs qui ad amaritudinem adduxit aiam meā: quia donec supest halitus in me: ⁊ spiritus dei in narib⁹ meis: nō loquentur labia mea iniquitatē: nec lingua mea meditabit mendaciū. Absit a me: ut iustos vos esse iudicē. Donec deficiam: nō recedā ab innocentia mea. Justificationē meam quā cepi tenē nō deserā. Neq; enī reprehendit me cor meū: in oī vita mea. Sic impi⁹ sūme⁹ me⁹: ⁊ aduersari⁹ me⁹ q̄si iniqu⁹ Que est enī spes hypocrite:

ista modicū de pfectione ptātis ⁊ sapiētie dīne cognouerim⁹. t Quis poterit tonitruū magnitudinis illius intueri.i. ad cognitionē pfectā eorū deuenire.q.d.nullus: quia minor est comparatio vocis minime que silenter instillat auribus.ad sonū maximi tonitrui: q̄ ꝓdictorū effectuū.ad magnitudinē sapie ⁊ ptātis dīuine. ⁊ p hoc ꝓcludit q̄ baldath non debebat gliari de sua scientia.cū adhuc attingeret ad multo maiora. v Cap.xxvij Ddidit q̄ iob. Repulso dicto baldath: hic ꝓsequit accedit ad principale ꝓpositū declarandū.s.q̄ ex dei prudentia mali aliq̄n in vita psenti prosperant̄: ⁊ boni tribulant̄. ⁊ primo ostendit hoc in generali.secūdo in seipso in speciali.xxix ca. ⁊ in hoc satisfacit amicis suis: q⁹ de ipso erat mota questio. ⁊ i speciali satisfacit ipsi baldath: q̄ ex magnitudine dīne sapie volebat ipsū iustū concludere: eo q a deo pcussus erat flagellis presentis vite. Primū aūt ꝓbat dupliciter. primo rōne accepta ex paruitate boni qō mali in hoc mūdo ꝓcipiūt. secūdo ex magnitudine boni qō iusti in hoc etiā mūdo a deo recipiunt. ca. sequēti. Quia enī ad ꝓbandū ꝓpositū acceperat rōnes ex imortalitate aīe ⁊ iudicio futuro que experiunt̄ post hanc vitā. ut patuit in ꝓcedentibus. Circa primū aūt iob ostendit sue sīe firmitatem. secundo declarat eam ibi: Que est enī spes hypocrite. Circa primū dicit: x Viuit deus. premittit iuramentū ad maiorem assertionē dicendorū. y Qui abstulit iudiciū meū. hoc dicit iob cōcludens ex dictis amicorū: qui dicebāt penas huius vite inferri tm̄ ꝓpter ꝓfectō sm ordinē diuine iusticie. ⁊ ad hoc sequebat̄ iudiciū iob sublatū: qui sentiebat se innocētem respectu tantorū malorū que sustinebat. z Et omnipotens qui ad amaritudinē adduxit aiam meā. ista amaritudo non erat deficiens a virtute cōstantie: sed sequēs flagella in pte sensitiua de necessitate nature: ⁊ redūdabat in partē intellectiuā nature corpis cōdescendētē. a Quia donec supest halit⁹ in me.i.vita psens. b Et spūs dei in narib⁹ meis.i.virtus respirandi a deo mihi data que ꝓcipue est in narib⁹. q⁹ sm plm libro de hist̄orijs aialiū respiratio q̄ est p nares ꝓuentio est nature q̄ illa q̄ ē p os. c Mō loquent̄ labia mea iniq̄tatē. dicēdo q̄ soli mali tribulāt̄ i hac vita: sic vos tenetis. iō subdit: d Absit a me ut iustos vos esse iudicē. hunc errorē tenendo. cui⁹ cā subdit: e Donec deficiā.i.q̄diu viuā. f Non recedā ab innocentia mea. a qua recederem. si vobis in predicto erroe assentirem. g Neq; enī reprehendit me cor meū. q⁹ tales errores uel cōsimiles teneerim: h In omni vita mea. ⁊ ideo cōcludit oppositū de errātibus. i Sicut impius inimicus meus. amicos suos vocat inimicos inq̄tum aduersabant̄ ei in veritate doctrine fidei ⁊ morum. k Que est enī spē. Hic accedit ad declarandū veritatē sue sententie. s. q⁹ ex dei prouidentia mali aliquando hic ꝓsperantur rationa accepta ex quitate boni qō hic recipiūt. ⁊ iō nō ꝓtrariat̄ dīne sapie talia eis cōcedere ⁊ iustis meliora reseruare. Et circa ħ sic ꝓcedit. q⁹ p exp̄mit bui⁹ boni breuitatē. 2° in futuro sequētē calamitatē. ibi: Diues cum dormierit. Circa ꝑmū dicit: Que ē enī spes hypocrite. magis ponit exēplū de hypocrita q̄ de apto pcōre: q⁹ sm Hiero. Simulata scitas duplexē iniq̄tas.

a Si auare rapiat. bona huius vite coaceruando: b Et nō liberet deus animā eius. de peccato suo. q. d. talis nullum bonū potest sperare in futuro: nec in presenti nisi bonū transitorium ⁊ caducū. qđ est modicū. c Nunqd deus audiet clamorē eius cū venerit sup illū angustia. s. mortis. q. d. non. istud dicit contra illos qui petā continuant: cogitantes in fine ad deū p penitentiā clamare: sed ista spes priuanf. quia tūc non penitet. sm ꝙ dicit Augustinus. Hac animaduersione pcutitur peccator ut moriens obliuiscatur sui: qui dum viueret oblitus est dei: vel si penitet hoc est timore pene ⁊ non displicentia culpe. d Aut poterit in omnipotente delectari. in btitudine futura. e Et inuocare deū oī tpe. quia ibi est laus cōtinua. q. d. non. ⁊ hoc specialiē dicit ꝓ tpe petōres de beatitudine futura seipsos assecurātes: dicendo. de⁹ non fecit nos ad damnandum. sed ad saluandū. quia hoc non est verum nisi ex suppositione meritorum. f Docebo vos per manum dei. de illis que a deo accepi. g Ecce vos omnes nostis. i. vederetis idem cognoscere. ꝓ ꝓsequens de errore vestro defendendo tacere. ideo subdit: h Et qđ sine causa ⁊c. quid aūt sit illud qđ ille vult dicere subdit: i Hec est pars hois impij apud deū. i. illud quod recipiet a deo patre. ꝓ parte ⁊ hereditate. s. bonū presentis vite qđ est breue. vñ in ꝑsona talū dicit Sap. ij. Fruamur bonis que sunt ⁊c. ⁊ subdit ibidem: Et hec sit pars nostra ⁊ sors nostra. ⁊ quia istud bonū est breue: nō transit ad filios. ideo subditur: k Si multiplicati fuerint filij eius. qui tamen reputanf inter maiora bona: l In gladio erunt. i. occidenf. m Et nepotes eius nō saturabunf pane. i. morienf fame. minus enim dicit ⁊ plus sigt. n Qui reliqui fuerint ex eo. i. alij amici nō ita ꝓpinqui. o Sepelienf in interitu. i. sepultura asini cuius cadauer dimittit in campo consumi. ideo subdit: p Et vidue illius nō plorabunt. in sepultura funeris. sicut solet fieri. q Si comportauerit. in domo sua congregando. r Quasi terrā argentū. i. in magna quātitate valde. s Et sicut lutum preparauerit vestimenta. i. in magno numero: ⁊ ad magna tempora: t Justus vestiet illis. quia talia aliqñ concedunf iustis. v Edificauit sicut tinea domū suā. Tinea enī rodendo vestem facit ibi domūcula suā: sed cū vestis exeutit tinea de domo sua eijcit. sic talis eijcit de domib⁹ suis quas edificauit cum magno labore ⁊ expensis. x Et sicut custos fecit vmbraculū. ad habitandū tempus modicū. s. tpe maturationis fructuū. y Dives cum dormierit. hic cōsequenter describit calamitatē impij post breuitatē huius vite cōsequentē. d. Dives cū dormierit. p mortē. z Nihil secū auferet. de bonis presentis vite ad portandū secū. a Aperiet oculos suos. in pena qui prius erant clausi in culpa: b Et nihil inueniet. de bonis presentis vite. nec etiā future. ideo subdit: c Apprehendet eum quasi aqua inopia. i. defectus cuiuslibet boni. ⁊ sentiet afflictionē summi mali. ideo subdit: d Nocte opprimet eum tempestas. i. violentia pene infernalis: que dicit in nocte eo ꝙ est in tenebris. e Tollet eum ventus vrens. i. diabolus. qui semp ardet cupiditate nocendi. f Et mittet sup eū. s. flagella. g De manu eius fugiens fugiet. i. fugere desiderabit si posset. sed q⁹ hoc est impossibile. subdit: h Stringet sup eum manus suas. loquit de diabolo ad modū accipitris: q̄ tenens auiculā captam. ⁊ sentiens ꝙ velit euadere: magis stringit eam vngulibus suis. i Et sibilabit sup eū. ipsū videndo quem in vita receperat blandiendo. k Intuens locū eius. i. inferni locū sue punitioni deputatū. uel aliter Locū eius. quē tenuit in seculo: a quo est totaliē diect⁹. l Cap. xxviij. Habet argentum venarum suarū. Postꝙ ostendit iob non esse indecens diuine ꝓuidentie imo decens ꝙ impij aliquando temporaliter ꝓsperanf: ⁊ hoc ratione accepta ex paruitate boni quod a deo consequunf. hic consequenter hoc idē ostendit ex magnitudine boni qđ iusti accipiunt a deo: etiam in vita presenti. qđ est bonū spirituale. quod tātū excedit tēporale: sicē si centenarius numerus paruo numero comparet scōm ꝙ dicit Hiero⁹ exponens illud Matħ. xix. Centuplū accipiet ⁊c. ⁊ ideo licz iusti bonis temporalibus priuati iudicent miseri ab illis qui solum temporalia bona considerant: tamen scōm veritatem sunt in maiori prosperitate constituti: propter bona spiritualia in quibus abundant: ⁊ hoc diffuse ostendit Boetius libro. iij. de consolatione. propter qđ non est indecens diuine prouidētie ꝙ aliqñ permittat impios temporaliter abundare: quibus non vult bona spiritualia que maiora sunt concedere: sicut ⁊ pater sapiens bonis filijs concedit meliora. malis autem dimittens aliqua minora: eo ꝙ sunt eius filij: sic in proposito: quia impij ꝙ̄ non sint dei filij per adoptionis gratiam: sunt tamen eius filij ingtum sunt ad eius imaginem facti per naturam intellectualem. Circa processum autem huius capituli considerandum ꝙ licz tam bona temporalia ꝙ̄ spiritualia sint dei dona: aliter tamen ⁊ aliter: quia temporalia dat mediate. dando scilicz homini robur corporis: ⁊ industriam mentis ⁊ consimilia per que potest illa acquirere. sed bona spiritualia cuiusmodi sunt gratia ⁊ virtutes infuse: per seipsum dat imediate. ⁊ hoc propter bonorum istorum magnitudinem. primo igitur ostendit primū. ⁊ secundo secundū. ibi: Sapientia vo vbi inuenif. Inter illa bona corporalia que reputanf preciosa sūt metalla auri ⁊ argēti: ⁊ lapides preciosi. primo igitur ostendit propositum in metallis. ⁊ secundo in lapidibus preciosis. ibi: Terra de qua. Circa primū dicit: Habet argentum venarum suarū principia. id est mineras: ex quibus tanꝙ̄ ex quibusdam principijs materialibus efficitur argentū: ⁊ iste minere sunt in aliquibus determinatis venis terre: que per laborem ⁊ humanū studium reperiuntur: licz cū difficultate: m Et auro locus est in quo cōflaf. i. generaf: cui⁹ generatio vocaf cōflatio: eo ꝙ materia auri magis est digesta virtute calidi ꝙ̄ aliorū metallorum: ꝓpter qđ est ductilius ⁊ puri⁹. n Ferrū de terra tollit. i. materia minere de qua fit ferrū. o Et lapis solutus calore in es vertit. i. minera eris que vocaf lapis: eo ꝙ ꝓpē sui duritiā habet similitudinē cum lapide. p Tempꝰ posuit tenebris. s. ipse de⁹ qui ordinauit successionē dieī ⁊ noctis. q Et vniuersoꝝ finē ipse ꝓspexerat. hoc interponit ad ostendū ꝙ ꝙ̄uis minere ꝑdicte sint in terra occulte. ⁊ cū difficultate ⁊ labore magno inueniāt ab hoib⁹: tū ipsi deo nihil ē occultū. ⁊ q⁹ minere metallorū ꝑdicte frequenē in montibus ꝙ̄ū inaccessibilibus reperiunf. ideo de ipsis montibus subdit:

a Lapidē quoq; caliginis. in sūmitate eni taliū mōtiū sūt coiter lapides a sole nigrati; ⁊ infer⁹ valles ꝓfundissime: vbi sol parū aut nihil lucet: qui est principiū vite. ⁊ ꝗtum ad hoc dicit: Lapidem quoq; caliginis. ꝗtum ad sūmitatē montis. b Et vmbram mortis. ꝗtum ad ꝓfunditatē vallis. c Diuidit torrens a populo pegrinante eos quos oblit⁹ est ⁊c. Ex talib⁹ etiā montib⁹ descendūt aliqui torrentes iuxta quos est via inter montes, ⁊ ex altera ꝑte torrentiū habitāt aliqui aliqui pauci boies inter quoꝝ habitationē ⁊ viam ꝑdictā diuidunt torrentes, ꝓhibentes accessū ad hitatores montiū. ⁊ hoc qd dicit: Torrens diuidit a pplo ꝑegrinante .i. pambulante p viā ꝑdictā. Eos quos oblitus est pes boīs egentis .i. hitatores ꝑdictos montiū ad quos non est accessus etiā pauperū: q̄ solent circuire loca etiā difficilia ad mendicādū. d Terra ⁊c. hic ꝑnē oñdit, ꝓpositū in lapidib⁹ pciosis. d. Terra de q̄ oriebat panis .i. bladum de quo panis efficit: e In loco suo igni subuersa est. quia aliqui ꝑtingit q̄ sub terra habitabili ⁊ arabili sūt vene sulphuree: ex quibus accendit aliquādo ignis p modū vaporis intra trā inclusi ⁊ fit tremor⁹ subuertens terrā illā reddendo eam inhabitabilē: tñ sunt ibi aliqui lapides ꝑciosi rōne caloris ⁊ sulphuris. vnde i. iiij. metauroꝝ ſm trāslationē antiquā dicit q̄ alchimiste qui nituntur metalla ⁊ lapides sophisticare maxime vtunt sulphure. ideo subdit: f Locus saphyri lapides ei⁹. q̄ inter lapillos illi⁹ tre generat saphyr⁹. g Et glebe illius aurū. i. minere auri. b Semitam ignorauit auis .i. p illā terrā sic subuersam. ibi aues nō volitant; q̄ nō ē apta ad nidificandū: nec ad querēdū pastū earū. i Non calcauerūt eam filij institorū. ad vendendū mercimonia sua. k Nec ptransiuit p eam leena. p oia ista vat intelligere q̄ talis terra non est apta habitationi hominū aialiū seu auiū: tamē est vno nota vsq; ad minima. ideo subdit: l Ad silicē extendit manū suā. i. ptātē suam. q̄ō, pbat p effectū. d. m Subuertit a radicibus montes. quorum radices sūt silices. n In petris riuos excidit. q̄ p terremotū aliqui apparet riuus trāsiens inter lapides. qui p⁹ erat opertus. o Et omne pciosū. ꝗtūcūq; occultū. p Vidit oculus ei⁹. q̄ nihil latet ipsū, ideo subdit: q Profunda q̄ fluuioꝝ scrutat⁹ est. q̄ ea que sunt ibi occulta sibi sūt nota. r Et abscōdita ꝓduxit in lucē. i. ad hoīz manifestationē. s Sapia ꝙo. Postq̄ ostendit q̄ illa que reputant pciosa in coꝛpalib⁹ licz sint occulta: tñ labore ⁊ studio hominū pñt inueniri ꝙuis cū difficultate. hic ostendit q̄ hoc est impossibile de bono spirituali: cuiusmodi sūt gratia ⁊ virtutes infuse: que hic intelligunt noie sapientie: Est enī sapia sapida scia. ⁊ ideo includit cognitionē dei ⁊ amoꝛē. ⁊ p cōsequens gratiā ⁊ omnē virtutē infusam: q̄ sicut virtutes morales acq̄site sūt cōnexe ipsi prudētie sine qua nō possūt esse: nec ecōuerso. ut patet. vj. ethicoꝝ sic virtutes infuse cōnexe sūt cū gratia ⁊ caritate. primo igit ostendit q̄ huiusmodi sapientia includēs ꝑdicta nō patet virtute humana. secūdo ostendit a quo patet ⁊ quib⁹ dat. ibi: Deus intelligit viā eius. p̄mū aūt ostendit ex sublimitate ipsius sapie. cū dicit: Sapia ꝙo vbi inuenit. q. d. nō est in loco determinato. ut sic ab boibus inueniat sicut predicta. t Nescit homo preciū eius. q̄ non potest comparari aliquo bono coꝛpoꝛeo seu tpali: v Nec inuenit i tra suauiter viuentiū. q̄. boies delectationib⁹ carnalib⁹ intenti ad diuinas illuminationes ⁊ consolationes non sunt apti. x Abyssus dicit .i. facto ostendit. ⁊ dicit hic abyssus ꝓfundum occani: vbi habitāt pisces sapientie nō capaces: y Et mare loquit. i. nauigantes p mare: qui ꝙuis p hoc possint bona tpalia acq̄rere. non tamē predictam sapientiā. z Nō dabit aurū obriçū. i. valde purū. ⁊ vī ab ob ⁊ radio. as. eo q̄ habet colorē optimū. a Nō conferet tinctis indie coloribus. i. lapidibus pciosis ⁊ optimi coloris. qui maxime i india reperiunt. b Non adequabit ei aurū. in pciositate. c Nec vitrū. in ꝓspicuitate: quia clara ē ⁊ nūq̄ marcescit vt patet Sap. vj. d Trahitur aūt sapientia de occultis. sapientia enim ꝑdicto videlz modo dicta ita occulte conceditur q̄ latet etiā eos quib⁹ dat. ſm q̄ dicit Eccliastes. ix. Nescit hō vtrum amore an odio dignus sit. e Non adequabitur ei topazius de ethiopia. lapis enim huius speciei melioꝛ inuenitur in ethiopia q̄ alibi: f Nec tincture mūdissime cōponent. i simul ponenk in precio: ⁊ vocat hic tinctura munditissima panni sericei pciosissime tincti. ⁊ omnia ista dicta sunt ad ostendū q̄ omnia coꝛpalia quātūcūq; pciosa non possunt sapie comparari. ideo subdit: g Unde ergo sapientia venit. q. d non potest patet p industriā hominū. ideo subdit: b Abscondita est ab oculis omniū viuentiū. nec etiā p angelos pt conferri. ideo subdit: i Volucres quoq; celi latet. i. angelos qui quibus ⁊ qualiter sit manda nesciunt: nisi habuerint ex reuelatione diuina. k Perditio ⁊ mors dixerūt. i. diabolus ⁊ infernus. l Auribus nostris audiuim⁹ famā ei⁹. Demones enī ⁊ boies damnati de ista sapientia bñ loqui audierunt: sed nō cōsecuti sunt. ⁊ ideo bñ dicit: Famā eius audiuimus. sed nō presentiā eius ꝓcepim⁹. m Deus intelligit. Hic cōsequēter ostendit a quo ⁊ quibus ista sapientia datur cum dicit: Deus intelligit viam eius. i. qualiter detrat dari: n Et ipse nouit locum illius. i. quibus detrat conferri: ſm dispositionē siue predestinationis. quod ꝑbat cum dicit: o Ipse enī fines mūdi intuet. i. omnia tpa ⁊ loca: ⁊ omnia que fient in eis ⁊ sunt facta. p Qui fecit ventis pond⁹. dando eis inclinationē sui motus. Inclinationes enī rerū sunt ponderā earū. Ita dicit Aug⁹. Amoꝛ meus pondus meū eo feroꝛ quocunq; feroꝛ. q Et aquas appendit in mensura. continens eas infra limites occani. ne effundant se sup aridam. r Quādo ponebat pluuijs legem. ut certis tpibus descenderent. ⁊ certis modis. i. guttatim: ⁊ nō totum simul. aut expedit terre nascentibus. s Et viam ꝓcellis sonantibus. i. vndis maris sonitū ex sua cōcussione generantib⁹. t Tūc vidit illam. in seipso in quo omnia continet. ⁊ licz ista intuitio sit ab eterno: tamen dicit speciali modo vidisse. quādo ex sapientia sua eterna mundus ꝓcessit in effectu in tēpoꝛe. de cui⁹ ꝓductione loquit. ut patz ex dictis. ⁊ q̄ non solū sapientiam

Lapidem a quoq; caliginis ⁊ b vmbrā mortis diuidit c torrens a populo pegrināte: eos quos oblitus est pes egentis bois: ⁊ inuios. Terra d de qua oriebat panis: in e loco suo igni subuersa est. Locus f saphyri lapides eius: ⁊ g glebe illius aurū. Semitam h ignorauit auis: nec intuitus est eā oculus vulturis. Non i calcauerūt eam filij institorū: nec k ptransiuit p eam leena. Ad l silicē extendit manū suam: subuertit m a radicibus montes. In n petris riuos excidit: ⁊ o omne pciosum vidit p oculus eius. Profūda q quoq; fluuioꝝ scrutatus est: ⁊ r abscondita, pduxit i lucē. Sapia s ꝙo vbi inuenit: ⁊ quis est loc⁹ intelligētie: Nescit t hō preciū eius: nec u inuenit in terra suauiter viuentiū. Abyssus x dicit: non est in me: ⁊ y mare loquit nō est mecū. Non z dabit aurū obriçum, p ea: nec appendetur argentū in cōmutatione eius. Non a cōferet tinctis indie coloribus: nec lapidi sardonico pciosissimo: uel saphyro. Nō b adequabit ei aurū vel c vitrū: nec cōmutabūt, p ea vasa auri excelsa ⁊ eminentia: nō cōmorabunt cōparatione eius. Trahit d aūt sapietia de occultis. Non e adequabit ei topaçi⁹ de ethiopia. nec f tincture munditissime cōponent. Unde g ergo sapientia venit: ⁊ quis est loc⁹ intelligentie: Abscondita h est ab oculis omniū viuentiū: volucres i quoq; celi latet. Perditio k ⁊ mors dixerūt: auribus l nostris audiuimus famā eius. Deus m intelligit viam eius: ⁊ n ipse nouit locū illi⁹. Ipse o enī fines mundi intuet: ⁊ oia q̄ sub celo sūt respicit. Qui p fecit ventis pondus: ⁊ q aquas appendit in mensura. Quādo r ponebat pluuijs legem: ⁊ s viam procellis sonantibus: tunc t vidit illā

in seipso vidit: sed etiã eã coicauit angelis ⁊ hominib⁹ q̃ sunt capaces ipsius. ideo subdit: a Et enarrauit. angelis eam coicando oibus. ꝑm illos qui dicunt eos fuisse creatos in grã uel bonis tñ ꝑm alios. q̃ hic est sermo de sapientia: ꝑut habet annexã grãm. ut patet per ꝓdicta. b Et ꝓparauit. dando eam hoib⁹. q̃ dario dicit quedã preparatio inquãtũ pri⁹ saltem ordine nature creauit aiam humanã capacem grẽ tanq̃ ꝓparãs locũ sapientie. c Et inuestigauit. i. inuestigari fecit. qõ est qñ ex ꝓma grã diuinitus data. pceditur per meritum ad gratie augmentum. sicut in speculabilibus inuestigatio ẽ. ꝓcessus a ꝓncipijs ad ꝯclusiões. d Et dixit hoi. i. ipse ade ⁊ alijs sanctis quib⁹ inspirauit quod subditur. Ecce timor dñi ipse est sapiẽtia. e Et recedere a malo intelligentia. sicut intellectus qui est habitus ꝓncipiorũ est ꝓncipium scientie que est habitus cõclusionum. sic intelligentia suo modo est ꝓncipium sapientie de qua hic est sermo. intelligẽtia autem ista est recedere a malo: q̃ hic recessus est principium accedẽdi ad deum ꝑ hoc q̃ anima ipsi deo totaliter subditur. ut instinctum ⁊ voluntatẽ dei totaliter sequat ⁊ ista subiectio includit gratiã ⁊ virtutes infusas. ꝑm q̃ dicitur Ro. viij. Qui spiritu dei aguntur hi filij dei sunt. ⁊ talis subiectio ad deum. ꝓprie dicitur timor: qui est spũs sancti donum: cui annectunt gratie ⁊ virtutes infuse. ⁊ sic patet q̃ timor dei bene dicitur sapientia de qua hic est sermo: Et recedere a malo intelligentia. ⁊ sic etiam patet magnitudo doni q̃ conferẽ iustis etiam in presenti. ꝓpter quod vere dicuntur felices hz bonis temporalibus careant. ⁊ impij vere sunt miseri hz bonis temporalibus abundent. f Cap. xxix.

Ddidit quoq; iob. Postq̃ sanct⁹ iob oñdit in generali q̃ iusti aliq̃n flagellant in pñti. hic ꝑnter hoc idẽ ostẽdit in spãli applicãdo ad seipsũ. ⁊ ꝑmo circa hũ enumerat felicitatẽ in qua fuit. secũdo calamitatẽ i quã incidit. case. tertio innocentiam quã semp tenuit. ca. xxxj. Circa ꝑmũ ꝑmo ꝛclarat modũ sue ꝓsperitatis. secũdo circa hoc ꝓfidentiã sue securitatis. ibi: Dicebãq; . ꝑma in duas. q̃ ꝑmo ꝛclarat suã ꝓsperitatẽ in bonis spũalibus. secũdo in tpalibus. ibi: Qñ lauabã. Circa ꝑmũ dicit: Addidit quoq; iob ꝛc. ⁊ in hũ ꝛsignat alius modus ꝛclarandi suũ ꝓpositũ. s. per suipsius exẽplũ. d. g Quis mihi tribuat. incipiẽdo ꝛclarare ꝓsperitatẽ suã incipit a spũalibus bonis. ⁊ iõ hoc exꝑmit ꝑ modũ optantis. q̃ spũalia bona q̃bus nullus male vtit sũt simpliciter optanda. h Et sim iuxta mẽses ꝑstinos. i. in ꝑstina ꝓsperitate. i Scõm dies q̃bus deus custodiebat me. in anima ⁊ corꝑe. k Qñ splen. lu. eius sup ca. meũ. i. diuina illustratio ꝓcedens a supiori ꝛ sua grã spãli vltra naturalẽ illustrationẽ me illustrabat. l Et ad lumẽ eius ambulabã in tenebris. i. in dubijs recte ꝓcedebã ꝑ eius spãlem directionẽ. m Sicut fui in diebus adolescentie mee. q̃ extũc fuit sancte vite ⁊ deuote. vnde subdit: n Qñ se. deus erat in tabernaculo meo. i. qñ i secreto loco tabernaculi mei ꝓparato ad actũ orandi deus mihi aderat. q̃ in actu orationis homo loquitur cũ deo: ⁊ deus cum hoie ipsũ illustrãdo ⁊ ꝯsolando. o Qñ erat oi⁹. mecũ. ꝑ spãlem grãm ⁊ ꝓtectionem. p Et in circuitu meo pueri mei. quos nutriebã in amore dei. Ex dictis videt alicui q̃ iob cecidisset a sapia q̃ iclusit gratiã dei. q̃ dicit: Quis mihi tribuat ut sim iuxta mẽses pristinos ꝛc. cuius tñ contrariũ dictum est frequẽt. s. q̃ aduersitas nõ deiecit eum a virtute. Dicẽdũ q̃ hz aduersitas non deiecerit eũ abbabitu sapiẽtie. nec ab actu. cũ aduersitates sustinuerit patienter: qõ est ꝓprium sapiẽtis. s. fortunas aduersas equanimiter ferre. ut hr. j. etbicor. tũ aduersitas supruenies sublimitatẽ actus sapie q̃ in ꝓtẽplatione summi veri: ⁊ amore summi boni cõsistit. i aliq̃ impedit. inq̃tũ attẽtiõz aie retrahit ne i summũ vꝝ ⁊ bonũ tota intẽtione ferat ꝑ volore sentiue ptis: cui nãliter cõpatit retracta in aliq̃. nisi ꝑ diuã virtute ipediat. sicut fuit i xpo in q̃ volor passionis nõ impediebat superiorẽ aiẽ ptẽ a sublimitate ꝓtẽplatiõis. ⁊ ꝑ impedimentũ ex ꝑte sensitiue ptis. puenies ꝛsiderabat sanctus iob amoueri. d. Quis mihi tribuat ꝛc. q Qñ lauabã. hic ꝓpriẽ ꝛclarat. ꝓsperitatẽ suã i tpalib⁹ bonis. ⁊ ꝑ ẽptum ad diuitias. 2°. q̃tum ad honores. ibi: Qñ. ꝓcedebã. Circa ꝑmũ sciendũ q̃ diuitie antiquor⁹ ꝑncipaliter erãt in pecudib⁹. ⁊ inde dicta est pecunia. illud aũt qõ ẽ ꝑcipuũ inter illa que ꝛ pecudib⁹ extrahunt est butyr: qõ est pinguedo lactis. ⁊ iõ ꝑ abundantiã ipsi⁹ intelligit abundãtia in alijs bonis q̃ ꝛ aialib⁹. ꝓueniũt cũ dr: Qñ lauabã ꝑdes meos butyro. i. tantã abundantiã habebã butyri: q̃ poterãt ibi ꝑdes lauari. sic q̃ habẽt magna copia vini ad illã exꝓmẽdã dicit: q̃ abundat vsq; ad lotionẽ ꝑdũ. q̃uis ibi non lauent. r Et petra. i. terra petrosa ad fructificandũ inepta. s Fundebat mihi riuos olei. i. ꝑferebat oleũ in abũdantia. ⁊ ꝑ hoc intelligit abũdantia i alijs terrenascẽtib⁹ inter que oleũ est ꝛ ꝑcipuis. t Qñ. ꝓcedebã. Hic ꝓnter ꝛclarat in honorib⁹ suã. ꝓsperitatẽ. 2°. subdit bui⁹ honoris cãm. ibi: Auris audiẽs. Circa ꝑmũ dicit: Qñ. ꝓcedebã ad portã ciuitatis. vbi erat locus iudicij. v Et i platea. i. in manifesto ⁊ patẽti loco. x Parabãt cathedrã mihi. tanq̃ oib⁹ supiori. y Videbãt me iuuenes. i. insolentes. z Et absco. debant. timore iusticie mee. a Et senes assurgẽtes stabãt. ad faciendũ mihi reuerentiã. b Principes cessabãt loq̃. i. ꝓncipales in iudicio post me tacebãt me supueniẽte. c Et digitũ supponebant ori suo. q̃ null⁹ ꝓsumebat verbũ meũ interrũpere. d Vocẽ suã cohibebãt duces. s. militũ q̃ inter alios sũt audaciores. ⁊ tñ non audebãt suie mee ꝓtradicere. e Et lingua eor gutturi suo adhrebat i. silebant ac si facti fuissent muti nescirẽt aliq̃d ꝓtradicẽ. diuitias aũt ⁊ honores ꝓdictos dicit iob ꝓtinere ad suã felicitatẽ tpalem. q̃ talia. sic impedimẽta sũt reprobis: ita. ꝑbis sũt adiumẽta virtutis. ut dicit ꝛat? Ambro⁹ sup lucã. q̃lis erat ipse iob q̃ ad opa virtutũ talib⁹ vsus fuerat. ut patebit ex sequẽtib⁹. f Auris audiẽs. Hic ꝓnter ponit ꝓdicti honoris sui cãm. honor enĩ ꝛferend⁹ ẽ alicui i testimoniũ sue virtutis. ⁊ iõ ꝓnẽ oñdit quõ iob ꝓtẽtia ⁊ honorib⁹ virtuose vtebat. cũ subdit: Auris audiẽs. sniam meã. g Beatificabat me. ꝓpẽ ei⁹ eqtatẽ. h Et ocu. vi. te. red. mihi. ꝛ veritate mea ⁊ iusticia. i Eo q̃ li. pau. wo. i. querimoniã cor meã me faciẽtẽ ꝛ iniusta oppssione. k Et pu. cui nõ erat adiu. ꝓpẽ q̃ erã ei⁹ ꝛfensor. l Benedictio pituri. i. illi⁹ q̃ timebat statim pire. m Sup me veniebat. eo q̃ saluabã eũ. n Et cor vidue ꝯsolatus sũ. i. efficaciter ⁊ nõ vane. o Justicia indut⁹ fũ. i. ex oi ꝑte studebã iusticiam facere. p Oculus fui ceco. ignorãtẽ dirigẽdo. q Et ꝑs claudo. impotentẽ adiuuãdo. r Pater erã pauꝝ. ꝑ affectũ ⁊ effectũ

---

a enarrauit : b preparauit : c inuestigauit : d dixit homini. Ecce timor domini ipsa est sapientia : e recedere a malo intelligentia.

XXIX

Ddidit f quoq; iob assumens parabolã suã ⁊ dixit : Quis g mihi tribuat ut h sim iuxta menses pristinos : ꝑm i dies quib⁹ deus custodiebat me: Quãdo k splẽdebat lucerna eius super caput meum : ⁊ l ad lumen eius ambulabam in tenebris . Sicut m fui in diebus adolescentie mee. quando n secreto deus erat i tabernaculo meo. Quando o erat omnipotens mecum: ⁊ p in circuitu meo pueri mei. Quãdo q lauabam pedes meos butyro : ⁊ r petra fundebat s mihi riuos olei . Quando t procedebã ad portam ciuitatis : ⁊ u in platea parabant x cathedrã mihi. Vidẽbant y me iuuenes: ⁊ z abscõdebantur: ⁊ a senes assurgẽtes stabant. Principes b cessabant loqui: ⁊ c digitũ superponebãt ori suo. Vocẽ d suã cohibebant duces : ⁊ e lingua eorũ gutturi suo adherebat. Auris f audiẽs beatificabat g me: ⁊ h oculꝰ videns testimoniũ reddebat mihi: eo i q̃ liberassem pauperem vociferantem: ⁊ k pupillum cui non erat adiutor. Benedictio l periturꝰ sup m me veniebat : ⁊ n cor vidue consolatus sum. Justicia o indutus sum : ⁊ vestiui me sicut vestimẽto ⁊ diademate iudicio meo. Oculus p fui ceco : ⁊ q pes claudo. Pater r erã

---

aduersitas non deiecerit eũ abbabitu sapiẽtie. nec ab actu. cũ aduersitates sustinuerit patienter : qõ est ꝓprium sapiẽtis. s. fortunas aduersas equanimiter ferre. ut hr. j. etbicor. tũ aduersitas supruenies sublimitatẽ actus sapie q̃ in ꝓtẽplatione summi veri: ⁊ amore summi boni cõsistit. i aliq̃ impedit. inq̃tũ attẽtiõz aie retrahit ne i summũ vꝝ ⁊ bonũ tota intẽtione ferat ꝑ volore sentiue ptis: cui nãliter cõpatit retracta in aliq̃. nisi ꝑ diuã virtute ipediat. sicut fuit i xpo in q̃ volor passionis nõ impediebat superiorẽ aiẽ ptẽ a sublimitate ꝓtẽplatiõis. ⁊ ꝑ impedimentũ ex ꝑte sensitiue ptis. puenies ꝛsiderabat sanctus iob amoueri. d. Quis mihi tribuat ꝛc. q Qñ lauabã. hic ꝓnẽ ꝛclarat. ꝓsperitatẽ suã i tpalib⁹ bonis. ⁊ ꝑ ẽptum ad diuitias. 2°. q̃tum ad honores. ibi: Qñ. ꝓcedebã. Circa ꝑmũ sciendũ q̃ diuitie antiquor⁹ ꝑncipaliter erãt in pecudib⁹. ⁊ inde dicta est pecunia. illud aũt qõ ẽ ꝑcipuũ inter illa que ꝛ pecudib⁹ extrahunt est butyr: qõ est pinguedo lactis. ⁊ iõ ꝑ abundantiã ipsi⁹ intelligit abundãtia in alijs bonis q̃ ꝛ aialib⁹. ꝓueniũt cũ dr: Qñ lauabã ꝑdes meos butyro. i. tantã abundantiã habebã butyri: q̃ poterãt ibi ꝑdes lauari. sic q̃ habẽt magna copia vini ad illã exꝓmẽdã dicit: q̃ abundat vsq; ad lotionẽ ꝑdũ. q̃uis ibi non lauent. r Et petra. i. terra petrosa ad fructificandũ inepta. s Fundebat mihi riuos olei. i. ꝑferebat oleũ in abũdantia. ⁊ ꝑ hoc intelligit abũdantia i alijs terrenascẽtib⁹ inter que oleũ est ꝛ ꝑcipuis. t Qñ. ꝓcedebã. Hic ꝓnter ꝛclarat in honorib⁹ suã. ꝓsperitatẽ. 2°. subdit bui⁹ honoris cãm. ibi: Auris audiẽs. Circa ꝑmũ dicit: Qñ. ꝓcedebã ad portã ciuitatis. vbi erat locus iudicij. v Et i platea. i. in manifesto ⁊ patẽti loco. x Parabãt cathedrã mihi. tanq̃ oib⁹ supiori. y Videbãt me iuuenes. i. insolentes. z Et absco. debant. timore iusticie mee. a Et senes assurgẽtes stabãt. ad faciendũ mihi reuerentiã. b Principes cessabãt loq̃. i. ꝓncipales in iudicio post me tacebãt me supueniẽte. c Et digitũ supponebant ori suo. q̃ null⁹ ꝓsumebat verbũ meũ interrũpere. d Vocẽ suã cohibebãt duces. s. militũ q̃ inter alios sũt audaciores. ⁊ tñ non audebãt suie mee ꝓtradicere. e Et lingua eor gutturi suo adherebat i. silebant ac si facti fuissent muti nescirẽt aliq̃d ꝓtradicẽ. diuitias aũt ⁊ honores ꝓdictos dicit iob ꝓtinere ad suã felicitatẽ tpalem. q̃ talia. sic impedimẽta sũt reprobis: ita. ꝑbis sũt adiumẽta virtutis. ut dicit ꝛat? Ambro⁹ sup lucã. q̃lis erat ipse iob q̃ ad opa virtutũ talib⁹ vsus fuerat. ut patebit ex sequẽtib⁹. f Auris audiẽs. Hic ꝓnter ponit ꝓdicti honoris sui cãm. honor enĩ ꝛferend⁹ ẽ alicui i testimoniũ sue virtutis. ⁊ iõ ꝓnẽ oñdit quõ iob ꝓtẽtia ⁊ honorib⁹ virtuose vtebat. cũ subdit: Auris audiẽs. sniam meã. g Beatificabat me. ꝓpẽ ei⁹ eqtatẽ. h Et ocu. vi. te. red. mihi. ꝛ veritate mea ⁊ iusticia. i Eo q̃ li. pau. wo. i. querimoniã cor meã me faciẽtẽ ꝛ iniusta oppssione. k Et pu. cui nõ erat adiu. ꝓpẽ q̃ erã ei⁹ ꝛfensor. l Benedictio pituri. i. illi⁹ q̃ timebat statim pire. m Sup me veniebat. eo q̃ saluabã eũ. n Et cor vidue ꝯsolatus sũ. i. efficaciter ⁊ nõ vane. o Justicia indut⁹ fũ. i. ex oi ꝑte studebã iusticiam facere. p Oculus fui ceco. ignorãtẽ dirigẽdo. q Et ꝑs claudo. impotentẽ adiuuãdo. r Pater erã pauꝝ. ꝑ affectũ ⁊ effectũ

ꝛ ne crederet ꝙ faueret eis nimis in preiudiciū iusticie. subdit: a Et causam quam nesciebam diligentissime inuestigabā. i. cām pauperis: ne forte motu pietatis indiscrete condescenderē ei in preiudicium iusticie. b Conterebā molas iniqui. i. eius potētias ꝛ violentias. c Et de dentibus illius auferebā predam, quia ablata restituere cogebam. ꝛ de iniurijs facere emendam. Dicebam ꝙ ꝛc. Hic consequenter describitur confidentia siue securitas quia honores ꝛ diuitie q̄ habent annexum timorē perdendi. quasi continue sunt magis causa tristicie q̄ delectationis. ꝛ iō hec securitas opinata a beato iob p̄mo describit. secundo quodā superi⁹ dictū plenius exprimitur. ibi: Qui me audiebant. Circa p̄mū dicit: Dicebā q̄ in corde meo tenēdo: c In nidulo meo moriar. i. in p̄speritate mea spūali ꝛ tpali. f Et sic palma. que multo viuit tpe: g Multiplicabo dies. ducendo cursū vite mee in dicta p̄speritate. b Radix mea aperta est secus aquas. Arbor enim habens radices in humido multiplicat sursū fructum. ita iob ex humore gratie in quo coram deo erat firmus: faciebat fructum multiplicē honor operū. i Et ros morabit i messione mea ꝛc. Contingit aūt ꝙ fructus multiplicat⁹ in arbore ꝓpter estū nimiū desiccat ꝛ perit: & talis estus tēperat p descēsū rozis. ꝛ silic fructꝰ boni opis aliq̄n desiccat ꝛ p̄dit ꝓpter aduentum elationis. sed ℔ nō fuit in iob. q: deus faciebat cū tētatione ꝓuentū roze siue benedictionis ꝛ grē. k Gloria mea semp innouabit. hoc dicebat ꝓpter multa bona opa q̄ multiplicare intēdebat. l Et arcus meus i manu mea instaurabit. i. fortitudo mea ꝛ defensio mea ꝫ insultꝰ tētationū. m Qui me audiebāt. Hic reuertit ad exprimēdū aliq̄ p̄dicta clariꝰ q̄ ptinēt ad suā iusticiā ꝛ sapientiā. d. Qui me audiebāt. loquentē in iudicijs. n Expectabāt sniam meā. tāq̄ veritatis lineā. o Et intenti tacebāt ad ꝫsiliū meū. nihil vltra querētes. p Verbis meis addē nihil audebāt. reputātes ꝙ nihil rōnabile posset addi. q Et sup illos stil. elo. meū. reputātes magnū q̄ de verbis meis aliq̄d intelligebāt. r Expectabāt me sic pluuiā. i. desiderabāt audire verbū meū: sic terra sitiēs pluuiā. s Si q̄n ridebā ad eos. oñendo vultꝰ leticiā. t Nō credebāt. ꝓpter maturitatē mea p̄cedentē. v Et lux vultꝰ mei. i. leticia faciei mee. x Nō cadebat in terra. tāq̄ ꝫfusa. ꝓpter leticie ineptitudinē. p ℔ dat intelligē ꝙ leticia nō erat dissolut⁹. nec mestitia ꝫfusus: & tenebat virtutis medium. y Si voluissem ire ad eos. ꝫsolandū. z Sedebā p̄m⁹. i. p̄ncipalis inter eos. iō subdit: a Cūq̄ sederē quasi rex circūstante exercitu. quasi de nullo timēs. b Erā tñ merentiū ꝫsolator. tāq̄ eis ex veritate cōpassionis ꝓdescendēs. ꝛ sic p̄z ꝙ sanctus iob. p̄speritate tpali vsus fuerat virtuose. ꝛ per ꝫs ꝓuenit ad eius felicitatē: que est in operib⁹ virtutū. c Cap. xxx.

Nunc aūt. Postq̄s iob descripserat magnitudinē p̄speritatis in qua fuerat. hic ꝫnter describit magnitudinē aduersitat⁹ in qua inciderat. ꝛ p describit eā ex multiplicatione mali. 2° ex subtractione remedij. ibi: Clamo ad te. Primū aūt oñdit p oppositū ad bona q̄ in p̄speritate sua habuerat; ꝛ ut ꝓtinuet se ad vltimo dicta ca. precc. iō p oñdit se turpiē vilipensū ꝫ p̄cedentes honores ꝛ excellētias. 2°. oīb⁹ bonis spoliatū ꝫ abundātes diuitias. ibi: Pharetrā. 3°. grauiter afflictū ꝫ spūales delitias. ibi: Nunc aūt. Circa p̄mū sciendū ꝙ sm p̄m. ij. rhetorice. quipensio iniusta ē cā ire. tāto aūt est iniustior. quāto p̄sona vilipendēs est vilior. ꝛ p ꝫs ad sustinēdū grauior. ꝓpē quod sanct⁹ iob oñdit se vilipensū etiā a vilib⁹ p̄sonis. p. ꝓpter defectū etatis. d. Nūc aūt derident me iuniores tpe. 2°. ꝓpter defectū generis. d. d Quorū nō digna. pa. p. cū canib⁹ gregis mei. i. ad custodiā canū. 3°. ꝓpter defectum virtutis. dicēs: e Quoꝝ virtus manuū mihi erat pro nihilo. 4°. ꝓpē defectum moris. d. f Et vita ipsa putabant indigni. tāq̄ pessimi ꝛ maligni. 5°. ꝓpter defectū victus ꝛ vestitus. d. Qui rodebāt in solitudine squalentes calamitate ꝛc. g De cōuallib⁹ ista rapiētes. q. d. de cibis tā vilib⁹ adhuc ad sufficiētiā nō habebāt. 6°. ꝓpē defectū habitatiōis. d. h In desertis habitabāt ꝛc. ꝓpter defectū domoꝝ. i Et eē sub sentib⁹. i. sub frutect⁹ puis ꝛ vilib⁹: ꝓtecti ab eis ꝫ intēperiē aeris. k Delitias cōputabāt. qz meli⁹ refugiū nō habebāt. ꝛ vtilitatem originis repetit. d. l Filij stultoꝝ ꝛc.] i. nulli⁹ apparētie aut reputationis. m Nūc aūt in ꝛc.] qz cantabāt cantilenas de aduersitatib⁹ iob factas. n Et fact⁹ ꝛc.] qz loquēdo de miserijs q̄buscūq̄ ponūt me in exēplū. o Abominā ꝛc. ꝓpter fetorē vlcer meoꝝ. p Et facie ꝛc.] in maximū ꝓtemptū. ad ℔ eni induxerat eos diabol⁹. ut ꝓpē pcussiones ipsi⁹ iob reputarēt eū dignū a deo maledictū. ꝛ ꝓpē ℔ ab hoib⁹ ptēnendū. q Pharetrā ꝛc. Hic ꝫnē oñdit se oibus bonis tpalibus denudatū cōtra precedētes diuitias. d. Pharetrā eni suā aperuit. tunc eni dicit deus pharetrā suā contra iob aperuisse: quādo dedit diabolo licentiā pcutiendi eum in bonis exterioribus: ꝛ in ꝓle: quasi quibusdā sagittis de pharetra dispositionis diuine extractis. r Frenum posuit in os meū. q: ex dictis pcussionibus nō est effrenate locutus. ut bñ supra. ij. ca. In oibus his nō peccauit iob labijs suis. uel potest referri ad augmentū siue calamitatis: eo ꝙ sanctus iob nō habebat libertatē respondēdi maledictis suis. Prima autem pcussio diaboli in bonis iob fuit per latrones tollentes boues ꝛ asinas. ut habetur supra. j. ca. qui latrones habitabant versus meridiem respectu ipsius iob: qui habitabat versus orientem. ut habetur supra. j. ca. Erat q̄ vir ille magn⁹ inter omnes orientales. ꝛ hoc est quod dicitur: s Ad dexterā. i. versus meridiē: que est dextera pars nostre habitationis. ut dictū est ꝫ ꝓcc. t Orientis calamitates mee. quia inde surrexit ꝓncipiū pcussionis sue. ut dictū est. v Pedes meos subuerterunt. i. pcessū. p̄speritatis mee. Secūda vero pcussio fuit ab

---

pauperum: ꝛ [a] causam quā nesciebam diligentissime inuestigabam. [b] Conterebam molas iniqui: ꝛ [c] de dentib⁹ illius auferebā predam. Dicebam ꝙ [d]: [e] In nidulo meo moriar: ꝛ [f] sicut palma multiplicabo [g] dies. [h] Radix mea aperta est secus aquas: ꝛ [i] ros morabitur i messione mea. [k] Gloria mea semper innouabit: ꝛ [l] arcus meus in manu mea instaurabit. [m] Qui me audiebāt expectabāt [n] sententiā: ꝛ [o] intenti tacebant ad consiliū meum. [p] Verbis meis addere nihil audebant: ꝛ [q] super illos stillabat eloquiū meum. [r] Expectabant me sicut pluuiā ꝛ os suū aperiebant q̄si ad imbrem serotinum. [s] Si q̄dō ridebam ad eos nō [t] credebant: ꝛ [v] lux vultus mei non [x] cadebat in terra. [y] Si voluissem ire ad eos: sedebā [z] primus. [a] Cūq̄ sederem quasi rex circūstante exercitu: eram [b] tamen merentium consolator. xxx

[c] Nunc autem deridēt me iuniores tempore: quorum [d] non dignabar patres ponere cum canib⁹ gregis mei. [e] Quoꝝ virtus manuum mihi erat pro nihilo: ꝛ [f] vita ipsa putabantur indigni. [g] Egestate ꝛ fame steriles: qui rodebant i solitudine squalentes calamitate ꝛ miseria: ꝛ mādebant herbas ꝛ arborum cortices: ꝛ radix iuniperorum erat cibus eorum. [h] Qui de conuallibus [i] ista rapientes: cum singula reperissent: ad ea cū clamore currebant. [k] In desertis habitabant torrentiū: ꝛ in cauernis terre: uel super glareā. [l] Qui inter huiusce modi letabantur: ꝛ [m] esse sub sentib⁹ delitias [n] cōputabant. [o] Filij stultorū ꝛ ignobilium: ꝛ in terra penitus nō parentes.] [p] Nūc autem in eorum canticum versus sū:] ꝛ [q] factus sum eis in prouerbium.] [r] Abominantur me ꝛ longe fugiunt a me: ꝛ [s] faciem meam conspuere nō verentur.] [t] Pharetram eni suā aperuit: ꝛ afflixit me: ꝛ frenū posuit in os meū. [v] Ad dexterā orientis [x] calamitates mee ilico surrexerunt. [y] Pedes meos subuerterunt. [z] Calcauerunt contra me semitas suas: [a] et obstruxerunt aduersum me calles suos. [b] Contriuerunt mihi semitam meam: [c] ad interitum meum fortissimi sine custode. [d] Quasi per latum aquarum uenientium: sic super me irruerunt. [e] Et inuolutus sum in conturbatione. [f] Conuersus est in me horror: [g] et quasi per flatum uentum [h] elisa est sanitas mea. [i] Et quasi per nubem transiit salus mea. [k] Et nunc super me effusa est anima mea: [l] dies afflictionis possiderunt me. [m] Nocte os meum [n] perforatum est ex doloribus: [o] qui mordent me non requiescunt. [p] In multitudine uestimenti mei [q] conuertitur mihi in contrarium: quasi [r] circumligauit me ut tunica [s] stomachi mei. [t] Conclusit me in luto: [v] et assimilatus sum [x] quasi lutum et cinis. [y] Clamo ad te et non exaudis me: [z] sto et non respicis me. [a] Mutatus es mihi in crudelem: [b] et in duritia manus tue [c] contrarius es mihi. [d] Eleuas me et quasi super uentum [e] ponis me: [f] et liquefacis me ualde. [g] Certe scio quod [h] reuertaris [i] et respicias humilitatem meam. [k] Et [l] miserearis [m] ruine hominis [n] quem non [o] deseruit [p] auxilium. [q] Ego autem [r] flebam super eum qui afflictus est: [s] et compatiebatur anima mea paupere. [t] Bona mea [v] exspectabam: [x] et uenerunt mihi mala. [y] Et [z] expectabam lucem: [a] et erupit mihi tenebre. [b] Interiora mea [c] feruerunt [d] et non quieuerunt: [e] preuenerunt me dies afflictionis. [f] Lugens incedebam [g] sine furore: [h] exurgens in turba clamabam. [i] Frater eram [k] draconum: [l] et socius [m] struthionum. [n] Cutis mea [o] denigrata est super me: [p] et ossa mea [q] aruerunt [r] pre feruore. [s] Conuersa est in luctum [t] cithara mea: [v] et organum meum in [x] uocem flentium. [y] Pactum pepigi cum oculis meis: [z] ut ne cogitarem quidem de uirgine. [a] Quam enim [b] partem habeam [c] desuper in deo: [d] et hereditatem [e] altissimus de excelsis? [f] Nunquid non perditio [g] est iniquo: [h] et [i] alienatio operantibus [k] iniquitatem? [l] Nonne [m] ipse considerat uias meas: [n] et [o] dinumerat omnes gressus meos? [p] Si [q] ambulaui in uanitate: [r] et festinauit in dolo pes meus: [s] adpendat me in statera iusta: [t] et sciat deus simplicitatem meam. [v] Si declinauit gressus meus de via: [x] et secutum est cor meum oculos meos: [y] et si [z] macula mea adhesit manibus meis: [a] seram [b] et alij comedant: [c] et [d] eradicentur germina mea. [e] Si [f] seduxit cor meum mulier: [g] et [h] ad ostium amici mei [i] insidiata sum: [k] molat uxor mea alij: [l] et super illam [m] incuruentur. [n] Hoc enim [o] nefas est: [p] et grandissimum [q] scelus. [r] Ignis est [s] ardens usque ad perditionem [t] cuncta eradicans: [v] et [x] omnia germina mea [y] exterminans. [z] Si [a] spreui ius [b] seruorum meorum: [c] et ancillarum mearum [d] cum [e] disceptarent [f] aduersum me: [g] quid [h] faciam cum [i] surrexerit ad iudicandum deus? [k] et [l] quid [m] respondebo [n] cum [o] quesierit? [p] Nonne [q] qui fecit me in utero fecit [r] et illum: [s] et [t] formauit in [v] uulua unus et [x] idem? [y] Si [z] negaui quod uolebant pauperes: [a] et oculos uidue [b] expectare feci: [c] si comedi buccellam meam solus: [d] et non [e] comedit pupillus ex ea: [f] quia [g] ab infantia mea [h] crescere me fecit quasi pater: [i] et de utero matris mee [k] egressa est mecum: [l] si [m] despexi pro [n] interitu [o] uidentem: [p] et [q] comedi [r] cibum meum [s] non [t] communicans [v] ex eo: [x] quia [y] ab adolescentia mea [z] creuit mecum [a] miseratio: [b] et de utero matris mee [c] egressa est mecum: [d] si [e] despexi [f] pro [g] interitu [h] uidentem: [i] et [k] comedi [l] cibum meum [m] non [n] communicans [o] ex eo: [p] quia [q] ab adolescentia mea [r] creuit mecum [s] miseratio: [t] et de utero matris mee [v] egressa est mecum: [x] si [y] despexi pro [z] interitu [a] uidentem: [b] et [c] comedi [d] cibum meum [e] non [f] communicans [g] ex eo: [h] quia [i] ab adolescentia mea [k] creuit mecum [l] miseratio: [m] et de utero matris mee [n] egressa est mecum: [o] si [p] despexi pro [q] interitu [r] uidentem: [s] et [t] comedi [v] cibum meum [x] non [y] communicans [z] ex eo: [a] quia [b] ab adolescentia mea [c] creuit mecum [d] miseratio: [e] et de utero matris mee [f] egressa est mecum: [g] si [h] despexi pro [i] interitu [k] uidentem: [l] et [m] comedi [n] cibum meum [o] non [p] communicans [q] ex eo: [r] quia [s] ab adolescentia mea [t] creuit mecum [v] miseratio: [x] et de utero matris mee [y] egressa est mecum: [z] si [a] despexi pro [b] interitu [c] uidentem: [d] et [e] comedi [f] cibum meum [g] non [h] communicans [i] ex eo: [k] quia [l] ab adolescentia mea [m] creuit mecum [n] miseratio: [o] et de utero matris mee [p] egressa est mecum: [q] si [r] despexi pro [s] interitu [t] uidentem: [v] et [x] comedi [y] cibum meum [z] non [a] communicans [b] ex eo: [c] quia [d] ab adolescentia mea [e] creuit mecum [f] miseratio: [g] et de utero matris mee [h] egressa est mecum: [i] si [k] despexi pro [l] interitu [m] uidentem: [n] et [o] comedi [p] cibum meum [q] non [r] communicans [s] ex eo: [t] quia [v] ab adolescentia mea [x] creuit mecum [y] miseratio: [z] et de utero matris mee [a] egressa est mecum: [b] si [c] despexi pro [d] interitu [e] uidentem: [f] et [g] comedi [h] cibum meum [i] non [k] communicans [l] ex eo: [m] quia [n] ab adolescentia mea [o] creuit mecum [p] miseratio: [q] et de utero matris mee [r] egressa est mecum: [s] si [t] despexi pro [v] interitu [x] uidentem: [y] et [z] comedi [a] cibum meum [b] non [c] communicans [d] ex eo: [e] quia [f] ab adolescentia mea [g] creuit mecum [h] miseratio: [i] et de utero matris mee [k] egressa est mecum: [l] si [m] despexi pro [n] interitu [o] uidentem: [p] et [q] comedi [r] cibum meum [s] non [t] communicans [v] ex eo: [x] quia [y] ab adolescentia mea [z] creuit mecum [a] miseratio: [b] et de utero matris mee [c] egressa est mecum: [d] si [e] despexi pro [f] interitu [g] uidentem: [h] et [i] comedi [k] cibum meum [l] non [m] communicans [n] ex eo: [o] quia [p] ab adolescentia mea [q] creuit mecum [r] miseratio: [s] et de utero matris mee [t] egressa est mecum: [v] si [x] despexi pro [y] interitu [z] uidentem: [a] et [b] comedi [c] cibum meum [d] non [e] communicans [f] ex eo: [g] quia [h] ab adolescentia mea [i] creuit mecum [k] miseratio: [l] et de utero matris mee [m] egressa est mecum: [n] si [o] despexi pro [p] interitu [q] uidentem: [r] et [s] comedi [t] cibum meum [v] non [x] communicans [y] ex eo: [z] quia [a] ab adolescentia mea [b] creuit mecum [c] miseratio: [d] et de utero matris mee [e] egressa est mecum: [f] si [g] despexi pro [h] interitu [i] uidentem: [k] et [l] comedi [m] cibum meum [n] non [o] communicans [p] ex eo: [q] quia [r] ab adolescentia mea [s] creuit mecum [t] miseratio: [v] et de utero matris mee [x] egressa est mecum: [y] si [z] despexi pro [a] interitu [b] uidentem: [c] et [d] comedi [e] cibum meum [f] non [g] communicans [h] ex eo: [i] quia [k] ab adolescentia mea [l] creuit mecum [m] miseratio: [n] et de utero matris mee [o] egressa est mecum: [p] si [q] despexi pro [r] interitu [s] uidentem: [t] et [v] comedi [x] cibum meum [y] non [z] communicans [a] ex eo: [b] quia [c] ab adolescentia mea [d] creuit mecum [e] miseratio: [f] et de utero matris mee [g] egressa est mecum: [h] si [i] despexi pro [k] interitu [l] uidentem: [m] et [n] comedi [o] cibum meum [p] non [q] communicans [r] ex eo: [s] quia [t] ab adolescentia mea [v] creuit mecum [x] miseratio: [y] et de utero matris mee [z] egressa est mecum: [a] si [b] despexi pro [c] interitu [d] uidentem: [e] et [f] comedi [g] cibum meum [h] non [i] communicans [k] ex eo: [l] quia [m] ab adolescentia mea [n] creuit mecum [o] miseratio: [p] et de utero matris mee [q] egressa est mecum: [r] si [s] despexi pro [t] interitu [v] uidentem: [x] et [y] comedi [z] cibum meum [a] non [b] communicans [c] ex eo: [d] quia [e] ab adolescentia mea [f] creuit mecum [g] miseratio: [h] et de utero matris mee [i] egressa est mecum: [k] si [l] despexi pro [m] interitu [n] uidentem: [o] et [p] comedi [q] cibum meum [r] non [s] communicans [t] ex eo: [v] quia [x] ab adolescentia mea [y] creuit mecum [z] miseratio: [a] et de utero matris mee [b] egressa est mecum: [c] si [d] despexi pro [e] interitu [f] uidentem: [g] et [h] comedi [i] cibum meum [k] non [l] communicans [m] ex eo: [n] quia [o] ab adolescentia mea [p] creuit mecum [q] miseratio: [r] et de utero matris mee [s] egressa est mecum: [t] si [v] despexi pro [x] interitu [y] uidentem: [z] et [a] comedi [b] cibum meum [c] non [d] communicans [e] ex eo: [f] quia [g] ab adolescentia mea [h] creuit mecum [i] miseratio: [k] et de utero matris mee [l] egressa est mecum: [m] si [n] despexi pro [o] interitu [p] uidentem: [q] et [r] comedi [s] cibum meum [t] non [v] communicans [x] ex eo: [y] quia [z] ab adolescentia mea [a] creuit mecum [b] miseratio: [c] et de utero matris mee [d] egressa est mecum: [e] si [f] despexi

igne & celo descendẽte oues suas & pueros cõsumente. & hoc notatur cum dicitur: a Oppressérunt quasi fluctibus semitis suis. quia ignis & celo descendens procuratione demonum flammis operuit oues & pueros ad modum fluctuum. Tertia percussio fuit in raptu camelorũ a chaldeis. & q̃tum ad hoc dr: b Dissipauerunt itinera mea. quia camelꝰ vias portãt onera. c Insidiati sunt mihi. quia chaldei fecerunt tres turmas: vnam ad rapiendum camelos: alias duas ad insidiandum & preseruandum ne aliquis posset impedire predam eorũ. Quarta ꝓcussio fuit ĩ pueris iob in domo ꝓgeniti oppꝫssis quod notatur cum dicitur. d Quasi rupto muro &c. quia satban p ventum vehemẽtẽ cõcussit quatuor angulos domus: & oppressit filios & filias ipsius iob. ideo subditur: e Redact⁹ sum in nihilum. quia nõ apparebat vltra spes relinquendi post se filium. f Abstulit quasi ventus desideriũ meũ. naturale enim desideriũ hominum est relinquere post se plem: in qua quodãmodo maneant. aut habetur. ij. de anima. & ij. Regũ. vij. g Et velut nubes pertransijt salus mea. i. status ꝓsperitatis mee tam in bonis exterioribus q̃ in prole. h Nunc autem. hic cõsequenter iob ostendit se grauiter afflictum in corpore contra velitas contemplationis diuine: quas perfectius habuerat in quiete prosperitatis sue. & hoc est quod dicitur: Nunc autẽ in memetipso marcescit anima mea. dolore ptis sensitiue a cõtemplationis pulcedine impedita. sicut victum est ca. precedenti. i Nocte os meum perfoditur doloribus. Dolores enim corporis de nocte aggrauant. & ideo dicit q̃ in eo aggrauabant: sic q̃ pertingebant vsq̃ ad ossa. k Et qui me comedunt. s. vermes de vlceribus meis orientes. l Non dormiunt. continue me rodentes. m In multitudine eor cõsumit vestimentũ meũ. i. in tanta multitudine sunt q̃ nõ solũ consumũt carnẽ: sed etiã vestem meã. n Et quasi capitio tunice succinxerunt me. capitiũ dicit superior pars vestis per quã caput intrat. ideo sic nominatur a capite. Est igit sensus q̃ vermes per ullam partem exibant in tanta multitudine: q̃ capitium erat eis coopertum in circuitu ad modũ cincture. o Cõparatus sum luto. i. ita vilis reputatus apud homines sicut lutum. p Et assimilatus sum fauille. que quasi nihil reputatur. q Clamo ad te. hic consequenter ostendit magnitudinem siue aduersitatis ex defectu remedij quo aggrauatur quando remedium non sperat. ꝓmo ergo tollitur remediũ ex pte diuina. secundo ex parte humana. ibi: Flebam. Circa primũ dicit: Clamo ad te. orando: r Et non exaudis me. literando. s Sto. in oratione perseuerando: t Et nõ respicis me. remedium adhibendo. v Mutatus es mihi in crudelem. Iz enim deus sit immutabilis: tamen mutabilia operatur. ex quibus varie nominatur. & sic dicit pius quãdo subuerterũt: oppresserunt [a] q̃si fluctibus semitis suis. Dissipauerunt [b] itinera mea ☞ insidiati [c] sunt mihi ☞ preualuerunt: & nõ fuit qui ferret auxiliũ. Quasi [d] rupto muro & aperta ianua irruerunt sup me: & ad meas miserias deuoluti sũt: Redactus [e] sum in nihilum. Abstulit [f] q̃si ventus desiderium meũ: & [g] velut nubes pertransijt sal⁹ mea. Nunc [h] autem in memetipso marcescit anima mea: & possident me dies afflictionis. Nocte [i] os meũ perfoditur doloribus: & [k] qui me comedunt non [l] dormiũt. In [m] multitudine eorum consumit vestimentum meum: & [n] quasi capitio tunice succinxerunt me. Comparatus [o] sum luto: & [p] assimilatus sũ faulle & cineri. Clamo [q] ad te & [r] nõ exaudis me: sto [s] & [t] non respicis me. Mutatus [v] es mihi in crudelem: & in duritia manus tue aduersaris mihi. Elcuasti [f] me: & quasi super ventum ponens elisisti [r] me valide. Scio [s] quia morti trades me: vbi [a] cõstituta est domus omni viuenti. Verũtamẽ [b] non ad cõsumptionem eorum emittis manũ tuam: & [c] si corruerint ipse [d] saluabis. Flebam [e] quondã super [f] eo qui afflictus erat: & [g] compatiebatur anima mea pauperi. Expectabam [h] bona & [i] venerũt mihi mala: prestolabar lucem & eruperũt tenebre. Interioza [k] mea efferbuerunt absq̃ vlla requie: preuenerunt me dies afflictionis. Merens [l] incedebam: sine [m] furore consurgens in turba clamabã. Frater [n] fui draconum: & [o] socius strutionũ Lutis [p] mea denigrata est sup me: & [q] ossa mea aruerunt pre caumate. Uersa [r] est in luctum citbara mea: & organũ meum in vocem flentium. XXXI Epigi [s] fedus cũ oculis meis: ut ne [t] cogitarẽ quidẽ de virgine. Quam [v] enim partem haberet

dat prospera. durus quando infert aduersa. ꝑm cõmunem modum loquendi hominum: quem iob sequitur. Iz firmiter teneret deum oia pie & iuste operari. p Eleuasti me & quasi super ventum ponens. i. in alto statu. tamen instabili: sicut est ventus. ideo subditur: q Elisisti me valide. quia casus de loco excelso ẽ grauior. r Scio quia morti trades me. finaliꝫ post flagella. & vnde sciat subdit. s Ubi constituta est dom⁹ omni viuenti. sepulchrum enĩ est vltima domus cuiuslibet hominis. t Verũtamẽ non ad consumptionem eorum emittis manum tuam. q. d. si alios a me affligis in presenti vita. habent tamen aliqd remedium. ideo subditur c Et si corruerint. i. aduersitates. d Ipse saluabis. si ad te conuersi clamauerint. ego autem clamo ad te quasi continue: & tamen non exaudis me literando me ab afflictionibus presentis vite. sperabat tamen ipse iob a deo consequi salutẽ in futuro meliorẽ. ut patuit ex supdictis. xix. ca. quia credebat resurrectionem futuram. sed loquitur hic cozã amicis suis qui non credebant ipsam e Flebam &c. Hic consequenter remouetur remediũ ex parte hominũ. Circa quod ꝓmo ostendit iob q̃ dies debant sibi compati. d. Flebam quondam. quando in ꝓsperitate erã. f Sup eo qui afflict⁹ erat. ei cõpatiendo. non ficte sed veraciter & ex corde. ideo subditur: g Et compatiebatur anima mea pauperi. q. d. ex hoc debebant homines mihi compati. sed contrarium accidit mihi. h Expectabam bona. i. consolationes aliquas. i Et venerunt mihi mala. i. punitiones & afflictiones. k Interioza mea efferbuerunt. a calore vlcerũ interius penetrante. l Merens incedebam. i. tristis ꝓpter dolorẽ me affligentem. quia tamen ista tristicia nõ absorbebat rationẽ deficiens eã a virtute. ideo subditur: m Sine furore consurgẽs in turba clamabam. exponendo cum moderamine miseriam meam. per quod debebant homines moueri ad compassionem. cuius tamen cõtrarium accidit. ideo subdit: n Frater fui draconum. quia illi qui debebant me diligere sicut fratres. momorderunt me suis punctionibus & detractionibus. sicut dracones. o Et socius strutionum. quia illi qui erant mihi familiares & socij: obliti sunt mei. sic strutio obliuiscitur fetus sui. p Lutis mea denigrata est super me. ex humoris exteriozis corruptione. q Et ossa mea aruerũt pre caumate. i. calore vlcerum meorum intantũ est excessiuus: q̃ in parte desiccauit medullas ossium meorum. r Uersa est in luctũ citbara mea &c. i. prosperitas que erat mihi causa letitie uersa est in aduersitatem: que est mihi causa tristicie. moderate tamẽ ratione.

Epigi fedus. Postq̃ iob ostẽderat ꝓsperitatem in qua fuerat: & aduersitatẽ in quã inciderat. hic tertio ostendit innocentiã quã semp tenuerat. & diuiditur ꝓcessus ca. in. x. ptes. ꝑm. x. vitia a qbus ondit se imunẽ. ptes patebunt. ꝓsequẽdo. In ꝑma igit pte ostendit se imunem a pcto luxurie. & ꝓmo a pcto fornicationis. d. Pepigi fedus cũ oculis meis. i. firmiter statui. sicut firmat pactum: q̃ vitarẽ omnẽ aspectũ impudicum. t Ne cogitarem quidem de virgine. i. ne per aspectũ inciterẽ in delectationẽ uel ꝓsensũ alicuꝰ puelle etiã pulcherrime. cuꝰ cãm subdit. d. v Quã enĩ partẽ haberet in me &c. q. d. nullam

pars autem ⁊ hereditas mei dicitur homo in quo deus habitat per gratiam. ipse autem non habitat in fedatis per luxuriam: imo elongat se ab eis. ideo subditur: a Nunquid non perditio. s. inferni. b Est iniq̃. reputata a deo. c Et alienatio. s. dei. d Operantibus iniquitatem. per luxuriam. q. d. sic: quia videt oia quãtũcunq; occulta. ideo subditur: e Nonne ipse considerat vias meas. ⁊ ideo ex testimonio dño allegat suam mũdiciã. d. f Si ambulaui in vanitate. prebẽs me aspectibus iuuenculaꝝ. g Et festinauit ī dolo pes me⁹. querens locũ ad eas decipiẽdum. b Appendat me in statera iusta: ⁊ sciat deus. i. faciat alios scire. i Simplicitatem meam. i. puritatem meam quam ipse nouit. k Si declinauit gressus meus de via. s. mundicie. l Et si secutus ẽ oculus meus cor meum. cogitationes enim surrepticie non possunt ab homine euitari. quia sicut dicit Aug⁹. Non est in potestate nostra quibus visis tangamur. tamẽ in potestate nostra est ea respuere uel acceptare. pequi uel fugere. est igitur sensus: Si cor meũ. i. cogitationes lubrice carnis surrepticias: Secutus ẽ oculus meus. impudice conspiciendo. m Et manib⁹ meis adhesit macula. ĩmunde tangendo. n Seram ⁊ alius comedat: ⁊ pgenies mea eradicetur. i. puniar a deo nõ solum in bonis mobilibus: sed etiam in prole mea. q. d. si talia commisissem. merito priuat⁹ fuissem bonis meis ⁊ filijs. o Si exceptũ ꝛc. hic ostendit se ĩmunẽ a petõ adulterij. d. Si exceptũ est cor meũ super mulierẽ. alteri coniunctã in matrimonio: uel affidatã: sicut sonat dictio hebraica. p Et si ad ostiũ amici mei insidiatus sum. querens abuti vxore illius. q Socrũ alterius sit vxor mea. in penã huius. r Et super illã incurentur alij. i. turpiter ⁊ cõmuniter se exponat. s Hoc enim nephas est. s. adulteriũ. quia est cõtra preceptũ diuinũ. t Et iniq̃tas maxima. in peccatis cõtra primũ. quia per hoc fit ei iniuria in re maxime sibi dilecta. v Ignis est vsq; ad consumptionẽ deuorans. s. corporis ⁊ animę. quia talis nõ solũ in animã sed in corpus peccat. x Et omnia eradicans genimina. quia aufert certitudinẽ debite prolis: ⁊ supponũt hæredes illegitimi. y Si ꝓtempsi. Hec ẽ secũda pars ꝑncipalis but⁹ ca. in qua ostẽdit se ĩmunẽ a petõ iniusticie. d. Si contempsi subire iudiciũ cum seruo meo ⁊ ancilla. ⁊ multo minus contempsi subire iudicium cum persona equali uel maiori. z Cum disceptarent aduersum me. i. vellent in iudicio disceptare. cuius causam reddit. d. a Quid enim faciam ꝛc. q. d. si nollem iudicari cum seruo meo. quomodo possem respondere in iudicio diuino. q. d. nullo modo. ideo subdit: b Nunq̃d non in vtero fecit me ꝛc. q. d. ls fit inferior me ratione seruitutis: tñ in specie humana est mihi equalis. c Et formauit me in vulua vnus. i. vnus deus me ⁊ ipsũ formauit. d Si negaui ꝛc. Hec ẽ tertia pars in qua ostendit se ĩmunẽ a peccato ĩmisericordie. d. Si negaui

in me deus desuper: ⁊ hereditatem omnipotens de excelsis? Nunquid [a] non perditio est [b] iniquo: ⁊ [c] alienatio operantibus [d] iniusticiam? Nonne [e] ipse considerat vias meas: ⁊ cunctos gressus meos dinumerat? Si [f] ambulaui in vanitate: ⁊ [g] festinauit ī dolo pes meus: appendat [h] me in statera iusta: ⁊ sciat deus simplicitatem [i] meã. Si [k] declinauit gressus me⁹ de via: ⁊ [l] si secut⁹ est oculus me⁹ cor meũ: ⁊ [m] manib⁹ meis adhesit macula: seram [n] ⁊ alius comedat: ⁊ pgenies mea eradicet. Si [o] deceptum est cor meũ sup mulierẽ: ⁊ [p] si ad ostium amici mei insidiatus sum: socrum [q] alterius sit vxor mea: ⁊ [r] super illam incurrent alij. Hoc [s] enī nephas est ⁊ [t] iniquitas maxima: ignis [v] vsq; ad perditionẽ deuorans: ⁊ [x] omnia eradicãs genimina. Si [y] contẽpsi subire iudiciũ cum seruo meo ⁊ ancilla mea cum [z] disceptarent aduersum me. Quid [a] enim faciã cum surrexerit ad iudicandum deus: ⁊ cum quesierit quid respondebo illi? Nunquid [b] non in vtero fecit me qui ⁊ illũ operatus est: ⁊ [c] formauit me ī vulua vnus. Si [d] negaui quod volebant pauperibus: ⁊ [e] oculos vidue expectare feci. Si [f] comedi buccellam meam solus: ⁊ nõ comedit pupillus ex ea. Quia [g] ab infantia mea creuit mecum miseratio: ⁊ de vtero matris mee egressa est mecũ. Si [h] despexi pretereuntẽ eo q̃ non haberet indumentum: ⁊ absq; operimento pauperem. Si [i] nõ benedixerunt mihi latera eius: ⁊ [k] de velleribus ouium mearũ calefactus [l] est. Si [m] leuaui super pupillum manũ meã: etiã [n] cum viderem me in porta superiorem. Humerus [o] me⁹ a iunctura sua cadat: ⁊ brachiũ meũ cum suis ossibus confringatur. Semper [p] enim quasi tumẽtes super me fluctus timui deum: ⁊ pondus eius ferre non potui. Si [q] putaui aurum robur meũ ⁊ [r] obrizo dixi fiducia mea. Si [s] letatus sum super multis diuitijs [t] meis: ⁊ q̃ plurima reperit manus mea. Si [v] vidi solem cum fulgeret: ⁊ lunam incedentem clare: ⁊ letatũ est in abscondito cor meum: ⁊ [x] osculatus sum manũ meã ore meo: que [y] est iniquitas maxima: ⁊ [z] negatio contra deum altissimũ. Si [a] gauisus sum ad ruinam eius qui me oderat: ⁊ exultaui quod volebant pauperibus. dũ tamẽ eorũ voluntas esset rõnabilis. e Et oculos vidue expectare feci. nimis protrahendo consolationẽ debitã. f Si comedi buccellam meam solus. p buccellam intelliguñ alia cibaria que soliberaliter coticabat: ⁊ maxime pauperibus. vnde subdit: g Quia ab infantia mea. diuersi enī homines ex cõplexione naturali habẽt varias inclinationes ad actus virtutũ. q̃ aliq̃ sũt pni ad liberalitatẽ: aliq̃ ad castitatem: ⁊ sic de alijs. ⁊ talis inclinatio crescit p exercitiũ. Sanctus vero iob ex cõplexione ad misericordiam pnus erat. ⁊ hãc inclinatio per cõtinuũ exercitiũ creuerat. b Si despexi ꝛc. Hec ẽ q̃rta pars in qua ostẽdit se ĩmunẽ a peccato superbie: que solet oriri aliq̃n ex alioꝝ ĩmperfectia uel defectu: ⁊ hoc excludit a se. d. Si despexi pretereuntem eo q̃ habuit indumentũ reputans eum ex vilem ⁊ bonoꝝ suorum dissipatorẽ. ĩ ecõtra exhibui me ei misericordẽ. ideo subdit: i Si nõ benedixerunt mihi latera eius. q̃ discoperta erant: ⁊ ego operui. ⁊ sic fui occasio. ut benediceret mihi. k Et de vellerib⁹ ouiũ mearum. i. de pãnis factis de vellerib⁹ earum. l Calefactus est. i. munitus contra frigus. m Si leuaui sup pupillũ manũ meã. i. potestatẽ meã iniuste. n Etiã cum viderẽ me in porta superiorẽ. i. in loco iudicij vbi poterã facere voluntatẽ meã. o Humerus meus a iunctura sua cadat ꝛc. i. sic enormiter puniar a deo: ⁊ cãm ĩmunitatis a ꝑdictis vitijs subdit: p Semp enī q̃si tumẽtes sup me fluct⁹ ꝛc. i. sic illi q̃ sũt in mari nauigãtes: videntes fluctus intumescẽtes quolibet momẽto timẽt submergi. ita semp sup me timui iudicium dei venire: si aliq̃d agerẽ ꝛ eũ. pauper ⁊ importẽtes despiciẽdo. 2°. oriẽ superbia ex ꝓprio fastu ex potestate ⁊ diuitijs surgente. ⁊ hãc excludit a se dicẽs: q Si putaui aurũ robur meũ. ex hac excludens a me timorẽ diuinũ. r Et obrizo dixi fiducia mea. ponendo in ipso finẽ meum. s Si letat⁹ sum. inepte ⁊ supbe. t Diuitijs meis ꝛc. q. d. veniat sup me vindicta diuina. v Si vidi solẽ. Hec est q̃nta ps in q̃ ostendit se ĩmunẽ a peccato idolatrie dicens: Si vidi solẽ. i. diligenẽ attendi ut cultũ latrie sibi attribuerẽ: sicut coiẽ faciebãt gentiles illi⁹ tpis adorãtes corpora celestia tãq; deos. x Et osculat⁹ sũ manũ meam. in signũ reuerẽtie eis exhibite. y Que ẽ iniq̃tas maxima. s. impẽdere creature q̃ attribuendum ẽ soli creatori. z Et negatio ꝛ eũ altissimũ. q̃ cult⁹ dei falsi ẽ negatio dei veri in facto. a Si gauisus sum. Hec ẽ sexta ps in qua ostendit se ĩmunẽ a peccato rancoris ⁊ inuidie dicẽs: Si gauisus sũ.

re malo alieno. etiã re malo ĩmici mei. supple. re⁹ puniat me. ⁊ ĩ hoc p oppositũ ostendit caritas pfecta in ipso iob: que se extendebat etiã ad inimicos ꝑm monitionẽ saluatoris Matth. v. ca. Diligite inimicos vestros ⁊c. a Si non dixerunt. Hec est septima pars in qua ondit se ĩmunẽ a vitio inhumanitatis. ⁊ ꝓmo circa domesticos. d. Si nõ dixerũt viri tabernaculi mei. i. domestici mei. b Quis det de carne eius ut saturemur. i. quis det ut sit corporaliter presens nobiscum semp ut de ei⁹ societate reficiamur. 2°. ꝙtum ad extraneos. d. c Foris nõ mãsit peregrinus. E humane collegi eum i hospitio. d Ostiũ meũ viatori patuit ut libere posset ibi accipe refectionem suã. e Si abscõdi. Hec est octaua pars in qua ostẽdit se ĩmunem a vitio hypocrisis. d. Si abscõdi quasi hõ. i. sicut solent multi homines facẽ. f Peccatũ meum. illud indebite negãdo uel falso excusando. g Et celaui in sinu meo. i. in corde meo. h Iniquitatẽ meã. p falsam exteri⁹ sanctitatis ostensionem. i Si expaui. Hec est nona pars ĩ qua ostendit se mundũ a vitio pusillanimitatis. ⁊ 2°. circa suã ĩnocentiã optat testimoniũ dine veritatis. ibi: Quis mihi. Circa ꝓmũ dicit: Si expaui ad multitudinẽ nimiã. timore multoꝝ a iusticia ꝛeuiãdo. k Et respec. ꝓpinq̃ruꝫ ter. me. ita q̃ a veritate ꝛeuiaui timẽs ne offenderẽ ꝓpinquos meos contrariũ volẽtes. l Et nõ magꝭ tacui. q. d. nõ feci p̃dicta. sed magis tacui audiẽs increpationes ꝓpinquoꝝ meoꝝ: eo q̃ nolebam eis acquiescere. m Nec egressus sum ostiũ. ad agendũ aliquid iniquũ ꝓpter eos. n Quis mihi. Hic sup̃ dicta q̃rit testimoniũ dine veritatꝭ. d. Quis mihi tribuat auditorẽ. s. querimonie mee. ut mecũ inꝛpellat apud ꝛeũ pro me. ideo subdit: o Ut videriũ meum audiat omnipotẽs ⁊ librũ scribat. sniam pro me. pferendo. ⁊ p talẽ modũ loquit̃ eo q̃ sententia iudicis solet ferri in scripto. banc aũt sententiã tulit ꝛeus in fine libri. d. amicis iob. Non estis locuti corã me rectũ sicut seruus meus iob. p Ut in humero meo portẽ illũ. tanq̃ victorie mee vexillũ. q Per singulos gradus meos. i. per oẽs processus meos. r Pronunciabo illũ. ad ꝛei gloriã. ideo subditur: s Et quasi ꝓncipi offerã eum. quia de omnibus bonis humanis gloria deo ẽ attribuenda. t Si aduersũ me. Hec est decima ps in qua ostendit se ĩmunẽ a peccato cupiditatis: qõ apparet vitiũ qñ homo de terra vult extrahere fructus excessiuos. qõ fit dupliciter. Uno mõ qñ nimis continue colit ⁊ nõ permittit q̃escere. ⁊ ꝑ excludit a se. d. Si aduersum me terra mea clamat. i. ex opere oñdit quasi se afflictã de nimia cultura. Alio mõ qñ subtrahitur merces debita agricolis. ⁊ q̃tum ad hoc dicit. Si fructus eius comedi absq̃ pecunia. ⁊ subditur ꝓueniens pena. Pro frumento oriatur mihi tribulus ⁊c v Cap. xxxij.

Miserunt autẽ. Terminata disputatiõe trium amicoꝝ iob ꝙ ipsũ. ꝑ ꝙñ ponit disputatio q̃rti. s. heliu. Circa quã ꝓ ponitur quedã p̃fatio. 2° ibidẽ ista disputatio. ca. se. ꝓma ĩ duas. q. ꝑ ponit ꝑ disputatiõis occasio. ⁊ 2°. disputantis excusatio. ibi: Junior sum. Occasio aũt buiꝰ disputationis fuit eo q̃ tres amici iob supra positi auditis verbis iob qb⁹ innocẽtiã sua multipliciter ꝛeclarauerat. reputauerũt eũ eẽ iustũ. ⁊ iõ merito tacuerũt. q. cũ eo disputare de ꝛeat eo q̃ añ ꝙñ tenebãt. s. ipsũ a deo fuisse ꝓpter suã iniusticiã flagellatũ. heliu aũt adhuc idem tenebat: ⁊ iusticiã quã iob pro se declarauerat. simulatã ⁊ nõ verã credebat. Itẽ ipse iobꝫ disputãdo q̃dã ꝙba dixerat: q̃ videbantur ipsi heliu blasphematoria: ꝓpter que erat arguendus etiam si alias fuisset iustus. ꝓpter quod iratus fuit contra iob se iustificantẽ: ⁊ contra tres viros predictos: eo q̃ nõ poterant prout ipse estimabat defendere veritatem: ⁊ hoc est quod dicitur. Miserunt autem tres viri isti respondere iob. ⁊ patet littera hoc excepto. r Sz tãtũ modo cõdemnassent iob i. conati fuissẽ ipsũ ostẽdere iniustum magis sermonibus ꝙ rationibus. y Junior sum tempore. Hic consequenter ponit ipsius disputantis excusatio. ⁊ primo excusat suam tarditatem. secundo ostendit loquendi necessitatem. ibi: Sed ut video. Causam aũt quare tãdiu tacuerat alijs loquentibus ostendit rationabilẽ. d. Junior sum tempore. ideo ꝛebam antiquioribus locum dare. ideo subdit: z Sperabam eni q̃ etas. plixior loqueretur. s. rõnabiliter ⁊ efficaciter. eo q̃ p longitudinẽ temporis multa videntur per experientiã que dirigunt ad loquendũ efficaciter. Frangunt etiã passiones que impediunt ad loquendũ rõnabiliter. a Sed ut video ⁊c. Hic consequenter ostendit sue locutionis necessitatẽ. qñ eni aliquis estimat veritatẽ perire ꝓpter defectum defensionis. ⁊ credit se sufficientẽ ad eius defensionẽ: tũc imminet sibi necessitas loquendi. ne pereat veritas ꝓpter eius taciturnitatem. sic autem estimabat heliu. ut patet ex predictis. ⁊ ideo primo ostendit predictorum virorum insufficientiã ad defensionem veritatis. secundo suam sufficientiam. ibi: Plenus sum sermonib⁹. Circa primũ dicitur: Sed ut video spiritus est in hominibus. s. rationalis qui est in iuuenibus: sicut in senibus. b Et inspiratio omnipotẽtis dat intelligentiam. de his que sunt supra rationem: ita iuuenib⁹ sicut ⁊ antiquis. vnde dicit Dauid: Super senes intellexi. ideo subditur: c Non sunt longeui sapientes. in speculabilib⁹. d Nec senes intelligunt iudicium. i. quid sit in agibilibus recte agendum. ⁊ istum duplicem defectum notat in tribus viris predictis. iõ subditur: e Ideo dicam. ne veritas preat ꝓpter eoꝝ defectũ. mouebatur etiã ex presumptione sue scie. qua p̃sumptuosi viꝛ aut nũq̃ possunt occultare. ideo subdit: Ostendã vobis etiã ego meam sciam

retur. Et iratus indignatusq̃ est heliu filiꝰ barachel buzites de cognatione ram. Iratus est aũt aduersũ iob eo q̃ iustum se esse diceret corã deo. Porro aduersũ amicos eius indignatus est eo q̃ nõ inuenissent responsionẽ rõnabilẽ: sed tantũmõ condẽnassent iob. Igitur heliu expectauit iob loquentẽ: eo q̃ seniores essent qui loquebant. Cum aũt vidisset q̃ tres respõdere nõ potuissent: iratus ẽ vehementer. Respondensq̃ heliu filius barachel buzites dixit: Junior sũ tpe: vos autẽ antiq̃ores. Ideirco demisso capite veritus sũ vobis indicare meã sententiã. Sperabam eni q̃ etas. plixior loqueret: ⁊ annoꝝ multitudo doceret sapientiam. Sed ut video spũs est in hominibus: ⁊ inspiratio omnipotẽtis dat intelligentiã. Nõ sunt longeui sapientes: nec senes intelligunt iudiciũ. Ideo dicam: audite me: ostendã vobis etiã ego meã sciam. Expectaui eni sermones vestros: audiui prudentiã vestram. Donec disceptaremini sermonibus vestris: ⁊ donec putabã vos aliq̃d

Miserunt autẽ tres viri isti respõdere iob eo q̃ iustus sibi videbatur. Et iratus indignatusq̃ est heliu filiꝰ barachel buzites de cognatione ram. Iratus est aũt aduersũ iob eo q̃ iustum se esse diceret corã deo. Porro aduersũ amicos eius indignatus est eo q̃ nõ inuenissent responsionẽ rõnabilẽ: sed tantũmõ condẽnassent iob. Igitur heliu expectauit iob loquentẽ: eo q̃ seniores essent qui loquebant. Cum aũt vidisset q̃ tres respõdere nõ potuissent: iratus ẽ vehementer. Respondensq̃ heliu filius barachel buzites dixit: Junior sũ tpe: vos autẽ antiq̃ores. Ideirco demisso capite veritus sũ vobis indicare meã sententiã. Sperabam eni q̃ etas. plixior loqueret: ⁊ annoꝝ multitudo doceret sapientiam. Sed ut video spũs est in hominibus: ⁊ inspiratio omnipotẽtis dat intelligentiã. Nõ sunt longeui sapientes: nec senes intelligunt iudiciũ. Ideo dicam: audite me: ostendã vobis etiã ego meã sciam. Expectaui eni sermones vestros: audiui prudentiã vestram. Donec disceptaremini sermonibus vestris: ⁊ donec putabã vos aliq̃d

cetera patent ex dictis vsq; ibi: a Ne forte dicatis inuenimus sapiam. i. dixim⁹ cōtra iob quicq̄d pōt ꝓtra eū dici. ⁊ q̄d sit illud subdit: b Deus piecit eum nō homo. in hoc breuit̄ tangit virtus oīuz rationū quas adduxerāt ꝓtra iob. s. q̄ deus flagellauerat eum q̄ non pōt recipinec recipere: sicut homo frequent̄ recipit ⁊ recipit. est etiā ipse deus regula iusticie: ⁊ ex hoc ꝯcludebāt ipsū iob iniustū esse ⁊ fuisse. c Nihil locutus est mihi. q. d. illa que dicā nō dicā eo q̄ ꝓuocauerit me ad irā. q̄ contra me nō est locut⁹. d Et ego nō ꝑm ser. ve. rñdebo. illi. iste. n. beliu i aliquo conueniebat cū iob s. in hoc q̄ ponebat aliquā malorū punitionē ⁊ premiationē bonorum post mortem. discordabat tñ ab eo sicut ⁊ alij. q̄ dicebat aduersitates presentis vite. ꝑ peccato infligi: iz nō sint semp tota pna ꝑ eo debita. ⁊ sic vlterius reputabat iob iniustum: ⁊. ꝑ peccatis punitū. In eo igit̄ in quo cōueniebat cum iob discordabat ab alijs. ⁊ sic nō ꝓfuit ꝑm sermones eorum. In illis etiā in q̄b⁹ conueniebat cū eis alias rōnes efficaciores adduxit: ⁊ pluribus alijs motiuis vsus est. ut patebit in ꝓsequēdo. e Plenus sum eni. hic cōsequent̄ ostendit suā sufficientiā ad veritatis defensionē. put estimabat. d. Plenus sū sermonib⁹. i. rōnibus efficacib⁹ ꝓtra iob. f Et coartat me spiritus vteri mei. i. mentis mee in qua ꝓcipimꝰ ea que sūt ꝓponenda: sicut fetus in vtero. ⁊ dicit: Coartat me. q. d. cel⁹ defendende veritatē me coartat ad loquendū. g En venter me⁹. i. mens mea. ut dictū est. h Quasi mustū absq; spiraculo. quod ꝓpter multitudinē calozis causat rarefactionē: ⁊ ex consequenti dolij fractionem nisi haberat respiraculū: ꝓpter hoc innuit q̄ sibi imineret periculū conscientie nisi loqueretur. ideo subdit: i Loquar ⁊ respirabo paululū. ⁊ sic consolabor ⁊ euadā conscientie periculū. k Non accipiā personā viri. id est ipsius iob: referendo ei in ꝓiudiciū veritatis. q̄ sanctū est debonozare veritatē. ut habetur. j. ethicoꝝ. l Et deum homini nō coequabo. videbat̄ eni sibi q̄ si referret ipsi iob in hoc casu. qui locutus fuerat cōtra diuinā reuerentiā. ut sibi videbat: q̄ equaret eum ipsi deo: non audens ei ꝓtradicere. sicut nec deo. ⁊ causam hui⁹ subdit. d. m Nescio enim q̄diu subsistam. in presenti vita. q̄ nihil incertius est hora mortis. n Et si post modicū tollat me factor meus. adducens suā examinationē ⁊ iudiciū. ⁊ tūc cōdemnaret me ꝓ ista taciturnitate: si omitterē veritatem defendere q̄diu habeo spaciū vite. Ex hoc patet q̄ iste deliū credebat punitionē peccatorū post vitā istā: aliter nō timuisset diuinū iudiciū post mortē. ⁊ eadē rōne ponebat ꝑmiationē bonoꝝ post mortē. o Cap. xxxiij.

Adi igit̄. Premissa igit̄ ꝓfatione. hic ꝓsequit̄ ponitur disputatio. ⁊ primo deliū repetit verba iob cōtra que disputare intendit. secūdo disputare incipit. ca. se. Prima i duas. quia ꝑmo facit suam repetitionē. secūdo quibusdā dictis iob dat responsionem. ibi: Respondebo tibi. Prima adhuc in duas. quia primo excitat ipsius iob attentionē. ⁊ secundo facit suam repetitionem. ibi Dixisti ergo. Circa ꝑmū ꝑmo excitat ipsius iob attentionē. d. Audi igit̄ ⁊c. subdit etiā sue excitationis rōnem. d. p Simplici cor. te meo sermo. mei. s. ad defensionē veritatis: ⁊ nō ad calumniandū.

dicere considerabam. Sed ut video non est qui possit arguere iob: ⁊ respondere ex vobis sermonibus ei⁹. Ne[a] forte dicatis inuenim⁹ sapiam: deus[b] piecit eum non homo. Nihil[c] locutus est mihi: ⁊[d] ego nō ꝑm sermones vestros respondebo illi. Extimuerūt nec responderunt vltra: abstuleruntq; a se eloquiū. Cū igitur expectaui: ⁊ non sunt locuti: steterūt: nec responderūt vltra: respondebo ⁊ ego partē meā: ⁊ ostendam scientiā meā. Plenus[e] sum eni sermonib⁹: ⁊[f] coartat me spūs vteri mei. En[g] venter meus q̄si[h] mustū absq; spiraculo: q̄ lagunculas nouas dirūpit. Loquar[i]: ⁊ respirabo paululum: aperiam labia mea ⁊ respondebo. Non[k] accipiam personam viri: ⁊[l] deum homini nō equabo. Nescio[m] enim q̄diu subsistam: ⁊[n] si post modicum tollat me factor meus. xxxiij

Adi[o] igitur iob eloquia mea: ⁊ omnes sermones meos ausculta. Ecce aperui os meum: loquatur lingua mea in faucibus meis. Simplici[p] corde meo sermones mei: ⁊[q] sententiam labia mea purā loquent̄. Spūs[r] dei fecit me: ⁊[s] spiraculū oīpotentis viuificauit me. Si[t] potes responde mihi: ⁊ aduersus faciem meā ꝓsiste. Ecce[v] ⁊ me sicut ⁊ te fecit deus: ⁊[x] de eodem luto ego quoq; formatus sum. Verūtamē[y] miraculū meum non[z] te terreat: ⁊[a] eloquentia mea nō sit tibi grauis. Dixisti[b] ergo in auribus meis: ⁊ vocem verboꝝ tuoꝝ audiui. Mundus[c] sum ego ⁊[d] absq; delicto: immaculatus[e]: ⁊[f] nō est iniquitas in me. Quia[g] querelas in me reperit: ideo arbitratus ē me inimicum sibi. Posuit[h] in nervo pedes meos: custodiuit oēs semitas meas. Hoc[i] est ergo in q̄ nō es iustificat⁹. Rūdebo[k] tibi: q̄[l] maior sit de⁹ homine. Adversus[m] eū ꝓtendis: q̄[n] nō ad oīa verba rūderit tibi. Semel[o] q Et sinam labia mea purā loquent̄. i. verā absq; admixtione falsitat̄. ⁊ talia debēt attente audiri. ⁊ q̄ posset sibi dici: tu es inuenis nō est sic attendendū tibi. ideo hoc remouet. d. r Spiritus dei fecit me. ⁊ ideo quia sum factura sua potest mihi dare scientiā ⁊ eloquentiā. ideo subditur: s Et spiraculū omnipotentis viuificauit me. mouens me ad opa vite. que sūt intelligē ⁊ loq. t Si potes respōdere mihi. q. d. nō debes contemnere iuuentutē meā. ꝓpter quod subditur: v Ecce ⁊ me sicut ⁊ te fecit deus. aiam rationalem dando. x Et de eodē luto ego quoq; format⁹ sum. q. d. nec ex parte anime nec ex parte corporis habes aliquā prerogatiuam ante me in naturalibus. nec etiam in supnaturali cognitione: sed magis econuerso. ideo subdit: y Verūtamē miraculū meum. i. scientia mihi diuinit⁹ data. z Nō te terreat. ut nō auderas rūdere a Et eloquētia mea non sit tibi grauis. tibi incutiēs stupefactionem. b Dixisti. hic ꝓsequit̄ facit suā repetitionē. d. Dixisti ergo in auribus meis. ita q̄ tu nō potes negare te dixisse. c Mundus sū. a vitijs carnis. d Et absq; delicto. i. peccato omissionis. e Immaculatus. s. a grauibus culpis que sūt contra deū. ut idolatria ⁊ huiusmodi. f Et non est iniqtas in me. i. peccatū ꝓtra ꝓximū. hoc acceperat ex verbis iob q̄bus innocentiā suā multiplicit̄ ⁊ diffuse ostenderat. ꝯ. xxxj. ca. g Quia q̄relas in me reperit: ideo arbitrat⁹ est me inimicū sibi. hoc aūt accepit deliū ex hoc q̄ iob dixerat ꝯ. xiij. ca. interrogatiue. Cur faciē tuā abscondis: ⁊ arbitraris me inimicū tuū. h Posuit in nervo pedes meos. hoc dixerat iob supra xiij. ca. i Hoc est ergo in quo nō es iustificatus. hoc est dictum. ex istis verbis tuis ꝯcludā te iniustū: si nō esset aliud ꝓ te dicendū. k Respōdebo tibi. hic anteq̄ incipiat ꝓbare iob iniustū. ꝑ rūdet ad quedā dicta sua que videbant̄ ipedire disputationis processū. q̄ dixerat supra iob. Disputare cū deo cupio. q. d. nō cū bone. ideo primo oūdit deliū q̄ ista petitio sit irrōnabilis. q̄ de⁹ sufficienē rūderat. primo igit̄ ꝓponit intentū d. Rūdebo tibi. disputare cū deo cupienti. l Quia maior sit deus bone. ⁊ ideo ꝑsumptuosū est ipsū ad disputationē prouocare. m Adversus eū ꝓtendis. i. vis ꝓtendere te pari. n Nō nō ad oīa verba rūderit tibi. sic homo homini q̄si suo cōpari. hoc aūt nō decet maiestatē dei. tū ꝑ alios modos sufficienē rūdit tibi. o Semel loquit̄. hic ꝓsequit̄ declarat q̄ de⁹ sufficienē ei rūderit. Circa q̄ ponit ꝑ triplicē modū dine rūsionis. ⁊ 2°. infert. ꝓpositū ꝑ modū ꝯclusionis. ibi: Ecce b oia. primus aūt modus est ꝑ hoc q̄ deus dedit homini nāle lumē intellectus: q̄ est quasi quedā ipressio luminis dini: ꝑ q̄ pōt videre q̄d sit bonū ⁊ malū: q̄d agendū: q̄d fugiendū. ⁊ ꝓpter hoc dr ps. iij. Multi dicūt q̄s ostendit nobis bona. ⁊ subdit ꝓpba ꝑ modū rūsionis: Signatū est sup nos lumē vultus tui

dñe.q.d.ad eoz qõnem respondisti:p ℔ q lumẽ itellectꝰi quo pñt videre tonũ ⁊ malũ eis tribuisti.⁊ ꝑm ℔ posset ipsi iob dici: Quod queris intus habes.⁊ hoc est qđ dicit: Semel loquit deus dãdo homini nãle lumẽ intellectus quod est in quolibet homine. a Et secũdo idipsũ nõ repetit.q: aia intellectiua est imortalis.⁊ sic nõ indiget repetitione: nec per ꝑns lumen eius naturale. b Per somniũ ⁊c. Hic ponit secũdus modꝰ diuine locutionis cum hoie seu responsionis.s.p reuelationẽ diuinã: que ut frequentius fit in somnis: eo q quietatis sensibus a tumultibus exterioribus: anima est magis apta ad percipiẽdũ diuinas reuelationes.⁊ hoc ẽ qđ dicit: Per somniũ ⁊c.sequit: c Et dormiũt i lectulo.quiete: tunc enĩ sunt somnia minus distorta. d Tũc aperit aures viroꝝ. i.potentias eoꝝ cognitiuas ad percipiẽdũ diuinã instructionẽ.sicut petrꝰ missus fuit ad vocandũ cornelĩũ centurionẽ.Act.x.ca. g Et liberet eũ a superbia.i.a pctõ.q: in omni pctõ mortali includit dei ꝓtemptus. b Eruens aiam eius a corruptione.s.culpe. i Et vitã illius.a corruptione pene.ideo subdit: k Ut non trãseat in gladiũ.⁊ ꝑm hunc modũ loquẽdi poterat dici iob: q deus rñderat sibi terrendo eũ per somnia.ut peniteret de malicia sua. q: ipsemet iob dixerat supra.vij. Terrebis me p somnia ⁊c. l Increpat quoq;.Hic ponit tertius modus diuine locutionis seu responsionis.s.p infirmitatẽ carnis a deo ĩmissã.q: ꝛatio dat intellectũ.⁊ facit reuerti ad deũ. vnde dr ps.xv. Multiplicate sunt infirmitates eoꝝ: postea accelerauerũt.⁊ tũc angel⁹ bois custos ꝓsentans coza deo eius penitentiã ipetrat sibi gratiã.⁊ hoc est qđ dr: Increpat quoq;.s.deus ipsũ peccatorem. m Per uolorẽ in lectulo.i.p infirmitatẽ uolorosam: que facit eũ iacere in lectulo. n Et oia ossa eiꝰ marcescere facit. robur corpis debilitãdo. o Abominabilis ei fit i vita sua panis.i.ois cibus: etiã ille q̃ ante erat sibi delectabilis:⁊ hoc ꝓpter casũ appetitus. p Tabescet caro eius.q: hoc sequit ad abominationẽ nutrimẽti. q Et ossa que tecta fuerant. carne. r Nudabunt.i.apparebunt ꝓsupra carne. s Appropinquabit corruptioni aia eius.i.vita que p aiam designat eo q viuificat corp⁹. t Et vita illius moztiferis.i.causis mortẽ inducẽtib⁹.⁊ ꝑm hoc poterat dici ipsi iob: q deꝰ desperabat ei: carnẽ eius multipliciter affligẽdo. v Si fuerit ꝓ eo.i.pro sic afflicto.penitẽte tñ: x Angel⁹ loquẽs.i.penitentiã eiꝰ deo ꝓponẽs. y Unꝰ de milib⁹.ꝑm illud Dañ.vij. Milia miliũ ministrabãt ei ⁊c. z Miserebit eiꝰ ⁊ dicet.libera eũ.ut sit executor dine mĩe: cuiꝰ erat allegator. a Reuertat ad dies adolescẽtie.i.ad pristinã sanitatẽ ⁊ ꝓsperitatẽ.

loquit deus: ⁊ [a] secũdo idipsũ nõ repetit. Per [b] somniũ in visione nocturna: qñ irruit sopor super hoies: ⁊ [c] dormiunt in lectulo. Tunc [d] aperit aures viroꝝ: ⁊ [e] erudiens eos instruit disciplina: ut [f] auertat hominẽ ab his que fecit: ⁊ [g] liberet eum de superbia: eruens [h] animam eius a corruptione: ⁊ [i] vitam illius ut [k] non transeat in gladium. Increpat [l] quoq; per [m] dolorem in lectulo: ⁊ [n] omnia ossa eius marcescere facit. Abominabilis [o] ei fit in vita sua panis. ⁊ aie illius cib⁹ ante desiderabilis. Tabescet [p] caro eiꝰ ⁊ [q] ossa que tecta fuerãt nudabuntur [r]. Appropinq̃bit [s] corruptioni anima eius: ⁊ [t] vita illius moztiferis. Si [v] fuerit ꝓ eo angelus [x] loquẽs vnus [y] de milibus: ut annũciet hominis equitatẽ: miserebitur [z] eius: ⁊ dicet: Libera eum: ut non descendat in corruptionẽ. Inueni in quo expitier. Consumpta ẽ caro eiꝰ a supplicijs: reuertatur [a] ad dies adolescentie sue. Deprecabitur [b] deũ: ⁊ [c] placabilis ei erit: ⁊ [d] videbit faciẽ eius in iubilo: ⁊ reddet homini iusticiã suã. Respiciet [e] hoies: ⁊ dicet: Peccaui ⁊ vere deliq̃: ⁊ ut erã dignus non recepi. Liberauit aiam suã ne pgeret in interitũ sed viuẽs lucem videret. Ecce [f] hec omnia operatur [g] deus tribus vicibus per singulos: ut reuocet aias coꝝ a corruptione: et illuminet luce viuentium. Attende [h] iob ⁊ audi me: et tace dum ego loquor. Si autẽ habes quid loquaris: responde mihi. Loquere: Volo [i] enĩ te apparere iustum. Q̃ [k] si non habes audi me: tace ⁊ docebo te sapientiam.

b Depcabit deũ.ꝑ remissione sui pctĩ. c Et placabilis ei erit. dando ei effectũ desideratũ. d Et videbit faciẽ eiꝰ in iubilo.i.in mirabili gaudio: q̃ qdẽ visio incipit hic p fidẽ.℔ ꝓsumabit in futuro p apertã visionẽ. e Respiciet hoies ⁊ dicet peccaui.i.nõ verebit ꝓfiteri peccatũ suũ.etiã in ꝓspectu hoiuz.⁊ isto mõ poterat dici iob q erat sibi risũ a deo: q sibi dederat angelum custodẽ paratũ ei ipetrare grãm: si emẽdat⁹ fuisset post corpis sui flagellationẽ. f Ecce hec oia Hic applicat textiu ꝓdicta ad ꝓpositum.⁊ 2°. monet iob ad intelligendũ ibi: Attende iob. Circa ꝑmũ dicit: Ecce ℔ oia.i.reuocationes a peccatis ꝓdictis modis.⁊ responsiones de agendis. g Quat⁹ tribus vicib⁹ p singulos. s.pctõres. in hoc loco dicit Ra.Sa.q: tribus vicibus tñ recipit deꝰ peccatorẽ ad penitentiã: sed si quarto recidiuet nõ recipiẽ ampli⁹.sed reseruat ad gehennã.⁊ ad ℔ inducit verbũ Amos ꝓphe.ij. ca. Sup trib⁹ sceleribus isrl:⁊ sup quatuoz nõ cõuertã.q.d. dñs: si quarto recidiuet. ad miseri cordiã eũ nõ recipiã. sed illud dictũ est erroneum q: ẽ ꝺicta oiuz sanctoruꝫ: ⁊ cõtra scripturã noui ac veteris testamenti. Dicit enĩ saluator: Luce vj. Estote misericordes sic ⁊ pat⁹ vester ⁊c.⁊ petro querenti q̃tiẽs pctĩ sit dimittendũ fratri Matℓ.xviij.dicit: Nõ dico tibi vsq; septies: sed vsq; septuagies septies.i.totiẽs q̃tiẽs. ut exponit Aug⁹. g ⁊ pater celestis dimittit pctĩ pctõri totiẽs q̃tiẽs vere peniter. Jte ẽ ꝺ scripturã vte.telti.qz j.Reg.legit dauid peccasse i morte sacerdotũ note. vñ peccatũ suũ recogñscẽs ⁊ penitẽs dixit.j.Reg.xxij. Ego sũ reꝰ oiuz aiaꝝ pris tui. sic ibidẽ exposui. Jte in adulterio cũ bersabe:⁊ homicidio vrie.de q̃ etiã penituit ⁊ veniã obtinuit.ꝑter qđ dixit ei nathan.ij.Reg.xij. Dñs q̃z trãstulit pctĩ tuũ.z°. infractiõe iuramẽti qđ fecerat ionathe de federe ꝓseruãdo ad ipsũ ⁊ semẽ suũ.⁊ tñ hẽditatẽ mediterrãe miphiboseth filij ionathe dedit filie pessimo detractori: etiam postq̃ sciuit innocẽtiã miphiboseth⁹ malitiã filie.ut dr.ij.Reg.xix.⁊ de hoc penituit ⁊ veniã habuit: lz nõ sit expresse scriptũ. qz postea sancte vixit. 4°. peccauit i numeratiõe ppli.⁊ veniã obtinuit.ut dr.ij.Reg. vltõ. Ex q̃ pz manifeste falsũ dictũ Ra.Sa.q: post tertiũ recidiuũ venia nõ dat. Ad ℔ etiã facit dictũ dñi p Ezech.xxxiij.d. Morte morier⁊ ⁊c.subdit postea: Oiuz pctoꝝ eiꝰ nõ recordabor. Ex q̃ pz q̃ q̃tũcũq; recidiuãdo q̃s peccauerit: vere tñ penitẽs veniã obtinebit. Jte ẽ ꝺ rõnem.qz si post tertiũ recidiuũ nõ dr venia: ℔ ẽ ꝑ aggrauationẽ pcti ex recidiuo.si aũt aliq̃s ponat peccatetãto tpe absq; interruptiõe pcti p pniam.nõ est dubiũ q̃n eiꝰ pctĩ grauẽ ẽ q̃si fuisset ineruptũ frequenẽ p pniam: ⁊ tñ de isto sic ꝓtinuãte pctĩ si finaliẽ peniteat.oportet ꝑm Ra.Sa.pcedẽ q venia obtinet: eo q nõ solũ semel: sed etiã ter recipiẽ ad pniam ꝑm eũ.q̃ multo fortiꝰ ille q̃ frequenẽ pctĩ ineruptũ p pniam: ⁊ recidiuauit p culpã q̃tũcunq; recidiuauerit.dũ tñ finaliẽ vere penituerit: veniã obtinebit. Dictũ etiã Amos allegatũ nõ valet.qz nõ inducit vꝝ ipsi⁹ intellectũ: ꝑ qđ aliẽ exponit textꝰ supꝝ posit⁹. Hec oia operat deus trib⁹ vicibus .i. monẽs pctõrem ad pniam totiẽs q̃tiẽs indicat expedire. vtiẽ tamẽ textiu numero ternario buianis iudicijs alludẽdo: i q̃bus sniam ꝓcedit trina monitio. b Attende iob. Hic ꝓnter textiu iterꝝ excitat iob ad attentionẽ q̃si magna dicturꝰ.⁊ ꝓz lrã vsq; ibi: i Volo enĩ te apparere iustũ.q.d. velle q̃ tu posses vere ℔ ondere. k Q̃ si nõ habes.i.qz nõ habes: reputabat enĩ eũ certitudinaliẽ iniustũ. ut

patet ex supradictis. ⁊ ex sequētibus apparebit. Si aūt ꝓsideret ꝑ dicta bꝛlīu resꝑnsio ad dicta iob nō videt valere. Job enī nō querebat disputare cū deo ꝓsūptuose ⁊ ꝑ pari sicut bꝛlīu imꝓnit sibi: ꝑut fuit supꝰ declaratū. xiij. Itē ꝑtebat iob declarationē veritatis sine innocentie ꝙ diuinā sniam: nō tantū ꝓ se quantū ꝓ alijs. ut recederent ab erroꝛe q̄ credēbāt nullū flagellari in ꝑna nisi ꝓ ꝑctis suis. sic ⁊ dñs fecit i fine libꝛi. d. Nō estis locuti cozā me rectū sicut seruus meus iob. ⁊ ideo ꝑtitio iob nō fuit frustra aut superflua: ut asserit bꝛlīu: sicut nec domini finalis sententia.

a Cap. xxxiiij. Ronunciās q̄z. Ꝓmissa bꝛlīu repetitione ⁊ rñsione ei⁹ ad dicta iob. hic incipit arguere ꝑ ipsum. dixerat aūt iob duo ꝓtra que arguere intendebat. Unū erat ꝙ videbatur sibi ꝙ iob deo imponeret iniusticiā. 2° ꝙ sibi falso attribueret iusticiā. ⁊ iō ꝓmo arguit cōtra ꝓmū. 2° cōtra secundū. ca. se. ꝑ. 2° cōtra vtrūq; simul quasi disputationē a principio resumēdo. ca. xxxvj. ꝓma in tres. quia ꝓmo audiētiā petit. 2°. ad ꝓpositum arguit. ibi: Absit a deo ꝛc. 3°. ipsi iob locū loquēdi tribuit. ibi: Quia q̄ ego locutus sū ad deū. Circa ꝓmū sciendū ꝙ bꝛlīu reputabat ipsū iob passionibus ire ⁊ tristicie mente turbatū. ⁊ ꝑ ꝓfis ad capiendum verba eius minus aptū. ꝓpter quod petit audientiā sapientū. d. b Audite sapientes ⁊c. ⁊ cām subdit. d. c Auris enī verba ꝓbat. ⁊c. q. d. sicut sensus exteriozes de ꝓpꝛijs sensibilib⁹ recte iudicant. sic ⁊ sapientes de intelligibilib⁹. iō subdit: d Judiciū eligam⁹ nobis. de dictis iob: ⁊ de illis que dicturus sum. e Et inter nos videam⁹ quid sit melius. i. verius dictū. s. suū an meū. ꝙnter repetit in breui dicta iob cōtra que intendit disputare. f Quia dixit iob iust⁹ sum. hoc accepit ex eo q̄ supra dixerat Job. xxvij. ca. Justificationem meā quā cepi tenere nō deserā. ⁊ in hoc satis bñ repetiuit dictū iob. g Et deus subuertit iudiciū meū. hoc accepit iob ex eo q̄ ibidē iob ꝑmiserat. Uinit deus q̄ abstulit iudiciū meū. ⁊ in b male repetiuit. q. hoc nō dixerat iob ex ꝓpꝛia sniā. sed quasi ꝓcludēs ex dictis aduersarioꝝ. sicut ibidē dictū fuit. Dato etiā ꝙ iob ex ꝓpꝛia snia hoc dixisset. adhuc male repetiuisset. aliud enī est iudiciū subuertere ⁊ aliud auferre. Subuertere enī iudiciū semp est malū. nec pōt bñ fieri. ꝓpter q̄ nō pōt deo cōpetere. auferre vero iudiciū nō ē aliud nisi nō vti iudicio. q̄ pōt bene fieri in casu in q̄ iudex vtit mīa ⁊ nō rigoze. ⁊ hoc maxime pōt fieri a iudice q̄ habet plenitudinē ptātis: ⁊ q̄ nulli astringit. cuiusmodi est ipse deus. ⁊ ex hoc patet ꝙ quicq̄d bꝛlīu in hoc ca. ꝓcludit ꝑ iob ꝓnēs ei ꝙ dixisset deū iniustū. uel iniusticie subuersoꝛē. nō ꝓcludit ꝑ eū. b Jn iudicādo enī me mēdaciū est. i. falsitas iudicij. i Uiolēta sagitta mea. i. aduersitas q̄ sum ꝑcussus ē mihi inflicta ꝙ violentiā dei: ⁊ nō ꝙ iusticiā. Jsta ꝓpnit iob falso. ut ꝑz ex ꝓmissis. ꝙnē increꝑat iob de ꝑdict⁹. d. k Quis est vir ut est iob. i. ita pessimus sicut ipse. l Qui bibit subsannationē. i. diuini iudicij derisionē. m Quasi aquā. i. sine freno ⁊ mēsura diuinū iudiciū derīdet. vnde postea subdit: n Dixit enī non placebit ⁊c. cucurrerit cum eo. b aūt ꝓnit ipsi iob. eo ꝙ dixerat ꝫ. xxiij. Vestigia ei⁹ secut⁹ ē ꝑs me⁹. ⁊ postea. xxx. ca. Mutat⁹ es mihi in crudelem ⁊c. ⁊ iō ex hoc credidit iste bꝛlīu ꝙ iob sentiret se deo displicere: q̄uis eū secutus fuisset: q̄ est falsū. q. iob ꝑdicta verba retulerat ad exteriozē sui flagellationē. nō aūt ad interiozē reꝓbationē. ⁊ q. bꝛlīu ex turbatione mētis ipsū iob reputabat verba sua nō capere. ut predictū ē. iō redit ad ꝑtendū attentionē aliozꝝ. d. o Jdeo viri cordati. i. intelligētes. ꝙ cor eni frequenē intellect⁹ in sacra scriptura designat. ꝑ Absit a deo impietas. Hic ꝙnter bꝛlīu ꝑ iob arguit ꝑm estimationē suam: oñdēs ꝙ in deo nō sit iniusticia: quod iob nūq̄ negauerat ⁊ ꝑ. ꝓnit intentū dicens. Absit a deo impietas. ⁊ ꝑz bꝛlā vsq; ibi: q Quē cōstituit ⁊c. vbi ad ꝓbandū ꝓpositum accedit. Circa q̄ sciēdū ꝙ homo declinat a iusticia q̄druplicit. aliquando, ꝓpter ipotentiā. aliq̄n ꝓpter timoꝛē aliq̄n ꝓpter ignoꝛātiā: aliq̄n ꝓpter fauoꝛē. ista aūt quatuoꝛ a deo excludit ⁊ sic deū esse iustū ꝓcludere intendit. ꝓmo igit excludit ꝓmū. d. Quē cōstituit aliū sup terrā. q. d. tanta est eius potētia ꝙ directe ⁊ imediate se extēdit ad oīa a sūmitate celi vsq; ad imum terre. q. sic oīa fecit de nihilo. ita pōt oīa annihilare. ideo subdit: r Si direxerit ad eū coꝛ suū. i. voluntatē suā ad quēcūq; destruendū. s Spiritū illius ⁊ flatū ad se traxet. ⁊ sic totaliē deficiet. sive fuerit angel⁹ sive homo. ⁊ sic ꝑz ꝙ nō declinat a iusticia ꝓpter defectū ptātis. ꝓpter q̄ dicit: t Si habes q̄ intellectū. dine ptātis. v Audi q̄ dicit. i. intellige ꝙ ex ista pte nō pōt a iusticia deficere. x Numq̄d qui nō amat iudiciū. s. diuinū. y Sanari pōt. q. d. ꝓpter hoc nō potes sanari a plagis tuis. q. tu nō amas iudicia dei. sed magis ea reꝓbas. ⁊ iō subdit: Et quō ⁊c. z Qui dicit ⁊c. Hic excludit a deo secundū: videlz declinare a iusticia ꝓpter timoꝛē. q. nullū timet: sed absq; timore oēs increpat q̄tūcunq; magnos: ⁊ q̄n vult annihilat. ⁊ hoc est q̄ dicit: Qui dicit regi. qui tū ꝑcellēs est in roibus: a Apostata. q̄n nō ꝓseruat iusticiā ⁊ bonū cōe: q̄ē a suo statu apostatare. b Qui vocat duces. s. milītie: q̄ inē alios sunt audaciozes. c Jmpios. q̄n crudelit vtunt data sibi ptāte. d Nec cog. tyran. cognitione approbationis: nec magi reꝓbatiōis. iō subdit: e Subito morient. q̄n ⁊ꝰ voluerit. q̄ fit duplicit. Uno mō ꝑcussione diua imediate. ⁊ b tangit cū dr: Subito morient. Alio mō seditione ꝑli ꝑ tyrannū uel principem mota. ⁊ b tangit cū dr: f Et in media nocte turbabūt ꝑli. cōmoti ad rebellionē: q̄ solet fieri in clanculo ⁊ de nocte. g Et ꝑtransibūt. in furoꝛe multitudinis cōmote. b Et auferēt violentū. i. tyrannū: q̄ violēcia regebat ⁊ nō iusticia i Absq; manu. i. absq; ptāte aduersarioꝝ tyrānī qui sunt ab extra. k Oculi enī ⁊c. Hic excludit tertiū. s. declinare a iusticia ꝓpter ignoꝛantiā. quia sicut dicit ꝓuerb. xv. In omni loco oculi domini: contemplant bonos ⁊ malos. ⁊ ideo nō potest deficere ꝙ ignoꝛantiā. ⁊ hoc est q̄ dr: Oculi enī eius ⁊c. ⁊ ꝑz bꝛlā vsq; ibi: l Neq; enī vltra in hoc. ꝓ. est. ut veniat ad deū

Ronuncians itaq; bꝛlīu etiam hec locutus est. Audite sapiētes verba mea: ⁊ eruditi auscultate me. Auris enī verba ꝓbat: ⁊ guttur escas gustu diiudicat. Judicium eligamus nobis: ⁊ inter nos videamus quid sit melius. Quia dixit iob iustus sū: ⁊ deus subuertit iudiciū meum. Jn iudicando enī me mendacium est: violēta sagitta mea absq; vllo pcō. Quis est vir ut ē iob: qui bibit subsannationē q̄si aquam: qui graditur cum operantib⁹ iniquitatē: ⁊ ambulat cum viris impijs. Dixit enim Nō placebit vir deo: etiā si cucurrerit cū eo. Jdeo viri cordati audite me. Absit a deo impietas: ⁊ ab oīpotente iniq̄tas. Opus cui bois reddet ei: ⁊ iuxta vias singuloꝝ restituet eis. Uere enī deus non ꝓdemnabit frustra: nec omnipotens subuertet iudiciū. Quem cō

in iudiciū .s. postq̄ fuerit a deo diffinitiua sentētia cōdēnatus a Conteret ꝛc. Hic excludit a deo quartū .s. declinare a iustitia ,pter fauorem. solet autē aliquis maxime fauere multitudini. vnde ⁊ dominus ,pter deū iustos voluit parcere q̄q̄ ciuitatibus in fauorē multitudinis. ut habetur Deu. xviij. ⁊ tamen non parcit i preiudicium iustitie. ,pter q̄ dicit: Conteret multos innumerabiles: ⁊ stare faciet alios p eis. sicut habitatores terre chanaan contriuit: ⁊ filios israel pro illis habitare eam fecit. b Monit enim opera eorum. pessima. c Idcirco iducet noctem .i. mortem repentinā. d Quasi impios .i. a pietate scienter recedentes. e Percussit eos in loco videntium .i. in presenti vita; in qua poterant videre per rationem naturalem quid agendū ⁊ q̄d fugiendum: qui tñ videre noluerunt. ideo subdit: Qui quasi de industria recesserūt ab eo ꝛc. f Ut peniere facerent ad eum clamorem egeni ꝛc. sicut clamor filiorū israel cōtra egyptios venit ad deum ,pter nimiam oppressionem eorum. ut habetur Exo. iij.

in hominis potestate est: ut veniat ad deū in iudiciū. Conteret[a] multos innumerabiles: ⁊ stare faciet alios pro eis. Novit[b] enim opera eorum: ⁊ idcirco[c] inducet noctē: ⁊ cōterent. Quasi[d] impios percussit[e] eos in loco videntiū: qui quasi de industria recesserūt ab eo: ⁊ oēs vias eius intelligere noluerunt ut[f] peniere facerent ad eū clamorem egeni: ⁊ audiret vocem pauperum. Ipse[g] enim concedente pacem: quis[h] est qui cōdemnet? Exquo[i] absconderit vultum: quis[k] est qui contempletur eum? Et[l] super gentes: ⁊ super omnes homines. Qui regnare facit hominem hypocritam: propter peccata populi. Quia[m] ergo ego locutus sum ad deum: te[n] quoq̄ nō phibebo. Si erraui: tu doce me. Si iniquitatem locut[o] sum: vltra non addam. Nūquid[p] a te de[q] expetit eā: quia displicuit tibi? Tu enim cepisti loqui ⁊ non ego. Dic si q̄d nosti melius: lo-

quere. Viri[r] intelligentes loquantur mihi ⁊ vir sapiēs audiat me. Job autem stulte locutus est: ⁊ verba illius non sonant disciplinam. Pater[s] mi: probetur[t] iob vsq̄[v] ad finem. Ne[w] desinas ab homine iniquitatis: qui[x] addidit super peccata sua blasphemiam[y]. Inter[z] nos interim[a] cōstringatur: ⁊[b] tunc ad iudicium puocet[c] sermonibus suis deū. xxxv

Situr[d] heliu hec rursum locutus est: Nūquid[e] equa videt tibi tua cogitatio: ut diceres iustior deo sum? Dixisti[f] enim: Non tibi placet quod rectū est: uel[g] quid tibi ,derit si ego peccauero? Itaq̄[h] ego respondebo sermonibus tuis: ⁊ amicis tuis tecum. Suspice[i] celum ⁊[k] intuere: ⁊[l] cōtemplare ethera q̄[m] altior te sit. Si[n] peccaueris: q̄d[o] ei nocebis? Et[p] si multiplicate fuerint iniquitates tue: quid facies contra eū? Porro[q] si iuste egeris: q̄d donabis ei: aut

uertit se ad deum. dicens: r Pater mi. per creationem. s Probetur iob. hoc est probetur ipsi[s] veritas per flagella tua. quia non recipit rationem. ⁊ contra tales vtendum est magis flagellis q̄ verbis. t Usq̄ ad finem .i. vsq̄ ad mortem que est finis vite. v Ne desinas ab homine iniquitatis .i. obstinato in iniquitate. ⁊ ideo non desistas ab eius flagellatione. x Qui addidit sup peccata sua. que fecerat ante flagella. y Blasphemiam. imponendo tibi iniusticiam. z Inter nos .i. in presenti vita. a Interim constringatur. penis a te inflictis. quia talis indiget pena. b Et tunc id est post vitam presentē ad iudicium eterne condemnationis. c Prouocet sermonib[s] suis deū .i. verbis suis blasphematorijs. d Cap. xxxv. Situr heliu ꝛc. Postq̄ heliu improbauit dictum iob in q̄ntum sm suā estimationem verum reputabat iniustum. hic consequenter eum reprobat in q̄ntum dicebat se esse iustum. Circa quod p̄mo proponit intentum. ⁊ secundo prosequitur. ibi: Itaq̄ ego respondebo. Circa primum dicitur: Igitur heliu hec rursum locutus est. viderat enī locum loquendi ipsi iob. sed quia non respondit: disputationem suam resumpsit. e Nunquid equa tibi videt tua cogitatio. ut diceres: iustior deo sum. hoc autem non inuenitur dixisse iob: tamen hoc sequebatur ad dicta eius sm intellectum heliu. ideo sequitur: f Dixisti enim non tibi placet quod rectum est. hoc autem accepit heliu ex hoc quod iob supra dixerat. x. ca. Si iustus fuero non leuabo caput. solent autē homines caput leuare coram principe. de hoc q̄ sciunt sibi placere. ⁊ ex hoc intellexit heliu verbum iob. q. d. q̄ iusticia ipsius deo non placeret. g Vel quid tibi ,derit si ego peccauero. hoc accepit heliu ex hoc q̄ iob ibidem premiserat: Quare mundum me esse nō pateris. quod intellexit heliu: ac si iob intelligeret q̄ aliqua vtilitas deo accresceret ex hoc q̄ in peccato seu pena peccati detinebat. Et sic ex istis duob[s] si essent vera: sequebatur q̄ iob iustiorem deo se diceret. quia supra frequenter dixerat q̄ sibi placebant bona: ⁊ displicebant mala. sed predicta verba iob ad alium referuntur intellectum. sicut supra decimo capitulo fuit expositum. ex quo patet q̄ heliu procedit in hoc capitulo ex falso intellectu verborum ipsius iob. h Itaq̄ ego respondebo sermonib[s] tuis. Hic consequenter heliu prosequitur intentum q̄tum ad duo dicta iob sm intellectum ipsius heliu. Et primo improbat secundum. secundo primum. ibi: Et non dixit. Secundū dictum iob ut heliu intelligebat fuit. q̄ aliquid deo accresceret ex culpa seu pena hominum. quod improbat per diuinam excellentiā: que tanta est q̄ malum hominis seu eius bonum non potest ei valere seu nocere. ⁊ hoc est quod dicitur: i Suspice celum. quod est quasi sedes dei. sm illud Isa. lxvj. Celum mihi sedes est. k Et intuere. oculis corporalibus. l Et contemplare. oculis mentalibus. m Et altior te sit. ipse deus incomparabiliter. n Si peccaueris. peccatis in deum. o Quid ei nocebis? nihil. p Et si multiplicate fuerint iniquitates tue. i. peccata tua in proximū: que dicunt iniquitates: eo q̄ sunt p̄ter equitatē iusticie. q Porro si iuste egeris quid donabis ei? q. d. nihil. q̄ cū sit infinite p̄fectiōis

nihil ei accrescit ex operibus nostris. a Homini ꝛc. nocebit impietas tua. i. poterit nocere. si per maliciā eum calumniaueris: aut p violentiā oppresseris. b Et filiū hois adiuuabit iusticia tua. si cum eo iuste aut misericorditer egeris. quod ꝛclarat ꝓnter. dicens c Propter multitudinē calūniatoꝝ clamabūt. s. oppressi querētes auxiliū non solū a ꝛo: ſ etiā ab hominib⁹ a q̄bus adiuuant aliquando in talibus. d Et non dixit ꝛc. Hic improbat primū dictū iob ſm intellectum suum. s. q̄ ꝛo non placet id quod rectū est: quod improbat per ſ q̄ deus est actor omniū. & speciali modo hominū: qui ad imaginē dei facti sunt. opera autem dei bona sūt. vnde dicit Gen. j. Vidit deus cuncta que fecerat: & erāt valde bona. cuilibet autem actori placent opera sua. & ideo dicere q̄ ꝛo non placet hominis iusticia: est dicere q̄ deus nō sit actor ipsius. & hoc est quod dicit beliu concludens contra iob: Et nō dixit. s. iob. e Vbi est ꝛe⁹ qui fecit me. quia per dictū suū quasi negat deum actorē suū f Qui dedit carmina i nocte. i. reuelationes ad instructionē hominum: que dicuntur carmina: eo q̄ tales reuelationes scripte sunt frequenter per modū carminū: & dicuntur dari in nocte: q: frequentius tunc dantur q̄ de die: quādo anima nō est impedita exterioribus tumultibus. g Qui docet nos sup iumenta terre. dando nobis intellectū: quo carent bruta animalia. h Et sup volucres celi erudit nos. hoc dicit ad remouendū errorē illorū qui dixerūt homines doceri per'garritū & volatū auiū ꝛe aliquibus futuris. i Ibi clamabunt. s. homines mali ꝓpter malitiā suā flagellati. k Et nō exaudiet. s. ꝛe⁹ ꝓpter superbiā malorꝝ. quia nō penitent vere de malis suis. hoc autē nō esset si ꝛo placeret iniquitas & displiceret iusticia. q̄ imponebat beliu iob hoc sentire. vnde adhuc subdit: l Nō ergo frustra audiet deus. q. d. frustra audiret clamantē nisi videret eū vere penitētem. & quia talia nō possunt eum latere. ideo subdit: Et omniportēs causas singulorꝝ intuebit. m Etiā cū dicis. i. in corde tuo tenueris. n Nō cōsiderabit. s. facta hominū: eo q̄ vident aliq̄ mali regnare. ideo subdit: o Judicare coram illo ꝛc. i. ꝑpara te ad eius iudicium futurum expectandū: & tūc videbis omnia puniri ſm rectum iudicium. cuius cām subdit. p. p Nunc enī. i. in p̄senti vita. q Non infert furorē suū. i. totam penam debitam q̄ peccatis. quia pene p̄sentis vite sunt quedā medicine ad correctionē. & ideo frequenter obstinatis apud quos non valet correctio parcit a pena vite p̄sentis saltem in parte: reseruans eis maiorē penam in futuro. & in hoc conueniebat iste beliu cum ipso iob: quia tamē in pluribus aliis discordabat. ideo inuehitur contra ipsum. dicens: r Ergo iob frustra aperit os suum. reputabat enim eum irrationabiliter multiplicasse verba. s Cap. xxxvj.

Addens quoq; beliu. Postq̄ beliu disputauerat contra iob: ꝛe hoc q̄ dixerat deum iniustum: & seipsum iustum singulariē de vtroq;. hic iterū coit de vtroq; disputat ꝓtra ipsū quasi resumens disputationem a principio. Et primo proponit intentum. secundo prosequitur. ibi: Deus potentes. Circa primum dicitur: Addens quoq; beliu. videns enim q̄ iob tacebat: resumpsit disputationem addens que sequunt. & primo excitat eius attentionem. dicens: t Sustine me paululum & indicabo tibi. & subdit

q̄d de manu tua accipiet? Homini[o] qui similis tui e nocebit impietas tua: & [p] filiū hois adiuuabit iusticia tua. Propter[c] multitudinē calumniatoꝝ clamabunt: & eiulabunt propter vim brachij tyrannoꝝ. Et[o] nō dixit: vbi[e] est de[ꝛ] qui fecit me: qui[f] dedit carmina in nocte. Qui[g] docet nos super iumenta terre: & [h] super volucres celi erudit nos. Ibi[i] clamabūt: & [k] nō exaudiet ꝓpter superbiā malorꝝ. Non[l] ergo frustra audiet deus: & omnipotens cās singulorꝝ intuebit. Etiā[m] cū dixeris: non[n] cōsiderabit: iudicare[o] coram illo: & expecta eū. Nunc[p] enim non[q] infert furorē suum: nec vlciscit scelus valde. Ergo[r] iob frustra aperit os suum: et absq; scientia verba multiplicat. xxxvi

Addens[s] quoq; beliu hec locutus est: Sustinē me paululū: & indicabo tibi. Adhuc[v] enim habeo q̄ ꝓ deo loquar. Repetam[x] scientiā meā a principio: & [r] operatorē meū, probabo[y] iustū. Vere enim absq; mēdacio sermones mei: & perfecta scientia, probabitur tibi. Deus[a] potentes non abijcit cū & ipse sit potens: sed[b] nō saluat impios[c]: & [d] iudicium pauperibus tribuit. Non[e] aufert a iusto oculos suos: & [f] reges in solio collocat in perpetuum: & illic erigunt. Et[g] si fuerint i catenis & vinciant funib⁹ paupertatis: indicabit[h] eis opa eorꝝ & scelera eorꝝ: q: violenti fuerūt. Reuelabit[i] quoq; aurē eorꝝ ut corripiat: & loquet ut reuertantur ab iniq̄tate. Si[k] audierint & obseruauerint: cōplebunt[m] dies suos i bono: & annos suos i gloria. Si[n] aūt nō audierint: trāsibūt[o] p gladiū: & [p] cōsumentur in stulticia. Simulatores[q]

rationem. dicens: v Adhuc enim habeo quod pro deo loquar. i. adhuc habeo alias rationes ad declarationem diuine iusticie. x Repetam scientiā meam a principio. s. de duobus de quibus contra te disputaui iterum disputando. ideo subdit: y Et operatorem meum. i. ipsum deum. z Probabo iustum. te puniendo. & per consequens te iniustum. a Deus potentes nō abijcit ꝛc. Hic prosequit intentum. & primo probat iob esse iniustum. & secūdo deū iustū. ibi: Ecce de⁹ excelsus. Prima in quatuor. quia primo ponit suam rōnem. secundo ex hoc elicit quandam aliam conclusionem. ibi: Si audierint. tertio remouet quandam obiectionem. ibi: Simulatores. quarto ponit quādam monitionem. ibi: Igitur. Circa primum sciendum: q̄ similitudo per se est causa dilectionis. ſm illud Eccle. xiij. Omne animal diligit simile sibi & ꝛc. per accidens tamen est aliquando causa odij in ꝛctum estimatur impedititiua proprij boni. vñ & figuli rixant ad inuicem inꝛ tū vnus impedit lucrum alterius. ſm q̄ dicit philosoph⁹. ij. rhetorice. hoc autem non habet locum in deo cui opera nostra bona uel mala non possunt ei valere aut nocere. sicut dictum est capitulo precedenti. Facit ergo beliu talem rationem. Deus cum sit potens: potentes diligit. & sic eos a potentia nō reijcit nisi ꝓpter eorum culpam. & ex hoc concludit iob esse iniustus. quia a potentia sua per deum reiectus est. & hoc est quod dicit Deus potentes non abijcit. a statu sue potestatis. b Sed non saluat. i. damnat. c Impios. ꝓpter suam nequitiam. d Et iudicium pauperibus tribuit. faciendo vindictam de oppressione eorum pr potentiam. e Non aufert a iusto oculos suos. sed eum respicit oculis sue misericordie. f Et reges in solio collocat in perpetuum. si bene vtantur sua potestate. g Et si fuerint in catenis, reiecti a suis aduersarijs, ꝓpter peccata que incurrerunt. h Indicabit eis opera eorum. quia ꝛcratio dat intellectum. i Reuelabit quoq; aurem eorum. per speciales instinctus reuocando ad bonum. k Si audierint ꝛc. Hic elicit quandā conclusionem ex dictis. quia exquo diligit potētes ut dictum est. nec reijcit eos nisi ꝓpter peccata: ex hoc concludit beliu q̄ remotis peccatis per penitentiam reducet eos ad pristinam gloriam. & hoc est q̄d dicitur: Si audierint. corde. l Et obseruauerint. opere. m Complebunt dies suos in bono ꝛc. sicut legit factum de manasse rege iuda. ij. Paral. n Si autem non audierint. obstinati in malo. o Transibunt per gladiū. i. educentur de carcere ut interficiantur. p Et consūmentur in stulticia. i. ꝓpter stulticiam suam. q Simulatores. Hic consequenter remouet quandam obiectionem que posset sibi fieri. quia dixerat q̄ deus potentes non abijciat a sua potestate. nisi ꝓpter culpam. posset obijci q̄ aliquando potentes & iusti reijciuntur: sic dicebat iob de seipso. hoc remouet dicens. Ex talis iusticia non fuit vera: sed tm̄ simulata: & per ꝑs ire dei, quocatiua. quia

simulata sanctitas duplex est iniquitas. sm Hiero. ⁊ hoc est qđ dicitur: Simulatores. s. sanctitatis. a Et callidi. per hoc malitiose credentes obtinere duratione sue potestatis. b Prouocant iram dei. eos dei scientem. c Nec clamabūt. ad deum recognoscētes culpam suam. d Cum vincti fuerint. id ē dei electi ab aduersarijs ⁊ icarcerati. e Morietur in tempestate anima eorū. quia nō tm̄ punient hic in corpore: ſ etiā in anima post mortē. quam punitionem ponebat hely. ut pz ex supradictis. f Et vita eorum inē effeminatos. i. inter illos qui nō possunt se defendere a malis irruentibus. g Igitur. Hic pñter hely monet iob qđ si peniteat. qđ erat in sua ptāte: qđ iuste viuat de cetero. ut sic permaneat in gloria sibi restituta ⁊ hoc est quod dicitur: Igitur saluabit te. si peniteas.

⁊ callidi prouocant iram dei: nec clamabunt cum vincti fuerint. Morietur in tempestate aia eorum: ⁊ vita eorum inter effeminatos. Eripiet de angustia sua pauperem: ⁊ reuelabit in tribulatione aurē eius. Igitur saluabit te de ore angusto latissime: ⁊ nō habente fundamentū subter se. Requies autē mense tue erit plena pinguedine. Causa tua qsi impij iudicata est: causam iudiciumq recipies. Non te ergo superet ira ut aliquem opprimas: nec multitudo donorū inclinet te. Depone magnitudinem tuam absq tribulatione: ⁊ omnes robustos fortitudine. Ne protrahas noctē ut ascendant populi pro eis. Caue ne declines ad iniquitatem. Hanc enim cepisti sequi post miseriam. Ecce deus excelsus in fortitudine sua: ⁊ nullus ei similis in legislatoribus. Quis poterit scrutari vias eius: aut quis audet ei dicere: operatus es iniquitatē? Memento qđ ignores opus eius: de quo cecinerunt viri. Oēs homines vident eum: vnusqsq intuetur procul. Ecce deus magnus vincens scientiā nostrā. Numerus annorum eius inestimabilis. Qui aufert stillas pluuie: ⁊ effundit imbres ad instar gurgitum: qui de nubibus fluūt: que preterfluūt cuncta desup. Si voluerit extendere nubes quasi tentoriū suū: ⁊ fulgurare lumine suo desuper: cardines maris operiet. Per hec enim iudicat populos:

a Et callidi. Circa primum facit talem rōnem Ille qui propter suam excellentiam nullis legibus est subiectus: nec possunt ad plenum cognosci opera eius: nō potest ab aliquo dici iniustus. quia iniusticia procedit ex transgressione alicuius legis: ⁊ cognoscit ex conditione sui operis. deus est huiusmodi. ergo ⁊c. huius rationis ponit minorem qđtum ad duplicem sui partem. ⁊ primo qđtum ad primam. dicens: Ecce deus excelsus super omnia. hunc enī cogitāt omnes deum esse qui omnibus precellit. a Et nullus ei similis in legislatoribus. quia omnes sunt subiecti alicui legi saltem diuine. ipse autem nulli. secundo declarat minorem qđtum ad secundam partem. d. b Quis poterit scrutari. i. perfecte inuestigare. c Vias eius. i. opera que sunt quasi quedam vie ad deum cognoscendum. q. d. nullus. ⁊ ideo concludit intentum dicens: d Aut quis audet ei dicere: operatus es iniquitatem? ei imponendo iniusticiam. q. d. nullus. e Memento ⁊c. Hic declarat quoddam suppositū. s. qđ nullus potest scrutari opera dei. aliud autē erat satis notum. s. qđ deus nullis legibus est subiectus. ſ qđ eius opera sint inscrutibilia. non est sic clarum: eo qđ inuestigamus opera dei per intellectum. ⁊ ideo hic declarat qđ non possunt pfecte a nobis cognosci. ⁊ primo hoc declarat in generali. secūdo magis in speciali. ibi: Qui aufert. Circa primum dicit: Memento qđ ignores opus eius. i. opera. ⁊ ponit singulare pro plurali. sicut Exo. viij. ca. Venit musca grauissima. i. multitudo muscarum. f De quo cecinerunt viri. i. sapientes: qui dicuntur viri a virtute. ⁊ dicit: Cecinerūt. quia modus fuit antiquorum sapientum scribere diuina metrice: uel per modum laudis. vnde ⁊ liber iste metrice scriptus est ab illo loco: Pereat dies in qua natus sum ⁊c. g Omnes homines vidēt eum. id est habent aliquam de eo noticiam saltem quia est. vnde ⁊ deum esse circa aliquos doctores est per se notum. sed quia noticia quam de deo habemus est valde imperfecta. ideo subditur: b Unusquisq intuetur. procul. quia eius cognitio multū distat a perfectione diuina. ista tamen imperfectio non prouenit ex defectu entitatis seu cognoscibilitatis diuine: sed ex nostri intellectus infirmitate: qui se habet ad diuina. sicut oculus noctue ad lucē solis. ut habetur. ij. metaphysice. ideo subditur: i Ecce deus magnus. in entitate ⁊ cognoscibilitate. k Vincens scientiam nostram. ⁊ non solum intensiue. sed etiam extensiue. ideo subditur: l Numerus annorum eius inestimabilis. quia duratio ei mensurat eternitate. que a nobis est incomprehensibilis. m Qui aufert. Hic ostendit propositum in particulari. ⁊ primo in operibus dei sensibilibus. secundo in spiritualibus. ibi: In manibus. Circa primum dicit: Qui aufert stillas pluuie. faciendo siccitatem. n Et effundit imbres ad instar gurgitum. i. abundanter ſm suam voluntatem. ⁊ vtrūq fecit ad preces helie. ut habetur. iij. Reg. xvij. ⁊. xviij. ⁊ qz pluuie descendunt de nubibus in pluuiam resolutis. ideo subditur de nubibus: o Si voluerit extendere nubes quasi tentorium. aliqñ enim sic extenduntur super hemisperium nostrum qđ videntur tangere terram in circuitu. ⁊ in medio elevari super eorum capitum nostrorum. ⁊ sic videnē disponi ad modum tentorij. p Et fulgurare lumine suo desuper. quia in nubibus causantur corruscationes ⁊ fulgura. q Cardines quoq maris operiet. quia mare videtur inclusum intra dictam extensionem nubium. r Per hec enim iudicat populos. puniendo pro peccatis aliquando. sicut tempore

diluuij facta est pluuia grandis q̄draginta diebus ⁊ quadraginta noctibus. ut baptetur Gen. vij. a Et dat escas multis mortalibus. qz aliqñ dantur in gratiā ut terra humectetur ⁊ proferat fructus ad nutritionem hominum ⁊ animaliū. ⁊ q̄uis ista que dicta sunt sint sensibilia: tamen rōnes eorum ⁊ causas non possumus cognoscere ad perfectum. ⁊ hoc idē dicit pbus in p̄ncipio metaurorū dicens de huiusmodi imp̄ssionibus in quibus hoc quidē dubitam⁹. hoc aūt attingimus aliquo modo imperfecte. b In manibus ꝛc. Hic declarat p̄positum in spiritualibus. ⁊ secundo reuertitur ad sensibilia. ca. se. ibi: Post eum rugiet sonit⁹. ⁊ iste processus est rōnabilis. quia sicut ex sensibilibus manuducimur ad spiritualia. licz vtraq; imperfecte cognoscamus: ita cognitis utcunq; spiritualibus que sūt maxime intelligibilia: nō minus intelligimus sensibilia postea. imo magis. in hoc enim differt intellectus a sensu. quia sensus post excellentia sensibilia nō p̄t cognoscē, minora īmediate. utpote p⁹ aspectū solis ocul⁹ nō potest immediate discernere minima visibilia. Circa primum dicitur: In manibus abscondit lucem. i. per eius virtutem ⁊ dispositionem lux gratie ⁊ glorie aliquibus absconditur. utpote reprobis. ⁊ aliquibus conceditur. utpote electis. ⁊ q̄ de luce spirituali intelligatur. patet per hoc qđ subditur: c Annunciat de ea amico suo. i. electis. qz caritas diuidit inter filios regni ⁊ perditionis. d De possessio eius sit. non autem ipsius reprobi. lux autē corporalis visibilis est. ⁊ cōmunis est tam bonis q̄ malis. vnde dicit saluator Matb. v. Solem suum oriri facit super bonos ⁊ malos. e Et ad eam possit ascendere. s. ad lucem glorie: ad quam cū dei adiutorio per opera meritoria potest homo peruenire. f Cap. xxxvij.

Super hoc expauit cor meum. Iste pauor est admirationis. s. quomodo homo terrenus efficitur ciuis celestis. uel potest exponi q̄ sit pauor timoris. videlicz q̄ beliu timeret priuari hac luce suis demeritis. quia nescit homo vtrum amore uel odio dignus sit. vnde subditur: g Audiet auditionem in terrore vocis eius. quia lux predicta non est preparata omnibus. sed solum dilectis. ut dictum est: Annunciat de ea amico suo. ⁊ ideo debet quilibet timere. ne forte non sit de numero dilectorum propter defectum bonorum operum. qui non latet deum. vnde subditur: b Subter omnes celos ipse considerat. quia non solum superiora determinate cognoscit. ut dicebant aliqui erronei. ut babetur supra. xxij. ca. Circa cardines celi perambulat. nec nostra considerat. immo etiam inferiora q̄tumcunq; minima determinate cognoscit. i Post eum rugiet sonitus. Hic reuertitur ad effect⁹ dei sensibiles. ⁊ primo tangit aliquos effectus generatos in nubibus ⁊ secundo ipsas nubes. ibi: Frumentum desiderat nubes. Circa primum incipit a tonitruo qui causatur in nubibus tempore calido dicens: Post eum rugiet sonitus. s. tonitrui. ⁊ dicit post eum. quia effectus posterior est sua causa. k Tonabit voce magnitudinis sue. dicitur autem vox tonitrui vox magnitudinis dei. quia est quidam effectus ipsius. Causa enim prima prius influit in causatum q̄m alie cause secunde. ut babetur prima propositione de causis. l Et non inuestigabitur. s. ab homine in particulari ⁊ perfecte. licz enim philosophi aliqua dixerint de natura tonitrui ⁊ aliarum impressionum que generantur in nubibus. hoc tamen fuit in generali tm̄. ⁊ valde imperfecte. ut babetur per philosophum in p̄ncipio libri metaurorum. ideo subditur: m Qui facit magna ⁊ inscrutabilia. Consequenter tangit de nive que generatur in nubibus tempore frigido. dicens: n Qui precipit niui ut descendat in terram. quia p̄m dei ordinationem fit descensus niuium ⁊ pluuiarū. ⁊ quia predicta varietas temporum p̄m calorem ⁊ frigus ⁊ diuersarum impressionum deseruit vtilitati hominum. ideo subditur: o Qui in manu omnium hominum signat. i. potentie hominum operatiue que per manum designatur que est organū organorum. assignat varietates temporum. p Ut nouerint singuli opera sua. i. ut attendant operib⁹ suis tempora apta. aliquib⁹ enī operibus magis est aptū tempus pluuiosum aliquibus vero siccum: aliquibus calidum: aliquibus frigidum. ⁊ sic de aliis. ⁊ hoc etiam varietas procedit vsq; ad animalia ut vario modo se habeant. ideo subdit: q Ingredietur bestia latibulū suū. propter intemperiem aeris. r Et in antro suo morabitur. tempore conuenienti ad quiescendum p̄m nature sue modum. Consequenter tangit de origine ventorum principalium. qui sunt auster ⁊ boreas. dicens: s Ab interioribus egredief tempestas. per interiora intelligit⁹ polus antarticus. qui semp est nobis occultus. a parte autē illa flant venti australes. qui inter ventos sunt magis impetuosi. nō est tamen per hoc intelligendum q̄ auster incipiat flare a polo antartico. sed magis incipit a tropico estiuali. ut babetur. ij. metaurorum. dicitur autem auster egredi a polo antartico. quia tropicus estiualis vnde flare incipit est a parte illa respectu nostre habitationis. t Et ab arcturo frigus. arcturus est quedam constellatio que alio nomine dicitur vrsa. ⁊ voluitur circa polum articum. vnde flant venti boreales qui sunt magis frigidi. ⁊ ideo ex illa parte dicitur frigus venire. v Flante deo gelu. crescit gelu. quia flantib⁹ ventis borealibus gelu augmentatur. x Et rursū latissime funduntur aque. quia cū ab opposito. s. ab austro incipiunt venti flare fiunt pluuie. y Frumentum desiderat nubes. Hic consequenter tangit de nubibus in q̄bus fiunt impressiones predicte. dicens: Frumentum desiderat nubes. ⁊ hoc duplici ratione. Una est quia quando est nimis calor aduritur frumentum in campo crescens. ⁊ per nubes tūc temperatur calor ut non arescat. sed magis crescat. Alia ē. q̄ per nubes funduntur aque ad terre humectationē: ⁊ frumēti nutritionem. ⁊ sic frumentū dicitur desiderare nubes. qz quelibet res naturaliter desiderat suā perfectionē. ⁊ hoc modo dicitur. j. physicor. q̄ materia appetit formā. sicut turpe bonum. z Que lustrant cuncta per circuitū. quia nubes non semper stant in eodem loco. sed mouentur circa hemisperium nostrum. a Quocunq; eas voluntas gubernantis. s. dei. b Duxerit. quia p̄m eius dispositionem mouentur. c Siue in vna tribu: siue in terra sua ꝛc. qz aliquando contingit q̄ in eadem regione vapores eleuantur: ⁊ in nubes condensantur: ⁊ in pluuias conuertuntur. Aliquando autem contingit q̄ mouentur ad aliam regionem anteq̄ conuertantur in pluuiam. d In quocunq; loco misericordie sue eas iusserit inueniri. reputatur enim effectus diuine misericordie quādo in locis calidis ⁊ siccis fiunt pluuie.

dat escas multis mortalib⁹. In manibus abscondit lucē: ⁊ p̄cipit ei ut rursus aducni/at. Annūciat de ea amico suo q̄ possessio eius sit: ⁊ ad eā possit ascendere. xxxvij

Super hoc expauit cor meum: ⁊ emotum est de loco suo. Audiet auditionem in terrore vocis ei⁹ ⁊ sonum de ore illius procedentē. Subter omnes celos ipse considerat: ⁊ lumen illius sup terminos terre. Post eum rugiet sonitus: tonabit voce magnitudinis sue: ⁊ non inuestigabitur cū audita fuerit vox eius. Tonabit deus i voce sua mirabiliter qui facit magna ⁊ inscrutabilia. Qui precipit niui ut descendat in terrā: ⁊ hyemis pluuijs: ⁊ imbri fortitudinis sue. Qui in manu omniū hominū signat: ut nouerint singuli opera sua. Ingredietur bestia latibulum suum: ⁊ in antro suo morabitur. Ab interioribus egredietur tempestas: ⁊ ab arcturo frig⁹: flante deo cōcrescit gelu: ⁊ rursū latissime fūdunt aque. Frumētū desiderat nubes: ⁊ nubes spargūt lumē suū. quę lustrāt cūcta p̄ circuitū q̄cunq; eas voluntas gubernantis duxerit ad omne quod p̄ceperit illis super faciem orbis terrarum: siue in vna tribu: siue in terra sua: siue in quocunq; loco misericordie sue eas iusserit inueniri.

a Auscultā dec iob. Hic cōsequenter inducit iob ad p̄dictorum attentionem quasi dicens p̄ tristicia absorptū ab intellectu rationabilium. ⁊ tamen circa idem primo nititur ostendere ipsius iob ignorantiā. secundo reuertitur ad declarandum ex quibusdam effectibus dei sapientiā. ibi: Subito aer. Circa primū dicit: Auscultā dec iob. diligenter. b Sta ⁊ psidera. nō trāsitorie. sed cum magna deliberatione. c Mirabilia dei alias miracula. i. opa eius que non possunt ad plenum pscrutari. ut sic temerarie non reprehendas iudicia dei Et p̄terea resumit aliqua de p̄dictis. ut aliq̄d addat. d. d Nūquid scis. q. d. non. imo totaliter ignoras. e Quando precepit deus pluuijs. i. disposuerit de tēpore pluuioso. f Ut ostenderet lucē nubium esse. qō maxime fit in apparitiōe iridis q̄ apparet tpe pluuioso. ⁊ tamen phi cētumcūq; sapientes pauca valde ⁊ generaliter ⁊ imperfecte cognouerunt de natura iridis. g Nūquid nosti semitas nubiū magnas. quia mouenk aerem magnū ⁊ spaciosum. b Et perfectas scientias. dicit aūt scientias in plurali. quia impressiones aeris de quibus dictum est. ⁊ adhuc dicet. in nubib⁹ generant. ⁊ ideo noticia earū dependet ex noticia nubiū. i Nōne estimēta tua calida sūt ⁊c. Auster enim flat a regione calida. ut predictū est. ⁊ ideo calefacit aerem ⁊ hominū destimenta ⁊ corpora. oīa ista posuit deus ad designandū q̄ erāt ignota ipsi iob. ⁊ ideo derisorie subdit: k Tu forsitan cū eo fabricat⁹ es celos. qui facti sunt a deo p creationem: in qua nulla psona deo cooperatur. l Qui solidissimi quasi ere fusi sunt. dicunk aūt solidi. eo q̄ non sūt diuisibiles. sicut aer ⁊ aqua q̄ facilē diuidunk ⁊ reunūt. Soliditas enim. grie ⁊ alie qualitates elementares non sunt in celis qui sunt alterius nature. m Ostende nobis quid dicam⁹ ⁊c. q. d. tu solus es sapiens: ⁊ nos cēs sum⁹ inuoluti tenebris ignorantie. qō dicit derisorie cētum ad ipsum iob. tñ sm veritatem dōes sapientes ⁊ si batrāt de diuinis opib⁹ aliquā noticiam: tñ plura ignorant cētum sciunt. ideo subditur: n Quis narrabit ei que loquor. q. d. nullus. q⁹ illa que p maiorē parte ignorank non enarrank nisi valde defective. vñ subdit: o Etiam si locutus fuerit homo deuorabitur. s. eius verbū a magnitudine materie. sicut modicus fluuius a mari. Aliter punctatur ab aliquibus sic: Etiam si locutus fuerit. s. deus. p Homo deuorabit. i. non poterit sustinere. vñ Exo. xx. filij isr̄l ex locutione dñi pauore concussi dixerūt moysi: Loquere tu nobis ⁊ audiem⁹: ⁊ non loquat nobis dñs: ne forte moriamur. q Subito aer. Ostensa ipsius iob ignorantia reuertitur ad tangendum quosdā effectus dei mirabiles ad cōcludendum defectum humane sapientie respectu diuine excellentie. d. Subito aer cogetur. i. cōdensabitur. in nubes. hoc enim videmus accidere q̄ aliquando aere existente valde puro. q̄ subito condensatur in nubes. r Et ventus transiens fugabit eas. q⁹ si ventus aquilonaris qui dissipat pluuias. ut batrk eas. q⁹ si ventus aquilonaris qui dissipat pluuias. ut batrk p̄. xxv. incipiat fortiter flare: dissipabit illas nubes. uel trāsferet ad aliam regionem. ⁊ tales mutationes subite sunt nobis mirabiles. s Ab aquilone aurum venit. q⁹ sunt ibi alique mīnere auri. vñ libro de p̄dictatibus rerum dicitur: q̄ in montibus saxonie qui sunt versus aquilonem omnia metalla fere fodiunt̄ preter stannū ⁊ hoc est etiam mirabile. quia regiones aquilonares sunt valde frigide. Aurū aūt generat in vi-

Auscultā beciob: sta ⁊ consi/dera mirabilia dei. Nunquid scis quando precepit deus pluuijs: ut ostenderet lucem nubium eius? Nunquid nosti semitas nubium magnas: ⁊ perfectas scientias? Nonne vestimēta tua calida sunt cum p/flata fuerit terra austro? Tu forsitan cum eo fabricatus es celos: qui solidissimi quasi ere fusi sunt. Ostende nobis quid dicam⁹ illi. Nos q̄pe inuoluimur tenebris. Quis narrabit ei que loquor? Etiam si locutus fuerit: homo deuorabitur: at nunc nō vident lucem. Subito aer cogetur in nubes ⁊ ventus transiens fugabit eas. Ab aquilone aurum venit: ⁊ a deo formidolosa laudatio. Digne eum inuenire non possumus. Magnus fortitudine ⁊ iudicio ⁊ iusticia: ⁊ enarrari non potest. Ideo timebunt eum viri: ⁊ non audebūt contemplari oēs qui sibi videntur esse sapientes. XXXVIII

Respondēs autem dominus iob de turbine dixit: Quis est iste involuēs sniias sm̄onib⁹ impitis?

scrib⁹ terre a calore solis ibidem terrā penetrante ⁊ materiā digerente: que magis est digesta in auro q̄ in alijs metallis. omnia tñ ista mirabilia ⁊ maiora p̄cedunt ex diuina sapientia. ideo subditur: t Et a deo formidolosa laudatio. ex diuina enī excellentia. p̄cedit q̄ homines q̄tumcūq; sapientes laudāt eū cum formidine. eo q̄ nō possunt sufficienē laudare. sm illud Eccle. xliij. Benedicentes magnificate deū q̄tum potestis. maior est enī oī laude. Illa aūt opa solent homines cū formidine facē. q̄ nesciunt sufficienē agere. ideo subdit: v Digne eū inuenire nō possum⁹. ⁊ p̄ter suā excellentiā ad quā se batet intellectus noster sicut ocul⁹ noctue ad lucem solis. ideo subditur: x Magnus fortitudine. in rerū p̄ductione: y Et iudicio ⁊ iusticia. in earū gubernatione. q⁹ omnia disponit in pondere ⁊ mēsura. ut dr Sap̄. xj. z Et enarrari nō potest. sufficienter a nobis. sicut nec intelligi. p̄ter q̄d dicit Grego⁹ Balbutiendo. p⁹out possumus excelsa dei resonam⁹. ⁊ p̄positiōe certa de causis dr: Causa prima supior est i narratiōe. ⁊ ideo deficiūt lingue a narratiōe ei⁹ nisi q̄tenus narrationē eē ipsi⁹. Et ex dictis p̄cludit intentū. d. a Ideo timebūt eū viri. q̄tumcūq; fortes sint ⁊ audaces. b Et nō audebūt p̄templari. quasi p̄fectam eius noticiam assecuti uel assecuturi. c Nēc qui sibi videnk esse sapientes. i. illi qui plura sciunt de effectib⁹ diuinis. q⁹ quāto sunt sapiētiores: tanto magis p̄cipiūt defectū sue noticie. maxime circa diuina. vñ ⁊ sapiēs Socrates dicebat: Hoc tm̄ scio q̄d nescio. sm̄ q⁹ refert Hiero⁹ in epistola ad Paulinū de oibus sacre scripture libris. Ex p̄dictis aūt p̄z q⁹ dictū in aliquibus cū ipso iob concordabat. in alijs autem intellectum ipsius iob non bene capiebat. ⁊ frequenter opprobria contra iob īmiscebat: propter que iob noluit sibi respondere. sed magis tacere: volens se a contentionibus sc̄m dictum apostoli segregare. d Cap̄. xxxviij.

Respondens autem dñs. Finita disputatione iob ⁊ amicorū eius. hic ponitur ipsius domini determinatio. in qua primo arguit iob de p̄sumptione. secundo reprehendit ipsum iob de indiscreta locutione. ibi: Accinge sicut vir. tertio tres amicos iob de falsi assertione. ca. xlij. ibi: Postq̄ autem. ⁊ sic determinat questionem p⁹ ipso iob q̄tum ad conclusionem intentam. licz ipsum increpet de modo loquendi indiscreto. Circa primū dicitur: Respondens autem dominus iob. id est p⁹ ipso iob qui tacebat. ut dictum est. e De turbine. quia sm aliquos virtute diuina uel ministerio angelico formata fuit vox quasi p̄cedens de nubis densitate sicut in monte synai. ut batetur Exo. xx. sm alios p⁹o non fuit ibi talis formatio vocis. sed dominus loquebatur ipsi iob per inspirationem: que quidem locutio per turbinem designatur. eo q̄ batet obscuritatem annexam. f Quis est iste. dclm enim acceperat quasi vices determinantis questionem de diuina prouidentia. ad cuius determinationem solus deus est sufficiens. ⁊ ideo arguit eius p̄sumptionem dicens: Quis est iste. q. d. non est tantus nec talis q̄ detet se de hoc intromittere. p̄ter suam insufficientiā. ideo subditur: g Inuoluens sententias sermonibus impitis. licz enim plura de dei potestate ⁊ sapientia sua dixisset. tamen intricate dixerat. ⁊ multa verba cōtumeliosa contra iob īmiscuerat. a Accinge. hic consequenter arguit iob de indiscreta locutione specialiter in duobus. primo quia dixerat supra. xiij. Disputare cum deo cupio. quod dixerat non p̄sumptuose: sed sicut humilis discipulus disputat cum magistro querens amplius doceri ab eo. sicut ibidem fuit expositum. tamen ex modo loquendi poterat aliter iudicari ab assistentibus. sicut ⁊ iudicatum fuit. ut patet ex supradictis: q. s. dixerat hoc p̄sumptuose: ⁊ volens cum deo de pari disputare.

secundo quia cõmemorando suam iusticiam · ex modo loquendi videbatur assistentibus q̃ diceret aliqua in diuine iusticie verogationem. ⁊ ideo vtrũq; dictum licz fuerit verum · sicut patet ex supradictis : tamen habuit speciem mali : ⁊ fuit generatiuũ scandali . ideo dominus primo reprehendit primũ. ⁊ secundo secundum. ca. xl. p̃ma in tres. quia primo excitat ipsius iob attentio. ⁊ secundo subditur eius reprehensio. ibi: Vbi eras. ⁊ tertio eiusdem cõfutatio. ca. xxxix. versus finem · ibi : Et adiecit dominus. L Circa primũ dicitur : a Accinge sicut vir lumbos tuos. homo enim p̃parando se ad opus corporale solet lumbos suos accingere. ⁊ ideo per hoc designatur metaphorice preparatio ipsius ad attendendum verba domini diligenter. b Interrogabo te ⁊ respõde : alias ostende mihi. supra enim. xliij. ca. iob querens cum deo disputare obtulerat ei optionem partis opponentis uel respondentis. ⁊ ideo dominus hic se determinat ad partem opponentis. c Vbi eras. Hic consequenter ponitur arguitio iob de hoc q̃ indiscrete dixerat se cum deo velle disputare · quod fit per hoc q̃ hic declaratur incomprehensibilitas diuine sapientie. ⁊ ideo fatuum est cum eo contendere · non solum in facto : sed etiam in signo. sicut verba iob prolata videbantur designare. imensitas ergo diuine sapientie ⁊ potentie ostenditur primo in partibus mundi principalibus. secundo in animalibus · ibi: Quis posuit in visceribus hominis ꝛc. principales autẽ mundi partes sunt corpora celestia ⁊ elementa. ⁊ ideo primo ostenditur propositum in elementis que sunt nobis magis sensibilia. secundo in celis · ibi : Nunquid coniungere ꝛc. ut sic sit processus ordinatus a magis notis ad minus nota. prima adhuc in duas. quia primo ostenditur propositum in corporibus elementorum. secundo in dispositionibus eorum · ibi : Nunquid tenuisti. prima in tres. quia primo ostenditur propositum in elemẽto terre. secundo in elemento aque · ibi : Quis conclusit. tertio in aere · ibi: Nũquid post ortum ꝛc. De elemento autem ignis mentionem non facit. quia non videtur habere speram propriam distinctam a spera aeris. semper enim videtur in aliqua materia in corporibus mixtis ⁊ in aere sursum videtur in exalationibus siccis que igniuntur per motum aeris. sicut patet in stella comata ⁊ asub ascendente ⁊ descendente ⁊ similibus. L Circa primũ de productione terre loquitur ad modum edificij. cuius artifex primo disposuit modũ fundamenti . quod notatur cum dicitur: Vbi eras quando ponebam fundamenta terre. quasi diceret. nondum eras natus. ⁊ ideo nõ potes hoc scire. Secundo artifex disponit de quantitate edificij fundamento superponendi : quod fit per extensionem linee. ⁊ q̃tum ad hoc dicitur: d Quis posuit mensuras eius si nosti : uel quis tetendit ꝛc. quasi diceret. non nosti. quantitas enim terre non est determinata ex natura sua : sed posset esse maior ⁊ minor. ⁊ ideo eius mensura dependet ex sola dei voluntate. L Tertio cogitat artifex q̃ edificium bene posset stabiliri. ⁊ q̃tum ad hoc dicitur : e Super quo bases illius solidate sunt . basis autem terre est centrum mundi. Quarto artifex ponit lapidem angularẽ in fundamento : cui alij lapides possint ex diuersis partibus coniungi . ⁊ q̃tum ad hoc additur: f Quis demisit lapidem angularem. lapis iste intelligitur pars terre ꝓpinquior centro cui alie partes per circuitum annectunt. g Cum me laudarent simul astra matutina ꝛc. id est angeli qui in scriptura filij dei dicuntur. ut habetur in principio huius libri. ⁊ etiam astra matutina. quia a principio simul creati fuerunt cum celo empyreo ante distinctionem elementorum. ⁊ hoc inducitur hic ad ostendendum q̃ productio terre non fuit necessaria ad manifestationem diuine sapientie ⁊ glorie · cum iam ante ab angelis laudaretur. b Quis conclusit. Hic consequenter ostenditur imensitas diuine sapientie in elemento aque · quo scõm conditionem nature sue a principio terram circũdedit sed ex diuina dispensatione factum est ut aque cõgregarentur in locum vnũ : ut sic appareret arida ad habitationem hominũ ⁊ animaliũ. ut habetur Gen. j. ⁊ hoc est q̃ dicit: Quis conclusit ostijs. i. certis terminis. i Mare. in quo. s. congregantur aq̃. k Quando erũpebat quasi de vulua procedens. i. ex occulto diuine dispositionis. Describit autem productionem aque per modum pueri nascentis · eo q̃ aqua est maxime formabilis in res viuas. vñ ⁊ femina hominũ ⁊ animaliũ ceterorum sunt humida. l Cum ponerem nubem vestimentũ eius. nubes enim generantur ex exalationibus humidis que maxime eleuant a mari. ⁊ sic nubes ⁊ caligo fiunt super mare. m Circũdedi illud terminis meis. id est terminis a me dispositis. n Et posui vectem ⁊ ostia. id est clausuram per ripas altas ⁊ solidas. ideo subditur: o Et hic confringes tumentes fluctus tuos. quia fluct⁹ maris cõfringunt ad rupes in littore existentes. p Nunquid post. Hic consequenter ostenditur imensitas diuine sapientie ⁊ potestatis in aere · cum dicitur: Nunquid post ortum tuum precepisti diluculo. ut appareret sic ordinate in aere ꝑm dispositionem tuam. q Et ostendisti auroze locum suum. ut sic appareat in diuersis locis scõm varium ortum solis ꝓ estate ⁊ hyeme ⁊ temporibus medijs. dicitur autem diluculum principium diei quando primo incipit lux solis apparere. auroza ꝓo quando lux solis procedens irradiat vapores existentes in aere in orietali parte. omnia ista premissa sunt ad ostendendum insufficientiam ipsius iob ad comprehensionem diuinorum operum. ⁊ per consequens q̃ non sit idoneus ad disputandũ cum deo. r Nunquid tenuisti. Hic consequenter ostenditur imensitas diuine sapientie ⁊ potestatis in quibusdam effectibus diuinis in elementis. ⁊ primo in terra dicens: Nunquid tenuisti concutiens extrema terre. id est faciens terremotum tua virtute in quo concutiuntur exteriores partes terre. s Et excussisti impios ex ea. quia aliquando terremotus fit a deo ad punitionem impiorum. t Restituetur ut lutum signaculũ. lutũ enim diuisum cito reunit. sic si aliquando per terremotum fit aliqua scissura. cessante terremotu recludit. v Et stabit sicut vestimentũ. q̃ stat in integritate sua postq̃ est excussum. sic ⁊ terra post talem ꝯcussionẽ per terremotũ. x Auferet ab impijs lux sua. qz aliq̃ pereunt in terremotu. ut predictũ est. y Et brachiũ excelsum confringetur. i. potestas superbo⁹ qui aliq̃s in terremotu oppriment. z Nunq̃d ingressus ꝛc. Hic oñdit ꝓpositũ in effectib⁹ q̃ fiũt in aquis · cũ dicit: Nunq̃d ingressus es ꝓfundum maris. ad videndũ ea q̃ ibi latitãt. a Et in nouissimis abyssi deambulasti. i. in remotissimis partibus oceani vbi nullus vnq̃ nauigauit. b Nunquid apte sunt tibi porte mortis. i. inferni : q̃ a sanctis describunt esse sub aq̃s in inferioribus terre. c Et ostia tenebrosa vidisti. idem notat ꝑ tenebrosa

Accinge sicut vir lumbos tuos : interrogabo te et responde mihi. Vbi eras quando ponebam fundamenta terre? Indica mihi si habes intelligentiam. Quis posuit mensuras eius si nosti : uel quis tetendit super eam lineã? Super quo bases illius solidate sunt? Aut quis demisit lapidem angularem eius : cum me laudarent simul astra matutina : et iubilarent omnes filij dei? Quis conclusit ostijs mare quando erũpebat quasi de vulua procedens : cum ponerem nubem vestimentũ eius et caligine illud quasi pannis infantie obuoluerẽ? Circũdedi illud terminis meis : et posui vectem et ostia : et dixi : Usq; huc venies : et non procedes amplius : et hic cõfringes tumentes fluctus tuos. Nunq̃d post ortum tuum precepisti diluculo : et ostendisti auroze locum suum. Nunquid tenuisti concutiens extrema terre : et excussisti impios ex ea? Restituetur ut lutum signaculum : et stabit sicut vestimentum . Auferetur ab impijs lux sua : et brachium excelsum ꝓfringet? Nũquid ingressus es ꝓfundũ maris : et in nouissimis abyssi deambulasti? Nunquid apte sunt tibi porte mortis : et ostia

ostia·quod per portas mortis: a Nunquid consideraſti latitudinem terre. que scõm astrologos accipitur ab austro in aquilonẽ: vbi nullꝰ vnq̃ hominũ potuit transire ab vno termino in alium·quia çona torrida intermedia est imper/ transibilis propter excessum calozis. b Indica mibi. Hic ostenditur ꝓpositũ in effectibꝰ q̃ fiunt in aere: inꝰ quos primũ locum tenet diffusio lucis de die ⁊ tenebrarum de nocte.⁊ q̃tum ad hoc dicitur: In/ dica mihi si nosti omnia.quasi dice/ret· tu videris hoc sentire in eo q̃ vo/luisti cum deo di/sputare. c In qua via lux habi/tet.id est naturam ⁊.pcessũ ipsi⁹. d Et ducas vnum/quodq̃ ad termi/nos suos. omnia enim inferioza per effectum lucis so/lis ⁊ stellarum gene/rant.⁊ per sub/tractionem ei⁹ q̃ fit in tenebris cor/rumpuntur.⁊ sic ad suos terminos de/ducuntur. e Sciebas tunc q̃ nasciturus esses. quasi diceret.non.quia cognoscere presupponit esse. f Et numerum dierum tu/orum noueras.quinon potest sciri determinate ab aliquo bo/mine·nisi ex diuina reuelatione: cum nibil incertius sit mor/tis tempore. Consequenter procedit ad effectus qui sunt in medio interstitio aeris·dicens: g Nunquid ingressus es thesauros niuis.thesauri niuis dicuntur exalationes bu/mide: ex quarum congregatione generantur nines ⁊ etiam grandines: quando congelantur frigore. h Que prepa/rauí in tempus hostis.id est ad punitionem hostium in bello. hoc modo fuit detellatus sisara cum exercitu suo.ut habetur Judicũ.iiij.ca.⁊ philistei dorante samuele.ut habetur.j. Reg. vij.ca.⁊ quia post tempestatem sequitur serenitas.ideo sub/ditur: i Per quam viam spargitur lux.q̃tum ad sui clarizatem in aere. k Diuiditur estus super terram.quia ad diffusionem lucis sequitur intensio calozis. Consequenter ꝓ/cedit ad effectus ventozũ quibus impelluntur nubes ⁊ pluuie dicens: l Quis dedit dehemẽtissimo imbri cursum su/um.hoc habet ex impetu venti eum propellentis: sed impetus venti vlterius reducitur in dispositionem diuinam: que non est ad plenum inuestigabilis a nobis. m Et viam sonan/tis tonitrui.⁊ dicit viam·quia sonitus tonitrui non est sicut rei permanentis in vno loco: sed transeuntis de loco ad lo/cum. cuius causa finalis subditur·cum dicitur: n Ut plueret.quia pluuia cõmuniter sequitur tonitruum. o Super terram absq̃ homine.i.que non colitur ab aliquo ho/mine.ut sic animalia siluestria haberent herbam ad comeden/dum.ideo subditur: p Et produceret herbas virentes. ⁊ quia fecerat mentionem de vtilitate pluuie. ideo subditur de causa effectiua ipsius·dicens: q Quis est pluuie pa/ter: uel quis genuit stillas rozis. ros autem ⁊ pluuia differe/runt tñ scõm paucitatem ⁊ multitudinem materie.⁊ per con/sequens eadem est causa effectiua differens scõm maius ⁊ minus. r De cuius vtero egressa est glacies.i.que est cau/sa materialis ipsius.⁊ loquitur ad similitudinem animalium: in quozum generatione vterus femine preparat materiam. s Et gelu de celo quis genuit.id est que est causa ipsius ef/fectiua·quia influxus corporum celestium est causa effectiua omniũ istorum.ut habetur.j.metaurorum: vbi dicitur q̃ to/ta elementaris regio contigua est lationi astrorum ut omnis vir/tus eius gubernetur inde.omnia autem predicta hic posita sunt ad ostendendũ q̃ non sunt inuestigabilia ad plenũ naturali ratione. Ex enim pbi de causa istorũ aliqua dixerũt in generali.tamen hoc fuit obscure ⁊ imꝑfecte.ut frequenter dictum est ꝺ. ideo subditur: t In similitudinẽ lapidis aque durant.nec vnq̃ fuit dictũ pfecte a quo/cũq̃ hoc in speciali ⁊ de/claratum.quo̅ res tam mollis ⁊ fluida possit in tantũ solidari.⁊ si aliqs esset q̃ nõ vidisset.nullo modo crederet dicenti: sic ⁊ de motu ferri sursũ ad magnetẽ contra na/turã suã.⁊ ideo q: caus/sa talium de terminata igno/ratur·dicitur q̃ habent hoc a tota specie.i. a pri/ncipio ꝓsequente speciẽ sed que sit illa ꝓprietas determinate nullus di/cit. v Et superficies abyssi.i. oceani. x Constringitur. quia in partibus aquilonaribus que sunt valde frigide superficies eius ꝓpe ri/pas aliquando congela/tur. y Nunquid cõ/iungere. Hic consequen/ter ostenditur imensitas diuine sapientie ⁊ poten/tie in corporibꝰ celestibꝰ. in quibꝰ vnũ est mirabile q̃ stelle fixe habẽt sitũ ita determinatũ ⁊ motũ q̃ nunq̃ approinquãt sibi ad inuicem magis vno tpe q̃ in alio.⁊ q̃tũ ad hoc dr: Nunq̃d cõiungere valebis micantes stellas pliades. Circa q̃ sciẽdũ q̃ pliades septẽ sũt stelle ad inuicem valde ꝓpinque.⁊ a vulgaribꝰ boibus vocanꝰ gallina cũ pullis suis.⁊ q̃uis sint multũ ꝓpinque in situ: nũq̃ tñ cõiunguntꝰ. ⁊ adhuc minꝰ possunt coniungi alie stelle que magis distant ab in/uicem. z Aut gyrum arcturi poteris dissipare.arcturꝰ est que/dam constellatio que voluitur circa polum articum.⁊ vocatur ma/ior vrsa·cuius circuitus non potest impediri nisi a solo deo. Aliud autem mirabile in celo: est in motibus planetarũ.⁊ maxime in mo/tu veneris.quia aliqñ oritur ante solem quasi deferta a sole: veloci/orem motum versus orientem habente.⁊ sm hoc vocatur hesperus siue stella matutina siue lucifer.aliquando autem oritur post solis occasum quasi deferens ipsum velocius mota versus orientem.⁊ sic dicitur vesperus.⁊ q̃tum ad hoc dicitur: a Nunquid produ/ces luciferum.i.facies oriri stellam veneris. b In tempore suo. i.ante ortum solis tempore determinato. c Et vesperũ.i.eandẽ stellam. d Super fines terre consurgere facies.post solis occa/sum.q.d.non.ratio enim huius varietatis in ortu eius.⁊ similiter aliarum varietatum circa planetas·ab homine non comprehendit. licz enim ad saluandum talia apparentia astrologi posuerunt in cir/cuitione motuũ planetarum ecentricos ⁊ epicyclos.tamen non ha/betur ex hoc certitudinaliter q̃ ista ab eis posita sint cause talium va/rietatum.quia forsitan per alium modum predicta apparentia eque bene uel melꝰ possent saluari. Aliud mirabile est q̃ ex motu corpo/rum celestium sequitur varietas effectuũ in elementis. quozum ra/tiones in celo preexistentes non possunt ab hominibus plene compre/hendi.nec ad effectus determinatos plene applicari.⁊ ideo dicitur: e Nunquid nosti ordinem celi ⁊c.⁊ quia in opinione vulgi toni/trua ⁊ fulgura que fiunt in aere ex corpis celestis influxu: sunt ma/gis mirabilia·quia terribiliora.ideo subdit: f Nunquid eleva/bis in nebula vocẽ tuã.i.causabis vocẽ tonitrui q̃ in nube gnãtur. g Et imꝑꝰ aquarũ operiet te.q: ad tonitruũ solet sequi magnitudo pluuiarum: que operit celum ne videatur a nobis. h Nunquid mittes fulgura.id est dispones de eis ad voluntatem tuam: quasi eẽnt in obediẽtia tua.oia ꝓdicta posita sunt ad ostendendũ q̃ iob in/discrete locutus fuerat.d. Disputare cum deo cupio.eo q̃ diuina sapientia ab homine non possit perscrutari.ut ꝓ3 in effectibꝰ ꝓdictis.

a Quis posuit &c. Postq ostensa est immensitas diuine sapientie & potentie in partibus mundi principalibus. hic consequenter ostenditur idem in animalibus. & primo q̃tum ad ea que ptinent ad cognitionem. secundo in pertinentibus ad nutritionem. ibi: Nũquid capies. tertio q̃tum ad generationem. in principio. xxxix. capituli. quarto q̃tũ ad aliquorum animalium & auiũ mirabilem conditionem ibi: Quis dimisit onagrũ. Inter animalia autem homo tenet principatum. & ideo ab ei⁹ cognitione incipit dicens: Quis posuit in visceribus hominis. i. in mente eius que latet interius sicut & viscera: b Sapientiam. q. d. solus ⁊ qui dedit sibi lumen naturale intellectus. p qđ potest acquirere scientiã eorum que possunt sciri & inuestigari per rationem. & aliquando illustrat per specialem reuelationem q̃tum ad ea q̃ excedunt naturalem cognitionem. verumtamen enim alique prudẽtie ad animalia bruta & aues ad aliq̃ opa determinata sicut aranee ad faciẽdũ telã. & auib⁹ ad faciẽdũ nidos & sic de alijs. hoc tñ spãliter ostenditur in gallo qui est auis nota & domestica. cũ dr: c Quis dedit gallo intelligentiam. qui sic horis in nocte determinatis cantat. ac si intelligeret horarum noctis distinctionem. vocatur autem talis estimatio naturalis in gallo intelligentia. eo q̃ procedit ab intellectu diuino. & hoc etiam modo opus nature dicitur opus intelligentie. vñ subditur: d Quis enarrabit. scilz gallo: e Celorum rationem. i. motuũ celestium ordinem. ut sic determinatis horis cantet in nocte. q. d. nullus. non enim habet intellectum ad talia addiscendum. tamen in eo apparent opera ex intellectu diuino qui est actor nature. precedentia. sicut & horologia que cognitione carent. tamen determinatis horis sonant ad hoc disposita per intellectum hominis. Considerandum etiam est q̃ vigiles de nocte solent determinatis horis cum aliquo instrumento sonare. & intermedijs temporibus silere. ut per hoc faciant horas noctis ab alijs cognosci: quod non potest dici de gallo. ideo subditur: f Et concentum celi quis dormire faciet. medijs temporibus inter p̃cipia horarum ut per hoc faciat cognoscere gallum horas noctis ad cantandũ. q. d. nullus. q̃ nũq̃ cessat celi concentus. Considerandum autẽ q̃ pitagorici dixerunt ex proportione motuum celestium sonum armonicum causari. Sed hoc improbat p̃bus. ij. celi & mundi probans q̃ ex illis motibus non causatur aliquis sonus. & ideo q̃ concentum celi non intelligitur hic aliud q̃ conuenientia motuũ celestium. & q̃ ista conuenientia est a principio mundi. ideo subdit: g Quando fundabatur puluis in terra. i. a principio producebatur a deo. & dicitur hic puluis. quia in aliquibus partibus est discontinuata ad modum pulueris. i. in locis sabulosis. & in aliquibus partibus est compacta ex humiditate eã continuante. & q̃tum ad hoc subditur: Et glebe compingebantur. b Nũquid. hic consequenter ostenditur immensitas diuine sapientie & potentie in pertinentibus ad nutritionẽ. & primo ponitur exemplum leene nutrientis catulos. qui cum sint voraces: mirabile est q̃ sibi & catulis possit capere predam ad nutritionem eorum sufficientem. & q̃tum ad hoc dicitur: Nũquid capies leene predam. sibi & catulis sufficientem. secundo ponit exemplum de pullis corui: quibus corvus non querit cibum septem diebus. i. donec videat eos nigrescere: & suos esse cognouerit ex nigredine. & interim nutriuntur diuina prouisione ẽm q̃ dicitur ps. cxlvj. Qui dat iumentis escam ipsorum: & pullis corvorum inuocantibus eum. & q̃tum ad hoc dicitur: i Quis preparat corvo. i. pro ipso corvo. k Escam suam. i. nutritionem quam aues naturali instinctu ministrant pullis suis. l Quã pulli eius. i. corui deserti ab ipso ut alieni. m Clamãt ad deũ. & deuertẽtia dicent tibi: assum⁹? Quis[a] posuit in visceribus[b] hominis sapientiã[b]: uel quis[c] dedit gallo intelligentiã: Quis[d] enarrabit celorum[e] rationem: & concentum[f] celi quis dormire faciet: Quando[g] fundabatur puluis in terra: & glebe cõpingebantur: Nũquid[h] capies leene predam: & animam catulorum eius implebis: quãdo cubant in antris: & in specubus insidiant: Quis[i] preparat corvo escam[k] suam: quãdo[l] pulli eius clamãt[m] ad deum vagientes eo q̃ non habent cibos? Anquid[n] xxxix nosti tempus partus ibicũ in[o] petris: uel[p] parturientes ceruas obseruasti: Dinumerasti[q] menses conceptus earum: & sciuisti tempus partus earũ? Incuruant[r] ad fetũ & pariũt: & rugitus[s] emittũt. Separantur[t] filij earũ: & pgunt[v] ad pastũ: egrediunt[x] & nõ reuertent ad eas. Quis[y] dimisit onagrũ liberũ: & vincula[z] eius quis soluit? Cui[a] dedi in solitudine domũ: & tabernacula[b] eius in[c] terra salsuginis. Contẽnit[d] multitudinem ciuitatis: clamorem[e] exactoris non audit. Circũspicit[f] montes pascue sue: & virentia quecq̃ perquirit. Nunquid[g] volet rhinoceros seruire tibi: non est per hoc intelligendum q̃ iste clamor procedat ex cognitione rei que sit in pullis. sed quia quelibet res naturalis eo ipso q̃ naturali desiderio appetit aliq̃d bonũ. quodãmodo clamat ad deũ a q̃ recipit omne bonũ. n Cap. xxxix. Anquid nosti tempus partus ibicũ. Hic consequenter ostenditur immẽsitas diuine sapientie in pertinentibus ad generationẽ faciendo mentionem ibicum & ceruarum in quibus est aliquid hominibus ignotum eo q̃ ibices habitant in rupib⁹: vbi nõ est hominũ accessus & ibi pariunt. similit̃ cerue habitãt in magnis nemorib⁹ inter densitatem arbustorũ & ibi pariũt. & hoc est qđ dicit: Nũquid nosti tempus part⁹ ibicum. que sunt capre siluestres. o In petris. i. in rupibus petrosis & cauernosis vbi lupi nõ possunt accedere. p Vel parturientes ceruas obseruasti. loquitur de eis ad modum mulierũ que in partu indigẽt obseruatione obstetricum: sed diuina prouidentia in animalibus maxime siluestribus supplet istud officium. vñ subditur: q Dinumerasti menses &c. q. d. non. obstetrices enim inquirũt de tpe cõceptus mulierum numerãdo menses ut melius prosticent de tpe partus earum. r Incuruant ad fetũ & pariunt. qz deo. puidente facilius pariunt animalia q̃ mulieres. non tñ sine aliqua difficultate. ideo subditur: s Et rugitus emittunt. in signũ afflictionis. t Separantur filij eor. satis cito a consortio matris. v Et pgunt ad pastum. ad querendum sibi victum. ideo subdit: x Egrediunt & non reuertunt ad eas. quasi absoluti & emancipati a cura parentum. non sic autem est in hominibus: sed multo tempore oportet pueros esse cum parentibus pro victu & vestitu habendo & doctrina: que non possunt habere a seipsis. y Quis dimisit. Hic consequenter ostenditur diuina prudentia & potentia in conditionibus aliquorum animalium in speciali. Et primo in onagro: qui est asinus siluestris: in quo est istud mirabile q̃ nõ est bene domesticabile animal. cũ tamen asin⁹ domestic⁹ non videtur posse diu viuere absq̃ cura hominis. cum tamen videatur eiusdem speciei. & hoc est quod dicitur: Quis dimisit onagrum liberum. a seruitute hominũ. z Et vincula eius quis soluit. q. d. asinus domestic⁹ capistro ligatur. & onager talibus non tenetur. a Cui dedi in solitudine domũ. quia magis eligit habitare in deserto q̃ in optima ciuitate. b Et tabernacula eius. id est habitatio eius. c In terra salsuginis. id est in terra solis ardoribus exusta: propter quam adustionem videtur conuerti in salis amaritudinem. sal enim ex adustione terre causatur. ut habetur in libro metaurorum. d Contẽnit multitudinem ciuitatis. magis appetens in deserto habitare. e Clamorem exactoris non audit. id est illius qui vellet ab eo exigere laborem in portandis oneribus. quod omnino respuit. f Circũspicit montes pascue. i. magis eligit de herbis camporum viuere q̃ de annona sibi ab hominibus ministrata. g Nunquid &c. Hic consequenter ponit exemplũ de rhinocerote quod est animal habens vnũ cornu in fronte. & alio nomine vocat⁹ vnicornis. & est aial valde forte nec potest domesticari & ad laborẽ. p hoc applicari. imo si aliquando capiatur ex indignatione cito moritur: ita q̃ non potest hominib⁹ deseruire. & hoc est qđ dicit: Nũquid volet rhinoceros seruire tibi. sicut aialia domestica.

a Aut morabitur ad presepe tuū. ad habendū ibi pabulum bonum. q. d. non. qz magis eligit viuere in solitudine. b Nūquid alligabis rhinocerota. i. aīal qđ in nominatiuo dicit rhinoceros uel rhinoceron: put dicit rhinoceron facit rhinocerontem in accusatiuo. rhinoceros facit rhinocerota. c Ad arandū loro tuo. i. cathena tua sicut ligantur boues in aratro. d Aut ꝓfringet glebas vallium. cum vomere aratri. e Post te. id est sequens te sicut ductorem suū. Alio modo exponit hoc vltimū ut quodā instrumēto ligneo oblongo q rotūdo qđ trahit sup ꝛra aratam ad cōminuendum glebas nimis grossas. ut sic terra meli⁹ fructificet. f Nūquid fiduciam habebis i magna fortitudine eius. ut ꝙ eam custodias possessiones tuas. ideo subdit: g Et derelinques ei labores tuos. i. fructus a te elaboratos ad custodiendum. sicut aliquā do dimittunt canes cum aliquo famulo ad custodiā talium. h Nūquid credes ei qm̄ sementem reddat tibi. ex frugibus sic conseruatis. i Et aream tuam congreget. sicut cum boue uel asino fruges congregant in area. q omnia ista sunt negatiue dicta. k Penna strutionis. Hic ꝓnter ponit exemplū de strutione que ē auis i plurib⁹ mirabilis. in corpore eni inq̄rū ad grauitatem assimilat aīalib⁹. quia per alas suas nō erigitur in altum: sed solum iuuatur ad fortius currendum super duos pedes suos. q hoc est quod dicitur: Penna strutionis similis ē pennis herodij qui alio nomine dicitur gelfodius l Et accipitris. gallice ostour: q vtraq; auis optime q celeriter volat. q iō mirabile est ꝙ penne strutionis que sūt eis similes non deseruiunt ei ad volatum. Aliud autem mirabile in strutione est ꝙ ova sua abscondit in sabulo ut ibi ꝙ virtutem solis calefiant q pullificent. cum tamen alie aues naturaliter sint sollicite fouere ova sua: q pullos nutrire. q hoc ē qđ dicit m Que derelinquit in terra. s. sabulosa. Ova sua. ut dictū est: n Tu fortitan in puluere calefacies ea? q. d. non. sed virtute solis hoc fit ex diuina prouidentia. o Obliuiscit ꝙ pes. s. hominis transeuntis. p Conculcet ea. quia videtur se habere ad modum obliuiscentis. eo ꝙ non reuertitur ad fouendū ova sua. q Durat ad filios suos. qz sicut videt negligens in fouendo ova. ita in nutriendo pullos natos. Alij ꝫo dicunt: ꝙ quando fracta testa ouī uel ouorum apparent pulli. tunc eos recognoscit q nutrit. sed pro tanto dicitur dura ad filios. quia non fouet ova ut inde enascantur. sed prima expositio magis concordat littere sequenti. cum dicitur: r Frustra laborauit. concipiendo. eo ꝙ nō curat de natiuitate pullorū q nutritiōe: sed dimittit. s Nullo timore cogente. Alie enim aues diligenter custodiūt ova q pullos. q si aliquando dimittant: hoc est ex timore alicuius superuenientis: qui vult matrē cum ouis uel pullis capere. sed strutio dimittit absq; tali timore. t Priuauit enim eam deus sapientia i. naturali industria ad fotum ouorū q pullorū: que ē in oibus alijs auib⁹. v Nec tribuit illi intelligentiā. i. talē industriā q̄ vocat intelligentia. eo ꝙ ꝓcedit ab intellectu diuino. sicut precedenti ca. dictum est de gallo. x Cum tempus fuerit in altum alas fugiendi insequentes. y In altū alas erigit. ad currendum locius. z Deridet equū. quia velocius currit. a Et arem eius. quia non potest eā attingere. Aliter istud exponitur libro de ꝓprietatib⁹ animaliū dicit ꝙ strutio naturaliter odit

aut[a] morabitur ad presepe tuū? Nūquid[b] alligabis rhinocerota ad[c] arandum loro tuo: aut[d] cōfringet glebas vallium post[e] te? Nūquid[f] fiduciam habebis in magna fortitudine eius: q[g] derelinques ei labores tuos? Nūquid[h] credes illi quoniam sementem reddat tibi: q[i] aream tuam congreget? Penna[k] strutionis similis est pennis herodij q[l] accipitris: que[m] derelinquit ova sua in terra: tu[n] fortitan in puluere calefacies ea? Obliuiscitur[o] ꝙ pes conculcet[p] ea: aut bestia agri cōterat. Duratur[q] ad filios suos quasi non sint sui: frustra[r] laborauit nullo[s] timore cogente. Priuauit[t] enim eam deus sapientia: nec[v] tribuit illi intelligentiam. Cum[x] tempus fuerit in[y] altum alas

erigit: deridet[z] equū q[a] ascensorem eius. Nūquid[b] prebebis equo fortitudinem: aut[c] circūdabis collo eius hinnitum? Nūquid[d] suscitabis eum quasi locustas? Gloria[e] narium eius terror: terram[f] vngula fodit. Exultat audacter: in occursū pergit armatis. Contēnit paore: nec[g] cedit gladio. Super[h] ipsum sonabit pharetra: vibrabit[i] hasta q clypeus. Feruens[k] q[l] fremēs sorbet[m] terram: nec[n] reputat tube sonare clangorem. Vbi[o] audierit buccinam dicet[p] vah: procul[q] odorat bellum exhortationem[r] ducum: q[s] vlulatum exercitus. Nunquid[t] per sapientiā tuam plumescit accipiter: expandens alas suas ad austrum? Nūquid[v] ad preceptū tuū eleuabit aquila:

d Nūquid suscitabis eum quasi locustas. que volant per saltum. Quarto est mirabilis in audacia. q ꝫtum ad hoc subdit: e Gloria narium eius terror. odorando eni ꝙ nares sentit imminens bellū. q in hoc delectat cum tū bellum sit alijs terribile. f Terrā vngula fodit. ꝙ hoc ostendēdo ꝙ desiderat ad bellū currere. iō subdit: Exultat audacter &c. g Nec cedit gladio. imo ptra gladios exaginatos currit. h Sup ipsum sonabit pharetra. militis plena sagittis. i Vibrabit hasta q clypeus. omnia ista ex motione equi faciunt sonitū terribilem. tū equus talibus non terretur: sed magis ad audaciā. puocatur. ideo subditur: k Feruens. ex impetu. l Et fremens. i. hinniens. m Sorbet terram. i. videtur eam sorbere pedibus fodiendo. n Nec reputat tube sonare clangorem. qui est signū congressus belli: nec ab equo reputat terribilis: sed magis delectabilis. ideo subditur: o Vbi audierit buccinā. ad bellum exhortantē. p Dicet vah. i. faciet signū exultationis. vah eni est interiectio exultantis. vñ Ysaie. xliij. Vah calefactus sum: vidi focum. q Procul odoratur bellum. i. odoratu ꝓcipit. r Exhortationem ducum. qui acies suas dirigūt q exhortantur ad bellandum. s Et vlulatum exercitus. quia vnus exercitus in principio congressus contra alium clamat fortiter ad aduersarios terrendum. Omnia ista percipit equus naturali industria sibi a deo data a quo factus est in adiutoriū hominis. non solum ad subiectionem: sed etiam ad iusticie q reipublice defensionem. t Nūquid &c. Hic ponitur exemplū de accipitre qui habet mirabilem industriam in sui renouatione: qui flante austro qui est ventus calidus extendit alas suas contra calorem solis: ut sic aperiantur pori. q veteres penne q plume decidant: q noue supernascantur: cum quibus agilius volet. q hoc est quod dicitur: Nūquid per sapientiā tuam plumescit accipiter? q. d. non. sed per diuinā sapientiam ipsū predicto modo dirigentem. v Nūquid ad preceptum &c. Hic vltimo ponitur exemplum de aquila que mirabilis est in multis. primo in volatu. qz alti⁹ volat ceteris auibus. q ideo dicit: Nūquid ad preceptum tuum. id est scōm dispositionem tuam. quasi dicat: non. sed scōm dispositionem diuinam: hoc enim facit aquila ex industria naturali a deo sibi data. Cursus autem naturalis rerum est quedā motio creature ad preceptū diuinū. Sm illud ps. cxlvij Ignis grando nix glacies spiritꝰ procellarum: q faciunt verbū ei

facit fugere. b Nūquid prebebis. Hic ponitur exemplum de equo qui inter alia animalia est mirabilis in multis. Primo in fortitudine. cum dicitur: Nūquid prebebis equo fortitudinem. qui onerat armis ferreis cum hoc faciliter portat militem armatū. Secundo est mirabilis in libidine. quia iuba colli excitat eum ad libidinem. q si fuerit consuetus libi[d] ad hoc v circūd. nitum. equis ex ꝓpter qu. remie. v. res in femin. rij facti sunt: vn. ad vrozē. primi sui niebat. Tertio equus est mirabilis in agilitate. qz q̄uis habeat magnum corp⁹ q ponderosum. tamen facit magnos salt⁹. q hoc est quod dicitur:

...culi
...lam/
...bicūq;
...m e.d.st.
...: ⁊ locut⁹ est
...qui conten/
...tam [a] facile con/
...iq; [b] qui arguit deū
...spondere ei. Respon/
...tem iob domino dixit:
...leuiter locut⁹ sum: respō/
...e [c] quid possū? Manū [m] me/
...m ponam sup os meū. Unū [n]
locutus sum: qd̄ vtinā nō dixis/
sem: ⁊ [o] alterum quibus [p] vltra
non addam. XL

...o
...ac:
...is ⁊ nesciens rñdere. b Utiq; qui arguit deū
...ationes contra deum. i Debet ⁊ respondere ei.
...q; iob sup̄ dixerat deo: Aut tu loquere ⁊ ego respon/
...bditur humilis responsio iob confitendo delictum suū.
...uiter locutus sum. i. indiscrete ⁊ stulte. quia licz verum
dixisset: excessit tamen in modo loquendi. ut s̄. dictum est: l
Respondere quid possum. q. d. nihil: nisi confitendo stulticiam me/
am. ideo subditur: m Manū meam ponam super os meum. ut
non aperiatur amplius ad sic loquendum. n Unū locutus sum
quod vtinam non dixissem. illud fuit quod dixit: Disputare cum
deo cupio. o Et alterum. illud fuit q̄ cōmemorando iusticiam
suam videbatur derogare diuine iusticie. p Quibus vltra
non addam. diligenter de cetero ab his ⁊ consimilibus precauendo.

Espondens autem. Postq̄ dominus in- q Cap. xl.
crepauerat iob de hoc q̄ dixerat: Disputare cū deo cupio.
hic ꝯsequentes increpat eum de altero. s. q̄ derogare diui/
ne iusticie videbat̄ suam iusticiā nimis cōmemorando. Et p̄mo po/
nitur ipsius iob increpatio. secūdo ipsi⁹ humilis responsio. xlij. ca.
prima in duas. q; primo dñs ꝓponit ꝓpositū. secūdo ꝓsequit̄ inten/
tum. ibi: Si habes brachiū. Circa primū p̄mo excitat iob ad atten/
tionem. ⁊ pz littera ex dictis s̄. in p̄ncipio. xxxviij. capituli. ⁊ ꝯnter
ꝓponit intentum. d. r Nūquid irritum facies iudiciū meum
⁊ condēnabis me ut iustificeris. i. debes tu cōmemorare iusticiam
tuam p talem modum q̄ iudiciū meū p hoc videat̄ hominib⁹ irritū
⁊ falsū. ⁊ p ꝯñs videar ꝯdēnabilis. q. d. non. ⁊ tamen tu hoc fecisti
q; p ꝓba tua q̄b⁹ iusticiā tuā exp̄ssisti. amici tui sic intellexerūt q̄ tu
arguereꝰ iudicium meū tanq̄ iniustū. s Si habes brachiū. hic
...ter ꝓpositū ꝓbat q̄ iob sit increpabilis ex verbo p̄dicto. hoc aūt
...t p excellentiam diuine sapientie ⁊ potentie q̄ tātū excellit po/
...m ⁊ sapientiā humanā q̄ nullus homo debet se iustificare per
...modum quo aliquis possit opinari q̄ talis iustificatio cedat
...odo in derogationem diuine iusticie. Excellentia autem
...tutis maxime relucet in mundi creatione ⁊ gubernatione
...c dicitur: Si habes brachiū. i. virtutem que p brachiū
...t Sicut deus. qui sua virtute mundū de nihilo ꝓ/
...t. ita q̄ subtracta manutenentia ipsius. omnia re/
...lum. v Et voce simili tonas. i. si vox tua sit
...vox dei per quam omnia facta sunt de nihilo. si/
...Quia ipse dixit ⁊ facta sunt. x Circū/

...a tibi decorem. i. fac tibi mundum totum spericum q̄ sit tibi
...d decorem. sicut vniuersitas creaturarū ipsi deo. quia p pul/
...hritudinem ordinis in creaturis. apparet decor diuine sapi/
...ntie ⁊ virtutis. y Et in sublime erigere. quasi presidens
...mni creature: quod est ꝓprium dei. secūdo apparet excellen/
tia diuina in pre/
miatione beatorū.
⁊ q̄ntum ad b̄ sub/
ditur: z Esto
gloriosus. i. clare
a sanctis angelis
cognitus: ⁊ reue/
rent̄ laudat⁹. glo/
ria enim est clara
noticia cum laude
a Et speciosis in/
duere vestibus. i.
societate sanctorū
angelorum ador/
natis. sicut enim
vestes preciose fa/
ciunt ad ornatum
hominis. sic socie/
tas angelorum ad
ornatum dei: in/
q̄ntum decor sue sa/
pientie ⁊ glorie ma/
xime relucet in eis
b Disperge. hic
consequenter ostē/
dit excellentiā di/
uine virtutis que
tertio modo appa/
ret ī punitiōe ma/
lorum. ⁊ hoc ostenditur primo in malis hominibus. secūdo in
demonibus. ibi: Ecce behemoth. Circa primū dicit: Disperge
superbos. i. peccatores. si habes brachiū sicut deus. c Et re/
spiciens oēm arrogantē humilia. i. solo nutu uel respectu deijce
a sua potentia. dicit̄ aūt arrogans. qui maiora presumit ⁊ at/
tentat q̄ facultas sua ⁊ decentia se extendat. d Respice
cunctos superbos. non oculo clementie parcentis: sed oculo
iusticie punientis. ideo subditur: e Et confunde eos. red/
dens ei ꝫ confusionem ꝓpter eorum superbiam ⁊ gloriationem
f Et contere impios in loco suo. i. vbi ⁊ quando magis secu/
ri non verebantur suam impietatem operari. g Abscon/
de eos in puluere simul. corpora eorum per mortem redigendo
in puluerem. h Et facies eorum. i. animas que per facies
designantur. eo q̄ in facie relucent omnes sensus. ⁊ in anima
sunt omnes noticie intellectiue. i Demerge in foueam. i.
in ꝓfundum inferni. k Et ego confitebor. si possis facere
predicta. l Q; saluare te possit dextera tua. i. q̄ non indige/
as alicuius auxilio. qd̄ est ꝓprium ipsius dei. m Ecce be/
hemoth. hic ꝯnter ostenditur excellentia diuine virtutis in
punitione demonis. Et primo sub similitudine animalis ter/
restris. secūdo sub similitudine piscis. ibi: An extrahere. Cir/
ca primū sciendū q̄ iudei dicunt hic q̄ behemoth est nomē cu/
iusdā aīalis incredibilis magnitudinis: in tātū q̄ in vna die
depascit herbas mille montiū ⁊ in crastino renascitur herba in
tanta magnitudine sicut erat in p̄cedenti die. Et ad hoc indu/
cit Ra. Sa. sup istum locum auctoritatē p̄s. xlix. in quo vbi
habemus: Iumenta in montib⁹ ⁊ boues. Hebrei dicunt: Be/
hemoth in montib⁹ mille. ⁊ translatio Hieronymi sumpta im/
mediate de hebreo habet: Pecudes in montib⁹ miliū. dicūt enī
hebrei q̄ behemoth est nomen equiuocū: ⁊ vno mō sig̃t idem
q̄ aīalia: ⁊ sic est nomen cois generis ⁊ plurale. Alio modo
sig̃t predictū animal īmense magnitudinis: ⁊ sic est nomē spe/
ciei ⁊ singulare. Dicūt etiam hebrei q̄ in resurrectiōe deus in/
terficiet illud: ⁊ iusti carnibus eius vescent̄. ⁊ sic patz q̄ iudei
inciderunt in errorem sarracenorum dicentes q̄ resurre/
ctio fiet ad vitam animalem cibis indigentem. quod im/
probaui Beñ. j. ca. per scripturam noui ac veteris testamen/
ti. Habet etiam dictum eorum de magnitudine illius ani/
malis multa q̄ statim videntur incōuenientia de pastu illius.

Espondēs [q] aūt dñs iob
de turbine dixit: Ac/
cinge sicut vir lūbos tu/
os: interrogabo te ⁊ indica mihi.
Nūquid [r] irritū [s] facies iudiciū
meum: ⁊ condemnabis me ut
iustificerī? Et si [s] habes brachi/
um sicut [t] deus ⁊ [v] voce simili to/
nas: circūda [x] tibi decorē: ⁊ [y] in
sublime erigere: ⁊ esto [z] glorio/
sus: ⁊ [a] speciosis induere vestib⁹
Disp̄ge [b] sup̄ bos in furore tuo: ⁊
ꝯfunde eos: ⁊ [c] respiciens oēm
arrogātē: humilia. Respice [d] cū/
ctos sup̄ bos ⁊ [e] ꝯfunde eos: ⁊ [f]
ꝯtere īpios in loco suo. Abscon/
de [g] eos in puluere simul: ⁊ [h] fa/
cies eoꝝ demerge [i] in foueā: ⁊ [k]
ego ꝯfitebor q̄ [l] saluare te possit
dextera tua. Ecce [m] behemoth